Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Apocal. c. 11. κλησίᾳ ἐπέγραψεν ἄγγελος Φύλαξ ὁ Χριστός, ὡς ἀποκαλύπτων Ἰωάννῃ φησίν· Εἰπὲ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας Σμύρνης, Οἶδά σου τὴν πενίαν καὶ τὴν βλῖψιν· ἀλλὰ πλούσιος εἶ. τί λέγῃς, ὦ δέσποτα; πλούσιός εἰμι, πένης ὤν; τί με διαχέουσι πλουτίζεις ὀνόματι; Εἰ μὲν γὰρ πλούσιος, οὐ πένης· εἰ δὲ πένης, πῶς πλούσιος; πολλὴ γὰρ πλοῦτος καὶ πενίας ἡ διάστασις, ὡς αὐτὸς μοι τυγχάνεις, Χάσμα μέγα μεταξὺ πλουσίου καὶ πένητος" ὡρισμένος. ὁ πλούσιος (ὃν) πολλοὶ ἀποστρέφεται), ὁ πτωχὸς (ὃν) πλούσιοι ὑποβλέπουσι). οὐδὲν τοίνυν τοιοῦτον πάσχομεν, ὁ βίος αἰώνιος. οὐ γὰρ ὅτι πένεται τοῖς πάθεσιν, οὐ δὲ ὅτι πλουτεῖ τοῖς ἡδοναῖς· οὔτε ἄρτι τυχὼν ἐπαύξηται, οὐδὲ παῖς τῆς ἀθυμίας ὑπομαζᾷ· οὔτε οἴνου κρατούμενος ἐκ βύθου, οὐδὲ κραιπαλῶν καὶ κατοινούμενος ἐξεραυνᾷ) τὸν μέθυσον· οὔτε ῥάκεσι περιβέβληται, οὐδὲ ποικίλοις περικεκόσμηται ἐσθήμασιν· οὔτε ὅτι ἐδάφους ἀργυροῦν ἔρριπται, οὐδὲ ὅτι τρωμῶν ὁ ῥέγχων τὸν τυφλὸν ἀναπολοῖ· οὔτε κέρμα τι αὐτῷ, οὐδὲ χρυσῷ κέχωσται. ὁ γὰρ θησαυρίζων, μὴ θησαυρὸν ᾖ, ἐπέοικε πτωχῷ πλουτεῖν τυφλὸν ἀναμένοντι. ἀλλ' οὐδὲ τοῖς κτήσεσιν ἴσως χαίρουσι. τῷ πτωχῷ μὲν γὰρ ὁ χρυσὸν χαλεπὸς ᾧ θάλπος οὐκ ἔχει, τῷ πλουσίῳ δὲ θέρος μοχθηρὸν ὑπὸ πλησμονῆς" ὃ θάλπος ἀναγκάζει. πῶς οὖν ὁ αὐτὸς πένης καὶ πλούσιος; ἀληθὴς ὁ λόγος, καὶ ὁ φιλοῦμβρος. πένητες μὲν διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν χρημάτων, πλούσιοι δὲ διὰ τὸν τῆς πίστεως θησαυρούς. ἀμφοτέροις δὲ πένεσθαι τὰ βιωτικά, πλουτεῖν δὲ τὰ πνευματικά· τῶν μὲν γὰρ τὸ τέλος φθορά, τῶν δὲ ὁ κάρδος ἀναφαίρετον. διὰ τοῦτό φησιν ὁ Κύριος, Μὴ θησαυρίζετε θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς," κατὰλων ἡμᾶς θησαυρίζειν τὰ ἐπουράνια, πτωχοὺς τρέφειν, ἀσθενεῖς ἐπισκέπτεσθαι, ἀσκήπους σκήπειν, χρεωφειλέτας ἀπέρασις λύειν, καὶ ὃ δεῖπνον ἐκ Θεοῦ ἀπαιτεῖν. Ὁ ἐλεῶν γὰρ πτωχὸν, δανείζει Θεῷ. Ταῦτα γὰρ ἀγγέλοις θεωρουμένοις ὅτι (ὃν) κριτὴν τῶν ὅλων ἀναφέρουσιν· ὁ δὲ προσάγει" λέγων αὐτοῖς τὰ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθὸν, Αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον σου ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ·

αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Matth. c. 6. Prov. 19. 17. Psal. 140. 2.

κ. ἐσσώμενος

ἴσ. τῶ θάλπει

ἴσ. πτωχεύειν

ἴσ. λείψιν αἰσχύν

ETONÆ
Excusum in Collegio Regali.
1611.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Λογ. ρξθ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΝΑΞΙΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΓΓΕΛΩΝ.

Ἄγγελος ἐγκωμιάζειν χρή. καὶ γὰρ αὐτοὶ Θ δημιουργὸν ὑμνοῦσιν, ἴλεων αὐτὸν καὶ βοήθειαν τοῖς ἀνθρώποις προτείνοντες. ἀγγέλους δὲ φημι, τοὺς ἡμετέρους συμμάχους, τοὺς τῆς ἀντικειμένων δυνάμεως ἐκβραλοῦντας. ὧν εἷς ἐστιν ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ ὃς μὲ Θ ἀγάλλεται· καὶ γὰρ Μωϋσέως σώματος διαπαλαίσμενος, καὶ ὁ τῶν ἀρχόντων τῶν Περσῶν καὶ τῆς τοῦ λαοῦ ἐλευθερίας ἀνθιστάμενος· ὧν ἐστιν ἐκεῖνος ὁ τὸν ἀνομον καταστρέφων, καὶ Βαλαὰμ τῆς ἀτόπου μανίας εἴργων. καὶ ἐπιπτερώσας σὺν ἐκείνοις τοὺς κατὰ πόδας, ἀλήτου φωνὴν τὸ λογικὸν ἐσαφήνιζεν· ὧν ἐστιν ὁ τὸν μάχαιραν ἀπασαπάμενος, καὶ Θ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις κατεσκεπόμενος· ὧν ἐστιν ὁ ἑξ ἑπτὰ καὶ ἑκατὸν χιλιάδας τῶν Ἀσσυρίων ἐν μιᾷ νυκτὶ κατάξας, καὶ τῷ ὕπνῳ τῶν βαρβάρων ζημιώσας Θ θανάτου· ὧν ἐστιν ὁ Θ προφήτου Ἀμβακοὺμ ἀερίῳ μεταχομισθεὶς πτερώματι, ἵνα Θ προφήτῃ Δανιὴλ ἐν μέσῳ τῶν ἀγρίων λεόντων γάλακτος τροφῆς. ὅτοι μὲν οὖν, καὶ Θ τοιοῦτοί τινες τῶν ἐπὶ γῆς εἰσιν, οἱ καὶ τῶν παθῶν ἀριστεύουσιν· ὁποῖος ἐκεῖνος ὁ θαυμάσιος καὶ θεοπέσιος Ραφαήλ, διὰ ἐνὸς ἰχθύος ἀνατομῆς δαιμονιῶσαν κόρην ἰασάμενος, καὶ γέροντι τυφλῷ τὸ φῶς πηγάσας ἀθρόον· ἀλλ' οὗτοι μὲν ἐκεῖνοι σιωπῇ ἄξιοι Θ τῇ πρὸ αἰῶνος σιωπήσαντες, ὧν μέγας μέσος ἐστὶν ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὁ τῇ Ζαχαρίᾳ χρηματίσας, καὶ σιωπῆν τοῦ ἀπίστου εἰσπραξάμενος, ὅπως μὴ κύσει τοῦ θείου ἐκφωνήσαι λόγου μέλλουσαν οἰκονομίαν ὑπερέβυσεν· ὁ τῇ σεμνῇ Μαριὰμ τῇ ἀειπαρθένῳ ὠδῖνας διαγελασάμενος· ὁ τοῦ προφήτου ὅτι τὸ σωτήριον ὁδηγῶν, καὶ καταμηνύων Θ ἀγόρασον τὸ φάτνη, τὸ σπαργάνους Θ ἀπόθες καταστόλους, ἐκείνοις συμφώνως ᾠδὴν δοξολογίας ἀναπέμπων· Δόξα τῷ ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, τοῖς δὲ ἀνθρώποις εὐδοκία. ἄλλος τοῦ μάγους κωλύει τὴν ὁπὴ τῶν τεκόντων ἀναζεύξεως· Θ ὃ δικαίοις ὅτι γῆς ὃν κτίσαντι· ἄλλος Θ μητέρα τῆς παρθένου τοῦ τῷ μὴ ἀπολύειν ὡς διεφθαρμένην τὸν ἄφθορον· ἄλλος αὖτε ἀπὸ τοῦ Ἡρῴδου βρεφοκτονίαν φυγὼν ἐπάνοδον ἐποιήσατο. καθάπερ τοὺς ἀρχιποίμενας Θ ἀκίνητον, ἀδυλωτρεπῶς δικαίους. ἐθαύμασαν γὰρ τὸν ἐμὲ αὐτὸν, διὰ ἧς ὁ πιστὸς ζῶν κατέπιον, καὶ τῷ φωνῷ τῷ Δαβίδ, Ἐπὶ χεῖρας ἀρῶσί σε, μὴ ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. ἦσαν γὰρ, φησιν, Ἰουδαῖοι λίθοι, ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν. ἄλλοι ὃ παῖδ σωθέντες ἄλλοι μὴ τὸ ἀνάστασιν ὃ κενῷ τάφῳ σωφρονοῦντες, πιστοῖς γυναιξὶν ἔλεγον, Τί ζητεῖτε τὸ ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; μὴ ὃ τὸ ἀνάληψιν ἐδρυφόρησαν τοῦ μαθητοῦ, τὰ Πέτρου λύοντες δεσμὰ, Παύλου τοῦ ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης κινδύνους ὑπεκφεύγοντες, τῇ πίστει Κορνηλίου μεσιτεύοντες, Θ δικαιοκρίσιον Ἡρῴδου μεγαληγορήσαντα παραστάντες. ἆρ' οὖν ὑ μείζονος τιμῆς ἄξιοι, Θ τὸν ἡμέτερον ζωὸν διϊθύνοντες; ὑ γὰρ μόνον ἔθνη φερυρὴν ἐπάξιναν ἀγγέλοις, καθὼς βοᾷ ὁ λόγιον, Ὅτε διεμέριζε, φησιν, ἔθνη ὁ ὕψιστος, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν τοῦ ἀριθμοῦ ἀγγέλων Θεοῦ· ἀλλὰ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἑκάστῳ ἕλαχεν ἄγγελος. ὁ λόγος οὐκ ἐμός, ἀλλὰ τῆς θείας γραφῆς. τῆς γὰρ παροίτης Ῥόδης ἀπαγγελούσης τοῖς ἀποστόλοις τὸν Πέτρου πρὸ θυρῶν ἑστάναι Πέτρον ὃ Ἡρῴδου τὸν δορυφόρον ἀπιστοῦντες ἔλεγον ἐκφοβοι, Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν. ὑπομάρτυρες ὃ καὶ οὗτοι τῶν τοῦ Θ βίου σμικρῶν λόγων, Ὅσα τε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι Θ ἄγγελοι αὐτῶν τὸν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ τὸν τοῖς οὐρανοῖς. καθ' ἑκάστην ὃ ἐκκλησίαν

ἐκκλησίαν

Ἰσ. ὁ ἄρχοντα

Ἰσ. ἀπὸ μεταχομισθεὶς παθ-

Ἰσ. πτηνοπάμενος.

Ἰσ. τὸν πόδα σου

Λουκ. ϛ. ιδ.

Ψαλμ. ϛ. ιϛ.

Ἰωαν. κ. ιϑ.

Λουκ. κδ. ε.

Δαν. ιϛ. κ.

Ἰσ. ἀριθμὸς ἀγγ. Θεοῦ

Πράξ. ιβ. ιε.

Ματθ. ιη. ι.

τεωτῆ σωνειστερχόμενος. ὁ δὲ ἀριστόμενος συνήνωτος, καὶ μεταμελόμενος θαυμαστός. οὐδὲ γὰρ μέμψεως τοσοῦτον ἀφῆκε τὴν ἀρίνησιν, ὅσον μακαρισμοῦ ἀφ' ἁπλῆς ἀξιος. ἡμῖν γὰρ καὶ σφαλλόμενος ὠφέλιμος, ὅπου ταχὺ δακρύσας ὁ πλάσμα κατέκλυσε, καὶ τοὺς μικρὸν σαλευθεὶς, εἰς αἰώνια τὴν πίστων εὑρέθη θεμέλιος. ἀλλ' γὰρ σκοπήσης, ἀγαπητέ, ὡς τότε χαμηλὸν τῆς ἀνακλήσεως διανοίας, οὐκ ἂν εὕροις πολὺ ὡς Πέτρου τοσοῦτον μέμψιν ὑπολειπόμενον. ὅτε γὰρ ἥλιος ἔφυγε, οὐρανὸς ἐκρύπτετο, γῆ ἐσαλεύετο, πέτραι διερρήγνυντο, οὐ δυνάμενα φέρειν τὴν ὕβριν τοῦ κτίσαντος, τότε Πέτρος ὤκλασε, τότε ὁ κορυφαῖος ἠρνήσατο· καὶ ὡς ἀληθῶς τῆς ἡμέρας ἀπέλθοι, ἐλέγχει αὐτὸς εὗρε τῆς προρρήσεως ἀκρίβειαν.

Ματθ. κς λδ. Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, ἀπαρνήσῃ με τρίς. ἀλλὰ τρόπος ἀρνησάμενος, τρόπος ὑπὲρ ὡς πάφοι ἔδραμε, τρόπος εἶδεν δυάσαντα ὡς ζωοδότην τὸν νεκρὸν, τρὸς Μαρίας μαθὼν ὅπερ αὐτὴ οὐκ ἐθάρρησεν εἰπεῖν τῷ λίθου καὶ θήμωνος ἀπέλθε. ἀλλ' ἐλθὼν μετ' αὐτὸν εἰς μέσον Παῦλος ὁ πρώτος τῆς οἰκουμένης ῥήτωρ, ὁ ἀπὸ λύκου ἄρτος, ὁ ἐξ ἀκανθῶν βότρυς, ὁ ἐκ ζιζανίων σῖτος, ὁ ἀπὸ ἐχίδνου φίλος, ὁ ἀπὸ Εβραίων μύθων Εβραῖος, ὁ πρὸ ἐκείνοις Σαῦλος ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου, πρὸ ὑμῶν ὁ Παῦλος Ιησοῦ Χριστοῦ κλητὸς ἀπόστολος, ὁ ἀπὸ βλασφήμου θεολόγος, ὁ ἀπὸ διώκτου εὐαγγελιστὴς, ὁ ἀπὸ πικρότου κυβερνήτης, ὁ ἀπὸ προδότου γραπώτης· ὁ μὴ Πέτρου τὸν Ρώμης λαχὼν εἰς ταφὴν, ὃς μετ' αὐτὸν καὶ ταύτην καὶ πρώτην τὴν Συχέμ· ὁ μὴ Βενιαμὶν τοῦ Ιωσὴφ ἀδελφὸς, καὶ μὴ τὸν Θέκλαν καὶ τὴν παίδων πατὴρ καὶ διδάσκαλος· ὁ τοῦ Δαμασκοῦ τυφλὸς, καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν τοῦ κηρύγματος ὀφθαλμός· ὁ ἐξ οὐρανοῦ κληθεὶς, ὃς εἰς οὐρανοὺς ἁρπαγείς· ὁ θεωρήσας ὡς ἁδιδίστους τοῦ τοῦ σταυροῦ ἀφίξεως, καὶ τὸν στέφανον τῆς νίκης ἐπὶ παλαίων λαβών, καὶ πάλιν (ὡς λέγει) χρεωστούμενος. τί γὰρ φησιν; Οὐ πεπόμφει μοι Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Παῦλος ὁ ἐξ ἑκατὸν τοσοῦτος, ὁ ἀπὸ σκηνοποιῶν τέλειος ἀνὴρ, ὁ καὶ διώκων νῦν, καὶ διωκόμενος γλυκύς, ὁ Ρωμαῖος καὶ Φαρισαῖος, ὃς πάντα τοῖς πᾶσι γεγόμενος. ὁ Χριστὸς γὰρ ὁ εἰπὼν Πέτρῳ, ὅστε παλεῖν, εἶπε δὲ τοῦ Παύλου, Ὅσα αὐτὸς ἔδει πολλὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ παθεῖν, ἵνα ὁ ἐκ τοσούτου διωκόμενος, ὁ τοσοῦτον τοῦ κεφαλαίου τεμνόμενος, μίαν πίστιν κηρύξας τοσαύτας, ἵνα ὁμοῦ τελέσαντες, μάρτυρες ἀληθεῖς τῆς ἀναστάσεως ἔσονται τοῦ παθόντος καὶ παθόντος ὃς ἀναστάντος, ὡς εἶδε, καὶ εἰς τὸν κόλπον τοῦ παθόντος ἀναπαύσαντος, ὅνπερ ἐθέλετε καταλέλοιπε. τοῦτο δὲς αὐτὸς ὁ διαπρύσιος τοσοῦτος ἀφελέσθαι· Κυκλώσατε τὸν νέον τοῦτον Σιὼν, καὶ περιλάβετε αὐτόν· τοῦτέστι, φυλάξατε, τιμήσατε, ταῖς εὐχαῖς ὀχυρώσατε, ἵν', ὅταν εὐκαίρως ἐργάζωμαι καὶ σαλεύω τὸν σύμπασαν, βλέπων τὸν ὑμῶν ἀπαλεύτητον πάθος, καὶ ἅπερ ἐκουσίως δι' ἐμὲ βαστάζετε στίγματα, νικῶ τὸν θυμὸν εὐσπλαγχνίᾳ, καὶ τοσοῦτον ἁμβαίνω τὸν ὑμῶν ἀφ' ἑαυτοῦ τοσοῦτον. ἱερωσύνῃ γὰρ καὶ βασιλείᾳ ὅταν ἴδω δακρύουσαν, θύρας τοσοῦτος οἰκτον ὡς συμπαθεῖς ἐπικαμπτομαι, καὶ τῆς ἐμῆς ἐκείνης φωνῆς ἐκμιμοῦμαι, Υπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης ἀφ' Δαβὶδ τὸν δοῦλόν μου καὶ Δαρεὶτ τὸν ἀγαπητόν μου· οἵτινες ὡς ὑμᾶς ὁμοτοσοῦτος τῇ πίστει, καὶ τῆς ἀξίας αὐθαιρέτῳ ταπεινοφροσύνῃ καλύψαντες, καὶ τῇ σοφῇ διέξοδος τῆς ψυχῆς τοῦ ταπεινῶσαι, πολλὰς μοι τοσοῦτος μυριάδας τροσοῦ ἐγκώμιον ἐμοὶ φερούσας, καὶ πρὸς ἐμοῦ τῷ κόσμῳ τὸν ἱλασμὸν αἰτούσας. Εἶπον γὰρ, Αἰτεῖσθε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ.

Λογ. ρξη. ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥΣ.

Ἐκότως καὶ τὴμερον ὅτι φοιτήσει τῷ ἁγίου πνεύματος ἡ τῶν ἁλιέων αὐτὴ πεπλήρωται σαγήνη, αὐτοκελεύστως σὺν αὐτῇ τῇ λογικῇ ἰχθύων ἡμῶν ἐξαπηδώντων. ὁ γὰρ λόγος τοῦ λόγου τοὺς ἀγραμμάτους σοφίας, καὶ γλώσσαις πυρίναις τοὺς βεβυγλώσσους ἐμφήσας, τῷ πνεύματι αὐτῶν μετέθηκεν ἐπὶ τὸ ἡμέτερον, λέγων, Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. Εἶπε, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ πρόβατα ποιμένος τὸ κρεῖττον βύθες μεταβλήθη. δώδεκα ὑπολειφθέντες ἐτύγχανον ἀθλητάς, καὶ τούτων οὐδαμοῦ σοῦλοις ἔμεινεν ἀτεφάνωτος. ἡ γὰρ μία χάρις τοῖς ἅπασι χωρηθεῖσα καὶ χωρίζουσα, καὶ τῷ ἑκάστου νίκῃ δοκιμωτέραν ἐδείκνυε. μόνος ὁ πάλαι Ἰούδας τῆς τοιαύτης ἀγκύρας ἑαυτὸν ἀπεγόμενος, φιλήματι τοὺς λύκους ὑποδείξας τὸ πρόβατον, καὶ τριάκοντα ἀργυρίων πωλήσας Κύριον· ὃ τὸ αἷμα κόσμον ἠγόρασεν. ἀπὸ τῆς ὑμῶν, ἀπόστολοι, μανίας καὶ λαμπρᾶς ξυνωρίδος, ὅτι τὰ πρῶτα τοῖς πᾶσι γενόμενα χάριτι, καὶ καλάμῳ, ἀλλὰ λόγῳ θεοῦ τῶν ἀνθρώπων ἀγέλας ἐμπείρως ζωογονήσαντες· ὑμεῖς γὰρ ἐστε τῆς ὀρθοδοξίας ἀμετάθετοι σύλοι, τῆς ἐκκλησίας πέτρα, τῆς βασιλείας σκῆπτρα, καὶ τὸ ποιμνίου μάλιστα τοῦτο ἀγρυπνοι φρουρᾶται, τῆς νοερᾶς ἀνθρωπότητος ἅμιλλοι ἰατροί, καὶ τῆς ἡμῶν μεταμοίας φερεῖς Θεὸν ἀπάδοχοι συμπαθεῖς. ὡς γὰρ ἀκμῆτες πρὸς ἡμᾶς ἐπιχειροῦντες, ἐν τῷ τύπτεσθαι τοῦ τύπτοντος ἐχορηγήσατε φερεῖς ὑπόμνησιν· Πέτρος ἐπαύθην μαθητεύει τὴν Ῥώμην· Παῦλος ἐκήρυττε διαγελίζεται κόσμου· Ἀνδρέας τῆς Ἑλλάδος σοφοὺς διορθοῦται· Σίμων διδάσκει Θεὸν τοὺς βαρβάρους· Θωμᾶς ἁγιάζει βαπτίσματος λουτρὸν τοὺς Αἰθίοπας· Ἰακώβου τὴν καθέδραν ἡ Ἰουδαία πεπάτηκε, Μάρκος Ἀλεξάνδρεια ἡ τῶν Νήλων ἀπαύγασμα· Λουκᾶς καὶ Ματθαῖος γράφουσι τὰ εὐαγγέλια· Ἰωάννης ἐπὶ θεολογῶν, καὶ μέχρι τέλους ὡς ζῶν, διαπαύει τὴν Ἔφεσον· Βαρθολομαῖος παιδαγωγεῖ σοφιστὰς τοὺς Λυκάονας· Φίλιππος θαυματουργῶν σώζει τὴν Ἱεραπόλιν. ἅπαντες ἀπόστολοι ἀποστολικοῦ πόνου ἐργατοιῶτες οὐ παύονται· κοινὰ ἀθάνατον τοῖς τάφοις καταλελοίπασι, νικῶ μὲ διαπαύεται, μετ' ὀλίγον δὲ δικαιοῖ τὸν κόσμου συνκαθήμενοι. τύπτω πρόσπελάσας χολὴν, ἀρτίπους ἀνέλυσεν· ἐκείνῳ σεμνοτυχὴς ἀθάλυτος, κλινοφορῶν ἐκελεύετο· ἄλλος ἐκάλει νεκρούς, καὶ τούτους εἶχεν θύρας· ὑποκούοντας· ἑτέρου καὶ σκιὰ μόνη τοὺς νόσους ἐδίωκεν, ἄλλου τὴν ἐπίκλησιν δαίμονες ἔφριττον, καὶ τὰ σουδάρια τῶν ἀπέζουν ἴασιν. μαθηταὶ γὰρ ὑπῆρχον ἐκείνου, ὅπερ τὸ κεφαλοδὸν κλαπὲν τῆς αἱμορροούσης ἁφῆς, τὴν ἐρυθρὰν τῶν αἱμάτων ἀπεξήρανε θάλασσαν. ἀλλ' ἐγὼ πρὸς σὲ κορυφαίους τῶν ἀποστόλων ἐπάνειμι ὦ λόγε, καὶ τῆς προφητικῆς ἐκείνης ὑπερεμέσης φωνῆς· Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν, ἢ τί τερπνὸν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν σοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; ἡνίκα τοίνυν τῷ λόγῳ Πέτρος, ὅπου καὶ πέτρος εἰς τὰ μυστήλια τοῦ Κυρίου μεμίαθηται, Πέτρος τῆς τοῦ καλοῦ ποιμένος ἀγέλης ὁ πρωτότοκος πρόβατον, Πέτρος ὁ ἀπὸ λίμνης εἰς οὐρανοὺς ἀναβάς, ὁ σὺν ναῒ τὰς ἀφεὶς, καὶ συμπαθῶν ἀγέλοις ἀξιωθεὶς, ὁ τὴν ὁλκάδα καταλιπὼν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν πλανάδων εἰς κυβέρνησιν· ὁ κλῆδουχος τῶν οὐρανῶν πρωτοκλητὸς, ὁ τὸ δεσμοῦν καὶ λύειν ὅτι γῆς ἐν ἐξουσίᾳ δεξάμενος· ὁ πρὸς τὴν κλῆσιν ταχὺς, καὶ πρὸς τὴν πίστιν ἀνενδοίαστος, καὶ ταῖς πάντα θερμὸς τοῦ διδασκάλου ζωοπόρος· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, φθεγξάμενος· ὁ συναποθνήσκειν τῷ δεσπότῃ προθέμενος, καὶ μέχρι τῆς αὐλῆς τοῦ Καϊάφα τῷ δεδεμένῳ λυτρωτῇ

Ex edit. Rom. Mlw Ivi Ix. A. Δεκ. ε.

Ματθ. δ. ιθ.

χ. χριστὸς

χ. τὸ αἷμα τοῦ θεανθρώπου τὸν κόσμον

χ. ἐπὶ

χ. προβλανδὴς

Ψαλμ. ρλζ. α.

Ματθ. ις. ιζ.

ϗ ὀξιτάλμους δάκρυσι σωτηρίαν. Τί γὰρ εἴπω, ἢ τί λαλήσω, ἀναθεωρῶν ὑμῶν τὰς θλίψεις, οὐκ οἶδα. πόσας φυλακὰς ἠγιάσατε; πόσα δεσμωτήρια ἐφωτίσατε; πόσας εἱρκτὰς διδασκαλίας ὑμῶν ἐνεπλήσατε; πόσας ἀλύσεις ἐλαμπρύνατε; πόσας βασάνους ὑπεμείνατε; πόσους τόπους τοῖς βήμασιν ὑμῶν ἠγιάσατε; πόσας λιθοβολίας ὑπεδέξασθε; πῶς Χριστὸν ἐβασάσατε; πῶς τὰς ἐκκλησίας ἐφαιδρύνατε τῷ κηρύγματι; βύλογημένου τὸ ὄργανον τῆς γλώττης ὑμῶν· ἅμα τὴν συμπαθείαν ἔδειξε τὴν ἐκκλησίαν τὰ μέλη ὑμῶν τυγχάνει· αἰδημόνως τὸ πᾶσι Χριστὸν ὑμᾶς ἐμιμήσασθε. Εἰς πᾶσαν γὰρ τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος ὑμῶν, ϗ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα ὑμῶν. ἀδιάῤῥηκτον τὴν ὑφ' ὑμῶν συμφθεγχθεῖσαν ἐκκλησίαν διαφυλάξει ὁ Χριστός. σοφοὺς ἐπὶ ὑμῶν, σοφοὺς μὴ ὑμᾶς ἐφάνη τοιούτους. τίς γὰρ τὸ διδασκαλικὸν ἐπίταγμα, ἀπιστολημένος λέγω τὴν ἄνωθεν τῆς ὑμῶν παιδεύσεως; πόσας διδασκάλους ὑμεῖς ἀπεστείλατε· πόσας θεολόγους ἀπεργάσασθε· πόσας ἐσχοπισμένους ἐφωτίσατε. οἰκείους τὰς ἡμετέρας προσώπους ἡ ὑμετέρα ἐστὶ μονή, ἣ ἀνάθεμα εἴη) αὐλὴ βυχόμενοι, ἵνα τὸν κόσμον κερδήσητε. τί οὖν αὐτὰ ποδόσομεν ὑμῖν τοῦ πόνου, ὧν αὐτὰ πεδώκατε ἡμῖν ἀγαθῶν; σήμερον ὑμῶν τῆς ἀθλήσεως τὰ μνημόσυνα· σήμερον ἡ πόνηρος τῆς [τοῦ Χριστοῦ] μαρτυρίας ὑμῶν· σήμερον πόνητις ἡμεῖς ἀγωνόθετοι ἡμῶν τὰ ἄθλα ὑμῶν λείψανα. χαίροις, Πέτρε, ὁ τὴν ξύλινην σαυρὸν ἀποβαλούσας, ϗ καθ' ὁμοιότητα τοῦ διδασκάλου σαυρωθῆναι μὴ θελήσας ἐν ὀρθίῳ δὲ σχήματι, καθὼς ὁ δεσπότης ἡμῶν· ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι κεφαλήν, ὡς εἰς οὐρανὸν τὴν πορείαν ὅτι γῆς ποιούμενος. ὦ εὐλογημένοι ἦλθε, οἵτινες τὰ ἄθλα σκεῦνα μὴ δεδήλθον, τὰ ἐμοὶ ποθητά, ϗ χρείπω οὐρανίου δόξης μεῖζα. ὁ μὴ παῤῥησίας ταῖς χερσὶ τοῦ διαστυγνὸν τὴν ψυχὴν ἀποδυθείς, ὁ δουλεύσας τῷ Κυρίῳ ἀκαταστάτως, ϗ τὴν ὑμνῳδοῦσαν ἐκκλησίαν μὴ πάσης ἀπεθυμίας· ὁ φιλοδέσποτος ϗ βουδούλωτος τῷ Κυρίῳ, ὡς ζῆν τῷ πνεύματι, ὁ πιστικὸς τοῦ διαστύπου τὴν ὅλων ἀπίστολος. Παῦλος ὁ τετραμακάριος τὸν κεφαλὴν ξίφει ἀπετμήθη, ὁ ἀνεκδιήγητος ἀνδρεῖος. ποῖον ξίφος δεδήλωκεν σχῆσον τὸν λάρυγγα, τὸ διαστικὸν ὄργανον, τὸ ὑπὲρ οὐρανοῦ θαυμαζόμενον, ϗ ἐπὶ τοῦ γῆς φερτόμενον; ποῖος τόπος τὸ σὸν ἐδέξατο αἷμα; [τὸ γαλακτοβδελὲς ὀφθὲν τὸ τῷ χιτῶνι τοῦ σε ἀνασκολοπίσαντος, ὅπερ τὸν βαρύφωνον αὐτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ μέλι γλυκάσθη, πιστὸν προσκυνῆσαι ἡγήσθαι μὴ τὸν ζωοποιὸν.] ἐμοὶ ξίφος σκῆσον ἡγοῦντο αὐτὸ σεφάνου. ὃς τελειοποιηθεὶς ἐδούλωσε τῷ Κυρίῳ μὴ πάσης προθυμίας· πλέσας ὑπὲρ τὰς βυσσείας δρόμον, ἀνεπαύσατο ὡς ἐτῶν ἐξήκοντα ὀκτώ. ἀπορθηλούμεθα ἡμῶν ταῖς ἀμαρτίαις ϗ μακαρίοις ὑμῶν φωναῖς. Χαίρετε τῷ Κυρίῳ πάντοτε· ἀσφαλείπαις ὑπὲρ ἡμῶν προσεύχεσθε ταῖς ὑποθέσεις ὑμῶν ἐκπληρώσατε. ἀναχαίζεις γὰρ, μακάριε Πέτρε, οὕτω φάσκων, ὅτι ἀσυνδάσωμεν τὴν ἐμὴν ἀφιξιν τὴν ὑμετέραν μνήμην ποιεῖσθαι. ἔστιν οὖν ὁ μακάριος Πέτρος ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολος ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, [ἔνθα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ϗ πλείστας θαυματουργίας εἰργάσατο, ἐξ ἧς ϗ ὁ Φίλιππος ὥρμητο πόλεως] ὁ δὲ μακάριος Παῦλος ἀπὸ Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας· κεκοίμηται δὲ ἀμφοτέρους ἐν τῇ μεγαλοπόλει Ῥώμῃ τῇ ἀρχαίᾳ. μηνὶ Ἰουνίῳ, εἰκάδι ἑνάτῃ, ὅτι Νέρωνος τοῦ ἀνομωτάτου βασιλέως ἀναιρεθέντες, ϗ ὡς ὁ διδάσκαλος ϗ Κύριος τῶν ἀποστόλων μὴ πλείστας ὡσχηματίσας ἀφικόμενοι. πᾶσαν οὖν ἀσυνδέως ὅτι δεξάσθαι ὀφείλομεν, ἀγαπητοὶ, δεδεμένοι τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἵνα ἡμᾶς ἀξιώσῃ τῇ αὐτοῦ φιλανθρωπίᾳ ταῖς αὐτοῦ παρακλήσεσι ϗ διδασκαλίαις ἐμμένειν, ἵνα λαβόμενοι *ἔλεος ἐμπροσθεν τοῦ βήματος αὐτοῦ· δι' οὗ ϗ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ ϗ πατρὶ ἡ δόξα ζωοποιῷ ϗ ἁγαθῷ ϗ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν ϗ ἀεὶ, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. πόσας

χ. πῶς τὰς

χ. πῶς ἐστὶν

χ. διὰ τὸ ἀκριβὲς τοῦ λαρυγγος

χ. ὑμῶν τῶν μακαρίων ὑμῶν φωνῶν.

φιλιπ. δ. δ. α. Θεσσ. ε. ιζ.

* διὰ τὸ ἀγαθὸν οὐκ ἔχει αὐτὸ

Λογ.

τος πεπληρωμένος, ὁ μαρτυρούμενος ὑπὸ τοῦ Κυρίου βασιλεύειν ὃν ἔσομαι αὐτῷ ἐνώπιον πάσης τῆς οἰκουμένης, ὁ πειθοφόρον οὐρανοὺς διελθών, καὶ εἰς παράδεισον εἰσελθών, καὶ μέχρι τῆς διαπύρου καὶ ἀνθρώπου καθέδρας ἀναβάς, καὶ ἀκούσας τῶν ἀπορρήτων μυστηρίων· ὧν οὐκ ἄξιον δὴ θεσπίσαι λαλῆσαι. τί γὰρ τοὺς Πέτρον ἐρυθμῶ; ὁ γλυκὺ τῆς ἐκκλησίας θέαμα, ἡ λαμπηδὼν τῆς οἰκουμένης, ἡ τριαγίος πίστις, ὁ καθηγητὴς τῶν ἀποστόλων, ὁ θερμὸς ἀπόστολος, ὁ ζέων τῷ πνεύματι, ὁ ἄγγελος καὶ ἄνθρωπος, ὁ χριστὸς μεμεστωμένος, ἡ τρεπὰ τῆς πίστεως πέτρα, ὁ γνησιώτατος τῆς ἐκκλησίας φρόνημα, ὁ μακάριος υἱὸς πίστεως ἀκούσας διὰ τοῦ ἀγγέλου ἐκ τοῦ διαπύρου σώματος, ὁ τῆς ἁγίας τῶν οὐρανῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἐπληφώς. τῶν ἀγγέλων τὰ τάγματα ὑμᾶς ἐσυλήσατε. καὶ τί πολλὰ λέγω; αὐτὸς ὁ Κύριος ἐγκωμιάζει ὑμᾶς, λέγων· Ὑμεῖς ἐστε ὁ φῶς τοῦ κόσμου, Ματθ. ε. ιδ.
ἡ βασιλέων ὑπερώτεροι, ἡ πλουσίων δυνατώτεροι, ἡ τραπεζῶν ἰσχυρότεροι, ἡ σοφῶν καὶ φιλοσόφων σοφώτεροι, ἡ ῥητόρων δυγλωττότεροι, ἡ μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. ὑμεῖς ἐστε τῶν μαρτύρων ὑπομονή, τῶν πατριαρχῶν ὁ ὀρθόδοξοι, τῶν μοναζόντων ἡ ἄσκησις, τῶν προφητῶν ἡ τελείωσις, τῶν εὐαγγελίων ἡ εἰρηνοποιοὶ, τῶν ἀποστόλων πλουσίων ἡ πτωχοὶ, τῶν ἀκτημόνων ἡ σωφρονισταὶ, ἡ σκέπη τῶν βασιλέων, καὶ τεῖχη τῶν χριστιανῶν, τῶν βαρβάρων οἱ ἀντίπαλοι, οἱ φιμοὶ τῶν αἱρετικῶν ὑπάρχοντες, ἡ νεκρώσεις καὶ ἄλγη πάθη τῶν σωμάτων, ἡ τῶν λειτουργῶν τῶν δαιμόνων ἀπελέγξαντες, ἡ τῶν βωμοὺς τῶν εἰδώλων καθελόντες, ἡ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω κληρονομήσαντες, τῶν μὲν ἄνω τῆς κλῆσις ἐπιφέροντες, τῶν δὲ κάτω λύσεις καὶ δεσμοῦ τῆς ἁμαρτίας ἐξουσίαν ἔχοντες. ὧν τὸ ἰδιώτου τὸ θαῦμα, ὧν τοῦ ἀγραμμάτου ἡ σοφία. Πέτρος, ὁ τῇ σκιᾷ αὐτοῦ παραλυτικοὺς σφίγξων καὶ θάνατον λύων, Παῦλος, ὁ τοῖς ἱματίοις αὐτοῦ νοσήματα ἐκδιώκων, καὶ δαίμονας φυγαδεύων· ἡ εἰς μέσον τὸ μητέρα τοῦ Κυρίου ἔχοντες, καὶ κρείττονες πνεύματος δικαίου ὑπάρχοντες. Παῦλος ἡ ἄπαυστος χαλιδὼν τῆς ἐκκλησίας· Πέτρος ὁ διὰ νεκῶς τῇ οἰκουμένῃ, καθάπερ ἀηδών, λυρίζων ἀπαύστως· ἡ σύλλογοι τῆς ἐκκλησίας, ἡ μεγάλοι τῆς οἰκουμένης φωστῆρες, ἡ χριστοὶ ἀλλήλων, καὶ ἀμείνονες πάσης ὁμοῦ τῆς κτίσεως. χαίροις, Πέτρε, τῆς πίστεως ἡ πέτρα· χαίροις, Παῦλε, τῆς ἐκκλησίας ὁ κήρυγμα· χαίροις, Πέτρε, ἡ κρηπὶς τῆς ὀρθοδοξίας· χαίροις, Παῦλε, ἡ μεσεμβρία τῶν ἐκκλησιῶν· χαίροις, Πέτρε, ὁ ἐγκαθηγιάσμα τῆς οἰκουμένης· χαίροις, Παῦλε, ἡ εἴσοδος τοῦ παραδείσου· χαίροις, Πέτρε, ὁ χειραγωγὸς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· χαίροις, Παῦλε, εὐδοξίς λιμένι τῶν χειμαζομένων· χαίροις, Πέτρε, ὁ πολλῶν ἐπαίνων ἀξιωθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου· χαίροις, Παῦλε, ὁ τῶν πολλῶν χαρισμάτων κυβερνήτης ὑπάρχων· χαίροις, Πέτρε, ὁ θερμὸς καὶ ζέων τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· χαίροις, Παῦλε, ὁ εὔτονος δρομεὺς· οἱ τῶν ὑφηλίων ἅπασαι τῷ κηρύγματι τῷ ἁγίῳ φωτισάντες, καὶ μυρία σήμαντρα διὰ τῆς ἐκκλησίας ὑπομείναντες ὑπὸ φυλακῆς καταπλεόμενοι, ὑπὸ Ἰουδαίων βεβλυπόμενοι, ὑπὸ βαρβάρων συρόμενοι, ὑπὸ βασιλέων αἰκιζόμενοι, καὶ ἀναπνεῖν [εὐχαρῶς] μὴ συγχωρούμενοι, καὶ παύσασθαι μὴ ἀνεχόμενοι τῆς διδασκαλίας· καὶ μόγις τοῦ σώματος κατῆσαν μὴ δυνάμενοι διὰ τὸ βάρος τῶν δεσμῶν, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διεδεμένην τῇ ἁμαρτίᾳ δι' ὅλου λύοντες. τῶν δαιμόνων τὰς φάλαγγας ὑμεῖς κατεξεπώσατε δι' ὑμῶν τοῦ ἁγίου πνεύματος χάρις εἰς τὴν οἰκουμένην ἐφήπλωσε· τὴν ἀχλὺν τῆς πλάνης ὑμεῖς συνεσείλατε τῶν δαιμόνων τὰ θράση ὑμεῖς κατεβάλετε· τοὺς βωμοὺς τῶν ἑλλήνων ὑμεῖς κατελύσατε· πᾶσι ψευδώνυμον λατρείαν ὑμεῖς ἀποδοῦναι ἐποιήσατε· ἐκ τῶν σίτινα ζιζάνια ὑμᾶς σκυβαλίσαντες ἐρρίψατε, καὶ καθαρὸν τὴν ἐκκλησίας τὸ χώνευμα καὶ καθημερινὴν ὑμῶν διδασκαλίαν ἐδείξατε. ποίας δὲν εὐχαριστίας ἀνταποδώσωμεν ὑμῖν τοῖς τοσαῦτα κεκοπιακόσι δι' ἡμᾶς; μιμνήσκομέθα, Πέτρε, καὶ ἐκπλήττομεθα· ἀναμιμνήσκομέθα, Παῦλε,

καὶ

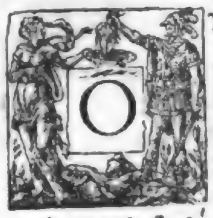
χ. ἡ λαμπὴ καὶ ἀγὴ πέτ.

ν. ἡ ὀρθοδοξία,

χ. τῶν ἑλλήνων κατέστρεψε

* τὸν χριστὸν καὶ χ. τὸ πνεύματος τὸ ἅγιον δοχεῖα καὶ μείζονα

Ex edit. Rom. emend. ex Mſs. Palatino. Mſaw. Iur. xθ. Ep. γ. x.

Γεγονὸς γὰρ τῆς ἁμίλλης ὁρᾶς ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον τὴν μνήμην τῶν ἀποστόλων τῶν μὲν ἐπουρανίων δωρεῶν θύμνους ὑφαινούσῶν σὺν τιμίοις φωναῖς τὸ πόθου αὐτῶν ὁ διδάσκαλος, ὡς δὲ αὐτῶν γνωσθεὶς αὐδοῖς ὁ τῆς οἰκουμένης μισθητὴς, καθὼς ὁ Παῦλος βοᾷ, Ἵνα γνωσθῶ τοῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ· τῶν δὲ ὅτι γῆς ἀνθρώπων ἐκθειάζομένων ἀξίαν θύμνῳδὸν διὰ τῆς τιμῆς πρὸς σὲ χορυφαῖος δείξαι, ὡς δι' αὐτῶν εἰς σωτηρίαν ἐπαναγόντων. τί γὰρ Πέτρου μεῖζον; τί δὲ Παύλου ἴσον; οὗτος τῷ ἔργῳ, καὶ ᾧ λόγῳ πᾶσαν τὴν ἐν οὐρανοῖς καὶ ὅπου γῆς κτίσιν εἰκότως ἐκίνησε· καὶ τῷ πηλῷ τοῦ σώματος συμπεπλεγμένοι, καὶ ἀμείνους ἀγγέλων θυρεῦντες. τί οὖν ἐρούμεν πρὸς σὲ διδασκάλους τῆς ἄνω καὶ τῆς κάτω κτίσεως; οὐκ ἔστιν ὅπως λόγων ἐπάξιον ἐγκωμιάσαι σὲ ἐγκωμιάσαντα ὁ ἥλιος ἡμῶν· σὲ τὸν ἅπασαι γλῶσσαι καὶ θαλάσσαι διελθοῦσαι, καὶ ἅπασαι ῥίζαι τῶν ἀμυθήτων αἰσθάνεσθαι, καὶ τὰ σπέρματα τῆς θυσιείας καταβαλόντα εἰς ταῖς καρδίαις τῶν ἀπιστούντων ὠφελήσαντα. Πέτρος ὁ καθηγητὴς τῶν ἀποστόλων· Παῦλος ὁ γνωσθεὶς τῆς οἰκουμένης καὶ τῶν ἄνω δωρεῶν συμμέτοχος. Πέτρος τῶν ἀγραμμάτων Ἰουδαίων ὁ χαλινός· Παῦλος τῶν ἐθνῶν ἡ ἀναβόλησις. καὶ βλέπει μοι τὸ διαφορὸν τῶν ὑπερέχουσαν σοφίαν. τὸν μὲν Πέτρον ἀπὸ ἁλιέων ἐξελέξατο, τὸν δὲ Παῦλον ἀπὸ σκηνορράφων· καὶ τοῦτο εἰς ὠφέλειαν πεποίηκεν. ἐνόμιζετο γὰρ ἡ δόξα τῶν Ἰουδαίων. διὰ τοῦτο τούτῳ ὁ ἁλιεὺς ἐπιτρέπουσιν ὁ Κύριος, φήσας πρὸς αὐτόν· Ἀπελθὲ εἰς τὸν θάλασσαν, καὶ βάλε ἄγκιστρον, καὶ ἀνάβασα τὸν πρῶτον ἰχθὺν ἄρας, ἄνοιξον τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ εὑρήσεις στατῆρα· θάλασσαν λέγων, τὸν ἄστατον τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων γνώμην· ἄγκιστρον, τὸν ἔντεχνον λόγον τῆς διδασκαλίας· ἰχθὺς τὸν νόμον σημαίνει· ὃ δὲ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ὃ ἐρμήνευσιν αὐτοῦ λέγει· ὃ δὲ εὑρὼν ἐν αὐτῷ στατῆρα, ὃ πνεῦμα πνευματικῶς αὐτὸν ἀναφέρειν σημαίνει. ὃν δὲ Παῦλον ὡς σκηνορράφον τὰ ἔθνη ἐνεχείρισεν· ἵνα ἐν δύσει δέσῃ νόμου καὶ τῆς χάριτος γνώμους ὃ κόκκινον ἔνδυμα, ὃ δὲ ὕδατος καὶ αἵματος διασπηχοῦ βαφέν. οὕτως αὐτῷ ὁ διασώτης βοᾷ, Ἀπελθὲ, φησὶ, ὅπου ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἀποστελῶ σε. ὦ μακαρία δυὰς ἡ πιστεύθεισα ὅλου τοῦ κόσμου ταῖς ψυχαῖς. Πέτρος ἡ ἀρχὴ τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας ἱεροφάντης, ὁ ἀναγκαῖος σύμβουλος τῶν χειροτονιῶν, ὃ κειμήλιον τῶν ἄνω δωρεάμενον, ὁ τιμημένος ὑπὸ τοῦ διασώτου ἀποστόλου. Παῦλος ὁ μέγας τῆς ἀληθείας κήρυξ, ὃ καύχημα τῆς οἰκουμένης, ὁ ἐν ὑφηλοῖς πεπομφὼς ἀετὸς, ἡ λύρα τοῦ πνεύματος, ἡ χελιδὼν καὶ τέττιξ, ὃ ὄργανον τοῦ διασώτου, οἱ χήρυκες τοῦ Χριστοῦ ὑπηρέται. Παῦλος καὶ Πέτρος, οἱ ζθυκτοὶ βόες τῆς ἐκκλησίας, οἱ καλῶς συζευγμένοι τῇ οἰκουμένῃ ἐμπρεθυσάμενοι, οἱ τὸν σωτῆρα ἀντὶ ζυγοῦ ἀράντες, ἀντὶ δὲ ἐπιβάτου τοῦ σωτῆρος, ἀντὶ δὲ ζθυγλαῦ καὶ τοῦ γραφέως ἀροτῆρας, ἀντὶ δὲ κέντρου τῷ χερὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Παῦλος καὶ Πέτρος, οἱ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἡμέρας φαιδρύνοντες, τὰ ταμιεῖα τὰ διασώτικὰ, τὰ πανδοχεῖα τῆς οἰκουμένης, τὰ δοχεῖα τοῦ πνεύματος, τῆς ἁγίας τειάδος τὰ ἐρμήνευτήρια, τῆς οἰκονομίας τὸ θεῖον λόγου οἱ ὑφηγηταί. Πέτρος, ὁ ἐμὸς πνευματικὸς ἔρως· Παῦλος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ἡ ἐμὴ βακτηρία. Πέτρος, ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ· Παῦλος, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ λύρα τοῦ πνεύματος, ὁ τείχος ἀνθρώπος, καὶ τῶν οὐρανῶν ἀπόστολος· ὁ μὲν τόπῳ πορευόμενος, καὶ οἱ κόσμοι ἅπαντα τῷ διασώτῃ πορευόμενον· ὁ δὲ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκὼς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ· ὁ ἐξύδρομος δρομεὺς, ὁ εἰς οὐρανὸν ἀνιπτὰ πόδας ἀετὸς, ὁ θείας χάριτος

Γεγονὸς γὰρ τῆς ἁμίλλης ὁρᾶς ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον τὴν μνήμην τῶν ἀποστόλων· τῶν μὲν ἐπουρανίων δωρεῶν θύμνους ὑφαινόντων σὺν τιμίοις φωναῖς τὸ πόθου αὐτῶν ὁ διδάσκαλος, ὡς δὲ αὐτῶν γνωσθεὶς αὐδοῖς ὁ τῆς οἰκουμένης μισθητὴς, καθὼς ὁ Παῦλος βοᾷ, Ἵνα γνωσθῶ τοῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ· τῶν δὲ ὅτι γῆς ἀνθρώπων ἐκθειάζομένων ἀξίαν θύμνῳδὸν διὰ τῆς τιμῆς πρὸς σὲ χορυφαῖος δείξαι, ὡς δι' αὐτῶν εἰς σωτηρίαν ἐπαναγόντων. τί γὰρ Πέτρου μεῖζον; τί δὲ Παύλου ἴσον; οὗτος τῷ ἔργῳ, καὶ ᾧ λόγῳ πᾶσαν τὴν ἐν οὐρανοῖς καὶ ὅπου γῆς κτίσιν εἰκότως ἐκίνησε· καὶ τῷ πηλῷ τοῦ σώματος συμπεπλεγμένοι, καὶ ἀμείνους ἀγγέλων θυρεῦντες. τί οὖν ἐρούμεν πρὸς σὲ διδασκάλους τῆς ἄνω καὶ τῆς κάτω κτίσεως; οὐκ ἔστιν ὅπως λόγων ἐπάξιον ἐγκωμιάσαι σὲ ἐγκωμιάσαντα ὁ ἥλιος ἡμῶν· σὲ τὸν ἅπασαι γλῶσσαι καὶ θαλάσσαι διελθοῦσαι, καὶ ἅπασαι ῥίζαι τῶν ἀμυθήτων αἰσθάνεσθαι, καὶ τὰ σπέρματα τῆς θυσιείας καταβαλόντα εἰς ταῖς καρδίαις τῶν ἀπιστούντων ὠφελήσαντα. Πέτρος ὁ καθηγητὴς τῶν ἀποστόλων· Παῦλος ὁ γνωσθεὶς τῆς οἰκουμένης καὶ τῶν ἄνω δωρεῶν συμμέτοχος. Πέτρος τῶν ἀγραμμάτων Ἰουδαίων ὁ χαλινός· Παῦλος τῶν ἐθνῶν ἡ ἀναβόλησις. καὶ βλέπει μοι τὸ διαφορὸν τῶν ὑπερέχουσαν σοφίαν. τὸν μὲν Πέτρον ἀπὸ ἁλιέων ἐξελέξατο, τὸν δὲ Παῦλον ἀπὸ σκηνορράφων· καὶ τοῦτο εἰς ὠφέλειαν πεποίηκεν. ἐνόμιζετο γὰρ ἡ δόξα τῶν Ἰουδαίων. διὰ τοῦτο τούτῳ ὁ ἁλιεὺς ἐπιτρέπουσιν ὁ Κύριος, φήσας πρὸς αὐτόν· Ἀπελθὲ εἰς τὸν θάλασσαν, καὶ βάλε ἄγκιστρον, καὶ ἀνάβασα τὸν πρῶτον ἰχθὺν ἄρας, ἄνοιξον τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ εὑρήσεις στατῆρα· θάλασσαν λέγων, τὸν ἄστατον τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων γνώμην· ἄγκιστρον, τὸν ἔντεχνον λόγον τῆς διδασκαλίας· ἰχθὺς τὸν νόμον σημαίνει· ὃ δὲ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ὃ ἐρμήνευσιν αὐτοῦ λέγει· ὃ δὲ εὑρὼν ἐν αὐτῷ στατῆρα, ὃ πνεῦμα πνευματικῶς αὐτὸν ἀναφέρειν σημαίνει. ὃν δὲ Παῦλον ὡς σκηνορράφον τὰ ἔθνη ἐνεχείρισεν· ἵνα ἐν δύσει δέσῃ νόμου καὶ τῆς χάριτος γνώμους ὃ κόκκινον ἔνδυμα, ὃ δὲ ὕδατος καὶ αἵματος διασπηχοῦ βαφέν. οὕτως αὐτῷ ὁ διασώτης βοᾷ, Ἀπελθὲ, φησὶ, ὅπου ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἀποστελῶ σε. ὦ μακαρία δυὰς ἡ πιστεύθεισα ὅλου τοῦ κόσμου ταῖς ψυχαῖς. Πέτρος ἡ ἀρχὴ τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας ἱεροφάντης, ὁ ἀναγκαῖος σύμβουλος τῶν χειροτονιῶν, ὃ κειμήλιον τῶν ἄνω δωρεάμενον, ὁ τιμημένος ὑπὸ τοῦ διασώτου ἀποστόλου. Παῦλος ὁ μέγας τῆς ἀληθείας κήρυξ, ὃ καύχημα τῆς οἰκουμένης, ὁ ἐν ὑφηλοῖς πεπομφὼς ἀετὸς, ἡ λύρα τοῦ πνεύματος, ἡ χελιδὼν καὶ τέττιξ, ὃ ὄργανον τοῦ διασώτου, οἱ χήρυκες τοῦ Χριστοῦ ὑπηρέται. Παῦλος καὶ Πέτρος, οἱ ζθυκτοὶ βόες τῆς ἐκκλησίας, οἱ καλῶς συζευγμένοι τῇ οἰκουμένῃ ἐμπρεθυσάμενοι, οἱ τὸν σωτῆρα ἀντὶ ζυγοῦ ἀράντες, ἀντὶ δὲ ἐπιβάτου τοῦ σωτῆρος, ἀντὶ δὲ ζθυγλαῦ καὶ τοῦ γραφέως ἀροτῆρας, ἀντὶ δὲ κέντρου τῷ χερὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Παῦλος καὶ Πέτρος, οἱ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἡμέρας φαιδρύνοντες, τὰ ταμιεῖα τὰ διασώτικὰ, τὰ πανδοχεῖα τῆς οἰκουμένης, τὰ δοχεῖα τοῦ πνεύματος, τῆς ἁγίας τειάδος τὰ ἐρμήνευτήρια, τῆς οἰκονομίας τὸ θεῖον λόγου οἱ ὑφηγηταί. Πέτρος, ὁ ἐμὸς πνευματικὸς ἔρως· Παῦλος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ἡ ἐμὴ βακτηρία. Πέτρος, ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ· Παῦλος, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ λύρα τοῦ πνεύματος, ὁ τείχος ἀνθρώπος, καὶ τῶν οὐρανῶν ἀπόστολος· ὁ μὲν τόπῳ πορευόμενος, καὶ οἱ κόσμοι ἅπαντα τῷ διασώτῃ πορευόμενον· ὁ δὲ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκὼς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ· ὁ ἐξύδρομος δρομεὺς, ὁ εἰς οὐρανὸν ἀνιπτὰ πόδας ἀετὸς, ὁ θείας χάριτος

χ. μίσιμος

χ. ἐκλεκτὸν

χ. διδάσκαλοι.

Matθ ιζ. κζ.

Πεζ. κζ κε.

χ. δίγμα.

χ. καλκῶσι

χ. πεφαλαζώντες, χ. κάμψ

χ. ᾧ οὐ πάντων ἐφάλτων

by Google

καλλεται. Διὰ τοῦτο Καὶ ἡμῖς, καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ. ἀσφαλῶς γὰρ εἰς τοιούτοις τοιαύτην ἦρχε, ὅτι ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ξένην διδασκαλίαν ἤμελλεν εἰσάγειν· ἀλλ' οὐκ ἀγγέλους ἀσφαλίζεται), ἀλλὰ τὴν βεβαίαν τοῦ κακοτεχνίαν κατατέμνει. καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ· οὐκ ὅπως διαβάται ζωηδεῖς ἀγγέλοις (ἤδει γὰρ ὅτι οὐ ἀγγέλοις ἀπλανὴς ἡ ἀλήθεια) 5 ἀλλ' ὅπως πολλάκις ὁ Σατανᾶς ἑαυτὸν μεταμορφοῖ, καὶ δαίμονες πολλάκις εἰς σχήματα ἀγγέλων ἑαυτοὺς μεταμορφώσαντες, πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἔννοιαν τὴν διδασκαλίαν εἰσάγωσι, καθὼς εἴρηται. Αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μεταχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. διὰ τοῦτο ἀποκλείει τὰ σχήματα τῶν σχηματιζομένων τοὺς ἀληθεῖς ἀγγέλους, καὶ φέρει γυμνὸν τὸν ῥῆμα τοῦ ἀγγέλου, οὐκ ἐκείνους ὑβρίζων, ἀλλὰ τοῖς δαίμοσιν ἀποκλείων τὴν ὁδόν. καὶ οὐκ ἠγανάκτουν ἀγγέλοις Παύλου λέγοντος, Κἂν ἄγγελος ὁ ἐξ οὐρανοῦ βλασφημίζηται παρ' ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω· ἀλλ' ἔχαιρον ὅτι τὴν πίστιν τοῦ κηρύσσοντος, καὶ ἀσφαλιζομένου καὶ πιστίζοντος τὸ θεῖον κήρυγμα. διὰ τοῦτο καὶ αὖθις ἀγγέλοις μαθητὰς, ὅτι οὐ διὰ τοῦτο πίστις βλέπει, ἢ τῷ λόγῳ τῶν ἀποστόλων, ἀσφαλίζονται οἱ τὰ κηρύγματα. ἀποστέλλονται μὲν γὰρ οὗτοι αἱρετικοὶ, καὶ τὰ μὲν κηρύγματα ἀμέλει. ἀπιστάλη ἄγγελος ποτὲ πρὸς Κορνήλιον, καὶ ὑπεφάνη μὲν αὐτῷ, καὶ τὴν ἑαυτοῦ λειτουργίαν μεμυῆσαι Κορνήλιε, λέγων, αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τὸ μεμυῆσθαι ἐμὸν, τὸ δὲ κηρύττειν τῶν ἀποστόλων. ἄγγελος γὰρ ἔστι καὶ διὰ τοῦτο ὅτι τῆς λειτουργίας, καὶ προσευχῆς ὁ ξένος, τὸ δὲ κήρυγμα οὐχ ἑαυτῷ ἐπίστευται ἄγγελος, ἀλλὰ τοῖς ἀποστόλοις. διὸ ἐπάγει, Ἀπόστειλον οὖν εἰς Ἰόππην, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα, ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος, ὅστις ἐλεύσεται λαλήσει σοι ῥήματα, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. καὶ τί κωλύει αὐτὸν πρὸ αὐτοῦ κηρύξαι; ἆρ' οὐκ ἀξιοπιστότερον τὸ κήρυγμα τοῦ ἀγγέλου πρὸς ἀγγέλου πρὸς ξένον ἀκούοντα, καὶ πρὸς πάθητιν, καὶ πρὸς τῆς οἰκουμένης; ἀλλ' ἅμα μὲν καὶ τηρεῖ ἑαυτὸν, μὴ βουλόμενος αἰτίαν χορδὴν τοῖς δαίμοσιν, ἅμα δὲ καὶ δίκτυον ἡμῖν ὁ ἄγγελος, ὅπι ἔξω τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας σωθῆναι οὐκ ἔστιν. Εἰ δὲ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ἐπιφέρει τι βλασφημίαν, διαβεβαιοῦται· ὁ τὰ Ἀρείου πνεῖν, ἢ τὰ Εὐνομίου καὶ Σαβελλίου διδάσκων, οὐκ εἰκότως διαβεβαιωθήσεται, ἐὰν μὴ φθάσῃ τῇ μετανοίᾳ τὴν ὀλεθρίαν αἵρεσιν; ταῦτα, ἀδελφοὶ, ἠγείσθω μὴ πρὸς ἡμᾶς εἰρῆσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἁγίου μάρτυρος, καὶ πρὸς τὴν προσευχὴν τοῦ πατρός. καὶ γὰρ εἰς μνημόσυνον τῶν μαρτύρων ταῦτα λέγεται. Μνημόσυνον γὰρ μάρτυρος, ἡ φυλακὴ τῆς πίστεως. Εἰ γὰρ θέλεις καὶ σὺ μνησθῆναι μάρτυρα, μίμησαι τὸν τοῦ μάρτυρος μαρτυρήσαντα. Εἰ γὰρ ἐκεῖνος ὑπὲρ Χριστοῦ τὸ αἷμα ἐξέχεε, σὺ ὑπὲρ Χριστοῦ τὸ αἷμα οὐκ ἐκχεῖς; ταύτην δὲν ἔχοντες τὴν ἀσφάλειαν τῆς πίστεως, ἀπυνδασωμεν διαλαμψαι καὶ ἔργοις ἀγαθοῖς· ἵνα ἀπέχοντες ταῖς ἕξεσι, πλείονα ταῖς ἀμοιβαῖς. ἕκαστος γὰρ τὴν ἰδίαν ἔργων πλεῖστος ὅστις δικαιοσύνης, ὡς φησιν ὁ Παῦλος· Ἐν ὅσῳ καιρὸν ἔχομεν, ἐργασώμεθα τὸ ἀγαθόν. καιρὸν γὰρ ἰδίῳ πλείονα μὴ ἐκλυόμενοι. ποίῳ καιρῷ ἰδίῳ; τῷ τῆς ἀναστάσεως. ὀκνεῖς σὺ οὐκ ἰδὼν ἡμᾶς, ἀλλ' ἀκούσας. ἐν ταῦθα μὲν σπέρματα, ἐκεῖ δὲ θερίσματα· ἐν ταῦθα σπείρεις μὴ θλίψεως, ἐκεῖ θερίζεις μετ' εὐφροσύνης, ὡς φησιν ὁ Δαβίδ. Οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσι, ἐν ἀγαλλιάσει θερίσουσι. γένοιτο δὲ ἡμᾶς καὶ σπεῖραι καὶ θερίσαι ἐν ἀγαλλιάσει, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἰσ. πρὸ τῶν μάρτ.

Λογ. ρξζ. ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΥΦΑΙΟΥΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ Πέτρον καὶ Παῦλον, καὶ ὅτι αὐτῶν μάρτυσιν ἐνδοξότατον.

ὀφειρέσιμος οὐκ ἔχῃ ὅξ εὐθείας διδυθυούσθαι ⳨ πλοῦ, ἀλλ' ὧδε καὶ κ-
-τὸ διαφόρων αἱρέσεων ῥιπίζεται· οὕτω δὴ καὶ ὁ διαφόρους διδασκαλίας ἑαυτοῖ "διδοὺς, ἢ μὴ στοιχῶν τῇ χ. ἀκολουθεῖ
εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ, οὐδὲν διαφέρει ὁλκάδος κλυδωνιζομένης. διὰ τοῦτό φησι ὁ
Σειρ. ε. ιε. γραφὴ, Μὴ πάντι ἀνέμῳ λίκμα· καὶ ὁ ἑρμηνευτὴς ἐπάγει, Καὶ μὴ πάντι λόγῳ πίστευε. καὶ
Σειρ. ιθ. ιδ. ἵνα μάθῃς, ὅτι πάντα ἀνέμου πᾶσαι διδασκαλίαι καλεῖ ἡ γραφὴ, Παῦλος ἄκουε λέγει- 5
Εφεσ. δ. ιδ. τος· Ἵνα μὴ ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας,
ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης. παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδα-
σκαλίας. ὃ οὖν, παντὶ ἀνέμῳ, ἀντὶ τοῦ, πάσῃ διδασκαλίᾳ ὁ σκάφος ἑαυτὸν κλυδωνίζε-
ται, χειμάζεται, ναυαγεῖ. Εἷς γάρ ἐστι πλοῦς, μία ὁδὸς, εἷς λιμὴν, ἡ πίστις· αὕτη ὁδη-
γεῖ, αὕτη συγκλείει, αὕτη δέχεται· ὁ δὲ σὺν πίστεως ἐκπίπτων, ναυαγεῖ, ὡς φησιν ὁ Παῦλος 10
α. Τιμ. α. ιθ. Τιμοθέῳ γράφων· Ταύτην πρὸς αὐτὸν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, ἵνα στρα-
τεύῃ" ἐν αὐτῇ τὴν καλὴν στρατείαν, ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν· ἣν τινες ἀπω- χ ἑαυτῷ
σάμενοι, περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν. ὁ γοῦν τῆς πίστεως ἀφισάμενος, ναυαγεῖ· ὁ δὲ τῇ ἰσ. ἐν αὐτῇ
πίστει ἐπόμενος, εἰς εὔδιον λιμένα ὁ σκάφος ὁρμίζει. μὴ τοίνυν παντὶ ἀνέμῳ ἐπαγω-
μένθα· μὴ Κύριον ὄντα ἑνὶ ἄλλῃ διδασκαλίᾳ. μὴ γὰρ Μωϋσέα παρεδέξατο Χριστὸς· 15
μὴ δὲ Χριστὸν οὐ παρεδέξατο ἄλλος. διὰ τοῦτο Μωϋσῆς οὐ βουλόμενος παιδεῦσαι ⳨
λαὸν, ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἑαυτῶ νόμοις ἐνέχεσθαι μόνοις, ἀλλ' ἐκδέξασθαι τὸν τελείωσιν, ἔλεγε·
Δευτ. ιη. ιη. Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, αὐτοῦ ἀκούσεσθε. Εἰ γὰρ σωτὴρ ἦν ὁ ἀπο-
στολὸς τῆς διδασκαλίας, οὐκ ἂν ἄλλον διδάσκαλον προεπέμψατο λέγων, Προφήτην ὑμῖν
ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ. διὰ τοῦτο προφήτην, 20
ὅπερ ἐξ" ὑμῶν. Θεὸς μὲν γὰρ οὐκ ἐξ" ὑμῶν, προφήτης δὲ ἐξ" ὑμῶν. ὁ μὲν γὰρ Θεὸς οὐκ χ. ὑμῶν.
Θεοῦ· ὁ δὲ προφήτης ἐξ" ὑμῶν, ὃ κατ' σάρκα. διὰ τοῦτο καὶ ὡς ἐμέ, νομοθέτην. ὅπερ γὰρ χ. ὑμῶν.
Εἷς μὲν νομοθέτης ἐκεῖνος, Μωϋσῆς, δεύτερος δὲ νομοθέτης, ὁ σωτὴρ, οὐχ εἷς λαοῦ, ἀλλὰ χ. ἡμῶν.
τῆς οἰκουμένης, διὰ τοῦτο ὡς ἐμέ, κατὰ ⳨ τύπον τὴν τοῦ νομοθεσίαν. Ἵς τοῦτο γὰρ μαρτυρήσει
Ψαλ. θ. κ. πρὸ λόγου; Δαβὶδ ὁ ψαλμῳδὸς μετ' ὀλίγας ψαλμῳδίας τῆς Μωϋσέως ἐπιβοᾷ· Ἀνάστηθι, Κύριε, 25
μὴ κραταιούσθω ἄνθρωπος· κριθήτωσαν ἔθνη ἐνώπιόν σου, κατάστησον, Κύριε, νομοθέτην ἐπ'
αὐτούς. Εἰ μὲν οὖν περὶ Μωϋσέως ἐῶ ὁ Δαβὶδ, εἰκότως ἐπὶ Μωϋσέως ἱκέτευεν· εἰ δὲ
Μωϋσῆς μὲν περὶ λαμπρᾶς, μεταμέσης δὲ Δαβὶδ Μωϋσέως, τί ἐβούλετο ὁ προφήτης
Δαβὶδ ἄλλον καλέσαι νομοθέτην ἑτέρου ὄντος, καὶ λέγει, Κατάστησον, Κύριε, νομοθέτην ἐπ'
αὐτούς; τίνι ἄρα ἄλλῃ, ἢ τοῖς ἔθνεσιν; Ἀνάστηθι γάρ, φησι, Κύριε, μὴ κραταιούσθω ἄνθρω- 30
πος· κριθήτωσαν ἔθνη ἐνώπιόν σου. τοῖς γὰρ ἔθνεσι δίδοται ὁ νομοθέτης. Γινώσκεται δὲ ἔθνη ὅτι
ἄνθρωποί εἰσι. περὶ γὰρ τῶν νομοθετῶν, ὡς ἄλλοτε εἴρηται· ἐὰν ᾖ ἔλθῃ ὁ Θεὸς
λόγος, εἰς τὸν λογικὸν αὐτῶν ἀποκαθίστα φύσιν. ὁ μὲν οὖν Μωϋσῆς (ὡς ἔφθημεν εἰ-
πὼν) ἔλεγε, Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς, ὡς ἐμέ· ὁ Δαβὶδ, Κατάστησον, Κύ-
ριε, νομοθέτην ἐπ' αὐτούς· ὁ δὲ Παῦλος ἐλθὼν μὲν ⳨ σωτῆρα, καὶ κήρυξ ὢν τοῦ σωτῆρος, τοῦ 35
Γαλ. α. θ. προφήτης ἰδὼν, "ὅτι ὡς ἐκδέξασθε, Χριστὸν, μὴ δὲ Χριστοῦ ἄλλον, διὰ τοῦτό φησιν· Εἴ τις ἰσ. ἐν ἐκλεῖ
ὑμᾶς εὐαγγελίζεται" παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ἀποκλεῖσαι πᾶσαν γνῶσιν, καὶ λαμβανεῖ τὰς ἀκ.
κλῆς τῆς θεοσεβείας. ὅπερ δὲ μὴ διδαχὴν Χριστοῦ ἐστιν ἄλλην προσδεχόμενα διδασκαλίαν, χ. βασιλείας
λέγει· Καὶ ὃ παρελάβετε εἴτε "ὡς εὐαγγελίζεται ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω· ἵνα μὴ μόνον τὴν
ἀνθρωπίνην ἀποκλείσῃ κακοτεχνίαν, ἐπαναγάγηται, καὶ φησι· Καὶ ἡμεῖς. τί δήποτε δέ ἐστι, 40
Καὶ ἡμεῖς ὁ ἀπόστολος εἶχεν ἄλλως διδάξαι; δῆλον ὅτι ἐπαναβολὴν λέγεται ὁ θεῖος Παῦ-
λος, ὅτι καὶ ἐμοῦ ἀκούσαντες κηρύττοντος ἕτερα, τοσαῦτα ὅτι οὐκ ἐκ Θεοῦ φθέγγομαι. διὰ
τοῦτο λέγει, Καὶ ἡμεῖς. αἰνίττεται δὲ ἀναγκαίαν ⳨ γλῶτταν, Θεοῦ γλῶσσαν ἡ μεταλαμπεῖν.

μάνη, ὅτι ὄντι Θεός, οὐ μάχεται· λέξης δὲ ὅτι ὄντι Χριστὸς, δαιμονίζεται· ὡς που φησὶ καὶ ὁ μακάριος Δαβίδ· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργὴν ἐνεδύσατο λαμπρότητα· ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ, σαλευθήτω ἡ γῆ. καὶ τίς ὁ καθήμενος; ἢ δῆλον ἁπᾶσιν, ὡς ὅτι φησὶν ὁ αὐτὸς ὡς προφήτης, Ὁ καθήμενος ὅτι τῶν χερουβὶμ ἐμφάνηθι, καὶ ἔξεγέρθητι τὴν δύναμίν σου, καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. ἐρᾷς ὅτι οὐκ ἔχει χώραν ἀπὸ τῶν λέξεων ἡ καταισχύνη τοῖς αἱρετικοῖς κακουργία· ἀλλ' ὅπου μὲν ὁ ἰσάλιμνος, Ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ· ἐπὶ δὲ τοῦ οἰκονομικοῦ, Ὁ πέμψας με μείζων μού ἐστι· δῆλα τὰ ῥήματα τὴν ἀποστολὴν μείζονα, οὐ δῆλα τὴν τῆς θεότητος ἴσωσιν. οὕτως οὖν δεῖ ὡς στίχον τὰς γραφὰς, καὶ μὴ πρὸ ἑρμηνείας τὰ θεῖα λόγια. Ψαλμ. οδ. β. κ. σὺ μὲ χωῦ

Ἴνα μὴ σὺ ὀλιγωρήσῃς εὐαγγελίου καταγνώσεως, ἀλλὰ σωτὴρ σοῦ τὸν κάμματος, πρόσεχε ἐνταῦθα ἐσπουδακὼς ἐβουλήθη εὐλαβῆς εἶναι ἡμᾶς ὡς ἐπὶ τῇ γραφῇ, ὡς εἶπεν, Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, βυκοπώτερόν ἐστι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν ἰῶτα ἓν, ἢ μίαν κεραίαν πεσεῖν. ὁμοίως οὖν σωτὴρ σοῦ τὰ ἰῶτα καταφρονῶν, σὺ δὲ ὀλιγωρήσῃς γραφῆς δόξαν ἄς. σαφῶς δὲ ἡμῖν ὁ λόγος δείκνυσιν, ὅτι καὶ ὡς τῆς γραφῆς γνῶσις, καὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως ἰσχυροτέρα τυγχάνει. οὐ γὰρ πάντοτε δύναται νεκροὺς ἀνάστασις, ὅσοι καὶ τῆς γραφῆς ἀπάγνωσις. καὶ ἄκουε τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, ὃς ἀκούων λέγοντος τοῦ πλουσίου αὐτῷ· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα εἴπῃ τοῖς ἀδελφοῖς μου μὴ ἐλθεῖν εἰς τὸν τόπον τοῦτον. καὶ τί φησιν; Ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ λέγει, Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· ἐάν μή τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, οὐ πιστεύσουσιν. ὁ δὲ φησι πρὸς αὐτὸν, Ἀμὴν λέγω σοι, Εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ, ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πιστεύσουσι. προσέχωμεν ἀκριβῶς. ἆρα οὖν εἰ μέλλει τις ἐκ νεκρῶν, οὐκ ἂν ἐβαπτίσθησαν; οὐδαμῶς. καὶ ὅρα τὴν ἀκολουθίαν. ἆρα εἰ ἐφάνη τις ἐκ νεκρῶν τῶν παλαιῶν, ἢ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀγνοουμένων, ἢ τῶν γνωριζομένων; εἰ μὲν οὖν τῶν ἀγνοουμένων, ἢ ἄγνοια ἐσκέπαζε τὰ θαύματα. εἰ ἐφάνη σήμερον Μωϋσῆς, πόθεν ἤδεις ὅτι Μωϋσῆς ἦν; εἰ ἐφάνη σήμερον Ἡσαΐας, πόθεν ἤδεις ὅτι Ἡσαΐας ἦν; εἰ δέ τις τῶν καθ' ἡμᾶς ἀποθανόντων πάλιν ἀνέστη, [ἀλλ' ἢ] πάλιν τὸ θαῦμα ἐμωσιάζετο, τῶν μὲν λεγόντων, οὗτός ἐστιν ὁ ἀποθανών, τῶν δὲ φασκόντων, οὐχ ὁ πιθανὸς ἐστιν οὗτος, ἀλλὰ δαίμων τις ἡ φαντασία ἐστὶν ἀρχή. οὐκ ἀπορῶ γὰρ ἃ ἀπιστίας κακῆς ὁδοί. ἐπὶ θαύματι, εἰ ἠδύνατο ἡ τῶν αἰῶνος ἀγνωμοσύνη συνεφαπτῆσαι καὶ νεκρὸν ἀναστάντα, ὅπου γε ὁ τυφλὸς ἐλεγχόμενος ἐλέγχει, καὶ μὴ Ἐλεγεν, ὅτι αὐτός ἐστιν· ἕτεροί ἔφασκον, οὐ· ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν· ἐκείνου λέγοντος ἐγώ εἰμι. καὶ ὁ μὲν ἑαυτῷ ἐμαρτύρει, καὶ τὸ θαῦμα ἐβεβαίου· ἡ δὲ ἀγνωμοσύνη ἠρίστα. Ioan. 8. θ.

μὴ γὰρ οὐκ ἠπίστησαν πολλοὶ ὅτι * τῶν σωτῆρος; Πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγίων, ὡς φησι ἡ γραφὴ, μετὰ τὴν τοῦ σταυροῦ οἰκονομίαν αἰσθησαι ἐκ τῶν μνημείων, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. μὴ δὲ θαῦμα τὴν ἀπιστίαν ἔσεσθαι, ἢ τὴν ἀγνωμοσύνην εἰκῆσαι; καὶ γὰρ σημεῖα τοῖς ἀπίστοις, καὶ οὐ τοῖς πιστοῖς· ὁ δὲ ἄπιστος διαφερόντως καὶ σημείων καταφρονεῖ. ἀλλ' ὅρα εἰ ἐδυσωπήθη ἀναστάντα ἀπὸ νεκρῶν, ὡς ἰδίως ἠδίκησαν Λαζάρου· Λάζαρος ἐκ νεκρῶν ἀνέστη· καὶ ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν τὸν Λάζαρον ἀναστάσιν εἰς θεὸν τὸν σωτῆρα ἤρχοντο, ἐβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι καὶ Λάζαρον. ὅρα τὴν ἀγνωμοσύνην πάντα χορὸν ἑαυτῆς μὴ ἀφισαμένην. εἰκότως οὖν καὶ ὁ πατριάρχης ἔλεγεν, Εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν μὴ ἀκούουσιν, οὐδὲ, ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πιστεύσουσιν αὐτῷ. Ἐὰν νῦν οὖν αἱρετικὸν παῖδες, Εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν καὶ τῶν εὐαγγελίων οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ, ἐάν τις ῥήξῃ μυρίας φωνὰς, ἀκούσονται. ἀλλ' ἡμεῖς μὴ ἀποκωλύωμεν τὴν ὁδόν. Ἐγὼ γὰρ εἰμι ἡ ὁδὸς, φησὶν ὁ Κύριος. ὁ τοίνυν σκανδαλίσων ἐκ τῆς ὁδοῦ, πλανᾶται· ὁ ἔξω τῶν γραφῶν ὁδεύων χαμάζεται. ὥσπερ γὰρ ὁ θαλάσσης ὁ πολλοὺς δυσμοὺς Ioan. ιδ. ε.

περιφθείναι ἀκ ἐρμηνεία ἦν τότε τοῦ, ἀλλ' ἐρμηνεία τ οἰκονομίας. Θεὸς γὰρ οὔτε ἀποστέλλει σωματικῶς, οὔτε ἀποστέλλεται. ἢ ὅπως ἂν εἴη. ὁ γὰρ ἀποστέλλων, τοῖς ἐκείνοις ἀποστέλλει τοῖς τόποις, ἐν οἷς μὴ πάρεστι. δεῖξον τοίνυν ἐρήμου τόπον παρόντος, δεῖξον τόπον γυμνὸν τ θεοῦ, δεῖξον τόπον ἀφεστηκότα τῆς πνεύματος, ἢ ἔχει χώραν, εἰ μὴ τ λέξιν ἐνόησας, ὅτι ὁ μὲν ἀποστέλλει, ὁ δὲ ἀποστάλη. Ὁ γὰρ ἀποστάλη, οὐ τοπικῶ μεταβάσει δήπουθεν, ἀλλὰ σωματικῶ ὄψει. Οὐδὲ γὰρ, ὅταν λέγῃ ἡ γραφή, Ἐγένετο ἄγγελος ἀποσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ἵνα μὰ αὐτῷ Ἰωάννης, ἤδη τ Ἰωάννου δέξ οὐρανοῦ ἀφῖχθαι νομίζομεν· ἐπεὶ εἰ οὕτω, φησί, πῶς ἀποστάλη; ἀλλ' ὅτι τῇ οἰκονομίᾳ ἐνεχείσθη, τ οἰκονομίαν ἀποστολὴν καλέσει. Ησαΐας δὲ Ἱερουσαλήμ εἰς αὐτῶν ὄρη καὶ βουνοὺς ἴδε τ Κύριον καὶ θεμένου ὅτι ἀφίκετο ὑψηλοῦ ἢ ἐπουρανίου. ὧν δὲ τῇ πόλει ἢ τοῖς ὄρεσι, δι' ἀσαφήνειαν τ ὑπαίσσειν, ἢ ἵνα φανῇ καταξιωθεὶς Θεοῦ, ὡς δυνατὸν ἀνθρώπῳ, ἥκουσε τ Θεοῦ λέγοντος· Τίνα ἀποστείλω * πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον; εἰ δὲ τοῖς λαοῖς ἐκείνοις, καὶ πῶς ἀποστέλλει πρὸς τὸν λαόν; οὕτως ἡ ἀποστολὴ οὐ τοπικῶ ἐρημικῶν μετάβασιν, οὔτε ὑπουργίαν δουλικῶ, ἀλλ' ἀνθρωπίνῳ οἰκονομίαν. ἄλλως ἢ εἰ τῇ λέξει " δουλεύειν, τῶν λέξιν αἰδέσθητι. Εἰ ἀποστάλη, πῶς λέγει, Καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστιν; οὐδεὶς γὰρ ἀποστέλλων συναπέρχεται τῷ ἀποσταλέντι. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστιν " ἀποστέλλειν, ἀλλὰ συνοδεύειν. Ἐγὼ εἰμὶ ὁ πατὴρ, καὶ ὁ πατὴρ εἰς ἐμοί. πού ἡ ἀποστολή; καὶ ἵνα μή τις ᾖ, ὁ πέμψας με πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι, κατ' εὐέργειαν εἰρῆσθαι νομίσῃ καὶ τῇ βουλήσει, φησίν· Ὁ πατὴρ ὁ εἰς ἐμοὶ μένων, τῇ ὁ, Ἐγὼ εἰμὶ ὁ πατὴρ, καὶ ὁ πατὴρ εἰς ἐμοί. Τούτῳ γὰρ τῷ φωνῇ καὶ Ησαΐας προεκήρυξε, λέγων· Ἐκπίασον Αἴγυπτος, καὶ ἡ ἐμπορεία Αἰθιόπων, καὶ @ Σαβαὶμ ἄνδρες ὑψηλοὶ ὅτι σὲ δεδεκόσιν), καὶ ὀξαπολουθήσουσί σοι χεῖρες πέδας δεδεμένοι, καὶ προσκυνήσουσί σοι, καὶ εἰς σὲ προσεύξονται)· ὅτι εἰς σοί ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν σοῦ. πῶς εἰδέναι; Εἰ ἄλλος ἐστὶν εἰς αὐτόν, πῶς πλὴν αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἄλλος; ὅτι εἰς σοί ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν σοῦ. ἆρα οὐχ ἑρμηνεία ἐστὶ τοῦ εὐαγγελίου τούτου τῆς λέγοντος, Ἐγὼ εἰς τὸν πατέρα, καὶ ὁ πατὴρ εἰς ἐμοί, καὶ @ δύο ἕν ἐσμεν; Ὃ γὰρ, οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν σοῦ, ἑρμηνεία ἐστὶ τοῦ, ἕν ἐσμεν. καὶ ὅρα δὲ σοφὸν τῆς λέξεως, καὶ πεπληρωμένον δυνάμεως. τὸ, ἕν ἐσμεν, δίκην μαχαίρας αἱρετικοῖς τέμνουσα. Ὃ μὲν γὰρ υἱὸν, ἐλέγχει τὴν τοῦ Ἀρείου μανίαν· Ὃ δὲ ἕν ἐσμεν, τὴν Σαβελλίου σύγχυσιν. ὅτι ὁ Θεὸς εἰς σέ ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν σοῦ. καὶ ἵνα δείξῃ ὁ προφήτης @ αὖθις ἑνὸς Θεοῦ εἰς Θεοῦ, ἐπάγει· Σὺ γὰρ εἶ Θεὸς, καὶ οὐκ ἠδειμεν. οὐκ ἤδεις σύ, ὅτι αὐτὸς ἐστι Θεός; Μωϋσῆς οὐ προεῖπε προεκήρυξεν; οὐ μετ' εἴκοσι καὶ μίαν γενεὰν ἐλθοῦσαν τοῦ Μωϋσέως; ἀπὸ γὰρ Μωϋσέως ἕως Δαβὶδ γενεαὶ ἑπτά· ἀπὸ δὲ τοῦ Δαβὶδ μέχρι Ησαΐου γενεαὶ δώδεκα. προεῖπε δὲ δύο γενεαῖς Βαβυλῶνος ἔσεσθαι Ησαΐας· ὃν τρόπον προεῖπε καὶ πάντα γενεαῖς εἰκοστῇ προεκήρυξεν @ προφήτης, ὅτι Θεός ἐστι· καὶ Μωϋσῆς ἔλεγε, Ακουε, Ισραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστι· καὶ Σαμουὴλ μὲν ἐποίησε τὰ αὐτά· ἀλλὰ μὴν καὶ Δαβὶδ τὰ αὐτὰ ἐκήρυξε, καὶ πᾶς ὁ προφήτης τὰ αὐτὰ ἐβόησε. πῶς φησιν ὁ προφήτης Ησαΐας, Σὺ γὰρ Θεὸς, καὶ οὐκ ἠδειμεν, εἰ μὴ ἀληθῶς @ σωτὴρ εἶ), @ ὄντα μὲν, οὐγνωεῖς ὁμοθυμαδὸν δέ; " Ὃ γὰρ, σὺ εἶ Θεὸς, καὶ οὐκ ἠδειμεν, οὐχ ἑαυτῷ ἀγνοίας κατηγορῶ, ἀλλὰ τῷ λαῷ ὃ προέσωπον φιλοσοφῶ). στενοχωρῶ ἢ διδασκαλίᾳ τῷ, σὺ εἶ Θεὸς, καὶ οὐκ ἠδειμεν, ὦ φάσκοντι, Κύριε, ὑψηλός σε ὁ βλέπων, καὶ οὐκ ἠδίσατο. καὶ ἵνα ὅμως εἴπῃ, σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς, καὶ οὐκ ἠδειμεν, Θεὸς τῷ Ισραὴλ πάντων σωτὴρ, ἄκουε τῶν ἀγγέλων λεγόντων, καὶ βιαζομένων ἁρπάσαι τῆς ποιμνίας· Μὴ φοβεῖσθε, βιαζελιζόμεθα ὑμῖν χαρὰν μεγάλην· ὅτι ἐτέχθη σήμερον " ἡμῖν σωτὴρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς τῷ Ισραὴλ πάντων σωτήρ. ἰδοὺ ἀρχὴν ἔσονται πάντες @ δυτικειμένοι σοι, καὶ πορεύσονται οἱ ἀρχμὴν. ἔσονται γὰρ ὡς " οὐκ ὄντες, καὶ ὡς ἰμάτιον παλαιωθήσονται, ἀντικειμένους καλῶν, οὐ τῶν λόγῳ δυπτιπτούσας. ὅπου γὰρ ἐὰν μὴ εἴπῃς Ελλήνων, ἢ ἑτέρῳ τινὶ τῶν τῆς εὐσεβείας ἀπεχομένων,

* ἢ τὸν προδόσαι τον

χ. δουλεύσαις,

χ. ἀποστολὴ

χ. ἐμοῦ

χ. οὐ δικαίως τοῦ

τῷ,

ἡ ἐρράγη ἀπέδωπι τῆ ἱλαστηρίου ἐσφάγης. καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἱλαστήριον τύπος τῆς σωτηρίας, καὶ τὸ αἷμα τὸ ῥαντιζόμενον τύπος ἐστί, ἵνα καὶ ὁ προσκυνούμενος, καὶ τὸ δῶρον τὸ προσφερόμενον ᾧ προσκυνουμένῳ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ᾖ. τούτων γὰρ τῶν ζώων, ὧν τὸ αἷμα προσέφερον εἰς τὰ ἅγια, τὰ σώματα κατεκαίετο ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἵνα φέρῃ αὐτῶν ἡλάζε τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν κεκοιμωμένους ἡλάζε τὰ τῶν νεκρωθέντων ζώων λείψανα. βλέπε τοίνυν. ζῶντα μὲν οὐκ ἡλάζεν, ἀποτιθρωθέντα δὲ καὶ εἰς θυσίαν ἀπρόσδεκτα, ἁγιασμὸν ἔφερε τοῖς κεκοιμωμένοις, καὶ διὰ τὰ αὐτὰ ζῶα, καὶ ἔξω καιόμενα, καὶ ἔσω προσφερόμενα. ὁ τοίνυν ἀπόστολος Ὧν γάρ, φησιν, εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, τούτων τὰ σώματα κατεκαίετο ἔξω τῆς παρεμβολῆς. εἶπε τύπον· καθάπερ μυθικὰ τινὰ ἀλληγορεῖ, καί φησι· Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ τὸν λαὸν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε. τί ἐπάγει; Ἐξερχώμεθα οὖν πρὸς αὐτὸν, τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες. ἔχεις τὸν τύπον, ἴδε τὸ ἀλήθημα· ζήτησον πάλιν τὸ αἷμα καὶ τὸ ἱλαστήριον. τὸ αἷμα ἐρράνετο, καὶ τὸ ἱλαστήριον ἐδίχετο, ὁ ἱλασμὸς ἐπράττετο. τί δέ ἐστι τὸ ἱλαστήριον; Παύλου πάλιν ἀκουε λέγοντος ἐπὶ τῆς πρὸς Ρωμαίους· Πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃν προέθετο ὁ Θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, διὰ τὴν ἄφεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ. καὶ τὰ μὲν ἐμὰ ἐρῶ πάντα, ὅτι πάντα δι' ἡμᾶς γέγονεν ὁ σωτὴρ Θεὸς καὶ Θεοῦ μονογενὴς υἱός, οὐ δι' ἑαυτόν. ἄλλο δὲ τὸ δι' ἡμᾶς πραγματευόμενον, ἄλλο δὲ δι' ἑαυτόν· καὶ τὴν θεότητα προσκυνοῦμεν· ἄλλο καὶ ἄλλο, οὐ πῶς μεμερισμένον, ἀλλὰ τῇ οἰκονομίᾳ μὲν ζωηρμένον, τῇ δὲ οὐσίᾳ τεμνόμενον. ὅταν τοίνυν ἀκούσῃς ἢ ἀρχιερέα, ἢ πομφὸν, ἢ πρόβατον, ἢ ἱερεῖον, ἢ καταπέτασμα, ἢ ἱλαστήριον, ἢ αἷμα ῥαντισμοῦ, ἢ ὅσα τοιαῦτα, μὴ πρὸ τῶν γνωρίζε τὴν διὰ σὲ οἰκονομίαν. ὅταν δὲ ἴδῃς ζωθέντα μονογενῆ (τοῦτον γὰρ σκήνωσεν ἡ ἐκκλησία, καὶ ἐπόμπευσεν) οὐκ ἐπαισχύνῃ τὰ θεῖα λόγια. Σοφία γὰρ οὐ δόξοδοις ὑμνῆται, οὐδὲ πλατείαις πρέπουσιν ἄγαν, ἐπ' ἄκρων δὲ τειχέων κηρύττεται. ὅταν δὲ ἴδῃς κηρυττομένην Θεοῦ σοφίαν καὶ δύναμιν, νόει τὴν ὑπερβολὴν τῆς δόξης, τὴν προαιώνιον ἀξίαν, τὴν ἄτρεπτον, τὴν ἀμετάβλητον, τὴν ἀναλλοίωτον. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. πόσην δέ, ἦν, δέ ἐστιν, οὐκ ἴσμεν, οὐδαμοῦ. ἐὰν τοίνυν τὴν ὑπερβολὴν τῆς δόξης, οὐ σκάνδαλον ἐνθήσῃ πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν. οἷόν τι λέγω· ἐὰν ἀκούσῃς λέγοντος αἱρετικοῦ, ὅτι Ὁ πατήρ ὁ πέμψας με μείζων μού ἐστι, λέγε αὐτῷ· ὅτι σοὶ ἦν μασόν, Εἰ τὸ παθὸς ἐλάττων διὰ τὴν οἰκονομίαν, ὅπου γε καὶ ἀγέλων ἐλάττων ἐφάνη. σὺ κατανοεῖς δεῖξαι διὰ τὸν κάλαμον, ὅτι τὸ παθὸς ἐλάττων· ἐγὼ δὲ αὖθις δείκνυμι διὰ τὴν οἰκονομίαν καὶ ἀγέλων ἐλάττωσα. καὶ σὺ μὲν οὖν βουλόμενος κατασκευάσαι διαφορὰν οὐσίας παθὸς καὶ ἐμέ, παρέλαβες δὲ ῥῆμα, ὅτι Ὁ πατήρ ὁ πέμψας με μείζων μού ἐστι· ἐγὼ δὲ δείκνυμι, ὅτι οὐ μόνον τὸ παθὸς ἐλάττων διὰ τὴν λέξιν, ἀλλὰ καὶ ἀγέλων. ὁ γὰρ μακάριος Παῦλος παραλαμβάνων τὸ Δαβὶδ τὸν μαρτυρίαν, ὃ, Τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγέλους, ἐστεμμένον διὰ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς· Τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου. τί τοίνυν κάμνεις πολλά, καὶ καταπονάζῃς δεῖξαι ὡς ἐλάττονα παθὸς, ὅπου καὶ ἀγέλων ἐλάττων, οὐ διὰ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκονομίαν; Εἶτα δέ, Ὁ πέμψας με πατὴρ μείζων μού ἐστι, ἀκήκοας, τῆς διαβολικῆς ταύτης οὐκ ἀκούσας φωνῆς, ἣν σὺ μέσην ἐπιβοᾷ πᾶσιν, Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν; καὶ προσέχε τῇ διαφορᾷ· ὅπου δὲ ἓν, οὐκ εἶπε δέ, ὁ πέμψας με, ἀλλ', ὁ πατήρ· ὅπου τὴν ἴσωσιν ἠδυνήθη δεῖξαι διὰ τὴν ταυτότητα, οὐκ εἶπεν, ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με ἓν ἐσμεν, ἀλλ', ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ. παθὸς καὶ ἐμοῦ δέ ἐστιν. ὅπου δὲ τὸ, μείζων, προσέθηκε τὸ, ὁ πέμψας με. δι' ὃ γὰρ πέμψας, ἔργον οἰκονομίας· διὸ δὲ

χ. πύλης

Ἑβρ. ιγ. ιε.

Ῥωμ. γ. κγ.

ἴσ. δι' αὐτὸν

χ. ῥήματα.

Παροι. α. κ.

Ἰωαν. ιδ. κε.

Ψαλμ. η. ε.

χ. παθὸς

Ἑβρ. β. θ.

ἴσ. τῆς Κ ἑυαγγ.

Ἰωαν. ι. λ.

κουσον, λαός μου, καὶ λαλήσω σοι, Ισραὴλ, καὶ διαμαρτύρομαί σοι, ὅτι ὁ Θεός, ὁ Θεός σού
εἰμι ἐγώ. Οὐκ ἐπὶ ταῖς θυσίαις σου ἐλέγξω σε, τὰ δὲ ὁλοκαυτώματά σου ἐνώπιόν μου
ἐστὶ διαπαντός. καὶ δέξομαι οὐκ ἐκ τῶν οἴκων σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους.
Ἵνα μήτις νομίσῃ, ὅτι ἀποτρεφόμενος οὗτος λέγεται, ἐμπαλιν ἐπιφέρει, ὅτι δι' εὐεργεσίαν
τοῦτον, καὶ διὰ τῆς τοῦτον προσφορᾶς, καὶ ἐπάγει· Μὴ φάγομαι κρέα ταύρων, καὶ αἷμα τράγων πίομαι; θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου· διατί
ἵνα μὴ ἀποτρεφόμενος ἀποστέλλεται, ἀλλ' ἵνα τὰ χρήσιμα αὐτοῖς καὶ τοσαῦτα θυσίαι προσενέγκῃται.
Συνεχώρησε μὲν οὖν ἀπ' ἀρχῆς τὰς θυσίας, οὐκ αὐτὰς ἀρεσκόμενος, ἀλλὰ τοὺς οὕτως ἡγημένους μεταρρυθμίζων εἰς εὐσέβειαν. ἐπιδίδοσι δὲ τῇ προθέσει τῇ Ἰουδαϊκῇ, ὡς σοφὸς καὶ
μέγας, ἐν αὐτῇ τῇ συγχωρήσει τὴν θυσίαν προσκατασκευάζει εἰκόνα τῆς μυήσεως· ἵνα καὶ
ἡ θυσία δι' ἑαυτὴν ἄχρηστος ᾖ, διὰ τὴν εἰκόνα χρήσιμος εὑρεθῇ. προσέσχηκε ἀκριβῶς· λεληθὸς γὰρ ὁ τόπος. αἱ μὲν οὖν θυσίαι οὐκ ἦσαν ἀρεσταὶ τῷ Θεῷ, ἀλλὰ καὶ συγχώρησιν, καὶ γοῦν ἐμπέφυκε τύπον κατ' εἰκόνα τῆς μυούσης οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ· ἵνα καὶ μὴ δι' ἑαυτὰς ὦσι δικταί, καὶ γοῦν διὰ τὴν εἰκόνα ὦσιν εὐπροσδεκτοι. καὶ πέφυκε διὰ πάντων εἰκόνα Χριστοῦ, ἃ σκιαγραφεῖ τὰ μέλλοντα· καὶ προβατον
ἐν θυόμενον, εἰκὼν τοῦ σωτῆρος, καὶ βοῦς, εἰκὼν τοῦ Κυρίου, καὶ μόσχος, καὶ δάμαλις,
καὶ ἄλλο τι τῶν προσφερομένων, καὶ ἁπλῶς ἡ τυγχάνει, πάντα εἰς τὸν σωτῆρα τὸν
ἀναφορὰν εἶχε. διὰ τοῦτο καὶ ναός, ἵνα ἡ εἰκὼν προκαταβληθῇ τοῦ Κυριακοῦ ναοῦ·
διὰ τοῦτο προβατον, διὰ τοῦτο ἱερεύς, διὰ τοῦτο καταπέτασμα. ἵνα μὴ τῆς μίσεως πλατύνωσι τὸν λόγον, δίχου τῆς εἰρημένων ἐμπειρίας τὸν Παῦλον, μὴ συγχωρεῖσθαί τι μηδὲν ἔξω
Χριστοῦ τοπάσαι, ἀλλὰ πάντα εἰς Χριστὸν ἀναλαμβάνοντα. Τί γάρ; ὁ ἀδὸς προσὲς Ἑβραίους βουλόμενος σκηνὴν εἶναι τὴν μυστικὴν ταύτης διαφορᾶς, τί ἐβούλετο ἡ τράπεζα, τί ἐβούλετο
ὁ θυσιαστήριον, τί ἐβούλετο ὁ κατάπασμα, τί ὁ ναός, τί ὁ ἱερεύς, ὁ κεφαλαίῳ εἰς Χριστὸν τὰ πάντα ἀναφέρει, καὶ δύκησι σκηνὴν ἕν δι' ὅλου τὸν πάντα βίον· ἀλλὰ τὴν προτέραν
σκηνὴν τύπον τῆς δευτέρας διαθήκης, τὰ δὲ ἅγια τῶν ἁγίων τύπον τῆς νέας διαθήκης.
προσέσχηκε ἀκριβῶς, θαυμαστά. ἓν μὲν γὰρ ὁ ναὸς ἦν διὰ ὅλου, εἰς ἄλλα δὲ καὶ ἄλλα ἐμερίζετο· εἰς ὃ ἅγιον, καὶ εἰς ὃ ἅγιον τῶν ἁγίων. τύπος ὁ ναὸς τοῦ Κυριακοῦ σώματος. καὶ ἄκουε
Ioan. c. 18. τοῦ Κυρίου λέγοντος, Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. ὥσπερ οὖν
ἐν ᾧ ναῷ ἐκείνῳ τὰ μὲν πᾶσιν ἐωρᾶτο, τὰ δὲ μόνῳ ᾧ ἐχρῆτο· οὕτω καὶ ἐν τῇ τοῦ σωτῆρος αἰ
χρημία ἡ θεότης, καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς θεότητος, οὖσα μὲν ἐν κρυφῇ, ἐργαζομένη δὲ ἐν ᾧ φανερῷ.
ἔχει τοῦ ναοῦ τὴν εἰκόνα· ζητήσει μοι ὁ καταπέτασμα ὁ μέσον, ὁ διῄρηται τὰ ἅγια ἀπὸ
τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, ὁποῖόν ὁ καταπέτασμα. παλαιὸν καταπέτασμα ἐκεῖνο τοῦ σώματος.
ὥσπερ γὰρ ὁ καταπέτασμα ἐμεσολάβει τῷ τότε, καὶ διῄρητο τὸν ἔξωθεν ἐμοῦ τῆς ἐσωθεν
μυσταγωγίας, οὕτω ὁ σῶμα τοῦ Κυρίου καταπέτασμα ἐγένετο τῆς θεότητος, μὴ συγχωρεῖσθαι
ταῖς ὄψεσι ταῖς θνηταῖς σου παίζειν τὴν ὄψιν τοῦ ἀθανάτου. οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, ἀλλ' ἄκουε τοῦ
* Εβρ. ι. κ. Παύλου λέγοντος· Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, οὐδὸν προσφατον καὶ ζῶσαν, ἐγένετο ἡμῖν διὰ
τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, προσεσχήκαμεν. προσέσχηκε ἀκριβῶς. ὁ ναὸς
ἦν τοῦ Σαρκικὸν, ὁ καταπέτασμα τύπον τῆς σαρκός. παλαιὸς ὁ ἱερεὺς ἐστὶ διὰ τοῦ καταπετάσματος ἁπλῶς τοῦ σκιαῦ. οὐδὲ τοῦτο παρέλιπεν ὁ Παῦλος, ἀλλὰ καμοῦμαι αὖθις
Εβρ. θ. κδ. εἰς τύπον τοῦ σωτῆρος, καὶ φησιν· Οὐκ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν
ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. ὁρᾷς τὸν ἀρχιερέα; ὁρᾷς τύπον. πάλιν ἐξήνεγκε προβατον, καὶ ἐν θυόμενον τοῦ σωτῆρος.
Ησ. νγ. ζ. Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη. ἐνήνεγκε μόρος, ζῶος, ἓν ἄλλα πάντα. ἐκ δὲ τοῦ αἵματος τῶν θυομένων ἐλάμβανεν ὁ ἀρχιερεὺς τῷ δακτύλῳ, καὶ εἰσῄει εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων,

ὁ δὲ σωτὴρ, Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. διὰ τί μοι τοίνυν τὴν διαφορὰν προβάτου πρὸς Ιωαν. ι. ια.
χ. ἐδὼς ποιμένα, εἰπὲ τίνι προβάτῳ, εἰπὲ τίνι ποιμένι. ἐὰν γὰρ μὴ δῶς τὴν οἰκείαν τὴν διαφορὰν, πόθεν γνωρίσεις τῆς ὑπεροχῆς τὸ ἀξίωμα; δῆλον μὲν ὅτι ὡς πρόβατον, διὰ δὲ τὸ πάθος τῆς οἰκονομίας· ὡς ποιμένα δὲ, διὰ τὸ ἀξιοῦσθαι τῆς φιλανθρωπίας. οὐ γὰρ ἐπαισχύνεται Θεὸς ὢν καλεῖσθαι ποιμήν. ἐρᾷ μὲν γὰρ ἡμᾶς Θεὸν αὐτὸν γενέσθαι καὶ βασιλέα. ἀλλ' ὅπου ὡς αὐθέντην λογικὸν Θεὸν οὐκ ἐπιγνώσθη, βούλεται ἡμᾶς, κἂν ὡς πρόβατα ἄλογα, καὶ ποιμένα γνωρίσαι. Εἰ γὰρ ἐλθὼν ὁ σωτὴρ εἰς τὸν κόσμον εὗρε σε αὐθέντην λογικὸν, ἀναγκαίως σοι ὡς Θεὸς ἐπεφαίνετο· ἀλλ' ὅπου αὐθέντην μὲν οὐχ εὗρεν, ὡς πρόβατον δὲ πλανώμενον ἐξ ἀρχαίων χρόνων, καὶ πολλάκις ἀπολωλὸς διὰ τὴν τῶν προφητῶν διατύπωσιν, Ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλὸς, ζήτησον τὸν δοῦλόν σου, διὰ κρύπτου τὸν βασιλικὸν ἀξίωμα, καὶ προφέρει τὸν ποιμενικὸν κηδεμονίαν. διὰ τοῦτο καὶ ἀπ' ἀρχῆς οἰκονομεῖ τὸ φάτνη τεθῆναι τὸ σῶμα τὸ ἑαυτοῦ, καὶ σπαργάνοις εἰς ἀνάγκην τὸν μητέρα, καὶ τῆς οἰκονομίας ὑπουργὸν τὸν Ἰωσήφ. οὐ γὰρ εἶπεν ἐμοὶ πατέρα ἐκφῆναι τὸν σωτῆρα, οὐδὲ ἄνδρα Μαρίας, ἀλλὰ κοπωνὸν, καὶ μισθωτὸν τὸν μυστηρίου. μνηστὴρ γὰρ ἦν τῆς παρθένου, καὶ οὐκ ἀνήρ. ἀλλ' ἁπλῶς διὰ τὴν προσηγορίαν, ὑπουργὸς ἦ τῆς οἰκονομίας. γενοῦται οὖν αὐτῷ μετὰ τῆς Μαρίας ἐν Βηθλεὲμ, ὥστε διὰ τὸ γενέσθαι τὸν καταλύματος ἀναγκαθῆναι τὸ βρέφος ἐν φάτνῃ τεθῆναι. Θεοῦ δὲ ἦν ἔργον ἡ γένωσις· ἵν' ἐξ ἀνάγκης εἰς ἔκφυτον τὸ χωρίον ἀποτεθῇ ὁ φιλάνθρωπος· ἀποτεθῇ δὲ φημὶ διὰ τὴν εἰσαγομένην οἰκονομίαν. διὰ τί δὲ τοῦτο οἰκονομεῖ; ὅπου ἡ φάτνη ἀλόγων ὄντων πρόπλασα, ἦ δὲ ἀνθρώπους εἰς ἀλογίαν ἐκπέπτωκεν (Ἀνθρωπος γὰρ ἐν τιμῇ ὢν, οὐ συνῆκε· παρεσυνεβλήθη τοῖς Ψαλ. μθ ιε.
κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς) πέμπει τὸν ἔμφυτον τὸν οὐρανίου τὴν τραπέζην τῶν κτηνῶν, ἵνα ἀκουσίως τὸν ψυχὴν προσελθόντες, ὡς οἰκείαν τραπέζην, τὴν φάτνην, θύρωσι μηκέτι κτηνώδη χόρτον, ἀλλὰ φάσκοντα, Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ζωὴν δίδοὺς τῷ κόσμῳ. προβάτου μὲν οὖν διὰ τὴν οἰκονομίαν, Θεὸς δὲ διὰ τὸν ἑαυτοῦ δόξαν. πέμπει οὖν τὸν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, οὐκ ἀναγκαίως ὑπομένων, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ἀλλὰ προγματείαν ἀναδεχόμενος. πόντα γὰρ ὅσα ἐν τῇ παλαιᾷ λατρείᾳ γνήσιον), εἰς τὸν σωτῆρα τὸν ἀναφαίνοντα φέρει, εἴτε προφητείαν, εἴτε ἱερωσύνην, εἴτε βασιλείαν, εἴτε ναὸν, εἴτε θυσιαστήριον, εἴτε καταπέτασμα, εἴτε κιβωτὸν, εἴτε ἱλαστήριον, εἴτε μάννα, εἴτε ῥάβδον, εἴτε στάμνον, εἴτε τι ἄλλο, πάντα εἰς αὐτὸν τὸν ἀναφορὰν ἔχει. Συνεχώρησε γὰρ ὁ Θεὸς Ἰουδαίοις παρὸν ἀπ' ἀρχῆς τὸν τῶν θυσιῶν λειτουργίαν, οὐκ αἰσθανόμενος ταῖς θυσίαις, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ εἰδωλισμοῦ ἀποπαύσαι, καὶ ἐξ ἑκάστου ἰδιοκτήσασθαι αὐτοῦ πρὸς ἃ βούλεται, ἐκπέμψῃ ἑαυτῷ ὃ μὴ βούληται. ὅπου γὰρ οὐδέπω ἔχρῃ Ἰουδαίων ἁγίοις δίκαιοι θύεσθαι, πνευματικὸν σύστημα, ἀλλὰ τῇ τῶν εἰδώλων Συμπλοκὴ διδούλωτο, καὶ σὺν βωμοῖς" συνεχέπει ἡ θυσία, λαβὼν ὁ Θεὸς τὰς εἰδωλικὰς ἑορτὰς μεταβάλλει τὸν ῥυθμὸν τῆς θυσίας, καὶ" αἴτησε) ὧν μὴ βούλη). καθάπερ πατὴρ ἀγαθὸς, ἐπειδὴ δι' ἴδιον παῖδα" ἐκπαίσια ἔχοντα, τῆς μὲν ἀγωγῆς αὐτὸν ἀφέλκει, καὶ ὁ οἶκος ὑπηρέτου πάντα ποιεῖ ἃ βούλεται, καὶ τὸν διαμασώλου αὐτὸν φυλάττων, καὶ τὸν" ἀναίδειαν τῆς παιδιᾶς αἰσχύνας· ὅπου καὶ ὁ Θεὸς βουλόμενος αὐτὸν τῇ φαιδρύνῃ τούτῳ πάντων ὑπομνήσει τῶν ἑορτῶν εἰς εὐσέβειαν μεταῤῥυθμίσας, συνεχώρει καὶ θυσιάζειν, δίδωσι καὶ θυσιαστήριον, καὶ πρόβατα θύεσθαι κελεύει, καὶ αἷμα καὶ βοῶν, καὶ πάντα ποιεῖ ὅσα ἐκείνοις ἔπρεπεν. οὐ γὰρ Θεὸν ἀνέπαυσεν. ὅτι δὲ τοῦτο οἰκονομικῶς ἐγίνετο, ἔχοις πᾶς ὁ διὰ Μωϋσέως ὑπηρεσίας τὰς θυσίας, καὶ προστάξας διαφόροις χίεσθαι θυσιαῖς ἰδίας, διὰ τὴν προφητῶν διατρέπει τὰ τῇ συγχώρησιν γενόμενα, δηλῶν ὅτι ὡς νηπίοις ἦλθε συνεχώρησεν, οὐ προφὼ ἔδωκε· καὶ φησι διὰ τοῦ Δαβίδ· Α- Ψαλ μθ ν.

σιν ἐλάμβανον. Ἐ πίστις ἐδιδάσκετο, Ἐ χάρις ἐθαυμάζετο, ϗ Θεὸς ἐγνωρίζετο· ἀλλ' Ἰουδαῖος ἐχλεύαζε, ϗ μέθην κατηγόρει τῶ βαύματος, ϗ γλεύκους ἔργον ἐκάλει Ꝺ τῆς χάριτος μυστήριον. Γλεύκους γάρ, φησι, μεμεστωμένοι εἰσίν. ὢ τῆς Ζωῤ Ꝺφου τῶν Ἰουδαίων ἀγνωμοσύνης. εἰπὲ Ⓐ χαίρων, ὦ Ἰουδαῖε, Ἐ τῶν γλεύκους ἀπολαῦσαν συγχωρήσεται μάλιστα. ποῦ γὰρ γλεῦκος, ὅταν πρόβατα ϗ βόες ϗ ἄρτος φαίνηται, ποῦ χώραν ἔχει γλεύκους ἡ μνήμη; λοιπὸν τῶν ὤσμα, ϗ χαλινοῦ τῶν γλῶτταν. τί οὖν Πέτρος, ὁ προεστὼς τοῦ πνεύματος, Ἐ βρύων τῆ χάριτι, ὁ πλησθεὶς πυεῖ; Ζωπύρου τῶν γλῶττάν τοῦ ταῖς γλώτταις ἀφίησιν. Οὐ γάρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετέ, φησι, οὗτοι μεθύουσι, ἀλλὰ τοῦτό ἐστι Ꝺ προεφήτευσε τῶ προφήτου Ἰωήλ Εἰρηκότος· Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου. πλῆθος χαρισμάτων ὁ προφήτης εὐαγγελίζεται. ἐκχεῶ, φησιν, ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἀλλ' ἆρα μὴ Ζωσαλῆ) πάλιν Ꝺ ῥηθὲν, ἢ προεῖς Ἰουδαίους ἔδειξέ φέται μόνοι Ꝺ δῶρον; ϗ μόνοις ὦν. ἐκχεῶ, φησιν, ὅτι πᾶσαν Ζαρίσατο μαθόντες τῶν προῤῥησιν, οἷς ἔπεμψεν τῶν ἔκβασιν. προεῖλαβε τῶν προφητικὴν γλῶτταν ἡ γλῶσσα τοῦ πνεύματος. ἐκείνης ϗ ἡμῖν τῆς χάριτος ἐπιλαβεῖν ζαγέια Ꝺδηκαλέσωμεν· ἵνα τῶν μνήμην τῶν βαυμῶν φυλάττοντες, τῆς χάριτος Ꝺ κέρδος πευχήσωμεν. εὔκολος γὰρ δόσις, ἂν ἔυροι προαίρεσιν. ὁ γὰρ αὐτὸς Θεὸς, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν· αὐτῷ ἡ δυνάμις ϗ Ꝺ κράτος εἰς Ꝺ ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρξς'. ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΣ ϗ προβατον ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται, ϗ Εἰς Ꝺ καταπέτασμα, ϗ Εἰς Ꝺ ἱλαστήριον.

Ex edit. Rom. emend. ex Mss. Regio Lut.

Ἄλλη μαρτύρων μνήμη, πάλιν εὐσεβῶν ἑορτή, πάλιν ἀγέλη νικητῶν, πάλιν ἐκκλησίας πανήγυρις, ἡ μνήμη τῶν μαρτυρησάντων. τιμᾷ γὰρ μάρτυρας ἡ δόξα τῶν μαρτυρηθέντος. ὑμνοῦμεν μάρτυρας γὰρ Χριστοῦ παθόντας, προσκυνοῦμεν γὰρ Χριστὸν πάντων παθών. Ⓐ ὧν γὰρ ἕνεκα τῶν παθεῖν ἐκείνους ἀπὸ ταπεινώσεως εἰς ὕψος ἀνήγαγεν· ὁ γὰρ σωτὴρ ἀπὸ ὕψους τῆς θεότητος εἰς ταπείνωσιν ἀνθρωπότητος ἐλήλυθεν, οὐ τῆς ἀξίας ὄχλησις, τῶν γὰρ οἰκειότητα προσλαμβάνομεν. ἠκούσαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ ἀγαθὸς τῶν ψυχῶν αὐτοῦ γὰρ τῶν προβάτων· καὶ τὸν φιλανθρωπίαν ἔδειξε τοῦτο εἰρηκώς, ϗ τῶν ἐξουσίαν ἐκήρυξε. Ꝺ μὲν γὰρ παθεῖν γὰρ τῶν προβάτων, φιλανθρωπίας· Ꝺ δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ θεῖναι τῶν ψυχῶν, ἐξουσίας. οὐ γὰρ βίαι ὑφίσα), ἀλλ' οἰκονομίαν ἐργάζε) · καὶ λέγει ὁ ἀπόστολος, ὅτι ὁ Πατὴρ παρέδωκεν αὐτὸν γὰρ ἡμῶν, οὐκ ἰδὼν αγανακτοῦντα εἰσάγει τὸν υἱὸν Ꝺ πάθος, ἀλλὰ Ζωδρομεῖ τοῦ πατρὸς Ꝺ τοῦ υἱοῦ θέλημα. παρέδωδωσεν δὲ ἑαυτὸν ὁ υἱός; οὐκ ἀνάγκη δουλείαν, ἀλλὰ γνώμη παῖδος σωτῆρος. ἄλλο γὰρ ἐπουργήσας δουλοπρεπῶς, ἕτερον δὲ Ζωεργήσας θείως. Ζωεργὸς γὰρ τὸ παιδὸς ὁ μονογενὴς, καὶ μὴ θέλουσι αἱρετικοῖς παῖδες, Ⓐ τῆ ἰδίᾳ κακίᾳ τῶν ἄτιμοι φύσιν τίμιοντες, Ⓐ Ⓦ ὧν πατέρα δημιουργὸν, Ⓦ δὲ υἱὸν ἐπουργὸν, Ꝺ δὲ πνεῦμα Ꝺ ἅγιον λειτουργὸν κηρύττοντες· οἱ οὐκ ἀρχαῖοι) οὐδὲ ζῶν τῶν Παύλου φωνὰς, ὃς οὐδὲν ἐπηρέζαι τῶν κηρύγματος οὐχ ἐπουργὸς ἐκάλεσεν, ἀλλὰ Ζωεργὸς Θεοῦ, Εἰρηκὼς, Θεοῦ ἐσμεν Ζωεργοί. Παῦλος Ζωεργὸς, ϗ ὁ υἱὸς ἐπουργὸς· μὴ οὖν ζήτει τί Εἰρηκε Χριστὸς Ἁγίου, ἀλλὰ τί δι' ἑαυτοῦ. δι' ἑαυτοῦ ὧν γὰρ ποιμὴν ὄντι, Ἁγίου δὲ οὐ τοῦ ἐσθιοντος. ἃ γὰρ δύο ταῦτα Ζωίδραμον σήμερον αἰαγνώσματα. Ησαΐας γὰρ περὶ αὐτοῦ Ꝺ βούχου ἐπαγγέλλεται, Ὡς προέβατον ὅτι σφαγὴν ἤχθη ὁ Ꝺ

τῆς ἡμέρας τὴν πρώτην, ἐπάγει τὴν δευτέραν. διὰ τί; τρεῖς εἰσιν αὗται μόναι παρὰ Ἰουδαίοις δημοτελεῖς ἑορταί· τοσοῦτον μὲν ἡ τοῦ πάσχα, καθ' ὃν δὴ τοσοῦτοι ἦσαν ἀναβαίνοντες, ὡς ἀληθινὸν ἀμνὸν οὐκ ἐπιγνῶσαι, καὶ πιμπλῶντες τύπου, εἰς τὸν τύπου πληρούμενον παρασκευήν. οὐ γὰρ τὴν σκιὰν τοσοῦτον ἐσεβάσθησαν, τοῦτον τὴν προοίμιον ἡμᾶς ἐδίδαξε. δευτέρα δέ, ἡ μετ' ἐκείνην πεντηκοστή, ὅτε μαθηταὶ λαλοῦσα, ὅτε τὸ πνεύματος δέχεσθαι. ὅτε σκηναὶ, τῆς ἐρήμου τὸ μίμημα. αὗται πάλιν ὁμοῦ Ἰουδαίοις ἀναγκαῖον τοῖς μέλλουσι πάλιν σκηνοῦν ἐορτάζειν. ὅτε δίκην τοῦ πρώτου ἐφάνησαν, καὶ τὸ πάθος ὑφῆκε, καὶ ἕως τοῦ μέχρι τούτων ἅπας τοῦ Ἰουδαίων ὁ δῆμος, ὁ δὴ τῆς ἀναστάσεως θαῦμα ἡγούμενοι εἶναι, πίστεως, ἔκπληξιν, ἐσυκοφάντουν, μὴ τὴν προφητείαν εὐθύς, καὶ ἕως ἄπαντα τοῦ Ἰουδαίων τὰ φύλα πάλιν ἀναγκαῖον νόμου τοῖς τὸν αὐτὸν ἥκειν τόπον, ὑπερῆρεν ἡμῖν, καὶ ἕως ὅτι οὐ μαθηταὶ ἡ χάρις ἐκχεῖται, καὶ οὐ ἀπάντων ὀφθαλμοὺς καὶ ἀκοὰς ὑπερέφθη, ἵνα τοῖς οὐ Χριστοῦ μαθηταὶ ἡ δωρεὰ φερομένη ἀναφαίνηται μάρτυρηται. καὶ εἰ ἐγηγέρθαι Χριστὸν ἀπιστήσαντες, ἐξ οὐρανῶν ὁρῶσι δωρεάς, ἀνεπίμπλαντο) ὡς καὶ φῶς σφεγγίζοντες, τοῦ οὐρανοῦ θαυμάτων θαυμαῖς καταιγῶσι. ἦλθε οὖν βεβηκὼς καὶ πῦρ οὐρανόθεν καὶ ἐνέργεια τὸ πνεύματος ἀφεῖλε πίστεως μάθη. οὕτως ἄρα ποτὲ καὶ ὁ Σπαῖος ὄρος ἡ φλὸξ ἐπιφάνητο, καὶ Μωϋσῆς ὁ μέσῳ πυρὸς νομοθετῶν ἐδιδάσκετο. ἄλλην πῶν μετιόντες πυρὸς ἵστατο φλὸξ, ὡς ἀποστολικῆς χορυφὰς σαλεύουσα. ὁ γὰρ τότε Μωϋσέα τοῖς εἰς Ἑβραίους νομοθεσίαις κατέσας αὐτὰ εἰς τὸν τοῦ ἔθνους σωτῆρα, ἀφ' τοῦτο καὶ παλαιᾶν μνήμην θαυμᾷ τοῖς νέοις αἰσθάνονται· καὶ πάλιν μετοικεῖ ὁ πῦρ ὧν παρασπορᾷ τῆς θείας ἀνθρώπους ἐκφοβοῦσι εἰ) Θεὸν τοῖς προφήταις πιστεύθμον. ὡς γὰρ γλώσσας μεριζομένη τορεύεται, ἵνα διδασκάλους τοὺς ἑκατονταχομένους ἐργάσηται· ἵν' ὁ πυρὶ παρεικόμενοι παιδευταὶ τῆς οἰκουμένης ἐκ ἀρξωσι. πάλαι μὲν οὖν μίαν φωνὴν καὶ γλῶσσαν ἁπάντων ἐκ ἀρχούσαν ἡ πάλαι τοῦ πυργοποιΐας διεμερίσατο τόλμα, καὶ μάχη γλωσσῶν ἀπιστίαν καὶ τοῦ θεοῦ πόλεμον παύουσα· καὶ γλῶσσαν μερίσαι μερίσι φθέγμασιν ἔπληττον, ἀκοὴν εἰ) μίαν οὐκ εὐεισκον πρὸς ἣν ἦχον [οὐκ] ἐπιτεύξασαι· ἀλλ' ἡ γλῶσσα τμηθεῖσα, καὶ ὡς γνώμας ἑμέρισε, καὶ γλῶτται λυθεῖσα ὡς χεῖρας ἐπίδοσε. καὶ εἰ) ἡ χάρις διαμερεῖσαι γλώττας τὰ στόματα, εἰς τὴν ἑκάστου γλῶσσαν ζωὴν θεῖσι, οὐ τῆς διδασκαλίας ὅρους πλατύνουσα, καὶ πολλὰς ὁδοὺς τιμωμένη τῆς πίστεως. ὧ τοῦ παραδόξου θαύματος· ἀποστόλους ἐλάλει, καὶ Ἰνδοὺς ἐδίδασκε· Ἐβραίους ἐφθέγγετο, καὶ βαρβάρους ἐπαιδεύετο· ἡ χάρις ὀξηκόους, καὶ ἀκοὴ λόγου εἶχε· Γότθοι τὴν φωνὴν ἐπιγινώσκει, καὶ Αἰθίοπες τὴν γλῶτταν ἐγνώκασι· Πέρσαι τὸ λαλοῦντος ἐθαύμασαν, καὶ ἔθνη βαρβάρων ἐκ πολλῶν ἡρμόσατο γλώττης. ὅσον ἡ φύσις τοῖς γένεσιν ἐπλάτυνε, τοσοῦτον ἡ χάρις δῶρα πλούτισε τὰς γλώττας. ἡ μὲν οὖν τοῦ πυρὸς φύσις μερίζομένη, πολυπλασιάζει τὴν ἐνέργειαν. πηγὴ γὰρ φωτός ἐστιν ὁ πλοῦτος τῆς χάριτος. πάλιν ἡ τοῦ πυρὸς φύσις οὐκ εἶδεν ἐφαπτομένη μειοῦσθαι, ἀλλ' ἡ μετάδοσις αὔξησις· οὕτως ἡ ἐκχεομένη πολυπλασιάζει τὸ ῥεῦμα. μία μὲν λαμπὰς μερίσι ἀποτεκοῦσα πυρσοὺς, καὶ πολλὰς διήκουσι κεκομωμένας τοῖς φέγγεσι, καὶ ἡ τοῦ φωτὸς λαμπηδὼν, οὐκ ἀφίησιν· οὕτως ἡ χάρις τοῦ πνεύματος, ἀφ' ἑτέρων εἰς ἑτέρους μεταφοιτῶσα, καὶ οὐ ἑτέρους πληροῖ, καὶ οὐ ἀφ' ὧν ἔρρυσι. φοβοῦσι τοίνυν ὑπὸ τοῦ ἀποστόλους ἡ χάρις ἐλθοῦσα, καὶ τούτους ὥσπερ ἀκρόπολιν καταλαβοῦσα, καὶ δι' αὐτῶν οὐ πιστεύοντας ὑπεκμαίνουσα πόντα πληροῖ, καὶ τὰ τῆς χάριτος οὐ συστέλλει) ῥεῦμα. ἡ μὲν οὖν τοῦ πυρὸς ἐφίστατο γλῶσσα, γλωσσῶν εἰ) ἓν μερίων δοχεῖον μαθητὰς ἕκαστος, καὶ οὐ πρὸς ἀποφθέγγοντο, τὸ διδασκαλικὸν ἀγώνων ἀπολαύοντες· καὶ θαυμάζεσθαι ἦσαν ὑπὸ πρόντες τοῦ θαύματος· καὶ πλῆθος ἀκροατῶν τῷ γένει μεριζόμενον, οὐκ ἀπορεῖ γλώσσης ἀποστολικῆς πειθούσης συγκεῖσθαι τοῖς ῥήμασιν. ὥσπερ γὰρ πυρὶ βαφῇ τῇ τοῦ πυρὸς ἐπαφῇ τὴν φωνὴν ἐκδεχόμενοι, ἄλλοτον τὴν γλῶσ-

σαν

ἐν τῇ πεντηκοστῇ

τὸ οὖν ἐπιφαινόμενον. λοιπὸν χάρις

λοις ἡμῖν ζωοτρόφοις δαπανήσας, καὶ τὸ εὐαγγελικὸν ἐξ ὕδατος ἀπείρους ζωοτρόφους, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸν σαγήνην ἐπλήρωσε, καὶ γέγονεν αὐτῷ τὰ τῆς θηρείας οὐκ ὀλιγοδόξου· καὶ τὸν ἁλιέα αὐτῷ λαμπρότερον ἐποίησεν ὁ χιτών· καὶ ὃς οὐκ ἐθηράθη πείθῳ, τούτους φοβητροῖς ἐζώγρησεν, ἁρπαπῆς αὐτῷ πρὸς τὸν ἄγραφον συλλαμβανομένους. Ἀλλὰ μηδεὶς ὕβριν τοῦτο τῆς νέας ἀτέλης ὁμολογείτω, εἰ δι' ἁρπαπῆς ἐθηρεύθησαν. Εἰώθασι γὰρ ὁ Χριστὸς τοὺς θαλλοῦντας πόλεις δι' ἁρπαπῆς χαλινοῦν· καὶ ἕως οἶδε τὸ μαχαίριον Παύλου τὸν κλῆσιν, ἀγαλλέσθω μὴ τὸ Παύλου κληθείς, καὶ διαστόλιν Χριστοῦ δι' ἁρπαπῆς γεγαμμένος τῆς Χριστοῦ μαθητής· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρξε. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ. Λογ. γ'. 10

Ex Mr. Cæsareo.

Τας γλώσσας σήμερον ἐμάνημεν χάρις, οὐ τὴν οὐκ ἐᾷ με δεδοικέναι τῆ τῆς γλώττης πενία, ἡ τοὺς ἀγραμμάτους τῷ κόσμῳ παιδεύσασα, καὶ τοὺς ἁλιέας χειροτονήσασα ῥήτορας, ἀλλ' ἐκείνη σοφία τοὺς τοῦ κόσμου σοφοὺς καταισχύνασα. πόθεν γὰρ ἄλλοθι αἱ τῶν αἰθεσπίων ἀγέλαι τὴν εἰδωλολατρείαν νοσοῦσαι πρὸς τὸν θεσπέσιον ἔδραμον; πόθεν τὸν πολυθέατον τῶν δαιμόνων δουλείαν μετέμαθον; πόθεν βαρβάρων μαθητῶν ὄχλος, ἀνθρώπων ὁμοῦ καὶ δαιμόνων ἀντηγωνίσατο φάλαγξι, εἰ μὴ τῷ τῆς θεότητος πνεύματι καθωπλίσθη; σήμερον αἱ ἀγκὰς τοῦ πνεύματος πηγαὶ τῆς χάριτος ἐξείλυσαν, καὶ φλὸξ ἀγαπτέχουσα ταῖς αὐγαῖς, ὑφείκε τὸ πνεῦμα. Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς εὐαγγελιζόμενος ἔλεγεν, Οὐκ ἐάσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἄλλον ὑμῖν ἀποστέλλει παράκλητον ὁ πατήρ. ἡ γὰρ εἰς οὐρανοὺς ἄνοδος τοῦ θεανθρώπου καθόδου ἰσχυε τὸ πνεῦμα. ἔδει γὰρ τοῦ Ἰησοῦ ἀποδεξαμένους ἀνοδείξασθαι τὴν τοῦ πνεύματος ἄφιξιν, ἵνα δράμῃ πρὸς σύμπλεξιν ἄνοδος τὰ τῆς θεογνωσίας διδάγματα. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, ἀνθρωπίνῳ τῷ φύσει λαβών, ἐξ συνέζευξε τοῖς ἀνθρώποις ἀνέστησεν. Ἐπὶ γάρ, φησι, πολλὰ ἔχω λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν. ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ἐλεύσεται ἐμέ, ὃ κατ' ἐμὲ τοῦ οὐσίαν· παράκλητος πρὸς ὑμᾶς ὃ οὐκ παρὸς τῷ πατρὶ τὴν οὐσίαν ἐφαμιλλον. Οὐκοῦν ἃ τοῖς λόγοις ὑπηγγελίσθησαν, τοῖς ἔργοις ἐπέγνωσαν· ὧν τὴν ἐπαγγελίαν ἐδέξαντο, τούτων τὴν πεῖραν ἐνέμοντο. Ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς. βαρυτόνως ἐν μέσῳ τῆς ἀνόδου χαρᾶς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς καθόδου· καὶ τὸ σωτήριον ἀνάστασις ἰσχυρὸν καὶ πέρας ἐλάμβανεν. ὁ μὲν οὖν τῶν ἀποστόλων χορὸς, τῆς ἀναστάσεως τῆς διαστολικῆς, καθάπερ ἀγκύρας πύας, ὑπελαμβάνομεν, τὴν τοῦ πνεύματος προσοικείαν ἀνέμενεν. ὅπου τῶν πιστῶν ὁ δρόμος πρὸς τὴν πεντηκοστὴν ἀριθμὸν ἀνελήλυθεν, ὅτι τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων ὁ κύκλος τῇ τοῦ νόμου ταξιαρχίαν ἑαυτῷ ἀναγραφόμενος, ταῖς ἑορταῖς ἑκατέρωθεν ἐπιγράφει, τότε οὖν ἡ τοῦ πνεύματος καθόδος· ἀλλ' οὐ χαρὰς, ὡς ἐδόκει, ἐπλάσθη, οὐδὲ αἱ θεοπτικαὶ ἐφαπερώθη μορφῆς, οὐδ' ὥσπερ ἐν τοῖς Ἰορδάνου ῥείθρις ὁ τῆς πρώτης ἐκείνης εἴδος τοῦ τοῦ πνεύματος προσοικείαν ἐμιμήσατο. οὐσία γὰρ διαστολικὴ, καθάπερ βάλεται, ὑπεφαίνετο. Βροντὴ γὰρ σάλπιγξ οὐρανόθεν ἠχοῦσα, πᾶσαν ἀκοὴν ἐνέργειαν τῇ ἀπηχήσει νικῶσα, καὶ φλὸξ διαμερισμὸν γλώσσας πυρίνας ἀπέπεμπτο· καὶ τοῦ πνεύματος αἵρεσις γλωσσῶν ἐγίνετο μητρὸς γλῶσσαν ἑκάστῃ ζώσαι ταῖς τῶν μαθητῶν κορυφαῖς ἐπεκαθέζοντο. Τοιοῦτος μὲν οὖν τῆς τοῦ πνεύματος ὑπερφυείας ὁ τρόπος. ἐκλέγει τὴν ἡμέραν, ταῖς ἑτέραις ἀναπεμπόμενος. οὐ γὰρ ἀλόγου χρείας, οὔτε τῷ πάσχα λαμπρύνει τὴν ἑορτὴν, οὔτε μίαν ἀπὸ τῆς

** Ἑπτακοστῶν ἡμέραν, παρ' ἑτέραις ἑβδομάσι.

τοῦτοι τῶν γλωσσῶν τὴν χάριν εἰλήφασιν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις μυστηρίων Θ̄υ μὴ πιστεύσαντα τοῦτο ἐργάσασθαι· πιστεύει γὰρ αὐ οὐδείς, ἀπείρως ἔχων τῶν λεγομένων. ἐντεῦθεν ἡ τῶν πνευμάτων ἄρξατο χάρις, καὶ ἀφ' οὗτου τοῖς εἰς τὴν φύσιν τοῦτο ἐργασαμένοις. Εἰς πᾶσαν γὰρ τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν. ἔμαθε καὶ τὴν οἰκουμένην καταλαμ- Ρσ. ιη.
ἴσ. πεῖναι. 9 βάνειν, καὶ τοῖς ὠσὶν τῆς γῆς μετεῖναι, καὶ οὐδὲν ἀδίδακτον πᾶσιν ἀπεῖναι, οὐδὲ ἀμαθὲς τοῦτο παραπέμψαι. ὥφθησαν δὲ οἱ ἕτεροι πυρὸς μεριζόμενοι γλῶσσαι. καὶ γὰρ τὰ τοῦ πυρὸς ἔμφυτον ἐνεργεῖν τῶν ἀποστόλων αἱ γλῶσσαι, καὶ διπλοῦν τὸν χεῖσιν δείκνυσθαι· καὶ Θ̄ῦ μὲν ἀφάσσεσθαι καθαρλέγει, φωτίζειν δὲ τοὺς καθημένους ἐν σκότει. ἔφασκε μοι πῦρ πέμπειν ἐλαίου τοῖς πιστοῖς προσιούσιν· ἔφασκε μοι γλῶσσαν πέμπειν πυρὸς τῷ ἀφάσσεσθαι
10 φοβερώτερον· ἔφασκε μοι γλῶσσαν τῆς ἀσεβείας καὶ ἀχαθίας συμφλέγουσαν, καὶ τὰ λεῖα τῆς εὐσεβείας δροσίζουσαν· ἔφασκε μοι δώδεκα μαθητὰς ἐξ ἑνὸς διδασκάλου παιδευομένους· ἔφασκε μοι δώδεκα στρατηγοὺς ὑφ' ἑνὶ βασιλεῖ τεταγμένους· ἔφασκε μοι δώδεκα φωστῆρας λαμπρυνομένους ἐκ μιᾶς ἀναπεμπούσης κορυφῆς· ἔφασκε μοι δώδεκα καθαρὰς ἀκτῖνας ἐξ ἑνὸς περιθέσας ἡλίου· ἔφασκε μοι δώδεκα λαμπάδας ἐξ ὑὸς ἀσβομένας πνεύματος· ἔφασκε μοι δώδεκα
15 κλήματα ἐξ ἀληθινῆς ἀμπέλου βλαστήσαντα· ἔφασκε μοι δώδεκα κορίνους ἐκ μιᾶς πληρουμένους τραπέζης· ἔφασκε μοι δώδεκα ποταμοὺς ἐκ μιᾶς περιφερομένους πηγῆς· ἔφασκε μοι δώδεκα γλώσσας ἐκ μιᾶς χάριτος φθεγγομένας. ἵνα μὴ νομίσῃς αὐτὸν μεθύειν, μηδὲ γλεύκους εἶναι μεστούς, μηδὲ ὑδρίσῃς ἀπιστίᾳ τὸ δῶρον, μηδὲ μιμήσῃ τὸν καταφάντας, μηδὲ περισσότερον μάθῃς τὸ πνεύματος τοῦ ἐνεργοῦν. μεθύειν γὰρ γλῶσσαν οὐκ οἶδεν ἐνεργεῖν,
20 ἀλλὰ ἐκ τοῦ οὔσαν ἐκάστῳ δίδωμι, ἐκ τοῦ δέ φησι ἀπεργάζεται, ἵνα κόπτει τὸν λόγον Θ̄υ δρόμον, ἵνα καθάπερ ἐκ πέτρας τῷ σκότῳ βαδίζουσα τοῖς ὁδοῦσι περισκάπτῃ· ἵνα πῶς ἔχῃ τοῦ ἀφάσσεσθαι, καὶ ἵνα ἐκ χειρὸς ἐμπίπτῃ, καὶ φαντασίαν ἐργάζεται, καὶ φειδόμενον τῆς συλλαβῆς. καὶ ἔστιν ἡ μέθη, ὅταν ἐκζητήσῃς, καὶ εὑρήσεις ἀκαθύδοτος, καὶ μανία διψῶσα, καὶ δαίμων πεινῶμενος, καὶ ἀφάσσεσθαι ἐγκαθήμενος οἴνῳ, καὶ λῃστὴς ἐν συμποσίοις
25 λοχῶν, καὶ Θ̄ῦ λογισμὸν καταφλέγων ἀκρότητι, καὶ φαρμακὸν τῆς ἀθυμούσης ψυχῆς δηλητήριον ἐργαζόμενος. ἵνα τοῦτο ἡ μέθη πέφυκεν ἐμπιεῖν· ἵνα τοῦτο τοὺς ἀποστόλους ἐσυκοφάντουν Ⓐ δυσεβεῖς· καὶ οὐδὲν "γλεύκους." Ⓐ πιφοίτης μεθύειν τοῖς Ἰουδαίοις ἐδόκουν. "πᾶσαν γὰρ τὴν ἀγίων ἐπεπλήσατο ὕβρεσι, καὶ τοῦ περιφέρειν ἐκλεύσῃ ὡς μεθύοντας. καὶ ἀρνήσωνται, λέγοντες πρὸς αὐτούς· Μὴ οὐκ ἔστι τοῦτο, οἱ Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος; καὶ Αμως β.ια.
30 ἐπορίζετο τοὺς κλασμένους μοι οἶνον, καὶ τοῖς προφήταις ἐπέτελεσθε λέγοντες, μὴ προφητεύετε. ἐγὼ γὰρ μεθύειν μὲν αὐτοὺς καὶ αὐλοὺς ὁμολογῶ, ἀλλ' οὐ τὴν μέθην ἣν λέγεις αὐτοὺς, ἀλλὰ τὴν ἀοράτου καὶ νοερὰν ἀκούειν, ἧς ὁ πεπωκὼς σοφίας ἐμπίπλαται, ἧς ὁ πεπωκὼς ἔρρωται τὴν ἀφάσσειαν, ἧς ὁ πεπωκὼς ἐγρήγορε καὶ νήφει πρὸς ἀρετὴν, ἧς ὁ πεπωκὼς ἐράσμιος Θεοῦ· ἧς ὁ πεπωκὼς οὐ μὴ διψήσῃ εἰς Θ̄ν αἰῶνα· ἧς ὁ πεπωκὼς μάχεται μετὰ
35 Παύλου, καὶ πάντος πυρὸς καὶ σιδήρου καταπολεμᾷ, καὶ τοῖς κινδύνοις ἐπιπηδᾷ, καὶ πᾶσαν συμφορὰν ὡς βύθιον σκώληκα ἀπατᾷ, καὶ ταῖς λοιδορίαις ὡς βύθιμίαις ἀγάλλεται, καὶ ταῖς ὕβρεσιν ὡς ἐπαίνοις ἐκχαιρωπίζεται, καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ σωτῆρος δεσμοῖς, ὡς ὑπὸ τοῖς βασιλικοῖς στεφάνοις, ἁβρύνεται. ἔστι δὲ καὶ τὰς ἀποστόλους ἐμέθυσε· τοῦτο δὲ ποτηρίου Ⓐ τοῦ σωτῆρος ἔπιον μαθηταί, καὶ τὴν ἀκοὴν ἐκ τοῦ ἐμεθύσθησαν μέθην, καὶ ἀπὸ τραπέζης ἐνεφορήθησαν, καὶ λέγουσι μετὰ τοῦ μακαρίου Δαυΐδ· Ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν, ἐξ ἐναντίας Ψαλμ. κγ. ε.
40 τῶν θλιβόντων με· ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου, καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με ὡσεὶ κράτιστον, καὶ τὸ ἔλεός σου καταδιώξει με πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. ὁ γὰρ ἐκ τούτου τοῦ ποτηρίου πίνων νήφει μὲν ἐν Χριστῷ, μεθύει δὲ τοῖς ἀνοήτοις δοκεῖ, τὰ τοῦ σωτῆρος φρονῶν. τοῦτον καὶ ἡμῖν ὁ διανοίξας Χριστὸς ἐξ αἵματος ἐκέρασεν Ⓐ κρᾶσιν, καὶ πολ-

λοὺς

Λογ. ρξδ'. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ. λογ. β.

Ex Mſ. Regio Lut.

ΕΠεφοίτησεν ἡ τῦ πνεύματος χάρις· ἀληθῶς γὰρ ὁ τὴν δωρεὰν τῦ πνεύματος ὑποδεχόμενος. ἐπιδήμησεν ὁ παράκλητος ὁ παράκλητον διασώσας Χριστὸν κηρυττόμενος· ἀψευδὴς γὰρ ὁ τὴν ἀφιξιν ὑποσχόμενος, ὁ δούλοις δούλην πρόνοιαν ὑποσχόμενος, ἀλλὰ δεσπότης ὁμοτίμοις δεσπότην ἡνώμενος μιμητὴς, ἡ διδάσκαλος, ἀγαθὸς ἀγαθῷ παράκλητον διδασκάλῳ, μᾶλλον δὲ συμπαράκλητα πρὸς ἡ Σωσαννὰ λύσιν, ἡ συγχαρὰν ἐρχόμενα. ἀδιαίρετος γὰρ τῆς τελέσεως ἡ χάρις· ὃ γὰρ λύσεως ἀπίσης, ὅτι ἐρχόμενος οὐ πρῶτον. ἀλλ' αὖθις ὡς λύσεως, ὁ Θεὸς λόγος, ἡ πρέσβεσι καταλλαγὴν ὁ παράκλητος, ἡ σὺν ὑγιοῖς ὑ καπίλιπεν· ἀλλὰ Σωσαννὰ τῷ πατρὶ βαπλύνει, καὶ τὴν γλῶσσαν καθαγιάζει, ἡ τὴν οἰκονομίαν ἐπλήρωσε, ἡ ἡμῖν γλωσσῶν τοῖς ἀποστόλοις ἀπέστειλε, ἡ φωνῆς μέγεθος ὑξαίφνης ἠκούετο, ἡ βιαίας αὔρας ἦχος ἀπεστάλη, ἡ βρυτῆς τύπον ἡ τῦ πνεύματος ἄφιξις ἐμιμήτο. ὅτι γὰρ σὺν ὁρμῇ τῆς βρυτῆς ὑπεδείκνυτο. Καὶ ὥφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι, ὡσεὶ πυρός. ὃ ἐὰν ὁ φαινόμενον φοβερὸν, ὃ δὲ γεώμενον ποθεινὸν· φλὸξ ἐφιζάνουσα, ἡ μὴ καίουσα, πῦρ ὅπου καθήμενον, ὃ μὴ φλέγον· πῦρ τὴν ἐπουρανίων σοφίαν δωρούμενον, πῦρ εἰς ἀπείρους μεριζόμενον γλῶσσας, πῦρ εἰς μυρίας ἰδίας ῥιπῆς τιμώμενον· φλὸξ σοφιζῦσαν σὺν ἁλιέας διδάσκουσα, ἡ ῥήτορα ἀσυντόμων ἀπορρίζουσα· μᾶλλον δὲ σὺν ποσῶς ὃ σοφιστάς. ὁ μὲν γὰρ ἑνὸς ἔθνους ἦσαν ἔθνους διδάσκαλοι, ὁ δὲ τῆς οἰκουμένης γνήσιοι παιδευταί· ἡ Γαλιλαῖος μὲν τὰ Μήδων ἐφθέγξατο, ἡ τὰ τῶν Παρθῶν ὑπέστησε, ὃ τὰ τῶν Ελαμιτῶν σὺν ἠγνόει· ἀλλ' εἶχεν ὅπου τῦ σώματος πάσης ἐκόνας φωνῆς. ἡ σὺν εἰς αὐτῶν τῶν ἀκροατῶν ὁμιλῶ βαρβάρων, σὺν ὡς νόμους σὺν λόγους τῆς ἀκοῆς ἀπέφυλλ· ἀλλ' ὡς πάντας ἔθνους πολίτης ἠκούετο, πάσης τῆς οἰκουμένης γλῶτταν ἑαυτῷ σωφέρων, ἡ σωφρονεῖν τὸ τῆς εὐσεβείας ἐπιλαμβάνων καρπόν. ὅτι μὲν γὰρ τῆς τῦ πύρρου καταστάσεως τὰ τῆς φωνῆς ἐμερίσθη, ὃ ζῶν ἀλλήλων ἠγνόησαν γλῶτταν ὁ αὐθεντικοί. ἔδει γὰρ τῆς θεομάχου βουλῆς τὴν ὑμαιότητα· ἀγνωσίαις ζωαρθρώσαι ῥημάτων, ἡ σὺν κακῶς ἀλλήλοις συμφωνάζειν τῇ τῆς γλῶττης μεταβολῇ διαστρέψαι, ἡ τὴν ἀληθείαν ἐγχρήμασι λόγῳ τὴν πίστιν λαβεῖν, ἡ μήτε λέγοντα λέγειν, μήτε ἀκούοντα ζωΐσαι, μηδὲ μάτην σωφρονεῖν σὺν χρόνους. τί γὰρ σοι τῆς ἀποιας ὁ κέρδος; ἢ σοι τῆς μεγαλουργίας ὁ πόνος; τί ὁ ἀκατάληπτον βιάζῃ καταλαβεῖν; τί ὁ ἀρχαίου ἁρπάζειν φιλονεικεῖς, ὁ μηδὲ τῆς γῆς ἄξιος ὢν ἐπιβουλεύειν; τί μετεωρολογεῖς, ὁ μηδὲ τῆς τὰ πλησίον φωνῆς ἐπακούων; μείζω σοι τὴν φωνὴν, ἡ καταλύω τὸ σῶμα, ἡ τὴν σὴν ἀνάβασιν διδοικώς, σὺν δὲ ὑπὲρ τῆς ἐμοῦ βασιλείας φοβούμενος, ἀλλὰ σὺν τὸ μάτιον ποιοῦντος ἡ κοσμοῦντος κηδόμενος. σὺν δὲ λίθων οἰκοδομὴ, ἡ πολυχρόνια ζωοποιήσασα πύργος εἰς οὐρανὸν ἀνάγει πίστιν, ἀλλὰ ἅρματα δικαιοσύνης, ἡ πολλοὶ δικαιοσύνης, ἡ φωτὸς καθαρώτερος βίος, ἡ πίστεως ἀρετῆς σωτὴς ἐκείνην τὴν ἐδὴν ἀνάγουσιν. ἐκείνους μὲν ἡ γλῶσσα μεμιαθῆσα τῆς τόλμης κατέπαυσεν, ὀφθῶς τι ὁμοῦ, ἡ φιλανθρώπως τῦτο τῦ Θεοῦ κυβερνήσαντος. ὁ δὲ πρὸ ἐκείνων ἔλαβεν ὡς κακὸν, τῦτο τοῖς ἀποστόλοις ὡς ἀγαθοῖς ἐδωρήσατο· ἡ ἐξ γλῶττης κλάσας σὺν ἀσθενῆς, ἐξ γλῶττης σὺν ἁγίους ἐδόξασε· ἡ ὁ τῦ λόγου ἐξόμοιοι, ζῶν τῦ λόγου μορφὰς ὑποδύονται, ἡ σωτὴς ἐπιλάζειν τῆς χάριτος" ἀπολαύσαντες, ἀλλ' ὅτι χρεία ὁ δῶρον" ὑποδεξάμενοι. ἔδει γὰρ σὺν τῆς οἰκουμένης παιδεῦσαι τὰ τῆς οἰκουμένης ὑπίσασθαι. αὐθεντὴς γὰρ διδάσκαλος ὁ τοῖς μαθηταῖσιν ἀσαφὴς· ἀλλ' ὡς τελειούτατα μυστήρια πιστευόμενοι, ἀναγκαίως σωτέρων

Περὶ τ. γ.

ἴσ. πυρεγ.

ἴσ. ἀγνοῆσα σωτερεγλθῶσαι ῥημάτων.

ἴσ. πᾶλοι

ἴσ. ἀπολαύσαντες ἴσ. ὑποδεξάμενοι.

σωμεν· ἐὰν μέσῳ· ἴδωμεν μὴ διέπεσαν. οὐκ ἀμφιβάλλω λέγω, ἀλλὰ ⟨Ϛ⟩ αἱρετικὸν ὄπισθεν
ἴσ. διὰ τί τὸν ὀ. κ. ὁ γ. ω. δ. λ. μ. ἀ. μ. περίλυπον; μίζων. Ἀφ᾽ τοῦτο ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· ⟨Ϛ⟩ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. ποῖοι
λόγοι; Σὺ εἶ Πέτρος, ⟨Ϛ⟩ ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι Ματθ. ιϛ. ιη.
ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ. οὐκ εἶπεν, ὅτι τῷ Πέτρῳ· οὔτε
γὰρ ὅτι τῷ αἰθέσαντι, ἀλλ᾽ ὅτι τὴν πίστιν τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ᾠκοδόμησε. τί δέ ἐστιν ἡ
πίστις; Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. πέτραν τὴν ἐκκλησίαν ἐκάλεσε, δι-
ὰ τὰ ἐμβάντα κύματα, καὶ μὴ σαλευόμενον. καὶ γὰρ ἡ ἐκκλησία δέχεται πειρασμούς, ἀλλ᾽ οὐ νι-
κᾶται. τί οὖν ἐστιν, ὅτι τῇ πέτρᾳ; ὁμολογίᾳ ὅτι τοῖς ῥήμασιν. οὐ λίθους βάλλεις; οὐ ξύ-
ἴσ. τὸ τοιαύτα, οἷα λα; οὐ σίδηρον; οὐχί, φησίν. οὐ γὰρ ἔστιν οἰκοδομὴ τοιαύτη. οἷα δὴ ἡ, τῷ χρόνῳ λύεται·
ὁμολογίαν δὲ οὔτε δαίμονες καπῆσαι δεδύνανται. ⟨Ϛ⟩ μὲν τυφοῦσι ⟨Ϛ⟩ πύρετοι, ⟨Ϛ⟩ δὲ σκλη-
ρὸς ξεόμενοι, καὶ τὴν πίστιν οὐκ ἀπολλύοντες. ὡ κραταιᾶς καὶ παραδόξου κατασκευῆς. ὁ τοί-
χος διερρύηται, καὶ ὁ θησαυρὸς οὐ συλᾶται· αἱ θύραι διακόπτονται, καὶ ἡ πίστις οὐκ ἀναλίσκεται·
τοιαύτη τοῦ μάρτυρος ἡ δύναμις. ὅτι γὰρ τῇ πέτρᾳ ταύτῃ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλη-
σίαν· καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. κατεσκεύασε τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ῥήματος· πύλαι
ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. διὰ τί γάρ, φησι, μὴ κωλύει τοὺς πειρασμοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ
κατεισέρχεσθαι; οὐχ ἵνα δείξῃ μου τὴν δύναμιν; ἂν μή τις αὐτὴν πολεμήσῃ, γνῶσιν οὐ-
ἴσ. ἐρημ- κ ἔσται· Εἰ ἐπολεμήθη, φησὶν, ἔκειτο. διὰ τοῦτο ἀφίησιν αὐτὴν πολεμηθῆναι, ἵνα μὴ τῇ ἠρε-
μίᾳ τῆς πολεμούσης τὰς ἴσας ὑπενέγκῃ). ⟨Ϛ⟩ πύλαι ᾅδου, οὐκ εἶπεν, οὐ κατακαλύψουσιν
αὐτὴν, ἀλλ᾽, οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. πολεμηθήσῃ) μὲν, οὐ νικηθήσῃ) δὲ· χειμά-
ζῃ) ἡ ἐκκλησία, ἀλλ᾽ οὐ καταποντίζῃ)· κλυδωνίζῃ), ἀλλ᾽ οὐ ναυαγεῖ· δέχεται
βέλη, ἀλλ᾽ ὑ δέχῃ) τραύματα· δέχῃ) μαχαιρώματα, ἀλλ᾽ ὁ φύραξ οὐ σαλεύῃ). τί λέ-
γω ἡ ἐκκλησία; ἵνα λάβῃς ἐφόδιον ἔχειν ὁ ἀλιεὺς ὑ ἔστηκεν ὡς πύργος ἄσειστος. πόσοι τύραν-
νοι ἐφιλονείκησαν ἀφανίσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἀλλ᾽ οὐκ ἴσχυσαν; ὅτι γὰρ τῇ πέτρᾳ πεπήγασι.
σύνισον· τύραννοι, βασιλῆς, ἀρχαὶ, ξίφη, κατακαύματα, θηρία, ὀδόντες, θάνατοι
ἀπειλούμενοι, πῦρ, κάμινοι. καὶ μὲν τοῦ βεβλῆσθαι αὐτὸ ἐξεπίασαν ὁ ἀρχέλαος, τοῦ
δὲ ἐκκλησίας οὐκ ἐδύνησε. διὰ τί; πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. πόσοι ἐξ ἀρχῆς
ἐπολέμησαν τὴν ἐκκλησίαν; τοῦ ⟨Ϛ⟩ πολεμήσαντος; στοιχεῖον), καὶ λήθῃ παραδίδονται·
ἡ ἐκκλησία μένει. πῦ Καλιγόλης; πῦ Αὔγουστος; πῦ Νέρων; πῦ Τιβέριος; ὀνόματα θέσι
ψιλά· τούτων δὲ οὐδὲ μνήμη μένηται. ὅπου τὴν ἐκκλησίαν ἐπολέμησαν, καὶ τὸν μνήμην
ἀπώλεσαν. καὶ ἐκκλησία γὰρ τὸν ἥλιον λάμπει· ὅπου δ᾽ ἂν ἀπέλθῃς, Εἰς Ἰνδούς,
Εἰς Μαύρους, Εἰς Βρετανούς, εἰς τὴν οἰκουμένην, εὑρήσεις, Ει ἀρχὴν ἐὼ ὁ λόγος, καὶ βίον Ιωαν. α. α.
ἀνάρετον. καὶ γὰρ τότε, ἡ πολλὴ τοῦ ἀσεβείας πεπλήρωτο· καὶ ἡ ἔρημος εὐσεβείας
ἐμπέπλησται. καὶ τότε καὶ βασιλεῖς ὠργίσθησαν (Γενεσίων δὲ ἄγουσιν Ἡρῴδης, ὠρχήσατο ἡ Ματθ. ιδ. ϛ.
θυγάτηρ Ἡρωδιάδος) σήμερον δὲ τετράρχαι οὐ καθαιροῦσι τοῦτο ποιοῦσαι. καὶ τότε Πέρσαι
μητέρας ἐλάμβανε· σήμερον πρᾶξιν ἀσεβῆ. καὶ τότε Γότθοι πατέρας ἀπέκτειναν· σή-
μερον τὸ αἷμα αὐτῶν καὶ βδελυσσόμενοι. καὶ τότε καὶ ἰδιώτας ἀσεβεῖς
σήμερον καὶ βασιλεῖς εὐσεβεῖς, ⟨Ϛ⟩ δὲ λέγει. ὁ παρὼν βασιλεὺς ἀγαθὸς ἀποστόλους, καὶ λα-
ὸν ἀγαθὸν ποιμένα, τὸ ἀνάκτορον ἁγνείαν, τὸ στόμα εὐσέβειαν, τὸ σκῆπτρον ἀπόστολος,
ἴσ. ἐστιν, φασὶν ἔξω τὸ διάδημα ἐκκλησίαν ἀγαθὴν, καὶ τὸν ἐκείνου θρόνον ἐκκλησίαν ἀγαθὴν, καὶ τὸν ἐκείνου
καταγωγίαν· Θεοδοσίου υἱός, καὶ ὁ πατὴρ Θεοδοσίου. καὶ γὰρ ἡ τούτου βασιλεία σωθήσεται δι᾽ Θεόν·
ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ⓐ ὄφεις, γ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. τί λέγεις, φρόνιμοι ὡς Ⓐ ὄφεις; ὁ ὄφις καὶ μυεῖα λαίνη πεπωμάτωται, τὴν γ κεφαλὴν βλασάνει, ὅλος ὢν ὑγιής· οὕτω γ σύ, καὶ χρήματα θέλῃ λαβεῖν ὁ ἐπήρτιος, δὸς· καὶ κλήματα, καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν· μόνον τὴν πίστιν σου βλάπτησον. γίνεσθε φρόνιμοι· ἐκεῖνος μὴ μύσῃς πάντα ῥᾴδια γ θύραν. γυμνὸς ἔρχεται ὁ κληρονόμος μηδὲν ἔχων σου, γυμνὸς γ ἀπελεύσῃ. ἀλλ' ἐξορύξει σοῦ τὸν; Τὸ Κυρίου ἡ γῆ, γ ὁ πλήρωμα αὐτῆς. ἀλλ' ἀποθνήσκεις; ἀλλ' ὁ θάνατός σοι ἀποδημία· μόνον τὴν πίστιν μὴ ἀποβάλῃς, Ⓑ θησαυρὸν Ⓒ φύλαττε, τὴν πίστιν τὴν ἀδαπάνητον. μάρτυρες τούτου Ⓐ μάρτυρες οὗτοι· ὅτι τὴν πίστιν ἔσχε κἀπώλεσαν, γ μὴ τελευτὴν τὴν ζωήν. Εἰσὶ δυνατώτεροι. βλέπε τοῦτο αὐθέντης ἐλθὼν, βλέπε τοῦτο σάρκα λαβόν, ἵνα τὴν οἰκουμένην ἐκκλησίαν ἐργάσωμαι. πολὺ γὰρ ἐβελτιώτερον τῷ Θεῷ ἐκκλησία, γ πίστις ἀσφαλιζομένη, ἀλλ' οὐ πίστις τειχιζομένη. βλέπε τὴν ἐκκλησίαν ἐρημον ἐγένετο, γ ἡ θάλασσα ἐδέχθη, γ ἀὴρ ἡπλώθη, γ γῆ ἐπομβρίσθη· ὠδῖνες ἐφύλαξαν, νόμος ἐδόθη, προφῆται ἀπεστάλησαν, θαύματα ἐγένετο, πόλεμος ἐσχίζετο γ ἐρράπτετο, πέτρα ἐρρήγνυτο γ πάλιν ἐνώπτετο, μάννα κατέφερετο, Ⓔ χολιζομένη προσεκυλίζετο πέτρα. βλέπε τὴν ἐκκλησίαν προφῆται, βλέπε τὴν ἐκκλησίαν ἀπόστολοι· γ τί πολλὰ λέγω; βλέπε τὴν ἐκκλησίαν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ αὐ- 15
Ρωμ. η. λϛ. θεντῆς ἐγένετο, ὡς φησιν ὁ Παῦλος· Ὅσον τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο. τοῦ υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἵνα τῆς ἐκκλησίας φείσηται· Ⓓ αἷμα τοῦ υἱοῦ ἔδειξε βλέπε τὴν ἐκκλησίαν. τοῦτο ἀρδεύει αὐτὴν Ⓓ αἷμα, βλέπε τοῦτο βλαστὰ φυτὰ μύρα θλῶσα γ δυνατή, οὐδὲ φυλλορροεῖ· οὐχ ὑποκείεται χειρωνακτίᾳ ἀνάγκῃ, οὐδὲ δυναθεῖ χρόνοις, οὐ θέρει μὴ κομῶσα τὰ φύλλα, οὐ χειμῶνι γυμνουμένη· γ γὰρ χειρωνακτία ἀνάγκη, ἀλλ' ἡ τοῦ πνεύματος χάρις αὐτὴν γεωργεῖ. βλέπε τοῦτο οὐκ αἰσχύνεται. ἀλλ' οὐκ ἔστι παντὶ δῆλον, ὅτι οὐκ αἰσχύνεται, ἀλλ' ὅτι γ πολεμούσαν πολλῶν οὐκ αἰσχύνεται. πόσοι ἐξ ἀρχῆς ἐπολέμησαν τὴν ἐκκλησίαν; ὅτε νεόφυτος ἦν, πολλὰ κατ' αὐτῆς ἐκίνησαν. νῦν μὲν γὰρ βλέπε τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, Ⓔ τὴν τοῦ πνεύματος δύναμιν, γ βασιλεῖς θυσιεῖς, γ στρατηλάται, γ ἡ οἰκουμένη πᾶσα τῆς πίστεως ἐμπέπλησται· ὃ δὲ ἐν ἀρχῇ γ ἐν παροιμίοις, βασιλεῖς ἐν ἀσεβείᾳ, στρατηλάται ἀσεβεῖς, βλέπε μαλακοὺς ἄρχοντας, βωμοὶ αἱματόμενοι, καπνὸς πάντα χοῦ Ⓔ κόνια· ὁ αἵρεμολιώτης, ἡ γῆ ἐμιαίνετο, δαίμονες ἐβάκχευον, βλέπε ὄλεθρε, πατὴρ ἀπέκλειστο υἱῶν, ὕβρις ἤπιαζεν· ἡ φύσις ἐκλίζετο, Ⓔ ἡ θυσία ἐκ ἐμερίζετο. πολυτίμων Ⓐ τολμήσαντες τῇ ἐκκλησίᾳ αἰτιᾶσθαι τὴν πίστιν; ὅτε νεόφυτος ἦν, οὐκ ἠδικήθη· ὅτι τὸ ἁρμονικὸν ἦματο, παρεσδοκᾶς αὐτῆς ἀφελήσεσθαι; ὅτι ἐνδίκα Ⓐ ἀπέστελλον, οὐδὲν αὐτὸν ἐκέρδησεν, ἀλλὰ Ⓐ ἐνδίκα τοσαύτας μυριάδας ἐσαγήνευσαν· νῦν ὅτι ἡ θάλασσα, καὶ ἡ οἰκουμένη, καὶ ἡ ἀοίκητος χέρσος, γ πόλεις, καὶ πόντια βλέπε πέλαγα, τῆς θυσίας ἐμπέπλησται, τότε ἐλ- Ματθ. ιϛ. ιη. πίζεις αὐτῆς κρατῆσαι; ἀλλ' γ δυνάσαι. ὁ Χριστὸς γὰρ ἐπηγγείλατο· Πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. βούλονται Ⓑ οὐρανοὶ ἀφανισθῆναι, γ τὴν γῆν ἀποβεβλῆσθαι, ἢ Ματθ. κδ. λϛ. τὴν ἐκκλησίαν πεπαῦσθαι. ἀλλ' ὁ "Χριστός· Ὁ οὐρανὸς γ ἡ γῆ παρελεύσονται, Ⓐ ὁ λόγος μου οὐ μὴ παρέλθωσι. γ καλῶς· ὁ γὰρ λόγος τοῦ Θεοῦ, αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ δυνατώτερος. ὁ γὰρ οὐρανὸς ἔργον τοῦ λόγου. Εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω οὐρανός· γ ὁ λόγος ἔργον ἐγένετο. ἔπρεσχεν ἡ φύσις, γ ὃ κωλύει οὐδέν. καὶ γὰρ διαστίτης ἐστὶ τῆς φύσεως, Ⓔ τοιαύτην ποιῆσαι, καὶ τοιαύτην μεταβαλεῖν. ἐγὼ αὐτὴν ἀκοδόμησα ὁ τὸν οὐρανοὺς πήξας· ἀλλ' ὑπὲρ οὐρανοὺς σῶμα οὐκ ἠθέλησα, ἵνα μάθῃς ὅτι καὶ οὐρανοῦ Ⓔ ἀγγέλων καὶ πάσης τῆς κτίσεως ἡ ἐκκλησία τιμιωτέρα. βλέπε τοῦτο ὁ οὐρανὸς γ ἡ γῆ παρελεύσονται· Ⓐ ὁ λόγος μου οὐ μὴ παρέλθωσι. παρέστω ὁ Ἰουδαῖος, παρέστω ὁ Ἕλλην· εἰ κόμπος τὰ ῥήματα, ἐλεγχέτω· εἰ δὲ ἀλήθεια τὰ εἰρημένα, προσκυνείτω τὴν δύναμιν. Εἶπεν ὁ Χριστός· Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, Ⓐ ὁ λόγος μου οὐ μὴ παρέλθωσι. τί δέ ἐστι, Ⓐ λόγος αὐτοῦ, προσηχεί-

σωμεν

ὡς τὴν ψυχὴν αὐτῆ πῆσαι ὑπὲρ τῶν προβάτων. ἀμήν τοι λέγω ἐγὼ ἐλήλυθεν ὁ Ἀμὴν τῆς Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Φαγεῖν ἠθέλησας· ἐγένετο σοι τράπεζα. πιεῖν ἠθέλησας· ἐγένετο σοι ποτήριον. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ Ιωαν. ς. νε.
μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. ἐνδύσασθαι ἠθέλησας· ἐγένετο σοι ἱμάτιον. Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβα- Γαλ. γ. κζ.
πτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. νυμφεῦσαι ἠθέλησας θεάσασθαι· ἐγένετο σοι νυμφίος. Ὁ ἔχων Ιωαν. γ. κθ.
τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν." ἠθέλησας· ἐγένετο σοι ἀνήρ. Ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀν- Β. Κορ. ια. Β.
δρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. πόρνης, καὶ ἐγένου παρθένος. ὤχρια, καὶ εὐδο-
κίμησε θεωρεῖν. ὅπου τὴν ἔρωτα ὁ γάμος τῆς παρθενίας ἀφαιρεῖται· ὅπου γε τὴν πνευματικὴν
καθῶ, πόσῳ ἔλαττον, καὶ παρθένου ἐποίησε σεμνοτέραν. ἐρυθριῶσι, ὦ αἱρετικέ, ὡς ἡ πόρνη
παρθένος. κατεργάσασθαι οὐ δύναμαι· πίστις γὰρ κατεργάζεται. Ταύτας γὰρ πρώτας ἡ τοῦ πνεύ- Πραξ. ε. γ.
ματος ἐποίησε χάρις. ἐξεχύθη ἡ χάρις, καὶ ΩΦθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι αἱ γλῶσσαι
ὡσεὶ πυρός. οὐχὶ πυρός, ἀλλ' ὡσεὶ πυρός. Εἰ πῦρ, πῶς οὐκ ἐκαίετο; ἐρωτᾷ ὁ Ἰουδαῖ-
ος· μᾶλλον δὲ ἐγὼ Ἰουδαῖοι ἐρωτῶ, πῶς οὐκ ἔκαιε τὴν βάτον φρυγανώδεις ξύλην; τί πυ-
ρὸς σφοδρότερον; τί βάτου δυτελέστερον; καὶ οὔτε ὁ ξύλοις ἐκαίετο, οὔτε τὸ πῦρ ἐσβέννυτο. καὶ
πάλιν, πῶς τὰ σώματα τῶν τρεῖς παῖδας οὐ κατέκαυσεν, ἀλλ' ἡ κάμινος εἰς δρόσον μετε-
βάλλετο, καὶ σὺν ἀνθρακες ῥοδῶνα ἐώμιζον; μάχη δὲ πυρὸς καὶ σώματος, καὶ ἡττᾶτο τῶν σωμάτων
ἐγίνετο. χαλεπώτερα, σήμερον ἐγένετο τρεφόμενα. ἐρυθριῶσί μοι τὰ
τῶν παλαιῶν. ἀλλ' ἐκεῖνα προέλαβεν, ἵνα πιστευθῇ τὰ ἀληθῆ. Διὰ τί δὲ πυρὶ τὸ πνεῦ-
μα τὸ ἅγιον; διὰ τὸ χρῆναι τῆς βλασφημίας τῶν διχομήνων. οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ
ὥσπερ τὸ πῦρ ταῖς ἀκάνθαις ἀναλίσκει· οὕτω τὸ πνεῦμα τὰ ἁμαρτήματα δαπανᾷ. ἐκε-
βλήθη ὁ ἅλως εἰς λάκκον, καὶ σὺν λέπραις ἐφίμωσε· πεπλήρωκεν ἡ ἁλιεὺς τὴν οἰκουμέ-
νην, νοσούσαν αὐτὴν παραλαβόντες, καὶ πρὸς ὑγίειαν ἐπανήγαγον· τραυματίαι παρα-
λαβόντες, πρὸς δυναστείαν ἐκφερεγώγησαν, οὐ δόλοις χρησάμενοι, οὐ τόξα βάλλοντες, οὐ βέ-
λος ἀφέντες, οὐ χρημάτων ἔχοντες ἐφόδιον, οὐ λόγων ῥητορικῶν· ἀλλ' ἦσαν γυμνοὶ ἀπὸ
ἱματίων, καὶ διδυμάδες Χριστοῦ· πένητες καὶ πλούσιοι, χρημάτων ἀπεστερημένοι, τὴν
δὲ βασιλείαν κεκτημένοι, μόνοι καὶ οὐ μόνοι, μόνοι μὲν ἀνθρώπων, ἔχοντες δὲ τὸν ἑαυτῶν δε-
σπότην. Ἐγὼ γάρ εἰμί, φησι, μεθ' ὑμῶν ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. πεπλήρωται Ματθ. κη. κ.
τὴν οἰκουμένην πᾶσαν τὰ πρόβατα μεταξὺ τῶν λύκων. τί εἶδες; πῖνουσι; λέ-
γει· Ἀποστέλλω ὑμᾶς ὥσπερ πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. ποιὸς ποιμὴν πρόβατα ἐν μέ- Ματθ. ι. ιϛ.
σῳ λύκων πέμπει; ἀλλ' ὅταν ἴδῃ λύκον ὁ ποιμήν, συνελαύνει τὰ πρόβατα· ὁ
δὲ Χριστὸς τοὐναντίον ἐποίησε· τὰ πρόβατα εἰς τοὺς λύκους ἀπέστελε, καὶ οὐκ ἐκώλυεν θη-
ριάλωτα τὰ πρόβατα, ἀλλὰ λύκοις εἰς τὴν τῶν προβάτων ἡμερότητα μετέπεισεν. καὶ
ἵνα μὴ λέγωσιν οἱ λύκοι, πρόβατα ἐσμεν, καὶ πέμπεις ἡμᾶς καταβρωμα τοῖς λύκοις, καὶ πρά-
πιζε τοῖς θηρίοις; μιᾷ λέξει πρόβατα αὐτῶν τὴν ἀγριότητα· οὐκ εἶπεν, ἀπέλθετε· οὐδὲ
γὰρ τῇ ἑαυτῶν δυνάμει ἔπεμπεν αὐτούς· ἀλλ', ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς. ἀθετεῖς ὑ-
μᾶς· ἀλλὰ δυνατὸς ὁ ἀποστέλλων ὑμᾶς. τίς εἶ σύ; ἐγώ εἰμι ὁ τὸν οὐρανὸν πήξας, ὁ
τὴν γῆν θεμελιώσας, ὁ τὴν θαλασσαν περιλύσας, ὁ δι' ὑμᾶς χιόνα ῥάφων τῷ ψαυρῷ
περιπλώσας, ὁ τὰ παλαιὰ νόμον ἀνατρέψας, ὁ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανάγων ὑμᾶς
πατρίδα, ὁ τὰ ἰσχυρὰ θαλύων, καὶ τὰ θαλερώτερα ἐνισχύων. τί τῆς θαλάσσης ἰσχυ-
ρότερον; ἀλλὰ ἡ μικρὰ ψάμμος τὴν ἀφόρητον βίαν ἐκείνην κατέχει. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλ-
λω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. τεῖχος τὰ θηρία τοῖς προβάτοις ἔστω, ἵνα μηδὲ
φυγῇ τὴν σωτηρίαν περίσπασῃ. ὦ δυνάμεως τῆς ἀποστείλαντος. ἐν μέσῳ τὰ πρόβατα,
καὶ κύκλῳ οἱ λύκοι· ἀλλὰ μετεβλήθησαν, καὶ ἐγένοντο πρόβατα. οὐ γὰρ ἦσαν φύσει λύ-
κοι, ἀλλὰ προαιρέσει. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς. τί οὖν κελεύεις; Γίνεσθε φρόνιμοι ὡς Ματθ. ι. ιϛ.

σοῦ· ᾧ σὺν τῷ πατρὶ πρέπει δόξα ζωῇ τῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρξγ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ. Λογ. α.

Ex Mss. Cæsareo Vi-enne.

Οὐρανὸς ἡμῖν γέγονε σήμερον ἡ γῆ, οὐκ ἀστέρων δεηθεὶς ὁ οὐρανὸς εἰς γῆν κατα-βαίνων, ἀλλ' ἀποστόλων γῆν τὸν οὐρανὸν ἀναβαίνων, ἐπεὶ-περ δέδεκται ἡ χάρις τὸ πνεῦμα. οὐρανὸν τὴν οἰκουμένην ἐποί-ησεν, οὐ τῇ φύσει μεταβαλών, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει διορθωσάμε-νος. θῦρε τελώνιον, καὶ εὐαγγελιστὴν κατεσκεύασεν· εὗρε βλάσφη-μον, καὶ ἐποίησεν ἀπόστολον· εὗρε λῃστήν, καὶ εἰς παράδεισον εἰσήγα-γεν· εὗρε πόρνην, καὶ παρθένον ἐποίησε σεμνοτέραν· εὗρε μάγους, καὶ εὐαγγελιστὰς εἰργάσατο. ἐξέδωκε τὴν καρδίαν, καὶ ἐπεμήνατο τῷ ἀρετῷ· τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν ἐκόμισεν. οὐρανὸς γέγονεν ἡ γῆ. τί γὰρ τούτου καὶ ἀστέρες, οἷς ἀπόστολοι; ἀστέρες ἐν οὐρανῷ· ἀπόστολοι γὰρ τὸν οὐρανόν. Τὰ δὲ ὕδατα φησίν, οὐ ὁ Χριστός ἐστιν ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατήρ. ἀστέρες ἀπὸ πυρὸς αἰθερίου· ἀπόστολοι ἀπὸ πυρὸς πνευματικοῦ. ἀστέρες ἐν νυκτὶ φαίνουσιν, ἐν ᾗ ἡμέρα κρύπτονται· ἀπόστολοι ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τὴν ἑαυτῶν ἀκτῖνα λάμπουσιν. ἀστέρες ἡλίου φαίνοντος οὐ φαίνουσιν· ἀπόστολοι ἐν τῷ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης λάμποντος, ταῖς ἑαυτῶν λαμπηδόσιν ἀπαστράπουσιν. ἀστέρες ἐν τῇ μαστάσει ὡς φύλλα πίπτουσιν· ἀπόστολοι ἐν τῇ μαστάσει ἐνευφίλοις αἰρόμενοι. ἐν τοῖς ὄχροις ὁμοῦ ἐστιν ἴασπις, ὁ ἐν φωσφόρος· ἐν δὲ τοῖς ἀποστόλοις ἴασπις οὐκ εἷς, ἀλλὰ φωσφόροι πολλοί. Διὰ δὴ τοῦτο τῶν ἀστέρων οἱ ἀποστολοι φαιδρότεροι. καὶ οὐκ ἂν τις αὐτοὺς ἀμάρτοι φωτὸς τοὺς οἰκουμένης περιστεπτοῦ, οὐχ ὅτι ἔζων, ἀλλὰ καὶ τεθνεῶτας ὅτι ἐτελεύτησαν. ἡ γὰρ τῶ ἀγίων χάρις οὐδὲ θανάτῳ, οὐκ ἀμβλυνθεῖσα πληθυντῇ, οὐδὲ διαλυθεῖσα εἰς τὸν κόλπον καὶ μάρτυρας τὰ παραγγέλματα. ἁλιεῖς ἦσαν, καὶ οἱ ἁλιεῖς ἀπίθανοι· οἷς οὐ σαγῆναι αὐτῶν ἐργάζονται· καὶ μάρτυρες ὁ πλῆθος τῶν καθ' ἡ-μᾶς σωζομένων. ἀμπελουργοὶ ἦσαν, καὶ ἀπήλυθον ἐκεῖνοι, καὶ ἡ ἄμπελος τοῖς φύλλοις χαμαί, καὶ τῷ καρπῷ βεβήλωται. καὶ γὰρ ἀμπελουργοί, καὶ ἁλιεῖς, καὶ σύλαι, καὶ ἰατροί, καὶ στρατηγοί, καὶ διδάσκαλοι. σύλαι μέν, ὅτι οἱ ἔσωθεν τῆς πίστεως ἐσάσαντες· λιμένες δέ, ὅτι τὰ κύματα τῆς ἀπιστείας κατέσχον· κυβερνῆται δέ, ὅτι τὴν οἰκουμένην ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ἐχειραγώγησαν· ποιμένες δέ, ὅτι τοὺς λύκους ἀπήλασαν, καὶ τὰ θρέμματα διέσωσαν· ἀμπελουργοί, ὅτι τὰς ἀκάνθας ἀνέσπασαν, καὶ τὰ σπέρματα τῆς εὐσεβείας κατέσπειραν· ἰατροί, ὅτι τὰ τραύματα ὑμῶν διορθώσαντο. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι οὐ κόμπος τὰ ῥήματα, πρόσχω Παύλου πάντα τοῦτα ποιήσαντα. βούλει ἰδεῖν αὐλοὺς φυτουργεῖ; Ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλὼς ἐπότισεν. βούλει ἰδεῖν οἰκοδόμους; Ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα. βού-λει ἰδεῖν αὐλοὺς παγκρατιαστάς; Οὕτω πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δέρων. βούλει ἰδεῖν αὐλοὺς ἀ-θλητάς; Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα. βούλει ἰδεῖν αὐτοὺς δρομέας; Ὡστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ. εἰσδυσάμενοι δὲ θώρακα τῆς πίστεως. βούλει ἰδεῖν αὐλοὺς ἀγωνιστάς; Τὸν ἀγῶνα δὲ κα-λὸν ἠγώνισμαι. βούλει ἰδεῖν αὐτοὺς στεφανίτας; Λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφα-νος. Εἷς ὢν, πάντα ἐγένετο, καὶ διαστὰς ἑαυτῷ μιμούμενος. καὶ γὰρ ὁ διαστὰς ὁ ἡμέ-τερος εἷς ὢν τῇ οὐσίᾳ πρὸς ἅπαντα ἑαυτὸν σχῆμα πέζετο. πῶς πρὸς πάντα; Διὰ τὴν ἡμε-τέραν σωτηρίαν. κλῆμα ἐγένου, καὶ ἐγένετο ῥίζα. Ἐγὼ γάρ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. βαδίσας ἠθέλησας· ἐγένετο σοι ὁδός· Δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, καὶ ἐξέλθῃ, νομὴν εὑρήσει. πρόβατον ἐγένου· ἐγένετο σοι ποιμήν· Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς

ἴσ. σὺν ὁ Χριστός, ὁ

ἴσ. ὑπὲρ ἡμῶν, ὃ

ἴ. ἔζων μέν, ἀλλ-

ἴσ. λυχνοὶ ἦσαν, καὶ

ἴ. θεῖ. Εὐαγ. ἐδίδου αὐτὸν φανῆναι τοῖς

κουθήσοις, καὶ ὧδε κἀκεῖσε περιαγομένοις, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καταπεμφθὲν, εἰς τὴν ἀλήθειαν πάσας ἡμᾶς ὁδηγήσει. ὅπερ γὰρ αὐτὸς μὲν ὠργίζετο, ἡμᾶς δὲ καὶ ὅτως αἱρεθήσεσθαι διασώσειν, μᾶλλον ἑαυτὸν ἐμβαλὼν ὁ Χριστὸς τὴν καταλλαγὴν εἰργάσατο. διὰ λοιπὸν χεῖρας ἔχομεν τὰς ἐλπίδας, τοὺς τὴν ἡμετέραν ἀπρήκτων ἀφορῶντες. ὅσα καὶ ἐπὶ τούτου κηδεμονίαν τοῦ δεσπότου. εἰδὼς γὰρ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὴν ἀσθένειαν, καὶ ὅτι πολλῆς δεήσεται τῆς συμμαχίας, ἐχρείαστο τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος βοήθειαν· ἵνα ἀκαταγώνιστος ᾖ πάντα ὁ ἀνθρωπος τοῖς τοῦ διαβόλου συμμαχίαις. ὥσπερ οὖν εἴ τις στρατηγὸς ἄρτιος ἰδὼν τοὺς ἀπὸ αὐτοῦ στρατιώτας στρατώτας ἀφεύγοντας τὴν ἑαυτῶν παρεσκολάς, ἀγνοοῦντας καταπεπληγμένους· οὕτω τῆς ἀγωνίας, πάντας αὐτοὺς ἐπιῤῥώσειε. διαφεύξας γὰρ ἕκαστος ἀσφαλῆ καὶ ἀσινῆ καὶ ἀνεκπαίστους καὶ ἀνεπηρέαστα καὶ τὴν λοιπὴν πάντα βίον· οὕτω δὴ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς πασάμενος πολλῶν οὐσῶν τῶν ὑπεικμηρίων δι' ἀμέτρων τὸν ἐπέργαθον καὶ τὸν ποικίλον διωγμόν, καὶ διὰ τοῦτο πολλῆς διαμένων βοηθείας τὸν ἀνθρώπινον φύσιν, ἐδωρήσατο τὸ ἁγίου πνεύματος τὴν χάριν, τὸν ἀκαταμάχητον πάντα κατὰ πάντων· ἵνα ὁ πρότερον διδοὺς τὴν δαιμόνων τοῖς φάλαγξιν, νῦν αὐτὸς κατὰ πλήθη αὐτοῦ καὶ μόνον ὀφθείς. τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος χάρις· ὅπου περ ἂν φθάνῃ, ὁραπετεύει πᾶσαν τὴν ἀντίπαλον δύναμιν. Λήψεσθε γὰρ δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε Ἰερουσαλὴμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ, καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. τίς ἦν αὕτη ἡ δύναμις; ὅτε καὶ τοῖς αὐτοῦ ἔλεγεν· Ἀθενοῦσι θεραπεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε. οὐδὲν γάρ, φησι, ἔσται ἰσόσημα ὅτως ἰσχύειν, ὡς μὴ ὀρέξῃ αὐτῶν τοῦ ἁγίου πνεύματος δύναμις. τοσούτων ἀγαθῶν αἰτία γέγονεν ἡ σήμερον ἡμέρα· σήμερον γὰρ ἀπέλαβον οἱ ἄγγελοι ὁ πάλαι ἐπιθύμουν, ὅτε τοῦ θεοῦ τὸ βασιλικὸν γνωρίσαι ἀπαστράπτουσαν τὴν ἡμετέραν φύσιν, καὶ κατάγλυκὺ καὶ εἰρηνικὸν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. ὅπερ καὶ πρότερον ἔλεγον· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. ὅτε Λουκ. β. ιδ. δὲ Ἡλίας ἀνελαμβάνετο; ἵνα μάθῃς δούλου καὶ δεσπότου τὸ διάφορον. ἰδοὺ γὰρ Ἡλίας ἀνελαμβάνετο, ἐν ἁρματι πυρὸς· τοῦτο ἠξίωσεν· ἰδοὺ δὲ ὁ δεσπότης ὁ ἡμέτερος, νεφέλη προσέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ ὅτι μὲ οὐ δοῦλον· ἀλλ' βλεπόντων γὰρ αὐτῶν, φησι, ἐπήρθη· καὶ νεφέλη Πραξ. α. θ. ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ ὅτι μὲ οὐ δοῦλον· ἀλλ' βλεπόντων, ἅρμα κατεπέμπετο· ὅτε δὲ οὐ ἦν, ἀλλ' ὁ υἱὸς, θεῖος βασιλικὸς· καὶ ἐκεῖ ἁπλοῦς, θεῖος βασιλικὸς, ἀλλ' αὐτὸς ὁ πατρικὸς τῆς θεότητος. καὶ ἄγγελοι Δαβὶδ τὸ προφήτην λέγοντες· Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε εἰς ὄρος ἅγιον αὐτοῦ, ὅτι ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. καὶ πάλιν· Ὑψώθητι ὅτι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. ποία δόξα; ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἡ χάρις τῶν ἰάσεων, ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ ἐπίγνωσις τῆς θεότητος εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. ὥσπερ γὰρ Ἡλίας ἀνελθὼν ἀφῆκε μηλωτὴν ὅτι τὸν Ελισσαῖον· οὕτω καὶ ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφῆκε χαρίσματα ὅτι τοῦ μαθητάς, οὐχ ἵνα προφήτην ποιοῦντα, ἀλλὰ μείζους Ελισσαίους, μᾶλλον δὲ ἐκείνου πολλῷ μείζους καὶ λαμπροτέρους. ἅπερ ἅπαντα ἐπιστάμενος, ἀγαπητὲ, ἀμειψώμεθα καὶ ἡμεῖς τὸν ἡμέτερον διασώσαντα τὴν ψυχὴν πολιτείας· ἵν', ὥσπερ αὐτὸς ἡμᾶς ἐδόξασε διὰ τῶν οἰκείων χαρισμάτων, οὕτω καὶ ἡμεῖς διὰ τῶν καρπωμάτων καὶ τῶν οἰκείων ἔργων αὐτὸν δοξάσωμεν. ὅτω καὶ τῷ ἁγίου πνεύματος τὴν χάριν διαφυλάττοντες ὑπάρχουσαν δοξάσωμεν τοίνυν τὸν ἡμέτερον διασώσαντα διὰ τῆς κατὰ τὸν βίον ἀκριβείας, καὶ τῆς καθαρότητος τῶν πράξεων ἀπόντων· βιωτεύσωμεν τοίνυν ἑαυτοὺς, ὡς δεδικαίωμεν, ἵνα καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας ἀξιωθῶμεν, καὶ τῶν μὲ πρόσκαιρα βίου ἀλύπως διαγάγωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀπολαύσωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·

ἀπ᾽ ἀρχῆς ἡμῖν᾽ ἀνακεκλήκαμεν, καὶ τὴν ἡμετέραν φύσιν τὴν᾽ ἐκδέξασθαι τὴν Θεοῦ καταλαβοῦσαν δεσποτείαν. Εἰ γὰρ ὁ θαυμαστὸς προφήτης μακαρίζει τὸν ἔχοντα τὸ Σιὼν σύστημα, καὶ οἰκέτας τὸ Ἱερουσαλήμ· πόσῳ μᾶλλον ἡμᾶς χαίρειν δεῖ καὶ ἀγαλλιᾶσθαι, ὁρῶντας τὴν ἡμετέραν ἀπ᾽ ἀρχῆς εἰς αὐτὴν τὴν τοῦ οὐρανοῦ κορυφὴν ἀνελθοῦσαν, καὶ τὸν δεσπότην ἐπιλημμένον βασιλικῆς εὐσπλαγχνίας. Ἀγαπητή μοι, ἀγαπητὴ, ὅση τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης, καὶ ἀπόῤῥητος οἰκονομία γέγονε περὶ τὸ ἡμέτερον γένος. Οὐκ ἐπιδεδεῖσθαι ἐκπεπλωκότα δεῖται τοῦ βάθους, καὶ τοσαύτην ἀρᾶ καταδεξαμένη, ἀνθρώπους εἰς ὕψος ἀνήγαγε· καὶ πῶς ἡμᾶς τῆς γῆς ἀναξίους φανέντας, σήμερον εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνήχθημεν· καὶ ἡ ἡμετέρα φύσις καὶ τοῦ παραδείσου ὁ πρότερον νομισθεῖσα ἀναξία, αὕτη τοῦ οὐρανοῦ τὸν πρεσβεῖον ἀνείληφε· καὶ ἡ τῶν δαιμόνων ἡμῶν ἀρχὴ, αὕτη σήμερον κατὰ ἀγγέλων καὶ τῶν ἄνω δυνάμεων προσκυνεῖται. ὦ μακαρίου φθόνου· ὦ καλῆς ὀπτευούσης μικρὸν ἡμῖν ἀγαθὸν ἐπιτυχούσης. Φθονήσας γὰρ τῇ ἡμετέρᾳ φύσει ὁ πονηρὸς ἐκεῖνος δαίμων ὁπόσης τῆς ἀρχαγγελικῆς ἐχούσης, τοσούτῳ κατὼ τῶν ἀγγέλων προσκυνεῖσθαι· καὶ παραβὰς (ὡς φέρεται μῦθος) ἀπώκεσα, τοσούτῳ μᾶλλον λαμπροτέραν ἄνω ἡμᾶς ἀπολαύουσα ὁρᾷ. διὸ δὴ σκιρτῶ καὶ ἀγάλλομαι σήμερον, καὶ ὑμᾶς᾽ ξυνεόρτασθαί μοι τῆς χαρᾶς ταύτης παρακαλῶ. Ἀγαθὸν γὰρ μηδὲν κάτω ἄρχειν ὅτι ἀξιοι, πρὸς τὴν βασιλείαν ἀνέδημεν τὴν ἀνωτάτω. ὑπερβεβήκαμεν τὸν ἄγγελον, ἐπιλαβόμενα τῆς θείας τοῦ βασιλικοῦ· καὶ ἡ φύσις, δι᾽ ὧν ἐφυλάχθη τὸν παράδεισον τὰ χερουβὶμ, αὕτη ἐπάνω τῶν ἀγγέλων κάθηται) σήμερον. Ἐκπλαγῆτε τοίνυν, ἀνθρωποι, τὴν διαφορὰν σου ὃ διαμηχανοῦσι, καὶ δίξασον τὸ τοσοῦτον τοσούτοις μέλεσι. ὑπερβέβηκε γὰρ ἡ φιλανθρωπία τὰς δωρεὰς τὰς ζημίας ὁ μέγας. ὅσα γὰρ, παράδεισον ἐξεπίασαμεν, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἡμᾶς ἀνήγαγε· θανάτου καὶ ἐξοδικὰ ἐλύθημεν, καὶ ἀθανασίαν ἡμῖν ἐχαρίσατο· προσκεκρουκότες ἤμεν καὶ ἀπορριμμένοι, καὶ υἱοὺς ἡμᾶς καλέσας κατηξίωσε· καὶ οὐκ υἱοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ κληρονόμους· καὶ οὐ κληρονόμους μόνον, ἀλλὰ καὶ συγκληρονόμους Χριστοῦ. ἴδετε μείζονα τῶν ἀφαιρεθέντων τὰ περὶ αὐτὸν δωρήματα· ἀλλ᾽ ὅταν ἀκούσῃς ὅτι ἀνῆλθε, μὴ μεταβάσιν τοπικὴν τοῦ Θεοῦ νόησον. ἡ γὰρ θεότης ἄπαντα πληροῖ, καὶ πάντα χωρεῖ· ὃ δὴ ὁμολογοῦμεν ἡμῖν σῶμα ἀναλαβεῖν κατηξίωσεν· αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀναλαμβανόμενον. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν σήμερον τὴν ἑορτὴν ταύτην καὶ λαμπρὰν ἑορτάσωμεν πανήγυριν, ὅτι καὶ καινὴ πάντες τῆς περὶ αὐτὸν δωρεᾶς ἀπολαύσαμεν. καθάπερ γὰρ διαπτὰς φιλάνθρωπος ἀγαπήσας οἰκέτην, διὰ τοῦτο αὐτὸν φιλεῖν καὶ τραπέζης αὐτοῦ φίλον ποιῆσαι καὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ περιβαλέσθαι· οὕτω δὴ καὶ ὁ διαπτὰς ὁ ἡμέτερος ἀγαπήσας τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην, καὶ θεασάμενος εἰς βυθὸν κακίας κατενεχθεῖσαν, ἐσθῆτα ἐλπίδα σωτηρίας ἔχουσαν, ἐν πολλῇ διαμάχῃ τῆς συγκαταβάσεως, κατηξίωσε τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον ἀναλαβεῖν, καὶ δι᾽ αὐτοῦ φανεὶς, πάλιν ἀπὸ τῆς πλάνης ἀνθρώπους ἀνέθρεψε, καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπανήγαγε, καὶ βοᾷ λέγων, Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. ὃ τοίνυν ἐβούλετο, κατώρθωσε· καὶ τὴν ἀνθρωπίνην Φύσιν κάτω που κειμένην ἀνέστησε, καὶ τοσαύτην Φιλανθρωπίαν ἐπεδείξατο, ὡς μὴ χαρεῖν ἀνθρώπινον λογισμὸν τὴν οἰκονομίαν τῆς θαυμαστῆς ἀγχινοίας ἔξω πεῖν. πῶς γάρ, εἰπέ μοι, ἡμεῖς μὲν προσκεκρουκότες, καὶ τῆς γῆς ἀνάξιοι φανέντες, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κάτω δοκοῦντες σκῶληκες εἶναι, τοσοῦτον ὕψος ἀνήχθημεν; πῶς ὁ πόλεμος κατελύθη; τὸ γὰρ θαυμαστὸν καὶ πολλῆς ἐκπλήξεως γέμον τοῦτ᾽ ἐστὶν ὅτι οὐκ ἡμῖν προσδιδραμηκότων, ἀλλ᾽ αὐτὸς πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντος, καὶ τὴν ἡμῶν φύσιν ἀναλαβόντος καὶ δειώσαντος, οὕτω καὶ ἡ καταλλαγὴ, καὶ ἡ εἰρήνη γέγονεν. ἴδετε εὐμήχανον σοφίαν, ἴδετε φιλανθρωπίαν διαπτὸν ἄφατον. ἡ δυναστεία τοῦ θανάτου κατηργήθη, καὶ ἔρρα καταλέλυται, ὁ χρόνιος πόλεμος ἔσβεσται, καὶ ἐπήγγελται ἡμῖν δόσιν τὴν τοῦ παραδείσου πρόσοδον. ὅσα γὰρ καὶ τὸ ἐπαγόμενον, πῶς ἀκριβῶς προσδοκήσει; Καὶ αὐτὸς, φησὶν, ὁδηγήσει ὑμᾶς πρὸς πᾶσαν ἀλήθειαν· δηλονότι πλανωμένους,

Ησ. λα. 9.

Ἰσ. αὐτὸν καὶ δημιουργὸν, καὶ Ἰσ. ἐνδέξιον

Ἰσ. Σωτηρίαν δαίμονι

Ἰσ. Θεῖα χρυσόστομα λάζυρα.

Ἰσ. ἑορτάζομεν

Ματθ. θ. ιγ.

Ιωαν. ιϛ. ιγ.

ἴσ. ἀρχιδιακονῶν, ἴσως τῶν

ΕΠέρχεται τῆς διακοσίχης ἀναλήψεως ἡμέρα· ἐν ᾗ τοσοῦτοι πορισάμενοι πολλοὶ οἱ τὴν ἡμετέραν βεβαχύτητα τοὺς λόγους ἐπάτρεψε τοῦτο. ἐν δίκαιον ἡμῖν καταφαίνεται, καὶ λυμμᾶσθαι τὴν βεβαχυλογίαν τῶν σιωπῶν ὀφείλοντας, καὶ κρύπτειν τῆς ἀπαιδευσίας ὄγκον. ὅπῃ γὰρ τῆς πάλαι καὶ τῶν ἄνω δυνάμεων τοὺς λόγους ὁ πλῆθος τοῦτο ἐπιτρέπει καὶ λαλῆσαι μετ' αὐτῶν· ἐγκελεύεται ἅπερ πάλαι καὶ Δαβὶδ τοῖς τῆς ἀναλήψεως τῆς δεσποτικῆς μυσταῖς. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης· ἄνοιγε, σήμερον λέγει τοῖς τοῦ παντὸς ἡγεμόσι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν ᾗ χαλασθήσονται. σήμερον γὰρ ὁ δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς τοῖς οὐρανοῖς πατρῷον θρόνον ἀνέρχεται· σήμερον ὁ σωματωθεὶς ὡς πατρὶ συνεδρεύει, οὔτε τοῦ τόπου χωριζόμενος, οὔτε νεῦον εἰς τοῦτον αὐτῷ τὸν γηΐνον θρόνον. ἀεὶ γὰρ ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατρὸς ἐναπαύεται, μόνος τοῦ πατρὸς χωρῶν, καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ πατρὸς μόνος χωρούμενος. Ἐγὼ γάρ, φησιν, ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· καὶ ὁ λόγος ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ λόγος ἐν τῇ γῇ· οὔτε δὲ κατελθὼν ὡς θεὸς τοῦ πατρὸς κόλπον ἐκένωσεν· οὔτε εἰς οὐρανοὺς ἀνελθὼν, ἔρημον τὸν γλυκὺν τῆς αὐτοῦ προσοψίας κατέλιπε· ἀλλὰ καὶ τοῖς αἰθερίοις ζώοις ἀχώριστος, ὡς πατρὶ συνεκάθητο, καὶ τῷ πατρὶ συγκαθήμενος, ὅτε ἀρχὴ τῶν θεσπεσίων ἀκούεται. Ἰδοὺ γὰρ ἐγὼ, φησὶ, μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. σήμερον ὁ δεσπότης Χριστὸς ἐκ τῶν αἰθερίων εἰς οὐρανοὺς διαφέρει, οὐ χωρῶν μᾶλλον, οὐ χωρούμενος· ἐπεὶ καὶ τοῖς μαθηταῖς τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος δύναμιν. Ταύτης τῆς ἀναλήψεως τὴν χάριν πολλοῦ ἡμεῖς Δαβὶδ θαυμάζομεν, πολλαχοῦ φαίνεται λέγων· Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ· ὁ τὸν Ἀδὰμ ἐκπλάσας ἐκ χοὸς, ὁ τὸν Ἄβελ δικαιώσας, καὶ τὸν Ἐνὼχ μεταθέμενος· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὁ τὸν Νῶε κυβερνήσας, καὶ πιστὸν τὸν Ἀβραὰμ ἐκλεξάμενος· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὁ τὸν Ἰσαὰκ ἄθυτον θυσίαν δεξάμενος, καὶ τὸν Ἰακὼβ πληρώσας εὐλογιῶν· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὁ τὸν Ἰωσὴφ ὁδηγήσας πλειώνυμον, καὶ τὸν ὑπομονῆς τοῦ Ἰὼβ τροσδεξάμενος· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὁ δοξάσας Μωϋσῆν, καὶ τὸν ἀρχιερωσύνῃ Ἀαρὼν χρίσας· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὁ τὸν Ἰησοῦν τὸν Ναυῆ ἰσχύσας, καὶ προφήτην Σαμουὴλ θαυμαστὸν· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὁ τὸν Δαβὶδ δυναμώσας, καὶ τὸν Σολομῶντα σοφίσας· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὁ τοῦτον προφήτας ἐμπλήσας, καὶ τοῖς ἀποστόλοις τὰς τῶν ἰαμάτων δωρεὰς χαρισάμενος· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὁ ἄνω ἀμήτωρ, καὶ κάτω ἀπάτωρ· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὃ τῇ πατρῴᾳ προσαιώνιον ῥῆμα, καὶ τῆς πρὸ τῶν μηνῶν ὃ ἀφύτευτον βλάστημα· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὁ τῆς ζωῆς χορηγὸς, καὶ τῶν ἀθανάτων ἀμοιβεύς· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, ὁ ὃν θανάτῳ θανατώσας τὸν θάνατον, καὶ ὃν ἦκε τῶν ἀθανάτων ζωὴν χαρισάμενος· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ὁ φωνῇ σάλπιγγος· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς· εὐκαίρως σήμερον ἀπόστολος τοῖς τοῦ παντὸς ἡγεμόσι τὴν ἀναβατικὴν δόξαν λέγει, καὶ κοινῇ φωνῇ τὸν ἀπάντων διασωτεῖον ἀνωμολόγησαν, καὶ εἰσῆλθον· Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; σήμερον ἡ ἀπαρχὴ ἡμετέρα εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνελήλυθε, καὶ ὁ τῶν ὅλων ἡμῶν Χριστὸς ἀναλαβὼν, τοῖς θρόνοις ἐνεκάθισε τοῖς πατρικοῖς· ἵνα τὸν κατηφῆ τοῦτον διάσωτον τοῖς σοῖς δούλοις ἐργάσηται, καὶ παλαιὸν ἔξοδον ἀνέλῃ, καὶ τὸν εἰρηνικὸν τῶν ἄνω δυνάμεων τοῖς ὑπὸ γῆς ἀνθρώποις χορεύσηται. χαρὰ γὰρ ἡμῖν σήμερον καὶ τῷ Ζαβουλὼν πανηγύρεια, καὶ τοῖς βεβαίοις, καὶ τοῖς ἔμπαλιν, κοινοὶ καὶ ἑορτάζομεν. δεῦτε σκιρτήσωμεν, ἀδελφοὶ, ἑορτὴν τὴν

Ex Mss. Cæsareo. Vienna.

Ψαλμ. ιγ'.

Ioan. 16. 28.

Matth. ult.

Ψαλμ. μζ'. 6.

ἴσ. ἐκ τῆς εἰς τὸν

Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; ὃν τρόπον εἴδατε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε πορευόμενον αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανόν. οὕτως ἐλεύσεται μετὰ τῆς νεφέλης τοῦ οὐρανοῦ, μετὰ δόξης καὶ δυνάμεως πολλῆς· οὕτως ἐλεύσεται ὁ χαιρῶν, ὅταν μέλλῃ κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ. ἀεὶ μὲν ὁ πατὴρ δίδωκε τὸν κρίσιν πάντων. οὐ μνημονεύετε ὅτι ὧν σὺν ὑμῖν ἔλεγον· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς; τότε ἐπὶ μὲν τοῖς ἐμοῖς πόνοις χαίρομαι, κατέρχεται δὲ εὐλογητὸς ὁ Κύριος, καὶ ἀποδεχόμενος τῆς θείας δωρεᾶς, τουτέστι, τοῦ παναγίου πνεύματος, τὴν ἐπιφοίτησιν. καὶ δὴ ἐπληρώθη ὃ ἐν ψαλμοῖς εἰρημένον· Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. σαφῶς ἐνταῦθα ὁ προφήτης τὴν ἐνιδίαν τῶν φύσεων τῆς ἐν Χριστῷ οἰκονομίας ἐσήμανε. τοὺς μὲν γὰρ ἄνθρωπον καὶ Θωμᾶς μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν ψηλαφήσας τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἔφη λέγων, Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος· ἐν ἀλαλαγμῷ μέν, ὅτι ἀνῆκεν παύσῳ φωνὴν τοῦ πατρικοῦ ὕμνου διαπέμπεσι τοῦ Θεοῦ (καὶ ὅπως ὅτι χορδικοῦ ζῴου διελήφθη προαπεδείξαμεν) ἐν φωνῇ δὲ σάλπιγγος, ἀρχαγγελικῆς δηλαδὴ παρεσημήνατο αὐτοῦ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον. ἀλλὰ καὶ ὁ πνεῦμα ὃ ἅγιον ταῖς ἄνω δυνάμεσι τῇ παρεσκηνῇ φωνῇ ἀνεκήρυττεν· Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. αἱ δὲ δυνάμεις ἔλεγον· Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; Εἶτα τὸ πνεῦμα· Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατός, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. εἰκότως γὰρ τὸν πόλεμον, ὡς πλείστου τῆς τοῦ διαβόλου τυραννίδος οὖσαν, ἀνῃρηκὼς σώματι, ἔσεσθαι αὐτοῦ τὰ περιρρωγότα βέλη· καὶ τοῦ σαρκὸς παρεσκευάσεις, καὶ θανάτου γλυκάμενος, ἀθάνατος καὶ ἄρχων, ἐσκίρτησας ὡς ἄρρις, καὶ ἀναπηδήσεις ἀνέστης ἐκ τῶν νεκρῶν· καὶ ὃ πλανώμενοι παρέβαινον ὀκτὼ ἡμέρας, ἰδοὺ δὲ ῥητὸν ἐπ' ὠφελείᾳ τὸ φέρον πρὸς τὰ ἐναντία ἐπὶ τὰ ἀπλανῆ, τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι, τουτέστιν, οὐρανοῖς, νεμόμενα. Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατός, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. καὶ πάλιν λέγει· Κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. αἱ δὲ δυνάμεις ὡς ἤκουσαν, Κύριος τῶν δυνάμεων, ὁμοφώνως τὸν ζωὴν δοξολογήσαι ἐκλοιπότες, ἐδέξαντο μετὰ χαρᾶς τὸ Κύριον, καὶ ἔπεμπον ἕως τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου καὶ ἐπαναπαύου. καὶ ἐπληρώθη ὃ λέγει τῷ Δαβὶδ εἰρημένον· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ὦ αἱρετικέ, μὴ πολλὰ τῶν πρὸς τὸν ἐξ ἡμῶν ληφθέντα σάρκα, ἐφυχωμένην ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου. ἀρκείσθω σοι οὖν ἡ μία φύσις ἵσα ἢ πάντων βοῦλησιν ὅτι Χριστὸς ὁμολογηθεὶς (καὶ γὰρ θεία φύσις ἐδήλωσεν ὅτι ζωῶν αἰδίως τῷ Θεῷ τῆς μεγαλωσύνης) καὶ καθολικὴ ἐκκλησία δοξάζεσθω. ἡμᾶς δὲ πρέπει ἀξίους ἀναδείξαι Χριστὸς ὁ Θεὸς τῆς αἰωνίου αὐτοῦ βασιλείας· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ζωῇ ἀχράντῳ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.)

Λογ. ρξβ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λογ. β.

Ἐπεὶ τὴν

τὴν πρώτην ἑορτὴν ἐδείξαμεν, διότι ἐν ταῖς ἄλλαις δύο ἑορταῖς εἰς μέσον ἀγαπᾷ, εἶθ' οὕτως ἐπὶ τὴν πεντηκοστὴν ἰσοτίμως τὸν λόγον προαγαγόντων. ἔτι τοίνυν ὅτι τῶν ἑορτῶν ἡ ἕκτη πανεύφημος ἡμέρα τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, καθ' ὃν τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις ἡ κατ' ἐπαγγελίαν προσδοκωμένη δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος, οὐκ εἴδει πυρὸς γλωσσῶν τε καὶ Χριστοῦ ἐξ οὐρανοῦ ἀπῃράλη· ἥτις καὶ πεντηκοστὴ μετὰ τὴν τοῦ πάσχα ἑβδομάδων συμπλήρωσιν ὠνομάσθη. αὐτὴ πρώτως οὕτω καὶ αὕτη ἑορτὴ τοῖς θεοστεφέσι μαθηταῖς κατεδείχθη. ἑβδόμη ἑορτὴ ἡ προσδοκωμένη ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου (τὸν γὰρ ἐλπίδα ταύτην ἐπὶ πᾶσι βεβαίαν ἐχόμενα) ἐν ᾗ μέλλει ὁ φιλάνθρωπος καὶ ἀντιφωνοπόλητος δικαστὴς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀποδίδοναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. αὕτη ἐστὶν ἡ ἀληθὴς καταπαυσις, εἰς ἣν καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔλεγε· Σπουδάσωμεν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν. τότε τοίνυν καὶ μάλιστα ἑορτὴ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως πεπληρωμένη ἐπαρκὴ τοῖς μέλλουσι κληρονομεῖν, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὓς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ὥστε, ἀγαπητοί, εὐφραινώμεθα καὶ ἡμεῖς συνεορτάσαι τοῖς δικαίοις ἐν τῷ τυμφωνῆ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, οὐ μόνον τρεῖς μόνας ἡμέρας, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἀλλ' εἰς ἀπεραντότητας αἰώνιας. τοιγαροῦν τὴν ἑπτὰ ἑορτῶν ἡμῖν ἀποδιαθεσῶν, ὅτι ὁ προσκαίμενος ἐπεμελήθημεν. ἔστι γὰρ ἡμῖν καὶ τῆς παρούσης ἑορτῆς τῆς ἐν οὐρανοῖς, λέγω δὴ τῆς Χριστοῦ ἀναλήψεως, ὁ δικηγόρος. Δανιὴλ μὲν γὰρ εἶρηκε· Καὶ ἔκλινεν οὐρανούς, καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. τὸν δὲ οὐρανὸν δηλαδὴ τὸν λόγου προσῳκείωσεν ὅτι γῆς ἐσήμανε. γνόφον δ' εἶπεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὃ ἀφ' σαρκὸς ἔνδυμα τῆς θεότητος γνωρίζων· ὥστε καὶ ἀγνωστος ἐν τοῖς πολλοῖς ἡ αὐτοῦ παρουσία δηλαδὴ ὃ ταπεινὸν καὶ πρᾶον. πάλιν γὰρ ὁ αὐτὸς προφήτης λέγει· Κύριε, ἐν τῇ θαλάσσῃ ἡ ὁδός σου, καὶ αἱ τρίβοι σου ἐν ὕδασι πολλοῖς, καὶ τὰ ἴχνη σου οὐ γνωσθήσονται. Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, φησιν, οὐκ ἂν οἱ Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. καὶ πάλιν εἶπεν· Ἐπέβη ὅτι χερουβὶμ, ἐπετάσθη ὅτι πτερύγων ἀνέμων. ὅτι χερουβὶμ εἶπε, καθότι αὐτὸς ἐν οὐρανοῖς τοῖς ζῶσι τοῦ πατρὸς ὢν ὅτι τῶν χερουβὶμ ἐπωχεῖτο. καὶ ζῶσι δὲ τοῦ θεοῦ γε ὅτι γῆς ἀναφορὰ οὐδεμία, τὰ χερουβικὰ καὶ ἐπουρανία θεοῦ οὐδαμῶς ἐχωρίζετο. πτέρυγας δ' ἀνέμων ταῦτ' ἐφέλκεται αἰτίαται, ἐν αἷς καὶ ἀνελήφθη, καθὼς καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων γέγραπται. Καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Εἶτα καθεξῆς λέγει· Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ. ἓν μὲν τοῖς ἀποστόλοις καὶ ἕκστασις καὶ θαῦμα ἐπεγένετο. ἔπειτα γὰρ τὸν φύσιν ὄντες ἐν ἀσωμάτοις τοιούτων θεωρίαν, ἐξήτησαν τὴν ἀφανοίαν. ἀλλ' ἐρεῖ τις, ὅτι πρόσωπα ἦσαν καὶ τὴν μεταμόρφωσιν ὃ τε Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. προσῆλθον μὲν σκηναὶ μεταμορφωθέντα τοῦ Κύριον, καὶ νεφέλην σκιάσασαι αὐτοῖς, ἀλλ' οὐκ εἶδον τὸν νεφέλην εἰς ἄνω ἀρπαζόμενον, καὶ εἰς οὐρανοὺς τοῦ διαπορθμεύουσαν. ἓν μὲν σκηνὴ, ἓν μὲν καὶ τοῦτο· ἀλλὰ ἓν μὲν ἓν μάτος φοβερώτερον τοῦτο" ἐκείνου, ὑψηλότερον, καὶ ἐκ θεοῦ ἡ δύναμις καὶ ὁ μυσταγωγὸς ἐνήργει. τότε Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας ὤφθησαν τοῖς περὶ τὸν Πέτρον, μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες· νῦν δ' θεὸς χερουβικὸς, τουτέστιν, ἀόρατος δύναμις" τὸ νεφέλιον καλυπτομένου ἀθέου βαπτίσασα, τὸν διαπορθμεύουσαν τοῖς ἀνθρώποις ζωομιλοῦσα ἀφήρπασε. τότε Πέτρος μετὰ παῤῥησίας ἀπεκρίνατο, Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνὰς, σοὶ μίαν, καὶ Μωϋσῇ μίαν, καὶ μίαν Ἠλίᾳ· ἡμεῖς δὲ φόβῳ μεγίστῳ καταπλαγέντες ἔζησαν. ἐπάγει δὲ καθεξῆς ἡ γραφὴ λέγουσα· Καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνεκάλεσαν αὐτοῖς τὸ ἐθνικὸν λαμπρῆς, οἵτινές φασιν. Εἶπον. οὐδὲ τοῦτο ἀρκεῖ. ὃ γὰρ λαμπρίμενος ὑπὸ ἀρχὴν οὗτοι ἄνδρας, ἑορτῆς μεγίστης σημαντικοί ἐστι. τί δ' εἶπαν; ἄνδρες

Γαλιλαῖοι,

χ. σωμ.

ἴσ. τῶν Χριστοῦ

ἴσ. ἐξέστησαν τῷ

ἴσ. ἐκόσμει, ἢ ἐφαν.

ἴσ. τῷ νεφέλῃ καλυπτομένῳ, ἀθρόον

Ἐξ. δ. ιε.

Ψαλ. ιζ. ιε.

Ψαλ. οζ. ιθ. α. Κορ. ε. ιι.

Ψαλ. ιζ. ιε.

Πραξ. α. θ.

Ματθ. ιζ. δ.

Πραξ. α. ι.

Λογ. ρξα. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ.

Ex Mss. Cæsareo.

ΦΑιδρὰ μὲ πᾶσα ἑορτὴ τῆς τῦ Χριστῦ οἰκονομίας, ἡ φαιδρύνουσα τῶν πιστῶν ἁπάντων τὰς καρδίας· φαιδρὰ δ' ἡ καὶ τῆς παρεκειμένης ἑορτῆς ἡ ὑποδοχή. διὰ τί δ' φαιδρά, ἐν τοῖς καθεξῆς ῥηθησομένοις ἐπιδιδάξομεν. Ἐν ἓξ τοίνυν ἡμέραις ἐποίησεν ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἔργα αὐτῦ, καθὼς γέγραπται, τῇ δὲ ἑβδόμῃ κατέπαυσε. διὸ καὶ ἐπ' ἐκείνῃ τῶν ἡμερῶν δεδοκήσας ὁ τῦ Θεοῦ λόγος ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός, καὶ σάρκα ἐνδυσάμενος, καὶ οὕτω δείξας τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τῆς κοσμοποιΐας, τὰς ἑορτὰς τῆς ἰδίας οἰκονομίας ἡμῖν παρέδωκε. παρὸ τοίνυν καὶ ῥίζα τῶν ἑορτῶν Χριστός, ἡ κατὰ σάρκα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου καὶ θεοτόκυ Μαρίας μετὰ τῶν σύλληψιν παραδόξως γλυκυνούσης· ἐν ᾗ προεγνώσθη Χριστὸς ὁ Θεὸς κλίνας οὐρανοὺς, ὅπως σώσῃ κόσμον ἀπολλύμενον· ἐν ᾗ ἀγγέλοις τοῖς ποιμαίνουσιν ὀφθέντες, τὸν παράδοξον τῦ γεννήματος γνωρίζοντες ἐθέσαν, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. διὸ καὶ δικαίως παρεσημήνατο· δευτέρα δ' ἑορτὴ, ἡ ἐπιφάνεια Χριστῦ τῦ Θεοῦ ἡμῶν, καθ' ἣν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ παραδόξως ἐδηλώθη πᾶσιν ἀνθρώποις τῆς ἀφάτυ αὐτοῦ θεότητος τὸ συγκατάβασιν· ἐν ᾗ φωνὴ πατρῴα ἐξ οὐρανοῦ ἦλθε, μαρτυροῦσα περὶ αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μυ ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα. ἀλλ' ἡ μὲν πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐλθὸν ἔμεινεν ἐπ' αὐτὸν, τῆς ὁμοουσίου τριάδος δηλονότι ἐπιφανείσης ἐν μιᾷ χαρακτῆροπῇ· ἧς αὐτόπτης ἄξιος ὁ τῦ Κυρίου παρήορμος γέγονεν Ἰωάννης· περὶ ἧς ἐπιφανείας ὁ μακάριος Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἔλεγεν· Ἐπεφάνη ἡ χάρις τῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, ἐπὶ οἷς πάντων ἀνθρώπων σωτηρία πέφυκεν, ἀξίως καὶ ἑορτὴ μεγίστη ἐπὶ τῶν θείων ὀνομάζεται. τετάρτη τῶν ἑορτῶν ἡ ἁγία καὶ προσκυνητὴ πάντων τῦ σωτηρίου πάθους Χριστῦ τῦ ἀληθινοῦ ἡμῶν Θεοῦ ἡμέρα· ἐν ᾗ ἐν σταυρῷ χειρὶ παρεσπλωθείς, ὁ καθ' ἡμῶν τῆς ἁμαρτίας ἐξάλειψε χειρόγραφον· ἐν ᾗ δὲ καὶ ἐκ τῆς παραδείσου ἐκβληθέντα τὸν παράδεισον Ἀδὰμ, καὶ μᾶς φωνῆς ἐν αὐτῷ εἰσήκουσε. Φησὶ γὰρ ὁ λῃστὴς, Σήμερον μετ' ἐμῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. ὅθεν καὶ ταύτην ἑορτὴν μεγίστην καθέστηκε, καὶ μάλιστα. Παῦλος γὰρ ἔφησε, Τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. τετάρτη ἑορτὴ, ἡ ὑποδεδοξασμένη δὲ Εἰρωσπουδὸς ἡμέρα τῆς ἁγίας Χριστῦ τῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως, καθ' ἣν καὶ ἐν τοῖς καταχθονίοις ἡμῶν μέλεσι, τοῦ μακαρίως ἐν ἀϊδίοις ζωοτρόφοις, καὶ τὰ δεσμὰ διαρρήξας, ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, πάλιν καὶ τὰ ἄσπορα διαλύσας, τοῦ ἐν αὐτῷ καταχειμένους ζωωθησόμενος δικαίως, καὶ πρὸς τοῦ μαθητὰς εἰσπλεύσας, τὸν Εἰρηνάρχην αὐτοῖς καταβραβεύσας. ὅθεν πάσης αἰτιολογίας ἐκτὸς, μήτηρ αὕτη ἑορτῶν ἡ ἀΐδιμος ἡμέρα τοῖς πιστοῖς λελόγισται. πεντηκοστὴν τοιγαροῦν ἑορτὴν ἡ ἁγία τῦ Κυρίου εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψις, καθ' ἣν νεκρὸν καὶ τὸν παραπεπωκότα ἀναστήσασα δικαίως, καὶ τοῦ μὲν ἐν τῷ οὐρανῷ θρόνῳ τοῦ Πατρὸς ἐνιδρύσατο, τὸν δὲ ἐν τῇ γῇ τῶν ἀποστόλων ἐπιστήριξε. πεντηκοστὴν δὲ τὴν ἑορτὴν λέγουσιν, διότι πεντηκοστῇ ἡμέρᾳ τῦ μετὰ τὸ πάθος Χριστῦ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐπεδήμησε τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις. διὸ καὶ ὁ ἀπόστολος ἔλεγε· Σωμάτωσε, καὶ ζωοποίησεν ἡμᾶς σὺν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησῦ. ὅθεν ὁ δεσπότης καὶ τῆς ἁμαρτίας ῥυθμὸς ἅπασι τοῖς ἄνωθεν ἐπιφοιτήσας καὶ τῆς ἐπιστήσεως καὶ τῆς ὑποφωνίας τὸ φῶς ἔδειξε πιστεύειν, ἐκ τῆς μετοχῆς τῆς ἑαυτῦ φιλανθρωπίας καὶ διὰ τῆς ἐκείνου καταλύσεως συμβουλίας τῦ παραδείσου ἐκβληθέντα ἀνθρωπον κατοικίσαι. τιμῆς οὖν ἀξία καὶ πνευματικῆς χορείας ἡ πρώτη ἑορτὴ καθέστηκεν. ἀλλ' ὅπως ἑπτὰ ἑορτῶν ἀριθμὸν καὶ τὰς ἡμέρας τῆς κοσμοποιΐας ἐν ἀρχῇ τῦ λόγου ἐμνημονεύσαμεν, πάντα δ' ἐν μόνον μέρος τῦ

Ἐξοδ. κ. ια.

Λευϊτ. β. ιδ. ιε.

Ματθ. γ. ιζ.

Τίτ. β. ια.

α. Κορ. ε. ζ.

Ἐφ. β. ε.

αὐτῶ ἡμούϑμος (ὁ γὰρ δίκμος ἐϰ τοῦ τὸν ἐλέγχου διορθοῦται ϑ̄ σφάλμα) λέγ· Κύριε, Ιωϛ. μϛ. ϛ
χ. ἰώσια ἀϰῆ μ̄ ὡϛ ἤϰουά σου ϑ̄ τοῦ πατρός μου· εἰδέ σε, ϰ̀ ἐξουδένησά ἐμαυτόν. ἤγημαι γ̀ ἐμαυτόν γλῶ ϰ̀ σποδόν, ϰ̀ ἅπαξ ἐλάλησα, ὅτι γ̀ ὦ δὶς τέρω οὐ προσθήσω. βλέπε πῶς διϰαιοῦται ϑ̄ σφάλμα ὁ ϰαλῶς τλὼ μέμψει δοξάσμους. ἅπαξ ἐλάλησα, ϰ̀ τοῦτο ἀπὸ ἀϰαϰίας, οὐϰ ἀπὸ ποιηρίας· ὅτι γ̀ ὦ δὶς τέρω οὐ προσθήσω. τίς γὰρ εἰμι ἐγὼ ϰενόμους σου λῖον Κυρίου; ἃ μὴ προσέϑηϰε ὁ Ἰωϐ δι' ἀϰαϰίαν, μεμφαίνῃ μ̄ τὸν ἔλεγχον. εἶϑα τί ὁ Θεός; οὐ συγχωρῇ αὐτῷ ἀναμαρτήσασθαι τλὼ ϰρίσιν, ἀλλὰ φησὶ· οὐχί, ἀλλὰ ζωσαγ ὥσπερ ἀὴρ τλὼ ἀσφῶ σου. ϖῆ, φησὶ, ὡς ἀὴρ· μὴ νομίσῃς ὅτι διὰ τοῦτό σε ϰατέπληξα τῇ δυναστείᾳ φόβου ϑ̄ δίϰαιον, ἀλλὰ διορθωσάμενόν σε τλὼ ἀϰαϰίαν. τλὼ μὴ τι ϰρίσιν ἀ ἀναμαρτῶ μῆ ϰείσει με δίϰαιόν, ϰ̀ ἀπαίτει λόγον τῶν γνωμῶν. σὰ εἶδες ἵνα ϖ̄ σε φθῇς, σὰ εἶδες ἵνα ἀγαλλιᾷς σὲ πάσῃ τῇ ϰτῶ; ἄρσενον. ποῖ τὸ παῖδες μία σε γνῶσι ἐγνώϰεις, μ̄ ϑ̄ παῖδος πᾶσα γνωσίσει ἡ ϰτῶ ἄρσενόν. ἐϰπορία σε πέμπτης βασιλιϰοῦ διαδήματος λαμπροτέρα γ̄ϛ· ϰ ϑ̄ διάδημα φέρουσι ϖ̄ ὑπηνεμοῦσιν ἰδοὺ σε ἡ τὰ ἀγῶνα ϰ̀ τὸν πόνον τῶν ἀθλημ̄χ· ϖῶϛ δύνασαι σε ἐπαίνεσα τλὼ ϰυρίαν, ἐπωργησα ϖοῖς δύσεώσω, φυτὸς πυρσίνου ὡμίδειξα. ἔλαβες τὰ ἐπυρσίνα, δέχου ϰ̀ τὰ ὑπόγεα, λάμβανε τὰ πάντα εἰς ϑ̄ διπλάσιον. σὸ ζοῦϑα μάϑε πᾶς χρηστὸς τλὼ σὴν ἐλπίδα, τλὼ ὑπερφερῆ τῆς σῆς ἐπαγγελίας. τῷ Ἰωϐ μὲν γὰρ διπλάσια ἐπαγγέλλεται, ϰ̀ διπλάσια δίδωσιν· ὁ γ̀ σωτὴρ τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς φησιν· Ὃς ἀφῆϰε πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφὰς ἕνεϰεν ἐμοῦ, ἑϰατονταπλασίονα λήψεται, ϰ̀ ζωὴν αἰώνιον ϰληρονομήσει. ἀλλ' ἐϰεῖνο Ματϑ. ιθ. κθ.
προσέσχε ἀϰριβῶς, ὅπως ϖ̄ μ̄ φίλων ἰδίᾳ διορθοῦται, σὸν γ̀ φίλαις τὸν Ἰωϐ ἐλέγχῃ παῤῥησίᾳ· ϰ̀ λέγῃ αὐτοῖς ὁ Θεός, Ἵνα τί σὸς ἐλαλήσατε ὀρθὰ ϰ̄ τὸ δοξάσατός μου Ἰωϐ; ἀλλ', ὦ Ιωϛ μϛ. α
δικαιοκρίτα, ὑπὲρ σοῦ ϖ̄ λόγον ἐθέμην, τλὼ σὴν δικαιοσύνην ἐπαρύξαμην, ϰαὶ ὑφισάμην αὐθέρου, τλὼ γ̀ σὴν δικαιοσύνην ἀθάμ ἐδιξάμην. σὸ ζοῦϑα οὖν προσέσχε τῇ δικαιοκρισίᾳ τοῦ Θεοῦ. Εἰ γὰρ ϖ̄ ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντα ϰ̄ τὸ δίκαιόν ὁ δίκαιος, σὸν ϰ̄ τὸ
δικαίου λέγοντος ϖῶϛ ὁ δίκαιος δέξῃ ἐλέγχῃ οὖν σὸν φίλους αὐτοῦ, ϰ̀ λέγῃ· Καὶ νῦν, Εἰ Ιωϛ. μϛ. α
μὴ ϖῇ ϖ̄ δοῦλόν μου Ἰωϐ, ἀπόλεσαϑ ὑμᾶς. ὁμοῦ οὖν ϰ̀ ἐλέγχῃ, ϰ̀ δέχεσϑε. σώζει μὲν ϖῇ ὁ μὴ ὑποπεσὼν ϰ̄ τὸ Θεοῦ λέγῃ· ϖ̄ μᾶς γ̀ ϖ̄ δίκαιον τὸ συγχωρήσει. ϰ̀ πέμ- χ. φίλοι
ψω μὲν σὸν φίλους σὶ ὑμᾶς· ϖ̄ μᾶς γ̀ ϖ̄ δίκαιον ϖῇ τλὼ ἀθλησιν, ϰ̀ δίδωσιν αὐτῷ * διπλάσιον, ϰ̀ ὑπὸ σκότους αὐτοῦ ὁ φῶς ἔλαμψε ϰ̀ τόπῃ ϰ̀ νῦν. ἔτι γ̀ ἔτι Εἰρηνάτης· δίζωμεν τλὼ ὑπερφερῆ. ἔλαβε τὰ προβατα εἰς ϑ̄ διπλάσιον, βόας, ϰαμήλους, ὄνους εἰς ϑ̄ διπλάσιον· τὰ γ̀ τέϰνα ὑπόλοιπα δίϰα, εἴϰοσα σὺν ἔλαβεν. σὸ ζοῦϑα ζητητόν, ϖῶϛ τὰ χίλια μὲν εἰς ϑ̄ διπλάσιον, τὰ γ̀ τέϰνα εἰς ϑ̄ ἀπλασῶ. ὅτῳ γὰρ τὰ χίλια μὲν ϰαὶ τὰ χίλιαμα ἀστελλύμενα πάλιν ἀπόλητο, πᾶϑος γ̀ διαθήϰην εἰς ζωὴν ὑφυλάττεται, ϰ̀ εἰς * αἰῶνα σπέρμα). ϰ̀ δίδωσιν αὐτῷ εἰς ϑ̄ διπλάσιον τὰ τέϰνα, ἵνα μὴ σκοπῇ τ̄ χ. αἰώνιον
ἐλπίδα τῆ ἀπλήστου, ἀλλὰ ἵνα λείζῃ αὐτῷ, ὅτι ϰἀϰεῖνοι, εἰ ϰ̄ προπάτησαν, ἀλλὰ ζῶσι. ϰἀϰεῖνοι μὲν πρῶτοι χορηγοῦνται αὐτῷ· ϰ̀ δίδωσι γ̀ αὐτῷ πλεῖον δίϰα, ἵνα θρεῇ Ἰωϐ, οὐϰ ἀπὸ ζωῆς εἰς θάνατον, ἀλλ' ἀπ' οἴϰου εἰς οἶϰον μεταβαίνων. δίϰα γὰρ αὐτὸν πλέσονται ϖ̄ βίοι μέχρι πάϑους προέτεμψεν· δίϰα πάλιν αὐτὸν ὁ τῆ τῆς ἰαϰάτεως ἡμέρα ἀπὸ τοῦ πάϑου εἰς βασιλείαν ϖ̄δέξονται, ϰ̀ τὴν ἀπορρήτων ἐϰείνων ϰ̀ αἰωνίων ἀγαθῶν ἀπολαύσεσιν ὁμοῦ μαϑεῖν ὧν ἠμίων πρὸς ὑμᾶς ϰαταξιωθῆναι, χ̄ῖτι ϰαὶ Φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα ϰ̀ ϑ̄ ϰράτος νῦν ϰαὶ ἀεὶ, ϰαὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ.

λεῖ ὁ ἀσφάλειος, καὶ οὔτε δικαιολογίαν δίδωται, οὔτε σωστικὸν δυσωπεῖται. ἐὰν σιωπήσῃ ἐγκαλούμενος, κατηγορεῖται, φησὶ, σὺκ οἶδε μίαν γραῦν χαλκοῦν· ἐὰν χαλκοῦν, ἐπαλμυσεῖ, φησὶ, πρὸς τὸν δεσπότην ῥῆξαι φωνήν. εἶτα ἄλλος ἀσφαλείας μετὸς, ἐὰν ὁ ἀσφαλὴς δικαίου, ἀσφαλὴς θύμιος αἰδρὸς " πείθηται τῷ καλούμενος ἄγειν λόγοι πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ σκυθρωπὸν εἰς εἰρωνίαν, καὶ τὸ κακίαν " καὶ παπαῖνας τῇ ἀγάπῃ, εὐθὺς τῇ ἀσφαλείᾳ φερόμενος λέγει· ἐγὼ εἰς τὸν κατέρχομαι; ὡς τῆς ἀσφαλείας. σὺ γὰρ ἔσηκας, ἵνα καὶ τέλθῃς; ἐγὼ εἰς τὸν κατέρχομαι; ὡς τὸν οὐσιαστὸν πατὴν καὶ ζωὴν φέλας, οὕτω φυλάττεται. τὸν αὐτὸν γλῶ πατεῖς, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πέφη, εἰς αὐτὸν ἀσφαλείας, ὁ αὐτῇ ζαπῇ· καὶ σὺ κατέρχῃ; σὺκ αἰδεῖσαι, οὐ δυσωπεῖσαι ὃ πάθος τὸ Κυρίου; σὺκ " αἰδεῖσαι λέγων πρὸς τὸν ἐμέλμιον, ἐγὼ εἰς τὸν κατέρχομαι; σὺκ αἰδεῖσαι ζῶντα λέγειν, σποδὸν ὄψει Ἰησοῦς ζῶντα σὲ καὶ πλθε; πρὸς ζωὴν ζωὴν γνώμας ἐ ζωὴν ζωὴν ἀσφαλείας φρέπει ζωὸν ὦ Ησαΐα πθύτοτι βοᾷν· Τί ἀλλοτριεύεται γῆ καὶ σποδός; ὅμως ὃ εἰς ὃ πρὸς καίμενον ἐπθμιλῆσωμεν. Τίς δώσει κριτὴν αἰτὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ; ὅπι φαίνεται ὅπι πλέ ὁ δίκαιος κριτὴς, καὶ φαίνεται αὐτῷ ἀπὸ λαίλαπος καὶ " νεφῶν. φαίνεται τῷ Ἰωὴλ ἀπὸ νεφῶν, ὁ ὄμβρος τῆς εὐλογίας μέλλων γίνειν· φαίνεται αὐτῷ σὺκ νεφῶν, ὁ μέλλων τὸν σπόρον τὸν κοσμοῦντα ἀρδεύειν. καὶ διετίρᾳ Ἰωὴλ, καὶ νεῖκα μόνον, καὶ " ζαπασκορπίζει τὰ πάθη. νεῦμα μόνον, καὶ ἐτέρα τὸν πεσόντα, καὶ λέγει αὐτῷ· Ανάστηθι, καὶ ζῶσαι ὥσπερ ἀνὴρ τὸν ὀσφύν σου. ἐρωτήσω δέ σε, σὺ δέ μοι ἀποκρίθηθι, ὅπως εἰς χρίσιν με ἐκάλεσας, καὶ εἶπας· Τίς δώσει κριτὴν αἰτὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ; ἀνάστηθι ὁ ἡμαῖος ἀγωνιστὴς, ὁ μὴ πεσὼν τῇ πλαγῇ τῆς συμφορᾶς ἀνάστηθι. ἐὰν γὰρ ἡς παιδδυθεὶς, ἡμαίας σὲ ἔγκειται τὸν συμφορᾶς ἐ τὸν παιδείαν, ἀκούσῃ πρὸς τὸ Θεοῦ, ὃ ἀνάστηθι· ὡς ὅτε λέγει τῇ Ιερουσαλήμ, Ανάστηθι Ιερουσαλήμ, ἡ πιοῦσα ὃ ποτήριον τὸ θυμοῦ μου. πεφείζωσαι ὡς ἀνὴρ τὸν ὀσφύν σου· ἐρωτήσω δέ σε, σὺ δέ μοι ἀποκρίθητι. σὺκ εἶπε, χρῶσε, σὺ δέ μοι ἀποκρίθητι. οὐ γὰρ " ἐκάλεσά σε εἰς κρίσιν, ἀλλ' " ἐκάλεσά σε εἰς ὃ συγκεκλῶσαί σοι. δικαίαν ἦτησας μεταξὺ ἐμοῦ καὶ σοῦ· σὺ θυμοῦ δικαιᾷς. Οἴει ἄλλως σοι χεζεμαπικέναι με, ἢ ἵνα δικαιωθῇς δίκαιος; νομίζως, " φησὶ, δι' ἄλλο τι τὸν συμφορᾶν ἐπήγαγον τοῦτον, ἢ ἵνα δικαιωθῇς σὺ δικαιωθῶ; καὶ βλέπε τὴν ἀκρίβειαν τῶν τοιούτων ῥημάτων πρόσεχε. Οὐκ εἶπεν, οἴει με ἄλλως σοι χεζεμαπικέναι, ἢ ἵνα θῇ δίκαιος; οὐ γὰρ ἡ συμφορὰ αὐτὸν δίκαιον ἐποίησεν, ἀλλὰ δίκαιον ἐγνώρισεν. οἴει με ἄλλως σοι χεζεμαπικέναι, ἢ ἵνα δικαιωθῇς δίκαιος; ἐμοὶ μὲ γὰρ, φησὶ, καὶ τῶν ἀγγέλων ἦσθα γνώριμος· ταῦτ' οὖν ἀπὸ τῆς συμφορᾶς γνωρίζω, ὡς κόσμῳ ἀπὸ τῆς πάλης κηρύττω. ἀπὸ τούτου σοι ἐχεζεμάπασα, οὐχ ἵνα βλάψω, ἀλλ' ἵνα σώσω· οὐχ ἵνα καταισχύνω, ἀλλ' ἵνα λαμπρύνω. πλὴν ὅπως ἀπὸ τ' ἀκακίαν ἐξῆλθες " τῶν μέτρων τῆς φύσεως, ζωώτερον σου τὴν ἀκεραιότητα. καὶ γὰρ τῆς ἀπὸ ἀκακίας ἀμάρτῃ, ὁ Θεὸς διορθοῦται τὰ ἀπὸ ἀκακίας γινόμενα. ὅπως ὅλως σκάλεσας Θεὸν εἰς κρίσιν, εἰπέ μοι, ποίαν ἔχων πρὸς ἐμὲ ὁμεπμίαν σκάλεσάς με; Ποδῆς σὲ ὃ ζημιοῖν με τῷ γλῶ; σύγκρουος ἐγένου " τῷ ποιητῇ, ἵνα καλέσῃς αὐτὸν εἰς κρίσιν; ὁ μὲ πρὸ τῶν αἰώνων, σὺ ὁ μὴ πολλοῦ αἰῶνας. ὅτι ἔπλατον τὸν γλῶ, οὐ παρῆς· ἔτι τὸν θάλασσαν, οὐ παρῆς· ἢ ὅσα τοιαῦτα, οὐ παρῆς. πᾶσα ἡ κτίσις ἐγένετο, καὶ σὺ οὐδαμοῦ ἦσθα. πῶς ἐχαλέπησεν τῶν αἰώνων, πῶς κτίσιν τῆς δημιουργίας εἰς κρίσιν ἐκάλεσας; ὅτι ἔτεινα ἀσπρίαν ὅπι τῆς γῆς, ὅτε σὺν σύλοις αὐτὴν ἤδρασα, ὅτε μετήγαγον σκ χιλίας μυρίας αὐτ, ὅτε ἐπίκτητο ἡ θάλασσα, ποδῆς; ὅτι αὐτὸν ἐσκέπασα νεφέλη, ὁμίχλη ὁ αὐτὸν περιέβαλον, ποδῆς; καθάπτεται αὐτῷ ὡς δικαίως φλεγζαμένου, ἀπὸ ἀκακίας μὲ, πλὴν ἀπ' ἀγνοίας. ἐ μὲ ποιῆς; σὺκ ὅπι πρώτων αὐτὸν ἐλέγχει, ἀλλ' ὡς φίλον ἰδίᾳ διορθοῦται· ὡς σῶν εἶπε ζωῦσα, καὶ τὰ τοῦτοις πλάσια (οὐ γὰρ χωρεῖ ὅλη κτ μέρος πᾶσαν λέξιν ἑρμηνεῦσαι) καὶ ὁ Ιωὴλ ὑπογράμμει ἑαυτῷ

χ. πεφείζωσαι ἐμοῦ καὶ δοῦναι λόγον

χ. κατὰ παραίτησιν

χ. αἰδῆ

χ. τοῦ ποιητῆ

Σαμ. ιθ.

Ιωὴλ λη. γ.

Ησ. να. ιζ.

Ιωὴλ μ. γ.

Ιωὴλ λη. δ.

ρᾳ διημάρτηκον, καταχρίνοντες τὸν ἀθῷον. ἢ ὅτι ἄγνοια ἀπολογεῖται ὑπὲρ τῶν ἀγνοούντων. καὶ ἀπόδειξον, ὅτι οὐ ἀγνοίᾳ φιλοσοφοῦσι, καὶ οὐ καταψηφίζονται, βλέποντες τὸν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην. τὸν μὲν τοῦ Ἰωβ δικαιοσύνῃ συναγαλλόμενοι, τὸν δὲ τοῦ Θεοῦ αἰνοῦντες. Εἶτα Ἰωβ ἀρχὴν ποιεῖται τῶν φίλων ἐλέγχεσθαι· καὶ φησι πρὸς αὐτοὺς ἐκεῖνοι, Πόσα ἀληθινοὶ προφῆται ἀπώλοντο; πόσα εἶδες δικαίους ὀλοφυρόμενος ἀπολλυμένους; Εἰ μὴ ἥμαρτες, φησι, καὶ ἄξια ἁμαρτίας ἐποίησας, οὐκ ἂν ἀδίκως ἠδικήσου σι ὁ δίκαιος. πολλαὶ σοὶ εἰσιν ἁμαρτίαι. εἰ δὲ σὺ οὐχ ἥμαρτες, πόθεν τοῦτο; εἰ μὴ ⸎ ὑοί σου ἥμαρτον. πολλάκις δὲ χήραν ἠδίκησας, ὀρφανοὺς ἐθλιψας. εἰ δὲ ταῦτα λέγοις, ⸎ ὁ Θεὸς δικαίως ταύτην τὴν ψῆφον ἐπήγαγε. ὁ Ἰωβ ζωηδὴ μὲν ἑαυτῷ μηδὲν τοιοῦτον πεποικότι, ζωηδὴ δὲ καὶ τῷ Θεῷ μὴ ἀδίκως κρίνοντι. ἐπεὶ οὖν εἶδεν ὁ Ἰωβ, ὅτι ⸎ ταῖς φίλοις καταπείνει, καὶ ζωειδήσει αὐτοὺς ὁ καταπείνᾳ, ὁ δὲ Θεὸς αὐτὸν ὁ καταγινώσκει, ὅτι οὐκ εἶχε πίστιν ἀμφότερα τὰ λόγια ὅτι τὸ κριτήριον, καὶ τρέφει ὅμμα τῆς ψυχῆς πρὸς τὰ δῶρα, ὁ βλασφημεῖ, ἀλλὰ δυσωπῶν, καὶ φησι πρὸς αὐτούς· Ὁ ἐπισκώπτων ⸎ νοῦν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα τί με ἔθου κατεντυχόντα σοι; σὺ ἐποίησάς με κατεντυγχάνειν τῆς σῆς δικαιοσύνης· οἶδας μου τὴν καρδίαν. Εἶτα μέγα τι φθέγγεται Ἰωβ, οὐκ ἀπὸ κακίας, ἀλλ' ἀπ' ἀκακίας. καὶ ἵνα τὰ πολλὰ εἰς ὀλίγα ζωτέμω (πολλὴ γὰρ ἡ ὕλη τῆς δικαιολογίας) λέγει· Τίς δώσει κριτὴν ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, ἵνα γνῶ [ὃ] πόσαι εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι μου, ὅτι οὕτω με ἔκρινας; Φοβεροῦ ὄντος ῥήματος, ἀλλ' ἀπ' ἀκακίας. προλαβὼν γὰρ εἶπεν ὁ Θεός, ὅτι οὐκ ἔστι κατ' αὐτοῦ ἀκακος· τῷ δὲ ἀκάκῳ οὐδεὶς ὃ ῥῆμα εἰς πονηρίαν λογίζεται. ἀεὶ γάρ, ἀδελφοί, πρώτους ἡμεῖς ⸎ ἀνθρώπους, μήπω Θεὸς, οὐ τοῖς πρόγμασι δικαίζομεν, ἀλλὰ τῇ προθέσει τῶν ποιούντων. ὑβρίζει μὲν πατέρα· ἀλλ' ὁ πρᾶγμα ἀφόρητον, καὶ τῷ πάσχοντι, καὶ τῷ ἀκούοντι. παρεδόθη ὁ Ἰούδας καὶ φησι, καὶ μητραλοίας, καὶ ἀνόσιος καὶ προδότης, ὅτι φωνὴν ἐναντίαν ἔρριψε πατρὶ, ὅτι ἐτόλμησε δυσφημῆσαι τὸν ἑαυτοῦ ῥίζαν. ταῦτα μὲν πάσχει καὶ κατακρίνεται· ὁ ὅτι ⸎ τέλειος λογισμὸς· παιδίον μὲν ἄκακον, καὶ τύπτῃ τὸν πατέρα, ἢ τὸν μητέρα, ἢ καὶ ὑβρίσῃ, πάσης διαφεύγοντος τιμωρίας. πολλάκις μητέρες ἐρεθίζουσι τὰ τέκνα εἰς ὕβριν φέρουσαι, οὐ τῇ ὕβρει, ἀλλὰ τῇ ἀκακίᾳ καὶ τῷ ἀκεραίῳ καὶ ἀφελεῖ τῶν ἤθους ἐπαγωγούμεναι. οὕτω καὶ ὁ Θεὸς εἰδὼς ὅτι οὐκ ἐκ κακίας, ἀλλ' ἐξ ἀκακίας φθέγγεται (μαρτυρεῖ γὰρ αὐτῷ λέγων· Ἐπὶ ὑγιαίνοντι ἀκακίᾳ) δίκαια τὰ [πρὸς] τὸν Ἰώβ, εἰς χρίσιν καλούμενος πρὸς αὐτόν. φοβερὸν ὄντως ῥῆμα, εἰ κατὰ τὸν διάπυστον καλοῦ εἰς χρίσιν, ἀνθρωπον Θεόν, ὃ πλάσμα τοῦ πλάσαντος, τὸν πηλὸν τὸν καταασκευάσαντα. ἀλλ' ὅμως, ὡς ἔφθην εἰπών, ἀκακίας τὸ ῥῆμα, οὐ πονηρίας. πλὴν ὅμως, ἀδελφοί, ἡ ἀκακία οὐκ ἐκτὸς ζωῆσιν, ἀλλ' ἐκτὸς πάσης σοφίας. θέλεις γὰρ ἀκριβέστερον μαθεῖν; σοὶ ἤτησεν ὁ Ἰὼβ ὧν μὴ ἐποίησεν. ἤδει ἑαυτὸν οἰκέτην τοῦ Θεοῦ, ἤδει ⸎ Θεὸν ἑαυτοῦ δεσπότην. ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς πολλάκις κρινόμενος πρὸς τοῦ ἑαυτοῦ δούλους, ἔδωκεν αὐτοῖς ἰσηγορίας ἀξίαν, καὶ εἴ ποτε ἐδοκιμάζετο πρὸς αὐτοῦ δοῦλος, οὐχ ὡς δοῦλον ἐπεσύμιζεν, ἀλλὰ τὸν δικαιολογούμενον ἐλάμβανεν· ὃ ἐποίησεν, ἤτησε, πειθόμενος ᾧ λέγω· ὅπου Ω μᾶτερ μητεῖτε, αἰτεῖ μετεῖναι ὑμῖν. καὶ φησι, Τίς δώσει κριτὴν; πότε δοῦλῳ ἐφύλαξας ἰσηγορίαν; ἄκουε αὐτοῦ ὅτι ταῖς ἀρεταῖς ἀπρόσβυμφται, καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ φιλοτιμίας, ἀλλ' ἀπ' ἀκακίας λέγοντος· Οὐκ ἀπεποιησάμην λόγια ἁγίου στόματός μου, καὶ ἀγκαλίδος μου, προσιδόμενος αὐτοῖς πρὸς μέ· δώσω ἀπόκρισιν τῷ Θεῷ· μὴ οὐχὶ ὡς ἐγὼ ἐστὶ λάθη; ταῦτα ἐποίουν, τῷ κανόνι τῆς φύσεως πρόσεχε τὸ κανὸν τῆς ἰσηγορίας. ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, οὐ τοιοῦτοι. θαυμάζεις ⸎ δίκαιον; σαυτὸν καταγίνωσκε. ὅτι πολλάκις ἐμοὶ ὡς ἐγκαλῇ, οὐ λέγω δοῦλῳ, ἀλλ' ὀλίγοι προσδεήσῃ, ἐμοὶ ἀποκρίνῃ τὰ δίκαια, ὡς δυσαχθεστοῦντα καὶ θλιβόμενα ἐξ ἰσοτιμίας φθέγξασθαι ὑπεισοδίζει. ὅλως, φησὶ, ⸎ θλιβὰς ἐξ ἰσοτιμίας φθέγξασθαι; ἀπαιτεῖς ὃ δίκαιον; δίκαιον τὸν δικαίως ἰσηγορίαν. ἐγκα-

λεῖ

χ. αὐθρώποις μὲ καταχρίνοντας, ἰδίᾳ

χ. ὁ δὲ ἐπὶ πλέον ὢν λογισμῶν·

χ. ἰσηγορίαν χ. αὐτὸν

Ματθ. ζ. β.

Ἰωβ. λβ. γ.

Ιερεμ. ιη. ι. γων· Οἴμοι, ὦ μῆτερ, ὡς ἵνα με ἔτεκες; ἡ ἔπαρχε μοι ὡς ἀνθρωπος, ὑπερέμενε ἢ ὡς φιλόθεος. Μωϋσῆς ὁμοίως ὁμόγας ἦν θεοῦ τοῦ Θεοῦ νομοθέτης, ὁ ἁγὶ πλάκας ἁγὶ ἱερεὺς δόξαμβος, ὁ πρόμαχος εἰσηγητὴς τῶν συμφερόντων τῷ βίῳ, ὃς αὖθις φησι τῷ Θεῷ, βαρύμβος τῷ πλήθει τῶν συμφορῶν· Κύριε, σὺ εἶπας, ὅτι βύρηκας χάριν πρὸ ἐμοὶ, ἡ οἶδά σε πρόγνωσιν, ἡ εἰ βύρηκα χάριν ἐνώπιόν σου, ἄφελε τὸν ψυχόν μου ἀπ' ἐμοῦ· οὐ δύναμαι γὰρ φέρειν ὁ βαρὸς τοῦ λαοῦ τούτου· μακρὰν ἡ λιθοβολήσουσί με. Μὴ ἐγὼ αὐτοὺς ὠδίνησα; μὴ ἐγὼ αὐτοὺς ἔτεκον, ὅτι λέγεις μοι, βάσασον αὐτοὺς οἱ ζόφον βασάζει ἡ " τιθήνουσα παῖδα; οὐ δύναμαι φέρειν τοῦ λαοῦ τὰ ἐλαττώματα. ὅμως ἡ ἀπόδυρόμβος ἡ πανθαῦ ὡς ἀνθρωπος, οὐκ ἐβλασφήμησεν ὡς ἄθεος, ἀλλ' ἐδίκρυσε τὰ πάθη τῆς φύσεως, " ὑπὸ αὐτῶν τῶν παθῶν ἐλεγχόμβος. οὕτω ἢ ὁμοίως τῶν προφητῶν ἕκαστος ἀπόδυρεται. ἡ ὁ Ἀμβακούμ φησιν· Ἵνα τί μοι ἔδειξας κόπους ἡ πόνους [ὅτι ταλαιπωρίας ἀνθρώπων]; ἔβλεπε γὰρ τὸν ἀδικίαν ὁ προφητικὸς χορὸς, ἡ οὐκ ἔφερεν, ἀλλ' ἐβόα Ἀμβακούμ λέγων· ἵνα τί μοι ἔδειξας κόπους ἡ πόνους; ἐνώπιόν μου γέγονε κρίσις, ἡ ὁ κριτὴς λαμβάνει, ἡ διὰ τοῦτο ἐξέρχεται ὁ κρίμα διεγραμμένον. ὁ ἀρχὼν αὐτῆς, ἡ ὁ κριτὴς λαμβάνει, ἡ ἐξουδενεῖται ὁ νόμος· οὕτω πρώτης ἔπαρχεν ἡ δίκαιος, ἡ ἀπίδυτον ποιεῖ τὸν δυσχολίαν τοῦ κόσμου. ἀλλὰ μὴ ταῦτα" λαβὼν ἀκλάβους εἰς συμφωνίαν τῆς σῆς προαιρέσεως. μὴ εἶπης, μὴ βελτίων ἐγὼ εἰμὶ τοῦ Ἱερεμίου τοῦ καταβοήσαντος τοῦ κόσμου, μὴ τὰ ῥήματα τῆς ἰάσεως ἦλθέ σοι πρόσωπα; ταῦτα ἢ γέγραπται, ἵνα μάθῃς ὅσον ἀγῶνα διήθλησαν, ὅσων κακῶν μετὰ βίου διεξῆλθον. θέλεις μαθεῖν οἵος ὀφείλεις εἶ); μάθε τὰ μὴ τοῦ χάριν. ἔπαθον προφῆται, ἔπαθον ἢ ἁ ἀπόστολοι· ἀλλ' ἡ μὴ πάσχοντες ἦλθεν, ἡ ἢ πάσχοντες ἐκαυχῶντο. ἦλθε Παῦλος εἰς μέσον, πάσχω μὲ, οὐ κλαίων δὲ τυφλόμβος, ἀλλ οὐκ ἀποδυρόμβος· βασαζόμβος, ἀλλὰ καυχώμβος. ἡ τί φησιν; Οὐ μόνον ἢ, ἀλλὰ ἡ καυχώμαι ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται), ἡ ἢ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ ἢ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ ἢ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει). καὶ πάλιν, τυφλὸς ἦν ἁ ἀπόστολος, Ἐπορθοῦτο χαίρων ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀπαλγῆσαι. μὴ τοίνυν τὰ περὶ τῆς χαίρειος σκληρύνῃς εἰς ἀκολυθίαν τῆς χάριτος. εἶπε γὰρ ἡμῖν ταῦτα, ἵνα μάθῃς ἐκ τῶν πόνων τὴν ἐλπίδα. οὕτω ἡ ὁ Ἰὼβ κατεργάζεται τὴν ἡμέραν, ἃ πάσχει τὴν ψυχὴν, ἡ οὐ βασανίζει τὴν ψυχὴν τῇ ἀσεβείᾳ, ἀλλ' ἀνέχεται τῶν πραγμάτων, ἡ οὐ πραγματεύεται τὴν ψυχὴν τῇ βλασφημίᾳ. εἶπε, ὅθεν ἡμᾶς σωτηρίαν, ζωτόμως ὑμῖν ἀνακεφαλαιώσωμεν τὴν ὑπόθεσιν. ἐν τοῖς ἀγῶσι τῷ κῷ Ἰωὼ, πλὴν τοῦ Θεοῦ, πάντες ἠγώνιον τὸν σκηπτὸν τοῦ ἀγῶνος. Ἰὼβ οὐκ ἤδει ὅτι τὴν ἠγωνίζετο, οὐκ ἤδει ὅτι εἰς γυμνασίαν αὐτοῦ προβέβληται τὰ παλαίσματα. ἁ φίλοι ἠγώνιον τὸν σκηπτὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ δίκαιος ἠγώνιον ὅ μέλλει. εἰ γὰρ ἤδει ὅτι εἰσῆκται, οὐκ ἂν ἐπεχείρησεν. ὁ Ἰὼβ οὐκ ἤδει ὃ ἀποκοσμῶν ἐκ τοῦ ἀγῶνος. ὅτι μὲ γὰρ ὁ Θεὸς κῦ συγχώρησιν" ἐκδίδωκεν, ἤδει ὁ Ἰὼβ, ὑ προσγινώσκων, ἀλλὰ μαθὼν παρὰ Θεοῦ. ὁ ἢ Σαβόλος οὐκ ἤδει εἰς ποῖον τέλος" ἀπήντησε τὰ παλαίσματα. εἰ γὰρ ἤδει, οὐκ ἂν ἐπεχείρησεν, ἵνα μὴ χείρονα τὴν ἀμοιβὴν ἐφέλκυσῃ). ἀλλ' ὃ ἔπαθεν ὅτι τῶν μαρτύρων, τοῦτο" ἔπαθε ἡ ὅτι τοῦ Ἰώβ. ἀμφὸ μάρτυρες, ἵνα σβέσῃ τὴν ἐκκλησίαν· οὐκ εἰδώς, ὅτι μὴ σὺν μάρτυρες αἱ θῆσι ἡ ἐκκλησία. πάντες οὖν ἠγώνι, πλὴν τοῦ Θεοῦ. ἁ φίλοι ἀγωνιῶντες" τὸν σκηπτὸν τοῦ Θεοῦ, ἀγωνοπῶντες δὲ τοῦ Ἰὼβ τὴν δοκιμασίαν, ἐνόμιζον ὡς ὁ συγκρίσει ἀγῶσίας μᾶλλον καταδικάσαι τὸν Ἰὼβ ὡς ἄξια πάσχοντα, ἢ καταγνῶναι τοῦ Θεοῦ ὡς ἀδίκως δικάσαντος. προσέσχε ἀκριβῶς. ἐνόμιζον καθαρίσαι ἀνθρώπους ὡς ἄξια πάσχοντα τῆς ἑαυτῶν ἁμαρτίας, ἢ εἰπεῖν κῷ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἀδίκως ἐδίκασε. ὑ ἑνὶ μὲ μέρει κῷ σκηπτοῦ ἐφέσιτο, τὸν Θεὸν ἀδικίας σκότος λέγοντες· οἱ ἢ μέ-

ρει

Λαμ. α γ.

Ρωμ. ε. γ.

Περσ. ε μα.

χ. πόνους

χ. ὡς δὲ

χ. λαῶν

χ. λίθωσιν. χ. ἐκδίκησιν

χ. πόνους

χ. ῥ βουλὴ

ξηπς) ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως ὁ τοῦ κόσμου ἀλλότριος· ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως, ἵνα ἐκάθητο ἐπὶ κοπρίας· ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως, οὐ κοσμικὸν ἔχων τὸν ἀγῶνα, ἀλλ' ὑπερβαίνοντα τὴν παροῦσαν κατάστασιν. Ὃ γὰρ ἔξω τῆς πόλεως ἦν τὸ τεῖχος, εἶχεν ἐν τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος λέγει· Ὧν ἡ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα εἰς τὰ ἅγια, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε. Χριστὸς ἔξω τῆς πύλης, Ἰὼβ ἔξω τῆς πόλεως ἐκάθητο· ἐπὶ κοπρίας· ὁ τῆς εὐσεβείας σπόρος, ὁ σπόρος τῆς ὑπομονῆς, ὑπὲρ τῶν θλίψεων χορηγούμενος, ἐκάθητο ἐπὶ κοπρίας, δυναμένων τὸν Ἐγκέφαλον ἀπὸ γῆς ταπεινῶν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνιστάντα τὸν πένητα. Ἔλεπτε, ἀδελφοί, τὸ σῶμα διαῤῥέον, τῷ ἰῷ ψυχὴν ἐνεργούμενον· ἔλεπτε τὸ σῶμα σκώληκος φέρον, τῷ ἰῷ ψυχὴν εὐσεβείαν ἀποκύησαν· ἔλεπτε τὸ χεῖνον σκεῦος φθεγγόμενον, καὶ ἐμέμνητο μου τὰ τοῦ Παύλου τὰ τοῦ Παύλου ῥήματα. ἔφερπε γὰρ αὐτῷ λέγων, Ὅσον ὑστέρημα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ, τοσοῦτον ὁ ἔσωθεν ἀνακαινίζεται ἡμέραν καθ' ἡμέραν. ἔλαβεν ὄστρακον, ἵνα τὸν ἰχῶρα ξέσῃ, τῷ ὀστράκῳ τὸν ἰχῶρα ἀποξέων, τῇ ὑπομονῇ τὸν αἷματαιον ἰὸν ἐκλύων. ἔφερπε καὶ αὐτῷ λέγων κατέχοντι τὸ ὄστρακον· Ἐχόμενον τοῦ θησαυροῦ τοῦτον ἐν ὀστράκινοις σκεύεσι. ἐκάθητο ἐπὶ κοπρίας ὁ πολλοὺς ἀπὸ κοπρίας ἐγείρας. ἔλαβεν ὄστρακον, ἵνα τὸν ἰχῶρα ξέσῃ· τῷ νεκρῷ πηλῷ τὸν ζῶντα πηλὸν ἔξεεν. ἦλθον οἱ τρεῖς φίλοι. καλοῦσι γὰρ αἱ συμφοραὶ τοὺς φίλους εἰς τὸν θρῆνον· ἦλθον Ἐλιφὰζ Σοφαρ καὶ Βαλδάδ, τρεῖς βασιλεῖς πρὸς ἕνα βασιλέα. Βασιλεῖς γὰρ ἐκεῖνον τότε ὁ λόγος· Ἡμεῖς δὲ εἰδέναι, ὡς βασιλεῖς οἱ μονοζώνοις. καὶ ἐκάθισαν, φησίν, ἑπτὰ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας, καὶ οὐδεὶς ἐλάλησεν. αἱ μὲν γὰρ μέτριαι συμφοραὶ δέχονται παραμυθίαν· τὰ δὲ μετὰ τὴν συμφορὰν τῇ σιωπῇ τιμῶνται. ἔστι γάρ, ἀδελφοί, ὅτε καὶ παραμυθίου ὁ πάθος. καὶ ὥσπερ τὰ νοσήματα ἐν ἀκμῇ πᾶσαν θεραπείαν ἀποπέμπει, ὅταν καὶ τὰ πάθη ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς συμφορᾶς πᾶσαν τουτέστιν ἐκβάλλει. ἐπιπάπτουσι τῇ σιωπῇ κηρωτοῦντες τὸ πάθος. καὶ διὰ ποίας; ὅταν ἐκείνους εὑρίσκωσι ἡ συμφορά, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμησε ῥῆξαι φωνὴν παραμυθίας, πρῶτος ἄρχεται τῶν λόγων Ἰώβ· δυσὶ γὰρ θύραις τοῖς μὴ πάσχουσιν ὁ πάσχων. ἴσμεν γάρ, ἀδελφοί, ὅτι ἐν ταῖς συμφοραῖς, ἢ ἐν τοῖς πένθεσι, ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ καταφείας πρόσκαιρα ἔκστασις πρῶτος ῥῆξαι φωνὴν, ἵνα μὴ δόξῃ ἀκαιρίας τις εἶναι ἢ γνώμης εἰσηγητὴς· ἐὰν δὲ ἴδῃ ἄλλον ἀρξάμενον, ἀκολουθεῖ ἀκωδύνως. τοῦτο, ἀδελφοί, καὶ ἡ πρᾶξις διδάσκει, καὶ τὰ πράγματα ἐστοχάσθη. ὡς οὖν εἶδεν ἀποκλείσαντα τὸ πάθος τὴν παραμυθίαν τῶν φίλων, δυσὶ θύραις ὁ πάσχων, καὶ ἄρχεται οὐδέπω ἐκπαγῶσαν τὴν συμφορὰν, πόσα χρὴ βλασφημίας φεύγειν τὴν ὑπόνοιαν. πρόσεχε φωνὴν τοῦ Ἰώβ, Ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐγεννήθην, καὶ ἡ νὺξ ἐκείνη εἶπε σκότος. οὐκ ἀσεβῶν ταῦτα λέγει, ἀλλὰ πάσχων. καὶ βλέπε τί ποιεῖ. ὥσπερ ἐπειδάν τις δεινῶν ἀποσήμαντα παρελεγόμενος τέμνηται σιδήρῳ παρὰ τοῦ ἰατροῦ, οὐκ ἔχων πῶς δύσῃ ὃν τέμνοντι, τὴν παρεστῶτων ἀπαιτεῖ, καὶ δάκνει τὸν πρέσβυν, ἐκείνοις μὲν ἐγκαλῶν οὐδὲν ἔχων, πρὸς ὃν δὲ τὴν ἰατρικὴν σκέψιν ἔχει, οὐκ ἰσχύων· οὕτω καὶ ὁ Ἰὼβ φοβούμενος τῆς βλασφημίας τὸ μέγεθος, ὀβελίζει τὰ ἄψυχα, καὶ πληγεὶς τῷ πάθει τὴν πληγὴν φοβεῖται, οὐ τὸν Θεὸν καταπολεμῶν, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκ τῆς ἡμέρας κατηγορῶν. καταρᾶται γὰρ οὐ τὴν κτίσιν, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν. ἔξοισιν γὰρ ἔχω, φησὶ, τῆς ἐμῆς ἡμέρας. οὐ καταρᾶται τὴν δημιουργίαν· τὴν ἰδιαυτοῦ ἡμέραν καταρᾶται. Ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα, ἐν ᾗ ἐγεννήθην, καὶ ἡ νὺξ ἐκείνη εἶπε σκότος. Ταῦτα λέγει καὶ ὁ Ἱερεμίας· Οἴμοι, ὦ μῆτερ ὡς ἵνα μοι ἔτεκες ἄνδρα κρινόμενον καὶ διακρινόμενον; Ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐγεννήθην. Ταῦτα δὲ πάσχοντα ἐκπαγῆναι ἐποίησεν ὁ ἅγιος, ἵνα σὺ μὴ ταῦτα μάθῃς, ὅτι οὐ πεφώνηται διὰ τὸν βίον, ἀλλὰ μυρία κακὰ ὑπομείναντος αὐτοῦ ἀγῶνας διεξῆλθον. ἀπεκλαύσατο οὖν καὶ Ἱερεμίας λέ-

χ. Ἐλιφαζ, Σοφάρ,

Ἰωὶ κθ. κα.

χ. τῷ λόγῳ

χ. θεῷ

χ. νὺξ ἐκείνη

Ἱερ. κ. ιδ.

πῶς, ἐγὼ γνωρίζω. ἐρωτᾷ γὰρ ὁ Θεὸς πολλάκις, οὐχ ἵνα μάθῃ, ἀλλ' ἵνα τὸ ἐρωτωμένων γυμνάσῃ
Γεν. δ. θ. τὸν προφήτην, εἰ βουλόμενος ὁμολογήσῃ. ὅταν ἐρώτησι τὸν Κάϊν, Ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; ἠβουλήθη αὐτὸν τὸ ἑκούσιον δράσαντα καὶ κατηγορηθέντα ἑαυτῷ σῶσαι, ἵνα ἡ αὐτοῦ κατηγορία ἀμ-
χ. πλη- βλύνῃ τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος. πῶς γὰρ ἐαυτὸν κατηγορῶν, μᾶλλον τοῦ δικαστοῦ τὴν ἀ-
γανάκτησιν. ὥσπερ οὖν τότε ἐρώτα Κάϊν, ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; ὁ δὲ νομίσας τὴν ἐ- 5 χ. ἑαυτ.
ρώτησιν ἀπὸ ἀγνοίας εἶναι, λέγει, Οὐκ οἶδα. μὴ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μού εἰμι; ἐπειδὴ ὅτε ἐδοκί-
μασεν τὴν προαίρεσιν, τότε ἤλεγξε τὴν δημιουργίαν λέγων· Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με ἐκ τῆς γῆς. οὕτως [ἐὰν ἐρωτήσας ἴδῃ ἀγνωμοσύνῃ, ἐλέγχει κακουργοῦ-
σα.] ἡ νῦν ὀφθεῖσα ἐρωτᾷ Σκόλοψ, οὐ μανθάνει περὶ αὐτοῦ τὴν ἠτίαν, ἀλλ' ἵνα ἔστι, αὐτὸς
ἑαυτὸν ἐλιτανεύσῃ αὐτοῦ τὴν ἁμαρτίαν, ἡ δύνηται τοῦ δικαίου τὴν νίκην. προσέχες τῇ Ἀθηναίᾳ σου κατὰ τοῦ 10
θεράποντός μου Ἰωάβ, ὅτι οὐκ ἔστι κατ' αὐτὸν ἀκακος ὅτι τῆς γῆς; σὺ δὲ ἀκριβῶς, μὴ δακνάλω· μὴ περίεργον τὰ ῥήματα τῶν θείων γραφῶν. ὁ τῇ πρώτῃ μαρτυρίᾳ ἀδα-
μοῦ ἐλέγξῃ ὁ ἄκακος, ἀλλ' ὁ τῇ δευτέρᾳ. ὁ τῇ πρώτῃ ἐλεγθεὶς ὁ Θεός, Προσέχες τῇ
διανοίᾳ σου κατὰ τοῦ θεράποντός μου Ἰωάβ, ὅτι οὐκ ἔστι κατ' αὐτὸν ὅτι τῆς γῆς αὐθέντης ἀμέμ-
πτος, δίκαιος, ἀληθινός, ἀπεχόμενος ἀπὸ πάντος πονηροῦ*. ὁ ἄκακος οὐκ οὖν προσέ- 15 * πάσης πον.
χηκε μὴ ᾖ τὴν νίκην ἡ ἀγάπα προσέσηται αὐτῷ ὥσπερ τὸν Ἀθηναῖον στεφάνου δύσαν αὐτοῦ τοῖς ἀγωνίσμασιν. ὅθεν γὰρ μωρία πάσχει ἄκακος ἰωὴγχε τὴν συμφοράν, μὴ βλασφημήσας κατὰ τοῦ διαστάντος, ἀλλ' ἀγαθύτητι κρίνας τὰ πάντα, ἡ Εἰρηκώς· Εἰ τὰ
ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα ἐκ χειρὸς Κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ ὑποίσομεν; ὅθεν ἀκακίας ἰὼβ ὁ ῥῆ-
μα, ἀκακίας αὐτῷ πλέκει Σκόλοψ φάσει, ὅτι οὐκ ἔστι τῶν κατ' αὐτὸν αὐθέντης ἄκακος. σὺ 20
δὲ ὀφθὲν τί εἶπας ἀποπλέοντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ ὀφείλεις; μήτι τὰ μετὰ τὴν αὐτοῦ τὴν πα- χ. τὰ ἀπο-
ρουσίαν ἐφθόνησας; εἶπες προφάσει τῶν χρημάτων βύσσῃ Σκόλοψ ἄφρα· ἐγυμνώθη τῶν χ. κλημάτων
χρημάτων, ἡ οὐκ ἐγυμνώθη τῆς ἀληθείας. σὺ οὖν, ὀφίολε, εἶπας ἀποπλέοντα τὰ ὑπάρ- χ. εἶπας
χοντα αὐτοῦ ὀφείλεις. οὐκ ἀπορεῖ ἡ κακία τῆς ἑαυτῆς πονηρίας· βυρίσκει πάλιν ἑτοιμα-
σίαν ἄλλην διαναμβάλλουσαν τὸ εὐαρέστως τῶν ἀνδρείας. λέγε δὴ τῷ Θεῷ· Δέρμα 25 χ. δικαίου
ὑπὲρ δέρματος, καὶ πάντα ὅσα ἔχει ἄνθρωπος, δώσει ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. σοβεῖ, χ. χρήματα.
φησι, μέγα, εἰ ἀπώλεσε κτήματα. ἰδίως πάντων καταφρόνησον, ἵνα ἑαυτὸν σώσῃς. ἀλλ' εἰ βούλει δικαιάσαι αὐτὸν, τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἅψαι· ἢ μᾶλλον εἰς πρόσωπόν σε βλασφήσει, αὐτὸ τοῦτο, καθαρέσεται, ἡ γὰρ γραφὴ τὴν βύσσειαν τῶν δυσφημίας ἐκάλυψε. καὶ ἅψαι τί ταῦτα γέγραπται; ἵνα σὺ ὁ πιστὸς μάθῃς, ὅτι τὸν ἀλλο- 30 χ. διαγίνε
τρίων κακῶν διηγῆται ἀκριβῶς, καλύπτειν αὐτὰ τῇ σιωπῇ τῆς λέξεως. μὴ σκευ-
ώρου αἰρέσεις προφάσεις, ἀλλὰ σιωπῶν, ὅταν τὸν αἱρεσῶν ἁμαρτάνῃς τῶν ὁμιλίας. ἅψαι
Εφεσ. δ. κθ. τοῦτο φησὶν ὁ ἀπόστολος· Πᾶν ῥῆμα αἰσχρὸν μὴ ἐκπορευέσθω ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. εἶπα ὁ
Θεὸς προδιδόναι εἰς δοκίμιον πειρασμῶν ἀγωνιστοῦ, ἐκ αὐτὸς ἐκ τῆς πείρας μαθάνων οἷος ἰὼβ ὁ ἀγωνιστὴς, ἀλλὰ Σκόλοψ καταμηνύων ἐκ τῆς πείρας. Θεὸς γὰρ προ- 35
τῶν ἀπόντων οἶδε τὰ πάντα. Ἐξῆλθε δὴ ὁ Σκόλοψ ἀπὸ προσώπου Κυρίου, ἡ ἔπαισε τὸν Ἰωὰβ ἕλκει πονηρῷ ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς. ὅλον αὐτοῦ τὸ σῶμα εἰ τραῦμα ἐποίησεν, ἵνα μάλωπα. ἔδει γὰρ ὅλον δι' ὅλου τυφωσθῆναι τὸν ἀγωνιστήν. ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφα-
λῆς τὸ τραῦμα τὸ σωτήριον, τὸ ἕλκος τὸ ὑπήκοον· ἕλκος δὲ φαῦλον ἐχρῆν εἶναι ῥίον, δὲ ὁ νοῦν μόνον εὐφημίας γέμον. οἱ ἰχῶρες τῶν ἑλκῶν ὀλίγοις χρόνοις ἐθμύοντο, αἱ δὲ εὐ- 40
φημίαι, ἃς ἀπέτικεν ἡ ἄθλησις, εἰς πάντα τὸν αἰῶνα οὐκ ἀμαλίσκονται. ἔπαισεν αὐτὸν χ. αὐτ.
ἕλκει πονηρᾷ ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς, ἵνα ὅλος δι' ὅλου τῶν μελῶν σεφανίτης ἀναδυχθῇ. εἶτα ὅτι τὸν ὕτω δυσαραγήσαντα τοῦ σώματος τόπος ὁ πίχιος οὐκ ἐδέχετο, ἀλλὰ πᾶσα ἡ οἰκία ὀζωλεῖτο τῶν, ὡς λελωβωμένου (ἡ γὰρ ἰὼβ ἑτέρου ὁ τραῦμα ἡ Ἰωὰβ, εἰ μὴ λώ- χ. λώβη τοῦ
βησις) σώματος

μεν, ϗ πῶς ἀναιρῶ. ϗ σὺ τί λέγεις; πῶς ἦλθε ὁ πάθος τῦ Χριστοῦ, ϗ πῶς χρατῶ σου μὴ χ· τῦ" ἐχθροῦ μου. βλέπε μὴ ἀδελφὸς εἶ τῦ Ησαῦ. ἄκουσον τί λέγει ὁ Παῦλος· Μή τις Εβρ. ιβ. ιϛ.
πόρνος, μὴ βέβηλος, ὡς Ησαῦ. ἵνα μὴ δι' αὐτῦ μεθυβῶσιν ⓐ πολλοί, ζῶ τα εἴρηταί μοι,
οὐκ εἰς πρόοψυσμόν, ἀλλ' εἰς αἴτιαν τῦ ἀδελφοῦ ϗ σωτηρίαν. ἤμουτο ὑ ἡμᾶς ϗ
λόγῳ παιδευομένους ϗ ἱστορίαις παιδαγωγουμένους, ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων ϗ τοῦ φι- χ· καταβάν-
λων αὐτῶν ἀθλήσεσι" κατορθοῦν ζα, δόξαν πέμπτοτε τῷ Θεῷ ἀναπέμπειν, νῦν ϗ ἀεί, ϗ εἰς τοὺς αἰ- τος ϗ ἔργα πλημμέλειαν
ῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. ρξ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΝ ΙΩΒ

Λογ. Λ'.

Ἀνταχοῦ μὲν ϗ ὅπου πέφυκεν, ὡς εἶπεῖν, τῶν ἡθῶν διηγημῶ κατά- *Ex Mss. Oxon.*
περγον τῶν πραγμῶ ⓐ λόγοι, ϗ ἀδιάτρεπτοι αἱ λέξεις τῶν ὑποθέσεων· ἐξαιρέτως ὑ ὅπου τῷ ὡ μακαρίῳ Ἰὼβ καταρθοῦνται. ὁ-
δοὺς οὐδεπώποτε δυνάμει ὡ λόγῳ τῆς ὑποθέσεως πρῖσαι ⓦ λόγοι τ' ἑαυτῦ θαυμασίας. καὶ γὰρ μυρία ποῖ αὐτὸν λέγειν, τ' κατ' ἀξίαν δυνάμεως ὁ λόγος ἀπολιμπάνεται. ἐπὶ δὲ τῶν ὑπῶ ἡμῶν ζα ϗ δύναμιν μετρίως, οὐδὲν κωλύῃ ϗ σήμερον τῶν αὐτῶν ἅψασθαι διηγημῶ. ϗ μηδεὶς νομιζέτω ὑβρίζεσθαι τῷ ὑποθέσει, εἰ καταπίπτωμεν ὃ διήγημα. οὐ γὰρ ἁλγῇ Ἰὼβ τεμνόμενος. εἰ γὰρ ὃ σῶμα τεμνόμενος οὐκ ἤλγει, ὃ διηγήματι τεμνόμενος ἀλγήσει; ἐγνωσμένων ἀπὸ τῶν προφημένων διηγημῶ ὡς ἀπώλεσεν ἅπαντα, μᾶλλον ὑ δῦρεν ἅπαντα. πόλεις γὰρ τὰ φαῦλα ἀπολέσας, τῷ ῥίζῃ τῆς φαυλότητος οὐκ ἀπώλεσεν. ἀπώλεσε τῷ λύσαι, ἀλλ' ἔμεινε ὁ τεχνίτης· ἀπώλεσε οὖν ϗ καρπὸς τῆς βδελυρίας, ἀλλ' ἔμεινε χ· χερσὶ
ὁ" γεωργὸς τῆς βδελυγρίας· ἐγυμνώθη πάντων τῶν κτημῶ, ϗ οὐκ ἐγυμνώθη τῆς ἀρετῆς· γ· περιέρ-
" περιέρρηξε δὲ ἀμφοτέρῳ τὰ κτήματα, ἀπερρίφαμμος ⓦ βίᾳ, ὥσπερ ὁ Ιωσὴφ τὸ ἱμάτιον μοσε
τῇ πόρνῃ· οὐ τὰ πάθη οὐκ ἔπαθε. δεῖ γὰρ ϗ τῆς φύσεως ὁμολογεῖν τὸ παθος, ϗ τῆς χ· ὁμολογῶν
ψυχῆς" αὐμυνεῖν τῷ αἰδρείᾳ· διέῤῥηξε τῆς φύσεως τὰ γνωρίσματα, διέῤῥηξε ϗ τῆς ἀρετῆς τὰ πλειονεκτήματα. ἔκρυπτε τῶν παῖδων τὸ συμφορᾶν, ὡς διέῤῥηξε τὰ ἱμάτια, ἵνα τῆς φύσεως διέξῃ τὸ συμπάθειν. Εἰ μὲν γὰρ ἔπαθεν, οὐκ ἂν" ἐπαιμάζετο ὡς φι-
λόπονος, ἀλλὰ κατεγνώσκετο ὡς ἀναίσθητος. ἀλλ' ἔπαθε μὲν ὡς ἀνθρωπος, νουθέτησε δὲ ὡς φιλόθεος· ϗ τῆς φύσεως τὸ ἀσθενὲς ἔλεγξε, ϗ τῆς εὐσεβείας ⓦ δόκιμον ἀπέδειξε. διέῤῥηξε τὰ ἱμάτια, ἀλλὰ συνέστειλεν, οὐ τοσοῦτον δὲ ἔπληξεν ὁ ἀλγεδόνες, ὅσον ἐπλάγη· οὐ τοσοῦτον ἔτρωσεν, ὅσον ἐτρώθη. ἀλλὰ ⓦ τρόπον ἀγῶνα καλῶς ἀθλῆσαι τὰ ⓦ Ιωὴλ, πάλιν εἰς ἕτερον ἀγῶνα δίδωσιν ὁ Θεός, ἵνα λαμπρότερον αὐτῷ πλέ-
ξῃ τῆς νουμοῖς ⓦ στέφανον. πάλιν γὰρ οὐκ ἀδικίαν συνίσταται ⓐ ἀλιεῖς, ϗ ὁ ἀλγεδόνες εἰς τὸ μέσον. ἐρωτᾶται παρὰ τῦ πονηροῦ εἰδότος, Πόθεν σὺ ἔρχῃ; βλέπε τῦ Θεοῦ τὴν σοφίαν· βλέπε τῦ ἀλγεδόνος τὴν πανουργίαν. ὁ μὲν Θεὸς ἤδει πόθεν ἦλθεν, ὅτι κατηντήκει παρὰ τῦ διαβόλου ἦλθε. βούλεται ὑ ὁ Θεὸς ἰδεῖν, εἰ βλασφημίας ὁμολογεῖ τὴν πῆρν. πόθεν παρατήρησις ὁ ἀλγεδόνες κρυπτὰς τὴν πῆρν ("ἠρμώστο γὰρ) τῇ αὐτῇ κέχρηται φωνῇ χ· ἀρμώσε-
τῇ θεσπίσει· Περιελθὼν τὴν γῆν, ϗ ἐμπεδεπατήσας τὴν ὑπ' οὐρανὸν πάρειμι. Εἰς τὸν παρ- γὰρ ἔκπλητες; τὸν πτῶσας; οὐ σὺ εἶπας, ἔκδος μοι τὰ ὑπάρχοντα τῦ Ιωὴ, ἀλλὰ πρόσθες ⓦ ἀγῶνα, ἵνα ἀφαίσῃς τὸν στέφανον τῆς ἴσης; εἶπας τὸν ἀγῶνα, κατεφρόνησε, εἶπας τὸν πάλιν, ἵνα κηρύξῃς τὴν ἴσην. ἀλλ' ὁ ἔκρυψε φθονερὸς ὁ ἀλγεδόνες, αὐμυεῖ τῇ ἐναρέτῳ φιλοσοφίᾳ ὁ πάντων διαστάτης. Περισσὸς τῇ ἀθλήσει σε κϗ τ' γενέσθαι με Ιωὴ; ὁ κρύ-

Ψαλ. ιγ. α. νουμένῳ ἡ τῆ ἄφρονος δόξα ταύτη φωνή. Εἶπε γάρ, φησιν, ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ, οὐκ ἔστι Θεός. ὡς μία τὴν ἀφρόσυνον· ὡς ἐπὶ Νῶε ἔλεγλν, ὡς ἡ Εὔα ἐλάλησας. Εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδοξάζοντα οὐκ ἔχρος Κυρίου, τὰ κακὰ οὐχὶ ἐπαισόμεθα; ὦ ἡλιτιαίας ψυχῆς. σὺ τοῦτα μοι δοκίμασον αὐτὴ τὴν ψυχήν. οὐκ ἤδει Ἰωβ, ὅτι γὰρ ἀρετῆς ἠγωνίζετο· οὐκ ἤδει ὅτι γὰρ ἐπαμοιβὴς ἐφέρετο· ἀλλ' ἐνόμιζεν ἁπλῶς συμφορὰν εἶναι. καὶ εἰ ἐνόμιζεν, ἀλλὰ κακὰ ἐνόμιζεν, ἀλλ' οὐχ ὡς γὰρ κακῶν ἐλάσφημησεν. Εἰ δὲ καὶ νομίσας οὕτως ἠγωνίσατο, τί ἤδει τὰ ἐφεξῆς, οὐ πολλῷ μᾶλλον ἠγωνίζετο; ἀλλὰ δῆλα τὰ οὐ προσλαβὼν εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός· ὅρα τί ποιῇς· ὁ ἀθλοθέτης μέλλει σε βραβεύειν σοι, μέλλει σὲ στεφανοῦν· ἀγωνίζου, ἵνα μὴ σου βραβεύσῃ τὴν ἀθλητικὴν, ἵνα μὴ σε συλλήσῃ τοὺς λογισμούς, ἵνα μὴ σου πολιορκήσῃ τὴν ψυχήν· ἴσχνε, καὶ μὴ νομίσῃς, ὅτι ἀνύσιμον Θεῷ τὸ βραβεῦσαι τῷ ἀθλητῇ τὴν πάλην. τῷ γὰρ Πέτρῳ λέγει ὁ Κύριος, Πέτρε, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς * σινιάσαι ὡς σῖτον. τοῖς ἀποστόλοις προσλέγει τοὺς πειρασμούς, τῷ δὲ Ἰωβ οὐ προσλέγει τοὺς πειρασμούς, οὐδὲ τὴν ἄθλησιν. μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο. τοῦτο μὲν βραβαρσύνει, τοῦτο μὲ καταλιμπάνει. δῆλα δὲ μὴ λέγει αὐτῷ, ὡς τοῖς ἀποστόλοις; ἤδει ὁ Θεὸς τὸ δίκαιον τοῦ ἀθλοθέτου τὴν κακουργίαν, ἤδει φθόνον, ἤδει τὴν ὑπόνοιαν δυναμένην ἀμαλῶσαι τὴν ἀρετήν. Εἰ εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός, προσέσχε σεαυτῷ ἐν ἀγωνίσῃ· ἐὰν ὑπομείνῃς εἰς τέλος, τὰ ὑπαρχόντα σοι εἰς τὸ διπλάσιον ἀποδίδωμι, βασιλείαν οὐρανῶν κληρονομήσεις, στεφάνους ἀθανασίας· δέξῃ, μετὰ τῶν ἐγκωμίων τῶν ἐν τῇ ἐπαίνῳ τοῖς ἐκλεκτοῖς πᾶσα γλῶσσα· εἰ ταῦτα εἶπεν, ἠγωνίζετο μᾶλλον ὁ δίκαιος· ὁ δὲ διάβολος πάλιν ἀφορμὴν ἐλάμβανε· ἐν εἰ μὴ ἀγωνισάμενος οὕτως ἐδίκησεν, ἔλεγε τῷ Θεῷ, μὴ γὰρ δωρεὰν ἠγωνίσατο; ἐπηγγείλω αὐτῷ ἀθανασίαν, ἐπηγγείλω βασιλείαν, ἐπηγγείλω στεφάνους. Εἰ τοίνυν τὴν προσκαίρων λαβὼν τὴν ἀπόλαυσιν ὑπεστράφη οὐχ ὡς δίκαιος, ἀλλ' ὡς ὑπομένας· εἰ ἔλαβε τὴν αἰωνίων τὴν ὑπόσχεσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὁ διάβολος ἀφορμὴν ἐλάμβανεν; ἀλλὰ κρύπτει σοῦ στεφάνους, ἵνα γυμνώσῃ σοῦ ἄθλους· κρύπτει τὸ βραβεῖον, ἵνα δείξῃ τὸν ἀθλητήν. δῆλα τί οὖν, φησι, τοῖς ἀποστόλοις οὐκ ἔκρυψεν; Εἰ γὰρ διὰ τοῦτο οὐκ εἶπε τῷ Ἰωβ, δῆλα τί μὴ τῷ αὐτῷ ἔγραψε καὶ ὅτι τὴν ἀποστόλων ἐσιώπησε τὸν ἄθλον; Ἰωβ μόνος ἠγωνίζετο, γὰρ ἑαυτὸν ἔκαμνεν, γὰρ ἑαυτῷ ἠγωνίζετο· οἱ δὲ ἀπόστολοι χήρυκες ἦσαν τῆς γῆς καὶ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης. αὐτοῖς μὲν οὖν κρύψαι ἠδύνατο, ἀλλὰ δι' ὅλου κόσμου ζημία δὲ τοσοῦτον ἐγίνετο. ἠδύνατο Παῦλος αὖθις στεφάνων ἐπαγγελίας ἀγωνίσασθαι, ἠδύνατο Πέτρος αὖθις ἐπαγγελίας αἰδρίσασθαι, ἠδύνατο οἱ ἀπόστολοι μὴ δοξάζοντες ἐπαγγελίαις ἀλλὰ γὰρ ἀρετῆς ἀγωνίσασθαι· ἀλλ' οὐ πανοπλοῦχος Παῦλος, οὐ πανοπλοῦχος Πέτρος· πολλῶν ἀσθενούντων αἱ ψυχαί, πολλῶν ἀκλήρων αἱ δίκαιαι. Εἰ γὰρ σήμερον βασιλείας κηρυττομένης, μελλόντων ἀγαθῶν ἀπολαύσεως, ζωῆς αἰωνίου ἀπολαύσεως, τὸ τοσοῦτον πυθῆναι, καταφρονοῦσι τῶν ἐπηγγελμένων πολλοὶ προσκόπτουσι τοῖς τὰ πρόντα· εἰ πάντας ἐσιώπησε, τίς ἂν τοσοῦτον ἔγραμμε τῇ θεοπνευστίᾳ; εἰκότως οὖν, ἀδελφοί, τῷ μὲν Ἰωβ ἐδίκησε τὰ μέλλοντα, ἵνα εὐρωστότερον δυνηθῇ τὴν προσβολὴν· τοῖς δὲ ἀποστόλοις ἐπαγγέλλεται τὰ μέλλοντα, ἵνα τὴν ἀκροατὴν διεγείρῃ τὰς ψυχὰς, ἵνα τῆς οἰκουμένης νοσούσης τὸν ἰατρὸν εὕρωσιν. πολλοὶ τῶν ἀκουόντων τὴν βασιλείαν, καὶ καταφρονοῦσι· πολλοὶ Χριστὸν οὐκ ἐδέξαντο, καὶ πονηρίαν ἐδύσαντο· πολλοὶ κακίας οὐκ ἀνεχωρησαν. πανταχοῦ πολλοὶ σήμερον τὰς ἡσυχίας, καὶ λέγουσι· σήμερον οὐδεὶς λέγω τὴν δυσπειθῆ μου. πρέλθοι ἡ ἡμέρα τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ, καὶ γυμνάζω τὸν δίκαιον, σκληρῶ τὸν ὕβριν, ποιῶ πολλά. σχοινοῦ ἀδελφὸς εἶ τοῦ Ἡσαῦ, ταῦτα σοφιζόμενος· ταῦτα λέγεις, ἃ εἶπεν Ἡσαῦ. καὶ γὰρ Ἡσαῦ ἠθέλησε φονεῦσαι τὸν ἀδελφόν, ἀλλὰ τὸν πατέρα ἠδεῖτο. καὶ τί εἶπεν; Ἐγγίσατωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους τοῦ πατρός μου, καὶ τότε φονεύσω τὸν ἀδελφόν μου. πρέλθοι ὁ θάνατος τοῦ πατρός μου,

Λευϊτ. κζ. λε. Γεν. κζ. με.

Digitized by Google

νώσας, τῆς ἀρετῆς οὐκ ἐγέμνωσε, χωρεῖ λοιπὸν ἐπὶ τὴν φύσιν, καὶ τὴν γεωργίαν τῆς
φύσεως βιάζεται, ἡ ἀποσαφῆ σοῦ κλάδους ἀπὸ τῆς ῥίζης, ἡ ζωτείρει σοῦ παῖδας τ καλὴν
χ. λίσει ἀγωνίσασθαι. ἀφείλατο τ καρπὸν, ἵνα λυπήσῃ τ γλυκάσαντα. ἡ τί ποιῇ; βλέπε καὶ τὴν ἀγ-
γελίαν τῶν προηγουμένων, πῶς μεχρὶ μὴν ὅσιον εἰρωνείας, ἡ εἰς γοητείαν ῥίπτουσα, ἡ κατακλάσαι
5 τὴν ψυχὴν τῶν γλυκάσμων δυναμένη. λέγε οὖν αὐτῷ· Τῶν γάρ σου ⟨ τῶν γυναικῶν σου ἐσθιόντων ἡ πινόντων ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πρεσβυτέρου σου υἱοῦ, ἦλθε πνεῦμα μέγα ἐκ τῆς ἐρήμου, ⟨ συνέσεισε Ⓜ οἶκον, ἡ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ παιδία σου, ἡ ἐτελεύτησαν. ⟨ τὸ ῥῆμα ἰσοκρατικόν, δυναμένου ἐγκεῖσθαι πένθος. οὐκ εἶπεν, ὅτι τὰ τέκνα σου, ἀλλ', ὅτι τὰ παιδία· ἵνα τῶν παίδων ἀκούσας, εἰς οἶκτον ἔλθῃ, ἵνα καμφθῇ πρὸς συμπάθειαν. ἦλθε πνεῦμα μέγα ἐκ τ ἐρήμου.
10 πάλιν τ κριτ δραματικῶς. πνεῦμα γὰρ οὐκ αἰσθητὸν ἀκούει, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. Ἔπεσεν ὅτι τὰ παιδία σου, ἡ ἐτελεύτησε. τότε Ἰὼβ αἴρεται. οὕτω γὰρ γέγραπται. καλῶς, ὃ αἴρεται. οὐ γὰρ κατέπεσε τῇ πληγῇ, ἀλλ' ἀνίσῃ τῇ δυναμένῃ τῆς βυσσείας. ἀνίσῃ, καὶ ἀνεστάθησαν. μαθὼν συμφορῶν ἡ ἀνασκευάσεις. τυραννούμενος βιάζεται, συμφοραῖς βαλλόμενος βιάζεται. καὶ ἀνεκείρατο τὴν κόμην. νεῶ ἐφ' ἡμῶν τῶν πενθούντων πολλοὶ τέφροις κόμην, ἐκ θεσμοῦ
15 ἢ ἀνεῖρεν. Διὰ τί; ὦ πενθοῦντα ὃ ἀσυνδιάζόμενον, εἰς ὃ ἐναντίον ῥῆμα ἀνεῖρηται τὴν κατάστασιν· ὅπου οὖν ἱμάτια κόμη, σημεῖον πένθους τὸ μὴ κείρεσθαι. πάντα γὰρ τὰ ἐναντία ζητεῖται ῥῆμα ἀπὸ τῶν πενθούντων. καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια, τῷ ἀ ῥήματι πρὸς τὸ πάθος ἀποδυόμενος, ὃ ἢ πρόγμαλι πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀποδυόμενος. ἀποδύεται τὰ ἱμάτια, ἵνα ὡς γυμνὸς ἀθλητὴς ἀνείπαλαιῇ ὦ αἰτιπάλῳ, ἡ ἐξ ἀναπρήτου πάλης
20 βεβαθύνῃ τὴν δικαιοσύνην. ἀπεδύσατο τὰ ἱμάτια ὁ ἐνδεδυμένος τὴν δικαιοσύνην, καὶ φησιν ὁ μέγας λαμπτὴρ τῆς βυσσείας· Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο· ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο· Εἰπὲ τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τὸν αἰῶνας. ὦ ψυχῆς ἀνδρικῆς· αὕτη ἡ φωνὴ βέλος ἐγένετο κατὰ τοῦ Διαβόλου, αὕτη ἡ φωνὴ βέλη κατὰ τῶν δαιμόνων ἀπέσφαλεν, ἔρρηξε τὴν φάλαγγα τῶν ἐναντίων. Γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου,
25 γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι. ἀποστολικὴ φωνὴ πρὸς τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἀνδριζομένη. γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι. ὡσὶ ἀπόστολος· Οὐδὲν ἐπενέγκαμεν εἰς Ⓜ κόσμον· δῆλον, ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα. Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο. πάντων ἀπεστερήθη (ἵνα ζωτέσω) καὶ ἡ γυνὴ μόνη οὐκ ἐλελείπτο, τὸ ἀρχαῖον ὄργανον τοῦ Διαβόλου. ἡ γυνὴ οὐκ ἐλελείπτο, οὐκ ἐφείσατο τοῦ Διαβόλου, ἀλλ' ἐκαυ-
30 τῷ τὸ ὅπλον τηρήσαντος. ὅπου γὰρ ἤδει, ὅτι Διὰ γυναικὸς Ⓜ ἀνθρώποις ἀνθρώποι κατηναγκάσατο, φυλάττει τὴν γυναῖκα, ἵνα ὃ ὁμοίῳ ὅπλῳ χρήσῃ) πρὸς τὴν ἀνθρωκτονίαν. Δηλ' ἐκεῖ μὲν εὗρε Ⓜ Ἀδάμ, ὧδε ὃ Ⓜ Ἀδὰμ οὐκ εὑρίσκει. ἐκεῖ Ⓜ Ἀδὰμ εὗρε ἡ τὴν Εὔδαν· ὧδε ὃ τὴν μὲν Εὔδαν εὗρε, Ⓜ ὃ Ἀδὰμ οὐκ εὗρε. λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ, Ἕως πότε καρτερήσεις; τὰ ῥήματα τ* τοῦ Διαβόλου. τὸ γὰρ, ἕως πότε, βασανιζομένου ἐκ τῆς φωνῆς. ἐγὼ βασανίζομαι,
35 καὶ σὺ λέγεις ἕως πότε; ἐγὼ τύπτομαι, καὶ σὺ ταράττεις τὰς πληγὰς τοῦ βασανιζομένου, ἕως πότε καὶ θήσαι τὸν ἡμέραν ὀλίγων ἡμερῶν τὴν σωτηρίαν; ἄκων ὁ Διάβολος τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου ἀνυμνεῖ· κηρύττει αὐτοῦ τὴν ὑπομονὴν, ὃν ἐλπίδι ἠγωνίζετο. ἕως πότε; εἶτα βλέπε τὸ σοφὸν τοῦ συμβεβηκότος. καὶ ἐμβλέψας αὐτῇ, φησὶν, Ἰὼβ εἶπεν. οὐκ εἶπε, πρὸς αὐτὴν, ἀλλ', ἐμβλέψας. ἐμβλέψας, Διὰ τί; ἠγνόει γὰρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα; οὐκ
40 αὐτῇ συνέζησεν; οὐκ ἐξ αὐτῆς ἐπεκράσατο; Διὰ τί οὖν ἐνέβλεψε; τὸ ἐμβλέψας δείκνυσιν, ὅτι οὐκ αὐτὴν βλέπων, ἀλλὰ τὸν ἐν αὐτῇ. ἐνέβλεψε ὦ Διαβόλῳ ὁ Ἰώβ. εἶδε τὸν ἐν ὦ ὄφει λαλήσαντα, ἡ νῦν ἐν τῇ γυναικὶ λαλοῦντα, ἡ λέγει· Ὡς μία τῶν ἀφρόνων ἐλάλησας. Διὰ τί οὐκ εἶπεν, ὡς μία τῶν ἀστεῶν; ὡς μία τῶν ἀθέων; ἤδει αὐτὴν οὐκ ἄθεον οὖσαν,
ἰσ. τὸν Θεὸν ἀλλ' ἀφεσύνης ζωαρπαθεῖσαν· ἄλλως ἡ, ἀδελφοὶ, κυρίως τῷ" τῷ Θεῷ ἀρε-

αὐτῷ ⓦ δῶμεν, ἵνα ὑβρίσῃ αὐτῷ ἡ θάλασσα, ἵνα ταῖς ἐκπομπαῖς ὁδοὶ δείξῃ τῷ ἀρετῷ. σὺ δίδαξας αὐτῷ, φησι, τῷ ἀφροσύνῃ· σὺ ἔμαθες τῷ ἀφροσύνῃ, καὶ γυμνὸν παρῆν ἡ ἐκπόμπησις. λέγει αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφαγε πάντων ὧν ἔχει. ἤδει γὰρ ὁ Θεός, ὅτι ἀκόρεστον ἔχει τῷ προθύμῳ εἰς πλεονεξίαν, καὶ λέγει· ἰδού, πάντων δίδωμί σοι τῷ ἀξιοσίτῳ, αὐτὸ δὲ μόνον μὴ ἄψῃ. ὄρεξις προσοφείλει τῷ κακίᾳ τοῦ Ἀβραάμου. βλέπε λοιπὸν οἷα ἀποτίκτει τόκον ἡ τοῦ δικαίου, οἷα πέμπει βέλη. ἐξῆλθε, καὶ προσῆκε χρηματίζειν) αὐτὸς ὁ τῶν κακῶν ἐργάτης, αὐτὸς ἑαυτὸν ἄγγελον τῶν κακῶν ἀπέδειξεν. αὐτὸς ἐπλήξε καὶ κλίνην, καὶ αὐτὸς ἀπήγγειλε τῷ πληγῷ. Εἶπε γάρ, φησιν, ὁ Ἀβραὰμ τῷ Ἰώβ· Τὰ ζεύγη τῶν βοῶν σου ἠργάτευε, καὶ αἱ θήλειαι ὄναι" ἐσέμοντο, καὶ ἦλθον ⓓ αἰχμαλωτεύοντες, καὶ κατέσφαξάν σου τοὺς παῖδας σὺν, καὶ ἐσωθείφθην ἐγὼ μόνος, καὶ ἦλθον τὰ ἀπαγγεῖλαί σοι. προῆκε πῦρ τοῦ Ἀβραάμου, προῆκε βέλος καὶ τοῦ" ἡμιάρου ἀγωνιστοῦ. ἀλλ' ἀντέστησεν Ἰὼβ ⓦ θυρεὸν τῆς πίστεως, ⓦ δυνάμενος πρὸ τῶν βελῶν τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι. τὰ ζεύγη τῶν βοῶν ἀπώλετο, καὶ ἡ ψυχὴ οὐκ ἐμελίζετο· αἱ ὄναι ἀπώλοντο, καὶ ὁ εὐθυμὸς πῶλος ⓦ χαλινὸν τῆς εὐσεβείας οὐκ ἠρνήσατο. Εἶδεν ἀγγελίαν πικρὰν τῆς ἀπωλείας τῶν κτημάτων, καὶ ἔμεινεν ὡς ἀσφαλὴς πύργος καὶ ἀκαταγώνιστος. ὁ Ἀβραὰμ πικρὸς ὢν τῇ κακίᾳ, καὶ πικρὸς ὢν τῷ προαιρέσει, μετεμελήθη οὕτως ἀπαγγείλας. καὶ προσῆκε ἀκριβῶς, πάνσοφε, μὴ σε Ἀβραὰμ ἡ τοῦ πονηροῦ ἔννοια, ἵνα ⓒ ἀπόστολος ἀκριβῶς κατοπτεύσας φησίν· Οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. ὡς οὖν ἀπήγγειλεν αὐτῷ, ὅτι τὰ ζεύγη τῶν βοῶν ἠργάτει, καὶ αἱ θήλειαι ὄναι ἐσέμοντο, καὶ ἦλθον ⓓ αἰχμαλωτεύοντες, εἶδε δὲ ⓦ Ἰὼβ ψυχῇ ἡμιάρᾳ φέροντα τῷ ἀγγελίᾳ, μετεμελήθη ὅτι κακῶς ἀπήγγειλε, καὶ μετοικουχὶ εἶπε πρὸς ἑαυτὸν ὁ Ἀβραάμ· κακῶς ἀπήγγειλα αὐτῷ αὐτῷ, ὅτι δῶθεν αὐτῷ ἐπολέμησαν· δυνάμενος) λογίσασθαι, ὅτι εἰ δῶθεν ἐπολέμησαν καὶ με ἠδίκησαν, τί πρὸς ⓦ Θεόν; κακῶς, φησι, ἐπέξουσι, οὐ χρὴ σκηπτοῦ ἔδοξεν, ἀπέτυχε τῆς τοξείας, "ἀπεπλανήθη τὰ βέλη. εἶπον ὅτι αἱ θῆπται ἠχμαλώτευσαν. δυνάμενος) δεῖ εἰπεῖν, τί οὖν τῷ τῶν αἱθήπων ἀδικίαν Θεῷ ὀπτιγράφω; ἄλλοι ⓓ ἠδικηκότες, καὶ ἄλλος ἔσται ὁ βλασφημούμενος; ἵνα οὖν μεταλάγῃ αὐτῷ τῷ Ἀβραὰμ ἀπὸ τῶν αἱθήπων εἰς Θεόν, καὶ δίδῃ αὐτῷ οὐκ αἱθήπας κατακλάπτοντας, ἀλλὰ Θεὸν πολεμοῦντα, λέγει αὐτῷ· Πῦρ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. μὴ δυνῇ εἰπεῖν, ὅτι ἐχθροὶ ἔρριψαν ἄνωθεν; ὕβρισαν τὸν ἀδικήσαντα, βλασφήμησαν τὸν πολεμήσαντα. πῦρ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. ἀλλὰ τί λαπτεύεις ὃν ἀδικήσαντα; ἀλλὰ τί προσκυνεῖς τοὺς ἀναλίσκοντα σου τὰ κτήματα; πῦρ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. ἤκουσεν ὁ Ἰώβ, καὶ πάλιν ἰώβεγκε ἡμιάρως. τί γὰρ ἐκτομὴ ἐκείνου, ἀληθῶς ἐκτομὴ ἦν, μέχρι τέλους προδεταπαθήν. οὕτως ἦς φησιν ὁ σωτήρ· Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται). Πῦρ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καθ' ἡμέραν ἔκαμνε προσφέρων θυσίας ὑπὲρ τῶν τέκνων· ἃ καθ' ἡμέραν κάμνων προσέφερεν, ἀληθῶς ὁ Θεὸς εἰς θυσίας ἔλαβε. Πῦρ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. εἰ ἐγὼ μόνος ἐσεδυόμην, δικαίως ἦλθεν· εἰ δὲ πέντε ἐσεδύοντο, μὴ δυνάμενος) ὁ διαφθορεὺς ἀμβῆσαι τῶν τοιχῶν; οἶδα ὅτι ἃ ἔλαβεν εἰς θυσίαν, ἀποδώσει εἰς ὃ πεπαπλάσιον. μὴ γὰρ ἐξ ἀδικίας ζωὴν τὰ κτήματα; μὴ γὰρ ἀπὸ πλεονεξίας ἐκτησάμην τὰ προβατα; Ἐκ τῆς χειρός τῶν προβάτων μου ἐθερμάνθησαν ὦμοι πέντε, Καὶ τόμος χέρας βύλογησόν με. οἶδε πῶς ὁ Θεός· ὧν ἔλαβέ μου τὴν ὕπαρξιν, ὡς θυσίαν· πολλαπλασιάζει δέ μου τὴν θυσίαν εἰς πλεονασμὸν ἀρετῆς. ἡ σαλεύει με τὰ ἔξωθεν βέλη τοῖς ἔσωθεν" ἐγχειρούμενοι· πλείζει δέ με μᾶλλον ἔνδοθεν τὰ τοῦ Θεοῦ βέλη. Τὰ γὰρ βέλη τὰ δυνατὰ ἤκουσμένα, ὡς ὧν ἔλεγε Δαβίδ, Ὅτι τὰ βέλη σου ἐνεπάγησάν μοι. Τὰ βέλη, ποῖα; βέλος θυσίας, βέλος δικαιοσύνης, βέλος πόθου πρὸς Θεόν, βέλος ζήλου ἀρετῆς· τούτοις τοῖς θείοις βέλεσιν ἡ ψυχὴ πεπωώσκεται. ὡς οὖν πᾶσαι πύλαι προσαγαγὼν ὁ Ἀβραάμ, καὶ τῶν κτημάτων γυμνώσας,

β. Κορ. ε. ια.

Ματθ. ι. κε.

Ἰώβ λα. κ.

Ἰώβ κθ. ιγ.

Ψαλμ. λζ. ε.

χ. ἐσίσχετο

χ δικαίου

χ ἀπεπλανήθη τὰ βέλη.

χ ἀχειρωμένου

ἐπίεσεν, ἢ θαυμάσεις, ἢ χῦ δικαίου ὡς γυμνασίων ⟨ϖ⟩ πειρασμῶν διάβολον ἀποστέλλει). ἀποστέλλει) ϑῦ, ἀ τῦ Θεοῦ κελεύοντος, ἀλλὰ συγχωροῦντος. χρηματίζει ϑ᾽ ἡ γραφὴ ὡς ἐν τροσωποποιΐᾳ ⟨ϖ⟩ λόγου. οὐ γὰρ φωνὴ ⟨ϖ⟩ τῦ Θεοῦ χωρὶς τροὸς πονηρὸν δαίμονα, ϑεῖόν κα-
χ. πονηρὸν τακλιούσης ταύτης ἡ ⟨ϖ⟩ διαβολικὴ ἐκείνη τροβολή. Φύσις γὰρ ἀγαθὴ, τροβολὴ ϑ᾽
* πῶν 5 κακή. οὐ καταξιοῦται τῆς ἀκεραίτου φωνῆς. ἐκεῖ ϑ᾽ ἔπτης, * ὅπου ὁ Κύριος τῷ Διαβόλῳ· ἐρῶσοι ἀπὸ τῦ Δαβίδ· Τῷ ϑ᾽ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός, ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου; ἆρα φωνὴν ἔρριξε τροὸς ⟨ϖ⟩ ἁμαρτωλόν; οὐχί, ἀλλὰ δι᾽ ὧν φθέγξε), δι᾽ αὐτῶν τῶν τροσταγμάτων λαλῆ τροὸς σὸν ἀναξίους. ἐπέπαυσεν ὁ Θεὸς τὸν κότον. ἆρα φωνὴν ἐκπέμψας, ἢ τροστάγμα τι νευράσας; ἐκάλυψεν ὁ Θεὸς σκώληκι ἰώβῃ. οὕτως ἐδή-
10 λωσεν ὁ λόγος, ὅτι ὁ Θεὸς ἐφθόγξατο τρὸς ⟨ϖ⟩ διάβολον, μὴ ἐξ ἰσοτιμίας τῆς μεγάλης τιμῆ ἄτμητον ταύτην καὶ ἀδιαίρετον τρόσωτον [εἰσαγομένου] εἰς τρόσωτον τῦ δικαίου. ἀλλ᾽ ἐσήκωσεν ⟨ϖ⟩ ἄγγελον χῦ τιμῆ διαφέροντα μόνον ἀκολουθήσαν· ἦλθε ϑ᾽ ὁ διάβολος, καὶ τροῦσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀγγέλων· ἵνα μάθῃς ὅτι ἀγγέλου μὲν φύσει ἔλαβε, τροβολὴν ϑ᾽ ἑαυτῷ ἐτεδίξατο. διάβολος γὰρ, ἀδελφοὶ, οὐ φύσεως ὄνομα, ἀλλὰ τροαιρέσεως. οὐ γὰρ
15 διάβολος ἐγένετο ἀτ᾽ ἀρχῆς, ἀλλὰ ἄγγελος ἐκτίσθη· διάβολος ϑ᾽ ὠνομάσθη, ὡς διαβάλλων καὶ Θεὸν ἀνθρώτοις, καὶ ἄνθρωτον Θεῷ, ἢ ὡς συγκρούων διαφόρους τροὸς οἰκείους, καὶ οἰκείους τροὸς διαφόρους. ὅταν γὰρ ἐκτοβάλλῃ τιμῆς ὁ διάβολος, καὶ εἴτῃ, τόσα κακὰ ἐν τῷ κόσμῳ; τοῦ ὁ Θεός; Διὰ τί μὲ τροῖσα); διαβάλλει ⟨ϖ⟩ δημιουργὸν τροὸς ἡμᾶς. ἔρ-
χου γὰρ τῦτο ἀτ᾽ ἀρχῆς (ὦ διάβολε. διαβάλλει ⟨ϖ⟩ Θεὸν τρὸς ⟨ϖ⟩ Ἀδάμ, λέγων· Ἧ Γεν. α γ.
20 ὁ Θεὸς, ὅτι ἢ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀτὸ τῦ ξύλου, ἐσθίετε ὡς ϑεοί. βασκαίνων, φησὶν, ἐκώλυσεν ὑμᾶς ὁ Θεὸς τῆς βρώσεως. ἐκ τοῦ Θεὸν διαβάλλει τρὸς τὸν Ἀδάμ· ὧδε τὸν Ἰὼβ τρὸς τὸν Θεόν. Μὴ γὰρ δωρεὰν σέβει) Ἰὼβ τὸν Θεόν; τετύφωται, ἀτοπωλάτρης ὄντι, οὐκ εὐαρέστως· μαθὼν σου τελεῖ τὸ διαστροφῆς. τροβέλε τὰ χρήματα, καὶ γνώσεταί σοι ἡ τρόθεσις. ἐτεὶ οὖν εἶδον ὁ Θεὸς τὸ δίκαιον τῇ ὑτονοίᾳ ἐκείνῳ ὑγιεζόμενον, τροβεβαρεῖ τὰ κτήματα, ἵνα τροβέλῃ
25 τὸ ἀτοφίλιον, ἢ γνώσεως διέξῃ τὸ εὐσέβειαν. καὶ βλέπε δὲ ποτερὸν δαίμονος τιμῆ τρόθεσιν. εἰ-
πέ, φησὶ, ὁ Κύριος ⟨ϖ⟩ διαβόλῳ· πόθεν τροσῆλθες; εἶτα ὁ ἀναφέρεσθαι καὶ ἀλαζών, καὶ μέ-
τοι τὸ αὐτῷ τάξιν εἰδώς, μέτοι τῦ ἐρωτῶντος τιμῆ ἀξίαν, λέγει· τροβεβλήκα τὴν γῆν, καὶ ἐμτε-
ριτατήσας τὸν ὑτ᾽ ὀφθαλμόν, τρέσβυμι· μονονοχὶ βοᾷ καὶ βακχεύμενος διέξαι, ὅτι κρατῶ τὸν ὀ-
φθαλμόν, ὃν τάντα αὐτῷ τετάτηκα τὰ γήτινα, ὅτι τάντας ὑτὸ τόδας ἔχω σὸν ἀνθρώτους.
30 Τροβεβλήκα, ἔφη, τιμῆ γῆν, καὶ ἐμτεριτατήσας τιμῆ ὑτ᾽ ὀφθαλμόν, τρέσβυμι. ἐκκόπτεται τῦ Διαβόλου ἡ ἀλαζονεία. ὅπῃ γὰρ ἐσώσατο κρατῆσαι τῆς τῦ Θεοῦ εἰκόνος, ἐκβάλλεται τῆς γῆς, ὥστε μηκέτι * ἐμτεριτατῆσαι, καὶ ἐξοικίζει αὐτὸν ὁ τάντων διαστάτης. αὐτὸς γὰρ ὄντι ὁ
* αὐτῷ ἐτακτὸν λάκκος, Οτι ἐσοικήσω ἐν αὐλῇσι, καὶ ἐμτεριτατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός. Τὰ τροῦ- Ε.Κορ.ϛ.ιϛ.
χ. ἐσήλυσιν τα ἐμτεριτατεῖ ὁ διάβολος. ὅτε μὲν γὰρ ἡ εἰδωλολατρεία ἐκράτει, ὅτε ἡ ἀσέβεια ἐ-
35 κράτει, ὅτε τάντα τὰ τῆς κακίας ἤκμαζεν, ὁ Διάβολος ἐμτεριτατεῖ· ὅτε ϑ᾽ ἡ ἀληθινὴ καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀλήθεια τάντα τοῖς φυλάττουσι τιμῆ ἀλήθειαν, ὁ Θεὸς ἐσοικεῖ καὶ ἐμτεριτατεῖ. τροσέχεις οὖν τῇ Διαβολικῇ σῦ, φησι, καὶ τῦ διαβόλου μου Ἰώβ· ὅτι οὐκ ἔστι κατ᾽ αὐτὸν τὸν ὅλον τῆς γῆς, ἄμεμπτος, δίκαιος, ἀληθὴς, ἀτεχόμενος ἀτὸ τάντος τοτηροῦ; ὅπῃ εἶ-
τε, πᾶσαι τροεῖληφε τιμῆ ὑτ᾽ οὐρανὸν, καὶ ἀλαζονεύεται ὡς τάντων κρατῶν, τάντα λύων
40 αὐτῷ τιμῆ ἀλαζονείαν ὁ λόγος τῆς ἀληθείας, φησὶ τροὸς αὐτόν· Εἶδες τὸν ἀνθρωτον ⟨ϖ⟩ ὑτὸ σὲ μὴ τιτατημένον, ὅπῃ τάντων, ὡς ἔφης, κρατῇς; Εἶδες τὸν τάσης σε τῆς κακίας κρατοῦντα; Εἶδες τὸν τατησάντα σε τὸν τατοῦντα τάντας; Εἶδες τὸν ἐλκύσαντά σε τιμῆ τυραννίδα, καὶ τιμῆ ἀδικίᾳ ἐλκύσαντα τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ τιμῆ ἀσέβειαν τῇ βυσσῷ; χ. ἢ κακίαν λύσαντα
ὁ ϑ᾽ ἀνθίσταται τῷ Θεῷ, καὶ λέγει· Οὐ δωρεὰν σέβεται, τροσήκατο τὰ κτήματα, ἵνα ὑγιείσῃ

αὐτῷ

τυρλία παίσαται ϗ ὁ ἀγγέλος, ϗ σὺ μέσῳ τῶν ἁγίων πνευμάτων ὁ ἀκάθαρτον πνεῦμα παίσα; ἀλλ' οὔτε οἱ ἅγιοι ἄγγελοι τῷ Θεῷ πρέσπσαι σωματικῶς, σόδε ὁ Σατανᾶς σωματικῶς· ἀλλὰ πᾶσα ἐνεργεία νοερὰ λέγεται. ὥσπερ γὰρ ὁ Ηλίας ὅτε τῆς γῆς πολλαπλασίονος, τῷ Θεῷ πρεσβεύειν ἐλέγετο· Ως, φησι, ζῇ Κύριος, ᾧ πρέστω ἐνώπιον αὐτοῦ σήμερον, οὐχ ὅτι σὺ οὐρανοῖς ἐπελθὼν πρέσβευε, ἀλλ' ὅτι ᾧ θείῳ κελεύσματι διηκονεῖτο· οὕτω ϗ ἀγγέλους ἔστι, σὺκ ἐν ᾧ οὐρανίῳ χωρίῳ, σόδὲ ἐν ταῖς ὑπηρεσιμίαις διαμένοι, ἀλλ' ὡς κήρυμα Θεοῦ κελεύσ) ποιεῖν ἕκαστα· ϗ ὅπως, ἄκουε. μὴ γάρ μου ἀρκάσῃς ὃ ῥῆμα, ϗ εἶπεν· ὑπηρέτην κέκληκεν) ἀγγέλων ὁ Θεός; ὥσπερ * ὅτι τῶν ἀνθρώπων ἐξουσιῶν εἰσι φανεροὶ γραπόμενοι, ἐν ταῖς πηαῖς ἀγκυνόμενοι, καὶ εἰσὶν ὁμολογούμενοι γραπόμενοι, οἱ ὡσὲς ἐκ ἡμωρίας ἀφωρισμένοι· οὕτω ϗ ἐν σοῦ ὡσὲς μὲν ἐκ λειτουργίας ἐκ ἀγαθὰς, ϗ ἐκ νοερῶν ἀνθρώπων οἰκονομίας, ἀγγέλοι ἅγιοι ἀποσέλλονται· ὡσὲς δὲ ἐκ τῶν ἀνόμων ἀνθρώπων τιμωρίας, δαίμονες ὑπηρέτουν). ϗ ὅπως, ἄκουε. ἐπὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων μέμνηται Παῦλός, φησι· Οὐχὶ πάντες λειτουργικὰ πνεύματά εἰσιν εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ σὲ μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; δῆλον δῆλον ὅτι ἡμῶν ἅγιοι ἄγγελοι ὑπηρετοῦσι ταῖς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαις· ἡμῶν δὲ πικροὶ δαίμονες ταῖς τῶν ἁμαρτωλῶν τιμωρίαις. Εξαπέστειλε γάρ, φησιν ὁ Δαβίδ, εἰς τὴν Αἴγυπτον θυμὸν, ϗ ὀργὴν, ϗ θλῖψιν, ἀποστολὴν * ἀγγέλων πονηρῶν. ἡμῶν τοίνυν * δαίμονες, εἰ ϗ ἀφείσαντο τῆς οἰκείας, ἀλλ' ὑπὸ ἡμῶν ζυγὸν κεῖνται) τῆς δουλείας, ϗ κελεύουσιν) ὡς δήμιοι κολάζειν τὰ ὡσεσταλόμενα. ἐὰν μὴ θαυμάσῃς, εἰ Θεὸς κελεύει δαίμοσιν· ἡμῶν ἀποστολὴν ὡς δημίῳ χέζρηται) τῶν Σαβαὴλ λέγει * Παῦλος· ἐπιδή τινες ὠσεὶ τὴν πίστιν ἐκύλισαν, τούτους παρέδωκα τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν. ϗ πάλιν ὠσεί τινος ἐκπορισθέντος, ϗ δίκην ὀφείλοντος τί φησιν ὁ αὐτὸς Παῦλος; Σωαχθέντα ὑμῶν ϗ τὸ ἐμὸν πνεῦμα, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου Ιησοῦ ἔκρινα ἡμῶν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον, τοῦτον παραδοῦναι τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου. ἵνα γὰρ μὴ νεμίσωσιν οἱ δαίμονες, ὅτι πάντη κεῖ τῆς θείας αὐθεντίας ἐστερήνησαν, κελεύει) ϗ ἀχθῆς ποιεῖν τὰ ὡσεσταλόμενα, οὐ ὡσεάγματα εἰς βούβωνάν σωτηρίαν, ἀλλὰ ὡσεάγματα εἰς τιμωρίαν φέρονται. σὺκ οἶδας ἐν σοῦ πῶς ἡμῖν ἀρχοντας, ὅταν μὲ μὴ τιμῆς ἵνα" κολάσωσι, πῶς ἀποστέλλουσι σοῦ ὁρομᾶς, καυσούρας καλουμένους Ρωμαῖοι· ὅταν ὑμεῖς ἀτιμίας ἵνας ἔλκωσιν, ἑτέρους ἐκπέμπουσιν ἀπώλειαν ϗ σκληρὰς γραπούσας; οὕτω ϗ ὁ Θεός· τοῖς μὲ ἁγίοις ἀποστέλλει ἀγαθοὺς ἀγγέλους εἰς σωτηρίαν· ὅταν δὲ τιμωρήσασθαι βούληται, τοῖς δαίμοσιν ὑπηρέτας. Διὰ τοῦτο ὅτε ἀπεφαίνετο τῷ τοῦ Αχαὰβ ὁ Θεὸς λέγει· Τίς πορεύσεται ϗ ἀπατήσει Αχαὰβ, ϗ πεσεῖται; ϗ ἀπεκρίθη πνεῦμα πονηρὸν, ἰδοὺ ἐγώ. ἤδει γὰρ ὅτι εἰς τοῦτο τέτακται ὁ ἀγγέλος.

Σύνιωτε δή μοι ὠδάκαλοι. ὠσεὶ ὠσεάγματα γὰρ ὁρᾶται, ϗ σὺκ αἰσθητῶν διαλέγομαι. ἀλλ' οὐδὲ δὴ ἀπ' ἀρχῆς ἐπεχείρησε τις ὠσεὶ τῶν τοιούτων εἰπεῖν, εἰ μὴ τοῖς ἀπὸ φορμᾶς ἐκ τῆς ἁγίας γραφῆς ἐδόκουν. οὐ γὰρ αἰσθητὸς ἐστιν οὐσίας μείζων τὰ ὁρατὰ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν. ἀλλ' ὅπῃ οἷς εἶπεν ὁ Θεὸς, αὐτόθεν σὺκ ἔξω, τοῖς γεγραμμένοις [οὖν] συνοδεύω, κἂν θέλωμεν, κἂν μή. ἡμῶν τοίνυν πονηροὶ τινες δαίμονες ἀποστέλλονται) μὲ ἀδίκως ἐκ τοῦ ἐξαθῆναι ὠσεὶ τῶν πονηρῶν τιμωρίαν· ἀποστέλλονται) δὲ ϗ ὠσεὶς δικαίους, σὺχ ἵνα τιμωρήσωνται), ἀλλ' ἵνα" πειράσωσι). ὅπῃ γὰρ ἄγγελος ἅγιος ἐνεουρήσῃ τῇ πείρᾳ οὐ κελεύεται (σόδὲ γὰρ ὁ Θεὸς κελεύει τι ἀναξίου ἀγγέλῳ) ἀλλὰ τοῦτο δαίμονες ἐκ τοῦτον ὑπηρέτουν ϗ τῷ πειρᾶν. ϗ μὴ θαυμάσῃς, εἰ ὠσεὶς δικαίους δαίμονες ἀποστέλλονται). Αὐτίκα γὰρ ποτε ὁ διαπορεύτης τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τοῦ Ιορδάνου εἰς τὴν ἔρημον πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου. εἰ τοίνυν Κύριοι ϗ σωτῆρα τῶν ἁπάντων ἀγγέλους ἐπείρασε,

Εἰς α εβ.

α. Τιμ. α. κ.

α. Κορ. ε. δ.

Ματθ. δ. α.

* δὲ

* περὶ καὶ κελεύσῃ

* οὖν

χ. ἀποστέλλονται

χ. καλέσωσι

χ. πειράσωσιν.

ϵσι ϖ̄ ϖϵραπολιδομήσι. ϖ̄ γὰρ ἀν̄θρωπος χϑραπϵύϵι ὃ ἀμϵμπτον, ὃ δίκαιον, τὸ ἀληθϵς, τὸ ϑϵοσϵβϵς. ϗ ὥσπϵρ ὅτι τῆς κοινῆς ζωῆς ἐπιδϵὴ τις ϖ̄ ἑαυτῷ οἰκϵτίαν ἢ τ̄ ἰῶ ὅτι ϖϵρᾶξίν τινα ἀποστϵλλῃ, ϖ̄ϖαρακϵλϵύϵται, λέγων· ὡς ἀν̄θρωπος ἄ̈λλαγ τῆσδϵ τῆς ϖϵράξϵως, ϵ̓ τὸ κοινὸν ὄνομα ἰδίᾳ ποιῆται ϑαῦμα· ὕτω καὶ πάντϵς λέγων ἄν̄θρωποι, μόνος ϵ̓κϵῖνος ἀληθὴς ἄν̄θρωπος, ὁ τὴν ϵ̓ἰκόνα σώζων, ϗ τὸ ϖϵρίστυπον χάλλος μὴ ἀφανίζων. ϵ̓ἶπϵν αὐτὴν ἄν̄θρωπον, ἵνα ἀπὸ τῆς κοινῆς φύσϵως τ̄ ϖϵῦϑος ἐπαρέσῃς. ϵ̓ἶπϵν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χάριτος τῆς Αὐσίπιδος, ἵνα ἀπὸ τῆς " χάριτος τῆς χαμαίσης τὴν ἀσέβϵιαν, ϖ̄ καρπὸν ἀϑυμήσης. ϵ̓ἶπϵν αὐτῆ τὰ κλήματα, ἵνα ϑαυμάσῃς τὰ πλϵονϵκτήματα. ϵ̓ἶπϵν αὐτῆ ϖ̄ πλοῦτον, ὐχ ἵνα τὴν ϖϵνίαν ἐπαρέσῃς, ἀλλ' ἵνα γϵγυμνωμένον * αὐτὸν ϑαυμάσῃς. πάντων γὰρ ἀπεδύϑη, ϵ̓ τὴν βύσσϵιαν οὐκ ἀπέδυϵτο, ἀλλ' ἰῶ ὥσπϵρ ϑς πόλις πολιορκουμένη, πάντων μ̄ τ̄ ϖ̄ ἔξωϑϵν γϵγυμνωμένη, μόνῳ ϑ̄ τῷ τείχϵι φυλαττομένη. ἐγυμνώϑη τίκνων, ϵ̓ σὺν καρποῖς τῆς βύσσϵιας οὐκ ἀπώλϵσϵν. ϵ̓ἶχϵ γὰρ τίκνα, σὺν ϑῷ πνϵῦμα [τῆς βύσσϵιας]· ϵ̓ἶχϵ ϑυγατέρας, ϗ ἀρϵτάς· τῆς αὐτῷ ϑυγατέρϵς κ̄ σάρκα, ϗ τῆς αὐτῷ * κ̄ πνϵῦμα, καϑὼς φησιν ὁ Παῦλος· Μένϵι ϑ̄ τὰ τϵία ταῦτα, πίστις, ἐλπὶς, ἀγάπη· μϵίζων ϑ̄ τούτων ἡ ἀγάπη. ἐγυμνώϑη πάντων, ϵ̓ τὸν " δημιουργὸν τ̄ φύσϵως οὐκ ἠρνήσατο. ἤδϵι γὰρ ὅτι τίκνα, ϖ̄ϖαμφία ἀγαϑοῦ χῆς, ὁ ϑ̄ Θϵὸς, γϵωργὸς τῆς ῥίζης. οὐκ " ἐδυσχέραινϵ, σὺν καρποῖς ὁρῶν ἀποδομουμένους. ἤδϵι γὰρ ὅτι " μϵνϵῖ ϵ̓ἰς τὸν αἰῶνα ὁ γϵωργὸς τ̄ ῥίζης. ἐγυμνώϑη τ̄ ϖϵῦϑος τῶν ϖϵνϑούντων, ϗ αὐτὸς ἰῶ ϖϵνϑοῦντι τὸν Θϵοῦ φυλακτήμονος. ἐγυμνώϑη τ̄ βοσῆ, ϗ τὰ μ̄ ζώντα τ̄ βοσῆ ϖϵιπϵῖν, τὸ ϑ̄ ζῶντας τοὺς ψυχὰς ϗ τ̄ σώματος ὑ διϵτήμϵνϵν, ἀλλ' ὁμοῦ " συμφωνήσασα ἡ σὰρξ καὶ ἡ ψυχὴ τῷ ϑϵῷ βυσσόϑϵν εἵλκϵ τὸ ἄροτρον. ϵ̓ϖϵὶ ϑ̄ τ̄ ὑπομονῆς ἰδίωτο σὺν καρποῖς τ̄ ἀρϵτ̄, ἵνα πλϵονάσῃ σὺν καρποῖς τ̄ ὑπομονῆς. ἔϛ ὅτ αὐτῷ κάμηλοι τϵιακίλιαι, ὅτι νομάδϵς ϖϵντακόσιαι. ἐγὼ νομίζω ὅτι μικρὰ ἐκέκτητο, ἀλλ' ἐκέκλητο. ϵ̓ἰ γὰρ ἐκάς ῳ ϖϵπωκὼ ἐχορήγϵ, καϑὼς αὐτὸς λέγϵ· Ὀφϑαλμὸς ἔμπλητο φλῶν, πῶς ϑ̄ χωλῶν, μικρὰ ἂν ἦν ἡ ὑπϵρβολὴ τ̄ ϖϵρὶ τ̄ ϖϵῦϑος· πλϵίων ἦν ἡ χορηγία τ̄ φιλοξϵνίας ϖ̄ϖαρὰ τ̄ ϖϵνσίαν τῆς ϵ̓ἰσόδου. ϖϵπωκὼς ἦν Ἰωὴ, ὐκ ἐπϵϑύμϵι τῆ ϖϵνϑυμία. ϗ πλούσιος μ̄ ὑπῆρχϵ τῆ κτήσϵι, ϖϵπωκὼς ϑ̄ ϖϵρὶ τ̄ δωϑάμϵτ̄ ϖϵναιρέσϵως. ἦν ϑ̄ αὐτῷ, φησι, ϗ ἔργα μϵγάλα ὑπὲρ τ̄ γῆς. ποῖα ϑ̄ ταῦτα; φιλοϖωχία ϵ̓ φιλοξϵνία, ἄκϵρα ταπείνωσις, ἐλϵημοσύνη ἀνυπόβλητος, ϗ ὅσα ϵ̓ἰς ἀρϵτὴν " ϖϵλϵ. ἀλλ' ὁ μ̄ οὕτως ἐκόμα οὐ τῷ πλούτῳ ϖ̄ ϖϵρισσαίρῳ μᾶλλον, ἀλλὰ ϖ̄ τῆς βυσσϵίας. ἄλλος δ' ἂν τις σοφὸς κηπὸς ἐκλαμβάνϵι τ̄ λόγον, νομίζϵι ἔργα μϵγάλα ϵ̓ἶ ἀμπϵλῶνας ϗ ἐλαιῶνας ϗ ἀσϵλγϵῖα πλέϑρα, ϗ ὅσα ϖϵδία. ἀλλὰ ϑ̄ οὐ τοιαῦτα ἔργα μϵγάλα ὑπὲρ τ̄ γῆς κομῶντα ϖ̄ πλούτῳ ϖ̄ ἐπυϵραίῳ, ὧν ὀλιγόλϵως, ὥσπϵρ ἔφϑϵγϵ ἐπὼν τῇ ϖϵρστέρᾳ, ὑποτϵπάσας ὁ παμμάκαρ, ὅτι ὥσπϵρ αὐτῷ πλουτοῦντι ζωϵπλούτησϵ ϗ ἡ ἀρϵτὴ, οὕτω ϵ̓ ϖϵνιχρώσαντι συμπϵνιχρώσϵι ϗ τὰ τ̄ ἀρϵτ̄, γυμνοῖ αὐτὸν τ̄ " κτιαίων, ἵνα γυμνώσῃ ϗ τ̄ ἀρϵτ̄ πλϵονϵκτημάτ̄. ϗ αἰτεῖται ϖ̄ϖαρὰ τ̄ Θϵοῦ τὸν κ̄ τ̄ δικαίου ϖϵιρασμὸν, ἵνα σὺ ϑάρσος λάβῃς, ὅτι οὐκ ἔχϵι δαίμων ἐξουσίαν κ̄ χϵιρίσασϑαί σϵ, σὺν ϵ̓ κατ' ἀνδρὸς φοβουμένου τὸν Θϵὸν, ϵ̓αν μὴ ὑπϵυϑύνην αὐτὸν ϖ̄ϖοιήσῃ τινὶ ϑ̄), ἢ διὰ παιδίαν, ἢ διὰ συγχώρησιν. Θϵὸς γὰρ ὅταν ἐπάγῃ παιδϵυτήϵια, ἢ δίκην ἀπαιτῶν τ̄ ἁμαρτημ̄, ἢ τ̄ ἀρϵτὴν γυμνάζων τ̄ ϑλίων κατορϑωμ̄. οὐκ ἠδυνήϑη οὖν ὁ διάβολος πολεμῆσαι ϖ̄ Ἰωὴ, ἕως ἐπιτραπῇ ϖ̄ϖαρὰ τ̄ Θϵοῦ. ϗ μὴ ϑαυμάσῃς, ἀγαπητὲ, ὅτι κ̄ τ̄ Ἰωὴ ὐκ ἦν τ̄ ἐξουσίαν, μὴ λαβὼν τ̄ ἐπιτροπὴν. οὐδὲ γὰρ κ̄ χοίρων ἔχϵι ἐξουσίαν. ἄκουϵ πῶς ὁ λϵγϵὼν ϖ̄ϖϵκάλϵι λέγων· Ἐκβάλλϵς ἡμᾶς, ἐπίτϵψον ἡμᾶς ἀπϵλϑῆν ϵ̓ἰς τοὺς χοίρους. ὁ ϑ̄ χοίρων οὐκ ἔχων ἐξουσίαν μὴ ἐπιτϵπόμϵνος, τῷ κατ' ϵ̓ἰκόνα Θϵοῦ γϵγονότων πῶς ἔχῃ ἐξουσίαν μὴ κϵλϵύοντος; Ἐγϵνϵτο, φησι, ὡς ἡ ἡμϵρα αὕτη, ϗ ἦλθον οἱ ἄγγϵλοι τοῦ Θϵοῦ ϖ̄ϖαστῆναι τῷ Κυρίῳ, ϗ ὁ διάβολος ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν. ἆρα οὖν ζῶ τῇ ἀγγϵλικῇ λϵ-

τουργίᾳ

χ. ϑ ὧν

* παῦτ

χ. ϗ ὧν

α. Κορ. γ. ιγ.

χ. μϵιζόν

χ. οἰκϵιόϑϵν τοὺ καρποὺς ἀποκαλλύμϵνος χ. μϑύϵι ὁ καρπὸς τῆς ῥίζης χ. ϖϵφυτϵυμένος

χ. ϑωτϵλϵῖ

χ. κτιϑῶν

Ματϑ. ϑ. κα.

πλῆ) ἢ αὐτὸ τὸ ὑπάρξαι, ὅτι εἶχε τρισχίλια, καὶ μήλους τετρακισχιλίας, ζεύγη βοῶν πεντακόσια, οἴκους τομάδας πεντακοσίας. διὰ τί ταῦτα εἰπέ); οὐ ἵνα πλοῦτον θαυμάζων *, ἀλλ' ἵνα σοι τῷ ἀκροατῇ καταλιμπάνων ὁ πλήθος τῆς οὐσίας· ἵνα, ὅταν ἀΐδιος μὴ ταῦτα γεγυμνωμένον τῶν ὑπαρχόντων, καὶ μὴ γένοιτο, θαυμάσῃς, ὅτι πόσων τιθέμενος ἀγαθῶν, οὐκ ἀθετεῖ διεργάζεται, οὐχὶ ὑβρίζει δημιουργόν. ταῦτα τοίνυν εἰρήφη, οὐχ ἵνα τὸν πλοῦτον θαυμάσῃς, ἀλλ' ἵνα τὸν καρτερίαν καὶ τὸν ἀστομοιὸν ἐπαινέσῃς τοῦ δικαίου. "ταῦτα τρισὶ ὀφθαλμοῖς ἔχωμεν. ἡ γὰρ ἀκολουθία τὸν θεωρεῖν εἰς ἕτερον καιρὸν ταμιεύει). ὁ γὰρ Ἀβραὰμ, ἀδελφοί, ὅπερ εἶδεν αὐτὸν πλουτοῦντα τότε τῷ πλούτῳ τῷ τρισκαίρῳ, καὶ οὐκ τότε τῷ πλούτῳ τῷ τρισκαίρῳ ἀϊδιον πλοῦτον ταμιευόμενον, σκεύασεν, ὅτι ὥσπερ πλουτοῦντι αὐτῷ συνεπλούτησεν ἡ δικαιοσύνη, οὕτω καὶ πωχεύοντι συμπωχεύσει καὶ ἡ ἀρετή. πειρᾶται οὖν αὐτὸν γυμνῶσαι τῶν χρημάτων, ἵνα γυμνώσῃ καὶ τῶν πλειοκτημάτων. εἰ γὰρ ἦν τρισχέτωσαν ἀκριβῶς λέγοντες· μὴ ὁ Ἰὼβ σὸν ἦν πλούσιος; μὴ ὁ Ἀβραὰμ σὸν ἦν πλούσιος; διὰ τί οὖν "ἀστόμησεν ἡμῖν ἀκτημοσύνῃ; ἐρῶ καὶ γὰρ τρισὶ σοί· ἦμεν μὲν Ἰὼβ πλούσιος, καὶ ἐπύγχρημί σοι πλείονα κτήσασθαι· ἦμουν δὲ Ἀβραὰμ, καὶ πᾶσα ἡ γῆ συνοῦξεταί σοι τῷ πλούτῳ· εἶπε καὶ σύ, ὡς ἔφης, ἡθύμησα ἀνέφκτα πάντα θλιβόμενος· εἶπε, ὦμοις πεπίτων ἐθέρμανα· εἶπε, ἐκ τῆς κουρᾶς τῶν τρισβάτων μου ἐθερμάνθησαν ὦμοι πεπίτων· εἶπε, ἓ τόμα χήρας εὐλόγησέ με, ἡ πλούτησε πλοῦτον, ὃν θέλεις. εὑρέθην γὰρ οὐ σαυτῷ πλοῦτον, ἀλλὰ τοῖς πένησιν οἰκονομῶν. ἠθύμησα μὲν γάρ, φησιν, ἀνέφκτα πάντα θλιβόμενος. μιμησαμένη τὸν ἀκρότητα ταύτης τῆς φιλοπωχείας, ἔνδυσαι τὴν ζῆλον τῆς ἀστομοῦς, αἴδρισαι τὸν ὠμότητα, τὰ ἴσα φρόνησον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. ἤμουτο ἡμᾶς τὸν ζῆλον καὶ τὸν ἀστομοῦ ἔχοντας ἐναυλον, ἔχειν καὶ τὸν ἀκολουθίαν τῶν λαμπρῶν, καὶ ὑμᾶς πρὸ ἡμῶν ἅπαντῶν τὰ λειπόμενα, καὶ ἡμᾶς ὑμῶν πιεύειν τῶν θεωρημάτων τὸν ἀκολουθίαν· καὶ ἤμουτο ἡμᾶς γνησίως καὶ τὸν ἑορτὸν ἑορτάσαι πλέσας, καὶ τοῖς παθήμασι τῶν ἁγίων κοινωνήσαντας κοινωνοῦσαι καὶ τῷ πάθει τοῦ Χριστοῦ. ἀληθῶς γὰρ, ἀδελφοὶ, δικαίως προσέλαμψε τοῖς πάθεσι τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη τῶν ἁγίων. "προσέλαμψε γὰρ, ὥσπερ ἀστραπαὶ, τὰ πάθη τῶν" δικαίων, ἵνα μὴ ταῦτα φαίνῃ ὁ Χριστὸς (ὡς φησιν ὁ Παῦλος) ὁ πᾶσι συμπάσχων, καὶ πᾶσι συνδοξαζόμενος. εὐχαῖς οὖν καὶ παρεσκευαῖς τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ τοῖς ἐφημίοις στοιχήσαντες, καὶ τὰ λαμπρὰ προσδοκήσαντες, δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

* τὸν πλοῦτον,

χ. ὅτι μὲν

χ. καὶ περὶ ὀφθαλμῶν μιᾶς ἐχ πα ταῦτα τὸν φόβον ἔ πολ.

ἡ ἀκολουθ

χ. ἀστόμησα

χ. προσέλαμψε

χ. ἁγίων

χ. παρεσκεύ σαν τῶν

Λογ. ρθ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΝ ΙΩΒ. λόγος γ.

Ex Mss. Oxon.

ΘΕρε, ἡμᾶς ἀφωμεθα τῆς ἀστοθέσεως, καὶ ὑμεῖς τῆς ἀκροάσεως· καὶ πρώτης γνώμεθα τῆς ἐπιεικοῦς ἀκολουθίας τοῦ Ἰὼβ, καὶ μὴ πίστεως τῷ λόγῳ τῆς ἀστομοῦς ἑαυτοῦ" προσχήσωμεν. ἄτοπον γὰρ ὑμᾶς Ἰὼβ ὅτι κατορίας καθήμενοι μὴ ταρχῆσαι πρὸς τὴν εὐσέβειαν, ἡμᾶς δὲ ἐν ἐκκλησίᾳ χορεύοντας, ἐκεῖ πρὸς τὸν ἀλήθειαν· ὑμᾶς μὲν μυρίοις ὀδυρμοῖς πεφυκότας τῆς ἑαυτῶν συμφορᾶς, μὴ καθικλαυθῆναι τὴν ψυχήν· ἡμᾶς δὲ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς καὶ θείαις χαραφαῖς περιαδούσας πρὸς διδόναι ῥαθυμίαν τὴν προθυμίαν. Ἰὼβ ἐπὶ σκωλήκων διεσπασμένος ὅλον σῶμα, ἄτρωτον διεφύλαξε τὴν ψυχὴν" πρὸς εὐσέβειαν. ἐκεῖνον σκώληκες οὐκ ἐσίκησαν· καὶ ἡμᾶς ἱδρῶτες καθαπαλαίσωσι. γνώμεθα καὶ ἡμεῖς ἀνθρωποι, ἀνθρωποι καὶ ὅ-

χ. ἀστοθέσεως

χ. ὁ ἐς

ἄμεμπτος ἦς ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι· ϖεῖσιν ἐν μέσῳ ἱερέων, ϖεῖδαπον ἐν μέσῳ λύκων, ἀσὴρ ἐν μέσῳ τῶν ϖεφελῶν, κρίνον ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, ὃ βλάστημα τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ χώμῃ τῆς ἀδικίας. καὶ ἐν ἐκείνοις ὁ ἄμεμπτος ἐκεῖνος ἄμεμπτος. ϖροσέχετε ἀκριβῶς. ⓐ ἔξωθεν ὅρους ἔθεντο ἀμέμπτου. Τί ἐστιν ἄμεμπτος; ἄμεμπτος ἐστί, φησι, ζῶσι λογικαὶ
χ. ἐκκλίνοντι; ϖηγαί. Τούτῳ βούλονται τῶν φιλοσόφων ⓐ ὅροι· ἃ ἡ γραφὴ οὐ τοιούτους ὅρους δίδωσιν. ἀλλὰ τί; ἄμεμπτος, δίκαιος, ἀληθινός. ἐάν τίς σε ἐρωτήσῃ καὶ ὅρον ἀπαιτήσῃ, τί ἄμεμπτος; εἰπὲ ϖρὸς αὐτόν, ἄμεμπτος, δίκαιος, ἀληθινός, ἀπεχόμενος ἀπὸ ϖαντὸς ϖονηροῦ ϖράγματος· ὡς ὄντας τοῖς τοιούτοις κατορθώμασι μὴ μεμαρτυρημένους, οὐδὲ ἄμεμπτος ἦν αὖθις. ἐὰν γὰρ ἔχῃ μὲν ⓦ χαρακτῆρα τῆς φύσεως, ὑβρίζῃ δὲ αὐτὸν τῇ κακίᾳ
10 τῆς ϖροαιρέσεως, ἀκύρου ϖᾶσά τε ϖρόφασις· Ἄμεμπτος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, ϖᾶσι συνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. καὶ ἐν ἐκείνοις ὁ ἄμεμπτος ἐκεῖνος ἄμεμπτος. οὐ μακρὰν ὃ ἐγκώμιον. Βασάνισον τὸν λέξιν, ἵνα θαυμάσῃς τὸν ϖροφήτην. ἄλλο ὅτι ἔγκλημα, ἄλλο μέμψις. ἔγκλημα μὲν γὰρ ταῖς βαρυτάταις ἐπάγεται τῶν ἁμαρτιῶν· ἡ δὲ μέμψις ὅτι τῶν κουφοτάτων ἔχει ϖλημμάτων. ἠθέλησεν οὖν ὁ λέξας *, ὅτι οὐ μό-
*ἐπιτηρεσιῶν
*ὁ δίκαιος,
15 νον ἐγκλημάτων μακρὰν ἐστὶν*, ἀλλὰ καὶ μέμψεων. οὐδὲ γὰρ αὐτῷ ἐνεχείλεσιν ὡς μεγάλα δράσαντι, ὅπου γε οὐδὲ ἐμέμψατο ὡς μικρὰ ϖεράξαντι. τοῦτο ἦν μέγα τεκμήριον. οὐ μέσος ὁ βίος, ἀνέγκλητος. ᾧ γὰρ μὴ ἔχεις ϖοῦ μοιχείας ἐγκαλῆσαι, ἢ ϖοῦ φόνου, ὁ τοιοῦτος ἀνέγκλητος· ᾧ δὲ μέμψις ϖροσάπτεται ὕβρεως, ἀβουλίας, ἢ λοιδορίας, ἢ μέθης, ὁ τοιοῦτος ἐγκλημάτων μὲν ἐκτὸς, ἐπὶ τοῦ μέμψεως δὲ ϖέπτωκε. ἠθέλησεν οὖν λέξαι, ὅτι ἡ τῶν μικρῶν * ϖλημμελη-
*καὶ ἐλαφρῶν
*ἀσυνέτως
10 μάτων μακρὰν ἐστὶν, καὶ φησι· ἐστὶν ἄμεμπτος, δίκαιος, ἀληθινός*, ἀπεχόμενος ἀπὸ ϖαντὸς ϖονηροῦ ϖράγματος. ὅθεν ἡ ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραὰμ βουλόμενος εἰπεῖν, ὅτι ὃ ϖρῶτον κατ' ἀρετὴν, ὃ ἄμεμπτόν ἐστι, λέγει αὐτῷ· Σὺ δὲ διαρρήδην σεαυτὸν μοι, ἡ γέγου ἄμεμπτος. Γεν. ιζ. α.
ὃ, ἄμεμπτος, εἰς ἀκρότητα ἔρχεται ϖολλαπλασιάσεται. ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος, ὅτῳ ϖρὸς τὰ ἔθνη εἶχε τοῦτο ἀπὸ πολυθείας ἀπεσταυρωμένους, τοῦτο ἀπὸ κακίας σωτελεγμένους, τοῦτο
25 ἀπὸ ϖορνείας καὶ μοιχείας σωφρονισθέντας, [ὅτῳ ϖρὸς τοῦτο εἶχε τὸ ἔθνος ἔχειν,] οὐ ϖροσετέθηκε τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς· ἀλλ' ὡς ἦλθεν εἰς τὴν οἰκουμένην ϖεϖληρωμένην ϖορνείας καὶ μοιχείας, ἠθέλησε δὲ ϖοιμῆσαι καταῦσαι*, ὅτῳ ϖότε ἐκόνιζε τὰ καλὰ τῆς ἀρετῆς, καλεῖ ὧν ἐπισκό-
*τὰ εἰκονισμένα
ϖους, Τίτῳ λέγει· Κατάσησον ἐπισκόπους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην, εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος. Τιτ. α. ε.
ὃ, ἄμεμπτος, ὁκ εἶχε τότε χῶρον, ὅτῳ, ὡς ϖροεῖπον, ἐκόνιζεν ἀκμὴν τὰ τῆς εὐσεβείας
30 μέγα τὸ ἄμεμπτον, μέσον δὲ τὸ ἀνέγκλητον· μέγα δὲ ἐν κακοῖς καὶ ὃ μικρὸν ἀγαθόν. διὸ τοῦτο εἶπε, Μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα· ὁκ ὅτῳ ὅτου νῦν Φυλάττεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ (ἐξ ἧς ϖάντα ἀγνεία καὶ ἁγνωσύνη ἐστίφθαι τὸν ἱερέα) ἀλλ' ὅτῳ ϖότε σὺ ἐν ϖορνείᾳ μέγα ἦν, λέγει· Κατάσησον ἐπισκόπους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην, εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς
χ. τ. πλείων ἀνήρ· οὐκ ὅτῳ νόμον ἔθηκε τοῦτο, ἀλλ' ὅτῳ τῇ ϖλείονι συνέγνω. ἦν γὰρ ὅτε αἰδοιῶντος
35 τὸ λύσαι τῆς εὐσεβείας αὐθαίρετον αὐτὸν ἡ Φύσις εἶχεν ὃ ἀγαθὸν, καὶ ἡ ἐκλογὴ ἐμίσησε τῶν χειρόνων. ἄμεμπτος, δίκαιος. οὐ ϖότερον οὖν ἐστὶ ϖλέσθαι δίκαιον, ἄμεμπτον μὴ ϖλέσθαι. ἀληθινός. ὁ ἀληθινὸς τί βούλεται; ὁ μὴ ἐγκλημα ϖεσμένος τῷ ὄντι, ἢ ἄλλῳ ἔχων τὸ κατάσασιν, ὁ μὴ σωφροσύνῃ σχηματίζόμενος, ἀκολασίαν δὲ ϖεδεδυκώς, ὁ μὴ τὸ δικαιοσύνῃ ὡς ὢν σχήματι δόκιμον, τῷ δὲ ἀδικίᾳ ἐν τῇ καρδίᾳ φέρων, οὗτος ἀληθινός, καὶ θεοσεβής.
40 ὅταν γὰρ ἡ ὃ ἄμεμπτον, ὅταν ὃ δίκαιον, ὅταν ὃ ἀληθινὸν, τότε ἀπαρτίζεται θεοσέβεια. ἀπεχόμενος ἀπὸ ϖαντὸς ϖονηροῦ ϖράγματος. ἐπειδὴ ϖολλοὶ ἀπέχονται ἀπὸ ϖολλῶν ἁμαρτημάτων, ϖάντων δὲ οὐκ ἀπέχονται), ὃ ἄκρον ϖάλιν τῆς ἀρετῆς βουλόμενος ἐϖιδεῖξαι, φησὶν· ἀπεχόμενος ἀπὸ ϖαντὸς ϖονηροῦ ϖράγματος. ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ φησι· Οἱ ἀγαπῶντες Κύριον μισεῖτε ϖονηρόν. οὐ γὰρ οἷόν τε καὶ θεοσεβῆ καὶ ϖονηρεύεσθαι. ἐκ-

πλῆξαι)

καρπὸς ἰῶ.θησι, θαυμάσιος ἀληθῶς ὁποῖον ῥόδον ἐκ μέσου τοῦ ἀκανθῶν ἐβλάστησεν. * ἡ χάρις τοίνυν ἡ τῆς Αὐσίλιδος, χάρις ἰῶ τῷ Ησαῦ. ἀπὸ γὰρ τοῦ Ησαῦ ἡ Αὐσίλις. ἑρμηνεύεται δὲ τὸ βεβήλου καὶ ποιμένος Ησαῦ τίνα χάριν, ὡς φησιν ὁ Ἀπόστολος· Μὴ τὶς πόρνος ἢ βέβηλος, ὡς Ησαῦ· ἵνα " θαυμάσῃς ἐκ ποίων παιδοτριβείων κακίας οἷος καρπὸς ἀληθείας ἤνθησεν. Ἀλλὰ οὐ μόνον αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ Ησαῦ ἤνεγκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ῥίζα τοῦ Ησαῦ. ἀπόγονος γὰρ ἦν τοῦ διγλωσσουμένου. λέγει γὰρ τὸν Ιωὴλ ἡ γραφὴ πέμπτον εἶναι ἀπὸ τοῦ Αβρααμ· καὶ ὅπως πέμπτος, ἄκουε. Αβρααμ ἐγέννησε Ⓜ Ισαάκ· Ισαὰκ Ⓜ Ησαῦ· Ησαῦ Ⓜ Ραγουήλ· Ραγουὴλ Ⓜ Ζαρά· Ζαρὰ δὲ Ⓜ Ιώδ. Εἶχεν οὖν τὴν διγλωσσουμένην ἀπὸ τοῦ Αβρααμ, διγλωσσουμένου Ησαῦ. Εἰς αὐτὸν κατερχόμενοι. δείκνυσιν οὖν τὴν ῥίζαν, ἵνα τὸν καρπὸν θαυμάσῃς. τίς δὲ ἦν Ησαῦ; πόρνος καὶ βέβηλος. τίς δὲ ἦν καὶ Ιώδ; ὁ ἀπὸ τοῦ πόρνου, τοῦτ' αὐτὸς ὁ στενὸς καὶ θαυμάσιος *, ὁ λέγων· Εἰ ἐπηκολούθησεν ὁ ὀφθαλμός μου γυναικὶ ἀλλοτρίᾳ, ἀρέστει καὶ ἡ γυνή μου ἀλλοτρίῳ ἀνδρί. Ησαῦ γὰρ καὶ πολλὰς ἔσχε μίξεις γυναικὸς, ἀπλήστως ὢν εἰς ἀσελγαίνειν· ὁ δὲ Ιώδ Ⓜ ἔσπερ τόμον εἶχε τοῦ βίου, καὶ τοσοῦτον ἀπέχει, ὥστε ἀλλοτρίαν καλλιεργάζεσθαι· καὶ παρειᾶς, ἐκ μειρακίας τοσοῦτον ἀπέσχεν, ὡς μηδὲ ταῖς μηδέπω καταδυομέναις γυναιξὶ προσέχειν, τοιγαροῦν, ταῖς ἀμνηστεύτοις πρὸ γάμου. διὰ γὰρ τῆς δευτέρας λέξεως χρήσασθαι. τοσοῦτον ἀπέχει ἀλλοτρίοις γάμοις ἐπιβουλεύειν, ὅπου γοῦν τῇ ἀμνηστεύτῳ πρόσεστιν, ἐφ' ᾗ ἐκδίκως ἰῶ κίνδυνος, ἀπέστησε δ' ὅμως προσέχειν. καὶ τίς ὁ Ζαῦτα μάρτυρας; αὐτὸς ὁ Ιώδ. Διαθήκην, φησὶ, διεθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ οὐ συνῆκα ὅτι παρθένου. βλέπε μέχρι τίνος παιδαγωγίας ἤκμασεν αὐτῷ τὰ τῆς εὐσεβείας. παιδαγωγεῖ Ⓜ ὀφθαλμοὺς εἰς εὐσέβειαν, παιδαγωγεῖ καὶ τὰ μέλη εἰς δικαιοσύνην, καὶ ἀπὸ τοῦ πόρνου τοῦ διγλωσσουμένου φέρων, μεγίστην σωφροσύνην διέλαμψεν. Ησαῦ καὶ ἀδελφοκτόνος κατῆρχεν, ὅσον εἰς προθεσιν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ ἔξεσεν ἡ πρᾶξις, ἀλλὰ κατηγορεῖται ἡ προθεσις. εἶπε γάρ, φησὶ, Ησαῦ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· Ἐγγίσατωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους τοῦ πατρός μου, καὶ ἀποκτενῶ Ιακὼβ τὸν ἀδελφόν μου. ἡ τοίνυν ῥίζα, ἀδελφοκτόνος· ὁ δὲ ἐκ τῆς ῥίζης αὐξήσας, δικαιοσύνης βραβευτής. ἐκ φυτοῦ τῆς φύσεως ἐπολέμησε, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀλλότριον ἡγεῖτο· ἐκεῖθεν καὶ ἐκεῖ ἀλλοτρίους, ἀδελφοὺς ἐνόμιζεν, ὁ λέγων· Ἐθρόμβωσεν ὀρφανοὺς ὡς πατήρ, καὶ χήρας ἀνδρὸς τῆς μητρὸς αὐτοῦ· δίκαιον ἐὰν οὐκ ἤδειν ἐξιχνίασα, καὶ κατέπαυσα ἀδίκους. καὶ πάντα τὰ ἀλλότρια ἰδίως ποιεῖται ὁ ἀπὸ τοῦ Ησαῦ φέρων τὸν διγλωσσούμενον. τὸ γὰρ ἀλλότρια ἴδιος ἐλεημοσύνη. Ησαῦ δὲ τῇ ζωοτροφίᾳ ἐλογίζετο ἀνελεῖν Ⓜ Ιακώβ· Ιωὴλ δὲ προσέφερε θυσίας ὑπὲρ τῆς ψυχῆς, σπουδῆς, μὴ ἁμαρτεῖν διγλώσσαν ἤμβλυνεν. ὅθεν γὰρ ἐκεῖνος τὴν διγλώσσαν ἐμελέτησε Ⓜ φόνου, φοβηθεὶς τοῦτ' ὁ μέγας καὶ θαυμάσιος ἀθλητὴς, μὴ καὶ οὗτοι ἐν τῇ διγλωσσίᾳ τοιοῦτον δείξωνται Ⓜ ἰὸν τῆς ἀμαρτίας, προσέφερε θυσίαν καὶ μόσχον ἵνα μὴ ἁμάρτωσι. ἔλεγε γάρ· ὁ Ιώδ· μήποτε Ⓓ υἱοί μου κακὰ διενοήσαντο τοῖς Ⓜ Θεοῦ. ἐνέπεσον εἰς ἔσω ἀκρίδα αὐτῶν ἔφθασεν ἡ παιδαγωγία τὸ ἔσπερ. καὶ τί ποιεῖ; ὅλῃ Ησαῦ καὶ Ιακὼβ Ⓓ * προσῆλθον ἐξεπολεμῶθησαν προσ ἀλλήλους, οὐ τοῦ Ιακὼβ εἰς κακίαν συμφωνήσαντος, ἀλλὰ τοῦ Ησαῦ [εἰς κακίαν] ἀρξάντος, τὸν διγλωσσίαν τοῦ προσήκοντος διγλύσι τῇ ἑστίᾳ, καὶ ποιεῖ τοὺς αὐτοὺς καθ' ἡμέραν μετ' ἀλλήλων ἑστιᾶσθαι, ἵνα ἡ ζωὴ τῆς ἀπέζα διγλύσῃ τὰς κακίας Ⓜ ἰοῦ. πρὸ' ἀλλήλους ἐφοίτων Ⓓ ὁμοῦ τοῦ Ιὼβ, ὁμόνοιαν παιδεύομενοι ἐκ νέας ἡλικίας, εἰρήνην ἀσκούμενοι, συμφωνίαν παιδεύομενοι, καὶ μετ' ἀλλήλων ἤσθιον καὶ ἔπινον. πρὸ ἐλάμβανον δέ, φησι, τῆς τῶν ἀδελφῶν ἑαυτοῖς καὶ πόνου μίαν αὐτῷ. ἐκ ἦ τοῦτο εἰς ὠφέλειαν τῷ ἀκροατῇ; ἡ διγλώσσου προσέσχε τοῦ ἀδελφοῦ τὸν ζωοκτόνον; ἵνα διορθωθῇ, εἰς ὅσον σωφροσύνης ἐλθεῖν αὐτῷ τὸ συμπόσιον, καὶ οὐκ ἦν γέλως * ἄκαιρος, καὶ ἀκολασία τὴν ἀπέζαν ὑβρίζουσα. διγλώσσου τοῦτο πρόσεστιν καὶ τοῦ πρὸ τοῦ θυμούμενον, ἵνα δύξῃ τὸ πρόσχημα τοῦ συμποσίου οὐ μάθῃ ὑβρίζόμενον, ἀλλὰ συμφωνίᾳ στεφανούμενον.

ἀπὸ θεοῦ πόρ

* περίεργα ἀκριβῶς.

Εὐρ. 15. 11.

Ν. μάθῃς

Γεν. κε. λγ.

* αὐτὸς, ὁ πανσοφώτατος ἡμῶν ἐξηγητὴς,

Ιωὴλ λα. α.

Γεν. κ.

Ιωὴλ κδ. 15. 17.

γ. τὸ τοῦ ἴδια ἐλεημοσύνη πρόσωπον

* αὐτὸ

* ἄκαιρος καὶ

τὴν κορυφὴν τῆς ἐγκαυμάτων ὅπερ γλώσσης φέρων. Ἡ ἐξ σάρκα χειρὸς, ὅταν ἔχωσι μόνας τὰς ἑκάτας· δυσπνοίας ζωογόνους, εἶτα ἕλκονται, λόγων πλουσίων ἀκροαταὶ ὑ. χέρας αὐτῶν ἐπιπόνται, ζωὴν ἔχας· εἰς τὴν ἀδοκήτων ζωὰ ἔθεσι, τόμα φιλοῦσι, τὰ πλουσίαν τῶν πατέρων φιλήματα. Εἶτα ἀποδίδωκε τὴν ψυχὴν ὁ παῖς, ὡς ὁ διδάσκων ἐκέλευσεν. Ἡ χειρὸς χήματι ζῶσι, χέρας ἀποτείνουσι, ὀφθαλμοὺς ἀποκλείουσι, τὴν κεφαλὴν δέρρουσι, τὸν πόδας ἀποτίνουσι, ἀπολύουσι, τοῖς ἀξίοις ἀμφιάζουσι σαφέσιν, ἢ τὴν ἰδίαν συμφορὰν ἀδήμονοῦσι. ἀλλὰ τί πρὸς Ἡ χειναῖον τὸν ἀθλητήν; ἀπῆλθεν εἰς Ἡ οἶκον Ἡ κατ' αὐτόν, Ἡ ἢ μᾶλλον ἢ τὴν αὐτὴν ὥραν οἶκον ἢ σάφον, συμπόσιον ἢ χῶμα, ἑορτὴν ἢ πένθος χειρόνων. περιέκαπτε ἢ ἐζήτει τῶν τέκνων τὰ μέλη, ἢ κύκλωσεν οἷον ἢ αἷμα, ἀρτον ἢ χέρα, ὀφθαλμὸν ἢ κόπη. Ἐ ἐλάμβανέ ποτε μὲν χέρα καὶ πόδα, ἄλλοτε κεφαλὴν αἷμα μᾶ τὸ χώματος, ἢ τῶν λίθων ἢ τῶν ξύλων· καὶ ποτε μὲν μέσης κοιλίας, ἄλλοτε τὸ ὀπίσω τὰ σπλάγχνα μᾶ τῆς χειρὸς διαφυσήματα. ἐκαθέζετο ὁ ὑσκιομύκης ἐκεῖνος ἀγωνιστὴς διεσπαραγμένα βλέπων τὰ μέλη τῶν τέκνων, ἐκαθέζετο ζωντηθεὶς μέλη πρὸς μέλη, χέρα πρὸς βραχίονα, διαπλάτων, κεφαλὴν πρὸς ῥῆγος, γάστρα πρὸς τὸν μηρούς. ὑ γὰρ ἦν μία τῶν συμβάντων ἡ συμφορὰ, ἀλλ' ἐκ σφαβολικῆς ἐπιτεχνίας Ἐ τυραννίδος ἡ πρώτη λόγου καταιγὶς καταστροφή. ἐκαθέζετο * Ἰὼβ διαχρίνας τῶν τέκνων αὐτοῦ τὰ μέλη, μήπου τῶν θηλειῶν τὰ μέλη τῶν ἀρσενικῶν σφαπλάσῃ μελωδῇ, μήπως τὸ ἀρσενικὸν ῥῆμα εἰς τὰς θηλείας μέλη ζωαρμοσθῇ. ὦ * γλυκείας ψυχῆς, τὴν τῶν ἀγγέλων θυμηδίαν ἐπαφρίσασα. σκέψαι τί; ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρτεν Ἰὼβ εἰς τὸν Κύριον, ἀλλ' ἀντὶ τούτων ἀπάντων ὁλόκληρον διέμεινεν αὐτῷ θυσίας ἐνέγκαι τῷ Θεῷ, λέγων· Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὸν αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ριη. ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΝ ΙΩΒ.

λόγος β.

Τὰ μεγάλα τῶν πραγμάτων μεγάλων δεῖται διηγημάτων, καὶ αἱ λαμπρότεραι τῶν δικαίων ἱστορίαι λαμπρᾶς δέονται καὶ γλώττης καὶ διανοίας διανοίας μὲν εἰλικρινοῦς τὰς θείας χαράς θεωρούσης, γλώττης δὲ τερπνῆς τὰ θεῖα ἑρμηνευούσης, καὶ μάλιστα ὅταν τῆς προκειμένης ὑποθέσεως, λέγω δὲ τῶν τοῦ μακαρίου Ἰὼβ πεπονημένων, ἃ δεῖ πάσης φαιδρύνεσθαι τῆς ὑπερθέσεως, καὶ τῆς ὑποκρίσεως ἀπαστράπτειν λόγοις. πλὴν εἰ μὴ καὶ τὴν ἡμετέραν ἀδυνατεῖ ὁ τῆς ὑποθέσεως λόγος, ἀλλ' οὖν οἶδα, ὅτι πρόκειται τοῖς Θεοῦ χάρις λόγοις, ἃ δεῖ τὴν τῶν λεγομένων ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν πατέρων σπουδάσαι. ἀλλ' ἐπ' αὐτὴν ἔλθωμεν τὴν ὑπόθεσιν. αὐθέρπος ἦν ἐν χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι. διαγνώσιον * σκοπῶν ὁ προκείμενον ποιῶ ἔχει δυνάμεις, ἐπὶ πόσοις ἔτεσιν ἀπὸ ταύτης τῆς λέξεως ὁ προκείμενος πεποίηται ὁ ἱστοριογράφος, αὐθέρπος ἦν ἐν. ἐπειδὴ ἔμελλε βίον διαγαγεῖν διηγήσασθαι, καὶ πολὺν τὴν ἡμετέραν καταῖσαι νηδύν, ἵνα μή τις εἰς τὸν ὑπερβολὴν τῶν ἀγώνων ἀποβλέψας, νομίσῃ ξένην εἶναι φύσει, καὶ οὐκ αὐθεντικὴν, προλαβὼν ἔδειξε τὴν φύσιν, ἵνα θαυμάσῃς τὴν προαίρεσιν, ὅτι αὐθέρπος ὢν ὑπὲρ αὐθέρπων ἐπολιτεύσατο, * τὴν μὲν κακὴν φύσεως ἅπασι κακοποιὰς, ἀνωτέρω ἢ τὸν κόσμου τὴν ψυχὴν διαγαγών. αὐθέρπος ἦν ἐν χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι. κηρύττει αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς φύσεως, κηρύττει αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς χώρας· ἵν' ὥσπερ ἀκούσας αὐτὸν αὐθέρπον θαυμάζεις ὅτι ὑπὲρ αὐθέρπων ἐπολιτεύσατο, ὕστερον ἐλθὼν μάθῃς ἐν τῇ χώρᾳ, ἐξ ἧς ὁ ποσὸς κα-

χ. ἐπαφὰς
χ. σωαγωγὸς
χ. ἐσπτίν.
χ. ἐπαφιάζουσιν
χ. διεσπαραγμένα
χ. πλάτων,
* πίνων ὁ ἀλληδὼν χαρτεμὼς ἀδάμας ὁ ωνηρεὶος
χ. διαχρίνων
* μακαρίας ὁ ἐλεθῶν ἢ
Ex Alex. Oxon.
χ. ἐπιχρύπτει
χ. διὰ τοῦτο.
* ἐπὶ πολλοῖς
* καὶ

τῆς οἰκίας, καὶ τῶν σώματος, διὰ τῶν φίλων, διὰ τῶν οἰκετῶν, διὰ τῶν σκωλήκων, διὰ τῶν πραγμάτων, διὰ τῶν ἰχθύων. πάντα διέκειρεν, καὶ τὴν οὐσίαν οὐκ ἐσύλησε· ⓦ τοῖχον διώρυξε, καὶ τὸν θησαυρὸν οὐκ διέκειρεν. ὅσας εἶχεν ὁ τῆς οἰκωδεσπότης τέχνας ῥομφαίας ἐκίνησε, διὰ πυρὸς, διὰ ξίφους, διὰ χώματος, δι' αἰχμαλωσίας, δι' αἵματος, πάντα * διέτεμε, καὶ τὸν ἀθλητὴν μᾶλλον ἀνδρειότερον ἐποίησε. διὸ δὴ καὶ ὁ προφήτης αἰσθόμενος λέγων· Τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαίαι εἰς τέλος. τάχα δ' καὶ πρὸς αὐτὸν λέγει, Σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. ἔλαβε πάντα τὰ χρήματα, τὰ κτήματα, τὴν ὕπαρξιν· καὶ τί ὁ πλουτῶν ἄγγελος; τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν θυγατέρων σου ἐσθιόντων καὶ πινόντων εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν τοῦ πρεσβυτέρου, ξαίφνης ἦλθε πνεῦμα ἐκ τῆς ἐρήμου, καὶ ἥψατο τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς οἰκίας, καὶ κατέπεσεν ἡ οἰκία ὅλη ἐπὶ τὰ παιδία σου, καὶ ἀπέθανον. καὶ ἵνα μάθῃς, ἀγαπητὲ, ὅτι οὐκ ἰσῶ δῶ θεῖος ὁ ταῦτα διαγορεύων ὁ Ἰώβ, ἀλλ' αὐτὸς ἰσῶ ὁ διάβολος ἐγκαταπεμένος ἐν ἀνθρώπου μορφῇ, μάθε μετὰ πάσης ἀκριβείας. τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν θυγατέρων σου ἐσθιόντων καὶ πινόντων παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτῶν τῷ πρεσβυτέρῳ, ξαίφνης ἦλθε πνεῦμα ἐκ τῆς ἐρήμου, καὶ ἥψατο τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς οἰκίας, καὶ ἔπεσεν ἡ οἰκία ὅλη ἐπὶ τὰ παιδία σου, καὶ ἀπέθανον. πόθεν οἶδας, εἰπέ μοι, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῆς ἐρήμου, καὶ ἥψατο τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς οἰκίας; ἄνθρωπος εἶ, καὶ πῶς εἶδες τὸ πνεῦμα; ποίοις ὀφθαλμοῖς ἐθεάσω αὐτό; πῶς δ' καὶ ἥψατο τῶν τεσσάρων γωνιῶν τὸ πνεῦμα; εἰ ἄνθρωπος εἶ, καὶ εἴσοδον οὐ τῇ οἰκίᾳ, πάντως ὅτι καὶ σὲ παρελήλυθεν ἡ οἰκία· εἰ δ' ἔξω εἶ, πῶς ἔβλεπες τὰ ἔσω γινόμενα; εἰ δ' πνεῦμα εἶ, ἀξιον ὅσις εἶ, καὶ μὴ σχηματίζου εἰς ἀνθρώπου μορφήν. τῶν υἱῶν σου, φησὶ, καὶ τῶν θυγατέρων σου ἐσθιόντων καὶ πινόντων παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτῶν τῷ πρεσβυτέρῳ. βλέπε πῶς πάσης ζωϊσεως καὶ σοφίας πεπληρωμένος ἰσῶ ὁ * Ἰώβ, καὶ πῶς ἠσφαλίζετο τὴν φιλίαν τῶν τέκνων. ἐλογίσατο γάρ, ὅτι Κάϊν καὶ Ἄβελ δύο ἦσαν ἀδελφοὶ μόνοι καὶ τὴν οἰκουμένην τυγχάνοντες, ὁσημέραν ἔχοντες ἀφορμὴν πολέμου. πᾶσα γὰρ ἡ γῆ κοπῶς ἀμφοτέροις ἐπ' ἐξουσίας προέκειτο. καὶ οὕτω διὰ τὸν φθόνον τὸν Ἄβελ φθονήσας ὁ Κάϊν, ἀναστὰς ἐφόνευσε τὸν ἀδελφόν. διὰ τοῦτο ὁ μακάριος Ἰώβ, θέλων μὴ τῶν ἀδήλων θυσίαν καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσέφερε τῷ Θεῷ, ἀνιχνεύων ὁ προφὴ, καὶ λέγων· Μήποτε κακὰ διενοήσαντο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν. θέλει δ' τὴν συμβαίνοντων αὐτοῖς ἢ εἰς λόγοι, ἢ εἰς φιλονεικίαν, ἐποίει αὐτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν μετ' ἀλλήλων εἶναι, ἐνθυμούμενος, ὅτι κἂν πικρὰ πρὸς ἀλλήλους ἔχωσι μικροψυχίαν, ἡ τράπεζα καὶ ἡ διάθεσις τῶν ἄρτων ποιεῖ αὐτοὺς εἰς φιλίαν μεταπεισθῆναι, καὶ τὸν κακὸν τὸν προσπεσόντα ἐξοικίσαι, εἰδὼς ὅτι διὰ τῆς τραπέζης τῆς ζωοχόου πάντα λύεται αὐτοῖς τὰ προσπίπτοντα μοχθηρά. ἀλλ' ὁ μισοκαλὸς * διάβολος ἐν τοιούτῳ καιρῷ πρέπειν ἁρπάσαι τὰ μηδὲν ἡμῶν πικρὰ παιδία, ἐν καιρῷ τῆς μεσημβρίας, ὅτε πάντες ἦσαν συνηκροτημένοι. ὅτε πρὸς εἰρήνην ἕκαστοι συνήπτοντο, τότε τὸν ἀκατάσειστον πόλεμον κατ' αὐτῶν ἤφιε. ἐκεῖνοι φιλίαν, οὗτος μάχαιραν ἤκονει· ἐκεῖνοι ἀγάπην ᾠκοδόμουν, καὶ οὗτος τὸν οἶκον κατέσκαπτε. καὶ ἐλθέτω κατ' αὐτῶν τῶν ὥραν ὁ οἶκος πάθος, καὶ ἡ τράπεζα συμφορᾶς σκάφος, καὶ ναυάγιον μᾶλλον πολυθρύλητον, καὶ πάντα ἀνεπλήρωτα. ἵ' οὖν ὁ ἡμέτερος ἐκεῖνος; οὐ συνεχύθη, ἃ κατέπεσε. τί αὐτὸ ἐπαρέσω; ποῖος ἐμπρέσῃ λόγος; ποῖος ἐξαρκέσῃ φόβος πρὸς τοιαύτην διήγησιν; ὦ ἡμερίας * ψυχῆς, ὦ μεγάλης ἀνεπιμονῆς ἀπροβουλίᾳ οὐκ ἐχούσης. * συγκέχυμαι τὸν ψυχὸν, διατεμνόμενος ὁ ζωοδὸς, κἂν τεφανούμενον βλέπων ⓦ Ἰώβ· ἀλλὰ συγκέχυμαι τῇ ψυχῇ νῦν μᾶλλον ἐγὼ ⓦ τεφανίτην ὁρῶν, ἢπερ ἐκεῖνος τότε τὸν συμφορὰν τῶν τέκνων ἐπ' ὄψεσι βλέπων. συγκέχυμαι τῇ ψυχῇ, νομίζω δ' ἐγὼ ὑμᾶς ὅτω διακεῖσθαι. σωθῆναι θέλω ἐξέπω τὸν τοσοῦτον πραγωδίαν, οὐκ ὠφέλησαν, καὶ γε τὸν

ι. ἔλυσε·

Ψαλ. 9. ε. Προξ. θ ε.

5 * πάντα

χ. οἶδας

* μακάριος

Ιωβ. α. ε.

χ. συμβαίνοντων

* ὁ διάβολος

ν. ἐξαρκέσῃ * ι. μακαρίας

* ὄντως, ὁ γαπαί,

σαν ὡς ὅλος θυπολίας τοῖς δεομένοις θυσιασθήμενος. τί γὰρ φησιν *; Οὐκ ἐξῆλθεν ἐκ τῆ οἴ- Ἰωβ. ιγ.
κου μυ ὑπὲρ δεόμενος κόλπῳ κενῷ· τόμα χήρας εὐλόγησέ με, ἀπὸ γὰρ κυρίας τῶν προβάτων
μυ ἐθερμαίνοντο ὦμοι πενήτων. * ἀλλὰ πάντων ἐπλούτει *, καὶ ἀλλὰ τῶν λόγων, ἢ ἀλλὰ τῶν
ἔργων, καὶ ἀλλὰ τῆς ἐλεημοσύνης, ἢ ἀλλὰ τῆς προφασίας τῶν πενήτων, καὶ ἀλλὰ τῆς ὑπηκουείας
5 τῶν δεομένων. ἀλλ' ὅρα τί ποιῇ ὁ διάβολος. ἀφαρπάζῃ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ ἀπ'
αὐτῦ προτερον, ἢ * τελευταῖον τὰ τέκνα λαμβάνει. ἔλαβε προτοῦ τὰς ἀτέλειας τῶν καμήλων, ἔλαβε τὰ ποίμνια τῶν προβάτων, Ⓦ πολιὸ ἀριθμὸν τῶν ὄιων, τιὸ μείζονι ἀτέλειο
τῶν βοῶν· πάντα ἀφείλετο, καὶ * τελευταῖον τὰ τέκνα. ἀλλὰ τί προτερεῖ λοιπὸν μετὰ πάσης
ἀκριβείας. προτοῦ ἔλαβεν αὐτῦ πάντα τὰ ὑπάρχοντα, ἔπειτα τὰ τέκνα. ἔλαβε τὰ κλη-
10 ρονομίαμα προβάματα, ἔπειτα τὸν κληρονόμους ἠφάνισεν, ἵνα πάντοτε αὖλοι καὶ ἀλλὰ τῶν
τέκνων πλήξῃ. προτοῦ ἤρξατο τιὸ ὕπαρξιν ἀφαίζειν, προτοῦ ἤρξατο τὰ κληρονομίαμα προβάματα ζώντων τῶν κληρονόμων ἁρπάζειν, ἵνα τῶν ἰδίων καὶ τῶν συγκτήρων ἐκπλήξῃ, ἀλλὰ τιὸ ἀπώλειαν τῶν κτημάτων καιρὸν λάβῃ ὁ δίκαιος τῆς ἀθυμίας πληγάς· ἐκεῖσε γὰρ ὁ πικρὸς δαίμων, μήποτε τῶν τέκνων προαπολυμένων, μηδὲ εἰς ἀθησιν
* ὅπως μὴ δά- 15 ἔλθῃ τῆς ἀπωλείας τῶν κτημάτων. ἀλλ' ὁ * γυμνὸς ἀθλητής, ὁ πολλὰ τυπτόμενος, καὶ ἀλλὰ
μασι καὶ πάντων σφαιρούμενος, ὁ πολλὰ βέλη δεχόμενος, καὶ δι' αὐτῶν τῶν βελῶν Ⓦ ἀλλόθεν καραχοπίζων, ὁ ἀλλὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν καθοπλιζόμενος οὐκ ἐπάνω, οὐκ ἐδάκρυσεν, οὐκ ἐσκυθρώπασεν· ἀλλ' ὅτε προτερεῖ τιὸ ἀπώλειαν τῶν κτημάτων
χ. ἐπεμέμ- " ἐκάμπτετο, οὐδὲ προτερεῖ Ⓦ θάνατον τῶν τέκνων τιὸ ἀστοχίαν ἐσυλᾶτο, ἀλλ' ἔμβυεν ὥ-
πετο. * ἢ πάντα- σπερ πύργος ἀδίνακτος, κάτωθεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρριζωμένος *, καὶ μᾶζον αὐτῶν τῶν οὐρανίων
λιθοι ἠσφαλισμένος.

Ἦλθε πρῶτος ἄγγελος, ἢ λέγει τῷ Ἰωβ· τὰ ζεύγη τῶν βοῶν ἠρότευα, καὶ ἐλθόντες Ⓓ
* ὑπ ἀροτριῶν ἠχμαλώτευσαν αὐτά, καὶ τοὺς παῖδας ἀπέκτειναν * μαχαίραις. ἔτι
τούτῳ λαλοῦντος, ἦλθεν ἕτερος ἄγγελος, ἢ λέγει τῷ Ἰωβ· πῦρ ἔπεσεν ἐκ τῦ οὐρανοῦ, ἢ κατε-
25 καυσε τὰ πρόβατά συ, καὶ τοὺς ποιμένας κατέφαγεν ὁμοίως. βλέπε τί ποιῇ ὁ διάβολος·
ὅπῃ γὰρ εἶδεν αὐτὸν εἰς τιὸ πρώτιμον ἢ δοῦλόν σε πλησίον γυμνὸν ἐπικότα, καὶ μηδ' ὅλως ἐκ τῶν βασίλειων αὐτῦ διαλαθόντα, πολεμούμενον, ἢ μὴ πεποιθότα, μηχανᾶται καὶ τοιοῦτον πεῖσαι. ὑπεβάλλῃ πῦρ ἐξ οὐρανῦ, ἵνα δόξῃ τὸ πῦρ ἐξ οὐρανῦ κατα πέμπεσθαι· ἢ ἵνα νομίσας, ὅτι ὁ Θεὸς ἐξ ὑρμῶν αὐτὸν πολεμῇ, βλασφημήσῃ τὸν Θεόν, τὸν οὕτω δίκαια πάσχοντα
30 ἀμοιβῆς τιμῆτος ἀδίκως αὐτὸν πολεμοῦντα. πῦρ, φησιν, ἐκ τῦ οὐρανῦ ἔπεσε, ἢ κατέφαγε τὰ πρόβατά συ καὶ τοὺς ποιμένας. ἔτι τούτῳ λαλοῦντος, ἦλθεν ἕτερος ἄγγελος, ἢ εἶπε τῷ Ἰωβ· Ⓓ
ἱππεῖς ἐποίησαν ἡμῖν κεφαλὰς τρεῖς, ἢ ἐκύκλωσαν τὰς καμήλας, ἢ ἠχμαλώτευσαν αὐτάς,
* ὑπ ἢ τοὺς παῖδας ἀπέκτειναν * μαχαίραις. ἁμα δὲ τούτοις ἔμβυεν ὁ μακάριος Ἰωβ, ὥσπερ
ξύλος ἀσάλευτος, ὥσπερ πύργος ἄσειστος, ὥσπερ ἀγκυρισμὸς ἀκίνητος, ἀκαμπὴς, ἀτενδοτος,
35 βάλλων μᾶλλον, ἢ βαλλόμενος. ὅταν γὰρ τις δύνηται κάμνῃ, πολλὰ πολεμεῖ, ἢ μηδὲν ὠφελῶν, πολλάκις μαχόμενος, ἢ μηδ' ὅλως τρεπόμενος, αὐτὸς μᾶλλόν ἐστιν ὁ τὰς μάστιγας κατὰ τῶν ματαίων αὐτῦ πόνων ἐπισπώμενος. ἐπὶ τούτῳ λαλοῦντος, ἦλθεν ἕτερος ἄγγελος. στρατὸς ὁ πόλεμος, ἀλλὰ μάταιος τῷ κάμνοντι· πυκνότερα τὰ βέλη, ἀλλὰ φαδρότερα τὰ βεβλημένα. οὐκ ἀφίησιν αὐτὸν οὐδὲ τοὺς ὤμους διαπερᾶσαι, ἵνα μή τι κατὰ τιὸ
40 ἔμφυτον βύσσωμα τῦ παλαιστοῦ σοφόν τι λογίσηται. ἐπεμψεν ὅλα τὰ βέλη, ἢ οὐκ ἐάσηκεν Ⓦ ἀθλητιὸν· ἐκάλυψεν αὐτὸν τιὸ φαρέτραν, καὶ οὐκ ἐκενώθη τῆς ἀλγηδόνος. ἀ-
Ἰσ. κ. ζ. 38 ομυθήσασα Ⓓ ἀσομύθητος διὰ παντὸς· " ἐπεὶ γὰρ κάκεῖνος ἀπεσφάφη πεπαπτωμένος, κατηχυμένος, ὁ πολλὰ παλαίσας, καὶ διὰ πάντων ἠπηθείς. ἔπεμψε γὰρ κατὰ ποιμένων, κατὰ βουκολίων, κατὰ τῶν προβάτων, κατὰ τῶν καμήλων, κατὰ τῶν ὑῶν, κατὰ τῶν συγκτήρων, κατὰ

αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρτεν. αὕτη ἡ τοῦ Θεοῦ μαρτυρία κατὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν, ὡς μύρον πολυτίμητον, (χ. πολύτιμον) τοὺς ἀκούοντας εὐφραίνει. ὢ ἀγγείου πολυτίμου εἰς ἕνα τόπον κατὰ τὴν Ἀραβίαν ἀποκειμένου, καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὴν εὐωδίαν τοῦ μύρου διαπεμπομένου· ὢ ἀγγείου μυρίοις λίθοις καὶ πληγαῖς καὶ βέλεσι παρὰ τοῦ διαβόλου τυφθέντος, καὶ τὸ μύρον μὴ ἐκχέαντος. πολὺς ἐγένετο τῷ διαβόλῳ κάματος, ἵνα τὸ ἀγγεῖον συντρίψῃ, καὶ τὸ μύρον τῆς εὐσεβείας ἀφανίσῃ. καὶ ἐσπούδαζε διὰ τῆς δυσωδίας τῶν τραυμάτων ἀμαυρῶσαι τοῦ μύρου τὴν εὐωδίαν. καὶ γὰρ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπόζεσεν ἀπὸ τῆς ἑλκώσεως τῶν τραυμάτων· (χ. ἀπώλεσεν) ἀλλ' ἔμενε καὶ τὸ ἀγγεῖον τραυματιζόμενον, καὶ τὸ μύρον μὴ ἀπολλύμενον· ἵνα καὶ ἡμεῖς (Ἀσμ. α. γ.) προσφόρως εἴπωμεν αὐτῷ, Μύρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σοι. δεῖ τοίνυν αὐτὸν γυμνὸν, ὡς ἐπάλαιεν, (χ. ἐπάλαισεν) ἀναστῆσαι τὸν ἀθλητὴν, ἵνα εἰς ἐκείνην τὴν εἰκόνα τὸν θαυμάσιον ὁρῶντες, πληροφορηθῶμεν διὰ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ὅτι ὁ Θεὸς δεῖξαι βουλόμενος τῷ διαβόλῳ, (χ. τόπον) ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπους δικαίους ἔχει, οὐκέτι διὰ κολακείας κατὰ τὸν Ἀδὰμ ἀπατωμένους, ἀλλὰ διὰ μυρίων βασάνων καὶ μαστίγων στεφανουμένους ταύτην συνεχώρησε γενέσθαι τὴν δραματουργίαν. ἀποστάτα, φησὶ, μεγαλόφρονες, ὅτι τὸν Ἀδὰμ ἀπατήσας, καὶ τὴν γυναῖκα κολακεύσας ἐξέβαλες τοῦ παραδείσου; ἰδοὺ ἄνθρωπος δίχα προσταγμάτων γραφῆς βιώσας, καὶ τὸν ἄγραφον τῆς φύσεως νόμον διανοίᾳ κατορθώσας. προσάγαγε μυρίας θωπείας, μυρίας κολακείας, μυρίας βασάνους, εἰ δύνασαι τὴν ἀρίστην ταύτην * παρασαλεῦσαι ψυχήν. (* καὶ μακαρίαν) ἰδοὺ, τὸν πρῶτον ἄνθρωπον ἐξέβαλες τοῦ παραδείσου· βλέπε νῦν, ἐπιχείρησον, εἰ δύνασαι, κἂν ἀπὸ κοπρίας τὸν ἀθλητὴν ὑποσκελίσαι. ἀλλ', εἰ δοκεῖ, ἄνωθεν ὀλίγον εἰς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν ἀναδράμωμεν. Ἄνθρωπός τις ἦν ἐν χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι, ᾧ ὄνομα Ἰώβ· καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἄμεμπτος, δίκαιος, θεοσεβὴς, ἀληθινὸς, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος. τοιοῦτος ἦν καὶ ὁ Ἀδὰμ πρὸ τοῦ πεισθῆναι τῇ γυναικί. διὰ τοῦτο οὗτος οὐ πείθεται τῇ γυναικί, ἵνα μὴ γένηται κατ' ἐκεῖνον. ἐκεῖνος ἐνδεδυμένος ἦν*, ὡς οἶδεν ὁ πλάσας αὐτόν· (* ἀφθαρσίαν,) καὶ ἵνα πεισθῇ τῇ γυναικί, γυμνὸς ἐγένετο, καὶ κατεκρίθη· οὗτος γυμνὸς ἦν, καὶ οὐκ ἐπείσθη τῇ γυναικί, καὶ ἵνα μὴ πεισθῇ τῇ γυναικί, τὴν τῶν ἀγγέλων στεφανηφορίαν ἐνεδύσατο. ἐκεῖνος ἵνα πεισθῇ τῇ γυναικί, καὶ τῆς τοῦ παραδείσου τρυφῆς ἐξέπεσε, καὶ τὴν γῆν μητέρα ἀκανθῶν ἐποίησε, καὶ θάνατον ἐκληρονόμησεν· οὗτος ἵνα μὴ πεισθῇ τῇ γυναικί, καὶ τῆς κοπρίας, καὶ τῶν πληγῶν τὴν ἐλευθερίαν ἔλαβε, καὶ τὴν τῶν οὐρανῶν ἐκληρονόμησε βασιλείαν. ἐκεῖνος ἀπολογούμενος τῷ Θεῷ ἔλεγεν· (Γεν. γ.) Ἡ γυνὴ, ἣν ἔδωκάς μοι, αὕτη [μοι] ἔδωκε, καὶ ἔφαγον. ὢ ἀπολογίας συγγνώμην οὐκ ἐχούσης. ἐκείνη εἶπε, φάγε· ἐγὼ εἶπον, μὴ φάγε. (χ. φάγῃς.) διὰ τί οὖν τῆς γυναικὸς ἤκουσας, καὶ τοῦ Θεοῦ παρήκουσας; ἀλλ' οὐχ οὕτως ἦν* Ἰώβ· (* ὁ μακάριος) ἀλλὰ πῶς; μετ' ἐπιπλήξεως ἔλεγεν, ὥσπερ μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν ἐλάλησας. ἄνθρωπος ἦν ἐν χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι, ᾧ ὄνομα Ἰώβ. διὰ τί δὲ καὶ τὴν χώραν ὠνόμασε; διὰ σὲ, ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐχ ἡ συνουσία τῶν ἁμαρτωλῶν τὸν δίκαιον δύναται ποιῆσαι ἁμαρτῆσαι, ἀλλ' ἡ προαίρεσις τῶν εὐσεβούντων ὀφείλει στάσιμον καὶ βεβαίαν ἔχειν τὴν γνώμην. αὕτη γὰρ ἡ χώρα τῆς Ἀραβίας ἐστί, μοχθηρῶν καὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων οἰκητήριον. πάντες ἦσαν παράνομοι, πάντες θεοστυγεῖς, πάντες βέβηλοι, πάντες ὑπερήφανοι, καὶ τοῦ Ἡσαῦ ἀπόγονοι, καὶ ταῖς ἁμαρτίαις κομῶντες. ἀλλὰ τοσοῦτον πέλαγος τῆς ἀσεβείας οὐκ ἠδυνήθη κατασβέσαι τὸν λαμπτῆρα τῆς εὐσεβείας· ἡ τοσαύτη χώρα τῶν κακῶν οὐκ ἠδυνήθη τὸ ὡραῖον ἀποπνίξαι τῆς καρτερίας· ὅθεν τούτῳ προσπαλαῖσαι ὁ διάβολος ἐπεχείρησε. διὰ τί; ἐπειδήπερ ἔβλεπεν αὐτὸν ταῖς ἐλεημοσύναις μᾶλλον, ἢ τοῖς χρήμασι πλουτοῦντα. (Ἰὼβ κθ. ιε.) ἤκουσε γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ἀψευδῶς· Ὀφθαλμὸς ἤμην τοῖς τυφλοῖς, ποὺς δὲ χωλῶν· καὶ αὖθις, Ἐγὼ ἐπὶ ἀδυνάτῳ ἔκλαυσα, ἐστέναξα δὲ ἰδὼν ἄνδρα ἐν ἀνάγκαις. καὶ οὐ μόνον διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων ὑπερέπλευσε, θη-

ἀναφάσιμος. Εἰς ἡ δ' ὅτι οἱ ἑπτακαιδέκατη ἑβδόμου μῆνός ἐστι, καὶ πάλιν Εἰς δ' ἐξῆς ὀγδόη ἑβδόμου μῆνός· καὶ αὖθις Εἰς δ' τρίτον ἔτος, εἰκάδι ὀγδόη τοῦ μῆνός ἐστιν ἀναφάσιμος γνωρισθήσεται. καὶ σεσῆς πρὸς ταῦτα βλέψαντες, σεσῆς πρὸς ταῦτα λυπῆται, ἀλλ' ἕκαστος τὴν ἁρμονίαν ζητῇ τῆς τέχνης, καὶ τῷ τῆς ὑπερθέσεως λόγῳ θαρρείτω. ὅλον γὰρ ὅτι δ' σκηνοποιόν, ἵνα μὴ ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη τοῦ σελήνης πρὸς ἰσημερίας ἐαυτὴν γένηται, καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀναφάσιμον ἀεὶ ζομένη κυριακὴ ἐλευθέρα τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ὑπάρχῃ, διὰ ἣν καὶ τὰ ζητήματα τοῖς οὐκ ἀκριβοῦσι τὴν ψῆφον ὑπεφύετο. διὰ μὲν γὰρ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐν τῇ ἑβδομάδι πρὸ τῆς ἀναφασίμου συμβαίνει. ἀλλ' ἐὰν μὲν εἰς δ' πλάγιος τῆς ἑβδομάδος συμπέσῃ, θἀπτέσθω τῆς θυρέως ὑπανοίγων· ἐὰν ἡ τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ ἐμπέσῃ, ἐν ταύτῃ ἀκριβοῦς ὑπερθέσεως χρεία. Ⓜ γὰρ μὴ ζητοῦντες, εἰότε οὐ τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἀλλὰ πεντεκαιδεκάτην καὶ σελήνην ὑπαρχοῦσαν ἄρχεσθαι ἐργάζονται· ὃ δὴ καὶ ὑπὸ τοῦ πρόπους συμβέβηκε. πρὸς οὖν ὀφείλομεν ἐσόμενα, καὶ γνωρίζειν ὅλα καὶ πῶς ἡ ὑπερθέσεως ἐναρμονίως ἔχει. ταῦτα γνωρίζειν ὀφείλομεν, καὶ περὶ τῆς ἐρχομένης ἑβδομάδος καθαρὰν ἔχοντα τὴν γνώμην, καὶ γνωσκέτω ταύτην προφανῶς ἡ τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων ὀφείλουσαι τηρεῖσθαι. ἡμεῖς δ' ὅτι τοῦτο Ⓜ τῆς ἐπαγγελίας λόγοι πεπληρώκαμεν, μόνον ἐὰν προσμείνῃ τῇ μνήμῃ τῶν λεγομένων ἡ δύναμις. δώῃ δ' ὁ Θεὸς τὰ μυστήρια πάντα φυλαχθῆναι ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὑμᾶς ἐν Χριστῷ, μεθ' ἁγίου πνεύματος δόξα τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ἰσ. ἔχειν ἐ ἔχῃ

χ. ἐπιμένον

Λογ. ριζ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΝ Ἰώβ. λογ. α.

Ex Mss. Oxon. Μηνὸς Μαΐου ε.

Κεν ἡμῖν σταύσιος σήμερον ὁ τοῦ οἰκουμένης ἀθλητής, ἔχει ἡμῖν ὁ ξένος καὶ τῶν ἀγγέλων ὁμότιμος ἀγωνιστής, ὁ πολλὰ μὲν τοῦ Διαβόλου τυπτόμενος, καὶ πολλὰ μὲν τοῦ Θεοῦ μαρτυρούμενος, ὁ πολλὰ μὲν τοῦ Διαβόλου σκηπτόμενος, καὶ πολλὰ βακτηρίαν μὲν τοῦ πατρὸς ἀγγέλων ὑποδεχόμενος, ὁ πολλὰ μὲν τοῦ ἐχθροῦ μαστιζόμενος, καὶ μέγας στεφανίτης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν οἰκουμένην ἀναδειχθείς. οὕτω γὰρ αὐτὸς Διαλεγόμενος ἔλεγεν· οἶδά μέ τινες καχεκτικὸν εἶναι, ἀλλ' ἢ ἵνα σιαφανῆς δίκαιος; τίς οὖν Ⓜ τοιοῦτον ἀρίστην κατ' ἀξίαν θαυμάσαι δύναται; τίς δύναται τοῦ ἀνδραγαθήματος αὐτοῦ βακτηρίαν πλέξαι καταλλήλως; τίς ἐπιχειρήσει μὲν τοὺς ἄπειρον πλάγους ἐγκωμίων ἀναδῆσαι; ὡς ὅταν γὰρ δῷ τις τὴν νοῦν ἐχέτω καταλλήλως τότε τῆς θαλάσσης τὸ πλάγος βήμασιν ἀνθρωπίνοις Διαμετρῆσαι· οὕτως ὅταν τις τὴν σοφὴν καὶ λίαν διδασκάλων ἐπιχειρήσει ποτὲ τὸν κατ' ἀξίαν ἐπαίνοις τῆς ψυχαιρίας ἐκείνης* ψυχῆς τοῖς ἀκροατὰς διηγήσασθαι. πᾶσαν γὰρ ἀνθρωπίνην ὑπερβαίνει σοφίαν τὰ τότε κατορθώματα, πᾶσαν* ὑπερβάλλει στεφανηφορείαν τὰ τότε παλαίσματα. Ἐκτενῶ ἀγγελικὴς ὑπιδόμενα γλώσσης, ἵνα ἄκροις, ὡς εἶπεν, τοῖς δακτύλοις ἐφαπτόμενοι τῆς μυρθήκης ἐκείνης, πᾶσαν ὁμοῦ τὴν ἐκκλησίαν πληρώσωμεν. μόνον γὰρ, ἐὰν ὑπερχειρήσωμεν ἅψασθαι τοῦ ἁγίου τούτου Ἰώβ, καὶ μικρὸν αὐτοῦ διασαλεύσωμεν, θύρας τῆς θυωδίας τοῦ μύρου ἡ ἐκκλησία πληρωθῆναι. ἀκούσωμεν τοίνυν τῆς ἱστορίας πρὸς αὐτὸν λεγούσης· Ἐν πᾶσι τούτοις οἷς συμβεβήκασιν αὐτῷ οὐκ ἤμαρτεν Ἰὼβ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ κατὰ Κύριον. Εἶδες μαρτυρίαν τοῦ θαυμασίου τῶν ἀγγέλων διεγείρουσαν; Εἶδες μαρτυρίαν τὸν διάβολον μετὰ τῶν ὑπερχειρημάτων αὐτοῦ καταισχύνουσαν; ἐπὶ πᾶσι τούτοις οἷς συμβεβήκασιν αὐτῷ

ἰσ. αὐτὸν

* ἢ πτωλεμαίου

* ἀγγέλων

λαμβάνειν. ἐὰν οὖν ποτε συμβαίνῃ τὴν πεντηκοστὴν καὶ σελήνην τοῦ ἰσημερίας ἐμπίπτειν, σκοπεῖν μὴ ἀκυροῦμεν, ἀλλὰ ζητοῦμεν τὴν ὀφείλουσαν μετ' ἰσημερίαν γενέσθαι· καὶ συμβαίνει τὸ τότε μὲν ἁμάρτημα ἐμβολίμου πρεσβύτερον εἰς ἡμέρας τὰς μετ' ἰσημερίαν πεντηκοστὰς. πῶς; ἀδελφέ, εἰς τοῦτο ὃ προκείμενον ἡμῖν πάσχα ἡ πεντηκοστὴ ὡς τοῦ δύο ἡμερῶν τῆς ἰσημερίας ἐμπίπτειν, καὶ ἄκυρος γίνεται. εἰ δὲ ζητοῦμεν τελείαν μὲν τὴν σελήνην τὴν ὀφείλουσαν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ ἁλῶναι· ἵνα δὲ τούτῃ μὲν τὰ σώματα ἀπεργασώμεθα. μείζων οὖν ἐμβολίμου χρείζομεν. ἀλλ' ὥσπερ εἴπασάμεθα ὅτι ἡ πεντεκαιδεκάτη καὶ σελήνη τοῦ ἰσημερίας ἐστὶν ἐμπίπτουσα, ὁ τοῦτο, ἀλλὰ τὰς μετ' ἰσημερίαν ἀριθμοῦντας διόμεθα· οὕτω πάλιν καὶ σελήνη τεσσαρεσκαιδεκάτης κυριακὴ γενέσθω, οὐκ ἀγνοῶ τοῦτον τὴν κυριακὴν ἀναστάσιμον, ἀλλὰ τὰς ἐξῆς κυριακὰς χρείζομεν, ὅτι ἡ μὲ πεντεκαιδεκάτη πάσχει ἐστίν. ἐν τοῦτῃ πέποιθεν ὁ Χριστὸς τὴν ἀνάστασιν γενέσθαι. καὶ ὥσπερ τὴν ἀνάστασιμον οὐ χωρίζομεν, οὐδὲ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην συζητοῦσαι αὐτῇ, ἡ ὀφείλουσα ὅτι τῇ ἀναστάσει ἁρίζεσθαι κυριακὴ καθ' ἑκάστην παθητικὴν ἡμέραν ἐν ἀρχῇ τέτακται. ἐὰν οὖν συμπέσῃ αὐτῇ ὁ παθητικὸς τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἀριθμὸς, τοῦτον ἀφέντες, τὴν ἑξῆς ὡς καθ' ἑκάστην πάσχουσι διώκομεν. προκειμένου γὰρ ἡμῖν τοῦ Χριστοῦ ὅτι τῷ πάσχα καὶ τῇ ἀναστάσει μιμήματος, ἀεὶ τὴν κυριακὴν, ἣν μέλλομεν ὅτι τῇ ἀναστάσει ὁρίζειν, ἐλευθέραν πάσχουσι, ὡς ὁ δεσπότης, ἀφυλάκτομεν, ὅτι ταῖς πρὸ τούτης ὁ πάσχα λαμβάνειν. ὅπερ τοῦτο τελέσαι, τοσοῦτόν ἐστιν ὃ λέγω. τοῦ δύο ἡμερῶν ὧν ἐμπίπτει, ὡς ἔφην, ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη καὶ σελήνη τῆς ἰσημερίας. ἀνάγκη ἔχομεν τοῦτον μὲν πρῶτον, τὴν δὲ μετὰ τοῦτον τεσσαρεσκαιδεκάτην ὡς μετ' ἰσημερίαν ἀκολουθεῖν. ἀλλ' αὐτὴ πάλιν ἡ ἁρμόζουσα τεσσαρεσκαιδεκάτη μείζων εἰκάδι ἑκτῇ (ὑπερέχει, ὅπερ ἐστὶ κυριακὴ συμπίπτειν. ἐπεὶ οὖν ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη αὖ τῇ κυριακῇ συμπίπτει, τὴν τῆς ἀναστάσεως ἑορτὴν εἰς τὴν ἑξῆς κυριακὴν μεταπέμπειν τὸ παθητικοῦ ἀριθμοῦ ἐλευθέραν θυμούμεθα· ἐν οὕτω τῇ εἰκάδι ἑκτῇ τὸν ἑβδόμης μείζονος ἑβδομάδα ὀπίσω ἀποστέλλοντες, εἰς δευτέραν ἑβδόμην μείζονος τὴν ἀναστάσιμον ἀγομεν· καὶ αὕτη ὅστις ἡ αἰτία τῆς ἀναστάσεως. εἰ δέ τις ἀντιλέγοι, ἐθέλοι ἐκεῖ τὸ εἰκάδα ἕκτῃ τῶν ἑβδόμου μείζονος· πῶν αὕτη ἡ κυριακὴ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τὸ μείζονος συμβαίνει, πλείστου ὀπτοκεφάλους τὴν αἰτίρησιν, εἰ βούλεται, καὶ σοφοὺς τὸ ἑλλιῶν τοὺς τοῦτο παραλαβὼν μάρτυρας, ὅλη ὅλην τὴν κυριακὴν καὶ τοῦτον καὶ τὴν μετ' αὐτὴν πάσχα ἕως ἑβδόμης ἧς τὴν ὀπτοῦσαν δευτέραν ἡ πεντεκαιδεκάτη καταλαμβάνῃ. καὶ μηδεὶς λεγέτω ὅτι οὐδέποτε ὅτι ποτὲ τῇ ἀναστάσει ὁ πάσχα γίνεται. καὶ τότε πολλοὺς ἔχομεν μυήμεως μάρτυρας. ἔπειτα τὰ οὐδέποτε ἀληθῶς οὐδέποτε ὀπτέμνει ἁρμόζει, ἀλλ' αἰεὶ ὁ λόγος ζητεῖται τῆς ἐπιτήμης· καὶ πολλάκις παχύτερον, καὶ πάλιν βεβαιότερον, καὶ οὐδεὶς ὀπτέμνει τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ στίχου τὴν χρόαν, ἀλλὰ τὴν ἁρμονίαν τῶν λόγων. ποσάκις νομίζεις οὐ τοὺς ἐμποδὼν ὄντας χρόνους ἐρρέθη ὁ ἀπόστολος γράφων, καὶ ἡ τέχνη κρατεῖ; πῆ δὲ ὁ παραλαβὼν ὅστις; ἐὰν μὲν οὖν ἀνωμάλως ἐμελῳδήσῃ εἰκάδι ἑκτῇ ἑβδόμης μείζονος γεγονὸς πάσχα πολλάκις. τὸ λοιπὸν οὖν ὅτι τοῦτο τοῦ τετάρτου ἡμέρᾳ ἡ τεσσαρᾶς, ἃς ἐκτὸς τοῦ παραχωρήσαι τὴν ὀπτέμνει. πῶς οὖν λοιπὸν ἡ ἐκ παραδόξου τῆς ἀναστάσεως ἀπορία; ἀλλὰ θαυμαζέσθωσαν ἀνωμάλως οὗτοι, ὅσοι ὅτι τοῦ χρόνου, γίνεται ὁ πάσχα. ἀλλὰ τοῦτο θαῦμα οὐκ ἔστιν ὀπτεμνόμενον. εἶδες, ἀδελφέ, ποικίλους κόσμους ἡ τεχνικούς, πῶς μὲν εἰσι κάλλει, ἡ τὸ κατὰ τὸ μέσον, ἡ τὸ ὅτι πλοῦτον ἐκτεταμένον. τούτους μὲν ἁπλοῖς πάντως θαυμάζουσιν, ὡς ἁπλῶς οὕτω θαυμάζομεν· ὁ δὲ τι τεχνίτης ὁ μὲν τὴν ἁρμονίας εἰδὼς, οἶδε τὸ ἀνώμαλον τῆς τέχνης, καὶ ἡ ἔφις τὸν στίχον ἀνώμαλος φαίνεται. οὐκοῦν χρεών, ἀδελφέ, καὶ μὲ τὸ δεύτερα ὀγδόου ἡ ἀναστάσιμος·

ἄλλος τοῦ Φίτης φησί· Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐκ ἔσται φῶς, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐχ ἡμέρα καὶ οὐ νύξ· καὶ ἐν τῷ ἑσπέρᾳ ἔσται φῶς. καὶ ὅλην τὴν ἀμφίβολον καὶ τὴν τοῦ μέρους ἀναδοχὴν τῶν σκότους καὶ τοῦ φωτὸς. καὶ ὅτε ὁ τοῦ Φίτης εἶδε, ὅτι σκοτισθήσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, καὶ ἐποίησε λύχνους ἤμελλον ἀπίειν· Εἰ ἀληθῶς γέγονε τοῦτο ὅτι ἦλθε τὸ σωτῆρος, ἢ οὔ, ὅστις ὑπὸ τοῖς σοῖς ὀφθαλμοῖς ἀρτίως ὡρώμενον μέγα τι καὶ μέγιστον ἵνα οὐκ ἔστι τεκμηρίῳ τὴν ἀποκατάστασιν βλέπων ζητήματος ἀπηλλάγη. τί οὖν τοῦ Δεκολεύθης σήμερον, ἵνα ἀκούσῃ ἡ διαπορικὴ φωνή; τοῖς Ἰουδαίοις ἀπειλῶν φησιν ὁ Ἀμώς, τὸν παῖδες τὸν σωτῆρος τὸν ἀγαπητὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ δεδηγόμενος, τῷ τοῦ αὐτῷ τοῦ δικαιοσύνην δυτικῆς· Δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, καὶ συσκοτάσει σοι τὴν ἡμέραν τὸ φῶς· καὶ μεταστρέψω τὰς ἑορτάς ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ πάσας τὰς ᾠδάς ὑμῶν εἰς θρῆνον· καὶ ἀναζώσασθε ὅτι πᾶσαν ὀσφὺν σάκκον, καὶ ὅτι πᾶσαν κεφαλὴν φαλάκρωμα· ὡς θρῆνον μόνου ὡς πένθος ἀγαπητόν, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ὡς ἡμέραν ὀδυνῶν. τὸν γὰρ δυσμὰς ἥλιον μεσημβρίας σημεῖα τίθησι, μεταστροφὴν τῶν ἑορτῶν εἰς πένθος, καὶ τῶν ᾠδῶν εἰς θρῆνον, καὶ τὰ πάντα δηλονότι ἀγαπητόν, ἔφη, ὁ Θεὸς ποιήσει. Τοιοῦτον γὰρ πένθος, φησὶν, ἔσται, καὶ τοιαύτη ὀδύνη δίκης, οἵα ὀδυνηθήσεται τοῦ τὸν ὑοριαθέντος ἀγαπητὸν υἱόν. ὅρα τοίνυν, εἰ μὴ ἐξ οὗ πέπονθεν ὁ σωτὴρ, δεδικαίωται τὰ πάθη· Εἰ μὴ μετεστράφησαν εἰς πένθος αἱ ἑορταὶ αὐτῶν· Εἰ μὴ αἱ ᾠδαὶ αὐτῶν εἰς θρῆνον· οὐκ ἦδυ ὁ ἥλιος μεσημβρίας. Εἰ δὲ Σωφονίας τὸ μέγα θεῶμα, ὅτι ἐν ἑορτῇ μιᾷ τοῦ πάσχα ἐσταυρώθη ὁ Χριστὸς, ἡ δὲ δίκη τότε χρόνῳ μετέβαλε εἰς πένθος τὰς ἑορτὰς, Ρωμαίων μὲν ἐπελθόντων, τὴν δὲ Ἰουδαίων συμφυησάντων ἀπάντων, ὥστερ εἰς κοινὸν παγίδα τοῦ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἑορταῖς, ὡς ἡ ἱστορία φησὶ, ξίφει καὶ πυρὶ καὶ οἰμωγαῖς ἀνοήτοις δαπανηθέντων, ὡς ἐκ τοσούτων καὶ τοιούτων ἐστιγμένων αὐτὴν ῥητῶς ἀποδιδόναι τοῦ μεταβολὴν τὴν ἑορτὴν εἰς πένθος, καὶ τὴν ᾠδὴν εἰς θρῆνον, δῆλον ὅτι, τότων ἐκδεδηκότων ἐπ' ὀλέθρῳ, ἔδυ ὁ ἥλιος μεσημβρίας. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὰ εἰρημένα. διετῆ χρόνον ἔσται ὁ πόλεμος, καὶ τὸν Ἰουδαίους ὅτι πόλη ἁλώσεται, καὶ ἄχρι τῆς σήμερον τὸ πένθος τὰς Ἰουδαίας πρέπει. ποῦ γὰρ ὁ ναός; ποῦ ἡ ἱερωσύνη; ποῦ ἡ βασιλεία; ποῦ τὸ ὁρμητήριον; ποῦ ἡ τῶν ὅρων πόλις; πάντα οἴχεται, πάντα ἀπέσβη, πάντα ἐκ βάθρων ἦρται, δυσάντος τοῦ ἡλίου, εἰς πένθος μετέβαλεν. ὅτε οὖν ταῦτα μεγάλων μυστηρίων χρὴν ἐννοεῖσθαι· ὅτι τὸν σωτῆρος πάσχοντος, ἀφ' οὗ τότε καὶ ἡμῖς καθ' ἕκαστον πάσχα τὸ μυστήριον τοῦ σημασίαν δυνάμεθα πειρώμενοι, καὶ τὰς προθεσμίας συναγόμεν, ὅσον δυνάμεις, καὶ παραλαμβάνομεν καὶ τὴν παρασκευὴν ἑκάστην, οὐ μέσον ἀφ' ἑαυτὰς λοιπὰς ἡμέρας τὰς εἰρηνικὰς καὶ τὰς μὴ ῥηθείσας, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτὰς τὸ δυσὰς τὸ ἥλιος μεσημβρίας, ἵνα φαίνηται οὐ τέχνης ἐπιλοιπῆς, ἀλλὰ δίκης ἔργον ὁ σκότος, ὡς πολλάκις ἐρρέθη, οὐχ ὑποδραμούσης σελήνης, ἀλλὰ καὶ ἀφαιρέσεως τοῦ ἡλιακοῦ ἀναπεμπούσης δρόμου, καὶ οὕτως, ὡς αὖ τις εἴποι, κινουμένης γινόμενον, ἵνα ἡ σημεῖον τοῦ συμβεβηκότος θαύματος ἡ παρασκευὴ τοῖς πᾶσιν ἀμήνιον. τοῦ λαμβάνομεν καὶ τοῦ σάββατον καὶ κυριακὴν ἀφ' ἑαυτὰς τοῦ ῥηθείσας αἰτίας, καὶ ὁλόκληρον τοῦ μυστηρίου τὴν θεωρίαν τῇ τοῦ προθεσμίαν συνδρομῇ ἐκπληροῦντες, καὶ τὴν τοῦ Ἰουδαίων ἄτοπον, καὶ τὴν τοῦ μὴ τοῦτον τοῦ ἔχοντα αἰσμενίζοντων αἱρετικῶν μανίαν ἀποπεμπόμενα, καὶ χαρακτῆρα ὁλοτελῆ τοῦ τῆς τοῦ πάντος ἀναφαλαιώσεως ὅτι τῇ τοῦ πάσχα ἱερᾷ τελετῇ τοῦ καλλύνομεν. ἐν ὅλοις γὰρ ταῖς τοῦ θεσμίαις ταύταις τοῦ Χριστοῦ παθόντος, ἀνάγκη καὶ ἡμᾶς πάσχειν ὡσαύτως τὸ πάσχα, ὅσον δυνάμεις, καὶ εἴ τι δι' τότων λίποι, σκάζει κινδυνωδῶς ἡ μίμησις. ἐπεὶ οὖν ἀρκούντως τοῦ τούτων ἀκήκοας, ἀναγκαῖον δι' εἴπ λοιπὸν καὶ τὴν αἰτίαν εἰπεῖν, δι' ἣν ἡμῖν ἡ τοῦ πάσχα τοῦ δόσεως γέγ, ὅπερ ἀρξάμενος τοῦ λόγου ἐπήγγελμαι. Εἰρήκαμεν, ἀδελφοί, ὅτι δι' ὅτι τὸν παθὴ καὶ τὴν ἐκείνου ἰσημερίαν, καὶ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην καὶ σελήνην, οὐ τοῦ ἰσημερίας, καὶ τὸ σάββατον, καὶ τὴν κυριακὴν συλλαμβάνει.

Ζαχ. ιδ. ς.

ις. ἔλεω αὐτῶν ἀμ.

ις. σωτῆρος σωτῆρ ἡ

ις. τὸν παῖδα

Αμως η. θ.

ις. πόσει

ις. π

σαρεσκαιδεκάτην ἐξ ἀνάγκης κ᾽ τὴν ἑβδομάδα, ὡς τὸ ἀρχαῖον διέσωσε, κ᾽ οὐ τὴν τὴν
τεσσαρεσ. πεντηκοστήν· τὴν δ᾽ ἰσημερίαν τοῦτ᾽ ⟨Ψ⟩ χρόνοις τοῖς πάσχα ὡς ἀν ζωγραφοῦμεν. ὁ μὲν σωτὴρ
τὸ κυριώτατον πάσχα ἐπεδείξατο, ἀπὸ ἐσταυρ τῶν ἐπαρτηθέντων ἡμῖν κακῶν κ᾽ δαιμόνων κ᾽
Ἐξουσιῶν κ᾽ κοσμοκρατόρων τοῦ σκότους τούτου, κ᾽ ἐλθόντα τὴν φύσιν ἡμῶν τοῖς τῆς
μακαριότητος ἐπαμάλλοις ἀπειργάσατο. διὸ δ᾽ τοιοῦτον ἔδειξεν ὅτι τῶν χρόνων κ᾽ τῶν πά- 9
Λουκ. κδ'. ιδ. σχων νομοθέτης, κ᾽ ἡμᾶς τοῦτο μιμεῖσθαι ποιῶν ὅτι συμβόλοις οἷς ἔδωκα, φησίν, Τοῦτο ποιεῖτε εἰς ἐμὴν ἀνάμνησιν, Εἰκότως καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὅτι τῆς αὐτῆς αἰωνίστου μέλλ᾽ ἰσημερίας νομοθέτης, Εἰς σωτηρίαν πάντων ἡμῶν κ᾽ ἀποξυσμὸν τῶν ὀπτηνομένων κακῶν κ᾽ τῶν ἀρχαίων χρόνων μεταλήψεται τὸν σωτῆρα μιμούμενοι τὸ πάσχα ἀνύομεν, ὅτι φασοπάτη φαιδρότητι τὸ πάντος. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τὴν τῶν αἱρετικῶν ἀγνοιαν κ᾽ τὴν τῶν 10
Ἰουδαίων ὅτι τῷ τῆς πάσχα μυστηρίῳ ἀπεδυσάλυθα, προσλαμβάνοντες ἀεὶ τοὺς τοῦτο ἰσημερίας, ⟨Ζ⟩ ζητοῦντες τὴν μετ᾽ ἰσημερίαν πασαρεσκαιδεκάτην, κ᾽ οὕτω προσκυνοῦμεν καὶ σάββατον κ᾽ κυριακὴν τὴν τοῦ Κυρίου ἐπώνυμον, καθὰ πολλάκις ἐρρέθη. Διὰ τί αὐτὸν ⟨Ψ⟩
Κύριον ταύτας ταῖς προθεσμίας τετηρηκέναι ὅτι τῷ δηλῶσαι τὸ τοῦ σαββάτου αἴνιγμα. ὁδὸς
ὁ νόμος πάσχα ἢ καλεῖ ἐπ᾽ αὐτοῦ τελεσθὲν θυσίαρ αὐτοσαρθέντος. ὅσα γὰρ, ἀδελφοί, τὴν 15
ἀνάγκην τοῦ προσώπατος εἰς δηλῶσιν τῆς ἀληθείας. ἐκέλευσε Μωσῆς, προστιμῶν,
πασαρεσκαιδεκάτῃ σελήνης ὃ προβατον σφαγιάζεσθαι, ὁδὸν τύπον τοῦ σωτῆρος ⟨Φ⟩ προ-
Ησ. νδ'. ζ. φῆτας ἐδόων. ὅθεν δὴ κ᾽ πρόδρομος αὐτῷ τῷ σωτῆρι, κ᾽ ἔλεγεν, Ὡς πρόβατον ὅτι σφαγὴν
ἤχθη, κ᾽ ὡς ἀμνὸς ἔναντι τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος· τὸν μέλλοντι αὐτοῦ ἡμῆς ἀφωνεῖν.
Ιωαν. α'. κθ. δι᾽ θαυμασμὸν τοῦτον ὁ πρόδρομος Ἰωάννης ἔδοα, Ἰδὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτί- 20
αν τοῦ κόσμου. ἐπεὶ οὖν ἀκόλουθον ἦν προελθόντος τοῦ σαρκικοῦ παντὸς ⟨Ψ⟩ τύπου, οὐκ
ἄλλου προθεσμίαν ὁ ἄλλη ἤτησεν ὁ Χριστὸς, ἢ τὴν τοῦ προβάτου σφαγὴν, ὡς δὴ τὴν
αὐτοσαγωγὸν ὑπεδείξατο. διὰ τοῦτο συμβαίνει μὴ πάντας τοὺς χρόνους, ὡς εἶπον, κ᾽ στυ-
γεχῆ τῇ προσκυνῇ ἡ πασαρεσκαιδεκάτη· κ᾽ νόμου κελεύοντος τοῖς ἑσπέρᾳ κ᾽ διὰ μέσου
τῆν ἑσπερινὴν ὃ προβατον σφάττεσθαι, κ᾽ ἡμέραν κ᾽ ὥραν τῆς σφαγῆς ὑπιτηρεῖ ὁ σωτὴρ, 25
ἡμέραν μὲ τὴν προσκυνοῦν, ὥραν ⟨Η⟩ ἐνάτην· κ᾽ τοῦ αὐτὸν τὸν ἑνάτην ὅτι ταυτὸν ἀποπτῆ. τοῖς ἑσπέραν μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἑβδόμης ὥραν εἶ-
φασι μὴ τὸν ἕκτον· ὃ ⟨Η⟩, διὰ μέσου τῆν ἑσπερινὴν, εἰ ἀπὸ ἑβδόμης ἀρξῃ, ὃ κέξει τῆς
ἑνάτης τετελεσμένον ὄντα, ὥραν ἢ κ᾽ ⟨Φ⟩ σοφοὶ τῶν Ἑβραίων ἱστοροῦσι ὃ προβατον θύεσθαι. ὥραν
ταύτην οὖν τὴν ὥραν τῆς σφαγῆς τοῦ προβάτου κ᾽ τὴν προσκυνοῦν ὁ σωτὴρ ἀπέδοις ὃ 30
πνεῦμα, κ᾽ τὴν αὐτοσαγωγὸν τοῦ ἀμνίγματος ἐπεδείξατο, κ᾽ τὴν αἰωνοφθαλμίωσιν διὰ τῆς
τῶν χρόνων ἀρμονίας σαφῶς ἐποίησατο. κ᾽ τοσαύτην ὧν ἡ αἰτία τῆς αὐτοσαγωγῆς, ὥστε
ἑορτῆς οὔσης τοῦ πάσχα οὐκ ἠδυνήθησαν Ἰουδαῖοι εἰς τιμὴν τῆς ἑορτῆς μεταθεῖναι ὃ ἄγος,
ὃ δὴ κ᾽ ἄλλοι μὲν ἐποίησαν· ἀλλ᾽ ἅπαξ τοῖς ⟨Ψ⟩ φόνοι ἐκουσίως ὁρμήσαντες ἔχει τὴν δίκην
συγχωρουμένην τῇ ὁρμῇ, ὡς οὐκ ἠδίσαν, τοῖς τὸν τῆς εἰσαγωγῆς φασοπάτην σκηνέ- 35
λυσιν. τηρεῖται δ᾽ σοι ἡ τῆς πλησιφαοῦς σελήνης ἡ κ᾽ ὃ πάσχα αἰτία, ὅπ ἐπείπερ ἤμελλεν ὁ
ἥλιος τὸ ἰδιοῦτον γιομένου κ᾽ τὸ σωτῆρος ἄγιος σκηπτεῖσθαι, ἀπὸ ἕκτης ὥρας ἕως ἑνάτης, κ᾽ ἵνα ἐαυτῆς ἀκτῖνας καθάπερ ὀφθαλμοὺς ἀναστρέφει, ἵνα μὴ ἴδῃ τὸ ἄγος, ἡ πλησιφαὲς τὸ πάθος ὠείδη, ὡς δὴ μὴ ἔκλειψις ἡλίου καθ᾽ ὁδοδρομοῦν σελήνης τοῖς ἕλλησι νομισθῇ· ἀλλ᾽ ὅτι τοσοῦτον διεσκιάσθη αὐτῆς τὸ ἡλίου, ἀνάγκη τὸ παθόντος ὁμολογηθῆναι. 40
Ἰσ. συμβόλων ε'. ιδ. ᾽συμβῆναι τὸ σκότος τὸ ἀπὸ τῆς ἕκτης ὥρας κ᾽ τὸν τῶν εὐαγγελίων φασὸν ὅτι τῷ τοῦ σω-
Αμως η'. τῆρος πάθει γενόμενον, κ᾽ προφητικῶς δύωσεν προλαβὼν ἔδοα. Φησὶ γοῦν Ἀμώς· Καὶ ἔ-
σται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος, δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, κ᾽ συσκοτάσει ἐν ἡμέ-
ρᾳ τὸ φῶς. καὶ ὅπῃ ἤμελλεν ἡ ἡμέρα αὕτη μεσίζεσθαι φωτὶ καὶ σκότει, Ζαχαρίας αὖθις

ἄλλος

διέπτυσε ὁ αἴθεσπος, ζωαγαγεῖν ὅπῃ τῇ διορθώσει αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποστολικὴν αἰτίωσιν
ἰσ. συμβουλῆς τῆς φύσεως ὑποδύωμι, αὐτῆς τῆς συμβουλῆς τῆς προφητικῆς ἀναγκαίας οὔσης τῷ προσήγματι. διὰ τοῦτο ὅπῃ τῇ πάθῃ καὶ ἰσημερίᾳ, οἷα χρυφὴ τοῦ χρόνου, τηρεῖται. τοῦ μὲν γὰρ τούτης τῆς ἰσημερίας, τοῦ τὴν ἡμέραν γνῶσθαι, ἵνα σκότος· καὶ οὐκ ἴνα ἄξιον τὸ τῷ
5 τόπῳ τοῦ σκότους ὃ πάσχει ποιῇ καὶ διορθοῦσθαι ὁ σωτὴρ, ὅτι μηδὲ ὁ τροφὸς αὐτὸν αἴθεσπος τὸ
ἰσ. ἢ τὸ φῶς ἰσημερινὸν ὡς σκότος, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ φῶς πλειονάζει· μετ' ἰσημερίαν γὰρ ἡ ἐπικρατεῖ τῆς νυκτός. ἔδει οὖν καὶ ὅπῃ διορθώσει πάθος γνόμενον τὸ τοιαύτην κατάστασιν διαλθεῖν, τὸ καὶ ὁ φῶς τῆς βλαβείας ἔμφυτον αὔξειν, τοῦ σκότους μειουμένου τῆς αἰσθήσεως. ἀλλ' ἡ μὲν ἰσημερία ὅπῃ τῷ πάθῃ πετάρτῃ διὰ τὴν ἀναπεφαλαίωσιν τοῦ προφήτου χρόνου· ἡ δὲ σαββατικὴ ὡσαύτως, ὅπῃ
10 ὁ προφήτος αἴθεσπος τὸ ταύτῃ ἐπλάσθη· καὶ ἑβδόμῃ τὸ ἡ πλάσθης διέπτυσε, τὸ ταύτῃ αὐτὸν διορθωθεῖναι. ὃ δὲ σάββατον ἡ γραφὴ πρὸς αἰάπαυσιν, οὕτως λέγουσα· Καὶ κατέ- Γεν. ς. β.
παυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, ἃ ἐποίησε αὐτός. ὅτως οὖν καὶ ὁ Κύριος ἅπαξ τοῦ ἀναπεφαλαίωσιν ἐργασάμενος, τῇ προσκυνῇ παθὼν καὶ τελέσας τὰ ὑπὲρ τοῦ παντὸς αἰθέσπου τῆς διορθώσεως ἔργα, τῇ ἑβδόμῃ καταπαύει καὶ
15 ἀφιδρύει τὸ τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς, τοῖς τὸ ᾅδου λοιπὸν διωρισάμενος τοῦ ἐκ τοῦ πάθους ἐλευθερίαν. ἐν ὅτι Κύριος καταπαύει πᾶν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων. ὅπῃ δ' ἀφέπωσις τῶν αἰθέσπου ἐκ τῆς προσβάσεως ὤφθη, ὑστερεῖτο πάλιν ἔργου τῷ Θεῷ, ὃ ἔμελλε κατορθοῦν ἐπιφαίνει. τοῦτο γὰρ ὅπῃ τῷ πάθῃ ποιήσας καὶ ἀναστασίμους ἀπολωλότα αἰθέσπου, οἳ ἔσονται, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κῡ ὃ πάσχα σαββάτου κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων, μηδένος ὑπολει-
20 πομένου ἔτι ἔργου πρὸς ἐργασίαν τοῦ ἡμῶν σωτηρίου. οὕτω γὰρ ἰσημερίαν, καὶ προσκυνῆν, καὶ σάββατον κῡ τοῦ ἀρχαίου τηρήσας ὅπῃ τῷ πάθῃ ἀκολουθίαν, τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ὅπιδύσει τῆς ἀναστάσεως ὁ φῶς· καὶ τοῦτο τῷ τοῦ χρόνου εἱρμῷ. αὐτὴ γὰρ ἰὼ πάλιν πρώτη τοῦ πρώτου χρόνου ἡμέρα, ἰὼ καὶ τότε τοῦ αἰθεντοῦ τὸ φῶς ἤρχῆν καὶ πᾶν ἀκολούθως τὸ
25 τῆς ἀναστάσεως τοπτοῦ ἀρχαῖον προεῖπατο. τοῦτα γὰρ πρώτα τηρήσας κῡ τὸ πρώτου δημιουργίας, καὶ τοῦ πλησιφαοῦς σελήνου, ὡς ἔφαμεν, καὶ ἐκείνου μετ' ἰσημερίαν ἐτήρησεν. ἔχῃ δέ τι καὶ αὐτὴ ἔτερον θαῦμα, δι' ὃ πτέρῃ. ὅπῃ γὰρ ἤμελλε σκότος γίνεσθαι ὅπῃ τῶν σωτῆρος πάθῃ, Ἕλληνες μὲν καθ' ὑποδρομὴν σελήνης ἡλίου ἐκλείψεις φασὶν, ἵνα μὴ ὡς τοῦ δοκεῖσθαι τύχῃ ἑλληνικῇ ἀφορούσῃ, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κῡ σελήνου πρείλη-
30 φθαι, ὡς ἂν, πλησιφαοῦς αὐτῆς ὡς ἐν πλάτει οὔσης κῡ τὸ πάσχα, καὶ κῡ ἀθέμιτον ἐν ἡμέρᾳ νηλιακῷ αἰτσφατιλλούσης δρόμῳ, ἀνεπισκίαστον ὤφθη τὸ θαῦμα, δίκης κῡ τὸ ἄρχος, οὐ τύχης ἐμφαινομένης. ἀφ' ὧν τὰ πρώτα τοῦ ἀρχαίου ὅπῃ τῷ πάθῃ προσθεσμίας ἐτήρησεν ὁ Χριστός· ἀφ' οὗ δὴ κῇ ἡμεῖς τηρεῖμεν πρώτας τοῦ χρόνους, ἐκ ἐναντίας τῶν μυστικωδῶν λογισμῶν ὃ μίμημα ἐξεύποτεν. ἀλλ' ὁ μὲν σωτὴρ ὃ ἀληθινὸν ἐκτελῶν πάσχα ὑπὸ τῆς ὑπερμαθίας δίκης· τὸ πρώτας ῥύεσθαι, εἰκότως, οἷα ἐπ' ἀληθινῷ κῇ κυρίῳ πά-
ἰσ. τὸ πρώτου
35 σχα, πρώτας τοῦ προσφυεῖς χρόνους μὴ ἀκριβείας τῇ ἑβδομάδι κῡ ὃ ἀρχαῖον συνῆγαγεν, ἵνα τοῦ ἀναπεφαλαίωσιν ἀκριβῶς ἐκπλέσειεν· ἡμεῖς δ', ἐπεὶ μὴ δύναται οὕτω εἰς αἰὼ ζωτρέφῃ αἱ προσθεσμίαι, μίμημα τοῦ ἀληθινοῦ πάσχα ποιοῦντες, ὅσον δύναμις, ὃ μίμημα τῶν χρόνων ἐκεῖ τὸ τότε ζωπάγομεν, ἀκριβῆ τῶν χρόνων κατάστασιν· ὃ πρώτου τύπῳ πάσχα τοῦ σωτῆρος ἀφαχωρίσαντες· ὅλως ἅπαξ τυθέντος τοῦ μονογενοῦς ἡ προς τοῦ
ἰσ. τῷ σωτῆρι πάσχα τῷ ἀνθρώπῳ πάσχ.
40 οἰκουμένῃ ἀρχέσαντος, οὐκέτι δι' αἴθεσπος θύεται, ἀλλ' ὁ σωτὴρ ὅπῃ τῷ πάθῃ γνόμενος τὸ κυριωτάτης θύσιας ἄρτου κῇ ποτήριον μίμημα δίδωσι, ὃ μὲν, σῶμα ἴδιον, ὃ δὲ, αἷμα ἀρρήτοις ὑπερκλήσεσι ἐκτελῶν, κῇ προσάπτων τὸ τύποις τοῖς τύποις ὃ πάσχα ποιεῖ. ἀκολούθως οὖν τῷ μίμήματι κῇ τῶν χρόνων τὸ μιμήσει ζωαγόμεθα, ὅσον δυνάμις, ἐν ἰσημερίᾳ τεσσαρεσκαιδεκάτου κῇ σελήνου κῇ τεσσαρεσκαιδεκάτου κῇ τεσσαρεσκαιδεκάτου

λήθη γὰρ, ἐπείπερ καὶ χρόνοι καθαρώτατον ὑπεστήσατο ὅπῃ τῇ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου πλάσει, δεῖ ὁ πρῶτος χρόνος ἐμολύνθη διὰ τῆς παραβάσεως. ὡς αὐτῷ ὁ παραβὰς φθαρείς, καὶ μεμολυμμένον λοιπὸν ⟨ω⟩ ἔξης αἰῶνα ἀπέδειξεν, οὕτω ⟨ω⟩ πρῶτον χρόνον ὅπῃ ὁ καταρχὴν μὲν τοῦ ἀνθρώπου παρέλιπεν· ἵνα ὡς τούτῳ τῇ ἐκ τοῦ πάθους καθαρσει καὶ ⟨ω⟩ ἔξης αἰῶνα ἐκ κορυφῆς καθαρώτερον ἀποφήνῃ, ἵνα ὁ τῶν τῶν πρώτων δείξῃ, ὁ τοῦ ἀνθρώπου ἀνανέωσιν, καὶ τοῦ τοῦ αἰῶνος καθαρότητα, καὶ ⟨ω⟩ διορθωτοῦ καὶ δημιουργοῦ τῆς φύσεως ἐξ αὐτῷ τῷ χρονικῷ συμβόλῳ σαφῶς ἀποδείξας. τίς οὖν ὁ πρῶτος χρόνος; τίς ἡ κορυφὴ χρόνου τοῦ πρώτου; ἰσημερία, ἀδελφοί, ὡς ἐδείξαμεν, ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἴσα τμήματα ἀπαρτιοῦσα, καὶ ἰσημερία ἐαρινή· ὅθεν ὁ τοῦ ἔαρος ἐξ αὐτῆς τῆς κτίσεως καὶ τοῦ ἰσοτείαν ἀκαλυπτος. ἱστορήσω ὁ Μωϋσῆς, ὅτι τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἄστρα καὶ τὰ δένδρα καὶ βοτάνας ἡμέσθαι· ἔαρος ἦν σύμβολα ταῦτα, τὰ συμφωνοῦντα τῇ τέχνῃ, οὗ καὶ τάξεως τοῦ Θεοῦ τὰ πρῶτα κλίζοντος. ὅπῃ οὖν πρώτη δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου μετ' ἰσημερίαν ἐγένετο ἕκτῃ τῆς ἰσημερίας ἡμέρᾳ (τῇ γὰρ πρώτῃ ἐκτίσθη ὁ ἄνθρωπος) ὁ δὲ τῆς σελήνης πλησιφαὴς καὶ αὐξητικὸς μετ' ἰσημερίαν ἐδημιουργήθη τετάρτῃ ἡμέρᾳ, ἀφ' οὗ ἡ ἐξ ἀμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου ἔγλυτο, ἀφ' οὗ τὸν τοῦ διορθωσιν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀνανέωσιν ὅπῃ τῆς κτίσεως τοῦ κόσμου ἀναλαμβάνῃ, καὶ ἰσημερίαν, καὶ παρεσκευάσθη τοῦ μετ' ἰσημερίαν, καὶ ἡμέραν ἕκτην σωναγαγὼν, ἵνα ἀφ' πασῶν προσημαίνῃ τοῦ τοῦ παθόντος ἀνάστασιν δείξῃ, καὶ τῆς φύσεως ἀνακτίσεως τὴν ἀναπλήρωσιν. ἀφ' τοῦτο ὁ ἀπόστολος τοιούτοις τοῦ ἀναπλήρωσιν ἐμφαίνων τοῦ τοῦ Θεοῦ μυστηρίου, ἔλεγεν· Εν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, τοῦ εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς. ὁρᾶς πῶς ἀνακεφαλαίωσιν τὴν ἐπὶ γῆς λέγει τοῦ τὰ οὐράνια; ἀνακαίνωσις ἦν τοῦ ἀνθρώπου μυστηρίου καὶ ἀφανισμὸς ἀπὸ τῆς βδελυρίας τῶν οὐρανίων ἀγγέλων εἰς τοῦτον ἐπαναγαγὼν, ἀφ' τοῦ παθεῖν τὸν ἔρωτα ἡμᾶς προμηθούμενος, τί ἄλλο, ἢ ἀνακεφαλαίωσιν ἀγαθῶν προαγματεύεται; ἀφ' καὶ τοῦ χρόνους τῆς δημιουργίας ὅπῃ τῇ ἀφορᾷ τοῦ καλεῖται, καὶ μυστήριον ἔχει ἀκούσαι μέγιστον. ὅπῃ γὰρ δυσερῶς οὗτοι ⟨ω⟩ χρόνοι συμπίπτοιεν κατὰ ⟨ω⟩ πρῶτον ἕξιον εἰς μίαν καὶ τοῦ αὐτοῦ ἑβδομάδα (προέχει ὅτι ἡ πρώτη ἑβδομὰς ἐκείνη κατὰ τοῦ δημιουργίαν, φημὶ, ἐν αὐτῇ εἶχε τοῦ μὲν ἰσημερίαν ἐν ἀρχῇ, ἔπειτα τοῦ πλησιφαῆ σελήνην κατὰ τοῦ τετάρτου ἡμέραν ὑφεστῶσαν, καὶ τοῦ ἕκτου βδόμου, ἐν ᾗ ἐπλάσθη ὁ ἀνθρωπος· οὐ μὴν ἀλλὰ τόν συμβαίνειν δυνατὸν καὶ τοῦ μίαν καὶ τοῦ αὐτοῦ ἑβδομάδα) ὅπῃ δυσερὲς ἦν καὶ δυσπόριστον ἐν μιᾷ ἑβδομάδι καὶ τοῦ πρώτην δημιουργίαν τοιαύτας ὑφ' ἓν καὶ πρώτης συναγαγεῖν, ὥστε Σωδρομῆς τοῦτον προ τοῦ τὸ πάθους οἰκονομίαν ὁ σωτὴρ ἔχοντος, ἵνα τοῦ προκυμβίου αἰτίας κεφαλαίωσιν δείξῃ· διὰ τοῦτο πολλάκις ζητούμενος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων αἱρεθῆναι, μήπω τῆς Σωδρομῆς τῶν χρόνων ἐκπεπληρωκυίας, ὑπεχώρησε. καὶ ἔλθῃ ἐν τοῖς βαΐοφόροις, ὅτε ἠθέλησαν αὐτοὶ συλλαβεῖν ⟨ω⟩ Ἰουδαῖοι, ὁ σωτὴρ ἀνεχώρησε. καὶ τοῦτο ⟨ω⟩ ἀμαθεῖς τὸ μυστήριον διελίαν ἐνόμισαν. ὁπότε ἐν ὑπὸ διελία, ἀλλὰ τῆς Σωδρομῆς τῶν προθεσμιῶν ὑπομονή. ὅτε ἐλθὼν Σωτὴρ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ χρόνους, ὅτι τοῦ ἑβδομάδα προ τοῦ ἀρχαίαν δημιουργίαν ἤρμοσε, καὶ ἰσημερία καὶ πλησιφαὴς σελήνη καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ἐν ᾗ ἔδει τὸ πάθει τοῦ ἀνανέωσιν διεξιέναι Σωδρομα, ὃ τηνικαῦτα ὑπεδίδουσι μὲν ἑαυτὸν τῷ πάθει. ἐπάρας ὁ τοῦ ὀφθαλμοὺς εἰς ⟨ω⟩ οὐρανὸν εἶπε, Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου ⟨ω⟩ υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε· καὶ πρὸς τοῦτο μαθητάς, Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου. οὕτως ὑπομενὴς γέγονε ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πρώτους τοῦ χρόνους τοῦ πρώτους, καθ' οὓς πλασθεὶς διέπεσεν

ἰσ. παρελθόντα

ἰσ. τοῦ τρόπου

ἰσ. ἐς τὸ Σωδρ.

ἰσ. παθεῖν, καὶ τοῦ ἀναστάσεως διεξιέναι

Ερεσ. α. ιβ.

Γεν. ι. α. Ἰωαν. ιϛ. κγ.

σιν τῦ φωτὸς, ἡ αὐα μέσον τῦ σκότους, ὁ διέταξεν εἰς νύκτα; τὸ γὰρ αὐα μέσον εἰς τὰ δύο ἄκρα ποιῖ. ὅπῳ γὰρ πάντα, ὅσα ἐδημιούργ ὁ Θεὸς, ἐν ὡρισμένῃ ἐδημιούργ φύσει, εἰκότως ἡ ἡμέραν καὶ νύκτα ἐκ ὡρισμένῃ ἔ ἴσως ἐχούσῃ πρῶτον ἐδιέγραφῃ, καὶ ἀπ' ἴσας τὸ μέσον, ἐώρα κάλλιστα ἔχον· εἶτ' οὕτω, καθὰ ἤδη φθάσας εἶπον, τῇ χειρὶ σει λοιπὸν ἀφῆκε τῷ αἰῶνα μαλίαν ἐργάζεσθαι. Εἰ μήποτε ὡρῶτη ςάσις ἐν ἴσῳ, γέγονε τοίνυν ἡ ἰσημερία ἀρχὴ τῦ χρόνου τῦ ὡρώτου, ὡς ἀποδέδειλαι. Εἶτα μῖ ἰσημερίαν, σκόπει ὃ λέγω, τετάρτῃ ἡμέρᾳ γέγ ἥλιος καὶ σελήνη. ἰσότης ἰσημερίας εἰσὶν οἱ φωςῆρες. ἐκίνησε ἡμέρᾳ πλατεῖ ⟨ω⟩ ἀνθρωπον· καὶ ἐπειτα τῇ ἑβδόμῃ καταπαύει ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων. τῇ ὀπιθέσῃ, ἥπις ἐςὶ καὶ ὡρώτη, οἷα τελειωθὲν λοιπὸν τὸ σύμπαν ἀφῆκεν ἐν τάξει φέρεσθαι. τηρᾷ δὴ γὰρ τέτων τηρωμένων καὶ τῆς σῆς μιμήσεως ὡδαςάσης βιδεκιμῆσαι ⟨ω⟩ ἑρμηνεύσῃ λόγῳ. ἐποίησεν οὕτω ⟨ω⟩ ἄνθρωπον ὁ Θεὸς, ἐν ὡς Θεὸς ἀγαθὸς τοσοῦτον καὶ τηλικοῦτον ἐποίησε ⟨ω⟩ ἄνθρωπον. μὴ γὰρ ὅρα αὐτῦ τὴν ἀβελτηρίαν, ἀλλὰ τὴν ὡρώτην φαντάζου κατάςασιν. ἐν γὰρ κατ' εἰκόνα αὐτὸν ἐαυτῷ ἐποίησε. καὶ ἵνα δείξῃ αὐτῦ τὴν φύσιν τοῖς ἄγροις ἀμηχανωμένοις, ἐμφαίνει, ὅτι καὶ γυμνὸν ἔθηκεν ἐν τῷ ὡδαδείσῳ τολῆς ὁ χρήζοντα. ὡσπέρ γὰρ ὕδωρ ζωοποιὸν τῇ ὄψει, ἵνα καὶ σκέπης δίκην ἄνθρωπος. ἀλλ' ἡ γραφὴ μάρτυρῖ, ὅτι ἐποίησε ⟨ω⟩ ἄνθρωπον, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ ὡδαδείσῳ, ἐ ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, καὶ οὐκ ἠμύοντο. ἀλλ' ὥσπερ ἥλιος ἐ σελήνη τῇ ἑαυτῶν γυμνώσει ἐγκαλλωπίζον), οὕτω δὴ καὶ ὅτι ἠφείθησαν τῇ φυσικῇ ἀνθρωπείᾳ ἀνωφελίζεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τὸν ὄφιν εἰσιεγκάμενος ὁ Θεὸς, καὶ ἀδεσδίαςον αὐτὸν ἐν τῷ ὡδαδείσῳ καταςησάμενος, τῶν τε χαίτων πλουσίως αὐτῷ μεταδοὺς, καὶ τὴν αὐτῦ αἴθησιν κτῖ τὸ δίκαιον ἐπιζήτει, καὶ ὑπακοῇ τιμᾶσθαι τὴν χάριν ἐδίδαξε. καὶ ὅπῳ εἶδεν ὁ Θεὸς, ὅτι ἀδυνάτει αὐτῷ συμφυλαχθῆναι τὸ δωρεὰν, εἰ μὴ καταφυγῇ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς τὸ διδόκοντα Θεὸν, νόμον αὐτῷ φέρειν ὠείζει τῆς φύσεως, ἵνα μνήμῃ καὶ βοηθείᾳ τῦ νομοθέτου, οἷα ἀγαθοῖς ποτὲ φαρμάκοις φυλάτῃ). ἐ ἀβαιάσῃ μὴ αὐτῷ τηρωμένου τὸν νόμον κατὰ παρέλλε), βάιατον ὁ ὡδαβαίνος. ἀλλὰ τέτων ὕτως ἐχόντων γέγονε τὰ γλωμένα, καὶ φθόνῳ τῦ διαβόλου πεισθεὶς ὡδαβῆναι ⟨ω⟩ νόμον ὁ ἄνθρωπος, φθαρτὸς γέγ, καὶ ἔξω πίπτει τῦ ὡδαδείσου· καὶ λοιπὸν εἰς πλῆθος δυς, βίον τε κλινωόδη ἔζη, καὶ ἀθείας τε καὶ ἀκολασίας δοχὴν ἐγένετο. καὶ διὰ τέτο ὡρόφηται ἐδόθη, καὶ ὡρὸ τῆς ὡρώτης αὐτῦ ἀξίας, καὶ μῖ ζῶντα ἀναλλοιότητος· Ἄνθρωπος δὲ πρὸ μὲν ὤν, οὐ ζωῆκε· ὡδαπαναβλήθη τοῖς κτίνεσι ζοῖς ἀνόητοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. τέτων δὴ οὕτως ἐχόντων καὶ ἀπολλυμένης τῆς φύσεως, βυλητὴς ὁ μονογενὴς ὁ ἱὸς τῦ Θεοῦ ζωὴ παντελῆ γνώμῃ ἐπέμαγαγεν ⟨ω⟩ ἄνθρωπον, καὶ τῆς ἐπιρτημένης δίκης ἀζαρπάζειν αὐτὸν, καιρὸν τῆς βοηθείας καὶ ζόπον ὁπτικὸν· καιρὸν μὲν, ἵν' θυκαίρως ὁπτιζῆ ρὸς τὴν ἴασιν· ζόπον δὲ, ἵνα καταλλήλως αὐτὸς ρὸς τὴν ἐκκαθάρσεως ἀποκατάσασιν γλύπται· ἐ δὴ γλυόμενος ἄνθρωπος, μῖ τῦ μένειν Θεὸς, ὃ παγκόσμιον πάθος ὑπέμεινεν. Εἶπον πολλάκις ὠεὶ τέτου τῦ ῥύματος. πολλὰ ἔλεγεν ὡρὸς ἐξ αὐτῶν τῶν Ἰουδαίων ρὸς Ἰουδαίους, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων ρὸς Ἕλληνας ζῶν ἀποδείξεις ποιούμενος, καὶ ἀπὸ ζόματος τέτου ὃ σφάλμα καὶ καθαρτικὸν καὶ δαιμόνιον ἐκ κινδύνων καὶ ἐλέγχων καὶ πάσης αἰσχρότητος τοῖς ὡρογμασιν ἐμφαίνων· ἵνα μὴ πάλιν ⟨ω⟩ ρὸς ἐκεῖνον ἄρτι ἀναλαβὼν λόγον, ἐμπρόσθεν ἐμαυτὸν ρὸς ⟨ω⟩ ρεχείμενον τῦ λόγου εἱρμόν. ὅπῳ οὖν ἠθελήθη ὁ μονογενὴς ἱὸς τῦ Θεοῦ ἀνάςασιν τῷ ἐκπεπωκότι ἀνθρώπῳ ποείσασθαι, καὶ ἀναιρέσασθαι τέτον, καὶ τὰ πάθη τῷ ἰδίῳ ὅτι ⟨ω⟩ ὡρῶτον ἀναχύσας ζόπον, βλέπε τί ὡρόφη. ὅπῳ αὖθις ἰὼ τῦ ὡρώτου δημιουργὸς, ἐμιμήσατο αὐτῦ καὶ πίσωσιν ἔλ θεραπευτὴς ὅτι διορθώσει ὅλης τῆς φύσεως. ὡρόσαγε μὴ τῷ πάθη ἑαυτοῦ, ὅλον ὃ χρόνον ὡδαλαμβάνῃ ρὸς ἀνανέωσιν, ὅπερ καὶ ρὸς τὴν κτίσιν πρέπειλεν· ἵνα καὶ ὃ τέλος τῇ ἀρχῇ σύμφωνον φάνται, ἐ ὁ ζόπος τῦ δημιουργῦ ὁ αὖθις. ἠθελήθη

λήθη

Λογ. μα. ις.

ἐμπεῖκται κωλύσεσιν αὐτῶν. τοῦτο δὲ προφητικὴ λόγιον κατέβαλε τὴν τῶν Ἰουδαίων πλάνην, καὶ ἐρημίαν σωτῆρος, ἐρημίαν προφήτου τοσοῦτον τοὺς σώζοντας, καὶ ζῶντας τῶν ἰδίων σοφῶν παραδόσεις ἀφαίρουσαν, καὶ τὰ τοῦ νόμου λοιπὸν ἐκπεσεῖν δίκαιον. ὡς οὖν τὰς γραφὰς μετεκίνησαν, καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῶν σοφῶν ἐκείνων ἠθέτησαν, εἰκὸς ἦν τοσοῦτον πεισθέντας μεταβολῆς ἐπ' ἀληθείαν τρόπον τινὰ ἀνδρῶν καὶ ἀρχόντων, οὕτω καὶ τὴν προθεσμίαν τοῦ πάσχα διέφθειραν. ἔχομεν μάρτυρας σοφοὺς Ἑβραίους, τὸν Φίλωνα καὶ Ἰώσηππον, καὶ ἄλλους τινάς, οἵτινες ἐν τοῖς οἰκείοις συγγράμμασι βεβαιοῦνται, ὅτι ἡ δυὰς ἀκριβῶς ἄλλως ὁ πάσχα ἦν θύεσθαι, ἢ μετ' ἐαρινὴν ἰσημερίαν ἐτίθεσαν. καὶ ὁρίζονται οὗτοι διὰ ἑκάστην ⟨ϟ⟩ τοιοῦτον εἶρμὸν τετηρῆσθαι μέχρι τῆς ιδ' σελήνης πεπαρεσκευδεκάτης, ὡς πολλάκις ἐῤῥέθη. οὗτοι σαφῶς, ὡς πάντες Ἰουδαῖοι ὁπίσαν), μέχρι ὁ παῖς τῶν σωτηρίων ἐγένοντο, πολλῷ τῷ μετέπειτα χρόνῳ βιώσαντες· ὥστε δῆλον εἶ), ὅτι ἡ ὁ σωτὴρ ἐν τῷ πάσχα τῶν Ἰουδαίων ἔπαθε μετ' ἰσημερίαν. ἔχεις τοίνυν ἡ ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν σοφῶν Ἰουδαίων ἐν νῷ ἀποβλέπειν, ὅτι ἀρχῆς μετ' ἰσημερίαν πεπαρεσκευδεκάτης σελήνης ὁ πάσχα ἔδει τοσοῦτον τελεσθῆναι. ἔτι μοι ἰσάσατε πάλιν, εἰ ἐκ τούτου δέχεσθε ὁ προκείμενον. λοιπὸν γὰρ Ἰουδαῖοι ποιοῦσι ὁ πάσχα μετ' ἰσημερίας ἀδιαφόρως, ἐκεῖνος εἰ μὴ ἐμβολίμου μηνὸς ἐσόντος ἀκουσίως μετ' ἰσημερίαν παραπεσοῦσι. τοῦτο δ' οὐκ ἔστι σκοπός, ἀλλ' ἁπλῶς τὸ συμβάντος. αὐτίκα γοῦν νῦν εἰς ὁ ἐσεσθαι προ' ἰσημερίας ποιοῦσι, ἐκ κατηγορῶνται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων σοφῶν παραβάται τοῦ χρείσματος. ἔχομεν δὲ ἡμεῖς τοῦ μυστηρίου τὸν ἐμὸν ἀσύλητον. ὁ μὲν γὰρ χρόνος, καθ' ὃν ἔπαθεν ὁ σωτὴρ, οὐκ ἠγνόηται. ἐκ γὰρ ὑπομνήματα τὰ ὑπὸ Πιλάτου προσῤῥίπτα καὶ τῶν προφητῶν σαφεῖ τὸ πάσχα. ἱστόρηται γοῦν, ὅτι τῇ προ' ὀκτὼ καλανδῶν ἀπριλίων ἔπαθεν ὁ Σωτήρ. αὕτη γοῦν ἡ προθεσμία μετ' ἰσημερίαν ζωίζεται, καὶ τῆς ἀκριβοῦσι καταλήπται. καὶ ἔχε τοῦτο ⟨ϟ⟩ χαρᾶτα, ἵνα ἴδῃς ὅτι Χριστὸς ὁ ταύτῃ τῇ προθεσμίᾳ ἔπαθε, καὶ ἵνα εἰδὼς τηρῇς ἀεὶ μετ' ἰσημερίαν ποιῇ ὁ πάσχα Χριστοῦ μιμούμενος, ἐκ φεύγῃς μὴ τὸν τῶν αἱρετικῶν παραιτούμενον, ζητῶν δὲ ταύτας τὰς αἰτίας τῶν χρόνων. πεισόμεθα δὴ ταῦτα ἀπαιτήσαντες κατὰ τόπον, ἵνα ἁρμονίαν δείξω τοῦ μυστηρίου πρὸς τὸν ἀρχαῖον κατάστασιν. ἔπαθεν ὁ Χριστὸς μετ' ἰσημερίαν, ἐκ τῇ παρασκευῇ ἔπαθεν, ὡς ἴσμεν, καὶ αἱ γραφαὶ μεμηνύκασι. παρεσκευδεκάτῃ ⟨ϟ⟩ σελήνῃ τῆς παρασκευῆς σωτηρίους οὔσης. ὁ γὰρ τῷ πάσχα τῶν Ἰουδαίων ἔπαθε· ὁ δὲ πάσχα τῶν Ἰουδαίων τότε πάντας τοὺς χρόνους πρὸς ὃ παῖς ζωοῦται, καὶ ἰσημερίαν προλαμβάνουσαι, καὶ παρεσκευδεκάτην ἐσομένην, καὶ παρασκευὴν καὶ σάββατον ἐκ κυριακὴν ζωαρμοζόμενος. ἀλλὰ τί ταῦτα λέγεις, καὶ τίνος ἕνεκεν, ἵνα ὀφείλω λέγειν, καὶ εἰκότως τῶν προκειμένων τὴν λύσιν ἀποδοῦναι, οὐκ ἀπὸ γλώττης ἐμῆς χαλαζομένου τὸν λόγον, ἀλλ' ἀπὸ πιστῶν προγεγραμμάτων πιστοῦ δεικνυμένου τὸν λόγον. ὅτι μὲν γὰρ ἡ ἰσημερία προέσχηκε τὸν ἀληθῶς προφήτην χρόνου, τοῦτο δῆλον ὅτι τῆς τοῦ Θεοῦ δημιουργίας ὄντι. προῆτον μὲν γὰρ μέλλω ζητεῖσθαι διὰ ⟨ϟ⟩ προῆτον χρόνον· ὁ δὲ προῆτος χρόνος ἐκλέγει ὀφείλει ἔχειν τὴν προήτην ἡμέραν καὶ νύκτα ἐν ἴσῳ διαταθεῖσαν. οὐδὲ γὰρ ἄλλη ἁρμόσει ἐκλέγειν τοῦ προήτου χρόνου, ἢ ἰσότης τῶν εἰρημένων. ἔδει γὰρ δημιουργεῖσθαι μέλλοντος χρόνου, καὶ ἡμέρας ἢ νυκτὸς ἀρτιπαραλημομένων, καὶ ἐπαρξεῖς τούτων ὁρισθείσας διεξιέναι ἐν ἴσῳ· εἶθ' ὕστερον τὴν κλίσιν τῶν αἰωμαλίαν ὑπεισαπιέναι. εἰ γὰρ ἡ κλίσις ὁ αἰωμαλὸν ἔχει, ἡ δημιουργία ὤφειλε τὴν ἰσότητα διέξαι. ὅμως ἢ βούλεσθε τοῦτο ἐκ τῆς γραφῆς παραξῆσαι. Ἐν ἀρχῇ, φησι, ἐποίησεν ὁ Θεὸς ⟨ϟ⟩ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. εἶτα ἐπάγει, ὅτι σκότος ἦν, καὶ φῶς οὐδέπω ἦν. καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς. καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους· καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. ἔχεις τοῦτον ἡμέραν καὶ τοῦτον νύκτα. ἦ γάρ; φασὶν εἶπεν ὅτι καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέ-

σον

Ἰσ. Σωαρμοζόμενος

δικαίτιῶ. αὐδίκαιος γὰρ εἰ συμβαίη παραρεσκαιδεκάτιῶ καὶ σελίνῳ πρὸς ἀδοῖς ἐμπεσεῖν, μήπω ἐσχάτος ὁ φόβος, ἀλλ' ἔτι ἔσται καὶ τούτου τοῦ παραρεσκαιδεκάτου δέ. ⟨W⟩ ἡλιακοὶ φόβοι μείζονα τὰ ἀσεβήματα ἐργάζονται, ἵνα σωδρομῆς γνώμης τὸ τε φόβου μέτρου, καὶ ἡ παραρεσκαιδεκάτης καὶ σελίνου, δόξωσιν ἀπὸ τίζειν ὁ βούλημα. ἀκούω, ἀδελφέ, ὁρᾷς ὅτι καὶ Ἰουδαῖοι τὸν ἀσυδάζουσι, καὶ κοινὸν ἡμῖν τὸν ἐχθρὸν ἔχουσι, ὁ μὴ ἴδιον ἡμέραν ζητεῖ φόβου τοῦ τελευταίου, ἀλλὰ χρόνους πολλούς. παραρεσκαιδεκάτη ἡ αἵρεσις ἐστὶ σῶν Ἰουδαίοις ποιοῦσα τὸ πάσχα, καὶ αὐτοῖς ὁ αὐτὸ σχῆσιν πεποίηκεν. Ναυαπάνοι δοκοῦσιν ἄλλως πως τὰ καθ' ἡμᾶς ἡρέμα μιμεῖσθαι, ἀλλοίοις μὲν καὶ αὐτοὶ τῇ προθεσμίᾳ τῶν Ἰουδαίων· καὶ πρόφασιν μὲν καὶ αὐτοὶ νομίζουσι, καὶ παραρεσκαιδεκάτου καὶ σελίνου τοῦ πρὸ ἐκείνου μεταδιώκοντες. ἀλλ' ἀκριβῶς τοῦτο γνῶσεται· ἀλλ' ὅταν ἐν τούτοις γένωνται, καὶ ὅτι τοῦ πεντημέρου ἔρχονται, εἰ καὶ μάλιστα ἀκύρως, καὶ ἀ καθ' ἁρμονίαν ἐκκλησιαστικὴν, ὡς ἐλέχθησαν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη αἵρεσις τῶν Μοντανιστῶν, ἥτις δοκεῖ μὲν ἀποδύεσθαι τὸ μετὰ Ἰουδαίων πιφαύσκειν, ἀφέστηκε δὲ σῶν καὶ τούτου καὶ τῆς ἐκκλησίας εἰς ἴδιον κίνδυνον. παραρεσκαιδεκάτου γὰρ μόνος τοῦ φόβου φυλάττει, τουτέστι, μόνος ἐσόδρια κατ' Ἀσιανούς, ἀ παραρεσκαιδεκάτου ἡ σελίνου· οὐκ οἶδα πόθεν λαβοῦσα τοῦτο ⟨W⟩ δεσμόν. ὁ μὲν γὰρ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ τοῦ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, παραρεσκαιδεκάτου ἐχούσης τῆς σελίνης, ὁ μὲν τοῦ φόβου, ὁ δὲ τούτου τῇ παραρεσκαιδεκάτῃ, ὁ τοῦ πάσχα τῶν Ἰουδαίων ὁ Χριστὸς ἐτάφη. πόθεν οὖν αὕτη ἡ δυσώνυμος αἵρεσις τοῦ παραρεσκαιδεκάτου ἀπὸ τοῦ ἡλιακοῦ μόνος, οὐκ ἀπὸ τοῦ σελινιακοῦ εἴληφεν; ἢ δῆλον ὅτι τοῦ ἀπατήσαντος δαίμονος. πλὴν καὶ αὐτὴ εἰ καὶ πέπωκε τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀριθμοῦ, ἀλλ' ὅμως ἔνδον ὅτι τοῦ πεντημέρου ἥκει. καὶ ἐρρῶσθω μοι αὕτη. ὅπως δὲ εἰδῆτε ὅτι πᾶσα αἵρεσις αὐτοῦ δεῖται τῆς προθεσμίας ζωναγατεῖν πλέον ἢ ἔλαττον, δεῦρο λοιπὸν ἐλέγξαι σοι Ἰουδαίους τούτους, εἰθ' οὕτω σοι αἰτήσας τῆς τῶν Χριστιανῶν ζωναγωγῆς ἄξιος φανῇ. ἔφηκεν ὅτι τῆς ἐκκλησίας αὕτη ἡ προθεσμία τοῦ πάσχα, ἰσημερίας ἐαρινῆς, παραρεσκαιδεκάτη μὲν τοῦ καὶ σελίνου, πεντημέρου δὲ, σαββάτου, κυριακῆς. τούτων δεῖ ⟨W⟩ τίνων χρῄζομεν, ἢ οὗτος κυρίως ἦν; οὐ καὶ χαμαίτυπα ἄλλως, ἀλλὰ καὶ προδόσει αὐτοῦ τοῦ Μωϋσέως, τῆς καὶ σελίνου παραρεσκαιδεκάτης κατ' ἰσημερίαν φυλαττούσης. ἔχω μάρτυρας σοφοὺς Ἑβραίους. οὐ γὰρ τῇ τῶν νεῶν Ἰουδαίων ἀφροσύνῃ προσέχομεν (πόθεν γὰρ τὰ τοῦ λόγου δίκαια ἐξηφάνισαν αὐτοί) ἀλλὰ τῶν σοφῶν Ἑβραίων ἱστορικῶν ἀκούειν προσῆκε, καὶ ἐκείνων διάγνωσιν τιθέναι ἐψηφοῦ δείζειν· καὶ ἐκκηρύττειν μὲν τούτους ὡς παραλόγους, σωτηρίαν δὲ ⟨W⟩ ἡμέτερον λόγον, καὶ κεῖθεν ἰσχυρὰς μαρτυρίας. Ἰουδαῖοι μὲν γὰρ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐξεχορήσαντο. αὐτίκα γοῦν ἓξ τὰς γραφὰς δύο ἓξ ἑβδομήκοντα σοφῶν μεταδιώκοντων ἠθέτησαν. ποῦ τοι γὰρ Ἰουδαῖοι πρὸς τὸν ἑπτάτευχον ἱστορίαν προλίπωσι, ἀρχαῖοι, πρὸ τῆς τῶν ὀγδοήκοντα πρεσβυτέρων οὐσίας, ἀεισπάθως κατὰ ἀρίστων ὀξυλεγόμενοι πρὸς τὸν μεταβολὴν τῶν γραφῶν, ἐπὶ καὶ τότε τῶν Ἑβραϊκῶν χαρακτήρων οὐσῶν εὐδοκίμων. καὶ ἐδοκιμάσθη ἡ ἑρμηνεία, καὶ ἀρχαὶ κατὰ πάντων τῶν Ἑβραίων ἐτέθησαν, εἴ τις τὸν ἑρμηνεύσαντα ἐδιώκησεν. καὶ τοὺς μὲν ἀφ' ἑαυτῶν ἡμῖς προεκπολεμήσαντας λέγοντος, Ἐπὶ στόματος δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα, οὐκέτι ὁ δύο, ἀλλ' ὅτι ἑβδομήκοντα δύο μαρτύρων τὸν μεταβολὴν ἀσυμείωτον. ἀλλ' εἰς ὅσον μὲν οἱ σοφοὶ προέκοψαν τῶν Ἰουδαίων, τὰ τῆς μεταβολῆς ἐκφεύγετο· γνωρίζοντος δὲ τῆς προθεσμίας τῆς τῶν ὀγδοήκοντα, ἀπιστεῖται προδόσει Ἰουδαίοις πάντα καλλή. προφήτης ἐστὶν ὁ κηρύττων· Ἰδοὺ δὴ Κύριος Σαβαὼθ ἀφελεῖ ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἰσχύοντα καὶ ἰσχύουσαν, ἰσχὺν ἄρτου καὶ ἰσχὺν ὕδατος, γίγαντα καὶ ἰσχύοντα, καὶ ἀνδρὸς πολεμιστὴν, καὶ δικαστὴν καὶ προφήτην, καὶ τοπαστὴν, καὶ πρεσβύτερον, καὶ σοφὸν ἀρχιτέκτονα, καὶ συνετὸν ἀκροατὴν· καὶ δώσω νεανίσκους ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ

ἴσ. ἐκπίπτω

χ. ἰσχ. ὕστ.

Δευτ. ιθ. ιε.

Ησ. γ. α

ἀγωνιζόμενος, ὑπὲρ τοῦτον ὅλους τοὺς πολεμίους, μᾶλλον δὲ τοὺς ἀοράτους δυναμένους τοὺς ὁρατοὺς, ὡς δὴ τοὺς ἡμετέρους οἰκήσοντες ἐχθρούς· δυάσηται καὶ πᾶς αὐλὸς δὲ ὑπὲρ ἡμῶν δέηται, καὶ χάρισαι ἡμῖν ἅπασι μὲν Μωσέως τοῦ φιλίου τοῦ δικαίου, ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ριϛ. ΕΙΣ ΤΟ ΑΥΤΟ ΠΑΣΧΑ ΛΟΓΟΣ β. ΚΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ.

Ex Mſs. Epiſcopi Philadelph. Venetys.

ΧΘὲς μὲν, ἀδελφοὶ, περὶ τῆς προφητικῆς τοῦ ἁγίου πάσχα παρὰ ὀλίγον ἐλαλοῦμεν· καὶ ὅπερ ἔδοξεν ἀμφιβολία τις γίνεσθαι, ἐσημάναμεν ὑμῖν τὴν αἰτίαν τῆς ἀναβολῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι προ πολλοῦ οὔτε τοῦ ἀμφιβολίου ἠγωνίσαμεν, οὔτε τοῦ προφητικοῦ· καὶ περὶ τούτων ἀρκούντως ἐρρήθη, εἴγε ὁ μνήμων τῶν εἰρημένων τοῦ δυνάμενος εἶχεν· ἤπιστάμεθα δὲ εἰπεῖν σήμερον τὸν αἰτίαν τῆς πρόλυσης. Ἐπεὶ δὲ ἡ τοιαύτη διήγησις ἀπαιτεῖ ὅλου τοῦ περὶ τὸ πάσχα τόπου τοῦ θεωρίας, βουλόμεθα, ἐὰν ὁ Κύριος βάλληται, μιᾷ λαβεῖν τοῦ ὑστέρου, καὶ, ὅσα δυνάμεις, ἀξιπεῖν τὸ μυστήριον τὰ θεωρήματα. καὶ ἐπεὶ πολλὴ καταδρομὴ τῶν σοφῶν τῆς ἀγροικώτητος τῆς ἀληθείας τοῦ φύσει, καὶ αἱρετικοὶ ἀπεκρίθησαν φαίνοι), καὶ Ἰουδαῖοι ἐπαχθέλλοι) πάσχα τελεῖ, χειρίδωσι δὲ μάνον τὸ μυστήριον τοῦτο ἔστι, καὶ ἡ τοῦ μυστηρίου τελετὴ παρ' ἡμῖν μὲν ἀκριβείας ζωΐσα), ἀλλ' ἀπόρρωτον τε σκιάν σκοτόμους μυαθλῶναι, καὶ ἀπαμφιάσαι τοῦ σύγχυσιν ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου, καὶ οὕτως ἐκείνου χρέους εἰπεῖν τοῦ Δεσπότου, καθὼς καὶ δῶ ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ. πολλάκις γὰρ ἐθαυμάσαμεν λεγόντων τινῶν, πῶς ἐν ἑβδομάδι μὲν τὸ σωτῆρος ὁ ὡρισμένη ἡμέρα τελεῖται (παρὰ γὰρ, ὡς πάντες ἴσμεν, παρὰ ὀκτὼ καλανδῶν ἰανουαρίων καὶ Ρωμαίοις) δοφανία δὲ ὡσαύτως (καὶ αὐτὴ γὰρ ἐπιτελεῖται ἡμέρα ὡρισμένη, τεσσαρεσκαιδεκάτη τετάρτου μηνὸς καὶ Ἀσιανοῖς) καὶ μάρτυρων δὲ ὡσαύτως μηνὶ μὲν ἐπιτελοῦντες παρὰ ἡμῖν ὡρισμένῳ ἀριθμοῦμεν τὰ ἀναμνήσει, ὅτι δὲ τὸ πάσχα οὐχ οὕτως ἔστιν ὁ λόγος; ὅπου οὐ μιᾶς, οὐδὲ ἁπλῶς συμβαινούσης ἡμέρας ἔστι τὸ μυστήριον, ἀλλὰ πολλῶν παραλήψεων καὶ δόσεως ἀναγκαίως εἰς τὸν τόπον παραλαμβάνομεν δόξαν τῆς θεωρίας αἰτιατέον. τηροῦμεν γὰρ καὶ τροπὴν μείωσιν καὶ τροπὴν μείωσιν ἀληθῶς τὸ τροπὸν χρόνου, ὃς ἐξ ἑαρινῆς ἰσημερίας γινομένης). ὁ γὰρ τροπὴν μείωσιν τηρῶν, ὀφείλει ἰδεῖν καὶ τροπὴν χρόνου, δι' οὗ καὶ τροπὴν μείωσιν σημαίνει). πάλιν τε ὁ καὶ τροπὴν χρόνου παραλαμβάνων, τὸν ἔρχεσθαι ὀφείλοντα τροπὸν χρόνου ἰδεῖν, οὐκ ἄλλην τινὰ ἢ ἰσημερίαν ἑαρινὴν, ὡς προείρηται ὑπεδείξαμεν. ὅπερ δεῖν δὲ τροπὴν χρόνου τηροῦμεν, καὶ ἰσημερίαν, καὶ μὴ τοῦτο καὶ σελήνης πεντεσκαιδεκάτην, δὲ ζωὴν τούτου τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου, τουτέστι, παρασκευὴν, σάββατον, κυριακὴν, καὶ ἀδυνατοῦντος ἐστιν εἰς χρόνου τούτων λιπόντος ὑπιτελεσθῆναι τὸ πάσχα, ἀφ' οὗτο μὲν οὐ δυνάμεθα μίαν ἡμέραν ὡρισμένην πρὸς τὸ μυστήριον τοῦ πάσχα παραλαμβάνειν, ἀλλ' ὅλης ταύτης δὲ προθεσμίας ζωαγαγόντες ἀπριβίζομεν τὸ σωτηρίου πάθους τοῦ θεωρίαν. βούλεσθαι δεῖν πρὶν ἔλθῃ τοῦ θεωρίαν τῆς ἰσημερίας μυστικὸν οὖσαν, καὶ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης καὶ σελήνου· καὶ τούτων τῷ μυστηρίῳ συμβαλλομένων, καὶ πάλιν τὸ τελῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγίου ἀριθμοῦσαν πρὸς τὸ πέλος τοῦ μυστηρίου, πρὸ τοῦ εἰπεῖν τοῦ ἔξω τῆς Ἰουδαίων ζωὴν καὶ τούτου ἀλόγως ὑπισυμβαίνων· ἔνθ' ὕστερον ἀφέξομαι τῆς σκληρότητος μυστηρίου τοῦ καθεστῶτος. καὶ γὰρ καὶ αἱρετικοὶ, εἰ καὶ ἐσφαλμένως, ἀλλ' ὅμως ἀξέχονται. οὔτε γὰρ Ἰουδαῖοι μίαν ἡμέραν ἐμποιοῦσιν πρὸς τοῦ τὸ πάσχα πλεσιουργίαν τηροῦσιν, ἀλλὰ καὶ μείωσιν, ὡς εἶπον), καὶ καθ' ἕλιον καὶ σελήνου παρασκευὴν δεκάτου.

πῦρ, ᾠδὴν καταπέμψει τὸ πνεῦμά μου εἰς τὰς χεῖράς σου. κλονισθήσονται γὰρ τῶν ὅλων καὶ δονηθήσονται σεισμῷ, τῶν φόβῳ πεμφθέντων παλιδρομήσοντες τὸ θεῖον πνεῦμα τοῦ θεοῦ ψυχούμενον καὶ ζωοποιούμενον καὶ σπερχόμενον, πάλιν ἔσται τὸ πρῶτον, ὡς τῆς θείας ἀναστάσεως τῆς ἐπὶ πάσι τὲ πέμπτης καὶ ὡς τοῦ ἁγίου πάσχα τῶν πρώτων ἀπλανοῦς σωτηρίους. ὦ μανίας μείζονος ἀληθῶς δι' ὅλων ὅλας. ἐγείρασάτω σε τὸ πνεῦμα ⓦ οὐρανοί, ὁ ᾠδήσας τῷ ψυχικῷ (σήμερον γάρ, φησι, ἔσομαί μετὰ σοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ) τὸ δὲ αἷμα ἡ γῆ. μεμέρισται ὁ ἀμερής, ἵνα τὰ πρῶτα σωθῇ, ἵνα μηδὲ ὁ κάτω τόπος τῆς θείας ἐπαθημίας ἀμύητος ἢ εἶδος μὴ αὐτοῦ ἐκ εἴδωλον, φωνῶ ὃ αὐτὸ ἐκύσατο. ἔλυσε μὲν οὖν καὶ παράδεισος ⓦ βίου σοῦ τοῦ θανάτου δεσμοὺς ἐξουσίᾳ χειρώθρους βασιλικῇ, ὡς τὸ Λάζαρε δεῦρο ἔξω, τὲ, ἡ πᾶς ἐγείρου· ἵνα αὐτὸ καὶ τὸ ἐνδυόμενον ἐπίσαχτικὸν δηλωθῇ. δι' ὃ δὴ καὶ ὅλην ἑαυτὴν φέρων ἔδυσε τῷ θανάτῳ, ἵνα τὸ ἀνύφαντον θεῖον, καὶ ὁ ἄπλητος δεσμὸς ὅλως ἐν ἑαυτῷ τεχρωθῇ. τῷ διαφθαρτῷ σώματι ἐζήτησε πάντα χοῦ τὰς ἰδίας ἕξεις, μήπου ἡδονή, μήπου ὀργή, μήπου παράδοσις, μήπου ὅλως ἡ παλαιὰ ἁμαρτία ἡ τοσήτη τῷ θανάτῳ ζυφή, κἀκεῖσε γάρ, φησι, τῷ θανάτῳ ἡ ἁμαρτία. ὡς ὃ ἐσθὴς ὧδε ἴσχει τὲ αὐτῷ θανάτου. θρεπτικοί, ὅλως τὲ ἑαυτῷ κλεισθεὶς τὲ ἀνέῳξε λυθεὶς, ἅδης ἑαυτῷ θανάτου ἐγήγετο, ὡς ὃ καὶ πολλοὶ τῶν δικαίων διαγελιζόμενοι τὲ τοσοῦτον καὶ ⓦ τὸ δύνασθαι τοσοῦτον ἐκ τῶν νεκρῶν. ὁ ὃ καὶ τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τοῦ χλῶ τοσοῦτον ἐμείνεν. ἐώρατο, ἵνα ὅλην καὶ πᾶν σώσῃ τὸν ἀνθρώπων γένος, τὸ τοσοῦτον νόμου, δι' ἑαυτοῦ ζάχα ὃ καὶ ἵνα ἐλόκληρον ἐξανάστήσῃ τὸ ζῷον, ψυχῇ, καὶ πνεύματι, καὶ σώματι, καθὰ τοῦτο καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. δύνασθε ὃ οὖν τοσοῦτον ὁρῶσιν αἱ γυναῖκες. ὡς γὰρ τοσοῦτον τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐν κόσμῳ ἦλθε γυνή, οὕτω καὶ τοσοῦτον τῷ κόσμῳ ζωὴ ἐπαγγέλλει. διὸ καὶ ἀκούουσι τῷ ἱερεῖ φασὶν γυναῖκες, χαίρετε, ἵνα ἡ τοσοῦτον λύπη διὰ τῆς χαρᾶς τῆς ἀναστάσεως· καὶ τοῖς ἀπιστοῦσιν ἵνα αὐτὸ ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις πιστευθῇ μὴ σώματος. ὡς ὃ ἄλλο τῷ εἰκότα ἐν ἑαυτῷ φέρων ἐνεδύσατο, καὶ ⓦ παλαιὸν ἄνθρωπον ἀναστηλοπάθησε μετετίθησεν εἰς ⓦ ἑτερόμορφον ἄνθρωπον, τότε ζωοποιεῖται αὐτῷ καὶ ἡ εἰκὼν συγκεκραμένη εἰς σὺν οὐρανίοις. βλέπουσαι ὃ αἱ δυνάμεις τὸ μέγα μυστήριον, ζωοποιούμενα τὰ ἔθνη ἄνθρωπον ἐν Θεῷ, ἐγκελεύονται ἑαυτοῖς μὴ χαρᾶς ταῖς ἄνω γραπαῖς, Ἄρατε πύλας ⓐ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. αἱ ὃ ὁρῶσαν τὸ καινὸν θαῦμα, ἄνθρωπον συγκεκραμένον Θεῷ, ἀποροῦσι καὶ λέγουσι· Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; αἱ ὃ πάλιν ἐρωτηθεῖσαι αὐτὰ πεκρίνατο, Κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, ἰσχυρὸς καὶ κραταιὸς καὶ δυνατὸς ἐν πολέμῳ. ὦ τῆς χορηγίας τῆς μυστικῆς· ὦ τῆς πνευματικῆς ἑορτῆς· ὦ πάσχα θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ ὁδὸν σαι μέχρι γῆς, καὶ ἀπὸ γῆς πάλιν ἀναβαῖνον εἰς οὐρανούς· ὦ κρατῆρ τῶν ὅλων ἑορτασμα, κοσμικὸν πανηγύρισμα· ὦ τῆς πρώτης χαρᾶς καὶ τιμῆς καὶ ζυφῆς καὶ τρυφῆς· δι' ἧς ὁ μὲν σκοτεινὸς θανατος κατελύθη, ἡ ὃ ζωὴ τοῖς ὅλοις ἐφωτολώθη, καὶ ἀνεῳχθησαν πύλαι οὐρανῶν, καὶ Θεὸς ἀνθρώπους ἐφάνη, καὶ ἄνθρωπος Θεὸς ἀνέδη· δι' ὧν ἐρράγησαν ᾅδου πύλαι, καὶ κλῆθρα ἐλύθησαν ἀδαμάντινα. καὶ ὁ μὲν κάτω δῦμις ἀνέῳξε τῶν νεκρῶν, διαγελιζόμενος τοῖς ἄνω πληρώμασιν, ἀπὸ γῆς ἀπιδὼν χορεύς. ὦ πάσχα θεῖον Θεοῦ δῶρ οὐρανῶν οὐ στεναγωγῆσαι, καὶ νῦν πνευματικῶς ζωάψαι, δι' οὗ μέγας νυμφὼν τῷ γάμῳ ἐπληρώθη, καὶ πάντες φέρουσι ταῖς στολαῖς ταῖς νυμφικαῖς, σκεδάλλεται ὃ σάρξ, ὡς σὰρξ ἔχων τὸν στολὸν νυμφικόν. ὦ πάσχα καινῆς λαμπαδουχίας ὃ φῶτισμα, πᾶν θυσικῆς σκοτοδυχίας ἀγλάϊσμα. διὸ σὰρξ ἔτι σβέσαι ὃ τῶν ψυχῶν αἱ λαμπάδες· σὺν θεῷ καὶ καὶ πνευματικῶς τὸ πᾶσι τῆς χάριτος σκοτοδυχεῖται ὃ πῦρ, σώματι, καὶ πνεύματι, καὶ ἐλπίδι Χριστοῦ χορηγούμενον. σὲ ὃ δὴ τῷ σκαλεύσαντι, θεὲ δέσποτα, πνευματικῶς αἰνοῦσι βασιλῆ Χριστὲ, ἐπαφίεμέν σε τὰς χάρας τὰς μεγάλας ἐπὶ τῶν ἱερέων σου ἐκκλησίαν, καὶ ὑπὲρ ⓦ λαοῦ ἀεί σου ⓦ ἄγιον, πανοπλεμῆ, φυλάττων, σωτῆρα, πανστρατεύμενος, πανα-

ῥιζοῦμαι, τοῖς δὲ κλάδοις ζωοκλείνομαι, ταῖς δὲ πνεύμασι ὡς ὑπὸ αἰθέρος ἐντυφῶν γεωργοῦμαι. τοῦτο τῇ σκιᾷ ὑποτεκλίνομαι, ἣ Χριστὸς πολιὸν καύσωνα ἀπὸ Φυγόν ἔνδροσον ἔχω καταγλυκον. τοῦτο τοῖς μὲν ἀνθεσι σωκαθαί, τοῖς δὲ καρποῖς τελείως σωκάδω, ἐκ δὲ ἀρχῆς μοι τετρημμένοις καρποὺς ἀκωλύτως τυγχάνω. τοῦτό μοι πεπωκότι πνοή, ἣ ἀκέπτη γεγυμνωμένῳ· οὗ καὶ τὰ φύλλα, πνεῦμα ζωῆς. Σκέπη μοι φύλλα συκῆς· τοῦτό μοι Θεοῦ φοβουμένῳ φυλακτήριον, ἣ παλαιομένῳ σημεῖον, ἣ ἀγωνιζομένῳ βραβεῖον, καὶ ξύπαγον γενακηκότι. τοῦτό μοι ἄτρακτος ἡ γενή, τοῦτο ἡ τριλιμμένη ὁδός, τοῦτο κλίμαξ Ἰακώβ, ἣ τῶν ἀγγέλων πορεία, ἐφ' ἧς ἄνεξις ἀληθῶς ἐστήκεκται ὁ Κύριος. τοῦτο δένδρον οὐρανόμηκες ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανοὺς ἀνέβαρεν, ἀθάνατον φυτόν, σημεῖον ἑαυτοῦ ἐν μέσῳ οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, ἕδρασμα τῶν ὅλων, σημεῖον τῶν πάντων, ἕρμα τῆς ὅλης οἰκουμένης, σύμπλεγμα κοσμικόν, τῆς ποικίλης καὶ ἀνθρωπίνης οὐσίας συνεκτικόν, ἀοράτους γόμφοις τὰ πνεύματος συνηλωμένον, ἵνα τῷ θείῳ συναρμοσθὲν μηκέτι λυθῇ, ἄνεσις μὲν χαρυφαῖς τῶν οὐρανῶν ὑπεναύοις, τῷ γλυκεῖ δὲ σημεῖον πᾶσι, δι' ὃ δὲ πολὺ καὶ μέσον πνεῦμα τῶν αἰώνων πάντα χρόνον ἀμετάπτωτον διελαύνει. ὅλως ἐν πᾶσι καὶ πάντα χορός, γαμίσας δι' ἑαυτῶν, τοὺς αἰωνίους ἀγγέλους γυμνὸς ἀνταπεδύσατο. καὶ τοὺς ὀλίγοις μὲν βοᾶ πεπληκτικὸν δὲ ποτήριον, ἵνα δείξῃ ἀληθῶς ὅτι καὶ ἀνθρωπος ἐν, μεμνημένος δὲ ὁ ἀπειλήν, πληρώσαι τὸ οἰκονομίας βουλόμενος, εἰς ἐμὲ ἀπειλήν, βοᾷ πάλιν· Μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ θέλημά σου. τὸ μὲν γὰρ πνεῦμα τοῦ θυμοῦ, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. οἷα δὲ καὶ ψυχῆς πέφυκεν ἀγάπα ὑπὲρ ὑπτίκου, τοῦτον μὲν τῷ ἱερεῖ κεφαλὴν ἀκμήσας ἐστεφάνωσατο, ὅλον τῷ παλαιᾷ καπάσει τῆς γῆς αἰχμὴν, καὶ τὸ δι' ἁμαρτίας ἀκμηθὲν δίκης πλεονάσαν τῇ θείᾳ κεφαλῇ πάλιν ἐξημερῶν· τῷ δὲ πικρὸν καὶ ὀξεῖαν τὸ δράκοντος χολὴν σκοπὸν, ὅλως ἡμῶν ζωὴ ἀφ' ἑαυτῆς γλυκείας ἀπεκύησεν πηγάς. τὸ γὰρ ἔργον τῆς θηλείας λῦσαι θηλύτητας, καὶ τῷ σὺν πλευρᾶς τοιοῦτον ῥοῦσαν ὑπαρχῆν θανατηφόρον κάδη, τῷ ἱερεῖ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ ἐσόμενον πλευρὰν, ἐξ ἧς τὸ ἱερεῖον ἔρρυσεν αἷμα καὶ ὕδωρ, τὰ τέλεα τῶν πνευματικῶν λαμπτῆρων μυστικῶν καὶ ἐμφατικῶν καὶ παλιγγενεσίας τὰ σημεῖα. αὐτὸς γὰρ ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί, τὸ μὲν ὕδωρ ὡς ἐν πνεύματι, τὸ δὲ αἷμα ὡς ἐν πυρί. τότε δὴ σωεκτίνονται αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς δὲ δύο λῃσταῖς φέρεται ἐν ἑαυτοῖς τὰ σημεῖα· ὧν ὁ μὲν εἷς ἐκ μετανοίας βλασφημεῖ, καὶ μὴ ὁμολογίας ἐξομολογεῖται, καὶ τοὺς διαστόλου βύσσεται· ὁ δὲ ἕτερος κρεῖττον σκληρότραχηλος ὤν, καὶ ἀγνώμονι τοὺς διαστόλου, καὶ σὺν βύσσεται, καὶ τοῖς παλαιοῖς ἀμαρτήμασιν ἐμφιλοχωρεῖ. Εἶτα καὶ δύο φύλακες εἰσὶ λογισμοί, ὧν ὁ μὲν ἕτερος σὺν τοῖς παλαιοῖς ἁμαρτήμασι μεταβάλλεται, καὶ τοὺς διαστόλου ἀποδύεται (διὸ καὶ τῆς σὺν μετουσίας φιλανθρωπίας καὶ τιμῆς ἀξιοῦται) ὁ δὲ ἕτερος αἰσχρολόγητος, ὅτι καὶ ἀμετάβλητος, καὶ μέχρι τέλους δεῖ λῃστής. ὡς δὲ τέλος εἶχεν ὁ κοσμικὸς ἀγών, καὶ πολυταχῶς διήθλησε πικρίας, μήτε ὡς Θεὸς ἐπαιρόμενος, μήτε ὡς ἀνθρωπος νενικημένος, ἔμφυσε σὺ μαθητείαν ὅλων ἐρριζωμένος ξύπαγον ὑπτίκου, αὖθις σὺ ἑαυτῷ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ πομπεύων καὶ θριαμβεύων. τότε τῆς ὑποστάσεως ὑπτίκου ἐθαμβήθη τὸ πᾶν, τότε οὐρανοὶ μὲν ἐσαλεύθησαν, ἄρχαὶ δὲ ἐσκιρτήσαν ὑπερκόσμιοι, ἀθέσμοι καὶ νόμοι ἀνεχωρήσαν τῆς μεγάλης δυνάμεως ὁρῶντες κρεμάμενον· μικροῦ δὲ καὶ ἀξέπτησαν ἣ ἀέρες τὸ οὐρανοῦ, ἀνεωγότες βλέποντες ἀπλήρωμοι ἐσθιόμενον ὑπὸ ὀλίγου καὶ τὸ τοῦ ἡλίου πῦρ, τὸ μέγα βλέπον τὸ κόσμου φῶς ἀμαυρούμενον. τότε ἐχάθησαν πέτραι τῆς γῆς, ἡ Ἰσραὴλ ἀγνωμοσύνῃ καταδοῦσαι, ὅτι μὴ ἔγνως ἡ πέτρα τὴν πνευματικήν, ἐξ ἧς ἀκολουθήσας ἔπιες· ἐρράγη δὲ τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα συμπαθοῦν καὶ μιμούμενον ἀνεῳγότα ἀληθῶς ἀχειρέα. μικροῦ δὲ ὅλως ὁ κόσμος συνεχύθη, ἡ δὲ φόβῳ τοῦ πάθους ζωοκλήθη, εἰ μὴ τὸ θεῖον πνεῦμα ἐνεφύσησεν ὁ μέγας Ἰησοῦς εἰπών, Πάτερ,

ζοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελθάτω ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; Κύριος τῶν δυνάμεων αὐτὸς ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. ὁρᾶς αὐτῶν μὲν τὸ βασιλέως καὶ τῶν δυνάμεων Κύριον. ἴδε δὲ καὶ ἱερέα αἰώνιον. Ὥμοσε Κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. Εἰ δὲ καὶ Κύριος, καὶ Θεός, καὶ υἱός, καὶ βασιλεύς, καὶ Κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ ἀρχιερεύς αἰώνιος· ὅτι θέλει, ὁ δεσπότης ἐστί. τὴν τίς γνώσεται αὐτοῦ; ὃ δὲ καὶ δεσπότης ὁμολογεῖται ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ὅτι καὶ Θεός. ἵνα μὴ τὰς τῶν δεσποτῶν δόξας αὐτόματον ὁ χρεὼν ἡγεῖσθαι φάσμα ἢ πνεῦμα τὴν γῆ ἐπιδεδημηκέναι δόξῃ, ἄκουε αὐτοῦ τὴν ὁ παιδίον ἡμῶν. Ἀκούσατε δὴ οἶκος Δαβίδ· μὴ μικρὸν ὑμῖν ἐστὶν ἀγῶνα παρέχειν δεσπότοις, καὶ πῶς Κυρίῳ παρέχετε ἀγῶνα; Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ. Καὶ βλαστήσει, εἰ ἐγένοντο πυρίκαυστοι. Διότι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς δυνατός, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Θεὸς δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἐστὶν ὁ μέγας Ἰησοῦς ἐπιδημήσων ἡμῖν· ἀπίστει τὰ μηδείς· πεπιστεύκασι γὰρ τοῦ δεσπότου σώματος. ἡ γὰρ τοῦ σταυροῦ τοῦ παθητοῦ μυστικὴ ἐκφορὰ ἀδάμ ἐστι τῆς γῆς καὶ πηλός ὢν. ὁ δὲ βλάστημα τὸ θεῖον πνεῦμα ἐν σώματι βουλῇ Θεοῦ ζωοποιεῖται ὁ σταυρὸς χεὶρ τοῦ ἱεροῦ ἐκφορᾶ πνεῦμα, ἐμψυχωμένον σῶμα τοῦ ἀθανάτου Χριστοῦ ἐκφορᾶ ζωῆς. εἰ μὴ θεῖον πνεῦμα μόνον ἐπιδημεῖ τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ τῷ θανάτῳ δεδουλωμένοι, ταχέως ἂν ἦμεν ἅπαντες ἡ μεγάλη τοῦ σώματος ἐπιδημία, μήτε τῆς ἁμαρτίας, μήτε τοῦ θανάτου ἐπικρατοῦντος. ἔδει γὰρ τὴν ἁμαρτίαν ἀναιρεθῆναι. ὁ δὲ τοῦτο ἄνευ ἁμαρτίας οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ ἄλλος εὑρέθη ἐν τοῖς σώμασιν αὐτοῦ. αὐτὸς οὖν ὁ παθητὸς ἐκεῖνος ὁ παθὼν τὴν νεκρὰν ἐνεδύσατο σῶμα. ἔνθα γὰρ βοᾷ ταφὴν αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, Οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτῷ, οὐδὲ δόξα· καὶ εἴδομεν αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος, οὐδὲ κάλλος· ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον ἐκλεῖπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἐν ᾧ ὁμοιώματι τῆς σαρκὸς ἁμαρτίας χωρὶς ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα ἐν οὐ χρείαν ἔχωσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. ἐθεραπεύσατε οὖν καὶ πάντα ἡμῶν τὰ σώματα τῶν ἀρρωστημάτων, καὶ τὰ κατὰ μέρος τῶν νοσημάτων ἐξουσίᾳ δυνάμεως ἰάσατο, ἵνα πληρωθῇ, Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ἐκάλεσά σε ἐν δικαιοσύνῃ. κρατήσω τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς σου, καὶ ἐνισχύσω σε· εἰς δὲ τὰ θνητὰ ἡμῶν ἐν εἰς φῶς ἔθνων, ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, ἐξαγαγεῖν ἐκ δεσμῶν πεπεδημένους ἐν σκότει. ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός, τοῦτό μου ὄνομα· ἀκούσατε κωφοὶ λόγους βοώντων, καὶ τοῖς κεκαθημένοις ἐν σκότει φῶς ἀνέτειλε. τότε ἀλλόμενοι χωλοὶ, ὡς ἔλαφος, καὶ τρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. ἐπεδὴ δὲ κατὰ μέρος τὰ κακίας αἱρεθῇ, ἕκαστος ἐμοῦ ἐρεῖ καταργεῖται ὁ θάνατος εἰς νῖκος· ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; τοῦτο ἐστὶ τὸ πάσχα, ὃ ἐπεθύμησεν φαγεῖν ἡμῶν ὁ Ἰησοῦς παθεῖν. πάθει πάθος πλουτήσωσι, καὶ θανάτῳ θάνατον σβέσωσι, καὶ διὰ τῆς βλεπομένης ταφῆς τὴν ἀθάνατον ζωὴν αὐτοῦ ἐκφήνησεν. αὕτη ἡ σωτήριος ἐπιθυμία τοῦ Ἰησοῦ· ἔστι ὁ ἔρως ὁ πνεύματος πικώτατος, διῆξαι μὲν τοὺς τύπους, ὡς τύπους, ὃ δὲ ἱερεῖ σῶμα τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ διὰ τεθνῶναι. Λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι μου τὸ σῶμα· λάβετε, πίετε, τοῦτό ἐστι μου τὸ αἷμα· ἐν καινῇ διαθήκῃ τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. διὰ τοῦτο οὖν ἐπιθυμῶ τοσοῦτον φαγεῖν, ὅσον ἐπιθυμεῖ παθεῖν ἵνα ἡμᾶς τοῦ διὰ βρώσεως πάθους ἐλευθερώσῃ· ἢ διὰ τοῦτο ξύλον ξύλῳ ἀπορριζώσας, καὶ τοῖς πάλαι ποιήσει χεῖρα ἀσεβοῦς προσπλώσας, ἵνα ἐν ξύλῳ ἐν αὐτῷ ἀληθῶς τοῖς ζωὴν κερδαίνομεν. σὺ μὲν, ὦ Ἰσραὴλ, οὐκ ἠδυνήθης φαγεῖν· ἡμεῖς δὲ μὴ γνώσεως ἀκατάλυτα πνευματικῶς ἐφάγομεν, καὶ φαγόντες οὐκ ἀποθνήσκομεν. τοῦτο μεῖζον εἰς σωτηρίαν αἰώνιον· τύπῳ τρεφόμεθα, τύπῳ ζωοποιούμεθα· τοῦτο ταῖς μὲν ῥίζαις συμπορ-

δουλείας ἀπαλλαττὶς ὕτω μετ' εὐθυμίας τῷ μυστηρίῳ παρεστήκατε· ἢ τότε μετ' ἐλευθερίας τὸ πάσχα βρώσει ἑλευθερίως. Χριστὸς γὰρ ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς δουλείας καὶ καταρᾶς, καταρὰ γὰρ ἦν ἡμῖν. ἐὰν οἰκία μιᾷ βρωθήσεται, ἢ ἔξω τῶν κρεῶν οὐκ ἐξοίσετε. μία γάρ ἐστιν ἡ συναγωγὴ, καὶ μία ἐστὶν ἡ οἰκία· τουτέστιν, ἡ μία ἐκκλησία, ἐν ᾗ τὸ ἱερεῖον σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐσθίεται· ἢ γὰρ ἔξω τῆς μιᾶς οἰκίας ἐκκλησίας τὰ κρέα οὐκ ἐκβληθήσεται. ὁ γὰρ ἀλλαχοῦ ἐσθίων, ὡς ἀστεῖος ἢ κλέπτης κολασθήσεται. νόμος ἓν ἦν τῷ ἐλευθέρῳ ἢ τῷ σπουδαίῳ. ὅπου Χριστὸς ἐλευθερία πάντων, ἰσηγορία, ἰσονομία, ἰσοπολιτία. ἡμῖν πάντες ἠγοράσθησαν αἵματι. διὰ τοῦτο οὐκέτι ἐστὶ δοῦλος, οὐκέτι Ἰουδαῖος, ἀλλ' ἐλεύθερος. πάντες γὰρ ὑπὸ Χριστῷ γεγένημεν ἐλεύθεροι. ἄκουε μὲν γὰρ δὴ ἀκούω, μὴ σὺ τύπους δὲ τινὰ νομίσῃς οἰκονομίαν, τίς ἡ πόσις ἢ μὴ τοῦ Χριστοῦ ἐπιδημία ὅτι γέγονεν. τίς ἡ Χριστοῦ ἐπιδημία; δουλείας ἀποφυγὴ, παλαιᾶς ἀνάγκης ἀπαλλαγὴ, ἐλευθερίας ἡμῖν, ἀφέσεως ἁμαρτημάτων πηγὴ, ἀθανάτου ἀληθῶς ἐν πᾶσι ζωὴ. ὁρᾷ ἡμᾶς αὖθις ὑπὸ τὸν θανάτου τυραννούμενος, καὶ δεσμοῖς φθορᾶς λυομένους ὁμοῦ καὶ δεσμουμένους, ῥίπτει; εἰς τὴν ἀναγκαίαν καὶ αὐτοπρόφωτον ὁδὸν, ἑλκῶν καὶ λαβὼν τὸ παρόντος πλάσματος ἐν βουλαῖς πατρικαῖς, οὐκ ἀγγέλοις, οὐκ ἀρχαγγέλοις τινὶ ὑπὲρ ἡμῶν λειτουργίαν ἐπιχείρησιν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ λόγος ὅλον ἀνῶα ὑπὲρ ἡμῶν ἀνεδέξατο, πεπόνθασι παῖς παρὰ φύσιν ἐντολαῖς. ἀπαρέσκετο δὲ ἅπας τοῖς ὅλοις ἀχρήστου θείου πνεύματος, ἵνα μὴ πνεύματος συμπαθῆ παῖς ἀμιγέσι τοῦ πνεύματος ἐμβολαῖς, αὖθις ἰκανὰ ἑαυτοῦ ζωοποιήσας καὶ σωτηρίαν, ζωοῦντος ἦλθεν, ὅσους ἠθέλησεν, οὐ μειούμενος ἐν ἑαυτῷ, οὐδὲ ἐλαττούμενος, οὐδὲ τῇ δόξῃ διαπεμπόμενος, δυνάμεως ὑπερφυοῦς ὑπερβολὴ ὁμοῦ ἦν, οὐκ ἀπώλεσεν, ὃ γὰρ οὐκ ἦν, παρεσκεύασεν. ζωοῦντος ἦλθεν, ὅσους ἠμύνε χαρίσασθαι. ἐπεὶ δὲ ἔδει τὸν ἀσχῆμον ἐνδύσασθαι τὸ θείου πνεύματος, ἵνα καὶ παρέπιπτε φύσεώς τι καὶ ὑσίας μεταλάχῃ, διϋλίσας καὶ σωματοποιήσας, ὃ μὲν ὅσον παρέλειπεν ἐῶν καὶ ἐμβερῆ ἀποβεβαίωσε καὶ ἀποχωρήσας, τὸ δὲ ὅσον καθαρὸν καὶ ἀσχημάτιστον ἐπιλαμψάμενος καὶ παρατρέψας καὶ παραυγάσας καὶ πυρώσας καὶ παχύνας καὶ πρόθυμον ὡς ἐνῆν, ἐξαγγελώσας, εἰς τὸ ἀνθρώπινον εἰκόνα σωματικῶς ἐμορφοῦτο, πνευματικὸν μὲν ἔχων τὸ ἀνατολικὸν, σωματικὸν δὲ παρεσκευάσθαι τὸ μόρφωσιν. ἐξ ἧς καὶ μυστικώτατα αὖθις ἡ γραφὴ ἐπεσημειώσατο. Ἰδοὺ γὰρ, φησιν, ἀνὴρ, ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ· ἀνατολὴ μὲν ὡς ἐν πνεύματι, ἀνὴρ δὲ ὡς ἐν σώματι, Πνεῦμα γὰρ Κυρίου ἐπλήρωσεν τὴν σὴν, καὶ δυνάμεις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς ὑψίστου. παραδόξου δὲ καὶ θείας ὄντος τῆς γενέσεως εἰκότως καὶ τὸ πνεῦμα πεπαύμακε λέγον· Τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; παυσάρων δὲ ἀπὸ τῆς ξενότητος ἀγεμονικῶν σωμάτων, ἐν ὧν μάλιστα τὸ θεῖον πνεῦμα πιστεύεται, κυριότητος καὶ ξενότητος, ὑπάτης καὶ βασιλείας αἰωνίου, ὁρᾷς, μὴ μόνον παύεται ἀρετὰς καὶ δόξας λαβεῖν ἐπιμένον. καὶ παρεστήκει γε ὄρος αὐτῷ Κύριοι. Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου. ὁρᾷς αὐτὰ τὰ τοῦ Κυρίου Κύριοι; ὅρα καὶ υἱὸν αὖθις. Αὐτὸς μου ἐπικαλέσεται πατέρα, κἀγὼ θήσομαι αὐτὸν πρωτότοκον· καὶ, Υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου. ὁρᾷς αὖθις υἱὸν καὶ πρωτότοκον καὶ μονογενῆ; ὅρα καὶ Θεόν. Ἀνδρες ὑψηλοὶ ἐπὶ σὲ βλέψουσι), καὶ ἐν σοὶ προσεύξονται), καὶ ἐν σοὶ προσκυνήσουσι, καὶ ἀκολουθήσουσιν ἐν χρεσπέδαις δεδεμένοι. σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς, ὅτι ἐν σοὶ ὁ Θεός ἐστιν. εἶδες αὖθις Θεὸν Θεόν· ἴδε αὐτὸν καὶ βασιλέα αἰώνιον. Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς, εἰς αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν. διὰ τοῦτό σε ἔχρισέ σε ὁ Θεὸς ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. ἑώρακας αὐτοῦ τὴν βασιλείαν· ὅρα μὴ τοῦ βασιλέως καὶ Θεοῦ τοῦ δυναμένου Κύριοι. Ἄρατε πύλας ἄρχοντες

Ζαχ. ς. ιε.
Λουκ. α. γε.
Ησ. ιγ. η.
Ψαλμ. ρθ. ι.
Ψαλ. ς. ζ.
Ησ. με. ιδ.
Ψαλ. μδ. ζ.
Ψαλ. κγ. ζ.

ζόμεθα, τὸν μὴ ἀρτοι μήπω φαγεῖν δυνάμενος, ἵνα ἡ ψυχὴ τοῦ ἐκπιπτούσας ἀνάγηται, παρέσιτος ἀλλοτρίας ἔσθῃς. ὅπερ οὐκ ἔγνως ὁ μακάριος ὁ ἐκ τῶν οὐρανῶν, εἰς ἐμὲ ἄρτος ὀφθεὶς τῆς πίστεως μετατέθη, καὶ ὁ δοῦλος κύριος γεγόνθμος σύνδειπνα τοῖς κρέασι ἐσθίετε. * *
ἐδὺ γὰρ ὁ τοῦ κόσμου φῶς ὅτι τοῦ μεγάλου σώματος τοῦ Χριστοῦ. λάβετε, φάγετε, οὗτό
μού ἐστι τὸ σῶμα. τὰ δὲ κρέα ὀστᾶ πνεῦ. ἔμπνευστι γὰρ λογικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Πῦρ Λευϊ. ιϛ. μθ.
ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλων εἰ ἤδη ἀνήφθη; οὐκ οἶμαι ὁ κρέας ἵνα θυσιαστήριον τος ἢ ὁ λόγος καὶ θυσιαστήφορος καὶ εὐωδοδέκτης. οὐδὲ τὸ ὕδατι πλυνθῆναι, ἵνα μὴ ὑγρὸς ἦ, μηδὲ ὑδατώδης ὁ λόγος, μηδὲ σκιλελυμένος. κεφθῆναι χρὴ τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς στοαδίοις. ὀφ-
λὲ καὶ μεσότης ὡς ἀόρατος βουλή, πόδες ὡς ἀνθρωπος. κεφθῆναι χρὴ τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς στο-
10 αδίοις, ἀρχὴ καὶ μεσότης καὶ τέλος, πνεῦμα ζωοποιοῦν καὶ συσφίγγον καὶ συγκολλᾶν τὸ ἑαυτῷ ἀλύτοις δεσμοῖς, ἡνώμενος ἀληθῶς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. κεφθῆναι χρὴ τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς στοαδίοις. ὕλη καὶ βαθὴ δὲ πλάτει καὶ γῆς καταῤῥιζώματα. κεφθῆναι χρὴ τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς στοαδίοις. νόμος καὶ λόγος ὡς βουλή. Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀ- Ησ. νϛ. ζ.
γαθά; ὀστέον δὲ σωτερίφατι ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα γνωσθῇ ἡ ἀνάστασις ἡ μετὰ σώματος. Βάλε γάρ, Ιωαν. κ. κ.
15 φησι, σὸν δακτύλους σου εἰς σὸν τῶν ἥλων τύπους, ἵνα γνῷς· Ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ Λουκ. κδ. λθ.
ἔχει. ἄζυμα μετὰ παρρησίας ἐδεσθε. πικρὰ γάρ σοι ἡ πικρὰ ἔργων τὰ μωσέως. ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, αἱ πόλεις ὑμῶν πυρίκαυστοι, τὰ χώρια ὑμῶν ἀλλοτρίοις ἐνώπιον ὑμῶν κατα-
θύουσι, καὶ κρήμνοις κατοπτραμμένη ὑπὸ λαῶν ἀλλοτρίων. ἐδιάθετε μετὰ σπουδῆς τὸ πάσχα.
ἐγρηγορέναι γὰρ καὶ ὑπνωτοφέναι δεῖ ἅπαντα τὰ μέλοντα τοῦ σωτῆναι τῷ μεγάλῳ σώματι.
20 αἱ ὀσφύες ὑμῶν ἀνεζωσμέναι. παυσάσθωσαν αἱ ἀπὸ ἡμέσεως πηγαὶ λελυμένοι ἐρχῆν ἀνεπλοκαί, καὶ αἱ ῥυπῶδες ἡδοναί. τὰ ὑπνοδήματα ὑμῶν ἐν τοῖς ποσὶν. ὑρθοτρεῖς ἐπὶ βάσεις, σκέλεσμα ἀχώλευτα. ἀληθείας γὰρ ῥιζώματα. τὰ ὑπνοδήματα ὑμῶν ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν. ἃ Μωϋσῆς μὲν ὑπέλυσατο, Ἰησοῦς δὲ ὑπέδησατο. λύσαι γάρ, φησι, Μαρκ. α. ζ.
25 ὁ ὑποδήματα τῶν ποδῶν σου, ἵνα ὁ περερχόμενος τὴν νόμον δηλωθῇ. Οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα λύσω τὸν ὑποδημάτων αὐτοῦ λύσαι· ἵνα ὁ πεφύτευμένος τῷ λόγου μὴ νυνθῇ.
αἱ βακτηρίαι ὑμῶν ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. τῆς θείας δυνάμεως τὰ σημεῖα, τῆς λογικῆς ἰσχύος τὰ ἱερίσματα. ῥάβδος ἡ ἐξ Μωϋσέως, ῥάβδος ἡ δὲ Ἀαρών, ῥάβδος ἡ κηρύττ, ῥάβδος ἡ τε-
μοῦσα βαθὴν θαλάσσης, ἡ γλυκάνασα πικρίαν πηγῶν· ῥάβδος ἐφ' ἷς τὰ ἐντολὰ πνεύματα τὰ ἅγια διέπαυσατο τῷ Θεοῦ· Πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσ- Ησ. ια. β.
30 χύος, πνεῦμα φόβου Θεοῦ ἐμπλήσει αὐτόν. πάσχα, πάσχα Κυρίου, ἐξέλευσις δὲ πνεῦμα· ὅτι πάσχα οὐ τύπος, οὐχ ἱστορία, οὐ σκιά, ἀλλὰ πάσχα ἀληθῶς Κυρίου. Τὸ δὲ αἷμα εἰς σημεῖον, σημεῖον δὲ τῆς μελλούσης ἀληθείας, τὸ ἀληθινοῦ πνεύματος τὸ ἀναβλυτικόν, τὸ μίμημα τοῦ μεγάλου χρίσματος. καὶ ἔλουμαι τὸ αἷμα, καὶ σκεπάσει ὑμᾶς. ἐσκέπασας ἀ-
ληθῶς, Ἰησοῦ, ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀπωλείας, ἐξ ἧς ἐξέτεινας παρεικάς· ἐκάλυψας ἡμᾶς
35 τοὺς τῷ πλεύμονι σου τῷ παρεικτῷ, αἷμα θεῖον ὅτι γῆς πηγάσας ταῖς σαρξὶν σου ἐξ Φιλαν. βεσπεις σου ἀσυνδέτως· καὶ ἐξ τῆς ὀργῆς πρόηγαγες ἀφ' ἡμῶν ἀπειλάς, καὶ ἐξ ἀσεβῶν ἡμῖν λύσθω λύτα πέδυγα ἁμαρτίας. ἐκεῖνοι μὲν δεῦρο ἄζυμα ἐδιάθεσαν ἑπτὰ ἡμέρας, τὸν ἑβδομαδικὸν ὅτι τοῦ κόσμου μιγέντων ἀδιόδοι, καὶ τὸν ὀκτάλοι ὅτι γῆς ἔπομοι ἐ-
θέοντες ἔσφιν· ἡμῖν δὲ πάσχα τέτυται Χριστὸς, καὶ ὁ νέον φύραμα τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ συγ-
40 κράσεως ἀπειλήφαμεν, ὅλοι δυνάμει κρείττονι ἀναζυμωθέντες καὶ ἀναφυραθέντες αὐτοῦ τῷ πνεύματι. ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸν τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν τὴν κεκερασμένην ζύμην ἀνα-
ζυμώσας ἀναλόγως πεῖρα μέτρα τῆς σεμιδάλεως. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τότε ὁ πάσχα. ὁ μὲν ἀλλογλώσσως ἐβρώσατο. οὐ γὰρ βάλλω ἐπὶ μὴ γαείοις τοῖς χείλεσι, καὶ οἶδα μὲ ἄγιον τοῖς κυσὶν. ὁ δὲ πάλαι δουλεύων τῷ ἁμαρτίᾳ, τὸν καρδίαν ἀπειτμηθέσται, καὶ τῆς πικρᾶς

δουλείας

τοῦ ὀφθαλμοῦ τὰς οἰκείας, ὡς ὁ τὰς ψυχάς. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἐκ τοῦ θείου πνεύματος τὸ ἐκ πίστεως ἱεραρχικὰς οἰκητήριον. τὸ δὲ σκεπάζοισι τοὺς πιστεύοντας. τὸ μὲν γὰρ κοσμικὸν καὶ καθόλου πόρρω· τοῦτο δὲ ἐστὶ μυστήριον. ἄκουε δὲ καὶ μέρος, ὡς δυνατόν ἐστι ἡμῖν θείαν τελετὴν διηγουμένοις. Τὸ μὲν γὰρ ἁλιεῖς ὄντας ἐγκαθεῖναι τούτων, Θεός, καὶ τοῖς ἱερεῦσι πάρα σεαυτοῦ δὲ ἑαυτοῦ τοσούτους οἴδε λέγει· ἡμῖν δὲ ὡς ἀνθρώποις συνήθως δεδόσθω, ἐὰν ἄρα ὀπτῆ πεπόνθως καὶ παθασφαλώμεθα. λείπομαι δὲ, αἴτιον δὲ ἀναβάλλεται, τοῦτο μὲν ὧδε· ὁ μὲν ἀρχὴ μείζων. καὶ διὰ τί ὁ τὰ πάρα μείζω τοῦτο ὅτι σὺ τοῖς μικροῖς τὰ σεαυτοῦ; ἐμὲ δὲ ὧν ἀπείρητος Ἑβραίων λόγος τοῦτο φησὶ καιρὸν εἶναι, σὲ δὲ ὁ τῶν καιρῶν κύριος καὶ δημιουργὸς Θεὸς τὸ ἐδημιούργησε δὲ πρῶτον καὶ τοῦτο ἡ κτίσεως τὸ τοῦτον μάλιστα, τὸ κόσμου τὸ κάλλος, ὅτι τὸ πρωταίτιον ἄγαλμα καὶ ποιοῦντος αὐτὸς ὁ δημιουργὸς ἐμμελὰς ἐστὶ καὶ κινούμενον, καὶ τεκμηρούμενον ταῖς τῶν οὐρανῶν τάξεσι, καὶ ὥραι διαφοραῖς, καὶ ἡλίου δυνάμεως, φυτῶν τε μεγέθη μείζονα ὑμῶν δυνατολαῖς, καὶ μίλων καρπῶν εὐκολαῖς, φυτῶν ἑρμαῖς, καὶ δένδρων βλαστήσεσι διαδρομαῖς, καὶ ποιμνίων ἤδη πεπληθύνοις γενεαῖς· ὅτι χλοηφορεῖ ἤδη πᾶσα ἡ γῆ, δοξαζόμενος ὁ ἀνδρὰς ἐξεπιτρόποις εἰς εὐκολίαν ὠφέλιστα καρποῖς, ὅτι ζῶντες ὀφθῆναι λύσαι γεωργοὶ αἰέπαυστοι ἀρότοις μοχθοῦμεν, καὶ ἴσθι θείοις ὅτι γῆς καταβολὰν καρπεῖς, ζωὰς ὑφάνσεις ἀνθρώπων εὐδέχεται πηγάς· ὅτι λευκοὶ ἤδη πεπλύνονται γάλα· ὅτι ἡ μέλιττα πεπλήσθη γλυκείας μελίνους πλάττουσα κηρούς· ὅτε ναυτικὸς ἤδη χαίρεπης θαλάττης καὶ ζεφυρούσης ἐστὶ φιλοκερδὲς τέχνης γλαυκοῦ καταπλωτὰ κύματος. τίνι δὲ ἤδη τοῦ ὅλου βυσσωποιήσῃ, καὶ τίνι τοῦ πάντος ὑπαξίῃ, καὶ ὡς ἂν εἴποις ὑδρολίθῳ ζωοτίνι τίνι τοσούτῳ ἀπροσκόπτῳ, τίνι γλυκάσαι ἔαρος ἡδυπότῳ; ἐγὼ μὲν οὖν οὐδὲ τούτοις τοῖς λεγομένοις ἀπιστῶ· νομίζω δὲ, καὶ μᾶλλον πεπίστευκα, δῆλον τίνι τοῦ πάρα πεθυμαπικῷ ἑορτῷ, ἀρχῇ καὶ κεφαλῇ, καὶ τοσούτῳ ἡγεμονίαν ἀπάντων τοῦ χρείου ἱερομίσθαι τινὸς μίλωα τοῦ πάρα, ὃν ἡ ὁ μέγα τοῦτο πλεσιουρεῖται καὶ ἱερουρεῖται μυστήριον· ἵν' ὡς ὁ Κύριος τῶν ὅλων ἰσοπαθὴς καὶ ὁρᾶται τοσούτου ὅτι καὶ τοσοῦτος ἀπ' ἀρχῆς, οὕτω καὶ ὧδε ὁ μὲν, ὁ τίνι ἱεραὶ τεπιμηνίδος πλετῇ, τοσοῦτος γε ὢν) τοῦ ἑαυτοῦ, ὃ πάντος αἰῶνος ἀρχή. ἐναυτὸς ὁ σωτὴρ, ὡς ἡ θεία γραφὴ βοᾷ, Κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν. τοσοῦδε, τὸ ῥῆμα τοῦ ἱεροῦ. Αὐτὸς ὡς τοσοῦδε γάρ, φησὶν, ὅτι σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν ἄφωνος. καὶ Ἰωάννης, Ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. τέλειον δὲ ὃ τοσοῦδε καὶ ἐνιαύσιον· τέλειον δὲ ὡς ἐν γῇ. ἐνιαύσιος χρείου μέζων ἐν γῇ ἑαυτὸν ὑπολαμβάνων, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνακυκλούμενος, ὁ τῇ εἰς ἑαυτὸν τοσούτῳ τοσοφορᾷ καὶ ἀμέτρητον αἰῶνα μιμούμενος. λαμβάνει δὲ τῇ δεκάτῃ τοῦ μίλωος, καὶ πάνυ συμβολικώτατα. ἔχω γὰρ ἀναγέλιον, νόμος. νόμος γὰρ ὁ κηρυφαίτατον δόγμα, καὶ δεκάλογος· μετὰ δὲ δέκα τὸν νόμον ἑνδεκάς, τότε τὸ τοσοῦδε ἔρχεται τὸ μυστικὸν τὸ ἐκ τῶν οὐρανῶν. τηρεῖται δὲ ἓξ μέσου ἡμέρας, ἀντὶ ἑπτὰ μόνοι τῇ χρεφῇ ἐν μέσῳ τοῦ χρέους μέσῳ τοῦ πάντος ἐν τῇ τοῦ σώματος ὑπαδημίᾳ τοῦ πάρα καὶ τῶν συλλήψει, ὧν ἐν τοῖς τοῦ ἀρχιερέως συλλήψεις ἐτηρεῖτο. ὁ δὲ τοσοσλαμβανόμενος εἰς τοσοῦδε ὁ πλησίον ἐμοὶ γείτων ἐγώ. ἐκτὸς σοῦ γάρ, ὦ Ἰσραήλ, ὁ τοσοῦδε ἐκ ἐχωρίσθη. εἶτα δὲ τοσοῦδε τοῦ τοσοῦδε ἀφὸς ἐσπέρας ὑγιεῖ. καὶ γὰρ ἐπὶ δυσμὰς τοῦ ἡλίου καὶ ὁ ἱερὸς ἀμνὸς φοινιᾷ). σφάζουσι δὲ αὐτὸν πᾶν ὁ πλῆθος συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραήλ. ὁ ἄπιστος γὰρ Ἰσραὴλ ἔνοχος γίγνεται ἐκείνου τοῦ τιμίου αἵματος. ὁ μὲν γὰρ πάλαι φοινιῶν, ὁ δὲ μετέπειτα ἀπιστῶν. διὸ καταμαρτυρεῖται αὐτῷ τὸ θεῖον πνεῦμα καὶ βοᾷ λέγον, Αἱ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. τὸ δὲ αἷμα ἐπὶ τὸν φλιῶν, ὡς ἐπὶ τὸν ἐκκλησίαν· καὶ ἐπὶ τὴν δύο σαθρὰν, ὡς ἐπὶ τὴν δύο λαῶν. οὐ γὰρ ἀρίσεται ὁ σωτὴρ τοὺς σὲ τοσοῦδε, ὦ Ἰσραήλ, ἀπεσκλμένους. Οὐ γὰρ ἀπεστάλην, φησὶ, τοσοῦς ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ἐγὼ δὲ ὡς χωρίδιον ἀλλοτρίας πατρίδος ἀπέκειμαι,

ἀναζήμιον,

Λουκ. β. ιθ. Παροξ. π. λεξ. Ἰωαν. α. κθ. Ησ. α. ιε. Ματθ. ιε. κδ.

Μωϋσέως, ϑεοσεβείας δὲ τὸ τύπωμα, βιότακτου πολιτείας τὸ τρόφιμα, τῆς τῶν
ἁμαρτίας τὸ κώλυμα, τῆς μιμήσεως ἀληθείας τὸ αἴτιγμα. νόμος ὁ διὰ Μωϋσέως, Αἰγυπτίας πλάνης ὁ κολαστήριος, δακτύλῳ Θεοῦ καταγραφόμενος. ἄλλως γὰρ ὁ ὑψηλὸς βραχίων ἐτηρεῖτο. νόμος ὁ διὰ Μωϋσέως, εὐσεβείας ἀρχηγὸς, δικαιοσύνης ὁδηγὸς, τυφλῶν φωτισμὸς, ἀφρόνων νηπίων παιδαγωγὸς, ἀγραμματοτάτων διδάσκαλος, σκληροτραχήλων χαλινὸς, καὶ τῶν ἐπιζητούντων ἀνάγκης ζυγός. νόμος ὁ διὰ Μωϋσέως, σοφῶν παιδευτήριον, ἀναγκαίων γυμνάσιον, κοσμικῶν διδασκαλεῖον, δόγμα ἐμπρόθετον, πρόδρομος μυστήριον. νόμος ὁ διὰ Μωϋσέως, τῆς μιμουμένης χριστὸς συμβολικὴ καὶ αἰνιγματώδης ὑποτομή, ταῖς εἰκόσιν ἀπαγγέλλουσα τὴν τελειότητα τῆς μιμουμένης ἀληθείας, ταῖς θυσίαις δὲ ἱερὸν, ᾧ αἵματι τὸ αἷμα, ᾧ ἀμνῷ Ⓦ ἀμνοὶ, τῇ ἐξ οὐρανοῦ ἐξουσίᾳ, τοῖς βωμοῖς Ⓦ ἀρχιερεῖα, τῷ ναῷ δὲ τῆς ἁγιότητος καταγώγιον, τῷ ἐξ ἐμβρυικῷ πυρὶ ὅλον ἀναλωθὲν τὸ κόσμου τὸ φῶς. νόμος μὲν οὖν ἡμῖν μυστικῶς προηγόρευται. ἔρχεται γὰρ καὶ ἀναγκαίως κατ' Αἴγυπτον νόμος, ὑλομανούσης ψυχῆς καὶ Αἰγυπτιαζούσης καρδίας ἐκκόπτων τὰ ἀέναα κακὰ μοχθήματα, τέμνων ἀρότρου δίκην τὰς ἐνδον καὶ δαιμονίας ἀκάνθας τῶν λογισμῶν, καὶ αὐλακίζων τὰ τῆς ψυχῆς βάθη προοδοποιῶν, καὶ νεαίζων τὸν ψυχικὸν εἰς ἐποικοδόμησιν τὸ οὐρανίου θείου λήμου. διὸ εἰκότως ὁ θεῖος πνεῦμα βοᾷ· Νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ μὴ σπείρετε ἐπ' ἀκάνθας. διὸ δὴ καὶ τὸ πάσχα μυστικῶς προῆλθεν ἐξ Αἰγύπτου ἀρχαῖον, τῆς σκοτεινῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῶν ἄλλου εἰδωλομανίας καὶ μυστικὴ ἀποτομή, καὶ τῶν τῆς πλάνης προτοίχων ἀπερμεῖ καὶ νυκτερινὴ ἔνδικος πλημμύρα. ἔπαρχε μόνον οὖν καὶ Αἴγυπτος ὁμολογουμένως τῷ τῶν προτοίχων πλημμυρῷ, καὶ πᾶς ὃς ἐγκρυπτὸν ἀπιθάνισε δῆμος· ἵν' ὁ μὲν σκληροτράχηλος Φαραὼ καὶ οὕτω βραδίως παιδευθῇ, ταῖς πρώταις ὑπεραγαῖς μὴ παιδευόμενος· ὁ δὲ Ἰσραὴλ καὶ οὕτω τραχέως σωθῇ, καὶ ὁ Θεὸς ἐν πᾶσι δοξασθῇ. Αἰγύπτου μὲν τὸ πλῆθος ἐν πληγῇ, τοῦ δὲ Ἰσραὴλ τὸ πάσχα ἐν ἑορτῇ· διὸ καὶ ἀναμίζεται τὸ πάσχα ἐν ἑορτῇ Κυρίου· πολλὰ καὶ ἱερὰ τῆς μιμήσεως Θεοῦ φιλοσοφίας μυστήρια. ἔχει γὰρ οὕτως πᾶς ὁ περὶ τούτων λόγος. Αἴγυπτος μὲν ἡ πολλὴ καὶ μιαρὰ τῆς σκοτεινῆς καὶ βαθείας πλάνης ὄντι εἰκών. ἐκεῖθεν γὰρ τὰ πρῶτα τῆς ἀπάτης ῥεύματα, μόχθοι καὶ ἰδέαι, θηρία καὶ ὄρνιθες, καὶ πόντια τὰ τοιαῦτα ζῶα θεοποιούμενα καὶ θεολογούμενα. ὅταν δὴ ἡ ἐξ οὐρανοῦ ἔνδικος ὀργὴ ἀπεκαλύφθη, καὶ ὁ μέγας θυμὸς ὅτι πᾶσαι γλῶσσαι ἐφαπλωθῇ, τότε πρῶτοι ἡ δισπαίμων καὶ εἰδωλομανὴς πλάνη καθηρέθησαν. τὸ γὰρ πᾶσι, φησι, θεοῖς Αἰγυπτίων ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν· ἐγὼ Κύριος. Εἰς δὲ τὰ πρῶτα τοῖχα πρώτη ἡ πληγή, ὅπου τὰ πρεσβύτερα τῶν χρόνων ἐκδικουμένων ἐκείνοις, πρεσβύτερα πάντων ἔθνη καὶ τὰ τῆς εἰδωλολατρείας δουλεύματα. σκοτεινὴ γὰρ καὶ κατ' νύκτα ἡ πληγή. σκοτεινὰ γὰρ καὶ σκυθρωπὰ καὶ ἀμειδῆ καὶ ἀφεγγῆ καὶ ἀνήμερα τὰ σκοτεινῶν ἔργων καὶ δαιμόνων τὰ δίκαια. Δώσω γὰρ, Ioηλ. ε. λ. φησι, τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· καὶ ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. Ἵνα τί ὑμῖν αὕτη ἡ ἡμέρα Κυρίου, ἐστὶν αὕτη ὅτι σκότος καὶ Αμως. ε. ιη. οὐ φῶς; οἱ γὰρ τὸν γὰρ ἐμὸν φύγῃ ἀνὴρ ἀπὸ προσώπου λέοντος, καὶ συναντήσῃ αὐτῷ ἄρκος, καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν, ἐπερείσηται τῇ χειρὶ αὐτοῦ εἰς τοῖχον, καὶ δάκῃ αὐτὸν ὄφις, οὕτως ἔσται ἡ ἡμέρα Κυρίου σκότος, καὶ οὐκ ἔστι φέγγος ἐν αὐτῇ. Τὸ δὲ αἷμα εἰς σημεῖον τῆς Χριστοῦ σφραγίδος, τὸ ἐμὸν μυστήριον· σημεῖον γὰρ οὐ τὸ τότε ἀληθὲς, ἀλλὰ μελλούσης ἀληθείας τὸ σημεῖον. ὅσοι γὰρ ἔχουσι τὸ σημεῖον τὸ διὰ αἵματος ὅτι τῶν ψυχῶν, ὡς ὅτι τῶν οἰκείων πεπυρπωμένων ἐσμὲν καὶ κεχρισμένοι, τούτους ἀπέμεινε καὶ ὀλεθρεύουσα πληγὴ παρελθοῦσα. ἐν αἷς ἐαὶ, φησιν, οἰκίαις ἔσομαι τὸ αἷμα, καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτρίψαι, ὅταν παίω ἐν γῇ Αἰγύπτου. τὸ μὲν οὖν αἷμα, ὡς σημεῖον φυλακτήριον

τὸ

Ἐν τῷ ὀπισθεμβ. π.

τα οἰκέτιν [ἢ υἱὸς] ἢ ἀργυρώνητον ἀφιεμένης αὐτῷ, ἢ τότε φάγε) ἀπ' αὐτῆς. ὁ οἰκία μιᾷ βρωθήσῃ), ἢ ὅσα ἔξω τῆς οἰκίας τῶν κρεῶν ἔξω, ἢ ὅσων οὐ σωτείλητε ἀπ' αὐτῆς. πᾶσα σωαγωγὴ Ισραὴλ ποιήσει) αὐτό. πᾶς ἀφέλκυστος ὅσα οὐκ ἔδεται) ἀπ' αὐτῆς νόμος εἷς ἔσται τῷ ἐγχωρίῳ καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ ἐν ὑμῖν. καὶ μὴν καὶ θεία γραφὴ οὕτω μυστικῶς τῶν ἱερῶν ἑορτῶν προσέθεσαν. ἡμεῖς δὲ ἕκαστον ἀκριβώσωμεν τῶν ἀνεγνωσμένων, θύραθεν ὑμετέραις ἐρωτῶντες τὴν γραφὴν τὰ κάτω μυστήρια, τὸν μὲν ἀληθινὸν τῆς γεγραμμένων ὅσα δυναστῶσιν, τὸν δὲ ἀκρίβειαν τῶν μυστηρίων διὰ τῶν τύπων γνωσθῶσιν. καὶ γὰρ καὶ σκιῶν τῷ Μωϋσῇ τὸ θεῖον πνεῦμα ἐπέτελε) ποιῆσαι· Καθὸ δίδωμι σοί, φησιν, οὕτως αὐτὸν ποιήσεις. τυπικῶς ὁρώμενα ἐστι, καὶ μυστικῶς τὰ κάτω προφητύπων καὶ προτυπούμενα δηλοῦντα. λέγωμεν δὲ πρῶτον, τίς ἐστὶν ὁ μὲν ἀρχὴ τῶν μέλλων· δηλοῖ δὲ ὁ οὗτος ὁ τῶν πάσχα μέλλων, ἐστὶν ὅτι πρῶτος ἐν τοῖς μησὶ τῶν ἐνιαυτῶν· δεύτερος ἢ τὸ πρῶτον τῇ δεκάτῃ τῶν μέλλων λαμβανόμενος, καὶ ὃ πρῶτον τέλειον, ἄρσεν, ἐνιαύσιον· ὃς ὁ γείτων καὶ τῆς ὁ πλησίον ὁ προσλαμβανόμενος· δηλοῖ δὲ μᾶλλον τῆς τιμαρεσκαιδεκάτης σωτηρείας τὸ πρῶτον, καὶ τοὺς ἑαυτῶν υἱούς), καὶ σφάζουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συναγωγῆς υἱῶν Ισραὴλ πρὸς ἑαυτούς· τί τὸ αἷμα τὸ ὅτι ἐστὶν δύο σημεῖα καὶ ὅτι τῶν φλιῶν· δηλοῖ δὲ τὸ τυπικὸν τὰ χρεία ἐνθύουσι, καὶ ταῦτα ὀπτὰ πυρὶ, οὔτε ὠμὸν, οὔτε ἥψημένον ἐν ὕδατι· ἀλλὰ τί κεφαλὴν σὺν ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοθίοις· δηλοῖ δὲ ὅσων οὐ σωτείλητε, καὶ τινα τὰ ἄζυμα μετὰ πικρίδων· δηλοῖ δὲ μετὰ σπουδῆς ἔδεσθε τὸ πάσχα· ὑμῖν αἱ ὀσφύες αἱ περιεζωσμέναι, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶ, καὶ αἱ βακτηρίαι ἐν ταῖς χερσί· καὶ τί τὸ πάσχα Κυρίου, καὶ τὸ αἷμα σημεῖον ὅτι τῶν οἰκιῶν ἐν αἷς ἔσται ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα, καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτρίψαι, ὅταν παίω ἐν γῇ Αἰγύπτου· δηλοῖ δὲ τί ἄζυμα ἡμέρας ἑπτὰ ἔδεσθε· δηλοῖ δὲ τί ὁ μὲν ἀλλογενὴς οὐ βρώσει)· τί δὲ τὸ ἐν οἰκίᾳ μιᾷ βρωθήσῃ), ἢ ἔξω οὐκ ἐν τῷ κρεῶν ἐξοίσετε, καὶ ὅσων οὐ σωτείλητε) ἀπ' αὐτοῦ. πᾶς ἀφέλκυστος οὐκ ἔδεται) ἀπ' αὐτοῦ· πᾶσα συναγωγὴ ποιήσει αὐτό· τίς ἡ συναγωγή. νόμος εἷς ἔσται τῷ ἐγχωρίῳ καὶ προσηλύτῳ προσηλύτῳ· εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἐπ' ἀμφοτέρων νόμος. ἃ μὲν οὖν τύποι ἢ τὰ σύμβολα ἢ τὰ μυστήρια, ὁ Ισραὴλ μὲν ὁρατὸς γνόμφα, ὁ ἡμῖν δὲ πνευματικῶς τελεσπουργούμενα. μικρὰ δὲ περὶ τούτων διαλεξόμεθα, οὕτως ἐπαγάγωμεν τὰ δ' ἀληθείας μυστήρια, τίς μὲν τ' νόμον Ιησοῦ Χριστοῦ ὀπτὴ ἡμία, δηλοῖ τί ἦλθε καὶ μὴ σώσαι, τί τὸ πάσχα ὃ ἐπεθύμησε φαγεῖν μεθ' ἡμῶν· δηλοῖ τί ὁ λόγω νεκροὺς ἀναστήσας, οὐχὶ καὶ πρώτη τῷ ζωὴ τῷ ἐπετίμησε ζωῇ· δηλοῖ τί δὲ καὶ ὅλως ἐπαίμπε ζωὴ ἐστὶ ξύλου· ὃς ἡ ἄκανθα ἐν ἐστεφανώσαν, ἢ ἐν τὸ ὄξος ὃ ἔπιε καὶ ἡ χολὴ, καὶ τίς ἡ αἰσιγραμμὴ πλευρᾶ, ἐξ ἧς ἐρρύησεν αἷμα καὶ ὕδωρ· δηλοῖ δὲ ἐν ᾧ παρελθεῖν τὸ ποτήριον ὃ πρῶτος ἦλθε πιεῖν· ὑμεῖς δὲ λῃσταὶ δὲ συγκρεμάμενοι, καὶ ὃς ὁ ἐξ ἀμφοτέρων τὸ ἓν προδείσας· δηλοῖ τί τὸ πνεῦμα παρακαταθήκην τὸ ταῖς χερσὶ τοῦ πατρός, τὸ δὲ σῶμα ἐν τῷ κοινῷ μνημείῳ· ἐν ᾧ ἐν τῷ, ἔσῃ μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ [νοήμασι] σήμερον· ὃς ἡ τεκέμορος, ἐν ἐστὶ γὰρ ἕμπνε· δηλοῖ δὲ προφῆται αὐτῇ ὁρῶσιν αἱ γυναῖκες, καὶ ἀναγγελιζόμενος λέγει, γυναῖκες χαίρετε. ταῦτα ἡμῖν τῆς ἱερᾶς ἑορτῆς τὰ ἐδέσματα, αὕτη ἡ πρόπτωσις ἡ πνευματικὴ, αὕτη ἡ ἀθάνατος τροφὴ καὶ τρυφή. ἐπισιτισάμενοι δὲ τὸν ἄρτον τῆς οὐρανοῦ, καὶ πίστις τῆς θύραθεν σώσης ποτήριον αὐτὸ τὸ ζέον καὶ ἔμπυον, αἷμα μὲν δὲ ἀῴδων θερμῷ τυπτῶν πνεύματι, λέγω" ἀναλαβόντες, προῆτοι μὲν ὡς νόμος καὶ τὴς νόμου οἰκονομία. οὕτω γὰρ γνωσόμεθα ἐκ τῆς παραβολῆς, τίς λόγος καὶ τὴς λόγου ἐλευθερία. νόμος ὁ δηλοῖ Μωϋσέως ποικίλων καὶ ἀναγκαίων δογμάτων ἀθεσμὸς ἐστὶν, πάντων θεσμὸς κοινωφελὴς τῶν ἐν βίῳ κειμένων, μίμημα μυστικὸν τῆς ἐν οὐρανῷ πολιτείας, λύχνοι καὶ λυχνίαι, καὶ πῦρ καὶ φῶτα, τῆς ἄνω λαμπαδουχίας τὰ μιμήματα. νόμος ὁ δηλοῖ

Μωϋσέως,

Εξοδ. κθ μ.

ἴσ. - ζόντες δείξω σοι

πάντος φυλακτήριον, σὲ ζωῆς ὁ χρηματὴρ δηλῶν γάμων αἵματός τι ἢ πνεύματος· σφέ- Ησ. κγ. ζ.
ζασιν γὰρ πάμφυγα ἀκρίδ, σὲ ζωῆ αὐλὸς αὐλῶ τὸ σφάζαν ὁ ποιμήν: Ὡς σφέζασιν γὰρ ὅτι
σφαγὴν ἔχθη. πῶς οὖν τ' καθ' ἡλικίαν σωτηρίαν ἐπαγγέλλεται τὰ ἔργα; καὶ μέντοι ⓐ τύποι εἰσὶ
σωτήριοι. ἑορτάζέτασαι μὲ οὖν οἱ εὐσεβεῖοι τ' εὐσεβείαν, ὡς ὁ θεῖον πνεῦμα βοᾷ, δίξδμ Θεῦ
διηγούμενοι· ἑορτάζέτωσαν ὁ καὶ ⓐ ἀγγέλοι καὶ ⓐ ἀρχάγγελοι τῶν εὐσεβείων, καὶ πᾶς ὁ εὐσεβὴς
δῆμος ἑορτάζέτω, ⓦ ἀρχιστράτηγον τῆς ἄνω στρατιᾶς βλέπων ὁπόσον πω σωματικῶς ἀ-
φανιούμενον· ἑορτάζέτασαι καὶ ⓐ τῶν ἀστέρων χορεῖ, ⓦ ὡς ἑωσφόρου διατέλλοντα μη-
νύοντος· ἑορτάζέτω καὶ ἀὴρ ἀμετρήτως βάθεσι καὶ πλάτεσι μεζούμενος· ἑορτάζέτω καὶ ἅλμυρὸν
θαλάσσης ὕδωρ, ἰσεργὸς ἴχνεσι καὶ βάσεσι τὴν μυθίαν· ἑορτάζέτω καὶ ἡ γῆ θείῳ λουσαμένη
αἵματι· ἑορτάζέτω καὶ πᾶσα δυσσεβῶν ψυχὴ εἰς τὸν καινὸν παλιγγενεσίαν δι' ἀναστά-
σεως ἀναψυχομένη. τὸ πάσχα, ἡ κοινὴ τῶν ὅλων πανήγυρις, πατρικοῦ θελήματος ὅλῃ
κόσμοι, ἀποστολὴ Χριστοῦ, σωτηρίας ἔθνος ἁγιάτολι, ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων ἄϋλος ἑορ-
τή, τῶν πάντος κόσμων ἡ ἀθάνατος ζωή, θανάτου θανατηφόρος, πηγὴ σωτήριος, δυσσεβῶν
ἡ ἄφθαρτος τροφή, εὐσεβείας, ἱερὰ τελετή, παλαιὰ καὶ νέα συμπλεκόμενα μυστήρια,
σὲ γῆ μὲν ὁρατῶς βλεπόμενα, σὲ εὐσεβοῖς δὲ νοούμενα τοῖς κατὰ καὶ μετὰ γνώσεως
ἱερᾶς ἀποδεξαμένοις ὡδὲ ὧν ἀφ' ἑσπέρας ἐγνωρίσαμεν εἰπεῖν. τοιάδε ἡ τοῦ πάσχα **
δημοτελὴς ἑορτή. ἵνα ὁ κῆρυξ μέσος ἑστὰς ὧδε μὲν τοῖς λόγοις τὰ γήϊνα, ἄλλα δὲ τὰ οὐράνια σι-
τούμενοι φάγωμεν ὁ ἡμῖν ὁ λογικὸν πάσχα μεθ' ὑπερθυμίας πνεύματος, μεθ' ἧς ὁ Ἰησοῦς συν-
επεθύμησε φαγεῖν μεθ' ἡμῶν τὸ πάσχα· φέρε, σεσῳσμένοι ἀναβοήσωμεν ἀφ' ἑσπέρας εἰπὼν
ὧδε, Ἰδοὺ νόμος, ὁ" τί νόμος χρεία· ἀφ' οὗ κατ' Αἴγυπτον νόμος· δεύτερον δ', "τί δὲ πάσχα ἐν τῷ σταυρῷ
οἰκονομία, ὁ τί δὲ πάσχα ὁ πάντος "ὁ πάσχα μυστήριον. ἀναβαθμοῦμεν σεσῳσμένοι τὸν ἐν τῷ σταυρῷ
χαρακτῆρα, ἵν' ἐκ ἀναβολῆς ὁ ἀναβάσεως ἔκστασιν βλέπωμεν "τὰ θεοῦ ῥήματα". Εἶτα δ' Ἐξοδ. ιϛ. α.
Κύριος σεσῳσμένος Μωϋσεῖ ὁ Ααρὼν σὲ γῆ Αἰγύπτου λέγων· ὁ μὲν σὸς υἱὸς ἀρχὴ μη-
νῶν, σεσῳσμένος ἐστὶν ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. λαλήσατε πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν Ισραὴλ, λέ-
γων· τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν σεσῳσμένα κατ' οἴκους πατρικοῦ, σεσῳσμένον
κατ' οἰκίαν. ἐὰν δ' ὀλίγοι ὦσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥστε μὴ ἱκανοὺς εἶ) εἰς σεσῳσμένον, σεσαλή-
ψονται ⓦ γείτονα μετ' ἑαυτῶν, ⓦ πλησίον αὐτῶν. κατ' ἀριθμὸν ψυχῶν ἕκαστος ὁ ἀρ-
κούσει αὐτῷ συναριθμηθήσεται εἰς σεσῳσμένον· σεσῳσμένον τέλειον, ἄρσεν, ἐνιαύσιον ἔστω
ὑμῖν· ἀπὸ τῶν ἀρνῶν, ὁ ἀπὸ τῶν ἐρίφων λήψεσθε· ὁ ἔσται ὑμῖν συντηρούμενον ἕως
τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου, ὁ σφάξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συναγωγῆς
υἱῶν Ισραὴλ σεσῳσμένον ἑσπέρας, ὁ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος, ὁ θήσουσιν ὅπου τὸν δύο σταθμόν,
ὁ ὅπου τὸν φλιῶν, ὁ ἐπὶ τοῖς οἴκοις, ἐν οἷς ἂν φάγωσιν αὐτὸ ἐν αὐτοῖς. ὁ φάγονται τὰ κρέα
ἐν αὐτῇ τῇ νυκτί, ὀπτὰ πυρί, ὁ ἄζυμα μετ' πικρίδων ἔδονται. οὐκ ἐδιδοῦ ἀπ' αὐτῶν ὠμόν,
οὐδὲ ἡψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ' ἢ ὀπτὰ πυρί, κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶν ὁ τοῖς σπλάγχνοις. οὐ
καταλείψατε ἐξ αὐτοῦ εἰς ὃ σεσῳσμένον, ὁ ὃ τι μὴ ἐκλείψατε ἀπ' αὐτοῦ. ὃ δ' καταλει-
πόμενον ἀπ' αὐτοῦ ἕως σεσῳσμένον, ἐν πυρὶ κατακαύσετε. οὕτω δὲ φάγεσθε αὐτό· αἱ ὀσφύες ὑμῶν
περιεζωσμέναι, ὁ τὰ ὑποδήματα ὑμῶν ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ὁ αἱ βακτηρίαι ὑμῶν ἐν ταῖς
χερσὶν ὑμῶν. ὁ ἐδιδοῦ αὐτὸ μετὰ σπουδῆς· πάσχα γάρ ἐστι Κυρίου. ἐν δὲ διελεύσομαι ἐν γῇ
Αἰγύπτου ταύτῃ τῇ νυκτί, ὁ πατάξω πᾶν σεσῳσμένον ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ ἐν πᾶσι θεοῖς
τῶν Αἰγυπτίων ποιήσω τοῦ ἐκδίκησαι· ἐγὼ Κύριος· καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ ἐπὶ
τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς "ἔσται ἐκεῖ, ὁ ὄψομαι τὸ αἷμα, ὁ σκεπάσω ὑμᾶς, ἐν οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν
πληγὴ τοῦ ἐκτρίψαι, ὅταν παίω ἐν γῇ Αἰγύπτου. ὁ ἔσται ἡ ἡμέρα αὕτη ὑμῖν μνημόσυνον
αἰώνιον, ὁ ἑορτάσετε αὐτοῦ. ἡμέρας ἑπτὰ ἄζυμα ἔδεσθε. ὁ πάλιν εἶπε Κύριος σεσῳ Ἐξοδ. ιβ. μγ.
Μωϋσεῖ ὁ Ααρών· ἔστ' ὁ νόμος τοῦ πάσχα· πᾶς ἀλλογλυὴς οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτοῦ, ὁ πάν-

τα

χρόνος· ἢ ὁ ζύμιλον ἔχων ὑγρολοφρύες). ἡ γὰρ τῦ παλαιοῦ δυσθεσπεσυκαχία ὀλέθριος καὶ οὐδαμῶς ἀναμίγνυσθαι δυναμένη τῇ τῦ νέου καὶ θεσπεσίου διχομοσυνῇ καὶ ὁσιότητι. καὶ ὁρᾶς ὅτι δίκαιος ὁ δι' αὐτὸν τοιαῦτον ζύμιλον ὀλεθρος· δι' ὃ καὶ τὴν κεφαλὴν τῦ ἄρτου ζύμιλον οὐκ ἀπ' δικαίως ἔδοξε χαλεπαίνειν Θεός. οὐ γὰρ φαίνεται ὃ δίκαιος ἐν τοῖς τύποις, ἀλλὰ ὅτι τῆς ἀληθείας ἐκλείπει τι καὶ γινώσκεται· ὥσπερ ἐν αὐτῷ τὸ τῆς χείσεως τῦ αἵματος δοκεῖν ἀ- 5
ρεπτὲς εἶ) Θεῷ προσαρῆσθαι, καὶ τὸν ἀληθῆ τοῦτον τῦ τόπου. ἀπρεπὲς γὰρ τὸ δοκεῖν χρῄζειν Θεὸν αἵματος σημεῖα τοῖς ὑπ' ἐκείνων τῶν Ἑβραϊκῶν οἰκείων· πρεπωδέστατον δὲ τῷ μὴ τὸν πίστιν τῦ Χριστοῦ αἵματος γινώσκεσθαι ἡμᾶς Θεῷ καὶ σώζεσθαι ὑπὸ Θεοῦ. ἀρ' οὖν οὐχὶ καὶ τὸ τῆς περιτομῆς ἁπλῶς ὃ οὕτως ἀκούειν ἀπρεπὲς, ὡς, Θεῦ κελεύσαντος ὑπὸ σπουδῆς (ϖ) μέλλοντα τῦ πάσα ἑαθεῖν, Εἰ μὴ ἐμπερίτομος εἴη, περιτέμνεσθαι, καὶ οὕτως 10
ὑπὸ τὸν βραῦσιν ἥκειν. εἰσὶ γὰρ ζωῆς τῆς περιτομῆς τὸν δυνάμιν πνευματικῶς, μυστηρίων ὄψει καὶ δοξάσεις Θεόν. τῦ γὰρ πνευματικοῦ μέλους ἰῶ ἡ περιτομή. ἀπὸ γὰρ μέσους ἐλέγχει, ὦ ἀδελφὲ, κάλυμμα, ὅπερ ἔδει σε περιαρῆσθαι, ἵνα κεκαλυμμένῳ προσώπῳ θεωρήσῃς ἀλήθειαν, ὃ μὴ κεκαλυμμένος τῷ σώματι καὶ γήϊνῳ καλύμματι περὶ τὸν ἀλήθειαν ἀναβλέπῃς. ὅταν γὰρ γυμνὸς γένῃ τῦ ζωϊκοῦ σώματος, ὡς πνεῦμα προσεῖναι τοῖς Χριστοῦ, καὶ κολ- 15
λώμενος τῷ Κυρίῳ ἓν πνεῦμα γένῃ, μετέχων τῦ ἱερέως καὶ σωτῆρος μετοχῆς, ἐὰν ἡ τῆς χρεὼν βρῶσις ἐμπύσῃ· περίτμησο δὴ καὶ ἀπεκδύου τὸ σῶμα τῷ Χριστοῦ, καὶ (ϖ) λέγοντα
Κολασσ. 2. 12. Παύλου, ὅτι περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τῦ σώματος τῆς σαρκὸς ἐν τῇ περιτομῇ τῦ Χριστοῦ· καὶ οὕτω περιτεμνόμενος ἅπασαν φιλοχρηματίαν, φιλοδοξίαν, φιληδονίαν, τῆς μὲν προσ Θεὸν ἐμπίπλασα ζοφῶς εἰς οὐρανοὺς ἀναζύσῃς, ἐλθὼν 20
ρύσῃ ἀπὸ ποιμένων ἀρχόντων, λύσῃς ἀπὸ πάντων χαλεπῶν, ἐνδύσῃ καὶ μακαρίας σοι τὸν εἰς Θεὸν ἐπάνοδον χαριζόμενος ὁ Χριστὸς ὁ Ἰησοῦς ὁ Κυρίος ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρκδ. ΕΙΣ ΤΑΥΤΟΝ. ϛ. 25

Ex Mss. Episcopi Philadelphiæ, Venet.

Ἑραμὸν ἤδη φωτὸς ἐναφαυγάσαι Χριστοῦ ἀκτῖνες, καὶ καθαροὶ καθαροῦ πνεύματος ἀναπλῆσαι φωτῆρες, οὐρανίοι ὄντες καὶ "βασιλείας δόξαν ἡλιότητος ἀνεφάσαι θησαυρεῖς. νῦν πολλὴ ἡ ἀμφοῦσα κατεπόθη, καὶ ὁ ἀμείδης θάνατος συσκιασθείς· ζωὴ τοῖς ὅλοις ἐφαπλώθη, καὶ φῶς τὸ ἀενάου ζωὴ ὅλα γέμει, καὶ ἀναπλαὶ ἀναπλοῖ ἐπέχουσι τὸ πρῶτον, καὶ ὁ τοῦ ἐωσφόρου γλυπτὸς, ἀθάνατος, καὶ πολὺς μέγας ἐπόμβει Χριστὸς τοῖς ὅλοις ὑπὲρ ἥλιον· καὶ δι' τῦτο μακαρία καὶ αἰώνιος ἡ ἄσβεστος ἡμῶν ἐμπολιτθύεται τοῖς πεπιστευκόσιν ἐπ' αὐτῷ λαμπρὰ ἡμέρα· πάσα τὸ μυστικὸν, τυπικῶς μὲν δι' νόμου λειτουργούμενον· πάσα, ὃ θαυμαστὸν τῆς θείας ἀρετῆς καὶ δυνάμεως ἔργον. ἀληθῶς ἑορτὴ καὶ μνημόσυνον ἔνομον αἰώνιον, ἐκ πάθους ἀπάθια, ἐκ θανάτου ἀθανασία, ἐκ τεότητος ζωὴ, ἐκ πληγῆς ἴασις, ἐκ πτώσεως ἀνάστασις, ἐκ καθόδου ἀνάβασις. οὕτως ὁ Θεὸς ἐργάζεται μεγάλα· οὕτως ἐκ τῶν ἀδυνάτων δημιουργεῖ τὰ δυνατὰ δόξα, ὅπως γνωσθῇ ὅτι μόνῳ πρῶτα θέλειν ἔξεστι. τύποις μὲν οὖν τοῦτ' τύποις προσαπαγγελλέτω καὶ νόμος, τὰς εἰκόνας τῆς ἀληθείας προσερμηνευθέτω ἀπλῶς κήρυγμα μεγάλου μεγάλου βασιλέως ὑπηδημένου· ἔνθα ὁ μὲν Αἰγύπτιος τῶν προτοτόκων ἀπέθησκε δῆμος, ὁ δὲ Ἰσραὴλ τῷ μυστικῷ αἵματι ἐσῴζετο. τοῦτα πρῶτα τῶν μελλόντων σκιαὶ· ἐν ἡμῖν δὲ τῶν εἰκόνων τὰ μορφώματα, καὶ τῶν τύπων τὰ πληρώματα, καὶ ἀντὶ τῆς σκιᾶς αὕτη ἡ ἀκρίβεια καὶ βεβαίωσις τῆς ἀληθείας. ἀμνὸς ἐξ ἀγέλης ἐκεῖ, ἐνταῦθα ἀμνὸς ἐξ οὐρανῶν· αἵματος σημεῖον ἐκεῖ καὶ κατ' ὀλίγον τῷ πρωΐ-

Ἰσ. βασιλεί

Digitized by Google

ετύπου· ὧν τὰ μὲν ἤδη τετέλεσται, τὰ δὲ ἐφεξῆς διαρεῖ τῇ δυνάμει. ὅτι πάσης Ἐκκλησίας οἰκίας εἰσὶ τοῦβατα αὐθεντικαί, ἡμεῖς δὲ τῶν χρεῶν ἐσμὲν ἀπαλλάττοντες τῆς οἰκίας τὸ ἦθος. ὅτι πάσης γὰρ ἐκκλησίας καὶ ψυχῆς Χριστὸς ὅλης πάντα χῶν, καὶ οὐδαμοῦ μερικός. εἰ δὲ πολλὰ μὲν ἐκεῖ τὰ τοῦβατα κατ' ἐκεῖνον οἰκίαν· εἷς δὲ Χριστὸς τῶν πάντων ψυχῶν ὁ αὐτός. πέντε ἡμέρας ὅτι τῆς οἰκίας κατέλιπεν τὸ τοῦβατον, ἀπὸ δεκάτης εἰς πεντηκοστὴν· ἔπειτα οὕτω φύεται τῇ πεντηκοστῇ τοῖς ἑαυτῆς καὶ τῆς Ἰουδαίων Συναγωγῆς. πέντε σημεῖα χρόνου δηλοῦσι ταῖς πέντε ταύταις ἡμέραις ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Σωτηρίας· ἢ μὲν τὸ μέχρι Νῶε, δεύτερον δὲ ἐκεῖθεν μέχρι Ἀβραάμ, τέταρτον δὲ ὅτι Μωϋσέα, τέταρτον δὲ ἐκ Μωϋσέως ὅτι τοῦ Χριστοῦ πρόοιμος, πέμπτος ὁ πρὸ τῆς πρόοδος χρόνος. φύε) δὲ τοῖς ἑαυτῆς, ὅτι ἐπ' ἐκάστῳ τῶν αἰώνων καὶ πάσης τῆς Συναγωγῆς συνεφώνησαν ὁ Ἰσραὴλ καὶ Χριστός. ἐμήνυσε τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἡ Χριστοῦ θυσία ἐν τοῖς ἀεὶ τῶν δικαίων παθήμασιν ἀπὸ Ἄβελ τοῦ δικαίου, καὶ Χριστὸς ἐν ἐκείνοις ὁ πάσχων. ἐπιτελέσθη δὲ ὅτε αὐτὸς ἰδίαις πρῶτα ἔπαθεν ὁ θεῖος ἀμνός. ἡ δὲ καὶ τοῦ τῶν αὐτῶν μίσους πεντηκοστῇ ἔπαθε, καὶ τὸ πνεῦμα παρέδιδου τοῖς ἑαυτῆς, καὶ κατὰ τοῦτον τοῦτο τὸν ἐν δικαίοις λαμβάνεσθαι τὸ τοῦβατον εἰς τοῦ θυσίαν, καὶ θύεσθαι τῇ πεντηκοστῇ τοῖς ἑαυτῆς, ὅτι ἐν ἐκείνοις ἀπ' ἀρχῆς μὲν ἡ μελέτη τῶν παθῶν· τὸ πέλος δὲ τὸ πάθος. εἶπά μοι σήμερον τοῖς τοῦ τῶν βροῶν ἐπιτελεῖν Θεοῦ κανόνι καὶ δόξῃ, μὴ ἐσθίειν ὠμὰ τὰ τῶν τοῦβατα κρέα. ἵνα γὰρ δὴ ὠμὰ φάγοι; ἔψω λέγει, μηδὲ ἑφθόν, ἵνα μὴ ἀφανίσωσιν. ἐπιτήδειος γὰρ ὁ καιρός. τί τὸ μηδὲ ὠμόν, ἀλλ' ὅλα πυρί; σοβεῖς γὰρ κωλύειν τὸ μὴ ἡμέρωσιν· ἀλλὰ σημαίνεται ἀφ' ἑαυτῶν τύπων, ὡς ἔφην, τὰ προβλήματα. ὠμὸν προσφέρει) τοῦ ἀγίου ζῶντος ὁ τοῦ πίστει ἔχων ἀρχόν· ἑφθὸν ὁ φιλήδονος, ἐξυδαρῶν τὸ τῆς τοῦ βίου ῥᾳθυμίας τὸ τέρπον τῆς πίστεως ἔργον, ὅτι πολὺ τὸ πνεῦμα θερμὸν καὶ ζέον. κεφαλὴν σὺν ποσὶ καὶ τοῖς σπλάγχνοις ἐσθίειν κελεύει). χίονος ἐν Χριστοῦ ἀπὸ μὲν τῆς κεφαλῆς, ὅτι Θεὸς προβάλλων ἀπ' ἀρχῆν κεφαλὴ τῶν ἀποκάτω καὶ πνευματικῆς ἐκκλησίας· ἀπὸ δὲ τῶν ποδῶν, ὅτι καὶ δι' ἔσχατος ἐπ' ἐκάστῳ αἰῶνος γῆς βεβηκώς· ἀπὸ δὲ τῶν σπλάγχνων, ὅτι κεκρυμμένην ἔχων τὸ θερμὸν δύναμιν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ οὐ τὸ ἐκτὸς καὶ θεωρούμενον μόνον ἐπωφελὴς καὶ σωτήριος τοῖς μετέχουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔνδον καὶ τὸ ἀπόκρυφον. ἑσθίε) δὲ τὸ νυκτὶ τὰ κρέα, καὶ εἰς τὴν ἡμέραν οὐκ ἀπολείπει). δύναμις γὰρ τοῦ Χριστοῦ πάθους τὸ τῷ κυρίῳ τῶν κοσμικῶν νυκτὸς, ἕως οὗ ἡμέρα διαλάμψῃ, καὶ ζωὴ Χριστοῦ φάνῃ), καὶ τὸ, Ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικε. Ζωτεῖσθε δὲ ὅσιοι σοβεῖς. σοβεῖ Ραμ. ργ.ιθ.
γὰρ καταξαι ἁ δήμιοι τὰ Χριστοῦ σκέλη, τὸ συσταυρωθῆναι καταξαντες, ὡς ὁ θεολογικὸς Ιωαν. κ. λγ.
ἱμᾶς τύρπειν. αἱ πικείδες αἱ ζωὴ τῶν προβάτων εὐθυμάραι τὰ τῶν θλίψεων πικείδι ἐθνῶν· τὰ ἄζυμα τὴν ἁπλότητα ἐ εἰλικρινείαν, ὡς ὁ Παῦλός φησι, τουτέστι, ὁ ἁμιγὴς πρὸς τὴν παλαιὰν κακίαν καὶ νῦν ἀρετήν. ζωτεῖσθε ὅτι σοι τὸ χῆμα τῶν ἐθνικῶν τὸ πάσχα καὶ θεωρῆσαι πνευματικῶς, καὶ μιμήσασθαι. ἐς αἱ γὰρ ὁ τῶν πνευματικῶν τὸ σωματικὸν χῆμα. ἐκ ἔστι χῆμα κενὸν, ἀλλ' ἔργον σωτήριον ζωσαι τὴν ἰσοφυῆ, μὴ τὴν τῶν σώματος ὁ ἰμάτιν, ἀλλὰ τὴν τῆς ψυχῆς ὁ ἐπιμύθιον. ὑποδήσαι δὲν πόδας ὡσαύτως ὁ ἑτοιμασίαν τοῦ βαπτιστοῦ, καὶ ἁ ἀποστόλου. βακτηρίαν ὁ τοῖς χερσὶν ἔχε, μὴ ξύλον, Εφες. ς. ιε.
ἀλλὰ πίστεως ὑποκειζόμενος. ὅλον τὸ χῆμα ἐκφύει ὁδοιπορητικόν ἐστιν, ὡς αἱ πρὸς ἔξοδον ἐπιτηδείων τὸ ἐξ Αἰγύπτου, μίμησαι σὺ καλλιόν, ὡς εἰς ἔξοδον ἐπιτηδείως τὸ ἀπὸ κόσμου ἐ φθορᾶς. σωσθῆναι δὲ ἔστω, καὶ ῥᾳθυμία μηδαμῶς ὁ τῇ τοῦ πάσχα βρώσει τῇ πνευματικῇ, καὶ καλὸν ὁ ζῶν τὸ σωσθῆναι, οὐ γαστριμαργίαν ἐπιφαίνων ἐθιόντων ἢ πεινώντων τὰ κρέα, ἀλλὰ φιλοθεότητα τῶν σωσθέντων ἀπὸ κόσμου πρὸς Θεόν. ἐφ' ἑπτὰ δὲ ἡμέρας ἡ ἄζυμος ζωή, τουτέστι, ὅλῳ πάσης ζωῆς τὸ εἰλικρινές. ὅλῳ γὰρ τῷ ἑπτὰ ἡμερῶν ὁ σύμπας πολυπλασιάζεται χρόνος,

τῆ Ἐβραίων γραφῆ· ἀφαιρεθεῖσα δυνάμει Θεοῦ, καὶ ῥάβδῳ Μωϋσέως· καταπατεῖ ὁ τῆ Αἰγυπτιακῆ δυνάμει ἐπαιρόμενος. πεπάτηται σοι Χριστὸς ἐπ' ὀξόδῳ τῆ ἀπὸ κόσμου, καὶ σὲ συμμεταπέπηκεν εἰς ὑγρὰν ἀναβαίνων· ἀναβαίνει καὶ σὺ ὅπου τῶν αἰωνίων ζωῶν. μετάγων (Ψ) δὲ ἄθεσπεσον τὸν ἐκ Δαβὶδ γεγονότα συμμεταγάγῃ τοὺς ἀχαλινωτιῶντας, τοὺς ἐπηκόους καὶ πειθωνίους, τοὺς μηκέτι Φαραὼ φοβουμένους, μηδὲ δηλονότι ἀναπομένοντας τῆ ἀλικησμικῆς καὶ κακοπαθείας γήπαγος, ἀφ' τῶν ὀλίγων καὶ δρυμεῖων ἡδονῶν, ἧς τύπον εἶχον ὁ Ισραὴλ τῶν κρεῶν καὶ χρομμύων καὶ σκορόδων βρῶσιν ἐν Αἰγύπτῳ. ταύτης γὰρ ἡ κοσμικὴ ἡδονή, δρυμοτάτων τῶν μεμιγμένων πόλιν ἔχουσα συμπεπλεγμένων, φρικαλέου καὶ θηριώδη τῶν πλησμονῶν. ἔξεστι δὲ σοι τῆς κοσμικῆς ζωῆς, ἀρχὴ ζωῆς ἀληθινῆς γενέσθαι· ὥσπερ ἐκείνοις ἀρχὴ μιλιῶν ὁ πάσχα ὁ τυπικόν. νῦν γὰρ ἀρχὴ ζῆν, ὅτε ἀποθάνῃ τῆ κοσμικῆ καὶ γήινῃ ζωῆ· νῦν εὐείσιες τὸ ἀληθινὸν ζῆν, ὃ ἐν πνεύματι. θύεται Χριστός, ὥστε
Ησ. ιγ. γευώσεις τῶν θυσιῶν αὐτοῦ τῶν ὑπὲρ σοῦ ἠμοιμένων. ὅτι σοι πληρούται ὃ, Ὡς πεπάτηται ὅπι σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν ἄφωνος, καὶ οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· σώζει τὸ πεπατημένον τῶν πεπατούντων· καὶ ὃ εἰς ὕψος ἀνόδου, καὶ οὐκ ἐν τοῖς κάτω καταβάσεσι, ἀποσώζει τὸν ἐξ ἔργου τῶν ὅπι πάντων πορεύων. αἴγλης γὰρ ὅπι πάντων ὑπερτέρα καὶ δύσβατα πηδῶσί τε καὶ ἀναβαίνουσιν. ὑψηλῶν δὲ ἀθέσπεσον καὶ δυσβάτων ἐστὶν οὐρανός, ἀφ' ἧς ἡμέρας καταπεπάτηκε σφαγεὶς ἀπὸ τῆς θείας στολῆς, φρικὶ δουλεύσας καὶ πνεύματος ἁγίου χαριδίς· ἀναβαίνει δὴ καὶ ἀναβαίνει σοι ὁ θεῖος ἱερεὺς τυθεὶς ὑπὲρ σοῦ. μετὰ σοῦ γὰρ ἀπέθανεν, ἵνα σὺ ζήσῃς ἐν αὐτῷ. αἷμα δέ σοι ὁ τοῦ ἀμνοῦ σωτήριον· ἐὰν προσέλθῃς τῷ αἵματι πιστῶς, ἐὰν ταῖς αἰσθήσεις ταῖς ἑαυτῆς καὶ ταῖς ἐννοίαις, δι' ὧν εἰσέρχεται θάνατος ἀμύητα προσιὼν πίπτων, ταύταις τῇ πίστει τοῦ αἵματος οἷονεὶ χρίσῃς, καθάπερ ὁ Ισραὴλ ἔχρισε ταῖς εἰσόδοις τῷ αἵματι. ἐὰν γάρ σοι μὴ ἐπεισέλθῃ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπιθυμία, διὰ τῆς ἀκοῆς, διὰ τῆς ὀσφρήσεως, διὰ τῆς γεύσεως, διὰ τῆς ἁφῆς, καὶ μὴ ταῦτα διὰ τῶν λογισμῶν, οὐκέτι σε θάνατος, ἀλλὰ φέρων τὸ τῷ σώματι τὴν νέκρωσιν τοῦ Ιησοῦ, ἔξεις καὶ τὴν ζωὴν τὸ τῷ σώματί σου φανερωθῆναι, καὶ ὕστως ἀναβήσῃ ὁ θάνατος ὁ ἐκ τῆ πρωτοπλάστου Ἀδάμ, ὡς ταῖς Ἐβραίων οἰκίαις ἀναβέβαικεν ὁ τῶν πρωτοτόκων ὄλεθρος. διὸ καὶ τῆς ὅπι τούτοις ἑορτῆς ὄνομα πάσχα σημαῖνον ἀναβασιν.
Ησ. ιγ. ἄμωμόν σοι ὁ πρόβατον. ἄμωμος γάρ σοι Ιησοῦς, Ος ἁμαρτίαν, φησὶν, οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. τέλειον ἄρσεν. καὶ γὰρ τελείωσις τῆς δικαιοσύνης πρὸς τῷ μίσῳ ἀληθινῷ βασιλεῖ. σταυρούμενον τι ὁ πρόβατον αἰωνίου τύπος Χριστοῦ. συμβολικῶς γὰρ αἰῶνος σταυρὸς, ὁ αὐτὸς ὁ πάντα αἰῶνα πολλάκις ἀναχυκλούμενος, καὶ ταῖς πάσαις ἕξεσι καὶ ἕξαις ἔχων ἐν ἑαυτῷ, ὃ καινοῦ τύπος αἰῶνος θεσπεσίου, ἐν ᾧ τὸ παλαιὸν τῆς ἡμετέρας ἀθεσπότητος εἰς καινότητα μεταβέ-
Εφες. δ. κδ. βληται· Ἐνδύσασθε γάρ, φησι, (Ψ) καινὸν ἄνθρωπον. τῶν πρόβατον τοῦ ἀμώμητα καὶ τελειότητα ἐπιδυσάμενος ἔδει πρόβατον Θεοῦ, καὶ αὐτὸς σφαγιάσας τὸ ἑαυτῶν σῶμα θυ-
Ρωμ. ιβ. α. σίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον Θεῷ, καὶ τὸν λόγον, καὶ πρὸς τοῦ αἰωνίαν σφαγὴν ζωήν.

Ορᾷς ὅλα τὰ πάσχα ἃ σοὶ ἐστὶ σύγκρισιν ἦλθε πρὸς Ἰουδαίους, ἀλλ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ τοῦ σώματος ἦν μόνον εἶχεν ἐκεῖνο· καὶ νήπιος ὁ Ισραὴλ ὅτι τῇ τοῦ πρόβατου θυσίᾳ, ταύτην ἠγύμνωσε σφαγὴν Θεῷ καταδάζεσθαι, καὶ διὰ ταύτης οἰόμενος ἐλήφεσθαι τὴν σωτηρίαν, καὶ οὐχ ὡς τύπον ἔφερε αὐτὴν τῆς ὄντως σωζούσης θυσίας. διὸ λέγεται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς
Ιερ. ζ. κα'. διὰ Ιερεμίου, Ὁλοκαυτώματα ὑμῶν προσθέσθε θυσίαις. καὶ οὐκ ἔστι σφαγὴ Θεῷ ψυχρὸς, ἵνα σὺν τοῖς καρπώμασι ἐπῃ μὴ σὺν πάλαι· ἀλλ' ἡ τοῦ πρόβατος δηλοῦται δυνάμις, ὅτι προφητικῶς ἡ θυσία ἐπετέλουτο καὶ προμηνυτικῶς εἰς Χριστόν. καὶ πεπάτηται θύεται σύμβολον ὁ Θεὸς, Χριστὸν ἐδήλου τὸ θυσιάζεσθαι, καὶ τὰ τοῦ πρόβατα ἄπαντα εἰς Χριστὸν προ-

τύπου·

Λογ. ργ΄. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΙΝ. ε΄.

ΕΝ Ἰουδαίοις ὁ τύπος, πρὸ ἡμῶν ἡ ἀλήθεια. Σκιὰ γάρ, φησὶν, ὁ νόμος εἶχε τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. καὶ, Ὁ νόμος, φησὶ, διὰ Μωϋσέως ἐδόθη· ἡ χάρις γὰρ καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Οὐκοῦν τὰ Ἰουδαίων ἀλλότρια Χριστοῦ, τυπικῶν ὄντων καὶ σκιωδῶν τῶν παρ' Χριστοῦ εἶχεν οἰκείωσιν· ἐπῆρτο δὲ τῇ κτίσει πρόσωπον αὐτοῦ πρόνοια καὶ τελείωσις, καὶ ἡ σαφὴς αὐτομολία τῶν πραγμάτων, ὅτι καὶ ἡ αὐθυμία τοῦ βασιλέως. καὶ γάρ τις εἰκόνα γράφων, σκιογραφῆσαι πρόσωπον, εἶτα δὲ χρώμασι τελεῖ τὸν γραφέα· καὶ ἔστιν ὅτε ἐν μὲν τῇ σκιᾷ ἡ εἰκὼν κεῖται τὸ φανησόμενον, ταύτην δὲ κτίζει μέλλουσι δοθήσεσθαι χρώμασι χαρακτῆρα. σκότος δέ μοι δοκεῖ τὴν σκιὰν τὰ ἀληθινὰ, καὶ θεωρεῖσθαι τύπους τὰ δηλούμενα, καὶ ὁκ ἐν μακρᾷ πρόσεστι τὰ μεγάλα πρόδηλα· καὶ μὴ μοι πρὸ γλώσσης ἀπομείνῃς, ἐλευθερίας ἔθνους ἐνὸς τῆς ἀπὸ τυράννου, καὶ σωτηρίας παιδίων τῶν προσκαίρου, καὶ μυριάδος τῆς ἀπὸ γῆς εἰς γλῶσσαν ὑπερτελῶν ἀναμνήματα. Οὐκοῦν καὶ ἑλλήνων ἑορτὰς εὑρήσεις πόλιν τὴν τοιαύτην ἀφετηρίας ὑπομνήματα. ἑορτάζουσι γὰρ τὴν ἐκ φυσικῶν νόσων ἀποφυγὰς, καὶ τυραννίδων ἐλευθερώσεις, ἀποικίας τε πόλεων κλίσεις, καὶ νίκας πολέμων, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα γήινα καὶ προσκαιρα λαμβάνοντες εἰς ἀνάθεσιν ἑορτῶν. ἤδη τὰ μεγάλα μυηθῶμεν δεῖ, τὰ ἄνω καὶ ὄντως Θεοῦ δῶρα, καὶ μεγάλου τοῦ αἰωνίου ἑορτάζοιεν ἑορτὴν, ἐλευθέρωσιν ὁκ δαιμόνων ἀκαθάρτων πολεμούντων πρὸς τὸ ἀγαθὸν, ἀφελκόντων ἀπὸ τῆς Θεοῦ βασιλείας, σωτηρίαν δὲ πρὸς βεβαίαν τινὰ βίαν, ἀλλὰ πρὸς αἰωνίαν ἀγαμοῦν, μετοικίαν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν καὶ τὴν πρόσω πολιτείαν, καὶ εἰς αἰωνίαν κτῆσιν καὶ τὸ μέλλουσι δώσειν. Αἴγυπτος ἔθλιβεν Ἰουδαίους ἐλευθερίας ὄντας ὁκ πατρῴας, καὶ βαλλόντα δουλείας ζυγὸν, πολλὰ λειτουργεῖν καὶ πόλεις κατασκευάζειν ἀναγκάζουσα· σύμβολον τῆς θλίψεως κοσμικῆς, ὁ ἡ κατεπείγουσα ὁ θλῖψις ὁ ἀνθρώπινον, ἀπὸ πάσης τῆς ἀληθοῦς θεοῦ τυφλὸς τε καὶ ἐλευθερίας, καὶ τὴν γήινον ἐργασίαν ἀγαπούμενον, καὶ τὰς σκιὰς ἀπολυμένας κατασκευάζουσα· ὅπου μηδὲν τῶν ἀνθρώπων μόνιμον μηδὲ ἀσφαλὲς, ἀλλὰ πάντα φθαρτὰ καὶ ἀνθρώπινα ἔργα, καὶ χρόνου παραλώματα. ἐλευθεροῦσαι τῆς δουλείας ταύτης ὁ Θεὸς βούλεται, καὶ καταποιούμενος τὸ πάθημα τὸ ἴδιον οἰκείας, ὥσπερ εἰδὼς τὰ χρώσειν τῶν ἑαυτοῦ Ἰσραὴλ ἐλευθεροῦ διὰ κίστους. ἐκκισθεὶς γὰρ εἰς Θεὸν ἐπεμελήθη δὲ διὰ τὸν ἐκκισθέντα ἀποπεμπόντων. πέμπεται δοῦλον νόμος χαμίζοντες, διὰ γάμου πρὸς διαχωσιοῦν παραλαθοῦντες, διὰ δὲ διαχωσιοῦς πρὸς Θεὸν ὁδηγοῦντος, μικρὸς ἔτι καλάσεις ταῖς ἀπειθείαις δοκιμάσαι ἐπάγοντες, ὅπως τέλεοι ἔλθωσι τὰ μέρει χωίζοντες, τὸν ἀπειθῆ ὅπως πάντας ἀξιαγάστους. τὸ γὰρ ἐφυλάσσετο τῆς διαστάσεως πρόνοια μὴ τῶν δούλων παραλυομένου. τύπος δὲ τούτων ὁ σύμβολα, Μωϋσῆς ἀπεστείλατο πρὸς Ἰουδαίους μὴ Ἀαρὼν τὸν ἀδελφὸν, καλοῦντος ὅπως λατρεύσωσι Θεοῦ, μαστιγῶν Αἰγύπτου πλησμονῆς μεστῶς ἐπὶ τὸν δουλευόμενον καὶ θλιβόμενον λαόν. ἀλλὰ γὰρ τούτων γινομένων ἔτι, καὶ ὁ Ἰσραὴλ ὁ Αἰγύπτῳ, ὁ ὀβασιλεύτος τῶν Αἰγυπτίων χάρεσι ἔσχε τὸ θέλειν χαῖρ. σκότος πληγαὶ, καὶ πῶς ὅπως τὸν προάγματος. τὴν πολυταίαν ἐπαγγεῖλαι διὰ τὴν τῶν πρωτοτόκων διαίρεσιν, καὶ ἅμα τούτοις ἐξιέναι τὸν Ἰσραήλ. ὁ δὲ πρόσταγμα γίνεται, καὶ αἱ τῶν οἰκιῶν ὑπόδεσις τῶν Ἑβραίων τῷ αἵματι χρίονται, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν Ἰουδαίων ἐκφεύγει τὴν τοῦ θανάτου πληγὴν διὰ τὸ αἵματος σύμβολον. ἐθίουσι δὲ πρόσταγμα Ἰουδαῖοι ζυμωτὰ ζύμους καὶ περίσιν. ἐξιασι δὲ Αἰγύπτου ὑπόδικοι Φαραὼ καὶ τὸν λειπόμενοι τῶν Αἰγυπτίων· ὑπὸ τὴν θάλασσαν ἔρχεται τὴν ἐρυθρὰν. αὐτὴ δίχρα μὲν τῶν

Ex Mſ. Epiſcopi Philadelph. Venet. Εἰς τὰ Ἰωαν. α΄ 12.

Ἰσ. συνεργῶν

ρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἀφήρει πρόβατον ἄλογον· διὰ τοῦτο οὐδὲ ⟨Ψ⟩ ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἡμῶν θάνατος. τὸ δὲ λογικώτατον πρόβατον ἁμαρτίαν ἔλυσε, θάνατον ζωὴ αὐτὴ κατέλυσας. Ἔξαγε δὲ ἡμᾶς οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτιακῆς εἰς τὴν Ἰουδαίας, ἀλλ' εἰς αἰωνίαν κτῆσιν ἀπὸ κόσμου φθορᾶς. πρόβατον ὅτι ἄμωμον, καὶ ποιμένων τὸν πρόβατον καθηγούμενος. Εμπροσθεν γάρ, φησι, πορεύσομαι, ὅπου τὴν αἰωνίαν ἄγων αὐτὰ ζωήν. ἀρχὴ μὲν τῶν Ἰουδαίων ἡ τοῦ προβάτου θυσία, τέλος δὲ ἡ ἔξοδος ἡ ἐξ Αἰγύπτου· ἡμῶν δὲ ἀρχὴ ζωῆς τὸ τοῦ Κυρίου πάθος, καὶ ἡ ζωὴ Χριστῷ μετάστασις ἀπὸ κόσμου. τότε γὰρ ζῶμεν, ὅταν ἀποθνήσκωμεν κόσμῳ· τότε εἰς Θεὸν ἀναβιβώμεθα, ὅταν τὴν ὅλην γῆς ὑβρεσιν ἀπογινόμεθα. τὸ πρόβατον ἀμέμπτον, ὅλην μιᾶς ἐλαττώματον οἰκίας, τῆς πνευματικῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅλου οὐχ ὑπεισκύκλου· ὥσπερ καὶ τοῖς σωματικοῖς Ἰουδαίοις προστέτακτο μὴ ἔξω ἐγκλῆσαι τοῦ προβάτου κρέας ἀπὸ τῆς οἰκίας. πρόβατον, διὰ τὴν πίστιν, Χριστός· τὸ δὲ τὴν ὑποδοχὴν ὁδὸν, ἔριφος, ὁμοίωμα αὐτοῦ τότε ἐθύετο. ἄρτος ἄζυμος ἐσθίουσι τοῖς πάσχα ἑαυτοῖς· ἡμῖν δὲ πρὸς Χριστὸν κοινωνία μὴ παλαιᾶς καὶ πλουσίας θρησκείας· ὥσπερ τὸ ἄζυμον καινὴν φύσεως καὶ ἁπλότητος. αἱ παρθένοι αἱ μὴ τὸ πάσχα ἑαυτῶν λαμπάδας. ὅτε θλίψεως ἐδόθη ἡμετέρας, δι' ὧν κοπιῶμεν τοῖς Χριστοῦ παθήμασι. παρθένοι γὰρ ἡ θλῖψις, εἰ καὶ γλυκεῖα ὁ ἐξ αὐτῆς καρπός. ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται τοῦ προβάτου, ὅτου τὸν ὁμοίως ἐκβάλλειν εἰς Χριστὸν προτύπων, ὡς τὸ εὐαγγέλιον ἐξηγεῖται, ὅτι σπεῖρε κατέλιπε τὰ ἄ- Ιωαν. κ. λγ. για τοῦ Κυρίου σκέλη· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται ἀπ' αὐτοῦ· καθάπερ δὲ ὅτι τῆς νυκτὸς τὰ κρέατα, καὶ εἰς ἡμέραν οὐχ ὑπολείπειν, ὅτι ὁ Χριστὸς θάνατος ὅτι τοῦ πρόντος αἰῶνος μεταβάσεται, ὅτι δὲ τοῦ μέλλοντος ἡ ζωὴ φανήσεται. χῆμα δὲ τῆς ἑαυτῶν τὸ πάσχα, ὀσφὺς ἐζωσμένη, ὑποδήματα ἐν ποσὶν, ἐν χερὶ βακτηρία. ὁδοιπορικὰ ἅπαντα τὸ χῆμα, προσκυασμένων εἰς ὁδοιπορίαν, ἐπιτηδείων ἁπάντων· ἡμῶν δὲ ψυχῆς ἡ πρόθεσις ὁδοιπορικὴ πρὸς ἀποδημίαν τοῦ κόσμου γεγονότων. διὰ τοῦτο ὀσφὺς ἐζωσμένοι ἁπανταχοῦ αἱ ψυχαὶ τοῦ βίου μεμένηκας ἀποφεύγουσι, πρὸς δὲ τὴν ἁγίαν ἕτοιμοι πο- Φιλιπ. γ. κ. ρείαν, ὡς τὸ ἔχειν εἰς οὐρανούς. Ημῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς, φησι. ῥᾳδίως δὲ ἀνελήφαμεν, ἢ ἐπιζητοῦμεν πίστει καὶ ἐλπίδα τὴν εἰς Χριστόν. ἀνάπαυσις δὲ καὶ ἡμῖν λύχνος τῶν ψυχῶν, ὥσπερ ἐκείνοις ὁ σωματικός. ψυχῶν δὲ λύχνος ὅτι ἡμῖν ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ. Λύχνος γὰρ τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς τοῖς τρίβοις μου. λύχνος δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ὠνόμασε τοῦτον· Λουκ. ιε. λε. Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, καὶ ⟨Φ⟩ λύχνοι καιόμενοι, καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις ἐκδεχομένοις ⟨Ψ⟩ κύριον αὐτῶν. ὑπολείπει ὅτι ἰδεῖν τινες ⟨Φ⟩ τὸ πάσχα ἑαυτῶν. ἑαυτὸν ἢ τὸ πάσχα οὐδεὶς ἀνθρώπων ἐστὶν, ἀλλ' εἰ καὶ ἄλλος τις [ἐστὶ] καὶ ἀγνωρώτατος, ἀνθρώπινος. οὐδεὶς γὰρ Χριστοῦ μέτοχος γενέσθαι δυνάται, εἰ μὴ ἀνθρωπίνης ἀνθρωπότητος μὴ ἀνθρωμόμενος, μηδὲ καθαρθεὶς ἀπὸ τῆς ἁρμικῆς μολυσμάτων, ὧν κατ' ἡμῶν τὸν ἐκ πατέρων διεδέξαμεθα. τοῦτον γὰρ ἐν τύπος ἡ σωματικὴ ἀνθρωπίνη. διὰ καὶ εἶπεν ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου ἀνθρωπίνην τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν. ἀπυδύομεθα οὖν ὅτι τὸν μακαρίαν Χριστοῦ κοινωνίαν, καθαρὰν κοσμικῶν κακῶν διὰ τοῦτο ἡμῶν, ἵνα τοῖς πνευματικοῖς ἀγαλλιώμεθα ἀγαθοῖς· μηδεὶς ὅτι κόσμου μεταστρεφόμενος, ἀλλὰ ἀπύδυτος ἅπαντες εἰς, * * * ἵνα μὴ μείνωμεν ὑπὸ τὸν δουλείαν τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλ' εἰς τὴν ἐλευθερίαν μεταστῶμεν τοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ.

διήκειν. Τί γὰρ τῶν ἑωθινῶν σύμβολον ἡμεραὶ; δῆλον, φησι, ἑωθινὰ ἡμέρας ἴδιόν ἐστι ἄζυμα. ἑωθινὰ συμβέβηκεν ἡμέρας εἶναι ⓦ ἄπτωτα χρόνον. μετὰ γὰρ τὴν ἑβδόμην, ἥτις ἐστὶ τὸ σάββατον, ἐπτώδους τῆς προφητικῆς ἡμέρας, ἡ ἐστὶν ὁ κύκλος τοῦ χρόνου, ἀρχὴ τῶν ἑπτὰ πάλιν ποιεῖται ἡμερῶν εἰς ἑαυτὴν ἀνακυκλούμενος. πρώτη δὲ ⓦ χρόνου ἐστὶν ἁπλότης καὶ εἰλικρινὴς ἕξις σεζῆν, ἡ τοῦτ' ἐστὶν ἀληθῶς. Εἰ γὰρ πνεύματι, φησι, ζῇ προσέχεις τῷ σώματος θανάτῳ, ζήσεσθε. ἁπλοῦς ἐστὶν ὁ τύπος τοῦ μὴ ζητοῦντος τὰ σαρκικά, ἀκακοήθης, ἀπήμαντος, μηδὲν κακὸν, μηδὲν πικρὸν ἐνοοῦσι. δῆλον τί ἐστὶ τὴν προφητικὴν ἡμέραν καὶ ἑβδόμην ἁγίαν καλεῖ, λέγων· Ἡ ἡμέρα ἡ προφητικὴ κληθήσεται ἁγία, καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ἡμῖν; ὅτι προφητικὴ μὲν ἡμέρα δηλοῖ τὴν ἀρχὴν, καθ' ἣν ἁγιαζόμεθα, ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον ἐκδεχόμενοι· ἑβδόμη δὲ τέλος σημαίνει, ἐν ᾧ ἀπὸ σώματος λυσάντες γινόμεθα ζῶντες τῷ Χριστῷ, καὶ ἀποδημοῦμεν τοῦ Κυρίου καταλιπόντες τὴν ἐκδημίαν ταύτην ἐπὶ γῆς, ἵνα ὁ τρόπος τὴν ἁγιότητα μεταλάβῃ. Ἐκδημοῦντες γάρ, φησι, τοῦ σώματος, ἐκδημοῦντες ἀπὸ τοῦ Κυρίου. ταύτῃ ἁγίας ταύτας ἡμέρας καλοῦμεν ἔργον ὁ νόμος εἰ βούλει. πῶς γὰρ ἔργον, φησὶ, οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς· ἔπειτα δηλοῖ μὴ συγκαπλεῖσθαι τὴν ψυχὴν ταῖς τοιαύταις ταῖς ἐπιγείοις, μηδὲ δουλεύειν ἀναισθήτοις ἁρμοσιν τῷ Θεοῦ δουλείᾳ· ἀλλ' ἐλεύθερα καὶ μόνα πρέπεσθαι δῆλον ἀσυνδέτως, καὶ ἐκεῖ ἐλεύθερα ζωντέον τὴν ψυχὴν ἴσα αὐτῇ πρὸς ὠφέλειαν ὄντι. καὶ τοῦτο πάλιν συμβολεῖ τὸ, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ, τοῦτο μόνον ποιήσατε ἡμῖν. δηλοῖ ὁ Κύριος ἐπὶ τὴν ἐρμηνείαν ἄγων τὴν ἀνέσεως τὴν νομικὴν, ὅτι τὴν εἰς ματαιότητα ζωντικὴν ἔργων ἐδίδου τὴν ἐργίαν, οὐ τὴν εἰς ψυχῆς ὠφέλειαν ἡκόντων, προῦτιθεν τοῖς Φαρισαίοις· Ἔξεστιν ἐν σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; Εἰ γὰρ καλῶς καὶ κατὰ Χριστὸν ἐθέλεις τηρεῖν τὸ σάββατον καὶ τὴν ἀνεσιν τὴν ἑορταστικὴν, κοσμικῶν ἀσυνδεσμάτων καὶ ἀλλοτρίων ἀφίεσο· φεύγεις δὲ τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ εἰς ψυχῆς ὠφέλειαν· καὶ οὕτω σαββατίσεις σάββατον ἅγιον καὶ καλὸν ἀληθῶς, καὶ ἑορτάσεις ἁγίᾳ ἑορτῇ, εἰκόνα τῆς τοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ργ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΝ. δ΄

Ἀγαπητοὶ ἑορτάζουσιν Ἰουδαῖοι, τὴν ἐξ Αἰγύπτου σωτηρίας ἀνάμνησιν, θανάτου πρωτοτόκων ἀποφυγήν. πάσχα δηλοῖ τοῦτο ὀνομάζοντας, ὑπέρβασις θανάτου. τοῦτο γὰρ ἡ λέξις δηλοῖ τῇ γλώττῃ Ἑβραίων. πάσχα ἡμεῖς ἑορτάζομεν, οὐ μετὰ τὴν ἀποφυγὴν θανάτου, καθάπερ ἐκεῖνοι, οὐδὲ πρωταίτερον δουλείας ἐλευθέρωσιν, ἀλλὰ πλείονι μᾶλλον ἐκ θανάτου λύτρωσιν, πλείονι δὲ ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου δουλείας ἀπόλυσιν. ὁ τῶν πρωτοτόκων θάνατος ἐκείνοις ὑπερέβαινε, τὸ τυπικὸν πρόβατον θύσασι, καὶ τῷ αἵματι τὰ θύρας χρίσασι· ἡμᾶς δὲ ὑπερβαίνει τοῦ πρωτοπλάστου θανάτος ὑπερβαίνει, καὶ βαίνειν μὴ δυναμένους τοῦ τῆς θυσίας τοῦ θείου πρόβατου διεγηγμένους, ἐν τῇ πίστει τοῦ σωτηρίου αἵματος περιπεφραγμένους. ἐκείνοις ἀπὸ γῆς τὸ πρόβατον· ἡμῖν δὲ οὐρανοῦ (κύριος ⓦ Ἀβραάμ τύπον φυλάττομεν, ὅτι πρόβατον ἔχε θύειν πιστοὶ ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ προσταγθεὶς) νῦν δὲ ὡς ἀληθῶς θεοπρεπῆ ἐξ οὐρανοῦ τὸ πρόβατον, προσαχθὲν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα μηκέτι θανάτῳ καταχώμεθα, δῆλον ⓦ ἀχειρότευκτον ὑπὸ θανάτου Χριστόν. Ἀπίσθησε γάρ, φησι, ὁ Θεὸς ⓦ υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου· καὶ, Καταβέβηκα, φησιν, ἐξ οὐρανοῦ. καὶ μάρτυρες πρὸ αὐτοῦ ὁ Βαπτιστὴς, Ἰδὲ, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, λέγων, ὁ αἴ-

Ex Ms. Episcopi Philadelph. Venet.

Ρωμ. η. ιγ.

Β. Κορ. ε. ς.

Μαρκ. γ. δ.

α Ιωαν. δ. ι. Ιωαν. α. κθ.

ἐσμεν ἡ ἀφεττομή; φησι, ⓐ Χριστῦ μέτοχοι, ⓐ πνεύματι Θεοῦ λατρεύοντες, καὶ μὴ πεποιθότες ἐν σαρκί. γυμνὴ γὰρ ἡ καρδία πάντος σαρκικῦ λατρεύειν ἀληθινῶς Θεῷ δυνᾶται, καὶ ⓐ Χριστῷ συγκιρνᾶσθαι πνεύματι. Ταύτης τῆς ἀφεττομῆς κατάρχει μοι τὸ τῦ Κυρίου πάθος ὑπὲρ ἡμῶν ἀποδεθμένου τῇ σαρκὶ, ⓒ τῇ ἀφεττομῇ αὐτῦ δι' ἡμᾶς ἀναδεξαμένου· ἐκτυπῦται γὰρ τὸ μυστήριον εἰς ἡμᾶς ἐν τῷ βαπτίσματι, καὶ τελεῖται ⓐ βίᾳ ⓐ τῦ Χριστῦ. Περιστέμμεθα γάρ, φησι, ἀφεττομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τῦ σώματος τῆς σαρκὸς ἐν τῇ ἀφεττομῇ τῦ Χριστῦ, ζωοποιεῖται αὐτῷ ἐν ⓐ βαπτίσματι. ἕως οὖν ὦσιν ἀποθέμενοι τὸ σαρκικὸν ἦθος, ἀλλοτρίως εἶσι καὶ ξένοι, ἀμέτοχοί σου καὶ ἀκοινώνητοι ⓐ πρὸς τὰ ἅγια τὰ ἁγίων τῦ ἁγιασθέντος πνεύματι Χριστῦ. οὐρανίου γὰρ μέλλεσθαι δεῖ τὸν ⓐ οὐρανίῳ συμπολιτευόμενον. οὐρανίους ⓐ θεὸς αὐ ἐθέλοιτο, μὴ ⓐ γήϊνα φρονοῦντας. οὕτω μοὶ δὴ συναποθέμενος τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ χάριτι τῦ βαπτίσματος, καὶ τῇ συνθήκῃ τῆς πνευματικῆς καταξέως, συμπολιτεύσει καὶ μεθέξει Χριστῦ. ἀδύτερον ⓐ ἰδεῖν ἐστιν, οἱοῖοί εἰσιν ἐκεῖνοι τῦ νόμου τέλειοι πάντες ⓐ τῦ πάσχα μεταλαμβάνοντες· ἵνα καὶ ὁποίοις ἡμᾶς εἶδεν ⓐ Χριστῦ μεταλαμβάνοντας βαπτισθῆναι. Οὕτω, φησὶ, φάτναι αὐλῶν· αἱ ἰσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι, καὶ αἱ λαμπάδια ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηρίαι ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. ὁδοιπορικὸν τὸ σχῆμα δείκνυσι καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον εἰς ἐπαγγελίαν Θεοῦ, ὥσπερ ὁ Ἰσραὴλ τότε πρὸς τὴν ἐπαγγελίαν τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς ἐβάδιζε. σκήπτει δέ μοι τὸν πνευματικὸν ὁδοιπόρον, πρὸς ἐκεῖνον ὅσον ἔχει τὸν ἀποχωρεῖν, οὐχ ὅτι τὴν κάτω οἰκουμένην γῆς ἐπαγγελίαν, οὐ γὰρ πρόσκαιρα μεταδιώκειν καλά, οὐ γὰρ ἀντὶ γῆς ἀλλαττόμενος, Ἰουδαίαν αὖτ' Αἰγύπτου. Ἀλλά τι φησιν ὁ πιεύτερος ὁδοιπόρος ὧδε τῆς ἰδιοποιείας ἡ ἔξοδος; Τῶν ὕπωθεν ὄντων ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δ' ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, καὶ σχοινοδιώκων ὅπη ὁ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως· ὅσφυς οὖν περιεζωσμένη τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ⓦ ὑπόδεσις ὕπο γὰρ ἔσῃ πρὸς ⓦ δρόμον ⓦ ἀγαθὴν δύζωσις, ἐὰν πάντα τὰ πρόντα ματαιότητα καὶ ψῦδος ἡγήσῃ, καὶ τὸν Δαβὶδ τὸν μέλλοντα ἀληθῶς ὑποζητοῖς, καὶ εἶπε τὸν πόθον. πόδες δ' ἡγαπεδεδεμένοι τῇ ἑτοιμασίᾳ, φησὶ, τῦ εὐαγγελίου τῆς Εἰρήνης, πρὸς πάντα δρόμον ἀγαθὸν ὑπερεπῆς, διὸ οὖν τῷ Εἰρηνεύσαντι τῷ πρὸς Θεὸν βεβαιοῦσθαι ἑαυτοῖς, καθὰ φησιν ὁ ἀπόστολος· Εἰρηνεύσαντες ἔχωμεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ⓐ, Διὶ ἡγαπωμένης πεζεχωμεν, φησι, τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα· καὶ, Οὕτω τρέχω, ἵνα καταλάβω. βακτηρίαν ⓐ ἐκείνοις ἐν χερσὶν ὑπῆρχεν ἡ εἰς Θεὸν ἐπίγνωσις ψυχῆς, ὅπερ ἐῶσαν ταῖς θλίψεσιν ἔστασθαι, καθάπερ ὁ Παῦλος εἴρηκεν, ἀλλὰ στηρίζουσαν βεβαίως εἰς ὃ μὴ σαλεύεσθαι. ὑπόδεσθε οὖν μοι ἀσφαλῶς. πάσχα ὅτι Κυρίῳ· οὐ ῥᾴθυμος, ὑδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῶν φησὶν, ἐκ αἰσθήσεως, ὑδὲ κατακεκλιμένων, ἀλλ' ἐγηγερμένοι ἐχόντων ὃ φρόνημα καὶ ζωποιημένοι δῆτα τῆ ὁλοθρευτικῆς πληγῆς ὑπάρξασι ἡμῖν πρέχει, τῷ Κυρίου ζωτίθεντι δωρεσμένῳ. διὸ φησι, πάσχα ὅτι Κυρίῳ· ὅπερ ἕτερος ἑρμηνεύων αὖλιξις εἴρηκεν, ὑπάρξασις ὅτι ⓐ Κυρίῳ. καὶ ⓐ τοιαύτην μετάληψιν τῦ θείου βρώματος, ὃ τεῖνει ἰδωμεν, οἱοῖοι εἶεν δεῖ καὶ ⓦ βίοι τῦ μετεχομένου τῆς ἁγίας σφῆς· ἀποδύκνυσι ⓐ τὰ ζῦμα τὰ ἄζυμα, καὶ αἱ τῶν ἀζύμων ἡμέραι. Ἡυδαῖοι μὲν οὖν πρὸ τῶν ἀζύμων ἀπουδαζέτωσαν, καὶ τὰς ἑορτὰς νομιζέτωσαν ἡμέρας πρὸ ἐχόντων αὐτῆς θαυμάσιον, ὃν ζυμωθὲν οὐκ ἐαθίουσι, θεοῦ ἔχουσι πρὸ ἑαυτῶν, θεοθεμένου ἔχοντες ὠφέλειαν ἀπὸ τῦ παράγματος ὑπερδέξαι. τύποι γὰρ ὑπῆρχεσθαι, οὐκ ἀληθῶς. σὺ ⓐ σκήπτει τὸ ἄζυμον, καθὰ τῷ ἀποστόλῳ πρεσθεύει), καὶ ἡμῖς ἐπισημαίνωμεν τὸν Εἰλικρινῆ καὶ θαρραν ἀπὸ πάσης κακουργίας ψυχὴ, τὸ καινὸν ζῦπον ἡ μηδὲν τῆς παλαιᾶς κακίας ἐπαγόμενον· Εἰς ὃ καλῶς Εἰρημένον φαίνε) ὅ, Αφθαρσίᾳ οὐκ τῶν οἰκείων ὑμῶν. πᾶς ὃς αἱ φάγῃ ζυμωτὸν, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ Ισραὴλ. κακίας γὰρ παλαιᾶς ἐπομάλυψις ὅλεθρος πρὸς τὸν χρηστότητα μετημείφω. Εἰ ⓐ σάρκα ζῆτεῖ, φησι, μέλλετε ἀποθνήσκειν.

Κολοσ. c. ια.

Εξοδ. ιβ. ια.

Φιλιπ. γ. ιδ.

Εφεσ. ς. ιδ.

Ρωμ. ι α. Εφ. ιδ. α. α. Κορ. θ. κε.

ισ. ελπίδας αἱ

Ρωμ. η ιγ.

Digitized by G

λαμβάνοντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· ἤδη μὲν οὖν ἐν ᾧ θανάτῳ Χριστοῦ βαπτιζόμεθα, τότε δὲ ἐν ζωῇ. οἰκεῖον δὲ σύμβολον τὸ μὴ καταλιμπάνεσθαι τῷ κρεανδρίῳ τὸ θύματος εἰς τὸ ταφεῖον. ἐν γὰρ ἡμῖν τότε ζῶντες ἐσόμεθα, ἐν ᾗ προῦσα νέκρωσις ἡμῶν πέφευγεν, νῦν μὲν οὐκ ἄλλως σῳζομένων, εἰ μὴ νεκρωθείημεν, τότε δὲ ζωτικῶν ἐχόντων σωτηρίαν. Μὴ γὰρ ἀπίστει, φησί, φρόνει τε· ἀπεθάνετε γάρ, ἐν ᾗ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται ζῶν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε ἐν ὑμῖν ζῶν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. δηλοῖ δὲ εἴ τι τῶν κρεανδρίων τὸ ἱερείου ταφείσαν, πυρὶ καταναλίσκεται, ἵν' εἰδείημεν ὅτι ᾧ νῦν ἡμῶν Χριστὸς τέθνηκε τῇ ἁμαρτίᾳ ἐφάπαξ· οὐκέτι ὁ θάνατος αὐτοῦ κυριεύει, ἀλλὰ ἀπέρηται τῇ δυνάμει τὸ πνεύματος, ὡσανεὶ πυρός, τὰ τὸ θανάτου σημεῖα, τῆς ζωῆς ἀπηχεστάσης. Τὸ δὲ δι' ἐνὸς ἐξ ἑνὸς ζωοτελοῦσθαι ἀπ' αὐτοῦ· φησὶ μὲν ὁ μακάριος Ἰωάννης ἐν σωματικῶς πεφυλάχθαι, μὴ καταλιθοῦν αὐτὸν τὸν σκελῶν· ἔχει δὲ ἐν τῇ πνευματικῇ δήλωσιν, ὅτι ὃ τιτρῶσκον ὃ ἐν αὐτῷ διέμενεν ἀπήνεγκεν, ἐν ᾧ τοῦτο φθορεὰ τὸ σώματος οὐχ ἥψατο, τιτρῶσκειν δὲ ἀσώτευτον ἔχοντος τοῦ ἀποδύσασθαι, ᾧ ὁ ἥλιος ἐν μὲν Χριστὸς συζῆναι τὸ σῶμα, ἐν θνητὸν ἐχθρὸς τοῦ ἡμῖν μὴ ἀποκρύπτεσθαι τῇ τῶν αἰθερίων φθορᾷ. Ἡ σὰρξ αὐτοῦ, φησίν, οὐκ εἶδε διαφθοράν. Ταῦτα οὖν τί τῆς σωτηρίου χρήσεως τῆς ἱερᾶς βρώσεως ἐζητακότες, παυσώμεθα τοῦ λόγου ἐν ἵνα, εἰς ἑτέραν ἐξέτασιν τὰ μὴ τοῦτο καθηκόντες, αἰτούμενοι δὲ τὸ Κυρίου τοῦ αἴτησιν, ἵν' Δαβὶδ ἡτήσατο· Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἐν κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου· ἵν' ἡμῖν μὴ βύκα ταφέντος ἡ τῶν νομίμων λύσις ᾖ, καθάπερ Ἰουδαίοις ἕως τῶν τύπων ἰσαμένοις, ἀλλὰ θεῖος τὰ θεῖα νοοῦντες σύμβολα, τοῖς τοῦ ἁγιωτάτου ἀληθῆ φανεῖμεν, τὸ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, δι' οὗ ἐν μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα ἐν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ. ριᾶ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΝ [πάσχα γ.]

Ἡ μὲν ἁγιωτάτου Χριστοῦ, τὸ θῦμα τοῦ πάσχα μὲν τοῦ ἀμώμου ὑπεδείκνυε· τοῦ δὲ τὸ τῷ πάσῃ Χριστοῦ σωτηρίαν ἀνθέφηνεν, ἡ τῶν πρωτοτόκων σωτηρία διὰ τῆς θυσίας τοῦ πάσχα δοθεῖσα· ἡ δὲ ἁγιασμοῦ, ἡ βρῶσις. ἐν ταῦτα ἡμῖν ἤδη πεφάνηται. νῦν δὲ τῶν ἐπολοίπων τῆς νομοθεσίας ὑπόσκιαν ἐστίν. ὅπως μὲν διὰ προσκυνήσεσθαι τῷ ἁγιαθησόμενοι· ὅπως δὲ πρόσεσις πρὸς τοῦ τῆς ἁγιότητος χορηγίαν· οἷς δὲ τῷ βίοι διὰ μὴ τοῦ ἁγίου μετοχὴ τε ἐν χορηγόν. τοῦ μὲν οὖν προσκυνεῖν, ἐν προσκυνήσασθαι διὰ τῷ μέλοντα μεθέξειν Χριστοῦ διὰ πρεσβείας, ἐπιδείξει ἡμῖν ὁ νομοθέτης τυπικῶς λέγων, Οὗτος ὁ νόμος τοῦ πάσχα· πᾶς ἀλλογενὴς οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτοῦ, ἐν πάντα οἰκέτου ἐνὸς ἐν ἀργυρώνητον περιτμηθῇ αὐτόν, ἐν τότε φάγεται ἀπ' αὐτοῦ. πρεσβεία δὲ τότε μὲν ἐν μελλόντι, ἐν τοῦ ὠφέλειαν αὐτόθεν οὐκ ἐπιδεικνύουσα. Οὐδὲν γὰρ κωλύει οὐκ τῆς περιτομῆς δι' ἄλλου ἀπεδείκνυτο πρὸ τὸν ἀκρόβυστον· ἀλλὰ ἐν ὄνειδος πρὸ Θεοῦ τοῖς Ἰσραηλίταις ἐν, Ὅτι πάντα τὰ ἔθνη, φησίν, ἀπερίτμητα σαρκί· ὁ δὲ οἶκος Ἰσραὴλ ἀπερίτμητος καρδίας αὐτῶν. ἡ δὲ ἀληθὴς περιτομὴ καθ' ὅλης ἐστὶ σαρκός, φίλον τε ἐν οἰκεῖον ἀποδείκνυσι Θεῷ τὸν περιτετμημένον τῇ καρδίᾳ, ἐν περιῃρημένον τὸ κάλυμμα τὸ σαρκικόν, ὅπερ ἐκ ἀγαθοῦς πατέρων ἔχοντας ἡμᾶς, ἐν περιαιρεθέντας ζητοῦντας ἡμᾶς αὐτῷ, προϋπέδειξεν ὁ νόμος, τὰ ψυχικὰ περιτέμνων μέρια, τῆς ψυχῆσεως τὰ σύμβολα ποιῶν διὰ τοῦτο, ἐν τὸ κηδύμματος τὸ Χριστοῦ ψύχησιν ἡμῖν ἀκολουθοῦντες. Οὐδεὶς οὖν μὴ περιτεμνόμενος τὸν σαρκικὸν ζῆτον ὅτι τῶν κοπωνίαν ἀφίξεται Χριστοῦ· ἀλλ' ἡμᾶς

ἐσμεν

Ex Mſs. Epiſcopi Philadelph.

Κολ. γ. c. γ.

Εξοδ. ιβ. μγ.

Εξοδ. ιβ. μγ.

Πεντ. c. ια.

Ψαλ. ριθ. ιηʹ

α. Κορ. ια. κ. λὸς φησι· Οὐκ ἔστι κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν. ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν· καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει. μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἴπω ὑμῖν; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ. φησὶ γὰρ οὐκ ἀπὸ ταύτης τῆς ἀνεπιτηδεύτου χρήσεως καὶ τὸ ἅγιον βρῶμα συμβαίνειν αὐτοῖς εἰς πειρασμούς, ὅτι μὴ ἀγίως τῷ ἁγίῳ προσῆσαν. διὰ τοῦτο γὰρ ἐν ὑμῖν, φησι, πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα. ἀσθενείας γὰρ καὶ ἀῤῥωστοι τῆς εἰς Κύριον μὴ πρόσχοιτες ὑπεστήσιον τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἀνάκρασιν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅπερ ἡμῖν ἔδωκεν, ἵνα πρὸς αὐτὸν κιρνάμενοι, πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀναχρώμεθα. ἐπεὶ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ὅλως εἰς σῶμα ἔδωκεν ἑαυτὸν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ σὰρξ ἐγένετο τῇ ἀναγκαίᾳ φωνῇ, ἵν', ὅσῳ μεταλάβῃ ὡς λόγου μὴ οἷόν τε ἦν, ὡς σαρκὸς μεταλαμβάνῃ αὐτός, τῇ πνευματικῇ σαρκὶ τὴν ἡμετέραν οἰκειώσαιτο καὶ τῷ πνεύματι τὸ πνεῦμα καὶ δυνάμει, ὡς ἂν ὁμοιώματα Χριστοῦ καταλάβωμεν, ναοὶ τοῦ πνεύματος γενόμενοι, καθά φησιν ὁ Ἀπόστολος· Ναοὶ τοῦ Θεοῦ ἐστε καὶ πάλιν, Οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν, ὃ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ; καὶ διὰ τῆς ἀναμίξεως τῆς πρὸς τὸ πνεῦμα, τοῦ Χριστοῦ σώματος γινόμεθα, καὶ οὐκέτι εἰσὶν ἁγιασμῷ, ζῶντα καὶ πνευματικὰ ὡς μέλη Χριστοῦ. Οὐκ οἴδατε γάρ, φησιν, ὅτι τὰ μέλη ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστιν; ἆρα οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. τοιγαροῦν καθυπασίαν τῆς ἁγίας θεοφῆς οὕτω καὶ τοιούτοις συμβόλοις διέταξεν ἡ νομοθεσία, πρὸς ὃ ἡμῖν συμφέρει διὰ παίδευσιν διὰ τοῦτο προστύπωσιν. Κεφάλαιον δέ, φησι, ζῶ τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς σκοτεινοῖς κεφάλαιον δὲ ἀντίθημι, τοῦ ἀρχαίου τῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐπιφωνείας· αὕτη ἦν ἡ πρώτη πρόνοια· πόδες ἦν, τὸ τέλος· αὕτη δὲ ἦν ἡ δευτέρα ἐπιφάνεια, ἧς δοθείσης τοῦ πρώτου, οὐκ ἔστι πιστεύεσθαι, ἐπεὶ μὴ πρώτα καὶ πρόσφατα ἐπληρώσει αὐτά. διόπερ οὐδὲ πιστεύουσιν Ἰουδαῖοι, τὸ μὴ πεπληρῶσθαι καὶ τὴν ἐνδόξου πρόνοιαν, οὐκ εἰ Χριστὸν οἰόμενοι ὧδε γεγενημένον. διὰ τοῦτο συμπλέξας εἶπε, κεφάλαιον ζῶ τοῖς ποσί, τουτέστι, τοῦ πρώτου πρόνοιάν μοι τῆς δευτέρας· ἵνα καὶ ζῶ ἀνόδοια προβάσεται ὅτι σφαλεῖ ἀληθῆ δίκη Κύριον, ἐν βασιλέα μοι δόξης φαινόμενον ἴδῃς· ἅπερ ἀμφότερα προφητεύει Ἡσαΐας ὁ προφήτης· Καὶ μὴ τοῦ λύτρωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπαιτήσῃς, ἀλλ' ὕστερον προσδοκήσῃς τὸ, Ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβεῖς ἀπὸ Ἰακώβ, σώζοντος αὐτοῦ τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ, τὸ μέλλον ἐπ' αὐτοὺς ἐπιστρέφειν. ὅτι δὲ τῆς πρώτης προνοίας τοιαύτην ἴδῃς πλησμονήν, τὸ, Ἐγκατέλιπε οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου· καὶ τὸ, Παρέδωκε τοὺς ἀσεβεῖς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, καὶ τοὺς πλουσίους ἀντὶ τοῦ θανάτου. κεφάλαιον οὖν σοι τοῖς ποσὶ λέγω, προδιαμαρτύρεται τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι τὴν ἀνόδιον πρόνοιαν τοῦ Κυρίου μὴ χωρήσητε τὴν ἐνδόξου, ἵνα μὴ τῆς κοινωνίας χωρισθῆτε τῆς πρὸς αὐτὸν ἀπιστήσαντες. ἀλλὰ καὶ ζῶ τοῖς σκοτεινοῖς, φησί. τί τοῦτο ἐστι; μὴ σκανδαλισθῆτε περὶ τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπόκρυφον γνωρίσατε· μὴ ἄνθρωπον ὑπέστης ὑμῖν νομίσητε, διότι καὶ ἄνθρωπός ἐστι καὶ σῶμα· ἀλλὰ γνῶτε πνευματικῶς αὐτόν, καὶ γνώσεσθε σὺν αὐτῷ τὸν πατέρα. ἕως γὰρ ἂν τὸ σκοτεινὸν μὴ ὁράς, μηδὲ μετέχῃς σκοτεινοῦ, ὅπως Χριστὸν ἐώρακας, οὐκ ἀνθρωπον οἰόμενος αὐτόν, ἀλλὰ Θεόν. λέγει δὲ αὐτός· Ὁ ἑωρακὼς ἐμέ, ἑώρακε τὸν πατέρα. σκοτεινὸν δέ ἐστι καὶ τὸ, Οὐκ ἀπολείψετε ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. ἐν τούτῳ ἡμῖν ὁ Παῦλος ἐρμηνευέτω λέγων, Ἀναμιμνήσκει ἡμᾶς τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ποιεῖσθαι, ἕως ἂν ἔλθῃ. αὕτη γὰρ ἕως τοσούτου τέλεσται, καὶ σώζει σοὶ τελειώσας, ἕως ἡ πρόοδος ἡ πρὸς ἡλιον, καὶ τὸ αἰῶνιον ἡμῖν ἐξ ὑπαρχῆς Χριστὸς ἐπιλάμψῃ, διὰ τῆς ζωῆς ἑαυτοῦ σώζων ἡμᾶς, οὕτω διὰ τοῦ θανάτου σώζων. Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες, φησί, κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες

ἵσ. αὐακρατοῦντα.

χ. ἀπολείπει

ἵσ. τοῦ

ἵσ. ἴδῃς

χ. ἀπολείψει

χὴς εἰς ἀπαλότητα, ἢ σκληρότητα εἰς τραχύτητα) ἡ ὑχ Ⓦ λογισμὸν, ὅτε μὴ ὑγιῆ μηδὲ ὀρθὰ λογίζοιτο. καὶ ἔστιν ὁ μὲν λογισμὸς, οἱονεὶ φλιὰ, τουτέστιν, ὑποβρυχίου, ὅπερ τοῖς σαθμοῖς ἑκατέρωθεν. πίτμωνικὸς γὰρ καὶ δύσωτρος τῇ φύσει· ὃ δὴ πάντως αἰσθήσεσιν ἔχει τοῖς σαθμοῖς, ὑποκείμενον τῷ λογισμῷ, καθάπερ Ⓐ σαθμοὶ τοῖς ὑποβρυχίοις ὑποκείνται. τίνα δὲ τὰ πρὸς ἀπαλότητα προσαίροντα πάθη; χαρμονὴ, καὶ οἰνοφλυγία, καὶ ζωοποιῶν ὀπιθυμία. τίνα δὲ σκληρὰ τῆς ψυχῆς; ὀργὴ καὶ αὐθάδειαι, ὧν ὁ Παῦλος τὴν αἵρεσιν ποιούμενος, ἔλεγε· Μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ· ἀλλ' ἐνδύσασθε Ⓦ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. ὅμοιον τούτῳ καὶ χείρισις τὴν ἐνδυσιν, ὅτε τὸν Χριστὸν πάντα μορφούμενοι, τὴν ἀγιότητα προσαλλόμεθα τὸν Χριστὸν, μήτε εἰς ἡδονὰς ἐκλυόμενοι, μήτε εἰς θυμοὺς ἐκτεταχυόμενοι. καλῶν δὴ καὶ τοῖς λογισμοῖς "Εἰπῇ χείσιμα καὶ ἐπένδυμα, σοφίαν καὶ μὴ σαρκικὴν, ἀλλὰ καὶ ὑχ Χριστὸν, ὥστε νεκροῦσθαι μὲν ἡμᾶς τοῖ Ⓦ σαρκικοῖ νοῖ ὅλῃ ἀποθανόντας, κοσμεῖσθαι δὲ τῷ πνευματικῷ. οὕτω γὰρ οὔτε ἀφὰ τῶν ἀλόγων παθῶν, οὔτε ἀφὰ τῶν ἀφέσεων λογισμῶν "ἕλκυσιν ἡμῖν ἡ ἀκηδία, οὔτε καταδυναστεύει ἡμῖν ὁ θάνατος. τοιοῦτον μὲν δὴ τὸ τῆς χείσεως μυστήριον. μὴ δὲ τὸν χείσιν ὅτι ἡ βρῶσις, εἰσιόντα χίζουσα τὸ σῶμα τὸ θεῖον εἰς ἡμᾶς καὶ δυναμιγοῦσα τοὺς ἔνδον. Φάγονται, φησι, τὰ κρέα ταύτῃ τῇ νυκτὶ ὀπτὰ πυρί. νὺξ ὁ πᾶσιν οὗτος αἰών. Ἡ νὺξ προέκοψε, Παῦλός φησι. Ἀφάπτεσθε τῆς ἁγίου μεταλήψεως σώματος, τουτέστι, διέμπτεσον τῆς ζεούσης ἀσωδίας. Τῷ πνεύματι, φησι, ζέοντες· καὶ, Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ὅτι τὸν γλῶ λέγει, καὶ τί θέλω, εἰ ἤδη ἀνήφθη; ὥσπερ γὰρ τὸ πῦρ ἐμφωλεύοντα τῆς ζεούσης ἀσωδίας εἰς τὸν ἀπόλλυσιν τῶν χρεῶν καταλαμβανόμενον, οὕτως ἄζυμα τῆς ἁπλότητος, καὶ εἰλικρινείας τῶν ἐπαχολουθούντων θλίψεων. ἄζυμα γὰρ, φησιν, ὅτι πικρίδων ἔδον). ἁπλοῦς ὁ τύπος καὶ ἀκακοπαθὴς, ὃ παλαιὸν ὀχεῖο καὶ πανοῦργον ἀποβλήμενος, ὡσπερεὶ ζύμιλον· ὃ δὴ νέον ἐκ πανούργου δυσεικφώς, ἵνα ζυμώσῃ. Τὸ πάσχα γὰρ ἡμῶν, φησιν, ἐτύθη Χριστός· ὥστε ἑορταζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρείας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. πικρὸν δὴ αἱ θλίψεις· Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς θλίψεσι φησι, καυχώμεθα, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει. Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν. ὥστε προσιέμεθα τὴν θλῖψιν ἐν ἡδυσμάτων τρόπῳ, ἀφὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν βασιλείαν. ἀπαγορεύει δὲ τὸ πρόσαγμα μὴ ἑαθῆναι ἀπὸ τῶν κρεῶν ὠμόν. τοῦτο δὲ τοῖς μὲν σωματικῶς ἀκούουσι τοῦθ' ἅπερ λέγει αὐτὸ ἔχει, δι' ὧν ἀπηγόρευσε Θεὸς τὸ μὴ φαγεῖν ποτε ἡμόμενον (τοῦτο γὰρ δὴ ὠμὸν φάγει) παρὰ τὰ ἡμῖν ἐν μέσῳ πρόκειται λόγῳ, τὸ μὴ ἐργῶς προσιέναι τῇ τοῦ θείου σώματος μεταλήψει. ἀμεταλήπτου γὰρ καθίσταται τοῖς ἐργᾶς αὐτὸ μεταχειριζομένοις, καὶ μὴ δι' ἔργων ἀγαθῶν τῆς πρὸς αὐτὸ συγκεράσεως ἀπροϋπομένοις. Ἡ πίστις, φησὶ, χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστι. καὶ ἀφὰ τοῦτο τοῖς ἀργῶς ἀφικνουμένοις ὀπτὸν φέρεται θλῖψις πρὸς τὸ συμφέρον, ὡς ὁ Παῦλος φησιν· ἵνα μεταλαμβάνωσι τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ. ἀργίαι δὲ ἐμποιοῦσι τὰ πνευματικὰ ἔργα τὸ φιλήδονον τῆς σαρκός. ὅθπερ ἑτέρῳ συμβόλῳ τοῦτο δηλοῖ ὁ νομοθέτης ἀπαγορεύων καὶ ἐφόδιον ὕδατι φαγεῖν. πρὸς ἡδονὴν γὰρ τῆς βρώσεως τὸ ἐφόδιον προσκυβάζεται. μὴ ἡδονῆς δὲ τὸν χάριν ἐφοδιάζεσθαι. οὐ γὰρ ἀναμίγνυσι τροφῇ σαρκικῇ δυνάμις πνευματική. μὴ τοίνυν ἕλκῃ τὰς χρείας τὸ ἅγιον, φησιν, αἱματιγνύων ἡδύσμασιν αὐτὸ, ἀλλ' ὀπτὰ πυρὶ μόνον ἐσθιέσθω, "ὅπερ ἡ σωτηρία ζωοποιὸς, ἀφιλήδονος. τὸ φιλήδονον, οὐ φιλόθεον, ὡς ὁ Παῦλός φησι· Καὶ ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία, τούτοις οὐκ ἔστι Θεὸς ὁ Θεός. τοῦτο Ⓐ τὸν βύρσεις εἰς πολυτελῆ διῳκίας μεταπιθέντας, ἀπόδικοι τροφῆς τοῦ ἀποστόλου, βρώσεως πολλῆς καὶ ποικίλης καὶ πόσεως ἐπιθύμοι ποιούμενοι τὸν ἁγιαστικὸν κοινωνίαν, τοῖς οὐ Παῦλός

Ιν. ὃν
Ιν. ἔσεσθε
Εξοδ. ιβ. η.
Ρωμ. ιγ. ιδ.
Πραξ. ι. κε.
Λευ. ιϛ. μδ.
α. Κορ. ε. ζ.
Ρωμ. ε. δ.
Πραξ. ιδ. κϛ.
Ιακωϐ. β. κ.
Εϐρ. ιϛ. ι.
Φιλιπ. γ. ιθ.

Λογ. ρι. ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ. β.

Ex Mſ. Regio Lut. emend. ex Mſ. Epiſcopi Philadelph. Venet.

ΤΟ τῷ νομικῷ τύπῳ βύλεται ὅτι τῆς ἀληθείας φαίνεται· οἷς δὲ ἄμωμον εἶ δὲ πρόβατον, ὥσπερ τῷ τῶ πάσχα θυσίᾳ ὁ νόμος ἐχρήσατο· δὲ ἄρρεν εἶ, δὲ σιταύσιον εἶ, δὲ δικαίῳ τῷ μιῶς ληφθὲν παραπεσχηδικαίῳ θύεσθαι πρὸς ἐκείνου, δὲ ἐσχίῳ λελογίσθαι μιῶσι, νίκης δὲ πάσχα ἐτέλειτο. πρῶτα γὰρ ζῶντα ἐν Χριστῷ καὶ τῷ τῶ Χριστοῦ παθῆ ζωοποιεῖται καὶ δηλῆ καὶ αἰανγκῶα, καὶ καθ' ἑαυτὰ λόγοι ἔχει τοσαῦτα δυνάμεις. ὑσὶ αὖ βύλεσθε ὦ Χριστὸν ἀγνοοῦντες ἀπολογισμοὶ ποιήσασθαι περὶ τούτων, καὶ διδάξαι ὑμᾶς τί ζῶντα τοσοῦτον ὁ Θεός· ὑσὶ αὖ γε ὅλως ἁπάντων ἔχει δὲ θυσίαι ὅτι τῇ σωτηρίᾳ τῷ προστοκωσῆσαι, δὲ χρείαν τὸ αἵματος ὅτι πρὸς εἰσόδοις ποιήσασθαι. ἢ ὑμῖν χρεὼν εἰς τὸν τῷ προστοκωσωτηρίαν ἢ τῷ θυμάτων σφαγή; ἢ ἀναγκαῖον ἢ τὸ αἵματος χρείαν εἰς σημεῖον ὅτι τῷ οἰκιῶν; Θεὸς γέ τοι καὶ ἄλλα σημεῖα ἔδωκεν οἰκίας. ὥστε θαυμαστὸν δὲ λέγει, Ὄψομαι δὲ αἷμα, καὶ σκεπάσω ὑμᾶς. ἀναγκαῖον ἢ ζῶντα εἰς τὸν ἀληθείαν, δὲ βύλεται αὐτῷ ὑπογράσσει, καθάπερ ὅτι τῷ ἄλλων τῷ προειρημένων ἐδιξάμεθα. τὸ γὰρ ἀμόλυντον θύματος ψυχῆ ἡμῶν πάσχοντος, ὁ ἐκ τὸ προπλάστου λύεται θανάτου, καὶ σώζεται ὁ προπάτωρ αἰχμάλωτος· ὁ δὲ ἡμῖν πᾶσιν ὢν, ἀναστάσει τὸ Κυρίου ζωοποιούμενος. δικαίως γὰρ λυπηρὸν ἁμαρτίας καὶ θανάτου ζωὴ σημεῖον τοῖς μετόχοις αὐτῷ σωτήριον ἦν. καὶ πρὸς τὸ Θεὸς ἀφορᾷ, σώζει τὸν κεχρισμένους αὐτῷ δέᾳ πίστεως, δὲκ ἄλλως δυναμένους ἀποφυγεῖν τὸν δικαίως θυμὸν ἐπάγοντα, εἰ μὴ δέᾳ τὸ φιλανθρώπως ἐκχυθέντος ψυχῆ ἡμῶν αἵματος. ὁρᾷς ὅσων ἔχει τὸν δύναμιν ὁ τύπος ὅτι τῆς ἀληθείας θεωρητέον; ὥστε εἴ τις Ἰουδαῖος λέγει ὅτι χρεία, ἵνα δι' ποτε ὁ υἱὸς ἔπαθεν ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος, ὡς δὲκ ἂν καὶ δύνῃ τότε σωθεὶς; λεγέσθω πρὸς αὐτόν· τί δι' ποτε τὸ πάσχα ἔθυεν πρὸς σωτηρίαν Ἰουδαίων προστοκωσῆσαι, ὡς δὲκ ἂν καὶ δύνῃ τότε σωθῆναι; καίριος μὲν ἔχει τὴν ἀπορίαν (οὐ γὰρ θυσίας προσδεῖται Θεός, δὲ σημείου πρὸς ὑπόγνωσιν οἰκιῶν) ἡμῖν δὲ ζωοποιὸς τὸ πάθημα, καὶ τῇ ἁγίᾳ πίστει μαρτυρεῖ, τῆς ἡμετέρας ἀδικίας τὸ τῇ δικαιοσύνῃ τὸ Χριστοῦ λυομένης, ἄλλως δὲ δὲκ ἂν λυθείσης (σκότος γὰρ καὶ φῶτος ἀφανίζεται) καταργουμένου δὲ καὶ τὸ ἡμετέρου θανάτου ζωὴ Χριστοῦ ζωῆς, ὥσπερ σκότους καὶ φωτός. εἰ μὲν οὖν καίριος τὸ ζῆτημα, δῆπου τύπος ἐν τῷ ἀληθοῦς ἦν δὲ εἰ μὲν ὄντως, ὡς ἀληθές, ἀγνοίᾳ μὲν τῇ τῷ ἀσεβούντων ἐκδιδόμενον θανάτῳ καὶ διαιρέσει, βουλῇ δὲ τὸ Θεοῦ πρὸς θυσίαν ἱερὸν λαμβανόμενον, καὶ τῇ ἑαυτῷ βουλήσει προσφερὲ τῷ πατρὶ προσαγόμενον. πρέσβυς γὰρ, φησὶν, ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν ἐν ἡμῖν, καὶ προσπέγνυσι ἑαυτὸν ὦ πατρὶ Χριστὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσφορὰν καὶ θυσίαν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. καὶ τοῖς μὲν αἱρέσει Χριστοῦ προσδεχόμενοις ἐλεύθριος ἡ βουλὴ, τοῖς δὲ σωτηρίαν δέᾳ τοῦ θανάτου τῷ Κυρίου ζητοῦσι σωτήριος ἡ πίστις. τύπος ἡ μὲν εἰμὶ καὶ ὁ θάνατος ἐν ἐβραίοις, δῆπου μὴ πρὸς ἀπώλειαν θανάτῳ κατέχοιτο, τῷ δὲ εἰρημένον ἐκ τὸ σωτῆρος· Ἐὰν τις ὑμᾶς λόγοι μου τηρήσῃ, θάνατον δὲ μὴ θεωρήσει εἰς τὸν αἰῶνα. δέᾳ γὰρ τὸ αἵματος τὸ χυθέντος ἐν ἡμῖν πνεῦμα δὲ ἅγιον λαμβάνομεν. ἐπεὶπερ εἰς ἓν ἦλθε τό τε αἷμα καὶ δὲ πνεῦμα, ἵνα δέᾳ τὸ ὁμοῦ μοῦς ἡμῖν αἵματος δὲ μὴ ὁμοῦ μοῦς ἡμῖν πνεῦμα δὲ ἅγιον λαβόν δυνηθῶμεν, καὶ δέᾳ τούτου τὸν εἴσοδον ἀποκλείσωμεν τοῦ θανάτου τὸν εἰς ἡμᾶς. διπλῆ δέ τίς ὅστιν ἡ εἴσοδος τῷ θανάτῳ, καὶ δέᾳ τοῦτο διπλῆ ἦν τὸ αἵματος ἡ σφαγή. Ἐπὶ τὸ δύο, φησὶ, σταθμῷ, καὶ ὅτι τῆς φλιᾶς. εἰσέρχεται μὲν γὰρ διὰ ἁμαρτίας ὁ θάνατος, ὡς δ ἀπόστολός φησιν. ἁμαρτία ἦ, ἣ μὲν καὶ δὲ πάθος δὲ ἐν ἡμῖν (διτὸν ἦ τοῦτο, ἢ μαλακτικὸν ἢ ψυ-

λῆς

Λογ. ρι. 920 . ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Πανηγυρ. ἀμφιδρομ.

Ἐξοδ. ιϛ. ιγ.

Ἰωαν. η. νε.

Ἐξοδ. ιϛ. ζ.

διὰ τοῦτο Χριστοῦ σώζεσθαί τινα τῶν ἑτέρων ὑποτοπεῖτε, μήτε τοῦτον τῶν ἀποδιδάσκοντας τὴν ἀλήθειαν ἀποχωρεῖσθαι καὶ μάταια ἀφομοιοῦντας ἐκκλησιαστήρια τὰ τῆς ἀληθείας ἐκτὸς καὶ ἀλλότρια Χριστοῦ, τοῦτον ὄντως μήτε χριστιανὸν ὀνομάζετό τις, μήτε κοινωνίαν αἱρεῖσθω πρὸς αὐτούς. οὐ γὰρ ἔξεστιν· ἐπεὶπερ οὐκ ἐκκομίζεται τῆς ἱερᾶς οἰκίας τὸ ῥύμα, τοῦτ' εἰς κοινωνίαν τοῖς ἔξω προφέρει. Εἰς δὲ τὴν τοῦ Κυρίου δόξαν πεπτυπωμένοι ὁρισμόν, τὸ τέλειον εἶναι καὶ ἄρτιον καὶ ὁλόκληρον τὸ πρόβατον. τέλειον μὲν γάρ, ὅτι μόνος Χριστὸς ἀνεύρετο ἐν τῇ πάσῃ ἀρετῇ, καὶ τὰ πάντα ὅπερ ἄμωμος, ἐξ ἀρχῆς καὶ εἰς τέλος τοῦ μιᾶς ἐντολῆς δικαιοσύνης, ὡς αὐτὸς φησι· Οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. διὸ καὶ πάντα τὰ ῥύματα τοῦ σήματος τέλεια καὶ ἄμωμα, ὅπερ καὶ πάντα εἰς τύπον ἐγένετο τοῦ Χριστοῦ. καὶ τοῦ ἱερᾶς ἀρτίους καὶ τελείους τῆς σώμασι σχέλλει ὁ Θεός, ὅπερ τοῦ ἀληθοῦς ἱερέως πᾶσαν ἄπαντας τύπος. ἄρτιον δὲ τὸ πρόβατον, ὅπερ ἡγεμονικὴν φύσει, τοῦ ἡγεμονίαν ἔχει, ὥσπερ ὁ ἄρρην ἔχει σωματικὴν ἡγεμονίαν πρὸς τὸ θῆλυ. φύσει γὰρ καὶ ἀληθείᾳ Χριστὸς ἡγεμὼν καὶ βασιλεύς, ἅτε ὢν ἐπουράνιος ἀνθρωπος, καὶ συνεργὸς μὲν ἡμῖν, ὡς ἀδελφὸς καὶ τῇ φύσει τῷ ὁμοίῳ, ἐφεστὼς δὲ, ὡς δεσπότης τοῦ τῇ θνητῇ καὶ τῷ πνευματικῷ. διὸ καὶ νυμφίος αὐτὸς καὶ μόνος, ὡς νυμφὴν τῆς πάσης ἀνθρωπότητος, καὶ οὔτε Ἰωάννης νυμφίος ὁ προφήτης μέγιστος, ὃς γε φησι περὶ Χριστοῦ καὶ ἑαυτοῦ· περὶ Χριστοῦ μέν, Ὁ ἔχων τὴν νύμφην, νυμφίος ἐστὶ· περὶ ἑαυτοῦ δέ, Ὁ φίλος δὲ τοῦ νυμφίου ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων τοῦ φωνῇ αὐτοῦ χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. οὐδὲ μὴν οἱ ἀπόστολοι νυμφίοι τῆς ἐκκλησίας· κεφαλὴν τοῦ πρὸς Χριστὸν ὁμοίωσιν καὶ χάριν λαβόντες, καὶ ὑποὶ Χριστοῦ διὰ Χριστοῦ πνεύματι γινόμενοι. ἀλλὰ τί φησιν ὁ μακάριος Παῦλος; Ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. ἡγεμὼν οὖν ἀληθῶς καὶ δεσπότης καὶ βασιλεὺς ὁ Κύριος, οὐ μόνον ὅτι Θεὸς ὢν οὐκ ἀνθρωπος, ἀλλὰ καὶ καὶ τοῦ ὑπάρχουσαν θνητὸν, ὅτι φύσει βασιλεὺς ἁπάσης τῆς κτίσεως· οὐ χαίρει δὲ βασιλεύειν λαῶν, ἀλλ' ἔχων τὸ ἀληθείᾳ καὶ γινώσκει τὴν ἑκάστου. Ἔστι δὲ καὶ τοῦτο σημειωτέον. Κύριον νέον ὅτι γῆς ὅπου, καὶ παλαιότητος οὐδὲν τῆς τὸ ἀνθρωπος ἔχοντα. Εἰ γὰρ οὖν ἀνθρωπον φιλεῖ λέγει Κύριον, καὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἕνωσιν Χριστὸν, τοῦτο δὲ πρόβατον οὐκ ἔστι τέλειον, οὐδὲ ἄμωμον. οὐδεὶς γὰρ ἀνθρωπος ἄμωμος. τοῦτο δὲ πρόβατον οὐκ ἔστιν ἄρτιον. οὐδεὶς γὰρ ἀνθρωπος ἡγεμονίαν ἔχει φυσικὴν καὶ ὁλόκληρον πρὸς τὸν ὁμοφυᾶ ἀνθρωπον. καὶ ὃς τὸ κτίσει Κύριον ἀριθμεῖ, καὶ φησι καὶ χαρισμένον ἔχειν, οὐκ ἀφεῖθη τοῦ θνητὸν, οὐδὲ τοῦτ' ἄρτιον ἔχει τὸ ῥύμενον γὰρ αὐτὸ πρόβατον. οὐ γὰρ ἔγνω Κύριον φύσει βασιλέα, ἀλλ' ὡς ἕτερον τῶν μὴ φύσει μηδὲ ἀληθείᾳ πρεπτέρων. ἀλλὰ καὶ Εἴ τις τὸ ἀνθρωπίνης παλαιότητος εἰς Χριστὸν ἀνάγει, ἢ δικτικὸν ἁμαρτίας λέγει τολμᾷ, ἢ νόμου δουλείᾳ προσήκοντα, ἢ θανάτῳ καὶ ἀνάγκῃ κατοικίμενον, τοῦτ' ἀσεβοῦσιν οὐκ ἔχει τὸ πρόβατον, οὐδὲ τῆς καθότου τὸ τῆς Χριστῷ. κατολείπεται τῷ προβάτῳ τὸ σύμβολον καὶ τῷ ἐλέφου κατάμοιον. ἔστι τοίνυν τὸ μὲν πρόβατον, τοῦ τὸν Ἡσαΐαν, ἀπότητος τῆς τοῦ Χριστοῦ σύμβολον. Ὡς πρόβατον γὰρ ἐθάη σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν ἄφωνος· ἔλεφος δὲ τοῦ τὸν νόμον, κατὰ ἁμαρτίας ῥύμα. Χίμαροι γάρ, φησι, ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας. προσαχθεὶς οὖν ἵππος, ὡς πρόβατον, κατὰ ἁμαρτίας ὡς χίμαρος ὤνατο τῷ θυσίᾳ, διὰ τῆς ἀπιότητος δοὺς ἑαυτὸν εἰς τὸ τῶν ἀνθρωπων σωτηρίαν· ἧς βλέπομεν τυχεῖν διὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τοῦ παθόντος κατὰ ἡμῶν Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ.

σιδσαν· θύεται γὰρ τῇ πεντηκοστῇ τὸ πρόβατον πρὸς ἑσπέραν. Οὐκοῦν πέντε μὲν ἡμέρας ζωώσει τὸ θῦμα τοῖς μέλλουσι σώζεσθαι δι' αὐτοῦ, πεφιουσίωται γὰρ τὸ πίνεσθαι τὸ μὲν ἱερεῖον θύεται, ὁ γὰρ θάνατος ἀναιρεῖται, ὁ δὲ σωτὴρ ἀπολαύει διὰ νυκτὸς φωτὸς, ἀπὸ τεσσαρεσκαιδεκάτης ἕως πεντεκαιδεκάτης· ἔστι γὰρ ἡ πανσέληνος ἀπὸ τῆς δεκάτης ἕως τῆς εἰκοστῆς. Ἐν δὲ πέντε ἡμέραις ταύταις, τὸν ἅπαντα διήκοντα χρόνον τοῦ κόσμου διαιρούμενοι εἰς πέντε, εἰς τε τὸν ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Νῶε, καὶ τὸν ἀπὸ Νῶε μέχρι Ἀβραὰμ, καὶ τὸν ἐξ Ἀβραὰμ ἕως Μωϋσῆ, καὶ τὸν ἀπὸ Μωϋσέως ἕως τοῦ Χριστοῦ προυσίαν, καὶ πέμπτον αὐτῆς τῆς προυσίας. ἐν ᾧ χρόνῳ πάντα προσεύχεται μὲν ἀιδεφπφ καὶ διὰ τοῦ μακελείου θύματος σωτηρία, οὕπω δὲ ἐπλήρτο. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ διαπεμαὶ τοῦ χρόνου ὁ πάσχα ὁ ἀληθὴς ἔθύετο, καὶ ὁ δι' αὐτοῦ σωζόμενος προφητικὸς αἰδεφπος εἰς ὁ διηνεκὲς ἔζησε φῶς. Ἐ "τόγε μὴν ἐπ' αὐτῆς τῆς ἑσπέρας, ἀλλὰ πρὸς ἑσπέραν ὁ πάσχα θύεσθαι ἐδηλοῦτο μὴ ἐν αὐτῷ τῷ τέλει τοῦ πρώτου" ἀμνοῦ, ἀλλὰ πρὸς αὐλὴ ὁ τέλος παρῆλθε τῆς Χριστοῦ. διηρημένον δὲ οὕτω τὸν χρόνον ἐδίδαξεν ἡ προφητεία" τιμᾶν τὸ εἰς πέντε τὴν ἡμέραν, καὶ οὐκ ἀκληρωτὶ εἰς τὴν ἀμπελῶνα, τουτέστιν, εἰς τὴν τῆς δικαιοσύνης ἐργασίαν," Φάσκοντος καλεῖσθαι οὐ μόνον πρώτην ὥραν, οὐδὲ τρίτην, οὐδὲ μόνον ἕκτην, οὐδὲ μόνον ἐνάτην, οὐδὲ μόνον ἑνδεκάτην. καὶ γὰρ πᾶσαι διάφοροι κλήσεις αὗται, καὶ διάφορα δικαιώματα. ἕτεροι μὲν τοῦ ὅτι Ἀδάμ, ἕτεροι δὲ τοῦ ὅτι Νῶε· ἄλλο τοῦ ὅτι Ἀβραὰμ, ἄλλο τοῦ ὅτι Μωϋσέως. τελευταῖον δὲ καὶ τελεώτατον, τὸ ὅτι τῆς Χριστοῦ προυσίας, ὅτε καὶ τῶν ἔργων ὁ μισθὸς ἀποδίδοται πρώτοις τοῖς τελευταίοις κατὰ τὴν σωτήριον προβολήν· ἐπεὶ πρῶτοι τὴν ἀναβήκην ἡμεῖς οἱ βαπτίσματι κεκομισόμενοι, οἷς ἐτύθη Χριστὸς, ἐφ' ᾧ ἀνέστη, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς ἀναχώρησιν ἡμῶν οἰκεφύσησεν. αὕτη μὲν ἡ πεντηκοστὴ μυστικῶς νοουμένη, καὶ ζωῆς τὸ θῦμα τοῖς σύμβολον, καὶ ἡ τῆ θυσίαι διαπεμπτὴ φωτεινὴ νὺξ καὶ ἡμέρα. Ὃ δὲ ὅλον ἐφ' ἑκάστης οἰκίας ἐσθίεσθαι τὸ ἱερεῖον, καὶ μὴ ἐκφέρεσθαι τῆς κρεῶν ἔξω, δηλοῖ μίαν οἰκίαν μόνην ἔχουσαν τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν. αὕτη δὲ ἐστὶν, ἡ καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἐκκλησία, ἡ πάλαι μὲν ἀλλοτρία Θεοῦ, νῦν δὲ μίαν πρὸς Θεὸν οἰκείως ἔχουσα διὰ τὸ δίξασθαι τοῦ ἀποστόλου διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὥσπερ ἐκ τῆς Ραὰβ ἡ τῆς πάλαι πόρνης οἰκία τοῦ κατασχόντος ἀνὰ δέκαμβρον τοῦ διὰ Ἰησοῦ μίαν, καὶ ἐσωζετο τῆς Ἱερειχὼ παρανομίας. ὥστε ἐκ πλείονος αἱ τὴν Ἑβραίων οἰκίαι, μιᾶς ἔχουσι δυνάμεως, ὥσπερ αἱ κατὰ πόλιν καὶ χώραν ἐκκλησίαι, πολλαὶ μὲν ἀριθμοῦ οὖσαι, μία δὲ τῇ ἐκκλησία. Ἐν γὰρ τοῖς αὐταῖς ὁ Χριστὸς ἀπαντᾶται, ὁ τέλειος καὶ ἀμέριστος. διὸ περ τέλειον ἐφ' ἑκάστης οἰκίας τὸ ἱερεῖον, καὶ οὐκ εἰς διαφορὰς ἐμερίζετο. Φησὶ γοῦν ἡμᾶς καὶ ὁ Παῦλος ἕνα εἶναι πάντας ἐν Χριστῷ, διότι ὁ Κύριος ἑνὸς, καὶ ἡ πίστις μία. τὴν οὖν ἕνωσιν τοῦ ἱερείου τὴν ἀδιαίρετον ἀναγκαίως ὁ νόμος εἰς Χριστὸν ἀπεστύπου, ἐν ταύτῃ καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἕνωσιν προεσχημάτιζεν. ἐν Χριστῷ μὲν δὴ τὴν σωτηρίαν ἔχομεν καὶ ἐν τῇ θυσίᾳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ πάντα τὰ περὶ τῆς προυσίας εἰς τὴν προυσίαν προβεβηκεπαθέντα γινώσκομεν, καὶ τοῦτο μόνον εἰς σωτηρίαν ἀπάσῃ τῇ αἰδεφπότητι προκείμενον ἐξ ἀρχῆς, καθάπερ ἐπὶ προφήμων ἐν Χριστὸν ἐπὶ πάντων τυθῆναι· μιᾷ δὲ προσκεῖσθαι ἐκκλησίᾳ τὴν σωτηρίαν ταύτην βεβαιούμεθα, καὶ μηδένα τῆς καθολικῆς ἐκτὸς ἐκκλησίας καὶ πίστεως μετέχειν Χριστοῦ δυναμένων, μηδὲ σώζεσθαι. καὶ ταῦτα εἰδότες, οὐδὲ τοῖς τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐν Χριστῷ τὴν ἄπαντα τοῦ κόσμου σωτηρίαν ἰσμεν πραγματευόμενοι, οὐδὲ ταῖς ἀθέοις αἱρέσεσιν ἀποτεμνόμεθά τι πρὸς τὴν ἐλπίδα, ἀλλὰ πάντοθεν ἔξω τῆς ἐλπίδος πίπτομεν αὐτοὶ· ἅτε δὴ μηδὲ τὴν βεβαιοτάτην ἐχούσας Χριστοῦ μετουσίαν, ἀλλὰ κενῶς ὀνομαζούσας ἑαυταῖς τὸ σωτήριον ὄνομα πρὸς ἀπάτην καὶ βλάβην τῆς ἀνθρωπότητος καὶ σχήματι μᾶλλον ἢ ἀληθείᾳ προσέχειν δυναμένων. μήτε οὖν τὰ παλαιὰ τῆς ἀπορρήτου Χριστοῦ, μηδὲ

ἰσ. ἅλης

ἰσ. πάλιν ἰσ. χείρα ἰσ. πιᾶσαι σὰς

ἰσ. φάσκοντος

Λογ. ρμθ. ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΣΧΑ. α'.

Ex Ms. Regio Lut. emend. ex Ms. Episcopi Philadelph. Venet.

Πάσχα μὲν γήινον ἑορτάζουσιν Ἰουδαῖοι, ὃ δὲ ἐφύνιον ἀρτισάμβυοι· πάσχα δὲ ὑφύνιον ἑορτάζοντες ἡμεῖς, ὃ γήινον ὑπερβεβήκαμεν. εἰ δὲ μὴ πρὸ ἐκείνοις ὤφειλεν, σωτηρίας προφητικὴν τὸ εἰς Ἰουδαίους σύμβολον ἦν, ὅτι τοῖς Αἰγυπτίοις προφητικὴς ἦν ζωὴ παρέλειπε τὰ Ἰουδαίων, αἵματι δὲ θύματος τὸ πάσχα συμβολικῶς τηρηθέντα. ὃ δὲ πρὸ ἡμῶν ὤφειλεν παρελθόμενον πάσχα, τῆς ἀπρόπτων καὶ ἀθεάτων σωτηρίας ὄντως αἴτιον, ἐξαίρετον ἀπὸ τῆς προφητοπλάστου, ὃς εἰς ἅπασιν ὄντως σωζόμενος καὶ ζωογονούμενος. τὰ μὲν μέρη τῆς πλείονος καὶ τὰ προέσκαιρα, τῶν αἰωνίων εἰκόνες καὶ τύποι, προεμελέπαπτε τοῖς τῶν ἀνατέλλεσιν ἀληθῶν σκιαγραφούμενα. ἀληθείας δὲ πρόοψις, ὁ τύπος ἄγγελος· ὥσπερ βασιλέως ὑπὲρ δημόσιος, οὐδὲν αὐτὸν ἔχουσας ὡς ζωντα βασιλέα, τῷ εἰκόνα προσκυνῆν ἀξιοῖ. ὅλη δὲ αὐτόθεν ἡ τοῦ τύπου πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐλάφωσις. ὅπου γε ὁ μὲν τύπος ὀλιγοχρόνιον ζωὴν ἑορτάζει, τὴν τῶν Ἰουδαίων προφητικὴν· ἡ δὲ ἀλήθεια, τὴν διηνεκῆ ζωὴν τὴν ἀπρόπτων καὶ ἀθεάτων. οὐ γὰρ μέγα θάνατον προῒξ βραχὺ διαφυγεῖν τῶν μακρὸν ὕστερον ἀποθανουμένων· μέγα δὲ καθόλου θάνατον ἀποφυγεῖν· ὅπερ ἡμῖν προείρηται, οἷς τὸ πάσχα ἐτύθη Χριστός. καὶ αὐτόχρημα τοῦ τῆς ἑορτῆς ὄνομα πλείονα ἔχει τὸν ὑπερβολήν, ὅτι τῆς ἀληθείας ἑρμηνευόμενον. ὑπέρβασις μὲν γὰρ ὅτι καθ' ἑρμηνείαν τὸ πάσχα, ὅτι ὑπερβὰν τοὺς Ἑβραίων οἴκους ὁ πρωτότοκα παίων ὀλεθρευτής. ὑπέρβασις δὲ τῆς ἐλευθερίας πρὸς ἡμᾶς ἀληθὴς, ὅτε καθάπαξ ἡμᾶς ὑπερβαίνει πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀνιχνεύθρους ὑπὸ Χριστοῦ. οὕτω μὲν δὲ τὴν ὅλην ὑποθέσιν τὸ πάσχα θεωρεῖσθαι χρὴ πνευματικῶς, καὶ πιστεύεσθαι κατὰ ἀποστολικὰς ἐξηγήσεις. ποθεῖ δὲ ὁ πιστὸς καὶ τὴν ὅλην ὑποτύπωσιν κατιδεῖν, πῶς ἔχει πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὡσπερεὶ θεωρῆσαι τὰ καθ' ἑαυτὸν πνευματικὰ δι' ἐκείνου σωματικοῦ· ἵν' αὐτοῦ καὶ τὰ τῆς νόμου πρόβατα οἰκείως ἔχειν ὑπολάβωμεν καὶ Χριστόν, καὶ διὰ τοῦ πνευματικοῦ τὸ σωματικὸν ἐμφανέστερον γνῶμεν, καὶ καθάπερ ζωγραφούμενοι εἰς τοῖς ὁρατοῖς ἁφθῶμεν τὸ ἀόρατον. ὅτι τοίνυν ἔμελλε τὴν δικαίαν ἐπάγειν πληγὴν Αἰγυπτίοις ὁ Θεὸς (αὕτη δὲ ἦν ὁ τῶν προφητόκων θάνατος) ἔλεγε πρὸς τὸν Μωϋσῆν· Ὁ μὲν δὴ ὑμῖν δοκῶ μέλλων, προφητός ὄντως ὑμῖν εἰς τοῖς μηνὶ τούτῳ. καὶ διατάττει ἐφεξῆς τὴν τοῦ πάσχα θυσίαν, καὶ τὸν τοῦ αἵματος χρῖσιν ὅπου θύρας· καὶ τῇ μὲν τούτου χρίσει σωτηρίαν τῶν προφητόκων ἐπηγγέλλετο. Τί δὲ τοῦτο ἐστιν αὖθις ὅπου τῆς ἀληθείας θεωρούμενον, ὁ ἀρχὴν σταυροῦ τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἀείζωον, εἰς ᾧ τὸ πάσχα καὶ ἡ σωτηρία τῶν πρωτοτόκων; ὃν καὶ ἡμῖν ἀρχὴ ζωῆς αἰωνίας, ἡ τοῦ ἀληθινοῦ πάσχα θυσία. αἰώνιος γὰρ ὁ σταυρὸς συμβολεῖ, διὰ κύκλου προϊὼν αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ἀεὶ στρέφεται, καὶ εἰς τέλος οὐδὲν ἀπαύει)) καὶ καθὼς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ὄντως ἀναδεῖς ὑπὲρ ἡμῶν θυσία Χριστὸς, καὶ τὸν προέσκαιρα τότε τὰ βίου ἡμῶν ἀχρεῖα ποιεῖ, ἀρχὴν ἑτέρου διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας δίδωσι, καθ' ὁμοιότητα τοῦ ἰδίου θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως. ὥστε πᾶς ὁ γινώσκων τὸ θυμηθῆναι ὑπὲρ αὐτὸ πάσχα, ἀρχὴν ἑαυτῷ ζωῆς ὑποτιθέσθω ταύτην, ἀφ' οὗ τέθυται Χριστὸς ὑπὲρ αὐτοῦ. τέθυται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ τότε, ἵνα μὴ ὀπτηθῇ τὴν χθόνα, καὶ ζωὴ τὴν τῆς θυσίας ἐκείνης ζωήν. καὶ τοῦτο γινώσκων, τὸ νεκρᾶς ὀρεχθέσθω ζωῆς λαμβάνειν τὴν ἀρχήν, καὶ μηκέτι ἀναπεπτέτω πρὸς τὴν παλαιάν, ἧς ὅπου τέλος ἔφθασεν. Οἵτινες γὰρ ἀπεθάνομεν, φησὶ, τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ὃ μὲν δὴ τῆς ἀρχῆς τοῦ σταυροῦ σύμβολον τοιοῦτον. δικαίᾳ δὲ τοῦ μέλλοντος κεκλῆσθαι λαμβάνειν ἕκαστον πρόσωπον κατ' οἰκίαν, καὶ τοσούτους εἶναι ὅπου τῆς οἰκίας ὅλον ἐσθίουσιν, ὡς ἐξαρκεῖν εἰς τὴν βρῶσιν, καὶ μηδὲν περισ-

Exod. 12. c.

Rom. 6. c.

εἰων, ἢ ὁ καθαρῶς ζωειδὴ τὸν μετάληψιν πιεύμενοι. οὐκ ὁ ταῦτα ἢ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ δωπσώμεθα ἰδεῖν αὐτὸν μὴ τῆς ἀπορρήτυ δόξης ἐκείνης, καὶ τὸ δῆμου τῶν ἀγγέλων ἐρχόμενον. ὡς εἰ βουληθείημεν εἰ ἡμέρᾳ ὁ φιλάδελφοι, οὐ μόνον ἐνῴκημεν, ἀλλὰ ἢ ναὸς αὐτὸν ἡμώμεθα, ἢ ἀκυσόμεθα πρὸ αὐλοῦ, ἢ μόνον, χάιρετε, καθάπερ τῆς γυναιξὶν εἶπεν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς βασιλείας ἄξια ῥήματα δώσει ὁ βὺλογημένοι τὸ παρὸς ἐμοῦ, κληρονομήσατε τὸν ἡτοιμασμένον ὑμῖν βασιλείαν πρὸ καταβολῆς κόσμου. ἡμώμεθα τοίνυν θεοσεβεῖς. φιλόθεοι, φιλάδελφοι, τὸν ἀγάπην πρὸς πάντας ὑπερῳκυμένοι, ἵνα ταῦτα ἀκούσωμεν τὰ ῥήματα, καὶ αὐτοὶ ὁ Χριστὸν ὑποδεξώμεθα· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ τιμὴ, καὶ ἡ προσκύνησις καὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ ἀναρχῳ πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρμη. ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ πάσχα.

Ex Mſ. Epiſ. Philadelphiæ.

Εἴ τις εὐσεβὴς ἢ φιλόθεος, ἀπολαυέτω τῆς καλῆς ταύτης πανηγύρεως· εἴ τις δοῦλος εὐγνώμων, εἰσελθέτω χαίρων εἰς τὸν χαρὰν τὸ Κυρίου αὐτοῦ· εἴ τις ἔκαμε νηστεύων, ἀπολαυέτω νῦν ὁ δεκάριον· εἴ τις ἀπὸ πρώτης ὥρας εἰργάσατο, δικαίως σήμερον ὁ δίκαιον ὁφλήσει· εἴ τις μετὰ τρίτην ἦλθεν, εὐχαριστῶν ἑορτάσῃ· εἴ τις μετὰ τὴν ἕκτην ἔφθασεν, μηδὲν ἀμφιβαλλέτω (οὐδὲν γὰρ βλάπτει ζημιοῦται) εἴ τις ὑστέρησεν εἰς τὴν ἐνάτην, προσελθέτω μηδὲν ὀκνιάζων· εἴ τις εἰς μόλις ἔφθασεν τὴν ἑνδεκάτην, μὴ φοβηθῇ τὴν βραδυτῆτα. φιλότιμος γὰρ ὢν ὁ δεσπότης δίκαιται τὸ ἔσχατον, καθάπερ τῷ πρώτῳ· δίδωσι τῷ ἐσχάτῳ τῆς ἑνδεκάτης, ὡς τὸν ἐργασάμενον ἀπὸ τῆς πρώτης· τῷ τὸν ὕστερον ἐλεεῖ, καὶ τὸν πρῶτον θεραπεύει· κἀκείνῳ δίδωσι, τῷ τούτῳ χρείζεται· τὸν τοῦτον τιμᾷ, τῷ τὸν πρῶτον ἐπαινεῖ. οὕτω πάντες εἰσέλθητε εἰς τὸν χαρὰν τὸ Κυρίου ἡμῶν, τὸ πρῶτοι τὸ δεύτεροι τὸν μισθὸν ἀπολαύετε, πλούσιοι καὶ πένητες ἀλλήλους χορεύσατε, ἐγκρατεῖς ἢ ῥᾳθυμοι τὴν ἡμέραν τιμήσατε, νηστεύσαντες ἢ μὴ νηστεύσαντες θυφράνθητε σήμερον. ἡ τράπεζα γέμει, τρυφήσατε πάντες· ὁ μόσχος πολύς, μηδεὶς ἐξέλθοι πεινῶν· πάντες ἀπολαύσατε τὸν πλοῦτον τῆς χρηστότητος. μηδεὶς θρηνείτω πενήτων· ἐφάνη γὰρ ἡ κοινὴ βασιλεία· μηδεὶς ὀδυρέσθω τὰ παλαίσματα· συγγνώμη γὰρ ἐκ τὸ τάφου ἀνέτειλε. μηδεὶς φοβείσθω τὸν θάνατον· ἠλευθέρωσε γὰρ ἡμᾶς ὁ τὸν σωτῆρος θάνατος· ἔσβεσεν αὐτὸν ὁ ἅδου καταχθόνιος· ἐσκύλευσε τὸν ἅδην ὁ καταλυθεὶς εἰς τὸν ἅδην· ἐπίκρανεν αὐτὸν γλυκασθεὶς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτο προλαβὼν Ησ. ιδ. θ. Ησαΐας ἐβόησεν· Ὁ ἅδης, φησὶ, ἐπικράνθη· συναντήσας σοι κάτω ἐπικράνθη. ἢ γὰρ καθηρέθη. ἐπικράνθη· καὶ γὰρ ἐσεπαίχθη. ἔλαβε σῶμα, ἢ θεὸς προσέτυχεν· ἔλαβε γῆν, καὶ συνεῦρεν οὐρανῷ· ἔλαβεν ὅπερ ἔβλεπε, ἢ πεπόηκεν ὃν οὐκ ἔβλεπε. Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ἅδη, τὸ νίκος; ἀνέστη Χριστὸς, καὶ σὺ καταβέβλησαι· ἀνέστη Χριστὸς, καὶ πεπτώκασι δαίμονες· ἀνέστη Χριστὸς, ἢ χαίρουσιν ἄγγελοι· ἀνέστη Χριστὸς, καὶ τετρύφηται δαιμόνων· ἀνέστη Χριστὸς, ἢ τέτρυται μνήματος. Χριστὸς γὰρ ἐγερθεὶς οὐκέτι κοιμᾶται, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ.

σαντων. ἀπαλλάξας τοίνυν αὐτὰς τοῦ φόβου, καὶ διὰ τῶν ῥημάτων, καὶ διὰ τῆς ὄψεως (καὶ γὰρ ὁ ἄγγελος φαιδρὸν ἐδείκνυεν, ἅτε θαυμάσια τοιαῦτα φέρων) καὶ ἐπῆγαγε λέγων πρὸς αὐτάς· Οἶδα ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. καὶ οὐκ ἐπαισχύνεται ἐσταυρωμένον αὐτὸν καλεῖν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ κεφάλαιον τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν. ἠγέρθη, φησί. πόθεν δῆλον; καθὼς εἶπεν, ὥστε, κἂν ἐμοὶ διαπίστητε, τῷ ἐκείνου μόνῳ ῥήματι, καὶ οὕτω ἐμοὶ διαπιστήσετε. Εἶτα καὶ ἄλλη ἀπόδειξις. δεῦτε, καὶ ἴδετε τὸν τόπον, ὅπου ἔκειτο. διὰ τοῦτο ἐπῆρε τὸν λίθον, ὥστε καὶ ὑμᾶς λαβεῖν αὐτὰς τὴν ἀπόδειξιν. Καὶ εἶπατε τοῖς μα- Ματθ. κη. ζ.
θηταῖς, ὅτι ἐγήγερται αὐτὸς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ ἐτέρως διαγγελίζεσθαι τοῦτο ἠδυνήθη, ὁ μάλιστα αὐτὰς ἐποίει πιστεῦσαι. καὶ κλαυσάσης εἶπεν, εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπαλλάττων κινδύνων καὶ
10 παραλυτικῆς, ὥστε μὴ τῷ φόβῳ διεμποδίζειν τὴν πίστιν. καὶ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς. τί δήποτε; ἐκπλήττουσι παράδοξα εἶδον καὶ ἀπροσδόκητα, ἄφθαρτον νεανίαν, ἐν θρόνῳ πεπλεγμένα εἶδον. διὸ καὶ ἤγαγεν αὐτὰς εἰς δεύτερον, ἵνα ἀμφοτέρων ἡμῶν (μύρτυρες, καὶ τοῦ τάφου, καὶ τῆς ἀναστάσεως· καὶ γὰρ ἐκείνου ὅτι οὐδεὶς αὐτὸν ἀνῆρε, γραπτῶν τοσούτων παρακαθημένων, καὶ μὴ ἑαυτὸν διέσπασε. διὰ τοῦτο καὶ χαίρουσι, καὶ θαυμάζουσι, καὶ τῆς τοσαύτης παραμυθίας λαμβάνουσι τὴν
20 ἀμοιβήν, τὸ παρ' ἄλλων ἰδεῖν καὶ διαγγελίσασθαι οὐ μὰ ἐπιπεφορτισμένον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἐναντία. ἐπεὶ οὖν ἐξῆλθον μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς, ἰδοὺ Ἰησοῦς ἀπαντᾷ αὐταῖς λέγων, χαίρετε. αἱ δὲ ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ μᾶλλον ἐπαβαλλούσης δυφεσιώσεως αὐτῷ προσδραμοῦσαι, ἐλάμβανον καὶ διὰ τῆς ἁφῆς τιμώμενον καὶ πληροφορούμενον τῆς ἀναστάσεως. Καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τί οὖν αὐτός; Μὴ φοβεῖσθε. πάλιν καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης ἐκβάλλει προσδοκίαν
20 τῆς πίστεως. Ἀλλ' ἐπάνιτε, εἶπατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται. σκόπει πῶς καὶ αὐτὸς διὰ τούτων τὸν μαθητικὸν διαγγελίζει, ὁ πολλάκις εἰπών, τὸ μάλιστα ἡμᾶς ἀπὸ μαθητῶν διὰ τὴν τῆς Εὔας παρακοήν, εἰς πολὺν ἄγων καὶ εἰς χρηστὰς ἐλπίδας, καὶ ὁ πανοικτίρμων ἰώμενος. εἶδετε πῶς διὰ πάντων, ὧν ἐπεχείρησαι τῆς ἀληθείας ἐχθροί, ἀσεφαντίσεται εἰργάσαντο τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἄκοντες ζωηγονίσαντο τὴν τῆς ἀναστάσεως ἀπόδειξιν· εἴδετε ὅσης ἠξιώθησαν τιμῆς αἱ γυναῖκες διὰ τὴν εὐσεβείαν. μιμησώμεθα τούτων τὸν ζῆλον, καὶ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, καὶ τιμήσωμεν τὴν δύναμιν καὶ ἡμᾶς τὴν τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν, οὐχὶ μύρα καὶ ἀρώματα βαστάζοντες αἰωνίτα, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἀρίστης πολιτείας εὐωδίαν ὑπαφερόμενοι. καὶ καθάπερ αἱ τοῦ μύρου ἐκεῖναι μαθηταὶ τῆς ἀναστάσεως ἐγένοντο πρῶται τῶν ἄλλων ἀπάντων αὐτὸν θεάσασθαι καὶ διαπιστῆσαι τὴν ἀνάστασιν, καὶ τοὺς πόδας κατασχεῖν καὶ προσκυνῆσαι, οὕτω καὶ ἡμῶν ἑκάστῳ ἔξεστιν, εἰ βουληθείημεν, καὶ μόνον τοὺς πόδας κατασχεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ὅλον λαβεῖν (ἴσασι καὶ μεμνημένοι τὸ λεγόμενον) μόνον ἐὰν προσλαβόντες ἐκκαθάρωμεν ἑαυτῶν τὰς ἀρχαίους πάντος λογισμοῦ βιωτικοῦ, καὶ τὸν ῥύπον τῶν ἁμαρτημάτων ἀπομηξάμενοι διὰ τῶν δακρύων, οὕτω μετὰ φόβου καὶ φείσης καὶ τὰ ὦτα ἐκείνῳ μάλιστα τῇ φωνῇ προσίζωμεν, πάντα θόρυβον καὶ παραχὴν ἀπολάσαντες τῆς ἑαυτῶν διανοίας, καὶ εἰρηνεύοντες μετὰ πάντων. ἰσυχίας γὰρ δεῖται τὰ τηλούμενα μυστήρια καὶ ἀνεύσης ψυχῆς· καὶ οὕτω προσέρχεσθαι τοῖς ἀπορρήτοις μυστηρίοις. πῶς γὰρ ἔνεστιν, εἰπέ μοι, ἐπὶ γῆ καὶ θορυβῇ, καὶ διὰ βραχέων ὥρων λυμαίνῃ τῇ τοσαύτῃ παραμυθίᾳ τὸν σαυτοῦ ψυχήν; εἰ γὰρ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἐχρῆν δοῦναι ὑπὲρ τοῦ καταξιωθῆναι τῶν τοιούτων ἀγαθῶν,
40 οὐκ ἔδει ῥᾳθύμως προσθαι, μήτε διὰ βραχὺ παραμῦναι κάματον σωματικόν; παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς πολλὴν τὴν ἡσυχίαν, πολλὴν τὴν εὐλάβειαν ὑποδείξασθαι, ἵνα καὶ τὰ μαθόντες μετὰ δαψιλείας κομίσησθε· καὶ διωκτέον μὴ μόνον τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κατασχεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς ἀπολαύσεως τῶν φρικτῶν ἐκείνων καὶ ἀπορρήτων μυστη-

καὶ αὐτοὶ ὃ διεσπάρησαν. ἀλλὰ ταῖς ἐπαγγελίαις τὸ διδασκάλου; ποίαις; εἰ γὰρ μὴ ἀνέστη, οὐδὲ σκῆπτρα ἔμελλον εἴ αὐτοῖς πίστις. πῶς δ' ἂν ἐπείσθησαν δῆμοι μυριόνυμοι; εἰ γὰρ ὁ κορυφαῖος αὐτῶν θυρωρὸν ῥῆμα οὐκ ἐδέξατο γυναικός, καὶ ⓐ λοιποὶ ὃ πολῖται δεδεμένοι ἰδόντες διεσπάρησαν, πῶς ἂν ἐπείσθησαν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἀφδραμεῖν, καὶ φυτεύσαι πεπλασμένοις ἀναστάσεως λόγον; εἰ γὰρ ὁ μὴ ἐκ γυναικὸς ἀπελθὼν οὐκ ἔστη, ⓐ ὃ πρὸς δήμων ὄψιν, πῶς ἐπείσθησαν πρὸς βασιλέας καὶ ἄρχοντας καὶ δήμους ἵστασθαι, ὅπου ξίφη καὶ πῦρ καὶ, καίμενοι, καὶ μυρίοι καθ' ἡμέραν θάνατοι, εἰ μὴ τῆς τοῦ ἀναστάντος ῥοπῆς ἀπέλαυσαν; τοιαῦτα σημεῖα γέγονε καὶ τοσαῦτα· καὶ οὐδὲν τούτων ἠδύναντο Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ἐσαύρωσαν ⓦ ποιήσαντα. καὶ τούτοις ἔμελλον ἁπλῶς λέγουσι πείθεσθαι περὶ ἀναστάσεως; οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι· ἀλλ' ἦν τοῦ ἀναστάντος ἰσχὺς ταῦτα εἰργάσατο.

Σκόπει δέ μοι τὴν κακουργίαν αὐτῶν τὴν κατάπτυστον. ἐμνήσθημεν, φασιν, ὅτι εἶπεν ὁ πλάνος οὗτος ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρεσθαι. καὶ εἰ πλάνος ἦν, καὶ ψευδῆ ἐκόμπαζε, τί διεδίκασε καὶ σφᾶς ἐσχήκατε, καὶ τοσαύτην κέκτησθε σπουδήν; διεδίκασεν, φασι, μήποτε κλέψωσιν αὐτὸν ⓐ μαθηταί, καὶ ἀπατήσωσι τοὺς πολλούς· καίτοι ἀπιδεῖν ἦν τοῦτο οὐκ ἔχον λόγον καθόλου· ἀλλ' ὅμως ἡ κακία φιλόπεινον, καὶ ἀναιδές, καὶ τοῖς ἀληθέσιν ὀπίσχριφ. καὶ μέχρι τρισὶν ἡμέραις κεκλεισμένοις ἀσφαλισθῆναι ⓦ πάφοι, ὡς ὑπὲρ δογμάτων μαχόμενοι, καὶ βουλόμενοι δεῖξαι καὶ σφᾶς τούτου φιλονείκους ὄντας, καὶ μέχρι τοῦ πάθους τὴν κακίαν ἐκτείνοντας. ἀλλ' ἴσως τοῦτο πάλιν ἀνέστη, ἵνα μὴ λέγωσι, ὅτι ἐφυλάξατο καὶ ἔκλαπη. τοῦτο μὲν γὰρ ἔγκλημα οὐκ εἶχε, δι' ἅπερ αἰσχύνην, δι' ἃ βεβαίαν ὑπόνοιαν εἶτε. καὶ γὰρ εἰ μὴ τότε ἀνέστη, καθημένων αὐτῶν αὐτοῦ, καὶ φυλαττόντων, ἀλλ' ἀναχωρησάντων μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν, εἶχόν τι λέγειν καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἰ καὶ ἀνόητος. νῦν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἔστιν εἰπεῖν, ὥστε μήτε ἀναίσχυντον αὐτοὺς ἔχειν τὸ φάσιν· ἔδει γὰρ αὐτοὺς καθημένους καὶ φυλάττοντας ἡμᾶς τὴν ἀνάστασιν. σκόπει καὶ σὺ τοὺς τὴν τρίτην ἡμέραν ἔδει ἡμᾶς· ὡστίγε πρόῤῥησιν αὐτῶν καὶ ἀναχωρησάντων αὐτῶν ἐλθόντες, ὑποπλοι δὲ τὸ σῶμα ἔκλεψεν εἴ). διὰ τί σφραγίσαι ζωντες χωρήσει, ὡς ἐβούλοντο, καὶ γραπτὸν τὸν τάφον ἐποίησαν, καὶ οὐκ ἐμέλλησεν αὐτοῖς ἐν σαββάτῳ ταῦτα ποιῆσαι, καὶ ἐργαζομένους, ἀλλὰ πρὸς ἓν μόνον ἐώρων, τὴν ἑαυτῶν ποινὴν, ὡς ταύτην πρεσεσόμενοι· ὅπερ ἑκάστης ἀνοίας ἐστὶ καὶ φόβου σφοδρὰ αὐτοῖς καταστέροπος λοιπόν· ⓐ γὰρ ζῶντα αὐτὸν καταχθόντες, ἀποθανόντα διδόκασι. καίτοιγε, εἰ φιλόζωος ἀνὴρ ἦν, ἔδει θαρρεῖν. ἀλλ' ἵνα μάθωσιν ὅτι καὶ ζῶν, ἐκὼν ἔπαθεν, ἃ οὐκ ἔπαθεν, ἰδοὺ σφραγὶς, καὶ λίθος, καὶ κουστωδία, καὶ πᾶσα φυλακὴ, καὶ οὐκ ἰσχύσαι τὸ νεκρὸν κατασχεῖν· ἀλλ' ἐν χεῖρι μόνοι, τὸ δημοσιωθῆναι σκεπάσθην τὴν ἀνάστασιν. καὶ γὰρ γραπτὸν ἦν τὸ μνῆμα. καὶ Ἰουδαῖοι πρεσεσεφθύουσιν. ὀψὲ δὲ ἐπέρα λοιπὸν κατέλαβεν, Ὀψὲ, φησι, σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι ⓦ τάφον. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας. ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν, ἀπεκύλισε ⓦ λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ, ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν, ὡσεὶ χιών· καὶ εἶπε, φησι, ταῖς γυναιξὶ, μὴ φοβεῖσθε. οὐχὶ πρὸ τούτου, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἦλθεν ὁ ἄγγελος. τίνος δὲ ἕνεκεν ἦλθε, καὶ ⓦ λίθον ἦρε ἀπὸ ταῖς γυναικός; αὗται γὰρ εἶδον τότε αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ· ἵνα οὖν πίστις θύσωσι, ὅτι ἠγέρθη, ὁρῶσι τὸν τάφον κενὸν τοῦ σώματος. διὰ τοῦτο αἴρει τὸν λίθον, διὰ τοῦτο καὶ σεισμὸς ἐγένετο, ἵνα διαστῶσι, καὶ ἀφυπνιοῦσι· ἐπὶ γὰρ ἦσαν πεδαγωμένοι, φησὶν, αἱ γυναῖκες, ὥστε ἔλαιον βαλεῖν, καὶ ἐν νυκτὶ ταῦτα ἐγίνετο, καὶ εἰκὸς ἦσαν ἀπὸ καθυδήσαι. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν, φησι, πρὸς αὐτὰς ὁ ἄγγελος εἶπε, μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς; οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰκῇ, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτὰς πρότερον ἀπαλλάξαι τὸ δέος, τότε διαλέγεται περὶ τῆς ἀναστάσεως· μὴ φοβεῖσθε, φησι, ὑμεῖς· οὐ γὰρ ὑμᾶς δεῖ διδάσκειν, ἀλλ' ἐκείνων τὸν σταυρωσάντων.

κ. λαβεῖν

Φαρισαῖοι τοῖς Πιλάτοις λέγοντες· ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος ἔτι ζῶν εἶπεν, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτὸν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. σπεύδει ὁ πλάνος ἑαυτὸν πρεσβεύειν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀντιτάσσεσθαι. σκόπει δὲ· ἔδει πιστωθῆναι ὅτι ἀπέθανε, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται. καὶ πόθεν δεῖται τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως; ἔφαμεν ἀρτίως τὰ ῥήματα τοῦτα τοῖς μάρτυρσιν ἅπασιν ἐμνήσθημεν, φησὶν, ὅτι εἶπεν ὁ πλάνος ἐκεῖνος ἔτι ζῶν (οὐκέτι ἐτελεύτησε) μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι· κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον (οὐκοῦν ἐτάφη καὶ τῷ λόγῳ αὐτῶν) μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτόν· ὥστε ἐὰν σφραγισθῇ ὁ τάφος, οὐκ ἔσται τις κακουργία. οὐ μὴν οὖν· οὐκοῦν δυνατὸν τῆς δυνάστου γέγονεν ἡ ἀπόδειξις, διὰ ὧν ὑμᾶς κατεσκεύασε. ὅπου γὰρ ἐσφραγίσθη ὁ τάφος, οὐδεμία γέγονε κακουργία. δῆλον ὅτι δυνατὸν σαφῶς καὶ δυνατῶς. εἶδες, πῶς καὶ ἄκοντες συναγωνίζονται τῇ τῆς ἀληθείας ἀποδείξει. ἄξιον ὑμνῆσαι μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὸν μαθητὴν τὸν φιλαλήθη· πῶς τὰ λεγόμενα οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἀντεκρίνατο, καὶ ἐποιήσατο λόγους. ἰδοὺ γοῦν οἱ πλάνοι καλοῦσι, καὶ οὐ σιγῶσι. τοῦτο δὲ καὶ τῶν ἐκείνων δίκαιον ἀμύητα, ὅτι οὐδὲ τῷ δαιμονίῳ τῆς μανίας καθυφῆκαν, καὶ τὸν μαθητὴν ἀσπάζεσθαι· καὶ φιλαλήθη ζῆλον· ἴσως δὲ καὶ τις ζητήσειε μαθεῖν, καὶ ποῦ εἶπεν, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. οὐ γὰρ δύναμαι ἀσαφῶς οὕτως εἰρημένον, ἀλλ' ἢ τὸ τοῦ Ἰωνᾶ παράδειγμα. ὥστε οἱ ἀγνώμονες Ἰουδαῖοι ἤδησαν καὶ περὶ αὐτοῦ λέγοντα, καὶ ἐκόντες ἐκακούργησαν. πῶς οὖν ὁ Πιλάτος; Ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. ἅτε γὰρ μαθὼν ἴσως καὶ παρ' αὐτοῦ, οὐκ ἐπὶ συμπεριφορᾷ τοῦτο ἐκέλευσεν αὐτοῖς ἦλθεν, ἀλλ' ὑπὸ ἀπαλλαγῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ πράγματος. καί φησιν· ὑμεῖς, ὡς βούλεσθε, σφραγίσατε· ἵνα μὴ ἐπέρχησθε αἰτιᾶσθαι. εἰ γὰρ μόνοι ἐγράφησαν ἐσφραγίσαντο, εἰκότως ἂν ἔλεγεν (εἰ καὶ ἀπίθανα ψευδῆ τὰ λεγόμενα· ἀλλ' ὅμως, ὡς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἀναισχύντοις, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτῳ λέγειν εἶχον) ὅτι ἐγράφησαν τὸ σῶμα κλέψαντες πρόφασιν τοῖς μαθηταῖς, τὴν τῆς ἀναστάσεως πλάσαντες λόγον· νῦν δὲ αὐτοὶ ἀσφαλισάμενοι, οὐδὲν τοῦτο λέγειν δύνανται. εἶδες πῶς ἀναγκάζουσιν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἄκοντες· καὶ γὰρ αὐτοὶ προσῆλθον, αὐτοὶ ἠτήσαντο, αὐτοὶ ἐσφραγίσαντο μετὰ τῆς κουστωδίας, ὥστε ἀμάλλων εἶναι κατήγορον καὶ ἔλεγχον. καίτοι, πότε δὴ ἔκλεψαν; τῷ σαββάτῳ; καὶ πῶς; οὐδὲ ἄξιον προσελθεῖν. εἰ δὲ καὶ νόμον παρέβαινον, πῶς ἂν ἐτόλμησαν οὕτω δῆλοι προσελθεῖν; πῶς δὲ πεῖσαι τὸν ἰσχύοντα δύνανται; τί λέγοντες; τί ποιοῦντες; ποίᾳ δὲ προθυμίᾳ φιλῶσιν εἶχον ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ; ποίᾳ δὲ προσδοκῶντες ἀντίδοσιν; ποίαν ἀμοιβήν; ἐπὶ ζῶντα ἰδόντες ἔφυγον, καὶ μετὰ τὸν πλευτὸν ὑπὲρ αὐτοῦ παρρησιάζεσθαι ἔμελλον, εἰ μὴ ἀνέστη; καὶ πῶς δὲ εἶχον ταῦτα λέγειν; ὅπου γὰρ οὐτ' ἂν ἐβουλήθησαν, οὐτ' ἂν ἐδυνήθησαν πλάσαι ἀνάστασιν μὴ γενομένου, δῆλοι ἐκβαλεῖν. πολλαὶ δὲ ἀναστάσεως αὐτοῖς διελέγθη, καὶ συνεχῶς ἔλεγεν αὐτοῖς, ὡς καὶ αὐτοὶ εἰρήκασιν· ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. εἰ τοίνυν οὐκ ἀνέστη, θεόθεν ὡς ἀπατηθέντες οὗτοι, καὶ τοῖς ὀλίγοις ἔθνος δι' αὐτὸν ἐκπολεμηθέντες, καὶ αἰσχυνθέντες καὶ ἀπόλιδες γενόμενοι, ἀπεγράφησαν ἂν αὐτόν· καὶ οὐκ ἂν ἐβουλήθησαν τοιαύτην αὐτῷ δόξαν περιθεῖναι δόξαν, ἅτε ἠπατημένοι, καὶ εἰς ὃν ἐκάστης δι' αὐτὸν ἐκπεσόντες κινδύνους. ὅπου γὰρ ἂν ἠδυνήθησαν, εἰ μὴ ὡς ἀληθοῦς ἀναστάσεως, τοιαύτην αὐτῷ, ὅσην οὐδὲ λόγος δύναται. πῶς γὰρ ἐπαρρησιάζοντο; τῇ δεινότητι τῶν λόγων; ἀλλὰ πόθεν ἦσαν μαθητευθέντες; ἀλλὰ τῇ περιουσίᾳ τῶν χρημάτων; ἀλλ' οὐδὲ ῥᾳδίως οὐδὲ ἐπιδήματα εἶχον. ἀλλὰ τῇ εὐφυΐᾳ τῶν γνώμης; ἀλλ' ἀγράμματοι ἦσαν, καὶ ἰδιῶται. ἀλλὰ τῷ μεγέθει τῆς πατρίδος; ἀλλ' ἀπὸ χωρίων ἦσαν ἀσήμων. ἀλλὰ τοῦ πλήθους τῶν ἑαυτῶν; ἀλλὰ τῶν εἰδικὰ οὐκ ἦσαν πλείους·

Matth. κζ. ξδ

χόμιλον, ϗ δόξιάς ἀποστολικῆς οὐκ " αἰσθόμην ; ἀλλ' ὦ τῆ καλῆ λησταὶ (τοῦτο γὰρ μοι ὁ λόγος) λησταὶ μὴ ἴμαθες, πιστεύειν οὐκ ἐδιδάχθης, ϗ γέγονας μαθητὴς, ϗ πῶς δημιουργὸν καλῆς, λέγων Κύριε, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου ; καλῶς ἐφώνησας, βαπτισθῆναι ἐπίστευσας. ἐπικύδυνος πολλάκις ἐσύλησας, πλουσίων πολλάκις ἐλῄζας θησαυρούς," ϗ τοιοῦτον μαργαρείτην οὐκ ὤρυξας ὡς Χριστόν. ἀπόστολος οὐ γέγονας, οὐκ ἤκουσας τοῦ νομοθέτου λέγοντος, Οὐαὶ τοῖς ζωὴν " ὑμῶν χρεμαμένοις· ϗ πῶς ἀπὸ ξύλου ἐπτύγησας τὴν ζωήν ; οὐκ ἤκουσας Ησαΐου λέγοντος, Τῷ μώλωπι τοῦ πάθους αὐτοῦ τὰ τοῦ ἀνθρώπου πάθη τὴν ἴασιν δίδωσι· ϗ πῶς πάθοσι ὤρυξε ἴαμα ; ναί, φησὶν ὁ λῃστής· βλέπω τὴν κτίσιν πᾶσαν δουλωθῆναι ϗ τρέμουσαν, ϗ Χν ὅτι τοῦ ξύλου κρεμάμενον, διασείω γῆν εἰς τῆς κτίσεως. Εἰ μὴ γὰρ ἐμοῦ ἔστι ποιητὴς τοῦ ὅλου, ὁ ἥλιος οὐκ ἂν βλέπων αὐτὸν γυμνούμενον, ἀφῆκεν ἂν τὰς οἰκείας ἀκτῖνας ἀπέκρυψε, ϗ σὺν ἐμοὶ ἀγωνίας ἐσκήπτου. Εἰ μὴ ἐμοῦ ἔστι ποιητὴς οὐρανοῦ ϗ γῆς, οὐκ ἂν βλέπων αὐτὸν ὁ οὐρανὸς σταυρούμενον, ὃ σκότος ὡς σάκκον περιεβάλλετο. Εἰ μὴ ἐμοῦ ἔστι διασείων πᾶσαν τὴν γῆν, οὐκ ἂν ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ δεξαμένη τὸ αἷμα, ἐκ τῶν θεμελίων ἐσαλεύθη. Εἰ μὴ ἐμοῦ ἔστι ζωῆς ϗ θανάτου διασείων, οὐκ ἂν παρασυγχίζων αὐτῷ ὁ θάνατος κατεβλήθη, ϗ τὰ τῶν ἁγίων μνήματα ἀνέῳξησαν. Εἰ μὴ ἐμοῦ ἔστι Κύριος τοῦ ναοῦ, οὐκ ἂν βλέπων αὐτὸν ὁ ναὸς σταυρούμενον, ὃ οἰκῶν καταπέτασμα περιέσχισεν. Εἰ μὴ ἐμοῦ ἔστι ὁ μὴ βουλόμενος θάνατον τὸν ἁμαρτωλῶν, οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν, λέγων Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν. ὁ γὰρ τούτου θάνατος " πόνου (μισήσας. κατέρχει) γὰρ εἰς ᾅδου, ϗ μὴ πόνων ἀνέρχεται). Διὰ τοῦτο κράζω λέγων Κύριε, μνήσθητί μου. οὐκ ὡς δοῦλον σῶσαί με λῶ, μνήσθητί μου, ὅταν σοὶ χρήσιμος, ἀλλὰ, μνήσθητί μου, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ϗ τί φοβεῖς αὐτὸν ὁ διασείων ; ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. λεπτύνασι ⓐ ἀκριβῶς λαβεῖν τὴν ἀκαταλήπτου χρησιμότητα, πῶς ἔλεγε τοῦ λῃστοῦ, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. τοῦτον τοῦτον " ἐρμηνεῦσαι πάσαι, ϗ τότε ⓦ ἄρρητον αὐτοῦ τόκον, ὡς τοῦ φιλοχρίστου βοᾷ, Τὸν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται), ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ ; ταύτην ἐπλάτυναν ⓐ πατέρες τοῦ πίστει· οὕτως ἐδόξασαν ⓦ ἀσφάλειαν, πιστεύοντες, ϗ μὴ πολυσχημονοῦντες. σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ, εἶπε, ϗ γέγονεν. ἀλλ', ὦ φιλαίτιε θεοῦ διάνοια, πόθεν ⓐ δίκαιον ἔξω τοῦ παραδείσου ἐφήκασι, ϗ λῃστὴ εἰς παράδεισον εἰσάγεις ; ναί, λῃστὴν ἀσφαλῶς εἰς τὸν παράδεισον, ἵνα πείσω τὸν κόσμον, ὅτι Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. αὐτῷ τῷ Χριστῷ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. αἰσχύνομαι.

χ. κράτος

χ. ἁμῶν

χ. παίσας συνέκοψε.

χ. ἐρμηνεῦσαι.

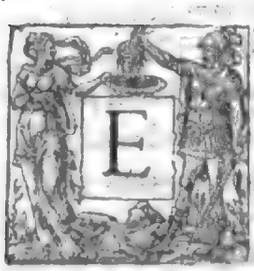
χ. ἐσκίρτησε.

χ. ἀναγκαῖον αἰσχυνόμενος

Δαν. κη. ξε. Ησ. νγ. ε. Μαρκ. ε. ιζ.

Λογ. ρμζ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΖΩΟΦΟΡΟΝ ΤΑΦΗΝ, ΚΑΙ ΤΡΙΗΜΕΡΟΝ ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λεχθὲις τῷ ἁγίῳ ϗ μεγάλῳ σαββάτῳ.

Ex Mss. Oxon.

Ἰδοὺ χθὲς λησταῦ θάνατον σωτήριον, ϗ Ἰουδαίων μανίαν· φέρε δὲ σήμερον τῆς αὐτῆς πάλιν ἀναθέσεως ἀφάσμενοι, δείξωμεν ὑμῖν τὴν ἀγάπην τῶν δικαιωμένων Ἰουδαίων τοῦ Φιλάνθρωπον νόμου, ϗ τῆς ἀληθείας τοῦ ἰσχυροῦ, ϗ ὅπως δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων ἐπιχθονίων δὲ συνομαίζειν αὐτοῖς βουλομένοις φανερώτερα ϗ λαμπρότερα δείκνυται. ἀλλ' ἵνα σαφέστερος ὑμῖν ὁ λόγος γένηται, αὐτὰ τὰ θεσπέλικα ῥήματα " προθῶμεν· ὅτι τῆς ὑμετέρας ἀγάπης. ἀλλὰ προσέχετε μετὰ πάσης ἀκριβείας. Τῆδε ἐπαύριον, ἅτις ἐστὶ μετὰ τοῦ παρασκευοῦ, ἐσιώπησαν ⓐ ἀρχιερεῖς ϗ ⓐ Φαρισαῖοι

Matth. κζ. ξε.

μὴ καταζῆς ϖρὸς ἡμᾶς, ἡμῖς δ' ἄλλου ἰὼς ϖρὸς σὲ ἀνελθεῖν οὐ δυνάμθα. Εἶδεν οὖν, ὑ οὐ ϖῦ ἤδει τ' δίκην, ἀλλ' ἔκλινεν ὑρμούς, ὑ κατῆλθεν ὅπι γῆς, μὴ κεκώσας τὸν ὑρμούς· ζωελήφθη τὸ μήτρα ϖῦ ζωικὴ πλατυτέρα ϖάσης κλίσεως. ὧ γὰρ τὸν ἐχώρησε καλύ-

χ. περιστικὴ γραφὴ ἐκ ἰστιοχώρησε. χ. ὠδίλησεν

βη κατεαρχικὴ," αὐτὸν ἐχώρησε μήτρα ϖῦ ζωικὴ. ἐσαρκώθη, ὡς οἶδεν αὐτὸς, ὑ χ ὡς ἐμ μιλευόσιν ⓐ αἱρεσιαρχαὶ, ⓐ τὰ οἰκεῖα ἀγνοοῦντες, καὶ τὰ ζωῖα μαζόντες· ἐτέχθη, ὡς" ὠδῖνας ἔχησεν· ἐπέβη τῷ ξύλῳ τὸ ξύλον τοῦ ϖαραδείσου ἰασάμενος, καὶ βοᾷ· Λαὸς ἐπάτησα μό- Ησ. ξγ. γ.
νος, ὑ οὐδεὶς ἰὼ μετ' ἐμοῦ, οὐκ ἄγγελος, [ὑ ϖρίσβις, οὐκ ἀρχάγγελος,] ὑ ϖροφήτης, οὐ βασιλεὺς, οὐδεὶς τῶν δικαίων μετ' ἐμοῦ· ὑ Εἷς ὢν μετ' ἐμοῦ ζωέπεμψε τὸν θάνατον, ἀλλὰ μετ' ἐμοῦ ἐκληρονόμησε ⓦ ϖαράδεισον· μετ' ἐμοῦ ὅπι τὸ ξύλον, ὑ μετ' ἐμοῦ ὁ τῷ πολέμῳ τοῦ θανάτου. Κύριος γὰρ, φησὶ ζωωτῆρων πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτῷ. Εἷς λησὴς" ὡμολόγησεν. ὦ τῶν ξένων ὑ ϖαραδόξων ϖραγμάτων· ὁ λησὴς μῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ μαθητὴς Ἰούδας μῦ τοῦ Σατανᾶ· τὸ φῶς ἐσκότισε σκότος, ὑ τὸ σκότος Εἰς φῶς μεταβάλλει· ὁ ἀμνὸς λύκος, καὶ ὁ λύκος ἀμνός. ὁ λησὴς ζωὶ χθὲς τοῖς ἅλοις ἐμ- Λκ. κγ. μζ.
πεπτημένος, ϖῆ φωνῇ τὸν διαστολὴν κατανύσσει λέγων, Μάθητά μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν Ματθ. κς. μθ.
τῇ βασιλείᾳ σου· καὶ ὁ μαθητὴς φίλημα ϖροσφέρων τοῖς χείλεσι, τῇ καρδίᾳ τὸ ξίφος ὑπερέπεσι, τοῖς χείλεσι χαρὰν ἐφθέγξατο, ὑ τῇ καρδίᾳ δόλον ἠρύζατο, Χαῖρε, λέγων, ῥαββεί· Εἶτα καὶ φιλεῖ αὐτὸν, καὶ τρεφόμενος ἔλεγε τοῖς Ἰουδαίοις, νύμφη, οὐ ῥήμασι· δή-
σαντες αὐτὸν ἀπενέγκατε. ὦ ϖαράνομε Ἰούδα, ϖοῦ ϖροστάσεως ἀπάγεσθαι τὸν λέγι-
ζα, Ὁ ὑρμός μου θεῖος, ἢ ὁ γῆ ὑπὸ ϖόδα τῶν ϖοδῶν μου; Ησ. ξς. α.

χ. τίμα

Ἀλλ' ὁρᾷ τὸν ἀγάπην ὑμῶν ϖροθυμούμενον, ὑ δ" σῶμα ϖνοχωρούμενοι· ἐ ἠδυνήθημεν ὑ ϖαραπαῦσαι ⓦ λέγει. ἀλλ' ὅπῳ τὸ ὑμέτερον φιλόχριον ϖροτρέπεται ἡμᾶς μηκύνειν ⓦ λέγει, ϖρὸς τὸν ἀκολουθίαν τῶν λόγων ἐπανέλθωμεν. χαῖρε, φησὶ, ῥαββεί· ὁ δ' φιλόϑεος διδάσκαλος, νικῶν τὴν ἀνέκφραστον τῶν ϖροδότην τὸν ποτηρίου, καλῶς Εἶπεν, ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ ϖάρει· ἀσπάζομαί σε, Ἰούδα, οὐχ ἵνα ἀγάπην διορίσωμεν, ἰῶ ἀπιδάλω, ἀλλ' ἵνα κενώσω τὸν χάριν, ἰῶ δίδωμί σοι. ἀναξίου γὰρ ἀγίου ἐπουρανίου μύ-
ρου βασάζειν οὐ δυνᾶ). ϖῆ λέγω ϖρὸς Ἰούδα; Πέτρος ὁ τὸν κλῆδα τῆς βασιλείας δοξάζων, βλέπων ⓦ βασιλέα τῆς δόξης ϖαρερύμενον, ῥίψας ζωὶ κλῆς ἔφυγε· ὑ ὁ λησὴς ὁ ζωὶ θύρας ἀνοίγων τῷ ϖαραδόξῳ, αὐτὸς ζωὶ κλῆς τὸν ϖαράδεισον ἥρπασε· Πέτρος ὁ λέγων, Καὶ δεῖ με ζωὶ σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι, τέλεον ἀπηρνήσατο· ζ ὁ λη- Ματθ. κς. λγ
σὴς οὐ λέγων ἐπαγγελλόμενος, ἀλλ' ἔργοις σωναποθνήσκων τῇ αἰχμαλώσῃ ἔλεγε, Κύριε, μετ-
ὰ θανεῖν μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ὁ λησὴς ἀγχοῦ ὑ ὀξυσίας οὐκ ἠδέωθη· ὑ ὁ Πέ-
τρος ἀϖαλὸν κόρης οὐκ ἀνέσχεν· ὁ λησὴς ἔκραξε, Κύριε· ὑ ὁ Πέτρος, οὐκ οἶδα ⓦ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὃν ϖερὶ μικρὸν ὑἱὸν Θεοῦ ὁμολόγει. Πέτρος ὁ ἀγχοῦ θαλάσσης ἀϖειπατήσας, τὸν πεζεύσαντα τὸν ὑγρᾶς φύσιν ἠρνήσατο· καὶ ὁ λησὴς οὐκ ὅπι νῶτα θαλάσσης βαδίσας,

χ. καὶ

ἀλλ' ὅπι ζωὶ τῶν πλουσίων πύλας, ἔκραξε, Κύριε·" ⓐ ἰοὶ Ζεβεδαίου, ⓐ λέγοντες, Δυ- Ματθ. κ. κδ.
νάμθα πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ μέλλεις πίνειν (τῶν γὰρ ἰῶ) ὁ κυρῷ τῷ ποτηρίῳ ἔφυγεν· ὑ ὁ λησὴς ἥρπασεν ὁ κράζων τῶν Ζεβεδαίου τὸ τῷ σωτηρίου ποτήριον, λέγων· Ποτήριον σωτη- Ψλμ. μι. δ.
ρίου λήψομαι, ὑ ὄνομα Κυρίου ὅπι καλέσομαι. Θωμᾶς ὁ τῷ ἀκαταλήπτου μυστηρίου ϖαιήρυξε ἐρευνητὴς, ἔφασκε τοῖς συμμαθηταῖς· Ἀγαπῶν ὑ ἡμᾶς. [ἵνα] ἀποθάνωμεν" Ἰῶ Ἰωαν. ια. ιϛ.
αὐτῷ, ὑ ἰδὼν αὐτὸν ϖαρερύμενον ἔφυγε. ϖαρερύμενον βλέπει, ὑ φεύγει. αἰσχύνομαι βλέπει, ὑ δισάζει, λέγων· Ἐὰν μὴ βάλω ⓦ δάκτυλόν μου Εἰς ⓦ τύπον τῶν ἥλων, ὑ τὸν χεῖρά μου Εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. ἀλλ' ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς, ὁ δι' ἓν ϖρόβα- Ἰωαν. κ. κε.
τον κατὰ λαὸν τὸν ὠὸς ϖροβάτων οὐ καταφρόνησεν· ἀλλ' αἴρει αὐτὸν ὅπι τῶν ὤμων, καὶ φησὶ· Φέρε τὴν χεῖρά σου ὧδε, ὑ βάλε Εἰς τὴν πλευράν μου. λόγχης γραπτικῆς ἰώ-

χέμεν,

ρον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. ἐγώ σε ἐκβαλών, εἰσάγω· ὁ τὰς θύρας τοῦ παραδείσου κλείσας, ὁ ῥομφαίᾳ πυρίνῃ περίσας. δοῦλε, ὦ λῃστά, καὶ ἀληθῶς λῃστεύσας, ἢ κατ' αὐτὸν σεφαιωθείς. δὸς θερμοτέρους ἰδρῶτας καὶ θεοῦ, προσκύψασα, τὰ μὴ πάλαι ῥίψασ' ὅπλα, ἃ ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀναλαβών. τὸν ὑπὲρ οὕτως ἐχθρῶν, καὶ πόνων ἀναζωώσαν, ἐκ μὲν αἰθέρος, ἡλίου ἐκ δὲ φυτῶν, ξύλου· ἐκ δὲ ζώων, χλῆς· ἐκ δὲ ὑφασμάτων, χιτῶνος ἀδιαρρήκτου· ἐκ δὲ θαλάσσης, πορφύρας τολῆς· ἐκ δὲ μετάλλων, καὶ σιδήρου λόγχης καὶ ἥλων, καὶ διδύμων πηγῶν, αἵματος καὶ ὕδατος προσχυθέντος, ὁ σωτὴρ δὲ ἑαυτῷ ἐπίει. Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν. τίσιν ἄφεσις; ἕλλησι, Ἰουδαίοις, ξένοις, βαρβάροις, πᾶσιν ἁπλῶς. ἅπαξ γὰρ εἶπε, καὶ ἀεὶ δι' ἔργων πλήρης. μὴ γὰρ ὅπου τὴν πολεμίων μόνον ἄφες, εἶπε. καθ' ἑκάστου ἔτους λέγε, καὶ ἀεὶ λέγε, καὶ ὁ βυθὸς λύθησεται λόγος λαμβάνει. ζωοπλόκοι πόντιε ὅπου δὲ προσπόρευσι Πιλάτου. τί λέγουσιν; Οἴδαμεν ἔτι ὁ πλάνος ἐκεῖνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. ὅλως οἶδας; ὅλως μέμνησαι ὅτι ἐγήγερται; ἀσφαλίζου καὶ τάφον. ἐμοὶ γὰρ ἀσφαλίζει. φρόντισον τεχνίτου, μὴ φύγῃ. ἔχετε, φησί, κουστωδίαν, ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε· ἀποκλείετε ὡς οἴδατε, ὡς οἴδατε σκυβάσατε, ὡς οἴδατε φρόντισατε· εἰ μὴ ἐφυλάξατε, ἐμοὶ προφάσεως λόγον καταλιμπάνετε. νυνὶ δὲ ὑμῖν ἄδεις παραδίδωμι, ὅτε μὲν ἔζη πρὸ ὑμῶν καταγελάντα, ὅτε δὲ ἀπῆλθε, πολλὰς ὑμᾶς λαθόντα. μείνωμεν τοίνυν καὶ φέρετε, ἵνα τὸν βαθὺν ὕπνον τοῦ Ἰουδαίων ἴδωμεν, καὶ τὰς ἐπουρανίους γραπτὰς σκηνοπαγήσωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρμς. ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΗΣΤΗΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΔΟσίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

κ. τῶν ἁγίων τῶν ἐν ἁγίοις ρμ πίμπτη.

Ex Mss. Cæsareis.

Ποσὸν δώσαμεν τῆς ἡμετέρας πίστεως; ὡ πόσον ἰσχύει δίψος φιλανθρώπου λαοῦ* ὑπὲρ ἁμαρτωλοῦ ἱερέως πρεσβεύουσα; καὶ μὴ ξενίσητε τὸ λεγόμενον. τοῦτο γὰρ καὶ τοῦ θειοτάτου Παύλου λέγει πρὸς ὑμᾶς διδάσκοντος, ἁρμόζω γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. Ἐρασμίως γὰρ ἐμοῦ, ἵνα δοθῇ μοι λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου. Εἰ δὲ Παῦλος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ ἁρμόσας δὲ θεσπέσιος, ὁ τῆς χάριτος ῥήτωρ, δίψησε καὶ τῆς οἰκείας μαθητρίας προσευχῶν εὐθέτου, πόσῳ μᾶλλον ἐγώ, ὁ πάντων ἁμαρτωλὸς ἐγνώκατε. ἀλλ' ὅμως ἐν πλείονι ποτὲ τοῦ παντὸς σκάφους μεταβόλῳ, ἐθήρευε μαθητὰς τοῦ Κυρίου· οἶδα δὲ καὶ πόρτιον δάκρυα μετανοίας τοῖς διαπύροις ἴχνεσι προσενέγκασαν, καὶ πολυθρύλλητον τῆς πορνείας μολυσμὸν ἀποπλύνασαν· οἶδα καὶ λῃστὴν ἅγιον φοίνικα τὸν κόσμου δρέπουσαν πίστεως καὶ μεγάλης συλήσασαν. τῆς γὰρ τοιαύτης αὐτοῦ λιτανείας τὸ κέρδος παραδείσου γέγονεν. αἰσθάνομαι κἀγὼ τοῖς τοιούτοις ἀγκύραις ἐπαλαιόμενος. τοιοῦτον γὰρ ἔχομεν διαπύρου φιλανθρώπου θεσπέσιον, ὅστις μόνον εἰλικρινῶς δεξάμενος πρὸ ἡμῶν τὸν δίψαν, διδόναι καὶ ἔλεον δυσωπίζουσι, νόμον γὰρ ἔθηκεν. ἀλλὰ σκιὰν ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν, φησὶν ὁ Παῦλος, οὐκ ἔχων. προσφυκὸς δέμας, ὡς προσῆν, ἀπέφηνεν· ὁ δὲ λαὸς καὶ ὁ προσφυκὸς δέμας κρατηθεὶς ὑπὸ τῶν θηρατόρων ἐβόησαν λέγων· Ἐγώ εἰμι μὴ καὶ ἀποδρᾶς. ἄγγελος ἀπεστάλη σε κρατῆσαι οὐκ ἠδύνατο. Οὐκ ἄγγελος, φησὶν, οὐ προφῆτος ἐλυτρώσατο ἀνθρώπους, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος. Εἶδε γὰρ τὴν οἰκουμένην βοηθείας ἐστερημένην, καὶ βοῶσαι πρὸς αὐτόν· Κλῖνον, Κύριε, τὸν οὐρανόν σου, καὶ κατάβηθι. ἐμὸν γὰρ σύ, φησι,

μὴ

Ἐξ. ιε. ιθ.

Γεν. μθ. κζ.

Ψαλμ. ρμγ. ε.

Ⓜ Ιησοῦ ἐστεφανωμένον· ἀζύλωτοι Ιουδαῖοι γεῦμα· δικαιοῖ Ⓜ πολέμιον ἀζύγις ἥδη στεφανοῦται, ἥδη νενικήκατα, ἥδη βασιλικὸν σῆμα ἀφιέβεβλημένον. Ὃ μὲν γὰρ ἰῶ· ἠμύσιον ἐφ' ὕδρει ἄπιγμα ἢ ἐπὶ τῇ φύσει βασιλείας. ὡς ἢ εἶδον αὐλοί, ὃν πολλάκις εἶδον, ὃν ἀδύνατον εἶδον, ὃν ἀεὶ βλέπουσιν ὑφάπιοι), ᾧ οἰκείᾳ δαπανώμενοι πνεῖ, ἢ λύσουσιν. εἰ γὰρ ἐλθόντα πνεύκαυσι, ἐπῆραν αὐτῷ τὸ δοδομπικὸν κεφαλῷ, ἐπῆραν, ἐπήρθησαν· Αἶρε, αἶρε, σταύρωσον αὐτόν. Ιωαν. ιθ ιε.
χ. φυσπ. τὸ βασιλέα ὑμῶν θέλετε σταυρώσω; Οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα, Φασὶν ἁρπαστὰ χειρὸς διωγμοῦ, ἁγία μᾶ τὰ Αἰγύπτου κακά· Οὗτοι Ⓐ ποιοῦσιν, Ισραὴλ, Ⓐ ζωάγρητος σὺ ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Οὐκ ἔχετε βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα; πῶς οὖν ὠδήγησεν ὑμᾶς διὰ τῆς ἐρήμου; ἢ πῶς ἔθρεψε; πόσα ὑπεβόσκετο Μωϋσῆς, λέγων· Κύριος βασιλεύων Ⓜ αἰῶνα, Εξοδ. λϛ. δ.
καὶ ἐπ' αἰῶνα, καὶ ἔτι; Οὐκοῦν, ἐπιστόμησον ἡμᾶς Ⓜ ἑαυτῷ βασιλεῖα, μίαν τε λειποῦσα βασιλεύει, ζυγοὶ δουλείας αἰῶνιοι ἔλκοντες.

Ταῦτα μέχρι ὥρας ἑκτῆς ἦν. ἴδωμεν δὲ καὶ τὰ λειπόμενα μέρη τῆς ἡμέρας. πᾶσα γὰρ ὅδε ἁγία. ἔλεγον αὐτοῖς ἐστεφανωμένοι. πόσοι; ἀκριβῶς, τοῖς Ιουδαίων δώρεις. Ε- Ησ ι. β.
μπαν τὰ πεπόσας σαφῶς, ἐπόησε δὲ ἀκριβῶς. ἱππάπαθη, ἐτυπτήθη, μάστιγας ἔλαβεν·
χ. Ιησοῦ ἀλλὰ μηδὲν ἐπαισχυνθῇς. ξηδὲ μᾶ Ἡσαΐου, ὃν βλέπει Θεοῦ τοῖς ἐκείνου βλεφάροις. Ησ. ιγ. α.
τί οὖν ἐκεῖνός φησι; Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; εἶδομεν αὐτὸν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος, οὐδὲ κάλλος· ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, ἐκλεῖπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Οὐκ εἶχε κάλλος, οὐδὲ εἶδος, ὁ πάντος κάλλους τηρήτης. ἐνθρύπτει γὰρ τὴν Ιουδαίων τὰ κακά. δύσθεος, ὃν πλανᾷ ὤν, καὶ εἶδώς φέρει μαλακίαν· δύσθεος, οὐ Θεός. δύσθεος
20 γὰρ ἦν, καὶ οὐ Θεός, ὁ πλανόμενος. Τίς οὖν οὗτος ὁ πολύπτυος καὶ πολυώδυνος καὶ ὑπὸ πάντων βαλλόμενος; μήπου καὶ δικαίως ἃ πάσχει πάσχει. οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ὀδυνᾶται. Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ. ἀλλὰ μὴν ἀγα- Λουκ. κγ. κβ.
νεύου τοῖς ἐπουρανίοις ἀγαθοῖς. τοσαῦτα γὰρ παθών, ἔμφρων ἀπαθής, ἐτρώθη, ἐσκολοπίσθη, τὰ ἄγκιστρα ὑπέμεινε, καὶ ὁ αὐτὸς μᾶλλον ἔντιμος, ἔνδοξος, τῶν πεπληγμένων ὡς τίς,
25 φησὶν αὐτὸς ὁ Ησαΐας· Καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ, καὶ ἐν πληγῇ, καὶ ἐν κακώσει· αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ἐμαλακίσθη διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. οὐκοῦν ἡμῶν τραυματίαι κείμεθα. τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν. νεκρὸς νεκρῶν ἰατρός, τραυματίας πολυτρώτων αὐθέντης· ὑπὲρ φαρμακεύει. ἀλλ' ἕως πότε τὸν ἡμέτερον ἀδελφὸν ἐκπλανᾷς, ὦ αὐθέντα; εἰπὲ τὰ φέρεσθαι
30 ὃν ζητοῦμεν. Ὡς ἐκβάλλεται ὑπὸ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐνώπιον τοῦ κείροντος ἄφωνος. χρηστὸν ἐκβάλλεται κακοῖς μαθήμασι ἐκδοθέν. Εἰ σφάττεται, ὦ Ιουδαῖοι, μὴ χαίρετε· Εἰ δὲ χαίρετε, φείσασθε τοῦ βλαστοῦ χρηστὰ καρποφορουῶντος. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ κα- Λουκ. κγ. λϛ.
κοῦργοι δύο. ἐκεῖνοι γὰρ ἡμῖν ὁ λόγος εἰς τὸν ἐνδικαίτατον ὧραν τὰ ἡμέρας, ἵνα μηδεὶς τὸν ἑαυτοῦ ζωὸν ἀπαγορεύσῃ. ἐβουλόμην μὲν ὑπερβῆναι τὸν ἱστορίαν, ἀλλὰ ὃ πολλάκις
35 αὐτὸν εἰρῆσθαι· ὁρῶ δὲ λησταὶ αὖ με βιαζόμενον. καὶ οὐ μέτρα. ἐν γὰρ τοῦ Ἰούδα ἦν ἐκάστου, τὸν πλείονα εἰς σωτηρίαν μεταβαλών. Εἰσῆκε δὲ τὸ σταυροῦ ἀμφὶς, ἐν δύο λύκοι· ἀλλ' ὁ μὲν ἐμφανὴς ἐπὶ τῆς γῆς γοώμενος, ὁ δὲ ἤδη μετεβάλλετο, Μνήσθητί μου, λέγων, ὅταν Λουκ. κγ. μβ.
ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ὦ τῆς δυνάμεως Ιησοῦ. ὁ λῃστὴς ἤδη προφήτης ἀπὸ σταυροῦ κηρύσσων· Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. τί γὰρ ὁρᾷς βασιλέως, ὦ
40 λῃστά; ῥάπισμα, ἔμπτυσμα, ἧλους ἐν ξύλοις, ἐν τὰ Ιουδαίων σκώμματα, ἐν ἤδη τὸν λόγχῃ τὸ πλευρὸν γυμνούμενον. ἀλλ' οὐχ ὁρῶ, φησὶ, τὰ φαινόμενα· ἀγέλους ἀθέσφατος ὁρῶ, ἥλιον φθίνοντα, καταπέτασμα ῥηγνύμενον, τὸν γῆν τρέμουσαν, νεκροὺς ἤδη φθόγγῳ μιγεντῶσας. Ιησοῦς πνεύσας δι' ὅλου, ὁ ἐν τοῖς ἀεὶ τὸν ἐνδικαίτατον ὧραν ἐλθοῦσιν ἐργάταις δοὺς ὃ
αὐτὸ δηνάριον. Αμὴν λέγω σοι (λέγει ἐν σὺ ὃ, Αμὴν, ὦ λῃστά, ὁ σήμερον λῃστὴς) σήμε- Λουκ. κγ. μγ.

ρον

Ιωαν. ιη. κθ. τάτας, π' ἦλθ; καὶ αὐτοί, φησιν, οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα. ὢ τῆς πολλῆς παρανομίας· φόνου ἀδικίας ἐργάζονται, καὶ εἰς τὸ πραιτώριον εἰσελθεῖν παραιτοῦνται, φυλαττόμενοι μὴ μιανθῶσιν Ⓐ ἤδη μεμιασμένοι, προσβάτῳ τὸ πρόβατον λύοντες. ἀνέμπτε πάπιον κριτήριον ὁ πάσης τῆς οἰκουμένης κριτής· δύο μέντοι μάρτυρας, ὁ τῶν ψυχῶν μάρτυς, πλάσας καὶ κεκόσμηκε. καὶ αὐθέντοι ἐν ἑκάθητο 5
δικάζοντες, Θεὸς ἦν εἰσῆκει, καὶ ἔξω ἑστῶτα, παρὰ τὰ πρόθυρα τῶν αὐθεντῶν ἔξω, ὁ τῶν
ὠρωνίων πυλῶν διακονητής. ἠρώτησεν ὁ Πιλάτος, Τίνα Ἰουδαίων φίλον αὐθέντην; τίνα κατηγορεῖτε φέρετε κατὰ τοῦ αὐθέντου
Ιωαν. ιη. κθ. τούτου; τίς ἔχει Θεὸν αἰτήσασθαι; διαγκάζομαι γὰρ τὸν Πιλάτου φθέγξασθαι. Ἰησοῦς γὰρ σιωπᾷ, καὶ λέγων ἀπορῶ ὁ λόγος, ἀλλὰ μὴ τῇ ἀποκειμένῃ λύσῃ τοῦ σφαγίου Ⓐ τὸ φθόνου. καὶ 10
κλημάτων ἐπιθύμησιν ὁ ἀκλήμων; οἶκτον ἀλλοτρίων, ὁ μηδέποτε ἔχων τὸν τῆς κεφαλῆς κλίνην; χρημάτων, ὁ τῆς οἰκείου μαθητοῦ ἄρσεως τῆς ζωῆς γυμνώσεως; ὃν οὐκ ἔχων, δημόσιον
ἐκλήσατο, ἵνα σὺν ὑμετέρους παῖδας βλαγήσῃ. εἶπατε προφάσεις, πλάσατε, δικαίως αἰτήσει.
Ιωαν. ιη. λ. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Ⓐ Ἰουδαῖοι· Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν.
μεγάλη παραμυθία ἀπόδειξις, ἀόριστος ἀπόφασις. ἀπὸ τῆς κακίας, καὶ μὴ τῆς πλάνης τῆς ἀκροα- 15
τοῦ. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ Ⓐ νόμον ὑμῶν κρίνατε. θυγνώμων δικαστὴς, ἀπέβλεψε τὸ βαρὸς κατὰ τῆς τῶν Ἰουδαίων κεφαλῆς· ὑμεῖς λάβετε τὴν κακίαν
κοπωτόν. λέγουσιν αὐτῷ Ⓐ Ἰουδαῖοι· ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀνελεῖν οὐδένα. πῶς οὖν ἐλάλει
Ησαΐας, πῶς Ζαχαρίας, πῶς ἕκαστος τῶν προφητῶν; ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὑμῖν ἀνελεῖν· οὐ διὰ 20
τὸ μὴ βούλεσθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι. ἤδη γὰρ ἦσαν τῆς τοιαύτης ἐξουσίας παρὰ
Ρωμαίων ἀφῃρημένοι. λέλυται πάπιον ὁ νόμος ἤδη, ὁ μὴ προφάσεσιν ἀρχῶν, ὁ τῷ μέλανι κέντρῳ· ἔλυσεν ἦν αὐτὸν ὁ διδεμένος Ἰησοῦς. ὁ δὲ Πιλάτος, ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ. οὐ σὺ μόνος, ὦ Πιλάτε, ἀλλ' οὐδὲ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' οὐδὲ τυφλοὶ, ἀλλ' οὐδὲ
νεκροὶ, οὐδὲ ἥλιος, οὐδὲ σελήνη, οὐδὲ ὁ κόσμος, οὐδὲ Ⓐ δίκαιοι πάντες, προφῆται καὶ μάρ-
Ησ. ιγ. θ. τυρες, οὐδὲ ὁ λέγων προφήτης, Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στό- 25
ματι αὐτοῦ. πάντες Πιλάτῳ συντρέχουσι δικαίῳ φέροντες ψῆφον· μόνοι μάχονται Ἰουδαῖοι, κραυγῇ δικαζόμενοι, καὶ θορύβῳ τὴν ἀλήθειαν βδελύσσειν φιλονεικοῦντες, καὶ ὃ τῆς
Ησ. ι. ε. Ἡσαΐου βεβαιοῦντες· Ἐμισήσατε τὸν ποιοῦσα ταφυλλῶ, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας, ἃ οὐ δικαιοσυνῶν, ἀλλὰ κραυγῶν. ἐν ὅσῳ ζῶντα ἐπροσέβλεπεν, ὁ Πιλάτος οὔτε λέγειν, οὔτε ἀκούειν ἠδύνατο δι' τὸν σύμμικτον θορυβῶν, ὁ ταῖς ἐμβοαῖς, ἔπνιγε τοὺς αὐτοῦ ἠχοῦντας αὐτῷ, 30
Ματθ. κζ. ιθ. καλὴ βοηθὸς, ἰδοὺ μόνον ὕδωρ κατέχουσα, μηδὲν σοὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ, λέγουσα. Εἰ μὲν δύνασαι, σῶσον αὐτόν· εἰ δὲ μὴ δύνασαι, σαυτὸν σῶσον· μετανοοῦσα λέγουσα ὁ τῆς
Ψαλ. κε. θ. Δαβὶδ λόγος, Μὴ συναπολέσῃς μετὰ ἀσεβῶν τὴν ψυχήν σου, καὶ μετὰ ἀνδρῶν αἱμάτων τὴν ζωήν σου. μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον κατ' ὄναρ οἱ ἀθῶοι.
ἄλλος Ἰωσὴφ, ἀλλὰ τῶν εὐσεβείων τὴν ἀλήθειαν ὁρῶσα, ταῖς Ἰουδαίων κραυγαῖς δυσμαρτυ- 35
ροῦσα. ἔφερεν γὰρ αὐτὸν ὑπὸ γυναικὸν πεπάσθαι. εἰσήκουσεν αὐτοῦ Ραὰβ ἡ πόρνη, εἰσήκουσεν αὐτοῦ ἡ αἱμορροοῦσα, εἰσήκουσεν ἡ Χαναναία, καὶ τῶν πάλαι γυνὴ κατ' αὐτῶν. στε-
νοῦσαι· ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Ⓐ Ἰουδαῖοι, ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ Ⓐ νόμον ἡμῶν ὀφείλει
Ιωαν. ιθ. ζ. ἀποθανεῖν. ποῖον νόμον; ποίαις λέξεσι βεβαιούμενοι; ἆρα ταῖς σήμερον διαγνωσθείσαις,
Ησ. ιγ. ζ. Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ἀπὸ τῆς ἀνομίας τοῦ λαοῦ μου ἦλθεν εἰς θάνατον. ταύτας βλέπουσιν χρησίμους ἐκείνοις ταῖς συλλαβαῖς· ἀλλαχοῦ ἢ οὐδαμοῦ Ἰησοῦ δικαίως σφαττόμενοι. Εἰσῆλθεν ὁ Πιλάτος εἰς τὸ πραιτώριον, ἐκδίδοις Ⓐ Ἰουδαίων θυμὸν, βλέπουσα φι-
Ιωαν. ιθ. ι. λονεικῶν ἀσθενοῦς φλόγα. Εἰσῆλθε, καὶ ἐξῆλθε· μᾶλλον δὲ πῦρ ἐξῆψεν. ἐξῆλθε γὰρ ἔχων

Ⓐ

πεφιασμένοι κλασμάτων κόφινοι· σύμμετρος χαρίς. ἐσταυρώθη Χριστός, ϗ ἀεὶ τεφόμβα· ϗ κορεσμένοι, πάλιν ζητοῦμεν, ϗ πλέον ὃ λειπόμενον. ἀζήμιος γὰρ ἡ χαρίς. ἐπαγγείλατο ἡμέρα φωτὸς γλυκυτάτη, διὶ ἣν αἱ λοιπαὶ ἡμέραι τοῖς ὑπερσυτέροις ἐκλήθησαν. πῶς; ἄκουε· σήμερον Ἀδὰμ ἐπλάσθη τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, σήμερον μορφὴν ἐφόρεσε θείαν, σήμερον μικρὸς κόσμος ἐν κόσμῳ ζωοῦται, σήμερον κυβερνήτης ὁ ἀνθρωπος καλὰ τὰ ἀνθρώπινα κατέχε πηδάλια, ζώων ἀπάντων ἡγεμονεύων· σήμερον ἐστολὰς ἔλαβεν ἀϊδιεξουσίους, σήμερον ὑπεδέξατο τὸν παράδεισον, σήμερον πάλιν εἰσῆλθεν. ὦ πολυτίμητε κυρίε, ὦ πολυπόθητε ϗ ἀπόθητε· ὦ τοσοῦτον μοῦ λυπήσασα, ἐπιεικὴς ὑπερφίασα, μᾶλλον ὦ πόσα θεραπεύσασα; σκυθρωπῶς ὑμῖν ὁμολογῶ, τοῖς παλαιοῖς ἐντυγχάνων πάθεσι, ἀχνύων Ⓦ Ἀδὰμ τῆς πατρῴας ἑστίας ἐκπεσόντα, ἀϊδιεξοῦσιον πολίτευμα ἀνθρωπείας πεφόμβου, ἄνευ ὄμβρου τυφῶντα, μηδὲν ἱδρῶτος ἢ δικέλλης ἢ πόνου ἢ μόχθου τοῖς ζωοῖς διόμβου, ἀειθαλέσι δύσεσιν ἀγαλλόμενον, ἀπὸ ἀνθέων εἰς ἄνθη μεταβαίνοντα, ἀπὸ καρπῶν εἰς καρποὺς μετοικοῦντα, ταῖς ὀπτυμίαις ἀκολουθοῦσαν τὴν χρείαν ἔχοντα, σὺν ἔχοντα ὃ ἀεὶ καλλιεῖν τὴν ὁρωμένων τινὶ τοσοῦτον ἐκ χάρας ἐπιτελεῖν. ἐδάκρυσα πολλάκις τὴν τοσαύτην μακαριότητα, αὐτὸν ἰδὼν ἐκπεσόντα. κοινὸν γὰρ ἐμοὶ ὃ πάθος, καὶ τὸν ἡμετέρου γένους ἀπολόμενον. ἐπεὶ ὃ τοῖς θαυμασίοις ἐπέτυχον, καὶ ἐλαβόμην ταύτης τῆς ἡμέρας (ἕκτη γὰρ ἐμοὶ καὶ αὕτη, ϗ αὕτη) ἀπώλεσά τι τὴν λύπην, ϗ λευχμοῦμαι τῷ λόγῳ, ϗ λέγω ἐμαυτῷ ϗ ὑμῖν· ἀπίδρα ὀδύνη, λύπη, στεναγμός. τὰ δεύτερα πρῶτα ἦλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά. ὥσπερ γὰρ ἰατρῶν παῖδες ἐφιῶσιν ἤλπιγας ἰῶνται, ὃς αὐτὴν ἐκχέοντες τὰ ἀλεξίκακα φάρμακα ϗ σκευάσαντες, ταῖς ἀφορμαῖς τοῦ πάθους ὃ πάθος πολεμοῦντες· οὕτως ὁ σωτὴρ πάσας τὰς κακῶν ἀφορμὰς τοῖς ἀγαθοῖς ζωοχορήσατο, ὃ πικρὸν γλυκὺ κατέστησας, ὃ χολώδες εἰς θεραπείαν μεταβαλών, ὃ τοῦ θανάτου κέντρον κατ' αὐτοῦ ἀφιερώσας, τὸν τοῦ ξύλου βλασφήμου εἰς σωτήριον μεταθείς, ἡμέραν λαβὼν τὸν κόσμον ποιήσασαν, ϗ ἡμέραν ἀποδιδοὺς τὸν κόσμον ἐφιώσασαν. ἐμοὶ μὴ πιστεύῃς, ἀλλὰ τοῖς σοῖς ὀφθαλμοῖς· βλέπε τὸν πρόδρομον ἐκκλησίαν, ϗ πέπαυσο τοῖς ἡμᾶς ἐείζουσι. ἡμέρα χαρᾶς, ϗ πάντες ἀγαλλόμεθα, καὶ ἡσυχάζομεν ἀπὸ κακῶν, ϗ καθαρεύομεν ἅπαντα, τὰ ἔσω, τὰ ἔξω. οὗτος ὁ τῆς ἑορτῆς λόγος, οὗτος ὁ τῆς εὐφροσύνης τρόπος. μικρὰ λέγω τῆς τοῦ χαροῦ δυνάμεως θαύματα. βλέψον τοῖς τὸν κύκλον τῆς οἰκουμένης, πόσαι κῶμαι, πόσαι πόλεις, πόσοι τόποι, πόσα ἔθνη, πόσαι νῆσοι, πόσοι ποταμοί, πόσοι ἀγγελοί, πόσα γένη ϗ φυλαί, ϗ βαρβαρικὴν γλῶσσαν. οὗτοι πάντες ὀλίγα χαροῦς ἀσιτήσαντες, τῇ ἐκείνου δυνάμει τὰ πάθη χαρώσαντες· ϗ λύεται πολλοῖς, ϗ οὐ λύεται τῆς νηστείας ὁ πόνος.

Καὶ νῦν πανηλθομεν πάντες ἀκούσαι τοῦ χαροῦ, ϗ πληρῶμεν ἐκκλησίαν, ϗ ἀλλήλους ὠθῶμεν, ἱδρῶμεν, ποιοῦντες, ὅπερ μὲ δικαίων πολλάκις ἀξιούμενοι παρρησίας, ὅπερ ὃ Ἰησοῦς ἡδέως ἐχώρησε; ὅπερ ϗ Ἰησοῦς ἔσχε διʼ ἡμᾶς, ἵνα σῴσῃ κακίας ῥύσματα. τί οὖν ἐπερήσῃ σήμερον; μὴ γὰρ ἁπλῶς ἡμᾶς παραδράμῃ τὰ ἡμέρας ταύτης τὰ θαύματα. φέρε ἰδοὺ λοιπὸν ϗ αὐτὸ τὸ πρῶτον θεάσῃ, ϗ εἰσάγεται διδυμάων ταῖς χερσὶν εἰς τὸ πρωτεῖον Πιλάτου. χεῖρες ποίας; τυφλῶν ἰατικάς, χωλῶν θεραπευτικάς. ϗ δακτύλοις δισσοῖς ἐπλάττετο βλέφαρα πλάσαντος, ϗ ὁ θεραπευτὴς τῆς φύσεως κατέχετο μὴ ὃ οἰκεῖον πληρώσας τῆς τέχνης ἔργον. ταῦτα Κυρίῳ αἰτιοποιεῖται. ἐδέθη ὁ δισμυρίων νεφέλας ὕδατα, ὁ λύων πεπεδημένους ἐν ἀνυδρίᾳ, ὁ αἰχμαλώτοις ἄφεσιν χαριζόμενος· ἐδέθη ὁ Λάζαρον λύσας τῷ τοῦ θανάτου δεσμῶν· ἦλθεν εἰς τὸ πρωτεῖον, ὁ μυρίοις ἀγγέλοις δορυφορούμενος· πρέπει τῷ Πιλάτῳ ὁ Ⓦ οὐρανίου θρόνου ἔχων· ϗ ἰδεῖν ἐλκόμενος ὁ δημιουργὸς ὑπὸ τῶν δημιουργημάτων, ὁ πλάστης ὑπὸ τοῦ πλάσματος, ὁ ποιητὴς ὑπὸ τῶν ποιημάτων. τί οὖν ὅτι τύπος;

Ιωϲ. κϛ. ν. Ψαλ. ξζ. ζ. Ησ. ξα. α. Ιωαν. ια.

κατὰ τῶν ἕλκεων τοῖς φαρμάκοις τῆς ἀληθείας. ὡς γὰρ ὅταν τῶν ἰατρευόντων μὴ τὸ πρῶτον εἰσέρχηται τὰ ῥάκη σκληρὰ, ἐμβάλλεται ἡ, ἵνα δῶ λέγεσθαι, ἡ μὴ συμπύξῃ τὰ νοσοῦντα, ἢ τῇ μετὰ ταῦτα ἀσφαλίζεται τὸ συμπυξῆναι τὸν κακόν· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς, ἐπειδὴ ἀναπαύῃ τῷ θείῳ λόγῳ, ὥσπερ σιδήρῳ τὸ γλύμμα, τότε ταῖς θείαις ἐπιτολαῖς καὶ τῇ θείᾳ διδασκαλίᾳ μετὰ ταῦτα. Οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος· ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος πρὸς πεπλημμυρισμένους· Λάβετε μεθ' ἑαυτῶν λόγους, καὶ ἐπίστρεψατε πρὸς Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν, ὅτι αὐτὸς ἔπαισε καὶ ἰάσεται ἡμᾶς· παίσει καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ὑγιάσει ὑμᾶς. πότε; μετὰ δύο ἡμέρας. ἀλλὰ τί μετὰ δύο ἡμέρας; Εἰ ὅλως ἐστὶν ἔργα Θεοῦ, ἐκ μιᾶς ῥοπῆς. παίσει καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ὑγιάσει ὑμᾶς μετὰ δύο ἡμέρας· ὅταν δὲ μείνωσιν αὐτῶν τὰ αἵματα ὅτι ἡ θλῖψις καὶ ὅτι τοῦ σταυροῦ, ἴασις ἡ τῶν σταυρωσάντων καὶ ἐλπὶς τοῦ ἀναστάντος· ἀνέστη ὁ σωτὴρ μετὰ δύο ἡμέρας τῇ τρίτῃ, καὶ ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν ἐλπίδα σωτηρίας πᾶσι τοῖς μετανοοῦσιν ἐπέδωκεν. ἐξ αὐτῶν γὰρ τῶν σταυρωσάντων πολλαὶ μυριάδες ἐπίστευσαν, ὡς φησιν ἡ γραφή· Θεωρεῖς γάρ, ἀδελφὲ Παῦλε, πόσαι μυριάδες τῶν σταυρωσάντων Ἰουδαίων ἐπίστευσαι καὶ μετὰ τοῦ σταυροῦ τῷ θεμελίῳ τοῦ σταυροῦ ἐθεραπεύθησαν. ὅταν τοίνυν τοῦ δυνάμει τῆς ἀναστάσεως ὁ προφήτης ἐκκοπῇται, μεθ' ἑαυτῶν, λέγων, λάβετε λόγους, ἀπὸ τοῦ, οὐ χρεία ἔργου, οὐ χρεία δεῖ προσμάτων ἀπολογήσασθαι, ἀλλὰ δεῖ λόγων. ὅπερ δεῖ λόγων ἠσθένησατε, καὶ λόγοις ὑμᾶς εἰς πλανομίαν ἦγαν, λόγοις ὑμᾶς ἰατρεύσει. λάβετε μεθ' ἑαυτῶν λόγους, καὶ ἐπίστρεψατε πρὸς Κύριον, καὶ εἴπατε· ἐπιστρέψωμεν πρὸς Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἐπάταξε καὶ ἰάσεται ἡμᾶς, παίσει καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ὑγιάσει ἡμᾶς μετὰ δύο ἡμέρας. πῶς, καὶ τίνι τρόπῳ; ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστησόμεθα. καὶ μενεῖ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ Χριστὸς ἀνέστη, οὐχὶ καὶ λοιποί. ἐμενεῖτω Παῦλος, καὶ συνήγειρεν ἡμᾶς ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. Ἀναστησόμεθα σὺν αὐτῷ, καὶ ζησόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος συὶ τῷ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρμε. ΤΗ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ.

Ex edit. Augustæ.

Ἐπλήρωται ἡμῖν λοιπὸν ὁ τῆς ἐτησίας ἀγῶνος, ἔληξε δὲ εἰς σταυρόν. πολὺς γὰρ ἐκείνῳ τῆς νίκης ὁ τέλος, ἢ ὅτι ζῶπαιον λέγειν, ζῶπαιον γὰρ ὁ σταυρός· ἅπαξ μὲν τελεῖς, ἀεὶ δαίμονας τρέπει. πολὺς γὰρ εἴδωλα, καὶ ζώων ματαίων καὶ φόνοι, πολὺ καὶ, καὶ δυσωδίας πῦρ· ἐσβέσθη, καὶ σποδιὰ δὲ ἐν ἁγίοις αἷμα πέπωκε. καὶ ἔστι σταυρὸς πολυδύναμος δύναμις, βέλος ἀόρατον, φάρμακον ἄὐλον, πηγὴ λυσιπόνου, ἐπουράνιος δόξα. ὥστε καὶ μυρία ἕτερα λέγω τοῦ Χριστοῦ, καὶ μυρία θαύματα διηνυθύλωμος καταπλήττω καὶ ἀκροατὴν, καὶ ὅτως ἐπ' ἐκείνοις, ὡς ὅτι σταυρῷ σεμνύομαι. οἷς τί λέγω. ὃν πρόθυμον προῆλθε Ἰησοῦς· μέγα δὲ θαῦμα γάμου ἐπιτελέσαι, καὶ φύσιν καινοτομῆσαι. ἀλλ' εἰ μὴ σταυρὸς ἦν, οὐκ ἂν ἐσώθη τοῖς ἔργοις ὁ προφήτης τοῦ παραδείσου πρόθυμος. νυνὶ δὲ ὁ τοῦ τοῦ σταυροῦ κυρίου, προφήτης σώζεται γυνὴ, ὃ παλαιοὶ καὶ καινοὶ νέοις ἐρείσμασι θεραπεύουσα. ἀνέστη γὰρ νεκρὸς ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἀλλὰ πάλιν ἀπέθανεν· ἐγὼ δὲ διὰ σταυροῦ αἰσχύνῃ, οὐκέτι δυνάμει προς θανατοῦν ποιεῖ. ἐπλυνεν Ἰησοῦς τοὺς θαλάσσης, θεὸς ἐν σκάφῃ, ὃ ξύλον ἐφήμερον ἔδωκε τοῖς ὠφελεῖσθαι· ἐγὼ δὲ ἔλαβον ξύλον αἰώνιον, ἀγαθὸν, ᾧ κεχρημένος ἀντὶ πηδαλίου, καὶ πνευματικὰ τῆς πορείας ἀπωθούμενα κύματα. ἑπτὰ φησιν πεντακισχίλιοι ὑφ' ἓν τοῦ τοῦ σταυροῦ σημεῖον. πῶς οὖν τὸν ἐξῆς καὶ λεύψασα; πῶς ὁ μὴ πρὸν, καὶ τοῦ πρέποντος λείψανα λαβεῖν; δώδεκα γὰρ ἦσαν

χ. πλήματα

Ματθ. ιδ.

προεστώτες

Ὁ ἐρχόμενος ἥξει· ἥξει πρῶτος, ϗ χρηςός. ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν χρίσει αὐτὰ ποδίδωσι, καὶ αἰῶνα ποδώσει· αὐτὸς ἥξει. ὅπου ἡ πρόνοια, ἐκεῖ ϗ ἡ κρίσις, πρόνοια ἡ εἰς δόξαν, ἡ μέλλουσα, ὅτι σαλπίσει ὁ ἄγγελος, ϗ πάντες ἀναςήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις. Ταῦτα εἰκότως ὁ προφήτης, ϗ ἀληθεῖς τῷ Θεῷ, ἕτερον ϗ ἀκούσας κριτὴν ἐξ ἀναγκαίων ἐρχόμενον, βιάτως ἀ- 5 ναβοᾷ, ἐκ πλήξεως πληρωθεὶς τὴν ἀληθείαν, προσλαλεῖ λοιπὸν τῷ κηρυχθέντι· Κύριε, Αμϛ γ. α.
εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου, ϗ ἐφοβήθην· κατενόησα τὰ ἔργα σου, ϗ ἐξέςην, πῶς ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ. πολλοῖς μὲν ἔδοξεν εἰπεῖν, ὃ ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ, τουτέςι, ζωῆς μιᾶς τῆς αἰωνίου τέτου ἐξ τῆς μέλλοντος· πολλοῖς ϗ πάλιν, ἐν μέσῳ δύο λαῶν. πάν- ταχοῦ ϗ ὁ ἀσφαλὴς ἴσηκε, ὃ μεταξὺ τῆς προφήτης ἀληθείας ϗ τῆς δόξης. Ταῦτα 10 γὰρ ὄντι τὰ ζῶα τὰ λογικά, πρὸς ἃς ἡμᾶς ζωοποιοῦντα. Τὰ γὰρ θεῖα ῥήματα ζωοποιοῦσι ἐγγὺς δυάμεως. ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ. ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ, ἐν τῷ παρόντι ⳩ καιρῷ ἀναδειχθήσῃ. Οὐδέπω γὰρ ἐπιγνώσθης, ἀλλ' ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη· αὐτὸ τοῦτο, ὅτε ὁ πλήρωμα τῶν χωρῶν τότε μέλλεις γνωρίζεσθαι, τότε μέλλεις κηρύτ̈εσθαι. τοῦ- το οὖν ἤκουσα, ϗ ἐφοβήθην· κατενόησα τὰ ἔργα σου, ϗ ἐξέςην. ποῖα ἔργα κατενόησας; 15 ὅτι ὁ ποιητὴς τοῦ οὐρανοῦ ϗ τῆς γῆς μέλλει τοῦτον ⳩ κόσμον. Εἰ γὰρ τῷ κόσμῳ Ιωαν α. ι.
οὐκ ἔγνω, ϗ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, ϗ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ, ἐν τῷ παρόντι ⳩ καιρῷ ἀναδειχθήσῃ. Οὐκ εἶπε, ἐμπιθήσῃ, οὐκ εἶπε, πλασθήσῃ, ἀλλὰ, γνωσθήσῃ, τῇ μὲν φύσει ἀΐδιος, τῇ δὲ γνώσει νέος. ἐν τῷ παρόντι ⳩ καιρῷ ἀναδει- χθήσῃ, τουτέςι, βασιλεὺς ἀναγορευθήσῃ. Εἶπε εἰκότως τοῦτο, ἐπαγγελίαν τὴν οἰκονομίαν. ὁ Θεὸς 20 ἡμῶν ἐκ Θαιμὰν ἥξει, τουτέςιν, ἐκ μεσημβρίας· ϗ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος. ὄρος κα- θάσκιον τὴν ἁγίαν πρόνοιαν ϗ θεότοκον κλῆσιν. πιέζει δὲ ὡς ὃ τῆς Σιὼν ὄρος τὸ ἐκλαμβάνεσθαι. τῇ γὰρ θείᾳ δυνάμει ἐπεσκιάζετο. ἔκαμψαν ὑφασιοὶ ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, ϗ τῆς ζωϊέτως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ. ἀρχὴ λοιπὸν ὡς φίλῳ ἀληλέγεσθαι ϗ γνωρίμῳ. ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου τοῦ σῶσαι τοὺς χρισούς σου· ἐπεβίβασας τοὺς ἵππους σου ἐφ' ὕδατα θαλάσσης. ποίους ἵππους; 25 οὐ δηπόυλοις· θαλασσαν δὲ τὸν κόσμον, ὡς φησιν Ησαΐας· Οὐαὶ πλῆθος ἐθνῶν πολλῶν, ὡς Ησ. ιζ. ιγ.
θάλασσα κυμαίνουσα, οὕτω ϗαρασθήσεται. ἐπεβίβασας εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου ϗαράσσοντας ὕδατα πολλά. ϗαραχὴς ἐπληρώθη ἡ οἰκουμένη· ἥκουσαι νέον κήρυγμα, ξένον βασιλέα, καινὴν νομοθεσίαν ϗ διδασκαλίαν. οὕτως ἐϗαράχθησαν, ὡς εἰς Μακεδονίαν ἐλθόντος τοῦ μακαρίου Παύλου βοῆσαι σοι τὸν Μακεδόνα, Οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναςατώ- Πραξ. ιϛ. ϛ.
30 σαντες, οὗτοι ϗ ἐνθάδε πάρεισιν. ἐταράχθη ἡ ἀπιςία, ἐσπείσετο ἡ ἀλήθεια· ἵνα δείξῃ ὅτι τῶν αὐτῶν ἵππων ἐστὶν ϗ ϗαράττειν τὸν ξενιζομένους, ϗ φωλιζειν τοὺς ἀναζωμένους. ὁ εἰπὼν, ἐπε- βίβασας εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου ϗαράσσοντας ὕδατα πολλά, οὗτός ἐστι τῇ αὐτῇ φωνῇ λέγων· Επιβήσῃ ὅτι τοὺς ἵππους σου, ϗ ἡ ἱππασία σου σωτηρία. Ταῦτα μαθὼν ὁ προφήτης, Αμϛ. γ. ζ.
κηρύττει Ιουδαίοις· Τάδε λέγει Κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ πιαίνω ἔρχεται ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἃ οὐ μὴ Αμϛ. α. ι.
35 πιστεύσητε, οὐδὲ ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν· μᾶλλον δὲ οὗτος· Ἰδετε ⓐ καταφρονηταί, ϗ ἐπιβλέψατε ϗ ἀφανίσθητε, ὅτι τάδε λέγει Κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐρχάζομαι ἔρχεται ἐν ταῖς ἡ- μέραις ὑμῶν, ἃ οὐ μὴ πιστεύσητε, οὐδὲ ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν. ἔρχεται λέγει τὴν οἰκονομίαν τοῦ σωτῆρος. τί οὖν ποιαίνεται, ὥστε κηρυττόμενοι πρὸς ὑμῶν μὴ πιστεύεσθαι; Ταύτην τὴν φωνὴν πάλιν ἐκλαμβάνει Παῦλος καλῶς, ϗ ἐν Ρώμῃ Ιουδαίοις ἀληθεύόμενος λέγει· 40 Βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς τὸ εἰρημένον· Ἰδετε ⓐ καταφρονηταί, ϗ ἐπιβλέ- Πραξ. ιγ. μα.
ψατε, ϗ ἀφανίσθητε· ὅτι ἐγὼ ἔρχεται ἐρχάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον, ὃ οὐ μὴ πιστεύ- σητε. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον, ἵνα ϗ τὴν τῶν πατέρων δέξωμαι διδασκαλίαν, θεραπεύω τὰ πάθη τῶν ἀθετούντων, προσέλθωσι τῷ ἰατρῷ, τῷ θείῳ λόγῳ τῶν λα- βόντι τὴν Θεοῦ τὴν ἰατρείαν. οἶδε ϗ ὁ σπείρων τὸν λόγον τρεῖς τὸ ἕλκος, ϗ ἐμφράξαι τὰ

πᾶς ἐν τῷ καταπίνεσθαι ⟨Ψ⟩ δίκαιον ἐστὸ τὰ ἀσεβοῦς; καὶ ποῖος σὸν αἱρεσιώτης ὡς σὸν ἰχθύας τῆς θαλάσσης ἀλλήλους καταπίνοντας, οἷς οὐκ ἔστιν ἡμέρωμα; ὡς ταῦτα σὲ τυχὸν, ἢ ταῦτα ἔδυξεν, ὡς προφήτης ἄρχεται λέγειν μὴ ὃ πληρῶσαι ⟨Ψ⟩ λήψει, ὅτι τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος, καὶ τί ἀποκριθήσομαι περὶς ⟨Ψ⟩ ἐλεγχόν μου. ἰδοὺ ποίαν λύσιν τοῖς ζητήμασι δίδωσιν. ἐρωτήσας περὶ τῆς δυσμαλίας τῶν προβάτων, πρὸς τί προφορᾷ ταῦτα γινόμενα, ὅτι τῆς φυλακῆς μου, φησὶ, στήσομαι. Τί ὅτι φυλακή; φυλακὴν λέγει ὁ δίκαιος ὃ μὴ προπετῶς λαλῆσαι. ὅταν τις, ἀδελφέ, ἀπορῇ τῶν προβάτων τῶν ἐν τῷ βίῳ ⟨Ψ⟩ τούτῳ, οὐκ ὀφείλει προπετῶς ἀποκρίνεσθαι· οὐ προνοεῖ ὁ Θεὸς τοῦ κόσμου, οὐ διαφέρει τὴν γνώμην, καταλιπὼν τὴν οἰκουμένην, οὐκ ἐφορᾷ τὴν γῆν· ὡς διαβαίνει Δαβὶδ τοὺς κακοὺς λόγους, Τοὶ λαόν σου, Κύριε, ἐταπείνωσαν, καὶ τὴν κληρονομίαν σου ἐκάκωσαν· χρεὼν ἦν ἐρωτῶν ἀποκρίνεσθαι, καὶ προσήλυτοι ἐφάνησαν· καὶ εἶπεν, οὐκ ὄψεται Κύριος, οὐδὲ συνήσει ὁ Θεὸς τοῦ Ιακώβ. κατενοήσατο σου ἀφροσύνας· Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός, οὐδὲ προνοεῖ ὁ Θεός. ἐγὼ μὲν ὁ προφήτης, εἰ δὲ δυσχεραίνω ὅτι τὴν αἰωμαλίαν, ἀλλ' οὐ προπετεύομαι. ὅτι τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, αἰτεῖ τὸν, φυλακῆς τῆς ἐμῆς οὐκ ἀφίσαμεν. ποίας; ὃ μὴ προπετῶς φθέγγεσθαι, μηδὲ ἀποφαίνεσθαι ἀπὸ ἀνθρωπίνων λογισμῶν προβήματα, ἀλλὰ αἰνιγμοὺς Θεοῦ διδασκαλίας. ὅτι τῆς φυλακῆς μου στήσομαι. φυλακὴν λέγει, ὃ μηδὲν λαλῆσαι προπετῶς. Θοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου. καὶ ὅτι τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ Θεός, καὶ τί ἀποκριθήσομαι πρὸς τὸν ἔλεγχόν μου. οὐκ εἶπε, τί ἀπεκρίθη ὁ Θεός, ἀλλὰ, τί ἀποκριθῶ ἐγώ. ἀφῆκε δὲ αὐτὸ προφήτου καὶ πάθημα, καὶ ἡ λύσις τῶν ἐγκλημάτων. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς μέ, ἔσωθεν λαλῶν, οὐκ ἔξωθεν φθεγγόμενος· καθίσας γράψον ὅτι πυκνίου εἰς βιβλίον σαφῶς, ἵνα σαφῶς τρέχῃ ὁ ἀναγινώσκων αὐτὸ τὸν, δηλαδὴ γράμματα, τραχέα, φαυερά· ἵνα μὴ ἡ δυσχολία τῆς ἀναγνώσεως ἐμποδίσῃ τὴν γνῶσιν· ἵνα σαφῶς τρέχῃ ὁ ἀναγινώσκων. τί οὖν γράψω; ὅπου ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ. ὅπου κριτὴν ζητεῖς δίκαιον ἐρωτῶντα τὰ ὑπὲρ τῆς δυναστείας χρηματίζοντα, ζητεῖ τὰ ἀμφότερα, ὅπου κριτὴν ζητεῖς ἐρευνῶντα τὰ γινόμενα, δηλονότι ἀπαιτοῦντα παῖδα τὰ ἀδικούμενα κατασκευάζοντα. ἥξει ὁ κριτής· ὅπου ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ. καὶ οὐ λέγει, ἴσως ἥξω, ἀλλ', ἰδοὺ ἥξει. ἐγὼ σε κριτὴν ζητῶ. μὴ ἴσως ἄλλος παρὰ σὲ ἐρχόμενος ** καὶ κρίνων; Εἰ δὲ ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ. ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται, μὴ τῷ ἐξαυτοκρίνειν, ἀλλὰ τῇ πίστει παραμενούμενος τὴν ἀλήθειαν. ὅτι ὁ ἐρχόμενος ἥξει. ποῖος ἐρχόμενος; σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; ὅτι ὁ ἐρχόμενος ἥξει. μηδὲν ἄλλο γράψῃς. λύσις πάντων τῶν ζητημάτων Χριστοῦ παρουσία. ὁ ἐρχόμενος ἥξει. ὅπου Χριστὸς, λύεται ζήτημα· ὅπου Χριστὸς, λύεται φόβος καὶ διλία. ἐδιλίασάν ποτε οἱ τῇ θαλάσσῃ ⟨Ψ⟩ μαθηταὶ, καὶ φησὶ Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι. μὴ φοβεῖσθε· Χριστοῦ παρουσία, λύσις πάντων τῶν κακῶν. ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ· ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. ἐὰν πίστις, ὅτι ἔρχεται ὁ δίκαιος κριτὴς ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀπόσῃ πρὸς τὴν βραδύτητα τοῦ φαινομένου ὁρᾶν, ἀλλ' αἰνιγμὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἀψευδῆ, ζήσῃ ἐκ πίστεως. τοῦτον ⟨Ψ⟩ λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος εἰς ⟨Ψ⟩ σωτηρίαν ἐκλαμβάνων· ἃ γὰρ ἡμεῖς ταῦτα θεωροῦμεν, ἀλλὰ τοῖς ἁγίοις ἡμῶν πατράσι καὶ διδασκάλοις ἀκολουθοῦμεν, τοῖς οὕτω θεωρήσασι πρὸ τῆς σωτηρίας. Διαλεγόμενος γὰρ λέγει Παῦλος, Ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, φυλάξατε τὸν δρόμον τῆς πίστεως. καὶ ἄλλα τινὰ μεταξὺ Εἰρηκὼς ἐπάγει· Ὅτι μικρὸν ὅσον ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ· ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. Εἶτα ἐρμηνεύων λοιπόν· ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου. ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς τινος, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

Ψαλ. ξγ'. ε'.

Ψαλ. ιε'. α'.

Ψαλ. ρμ'. γ'.

Ματθ. ιδ'. κ.

Εβρ. ι'. λ.

O

ὄζει πλάνη ὁ ϖροφήτης. ἐδίξατο πνεύματος ἁγίου ἐνέργειαν· ἐ ὅπῃ ϖροσκυνεῖ ϖ. Θεόν, νομίζων ϖ. εἶναι Μωϋσέως κηρυττόμενον εἶ Θεόν, ϗ οὐκ εἶ ϖ. ἐκ Θεοῦ Θεόν (ἁπλῆ γὰρ ἐδόθη πίστις ἐν ἀρχῇ· Ἄκουε Ισραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστι) τῇ λέξει μετήσαντες ϖ. τὸν ϖροφήτην ὃ ῥῆμα, ὅτι διέκρινε ὡς Θεὸν ϖροσκυνοῦντες, ϗ μὴ ὁμολογοῦντες ἕτερον Θεὸν ἐκ Θεοῦ. Τί οὖν γνωρίζεται ϖ. ϖροφήτῃ; ὅτι τὸ ϖροσκυνούμενον Θεοῦ ἐστι Θεὸς λόγος, ϗ μέλλει φανερῶσθαι τῇ οἰκουμένῃ ἐ ὑπὲρ φαίνεσθαι τῷ κόσμῳ, οὐκ εἰς ϖ. πίστιν γινόμενος, ἀλλ' ἵνα ἀρχὴν ὦ ϖ. τῶν ἀγαθῶν, ἐν ᾗ τῇ ϖράξει γνωρίζόμενος. Τί οὖν φησιν ὁ ϖροφήτης; ὅτι ϖᾶσι ϗ ἀξιέπαθε, ὅτι Θεὸς γνωρίζεται ἐκ Θεοῦ, νέον κήρυγμα, νέος λόγος, νέος τῆ θρίσει, ϗ τῇ φύσει (οὐκ ἔστι γὰρ ϲὸ σοὶ Θεὸς ϖροσφατος, οὐδὲ ϖροσκυνήσεις Θεῷ ἀλλοτρίῳ) φόβου πληρωθεὶς τὴν καρδίαν, ἀρχεται ἀφ' τῆς ἁγίας ᾠδῆς μηνῦσαι τὴν ἰδίαν ϖρόνοιαν· Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου, ϗ ἐφοβήθην. Εἰσακήκοας τὴν ἀκοήν μου; ϖοῦ γὰρ τότε οὐκ ἀκήκοας; οὐκ ἐγώ εἰμι ὁ λαλήσας ϲὸ ὄρει Σινᾶ; ϗ ἀφ' Μωϋσέως ἐλάλησα; οὐ δι' ἐμοῦ ϖροφητῶν ἐκήρυξα τῷ ϖοῦ σοῦ; ϗ Δαβὶδ ἐκήρυξεν; ὁ γὰρ Αμβακούμ μετ' πολλὰς ἡμέρας τοῦ Δαβίδ. μετὰ γὰρ διακοσίας ἡμέρας ἔστ' ὅτιν ὁ ϲὸ Βαβυλῶνι ϖρόελθών. Ἀπὸ γὰρ Δαβὶδ ἕως τῆς μιᾶς οἰκείας Βαβυλῶνος ἡμέραι δισχίλιαι πεντακόσιαι, ὡς φησὶ ὁ εὐαγγέλιον. εἰ τοίνυν ὁ ϖροφήτης Αμβακούμ τῷ χρόνῳ τῶ αἰχμαλωσίας Βαβυλῶνος, ϗ Μωϋσῆς ϲὸ Σαμουὴλ ϗ Ησαΐας ϗ Ιερεμίας ϗ Ηλίας ϗ Ελισσαῖος, ϗ ϖ. ἀκόντα τῶν ϖροφητῶν ϖόντων τὸν Θεὸν ἐκήρυξαν, Κύριε ὁ Θεὸς Αβρααμ, Κύριε ὁ Θεὸς Ισαὰκ, Κύριε ὁ Θεὸς Ιακὼβ, ἐπάκουσον σήμερον ἑκάστου ἐκ τοῦ λαοῦ τῶν ϖροφητῶν Θεὸν ἐκήρυττον, ϗ ἀκοὴ διεδίδετο, σὺ ϖροφήτα, ὁ μετὰ πολλοὺς γηρύσας ϖροφήτας, ἀφ' τί ὃ πάλαι τετεμμένον τῇ ζωνθίᾳ, ὃ ἤδη κατηχούμενον τῇ ζωνιδίτει, ὃ ἤδη κατηχούμενον τῇ γνώμῃ, ὃ ἤδη ϖεϖλήμπεν τῇ σωνειδίτει τῶν ϖιστῶν, ἀφ' τί ὡς ξένον ἐρωτᾷς, ϗ μετ' ὀργῆς λέγεις, Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου, ϗ ἐφοβήθην; ϖόθεν ἀκήκοας; ἢ τίς σοι ἀπήγγειλεν, ὦ ϖροφήτα; οὐ καλῶς ὠξείωθης, οὐδὲ καλῶς ἐφοβήθης. ὁ γὰρ κηρυττόμενος, οὐ φόβον ἔχει, ἀλλ' ἀληθείας χρῆσιν ἀπεργάζεται, εὐφροσύνης πληροῖ. ἀλλ' ἐγώ, φησιν, οἶδα ϖ. ἤκουσα. ϖόθεν ἤκουσας; ϖαρὰ τοῦ λαλοῦντος ἐν ἐμοὶ Θεοῦ. Θεὸς γὰρ ϖροφήτας οὐκ ἔξωθεν λαλεῖ, ἀλλ' ἔσωθεν ἀκούεται ἦχος ϖροφήτου, ϗ εἴσοδον ἴσχυσεν. ϖόθεν τοῦτο; αὐτὸς μάρτυρεῖ ὁ Αμβακούμ· Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, ϗ ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ Θεός. ϖῶς λαλήσῃ ὦ, ὅτι ἐνέπεσον εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην, εὐγνωμόνως ὑμᾶς ἀκοῦσαι ϗ μακροθύμως, ἵνα μὴ ϖρόελθῃ τὸ νόημα ἁπλῶς, γυμνούμενον τῆς οἰκείας δυνάμεως. διὰ γὰρ ζητῆσαι, ἀπὸ ποίας ἀφορμῆς εἰς ἀνάγκην κατέπεσεν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος· ἑρμηνευέτω ὁ ϖροφήτης τὸν σωτῆρα. ἢ ποίᾳ ὑποθέσει; οὐ γὰρ λαλεῖ ὁ Θεὸς ὀργῶς μὴ ϗατορθώσαντος ϖράγματος. ἐ ἀναγκαίως Θεοῦ τὴν διδασκαλίαν, ὁ ϖροφήτης Αμβακούμ, οὐδὲν ἔχων ϖρὸς τὸ ϖροκείμενον, οὔτε ἵνα τὸν σωτῆρα δοξολογήσῃ, ἀλλὰ ϖρὸς τῆς ἀνομαλίας τῶν ϖραγμάτων ἐντυγχάνων τῷ Θεῷ, ϗ δεικνὺς ὅτι ἀνομαλίας ὁ βίος γέμει, ϗ ἀδικία δυναστεύει, ϗ πλεονεξία τυραννεῖ, ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ· Κύριε, ἵνα τί μοι ἔδειξας κόπους ϗ πόνους, ὅτι βλέπω ὅτι ταλαιπωρείας ἀνθρώπων; ὡς εἶ τις λέγοι· ἀφ' τί ἐλυπήθην, ἵνα μάρτυς γένωμαι τῶν κακῶν τοῦ κόσμου; τί γὰρ εἶδες κακόν, ὦ ϖροφήτα; ἐνώπιόν μου γέγονε κρίσις, αἴτιον τοῦτο, οὐκ ἠδίωσαν οὐδὲ ϖροφήτου ὀφθαλμούς. λέγει ϖρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, θαυμάζεις ὅτι σε οὐκ ἐρυθριῶσιν; ἐνώπιον ἐμοῦ λαμβάνουσι, ϗ οὐκ αἰδεῖσθαι. ἐνώπιόν μου γέγονε κρίσις, τοῦ ὁ κριτὴς λαμβάνει, Ο ἄρχων αὐτῆς, ϗ ὁ κριτὴς λύκοι ἑσπερινοὶ ἐλάφησι, καταθύμιον τῆς ψυχῆς αὐτῶν, οὐ κατὰ τὸν βούλησιν τοῦ νόμου, ἀλλ' εἰς ὃ θέλημα τῆς ψυχῆς αὐτῶν. Διὰ τοῦτο ἐξέρχεται ὁ κρίμα διεστραμμένον. Εἶτα λέγει τῷ Θεῷ ϖροφήτα τοῦ κόσμου, ὁ ϖόθεν φιλόμενος, ϖῶς

α. Κορ. ιε. μα. σύντα, ᾗ ἐκλήθη Ἀδὰμ ψυχὴ ζῶσα ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ δεύτερος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ἀναβλέψας ἐξέπλαξεν ἐκ τοῦ σώπου τῆς ἀνθρωπότητος, μισοῦντος διὰ τὸ ταπεινὸν κηρύττων τὸν βίον τοῦ διαβόλου, καὶ λέγων· ἰδοὺ τὸ πλάσμα πῶς ὕβρισται; ἰδοὺ τὰ ὄργανα τοῦ ἐμοῦ πλάσαντος πῶς ἡ τοῦ διαβόλου τυραννὶς ἀπίπτωκεν; ἐξέπλαξε συμπαθῶν τῇ ἀνθρωπότητι ὅτως ἐπὶ τῷ διαβόλου πεπιδυμένῃ, ὅτως ἐπὶ τῆς τυραννίδος τοῦ διαβόλου καταχομένῃ. ἐξέπλαξεν, ἐδιδάξε τὸν συμπαθῆσαι. λοιπὸν δείκνυσι καὶ τὸν σύνεργόν. καὶ τοῦ σπλάγχνοις τοῖς ἐμμασιν αὐτοῦ, καὶ ὁπτάσησι τοῦ χεῖρας. τοῦ σπλάγχνου, ἵν' ἀποπλυνῇ ἐν ἐμοὶ ὁπτάσησι τοῦ χεῖρας, ἵνα δείξῃ ἐν πλάσει. ἄλλως γὰρ ἡ γῆ πλάσις, ἢ χεὶρ Θεοῦ ὁπτανομένης, χεὶρ ἦν ὁπτῆς. Ψαλμ. δ. Ἐκ τούτου τοῦ λόγου μάρτυρος Δαβὶδ λέγων· Σὺ ἔπλασάς με, καὶ ἔθηκας ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου. ἐπέθηκεν αὐτοῦ τοῦ χεῖρας, ἵν' ἀνάβλεψα, καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ σωτήρ· πῶ βλέπεις; ὁ δὲ λέγει, βλέπω σὸν ἀνθρώπους ὡς δένδρα περιπατοῦντας. οὐδέπω ἰῶ καθαρῶς ἀναβλέψας, ἀλλ' ἀρέμα αὐγὴν ἔβλεπεν. ἐπέθηκεν ἐκ δευτέρου τοῦ χεῖρας ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀνέβλεψε καθαρῶς. πόθεν γὰρ ἡ δύναμις ἐκ τοῦ τῆς προσβολῆς ὅλως τὸ αὐγὴν διέκρινε; διὰ τί ἡ τοῦ τὸ ὁπτήσεως τῆς χειρὸς ἀμφοτέρους ἔβλεξε τὸ φῶς, ἡ δευτέρα δὲ καθαρὸν ἀπέδωκεν; ἵνα ἐρμηνεύσῃ τὸ μυστήριον· ὅτι ἡ τοῦ τὸ πλάσις οὐκ ἴσχυσεν ἰδίᾳ καθαρῶς τὴν ἀλήθειαν, οὐ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ τεχίτου, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμάλυτον τῆς ὕβρεως· ἡ δὲ δευτέρα ἀναλύσις ἀπέδωκεν αὐτὸν καθαρῶς τὸ ὁρᾶν. διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος τὴν ἐσκοτισμένην ταύτην πλάσιν φησὶ· Σκοτισθήσεται διὰ τὴν ἀσυνέτου αὐτῶν καρδίαν. Ρωμ. α. κε. Φάσκοντες γὰρ εἶναι σοφοί, ἐμωράνθησαν. ἐσκοτίσθη οὐχ ἡ πλάσις, ἀλλ' ἡ ἀσυνέτος αὐτῶν καρδία. ὁ μακάριος Δαβὶδ τὸ σχέδος τῆς γνώσεως διδασκαλίζων τῷ ἰδίῳ λόγῳ, λέγει· Ψαλμ. λγ. ι. Προσέλθατε πρὸς αὐτὸν, καὶ φωτίσθητε. ἐπέθηκε ταῖς χεῖρας, ἀνέβλεψε καὶ λέγει· βλέπω, φησὶ, τοὺς ἀνθρώπους ὡς δένδρα περιπατοῦντας, διὰ τὸ ζωτικὸν δυνάμει, ὅπερ κινούμενόν ὅτι καὶ μεταφερόμενον τὸ πλάσμα. διὰ τί ὡς δένδρα βλέπει; ὅπερ καὶ τὸν κυρίου προσλαμβανόμενον, καὶ ἀποβαλλόμενον καὶ προσκαιρον ἴσχυε τὸν χρῆσιν. μὴ γοῦν οὐ βλέπει ὡς δένδρα, ἀλλὰ βλέπει ἀνθρώπους. τὸ μὲν πλάσμα ἐοικὸς φυτείᾳ πεφυτευμένῃ καὶ διαποτιζομένῃ· ἡ δὲ δευτέρα ἀναλύσις διὰ ἀνθρώπου δείκνυσι καθαρὸν, τὸν αὐτὸν εἰκόνα. εἰκὼν γὰρ Θεοῦ θανάτου οὐκ ὑποπίπτει. εἰ γὰρ ἀποθνήσκει ἡ εἰκὼν, ὑβρίζεται τὸ πρωτότυπον. ὅπως ἔδειξε δένδρα διὰ πάντων τὸν σύνεργὸν ἀγράπτωτον.

Καὶ εἰκότως τοὺς τ' ἐρωτήσαντα σημεῖα ἀποκρίνεται τῇ ἀληθείᾳ· εἶπατε Ἰωάννῃ ἃ βλέπετε καὶ ἀκούετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. Ησ. ξε. α. πολὺ εὐαγγελίζονται πτωχοί; ὁπόθεν τοῦτο ἐσώπησεν Ἡσαΐας· Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με. οὐκ ἀμφιβολίας τοίνυν ἡ ἐρώτησις, ἀλλὰ βεβαιοῦντος τὸν μαθητάς, καὶ διεγείροντος ἔχοντας τὴν καρδίαν μὴ μείζεσθαι περὶ τοῦ ἀνεγνῶσθαι, ἀλλ' εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅπου ἦλθεν. ἀλλὰ Λουκ. γ. γ. ζητεῖς, τίς ὁ ἐλθών; ζητεῖς πόθεν ἦλθεν; ἐρωτήσωμεν. λέγει ὁ προφήτης Ἀμβακούμ· Ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν ἥξει. τί ὅτι Θαιμάν; ἢ διὰ τὴν τῶν Σύρων γλῶσσαν ἡ Ἐδὲμ ἡ μεσημβρία λέγεται. ἐπεὶ οὖν ἤδει ὁ προφήτης, ὡς προφήτης πνεύματι ἁγίῳ πεφωτισμένος, ὅτι ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ τόπου, τουτέστιν, ἐκ τῆς Παλαιστίνης μέλλει ὁ σωτὴρ ὀπτανεσθαι, τῷ κόσμῳ, λέγει· ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν ἥξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος. ποίου ὄρους κατασκίου; ὄρος καλεῖ τὴν Σιὼν κατάσκιον, ὅπερ τῇ ἁγίᾳ δυνάμει ἐπισκιάζετο καὶ ὃ Θαιμὰν προκαλεῖ. ὑπεδήλου γὰρ αἰνίττεται μέγα ζήτημα μεγάλης διόψεως λύσεως. ὁ μακάριος Ἀμβακοὺμ ἐρμηνεύων ἐλήλυθε, καὶ τίς ὁ ἐρχόμενος, καὶ ὅτι Θεός ἐστι, καὶ Θεὸς ὁ πάλαι γνωριζόμενος, ἀλλ' ὧν μὴ τοῦ αἰῶνος, ὅτι τέλειν ἦν φανερούμενος τοῦ αἰῶνος,

ἐξεπλάγη

ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ (οὐ γὰρ ζωηδεί τοιαύτῃ πρὰ μεμεισημένῳ ἔποιαι τὸ πρόσωπον) ἀλλὰ μακάριός ὅστις ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί, ἀντὶ τοῦ, μακάριοί ἐστε ὑμεῖς, ἐὰν μὴ σκανδαλισθῆτε. Τί ἐστὶ δὲ, μὴ σκανδαλισθῆτε; μακάριοί ἐστέ, φησιν, ἐὰν μὴ περὶ δὲ σῶμα ἴδητε τὸ φαινόμενον, ἢ ἀπ' αὐτοῦ ἀρνήσησθε τὴν θεότητα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν θαυμάτων μάθητε Ⓦ ἐνεργοῦντα ἐν τῷ σώματι Θεόν. ἐνεργοῦντα δὲ λέγει Θεὸν ἐν τῷ σώματι, οὐχ ὡς ἐνήργησεν ἐν προφήταις, οὐδ' ὡς ἐνήργησεν ἐν ἀποστόλοις, ἀλλ' ἐνεργοῦντα, ὡς οἰκοῦντα καὶ συμπολίτην καὶ ἀναλαμβάνοντα εἰς ἑαυτὸν τὸν πλάσιν τοῦ Ἀδάμ, τουτέστι, τὴν ἀνθρωπότητα.

Τυφλοὶ ἀναβλέπουσι. καὶ τί πρὸς τὴν ἐρώτησιν, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; μὴ γὰρ εἶπον, Ἢ ἐργάζῃ; Ἢ ποιῇς; ποῖα σημεῖα γνωρίζῃς; ἐρωτῶμενος, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἄλλο δείκνυσιν· ὅτι τοῦ ἐρχομένου σημεῖα ταῦτά ἐστι. Ἐ πόθεν τοῦτο δῆλον, ὅτι τοῦ ἐρχομένου σημεῖα ταῦτά ἐστι; ὅτι ἐμοὶ ἀπιστοῦσι πολλάκις Ⓐ πρὸς τὸ σῶμα βλέποντες καὶ σκανδαλιζόμενοι, ἐρωτήσωσιν Ησαΐαν Ⓦ περὶ τῶν θαυμάτων τούτων ταῦτα τὰ θαύματα κηρύττοντα. ἄκουε γὰρ τί φησιν Ησαΐας· Ἰσχύσατε χεῖρες ἀνειμέναι, καὶ γόνατα παραλελυμένα· Ησ. λε. γ.
παραλήφθητε Ⓐ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ· ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε. ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἰδοὺ Κύριος μετ' ἰσχύος ἔρχεται. καὶ ὁ ἐρχόμενος τί ποιεῖ; αἰσίγε τυφλῶν ὀφθαλμούς. Τότε ἀνοιχθήσονται, φησιν, ὀφθαλμοὶ τυφλῶν. παρρησίᾳ τοίνυν ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ, τυφλοὶ ἀναβλέπουσι· Τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν. παραλάβετε τὴν εὐαγγελικὴν λέξιν λέξιν προφητικὴν, ἵνα ἴδῃς τὸν προφήτην Ἰωάννου καὶ προφήτου σύνεδρα φθεγγόμενον τοῦ Ησαΐα. τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, τυφλοὶ ἀναβλέπουσι· καὶ φωνὴ ἀκούσεται, καὶ οὔπω φωνὴ ἀκούσει· χωλοὶ ἁλοῦνται, τότε ἁλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός· καὶ τραυλὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. καὶ πῶς ἐποίησε τραυλὴν γλῶσσαν μογιλάλων; πρὸς σωφρονέστερον ποτὲ τὸν Κύριον ἀπευθύνων τοὺς δαιμονιζομένους, καὶ φωνὴν καὶ ἄλαλος καὶ τὴν γλῶσσαν ἀπολαβεῖν αὐτοὺς κατασείων, καὶ πτύσας, ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτῶν. διὰ τί οὖν, ὁ λόγῳ πάντα ποιῶν, πρὸς χεῖρας ἦλθε, τῷ ἐρχομένῳ τούτῳ. διείσκεις αὐτοὺς ὅτι τρισὶ θαυμάτων χρησάμενος τούτῳ τῷ φαρμάκῳ· ὅτι τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν, ὅτι πτύσας πηλὸν ἐποίησε· καὶ ὅτι ἑτέρου τυφλοῦ, ἔπτυσεν εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ· καὶ ὅτι τοῦ κωφοῦ καὶ μογιλάλου, ἔπτυσεν εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ. τρίτον ἐχρήσατο τῷ φαρμάκῳ τούτῳ, ὁ διάβολος αὐτοῦ, ἀλλὰ πρᾶγμα μυστικὸν ἐστὶ τὸ διάβολος, ὅθεν ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ταύτας τὰς αἰσθήσεις ἔβλαψε, διαπαντὸς γὰρ ἡ γυνὴ τὸ δένδρον ἔπι κρεῖττον, διαπαντὸς τῷ ὀφθαλμῷ, καὶ ἀκούσασα ἐκ τοῦ ὄφεως. ποίῳ γὰρ μέρει; τῇ ἀκοῇ. ὅθεν οἱ ἰὸς τοῦ ὄφεως καὶ τῆς ἀκοῆς ἔβραμε, Ἐ διὰ τῆς ἀκοῆς πᾶσαν ἐπλήρωσε τὴν διάνοιαν τῆς ψυχῆς, καὶ ὅλος ἰοῦ ἐπληρώθη ὁ ἄνθρωπος, ὡς μὴ μόνον ἔχειν, ἀλλὰ Ἐ διδόναι· ὅθεν ἐπληρώθησαν ἰοῦ, θύρεθησαν καὶ ἰοὶ φέροντες (Ἰὸς γὰρ ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν) μετέδωκεν ἡ τοῦ ὄφεως πικρία καὶ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου δέδωκεν εἰς ἄλλους· ἐπεὶ τοίνυν ἰὸς ὄφεως, πτύελόν ἐστιν ὄφεως, εἰσαγγ" ὃ δηλητήριον ἀνθρώπου, Ⓦ ἰὸν πτύελον. λέγεται γὰρ φυσικῶς, ὅτι ὅταν ᾖ ὅστις ἰὸς ὄφεως ἀνθρώπῳ, τοῦτο τῷ ὄφει πτύελος ἀνθρώπου. ἀλλ' ὁ μὲν ἐμὸς πτύελος Ⓦ ἀνθρώπου ὄφιν ἐργάζεται, ὁ δὲ τοῦ διαπύρου Ⓦ νοητοῦ. πτύει εἰς τὰ ὦτα, ἵνα Ⓦ ἰὸν ἀποπλύνῃ· καὶ ὡσίγε τὴν γλῶσσαν, λέγων, ἐφφαθά, ὅ ἐστι, διανοίχθητι. ὁ γὰρ ἀπέλαυσεν ὁ διάβολος τῇ παραβάσει, ἀνοίξει ὁ σωτὴρ τῇ φιλανθρωπίᾳ. Ⓦ δὲ τυφλὸν, ὃ Ⓦ ἐκ γενετῆς, ἀλλ' ἕτερον παραλαβὼν ἔξω τῆς κώμης, καὶ θεωρήσας, φησὶν, εἰς Ⓦ οὐρανὸν ἐνέβλεψε· καὶ στενάξας, προσέπτυσε τοῖς ὄμμασι τοῦ τυφλοῦ. διὰ τί στενάζει; καὶ διὰ τί προσαπτύει; διὰ τί μὴ λαλεῖ ὡς ἀνθρώπῳ; διὰ τί μὴ ἀκούει ὡς Θεός; διὰ τί ἀναβλέπει εἰς Ⓦ οὐρανὸν, καὶ στενάζει; οὐκ ἀπὸ τῆς θεότητος ὧν φθέγγεται, ἀλλὰ τὸ ῥῆμα καὶ τὸ φθέγμα Ⓦ Ἀδὰμ δείκνυσιν. ὅθεν γὰρ Ⓦ Ἀδὰμ ἐδύσατο τὸ πε-

ὃ φαινόμενοι ἐν τῇ λέξει ἐοίκοτα πεπιστευκότος, ἀλλ' ὀπιζητουμένος ἐστιν. ἐπερωτάθω τοίνυν ὁ προφήτης ἢ πρόδρομος· εἰ ἀκμὴν ὀπιζητᾷς, πῶς ἐμαρτύρησε; Περὶ τίνος τῶν
Ιωαν. α. κθ. βαπτίσματος ἔλεγεν, Ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου; Περὶ τίνος ἔλεγε,
Ιωαν. α. κε. Μέσος ὑμῶν ἕστηκεν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε; Καὶ ὁ ὠὼθεν ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων
Ιωαν. γ. λα. ὢν ἐστί; πῶς δὲ αὐτῷ προσφώνει τῷ σωτῆρι λέγων, Κύριε, ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ
Ματθ. γ. ιδ. βαπτισθῆναι; οὐ σή ἐστιν ἡ φωνή, Κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, οὗτός μοι εἶπεν, ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, καὶ
Ιωαν. α. λγ. μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν; Εἰ καὶ ἡ μαρτυρία σε τοῦ παιδὸς ἐβεβαίωσε, καὶ ἡ ὄψις ἔπεισε, καὶ σὺ ἐκήρυξας, καὶ οἱ ἀκούσαντες ἐπίστευσαν, Περὶ τί ἀποδήμου τοῦ προφήτου γνῶσιν, ἀγνοίας ἀναλαμβάνῃς ῥῆμα; Οὐκ ἄγνοεῖ ὁ προφήτης, Οὐκ ἀγνοεῖ Ⓦ διαπόντιον, ὃν ἐν τῇ μητρὶ προσκυνήσει· Οὐκ ἀγνοεῖ Ⓦ ἐν ἐρήμοις, ὃν καὶ περὶ τοῦ σκιρτήματος ἔδειξεν. οὐ μάχεται αὐτοῦ ταῖς φωναῖς, σκιζῇ δὲ τῶν μαθητῶν τὰ γνώμαι. ὅπου γὰρ ἐν τῇ φυλακῇ
Ματθ. ια. β. ἦν (τοῦτο γὰρ γέγραπται, ὅτι Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῇ φυλακῇ, ἀπέστειλε πρὸς Ⓦ Ἰησοῦν) ὅπου ἐν τῇ φυλακῇ ἦν ὑπὸ Ἡρῴδου βεβλημένος περὶ Ⓦ ἔλεγχον τῆς ἀκολασίας, ὡς ὁ προφήτης εἶδεν, ὅτι τὰ τῶν ἀγώνων εἰς τέλος προῆλθε, καὶ μέλλοι λοιπὸν σκάνδαλον ἐκ τοῦ κόσμου, ἢ πρὸς Ⓦ ἑαυτὸν βραδύτερον πτέρνᾳ, πολὺς ἂν αὖθις εἰσέφερε ὄμιλος τῶν μαθητῶν, καὶ πολλοὶ αὐτὸν προεσοίχεσθαι τῶν Ἰουδαίων, βουληθεὶς μὴ καταλιπεῖν τὸν ἀγέλαιον ἔρημον, ἢ σὺν ὑπ' αὐτοῦ μαθητευομένοις βουληθεὶς προδιδάσκειν τὴν ἀλήθειαν διδασκάλῳ, οὐκ ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν μὴ τῆς περὶ ῥησιασμένης αὐτῷ πίστεως καὶ ὁμολογίας. Οὐκ εἶπε λοιπὸν, ὅπου σκάνδαλόν τὸ σώματος, προχωρήσατε τῷ Χριστῷ· ἱκανὸς γάρ ἐστιν ὁ διδάσκαλος (μαρτυρία γὰρ βύσσης εἰς ὑπόψιν ἔρχεται) ἀλλ' ὅσα θαυμασίν, ὡς προφήτης, ἵνα ἢ τὸν ὑποψίαν φύγῃ τῆς μαρτυρίας, καὶ τὸν ἐπερχόμενον αὐτὸν προδιδάξῃ τῆς ἀληθείας· ἀποστέλλει τοὺς μαθητὰς πρὸς Ⓦ Ἰησοῦν, σκοπήσας, μᾶλλον δὲ ὡς προφήτης θεασάμενος, ὅτι κατὰ Ⓦ κρίσιν, ὧν ἀπήρχοντο Ⓐ μαθηταί, βούλεται ὁ σωτὴρ θαύματα ποιεῖν· ἵνα τῶν θαυμάτων πόμενοι θεαταὶ, ὧν μὲν ῥήματι θεωρήσωσι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου προδιδάξωσιν. ἄλλο γάρ ἐστι μαρτυρῆσαι λόγῳ, ἄλλο ἐστὶ προδιδάξαι τῶν πρᾶγμάτων τὴν ἀλήθειαν. πορευθέντες, φησὶν, ἐρωτήσατε αὐτὸν, ἢ εἶπατε· Ἰωάννης λέγει ὁ Βαπτιστὴς, αἰτιώμενος, ὡς οὐκ ἐπιλαθόμενον τῶν ὑπὸ τοῦ βαπτίσματι, οἶδα ὃν ἐβάπτισα, λυτρωτὴν Ⓦ τοῦ κόσμου ἐγὼ ὁ λυτρώσεως δεόμενος· Ἰωάννης λέγει ὁ Βαπτιστὴς, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; ἦλθον Ⓐ μαθηταὶ, ἢ παιδευθῆναι τῇ θύρᾳ τῆς ἀληθείας. ἀπῆλθον μαθεῖν, ἢ θυρέσθαι θαύματα διδάσκοντα. λέγει γάρ ὁ εὐαγγελιστής· Ἐν ἐκείνῃ τῇ
Λουκ. ζ. κ. ὥρᾳ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ἐθεράπευσε, καὶ πολλὰ δαιμόνια ἐξέβαλε, καὶ πολλοὺς θεραπείας ἐπιτίλεσι. τὸ ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ. ποίᾳ; καθ' ἣν ἀπέστειλε Ἰωάννης. ὡς γὰρ προφήτης, ἤρμοσε τῷ χειρῷ τῶν θαυμάτων τὸν ἀποστολὸν τῶν μαθητῶν. Εἶπα Ⓐ ἀποσταλέντες φράζοισι τοῖς βλέπουσι τοὺς ἀποστείλαντος, μᾶλλον δὲ αὐτῇ τῇ λέξει λέγουσι· Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ἀπέστειλεν ἡμᾶς λέγων, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; ὁ σωτὴρ λέγει. πορευθέντες εἴπατε Ἰωάννῃ ἃ βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐκ Ἰωάννῃ πέμπων ταῦτα φησι, ἀλλ' ἐκείνων διορθούσθαι τοῖς ὄμμασιν. πορευθέντες εἴπατε Ἰωάννῃ ἃ βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ χρεία λόγου· ὀφθαλμῶν χρεία μαρτύρων καὶ γλώσσης μαρτυρούσης τὰ τῆς ὄψεως θαύματα. Οἴ ἐστε; τυφλοὶ ἀναβλέποντες, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι. Εἶπατε ταῦτα, Εἶπατε ἐκείνῃ τῇ γλώσσῃ, Εἶπατε ἑαυτοῖς τῇ γνώμῃ. ἀπαγγείλατε τῷ μὴ διορῶντι περὶ λόγου, ἀπαγγείλατε ἑαυτοῖς ἃ οἴδατε περὶ τῶν πραγμάτων. τυφλοὶ ἀναβλέποντες, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ μακάριος ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. προέσχε ἀκριβῶς. Οὐκ εἶπε, μακάριός ἐστιν Ἰωάννης,

ἐὰν

ἦρξε τῶν βασιλέως, οὐκ ἐν τῇ φύσει θεωρούμενοι, ἀλλ' ἐν τῇ γραφῇ τῶν ἀδικούντων. εἰκὼν τοσοῦτον ἔχει βασιλέως ὅπλον· ἀθανάτου βασιλέως εἰκών, ὁ σαφὴς, οὐκ ἠδύνατο, καὶ φανεῖσα μόνον, καὶ πέτρα ῥῆξαι, καὶ τὰ ὄρεσιν, καὶ πᾶς τὸ οἰκουμένη; ἢ οὐκ ἤκουσας, πῶς ὁ μαχαίριος Δαβὶδ ἐρωτᾷ τὸν κτίσιν; ὅπου καὶ τὴν θάλασσαν ῥάβδῳ Μωϋσῆς ἐπάταξε, καὶ τῇ αὐτῇ ῥάβδῳ καὶ τὴν πέτραν ἔτυψε, καὶ πολλῷ σημεῖον δι' τῆς ῥάβδου ἐποίησεν, ἐρωτᾷ Δαβὶδ τὴν κτίσιν, Τί σοί ἐστι, θάλασσα, ὅτι ἔφυγες, καὶ σοί, Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; τί γέγονε, φησι, ὄρη μετεβλήθησαν ὄροι φύσεως; δι' τί ἐσαλεύθησαν θεμέλιοι τῆς δημιουργίας; τί σοί ἐστι, θάλασσα, ὅτι ἔφυγες; τοσοῦτοι αἰῶνες, καὶ ὅτε τὸ ῥήματος ἔμεινας. οὐδέποτε Ⓐ ῥέοντες ποταμοὶ ὄπισθεν σε οὐκ τὸ πελάγους· οὐχ ὑπεχώρησας τοσούτοις ῥύμασι, οὐδὲ νῦν τίνα ἰδοῦσα ἠδίαθης; τί οὐκ ἐχόρτασας; τί ἔλυσας τὸν ὅρον τοῦ νομοθέτου, τὸ κελεύσαντός σοι, Μέχρι τούτου ἐλεύσῃ, καὶ οὐχ ὑπάρξουσιν Ἐβρίων τῇ θαλάσσῃ νόμον αἰώνιον, καὶ οὐχ ὑπάρξουσι). Εἰ οὖν τοῦτον ἔλαβες νόμον, ἵνα σχίζεις τὸ ῥοῦμα; ἵνα σοι ἔστι; τί γὰρ γέγονε; τί εἶδες; τί ἔπαθες; τί σοι ἔστι, θάλασσα, ὅτι ἔφυγες; καὶ σοί, Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; τὰ ὄρη, ὅτι ἐσκίρτησατε, ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων; πρώτησε, καὶ ἡ ἄψυχος ὑπακούει καὶ ἀποκρίνεται). Ἀπὸ προσώπου Κυρίου. ποίου; ποίου γὰρ εἶδες πρόσωπον ἐν τῇ θαλάσσῃ; ποίου εἶδος πρόσωπον ἐν τῇ πέτρᾳ; Μωϋσῆ εἶδες καὶ ῥάβδον· πρόσωπον οὐκ ἐφάνη. οὐδὲ εἶπεν ἡ γραφή· Ὃ ζωοποιεῖ, ὅτι ὤφθη Κύριος ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ εἶδον Ⓐ Αἰγύπτιοι, καὶ ἐφοβήθησαν· ἀλλὰ Μωϋσῆς ἰδὼ κατέχων ῥάβδον, ἢ ὅτι κτίσις λέγει· ἀπὸ προσώπου Κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ προσώπου Κυρίου. ποίου; τὸ στρέψαντος τὴν πέτραν εἰς λίμνας ὑδάτων. προσώπου Κυρίου καλεῖ τὴν ῥάβδον, ὅπου εἰκόνα ἔφερε τοῦ σταυροῦ. ὅτι ὅ ἐστι τῶν Μωϋσέως ῥάβδος εἰκὼν ὅτι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἄκουε τοῦ προφήτου Δαβὶδ ἐν ἑτέρῳ τύπῳ λαλοῦντος· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι Κύριος ἐκ Σιών, καὶ κατακυρίευε ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου. ἑρᾷς ὅτι ἡ ῥάβδος ἐκείνη, εἰκὼν ἦν τῆς ῥάβδου τῆς δυνάμεως; ῥάβδον δυνάμεως ὅταν εἴπῃ, ῥάβδου βασιλικῆς λέγει ζωάνθημα. Ῥάβδος εὐθύτητος, ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. ῥάβδον δυνάμεως, τουτέστι, βασιλείαν δυνατήν. δυνατὴν διὰ τί; ὅτι διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία καταργεῖ, διὰ πάθους ἀπαθῆ ἡμῖν χαρίζεται, διὰ θανάτου ἀθανασίαν δωρᾶται, διὰ σταυροῦ σταυρεῖ τὸν δαίμονας, διὰ τῆς ῥάβδου φοβερώτερος ἐνφιάμβευσε τὴν τῶν δαιμόνων φάλαγγα. εἰκότως οὖν ἡ ῥάβδος δυνάμεως, οὐκ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν νικᾶσα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐναντίων τῶν ἐχθρῶν περιγινομένης. ἀπὸ προσώπου Κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ, τὸ στρέψαντος τὴν πέτραν εἰς λίμνας ὑδάτων. ὧν τῆς ἀγωνοθεσίας τῶν αἱρετικῶν. ἡ πέτρα τὴν ῥάβδον θαυμαζόμενη ἠδίαθη, εἰκόνα σταυροῦ εἶδεν ἡ πέτρα, καὶ ἠδίαθη· αἱρετικοὶ αὐτὸν Ⓦ σωτῆρα εἶδον, καὶ οὐκ ἠνυβρίσαν. ἡ πέτρα θαυμαζόμενη σταυροῦ εἰκόνα, καὶ ἃ μὴ εἶχε, προσήνεγκεν· αἱρετικοὶ εἶδον τὸν σωτῆρα, καὶ ἃ πρέλαβον, ἠρνήσαντο. ἐκείνη προσφέρει, ἃ μὴ ἔχει· ὅτοι ἀρνοῦνται ἃ ἔλαβον· πρέλαβον πίστιν, καὶ πίστιν ἠρνήσαντο· πρέλαβον φώτισμα, καὶ τὸ φωτίσματος τὸν δυνάμεν ἠρνήσαντο.

Ἀλλ' ἐλθωμεν ὅτι Ⓦ ἐσώσαν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, Ⓦ καὶ λέγω ἡμᾶς παιδεύοντα, καὶ τοῖς λειψάνοις τοῖς ἑαυτῶν τὸν πόλιν τὸν ἡμετέραν πυκάζοντα· Ἰωάννου λέγω Ⓦ Βαπτιστοῦ, λούσαντα ἡμᾶς σήμερον τῷ λόγῳ τῆς μετανοίας· ἴδωμεν αὐτόν, δι' ὧν τρόπων Ⓦ σωτῆρα ἀποστέλλει παιδεύοντα ἡμᾶς τὸν ἀληθείαν. σήμερον γὰρ, ὡς ἐπαινεῖται ταῖς ὑμετέραις ἀκοαῖς, ἀπέστειλεν Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς τρὸς Ⓦ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν λέγων· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; δοκεῖ πως ἐπαναστῆναι εἰς τὴν τοῦ προφήτου ἐπαγγελίαν ἡ ἀμφιβολία. τὸ γὰρ, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν, καὶ

ὃ

Λογ. ρμδ'. ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΙΜΙΟΝ ΚΑΙ ΖΩΟΠΟΙΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ· καὶ Εἰς Ὃ, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; καὶ Εἰς

Matth. ια. γ. Ⓦ τυφλοὶ καὶ μογιλάλοι· καὶ Εἰς Ὃ ῥητὸν τοῦ προφήτου Ἀμβακούμ, Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου, καὶ ἐφοβήθην.

Amb. γ. α. 5

Ex Mss. Regio Lut. Καλῶς ἡμῖν καὶ σοφῶς ἡ προφητικὴ γλῶσσα τὸν σταυρὸν τοῦ ἀκτῖνας ἐπέδυσεν. σκήπτρῳ σταυρόν, Ⓦ φιλόσοφε μὴ τῇ λέξει, μέγαν δὲ τῇ ἐνεργείᾳ· σκήπτρῳ σταυρόν, ὃν γελῶσιν ἄπιστοι, καὶ τρέμουσι δαίμονες· σκήπτρῳ σταυρόν, ὃν ἔπηξαν Ⓐ Ἰουδαῖοι, καὶ ὁ κόσμος προσεκύνησεν· ἔδειξεν αὐτὸ καὶ ἀκτῖνας. ἀκτῖνας γὰρ τοῦ σταυροῦ νοοῦμεν πρὸ τοῦ τὰς ἀκτῖνας λάμψαι καὶ λάμψασαι οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἐκ προνοίας τὸ κάλλος ἐκφήνασαι. καὶ ὅπως, ἄκουε. περιβάντα πρὸ ἔλαβεν ὁ σταυρὸς Ⓦ κόσμον, καὶ ἐφεστῶτα πᾶσι δείκνυσιν. τοῦ σταυροῦ αἱ ἀκτῖνες οὐκ ἀπὸ τῶν λόγων κηρύττονται, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων ἐρμηνεύονται. οὐ χρείαν ἔχει σταυρὸς γλώσσης πειθούσης καὶ λέξεως ἐρμηνευούσης, ἀλλὰ ψυχῆς βίον μεταποιούσης καὶ ἔργα δικαιοσύνης ἐπιτελούσης. ἀφ' οὗ σταυρὸς ἐπάγη, Ⓐ μεθύουσι νηφάλιοι· ἀφ' οὗ σταυρὸς ἐπάγη, Ⓐ πόρνοι κήρυκες τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς σωφροσύνης ἐγένοντο· ἀφ' οὗ ὁ σταυρὸς, πάλαι μὲν διαγέλασται, καὶ δικαίως κήρυκες τῆς εὐσεβείας ἐδικάσθησαν. ἐπήγαγε δὲ καὶ ὁ προφητεύσας λόγος τὸν μυκτῆρα τοῦ σταυροῦ, καὶ τὴν ῥίζαν. ῥίζα δὲ σταυροῦ ἡ πρόθεσις, ἣν Ⓦ παθοῦσα τεχνίτις πρόθεσις, πλάσασα οὐ νόμῳ φύσεως, ἀλλὰ δυνάμει θεϊκῇ τοῦ τεχνίτου τῆς φύσεως. μὴ θεῶν ἀπαίτει ὑπὲρ τῆς προθέσου Ⓦ ὕδωρ, ἐπεὶ ἀπαντήσῃ ὑπὲρ τοῦ Ἀδὰμ τὴν γυναῖκα. ἐνὼ γὰρ λέγω, πῶς ἐγένησεν ἡ πρόθεσις ἄνδρα αὐδρός; ἐρῶ σοι καγώ, πῶς ἡ Εὔα προῆλθεν ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ἄνδρα γυναικός; καὶ τί δέ σώματι σῶμα προβαλλεῖ; ἵνα ὁ τοῦτο μαχόμενος Ἰουδαῖος αἰσχυνέσθω ὅτι ἀναγινώσκων, οὐδὲν ὑπογινώσκει. ἀμφιβάλλει πῶς ἔτεκεν ἡ πρόθεσις; ἐρωτεύσῃ πῶς ἔτεκεν ἡ πέτρα τὸ ὕδωρ, οὐκ ἔχουσα ἐνοικοῦντα φλέβα, οὐ ποταμὸν ὑπεστορεσμένον, ἢ ῥίζαν ὑδάτων· ἀλλὰ τὸ θαυμαστόν, καὶ αὕτη ξηρὰ καὶ ἅγιος, καὶ ἡ ῥάβδος ξηρὰ καὶ ἅγιος. ἄγονος ῥάβδος ἀναβλύσει πέτρας ἁγίου, ἥτις ἔχει ὕδωρ· δυνάμεως ὑψίστου ἐπισκιάσασα τῇ πρόθεσι, αὐτὴ μὲν ζῶσα τῇ ἀθανάτου ζωῇ, καὶ ζώσης ἀναβλύσει σαρκὸς, οὐκ ἐώγκει καρπὸν, ὡς ἡ πέτρα ἐώγκει τὸ ὕδωρ; ἀλλ' ὅτε τότε ἡ πέτρα ἐώγκει ὕδωρ, οὔτε ἡ ῥάβδος ἡ πληξᾶσα, ἀλλ' ἡ δυνάμις ἡ ἐπ' ἐκείνων χωρηθεῖσα. πέτρα δὲ ὃ φαινόμενον ἐώ· μᾶλλον δὲ οὐκ ὃ φαινόμενον πέτρα ἐώ, ὃ δὲ νοούμενον Χριστός. ἑρμηνεύει Παῦλος, ὅτι ἡ πέτρα ἐκείνη

1. Κορ. ι. δ. εἰκὼν ἦν τοῦ Χριστοῦ. Ἔπιον γάρ, φησι, ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ δὲ πέτρα ἐώ ὁ Χριστός. ἡ πέτρα τύπον εἶχε τοῦ διαστότου, ἡ ῥάβδος τύπον εἶχε τοῦ σταυροῦ· καὶ αὕτη ἡ ἰσοτιμία ἑρμηνεύει τὸν σταυρὸν τὸν δυνάμει. ἐπάταξε Μωϋσῆς τὴν πέτραν ἅπαξ καὶ δίς. εἰ δυνάμει Θεοῦ κατακούει, τίς χρεία δευτέρας πληγῆς; εἰ δὲ ἐκτὸς δυνάμεως Θεοῦ τύπτει, οὔτε δευτέρᾳ, οὔτε δεκάτῃ, οὔτε ἑκατοστῇ πληγῇ δύναται ὑπηγεῖναι τῇ ἀγόνῳ φύσει γόνιμον φύσιν. εἰ μὴ οὖν Θεοῦ ὃ ἔργον ἁπλῶς, ἐξ ἀνθρωπείου σταυροῦ, ἦρκε καὶ ὃ ἅπαξ, ἦρκε καὶ πνεῦμα, ἦρκε καὶ λόγος· ἀλλ' ἵνα δείξῃ πῶς δείκνυται σταυροῦ ἡ χάρις, καὶ ὅτι ἄλλως Χριστὸς καὶ πηγάζει τὰ θαύματα, ἢ ὅταν σταυροῦ χορηγήσῃ, ἐπάταξε Μωϋσῆς ἅπαξ καὶ δίς, οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ, ἀλλὰ σταυροῦ κατὰ σχῆμα. ἅπαξ καὶ δὶς ἐπάταξε. δίχα τὸ ἅπαξ καὶ δίς ἵνα καὶ ἡ ἄψυχος φύσις αἰσθάνηται τοῦ σταυροῦ ὃ σύμβολον καὶ γὰρ βασιλέως ἐπίτομος, οἰκοῦ βασιλέως πλήρους χάριτος βασιλέως· καὶ προσκυνοῦσιν ἄρχοντες, καὶ ἱεραὶ νουμηνίαι ὑπολήψονται, καὶ ἄρχοντες ὑπαντῶσι, καὶ δῆμοι προσκυνοῦσι, καὶ πρὸς τὴν σανίδα βλέποντες, ἀλλὰ πρὸς τὴν χαρακτῆρα

σύπης ὀφθαλμοῖς. πάλιν λέγει τὴ Πέτρου ᾗ Ἰωάννου ἀποστέλλει; ἵνα διηχθῇ ὅτι ᾗ τῆς συμ-
ἰσ. ἴσως πως νομφίας ᾗ τῆς πρᾶξεως ἄπλω) ὁ δῶρον, ᾗ χάρις) κοινωνοὶ τῦ πάσχα ᾗ ⓐ ὁ συμφοναμία, ᾗ ⓐ ὁ πρᾶξις καλῶς ζῶντες. ἀποστέλλει πρᾶξιν ᾗ συμφοναμίαν ἑτοιμάσαι αὐτῷ τὸ πάσχα· ὥσπερ ὁ τῷ ὄρει Μωϋσῆν ᾗ Ἠλίαν πρέσβεις, τὸν μὲ ἀπὸ συμφοναμίας, τὸν
5 ᾗ ἀπὸ πρᾶξιας λαμβάνοντα, ἵνα φανῇ συμφοναμία ἓ πρᾶξις πρεσβεύσαι τῷ Χριστῷ. Ἐπιθυμίᾳ γὰρ ἐπεθύμησα μεθ' ὑμῶν τὸ πάσχα τῦτο φαγεῖν. οὐκ ἀναγκαζόμενος βιά- Λυκ. κβ. ιε.
ζεται, οὐκ ἀκουσίου τὸ πάθος, ἀλλ' ἑκουσίος ἡ γνώμη. εἰ ὁ διαστάτης βερίστηλ εἶπεν, ὅτι ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα, τί εἶπωμεν ἡμεῖς; προλαμβάνεις γὰρ ταῖς φωναῖς ἡμῶν, δίασταλα· ἡμέτερα προλαμβάνεις ἁμάρτήματα, ἓ προλάμπεις ταῖς βερνησίαις. ἡμᾶς ὀφείλομεν εἰ-
10 πεῖν, ἐπιθυμοῦμεν ἰδεῖν τὸ πάσχα, ᾗ σὺ προλαμβάνεις; πηγὴ ὄπιθυμᾷ ποτε τῶν διψώντων, ἢ ⓐ διψῶντες τῆς πηγῆς; τράπεζα ὄπιθυμᾷ τῶν πεινώντων, ἢ ⓐ πεινῶντες τῆς τραπέζης; ἡμῖν πρέπει λέγειν τὸ τῦ Δαβὶδ, Οὗ τρόπον ὄπιτοθεῖ ἡ ἔλαφος ὅτι ἐπὶ πηγὰς τῶν Ψαλ. μα. α.
ὑδάτων, οὕτως ὄπιτοθεῖ ἡ ψυχή μου πρὸς σέ, ὁ Θεός. ἀλλ' ὅπῃ πρέπει) τῦ σωτῆρος μυσαγωγία, αὗτη τὸ πάθος τὸ ἔνδοξον, αὕτη τῦ πάθους ἡ προδόσις, ᾗ τῷ λόγῳ προχωρῆ-
15 σαι τῷ καιρῷ· ἵνα ᾗ διψῶντες ἀπολαύσωμεν, ἓ ⓐ πιστοὶ γενώμεθα, καὶ ⓐ μέλλοντες φωτίζεσθαι τὸν ἀῤῥαβῶνα δέξωνται) ᾗ φυλάξωνται ⓐ πιστοί. μὴ προφάσει τῦ ὕδατος λύσῃς τῆς νηστείας τὸν δρόμον. ὥσπερ ὁ τῷ ὁδοῖ ᾗπνοῦντι τῷ μαχαίρᾳ, ᾗ ᾗπᾷ τῷ τῦ σώματος θεραπείαι· ἀναπαύσεται, εἴτε ἐν δοχείοις, εἴτε ἐν ἄλλοις τόποις, οὐ παύεται τῆς ὁδοῦ, ἀλλ' ἀναπαύεται μὲ ὅτι τὸ θάλψαι τὸ σῶμα, τῦ ᾗ σκοπῦ τῆς ὁδοιπορείας οὐκ ἀφίστα)· ιδ. ἀναπαυόμενος
20 οὕτω καὶ ἡμῖν ἔδωκε τῷ ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν αὐτὸς ὁ σωτήρ, οὐχ ἵνα τρυφήσωμεν, ἀλλ' ἵνα τῷ σάρκι, ᾗ τῷ ψυχῷ κέρδος γένωμεθα. μὴ τοίνυν προφάσει τῶν μυστηρίων εἰσαγάγῃς τὸ ἀλλότριον, μή, ὅπῃ μεταλαμβάνεις, νομίσῃς ἀδελφῷ τῷ χάριν εἶναι τῆς χειροπάλης. Ζῶντα ᾗ φυλαττέσθωσαν μὴ ⓐ πιστοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ⓐ κεκτημένοι. προῖ τῆς δωρεᾶς δεῖξον τὸ ἀξίωμα τῦ δώρου. πῖς χρεία λόγου; τῷ
25 Ζωσίδοσίν σε ὄζέπασον. ποία παῤῥησία προσέρχεται ὁ κλέψας τῷ νηστείᾳ; ἀληθῶς προσέρχη ἄξιος, ᾗ μηδενός σε κατηγορῶντος ἡ Ζωσίδοσίς σε κατηγόρησι. Εἶδες ὅσα ποτὲ μὲ ἑαυτῆ κατήγορει φέρουσα, μᾶλλον ἔχε Ζωσήγορει τῷ Ζωσίδοσι. ἡ σήμερον ἡμέρα, τυτέστιν, ἡ ἁγία αὕτη μυσαγωγία, οὐ θέλει τῆς νηστείας ⓦ δρόμον, οὐδὲ τῷ τὸ τῷ ἁγίῳ πάσχα μυσαγωγεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ ὅτι μὲ τὸ αὐτὸ τῦ πάθους ἡ προδόσις, τὸ
30 ἐκείνῃ ᾗ τῆς διασάσεως ἡ ἀπόδυξις, γυμνώμεθα κοπωσοὶ, ᾗ τῆς διασάσεως μέτοχοι. σήμερον κοπωσόμεθα ᾧ πάθῃ, τότε τῇ διασάσει; σήμερον κοπωσοῦντες μὴ εἰς ἀποστάλιν ἐκδῶμεν ἑαυτόν, ἀλλ' εἰς διάκρυα. μᾶ γὰρ τῷ διάστασιν οὐκ ἔστι λύπη. ἀκμὴν τὸ πάθῃ ὁ διαστάτης, ᾗ σὺ πτυφᾷς; οὐκ οἶδας, πῶς πολλοὶ πολλάκις ᾗ τῶν μεγάλων μέμφη ὑπέστησαν ὅτι βασιλικῷ πάθῃ πτυφήσαντες, ᾗ πμωρίαν ἔσχον; σὺ ᾗ βλέπων ὃ διαστη-
35 κὼς πάθος ἐπ' ὄπῃ χαυρῦ λάμπον, οὐδέπω τῆς διασάσεως φέρων ⓦ λόγον, προλαβὼν τ' διασάσεως τῷ ὑφροσύνῃ, ἀσαβάλῃ ἑαυτὸν ὀξέδωκας. Ζῶντα λέγω, ὐχ ὅπ δεῖ πιεῖν αὐτὸν ⓦ σωτῆρα, ὡς ἄξια πάθους ἐνεργάσατο, ἀλλ' ὅπ χρὴ ἡμᾶς τῷ οἰκείῳ βύγκαμοσωλῶ ὄπιδίκνυσθαι, ἵνα κοπωσάντες αὐτῷ τῷ πάθῃ, κοπωσοὶ γενώμεθα ᾗ τῆς διασάσεως· ὅπ αὐτῷ πρέπει ᾧ Κυρίῳ ἡ δόξα, ἡ πμή, ᾗ ἡ προσκύνησις, ἅμα ᾧ πνεύματι ᾗ ζωοποιῷ
40 πνεύματι νῦν ᾗ ἀεὶ, ᾗ εἰς τὸν αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

οὐκ ἔχῃς μέρος μετ' ἐμοῦ. ἐν τούτῳ ὀφείλομεν εἰδέναι, ὅτι μέρος τῶν πιστῶν ὁ Θεός ἐστι, καὶ μέρος τοῦ Θεοῦ ⓐ πιστοί. οἶδε, ὅλος ὁ κόσμος τοῦ Θεοῦ ἐστι, οἶδε γὰρ αὐτοὺς πιστοὺς ὁ Θεός. ὅλος ὁ κόσμος, φησὶν, ἐκπέφευγέν με· ἀλλ' οὐδέν μοι λυπηρόν, ἂν ὁ τῶν πιστῶν μέρος. διὸ τοῦτο ⓐ μὴ πιστοὶ ἐκάλεσεν, ὡς ὁ Δαβίδ· Μερίς μου ὁ Κύριος ἐν γῇ ζώντων· καὶ πάλιν, Κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου. καὶ ἡ Μαρία καὶ Σαμαρῖτις τοῖς ποσὶ τοῦ διδασκάλου, ἥκουσι τῆς διδασκαλίας, καὶ λέγει ὁ σωτήρ· Μαρία γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς. ὁρᾷς ὅτι τῶν πιστῶν καὶ μερὶς ὁ Θεός ἐστι; λοιπὸν δέξαι μου τὸν ἀγγελον, ποῦ καὶ μερὶς τοῦ Θεοῦ ⓐ πιστοί. λέγει Μωϋσῆς, ὅτι Διεμέρισεν ἔθνη ὁ ὕψιστος, διέσπειρε γοῦν Ἀδὰμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατ' ἀριθμὸν ἀγέλων Θεοῦ, καὶ ἐγένετο μερὶς Κυρίου λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ· ὅπερ ὅλος ὁ κόσμος ἐν αὐτῷ, μόνος γὰρ λαὸς αὐτοῦ ἥκουσεν Ἰακώβ. οὕτω καὶ ὁ προφήτης Ἀμὼς λέγει· Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ σκέλυσι Κύριος τὴν δίκην σου πυρί, καὶ κατέφαγε τὴν ἄβυσσον τὴν πολλὴν, καὶ κατέφαγε τὴν μερίδα Κυρίου, ⓦ λαόν· λέγει· καὶ εἶπον, φησὶ, κόπασον, Κύριε, ἀπὸ τοῦ Ἰακώβ, ὅτι ὀλίγος ἐστὶν, διότι τοῦτο, μὴ διαφθείρῃς ἡμᾶς. ταῦτα μὴ εἰρηνῇ, διὰ τί λέγει ⓦ σωτῆρα, ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχῃς μέρος μετ' ἐμοῦ. μερὶς οὖν τῶν πιστῶν ὁ Θεός, καὶ μερὶς τοῦ Θεοῦ ⓐ πιστοί. λέγει ὁ Πέτρος, Κύριε, μὴ μόνον τοὺς πόδας μου νίψῃς, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὴν κεφαλήν. εἰώμεθα ὁ Πέτρος ὅτι ἡ ἀπόνιψις, ἐκείνη ἁμαρτιῶν ἐστὶν ἄφεσις, καὶ ἦλθε δι' ὅλου τοῦ σώματος λαβεῖν ἄφεσιν. καὶ ἡ οὐκ ἁμαρτιῶν ἄφεσις ἐστὶν, ἀλλ' εὐλαβείας ἐπίθεσις. εἶπε λέγει ὁ σωτήρ, Ὁ λελουμένος, οὐ χρείαν ἔχει, εἰ μὴ μόνον τοὺς πόδας νίψασθαι. ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον, ὃν λελάληκα ὑμῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτην ἔχει τὴν ἔξιν. ὅτε δὲ ἀπένιψε τοὺς πόδας καὶ ἐξέμαξε, λαβὼν τὰ ἱμάτια ἀνέπεσεν. "ἐτήρησε τοῦ δούλου τὴν μορφὴν, καὶ" τί λοιπὸν ἀνακλίνεται ὡς δεσπότης, καὶ λέγει μετ' αὐθεντίας, οὐκ οἴδατε τί πεποίηκα ὑμῖν; εἶπε τοῦ, οὐκ ἐροῦσατε; οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος; καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. ὧδε γυμνοῖ τὴν αὐθεντίαν. ἐξέβαλε τὴν τοῦ δούλου μορφὴν, καὶ εἰσάγει τὴν τοῦ Θεοῦ. οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὁ Κύριος, καὶ ὁ διδάσκαλος; εἰ οὖν ἐγὼ ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, πόσῳ μᾶλλον ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας; ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν. ὁρᾷ ὅτι βλαβείας ἐστὶν ὑπόθεσις, ἵνα, ὡς ἐποίησα ὑμῖν, φησὶν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀλλήλοις ποιῆτε.

Ταῦτων οὕτω θεωμένων προσέρχονται αὐτῷ ⓐ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ λέγουσι· Κύριε, ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; βλέπει Θεοῦ προγνῶσιν. λέγει, ἀπέλθατε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων. ἀκολουθήσατε αὐτῷ ὅπου ἀπέρχεται, καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ· ὁ διδάσκαλος λέγει, ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστι· ποῦ σοι ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου· καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγεον ἐστρωμένον. καὶ δύο τηροῦσι, καὶ τὸν ἀποστόλους ἐφοδεύει ἐρωτῆσαι ⓦ οἰκοδεσπότην, καὶ ἵνα μὴ ποήσωσιν, ὅπερ ἄγνοει τὸν τόπον, λέγει αὐτοῖς, ὑμῖν δείξω ἀνώγεον μέγα ἐστρωμένον. εἰ προλέγει τὸν τόπον, διὰ τί λέγει τοῖς μαθηταῖς, ἐρωτήσατε ποῦ τοῦτον; ἐρωτήσωμεν ἐμάθομεν· καὶ φησὶ, καὶ μοι πρέπει ποιεῖν λέγειν ὡς Θεῷ, καὶ ὑμῖν ἐρωτᾶν ὡς ἀνθρώποις. ἀδάμαν ὁ Χριστὸς παραδίδωσι τὸ μυστήριον οὐ παντοίοις τόποις, ἀλλ' οὐ τῇ ὀρεινῇ, ἢ οὐ τῷ ὑπερῴῳ. ἀδὴν γὰρ κατάκριτον ὅτι Χριστοῦ. διὰ τοῦτο ὅτι ἐν τῇ βαπτίσεσιν ἐδέξαντο τὰ ἁγίου πνεύματος ⓐ ἀπόστολοι, οὐ πάντες ἦσαν ζωηγεμένοι. ὅτι, φησὶν, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν ἑτοιμάσαι τὸ πάσχα. τίνες ἦσαν οὗτοι; Πέτρος καὶ Ἰωάννης. διὰ τί ὁ προσέλαβε τοὺς δώδεκα Πέτρον καὶ Ἰωάννην ἀπέστειλε; Πέτρος ἵνα ὁ ὁμολογήσας, Ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· Ἰωάννης ὁ ἐμέλλε κηρύττειν ὅ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. ἀποστέλλει τὸν θεμέλιον τῆς πίστεως, καὶ τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς, ἵνα ὁ μὲν τῷ θεμελίῳ πήξῃ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, ὁ δὲ τῷ ὑψηλῷ τῆς βροντῆς ἀφράξῃ πάντας τοὺς δικαιοσύνης

Ψαλμ. ρμα. ζ.

Λουκ. ι. μβ.

Δευτ. λβ. θ.

Αμ. ζ. δ.

ἴσ. παρέλκει μὲ

ἴσ. ἐξέβαλε

ἴσ. τὸ

Ἰωαν. ιγ. ι.

Μαρκ. ιδ. ιγ.

Ματθ. ιστ. ιϛ.

Ἰωαν. α. α.

πίστιν ἀποτρέψαι ὁρῶν. ἤδη οὖν, φησὶ τοῦ Ἰσκαριώτου βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα
τὸν διάβολον (Ψ) σωτῆρα, ὁ σωτὴρ νικήσας θέλων τὴν ἀγωνοθετικὴν τῆς φιλανθρωπίας, καὶ
τὴν ὑπερφυΐαν τῶν ἀληθινῶν λύσας, ἔνιψεν αὐτῶν τοὺς πόδας. ἐγὼ οὐ πρῶτον θαυμάζω (Ψ)
διαπορῶν τὰ ἴδια ποιοῦντα (ἔργον γὰρ ἐμὸν αὐτῶν ἡ ὑπερβολή) ὅσοι ἐκφυγόντες δόλου γέμοντα. ποίαν
καρδίαν προσῆψε τοὺς πόδας; πῶς ἐβλέπετο ταῖς ἀγίαις χερσὶ τοῦ διαπόντου πρὸς τοὺς πόδας
αὐτῶν τρεφομένας; πῶς οὐκ ἐκάμπτοντο; πῶς οὐκ ἔφριξεν; ἀλλ' ὅμως ἡ ἀνεξίκακος φύσις
μακροθυμεῖ. φαίνεται γὰρ νιπτῆρι λύπας αὐτοῦ. ἀλλὰ τί; εἰ μὴ ἔνιψε τοὺς πόδας τοῦ προ-
δότου, ἀλλὰ νίπτων τοῦ ἄλλου αὐτὸν κατέλιπε, καίτοι ἐμοῦ τοῦ διαπόντος ἀμείνονα, ὃς ὁ Ἰού-
δας βούλεται ἕκαστον ἀφορμῶν· αὐτὸς με ἀφώρισαν, αὐτὸς με ἠλλοτρίωσε· πάντων ἔνιψε
τοὺς πόδας, ἐμὲ δὲ κατέγνω. ποίαν ψυχὴν ἐδωκάμην εἰς μετ' αὐτόν; Εἶδεν ὁ Θεὸς καρδίαν
ζωοτρεμμόνιον, καὶ οὐκ ἠθέλησε τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ ζωοτροφοῦντα αὐτὸν ζωοτρέψαι. καὶ
τοῦτο ἐμοὶ ὅ, Κάλαμον ζωοτρεμμόνιον μὴ κατεάξῃς. ὅμως ἔνιψε τῶν μαθητῶν τοὺς πό- Ματθ. ιε. κ.
δας. ἦλθε πλυθησόμενος ὅπου (Ψ) Πέτρου. εἰ ὅσῳ δὲ τοὺς ἄλλους ἔνιπτεν ὁ σωτὴρ, σκοπεῖ
Πέτρος τὸ ἀξίωμα τοῦ διαπόντου, καὶ τὸν ὑπόπλεων τοῦ ἀθεσπίου, τὸ ταπεινὸν τοῦ ἀν-
θεσπίου, καὶ τὸν δόξαν τοῦ δεδοξασμένου, καὶ ὥστε πρὸ ἑαυτῷ τὸ μὴ καταδίξασθαι.
ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ σωτὴρ, καὶ λέγει ἐκφιος· Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; σὺ ὀνειροὺς Ιωαν. ιγ. ς.
ἐναίρων, ὁ λειτουργεῖς καθαρίζων (ὃ γὰρ, σὺ, πολιὸν ἔχει δυνάμει) σὺ, ᾧ ἐγὼ ἐμὸν τύρπα, ὅτι
σὺ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος; Εἰ μὴ ἀπὸ ἀγνοίας εἶπον, ζωόβρωτον ἂν ὑπόπλοιον
ἀνθεσπίσιον εἶ· Εἰ δὲ σύ μου τὴν φωνὴν ἐσφεφύλασας, λέγων, Οτι ὁ πατήρ μου ὁ ἐν οὐρανοῖς Ματθ. ιε. ιζ.
ἀπεκάλυψέ σοι, αὐέχη οἰκέτου πόδας πλυνᾶν χρὴ διαπόντου; οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας εἰς
τὸν αἰῶνα. Ἀλλ' οὕτω ὁ σωτὴρ; διεσκέδασε τὴν φωνὴν αὐτοῦ. Ο ποιμὴν, φησὶ, νῦν σὺ οὐκ οἶ- Ιωαν. ιγ. ζ.
δας, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα· αὐτὸ τὸ, ἀγνοῆς μου τὸ σκοπὸν τοῦ ποιοῦντος. οὐκ ἐνόει τότε, ἀλλὰ
ταῦτα ἀκούσας λέγει· οὐ μή μου νίψῃς τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἐδήχθη ψυχὴν ἀδάμαντος
σκληροτέραν. προσῆνεγκε δὲ ὁ σωτὴρ ὃ ἐαυτοῦ πῦρ, καὶ ἐποίησε τὴν ἀδάμαντα ψυχὴν
κηρὸν ἁπλωτέραν. ὥστε φησὶ, καὶ μυστικὸς καὶ φιλόνεικος λύσον σε τὴν ἔνστασιν. Εἰ μή σε
νίψω τοὺς πόδας, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. καὶ ὁ μυστικὸς καὶ ὁ φιλόνεικος λέγει· Κύριε,
μὴ μόνον τοὺς πόδας, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὴν κεφαλήν. Ὁ κεφάλαιον ἀπιστεῖ, καὶ
μετὰ τόκου ἀπώλεσε. χειστιανὸν ἦθος οὐκ ἔστιν εἰ μυστικόν· οὐ δεῖ χειστιανὸν ἐμφιλονεικεῖν ἦ-
θος ἔχειν, ὃ σῆς αὐτὸν ποικίλον εἰ Εἰς ἐπιβουλήν, ἀλλ' ἁπλοῦν ἔστω εἰς ἀρετήν, οἷ σῆς
εἰ), φαιδρὸν μὲ ὁ χαρᾷ φαιδρότητος, γυμνὸν ὁ ὁ χαρᾷ λύπης, ὡς λέγει Παῦλος, Χαίρειν Ρωμ. ιε. ιε.
μὲ χαιρόντων, πενθεῖν μὲ πενθούντων, κλαίειν μὲ κλαιόντων. Τοῦτο γάρ ἐστι ὁ λέγει Παῦ-
λος· Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. Ὁσάκις οὖν ὤφειλεν ἡ Πέ- α. Κορ. ι. λα.
τρου μυστικία. ἐλύθη γάρ, ὡς καὶ ἄλλου. ὅτε ἦλθεν ὁ Χριστὸς βαπτισθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἰωάν-
νου, λέγει αὐτῷ ὁ Βαπτιστής· Κύριε, ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς Ματθ. γ. ιδ.
μέ; λέγει αὐτῷ ὁ σωτήρ· ἄφες ἄρτι. μὴ φιλονείκει, μὴ ἀντίλεγε, ὅτι θεία ὅσιν ἡ γνώμη.
μὴ πρὸ καιροῦ γυμνώσῃς τὸ ἀξίωμα· ἔασόν με πληρῶσαι τὴν τάξιν, καὶ δόξαι ἀληθῶς,
ὅτι ἀνθεσπίσιον ἔλαβον, ἵνα δείκνυται τοῦ ἀνθεσπίου τοῦ ἀληθινοῦ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἀναφαίνω.
μόνον εἶπεν, ἄφες ἄρτι, καὶ βούλεται ἐπίσημαίνεται ὁ διαγγελιστὴς, ὅτι ἀφῆκεν αὐτὸν βαπτι-
σθῆναι. ἐφιλονείκησεν ὡς θνητὸς, καὶ ὑπέκυψεν ὡς φιλόθεος. ὕστερον καὶ Ἱερεμίας ἐφιλο-
νείκησε τῷ Θεῷ. Ο ὢν δίκαιος Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι νεώτερός εἰμι. καὶ εἶπε Κύριος Ιερ. α. ς.
πρὸς μέ· μὴ λέγε, ὅτι νεώτερος ἐγώ εἰμι, ὅτι πρὸς οὓς ἂν ἀποστελῶ σε, πορεύσῃ. ἔ-
λυσε τὴν μυστικίαν ἡ εὐτολία. πάλιν ὁ Μωϋσῆς ἐμυστόμησε λέγων· Πρόχειρός μου ἄλ- Εξοδ. δ. ιγ.
λον· ἰσχνόφωνος γάρ εἰμι, καὶ βραδύγλωσσος· ἀλλ' οὐκ ἐπέδωκεν.

Αλλ' Εἰς ὃ πρόκειμαι ἐπανέλθωμεν. λέγει ὁ σωτὴρ, Εαν μὴ νίψω σε τοὺς πόδας, Ιωαν. ιγ. η.

οὐκ

ὁ γὰρ Ἰωαὴς πῶς ἀσφαλῶς λέγει; ἵνα μή τις νομίσῃ τὸν ὁρώμενον κρατεῖν τῆς ἀνάγκης, ὅρα πῶς ἀσφαλίζεται· Εἰδὼς ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα, ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους, εἰς τέλος ἠγάπησεν, φησὶ, τοὺς ἀπερισκέπτως ἀγαπῶντας ἔδειξε. Καὶ τοῦ δείπνου γινομένου ὡσαύτως· ἀποτίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ διεζώσατο τὸ λέντιον, καὶ ἔβαλεν ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν. αἱρετικοὶ ἐνταῦθα ἀκούσαντες τοῦ σωτῆρος λέγοντος, ποιαν τὸ μέλημα τοῦ παιδὸς μου, ὠφέλως λέγουσιν· ὁρᾷς ὅτι ὡς δοῦλος ὑποπίπτει καὶ ὑπακούει τῷ πατρί; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐῶ ἰδεῖν τοσοῦτον μέλημα φοβερόν. Τί οὖν καὶ ἀπέλιπε τὸ ἱμάτιον ὁ περιβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον, καὶ διεζώσατο λέντιον; καὶ ἐῶ ἰδεῖν πάλιν τὸν Παῦλον φωνὴν ἀληθεύουσαν, ὅτι ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, μορφὴν δούλου ἔλαβε. διεζώσατο λέντιον ὁ περιβάλλων τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις· ἔβαλεν ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα ὁ ποταμοὺς καὶ πηγὰς καὶ θαλάσσας τῶν ὑδάτων φύσει ἐχούσας. συνίησι μαθητὴν καθήμενον, καὶ τὸν διαπορούμενον ὀπίσω μαθόμενον, καὶ πρὸς ἐμὲ βλέποντα, ᾧ κἀμοὶ ἐν ὑπομνήσεσι καὶ ὀπτασίαις καὶ καταξιώσεσι. ἡ ἀποκάλυψις τοῦ σωτῆρος πᾶσαν ἔσβεσεν ὑποψίαν· ἐκείνη ἡ ὀπτασία πᾶσαν ἔσβεσεν ἀλαζονείαν.

Ὅταν ἴδω τὸν σωτῆρα νίπτοντα τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, λέγω τοῦ Ἡσαΐου τὴν μητέρας ὑποψίας· Τί ὑποψιάζεται γῆ ἢ ἀσσύδος; σύνεσιν ὀπτικὴν ἔχουσα τὸν δεσπότην πρὸς τοὺς πόδας τῶν οἰκετῶν καὶ νίπτοντα. πῶς οὖν τὰ λαληθῇ, ἢ πῶς σιωπηθῇ; λόγος οὐκ ἀρκεσθῇ, ἢ σιωπὴ ἀγνωμοσύνην ἡμῖν κατηγορῇ. καὶ τί ποιήσωμεν; Εἰπὲ μοι ἰχθύστης; ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσεται τῷ λεντίῳ. οὐδὲν ἐν ὑποκρύσει εἶδος παρέλιπεν· οὐκ ἐπέτρεψε δὲ μὲ ὕδωρ ἐκβῆναι πρὸ ἄλλων, ἑαυτῷ ἵνα· οὐδὲ ἔνιψε μὴ αὐτὸς, ἄλλον ἀπέμαξεν. Καὶ φαίνεται τὰ τοῦδε ξένον τι μυστήριον εἰσηγούμενος τοῖς μαθηταῖς. ἀγαπήσας, φησὶ, τοὺς ἰδίους μαθητὰς, εἰς τέλος ἠγάπησε, λέγει Ἰωάννης· Καὶ τοῦ δείπνου γινομένου ἤδη τοῦ διαβόλου βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου, ἵνα παραδῷ αὐτόν· εἰδὼς ἀπέθετο τὰ ἱμάτια. οὐχ ἁπλῶς τοῦτο εἶπεν· ἀλλ' ἵνα δείξῃ ὅτι ἤδη μελετήσαντος τοῦ προδότου τὴν παράδοσιν οὐκ ὤκνησεν ὁ σωτὴρ αὐτοῦ τοῦ προδότου τοὺς πόδας νίψαι· καὶ ἤδη αὐτὸν τὸν δόλον, καὶ ἔνιψε. Τί οὖν; προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο. Οὐ προσωποληψία ἐστὶν ἡ προσωποληψία. ἐὰν γάρ τις ὁ ἀδικούμενος τιμήσῃ ἀδικοῦντα, οὐ προσωποληψία ἐστὶν, ἀλλὰ παραπτοφροσύνη. ἐὰν δὲ ὁ ἀδικούμενος λάθρα μὴ ἐργάζηται τὸ κακὸν, χήματι δὲ φιλανθρωπεύηται, ἐκεῖνό ἐστιν ὑποκρίσις. οἷς ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων λάβωμεν τὴν ἀπόδειξιν. ἤδει Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς τὸν διαπότην, ὅτι ἀσεβὲς ἐπ' αὐτόν. ᾧ γὰρ ἐπεβούλευε, τούτῳ φίλημα προσέφερεν. ὁ δὲ σωτὴρ ἀδικούμενος ἐτίμα τὸν ἀδικοῦντα, ὅπερ οὐκ ἦν ἀδικία, ἀλλὰ παραπτοφροσύνης ὑποψολή, καὶ παρὰ Θεῷ ἐπαινουμένη, καὶ παρὰ ἀνθρώποις θαυμαζομένη. ὅλως ἰδεῖν ῥῆμα; βλέπει τὸν Ἰωαὴλ τὸν ἀρχιστράτηγον τοῦ Δαβίδ. καὶ πάλιν τὸν Ἀβεσσαλὼμ ἄλλον ἀρχιστράτηγον, καὶ φιλίας προσφέρει ῥήματα, καὶ λάθρα ἐνέπηξε τὸ ξίφος τῇ λαγόνι· ἀδελφὸν καλεῖ, καὶ ὡς ἐχθρὸν μύρεται. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ὑποκρισις. ἀλλαχοῦ δὲ ὅταν ὁ ἀδικούμενος ἀνταγωνίσηται τὸν ἀδικοῦντα, ἐναίρει ὅτι παρῆν. ὁ Ἰακὼβ ἐφοβεῖτο τὸν ἴδιον ἀδελφὸν τὸν Ἡσαῦ, καὶ πρεσβείας τὸν Θεὸν λέγων· Ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, μὴ ἐλθὼν ἀποκτείνῃ με. ὅτε μὲν τοι ἐώρα αὐτὸν, πρᾶον καὶ λέγει· Εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, ὡς εἴ τις ἴδοι πρόσωπον Θεοῦ. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὡς πολέμιον, ὡς φονέα, ὅπου ἤδει ὅτι οὐκ ἐλεήμων ἵνα ὑποβουλεύσῃ, ἀλλ' ἵνα ὑποβουλεύσῃ φύγῃ, συνέγνω ὁ Θεός. οὕτω τοι καὶ ἐνταῦθα φιλίας προσενέγκῃ ῥήματα, οὐχ ἵνα δολιεύσηται, ἀλλ' ἵνα δόλου ἐκφύγῃ, οὐκ ἀγνοήσας ὁ Θεός. αὐτὸς γὰρ ὅτι διδάσκαλος, λόγος ὑποπίπτων

Ιωαν. ιγ. α.
Ιωαν. ιγ. β.
Φιλιπ. β. ζ.
Ησ. ν. θ.
Γεν. λβ. ια.
Γεν. λγ. ι.
Παροιμ. ιη α.
ις. ἐκ ἀεὶ
ις. ἐκ ἀεὶ
χ. ἐκ τοῦ

Ἐβουλόμην εἰς τέλος λῦσαι τὰ φαινόμενα τῶν θαυμασίων ῥημάτων, οὐχ ὡς τὴν νόησιν ἀμβλυνόμενος, ἀλλὰ τὰ δυνατὰ τοῖς πιστοῖς ἐκπληρῶσαι. οὐκ ἀρκεῖ γὰρ λόγος πρὸς ἐξήγησιν τῶν θείων λογίων, ἀλλ' αἰθερίαν δυνάμει μεταβῆναι τὸ λεγόμενον, οὐχ ὡς αὐτῆς τῆς δυνάμεως ἀφικούσης καταλαβεῖν, ἀλλ' ὡς τοῦ Θεοῦ πρίσχοντος· οὐχ ὅσα δύναται δοῦναι ὁ δίδους, ἀλλ' ὅσα χωρεῖ ὁ λαμβάνων. ὥσπερ γὰρ μήτηρ τῷ βρέφει τὰ γαλακτοβοσκούμενα, αὐτὴ μὲν δύναται πολλαχοῦ τέλειον ἄρτον, ἐκεῖνο δὲ δέξασθαι οὐκ ἰσχύει· οὕτως οὐδὲ Θεὸς ἀδύνατον πολλαχοῦ τὸν μίζονα σοφίαν καὶ ὑπερκόσμιον, ἀλλ' ἡμεῖς δέξασθαι ἀδυνατοῦμεν. ἀπὸν γὰρ εἰκόνων τὸ σῶμα, δύναλογον τῇ ἀπτῇ φύσει δεχόμεθα τὸν γνῶσιν. οὐδὲν οὖν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς πρὸς ἡμᾶς κατὰ τὸν ἀρμόζουσαν αὐτῷ τελειότητα, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἡμετέραν ἀσθένειαν ἐμέτρησε τὸ λεγόμενον. δέχε τοῦτο ὁ σωτὴρ ἔλεγε· Πολλὰ ἔχω λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. καὶ ἀλλαχοῦ Ioan. 16. 12.
ἔλεγεν ὁ σωτὴρ τῷ Νικοδήμῳ· Εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς, ἐὰν εἴπω τὰ Ioan. 3. 12.
ἐπουράνια, πιστεύσητε; λέγω οὖν πάντων ὅσων ἦκαν εἰς τὸν ἀνθρώπινον δύναμιν τοῦ Θεοῦ χορηγούμενοι. δέχεσθε δὲ ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ὁ λόγος βουλομένοις ἐφεξῆς ἀναγνῶναι τὰ θεωρήματα. διεκόπτετο δὲ δέχε τὸν τοῦ εὐαγγελίου διάγνωσιν. ἀλλ' ἐκεῖνο ἐν τῷ ἰδίῳ καιρῷ λεχθήσεται· τῶν δὲ ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ γινομένων μνημονεύσωμεν. σήμερον ὁ Χριστὸς κατὰ τὸν τῶν πεντήκοντα τοῦ σαββάτου ἐν τῇ εἰσόδῳ τῇ πρὸς τοὺς πάλαι, καὶ τὴν μαθητῶν τοῦ πόδας ἔνιψε, καὶ ἐν ταῖς νόμῳ τυπικαῖς πάσχα ἐτέλεσε, καὶ τὸν σωτήριον τοῖς πάλαι μυσταγωγίαν παρέδωκεν. ὥστε πᾶσι φιλαλήθως εἰπεῖν, ἔστιν αὐτὸς ὁ τῆς ἀληθείας ἀκούσεται λόγος. πρὸς δὲ φαντασίαν γὰρ ἐκείνη ἡ διήγησις· καὶ οὕτω φυλάξεται χαιρόν. ἔλθωμεν οὖν ἐπὶ τὴν ἀκολουθίαν, τίμιοντες, ἵνα γλυκασμά τινα παράσχωμεν ταῖς φιλομαθέσι ὑμῶν ψυχαῖς. πῶς δὲ ** κατέμοσε εἰς τὸν τῶν ἁγίων καὶ μυστικὸν ἡμῶν παράδοσιν θεοείδη ζώτομον ἐν βίκρῃ δῶμεν τὸν λόγον τὸν ἀπόδειξιν; λέγει ὁ σωτὴρ τοῖς μαθηταῖς· Οἶδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας Matth. 26. 2.
τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. πολλάκις ὁ σωτὴρ προεῖπε τοῖς ἑαυτοῦ μαθητάς, ὁμοῦ δηλῶν ὅτι ἡ εἱμαρμένη οὐ φεύγει, καὶ προγινώσκων ἃ παθεῖται· ὁμοῦ δὲ καὶ προομαλίζων τὰς ψυχὰς τῶν ἀπεστόλων, ἵνα " ὁ προπαθὼν σκανδαλίζεται γνῶναι φύγωσι τὸν θόρυβον. προῆλθε μὲν οὖν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς παράκλησιν. ὅπερ δὲ ὁ Δαβὶδ προεῖπε· Ἡτοιμάσθην, καὶ οὐκ ἐπαράχθην. τοῦτο καὶ τοῖς βεβηκόσι Ps. 118. 60.
γίνεται. προλαβοῦσα ἡ ἀγραπὴ, διδάσκει Ⓦ λογισμὸν, ὅτι δεῖ ἐκδέξασθαι τὸν βεβηκότα, ἵνα τῇ προσδοκίᾳ λύσῃ Ⓦ μείζονα φόβον. οὕτω καὶ ὁ σωτὴρ, ἵνα μὴ ἀθρόον τοῦ πάθους. ** ὡς τὸ σωτῆρα οἰκείσαι τοὺς ἀποστόλους, καὶ εἰσοῦσι μετὰ τὸν ἀνάστασιν· Οὗτοί εἰσιν Luc. 24. 44.
Ⓐ λόγοι μου, οὓς ἐλάλησα ὑμῖν, ὅτι δεῖ Ⓦ γίνεσθαι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτοῦ τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς. Ioan. 15. 2.
Πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἴρει αὐτό. καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτὸ, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. ὅτι μὲν οὖν ἐν τοῖς ἀποστόλοις ἐπληρώθη, δι' ὧν ὁ σωτὴρ προεῖπε. Πεφίλησε, φησὶν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε· καὶ ὁ θόρυβος ὑμῶν ἐκφύγῃ. οἶδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς τὸ σταυρωθῆναι. οὐδαμοῦ βλέπεις τὸν σωτῆρα παθοῦς μεμνημένον, καὶ μὴ τὸ ἀνθρώπινον [μὴ] εἰσαγάγοντα, καὶ ὡς ἄλλου ἀναλεγόμενον περὶ ἄλλου. οὐκ εἶπε, παραδίδομαι, ἀλλ', ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς τὸ σταυρωθῆναι. οὐδαμοῦ βλέπεις τὸν σωτῆρα παραδιδόμενον, ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται, καὶ πάντα ὡς ἄλλου περὶ ἄλλου λαλεῖ. ὅταν μοὶ τοι εἰς τὸν ῥητὸν, γυμνῶς λέγει, Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν. οὐ λέγει, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με, ἀλλ', ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν. καὶ, Ὁ ἑωρακώς με, οὐχ ἑώρακε τὸν πατέρα. οἶδατε Ioan. 14. 9.
ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται· καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

λος· ἡ δὲ ὧν πρόεδωκεν, ἀπιστημόνως καὶ πανσόφως ἐπῆρε πλυθεῖσα, καὶ οὐκ ἐμίωσε τὴν Ἀδάμ. ἔπλασεν αὐτὸν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς πρὸ θύρας, ἐξ οὗ τε τῶν πρὸ θυρῶν πλάτεων διέλυσεν, οὔτε δι' ἧς μήτρας τὸν ἔνοικον τῶν μήτραν διέφθειρεν. Εἰπὲ δῶν, ὦ σοφὲ ἐξετασθήμων, τί βέλτιον τὸ ἔσω, πρόθυρον τυχεῖν, καὶ μὴ τὸ τυχεῖν πρόθυρον πάλιν μεῖναι· ἢ ῥάβδον εἰς ζῶον ψυχωθῆναι, ἐξ ἀπὸ ζώου πάλιν ῥάβδον γενέσθαι; πῶς ἡ ῥάβδος Μωϋσέως εἰς δράκοντα μετεβλήθη; πῶς δὲ ἄψυχον ψυχῇ ἔλαβε; πῶς δὲ ἀκίνητον ὑπὲρ γῆς εἶρπε; πῶς ἦ πάλιν ἀπὸ δράκοντος ῥάβδος γέγονε, τῇ οἰκείᾳ ἐπιγνοὺς φύσιν; ποτὲ μὲν γὰρ ἀπὸ ῥάβδου δράκων, ποτὲ ἦ ἀπὸ δράκοντος ῥάβδος ἐγένετο. ὥσπερ δῶν ἡ Μωϋσέως ῥάβδος, θύρα θεσπὶ, καὶ φύσιν μὲν ἐν ῥάβδος, κατ' οἰκονομίαν ἦ δράκων· οὕτω ἐξ ἡ Μαρία καὶ φύσιν μὲν ἐν πρόθυρος, κατ' οἰκονομίαν ἦ μήτρα ἐγένετο, ἵνα πιστώσωσι τῶν Ἰουδαίων οἱ μάγοι, καθάπερ, ἵνα φοβηθῇ Αἴγυπτος, ἡ ῥάβδος δράκων ἐγένετο. τί γὰρ οὖν ἵνα σωθῇ ἡ οἰκουμένη, οὐκ ἤθελες σὺ τὸν πρόθυρον φανῆναι; Εἶτα ἦ στισμοὶ μὲν μνημάτων διαρρηγνῦται τοῖχοι ἦ ζωπλοῦται· Χριστὸν ἦ πλευρὰν οὐκ ἐνοίγετο μήτρα, καὶ πάλιν ἐφάρετο; ἐξ εἰ στισμοῖς μὲν οὕτω διαρρηγνῦται τοῖχοι, ὡς ἢ θάνατον ἀπειλῆ· οὕτω ἦ ἐνοίγοντο, ὡς μηδὲ σῆμα ἢ ἔγκος φάρεσθαι τῆς διαιρέσεως· ὅτι ἦ τῆς ἀφθάρτου ἐκείνης γεννήσεως οὐκ ἤθελες λυθῆναι μὲν τὸν μήτραν εἰς ὁμιλῶν τῷ πλευρῷ, ζωῆσαι ἦ καὶ ἐνωθῆναι καὶ ὃ τῆς πρόθυρος ἀπολαβεῖν σῆμα δυνάμει τοῦ ἐνεργοῦντος; καὶ μή μοι λέγε, πόθεν ἐστὶν σὰρξ καὶ αἷμα, σπέρματος μὴ ὑποκειμένου; ἔστι γὰρ οὐκ ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς μαθεῖν ὅ ὑπὲρ ἡμᾶς· καὶ κάλει μοι εἰς εἰκόνας τῶν λεγομένων σὺ τὰς ζωγράφων παῖδας, οἱ πολλάκις ἐν φυλῇ καὶ δίδρα καὶ λειμῶνας καὶ ποταμοὺς ζωγραφοῦσιν, καὶ ἐπιδεῖν δὲ τὴν φύσιν ζωεργοῦσαν οὐκ ἔχουσι, πίνην βιάζοντας τῇ χρείᾳ τῶν χρωμάτων τὰς τῶν πραγμάτων πίστεις εἰκόνας. πολλοὶ γὰρ ποταμοὶ, καὶ ποταμῶν μὴ δημιζόμενοι ῥεῖθρον· πολλοὶ αἰ θέσπιν μηδὲ καὶ τῆς δυθέσπινος ἐφαπτόμενοι φύσεως. ὥσπερ δῶν οἱ ζωγράφοι διὰ τῶν χρωμάτων καὶ δυθέσπιν καὶ πηγὴν καὶ ποταμὸν ζωγραφοῦσι, μηδὲν καθ' πηγῆς ἢ ποταμοῦ ἢ δυθέσπου λαμβάνοντες· τοιοῦτον ἔστι καὶ ὃ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῇ πρόθυρον, οὐ χρώμασιν, ἀλλὰ βολῇ, ἔμψυχον κατασκεύασεν αἰθέσπον, καθ' τῆς δυθέσπινος φύσεως μὴ ἐφαπτόμενος σπέρμα εἰς σύστασιν τοῦ πλασθέντος. ὁ Θεὸς γὰρ ἔλαβεν ἀπὸ τῆς γῆς, οὐ χρῶν δυθέσπιναις (ἀσώματος γὰρ τῆς θεότητος ἡ φύσις) καὶ Ἀδὰμ ἐμόρφωσεν ὡς ἤθελησε· ὃ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐ χρῶν ἔλαβεν, οὐ φυσικὸν σῶμα καταβληθῆναι σπέρμα ζωεχάρησεν, ἀλλὰ μόνον ἐπέλαμψε, καὶ οἷα ἔπηξε, καὶ νεῦρα ἔτεινε, καὶ ῥίζα ὦτα, ὀφθαλμοὺς τε καὶ γλῶτταν, χεῖρας καὶ πόδας, ψυχῇ, καὶ νοῦν, καὶ λογισμὸν, καὶ λόγον ζωεχάρησαν, καὶ μὴ βάλλονται καὶ αἱ ρετικοὶ παῖδες. ὥσπερ γὰρ καὶ ὁ κατόπτρου ἐγκύπτοντες, εἰκόνα ἀντεπιβλέπουσιν ἑαυτῶν ὁρῶσι τῇ ὕλῃ ἐκ τῆς ἀμόρφου ὕλης, εἰκόνα γλυφόσαι πολλάκις, καὶ κλαίουσαι, κινοῦμένου τι καὶ πολυτρόπως μετερχομένου, καὶ τῆς ζώσης μορφῆς τὰ σχήματα μιμουμένου· οὕτω καὶ ὁ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν καθαρῷ κατόπτρῳ, τῷ ἀσπίλῳ σώματι τῆς πρόθυρος, ἔλαμψε, τέλεον ἐδημιούργησεν αἰθέσπιν οὐχὶ φύσεως, οὐ χρόιᾳ, ἐκ δυθέσπιον σπέρμα τινὸς, ἀλλ' ὕλῃ μόνον, νεφρὰ τε καὶ καρδίαν δυνάμει τοῖς ὠδῖσι τῆς πρόθυρος ἐκύησεν, ἀπορρήτως ἐν αὐτῇ τὸ βρέφος ὑφάνας, ὡς ἱμάτιον, ὅτι σωτηρία τῶν αἰθέσπιν. Ταῦτα μὲν οὕτως ἡμῖν ὑπὲρ τῶν εἰρημένων δόξαι ᾧ δι' ἡμᾶς ἐσαρκήσατο Θεῷ ἀναπέμψωμεν, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα, τῷ πατρὶ, καὶ ᾧ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρμγ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΔΟΣΙΑΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ Ημῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, καὶ Εἰς τὸ πάθος.

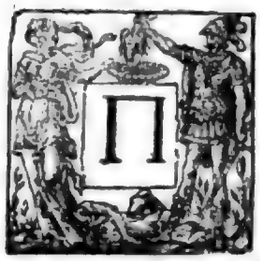
Εὐνλόμιλω

ζοισι· Θεὸς ὃ κλίζων, ἀπίνως κλίζῃ. ἀσυλλόγιστος γάρ ἐστι τὴν φύσιν. ἐπεὶ οὖν, ὡς σοφὲ καὶ ἐπιστήμων, ὁ κλίζων Θεὸς, κλίζει ἀπίνως, ἀρρύστως γλυπὴν οὐ δεῖται)· ἀλλ' ἵνα μὴ κλίζει, ἀπίνως ὁ Θεὸς κλίζῃ, ὅτε ὃ γλυπᾷ, ὡς ἂν ἄθεσπος ἐπαναμάρτητος ῥεῦσιν; καὶ δημιουργῶν μὴ ἀπαθὴς μένει, γλυπὴν δὲ ἄθεσπίαν προσιπῇ πάθη; φείσῳμαι, φησὶν, ἀδελφοῦ, καὶ πρέμνα τὴν βλάστην μου, τὴν ἀῤῥωστον, τὴν ἀχαλίνωτον τῶν αἱρετικῶν γλαῦτταν, ἐννοεῖ, ὅτι ἀφθάρτως ὁ πρῶτος ἔπλασε, πιστεύει, καὶ ὅτι Θεὸς ἀῤῥύστως ἐγλύπησεν, ἀμφιβάλλουσιν. ἡ ἄφθορος τῆς πρώτου μήτρα ὑπὸ μὴ ὃ τεκεῖν ἄλυτος ἔμενεν, ἄθεσπε, καὶ ἡ τῆς παιδὸς φύσις ὑπὸ ὦ γλυπᾶν τὴν ῥεῦσιν οὐ διέφυγεν; ἀλλ' ὁ πρῶτος καὶ μὴ ὃ τεκεῖν πρῶτος ἔμενεν, ὑπὸ τῆς τεκεῖν μὴ ζημιωθεῖσα τὴν πρωτείαν· καὶ ὁ πατὴρ μὴ τὸ γλυπῆσαι ὁ αὐτὸς μεῖναι οὐκ ἠδυνάτο, ἀῤῥύστου καὶ ἀπαθοποιήτου τῆς οὐσίας μενούσης; ὑπὸ ὅπου μὲν ὄγκος σώματος, μηδὲν ἁρμονία, ὀστέων ζωῆσις, νεύρων ταῖξις, φλεβῶν πλήθη, ἀῤθεσιν διαμοί, τὸ βρέφος ἐξῆλθεν ὡς οἶδε, ὑπὸ δὲ τῇ πρωτεικῇ ἀπορῥήτως ἑαυτὸν ὑφαίας μαρῥί· ὅπου δὲ οὐ σῶμα, οὐ μηδὲν, οὐκ ἀῤθρα, οὐ νεῦρα, οὐκ ὀστᾶ, οὐ φλέβες, ἀλλ' ἀναφὴς καὶ ἀσώματος καὶ ἀόρατος φύσις, ῥεῦσιν εἰσάγῃς καὶ μείωσιν νοῇς; ὑπὸ πῶλον οὐκ μήτρας, ὑπὸ ἄλυτος ἔμφυεν ἡ μήτρα. ὁ γὰρ ἄϋλος ἀσπόρματος τὸ τῇ πρώτῃ ἐμψυχώσας ἑαυτῷ παιδὸς, αὐτὸς καὶ ἄλυτον διετήρησε τὴν μήτραν, ὡς Θεός. τὰ γὰρ ἔργα τοῦ Θεοῦ οὐ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων δουλεύει, ἀλλὰ τῇ κελεύσει τοῦ Θεοῦ λόγου ἐξακολουθεῖ. ποτὲ μὲν γὰρ ὁ Θεὸς τῇ φύσει κλίζῃ, ἵνα γνῶς τῆς φύσεως τὴν ὑπόταξίν· ποτὲ δὲ παρὰ φύσιν δημιουργεῖ, ἵνα μάθῃς τοῦ ἐνεργοῦντος τὴν δύναμιν. οὔτε γὰρ πρώτη τῇ φύσει ἔζη, ἵνα μὴ λογισθῇ ἡ φύσις, οὔτε πρώτη παρὰ φύσιν, ἵνα μὴ ἀταξία τῆς φύσεως νομισθῇ τὰ παρὰ φύσιν πραττόμενα. πλάττῃ ὁ Θεὸς τῇ φύσει, δημιουργεῖ δὲ παρὰ φύσιν, ἵνα μάθῃς ὡς ἡ φύσις δεσποτικῆς τάξεως ἐπέχουσα τῇ φύσει κεῖται, καὶ παρὰ φύσιν πέλει, πρόσταγμα πληροῦσα Θεοῦ.

Εἰπὲ δέ, ὁ ζητῶν, πῶς ὁ Χριστὸς ἐκ τῆς ἀλύτου μήτρας παρελθὼν οὐκ ἠφάνισε τὴν σφραγῖδα τῆς πρώτης, πῶς ἐκ τοῦ πρωτικοῦ Ἀδὰμ ἡ πρώτη Εὔα παρῆλθε. ἡ θεοτόκος γὰρ Μαρία μὴ γνοῦσα ἄνδρα ἔτεκεν, ὁ παράπλαστος Ἀδὰμ μὴ γνοὺς γυναῖκα, γυναῖκα ἐδλάστησεν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον γλυπῆσαι, εἰ καὶ παράδοξον, ἀλλ' ὅμως ἔχεται λόγου, καθ' ὃ γαστὴρ καὶ μήτρα καὶ φυσικὴ τοῖς πικτομένοις παρατέτυπται ὁδός· ὅτι δὲ τοῦ Ἀδὰμ πρῶτα ξένα. τίς γὰρ εἶδεν ἀπὸ πλευρᾶς πικτόμενον ἄῤθεσπον; πότε δὲ πλευρὰ ζωογονίαν ἔσχε καρποφορίαν; ὕπνον ἐπέβαλε τῷ Ἀδὰμ ὁ Θεὸς, ἵνα μὴ λυπηθῇ ἅμα τὴν ἀφαίρεσιν τῆς πλευρᾶς, ἀλλ' ὅμως ὕπνωσεν αὐτῷ τὰ δισμά. δισμὰ γὰρ εἰσι τῆς φύσεως τὰ νεῦρα. καὶ μάρτυς Δαυὶδ λέγων, Καὶ εἶδον τὴν ὀπτασίαν, ὑπὸ ἔπεσα· καὶ ⓐ ζωώδισμοί μου τῆς ἰσχύος διελύθησαν. πλευρὰν οὖν τόμῳ φύσεως ἠσφαλισμένην, δισμοῖς νεύρων ζυμπεπλεγμένην, σαρξὶν ὑφασμένην, φλεψὶν ἰνώσεσι πῶς ἐξεῖλε; πῶς ἀπέστασε; πῶς καὶ ἡ πλευρὰ ἐξῆλθε, καὶ ὁ Ἀδὰμ σῶος ἔμεινε; πῶς; ὁ λύσας οἶδεν· ὁ λύσας καὶ ἔδησεν. εἰ μὲν γὰρ ἄλλος ὁ δήσας, καὶ ἄλλος ὁ λύσας, ζήτημα ἰῶ· εἰ δὲ ὁ ἁρμόσας ἔλυσε, καὶ ὁ πλευρὰν ἐκ γῆς πλάσας, τὴν πλευρὰν ἀφείλατο, σκῆνος μόνος οἶδε πῶς ἔλυσεν, ὁ δὲ μόνος ὑπισάμενος πῶς τὴν τῶν μελῶν ἁρμονίαν ζυνέθηκεν. ὥσπερ οὖν καὶ μὴ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς πλευρᾶς σῶος ἔμεινεν ὁ Ἀδὰμ, οὕτω καὶ μὴ τὴν παρόδον τὸ βρέφος ἄφθορος ἔμεινεν ἡ πρώτη. οὔτε γὰρ ἡ τοῦ Ἀδὰμ ἐδλάβη ἁρμονία, ληφθείσης τῆς πλευρᾶς, οὔτε τῆς πρώτης ὑγείαθη ἡ σφραγὶς, παρελθόντος τὸ βρέφους. καθάπερ γὰρ ἐφ' ἡμῶν ἐκάστης ἄλλοτε ἄλλου δισμοὶ λύσαι θελήσῃ, ἀφανίζει αὐτοὺς, καὶ συγκόπτει δι' ἀπειρίαν, ὁ δὲ δήσας ἀκόπτως λύει (οἶδε γὰρ ὧν ἔδησε τὴν ἁρμονίαν) οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ὁ ἁρμόσας, ὁ συσφίγξας, ὁ κομδώσας τὸ σῶμα, καὶ οἶδε ζωδισμοὺς τῶν νεύρων ἤδει, καὶ πῶς ζωῆσι πλευρὰν παρὸς πλευρᾶς, καὶ ἀῤθρα, καὶ μέ-

βὸς ἀτοκειμένης, οὐ ῥᾴδιον ποταμοῦ διαπεσεῖν, ἀλλ' ἡ ξηρὰ καὶ ἄφλεβος καὶ ἀδύνατος ἰσ. αὐχοσ
ἄφνω γέγονε ποταμῶν μήτηρ, ἀφθόνως τοσχέουσα ὅπερ οὐκ ἔσχεν ὕδωρ· ὅτε καὶ ἡ ἀπειρόγαμος παρθένος τὴν ἐπισκιάσει τοῦ ἁγίου πνεύματος. Κύριοι ἡμῶν ἔπτυσε καὶ σάρκα, οὐ πάξει φύσεως κινηθεῖσα, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ ὑψίστου ὅτι ὁ πηλὸν ἐλυθύσα. οὐ γὰρ διαπεσεῖν ἰσ. τῶ νόμω
ῥᾴδιον νόμον τῆς φύσεως ἔτεκεν, ἀλλὰ δυναμωθεῖσα τῷ ἁγίῳ πνεύματι οὕτως ἔτεκεν, ὥσπερ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἠθέλησεν. Πνεῦμα γάρ, φησιν, ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ. Εἰ δὲ θέλεις γνῶναι πῶς ἡ Φύσις ἀρίστη τῷ ἑαυτῆς τάξει, ἵνα ῥᾴδιον Φύσιν ὑπηρετήσῃ τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ, ἐρώτησον τὴν ῥάβδον τὴν Ααρών. Εἰπέ, ἡ ῥάβδος ἡ ξηρὰ, πῶς φύλλα καὶ καρπὸν ἐν ἀκμαιοτάτῃ ὥρᾳ ῥᾴδιον Φύσιν ἐβλάστησας; οὐ τῇ γῇ Μωϋσῆς σε ἐφύτευσεν, οὐκ ὄμβροις ἤρδευσεν, οὐ χρόνος ταῖς ῥίζαις ἐνῆρεψεν, οὐ θέρος εἶδες ἢ ἔαρ, οὐ χειμῶνος ἀπήλαυσας, ἢ μετοπώρα. πῶς οὖν φύλλα, καὶ ἄνθη, καὶ καρπὸν ἔδωκας; καὶ ἡ ῥάβδος, οὐ βοτανὴ, φησὶν, ἀέρων ἢ μεταβολαῖς χειμῶνος ἐδούλευσα, ἀλλὰ τῷ θείῳ ὑπηρετησαμένη λόγῳ τὴν φύσιν ἐπάτησα, καὶ ῥᾴδιον Φύσιν καρπὸν ἔδωκα· ἵνα καὶ τὴν Φύσιν καὶ ῥᾴδιον Φύσιν τῷ τῆς ἀρίστης τέχνου ὑπηρετήσωμεν θελήματι. ὥσπερ οὖν ἡ ῥάβδος ῥᾴδιον Φύσιν καρπὸν ἔδωκεν, δῶμεν θεοπρεπῆ, ἵνα πίστιν ἡ Ιουδαία· ὅτε καὶ ἡ ζῶσα ῥάβδος, ἡ βασιλικὴ παρθένος, αἵθυγαμικὸν νόμον ἔτεκεν, ἵνα σωθῇ ἡ οἰκουμένη.

Εἰ δὲ λέγεις, τί ὅμοιον ῥάβδος βλαστάνουσα τῷ παρθένοι τίκτουσαν; μάθε ὡς πολὺ τὸ ὁμοιότητα σῴζει. ἡ γὰρ ῥάβδος τύπος ἦν τῆς παρθένου· ἐκείνη εἶχεν, αὕτη ἡ ἀλήθεια· ὃ δὲ τροφαῖον ἦν τοῦτο, τοῦτο ἀπόδειξις. ὥσπερ γὰρ ἐκείνη ἡ ῥάβδος καρπὸν ἔδωκε ῥᾴδιον Φύσιν, ὅτω καὶ ὧδε ῥᾴδιον Φύσιν ἡ παρθένος ὁ ἄνθος τῆς ἀθανασίας ἐβλάστησεν.
Ησ ια. α. Ἐξελεύσεται γάρ, φησι, ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ιεσσαί, καὶ ἄνθος ἐξ αὐτῆς ἀναβήσεται. μὴ μάτην οὖν ὁ Παῦλος τὸν πλοῦτον τοῦ Θεοῦ θαυμάζει, τουτέστι, τὴν ἐνθάδε οἰκονομίαν τοῦ Χριστοῦ. φεῦ τῆς ἀπιστίας τῆς αἱρετικῆς, φεῦ τούτων τῆς λύσσης καὶ θεομάχου γλώσσης. Παῦλος, ὁ τῆς ἑῴας πολίτης, ὁ τοῦ παραδείσου θεατὴς, ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀῤῥητουργὸς ἐρασὴς, ὁ τῆς ἀληθείας μυστηρίων ἀκροατὴς, καὶ τὴν οἰκονομίαν ζητήσας ἔφριξε καὶ ἐλιποψίαν· καὶ ὑμᾶς τὴν θεότητα διερμηνεύοντας ἀφίεται; Παῦλος γὰρ κρίματα τοῦ Θεοῦ ἀνεξερεύνητα λέγει· καὶ σὺ τὴν φύσιν τοῦ παντὸς ὡς εὐθέατον ἐρευνᾷς; καιροὺς δέ σε καλέσαι, σκυθρωπάσαι τὰ ἐπιμαστρέψαι καὶ τὴν τοῦ σοῦ ἀφέσεως εἰρηνάρχων. πῶς ἔπτυεν ἡ παρθένος οὐκ οἶδας, καὶ πῶς ἐλίπανεν ὁ Θεὸς εἰδέναι βούλει; τὴν δὲ τῇ Ηρῴδου καὶ σάρκα λίπανεν τοῦ Χριστοῦ ἀγνοεῖς πῶς γέγονε, καὶ τὴν ἐκ παντὸς ἀναρχῶς καὶ ἀνερμηνεύτως καὶ στοματῶς καὶ ἀληθείτως πρὸ πάσης οὐσίας, καὶ χειρῶν, καὶ αἰώνων ἀμυσταγώγητον γεγηπυῖαν ἑρμηνεύειν πολμᾷς, καὶ δοκιμάζειν ἀπιχρᾶς; εἰ δὲ σαυρωθὲν σῶμα τοῦ Χριστοῦ Θωμᾶς ψηλαφήσας ἰσ. αἰυπόδωσε
ἀνεπαίδευτος οὐκ ἔμενε, καὶ γε ἀπίστολος ὤν· ποίας εἶσι λιμωξίας ἄξιοι οἱ μὴ χρὴ ὃ σῶμα ψηλαφῶντες τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τῇ γλώσσῃ τὴν ἀΐδιον τῆς θεότητος αὐτοῦ διερευνῶντες Φύσιν; Θωμᾶς γὰρ ὁ εἶδε σῶμα, ἐψηλάφησεν· ὅτι δὲ ἰὼ μὴ εἶδε θεότητα, ὡς ἐωρακότες ἐξηρεύνησαν. Εἰπὲ δή, ὦ δεινὲ καὶ εὐμήχανε ῥήτωρ Εὐνόμιε, ὁ τειχῶν τὴν τῆς θεότητος ἀμαχρίωτον Φύσιν, ὁ μακρὸν παλιβοαχύτερον ἀτασπλάτων θεοὺς, δῆμα πῆσμα, καὶ ῥῆμα Χριστὸν λέγεις; ἵνα μή, φησι, ῥεύσεως ἔποιαν τῇ ἀκτίστῳ τοῦ Θεοῦ προσῳαύσῃ φύσει. καὶ γὰρ ῥητῶνται ἀνάγκη τοιμεῖναι ῥεῦσιν. οὐκοῦν καὶ κτίζοιτο ἀκόλουθον τοιμῆναι ποιον. ὁ γὰρ κτίζων, ἀκόπως οὐ κλίζει; εἰ τοίνυν τῆς ῥύσεως ἕνεκεν φυγὴ, καὶ πατέρα πατέρα εἰπεῖν πρᾶγμα ἐστὶ, μήτε δημιουργὸν αὖθις εἴπῃς, ἵνα μὴ ποίων καὶ ἱδρῶτων τοιούτων ὑπορρίψῃς. ἀλλ' οὐχ οἵας, φησὶ, δόξαν τοῦ ἀθέου ἔχομεν, τοιαύτην καὶ τοῦ Θεοῦ συλλαμβάνῃ ὀφείλομεν. αἱ θεοὶ γὰρ κτίζοντες, ποίῳ καὶ ἱδρῶτι κλίζοιτο;

Ἀλλ᾽ τῇ παῤῥησίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀφαιρῶν τὰς στερεὰς τῆς ἀ- Ex Ms. Regio Lut. Mlu. Mart. xx.
μαθίας ☞ διδασκαλικὰς καταλαμβάνω, θεῖον, οὐκ αἰδούμενός μου τὴν σωφροσύνην. φιλόπαιδες γὰρ ὄντες οἰκείρεταί με ἀφ᾽ τοῦ τῆς ἀγάπης φιλοπαίδου. πένης γὰρ ὢν πλουσίοις ἐπιλείπομαι, οὐκ ἀλαζονείας ἀποθέμενος ἰσοστάθμιος ὤσαν, ἀλλὰ τῆς φιλοθέου ὑμῶν ψυχῆς ἀποπληρῶν ☞ ἔρωτα. τέρπεσθε γὰρ μου τοῖς λόγοις, ὅπου καὶ ἐγὼ θύφεσόμαι ὑμῶν τοῖς ἔθεσιν. οὐκ οἶδά μου τὴν σωφροσύνην, ἢ μοιχάλιδι φωνεῖν, ὃ καλὸν τοῦτο ἐπίστασθαι θεωρῶν διάβολον. οἶδα γὰρ, ὡς ὑκριταί μου τῶν λόγων, ἢ ἦσαν τῶν ἀγώνων ζωέρχεσθε, ἀλλ᾽ ἵνα τῶν παιδίων ὡς πατέρες ζωεπιχύσητε. ἐγὼ γὰρ τῇ γλώττῃ λαλῶ, ὑμῖν δὲ τῇ καρδίᾳ φθέγγεσθε πρὸς ☞ Θεόν τοῦτο, δι᾽ ὃν ἡμῖν λόγον ἐν αἰσίξει τοῦ στόματος. φιλόπαιδες γὰρ ὄντες ἐν φιλόπτωχοι τοῦ ἡμετέρους πόνους οἰκείους λογίζεσθε τοὺς φθόνους. διὸ οὐκ ὀκνῶ πρὸς ὃ λέγω. λύει γάρ μου ☞ ὅπου ὁ πρὸ ὑμᾶς πόθος, μεταβάλλει μου τὴν ἀμάθειαν εἰς εὐαρέστου διδασκαλίαν ἡ διαγὴς πρὸς εὐσεβῆ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοσούτοις εἰρήσθω. ἐγὼ δὲ σπεύδων πρὸς ζωσάπλους τὴν ὀσφὺν τῆς ἀληθείας, καὶ ἐνδυσάμενος ☞ θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενος τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἀρχομαι καὶ τῶν αἱρετικῶν διαδεξάμενος ἀγῶνα. ἐφάπτομαι τοίνυν ἀγῶνος, οὐ λόγοις λόγους ζωαίροντος, οὐδὲ ῥητορικῇ δεινότητι ζωὲ στερεὰς τῶν τοσούτων ἀφαιρούσης, ἀλλὰ τῇ πλείους ἐπισπωμένῃ φωνῇ τὰ θυμήρεστα τῶν αἱρετικῶν τοσούτων μᾶτα, ὡς ἴσον ἀράχνης, ἀφανῶν. ἔστι δὲ ὃ ἀποστολικὸν ἀναγνωσμα τοῦτο Ω βάθος πλούτου, καὶ σοφίας, καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ; τί λέγεις, ὦ Παῦλε; ὁ πλοῦτος τοῦ Θεοῦ ἐν βάθει κεῖται, καὶ ἐν ὕψει γνωρίζεται; φησὶ καὶ ἐν βάθει, καὶ ἐν ὕψει· ἐν βάθει μὲν ἀφ᾽ τῆς ἀνθρωπότητα, ἐν ὕψει δὲ ἀφ᾽ τῆς θεότητα. ἔστω γὰρ ἀφ᾽ τοῦ προφήτου ἀποκαλύπτων τὸν οἰκονομίαν ἔλεγε πρὸς Ἄχαζ· Αἴτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς βάθος, ἢ εἰς ὕψος· εἰς βάθος μὲν, ἀφ᾽ τῆς οἰκονομίαν, εἰς ὕψος δὲ, ἀφ᾽ τῆς θεολογίας. βαθὺ μὲν γὰρ σημεῖον ἐν σπαργάνοις καὶ φάτνῃ κυοφορούμενον, ὑψηλὸν δὲ κήρυγμα καὶ ἐν σταυρῷ καὶ ἀναστάσει. ὅτι μὲν οὖν ὁ ὕψος, αὐθρωποπαθῶς, ἐνεργαζόμενος καταλαμβάνεται, ὅτι δὲ βάθος πολυπραγμονεῖν ἀνείσκεις. σπάργανα γὰρ εἰσιν αἱ τοῦ Χριστοῦ γυμνότητες. ἢ μὲν γὰρ ὄντως καὶ φύσει, ἢ δὲ παρὰ φύσιν. παρὰ φύσιν γὰρ ἐν ὑγιείᾳ κυοφορεῖς ἐκ τῆς παρθένου ἐτέχθη, καὶ φύσει δὲ ἐκ τῆς παρθένου ἐτέχθη, ὡς ὁ γυμνώσας οἶδε. καὶ ἢ διὰ γυμνώσεως ἀφθαρσίας. ἀληθῶς γὰρ ἐκ Θεοῦ Θεὸς ἐγυμνώθη, ἀληθῶς ἐκ τῆς παρθένου ἄνθρωπος ὁ Θεὸς μετὰ ἀνθρώπων ἐτέχθη· δύω μόνος ἐκ μόνου μονογυμνὸς, καὶ κάτω μόνος ἐκ μόνης μονογυμνός. καὶ ὥσπερ ὅτι τῆς δύω γυμνώσεως ἀσυγχύτως ὄντι ἐκ τοιαύτης μητέρα, οὕτω καὶ ὅτι τῆς παρθένου βλάσφημόν ὄντι ἐκ τοιαύτης πατέρα. ὁ πατὴρ ἀῤῥαφώτως ἐγύμνωσεν, ἡ παρθένος ἀφθόρως ἔτεκεν. ὅτι γὰρ Θεὸς ῥαφῶν ἐκ τέμενε γυμνώσας (ἀσωρεπῶς γὰρ ἐγύμνωσεν) ὅτι ἡ παρθένος φθορὰν ἐκ τέσσαρα τιχοῦσα πνευματικῶς γὰρ ἔτεκεν. ὦ κηρυγμάτων, ὦ σεπτοῦ καὶ ἀλαλήτου μυστηρίου. πολεμῶ γὰρ εἰπεῖν, ὅπερ λέγειν οὐ σφάλλομαι· ὅτι καὶ αὐτὸ παρθένος ἐγύμνωσε φύσις (καθαρὰ γὰρ ὄντι καὶ ἄφθορος ἡ τῆς θεότητος οὐσία) καὶ κάτω παρθένος ἔτεκεν ἄφθορος· ἀφθόρου. Οὐδώσεις γὰρ ☞ ὅσοι σου ἰδίων ἀφθορᾶν. ὅταν ἡ φύσις τάξει βαίνῃ, τότε τοῦ καὶ φύσει ζήτει, δύναται· ὅταν ὁ Θεὸς ὑπερσταθῇ, τότε ἡ φύσις τὴν ἑαυτῆς ἀνίστησι τάξιν, καὶ ἐκεῖνα παράπτει, ἅπερ ὁ τοῦ Θεοῦ βούλεται νόμος. οἷς ὑλέγω· ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς τῇ πέτρᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκλύσαι ὕδωρ, καὶ ἔκλυσεν· οὐχ ὁ ἔδει ἐν τοῖς κάλπεσι, ἀλλ᾽ ὁ ἐναπέθετο ὁ πρόσταγμα. ὥσπερ οὖν ἡ πέτρα ῥύμασι τοῦ Θεοῦ πηγὴ γέγονε, καὶ τῇ φορᾷ τῶν ὑδάτων χειμάρρους ἔτεκεν, οὐ φλε-

δόξαν δηλοῦνται Θεοῦ, ἀΓγέλοις λειτουργοῦσι μετὰ φόβου, ἀγγέλοις προσκυνοῦσι μετὰ τρόμου, τὰ χερουβὶμ μὴ φέροντα φέρεται, τὰ σεραφὶμ οὐ πλησιάζουσι, ἀλλὰ πάλιν ἅπερ ἐκεῖνα κέκραγε· Ησ. ϛ. γ. ἅγιος ὁ θεός, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαὼθ· πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. ἡ λίμνη δὲ ἦχος οὐκ ἠδύνατο· αἱ νεφέλαι τῆς ἀναλήψεως τοῦ θεοῦ μεγάλαι ὄχημα· ὁ ἥλιος τὴν ὄψιν μὴ φέρων ἔφριξεν· ὁ ἅδης τὸν νεκρὸν ἐν φόβῳ ἐδέξατο. πυλωροὶ ἰδόντες στρέψαντα, τὸ ὄρος τὴν ὀπίσω ἔδραμον δόξαν, ἡ βάτος μὴ ἐνέγκασα τὴν ἀστραπὴν ἐφλέγετο, ὁ Ἰορδάνης φείσας ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, ἡ θάλασσα φοβηθεῖσα τὴν ῥάβδον ἐφάνη· ἀφ' ᾗ διαστολὴν τύπον ἡμέρωσεν, ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἀφ' ἧς τὴν εἰκόνα τοῦτο φύσιν ἔωσθησεν, ὁ πῦρ ἐν Βαβυλῶνι τριάδος ἀριθμὸν ἠδέσθη. ἀρίθμησον τοίνυν τὰ τοσαῦτα δόξαν, ἐν θαύμασιν τῆς πρθένου τὴν νίκην· εἴπερ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις φόβῳ καὶ τρόμῳ ὕμνησεν, αὕτη μόνη ἀνερμήνευτον ἐθαλάμευσε. μακαρία δι' αὐτὴν πᾶσαι αἱ γυναῖκες. οὐκ ἔστι δὲ θήλυ ἐν κατάρᾳ. ἔχει γὰρ ὃ ἄρρεν, ἀφ' οὗ ἐν ἀγγέλοις νικῶσι εἰς δόξαν. τὴν ἐξ ἅδου Εὔα, στένει ἡ Αἰγυπτία, πέπαυται ἡ Δαγιδὰ, λελήθαργηται ἡ Ιεζάβελ, ἀμνημονεῖται ἡ Ηρωδιάς· καὶ πῶς θαυμάζεται τὴν γυναικῶν ὁ κατάλογος. θύφημεῖται Σάρρα ὡς λαῶν ἄρουρα, τιμᾶται Ρεβέκκα ὡς βυλγαρῶν πανοῦργος ἐπέξειος, θαυμάζεται δὲ ἡ Λεία, ὡς μήτηρ τῶν χερσὶ σαρκὶ ἐπεγνόου· ἐπαινεῖται Δεβόρρα ὡς ὑπὲρ φύσιν στρατηγήσασα· μακαρίζεται δὲ ἡ Ελισάβετ, ὡς σκίρτημα τὸ πρόδρομον ἀφανισθεῖσα τῆς χάριτος· προσκυνεῖται καὶ ἡ Μαρία, ὅτι γέγονε μήτηρ, δὲ δούλη, καὶ πελάτης, καὶ θάλαμος, καὶ χιτὼν τὸ διαφανὲς μήτηρ. ἔτεκε γὰρ βουληθέντα πεζῶσαι. δούλη. ὁμολογῶ γὰρ φύσει, καὶ κηρύττω τὴν χάριν. πελάτη. οὐκ ἀνθύματος γὰρ ἀγίου ζωὴ λάβει, ὃν ἀπαθῶς ἔτεκε. θάλαμος. ὡς τὸ συμφωνεῖ γὰρ ὁ Θεὸς λόγος τὸ αὐτῷ κατασκήνωσε. χιτὼν· οὐ νόμον βαστάσασα, ἀλλὰ τὸ μοιχείαν χειροφορήσασα. δίκην ἐπωμὶς πρὸς αὐτὴν, βύλγαρος σὺ τὸ γυναικεῖ καὶ μὴ τῆς Εὔας θεραπεύσασα τὴν λύπην, καὶ μὴ τῆς στενοχούσης ἀπομάξασα δάκρυα, καὶ μὴ τὸ κοσμικὸν βαστάσασα λύγον, καὶ μὴ τὸ θησαυρὸν τὸ μαργαρίτου πιστευθεῖσα, καὶ μὴ δῶρα ἡδονῆς ὀγκωθεῖσα, δὲ ἄδυ πάθος τεκοῦσα, καὶ μὴ Εμμανουὴλ, ὡς ἠθέλησεν αὐτὸς, γνησίασα. εὐλογημένη σὺ τὸ γυναικί, καὶ βύλγαρος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. Ησ. ζ. ιδ. δοὺ παρθένος ἐν εὐφημίᾳ ἐγκύει καὶ ὁ προφήτης βοᾷ· Ιδοὺ ἡ παρθένος τὸ γαστρὶ ἕξει. εἶπε τὸ θαῦμα, καὶ τέτοκεν εἰσήνην. καὶ τέξεται υἱόν. κήρυξε τὴν ὠδῖνα, καὶ τὸν χόρτον οὐκ ἐσώθυσε. καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Εμμανουήλ. εἶπε τὸ μυστήριον, καὶ τὴν κλῆσιν ἐρώτησον. ὁ ὅτι μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. τὸν τεχθέντα Θεὸν κήρυξε, καὶ Ιουδαίων ἐφίμωσε στόματα. μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, δὲ ἰσθένθη ἡ πλάνη. μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ ἐσθεσμὴ κατηργήθη. μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, δὲ δαίμονες ἔφυγα δόντο. μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ ὁ ὄφις δόλος καταργεῖται. μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ ἡ κολυμβήθρα πίκτωσα οὐ κάμνει. μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ βασιλεῖς δύσκουσι. μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ σκληρίαι ἐνοχωρούνται. μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ ὁ θάνατος γέγονεν ὕπνος. μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ οἱ νεκροὶ τὴν ἐλευθερίαν σκιρτῶντες βοῶσιν· οὐκ ἄγγελος, οὐ πρόσβις, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεὸς ἦλθε, καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

Λογ. ρμβ. ΚΑΤΑ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗ ΝΑΓΙΑΝ ἑορτήν.

Πάλιν

Ἀσαι μὲν αἱ μυρτυρικαὶ πανηγύρεις θαυμασταί, αἱ μιμούμεναι τὴν λαμπρότητα τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ. καθάπερ γὰρ οἱ ἀστέρες τὸ σύμπαν τῆς γῆς κατακοσμοῦσι, καὶ πάντα τὰ τῆς γῆς κατακλύουσι κύκλῳ, καὶ ὁ αὐτὸς μὲν ἥλιος Ἰνδοῖς ὁρᾶται, καὶ Σκύθαις οὐχ ὁρᾶται, τὸ ἀπείρου ἀστραπῇ, καὶ θαλάσσαν φωτίζει, καὶ χερσαῖα τοῦ πλοίου διέρχεται, οὕτω καὶ ἀφ' ὅλου τοῦ κόσμου τὰ σώματα ἀγωνοῦμεν, ἀλλὰ ἀφ' ὅλου τοῦ κάλλους τοῦ λαμπρότητα θαυμάζοντες· ὅτι καὶ τῶν ἀγίων ἔκαστος. Εἰ γὰρ καὶ ταῖς φύσεσι τὰ λείψανα διεκρίθησαν, ἀλλὰ τῇ δυνάμει αὐτῶν ἓν ἐστιν οὐρανοὶ οὐ διέστηκασι. καὶ ὅπου ἂν ληφθῇς ὁ εἱρηνεύων, ἕξεσί σοι μεθ' ἑαυτοῦ τὸν τῶν ἁγιάτων κύριον. ἐν Παλαιστίνῃ ὁ λείψανον τῷ Ἀβραὰμ ἔχει, καὶ ἡ κοιλὰς αὐτοῦ τῷ παραδείσῳ ἐρίζει. ὁ γὰρ ἐκεῖ τῷ τοῦ Ἀδὰμ ἀποφωνάντος Θεός, ἐν ᾧ ἡμέρᾳ ἂν φάγητε ἀπὸ τοῦ παντελάρχου ἐξεπορεύθη. τῷ Ἰωσὴφ τὰ ὀστᾶ εἰς πεπρωμένην πάροδον, ἐν τῇ τῆς Αἰγυπτίας πόλεμον τὰ τῆς οἰκουμένης ἐκπλήττεται πέρατα. Μωϋσέως τοῦ τὸ μνῆμα βλέποντος, καὶ μὴ θνάτου κηρύττει· ἀφ' οὗ ῥᾳδίως ἁρπάζεται τοῦ ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἡσαΐας ἦ ποῦ τέθαπται, οὐκ οἶσμεν· καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἀφ' ἧς τῆς προφητείας αὐτοῦ κέκραγεν, Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱόν. Δαμὴλ ἐν Βαβυλῶνι ἐτάφη, καὶ ἀφ' ἧς πάσης τῆς γῆς κέκραγεν, Ἰδοὺ ὅτι τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος. οἱ τρεῖς Ἀνανίου παῖδες καὶ Αὐρὼν ἐν Βαβυλῶνι ἐκοιμήθησαν, καὶ δι' αὐτῶν πᾶσα ἡ οἰκουμένη βοᾷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον. Ἰεζεκιὴλ τοῦ Περσῶν ἐχώρησε καὶ μὴ τὸν χερουβὶμ κέκραγεν, Εὐλογημένη ἡ δόξα Κυρίου ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ. ὅτινα οὐδεὶς ὠφέλησεν ὁ ἀφ' ὅλου τοῦ κόσμου τὸν Ἀδὰμ θανατώσας. ἀπέφυγε γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς δικαίους ἀφ' θανάτου πρόνοιας χάριν. ἀλλὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἁγίων αἰῶνα θαυμασταί· ὅδὸν ἦ ποσοῦτον εἰς δόξαν, οἷα ἡ προφητεύουσι. ὁ Ἀβὴλ ἀφ' θυσίαι σφαγιάζεται· ὁ Ἐνὼχ διὰ βιωφελήσεων μεμορφώται· ὁ Μελχισεδὲκ ὡς εἷς ἦν Θεοῦ κηρύσσεται· ὁ Ἀβραὰμ ἀφ' πίστεως ἐγκωμιάζεται· ὁ Ἰσαὰκ ἀφ' τύπου ἐπαινεῖται· ὁ Ἰακὼβ ἀφ' πάλαι μακαρίζεται· ὁ Ἰωσὴφ ἀφ' σωφροσύνης τιμᾶται· ὁ Ἰὼβ διὰ ὑπομονὴν μακαρίζεται· Μωϋσῆς ὡς τοῦ θεοῦ μαθητὴς εὐφημεῖται· Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ ὡς στρατηγὸς μεμορφώται· Σαμουὴλ ὡς ζωοπλόκος Θεοῦ μακαρίζεται· Ἠλίας ὡς ζηλωτὴς μαρτυρεῖται· Ἠσαΐας ὡς θεολόγος διαγράφεται· Δανιὴλ ὡς ζωῆς κηρύσσει· Ἰεζεκιὴλ ὡς θεατὴς τῶν ἀπορρήτων θαυμάζεται· Δαβὶδ ὡς πατὴρ τοῦ σαρκὸς μυστηρίου λελάληται· Σολομὼν ὡς σοφὸς θαυμάζεται· ἀλλ' οὐδεὶς τοιοῦτον, οἷον ἡ θεοτόκος Μαρία. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι πάντες τὸ ἀριθμοῦσι εἶδον, αὕτη τὸ χαρὶ ὁρκωθεῖσα ἐθέασατο· καὶ οὐδεὶς οὕτω πόθου τοῦ ἄῤῥητον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ λόγου. ὄγκος; ἀλλ' ὑλικὸν πάθος· ἀλλ' ὄγκου καὶ πάθους ὁ λόγος ἀλλότριος. ἐλαττώματος τοσοῦτο μέγεθος; ἀλλ' ἡ θεότης οὐ διεγράφη. μῶσος; ἀλλ' ἰὼ ἀναπλάττων οὐκ ἐμόλυνεν, ὃ αὐτὴν ὁρκωθεὶς, καὶ ἐξ αὐτῆς οὐκ ἐμιάνθη· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον δόξαν φέρει τῷ βασιλεῖ τὸ φιλάνθρωπον τόκος; ἀλλ' οὐκ ἠλάττωσε τόκος. τόκῳ ἦ ἐστι θεότητος; ἀλλὰ μεταβολὴν ἦ θεία φύσις οὐκ ὑπέμεινε. ἔλαβε σάρκα μητέρα, ἀλλ' οὐκ ἀπώλεσε τὸ εἶναι θεότητα ἀμήτωρ. φάτνη; ἀλλὰ τῆς παῖδος οὐκ ἐγύμνωσε κόλπον. σπλάγχνα; ἀλλ' οὐδέποτε τῷ θεῷ ἦ πειὰς ἐλέλειπεν. οὐδεὶς τοίνυν τὸ βίᾳ, ὃ ἡ θεοτόκος Μαρία. πείθῃ, ὦ ἄνθρωπε, πᾶσαι τὴν κτίσιν τῷ λογισμῷ, καὶ βλέπε εἰ ἔστιν ἴσον, ἢ μεῖζον τῆς ἁγίας καὶ θεοτόκου παρθένου. ἐνίσησον τὴν γῆν· ἐνέλειπε τὴν θάλασσαν· πολυσχεδίασον τὰ ἄστρα· τοὺς οὐρανοὺς τῇ διανοίᾳ ἐρεύνησον· ταῖς ἀοράτοις πάσαις δυνάμεις ἐνθυμήθητι, καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν ἄλλο τοιοῦτον θαῦμα τὸ πάσῃ τῇ κτίσει. οὐρανοὶ μὲν γὰρ δόξαν

Ex Ms. Regio Lat. Mlu. Mart. xi.

Is. xxxiii

Ho. ζ. id.

Δευ. ζ. ιγ.

Is. γ. ιε.

σκότει, καταργήσας εἰδώλων ἀπάτην, ἀντείσαξας θεογνωσίαν σωτήριον, ἁγίασας κόσμον, ἀπέλυσας τὸ μυστήριον ἐκ ἀγγέλου τῇ ματαίᾳ θεραπείᾳ. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὡς γὰρ πολλῶν ῥύσεσι πλουτεῖ ἡμῶν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, οὐκ ἔχεις τερατωτέραν αὐτῆς, ἢ πλουτεῖ καὶ πάντας ἀπὸ τῶν Ἰδαρπαζόντων αὐτόν. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὅπτιχέαν οἶσει καὶ ἔλαιον ὅτι Ⓦ ἐμπεσόντα εἰς τοὺς λῃστὰς, καὶ πεφραγμένον. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, σῶσαι ἡμᾶς δι' ἑαυτοῦ, ὡς φησὶν ὁ προφήτης· Οὐ πρέσβις, οὐδὲ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν αὐτούς. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐλογοῦμεν σε, Κύριε, Ⓦ ζωὴ πατρὶ ἐν ἁγίῳ πνεύματι πρὸ αἰώνων καὶ εἰς αἰῶνας αἰώνων εὐλογημένοι· πρὸ μὲν τῶν αἰώνων ἐν μάχῃ τῆς δόξης ἀσωμάτως· τεθνηκὼς γὰρ, καὶ εἰς αἰῶνας, μετὰ τῆς θείας καὶ ἀναπαύλης καὶ ἀναστάσεως ἔρχόσεως. ἴδωμεν καὶ ἃ ἐξῆς. Τί λέγει ὁ θειότατος εὐαγγελιστής; Εἰσελθόντος γάρ, φησὶ, τοῦ Κυρίου εἰς τὸ ἱερὸν, προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ, καὶ ἐθεραπεύθησαν αὐτούς. ἰδόντες δὲ Ⓐ ἀρχιερεῖς καὶ Ⓐ Φαρισαῖοι τὰ θαύματα ἃ ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας κράζοντας καὶ λέγοντας, ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, οὐκ ἠγανάκτησε τὸν τόπον ἀλλά. ὅθεν προσελθόντες αὐτῷ, εἶπον· οὐκ ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; οὐ βαρυνόμενος δοξάζομαι, ὡς Θεός; οὐκ ἄχθη ἀκούων τοῦδε τῶν αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ μόνον προσκυνούντα; οὐ πάλαι δεδήλωκεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου, Τὸν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ δώσω; καὶ πῶς σὺ δὲ, θεὸς ὢν ποιεῖς σαυτὸν Θεόν; ἀλλὰ τί περὶ τούτου ὁ μακρόθυμος, ὁ πολὺς ἐν ἐλέει, καὶ βραδὺς εἰς ὀργήν; αἰτίαται τὸν μεμηνότα, ἀναζέλλει ἀπολογίαν τοῦ φλεγμονῆς, ἀνθυπομιμνήσκει γραφάς, προφέρει μαρτυρίας τῶν τεθυμμένων, καὶ Ματθ. κα. ις. οὐκ ἀπομαίνεται πρὸς τοῦτο πάθος. διὸ καί φησι· Οὐδέποτε καὶ ὑμεῖς ἀνέγνωτε μου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, τότε γνώσεσθε ὅτι αὐτὸς ἐγὼ ὁ λαλῶν πάρειμι; οὐδ' αὖ πάλιν, ἐκ τόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου, τοῦ καταλῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν; οἵτινές εἰσιν ὑμεῖς, Ⓦ νόμῳ προσέχοντες, καὶ προφήτας αἰσχυνόμενοι, καὶ Ⓦ τὸν νόμον κηρυττόμενον ἀθετοῦντες. δοκεῖτε μοι γὰρ τὸν προσκύνημα βύσσεως ἐκδικεῖν τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν, μὴ ζωντες, ὅπερ ὁ ἐμὸς ἀθετῶν, καὶ Ⓦ πατέρα * ἀθετῶ. ἐγὼ γὰρ τοῦδε τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· καὶ ἡ ἐμὴ δόξα, καὶ τοῦ πατρός μου ἡ δόξα. ἐλεγχόμενος δὲ ὅτως Ⓐ λύπει γὰρ τοὺς σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ἐπαύσαντο μὲν τῆς ἀνοησίας, φιμωθέντες τῇ ἀληθείᾳ· ἕτεροι δὲ ἐπιτασσόμενοι λύσεις λογισμοὺς, συμβούλιον κατ' αὐτοῦ ἐποιοῦντο. ἡμῖν δὲ ψάλλωμεν, Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Ταῦτα γὰρ πάντα γέγονεν, ἵνα ὁ ἀρνὸς τὸν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνὸς καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐκχυσίως γάρ ἡμῶν ὅτι ὁ σωτήριος πάθος ἐλήφθη, καὶ ὅτι ὁ προσκυνήσεσι γνωσθῇ, καὶ οἱ ἐξουθενοῦντες Ⓦ ὀζωνούμενοι τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ αἵματι Ⓦ κόσμοι συμφωνήσωσι τελείαις ἀργυρείοις, καὶ ὁ πάσχα τυθῇ γὰρ ἡμῶν Χριστὸς, ὅπως οἱ τῷ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι ῥαντιζόμενοι, καὶ χείλη ὡς φλογὶς σφραγιζόμενοι, ἐκ φύλωσι τὸ ὀλοθρεύσαν τὰ βέλη· καὶ ὅτως ὁ παθὼν σὰρκὶ Χριστὸς, καὶ ἀναστὰς, τελειωθεὶς, τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι ὁμοτίμως καὶ ὁμοδόξως τοῦδε πάσης κτίσεως προσκυνηθῇ· ὅτι αὐτῷ κράτος τὸ πρωτεύειν καὶ ὑπεροχὴν καὶ καθεξουσιάζειν, δόξα αὐτῷ· ἀναπέμπουσι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μαρκ. κα. ιδ.

χ. σκυμάτα

χ. μάστιγα

χ. ἐλαίῳ

• μα

Ψαλμ. ρμε. ε.

χ. ἐξουθενούμενοι

ις. φλογὶς

ις. ἀναπεμπόντων

Λογ. ρμα. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΑΡΘΕΝΟΝ ΚΑΙ ΘΕΟτόκον Μαρίαν.

Πᾶσαι

ρωσαι, ᾗ Κύριοι ἐ Θεὸν ὑλόγησαι ⳨ ὅτι πόλου, ὡς ὅτι χαρυσίμα καθ' ὁμῶν, ὡ ζῆνα τῷ ἰῷ Δαβίδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμνος ἐν ὀνόματι Κυρίου. μᾶ ὧν βοήσωμεν ᾗ ἡμῖς, εὐλογημένος ὁ ἐκ Θεοῦ Θεός, ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, ὁ πλουτήσας ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτὸ ἀπτωχεύτως δι' ἡμᾶς, ἵνα ἡμᾶς πλουτίσῃ τῇ αὐτὸ ἀγαθότητι· εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν ἐν τῷ πατρώσει, ᾗ πάλιν ἐρχόμνος ἐν δόξῃ· πρόσεχε, ὅτι πόλου πρεσβὺς καὶ ἀπὸ πατέρων αἰθυφημένμος, ὅπως πληρωθῇ ὃ γεγραμμένον, Εὐωρήθησαν αἱ πορεῖαι σν, ὁ Θεὸς, αἱ πορεῖαι τῆ Ψαλ. ξζ. κε.
Θεοῦ μν τῦ βασιλέως τῦ ἐν τῷ ἁγίῳ· δόξῃ μεν, φοβερὸς ὅτι ἐν τοῖς ἐφελοῖς, καὶ ἀπὸ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων αἰνέσεις κατηρτίσω αἶνον διὰ τοὺς ἐχθρούς σν, τοῦ καταλῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἀντικείμενον. ἐπεὶ γὰρ εἶδεν ὁ προφήτης τὸν τῶν ἐθνῶν ὄχλον ἐν τῇ πίστει τῆς Ἐκκλησίας ἀθροιζόμενον, καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀπιστίᾳ διασκορπιζόμενον, ἐπεφώνησε τὸν ἀνωτέρω στίχον. ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ ἐκάθηντο οἱ τυφλοὶ καὶ οἱ χωλοὶ, καὶ ἐθεραπεύοντο ὑπὸ τοῦ Κυρίου, καὶ ἔκραζον λέγοντες· Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ· ἀγανακτήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἔλεγον πρὸς αὐτόν· Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσι; καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε, ὅτι ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ. ἐπὶ τούτοις οὖν ἐπεφώνησε τὸν στίχον ὁ προφήτης, ἐπὶ τῇ τῶν Ἰουδαίων ἀπιστίᾳ καὶ τῇ τῶν ἐθνῶν πίστει. ἐπὶ τοῖς λίθοις τοῦ ἀπιστεῖν.

λαῶν καὶ δυνάμεων δορυφορούμενος. ὦ τῆς μεμιγμένης τῶν παίδων γλώττης· ὦ τῆς ἀκαταλεύτου διδασκαλίας τῶν ἁρπάζειν. Δαβὶδ προφητεύσας ἀπὸ τοῦ χάραγμα ἐκάλυψε τὸ νόημα· οἱ παῖδες ⳨ θησαυροὺς ἀνοίξαντες, ὅτι γλώττης ⳨ πλοῦτον ἐπέγνωσαν, καὶ λέγουσι χαρακτηριστικῶς πρὸς αὐτόν· Ἀληθέστατα ὅτι τῶν ἀπόλεσιν ἐπαινεῖσαι. ἀντλήσωμεν τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς ἐκ αὐτοῦ τὰ ἀναφαίρετον πλοῦτον, ἁπλότητος κόλπους καὶ ταμεῖον ἐναπόθετον τὰ χαρίσματα. βοήσωμεν ἀπέρατα, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμνος ἐν ὀνόματι Κυρίου, Θεὸς ὁ ἁγνὸς, * παντοκράτωρ ἐκ παντοκρατόρος, υἱὸς ἐν ὀνόματι πατρὸς, βασιλεὺς ἀ- * ἐν ὀνόματι θεότητος ἐξ ἁγνοῦ βασιλέως, ἐπαίδευσε τὴ προαιώνιον τῦ βασιλείου ἔχειν, ὡς ὁ ἁγνίσας αὐτόν. χρὴ γὰρ ἡ βασιλεία, ᾗ ὃν ἔξωθεν τῦ αὐτῦ πυλῶν ἐν υἱῷ ὁ λόγος· προσκληροῖ, ὕπερ ἀρξαμένου ἢ προσηρημένου ἢ μεταμένου (ἄπαγε) ἀλλὰ φυσικῶς ᾗ ἰδιοκτήτου ἀληθῶς. μία γὰρ ἡ βασιλεία πατρὸς ᾗ υἱοῦ ᾗ ἁγίου πνεύματος, ὥσπερ καὶ μία θεότης ἐν μιᾷ κυριότης. ὅθεν ᾗ μία προσκυνήσει λατρεύομεν μίαν τοσαύτην θεότητα, ἀνάρχον, ἄκτιστον, ἀπέραντον, ᾗ ἀθάνατον. οὔτε γὰρ ὁ πατὴρ πεπονθότα ποτὲ τῦ υἱῦ πατήρ, οὔτε ὁ υἱὸς τῦ ἁγίου υἱὸς ᾗ βασιλεύς· ὥστε οὐδὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τῦ υἱῦ τοῦ ὑπὲρ ὄντα τὴ κτίσασι. οὐδὲν γὰρ τῆς τριάδος ἐλαττωθήσεται, ἢ πεπονθότα ποτὲ ἢ τῆς ἀϊδιότητος, ἢ τῆς κυριότητος ᾗ βασιλείας. οὐ γὰρ, ὅτι αὐθέντης λέγεται δι' ἡμᾶς ὁ υἱὸς τῦ Θεῦ, καὶ ⳨ καθ' ἡμῶν τύραννον εἰσήκησεν, ὁ ἁγνὸς τοιούτῳ πραγματευόμενος τῦ δυσμενῦς αὐτὸ ἐφ' ᾧ νίκῃ, ἀλλὰ τῦτο βασιλεὺς ἐχρημάτισεν, ἀλλ' ὅτι Κύριος ᾗ Θεὸς αὐτὸ, ἀλλὰ τῦτο βασιλεὺς, ὡς ὁ ἁγνίσας αὐτοὺς, ναὶ δὴ, ᾗ μῦ τῆς πρωτοπλαστίας, ᾗ εἰς τὸ διηνεκές. μὴ βλασφήμει τοιγαροῦν τὸ Χριστοῦ βασιλεύειν, αἱρετικὲ, ἵνα μὴ ⳨ ἁγνίσαντα ἀτιμάσῃς. Εἰ πιστὸς εἶ, πιστῶς πρόσελθε Χριστῷ τῷ ἀληθεῖ Θεῷ ἡμῶν, ᾗ μὴ ὡς ὄφις κάλυμμα ἔχων τῆς κακίας τὸ ἐλεύθερόν σν. εἰ δοῦλος εἶ, σὸ ἔσῃ τῷ δεσπότῃ ὑποτάγηθι. ὁ γὰρ λεγεμαίχης σὐκ ὑπερώμων, ἀλλὰ πρόδηλος δυσμενής. ἡγιασταί γὰρ· Ὁ μὴ τιμῶν ⳨ υἱὸν, οὐ τιμᾷ ⳨ πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. Ἰωαν. ε. κγ.

Ἡμῖς δὲ, ἀγαπητοὶ, ὅτι ἐξήλθομεν, ἐπεμείλθωμεν, τῷ λόγῳ βοήσωμεν, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμνος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς ᾗ ἀγαθὸς, θῦσαι ἑκουσίως τὴν ψυχὴν αὐτῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων αὐτῦ· ἵνα ὥσπερ σὺν πρόβατα σιτουμένοις λύκοις πρόβατα ἀλίσκωνται οἱ λυκόθηρες, οὕτω τοῖς νοητοῖς ᾗ ψυχοφθόροις λύκοις ἑαυτὸν ὡς ἀνθρώπου πρόβατον ἐπιποίησε θήραμα ποιῆσαι τὸν θηρεύσαντας τῷ πάλαι θηρεύσαντα ὑπὸ αὐτῶν [Ἀδάμ]. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμνος ἐν ὀνόματι Κυρίου, θεὸς καὶ τῦ Ἀβραάμ, οὐ φανερῶς ἀλλὰ τῆς ἀπροσβλήτου δυνάμεως, ἀλλὰ ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀθετείας τῆς ἐκείνου, δῦναι ⳨ καθ' ἡμῶν ἰσχυόν. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμνος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς καὶ τῦ τυφλοῦ, ᾗ ἀλλ' ἀπὸ τῆς παντοκρατορικῆς δυνάμεως ᾗ σοφίας, ἀλλὰ ἀλλ' ἀπὸ τῆς νομιζομένης τῦ ἀναισθησίας, τῦ ἐν κακίᾳ φθορᾷ ὄφεως ἐκ σκύλα ἁρπάσαι. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμνος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ ἀληθὴς καὶ τῦ ψεύστου, ὁ σωτὴρ καὶ τῦ λυμεῶνος, ὁ ἐξάρχων καὶ τῦ πολεμήτορος, ὁ φιλάνθρωπος καὶ τῦ μισανθρώπου. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμνος ἐν ὀνόματι Κυρίου· * Κύριος ἐσώσεν ⳨ πλανηθέντα ἀνθρώπον, καταλύσας τὸν πλάνον, φωταγώγησας τὸν ἐν σκότει, *πῶς ἔλυσε τὸν ἐπιστεῖλαι τοῦ ἀπιστεῖν.

ὅπως τὸ προφητικὸν θεῖον πνεῦμα διὰ τῶν ἁγίων αὐτῶν, ὡς πρόσωπα, τὰ μέλλοντα προεκήρυττεν; Εἶδον γὰρ οἱ ἀγαθοί, καὶ ἐψηλάφησαν διὰ τῶν θαυμάτων θαυματουργὸν Θεόν, καὶ τῇ ἀπιστίᾳ ἐνέμειναν· Εἶδον τυφλοὶ ἐκ γῆς τὸν Φωταγωγήσαντα· Κύφλοι κηρύττοντα· Εἶδον σύγχυσιν καὶ σύζυγον τῇ ἀθεσίᾳ τὸ ἄλυτον προσάγματι διαζωσθέντα τῆς κακουχίας· ἐθαύμασαν Λάζαρον ζωὴν θανάτου γενόμενον· ἤκουσαν τὸ θαλάσσης πρόσταγμα, τὸν ἀγωνόργητον οἰνοδοσίαν, τὸν ἄμωμον ἀρτοδοσίαν, τὸν τῶν δαιμόνων ἀπελασίαν, τὸν τῶν κεκμηκότων βιωσίν. αἱ πλατεῖαι αὐτῶν διὰ δυνάμεως ἐκήρυττον, αἱ ὁδοὶ αὐτῶν διὰ ἰάσεως τοὺς ὁδοιπόρους κατέσυρον· πᾶσα ἡ Ἰουδαία ἐπληρώθη τῶν βιαιρεσιῶν, καὶ νῦν πεπωθάκασι, τίς ἐστιν οὗτος; ὃν τῆς μισίας τῶν φιλαυτούμων διδασκάλων, ὃν τῶν ἀπειθῶν πατέρων, ὃν τῶν αἱρεσιωτῶν προσκυτέρων, ὃν σπέρμα Χαναὰν τὸ μιαιρόδους, καὶ οὐχ Ἰούδα τὸ βιλησθοῦς. διὰ τίνα ἐπίγνωσιν τὸν κλισμὸν, καὶ οἱ ἀπιθεῖς πατέρες ἔλεγον, τίς ἐστιν οὗτος; νέα * ἡλικία τὸν Θεὸν μνήμησον, καὶ οἱ πεπαλαιωμένοι ἡμερῶν καθὼς ἐπεπωθάκασι, τίς ἐστιν οὗτος; οἱ θηλάζοντες θηλάζουσι, καὶ οἱ προσκύτεροι βλασφημοῦσι, παῖδες εὐσεβῶς ἱερουργοῦσιν αἶνον, καὶ ἀπειθεῖς ἱερεῖς δυσεβῶς ἀγανακτοῦσι; οἱ ἀπιθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ὅπισθεν διὰ καρδίας ὑμῶν ὅπισθεν διὰ τίνα ὑμῶν· μάθετε Θεοῦ μυστήρια. ἀλλὰ ὁ πολυμαθὴς μάρτυς, ὅτι Θεός ἐστιν ὁ ὅπως ἀνυμνούμενος διὰ διδάκτων Ιωσ. ε. λθ. γλωσσῶν. Ερμηνεύετε διὰ γραφῆς, καθὼς ἐκούσατε πρὸ τοῦ διασώσαι, ὅτι αὐτὸς εἶσιν οἱ μαρτυροῦσαν περὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀγνοεῖτε τὸ θαῦμα. ἀκούσατε οἱ * ἀγαθοί, ἃ εὐαγγελίζεται ὑμῖν ὁ προφήτης Ζαχαρίας. Φησὶ γὰρ, Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών. ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι δίκαιος * καὶ σεσωσμένος ὅπως πῶλον νέον. πρὸ τοῦ διὰ τοῦτο χαρὰν ἀποστέλλεται; * καὶ σώζων αὐτὸς, πραΰς πρὸ τοῦ ἡλίου λάμποντος τὸ σκότος ἀγαπᾶτε; πρὸ τοῦ τὸν πόλεμον εἰρήνην μελετᾶτε πόλεμον; Εἰ τοίνυν υἱοὶ Σιών ἐστε, συγχαρεύσατε τοῖς τέκνοις ὑμῶν· χαρᾶς ἀφορμὴ ἔσται ὑμῖν ἡ τῶν τέκνων θυσία. μάθετε πρὸ αὐτοῦ, τίς ὁ διδάξας, τίς ὁ ζωὴν θεμένος, πόθεν τὰ διδάγματα, τίς ἡ καινὴ θεολογία, καὶ παλαιὰ προφητεία. Εἰ δὲ ἀθέτων οὐ βούλεσθε τούτων ἐδίδαξεν, αὐτόματον ὁ αἰὼν ἀναμάρτητον, γνῶτε Θεοῦ εἶναι τὸ ἔργον, ὡς ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται· Ἐκτόματος πηδῶν καὶ θηλάζοντων κατηρτισμένος αἰών. διπλασιάσατε τὴν χαρὰν, ὅτι τοιοῦτον * γεγόνατε πατέρες, οἵπερ καὶ τοῖς προσκυτέροις ἀγνοηθέντα θεοδιδάκτους ἀνεφήνασαν. ὄπισθεν διὰ τίνα ὑμῶν ὅπισθεν διὰ τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ μὴ μύσητε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Εἰ δὲ αὖθις ἐστε, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούετε, Ματθ. ιβ. κ. ζ. καὶ βλέποντες οὐ βλέπετε, καὶ μάτην ἀφαφέρεσθε πρὸς τὰ ἡπτα, αὖθις ὑμῶν κριταὶ ἔσονται τοῦ τῶν σωτῆρος λόγου. καλῶς γοῦν καὶ τῶν τῶν ἄλλων προανεφώνησε πάλαι ὑμῶν ὁ προφήτης Ησαΐας λέγων· Οὐ μὴ αἰσχυνθήσῃ Ἰακὼβ, οὐδὲ μὴ ὁ πρόσωπον μεταβαλῇ; ἀλλ' ὅταν ἴδωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ἔργα μου, διὰ ἐμὲ ἁγιάσουσι * τὸν ἅγιον τοῦ Ἰακὼβ, καὶ τὸν Θεὸν τοῦ Ισραὴλ φοβηθήσονται· καὶ γνώσονται τὸ πνεύματι πλανώμενοι σωφρονεῖν, οἱ δὲ γογγύζοντες μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην. ὁρᾷς, ὦ μύσται Ἰουδαῖε, πῶς σε προσοικείων τοῦ λόγου αἰσχύνην ὑμῖν προκαταγέλασεν ὁ προφήτης διὰ τὴν ἀπίθειαν ὑμῶν; μάθετε καὶ πρὸ αὐτοῦ, πῶς θεοδιδακτοὶ κηρύσσουσι τὴν τῶν τέκνων ὑμῶν ὑμνῳδίαν, ὡς καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ προανεφώνησε λέγων· Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον. ἢ τοίνυν τὸ οἰκότητα τῶν παίδων οἰκειώσασθε, ὡς χρέων, ἢ μὴ τῆς βδελυρίας καὶ τοὺς παῖδας ἡμῖν χαρίσασθε. ἡμεῖς τούτοις σωζόμεθα καὶ σωτηρούμεθα, καὶ τῇ καινῇ γλώσσῃ τὸ θεοδίδακτον σῶμα συμφάλλομεν. ποτὲ μὲν γὰρ Συμεὼν ὁ προσκύτης ἐπεκαλέσατο τὸν σωτῆρα, καὶ ταῖς ἀγκάλαις ἐπεδέξατο τὸν αἰῶνα· "δεσπότην ὡς βρέφος, καὶ Κύριον καὶ Θεὸν ἐκήρυξε· νῦν δὲ πάλιν προσκυτέρων ἀγνωμόνων τὰ παῖδες τὸν σωτῆρα ἐπεκαλέσαντο ὡς Συμεών, καὶ τὰ κλάδη αὐτὰ ἀγκάλαις ἐπέστρωσαν,

χ. Θεὸν

χ. ἰδιοπροσ-

χ. νεῶν
" παίδων

χ. κεκμύσητε

χ. ἰουσίσεται

χ. πανσόφων

τῶ. πᾶσαι ἡλικίαι καὶ ἀξίω ὅτι ὃ αὐτὸ ζωοποιοῦσιν ὁ λόγος πρὸς τὸ τῶ Κυρίῳ αἰνεσι, βασιλῆς τῆς γῆς καὶ πάντες οἱ λαοί, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς, νεανίσκοι Ψαλμ.
καὶ πρεσβύτεροι. καὶ ὁ ἐμπνεόμενος τὸ ἀναπνεῦμα, ὅπ τῆ νέᾳ καὶ ἀπιεσμένῃ τῶν ἀπίων παίδων καὶ θηλαζόντων ἡλικίᾳ ἐπρεσβεία ζωοποιοῦσι τῶ ἐξαρξαι τῶ Κυρίῳ ὁ ἐξομολογεῖσθαι ὃ θεοδίδακτον ἆσμα (καθάπερ πάλαι Μωϋσῆς ὧδε δὲ Αἰγύπτῳ λαῷ) ὅ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. σήμερον χαρᾶ χαίρει ὁ μακάριος Δαβίδ, συναληθεύων τῶ κλάδῳ τῶν ἀπίων, οἷς ἐν συγχορδίαν τῷ πνεύματι ἐν ζωοδωχούμενος, καθάπερ ὃ φρὶν ἐν τῶν σώσαν τὸ κιβωτὸν τῶ Θεοῦ, συμμεσουργεῖ ζυμψαλλίζει ἡδέως, ὅ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. πρὸς οὖν ἐφθέγμην· λέγετε μοῖ, ὦ πρόφητα, τίς ἐστὶν ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου; οὐκ ἐμόν, φησι, ὃ διδασκάλου ἐστὶ σήμερον. ἀπίοις γὰρ ἀφέρεται πρὸς τὸ καταρτίσαντος ἐκ στόματος ἀπίων ἐν θηλαζόντων αἶνον τὸ καταλῦσαι ἐχθρὸν ἐν ἐκδικητὴν· ὅπως ἐν διὰ τὸ θαύματος τούτου ὑπερφρονήσει καρδίαι τὰ τέρων ὅτι τέκνα, ζ ἀπειθῶν ἐν φρονήσει δικαίων. λέγε, ὦ παῖδες, πόθεν ὑμῖν ἡ καλὴ αὕτη ἐπίδοσις ἄμωμα ἐν ὡδή; τίς ὁ διδάξας; πῆς ὁ σοφίσας; πῆς ὁ ζωοθεήσας;" ποῦ αἱ δέλτοι; τίνες ⓐ παιδαγωγοί; συγχωρησάτε ἡμῖν," φησι, τῆς βιωχίας ἐν μαγωδίας, καὶ μαθήσεσθε τὰ Μωϋσῆ ἐν τῆς λοιπῆς προφήτας ἐν ὑπομνήματα. ἐπεὶ οὖν προεπάπαμεν, ἐν δόξας ἡμῖν ἔδοσαν ⓐ παῖδες κοινωνίας, δοῦρο, ἀγαπητοί, ἐν ἡμεῖς ζηλώσωμεν τῆ θεοπρεπῆ χορείᾳ, ζ μῆ τῶν ἀποτόλων ὀδιποιήσωμεν τῷ ὑπερβεβηκότι ὅτι ⓦ οὐρανοὶ τῆ οὐρανοῦ ἐν ἀπολεῖς, ἐν ἐφ' ἁρματοζύγιον, ὡς ἐδόκησεν, ἐποχούμενος ὅτι τῆς γῆς. μῆ ἵπτίων ἐν κλάδη ἀρώμεθα, ἐν ταῖς κλάδοις κροτήσωμεν, ὅπως ὑπνεύσῃ ζ ἡμῖν ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον, ἐν τῶ θεοδίδακτον αἰνεπίμψωμεν ὑπάκουσι ᾠδῆ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. σήμερον * ὁ πατριάρχης ἐν πνεύματι ἑορτάζει Ιακώβ, ὁρᾶ τῶ προφήτου αὐτοῦ Εἰς ἔργον ἀχθῆσαι, ζ ⓦ δισμυρίοπα πρὸς ἄμπελον τὴ πόλιν αὐτοῦ, ὑπερβεβηκότα ὑπὲ πόλιν νέου· καὶ μῆ τῶν πίστων προσκωῦ τῷ πνεύματι. σήμερον πόλις ἑτοιμάζεται" τὸ τῶν ἀλογίστων ἐθνῶν ὃ φρὶν ἄλογον ἐξεμπλάσειον Εἰς ἔνδειξιν ὑποστάσεως τῆς ἁγίων ἐθνῶν νέου λαοῦ· καὶ ἵπτια καταμιμήσεται τῶ τότων πρὸς θεογνωσίαν ἵπποτητα *. σήμερον ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης ὑπὲ γῆς προφητικῶς δοξάζεται, ἐν κοπωνοὶς τῆς ἐπουρανίου βιωχίας τοῦ γηλῆφ ἀναδίκησιν· ἵνα δηλώσῃ ὅτι αὐτὸς ὑπὲ Κύριος ἀμφοτέρων, ὡς ἑκατέρωθεν συμφώνως ζωοταξεί καὶ πνεύματι ἀνυμνούμενος. Ἀφ' τότου ⓐ μὲ ὧν τῶ ὑπὲ τῆς γῆς σωτηρίαν καταμιμούμενοι ἐν ἅγιον, Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος σαβαὼθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ· ⓐ ὑ κάτω τῆ ἐπουρανίᾳ θυφροσύνῃ συμπάθημνῳδίζοντες ἐκραίαζον, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, ὡσαννὰ τῷ ἱῷ Δαβίδ. ἐν ⓐ μὲ ἐξομολογήσω, εὐλογημένη ἡ δόξα Κυρίου ἐκ τῆ τόπου αὐτοῦ· ⓐ ὑ ἐξομολογήσω, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Τότων ὑ ὕπω πληρουμένων, ἐν τῶν μαθητῶν χορευόντων πρὸς πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, ἐν λεγόντων, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος * ἐν ὀνόματι Κυρίου·" ἐν ὑψίστοις δόξα, ἐν ὅτι γῆς εἰρήνη, ἡ πόλις ἐστίετο λέγουσα· Τίς ἔστιν οὗτος, πεπωρωμένοι φρένων ἐν τῆς τῆ αὐτοῦ δόξης κωφοῦσα. πάλιν ὑ ἀκούων, τῶ παλαιῶ τῆς ζωαγωγῆς ἄγαλμα πληθῶ ὑπερίνωσε. διερωτῶσιν ⓐ ἀγνώμονες, τίς ἔστιν οὗτος, ὡς μήπω ἑωρακότες ⓦ ἐνεργάτειν ἐν πρεσβύτοις τοῖς θεοπρεπέσι χαύμασιν. ἐν γὰρ καταλαβεῖν ἡ" σκιὰ τὸ ἐν τῇ ὑπερφυῶ ἄδυτον φῶς. ὅθεν εὐλογόλως προανακέκραγε πρὸς αὐτοὺς Ησαΐας λέγων· Οἱ κωφοὶ ἀκούσατε, ἐν ⓐ τυφλοὶ ἀναβλέψατε ἰδεῖν. καὶ τίς τυφλός, ἀλλ' ἢ ⓐ παῖδές μου; ἐν κωφοί, ἀλλ' ἢ ⓐ κυκλοῦντες αὐτῶ; ἐν ἐτυφλώθησαν ⓐ δοῦλοι τῶ Θεοῦ. εἴδετε πολλάκις, ἐν οὐκ ἐφυλάξασθε· ἠνεῳγμένα τὰ ὦτα, ἐν οὐκ ἠκούσατε. ὄρατε, ἀγαπητοί, ἀκρίβειαν λάβωμεν; ὅπως

χ. παῖδες
ἱσ. πε. ἑλκύσ. μεθ
χ. δώδεκα ν. ἀναμέλψωμεν ἐν
Γεν μθ. ιε.
χ. τῆ πρὸ ἀλογίστων ἐθνῶν τὸ φρὶν ἄλογον ἐκπεπλάσειον εἰς ἔνδειξιν τῆς ὑποστάσεως τῆς ἁγίων ἐθνῶν νέου λαοῦ.
* ἐν μῆ ταῦτα περὶ θεοσεβείας ἐν τοῖς ἀνθρώποις.
Ησ ε. γ.
Ιεζεκ. ζ ιγ.
* βασιλεὺς χ. ἐν ἐσχάτῳ φ. ἐν ἐλεύσ. ὁ ἐν τῇ δόξᾳ.
Ησ μζ ιη. ιθ.
χ. κωφοὶ
χ. ἐν ὑλάξαμεν.

ὃ εἶδος διπλοῦν, ὃ μὲν ἐξ ὕλης ἢ χρυσοῦ, ἢ μόλιβδου, ἢ λίθων τιμίων, ἃ ἀφαιρεῖται πολλάκις ὑπὸ βαρβάρων ἢ κλεπτῶν· ὃ δὲ ἄυλον. οὐ γὰρ ἐξ ὕλης αὐτοῦ ἡ ὑπόστασις, ἀλλ' ἀπὸ πίστεως ἡ οὐσία, ἀπὸ ἀγαθότητος τοῦ ποιοῦντος ἡ ὕλη. τοῦτο κλεπτόμενον τηρεῖ, τοῦτο ἐγκεκρυμμένον ἀσφαλίζεται, τοῦτο κινδυνευόμενον διασώζει, διὰ τοῦτο πόλεμος κατα λύεται, καὶ εἰρήνη ἰσχύει. ὑμᾶς οὖν παρακαλῶ τὸ μακρόθυμον καὶ ἀνεξίκακον τῆς ἐμοὶ οἰκειότητος μνησθῆναι, Κύριε· προσκυνῶ σε ἡμῖν καὶ ζωοποιοῦντα, διδάσκοντα· ἐπιπλύνομαι * καὶ πάθη, φιλῶ σου τὰς πύλας, καὶ διὰ τῆς ἀγάπης σου ἀναπέμπομαι· τοῦτο κάλαμον καὶ τὸν λόγχην καὶ σταυρὸν ἀσπαζόμενος· ὡς βασιλείου διάδημα, καὶ ἀκαυθήτου ἐπιθήματος στέφανον. καὶ ὡς διαγνόντες λίθους, τοῖς ἐμπυσμοῖς ἐγκαλλωπιζόμενοι, ὡς λαμπροτάτῳ κόσμῳ τοῖς ῥαπισμοῖς ἐστιμνώμεθα. καὶ σὲ ὁμολογῶ ἀληθῶς Θεὸν καὶ ἵνα τῆς ἁγίας τριάδος Χριστὸν Ἰησοῦν, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ ὃ πάσχει καταδεξάμενον, εἰληφότα τε σὺν σινδόνι, καὶ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων μυρηλαιθέντα, τάφῳ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· σὲ γὰρ ἔστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, ἅμα τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματί σου πανσέπτῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

* καὶ

Λογ. ρμ. ΕΙΣ ΤΑ ΒΑΪΑ.

Ex Ms. Regio Lut. emend. ex Ms. Cæsareo.

Καθαιμὲν ὅτι θαύματα τοῦ Κυρίου βασίσωμεν, ἀδελφοί, καὶ φθάσωμεν, ὡς ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν. καθάπερ γὰρ ὁ ἀλύσει χρυσῆ χρικίοις ἀλλήλοις διτοῖς συμβεβλημένη εἰ τοῦ ἑνὸς κατέχεται, καὶ τῶν συμβεβλημένων ἕκαστος συναπτεται θατέρῳ καὶ θατέρῳ τοῦ πέμπτου· οὕτω καὶ τὰ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων θαύματα ἐξ ἀλλήλων εἰς ἄλληλα πεδηθέντα τῇ Φιλεόρτου τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ διαφράσσοντα τῇ ἀπολλυμένῃ βρώσει, ἀλλὰ τῇ μενούσῃ εἰς ζωὴν αἰώνιον. φέρε οὖν σήμερον καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί, ἐν ἑτοιμασίᾳ καρδίας καὶ ὠσὶ διανοίξεσι ἀκούσωμεν, τί λαλήσει ἡμῖν Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ προφήτου καὶ εὐαγγελίοις περὶ τῆς θεσπεσίας ταύτης ἑορτῆς. Λαλήσει δὲ πρῶτος Εἰρηναῖος ὅτι λαοὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἐν ὅτι τοῦ ὀπτηρίου καρδίαν ἑτοίμην ἔσται ἀγαθοί. σήμερον προφητικὴ ἁλιτικὴς τῶν οἰκουμένων ἀναπέπρωσται, καὶ ἁπτωχεῖα τοῦ Κυρίου ἐκκλησίας ἐφαίδρυνται καὶ κατέστηλα, καὶ ἐκ τοῦ σκάμματος τῶν ἀγνώστων καὶ τῆς κοίτης τῶν παλαίστρας πολλαπλασίονας σὺν πίστει, ἵνα ὑπήκοοι ὑμῶν καὶ ὁ καινὸς ἅγιαμα τῆς Εἰρηναίου ἁδίου τοῦ νικοποιοῦ Χριστοῦ ἐδίδαξαν. δεῦτε οὖν ἀπάντες ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ· δεῦτε πάντα τὰ ἔθνη προτείνωμεν χεῖρας, καὶ ἀληθάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. μηδεὶς ἀμοιρείσθω τῆς χαρᾶς, μηδεὶς ὑστερείσθω τῆς κλήσεως, ὅτι ἐλεήθη τὸ σπέρμα τῶν ἀπειθούντων εἰς ἀπώλειαν· μηδεὶς ἀγωμενείτω τὸν ἐν αὐτοῖς τῶν βασιλέων, ἵνα μὴ ἔξωθεν τῶν ἰουδαίων ἀποκλεισθῇ. μηδεὶς σκυθρωπὸς ἢ κατηφὴς πρὸς τὸν ἐπουράνιον εὐρεθῇ ἐν ἡμῖν, ἵνα μὴ τοῖς πονηροῖς πολίταις συγκαταριθῇ. πολίτας δὲ φημι, τοὺς μὴ θέλοντας δέξασθαι Κύριον * βασιλέα ἐφ' ἑαυτούς. πάντες φαιδρῶς συνδράμωμεν, πάντες προθύμως ἐπισπεύσωμεν, καὶ ἐπαρκούσιος ἑορτάσωμεν. διὰ τοῦτο ἱματίων καὶ καρδίας ἡμῶν σκεπάσωμεν ἐκείνου αὐτοῦ, καὶ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ πνευματικαῖς ᾠδαῖς ἀναπέμψωμεν αὐτῷ, καὶ ὁ, Εὐλογητὸς ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ἀκαταπαύστως βοήσωμεν. οἱ γὰρ εὐλογοῦντες αὐτὸν, εὐλογοῦνται· καὶ οἱ καταρώμενοι αὐτὸν, κατάκεινται. πάλιν ἐρῶ, καὶ πρεσπεπόμενος ὅτι ὁ ἀγαθὸν οὐ παύσομαι· δεῦτε, ἀγαπητοί, εὐλογήσωμεν οἱ εὐλογημένοι, ἵνα εὐλογηθῶμεν ὑπ' αὐτοῦ.

Ψαλ. πδ'. θ.

Ησ. λγ. ε.

Ανε. ιθ. λη.

χ. μὴ γένοιτο

χ. αἰσθάνωμαι,

χ. τῶν θεῶν

χ. σωσάννα

ἴσ. λαὸν ποιήσω

χ διαλείπτως

* ἑαυτῷ

πάλιν, Ποίησον μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς ἀγαθόν, καὶ εἰδέτωσαν οἱ μισοῦντές με, καὶ αἰσχυνθήτωσαν. καὶ ὁ Θεὸς ὁ ἁγιάσας τὸν προφήτην λέγει· Διὸς τὴν σημείωσιν ὅτι ἀπὸ μέτωπα τῶν καπνιζόντων καὶ κατοδυρομένων ἐπὶ πάσαις ἀνομίαις, καὶ διέλθητε καὶ κόψητε, καὶ μὴ ἐλεήσητε πρεσβυτέρους, καὶ νεανίσκους, καὶ γυναῖκας, καὶ νήπια σπλάγχνα ἁλίσκονται ἀξαλείπτως· ὅτι ὁ τὰς ἐχούσας τὸ σημεῖον μὴ ἐγκίσητε. καὶ ὁ Σολομὼν λέγει, Εὐλογεῖτε ξύλον, δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη. ἐκ δὲ Ησαΐας, πόθεν ἴσμεν, ἐκ ποίας ἁγίας τοῦ σταυροῦ, λέγει· Ἐγκυπτίσατε καὶ πάχυνε καὶ κέδρῳ, ἅμα δοξάσας τόπῳ ἅγιον· καὶ Μωϋσῆς ὁ ξύλῳ βαλὼν εἰς Μερρᾶν, ἁγίασε πικρὰ ὕδατα ἐγλύκανεν εἰς τύπον τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ τοῦ γλυκάνοντος ἐκ τῆς πικρίας τῶν δαιμόνων κόσμον. καὶ ἡ ῥάβδος Μωϋσέως, ἣ ἁγίασε τὴν πέτραν, εἰς τύπον ἦν τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἁγίαντος τὰς καρδίας τῶν πιστῶν, καὶ ἐμβαλόντος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν αὐτοῖς. καὶ αὕτη ἐστὶν ὁδὸς τῆς ζωῆς, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν ζήσονται· οἱ δὲ καταλιπόντες αὐτὴν θανάτου καὶ κόλασιν ἀτελεύτητον ἕξουσιν. ὁ γὰρ νόμος καὶ οἱ προφῆται κηρύττουσι τὴν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ· ἀληθῶς δέ ἐστιν ὁ κηρυττόμενος ἐκ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦς Χριστὸς Κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος, εἰ μὴ ὁ γεννηθεὶς ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐκ τῆς παρθένου καὶ ἁγίου πνεύματος Μαρίας, ὅτι Καίσαρος Αὐγούστου· καὶ ὁ μὴ δεχόμενος αὐτὸν, καὶ μὴ πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἀποστάτης ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀθέτημα αὐτῷ. Διὰ τοῦτο δὲ ὁ Ησαΐας φησὶ τοῖς πλανηθεῖσιν βοᾷ λέγων, Αἰχμάλωτος ὁ λαός μου ἐγενήθη διὰ τὸ μὴ εἰδέναι αὐτοὺς τὸν Κύριον. Οὐ γὰρ ἦλθεν ὁ Χριστὸς, κατέλυσε δὲ ἡ διαίρεσις τοῦ σταυροῦ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἠφανίσθη, καὶ ἐκόπησαν τῶν Ρωμαίων διεσκορπίσθησαν. φησὶ γὰρ Ησαΐας περὶ τῶν σταυρωσάντων τὸν Χριστὸν, Διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἀφ' ἡμῶν, καὶ κατέλιπεν ἡμᾶς ἐν ἁμαρτίαις. Εἰ γὰρ μὴν οὗτος ὁ Χριστὸς ὁ ἐγνηθεὶς ἐκ Μαρίας ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ καὶ υἱὸς ἀληθινὸς αὐτοῦ, ὁ κηρυττόμενος ἐκ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, εἶχεν ἂν δοξασθῆναι ὁ ἔθνος ὑμῶν τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὑψωθῆναι καὶ βασιλεῦσαι, ὡς τὸν αἰῶνα καὶ πλοῦτον ἀποκτῆσθαι. ἀλλ' ὅμως ὅτε ὁ σταυρὸς, καὶ ἐσταυρώθη ἐκ αὐτῶν ἐκ τῶν πατέρων ὑμῶν ὁ Χριστὸς, ἀπὸ τότε ἕως τῆς σήμερον εἰς ἀπώλειαν καὶ εἰς ἀμαίαν ἐστὶ, καὶ χεῖρα ὠργίσθη ὑμῖν ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ αἰχμαλωσίας τοῦ ἐν Βαβυλῶνι. ἐκ γὰρ μετ' ἐξήκοντα ἔτη ὁ Θεὸς ἐπέστρεψε καὶ ἠλέησε ὑμᾶς· ἐν τούτῳ γὰρ, τελείως ἀπώσατο, καὶ ἐλήθυσιν ὁ πατὴρ ὑμῶν καὶ προφήτης καὶ πατριάρχης Ἰακώβ, καὶ πάντα τὰ νόμιμα ὑμῶν κατέπεσε, καὶ τῆς χώρας ὑμῶν τῆς Ἰουδαίας ἐξέργεσθε, καὶ κατὰ τόπους διεσκορπίσθητε, καὶ ἔτι εἰς ἐξουθενισμὸν, καὶ εἰς κατάγελων εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀπὸ ἑώας ἕως ἑσπέρας τῆς γῆς. διὰ γὰρ ἡμέτερα τῶν χριστιανῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀνθρ, καὶ αἴξει, καὶ κρατύνεται, καὶ εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὸ κήρυγμα τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν πίστεως διέδραμε, καὶ βασιλεύει Χριστὸς ἐν ἡμῖν, καὶ τὴν τίμιον καὶ ζωοποιὸν αὐτοῦ σταυρὸν προσκυνοῦμεν, καὶ ὡς θησαυρὸν πολυτίμητον κατέχομεν. ἐκ γὰρ ὅπως πάντως σταυρὸς ἀνθρώπου βασιλικοῦ λαμπρός τε καὶ σεμνότερος ὁ τοῦ Κυρίου σταυρός. καὶ τί λέγω σταυρὸν βασιλικόν; αὐτὴν τὴν ἁλιακὴν ἀκτῖνων φαιδρότερος. ἐκ δὲ μὴ πάντως, βίου ποινῶν καὶ διεφθαρμένων πράξεων καταδίκη ὁ προφήτης ἀλλὰ νῦν δωρεᾶς θείας σύμβολον, εὐημερίας πνευματικῆς σημεῖον, θησαυρὸς ἀσύλητος, φυλακτήριον ἀγιασμοῦ. ἔστιν καὶ ὅπου κλίνης, καὶ ὅπου τραπέζης προσφέρομεν, καὶ πάντα χοῦν ὅπερ αἰῶνα. καθάπερ γὰρ πολλοὶ τῶν γραπτῶν, χρεῖς ὅπλων ὅτι ἀεὶ στοιχοῦσι, ὅτε καταδύονται· οὕτω καὶ ἡμῶν, φυτὸν μαχαίρας ὅπου κλίνης κρεμάσωμεν, φυτὸν μοχλὸν ὅπου θύρας ὀχυρώσωμεν, φυτὸν πίτυρα τῇ οἰκίᾳ πάσῃ προβάλωμεν· καὶ ἴσως καὶ τὰ ἔξω τούτων προφέρωμεν. τοῦτο γὰρ θανάτου κατέλυσεν, οὐρανοὺς ἀνέῳξε, γῆν ἐκάθηρε, τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ὅπου θρόνοις ἀνήγαγε βασιλικοῖς, τὴν τυραννίδα τοῦ διαβόλου κατέλυσε. τοῦτο

Ps. 77. 5.

Isa. 8. 8. 9.

Exod. 15.

Hos. 10. 12.

Exod. 17.

Hos. 3. 4.

Hos. 5. 15.

Hos. 13. 9.

πᾶς προσπλώσας ἐν αὐτῷ. τοῦτο γὰρ ἐν ταῖς ἱερουργίαις παραλαμβάνεται, οἷά τις ῥομφαία καὶ μάστιξ βασιλική, βασανίζουσα καὶ ἀποδιώκουσα πᾶσαν δαιμονικὴν ἔλευσιν, καὶ Σατάνα καὶ τὰ ὅπλα φεύγειν. Διὰ τοῦτο ὁ θεῖοι ἱερομύσται, ὥσπερ ὠμοὶ δορυφόροι, περιθέντες τὸν βασιλικὸν μάστιγα, διὰ τούτης ἀποδιώκουσι πᾶσαν μυστικὸν καὶ μυστικὴν φάλαγγα, καὶ θείας καὶ βασιλικὰς δωρεὰς τοῖς μυσταγωγοῖς ἀποπέμποντες, καὶ στεφανοῦσι βασιλέα Χριστὸν βραβεύοντες. ὅταν τοίνυν σφραγίζῃ, σύνισον τὸ φανερὸν πᾶσαν τὴν ἀπάθειαν, καὶ σβέσεως θυμὸν καὶ πάθη καὶ λοιπὰ πάθη. ὅταν σφραγίζῃ, πολλῆς ἐμπλησθῇ τὸ μέτωπον παῤῥησίας· τὸ ζῆθος, καὶ ὄμματα, καὶ πᾶν μέλος πεφώτισται θυσίας εὐαρέστου τῷ Θεῷ. τοῦτο γὰρ ἡ λογικὴ λατρεία. τοῦτο δὲ σημεῖον ὅτι τὴν προγόνων ἡμῶν θύρας ἀνέῳξε κακλησμένας, τοῦτο δηλητήρια ἔσθεσε φάρμακα, τοῦτο κωνείου δύναμιν ἐξέλυσε, τοῦτο θηρίων ἰοβόλων δήγματα ἰάσατο. Εἰ γὰρ ᾅδου πύλας ἀνέῳξε, καὶ οὐρανοῦ ἀψῖδας ἀνεπέτασε, καὶ παράδεισον εἰσόδου ἐστερημένον, καὶ τὸ ἐξαβόλου καὶ πεῦκα ἔκοψε, τί θαυμαστὸν εἰ φαρμάκων δηλητηρίων περιγίνεται; τοῦτο τοίνυν ἐγκόλαψον τῇ διανοίᾳ τῇ σῇ, καὶ τὴν σωτηρίαν περίσωζε τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. οὗτος γὰρ ὁ φανερὸς τὴν οἰκουμένην ὅσην, τὴν πλανῶσαν ἀπάτησε, τὴν ἀληθῆ ἐπανήγαγε, τὴν γῆν οὐρανὸν ἐποίησε, τοὺς ἀνθρώπους ἀγγέλους εἰργάσατο. Διὰ τοῦτο οἱ δαίμονες οὐκ ἴσα φοβοῦνται, ἀλλ' ὑπὲρ τὰ φοβητά, θανάτου, θανάτου, ἀλλ' ὕπνος ἐγκρατήσῃς. διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἀρχὰς πάθη τὰ πολεμοῦντα τὴν πηγὴν ταύτην, ἀπορραίνονται. ἀν' ἕνα οὖν εἴπωσί τις τῶν Ἰουδαίων, ὁ σταυρωθεὶς ὑπὸ σταυρωθέντος; εἰπὲ φανερᾷ καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ, καὶ μηδὲν τῷ προσώπῳ, καὶ, καὶ τοῦτο προσκυνῶ, καὶ οὐ παύσομαι προσκυνῶν. κἂν γελάσῃ, δάκρυσον ὅτι μάτην, καὶ ὡς ζωὴν τὴν φθεῖρε), καὶ τῷ διαστῆναι Χριστῷ βυθισθῆναι, ὅλα διαστῆναι ἡμᾶς βούλεται, ἃ μηδὲ μεθῆκε δύναται τὰς χεῖρας τῆς ἀῦλου παρακαλύψεως. διὰ τοῦτο καὶ γελᾷ, ὅλη ψυχικὸς ἀνθρώπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος.

Ἀλλὰ τί φησιν ὁ φρενοβλαβὴς καὶ ἀγνώμων καὶ ἀπειθὴς Ἰουδαῖος; Εἰ οὗτος Θεός ἐστιν ὁ Χριστὸς, ὡς φατε, καὶ Θεοῦ υἱός, καὶ ὅτι σωτηρία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ἐλήλυθε, διὰ τί πεπτώκασιν ἀπὸ τοῦ ἁγίου ἐκείνου; τοὺς οἰκείους ὅλους τῶν προφητῶν ἐκλεξάμενος· ἐπὶ δὲ Χριστοῦ σταυρωθῆναι, ὦ παράφρονες καὶ ἀγνώμονες Ἰουδαῖοι, ὅτι ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται οὕτως ἐκήρυξαν, σώζεσθαι τὸν ἀνθρώπινον διὰ Χριστοῦ. φησὶ γὰρ Μωϋσῆς λέγων, Ὀψεσθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμαμένην ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ πιστεύσητε τῇ ζωῇ ὑμῶν. καὶ ὁ Ἡσαΐας, Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος. καὶ ὁ Ἱερεμίας, Δεῦτε καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ. καὶ ἔδωκαν τὸν χειμῶνα αὐτοῦ εἰς τὰ χειμάῤῥια, καθὰ ζωντανεῖ μοι Κύριος. καὶ ὅτι Θεός ἐστιν ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς, ἄκουσον τοῦ Ἐσδρα λέγοντος, Εὐλογητὸς Κύριος ὁ ἁγιάσας καὶ χεῖρας αὐτοῦ, καὶ σώσας τὴν Ἱερουσαλὴμ κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν. καὶ ὅτε καὶ ὄφεις ἀπώλεσεν τὸν λαὸν, ὅτι κελεύσει Θεοῦ χρεμάσας Μωϋσῆς ὅτι ξύλον ἔλεγε, Τοῦτο προσέχετε, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε. καὶ πάλιν Ἱερεμίας λέγει, ὡς ἐν προσώπου τῶν σταυρωσάντων αὐτόν· Δεῦτε καὶ ἐκτείνωμεν αὐτὸν ἐκ γῆς ζώντων. καὶ πάλιν ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ αὐτοῦ προφήτου, Ἐγὼ δὲ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι, οὐκ ἔγνων. καὶ πάλιν ὁ Δαβὶδ, ὡς ἐν προσώπου τοῦ Χριστοῦ· Ὤρυξαν χεῖράς μου, καὶ πόδας μου, καὶ διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. καὶ πάλιν, Διεπέτασα τὰς χεῖράς μου ὅλην τὴν ἡμέραν πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα, οἳ οὐκ ἐπορεύθησαν ὁδῷ ἀγαθῇ, ἀλλ' ὀπίσω τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ὅτι ὁ σταυρώσας καὶ προσκυνητὸς ὁ τοῦ Χριστοῦ σταυρὸς καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ, καὶ τοῦτο οἱ προφῆται διδάσκουσι· Δαβὶδ μὲν γὰρ λέγων· Ἔδωκας τοῖς φοβουμένοις σε σημείωσιν τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου· καὶ πάλιν,

Δευτ. κη ξε.
Ησ. ιγ. ζ.
Ιερ. κα. ιθ.
Εσδ. α. λγ.
Αριθ. κα.
Ιερ. κα. ιθ.
Ιερ. κα. ιθ.
Ψαλμ. κα. ιζ.
Ησ. ξε β.
Ψαλμ. ιθ. δ.

χ. ἐπιδεῖν τὸν σταυρὸν τοῦτον.
χ. ἐξέκλινε.
χ. τὸν ἱματισμόν

ἃ ἐγὼ ποιῶ, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει. Τί δέ ἐστιν αὐτὸ τὸ ῥηθέν, Ὃ, ἀφέτω ⓜ σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι; ἆρα ἵνα τὸ ξύλον βαστάζωμεν ἕκαστος; ὑδαμῶς· ποία γὰρ ἀρετὴ τοῦτο; ἀλλ' ἵνα προῆται τοὺς οἰκείους ὦμεν· διὰ τοῦτο παραδίδωσι, Ὃ ἄμεινον ἡμῖν ἐν ταῖς ψυχαῖς· ἀναφέροντες, προῆται σφαγὴν καὶ θάνατον ἕτοιμοι καθημερινόν· οὕτως ἅπαντα προέμενοι, ὡς μηδὲν πρὸ προσδοκᾶν μεῖζον τῆς εἰς αὐτὸν ἡμᾶς ἐνδρύσασθαι ζωῆς· ὡς ἀποθνῄσκομεν πάντως, ὅπερ καὶ ὁ ἀπόστολος ἔλεγε Παῦλος, Καθ' ἡμέραν ἀποθνῄσκω. οὐχὶ εἷς σοι πρὸς τῆς φύσεως δέδοται θάνατος; ἔξεστι, κἂν θέλεις, μυριάκις ἀποθανεῖν· ἀρκεῖ γὰρ τὸ διαστῆσαι τοῦ σοῦ. διαύτην γὰρ ἡ χάρις τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλοπαιγμοσύνην εἰς πάλιν ἐξάγει πλοῦτον, ἀφ' ἧς φιλόδωροι τοῦ διαστῆσαι, οὐ τῇ τῶν πραγμάτων ἐκβάσει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ προθέσει τὴν ἀγανίζομένων τοὺς στεφανίους ὀφείλοντος.

Τί δέ ἐστιν, ἀφέτω; οὕτως ἕτοιμος εἰς τὸ σφαγιασθῆναι καὶ σταυρωθῆναι, φησίν, ὡς ἐκεῖνος ὁ βαστάζων ὅτι τῶν ὤμων, οὕτως ἑτοίμως ἔχει νομιζέτω τὸν θάνατον. ⓜ τοιοῦτον ἅπαντες κατὰ πλήθη). ὑ γὰρ οὕτω διδάσκομεν τοὺς μυρίοις πρεσγμένους ὅπλοις δυσπείθους, καὶ ὅτι δυσρείᾳ τοσαύτῃ πεφυκότες, ὡς τοῦτον ἐκ' ἐλευθερίᾳ. τοῦτο γὰρ οὔτω τὸν ποιῆσαι θάνατον ἐκφυγεῖν, ὡς τὸ καταφρονῆσαι θανάτου. ἵνα μὴ δὲ νομίσῃ τοῦτο μόνον ἀρκεῖν, τὸ προῆσθαι ἑτοίμως ἔχειν (εἰσὶ γὰρ καὶ λῃστὰι καὶ ῥᾳθυμοῦντες τοιοῦτοι καὶ μαλθακοὶ πάντες) διὰ τοῦτο προσέθηκε, Ὃ ἀκολουθείτω μοι. οὐ ⓜ ἀνδρεῖον ζητῶ, φησί, μόνον, οὐδὲ ⓜ ἁπλῶς τὸν προῆσθαι τὸν βίον, ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ ἐμὲ σύμφορα καὶ μέτριον, καὶ πάσης γέμοντα ἀρετῆς. εἶδες σταυρὸν ἀφανίσαι, οὐκ ὑπὲρ τοῦ διαστῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ δόξαν τοσαῦτα ἰσχύσαι; τοῦτο Πέτρος καυχώμενος εἰργάσατο· τοῦτο Παῦλος ποιοῦντα ἐποίησε. διὰ τί γὰρ ἔλεγε, Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; τοῦτο γὰρ οὐκ ἠπιστοῦντος οὐχὶ βρωμένου μόνου, ἀλλὰ καὶ παθῶν ἀνδρείας ἀπειργάσατο, προφασιζομένου ἑαυτὸν, ἀγαπητὸν, τῇ δυνάμει τοῦ σταυροῦ, καὶ καθωπλισμένου πρὸς ὃ ἔχῃς, προθυμότερον τῇ πηγαίᾳ προσομιλῶν, καὶ πάντων τῶν βίου τερπνῶν καταφρονήσων. καὶ γὰρ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ δυναστεία καὶ ἔρως καὶ ὅσα τοιαῦτα, διὰ τοῦτο ἡδέα, διὰ τοῦτο φιλοψυχούμεν, καὶ τῇ πρώτῃ προσπλώσομεν ζωῇ. ταύτης δὲ καταφρονήσεως, οὐδὲν ἐκείνων ἡμῖν λόγος. καλὴ γὰρ ἡ πρώτη ζωή, καλὴ καὶ ἡδεῖα· δῶρον γάρ ἐστι Θεοῦ· ἀλλ' ὅταν ἡ μέλλουσα φανῇ, τότε καταφρονῆται δικαίως αὐτῆς. μὴ τοίνυν αἰσχυνθῶμεν τοῖς στεμνοῖς τῆς σωτηρίας ἡμῶν συμβόλοις, μηδὲ τὸ μέγα κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν, δι' ὃ ζῶμεν, καὶ ἐσμεν, ἀποκρυπτώμεθα, πυφῇ ἑαυτοὺς ἐκδόντες καὶ χρυσοπάλῃ καὶ χαριμβρίᾳ, ἀλλ' ὡς τίμιον ἀναφέρωμεν ⓜ σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, τουτέστι, τὴν παθῶν τοῦ τίμιον. καὶ γὰρ πρῶτα δι' αὐτὸν τετολμῆται τὰ κατ' ἡμᾶς. κἂν ἀναίμακτον θύειν δέῃ, σταυρὸς παρίσταται, κἂν τραφῆναι τοῦ μυστικοῦ σκεύους δέῃ, κἂν χρεστομῆσαι, κἂν ὁπουοῦν ἕτερον ποιῆσαι, πρῶταρχον τὸ σύμβολον ἡμῖν τοῦ σταυροῦ πέπηγεν. διὰ τοῦτο καὶ οἰκίας, καὶ ὅπλα τῶν τοίχων, καὶ ὅπλα τῶν θυρεῶν, καὶ ὅπλα τῶν μετώπων, καὶ ὅπλα τῆς ἀμφιέσεως μὴ πολλῆς· ὅπλα γράφομεν αὐτοῖς τῆς ἀσυνδέτου. τῆς γὰρ τοῦ ἡμῶν σωτηρίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς κοινῆς, καὶ τῆς ὅπλα εἰκείας τοῦ διαστῆσαι, τοῦτο ἐστι σημεῖον. διὰ τοῦτο σφραγὶς κέκληται, ὅτι πάσας τοῦ Θεοῦ παραθήκας, ὅσας ἂν λάβωμεν, τούτῳ, καθάπερ ταῖς σημάντρῳ βασιλικῷ καὶ δακτυλίῳ, σφραγίζομεν, καὶ προσελθὼν οὐδεὶς οὐκέτι πολμᾷ πτερνίσαι. διὰ προσασίαν ἡμᾶς ταῦτα ἐσκεπάσθωμεν, καὶ πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀναγάγωμεν ἀξίωμα, μὴ τὸ μυρίαν ἐπύξασθαι καὶ καλέσαι τοῦ πνεύματος τὴν χάριν ἐλθεῖν, τούτῳ σφραγίζομεν, ὥσπερ οἱ ἀποκλείοντες εἰς ἀσφαλῆ ταμεῖα τὴν δοθεῖσαν δωρεάν, οὕτω καὶ οἱ τῆς ἱερουργίας προκαθεζόμενοι. ὁ γὰρ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, μάχαιρά ἐστι καὶ ξύλον, οὗ ᾧ σφαγεὶς ὁ Χριστὸς τὸν τῶν ἀνοσίων Ἰουδαίων ἔλυσε τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, καὶ αὐτοῦ ⓜ διαβόλου κατέδυσε, τὰς ἡμῶν ἁμαρτίας

χ. πεμψόμ. χ. προσφέρ. χ. μενεῖ

Ρωμ. η. λα.

χ. ὑπὲρ τοῦς φίλοις πλουτεῖν

χ. ἀπεργάζ.

χ. ὅπλα χάραμεν

ρος ἢ ζωοποιὸς σταυρὸς τῷ κόσμῳ ἐμφανίζεται· δι' οὗ δαίμονες φυγαδεύονται, ἢ νόσοι ἀπαντῶσι, ἢ σκότος ζοφῶδες ἀπελαύνεται, ἢ πόρτα τῆς γῆς καὶ πύλαι καταφωτίζονται. σήμερον ἡ Χριστοῦ ἐκκλησία ἄλλος παράδεισος φύεται, ὃ πνευματικὸν ξύλον τὸ τιμιον σταυρὸν ἐν μέσῳ φυτευθέν, καὶ τοῖς πιστοῖς τὸ πάθος Χριστοῦ ἐν σταυρῷ τελουμένῳ, καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ τοὺς ἐγείρουσι. σήμερον ὃ τοῦ Φαρισαίου πεπλήρωται λόγιον ὃ φάσκων, Ψαλ. ρλα.ζ. Ἰδοὺ γὰρ προσκυνοῦσιν εἰς τὸν τόπον, οὗ ἔστησαν αἱ πόδες τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Βλέφαρον τοίνυν ἢ ἀγάλλου ἡ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἢ προσάγαγε τὰ σὰ τέκνα, τῇ ἐγκρατείᾳ τῶν παθῶν, τῇ ἁγνείᾳ καθαριεῖα, ταῖς τῶν θολαμπίσιν ἀστραπαῖς ἐξαστράπτουσα, ἢ χόρευε χορείαν τὴν ἀείκλαλητον. καθάπερ γὰρ πάλαι ἐν τῇ ἐρήμῳ χαλκοῦν ὄφιν ἀνηρτῶντες προσβλέποντες ἐρρύοντο θανάτου· οὕτω δὴ καὶ ὧν ὁ τῆς ἁγνείας μισοπονήσαντες σάλπιγξ, τούτῳ προσφεύγοντες, τὸν τοῦτον ὄφιν τὸν ἀρχαῖον ἀλγύνουσι, ἢ αὐτοὶ ἀθανατίζονται, ἐκ κοπωνοὶ τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ ἀλγοῦντες ἀλγύνωμεν, κοπωνοὶ ἢ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ ἀναθείκνυνται. ἢ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὃ ἐξῆς νεανικῶς βιδρομοῦντες, ὑπατικίους ὕμνους τῷ Θεῷ προσκομίζουσι. Ζηπαφόρος γὰρ καὶ νικητικὸν ὅπλον ὁ τοῦ Κυρίου σταυρὸς καθέστηκε· βασιλέως ὅπλον ἀκαταμάχητον, ἐκκλησίας κόσμος, ἐλπὶς καθαιρέτης, ἢ τῶν πιστῶν σωτηρία· ἢ μαχαῖραι ἀληθῶς ἢ τελεσμαχαῖραι, καὶ ἀγροῖς χάλκεοι καὶ σώμασι καθαροῖς τοῦτον ἀξιούμενοι περιπύξασθαι· ἔργῳ γὰρ ἀληθῶς πληροῦσι ὃ φάσκων τοῦ Ματθ. π. λδ. Κυρίου ῥητόν, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, ἢ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, ἢ ἀκολουθείτω μοι. Ἐκ ὅσα πῶς ἀκατοναγκάστως ποιεῖ τὸν λόγον· οὐδὲ γὰρ εἶπε, κἂν βούληται, κἂν μὴ, τοῦτο ἐξ ὑμῶν παθεῖν, ἀλλὰ πῶς; Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν. οὐ βιάζομαι, οὐκ ἀναγκάζω· ἀλλ' ἔκαστον κύριον τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως ποιῶ, διὸ ὃ ἐκ λέγω, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν. ὅτι γὰρ ἀγαθῷ κάμνω, οὐκ ὅτι κακῷ ἢ ἐπαχθεῖ, οὐκ ὅτι κολάσει ἢ τιμωρίᾳ. ἐκ γὰρ αὐτῆς τῶν προγμάτων ἡ φύσις ἱκανὴ ἐφελκύσασθαι. Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, καὶ αἰκὴρ, καὶ γυνὴ, καὶ ἄρχων, καὶ ἀρχόμενος, ἢ θέλει σωθῆναι, τούτῳ ἐρχέσθω τὴν ὁδὸν. τέλα δὲ ὅτι ἐκ λεγόμενα, ὃ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτὸν, ὃ ἆραι τὸν σταυρὸν, ἢ τὸ ἀκολουθῆσαι. ἀλλ' ἴδωμεν πρότερον, τί ὅτι τὸ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτόν. μάθωμεν πρῶτον τί ἐστιν ἀρνήσασθαι ἕτερον, ἢ τότε εἰσόμεθα πρῶτον τί ἐστι τὸ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτόν. τί οὖν ἐστι τὸ ἀρνήσασθαι ἕτερον; ὁ ἀρνούμενος ἕτερον, οἷον ἢ ἀδελφὸν, ἢ φίλον, ἢ γείτονα, ἢ οἰκιακὸν, καὶ μισούμενον ἤδη τοῦτον, καὶ διωκόμενον, καὶ ὁπουοῦν πάροντα, οὐ προΐσεται, οὐ βοηθεῖ, οὐκ ὑπεκλάπη, οὐ πάλιν τοῖς αὐτοῦ· ἅπαξ γὰρ αὐτὸν ἀλλοτρίωται. ὕτω τοίνυν βούλεται τὸ σώματος ἀφειδῆσαι τὸν ἡμέτερον ὁ Θεὸς, ἵνα καὶ μισῶσιν ἡμᾶς δι' αὐτὸν ὦσιν, καὶ κολάζωσι, καὶ ἐλαύνωσι, καὶ ἄλλο τι ποιῶσι, μὴ φειδώμεθα. τοῦτο γὰρ ἐστιν ἀρνήσασθαι· τοιοῦτοι, μηδὲν ἔχωμεν πρὸς ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐκδιδῶμεν ἑαυτὸν τοῖς κινδύνοις, τοῖς ἀγῶσι, ἢ ὡς ἑτέρου πάσχοντος, ὕτω ἀμελῶμεν. ἢ οὐκ εἶπεν, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν, ἀλλ', ἀπαρνησάσθω, τῇ μορφῇ ταύτῃ προσθήκην πολλὴν ἐμφαίνων τὸν ὑπερβολήν. καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Εἶδες πῶς καθώπλισε τὸν ἐπόμενον αὐτῷ στρατιώτην ὁ τῶν ὑπερῶν βασιλεύς. οὐ θυρεὸν ἔδωκεν, ἢ κράνος, οὐ τόξον, οὐ ζώστρα, οὐ κνημῖδα, οὐκ ἄλλο τι τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλ' ὃ πάντων τούτων ἐστὶν ἰσχυρότερον, τὸν ἀσφάλειαν τὸν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, τὸ σύμβολον τῆς κατὰ τῶν δαιμόνων νίκης. τοῦτο μάχαιρα, τοῦτο ἀσπὶς, τοῦτο θώραξ, τοῦτο χάλκος, τοῦτο κνημὶς, τοῦτο φρύαγμα ἀσφαλὲς, τοῦτο λιμένα, τοῦτο καταφυγὴ, τοῦτο σίφλωσις, τοῦτο ἔπαθλον, τοῦτο τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων θησαυρὸς, ἢ τῶν νῦν καὶ τῶν ἐσομένων ποτέ. καθάπερ γὰρ ὁ ὅπλων ἰσχυρὸν λαβὼν, ἢ τοῖς αὐτοῦ δίδωσι στρατιώτας, ὕτω ἢ ὁ Χριστός. ἴδετέ, φησι, τὰ ἐμὰ σταυροῦ ὅσα ἤνυσε; πείσατε ἢ ὑμᾶς ὅπλα τοιαῦτα, ἢ δύσατε τοιαῦτα ὅσα βούλεσθε. Ἰωαν. ιδ. ιε. καίτοιγε ἢ ἄλλο οὐ μείζονα τούτων ἐπηγείλατο λέγων· Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα

ἃ

παλαι πόση μείζονος. βρώματων φύγωμεν πόθον· καρτερήσωμεν τοὺς ὀλίγον, ἵνα ἀθάνατον λαβεῖν δυνηθῶμεν χάριν. ἔφαγε γὰρ Ἀδάμ, καὶ θανάτῳ κατεδικάσθη· ἐνήστευσε Ἠλίας, καὶ τὸν οὐρανοῦ τὰς πύλας ἀνέῳξε· ἔπιε Νῶε, καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ ἀπηλλάγη· ἤσκησεν Ἐνὼχ, καὶ μετὰ ἀγγέλων μετετέθη· ἐγκρατεύσατο Φαραὼ, καὶ τὸ θαλάσσης ζυγὸ ἁρμασὶ καὶ πονήσας· ἐνήστευσε Μωϋσῆς, καὶ θαλάσσης κατεπάτησε, καὶ πηγὴν ἔτρεψεν ἐκ τῆς ὑγρᾶς τῶν ὑδάτων φύσεως ἡμῶν οἰκεῖος, καὶ ξένιον γάλα τοῖς λαοῖς ὁδοιπορεῖν παρασκευάσας, κεκτημένῳ πολλὰ τὸν θαλάσσαν πλῆσαι. μετέλαβεν Εὐα παραυτίκα βρώσεως, καὶ πάντες ἐξ ἐκείνης θανάτῳ παραδίδονται· ἀπέσχετο ὁ ἐκ Μαρίας τεχθεὶς διαστήματος ἐπίσης βρώσεως, καὶ πάντας τοὺς καταδίκους τοῦ θανάτου ἐλευθέρωσε. γλῶσσης θανάτου, ὃ ἐν παραδείσῳ δίψησε. Ἡ γὰρ ἡμέρα γάρ, φησὶν ὁ Θεός, φάγησθε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Γεν. β. ιζ.

Φυγὴ θανάτου, σαυτοῦ ὃ δίψησε. ἐκεῖθεν γὰρ ἐπήγασεν ἡ ζωὴ ἡ ἀθάνατος. ἀπὸ σαυτοῦ τοὺς παραδείσου ἐξέδυσεν ὁ ληστὴς μεταβέβηκεν, ἀλλὰ θανάτου ζωὴν ἀπήλλαξάμενος. καρπὸς τοῦ φθόνου τοῦ ἐν παραδείσῳ φυτοῦ ἡ βρῶσις, καὶ αἵρεσις τοῦ φθόνου ἡ ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ σαυτοῦ μετάληψις. Εἰ ἐνήστευσεν ὁ Ἀδάμ, οὐκ ἂν θανάτῳ κατεδικάσθη· οὐκ ἂν τῆς ἀκάνθης τρυφῆς ὄζος γένοιτο· οὐκ ἂν τῇ φλογὶ ἐβλήθη. φησὶ γὰρ ἡ θεία γραφή, ὅτι Ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἔκτισεν ἐπ' ἀφθαρσίᾳ· φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν. Σοφ. β. κγ. Ἐφεσ. β. ιδ.

ἀλλ' ἦλθε Χριστὸς, καὶ εἰρήνην ἡμῖν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν σταυρὸν τὸ γράμμα τῆς ἁμαρτίας τῶν σταυρῷ, ἀκυρώσας, ὃ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῦ θανάτου. καὶ βοᾷ Παῦλος· Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. ἀμφιβάλλομεν ποτὲ δυνάμεν τὸν διάβολον, ἀ- Γαλ. γ. ιγ.
παπτοῖ μακροῖς ὀβολοῖς διαπρίσασθαι τὸ πλούσιον ἐλέει. ὁ διαστὰς ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐσταυρώθη· ἡμεῖς δὲ θρέψωμεν τὸν πεινῶντα αὐτοῦ πάντα πέμπτα ἐκβιάζεται θανάτῳ συγκωμίλησεν, ἵνα ἡμᾶς θανάτου ἐλευθερώσῃ· ἡμεῖς δὲ αὐτὸν μακροῖς ὀβολοῖς τοῦ θανατηφόρου λιμοῦ τὸν ὁμοίως ἐξαρπάσωμεν. αὐτὸς γὰρ, αὐτός ἐστι, ὁ δι' ὃν πάντων διῳκήμενος ὁ πανέχθιστος μὴ πάντων καθάπαξ ἀπολώμεθα, ἀλλὰ διαστῶμεν τὸν χάρακα τοῦ πάντος, ἀφορῶν εἰς τὸν δι' ἐκείνου διῳκήμενον διαστάντα· ἀλλὰ ῥιψάτω σοι ἡ χεὶρ τοῦ πάντος θυμιατήριον ἐν ἀγορᾷ παρεικάσθη. ἔχει γὰρ δύο πυρὸς, τοῦ λιμοῦ τὸν ἀνθρακας κατατήκοντας. ὀβολὸν ἀλλάσσωμεν ἕνα ἀντὶ θυμιάματος ὀβολοὺς δύο, καὶ τοῦ ὠδῆς πληρώσωμεν τὸν οὐρανόν· ἵνα ἐξ οὐρανῶν ἀκούσωμεν, Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν μικρῶν, ἐμοὶ ἐποιήσατε, βοῶντος τοῦ Χριστοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ματθ. κε. μ.

Λογ. ρλθ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΙΝ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, τῇ μέσῃ ἑβδομάδι τῶν *νηστειῶν.

* ἁγίων ἐν. δίξων

Ex edit Paris. emend. ex Mss.

Καὶ πῶς σήμερον ἅγιος ἡμέρα, καὶ πανσέβαστος καὶ φωσφόρος τῶν ἁγίων νηστειῶν ἡ μέση ἑβδομάς, καὶ τελεσιλόγιον καὶ ζωοποιὸν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σταυροῦ παρουσιάζουσα, καὶ τοῦτον παρ' ἡμῶν εἰς προσκύνησιν, καὶ τοῦ προσκυνουμένου ἅπτεται καρδία, καὶ ἀγκοῖς χείλεσιν ἀγιάζουσα, καὶ τοὺς καὶ ἐξῆς τοῦ σταυροῦ τῶν ἁγίων νηστειῶν δρόμους εὐτονωτέρους ἐκ μακροθυμίας δρᾶν παρασκευάζουσα. σήμερον τοίνυν σταυρῷ παρακαθήμενος ἡμέρα τοῦ πανσέβαστου σταυροῦ καθέζεται, καὶ δοῦπα, ὦ φίλοι *, φόβῳ καὶ πόθῳ τοῦτον * παρασταυρούμεθα. τῆς γὰρ ἐγέρσεως Χριστοῦ τοῦ ἀναστάντος φωτοβολοῦσι, πάντας φωτίζει καὶ * ἁγιάζει τοὺς αὐτοῦ χάριτι. διὸ τούτου ἀσασώμεθα ψυχικῶς ἀγαλλόμενοι. σήμερον χαρὰ γῆς καὶ οὐρανῶ, καὶ ὅτι γῆς, ὅτι οὐρανοῦ Χριστοῦ φαεσφόρος

* καὶ παρασταυρούμεθα. * ἁγιάζει

ναται. ἔσαι γὰρ καιρὸς, ὅτε οὐκ ἔλι ἀνθρώπησις). ὅταν γὰρ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ λάμψῃ ἀπ' ἀνατολῶν, τότε πᾶν γόνυ κάμψει ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται), ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός. ἕως μὲν γὰρ τὸ σημεῖον οὐ μόνον φαίνεται), καὶ σημεῖον μόνον ἐστὶ, τὸ σημαινομένου ἐρωμένου ἀδαμοῦ, ἀνθλέγει) τὸ σημεῖον. ἐπειδὴ δὲ ὁ σημαινόμενος ἐπεκαλύφθη ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ, οὐκέτι θλιβᾶς ἡμᾶς ἀντιπίπτει τῷ σημείῳ, τὸ σημαινομένου τρανεῖ τὴν θεότητα καὶ δοξάζομένου καὶ τοὺς ἀντιπίπτοντας. ὅτι ὃν μὲν δοξάζομεν τὸ σημεῖον, δοξασθήσεται) καὶ τὸ σημαινόμενον· ὃν δὲ ἀντιπίπτοντες τῷ σημείῳ, κατακριθήσεται) καὶ τὸ δηλούμενον. καὶ ἔσαι ποτὲ τὸ τέλος τῆς ἀνθλεγίας, τέλος τῆς ἀπιστίας, τέλος τῆς πλάνης, ἀρχὴ δὲ βασιλείας καὶ σωτηρίας· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, καὶ ἡ τιμὴ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

φιλοτ. c. 1. 1. a.

5

χ. δοξασθήσεται

10

Λογ. ρλη. ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΣΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ.

Ex Mss. Regio Lut. cum ex alio Ms. Regio collat.

Ἐγλεγητὸς ὁ Θεὸς ὁ χαριζόμενος τοῖς ἀγωνισταῖς τῆς νηστείας καὶ τὸ μέσον ἀθλον τῆς ἐγκρατείας θεάσασθαι. ἰδοὺ γὰρ ὑπὸ ταῖς θύραις ἐσμὲν καὶ μέσα τῶν μέσων τῆς νηστείας σκαμμάτων· ἰδοὺ τὸ μέσον τοῦ ἀγῶνος ἡμῖν ὡς κέφαι. δεῦρο γοῦν θαῤῥοῦντες τῷ ἀγωνοθέτῃ Χριστῷ, καταλάβωμεν καὶ τῶν δευτέρων τῆς νηστείας παλαισμάτων. ἐμβάσωμεν γὰρ ἤδη τῷ Εἰς οὐρανοὺς ἀναγούσῃ κλίμακα· ἀνθρώσωμεν καὶ τὸν ἀμάρτημάτων μὴ ὃ ἥμισυ μόνον, ἀλλὰ ὃ ὅλον. πλησίον γεγόναμεν λοιπὸν τῶν ἐπάθλων· ὑπομείνωμεν πόνον τοῖς σκάμμασι. λάμπουσι γὰρ ἤδη τὰ τῆς ἐγκρατείας σκαμμάτων τὰ ζεύγισματα, σίλβουσι τὰ ἀθλητικὰ ἱδρώτων καὶ σέφανοι, εὑρεῖν ὀφείλει) τὸν ἀγῶνα τὰ βραβεῖα, ἃ βραβεύει ὁ ἀγωνοθέτης Χριστὸς τοὺς νικῶντας σκαμματίζοντας. εὐφραίνει ἡμᾶς ἡδυεπῆ τοῦ τῆς νηστείας θύτου, καὶ οὐρανόθεν ἐπαγγέλλεται δίδοναι ζεύγισματα τοῖς ἀθληταῖς τῆς νηστείας. μὴ τοίνυν ὀλιγωρήσωμεν τοῦ εἰς τὸν ἀγῶνας, ἵνα καταλάβωμεν τὴν τῆς νηστείας στέφανον τὴν πόλιν. εὐφραίνει γὰρ τοὺς πολεῖται καὶ τῆς νηστείας ζέφυροι, οὐρανὸς ἀγκαλίζεται τὸν μιμητὰς τῶν ἀγγέλων, ὅπου εὐφραίνει τὴν νηστευόντων τὸ πολίτευμα. νηστεία γὰρ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ γῆς Εἰς οὐρανοὺς μεθίστησιν, Εἰς τὴν τῶν ἀγγέλων ἁρμάλλαξιν, ὠχετλεν τὴν ἀπὸ γῆς Εἰς οὐρανοὺς πορείαν καθίστησι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπουράνιον βασιλέα παρίστησι, τὰ ἀνατάτων ἀγαθῶν τὴν ἀπόλαυσιν χορηγοῦσα. ξένον γὰρ, ἀδελφοὶ, τὸ πρὸ ἡμῶν ἀγῶνος τὸ θαῦμα. παῖδες μὲν ἀνδρῶν ἀμείφονται, γυμνάχες αἰδρόσιν ἀμιλλῶνται, ἡ ἀθενὴς τὴν θηλείαν τοὺς ἀγῶνα ἀνδρίζει) φύσιν· ἐλεύθεροι τοῖς ἐθέλουσι τὸ σκάμμα τῆς νηστείας. Χριστὸς γὰρ ἄφθονος ἀγωνοθέτης κέκληται. σπουδάσωμεν καὶ τοὺς μέσους ἀγῶνα τῆς νηστείας. μηδεὶς καταισχυνέτω πνευματικὸν τόνον ἀγῶνα· μηδεὶς λειποταξάτω τὸν πνευματικὸν ἀγώνων τόνον. ἐλέφθαι γὰρ ὁ ἐχθρὸς τὸ θεάσους, ἀφῄρηται τὸ πλέον τῆς μάχης, νενίκηται τῇ τοῦ Θεοῦ κείσει, δεδούλωται) πεπηδεῖς, ἐλήλαται τῷ νηστείας, ἐπ' ἐδάφους ἐστὶ τῶν νηστῶν γελώμενος ἔρριπται, ὑπτιάζουσι αἰχμὴν ὑπ' αὐτοῦ διχόμενος εἴδεσι. μηδεὶς τοίνυν ὀκλάσῃ, ἀγαπητοί, ἀλλὰ τὸ μέσον τῆς νηστείας ὑμόμενος· μηδεὶς ὀλιγωρήσῃ τοῦ μέσου σκάμματος. ἡ γὰρ μεσότης ὑμεναιότης, ἐκείνου καταπόωσις. Εἴ τις ἀθλεῖ νῦν, θεᾶται, ἐκεῖνοι ῥάπτουσι· Εἴ τις ὑμῶν ἀθλητὴς ἀγωνίζεται), ἐκεῖνοι νικῶσι. σπουδὴν τοιγαροῦν τοῖς μέσοις ἀγῶνα ὑμεναίως, ἵνα ὁ φιλάν-

καλὸς

χ. δικαιοῦται

χ. ἐρρίπται

χ. λοιπὸν ὁ ἐχθ.

κῆται εἰς πίστιν καὶ ἀπάτησιν πολλῶν ἐκ τοῦ Ισραὴλ, ἢ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον. τίνων εἰς πίστιν; δηλαδὴ τῶν ἀπιστούντων, τῶν ἀσωζομένων. τίνων εἰς ἀπάτησιν; τῶν
χ. ἐπιγινωσκόντων ἀπιγνωκότων, ἢ εὐγνωμόνως ὁμολογούντων. ἢ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον. ποῖον σημεῖον ἀντιλεγόμενον; ὃ σημεῖον τοῦ σωτῆρος, ὁ οἶδεν ἡ ἐκκλησία, σωτήριον τοῦ κόσμου, ᾧ ἐμβραίοισιν Ιουδαίοις, ὅπερ πολλάκις ἢ ὁ σύμβιος ἐκήρυξεν. ἀντιλέγεται δὲ τὸ σημεῖον, ἵνα νικήσῃ ἡ ἀλήθεια. ἄλλως γὰρ ἀντιλογίας ὀλύκληρος οὐ γέγραπται. ἵνα τοίνυν τὴν ἀντιλογίαν εἰσαγάγῃ, ἵνα ὁ δικαστὴς μακροθυμίᾳ τὴν ψῆφον δι' ὅλου τοῦ αἰῶνος προσενέγκῃ. διὸ φησι, ἢ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον· ἀντιλέγουσι δὲ οἱ ἀπιστοῦντες. ἢ σὺ δέ, φησι, δικαίως εἶ μήτηρ. ἆρ' οὖν σὺ ἀπείρατος γέγονας, ὅθεν ὁμολογεῖς εἶ μήτηρ; ὅθεν ἔτεκες αὐτόν, ὅθεν ἔδοξας
χ. αὐτὸν 10 αὐτῷ χαίρειν σὺν τῷ μήτρᾳ; ἐγένετο γὰρ σὺν ἡ κοιλία, ἄλλος τῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος. ἆρ' οὖν ἀπείρατος γέγονας; ὅθεν γέγονας θυγάτηρ; ὅθεν ἀπειράγαμος οὖσα ζηλοτύπησας; ὅθεν κατισχυάσθης μήτηρ τοῦ σοῦ δημιουργοῦ, ἆρα σὺ ἀπείρατος γέγονας; οὐκοῦν σὺ ἀπείρατος ἔσῃ, ἀλλ' ἢ σοῦ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία. Δέσποτα, ὦ Κύριε; πῶς γὰρ ἐγὼ ἤμελλον; ἤμελλες μὲν οὐδέν. ὅταν γὰρ ἴδῃς αὐτὸν ἐν τῷ σταυρῷ κρεμάμενον, ὅταν
15 ἴδῃς αὐτὸν ἐκ τοῦ κόσμου ἀπαιρόμενον, ὅταν ἴδῃς αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἢ πλευρὰν ἐν τῷ σταυρῷ, ἢ ἐν τῷ ξύλῳ προσπλευρίας, τότε ἀρχὴ ἀμφιβαλλει, ἢ λέγει· οὗτός ἐστιν ὃν ἐγὼ ἐγέννησα; οὗτός ἐστιν ἐφ' οὗ γέγονε τῆς ἐμῆς συλλήψεως τὸ σπέρμα; πρόσωπον ἤμελλον, ἢ τέκνα, ἢ ἔμφυτα πρόσωπον. διὰ τί δὲ ταῦτα; ἢ σοῦ γὰρ αἱ τῆς τοῦ ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία. ὥστε οὐδεὶς ἀπείρατος γέγονε τῆς τοῦ προφητείας τοῦ δικαίου Συ-
20 μεών. Πρῶτος ὁ κορυφαῖος τῶν μαθητῶν τρεῖς ἠρνήσατο· ἢ ἄλλοι μαθηταὶ καταδιώκοντες αὐτὸν ἔφυγον, οὐδεὶς γὰρ ζεύγος εἶχεν ὁ ποιμὴν προσπασίας προβάτων, λύκους σκυλάκων· οὐδεὶς ὁ ἀγωνιστὴς ζεύγος ἔχει τῶν βοηθούντων· ἀλλ' ἀθῴους ἀνεχώρησαν, Χριστὸς γὰρ μόνος ἦν, ὡσεὶ χρῖσμα χρεμάμενος. δῆλον τοίνυν καὶ ταύτης τῆς ψυχῆς ῥομφαία, ὃ σφαγήσεται, καὶ ἡ ἀμφιβολία. καὶ σοῦ γὰρ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διε-
25 λεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. ὥστε πάρεστι Χριστὸς εἰς ἔλεγχον τῆς ἀπιστίας, εἰς σύστασιν τῆς τῶν πιστευόντων δικαιοσύνης. ἀντιλέγεται γὰρ ὃ σημεῖον, ἵνα διελεγχθῶσιν ἢ διὰ πειρασμὸν ἀντιλέγοντες. εἰ γὰρ πάντα τρόπον αἷμα ῥέον ἐκ τῶν ὑδάτων ἦν ἀφθορίας ἡ ἀλήθεια, ἀδόκιμος ἔμελλεν εἶναι ἢ ἡ βύσσος· ἡ δὲ συγχώρησις τῆς ἀντιλογίας δοκιμεῖ ἐμπαιστὴ τὴν αἵρεσιν τῆς ἀληθείας. ἀντιλέγεται
30 δὲ σημεῖον· ἐπὶ πῶς ἂν ἐδοκιμάσθησαν μάρτυρες τὸ διωγμοῦς; πῶς ἂν ἠγωνίσαντο ἰσχυραὶ διὰ τῆς καρτερίας αἱ ἀσθενοῦντες; ἵνα ἴσον ὠφέλησιν ἡ ἀντιλογία, ὅλη κατισχύασιν ἡ πιστοὶ ἁπλῶς, ὡς ἀν' ἡμᾶς εἴποι, ἀλλὰ ἢ μάρτυρας ἕως βασάνων ἢ θανάτου προ-
χ. κῆμα ἐλθόντας, ἐ διῆμα τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος δι' ἣν τῆς ἑαυτῶν καρτερίας πεδησάμενοι. ὅταν τοίνυν Συμεὼν λέγῃ, ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν ἢ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ισρα-
χ. κεῖται ὴλ, ἢ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον, νόει ὅτι ὅτε τὴν πτῶσιν ἐργάζεται, ὅτε τὴν ἀνάστασιν βίᾳ προσάγει· ἀλλὰ κεῖται μὲν εἰς πτῶσιν τοῖς προσκόμμασι τοῦ λίθου τοῦ προσκόμματος, εἰς ἀνάστασιν δὲ τοῖς ἐκ προαιρέσεως πιστεύουσι. κεῖται γάρ, φησιν. ὥσπερ ἀν' ἡμᾶς εἴποι, τὸ φῶς ἀνατέλλει, ἵνα ἢ ὑγιαίνοντες βλέπωσιν, ἢ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀληθῶς τοὺς ὑπὸ πλείονα φύγωσι τὰ φάρμακα τὰ ἀγαθά. πῶς δὲ ἢ μὴ ἔπτωσαν; ἄξιοι ὄντες τοῦ διελεγ-
40 χθῆναι. ἢ δὲ ἔπεσαν; ἐλπίδας ἔχοντες ἀγαθὰς ἐκ προαιρέσεως. εἰ μὴ γὰρ τὸ σημεῖον ἀντιλέγετο, αἱ προαιρέσεις ἡμῶν οὐκ ἐδοκιμάζοντο. ἐ διὰ τί προλέγει Συμεών, ἐ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον; ἵνα μὴ ξενίσῃ τοὺς πιστεύοντας ἡ ἀντιλογία. ὅλη δὲ ἢ ἡ τοῦ Θεοῦ ἀλήθεια ἀντιλέγεται, δῆλον ὅτι τοῦ Θεοῦ συγχωρήσαντος. οὐδεὶς γὰρ ἂν ἠδύνατο ἀντιπεῖν, εἰ μὴ Θεὸς συνεχώρει. ἀναγκαία δὲ ἡ συγχώρησις, ἵνα ἢ δόκιμοι φανεροὶ γέ-

νωνται.

Θεόν, ἢ εἶπε· Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ. πόθεν ἀπολύῃ; ἐκ τοῦ βιωτικοῦ σκάμματος. λυπηρὰ γὰρ τὰ θεάματα· δισμωτήριον ὁ βίος. ἐκεῖθεν μὲν οὖν ἀπολυθῆναι ἤθελεν. εἴ τις ἢ ζημίαν ἤγετο τὸν ὑπτιάζειν αἰσχύνην, οὐδ' οὕτω τέλος ἔσται τῷ πίνειν. ὅμως ἔλεγε· νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ. ὁ γὰρ μέλλων πείσειν εἰρηνεύειν ἐν ᾧ κόσμῳ παρεγένετο, ὁ εἰρηνοποιὸς ἐλήλυθει, ὁ ζωοδότης οὐρανοὺς τῇ γῇ, ἢ καταστάζων τῷ γλυκεῖ οὐρανὸν ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας παρεσκεύαζε. Συμεὼν βοᾷ, νῦν ἀπολύεις οὐρανοὺς δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, φησί. τί ἐστιν ὃ λέγει; παρέτεινε μὲν γὰρ ὑπέρτασιν τῇ ἀγωνίᾳ, ἐκ τοῦ λογισμοῦ ἐλπίσαντι· νῦν ἢ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου, ἢ ὃ τῇ καρδίᾳ παρεστόκησα, ἰδοὺ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου· πεπληρωμένον. Τί ἢ εἶδον, φησί, τὸ σωτήριόν σου; ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον, οὐ τοῦ λαοῦ εἰσὶ, οὐδὲ τοῦ Ισραὴλ μόνου, ἀλλὰ κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν. καθολικὸς γὰρ ὁ παιδεύτης διδάσκαλος. φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, ἐκ δόξαν λαοῦ σου Ισραήλ. ἆρά τί ἢ φῶς; ἐπειδὴ πᾶρ τὰ ἔθνη τὸ σκότος ὑπῆρχεν, ἐπειδὴ πᾶρ τὰ ἔσχατα μέρη ἔθνη ἐφωτίζετο. φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, ἢ δόξαν λαοῦ σου Ισραήλ. ὧδε δόξα. ἐκεῖ ἀποκάλυψις· ἐκεῖ διδασκαλίας δεῖται, ἐνταῦθα ἢ ἀκόλουθος μάθησις. δόξαν λαοῦ σου Ισραήλ. ἀλλὰ πάντως ἐρεῖ τις, ἢ πῶς εἰσὶν οἱ Ισραηλῖται; ἔχεις Πέτρον, ἔχεις Παῦλον, ἔχεις Ιωάννην, ἔχεις τοὺς τεσσαράκοντα, ἔχεις τοὺς πεντακισχιλίους, ἔχεις τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ιερουσαλήμ, ἔχεις ὅλην Ιουδαίων πεπιστευκότας. ἐν γὰρ τοῖς πεπιστευκόσιν ἦν ὅλον τὸ ἔθνος. Εἰ μὴ γὰρ Κύριος σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν. καὶ γὰρ λέγει ὁ Θεός· Κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ. οὕτως ἐν τοῖς λαοῖς ἐφυλάσσετο τὸ σπέρμα τῆς πίστεως, ἢ οὐκ ἀπώλετο ὁ λαὸς ὅλος (μὴ γένοιτο) οὐδὲ διεφθάρησαν πάντες οἱ Ιουδαῖοι. ἐπεὶ ἢ νῦν ἐν τοῖς αὐτοῖς τῇ μακαρίᾳ κατασταῖσι καὶ κλήσει, πολλοὶ μέν εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δ' ἔκλεκτοι. ἐκάλεσε γὰρ ὁ Χριστὸς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἢ πρεσβεύσαι τὸν ἀγγελικὸν τοῦτον ἐστάσιν. ἀλλ' ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ, εἰσέρχεται ἐν ποιᾷ ἐκλογῇ, ἢ διερχάζεται τοὺς ἀνακειμένους. καὶ εὗρη πινὰ τῶν ἀνακειμένων μὴ ἔχοντα ἔνδυμα γάμου, λέγει αὐτῷ, Ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ἢ ἐφίμωσεν αὐτὸν, καθὼς ἠκούσαμεν ἐν τοῖς ἀγγελίοις. ὥστε καὶ ἐν ἐκλογῇ γένοιτο, ἢ ἐνταῦθα γέμουσι ἐκλογῆς. μὴ γὰρ, ἐπεὶ ἐκλήθημεν, ὀφείλομεν ἤδη ἀπεντεῦθεν ἀναπαύεσθαι, ὡς δὴ ὁ τέλειος κατειληφότες. τῶν γὰρ φθαρτῶν τὸ σῶμα ἐν μόνῃ ἀσφάλεια γένεται. ὅτε, ἀγαπητὲ, ἢ ὁ λαὸς οὐκ ἅπας ἀπώλετο, οὐδὲ ὅλος διεφθάρη, οὐδὲ ὅλος ἠπίστησεν, οὐδὲ ὅλος ἐδίωξε τοὺς ἀποστόλους· ἀλλ' ὀπίσθιοι ἦσαν τῶν ἀποστόλων ἅμα τεσσαράκοντα, χῆραι γυναικῶν ἢ παιδία, ἢ ἐγένετο ἡ Ιερουσαλὴμ μετὰ ἀνδρὸς ἐκκλησία. μηδέπω τοῦ λαοῦ καταγραφέντος, μηδέπω τῶν Ιουδαίων ἐκλεηθέντων, μηδέπω τῆς Ιερουσαλὴμ καταγραφείσης, ᾠκοδομήθη ἐκκλησία, ἢ ἐγένετο τὰ Ἰωαείου ῥήματα ἀληθῆ ἐναργῆς, Ἐκθοῦ δὲ αὐξάνει, ἐμὲ ἢ ἐλαττοῦσθαι. ὁ τοίνυν Συμεὼν προφήτης ἐναρχῆται, λέγει· δόξαν λαοῦ σου Ισραήλ. δόξα γὰρ ἐν τῶν προσδοκώντων, ἡ ἀπάντησις τοῦ προσδοκωμένου· ἢ δοξάζουσιν ὅτι Ἰωσὴφ ἢ ἡ Μαρία τὰ λεγόμενα. ἄγγελος εὐηγγελίσατο, μάγοι ἐπέγνωσαν, ποιμένες ἦκουσι, γραπταὶ ἀγγέλων ἐφάνθησαν, ἀστὴρ ἐμαρτύρησεν ἄνωθεν, Συμεὼν προφητεύει, Ἄννα γυνὴ Φανουὴλ προφητεύει, ἡ γῆ ἠγάλλετο, ὁ οὐρανὸς δὲ ἀστέρας ἐφέλκετο, μάγοι τὸν ἀστέρα ἱστόρησαν, ποιμένες ἄγγελοι ποιμένα προσεκύνησαν· τὰ πάντα ἐπέγνω, ἡ μήτηρ ἤδει, ὁ Ἰωσὴφ ἤκουσε· ἕτερα δὲ ἐπὶ τοῖς θαύμασι, σιωπῶμεν ἢ ἐκ τῶν παρόντων τὸν ἔκβασιν.

Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν, ἢ εἶπε πρὸς Μαρίαμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· Ἰδοὺ οὗτος κεῖται

κεῖται

σῆς ωδε τιμωρεῖ τὴν ἔκτην, διὰ τί μὴ τὴν ἑπτάτην, ἢ τὴν δεκάτην; Φανερὰ τοίνυν ἡ ὀγδόη, καθ' ἣν ἐδικάσθη ὁ Κύριος. Εἴ τις οὖν μὴ πιστεύει τῇ ἀναστάσει, ἀπωδύρτιστός ἐστι τὴν καρδίαν, διὰ τῆς ἀπιστίας ἀλλοτριούμενος τοῦ Θεοῦ. ἡ δὲ ωδε τομὴ τῆς πίστεως ἀληθής ἐστι γνῶσις καὶ ἀλήθεια. διὰ τοῦτο, ἀγαπητοί, ἡ ωδε τομὴ τοῖς πιστοῖς· ὃ ἅγιον βάπτισμα λόγῳ ωδοδίδοται, καὶ μὴ γνώσεως χορηγεῖται· ὃ δὲ ἅγιον βάπτισμα, τύπος ἐστὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως. μεταβαίνοντοίνυν ἀπὸ σαρκὸς εἰς τὸ πνεῦμα, καὶ ἀπὸ τοῦ σωματικοῦ εἰς τὸν πνευματικὸν ἀναγωγὴν τοῦ πνεύματος· καὶ εὑρήσεις σὲ μὴ ωδε τομὴν, σὺ δὲ τῷ πνευματικῷ, καὶ ἀμώρτημον καθαρόν. ὀγδόη δέ ἐστιν ἡ ωδε τομὴ, ὀγδόη ἐστὶ καὶ ἡ ἀνάστασις· τῆς δὲ ἀναστάσεως τύπος ἐστὶ τὸ βάπτισμα· ἀπὸ τῶν μορφῶν εἰς τὰ μείζονα, ἀπὸ τῶν σωματικῶν εἰς τὰ πνευματικώτερα. ἐλθωσι τοιγαροῦν Ἰουδαῖοι, καὶ ωδεκόψωσι. διὰ γὰρ ωδεκόψαν ἀπὸ τοῦ σαρκικοῦ, εἰς μὴ αὖθις ἀναπτεῦσαι. ὁ μὲν οὖν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ μὲν ἐλθὼν καταλῦσαι τὸν νόμον, ἀλλὰ πληρῶσαι, καὶ Ἰουδαίων ωδελθεῖν. φησὶν οὖν ὁ εὐαγγελιστὴς, Ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι τοῦ ωδελθεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, Λουκ. β. κα.
τὸ κληθὲν *ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ωδὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ. ἡμεῖς μὲν γὰρ καλοῦμεν μετὰ τὸ τεχθῆναι· Ἰησοῦς ἐκλήθη πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι. Ἰησοῦς ἐκλήθη, ὅπερ σωτὴρ, καὶ σώτηρος εἶχε τὸ ἔργον. καὶ ὅτε ἐπληρώθησαν, φησὶν, αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως. ἅπαξ καθαρισμοῦ· τοῦ Μαρίας, καὶ τοῦ Ἰωσήφ. ἐκέλευσε γὰρ ὁ νόμος τὴν τεκοῦσαν γυναῖκα καθαρίζεσθαι, καὶ τριῶν καὶ μίαν ἡμέρας, ἐὰν ἄρσεν τέκῃ· ὅτε τοίνυν ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ Ⓦ νόμον Μωϋσέως (καίτοι οὐκ ἀναγκαῖον ἦν τὸν Θεὸν, ἀλλ' ὅμως ὁ νόμος ἐπληρώθη) ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ ωδαστῆσαι τῷ Κυρίῳ, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου. ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, κατὰ τὸν νόμον, φησὶ, Μωϋσέως· ὅτου ωδάσασις τοῦ ἁγίου, καθὼς γέγραπται, φησὶν, ἐν νόμῳ Κυρίου· οὐχ ὅτι καὶ ὁ νόμος Μωϋσέως οὐκ ἦν νόμος Κυρίου. ὅσα γὰρ λαλεῖ ωδοφήτης πνεύματι ἁγίῳ ἀλαλητόμενος, οὐκ αὐτὸς λαλεῖ, ἀλλ' ὁ Κύριος ἐνδοβάλλει. ὅπως γὰρ καὶ ὁ καθαρισμὸς ὅπερ τύπον εἶχε σωματικὸν, λέγει, Μωϋσέως ὁ νόμος· ὅπερ γὰρ ὃ ωδοτύπωσε, λέγει, τῷ Ⓦ νόμῳ Κυρίου, ἤμουν τὸ γινώμενον· καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου. Πᾶν αὔσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται. ὁ λόγος οὖν οὗτος καὶ ὁ νόμος ἕλος ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ νόμου διὰ τὸν Ⓦ μέλοντα διανοίγειν μήτραν ἐπῆλθε. ὅλα γὰρ τὰ ωδοτύποντα τὴν ζωὴν καὶ τὸν ἀληθῆ ωδοτύπων οὐδέποτε διώκουσιν μήτραν, ἀλλ' ἐὰν ωδοτύπωσι μόνον· ὃν δὲ ὁ ωδοφήτης ἐγέννησεν, αὐτὸς μόνος διώκουσε μήτραν. ὅσα μοι τοίνυν ὅλα τοῦ νόμου τοῦ διὰ τύπων διὰ Ⓦ μέλοντα μόνον ἐκ ωδοφήτου γινώσεσθαι. πόθεν δὲ Ἰουδαίοις ταῦτα τοῖς νοήμασι δυνατὸν ἦν; σαρκικοὶ γὰρ ὄντες ἄρχοντες, τὰ νοήματα τῆς πνευματικῆς ωδαγκαλυσθήσεως πλέον ἢ σοφοὶ ἀπέχουσι νοήσαι. εἶτα ἀπέρχονται τὴν δοθεῖσαν θυσίαν τῷ ωδρισθέντι τῷ τοῦ νόμου, Ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν.

"Ἐγένετο δὲ καὶ ταῦτα τυπικῶς τῷ Ⓦ νόμῳ, ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ νόμου. ταῦτα αἰνίγματά ἐστι νομικὰ, ἐλθωμεν" δὲ εἰς τὴν διαπεπλατυσμένην ἐξήγησιν. Καὶ ἰδοὺ Λουκ. β. κε.
ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα Συμεών· καὶ ὁ ἄνθρωπος ἦν δίκαιος καὶ εὐλαβὴς, καὶ καὶ αὐτῷ πνεῦμα Θεοῦ ἐπ' αὐτῷ. καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, μὴ ωδεῖν θανεῖν πρὶν ἢ ἴδῃ Ⓦ βίον, ἢ ὃν ἴδῃ Ⓦ Χριστὸν Κυρίου. ωδεσελθοῦσα καὶ αὐτὸς ὁ Συμεών, καὶ ἐδέξατο αὐτὸν ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ Ⓦ Ἰησοῦν, καὶ εὐλόγησε

Ⓦ

τῶν ἀγγέλων προσπιμπλῶσι τὸν μάρτυρα. ἀπιστίας γάρ, φησι, ἐστὶ τὸν οὐρανὸν, εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ· εἶδε ⓜ οὐρανὸν οὐ μόνον ὅπου ἡ δόξα, ἀλλὰ δὲ αὐτὸν τὸν πολιτούμενον, ὅπου φοβοῦνται καὶ τῶν ἀγγέλων γραπτὰ σκηνώματα. ἐκεῖ ὁ μάρτυς ἀτενίζει ὃ βλέμμα, ὅπου τὰ χερουβὶμ καλύπτει τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα καθαρά, ἀναδιδάσκαλα τὰ στεφὶμ τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐ τολμᾷ εἰς τὸ ἀπέραντον ὕψος. ὥφθη οὖν καὶ τοῦτο τῶν ἀγγέλων αὐτὸν ἐξισοῖ, τῶν ἀξιοῖ ὑπηλότερος, τῶν θεῶν καὶ τοῦ κυριότητα ἐπίκεινα. εἶλκε γὰρ αὐτὸν ἡ τοῦ διδασκάλου φωνή, προεπαγγειλαμένη καὶ λέγουσα, Ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται. πρέπως οὖν ὁ σωτὴρ διάκονος, ὡς καὶ πρῶτος τῆς ἀθλήσεως μάρτυς. δὲ τοῦ πράγματος τὸ ξένον, ὅτι οὐ πυρὶ, οὐ σιδήρῳ, οὐ θηρίοις, οὐκ ἐτέροις δηλονότι τοῦ τὸ δικαίου τύπτοντα πληρούμενα μάρτυρίου, ἀλλὰ μόνῃ τῇ τῶν λίθων βολῇ. εἷς λίθοις κοσμηθῆναι μόνοις τὸν Στέφανον, καὶ δέξασθαι τῆς ἀληθείας τὴν χάριν οὐκ τῆς τῶν λίθων προσθήκης. ὡς γὰρ ὁ χρυσὸς τῷ σώματι ἡ τῶν λίθων ἐνέπηξε βολή, δὲ μάλιστα ἐν τῇ πάντα χθὲς προῃρεῖτο τῷ αἵματι τὴν κεφαλήν. ὁρᾶτε οὖν πολλοὶ γεγόνασι μάρτυρες. προεπόδησε γὰρ τοῖς ἀθλοῦσιν ὁ Στέφανος, τὴν τε τιμὴν προεξεῦρε, καὶ ἐκδιδάσκων τὴν ἄθλησιν. ὁδηγεῖ γὰρ τοῖς ἰδίοις παλαίσμασι, καὶ προτρέπει τῷ ἰδίῳ ὀνόματι. διὸ καὶ οὐκ τῶν προσγεγραμμένων τοῦ αὐτοῦ προτὸ Παύλου βοᾷ, Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. ἠκολούθησα γάρ, φησι, καὶ λόγῳ, καὶ βίῳ, δὲ τελευτῇ τῷ τῶν ἀποστόλων διακονίᾳ. δοῦ τε μιμήσασθε καὶ ὑμᾶς ἔκαστα τούτων ζηλωτὰς ἐμοὶ κατορθοῦντες. δυνατὸν γὰρ δὲ συμφέρει τοῖς θλίψεσι. καὶ μάρτυς ἐγὼ, ὁ καὶ προφήτης μὴ τὸν διακονίαν ἀθλήσας, δὲ προφήτης δὲ οὐρανῷ τὰ κρυπτὰ θεωρήσας. εἶδον γὰρ ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα· κἀκεῖνο προσεπόησεν θυμούμενον, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ιωαν. ιδ. κε.

Ψ. ριθ. α.

Λογ. ρλζ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΑΠΑΝΤΗΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ, ΚΑΙ τῆς Θεοτόκου, Δ εἰς ⓜ Συμεῶνα.

Ὑ μόνον φορᾷ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ νόμον προσλαμβάνεται, ἵνα ἐλευθερώσῃ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀπιστίας τὸν προφάσεως. ἔρχεται γὰρ πρὸς τὸν νόμον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς μαθητὰς ἐλευθερώσῃ ὑπὸ νόμον. πίστεως τὸ νόμου· καὶ λαμβάνει σάρκα, καὶ προσλαμβάνει μὴ Ἰουδαίων. σκοπώμεθα σαρκὸς, σκοπώμεθα καὶ προσλήψεως· ἐλεεῖσθαι τὸν συγγένειαν, ἵνα μὴ ἀφίκηται τὸ ἐρημίαν. ἐκ σπέρματος γὰρ Δαυὶδ Χριστὸς προσδοκᾶται, ἐλήλυθε δὲ πικμήριον τῆς συγγενείας. Εἰ γὰρ καὶ προσλαμβάνεται αὐτὸ ἔλεγεν, Οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστὶν, εἰ μὴ προσλάβῃ καὶ σάρκα. ἔχει δὲ προφάσεις ἀπολογίαν αὐτῷ ἡ ἀρνησις. ὅτι τοίνυν ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκπὸ τοῦ προσλαμβάνεσθαι δὲ παιδίον, ἵνα Ἰησοῦς ἐκλεχόμενος τὴν αἰχμὴν τοῦ ἀρχαίου. ὅτι ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκπὸ. κελεύει γὰρ ὁ νόμος τῇ ὀγδόῃ περιτέμνειν καὶ εἰ ἀπαντήσῃ ἡ ὀγδόη ἐν Σαββάτῳ, πρέπει ἐρχεται εἰς μέσην ἰατρὸς, καὶ μεταχειρίζεται σιδήρειον, καὶ ἐργάζεται τὴν τέχνην, δὲ ἀργεῖ δὲ σαββάτου προσλαμβάνεται. ἐρωτήσωμεν τοίνυν Ἰουδαίους, εἰ ἔστι σαββάτου; ἄργια τελεῖται ἡμέρα; ὕπνος ἔνεστι ἡ ὀγδόη σαββατίζει τὴν ἐδόμην; διὰ τί ἡ ὀγδόη τὴν ἑβδόμην ἐπαύσω τὴν ἐδόμης; ἀλλ' Ἰουδαῖοι μὲν τὰ Ἰουδαϊκὰ οὐκ οἴδασιν· ἡμῖν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καὶ ⓜ Χριστὸς οἶδε, καὶ τὰ Ἰουδαϊκὰ μαθήματα. περιτέμνει δὲ τὸ παιδίον τῇ ὀγδόῃ, ὅπως ἐμάλλε τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ σαρκὸς ἡμῶν ἡ ἀναίρεσις ἡ χειρακὴ περιτομὴ εἰς πάντας τοὺς κόσμου. διὰ δὲ μὴ προσέταξε Μωϋσῆς

Ex Ms. Regio Lut. emend. ex Ms. Palatino, & edit. Colon. & edit. Ven. in-8°. Μιμεῖς Φαρισαῖον. Ιωαν. θ. κβ. Act. ζ. και λδ. Γεν. μζ. γ.

γρ. πολιτεύ)

* τοῖς

χρ. ἀσύμφατος Δαυὶδ Χριστὸς, ὃν καὶ θεοπνεύστως.

ἡ γὰρ περιτομὴ.

πιστὸν γὰρ ἦν Ἰησοῦς ἐκλεχόμενον

* ἡ αἰχμὴ ἡ σὰρξ αἰώνιον τέλειος ἦν ἐν παῖδος

χρ. ἐν τῇ σαρκὶ.

Ἐκ τῶν Μαλελᾶ Antiochen. et Nicephori ex Mss. Angel. Nili de Dexaucr. &c.

Ἀπὸ μὲν τῶν μαρτύρων ἀγῶνες ἐπίδοξοι, ἡ θαυμάζεται πάντως καὶ τῶν δικαίων ἡ ἄθλησις· ἀλλ' ὅπου δὲ πρείττων ἄγεται Στέφανου τὸν πρωτομάρτυρα σαίνει, ἐκεῖ καὶ ἡ ἄφωνος γλῶττα πρὸς θυμηδίαν διετέρπετο. Οὕτω γάρ οὐκ ἀλόγως ὁ μακάριος Στέφανος ὁ ἐν μέσῃ τῇ πρωτοπορείᾳ τοῦ οἰκείου σπείρων ἀξίωσι, καὶ αὐτὸς ὢν ὁμοῦ τοῦ πρώτου ἤδη πρωτοκηπάριος τῆς νίκης. ὁ γὰρ τοῦτον καὶ τοῦ πάλαι, καὶ τοῦ νίκου, καὶ τοῦ πρώτου κηρύττει δι' ὧν μάρτυρος ὄνομα. Στέφανος, ὁ ἐν τῶν ἀγώνων πρῶτος, καὶ τῶν ἐπαίνων πρῶτος, καὶ τῶν ἐπαίνων ἐξαίρετος, ὁ τοῖς ἴχνεσι τοῦ διδασκάλου ἐπόμενος, καὶ τοῖς ἀθλοθέταις ὁμόμυος. τοῦτον γὰρ πρῶτον ὁ σωτὴρ εἰς σωτηρίαν ἐπώργησε μάρτυρα· τοῦτον ὁ τοῦ Χριστοῦ θανάτου δύναμις καταφρονῆσαι καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου ἔπεισε· τοῦτον ἐκ χειρὸς καὶ τὸ ἴδιον αἷμα ἡ τοῦ διδασκάλου πλευρὰ προεξέπεμψεν. ἃ γὰρ ἐγὼ καὶ διδασκάλῳ συνδούλων παθόντα, ταῦτα παθεῖν ἱκέτευε συνδούλου αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου, οὐκ ἀμαυρᾶς καιρὸν, οὐ προλαβοῦσαν ἰδών, καὶ θηρὸς ἀσαίμους ἄθλησιν. ὅθεν γὰρ τοῦ ἑαυτοῦ πολιτεύματος ἐπουράνιον ἔδειξε, πάντα χρὴ τὸν διδάσκαλον ζηλοῦν καὶ τοῦ πλουτοῦ ὁμοίας ἐργάσασθαι, φυλάττων, ὡς μαθητὴς, διδασκάλου τάξιν. καὶ βλέπε μοι τὸν μακάριον ὡς ἔργοις τε καὶ λόγοις αὐτοῦ τὸν διδάσκαλον μιμούμενον. ἐδόξασε τὸν σωτῆρα τῷ σημείῳ ἡ δύναμις· μακαρίζεται καὶ ὁ τύπος ἡ χάρις τοῦ μάρτυρος. Στέφανος γάρ, φησι, πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως, ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῷ λαῷ. θαυμάζεται διδάσκων ὁ Κύριος, ἐπαινεῖται δημηγορῶν ὁ μάρτυς. ἀρξάμενος γὰρ ἀπὸ τῆς κατὰ Αβραὰμ μετοικεσίας, ἕως διελθὼν καθ' ἑξῆς ἀκολούθως, ὑπομέμνηται μὲν τῶν ἁγιωτάτων προσώπων τε καὶ πραγμάτων, εἰσάγει δὲ τοῦ εἰς Χριστὸν πεφυτεύμενον, καὶ δίκαιον αὐτὸν Ἰουδαίοις τοῖς Θεοῦ παροργίζουσι. ἀλλ' ὥσπερ ἔχει ὁ Χριστὸς Φαρισαίοις ἀντιλέγουσι, ὅπου καὶ ὁ μάρτυς οὗτος ἐκ τῆς συναγωγῆς· αὐτῷ ἀντιπίπτουσι. Ἀνέστησαν γάρ, φησι, τῶν ἀπὸ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ [ἀπὸ] τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ· καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι, ᾧ ἐλάλει· κατηγόρησαν οὖν τοῦ ναοῦ ὁ διδάσκων· συνεφλέχθησαν καὶ ὁ μάρτυς οὗτος τούτῳ. Ὁ γὰρ ἅγιος θεσπέσιος οὗτος, φησι, οὐ παύεται λαλῶν ῥήματα κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου, καὶ τοῦ νόμου. ἔξω τῆς πόλεως ὁ διδάσκων σταυροῦται· ἔξω τῆς πόλεως καὶ ὁ μάρτυς λιθάζεται. Ἐκάλουντες γὰρ αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. Ἰουδαῖοι σταυροῦσι τὸν Χριστὸν, Ἰουδαῖοι λιθάζουσι καὶ τὸν Στέφανον. ἀποτίμως συγχώρητος ὁ διδάσκων σταυρούμενος· Πάτερ γάρ, φησι, ἄφες αὐτοῖς τὸν ἁμαρτίαν ταύτην· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. παρακαλοῦμεν καὶ ὁ μάρτυς· Θεὸς γάρ, φησι, τὰ γόνατα προσπύξατο λέγων, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. σταυροῦσι τὸν λόγον, σταυροῦσι τὸ ἔργον ἀκολουθοῦσι ὁ μάρτυς τῷ διδασκάλῳ πρόθυμοι, ἀλλ' ἔδυξε καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἀνεξίκακον, καὶ τὸ τῆς ὑπομονῆς ἀνδρεῖον· ὅθεν καὶ ταύτης τῆς θείας ὁσιότητος ἀξιοῦται. Ἀπιστοῦσι γάρ, φησι, τοῖς οὐρανοῖς, εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα οὐ δεξιᾶ τοῦ πατρός. μέγα τῶν ἀγώνων τοῦτο τὸ σκάμμα. ὁ γὰρ ἀθλητὴς κάτω παλαίει, καὶ ὁ ἀγωνοθέτης ἐξ οὐρανοῦ καταπτύει· οὗτος ἀγωνίζεται πυκτεύουσι τοῖς, καὶ καινὸς ἀνοίγει ζυγομαχίζεται στίχων. οὐχ ἁπλοῦμαι, ἀλλ' ἑστῶτα θεωρῶ τὸν σωτῆρα. ὦ πόσης τῆς ἀξίας ἡ χάρις· ἔσχεν ὁ διδάσκων ἀθλοῦντος τὸν μάρτυρος. Εἶδος γὰρ ἀγωνοθέτου καὶ τὸ σχῆμα σημαίνει τῶν ἀγώνων τὸ μέτρον. τότε γὰρ ὁ ἀγωνοθέτης τοῦ θρόνου ἀίρεται, ὅτε τὸ θερμὸν τῶν ἀγώνων ἀτάσθεται· τότε τὸ χαίρειν τοῦ ἀθλοῦντος ἐλέγχεται, ὅτε τὸ χρέος τῆς τιμῆς ἀποδίδοται. ἡ δὲ τιμὴ τοῦ σωτῆρος αὕτη, ὡς τοῦ

χ. ἰχθύων

π. ἔσχατον

χ. περίπτυσιν

χ. ἔρπυσεν

ἰσ. λόγου τοῦ ἐξέλκει, ἢ, ἐξέλκει.

χ. διδασκάλ.

χ. Ἰουδαίοις χ. αὐτῷ χ. ὅτι

Πραξ. ε. π.

Πραξ. ς. θ.

Πραξ. ιε. ιγ.

Πραξ. ζ. ιπ.

Λουκ. κγ. ϛ δ.

Πραξ. ζ. ξ.

Πραξ. ζ. νε.

ἀπὸ δήμα· καὶ ὅπ ⓦ τόπον ἐν ᾧ ἔστη χλιῶ ἤκουσεν ἀγίαν· καὶ ὅπ μὴ σημείων ⓦ λαὸν ἐξήγαγε ἐξ Αἰγύπτε· καὶ ὅπ ἀφ' ἑνὸς ἐρυθρᾶς, ὡς δι' ἠπείρε, ⓦ Ισραὴλ ἐστρατήγησε. λέγει γὰρ τὸ ἐν ᾧ ὄρει τὸ ἀνόμων εἰδωλολατρείαν· ὅπ ⓐ τὸ θυμάτων ὀδυπόρει μόσχω πρόωμοίωσε τὸ θεῖον· ὅπ ᾧ εἰδώλῳ τῷ καὶ Αἰγυπτίων ἀνέθηκεν νίκης. λέγει αὐτοῖς ἐν τῷ ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίαν ὁ ἔθνος, ἐν τῷ τῷ Δαβὶδ πρόσωπῳ Θεῷ εὐαρέστησι, ὅλη ἦρε χερὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐν πατρὶ Χριστοῦ ἐγκαυματίσθη. λέγει δὲ ⓦ ἀπὸ Σολομῶντος οἶκον κλιθέντα, καὶ ὅπ ὁ Θεὸς ἐν χερσὶ πονηροῖς οὐκ αὐλίζεται τόποις. οὕτω παγάρουν διεξέρχῃ τὰς τῶν πατέρων ἱστορίας, λαβὼν εἰς συμπέρασμα τὸ ἅγιον πνεῦμα, τῶν καὶ αὐτῶν λοιπὸν ἀπέχεται ὕβρεων, καὶ φησι, σκληροτράχηλοι, ἀκαμπεῖς ἐν ἀδάμασι· ποία γὰρ εὐδιὰ ⓦ ὑμέτερον ἐκαμψεν αὐχένα; ποία ἀνάγκη ⓦ ὑμέτερον ἔκλινε τράχηλον; οὐχὶ τριακόσια ἔτη Φαραὼ τὸν Αἰγύπτιον ἐδουλώσατο; οὐχὶ ὄγδοον ὑμᾶς ἔτος ὁ Συρίας βασιλεὺς Χουσὰν Εἰσικτήσατο; οὐκ ἀκτωκαιδέκατον ἔτος ὑπὸ τοῦ τῶν Μοαβιτῶν χειρώσατο βασιλέως; οὐ πάλιν Εἴκοσιν ὑπὸ τῶν Χαναναίων ἐδουλώθητε χρόνους; οὐχ ἑβδομηκοστὸν ἔτος αἰδὶς πάλιν Μαδιηνίται ὑπ' ἐκύφωσαν; οὐχὶ πάλιν ὀκτωκαιδέκατον ἔτος ὑπὸ Αμμωνιτῶν ἐδουλώθητε; οὐχὶ τοῖς Φιλισταίοις πολλὰ τριακοστὰ ὑπ' εἴξατε ἔτεσι; οὐχὶ ἑβδομήκοντα τοῖς Βαβυλωνίοις ἐδουλώθητε; οὐχὶ Σαμμαγὰρ ὑμᾶς Εἰς τὰ ὄρη μετῴκισε Χαλδαίων, ἐν οὐδαμοῦ αἰάγκη μεταβάλλουσα τὰ γνώμας ὑμῶν; σκληροτράχηλοι, ὃς ὁ κόφινος οὐκ ἐδάμασεν Αἰγύπτου, ὃς οὐκ ἐμάλαξε τῶν ἀχύρων ὁ ἄχθος, ὃς οὐκ ὑκαμψε τῆς πολιουργίας ἡ βία. Εἶτα τούτων τῶν φωνῶν ἐπακούσαντες, ἐκδιώκτις αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. εἶθα ⓦ βασιλέα ἐσώρουσαν, ὑφ' ἐν ⓦ γραπτώτῳ βάλλουσι λίθοις. ἐν ἐκδιώκτις αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. ἀλλ' ἐν μὴ λίθων βολαῖς ὁ ἀγωνιστὴς αἰεδέξατο νίκης, καὶ τοιαύτῃ φωνῇ τοὺς ⓦ κτίσιν ἐκέχρητο· Κύριε Ιησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. Κύριε Ιησοῦ, ὁ γνώμῃ παῖς αἰαδδέλφους πάθος, ὁ βουλῇ τὸ πικρὸν θανάτου ὑπομεῖναι, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. χάρισαι λοιπὸν τῷ σώματος τῷ ψυχῷ· τῷ ἀσώματον μετάσχοσι· δέξαι τὸ πνεῦμά μου ἀρχῇ κατισημαίνον πάντων· δέξαι τὸ πνεῦμά μου. τὰ γὰρ δρόμου τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειμαι δέξαι τὸ πνεῦμά μου. ἐν ὅσῳ γὰρ ἐνοίκημαι τὸ φθαρτὸν σῶμα, βλίβω· ἐν ὅσῳ φορῶ τῷ χοϊκῷ σάρκα, φοβοῦμαι μὴ μὴ πόνοις ἀπολέσω τὸν πόνον· ἱλαρίαν μὴ μὴ πάλιν ἀτυφλώσω μείνω· μὴ μὴ τὸν ἀγῶνα ἀπολέσω τὰ βραβεῖα· δέξαι οὖν τὸ πνεῦμά μου. πανθάνει λοιπὸν ὁ Σαλόμων, ὡς ἀπολέσας τῷ νίκῃ· ἀφρωνίσθη ὁ ἀρχέκακος, ὡς τοὺς ἔνδοτον μὴ ἐξευρύσας· ὀδυρεσθῶσαι ⓐ ἀσώματοι, ὅτι ⓐ ἐν σώματι γελᾶσι τὰ πάθη. δέξαι τὸ πνεῦμά μου. ἦκες γὰρ τὰ γύαλα, ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, Κύριε, μὴ σήσῃς αὐτοῖς τὸν ἁμάρτημα τοῦτον. ἐν ἵνα μάθῃς ὅτι μὴ ἀσυνδέτως βοᾷ, οὐχ ἁπλῶς βοᾷ, ἐπὶ τὸν κατεμφυόμενος, ἀλλ' ἦκες τὰ γύαλα, εἶπε μὴ κατεμφύσεως, μὴ πολλῆς συμπαθείας, Κύριε, μὴ σήσῃς αὐτοῖς τὸν ἁμάρτημα τοῦτον· ἐν ταῦτα εἰπὼν ἐκοιμήθη. ὕπνος γὰρ τοῖς δικαίοις ὁ θάνατος, ἀνάπαυσις τοῖς σοφοῖς ἡ νέκρωσις. Διὰ τοῦτ' γὰρ ὕπνος ὁ θάνατος ἔστι, ἵνα ὥσπερ ἐκ καρᾶς λύσις ἐν τῇ ἀναστάσει διεγρήγορε, τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἀπολαύσωσι· ὧν ἡμῖν πάντας ἡμᾶς μεταλαβεῖν, χάριτι ἐν μεσιτείᾳ τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃν δόξα τῷ πατρὶ σὺν πνεύματι ἁγίῳ τῷ τῶν ὅλων κράτει, ὡς ἀπ' ἀρχῆς, νῦν ἐν ἀεί, ἐν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. ρλς. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΑ ΣΤΕΦΑΝΟΝ. Β.

Πάντες

ἀκούσαις ὤφθη, καὶ ὡς χαίροι ἐν τελώναις, καὶ ὡς φωτὴρ ἐν τῷ σχήματι τῆς ἁγνείας ἔλαμπε τῇ ἀρετῇ, καὶ ὡς πύργος ἐν καταφρονήσει ἦν πάσαις ταῖς ἄνω δυνάμεσι δῆλος, ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανοὺς βαδίσας καὶ κατορθώματα ἐπαύξων, ἀπὸ βάθους εἰς ὕψος τῆς δικαιοσύνης τοὺς καρποὺς ἐκπέμπων. ὅθεν ὁσφρανθεὶς αὐτῶν ὁ Θεὸς ⓜ καρπὸν, ὡς καὶ τῆς Νῶε μυρ. τὴν κατα- Ισ. ιιιῦ
κλυσμὸν (Ὠσφράνθη γὰρ Κύριος ὀσμὴν εὐωδίας) ἐμαρτύρει τῷ ἰδίῳ θεράποντι· ἰδοὺ μάρ- Γεν. η. κα.
τυς δίκαιος, ἀληθινός, θεοσεβὴς, ἀπηλλαγμένος ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ἐπεὶ τῆς τόμυρ καὶ τῆς τόμυρ πληρῶν. ἔχων γὰρ τὸ ἔμφυτον τόμυρ, οὐκ ἐδιήθη τῆς χαριτοδότου γνώσεως γὰρ τῷ Θεῷ ἀπ' αἰῶνος πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Εἶτα λέγει πρὸς ⓜ Ἀβραὰμ, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω. ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου. Τί, φησι, πο-
λύθεος χώρα ⓜ τὴν ἑνιαῖαν ἐπείχε πατέρα; τί κατεπίδωλος πατρὶς ἐπείχε τὸν πρεσβύτερα τῶν ἐθνῶν; ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου. δυσχερῆ, ὡς ἐοικεν, καὶ πρεσβυτέρωμα τῷ πατριάρχῃ. καταλιπέ, φησι, πατρίδα· ἄφες ὅλον τὸ ἔθνος· ἀπόταξαι τῇ γῇ ἐν ᾗ ἐγεννήθης· χρείαν πάσης καὶ τιμωρίας. ἀλλ' οὐδὲν τούτων τὸν πατριάρχην ἐπείσαλθεν· οὐκ ἐλογίσατο καθ' ἑαυτὸν οἷα ἄγε φησὶν, ἄδηλά μοι, φησὶν, ἐν-
φθις ἐπαγγέλλεται· ἀβέβαια ἐπαγγέλλεται ἐστί. καὶ ἀλίπω τοίνυν καὶ ἐν χρῷ, καὶ τὰ ἀόρατα μεταδιώξω; ἀφίημι τὰ ἐν ποσί, καὶ τὰ ἄδηλα ποθήσω; ἀλλ' οὐδὲν τούτων ὁ πατὴρ τῷ ἔθνει ἐλογίσατο· ἀλλὰ προσεπάγη, καὶ τῷ χρησμῷ ζωπύρητο· ἐν πολλοῖς ἐλάμβανε, καὶ τὰ ἄδηλα ζητῆσι ἐπιποθῇ. πίστις γὰρ αὐτῷ τὸν ἀνέκαθεν τὸν ἔρωτα. τὰ γὰρ ἐπαγγελλόμενα πιλαίως κα-
τεμοήσας, πλοῖα πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ πατρίδος ἐκπορεύεται. ἔξελθε γάρ, φησι, ἐκ τῆς γῆς σου. ἐκ τῶν μηρῶν σου μέλλω, ἐκ σῶν κῆ σάρκα γενεᾶς. οὐδὲν σοι τοιγαροῦν ἐπαγγέλλομαι· ἀρκέσει γὰρ μόνον, ἵνα πατήρ μου χρηματίσῃς. Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ υἱοῦ Δαβὶδ, υἱοῦ Α- Ματθ. α. α.
βραάμ. Εἶτα τὰ κῆ τὸν Ἀβραὰμ διηγησάμενος, ὅτι μιᾷ φωνῇ Θεοῦ ἐπακούσας καλοδότος· ὅτι πρόφασιν τὴν τοῦ σπέρματος αὐτοῦ δουλείαν· καὶ ὅτι πεντακοσιοστὸν τὸ Αἰγύπτῳ δουλεύσειν ἔτος· καὶ ὅτι τῇ δόξῃ τοῦ Θεοῦ λυτρωθῆναι τῆς ἀνάγκης· καὶ ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ περι-
τομῆς σφραγῖδα, λέγει λοιπὸν τὸν τοῦ Ἰσαὰκ προδόξου τόκον, καὶ ὅτι τῇ ὀγδόῃ αὐτὸν περιέτεμε, καθὼς προσετάχθη. ἔτι λέγει καὶ τὸν τοῦ Ἰακὼβ ἐκ τοῦ Ἰσαὰκ γένεσιν, καὶ ὅτι ὁ Ἰακὼβ δώδεκα πατριαρχῶν πατὴρ ἀνεδείχθη. λέγει δὲ τὸν φθόνον πρὸς τὸν Ἰωσὴφ τῶν συγγενῶν, καὶ τὸν πρόνοιαν αὐτοῦ τὴν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν εἰς Αἰγυπτον· καὶ ὅτι δῶρε χάριτος καὶ σοφίας παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Αἰγύπτου· καὶ ὅτι μὴ τὸν δουλώσαν κύριος ἐν σοφὸς ἀνεδείχθη· λέγει καὶ ὅλιμὸς καθ' ὅλου, ὡς εἶπεν, ἀνεδείχθη τὸν κόσμον, καὶ ὅλη Χαναὰν τῇ ἀπορίᾳ τῶν βρω-
μάτων τοὺς οἰκεῖα φίλτατα προεδίδου· καὶ ὅτι ἐν δόξῃ ἐνεφάνισεν ἑαυτὸν Ἰωσὴφ τοῖς ἰδίοις συγγενέσι· καὶ ὅτι μετεκαλέσατο Ἰωσὴφ τὸν Αἰγύπτιον Ἰακὼβ τὸν πατριάρχην· καὶ ὅτι ἐν ἑβδομήκοντα πάντα ψυχαῖς ὁ Ἰακὼβ ἐκ τοῦ κατῆλθε· καὶ ὅτι ἐπληθύνθη Ἰσραὴλ εἰς ἄνδρας ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ ὅτι ἕτερος ἀνὴρ βασιλεὺς ⓜ Ἰωσὴφ ἀγνοήσας· καὶ ὅτι κατασοφισάμενος ὁ
τὸ Ἰσραὴλ ἐκάκωσεν ἔθνος· καὶ ὅλα τὰ ἄρρενα βρέφη ἔκδοτα ἦν ἐκπεμπτὰ τῷ Νείλῳ ποτα-
μῷ. λέγει καὶ τὴν τοῦ γενομένου Μωϋσέως τὸν νομοθέτην· καὶ ὅλα πρὸς τὴν τοῦ γένους ἐπιστροφὴν ἐρρίφη· καὶ ὅτι ἀνεῖλεν αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ τοῦ βασιλέως· καὶ ὅτι πάσῃ τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἐπαιδεύθη σοφίᾳ, καὶ ὅτι δυνατὸς ἐν λόγοις ἐδείχθη καὶ ἔργοις· καὶ ὅλα μὴ ὅ πεντηκοντούτης ἐτῶν ἐλθὼν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἔθνους· καὶ ὅτι εἶδεν Ἰσραηλίτην ἀδικούμενον, καὶ ἠμύνατο τὸν
Αἰγύπτιον· καὶ ὅτι μαχομένοις Ἰσραηλίταις ζωοδούλωσιν φιλιάσαι· καὶ ὅτι ὑβρίσθη παρ' ὁμοέθνους, ὡς ἐρωτασάμενος φάνει· καὶ ὅτι ἔφυγε εἰς γῆν Μαδιὰμ ἀφ' οὗπερ ⓜ λόγου· καὶ ὅτι ἐκεῖ δύο υἱοὺς πατὴρ ἀνεδείχθη· καὶ ὅτι ἄγγελος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ ὤφθη· καὶ ὅτι εἶδε πυρὸς καὶ βάτου ἄμαχον φιλίαν· καὶ ὅτι φωνῆς ἀφανοῦς ἐπήκουσε θείας· καὶ ὅτι ζωόδεσμος ἐγένετο μὴ τολμῶν κατανοῆσαι τὸ θαῦμα· καὶ ὅτι ἐκλυθὼν τῶν οἰκείων ποδῶν λύσιν τὸ ὑπόδημα·

σεται, ἢ καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον. ἐφαπάθη, φησὶν, οὗτος ὁ ἀεσίας· ἡνώησεν τῷ ἐδείνητι ναοῦ τὸν τόφον· διέλαθον αὐτὸν τῷ ἐν αὐτῷ τελεσθέντων ⓐ πόνων· ἡ Σολομῶντος σοφία τῶν τοιούτων διέφυγε τὸ οἶκον· σύμμαχον ἔχει ὁ σοφὸς τὸν ἀνθρώπινον χάριν· πολλοὺς ἀγῶνας ἐν τῇ κλίσει τοῦ ἔμπυρος τῶν ἔργων· ἢ ὀγδοήκοντα μὲν χιλιάδες ἐλατόμουν ἐν τῷ ὄρει· ἑβδομήκοντα δὲ χιλιάδες ὀξέτιμοι ὃ ξύλον περιέκοντα χιλιάδες προσεκόμιζον ⓦ λίθον· τρισ- 5
χίλιοι ἑξακόσιοι ἐπεστάτουν τοῦ ἔργου· φιλότιμον χρὴ τὸν ἱερὸν ἐπιδείκνυσθαι, ἢ οὐ παραφέρεται ἢ ἐξ ἔτους μόλις ἠδυνήθη καταβυάσαι ὃ ἔργον· ἢ οὗτος λέγει, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος καταλύσει ⓦ τόπον· ἢ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ ἢ ἄλλα ἄξει τὰ ἔθη, ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. ὃ πονηροὶ σάββατον ἐκείνου καταλυθήσεσθαι λέγει τὸν ἔπομαι τοῦτον μὴ τοῦ Ναζωραίου δύνασθαι ἀπορρίπτεσθαι ἀπορρίπτεσθαι. ταῖς νεομηνίαις ἡμῶν ὡς βδ- 10
τελεῖς προσχάρεσθαι λέγει· τὸν σαββατισμὸν τὸν τόφον ⓦ ὃν Μαρίας ἀφαιρήσεσθαι κηρύττει· ταῖς θυσίαις ἡμῶν ἀποστροδίκους προσφορὰν τοῦ Θεοῦ εἶ) φαυλίζεται· οὐ ῥυπισμοὶ ἢ τὰ ζωὴν καθαρὰ ⓦ θανάτου δύνασθαι ἀποφαίνεται. ὃς τοιγαροῦν οὐκ οἶδε τὸν Ναζωραῖον ὃ τέλος· πότε γὰρ ἔσται οὗτος ζωῆς ἀμοιβαῖος δύνασθαι; Ησαΐας ἐσφάγη, ἢ θάνατον ὁ τοῦ δίκης εἰσπράττων· Ιερεμίας ἐπίγη, καὶ ἐπεξελθεῖν οὐκ ἠδυνή- 15
θη· ὁ Ναβουθὲ λίθοις ἀπῆρθη, ἢ οὐδαμοῦ ὁ ἐκδικῶν τούτου· Ζαχαρίας ἰσφάγη, ἢ μόνον ἕως τῆς θύρας ἀπέγκλητοι, ἢ τῷ Ναζωραίου θανάτου ἀφορμὴ χορίσεται οὗτος· ὡς κριτοῦ ἡμῖν ⓦ νεκροὶ ἐπαπειλῆσαι· ὡς δικαστοῦ τοῦ τὸ τύμβου καταπίλλει πλανώμενος.

Εἶτα τούτων ὕστερον ἀδὴν κατηγορούντων, ἀπιόντες εἰς αὐτὸν πάντες ⓐ καθιζόμε- 20
νοι ἐν τῷ Συνεδρίῳ, βλοσυρὸν ὄμμα κατ' αὐτοῦ ἐκπέμψαντες, ὀφρύας ὀργῇ μεμεσωμένας κατ' αὐτοῦ ἀκοντίσαντες, ἐξ αὐτῆς τῆς ἕδρας βουλόμενοι ἐκπλῆξαι ⓦ ἀγανιστοῦ, ἐν
Ψαλ. κε, κδ. τῇ ἰδίᾳ κακίᾳ ὃ πεφυκὼς πληροῦσθαι λόγοι, Κατάρωμαι ὁ ἀμαρτωλὸς ⓦ δίκαιον, ἢ ζητοῦσι τὸν θανατῶσαι αὐτόν· ἀκοντίσαντες ἐξ αὐτὸν πάντες, εἶδον τὸ πρόσωπον ἀλλοιούμενον πρόσωπον ἀγέλου. ἡνίκα γὰρ τὸ μαρτύριον χορὰ προσεκαρδώσατο τῆς ὑψώσεως ἀγγελικῆς· 25
τοῦ νεανίου προσήκραπε χάριτος. ἢ ἀφ' οὗ τὸ πρόσωπον ἀγγέλου; ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος τοῦ
Λουκ. κδ. Χριστοῦ, ὃν εἶπεν· Εν τῇ ἀναστάσει ὅτι γαμοῦσιν, οὔτε γαμίσκονται· ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι
Μ. τθ. ιβ. ⓐ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὅτως ἔλαμψαν Μωϋσῆς ἢ Ηλίας ἐν τῷ ὄρει, ὅτι ζωγλάλει τῷ
Ματθ. ιζ. μβ. Ἰησοῦ, ὥστε ἰδόντας σὺν μαθηταῖς πεσεῖν ἐπὶ πρόσωπον· ὅτω μέλλουσιν οὐκ λάμπειν πάντες
ⓐ δίκαιοι ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός. Εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου. 30
Εἶπε γὰρ ὁ ἀρχιερεύς, Εἰ ἀρα ταῦτα ὅτως ἔχει· ὦ ῥήματα ἐσολισμένα ἐπιστολὰ καὶ φθόνου. Εἰ ἀρα ταῦτα ὅτως ἔχει; ἐτόλμησας, φησὶν, ὦ ἀνερ, ⓦ νομοθετεῖν ἀνυβρίστως Μωϋσέα; Εἰ ἀρα τῷ Θεῷ ἀντιστράτευσας λυπηθείς; Εἰ κατὰ τοῦ πνευματικοῦ ἀνεφυθριάστως ἐλάλησας τόπου; Εἰ ⓦ ὁν Θεοῦ δοθέντα νόμον ἄκυρον εἶ) ἐ- 35
φαυλίσθης; Εἰ ⓦ Ναζωραῖον ἀνθρώπου τὰ Μωϋσέως ἐνόμισας; μεγάλων κακῶν ἐ-
αὐτῷ πρόξενος ἐγένου. Εἶτα πρὸς ταῦτα ὁ πρωτόμαρτυς· ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ἀκούσατε. ἐχέτω, φησὶ, πάσα τίνος ἀλιτία τοῦ προσκυσαι ἐκείνῳ τόπῳ. ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ἀκούσατε. ἀκούσατε, ὃ λέγω, πάθητε (τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς ὑμετέρας ἔπεισε μοι γνώμης) ἀλλ' ἀκούσατε. ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη ⓐ πατρὶ ἡμῶν Αβρααμ ἐν τῇ 40
Μεσοποταμίᾳ. οὐκ ἐν τῇ Ιερουσαλὴμ, οὐκ ἐν τῷ προσευκτῷ ναῷ, ἀλλ' ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ὅπου κατείδωλος ἐστὶν ὁ χῶρος, ἔνθα ἀθέοις καὶ πατρὶς συνεπλήγετο· ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ὅπου ξοάνοις ἀνεπέμπετο σέβας· ὅπου ξύλοις καὶ λίθοις τὸ πνευματικὸν ἐκεπλῆσαι θεῖον. ἐκεῖ αὐτῷ ὤφθη. ἡδὲ γὰρ ὅπου ἐν ἀγγέλοις ἐν ῥόδῳ, ἐ μέσοις ζωζαίοις θυ-
μηδὲς διαπλεκόντος ὡσαύτως πολυάθλου Ιὼβ ἐν τῇ αὐτοῦ χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι ὡς ῥόδου ἐν

ἀγγέλοις

κηκόαμεν αὐτ λαλούντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν, ⁊ τὸν Θεόν. διεδίξατο ψευδομάρτυρα τὸν φθόνον· ἐπέβαλον ἄνδρας, ἀργυρίοις ἠρέσαντο ὁ ψεῦδος, δόντε, λέγοντες, ὦ πάμοι ἄνδρες, τοῖς ἡμετέροις ⁊ ὑμέτεροις ἠδικήσατε· εἰ τοῖς ἡμῶν σκέμμασιν ἢ ὑμῶν ἐπουργήσιε γλῶσσα· τοῖς ἡμετέροις βουλεύμασιν ἐπηρετήσι ὁ ὑμέτερον τόμος. ἔκδικος γὰρ πὶς ὁ Γαλιλαίου ἀνὴρ, ⁊ ἀθέμιτος ἐκείνου ἠγέρθη ⁊ αἰτίμαχος. Θεοῦ εἰ πάφο κείμενον γλεκέρει· δημιουργὸν τὸν εἰ τύμβῳ συγκλειόμενα κηρύτει· τὸν εἰ μνημείῳ τεθῶντα εἰ τοῖς οὐρανοῖς φωνᾶζεται εἶ)· τὸν ἐπὶ τοῦ τραπωτοῦ ἐμπαιζόμενα ⁊ ὡ τῇ τραπέᾳ τὸ οὐρανοῦ φημίζει ἀδαλμέεσθαι· τὸν μήτε ἑαυτὸν ἐκδικῆσαι ἰσχύσαντα, κριτὴν ἐπαγγέλλεται τῆς κτίσεως. Ἰωσὴφ ἀπέλεγε ὁ τότε σῶμα εἰ μνημείῳ, ⁊ ἔστ αὐτὸν ἐκ δόξι ὡ τοῦ Θεοῦ φαντάζεται ἐπ ἀρχῆ. οὐ μαθηταὶ αὐτὸν ἠρήσαντο, ὡς ἀπατεῶνα, ⁊ ἔστ λέγῃ, ὅπ πᾶσα γλῶσσα αὐτῷ ἐξομολογήσι εἶ)· ἐκ τὸ ξανεσθ δύκ ἴσχυσι κατακιῶσαι, καὶ δόντε αὐτῷ προυσίαν ἔστ ἐκ τὴν οὐρανῶν ἐπαγγέλλε εἶ)· ⓐ καὶ κύριον αὐτὸν ἐδλασφήμουν μὴ δυνάμθυον μήτε ἑαυτὸν σῶσαι, μήτε ἐκείνους, καὶ ἔστ παιοτάτα κρίζει, ὅπ αὐτός ἐστιν ὁ σωτὴρ τὸ κόσμου. Εἰδεπέ ποτε τοιοῦτον τόλμημα; ἠκούσατε ἢ ὅ- ⁊ αἰῶνα
λως τοιαύτης ἀσεβείας ⁊ βλασφημίας ῥήματα; ἐπουργήσατε τοίνυν τὴν σκηνὴν, ⁊ ἐπίκησον ὡ τὸ ναὸν κομίσασθε κλέος. Εἶτα ⓐ ἀπίγειοι τὸν ὅτι Ναζουρὲ στι κοφαντοῦ τύ- γ. Βασ κα. ιδ.
πτεις ἐχρήσαντο λόγοις· ἀκηκόαμεν λαλοῦντος αὐτ ῥήματα βλάσφημα εἰ, Μωϋσεῖ, ⁊ τὸν Θεόν. κατ αὐτὸ, φησι, τ νομοθέτ ἀπεπόλμησε λέγειν· αὐτὸς πρέπει λει ἡμῖν λέγοι, Προσέχετε λαός μ τὸν νόμον μ, ⁊ ἔστ κρίζει, ὅτι Ἰησοῦς ἀλλάξει τὰ ἔθη, ἃ παρέδωκεν ἡ- Ψαλμ. οϛ. ϛ.
μῖν Μωϋσῆς. Εἰς Μωϋσῆν ἐδλασφήμησε, τὸν σεβασμιον πρὸ ὅλο τὸ ἔθνο, τ εἰς συμμαχίαν ὁλίων λαβόντα τὸν κτίσαντα, τὸν δουλείας χαλεπῆς ἐλευθερώσαντα τὸ ἔθνος, τὸν ῥάδδῳ τὰ τῆς θαλάττης τμήσαντα ὕδατα, τὸν βυθίσαντα τοῦ σθυχῆ τὰ τὴν Αἰγυπτίων στρατεύματα, ⓦ ἐν νυκτὶ πρωτοτυχῆ τὰ νέφος φαίνοντα, ⓦ ἐδοδδύσαντα ὑ- ρανίον ἀπιώργητον ἄρτον, τὸν ἐξαπλήσαντα τῇ ῥάδδῳ τῆς ἀγίου τὰ ῥεύθρα. Εἰς Μωϋ- σέα. ⁊ πάλιν, Εἰς Μωϋσῆν, τοῦτ ἐστὶν τὸν λόγον, ⁊ τ Θεόν, Εἰς αὐτὸν τ ὑρανὸν ἀνέβησε τὰ βέλη κατ αὐτ τὸ δημιουργοῦ ἐξέτεμε τὴν γλῶσσαν· ἐκρὸν αἰτήσει κηρύτει τ κτισθ. εἰς Μωϋσέα, ⁊ Εἰς τ Θεόν. Σωεκίνησάν τε τὸν λαὸν, ⁊ ἔστ προσδυτέρους, καὶ ἔστ γραμ- Πεξ. τ. ιϛ.
ματᾶς ⁊ ἐπισάντες ἥρπασαν αὐτὸν, ⁊ ἤγαγον εἰς ὃ συνέδριον, εἰς ὀργὴν τ λαὸν ξωεκίνησε, ⁊ ἥρπασαν αὐτόν. ἥρπασε ⓐ Σῆρες ὃ πρόβατον, ⁊ ἤγαγον εἰς ὃ συνέδριον ὃ ὑποκρίσεως ἀνάμεσον ⁊ Φθόνου· εἰς ὃ συνέδριον ὃ ἀλλότριον ἀληθείας, ⁊ χθρὸν δικαίου· καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς τὸ ξυνέδριον, ὡδὲ οὗ πόρρωθεν κέκραγμ Ἱερεμίας, Οὐκ ἐκάθισα ἐν ξυνεδρίῳ αὐ- Ἱερ. ιε. ιζ.
τῶν μαιμότητος. καὶ ἔστησαν μάρτυρας ψευδᾶς λίγοντας, ὁ ἄνθρωπος τοῦτ οὐ παύε εἶ) λα- λοῦ ῥήματα βλάσφημα τ τὸ τόπου τὸ ἁγίου, καὶ τὸ νόμου. τὸ ἱερόν, φησι, τὸν τόπον τὸν τοῦτον ὐκ ἠρυθρίασεν ἐνυβρίσας· ὅπου τὰ θεῖα ἀναγινώσκοντα ῥήματα· ὅπου τῶν προφητῶν σαλπίζονται τὰ συγγράμματα· ἔνθα αἱ πλάκες, καὶ τὸ οὐράνιον μάννα· ὅπου ἡ κιβωτὸς καὶ ἡ τὸ Ἀαρὼν ῥάβδος· ὅπου ἀρχιερέων πολιαὶ, καὶ πρεσδυτέρων ἀξίωμα, καὶ γραμματέων τι- μή· ἀλλὰ παίγνιον κεῖται τ τόπον· δύπλεις τὸ ἱερὸν ἀποφαίνεται. καὶ οὐ μόνον τ τόπ ἐδλήμησε φθέγξασθαι, ἀλλὰ καὶ τ τὸν νόμον· σκιὰν τ νόμου εἶ) φαντάζεται· τύπον τὴν παλαιὰν ἀνυποστόλως κηρύτει· μείζονα τ Γαλιλαῖον εἶ) λέγει Μωϋσέως· ἰσχυρότερον τὸν ὐκ Μωσέως τὸν νομοθέτ κηρύττει. ὐκ ἠρυθρίασε τῶν πρεσδυτέρων τὴν ἀξίαν· ὐκ ἐφυλάξατο τῶν γραμματέων τὸ πλῆθος, ἀλλ ἐδλασφήμησε τ τόπου καὶ τὸν νόμον. καὶ μά- θετε αὐτ τῶν λόγων τὴν πῶρσιν. ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτ λέγοντος, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος κατᾳδύσ τ τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη, ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. ἔσχον ἡμῖν ἐπαπειλεῖται δικαστήριον· τιθήσ τὰ ἡμῖν ἐπαγγέλλεται Κύριος· Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ἀναχή-

πλήσιον ζητοῦς, νεκρὸν ζαίων εἰ κηρύτθεις; κατεδίχετο ἕως Θεοῦ ζῶν πα τάφῳ; οὐκ ἐχέλθωσι, ζ ζῶν ἐπλόντας εἰς ἔκρου; οὐχὶ τρεσζάτων αἰφνίδιον ἐπῆλε τὸν ζάνατον; ἢ παῦσαι τούτων τὴς πλάνης, ἢ τὸν ἴσον αὐτῶ δέχου ἡ σὺ ζάνατον.

Τοιαῦτα πια λέγοντες ἦσαν συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ. Εἶτα ὁ Στέφανος· οὐ πρὸ ὑμῶν φυλάττονται τὸν τρεσφητῶν τὰ συγγράμματα; οὐχ ὑμεῖς ζαὶ τὰς παλαιὰς διαπύρους στηλβ. ἔλους; οὐκ ἐλέγετε ἀλλήλοις, Ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωϋσῆ λελάληκεν ὁ Θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν; ἡμεῖς τῶ Μωϋσέως μαθηταὶ ἐσμεν. οὐχὶ Μωϋσῆς ἔλεγε, Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε; οὐ τρε ἐγραψε πόρρωθεν Μιχαίας, Καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκσοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος; οὐ τῆς ἀπιτρεγάμε ὁ Ἡσαΐας τρεσαγγέλετο τότε, Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει; οὐ τῶν ἐν τῇ φάτνῃ ζώων τὸν δεσπότην ὁ Ἀμβακὺμ τρεσῆπεν, Ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ; οὐ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ φυγὸν δι' Ἡρῴδου εἶπεν ὁ Ἡσαΐας, Ἰδοὺ Κύριος ἔρχεται ἐπὶ νεφέλης κούφης εἰς Αἴγυπτον; οὐ τῶν ὑδάτων τὸ Ἰορδάνου τὸν δρασμὸν ὁ Δαβὶδ τρεσεμιμήσατο· Εἴδοσάν σε ὕδατα, ὁ Θεός, εἴδοσάν σε ὕδατα, ἐφοβήθησαν; ἀ τῶν κόπων ἐν πόνῳ τὸν ἔκβασιν ὁ Ἡσαΐας τρεσέγραψεν, Αὐτὸς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἔλαβε, ἡ τὰς νόσους ἐβάστασεν; ἀ τῶν ἅλων τὸν βίαν Δαβὶδ τρεσεῖπεν ὁ τρεσφήτης, Ὠρυξαν χεῖράς μου ἐν πόδας μου; ἀ τὸν ἐν τῷ ξύλῳ ἁμαρτησόμενον Μωϋσῆς τρεσανεκήρυξεν, Ὀψεσθε τὸν ζωὸν ὑμῶν κρεμάμενον ἐπὶ ξύλου; ἀ τὸν τάφον τὸν ἐν μνημείῳ ὁ Ἰακὼβ τρεσέγραψεν, Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων; ἀ τὰ τῆς ἀναστάσεως τρεσφωνήσας ὁ Δαβὶδ, Ἀνάστα, ὁ Θεός, κρῖνον τὴν γῆν; ἀ τὰ τῆς διδαχῆς ἐν αὐτὸς τρεσεῖπεν, Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ· ἢ δυνάσται πείθειν ἐν ἄλλῳ ἑνὶ τῶν τρεσφητῶν τὸν ἔκβασιν, ἢ ὡς Θεῷ τῷ ἐσταυρωμένῳ προσκυνεῖτε. ὑμεῖς γὰρ, ὦ ἀνόητοι, μὴ γινώσκοντες τὸν τρεσφητὴν Μωϋσέως, ἐνομίζετε φίλον ἂν θεσπίσαι σταυρῷ· ἀλλ' ὁ ἐξ ὑμῶν, καθ' ὑμῶν ἢ μᾶλλον, ὁ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, Παῦλος κράζει· Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. τρεσὶ αὐτῶν ἐλέγχων ὑμᾶς ὁ χρυσοῦς τῶν ἀποστόλων ἔλεγχος, Ὑμεῖς ἢ τὸν ἅγιον ἐ δίκαιον ἠρνήσασθε, ἐ ἠτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν ἢ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε. ζαύτην ὑμῶν τὴν φονικὴν πόρρωθεν εἰδὼς Ἡσαΐας ἔλεγε, Οὐαὶ τοῖς λέγουσι τὸ πικρὸν γλυκύ, ἐ τὸ γλυκὺ πικρόν. ὅτου τοίνυν ζαλεπωτέρου τὸ Στεφάνου, οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ ἡ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. ἐ καλῶς εἴρηται ὅ, αἱ πίστεις ἡμῶν. ὅπου γὰρ αἱρετώτερον εἶπεν, ἀνέσησαν ἵνες τῶν οὐκ τῆς συναγωγῆς, ὧδε λέγει, οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι. εἰς σαφεστέρων ὧν ὡρμῶντο τὸν γλαφυρόν· σωφύκλειον ἀπέμπτης τὰ οἰκεῖα χείλη· ἀνέστειλον τῶν λόγων τὰ βέλη· ἀπεκρύπτησαν τῶν ῥημάτων τὰ ὄξα· ἐκνεύτων τὸν γλαφυρὸν ἔκρυψαν τῆς κακίας ὁ δόρυ. οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ ἡ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. ὦ τῶν καινῶν τρεσγμάτων. πῶς καλῶς συγγράφεται ὁ ἀοίδιμος Λουκᾶς; πῶς ζαὶ ἐπαγγελίας τῶν Χριστὸν εἰς πέρας ἔλκει; εἶπε γὰρ ὁ Χριστὸς, Ὅτι δώσω ὑμῖν στόμα ἡ σοφίαν, ᾗ ὃ δυνήσονται ἀντιστῆναι πάντες ⟨Ϟ⟩ ἀντικείμενοι ὑμῖν. καλῶς ἕως λέγει, οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, ἡ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. ποίᾳ σοφίᾳ; τῷ Χριστῷ ᾧ ἐν αὐτῷ φθεγγομένῳ. ἡ ὅτι ὁ Χριστὸς σοφία, ἠκέτω Παῦλος λέγων, Χριστὸς Θεοῦ δύναμις ἡ Θεοῦ σοφία· ὅτι ᾗ λαλῆσαι τοῖς βυζαντιστοῦσι, γράφων ἐν ἄλλοις ἔλεγε, Εἰ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν; ἡ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ τούτου, ᾧ Χριστῷ. πῶς γὰρ ἀντιστῆναι ᾗ αὐτῷ, ἡ ὑποπεσεῖν; ἡ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ ἡ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. ποίῳ πνεύματι; τῷ ἁγιωτάτῳ, φησὶν οὗ ἐν τρεσφήτοις ἔλεγε· Στέφανος ᾗ πλήρης πίστεως ἡ δυνάμεως· ἡ αὖθις, Ὑπῆρχον ᾗ πνεύματος ἁγίου πλήρης, ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ εἶδε δόξαν Θεοῦ. τότε οὖν ἐπέβαλον αὐτοῦ λέγοντες, ὅτι ἀκηκόαμεν

κατ' αὐτὸ ἀνεδίξατο νίκης· πρῶτος τὴν καλλίστην ἐκείνην ἀπήρξατο ἀγώνων· πρῶτος δι' Χριστὸν τὰ τοῦ Χριστοῦ ἀνεδίξατο πάθη· ἐπαίδλξε θηρίοις, ὡς παίζεται θαλάττης ἐνδιίξει ἀνθρώποις, πῶς νέκρωσις γέλωτος ἔσται· ἐγκώμιοι τοῖς ἐν τῷ βίῳ τοῦ οὐρανίους ἀνέδους. Στέφανος γὰρ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ. Πρξ. ς. ε.

Εἰς μείζονα προκοπὴν τοῦ Στέφανον ἡ τοῦ πνεύματος προεβίβασε χάρις. ὃ γὰρ ἀμέτρου τῆς αὐτοῦ πίστεως πρόκηλνατο τὸ βέβαιον. Ἀλλόκοτος γὰρ ταραχὴ, μάρτυς ἀνεδίχθη· εἰς χεῖρας καταστάσεις χειρὶ, εἰς χεῖρα χεῖρ· τραπίζων ἐτύγη Ἀλλόκοτος, καὶ περαστὴν ἀνεδίχθη ἐργάτης. Στέφανος ὁ πλήρης πίστεως ⓒ δυνάμεως. ἐχέτω, φησὶν, ἐν προσωπείᾳ τὸν τῆς νίκης στέφανον ὁ Στέφανος· Στέφανος, ὁ ἀμελέτητον πόλεμον γνωρίσας τῷ βίῳ, ὁ ἀδίδακτον μάχην ἐμφανίσας τῷ κόσμῳ. Οὐκ εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τοῦτο ἡ φύσις, ⓒ Στέφανος ἐν ἀσωμάτῳ σώματι ἔπρεξατο ἀγῶνας· πόθεν δὲ αὐτῷ τοσοῦτον ἀγῶνας κατώρθωτο; ἐλπὶς μὴ πάλαι προεγεγένητο παλαίειν. Στέφανος πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως. Στέφανος, ὁ ἀγχιμάλωτον τὸν ἀρχέκακον δεύξας, ὁ προαιρέσει θηραία κατ' αὐτοῦ τέχναις ἐπίεσε, ὁ δαίμονας ὠδισκυάσας θρίωδι, καὶ ἀνθρώπους χρυσέους· Στέφανος ὁ πρῶτος τῶν μαρτύρων ἐπαιώνιος, ὁ στρατηγὸς τοῦ Ἀρχηγοῦ Χριστοῦ ἀγωνιζομένου. ὃς γὰρ αἱ Ἀρχὴ Χριστὸν ἀρξῆται παλαίειν, Στέφανον δεῖσκει διδάσκαλον· ὅστις μάρτυς ἐκλήθη ἐφάνη ἀγώνων, Στέφανος μιμητής. Στέφανος ὁ ἀκροδίνιον τῆς Ἀρχηγοῦ Χριστοῦ ἀγωνιζομένου, πρωτοτόκος τῶν δι' αὐτὸν ἀποθνησκόντων, Στέφανος πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως. πάντα χρόνον προεπέφερκτο ὁ τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης· ἐκ παρόντος ἐπηρώτα ὁ διάβολος πολεμάρχης. πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως. ἐπήρκεσαν, φησὶ, ταῦτα πρὸς νίκην, ἐξέρυσαν τοῦτο προσφυγεῖν τὸ ἔμπαρον. πίστις γὰρ καὶ δύναμις καὶ τὸν ἀρχέκακον εἶνεκα, ⓒ Ἰουδαίους κατέπληττε. πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως ἐποίει σημεῖα καὶ τέρατα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. ἀλλ' ὁ ἀρχιερεὺς διεβλήκητο πλήθη, τεράτων πλῆθος ὁ Χριστοῦ ἐργαζόμενος στρατιώτης. ἐποίει σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ, χωλοῖς μὲν χειροδύναμος δρόμους, πηροῖς δ' ὑγείαν ἐκπέμπων, ἵνα προσέλθοιεν τοῦ ἀρχιερέως διεγείρῃ· οὕτως ἐπιθυμῶ Ἀρχὴ Χριστὸν γεύσασθαι θανάτου. Εἶτα ἐκκαλεῖται κατ' αὐτοῦ δώδεκα ἀσεβεστάτων συναπόλιν. Ἀνέστησαν γάρ, Πρξ. ς. θ.
φησὶ, τινες τῶν ἀπὸ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ. ὦ πόσον ἔχλει ἡ κακία συνήγαγε· ὦ πόσον δῆμον ὁ φθόνος· συνέτριψε· Λιβερτίνους, Κυρηναίους, Ἀλεξανδρεῖς, καὶ τοὺς ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας. ἀπειρέους, φησὶν, ὄχλους καθ' ἑνὸς πρεσβύτου στρατιώτου· ἀριθμητὰ πλήθη καθ' ἑνὸς ὥρμησαν ἀρχαίως· πέντε πόλεων αἵρεσις ἐφ' ἕνα κατέδραμον νεανίαν. ὦ τῆς διαπεφθάρθαι τῶν Ἰουδαίων κακίας. ἐξ αὐτῆς τῆς θέας ἠθέλησαν Ⓜ ἀριστίαν ἐκφοβῆσαι, ἵνα τῇ ὑποβολῇ τῶν πλήθους ἐπισκιασθῇ τὰ νικηφόρα. Εἶτα ἡ ζέσις Ⓜ παμπόνηρος ἐπιπλήσασι τῇ μάχῃ, καὶ ζητηταῖς τῷ Στεφάνῳ ἐπροσωμοίοις πλάσεσι λόγους. ἀνέστησαν γάρ, φησὶ, τινες τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, ⓒ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ. τί, φασὶν, ὦ πανοῦργε, ἀσεβοκάπηλος ὑπείλιξες ὃ θεῖον; τί μεμψιμοιρικοῖς λόγοις πάθης Ⓜ ὄχλον; τί βλασφημάτων ἀπάτῃ ἀγοραζεδάζεις τὸ ἔθνος; ὧδε τῆς ζητητικῆς ὁ τρόπος· Θεὸς ἔστιν ὁ ἐκ Μαρίας τεχθείς; δημιουργὸς ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐ βηθλεὲμ τόπος κώμη ἡ Ναζαρέτ; Θεὸν φαντάζῃ Ⓜ ὅτι γῆς τεχθέντα; Θεὸς, ὁ δι' ὑπήλιαι ἀπαρχανωθεὶς ἐν τῇ φάτνῃ; ὁ ἀποδράσας ὀργισθέντα Ⓜ Ἡρῴδου; ὁ πρὸς καθαρσιν λουσῖν δεξάμενος Ἰορδάνου; ὁ πεῖναν δυηθύσας καὶ δίψαν; ὁ κόπου αἰσθόμενος ⓒ ὕπνου; ὁ κρατηθεὶς, ⓒ μὴ ἰσχύσας δραπέτην; ὁ ῥαπισθεὶς, καὶ ἑαυτὸν μὴ ἐκδικήσας; ὁ ἁρπασθεὶς, καὶ κατηλθὼν μὴ ἰσχύσας; ἐπτάκις καὶ ἐφυβρισμένος ὑπερέλθοντος τέλος; τὸν ἐν τάφῳ πεθέντα ἐν οὐρανοῖς εἶναι φαντάζῃ; τὸν πλησίον

β. Κορ. ιγ. γ. λον, Εἰ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ἀπὸ Παύλου καὶ Πέτρου, τῶν διαγ-
Ψαλ. λδ. ιθ. γελίων, τῶν κηρύκων, τῶν ὁμολογητῶν, Ψαλμῳδοὶ δὲ ἕτεροί τινες ὁμολογοῦνται. πότε ἐμειναν ἐπὶ ῥήματος; πότε οὐ διέρραγη ὁ πεπαλαιωμένος ἱμάτιον; ἀλλ' εἶπων εἰς αὐτὸν τὸ τοῦ Φύτου, καταπαύσω Ⓦ λόγον, Διεκλάσθησαν, καὶ οὐ κατεπύγησαν· ἐνταῦθα ὁ χιτὼν τῆς ἐκκλησίας ὑφαντὸς δι' ὅλου ἄῤῥαφος. Τί ἐστι, ὑφαντός; ὅτι πολλὰ ἐστιν ἀπὸ κολλημάτων γινόμενα· ὁ χιτὼν οὗτος οὐκ ἐκολλήθη ἀπὸ λογισμῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἄνωθέν ἐστιν ὑφαντὸς δι' ὅλου ἄῤῥαφος. Οὐκ αἱ θεῖαι λογισμοὶ ἔῤῥαγησαν τῇ πίστει ἡμῶν, ἀλλ' ἔχομεν ὑγιῆ Ⓦ χιτῶνα. ἐπληρώσαμεν τὴν ὑπόσχεσιν πολλῷ οὔσαν καὶ εὐεισκέλη καὶ λευκοτέραν τῇ ἀγνείᾳ. γινωσκέτω δὲ ὁ ἀκροατὴς ὅτι τὰ μὲν ἁπλᾶ τῶν ῥημάτων ἁπλαῖς κέχρηται ταῖς φωναῖς, τὰ δὲ βαθέα τῶν θεωρημάτων χρεία ἔχει πολλῆς ποικιλίας. ὅταν ἴδῃς Ζωγεσκιασμένον λόγον, ἀναφέρου τῇ Σοφίᾳ· ὅταν ἴδῃς λεπτὸν ῥῆμα, ποικίλλου τὴν διάνοιαν. ἔστι πολλὰ τῶν ῥημάτων τοῦ Θεοῦ σύντομα, ὡς ὅ, οὐ φοιβούσης, οὐ μοιχεύσεις, ἢ κλέ-
Ιωαν. α. ιδ. ψῃς, οὐ ψευδομαρτυρήσεις. ὅταν μὲν τοίνυν εἴπῃ, Ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ μὴ ταῦτα, Ἐπὶ γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ζωὰ ἐσεγράφη, ποικίλον ἴσθι τὸ ἱμάτιον καὶ
Εφεσ. γ. ι. ὃ εἰρηκώς· Ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ. ὅτι τούτοις πᾶσι δοξάσωμεν Ⓦ φανείσῃ, καὶ εὐσκιωτέραν ποιήσωμεν Ⓦ ἐλθούσῃ, ὑμνήσωμεν Ⓦ ἀναχωρήσασαν, Ⓦ ζωοποιήσασαν, Ⓦ ἐπιέρασαν, Ⓦ τειχίσασαν, Ⓦ φωτίσασαν, τὸν πόθον ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν τὴν ἀφθονίαν χαρισάμενον Ἰησοῦν Χριστόν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ζὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρλε. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΤΟΝ ΠΡΩτομάρτυρα. α.

Ex edit. Duc. Bur. Mss Διον. καὶ Matth. ι κα.

Στέφανον ἀνθοῦσιν ἐγκωμίων τὸν Στέφανον, καὶ ταῖς τῶν ἐπαίνων αὐτὸν στεφανοῦμεν ῥόδοις. ἤδη γὰρ αὐτὸς ἑαυτὸν τοῖς τῆς πίστεως στρο-
φεῖς φλοῦσιν ἄθλοις. ἔκειτο μὲν γὰρ οὐ χάλκεος· Μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, ἀλλ' ἡ ταφὲὶ τὸ σῶμα ζωὰ φεία τοῦ δυσχεροῦς εἰσῆγε. τότε δὲ τὸ νεανίσκου βουληθέντος μαρτυρικὸς ἀναδέξασθαι τίχας, πᾶσα ἀπελήλαται δυσχέρεια· ὀφλὶς δὲ καὶ φόβος ἀρχιερεῖ ἐμελέτησεν. οὔτε γὰρ ἀρχιερέως ἐφοβήθη μανίαν, οὐχ ἱερέων ἐφλίασε θρασύτητα, οὔτε πρεσβυτέρων αὐτὸν κατέπληξε λόγοι, οὐ γραμματέων αὐτὸν ἀπειλὴ διετάραξεν, ἀ λόγοις συνεφώνουν τοῖς αὐτοῦ πεφυκόσιν ἐνέκοψαν· ἀγναίῳ δὲ ὄντι φερομένῳ εἰς τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγῶνας κατέπεσεν. Ὡς τοίνυν ἀνθ' ὧν ἀξίοις ἐπαίνοις τὸν ἀγωνιστὴν προσαγάγῃ; πῶς αἱ θεῖαι ἀνάγνωσις τὸν αὐτοῦ πολιτείας εἰκόνισιν ἐκπλέξει; ποίᾳ γλώσσα τοῦ ἀρίστου ὄξεσπεῖν δυνήσεται δόξας; ποῖοι στόμα τοὺς ἔπαινον τοῦ Στεφάνου ἀγωνισμάτων
αἰνοίησεται; ποία χεὶλη ἐπῳδὴν ἔσεται τοῦ ἀνδραγαθίας ὑπῆρ τοῦ πρωτομάρτυρος; ὅτι τῆς μὲν ἐπάλξεως, καὶ τὸ θεῖον περιεσκέπετο εἰδώλου πῆξιν, καὶ τὰ εἰς ὕψιστον εἰσώδους μὴ τὴν θηκτὸν διελέγετο, καὶ θανάτου ζωὴ ἐπέπετο· ἀνθρώποις ἀπειμάχητο, καὶ ζωηφόρου ἀγέλους. πᾶσα λοιπὸν ἡλικία ὁ βέβαιος ἐλέγετο Στέφανος μὲν ἐπάλαιστ, καὶ ὁ ἀρχέκακος ἔπεσεν· ἐλέγετο λοιπὸν καὶ ὁ πολιᾶς ἀγωνιζόμενος ὁ βέβαιος, καὶ ὁ σὸ γῆρας κατορθῶν σὺν στεφάνοις λαμβάνει, καὶ
ὀνείδεσιν ἀθλήσας στεφανοῦται, καὶ μειρακίου παλαίσαντος κομίζεται γέρας, καὶ πᾶσα ἀγωνιζόμενα κομίζονται στεφάνους, καὶ γυναῖκα τοῦ καταξάνθωνα στεφανοῦται δόξῃ, καὶ παρθένοι παλαίσασαι κομίζονται νίκας. Στεφάνου τοίνυν ἀνοίξαντος τὸ μαρτυρίου τὰς πύλας, πᾶσα λοιπὸν ἡλικία ὅτι ὁ μαρτύρειον ἔσχετο. πρεσβύτης μὲν Στέφανος πρωτομαρτυρίῳ αἰτίᾳ· πρεσβύτης τοῦ

κατ-

ὑπὲρ ἁμαρτιῶν κατεσκευάσας θυσίαν εἰς ὃ διηνεκὲς ἐκάθισεν, ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μὴ γὰρ ἐντυγχάνω λοιπὸν; καθὼς Ἡ ὑβρίζως τὴν λύτρωσιν;

Ἀλλ' οἶδα μηκύνας Ⓦ λόγον· σύγγνωτε δέ μοι εἰς βυθὸν εἰσπλέοντι, καὶ τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος δυνάμει δυναμένῃ ἀφικέσθαι τὸ πέλαγος τῶν ἁγίων γραφῶν, οὐκ ὅσον εἰπεῖν ἄξια, ἀλλ' ὅσον ἡμᾶς ἐδυνάμεθα. ἐκδιὸ παρακαλῶ καὶ ἱκετεύω, καὶ ἱκετεύων οὐ παύσομαι, ταῖς γραφαῖς ἐρευνᾶν, τὴν ἀλήθειαν ζητεῖν, καὶ παρὰ Χριστοῦ τὰ περὶ Χριστοῦ μανθάνειν· μὴ ἐκδὺς σεαυτὸν αἱρετικῇ κακίᾳ. πολλοὺς ἔχει σήμερον ὁ διάβολος ὄφεις ὑπὸ τὸ ἀρχαῖον ὄφεως· κατείρει τὰ ζιζάνια τῆς ἁμαρτίας, ἵνα θερίσῃ τὸν φόβον τῆς ἀσεβείας. μὴ, παρακαλῶ· ἀποτινίσωμεν ταῖς ἀκαῖς ἀπὸ τῆς αἱρετικῆς κακίας. οἶδα τοῦτον εἰρηκὼς τὸν ὑμῖν Ⓦ λόγον, ἀλλὰ καὶ νῦν λέγω· πάσης αἱρέσεως φανερά εἰσιν Ⓒ ἔξαρχοι, ἀπὸ Ἀρείου Ἀρειανοί, ἀπὸ Μακεδονίου Μακεδονιανοί, ἀπὸ Εὐνομίου Εὐνομιανοί, ἀπὸ Μαρκίωνος Μαρκιωνῖται, ἀπὸ Σαβελλίου Σαβελλιανοί, ἀπὸ Μάνεντος Μανιχαῖοι, ἀπὸ Μοντανοῦ Μοντανισταί, καὶ αἱ καθεξῆς αἱρέσεις. Εἰ ἔστιν ἡ πίστις τῆς ἐκκλησίας αἱρετική, εἴπωσιν Ⓒ αἱρετικοί, τίς αὐτῆς ἐστὶν ἔξαρχος· λεγέτωσαν, ὅτι ἀπὸ τούτου τοῦ δυσσεβοῦς ἦρξαν ὑμῶν ἡ αἵρεσις· εἰ πάτωσαν, εἰ οἴδασιν. ὅρα γὰρ ἐξ τοῦ Θεοῦ τὴν ἀγαθότητα. οὐ συνεχώρησαν ὁ Θεὸς τῇ δόξῃ τῶν ἀποστόλων βπικληθῆναι ὄνομα αἱρετικόν· οὐ λεγόμεθα Μακεδονιανοί. ἀλλὰ κἂν εἴπωσιν ὁμοουσιασταί, οὐκ ὄνομα εἶποι, ἀλλὰ τῆς πίστεως ἐδιότητα τὴν συμφωνίαν. ἐὰν οὖν ἐρωτήσῃς αὐτοὺς, ἐκ τίς σωτὴρ εἶπε τὸ, ὁμοούσιον, οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν, ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα· ἀλλὰ πεντακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ πατέρες συμφωνοῦντες ῥήξαντες φωνήν, ὁμολογίας ζωοφώνησαν εἰς θυσίαν. ὥσπερ γάρ καὶ αὐτῆς τῆς ἀρετῆς λάμπει ἡ ὁμολογία. οὐκ ἦρξαν τοῦ ὁμοουσίου οὐκ εἷς, οὐ δύο, οὐδὲ τρεῖς, ἀλλὰ πᾶσα σωτηρία διὰ πολλῆς, δύσεως, μεσημβρείας, ἀρκτῶν. ὅπου γὰρ ἀλήθεια φαίνεται, πάντα συμφωνεῖ· ἐρώτησον αἱρετικὸν ὃ μέλλω λέγειν. ἐὰν ἐρωτήσῃς ὀρθόδοξον, καὶ ἰδιώτην ᾖ, καὶ ἀπείρως, Ⓦ τοῦτο λέγει· ἐγὼ πατέρα καὶ υἱὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον, μίαν βασιλείαν, μίαν δυνάμιν ὁμολογῶ. εἰπὲ δὲ αἱρετικοῖς δυσὶν ἢ τρισὶ· τί δὲ θέλεις, φησὶν εἰπεῖν; ἐὰν ἔλθωσι κατὰ τὴν αὐτὴν φωνὴν, ἀλήθειαν λέγουσιν. ἀλλ' ὁ μὲν λέγει ἄκτιστον, ὁ δὲ ἀγέννητον, ὁ δὲ ἀθάνατον, ὁ δὲ ἀΐδιον. καὶ ἄλλος δυσκολίαν, λέγει· ἐγὼ οἶδα ὅτι ὁ πατὴρ ἐποίησε Ⓦ υἱόν, ὁ δὲ υἱὸς τὰ ἄλλα· εἶτα ἕτερος διορθοῦται τοῦτον, λέγων, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μὲν πατὴρ ἐποίησε Ⓦ υἱόν· ὁμοίως δὲ τὸ ἁγιον πνεῦμα σωτῆρα. ὅπου γὰρ οὐκ ἔστιν ἀλήθεια, ἀλλὰ σκότος θεομάχον ἐμφωλεύει. καθὼς, ἀδελφοὶ, ἡμάρτομεν πεπαλαιωμένοι, ὅπου ἐκαινίσθημεν, ἐλύσθημεν· καὶ νῦν μάτην ἐκινοῦσθημεν εἰς ὁμιλίαν, ἐλέγχεται ἡ σαρξ θεότης, καὶ ἀπὸ τῶν πεπλασμένων ἀφορμῶν ἐλέγχεται· οὕτως καὶ αἱ αἱρέσεις, ὁ μὲν ὁμολογεῖ οὕτως, ὁ δὲ ἄλλως· αἱρέσεις ξέναι, ὀνόματα ξένα, καὶ βλασφημίαι ἐπονείδιστα, καὶ πλανῶν ὀνόματα. τοῦτο ἔπαθον Ⓒ αἱρετικοί, ὃ ἔπαθόν ποτε Ἰουδαῖοι. ἡ λυχνία ἡ ἁγία ὅτι τοῦ νόμου ἔκειτο εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὅπου ὁ καταπέτασμα, ὅπου ἡ πρόπυλα, ὅπου ὁ νόμος, ὅπου αἱ πλάκες· ἀφ' οὗ ἐξέπεσον τῆς ἀληθείας, ποῦ ἵσταται ἡ λυχνία ἐν τοῖς προθύροις τῶν καπήλων. ποῦ δὲ κέρας τῶν προφητῶν; ἐν τοῖς καπηλείοις. καὶ βλέπουσιν, οὐ βλέπουσι, ἀκούουσι, οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ νοοῦσιν· ἵνα δείξωσι τὴν λυχνίαν πεμπομένην, ἀλλ' ἵνα προσκαλέσωνται τὸν κτίστην· ἵνα δείξωσιν, ὅτι Ἰουδαϊκὸς ὁ οἶνος. ὥσπερ οὖν ἐκεῖ ἀπὸ τῶν ἁγίων εἰς τὰ ἅγια κατενεχθῆναι τὰ ἅγια τὰ ἐκ τῶν ἀναξίων κατεχόμενα, οὕτω καὶ ἐνταῦθα, ἀπὸ Παύλου καὶ Πέτρου, ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐκείνης (αἰσχύνομαι λέγειν, αἰδοῦμαι τὸ ὄνομα τῆς αἰσχύνης, ἐπ' ἀληθείας καὶ εἰπεῖν αἰδοῦμαι, καὶ λέγειν ἀναγκάζομαι) μετὰ τὸν φωνὸν ἐκεῖνον, Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω τὴν ἐκκλησίαν μου, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· μετὰ τὸ εἰπεῖν Παῦλον, Matth. 16. 18.

γ. Βασ. ιθ. ιδ. θήκη λέγουσα· καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Ηλίᾳ τῷ προφήτῃ, τί σὺ ὧδε εἶ, Ηλία; ιθ. ιε
ἐρωτᾷ ὁ Θεὸς τὸν προφήτην. ἀποκρίνεται ὁ προφήτης λέγων· Ζηλῶν ἐζήλωσα Κυρίῳ
παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ Ισραήλ· τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ τοὺς
προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, κἀγὼ περιλείφθην ἐγὼ μόνος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν
μου. Οὐκ ἐν σοὶ ὁ θεὸς δίκης, οὐκ ἐν σοὶ εὐχή, ἀλλ' ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις, καὶ γέγονεν ἔντυξις. καὶ 9
Ρωμ. ιε. β. ὅπως, ἄκουε Παύλου λέγοντος· Η οὖν λέγωμεν τῷ Ηλίᾳ τῷ προφήτῃ τί λέγει ἡ γραφή,
ὡς ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ισραήλ; οὐκοῦν ἡ ἐντυχία οὐκ ἔστι δίκης, ἀλλὰ βία
προφήτου ἀπαλλάξασα τῷ Θεῷ τὸ πεπολιτευμένον. ἐπεὶ τοίνυν οἱ ἀπόστολοι ἐν τοῖς
ἔθνεσιν ἐκινδύνευον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων συρόμενοι, ὑπὸ τοῦ Ιουδαϊκοῦ ὄχλου βαλλόμε-
νοι, παρεσκεύαζεν αὐτοὺς ὁ ἀπόστολος πάντων καταφρονεῖν, καὶ διωγμῶν καὶ θλίψεως καὶ θανά- 10
του, ὥσπερ καὶ ὁ Δαβὶδ ὁμοίως αὐτούς, φησὶ, καὶ ὑμᾶς μὴ δειλιᾶτε τὴν τῶν ἀνθρώπων ὑμᾶς,
Ρωμ. π. λγ. ἔστιν ὁ γὰρ ὑμῶν ἐντυγχάνων, ὁ δὲ ὑμῶν τὸ πλάσμα λαβών. Τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκ-
τῶν Θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαιῶν, τίς ὁ κατακρίνων; Χριστὸς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθείς, ὅς καί
ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει γὰρ ἡμῶν. Εἰ ἐντυγχάνει, πῶς κάθηται; ἢ ὁ ἐντυ-
γχάνων, οὐκ ἐστὶν ἐντυγχάνων, οὐκ ἐστὶν ἐντυγχάνει. Εἰδὼς ὅτι ἀνυπευθύνως ἐντυγχάνομεν, καὶ καθήμενον οὐκ 15
ἐδεήθη τοῦ ἄρχειν; ἀλλ' ἀφ' οὗτο, φησὶ, προστάτης τῶν ἀξίων λέγει· ὃς δέ ἐστιν ἐν δεξιᾷ
τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει γὰρ ἡμῶν· ὡς εἰ ἔλεγε· μὴ χρείαν ἔχετε ὑμεῖς μεσιτοῦ τοι-
ούτου; σὺ δὲ κηρύγματι τῆς ἀρετῆς προσέχε· μὴ ἀπαρόλησης σεαυτόν, καὶ εἴπῃς·
Κύριε, πόσα πονοῦμεν; ἐλαυνόμεθα, διωκόμεθα· ἔχεις καὶ λέγειν, ἔχεις τὸ ἐντυγχάνει-
ται. ἐντυγχάνει δὲ ὁ υἱὸς τῷ πατρί, ὁ καὶ ὑποβεβηκὼς ταῖς, ἀλλ' ὡς υἱὸς πατρὶ λέγων 20
τὰ προάγματα· καὶ εἰς ἡμᾶς πιστεύοντες ἀδικούμεθα, διώκονται, ἐλαυνόμεθα. ἵνα ἀξιό-
πιστον καταστήσῃ τὸν κατηγορίαν, εἰσάγει καὶ ὑπὲρ ἐντυγχάνοντος. οὕτω καὶ ὁ σωτὴρ λέγει·
Ιωαν. ε. με. Η δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν, ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπί-
κατε. ἐλάττων δοκεῖ καὶ σὲ ὁ υἱὸς ὡς ἐντυγχάνων τῷ πατρί· ἐὰν οὖν ἴδῃς τὸν Θεὸν ἐντυγχάνοντα
Ιερ. γ. ιε. δὲ θεράποντι καὶ τὸν ἀπίστων, τί πάσχεις; ἄκουε τοῦ Κυρίου λέγοντος πρὸς Ιερεμίαν· Εἶδες ἃ 25
ἐποίησέ μοι ἡ ἀσώτερος θυγάτηρ Ιούδα; ἐγκατέλιπέ με, καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω θεῶν. ἔστω· αὐ-
Ησ. ε. γ. θέντης ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ. διὰ τί θεὸς αὐθέντης; καὶ ἀλλαχοῦ· Καὶ νῦν σὺ αὐθέν-
της τοῦ Ιούδα καὶ κατοικοῦντες τὴν Ιερουσαλήμ, κρίνατε ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ
ἀμπελῶνός μου· τί ἔδει με ποιῆσαι, ὃ οὐκ ἐποίησα; οὕτως ὁ Χριστὸς ἕως νῦν ἐν ταφῇ τῆς
οἰκουμένης ἐπλήρου, καὶ ἱερεὺς ἦν, καὶ δίκτυα προσέφερε καὶ ἤνεγκε τῷ πατρὶ τὴν ἐσαρ- 30
κωμένην οἰκουμένην· ἀφ' οὗ δὲ εἰς οὐρανοὺς ἀνῆλθε, καθῆται μόνον δοξαζόμενος, οὐκ ἱκετεύων,
οὐκ ἐντυγχάνων· ἀλλ' εἰ καὶ ἐντυγχάνει, ὡς υἱὸς πατρὶ, ὅπερ καὶ ὁ Θεὸς προφήτῃ ἐνέτυ-
χε. διὰ τοῦτο λέγει ὁ Παῦλος, ἵνα δείξῃ ὅτι ὁ Χριστὸς οὐχ ὡς ἱερεὺς ἵσταται ἄνω προσφέ-
Εβ. η. α. ρων ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καθῆται, λέγει· Τοιοῦτος γὰρ ἦν ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεύς, ὃς 35
ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς ὑπὲρ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας· ὃς
οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀναγκαῖον, ὥσπερ οἱ ἱερεῖς, προσφέρειν ὑπὲρ τῶν ἰδίων καὶ τοῦ λαοῦ
ἀναγκαῖον. τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν προσενέγκας. τί οὖν κατορθοῖ τῆς ν. ὑπὲρ ἡμῶν
Εβ. θ. κδ. ὑποστάσεως, εἰ οὐκ εἶχεν ἀναγκαῖον; σὺ ὑπὲρ ἀναγκαῖον ἄπεις τὸ πάσης ἀναγκαίου ἀνώτερον;
πάλιν ἐπάγει Παῦλος· Οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν
ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. 40
οὐκ εἶπεν, ἐμφανίζεσθαι. ἅπαξ γὰρ ἐνεφανίσθη, οὐ πολλάκις. καὶ πάλιν, οὐ τοίνυν καθ'
ὥραν ἑαυτὸν προσφέρει, ὡς ἱερεύς, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων.
ταῦτα δὲ ὁ Χριστὸς εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας ἅπαξ διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ ἐφανερώθη. οἱ μὲν ἄλ-
λοι ἱερεῖς καθ' ἡμέραν ἱστήκασι λειτουργοῦντες, καὶ ταῖς αὐταῖς θυσίαις ποιοῦντες· Χριστὸς δὲ μίαν

ὑπὲρ

σις. ἡ ἵνα δείξῃ ὅλι πρωτότοκος λέγεται τῆς κτίσεως τῆς ἀναχωρίζουσης, ἐπάγει, Πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσι πρωτεύων, τῶν ἀναχωρίζοντων, τῶν εἰς ἀφθαρσίαν καλουμένων, τῶν ἐκ νεκρῶν ἐπιφερομένων, ἐν πᾶσι πρωτεύων, οὐχὶ τὴν θεότητα. ὑμεῖς γὰρ Θεῷ, τὸ κλῆσαι πρῶτος, ὑμεῖς νομίζοντες μιμή. ἐν γὰρ τῇ θείᾳ ἡ ἀκτίστῳ φύσει οὐκ ἔνι πρῶτον ἡ δεύτερον, ἀλλὰ πάντα ἄχρονα ἔχει ζωήν, ἀρχὴν ἀνάρχου, ἄχρονα ἀΐδιον, ἀκατάληπτον, ἄφραστον. ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς ἡ πρὸς σύγκρισιν Παύλου πρωτεύει Χριστός, ἡ πρὸς σύγκρισιν Πέτρου, κενὴ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν, μάταια ἡ πίστις ἡμῶν, εἰ τούτων πρωτεύει ὁ Χριστὸς ἐν θεότητι· ἀλλὰ πρωτεύει ἐν ἀνθρωπότητι, ὡς ἀναλαβόμενος Ἀδὰμ, ὡς ζωοποιήσας τὴν οἰκουμένην. ὅθεν λέγει, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσι πρωτεύων. καὶ πῶς πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, παραδραμὼν, ζητήσωμεν. ἐκεῖ γὰρ πρέλθω λόγοι ἀνεξέτασοι, ἀλλ' ἡ ψυχὴ φιλοπερασμοῦσα ἀπιτήδησι τὰ ἑαυτῆς, νομίζει ἱκανὰ ἔχειν. πῶς πρωτότοκος τῶν νεκρῶν, φησιν, ὁ Χριστὸς, ὁπότε ἐν τοῖς προφήταις αὐτὸν ἤκουεν Ἠλίας ὁ τοῦ χήρας, ἤγειρε δὲ Ἐλισσαῖος τὸν υἱὸν τῆς Σωμανίτιδος, αὖθις ὁ σωτὴρ ἤγειρε τὸν Λάζαρον, τὸν Ἰαείρου θυγατέρα, τὸν υἱὸν τῆς χήρας; εἰ τοίνυν ἐν τῇ παλαιᾷ, ἐν τῇ νέᾳ ἠγέρθησαν νεκροὶ, πῶς πρωτότοκος ὁ Χριστὸς τῶν νεκρῶν; τί οὖν; σκῶλοι εἰ ἐν ἀνίσησαι τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἀναστάντες πάντες ἀπέθανον πάλιν, γλῶσσαν διδασκόντες τῆς ἀναστάσεως· ὁ δὲ Χριστὸς ἀναστὰς οὐκ ἔτι πίπτει θανάτῳ, ἐν δὲ τοῦτο ἐρχηγὸς, ὡς ἀναστὰς, ἐν μηκέτι ἀποθνήσκειν. ἐν λέγει Παῦλος Χριστὸς δὲ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν ἐκέτι ἀποθνήσκει θάνατος αὐτῦ οὐκυριεύει. Εἶδες πᾶσι πρωτεύοντα, εἶδες ἀναχωρίζοντα τὸ γένος ἡμῶν ἀφ' τῆς ἑαυτῦ εἰκονομίας; οὕτως ὅτι τέλειον ἀνθρωπον ἀναλαβόμενος εἰς οὐρανοὺς ἀνῆγαγε καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τῦ Θεοῦ. ὦ κενὴ ἡ ἀφρονος ἡμῶν καρδίας· ἦλθε Χριστὸς πρὸς ἡμᾶς, ἔδωκεν ἡμῖν τὸ ἐξ αὐτῦ πνεῦμα, ἐν ἀνέλαβε τὸ ἡμέτερον σῶμα, ἡ τὸ ζωαλλαγμα γένοιτο, ἐν ἡ ἀγνωμοσύνη τῶν ἀνθρώπων ὑβρίζει; ἔλαβε πρὸ ἡμῶν τὸ πλάσμα, ἡ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τῦ Θεοῦ· ἐλάβομεν ἡμεῖς ἐξ αὐτῦ τὸ πνεῦμα, ἐν ὑβρίσαμεν τὸ τάξει κτίσεως ἐν δουλαγωγίας αὐτὸν καταγαγόντες; ὦ ἄθλιε ἐν ταλαίπωρε· ἐμοὶ σοὶ εἶπε Χριστὸς τὸ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὅτι ἐγὼ τὸ σὸν σῶμα ἀθανασίᾳ ἐλίμπανα, ἐν σὺ τὸ ἐμὸν πνεῦμα εἰς τὴν τῦ κτίσεως φύσιν κατέπασας; εἶδες τὸ ἀπὸ ἐλεήμονι, εἶδες αὖθ' ζωοθέντι, εἶδες ἐπάνω πάσης ἀρχῆς ἐν ἐξουσίας ἐν δυνάμεως ἐν κυριότητος, ἐν οὐκ αἰσχύνῃ τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς Θεὸς, ἐν τὰ ἐξ αὐτῦ οὐ τιμῶμεν ἡμεῖς;

Κολασ. α. ιη.

Γρηγ. ὁ κα. δ. Βασ. δ. λδ. Ιωαν. ια. λθ. Μαρκ. ε. κδ. Λκ. ζ. ιδ.

Ρωμ. ς. η. θ.

Εφεσ. α. κ. α. Κορ. β. κδ.

Αλλ' οἶδα τὸν αἱρετικὸν καὶ τόνδε αὐτοστρατευομένων τῇ ἀληθείᾳ. οἶδά, φησι, τὸ σῶμα τῦτο ἀναληφθὲν εἰς οὐρανοὺς, ἀλλ' ἐ ποσῶτοι, ἵνα τιμηθῇ, ἀλλ' ἵνα ἔχωμεν ἄνω ζωὴν ἐν ἀξιοῦντα Θεὸν ἐφ' ἡμῶν. ὅθεν τῦτο αἰσχύνονται γλῶσσαν ἐν αἰδυψυχοῦσιν εἰπεῖν τὸ ἀγαθὸν ἐκπομπεύσαντα τὰ ἄγια, οὐκ οἶδα ὅπως. τὸν γὰρ λέξει οὐκ ἀναίτιον φέρω τῆς βλασφημίας, τὸν δ' ἔνοχον ἐρῶ. σύ, φησι, Χριστὲ διέθηκας ἐφ' ἡμῶν τῶν Θεῶν, ἐν ἔντυχε ὑπὲρ ἡμῶν. τὸ λεγόμενον ῥῆσιν πρὸς τὸν ἀπόστολον, τὸν ἔνοχον μὴ μιμῶμεν. οὐκ εἶπε, φησιν, ὁ ἀπόστολος, Χριστὸς ὁ ἀποθανὼν, μᾶλλον δὲ ἐγερθείς, ὅς ἐστι δεξιᾷ τῦ Θεῦ, ὅς ἐν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν; μὴ ἡμᾶς, φησιν, ἐπλανήσαμεν; μὴ ἡμᾶς τὰ θεῖα ἐσυκοφαντήσαμεν; Παῦλος εἶπε Χριστὸν ἐντυγχάνοντα ὑπὲρ ἡμῶν. ἐ πρεσβύτερον ἐστὶ ἐντυχία, ὅτι πολὺ τὸ μέσον δύσεως καὶ ἐντυχίας. εἰ τὸ αὐτὸ ὡς ἐντυγχάνει καὶ ἀξιοῖ, οὐκ δὴ εἶπε Παῦλος, Βέλομαι ὑμᾶς πεισθῆναι πρεσβυτὰς, δίπους, ἐντεύξεις, βιωφελείας. δίπους λέγεται, ὅταν τις ἀξιοῖ τὸν Θεὸν εἰς πρᾶγμα· πρεσβυτὴς δὲ λέγεται, ὅταν ὑμνῇ τὸν Θεόν· βιωφελεία λέγεται, ὅταν τις ὑπὲρ ὧν εὖ ἔπαθεν εὐχαριστῇ τῷ Θεῷ· ἔντυξις λέγεται, ὅταν τις κατὰ τὸν ἀδικοῦντα ἐντυγχάνῃ τῷ Θεῷ· πρεσβυτὴς δὲ ἀνθρωπος αὐτὸν εἰς σκάνδαλον. ὅτι δὲ τὸ ἐντυγχάνει οὐκ ἔστιν ἱκετεύειν, ἀλλ' ἐρωτᾶν ἐν ἀποκρίνεσθαι δέχεσθαι, μάρτυρα ἡ παλαιὰ διαθήκη

Χ. λιτηρεῖ.

Χ. ἐντυγ.

τὴν ἐξ ὑμῶν σάρκα, παραδίδωμι αὐτὴν θανάτῳ. ἐὰν μὴ αἰσχύνησθε αὐτὴν, μὴ πιστεύετέ μοι. εὐλογᾶτε τοὺς αἱρετικοὺς τοὺς Θεοῦ· ὡς ἐὰν ἔλεγε, μὴ ἐμὲ τὸν αἱρετικὸν ἔχετε, ἐγὼ αὐτὸν ἀναχωρίζω, ἐγὼ αὐτὸν ποιῶ ἀρνήσασθαι τὴν πλάνην καὶ ὁμολογῆσαι τὴν ἀλήθειαν. δέξαι με γὰρ αἱρετικὸν εὐλογοῦντα, ἵνα καὶ αὐτοὶ δέξωνταί μου εὐλογητὴν τῆς σῆς δυνάμεως. 5

Οὐκοῦν τοῦτο μισητὸς ὁ Χριστὸς, ἔδειξεν ἡ γραφή· ὅτι ὃ μὲν ἕτερος ἀναίδεκτος, τοῦτο βούλεσθε, ἵνα μὴ φανῶσιν τὰ ἑαυτῶν λαλοῦντες οἱ σχισματικοί; εἰ τὰ ἑαυτῶν λαλεῖ, ἵνα τί λαλῶ; εἰ δὲ τὰ τοῦ Θεοῦ κηρύττω, τὰ τοῦ πνεύματος ἐρμηνεύω, δέξαι τὸν διδασκαλίαν. ὅτι οὖν εὐλογητός ἐστιν ὁ Ἰησοῦς, λέγει Παῦλος· Νῦν δὲ διαφορωτέρας τετυχήκασιν λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστι διαθήκης εὐλογητὸς Ἰησοῦς. ἵνα δὲ εὐλογούμενος τοῦ Θεοῦ τοῖς αἱρετικοῖς, εὐλογᾶτε καὶ τὸν αἱρετικὸν τῷ Θεῷ, καὶ τὸν Θεὸν τοῖς αἱρετικοῖς. Εἶπεν ἡμᾶς ἐτέρων, καὶ ἐτέρων· Εἶπεν ἡμᾶς ἀθανασίαν πρᾶξαι, καὶ ἡμᾶς. ὅτε ἔπλασε τὸν Ἀδάμ, εὐλόγησεν· οὐκ ἔδωκε τὴν γυναῖκα, εὐλόγησε· οὐ πρόσεχε, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν γῆν· μὴ ἐπαγγειλάμενος τὸν γῆν, μὴ ὑποσχόμενος τὸν θάλασσαν, τὰ ἄλλα πάντα, ἃ μὴ ἐπηγγείλατο, ἔδωκεν· ἃ μὲν εὐλογῶν ἐπηγγείλατο, οὐ δίδωσι; τὸ διαθήκην καὶ γραφὴ ποτὲ καινὴν καλεῖ διαθήκην, ποτὲ νέαν διαθήκην, ποτὲ κρείττονα διαθήκην, ποτὲ δευτέραν, ποτὲ αἰώνιον. ὅπερ ἓν ὄνομα πᾶσαι τὰς δυνάμεις ἐδήλωσαν οὐ δυνάμεις, διαφόρως ὀνόμασι δείκνυσι τὴν διαφορὰν τοῦ δυνάμεως, καὶ μάλιστα Παῦλος, ὁ ἀληθῶς ἔχων ἐν ἑαυτῷ Χριστὸν, καινὴν καλεῖ διαθήκην τὸ εὐαγγέλιον, ὡς τὴν παλαιὰν ἀναχωρίζουσαι. τὸ γὰρ καινὸν ξένης ἐστὶ καὶ ἀληθῶς ἀνεπάφου φύσεως ἐρμηνεία· ἡ νέα πρὸς ἀνθυφαιρεῖται τῆς γηραιότητος· ἡ κρείττων πρὸς ὑποδεεστέραν τῆς ἐλαττόνος, ἡ δευτέρα πρὸς αὐτοδέσποτον τῆς πρώτης, ἡ αἰώνιος πρὸς ὑποδεεστέραν τῆς προσκαίρου. καινὴ λέγεται διαθήκη τοῦ μακαρίου Ἱερεμίου τὸ λέγειν, Καὶ ἔσται ὅταν τὰς ἑβδόμας ἡμέρας, λέγει Κύριος, διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην καινήν· καὶ ὁ σωτὴρ παραδιδοὺς τὸ μυστήριον λέγει, Τοῦτό μού ἐστι τὸ αἷμα τὸ τῆς καινῆς διαθήκης. ἰδοὺ καινὴ διαθήκη. ἐξ ἀλλαχοῦ καλεῖ αὐτὴν νέαν, διαθήκην δὲ τὸν νέον ἐξ ἀκμαίου κήρυγμα. καὶ λέγει Παῦλος, Περισχηλύθαμεν ὄρει Σιὼν ἐξ μυριάσιν ἀγγέλων, καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων, ἐξ μεσίτῃ νέας διαθήκης Ἰησοῦ. Ἐν τῷ λέγειν καινὴν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην. ἀλλαχοῦ καλεῖ κρείττονα διαθήκην λέγων, Νῦν δὲ διαφορωτέρας τετυχήκασιν λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστι διαθήκης μεσίτης. Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἦν ἀμέμπτως, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. ἰδοὺ καὶ πρώτη καὶ δευτέρα. ποῦ ἡ αἰώνιος; ἀκούσωμεν Παύλου λέγοντος· Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ τῆς γῆς τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν καὶ ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, ὅπερ ἡ πρώτη διαθήκη προσκαίρως ἦν, αὕτη αἰώνιος. καὶ ἀλλαχοῦ λέγει, Διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην καινὴν αἰώνιον, τὰ ὅσια Δαβὶδ, τὰ πιστά. καινὴ διαθήκη, νέα, [πρώτη,] δευτέρα, κρείττων, αἰώνιος. τούτων τῆς διαθήκης ἐστὶν Ἰησοῦς. ὅτε τοίνυν μέλλει ὁ δεσπότης διαχωρίζεσθαι, τίς ὁ οὐρανὸς καινὸς, οὐκ ἀφανιζόμενος, ἀλλὰ ἀναχωριζόμενος τῇ καινῇ κτίσει· ἥλιος καινὸς, σελήνη καινὴ, ἄστρα καινὰ, προσθήκην λαμβάνοντα καὶ αὔξησιν. λέγει γὰρ ὁ προφήτης· Ἔσται ὁ οὐρανὸς καινὸς, καὶ ἡ γῆ καινὴ· ἰδοὺ δὲ ἀναχωρίζει ἡ κτίσις, καὶ οὐ ψεύδεται ὁ ἐπαγγειλάμενος. ὅσην λαμβάνει προσθήκην ὁ δεσπότης, λαμβάνει καὶ τὰ στοιχεῖα. πόθεν τοῦτο; λέγει Ἡσαΐας· Ἔσται γὰρ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἑπταπλάσιον, καὶ τὸ φῶς τῆς σελήνης ὡς ὁ ἥλιος. Εἶδες πῶς οὐκ ἐψεύσατο ὁ Θεὸς τὴν ἐπαγγελίαν, ἀλλὰ διεχώρισε τὴν κτίσιν; ἐχέτω δὲ ἀναχωρισμοῦ Χριστός. Τούτῳ τῷ ἔπει αἱρετικοὶ παῖδες ἐποίησαντες προσπήγνυσθε, Πρωτότοκος πάσης κτίσεως, οὐ γινώσκοντες, ὅτι οὐ τῆς κτίσεως λέγει τῆς θνομένης, ἀλλὰ τῆς ἀναχωριζομένης. ποία ἐστὶν ἡ κτίσις ἡ ἀναχωριζομένη; ἀκούσωμεν Παύλου λέγοντος· Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις.

Εξρ ζ. κε. ἐν α. ε.
Ιερ. κα. λα.
Ματθ. κς. κη.
Εξρ. ιε. κδ.
Εξ α. ιγ.
Εξρ. α τ. ζ.
Εξρ. ιγ. α
Ιερ. λα. λα.
Ησ. ξε. ιζ.
Ησ. λ. κς.
Κολοσ. α. ιε.
β Κορ. ε. ιζ.

χ. χειτὸς
χ. τίπυχε

καὶ πάντας εἰς ἀπαλλοτρίωσιν ἔλκειται. ἔλκεται ὁ Θεὸς τὰν πλάνην τὰν ἐκ τᾶς Ἀδὰμ ἀπαλλοτρίωσιν, καὶ εἰς γνησιότητα μεταδιαιτᾶται, καὶ ἀπεφάνθη πάλιν τὰν πλάνην τᾶς Χριστοῦ ἀποφέρεσθαι ἡμῖν τὰ μυστικὰ δῶρα, ὕδωρ καὶ αἷμα, ὧν τὸ μὲν ὕδωρ τοῦ λουτροῦ σύμβολον, τὸ δὲ τῶν μυστηρίων εἰσάγειν. καὶ οὐ πρότερον αὐτὰν ἐπαλθεῖν τὰν πλανᾶν, ἕως ἐποίησας τὸ φάρμακον ἐμακρύνθην. ἐκεῖ γὰρ ἐξ ἀνδρὸς εἰς παρθενίαν, ὧδε ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς εἰς σωτηρίαν· ἐκεῖ πλάνα ψύχουσα θανάτου ἐπάθεσιν, ἐνταῦθα πλάνα φέρουσα ⟨W⟩ ἀρραβῶνα τᾶς ἀφθαρσίας· ἐκεῖ ὄφις πάρεστι τὸ ξύλον, ὧδε Χριστὸς πάρεστι τὸν σαυτόν· ἐκεῖ βρῶμα προσκαλούμενον θάνατον, ἐνταῦθα βρῶμα ἀφανίζον θάνατον, οἷδας τὰ πίστα, ὑπόγνωθι τὰ μυστήρια. ἐκεῖ ἐνέβλεψαν καὶ κακοί, καὶ εἶδον ὅτι γυμνοί εἰσιν· ἡμεῖς τὸν ἀπαλλοτριωθέντα βιοτεῦμες, καὶ βλέπομεν ὅτι ἐνδεδυμένοι ἐσμέν· ἐκεῖ ἀπάλειψις καὶ γύμνωσις, ἐνταῦθα ἐνδεδυμένοι καὶ φωτισμένοι· ἐκεῖ δέρματα τινοὶ χιτῶνες καλύπτοντες τὰν αἰσχυνσύνην· ἐνταῦθα χιτὼν δόξης καὶ κάλυμμα τὸν ἀνθρώπειον, τὸ Χριστοῦ σῶμα, αὐτὰ βασιλείας τὸ ἔνδυμα. Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. ἐκεῖ, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γᾶν ἀπελεύσῃ· ὧδε ἀναχθέντες τὸν γᾶν τοῦ ⟨W⟩ οὐρανοῦ βασιλείαν, οὐκ ἀποθνάσκομεν, ἀλλὰ βασιλεύομεν. ἐκεῖ Φλογίνη ῥομφαία κωλύουσα τὸν Ἀδάμ, ἐνταῦθα γλῶσσαι πυρὸς ὡς ἀετοῦ φωλίζουσαι τὸν Ἀδάμ· ἐκεῖ ἐκδεδιωγμένος τοῦ παραδείσου, ὧδε πεπιεσμένος κλαδὶ σύκινον. προσέδραμε ὁ Θεὸς τὰ μέλλοντα πρὸ τοῦ πάθους. καθάπερ σήμερον πρὶν ἁγιάσωμεν τὸ ὕδωρ, ὑδραγωγὸς κατασκευάζεται, καὶ πρὶν ῥυῆναι τὰ ὕδατα, ὑδρηλοὶ λέγονται, οὐχ ὕδατος ῥέοντος, ἀλλὰ μέλλοντος ῥεῖν· ὕπως ὁ Θεὸς προσώκειοι τὰ μέλλοντα τὸ Χριστῷ τυποῦσθαι, καὶ ἤδη ὅτι τὸ Χριστῷ ἀναχθίζει τὰ πρώτα. καὶ ἀρχὴ ἄνωθεν, ὅπου ἔφαμεν ὡς ἀετῷ, κατὰ τὸ, Κλίνον, Κύριε, οὐρανοὺς, καὶ καταβῆθι. πρῶτον ἐλθὼν τοὺς οὐρανοὺς ἁγιάσας αὐτούς, διέτεμε τὸν ἄβυσσον, ἵνα ἁγιάσῃ καὶ τοὺς τᾶς ἀρχᾶς ὠδᾶς μεμυθεῖται, πατᾶς τὸν γᾶν, ἵνα ἁγιάσῃ αὐτὸν φόνους μεμολυσμένον, ἐπάτησε θαλάσσης κύμασι, ἵνα τὰ μαιάνθητα ἁγιάσῃ ὕδατα, βαπτίζεται ὑπὸ τῶ Ἰορδάνᾳ, ἵνα τῶν ποταμῶν τὸν φύσιν ἁγιάσῃ, ὑπέσχετο καὶ ⟨W⟩ Ἀδὰμ κείμενον ὑπὸ τῶ Θεῶ φῶς καὶ ⟨χ⟩ αὐτὸν τὸν εἰκόνα, καὶ ⟨γ⟩ ὁ Χριστὸς ἐν τῷ Ἀδάμ, καὶ ἀναστρισμὸς τῶ Ἀδάμ, ὡ ὕπως, ἄκουε· ἀναλαμβάνει τὸν μορφὸν, ἵν' ἔπλασεν ὁ παράδεισος, καὶ πᾶσι αὐτὸν τοῖς ἁγγέλοις ἐκόσμησεν, καὶ πρὸ ἁγγέλια τῆς ὁ παράδεισος ἀναγωγῆ, δεῖς αὐτῷ τὰ τᾶς ἀρετᾶς ἐφόδια. ὁ παράδεισος ἀνὰ μυθὸν ἐπατήθη ὁ Ἀδάμ, ἁ σὰρξ τῶ Χριστοῦ ὁ πειρατὰ γέφυρα ὕται· ὁ παράδεισος ἁ ἀνθρωπότης πάλιν, ὁ ἐρημος ὁ δύτερος ἀγὼν πρὸς τὸν ἀγγέλων. ἔρχεται τοίνυν ὁ σωτὴρ ἀναχθίζων τὸ πλάσμα τῦτο, πομπαίας ἀρετᾶς αὐθεντεύων, καὶ εἰσέρχεται μεσολαβῶν Θεῶ καὶ ἀνθρώπων· ἦλθεν ἐπαγγείλας τῷ κόσμῳ, ὅτι ἀναχθίζει ἁ πτῶσις εἰκόνα, ὅτι ἐγήγερται, ὅτι σώζει· ὅτα ἤδυ ἀπαγγείλαι τοῦτα, εἰ μὴ ἦν μεσίτης. ὥσπερ γὰρ ἀσθενῶν τὸν ἀξίωσιν ἐπουρανίων ἐὰν ἐπαγγείλαιτό τις ἐπαγγελίαν, ἁ πλανᾶ τὰν ἐπαγγελίαν ἀπαρτήσας ὁ ἐπαγγείλας, ἐὰν μὴ ἔχῃ μεσίτην, ὅπως γὰρ ἀόρατος ἦν ὁ Θεός, ὁ δὲ κόσμος ἦν ὁρώμενος, δέδωκε μεσίτην ἀξίωσιν. Μεσίτης γὰρ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς. ὁ μεσίτης ἐὰν μὴ ἔχῃ συνήθειαν πρὸς τὰ μεσιτευόμενα, μεσίτης οὐκ ἔστι ἁ δουλά. ἐπεὶ δὲ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων Χριστὸς, ἐγγὺς ἦν ἀνθρώπων ὁ Θεὸς, καὶ συγγενὴς τῶν ἀνθρώπων, καὶ φανερὸν ὥσπερ τινὰ οἰκονομίαν μέσον, καὶ Θεῶ ζωωποιούμενον τῇ τᾶς θεότητα, καὶ ἀνθρώποις ἰσούμενον τῇ τᾶς ἀνθρωπότητα· καὶ τί ποιεῖ; ὅπου προφῆται διδάσκει, καὶ τότε ἀναχθίζει, ἔστι ὁ μεσίτης καὶ ἔπνους· ἀντιφωνεῖ τὰ τῶ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων τῷ Θεῷ. ὅπου γὰρ ἐγγὺς ἦν τὸ ἀνθρώπινον γένος τῷ Θεῷ διὰ τὸν παράδεισον, οὐκ ὀφείλετο ὅτι ἄνθρωπος τῷ Θεῷ, ὅτι Θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι ἀγαλλιάσεται τῷ πίστει. ὡς εἶπεν τοῖς ἀνθρώποις, μὴ ἀπιστήσητε, ὅτι ἔστι ἀνάστασις. ἐγὼ τότε ἔπνους λαμβάνω

τὸν

a Tim. 2. a.

ἀλλήλοις ἐϊργασάμθα, δ᾽ ς τε ⓦ φθεγόμθοι ἐδιδύσκαδαι αἱ θεφποι, δ᾽ ς τε ἀποστόλες λεδφί· ἴϊ, ὥσπερ τῷ ὄφει ὁ ᾳ᾽φόλες ἐπουργῶ ἐχρήσατο ἡ ὅπλῳ τοῦς τὴν ἀπάτην, ὅτω δὲ σὺ ἐπουργῶ χρήσῃ τῷ σῷ πλάσματι" τοῦς βύργοσίαι, ἡ αἱαχρηνίσης ⓦ πεσόντα. ἀλλὰ πολλοὶ ἴσονται τῶν δογμῶν, φησὶν, ἀσεδῶν θύρεταί. αἱαχύνδλι γὰρ ἡ ἄθεος τῶν Ἐπικούρων πλάνη, αἱαχύνδλει αἵρεσις ἡ λέγουσα ἀπροντόπτα εἶ τὰ τοῦ βίου, ἀναχύνδλει ἄλλη αἵρεσις ἡ λέγουσα τὸ σῶμα Θεοῦ· πολλοὶ γίνονται τῆς πλάνης διδάσκαλοι. τίς οὖν λύσει ταῦτα τὰ μυστήρια; ταῦτα ἐίπον ὅτι ῥήματα, ἵνα ὅτι τέλει τῇ ἀποστολικῇ φωνῇ σφεγγίσω τὴν ἔννοιαν. τί οὖν; ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ; τοῦτο ὀφείλει ᾳ᾽φαιρεθῆναι τὰ ἁρπάζοντα ἀνάρμοστα, ἡ φωτίσαι πάντας; οὐχί, φησὶν· ἀλλὰ σύ μοι πληροῖς τὴν θείαν οἰκονομίαν, ἔξεις ὃν ἀποστόλες κήρυκας τοῦ θείου λόγου, ἔξεις Παῦλον" κηρύττοντα, ἔξεις Πέτρον τὸν Ῥωμύλου καταλαμβανόμενα, ἔξεις τοὺς ἀποστόλες κοινωνοῦντας ἡμῖν τῇ οἰκονομίᾳ. ταῦτα ἐλέγετο πρὶν ἡ Ἀδὰμ πλασθῆναι. τοιοῦτον ἐτυπώθη γὰρ ἡ τοῦ σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, ἡ γὰρ ἡ τοὺς ἀποστόλες, ἡ τότε ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη. πόθεν τοῦτο; ἄκουε Παύλου λέγοντος, Τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ τῶν γενεῶν· ἡ, Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν Χριστῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν. ἡ ἀλλαχοῦ φησὶν ἑαυτῷ, ἡ τῶν κατ᾽ αὐτὸν λέγει, Οὓς προέγνω συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. οὐ μόνον ὃν προωρίσθη ἡ ἐξελέχθη, ἀλλὰ δὲ τὴν χάριν, ἣν ἔλαβες Παῦλος μὴ πολλὰς γραφὰς εὕτως ἐπληθυμήσαμεν, ὡς λαβεῖν αὐτὸν τοῦ τῶν αἰώνων. πόθεν τοῦτο; λέγει Τιμοθέῳ, Τέκνον Τιμόθεε, συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν Θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς, ἡ καλέσαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ᾽ ἰδίαν πρόθεσιν ἡ χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, ἐξελέξατο πρὸ καταβολῆς κόσμου, προσώρισε πρὸ τῶν αἰώνων, ἐχάρισατο ἡμῖν πρὸ τῶν αἰώνων, ἡ ταῦτα πάντα σημαίνει, ὅτι πρὸ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς προσώρισθη ἡ προεωρίσθη ἡ τὴν σωτῆρος οἰκονομίαν. ἀλλ᾽ οἶδα ὅτι ἡ ἐν φίλοις ᾳ᾽φαιρέσομαι τῆς οὐσίας· εἰσὶ γὰρ ἡ ἐν κατασκόποις, οἳ ἐ πρὸς τὸ συμφέρον βλέποντες τῶν κηρυττομένων, ἀλλ᾽ ἕνεκεν ἔργων ὠθέμενοι, πῶς ὅπλαφέωσι τοὺς λέγοντες, ὧν ἀληθῶς οὐ μισῶ ⓦ ζῆλον, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλεῶ, ὁμῶς δὲ ⓦ ἀπόστολον ᾳ᾽φ᾽ ὧν προεισάκλυς ψευδαδέλφους, οἵτινες εἰσέρχονται κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν, γυμνάσωμεν τὸ νόημα. δύναται γὰρ οἰκέτης ἐλθεῖν εἰπεῖν, μεγάλη θεολογία· εἰσήγαγε ⓦ Θεὸν σκεπτόμενον δὲ λέγοντα, ἐπὶ οὖν πολλοὶ γίνονται πλάνης διδάσκαλοι, τί ἔστι, ἡ ⓦ πατέρα λέγοντα τῷ υἱῷ, ὡς ἑκάτερον μὲ ἀπρεπῶτος, τοῦτο ὃ διδάσκοντος ταῦτα. αἱ γραφαὶ, ὅταν παιδεύωσιν ἡμᾶς περὶ Θεοῦ, σοβοῦνται ποτὲ ἁρμόζοντα τῇ θείᾳ δυνάμει φθέγγονται ῥήματα, ἀλλὰ πρέποντα τῇ ἡμετέρᾳ ἀσθενείᾳ. ἆρα γὰρ, ὅτε ὁ Θεὸς καλεῖ δικαίους υἱοθέτους, ἡ λέγει, Καὶ νῦν σὺ αἰθεφπος τοῦ Ἰούδα, ἡ ⓘ κατοικοῦντες τὴν Ἱερουσαλὴμ, κρίνατε δυὰ μέσον ἐμοῦ, ἡ ἀνὰ μέσον ἀμπελῶνός μου, τί ἔδει με ποιῆσαι, ἡ ὃν ἐποίησα, λελεῶτος ἡ φωνὴ, ἡ σκεπτόμενον; ἀλλ᾽ ἆρα, ὅτε λέγει τοῦς ⓦ Ησαΐᾳ, Τίνα ἀποστελῶ, ἡ τίς πορεύσεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον, ἀμφιβάλλων λέγει, ἡ ἀγνοεῖ τὸν ἐπιτρέπων; ὅσα λέγεται περὶ Θεοῦ, ἡ τὴν σκηνικὴν διδασκαλίαν δ᾽ μιμῆται, οὐ τῇ δυνάμει τῶν κηρυττόντων, ἀλλὰ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀκουόντων. ἡμῶν ὃ σκοπὸς δ᾽ξαι τὰ ὑπὲρ Χριστοῦ πρὸ τῶν Ἀδὰμ πρωτοπλάστων, καὶ τοὺς ἀποστόλες προεκλελεῖχθαι, ἡ τὴν χάριν τοῦ εὐαγγελίου πρὸ χρόνων αἰωνίων προτυπωθῆναι. πρόσεχε ἀκριβῶς. δύναται μία λέξις πολλὰ θεσπισθέντα συνοφαντίας γεμίσαι τὸ λεγόμενον. οὐ μόνον εἶδεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ παραδείσῳ τὸν Ἀδὰμ παραβαίνοντα, ἀλλὰ ἡ τὸν σωτῆρα τὸν ἐν σαρκὶ φανέντα διασύρειν προσδοκῶντα τὴν ἀρετὴν,

Κολοσ. α. κς. Ἐφεσ. α. γ. δ.

Ρωμ. η. κθ.

Β. Τιμ. α. η.

Γαλατ. β. δ.

Ησ. ς. η.

Ησ. ς. η.

χίλιαις ταῖς ἀθεμίτοις ἰδιαφοίαις, τὴν θαλασσαν πᾶς πιεσταῖς καὶ τοῖς λησταῖς, καὶ πηγαὶ καὶ ποταμοὶ ταῖς ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις. καὶ γὰρ πηγαὶ καὶ ποταμοὶ καὶ ᾠδεῖα σοι καὶ δένδρα καὶ πᾶσα ἡ κτίσις ἐθεοποιεῖτο. οὐδὲν οὖν ὕστερον μαίνει κτίσις, ὡς ὁ θεοποιήσας αὐτήν. ἰδοὺ οὖν πᾶσα ἡ κτίσις τεθολωμένη. εἰσέρχεται ὁ σωτὴρ τὸν κόσμον, μᾶλλον δὲ κηρύττεται διὰ τοῦ θείου ἀποστόλου, ὅτι ἥξει διακαθίζων τὰ πάντα. καὶ μέντοι καὶ ὁ ἀπόστολος, ἀλλὰ καὶ καὶ ὁ σωτὴρ προεφήτευον, ὅτι ἔρχεται ὁ Χριστός. διὰ τί; ἵνα μή τις νομίσῃ ὅτι ὁ Θεός, ὡς ἄνθρωπος, ὅταν ἀπορήσῃ τινὸς προστίθησι βοήθειαν, δεύτερος δοκῶν καὶ ὅταν ταύτης ἀποτύχῃ, ὅπερ τέταρτον ἔρχεται· καὶ ταύτης διαμάρτῃ, πεμπτος ἀπέσταλται. ἵνα δὴ μὴ ὡς ἀπροσδόκητον τοῦτο, προεφήτευον οἱ προφῆται μέλλοντα ἔρχεσθαι, ἵνα δείξωσιν ὅτι Θεὸς ὁ σκεπάζων ἀδείκτως τὸ συμφέρον, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς προφθάνει τὰ πάθη. ἡμεῖς ἄνθρωποι σκεπαζόμεθα, καὶ ἐὰν ἀποτύχωμεν τῆς προφυλακτικῆς πείρας, ἐρχόμεθα ἐφ' ἑτέρῳ· ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἔδωκε νόμον, προφήτας, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ διαπέλαγος, οὐ χρόνῳ τὸ συμφέρον μαθών, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς εἰδώς, ὅτι ἄλλως οὐκ οἴόν τε ἄνευ τῆς κλίσεως γενέσθαι, καὶ σῶσαι, μὴ τοῦ Χριστοῦ φαρμάκου. καὶ ἡμεῖς μὲν ὅταν ἴδωμεν τὰ νοσήματα, τότε ζητοῦμεν τὰ βοηθήματα· ὁ δὲ Θεὸς πρὸ τοῦ πλάσματος προοίδε τὸ φάρμακον τῆς σωτηρίας. [πολλοὶ λέγουσιν,] οὐ προῆδεν οὖν ὁ Θεὸς ὅτι ἁμαρτήσεται ὁ Ἀδάμ; ἐγὼ τοῦτο λέγω, ὅτι καὶ τοῦτο μόνον προῆδεν, ἀλλὰ πρὸ τῆς καταβάσεως, ὅτε ἔγραψεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς διὰ τὴν οἰκονομίαν· καὶ οὐ πρότερον εἶδε τὴν πλάνην, εἰ μὴ προεπείσθη τὸν ἀνάστασιν, ἀλλὰ προητοίμαστο τὸ φάρμακον τῆς ἀναστάσεως, καὶ τότε συνεχώρησεν εἰς παράδεισον ταύτην εἰσελθεῖν ὁ ἄνθρωπον· ἵνα μάθῃ τίνος μὲν ἀπολαύει δι' ἑαυτόν, τίνος δὲ τυγχάνει διὰ τὸν Θεόν. καὶ ὥσπερ ὁ Αἰγύπτιος προῆκται τοῦ ἔγκλειστα τῆς βιβλιοθήκης, προαπολόμενος φάρμακον τῷ λιμῷ τὰ ἔντα τῆς βιβλιοθήκης, ὁ τότε τὰ ἔντα τοῦ λιμοῦ ἐπήγαγε, καὶ προέλαβε τὴν τοῦ λιμοῦ φύσιν ἡ τοῦ φαρμάκου βοήθεια· ὅτω πρὶν πλασθῆναι τὸν Ἀδάμ, πρὶν φανῆναι τὰ ἐξ αὐτοῦ ἄνομοι, πρὶν τραφῆναι τὰ ἐξ αὐτοῦ δίκαιοι, καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ προφῆται, προῆδεν ὁ Θεός, ὅτι οὐκ οἶδ' ὅπως τὴν εἰκόνα ταύτην σῶσαι μὴ ἀναπλασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. ὁ τῷ Ἀδὰμ ἔβλεπεν ὁ Θεὸς τὸν Παῦλον, ἔβλεπε Πέτρον. οὐκ ἔβλεπε τὸν Ἀδὰμ ὁ τῷ ᾠδαδείσῳ πεφθόμενον, καὶ μέλλοντα ἀναβαίνειν· ἀλλ' ἔβλεπεν ὁ αὐτῷ Παῦλον τὴν διάσειραν κηρύττοντα, καὶ εἰς ᾠδὰδισιν αἰρπαζόμενον, καὶ Πέτρον κλεῖς θανάτου πιστευόμενον, καὶ πάντα ὁ τῷ προφήτῃ ἔβλεπεν ἄνθρωπος. ὁ γὰρ τῇ ῥίζῃ ὢν καρποί.

Καὶ μοι συγχωρήσατε μικρὸν ὡς ὁ ὁμιλίας ἄρασθαι θεοῦ, καὶ εἰσαγαγεῖν τὸν Θεόν, ὥσπερ ἡ ποιητρία τινὶ χαριεμένῳ, καὶ διαλεγόμενον ἑαυτῇ· καὶ μή τις νομίσῃ βεβιασμένον εἶναι τὸ ῥῆμα. ὥσπερ γὰρ ποιῶν τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς συμβούλῳ χρῆται ᾧ μονογενεῖ καὶ συνεργῷ (Ποιήσωμεν γὰρ ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν) εἰκὸς ἦν καὶ τὸν υἱὸν λέγειν πρὸς τὸν πατέρα, ἀνάμνησιν ἢ τὸ τέλος. μὴ εἴπῃς, καταμαντεύεται σοῦ τὸν Θεόν, μὴ πρὸ τοῦ τοῖς ὀφθαλμοῖς. πῶς οἶδα ταῦτα; ἐὰν τὸ τέλος μὴ ἀποβαίνῃ πρὸς τὴν ἔννοιαν, ὡς συκοφάντει με κρίνον. ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καθ' ὁμοίωσιν. ὡς δημιουργὸς ἔλεγεν, ὡς προγνώστης ἀπεκρίνατο· ἐὰν οὖν ἁμάρτῃ ὁ Ἀδὰμ (ἁμαρτάνει γὰρ) διαβάλλεται ἡμῶν ἡ δημιουργία; σκόπησον τὰ λέγοντα ἢ πατὴρ υἱῷ, ἢ υἱὸς πατρί. ἀδιάφθορος γὰρ ἡ βουλὴ, οἷς ἀδιάφθορος ἡ οὐσία. ἀλλ' ἁμαρτάνει ὁ Ἀδάμ, διαβαίνει, ἀποθνήσκει, καὶ δι' αὐτὸν πάντες ἄνθρωποι ἀπόλλυνται, καὶ συκοφαντεῖται ἡμῶν τὸ πλάσμα, ὡς κακῶς γενόμενον. πάλιν ἡ βουλή· ἀλλὰ διὰ τοὺς πάντων οἰκείαν τὴν θεραπείαν. διὰ γάρ σε, ὦ μισητέ μου, ὦ υἱὲ λέγει, ὦ ἀπαύγασμα ἐμῆς δόξης, διὰ σὲ, εἰ ἄλλως προνοεῖς τὸ πλάσματος, ὅπερ συνεργοῦντες ἀλλήλοις

τῶν ἐθνῶν ἡγαπάκτουν ἢ ἐθλίβοντο ὁρῶντες Θεοὶ ἀληθινὸν, καὶ εἴδωλα προσκυνούμενα. ὅτι ὃ κατῆλθεν ὁ λαὸς αἰχμάλωτος εἰς Βαβυλῶνα, ἐφασὶν Δαυὶλ τὸ Θεοῦ κηρύττων, ἐφασὶν αἱ τῆς παιδὸς Θεοῦ ὑμνοῦσαι, ὅτε φλὸξ ἐπατεῖτο ἡ ἀσέβεια ἐλύετο, ὅτε λέοντες ἐφιμοῦντο καὶ ἄπιστοι ἐπιστομίζοντο. ὁ οὖν ἄγγελος ὁ ἀρχηγὸς βασιλείας Περσῶν ἔχαιρε καὶ ἰσχίρτα, ὅλη σὺν τοῖς αὐτοῦ μέρεσι Θεὸς κηρύττει). ἔλεπεν ὁ ἄγγελος τοὺς Χαλδαίους τοὺς ποτὲ πῦρ προσκυνοῦντας, καὶ εἴδωλα δοξάζοντας, Θεοὺ ὄντι τῇ παλαιᾷ δοξοποιΐᾳ ὑμνοῦμένους, καὶ ἔχαιρεν ὁρῶν τὴν ἑαυτῶν χώραν τὸν ποτὲ ἀσεβείας κορεσθεῖσαν εἰς εὐσέβειαν μεταβληθῆναι. ἔλεπεν ὁ ἄγγελος Ναβουχοδονόσορ βασιλέα λέγοντα, Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγώ, δοῦλον τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, καὶ ἐκίρτα. ἐπεὶ οὖν ὁ μακάριος Δανιὴλ ἐδίδετο τῷ Θεῷ, πληρωθέντων τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν τῶν ὁρισθέντων, τῆς αἰχμαλωσίας διαλυθῆναι τὸν λαὸν, ἀπεκάλυψε Γαβριὴλ μηνῦσαι αὐτῷ, ὅτι ὁ λαὸς ἐπαύσατο) ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ μέλλει τὸν γλυκὺν τὸν ἑαυτῶν, τουτέστι, τὸν Ἱερουσαλὴμ καταλαμβάνειν, αἰδέσθητι δὴ Γαβριὴλ ὁ τῆς Περσικῆς ἀρχῆς ἄγγελος, λυπούμενος ὅτι πάλιν ἡ γῆ αὐτῶν γυμνοῦται εὐσεβείας, καὶ πλουτοῦσι ἀσεβείας· ἐλυπεῖτο, ὅτι πάλιν ἡ γῆ αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχαῖον τάξιν ἐπαύσατο τῆς εἰδωλολατρείας, καὶ αἰδέσθητι αὐτῷ, οὐ μαχόμενος, ἀλλὰ διαλεγόμενος. Τί κατοδύρεσθε, φησὶν, ἀναχθῆναι τὸν λαὸν; τί γὰρ ἐλάβησαν αἰχμαλωτισθέντες; ὅτι ἦσαν ἐν τῇ ἑαυτῶν χώρᾳ, εἰδώλοις προσκείμενοι· ὅτε ἦλθον ἐνταῦθα, τὸν Θεὸν δοξάζουσι, καὶ αὐτοὶ ὠφελήθησαν, καὶ τοὺς ὠφέλησαν. τί κωλύει καὶ μέσῳ αὐτοῖς γλυφεῖν; τί κέδρινται ὁ λαὸς, καὶ κατοδύρεσθε ἐπὶ μαγαιρῶν τὸν αἰχμαλωσίαν; βλέπεις Θεὸν προσκυνούμενον, καὶ ἔθνη φωτιζόμενα, καὶ κατοδύρεσθε τοσαύτην ἐνεργεσίαν λυθεῖσαν; τί ἀπεκάλυψε; ἀπεκάλυψε, φησὶν, ἐπαναγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸν πατρίδα αὐτῶν. ποίαν, φησὶ, πατρίδα; ἐκείνων ἐμίσησε τὴν μιαιφονίαν, ὅτι ἦσαν τῇ Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦτο Ἱερεμίας κατηγορεῖ, λέγων, Ὅτι Κατὰ ἀριθμὸν τῶν πόλεών σου ἦσαν οἱ θεοί σου, Ἰούδα, καὶ κατὰ τὰ ἄμφοδα Ἱερουσαλὴμ ἐθύετε τῷ Βάαλ; μυρία τοίνυν ἔπραττον ἐκεῖνοι τὸν Θεὸν καταλιπόντες καὶ τὰ κακίας ἔργα ἀνεχώρησαν· ἐκείνων μυρία πάσχουσι κακὰ, καὶ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἀφίστανται). διὰ τοῦτο ἡ αἰτίασις, ἡ κακοῦ, πρὸς ἀγαθόν. οὐ γὰρ εἶπεν, ἐμάχετο, ἀλλ', ἀδίκως τοῦτο· ὅπερ ἐστὶ πολλάκις αἰτίασις δικαίου πρὸς ἀγαθόν. αἰδέσθητι) διὰ τοῦτο νόμῳ φιλανθρωπίας, καὶ φιλανθρωπίᾳ νόμος. ὁ νόμος ἁμαρτήσαντα κολάζει, φιλανθρωπία βασιλέως πολλάκις τὸν ἁμαρτήσαντα ἐλεεῖ. διὰ τοῦτο ἡ μάχη, οὐκ οἰκοφθόρος ἐστὶν, ἀλλὰ συμφερόντως πρὸς συμφέροντα. ὅτι γὰρ ὁ δίκαιος ἔξω ἀγαθότητος, οὐτὶ ὁ ἀγαθὸς ἔξω δικαιοσύνης βλέπεις). ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκ παρόδου, εἰς ὃ ὁ προκείμενος ἐπανέλθωμεν. ὅπου γοῦν τῆς κλίσεως ἀφανισμὸν καὶ ἀναναλίσκουσιν ὅτι τῷ παλαιᾷ, καὶ ἀγγέλων ἀρχόντων ὅτι τῇ τοῦ βδελύγματος ἀγνωμοσύνῃ, καὶ τοῦ ὅλου κόσμου κακοήθους ἀφανισμοῦ ὅτι τῇ τοῦ παραπομαίας (ὃ γὰρ πάχει ὕδατος, ἢ ἄλλῃ ὕλῃ, τοῦτο πάσχει ἡ γῆ νῦν· τὸ Εἰρημένον· Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸν γλυκὺν, καὶ ἰδοὺ κατεφθαρμένη πᾶσα· ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτῆς. Εἶδε τὸν γλυκὺν, καὶ ἰδοὺ κατεφθαρμένη) οὕτως ἔφθησαν ἀπόγελλοι τῷ κόσμῳ τὴν αἰώνια τὸν μέλλοντα τὸν πεσόντα κόσμον ἐγκίρειν, καὶ τὸν φθαρῆναι εἰκότα διαχαίρειν. καὶ μὴ ἵνα ὑπολαμβάνητε πολλὰς τὰς ἀδείους λόγων, ὃ ὧδε κἀκεῖσε φέρεσθαι τὰ νοήματα· ταῦτα γὰρ πάντα εἰς μίαν δύναται διαίρεσιν. ἐὰν μὴ προεῖπον δείξωμεν ὡς ἐφθάρη ὁ κόσμος, οὐ δυνάμεθα λῆξαι ὡς διεκρινήθη. ἰδοὺ τοίνυν πᾶσα ἡ γῆ κατεφθαρμένη, οὐρανὸς ἀμβλυωπήσας, καὶ πᾶσα ἡ κλῖσις τεθολωμένη. οὐκ ἰδοὺ ἡ κλῖσις οἵαν ἐποίησεν αὐτὴν ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς, οὐκ ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς τοῖς ἄστροις καταλαμπόμενος, οὐκ ἰδοὺ ἡ γῆ τοῖς καρποῖς βλαστάνουσα, καὶ θάλασσα τῆς ἐμπορείας. Εἰσῆλθε γὰρ ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἐμίανε τὸ γλυκὺ, ἐμίανε οὐρανὸν, ἀέρα, τὰ θαλάσσας, τὰς πηγὰς, τοὺς ποταμοὺς, πάντα ἐμίανε ταῖς βλασφημίαις, οὐρανὸν τῇ βλασφημίᾳ, ἀέρα ταῖς αἰσχραῖς φωναῖς, τὸν

γλυκὺν

Δαν. γ. Ισ. ἰμῶντας Ιερ. ε. κβ. Γεν. ς. κ. κ· ἐφ' ᾧ καὶ τὴν παροῦσαν περιοχὴν καὶ ἐξυπηρέτησε, καὶ ἀγγελ.

ξάμενος, ὥστε μὴ ὑβριστὴν διὰ ὅλου τὴν εἰκόνα, εἰ ἐν πτῶσει. πάσης τοίνυν τῆς κτίσεως
χ. φίλιπ. συστενάζουσης, ὁ Θεὸς ἐκέλευσεν τῇ κτίσει μὴ ἀφιεναι· ἀλλὰ παρέχει ἥλιον τὴν ἑαυτοῦ ἀκτῖνα, τὴν γλυκεῖαν τοῦ ἑαυτοῦ χαρποῦ, τὴν θαλασσαν ἰχθῦς καὶ παντοίας ἐμπορείας, τοὺς ἀέρας τὴν ἑαυτῶν φοιδρότητα. ταύτην γοῦν τὴν ἔποσιν ὁ ἀπόστολος ἀπογυμνοῖ, λέγων·
5 Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ Ρωμ. η. κ.
γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οἶδα δὲ λέγων. ὡς εἶδεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκπεσόντα, καὶ τὴν κτίσιν δυσωδιάσασαν τοῖς ὑπηρεσίαν τοῦ ἀναθέντος, ἐκάλυψεν αὐτὴν ἵνα μὴ
χ. οἶδεν χ. παβρακύπι 10 θέλουσαι, ἵνα ἐκέλευσεν ἥλιον ἀνατέλλειν, τὴν γλυκεῖαν φέρειν τὸν καρπὸν, ἵνα μὴ δέηθῶσιν τὸν καρπὸν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ ὑποδιακονῶσιν τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀφθονον δύναμιν, ἐπαισχύνομαι τὴν δημιουργίαν ὃ μὴ τὸν ἀνθρωπον τοῦ φθαρῆναι ἀναγκασθῶσιν· ὡς εἰ ἔλεγεν ὁ Θεὸς τῇ κτίσει ὅτι ἔπεσεν ἡ εἰκὼν ἵνα ὠλίσθησεν διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα φθαρῆται διὰ τὸν ἁμαρτωλόν· ἀνάγκην δουλεύσαι τῇ φθορᾷ τοῦ φθαρέντος,
15 ἵνα, ὅταν αὐτὸν ἀναγκάζω, τὴν ἐμὴν εἰκόνα τὸν [ἐμὸν] ἄνθρωπον τὸν φθαρέντα, ζωὴν αὖθις καὶ σὺ τὴν κτίσιν ἀναγκάσον ἵνα σὺν ἄνθρωπον αὐτὸν ποιήσω τῆς δόξης. συγκατεπαύθης αὐτὸν τῇ ματαιοτεχνίᾳ, συναπάρθητι αὐτὸν τῇ δόξῃ. τί δέ ἐστι, ἀδελφέ, ὃ τὴν κτίσιν ἀπέφυγεν τὴν τοῦ ἀνθρώπου διαστροφήν; λέγω γάρ, τῇ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη. ποία ματαιότης; ἀφ' οὗ ἂν ἐκπέσῃ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ματαιότης καλεῖται, ὡς λέγει ὁ Δαβίδ· Ψαλ. λη. ε.
20 Πλὴν καὶ σύμπαν τὸ ματαιότης, πᾶς ἄνθρωπος ζῶν· πᾶς ἄνθρωπος μάταιός ἐστιν, ὁ τὸν Θεὸν καταλιμπάνων, καὶ τὰ μάταια μεταδιώκων.

Ἦσαν οὖν ἄγγελοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐπιτιμῶντες καὶ ἔθνη, καθὼς μάρτυρεῖ Μωϋσῆς λέγων· Ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ. οἶδα τί λέγω· διώρισεν ὁ Θεὸς τὰ κλίματα τῆς οἰκουμένης ἑκάστῳ ἀγγέλῳ.
25 Φέρε εἴπω, ἀπόστολε τοῦ δεσπότου, ἵνα τοῦτο τὸ ἐπαρχίαν, ἵνα τόδε τὸ κλίμα ἑνὶ ἀγγέλῳ, τὸ ἔπειτα ἄλλῳ, ἵνα τοῦτο τὸ ἄψυχον· φύσιν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἀέρων καὶ γῆς καὶ θαλάσσης χαλεπώσουσι
χ. δίκαιον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὰς ἁμαρτίας ἔχει
* τοῖς τοῦ θεοῦ δούλοις καὶ ἁγίοις, * καὶ ἐβλίβοντο ὁρῶντες τὸ διακονικὸν ἄξιον τοῖς διδομένοις, καὶ εἴδωλα τοῖς πιστοῖς ἀνθρώποις. διεστέλλοντο ἄγγελοι εἰσοδεύειν, ἵνα ἄλλος ὁ χορηγὸς, καὶ ἄλλοι ἐν-
30 χειρισταὶ ὦσιν. ἔφερεν ἡ γῆ τὸν οἶνον, καὶ βωμοὶ καὶ σπονδαὶ ἐδίδοντο· ἔφερεν ἡ γῆ τὸν καρπὸν τῶν ἀφθονίων, καὶ τοῖς εἰδώλοις ἀνέθηκεν. Οὐκ ἔφερον ἄγγελοι τὸν βίον, ὁρῶντες καὶ μὴ ὄντα αὐτὰ ὑπ' ἄνθρωπον ἁμάρτημα ἐστιν ὃν λύει καὶ ὃ ἔπεσεν ζήτημα, ὃ ἐν τοῖς πρὸς ἡμᾶς ἀναθεωρήσομεν. Ἦλθε πρὸς αὐτὸν, φησιν, ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Δανιὴλ ὁ Δαν. ι. κε.
δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἧς ἡμέρας προῆλθον καρδίαν τοῦ ψυχικοῦ σου ἐνώπιον Κυρίου, εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἀπεσταλὼν ἀπεστάλην σοι τὰ ῥήματα ταῦτα· ἀλλ' ὁ ἄρχων τῆς βασιλείας Περσῶν ἀντέστη μοι, εἰ μὴ Μιχαὴλ ὁ ἄρχων τῶν ἔθνους ὑμῶν ἦλθεν εἰς βοήθειαν. διὸ οὖν ὁ ἄγγελος ὁ ἀπεσταλὼς ὦ Γαβριὴλ, τί δέον τὸν αὐτὸν ἀντέστη; εἴρηται καὶ προφθάνω ἐν ὑμῖν, ἀδελφοὶ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις ὁ Θεὸς ἔκαστον ἀπέδειμε κλίμα πρὸς φυλακὴν πάσης τῆς κτίσεως. ἀποσταλέντι τοίνυν ὦ ἀγίῳ Γαβριὴλ ἐξ οὐρανοῦ ἀνθίστατο ὁ ἄγγελος ὁ ὑπὸ τὴν βασιλείαν Περσῶν, τυγχάνει, τὴν Περσίδα. ὃ δὴ ζητήσωμεν, εἰ πρὸς Θεοῦ ἀπεστάλη, πρὸς Θεοῦ δὲ ἀπεστάλη καὶ Γαβριὴλ, δέον τί οὖν αὐτῷ ἀνθίστατο; εἰ μὲ γὰρ ἦν ἄλλης διαστολῆς ὁ ἀποστολεὺς ἄγγελος, καλῶς αὐτῷ ἀνθίστατο. εἰ δὲ αὖθις Θεὸς ὁ κατὰ τοῦ ἔθνους κατασπάσας, καὶ τοῦτον πρὸς ἡμᾶς πρὸς φήτην ἀποστέλλει, δέον τί αὐτῷ ἀνθίσταται; πρὸς τί ἀκριβῶς. ἰδοὺ ὅλος ὁ κόσμος εἰδωλολατρείας πεπλήρωται· ἃ δὴ ἄγγελοι ἃ ἐφεσῶντες

ὄφις λέγων, ἢ αὖ ἡμέρα φάγητε, ἔσεσθε ὡς θεοὶ, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. ἐπαρεῖ δὲ ὁ Θεὸς τὴν μίμησιν, ὅταν μείζονι ἔχῃ· ἐὰν δὲ μείζων ἐξέλθῃ, καὶ τοῦ φόβου ὁ μιμησάμενος καὶ πέσῃ δῆτα; λέγε, ποιήσωμεν δὴ, δέσποτα, καθ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν. ὡμοιώθησαν τῷ Θεῷ οἱ ἀπόστολοι. καὶ οὐκ ἐμεμφθησαν· ὡμοιώθησαν τῷ Θεῷ οἱ προφῆται, καὶ οὐκ ἐψέχθησαν· μιμηταὶ ἐγένοντο φιλανθρωπίας, ἐλεημοσύνης, δικαιοσύνης, εὐσεβείας. ὡμοιώθη καὶ τῷ Θεῷ καὶ αἱ γενεαὶ ἑκάστη, καὶ
Ησ. ιδ' 13'. οὐδέποτε ἐπεμφρήνθη. λέγε Ἡσαΐας πρός τινα τύραννον ὁ Βαβυλῶνι μανέντα ἰδιώτην, Σὺ εἶπας ἐν τῇ διανοίᾳ σου, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, καὶ καθὼς μου ὑπερῆρε τὰ ὑψηλὰ τὰ πρὸς Βορρᾶν, ἐπάνω τῶν ἀστέρων ἀναβήσομαι. καὶ ἐπάνω τῶν νεφελῶν ἀναβήσομαι. καὶ ἐπάνω τῶν ἄστρων θήσω Ⓦ θρόνον μου, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ· νῦν δὲ εἰς ᾅδου καταβήσῃ, εἰς τὰ θεμέλια τῆς γῆς. ὁρᾷς πῶς τὸν ἐπηρμένον τῇ ὑπερηφανίᾳ καλάζει; ποῖος γὰρ ἦν φθόνος ὅμοιον τῷ δημιουργῷ, εἰ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τὸν κτίσαντος ἐγένετο; ἀλλ' οὐκ εἶχε μέτρον τῆς ὁμοιώσεως ἡ ἄμετρος αὐτοῦ τόλμα. καταλιπὼν γὰρ τὸν θρόνον τὸν ὁμοίωσιν, καὶ ἔδραιον ὄντα
Ψαλ. 49. ιη. πίστεως αὐγῆς ὁμοίωσιν. οὕτω καὶ τὸ Δαβὶδ λέγει. Εὗρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου. ἰδοὺ ὁμοίωσις κατ' ἀκοήν. ὅπερ ἐὰν ὁ λογισμὸς τοῦ Δαβὶδ πρὸς Θεὸν βλέπων, ὑπερκειμένου, ταπεινοφρονοῦντος γόνυ, δικαιοσύνης φορτίζων, καὶ φιλανθρωπίας ἀπτόμενος, εὗρεν Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου. καὶ τὸν μὲν καλῶς μιμησάμενον καρδίᾳ Θεοῦ ἐπῄνεσεν, ἄλλον δὲ τύραννον μιμησάμενον Θεοῦ καρδίαν οὐ κατὰ ἀρετὴν, ἀλλὰ κατὰ διαστροφὴν ἔψεξε, μᾶλλον δὲ καὶ ἐκόλασε. καὶ λέγει ὁ Θεὸς
Ἰεζ. κη' 6'. διὰ τοῦ Ἰεζεκιήλ· Καὶ σὺ, υἱὲ ἀνθρώπου, εἶπον τῷ ἄρχοντι Τύρου, ἀνθ' ὧν ὑψώθη ἡ καρδία σου, καὶ εἶπας, Θεὸς εἰμὶ ἐγὼ, σὺ δὲ ἄνθρωπος εἶ καὶ οὐ Θεὸς, καὶ ἔδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρδίαν Θεοῦ, ἀντὶ τούτου ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάξω ὅτι σε ἀλλοτρίους λιμοὺς ἀπὸ ἐθνῶν, καὶ σκληρώσουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν ὅτι σε, καὶ ὅτι τὸ κάλλος τῆς ἐπιτιμίας σου, καὶ ἵνα ζωτέμω, ἐπάγει, καὶ ἀποθανῇ θανάτῳ τραυματιῶν ἐν καρδίᾳ θαλάσσης. μὴ λέγων ἐρεῖς, Θεός εἰμι ἐγὼ ἐνώπιον ἀποκτεινόντων σε; ὁρᾷς πῶς τὸ ἀμέτρητος τοῦ κόλασιν ἔρχεται; σκηπτοῖς τοίνυν ὁ ἀνθρωπος καὶ ἐξολισθήσας εἰς ὁμοιότητα ἀμέτρου, πυρὸς ἦν καὶ ὧν εἶχε γυμνὸν εἴδωλον. πᾶσα γὰρ φύσις τὸ ὑπὲρ δύναμιν ὑπερθυμοῦσα τοῦ γνώμου Θεοῦ, ἢ μόνον ἢ τοῦ σκληροῦ τι, ἀλλὰ καὶ ἃ ἔχει ἀπόλλυσι. ὡς ὥσπερ ὁ ὀφθαλμὸς τῆς μετρίας ἀκτῖνος ἀπολαύων τὸ πλῆρες θεάματος καὶ φωτίζεται, ἐὰν δὲ ἥλιος εἰς αὐγὴν ἀτενίσας τὸν κύκλον, ἢ μόνον ἢ τοῦ σκληροῦ φῶς, ἀλλὰ καὶ ὃ ἔχει τοῦ σκηπτοῦ φύσις τὸν ὑπὲρ δύναμιν ὑπερθυμοῦντα τοῦ γνώμου Θεοῦ ἀμαυροῦται τὸν ἰδιώτην. ἐξολίσθησε τοίνυν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπὸ τῆς ὁλιθήσεως πολλὰ ὧν πέπωμαι ἠκυλίσθησαν τραύματα, εἰδωλολατρεία, πορνεία, μοιχεία, πλεονεξία, καὶ ὅσα τούτοις ἀδελφὰ καὶ συγγενῆ.
Ψαλμ. ιζ'. κατέπεσε τοίνυν ὁ ἄνθρωπος πέπωμα μέγιστον, καὶ τὸν μὲν χαρακτῆρα τῆς θείας εἰκόνος ἀπώλεσε διὰ ἀπροσεξίαν (Παρασωνεβολίσθη γὰρ τοῖς κτίσεσι τοῖς ἀοράτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς) ἢ ὑπὸ κτῆνος ἐμείνθη, καὶ ἢ μὲ ἀφιλοίασεν, ἢ ὑπὸ ἔνυδρα δουλεύουσα, ὡς πρέπον τὸ τῇ προλαβούσῃ διδασκαλίᾳ. Ⓓ λέοντες ἐπεβούλευσαν τῇ εἰκόνι, Ⓓ ὄφεις ἐδάκνον, πᾶσα ἡ τῶν ἀλόγων φύσις κατὰ τοῦ δικαίου ἐμαίνετο. ὅπερ εἶδον αὐτοὶ προδιαγεγράμμενα τοῦ Θεοῦ Ⓦ νόμου, ἠθέλησε καὶ ἡ ἄλλη κτίσις φυγεῖν τὸν διαστολέα· ἠθέλησεν ὁ ἥλιος μὴ διατείνειν τὰς προβολὰς, ἠθέλησεν ἡ σελήνη σχίσαι τὰς ἑαυτῆς αὐγὰς, ἠθέλησαν Ⓓ ἀστέρες μὴ φῶς τοῦ πλάσματι, ἠθέλησαν αἱ πηγαὶ ἀρτῆσαι θεῖναι τὰ νάματα, Ⓓ ποταμοὶ τὰ ῥεύματα, Ⓓ λειμῶνες τὰ ἄνθη, Ⓓ προβλῆσαι τὸν τυφλὸν πόντον ἠθέλησεν ἀρνήσασθαι Ⓦ ἀνθρώποι, ὅπερ ἤρνησατο Ⓦ ἑαυτῷ διαστάντι. οἶδα οὖν βαΰζοντα ὁ λόγος καὶ σωφρονισμένος, ἀλλὰ διὰ τοὺς πιστοὺς καὶ ζωηφόρους τῆς ἐκκλησίας ἐρβιπτῆρας διὰ τῆς θείας γραφῆς τὰ τοιαῦτα. ἐδουλεύθην ἡ κτίσις τῷ ἀνθρώπῳ, οὐχ ὡς ἀξίῳ, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ τοῦτο προσάξαντος,

χ. παρεσώθη

τῶν, ὅτι ὕδατα ἰρήμων πλανᾶται. οὐδὲν ὅτως ἐκκλησίας ἀφανίζει κακὸν, ὡς ὁ ὀπιθυμίας ἀνθρώπων λογισμῶν βεβαιοῦν. διὰ τοῦτο Παῦλος περὶ τῶν αἱρετικῶν ἔλεγε· Κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ὀπιθυμίας ἐπισωρεύσουσιν ἑαυτοῖς διδασκάλους. ἔλθωμεν τοίνυν ὅπου τὸ ὠφέλιμον. τοῦτο γὰρ ἀναγκαίως προσεποιησάμεθα ὑμῖν περὶ τῶν ἀγάπην, ἵνα πρώτων τῶν λεγομένων περὶ τῶν ἀχρόνων ἐξέτασιν ζητῆτε μὴ πρὸ ἡμῶν ἢ τῶν ἡμετέρων λογισμῶν, ἀλλὰ πρὸ τῆς θείας γραφῆς. προέκειτο ἡμῖν διδάξαι πῶς ὁ Χριστὸς ἀνακαινίζει τὸν κόσμον, πῶς ὁ ἄνθρωπος παλαιωθέντα ἐν τῇ πρώτῃ ἁμαρτίᾳ ἀνακαινίζει Χριστὸς διὰ τῆς ἑαυτοῦ οἰκονομίας. τούτου γὰρ τοῦ χάριν ἐποησάμεθα ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν ἀποστόλων ἀναγνώσεις, παραμυθούμενοι τὴν ἀπόδυσιν, διὰ τὸ μὴ πάνυ ἰσχὺς πίστεως. λαβόντες οὖν ἀρχὴν ὁμολογουμένως καὶ πρέπουσαν τῷ λόγῳ, τὸν δημιουργόν. ἐποίησεν ὁ Θεὸς ὁ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἀρχὴ γὰρ πρέπουσα τῷ μηνύοντι λέγεσθαι, ἢ προφητικῆς τοῦ κόσμου, ὁ προφητικὸς ζηλωτὴς τῆς δημιουργίας. ἐποίησεν ὁ Θεὸς ὁ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. ἵνα ζωτέρῳ καὶ τὰ μὴ ἄλλα πάντα λέγω πρὸς ὀλίγα, ἀϊδίαστον ἔχωι τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτι κόσμον ὑπομένων, οὔτε ἱδρῶτα ὑφιστάμενος, ἀλλὰ τῷ λέγειν ἀκολουθοῦσαν ἔχων τὴν φύσιν τῶν λεγομένων. ἐποίησε τὸν δημιουργὸν ἅπασαν, καὶ ὅτι τέλειον τῆς δημιουργίας κάλλος ὁ ἄνθρωπον. ὥσπερ γὰρ ὅλον τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον ἐκτὸς τοῦ προσώπου ἰσχνὸν φαίνεται, οὕτω πᾶσα ἡ δημιουργία ἡ φαινομένη ἐκτὸς τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς ἰσχνὰ ὄντι. καὶ ὅπως ἄκουε. λαμπρὸς ὁ ἥλιος, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐρμηνεύσαι καὶ δυνάται· λαμπρὰ ἡ σελήνη, ἀλλὰ τοῖς ἑαυτῆς ῥητοῖς οὐκ αὐτὴ ἐπαίδευσεν, ἀλλὰ λόγος προέδωκε· λαμπρὸν τὸν ἀέρα ἡ τάξις, ἀλλὰ οὐ τούτων ῥυθμοὺς διδασκαλίαν προέδωκε· μεγάλη ἡ θάλασσα, ἀλλὰ οὐ ἐν αὐτῇ κόλπους ἀνθρώπων γλώσσαν προέδωκε, καὶ οὐδὲν ὅτι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γνωρίμων, ὃ μὴ λόγου ἑρμηνείας τῆς ἀνθρώπου φωνῆς. ὅτου ποιοῦ καὶ ὃ φαινόμενον ἄτοπον δικαιῶσαι ὅτως κακὸν, καὶ ὃ καλὸν δικαιῶσαι ὅτως καλόν. πολλὰ γὰρ ἀπατᾶται ἡ ὄψις, ἐν πλανᾷ τὸν ἀνθρωπον· λόγος δὲ εἰσελθὼν δείκνυσι τὸν φύσιν, οὐκ ἀποβάλλει τὴν δύναμιν, ἑρμηνεύει τὸν διδασκαλίαν. προέστω τοίνυν. ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν δημιουργὸν ἅπασαν, καὶ ὅτι τέλειον τῆς δημιουργίας ἄνθρωπον εἰργάσατο κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ καὶ ὁμοίωσιν, εἰκόνα αὐτοῦ λογικὸν, ὃ οὐ χαρακτῆρα τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ λογικὸν ἀξίωμα, τὸν διακριτικὸν δύναμιν, τὸ ταῖς ἀρεταῖς ἀφομοιοῦσθαι τῷ ποιήσαντι. ἐγένετο τοίνυν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος· ἐξέπεσε δὲ τὴν ὁμοίωσιν εἰς ἀμετρίαν. καὶ μὴ νομίσῃς ξένα εἶναι τοῦτα πρὸς ὃ προκείμενον ἡμῖν πρόβλημα. ῥίζα γὰρ τῶν μελλόντων λέγεσθαι ταῦτα γυμνάζομεν. ἐποίησε ὁ ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἰδίαν καὶ ὁμοίωσιν· ἠβουλήθη αὐτὸν εἰς ὁμοιότητα δραμεῖν τῆς διανοητικῆς ἀξίας, μέτρῳ ὠφέλειαν καὶ ἀκολουθίᾳ καὶ τάξει. οὗ δὲ λέγω. δῆλον γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν κοσμικῶν ὑποδειγμάτων ἔσται ὃ ζητούμενον. ἐὰν δοῦλος τοῦ κατ' ἡμᾶς διανοητὴν ἔχῃ δοῦλον, καὶ ἴδῃ ὁ δοῦλον μιμούμενον αὐτοῦ τὸν σοφὸν σωφρονισμόν, ἀγαπᾷ ὁ διανοητὴς τὸν καλὸν τοῦ δούλου μίμησιν. ἐὰν μάθοι ὁ δοῦλος ἐκβαλὴν τὸν μίμησιν εἰς ἀμετρίαν, καὶ ἄρξηται μιμεῖσθαι τὸν διανοητὸν τὸν αὐθαδίαν, ὑπτιάπτων τοῖς ζωοδοῦλοις ὡς διανοητὴς, ἀφομοιοῖ τὰ πρόσωπα ὡς διανοητὴς, οὐκέτι ἡ μίμησις ἐπαινετὴ, ἀλλὰ ψεκτὴ. δεῖ γὰρ ὁ δοῦλον μιμεῖσθαι διανοητὴν ὑπεικείαν, σοφροσύνην, θυσίαν, δικαιοσύνην, οὐκ αὐθαδίαν, οὐ διανοητίαν. λαβὼν τοίνυν ὁ ἄνθρωπος τὸ μιμεῖσθαι τὸν Θεὸν τὸν ἀγαθότητα, ἐζήτησε τὸ μέτρον τῆς μιμήσεως εἰς ἀμετρίαν, καὶ ἐπιθυμήσει λοιπὸν τοῦ Θεοῦ ζηλωτὴς γενέσθαι, οὐ κατ' ἀρετὴν, ἀλλὰ κατ' αὐθαδίαν. τούτῳ γὰρ ἠπάτησεν αὐτὸν ὁ

σωσιν οὗτοι, ὅπου τὸν πατέρα δράμε. ἐὰν ἐρωτήσῃς τὸν Φαρισαῖον, καὶ εἴπῃς, τίς ἐστιν οὗτος ὁ Χριστός, ἀποκρίνεται σοι ὁ τοῦ Φαρισαίου χορὸς λέγων· οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν· Εξέδρεπασαι ὑδὸν ὑπερήμους, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ιακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ Βαρ. γ. κγ. Ισραὴλ ὃν ἠγαπημένον ὑπ' αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη. ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃς, τίς ἐστιν οὗτος ὁ Χριστός, καὶ πῶς ἐγεννήθη πολυτρόπως καὶ θεῖον γέννημα, ὑπισχνούμενοί σε τὴν πρόρρησιν ὡς τοῦ Φαρισαίου, καὶ ἄρχοντα λέγειν· ἃ μὴ ἐχώρησεν ὁ ἡμέτερος λογισμός, σὺ χωρεῖς; ἐὰν θέλῃς μαθεῖν, μάθε ὅτι Θεός. Εἰ δὲ ὅπως ἐγεννήθη πολυτρόπως καὶ μορφῆς, μάθε παρ' ἡμῶν, Τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ἐὰν ἐρωτήσῃς ἀπόστολον, λέγω δὴ καὶ ὡς ἀποστολικὸν χορόν, ἐρεῖ σοι ὅτι ὁ Χριστὸς Θεός, ὁ ἀρχὴν Θεός, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν Θεός, καὶ ἀεὶ Θεός· ἐρεῖ σοι, Απαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς Εβρ. α. γ. ὑποστάσεως, εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, φέρων τὰ σύμπαντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ἐὰν ἐρωτήσῃς πῶς ὁ ὢν ἐγεννήθη, ἐρεῖ σοι, ὃ ἐγὼ ἠκούσαμεν, καὶ ὅτι ἐμάθομεν· ὃ δὲ πῶς ἐστιν ἐκ τοῦ ὄντος ὁ ὤν, πίστις προσλήφθω μου, οὐ καταλήψις. πάλιν, ἐὰν αὐτοῦ ἐρωτήσῃς, εἰ τοίνυν μὴ οἶδατε πῶς ἐγεννήθη, πῶς οἴδατε ὅτι υἱὸς Θεοῦ ἐστιν, ἐρεῖ σοι· Ο λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς Ιωαν. α. ιδ. παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. πάλιν, ἐὰν τοῦ ἀποστόλου καταλιπὼν καὶ τοὺς προφήτας, δράμῃς ὅτι τοὺς ἀγγέλους, καὶ εἴπῃς αὐτοῖς, τίς ἐστιν οὗτος ὁ Χριστὸς ὁ κηρυσσόμενος, ἐρεῖ σοι ὁ διαγελισάμενος τοῦ ποιμένος, ἡμᾶς δοξάζειν ἐμάθομεν, καὶ πολυτρόπως Λουκ. β. ιδ. γεννηθέντα, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ὅτι τῆς γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. ἡμᾶς ὅτως αὐτοὺς κηρύττομεν, διαγελιζόμενα ὑμᾶς χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαβίδ. καὶ ὅτι Χριστὸς, καὶ ὑμῶν ὅτι σωτὴρ καὶ Κύριός ἐστιν, ὑπισχνούμεθα. ἐὰν δὲ εἴπῃς αὐτοῖς, εἶπατε ἡμῖν τίς ἡ φύσις αὐτοῦ, ἢ πῶς ἐγεννήθη, ἢ πῶς ἐστὶ μετὰ τοῦ πατρὸς ἡ ἀδιαίρετος δυνάμις, ἐροῦσί σοι, Φιλιππ. α. ϛ. οὐκ ἠκούσαμεν τοῦ Φαρισαίου λέγοντος, Αἴρεσθε τὰς κύλισιν ἐκ τῶν ὑδρῶν, αἴρεσθε αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὑψίστου, αἴρεσθε αὐτοὺς πρώτως καὶ ἄγγελοι αὐτοῦ, αἴρεσθε αὐτοὺς πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, λειτουργοὶ αὐτοῦ, ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ. ἡμᾶς θέλημα ποιεῖ ἐκελεύσθημεν, ἀ φύσει πολυτρόπως γεννηθέν. ἀλλὰ ἄφες μοι, ἄγγελοι μὲν ὄντως, καὶ προφῆται οὐκ ἀπαγγέλλουσι, καὶ ἀπόστολοι ψεύδονται, ὁ δὲ πατὴρ ὁ γεννήσας κηρύττει καὶ ὑὸν ὡς ἐγέννησεν; ὐδὲ αὐτὸς· οὐ τῷ μὴ εἰδέναι, ἀλλὰ τῷ μὴ ἐκφῶναι. ὅτι ἐγέννησε, λέγει· Εκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου Ψαλ. ρθ. γ. ἐγέννησά σε. λέγει ὅτι ἐγέννησε, καὶ οὐ κρύπτει τὸ ἀθάνατον ἐκεῖθεν γέννημα τὸ ἐκ τῆς ἀϊδίου ῥίζης ἀνθῆσαν, ὡς μάρτυρα πρὸς αὐτὸν λέγων ὁ πατήρ· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ Ματθ. γ. ιζ. ηὐδόκησα. αὐτῷ λέγει, ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε, τῷ κόσμῳ λέγει, ἐγέννησα, καὶ φύσει μὲν ἐπαγγέλλει, ὡς ὑὸν ὄντα ἐκεῖθεν ἐρμηνεύει. ἐπεὶ τοίνυν προκειται ἡμῖν πρὸς Χριστοῦ ἀναγκαία ζήτησις, μὴ ἐκβαίνωμεν τῆς ἀποστολικῆς καὶ προφητικῆς παγίδος, ἀλλ' ἐξ ἐκείνων τῶν ἀενάων ῥείθρων καὶ τῶν ἀθανάτων ποταμῶν ἀρυσώμεθα τὰ θεῖα νάματα τῆς σοφίας διδασκαλίας. ὅταν γὰρ ἡς τὰ τοῦ Θεοῦ φθέγξῃ), ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀπὸ ζώσης πηγῆς, ζῶντα ἀρύει) νάματα καὶ ὁ Ἐρημίου, Ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος· καὶ Ιερ. β. ιγ. Ησ. ιϛ. γ. πάλιν, Πίνε ὕδατα ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ σωτηρίου. ἐὰν μόνοι καταλιπόντες τὰς γραφὰς ἐπιθυμίας δουλώσωμεν αἱ, θεσπίσιν λογισμοῖς, ἐκφύσα νοοῦντες, ἃ λογισμοῖς ὑποβάλλῃ, θυέλλης) ἡμῖν τὰ ὕδατα τῆς διδασκαλίας, ἐρήμου ὕδατα· οὐ ζῶντος ποταμοῦ, ἀλλ' ἐρήμου. καθὼς ἔλεγε ὁ μακάριος Ιερεμίας πρὸς τὴν Ιερουσαλήμ· Επλάτυνε τὰς ὁδοὺς Ιερ. λα. θ. αὐτῆς ὅπου ὕδατα ἐρήμου. ἵνα ἐρμηνεύσῃ ὃ λέγει, ἐπάγει, τὸ ἐπιθυμίας ψυχῆς αὐτῆς ἐπνευματοφόρησε, τουτέστιν, ἐκφύσα ἐλάλει ἃ ἐπεθύμει ἡ ψυχὴ αὐτῆς, οὐχὶ ἃ ἤθελεν ὁ Θεός. ὕτω δὲ νῦν ὁ τὰς ἐπιθυμίας τῶν οἰκείων λογισμῶν πληρῶν, καὶ μὴ τὰ τοῦ Θεοῦ ζη-

τῶν,

Θεοῦ λόγος ἐν μορφῇ δούλου ὤφθη, ἵνα ὁ δοῦλος λύσῃ, καὶ καινοποιήσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν λατρείαν ἀποτέκηται. τῷ οὖν ἡμῖν ὄντι ἀπόρων πόροι ἐργασαμένῳ Χριστῷ ἡ δόξα διαπέμπεται, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρλδ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὅπλοις φωτὸς ἐφεστήκασιν ἄγγελοι.

Edita ex Mſs. Coll. Novi Oxon. emendat. ex Mſs. Reg. Lut. et Bibliotheca Photij p. 843.

ΟΝτως ἐπιφανὴς ἡμῖν ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ, καὶ ζωοποιήσαι ἡμᾶς τῆς θυσιαστικῆς ἡ δύναμις· ὅπως ἀνέτειλεν ἡμῖν ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, καὶ μάρτυρι φωτισθέντα τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα. ἐπιφανὴς δὲ ὁ τῶν οὐρανῶν διακοσμητής, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ὡς ἠθέλησεν, εἰς οὐρανὸν μετεποίησε, καθὼς προεῖρηται· ἀφ' ὑμῖν ἐπουρανίοις ὢν ἐπουρανίους ἀπεργάζεται, καὶ ἐπουράνια τοῖς ἐπουρανίοις χαρίζεται· πιστὰ τοῖς πιστοῖς καὶ πιστά, ἁγία τοῖς ἁγίοις τὰ ἅγια, ζῶντα τοῖς ζῶσι τὰ ζῶντα. Ταῦτα γὰρ ὑμῖν ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ βασιλικαῖς τῶν ἀποστόλων αὐλαῖς εἰσηγούμεθα, ὅτε τῶν προφητικῶν ἀφυπνίζομεν στομάτων, ὅτι ὑδρηλὸς ἐν γῇ ἐμελίζοντο τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν· γῆ μὴ ἔχουσα Ἰωάννου λέγοντα, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ· ὑδρηλὸς ἦν ἔχων τὸ παρὸν τοῦ φωτὸς ὅτι τοῖς ἔργοις βεβαιοῦμεν, ὅτι Φωνὴ Κυρίου ὅτι τῶν ὑδάτων. Ταῦτα ὑμῖν ὑποτεθείμεθα· ἀρκεῖ γὰρ ταῦτα καὶ τοῖς ἀπροσδιορίστοις εἰς ὑπόμνησιν, καὶ τοῖς πιστοῖς εἰς βεβαίωσιν. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπιμέλεια βεβαιοτέρας ἡμῶν τὰς ψυχὰς ἀπεργάζεται. ὥσπερ γὰρ τοῦ γῆ ὁρισμὸν τότε μάλιστα καλῶς γεωργούμεθα, ὅταν τοῖς αὐλοῖς ἀρότροις διϊθύνωνται, καὶ τὸν προφαίνοντα ἡδύτερα καταλαβόντα κοσμῶσι, οὕτω καὶ τοῦ ψυχικοῦ ἀρρητοποιοῦμεν τὸν θεῖον λόγον, ἐὰν ὑπόμνησιν τῶν προειρημένων εἰσπλεύσασα διανοίᾳ τοῦ ἀφθόνου, καὶ χειμωτέρου τοῦ ψυχικοῦ ἀπεργάζεται εἰς τὸν τῆς ἀρετῆς καρποφορίαν. χρεὼν δὲ ἡμᾶς ὅτι τοῦ ὀφειλομένου ἀποδυτῆσαι, ὀφειλομένου, ὃν καὶ αὐτοὶ ἀποφερόμεθα, καὶ ὑμᾶς εἰς τοῦ ἀφθόνου φέρεται. ἀξιοῦ δὲ πάντας τοὺς φιλοχρίστους ἀκούειν καὶ ἀκοὰς καὶ τοῦ ἀφθόνου, ἵνα ἡ μὴ ἀκοὴ ἀδιαλείπτως δέχηται τὰ λεγόμενα, ἡ δὲ ἄφθονος ἀκριβῶς ἐξετάζῃ τὰ νοήματα. ὃν Χριστὸς γὰρ ὁ λόγος ὅτι· πάντα δὲ ὃν Χριστὸς λεγόμενα, οὐκ ἔστιν ἁπλοῦν κήρυγμα, ἀλλ' οὐσιώδους μυστήρια· πᾶσα ἡ τοῦ Χριστοῦ οἰκονομία, μυστήριον ὀνομάζεται· ὃ δὲ μυστήριον οὐκ ἐν τοῖς γράμμασι φαίνεται, ἀλλ' ἐν τοῖς πράγμασι κηρύττεται. διὰ τοῦτο ἡ γραφὴ πᾶσαν τὴν Χριστοῦ τὴν οἰκονομίαν μυστήριον καλεῖ, ὡς ὅταν λέγῃ Παῦλος, Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ὅτι· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πάλιν, Ὁμολογουμένως μέγα ὅτι ὃ τῆς θυσιαστικῆς μυστήριον, ὃ ἐφανερώθη ἐν σαρκί· καὶ πάλιν, Τὸ ἀποκαλυφθὲν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέφθασε διαγράψαντες ὀλίγα τὴν ζωσάν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἀλλαχοῦ, ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων τῶν ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη εὐαγγελίσασθαι ὑμᾶς τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ καὶ φωτίσαι πάντας, Τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων, καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν· νῦν δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς γνωρίσαι, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου αὐτοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι, ὅ ἐστι Χριστός, ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης. τοίνυν σφάλλονται αἱρετικοὶ παῖδες, μυστήριον Θεοῦ λογισμοῖς καταβάλλοντες ἀνοσίοις. λέγω γάρ, Τὸ μυστήριόν μου ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς. τίνες δὲ ⟨Ϟ⟩ τοῦ Θεοῦ; ἢ δῆλον ὅτι ⟨Ϟ⟩ πιστοί. ὅταν θέλῃς τι περὶ Χριστοῦ μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι, μὴ ἐπερωτήσῃς λογισμόν, μὴ ἐξετάσῃς σοφόν, ἀλλ' ἐρώτησον προφήτην, ἐρώτησον ἀπόστολον, ἐξέτασον ἄγγελον· ἐὰν δὲ ἀπορήσωσιν

Ἰω. α. ιε'. 32.

Ἐφ. α. κζ. α. Τιμ. γ. ιϛ.

Κολοσσ. α. κϛ.

Ησ. μζ. ιϛ.

τότοκος Ισραὴλ ἐπ' ἐσχάτοις τῶν ἡμερῶν ἔσται ὄρος κυρίου ἕτοιμον ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ὀρέων καὶ ὑψωθήσεται ὑπὲρ τοὺς βουνούς· καὶ πορεύσονται πρὸς αὐτὸ πολλὰ ἔθνη καὶ ἐροῦσιν· δεῦτε καὶ ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ Ἰακώβ, καὶ δείξει ἡμῖν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ πορευσόμεθα ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ· ὅτι ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος κυρίου ἐξ Ἰερουσαλήμ. Εἰς Αἴγυπτον εἰσῆλθεν ὁ σταῖος τὰ χερουβείμ τῆς Αἰγύπτου, οὐχ ἁπλῶς, ὅτι ἀπέκλεισε τῆς Αἰγυπτίας γῆς τὴν πορευομένην τῇ τῆς πορνοτόκου ἀπωλείᾳ. διὰ τοῦτο * εἰσῆλθεν ὡς πορνοτόκος, ἵνα τῆς παλαιᾶς συγχύσεως λύσῃ τὸ πένθος ὃ ὅτι πορνοτόκος λέγεται ὁ Χριστός, μαρτυρεῖ σοι σήμερον Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστὴς λέγων· ἔτεκε, φησί, τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, ὃ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν τόπος αὐτοῖς ἐν ᾧ καταλύσωσι. εἰσῆλθεν δὲ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἵνα τῆς παλαιᾶς συγχύσεως λύσῃ τὸ πένθος, αἱ μαῖαι χαρὰν ἐπιβαλοῦσι, λύπη νυκτὸς ὃ σκότος σωτηρίας φέγγος χαρισάμενος. βέβληται εἰς τὸν Νεῖλον τὸ ὕδωρ τῇ τοῦ ἀώρου παιδίου σφαγῇ· εἰσῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁ παλαιὸς τὸ ὕδωρ φοινίξας, καὶ ἐποίησε τὰ ῥεῖθρα τῶν ποταμῶν σωτηρίας ὑμνητικά, τὸ σιαγὲς αὐτὴν ὃ βέβληται τῇ δυνάμει καθαίρεσας τὰ πνεύματα. σκακώθησαν αἱ Αἰγύπτιοι, ὃ μυστήριον προεῖπεν τὸ Θεοῦ. Εἰσῆλθε τοίνυν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ γνώσεως Θεοῦ ψυχὰς φιλοθέους πληρώσας, πτέρυγι αὐτὸν Νῆσον μαρτυρεῖς πτέρυγι ἀσχύνου βύθρωτέρας. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ὑμῶν χαιρούσιν καταπαύσω τὸν λόγον, τὸ λειπόμενον ὑμῖν τῆς προφητείας τὴν ἐξῆς ἀναβυσόλυσον, ἵνα πῶς λέγεις ὦν ἀπαθὴς, σαρξ ἐλήφεν, ἀμεταβλήτου μεταβάσης τὴν φύσιν. τί γὰρ εἶπεν, ἢ τί λαλήσω; τέκτονα καὶ φάτνην ὁρῶ, καὶ βρέφος, καὶ λαμπὰς πτῶσιν, ὅλα πενίας γέμοντα. εἶδες πλοῦτον τὸ πενίᾳ πολλῇ, πῶς πλούσιος ὢν ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς, πῶς ὅτι κλίνη, ὅτι φάτνη ἐγένετο, ἀλλ' ὅπου ξένος ἐφιλοτιμήθη φάτνης; ὦ πενίας πλοῦτε πηγή, ὦ πλοῦτε ἀμήχανε πενίας πρόφασις φέρων. ἡ φάτνη κεῖται, καὶ τὴν οἰκουμένην σαλεύει· ἀπαργάνοις ἐμπέπλεκται, καὶ τὰς ἀμαρτίας διαῤῥήγνυσι δεσμά· ὅπου ἔναρθρον ἔῤῥηξε φωνὴν, καὶ τοὺς μάγους ἐδίδαξε. τί εἶπω, ἢ τί λαλήσω; ἰδοὺ βρέφος ἡ ἀπαργάνοις ἐμπέπλεκται, καὶ ἡ φάτνη κεῖται· πτῆσις ἡ καὶ Μαρία, πτωχὸς οὖσα, καὶ λεχὼ, καὶ μήτηρ· πρόβλημα ἡ τοῦ Ἰωσὴφ ὁ ὀνομαζόμενος πατήρ· τοῦτο γὰρ λέγεται, σκληρὰ γυνὴ πρόσκομμα· ὀνόματα ἔνοικα συζυγίας ἔρημα. μέχρι λόγων ἰσχύσαι μοι, ἀλλ' ὑπὲρ μέτρου πρόκειται. καὶ τοῦτο ἐμυκτήρισαν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον * ἐπεσκίασεν. ὅθεν ἀπορῶ Ἰωσήφ, οὐκ οἶδα τί καλεῖται τὸ βρέφος. οὐκ μοιχείας αὐτὴ εἶπεν σὺν ἐπόλμα, διὰ τὸ μὴ βλάσφημον εἶναι τὸ πρόθυμον καταχεῖν λόγον· τέκνον αὐτὸν εἶπεν ἴδιον οὐκ ἠνέσχετο. οἶδα γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι οὐκ ἔγνω ἕως, ἡ πόθεν ἐπέζησε τὸ βρέφος· ὅθεν ἀπορῶν ἀπεῖπε πρὸς τὸ πρόβλημα, χρησμὸς θεσπίσθη διὰ τῆς τοῦ ἀγγέλου γλώττης ἐφέρετο· Μὴ φοβοῦ, Ἰωσήφ· τὸ γὰρ γενόμενον ἐξ αὐτῆς, οὐκ ἀνθρώπου ἐστὶν ἀλλ' πνεῦμα γὰρ ἅγιον ἐπεσκίασε τὴν πρόθυμον. διὰ τί ὃ οὐκ πρόθυμον εἶπε)· ἵνα * πολύθρυλλος ἀζήμιον διατηρῇ; διὰ τί ὅτε τότε πρόθυμον ὂν τῷ Εὐᾷ ἐδυσχόλανεν ἡ πάτησις, διὰ τοῦτο νῦν πρόθυμον ὂν τῷ Μαρίᾳ ἐβεβαίωσε. ἀλλ' ἀτατηθεῖσα ἡ Εὔα ῥήματα ἔπιπτε θανάτου, εὐαγγελισθεῖσα Μαρία λόγον ἐσχὰ ἔτεκε ζωῆς αἰωνίου ἡμῖν πρόξενον. ῥῆμα τῆς Εὔας ξύλον ἐδίδαξε, δι' οὗ Ἀδὰμ ἐκ τοῦ παραδείσου ἐξήγαγε· ὁ λόγος ὁ οὐκ πρόθυμον φανὲν ἐδίδαξε, δι' οὗ τὴν λῆξιν εἰς πρόσωπον τοῦ Ἀδὰμ εἰς τὸν παράδεισον εἰσήγαγε. ὅπου γὰρ οὐκ ὀπὶς θυμὸν, οὐχ ἕλλωβος, οὐκ Ἰουδαῖος, οὐχ αἱρετικὸν παῖδες, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀπαθῶς καὶ ἀῤῥεύστως ἐγέννησε, διὰ τοῦτο σήμερον οὐκ πρόθυμον σώματος παρελθὼν, τὸ παθητὸν διετήρησε σῶμα· ἵνα δείξῃ, ὅτι ὥσπερ οὐκ πρόθυμον γεγένηται, τὸν πρόθυμον ἀζήμιον διετήρησεν, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς, ἀῤῥεύστου καὶ ἀναλλοιώτου μενούσης τῆς φύσεως, ὡς Θεὸς Θεὸν θεοπρεπῶς ἐγέννησεν. ὅπου ἀνθρωποι καταλιπόντες Θεὸν, ἀνθρωπόμορφα ἔγλυφαν ξόανα, οἷς καὶ ἐλάτρευον ἐφ' ὕβρει τοῦ κτίσαντος, διὰ τοῦτο σήμερον ὁ τοῦ

Θεοῦ

Ματθ. α. ιη.

χ. σύχνεσι

χ. βεῖρος

χ. ἐλίπησε ὡς τὸ σπαράξει τὸν Θεῖ.

χ. ὁ ἅγιος

χ. τὸ παθητὸν

χ. ἐκ ἔλυσεν.

χ. ἀλλ' ἀοίας

χρώμενοι τοῖς ἱερεῦσι τῶν Φύσεως τὴν τάξιν, οὕτω γαστρὸς ὄντι κέρασμεν, ἢ προφήτας ἐρευνητὰς, ὅτι ἐν αὐτοῖς φθονεῖ ἔνιοι τῶν γεννήσεως ζήτων, καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν ἀφεστῶτες ὑπεδέξαντο, οὐ μὴν ἐκοινωνήθη ζήτων. Εἰπέ μοι οὖν, ὦ Ἰουδαῖε, ἔπεκει ὁ προφήτης, ἢ οὔ; Εἰ μὲν γὰρ ἔπεκει, ὁμολόγησον τῷ ξένῳ τόκον· Εἰ δὲ οὐκ ἔπεκε, διὰ τί τῷ Ἡρῴδῃ ὑπέπεσας; σὺ γὰρ αὐτῷ πυθανόμενος, ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται, Εἶπας, ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. μὴ γὰρ ἐγὼ τὸν ζένον, ἢ τὴν κώμην ἤδειν; μὴ ἐγὼ τὸν γεννηθέντα τὴν ἀξίαν ἐπεγίνωσκον; οὐχὶ ὁ Ἡσαΐας Θεὸν αὐτὸν ἐμνημόνευσε; Τέξεται γὰρ, φησὶν, υἱὸν, καὶ κεκλήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ. οὐχ ὑμεῖς οἱ ἀγνώμονες ἐξηροὶ, τὴν ἀλήθειαν εἰσηγήσασθε; οὐχ ὑμεῖς οἱ γραμματεῖς, καὶ Φαρισαῖοι, οἱ ἀκριβεῖς τὸν νόμον φύλακες, πόθεν τὰ καθ' ἑαυτὸν ἡμᾶς ἐδιδάξατε; μὴ οὖν ὑμεῖς τὴν Ἑβραΐδα γλῶτταν ἠδειμεν; οὐχ ὑμεῖς βιβλία γραφὰς ἠμελετήσατε μᾶλλον τοῦ τεκεῖν τὸν προφήτην, καὶ οὐ τὴν τεκοῦσαν, ἵνα μὴ δόξῃ οὐκ εἰς χάριν τὸν Θεὸν ἐμελετᾶσθαι τὸ λεγόμενον; οὐχ ὑμεῖς οὖν τὸν Ἡρῴδου ἀπαντήσαντες, πόθεν ὁ Χριστὸς γεννᾶται, Μιχαίου τοῦ προφήτου μάρτυρα προσηγάγετε, ἵνα ὑμῶν τὸν λόγον κυρώσητε; Καὶ σὺ γὰρ, φησὶ, Βηθλεὲμ οἶκος τοῦ Ἐφραθὰ, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα. ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὃς ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. καλῶς εἶπεν ὁ προφήτης, ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται. ἐξ ὑμῶν γὰρ ἐξῆλθε, καὶ εἰς τὴν οἰκουμένην ἐσῆλθε. καλῶς εἶπεν, ἐξελεύσεται. ὁ ὢν γὰρ προέρχεται, ὁ δὲ μὴ ὢν κλίζεται. αὐτὸς δὲ καὶ προέλθῃ, καὶ ἀεὶ ἦν. ἀλλ' ἦν μὲν ἀεὶ, ὡς Θεὸς λόγος ὢν τοῦ κόσμου, σήμερον δὲ προῆλθεν ὡς ἄνθρωπος· καὶ ὡς αὐθέντης μὲν, τοῦ λαοῦ ποιμήνιον, ὡς Θεὸς δὲ, τὴν οἰκουμένην διακοσμῶν. ὦ πολεμίων χειρῶν, ὦ καὶ τηλόρων φιλανθρώπων. αὐτὸν τὸν ἐν Βηθλεὲμ ἀνθρώπους Θεὸν ἐδίδαξαν· αὐτὸν τὸν φάτνῃ κρυπτόμενον διεσώσαντο· ἐγύμνωσαν· αὐτὸν τὸν σπαργάνοις καλυπτόμενον ἐμύησαν· ἐδίδαξαν ἄκοντες, ὑπηρέτησαν μὴ βουλόμενοι. εἴδες ἀμαθεῖς διδασκάλους; ἃ διδάσκουσιν οὐ μανθάνουσι. πείθουσι τρέφουσι, διψῶντες ποτίζουσι, πεινῶντες πλουτίζουσι. δεῦτε οὖν ἑορτάσωμεν, δεῦτε πανηγυρίσωμεν. ξένος γὰρ ὁ τῆς ἑορτῆς ζήτων, ὅπου καὶ παράδοξος ὁ τῆς γεννήσεως λόγος· σήμερον ὁ χρόνος ἐλύθη δεσμὸς, ὁ Ἅιδης ἠχμαλώθη, οἱ δαίμονες ἐδραπέτευσαν, ὁ θάνατος ἐλύθη, παράδεισος ἀνεῴχθη, ἡ κατάρα ἠφανίσθη, ἁμαρτία οὐκ ἐποδὼν γέγονε, ἡ πλάνη ἀπηλάθη, ἡ ἀλήθεια ἐπανῆλθε, τῆς εὐσεβείας ὁ λόγος διεσπάρη καὶ ἐδραμε, ἡ τοῦ ἄνω πολιτεία ἐν γῇ ἐφυτεύθη, ἄγγελοι μετ' ἀνθρώπων κοινωνοῦσι, ἄνθρωποι μετ' ἀγγέλων ἀδεῶς διαλέγονται. Διὰ τί; ὅτι Θεὸς ὅτι γῆν ἦλθε, καὶ ἄνθρωπος ἐν οὐρανῷ, πάντα ἀνάμικτα γέγονεν. ἦλθε γὰρ ὅτι τῆς γῆς ὅλος ὢν ἐν οὐρανῷ· ὅλος δὲ ὢν ἐν οὐρανῷ, ὅλος ὅστις ὅτι γῆς. Θεὸς ὢν, γέγονεν ἄνθρωπος, οὐκ ἀρπαγμὸν ἡγησάμενος τὸ εἶναι Θεόν. λόγος ὢν ἁπλοῦς, σὰρξ ἐγένετο· Διὰ τί; ἵνα οἰκήσῃ ἐν ἡμῖν, σὰρξ ἐγένετο. Θεὸς γὰρ οὐκ ἐγένετο, ἀλλὰ μένει. διὰ τοῦτο σὰρξ ἐγένετο, ἵνα, ὃν οὐκ ἐχώρει ὁ οὐρανὸς, σήμερον δέχηται φάτνη. διὰ τοῦτο ἐν φάτνῃ κεῖται, ἵνα ὁ τρέφων πάντα, παιδίου τροφὴν μηδὲ μητρὸς πλήνου λάβῃ· διὰ τοῦτο ὁ τῶν μελλόντων αἰώνων πατὴρ, ὡς νέου μαζίου βρέφος πρωτοτόκῳ ἀγκαλῶ ἐνέχεται, ἵνα ἡ μαγικὴ δύναμις τροφὸς γένηται. σήμερον γὰρ μάγοι προσῆλθον, δῶρα κομίζοντες, προσκυνῆσαι τὸν τύραννον, ἢ οὐρανὸς χαίρεται ἀστέρι· ἴδιον ἔθνος διεσώθη μόνων· ὁ Κύριος ὅτι νεφέλης κούφης τοῦ σώματος καθιζόμενος, ὅτι τὴν Αἴγυπτον τρέχει, τοῦ μὴ δουλεῦσαι, φθάσαν τὸν Ἡρῴδου ὅτι βουλὴν, τῇ ἀληθείᾳ, πλανῶν δὲ καὶ Ἡσαΐου εἰρηκότος· Καὶ ἔσται, φησὶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ Ἰσραὴλ τρίτος ἐν τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ τοῖς Ἀσσυρίοις. εὐλογημένος ἔσται ὁ λαός μου ἐν γῇ, ἣν εὐλόγησε Κύριος, λέγων· εὐλογημένος ἔσται ὁ λαός μου ὁ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὁ ἐν Ἀσσυρίοις, καὶ ὁ ἐν Ἰσραὴλ. τί λέγεις, ὦ Ἰουδαῖε; ὁ πρῶτος, τρίτος γέγονας; Αἰγύπτιοι δὲ Ἀσσύριοι πρωτεύουσι; καὶ ὁ πρωτότοκος υἱὸς ἐκπεπτώκαμεν; ναὶ, εἰκότως καὶ Ἀσσύριοι πρωτεύσαντες, καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ ὁ πρωτότοκος

χ. ἀλλὰ τὰ ἀπαλὰ

ἰσ. κυείᾳ

χ. πεῖσον τοὺς

ἰσ. τὸ

χ. ἐκ τοῦ ἀπαλοῦ

Ησ. ιθ. κδ.

Μιχ. ε. β.

Ησ. ξ. ιδ.

Ματθ. α. κδ.

Ματθ. β.

μα, ἀναχωρήσω ἐντεῦθεν ἐγὼ Ⓦ λέγει· ἢ ἄρει μου τὴν σάρκα, καὶ δίδωσί μοι τὸ ἑαυτοῦ πνεῦμα, ἵνα δίδοις ἢ λαμβάνων θησαυρόν μοι ζωῆς ἐμπορεύσηται. ἄρει δέ μου τὴν σάρκα, ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ, ἢ δίδωσί μοι τὸ πνεῦμα, ἵνα με σῴζῃ.] ἀλλὰ τί εἶπω, ἢ τί λαλήσω; τὸ, ἰδοὺ ἡ πρόθεσις ἐν χαρτὶ λήψεται," οὐκ ὅτι λέγεται ὡς ἀμυσόλυμον, ἀλλ' ἀθυμάζεται ὡς πεσεσαγμένον· ἢ τῷ μὲν Ἰουδαίοις μὴ πλάττεται, περὶ οἷς ἢ ἐλέγετο, τῷ δὲ τὴν ἐθνῶν πίστιν), περὶ οἷς τοῦτ' ὠνομάζετο. ἰδοὺ ἡ πρόθεσις ἐν χαρτὶ λήψεται). Τὸ μὲν γράμμα τῆς Συναγωγῆς, τὸ ἔγκλημα τῆς ἐκκλησίας· ἐκεῖνο τὸ διπύρυχον "εὗρεν, αὕτη τὸ μύρμαξ εἶτεν ἐφεύρεν· ἐκεῖνο τὸ ἔριον ἔβαψεν, αὕτη τὴν ἀλυσρίδα ἐνεδύσατο. ἡ Ἰουδαία γὰρ αὐτοῦ ἔτικε, ἢ ἡ οἰκουμένη αὐτὸν ἔλαβεν· ἡ Συναγωγὴ ἐπεθύμησε τὸ "ἔθρεψε, ἡ δὲ ἐκκλησία κατέφαγε καὶ ἐκαρπώσατο. περὶ ἐκείνης τὸ κλῆμα τῆς ἀμπέλου, περὶ ἐμοὶ ἐβάτευε τῆς ἀληθείας. ἐκεῖνο Ⓦ βότρυας" ἐτρύγησε, καὶ ἐπὶ ἔθνη τὸ μυστικὸν πίνει πόμα· ἐκείνη κόκκον τοῦ σίτου εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέσπειρε, καὶ τὰ ἔθνη τῇ ἀρετῇ τῆς πίστεως Ⓦ "ἔσταχυν ἐθέλουσι. Καὶ ἔθνη ὁ ῥόδον ἐνέτεκεν ἀκάνθας, καὶ τῷ μὲν Ἰουδαίοις ἡ ἀγνωσία τῆς ἀπιστίας ἔμεινεν. ὁ δὲ τοῦ ἀπίστου, καὶ τῷ δικαιοῦνται Ⓐ" ἀγνώμονες τὴν καλιάν· τὸ φυλλάδα τοῦ γράμματος Ⓐ Ἰουδαῖοι ἐρμηνεύουσι, καὶ Ⓦ' καρπὸν τοῦ πνεύματος Καὶ ἔθνη "ἄρεπον). ἰδοὺ ἡ πρόθεσις ἐν χαρτὶ λήψεται). Εἰπέ μοι, ὦ Ἰούδα, εἰπέ μοι λοιπόν, ἵνα ἔτικε; θάρρησόν μοι, καὶ ὡς Ἡρῴδη. ἀλλ' οὐ θαρρεῖς. οἶδα δηλῶ τί. δηλῶ τὸ ὑποβουλεύ. ἐκείνῳ γὰρ εἶπας, ἵνα αὐτὸν ἀπέλῃ, ἐμοὶ δὲ οὐ λέγεις, ἵνα μὴ αὐτὸν προσκυνήσω. ἵνα δὲ ἔτικε; τὸν διαφθορέα τῆς" κλίσεως. καὶ γὰρ σὺ σπαπᾶς, ἡ φύσις βοᾷ. ἔτικε γὰρ, ὡς ὁ πλάστης πλάσμα ἐθέλησεν. οὐ γὰρ ἐκτὸς τῆς φύσεως ἐποίησε ἕτερον, ἵνα πτοηθῇ καθὼς ἡ φύσις, ἀλλ' ὡς διαφθορέα τῆς φύσεως ὤν, ξένον ἡμῖν σώματος εἰσήγαγε δεῖγμα, ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ ἀνθρώπους ἡμιώμους, οὐχ ὡς ἀνθρώπους πλάττεται, ἀλλ' ὡς Θεὸς ἡμιάτας. ἐκ προθέσεως τοίνυν προσῆλθε νικήσας Φύσιν, ὑπὲρβας νόμον. ἔφερε γὰρ τῷ τῆς ἀγνωσίας πρωτοφεῖ ἐκ καθαρῶν καὶ ἁγίων προσῆλθε πασάδων. αὗται γάρ ἐστιν ὁ πάλαι ἐκ προθέσεως Ⓦ Ἀδὰμ πλάσας, ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ γυναῖκα μορφώσας. ὥσπερ γὰρ ὁ Ἀδὰμ ἀνὴρ γυναικὸς γυναῖκα ἐνέγκει, οὕτω σήμερον ἡ πρόθεσις ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀνδρα ἔτικεν. ἀνὴρ γάρ ἐστι, φησί, καὶ τίς γνώσεται αὐτόν; ὅτε γὰρ ἐξεφώνει ὁ γυναικεῖος ὄχλος τοῖς ἀνθρώποις τὸν ἄρτον, ὡς τὸν Ἀδὰμ αὖθις γυναικὸς γυναῖκα" πλάσαντος, δηλῶ τοῦτο σήμερον ἡ πρόθεσις ἔτικεν ἀνὴρ ἀνδρὸς αὖθις ἀνδρα, ὑπὲρ τῆς Εὔας ἐκτίνυτα τὸ χρέος τοῖς ἀνδράσιν. ἵνα γὰρ μὴ μέγα φρονῇ ὁ ἀνὴρ ὡς ἄνθρωπος γυναικὸς γυναῖκα πλάσας, δηλῶ τοῦτο σήμερον ἡ πρόθεσις ἄνθρωπος ἀνθρώπου ἀνδρα ἔτικεν, ἵνα τῷ κοινῷ τοῦ χαύματος δίδῃ τὸ "ὁμότιμον τῆς φύσεως. ὥσπερ γὰρ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ τὴν πλευρὰν ἀφῆλε, καὶ Ⓦ Ἀδὰμ οὐκ ἐμείωσεν αὐτὴν, οὕτω καὶ ἐν τῇ προθέσει καὶ ἐμψυχον" ἔπλασεν ἄνθρωπον, καὶ τὴν προθεσίαν οὐκ ἔλυσε. σῶος ἔμεινεν ὁ Ἀδὰμ μὴ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς πλευρᾶς· ἄφθορος ἔμεινε καὶ ἡ πρόθεσις μὴ τὴν προέλευσιν τοῦ βρέφους. δηλῶ τοῦτο ἢ οὐκ ἄλλα δηλῶ ἑαυτῷ ναὸν κατασκευάσει, οὐκ ἄλλο σῶμα πλάσας ἐνεδύσατο, ἵνα μὴ δόξῃ ὁ τοῦ Ἀδὰμ" ὑβρίζειν *. ὅτε γὰρ ἀπατηθεὶς ὁ ἄνθρωπος, ἔργανον γέγονε τοῦ Σατανᾶ, δηλῶ τοῦτο αὖθις ἐκπορεύεται ἐμψυχον ἀνέλαβε ναόν, ἵνα δηλῶ τῆς προς Ⓦ πεπαυκότα συναφείας ἐκ τῆς τοῦ Σατανᾶ αὖθις" ἀπαπάσῃ Συμπάθειας. ὅμως ὁ ἄνθρωπος γνώμῃ, οὐχ ὡς ἄνθρωπος πλάττεται, ἀλλ' ὡς Θεὸς ἁγιάζ. Εἰ γὰρ ἐκ κοινοῦ γάμου προῆλθεν, ὥσπερ ἐγὼ, ψεῦδος τοῖς πολλοῖς ἐνομίζετο. νῦν δὲ δηλῶ τοῦτο ἐκ προθέσεως πλάττεται, ἢ τὴν" μήτραν ἀνοιγόντων τρῶ, καὶ τὴν προθεσίαν" ἀζήμιον φυλάττει, ἵνα ὁ ξένος τῆς κτίσεως ἔρως πίστεώς μοι * γένηται προξένος. ὄντως καὶ Ἑλλὼν μὲ, καὶ Ἰούδας ἐρωτᾷ, ὅτι ὁ Χριστὸς Θεὸς ὢν κατὰ Φύσιν, ἄνθρωπος γέγονε παρὰ Φύσιν, ἐρῶ, καὶ, μάρτυρα τὸν λόγου τὴν ἄσπιλον τῆς προθεσίας σφενδόνην καλῶ. οὕτω γὰρ Θεὸς ὢν κατὰ

κατὰ

ἵν. ἐ μόνον

χ. ἔλαβεν

χ. αἴσθ.

χ. ἐλιποβάτησεν.

χ. ἄφεσις

χ. ἀκάρπωτα

χ. πάσεσιν.

χ. φύσιν.

χ. ἐλαττώσαντες.

χ. κοινὸν

χ. ἰδιάζειν

χ. συνεπίζην. * φάσμα.

χ. ἀπιστίαν

χ. μετέχει ἄλυπον χ. ἄπαλον * μιᾶλλον

ἀνθρώποις βούλεται. σήμερον ὁ γλυπτὸς ἀρρήτως ἐκ τοῦ παιδὸς, ἐκ πνεύματος πίκτεται
χ. ἀπερίτμητος δ. ἐμοῦ. "ἀρρήτως δι' ἐμέ. ἀλλ' ὅτε μὲν τῇ φύσει ἐκ τοῦ παιδὸς πρὸ αἰώνων ἐγλυπτο, ὡς ὁ γλυπτὸς οἶδε· σήμερον πάλιν ἐκ τῆς πνευματικῆς ταύτης φύσεως ἐτέχθη, ὥσπερ ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπίσκεψις χάρις. καὶ ἡ μὲν γλυπτὸς αὐτοῦ ἀϊδιός, καὶ ἡ κάτω ἀγένητος. ἡ δὲ ἀνθρωπίνη Θεὸς ἐκ Θεοῦ ἐγλυπτο, καὶ ἀληθῶς ἀνθρωπος ἐκ πνεύματος ἐτέχθη· ἄνω μὲν ἐκ μόνου μητρὸς· καὶ κάτω ἐκ μόνης μητρὸς. ὥσπερ γὰρ ὅτι τῆς ἄνω γλυπτοῦ ἀσπόρως ἐστὶν ἐπιποθοῦσα μήτηρ, οὕτω καὶ ὅτι τῆς κάτω γλυπτοῦ βλαστοφυῶς ἐστὶν ἐπιπόθητος πατήρ· ὁ πατὴρ ἀρρύτως ἐγλυπτο, καὶ παρθένος ἀφθόρως ἔτεκεν. οὔτε γὰρ Θεὸς ῥεύσει ἐπιπόνῳ ἐγλυπτο (λυσιτελῶς γὰρ ἐγλυπτο) οὔτε ἡ παρθένος φθορᾷ ἐπιπόνῳ τεκοῦσα· χ. ὑγιῶς, χ. καταλαμβάνεται. πνευματικῶς γὰρ ἔτεκεν. ὅλως δὲ ἡ ἄνω γλυπτος αὐτοῦ εἰς ἐξήγησιν ἔλκεται, οὔτε ἡ ἐν ὑστέροις καιροῖς" πορεία πολυτροπίαν ἀνέχεται. ὅτι γὰρ ἔτεκεν ἡ παρθένος σήμερον, οἶδα· καὶ ὅτι ἐγλυπτο ὁ Θεὸς ἀχρόνως, πιστεύω· ὧν ὁ μὲν ὅτι τῆς γλυπτοῦ σιγῇ μεμάθηκα, καὶ οὐ λόγοις πολυτρόποις πεπίστευκα. ὅτι γὰρ Θεοῦ οὐδεὶς τῇ φύσει τῶν γεγραμμένων πεφύκεν, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ ἐνεργοῦντος πιστεύω.
χ. γαμοῦ χ. ἐκ παιδὸς γαμοῦντος χ. φύσει, χ. ζητεῖ χ. γαμοῦ φύσεως δὲ ἐστὶ νόμος, ὅταν" πρῶτος πρωτομιλήσασα" γάμοις πίκτῃ· ὅταν ὁ πρῶτος ἀπειρόγαμος τικτοῦσα πάλιν πρῶτος" μείνῃ, ὑπὲρ φύσιν τὸ πρᾶγμα. ὧν μὲν οὖν κατὰ φύσιν" ζητεῖτε· ὧν ὁ μὲν ὑπὲρ φύσιν σιγῇ" γεγάθω, οὐχ ὡς φαύλῳ, ἀλλ' ὡς ἀπορρήτῳ, καὶ σιγῇ τιμᾶσθαι ἄξιον. [ἀλλὰ νεύματί μοι συνεγώμιον τὸ πρωτοτόκιον βουλομένῳ κατεπάσατε τὴν λόγον. δηλοῖ γὰρ ὡς πρὸς τὸν τῶν κρειττόνων ἔρωτας, εἰ πως ὅποι πέφυκε τῶν λόγων τοῖς πεδάλιοις.] Οἱ γὰρ εἶπον, ἢ οἱ λαλήσω; τὸν τικτοῦσαν βλέπω, καὶ τεράστια ὁρῶ· καὶ ὁ μὲν ὑπὲρ τῆς γλυπτοῦ ὑ ζωοποιῶ. πῇ μὲν φύσις, πῇ δὲ τάξεως δρόμος, ὅπου Θεὸς βούλεται. οὐ γὰρ κατὰ φύσιν νικᾷ τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν" ἤρησε τὸ διαστὸν τὸ βούλημα. [ὦ ζωρίπος ἀφεκάστου. ὁ πρὸ αἰώνων μονογλυπτὸς, ὁ ἀναφὴς καὶ ἁπλοῦς καὶ ἀσώματος, ὑπὸ σωλῆνα μὲν τὸ φθαρτὸν καὶ ἐρασιπόρον σῶμα. ἀλλὰ πῶς; ἵνα βλεπόμενος μὲν ὁδηγήσῃ, διδάξας δὲ ὑπ. ἐπίσχηση ὁ, πρὸς οὓς μὴ βλεπόμενος χειραγωγήσῃ. ὅτῳ γὰρ οἱ ἀνθρωποι τὸ ὀφθαλμοῖς ἀκοῆς πιστότερον ἔχουσι, καὶ" ὃ βλέπουσιν, ἀμφιβάλλουσι, διὰ τοῦτο πείθεται καὶ ὁ" ὀφθαλμὸς τὴν ἐμοῦ θέαν διὰ τοῦ σώματος προσλαβεῖν, ἵνα λύσῃ τῆς ἀμφιβολίας τὴν ἀπιστίαν· καὶ πίπτεται προσβολὴ πνεύματος ἀγνοούσης ὃ πρᾶγμα. οὔτε γὰρ ζωμηργικόν τι πρὸς ὃ γινόμενον, οὔτε συνελάβετο αὐθαιρέτῳ γνώμῃ πρὸς ὃ πραττόμενον· ἀλλ' ὡς φιλοπόρνου τῆς ἀπορρήτου δυνάμεως, μόνοι εἰδῆται ὃ προσῆκε τοῦ Γαβριὴλ ἑρμηνέα μαθεῖν, ὅτι πῶς ἔσται μοι τοῦτο; πῶς ἔσται τοῦτο; πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δυνάμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. ὃ δὲ πῶς ἐν ἐμοὶ μετ' αὐτῆς, ὁ μὴ μικρὸν ὕστερον ὀξ αὐτῆς οὐ γινώσκει. ὥσπερ γὰρ τεχνίτης ἄριστος ὕλην εὑρὼν χρησιμωτάτην, κάλλιστον ἀπεργάζεται ἑαυτῷ σκεῦος· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς, εὑρὼν τὴν πνεύματος ἁγίαν καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυχὴν, ἔμψυχον ἑαυτῷ κατεσκεύασε ναὸν, εἰ ἠβουλήθη ἐνοικῆσαι, πλάσας ἐν ἀνθρώπου ἐν τῇ πνεύσει, καὶ εἰδυσάμενος τὸ δυσῶδες τῆς φύσεως. οὔτε γὰρ αὐτῷ ὄζειν ἔφερε φορέσαν τὸ ἰδίοις ἔργοις, καὶ τὸ σῶμα μηδὲν ὠκαρποῦτο δόξαν, εἰδυμα τοῦ τεχνίτου γινόμενον. ὥσπερ γὰρ τοῦ τὴν ἀρχὴν ἀδυάτου τὸ συστῶσαι ἐν ἀνθρώποις, ὁπὸν ἡ Θεὸν ἐν χεῖρας" αὐτοῦ τὰ ἑαυτῆς, ἀδύνατον ἦν μεταποιθῆναι, εἰ μὴ εἴδυμα τοῦ ποιήσαντος" αὐτὸ γένοιτο. ἀλλὰ τί εἶπον, ἢ τί λαλήσω; ἐκκλήπει γάρ με τὸ θαῦμα. ὁ παλαιὸς ἡμερῶν παιδίον γέγονε; καὶ ὁ ὅτι ἀρχαίου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου καθήμενος ἐν φάτνῃ ὕπτιος; καὶ ὁ ἀναφὴς καὶ ἀσώματος χερσὶ μὲν ἀνθρώπων ἐλίσσεται; ὁ τὰς ἀμπύρους ἀφράστοις δεσμὰ, ἀσαρκώμοις ἐμπέπλεκται; ναὶ, ὅτῳ τοῦτο θέλει. θέλει γὰρ τὸν ἀτιμίαν ποιῆσαι τιμὴν, τὸν ἀδοξίαν ἐνδύσαι δόξαν, καὶ τῆς ὕβρεως λόγον ἀρετῆς διδάξαι ἐθέλει. ὅθεν" ὑπὲρ χρεία τὸ ἐμοὶ σῶ-
χ. οὐκ ἀνάγκη μαι,

ζῆς τὰ διδάγματα τοῖς ☧ τῶν ῥητόρων ἀπρεπισμοῖ. ἀλλὰ καὶ τὰ ῥητὰ τοῖς τῆ μίμησι κάλλεσι περιπυξώμεθα, καὶ τοῖς λόγοις θαυμάζωμεν τὴν τῆς ψυχῆς αὔξησιν ἀναπυξώμεθα, ἐν ὅτι πᾶσι ☧ θαυματοποιὸν Χριστὸν προσκυνήσωμεν· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα, σὺν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρλγ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΑΝ.

Ex Ms. Reg. Lut. cæsarat. ex Ms. meo. Μιμοὺς Δεκαμβ. κα.

Μαγίσιοι ξένοι καὶ θαυμάσιοι βλέπω· ποιμένες μου προσηχοῦσι καὶ ὦτα, οὐκ ἔρημον συρίζοντες μέλος, ἀλλ' οὐρανίοις ἀδοντες ὕμνοις· ἄγγελοι "ᾄδουσι, * ὑμνῳδοῦσι τὰ χερουβεῖμ, δοξολογοῦσι τὰ σεραφίμ· "ἄγγελοι ἑορτάζουσι, Θεοῦ ὁρῶντες ὅπου γῆς, καὶ ἀνθρώπου τὸ οὐράνιον· ☧ ἄνω κάτω δι' οἰκονομίαν, καὶ ☧ κάτω ἄνω δόξα φιλανθρωπίαν. σήμερον Βηθλεὲμ ☧ οὐρανὸν ἐμιμήσατο, ἀντὶ μὲν ἀστέρων "ἀγγέλους ὑμνοῦσα καὶ τὸν δοξαμένον, ἀντὶδὲ ἡλίου ☧ ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἀνεκλαλήτως χωρήσασα. καὶ μὴ ζήτει πῶς. ὅπου γὰρ βούλεται Θεὸς, νικᾷ τάξις φύσεως. ἐβουλήθη γὰρ, ἠδυνήθη, καὶ ἦλθε, ἔσωσε. σωδρομὰ πάντα Θεῷ. σήμερον ὁ ὢν πίπτει, καὶ ὁ ὢν γίνεται, ὅπερ οὐκ ἦν. ὢν γὰρ Θεὸς, γίνεται ἄνθρωπος, οὐκ ἐκπεσὼν τοῦ εἶναι Θεός. οὔτε γὰρ "τροπὴν ὑποστὰς τῆς θεότητος γέγονεν ἄνθρωπος, οὔτε τροπὴν ὑπομείνας ἔδη ἄνθρωπος γέγονε Θεός· ἀλλὰ λόγος "ὢν ἀπαθὴς, σαρξ ἐγένετο, ἀμεταβλήτου μενούσης τῆς φύσεως. ἀλλ' ὅτι μὴ ἐπέζητε, Ἰουδαῖοι ἠρνεῖσθε ☧ ξένοι τόκον, Φαρισαῖοι δὲ πρᾳοπαθοῦντα τὰ θεῖα βίαιοι· ☧ γραμματεῖς ὑπερευσεβοῦντα τὸν νόμου ἐλάθευον· Ἡρῴδης ☧ τεθνάναι ἐζήτει, ἵνα μὴ μιμήσῃ, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν ἀνέλῃ. σήμερον δὲ πάντα ὑπερευσεβοῦντα εἶδε. [Οὐκ ἐκρύβη γὰρ, τῷ ☧ ψαλμῳδὸν, ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν εἰς γῆν ἐχθρὰν.] βασιλεῖς μὲν γὰρ ἦλθον ☧ ἐπουρανίου βασιλέα "θαυμάσαντες, ὅτι πῶς ὅπου γῆς ἦλθε, οὐκ ἀγγέλους ἔχων, οὐκ ἀρχαγγέλους, ἀλλ' ἔθνους, ἀλλ' ἰσχύος, ἀλλὰ δυνάμεις, ἀλλὰ ξένην καὶ ἀτελῆ βαδίσας ὁδὸν, ἐξ ἀγωγῆς τε προσῆλθε γαστρὸς, ὅτι σὺν ἀγγέλοις ἐρήμοις τῆς ὑπεροχίας αὐτὸν καταλιπὼν, ὅτε τῇ πρὸς ἡμᾶς ὑπερβολῇ τῆς οἰκείας θεότητος ἐκράτει. ἀλλὰ βασιλεῖς μὲν ☧ ἐπουράνιον βασιλέα ἦλθον θεραπεύσοντες, καὶ γραπτῶν ☧ ἀρχιστράτηγον τὴν δυνάμεως προσκυνήσοντες· αἱ γυναῖκες, ☧ οὐ γυναικὸς τεκοῦσα, ἵνα καὶ λύπας τῆς γυναικὸς εἰς χαρὰν μεταβάλλῃ· αἱ παρθένοι, ὃ τῆς παρθένου παιδίον", ὅτι πῶς ὁ χαλκεὺς καὶ μαζῶν δημιουργὸς, ἀδρασι ῥᾳθυμίᾳ φέρεσθαι ποιεῖ, καὶ μὴ ἐξ παρθένου ζωοποιὸν λαμβάνει τὰ νήπια, ☧ ὡς νήπιον γινόμενον· ☧ ἄνδρες, ☧ ἄνθρωπον θεοπρεπῶς, καὶ τὰ τοῦ Ἀδὰμ φορέσαντα καλά· ☧ ποιμένες, τὸν ποιμένα τῶν καλῶν, τὸν τῶν ψυχῶν αὐτὸν ὑπὲρ τῶν προβάτων προϊέμενον· ☧ ἱερῆς, τὸν χριστὸν τῶν ἁγίων Μελχισεδὲκ ἀρχιερέα γενόμενον· ☧ δοῦλοι, τὸν δεσπότου μορφὴν φορέσαντα, ἵνα ἡμᾶς τῶν δουλείαν ἐλευθερίᾳ δωρήσῃ· ☧ ἁλιῆς, ☧ τῶν ἀλιέων ἀλιέα, τὸν σὺν ἀνθρώποις τῶν ἰχθύων ζωγρήσαντα, καὶ θεοπρεπῶς ἐργασάμενον· ☧ τελῶναι, τὸν ἀπὸ τελωνίου θαυμαστὸν ἀποδειξάντα· αἱ πόρναι, τὸν πορνικοῖς δάκρυσι τοὺς πόδας προσιέμενον. καὶ ἵνα ζωτόμως εἴπω, πάντες ☧ ἀποστολοὶ ἦλθον τὸν ἀμὸν τοῦ Θεοῦ ἰδεῖν τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. πάντων οὖν σκιρτώντων σκιρτῆσαι θέλω κἀγὼ, χορεῦσαι βούλομαι. "χορεύω δὲ, ὑ κιθάρᾳ πλήττων, ὑ θυρσοῦ κινῶν, οὐκ αὐλεῖ κρούων*, ὑ δᾷδας ἀνάπτων, ἀλλ' ἀντὶ μουσικῆς ὀργάνου τὰ τοῦ Χριστοῦ ἀπαρχανα φέρων. αὐτὰ γάρ μοι "πλήκτρον, αὐτὰ μοι αὐλὸς, αὐτὰ μοι κιθάρα, αὐτὰ μοι δᾷδες. καὶ πῶς λέγω, δᾷδες; αὐτά μοι ἐλπὶς, αὐτά μοι ζωὴ, αὐτά μοι σωτηρία. δὸς δὲ τοῦτα ἐρχομαι φέρων, ἵνα τῇ αὐτῶν δυνάμει ἰσχύν λαβὼν,* εἴπω, δόξα σοι ὑψίστοις Θεῷ, * καὶ ὑ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, σοὶ ἀνθρώποις

☧. καὶ ἀδῶ δὲ, * ὑμνῳδοῦσι μοι πάντες

☧. ἀγγέλους φαιδρυνθέντα

☧. καὶ ἔκραυσεν

☧. καὶ ἀπ. δὲ τὸ ἀπαθὲς σαρξ

Ψαλμ. ζ. δ.

☧. μαζῶν πλ.

☧. ἐυχαριστῶν ἡ βάλλομαι, * ὁ σέσηγα ἔχων. ἰσ. πλῆξον. * μεθ' ἁγγέλων * καὶ μὴ πασμένων.

καὶ τῆ ἐκκλησιαστικῆ σκάφης λυτήσης, ἡ ἀφρὸν αἷμα καὶ τὰ ἅγια σφαγεῖα ἐρυθραμάνης, μόνος ἀνδρικῶς πλέεται τὴν μανιώδη θαλάσσην, ἡ εἰς ἄκρον ὁρᾶν ἡ σκάφος σφοδρόμενον ἀφυπνίζει· ἐκ τῶν πλοίων διασώζων· ἀφυπνίζει δὲ αὐτὰ τὰ μακροθυμίας ὕπνον καθεύδοντα. βλέπε δὲ πῶς τοὺς αὐτοπροαιρέτους χαλινοῖ λόγους, ἡ τὰ τῶν κινδυνεύοντα μαθητῶν φθέγγεται ῥήματα· Ἐπισάτα, σῶσον, ἀπολλύμεθα. πειρατὴς δὲ σκάφος ὡς ἐσταυρωμένοι· λύκοι πολιορκοῦσι δὲ ποίμνιον· λῃσταὶ τὸν παρόδια τὸν σὸν διορύττοισι· μοιχικὰ συνείγματα τὸν σὸν νυμφῶν ὡς ἐκτυποῦσι· πάλιν ὁ ὄφις τοιχωρυχεῖ Ⓜ ὡς ἐδόθησαν· ὁ τῆς ἐκκλησίας θεμέλιος ἡ πέτρα σαλεύεται· ἀλλ' ὡς οὐρανοῦ τὸν θυγατρικὸν ἄγκυραν ῥίψον, ἡ τὸν πέτραν σφιξον σεισμῶν· ὄπισάτα, σῶσον, ἀπολλύμεθα. ὀχεῖς κίνδυνος μείζει Ⓜ μάρτυρα, ἡ πρὸς τὰ διασώζειν σε ἁρπασάζεται· ἐπαφίησι ῥέουσαν καὶ τὰ τυράννου τὸν γλωττόν, φησὶ λέγων τὰ ἐμμανῆ τοῦτο ῥήματα, ὡς τύραννε· ὄπιγνωθι τῆς σῆς ἀσθενείας καὶ μέτρα· αἰδέσθητι τὸ φαυλωθέντες σοῦ ὄρεσι. ὄρεσι δὲ τὸ φαυλωθέντες οὐ τῆς ἐκκλησίας Ⓜ τοῖχοι, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης καὶ πέρατα. ἀποπναλῶμαι τὸν ἀχλὺν τῆς μανίας· βλέψον εἰς γῆν, ἡ ὃ τῆς φύσεως τῆς σῆς ἀσθενὲς ἐνθυμήθητι· μὰ ἀβλεψον εἰς Ⓜ οὐρανόν, ἡ τὸ πολέμου δὲ μέγεθος λόγισαι· τῶν δαιμόνων τὸν ἀσθενῆ ὄψεσθαι συμμαχίαν· σκέψασα, ὅτι τῷ φαυλῷ πλανήτης Ⓜ δαίμονές σε περισκυτεύουσι τῶν βωμῶν τῶν οἰκείων περιβάλλονται. τί διώκεις ἀκαταπάλπτα; τί τοξεύεις ἀπέρατα; μὴ γὰρ τοῖχος ὁ Θεὸς ἀσφαλέφεται; ἀσφάλεσθον δὲ ὄφις· μὴ γὰρ ὀφθαλμοὶς ὁ ἡμέτερος δεσπότης ὁρᾶται; ἀπεώρητος γὰρ ὅτι ἡ δυνάδιος τῇ οὐσίᾳ· καὶ ὃ δυνατὸν ὁρᾶσθαι ἡ ὁρᾶται. μὴ γὰρ λίθον ἡ ξύλον οἰκεῖ, πετρόσκων αἰτιβοὸς ἡ πρόβατα τὸν προβάτου; μὴ γὰρ βωμὸς τοῖς ζωαλλάγμασιν αὐτὸ μοιτθύει αὐτὸ τῶν σῶν δαιμόνων ἡ λιμὸς προσαίτησις. ὁ ἐμὸς δεσπότης, μᾶλλον δὲ ὁ τῶν ὅλων δεσπότης Χριστὸς οὐρανὸν οἰκεῖ, ἡ κόσμον ἰδιοκτῆ, ἡ θυσία τούτῳ, ψυχὴ προσὸς αὐτὸ αἰδυδύουσα· μία τούτῳ θρῆσκη, τῶν πίστις δώντων σωτηρία. παῦσαι καὶ τῆς ἐκκλησίας τὰ ὅπλα κινῶν· ὅπλ γῆς ὁ πίμνιον, ἡ ὁ πυμαίνων ἐν οὐρανῷ· ὅπλ γῆς αἱ κληματίδες, ἡ ἐν οὐρανῷ ἡ ἄμπελος· αὐ δὲ ἐκτέμνης τὰς κληματίδας, πολυπλασιάζεις τὸν ἄμπελον. λύθρου γέμουσιν αἱ χεῖρές σου· ὁ ξίφος τὸ σὸν ἀπὸ θυμοῦ· ὅτι ἀλόγων· φάσαι τῶν δυσπίων θρεμμάτων, ἡ ἡμῶν τοῖς ἐλέγχοισιν ἔπαφες δι' ὀδηγεῖ· φάσαι τῶν σωφρόντων ἀλόγων, ἡ ἡμᾶς τὸν κατηγορεῖν τὰς ἀπόστατε. οὐ γὰρ οὕτω φονεύμαν δι' ὑδροφόροι ὀδηγεῖ, ὡς Ⓜ ὑπερόμιοι πέλεκυν. ὁ ὑδροφόρος ὀδηγεῖ τὸ σῶμα διὰ σαπρεάπει, ὁ ὑπερόμιος πέλεκυς τὸν ψυχὴν ἀναιρεῖ· ὁ ὑδροφόρος ὀδηγεῖ τὸ θνήτον καταπρεάπει, ὁ δὲ ὑπερόμιος πέλεκυς καὶ τὸν θνήτον ἡ τὸν θνητὰ ζωαπόλλυσι. τέμε τὸν αὐχένα τὸν ἐμόν, ἡ μὴ μολυσμὸς θεσπεσίου· ἦλθε αὐτοκέλευστον ἱερεῖον, ἵνα τί δεσμώτην ζωῆς ἀναιδύουσα συμποδίζεις; εἰ θύειν ἐπιθυμεῖς, τὸ τοῖς τῆς ἐκκλησίας προθύεσι θύε λογικὰ ἱερεῖα. οὐ φέρει τὸν ἀμνὸν ὁ τύραννος πρὸς μάρτυρας· ἀλλ' ὑβρεῖς ἀπὸ τῆς γλώττης τὸ θύματος ἄρχεται. ἐκτέμνει τοίνυν τὴν γλῶτταν, οὐκ αἰδοῦν βουλόμενος, ἀλλὰ τῷ κηρύγματι πολεμῶν· οὐ τοσοῦτον τῷ κήρυκι φθονῶν, ὅσον τῷ κηρύλτοντι θεῷ βασκαίνων. ἀλλ' ὁ δραπέτης σοῦ σοφοὶς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, τὸ ἐκτμηθὲν ὄργανον τῆς φωνῆς ἐξ οὐρανοῦ ἀποδίδωσι, ἡ ἀοράτῳ γλώττῃ τὰ χαλδαῖα φθέγγον ὑποσπείρει, ἐξ ἀφείλεται ὦ ἀγλώττῳ τὸν φωνὴν, ἔργῳ τὸν ἀνθρώπινον δημιουργόν ἐκδιακόνησε ὦ τυράννε. ἐξ καθάπερ Ⓜ φρεωρύχοι ζαὶ φλέβας" διασκυλδύοντες δύρυτέρωθεν τῶν ὕδατα τὸν ἐκεῖθεν ἀπεργάζονται, ὅτω ἡ ὁ τύραννος σιδήρῳ τῆς γλώττης διορύττων τὸν ῥίζαν, σφοδροτέροις ἐπικλύζεται τοῖς τῶν ἐλέγχων κρουνοῖς. ἐδυλόμην ἄχρι τέλους ἐγχορεῦσαι τῇ τῶν μαρτύρων χοροστασίᾳ· ἀλλ' ὁ τῆς συμμετρείας ἐπέσχε χαλινός, καί μοι σιωπᾶν ἐκελεύεται. ὑμῖν τε γὰρ πρὸς ὠφέλειαν ἐκεῖνα τὰ ῥηθέντα, ἡ ἀναγκαῖα τῶν πα-

κλιναλάλητος

ἀλλὰ Χριστὸν, ἀλλὰ τὴν σφάγεισαν, φησὶ, τῆς τοῦ πατρὸς ἀρχῆς οὐσίας ἤρπασας, ἁμαρτίαν, ὃ φιλάνθρωπον, μισογύνους βλάσφημα γλώττης αὐτῆς τέκνου μισογύνους προσχημίσας. καλῶς ἄρα σοι δοκιμάσει ὁ Χριστὸς αὐτοφύτευσι γλώσσαν. εὗρε γὰρ ἀγαθόν σε τὸν πρόπαππον γεωργόν· καλῶς σοι τὴν ἀρχὴν ἐξήρεισατο γλώσσαν. ἀγγελικῶς γὰρ οὐκ ἔφερπε φθόγγος σαρκικὸς. καλῶς σοι τὴν τῆς γλώσσης δυσημερίαν ἀπέδωκεν. ἔζησας σὺ τῷ διαυτὴν τρόπος θεσίαν τὴν γλῶσσαν, ὁ ἢ αὐτὴν τρόπος ῥητορείαν φωνὴν αὐτεδώκεισε· καὶ γέγονε τῆς γλώσσης ἡ τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἀλλήλας ζωάλλαγμα· τῆς μὲν γλώσσης ὑπὲρ Χριστοῦ προμοχθούσης, τοῦ Χριστοῦ δὲ ὑπὲρ τῆς γλώσσης λαλησώτος. ποθὲν ἡμῖν Μακεδόνιος, ὁ τῷ διδυκόπ ὃ χάρισμα τῶν γλωσσῶν τῷ δαχλήτῳ μαχόμενος· ὅπη δ' ἂν ψεύδηται τὴν τοῦ παρακλήτου θεότητα, ἀπὸ τῶν χαρισμάτων δωρεὰς θεὰ τῶν. μάρτυς ἡμῖν ὁ μακάριος Παῦλος, ὁ τῶν τρόπος τὴν ὑμετέραν φιλοκάλου βοῶν, Πάντα ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται. καθὼς βούλεται, φησὶν, ἀ καθὼς ὑπάπτεται. ἀλλ' ἵνα μὴ ὦμεν τρὸς τούτοις ὑπόδικοι τῷ πλήθει τὴν ὑμετέραν καταχώσωμεν μνήμην, ταύτην ἂν ἰσχύσαι τὴν φωνὴν ὑπὲρ τοῦ παρακλήτου μεμνημένοι ἅπας ἐστεῦδεν ἐξέλθωμεν, μεγάλα καὶ ἐκείνων θεσπιῳῶντες, συγκαταβαίνοντες τοῖς αὐτοῖς πλανωμένοις, καὶ τὴν τοῦ παρακλήτου προσκυνοῦντες θεότητα. ἡμῖν οὖν προφητικὴ σάλπιγξ τὴν οἰκουμενικὴν εἰς Χριστὸν προσημαίνουσα συμφωνίαν ἔλεγεν, ὅτι Εἰδώσουσί μέ, φησιν, ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν, ἕως μεγάλου αὐτῶν· καὶ, Πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ τῷ ἀληθινῷ. καὶ ὁ μὲν προφήτης, ὡς ἔφην, ἅπασαν γλῶσσαν τῷ τῆς ἐπιγνώσεως προσκλείει δικλείδι· ἡμεῖς δὲ σήμερον καὶ ἀγλώττου ῥήτορος ἀκριβεστάτῃ τῇ ἀκριβείᾳ σεσωσμένοι. οἷσπερ γὰρ ἡ χιὼν πλάττει οὐκ ἔχουσα, καὶ δημιουργὸν αἴφνης· λεγέτω τοίνυν καὶ ὁ μακάριος Ῥωμανὸς· Ἡ γλῶσσά μου κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου. ποία γλῶσσα; ἐχ ἰῶ ὁ σίδηρος ἀφλέγει, ἀλλ' ἰῶ ἡ τοῦ πνεύματος χάρις ἐχάλκευε. τῆς γλώσσης γὰρ συλληψίσης ἡ τοῦ πνεύματος χάρις ἀντεσπάσθη. Εἶχον καὶ οἱ ἀπόστολοι γλῶσσας· ἀλλ' ἵνα λυχθῇ τοῦ ἐνεργοῦντος ἡ δύναμις, ὁ πηλὸς ἤρχθη, καὶ ὃ πῦρ ὃ ἀέριον ἐφθέγξατο. Εἶχε καὶ ἡ Μωσαϊκὴ γραφὴ τοῦ λόγου τοῦ γράμματος τὴν εἰκόνα. βάτος γὰρ πῦρ ἐκείνῳ καὶ πῦρ. καὶ ὁ ἀποστολικὸς πῦρ ἐκ τοῦ κηρύγματος φωνὰς ὑπὸ τῆς βάτου προσετύπου, καὶ φωνὴν τῶν ἀψύχων χαρίζεται, ἵνα τὴν ἐμψυχον ἐργάσωσι ἀναλάμψωσι πίστιν. Εἰ γὰρ ὁ ἄψυχος ἡ βαφὴ τοῦ πυρὸς ἔμφωνον ἀπεργάσατο, πῶς οὐκ ἔμελλεν ἀναπλάσαι πνεῦμα ψυχὰς λογικὰς δι' ἀφῆς ὁ πνευματικὸς διακρούεσθαι μέλος; ἐκ τούτου μετέχε τῆς χάριτος ὁ Ῥωμανὸς ὁ ἀοίδιμος, καὶ τὴν γλῶτταν ἀποτμηθείς, τρισμοτέρᾳ φθόγγῳ τὸν τύραννον ἠλέγχει. οὐκ αὐ ἦλθος ὁ τύραννος ὑπὸ τὴν τῆς γλώττης ἑδραιότητα ἐκτομίαν, εἰ μὴ τῶν ἐλέγχων ἐφοβήθη τὰ ῥήματα· εἰ μὴ τὸν χιλιάρχου τὸ κηρύγματος κατεπλάγη· εἰ μὴ τὰ κύματα τῆς θαυμαστικῆς ῥητορείας τορέσαι τὸν ἔλαθεν. ἀλλ' ἴδωμεν, ὅθεν ὁ τύραννος εἰς ἀνάγκην ἔρχεται τῆς τοιαύτης τολμης. δαίμονί ποτε θύσας ὁ δυστυχὴς, καὶ κατανοήσας κρίσεως ἀνάπλεως γεγονώς, καὶ τὰς καθ' ἡμῶν τῆς ἀσεβείας μεμολυσμένος, "δρομαίως ὑπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἐχώρει, καὶ ἡ μαγμένον ὑπεφέρομεν πλεκτὸν, ὃ δαιμονικὸν θυσιαστήριον τοῦ ἱεροσυλίας ἀθέμιτον ἐπῆγεν. ἀλλ' οὐκ ἔλαθεν ἡ τοῦ τυράννου λύττα καὶ μάρτυρα. βιάσιος γὰρ ἐκπλήσας εἰς τὰ προπύλαια, φερομένῳ ἤδη τῆς ἀσεβείας τὸν ὑπόκλυσον ἀναστέλλει. καὶ καθάπερ ὁ μὴ χαμος κυβερνήτης τὴν θαλάσσαν βλέπων καὶ τὰς πρώρας ὑπεφερομένας, ἠρεμεῖν οὐκ ἀνέχεται, ἀλλὰ ὃ σκάφος ὅλον κυφῷ ποδὶ διαπερᾷ, καὶ διὰ τοῦ πηδαλίου τὴν ῥυμοῦσαν ἐγείρας, ἵστησι τὸ πλοῖον τῆς κύμασιν ἀπροσώπητον, καὶ μετρήσας τὸ κινδυνεῦον, μίσει διαιρεῖ τὴν τεκμηρίαν, καὶ τέχνῃ πνὶ τὸ κυρτωθὲν πέλαγος αὐλακίζει· τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Ῥωμανὸς ἐποίησε. τὸ εἰδωλικὸς θαλάσσης βλάσφημα μυκωμένης,

καὶ

Ἰερ. λα. λδ.

Ησ μα. κγ.

Ψαλμ. μδ. ϛ.

Ισ. ὁ ἀφὸ

Ισ. δρομαῖος

κοινὸν βούλευσαι γυναῖκες· ἐσύχνιτο τοὺς ταύτην ἡ πρῶται τὴν λύσασθαι· φυγαῖς ἱερᾶς ἡ σφαγᾶς πρεσείσιτο· τὴν ἱερὰν πλησιόντα Ⓐ πιστοὶ ἐβεβόλων. τοὺς τηλικούτους ὁ μάρτυς ἐξωπλίζετο μάχην, ἐ τοσούτοις τὴν γνώμην κινδυνίοις ἐδήδειχεν, ὥσπερ πυκὰ συναμαχήσων γελῶν τὴν τάξιν, ἐ καθάπερ ἐν σκάμμασιν αἰκὴ κόνεως τῇ πίσει τὸν δυ-
ιασὰς καταπάταν, οὕτω τὴν τὸ τότε δικάζοντος ἀνερρίπιζε γνώμην, δρόμοι αὐτῷ τῆς ἐκκλησίας μεταπέμψαι φάσας. διὸ δὴ τοὺς κόλασιν ἐξέως ὁ γυναῖος ἀνήρπασε, ἡ πολλαὶ μὴ τοσαῦται τιμωριῶν ποικιλίαι, ὁ μάρτυς ἦ τοσαυτάκει κιθάρα, ᾧ τῶν βαλόντων πλήκτρῳ τοὺς φθέγγοντο κινήμενος. ζωντεῦσον δ' τόμα τοσιστάντες Ⓐ δήμιοι· οὐ, ὡς χθονός τις, τῆς θυσείας δ' μέλος ἐπήχει χρυόμενος. κρεμᾶσθαι ὅτι ξύλα κατέξαιον· οὐ ὡς δένδρον ζωῆς δ' ξύλον ἐπαπάζετο. ὡς πλυθρὰς τὴν δικαίαν ταῖς πλείας διεπαράσσον· οὐ ὡς πλείονα τόματα λαμβάνων ἐρρήπτρυε, ἡ κατὰ κατήχμιζε Ⓜ ἀντίπαλον τὸ μάτι. ὡς γὰρ εἶδε Ⓜ δικαστὴν τοὺς τὸν τῶν δαιμόνων ἀσυδίαν αὐτὸν ἐκκαλούμενον, αἰτεῖ βρέφος δ' ἀγαθᾶς ἀγθῶναι, ὡς ἐκεῖνο τῶν ζητουμένων τοὺς τὸ δικαστὸ κριτὴν ποιησόμενος· καὶ τοσαῦτα τὸ βρέφος τὸν τοῦ τῶν τοσκειμένων τοσῶπον ἐρώτησιν. τέκνον, φησί, δίκαιόν ἐστι Ⓜ θεοὶ τοσκωφῖ, ἢ τοὺς θεοὺς τοὺς λεγομένους ὑπὸ τούτων; πολλὴ τῆς τὸ μάρτυρος ὑφίας ἡ τόλμα· τὸ δικαστὸ δικαστὴν ὁ παιδίον καθίζει. ὃ ἦ ὑπὲρ τὸ Χριστοῦ βαπτίσματος ἀπεφώνατο ψῆφον· ἵνα δειχθῇ ἡ παιδία δυσεβούντων δικαστῶν ὑπερτέρα, μᾶλλον ἦ ἵνα φανῇ μὴ μόνοι μάρτυς, ἀλλὰ ἡ μαρτύρων ἀλείπτης. τοιοῦτον ἦ ὅμως τὸν δικαστὴν ὑπεσκέλισε λύσασθαι, ἀλλ' ἐάσας ὅτι ξύλου μὴ τὸ βρέφος ὁ μάρτυς ἁρπάζετο, ἡ τὴν τὸ ξύλα κόλασιν εἰρκτὴν διεδέχετο, καὶ κεῖνον ψῆφος ποικίλας τοῖς ἀθλητὰς βασιμερείας μειζόσα. ὃ μὲν γὰρ βρέφος θανάτῳ, Ⓜ ἦ μάρτυρα τῇ τῆς γλώττης ἐκτομῇ κατεδίκασε. τίς ἔφθορ κρίσεως τοιοῦτον ἀκήκοε; μαστίζοσι δικασταὶ κατάδικοι, ἀσυνίσασιν ἑαυτοῖς, ὁμολογεῖν ἀναγκάζοντες· ἐκτέμνῃ ἦ τὴν γλῶσσαν ὁ τῆς ἀσεβείας κριτής, ἃ ζωοδοτεῖ ἑαυτῷ σιγᾶν βιαζόμενος. ὦ δεινῆς κακοτεχνίας ῥήματος. φεύγουσαι, φησί, τὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν ψυχὴν οὐκ ἐξέπεσα· καὶ τὴν λαλοῦσαν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγαπῶ γλῶττον. ἔκκοψον, ὦ τύραννε, γλῶσσαν, ἵνα μάθῃς τὴν φύσιν ἐ ἄγλωσσον ὑπὲρ Χριστοῦ ῥηπορεῖσθαι· ἐκκόλαψον τὴν γλῶσσαν τοῦ τόματος, ἵνα μάθῃς ἀληθῆ Ⓜ τὰ ἐξείσματα τῶν γλωσσῶν ὑποχώμιον. τὸ μὲν γὰρ τῆς γλώσσης ὀξέκοψεν ὄργανον· ὁ λόγος ἦ ἐξώρμα σφοδρότερον, ὥσπερ ἐμπεδίᾳ πίσις ἀπολλαγμένος τῆς γλώττης. θαῦμα κεῖνον ἡ τοσδόξου· σάρκινος ἔρχεσι ἀσάρκως φθεγξόμενος. τρέπον ἄρα τῷ μάρτυρι τὸ τοσφῆτος τὸ μάλος· Ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ τόμα κἀμοῦ, καὶ ἡ γλῶσσα κἀμοῦ ἀγαλλιάσεως. ἐπλήσθη τὸ τόμα χαρᾶς, κεῖνον ὕμα ᾧ Χριστῷ τοσοικομίσαι τὴν γλῶσσαν. ἔχει ἡ γλῶσσα πολλὴν ἀγαλλίασιν, τοσδρομος μάρτυς ὀφθεῖσα τὸ μάρτυρος. ὦ γλῶσσα τοσὸν τῶν μαρτύρων δήμους τὴν ψυχὴν τοσλαβοῦσα· ὦ τόματος κρυπτόμενον γυμνάσαντος μάρτυρα· ὦ γλῶσσα θυσιαστήριον κίνσαμένης τὸ τόμα· ὦ τόματος ἱερεῖον κίνσαμένης τὴν γλῶσσαν. ναὶ ἔχει ἐλελήθεις, ὦ γυναῖε, τὸ τόμα, ναί, τὸ ᾧ τὴν σὴν γλῶσσαν τοσδόξον ἀμαράν κατέθυσας. τίς ἄρα σε καὶ ἀρετᾶς ἄξιος τεφανώσειε ῥήτωρ; ἔλαβες τοσδὲ τῆς φύσεως γλῶσσαν, σὺ ἦ αὐτὴ δόξῃ θρέψας μάρτυρα· ἔλαβες τόμα φυλακτήριον γλώσσης, σὺ ἦ τῇ γλώσσῃ τὸ τόμα βωμὸν κατισκεύασας· ἔλαβες εἰς τὸ φθέγγεσθαι πλῆκτρον, σὺ ἦ αὖθ' τεμνόμενον ἄσχημον ἀνέδιξας· ἔλαβες γλῶσσαν ῥημᾶτος δεόμενον, σὺ ἦ αὐτὴν ἄμωμον τῷ Χριστῷ κατέθυσας τοσβατον. τίνι σοι τὴν γλῶσσαν τοσπρεπούσῃ τοσσημεῖα τιμήσω; ποίῳ σοι κοσμήσω τὴν γλῶσσαν διόματι; τοσσῶσον ταύτῃ τὸν σίδηρον δήμιοι· ἡ ἦ τῷ Ⓜ δεδεμένον Ἰσαὰκ οὐκ ἐσκίρτα, ἀλλ' ὡς τὸ βωμῷ κειμένῃ τῷ τόματι, τὴν πληγὴν ζωὴδωρῇ τοσεδέχετο, διδάσκουσα τῶν δημίων ταῖς γλώσσας, ὡς ὁ φθέγγεσθαι μόνον

νηπίως αὐτῷ προσερχόμθα, ἀλλ' αἰσχυνθῶτες κατ' ἰδίαν, μόνοι μόνῳ προσλεγόμθοι
Ματθ. κ. ιι. τῷ λυτρωτῇ λέγωμθ· Κύριε, οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι ἵνα εἰσέλθῃς ὑπὸ τὴν στέγην
τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. ἀλλ' ὅπῃ σὺ βούλει κρατῆσθαι παρ' ἡμῖν, ὅπῃ σὺ θέλεις ὡς φι-
λάνθρωπος οἰκεῖν ἐν ἡμῖν, σοὶ θαῤῥοῦντες προσερχόμθά, σοι λέγοντες· εἴ τι κολάσεις, δέ-
σασθαι, μὴ ἀπολέσωμθ τῶν σῶν ἡμᾶς πόλεως, ἃς σὺ μόνος ἐδημιούργησας. Εἰσέρχῃ γὰρ οὐ φιλανθρωπίας ὡς πρόφασις· εἰσέρχῃ δὲ λύσεις σοὶ τῶν ἀνομημάτων δεσμούς· εἰσέρχῃ δὲ φωτίζεις σοὶ ἐσκοτισμένους ἡμῶν λογισμούς. πῶς φθάσω, Κύριε, ὡς τοῦτο ποιήσεις. οὔτε γὰρ πρίν μὲ δακρύων προσελθεῖν σοι ἀπέφυγες, οὐδὲ τελωνίου μετάνοιαν ἀπεβάλου, οὐδὲ λῃστοῦ ὁμολογίαν τὴν σὴν βασιλείαν ἐδίωξας, οὐδὲ διώκτην μετάνοιαν παρέλιπες εἰ μὴ ὅλως, ἀλλὰ τούτους πρώτους ὑπὸ τὰς μετανοίας στείλασθαι, ὁ τῷ χορῷ τῶν σῶν φίλων κατέταξας *. μὴ τοιαύτην δὸς ψυχὴν καθαρᾶς τὸ οὐράνιον μυστήριον μεταλαβοῦσαν, καὶ βίᾳ σώφρονι προφθάξωμθ ἑαυτούς· καὶ μὴ ἐξέρχεσθω λόγος αἰσχρός, ὅταν εἰσέρχηται ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν. τοιαύτην πολιτείαν καὶ ὑμᾶς μετέρχεσθε ⓐ νεοφώτιστοι· ἀποθέσθε τὰς δυσωδίους ὠδῖνας τῆς κολυμβήθρας, καὶ μὴ ἀθετήσητε τὴν θείαν αὐτῆς λαχεῖαν, ἵνα μὴ εἴπῃ καὶ καθ' ὑμῶν, Υἱοὺς ἐθρέψασα καὶ ὕψωσα· αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. ἐν οὐρανοῖς ὑμῶν ἀπαγέγραπται τὰ ὀνόματα· μὴ πάλιν τῷ βορβόρῳ τῶν ἡδονῶν ἑαυτοὺς ἐγκυλίσητε, ἵνα μὴ ὁ ἀπόστολος τοῦ Κυρίου Παῦλος ὑμῖν ἀνεισίσῃ βοῶν· Ετρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἀποδύσασθε τὰς λυθρὰς στολάς, ἀλλὰ μὴ συναποδύσησθε τὴν λυθρότητα τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Τοιούτων γὰρ τῶν στολῶν ἐὰν μὴ ὑμᾶς ἀποδύσησθε, οὐδεὶς ὑμᾶς ἄλλος ἀποδύσει δυνήσεται). μείνατε
Ματθ. κε. λδ. οὖν ἔγκαυστοι νεοφώτιστοι, ἵνα καταξιωθῆτε ἀκοῦσαι τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς, Δεῦτε ⓐ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. ρλβ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΜΑΡΤΥΡΑ ΡΩΜΑΝΟΝ.

Ex edit. Duc. Burdeg. Μιλῶς Νασιανζ. ιη.

Αλαίφραι μὲν σώμασιν ἀσθένειαι χαρίζονται, καὶ τέχνης ἀθλητικῆς ἄπειρίαι· μάρτυρων δὲ μνήμη ταῖς τῶν δαιμόνων ἁλίσκεται ψυχαῖς ἀνόπλοις οὔσαις τέχναις, καὶ πρὸς ἃς κατ' ἐκείνων παντοδαπὰς λαβάς· τὸν γὰρ ἀθλητικὸν δημοσιεύουσα τρόπον, καὶ τὴν αἰσθησιν πρὸς ἃς μάστιγας πάλαι, ἐμίσησεν εἰς βάρος τὸν θεσπέσιον, ὥσπερ ἐκ σκάμματος τῆς τῶν παθῶν διηγήσεως ὑπὸ μαρτύρων πάντοθεν τεταμμένων προσβολῆς διαυλον. Τοιαύτη καὶ τοῦ σήμερον σεφανωθέντος ἀθλητοῦ μνήμη. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐκπλαγείη τοῦ δράκοντος θαῤῥήσεσι σκάμμασι τοὺς τοῦ μάρτυρος τὴν ψυχὴν παιδοτριβήσας παλαίσμασιν, ἃ τοσούτων κινδύνων οὐ κατέστησε πλῆθος; πολλὴ γὰρ ἦς ἐν κόσμῳ τῆς ἀσεβείας τότε τυραννὶς ἐκράτει, καὶ θαλάσσαν ἐκ βυθῶν ἐμίμειτο σιδηρίτου ὁ βίος, καὶ τοῦ πελάγους εἰς τὴν γῆν αἱ τεκμηρίαι μετέστησαν, καὶ σφοδρὸν ἐκ τῆς δυσεβείας σκάφος δυσεβείας ἀφειλκύσθη κλυδώνιον· ἐν ᾧ πολλοὶ μὲν νεκροὶ πάντοθεν κυβερνῆται, ναυτῶν δὲ οὐκ ὀλίγος ἀριθμὸς ἐπορεύετο, πάντα δὲ ἐν φόβοις πικροῖς καὶ ναυαγίοις ἀνάμεστα. ἔπνεον βασιλέως καταιγίδος σφοδρότερον· φοβεροὶ τύραννοι τεκμηρίας ἐπῆγον· ἀρχόντων συγχεκίνητο θεῖοι· δίκης αἱ τὸν εἰς Χριστὸν ἐκπρεπεῖς ἀρῆσιν· πικρὰς νομοθέται πυρείας ἐπείλεον· πρὸς ταῖς τῶν δαιμόνων αὖθις θυσίας ἠνάγκαζον· πρὸς τὸν τῶν βωμῶν ἐλ-

κοντο

πάντα καὶ σάρκα πεποίηκας δι' ἐμέ,] ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. σὺ ὁ Θεός μου, καὶ Κύριος· σὺ παντοκράτωρ ἅμα καὶ παντεπόπτης· σὺ οὐρανὸς ἅμα καὶ βασιλεύς· σὺ ἀόρατος καὶ ὁρώμενος· σὺ ἀνάρχητος, καὶ ἐν Υἱῷ τῷ κατ' ἐμέ· σὺ ἀσχημάτιστος, καὶ ἐν τύπῳ τῷ σχήματι σὺ Θεὸς ἀληθῶς, καὶ ἄνθρωπος ἀψευδῶς· σὺ ἐν μητρὶ παρθένου, ὁ αὐτὸς καὶ ἐν κόλποις πατρός· σὺ ἐν οὐρανῷ σὺν ᾧ πατρί, ὁ αὐτὸς δὲ ἐν σταύρῳ δι' ἡμᾶς· σὺ ἐν ᾧ βασιλικῷ θρόνῳ παρὰ ἀγγέλων, ὁ αὐτὸς ἐν ὄνῳ καὶ πώλῳ σὺν σαρκί· σὺ ἀπαθὴς καὶ πνεῦμα, ὁ αὐτὸς παθητὸς καὶ σάρκα· σὺ ἀθάνατος ὡς ὁμοούσιος τῷ πατρί, ὁ αὐτὸς θνητὸς ὡς δὲ ἡμῖν ὁμοούσιος· σὺ ἐν τάφῳ, ὁ αὐτὸς καὶ ὑπὲρ τῶν χερουβείμ· σὺ ἐν θανάτῳ ὡς ζωῆς χορηγός, ὁ αὐτὸς ἐν νεκροῖς τῶν νεκρῶν ἐλεύθερος· σὺ νεκρὸς τεσσαρήμερος ὡς ἀρχηγός, σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι συναΐδιος· σὺ αἰσθησάμενος τὸ σώματός σου ⓦ ναόν· σὺ ἀνέστης ἀφ' ἑαυτοῦ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει Θεὸς ὤν· σὺ μὲν ἡμῶν ἐν σαρκί, ὁ παντοκράτωρ πάντων τῶν αἰώνων ὡς ἀρχηγὸν σὺν τῷ πατρί· σὺ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἄνω, σὺ ὑπὲρ γῆς, ὁ αὐτὸς καὶ ἐν ὅλῃ τῇ κτίσει ὑπερκειμένων ὁ Θεός· σὺ παντοκράτωρ. σὺ γὰρ πάντα πληροῖς· σὺ κρατεῖ πρὸς ἐμοῦ, ὁ τὰ πάντα κρατῶν τῇ δρακὶ τῇ ἰδίᾳ· σὲ βλέπω τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς, σὲ καταμανθάνω τοῖς τῆς πίστεως ὄμμασιν· ὑπερεκπλήττομαι σὲ σοὶ ὃ ἐξ ἐμοῦ· γνωρίζω ἐν σοὶ τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς ἀνέκφραστον θεότητα· ἕνα σε Κύριον καὶ Θεὸν ὁμολογῶ· ἄλλο καὶ ἄλλο οὐκ οἶδα σε ⓦ ἕνα μεμαθηκα, οὐκ ἄλλον δὲ ἄλλον ὑπέλαβον. οὐ διαιρῶ σε ⓦ διαίρεσιν, οὐ χωρίζω σε ⓦ ἀχώριστον, οὐ τέμνω σε ⓦ ἀμέριστον· ὃ βλέπω, καὶ ὃ κρατῶ, καὶ ὃ οἶδα, διὰ μιᾶς ὀξυτέρας φωνῆς, ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. σὺ γὰρ διὰ τῆς σῆς συγκαταβάσεως τὴν ἐμὴν ψυχὴν αἰτήσεις ἐκ τοῦ τῆς ἀπιστίας βυθοῦ· σὺ τοῦ αἰθέριους ἀνθρώπους ἀγγελώτους γηγενεῖς ἠλευθέρωσας· σὺ τὴν ἀμαρτίαν ἐν τῇ ἀναμαρτήτῳ σου σαρκὶ κατέκρινας· σὺ ⓦ διὰ βολῆς ὅτε ἠθέλησας, κατεπάτησας, στυτειλῶν αὐτοῦ πάντα τὰ πεπυρωμένα βέλη· σὺ ⓦ θανάτου ἐν τῷ "θανάτῳ τὸν θάνατον κατήργησας· σὺ διὰ τῆς σῆς ἀφθαρσίας τὴν φθορὰν ἀπέδυσας· σὺ διὰ τῆς σῆς ἀναστάσεως τὴν ἀνάστασιν ἡμῖν ἐμηχάνησας· σὺ ⓦ τεσσαρήμερόν σε ζάφον ἐξυπτίου ὑπὸ τῆς γῆς καταλείλοιπας τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως· σὺ τοῦ ἀνθρώπους οὐρανίους ἀπέδειξας· σὺ τὴν γλῶν οὐρανοῦ φαιδροτέραν ἐποίησας· σὺ ἁπλῶς τὰ πάντα Εἰς ὃ χρηστὸν μετέστησας· σὺ Θεὸς ὢν γέγονας ἄνθρωπος, ἵνα τὸν ἄνθρωπον ποιήσῃς Θεόν, ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Κύριος, Ὅτι ἑώρακάς με, πεπίστευκας; ὅσα μὴ πάλιν ἀνελθόντος μου πρὸς Πατρός, Ιωαν. κ. κβ. ὅταν καταλάβῃ αὖθις Πατρός, σὺ τοῖς τῆς ἀπιστίας χρήσῃ ῥήμασι, καὶ Εἶπης· ἐὰν μὴ πάλιν ἴδω ταῖς χερσὶ αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, οὐ μὴ πιστεύσω. ἅπαξ ἠπίστησας, ἅπαξ ἐψηλάφησας, ἅπαξ ἐπίστευσας· κήρυττε λοιπὸν ἅπερ ἐψηλάφησας. μακάριοι γὰρ ⓓ ἰδόντες με, καὶ πιστεύσαντες· τρισμακάριοι δὲ ⓓ μὴ ἰδόντες με, καὶ πιστεύσαντες. ὁ μακαρισμὸς οὗτος ὑμῶν, ἀδελφοί, Εἰς ἡμᾶς διαβαίνει τοὺς μὴ θεασαμένους αὐτόν, καὶ πιστεύσαντας Εἰς αὐτόν. μακάριοι γὰρ ⓓ τῇ πίστει βλέποντες τὸν ἀόρατον· μακάριοι ὑμεῖς, ⓓ καθ' ἑκάστην πομπήν γενόμενοι ὁρῶντες αὐτόν, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς περιφέροντες, καὶ τοῖς στόμασι ἀσπαζόμενοι, δὲ τοὺς ἐδόδους ἐλθόντες, καὶ μὴ καταμαλίσκοντες οἷ ἐλθέτε· ὦ μυσηρεῖον ξένων, ὦ μυσηρεῖον φρικτῶν. ὁ καθήμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός, ἐν ταῖς δεξιαῖς θυρίσκεται τῶν ἀμνάδων· καὶ ὁ πρὸ τῶν ἀγγέλων ὑμνούμενος, πρὸ ῥητόρων κρατούμενος χειρῶν, καὶ φέρει, φερόμενος ἐν τοῦ ἀναξίων αὐτοῦ δούλων φέρῃ αὐτόν. οὐ φεύγει τὰς ἀμνάδων παλάμας ἡμῶν, οὐ φεύγει τοὺς καταφρίτους δακτύλους, ἃ στυτείλει τοὺς πηλίνους ὁ ποιητής, ἀλλ' αὐτὸς προσπέπτωκε καὶ λέγει· Λάβετε, φάγετε· λάβετε, πίετε· φέρετε τὰς χεῖρας ὑμῶν, καὶ βάλετε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ τῶν ἐμῶν καταγυφήσατε πάντες μελῶν. ὅπερ γὰρ ἐὰν λάβητε μέλος, σύνεστιν ὅλος Εἰμί, ὁ τοῦ τὸ Θωμᾶ φιλαφηθείς. προσερχώμεθα τοίνυν ἅπαντες καθαρῶς καὶ καθαρῷ, καὶ "δι' ὅλων τῶν ἡμετέρων Κύριον, μὴ διχόθεν ἅμα τοῦ δίκαιον καὶ παράνομον

τῶν ἐμῶν ὠτειλῶν. θέλεις ἢ τὴν πλευράν μου καταμαθεῖν; ἰδού, καὶ ταύτην σοι παρέχω μῶν. φέρε οὖν τὴν χεῖρά σου τὴν πολυπραγμονα καὶ φιλομαθῆ, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· ἄψαι τοῦ σώματός μου τοῦ συταίτος χωρὶς ἀπιστίας σωφρόνος, ἄψαι τοῦ σώματός μου τοῦ λιθόντος ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας ἢ παρθένου μεμνημένος, ἄψαι τοῦ σώματός μου τοῦ σοι συνδούλου, ἄψαι τοῦ σώματός μου τοῦ παθόντος ἢ γνώμην ἐμήν· ἄψαι τοῦ σώματός μου τοῦ νεκρωθέντος ὑπὲρ ὑμῶν, ἀλλ' οὐ καταποθέντος ὑπὸ τῆς τοῦ θανάτου φθορᾶς· ἄψαι τοῦ σώματός μου τοῦ φεικτοῦ ταῖς ἀσωμάτοις δυνάμεσιν· ἄψαι τοῦ σώματός μου τοῦ φοβεροῦ τοῖς χερουβεὶμ, ἢ σπουδῇ τοῖς σεραφεὶμ, ἢ διδάξῃ ἀφ' ἧς πεῖρας αὐτῆς, τί ὃ ψηλαφητόν μου, ἢ τί ὃ ἀψηλάφητόν μου, τί ὃ παθητόν μου, ἢ τί ὃ ἀπαθές μου, τί ὃ θνητόν μου, ἢ τί ὃ ἀθάνατόν μου, τί ὃ νεκρωθὲν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ τί ὃ μᾶλλον ἀνέστη, τί ὃ ὑποπίπτον τοῖς σοῖς δακτύλοις, ἢ τί ὃ μὴ ὑποπίπτον τῇ σῇ δόξῃ· ἢ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

[Ἠκουσα, Θωμᾶ, μὴ πρῶν ὡς δοῦλος, ἀλλὰ πρῶν ὡς Θεός, ἅπερ ἐλάλησας πρὸς τοὺς σοὺς ἀδελφούς· πρόκειμαι ὑμῖν τῇ θεότητι, κεχωρισμένος ὑμῶν τῇ ἀνθρωπότητι. θέλεις ὑποδείξω σοι τὴν εἰρηνικὴν ὑπὸ σοῦ πρόφασιν; οὐκ εἶπας, ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, ἢ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω; οὐ ταῦτα τὰ ῥήματα ἐγκλήματα τυγχάνει τῶν σῶν λογισμῶν; οὐ ταῦτα τὰ ῥήματα ἀφ' ἧς ἐρρύη χάλεως; ἀφ' ἧς ταῦτα πάλιν ἐλάλησα, διὰ ἅπερ ἀμφιβάλλεις, τότε δὲ πάντα ἐπλήρωσα, διὰ ἅπερ ἐπεθύμεις. μὴ τοίνυν αἰσχυνθῇς μαθεῖν ἃ πεθεῖς, μὴ ἐντραπῇς πρεσβεύσασθαι ἅπερ ἐπιζητεῖς· μὴ πρόσκαιρόν σοι δάκτυλον ὑπισχνεῖσθαι ταύταις μου ταῖς χερσίν. ἀνέχομαι καὶ δακτύλου πρεσβεύειν, ὡς ἀνεχόμενος τῶν ἥλων· ὑπομένω τὸ φιλανθρώπως πρεσβεύειν, ὡς ὑπέμεινα τὸν τῶν μισούντων ἐπάρατον σταυρόν· ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν οὐκ ἠμυνάμην πρόθυμος· φίλους ὑπὸ σοῦ πρόκειτόν μου οὐχ ὑπομένω; φέρε σου δάκτυλόν σου ὧδε, ἢ ἴδε τὰς χεῖράς μου τὰς τραυματισθείσας ὑπὲρ ὑμῶν, ἵνα θεραπευθῶσιν οἱ μόλωπες τῶν ὑμετέρων ψυχῶν· ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ λόγισαι σεαυτῷ, πότερος ἐκφοβός εἰμι ὁ σταυρωθεὶς ἐκεῖνος, ἢ ἄλλος τις πρὸ ἐκφοβείσθω εἶναι· ἴδε τὰς χεῖράς μου, ἃς ἔχει ἀφῆκα τῆς Ἰουδαϊκῆς μανίας τὰ σύμβολα, ἵν' ὅταν σωτήρως ἀναχωρήσωσι οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ἢ εἴπωσι πρὸς μέ, ἡμᾶς οὐκ ἐσταυρώσαμέν σε, διάσσομαι, ὑπόδικος τοῖς πολεμίοις τὰς χεῖρας ἐν τούτῳ τῷ χώματι καὶ τῇ ὕλῃ, ἢ ταπεινώσω]

Τὸν θρασύχειρα σωναγωγόν· ἵνα ὄψωνται οἱ Ἰουδαῖοι, εἰς οὓς ἐξεκέντησαν, καὶ πρόσκυνήσωσι φίλοντες. [Ἀφάνθως τοίνυν ὁ Θωμᾶς τὴν διάσπιλον χεῖρα τῆς ἁγίας πλευρᾶς, ἢ μετὰ χαρᾶς ἀνθρώπου διυλίας ὁμοῦ καὶ περιχαρείας ἐκ τῆς θείας ὠδῆς ἐπεθύμησε, πρὸς ὑμνῳδίαν βύθιον τὴν γλαφυρὰν καὶ βοώσης πρὸς Κύριον, ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. σὺ εἶ Κύριος καὶ Θεός· σὺ δοῦλος καὶ φιλάνθρωπος· σὺ εἶ ξένος καὶ παράδοξος τῆς φύσεως ἰατρός. οὐ τέμνεις σιδήρῳ τὰ πάθη, οὐ καίεις πυρὶ τὰ ἕλκη, οὐκ ἐρωνίζεις πρὸ βοτανῶν τὸν τῶν φαρμάκων ἰσχύν, οὐκ ὑπεδησμεύσω ὑπεδήσμοις ὀρατοῖς τὰ κάμνοντα μέλη. ἔχεις οἰκτιρμῶν ὑπεδήσμους ἀοράτους, ἀοράτως τὰ ἀμελελυμένα συσφίγγοντας· ἔχεις λόγον σιδήρου τομώτερον· ἔχεις ῥῆμα πυρὸς δυνατώτερον· ἔχεις νεῦμα φαρμάκου πρεσπέστερον. ὡς δημιουργὸς ἀπόνως ἀνακλίζεις τὸ πτῶμα· ὡς πλάστης μεταπλάττεις ἀκεμάτους τὰ πλάσματα· ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. σὺ λέπρας ἀπέξεσας ὡς ἤθέλησας, σὺ χωλοὺς δρομαίους ἀνέδειξας, σὺ πηδαλίτους βαστάζειν τὰ ἑαυτῶν κλίνας ἐποίησας, σὺ τυφλοὺς ἐκ γενετῆς ἀνέβλεψας· ζόφοι ἐκλείψασι, σὺ σὸν δαίμονας ἐκ τῶν ποιμένων ἐζώωσας, σὺ πρὸ τῶν ἐχθρῶν ἐκρατήθης βουλόμενος, ἢ θέλων πρὸ τῶν Ἰουδαίων

πρᾶτα

μὰ πρὸ λαβεῖν, οὔτι λέγει πλημ̄. ὑμῶν Θ εἰσελθόντα, ἀ πολυτρόπως μιμεῖται τὴν εἴσοδον Θ Χ̄υ· κηρύττω δ̄ μυστήριον, οὐκ ἐρμηνεύω δ̄ ἀνερμήνευτον· θαυμάζω δ̄ γεγυμνωμένον σημεῖον, πῶς ἢ γέγονεν, ἀ ζητῶ· πιστεύω τοῖς γεγραμμένοις ἀσφαλίζομαι, ἢ σώζομαι. ἀκροατὴς γὰρ εἰμὶ θαυμάτων διασωτηθέν, οὐκ εἰμὶ δὲ "διαγγελεὺς θείων" ἐγερ- γλ. ἐν ἀπὸ κ. λογοι. 9 γλείς. καὶ πῶς τῆς Ἰουδαίων ἀπιστίας μέν, ἀμάχθητα καὶ ξένα κηρύττεις καὶ παντελῶς ἄπιστα τερατεύματα (πῶς γὰρ ἐδυνάτο ἀληθεύεσθαι θυρῶν σῶμα πρὸ ἢ χθὲς ἐγκλεισμένων) ἐρᾷ καὶ ἀγαπᾷ τοὺς αὐτὸν, πῶς ἠδυνήθη ἄγγελος καταγαγεῖν Θ Ἀμβακοὺκ εἰς Θ λάκκον τῆς λεοντῶν, ἢ πάλιν ἀναγαγεῖν, ἢ ταῖς ὀπτασίαις σφραγῖδας σώας καὶ ἐρρωμένας καταλιπεῖν; ὁ δοῦλος, "ὅπερ ἠθέλησεν," ἐποίησε, ὁ δὲ δεσπότης οὐκ ἴσχυσεν," ὅπερ ἠυδόκησεν; ὡσ- Δαν. ιδ. λε. χ. λύσει, χ. λύσ 10 περ οὖν σαφῶς γεγόνασι βουληθέντος Θεοῦ, οὕτω ἢ τὸν πίστευσαι, τῷ εἰπόντι θεσπίσαντος λόγου Θεοῦ πληρῶσαντος. Εἰσῆλθε τοίνυν πρὸς τὸν ἑαυτῆς μαθητάς, ὡς ἠυδόκησεν, ὁ σωτὴρ, ἢ ἔστη εἰς τὸ μέσον, ἵνα πᾶσιν ἐμοίως φανῇ, ἢ εἴπῃ αὐτοῖς· Εἰρήνη ὑμῖν. εἰρήνη Ιωαν. κ. κε. γὰρ ἐμοί, ἢ εἰρήνην παρέζομαι ὑμῖν. ὃ πέφυκα, τοῦτο ἢ δίδωμι. αὕτη ἡ εἰρήνη πάντας τοὺς πολεμίους ὑποτάξει τοῖς ὑμετέροις ποσί· αὕτη ἡ εἰρήνη ταῖς δεξιαῖς ἢ ταῖς ἀξιοσίαις πείσει χ κτίσεως 15 δούλας ὑμῶν· αὕτη ἡ εἰρήνη στήσει χῦ τῆς "οἰκουμένης ζῆπαρον. κυφορήθησαν οὖν μαθηταὶ πάλιν ἀπολαύσαντες τ̄ διασωτικῆς μορφῆς ἢ φωνῆς, [καὶ φασι πρὸς τ̄ Θωμᾶν,] ἢ τοῖς αἰσχῶσιν "ὑποκύπτοι, ἢ διέπευσι τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἢ μετοικεῖ ἀπὸ τ̄ βλεφάρων ἐλέγχει τρὸς αὐτὸν, οὐκ εἰρήκαμέν σοι πρόφθαι, ἰωσήφ καμὲν τ̄ Κύριον, ἢ οὐκ ὑπίστευσας τ̄ ἡμετέραις φωνῆς; ἰδοὺ πάρεστι αὐτὸς ὁ πεπυσμένος· ἀπίλθωσιν ὡς ζητῆς, καταπύθωσιν ὡς πιθεῖς, τρόσ- 20 ῆκε τῷ ἀπὸ τ̄ σὴν σωτηρίαν τρὸς ἡμᾶς εἰσελθεῖν, ἐ λάβε πλὴν τῶν ζητουμένων ὑπίλεσιν. χ. ἐκλεπτύ- νθη τῆς ὑδημοις χ πλάν, * ἀποδι- ζάπας ἢ αἰ ὄψεις ἡ ὁ Θωμᾶς ἴσατο "ἀσπίπτων τοῦ ὀφθαλμοῦ εἰς ὅλα τ̄ σωτῆρος ζᾷ μέλη, ἢ σφιεργαζόμενος ἀκριβῶς ἔκαστον, εἰ ἀληθῶς ὁ "ἀποστάνων, [ἢ] ἁψάσθαι αὐτὸς παρεγένετο. ἵ οὖν τρὸς αὐτὸν ὁ μόνος ἀγαθὸς, ὁ μόνος βασιλεὺς ἢ Φιλάνθρωπος, ὁ θέλων πάντας σώ- C. Τιμ. c. κε. θεσθαι σωθῆναι, ἢ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν *; [Φέρε τ̄ δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε ζᾷ χεῖρά μου. ὦ Φιλανθρωπίας ἀπεράντου ὕψος, ὦ συγκαταβάσεως ἀμετρήτου πέλα- 25 γος. οὐκ ἀνέμεινε τὴν τροσδοκίαν τοῦ μαθητοῦ· οὐ σφείσατο Θ διόλου τροσελθεῖν, καὶ διηθῆσαι ἢ τυχεῖν ὡς ἐβούλετο· οὐκ ἀπεσήρησεν αὐτὸν οὐδὲ τοῖς βεκὰ τῆς ὕλης, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἐρώμενος Θ ἐφίστησι τοῖς Θ πεθυμοῦσιν ἰδίαζει· αὐτὸς τῇ φωνῇ Θ δάκτυλον τοῦ πεθουμένου τοῖς ἑαυτ̄ ἐπικατάσατο· αὐτὸς τῇ διασωτικῇ γλωττῃ τὸν δουλικὸν δεξιὸν 30 ἐπίλυσιν ἐπὶ τοῖς αὐτὸν,] φέρε Θ δάκτυλόν σου ὧδε, ἢ ἴδε ζᾷ χεῖράς μου. ζᾷ σὲ γὰρ πρεσβεύομαι τοῖς σέ· ζᾷ σὲ πάλιν ἐπίσταμαι, ὅθεν οὐκ ἀπίστου οὐδαμῶς τῇ θεότητι· ζᾷ σὲ τοιούτας μου τοῖς χεῖρας τοῖς ὅλοις ὑπέδηκα, ἵνα σοι τροσξύσω σωτηρίου ἀκίδιον. πλησίασόν μοι τῷ σώματι ἢ τῷ πνεύματι ἢ τῇ πίστει, ἢ μάθε σαφῶς ἅπερ γ ἐπιθύμει- "ἐπιθύμεις μαθεῖν· ὡς θέλεις, ἐρώτησον, ὡς θέλεις κατάμαθε, ὡς θέλεις ψηλάφησον· ὡς ας ἰσ. στίγματα. χ. περίθ. 35 ἔπι ἱππάζου, ὁ ταῖς ἐμαῖς χερσὶν ἀναγνωθὶ γεγραμμένα τὰ τοῦ ἰκετεύου μου πάθους "τραύ- ματα. "ταῦτά σοι σήμερον πρώτα μὲν τὰ μέλη τροῦ ἔρχομαι· οὐκ αἰσχυνόμεθα τοῦ σώματός μου τοὺς μώλωπας· οὐκ αἰσθόμεθα τῆς ὀργῆς μου τὰ τραύματα, ἅπερ καταδεδεξάμεθα ζᾷ τὰ ὑμέτερα τραύματα· οὐ κρύπτω τῆς ἐμῆς δόξης καὶ νίκης τὰ τρόπαια· δημοσιεύω, ἢ πά- σῃ τῇ κτίσει καταδήλα ποιῶ. Εἶδε ταῦτα ἢ ὁ ἥλιος (ζᾷ ταῦτα γὰρ διέχωρησε, καὶ νὺξ τὰ 40 ἡμέρα ἐδημιούργησεν) εἶδε ταῦτα ἡ γῆ (ζᾷ ταῦτα γὰρ ἐζήτησε τόπον" φυγῆς) ἴσασι ταῦτα αἱ πέτραι (ζᾷ ταῦτα γὰρ αὗται σχισθεῖσαι τῇ ζᾳ αἱρέσει τὸ ἐμὸν πάθος ἐφρώνησαν) ἴ- σασι ταῦτα ἢ Θ νεκροὶ (ζᾷ γὰρ ταῦτα σὺν τ̄ πάφῳ ἐξέδραμον) οἶδε ταῦτα ἢ τὸ κατα- στασμα τῶν ἀνθρώπων. ζᾷ γὰρ ζᾷ ταῦτα ἢ τοῦτο ἀσεσχολῶν τροσεθρώνησε τ̄ τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν. χ ἔδυτε ἰδὲ ζᾷ ἐμὰς χεῖρας, ὡς ἠθέλησας· Εἰσελθὲ ζᾷ τὸ δακτύλου σου εἰς τὰ "βάθη

τῆς

ὅτι, τετίμηκας πρὸ αὐτοῦ; οὐχ ὡς εἶδεν καυχᾶσθον αὐτόν, ὅτως εἶδον καγώ; * εἶδον μὲν ὑμᾶς τὸ σχῆμα, θέλω καὶ μαθεῖν καὶ τὸ φάσμα. ὡς εἶδεν τὸν νεκρωθέντα Χριστοῦ, θέλω καὶ τὸν ἀναστάντα αὐτὸν καπιδεῖν. Ἐὰν γὰρ μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ Ⓦ τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω Ⓦ δάκτυλόν μου εἰς Ⓦ τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. [ἀλλ' ὑμεῖς οὐκ ἀπιστήσατε, εἰ μὴ αὐτὸν ἑωράκατε· ἴδετε καγώ, ἐὰν μὴ ἴδω, οὐ μὴ πιστεύσω.] ἐπίμενον, ὦ Θωμᾶ, ἐπίμενον τῇ καλῇ σου ἀπιστίᾳ ταύτῃ, ἀσυδαίμων ἐπίμενον, ἕως ἀπέκρουσα τῆς πίστεως τὴν ἄγκυραν· ἐπίμενον τῷ πιστοτέρῳ πόθῳ σφοδρότερον, ἕως αἰτήσῃ τὸ ποθούμενον *. φιλῶ σου τὸν διχόνοιαν τῶν λογισμῶν, ὡς πᾶσαν διχόνοιαν τέμνουσαν ἐπαινῶ σου τὸν φιλόνεικον καὶ φιλόζηλον ζῆλον, ὡς πᾶσαν φιλονεικίαν [αἱρετικὴν] ἐκκόπτουσαν. ἀπίστησον, ἀπίστησον ἔτι καὶ μᾶλλον, ἵνα πιστεύσω βεβαίως ἐγώ. ζήτησον τὸν Κύριον, καὶ κάλεσον τὸν πρῶτα, ἵνα σοῦ ζητοῦντος αὐτὸν καὶ καλοῦντος, ἐγὼ ὠφεληθῶμαι τὰ ἐμοὶ λυσιτελοῦντα. [ἐπίμενον ζητῶν τὸν εἰπόντα· ζητήσατε, καὶ εὑρήσετε. μὴ πρόελθης ἁπλῶς ἐρωτῶν, ἐὰν μὴ εὑρήσῃς, ἃ ζητεῖς ἡσαυρόν. ἐπίμενον χρέων τὸν θύραν τῆς ἀδιαλείπτου γνώσεως, ἕως ἂν ἀνοίξῃ σοι ταύτην ὁ εἰπών, Κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. ἡδέως ἀκούω σου πολλάκις λέγοντος, ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ Ⓦ τύπον τῶν ἥλων, οὐ μὴ πιστεύσω. σὺ γὰρ ἀπιστῶν τος, ἐγὼ πιστεύειν διδάσκομαι· σὺ τῇ δικέλλῃ τῆς γλώττης ἐρύθοπτας τὸ θεῖον σώματος ἀρύσας, ἐγὼ Ⓦ καρποῦμαι ἀπόνως θεραπεύω καὶ σωτηρίαν ἐμαυτῷ. ἐὰν μὴ ἴδω τύπον μου τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἐν ταῖς ἁγίαις αὐτοῦ χερσὶν αὐλακας, ἃς ἐργάσαντο Ⓐ δυσσεβεῖς, σὺν δαιμόσι τοῖς ὑμετέροις σιωπήσομαι ῥήμασιν· ἐὰν μὴ βάλω τὸν μου Ⓦ δάκτυλον εἰς τὰ χειλώματα τῶν ἥλων, οὐκ ἂν ὁ ὑμέτερον βλάσφημον ὦθα δέξομαι· ἐὰν μὴ κατάσω ταύτην μου τὴν χεῖρα τὴν πλευρὰν ἐκείνου, τὴν αὐτόπτου μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως, οὐχ ὑπὸ τῷ ὑμετέρῳ πιστεύσομαι δείγματι.]

Θεάσομαι τοῖς ἐμοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ χειροπόμπα πρὸς ὑμᾶς (ἐπειδὴ περ τῆς ἀκοῆς ἀξιοπιστότερος μάρτυρες Ⓐ ὀφθαλμοί) καὶ τότε Ⓦ ὑμέτερον" δέχομαι λόγον. [ἅπας γὰρ λόγος κεκτημένος τὸν ἀπὸ τῶν σημάτων ζωγραφεῖον ἰσχυρὸς· ὁ μὲν ἀρχὴ καὶ βεβαίως· πᾶσα ἡ φωνὴ τῆς ἀπὸ τῶν ἔργων μαρτυρίας ἐστέρηται, ἔστιν ἀζήτητος, οὐκ τὸν χάλκεον εἰς Ⓦ ἀέρα χεομένη. μέλλω κηρύττειν τοῖς ἀναθεώτοις τὸν διδασκάλου τὰ θαύματα. πῶς οὖν ἂν μὴ πρόσχοιεν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ταῦτα τοῖς λόγοις ἐρῶ τοῦτο; πῶς πείσω τοὺς ἀπίστους πιστεῦσαι, οἷς οὔτε αὐτὸς, τίνος πρόσκειται ἦσθα; πῶς εἴπω τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι σαυτοῦ μοι Ⓦ ἐμὸν διαπότου πτέρωμα, φάσματα ἢ σὰρξ οὐκ εἶδον, ἀλλ' ἤκουσα; καὶ τίς οὐ γελάσεται μου τὸν φωτιόν; τίς οὐ διαπτύσεται τὸ κήρυγμα; ἕτερον γάρ ἐστιν ἀκοὴ, καὶ ἕτερον ὄψις· καὶ ἕτερόν ἐστι λόγων ἐπαγγελία, καὶ ἕτερον σημάτων θέα καὶ πίστις.] ταῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς ζωαποστόλους διαλεγομένου τοῦ Θωμᾶ, εἰσπλεῖ πάλιν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητὰς κεκλεισμένων τῶν θυρῶν· εἰσπλεῖ ἡ θύρα τῆς ζωῆς διὰ τῶν κεκλεισμένων θυρῶν· εἰσπλεῖ, ὡς οἶδεν αὐτὸς μόνος ὁ Θεὸς λόγος. ὥσπερ γὰρ ἐγέννησεν, οὕτω καὶ πύλας τῆς παρθενίας οὐκ ἔφθειρεν, οὕτω καὶ τοὺς τῆς οἰκίας θυρεῶν, καὶ τὰ κλεῖθρα οὐκ ἀνέπασεν. καὶ πάλιν, ὥσπερ ἐξῆλθεν οὐκ τῶν κεκλεισμένων καὶ ἰσοφαρισμένων τάφων, οὕτως εἰσῆλθε καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων. εἰσῆλθε τῇ ἁφῇ, ὅπου καὶ τῇ θεότητι, καὶ τὰς θύρας οὐκ αἰσθάσεται. ἠθέλησε γὰρ, καὶ ὃ κωλύει οὐδείς. ἠθέλησε, καὶ πρώτα ζωεδραμεν, ἠθέλησε, καὶ κλίσις ὑπούργησε, μόνῳ τῷ θελήματι αὐτοῦ πρώτα ζωεδραμεν Θεῷ ὄντι [καὶ ἀρχῇ]. οὕτω καὶ ἠθέλησεν αὐτοῦ πρώτα λόγον ἀκοῦσαι, καὶ ἵνα τὸ μύημα τος ἔξοδος ζωφαίνει πᾶσαν ἀχάνειαν, καὶ ἵνα τοῖς τοῦ μαθητὰς αὐτοῦ εἴσοδος, ἀπόρρητος ὄντως καὶ ἀνέκφραστος. ὅτι μὲν γὰρ εἰσῆλθε τοῖς τοῦ μαθηταῖς, διδάσκομαι· ὃ δὲ πῶς εἰσῆλθεν, οὐκέτι μεμάθηκα· ὃ δὲ μὴ

* ὡς

* ὡς π—ῆς. χ. τιμᾶσθαι

Ιωαν. κ. κα.

Ματθ. ζ ζ.

γ. ὑποδέξομαι

χ. ἰωνίξεται

γρ. ἐδὲ πάλιν ἐστὶ πάντα ἐν ἐμοὶ ἢ ἐν ἐμοὶ πάντα ἐστὶν ἢ πάλιν

γρ. ὁ ἐστ

Ex Ms. Bavar. cathenato ad edit. Rom. & Mss. Palatinum.

ΕΥλογητὸς ὁ Θεὸς ἥκω τὸ χρέος ἀποδώσων ὑμῖν, ὦ φίλοι, χρέος καὶ μὴ ⓦ ἀποδιδόντα πλουτίζων, καὶ ὑμᾶς τοῦ ἀπολαμβάνοντας ὠφελῶν. πρόειμι πάλιν ἀποδείξων ⓦ Θωμᾶν, ὃς ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ ἀπιστοῦντα τὴν τοῦ σωτῆρος ἀνάστασιν, ὕστερον δὲ μετὰ τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἀφὴν πιστεύοντα τῷ Χριστῷ, καὶ Κύριον αὐτὸν καὶ Θεὸν ὁμολογοῦντα. σωτήριά μοι τοίνυν ταῦτα ὑμετέρας ἀφανοίας, ὦ ἀδελφοί, [καθικετεύσατε ⓦ Θωμᾶν, ἵνα τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ δόξῃ τὴν ἀφαμμάτου τῆς τοῦ διαστόλου πλευρᾶς τοῖς ἐμοῖς χείλεσιν ὀπτῆσι, ἐνδρώσῃ μου τὴν γλῶτταν πρὸς τὴν ἐξήγησιν τῶν πεπραγμένων ὑμῖν,] καὶ μὴ γαλεπώνως τῶν εὐτελῶν μου ῥημάτων ἀκούσεσθε, ἵνα μικρόν τινα τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας καρπώσησθε. τοῦ σωτῆρος ἡμῶν * ἁψαμένου τῆς παμφάγου χειρὸς τοῦ ἁγίου, καὶ γλυκέος τοῦ νεκροῦ, καὶ ἁψαμένου τῶν κεκλεισμένων θυρῶν εἰσελθόντος πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς, Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν. βαθεῖαν τοῦ θαύματος· ὁ πεπραγμένος παρεγένετο, καὶ ὁ παθὼν ἀπελιμπάνετο· ὁ ποιμὴν ὁκνηρὸς ἐπέσχη τῆς ποίμνης, καὶ δὲ πρίβατον ἔξω [τῆς ποίμνης, μᾶλλον δὲ] τῆς μαάνδρας ἐπλανᾶτο· ὁ βασιλεὺς τῆς οὐρανῶν πόλεως ἐπεδήμησε, καὶ ὁ γραπτὸς πόρρω τοῦ θείου γραπτοῦ διέτριβεν. ἵνα δὲ μὴ καὶ τοῦτο τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον, ὃ μὴ πρόδηλον τῷ Θωμᾷ τότε. εἰ γὰρ παρῆν, οὐκ ἂν ἠμφισβήτησεν· εἰ δὲ μὴ ἀμφέβαλεν, οὐκ ἂν ἐψηλάφησεν· εἰ δὲ οὐκ ἐψηλάφησεν, οὐκ ἂν ὅτου ὀπίσευσεν· εἰ δὲ μὴ ὅτου ὀπίσευσεν, οὐκ ἂν ἡμᾶς ὅτου πιστεύειν ἐδίδαξεν. ὥστε καὶ ἡ ἀπιστία τοῦ μαθητοῦ τῆς ἡμετέρας πίστεως μήτηρ γεγένηται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν βλέποντες τὸν Χριστὸν, προσκυνοῦμεν αὐτὸν, ἐπειδὴ περ ἐκεῖνος ἰδὼν αὐτὸν προσεκύνει· ἀλλὰ τοῦτο μὴ ψηλαφῶντες τὸν ἀψηλάφητον, ἀνυμνοῦμεν αὐτὸν, ἐπειδήπερ ἐκεῖνος ταῖς οἰκείαις χερσὶ κρατήσας τὴν διαστολὴν ἀνύμνησε λέγων· Ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. ἔλεγον οὖν ⓐ ἄλλοι μαθηταὶ τελευταίῳ παραγενομένῳ τῷ Θωμᾷ, ἑωράκαμεν ⓦ Κύριον, ἑωράκαμεν ⓦ Εἰπόντα, μὴ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρεσθαι, καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν ῥημάτων ἐκ τῶν πραγμάτων βεβαιώσασθαι· ἑωράκαμεν τὸν Εἰπόντα, ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωή· καὶ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ζωὴν ἐκ τῆς ζωῆς ἐδοξάσθημεν· ἑωράκαμεν τὸν Εἰπόντα, ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ δι' ἔργων πεπειράμεθα. ἐπέσχε γὰρ ἀθέως ἡμῖν ὁ σωτὴρ, τοῦ δωματίου τὰς θύρας μὴ διελὼν· ἡμεῖς δὲ θεὸς τὴν ξένην αὐτοῦ ὑπεστάσθημεν, ὡς εἰκὸς, ἐκ πλάνης ἐξαιρεσάμενοι τὸν τοιαύτην εἴσοδον κατεργησάμενον. [ἠκούσαμεν αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς Εἰπόντος, Εἰρήνη ὑμῖν, καὶ τὴν ζάλην τῆς λύπης πρὸς γαλήνιον εὐφροσύνης ἐτρεψάμεθα·] εἴδομεν αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἐν αἷς εἰδέξατο τὰς τῶν ἥλων ἀκμὰς, καὶ τὰς τῶν θεόπτων ἁμαρτίας ἐξήλειψεν· εἴδομεν αὐτοῦ τὰς χεῖρας, δι' ὧν τὸν θάνατον σεσύτευκε, καὶ τὴν ἀνάστασιν πᾶσιν θεόπτοις ἔφυσεν *· εἴδομεν αὐτοῦ δὲ τὴν ἁγίαν πλευρὰν τὴν τρωθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν, καὶ βλύσασαν αἷμα καὶ ὕδωρ, τοὺς δύο τῆς ἡμετέρας σωτηρίας κρουνούς· [ἐν ᾧ ἐδοξάσθημεν καὶ φύσημα θεῖον ἐκ τοῦ θείου στόματος αὐτοῦ, φύσημα πνευματικὸν, φύσημα πάσης χάριτος χορηγόν. ἐχθὲς τοιγαροῦν ἠθροίσθημεν ἐκ τοῦ διαστόλου διαστολὴν τῆς τῶν πλημμελημάτων ἀφέσεως, ἱστορήσαντες καὶ κύριοι τῆς τῶν ἁμαρτωλῶν κρίσεως, τοιοῦτον ῥῆμα πρὸς αὐτοὺς δοξάσαντες σύνθημα, Ἀνέωγεν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν ἔωγεν κρατῆτε, κεκράτηνται. τοιοῦτον λόγον τοῦ σωτῆρος κατηξιώσαμεν, τοιούτου δωρεᾶς ἀπηλαύσαμεν (οὐ γὰρ εἴασεν ἡμᾶς ἀπολαῦσαι, καὶ μὴ πλουτήσαι τοιούτῳ διαστόλῳ ἐντυχόντας) οὐ μόνος πλανᾶς ἔμπας μὴ πρέπων.] καὶ πρὸς αὖθις ἀθέως ὁ Θωμᾶς ἐπολαβὼν ἔφη· ὑμεῖς τὸν Κύριον ἑωράσατε; ἐγὼ μόνος ἀνάξιος εἰμὶ τῆς ὄψεως αὐτοῦ; ἀχρεῖος ἐκλήθητε, κένκλημα; ἀχρεῖος ἐπιμήθητε,

γρ. ἐν αἷς ἐστὶ πάντα ἐστὶν ἐν οἷς ζωὴ ἐστίν.

Ioan. x. xd.

Ioan. x. xγ.

εὔμορφον. χαείετα τοὺς κάλλος ἀμφότερα; ὡς γὰρ καλὸν ἡ φρονὶς πικροτέρα. ἀπαλλάγησαν γάλακτος; διελέξατο πάλιν δύο ζώων ἀγωνία. ὅταν ὑγιαίνωσι, μὴ νοσῶσι φόβος· ὅταν νοσήσωσι, θλῖψις μὴ τελευτήσωσιν· ὅταν τελευτήσωσι, ὡς ἐπ' ἀτέκνῳ λοιπὸν ἑστάθαι καταφρήσει φόβος· ὅταν μὴ τελευτήσωσι, ὡς γὰρ ζώντων ἡ φρονὶς βαρυτέρα, πόθεν ἐκ παίδων χορηγία τοῖς τέκνοις, πόθεν αὐλῆς γαμικοῦ τρυφερὰν συναλλάγματος, πόθεν ἐθῶν βιωμοσύνη, πόθεν οἰκετῶν ἑκάστῳ δέχνυμι, ποῖα τῶν ὄντων τοῖσι μὴ τῷ μείζονι, πῶς τὸν μικρότερον θεραπεύσει φροντίδα. ἡ ἄγαμος μέλεμα τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι. οὐ τὸ γάμου σπλιτεύω τὴν φύσιν (τροφοὶ γὰρ αὐτοῦ τὰ ῥίζης κτίσις) ἀλλὰ τὸν ἐν γάμῳ δημοσιεύω τὴν μέλεμναν. μέλεμνης ἁρμονίας εὐφωνίαν τοῦ πνεύματος μέλεμνον· κάλλιον καλοῦ τοῦ πιμπλῶ· κρείττων καὶ τῶν κτίσεως. Γεν. ς. ι. Εὔας ἡ πρῶτος τοῦ πόνος. Ὃ γὰρ, Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει, ταῖς πρὸ ἀνδρῶν μὴ διακοσμουμέναις ἀνίσχυσιν· Ὃ, Εἰ λύπαις τέξῃ τέκνα, ταῖς πρωτοτόκοις ἀργόν. ἡ γὰρ μὴ τίκτουσα τῆς τῶν λυπηρῶν ὠδίνων ἐκτὸς ἀποφάσεως. ἤδη τῆς τῶν μελλόντων ἡ πρῶτος ἐντυφᾶς ἀρραβῶσιν· ἤδη τῶν τῆς ἀναστάσεως ἀγιασμῶν ζωοποιεῖς. Ματθ. κε λ. Εἰ γὰρ τῇ ἀναστάσει, φησὶν, οὔτε γαμίσκονται. ἔχει τοῦτο καὶ τὸ σῶμα τοῦ σχήματος πάμμεγα, ἐπεὶ πῦρ καὶ τὸ κατόρθωμα. ἔχει τοῦτο τῆς παρθενομήνης ἡ τῆς πορνευομήνης ἀστήλγητα μιαρώτερα. οὐ γὰρ ἴσον παρθενομήνης καὶ πορνευομήνης φθορά· οὐκ ἴσον ἰδιώτιδος καὶ βασιλίδος φθορά· οὐκ ἴσον σκύβης ἱερατικοῦ καὶ ἀγοραίου κλοπή. σκύβος γὰρ ἱερατικὸν, ἡ παρθένος· πορφυρὶς, ἣν οὐκ ἔξεστιν ἄλλῳ, πλὴν τῷ τῶν ὅλων βασιλεῖ σπερμόσθαι· νύμφη γάμου ἀεὶ κεκτημένη παρθένον. ὦ μακαρίων γάμων, ὧν ἡ σωφροσύνη παρθενία. καὶ τούτων τῆς μακαρίας ὁ κόσμος μάρτυς. εἰδὲ γὰρ τὸ νυμφίου τὸ κάλλος, καὶ τὸ θέας οὐκ ἀπεσάπτο. ἐπεκάθητο μήτηρ τοῦ γάμου ἐπιζεύσα, ἡ τοῦ τὸ τοῖς οὐ- Ψαλ. εκς. α. ρανοῖς διεθοὰ νυμφίον· Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. ἐπιφοί- Ψαλ. ξβ θ. τα μητὴρ ἀφαλέξει γαμικὴν χαρακτῆρα· ἡ τῷ Χριστῷ καθ' ἑαυτὴν ζωστάτητο, ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, λέγουσα. Ζωὴ ῥέουσι συγγενὴς κολακεύοντες, ἡ τῷ ἀφαρ- 1 Κορ. ς. ιε. τυρόμενον ἐφαστάζετο Παῦλον· Ἡρμοσάμην σε ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Ρωμ. π. λε. Χριστῷ· ἱκέτευον οἰκέται ζωὴ δάκρυσι, ἡ τοῦ σῶσον ἐρωτικῶς τὸν νυμφίον· Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; ἐφόβουν δικασταὶ πωλείαις, ἡ τοῦ φρονήματα πάσας κα- Ρωμ. ιγ γ. τιπάτῃ βοῶντι· Οἱ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν· ὡς ἦ ἐλθεῖν ταῖς ὁδοῖς παρθενίας ἀνδρικὰς ὁδοὺς ἰῶσι τῇ μάρτυρι, γίνεται δὲ τοιοῦτον τῇ παῖδι πειρατήριον. ἀφεμένη τῆς κρίσεως τοῦ Παύλου μετεδίωκε θήραν, καὶ ταῖς φάμαις ὁ δεινὸς θυμὸς κατεθάρρει καὶ ὅλως ἀγνοῶν ὅτι Παῦλον. ἐτήρει ἡ ἀρὰ τοῦ κόρου ἀφανοῦς, καὶ τηρήσας ὁδοιπορούσαν ὄπισθεν ἐπάτευσε τὸν μηνῆρα τῇ κόρῃ, τῆς παρθενίας ὡς ἐρημίας λῃστοῦ. καὶ δὴ πλησιάσαν τοῦ ὁδοῦ τῇ γυναικὶ ἱππόπορος κατόπιν ὁ μηνὴρ ἐφιππεύων ἐπανέλυσε σύλληψιν· ἄπορος πάντα χθὲς στοιχεῖα ὁ πολεμῶν ἰσχυρός, ἡ πολεμικὴ σαθρά. ποῦ τὶς ἡ ἐρημία καταφυγῆς καὶ καταφυγή; γράφουσα ἡ τοῦ οὐρανοῦ ἡ παρθένος, Ψαλ. ξ. ς. ὡρὸς τὸν πάντα χρόνον τοῖς κλύδωσι πρόσταξα ζωὴ οἰμωγαῖς αἰωνόλυσε· Κύριε ὁ Θεός μου, ἐπὶ σοὶ ἤλπισα.

ἀτελής.

Λογ. ρλα. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΘΩΜΑΝ.

Εὐλογητὸς

τῷ σώματι αὐτῆς ἔχουσι γάρ, φησι, τὰς χεῖρας μέχρι διελκυσθῆναι τοὺς οὐρανούς, ☧ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν ᾧ πατρὶ, καὶ ᾧ παναγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρλ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΘΕΚΛΑΝ ἐγκώμιον.

Ex edit. Ducæi Burdeg.

ΚΑλὸς ἡμῖν ὁ τῶν πνευμάτων χορὸς τῶν ἁγίων εἰκόνας, καὶ ἑτοίους αὐτῶν αἰσθησάμενος μιμήμασι, τὴν χεῖρα καὶ προθέξεις ἐρχομένας εἰς λήθην νεκρὰς ἀμειλίκτως ἀφαιρεῖται. ἕκαστος γὰρ ὥσπερ εἰκόνι πιὸ ἐντυγχάνων τῇ μιμήμῃ, ὁ τῆς προθέξεως κατοπτεύεται κάλλος, καὶ θεωρεῖ καὶ προθέξεις τῇ τῆς μιμήσεως ἐγκειμένας εἰκόνι. καὶ μοι δοκῶ σήμερον τὸν μακαρίτην ἐκεῖνον κατοπτεύεσθαι κύριον, καθάπερ ἐπ' εἰκόνος ἐστηκέναι τῆς μιμήσεως, τὴν μὲν ☧ καθ' ἡδονὴν, τὴν δὲ ☧ τῶν καθ' ὑμῶν ἀμαρτάνεσθαι σφάλμασι· τὴν μὲν τῶν παθῶν, τὴν δὲ τὸ μαρτύριον ὃ τῶν ὅλων διαστὴν προσφέρουσαν. ἐπὶ μὲν οὖν αὐτῇ τὴν καὶ τῆς παθῶν, ἃ δὴ τοῖς ἀκριβῶς σκοπουμένοις μέγα τι προμαρτύριον μαρτύριον. αἱ γὰρ ἡδοναὶ δεινοί τινες τῶν σωμάτων δήμιοι· μᾶλλον δὲ δημίων δεινότεροι. καταπίπτουσι γὰρ ἀχαλεπήτοις διαμοῖς· ξέουσι τὸν ψυχὸν δι' ὁμμάτων· προσφέρουσι δ' ἀκρασίᾳ τῆς γνώμης ἀσινέστην φιλησδονίας λαμπάδα· μαστίγωσι δριμείᾳ τὸν ἀληθινὸν μάστιγι· ἄλλας ἐπ' ἄλλαις κυκῶσι καθ' ἡμῶν προσβολάς. ὅταν τις τοῖς ὀφθαλμοῖς προσβλέπῃ τυφλοῦσθαι προσκάλλει, προσβιάζεται δὲ κλειστὴν ἡδονὴ δι' ὤτων, ἀσπλάγχνοι ἐκλυσμοὶ φθορᾶς. ὅταν ἐντύχωσιν ὠσὶ προσφόραις φθορικῆς κακλισμοῦ, προσπαίζουσι τοῖς λογισμοῖς ἀσπλάγχνως κοσμηθῆσαι. ὅταν αὖ δι' ἀκοῆς πάθων, ζωτόμως εἰ πεῖν, ἐγκρημνίσωσι νικήσωμεν, χαμαιπαθοῦς σκιαμαχίαι· καὶ τῆς προσβολῆς ἐκείνης αὐταῖς ὁ κύκλος ἄϊδιος, οὐχ ἁλίσκ ζωπυρίζωμενος, οὐ ζωπυρίζωμενος πυκνῶς. δοῦ δὲ καὶ γεύσεως λαβόντες, πυρὸς γίγνεται προσβολὴ, καμίνου προσκαλέσεως ζωπύρησις. βύκαλα γὰρ ἡδοναῖς ἡ γεῦσις, ὡς ἐλαιοδοσίαν προσβολὴν ἔξαψιν, ὡς προσβολὴν πόνοις σωφρονοῦσι τυφερωτέραν. ἃ δὴ πάντα τῇ μακαρίᾳ πρόνοιᾳ μακρὸν τὸ μαρτύριον τοῦ πρωτομάρτυρος ἐξειργάζετο, πυκτεύουσα ταῖς ἡδοναῖς, ὡς ὁ μάρτυς θείοις, παλαίουσα τοῖς λογισμοῖς, ὡς ἐκεῖνος βασανίοις, συμβαλοῦσα φιλησδονίας ἐσοτέραις, ὡς ἀνάγκης δημίων· νικῶσα δ' ὅμως ☧ πολύτροπον ὄντα τὸν ζωοποιὸν πόλεμον. τὸ γὰρ τῆς φύσεως πυρὸς τῆς γνώμης αὐτῇ πυρωδέστερον καὶ ἅγιον. ἀλλ' ἡ μὲν φύσις πρεσχώρει τῇ κόρῃ, καὶ τυραννοῦσα πρὸς ἄλλοις καὶ λυττῶσα προσβολῇ, προσβολὴ Θέκλαν πρὸς θείαν ἐξέσκεν· ☧ γνοῦσ' δὲ καὶ προσβολὴν τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς παιδὸς οὐκ εἰδότες ζωοθήκης, οὐδὲ τῆς προσαυτῶν νυμφαγωγίας ☧ διαστῶν Χριστὸν ἐξ οὐρανοῦ δεδεκότα, πολλὰς αὐτῇ δεῖ γάμων ἡδονὰς ἐμακρολόγησεν. ἡ Παῦλος δ' ἄρα ταῖς τῆς κόρης ἀκοαῖς ἐπῳδὴν προσενήχθη, Ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι. τίφασος τῆς παθῶν ὕβρεως· αὐτὸς αὐτῇ προστὸς τῆς μεσίμνης ὁ ζόφος. μεριμνᾷ γὰρ βιωτικὰς αἰσθήσεσι μεριμνῶν· μεριμνᾷ πάσης ἀμεριμνίας ἐλευθεροτέραν φροντίδα, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι. τοῦτο αὐτῇ κρεῖττον προσβολὴ τοῦ γάμου· τοῦτο μία προσβολὴ ἀνάγκης συμφορά· ὅτι, παρθένος αἰσχύνεσθαι νυμφίου, ἐκτὸς ψιλῆς καταίας ἐστὶν ἐνεγκεῖν, ἐξοίσιδα χρησίμως ἀφηρῆσθαι προσώπου, καὶ ἐφῆς διδυθῆναι, κοσμικρυθμίου ζηλοτυπεῖσθαι, ἐξαπατᾶσθαι παρὰ τέχνη, καθάπερ ὅπου γάμος καὶ τὸν ἠμοιφθέν· τεκνῶσαι, ὑπὲρ τῶν τόκων εὐείσκεσθαι ἐγκλήματα. ἐπέρθη τις ἡλίκα; ὅτι μὴ ἄρρεν, ὁ καὶ τὴν σκυθρωπάζει. προσστὶ δὲ ἄρρεν; ἐπέρθη τὸ τεκεῖν, ὡς ὀδὰς εὔμορφον.

ἐν. ἐλίχθη

ρύξαι τῇ φωνῇ, ὅτι ἐμιλύυσε τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, ἐδιάζετο τὸν ὅρους τῆς φύσεως. βραδυτοκοῦσαν γὰρ τὴν Ελισάβετ ἐτόκευσεν, ἐσπίρξα· ὁμοῦ τε χορεύουσι καὶ δυσχεραίνουσαν, ἐφ' οἷς ὅτι τῆς παιδὸς κεκρά̈τητο, τῆς πρεσβύτου τὴν μιλυῶν κατεῖδε, ὡς ἄδικον φυλακὴν τὴν μήτραν ἐπίτασιν, καὶ ἐδόα τοῖς σκιρτήμασι, τιαύτα πρὸς τὴν Ελισάβετ φθεγξόμενος· ἀδικεῖς, ὦ μῆτερ, βραδυτοκοῦσα, τ' οἰκουμένης τὴν χαρὰν στυέχουσα, ℭ ⟨W⟩ περίδρομον κωλύουσα. φρο- 5
φῆτιν ἐγλάϊριον φέρεις, βασιλικὸν γραπώτιν κατέχῃς, συμπαλίζεις ⟨W⟩ τὰ χυδρόμου τῆς εὐσεβείας· ἀδικεῖς, ὦ μῆτερ· οὐκ οἶδας ὃ μέλλον, ἀγνοεῖς τὰ ἐσόμενα. ὃ φῶς προφαίνεται, ⟨W⟩ ὃν θεὸν ἀπέλυσεν· αἰσθητὴ ὁ ἦλθε, ὁ σωσφόρος περιλάμπει· ὅπου βύσσος ὁ λόγος, καὶ χρεία τῆς φωνῆς· ἐπεὶς ὁ νυμφίος, ℭ δίκαιον ἀπλωθῆναι ⟨W⟩ θάλαμον τὸ τοῦ Ιορδάνη· αἵ- 10
ματος χρεία ἐζαγορεύοντες ⟨W⟩ κόσμον, καὶ χρὴ μὲ πορφυροῦν τ' ἀμνὸν ἐνδύσαι. καπαρ-
γανοῦται ὁ ἦμος τῆς ἁμαρτίας, ἦλθεν ὁ λύων τὸν πεπεδημένους· χρεία κλητῆρος, ἵνα πάντες μαθόντες ἀπαντήσωσι τοῦ διαπύτου, καὶ ἰδοὺ κρατῆς τὸ μῆτρα ⟨W⟩ περίδρομον. σύκοιν συνόησον, μῆτερ, ⟨W⟩ Αδὰμ κρατούμενον τὸ τοῦ ἄδου, τῆς Εὔας τὸν αἰωνίους στεναγμούς. ἔπι γὰρ κρίζει τὸ αἷμα τὸ Αβελ, τὴν κῆ τὸ Καΐν ἐντυγχάνοι ἀναίρεσιν· συστενάζει αὐτῷ καὶ αὐλὰ τὰ σπλάγχνα. δι' ὃ τοῦτο πάντως ἀπαλλάγης τὸ πάθους τῆς ἀτεκνίας, 15
ἵνα μιλυύσῃ ὁ σὺν σπείρας τ' ὁν πρῆθυς. δι' ὃ τοῦτο ἐγὼ σὸ τῇ μήτρᾳ ἐσκίρτησα, ἵνα μηκέτι ὀργίσωνται ὁ Χριστολογεῖς σὸ τῷ κόσμῳ. διαύτα μὴ θέλω μήπω τηρθεὶς ὁ Ιωάννης πρὸς τὴν
Λουκ. α. μ. Ελισάβετ δι' τὴν σκιρτημῦ ἐσιμένε. Τῇ δ' Ελισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. καὶ ἤκουσαν ⟨W⟩ περίοικοι ⟨W⟩ συγγενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλωσε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ 20
παιδίον, ℭ ἐκάλεσαν αὐτὸ ὅτι τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν, Ιωάννης κληθήσεται). εἰσέθυνοι δ' τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. ℭ αἰτήσας πιναξίδιον, ἔγραψε λέγων· Ιωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἐθαύμασε πάντες. ἀνεῴχθη γὰρ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τ' Θεόν. ἀμέλει τὸ βρέφος πίκτεται, ℭ ἡ φωνὴ τοῦ πάππου ἐπεμέρχεται. οὕτω γὰρ δείκνυται
Ιωαν. α. αγ. βοῶσα ἡ Ιωάννου φωνή, ὅπ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα φωνῆς σύεργα πέφηνεν. Εγὼ γάρ, φησὶ φωνὴ βοῶντος σὸ τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιῆτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. διεξάμενος γὰρ τὴν ἔλλαμψα τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὁτὲ ἐδίκευε τὸν ποιητὴν τοῖς ποιήμασι, ℭ τ' πλάσμα τὸν ἐδακτυλοδείκτησε τοῖς πᾶσι, μεγαλοφώνως βοῶν· Ἰδὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων
Ματθ. γ. ιι. τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Ποιήσατε οὖν καρπὸν ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τ' Αβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Αβραάμ. ἀλλὰ πῶς θερμῶς ἐζήλωσε τοῦ βρέφους ℭ ὁ ἡμέτερος ⟨W⟩ ἐκτείνεται λόγος; ἐπίσχωμεν, εἰ δοκῇ, καὶ τέως τὴν γλῶσσαν, ἐρχομένου μὴ τοῦ βρέφους σκιρτήσαντος. καλὸν γὰρ συμμετρῆσαι τῷ καιρῷ τὴν ἐζήγησιν, καὶ σύντυφαι μὴ τοῖς Εἰρηναίοις, ⟨W⟩ ἐλεωμένη δ' ἡ τὴν τῆς καθέξεως θεωρίαν. οὔτε γὰρ τὸν ὅρους τῆς φύσεως ὁ βαπτιστὴς ἐδιάσατο τῷ σκιρτήματι, ἀλλ' ἔμβνε καὶ αὖθις τ' προσοίκοντα χρόνον, εἰδὼς ὅλα ἡ τοῦτο δι' ἡμᾶς μετ' αὐτὸ πληρώσει ὁ διαπύτης βοῶν· Πληθήσεται ἡ γὴ τοῦ γνῶναι τ' Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ καπακαλύψαι θαλάσσας· καὶ ἀπὸ δυσπολῶν ἥλιου μέχρι δυσμῶν δεδόξασταί μου τὸ ὄνομα, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ προσφέρεται τῷ ὀνόματί μου θυσία καθαρά. οὐκ ἔπι γὰρ κῆ ⟨W⟩ νόμων εἷς ναός ἐστιν ὁ δεχόμενος τὰς θυσίας, ὁ στεμφυλόμενος ὅπ τῶν ταύτας· ἀλλὰ κῆ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐκκλησίαν εἰλικρινῶς τῷ Θεῷ δόξαν ἀναπέμπουσι. ἐκεῖ ἱερὰς ἰὼ εἷς τὸ σεσαυῦ. ψυχὰς, καὶ πάσης ἁμαρτίας πεπληρωμένος· ὧν ἀναβαίνομεν τὴν ἡμετέρων ψυχῶν ἀρχιερέα Ιησοῦν Χριστὸν, ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησε, καὶ οὐχ εὑρέθη δόλος ἐν

τῷ

ἀλλ' ἡ μὲν προῤῥησις ἴση, οὐκ ἴση ἦ τῶν γραμμάτων ἡ τάξις. τοῦ γὰρ Ἀβραὰμ μηδὲν ἐκ τῆς ἐπαγγελίας πεπονθότος δεινὸν, ἄφωνος μὴ ⟨Ϟ⟩ διαγγελισμοῦ Ζαχαρίας θυσιάζεται, πίστῳ ἀγγέλῳ μὴ πιστεύσας, ἐν σιωπῇ τὴν ἡμιωρίαν δέκα μῆνας. Εἶπε δέ, φησι, Ζαχαρίας πρὸς ⟨Ϟ⟩ ἄγγελον· καὶ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. τί τοῦτο, δέσποτα; ἐγὼ τοῖς ἱκετείαις προσάγω τῷ Θεῷ, ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐξιλασκόμενος, καὶ αὐτὸς ἐμοὶ τέκνον διαγγελίζῃ; τοῦτο ἀδύνατον ὅτι· τὸ γὰρ γῆρας ἀφανές, καὶ ἡ φύσις ἄπιστος, καὶ ἐμὴ σύζυγος πέπρωται ὄντι ἀγόνῳ· καὶ πῶς ἔσται μοι τοῦτο; ὅμως εἰ δὲ, ὡς εἴρηκας, γνήσιόν μοι ἐξ ἐμοῦ, ἔσται ὠφέλιμον ἐξ αὐτοῦ τῷ λαῷ· ὁ ἄγγελος· μεγάλη ἔσται σωτηρία δι' ἐκείνου τῷ λαῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν· αὐτὸς γὰρ ἐπιστρέψει πάντας ἀπὸ τῆς πλάνης, καὶ ὑποδείξει αὐτοῖς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, μεσίτης γνήσιος Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. καὶ γὰρ προφητεύσει ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλίου, καὶ προφήτης ὑψίστου κληθήσεται. οὗτος προφητεύσει πρὸ προσώπου Κυρίου λέγων· Ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ὁ δὲ Ζαχαρίας ἀπαποκριθεὶς εἶπε πρὸς ⟨Ϟ⟩ ἄγγελον· κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; εἶπε δὲ ὁ ἄγγελος· ὅτι σημεῖον ὑπάρξει τοῦ τόκου, καὶ τοῖς ἐμοῖς ἀπιστεῖς λόγοις, λάβε σύεχυσιν ἀσφαλῆ· ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς ⟨Ϟ⟩ καιρὸν αὐτῶν. δικαίως ὁ δίκην τῶν πλημμελούντων, καὶ ἀνυπέρβλητος ἡ τῆς ἁμαρτίας ὀργή. οὐκ ἔδει γὰρ ἀληθῶς ἀπιστηθῆναι ⟨Ϟ⟩ ἀγγέλοις, ὑπὸ θεσπεσίοις ῥήμασι φρίττοντας εἶναι, οὐ ⟨Ϟ⟩ καιρὸν τοῦ γεγενημένου καιρὸν ἀπάτης λογίσασθαι. ὁ γὰρ ἄγγελος γεγενῆσθαι αὐτῷ ὤφθη. οὐ τῆς Ἀβραὰμ ἱστορίας ἐπεμνήσθη. καὶ τότε γὰρ ἐπὶ γῆρας παιδοποιΐᾳ, καὶ ἄπιστα πάντα γοῦν τὰ λεγόμενα ἐδείκνυτο. Εἶχε γὰρ τῆς τοιαύτης τεκνογονίας ὁ τρόπος. ὅθεν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὸν· ἔσῃ, φησὶ, σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρις ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς ἐμοῖς λόγοις. ὦ τῆς φιλανθρώπου προνοίας, διόρθωσιν μᾶλλον ἐργασαμένης. αὐτίκα γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ σφαλῆσαι φωνὴν σωφρονίζει. ὀκνηθῆναι γὰρ οὐκ ἠδυνάτησε λαλῆσαι αὐτοῖς· καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ. καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμεινε κωφός. καθὼς γὰρ ἡ δέησις ἐλάμβανε, οὕτω καὶ ἡ σιωπὴ τιμωρεῖται τὴν φωνήν. ὁ Ζαχαρίας ⟨Ϟ⟩ Ἰωάννην, ὁ πρεσβύτης ⟨Ϟ⟩ παῖδα. ὦ τῆς χάριτος. λόγος ὑπάρχει, καὶ ἡ φωνὴ προκηρύττει· διασώζεται ἔρχεται, καὶ δοῦλος προαποστέλλεται. ἀλλὰ τί τῶν προλαβόντων τὸ τῆς ἐρήμου κήρυγμα λέγω, ἔχων ἑτέρων ξένων καὶ μεγάλων τὰ προοιμίων φωνήν; ἔργα γάρ ἐστι πρᾶτα, τούτων τὴν ῥημάτων αἰώτερα. ἐπὶ γὰρ ὁ βαπτιστὴς οἰκεῖν ἐν τῇ χέρσῳ τῆς μοίρης, ἐπὶ τοῖς τῆς Φύσεως δρόμοις κατηγμένος, ἐπὶ τοῖς μητρικοῖς παραγωγίοις ἐνειλημένος, κηρύγματι τὸ διαστὸν βοᾷ πρόσωπον. Ἐλθὲν γὰρ, φησὶν, ὡς ἤκουσε ⟨Ϟ⟩ ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. οὔπω ἐγνώσθη, καὶ τοῖς σκιρτήμασι φθέγγεται· οὔπω βοᾷ συγχωρεῖται, καὶ δι' ἔργων ἀκούεται· οὔπω μανθάνει ⟨Ϟ⟩ βίον, καὶ ⟨Ϟ⟩ Θεὸν προκηρύττει. ὅπως ἄλλοι κεκτήσανται, καὶ ἡμεῖς εἰς τοὺς κόπους αὐτῶν εἰσελεύσωμεθα. προβαίνων ⟨Ϟ⟩ προφήτης, καὶ οὐκ ἐσίγων τυπούμενος· πατριαρχῶν καὶ πάλης ἐκδιδύσκει, ἀντιπρεσβεύεται τύραννοι, βασιλεῖς ἐπολέμουν, ὠργίζετο δῆμος, ὁ κόσμος ὅλος ἀντηγωνίζετο τοῖς τῶν δικαίων ἀγῶσιν. ἔθνη προσήγοντο βήμασι, κακοῦργοι κατηχοῦντο ταῖς μάστιξι· πάντα χόλος κολαστήρια καὶ τρεβλώσεις. ἀλλ' ὁ ὑπερτάτη κατηφεία βίου τυγχάνων ἐλύετο τὸν χλευασμὸν βαπτιζόμενος ὁ Ἰωάννης, δεδεμένος ἐπὶ τοῖς παραγωγίοις τῆς Φύσεως, ὁ σωτήριος ἀναπαύει ἡμᾶς· καὶ ἀσιδοὺς κηρύξαι

Λουκ. α. ιγ.

Ἰωαν. α. κθ.

χ ἐπίσ.

ὡς ἐνειλημένος.

Λουκ. α. με.

ὡς κεκτησάμενοι

Εἶδες ἐπαγγελίας πνευματικῆς ὑπερβαίνουσαν δύναμιν; αὕτη ἡ προφητεία τοῦ Ζαχαρίου ἔδωκε καὶ ἔλυσε τὴν γλῶτταν. ἔδωκε μὲν ἀπιστήσαντος τοῦ τόκου, ἔλυσε δὲ αὐτὴν θαυμάσαντος τοῦ τόκου. ὦ τοῦ θαύματος· Ἰωάννης ἐκ χοιλίας βαπτίζεται, ἐκ μήτρας θαυματουργός, τῆς ἐρημίας ζηλωτὴς ἔφθασε, καὶ τῶν ἀγγέλων ὁμόδιαιτος· ὁ ἐν τῷ νόμῳ ὁ προφήτης, δεύτερος Ἠλίας καὶ ἀληθέστατος κήρυξ, τῷ ζήλῳ τοῦ πνεύματος τὴν παλαιὰν ἀνελαύνων· ὁ πρόδρομος καὶ βαπτιστής· ὁ λέγων, Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· Matth. γ. β. ὁ τοῦ Ζαχαρίου υἱός, καὶ τῆς στείρας τὸ βλάστημα, καὶ τῶν δύο τοῦ λαοῦ τέλειον αὐξύρημα· ὁ τῆς μετανοίας κήρυξ ἐνθουσιαστής, καὶ πίστεως σωτήριος ἐξομολογουμένων· ὁ τοῦ νόμου πλήρωμα, καὶ τῆς χάριτος ἀρχηγός, καὶ τῆς ἀσεβείας τῶν Ἰουδαίων ἔλεγχος· ὁ τῶν ἐπουρανίων δογμάτων βεβαιωτής, καὶ κριτὴς ἀδέκαστος τῶν τοῦ λαοῦ πλασμάτων· ὁ ἐκ στείρας ἀγόνου πρὸ ἐλπίδα τεχθείς, καὶ χάριτι τοῦ ἐκ πέτρας ὕδωρ ἐξαναγάγοντος Χριστοῦ νυμφαγωγός· ὁ τῶν Ἰορδανιαίων ῥεύθροις χαλιναγωγός, καὶ τῆς τῶν ἀμβροσιῶν καθαρότητος πρεσβύτης· ὁ τῆς ἀκαταλήπτου μυστηρίου προγνώσεως, καὶ τῆς τοῦ ἀοράτου πρόσοψις προφήτης. Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης, ὁ κατ' ἐπαγγελίαν τεχθεὶς τῷ Ζαχαρίᾳ ἐκ γήρας βαθυτάτου. ὦ τοῦ θαύματος. ἰδοὺ γὰρ ὅτι τῶν ἔργων ἐνδείκνυται τὰ ἐκ μήτρας τοῦ Ἰωάννου σκιρτήματα, ἃ ἐμιμήσατο. Εἶδεν ὁ κόσμος τὴν ἀγαλλίασιν, ἣν ἐκ τῆς ἐνδύσεως ὁ πρόδρομος τοῖς ποσὶν ἐζωγράφησεν. ἀλλὰ ποίαν ἡμῖν τῷ δικαίῳ τὴν τιμὴν ἀποτίσωμεν, κυκλούμενοι πανταχόθεν τοῖς αὐτοῦ κατορθώμασιν; βαπτιζόμενος γὰρ κυοφορεῖται, θαυματουργεῖ γεκτόμενος, προκόπτει ἐν τοῖς ἐρήμοις ἀσκούμενος, πέφευγε τῷ πνεύματι προαγόμενος, μετανοεῖ νόμῳ καὶ χάριτι κηρύττει μετανοίας βάπτισμα, βαπτίζει τὸν διακονοῦντα προσαγόμενος, θεωρεῖ βαπτίζων τῆς τειάδος τὴν δόξαν, καὶ τὴν χάριν μαρτυρεῖ τῇ ἀληθείᾳ. βοᾷ τοῖς ἀπειθοῦσι τοῖς προφητευθεῖσι, διακονεῖται τὸν ὁμολογοῦντα, καὶ αὐτὸν ἱκετεύεται· ὁδηγεῖ τοὺς αὐτὸν οὐ πιστεύοντας, ἐκδιδάσκων τὸ συμφέρον τοῖς ἄγχιστα· νουθετεῖ καὶ βαπτιζομένους πλανίας, ἐλέγχει καὶ τὴν Ἡρῴδιον προαναιρεῖται, δίκτυα καὶ μαχαιριζόμενον τέλος. ποίοις τοίνυν θαυμάσομεν λόγοις; ποίαν ἐν τούτοις κατανοήσομεν γλαφυρίαν; ἢ τούτων προλείψομεν, καὶ τί εἰπόντες περὶ τούτων ἰσχύσομεν; μέγα γὰρ τῶν ἐγκωμίων τὸ πέλαγος, μέγα καὶ τῶν κατορθωμάτων τὸ πλάτος. ἐκπλήττει τὸν λέγοντα καὶ μέση τῶν προαγμάτων ἡ πεῖρα. ἀλλ' ἔλθωμεν καὶ νῦν Ζαχαρίας ὁ τοῦ δικαίου πατήρ, ὁ τῇ σιωπῇ κατακριθείς, καὶ πάλιν φθεγξάμενος. ἐκεῖνος ἡμῖν τὰ ἑαυτοῦ πεπονήκατα διηγήσηται, πῶς ἐφθέγξατο καταλυθείσης τῆς γλώσσης, πῶς Ἰωάννης γεγένηται, καὶ ἡ τοῦ ἀγγέλου ἀπόφασις λύεται· πῶς ἡ πικρία ἀπάγεται, καὶ ἡ θεοσέβεια ἔρχεται. ὁ γὰρ εὐαγγελιστὴς σιώπωμεν τὸν Ζαχαρίου καὶ Ἐλισάβετ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰσάγων τὸ κήρυγμα, προτιθεὶς τὰς προσηγορίας αὐτῶν καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀξίαν σημαίνει. ἔπειτα δὲ πολιτείας ἔπαινον καὶ βιοτῆς ζῆπαινον ἐπάγει, ἐν ᾧ καὶ τῆς σιωπῆς κατάκρισιν δίκαιοι ἐκ τῆς βύγλωττίας τὴν λύσιν γνωρίζει. καὶ ἄκουε τῶν βαπτιστικῶν ἐπιδεῖξον ῥημάτων. Καὶ σὺ κληθήσῃ, φησίν, αὐλοῖς τέκνον, καθότι ἡ Ἐλισάβετ ἐκ στείρας, καὶ ἀμφότεροι Luc. α. ζ. προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. καὶ νῦν οὐ μόνον τὴν τούτων ἀτεκνίαν ὁρᾷ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχαίαν εἰκόνα τῶν δικαίων ἐννοεῖ, Ἀβραὰμ λέγω καὶ Σάρρας, καὶ μαθαίνω καὶ στείρωσιν τίκτουσαν ἐτέρᾳ, καὶ παιδοποιΐαν χάριτος καὶ φύσεως, ξένον τεκνολογίας μυστήριον. Ἔστι γὰρ καὶ τῆς ἐπαγγελίας ὁ τρόπος τοιοῦτος. Ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐκ δεξιῶν Luc. α. ιε. τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. καλὸν τῆς ἐπαγγελίας τὸ κήρυγμα, μέγα τῆς ὑποσχέσεως τὸ δῶρον· ἀληθῶς Ἀβραμιαῖον τὸ κεκλημένον. ὡς γὰρ ἐκείνῳ ἡ σύλληψις τῆς Σάρρας, οὕτω καὶ τούτῳ προεκαταγγέλεται τῆς Ἐλισάβετ ἡ κύησις.

ἀλλ'

ὀξ' λθης ἐκ τῶν ὧδε, ἢ εἴπῃ σοί τις· τί ὠμίλησεν ὁ διδάσκαλος; εἶπης, τοῖς αἱρετικοῖς. ἐὰν εἴπῃ σοι, τί ὠμίλησε, ἢ μὴ θύρῃς, αἰσχύνῃ σοι μᾶλλον. ἐὰν γὰρ εἴπῃς, διδάσκεις αὐτόν· κἂν τι αἱρετικὸς ᾖ, διορθοῖς αὐτόν· κἂν τι φίλος ἢ ῥᾴθυμος, ἐφέλκεις αὐτόν· κἂν τι γυνὴ ἀκόλαστος, σωφρονιστέραν ποιεῖς. ἢ γὰρ ἡ σωφρονοῦσα εἰ τὴν γυναῖκα· Αἱ γυναῖκες γάρ, φησιν, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· εἰ δέ τι μανθάνειν θέλουσι, τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν. ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐρωτήσῃ σε ἡ γυνή, τί ἐκώμασας μετὰ τῆς ἐκκλησίας, ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ· ὑφρέας, σὺ δὲ οἶνον, σὺ δὲ χρυσίον, σὺ δὲ κόσμια τοῦ σώματος καλλωπίζοντα, ἀλλὰ λόγον σοφίζοντα δόξαιμι. ὅταν εἰσέλθῃς πρὸς τὴν γυναῖκα, πρόβλεπε τὴν τράπεζαν τὴν πνευματικήν· εἰπὲ πρῶτον, ὡς ἔναυλος ἡ μνήμη ἔστι· ἀπολαύσωμεν τῆς πνευματικῆς, ἢ τότε ἀπολαύσωμεν τῆς αἰσθητῆς τραπέζης. ἢ γὰρ αἱ ὕστερα τοῦ καθ' ἑαυτὴν οἰκονομοῦνται, ἢ τὸ, Θεὸν ἔχομεν ἐν μέσῳ ἢ τὴν τράπεζαν βλέπουσι, καὶ ἡμᾶς στεφανοῦσι. ὧν δὴ τύχοιμεν ἅπαντες βλέποντες αὐτῷ τῷ πατρὶ, σὺν τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ἢ ἀεὶ, ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρλθ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΛΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ.

Μωϋσῆς ὁ μέγας, ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων, ὁ κεφάλαιον τῶν προφητῶν, ὁ τῆς θαλάσσης ὁδοιπόρος, ὁ τοῦ αἵρεσις ἰσχύος, ὁ τοῦ μόνου τραπεζοποιός, ὁ τοῦ Θεοῦ ἰσομύστης, ὁ τῆς πλάκος ταῖς ἱεραῖς δέξάμενος, ὁ προφήτης εἰσηγητὴς τῆς συμφερόντων τῷ βίῳ, τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος, σκηνὴν τῷ λαῷ Ἰσραὴλ κατεσκεύασε, καθ' ἣν ἐν τῷ ὄρει τοῦ Θεοῦ ἐδιδάχθη τύπον· καὶ πάντα μὲν ἅγια τε καὶ ἱερὰ τὰ καθ' ἕκαστον ἐποίησεν, ὅσα ἐν ἀνθρώποις ἐστὶν ἁγιάσματα· ὅ δὲ ναὸς οἰκοδομήσατο, ἐν ᾧ τὸ ἁγιώτατον τῶν τόπων, ὃ ἅγιον ἁγίων λεγόμενον. τοῦτον τὸν προσκύνημα τῆς σκηνῆς καὶ Σολομὼν ὠκοδόμησε ναὸν, οὐχὶ τὴν πολυτέλειαν τῆς ὕλης μιμούμενος, οὐδὲ τὴν ποικιλίαν τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τὸν σχήματα τῆς οἰκοδομῆς πρόβλεπε τοῦ ὑπὲρ γῆς ναοῦ ἀποκρύπτοντα· ὥστε αὐτὸν μηδέποτε εἰς ὑπερηφανίαν ἐλθεῖν τὸν περὶ Αἰγυπτίους. καὶ τοίνυν ὁ ναὸς τοῦ εἰκόνα τοῦ κόσμου πρώτου, τοῦ τε αἰσθητοῦ, καὶ τοῦ νοητοῦ. καθάπερ γάρ ἐστι γῆ καὶ οὐρανὸς, καὶ μέσον διάφραγμα ὁ στερέωμα τοῦτο, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐκέλευσε γενέσθαι ὁ Θεός· καὶ εἰς δύο διῃρημένον ναὸν τοῦτον, καὶ καταπέτασμα ἀφεὶς μέσον, ὃ μὲν ἔξω τοῦ καταπετάσματος πᾶσι συνεχώρησεν εἰσβατὸν, ὃ δ' ἔνδον ἄβατον πᾶσι καὶ ἀθέατον, πλὴν τοῦ ἀρχιερέως μόνου· ὡς ὁ ἄγγελος ἐνετείλατο λαλήσας τῷ Μωϋσῇ εἰπεῖν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ· Εν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, καταπαύσατε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, τουτέστι σβέσατε τὰς σκηνοπηγίας. τότε γὰρ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσῄει εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων θυμιᾶν. ὁ τοίνυν οὖν τῇ ἑορτῇ τῆς σκηνοπηγίας εἰσῆλθε καὶ ὁ Ζαχαρίας θυμιᾶσαι κατὰ τὴν ἐφημερίαν αὐτοῦ· καὶ εἶδεν ἄγγελον ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν· εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· δέδεκται εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου· καὶ ἡ γυνή σου Ελισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· καὶ ἔσται σοι χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ χαρήσονται. ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον Κυρίου· καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ πίεται, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς προπορεύσεται ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον.

Ex Ms. Regio Lut.

Μαν. Σκλ. μ.

Λευῖτ. ιϛ. κθ.

Λουκ. α.

τὸν πατέρα ἐρῇς Τὰ ὑόματα τῶν πα. Οὐκοῦν Θεὸς ὁ υἱός, ϗ Κύριος ὁ πατήρ. Τί οὖν ὄχλῳ ῥῇς τὰ ὑόματα, ϗ τὸ μὴ ὁρᾶν προσείπῃς, τὸ δὲ τοιοῦτον ὄχλῳ ῥῇς; ϗ ὁ Παῦλος δὲ λέγει (εἶδε ἤκουσε Παῦλε, ϗ μακάριος εἶ) Ἀλλ' ἡμῖν εἷς Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, ϗ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα. μὴ ἐκάλεσε τὸν υἱὸν Θεόν; διὰ τί; Κύριε τί γὰρ, εἰπέ μοι, τὸ Θεὸς, σημαίνει τὸν Κύριον, ϗ ὁ Κύριος, ἔλαττον τοῦ Θεοῦ; Συντείνατε ἐμοὶ δὸν, ὡς καλῶ, μετὰ ἀκριβείας. ἐὰν οὖν δείξω, ὅτι ἐν ὅσῳ ὁ Κύριος ϗ ὁ Θεὸς, τί λέγω; λίαν τὸ, Θεὸς, μεῖζον, ὁ δὲ, Κύριος, ἔλαττον; ἄκουσον τοῦ προφήτου λέγοντος· Οὗτος Κύριος ὁ ποιήσας Ⓦ οὐρανὸν, καὶ Θεὸς ὁ καταπετάσας τὴν γῆν. Κύριος Ⓦ οὐρανὸν, ϗ ὁ Θεὸς τὴν γῆν. οὐκοῦν ὅτι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ϗ τὸ Κύριος ϗ ὁ Θεὸς τίθησι. ϗ πάλιν· Ἀκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς σου Κύριος εἷς ἐστι. δύο μὲν τὸ Κύριος, ϗ ἄπαξ τὸ Θεὸς· ἐκ προσώπου τὸ Κύριος, ϗ ὅτι ὁ Θεὸς, ϗ πάλιν ὁ Κύριος. Εἰ δὲ τοῦτο καταδέεσθαι, ἐλάττου δὲ μεῖζον, οὐκ ὅτι μεγάλης οὐσίας ϗ μείζονος τοῦ λόγου ὁ ἔλαττον τίθησι προσώπου· ἀλλὰ τὸ μεῖζον εἰπεῖν ἠρκέσθη, ϗ οὐκ ἀν προσέθηκεν ὁ ἔλαττον. ἄρα ζητήσατε ὁ εἶπεν; πάλιν παιδεύω. οὐ γὰρ διαφέρει ὅτι πρὸς ὑπόδειξιν, ἀλλὰ διδασκαλίαν πρὸς κατόρθωσιν· οὐχ ἵνα ἄοπλοι ἀπέλθητε, ἀλλ' ἵνα ὁπλισάμενοι διαχωρήσητε. Ὁ Θεὸς λέγεις, αἱρετικὲ, μεῖζον, ϗ ὁ Κύριος ἔλαττον; ἐδιξά σοι Ⓦ προφήτου λέγοντος· Κύριος ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, Θεὸς ὁ καταπετάσας τὴν γῆν. δείκνυμί σοι πάλιν τὸν Μωϋσέα λέγοντα· Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς σου Κύριος εἷς ἐστι. πῶς εἷς, εἰ δύο εἰσὶ τὰ ὀνόματα, ὁ μὲν ἐλάττονος, ὁ δὲ μείζονος οὐσίας; οὐ γὰρ δὴ ἡ οὐσία μείζων ἑαυτῆς ϗ ἐλάττων· ἀλλ' ἴσα καὶ συμμέτρα· Κύριος ὁ Θεὸς σου Κύριος εἷς ἐστι· καὶ δείκνυσί σοι, ὅτι ὁ ὄνομα ὁ Κύριος τοῦτο ἐστι Θεός. ὅλως δὲ, εἰ καταδέεσθαι τὸ Κύριος, τὸ δὲ Θεὸς μεῖζον, ποῖον ὠφελεῖ αὐτὸν ὄνομα τὸ, ὁ Κύριος τὸ μακρότερον, ἢ τὸ Θεὸς τὸ μεῖζον; ἐὰν εἴπῃ, ποῖον ὄνομά μου, ὃ λέγεις, ὦ αἱρετικέ; λέγεις ὅτι τὸ Κύριος τῆς γῆς, ὁ δὲ Θεὸς τῶν πάντων, ὡς οἰκειότερον; ἐὰν οὖν σοι δείξω, ὁ Κύριος, τὸ μακρὸν, γνωριστικὸν αὐτοῦ, τί ποιῶ; Γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σου Κύριος, ὁ προφήτης λέγει. μὴ εἶπε Θεός; κἀκεῖ εἰ μεῖζον τὸ Θεὸς, ἀλλὰ τί οὐκ εἶπεν ὁ προφήτης, γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σου Θεός; εἰ γὰρ τὸ μὴ ἴδιον αὐτοῦ ϗ οἰκεῖον τὸ Θεὸς, ἀλλότριον ἦν αὐτοῦ, ὡς καταδέεσθαι, Κύριος, ἀλλὰ τί εἶπε, γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σου Κύριος, ὁ μακρὸν, τὸ ἔλαττον, ὁ καταδέεσθαι τῆς ἀξίας, ϗ οὐ λέγει ἐκεῖνο ὁ μέγα ϗ ὑψηλὸν, ὁ ἄξιον τῆς οὐσίας; ἐπὶ μάθῃς, ὅτι τοῦτο οὐκ ἔστι μικρὸν οὐδὲ καταδέεσθαι, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ· γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σου Κύριος, σὺ μόνος ὕψιστος ὑπὲρ πᾶσαν τὴν γῆν. ἀλλ' ἔτι οὐκ ἀφίστασαι τῆς μάχης, ἀλλὰ λίαν πάλιν ὁ Θεὸς μεῖζον, τὸ δὲ Κύριος ἔλαττον. ἐὰν οὖν δείξω Ⓦ γὰρ τῷ ὀνόματι τῷ μείζονι καλούμενον, τί λέγεις; καταλύεις τὸν μάχλον; ἀφίστασαι φιλονεικίας; ὑπογυιώσεις σου τὸν σωτῆρα; ἀπαλλάξῃ τῆς μανίας; Συνῆκας τί εἶπον; ὅτι ὁ Κύριος ὄνομα τῷ υἱῷ προσείποισι, ὁ δὲ Θεὸς τῷ πατρὶ ὡς μεῖζον· ἐὰν οὖν δείξω σοι τῷ μείζονι ὀνόματι τῷ Θεὸς ὃν υἱὸν καλούμενον, λέλυται ἡ μάχη. τῆς γὰρ ὅπλοις ταῖς σαῖς σε χρησόμεθα, ϗ ταῖς σαῖς πλεκταῖς προσπαίσομέν σε. σὺ εἶπας, ὅτι ὁ Θεὸς μεῖζον, ὁ δὲ Κύριος ἔλαττον· βούλομαι δείξαι, ὅτι ὁ ἔλαττον οὐχ ἅρμοζε τῷ πατρὶ, εἰ μείζων ἐστὶν, ϗ ὁ μεῖζον οὐχ ἅρμοζε τῷ υἱῷ, εἰ ἐλάττων ἐστὶν ὁ υἱός. ἄκουσον τοῦ προφήτου λέγοντος· ἔστι ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὃν λογισθήσῃ ἕτερος πρὸς αὐτόν· Ἐξεύρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης. μὴ τοῦτο ὅτι γῆς ὤφθη, ϗ τοῖς ἀνθρώποις συνδιετράφη. τί λέγεις πρὸς τοῦτο; ἀνθρώπινα ῥήματα τύπτεις; ἀλλ' ὃ διώσασθαι· μᾶλλον γὰρ ἡ ἀλήθεια τὸν οἰκεῖον λαμπηδόνα ἐκπέμπουσα, ϗ τυφλώσασα τοὺς αἱρετικοὺς ὄψεις τοῦ μὴ βλέπειν αὐτὴν πεποίηκεν. Εἰ δὲ βαθέα τὰ παλαίσματα, ϗ πολὺ τὸ κάλλος, ἀλλὰ μείζων ὁ λόγος ϗ τῆς δυσχερείας τῶν ἀκουόντων περιγινόμενος, ϗ τὸ κάλλος τῇ δρίσῃ τῆς διδασκαλίας παραμυθεῖται. καὶ ἄπαξ, ἢ δύο τρεῖς τῆς ἑβδομάδος συλλεγώμεθα, ϗ δεῖ ῥᾳθυμεῖν ἐστὶν Ⓦ ἀκροατήν. ἐὰν γὰρ

ἐξίλθῃς

Ἰσαὰκ τὸν θυσιασθέντα

Ἀκουσιότητος

Ησ. μθ. ιη.

Δευτ. ϛ.

Ψαλ. πδ. ιθ.

Εφ. γ. κγ.

ἀξ' λθης ἐκ τῶν ὧδε, ἢ εἴπῃ σοί τις· τί ὠμίλησεν ὁ διδάσκαλος; Εἶπης, περὶ αἱρετικοῦ. ἐὰν εἴπῃ σοι, Τί ὠμίλησε, καὶ μὴ βύρῃς, αἰσχύνη σου μᾶλλον. ἐὰν δὲ εἴπῃς, διάκρεις αὐτόν· κἂν τε αἱρετικὸς ᾖ, δίκαιος αὐτός· κἂν τε φίλος ἢ ῥάδυμος, ἐφέλκεις αὐτόν· κἂν τε γυνὴ ἀκόλαστος, σωφρονιστέραν ποιεῖς. ἢ γὰρ ἡ ἀνὴρ αὐτῆς εἰ τῇ γυναικί· Αἱ γυναῖκες γάρ, φησι, ἀκορ. ιδ. κδ. ἐν ἐκκλησίᾳ σιγάτωσαν· εἰ δέ τι μανθάνειν θέλουσι, τοὺς ἰδίους ἀνδρας ἐπερωτάτωσαν. ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὸ οἰκίαν, καὶ ἐρωτήσῃ σε ἡ γυνή, Τί ἐκώμασάς μοι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, εἰπὲ πρὸς αὐτήν· ὀκρέας, οὐκ οἶσθα, οὐκ ἐνύχευον, οὐκ ἐκόσμησα τὸ σῶμα καλλωπίζουσα, ἀλλὰ λόγου σοφίζονται ἀγγέλου. ὅταν εἰσέλθῃς πρὸς τὴν γυναῖκα, καθάρας τὴν τράπεζαν τὴν πνευματικήν· εἰπὲ πρῶτον, ὡς ἐναυλεῖς ἡ μυήμη ὄφεί· ἀπολαύσωμεν τῆς πνευματικῆς, ἢ τότε ἀπολαύσωμεν τῆς αἰωνίου τραπέζης. ἢ γὰρ αἰ ὅταν τὰ καθ' ἑαυτὴν οἰκονομῶμεν, ἢ τὸν Θεὸν ἔχομεν ἐν ᾧ μέσῳ ἢ τὴν τράπεζαν βλέπωσι, τὰ ἡμᾶς σφαγιάζωσι. ὥσπερ δὲ τὸν πνευματικὸν βλέποντες ἀνθρώπινον ἀνθρωπεύομεν τῷ ἡμῶν καὶ τὸν ἁγίου πνεύματος, νῦν ἢ ἀεί, ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. ἀκορ. ιδ. κδ.

Λογ. ρλθ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΛΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ.

Ex Mss. Regio Lut. Μαν. Σκλ. κζ.

Μωϋσῆς ὁ μέγας, ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων, ὁ κεφάλαιον τῶν προφητῶν, ὁ τῆς θαλάσσης ὁδοιπόρος, ὁ τοῦ αἵρεσις ἰσχύος, ὁ τοῦ μόνα τραπεζοποιός, ὁ τοῦ Θεοῦ νομοθέτης, ὁ τοῦ πλάκας τοῦ ἱερᾶς δοξάμενος, ὁ πρόκτος εἰσηγητὴς τῶν συμφερόντων τῷ βίῳ, οὗτος ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος, σκηνῇ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ κατεσκεύασε. καθ' ἣν ὁ τῷ ὄρει τῷδε Θεοῦ ἐδιδάχθη τύπον· ἢ πρώτα μὲ ἀγιά τε ἢ ἱερὰ τὰ καθ' ἕκαστον ἐποίησεν, ὅσα ᾧ προεικονίσματι κεῖ ὁ ἐντὸς προειλήφθη, ἐξ ἡ ὁδὸν τὸν τοίχους, ὁ ἄδυτόν τε ἢ ἀνεπίβατον ἰῶ, ἅγιον ἁγίων λεγόμενον. τούτῳ τῷ προδιαγράμματι τῆς σκηνῆς ἢ Σολομὼν ᾠκοδόμησε ναόν, οὐχὶ τῇ πολυτελείᾳ τῆς ὕλης μείων, οὐδὲ τῇ ποικιλίᾳ τῆς τέχνης, ἀλλὰ ἢ τῷ σχήματι τῆς οἰκοδομῆς πρώτας· οὐ γὰρ ἐπὶ γῆς ναὸς ἀποκρύπτεται· ὥστε αὐτὸν μηδέποτε εἰς ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν τῶν πρὶν Αἰγυπτίοις. ἢ ποῖ ναὸν πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ κόσμου πρώτος, τῶν τε αἰσθητῶν, ἐ τῶν νοητῶν. καθάπερ γὰρ ὅδε γῆ ἐ εὐρυχώρος, ἢ μέσον ἀφώρισμα ὁ τετράγωνα τοῦτο, οὕτω καὶ ἐκεῖνον ἐκέλευσε γῆν εἶναι ὁ Θεός· ἢ εἰς δύο διῃρημένον ναὸν τοῦτον, ἢ καταπέτασμα ἀφεὶς μέσον, ὁ μὲν ἔξω τοῦ καταπετάσματος πᾶσι συνεχώρησεν εἰσβατόν, ὁ δ' ἔνδον ἄβατον πᾶσι ἢ ἀθέατον, πλὴν τοῦ ἀρχιερέως μόνου· ὡς ὁ ἄγγελος ἐπελάβετο λαλήσας τῷ Μωϋσῇ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· Ἐν ᾧ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, ταπεινώσατε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, τουτέστι τῶν σκηνοπηγίας. τότε γὰρ ὁ τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, μόνος ὁ ἀρχιερεὺς εἰσῆει εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων θυμιᾶν. ὁ τοίνυν τῇ ἑορτῇ τῆς σκηνοπηγίας εἰσῆλθε καὶ ὁ Ζαχαρίας θυμιάσων κατὰ τὴν ἐφημερίαν αὐτοῦ· ἢ εἶδε ᾧ ἄγγελον ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. ἢ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, ὁ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν· Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· δέδοται εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου· καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, ὁ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· ἢ ἔσται σοι χαρὰ ἢ ἀγαλλίασις, ἢ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ χαρήσονται. ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον Κυρίου· ὁ οἶνον ἢ σίκερα οὐ πίεται, ἢ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ὁ αὐτὸς πολλοὺς ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν· αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι ἢ δυνάμει Ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἢ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. ἐξόδ. λ. ιγ. κδ. Λευῖτ. ις. κθ. Ἰω. πα' Λουκ. α.

τὸν πατέρα ἑρᾷς; Τὰ αἵματα τοῦτο. Οὐκοῦν, Θεός ὁ υἱός, καὶ Κύριος ὁ πατήρ. Τί οὖν δέχῃρᾷς τὰ αἵματα, καὶ τὸ μὴ ἐκφοβεῖσθαι, τὸ ὑπὲρ ἀνθρώπου δέχῃρᾷς; καὶ ὁ Παῦλος ὑπὲρ λέγει (εἶπε ἤκουες Παῦλε, καὶ μακάριος εἶ) Ἀλλ' ἡμῖν εἷς Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα. μὴ ἐκάλεσε τὸν υἱὸν Θεόν; ἀμαρτάνει; Κύριον τί γάρ, εἰπέ μοι, τὸ Θεός, σημαίνει τὸν, Κύριος, ἢ τὸ, Κύριος, ἔλαττον τοῦ, Θεός; Σωτῆρα εἶπε ἀνθρωπον, ὡς καλῶς, μὴ ἀκριβείας. ἐὰν οὖν δείξω, ὅτι ἐν ὅσῳ τὸ Κύριος καὶ τὸ Θεός, τί λέγεις; λείπει τὸ, Θεός, μείζονα, τὸ Κύριος, ἔλαττον; ἄκουσον τοῦ προφήτου λέγοντος· Οὗτος Κύριος ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, καὶ Θεὸς ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν. Κύριος τὸν οὐρανὸν, καὶ ὁ Θεὸς τὴν γῆν. Σὺ ὅτι τοῦ αὐτοῦ προσώπου καὶ τὸ Κύριος καὶ τὸ Θεός πίστευε. καὶ πάλιν· Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστι. δίδωσιν τὸ Κύριος, καὶ ἀφαιρεῖ τὸ Θεός· ἐφ προσθεὶς τὸ Κύριος, καὶ ὅτι ὁ Θεός, καὶ πάλιν τὸ Κύριος. Εἰ δὲ τοῦτο καταδείσειεν, ἀκριβῶς μείζονα, οὐκ ὅτι μεγάλης οὐσίας καὶ μείζονος τοῦ λέγω τὸ ἔλαττον πέφυκε προσθεῖναι· ἀλλὰ τὸ μείζονα εἰπὼν ἠρκέσθη, ἐφ οὐκ ἀν προσέθηκε τὸ ἔλαττον. ἄφες Σωσήκαπε ὁ εἶπον; πάλιν παιδεύω. οὐ γὰρ διαβεβλῆσθαι πρὸς ὑπόδειξιν, ἀλλὰ διδασκαλίαν πρὸς κατόρθωσιν· οὐχ ἵνα ἄοπλοι ἀπόλωνται, ἀλλ' ἵνα ὁπλισάμενοι νικήσωσι. Τὸ Θεός λέγεις, αἱρετικέ, μείζονα, καὶ τὸ Κύριος ἔλαττον; ἐδιξά σοι καὶ προφήτου λέγοντος· Κύριος ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, Θεὸς ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν. διέκρυμμί σοι πάλιν τὴν Μωϋσέως λέγοντος· Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστι. πῶς εἷς, εἰ δύο εἰσὶ τὰ ὀνόματα, τὸ μὲν ἔλαττον, τὸ δὲ μείζονος οὐσίας; οὐ γὰρ δὴ ἡ οὐσία μείζων ἑαυτῆς καὶ ἔλαττων· ἀλλ' ἴσον καὶ σωμμίμητον· Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστι· καὶ δείκνυσί σοι, ὅτι τὸ ὄνομα τὸ Κύριος τοῦτο ἔστι Θεός. ὅλως δὲ, εἰ καταδείσειεν τὸ Κύριος, τὸ δὲ Θεός μείζονα, ποῖον ὄφελος αὐτῷ ὄνομα ἦν; τὸ Κύριος τὸ μακρότερον, ἢ τὸ Θεός τὸ μείζονα; ἐάν εἴπῃ, ποῖον ὄνομά μου, τί λέγεις, ὦ αἱρετικέ; λέγεις ὅτι τὸ Κύριος τῆς γῆς, τὸ δὲ Θεός τῆς παρούσης, ὡς οἰκειότερον; ἐὰν οὖν σοι δείξω, τὸ Κύριος, τὸ μικρόν, γνωρισικὸν αὐτοῦ, τί ποιεῖς; Γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σοι Κύριος, ὁ προφήτης λέγει. μὴ εἶπε Θεός; καίτοι εἰ μείζονα τὸ Θεός, διὰ τί οὐκ εἶπεν ὁ προφήτης, γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σοι Θεός; εἰ γὰρ τὸ μὴ ἴδιον αὐτοῦ καὶ οἰκεῖον τὸ Θεός, ἀλλότριον δὲ αὐτοῦ, ὡς καταδείσειεν τὸ Κύριος, διὰ τί εἶπε, γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σοι Κύριος, τὸ μικρόν, τὸ ἔλαττον, τὸ καταδείσειεν τῆς ἀξίας, καὶ οὐ λέγει ἐκφοβῶν τὸ μέγα καὶ ὑψηλόν, τὸ ἄξιον τῆς οὐσίας; ἵνα μάθῃς, ὅτι τῶν οὐκ ἔστι μικρῶν οὐδὲ καταδείσειεν, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἔχει ἰσμόν· γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σοι Κύριος, σὺ μέντοι ὑψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ἀλλ' ἔτι οὐκ ἀφίστασι τῆς μάχης, ἀλλὰ λέγει πάλιν τὸ Θεός μείζονα, τὸ δὲ Κύριος ἔλαττον. ἐὰν οὖν δείξω καὶ τῷ ὀνόματι τῷ μείζονι καλουμένῳ, τί λέγεις; καταλύεις τὸν μάχλον; ἀφίστασι τὴν φιλονεικίας; ὑπογινώσκεις σου τὸν σωτῆρα; ἀπαλλάττῃ τῆς μανίας; Σωσήκαπε τί εἶπον; ὑπὲρ τοῦ Κύριος ὄνομα τῷ υἱῷ προσείποισι, τοῦ δὲ Θεὸς τῷ πατρὶ ὡς μείζονι· ἐὰν οὖν δείξω σοι τῷ μείζονι ὀνόματι τῷ Θεὸς τὸν υἱὸν καλούμενον, λέλυται ἡ μάχη. τῆς γὰρ ὅπλοις τοῖς σοῖς σε χρησόμεθα, καὶ τοῖς σοῖς πτερυγίσι προσπτήσομαί σε. σὺ εἶπας, ὅτι τὸ Θεός μείζονα, τὸ δὲ Κύριος ἔλαττον· βούλομαι δείξαι, ὅτι τὸ ἔλαττον οὐχ ἥρμοζε τῷ πατρὶ, εἰ μείζων ἦν, καὶ τὸ μείζονα οὐχ ἥρμοζε τῷ υἱῷ, εἰ ἐλάττων ἦν ὁ υἱός. ἄκουσον τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἐξῆρε ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ, καὶ λοιμὸς ἐξῆλθεν πρὸς αὐτόν· Ἐξῆρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης. μὴ ταῦτα ὅτι γῆς ὠφέλησεν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνδιεφθάρη. Τί λέγεις πρὸς τοῦτο; ἀντιλέγεις τοῖς ῥήμασι τούτοις; ἀλλ' οὐδὲν ἀνθρώπινα· μᾶλλον γὰρ ἡ ἀλήθεια τὸν οἰκεῖον λαμπηδόνα ἐκπέμπουσα, καὶ τυφλώσουσα τοὺς αἱρεσιώτας ἀνθρώπους μᾶλλον ἐλέγχουσι αὐτῆς πιστεύσαι. Εἰ καὶ βαθέα τὰ παλαίσματα, καὶ πολὺ τὸ κῦμα, ἀλλὰ μείζων ὁ λόγος καὶ τῆς δυσχερείας τὴν ἀνάγκην ἐπιτιθέμενος, καὶ τὸ κῦμα τῇ δρίσῃ τῆς διδασκαλίας καταμαλάττων. καὶ ἀπαξ, ἢ δὶς δείξω τῆς ἑβδομάδος συλλογισμὸν, καὶ δεῖ ῥᾳδυμεῖν ὑμᾶς ἀκροατάς. ἐὰν γὰρ

ἐξέλθῃς

Ισ. λέγει· Δικαιοσύνα

α. Κορ. ιβ.

Ησ. μθ. ιη.

Δευτ. ς. δ.

Ψαλ. πε. ιδ.

Βαρ. γ. κγ.

Φθάνει ὁ ἀσεβὴς μηδενὸς διώκοντος. ἡ ἐκκλησία μήτηρ ὄντι τῶν οἰκείων, τέκνων καὶ τούτους διώκουσιν, καὶ τοῖς ξένοις σὺν κόλποις ἐφαπλοῦται. κρείττων διάζευξις ἡ κίβωτος ἡ τοῦ Νῶε ἐκείνου· ἀλλ' ἡ ἐκκλησία καὶ ταύτης βελτίων. ἐκείνη μὲν γὰρ ἐλάμβανεν ἄλογα, καὶ ἐφύλαττεν ἄλογα· αὕτη δὲ λαμβάνει ἄλογα, καὶ μεταβάλλει. οἷόν τι λέγω· ἐὰν εἰσέλθῃ εἰς τοῦτο ἁλώπηξ αἱρετικὸς, ποιεῖ τοῦτον ποίμνιον· ἐὰν εἰσέλθῃ λύκος, ποιεῖ αὐτὸν ἀρνίον, ὃ ἐμοὶ μέλει· ἐὰν δὲ μὴ βούληται, οὐδὲν πρὸς ἐμέ· ἀλλ' οὐδὲ τὴν οἰκείαν ἀγνωμοσύνην· ἐπεὶ καὶ ὁ Χριστὸς δώδεκα εἶχε μαθητὰς, καὶ εἷς προδότης ἐγένετο· ἀλλ' οὐ διὰ τ̃ Χριστὸν, ἀλλ' οὐδὲ διὰ τὸν διεφθαρμένον γνώμην ἐκείνου· ἐπεὶ καὶ ὁ Ἐλισαῖος εἶχε μαθητὴν φιλάργυρον, ἀλλ' οὐ διὰ τὸν ἀθέτησαν τὸ διδασκάλου, ἀλλὰ διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν τ̃ μαθητ̃. ἐγὼ καταβάλλω τὰ σπέρματα· ἐὰν γῆ λιθώδης ᾖ καὶ ἀπρόσοδος, καὶ τὸν σπόρον ἀποβάλλω· ἐὰν γῆς πίτυρα ᾖ, ὅμοιε πρὸς ἐμέ· ἐὰν τις ἀκούσῃς, ἐὰν τε μὴ ἀκούσῃς, οὐ παύσομαί σοι ἐπᾴδων ᾠδὴν πνευματικὴν, κατευνῶν τὰ πάθη, ἵνα μὴ ἀκούσῃς ἐν τ̃ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, Πονηρὲ δοῦλε, ἔδει σε καταβαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου ὑπὸ τοὺς τραπεζίτας. Ps. Bas. 2. Matth. 25 25.

Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα· φωνῇ μου πρὸς τὸν Θεὸν ἐδεήθην. τί λέγεις, αἱρετικέ; πρὸς τίνος λέγει ὁ προφήτης, καὶ τίνα καλεῖ Κύριον καὶ Θεόν; πρὸς ἑνὸς γὰρ προσώπου ὁ λόγος. ἐκφοβοῦντες γὰρ διαγραφόμενοι τὰς γραφὰς κατὰ τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς, καὶ ζητοῦντες ἀεὶ λήμματα κατὰ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, οὐκ ἀμαθάνουσι; εἰς βαράθρου ἀπωλείας ἑαυτοὺς ὠθοῦντες. τὸν γὰρ υἱὸν τ̃ Θεοῦ οὔτε ὁ βλασφημῶν βλάπτει· οὐ γὰρ χρείαν ἔχει ἡ ἀσώματος οὐσία τῆς ἡμετέρας βλασφημίας. ἀλλ' ὥσπερ ὁ τὸν ἥλιον λέγων φαιδρὸν, οὐ προστίθησι αὐτ̃ τῇ φωτὶ, οὐδὲ ὁ σκοτεινὸν λέγων, μιαίνει αὐτ̃ τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας πηρώσεως ἑαυτὸν ἀφείρει δόγμα τὸν ψηφοι· οὕτως ὁ τὸν υἱὸν τ̃ Θεοῦ μὴ λέγων υἱὸν, ἀλλὰ κτίσμα, τῆς οἰκείας μανίας ἑαυτὸν ἀπορρήγνυσι· ὁ δὲ ἐπιγινώσκων αὐτ̃ τὴν οὐσίαν, τὴν οἰκείαν βλασφημοῦντα ἐπιδείκνυσι, καὶ οὔτε σοῦ αὐτὸν ὠφελεῖ, ὅτι ἐκεῖνος αὐτὸν βλάπτει· ἀλλ' ὁ μὲν τ̃ ἑαυτ̃ σωτηρίας, ὁ δὲ τ̃ ἑαυτ̃ σωτηρίας ἀναιρεῖται. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, διαγραφόμενοι τὰς γραφὰς, καὶ μὲν ἄλλα διατρέχουσι, ζητοῦσι δὲ, εἴ που εὕρωσι λῆμμα δοκοῦν τι συντρέχειν αὐτ̃ τῷ νοήματι. καὶ μή μοι λέγε, ὅτι ἡ γραφὴ αἰτία. οὐχὶ ἡ γραφὴ αἰτία, ἀλλ' ἡ ἀγνωμοσύνη αὐτ̃· ἐπεὶ καὶ τὸ μέλι γλυκύ ἐστι, ἀλλ' ὁ νοσῶν πικρὸν αὐτὸ νομίζει· ἀλλ' οὐ τὸ μέλιτος ὃ ἔγκλημα, ἀλλὰ τ̃ ἀῤῥωστίας ἡ κατηγορία. οὕτω καὶ οἱ μαινόμενοι τὰ ὁρώμενα οὐ βλέπουσιν· ἀλλ' οὐ τὴν ὁρωμένων ὃ ἔγκλημα, ἀλλὰ τ̃ μαινομένου ἡ διεφθαρμένη γνώμη. ἐπίνησε τὸν οὐρανὸν ὁ Θεὸς, ἵνα ἴδωμεν τὸ ἔργον, καὶ προσκυνήσωμεν τῷ δημιουργῷ, ἀλλ' οἱ ἕλληνες ἐνόησαν τὸ ἔργον· ἀλλ' ὃ μὲν ἔργον ἀγαθὸν, ἀλλ' ἡ ἐκείνων ἀγνωμοσύνη καὶ ὥσπερ ὁ μὲν ἀγνώμων πρὸς ὑβρεις ὠφελεῖται, ὅταν ὁ βλασφημῶν καὶ πρὸς ἑαυτὸν ὠφελεῖται. τί δὲ Χριστοῦ ἴσον; καὶ οὐκ ὠφελήθη ὁ Ἰούδας. τί δὲ ἀγγέλου πονηροῦ τοσοῦτον; καὶ ἐσταφυλοῦτο ὁ Ἰώβ· καὶ οὔτε τὸν Ἰούδαν ὠφέλησεν ὁ Χριστὸς, ὅτε ἀγνώμων ἦν, οὔτε τὸν Ἰώβ ἔβλαψεν ὁ ἀγγέλος, ὅτε βλασφημῶν ἦν. ταῦτα λέγω, ἵνα μηδεὶς τὰς γραφὰς αἰτιάσηται, ἀλλὰ τὴν ἀγνωμοσύνην τὴν τὰ καλῶς εἰρημένα κακῶς ἑρμηνεύουσαν. ὁ γὰρ ἀγγέλος ἀπὸ γραφῶν τῷ Χριστῷ διελέγετο· ἀλλ' οὐχὶ ἡ γραφὴ αἰτία, ἀλλ' ἡ διάνοια ἡ τὰ καλῶς εἰρημένα κακῶς ἑρμηνεύουσα. θέλοντες γὰρ δόξαι τὸν υἱὸν ἐλάττονα τ̃ πατρὸς, περιέρχονται ὀνόματα ξένα περιεργαζόμενοι, καὶ λέγουσιν ἐκ τ̃, Θεὸς, καὶ Κύριος· ὡς ὁ πατὴρ Θεὸς, ὁ δὲ υἱὸς Κύριος· καὶ βλασφημοῦσι τὰ ὀνόματα, καὶ προσπέμπουσι τὸ ὦ, Θεὸς, τῷ πατρὶ, τὸ δὲ, Κύριος, τῷ υἱῷ, ὡς διαιρεταὶ ὄντες τ̃ θεότητος καὶ κληροδότας. λέγε τῷ υἱῷ τὸ, Κύριος, καὶ γραφή; ταῦτα λέγε; πῶς οὐκ ἤκουσας τ̃ ψαλμοῦ πρὸς ἓν πρόσωπον λέγοντος σήμερον, Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς τὸν Θεὸν ἐδεήθην; οὐκοῦν καὶ Κύριον καὶ Θεὸν αὐτὸν ὀνομάζει. ἵνα βουλὴ Θεὸν εἴπῃς, τὸν υἱὸν, ἢ τὸν πατέρα; πάντως Ps. 3. 5.

Καὶ ὅρα αὐτοῦ τὴν φιλανθρωπίαν, πῶς τὰ μὲν τῶν δούλων ἐκδικᾷ, τὰ δὲ ἑαυτοῦ προσαγορεύει.
γ.Βασ.ιζ.6. ἐλθέτω τίς ποτε τῶν φαρισαίων, ἢ βασιλέα ἀσεβοῦντα διηλέγχει, ἢ ἐλεγχόμενον φησί· Θυσιαστήριον, θυσιαστήριον, ἄκουσον. ὅτι γὰρ ὁ βασιλεὺς Ἱεροβοὰμ εἰσῆκει τοῖς εἰδώλοις ἀναφέρων θυσίαν, ἐλθὼν ὁ προφήτης τῷ θυσιαστηρίῳ ἐβόησε. Τί πάσχεις, ὦ προφῆτα; ⓦ ἄνθρωπον ἀφῆκας, καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ διαλέγῃ; καί, φησί· διὰ τί; ὅτι λίθου ἀναισθητότερος ὁ ἄνθρωπος ἐτύγχανεν, ἐκείνου ἀφίημι, καὶ τούτῳ διαλέγομαι· ἵνα μάθῃς, ὅτι ὁ λίθος ἀκούει, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούει. ἄκουσον, θυσιαστήριον, ἄκουσον· καὶ εὐθέως ἐρράγη τὸ θυσιαστήριον. ἔξεπεσε τοῦ χεροὸς αὐτοῦ ὁ βασιλεύς, πάσαν ⓦ προφήτου βουλόμενος, καὶ οὐκ ἠδυνάτου συσχεῖν αὐτόν. ὁρᾷς ὅτι μᾶλλον τὸ θυσιαστήριον ἤκουσεν, ἢ ὁ βασιλεύς; ὁρᾷς ὅτι τὸν λογικὸν ἀφῆκε, καὶ τῷ ἀλόγῳ διελέγετο, ἵνα διὰ τῆς τούτου ταπεινώσεως τοῦ ἐκείνου ἀναισθησίαν καὶ κακίαν διορθώσῃ); ἐρράγη τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἡ κακία τοῦ βασιλέως οὐκ ἐρράγη· ἀλλ' ὅρα τὸ μεγαλοψύχου. ἔξεπεσε τοῦ χεροὸς ὁ βασιλεὺς λαβεῖν ⓦ προφήτου, καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. ὅτι τῇ τιμωρίᾳ τοῦ θυσιαστηρίου οὐκ ἐβούλετο βελτίων, τῇ οἰκείᾳ κολάσει παιδεύεται) τοῦ Θεοῦ τοῦ ταπεινοῦντος. ἐγὼ μὲν γὰρ σε φειδόμενος, εἰς λίθου ἠθέλησα ἀφῆκαι τοῦ ὀργοῦ· ὅτι γὰρ οὐκ ἐβούλετό σοι διδάσκαλος ὁ λίθος, λαβοῦσα σὺ τοῦ τιμωρίας. καὶ ἔξεπεσε τοῦ χεροὸς αὐτοῦ, ἢ προφητικὰ ἐξηράνθη. Εἰσῆκει λοιπὸν ὁ βασιλεὺς τὸν προφήτην, καὶ συσχεῖν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς οὐκ ἠδυνάτο. πῦ δὲ ἐγένετο; ποῦ αἱ πορφυρίδες; ποῦ ⓐ χρυσοχοεῖς; ποῦ αἱ ἀσπίδες; ποῦ δὲ χρατοπτῆδοι; ποῦ τὰ δόρατα; ὁ Θεὸς ἐκέλευσε, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἀπώλετο. πρεισῆκεισαν οἱ σατράπαι βοηθῆσαι μὲν οὐ δυνάμενοι, θεωροὶ δὲ τῆς πληγῆς γινόμενοι μόνον. καὶ ἔξέτεινε τοῦ χεῖρα αὐτοῦ ὁ βασιλεύς, καὶ ἔξηράνθη. ὅτι ἐβούλετο ξηρᾶναι, τότε καιρὸν ἐδώκεν. βλέπε μοι τὸ κατάδικμα τὸ ὑπὸ τοῦ ξύλου τοῦ ὡς προδιδόσαν, καὶ τοῦ ξύλου τοῦ ὡς σταυροῦ. ὥσπερ γὰρ τὸ ξύλον ἐκεῖνο χλωρὸν ὂν θάνατον εἶπεν, τὸ δὲ ξύλον τοῦ σταυροῦ ξηρὸν ὂν ζωὴν ἐτίμησεν· οὕτω καὶ ὑπὲρ τοῦ χεροὸς τοῦ βασιλέως ἐπίτηδες· ὅτι χλωρὸν ἦν, τότε ἀσθένειαν ἔπεμψεν· ὅτι ξηρὰν ἐπέμενεν, τότε τὴν ὑπακοὴν προσήγαγεν. ἰδοὺ τοῦ Θεοῦ τὰ προάδολα προάγματα. ἀκούσατε, ὅσοι ἔλεγον, ὅτε αὐτὸς ἐρραπίζετο, οὐδὲν κακὸν τῷ ῥαπίζοντι ἐποίει· ὅτε δὲ ὁ δοῦλος ἐμέλλει ὑβρίζεσθαι, ⓦ βασιλεῦ ἐκόλασε, σὲ παιδεύων τὰ μὲν τοῦ Θεοῦ ἐκδικεῖν, τὰ δὲ οἰκεῖα προΐεσθαι. ὥσπερ γὰρ τὰ ἐμὰ προΐεμαι, ἃ δὲ σὰ ἐκδικῶ οὕτω καὶ σὺ τὰ ἐμὰ ἐκδίκει, τὰ δὲ σὰ προΐεσο. ἀλλὰ σωφρόνησόν μοι τοῦ ἀκούειν (ἐνταῦθα γὰρ ἀγώνων καιρός, ἀκροατῶν χρεία σωφρονεστέρων ἐχόντων τοῦ ἀκούειν) ἵνα εἰδῆτε μου τὴν ἀκριβείας πῶς διορύσσω, πῶς λύω τὰ τοῦ διαβόλου ἀμαρτήματα, πῶς παλαίω, πῶς ῥήτορεύω. Εἰ γὰρ ⓐ τῶν θεάτρων καταφρονοῦντες ὀπτικοῖσι δύο παλαίσματα, τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ τοῦ ἡλικίαν ἐκτείνοντες, ἵνα ἴδωσι παλαίσματα αἰσχύνης γέμοντα, ἵνα ἴδωσι παλαίσματα, ἃ μιμήσασθαι αἰσχύνη· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς προσέχειν δεῖ τῇ τῶν θείων γραφῶν ἀκροάσει. Εἰ γὰρ ἐπαινεῖς ⓦ ἀθλητοῦ, δεῖ τοῦ γύμνητα ἀθλητὴν; Εἰ δὲ αἰσχύνη γυμνὸν ἀθλητὴν, δεῖ τοῦ μιμεῖσθαι τούτων ⓦ ἐπαινεῖν; ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐταῦθα παίσματα καὶ παλαίσματα, ἀλλὰ κοπὰ πᾶσι καὶ ὠφέλιμα, καὶ τοῖς λέγουσι, καὶ τοῖς ἀκούουσι. παλαίω γὰρ μετὰ αἱρετικῶν, ἵνα καὶ ὑμᾶς ἀθλητὰς ἀπεργάσωμαι· ἵνα μὴ μόνον φάλλοντες, ἀλλὰ καὶ διαλεγόμενοι τοῦ
Ψαλμ. γ. δ. γλώττης αὐτῶν ἀπορράπτητε. Τί οὖν φησιν ὁ προφήτης; Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς τὸν Θεὸν ἐδεήθην. προσέχεις μοι δικαίαν ἔχει ἀφορμὴν παλαισμάτων τὸ ῥηθέν; ὅρα πῶς πλέκω τὸν στέφανον καὶ τῶν ἀγώνων τὸ πανήγυρις. Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα· φωνῇ μου πρὸς τὸν Θεὸν ἐδεήθην. σὺ ταῦτά μοι τὸν αἱρετικὸν κάλει, ἐάν τε πέσῃ, ἐάν τε μὴ πέσῃ. ἐάν τε γὰρ πέσῃ, πολλὰ τῆς ἡμετέρας φωνῆς παιδοῦται· ἐάν τε μὴ πέσῃ, δεῖ τῆς ὑμετέρας ἀκροάσεως μαθητεύεται. ἀλλ', ὅπερ εἶπον, οὐκ ἐλπίζω αὐτὸν πεσεῖσθαι, ἀλλὰ δέχομαι αὐτὸν ἐλπιζόμενον, οὐ πεσὸν ἤδη, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ οἰκείου ζωηδότος, καὶ τὸν λέγοντα,

φθάνει

ημῶν· αὕτη τῆς πλαίης αὐτῷ ὁ ὄνειδος· αὕτη τῷ δαιμόνιον ἡ ὀξολόφρυσις· αὕτη κυμῶν ἡ βύθεια, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὁ σέφανος. χορδὴ μὲν μαρτύρων, καὶ σκιρτᾷ δι' ὀπῆς λειμώνων βλέπων αὐτῷ ὁ ζέφυρος, ὅπη δρόσῳ πηγῶν αἷμα ἔρρεον. τὰ ὅσα αὐτῷ ἐδαπανήθη, καὶ ὑμεῖς μεμνήμεθα αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν νεαρώτερα γίνεται. ὥσπερ γὰρ ⓦ ἥλιον ἀμηχάνων σβεσθῆναι, οὕτω καὶ μεμήνιλον μάρτυρων. αὐτὸς γὰρ ὁ Χριστὸς ἀπεφήνατο· Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, ⓐ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. ἀλλὰ τῶν ἱερῶν μαρτύρων τὰ ἐγκώμια εἰς τὸ μέσον κείμενα καθ' ἡμέραν ἀναμένομεν. καὶ γὰρ ἐκ ταύτης ἀρχαίοντος εἴρηται δίκη τὴν αὐτοδίδακτον τῶν ὀφειλόντων σωφρονῆσαι, καὶ θεῖναι ποιήσαι τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς. ὃ καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἔλεγον, καὶ σήμερον πάλιν λέγω, ὡς μὴν μάρτυρες τοσοῦτον δόξα ἀπὸ τῆς τῶν πολλῶν προσοχῆς γίνονται· ὑμῖν δὲ πλείων ἔσται ἡ εὐλογία ἀπὸ τῶν ὁρᾶν θέλοντας ὡς ⓦ μάρτυρα. ὥσπερ γὰρ ὁ ὡς ⓦ ἥλιος βλέπων, τὸ μὲν ἄστρον φαιδρότερον οὐ ποιεῖ, τὰ δ' οἰκεῖα ὄμματα καθαγιάζει· οὕτω δὴ καὶ ὁ μάρτυς ἡμῶν, ἐκεῖνον λαμπρότερον οὐ ποιεῖ, ἀλλ' αὐτὸς πρὸς ἐκείνου τὴν εὐλογίαν τῶν φωτὸς ὑπισχνεῖται. ποιήσωμεν πάλιν τὴν θάλασσαν ἐκκλησίαν, μὴ λαμπάδων ἐξάπτοντες ἐκεῖσε, καὶ τὸ πῦρ ἐναυγάζοντες, καὶ τὸ ὕδωρ ἐμπιμπλῶντες πυρός. μηδεὶς φοβείσθω τὸ πέλαγος· ὁ μάρτυς θαλάττων οὐκ ἐφοβήθη, καὶ σὺ τὸ ὕδωρ δίδοιχας; ἀλλὰ τοῦτον μὲν αὖθις ἐρῶ ⓦ λόγον εἰρήκαμεν. φέρε δὴ καὶ ἐκ τῶν σήμερον εἰρημένων τὴν εἰωθυῖαν ὑμῖν εὐφροσύνην παράθεσθαι. εἰ γὰρ ἐκ χωρισθῆναι ἡμῶν τὰ σώματα, ἀλλ' ἀδιάστατα ἡ ψυχαί· οὐδὲ γὰρ τὴν ἐκκλησίαν ὑμῶν, ἀλλὰ τὴν προθυμίαν βλέπω. κἂν ἡ κωφερίτη θαλάσσα κυματοῦται, ἡ διδασκάλῳ ἐκκλησία πελαγίζουσα. οὐ γὰρ ὅστις ἐν τοῖς ὕδασι τόποις οὔτε ἅλμη, οὔτε σκόπελος, οὔτε θηρία· ἀλλὰ θαλάσσης καὶ πελάγους μέσον βιωσίας. σκαφῶν πλοῖα οὐκ ἀπὸ γῆς εἰς γῆν, ἀλλ' ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν μεθορμιζόμενα· οὐ χρήματα ἔχοντα, οὐ χρυσόν, οὐδὲ ἄργυρον, ἀλλὰ πίστιν, καὶ ἀγάπην, καὶ ζῆλον, καὶ σοφίαν. φέρε δὴ τοίνυν μὴ ἀκριβείας ἐφίεσθω ὁ πλοῖον μηδέποτε ἀπολιμένιον, μηδὲ ναυάγιον ὑποπτεύων. ἀλλὰ πρὸς στέχετε μὴ ἀκριβείας τοῖς λεγομένοις. ὁ γὰρ ψόγος ἡμᾶς σπουδὴν εἰς τὸ μᾶλλον ἐξαγγεῖν τῶν αἱρετικῶν, οὐχ ἵνα αὐτοὺς ἐφῶμεν βάλλωμεν, ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτοὺς λυσιτελήσωμεν. τοιοῦτος γὰρ ἡμῶν ὁ πόλεμος· οὐκ ἀπὸ ζώντων νεκροὺς ἐργάζεται, ἀλλ' ἀπὸ νεκρῶν ζῶντας καταστεβάζει, ἡμερότητος γέμων καὶ πλήρης τῆς ὁσιότητος. οὐ γὰρ ἐλαύνω τοῦτο μαθὼν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ διώκω· οὐ ⓦ αἱρετικοὺς, ἀλλὰ τὴν αἵρεσιν οὐ ⓦ δυσθέρατον ἀποφρίττομεν, ἀλλὰ τὴν πλάνην μισῶ, καὶ ὑπισχνεῖσθαι βούλομαι. οὐκ ἔχω πόλεμον πρὸς ὑσίαν (Θεοῦ γὰρ ἔργον ἡ ὑσία) ἀλλὰ τὴν γραῦν διαρθῶσαι βούλομαι, ἣν διέφθειρεν ὁ ἀλάστωρ. οὕτω καὶ ἐλαύνω ἄρρωστον θεραπεύων τῷ σώματι πολεμῶ. κἀγὼ τοίνυν ἐνὼ πολεμήσω αἱρετικοῖς, οὐκ αὐθεστοῖς τοῖς αὐθεστοῖς πολεμῶ, ἀλλὰ τὴν πλάνην ἐκβαλεῖν βούλομαι, καὶ τὴν σπιδνὰ ἐκκαθᾶραι. ἐμοὶ ἔργον ἐστὶ διώκεσθαι, καὶ μὴ διώκειν, ἐλαύνεσθαι, καὶ μὴ ἐλαύνειν. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐθεράπευε, οὐ ταυρώσας, ἀλλὰ ταυρωθείς· ἁρπάσας, ἀλλὰ ἁρπασθείς. Εἰ μὲ κακῶς ἐλάλησα, φησι, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ὁ διάβολος τῆς οἰκουμένης ὡς δοῦλον τὸν ἀρχιερέως ἀπολογεῖται, καὶ ῥαπισθεὶς τὸ σῶμα, ὅτι ἀξίνλθε ῥῆμα, καὶ τὴν θαλάσσαν ἐλάλησεν, καὶ τὴν ἀκάνθην ἐξέλιπεν, καὶ τὴν ἀμέρον Λάζαρον ἐκ νεκρῶν ἤγειρεν, ὅτι κακία ἐδραπέτευσεν, ὅτι νοσήματα καὶ ἀμαρτήματα ἐλύετο. τοῦτο τὸ ταυρωθὲν τοῦ σῶμα. καὶ γὰρ δίκαιόν μὲν χεραυνοὶ ἀφῆναι, καὶ τὴν γῆν σεῖσαι, καὶ τὴν χεῖρα τὸν δούλου ξηρᾶναι, οὐδὲν τούτων ἐποίησεν· ἀλλὰ καὶ ἀπολογεῖται, καὶ παραίτησιν ποιεῖται, σὺ παιδίων ἀνθρώπου ὄντα μηδέποτε ἀγωνιακῆσαι· καὶ ταυρωθῆς, καὶ ῥάπισμα λάβῃς, καὶ αὐτὰ ἵνα λέγῃς, ὡς ὁ διάβολος σου· Εἰ μὲ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις;

Καὶ

Ματθ κδ. λε.

Ιωαν ιη κγ.

τὴ, ἡλίκην ὠφείλῃ μυσήριον ὃ τῶν φρικτικὸν λόγιον; ὁ γὰρ ἀμφοτέρων αἰτήσεται τὰ τέλεσμα, Ἰουδαίων τὴν λέγω τὴν ἑορτὴν ἄγομεν, ἢ ἐθνῶν ἔξω τῶν νόμων τὴν ἀνομίαν ἐπιτελούντων. ⓐ μὴν γὰρ τοῖς νόμοις ἑορτάζοντες πεινῆσουσι τὰς ἑορτὰς ἀποτελέσαντες, καὶ δυπὰ ᾠδῶν καπηλεῖν ὠφελεῖ τὰς Ἱερουσαλὴμ ποιήσονται. Οὐκ ἔτι γὰρ ἔσται Ἱερουσαλὴμ ἔχουσα τὰς λατρείας, οὔτε ἐπιτελεσθήσεται ἑορτὴ ἐν αὐτῇ, πλὴν ἐλληφότων ἁπάντων μὴν τὴν Χριστοῦ ἐπιδημίαν καὶ τὸ πάθος αὐτοῦ καὶ τὴν οἰκουμένην. Διὰ τοῦτο οὖν φησι, μεταστρέψω τὰς ἑορτάς ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ πάσας τὰς ᾠδάς ὑμῶν εἰς θρήνους· τὴν νομικὴν ἀποστερούμενοι καὶ εἰς δουλείαν πάντη ἔθνει ὠδηγεδιδόμενοι, αἰδῶ οὐκ ἐπίστευσαν τῷ θείῳ καὶ ὠδηγόξῳ τοῦ σταυροῦ κηρύγματι. πεινῆσαι δὲ καὶ διψῆσαι τῆς ἁ-
Matth. c. 5. μαρτίας δίκαιον ἐγνωκότας ἔσται πένθος μακαρισμοῦ κρεῖττον. Μακάριοι γάρ, φησιν, ⓐ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. πεινῆσαι οὖν διψῆσαι τῆς ματαίας αὐτῶν ἑορτῆς καὶ ἀσεμίστους, οἷς ἐπετέλουν τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσιν. ἔφη γάρ μοι σήμερον, πῶς μετεμοίησας ἐθνικός, ὁ πρότερον τοῖς εἰδώλοις ἑορτάζων, μεταστρέφει τὴν ἑορτὴν εἰς πένθος, μετεμοῶν ἐφ' οἷς κακῶς ἔπραξας, ᾧ λέγω θρηνῶν τὸ προφητικὸν σκῆμα λόγιον· Ἐπλημμελήσαμεν ἐν τῇ αἰχμῇ ἡμῶν, καὶ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν, ὅτι ἐ-
πλημμελήσαμεν ἀσεβείας ἡμῶν· ἴγνωμεν ἀδικίας πατέρων ἡμῶν. οὕτως οὖν ᾧ ἡμῖς καλῶς θρηνοῦντες καὶ πενθοῦντες ἐν τοῖς προγεγραμμένοις ἡμῶν κακοῖς τῷ σταυρῷ ἑαυτοὺς προσπλέξωμεν, σταυρῷ τὰς ἐλπίδας αἰαπηγύντες, ἵνα δι' αὐτοῦ παιδαγωγηθῶμεν, καὶ εἰς οὐρανοὺς τὴν δι' αὐτοῦ σωτῆρα ἡμῶν πλησιάσαντες, ἐγκρὶς Θεοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ὑρανῶν γενέσθαι καταξιωθῶμεν, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ex edit. Duc. Bard. Mss. de Sinaïtis. nb.

Λογ. ρκη. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΑ ΦΩΚΑΝ, ᾧ τῇ αἱρετικῷ, καὶ εἰς τὸν ῥμα. ψάλμων, Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα· φωνῇ μου πρὸς Θεὸν ἐδεήθην.

Ἀμαρτὰ γέγονεν ἡμῖν ἡδὲ ἡ πόλις, ἁμαρτὰ καὶ ἀδελφοί· οὐκ ὀπὴν χίονας εἶχεν, ἀλλ' ὀπὴν μάρτυρα πομπεύουσα ἀπὸ πάντου πρὸς ἡμᾶς ὠδηγούμενοι. Εἶδεν ὑμῶν τὴν φιλοξενίαν, καὶ σὲ πλήσειν ὑμᾶς τῆς βύλογίας· ἐπήνεσεν ὑμῶν τὴν προθυμίαν, καὶ βύλήσησι τοὺς ὠδηγουμένους. ἐμακάρισεν τοὺς ζωοδότας καὶ μεταδόσας αὐτῶν τῆς βύωδίας, ᾧ ἐπλάνησεν τοὺς ἀπολειφθέντας. ἀλλ' ἵνα μὴ ἡ ζημία αὐτῶν ἰάτρος γένηται, πάλιν ἐν ἑτέρᾳ ἡμέρᾳ ἀναχηρύτομεν αὐτοὺς, ἵνα καὶ ⓐ ἀπολειφθέντες δι' ῥαθυμίαν, διπλασιάσωσι τὴν ἀπουδὴν τὴν βύλογίαν τὴν ὠδηγηθέντων μαρτύρων. ὃ μὲ γὰρ πολλάκις εἶπον, τοῦτο καὶ λέγων οὐ παύσομαι· οὐκ βύθυίας ἀπαιτῶ ἀμαρτήματα, ἀλλὰ τοῖς ἀσθενοῦσι φαρμακεῖα κατασκευάζω. ἀπολέσθης γὰρ; ὠδηγοῦ καὶ σήμερον, ἵνα ἴδῃς αὐτὸν εἰς ⓦ οἶκον χωρήσαντα. Εἶδες αὐτὸν δι' ἧς ἀληθῶς ἀγόμενον, βλέπε αὐτὸν καὶ διὰ τὸ πλῆθος πλέοντα, ἵνα ἑκάτερα τὰ σοιχεῖα τῆς πρὸ αὐτοῦ βύλογίας ἐμπλήσῃ. μηδεὶς ἀπολιμπανέσθω τῆς ἱερᾶς ταύτης πανηγύρεως· μὴ πένης οἶκοι μένετω· μὴ γυνὴ τὸν οἶκον κατεχέτω· κενώσωμεν τὴν πόλιν, καὶ τοὺς ⓦ τὰ φοιτῶντας μάρτυρος μεθερμήσωμεν· καὶ γὰρ ὁ Βασιλεὺς κοινὴ μᾶς ἡμῶν χορεύουσι. ποίαν οὖν συγγνώμην ἔχῃ ὁ ἰδιώτης, βασιλέως τὰς βασιλικὰς αὐλὰς καταλιμπανόντων, καὶ τῷ τάφῳ τῶν μαρτύρων ὠδηγουμένων; τοιαύτη γὰρ τῶν μαρτύρων ἡ δυνάμις, ὡς μὴ μόνον τοὺς ἰδιώτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τὰ σχήματα φορεῖν τοὺς σαγήνευειν. αὕτη τῶν ἐλλιμένων ἡ αἰ-

χ. φάρμακα

χ. ἀμαυρότητα

χμία;

τῶν μιγάντων ἀγαθῶν ἀρεχθέντες, καὶ τῶν ἀοράτων ὡς ὁρωμένων ἀντιποιούμενοι. σταυρὸς κηρύττεται, καὶ πίστις εἰς Θεὸν ὁμολογεῖται, καὶ ἀλήθεια εἰς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην πολιτεύεται· σταυρὸς κηρύττεται, καὶ μάρτυρες ἀναδείκνυνται, καὶ ἡ εἰς Χριστὸν ὁμολογία κραταιοῦται· σταυρὸς κηρύττεται, καὶ ἡ ἀνάστασις ἀναδείκνυται, καὶ ἡ ζωὴ πεφανέρωται, καὶ ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία καταπίπτει), καὶ ⓘ ἅπασι τοῖς σταυρῷ πίστει βύουσι, καὶ σωτηρίας τυγχάνουσιν ⓘⓐ σταυρὸν κατὰ τῆς ζωῆς ἐπινοήσαντες. σταυρὸς τῶν ἀπάντων ἡμῖν πρόξενος γέγονε, καὶ διὰ σταυροῦ ἀνεδιδάχθημεν. τί τούτου σταυροῦ τιμιώτερον; τί δὲ τούτου ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ὠφελιμώτερον; μὴ οὖν ἐπαισχυνθῶμεν σταυρὸν ὁμολογοῦντες, ἀλλὰ μετὰ πάσης παῤῥησίας αὐτὸν ὁμολογήσωμεν, δι' οὗ εἰς σωτηρίαν ἀνεκλήθημεν, καὶ εἰς αἰώνιον ζωὴν μεταπεμπόμεθα. ὁρᾶς πόσῳ ὁ σταυρὸς τοῦ οἰκουμένου τοῦ κόσμου κατειργάσατο; μετέβαλεν αὐτοῦ τὰ ἄθεμα πράγματα, καὶ ἠλλοίωσε τὰ ἄθεα δόγματα· οὐκ ἔτι νόμοις δυσβολικοῖς ἐμπολιτεύεται, οὐ θεσμοῖς θανατικοῖς ἀναστρέφεται. Θεὸς γὰρ ἐπεδήμησε, καὶ τῆς οἰκρηλασίας τὰ πάθη ἔξέστεμε, τὰ ἴδια ἐνομοθέτησε, καὶ τὰ συμφέροντα καὶ ἐπωφελῆ ἐδογμάτισε· δόγματα σωφρονισμοῦ ἐθέσπισε, καὶ τὴν ἡδυπάθειαν ἔξέκλινε· ὅρους ἀληθείας ἐσήκωσε, καὶ νόμον ἀγνείας ἥρμοσε, καὶ ἄθεμα περιεῖδε καὶ ποδῶν ἐπάτησε· ἔδωκε τῆς ἐγκρατείας ἐνομοθέτησε κανόνας, καὶ τὰ τῶν ἡδονῶν ὑπέκρατεῖας ἀνέτεμε. δόγμασι θείοις τὰ τῶν ἐπιθυμιῶν ὀργάνα κατέπαυσε, καὶ πᾶσαν τὴν διὰ ἡδονῆς ἐντεκνουμένην ἀκρασίαν ἐμίσησεν. ὅπου γὰρ ἀρχὴ πορνείας, ἐπίνοια εἰδώλων, εὕρεσις ἢ αὐτῶν, φθορὰ ζωῆς, ἀλλὰ τοῦτο τὴν ῥίζαν τῆς ἀνομίας ἐξέκοψεν, ἵνα παύσῃ πάντα τὰ ῥεύματα τῆς ἀσεβείας. καὶ κατέργησε μὲν τὰ μυσαρὰ σεβάσματα τῆς εἰδωλολατρείας, διέφθειρε δὲ τὰ τῶν ἀθεμίτων ἐπιτηδεύματα, ἠχρείωσε τὰ θεσμὰ τῆς Βακχικῆς πολυγαμίας, καὶ ἠμαύρωσε τὰ πλάσματα καὶ τὰ κατωπτρισματα τῆς ἀσωτείας· τὰ τῆς ἀπάτης ἐνέκοψεν ἀδικήματα, καὶ τὰ τῆς ἀπωλείας ἐνέφραξε ῥεύματα· ἐκαθάρισε τὰς ψυχὰς ἐκριζώσας τὰ ἀκάνθας τῆς ἀσεβείας, καὶ ὡσεγκεῖν ὡς κόκκον σίτου τὰ σπέρματα τῆς θεοσεβείας, ἵν' ἀποδίξῃ τὰς ψυχὰς καρποφορήσασας θυσιάσεως· ὡσοίζε δὲ καταῤῥάκτας τῆς πνευματικῆς σιτοδοσίας, καὶ ἐπλήρωσε τὰς λοιπὰς ἀποθήκας τῶν θείων θυσιασμάτων τῆς ἐπουρανίου σοφίας· ἐνέφρησε δὲ πᾶσι τοῖς τὰ τοῦ πνεύματος ἀγαστὰς, καὶ γέγονεν ἑκάστοις ῥυσφόρον τῆς ἐκθέου ἀγιωσύνης, καὶ ποταμὸς τῆς θείας εὐωρεστίας. τούτων ἡμῖν ἀπάντων ὁ σταυρὸς ἐχορήγησε τὴν κίνησιν, καὶ πάντων τῶν τηλικούτων ἀγαθῶν διὰ τοῦ σταυροῦ ἀπολαύομεν. τούτων ἀπάντων τὴν γνῶσιν διὰ σταυροῦ εἰλήφαμεν, καὶ ταῦτα πάντα δι' αὐτοῦ ἐδιδάχθημεν. ἵνα δὲ μάθῃς τοῦ σταυροῦ τὴν δύναμιν καὶ πόσην ἰσχύει σταυροῦ ἐνέργειαν, καταμάθε τὰ ὑπὲ τοῦ σταυροῦ γλυόμενα, καὶ εὑρήσεις ἔργα θείας δυνάμεως δι' αὐτοῦ πεπλουτισμένα. σταυρὸς διὰ τῆς ζωῆς πέπηγται, καὶ ζωὴ τῷ κόσμῳ διὰ σταυροῦ κεχάρισται· σταυρὸς εἰς θάνατον ὑπενεχθὴ), καὶ θάνατος νεκρὸς δι' αὐτοῦ ἀποδέδεικται· σταυρὸς διὰ τῆς ἀληθείας ἥπλωται), καὶ διὰ σταυροῦ κόσμος τῆς ἀληθείας πεπλήρωται· σταυρὸς ἐκτέταται) διὰ τοῦ διαστήματος, καὶ ὁ διαστὰς δι' αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἐκτέτανε, τὰ πάντα πρὸς ἑαυτὸν ζωώσας. Χριστὸς ὑπὲ σταυροῦ κρέμαται, καὶ διὰ δυσβόλους νενέκρωται· Χριστὸς ὑπὲ σταυροῦ ἥπλωται, καὶ σημεῖον σωτηρίας τῷ κόσμῳ δεδώρηται· Χριστὸς ὑπὲ σταυροῦ προσπήγνυται), καὶ πᾶσα ψυχὴ ἐκ δεσμῶν λελύτρωται· Χριστὸς ὑπὲ σταυροῦ πέπτωκε, καὶ ἡ σύμπασα κτίσις ἀπὸ τῆς φθορᾶς τῆς δουλείας ἠλευθέρωται· Χριστὸς ὑπὲ σταυροῦ διαπέπαυται, καὶ τεθείκασιν ἀκινήτοις τῷ κόσμῳ διαδέσεις). ἡλίῳ δὲ ὁ φῶς σκοτίζεται. σύμβολον τοῖς μὲ ἀπίστοις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ὁ σκότος ταμιευόμενον, τοῖς δὲ πιστοῖσι ὁ φῶς τῆς ἡμέρας ἀπὸ σκότους μεταβαλλόμενον. τοῦτο δὲ προφητικόν που λόγιον βοᾷ, λέγον· Καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος, δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, καὶ συσκοτάσει ἐν ἡμέρᾳ ὁ φῶς, καὶ μεταστρέψω τὰς ἑορτὰς ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ πάσας τὰς ὁδοὺς ὑμῶν εἰς θρήνους. ὁρᾶς, ἀγαπητὲ, Αμως. κ. θ.

Φέρε δή, μεταβάντες ἐπὶ τὰ τούτων ἡμῖν πράγματα, θεασώμεθα πόσων ἡμῖν ἀγαθῶν τὸ ξένος γέγονεν ὁ σωτὴρ τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς αὐτοῦ ἐνεργείας τοσαύτην μεταβολὴν ἀγαθῶν κατεργασάμενος. εἰ γὰρ καὶ λυπηρὸς ἦν τοῖς ὄχλοις ὁ τοῦ Κυρίου σωτὴρ ἀκούσμασιν, ἀλλὰ χαρᾶς πλήρης καὶ φαιδρότητος ἔμπλεως, οὐ πάθους, ἀλλὰ παθείας αἴτιος γεγόνασιν. εἰ δὲ καὶ σκάνδαλόν ἐστιν Ἰουδαίοις ὀνομαζόμενος, μωρία δὲ καὶ τοῖς ἔθνεσι κηρυττόμενος, ἀλλ' ἡμῖν τοῖς 9
πιστεύουσι σωτηρία μνημονευόμενος. εἰ γὰρ καὶ ὁ σκληρὸς σταυρὸς ἀναγινωσκομένου, καὶ πάθους διὰ σταυροῦ μνημονευομένου, λαὸς ὁ σταυρῷ πιστεύων ἀγαναχτῇ, ἐλεεινῶν φωνῶν καὶ γοερῶν μελῶν ἀφιέμενος, οὐ διὰ Ⓦ σταυρὸν, ἀλλὰ διὰ τὸν σταυρώσαντας καὶ ἀπιστήσαντας. σταυρὸς γὰρ σωτηρία τῆς ἐκκλησίας, σταυρὸς δὲ καύχημα τῶν εἰς αὐτὴν ἐληλυθότων, σταυρὸς ὁ ἀπαλλάξας ἡμᾶς τῶν προλαβόντων κακῶν, καὶ ἀπολαβόντων τῶν ἐπιγενομένων ἀγαθῶν, σταυρὸς ἡ τοῦ Θεοῦ ἐχθρὰν καταλλαγὴ, καὶ ἐπὶ Χριστὸν ἀμύητων ἐπιστροφή. διὰ σταυροῦ γὰρ τῆς ἔχθρας ἐρρύθμισθε, καὶ διὰ σταυροῦ τῷ Θεῷ εἰς φιλίαν συνήφθημεν· διὰ σταυροῦ τὸ τῆς διαβολῆς τυραννίδος ἠλευθερώθημεν, καὶ διὰ σταυροῦ τὸ θνητὸν καὶ τῆς ἀπωλείας ἀπηλλάγημεν. διὰ τοῦτο ὁ λαὸς πρότερον μὲν τοῦ σταυροῦ ἀκούων ἐγέλυζεν, αὖθις δὲ τοῦ διὰ σταυροῦ ἀκούων, Ⓦ γογγυσμοὺς εἰς χαρὰν μετέβαλε, καθαρᾷ τῇ φωνῇ τὴν δόξαν προφερόμενος· σταυρὸς τὴν ἀνθρωπίαν φύσιν εἰς ἀγελαίαν μετέβαλε ζωήν, πάσης φθορᾶς τοῦ ζῆν ἀλλοτρίαν ἀποδείξας, καὶ τῆς ἀφθάρτου ζωῆς ἐπιδέχεσθαι καταξιώσας. οὐκ ἔτι γὰρ αἱ θεῖαι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ προσηγόρευσε λέγων· Ἐγὼ εἶπα, θεοί Ψλ. πα.ς. ἐστε, καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. οὐκ ἔτι δούλους, ἀλλὰ φίλους καὶ ἀδελφοὺς ὠνόμασεν, Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου λέγων. ἐρᾷς πόσην μεταβολὴν ὁ σταυὸς κατεργάσατο; ἵνα δὲ μάθῃς ἀκριβέστερον τὴν δύναμιν τοῦ σταυροῦ, κατανόησον τὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ τὸ μὴ σταυροῦ, καὶ εὑρήσεις τοῦ σταυροῦ τὴν ἐνέργειαν. τοῦ σταυροῦ ὡς οὐκ ἰῶ γινωσκόμενος, σήμερον σταυροῦ κηρυττομένου ὡς ὀνομάζεται, καὶ πατὴρ δὲ ὢν γνωρίζεται· πρὸ σταυροῦ διὰ βολὴς προσεκυνεῖτο, νῦν σταυροῦ κηρυττομένου διὰ βολὴς πέπαυται, καὶ δαίμονες φυγαδεύονται· τοῦ σταυροῦ πορείας καὶ ἀσιλησίας ἐρωτᾷζομεν, νῦν δὲ σταυροῦ κηρυττομένου ἡ μόνον πορεία ἀπέστηκεν, ἀλλὰ καὶ γάμων καταφρονήσαμεν, παρθενίαν δὲ, ἰῶ οὐκ ἤδειμεν, δεξάμενοι, ὡς ἰδίαν φυλάττομεν. οὐκ ἰῶ σταυρὸς κηρυττόμενος, καὶ διὰ βολὴς τὸν Ἰουδαῖον καὶ τὸ Χριστοῦ ζωήλατε. σήμερον σταυρὸς κηρύσσεται), καὶ οἱ ἀπόστολοι Ἰουδαίοις διὰ τὴν πίστεως τοσαύτησιν. οὐκ ἰῶ σταυρὸς κηρυττόμενος, καὶ ὑπὸ θανάτου κατεχόμεθα· νῦν σταυρὸς κηρύσσεται, καὶ ὡς μὴ ὄντος θανάτου καταφρονήσαμεν, τὴν δὲ αἰώνιον ζωὴν ἐπόθησαμεν. οὐκ ἰῶ σταυρὸς κηρυττόμενος, καὶ ᾅδαδείσης ἀλλότριοι ἦμεν· σταυροῦ δὲ φανέντος ᾅδαχρῆμα λῃστὴς ᾅδαδείσης ἠξιώθη. ὦ μεγάλης δυνάμεως σταυροῦ, ὅσην μεταβολὴν τῷ ἡμετέρῳ ἀνθρώπων κατειργάσατο; ἀπὸ τοσούτου σκότους εἰς φῶς ἀπέρανδον μετέστησεν, ἀπὸ θανάτου εἰς ζωὴν αἰώνιον ἀνεκαλέσατο, ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν ἀνεκτήσατο. οὐκ ἔτι γὰρ οἱ φθαρμοὶ καρδίας ἀπὸ ἀγνοίας ὑπὸ τὸ σκότος καλύπτονται, ἀλλὰ διὰ σταυροῦ τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως καταυγάζονται· οὐκ ἔτι ὦτα κωφοῦ ὑπὸ ἀπιστίας κέκλεισται. Ⓤ κωφοὶ γὰρ ἄκουσε λόγου Κυρίου, καὶ Ⓤ τυφλοὶ ἀνέβλεψαν τὸν ἴδιον τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. τοῦτα τοῦ σταυροῦ τὰ κατορθώματα, ταῦτα ἡμῖν διὰ σταυροῦ τὰ δωρήματα. Τί γὰρ κεῖνον ἡμῖν οὐκ ἀπὸ σταυροῦ δεδώρηται; τί δὲ ἀγαθὸν, ὃ διὰ σταυροῦ, ἡμῖν κατώρθωται); διὰ σταυροῦ θύσιον ἐδιδάχθημεν, καὶ τῆς θείας φύσεως τὴν δύναμιν ἐπεγνώμεν· διὰ σταυροῦ διηνεκοῦς θεοῦ παρρησιώμεθα, καὶ ἀφροσύνης ἀρετὴν μεταδιώκομεν· διὰ σταυροῦ ἀλλήλους γνωρίζομεν, καὶ Ⓤ μακρὰν ὄντες Χριστῷ συνήφθημεν, καὶ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἠξιώθημεν· διὰ σταυροῦ ἀγάπης τὴν δύναμιν ἐγνώμεν, καὶ ὑπὲρ ἀλλήλων ἀποθανεῖν οὐ παραιτούμεθα· διὰ σταυροῦ πάντων τὸν τῷ κόσμῳ καταπεφρονήκαμεν, καὶ ὡς οὐδὲν αὐτὰ εἰ) νενικήκαμεν

τῷ

πώλεσι τὴν ἀδικῆ αἰσυμφῶν. Διὰ τοῦτο ὁ φιλάγαθος Θεὸς οὐ πρέπει τὰ δάκρυα καὶ τοὺς στεναγμοὺς τῶν αὐτοῦ ἱερῶν καὶ ὁσίων ὑπὲρ αὐτοῦ παρακελευόντων αὐτοῖ, ὁ εἰπὼν διὰ τοῦ προφήτου Ησαΐου, Κείσεται ὀρφανῷ, καὶ δικαιώσατε χήραν, καὶ δόξετε, καὶ διαλέξομαι. Ησ. α. ς.
Ἀλλὰ καὶ τούτων τῶν εὐχῶν εἰσακούσας, καὶ κείνου τὰ ὑπὲρ δῶν θεσπίσαντος παρομήσατε συν-
5 εχώρησι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ✠ οἰκεῖον κόσμον, καὶ τὴν διαρέπειαν τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων ἀπέσειμε, καὶ ἡμῖν τοῖς εἰλαφροῖς προσκαιρόσι καὶ κατακαπαζομένοις αὐτάς, καὶ τὰ θεῖα παραγγέλματα αὐτοῦ φιλοπόνοις ἐπιμελεῖ καὶ συγχώρησιν τῶν πεπλημμελημένων καθ' ἕκαστον δωρεῖται· ὅθι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

10

Λογ. ρκζ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ. β.

15 Ἔσα μὲν ἡ ἀπὸ τῶν χλεφίων ὅπι τὰ κρύπτοντα μεταβολὴ μείζονα χαρὰν καὶ εὐφροσύνην τῇ ψυχῇ τῶν ἀνθρώπων κατεργάζεται, πίστευε γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τῶν κρυπτόντων ὀρεγομένη ἀεὶ ἀπυδιδόναι τὰ τῶν βρωτῶν κατάληψιν. οὕτω γοῦν ἠδέως τοῖς πλείοσιν ἡ ἐκ χειμῶνος εἰς εὐδίαν καὶ γαλήνην μετάβασις· ἡδέως δὲ καὶ τοῖς ὁδοιπόροις ἡ ἐκ καύματος ἐπ' ἀνάπαυσιν ἀσυχία· ἡδέως δὲ
20 καὶ τοῖς λυπουμένοις ἡ ἐκ κατηφείας εἰς εὐφροσύνην μετάθεσις· ἡδύτερα δὲ καὶ τοῖς νοσοῦσιν ἡ ἐξ ἀσθενείας εἰς ὑγείαν καὶ εὐρωστίαν ἀνάληψις· ἐδέα δὲ καὶ τοῖς πολεμίοις ἡ ἀπὸ ἔχθρας εἰς φιλίαν καὶ εἰρήνην βεβαίωσις· ἡδύτερα δὲ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ σκότους καὶ τῆς νυκτὸς εἰς τὴν ἡμέραν μετάστασις. καὶ πᾶσα προσῆξις, ὡς ἔστιν εἰπεῖν, ἡδυτέραν ἔχει τὴν ἀρχασίαν, ὅταν μὴ ὄφελος μὴ τοῖς πονοῦσιν αὐτὴν ἀπεργάζηται. οὕτω γοῦν ἐρῶμεν καὶ τὴν ὑπὸ Θεοῦ
25 δεδομένην ἡμῖν ἀπόλαυσιν, τῇ μεταβολῇ τὴν εὐφροσύνην ἡμῖν προσχορηγοῦσαν. ὅπως μὲν γὰρ ὅστις οὕτως ἠδύς· εἰς ὃ τὴν γῆν μὴ κάπυ καταδαπανώμενος καὶ πολυπλασιαζόμενος, ἡδύτερος δυαδύκηται μὴ πάσης χαρᾶς εἰς πλῆθος ἔνθεν λαμβανόμενος. εἰς μὲν γὰρ ὅστι τῷ σπόρῳ κόκκος εἰς ἀδηλίαν ῥιπτούμενος. οὕτω καὶ φύσις ἀμπέλου ἡδυτέρην ἡμῖν προέχει τὴν ἀνάπαυσιν, τῇ μεταβολῇ τὸν καρπὸν ὃ πότον ἀπὸ τοῦ ξύλου προσφερο-
30 μένην. ἕλικες μὲν γὰρ καὶ φύλλα δριμυπάτην καὶ φυσικωπάτην ἔχοντι τὴν ὀσμήν, ὡς μηδὲ στόμαπι δύνασθαι προσῆκαι γεύσει ἐφάψασθαι· σταφυλὴ δὲ σὺν ἕλιξι καὶ φύλλοις ἐν εἰ ξύλῳ συμφυεῖσα, τοιαύτην γλυκασμὸν ἔχει τὴν αἴσθησιν, ὡς γλυκήσειν τὴν παρδὴν λυπηρὰν τὴν ἕξιν, ✠ ἰδιοκαρπὸν εἰς εὐφροσύνην τῇ πόσει παρεχομένην. οὕτω καὶ τῆς ἐλαίας τὸ πρέμνον ἀφθαλέες μὲν ἔχει τὸ φύλλον, ἀεὶ δὲ νεάζον τὸ δένδρον. φέρεται δὲ καὶ κηπεύτὸ
35 καρπὸς, οὐχ ὁμοίως τοῖς πᾶσιν ἀπὸ τοῦ ξύλου φαινόμενος, ἀλλ' ἰδίαν τινὰ φύσιν ἐν ἑαυτῷ ἐπιδεικνύμενος. ἄνθος μὲν γὰρ πρέπει, ὡς χιὼν λευκότατον, ὅστι πρεσβεύομενος· ὀσμὴν δὲ τότε αὖτις ὅστι ὡς κέγχρος ἀναφυόμενος. καὶ βότρυι μὲν παρεοικὼς πλῆθος ἀναρίθμητον ἐπιδείκνυται, εἰς αὔξησιν δὲ προϊὼν, τὸ πλῆθος μὲν ὡς ἀνωφελὲς ἀπαλλάττεται, καὶ πικρὸς ὡρᾶ ὅστι ἕως τέλους ἀπογλυκόμενος, ἄγλυκος δὲ διὰ χαρᾶν λαμβανόμενος· φύλαξ
40 δὲ διὰ τοῦτο τῆς ἑαυτῆς πίστεως γινόμενος, πᾶσι τῆς πικρότητος τῇ μεταβολῇ τοσαύτην ἡδονὴν παρέχει τοῖς γεύσει, ὡς πάσης μὲν τρυφῆς ἀρτύματα παρεισφέρεσθαι, πάσης δὲ ἡσιάστεως κόσμημα πρὸς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων γίνεσθαι. καὶ οὕτω πᾶσα φύσις φυτῶν τε καὶ σπερμάτων τῇ μεταβολῇ τῶν καρπῶν τὴν εὐφροσύνην τοῖς πᾶσι παρέχοισι. ἐπεὶ τοίνυν τῶν χαλεπωτέρων ὅπι τῇ τῶν βελτιόνων μεταβολῇ τοσαύτην χαρὰν τὴν ἀπόλαυσιν,

Ex Mſ. Regio Lat. Mlnde Septimo.

οἱ προελθόντες τὸ μηλωτᾶς, τὸ αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι ἐκείνων μίμησαι τὴν ἀσκητρίαν, εἴπερ ζητεῖς αὐτὴν τὴν μερίδα. τί τὸ Λάζαροι ἐπανάπαυσιν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραάμ; οὐχὶ ἡ πτωχεία; Ἰωάννου ὁ βίος ἅπας μία πτωχεία λιμοῦ· ὃς οὐ χλίνην εἶχεν, οὐ τράπεζαν, οὐ γῆν ἐρρωσμένην, οὐκ ἐρρωμένα βοῦν, οὐ σῖτον, οὐ σιτοποιόν, οὐκ ἄλλο τι τῶν τοῦ βίου. ἀλλὰ τοῦτο Μάζων ὁ ἡμιτυβὴς γυναικῶν οὐκ ἔστιν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. Παῦλος μὲν τῶν ἄλλων ἡ πτωχεία, μᾶλλον δὲ τοῖς ὑπὲρ τῆς θλίψεως καυχήμασιν ἀπεμαθήτευσεν, εἰς τρίτον οὐρανὸν ἁρπαγεὶς ἐρρωμένον. κεφάλαιον δὲ ὅτι τοῖς ἐρημίταις, ὁ Κύριος ἡμῶν πτωχείαν τὴν σάρκα, μᾶλλον δὲ ἡμῶν αἰκίλλεται, ὀχυρώσας, ὅτως ὁ αὐτὸς τὸ ἀγαθόν τοῦτο τὰ περισσότερα ὑπὲρ ἡμῶν ἐδίξατο, ἡμᾶς τε παιδεύων πτωχείας ἀλείφειν τὸ παιδοτρίβειν ἑαυτὸν πρὸς σὲ τὸ τῆς πιεσμοῖς ἀγῶνας, τε τῷ αἰτιπάλῳ διὰ τῆς σὰρκὸς οἱονεὶ λαβὰς διδούς. ἀπρόσιτος γὰρ ἦν αὐτῷ διὰ τὸ ὕψος τῆς θεότητος, εἰ μὴ διὰ τῆς ἐνδείας ὑπέβη πρὸς τὸ ἀνθρώπινον. ἐπῳκίσατο μήτραι εἰς ὑρανοὺς ἔσφιξε ἥλατο, τὸ φύσιν τοῦ σώματος τοῦ δρασάντος πιστούμενος. σὺ δὲ ὑπερπαίρεις μὲ σαυτόν, καταγρύζεις οὐκ αἰτίας, ἐπλήκτων δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἡ σωτηρίας καὶ ζωοποιὸς διδασκάλων, οὐδὲν λόγον ποιῇ; ἢ ἄγνοεῖς, ὅτι ὥσπερ ὅτι παράταξεως ἡ τοῦ ἑτέρου συμμαχία ἥδιον ποιεῖ τοῦ ἑτέρου· ὅτως ὁ τῇ σαρκὶ πρόσκαιρος, ὁ πνεῦμα καταγωνίζεται, καὶ ὁ πρὸς τὸ πνεῦμα μετατιθέμενος, καταδουλοῦται τῇ σαρκί. ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκεινται· ὥστε εἰ βούλει ἰσχυρὸν ποιῆσαι τὸν ἄνθρωπον, δούλωσον τῇ σαρκὶ διὰ τῆς. τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ φησιν ὁ ἀπόστολος, ὅτι Ὅσον ἐξω ἡμῶν ὁ ἄνθρωπος διαφθείρεται, τοσοῦτον ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνακαινοῦται· καὶ ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι. οὐ καταφρονήσεις τῶν φθαρτῶν βρωμάτων; οὐκ ἐπιθυμίαν λήψῃ τῆς τῆς βασιλείας τραπέζης, ἵνα πρώτως ἡ σὴ ταύτης τῆς ἐπὶ σοὶ πίστις; ἢ ἄγνοεῖς τὴν ἀμετρίαν τοῦ κόρου παχύνει σεαυτῷ τὸ βασανιστήριον καταισχυνόμενος σκώληκα; Πῶς γὰρ ὁ τροφῆ διανοίας καὶ πνευματικῆς ἐπιδεὴς καὶ τροφῆς ἀναγκαίας πνευματικοῦ; Μωσῆς διὰ τεσσαράκοντα νομοθεσίαν, διὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐνήστευσε· Ναβὶτας, εἰ μὴ καὶ τὰ ἄλογα ζωοποιοῦσι, οὐκ ἂν διέφυγον τὸν ἀπειλὴν τῆς καταστροφῆς. πόσον ἔπιον τὰ κοράκια ὁ τῇ ἐρήμῳ; οὐ τῶν κρεοφαγίαν ἐπιθυμούντων; ἐκεῖνοι ἴσως ἀνεκόπτοντο τῷ μάτῃ, καὶ ὧν οὐκ πίνεις ὕδατι, Αἰγυπτίοις ἐοίκασι, διὰ θαλάσσης ὥδευον, οὐκ ἰὼ ὁ πρὸς τοῖς φυλαῖς αὐτῶν ὁ ἀριθμός. ὅπου ἐμνήσθησαν τῶν κρεῶν, τῶν λαχάνων, καὶ ἐπεστρέψαν εἰς Αἴγυπτον τῆς ἐπιθυμίας, οὐκ εἶδον τὸν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. οὐ φοβῇ τὸ ἐπάδυσμα; οὐ φείδῃ τὸν ἀδηφαγίαν, μήπου σε τῆς ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἀποκλείσῃ; ἀλλ' οὐκ αἰ ὁ σοφὸς Δημήτριος ἐπαοιδὰς εἶδεν, εἰ μὴ ἡ πτωχεία διδασκάλισε αὐτὸν τὸν ψυχὸν ἐποίησεν. οὐ γὰρ τῆς παχείας ζωῆς οἱονεὶ αἰθαλώδεις αἰσθυμίαις ἀναπεμπόμεναι φίλης δίκην πυκνῆς ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐλλαμψεις ὅτι τοῖς ἡσυχάζουσιν. Εἰ δὲ καὶ ἀγγέλων ὅτι ὡς ἔφη, ἄρτος ὅτιν (ὡς φησιν ὁ προφήτης, ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος) οὐ κρέα, οὐκ οἶνος, οὐχ ὅσα τοῖς δούλοις τῆς γαστρὸς διακονοῦσαι. πτωχεία ὅπλον ὅτι πρὸς τὸν τῶν δαιμόνων στρατηγίαν. Τοῦτο γὰρ τὸ ὅπλον οὐκ ἀξίρχεται, εἰ μὴ ὁ προσευχὴ καὶ πτωχεία. ἡ δὲ οὐ τῆς πτωχείας ἀγαθὰ ὅσα ἐστί. ὁ δὲ κόρος, ὕβρεως ἀρχή. βλάπτει γὰρ ζωοποιοῦσι τὴν πνοὴν καὶ τὴν μέθην καὶ ταῖς πανδαπαῖς καρικαίαις πρὸς εἶδος ἀκολασίας βοσκηματώδες. ἔνθα ὅπου θηλυμανεῖς ὁ ἀνθρωπος, διὰ τῆς οὐκ τῆς πνοῆς ἐπαίρομενον οἶστρον τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν μεθύστων· αἱ τῆς φύσεως ἀναλαγαί, ὃ ἀρρεν μὲν τὸ θηλυ, ὃ δὲ τῷ θηλεῖ ἄρρεν ὅτι ποιοῦσιν πτωχεία ἢ καὶ γαμικὸν ἔργον μάλιστα γνωρίζει, καὶ τὴν οὐ νόμῳ συγκεχωρημένων τὸν ἀμετρίαν κολάζουσα. σὺ τὸ βίρσι ἀνθρωπον μετά τινος ἑτέρου ὀφείλοντα δικάσασθαι ὅτι τὸ βασιλέως, καὶ ὃ μὴ κελεύει βίρσι. πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσε

Ματθ. ιζ'. κα.

Ψαλμ. οζ'. λθ.

Ἰω. πτωχείαν

χ. εἶναι

ἐ Κορ. δ'. ιε.

* *

γλῶ διωμὶν· ᾧ δ. Οὐκ εἶδεν ἄνομα ὑγιεσκὰ λαμμὶν, οὐδὲ τὰ πάθιμα αὐτῶ ἔγλωσ- Ψαλ. ριε'.
σάγησε. ὧ γὰρ δὲ ἐκλαλῶσιν ἢ ἀρᾶσι εἶπεν, ὁ εἶδεν ὧν πάλιν τὰ πάσσα ὁμοῦ λα-
κὰ ἀράσι ἔκλαλ ἐκπαλάδη ἐς ἐς ἀλγυσία, δὲ ἀπ' αὐτὸ τὰ πάθιμα πάλιν ἐγένε-
σαν, καὶ δὲ ἐπὶ ἀλ ὧν τὰ πάλιν ἐκλαλῶσιν μὲ ἐλάη ἡμᾶς τὰ ἰσάμιος ἀπαλήθιον ἐ-
σιν. Ἰδὼ γὰρ πάλιν ὑγιεσκαν, λάγλ Κύριε, ἐ ἐπέλα τὴν τὰν γᾶν τὰν ἀλλοφύ- ὁ δὲ ἐπὶ τὰ
λιων ἀφτὸ, οὐ ἐλ ἐμὰ ἐλάπεν, ἀλλὰ λιμὸν τὰ κάνθιμ ἐσὰν λάγλ Κύριον· ὁ δὲ τὰν ὑπέρ-
χῳ ἐ ἐκπαγεσάτη, ἐσὺ ἐμὰ ἀφτὸ τ' ἐμ πάσ σα τὰ ἐχθρὰ τὰ τὰν ἀγάπαν ἐλάπεν μὲ
λιμὸν χρονίθιον, ἐδὲ πανπαλάδων ἐ κάτθ' ἐκπαπεσάνθιν ἐδ' ἐδὲ ἐν ἐχθρὰν, πα-
σσα πάλιν ἐδὲ ἐν ἐκπαπεσάνθιν τὰ πάσσα τὰ χρόνα τὰ πάλιν τὰ ἐπαπεσάνθιν ἐδ-
ὸν θρόνιμ. μεδὲ ἐκκάλεσ ἐδὲ πάσσα ἐκπαπεσάνθιν τὰ πάσσα δὲν χρόνα, πάντα μετὰ χαρᾶς
ἢ πάθιμα δὲ πάμμ ἐδ' ἐπαπεδὲν, καὶ χαρὰ ἐν πάντ' ἐ ἐκάκε ἐκὸν δὲ μεδὲν βρόθιμ,
καὶ δὲ κάπτ' ἐ ἐπεκάτθιν, ἐ δὲ δὲν ἐκάτα δέρτ' ἐρκάτ ἐν ἐκάκε ἐκὸν ἐ ἐκάκε ἐκὸν ἐ ἐκάκε ἐκὸν ἐ

διὰ σὲ ἐκκλησίαι σημαίνωμεν, οἵτινές Θεοῦ χρηματίζουσι· διὰ σοῦ σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ ἀπολαύομεν, διὰ σοῦ γοῦν Θεοῦ καὶ κληρονόμοι βασιλείας οὐρανῶν ἡμέσθαι καταξιούμεθα, διὰ σοῦ πρωηγόρευς καὶ ἑορταὶ καταφαιδρύονται καὶ καθαλάμπουται. Ἐπεὶ ποία σὺν γλώσσα διεξελθεῖν ἰσχύσειεν, ὅσα καὶ οἷα διὰ σοῦ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἐδωρήσατο τῷ ἡμετέρῳ γένει; ἐπεὶ ἐκ τούτων, πλησὺς ἠγιασμένη καὶ Φιλέορτος, διὰ τὸ λόγου ἐπέγνωμεν, 5
λευκαῖς καρδίαις καὶ καθαροῖς στόμασι προσπυξώμεθα τὸ σεβάσμιον καὶ ζωοποιὸν ξύλον, ἐν ᾧ προσπάγη Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ παλάμαι θεῖαι ἥλοις ζωηφόροις, ἐν ᾧ πλευρὰ λόγχῃ διὰ τῆς πλευρᾶς διήλασαν οἱ κυνοκέφαλοι, καὶ πλοῦτον τὸ ἔξοδος χολῇ μεμιγμένον προσεπόσαν· πρίονται ὑπὲρ καὶ καθαπορθώμενοι, ἐκείνου τὰς κεφαλὰς, χλευάζοντες
Matth. 27. μδ. καὶ λέγοντες· Οὐαί, ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. Εἰ γὰρ ὅστις τοῦ Θεοῦ, κατα- 10
βάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύομεν αὐτῷ. Ταῦτα ἡ τῶν Ἑβραίων ὁμήγυεις ἡ ἀγνώμων καὶ πεπωρωμένη, ἡ τὸ θεῖον πρασίον ἀπολαύσασα τῆς ἐνεργείας· ἡμεῖς δὲ πιστῶς προσκυνήσωμεν τὰ ζωοποιὰ τοῦ Χριστοῦ πάθη, τὴν ταφὴν, τὴν ἐκ τῶν νεκρῶν τριήμερον ἔγερσιν· ἵνα καὶ ζωωθῶμεν καὶ σωθῶμεν καὶ δοξασθῶμεν, εἴπερ συμπάσχομεν, καθὼς ὁ
Rom. 8. ιζ. σκεῦος τῆς ἐκλογῆς Παῦλος ὁ θεῖος προεκήρυσσεν. Ἐν τούτοις καὶ προὸς τούτοις συγκαθίσται 15
χριστὸς σήμερον ἡμᾶς ὁ ἑορταζόμενος πανάγιος σωτὴρ, καὶ ταῦτα τὰ ἄφθαρτα καὶ ἀείζωα ἐδέσματα πᾶσιν ὁμοίως ἐπιτρέπει, τοῖς οἴκοις, ταῖς ἀγοραῖς, ταῖς νυξὶ, ταῖς ἡμέραις, ταῖς πόλεσι, ταῖς ἐρήμοις. τὸν τοίνυν διὰ τοσούτων ἡμῖν ὃν πρὸ ἑαυτῆς καλὸν χαριζόμενον Φαρισαῖον ἐστὶ λείπει τὸ ἑορτῶν
Matth. 5 ιζ. δρᾶς ἐκπλαγώμεθα καὶ ὦ τοῦ Κυρίου λόγου, Μὴ νομίσητε ὡς ἐκπορεύομαι, ἀλλὰ 20
ἵνα πληρωθῇ τῆς ψυχῆς ἀνεπιτηδεύτως διαδιδράσκοντες. καὶ οὐ τοσοῦτον μοι δοκῶ ἀγῶνος ἠγωνίσθαι τὸν τῆς ἐκκλησίας ἀνέκλησιν, ὅσον ὃ μὴ σήμερον τοῖς κακοῖς τῆς μέθης ἀνεπίσειν. τὸ μὲν γὰρ ἡσυχάζειν, καὶ διὰ τὸ σιωπᾶσθαι, καὶ διὰ τὸ τοὺς ἀνθρώπους αἰδεῖν, ἐνίοις καταδέχου· φοβεῖσθαι δὲ τὸ μεθύειν, ὡς ὥσπερ νόσον καὶ λύμην παντὸς ἀνδρὸς καὶ φίλτατοι ἰδιάζουσιν. ὡς γὰρ οἱ τοὺς 25
μαχητὰς ἀποδημίας ἀπαίροντες, ὅπου πόσοι τὸν ἀριθμὸν τοὺς καὶ πέντε τὸν ἡμέρας ἐρωτῶσι. τίς οὕτως ἀνόητος, ὥστε πρὶν ἄρξασθαι πίνειν, καὶ τὸ μεθύοντων ἀπαλλάττειν; οὐκ οἶδας ὅτι γαστὴρ ἀπαλλαγὴν οὐ δέχεται; γαστὴρ ἀνήκεστος ὅστις ἀπιστότατος, καὶ μισθοῦ ἀφύλακτον πολλῶν ἀναπολήντων, τὴν μὲν βλάβην ἀπαράτεκτον, τὰ μέθυσα ἀπατηθέντα οὐ δέδοικε. ὅρα μὴ καὶ σοὶ αὔριον ἀπὸ μέθης ἐλθοῦσά τις τῶν ἀγωνισθέντα
Ησ. ιη. α. λεχθῇ· Οὐ τούτου τὴν νηστείαν ἐξελεξάμην, λέγει Κύριος. Ἡ μεθύεις καὶ ἄκυρα; πῶς μετοχὴ νηστείας ἀπὸ μέθης; ἵνα κοινωνία τῆς οἰνοφλυγίας ἀπὸ τὴν ἐγκράτειαν; ἵνα συν- 30
2. Κορ. 6. ιζ. κατάθεσις ναοῦ Θεοῦ μετ' εἰδώλων; ναὸς μὲν γὰρ Θεοῦ ἐσμεν, οἷς ὁ πνεῦμα τὸ Θεοῦ οἰκεῖ· ναὸς δὲ εἰδώλων, ὁ διὰ τῆς μέθης συρφετὸν, τῆς ἀκολασίας κόπρον ἀποδεδεγμένοι. ἡ σήμερον ἡμέρα προπύλαιόν ἐστι τῆς νηστείας· οὐδέπω δὲ οἱ τοῖς προθύροις βεβηλωθεῖς ἄξιός ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὰ ἅγια. Σοβεῖς οἰκέτης ἐξουθενίσασθαι θέλων ἑαυτὸν, τὸν ἐλεύθερον αὐτὸν προσάτην καὶ δεσπότην χέρνηται. μέθη ἔρημα ἐστὶν εἰς Θεόν· νηστεία 35
δὲ ἀρχὴ μετανοίας. Εἰ οὖν βούλει διὰ τῆς ἐξομολογήσεως ἐπανελθεῖν πρὸς τὸν Θεόν, φθῆτε τὴν μέθην, μὴ σοι χαλεπωτέραν καθασκεύασῃ τὴν ἀλλοτρίωσιν. οὐ μόνον τοι ἐξαρχὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀποχὴ τῶν βρωμάτων πρὸς τὴν ἐπανετὴν νηστείαν, ἀλλὰ νηστεύσωμεν νηστείαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ. ἀληθὴς νηστεία ἡ τῶν κακῶν ἀλλοτρίωσις, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχὴ, ἐπιθυμιῶν χαλινισμὸς, καταλαλιᾶς, ψεύδους καὶ ἐπιορκίας. ἡ 40
τούτων ἔνδεια, νηστεία ἐστὶν ἀληθὴς. ἐν τούτοις μὲν οὖν ἡ νηστεία καλὴ. καταστυφήσωμεν δὲ τοῦ Κυρίου ἐν τῇ μελέτῃ τῶν λογίων τοῦ πνεύματος, καὶ ἐν τῇ μιμήσει τῶν σωτηρίων τρόπων, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὀρθοδοξικοῖς τῶν ψυχῶν ἡμῶν δόγμασιν. ἀπὸ μόνου τοι τῆς ἐν Χριστῷ νηστείας φυλαξώμεθα, ὡς ἧς καὶ ὁ προφήτης ἐπάρχου λέγων· Οὐ λιμοκτονήσει Κύριος ψυ-

χὴν

τοῦτο θεῖον βάπτισμα, ἢ τὸ αἷμα ἀέναος ἔξεκαίετο πηγή, καθάπερ ἐκεῖνος τυφλὸς ἐθεάσατο καυτῆρος. Ἀλλ' ἡμεῖς ἱματίου καθάπτεσθε καὶ τοῖς ἔξωθεν προσηλίζεσθε· ὁ δὲ σὺν ἔνδοθεν λογισμοὺς ἐπιγίνωσκεν. ἐκεῖνα μὲν ἀφωνος τῷ σώματι τὸν θεραπεύσας ἔξιώτλησεν· ὁ σωτὴρ δὲ αὐτῆς τὸ ψυχικὸν ἐδημοσίωσε κάλλος. Οὐκ εἴασε γὰρ τοιοῦτον τὸν θυσιαστηρίου ἀθριάμβευτον ὡραιότητα· οὐκ ἀφῆκε δικαιοσύνης ἀσπίλου λίθους ψηφοθετῆσαι νυκτί. ἐχαρίσατο τῷ βίῳ τὴν βασιλείων δήλησις μιᾶς γυναικὸς πίστιν, Θεὸν καλῶς συλλογισάσης τῇ ἀδιαπτώτῳ γνώμῃ, πίστιν ἀξιόκλαυστον ὠπτικὴ πρωμνήμη. ποθεῖ ⓦ λῃστοῦ ἡ πίστις τῆς γυναικός, ποθεῖ τῆς ἐκείνου γλώττης ἡ σωτηρία θύραν ἡμᾶς παλάμη. φρὶν ἐκφυσι φωνῇ λύσει ⓦ ψηφίδισον, ἐλπίζουσι αὐτὴ αὐτοῦ τῆς βασιλείας ⓦ χορηγὸν τῇ σιωπῇ. Γυνοὺς γάρ, φησι, ὁ Ἰησοῦς τοῦ ἐξελθούσας δυνάμεις ἐξ αὐτοῦ, ἐπηρώτα σὺ μαθεῖν, τίς μου ἥψατο; πῶς οὐκ ἔγνωτε τοῦ κλοπέως; πῶς ἠγνοήσατε τοῦ λῃστείαν; τίς μου ἥψατο; Μαρκ. ε. λ.
πίστις τοσοῦτον ἐκ τῶν ἐμῶν θησαυρῶν ὑπέδυ ἐπλούτησε; τίς μου ἥψατο; τί λέγεις, ὦ δέσποτα; σὺ δίδωκας, καὶ τοῦ δεξαμβόλου οὐκ οἶδας; τοῦ πίστιν εἶδες, καὶ τοῦ πίστις θύσασαν οὐκ ἐγνώρισας; τοῦ λαθραίους καταπόσεως γνώμην, καὶ τοῦ φαινομένου οὐκ ἐσκέψησας ὄψιν; τίς μου ἥψατο; τίς σου ἥψατο; ἵνα δὲ φαρμακεῖ τῆς σιωπῆς ἐπίθηκας; τίνι τὴν ἴασιν ὀξέως μεμψας, δέσποτα; τὸ πάθος ἐδίωξας, καὶ τὴν σωθῆσαι ἠγνόησας; τίς μου ἥψατο; τίς με τῇ ἀμφιάσῃ ποθεῖ τῶν χειρῶν ἐψηλάφησε; Ὡς μου κατέχει λογισμὸς τοῦ θεότητα; πῶς ὁ δίκαιος ἔστι τῆς ἐμῆς σιωπῆς λῃστής; Ὡς αὐτοῦ τῆς ἰσοθέσμου σωτηρίας ⓦ λύχνον ἀφωνος ἐσβεσμένον ἐκ τῆς ἐμῆς λαμπάδος; τίς μου ἥψατο; ἢ μᾶλλον τίς ὑμῶν, ἢ διδάσκω. ἐβουλόμην ποθεῖς τὸ τῆς ἐσοφίσεως πέρας δραμεῖν· ὁ καιρὸς ἡ λοιπὸν ἑτέραν τῷ θαύματι φυλάττειν διδασκαλίας ἡμέραν. Εἰ γὰρ ἐκεῖνα δωδεκαέτη χρόνον πολεμηθεῖσα τῷ πάθει ⓦ τῆς ἐσομονῆς οὐκ ἐξέλυσε τόνον, ἡμᾶς ἄλλην μίαν ἡμέραν τοῖς μακροῖς ἀγῶσι τῆς γυναικὸς οὐκ ἐκαπορήσομεν, ἧς τοῦ πίστιν καὶ ὁ τῶν μαρτύρων δῆμος ἐζήλωσεν, οὐ διασοφιζόμενοι κρασπέδων ἁψάμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐδὴ τὸ σῶμα ψαῦσαι Χριστοῦ ἐκδυσάμενοι; καὶ ἡμᾶς τοίνυν, ἀγαπητοί, ποθεῖς ζῆλον τῆς ὁμοίας πίστεως ἐκ μητρὸς ἐρασπίσωμεν γνώμας· μὴ ἡττώμεθα χείρους μιᾶς γυναικὸς ἀλλοφύλου, εἰ εἰς θύσεσιν πλέον ἡμᾶς, τὸ ἐκείνη, ἀπελαύσωμεν θείας. ἐκείνη μόνον ἤρκεσεν ἅπαξ ἱματίου καθάψασθαι· ἡμᾶς δὲ καθ' ἑκάστην, ὡς ἴστε, τὸ τῶν σωτῆρος σῶμα κατέχοντες, καὶ ὡς τρεφόμενοι τοῖς τῶν δικαίων μέλεσι θυσίαν εἰσφέρωμεν· αὐτῷ γὰρ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρκζ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΙΜΙΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ. ς'.

Ταυρὸν ποθεῖ κωμῳδεῖ σήμερον ἑορτή, χορὸς ἀγέλων σκιρτάτω· σταυρῷ θαλλοῦ πρόκειται, δῆμος βροτῶν ποθεσκιωείτω· σταυρὸν τὸ θεοῦ ὑψοῦται κράτος, πλῆθος δαιμόνων φυγαδεύεσθω. Ἀλλ' ὦ θεῖε σταυρέ, τὸ τῶν ἀγέλων ἄῤῥητον θέαμα, τὸ τῶν βροτῶν καύχημα, τὸ σκηπτοῦχον τὸ βασιλικόν (ὡς γὰρ ἐμψύχῳ σοι προσλέξομαι· χαρμόσυνά τε καὶ ἀνατρεπτήρια τῆς ἡμῶν γε φέρεται σωτηρίας) θεῖε σοὶ πύλαι ποθεῖ ἀδείσου κλεισθεῖσαι πάλιν ἀνοίγονται, διὰ σοῦ τὸ θάνατος τοῦ θανάτου, διὰ σοῦ ἅδης ἐκκέκλυται, διὰ σοῦ ⓐ νεκρωθέντες ζωῆς καταξίωνται, διὰ σοῦ ὁ λῃστὴς ἐν παραδείσῳ χορεύει καὶ ἀγάλλεται, διὰ σοῦ ζωοποιεῖται τὰ εὐσεβῆ τοῖς ὀπτηγείοις· διὰ σοῦ ὀπτήγωσις ἀληθείας, διὰ σοῦ βάπτισμα ἀναγεννήσεως δεδώρηται, διὰ σοῦ ἄφεσις ἁμαρτιῶν κεχάρισται τοῖς ἀνθρώποις, διὰ σοῦ ἐσφάγισται ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος,

Ex Mſs. Regio Lut. Matthæi Seguierii.

χ. πανδύ

ἀρτάζειν ⓐ δοῦλοι βιαζόμενοι νίκαν; οὐ φείσομαι τῶ πλάσματος, ἂν μὴ ⓦ πλάστην θεάσωμαι. ὦ πόσα τῇ γυναικὶ τὰ μαχόμενα; χρύσου μῆκος, ἀληθινὸς μὲν δοκοῦσι δημεύσεις, ἀνωφελὴς μυρμηκοβόρου σώματος λύπη, λογισμὸς κενὰς ἐλπίσι δαπανηθείς. ἀλλὰ τοσοῦτοι πολέμοι τῆς πίστεως τῆς κεκτημένης οὐκ ἰσύλησαν ὅπλοις τοσαῦται τὴν δεινῶν τειχομαχίαν τῇ γυναικὶ ναυάγιοι οὐκ εἰργάσαντο· τοσαῦται πειρασμῶν προσβολαὶ τὴν ἀσυμβούσαν καὶ κατίσχουσι γυναῖκα. Εἶδέ, φησι, ⓦ Ἰησοῦν. Εἶδεν ἡ ἀπολλυμένην ⓦ σώζοντα, εἶδεν ἡ δεδημένην ⓦ λυτρωτὴν, εἶδεν ἡ χαμαζομένην τῷ κόσμου τὸν ἄγκυραν, Εἶδε ⓦ δύωδεν ἐλπίτα τὴν παθῶν βασιλέα, εἶδεν ἐλπίδα χαρᾶς ἀπροσδόκητον, εἶδε θεραπείας ἀκαταγώνιστον δύναμιν, εἶδε πηγὴν ἰαμάτων ἀμαθεῖ μείζουσαν πάμακα, εἶδε ζωὴν τεκρουμένοις ἐνδημήσασαν· Εἶδε, ⓒ τοιούτων θυμιάσεων ἀνέχρεφεν ἔννοιαν, ὧν ἕνεκα λέγουσα θεραπεύτην ὀπτήδειον. σοὶ ὁ ἰατρὸς μισθὸν οὐκ ἀπαιτήσει χρυσίον. ἕνα μισθὸν, ὡς οἶμαι, γνώμην ἀπαιτήσει γησίαν· μίαν πίστεως ὀπτὴν ἀπαιτήσει με δόσιν. ἣν ἔχω· ταύτης γὰρ μόνης ἡ νόσος οὐκ ἀπεξέρησεν· ἀλλὰ λογισμῶν ἀπειλὴν κρύμμα. τί γὰρ; προσδραμοῦσα κατάχω; ⓦ ἀπὸ τῆς πλήθους ἀποστέλλομαι κίνδυνον. βούσω ἐμαυτῇ; διώξουσιν ὡς ἀκάθαρτον. κρύψω τὴν συμφορὰν; ἀλλὰ τὴν ὠδῖνα οὐ φέρω. ὡς ἰατρῷ προσφάμω τῆς φύσεως; ἀλλ' ὡς βασιλέα φοβοῦμαι. ὡς ἱκετεύουσαι δίξεται; μὴ ὡς μολιῶσαν φύγῃ. ἐλεήσει δ' πάθος; μὴ κατακρίνῃ φανῆναι. τί οὖν δράσω; ποῖον δυὰδίξομαι λογισμόν; αἰσχύνης φόβῳ; αἰδοῦμαι μὴ πάλιν ἀθεράπευτος μείνω. μὴ δυλιάσω δ' πλῆθος, καταφρονήσω τὸ δίους· διὰ ζωὴν γὰρ ἥκω, φύγω ⓦ ἔξωθεν γέλωτα; ἰάσομαι ⓦ ἔνδοθεν πόλεμον. οἰόμενος ὡς ἐρρυπωμένῳ μισῇ, ὁ νομοδότης ὡς νοσοῦσαν οἰκείρει. προσθυμία γὰρ ὄχνος τῆς γυναικὸς τὸν ψυχὸν ἐμειζόνησε. ἀλλ' ὧρε πίστιν μεσίτην τῆς ἐγχειρήσεως. προσελθοῦσα γάρ, φησιν, ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ, ἥψατο τοῦ
Ματθ. θ κα. κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, Ὅτι μόνον ἅψωμαι τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. ὦ κλοπῆς, ἣν αὐτὸς ἐπήνεσεν ὁ τοὺς κλοπὰς πμωρούμενος· ὦ κλοπῆς ⓦ κλαπέντα τερπούσης· ὦ σύλων τεφανουμένων ἐκ δικαστοῦ. καὶ ὅρα θαυμαστὸν· λῃστεύσασα τὸν κύριον, ὡς ἐρασταμένη θαυμάζεται. ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ· ὁ Θεὸς, φησι, διαπόντως ὅτι σαθρὸν ἀγνοῶ, διαπόντως σωματικῶν ὀφθαλμῶν οὐ δέομαι, ἰατρὸς ὅτι ψυχὰς ἰῶμαι, ὀφθαλμοὺς ὅτι λογισμοὺς ἐμβατεύω· ὁρᾷ δὲ κρυπτομένην ἐμὲ, ἀκούει, καὶ μὴ λαλούσης ἐμοῦ ἄπεται. κἂν ἀφίσηκα, οἶδεν ὅτι πάντως ὡς αἰτίαν, τὴν θέαν σὸν ἤνεγκα. ἵ' οὖν λανθάνουσαν ποιήσομαι προσόδον; ἢ τῇ γνώμῃ πμῶσα, ᾗ οὐ καθυβρίζουσα τῇ ὄψει, κατόπιν ἅψομαι τοῦ χιτῶνος ἐλθοῦσα. ἀρκεῖ μοι ἢ τοῦτο μόνον, ἂν ὀπτύχω, σωθῆναι. πάντως γὰρ που ᾗ αὐτὸς τῆς τοῦ φορεσμοῦ ἐνεργείας πεπλήρωται. οὐ δύναται γὰρ ὁ τῆς ζωῆς προσιδόλαιον μὴ ⓒ αὐτὸ σωτηρίας ἀποπέμπειν αἰτῆσας. μέγας ἐν προφήταις Μωϋσῆς, ἢ λαοῦ δυσχόλου σωφρονιστὴς, ἀλλ' ὅμως δοῦλος· οὗτος δὲ αὐτοῦ, ἢ φιλάνθρωπος. Εἰ οὖν τοῦ δούλου ἡ ῥάβδος τὴν ἐρυθρὰν διέτεμε θάλασσαν, πηχοπολέμου ἐργασαμένη ἐν ταῖς ὕδασι, πῶς οὐκ ἂν τοῦ δεσπότου τὸ κράσπεδον πεῖσον τὸν αἵματων τὰ ῥεύματα; ζηλωτὴς ὁ Ἠλίας ⓒ θερμὸς τοῦ Θεοῦ ὑπηρέτης· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς εἷς ὑπῆρχε τῆς φύσεως· καὶ ὅμως μηλωτὴν εἶχε τὴν θαυμάτων ἐργάτην. αὖθις Ἐλισσαῖος κληρονομήσας μὲν προφήτης τοῦ διδασκάλου τὴν χλαῖναν, ἐχαλίνου τῇ μηλωτῇ τοῦ Ἰορδάνου τὰ ῥεῖθρα. Εἰ οὖν τοσαύτη τοῖς προφήταις ἡ χάρις, πόσην ἔσαι τοῦ πρὸ αὐτῶν προφητευομένου ἡ δύναμις; τί ζωστόμως οὐ λέγω; Πέζου ἡ σκιὰ θεραπεύει· καὶ τοῦ Χριστοῦ ἱματίου οὐκ ἰάσεται; αἰδέσομαι ὅσον μοι ἢ τὸ βαλβίδα μόνον τὴν πρέχουσαν ἐχθίνωσι νόσον. ὦ πίστεως, ἀναζολίου μὴ προσφορούσης ᾧ πάθει. ὀπτεύσει γὰρ μόνον, ἢ ὃ πολεμοῦν ἐθραπέτευσεν· ὀπτεύσει, ⓒ ὃ φιλάνθρωπον οὐκ αὐτὸς

τῆς

φλύω. ἔδει ταιαύτην χρῆσαθαι ὅπερ τὸ ὑπισχνεῖτο εἰκαιῶς τῇ ὑωχρᾳ, μεθ' ἑαυτῆς ἐπαγομένοις ἐν τῷ τῶν μαρτύρων τιμῷ. αὐτοὶ γὰρ εἰσι πάσης διφεσσώης τῷ ἡμεῖς ἀθλαίτοι, ⓐ ἡμναῖοι τὸ Χριστοῦ ϛρατιῶται, ⓐ ἐν μὴ θανάτῳ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως κήρυκες, ⓐ ⓦ ἀπατεῶνα ὄφιν ποσὶ καρτερίας κατὰ πατήσαντες, καὶ τὸ πυρὶ φερνὰ λέοντα φιλοθηρίας χερσὶν ἀποπνίξαντες, καὶ τῷ ἀληθεῖ φωνερώσαντες· ⓐ τῷ πρόσωπον ζωῷ ὡς ματαίῳ μισήσαντες, καὶ τῷ τοῦ ἀρχαίων βασιλείαν, ὡς ἰδιοι μητέρα, πορθήσαντες· ⓐ ἀλλὰ θανάτου τὰς τῆς ἀθλιασίας πύλας ἀνοίξαντες, καὶ ⓦ τῷ θανάτῳ ἡμῖτερα τῷ οἰκείῳ θανάτῳ νεκρώσαντες· ⓐ σὺν σώματι τὸν ἀσωμάτους νικήσαντες δαίμονας, οὐ δυνάμει σώματος, ἀλλὰ πίστει ψυχῆς. ἀλλὰ πίστεως γὰρ τῶν τὸν κόσμου κατηγωνίσαντο πάντων, ἧς οὐδὲν χριστιανοῖς ἀρετώτερον. πίστει γὰρ κεκλημένοι, συμπορφάκλορες τὸν λόγοις ἔργοις ἐβεβαίωσαν. μέγα μὲν γὰρ, ὡς ἀληθῶς, τὸ τῆς δικαιοσώης κατόρθωμα· λαμπρὸς δ' ἡ τῆς σωφροσώης ἡ ἀρετὴ χρήσιμος ὁμοίως καὶ τῆς φιλοπονίας ἡ ἐπιμέλεια· καλὴ μὴν τούτων γε τὸ ἐγκρατείας ἡ ἄσκησις· φέρει δ' τιμὴν κρείττων πάντων νίκην τὸ δικαιοπίστης πλεονέκτημα. αὕτη ποτὲ τὸ Ἀβραὰμ τὴν χρυσοῦσαν τῆς Σάρρας γαστέρα μὴ τὸ πολλοῦ τοῦ χρόνου δαπανῆσαι, τοῖς γήμασιν ἐγκωμιάσασιν ἀρέσκειν. ταύτῃ καὶ Μωϋσῆς πιζθέσθαι τῷ πλεονάσαι ἐποίησε θαλάσσαν. διὰ ταύτης Ἠλίας τοσοῦτον ἔσχεν οὐρανῶ, καὶ ἠκούετο. αὕτη μυεῖα τὸν παθοῦ ὅπερ τὸ σωτῆρος ἀπέδειξε χθών. λεπρὸς διὰ πίστεως τὸν τὸ πάντες ἀπαλλάξη φολίδων, τυφλὸς δὲ ἐκείνης ὀφθαλμοῖς, οἷς ἡ Φύσις οὐκ ἐδώρησε, ἀπέλαβε· ταύτῃ συμμαχοῦσαν ἡ Χαναναία λαβοῦσα, βιασθεῖσα τοῦ χρῶ, "αἴτησαι τῷ θυγατέρα τὸ κατὶσ. ἀφόρ- Ματθ. ιε. κ.
χοντος δαίμονος. ἔξηρεν καὶ λαιθάνουσα πίστις αἱμάτων ῥοάς. καὶ ἐπ' ἄλλων μὲν τοιαῦτα ἐμβολμούσης αἰτήσεως ἠκολούθει τὸ δῶρον· ἐπαῦθα δ' σιγῶσα, τοῦτ' σιγῶντος, ὡς ἐνόμιζεν, ἀπισύλα τὸ χάρισμα. ὦ γυναικὸς ἀθλίας καὶ μανίας ὁμοῦ· ἀθλίας μὲν τὰ τοιαῦτα, μανίας δὲ τὰ δόντος. Ἰδοὺ γάρ, φησι, γυνὴ ἐν ῥύσει αἵματος αὐτῆς δώδεκα ἔτη. Λεκ. η μγ.
τοσοῦτος ἡμεραῖ εἰσὶν ἀριθμὸς, ὁπόσος ἐτῶν δυάλωτο χρόνος, καταδάμασεν αὐτὴν δύ', ἐπὶ δὲ ἔτη δώδεκα. εἰς φύλι, ὡς οἶμαι, τὸ πάθος μετέπεσεν. ἵνα ἰατρὸς τοσοῦτον ἀλώσασα ⓦ βίον ὅλον, τῷ τοῦ σώματος μέρασμῷ καὶ τῷ τῶν χρημάτων τοσοῦτον ἔσχε μείωσιν. ἐπὶ δοκοῦσ' ἐχυσε θεραπεῦσαι. ὦ, ὃ οὐκ ἴσχυσεν, ἀνταγωνιστὴν εἶχεν ἡ γυνὴ τὸ τῆς πάθους πολέμιον. ἐπήγαζεν ἄρα τῆς γυναικὸς ἡ χαλὴ, χρωμὸς ἧς αἱμάτων ἀνέλλιπὴς καταφέρετο· οὐδὲ τοσοῦτος χρόνου ὃ μῆκος τῶν τῆς δυσωδίας ὀχετῶν τῷ φορᾶι ἐδαπάνα. ἀδυνάτως ἔπι καὶ φυσικῶν ἐκόπτετο τοῖς ἰδρώσιν, πῶς ⓦ δεσμοὶ διαῤῥήξει τοῦ χαλεποῦ ἀῤῥωστήματος, πῶς ὃ δωδεκάετης ἀπολυάξει πάθος, πῶς λύσει τὰς αἰεὶ δότους ὠδῖνας, πῶς ϛήσει τὰ ἀχαλίνωτα ῥεύματα, πῶς παύσει τῶν φλεβῶν τὸν μανίαν. πάντων ἰατρῶν κυκλοπορῦσα καὶ συνεχμὴν καταστείβετο θύρας. πτήττει γὰρ ὃ φῶς, μὴ καὶ αἱ τῶν αἱμάτων καπνοῦσαι ταχίαι ἀτρακτοὶ ἐργασάμεναι, σκληρύνωσι τοῖς λαιθάνουσαν τὴν βαθίζούσης αἰχμῆς. μαθοῦσα τοῖς θεραπεύειν ἐθέλουσι πᾶσαι ἐν εἶχε θεμιστὸν ἐξιώπησε, τῆς ἀνάγκης βιαζομένης τὸν δόσιν. ἡ γὰρ ὑπερθυμία τῆς ὑγιείας πίστι χρημάτων μὴ φείδεσθαι. καὶ ὅτως, ἰατροὶ πάντες τὴν νόσον πολεμοῦντες, ἠπίοισι· ποικίλαι φαρμάκων ἐπίνοιαι, τοῖς τὸ πάθους οὐκ ἴσχυσ' ἐξημερῶσαι ἀκριβότητα. ὥσπερ γὰρ τι δύσκωφον θηρίον, τῆς τῶν ἐπαοιδόντων τέχνης ἀνήκουσ' ἔμεινεν, ὥσπερ ἀνήμερον ἰοιδοῖς δοκοῦσι τοῖς βιαζομένοις ἀνόητα· τί μάχεσθε δυνατωτέρῳ θηρίῳ; χρόνος με τοσοῦτος τῆς σὺν σώματι νομῆς οὐκ ἐσύλησεν, ἰατρεύοντων ὑπισήμους οὐκ εἶχεν· χρήμασιν οὐδὲν ἀξιωθέντι τὴν δυνάμει, οὐδὲ μὴν τῷ φορᾶι τῶν ὑπὸ γῆς ἀνακλῆ· εἷς με μόνος ἐκ πρώτου ἡμπνοὴς ἰατρὸς φυλαττόντι. ἐκείνου κἀγὼ τοῖς δόξω φυλάττομαι, μὴ τις ἄλλων τῆς ἐκείνου τηρούμην δυνάμεως. ἢ οὖν ἀποφάσεις ὑπὸ εἰκῆ θέντες, διαστὰν τοῦ-

Ησ. α. ιδ. της. ἄκουε γὰρ τοῦ προφήτου λέγοντος, Μεμίσηκα, ἀπώσμαι ταὶς ἑορταὶς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ ἐν ταῖς πομπαῖς ὑμῶν. πᾶσα γὰρ ἑορτὴ Ἰουδαίων φόνους ἐπήγαγε. πρεσβύτων Ναβουθὲ ἐλίθασας· ἑορτάζων Ησαΐαν ἔπρισας· προφητεύοντα Ιερεμίαν εἰς λάκκον κατέρριψας. εἰς κρίσεις καὶ μάχας διώσιος ἐκίνησας· χερσὶ παλαιῶν τὸν χιτῶνα τοῦτον ἔπηξας· Ησ. τῦ ιε. Ηλὶ προέδωκας, Ιωακὶμ ἀπεκεφάλισας. Εἰ τοιαῦτα ἑορτάζεις, ὃ ἀθλιώτατοι σοι συμφέρει. ἡμεῖς δὲ ἑορτάζομεν ἁγία καὶ σωτήρια καὶ ἔνδοξα πρόγματα, τῶν μαρτύρων τοὺς ἀγῶνας, τῶν φερόντων τὰ νίκας, τῶν μὴ ὁρωμένων τὰ δίκτυα, τῶν ἀγκυλούντων τὸν ἰατρεῖον· οἱ προφῆται τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ μυστήρια, ἃ ἀγγέλοις τοῖς ἐμοῖς σωτηρίαν ἀνθρώποις γενομένοις ἀξιετέλεσαν· εἶδε οὕτω τῶν δούλων αὐτοῦ τὰ πάθη· τοῦ Στεφάνου λιθοκόλλητον τὸ φόνον, τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου τὰ κατὰ γαστρὸς ὀπτήσεις, τῆς Αννης τὸν ἀναβλύσαντα πρόχοον. ὦ τέκνα τεκόντος κήρυξ, ὦ λύχνε τῶν ὁδηγούντων τὰ φάρμακα, ὦ κάπης πηγὴ ἰαμάτων, ὦ οἶκος οὐρανοῦ καὶ κάλλος μεμούμβους. ἀλλὰ δὲ ὁ ἄψυχος στοιχεῖον ἡ θάλασσα ἀβλαβῶς βοᾷ πρὸς ὑμᾶς· ἤλεγξας σοῦ Χριστοδούλους, κηρύσσω κἀγὼ διαστολήν. οὐ βαρεῖ με ὁ ἴχνος τοῦ πλάστου, ἁγιάζουσί με οἱ πόδες Χριστοῦ. Μωϋσῆς ἔκλινεν, ἀλλ' οὗτος ἡγίασε· Ιωνᾶν ἐρρόφησα, τύπον ὑμεῖς φέρετε· Νῶε ἐκλυδώνισα, ἀλλ' οὐ τολμῶ προσβλέψαι τῷ χρισμῷ αὐθέντου πλάσαντος. ποσὶ τοῦ θαλασσοπλανοῦς ἡγίασε, οὐρανοῦ δῶ θείῳ ἐδόξασε, τοῦ γλυκυτάτου φάτνην ἐλάμπρυνε, ἄδου δεσπότου τὸ πάθος ἐφώτισεν. οὐκ εἰμὶ ἀγνώμων δὲ ἄψυχος· ὑπογράφω ὡς στοιχεῖον ποιήσασθαι· οὐ λέγω μὴ τῶν Ἰουδαίων, οὓς ὁ αὐθέντης οὐκ ἔστι θεὸς Θεοῦ· ἀλλὰ χαίρω εὐσεβοῦσα, οὗτος μου Θεός, καὶ δοξάσω αὐτόν. δείκνυμι τὰ τῆς ἐμῆς φύσεως, ἐλέγχω τῶν μιαιφόνων τὰ γνώμας, δημοσιεύω τὸ προπατόσαντος μου τὸ κράτος. οὗτοι Χριστοδύλαι, ἐκφυὲς διαστολῆς, οὗ φόβῳ τούτοις τὰ φάτνη. ὁμοῦ διαστολὴ τὸ τῆ θαλάττῃ ἀβρόχως ἐβάδιζεν, ὃ πλέοντες ἐθορυβοῦντο· ὁ φόβος σοῦ κινδυνεύοντας βοᾷ πρεσκυνάσει, ὁ Ματθ. ιδ. κζ. φιλάνθρωπος ὁ θαρρεῖν προσελθόντα, λέγων, Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε· θαρσεῖτε, τὸν τῆς πίστεως ἔχοντες ἄγκυραν. Εἰδωλολατρείας γὰρ ἀστὴρ οὐκ ἐβύθισεν ὑμᾶς· θαρσεῖτε, Ἰουδαϊκὴ ὑμᾶς λαίλαψ οὐ κατεπόντισε· θαρσεῖτε, αἱρετικὴ ὑμᾶς τεκμαίρα οὐ κλυδωνίζει. ἐγώ εἰμι, ὁ ζωοδάρχης τοῦ παντὸς λόγου, τῆς ἀκτίσης ἀρχὴς ὁ κλάδος, τῆς κοσμικῆς ἁμαρτίας ὁ ἀμνός, τῶν τῆς πόλεως ναυαγίου ὁ κυβερνήτης, τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὁ θησαυρός, τῶν μαρτυρικῶν ἀγώνων ὁ βραβευτής. ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. ὅπου γὰρ ὁ Θεὸς πάρεστιν, ἀπελήλατο κίνδυνος χωρὶς Θεοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα δὲ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. ρκε. ΕΙΣ ΑΡΧΗΝ ΤΗΣ ΙΝΔΙΚΤΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ἔτους, καὶ εἰς μακαρίους μάρτυρας, καὶ εἰς αἱμόρροων.

Ex Ms. Regio Lat. Μηνὸς Σεπτεμβρίου α.

Ἐπάλληλοι σημεῖοι τοῦ διαστολὴ Χριστοῦ ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπομβεία, καὶ ἄλλος ἄλλοι ἐκδέχεται πλοῦτοι. ἰδοὺ καὶ σήμερον ἡμᾶς ἐστεφάνωσιν οἱ κοσμήτορες μάρτυρες, τοῦ οἰκείους ἄθλους προτιθέντες εἰς ὑπόκρισιν βιοφερσιμίης συμπόσιον. ἔδοξε γὰρ, ἔδοξε τοῦ ἀεὶ νεάζοντας τῇ χάριτι μάρτυρας, καὶ τῇ τοῦ ἔτους εἰσόδῳ γηθέσθαι τοῖς βιοτικοῖς ἀφορμὴν δοξιώσεως· ἔδοξε τοιαύτῃ τῷ ἱερῷ σταδίῳ τοὺς πιστοὺς ὑπομνῆσαι τὸν ἀγαλλίασιν· ἔδοξε μὴ τοσαύτης ἡμᾶς βύλεγίας ἀπατᾶσθαι τῆς τοῦ χρόνου σκαλαγῆς καὶ προσοίμια· ἔδοξε τὸν τῆς προύσης ἡμέρας πομπύρη, τῷ χορῷ τῶν ἁγίων πεπιμπλῶν ἐπιδέξασθαι· ἔδοξε κύκλον τοῦ ἔτους τῷ τῶν μαρτύρων κοσμηθῆναι στεφάνῳ.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τῶ Χρυσοστόμου λόγοι πανηγυρικοὶ, ἤτοι ἑορταστικοὶ ἀμφιδημόμενοι.

Λογ. ρκδ'. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ ΤΗΣ ΙΝΔΙΚΤΟΥ.

Ex Ms. Regio Lut. Miſſis Seguierii a.

Αυμαζω τὴν ὀρθοδόξων αἱ πανηγύρεις, φαιδραὶ τῶν μαρτύρων αἱ μνῆμαι, ἀνεπαίσχυντοι τῶν βιωτικῶν αἱ βιωχίαι. οὐχ ἑορτάζουσι χρόνοι τὴν ἀκατάπαυστον χαιρούσαν· οὐ σεβόμεθα σαυτὸν τιμῶ τῆς αἰωνίου ζωῆς διαπρύσιον· οὐ προσκυνοῦμεν ἀγῶνα ⟨ΝΝ⟩ Εἰς φθορὰν ἡμᾶς ἔλκοντα; οὐ λατρεύομεν τῇ κτίσει (σύνδουλα γὰρ τὰ γενητὰ) οὐ θεραπεύομεν τὴν ὕλην. ἐξ οὐκ ὄντων γὰρ ὑπέστη. ὡς γὰρ ἀρχῆθεν ἡμίσεως ἔχει τῶν τε, καὶ φθορᾶς ὑποκείμενα πέλει. οὐ σεβόμεθα οὐρανὸν (ὡς καιρὸς γὰρ ἐστερεώθη) οὐ σεβόμεθα στερέωμα (σὺν ἁρπαγῇ γὰρ ἐκοσμήθη) οὐ σεβόμεθα τὸν σελήνην (χρήματι γὰρ ἐκοσμήθη) οὐ σεβόμεθα τὴν γῆν (ἐξ ὕδατος γὰρ ἀφῃλκύσθη) οὐ σεβόμεθα τὸ πῦρ (ὑλικὸν γὰρ τὸ τοιχεῖον) οὐ προσκυνοῦμεν τὸ ὕδωρ (ῥέουσα γὰρ ἡ φύσις) οὐ λατρεύομεν τῷ χρόνῳ (οὐκ ἔστηκε γὰρ, ἀλλ' ἀφίσταται) οὐ σεβόμεθα τὴν ἡμέραν· διατάξει γὰρ δουλεύει. πολλὰ χρόνῳ γηρᾷ, τὸ χρόνος μὴ πολλὰ γηρᾷ· Θεὸς γὰρ μόνος παλαιότητος ἀνώτερος· τὸ δείκνυσι ἡ τῆς σωτηρίας ἡμέρα. ἕλληνες μὲν οὖν καὶ Ἰουδαῖοι, ἀδελφοὶ δυσμίας, τὸ διαβόλου τὰ λάφυρα, τῆς ἀπάτης τὰ ἔπαθλα, τῆς πλάνης τὰ δράμματα, τῆς δυσσεβείας ἡ πύρωσις, τῆς γέεννης ⟨Ϟ⟩ ταυτόλοχοι, ⟨Ϟ⟩ ὄφεις τῆς ἀσεβείας; ⟨Ϟ⟩ υἱοὶ τῆς καταράς, οὗτοι ἑορτάζέτωσαν δυσσεβῶς, ὅπῃ φρονοῦσι δυσσεβῶς. ⟨Ϟ⟩ μὲν τῷ πλάνῳ ὑμάτωσαν, ⟨Ϟ⟩ δὲ ⟨ΝΝ⟩ νόμον πατείτωσαν, καὶ ἑκάτεροι εἰς τὰ πανερὰ μαθητεύσασαν. ζηλώλαξαν γάρ. Ἰουδαῖοι τῶν ἑλλήνων ἔμαθον τῷ εἰδωλολατρεύειν, καὶ ἕλληνες τῶν Ἰουδαίων τὸ ἀφιλόξενον. ⟨Ϟ⟩ Ἰουδαῖοι γὰρ ὁ τοῦ νόμου πᾶσαν ἑλληνικὴν ἐπεδείξαντο πλάνην. ἀλλὰ γὰρ ἀγανακτεῖς, ὦ Ἰουδαῖε, ζῶν πάλαι; σπάσον γὰρ τοξεύσεις, καὶ μὴ χαλέπαινε τοῖς σὰ μέμψις. ποῦ γὰρ οὐκ εἰδωλολάτρησας, εἰπέ μοι; ὁ τῇ ἐρήμῳ μόσχον ἐχάλκευσας· ὁ πανοφορεύμενος τοῦ Βεὲλ φέγγος ἐτελέσθης· ὁ τῇ Μωαβίτιδι τῷ Θάματζ προσεκύνησας· ὁ τῇ Μηδαίσῃ τῷ Δαγὼν ἐθυσίασας· ὁ Φοίνικι τῇ Ἀστάρτῃ ἐλάτρευσας· ὁ αἰχμαλωσίᾳ τῷ Χαμὼς προσεκύνησας. ἔλειψε τόπος, οὐκ ἔλειψε μῖσος· διὰ τοῦτο καὶ ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ὁ δεσπότης.

ἰσ. ποιῆσαι πονηρὰ.

ἰσ. μόσος.

τῶ δάκνειν μιθύοντι καὶ χαίνοντι, ὡς ἐ εἰ τῇ ὀπτικῇ μήσει ταύτῃ γελᾷν, ὅπερ ἐστὶ γέλωτος ἄλλο τι ἐρῶμεν. ἡ γὰρ πεῖσις τοῦτόν ἐστιν ἡ τῶν ἁμαρτημάτων ἀφαίρεσις· οὐδὲ ἀμαθὲς τὸ τῆς ὀπτικῆς μήσεως. ἔσικεν ὁ ἱερὸς ⁽ⁱ⁾ τὸ Θεοῦ τὸν πάντων δικαστὴν ἀναφέρων, σὺ δὲ γελᾷς ⁽ⁱ⁾ οὐδὲν διδοικώς· καὶ σοῦ φησι μὴ τέμνει τὸ ξύλον σοῦ ταῦτα δικάζει ἀναφέρει· σὺ δὲ καταφέρεις; οὐκ ἀκούεις τῆς γραφῆς λεγούσης, Οὐαὶ ⁽ⁱ⁾ καταφερομένοις; * οὐ φείδεται οὐ συμμέλλει σαυτόν; ἡ εἰς μὲ βασιλεία ⁽ⁱ⁾ ἐστὶ λοιδωρία, ἡ ῥήματι ἢ βλέμματι ἢ βαδίσματι ἢ πᾶσι τοῖς ἄλλοις κοσμεῖ σαυτόν· εἰ ταῦτα δὲ, ὅπου ὄντως ἐστὶ βασίλεια, ἡ πιαυτὰ εἶα τὰ εὐφήμα, γλῶς, εἰπέ μοι· σὺ μὲν οὖν, οἶδα, ὅτι οὐκ ἐρᾷς· ἄκουε δὲ ὅτι ἀπέλθωμεν πάρεισι πένητες, καὶ μάλιστα οἱ τῷ εἴκῳ τοῦ Θεοῦ. ὥρεξέκασι τῷ βασιλεῖ, εἰ πάντα ἐμπέπλησται τῶν ἀσεβημάτων ἐκείνων δυνάμεων. εἶτα εἰσῆλθες ἐξομολογησάμενος ταῖς ἁμαρτήμασι, παρεστεῖν τῷ Θεῷ, δεηθῆναι καὶ ἱκετεῦσαι ὑπὲρ τῶν κακῶς σε πεπληκμεληκότων, καὶ μὴ γέλωτος τοῦτο πεῖσις; πῶς οὖν αὐτὸν ἀξιόλεωτον ποιήσῃ; ἢ τί κακὸν ὁ γέλως, φησί; οὐ κακὸν ὁ γέλως, ἀγαπητέ, ἀλλὰ κακὸν τὸ ἀδιάκριτον, τὸ ἀμέτρητον, τὸ ἄκαιρον· ἔστιν ἢ ἄπακτον. ὁ γέλως ἔγκειται ἡμῖν, ἵν', ὅταν φίλους ἴδωμεν ἐκ μακροῦ χρόνου, τοῦτο ποιῶμεν· ὅταν πνὰς καταπλησθέντας ἴδωμεν καὶ διεσκεδασμένους, μεταβάλλωμεν αὐτοὺς τῷ μειδιάματι μόνον, οὐχ ἵνα καγχάζωμεν ἀεὶ τελῶμεν ὁ γέλως ἔγκειται ἐν τῇ φύσει ἡμετέρᾳ, ἵνα ἀνῆται ποτε ἡ ψυχὴ, οὐχ ἵνα διαχέηται· ὅπερ οὖν καὶ ἐπιθυμία ἔγκειται ἐν ἡμῖν, ἢ οὐ πάντας διαχεῆσαι αὐτῇ, ἀλλὰ κεκτῆσθαι αὐτὴ καὶ οὐ λέγομεν, ὅπερ ἔγκειται, χρησώμεθα αὐτῇ. μὴ δακρύων ἢ συντετριμμένης καρδίας δούλευε τῷ Θεῷ, ἵνα δικαιωθῇς ἀποίναθαι τὰ ἡμαρτημένα, καὶ μὴ καθαρὸν ζωοδότου προστέρνου τοῖς ἀγαθύμοις ἢ φεικτοῖς μυστηρίοις τοῦ Χριστοῦ. οἶδα ὅτι πολλοὶ διαμωκῶνται ἡμᾶς λέγοντες, οὐδὲν δάκρυα ἡμῖν προσήκει. ἀλλὰ δακρύων καὶ θρηνῶν ἐστιν ὁ πρῶτος καιρός· οἶδα ἄλλο καὶ οἰωνίζονται ⁽ⁱ⁾ λέγοντες, φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης, οὐκ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸς φησι ὁ τὸν πεῖραν τῶν σαγηνῶν γαλεός. ἀνεδέμησά μοι οἴκους, ἐφύτευσα ἀμπελῶνας, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ τί ⁽ⁱ⁾ τοῦτο πέρα ματαιότης, φησί, ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης. πεινήσωμεν τοίνυν, ἀγαπητὶ, πεινήσωμεν ἐνταῦθα, ἵνα ὄντως γλάσωμεν ἐκεῖ ἐν τῷ χωρῷ τῆς χαρᾶς τῆς ἀληθινῆς. ταύτῃ μὲν γὰρ τῇ χαρᾷ λύπη ζωγαμέμικται, ἡ οὐδέ ποτε καθαρεύει ἐστὶν αὐτὴν διρρεῖ· ἐκείνη δὲ εἰλικρινής ἐστι, ἀδόλος, καὶ οὐδεὶ ἔχουσα ὕπουλον. ἐκείνην ποθήσωμεν, ἀγαπητοὶ, τὴν χαρὰν, ἐκείνην μεταδιώξωμεν. ἄλλως δὲ οὐκ ἔστι ταύτης ὑπὸ τυχεῖν, εἰ μὴ δι' ὧν ταῦτα μὴ πάθοιμεν, ἀλλὰ τὰ ὠφελοῦντα ἡμᾶς αἰρόμεθα, καὶ διὰ τοῦτο θλίβεσθαι ἐκείνης ἢ μὴ βιαιρεσίας ἄπαντα φέροντας. οὕτω γὰρ πιστεύοντες δυνησόμεθα τελειωθῆναι τῶν παθῶν, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὑπὸ τυχεῖν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, ἢ ἡ προσκύνησις ἀναπέμπεται εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

Ἐκκλησ. α. 2. β. 1.

* παῦε τὰ κακὰ ἵνα μὴ χείρον σοι γένηται.

γρ. τὸ γέλωτος.

γρ. ἐπὶ τοῖς βιαίοις.

Τοῦ

μὶ γὰρ ϗ δι' ἡμέρας ζωὴν τὴν μέλλων· ὅπερ ὁ φερνίζετι ζ βλεπαῖος, καὶν
ζ τυκτὶ μνημονεύετε τῶ Θεοῦ, ϗ ζ τοῖς ὄρθροις μιμετήσωμθα ζ αὐτῶ, ἵνα μὴ πολλῆς ἀ-
σφαλείας χωρήσωμθα ζὶς ζ πειρασμοὺς, ἀλ' ἵλεω ποιῶντι ⓦ Θεὸν ποιήσωμθα τῇ ἐν-
τεύξει ϗ ἱκετηρίᾳ· οὕτω πεζβαίνοντες ζδεῖα ἕξομθα ἐμβρόν· * πόλεμος ὅτι, μάχη ὅτι
ζ πειρασμοὶ ζ καθημερινοί, κλυδώνιοί ὅτι ζ χειμών. διὰ τοῦτο ὅπλων ἡμῖν. μέγα ὅ-
πλον βύκη. διὰ ὠρείων ἀνέμων, διὰ μαθὼν ἄπθμτα, ὥστε ὁ μῆκος τῆς ἡμέρας χωρὶς ναυα-
γίων καὶ πραυμάτων ζμφύσαι. πολλοὶ γὰρ καθ' ἑκάστω ἡμέραν σκάπελοι, ϗ πολλά-
κις πεζσέρρηξε ὁ σκάφος ϗ κατεποντίσθη. διὰ τοῦτο βύκης ἡμῖν διὰ, μάλιστα ἐωθινῆς ϗ
ἑσπερινῆς.

Ὀλύμπια πολλοὶ πολλάκις ἠμῶν ἐπραίσαντο, ϗ οὐκ ἐθραύσαντο μόνοι, ἀλλὰ ϗ σπουδα-
σαὶ ζ φιλονεικοὶ τῶν ἀγωνιζομένων ἐθμόντο, ϗ ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δ' ἐκεῖνον. ἴστε οἶμαι πῶς ϗ ζ
ἡμέρας τῶν ἀγώνων, ϗ ζ τύκτας ἐκείνας οὐδὲν ἄλλο φερνίζει ὁ κήρυξ, ἢ ὅπως μὴ ἐξέβ-
γωσιν ἀσημονήσῃ ὁ ἀγωνιζόμθος. εἰ τοίνυν ὁ ἐπ' ἀνθρώπων ἀγωνίζεσθαι μέλλων, τοσαύ-
την χέρσπαι πεζνοίαν, πόσῳ μᾶλλον ἡμῖν ἁρμόσει τὸ διϊωκὸς φερνίζειν ϗ μεμνῆσθαι,
οἷς ἅπας ὁ βίος ἀγών ὅστ; πᾶσα τοίνυν ἔστω νὺξ πθμυχίς· ϗ μεμνώμθω πῶς ἐξέλθωμθν
τὴν ἡμέραν, μὴ γέλωτα ὀφλῶμθν, ϗ οὔτε γέλωτα μόνον. ναὶ δ' κἄν ἦπαι ἐν δόξῃ τὸ πα-
ρὸν ἀγωνοθέτης ἀκμῶν ἀκριβῶς, μὴ τί ἐπαρθῶμεν φλεγόμθα, μὴ τί ζδόμεθα. οὐ γὰρ
πεζγμάτων μόνον, ἀλλὰ ζ ῥημάτων κριτής ἐστι. πθμυχίσωμθν, ἀγαπητοί· ἔχομθν ζ ἡ-
μᾶς σπουδαστάς, ἐθμὸν θέλωμθν. ἑκάστῳ ἡμῶν ἄγγελοι πεζδιάκονται, ἡμᾶς δ' ῥέγχομθν
δι' ὅλης τῆς νυκτός· ζ οὐδὲ μόνοι τοῦτο, ἀλλὰ πολλοὶ ϗ ζ ἀστεῖοι πεζπόησαν, ἕτεροι δ'
μεθύουσι ϗ πεζφθείρονται, ἄλλοι ὅλους πλίκουσιν, ἕτεροι φερνίσι καθικόμθοντας, καὶ
πθμένα ζ τοιαῦτα αἰρῦνται πτῶν, ἃ ζ τῷ Θεῷ πεζσήκοντα. οὐαί σοι, μαμμωνᾶ, ϗ τῶν Ματθ. ς. κδ.
ἐχόντων σι. Εἰπὲ γάρ μοι, οὐχὶ ϗ τούτων τὸν ἀπφλῶ ἀπέλπιν ὁ Θεός, λέγων· Οὐ δύ- Κολοσ. γ. ε.
ναθε δισὶ κυρίοις δουλεύειν; σὺ δ' ἐκλύεις τὸν ἀπειλόν. οὐχὶ ⓦ πλεονέκτην εἰδω-
λολάτρην κλῆς; σὺ δ' ἔσηκας * ἀφόβως γλῶν ϗ ζ βιωτικὰς μεριμνάκας. τοῦτο πθμένα * Ἐκκλησ.
ἀνέπρεψε, τοῦτο πθμένα κατέδυσε. γέλως γίγνεται ζ ἡμέτερα, ζ πολιτισμὸς ϗ ἀσχήτης.
οὐδὲν εὐσαθές, οὐδὲν βέβαιον. οὐ πεζὸς βιωτικοὺς ταῦτα λέγω μόνον, ἀλλ' οἶδα ὃς αἱνίτ-
τομαι. γέλωτος γὰρ ἐμπέπλησται ἡ ἐκκλησία· αὖ ὁ θεῖα ἀσκῶν ἐν ἕπη, γέλως εὐθέως ἐν
τοῖς καθημένοις ἦν· ζ ὃ θαυμαστόν, ὅτι ἐν αὐτῷ ζ καιρῷ τῆς εὐχῆς οὐ παύονται ⓦ πολλοὶ
τῶ ἀτάκτου γέλωτος. πθμένα χορεύει ὁ διάβολος, ϗ πθμένας ἐπεδύσαντο, ϗ πθμένας ἐ-
κρέτησαν. ἠτίμασται ὁ Χριστός, πθμένας, ἐν οἰκίνοις ὅστ μέρει ἡ ἐκκλησία. οὐκ ἀκούετε,
ἀθλιοι, Παύλου λέγοντος· Αἰσχρότης ϗ μωρολογία ϗ εὐτραπελία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν; μᾶλ- Εφεσ. ε. δ.
λον δὲ τῆς αἰσχρότητος τὴν εὐτραπελίαν ὑβρίζουσι· σὺ δ' γελᾷς, ζ λαλίπορει καὶ μάλιστα
ἐν ἐκκλησίᾳ ἱσάμθνος; μωρολογία τί ὅστ; ζ μηδὲν ἔχοντα χρήσιμον, μήτε μὴν ἀρέσκον-
τα Θεῷ. γελᾷς δ' ὅλως ϗ διηχῆς ὃ πεζσωπόν σου ὁ μονάζων; ὁ ἐσταυρωμθνος; ὁ πανθὴν
μᾶλλον πθμένα πεζηρημθνος γελᾷς; εἰπέ μοι, τὸν τῦ ποιῆντος ὃ Χριστοῦ ἤκουσας; οὐδα-
μοῦ, ἀλλὰ ϗ κατηφοῦντος μὲ πολλάκις. ϗ γὰρ ὅτε τὸν Ἱερουσαλὴμ ἐνίδεν, ἐδάκρυσε, ϗ
ὅτε ⓦ πεζδόντων ἐνενόησεν, ἐζαφάθη, καὶ ὅτε ⓦ Λάζαρον ἐγήρθη ἔμβριμν, ἔκλαυσε·
σὺ δ' γελᾷς; Εἰ δὲ τοῖς ἑτέρων ἁμαρτήμασιν ὁ μὴ ἀλγῶν κατηγορίας ἄξιός ἐστιν, ὁ δὲ
τοῖς ἑαυτῦ θαλήμασιν ζμχειλώμθνος ϗ γελῶν, ποίας ἐσται ἄξιος συγγνώμης; πάντες ὅστε ὁ
χειμὼν ϗ θλίβει, ναυαγοῦμεν ϗ δουλαγωγίας, ἀγώνων καὶ ἰδρώτων. σὺ δ' γελᾷς;
οὐχ ὁρᾷς πῶς ἐπεπμήθη Σάρρα; οὐκ ἀκούεις τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Οὐαὶ ⓦ γελῶντες, Λουκ. ς. κε.
ὅτι αὐτοὶ κλαύσονται; οὐχὶ ταῦτα ψάλλει καθ' ἑκάστω ἡμέραν; τί γὰρ λέγεις, Εἰπέ μοι; Ψαλμ. ς.
θλι ἐπλησα; οὐδαμῶς, ἀλλ' ὅτι σκοπίασα εἰς τῷ σταγμῶν μου. ἀλλὰ πάλαι πιὸς εἶπεν οὗ-

τω

Τί δὲ ἐστι ταπεινοφροσύνη; τὸ ἑτέρου ὀνειδίζοντος φέρειν γενναίως, τὸ ἐπιγινώσκειν τὸ ἁμάρτημα, τὸ φέρειν τὰς κατηγορίας. καὶ οὐδὲ τοῦτο ταπεινοφροσύνης ἂν εἴη, ἀλλ' εὐγνωμοσύνης. νῦν δὲ ἑαυτοὺς μὲν λέγομεν ἁμαρτωλοὺς, ἀναξίους, μυρία ὅσα· ἂν δὲ ἕτερος ἡμῖν ἕν τούτων προσενέγκῃ*, χαλεπαίνομεν, ἀγριαίνομεν. ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἔστι ἐξομολόγησις, οὐδὲ εὐγνωμοσύνη; * ῥῆμα
Εἶπες σαυτὸν εἶναι τοιοῦτον; μὴ ἀγανάκτει λοιπὸν παρ' ἑτέρων ἀκούων καὶ ἐλεγχόμενος. οὕτω σοὶ τὰ ἁμαρτήματα κουφίζεται, ὅταν ἕτεροι ὀνειδίζωσιν. ἑαυτοῖς μὲν γὰρ βάρος ἐπιτιθέασιν, σὲ δὲ εἰς φιλοσοφίαν ἐνάγουσιν. ἄκουε τί φησιν ὁ μακάριος Δαβὶδ, ἡνίκα κατηράσατο
β΄ Βασ. ις΄. ι΄. αὐτῷ ὁ Σεμεΐ· Ἄφες αὐτὸν, φησί· Κύριος ἐνετείλατο αὐτῷ, ὅπως εἴδῃ τὴν ταπείνωσίν μου, καὶ ἀνταποδώσῃ μοι Κύριος ἀγαθὰ ἀντὶ τῆς κατάρας αὐτοῦ. σὺ δὲ περὶ σαυτοῦ λέγων καὶ ὑπερβολὴν κακῶν, ἐὰν μὴ τὰ τῶν μεγάλων δικαίων ἐγκώμια παρ' ἑτέρων ἀκούῃς, ἀγριαίνεις. ὁρᾷς ὅτι παίζεις ἐν οὐ παικτοῖς πράγμασι; διὰ γὰρ τοῦτο ἐπαίνους ἑτέρων ἐπαινοῦν ἐπιθυμίᾳ διαχρούμεθα, ἵνα μειζόνων τύχωμεν ἐγκωμίων, ἵνα μᾶλλον θαυμασθῶμεν. ὥστε οὐ προσιέμεθα τὰ ἐγκώμια, ἵνα αὐτὰ αὐξήσωμεν διὰ τῆς ἀγαθῆς πολιτείας, ἀλλ' ἵνα πάντα πρὸς δόξαν ἡμῖν γίνηται, οὐ πρὸς ἀλήθειαν. διὰ τοῦτο πάντα κενὰ, πάντα ἄπορα. διὸ παρακαλῶ ἀποστῆναι ὑμᾶς τῆς μανίας τῶν κακῶν, τῆς κενοδοξίας. διὰ γὰρ ταύτην παλαιούμεθα, καὶ ἐγγὺς ἐσμὲν ἀφανισμοῦ καὶ ἀπωλείας. ἀποξέσωμεν τοῦτο τὸ γῆρας. λουτρῷ μὲν οὖν οὐκ ἔτι δυνατὸν, μετανοίᾳ δὲ ἐν ταύτῃ δυνατόν. ἀλλ' εἴ τι παλαιὸν ἐν ἡμῖν, ῥίψωμεν, εἴ τις ῥυτὶς, εἴ τις κηλὶς, εἴ τις σπίλος, ἀποσμηξώμεθα· γενώμεθα καλοὶ καὶ ὡραῖοι, ἵνα ἐπιθυμήσῃ ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους ἡμῶν. ἔξεστι γὰρ καὶ πρὸς ἐσχάτην δυσείδειαν καταπε-
Ψαλ. μδ΄. ις΄. σόντα ἀνακτήσασθαι τὸ κάλλος ἐκεῖνο, περὶ οὗ φησιν ὁ Δαβὶδ, ὅτι ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. καὶ μὴν λήθη κάλλος οὐ ποιεῖ. ναὶ, ποιεῖ κάλλος τὸ ψυχικόν. λήθη ποία; ἡ τῶν ἁμαρτημάτων. πρὸς γὰρ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐξ ἐθνῶν διαλέγεται, παραινῶν" αὐτὴν τῶν πατρῴων μὴ μεμνῆσθαι, τουτέστι, τῶν εἰδώλοις θυόντων. γ. αὐτῇ
καὶ οὐκ εἶπε, μὴ μετέλθῃς αὐτὰ, ἀλλ', ὃ πολλῷ πλέον ἐστὶ, μηδὲ εἰς νοῦν λά-
Ψαλ. ιε. δ. ις. δ. βῃς· καὶ ἀλλαχοῦ φησιν, Οὐ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου· καὶ πάλιν, Ὅπως ἂν μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. οὔπω τοῦτο μεγάλη ἀρετή; μεγάλη μὲν γὰρ, ἀλλ' οὐ τοιαύτη. ἐκεῖ γὰρ τί φησιν; οὐκ εἶπε, μὴ λαλήσῃς τὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ μηδὲ ἀναμνησθῇς αὐτῶν, μηδὲ εἰς νοῦν λάβῃς. ὁρᾷς πόσον ἡμᾶς διάστημα τῆς κακίας ἀπέχειν βούλεται; ὁ γὰρ μὴ μεμνημένος, οὐ λογίζεται· ὁ δὲ μὴ λογιζόμενος, οὐδὲ φθέγγεται· ὁ δὲ μὴ φθεγγόμενος, οὐ πράξει. ὁρᾷς περὶ πόσων ἀπέχεσθαι ἡμᾶς ὁδῶν, περὶ πόσων διαστημάτων; ἀκούσωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἅπαντες, ἀγαπητοὶ, καὶ ἐπιλαθώμεθα τῶν ἡμετέρων κακῶν· οὐ τῶν ἡμαρτημένων ἡμῖν λέγω. Μνήσθητι γὰρ, φησι, σὺ πρῶτος τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ οὐ μὴ μνησθῶ ἐγώ. ὃ δέ τι λέγω. μηκέτι μεμνήμεθα ἁρπαγῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ πρότερα ἀποδῶμεν. τοῦτό ἐστιν ἐπιλαθέσθαι κακίας, ἐκβάλλειν λογισμὸν τὸν ἁρπακτικὸν, καὶ μηδέποτε αὐτὸν δέξασθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἤδη πεπλημμελημένα ἀπαλείφειν. πόθεν δ' ἂν γένοιτο ἡμῖν λήθη πονηρίας; ἀπὸ τῆς μνήμης τοῦ Θεοῦ. ἐὰν τοῦ
Ψαλ. ξβ. ζ. Θεοῦ διηνεκῶς μνημονεύωμεν, οὐ δυνάμεθα κἀκείνων μεμνῆσθαι. Ἐμνημόνευόν, φησιν, ἐπὶ στρωμνῆς μου, ἐν τοῖς ὄρθροις ἐμελέτων εἰς σέ. ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ τότε χρὴ μεμνῆσθαι τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐν ἡσυχίᾳ λογισμὸς ᾖ, ὅταν διὰ τῆς μνήμης ἐκείνης καταδικάζειν ἑαυτὸν δύνηται, ὅταν κατέχηται ἐν τῇ μνήμῃ διηνεκῶς. ἐν ἡμέρᾳ γὰρ κἂν μνημονεύωμεν, ἐπεισελθοῦσαι φροντίδες ἕτεραι καὶ θόρυβοι πάλιν αὐτὴν ἐκβάλλουσιν· ἐν νυκτὶ δὲ διαπαντὸς δυνατὸν μεμνῆσθαι, ὅταν ἐν γαλήνῃ ᾖ, καὶ ἀναπαύσῃ ἡ ψυχὴ, ὅταν ἐν λιμένι, ὅταν ἐν
Ψαλ. δ. ε. εὐδίᾳ. Ἃ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε, φησιν. εἰ δὲ

μὲ

μῶν ἡμῖν κεφαλῆς ἄξιοι γινώμεθα, ἀπολώμεθα ἵνα θέλει ὁ Κύριος ἡμῶν. Φησὶ γὰρ, Θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, κἀκεῖνοι ὦσι μετ' ἐμοῦ, ὅπως τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν θεωρήσωσι. τοῦτο γὰρ ἀρκεῖ ἡμῖν, ἐὰν πάσης ἀσχολείας καὶ ἡφέντες καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἀγρυπνίας καὶ θυμὸς τοὺς Θεοῦ ποιώμεθα. ἀγρυπνῶμεν, οὐ δὲ νυκτὸς ἐγείρεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἡμέρᾳ ἐκφυγεῖν τὰς πονηρίας. ἀγρυπνος γὰρ καλεῖται ὁ τοιοῦτος. ἐπεὶ ὄντι καὶ νυκτὸς θυμώμενοι κατεύδομεν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ θυμώμενοι μὴ ἀγρυπνῶμεν. πῶς; ὅταν ἡ ψυχὴ μὴ ἢ τεταραγμένη πρὸς τὸν Θεὸν, ὅταν μὴ ἐκείνῃ τι ἀπεχθάνηται, ἢ τοὺς τινα ὁ λόγος, ὅταν μὴ λαμβάνῃ ἐν νῷ, ὅτι ἄγγελοι πρέσβεις μετὰ φόβου καὶ τρόμου, αὐτὸς δὲ πρόσωπον χαμαὶ κύψας, κωφώμενος.

Οὕτως μέγα ὅπλον θυμὸς, ἐὰν μετὰ τῆς προσηκούσης γένηται νήψεως. καὶ ἵνα μάθῃς αὐτῆς τὴν ἰσχύν, δικαιοσύνας καὶ ἀδικίας καὶ ὠμότητος καὶ ἡμερότητος ἀκριβέστερον ἡ συνεχὴς ἔντευξις. Ἀκούσατε γάρ, φησὶ, τοῦ κριτοῦ τῆς ἀδικίας λέγει. καὶ ἔκδικον δὲ παλιν ἀκριβῶσον, καὶ ὅπερ οὐκ ἐποίησε φιλία, τοῦτο ἐποίησεν ἔντευξις συνεχὴς Καὶ Εἰ μὴ ἄνθρωπος φίλος αὐτοῦ ἦν, φησὶ, δώσει αὐτῷ, ἀλλά γε διὰ τὴν ἀναιδειαν αὐτοῦ ἀναστὰς δώσει αὐτῷ. καὶ ἀναξίαν οὖσαν, ἀξίαν ἐποίησεν ἡ συνεχὴς προσευχή. Οὐκ ἔστι γάρ, φησὶ, καλὸν λαβεῖν ἄρτον τοῖς τέκνοις, καὶ δοῦναι τοῖς κυναρίοις. ναὶ, ναὶ, φησὶ, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυναρία ἐσθίει ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. προσέχωμεν τῇ δεήσει, ἀγαπητοί. μέγα γὰρ ὅπλον ἐστὶ, ἐὰν μετὰ ἐκτενείας γένηται, ἐὰν μετὰ συντριμμένης καρδίας. αὕτη πολέμους ἐξέκοψατο, αὕτη ἔθνος ὁλόκληρον καὶ ἀναξίους θυσιῶν ἀρεσθῆναι ἐποίησεν. Ἡκουσα γάρ, φησὶ, τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ, καὶ κατέβην τοῦ ἐξελέσθαι αὐτούς. θυμὸς Φαρμακὸν ἐστὶ σωτήριον, καὶ καλυτικὸν ἁμαρτιῶν, καὶ ἰατρεῖον τῶν πλημμελημάτων. ἐὰν γὰρ μετὰ ταπεινοφροσύνης θυμώμεθα, ἐὰν δὲ ζῆλος τύπτοντος, ὡς ὁ τελώνης, λέγωμεν ὥσπερ ἐκεῖνος, Ἱλάσθητί μοι, Κύριε, τῷ ἁμαρτωλῷ, πάντων ἐπιτυχόμεθα. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τελῶναι ἐσμεν, ἀλλ' ἕτερα ἔχομεν ἐκείνων οὐχ ἧττονα ἁμαρτήματα. μή γάρ μοι εἴπῃς, ὅτι σὺ μικρῶν τινων διήμαρτες. τὸν γὰρ αὐτὸν ἔχει τὸ πρόσταγμα φύσιν. καθάπερ γὰρ ὁμοίως ἀνθρωποφόνος λέγεται, ὅ τε παιδίον ἀπελών, καὶ ὁ ἄνδρα, οὕτως καὶ πλεονέκτης ὁ τῆς πολλὰ, καὶ ὁ μικρὰ πλεονεκτῶν. καὶ ἡ μοιχεία οὐ μικρὰ, ἀλλὰ καὶ μέγα ἐστὶν ἁμάρτημα (Μοιχεύων γάρ, φησὶν, ἀπολεῖται θανάτῳ) καὶ ὁ ὀργιζόμενος εἰκῇ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἔνοχος ἔσται θανάτου καὶ γέεννης, ὃ καλῶς ἡμῖν ἀδελφοὶ αὐτοῦ μωρὸν ἐκάλεσαν. καὶ μυρία ὅσα τοιαῦτα προσέτι ἔστιν, ἃ οὐ παυόμεθα μεταλαμβάνειν τῶν φευκτῶν μυστηρίων. καὶ φθονοῦμεν, καὶ λοιδοροῦμεν, πολλοὶ δὲ ἡμῶν ἐμεθύσθησαν πολλάκις· τόπων δὲ ἕκαστον καὶ αὖθις καθ' ἑαυτὸ ἰχνηλατοῦσι τὰς βασιλείας. ὅταν δὲ καὶ ὁμοῦ συμφύρηται, πῶς ἔξεστιν ἀποδημῆσαι, ποίαν δὲ συγχωρεῖται; πολλῆς ἡμῖν δεῖ* τῆς μετανοίας, ἀγαπητοί, πολλῆς τῆς εὐχῆς, πολλῆς τῆς καρτερίας, πολλῆς τῆς προσευχῆς, ἵνα δυνηθῶμεν τυχεῖν τῶν ἡμῖν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν. Εἴπωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ἱλάσθητί μοι, Κύριε, τῷ ἁμαρτωλῷ· μᾶλλον δὲ μὴ εἴπωμεν μόνοι, ἀλλὰ καὶ ὅταν φευγωμεν. καὶ ἕτερος καλέσῃ ἡμᾶς μὴ ὀργιζώμενος. ἤκουσεν οὖν ὁ φίλος, Ὅτι ὡς Εἰμὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης, καὶ οὐ πρωτοκλίθην, ἀλλὰ μᾶλλον κατεύγην. ἐδίξατο δὲ ὄνειδος*, καὶ ἀπέθετο ὄνειδος*. ὁ φίλος εἶπε τὸ πρόσταγμα, καὶ οὗτος ἔδειπνησε τὸν φαρμακον. λέγωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ἱλάσθητί μοι, Κύριε, τῷ ἁμαρτωλῷ. καὶ ἕτερος ἡμᾶς τοῦτο εἴπῃ, μὴ ἀγωνιάσωμεν· δι' ἃ γὰρ αὐτοὶ οὐ λέγομεν ἑαυτοὺς μυρία κακὰ, πῶς ἑτέρων ἀκούοντες αὐτὰ, δυσχεραίνομεν, οὐκ ἐπὶ τούτῳ ταπεινοφροσύνη, οὐδὲ ὁμολόγησις, ἀλλὰ ὑπερηφάνεια καὶ κενοδοξία. τί οὖν; ὑπερηφανεῖς, φησὶν, ὅτι ἁμαρτωλὸν ἐσε τὸν καλεῖ; ναί. ἡ ταπεινοφροσύνη γὰρ λαμβάνομεν δόξαν, θαυμαζόμεθα, ἐγκωμιαζόμεθα παρὰ τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν δὲ τοὐναντίον εἴπωμεν ἑαυτοὺς, ὑπερορώμεθα καὶ καταφρονούμεθα, ὥστε ἡ τοῦτο δόξης ἔπεκεν ποιούμεθα

* τῆς συφροσύνης καὶ

* ἐν λιμῶν

* παρ' ευδύ.

ρὸς τραχύτερον. ἡ γὰρ φωνὴ ἐκείνη εἰς τὴν ἀκοὴν ἐμπίπτουσα τὴν ἡμετέραν, καθάπερ χεὶρ, σὺν μὴ ὠθεῖ καὶ σκυβάλλει, οὕτω δὴ εἰσάγει καὶ παρίστησιν. εἰπέ δή μοι, τῶν ἀκαλῶ, ὁ τοῖς Ολυμπιακοῖς ἀγῶσιν οὐκ ἔστιν ὁ κήρυξ βοᾶν μέγα καὶ ὑψηλὸν λέγων, Εἴ τις τούτῳ κατηγορεῖ, μὴ δούλῳ ὄντι, μὴ κλέπτῃ, μὴ ἔμπορον πορνῶν; καίτοι τὰ ἀγωνίσματα σκιᾶς ὑψηλῆς ὄντα, σώματος δὲ οὐκ ἔστι, ἀλλὰ ῥώμης καὶ σώματος. Εἰ τοίνυν ἔνθα σωμάτων ἐστὶν ἄσκησις, πολλὴ περιαίρετος ἀξίωσις γίνεται, πόσῳ μᾶλλον ἐνταῦθα, ἔνθα ὁ πᾶν ψυχὴ ἀθλεῖ; ἔστηκε τοίνυν ὁ περὶ ἡμῶν κήρυξ, οὐ τῆς κεφαλῆς ἕκαστον κατέχων ἐν ταῖς χερσὶν, ἀλλὰ πάντας ὁμοῦ τῆς κεφαλῆς εἴδους κατέχων. οὐκ ἐφίστησιν ἄλλους, ἀλλ' αὐτοὺς κατηγόρους ἑαυτοῖς. οὐ γὰρ λέγει, μή τις τούτου κατηγορῇ, ἀλλὰ τί; Εἴ τις ἑαυτῷ. ὅταν γὰρ εἴπῃ, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, τοῦτο λέγει· Εἴ τις οὐκ ἔστιν ἅγιος, μὴ προσιέτω. οὐχ ἁπλῶς, φησὶν, ἀμαρτημάτων καθαρὸς, ἀλλὰ ἅγιος. ⓦ γὰρ ἅγιον οὐχὶ τὴν ἀμαρτημάτων ἀπαλλαγὴν μόνον ποιῇ, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ πνεύματος παρουσία, καὶ ὁ τῶν ἀγαθῶν ἔργων πλοῦτος. οὐ βούλομαι, φησὶ, μόνον βορβόρου ἀπηλλάχθαι ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ λευκοὺς εἶναι καὶ ὡραίους. Εἰ γὰρ ὁ Βασιλικὸς βασιλεὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκλεξάμενος τοὺς νεανίσκους, καλοὺς ὄντας καὶ ὡραίους τῇ ὄψει ἐξελέξατο· πολλῷ μᾶλλον καὶ ἡμᾶς παρεισαμένους τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ καὶ τῇ βασιλικῇ, καλοὺς τῷ ὄντι καὶ τῇ ὄψει τῆς ψυχῆς, ⓦ κόσμον ἔχοντας χρυσοῦν, τὸν ἐλεύθερον καθαρὸν, τὰ ἐνδύματα βασιλικὰ, τὸ προσωπον τῆς ψυχῆς εὔμορφον, ⓦ κόσμον αὐτῇ προσηκόντως ⓦ χρυσοῦν, * τὸν ζῶντα τῆς ἀληθείας. ὁ τοιοῦτος προσιέτω * καὶ ποτηρίων ἀπέστω βασιλικῶν. εἰ δέ τις ῥάκια ἠμφιεσμένος, ἢ ῥυπῶν, αἰσχρῶν, ἐπαισίαν βούλοιτο τὴν * τραπέζῃ, ὅρα ὅσα πίνεται· Πᾶς γὰρ, φησὶν, ὁ ἀναξίως ἐσθίων καὶ πίνων τὸ Κυρίου σῶμα καὶ αἷμα, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, τουτέστιν, ὁ τῇ γλώττῃ καταρώμενος τὸ πρὸς μὲν τὸν βλασφημούντων ⓦ Κύριον, οὐκ ἀρκούσῃ τὸν παραφάγοντα ἡμῶν ἐν πᾶσι χρόνῳ ἀποδύσασθαι καὶ πεπλημμελημένα ἡμῖν. εἰ γὰρ ἡ γέεννα οὐκ ἀρκεῖ, καίτοι αἰώνιος οὖσα (καὶ γὰρ τοῦτο καὶ αἰώνιός ἐστι) πολὺ μᾶλλον ὁ βρόχος οὗτος χρήσιμος. ὅταν δὲ μεταβολὴν ἰδωμεν ἐπὶ τὸ ἐξαίφνης, ἀλλὰ ἀόδυνον καὶ ταλαίπωρον. οὗτος βιούντων μάλιστα ἡμῖν παρεισάγει τῷ βασιλεῖ. βιούντων λέγω, τῇ ἀληθείᾳ λευκοὺς, μηδένα ἔχοντας ῥύπον, μηδὲ σπίλον, ὑψηλοὺς τῇ ἀληθείᾳ, τὸ ὄμμα ἡμερον τῆς ψυχῆς ἔχοντας καὶ ὀξυδερκές, βλοσυρόν τοι καὶ χαροπὸν· ἀλλὰ μὴ ὑπερηφάνου, μηδὲ ὕβριν ἐλευθερίας, γέλωτα πολλῆς ἀναισχυντίας καὶ ἀκολασίας. * ἐγκηλῶν, ὑγιές, μήτε συγγνώμης πάνυ καταφρονῶν, μήτε ὀργὴν χυμῶν καὶ ὑγρῶν. τοῦτο ἡμᾶς ἐστιν κύριον τοιοῦτον δημιουργῆσαι ⓦ ὀφθαλμόν, καὶ ὀξυδερκῆ ποιῆσαι καὶ καλόν. ὅταν γὰρ αὐτὸν μὴ πρὸς ⓦ κάπνον ἀγωνιῶν, μηδὲ πρὸς τὴν κόνιν (τοιαῦτα γὰρ τὰ δυσθεώρητα πράγματα) ἀλλὰ πρὸς τὸν αὐγὴν τὸν λεπτὸν, πρὸς ⓦ κυφοῦ ἀέρος, πρὸς τὰ μετέωρα καὶ ὑψηλὰ καὶ ἡσυχίας γέμοντα πολλῆς καὶ καθαρότητος καὶ πολλῆς τῆς τέρψεως, αἱμάττησόμεθα ταχέως αὐτὸν καὶ ῥώσομεν, σύντροφον τῇ τοιαύτῃ θέᾳ. εἶδες πλεονεξίαν καὶ πλοῦτον πολιτῶν; μὴ ἀπαγάγῃς σκιᾶς ⓦ ὀφθαλμόν, βάρβαρος ὄντα τὸ πρᾶγμα, κάπνου ὄντος, ἀτιμοῦ ποιητοῦ, σκότους καὶ ζοφερίας πολλῆς, καὶ φερούσης πτῶμα. εἶδες * δικαιοσύνην ἀσχημόνα καὶ ἄθεσπον καὶ ἀρχαῖον καὶ τοῖς αὐτοῖς, καὶ πολλῶν ἔχοντα τὴν εὐρυχωρίαν τῆς αἰσθήσεως, οὐδὲν μεμεμψόμενα, οὐδὲ φερούσης τὸν σκότον· ζῶσιν αὐτοὶ σκιᾶς καὶ μετώποις, καὶ πολλῷ καλλίονα αὐτοὶ ἐργάζῃ καὶ λαμπρότερα, οὐ τοῖς τῆς γῆς αἴθουσι εὐωχῶν, ἀλλὰ τοῖς τῆς ἀρετῆς, πυτίσι, ζοφερσιᾷ καὶ ὑπτιοκοίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις καταρτώμασιν. οὐδὲν γὰρ ὕπνος ἀφείλετο ὀφθαλμόν, ὡς σπουδὸς ποιητοῦ. Επαρέζηλε γάρ, φησὶν, ἀπ' ἐμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου. Ταύτης αὐτοὶ ἀπαλλάξωμεν τῆς πονηρίας *, καὶ ποιήσωμεν φαιδροτέρους καὶ ἱλαροτέρους, ἀεὶ πεφοιτηκότας ἐλπίσι ἀγαθαῖς. ἡδύνατο δὲ πάντας ἡμᾶς καὶ τοῦτο, καὶ τὰς ἄλλας τῆς ψυχῆς ἐνεργείας κατασκευάσας τοιαύτας, οἵας ὁ Χριστὸς * βούλεται, ἵνα τῆς ὑπακοῆ-

ρεθύνης

Δαν. α.

ε. Κορ. ια. κθ.

Ψαλ. ς. ζ.

τῶν ἁγίων μυστηρίων ἐμνήσθην, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τοῦ μεμνημένου, μικρὰ μὲν τῷ μέτρῳ, μεγάλην ἔχοντα τὴν ἰσχὺν καὶ ὠφέλειαν. οὐ γὰρ ἡμέτερά ἐστιν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ πνεύματος τὰ λεγόμενα. τί οὖν ἐστι; πολλοὶ τῶν μυστηρίων ἅπαξ μεταλαμβάνουσι τοῦ πράγματος σπουδῆς, ἕτεροι δὶς, ἄλλοι πολλάκις. πρὸς ἀπόδειξιν οὖν ἡμῖν ὁ λόγος ἐστὶν, ὅτι πρὸς οὐ τοὺς αὐτοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ καθεζομένους. ἐκεῖνοι γὰρ ἅπαξ τοῦ σπουδῆς μετέσχον *, πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ δύο ἐτῶν. τί οὖν; πότερον ἀποδέξώμεθα, τοὺς ἅπαξ, ἢ τοὺς πολλάκις, ἢ τοὺς ὀλιγάκις; οὔτε τοὺς ἅπαξ, οὔτε τοὺς πολλάκις, οὔτε τοὺς ὀλιγάκις, ἀλλὰ τοὺς μὴ καθαροὺς συνειδότος, τοὺς μὴ καθαρᾶς καρδίας, τοὺς μὴ βίου ἀνεπιλήπτου. οἱ τοιοῦτοι ἀεὶ προσέπτυσαν· οἱ δὲ μὴ τοιοῦτοι, μηδὲ ἅπαξ. τί δήποτε; ὅτι κρῖμα ἑαυτοῖς λαμβάνουσι καὶ κάκρικα, καὶ κόλασιν καὶ τιμωρίαν. καὶ μὴ θαυμάσῃς. ὥσπερ γὰρ ἡ τροφὴ φύσει οὖσα θρεπτικὴ, ἐὰν εἰς κακόσαρκον σῶμα ἐμπέσῃ, πάντα ἀπόλλυσι καὶ διαφθείρει, καὶ τὴν τοῦ νοσοῦντος ἀφορμήν· οὕτω δὴ καὶ ταῦτα τὰ τῶν φρικτῶν μυστηρίων. ὦ πῦρ, θεσπέσιον, τραπέζης ἀπολαύσεις πνευματικῆς, τραπέζης βασιλικῆς, καὶ πάλιν φύρεις βορβόρῳ τὸ σῶμα; μύρῳ χρίῃς, καὶ πάλιν δυσωδίας πλήσεις; εἰπέ μοι, τί θέλεις; μὴ σεαυτὸν τῆς μεταλήψεως μετέχων, πεντακόσιαν ἡμέρας οἷον ὅρκῳ σοι τοὺς καθαιρεῖσθαι τῷ ἁμαρτήματι πάντος χρόνου, καὶ πάλιν ἑβδομάδος πορευούσης σκιδίως σαυτὸν τοῖς προτέροις; εἰπέ δή μοι, ἐὰν ὑγιαίνας πεντακόσιαν ἡμέρας ἀπὸ νόσου μακρᾶς, πάλιν σαυτὸν σκιδᾷς σιτίοις σκαίνοις τοῖς νοσοποιοῖς, οὐχὶ καὶ μᾶλλον προπετέστερον κόπον ἀπώλεσας; εἰ γὰρ τὰ φυσικὰ μείζονα, πολλῷ μᾶλλον τὰ τῆς προαιρέσεως. οἶδ' ἃ λέγω. φύσει βλέπομεν, καὶ ὑγιᾶς ἔχομεν τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ πολλάκις ἀπὸ καταξίας βλάπτεται ἡμῶν τὸ βλεπτικόν. εἰ τὰ φυσικὰ τοίνυν μείζονα, πολλῷ μᾶλλον τὰ τῆς προαιρέσεως. πεπαρέσχηται ἡμέρας ἀπονέμεις τῇ ὑγείᾳ τῆς ψυχῆς, τάχα δὲ οὐδὲ πεπαρέσκονται, καὶ προσδοκᾷς δέξιλεώσασθαι τὸν Θεόν; παίζεις, εἰπέ μοι; ταῦτα λέγω, οὐχὶ τῆς μιᾶς καὶ σωτηρίου προσόδου κωλύων ὑμᾶς, διὰ βουλόμενος δι' ἐμοῦ πάντος ὑμᾶς προσιέναι καὶ χρῶν ἀμέμπτους καὶ καθαρούς. τοῖς ἁγίοις ταῦτα δίδου). διὰ τοῦτο καὶ ὁ διάκονος ὑπεφώνει, τοὺς ἀγροὺς κλαίων, καὶ διὰ ταύτης τῆς φωνῆς πάντας μωμασκόπων. καθάπερ γὰρ ὅπου ποίμνης, εἶτα πολλὰ μὴ ὑγιαίνει προβατα, πολλὰ δὲ φώκας ἀναπέπλησται, ἀνάγκη ταῦτα διείργεσθαι ἀπὸ τῶν ὑγιαινόντων· οὕτω καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπου τὰ μὲν ἔσω ὑγιῆ προβατα, τὰ δὲ κακοχωμένα, διὰ τῆς φωνῆς ταύτης διείργει ταῦτα ἐκείνων. τοιοῦτον γὰρ πάντα διὰ τῆς φωνῆς ἐκείνης τῆς φρικτῆς κωδιοτάτης ὁ ἱερεύς, ἐν τοῖς ἁγίοις καλῶν ἐν ἔλκων προσπάλπιν τῶν θείων καὶ φρικτῶν μυστηρίων, λέγει, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις. ὅπου γὰρ οὐκ ἔστι λύθεσπον ὄντα ἐπιδίκαια τὰ τοιαῦτα πλησίον (Τίς γὰρ οἶδεν, φησὶ, τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ;) τοῦτον οὖν ἀφίησι τὸν φωνὸν ὁ ἱερεύς μὴ τὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀπρεπὲς ἰδεῖν πᾶσαν, ὥστε μηδὲν ἀπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν, ὅτι τοῦ παγκάλου ἐλθεῖν τοῦτον τὸν πνευματικὸν [καὶ πυρὸς γέμουσαν]. καὶ γὰρ ἐν ὅτι τῆς ποίμνης (ἔστιν γὰρ κωλύειν τῷ αὐτῷ πάλιν ὑποδείγματι χρήσασθαι) τὰ μὲν τοσαῦτα ἔνδον ἀποκλείομεν, καὶ ἑτέρας μεταδιδάσκομεν θρέμμας, ὅτε αἴγες, οὔτε πόας, ὅτε πηγῆς τῆς ἔξω συγχωρεῖν μεταλαβεῖν· ἐν ταύτῃ τοίνυν αὕτη ἡ φωνὴ αὐτὴ δεσμοῦ λύσις ἐστὶν *. οὐκ ἔχεις εἰπεῖν *, οὐκ ἤδειν, ἠγνόουν ὅτι κίνδυνος ἔστι; διὰ τοῦτο μάλιστα μὲν οὖν καὶ ὁ Παῦλος διεμαρτύρετο. ἀλλ' ἐρεῖς ὅτι οὐκ αἰσθάνομαι. οὐκ ἔστι τοῦτο ἀπολογία, ἀλλὰ καὶ ἔγκλημα μέγα. καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰσέρχῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἀγρυπνεῖς; πλὴν ἀλλ' ἵνα μηδὲ τοῦτο ἔχῃς προφασίζεσθαι, τούτου χάριν ὑψηλὸς ἑστὼς ὁ ἱερεύς, μεγάλῃ τῇ φωνῇ, φρικτῇ τῇ βοῇ, καθάπερ τις κήρυξ, τὴν χεῖρα ἔχων εἰς ὕψος, πᾶσι καταδήλως τηρεῖ, καὶ μέγα ἐπ' ἐκείνῃ τῇ φρικτῇ ἡσυχίᾳ διακελεύεται, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, τοῦτο μὲν κελεύει, τοῦτο δὲ ἀπείργει· οὐ τῇ χειρὶ τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ τῇ γλώττῃ τῆς χει-

χ. ἁγίου

* τότε τῶν θείων ἐμυρίζοντο,

* ἡ φυλακτήριον.

* ὦ ἄνθρωπε

μετέρας. ἀλλὰ τί; δύτερον ἀναιρῶ λογισμόν. οὐ γὰρ εἶπεν, οὐκ ἔστι μετάνοια, οὐδέ, οὐκ ἔστιν ἄφεσις, ἀλλὰ θυσία οὐκ ἔστι, τουτέστι, χαιρὸς δύτερος· θυσίαν γὰρ καλεῖ τοῦτο. μία γὰρ θυσία τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους, οὐχ ὥσπερ τὰ Ἰουδαϊκά· καὶ. Διὰ γὰρ τοῦτο τοσαῦτα ἄνω καὶ κάτω διελέχθη περὶ τῆς θυσίας, ὅτι μία, [ἡ μία] οὐ τοῦτο μόνον βουλόμενος δηλῶσαι, ὅτι διενήνοχε τῶν Ἰουδαϊκῶν τούτων, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλεστέρους ποιῆσαι, ὥστε μηκέτι προσδοκᾶν τὸν Ἰουδαϊκὸν νόμον ἄλλην θυσίαν. ἑκουσίως γάρ, φησιν, ἁμαρτάνοντων ἡμῶν· ὥστε τὴν ἑκουσίως ὄντα συνιόντες. μὴ τοίνυν ὑπείκωσιν τῆς ἀληθείας, μήτε τοῦ Χριστοῦ, φησιν, μήτε τῶν δογμάτων ἀπόντων, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία· ἀλλὰ τί; φοβερά τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. ὑπεναντίους, ὅ ἐστιν ἀπίστους φησίν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐναντία πράττοντας τῇ ἀρετῇ, ὅτι καὶ τοὺς οἰκείους τὸ αὐτὸ λήξεται πῦρ, ὅπερ καὶ τοὺς ὑπεναντίους. Εἶτα τὸ ἀσφαλωτικὸν αὐτὸ δηλοῖ, ὥσπερ ἐκ ψύχωσιν αὐτό, πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. καθάπερ γὰρ θηρίον πρόσχωμόν καὶ σφοδρὰ χαλεπὸν καὶ ἐξηγριωμένον οὐκ ἂν παύσαιτο, ἕως ἂν λάβοι λύσας καὶ κατάφαγοι· οὕτω καὶ τὸ πῦρ ἐκεῖνο. καθάπερ δὲ ὑπὸ ζήλου κεντούμενος, ὃ ἂν ὑπολάβηται, οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ πρόσω καὶ ἀσφαλῶς. Εἶτα καὶ ἕτερον λόγον ἐπάγει τῆς ἀπειλῆς, ὅτι εἰκότως, ὅτι δικαίως, ὅπερ εἰς πίστιν ὑπὲρ τοῦ συμβαλλόμενοι, ὅταν διίζωμαι, ὅτι δικαίως ζῶ. Ἀθετήσας γάρ τις νόμον Μωϋσέως, χωρὶς οἰκτιρμῶν ὑπὸ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει. χωρὶς οἰκτιρμῶν, φησιν, ὡς σοβαρὰ συγχώρησις ἔστιν. σοβαρὸς ἔλεος οὐκ, καίτοιγε Μωϋσέως ὁ νόμος ἐστί· τὰ γὰρ πολλὰ αὐτὸς διεπάξατο. τί ἐστιν, ὑπὸ δυσὶν ἢ τρισίν; δύο δύο γὰρ τοὺς μάρτυρήσοντας, φησιν, ἀθρόως τῷ δικαίῳ ἔδοσαν. Εἰ τοίνυν ὑπὸ τῆς παλαιᾶς, εἶτα ὁ Μωϋσέως ἀθετήσας νόμος, τοσαύτη τιμωρία, πόσῳ δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας; καὶ πῶς, φησι, καταπατεῖ τις τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; ὅταν γὰρ αὐτὸν μετέχων τοῖς θείοις μυστηρίοις ἁμαρτίαν ἐργάσηται, φησιν, οὐχὶ κατεπάτησεν αὐτόν; οὐχὶ κατεφρόνησεν αὐτοῦ; καθάπερ γὰρ τῶν καταπατούντων σοβαρὰ λόγον ἔχομεν· οὕτω καὶ ὁ ἁμαρτάνοντες τοῦ Χριστοῦ σοβαρὰ λόγον ἔχει, καὶ οὕτως ἥμαρτον. μέγιστα σῶμα Χριστοῦ, καὶ δίδως σεαυτὸν ᾧ διαβόλῳ, ὥστε καταπατεῖν σε. καὶ τὸ αἷμα κοινόν, φησιν, ἡγησάμενος. κοινὸν τί ἐστι; τουτέστιν, ἀκάθαρτον, ἢ τὸ μηδὲν πλέον ἔχον τῶν λοιπῶν. καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας. ὁ γὰρ τὴν ὑπεργεσίαν μὴ προσδεχόμενος, ὕβρεσι τὸν ὑπεργέτην. ἐπείπερ σε ὑιὸν, σὺ δὲ ἠθέλησας δοῦλος. πλὴν καταισχυνθῶμεν τοὺς σὲ, σὺ δὲ ἐπιζήτησις αὐτῷ ποιησώμεθα λογισμούς. ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν ἱδρυθῆναι τοὺς σὲ, σὺ δὲ αὐτὸν καταπατεῖς διὰ τῆς κακοπαλίας, διὰ τῆς μιαίας. ἀκούσωμεν καὶ αἰσχύνης τῇ παραίνεσῃ τοὺς σὲ ποιησάμενοι λόγον· Μὴ δῶτε τὰ ἅγια τοῖς κυσί, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτὰ τοῖς ποσὶν αὐτῶν· τουτέστι, μὴ καταφρονήσωσι, μὴ διαπτύσωσιν. ἀλλ' οὐκ εἶπε τοῦτο, ἀλλ' ὃ τούτου φοβερώτερον ἐστίν. ἀπὸ γὰρ τοῦ φοβεροῦ ὑποφίλει τὰς ψυχάς. ἰκανὸν γὰρ καὶ τοῦτο ὑποτρέσαι, τὸ δαιμόνιας ὑπὸ ἦσον. καὶ ὁμοῦ τι τὸ διὰ φοβερῶν δείκνυσι καὶ τὴν κόλασιν, καὶ τὴν κρίσιν αὐδεῖς· ἀφίναι, ἅπερ τοῦ σώματος ἴσως φλυαρεῖν. πόσῳ δοκεῖτε, φησι, χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τῶν θείων μυστηρίων ἀμύητος. καὶ μαρτυρίαν ἐπάγει λέγων· Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. πέπεισται γάρ, ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος. καὶ πάλιν, ὅτι κρινεῖ Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. ἐμπεσούμεθα, φησιν, εἰς χεῖρας ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετάνοιαν, εἰς χεῖρας Θεοῦ ἐμπεσοῦμαι. ἐκεῖνο φοβερόν, τοῦτο δὲ οὐδέν. ὅταν τοίνυν ἴδωμεν λίαν κολαζόμενον τὸν ἕτερον, μὴ φείδωμαι τοῦ ἑτέρου, διὰ τοῦτο, μὴ φείδωμαι ὅτι τοῖς πρόσθεν, διὰ φείδωμαι ὅτι τοῖς μέλλουσι. Κατὰ γὰρ τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀμύητοι καὶ ἀπαίδευτοι ὁ θυμὸς αὐτοῦ. διὰ τοῦτο

Εξρ. ι. κη.

ιο. αἴρεται

τῶν

ἢ, δεδεμένος, καὶ ἕλυσέ σε δεῦτε. ⓐ πόθεν οὖν τὴν ὕλην, καὶ ἡ χαρὰ τοῦ τοίχους ἐσάλευσε. ζῶντα λέγω, ἵνα μηδεὶς μηδὲ τὰς ἐμὰς ἐπιβουλὰς ξεισθῇ. ζῶντα λέγομεν, ὁ Παῦλος ἐκαυτὸν παρισοῦντες (οὐχ ὅτω μανόμεθα) ἀλλ' ἵνα δείξωμεν, ὅτι καὶ εἰς ζωπυρεῖ ὁ Θεός· ὃ αὖθις ἐμβάλλει, ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου. Οὐκ ἐξεβλήθημεν. πού ἡ χάρις; πλείων ὁ ἐπαινος γέγονεν, ὁ μυρίοι ἔξωθεν ἐπεβούλευσαν. πού ἡ χάρις; πλείονες ἐφανεὶ καὶ τέσσαρες, οὐχ ὑμῶν μετ' ἐμοῦ πάντων χωρησάντων. πού ἡ χάρις; οἱ Ἰουδαῖοι μοι παρεστήκασιν. ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. μηδέποτε ξεικοῦ θλίψεως· συγκεκλήρωται τῷ εὐαγγελίῳ θλίψις. ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. πῶς μαίζῃ, καὶ ἀπαλλάττεις τοῦ μαίζοντας; ἐπιβουλεύῃ, καὶ ἀφεῖναι θέλεις τοῦ ἐπιβουλεύοντας; ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ὁ οὖν ὁ Παῦλος ἤκουεν, τοῦτο θέλεις; τοῦτο ἀρκεῖ σοι; ἵνα μαίζωμεν, ἁρπαίζωμεν, ὑβρίζωμεν, τοῦτο θέλω· διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν διωγμοῖς. ὡς βίγνωμεσωὴν οἰκέτης. παρεσκίλθην αὐτῷ β. Κορ 16. 1. ἀξιῶν ἀπαλλαγῆναι τῆς θλίψεως. ἔδειξεν, ὅτι ὁ δεσπότης αὐτοῦ οὐ θέλει μόνοι, ἀλλὰ καὶ βούλεται ὁ οἰκέτης τοῦτο ποιεῖν, τοῦτό σοι δοκεῖ, ἵνα θλίβωμαι, καὶ ἐγὼ τοῦτο βούλομαι, καὶ ἔχω τοῦτο χάριν ἔχω. Οὐκ εἶπε, θέλω μόνον, ἀφέσκομαι, βούλομαι, ἐπιθυμῶ μαίζεσθαι, ἐλαύνεσθαι, *θειοχαρσεῖσθαι. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσι, ἐν διωγμοῖς, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις. ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι· ἐμοὶ ἡ δύναμις ἔστω Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ργγ. ΕΙΣ ΤΟ, ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΓΑΡ ΑΜΑΡΤΑΝΟΝΤΩΝ ἡμῶν μὴ ὁ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ ὅπως χρὴ προσ- Εφ. 1. κε. έναι τοῖς μυστηρίοις τοῦ Χριστοῦ.

ΤΩν δένδρων ὅσα περ δὴ φυτευθέντα, καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἀπολαύσαντα, & χέρδη γεωργικὴν καὶ πόνων ἀξιωθέντα, μηδενὸς μὲν ἀπέχεται τῶν πόνων ἀμοιβῶν, παρεσπορίζοντα δὲ καὶ ἀσταφυλίζει, τὴν πυρὶ παραδίδοται· τοιοῦτόν τι καὶ ὑπὲρ τὸ φωτίσματος γέγονε. ἐπειδὴ ἡμᾶς ὁ Χριστὸς φυτεύσας, καὶ τῆς ἀρδείας ἀπολαύσωμεν τῆς πνευματικῆς, εἶτα μηδένα καρπὸν ἐπιδεικνύμεθα, πῦρ ἡμᾶς ἀναμένει ὃ τῆς γεέννης, καὶ φλὸξ ἄσβεστος. ὁ τοίνυν Παῦλος παρακαλέσας εἰς ἀγάπην καὶ καρποφορίαν Εφ. 1. θ. κε. ἔργων ἀγαθῶν, παρηρέθισας καὶ ἀπὸ τῶν χρηστοτέρων (ποίων δὴ τούτων; ὅτι εἰσόδον ἔχομεν εἰς τὰ ἅγια, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν προσφατον καὶ ζῶσαν) & ἀπὸ τῶν συμφερόντων πάλιν ὃ ἰδὼν πείθῃ, οὕτω λέγων. Εἰπὲ γάρ, Μὴ ἐγκαταλείπωμεν τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθώς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, & τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν, καὶ ζώντων οὖσαν εἰς παρρησίαν ἰσχυράν, ἐπήγαγεν εἰπών· ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτόντων ἡμῶν μὴ ὁ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκ ἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία. ἐκαθάρθης, ἀπηλλάγης ἐγκλημάτων, φωτὸς μέτεσχες ἁγίου· δὺ τοίνυν ἐπιστρέφῃς ὅτι ⓜ πρὸς πῦρ ἔμετον, πάλιν ἀποκήρυξις μένει σε καὶ πῦρ αἰώνιον, καὶ σκώληξ ἀκοίμητος, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οὐ γὰρ ἔστι θυσία δευτέρα. πάλιν ἐνταῦθα ἡμῖν ἐπιφύονται ⓐ τὴν μετάνοιαν αἱρεσιώτες, καὶ ὅσοι πρὸς τὸ βάπτισμα οἰκοῦσιν ἐλθεῖν· ἐκεῖνοι μὲν λέγοντες, ὅτι οὐκ ἀσφαλὲς αὖθις τῷ βαπτίσματι προσελθεῖν, εἶγε οὐκ ἔστιν ἄφεσις δευτέρα· ἔστι δὲ φάσκοντες, οὐκ ἀσφαλὲς ⓝ μεταδιώκειν μυστηρίων τοῖς ἡμαρτηκόσιν, εἶγε μή ἔστιν ἄφεσις δευτέρα. τί οὖν πρὸς ἀμφοτέρους ἐροῦμεν; ὅτι οὐ τὴν μετάνοιαν ἐνταῦθα ἀναιρῶ, οὐδὲ ⓜ δι' μετάνοιας ἔλεγχον, οὐκ ὠθῶ καὶ καταβάλλει δι' τῆς ἐπιγνώσεως ⓐ ἐσταμένα. οὐχ οὕτω γὰρ ἐμβρὶς ἔστι τῆς σωτηρίας τῆς ἡ-

ἀδελφοί. ὡδίνω, ἡ γῆ ἔκτρωμα. οὐ γίνομαι, ἡ ἄλλοι ὑπερβουλεύουσι σήμερον εἰς δεσμωτήριον, εἰς θάλασσαν αὔριον, μᾶλλον ἀυτὰ εἰς πέλαγος· εἶτα εἰς λιμὸν, εἰς δίψαν, εἰς γυμνότητα, εἰς τήγανα, εἰς καμίνους, εἰς ὁδούς. ποῦ ἔρχεσαι; μία ψυχή, ἓν σῶμα. δέομαί σου, ἀδελφοί μου, ἵνα μὴ καταφίλωμαι. οὐδὲν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἀπεκρίνατο. προσῆλθον αὐτῷ δύτερον. κύριε μου, δέομαί σου, ἀναπεύσω μικρόν. ἀνθρωπός εἰμι ἐγώ, ἡ τί οἰκονομήσω μου ἐσχίσασας; ἄνθρωπός εἰμι ἐγώ, ἡ πόθεν πόσα ἀργύρια βάλλουσι βέλη. προσῆλθον αὐτῷ ἅπαξ, ἡ λέγει αὐτῷ· δέομαί σου, ἀδελφοί μου, ἵνα μὴ καταφίλωμαι. οὐδὲν αὐτῷ ἀπεκρίνατο ὁ Θεός. προσῆλθον αὐτῷ δύτερον καὶ πάλιν· καθάπερ γὰρ παγκράπαλος μείζονα ἔχων δάκρυα βάλλουσι τὴν κεφαλήν. οὐκ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς ὁ δύτερον. προσῆλθον αὐτῷ ὁ τρίτον. τότε αὐτῷ ἀπεκρίνατο. διὰ τί ἡ διαβολή; ἵνα σὺ παιδευθῇς οὐ προσέχῃς μὴ ἀναχωρῇς· ἵνα σὺ παιδευθῇς, καὶ αἰτήσῃς τι τῶν ἀσυμφόρων, ἡ ὃ ἐνδιάθετον λάβῃς, μὴ λυπηθῇς. αἰτῇς πολλάκις, ὁ νομίζεις συμφέρειν, οὐ συμφέρει δέ· ὁ Θεὸς οὐ τοῖς δάκρυσί σου προσέχει, ἀλλὰ τῇ δυσχολίᾳ. ἐπεὶ καὶ παιδίον πολλάκις αἰτεῖ τὸν μητέρα ἄρτον· ἀλλ' εἰ τι βλαβερόν, ὃ οὐ δεῖ αἰτῆσαι, οὐ δίδωσιν ἡ μήτηρ, οὔτε τῇ ὀδυνῇ προσέχει, ἀλλὰ τῇ ὠφελείᾳ. ἰατρὸς πυρέττοντι ψυχρὸν οὐ δίδωσιν ὃ ἐπιθυμεῖ ὁ πυρέττων προσδοθῆναι αὐτῷ ψυχρόν, ἡ οὐ δίδωσιν ὁ ἰατρός. οὐ γὰρ τῇ πρὸς τὸ παρὸν βλαπτούσῃ ἐπιθυμίᾳ προσέχει, ἀλλὰ τῇ πρὸς τὸ μέλλον λυσιτελούσῃ ὑγιείᾳ. οὕτω ἡ Παῦλος συμφέρον οὐκ ἤθελε αἰτῆσαι. ποίαν ἡμᾶς συνηθείαν ἔχομεν; [εἰ μὴ] ἀποκοπεὶς προσῆλθεν αὐτῷ, λέγει [αὐτῷ]· δύαπνεύσω μικρόν, ἀνεθῶ τῆς κινδύνων, δός μοι ἄδειαν μικράν· μόνος εἰμί, ἡ τὸν οἰκουμενίου μα ἐσχίσασας. ἅπαξ προσῆλθεν αὐτῷ, ἡ οὐδὲν εἶπε· δεύτερον προσῆλθε, τρίτον προσῆλθεν. ἕνεκα τούτου τοῦ Κύριον παρεκάλεσα. ἵνα τί; ἵνα δόξῃ ἀπ' ἐμοῦ ὁ ἄγγελος τοῦ Σατανᾶ, ᾧ ἀντικείμενοι. τί ἐστιν; ἵνα ἀπροσκόπως τὸ κήρυγμα κηρύξω, ἵνα μὴ ἔχω ὑπόνοιαν, ἵνα μὴ ἔχω ἐχθρόν, ἵνα μὴ μάστιγας, ἵνα μὴ κινδύνους, ἵνα μὴ δεσμωτήριον, ἵνα μὴ ἀπαγωγάς, ἵνα μὴ γυμνότητα. τούτου προσέρχομαι, τοῦτο προσδοκῶ. ἔκαμνον, ἐπόησα, ἐτραυματώθην," πόσα πέλαγος ἐβλήθην. τί οὖν αὐτῷ λέγει ὁ Θεός, εἶπέ μοι; ὁ Θεός, οὐκ ἐπίστευσε τῇ αἰτήσει αὐτοῦ, οὐκ ἔδωκεν, ὅπερ ἤτει· ἀλλ' εἶπεν, ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου. ταῦτα βλέπεις, ἃ πάσχεις· ἃ ποιεῖς, ὃ βλέπεις. ἃ ποιοῦσιν εἰς σὲ ᾧ ἐχθροὶ, βλέπεις· ἃ ποιῶ ἐγὼ εἰς σὲ, ὃ βλέπεις. μαστίζουσί σε ἐκεῖνοι, ἐγὼ χάριν δίδωμι. εἰσῆλθες εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἡ οὐκ εἰσῆλθες; εἰσῆλθον. δέομαί σου. εἶδες ἐκεῖ ἄγγελον Σατανᾶ, ἡ οὐκ εἶδες; εἶδον ᾧ ἐμβάλλοντά με. ἔδησέ σε, ἡ οὐκ ἔδησε; τί ἐποίησα ἐγώ; οὐκ ἔσεισα τοὺς τοίχους; οὐκ ἠνοίξα τὰς θύρας; οὐκ ἔλυσα τὰ δεσμά; οὐκ ἤγαγόν σοι αἰχμάλωτον τὸν δεσμοφύλακα; μή τι σὲ ἐβλαψεν ἄγγελος τοῦ Σατανᾶ; οὐκ ὠφέλησέ σε ἡ πρὸ ἐμοῦ χάρις; ὃ λαμπρότερον ὃ σημεῖον ἐποίησεν; ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου. καὶ ταῦτα, ἡ σκῶλα ζητᾷς; ὃ θέλεις μάστιγας; πῶς ζητᾷς σημεῖα; ὃ θέλεις κινδύνους; πῶς ζητᾷς θαύματα; ὅτε μαστίζῃ, βλέπεις· ὅτε νεκροὺς ἐγείρεις, ὃ βλέπεις; ὅτε ἐῤῥάγη σου τὰ ἱμάτια, εἶδες· ὅτε τὰ ῥήματά σου νοσήματα δραπετεύσαντα ἐποίησεν, οὐκ εἶδες; ὅτε ἦλθες εἰς τὸ δικαστήριον διδεμένος, εἶδες· ὅτε εἶπέ τοι Φῆστος, Εν ὀλίγῳ με πείθεις χριστιανὸν γενέσθαι, οὐκ εἶδες; ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου. μέγα ὅπλον ἔλαβες, πνεύματος δύναμιν ἐπαισθάνεσαι ἐνεργοῦσαν, λαμπρότερόν σε ἐργαζομένην. τί θέλεις; μηδὲν πάσχειν; ἡ πῶς ἐδείκνυτο μου ἡ δύναμις; ἐδείκνυτο μοι, ὄχ οὕτω τῶν ὡσιῶν. πῶς; ὅτε γὰρ ὁ Παῦλος καὶ ταῦτα ἔλεγε. ναί μοι βασιλείας κήρυξ εἰμί, τοῦ Χριστοῦ μαθητής εἰμι, ἀθάνατα ἐπαγγέλομαι προσήματα· ἡ μαίνομαι, ὑβρίζομαι, ἀγνοῶ. μὴ ἀγνοῶ ἔγωγε τοῦτο· ταῦτά σε λαμπρότερον ποιεῖ. εἰ μὴ ἔπαθες ταῦτα, οὐκ ἦς οὕτω φιλόσοφος. εἰσῆλθες εἰς τὸ φυλακεῖον. εἰ μὴ ἐδέθης, ἀλλ' εἰσῆλθες ἁπλῶς, κατήχθης ἡ ἐξήγαγε· νῦν ὃ

ἦς

ἵνα μὴ γυμνῇ τῇ θεότητι προσδιαλεγόμενος σοβήσῃ τὸν θηρίον· ἀλλ' ἦλθε πρὸς ἀνθρώπους ὡς ἄνθρωπος. ὅπου τοίνυν ἦλθεν, ἀνήγαγεν ἡμᾶς τὸν ἀπ' ἐχθρῶν, καὶ καλέσας εἰς ἀποστολὴν, τὸν προσδοκίαν αὐτοῖς ἐνεχείρισε· λάβετε τὸν προσδοκίαν. ἡμεῖς πῶς δυνάμεθα, δέομαί σου; λάβετε πνεῦμα ἅγιον. σὺ ἐσφάγης, καὶ ἡμεῖς τί ἔχομεν παθεῖν; λάβετε πνεῦμα ἅγιον, καὶ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι, μεθ' ὑμῶν, ὅπου προσδοκᾶν. καὶ γὰρ ἐγκατέλιπον ὑμᾶς. ὅπου τοίνυν ἀνέβη, καὶ τὸν προσδοκίαν αὐτοῖς ἐνεχείρισε. εἶτα τί θαυμάζεις, εἰ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ὁ πατὴρ προσδοκᾷ; ὑπὲρ Χριστοῦ προσδοκῶμεν, ὡς τοῦ Θεοῦ προσδεχομένου δι' ἡμᾶς. ὁ ὑβριστὴς προσδοκᾷ; ἵνα τί; καταλλαγῇτε τῷ Θεῷ. ὦ φιλανθρωπία· ὦ ἀγαθότης ἄφατος. ὅπου τοίνυν ἀνέβη, καὶ τὸν προσδοκίαν τοῖς ἀποστόλοις ἐνεχείρισε· καὶ ὃ πεφάνταται ἐν ἀδήλῳ πᾶσι, καὶ ἡ οἰκουμένη ἀχανθῶν ἔγεμε, καὶ ἀσέβεια ἐτυφοῦτο, καὶ ἡ κακία ἐκράτει, καὶ βωμοὶ ἀπεστοῦντο, καὶ κρίσις ἐμίλυνε, καὶ αἵματα ἐξεχέετο, καὶ φύσις ἐπατεῖτο, καὶ ὠδῖνες καταφερόμεναι, καὶ νόμοι καὶ θεσμοὶ κατοὶ πρὸς ἐλεύσεται, καὶ θυγατέρας αὐτῶν καὶ υἱοὺς αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις ἔθυον, καὶ καὶ ἄλλα πάντα ἦσαν πεπληρωμένα, καὶ ῥητόρων χορεῖ, καὶ φιλοσόφων σύλλογοι, καὶ δαιμόνων βακχεῖαι, καὶ ἀλαβόλων δυνάμεις, καὶ ξίφη ἠκονημένα, καὶ πάντα ἐμεστοῦ κρημνοὶ, καὶ πάντα σκόπελοι, καὶ στενώματα ἦν κατάπλεα, καὶ ὠδῖνες πατέρων, καὶ ἡ παρουσία ἀσέβεια ὁδὸν ἡδονῆς ἔχουσα, καὶ νόμοι βασιλέων διεφθαρμένοι, καὶ δοῦλοι καὶ δεσπόται, καὶ ἄρχοντες καὶ ἰδιῶται, καὶ πλούσιοι καὶ πένητες, πάντες ἀσεβείᾳ συμπεπλεγμένοι, καὶ πολλὰ ἔχοντες καὶ μηχανήματα· ἵνα τί ἀπόστολοι πάντες ἦσαν δώδεκα, μᾶλλον δὲ ἕνδεκα; ὁ γὰρ εἷς θυμελάτου γέγονεν. ἦσαν οὖν ἕνδεκα. ὁ τοίνυν Παῦλος ὁ λόγων δυνάμεων κεκτημένος, οὐ χρημάτων εἰσοισόμενος ἔχων, ὁ γλώττης ἠκονημένῃ, ὁ πατρίδος μέγεθος, ὁ ἥλιος εἰσφάνειας, ὁ σώματος ἰσχνὸς, γυμνὸς, μεμονωμένος, ἰσχύων ἀφωτόπερος, ἄσημος ἐξ ἀσήμων, ἰδιώτης, ἀμαθὴς, καὶ εἰσήρχετο πανταχοῦ καὶ πάντων καὶ τὸν οἰκουμένην καὶ σπέρματα τῆς εὐσεβείας, καὶ πάντες ἀντέπιπτον. καὶ ὁ μὲν ἐσέβαλε, καὶ ἐμαστίγου ὁ δὲ ἐλάμβανε, καὶ εἰς δεσμωτήριον εἶλκεν· ὁ δὲ ἐλάμβανε, καὶ εἰς τήγανα ἐσέβαλλεν· ὁ δὲ ἐσκανδάλιζε, καὶ μυρίοι πόλεμοι ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. Διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; παράφρονα λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις *, πεντάκις ἔσχισα παράμιλλα ἔλαβον· τοῖς ἐρράβδισθην *, τοῖς σταύρωσα, τυρβήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα, ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ *, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι, χωρὶς τῶν παρεκτὸς, ἡ ἐπισύστασίς μου ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; ὁ ἀδελφὸς ἔπιπτεν, οὐκ ἤλγει· ἐφρόνει ἐπεβούλευσεν, οὐκ ἔπαθεν. Οἶδας ὅτι, ὅλα ἀπεγράφησάν μοι ἐν τῇ Ἀσίᾳ. πάλιν Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. ποῦ ἤμελλεν ἐκεῖ τοῖς ἔξω, τοῖς ἔσω, ταῖς μάστιξι, ταῖς λύπαις, τῇ θαλάσσῃ, τοῖς κινδύνοις, τοῖς δεσμωτηρίοις, ταῖς ἀπαγαγαῖς, τηλικούτοις, ἐπιβουλαῖς, δήμοις, βασιλεῦσιν, οἰκείοις, ἀλλοτρίοις, ψευδαδέλφοις ἐπιβουλεύουσιν, ἀδελφοῖς ἀθετοῦσιν, ἀλλοτρίοις ἀπερχομένοις, τοῖς οἰκείοις, τοῖς σχιζομένοις; ποῦ ἦρχεν ὁ σῶμα; ποῦ ἦρχεν ἡ ψυχή; ἄλλοσε ἐκεῖτο, δεσμωτήριον ὤκει, ἐπιστολὰς ἔγραφεν· ἔνθεν ἐξεβάλλετο, ἐκεῖθεν ἐπεβουλεύετο· ἔνθεν ἄγγελοι Σατανᾶ, ἐκεῖθεν ἄγγελος Σατανᾶ. πολλοὶ ἄγγελοι τοῦ Σατανᾶ, ἀλλ' οὐκ εἰς δεσμωτήριον, ἀλλ' ἢ εἰς δικαστήρια. οὐκ ἦρχεν, ἀπώλλυτο, ἡ ψυχὴ διεκόπτετο. οὐ κινδυνεύων οὐκ ἐώρα, καὶ ἐδάκνετο, ἐπεβουλεύετο πάντα χρόνον. προσέρχεται τῷ Θεῷ, καὶ λέγει αὐτῷ· δέομαί σου, ἀναπεύσω μικρόν. ποῦ ἔρχεσθε; ὁ ἄγγελος τοῦ Σατανᾶ βάλλει με, ἀλλ' ἐχθροὶ, ἀλλ' ἐπίβουλοι, ἀλλ' ἔλλωνες, ἀλλ' Ἰουδαῖοι, ψευδάδελφοι, ἀθετοῦς ἀδελφοί.

ἵσ. κοινοὶ

* πονηρὸν

χ. ἐλκεῖν

* πονηροὶ Ἰουδαίων πονηρίας

* ἄπειρ ἐλιδάδων

* κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ,

* πάντες

β. Κορ. ια. κδ.

β. Τιμ. α. ιε. Γαλ. δ. ιθ.

χ. σκανδαλ. κ. ἐβάλλετο

Ιωαν. ιι. μδ. σελγίσι, τοῖς ἀκολάστοις δαίμοσι. αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοῖς Ιουδαίοις· Ὑμεῖς ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστέ. τίνα οὖν τὸν διάβολον, καὶ τίνι φύσει εἶχον τὸν διάβολον; οὐχί, ἀλλὰ τίνι προαιρέσει ἐμιμήσαντο, καὶ ὃ ποιεῖν αὐτὸν ἔλαβον. καὶ λέγει ἐρμηνεύων αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν· ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς. κατέχετε Ⓦ χαίνια, ὅτι κύνες Ⓤ αἰσχύμνοι, ὅτι λύκοι Ⓤ ἁρπαγές, ὅτι ὄφεις Ⓤ δολεροί, ὅτι ἀσπίδες Ⓤ ὕπουλοι, οἵοι οἱ ἀμύητοι, ὅπασοι θηλυμανεῖς οἱ ἀσθενεῖς καὶ ἀκόλαστοι, κοροῦται εἰ ἀκέφαρτοι, Σοδομιανοὶ οἱ τὰ ἐκείνων ζηλοῦντες, οἱ τὰς πορείας ἐκείνων μιμούμενοι. ἡ τοίνυν φύσις οὐκ ἔστι πονηρά, ἀλλ' ἡ γνώμη ἐστὶν ἡ διεφθαρμένη. κατέχετε μὲν ἀκριβείας· παρεστήκατε ὅτι τὰ ὀνόματα ἀπὸ τῶν ζώπων πίπτει), καὶ αἱ παρασημειώσεις ἀπὸ τῆς γνώμης. καὶ τοῦτο οὐκ ἐν τῇ γραφῇ, ἀλλ' ἐν τῇ ζωοπλαστίᾳ τῇ κοινῇ. ἐὰν ἴδωμεν σήμερον ἀνθρωποι ἥμερον, λέγομεν, παίζοντα ὁ ἄνθρωπος· ἐὰν ἴδωμεν τινὰ ἀνάγριον ποιοῦντα, λέγομεν, μὴ γὰρ ἄνθρωπος, κύων ἐστί· ἐὰν ἴδωμεν δολεροῦ, ὄφις ὁ ἄνθρωπος. ὁρᾷς ὅτι ἡ κοινὴ συνήθεια τοῦτον εἴλετο Ⓦ νόμον; ἐὰν ἴδωμεν πολλῆς πορείας γέμοντα ἄνθρωπον, λέγομεν, Σατανᾶς· οὐκ ὀφθῇ Σατανᾶς, οὐδὲ κατὰ τὴν φύσιν κοινωνεῖ αὐτῷ ὅτι, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ, ὅπερ ζηλεῖ κατὰ ἀνθρώπινον δυνάμει τὰ ἐκείνου. σύνοιδα τὰ ὀνόματα ἀπὸ τῶν ζώπων. ὅταν οὖν ἀκούσῃς τοῦ Παύλου λέγοντος, ἐδόθη σκόλοψ τῇ σαρκί μου, ἄγγελος Σατανᾶ, μὴ Ⓦ διάβολον νόμιζε, ἀλλὰ τὸν τοῦ διαβόλου ἐργαζομένους, τὸν ἕλληνας, τὸν
Β. Τιμ. δ ιδ. Ἰουδαίους, τὸν δαίμονας· οἵος τότε δαίμων ἄγγελος Σατανᾶ, Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο. ἄγγελος Σατανᾶ· τὰ γὰρ τοῦ Σατανᾶ ἐστε ποιεῖν· οἵοι ἦτε * οἱ ἐμβαλόντες αὐτὸν εἰς τὸ δεσμωτήριον, οἵοι ἦτε οἱ μαίζοντες αὐτόν. ἀνθρώπους νῦν ἀγγέλους τοῦ Σατανᾶ, τὸν τὰ τοῦ Σατανᾶ ἐργαζομένους, τὸν "ἑλληνώσαντας τὸ βάπτισμα, τὸν ἐμποδίζοντας τὸ κήρυγμα, τὸν μαίζοντας αὐτόν, τὸν ἐλαύνοντας παρόντα· ἔλαυνε ἐλήλυθε τὸ νόημα.

* οἱ πάντα, οἵοι ἐστε

Ιε. ιγε

Παρόντα μὲν ἀκριβείας, ἵνα εἰδῆτε καὶ Ⓦ λεγόμενα κρίνητε, καὶ Παῦλον ἀνθρώπινα πάσχοντα. ὅπερ γὰρ ὁ Χριστὸς ἀνεῖλε, τὸ κήρυγμα αὐτοῖς ἐπεχείρουν καὶ τῷ παρόντι καιρῷ. ὁ γὰρ Χριστὸς παρόντας ἦλθε πρὸς ἡμᾶς τοὺς παρόντας ἀποστόλους παρόντας εἰρήνην. πόλεμος γὰρ ἐν ἀνθρώποις πρὸς Ⓦ Θεόν, τὸ ἔπεμψε παρόντι, οὐ δοῦλοι, ἀλλὰ υἱοί. ὦ χαλεπότητα τοῦ ἀποστόλου· ὦ φιλανθρωπία τοῦ ἀποστόλου. ἀποστόλους καὶ ἀποστόλου ὅταν ἀκούσῃς, μὴ τόπον νόμιζε μεμέρισθαι, ἀλλ' οἰκονομίας συγκεχύσθαι. εἰ γὰρ καὶ μὴ ἡμῶν ἐν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐν πατρικόν. καὶ Παῦλος λέγει, Ὑπὲρ
Β. Κορ. ε. κ. Χριστοῦ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν, καταλλάγητε τῷ Θεῷ. Ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύεις; πόθεν. καὶ πῶς ὁ πρεσβευτὴς; ἀπῆλθε. τοῦ ἀπῆλθε; πρὸς Ⓦ πατέρα. ἀφ' οὗ; βλέπεις παράλογα κρίνοντα. ὅτι τῶν ἀνθρωπίνων πάσχομεν· ὅταν ἔθνος πρὸς ἔθνος πρεσβεύῃ, ὁ πρεσβευτὴς ἀδείας ἀπολαύει τοῦ νόμου τῆς πρεσβείας· ἐὰν δέ πάθοι τι ὁ πρεσβευτὴς, πόλεμος κινεῖται μέγας μεταξὺ τῶν ἐθνῶν. ὅτι τοῦ Θεοῦ τὸ ἐναντίον ἐγένετο. ἦλθε παρὰ τοῦ παρόντος πρὸς ἀνθρώπους, ἐσφάγη ὁ πρεσβευτὴς, καὶ τότε λέγεται εἰρήνη. ἀλλ' οἱ πρέσβεις ἐρχόμενοι δῶρα φέρουσι, καὶ δῶρα λαμβάνουσι. πῶς οὖν; ποῖον ἦλθε φέρων δῶρον ἐμοί, καὶ τὸ δῶρον παράδεκτον; ὡς καὶ ὁ πρεσβευτὴς παράδεκτος, καὶ τὸ δῶρον παράδεκτον. ὃ γὰρ αὐτὸν ἦλθε φέρων δῶρον, τοῦτο αὐτὸν ἦλθε φέρων δῶρον. καὶ τί πρὸς ἐμὲ ἔλαβε δῶρον; πίστιν. καὶ τίς τοῦτο μοι ἔδωκε χαρίσασθαι; ὅτις ὅσα ἐγὼ, ἐλάβετο ἐκεῖνος, ἐλύθη ἡ ἔχθρα. εἶδες παραγμάτων διαλλαγὴν, εἶδες καταλλαγῆς τάχος; ὁ πρεσβευτὴς ἐπιδημῶν ἔλθῃ πρὸς ἔθνος, οὐ καταξιοῖ ἀγοράσαι, ἢ πιεῖν τῶν πινόντων ἀγαλλιάσασθαι, ἀλλ' εὐθὺς ὄρθριος πρὸς βασιλέα εἰσέρχεται. ἴδε ὁ πρεσβευτὴς ἦλθε, καὶ εὐθέως πορεύεται ἀπελεύθερος, λῃστὴς, καὶ μάγος, καὶ πλούσιος. εἶδες πρεσβευτὴν φιλανθρωπίαν; οὐ γὰρ πρὸς ἕνα, καὶ δύο μόνον ἦλθεν, ἀλλὰ πρὸς τὴν κοινὴν φύσιν· καὶ ἦλθε τὸ ἰμάτιον τὸ ἐμὸν ἐφορεθὲν ὑφάνθη,

ἵνα

μὴ λέγων· Φυτεύω, οὐχ ἁπλῶς παρέρχομαι. Οὐκ εἰμὶ ἀδιάφορος, ἀλλὰ σπείρω καὶ παραβάλλω. ὁμοῦ γὰρ ἐδιάφορος πέφυκε, ἵνα τὴν ὁδὸν δείξῃ· ὃ δὴ σπείρω καὶ παραβάλλων σκιαγραφεῖ, εἶτα καὶ παραβάλλει ⟨ϖ⟩ κάκεῖ, εἶτα ἐπάγει τοῖς λίθοις, καὶ εἰς τὴν βάθη λίθων, ἵνα μὴ γυμνὸν
χ. αὐτὸ σπείρω. προσκείμενον τὸ σπέρμα γλίσχρα προβάλλεται τοῖς ἀνύδροις ὀρίοις. ὅπερ ἔοικε ὁ γεωργὸς ὑπὸ τῶν
5 σπερμάτων, τοῦτο ἐγὼ ὑπὸ τῶν πνευμάτων. ὥσπερ γὰρ ὑπὸ τῶν σπερμάτων εἰσὶ κοσμικοί, οὕτως ὑπὸ τῶν πνευμάτων εἰσὶ δαίμονες καὶ ἀγγέλοι, καὶ φερούσης βιωτικῆς. ἀγγέλ τοῦτο αὐτὸ παρεισέλλω, ἵνα ἔρχηται τῇ φερούσῃ τῇ βιωτικῇ μὴ λαβὴν τοῦ ἀγγέλου. ἐὰν μὲν γὰρ ἁπλῶσω αὐτό, ἁρπάζεται· ἐὰν δὲ τῇ βάθῃ θῶ, ἀγγεφυλάττεται. καὶ γὰρ χρεία κατέχῃ, ἀλλὰ γεώμης· καὶ χρεία αὐτῆς, ἀλλὰ προφυτείας. μὴ προφυτείας ἀκούσῃ, μὴ σπουδῆς
10 παρίσῃ· καὶ σοὶ τὸ αὐτὸ ἁρπάσαι δυνατόν. Τί οὖν ἔλεγον ἔγος τῇ γραφῇ; τὰ ὀνόματα πολλαχοῦ ἀπὸ τῶν ἔργων λέγει, καὶ μὴ ἀπὸ τῆς προσηγορίας εἰκῆ καλῇ ⟨ϖ⟩ αὐθέντην, ἀφ' ἧς ἐδημιουργήθη ⟨ϖ⟩ γῆ ἀπ' ἀρχῆς· ἀλλὰ ἀπὸ τῆς προσηγορίας εἰκῆ, ἀφ' ἧς ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ δίδοται. οἷ' ἂν λέγω. ἐὰν ἴδῃ τινὰ δούλοις μου, κύριόν αὐτὸν κακῇ, καὶ ὃ ἴδιόν
ἴσ. τῇ προσηγορίᾳ τῆς πνοιᾶς. μου ὄνομα, ἀλλὰ ὃ ὀνόματι τῆς κακίας· ἐὰν ἴδῃ τινὰ ἁρπαγα, λύκον αὐτὸν κακῇ, καὶ ὃ ὄνομα
15 τῶν ζώων, ἀλλὰ τῇ πονηρίᾳ τῆς προσηγορίας· ἐὰν ἴδῃ ἕτερον πονηρὸν δυσθεράπευτα πράττοντα, ἀπ' ἐκείνου τοῦ ὀνόματος αὐτὸν καλῶ· διὰ ἵνα μὴ ἁπλῶς αὐτὸν ἀποφαίνωμαι, καὶ ἀποδυσωπῆσαι τὸν λεγόμενον, μάρτυρας ὑμῶν εἰσαγαγεῖν βούλομαι. Ὅρασις, ἣν εἶδεν Ησαΐας Ησ. α. α.
υἱὸς Αμὼς κατὰ τῆς Ιουδαίας, καὶ κατὰ Ιερουσαλήμ. σὺ ταῦτα προσέχετε, κατὰ τῆς Ιουδαίας, καὶ
20 κατὰ τῆς Ιερουσαλήμ. ἄκουε, οὐρανέ, καὶ ἐνωτίζου, γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησεν· υἱοὺς ἐθήμησα, καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. ἔγνω βοῦς ⟨ϖ⟩ κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ· Ισραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαός μου οὐ συνῆκεν. οὐαὶ ἔθνος ἁμαρτωλόν. τίνι ὁμοιοῦται; τοῖς Ιουδαίοις. λαὸς πλήρης ἀμαρτιῶν. λέγει αὐτοῖς ὁμοίως, ὡς ἀμαρ-
τίας, ὃ ἀδίκημα τοῦτο, τὴν πορνείαν, τὴν πηρωσίν. ἀφεστήκασιν εἶπε, κατὰ τῆς Ιουδαίας, καὶ
25 κατὰ Ιερουσαλήμ· καὶ πάλιν λέγει, Ἀκούσατε λόγον Κυρίου ἄρχοντες Σοδόμων, προσέχετε Ησ. α. ι.
χ. νόμον Θεοῦ ὁ λαὸς Γομόρρας. τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν, λέγει Κύριος; πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ ἀρνῶν, καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι. ἐὰν προσφέρητέ μοι σεμίδαλιν, μάταιον θυμίαμα, βδέλυγμά μοί ἐστι. τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ
τὰ σάββατα μισεῖ ἡ ψυχή μου. ποῖα σάββατα μεμίσηκε; ποίας νουμηνίας; ποῖα θυμιάματα; ποίους ταύρους; ποῖα πρόβατα; Σοδομηνοὶ οὐδὲν τούτων ἦσαν· ⟨ϖ⟩ γὰρ Σοδόμοις πρὸ
30 Μωϋσέως ἐθύοντο· Σοδομηνοὶ πρὸ τοῦ Αβραὰμ ἦσαν· Σοδομηνοὶ ἀπὸ Λὼτ ἦσαν· Σοδομηνοὶ ἀπώλοντο. Σοδομηνοῖς ἀγαλλόμενοι ποῖς καυθεῖσι, τοῖς ἀπολωλόσι; σύνταξα εἶπε, κατὰ Ιουδαίας, καὶ κατὰ Ιερουσαλήμ· ἦλθον ὅτι Σόδομα· ἔδωκε δίκην. τίνι ἀγαλλόμενοι; ἀνακόλουθα τὰ εἰρημένα, ἐὰν μὴ ἔδῃς τὴν ἑρμηνείαν τῆς λέξεως· ἐὰν δὲ μάθῃς, εὑρήσεις τὴν
ἀκολουθίαν. οὐ γὰρ Σοδομηνοῖς ἀγαλλόμενοι, ἀλλὰ Ιουδαίοις, Σοδομηνοὺς αὐτοὺς καλῶν. ὅτι ⟨ϖ⟩ ὅπου αὐτὸν ἐκλησιάσωσι, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῖς ἐπιθήσει. Σοδομηνοί,
ἴσ. αὐθέντης. ἴσ. κύκλος ⟨ϖ⟩ τὰ ἐκείνων ἀκούοντες. πάλιν ἀλλαχοῦ· Κύκλος ἐστὶ ⟨ϖ⟩ Ιουδαῖοι, οὐ δικαίαμοι υἱοὶ κτίσεως· οὐχ ὅτι ἐκ κύκλου μετέπεσον τὴν φύσιν. ἀλλ' ὅτι ἐκ κύκλου τὴν προαίρεσιν. Ιωάννης ὁ τῆς ἐρήμου πολίτης, τὸ φόρημα τὸ ὑφηλόν, ἡ γνώμη ἡ ἀχείρωτος, ἡ κάτω βαδίζων, καὶ τῆς οὐρανίας ἀγίδος ἀπόμβος, ὁ τῆς θείας χαρᾶς, ἡ τῆς ἀφωνίας τὸ παῤῥησίας λύσις, ἡ
φωνὴ τοῦ ἀφώνου, ὁ ἐν τῇ ἐρήμῳ βοῶν, ἐν τῇ μήτρᾳ (ἡ γὰρ μήτρα ἔρημος, ἐκεῖσε γὰρ ἐῶ) ὁ διπλοῦς κήρυξ, κἀν τῇ φωνῇ παίδων, κατεξανισταμένων τὴν ὁρωμένην, ἦλθε πρὸς Ιουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν· οὐχ ὅτι ὄφεις ἦσαν τὴν φύσιν, ἀλλ' ὅτι ὅμοιοι τὴν προαίρεσιν. ἄλλος πάλιν προφήτης· Ἴππους ἠγαπημένους ἐγένοντο· ἕκαστος πρὸς Ματθ. γ. α.
τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐχρεμέτιζεν. Ἵππους οὖν ἀγαλλόμενος; οὐχί, ἀλλὰ τοῖς ἀ- Ιερ. ε. η.

σελγέσι,

ὑπνος ἐλήφθη, ἔλαβε μάχαιραν, ἵνα ἀμύνῃ ἑαυτὸν, τῷ ἀγαβόλῳ κατεπείγοντος ἀναιρεθῆναι αὐτόν. ὅπερ γὰρ ἔνδον ὢν ὁ ποιμὴν, ἵνα μὴ τὸ πρόβατον σωθῇ, ἦλθεν ὁ λύκος θηρίον λωτον ποιῆσαι τὸ πρόβατον· ἀλλ' ὁ ποιμὴν κἂν τοῖς δεδιόσιν κατέχε, λέγων· μηδὲν ποιήσῃς σαυτῷ κακόν. ὦ φιλανθρωπία ποιμένος. δέδεται, καὶ Ⓦ δέσαντα ἐλεῖ· ἀφῆκε τὰ ἑαυτῆς, καὶ τὰ

Πρᾶξ. ιε. κθ. ἐκείνου μεμίμηται. Μηδὲν ποιήσῃς σαυτῷ κακόν. ἱρᾶς ἀγαθὰς ὑφεωγμένας, ἀλλ' ἐγὼ βγαώμων οἰκέτης. ἰωάννης εἰσῆλθεν, ἀλλὰ μένων ἔνδον· ἕως αὖ σε βλασώσω, οὐκ ἐξέρχομαι. Ἀγαβὰ τοῦτο εἰσῆλθον, ἵνα λύσας σε τῶν σειρῶν, ἀπαλλάξω σε ἁμαρτημάτων. σὺ ἔδησας, ἐγὼ λύω. μηδὲν ποιήσῃς σαυτῷ κακόν· πολλοὶ γὰρ ἐσμεν οἱ φίλοι. Τί οὖν; ὁ λύκος εἰσῆκει βουλόμενος ἁπαλλάξαι, ὁ ξίφος ὡπλισμένος καὶ τὸν δεσμοφύλακος· ὁ ποιμὴν ἐβόησεν. ἤκουσεν ὁ λύκος, ἀφῆκε τὸ πρόβατον. ἔλαβεν ὁ ποιμὴν θηρίον λωτον μέλλον θεάσθαι. καὶ Τί ποιήσω, φησὶν, ἵνα σωθῶ; βαπτίσθητι εἰς τὸ ὄνομα Χριστοῦ. βαβαὶ, πῶς εὔκολος ἡ σωτηρία, ἄφατος ἡ φιλανθρωπία· Ⓦ δεσμοφύλακα ἔσωσεν ὁ δεσμώτης, τὸ δεσμωτήριον ἐκκλησίαν εἰργάσατο. πότε; φησὶ, βαπτισθῶ, ἵνα σωθῶ; ἡ φυλακὴ οὐ κωλύει, ὁ τόπος οὐκ ἐμποδίζει. χαρίς ἐστιν ἡ τοῦ τόπου διορθοῦσα, ἡ καρδίαν χρήζουσα. θεάσθω τὸ δεσμωτήριον ἐκκλησία. ὦ πῶς οὐδὲ αὐτοῖς ὕδασι τῆς πέτρας τῆς ἑαυτῆς ἐπελάθετο; ἀλλὰ πανταχοῦ ἦλθε, καὶ εἰς δικαστήριον, καὶ εἰς θάλασσαν, καὶ εἰς νῆσον, καὶ εἰς γῆν, καὶ εἰς ἔρημον, καὶ εἰς οἰκουμένην. ὁμοῦ γὰρ ἁλιεῖς, ἐὰν μὴ ἴδῃ θάλασσαν, οὐχ ἁπλοῖ τὸν δίκτυον. ὅπερ ὁ αὐτὸς οὐκ αἰθητὴς, ἀλλὰ νοερὸς, καὶ εἰς πλοῖον ἦλθε, καὶ εἰς ὄρη, καὶ εἰς πηγὰς, καὶ εἰς ὁδοὺς, καὶ εἰς λειμῶνας, καὶ εἰς ποταμοὺς, καὶ οὐδεὶς τόπος κώλυμα ἐγίνετο τῇ πίστει. ἀλλ' ἕτερ ἕλεγεν· καὶ γὰρ πολλὰς ποιήσομεν τοιαύτας ὁδοὺς, τὸ ζητήματος οὐκ ἀποστήσομεν. τί οὖν ἐστι; ὁ τοίνυν τοσαύτην ἔχων ὀξύτητα, ὡς ὑπερπέτεσθαι τῷ ἀγαβόλῳ, καὶ ὄρεσι αὐτῷ διῶσαι, καὶ μέσην τὴν σκάμματος, οὗτος τῷ ἀγαβόλῳ προσκείσθω; οὐκ ἤκουσας τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ὅτι Πατεῖτε ἐπάνω ὄφεων, καὶ σκορπίων, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ; Τί οὖν ἐστι τὸ Εἰρημένον, Ἐδέθη σκύλοψ τῇ ὀρχήμῃ, ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ; ὅλη ἡ ἀγωγὴ ὡς ὑπὲρ πολὺ ὑστεδηκεν ἡμῖν τοῖς πολλοῖς ἐκ τοῦ μὴ εἰδέναι τὰ ἰδιώματα τῆς λέξεως, μηδὲ τὰς ἑρμηνείας αὐτῆς. τὸ, κολαφίζει, ἵνες ὑπὲρ κεφαλῆς ἔλαβον μέτον. κολαφισμὸς γὰρ λέγεται κάκωσις, ταπείνωσις. ἐκολάφισεν αὐτὸν ἐχθρὸς; αὐτὸ, ἐταπείνωσε· τάδε τὸ πρᾶγμα, ἐκολάφισεν, ἀντὶ τοῦ, ἐταπείνωσεν. ἐλάττον γὰρ ὑπὲρ κεφαλῆς λέγεται· καὶ αὐτὸς κέχρηται τῇ λέξει πάλιν. ὅπερ γὰρ ἰδιώτης ἦν, τῇ συνήθῃ λέξει κέχρηται εἰς πάντας τὸν τρόπον. Μέχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἐπηρεαζόμεθα παρὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅτι βουλόμεθα, κωλυόμεθα, ἐμποδιζόμεθα, ἀδικούμεθα, τυπτόμεθα, κολαφιζόμεθα, κακουχούμεθα, μαστιγούμεθα, λοιπὰ πάσχομεν, ἐν δεσμωτηρίῳ ἐμβαλλόμεθα, ἀπαγόμεθα, ὁδοιζόμεθα, λιμῷ πιεζόμεθα. ὅλων οὖν τούτων τῶν κακώσεων κολαφισμὸν ἐκάλεσε καὶ ταπείνωσιν.

Πρόσεχε, καὶ μὴ παραφράσῃς αὐτό. χρείαν ἔχω τῆς ἑρμηνείας σου τοῦ χωρίου. Τί οὖν; σαφῶς προέξομεν. κάπειτα τῶν ἑρμηνευόντων ἡμῶν εἰπόντων, προσέχετε τοῖς λεγομένοις. ὁ τοίνυν κολαφισμὸς, τοῦτ' ἔστιν, ἡ ταπείνωσις ἡ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ γινομένη; Εἴτε ἀπὸ δεσμωτηρίου, Εἴτε διὰ ἀπαγωγῆς, Εἴτε ἀπὸ δικαστηρίου, Εἴτε ἀπὸ λιμοῦ, Εἴτε ἀπό οἱουδήποτε προσώπου

Ϛ. Κορ. ιϛ. ζ. μάτος. Τί οὖν ἐστιν, Ἐν τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη σκύλοψ τῇ ὀρχήμῃ, ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ· ὑπὲρ τούτου τρὶς Ⓦ Κύριον παρεκάλεσα, καὶ εἶπέ μοι· ἀρκεῖσοί ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται; προσέχετε τίς ἐστιν οὗτος ὁ ἄγγελος τοῦ Σατανᾶ. ὃ γὰρ εἶπεν, ἐδόθη μοι Σατανᾶς ἄγγελος,

Φιλιπ. γ. α. ἀλλ', ἄγγελος Σατανᾶ. ἔθος τῇ γραφῇ, ὁ πολλάκις μοι εἴρηται, λεχθήσεται καὶ ἐπὶ τούτων. Τὰ γὰρ αὐτὰ λέγει ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. διδάσκω γὰρ, οὐκ ἐπίδειξιν προέχομαι

δόξῃ τῷ Σατανᾷ ὁ Παῦλος. τί λέγεις, Εἰπέ μοι; παρεδόθη, φησί, τῷ Σατανᾷ, ἵνα τιμωρήσῃ αὐτὸν πληγῇ, καὶ σωφρονίσῃ αὐτῷ σωβαλεῖν ὁ Διάβολος. τοῦτο ὅλον; Ⓦ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης, Ⓦ παιδαγωγὸς πολίτου, Ⓦ ναὸς τοῦ Χριστοῦ, ὑπὲρ ἐφίλει, τοῦ λύσαντος τὸν πνεύματος, ὃ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, Ⓦ τοῦ οἰκουμένου Διάβολος, Ⓦ ζῇ ἀ-
χ. διαπί- καὶ τὰς τῆς ἀμαρτίας" αἱ ἁπανταχοῦ, Ⓦ τὰ σπέρματα τῆς θυσείας ἐμβαλόντα, Ⓦ
ὸ γῇ τρέχοντα, Ⓦ ὸ θαλάσσῃ ἀγαπιζόμενοι, Ⓦ τυφθήμενον ὸ τῷ βυθῷ πεπιπτωκότα,
Ⓦ ὸ δεσμωτηρίοις σφυρόμενοι, Ⓦ ὸ δικαστηρίῳ ὑφ᾽ημῶν ῥηθέντα, Ⓦ πᾶσαι ὑπο-
δράμοντα τοῦ οἰκουμένου, τὸν ἄϋπνον ὄφιν, οὗ τὰ ἱμάτια νόσους ἐφυγάδευσεν, οὗ ἡ ζωὴ
θάνατον δραπετεύειν πρεσκεύασε, τοῦτον ὑπηκόειον ὁ Διάβολος εἶχε; ἡ μᾶλλον ὃ ὀνη-
τὸν ἀκύρου ποιοῦντα. ἐπορίσατό τινες τοῖς Κορινθίοις· ἤκουσεν ὁ Παῦλος, ἡ τί φησι; Καὶ α. Κορ. ι. β.
ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ ἐκ τοῦ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔρ-
γον τοῦτο ποιήσας. ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἀπὼν τῷ σώματι, πάρειμι δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς
παρὼν τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ
ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ παραδοῦναι τὸν
τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου
Ἰησοῦ. εἰσήνεγκεν ἐξουσίαν Παύλου· τὸν πεπορνευκότα παρέδωκε τῷ Σατανᾷ, ἵνα πληγὴ
αὐτὸν ὁ Σατανᾶς, ἵνα ἡ κόλασις αὐτῷ αὖτη καθάρσιον γένηται τοῦ ἁμαρτήματος. ὅπερ γὰρ
τοῦτο ἐλάμβανεν, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ λέγει· Κυρώσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην, ἵνα μὴ πλεο- β. Κορ. ε. ιι.
νεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· σὺ παρέδωκας τῷ Σατανᾷ, καὶ σὺ λέγεις, ἵνα μὴ πλεο-
νεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ; οὐ γὰρ οἶδε, φησί, μέζον ὁ Σατανᾶς. παρέδωκε ὅτι ἔ-
δει, ἀπολαμβάνω ὅτι χρή· παρέδωκα ὡς δημίῳ τῷ Σατανᾷ, ἵνα μόνον ἀπομηχθῇ ὁ
ἡμέτερος δεσπότης· λαβώμεθα αὐτοῦ. ἐὰν γὰρ ὀπίσω ἀφῶμεν αὐτὸν, πλεονεκτού-
μεθα ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. οὐ γὰρ οἶδε μέζον ὁ Σατανᾶς. παρέδωκα, ἵνα διορθώσηται ἑαυ-
τόν. ἐὰν δὲ ἀφῶμεν αὐτὸν, ἀποκλείσῃ αὐτὸν ὡς τὸν Ἰούδαν. Διὰ τοῦτο λέγει· κυρώσατε εἰς
αὐτὸν ἀγάπην, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. Τί καλλίσα εἶπεν; Ὀκέτι τοῦ
Σατανᾶ ὄντι (οὐ γὰρ ἐν πορνείᾳ ὄντι, ἀλλ᾽ ἐν μετανοίᾳ) μὴ εἶναι ὃ ἐμὸν λαβεῖν ὀφλος. ὅτε
ἐν ὀφλῳ, ἔδωκα αὐτῷ, ἵνα ἐμὸν γένηται ὃ ὀφλος. ὦ σοφία Παύλου. Διὰ τοῦ λόγου ὃ πρό-
βατον ἔσωσε· Διὰ δὲ πίστεως τὸν ναύτην ναυαγήσαντα ἀνήνεγκε· Διὰ δὲ πολέμου τὸν στρα-
τώτην εἰς ζῆλον ἐπανήγαγε. διὰ φαρμάκου πικροῦ χέζεσθαι τῆς τοῦ Διαβόλου πληγῆς.
εἰ μόνον παύσωσι, ἀφίεμεν αὐτοῖς. κολαζέτω ὀφλος, ἵνα αἰδεσθῇ τι εἰργάσατο ὁ πεπορνευ-
χ. τὰ ἁμαρ- κώς. ὅταν ἀπομηχθῇ "ὃ ἁμάρτημα, ὅταν ἀπομηχθῇ τὸ σπιδύρα, ἡ ὀκνηθάρη ὃ τραῦμα,
τήματα τότε ἰσχυρὰ δείκνυται ἡ ψυχή. Ὀκ ἀφίημι ὃ χρεοστοι ἐν τῷ πυεί· ἵνα μὴ φρυγῇ, αἰμόρραγα
αὖθ᾽. Τὸ γὰρ ἔστι τὸ σοφὸν εὑρίσκειν ὃ μέζον, πόσον δυνῶσι τῷ πυεί, ἓ πόσον λαμβάνῃ. Ἵνα μὴ β. Κορ. ῥ. ια.
πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. ὁ δίνεων τὰ
νοήματα αὐτοῦ βαπτισάμενος, ὁ τοσαύτην ἔχων ἐξουσίαν, ὡς ἡ ὄρεξις αὐτῷ διάκρισις ἡ χρέους καὶ
μέζου· χρέους μὲν, ἁρπάζων πρὸ αὐτοῦ αὐτὸν· μέζου δὲ, Ⓦ παραδιδοὺς τοιοῦτον τῷ Σα-
τανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός. ὅπως γὰρ ἀκόρεστον ὃ θηρίον, καὶ ὁπόταν λαμβάνει πλη-
σμονὴν ἀπὸ τῶν ἡμετέρων σαρκῶν, ἵνα μὴ * καθάπαξ ἀποκτείνῃ αὐτὸν, ἀλλὰ τοῦτο λέγει εἰς * λαβὼν
ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα μὴ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἅψηται· ὅπερ ὁ Θεὸς λέγει τῷ Ἰώβ, Ἀπειλῶ, Ἰωβ. ϛ. ϛ.
πλῆξον αὐτοῦ τὴν σάρκα, τῆς δὲ ψυχῆς αὐτοῦ μὴ ἅψῃ, ἡ ὄρεξις πέπαυσε ὃ Διάβολος ὁ Θεός·
ὅτω καὶ ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ Ⓦ διαστείλει μιμούμενος, ἀπόφασιν αὐτῷ
δίδωσιν, ἕως ἀναβλύσαι ὁ Διάβολος οὐκ ἐτόλμησεν. Εἰ γὰρ ἀναβλύσει, τοῖς Παῦλοι Περξ. ιϛ. κζ.
χ. εἶχον "ἴχυσι· ἐπεὶ καὶ τότε, ὅτι ἕως ὃ ὃ δεσμωτηρίου, τοιοῦτόν τι ἐργάσασθαι ἐβουλήθη ὁ Διάβο-
λος. ὅπως γὰρ ὃ δεσμωτήριον ἐσαλεύθη, ὅπως τὰ δεσμὰ ἐλύθη, ὅπως ὁ δεσμοφύλαξ ἐξ-

Ψαλμ. ια. ιι. ἀρετήν. Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ πεπεριβλημένη, πεποικιλμένη, οὐ τοῦ αἰσθητοῦ ἱματίου λέγουσα ἡ γραφή, ἀλλὰ τοῦ τῆς ἀρετῆς. Πᾶσα γὰρ ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς. τί οὖν; διπλοῦς ὁ ἄνθρωπος, καὶ διπλῆ ἡ ὕσις· καὶ δίφθαι ἡ ψυχὴ λόγου διδάσκοντος, νοουμένους, ἀποτυπουμένου τὰ πάθη, διαρθουμένους τὰ πταίσματα. μὴ οὖν τῷ αἰσθητῷ μόνον προσέχωμεν πραπίζοντες, ἀλλὰ καὶ τῷ νοερῷ ὑμῶν * ἀναθαλλόμενοι, ἀπὸ τοῦ Παύλου ῥημάτων τοῦ ἐσίασιν ἡμῖν ἐργαζόμενοι, καὶ ὡς σκιωποιοὶ εἰς μέσον ἄγοντες, τὸν ἰδιώτην, τὸν ἀμαθῆ, τὸν τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον, τὸν τοῖς δαίμοσι φοβερὸν, τὸν νοήματα ἐλαφρύνοντα, τὸν ἄνω καὶ κάτω ἀναπτέροντα, τὸν εἰς ἀναβόησιν ἐλθόντα, τὸν εἰς τέκνου αἴγλην ὑπὸ οὐρανὸν, τὸν ἐν τῇ πέτρᾳ ἑαυτὸν ἔχοντα τοῦ χριστοῦ, τὸν οὐ διὰ τῆς τέχνης ἀλλ' ὅπου δόμα μεταχειρίζοντα, καὶ λαμπρύνοντα τοῖς καταρτώμασιν. ἀγαγωμεν αὐτὸν εἰς τὸ μέσον· οὐ γὰρ λαμβάνω αὐτοῦ κόσμον τὴν ἐγκωμίων· ἐρασὴς αὐτοῦ εἰμι τοῦ κάλλους. οὐ γὰρ ὅτι σωματικὸν, ἵνα σίπηται, ἀλλὰ πνευματικὸν μηδέποτε ὠχριῶμεν. τὸ σῶμα διῳκῦσθη, καὶ ἡ μορφὴ λάμπει ὡσεὶ τὸν ἥλιον. ὁ ἥλιος αἴρω τρέχει, Παῦλος κάτω ἀνιπτέχει· ὁ μὲν αἰσθητὸν φαίνων φῶς, ὁ δὲ νοερὸν εἰς τὰς ψυχὰς εἰσάγων· ὁ μὲν ἐν νυκτὶ ἀναχωρῶν, ὁ δὲ καὶ ἐν νυκτὶ λάμπων. ἔλαβε βασιλέας, καὶ θυσιῶν εἰς πλῆσιν· ἔλαβε γυναῖκας, καὶ ἀνδρῶν ἀνδρειοτέρας κατέστησεν· ἔλαβε νέους, καὶ γηραιοκότων σωφρονεστέρους κατεσκεύασεν· ἑκάστου Φύσιν, πᾶσαν ἡλικίαν καταρθῶσαι ὁ σμίλην ἔχων, ὁ διρμάτα ῥάπτων. οὐ γὰρ παύσομαι σωφρονῶν αὐτοῦ λέγων τὸν τεχνίτην. νύμφην παρεσκευασμένην, βασιλέων σεμνοτέρους, πλουσίων εὐπορώτερους, γραπτῶν δωματώτερους, τειχῶν ἀσφαλέστερους, [λύχνα καὶ γλαύκας,] μέλιτος γλυκύτερους, θαλάσσης βαθύτερους, οὐρανοῦ ὑψηλότερος, πυρὸς θερμότερους, σιδήρου τομώτερος, Θεοῦ τοῦ χαρίσαντος, ναὸς τοῦ Θεοῦ, σῶμα τοῦ Χριστοῦ, λύχνα τοῦ πνεύματος, τῶν κατηχουμένων κήρυξ, τῶν πιστῶν παιδοτρίβης, πάντα χοῦν ἀποτιθέμενος, πῦρ οὐ μὴ ἅπτοτε καταπίωσιν, ὕδατος λαὸν τοῦ οἰκουμένου ἰκμῶσαι καὶ τοῦ κόσμου. καθάπερ γὰρ Νῶε σανίδας ῥάψας κιβωτὸν ἐργάσατο, οὕτω καὶ Παῦλος ὕδατος χάρας κατασκεύασε κιβωτὸν νοεράν. αὕτη σκεύεσι βάπτων. ἡ μὲν γὰρ ἐλάμβανε τὰ ἄλογα, καὶ ἔσῳζε τὰ ἄλογα· αὕτη δὲ λαμβάνει τὰ ἄλογα, καὶ μεταβάλλει. εἶδες ἃ λέγω. εἰσῆλθεν εἰς τὴν κιβωτὸν λύκος, καὶ ἐξῆλθε λύκος· εἰσῆλθεν εἰς τὰς Παύλου ὕδατος λύκος, καὶ ἐξῆλθε ποιμένα· εἰσῆλθε μάχης, καὶ διωρθώθη· εἰσῆλθεν ὕπατος, καὶ βρέφος ἐγένετο. καὶ σκεῦος μὲν ἡ κιβωτὸς τοὺς Νῶε διέσωσε μόνους μετὰ δύο, ἡ πεισθέντων ὁμοίων· αὕτη δὲ ἡ κιβωτὸς τὴν οἰκουμένην ἐσαγώγιον ἔσωσε. πάντα χοῦν πλέα καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ αἱ σανίδες οὐ διαλύονται. οὐ γὰρ πίστη, ἀλλὰ πνεύματι εἰσι κεχρισμέναι. ἀπῆλθεν ὁ Νῶε ἐξ αὐτῆς, καὶ αὕτη πλέει· ἀπέθανε Παῦλος, καὶ ἡ κιβωτὸς ζῇ· καθ' ἑκάστην ἡμέραν σαγηνεύει, καὶ οὐ καταποντίζεται. ἔχει γὰρ τὸν κυβερνήτην τῆς οἰκουμένης τὴν χάριν αὐτοῦ κατέχουσαν. ἐπὶ δὲ τοιαύτας αἱ βάπτισμαι, τοιαῦται αἱ σανίδες, τοιαύτη ἡ σωτηρία, φέρε δὴ τὸ γλῶσσημα σοφῶμεν, μᾶλλον λέξει ὑμῖν ἑρμηνεύοντες, καὶ πᾶσαν τὴν ὁμιλίαν εἰς τοῦτο ἀναλίσκοντες. τοιαύτη γὰρ ἡ τῆς γραφῆς εὐτοκία. καθήκαμος γὰρ καὶ ἀκούων αὐτοῦ λέγοντος· ὅτι ἁρπαγὴν εἰς τέλος οὐρανοῦ, καὶ ἤκουσεν ἄῤῥητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἔξον ἀνθρώπῳ εἰπεῖν· εἶτα προϊόντος καὶ λέγοντος· Ἐν τῇ σχολῇ τῆς ἀποκαλύψεως, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκὶ, ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ· "ἐφοβήθην, μή τις τῶν ἀκουόντων ἀγροικῶν τὸ νόημα," ἁπλουστέρως σκληρὸν δηλαδὴ, καὶ ἀναγκῶν ἐποιησάμην τοῦτο εἰς μέσον τὴν ῥῆσιν ἀγαγεῖν, καὶ διαφληλαφῆσαι αὐτούς. εἴτε γὰρ ἦσάν τινες," σαφεῖς ἦσαν· εἴ τε μὴ, ὠφελιμώτεροι καὶ εὐλαβέστεροι ἦσαν. ὁ μὲν γὰρ εἰδὼς ἁμαρτήσεται· ὁ δὲ μὴ εἰδὼς, μαθήσεται. καὶ γὰρ πολλῶν ἤκουσα τὸ νόημα ἀγροικούντων καὶ λεγόντων, ὅτι πρεσβύτη

ι. Κορ. ιε ζ.

χ. ἀπὸ τοῦ * σκιωσον

χ. κωλύει.

ἰσ. φοβεῖσθε χ. ἀκούσας ἂν χ. σαφήσειν

Ὅτε τὸ πῦρ ἁρμόνιον τουτονὶ κόσμον ἐξ ἀρχῆς ἐπλάτησεν ὁ Θεὸς, θαύμαζε ὅτι θαύμασιν εἰργάσατο, ἃ νόμῳ φύσεως δουλεύων, ἀλλ' ἐξουσίᾳ δυνάμεως πᾶσι τέκτων ὤφθη. οἶδ' τί λέγω. Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Εἶδες τάξιν καὶ ἀκολουθίαν; πρῶτον ἦν ὁ οὐρανὸς, καὶ τότε ἡ ἕδαφος, καὶ τότε τὸ ἔδαφος. ὅπερ γὰρ εἶπεν, ἃ νόμῳ φύσεως ἐδούλευεν, ἃ δὲ τάξει τέχνης, ἀλλ' ἐξουσίᾳ δυνάμεως. Εἰσῆκει ἡ γῆ, καὶ τὸ ἔδαφος οὐκ ἐφαίνετο. ἡ γὰρ δύναμις τοῦ ἐργαζομένου πάντα διεκόσμει. ἐρώτησον τὸν αἱρετικόν· Εἰπέ μοι, πῶς ἡ γῆ ἠόρατο, καὶ τὸ ἔδαφος οὐκ ἐφαίνετο; Εἰπέ μοι τὸν λογισμόν· Εἰπέ μοι τὸν τρόπον. ἀλλὰ σιγᾷς, καὶ πίστει σεαυτῷ παραχωρεῖς. ποίας ἄξιος εἶ συνετίσαι*, τὰ μὲν κοσμικὰ καὶ ὁπόσα τῇ πίστει σαυτῷ παραχωρῶν, τὰ δὲ θεῖα καὶ ὑπερφέρεια παρεργαζόμενος καὶ πολυπραγμονῶν; ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἐποίησε τὴν γῆν ἔδαφος, καὶ ὕδατα αὐτῇ ἐπέθηκεν. εἶδες θεμέλιον τοῦ οἰκοδομήματος, αἰωρεῖται γῆ, καὶ κάτωθεν ὕδατα. χώρισμα ἐποίησεν οἰκοδόμος ἐπίτηδες ἐργαζόμενος· ἔξωθεν μὲν ὕδατα, καὶ τότε τὰ θεμέλια καταβάλλονται. ὁ δὲ Θεὸς ἐπάνω τῶν ὑδάτων ἔθηκε τὸ θεμέλιον, ἵνα μὴ τὴν δύναμιν τοῦ θεμελίου, ἀλλὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐργαζομένου θαυμάσῃς. ἀλλ', ὅπερ ἔλεγον, παρέχετε μοι ἀκρίβειαν· φιλοσοφῶν γὰρ ἀπολογοῦμαι λόγων. ὅτι δὲ τὸ πῦρ ἁρμόνιον τουτονὶ κόσμον εἰργάζετο, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἀπὸ μοναδικῆς ἐποίησεν οὐσίας. καὶ ἀσαφὴς ἦ ὁ λόγος, πιθανὸν αὐτὸν ἀφέσεσθαι, ἐὰν παρέχητε. τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἀπὸ μοναδικῆς ἐποίησεν οὐσίας, τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω. καὶ γὰρ κόσμος ἐκεῖνος, καὶ κόσμος οὗτος· δύο οὗτοι κόσμοι. ἀλλ' ἕκαστος τῶν ἡμετέρων ἀπὸ μοναδικῆς ὧν οὐσίας. οἶδ' τί λέγω. Τὰ ἄνω πάντα ἀσώματα, τὰ κάτω πάντα σώματα· τὰ μὲν νοερά, τὰ κάτω αἰσθητά· τὰ ἄνω ἀόρατα, τὰ κάτω ὁρατά. πάντα σώματα τὰ κάτω, καὶ οὐρανὸς, καὶ ἥλιος, καὶ σελήνη, καὶ γῆ καὶ θάλασσα, καὶ δένδρα καὶ φυτὰ, καὶ βόες, καὶ πρόβατα, καὶ ἵπποι· πάντα ὁρώμενα, πάντα αἰσθητὰ, πάντα σώματα, πάντα ἀφῆ καταβαλλόμενα, καὶ ὄψει ὁρώμενα. τὰ ἄνω πάντα ἀόρατα, νοερὰ, ἄγγελοι, ἄρχαγγελοι, θρόνοι, κυριότητες, ἀρχαὶ, ἐξουσίαι, δυνάμεις, τὰ χερουβὶμ, τὰ σεραφίμ. οὔτε σχήματα ὁρατὰ, οὔτε χρῶτα ἀόρατα· οὔτε σχήματα σώματα, οὔτε χρῶτα ἀσώματα, ἀλλὰ καὶ τοῦτα σώματα, καὶ σχήματα ἀσώματα· πάντα σχήματα μοναδικῆς ἐλθόντα οὐσίας, καὶ τὰ κάτω, καὶ τὰ ἄνω. καὶ τὰ μὲν ἀπὸ σωμάτων· τὰ δὲ ἀπὸ ἀσωμάτων, τὰ μὲν σώματα, τὰ δὲ ἀσώματα· μόνος ὁ ἄνθρωπος σχήματος ἐλθόντος οὐσίας, τῆς μὲν βελτίονος, τῆς δὲ χείρονος, ψυχῆς τε καὶ σώματος. ἡ μὲν γάρ ἐστιν ἀόρατος καὶ νοερά, ἡ ψυχή· ὁ δὲ σῶμα αἰσθητὸν καὶ ὁρατόν. τίνος οὖν ἕνεκεν ὁ μὲν δύο κόσμοι οὗτοι ἀπὸ μοναδικῆς ἐλθόντος οὐσίας, καὶ οὔτε ἄνω σώματα, οὔτε κάτω ἀσώματα· ὁ ἄνθρωπος δὲ μόνος ἀπὸ ἀσωμάτου, καὶ σώματος συνέσχηκεν; ἀκούσατε τοῦ αἰτίου, καὶ μαθήσεσθε τὸν ἐργασαμένου τὸν σοφόν. ἔδει γὰρ δύο κόσμοι ἦσαν οὗτοι τῇ οὐσίᾳ διεσχισμένοι, ὁ μὲν ἀσώματος, ὁ δὲ σώματος· ὁ μὲν ἀόρατος, ὁ δὲ ὁρατός· ὁ μὲν νοερὸς ὁ ἄνω, ὁ δὲ αἰσθητὸς ὁ κάτω· ἵνα μὴ ἡ διαφορὰ τῶν ἔργων διαφόρους δημιουργοὺς εἰσαγάγῃ, καὶ μὴ λέγηται, ἕτερος ἄλλος τὰ ἄνω ἐποίησε, καὶ θεὸς τὰ κάτω, διπλοῦν ζῷον ἐν τῷ κόσμῳ ἔθηκεν ἀπαγορεύων καὶ τὸν ἄνω, καὶ τὸν κάτω τοῦ δημιουργίας. διπλοῦς κόσμος ἄνθρωπος, καὶ τὸν ἄνω ὁ συνδεὺς ἔχων τοῦ ψυχοῦ, καὶ τὸν κάτω ὁ σῶμα, σύνδεσμός τις καὶ ζεῦγος, ἵνα δημιουργὸν ἔχων τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω ἐργασάμενον καὶ καθάπερ πρόβολος, ἐμπέπλεκται ἡ ψυχὴ ἐν μέσῳ τῷ σώματι. ἐπεὶ οὖν διπλῆ τέτυκται ἡ οὐσία, διπλῆ αὐτῆς καὶ ἡ χρεία. παρέχετε μοι ἀκρίβειαν τῷ λόγῳ· διπλῆ αὐτῆς καὶ ἡ χρεία. ἔστι σῶμα, καὶ ἔστι ψυχή. ὥρισται τῷ σώματι τὸ αἰσθητόν, καὶ τῇ ψυχῇ λόγον· τρέφεται ὁ σῶμα ἄρτῳ, τρέφεται καὶ ἡ ψυχὴ τῷ λόγῳ· ἔχει ἔνδυμα ὁ σῶμα ἱμάτια, ἔχει ἔνδυμα καὶ ἡ ψυχὴ τὸν ἀρετὸν,

Ex edit. Rom. emend. ex Mss. Ox. Par. a. a.

χ. πρὸ ἄνω

* ἐπίμοι

ἰσ. ἰδῶ

χ. λέγηται,

ψαλμ. ιε. λει τὴν ἀσεφτείαν ἔλκυσεν, ὅτι Οὐκ ἐγκαταλείψεις τ̃ ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώσεις ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, πῶς ὁ Θεὸς ἐκεῖ ὁ λέγων; Θεὸς οὐ καταλιμπάνει εἰς ᾅδου. κατέρχεται γὰρ ᾅδης Θεόν; κατέρχεται ζωοποιὸν δύναμιν ἡ διαφθορά; Οὐκ ἦκουσας Παύλου λέγοντος, καὶ ὅτι οὐκ ἐδύνατο ζωῆς ἄρχεσθαι; τὴν ζωὴν ὁ τάφος κατέχεσθαι; τὴν ζωὴν τὸ σῶμα λέγει. Εἰ δὲ τὸ σῶμα ζωὴν, κατεῖχετο ἡ ζωὴ θανάτῳ; Οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου. ὅλην πεσοῦσαν τ̃ ἁμαρτίαν ὅλην ἤγειρεν· ὅλην πεσοῦσαν τὴν ἀνέστησεν. ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, φησὶ, τέλειον ἀναστάσεως, ποίαν διαφορὰν αὐτῇ δίδως τῷ Σωτῆρι καὶ τοῖς Ἀποστόλοις; ἡ γὰρ ἐκείνου ἐγήγετο ὁ Θεός. ἀλλ' ἕτερόν ἐστιν οἰκονομῆσαι, καὶ ἄλλο ἀναλαβεῖν καὶ ἐνωθῆναι.

Αδύτ. κε. 10. τῇ ἐμῇ ἐρημίᾳ, Ἐνοικήσω ἐν αὐλαῖς, καὶ ἐμπεδήσω. τῆς ψυχῆς λέγει τὴν ἁπλότητα, τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἐναπόκεισθαι, ἢ ἐπὶ μακρὰν παύεται Θεὸς καὶ ἐμπεδήσει. ἐπεὶ δὲ τὸ Χριστοῦ αὖθις τὸ σῶμα ἐν κοιλίᾳ ἐνῳκήθη ναὸς ἐγήγετο, καὶ τῇ προαιρετικῇ πολιτείᾳ ἐδέξατο Θεὸν ἐνοικοῦντα, ἀλλ' ἅμα ναὸς κατεσκευάσθη, ἅμα Θεὸς ἐφοίτησε. ναὸς οὖν

Ιωαν. ε. 19. λοῦ τὸ ἐνῳκήσας Χριστοῦ τὸ σῶμα. διὰ τοῦτό φησι, Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. ὡς τῆς ἀποπίας τὴν πάντα τολμήσασαν ἀδελφὰς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸς αἱρετικοὺς τοὺς λέγοντας ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ πνεῦμα, καὶ βιαζομένους τὸ ἀποστολικὸν ῥῆμα τὸ λέγον· Ὁ Θεὸς φυλάξει ὑμῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα. ἐκεῖσε αἰτιαγκάσομεν ἐκεῖσε· πνεῦμα νομίζουσι καὶ νοῦν. Εἰ τοίνυν τὸ πνεῦμα ὁ νοῦς ἐστι, διὰ τί ὁ Ἀπόστολος

α. Κορ. ιδ. ιε. λέγει, Ψαλῶ τῷ πνεύματί μου, ψαλῶ καὶ τῷ νοΐ; Εἰ γὰρ τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ νοῦς, διὰ τί μείζονι Παῦλος λέγων, ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ καὶ τῷ νοΐ; Εἰ τὸ πνεῦμα νοῦς, διὰ τί νοῖον τοῦτο τὸ πνεῦμα ἕτερον λέγει; ἀλλ' ἐπιδὴ, φησὶν, οὐ καταδέχῃ ὕτως, ἐρωτῶ σε ὡς φησὶς. τί ἐστιν ὃ λέγει Παῦλος, ὁ δὲ Θεὸς φυλάξει ὑμῶν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα; πνεῦμα ἔξω τῆς γραφῆς κεῖται τὸ χάρισμα τοῦ ἁγίου πνεύματος. τοῦτο καλῶ, σωματοποιῶ δέ μου τὸ καινότερον. οὐ γὰρ μικρὸν τοῦτο μέρος αἱρετικὸν ἀφῃρῆσθαι σπουδάζω. πνεῦμα ἔξω τῆς γραφῆς καλῶ τὸ χάρισμα τοῦ ἁγίου πνεύματος· οἷον ἐάν τις λάβῃ πνεῦμα σοφίας, ἢ πνεῦμα

α. Κορ. ιδ. ιε. γνώσεως. ἀλλὰ τὸ δῶρον τοῦ πνεύματος καλῶ τὸ πνεῦμα. λέγει Παῦλος, Ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, αἴτει τὸ χάρισμα πνευματικόν· οὐ γὰρ πολλὰ πνεύματα. ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. δείκνυμι, φησὶν, ὑμῖν τίνα ὀφείλετε τὸ χάρισμα ζητεῖν. καλῶ τοίνυν πνεῦμα τὸ τοῦ πνεύματος χάρις. οὐκ αὐτὴ ἡ οὐσία

α Κορ. ιβ. ια. τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ἡ ἐνέργεια τοῦ πνεύματος. Ταῦτα γὰρ πάντα ἐνεργεῖ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. ἐνέργεια πνεύματος τὸ πνεῦμα, τουτέστι, τὸ χάρισμα, οὐκ αὐτὴ ἡ οὐσία τοῦ πνεύματος. καλῶ σὺ πνεῦμα τοῦτο, ἃ καλῶ τὸ σὸν χάρισμα πνεῦμα. λέγει οὖν ὁ Ἀπόστολος, ὁ Θεὸς φυλάξει ὑμῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ χάρισμα, ὃ ἐλάβετε ἀπὸ τοῦ πνεύματος. πάλιν τὸ πνεῦμα χάρισμα λέγει. τὸ δὲ χάρισμα δεῖ ἀσουδῆς αὔξεται, καὶ δι' ἀμβλείας

α Θεσσ. ε 19. ἀπάλυται. ὁ Ἀπόστολος λέγει, Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε· ὅτι δὲ τὴν οὐσίαν τοῦ πνεύματος σβέσαι δυνατόν, ὅτι καὶ νοῦν τὸν κατὰ Φύσιν ὄντα· ἀλλ' ὅπως τὴν χάριν οὐ μὴ τῇ ἀσουδῇ αὔξουσι, οὐδὲ τῇ ῥᾳθυμίᾳ σβεννύομεν, λέγει, τὸ χάρισμα, ὃ ἐλάβετε, μὴ σβέννυτε. πνεῦμα τοίνυν καλῶ τοῦ πνεύματος τὴν ἐνέργειαν· ἧς ἐμοὶ μὲν πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρκδ. ΕΙΣ ΤΟ *, ΑΡΚΕΙ ΣΟΙ Η ΧΑΡΙΣ ΜΟΥ· Η ΓΑΡ δυνάμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. * ἀπόστολε ἢ ῥητόν

τῆς ἀνθρωποτήτος. ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. καὶ πῶς ἠλευθερώθης; Τὸ γὰρ ἀδυνατοῦν τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός· ὅπερ ὁ μὲν νόμος ἐκέλευε τὸ ἀγαθόν, ἡ δὲ σὰρξ οὐκ ἰσχυεν ἐπισχύειν, ὡς πεπρασμένη τῇ ἁμαρτίᾳ, ἃ μὴ ἠδυνήθη ὁ νόμος κατορθῶσαι διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκός, κατώρθωσε διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός (οὐ γὰρ δι' ἑαυτὸ ἠσθένει ὁ νόμος, ἀλλὰ διὰ τῆς σαρκός) ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. ἀποδέδεται τοίνυν Θεοῦ χάριτι τὴν ζητουμένην ἡ λύσις, ὅτι οὐ θέλει ἑαυτῷ ταῦτα Παῦλος φθέγγεται, οὐδὲ τὴν ἑαυτοῦ συνοφαντῶν ἐλευθερίαν, οὐχ ἑαυτὸν ἐπαινῶν τὴν ἁμαρτίαν πιθήσει, οὐδὲ πνεύματα πονηρὰ καὶ σαρκικὰν ἑαυτῷ εἰσηγήσεται· ἀλλ' ἔστιν, ὥσπερ εἰ εἶπόν τις, τῷ λόγῳ τῷ περὶ τοῦ νόμου ἀνθρώπου, τῷ δὲ ὡς νόμῳ, οὐ μὴ τὴν χάριν· εἶτα ἐπήνεσιν εἰσῆλθεν εἰς ἐπίγνωσιν. πῶς γὰρ ἀνθρωπος ὁ περὶ τοῦ νόμου; πῶς δὲ ὡς νόμῳ; πῶς μὴ τὴν δὲ Χριστῷ ἐλευθερίαν; ὁ Θεὸς οὐκ ἐαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας. ἐντεῦθεν λύεται καὶ ὃ ἕτερον ζήτημα. λέγουσι γὰρ οὐκ Ἀπολιναρίειοι μόνοι, ἀλλὰ καὶ Ἀρειανοὶ καὶ Εὐνομιανοί, ὅτι σάρκα μόνον ἀνέλαβεν ὁ σωτήρ, ψυχὴν δὲ καὶ πνεῦμα οὔ. καὶ οὐκ ἐφιλονικήσαντες, καὶ εἶπον ψυχὴν ἀνθρωπου, οὐκ ἂν σάρκα μόνην τοῦ σωτῆρα ἀληθείας. ἀποδείξει δὲ ἡμῖν διὰ τῶν προειρημένων τῆς προφητείας, ὅτι καὶ ψυχὴν εἶχε τὸν ἀνθρώπου μεμενευκὼς, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ μέρους καλῶν. ποτὲ μὲν ἀπὸ τῆς σαρκὸς τὰ πάντα ἄνθρωπον ὀνομάζει (Πᾶσα σὰρξ ἥξει, φησὶ τὸν, πᾶς ἄνθρωπος) ποτὲ δὲ ἀπὸ ψυχῆς, ὡς ὅταν λέγῃ, Ἐν ἑβδομήκοντα πέντε ψυχαῖς κατῆλθεν Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον· ποτὲ δὲ ἀπὸ τῆς πνοῆς, ὡς ὅ, Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω Κύριον. δεῖξον τοίνυν ποῦ τὴν σάρκα ἄψυχον καὶ νεκρὰν λέγει· ἐνῶ δὲ ὅλως πλανᾶται, οὐκέτι σὰρξ λέγεται, ἀλλὰ σῶμα νεκρόν. σαρκὸς ποτὲ νεκρᾶς ἐκάλεσε σάρκα, ἀλλὰ σῶμα νεκρόν. ἕως γὰρ ἔχει τὴν ζωτικὴν δύναμιν καὶ ζῇ, σὰρξ ὀνομάζεται· νεκρωθεῖσα δέ, σὰρξ οὐ καλεῖται, σῶμα δὲ προσαγορεύεται. σῶμα γὰρ πᾶν ἄψυχον καὶ λίθος σῶμα καὶ ξύλον σῶμα, καὶ πτῶμα ὁ μὴ ἔχῃ ψυχὴν σῶμα λέγεται. Εἰπὲ δέ μοι, διὰ τί μὴ ἀνέλαβε τὴν ψυχήν; ἦλθε γάρ, φησὶν, αὐτὸς δι' ἑαυτὸν σῶσαι, καὶ χρείαν ἦν εἶχε τῆς ἡμετέρας ψυχῆς. διὰ τί οὖν τὴν σάρκα ἀνέλαβεν; ὅπερ οὐκ ἠδύνατο φανῆναι ὡς Θεὸς, ἀνέλαβε τὴν σάρκα, ἵνα δι' αὐτῆς πολιτεύσηται. οὐκοῦν οὐκ εἶχε ψυχὴν καὶ σάρκα, πῶς οὖν ἐπείνασε; πῶς ἐδίψησε, πῶς ἐκοπίασεν; εἰ γὰρ τὴν ψυχὴν ἐκάλουν Θεὸν εἰσάγῃς, καὶ τὰ πείνας καὶ τὴν δίψαν ἐπ' ἐκείνου φέρεις. ἄλλωστε, ἀδελφοί, εἰ μὴ ἦν καὶ Θεὸς λόγος καὶ ἔμψυχος ἄνθρωπος ὁ σκεῦος τῆς ἀνθρωπότητος ὁ ἐνοῦσαν αὐτῷ, ἀλλὰ μόνη ἦν ἡ θεότης ἡ σὰρξ, πῶς ποίας ὁ σωτὴρ ἔλεγε ψυχῆς, Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου; εἰ θεότης ἦν μόνη, ψυχὴ δὲ οὐκ ἦν, τίς ὁ παραθέμενος, καὶ τί τὸ παρατιθέμενον; πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου, φησὶ, τὴν ψυχήν. εἰ μόνην εἰσῆγε τὴν θεότητα ἐν τῇ σαρκί, ψυχὴν δὲ ἐκάλλης, τίς ὁ παραθέμενος, ἢ τί τὸ παρατεθέν; ἀλλ' ὁ σκοπὸς τὸ αἱρετικὸν δῆλος. διὰ τοῦτο γὰρ ψυχὴν λέγουσι μὴ εἰληφέναι Κύριον, ἵνα πάντα τὰ παπικὰ τοῦ ῥητοῦ εἰς τὴν θεότητα ἐλκύσωσιν· ἵν' ὅταν διάγωσι, Ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, Οπ ὁ πατήρ μου ἐντολὴν μοι δέδωκε, Τί εἴπω, ἢ τί λαλήσω, μηκέτι τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ τὴν θεότητα ὑπογράψωσιν. εἶδες εἰς ὅσην βυθὸν ἀσεβείας ἐξολισθαίνουσι; ποῖόν ἐστι τὸ πνεῦμα, ὃ λέγει, Εἰς χεῖράς σου παρατίθημι, κἂν βιάσωνται, οὐκ ἀνείσχυσι. λύεται γὰρ διὰ τῶν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὴν ψυχὴν ἐκάλεσεν. ἄκουε Στεφάνου λέγοντος ἐπὶ τῷ μαρτυρίῳ, Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. ὅτι τὸ πνεῦμα ἡ ψυχή ἐστι, Στέφανος μάρτυς. τίς δὲ ὁ παραθέμενος τὸ πνεῦμα; ἢ τί ᾧ παρετέθη τὸ πνεῦμα; ποίας ἦν ἀγαλείτη) ἐσίας; ἣν οἱ ἀπόστο-

Γαμ. κ γ. δ. ε.

Ψαλ. ξδ γ.

Πρωξ. ζ. ιδ. Ψαλ. ρν.

Λουκ. κγ. μθ.

Ιωαν. ιδ. μθ.

Πρωξ. ζ. νθ.

χρὸν τὰ μωκρὰ τῶν ἀρχαίων ἀπὸ φρίατος· ὅπου γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑτέρως μυηστεύεται τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ἀπὸ τῶν ὑδάτων. Ἵνα ζωοποιήσῃ, εἰσῆλθεν, ἵνα τὴν Ραχὴλ, προεσῆλθεν ἡ Λεία. τὸ προεισελθόν δὲ ἔχειν ὃ εἰς ὃ προεισέρχεσθαι ἐπεφυλάχθαι ἀναγκαῖον. νόμος οὖν προεσῆλθεν, οὐκ εἰσῆλθεν· ὅπου, οὐδὲ ἡ Λεία εἰσῆλθεν, ἀλλὰ προεσῆλθεν. εἰσελθὼν γάρ ἐστι ὁ γυμνῆ τῇ παῤῥησίᾳ χρήσασθαι· προεισελθεῖν δὲ ὁ μετ' ἄλλου πλαγιάσαντα ζωωσελθεῖν. προεσῆλθεν οὖν ὁ ἁμαρτία, προεσῆλθε δηλονότι τῷ νόμῳ Ἀμφίλοχος.

Rom. 7. 11. Ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς, ἐξηπάτησέ με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. ἵνα μὴ οὖν τις νομίσῃ τὸν ἐντολὸν εἶναι τὸν θανατοποιὸν, λέγει· Ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. Ὃ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ γέγονε θάνατος; μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἵνα ἡ ἁμαρτία φανῇ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον. πέντε χορὸ ἁμαρτωλοὶ λέγει τὸν ἁμαρτίαν, τυτέστι, Ⓦ Ἀμφίλοχον· ἵνα, φησὶ, φανῇ καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ὁ Ἀμφίλοχος, διὰ τῆς ἐντολῆς ἐργαζόμενος θάνατον. οἶδα λοιπὸν ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν, ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι. σὺ, Παῦλε, σαρκικὸς, ὁ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος κυβερνώμενος, ὁ λαβὼν τὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ Ⓦ Χριστὸν; Εἰ σὺ σαρκικὸς, Ἀμφίλοχε, πῶς τοὺς μαθητὰς σου ἠπάτησας, λέγων· Υμεῖς οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι; Ⓓ μαθηταί σε οὐκ εἶσιν ἐν σαρκὶ, ἐὰν σὺ σαρκικὸς εἶ; ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι. ἐγώ. τίς; ὁ πεπραμμένος ὑπὸ τὸν νόμον καὶ ἐν τῷ νόμῳ πολιτευόμενος, πεπραμμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. οὐκ εἶπε, πεπραμένος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ, πεπραμμένος τῇ ἁμαρτίᾳ. οὐ γὰρ ἕτερός τις τῶν δούλων πέπραται, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐπώλησεν. ὥσπερ γὰρ ἐν ἡμῖν τοῖς αἰχμαλώτοις εἰσί τινες Ⓓ κατὰ ἀνάγκην πεπραμένοι, εἰσὶ δὲ ἄλλοι ἐλευθερίας μετέχοντες, διὰ πολυτέλειαν δὲ παιδίσκων ἢ ἐπηρείας ἵνα ἀνάγκης εἰς δουλείαν αὐτοὺς ἐκδίδασιν· οὕτω καὶ ὁ αἰχμάλωτος, ἐλεύθερος ὢν τὴν φύσιν, καὶ ἐλευθέρας φύσεως λαχών, ἐκὼν ἑαυτὸν ἐπώλησε. θέλεις ἰδεῖν ἑαυτὸν πωλοῦντα αἰχμάλωτον; βλέπε τί φησιν ὁ Ἠλίας πρὸς Ⓦ Ἀχαάβ, ὡς ἀπέδοτο αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐλέγξαι αὐτὸν Ⓓ ἀμαθίαν, ὅτι ἀφείλετο τὸν Ναβουθέ. λέγει αὐτῷ Ἀχαάβ, Εὕρηκάς με ὁ ἐχθρός μου; λέγει αὐτῷ Ἠλίας· Εὕρηκά σε, διότι ἐπράθης ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου. ἡμεῖς δὲ ἐσμεν ἐν τοῖς ἔργοις τῆς ποιήσεως. ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι, πεπραμμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ὁ γὰρ τῇ κακῇ ζωοποιείᾳ προσκεκολλημένος, οὗτος, ἂν θέλῃ, ἑαυτὸν δικαίως ἐκβάλλει τῆς δουλείας. δοῦλος γὰρ φύσει ἡ ζωοθήκη· καὶ ἡ φύσις τῶν δούλων. διὰ τοῦτο ἐπήγαγεν· οὐ γὰρ ὃ βούλομαι, τοῦτο ποιῶ, ὡς ἅπαξ πεπραμμένος, οὗτος ὃ θέλω, τοῦτο προσάγω. ζωῆς ῥήματα αἰτεῖται τὰ ῥήματα. ὥσπερ γὰρ ὃς οὐχ, ἃ θέλει, προσάγει, ἀλλὰ κελεύει· οὕτως ὁ ἀνθρωπος οὐκ εἶχεν ἐξουσίαν ποιῆσαι ἃ ἐβούλετο, ἀλλὰ ἐκελεύετο ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας. λοιπὸν γὰρ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία· βασιλεῖ δὲ δόπλέγκη. οὐκ ἰῶ. πέπραται τοίνυν ὁ ἄνθρωπος, οὐχ ὁ Παῦλος, ἀλλ' ἐκὼν τῶ ἀνθρώπου, ὃ πλάσμα τὸ τῆς ἐλευθερίας. ἵνα ζωοποιῶ, ὅτι εἶπε, πολλὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀναγκασμένης δουλείας τιμήσεια ἐπήγαγε· Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; βλέπεις πῶς ἐσήγαγε τὸν ἄνθρωπον, ὡς τὴν δουλείαν πικρᾷ καὶ τυραννίδι ἐξεζωγραφώμεθα, καὶ ἀποδυσάμενοι ὑπεποδούμεθα τὴν δουλείαν, καὶ ὑπεζητοῦμεν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὑπεκαλυψάμεθα τὴν ἀνεντασίαν; ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται; τίς ἔρχεται; ἀνάγειτω τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἵνα δείξῃ σοι, ὅτι προσῶν ἁμαρτίας λέγει τὸν νοῦν ὑπὸ τὸν νόμον, ἀθυμεῖν δὲ τὸν πεπραμμένον τὸν διὰ τὴν βιαιοθείσης χάριτος ἐξαγοραζόμενος, λέγει, ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται; ἀνάγειτω τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἐλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας. Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέ με. ὁρᾷς πῶς τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐλευθερούμενον καὶ τὴν δουλεύουσαν αἰσθάνεται; ἢ οὐ σοὶ ἐαυτῷ μόνου φθέγγεται, ἀλλὰ σοὶ πάσης ὁμοῦ τῆς;

ψεύδους βλέπει (ν) οὐρανὸν ἀνεῳγμένον. ὥσπερ γὰρ τοῖς χοϊκοῖς ὡς ἐκ τοῦ χοὸς κλίναι τὸν κεφαλαιώδη τῆς γῆς, οὐρανὸς ἦν αὐτοῖς τὰ ἐπουράνια ἀνέῳκτο· οὕτω καὶ ψεύδει Ιακὼβ, οἷον οὐκ ἔχων, ἀλλὰ (ν) οὐρανὸν βλέπων ἀνεῳγμένον, ἀλλὰ κλίμακα ἀπὸ γῆς ἕως οὐρανοῦ ἐστηριγμένην. ἵνα δὲ καὶ ἄλλο λέγω τύπος τῆς διωκομένης ἐκκλησίας· ἔφυγε γὰρ τὸν Ησαῦ φεύγων ἦλθεν εἰς τὸν μέσον τῶν ποταμῶν, βουλόμενος ὁλόξαι ὁ Θεὸς, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη γῆς διωκομένης ὑπὸ δαιμόνων ἀνῳκοδομήσατο, βλέπει τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ κλίμακα ἐστηριγμένην ἀπὸ γῆς ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἀφ' ἑαυτῆς κλίμακος. καὶ ὁ Κύριος, φησὶν, ἐστηριζέκλιτο. οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, ἐκάθητο, ἀλλ', ἐστηριγμένος τῇ κλίμακι· τίς γὰρ ἡ κλίμαξ; εἰκὼν τοῦ σταυροῦ· διὰ αὐτοῦ γὰρ ἐστιν ἀνῆφθη. εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ μὴ διὰ αἰῶνος ἀπῆλθον εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀλλὰ νῦν διὰ αἰῶνος κατῆλθον. Ιουδαῖοι ὀξέπεσον τοῦ οὐρανοῦ ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ ἔστιν εἰς οὐρανὸν ἀναβαίνοντας διὰ τοῦ σταυροῦ. Γεν. κη. ιγ.

Ἀλλ' ὅπως ἀφ' πάντων φεύγει τὸν βίαν τῆς ἀληθείας, καὶ μάρτυρίαις ἐγγράφοις στερεοῖ τὰ λεγόμενα, ἵνα δείξῃ ὁ σωτὴρ ἀφ' ἑαυτῆς εὐαγγελίων, ὅτι (ν) ἄγγελοι ἐκεῖνοι (ν) ἀναβαίνοντες καὶ καταβαίνοντες εἰκόνα τῆς εὐαγγελικῆς ἐπλήρουν χάριτος, λέγει τῷ Ναθαναὴλ· Ἐπειδὴ εἶπόν σοι, εἶδόν σε ὑπὸ τὸν συκῆν, ὅτι πιστεύεις· μείζονα τούτων ὄψῃ. Ιωαν. α. μθ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. ἦλθεν ὅτι τὸν μέσον τῶν ποταμῶν καὶ ὡς εἶδε τὸ ὄραμα, λέγει, Οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀλλ' ἢ οἶκος Θεοῦ. καὶ μὴν οὐκ εἶδες οἴκων οἰκοδομῶν, ἀλλὰ κλίμακα. ἀλλ' ὅπως ἤδει ὅτι ἡ κλίμαξ τύπος ἐστὶ τῆς ἐκκλησίας, λέγει, τοῦτο οἶκος Θεοῦ, τοῦτο ἐκκλησία ἐστί. καὶ πόθεν τοῦτο, ὅτι οἶκος Θεοῦ ἐκκλησία ἐστί; λέγει Παῦλος Τιμοθέῳ τοῦτα γράφων· Ἐλπίζω ἐλθεῖν πρός σε τάχιον· ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῆς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος. Εἶτα πληροῖ ἀφ' πάντων τὸν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τοὺς ἀκτήμονας, τοὺς μισοπλούτους, τοὺς μηδὲν διχοῦ φίλτρου φαίνεσθαι κοσμικὸν, λέγει· Ἐὰν ἦ Κύριος ὁ Θεὸς μετ' ἐμοῦ, καὶ δῶ μοι ἄρτον φαγεῖν καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι. Γεν. κη. κ. ὁπόταν μοι ἄρτον φαγεῖν καὶ ἱμάτιον περιβάλεσθαι. τοῦτο τῶν εὐαγγελικῶν τὰ ἀποστολικὰ φθέγγεται, καὶ ἐὰν δῷ μοι ἄρτον φαγεῖν καὶ ἱμάτιον περιβάλεσθαι. Παῦλος δὲ τοῦ Ιακὼβ φθέγγεται· Ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. ἔστω μοι ὁ τόπος οὗτος, οἶκος Θεοῦ. τοῦτο γὰρ καὶ ἑρμηνεύεται ὁ Βαιθήλ. Βαιθὴλ γάρ ἐστιν οἶκος· ὁ δὲ Ηλ Θεός. ἀπῆλθεν εἰς τὸν μέσον τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦτον αὐτῷ ζωὴν τὰ φρέαρ. ἦλθεν ὅτι ὁ φρέαρ, καὶ τοῦτο ἐκέκτητο, καὶ εὗρεν ἀφ' ποιμένας. Εἰκὼν τῆς πάντα Χριστοῦ. τοῦτο τὴν πρόοσιαν Χριστοῦ ὅτι ὁ βάπτισμα, ὅτι ὁ φρέαρ, φρέαρ ὁ ἀλλόμενοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. βλέπουσι ὁ φρέαρ ἐσκεπασμένον, ὅπως ἡ χάρις τοῦ τῆς προόσιας ἀκαλύπτῳ. λέγει Ιακὼβ τοῖς ποιμέσι, τί ἐστήκατε ἐπὶ πολλὴν ὥρα ὅτι· ποτίσαντες τὰ πρόβατα ἀπάγαγετε. ὁ τοὺς αὐτοὺς, ἐὰν μὴ πάντες ἔλθωσιν (ν) ποιμένες, καὶ δυνάμεθα ἀποκυλίσαι (ν) λίθον. καὶ τί βούλεσθε ὁ Ιακὼβ; ὁ ἀφ' πολλῶν καὶ ἀφ' πάντων ἔχειν ἠθέλησε τοὺς ποιμένων, μόνος ποιῆ. λαβὼν γὰρ ἀποκυλίει (ν) λίθον· πῶς οὖν ἠδυνάτο τοῦτο μόνος ποιῆσαι, ὃ πολλοὶ μόλις ἐποίουν; ἀλλ' ὅπως εἰκὼν ἦν τοῦ Χριστοῦ, καὶ καὶ γραφὴ τοῦ δυνάμει ἔδειξε τοῦ διακόνου, ὅτι ὁ μὴ ἠδυνήθησαν πολλοὶ κατορθῶσαι, καὶ εὐαγγελικὴ χάρις κατώρθωσεν. ἐκεῖ εὐείσκει τὸν Ραχὴλ ἐρχομένην· πάντα γὰρ (ν) δίκαιοι (ν) ἐζήλωσαν τῷ πλείστῳ μέρει ἀπὸ φρεάτων ἐδίξαντο τὰς μητέρας ἑαυτῶν. Μωϋσῆς ἀπὸ φρέατος ἔγημε τὴν γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ Ιοθὼρ, Ιακὼβ ἀπὸ φρέατος, ὁ δοῦλος τοῦ Αβραὰμ ἀπὸ φρέατος ἐδίξατο τὴν Ρεβέκκαν. πάντα-

πεδ πρεσπλθεν; ισοειας ἄκυρα. ὥσπερ Ιακὼβ ἐδούλευσε τῷ Λάβαν διὰ τὴν Ραχήλ, καὶ πάλιν αὐτὴν ⓦ γάμου ἕνεκα οὐκ εἰσῆλθε· καὶ ὁ μὲν σκοπὸς ἦν τῇ πατριαρχῇ τὴν Ραχὴλ λαβεῖν, ἡ δὲ ἀπάτη τὸ πνεῦμα ἄλλην ἀντ' ἄλλης εἰσήγαγε, καὶ εὑρίσκει προσωπεῖον ἀντὶ μὴ ζητουμένης· οὕτω σκοπὸς ἦν τῷ Θεῷ διὰ τὴν συναγωγὴν, οὐ διὰ βίαν ἢ ἀπάτην αὐτὴν δεχόμενος, ἀλλὰ τῷ τύπῳ τῆς παλαιᾶς ἰσοειας τὰ πράγματα συναρμόζων. καὶ ὥσπερ ὁ Ιακὼβ ⓦ σκοπὸν εἶχε τὴν Ραχήλ, ἔφερε δὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἀπάτης βίαν· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς καθ' ὃν χρόνον εἶχε τὴν Συναγωγὴν, τὴν μὲν ἐμίσει, τὴν δὲ ἐπόθει. καὶ τίς ἡμῖν ὁ μάρτυρων λόγος; πῶς ἐπιδεικνύμεθα τῆς ἰσοειας τὴν θεωρίαν; πολλαχοῦ τῇ Συναγωγῇ συζῶν ὁ Θεὸς τῇ κατὰ νόμον, ἔλεγε· Τὰς ἑορτὰς ὑμῶν καὶ τὰς νουμηνίας ὑμῶν ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου. καὶ ὥσπερ ὁ Ιακὼβ τὸ πρόσωπον τῆς Ραχὴλ ἠγάπα, δι' ἣν ἀθετεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Λείας ἀπιστρέφειν (Ηγάπησε, φησὶν, ἡ Λεία ἀθετοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς) οὕτως ὁ Θεὸς ἀπιστρέφειν τὸν Συναγωγὴν, οὐ τὸ σῶμα τοῦτο σαθρὸν, ἀλλὰ τὸν ψυχὴν τυφλωθῆναι. διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ προφήτης, καὶ Τίς τυφλὸς, ἀλλ' ἢ ⓦ παῖδές μου; καὶ τίς κωφὸς, ἀλλ' ἢ ⓦ χειροῦντες αὐτόν; καὶ ἐτυφλώθησαν ⓦ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ. καὶ ὥσπερ ἐκεῖ διὰ τὴν ἀθέτησιν τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὕτως ἐνταῦθα διὰ τὴν τύφλωσιν τῆς ψυχῆς ἀπιστρέφειν τὸν Συναγωγὴν. διὰ τοῦτο τὴν τύφλωσιν αὐτῶν ὁ σωτὴρ αἰνιττόμενος, ἔλεγεν· Ἄφετε αὐτούς, ὁδηγοί εἰσι τυφλοί. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται. ὅπου δὲ πρόσωπα ⓦ χρείαν, καθ' ὃν ἡ Συναγωγὴ Συνεπολιτεύετο τῷ νόμῳ, ὁ Θεὸς ἐβούλετο σχεῖν τὸν λαὸν διὰ τὴν ἀγωγιμαιότητα σκληρὸν, μάρτυρας τοὺς προφήτας, λέγων· Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγον πατέρας ὑμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς σήμερον, πρωὶ ὀρθιζόμενος μετ' ἐκδυσμῶν τὸν πάλιν ταῦτα. ὅτι δὲ πάλιν τὸ ὅσον χρείαν ἡ συναγωγὴ εἶχεν τοῦ νόμου, ὁ Θεὸς ⓦ σκοπὸν ὅτι τὸν Συναγωγὴν εἶχε, λέγει τῷ Μωϋσῇ· Εἰσπορεύου, καὶ ἐξαγαγὲ τὸν λαόν σου, καὶ πορεύου εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολὺ μᾶλλον. εἰ τοίνυν εἶχε τὸν Συναγωγὴν ἐκ ἑαυτῷ τὴν Συναγωγὴν εἰκόνα τῆς παλαιᾶς ἰσοειας, πῶς πρεσπλθεν ὁ νόμος; ὡς ἡ Λεία τῇ Ραχήλ. ὅτι δὲ, ἀδελφοὶ, οὐ θεωρία ἐστὶν ἀλλὰ ἀλήθεια βεβαιοῦται, ἀλλ' ἐμφανὴς εἶχεν τὸν αὐτὸν τῷ Ιακὼβ, καὶ ὅτι ὁ Ιακὼβ τῷ Θεοῦ τύπον ἐπλήρου, τῷ πατρὶ μὲν τὸν Συναγωγὴν, τὸν δὲ τὴν Συναγωγὴν ἔχοντος, αὐτὸς βοᾷ διὰ τῷ προφήτῃ· Ἐγὼ ὀργισθεὶς ἐπλήθυνα, καὶ ἐν χερσὶ προφήτου ὡμοιώθην. καὶ ἐδούλευσεν Ιακὼβ ἐν γυναικὶ, καὶ ἐν γυναικὶ ἐφυλάξατο με. διὰ τί οὖν ἐφύλαξεν; ἢ πῶς ἐφύλαξεν; εὑρήσεις, ἀδελφὲ, καὶ ἀλλοῦ πάλιν θεωρίαν ⓦ Ιακὼβ εἰσάρωρ λαμβάνοντα τὴν γυναῖκα, ἐπέρως δὲ ⓦ Ισαὰκ τὴν κατέχοντα τῷ Ιακὼβ. Ισαὰκ λαμβάνων τὴν γυναῖκα, οὐκ αὐτὸς ἦλθεν εἰς τὴν μέσον τῆς πόλεως, καὶ ἔλαβεν, ἀλλὰ ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἐξ ἑαυτοῦ δὲ ὁ Ιακὼβ οὐδὲ δούλου μνησθέντα, ἀλλὰ δι' ἑαυτοῦ. διὰ τί δὲ καὶ τοῦτο τύπος τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας. τὸν μὲν παλαιὸν Συναγωγὴν μνησθεὶς ὁ Θεὸς, διὰ τῷ "ἰκέτου Μωϋσέως λαμβάνει. Ισαὰκ λαμβάνων γυναῖκα δι' οἰκέτου μνησθέντα, καὶ δι' οἰκέτου μνησθεὶς λαμβάνει. ὁ δὲ Ιακὼβ οὐκ ἀποστέλλει οἰκέτην, κἂν τοῖς ἔχων οἰκέτας, ἀλλ' αὐτὸς ἦλθεν εἰς τὴν μέσον τῆς πόλεως. ἦλθεν αὐτὸς μόνος ὁ πολλοὺς οἰκέτας ἔχων· μόνος ἦλθε πολλὰ ἀποζύγια ἔχων. ὁ δὲ Θεὸς βούλεται ⓦ οἰκέτην διαπτῦ Αβραὰμ ὀνείδισεν ἡ ἀργυρία καὶ χρυσία καὶ δοῦλοις, καὶ ἵπποις, καὶ τοῖς ἄλλοις. καὶ τοσοῦτα κτήματα ἔχων ἔρχεται τὴν ῥάβδον ἔχων μόνην, καὶ λέγει ὁ Ιακὼβ· Τῇ ῥάβδῳ μου διῆλθον ⓦ Ιορδάνην τοῦτον, νῦν τὴν ῥάβδον μόνην ἔχων ἐξῆλθον μόνος, ὁ πολλῶν δυνάστης. ἐξῆλθεν Ιακὼβ μόνος, ἦλθεν εἰς Βαιθὴλ, καὶ ἐκοιμήθη τὸν ἐρημίαν, καὶ κατέθηκε λίθον τὴν κεφαλὴν· οὐκ οἶκον εὗρεν, οὐ καταγωγὴν. εἶχεν γὰρ ὧν τοῦ λέγοντος, Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. εἶτα, ἀδελφοὶ, καταδύεται

Ησ. α. ιδ. Γεν. κθ. ζ. Ησ. μζ. ιθ. Ματθ. ιε. ιδ. Ρωμ. ι. Ωσ. ιβ. ι. Γεν. λζ. ι. Ματθ. η. κ.

* * ις αἰκίτου

ἐδίξατο τὸν νόμον, οὐκ ἐφύλαξαν σάββατα, οὐ παρετήρησαν βρωμάτων διαφοράς, οὐκ
χ. ἀκροβ. εἶχον περιτομήν. Εἰ τοίνυν Ἕλληνες, μήτε Ἰουδαῖοι ὄντες, "εὑρέθη ἕτερα ἀμείνω ὧν ἐνομοθέτουν αὐτοῖς ἀρμόσαι. Εἶτα μήτε Ἰουδαῖοι, μήτε Ἕλληνες τὸν νόμον πολιτευσάμενοι, ἵνα διδάσκωσιν αὐτοῖς περισσοτέραν; Τί δὲ ἐπολεμοῦντο; ἢ δῆλον ὅτι χρειστιανοί, ἀλλὰ τῇ δυνάμει. Διὰ τοῦτο πολῖται τοῦ τύπου τῆς ἐκκλησίας παρέλαμπον. ἀπερίτμητος ὁ Εὐὼχ, ὥσπερ καὶ ἡ ἐκκλησία· καὶ δουλεύει νόμῳ, ὥσπερ καὶ ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ· οὐκ οἶδε διαφορὰς βρωμάτων, ὥσπερ ἡ ἐκκλησία ἡ τῷ ξύλῳ συμπολιτευομένη λέγω. ἀρχαιοτέρα πολίτευσις ἡ ἐκκλησία ἡ τῷ τύπῳ τῆς εὐσεβείας στοιχουμένη καὶ ἡ πίστις τοῦ Ἀβραὰμ εἰχαίως· οὐκ Ἰουδαῖον, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος βασανίζει τὸν λόγον τῆς πίστεως, καὶ βουλόμενος δεῖξαι Ἀβραὰμ εἰκόνα τῆς ἐκκλησίας, καὶ οὐχὶ τοῦ Ἰουδαίου, λέγει· Ἀδιάφοροι, γέγραπται, ὅτι Ἀβραὰμ ὑπὲρ ἐστι τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. πότε οὖν αὐτῷ ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι, ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; Ταῦτα Παῦλος, ὁ ἐξ Ἰουδαίων, ὁ τὸν νόμον εἰδώς, καὶ τὰ τοῦ νόμου διαφορὰ. Οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ· καὶ σημεῖον ἔλαβε τὴν περιτομὴν, σφραγῖδα δικαιοσύνης τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ. βλέπε πολυπλόκων νοημάτων θεωρίαν, βλέπε πῶς ἀπόστολος ἐξοικίζει τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Ἀβραὰμ μὴ ἔχοντα τὴν πίστεως τὴν οἰκειότητα· εἰσοικίζει δὲ τὰ ἔθνη, ὡς ἔχοντα τὸν χαρακτῆρα τῆς εὐσεβείας. Καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομήν, σφραγῖδα δικαιοσύνης, εἰς ὃ ἤμελλεν αὐτὸν πατέρα τῶν πιστευόντων διὰ ἀκροβυστίας. ὁρᾷς πῶς ὁ τύπος τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ Ἀβραὰμ ἐπολιτεύετο; καὶ ὁ σωτὴρ δὲ βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι ἡ εὐαγγελικὴ κατάστασις πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἄγεται, κατάστασιν, λεγόντων Ἰουδαίων, Μωϋσῆς ἔγραψεν, ἐάν τις θέλῃ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου, ὁ σωτὴρ πάλιν ἐπὶ τὸν νόμον παρεισῆλθεν, οὐχ ὡς ἐκλύων, ἀλλὰ τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν ἐμφαίνων λέγει, Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν Ματθ. ιθ. η.
ἔγραψεν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐχ οὕτως ἦν. βλέπε πῶς εἰς ὃ ἀρχαῖον ἡμᾶς ἀποκαθίστησι.

Ἐπιμελησώμεθα δὲ ῥᾳθυμίας· ἀλλὰ πολλαχοῦ ζημιούμεθα ἡμεῖς διὰ τὴν σιωπὴν, ἵνα μὴ θόρυβος ἡμῖν ἀντιπίπτουσας διαλύσῃ τὸν νόμον. ὁ σωτὴρ μὲν βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι ἡ εὐαγγελικὴ διδασκαλία πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἄγει κατάστασιν, λεγόντων τῶν μαθητῶν, μᾶλλον δὲ τῶν Φαρισαίων, τί οὖν Μωϋσῆς προσέταξεν, ἐὰν τις ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου; ὁ σωτὴρ οὐ κατηγορεῖ τοῦ νόμου, ἀλλ' ἀπολογεῖται διὰ τοῦ νόμου· Μωϋσῆς ταῦτα εἶπε διὰ τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐχ οὕτως ἦν (βλέπε πῶς εἰς ὃ ἀρχαῖον ἡμᾶς ἀποκαθίστησι) ἀλλ' ὁ ποιήσας ἄνθρωπον, ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. "Ἃ οὖν ὁ Θεὸς ἔζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ διὰ πολλῶν δείκνυσι σωτῆρα τὸν ἀρχαίαν κατάστασιν τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοσύνην διάγοντα. ἐπολίτευσαν τοίνυν ὁ τύπος τῆς ἐκκλησίας τὸν τῆς περιτομῆς. καὶ προσοχὴ ἀκριβοῦς. ἕως ἀπ' ἀρχῆς ὁ τύπος τῆς ἐκκλησίας ἐπολίτευτο, καὶ μὴ ταῦτα πάλιν ὁ χαρακτὴρ τῆς ἐκκλησίας, μέσος ἦν ὁ νόμος παρεισῆλθεν, ὁ ἀπόστολος βουλόμενος διαγῆναι τὴν ἀκηλουθίαν πρέπουσαν διὰ τοῦ χρόνου τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοσύνην, νόμος δέπεφθε, λέγει, Νόμος ἦν παρεισῆλθεν. οὐκ εἶπε, νόμος εἰσῆλθεν, ἀλλὰ, παρεισῆλθεν. Ῥωμ. ε. κ.
ἄλλος γάρ ὁ εἰσερχόμενος νόμος, καὶ ἄλλος ὁ παρεισερχόμενος. εἰσῆλθεν ἀπ' ἀρχῆς νόμος ὁ εὐαγγελικὸς, οὐχὶ ἡμέρας καταπρέπων, οὐδὲ βρωμάτων διαφορὰς ὑπιεμένων, οὐ περιτομὴν διχόμενος. οὗτος ἀπ' ἀρχῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐπολίτευσατο ὁ νόμος, καὶ εἰς τοὺς παλαιοὺς καὶ τοὺς νῦν· μέσος ἦν ὁ νόμος εἰσῆλθε, μᾶλλον δὲ παρεισῆλθε. καὶ τὸ ἀποστόλου ὅτι ἀκριβοῦσαν λέγοντος σαφῶς, ὥσπερ εἰρήκαμεν, Νόμος ἦν παρεισῆλθε. καὶ θέλεις μαθεῖν

Γεν. β. ιζ. Εἶπεν ὁ Θεός, Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φάγῃ· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγῃ· ᾗ γὰρ ἡμέρᾳ φάγεσθαι, θανάτῳ ἀποθανῇ. ὁ διάβολος ἀφορμὴν λαβὼν ἀπὸ τῆς ἐντολῆς, κατασκευάζει διαβολὴν, καὶ λέγει τούτῳ, Γεν. γ. ε. Ἤδει γὰρ ὁ Θεὸς, ὅτι ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε, γίνεσθε ὡς θεοί, καὶ ἐκώλυσεν ὑμᾶς. διαβάλλει τὸν Θεὸν εἰς φθόνον, καὶ ὡς βασκαίνου τοῦ Θεοῦ καταψεύδεται. Βασκαίνων ὑμῖν ὁ Θεός, φησι, τῆς ἰσοθεΐας, ἐκώλυσε φαγεῖν ἀπὸ τοῦ δένδρου, δι' οὗ τὸ ἰσόθεον ὑμῖν ἀνακύπτειν ἔμελλεν. ἀφορμὴν οὖν λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησε. καλῶς εἶπε τὸ, ἐξηπάτησεν. οὐ γὰρ τὰ ἀληθῆ ἐπηγγείλατο, ἀλλ' ἐξηπάτησε, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. ἡ γὰρ ἀπάτη θάνατον ἐγέννησεν. οὐ γὰρ τὸ πλάσμα θνητὸν ἦν. πολλοὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐνόμισαν, ὅτι τὸ πλάσμα θνητὸν ἐποίησεν ὁ Θεός· οὐκ ἦν δὲ τὸ πλάσμα θνητόν. εἰ γὰρ καὶ γήϊνον ἦν, ἀλλὰ ἀθάνατον δεδημιούργητο. εἰ γὰρ μὴ ἀθάνατον ἐδημιουργήθη, ἀλλὰ θνητὸν, ὃ εἶχεν ἐν τῇ φύσει, διὰ τί κατὰ ἀπόφασιν ἔλαβεν; εἰ θνητὸν ἦν τὸ πλάσμα τοῦτο, διὰ τί ὁ Θεὸς ἐπιτίμιον αὐτῷ τίθησι τῆς παραβάσεως τὸν θάνατον; ᾗ γὰρ ἂν ἡμέρᾳ φαγῇ, θανάτῳ ἀποθανῇ. οὐκοῦν πρὶν φάγῃ, ἀθάνατον ἦν τὸ πλάσμα. εἰ δὲ καὶ πρὶν φάγῃ, θνητὸν ἦν, ἀπάτη καὶ χλεύη τὸ λεγόμενον, καὶ οὐκ ἀλήθεια. ἀπειλεῖ γάρ μοι ὃ ἤμελλεν. οὐδεὶς δὲ ἀπειλεῖ τινι ὑπὲρ οὗ κατὰ φύσιν ἔχει· οὐδεὶς ἀπειλεῖ βρῶσιν, ἣν κατὰ φύσιν ἐπιδέχεται· ἀλλ' ἀπειλεῖ θάνατον ὁ Θεός. ὃ μὴ εἶχε τὸ πλάσμα κατὰ τὴν δημιουργίαν, ἐδέξατο κατὰ τὴν ἁμαρτίαν. εἰ γὰρ παρέμεινεν ὁ Ἀδὰμ τὴν ἐντολὴν φυλάττων, τὸν θεῖον νόμον, οὐκ ἔσχε χώραν ὁ θάνατος. καὶ μαρτυρεῖ Σοφ. α. ιγ. τὸ σοφὸν ἐκεῖνο λόγιον, Ὅτι ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων· φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. ὅθεν, εἰ δεῖ κατὰ ἀλήθειαν εἰπεῖν, τὸ μὲν θνητὸν παρὰ φύσιν ἡμῖν ἐπεισῆλθεν· ἡ δὲ ἀνάστασις τὸ κατὰ φύσιν ἡμῖν ἀποδίδωσι. διὰ τοῦτο καὶ ἀνάστασις, ἐπειδὴ τὸ φθαρὲν πλάσμα καὶ πεσὸν διὰ τῆς ἁμαρτίας, ὀρθοῦται διὰ δικαιοσύνης. εἰ παρέμεινεν ὁ Ἀδὰμ τῇ ἐντολῇ, ἔμενεν ἂν ζῶν. καί τις ἐκλύεται τὸ ῥῆμα, ἵνα μὴ νομισθῇ στοχασμὸς εἶναι καὶ πιθανότης; ἵνα τοίνυν, ἀδελφοί, μὴ στοχασμοῖς ἐπιβαλλώμεθα πρὸς τὰ θεῖα, ἀλλὰ τῇ ἀκολουθίᾳ χρησάμενοι, καταλάβωμεν τὴν ἐνάργειαν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν, μαρτυρεῖ τὴν ἀθανασίαν τοῦ πλάσματος τὰ μετὰ ταῦτα. εἰ θνητὸν ἦν κατὰ φύσιν τὸ πλάσμα, εἰ μὴ ἦν δι' ἁμαρτίαν τὸν θάνατον δεξάμενον, ἀλλὰ διὰ τὴν φύσιν αὐτήν, πῶς τὴν φύσιν ἐνίκησαν Ἠλίας καὶ Ἐνώχ; πῶς Ἠλίας ἀνελήφθη, θανάτου μὴ γευσάμενος; πῶς Ἐνὼχ μετετέθη, θανάτου πεῖραν μὴ λαβών; βλέπε τὰ ἐνέχυρα τῆς ἀρχαίας δημιουργίας· ὥστε εἰ ἐχώρει ζῆν τὸν ἄνθρωπον διηνεκῶς, εἰ τῷ θείῳ συνεπολιτεύετο νόμῳ. διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀπαρχὰς λαβὼν τοῦ ἡμετέρου γένους, εἰς ἀθανασίαν μετήνεγκε. καὶ ὅρα τὴν σοφὴν οἰκονομίαν. ἀναλαμβάνει τὸν Ἐνὼχ πρὸ πολλῶν γενεῶν, ἁρπάζει τὸν Ἠλίαν μετὰ πολλὰς γενεάς, καὶ τοῦτο χρησίμως. ἐπειδὴ γὰρ ἐν δύο ἔθνεσιν ἔμελλεν ἡ εὐσέβεια πολιτεύεσθαι, ἐν τῷ λαῷ τῷ τὴν ἀκροβυστίαν ἔχοντι, καὶ ἐν τῷ λαῷ τῷ τὴν περιτομὴν ἐπαγγελλομένῳ, οὐ λαμβάνει τὸν Ἠλίαν μόνον, ἵνα μὴ ὁ Ἰουδαῖος καυχήσηται τῇ ἀπαρχῇ σεμνυνόμενος· ἀλλὰ πρότερον λαμβάνει τὸν Ἐνώχ, οὐ κατὰ τὸν νόμον πολιτευσάμενον, ἀλλ' ἐκκλησιαστικὴν εὐκοσμίαν φυλάξαντα. πάντα γὰρ τὰ πρὸ νόμου τύπος ἦν τῆς ἐκκλησίας. ἐρώτησον τοὺς μέχρι Ἀβραὰμ καὶ τοῦ νόμου δικαίους, τίνες ἦσαν; ἐν τρισὶν ὀνόμασι στρέφεται τὰ πάντα, ἐν Ἑλληνισμῷ τῷ τῆς ἀπιστίας μέρει, ἐν Ἰουδαϊσμῷ τῷ κατὰ νόμον πολιτευσαμένῳ, ἐν Χριστιανισμῷ τῷ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν χάριν ὁδηγουμένῳ. ἐρωτάσθωσαν οἱ δι' ἐναντίας περὶ τοῦ Ἀδὰμ καὶ Ἄβελ καὶ Ἐνὼχ καὶ Σὴθ καὶ Νῶε, καὶ ὅσοι ἀπ' ἐκείνου διέπρεψαν μέχρις Ἀβραάμ, τίνες ἦσαν; Ἕλληνες; ἀλλ' οὐ συγχωρεῖ ἡ πίστις. Ἕλληνες οὐκ ἦσαν. οὐ γὰρ ἀπιστίᾳ συνέζησαν, δαίμοσιν οὐκ ἐδούλευσαν, ξοάνοις οὐχ ὑπετάγησαν, τῇ πλάνῃ τῶν δαιμόνων ἀντέστησαν. οὐ δύνανται τοίνυν Ἕλληνες ὀνομάζεσθαι. ἀλλὰ τί ἦσαν; Ἰουδαῖοι; ἀλλ' οὐκ ἐδέξαντο

ἁμαρτία ἀνέζησεν. ἀρα μὴ Παῦλος ἦλθεν ἡ ἐντολή; ἵνα μή τις τομίσῃ ὅτι νόμος μὲν ἦν πρὸ τοῦ Παύλου, αὐτὸς δὲ ἔζη χωρὶς νόμου πότε, ἐθνικὸν βίον ἐπολιτεύετο, μετὰ δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ νόμου ἐπαιδαγωγήθη, ἐλέγχει ἡ ἱστορία τὴν ἀλήθειαν. Παῦλος γὰρ οὐκ ἔστιν ὅτε ἀνόμου ἔζησε. πῶς γὰρ ὁ λέγων, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ τομὴν ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραηλιτικοῦ; πότε οὖν ἔζησε χωρὶς νόμου; ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς. ποίας; τῆς λεγούσης, Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν Ὃ παραδείσῳ φάγῃ. ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν· ἐγὼ δὲ ἀπέθανον. βλέπε πῶς, ὡς ἐν ζυγῷ, τῷ λόγῳ τίθησιν ἁμαρτίαν καὶ δικαιοσύνην· ὅτι τότε νεκροῦται ἡ ἁμαρτία, ὅτι κατορθοῦται ἡ ἐντολή· τότε ἀποθνήσκει ὁ παλαιὸς, ὅτι βιοῦται ἡ ἁμαρτία. Γεν. ς. ιζ.

ὃ γὰρ εἰπών, ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, δείκνυσιν ὅτι τοῦ παραβάσεως νεκρωθέντος ἡ ἁμαρτία. ἁμαρτίας δὲ καλῇ, οὐ τὴν προσῆψε τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ Ⓦ ἀμάρτολον. διὰ τί δὲ Ⓦ ἀμάρτολον καλεῖ; ὅτι διδάσκαλος ἐγίνετο ἁμαρτίας. εἰ γὰρ μή τις τοῖς ἰδιώμασι τῆς γραφῆς προσέχῃ, πολὺ διολισθαίνει καὶ σκοπὸν τῆς ἀληθείας. ἁμαρτίαν ἴδιος καλῶ τὴν γραφὴν Ⓦ ἀμάρτολον. διὰ τί; ὅτι ἐγένετο διδάσκαλος καὶ εἰσηγητὴς καὶ πρόξενος ἁμαρτίας. ὁμοίως καὶ τὸ σωτῆρα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καλῶ ἡ γραφὴ δικαιοσύνην· οὐχ ὡς προσῆψε δικαιοσύνης, ἀλλ' ὡς διδάσκαλον δικαιοσύνης. διὰ τοῦτο οὖν αὐτὸ φησι ὁ Παῦλος, Ὃς ἐγενήθη ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ σοφία καὶ δικαιοσύνη καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις. ὥσπερ οὖν ὁ Χριστὸς δικαιοσύνη κέκληται, καθ' ὃ πηγὴ δικαιοσύνης· ὅτω καὶ ὁ διάβολος εἰσηγητὴς γέγονε καὶ διδάσκαλος ἁμαρτίας, τὴν τῆς ἁμαρτίας προσηγορίαν ἐδέξατο. ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὑρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον. ἔδωκε γὰρ ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ ἐντολὴν, οὐχ ἵνα ἀποθάνῃ, ἀλλ' ἵνα ζήσῃ. ἡ οὖν ἐντολὴ, φησὶ, ἡ δεθεῖσά μοι εἰς ζωὴν, αὕτη εὑρέθη εἰς θάνατον, οὐκ αὐτὴ μεταβληθεῖσα, ἀλλ' ἐμοῦ διὰ τῆς παραβάσεως τὴν ἐνέργειαν τὴν ζωοποιὸν αἰσχυνόντος. προσέχει ἀκριβῶς διὰ πάσης τὰ διακείμενα τῷ ζητήματι. βλέπει γὰρ ὁ ἐχθρὸς τῶν γραφῶν, ἐν μὴ ζωστερωμένῳ τὸν λόγον τῆς εὐσεβείας, εἰς οὐδὲν ἕτερον χωρεῖ, ἢ τοῦτο· οὐ προσῆκεν, φησὶν, ὁ Θεὸς, ὅτι ἔμελλεν ἁμαρτάνειν ὁ Ἀδάμ, οὐ προσῆκε, ὅτι οὐκ ἐφύλαξε τὴν ἐντολήν; οὐ προσῆκε ὅτι ἀπατηθήσεται; τί οὖν τὸ ὄφελος; τίνος πάντων ἕνεκεν δέδωκε τὴν ἐντολὴν τῷ μέλλοντι μὴ φυλάττειν τὴν ἐντολήν; διὰ τί δὲ εἰδέναι ὅτι ὁ Θεὸς προγινώσκει μὲν τὰ πάντα, δίδωσι δὲ τοὺς νόμους, οὐκ εἰς Ⓦ παραβαίνοντα μόνον ἀφορῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς Ⓦ μέλλοντα κατορθοῦν. διὰ τί δή, ὡς ἐχθρὸς, μετεμερῶς τὴν προγνῶσιν ἐξετάζεις; διὰ τί λέγεις, ὅτι οὐ προσῆκε ὁ Θεὸς ὅτι Ἀδὰμ ἁμαρτήσει; διὰ τί τὰ ἐπόμενα καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀκολουθίας πρᾶγματα παραπαίοντας; ἀλλὰ σὺ σιωπᾶς ἀγνωμονῶν· ἐγὼ δὲ κηρύττω πιστεύων, ὅτι ὥσπερ προσῆκε ὁ Θεὸς ὅτι παραβήσεται ὁ Ἀδὰμ, οὕτως ἦκε ὅτι Ἄβελ δικαιωθήσεται, προσῆκε ὅτι Ἐνὼχ μετατεθήσεται, προσῆκε ὅτι ὁ χρεὼν τῶν αἰώνων συρήσεται, προσῆκε ὅτι Νῶε Ⓦ πανδήμου ὀλεθρου ἁλωθήσεται, προσῆκε ὅτι Ἀβραὰμ ἡ ῥίζα τῆς πίστεως δικαιωθήσεται, προσῆκε ὅτι λαμψῆσι πατριάρχαι, δικαιωθήσονται προφῆται, διαστρέψουσι ἀπόστολοι, ἐξ ὧν αὐτὸν τὸν φυραμάτων τὸ μέλλοντος παραβαίνειν ὁ πολυεύμενος τῆς οἰκουμένης τοῦ σωτῆρος δικαίωμα χάλλος. προσῆκε τὸν ἀποστόλων Ⓦ δρόμον, προσῆκε τὸν μαρτύρων βασάνους, προσῆκε τὸν ὁμολογητῶν τοὺς ἀγῶνας, προσῆκε τὰ συγκροτήματα τῶν μαζόντων, προσῆκε τὰ δόγματα τῶν ἐκκλησιῶν, προσῆκε τῶν ἱερέων Ⓦ χορὸν, προσῆκε πόλεις τοὺς ἐν ἀληθείᾳ παρεισαίθους τῷ ὑψιστηρίῳ. τί οὖν; ἐγὼ διὰ τὸ προγνῶναι τὸν παραβάντος κωλύσαι τὸν δημιουργόν, ἢ διὰ τὸ προγνῶναι τὴν πίστιν ἀγαθὸν εἰσαγαγεῖν τὸ πλάσμα; Ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέ με. Ρωμ. ζ. ια. καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. ἡ ἁμαρτία, τουτέστιν, ὁ διάβολος. ἀφορμὴν λαβοῦσα· ποίαν; ὅτι

ὅτιο

σα τὴν ἔξω πρὸς ἀγήμονα ἥδω, ἢ πρὸς ἑαυτὸν ζηλοῖ· ἔλεγον σα ὀφθαλμοὶ μηδὲν ἐ-
Ψαλμ. ρκζ. α περιβλέπειν, εἰ μὴ τὰ οὐράνια κάλλη, ὥστε λέγειν, Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου,
κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. ἔλεγον σα τὴν ἀκοὴν μὴ πρὸς κρυφὰς, μηδὲ πρὸς ψεύδους,
Ψαλμ. μδ. δ. ἀλλὰ πρὸς τὸν νόμον, λέγων· Κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου, καὶ ἀκούσω τί λαλήσει
ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ Θεός. οὐδὲ εἰς κολακείαν φέροντα λέγει, ἀλλὰ τὰ παιδεύοντα δι-
δάσκειν. κολακείας γὰρ κέρδος οὐδὲν, παιδείας δὲ πολὺ τὸ ὄφελος. μὴ αἰσχυνθῶμεν
τοῖς τοιούτοις πρὸς τὰς ἀπορίας ἡμᾶς, μηδὲ σκάνδαλον λογισώμεθα τοῖς ἔξωθεν ἀσώμασιν. ἱκανὰς
γὰρ ἔχομεν λογισμοὺς, καὶ ἀπὸ τῆς ζωντοφόρου ἴδης ἀπαγγέλλουσι ταῦτα τοῖς τοιούτοις. οὐκ εἶ
δοῦλος, ἀλλ' ἐλεύθερος, οὐκ ἀκούσῃ αἰσχυνθῶμεν, ἀλλ' ἐκὼν ἑαυτὸν παραδώσεις τῇ ἁμαρ-
τίᾳ. μὴ ὑπολαμβάνου τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς· μή, ὅταν ἐλέγχῃς εἰσέλθῃ τῆς ἀληθείας
ἐλεγχωμένα τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας, εἴπῃς, μὴ γάρ ἐγὼ Παῦλός εἰμι ἀνώτερος τὰ λεγόμενος,
Ρωμ. ζ. 18. Οὐχ ὁ θέλω, τοῦτο ποιῶ, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο πράττω; μὴ τῇ ζωντοφόρῳ δουλωθῶν συκοφάν-
τῃ τὰ θεῖα ῥήματα, μὴ ταῖς τοῦ ὑπηγμένου πληρῶν τοῦ ἀποστολικοῦ δόγματος δόξαν.
πολλοὶ γὰρ πολλάκις τοῖς φασίζουσι πρὸς φάσεις τὰ ἁμαρτίας, καὶ ἀποστολικὸν ἡμῖν
πρόσωπον λόγου τὸ ἀρχαῖον ἡμῖν ὑποκαταγνωσθέν. εἰπὲ, φησὶ, Παῦλος τὸ σκεῦος τῆς ἐκλο-
γῆς, ὁ πνεύματος ἁγίου δογματοφόρος κυβερνώμενος, οὐχ ὃ θέλω, τοῦτο ποιῶ, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο
πράττω. ζωντόδομεν τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον· βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς
μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρ-
τίας. φιλοῦμεν φιλαμαρτήμονα εὑρεῖν τρόπον τινὰ ἐξισταν συναδικοῦντα αὐτῷ τῇ ἁμαρτίᾳ,
καὶ ἡδέως καταπέσοιεν τῷ ἀποστόλῳ, ὡς ἵνα ἐκείνους ὑπερίσωσιν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοῖς ἀπολογίαν
Ρωμ. ζ. ιη. παρίσωνται. Εἶπε, φησὶν, ὁ Παῦλος, Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ, τουτέστιν, ἐν τῇ σαρκί
μου ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν ἐν Παύλῳ οὐκ οἰκεῖ ἀγαθὸν, πῶς, φησὶν, ἐν ἐμοὶ ἐνδέχεται ἀ-
γαθοῦ κατοίκησιν εἶναι, καὶ ἀγαθοῦ μετέχειν ἐμέ, καὶ ἀγαθοῦ μέτοχον εἶναι ἐμοί; Εἰ τοσοῦτον
ἀνδρα θεῖον ὧν αἰχμαλωτίζεσθαι τῇ ἁμαρτίᾳ, καθὼς αὐτὸς διεσάφησε, νοῦν πρὸς ἐμὲ,
τὸν οἰκτρὸν καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ δεδουλωμένον; ἵνα τοίνυν μὴ δύο γένηται φαῦλα, καὶ ὁ ἀπὸ πλι-
κὸς συκοφαντῆται λόγος, καὶ ἡμᾶς ἑαυτοῖς ἄδειαν ἁμαρτημάτων παρεζώμεθα, ἀναγκαῖόν ἐστι
πᾶσαν τὴν ἀποστολικὴν ἀναπτύξαι διάνοιαν. πάντων τοίνυν τῶν ἀμφισβητουμένων ἐν τῇ
γραφῇ λύσις, ἡ ἀνάθεσις. ὅταν γάρ τις γνῷ τὸν σκοπὸν τοῦ λέγοντος, καὶ πρὸς ὃν ἔνας ὁ λόγος, καὶ πρὸς τίνων, δύκολον τυγχάνον ἀποδίδωσι τῶν λόγων τὴν θεωρίαν.

Ο ἀπόστολος, ἵνα σαφῆ ἢ ζωντόμῳ χρήσωμαι λόγῳ, ἀναζωγραφῶν εἰκόνα πάν-
του τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ τε παλαιοῦ τοῦ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τοῦ παιδαγωγηθέντος ἐν νόμῳ, καὶ
τοῦ ἐλευθερωθέντος ἐν χάριτι· καὶ ἀναζωγραφῶν, ὡς ἐν εἰκόνι, τῷ λόγῳ. Τί οὖν ὁ
Ἀδὰμ πρὸ τῆς ἐντολῆς; καὶ τίς ἐγένετο μετὰ τὴν ἐντολήν; ποίαν ἔσχε κατάστασιν ἐν
νόμῳ, καὶ ποίαν ἔλαβε προσηγορίαν ἐν τῇ χάριτι; καὶ ὥσπερ ἐν σημείοις λέγω, ὁ Θεὸς ἐ-
ποίησεν ἡμᾶς κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ, ὅπερ ὁ προεκήρυξε τὴν ἐντολήν, ἐξεβλήθημεν τοῦ
παραδείσου, οὐκ εἰς ἑαυτὸν ἀναλαμβάνω ὁ λόγος, ἀλλὰ τὴν πρώτην ἱστορίαν εἰς
ἑαυτὸν ἀναφέρω (οὔτε γὰρ παράδεισον εἶδον, οὔτε παράδεισον ἀπεβλήθην, ἀλλὰ τὸ πάθος
τοῦ πάθους. καὶ ὁ ἐπιχείρησον τὸ συμφοιτᾶς ἀναζωγραφῶ, καὶ λέγω, ἐπλάσθην, προεβλήθην, ἐξε- τὸ τῆς ἀρχῆς τὸ
βλήθην, ἐπαιδαγωγήθην, ἀπεκλήσθην) οὕτω καὶ ὁ Παῦλος διηγεῖται περὶ τοῦ Ἀδὰμ, τίς συμφοῶν
ἦν πρὸ τῆς ἐντολῆς τοῦ νόμου (νόμον δὲ λέγω τὸν ἐν παραδείσῳ δοθέντος) καὶ φησὶν ἐν προ-
Ρωμ. ζ. θ. σώπῳ τοῦ Ἀδάμ· Ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ. ἆρα Παῦλος πρεσβύτερος ἦν τοῦ νόμου;
ὁ Παῦλος μετὰ πολλὰ ἔτη τραφεὶς ἐν τῷ νόμῳ ἦν, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐπιφά-
νειαν. εἰ τοίνυν μετὰ τὸν νόμον ἦν, πῶς πρεσβύτερον ἑαυτὸν τοῦ νόμου φησί; δείκνυσι γὰρ ἐξ
ὧν λέγει, ὅτι πρεσβύτερος ἦν τοῦ νόμου· ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ

ἁμαρτία

δωώσασθε ἐκφυγεῖν, ἢ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Λογ. ρκα. ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ, ΟΥΧ Ο ἐγὼ θέλω, τοῦτο ποιῶ, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο προσεύχου· ἐκ πῶς ἐφύγετε ὁ Ἰακὼβ τύπος Χριστοῦ. ἐν ᾧ τῷ προοιμίῳ τοῦ λόγου, κατὰ τὴν θεωρίαν καὶ θέατρα. Ρωμ. ζ. ιθ.

ΕΠαινῶ ὑμᾶς Ⓦ πάντα, καὶ μιμνήσκω Ⓦ ζῆλον, ἐκ τῶν κανόνων οὓς παρελάβετε μου ἀμέλλατε ἀποδέχεσθαι. οὐ γὰρ ὅτι παρεκτὸς θόρυβον ἐμποιῶσα, ἀγάπῃ δὲ θλίψις δικαιοσύνης σέφανον πλέκουσα. μακαρίζω τὸν κόπον ὑμῶν προσθυμίαν, διὰ ὧν πάντα ποιοῦντες τῆς θείας ἀκροπόλεως ἐξαρτηθήσονται. ἀλλ' ὥσπερ τούτοις ἐμμένω Ⓦ ζῆλον, οὕτως ἀποτρέπομαι Ⓦ τοῖς μάταια ποιοῦσι. ἐξὸν γὰρ ἡμῖν σῶσαι ὁ ἱερεὺς συλλογὴν ἐσύλησε, καὶ διὰ τοῦ θείου τούτου καὶ μακαρίου σαδίου ἱππόδρομος Ⓦ λαοὺς ἐδίωξαν· καὶ ἐθαύμασα πῶς ἵππων ἁμίλλαν ἐζητήσατε, θείου λόγου ἁμίλλαν κατέλιπετε. ἐκὸν μὲν γὰρ ἐν ἵπποις, δρόμον, ἐν ᾧ ἅρμα Θεοῦ μυριοπλάσιον, ἐν ᾧ χιλιάδες βυθιζομένων· ἐκὸν ἐν ἵπποις ἁγίοις καὶ δρόμον καὶ ἔριν, ἐν ᾧ πάντα ποθεῖν καὶ ζηλοῦν καὶ προθυμίαν. εἰ ἅρμα μυρία ἅρματα καταβάλλει. ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ ὁ ἅρμα, πολλαὶ αἱ τῶν πατρῴων τὰ ἅρματα. ἀλλὰ τὸν μὲν καταβυθιζόμενον Ⓦ δρόμον τῆς βυσσείας, τὰ δὲ ὑπὲρ τοῦ θείου ἅρματος διατείνοντα. Οὗτοι γάρ, φησι, ἐν ἅρμασι, καὶ ὅτι ἐν ἵπποις· ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα· αὐτοὶ συνεποδισθησαν καὶ ἔπεσον, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνορθώθημεν. Τὸ ἅρμα τοῦτο οὐχὶ ἵππους καταβάλλει, τοὺς δὲ ἀνθρώπους καταφέρει, ἀλλὰ δαίμονας ἀφανίζει, καὶ τὸ ἀγαθόλογον τὸν τυραννίδα εἰς ἔδαφος φρόνησιν. ἔχει ὁ Θεὸς ἅρμα οὐκ ἀπὸ πυρὸς ἵππων, ἀλλ' ἀπὸ μυρίων ψυχῶν συγκεκροτημένον. Τὸ ἅρμα τοῦ Θεοῦ, φησι, μυριοπλάσιον, ἐν ᾧ χιλιάδες βʹ θʹ μυριάδων. ἵπποι τοῦ Θεοῦ αἱ ἁγίαι ψυχαί, ἵπποι τοῦ Θεοῦ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποστόλων, αἱ ἀφ' ἑσπέρας τῆς γῆς ὁδεύσασαι, καὶ τὸν σωτηρίαν ὃν κόσμῳ φερούσαι. ἡ γὰρ τῶν ἀποστόλων ἵππασία σωτηρία τῆς οἰκουμένης. ἀφ' οὗ τοῦτο προαναφωνεῖ ὁ προφήτης λέγων· Ἐπιβήσασθε ἐπὶ θάλασσάν σου ἵππους σου, καὶ ἡ ἵππασία σου σωτηρία. Ⓐ αὐτοὶ γὰρ ὅτι ἵπποι καὶ τοῖς πιστοῖς ἐνέγκαν σωτηρίαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τῆς βυσσείας ἐβύλωσαν. ἐπιβήσασθε γὰρ εἰς θάλασσάν σου ἵππους σου, φησι, ποιοῦντας ὕδατα πολλά. ἐπέσχε δὲ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων, τῶν ἐθνῶν τὰ συγκροτήματα· πολλοὶ βασιλῆς ἐπροσέδραμον, πολλοὶ τύραννοι ἐβυλώθησαν, μὴ φέροντες Ⓦ δρόμον τῆς ἀποστολικῆς χάριτος. Διὰ τοῦτο Ⓐ παρακαλοῦμεν ὑπὲρ τοῦ δρόμου τῶν ἀποστόλων ἐλέγει· Ⓐ τὸν οἰκουμένην αἴρασα τόσαντας, ὅτι καὶ οἱ τοιοῦτα πράττουσι. βλέπε Θεοῦ ἅρμα, βλέπε ἵππους χθονίου βυσσείας δικρώτους· μὴ ἀντιπίπτωμεν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας, μηδὲ μιμοῦ τῶν ἀλόγων τὰ σκιρτήματα, ἀπολακτίζων Ⓦ θεῖον νόμον· ἵνα μὴ καὶ σὲ ὁ θεὸς εἴπῃ λόγος, Τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. ἀξιώμεθα χαλινὸν βυσσείας, καὶ μεταγάγωμεν τὸν ἵππον εἰς σάφεσιν θεῖον· ἵδωμεν σὸν ἡνίοχεν τῆς βυσσείας, προφήτας καὶ ἀποστόλους. προφῆται ἱππόκοροι τῆς ἀληθείας, Ⓐ κυβερνῆται Ⓦ δρόμου τῆς βυσσείας. τοιοῦτος ἦν Ἠλίας, προφήτης ὃν εἶδεν Ἐλισσαῖος· Πάτερ, πάτερ, ἡνίοχε Ἰσραὴλ, καὶ ἱππεὺς αὐτοῦ. προσπαθῶμεν ἵνα ἀφ' ἑνὸς πάντων τὸν εὐσεβείαν. μὴ ἔστιν μὲν ἀκούῃς τοῦ θείου λόγου, ἐξάρτησον τῆς διδασκαλίας· ἔστιν δὲ ἔξω γένῃ τοῦ λόγου, μὴ τῶν ἀλόγων φαίνου. Σωφρόνησον τῇ ψυχῇ, καὶ τῶν ὄμματι ἀγάπα τοῦ Θεοῦ λόγου. μὴ μείζε Ex Ms. Bavar Φωμ. ξζ. π. Φωμ. θ. π. θ. Φωμ. ξζ. π. Αμε. Γ. ιδ. ζ. Πρεξ. θ. ε. χ. ἅρ. μα ϑ. Βαρ. ς ις.

καὶ. Συνεχῶς τοίνυν, ἀγαπητοὶ, τρέφωμεν τοὺς περὶ τούτων λόγους, ἡ γὰρ ἀγνοία, καὶ ἐπὶ γλώττης. οὐ γὰρ ἀφίησιν ἐμπεσεῖν εἰς γέενναν τὸ μεμισθωμένης γέενης. οὐκ ἀκούεις Παύλου
C Θεοφ. α. θ. λέγοντος, Οἵτινες δίκην τίσουσιν οἰώνιον ἀπὸ προσώπου Κυρίου; οὐκ ἀκούεις οἷος ὁ Νέρων ἐ-
C. Θεοφ. C. ζ. γένετο, οἱ μυσταγωγοὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καλοῦ ὁ Παῦλος; Τὸ γὰρ μυστήριον, φησὶ, ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας. τί οὖν; οὐδεὶς πίστεται ὁ Νέρων ὁ Πέτρου καὶ Παύλου πεμψάσας; οὐδεὶς πίστεται ὁ Ἀντίχριστος, οὐδεὶς ὁ διάβολος; οὐκοῦν ὁ Ἀντίχριστος καὶ ὁ διάβολος οὐκ ἀπολοῦνται ποτὲ τῆς κακίας, μὴ κολασζόμενοι; ναί, φησὶν· ἀλλ' ὅτι μὴ ὅσιοι κόλασις καὶ γέενα, πόθεν δῆλον· Ⓐ ὃ ἄπιστοι ἐμπεσοῦνται μόνοι. Ἵνα ἔτερον, εἰπέ μοι; ὅλη, φησὶν, Ⓐ πίστει Ⓦ διαπύλει ἐπάγωσαν Ⓦ ἑαυτῇ. καὶ πόθεν; ὅταν γὰρ ὁ βίος ἀκάθαρτος ᾖ, μείζονα
Ρωμ. C. κε. C" διὰ τοῦτο δώσουσι δίκην τοῦ ἀπίστου. Οσοι γὰρ, φησὶν, ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπο- χ. κῆ
Λουκ. ιβ. μ'. λοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· καὶ, Ὁ οἰκέτης ὁ εἰδὼς τὸ θέλημα Κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ποιήσας, δαρήσεται πολλά. Εἰ οὖν οὐκ ἔστι βίου δοῦναι δίκην, ἀλλ' ἁπλῶς καὶ εἰκῇ ταῦτα εἴρηται, οὐδὲ ὁ διάβολος τιμωρηθήσεται. καὶ γὰρ Ⓦ Θεὸν οἶδε, καὶ δαιμόνων μᾶλλον πολλῷ· καὶ Ⓐ δαίμονες οὖν πάντες καὶ ἴασιν αὐτοὶ, καὶ φείδεσθαι, καὶ κρίσιν αὐτὴν ὁμολογοῦσιν. Εἰ τοίνυν βίου οὐκ ἔστι δοῦναι λόγον, οὐδὲ πονηρῶν προσέξεων, διὰ φεύξονται καὶ ὅτι. οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι· μὴ ἐκ τοῦ ἀπατᾶτε, ἀγαπητοί. Εἰ γὰρ μὴ ὄντι
Ματθ. ιθ. κη. γέενα, ὡς κενοῦσι τοὺς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ισραὴλ Ⓐ ἀπόστολοι· ὡς φησὶν ὁ Παῦλος,
α. Κορ. ς. θ. Οὐκ οἴδατε, ὅτι ἀγγέλους κενοῦμεν, μήτιγε βιωτικά; πῶς ὁ πάλιν ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· Ἀν-
Ματθ. ιζ. μ. δρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει, καὶ κατακρινοῦσι τὴν γενεὰν ταύτην· καὶ, Ανεκτότερον ἔσται τῇ γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως; Τί τοίνυν παίζεις ἐν ὑπαντοῖς προσχήμασι; Τί ἀπατᾷς σεαυτὸν, καὶ παραλογίζῃ τὴν ψυχήν σου, ὦ θέσπι; Τί ὃ καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ· δυσμαχῇ; Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἡτοίμασε τὴν γέενναν, ἐπιλήπτοις χ. μὴ χῃς
σιν, ἵνα μὴ ἐμπίσωμεν ἐν αὐτῇ, τῷ φόβῳ βλέποντες ἡμόμενοι. ὥστε ὁ Ⓦ περὶ τούτων διαφοραὶ λέγει, οὐδὲν ἕτερον *, ἢ Εἰς αὐτὴν τὴν γέενναν ἑαυτὸν ὠθῇ, καὶ ἐμβάλλει διὰ τῆς ἀπάτης ταύτης. μὴ τοίνυν ἐκλύσῃς τὰς χεῖρας τῆς ὑπὲρ ἀρετῆς ποιούσης, μηδὲ ὑπο- πτήσῃς τὴν ῥᾳθυμίαν τῶν καθυδόντων. Εἰ γὰρ πιστεύει Ⓐ πολλοὶ, ὅτι γέενα οὐκ ἔστι, πότε ἀποχήσονται τῆς κακίας; πού ὃ δίκαιοι φανῶσι; οὐ λέγω ὅτι ἁμαρτωλοὶ καὶ δίκαιοι, ἀλλ' ὅτι ἁμαρτωλοὶ καὶ ἁμαρτωλοί. Διὰ τί ὁ μὲν ἐκολάσθη τὸ ταῦτα, ὁ δ' οὐκ ἐκολάσθη τὰ αὐτὰ ἁμαρτήσας, ἢ καὶ χαλεπώτερα πολλῷ; εἰ γὰρ οὐκ ἔστι γέενα, οὐδὲν ὑπὲρ τούτου ἀπολογήσασθαι δυνήσεται τοῖς ἐγκαλοῦσι. διὸ παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς παυσαμένους τοῦ γέλωτος τούτου τοῦ Σατανικοῦ, ἐπιστομίζειν τὸν ὑπὲρ τούτων ὑμῖν αἰτιλόγους. καὶ γὰρ ἡ τῶν σωφρόνων ἀπόλαυσις τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἡ τοῖς κατορθώμασιν ἀκριβὴς ἐξέτασις. ἡ γὰρ ἡ ὀφθαλμῶν ἀκολάστων δόσις δίκαιος, ἡ ῥήματος ἀργοῦ, ἡ γέλωτος ἀτάκτου, ἡ λοιδορίας ἁπλῶς, ἡ σὺν μίσους κακῆς, ἡ μέθης δίψους ὀφείλομεν· ὡς πάλιν ἐν τοῖς
Ισ. ιε. θ. ε. ἀγαθοῖς ἡ ποτηρίου ψυχροῦ λημψόμεθα μισθὸν, ἡ λόγου ἀγαθοῦ, ἡ σταγμοῦ· Διὸς γάρ, φησὶ, τὸ σημαῖνον ὅτι προσώπου τὸν σταζόντων ἡ καταδιωκομένων. πῶς οὖν θελήσας εἰπεῖν, ὅτι μὴ τοσαύτης ἀκριβείας ἐξετάζων τὰ ἡμέτερα ὁ Θεὸς, ἁπλῶς καὶ εἰκῇ τὴν γέενναν ἡτοίμασε; μὴ, παρακαλῶ, μὴ, δέομαι ἐμοῦ, μὴ ταῖς κεναῖς ταύταις ἐλπίσιν ἑαυτοὺς ἀπολέσητε καὶ τοὺς πειθομένους ὑμῖν. Εἰ γὰρ τοῖς ἡμετέροις λόγοις ἀπιστεῖτε, ἐξετάσατε Ιουδαίους, Ἕλληνας, αἱρετικοὺς ἅπαντας, καὶ πάντες, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος, ἀποκεκρίσονται, ὅτι κρίσις ἔσται καὶ ἀνταπόδοσις. Ἀλλ' οὐκ ἐρεῖσθε Ⓐ αὐθέντα· ἐρώτησον τοὺς δαίμονας αὐτοὺς, ἵνα ἀκούσῃ λεγόντων αὐτῶν· Τί ἥλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; καὶ ἀ-
Ματθ. η. κθ. πόντα ταῦτα συναγαγόντες πίστατε ἑαυτοῖς μὴ μάτην Πληρῆ, ἵνα μὴ διὰ τῆς χ. λαλῆς,
πίστεως μάθητε τὴν γέενναν· ἀλλ' οὐτιδὴ σωφρονισθέντες, καὶ τὰς βασάνους ἐκείνας χ. ἐπαῖδε
δυνήσεσθε

ἀλλὰ ⸂μὴ⸃ εἰς βασιλείαν εἰσήγαγε, ⸂καὶ⸃ ἵνα εἰς γέενναν ἐκπέμψῃ; καὶ τί λέγω λιμὸν καὶ ὑδροφοίνικας; οὐδὲ γὰρ τὸν μαθητὴν αὐτὸν ἐφείσατο, ὅπου γε οὐδὲ τῆς ἐγγύτερον ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ὅτι βρόχοι ὁρᾷ ὁρώμενα αὐτὸν καὶ ἀγχόμενον καὶ μέσον ῥηγνύμενον (καὶ γὰρ Ελάκησε μέσος, καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἐξεχύθη πάντα) ἀλλ' ὅμως ἅπαντα ταῦτα παθεῖν αὐτὸν συνεχώρησαν, ἀπὸ τῶν πρότερον πεῖραν σε, καὶ ⸂ἐκεῖ⸃ τῶν ἐκεῖ πάντων. Πραξ. α. 18.

Μὴ τοίνυν φεναξίζητε εἰ αὐτὸν ⸂ὁ⸃ ἀθεμιτος τῷ ⸂διαβόλῳ⸃ ἀφθόνως. ἐκείνου γὰρ εἰσὶ ταῦτα τὰ ῥήματα. Εἰ γὰρ δικασταὶ καὶ διατάττοντες καὶ διδάσκαλοι καὶ ⸂ἡμεροι⸃ καὶ βάρβαροι ⸂οὐ μὴ⸃ ἀγαθοὺς τιμῶσι, ⸂οὐ δὲ⸃ ποιηροὺς κολάζουσι, πῶς ἂν ἔχοι λέγειν ⸂τῷ τῶν⸃ Θεῷ τὰ ἐναντία γίνεσθαι, καὶ τὸν αὐτὸν ἀξιοῦσθαι τούς τε ἀγαθοὺς καὶ ⸂οὐ⸃ ποιηρούς; ποτὲ δὲ καὶ ἀπαλλαγήσονται τῆς κακίας οἱ ποιηροί; ὅταν γὰρ καὶ προσδοκῶντας νεῦσι κολάσωσι, καὶ μεταξὺ τοσούτων φόβων ὄντες, τὸν ἀπὸ τῶν δικαστῶν καὶ τῶν νόμων, οὐκ ἀφίσανται τῆς ποιηρίας· ὅταν δὲ ἀπηλλάγησαν ⸂τῆς⸃ φόβου τούτου ἀπόθωνται, καὶ μὴ μέλλοντες εἰς γέενναν οὐκ ἐμπέσωσιν, ἀλλὰ καὶ βασιλείας ἐπιτύχωσι, πότε ποιηρευόμενοι ⸂παύσονται⸃; τοῦτο οὖν φιλανθρωπίας, εἰπέ μοι, ὃ τὸν ποιηρὸν ἐπιτίθησι; ὃ τῇ κακίᾳ ἀθλον πηγάνη; τὸ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦν ⸂τὸν⸃ σώφρονα καὶ ⸂τὸν⸃ ἀκόλαστον, ⸂τὸν⸃ πιστὸν ⸂καὶ⸃ ἄπιστον, ⸂τὸν⸃ ἐλεήμονα καὶ ⸂τὸν⸃ ἀπάνθρωπον; εἰ μὲν γὰρ μηδὲν μέλει τῷ Θεῷ, μηδὲ ἀμύρτωμέν τινων ἡμῶν, μήτε κατορθούντων, ἵνα ἔχῃ τινὰ λόγον τὸ λέγειν μὴ εἶναι κόλασιν. Εἰ δὲ τοσαύτην ἀσυδοσίαν ποιεῖται ὁ Θεὸς, ὥστε μὴ ἀμύρτανειν ἡμᾶς, καὶ τοσαῦτα παραγγέλματα θέσθαι, ὥστε κατορθοῦν ἡμᾶς καὶ ⸂οὐ⸃ τολμᾶν, δῆλον ὅτι καὶ ἀμύρτανοντας κολάζει, καὶ κατορθοῦντας τιθῆσι. σὺ δέ μοι σκόπει τὴν πολλὴν τοῦ δώματος ἀλιάν. σὺ ταῦτα μὲν γὰρ ἐγκαλεῖς τῷ Θεῷ, ὅτι μακροθυμεῖ πολλάκις, καὶ ἀνίησι πολλοῖς μάρσιν, ἀσυλίαν, πλεονεκτεῖν μὴ διδοὺς δίκην ἐκεῖ· παλιγγενεσίαν ἀπειλήσαι κολάζειν αὖθις, σφοδροὶ καὶ βαρεῖς εἰσιν αἰτιώμενοι. καίτοιγε εἰ τοῦτο λυπεῖ, ἐκεῖνο ἀποδείκνυσθαι ἐχρῆν καὶ θαυμάζειν· ἀλλ' ὦ τῆς ἀνοίας, ὦ τῆς ἀλόγου καὶ ἀνάνδρου γνώμης· ὦ φιλαμύρτητος καὶ φιλήδονου, καὶ ⸂τοῖς⸃ κακίαν ⸂ῥεπούσης⸃ ψυχῆς. καὶ γὰρ ἀπὸ πολλῆς φιλησυχίας τὰ δόγματα ἅπαντα ταῦτα πίπτειν. ὡς εἴτι βουληθείη καὶ τὰ τοιαῦτα λέγοντες ἀρετῆς ἐπιλαβέσθαι, ταχέως καὶ ⸂ἐκεῖ⸃ τῆς γέεννης πειάθουσιν, καὶ οὐκ ἀμφιβαλοῦσι. καὶ ποῦ, φησι, καὶ ἐν ποίῳ χωρίῳ αὕτη ⸂ἐστὶν⸃ ἡ γέεννα; τί γὰρ σοι ⸂ἐκεῖ⸃ τοῦτο μέλει; τὸ ζητούμενον ὅτι σῴζει, ὅπου ἐστὶ· ὅσον ⸂τὸ⸃ ταμιεύεται, καὶ ἐν ποίῳ χωρίῳ, μὴ ζήτει. Ἰουδαῖοι μὲν γὰρ μυθολογοῦντές φασιν, ὅτι ἐν τῇ χοιλάδι τοῦ Ιωσαφὰτ ὅτι ἡ γέεννα, ὃ ⸂ἐκεῖ⸃ πολέμου ἰδόντες εἶπον προελθόντος. καὶ γὰρ ἐν τῇ χοιλάδι Ιωσαφὰτ κρίσει δικαίᾳ τιμωρῶν ⸂τὸν⸃ ἀσεβοῦντας ἀρδὸν ἀπώλεσεν, ἐν ὅπῃ ἐσώσατο τῇ χρόνου ἔρχεται εἰς κάδον καὶ ὅπλα τοῖς τοῦ Ιερουσαλὴμ κατοικοῦσι· καὶ ἐγὼ τοῦτο εἰς τὸν τέσσαρα ἔλκυσον. καὶ ὁ χαλκὸς τοῦτό φησιν. ἀλλ' ἐν ποίῳ τόπῳ, φησὶ, ἔσται; ἔξω που, ὡς ἔγωγε οἶμαι, τοῦ κόσμου πάντος τούτου. καθάπερ γὰρ τῶν βασιλέων τὰ δεσμωτήρια, καὶ τὰ μέταλλα πόρρω διέχει, οὕτω καὶ τῆς οἰκουμένης ταύτης ἔξω που ἐστὶν ἡ γέεννα. μὴ ζητῶμεν τοίνυν ποῦ ἐστιν, ἀλλὰ πῶς αὐτὸν φύγωμεν· μηδὲ, ὅπῃ ποτὲ ἐκεῖνα οὐ κολάζει ὁ Θεὸς, ⸂ἐκεῖ⸃ τοῦτο οὐ θέλωμεν τοῖς μέλλουσι. φιλανθρωπος γάρ ἐστι, καὶ μακροθυμεῖ· καὶ διὰ τοῦτο πως ἀπειλεῖ, καὶ οὐκ εὐθέως κολάζει. Οὐ γὰρ θέλω, φησὶ, τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. Εἰ δὲ μὴ ἐστὶ θάνατος ἁμαρτωλοῦ, ⸂ἐκεῖνο⸃ τὸ εἰρημένον. καὶ οἶδα μὲν ὅτι οὐδὲν ἀποδίδειγμα τούτων ὑμῖν τῶν λόγων· ἀλλ' ἐμοὶ τούτων οὐδὲν ἐστὶν εὐδύτερον. Εἰ δὲ καὶ ὡς ἀληθῶς ὁ διάβολος ἡμᾶς, καὶ ἀφιλοπονουμένους, καὶ δυσπαθοῦντας, καὶ λυομένους· οὐδὲ γὰρ αὖ πλησόμεθα τοῖς τοῦτο δηλοῖς, οὐκ ἂν ἀθήμεθα τοῖς χρησοῖς. ἵνα γάρ μοι καὶ εἰπῇς ἔχῃς δηλοῦν; πεινῶν, τόσον, αἰχμαλωσίαν, πήρωσιν σώματος; ἀλλὰ πάντα ταῦτα τέλος εἰσὶ τοῖς τοῦ διαβόλου κόλασιν. καὶ τοῦτο δὲ ὅλου βασανιζομένους λιμῷ λέγῃς, καὶ τοῦτο οὐκ ἂν τῆς ἡλικίας πεπηρωμένους καὶ τοσαυτουῶς, τυφλοὶ ταῦτά εἰσι τοῖς σκήπτα καὶ κα-

κά.

χ. ἐκείπει

χ. βλασφήσας

χ ἔστιν
χ. ταμιεύεται

χ. ἀπιστῆται

χ. ἐμβάλλει.

Ιεζεκ. λθ. θ.

Ιεζεκ. ιη κγ.

λοις αὐτόν. Εἰ γὰρ γέεννα οὐκ ἔστι, πόθεν ἐκεῖνος κολάζεται· ἢ δῆλον ὅτι, ἐκείνων κολαζομένων, ἡμᾶς τὰ τούτων ἔργα ὑπιπλεῖν οὐ κολασθησόμεθα. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς πλημμελοῦσαμεν, εἰ καὶ μὴ ὑπὲρ τοὺς ἐκείνους. πῶς γὰρ δίδασκας, ὦ ἄνθρωπε, τολμηρὰ φιλοσόφους, ὅταν λέγῃς, Φιλάνθρωπός ἐστιν ὁ Θεός, καὶ οὐ κολάζει· καὶ ἐὰν οὐ κολάσῃ, βύρεσθαί σε χρή; σὺ οὐκ ἐπὶ φιλάνθρωπος εἶ; ὁρᾷς εἰς οἷα ῥήματα ὑμᾶς ὁ διάβολος ἄγει; τί γὰρ τὰ ὄρη καὶ τὰ λιμνοφόρα μιαίνει, καὶ μυρίαν ἄσκησιν ὑπιδιδάσκαλοι τὰ ὄρεσι καὶ ἀσπλαγίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, ἆρα ἀσεβῶσι ἀπελεύσονται; εἰ γὰρ τοῖς πονηροῖς μὴ κολάζονται, μηδὲ ἔστι μηδεμία ἀντίδοσις, ἐρεῖ πάλιν ἄλλος ἴσως, ὅτι ὅτε τοῖς ἀγαθοῖς εὐφραίνονται. οὐχί, φησὶν ὁ μὴ τοῦτο τῷ Θεῷ πρέπον ἐστί, τὸ βασιλέα μόνοις τοῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ μὴ γέενναν. Οὕτω καὶ ὁ πόρνος καὶ ὁ μοιχὸς καὶ ὁ μυρία κακὰ ἐργασάμενος, τῶν αὐτῶν ἀπολαύσεται τοῦ σωφρονοῦντος καὶ ἀγωνιῶντος καὶ ἐγκρατεύεσθαι καὶ τὰς ἀγγελικὰς πολιτείας ὑπιδιδάσκοντος. εἰ δὲ μὴ ἔστι γέεννα, αἱ ἀγαθοὶ ἔσονται, καὶ οἱ πονηροὶ τὸν αὐτὸν ἆθλον τεύξονται) τοῖς δικαίοις. καὶ τίς ἂν εἴποι καὶ τὸ σφόδρα ἀξιοπρεπὲς ὦ δέσποτα μᾶλλον ἢ τίς ἂν εἴποι δαίμων; ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ δαίμονες γέενναν ὁμολογοῦσιν εἶναι· διὰ καὶ ἔλεγον λέγοντες, Ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; πῶς οὖν καὶ δίδασκας ὁ φιλάνθρωπος, ὦ δέσποτα, τῶν δαιμόνων ὁμολογούντων, αὐτὸς ἀρνούμενος; πῶς δὲ καὶ σωφρονᾷς ὁ διδάσκαλος τῶν πονηρῶν τούτων δογμάτων; ὁ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἀπατήσας ὦ δέσποτα, καὶ πεπαικὼς μυρίων ἐλπίδων καὶ τῶν ἐν χρόνοις ἐκβαλὼν αὐτὸν ἀγαθῶν, ἔστι ὅτε καὶ τοῦ μὴ εἶναι γέενναν λέγει τε καὶ νοεῖ μὴ εἶναι γέενναν, ἵνα ἐμβάλῃ εἰς γέενναν. καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἀπειλὰς ἀπειλῇ γέενναν, καὶ πείθει γέενναν, ἵνα ἡμεῖς μαθόντες ὕστερον εὐσεβῶς βιώσωμεν καὶ μὴ ἐμπέσωμεν εἰς γέενναν. κἀντεῦθεν εἰ γέενναν ὅσος ὁ διάβολός ἐστι ζωῦπα αἰσχύνῃ, πῶς δὲ μὴ ὅσπερ ὁμολογήσαι καὶ δαίμονες, οἳ καὶ πεῖσαι σὺν ὅτι μηδὲν τοιοῦτον ἐστὶν ὑπὲρ ἡμᾶς· ἵνα τῇ ἀδείᾳ ῥᾳθυμότεροι γενώμεθα, μᾶλλον εἰς τὸ πῦρ ἐκεῖνο ἐμπέσωμεν; καὶ πῶς, φησί, πάντα ὁμολογοῦσι δαίμονες; τῷ ἀναγκαίῳ δὲ φέρονται τῷ ὑπεικομένῳ αὐτοῖς. ἅπερ οὖν ὁποιοῦντες ἄνθρωποι, ταὐτὰ πάσχουσι καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἑτέρους ἀπατῶντες καὶ ζωῦπα λέγοντες. Ὁ Θεὸς γάρ, φησὶν, ἐμφανὴς ἦξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ σιγήσεται. πῦρ ἐκκαίεται αὐτῷ καυθήσεται, καὶ κύκλῳ αὐτοῦ καταγὶς σφοδρά· πῦρ ἐκκαίεται αὐτῷ προπορεύσεται, καὶ φλογὶ κύκλῳ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. καὶ τίνες οὗτοι καὶ ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἢ καὶ πόρνοι, καὶ μοιχοὶ, καὶ ἀρσενοκοῖται, καὶ μαλακοὶ, καὶ εἰδωλολάτραι, καὶ πλεονέκται, καὶ μέθυσοι, καὶ λοίδοροι, καὶ δόλιοι, καὶ ὑβρισταὶ, καὶ ὑπόρκοι, καὶ ὀρκίζουσι, καὶ ὀργίλοι, καὶ μνησικακοι, καὶ ἀκαθάρτοις, καὶ ἀλαζόνες, καὶ τοῖς χαμαὶ ἀπεμπλοῦς, καὶ ἀνελεήμονες; τούτοις πᾶσιν ὁ τῇ φοβερᾷ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ καθαιρεθήσεται ὁ κριτὴς λέγων, Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ καταραμένοι εἰς τὸ πῦρ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Εἰ δὲ περὶ τούτων τῶν εἰρημένων δώσομεν δίκην, πολλῷ μᾶλλον περὶ τῶν ῥημάτων τούτων δώσουσιν εὐθύνας ὅτι τὸ βήματος ἐκείνου τὸ φοβερὸν καὶ φοβερὰ καὶ φρικώδη διηγούμενοι τοῦ Χριστοῦ σιωπᾶσθαι, καὶ πολλοὶ τῶν τοιούτων τῶν καταδικάζειν βουλομένων ἐκλύοντες, καὶ ὡσεὶ σὺν βαρβάροις Νινευίταις μιμούμενοι. ἐκεῖνοι γὰρ καὶ τούτων πολλῶν ὄντες ἀπειλοῦσι, ἀκούσαντες ὅτι ἡ πόλις καταστραφήσεται, καὶ μόνον οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλὰ καὶ ἔσπευσαν, καὶ σάκκοι περιεβάλοντο καὶ ἐνηστεύσαν· καὶ οὐ περὶ τοσαῦτα ἀπίστησαν πάντα ποιοῦντες, ἕως ἂν ἔλυσαν τὸν ὀργὴν καὶ τὸν ἀγανάκτησιν τοῦ Θεοῦ. σὺ δὲ ὁ χριστιανὸς, ὁ τοσούτων λαῶν πεῖραν παραγμάτων καὶ ῥημάτων, ἀκουόντων τὰ εἰρημένα παρὰ τοῦ Χριστοῦ; καὶ τί λέγω ἐγὼ σοὶ τὰ σεαυτοῦ. ὥσπερ γὰρ Νινευῖται φοβηθέντες τὰ ῥήματα οὐχ ὑπέμειναν τὸν ἀπὸ τῶν πραγμάτων πεῖραν· οὕτω καὶ σὺ τῆς ἀπὸ τῶν ῥημάτων καταφρονήσεως ἀπειλῆς, τὸν ἀπὸ τῶν πραγμάτων παρασχὼν κόλασιν. οὐχ ὁρᾷς τί ποτε ποιήσει σε ταῦτα ὁ Χριστὸς, πῶς δύο λαῶν λῆρας, καὶ τῶν αὐτῶν αὐτὸν ἐξίωσεν,

ἀλλὰ

πολλοὺς ἡ ἐνταῦθα κολάζει ὁ Θεός· ἢ, ὅταν τοῖς ῥήμασι μὴ πᾶς θύσητε τῆς ἀπειλῆς, καὶ τοῖς πράγμασι πᾶς θύσητε τῆς τιμωρίας. καὶ ὅπου γε παλαιὰ οὐχ ὕστως ὑμᾶς φοβεῖ, ὡς τὰ ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας συμβαίνοντα, καὶ τούτοις πᾶς θύσητε, ὅς γε καθεύδοντας ῥᾳθυμοῦντας. ἡ τίνος ἕνεκεν ὁ πρότερος ἔλεγε κολάζει, φησίν; ἵνα δῶ τοῖς ἄλλοις παράδειγμα μετανοίας. ἡ τίνος ἕνεκεν ὁ πρῶτος τιμωρεῖται ἐκεῖ; ἵνα μὴ πολλοὶ ἁμαρτήσωσιν αὐτῷ τῇ παρανοίᾳ. πόσοι λῃσταὶ ἁλόντες, ἀπολυθέντες μὴ δόντες δίκην; ποῦ τοίνυν ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ ἡ ἀνεξικακία; ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ἐρεθίζειν σε. Εἰ μὲν γὰρ μηδεὶς ὅλως ἐτιμωρεῖτο, εἶχον ἂν εἰπεῖν ὅτι τοῦτο καταφυγεῖν· ὅταν δὲ ὁ μὲν δῶσι δίκην, ὁ δὲ μὴ δῶσι, κἂν τοῦτο χαίρειν ἁμαρτάνοντες, πῶς οὐκ ἔχει τοῦτο λέγειν, μὴ τοῦ αὐτοῦ μνημονεύεσθαι τὰς αὐτὰς δίκας; πῶς γὰρ οὐκ ἂν δέξαιτο ἀδικεῖσθαι ὁ κολασθέντες; τίνος οὖν ἕνεκεν, φησὶν, οὐ πάντες ἐνταῦθα κολάζονται; ἄκουσον αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τούτων σοι ἀπολογουμένου. ὅπου γὰρ ἀπίθανοι τινες πύργου κατενεχθέντες, ἔλεγε τοῖς περὶ τούτων διαπορεῦσι· Δοκεῖτε, ὅτι οἱ μέλλοντες ἁμαρτάνειν πρὸς πάντας εἰσὶν; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ', ἐὰν μὴ μετανοήσητε, ὑμεῖς πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε· πρὸς ἡμῶν γὰρ διδάσκων μὴ θαρρεῖν, ὅταν ἑτέρων δίκην δίκαιον ἡμᾶς πολλὰ πλημμελήσαντας μὴ δοῦναι. οὐ γὰρ μὴ μεταμελώμεθα, δώσομεν πάντες.

Καὶ πῶς, φησὶ, δίκαιόν ἐστι κολάζεσθαι, ἐνταῦθα βραχὺ χρόνον ἁμαρτάνοντες; ὥσπερ δὴ καὶ ἐνταῦθα δίκαιον ἐστὶ βραχείᾳ καρεδρονῇ ἵνα φόνον ποιῇ, τῇ τοῦ μαχαίρου δυνηθεῖ καταδικάζεσθαι ἀλασιποιεῖα. ἀλλ' ὁ Θεὸς οὐχ οὕτω, φησί. πῶς οὖν πεντήκοντα ὀκτὼ ἔτη ἐν τοιαύτῃ κολάσει ἐποίησε διαλυτικοὺς κατέχειν; ὅτι γὰρ ἀφ' ἁμαρτήματα αὐτὸν ἐκόλαζεν, ἄκουσον τί φησιν Ἰδοὺ ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μή τι χεῖρόν σοι γένηται. ἀλλ' ὅμως ἔλαβε λύσιν, φησίν. ἀλλ' οὐ τοιαῦτα. ὅτε γὰρ ἐκεῖνα οὐχ ἕξει λύσιν ποτὲ, ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος, Ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται· καὶ, Πορεύσονται οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον. Εἰ τοίνυν ἡ ζωὴ αἰώνιος ἐστι, καὶ ἡ κόλασις αἰώνιος. οὐχ ὁρᾷς πόσα ἠπείληται Ἰουδαίοις; ἆρα οὖν ἐξέβη τὰ ἀπειληθέντα, ἢ λόγος ἰὼν τὰ εἰρημένα; Οὐ μὴν μεῖνη λίθος ἐπὶ λίθῳ· ἆρα ἔμεινε; Καὶ ὅτι εἶπεν, Ἐσται θλῖψις, οἵα οὐ γέγονε πώποτε· ἆρα οὖν οὐκ ἐγένετο; ἀναγνῶθι τοίνυν ἱστορίαν τοῦ Ἰωσήππου, καὶ σοὶ δακρυσεῖσαι δυνήσῃ ἀκούων, ἅπερ ἔπαθον ἐπὶ τῶν πολεμίων ἐκείνων. Φησὶ γὰρ, ὅτι πᾶσαι εἰκόνες τραγῳδίαι ἐκείνα τὰ δεινὰ, καὶ ὅλως πόλεμος οὐδεὶς ἀνθρώπων τοιοῦτος ὁ ἔθνος κατέλαβε. ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα ὑμᾶς λυπήσω· ἀλλ' ἵνα ὑμᾶς ἀσφαλίσωμαι, καὶ μὴ ψυχαγωγήσας ὑμᾶς πρὸς πᾶν, πολὺ σκυθρωπότερον ὑποστρέψαι. ἀλλὰ τί γάρ, εἰπέ μοι, οὐκ ἀξίως κολάζεσθε ἁμαρτάνων; οὐχὶ πρὸς σοὶ ἅπαντα; οὐχὶ ἠπείληται; οὐχὶ ἐφόβησε; οὐχὶ μυρία εἰργάσατο ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σου; οὐχὶ λουτρὸν παλιγγενεσίας ἐδωρήσατο, καὶ τὰ πρότερα πάντα ἀφῆκε; οὐχὶ μετὰ τὴν ἄφεσιν ταύτην καὶ τὸν λουτρὸν, καὶ τὴν τῶν μυστηρίων βοήθειαν πάλιν ἁμαρτάνοντί σοι δέδωκε; οὐχὶ εὐκόλως σοι ἐποίησε τὴν ὁδὸν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ἁμαρτημάτων ἄφεσιν; ἄκουε τοίνυν καὶ οἷα ἐπιτάττει· Ἐὰν ἀφῇς τῷ πλησίον, ἀφίημί σοι κἀγὼ, φησὶ. ποίαν οὖν ἔτι δυσκολίαν ἔχεις; ἐὰν κρίνητε ὀρφανὸν, καὶ δικαιώσητε χήραν, δόντι, καὶ δεξιᾷ ἐλεᾷ ἐμοὶ, φησὶ, καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ. ποῖον τοῦτο ἔχει μόχθον; Λέγε σύ, φησὶ, τὰς ἁμαρτίας σου προφητεύσας, ἵνα δικαιωθῇς· ἵνα τοῦτο δυσκολίαν ἔχῃ; Τὰς ἁμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι. ποῖος τοῦτο ἱερεύς; Εἶπεν ὁ τελώνης, Ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ κατῆλθε δεδικαιωμένος. ποῖος πόνος μιμήσασθαι τὸν τελώνην; ἀλλ' οὐβάλλει πειθοῦσαι σοὶ μὴ τὰς τοσαύτας ἀποδείξεις, ὅτι κόλασίς ἐστι καὶ τιμωρία; οὐχοιῶν σοὶ τοῦτο ἀρκέσουσιν εἰπεῖν ἂν κολάζεσθαι. Πορεύεσθε γὰρ, φησὶν, εἰς τὸ πῦρ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέ-

λοις

ⓐ ἀπολωλεκότες τὰς καρδίας διὰ θεφπον, ⓐ τῇ ὑποβολῇ τὸ μιζκάλου πειθόμενοι τὸ χαίεντος ὑμῶν τῇ ἀπωλείᾳ. ἵνα γὰρ μὴ φοβηθέντες εἰς χρηστὴν βίον ἑαυτὸν μεταβάλωμεν, καὶ φύγωμεν τῆς κολάσεως τὰ βασανιστήρια, διὰ τοῦτο εἰς τοῦτον ἡμᾶς ἤγαγε τὸν ἀφοβίαν· ὅπως σὺ ταῦτα ἀμελήσαντες, εἰς αὐτὸν τὸ τοῦ ἅδου πυθμένα ἑαυτοὺς ἐμβάλωμεν. λέγετε δῶν μοι ⓐ ψεύσῃ τὸ Θεὸν ἀποφαίνοντες, ⓐ ῥήματα μόνον φιλάργυρα λογιζόμενοι, καὶ οὐχὶ δηλῶδη, ὑ νομίζετε, ὦ ἀνόητοι; οὐχ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος κολάζεται, ὁ τὸ Λάζαρον ὑποδιῶν; οὐχὶ αἱ μυρίαι πρόθυροι τοῦ νυμφῶνος ἐκβάλλουσι; οὐχὶ ⓐ μὴ σφέλαντες Χριστὸν εἰς πῦρ ἀπέρχονται τὸ ἕτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ; οὐχ ὁ τὰ ῥυπῶδη ἱμάτια ἐνδιδυμένος, χεῖρας καὶ πόδας δεδεμένος ἐκβάλλεται εἰς τὸ πῦρ; οὐχὶ ὁ τὰ ἑκατὸν δηναρία ἀπαιτήσας ὠφειλόμενα τοῖς βασανισταῖς; οὐ τὸ ὠδε τὸν μοιχὸν εἰρηνικὸν δηλοῖ ῥῆμα, ὅτι ὁ σκώληξ αὐτοῦ οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτοῦ οὐ σβεσθήσεται; ἢ ἀπειλεῖ μόνον ταῦτα εἶναι; ναί, φησι. καὶ πόθεν, εἰπάτω μοι ἅγιοι, τοσοῦτον τολμᾶτε ἀποφαίνεσθαι, καὶ ταῦτα οἰκοθεν φέροντες τὰ ἄδικον ῥῆμα; ἐγὼ δὲ καὶ ἀφ' ὧν εἴρηκεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἀφ' ὧν πεποίηκε, τοῦτο μόνον ἀποδέξαι πειράσομαι. εἰ γὰρ τοῦτο τῶν μελλουσῶν κολάσεων οὐ πίστωσιν, καὶ ἀπὸ τῶν ἤδη γεγενημένων πίστωσιν· οὐ γὰρ δὴ τὰ γεγενημένα καὶ εἰς ἔργον ἐξελθόντα, ἀπειλαὶ καὶ ῥήματα εἶναι μόνον. τίς οὖν τὸν οἰκουμένην κατέκλυσεν ἅπασαν ὁπὶ τοῦ Νῶε, καὶ τὸ χαλεπὸν ἐκεῖνο ναυάγιον εἰργάσατο, καὶ τὸν τοῦ γένους ἡμῶν πάμπολυν ὄλεθρον ἐποίησε; τίς πάλιν μετὰ ταῦτα τοὺς κεραυνοὺς ἐκείνους ἐκ τοῦ στηρίγματος ἀφῆκεν ὁπὶ τοὺς Σοδόμων γύρω; τίς τὸν Αἴγυπτον ἅπασαν κατεπόντισε; τίς τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας ὁπὶ τῆς ἐρήμου κατέστρωσε; τίς τὸν Ζωαγγελοῦ Ἀειρὼμ κατέφλεξε; τίς τοὺς υἱοὺς Κορὲ καὶ Δαθὰν διοίξας τὴν γῆν ὅλον κατεπόντισε; τίς τὰς ἑβδομήκοντα χιλιάδας ἐν μιᾷ καιρῷ δρόπῃ κατέτεινεν ὁπὶ τοῦ Δαβίδ, τίς τὰς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐθανάτωσεν ὁπὶ τῆς προφητείας Ησαΐου; εἶπω καὶ τὸν κατ' ἰδίαν κολασθέντας, ὧν διηνεκῶς ἀναδοθέντα τιμωρεῖα Καΐν, τὸν καταλιθολευσθέντα μετὰ πάντος τοῦ γένους Χαρμεῖ, τὸν ἐπὶ συλλογῆς ξύλων ὁδοιπορήσαντα ἐν σαββάτῳ, τὸν ὁπὶ Ελιαναΐου πανταετήκοντα καὶ δύο παῖδας, τοὺς ἐπὶ τῶν θηρίων δαπανηθέντας, καὶ μηδὲ ἀπὸ τῆς ἡλικίας τυχόντας συγγνώμης; εἰ δὲ καὶ μετὰ τοσαῦτα ἰδεῖν ἐθέλεις, σκέψαι, ὅσα ἔπαθον ⓐ Ιουδαῖοι, πῶς τὰ ἴδια τέκνα κατέφαγον αἱ γυναῖκες αὐτῶν, αἱ μὲν ὀπτήσασαι, αἱ δὲ καὶ ἄλλως δαπανήσασαι; πῶς λιμῷ πιεσθῆναι αἰτήσεως, πολέμοις ποικίλοις καὶ χαλεποῖς, ὡς πάσας τὰς ἐμπεφυτευμένας τραγῳδίας ἀποκρύψαι τῇ τῶν οἰκείων ὑποβολῇ συμφορῶν; ὅτι γὰρ ὁ Χριστὸς αὐτοῖς ταῦτα εἰργάσατο, ἀκούσει αὐτὸς ταῦτα προλέγοντος, καὶ ἀφ' ὧν ὑποβολῶν, καὶ σαφῶς δὲ "Αφαρπάσω ἀφ' ὑμῶν ὑποβολῶν μὲ, ὡς ὅταν λέγῃ· Τοὺς δὲ μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοῖς ἀγάγετε καὶ κατασφάξατε, καὶ ἀφ' τῶν ἀμπελῶνος, καὶ ἀφ' τῶν γάμων. σαφῶς δὲ καὶ ἀφαρπάσω, ὡς ὅταν λέγῃ ἀπειλῶν, Οἱ πεσοῦνται τῷ σώματι μαχαίρας· εἰς αἰχμάλωτα ὁπὶ τῆς γῆς ἐθνῶν, καὶ ἀπορεία κλύσης θαλάσσης καὶ σάλου, ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας ἃ ἐπέρχεται τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. καὶ ὁ Αἰθιοψ καὶ ἡ Σαμαρεία ὑπὸ κλοπῆς ὀλίγων ἀργυρίων ὅσων ἐδωκαν δίκην ἅπαντες ἔχε. τὰς δὲ καθημερινὰς συμφορὰς οὐχ ὁρᾶτε ὅσας καθ' ἡμῶν ἀμαρτάνοντες; ἢ οὐδὲ ταῦτα γεγένηται; οὐχ ὁρᾶτε καὶ νῦν τοῦ λιμοῦ τὴν κόμην, τοῦ ἐλέφαντος καὶ λοιμοῦ σώματος κατεχομένους, τοῦ πενίας διηνεκῆ συζῶντας, τοῦ μυρία αἰτήσεα καὶ θλιβερὰ πάσχοντας; πῶς οὖν δὲ ἔχει λέγειν τοῦ μὴ κολάζεσθαι, τοῦ δὲ μὴ κολάζεσθαι; Εἰ γὰρ οὐκ ἄδικος ὁ Θεὸς, ὥσπερ οὖν οὐδὲ ἄδικος, πάντως καὶ σὺ δίκην δώσεις, ἁμαρτάνων. Εἰ δὲ, ὅτι φιλάνθρωπός ἐστιν ὁ Θεὸς, οὐ κολάζει, οὐδὲ τύπτει ἔδει κολασθῆναι. καὶ δὲ διὰ ταῦτα ὑμῶν τὰ ψυχρὰ ῥήματα

πολλοὺς

Λεκ. ιϛ. κε
Ματθ. κβ.
Ματθ κϛ. ια.
Ησ. ξϛ. κδ.
χ. ἄδικον
χ. εἶπε
ἰσ. Αχαρ
γ. αἰσχυλομένων.
Λεκ ιθ. κϛ.
Λεκ κα. κδ. Ματθ κδ κα

κωνίσ ἕκαστος, ἀλλὰ καὶ ἐξομολογήσε ἕκαστος, τῦτ' ἔστιν, διὰ θωὰς δώσει τῷ πατραγρεθόντων. ἔστο τοίνυν, ἀδελφοὶ, ἀγαπητοὶ πάντοτε καὶ κοινὸν διασώζοντες ὁρᾶν ὅτι τῦ βήματος καθήμενον, καὶ μὴ χάζε ἐκ μέσης τῦ ἐκκλησίας, τῆς χάριτος ἀποῤῥιπτούμενος. καὶ γὰρ ὁ Χειτὸς καὶ σὲ, ἐκ πάσαν τὴν αὐθεντίαν φυσιν ἀπαιτήσει λόγον. ἵνα δὲ μὴ δόξη ὡς ὑπὲρ τῶν ὑμᾶς ζωῦντα λέγειν, ἐκ τῆς παρεκειμένης ἀκολουθίας πάλιν ἔχεται τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, λέγων· Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν, ἀλλὰ τῦτο κρίνετε μᾶλλον, τὸ μὴ θέσιν ἢ πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ αὐτῦ ἢ σκάνδαλον. τῦτο γὰρ οὐκ ἐκείνου μᾶλλόν ἐστιν, ἢ τῦτο. διὸ ἀμφοτέρους ἁρμόζει δικάζεσθαι, καὶ τῷ τελείῳ σκανδαλιζομένῳ τὴν τῦ βρωμάτων προσεκτρήσει, ἐκ τῷ ἀδελφῷ παρεκκόπτοντι ὅτι τὸ σωθρὸν ἐπιπλήξει. σὺ δὲ μοι σκόπει, ἀγαπητὲ, πόσῳ δώσομεν τιμωρίαν ἢ σκανδαλίζοντες ἀπλᾶς. Εἰ γὰρ ἔθος μὴ προέκειτο τῷ ἀνθρώπῳ τῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ τῦτο πολλὴν ἔχει τὴν κατηγορίαν. παρέχωμεν τοίνυν αὐτῷ τῦτο, καὶ πάντα ἔχεται αὐτῦ διαβάσταζόμενα. ἐπεὶ γὰρ τὰ οἰκεῖα κακὰ ὑποξόμεθα λέγειν μόνα, ἀλλὰ ἐκ ἀλλοτρίων ἐπήρειας σκανδαλιζόμεθα. εἰ δὲ ἐκεῖνα καθ' ἑαυτὰ χαλεπαὶ αἱ ὑβρεις, ὅταν ἐκ ἀπὸ σκανδάλου τις πάσχωμεν, πῶς σωθησόμεθα; μὴ γὰρ τοιῦτο ὑπολάβωμεν, εἰ κοινωνοὶ εὑρεθῶμεν τῆς ἁμαρτίας· ὡς ἀπολογησόμενοι ἔξομεν τῦτο ἡμῶν καὶ προσθήκη ἁμαρτίας ἡμέτερα. ἐπεὶ καὶ ἐκ οὕτως μᾶλλον ἐκολάσθη τῆς γυναικὸς, ὥσπερ οὖν καὶ ἡ γυνὴ τῦ ἀνδρός· καὶ Ἰεζαβὴλ χαλεπωτέραν ἔδωκε δίκην τὸ Ἀχαὰβ ἁρπάσαντος τὸν ἀμπελῶνα. ἐκ σὺ τοίνυν ὅταν ἄλλος ἑτέρου ἀπωλείας γλύσῃ, χαλεπώτερα πείσῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἁμαρτίας. ὅσῳ γὰρ ἂν ὁ ἁμαρτήσας ἐκ τῆς ἑαυτῦ ἀπόλλυσι, καὶ ἑτέρους ἐκ τῦτο εἰσάγει ἀπώλειαν. διὰ φησιν, Οὐ μόνον αὐτοὶ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσιν. ὥστε ὅταν ἴδωμεν ἵππας ἁμαρτανούσας, μὴ μόνον μὴ ὠθῶμεν αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀπέλκωμεν ἐκ τῆς βόθρου τῆς πονηρίας· ἵνα μὴ τῆς ἑτέρων ἀπωλείας αὐτοὶ τῶν δίκην ὑποσχωμεν. ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ τῶν πρεσβυτέρων ὑποθέσεως ἐπεμνήσθημεν. πάντες, φησὶ, σκάνδαλα ἐν βήματι τῦ Χειτοῦ, καὶ λόγον δώσομεν τῷ Θεῷ. τί οὖν ποιήσωμεν ἐν ἀμαρτάνοντες ἐκ διδύτες ἑαυτοὺς ἐκόντες; ἵνα ἔξωμεν τὴν ἀνθρωποψυχίαν; ἵνα ἀνθρωπάρεσκοι, καὶ μὴ ὀξυλεγώμεθα ἐν Φοβερὸν δικαίῳ; πόσης αἰσχύνης πλησθήσωμεν, ὁρῶντες τοὺς ἐφθαλμοὺς ἁμαρτίας ἀσεβείας ἡμῶν; ὅμως ἐὰν θελήσωμεν καὶ διεγερθῶμεν πρὸς τὰ Θεῷ ἀρεστὰ, δυνησόμεθα καὶ πάντα ἡμαρτημένα ἀποπλύνασθαι, καὶ τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα κριτήρια ἀμφυγεῖν. τῦτο γὰρ ἔστι, ἐὰν μνημονεύσωμεν διὰνεκῶς τῆς σωτῶσι ἀποδημίας [τὸ σώματος] ἡμῶν. Μιμνήσκου γὰρ, φησι, τὰ ἔσχατά σου, καὶ ἐν τοῖς αἰῶσι οὐκ ἁμαρτήσεις. ἔπειτα δυσωπῶμεν τὸ φοβερὸν βῆμα τῦ Χειτοῦ, ἐν ᾧ πάντα γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ἐφθαλμοῖς αὐτῦ, τὰ ἐν λόγῳ, τὰ ἐν ἔργῳ, τὰ ἐν διανοίᾳ· ἔπειτα τὸν ποταμὸν τὸ πυρὸς, τοὺς δεσμοὺς τοὺς ἀλύτους, τὸ σκότος τὸ ἀφεγγὲς, τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων, τὸ σκώληκα τὸν ἰοβόλον, τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν ὀδυνηρὰν τοῖς ἁμαρτωλοῖς, φαιδρὸν δὲ καὶ χαρμόσυνον τοῖς ἔργα δικαιοσύνης ὑποτιλίσασιν. Ἀλλ' εἰσί τινες τῶν ἀνθρώπων τοσαύτης ἀνοίας πεπληρωμένοι, ὡς ψευδεῖς ἡγεῖσθαι τὰς θεοπνεύστους γραφὰς, καὶ τὸ δίκαιον τὸ Θεοῦ ἀλληγορῶν. ἀκήκοα γὰρ τινων Φιλαπτωχηνῶν, ἐκ τοῦ πολλῆς φιλανθρωπίας κατηχουμένων λεγόντων τινὰ τοιαῦτα· ὅτι, φησὶν, ὁ Θεὸς τοὺς φόβον τῶν ἀνθρώπων ἐπείλησε ταῦτα. μὴ γένοιτο γὰρ, ὅτι ἐλεήμονα ὢν κολάσει τινὰ, καὶ μάλιστα τῶν ἐπιγνωκότων αὐτόν. ἀκούσατε οὖν

χ. πάντες φόβου. Ρωμ. ιδ. ιγ. χ. πρόσκομμα. χ. σκάνδαλον. χ. ἐλεεινὸν τὸ πάσχοντα ἐξ ἀνθρώπων ὑβρεις. χ. ἀπιστέρησις χ. ἀνθρωποψυχίας χ. ἀνδρίας Ρωμ. ιε. ς. Ελλην. ζ. μ. χ. ἀλληγορῶντες.

προέδωκε τῇ προαιρέσει. ἕλιον ἡμῶν ἡ φύσις ὅτι λοιπὸν, ἀλλὰ σοὶ ὅτι ὃ καταρτίσας ἐξ αὐτῆς σκεῦος ὑμῶν, ἢ καταρτίσας σκεῦος ἀτιμίας. βαφὰς εἶ, ἔλαβες παρὰ τῆς φύσεως ἐρεθίσμου, ἔλαβες τὴν προαίρεσιν, ὥσπερ [γὰρ] ὕλην βαφεῖ. θέλεις βάψαι τὴν ἐρεθίσμου πορφύραν βασιλικὴν; λάβε ὑφὴν βασιλέως. ἔβαψας αὐτὴν ἔργοις σκοτεινοῖς; λάβε ὑφὴν σκότους καὶ νυκτὸς, οὐ τῆς φύσεως τοῦτο ἐργαζομένης, ἀλλὰ τῆς προαιρέσεως τὴν ἀμαθοῦσαν καταρτιζούσης. σὺν τοίνυν ἐξ ἀνάγκης, καὶ φιλοτεκνότατοι ⓐ φιλότεκνοι. ἐξ ἀρχῆς γὰρ τὴν τῶν Θεοῦ χάριν, ὅσον ἦκεν εἰς δύναμιν ἡμετέραν, τὴν λύσιν πεποιήκαμεν· ὥστε τὰ ζητούμενα λοιπὸν ἐκ τῶν προτέρων τοῖς νοήμασι. ἡ προσοχὴ ἀκριβὴς. ἐὰν ἴδῃς ἀνθρώπους, οὓς ἀπίδῃ ἐν τοῖς οἰκείοις σκεύεσι καταβάλλειν. ἡ σὺν ὅπως προσκείμενοι σοι σκεύη ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀδιαφόρως πᾶσι χέζουσαν, ἀλλ' οἶδας ποῖον μὲν ἀγγεῖον δέχεται οἶνον, ποῖον δὲ ἄγγειον δέχεται ὄξος· οὕτως οἶδεν ὁ Θεὸς ποία ψυχὴ ἐπιτηδεία πρὸς ἔλεος, ποία ψυχὴ ἀξία ὑμνῳδίας, σὺν ὅπως οὕτω πεποίηται, ἀλλ' ὅπως οὕτω ἐξ ἀρχῆς τῆς οἰκείας πολιτείας κατασκευάσας. ἐξ αὐτοῦ, Ρωμ. θ. κε. ἀδελφοὶ, σκεῦη κολῆς ἢ ἐλεουμένους, σκεῦη ἢ ἐλεουμένους (Εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ, ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ τὴν ὀργὴν ὅτι σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, ἵνα ἐνδείξηται ⓦ πλοῦτον τῆς ἐλέους αὐτοῦ ὅτι σκεύη ἐλέους) καλόν ἐποίησε σκεῦος ὀργῆς τὴν ὀργὴν δοξάσωμεν, ἢ τὸν σκεῦος ἐλέους ⓦ τὴν φιλανθρωπίαν δεχόμενον, ἵνα δείξῃ ὅτι ἕκαστος ἐφ' ἑαυτὸν προσκλίνηται τὴν ὀργὴν ἢ τὸ ἔλεος. ἀλλ' ἴσως ἵνα ὑπολαμβάνηται τῆς φωνῆς ταύτης, μᾶλλον ἢ τῆς λέξεως, ὅτι σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν. οὕτω, φησὶν, οὐκ ἐκ πολιτείας, ἀλλ' αὐτὸς κατήρτισε. δεῖ εἰδέναι ὅτι ὃ καταρτίζω οὐκ ἐκ φύσεως, ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως. τούτου δέχου τὴν μαρτυρίαν ὃ καταρτίζεσθαι, ὃ ἐν τῇ προαιρέσει ἀποβλέψαι ἄξιοι ὑμνῳδίας ἢ φιλανθρωπίας. λέγε γάρ· ναὶ, οὐκ ἀκείβωμαι ταῖς γραφαῖς. ἀλλὰ ὃ ζητούμενον, ἵνα σὺ θεραπευθῇς. ἡ γὰρ ὁ θεραπεύσας παρὰ τοῦ ἰατροῦ, οὐ τὴν φύσιν τῶν φαρμάκων προσεργάζεται, ἀλλὰ πῶς θεραπευθῇ σπουδάζει. ἐὰν εἴπῃ σοι ὁ ἀνθρωπλέγων, πῶς ἔμαθες, πῶς ἐδιδάχθης· εἰπέ, πῶς μὲ ἔμαθον, οἶδα, πῶς δὲ ἀπαγγέλλω, οὐκ οἶδα. οὐ γὰρ ἐθεραπεύθην, ἀλλ' ἐθεραπεύθην ἀκλινῶ τὴν ψυχήν ἔχων. ἐὰν ἴδῃς αὐτὸν ἀνθρωπλέγοντα, εἰπέ· ὅπως ἐγὼ οὐκ ἐνόμισα ἰατρούς, οὐδὲ ἰατρικὸν ὑπεισῆλθεν, ἐλθὼν πρὸς τοὺς ἰατροὺς, καὶ ἀπαγγέλλουσί σοι τὴν τῶν φαρμάκων βοήθειαν. ἠθέλησε δὲ ἡμᾶς ἰατρευθῆναι, δόξαν ἀναπέμπειν τῷ μόνῳ ἰατρῷ καὶ σοφῷ Θεῷ· αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. ρκ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΝ ΤΟΥ ΚΥ-

Ρωμ ιδ ι. ριου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ἐν εἷς ὃ, Πάντες παρασταθησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ Θεῷ.

Ex edit. Duc. Burdeg. emend. ex Mss. Regio Lut.

ΝΟμίζω μεγάλα πάσχειν τὴν χθεσινὴν ἡμέραν ὑπὲρ ἡμῶν ἐπηρκέναι * (καὶ γὰρ ἐν φύσει μεγάλα, καὶ πάντα χθεσινὰ λόγου) ἀλλ' ὅμως καὶ σήμερον λεχθέντα τοσαύτην ἔχει τὴν χθεσινολογίαν πρὸς ἑκάτερα, ὥστε σκιὰν παρὰ τὰ ἡμέτερα. καίτοιγε οὐκ ὠμίλουν αὐτὰ ἔχειν χθεσινολογίαν· ἀλλ' ὅμως ἐπιλεχθέντα τὰ σήμερον διαγνωσθέντα πολὺ πλείονα ἐφάνησαν χαμαιπετῆ. ἵνα δὲ εἰδῆτε τὰ σήμερον διαγνωσθέντα, ὅτι πάντες μὲν παρασταθησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ. γέγραπται γάρ. Ρωμ. ιδ. ια. Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ Θεῷ. βλέπε, οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, παρασκευασθῆναι

χθὲς νοῦν χθεσινὰς * κρατεῖ

τῶν πλειόνων, ἀλλὰ δικαίας τῆς τῶν δυνάμεως, ὥστε σκυθρωπάζει λεγεῶνας βατράχων. καὶ ἦσαν ἀκείδων τὰ στρατεύματα, σκνῖπες ταξιαρχοῦντος Φαινομήνου, τὸν ὃν Θεοῦ κελεύοντος ὠδηγεῖτο. ἐξῆλθον βάτραχοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν θαλάμων στρατευόμενοι, ἦλθον ἀκείδες λογισμοῦ μὴ ἀφάτου ὄχλου ἔχουσαι, ὃ ἦν δικαστικὸν πλεονάσαι παρέσταμεν. ἐπῆλθον καὶ σκνῖπες, ἃ κωνώπια, καὶ πολλὰ καὶ διάφορα θαύματα κατ' αὐτῶν κατεργάζεται διάφορος ὁ Θεός, τὸν ψυχικὸν αἰσθητήριον καὶ βασανίζων αὐτὸν, τὸν ἔσω ἄνθρωπον διαφθείρας αἰσθήσεσι διαφόροις κολάζων. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι διὰ τοῦτο αὐτοῖς τὸ μέρος κατατέμνει, καὶ οὐκ ἀνθρώπων ἐκόλασεν, ἵνα δὲ αὐτοῦ τὸν δυνάμεν ἐνδείξηται, λέγει ἡ πανάρετος σοφία· Οὐ γὰρ ἦπορεῖ ἡ παντοδυνάμος σου χεὶρ, καὶ κτίσασα κόσμον, καὶ ἀνέξιχνίαστος σοφίᾳ ἐπιρρίψαι αὐτοῖς ἢ θραστὴς λέοντας, ἢ νεοκτίστους θυμοῦ πλήρεις θῆρας ἀγρώστους· ἀλλὰ πολλὰ ἐποίησεν ἐνδεικνύμενος ἑαυτοῦ τὸν μακροθυμίαν. διὰ τοῦτο λέγει ὁ Θεός, Ἵνα διηγήσησθε τοῖς τέκνοις ὑμῶν, ὅσα ἐμπέπαικα τοῖς Αἰγυπτίοις. τοίνυν Φαραὼ μείζονι τιμωρίᾳ ἄξια δράσαντα κολάζει ὁ Θεός, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρέ σε, ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ διαγγελῇ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ· ἵνα διὰ σοῦ ἄλλους καρδιώσω, ἵνα διὰ σοῦ ἄλλους σωφρονίσω, ἵνα διὰ σοῦ ἄλλους παιδεύσω. καὶ ἵνα μάθῃς πῶς ὠφέλησεν ἡ τότε ἀνατομὴ σοῦ ἄλλους, λάβε τὴν γραφὴν τοῦ ἐπιγείου. ἐπάγη ποτὲ τὸ Θεοῦ ἡ χειρωτὸς παρὰ τὴν ἀλλοφύλων, καὶ ἦλθον μαντεῖς καὶ ψευδοπροφῆται πρῶτοι, καὶ ἔλεγον τοῖς βασιλεῦσι τῶν ἀλλοφύλων· Ἐξαποστείλωμεν τοῦ χειρωτὸν τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ ἀφ' ἡμῶν, τοῦ χεῖρα αὐτοῦ τοῦ κραταιοῦ. οὐκ οἴδατε πόσα ἐποίησεν ὁ Κύριος τοῖς Αἰγυπτίοις; ἵνα τί σκληρύνωμεν τὰς καρδίας ἡμῶν, ὡς ἐσκλήρυνεν Φαραώ; ὧν τῆς εὐγνωμοσύνης τὴν ἐπιγνῶν. αἰδεσθεὶς ὁ πλείων τῶν ἀλλοφύλων τὰς φωνάς. μὴ, εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι, σκληρύνωμεν τὰς καρδίας ἡμῶν, ὡς ἐσκλήρυνεν ὁ Θεὸς τοῦ καρδίαν Φαραώ. αὐτῷ τῷ Φαραὼ ἐπέγραψαν τοῦ δυναστοῦ. διὰ τί σκληρύνωμεν τὰς καρδίας ἡμῶν, ὡς ἐσκλήρυνε Φαραώ; οὐχ ὅτε ἐπαύσαντο αὐτοῖς, τότε ἐξαπέστειλαν" λαὸν; καὶ τίνα ἐξιλεωσόμεθα Θεόν. εἰ δὲ ἑτέρα πάλιν περιβολὴ πολέμου, ὡς εἶδον τοῦ κιβωτὸν οἱ ἀλλόφυλοι, λέγουσι, οὐαὶ ἡμῖν, οὗτός ἐστιν ὁ Θεὸς ὁ σκληρὸς, ὁ πατάξας τοὺς Αἰγυπτίους· οὐαὶ ἡμῖν, ἐξελοῦ ἡμᾶς, Κύριε. διὰ τῆς πείρας βλέπετε πῶς ἐσωφρόνησε Φαραώ. ὧν τὰ βουλεύσιν οἱ ἀλλόφυλοι. καὶ ἑτέρα γυνὴ ἀλλόφυλος Ῥαὰβ πῶς πόρνη, πῶς ὑπὸ σώφρων, ἐκείνη ἡ μισηθομένη, λέγει τοῖς κατασκόποις· Ἐγνωμεν ὅσα ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ ἠκούσαμεν, καὶ ἐταπεινώθη ἡμῶν ἡ καρδία, καὶ οὐχ ὑπέμεινε διὰ ἡμᾶς πνοὴ, ὅτι ὁ Θεὸς ὑμῶν μέγας αὐτὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω. ὁρᾷς ὅτι οὐ ψεύδεται ὁ Θεὸς λέγων· Εἰς τοῦτο αὐτὸ ἐξήγειρέ σε, ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ διαγγελῇ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ; ὃ δὲ τέλος τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας τέλος ἡμέρας τῶν ἡμετέρων λόγων. λέγει ὁ Παῦλος· Εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν, καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ, ἤνεγκε τὴν ὀργὴν ὅτι σκεύη ὀργῆς ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ. οὐχ ἁπλῶς φησιν, ἐπήγαγε τὴν ὀργὴν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἄξιον τῆς ὀργῆς. τί γὰρ λέγει; ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ ὀργὴν ὅτι σκεύη ὀργῆς. ὥσπερ γὰρ σὺ οἶδας μὲ πρὸς τὰ ὄντα ὁ ἀπόστολος, Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοὶ, ἰσχύετε, ἐνδυναμοῦσθε, καταρτίζεσθε. Εἰ δὲ κατηρτισμένοι ὄντες φύσεως, διὰ τί μοι λέγεις, καταρτίζεσθε; ὃ δὲ καταρτίζεσθαι, ὃ ἀπὸ τῶν ζώντων ἑαυτὸν ἀξίους ἀποτίθεσθαι. καὶ λαμβάνει μάρτυρα τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. ὃ ἔθος ἡ φύσις φέρει, ὃ δὲ κατηρτισμένον αἱ γυναῖκες ἐργάζονται. ἀμβλύνει γὰρ καταρτισμὸν κλώθουσιν αὐτοῦ τὸν ὑφὸν, αὐτοῦ τὸν ἐργασίαν. ὥσπερ οὖν ἡ φύσις πρὸς φέρει ὃ ἔθος, ἡ δὲ σοφία καταρτίζει ὃ παραλείπει τῆς φύσεως· οὕτως ὁ Θεὸς πλάσας τὴν φύσιν,

τῆς ὠνῆς ἐκλήθησαν; διὰ τί Παῦλος διώκει; διὰ τί πόρνας καταδέχεται εἰς τὴν βασιλείαν; ἢ γὰρ προεγνώσθη ἀναξία τῆς βασιλείας πόρνη, διὰ τί ἐπορίσθη; εἰ προέγνω Παῦλον Θεός, διὰ τί προέγνωσε φύσιν οὐκ ἐργάζεται; διὰ τί ὁ προγνωσθεὶς πρὸ καταβολῆς κόσμου, ἐγένετο βλάσφημος καὶ διώκτης καὶ ὑβριστής; ὁρᾷς ὅτι ἡ πρόγνωσις οὐ φύσιν ποιεῖ, ἀλλὰ προαιρέσεως πρόνοιαν; εἰ πρόγνωσις ἐποίει Ⓦ ἀπόστολον, διὰ τί Ματθαῖος τελώνιον ἦν, ὅστις εὐδο- 5

Matth. ix. 9. λόγησεν. λέγει γάρ ὁ σωτήρ, Ἕως σοι ὡς ὁ τελώνης, ἔστω σοι ὡς ὁ ἐθνικός. οὕτως ὁμότιμον τῆς εὐδοκιμήσεως τὸν τελώνειον ὠρίσατο. εἰ τοίνυν προεγνώσθη Ματθαῖος, διὰ τί ἡ πρόγνωσις αὐτὸν οὐκ ἐποίησεν ἀπόστολον, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἔκλινεν εἰς τὸ κρεῖττον; ἢ Παῦλος ἐσώθη, ἢ μὴ πιστὸν ἠριθμήθη. δηλονότι κἀκεῖνος προέγνω ὁ Θεός. πῶς οὖν προγνωσθεὶς ἐπέρισσε; διὰ τί ὁ μῦραξ εἶπε ὁ προορατὴς οἰ βορβόρῳ ἰῷ; ἵνα τὰ ἰδίας πάντα- 10 χοῦ, τὸν μὲν φύσιν μέσον, τὸν δὲ προαίρεσιν προεγνωσμένην δὲ Θεῷ, οἰ δὲ ταῖς οἰκείαις πολιτείαις φαιδρύνῃ. προοράσει ὁ Θεὸς ὃ ἐσόμενον, οὐ χαρπὸς τῆς πολιτείας ἐγνωρίσθη.

Rom. ii 15. Ἀπὸ τῆς Παύλου φωνῆς λάβε τὴν λύσιν. Οὓς προέγνω, καὶ προώρισεν· οὓς προώρισε, τούτους δὲ ἐκάλεσεν· ὃς δὲ ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσε. διὰ τί Ἰούδας ἐκλήθη, καὶ οὐκ ἐδικαιώθη; οὓς προέγνω καὶ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε. οὐ ποιεῖ οὖν προκριμα ὁ ἀπὸ κλήσεως γινώσκεσθαι Ⓦ προφητικὸν, ὅπου γε τοῖς προαιωνίοις ἐκλεξαμένοις οὐχὶ ἡ φύσις ἠκολούθησεν, ἀλλ' ἡ προαίρεσις τῇ προγνώσει ἐμαρτύρησε. δίδασκαν τοίνυν ὅτι οὐ ποιεῖ ἡ πρόγνωσις φύσιν, εἰ μή τις πάντη φιλόνικος καὶ προὸς αὐτὸ ἀπομαχεῖται τὸ δηλούμενον. διὰ τί ὁ ὅλως εἰς τὸ Φαραὼ καταασκευάζει ὃ ῥῆμα; ὅτι Εἴρηται τῷ Φαραώ, Ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δυνατήν μου, καὶ διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἵνα γνωρίσῃς σου τὴν δύναμιν, κολάζεις δῆθεν· ἵνα γνωρίσῃς σε τὰ δυνατείας, καταμᾶς Ⓦ δύναιτο; Εἰ μὴν ἀνάγκαιον, καὶ μέμφου· εἰ δὲ δύναιτο, μὴ ἐγκάλει. τί οὖν ὅτι ὅ, ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δυνατήν μου; καὶ μοι πρόσεχε· χρήσομαι δὲ ἀνταδείγματί σοι ἀρχαίῳ καὶ ἀληθεῖ. ἡ ἀστεκὴ τέχνη βουληθεῖσα ἀπ' ἀρχῆς τὴν φύσιν τὸ δυσῶδες κατάμονον καὶ τὰ σαλάγχνα, ἐχρήσατο αἰσχρᾷς, καὶ ἀτίμου δυσῶδες, ζωύγαις, ἵνα τῆς ἄλλοις τὴν ἰατρείαν ποιήσηται. ἀλλ' ἰῶ ἰῷ· τοῦτο ἄδικον διὰ τὴν ἑτέρων σωτηρίαν ἄλλους ζωύγας γίνεσθαι. τί οὖν ἐποίουν Ⓐ ἀρχαῖοι; Ⓦ σκυδεδαμένοι θανάτῳ διὰ ληστείαν, ἢ μοιχείαν, ἢ φαρμακείαν, τούτους λαμβάνοντες ἀτίμους ζωύγας, ὅ τε ἀδικηθέντες οὐ κολαζόμενοι, ἢ τῇ ἀνθρώπου τιμῇ βοηθεῖσαι ἐφθείσκοντες. τὸν γὰρ ἄπαξ σκεδεδαμένον τῇ κολάσει διὰ παίσματα, τούτου ἀτίμου ζώντα, ἵνα ἐπαναγόντων τὴν σαλάγχνων καταμάθωσι τὴν σύνεργίαν. ὁ Θεὸς τοίνυν ὡς ἰατρὸς πάνσοφος (ἰατρὸς

Matth. ix. 12. γὰρ ὄντως ὁ λέγων, Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν· καὶ, Οὐ χρείαν ἔχουσιν Ⓐ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' Ⓐ κακῶς ἔχοντες) λαμβάνει τὸν Φαραὼ ἤδη μὲν ἀναίτιον ὄντα κολάσεσι μυρίαις διὰ τὰ ἴδια πλημμελήματα. πολλοῖς γὰρ ἰῶ ἀνθρώποις ἁμάρτημασι. πρῶτον γὰρ βλασφημία, ὃ λέγω, οὐκ οἶδα τὸν Κύριον. βλασφημία ἰῶ ἀρχὴ τῶν κακῶν. δευτέρα ἡ ἀγνωμοσύνη πρὸς τὸν λαόν, ὃν ἐλευθεροῦν ἦλθος κατεδίκαζε δουλείας καὶ πλινθοποιΐας. τρίτον, ὅτι ἀναίμακτα βρέφη ἔπνιγεν εἰς τὸν ποταμόν. τέταρτον, ὅτι τὸν Κύριον κηρυττόμενον οὐκ ἠνέσχετο. πέμπτον, ὅτι θαύματα βλέπων ἀπηνεμύτει πρὸς τὴν ἀλήθειαν. πολλοῖς ἀνταιτίμενος αὐτὸν κακοῖς λαβὼν ὁ Θεὸς, ὡς ἰατρὸς ἄριστος, τοῖς θαύμασιν ἀτίμησεν, οὐχ ἁπλῶς κολάζων, ἵνα ἀποκτείνῃ. οὐ γὰρ Ⓐ ἀνατίμητος ὁ μοιχὸς κολάζοιτο, ἀλλὰ συγχωρούσι κατατίμητα τὰ μέλη, ἵνα πάντα ἀρθῇ εὕρωσι τῆς ὑπερτίμης τὴν σύνεργίαν. ἀναβάλλει αὐτὸν βατράχοις, ὁπλίζει κατ' αὐτὸν λειτουργίας ξένας, λεγεῶνας βατράχων, ἀκρίδων, ἵνα δείξῃ ὃ ἀναβάλλον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. οὐκ ἀπέχθειαν ἄγελον ἐξ ὑγροῦ, ὑ δὲ ὑγρὰ τέκνα τῶν χερσαίων, οὐκ ἀποστέλλει δὲ σεσαφὴν κ' τῶν

θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος. Εἰ μηδὲν ὄφελος ἀπὸ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τί ἔλεγε Γαλάταις, Ἐτρέχετε καλῶς, τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν; εἰ μὴ τοῦ θέλοντος ὄντι, μηδὲ τοῦ τρέχοντος, Γαλ. ε. ζ.
ἀλλὰ τί Παῦλος λέγει, Οὔτε τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως, τοῦτ' ὄπισθεν ἐπιλαθόμενος, τοῖς δὲ Φιλιπ. γ. ι.
ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, καὶ σκοπὸν διώκω; τί καμνεις, ἢ τί τρέχεις; σὺ εἶπας, ὑπὸ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος. ἀλλ' ἡ γραφὴ λύει τὴν ἀμφιβολίαν. ὑπὸ τοῦ θέλοντος τοῦ Ἰσαὰκ (ἤθελε γὰρ εὐλογῆσαι τὸν πρωτότοκον) οὐδὲ τοῦ τρέχοντος τοῦ Ἡσαῦ εἰς ὃ πεδίον, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ τὸν Ἰακώβ. ὑπὸ τοῦ θέλοντος τοῦ Ἡσαῦ, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος τοῦ Ἰσαάκ, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ τὸν Ἰακώβ. ἀλλ' ἐλύθη μὲν ὃ, ὑπὸ τοῦ θέλοντος, ὅτω. Ἀλλὰ τί ὅλως τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ; μάθω γὰρ ἀκριβῶς τὸ ζήτημα, ὅτι θέλει ἐλεῖ, ὅτι δὲ θέλει πληρώσει. προέσ- Ἰσ. τῷ Ἰσαάκ, Ἰω τῷ Ἡσαῦ
εχε ἀκριβῶς, ἀδελφέ. ὁ Θεὸς προγινώσκει μὲν πάντα, προγινώσκει δέ, οὐχ ὡς αὐτὸς τυπῶν τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ προωδῶς τὰ μέλλοντα καὶ τὰ ἐσόμενα. ἄλλα γάρ ἐστιν, ἃ κατὰ τὴν οἰκείαν οἰκονομίαν προοράζει, ἄλλα ἐστὶν, ἃ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων προαιρέσεων προγινώσκει· ἄλλο προτυπῶσαι, ἄλλο προγνῶναι. εἰ καὶ προγνῶ δὲ κακοὶ ἐσόμενοι κακοὶ, οὐχ ἡ προγνῶσις μου ἐποίησε κακοὺς αὐτούς. οἷς γὰρ λέγω· ἐὰν ἴδω πολλάκις ὕδρα νέον κατὰ τῶν πατέρων καταλειφθέντα κληρονόμον μεγάλης οὐσίας, ἴδω δὲ αὐτὸν παιδείας ἀπέχοντα, τοῖς τρυφαῖς συζῶντα, καὶ ζωὰς θέας ἔχοντα, πρὸς δὲ ἱπποσυρίας ὁρμῶντα, βύθιος ἀφορῶν λέγω· οὗτος εἰς μικρὸν χρόνον ἀφανισθήσεται τὴν οὐσίαν, οὗτος τὴν πατρικὴν κληρονομίαν ἀπόλλυσιν· οὐκ ἐπὶ προϊδεῖν ἐστι ταῦτα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἠθῶν ἐτυκμηράμην· καὶ ποῖς τὴν ἀπόφασιν οὐχ ἡ προῆκεν τὸ προφασιζόμενον, ἀλλ' ἡ πολιτεία τοῦ κακῶς διαστρεφομένου. Ἰσ. προγνῶσις
πολλάκις οὖν, ἀδελφέ, καὶ ἐπ' ἄλλων προαγμάτων λέγομεν. ὁρῶμέν τινα ὀδὰξ ὀλισθαίνειν ὀδόντας, καὶ βακτηρίαν οὐκ ἔχοντα, καὶ βύθιος λέγομεν, οὗτος ὀλισθήσας ἔχει. ἀγνοοῦσι τὴν τόπων τὴν φύσιν, ἐκπεπτωκότες ἔχει ὀλισθήματα. ἆρ' ὅπως προλέγεις, αὐτὸς ἐργάζη;

Οὐχ ὅπως ὁμοία μου ἡ προγνῶσις, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ τοῦτο λέγω· ἀλλ' ἀπὸ τῶν σῶν καὶ ἐμῶν σε διδάσκω. καὶ προέσχε ἀκριβῶς. προγνώσει γὰρ ὁ ἀνθιλέγοντας ταῦτα, ἵνα μάθῃς, φασὶν, ὅτι ὁ Θεὸς δικαίοις ἐργάζεται καὶ πονηροῖς, αὐτὸς εἶπε τῷ Ἱερεμίᾳ· Πρὸ τοῦ με πλάσαί σε ἐν κοιλίᾳ ἐπίσταμαί σε, καὶ πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας ἡγίακά σε. αὐτὸς γὰρ λέγει, Ἀπηλλοτριώθησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ μήτρας, πρὶν ἐξέλθωσιν ἐπλανήθησαν, ἀπὸ γαστρὸς ἐλάλησαν ψεύδη. ὁρᾷς ὅτι ἀπὸ γαστρὸς ἐδίκαιος καὶ οὐκ ἦν δίκαιος, καὶ οὐκ ἦν πονηρός; ὁρᾷς ὅτι ἐκ φύσεως; καλῶς ἔλεγε, φησὶν, ὁ σωτὴρ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. διάγνωθι ὀρθῶς, καὶ μὴ λάθει διεστραμμένως. οὐ πρὸ τοῦ με πλάσαί σε ἐν κοιλίᾳ ἐπίσταμαί σε, καὶ πρὸ τοῦ σε ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας ἡγίακά σε. οὐ προῆν ἡγίακά σε, ἀλλὰ προῆν μοι ἐπίστασθαί σε, καὶ τότε ἡγίακά σε. σὺ δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν πρόγνωσιν ἔδωκε, μετὰ τὴν πρόγνωσιν τάττει ὁ Θεός. καὶ πρὸ τοῦ με πλάσαί σε ἐπίσταμαί σε, καὶ πρὸ τοῦ σε ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας ἡγίακά σε. ὑπὸ ἔγνων σε, ἡγίακά σε. Ἀλλὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος λέγει, οὓς προέγνω, καὶ προώρισεν. οὐκ εἶπε, προῆν προώρισεν, ἀλλὰ, προέγνω, καὶ τότε προώρισε. παιδαγωγῶ, συναγωνίσασθε τῷ λόγῳ κάμνοντι διὰ τὴν προθυμίαν, οὐχ ἵνα βοήσωμεν (οὐ γὰρ ταῦτα ζητοῦμεν, ὡς ὁ Θεὸς μάρτυς) ἀλλὰ ζητοῦμεν τὴν κοινὴν ὠφέλειαν. ἁπλώσωμεν τὴν ἀκοὴν τῆς διανοίας· τὸ, πρὶν ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας, ἡγίακά σε, κατὰ τοῦτο ἐστὶν ὑπομιμνῆσκον ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου. οὐ γὰρ ὁ ἀπόστολος προῆν αὐτὸ λέγει, οὓς προέγνω, καὶ προεχειρίσατο ἡμᾶς πρὸ καταβολῆς κόσμου· Ἱερεμίαν ἀπὸ κοιλίας ἔγνωκε, τὸν ἀποστόλους πρὸ τοῦ κόσμου πάντως προέγνω, καὶ οὐχ ἁπλῶς προέγνω, ἀλλὰ καὶ προεχειρίσατο. ἐδώκαμεν οὖν ἡ προγνῶσις φύσιν ἐποίησε. εἰ τὸ ἐκλεχθῆναι πρὸ καταβολῆς κόσμου τοὺς ἀποστόλους, τοῦτο φύσει δικαιοσύνης ποιεῖ, καὶ οὐ προαιρέσεως ἀρετῆς, διὰ τί καὶ προγνωσθέντες

τέκωσι

σιάζῃς τὴν ἀπειλήν. Διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος, ὅτε ἐπεμίμησεν ὡς πεπεισμένους, τότε διορθοῦται ὡς σφαλλομένους, ἐν λέξει μόνῃ ἀγανακτῶν, Μετρίως γε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; Οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ποιῆσαι σκεῦη, τὰ μὲν εἰς τιμήν, τὰ δὲ εἰς ἀτιμίαν; ὡς δὲ σωφρόνως, ὅτι οὐκ ὢν ὑπεύθυνος, μᾶλλον πλεονάζει

Ρωμ. θ. κζ. τὴν ἀπλοκίαν, βλέπε πάλιν, Εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐπιδείξασθαι τὴν ὀργὴν, καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ, ἠνέγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ. κατὰ μέρος δέχεται τὰ ῥήματα. οὐ γὰρ ὅσον ἀπὸ ψιλῆς φωνῆς ἐκλαμβάνων τὸν ἀληθῆ. ἔδειξε καὶ ἐπαίδευσεν, ὅτι οὐ δεῖ τοῦ Θεοῦ λόγου ἅπαντος, καὶ κατεχρήσατο Παῦλος τῇ φωνῇ τοῦ Θεοῦ ἀλλ' Η-

Ησ. με. θ. σαΐου λαλοῦσα. λέγει γὰρ ὁ Θεὸς πρὸς τὸν παλαιὸν λαόν, Μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί με ἐποίησας; μὴ ἀποκρίνεται ὁ πηλὸς τῷ κεραμεῖ, τί ποιεῖς; μὴ ἀποκρίνεται τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί με ἐποίησας; ὑμεῖς δὲ ἐπὶ τὰ ἔργα μου ἐντέλλεσθέ μοι καὶ τὰ ἔργα μου. τὸν φωνὸν τοῦ Ησαΐου τὸν ἀποστομίζουσαν Παῦλος ἐκλαμβάνων, διορθοῦται καὶ ἀπεσφαλμένας γνώμας. λοιπὸν τὰ μὲν τῆς ἐπιμελείας ἐδείχθη, τὰ δὲ τῆς λύσεως ἀκολουθείτω· ἵνα μάθῃς, ἀδελφέ, ὅτι Παῦλος οὐ πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν ζητημάτων πρόσοιδε, σὺ δὲ εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ, ἀλλὰ διὰ ἀγανάκτησιν. ἐπεὶ οὖν μὲν γὰρ ἐπιγράφει τῷ πλάστῃ τὰ πάντα, καὶ λέγει, Οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ποιῆσαι σκεῦη, τὰ μὲν εἰς τιμήν, τὰ δὲ εἰς ἀτιμίαν; ἐπὶ τοῦτο πρὸς ἔννοιαν λαλεῖ, οὐ πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τοῦ δόγματος. Ἀλλαχοῦ δὲ βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι σκεῦος τιμῆς, καὶ σκεῦος ἀτιμίας οὐκ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καταskευάζεται, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν ἐργαζομένων προαιρέσεως, ἢ πρὸς τὰ φαῦλα ῥεπούσης, ἢ πρὸς τὴν ἀρετὴν βλεπούσης,

α. Τιμ. γ. ιζ. Ε. Τιμ. ε. κα. λέγει πρὸς Τιμόθεον· Ταῦτα γράφω πρός σε, ἵνα εἰδῆς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι. Εἰ μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεῦη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα. Ταῦτα ὁ αὐτὸς Παῦλος. οὐ γὰρ πρόσοιδε γραφὴν μαρτυρίαν, ἵνα μὴ εἴπῃς, οὐχ εὑρὼν ἐκ τοῦ ἀποστόλου λύσιν, εἰς ἑτέραν μεταπήδησον γραφήν. ὁ αὐτὸς Παῦλος ὁ τότοις ἀγανακτήσας, ὅτε ἐκτὸς ἀγανακτήσεως φθέγγεται, πρὸς ἀκρίβειαν διαλέγεται. λέγει οὖν ὁ Παῦλος, ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα

Ε. Τιμ. ε. κα. καὶ ὀστράκινα· καὶ τὰ μὲν εἰς τιμήν, τὰ δὲ εἰς ἀτιμίαν. καὶ πῶς ἀγανακτεῖ; Ἐὰν οὖν τις ἑαυτὸν ἐκκαθάρῃ, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον. ὁ ἐν οἴκῳ τῷ πλάστῃ ἐπιγράψας τὸ σκεῦος τῆς τιμῆς, τὸ δὲ σκεῦος τῆς ἀτιμίας, ἐν ἑτέρῳ τόπῳ τῇ προαιρέσει τὸ πάθος ἀπέδειξεν. ἐὰν τις ἑαυτὸν ἐκκαθάρῃ, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον καὶ εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένον. ὅρα ὅτι ἑτέρους μὲν ὑπομνήσεως φθέγγεται, ἑτέρους δὲ διδάσκων σωφρονεῖ· καὶ τὴν προαιρουσαν εἰκόνα τοῦ δεσπότου, τοῦ ἑαυτῷ οἰκείου τύπου τους, πρὸς ἀλλότριον εὐθὺς ἀπρεπῶς ἐφθέγξατο, πρὸς δὲ τὴν ἀληθειαν τούτων πεφθέγκασι· οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἔδειξεν, ὅτι σκεῦος τιμῆς καὶ σκεῦος ἀτιμίας Θεὸς οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ κακὸν ποιοῦσαν τὴν φύσιν, ἢ δὲ προαίρεσις φέρει τὴν δημιουργίαν. καὶ ἵνα μάθῃς ἀκριβῶς ὅτι οὐκ ἐκ φύσεως ἐπλάσθη τὸν σκεύη τιμῆς, καὶ σκεύη ἀτιμίας, ἡ γραφὴ παιδεύει. Εἰ οὕτως ἐπλάσθη σκεῦος ἀτιμίας, διὰ τί μοι ἡ γραφὴ διδάσκει εἰ κελεύει; ὁ γὰρ ἐπλάσθη κατὰ Φύσιν, μεταπείθειαν οὐ δύναμαι. διὰ τί παιδεύει εἰ ἀγαθόν, καὶ κατὰ φύσιν ὄντα κακόν;

α. Κορ. ι. ιϛ. διὰ τί δὲ ἀσφαλίζεται ἀγαθόν, λέγων· Ὁ ἑστὼς, βλεπέτω μὴ πέσῃ. Εἰ οὐκ ἐκ φύσεως καλὸς, πῶς ἀσφαλίζῃ ἀσφαλῆ; Εἶτα καὶ ὁ κολουθοῦσι πρὸς ὃ, Οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, Εἰ μηδὲν ὄφελος ἐπ' ἐμοὶ ὃ θέλοντι, διὰ τί κηρύττεις; Εἰ μηδὲν ὄφελος τῷ

Ησ. α. ιθ. τρέχοντι, διὰ τί κάμνεις; Εἰ μηδὲν ὄφελος τῷ θέλοντι, διὰ τί ὁ Θεὸς ἔλεγεν, Ἐὰν θέλητε, καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε; Εἰ μηδὲν ὄφελος τῷ θέλοντι, διὰ τί ὁ

Ματθ. κγ. κ. σωτὴρ ἔλεγε, Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισωάξαι τὰ τέκνα σου, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. οὐ τοῦ θέλοντος,

οὐ δὲ οἰκτίρω. εἰ ὃν θέλει ἐλεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει, τί ἔτι μέμφεται; εἰ γὰρ αὐτὸς ὑπεργάζεται, καὶ αὐτὸς ὑποκαπασκευάζει, διὰ τί πρὸς ἐμὲ λόγον ἀπαιτεῖ, ὃν αὐτὸς ἐργάζεται; Ταῦτην ἔχει τὴν δύναμιν πᾶσα ἡ ἀντιλογία. Φησὶ γὰρ Μωϋσῆ λέγει· Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. ἄρα οὖν ὡς ἐπέρχεται τὸ αἰτήσαντος, ὡς ἀπὸ συλλογισμοῦ ζωάγουσα ἐπήγαγε, Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαῦ ἐμίσησα· ἐπήγαγε δὲ καὶ ἄλλην φωνὴν, ὃν θέλει ἐλεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. ὡς οὖν ζωαγωγεῖται τὸν συλλογιζόμενον ταῦτα λέγει ὁ ἀντιθέμενος. Ἄρα οὖν ὁ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. εἰ οὖν ὃν θέλει ἐλεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει, εἰ ὃν θέλει αἴρει, ὃν δὲ θέλει μισεῖ, ἐμοὶ τί ἐγκαλεῖς; εἰκὴ λοιπὸν φέρω τὴν εὐσέβειαν, εἰκὴ πρέχω τῷ ἀληθεῖ. οὐ γὰρ τοῦ τρέχοντος, οὐδὲ τοῦ θέλοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. ταῦτα πάντα οὐκ ὠφέλησεν τοὺς ἀντιλέγοντας. καὶ οὐκ εἰκῇ λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος ἰσχυρὰς αὐτῷ ἀντίῤῥησιν, ἣν κυρώσας βουλόμενος τὴν ἀντιλογίαν, ἀλλὰ λύσας πᾶσαν τὴν ἐνθένδε τὴν ἀποίησιν. ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει· ἐρῶ οὖν μοι, τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; Ἀρχὴν λοιπὸν τῆς ἀπορρήσεως πίστιν ὁ Παῦλος, λέγων· Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; εἰ ταῦτα οὐκ ἔστι λύσις τῆς ἀντιλογίας, ἀλλὰ πρῶτον ἀναγκαίως τῶν πλημμιτῶν συζητεῖν τῷ Θεῷ. ὁ γὰρ βαπτισμὸς τὴν ἀντιλογίαν, οὐκ ἐὰν λύσεως ὁ ζήτημα, ἀλλ' ἀξίωσις τὴν ἀπειλὴν. Εἰ ἐπετίμησάς μοι τὰ δίκαια λέγειν, σιωπῶ, καὶ φέρω τὴν αὐθεντίαν. Διὰ τί οὖν ἐγκαλεῖς, καὶ οὐ πείθῃ; ἀλλὰ πρῶτον βαπτισμίζει ὁ θράσος τῆς ἀνθρωπίνης προπετείας, καὶ τῆς τολμήσης, καὶ ὅλως ἀπουδαζούσης λόγον πρὸς Θεοῦ λαμβάνειν τὴν γνωμῶν. ὦμενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; ἢ λαμβάκων ἐπόδεγμα χοϊνὸν (διὰ γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς χοϊκῆς σωληνείας ἰσχὰς ταινόημα.) ὡς εἶ τις ἐθεάσατο διαστολιντινὰ τὸν ἑαυτοῦ οἰκέτην τύπτοντα, παρελθὼν εἰς μέσον ἔλεγε, Διὰ τί τύπτεις; ὁ δὲ τὸν διαστολικὸν αὐθεντίαν πρεστέναις ἔλεγε, καὶ τί πρὸς σέ; οὐκ ἐξουσίαν ἔχω τὸ ἐμοῦ οἰκέτου; οὐκ ἔστιν ἐμός; οὐ τῇ ἐμῇ ἐξουσίᾳ ὑπόκειται; ταῦτα μὲν οὖν ὅτι τὸν αὐθεντίαν, καὶ δικαίου τὸν ἀκολουθίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸν ἀντιλέγοντα βιβλίου ὁ ἀναγκαίως λέγει, ἵνα πρὸς σέ; ὅταν μόνον τοι πέμψῃ καὶ καταξιλῃ τὸν ἑαυτοῦ ἀναγκαίως, εἰς ἡμέρας ἥβης, λοιπὸν ἀπολογεῖται πρὸς ἐγκαλοῦντα· ἵνα δὲ μὴ καταγνῶς, μόνον ἄνθρωπε, ὅτι ἀκαίρως ἐτύπησα, μάθε τὰ τετολμημένα. τοῦτο καὶ ὁ Ἀπόστολος ποιεῖ. ἀναγκαίως γὰρ λόγον πρὸς τὴν ἀντιλεγόντων, ἐπεὶ ὃν θέλει ἐλεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει, τί οὖν ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; ὅπου εἶδεν ἀφοσιωμένον τὸ φωνεῖ, λέγει, μόνον, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; ὁ πλάσας νομοθετῇ τῷ πλάσῃ; τὸ ποίημα προσεργάζεται ποιήσαντα; ὁ δοῦλος ἀναγκαίως λόγον πρὸς τὸν δεσπότην; οὐδὲ οὐκ τὴν χοϊκὴν παγμῦ διδάσκῃ, ὅτι καὶ ψευδείας ἀγωνιζόμενος οἰκέτης, ἐπιδὼν εἰς δουλείαν ἕλκῃ), καὶ τολμᾷ οἰκεῖον ὄντα πρόσωπον, ἀλλ' ἕτερον λαμβάνει συναγωνιζόμενον, ἵνα μὴ ἐξ οἰκειότητος πρόσωπον δούλου ἀντίῤῥησιν τῇ δεσποτικῇ ὄψει; καὶ σὺ ἄνθρωπος ὢν ἀπὸ, πρὸς τὸν ἀθάνατον ὄφιν σταυτὸν ἐξετάζεις; τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; ὁ προσκαιρος πολυπραγμονῆς ἀιώνιον; ὁ θνητὸς ἀθάνατον; ὁ εἰς πάφον λυόμενος σὺ οὐρανῷ καπικοῦσα; ὁ ἀπὸ γῆς πεφόμενος, καὶ εἰς γῆν ἀποστρέφων, διαιωνίζοντα σὺ πᾶσι τοῖς χρόνοις λόγον ἀπαιτῇς; μόνον, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; Οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; ναί, φησὶ καλῶς βαπτισμίζεις· ὃ δὲ ζητούμενον οὐ λύεις. ἐξ ὧν γὰρ βαπτισμίζεις, πλεοναζεις ὃ ἐγκλημα. εἶπε γὰρ, οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς ποιῆσαι ὃ μὲν σκεῦος εἰς τιμὴν, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; οὐκοῦν αὐτὸς ἐστι καὶ ὁ σὺ ἀτίμους ποιῶν, καὶ οὐκ ἔτι μέμφῃ μοι; τῆς γὰρ φωνῆς σου ταύτης οὐκ ἀνεχόμεθα. ἐξ ὧν γὰρ λύεις ὃ ἐγκλημα, πλεοναζεις

ἰσ. συλλογισμὸν

Ρωμ. θ. ιε.

Ρωμ. θ. κ.

ρήσωμεν. καλῶς ὁ Ισραηλιτικὸς ὄχλος καλλιέλαιον, οὗ ἦν ἐκ τῶν ἐθνῶν, ἐκκεκόφθαι ἐκ τῆς ἀγριελαίου, καὶ ἐγκεντρισθῆναι εἰς καλλιέλαιον διαστέλλει. καλῶς ὁ ὄχλος τῷ Αβραὰμ καλλιέλαιον, καὶ οὐκ ἀπ' ἐθνῶν ἐλθόντας καὶ τῆς γλυκύτητος γλυσαινόντος τῷ Αβραὰμ καὶ τῶν προφητῶν, διαστέλλει μὴ ὑψηλὰ φρονεῖν. μὴ γὰρ ὁ Ισραὴλ, φησὶ, σὲ σοὶ ἐκεντρίσθη; μὴ σὺ εἰδέναι Ⓦ Ισραὴλ; οὐκ αὐτὸς σε εἰδέναι; Ⓐ ἢ ἀπόστολοι μὴ ἐκ σοῦ; ἐκ τῶν Ιουδαίων ὁ σωτὴρ, μὴ ἀπ' ἐθνῶν; ἀπὸ τῶν Ιουδαίων. διὰ τί οὖν ἀγνοεῖς τὴν ῥίζαν τῶν ἁγίων, καὶ σεμνύνῃ; οὐκ οἶδας, ὅτι ἀγελαῖος ὢν ἐκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον; ἀλλ' ἔρρε μοι πάντως· δύνανται πάλιν τὴν μάχλον τοῦ λῃστοῦ μόνου, ὅτι οὗτοι τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, ἐγὼ ἢ τῇ πίστει ἐκεντρίσθην. καλῶς. Μὴ ὑψηλὰ φρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ. Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδέ σου φείσηται. βλέπε ἀποστολικὸν φρόνημα, βλέπε ἀποστολικὴν εὐγνωμοσύνην, βλέπε πῶς ἐκκόπτει προφάσεις τὴν φιλονεικίαν, καὶ εἰκότως βαπτισμάτων, καὶ τούτων δυσωπῶν. μὴ ἐπαίρου. Εἰ γὰρ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλ' ἡ ῥίζα σε. ὅπερ Ⓐ ἐξ ἐθνῶν κατεκαυχῶντο τοῦ Ισραὴλ, ὡς ἐκείνων μὲν διὰ τὴν εἰς Χριστὸν θεομαχίαν ἐκκοπέντων, αὐτῶν ἢ διὰ τὴν γνῶσιν αἰσχυνθέντων, λέγει πρὸς αὐτοὺς τοσοῦτον θρασυνομένους, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλ' ἡ ῥίζα σε. Αλλ' ἔρρε, ἐξεκλάσθησαν, ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ. εὐγνωμονήσωμεν ζωλύθημεν σε τῇ φωνῇ, δέξωμεν σου τὴν εὐγνώμονα ἀπόκρισιν. καλῶς. ἀλλὰ Μὴ ὑψηλὰ φρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ. εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδέ σου φείσηται. Ⓦ ἐκ φύσεως ἔχοντα τὴν εὐγλωσσίαν διὰ ἀπιστίαν ἐξέβαλε, σὲ ἀλλοτρίου ὄντος ἐκβολῆς διὰ τὴν αὐτὴν ἀγνωμοσύνην. καὶ ὅρα πῶς τὴν φιλονεικίαν ἐκβάλλει διὰ τοῦ φόβου. Ιδὲ οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν Θεοῦ· ὅτι μὲν οὖν πιστούς, ἀποτομίαν, ὅτι δέ σε, χρηστότητα, ἐὰν ἐμμείνῃς τῇ χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. βλέπε πῶς τῷ φόβῳ τὴν φιλονεικίαν ἐκκόπτει, καὶ καθίστησιν αὐτοὺς Ⓦ πιστοὺς οὐκ εἰς τὸ φιλονεικεῖν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀγωνιᾶν. Τί περιεργάζῃ ἀλλότριον ὄχλος; χαρὰ τῆς σῆς ζωῆς ἀγώνισαι, σπούδασον πῶς ἀρέσεις τῷ εὐεργέτῃ, μὴ φθόνῳ τὴν εὐγλωσσίαν ἀφεῖναι τῶν ἄπτων. εἶτα λέγει αὐτοῖς τοῖς ἀπὸ ἐθνῶν. ἢ γὰρ τοῦτο προσέφερεν Ⓐ ἐξ ἐθνῶν· Παῦλος ἡμῖν ἀπόστολος, οὐχ ὑμῖν τοῖς Ιουδαίοις, ἀλλὰ κήρυξ τοῖς ἔθνεσι. πρὸς ταύτην τὴν φωνὴν πάλιν Παῦλος ἁρμόζει φαρμακὸν σωτήριον βύσσεως, καὶ λέγει· μὴ ἐπ' ἐμοὶ σεμνύνεσθε; ναί· ἡμῶν διδάσκαλος, καὶ οὐχὶ Ιουδαίων. ἀλλὰ μάθε ὃ ἀποστόλους. Ου θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω. Πῶς δοξάζω; ζωώσω μου τὴν διακονίαν, ζωώσω δὲ ἔθνη. διὰ τί ζωώσω; Εἴπως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινας ἐξ αὐτῶν. ὑμᾶς θαυμάζω, ἵνα ἐκείνους εἰς ζῆλον ὀτρύνω. καὶ τοιούτοις χρησάμενος ῥήμασι ὁ Παῦλος, καταστέλλει καταχαυνοῦντα τὴν φιλονεικίαν, καὶ εἰσάγει λαμπρύνων τὴν ἀλήθειαν· ἐκκόπτει τὰ τῆς φιλονεικίας, εἰσαγει τὰ τῆς ὁμονοίας. εἰς ἣ δὲ προσκείμενοι ἔλθωμεν.

Τί ἐρῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο. Ὃ γὰρ Μωϋσῆ λέγει, ἐλεήσω ὃν ἂν θέλω, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. τὴν φωνὴν ταύτην Παῦλος οὐκ ἐξ οἰκείου προσώπου ποιεῖται· ἀκολουθία γὰρ ἦν τῆς ἀπιθείας. σωματοποιῶν τόπων αὐτὴν Παῦλος ἐκ προσώπου τῶν μαχομένων. Τί ἐρῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ (μὴ γένοιτο) λέγουσι, ἐλεήσω ὃν ἂν θέλω, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω; ἡ αἰτίωσις οὐ πᾶσαν ἀκολουθίαν ἔλαβε· τὸ γὰρ, μὴ γένοιτο, πρόσθεσίς ἐστι. πρὶν γὰρ λύσῃ τὴν φιλονεικίαν, βύθιον ἀπέστειλε τὸν βλασφημίαν. ἵνα μὴ ἴδῃς ἐν ὅσῳ ἐξέπεσεν τὸν τόπον, προσλαβὼν καταφρόνησιν τοῦ Θεοῦ, πρόσθηκεν ὡς σοφὸς ἰατρὸς μέσον, τὸ μὴ γένοιτο· ἵνα τῇ ἀπαγορεύσει τὸ δυσφήμου, σπάσῃ βλασφημοῦντος τὴν ἀλήθειαν. ὁ αἰτιασάμενος τοῦτο φησι, πρὸς τὸν Ιακὼβ εἶπε· Τὸν Ιακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ησαῦ ἐμίσησα. καὶ πρὸς Μωϋσῆν εἶπεν, Ελεήσω ὃν ἂν θέλω, καὶ οἰκτιρήσω

ὃν

Λαμ. ια. κε. — Ρωμ. ια. ιη. — Ρωμ. ια. ιθ. — Ρωμ. ια. κ. κα. — Ρωμ. ια. κβ. — Ρωμ. ια. κγ. — Ρωμ. ια. ιδ. — Ρωμ. θ. ιδ. ιε. — Ρωμ. θ. ιγ. — Ρωμ. θ. ιε.

τηται τῷ πατρὶ αὐτῶν Αβρααμ, Ισαακ, Ιακώβ, δίκαιον ἀδοῖς ὅτι οὐ δεῖ σημειοῦσθαι ἡμᾶς, ἀλλὰ ζῆτω. ὅταν δὲ ἡμᾶς τοῦτο τὸ λόγου, ἵνα ἡμᾶς· Οὐ πάντες ⓐ ἐξ Ισραὴλ, οὗτοι Ισ- Ρωμ.θ.ς.
ραήλ. ὅπου γὰρ φησὶ φερόμενος, ⓑ ζῆτω ὁ δικαίων, ὁ πάντες οἱ ἐξ Ισραὴλ, οὗτοι Ισραήλ. ταῦτα πρὸς τοὺς Ιουδαίους. ἀλλ' ὅτι ὅτι εἰσὶ σπέρμα Αβρααμ, πάντες τέκνα. γέγραπται γὰρ, ὅτι ἐν Ισαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα. εἰ δὲ ἡμᾶς ποιῆ τὸν δύσεβειαν, ἀδοῦ ἐκ ὠλυε ⓒ Ισμαὴλ προσημᾶναι τῷ Ισαάκ· ἡμᾶς γὰρ ἐν τῷ Αβρααμ, ἐ ἡμᾶς προσούτως. ὁ πάντες οὖν ⓓ ἐξ Ισραὴλ, οὗτοι Ισραήλ, οὐδὲ ὅτι εἰσὶ σπέρμα Αβρααμ, πάντες τέκνα Αβρααμ· ἀλλ' ἐν Ισαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα. ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἑρμηνεύτου Παῦ- Ρωμ.θ ν.
λου, τουτέστιν, οὐκ Οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς λογίζεται εἰς πίστιν, ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας, ταῦτα τέκνα τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' ὅπου εἰσδέχεται Ιουδαῖοι αἱ λαροῦσαι πρὸς τὸ ῥῆμα, ἡ Εἰσαγαγεῖν ἑτέραν διαιρεμυπάντων τῷ θείου κηρύγματος, ἡ Εἰπῇ, οὐκ Ισμαὴλ ἀπεδοκιμάσθη ἀφ' ὃ ἐκ παιδίσκης ἦν Ισαὰκ ὁ προεπιμήθη ἀφ' ὃ δὲ ἐλεύθερας φέρει τοῦ θλύειν· διὸ τοιαύτη ὕστερον ὁ Ισμαὴλ εἰκόνα, καί φησιν· Οὐ μόνον δὲ Ισαάκ, ἀλλὰ ἡ Ρεβέκκα ** Ρωμ.θ ι.
ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα τὸν πατέρα ἡμῶν. μήπω γὰρ γεννηθέντων αὐτῶν, ἢ πράξαντων τι ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ Θεοῦ μένῃ, οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρήθη αὐτῇ, ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι. ὅπου ἐκεῖ τοῦ ἀληθείαν τῆς σαρκὸς προσφέρεις εἰς φιλοτεχίαν, δείκνυμί σοι ἐκ μιᾶς ῥίζης δύο κλάδους ἀποχαθέζας, δείκνυμί σοι τὸν ἀπὸ ἀνθρώπου διῳθέντα, τὸν δὲ παρ' ἀνθρώπου ἀδαλον. ἡ γὰρ ὑδρεῖζει φύσις, Ισ. ἀν
"ὁ μὴ ὑδρεῖζει προθέσει, ἵνα μάθῃς ὅτι ἐρρήθη, ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι, καθὼς γέγραπται, Τὸν Ιακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ησαῦ ἐμίσησα. ταῦτα ἐκ θείας φωνῆς προφέρῃ Ρωμ.θ.ια ιϛ.
Παῦλος. ὁ γὰρ Θεὸς φησὶ ἀφ' ὧν προφήτου, οὐχ ἀδελφὸς ὢν Ησαῦ τῷ Ιακώβ; ⓔ γὰρ Ιακὼβ ἠγάπησα, ⓕ δὲ Ησαῦ ἐμίσησα. ὅπου φύσιν προφέρεις, φησὶ, τί ὤνησε ⓖ Ησαῦ ἡ φύσις; ὅπου ἡ τῷ πατέρων θλῖψις σημεῖα, τί πλέον ἀπωνέγκατο ἀπὸ τῆς θλίψεως τῶν παρὸς ὁ Ησαῦ; οὐκ ἔκγονος ὢν τοῦ Αβρααμ; οὐχὶ υἱὸς ὢν τοῦ Ισαάκ; οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς μήτρας; οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐλευθερίας; μὴ ὤνησεν αὐτὸν ὁ ἦθος; θλῖψις ἐπάγῃ· ἡ οὖν ἐφυλάξω; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο. τῆς μὲν ἰσοτιμίας ἥμαρτε μίαν τοῦτο· λοιπὸν δὲ πρὸς τοὺς δικαιοπρουσαν ἀπολογίαν ὁπλίζεται. ὅπου γὰρ πολλοὶ, ἑτέρας θεωρίας ἀζεταζομένης, τὰ προεπιθέμενα λαμβάνουσιν εἰς ἀφορμὴν, οὐκ ἀπόλεψε μόνον ὁ ἀπόστολος εἰς τὴν φιλοτεχίαν τοῦ τότε μα-
χομένων, ἀλλὰ ἡ εἰς τὴν ἔσην τοῦ μὴ ταῦτα αἰσχυντόμενον, ἢ δὲ Μανιχαίους, ἢ δὲ αἱρετικοὺς, ἢ δι' ἔλλειψιν μᾶλλον ταῦτα ὁπλίζεσθαι κατὰ τῆς λέξεως ταύτης· ἡ προλαβὼν καταστρωνύζει τὰ βέλη, ἵνα σοι ἀποθῆται σκηνὴν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ πολέμου. οὐ γὰρ βλέπει ὁ Θεὸς μόνον τὰ παρόντα, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον προβλέπει τὰ μέλλοντα. ἀφ' τοῦτο ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καλῶς βέλος ἡ μάχαιρα. φησὶν ὁ Ησαΐας, Εθηκέ με ὡς μάχαιραν ὀξῆ- Ησ μθ ϛ.
αν, καὶ τῇ χειρὶ ἔκρυψεν· ἔθηκέ με ὡς βέλος ἐκλεκτὸν, ἐν τῇ φαρέτρᾳ αὐτοῦ ἐσκέπασέ με. διὰ τί μάχαιραν ἡ βέλος; ἡ μάχαιρα πρὸς τοὺς πλησίον ἐστῶσα ὁπλίζεται, ὁ δὲ βέλος καὶ πρὸς τοὺς μακρὰν ἐστῶσα πέμπεται. ἐπεὶ οὖν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἡ ταῖς τότε φιλοσοφίαις καθῃρει, ἡ ταῖς μηδούσας διακοπεῖν ἐρεσχελίας διέκοπτε, καλῶς μάχαιρα τοὺς πλησίον ἀγωνιζομένη, ἡ βέλος τοὺς ἐκδημίων ἡ μακρὰν ἐστῶτων πεμπόμενον. ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκ-
κόψωμεν τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἐπαναθέσεως, πρὸς τὸν Εἰπωμεν ἐκεῖνα, ἡ ζητοῦμεν ὅτι ταῦτα. ὅτι κατέχλευε Ιουδαίους μὴ μέγα φρονεῖν ὅτι τῷ ἔθνει, ἄπεσεν αὐθις ἡ τῷ ἀπὸ ἐλλιώνων ἐλήφθησαν, ἡ λέγει αὐτοῖς· Μὴ κατακαυχῶ τῆς ῥίζης. σὺ γὰρ ἀγριέλαιος ὢν ἐξεκό- Ρωμ.ια.ιη.
πης ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀγριελαίας, καὶ ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον. ὁ γὰρ τῶν ὀπτικῶν λόγος μετ' ἀκριβείας διαγινώσκων, θεϊκῆς πολλῷ τῷ λύσει· ἡμεῖς δ' ὅπου τὰ σύντομα χω-

ρήσωμεν.

Matt. 10. xx. ἀλλ' ἐπ' ἐκείνῳ μὴ ὀδηγεῖσθαι, ἀλλ' ἑαυτῷ ἢ ὅπῃ τιν' ἀξίαν. Ἰδοὺ ἡ παῖς αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. Θεοῦ γὰρ φωνὴ προσπλησθεῖσα τὸ παιδίον ἰάσατο, δεξαμένη δαίμονας, ἐλαύνῃ τε σωτῆρος φωνὴ πᾶσαν ἀνωμαλίαν καταπαύσασα.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τὴν διαπελαγικὴν χάριν, οὐχ ὅσον εἰπεῖν ἐχρῆν, ἀλλ' ὅσον εἰπεῖν ἰσχύομεν. ἐπεὶ δὲ ὅσον ὀφείλομεν οὐκ ἀποδίδομεν, ὅπῃ τὴν ἐπαγγελίαν ἐλθόντες, ἵνα μὴ ἡμέρᾳ ἐξ ἡμέρας διαδεχόμενοι τὴν ὑπόσχεσιν τῶν τὴν ἀκρόασιν, ἀμελοῦντες μᾶλλον ⟨Ψ⟩ πόθον. ναμεῖς οὖν καὶ μοὶ ἀφαθαι τῆς κατηχήσεως, ἡ υἱὸν προδιδοῦσαι ὃ ὀφεῖλει τῆς ἀκροάσεως. ὡς ἐπὶ τοῦ Φαραὼ ἐκεῖνος λόγος, πῶς ἐσκλήρυνεν ὁ Θεὸς τὴν καρδίαν Φαραὼ, ἡ Rom. 9. 17. 18. ὡς ἐπὶ τῆς φωνῆς τῆς λεγούσης ἐκείνης, Οὐ θέλω ἐλεῆσαι, εἰ ἡ θέλει σκληρῦναι. ἐρεῖς οὖν μοι, τί ἔτι μέμφεται, φησὶ; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκε; σὺ δὲ τὸν ἀποδιδόντα τὴν θείαν τροπὴν, ἡ τοῦ ἀκούοντος, μὴ ἀθρόως ἐπ' αὐτὴν ἐξηθῆσαι τὴν ἐρώτησιν, ἵνα μὴ δόξῃ βεβιασμένη εἶναι ἡ ἔννοια, ἀλλ' ἀνωθεν τὴν ἀπόλυσιν τῆς διαπελαγικῆς χάριτος ἐπλεξάτω, οὕτως ἀπὸ τῆς ἀκολουθίας τρόπον ἀσύγχυτον προδιδοῦσα με τὴν θεωρίαν. ἵνα τοίνυν σπουδάσωμεν, ταύτην ποιήσωμεν τοῦ λόγου τὴν ἀρχήν. ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῇ ὁ λόγος. Ρωμαίοις γὰρ γράφει ὁ Παῦλος, πολλὰ μὲν οὖν ἡ ἑτέρα προδιδοῦσα, ἀξιαρέπας δὲ τὸ προοίμιον διορθοῦσθαι πολλὴν ἔχον τὴν προχείρισιν, ἡ πολλὴν ἔχον τὴν ἀκαταστασίαν. ἡ ὅπως ἄκουε. ἐν τῇ Ρώμῃ πολλοὶ ἦσαν ἐξ ἐθνῶν ἀπὸ Ἰουδαίων εἰς ⟨Ψ⟩ σωτῆρα πεπιστευκότες, πολλοὶ δὲ ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐπίστευσαν. ἦν δὲ μάχη ἡ θόρυβος μεταξὺ τῶν μερῶν, οὐχ ὑπὲρ ζήλου θεοσεβείας, ἀλλ' ὑπὲρ προστασίας φιλονεικίας. ἐβούλοντο γὰρ ⟨Δ⟩ ἀπὸ ἐθνῶν αὐτοὶ δοκεῖν προστατεύειν, ἐβούλοντο ἡ ⟨Δ⟩ ἀπὸ Ἰουδαίων αὐτοὶ εἶναι προστάται. ἡ προσέφερον ⟨Δ⟩ ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων τὴν παλαιὰν θρῆσκειαν, ⟨Ε⟩ ἔλεγον τοῖς ἀπ' ἐθνῶν, ὅτι ἡμεῖς ὑμῶν πρεσβύτεροι· δεκαπέντε γὰρ ἡμῶν ἡ θεοσέβεια· ἡ ἡμῶν ⟨Δ⟩ πατριάρχαι, ἡμέτερος ὁ Ἀβραάμ, ἡμέτερος ὁ Ἰσαάκ, ἡμέτερος ὁ Ἰακώβ, ⟨Δ⟩ πατριάρχαι πάντες, ἡ ⟨Δ⟩ προφῆται, ἡ ἡμεῖς μὲν δεκαέξ ἔχομεν τὴν θεοσέβειαν, ὑμεῖς δὲ πεντέτονον ἐλάβετε τὴν θεραπείαν. ⟨Δ⟩ δὲ ἐλλείψεσιν ἔλεγον οὐχ οἵοντε προστάτην τὸν ἀρτισαμένου ⟨Ψ⟩ Χριστὸν, οὐχ οἵοντε δὲ προστάτην μειδιᾶν πατάξαι. τὸν ⟨Ψ⟩ σταυρὸν πήξαντας, ἡ τὸν θεομαχήσαντας. ἀπολείπεται γὰρ ὑμᾶς, ἡ σκληθῆναι πάντα τὰ ἔθνη. ἡ ἡμεῖς μὲν ἐσμεν ⟨Δ⟩ τὴν θρησκείαν ἀρπάσαντες, ὑμεῖς δὲ ⟨Δ⟩ τὴν θρησκείαν ὑβρίσαντες. ὁ ἀπόστολος θεασάμενος προκοπὴν πολλὴν, ἡ θόρυβον ἀχμάσαντα πολὺν ἐν τῇ Ρώμῃ, ἡ ἐννοήσας, ὅτι κακὸν ὃ ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει πλεονάζον, διώκεται [γὰρ] ἐκχωρεῖν εἰς πᾶσαν τὴν ὑπ' οὐρανὸν, διατέλλει, ὥσπερ ἀπό τινος ῥίζης, τὴν φιλονεικίαν, ἵνα μὴ ἐκφύῃ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὀξέλθῃ ἡ φιλονεικία· ⟨Ε⟩ μέσον ἑαυτὸν προτείνεις, ποιῇ προσωπεῖον οὐ δικάζοντος, ἀλλ' εἰρωνεύοντος, εἰδὼς ὅτι ἡ φιλονεικία εὐσεβοῦσιν οὐκ ἴσχυσιν, εὐσεβοῦσα δὲ πᾶσαν ἀφαιρεῖται φιλονεικίαν. ἡ ὥσπερ ⟨Δ⟩ βουλόμενος καταπέλλειν μάχην ἡ θόρυβον, οὐχ εἰς μέρη διαπεμφθῆναι, ἵνα μὴ ὃ ἕτερον πλέον ἐξάψωσιν· ἀλλ' ⟨Ε⟩ τούτῳ διαπεμφθῆναι, κἀκεῖνα, ἵνα διὰ τῆς διαλύσεως εὐσεβέστεροι ἔχωσι τὴν συμβουλίαν ἀπεργάζεσθαι· οὕτως ὁ θεῖος ἀπόστολος, μέσον ἑαυτὸν προτείνεις τῶν μαχομένων, καταπέλλει ἡ ⟨Ψ⟩ Ἰουδαϊκὸν θρύλλον, ἡ ⟨Ψ⟩ ὀξ ἐθνῶν. καθάπαξ δὲ ἡ προστάτης τὸ ἀναμεσίτου μέσους, λέγω δὲ τὸν Ἰουδαῖον. πρώτης γὰρ κύνες ἀναιδεῖς, οὐ δεινὰ μόνον ὑλακτοῦν. ἀναιδὲς τὸ ἦθος, οὐ σῶμα· ὃ ἦθος λέγω, ἀλλὰ σῶμα· οὐ γὰρ ὃ ἀγρὸς ἔστιν ἀναιδές, ἀλλ' ὁ τρόπος ἀγριαίνει. σκεδάννυσι τοίνυν ὃ μέσος τοῦτο, μᾶλλον δὲ καθάπαξ δὲ τοῦτο προστάτης, ὃ μέσος τὸ ἀναιδοῦς, ⟨Ε⟩ Ησ. ιη. 8. ἔλεγεν Ἡσαΐας· Ὁ παῖδός σου σιδηροῦς, ἡ ὃ μέτωπόν σου χαλκοῦν· οὕτως ἀναίσχυντον ἦδει· ἡ ὁ προφήτης Ἱερεμίας, λέγων· Ὀφις πόρνης ἐγένετό σοι Ἰσραήλ· ἀπωναισχύντησας πρὸς πόλεις. καθάπαξ δὲ ὁ θεῖος ἀπόστολος προστάτην τὸ ἀναιδοῦς μέσους, λέγω δὲ τὸ Ἰουδαϊκὸν μέσους. ⟨Ε⟩ ὅπῃ προσέφερον τὴν ἀρχαιό-

τητα

Ier. 3. 3.

τὴν προφῆτιν καλύπτει. Οὐκέτι γὰρ αὐτὸν καλεῖ, μὲ Δαβίδ, ἀλλὰ Κύριον, λέγουσα, Κύριε, βοήθησόν μοι. καὶ οὐδὲ ὅπως ἀποκρίνεται, ἀλλ' ὀχλοῦσιν οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὴν φωνὴν λέγοντες, κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. ἐπὶ πᾶσι δὲ Θεὸς, πρὸς τὴν πίστιν ἀποβλέπων, καὶ φησι πρὸς αὐτήν, Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις· τέκνα λέγων τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ ποσοῦτον αὐτοὺς τιμῶν, ὅσον ἐλέγχων ὅτι τῇ ἀγνωμοσύνῃ. ὁ γὰρ καλῶν σήμερον τέκνα τοὺς Ἰσραηλίτας, μέλλοις ἔσεσθαι τοῦτο τοῦ λέγοντος, Υἱοὺς ἐθρέψατο καὶ ὕψωσα. αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. Ησ. α. ζ.

καθεῖται κύων ἡ Χαναναία, καὶ φέρει τὸν ὦμον μετὰ χάριτος. πλὴν οἶμαι καὶ πίστιν, ὅτι ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐνέβηκε τῆς Ἰσ. εἰκ. εἰκόνος τὴν εἰκόνα, κύνα, δεικνὺς τὸ βυπαρὸν τοῦ ζώου. κύων μὲν ἦν πάθους, τῆς διαστροφῆς οἰκίας οὐκ ἀφίσταται· κύων ὅτε εἶδε τὰ διαστροφὰ βύματα, σιωπᾷ· ὅταν δὲ δοῦλος διαστροφοῦς, πνιγαίζει· ὅταν δὲ εἶδε ἀλλοτρίους, ἀπαφέρεται, ὑλακτεῖ, οὐ πνιγαίζει, πρὸς τοῦτο τὴν ἄλλων βλέπων. Ἰουδαῖοι πῶς ὁρᾶτε τοῦ Θεοῦ μισοῦντας βλασφημίας, καὶ οὐ φεύγετε; βλέπετε ζητιανὸν ἀκούοντα βλασφημίας αἱρετικῆς ἢ ἑτέρας πλάνης, καὶ ὠθέως θορυβούμενον, ὑλακτοῦντα, βοῶντα κατὰ τῶν σωμάτων. οὐ φέρει ζητιανὸς ἰδεῖν ἀλλοτρίαν ὄψιν, ἀλλ' ὡς κύων πρὸς διαστροφὰν πυλῶνα ὑλακτεῖ. καὶ ἔξω τῆς πίστεως φιλόσοφοι τὴν τῶν κυνῶν προσηγορίαν ἠπατήσαντο, διὰ τὸ βυπαρὸν τοῦ ζώου, καὶ οὐκ ἠδέσθησαν τὸ ὄνομα, ἀλλ' ἀπέβλεψαν εἰς τὴν εὐτονίαν τῆς φύσεως. ὅπερ ὁ ἀποδείξας ὁ Θεὸς ὑλακτοῦντα ἐπὶ τῆς βυσσείας, καὶ μέμφεται τῷ σιωπῶντι καὶ μὴ ὑλακτοῦντι ἐπὶ τῆς ἀληθείας, λέγει περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, Πάντες κύνες ἄφωνοι, οὐ δυνάμενοι ὑλακτῆσαι. κύων κλαύσας ψυχὴν εὐτονοῦσα τῷ διαστάτῃ, καὶ ἐπὶ τὸ διαστατὸν ὑλακτοῦσα, οὐκ ὑβρίζομεν. κύων ὅταν μανῇ, τότε μόνον ἔχει σημεῖον τῆς μανίας, ὅταν μετὰ τοῦ διαστάτου τὸν ὀδόντας ἐπέρῃ. Θεὲ ποτὲ μὲν σωφρονεῖ κύων μετὰ τοῦ διαστάτου μένει. Θεὲ ἕτερον ἐλέγχει τὴν Ἰουδαίων μανίαν, ἢ ὃ μετὰ τοῦ σωτῆρος ὑλακτεῖ· ὅτι Θεόν, ὃν ἐγὼ γνωρίσας ὡς διαστάτην, τοῦτον ἀπιστοῦσιν ὡς ἀλλότριον. ὅθεν κατηγορεῖ αὐτῶν λέγων· Περιεκύκλωσάν με κύνες πολλοί. καὶ τίνες οἱ κύνες; Συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με. Ψαλ. κα. ις.

οὐκ ἀποπέμπεται τοίνυν ἡ Χαναναία τὴν ὕβριν, ἀλλὰ δέχεται μετ' εὐχαριστίας. Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς ὕβρεως τὴν φιλαργυρίαν, θεμέλιον καταστρέφουσα, λέγει· Ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. μὴ οἰκτειρήσῃς με ὡς τέκνον, ἀλλ' ἐλέησόν με ὡς κύνα. δέχομαι τὴν ὕβριν σου, δέδεμαι. πᾶσα γὰρ τιμὴ ὅστις κρείττων ἡ παρὰ σοῦ ὕβρις, πᾶσα δόξα αἰσχίστη. ἵνα τοίνυν ὁ σωτὴρ ὅτι τάχιστα δείξῃ, ὅτι οὐχ ὑβρίζων ἐκάλεσε κύνα, ὅτι αὐτὴν ἐγύμνωσε τὴν εὐχαριστίαν, τότε λέγει· Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι, ὡς θέλεις. ἐγὼ οὐκ οἶδα πῶς ἐπαινέσω τὴν πίστιν, ἣν ὁ σωτὴρ μεγάλην ἐκάλεσε. ποίαν γὰρ αὐτῆς δυνάμεθα ὁπωσοῦν χρείττονα εὐφημίαν τῆς ἀπὸ τοῦ σωτῆρος ἀποδοθείσης; ἐάσωμεν τὴν φωνὴν ἀκέραιον, μὴ ὑβρίσωμεν αὐτὴν ταῖς ἡμετέραις εὐφημίαις, μὴ ποιήσωμεν τὸ μέγα μικρόν. δόξης γὰρ εὐφημία μείζονα τὰ πράγματα, Θεοῦ δὲ φωνὴ ὑπερτυρεῖ τοὺς ἐπαίνους. Ὢν ὁ ἔπαινος, φησὶν, οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ρωμ. ε. κθ.

Ἀφ' ἧς ὅλως ὁ δαιμονιζόντων σωτῆρα ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν, μὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με; μὴ γὰρ ἡ τοῦ Δαβὶδ συγγένεια τὴν τῶν δαιμόνων ἐξουσίαν ἔχει; πόθεν ἄλλως τῷ προφητεύοντι τὸ βοᾶν, λέγειν, μὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με; ἢ τὴν Χαναναίαν προσαγαγοῦσαν τὴν θυγατέρα δαιμονιζομένην εἰπεῖν, μὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με; προεδόθη τὰ τῆς ἱστορίας, ἵνα Δαβὶδ τῇ ἀκολουθίᾳ τὴν ἀγίαν ἀναχρώμενος λύραν ἀπήλασε τοῦ Σαοὺλ τὰ δαίμονα. ἐπὶ τοῦτο καὶ Δαβὶδ ἤλασε τοὺς δαίμονας ἀφ' ἁγιωσύνης ἐνεργείας, μουσικῆς οὐκ ἀναθεματίσας, ἀλλ' ἁγίας, καὶ ἀπὸ ἁγίου πνεύματος αἰαχρώμενος, ἀπὸ τῆς συγγενείας εὐφημίαν λαβόντες λέγουσι, μὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. πλὴν ἀλλ' ἐοικέναι ταύτῃ τῇ φωνῇ.

Ματθ. ιε. κζ. ἀκηκόατε, ἀκολουθοῦσα τοῖς ἰχνεσι τοῖς διεστραμμένοις, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. ὦ τῆς τῶν ἐθνῶν πίστεως, ὦ τῆς τῶν Ιουδαίων ἀγνωμοσύνης. ἡ Χαναναία, ἡ τὸ γένους τοῦ Ισραηλιτικοῦ ἀπεροπισμένη, ἡ μήτε νόμῳ ζωτεραφεῖσα, μήτε προφήταις συζήσασα, κηρύττει τὴν ἀλήθειαν, λέγουσα· ὑέ Δαβίδ, ἐλέησόν με· ⓐ ὁ τῷ νόμῳ σωτεραφέντες, & προφητῶν ἀκούσαντες, τὴν ἀλήθειαν ἀρνούμενοι, & ψευδοῦς προσδοῦσι, λέγοντες· Οὐκ οἴδαμεν αὐτόν. Σαμαρείτης εἶ, ἡ δαιμόνιον ἔχεις. ὦ τῆς πίστεως τῶν ἐθνῶν, ὦ τῆς ἀγνωμοσύνης τῶν Ισραηλιτῶν. ὅσα τοῦ Θεοῦ & διεστραμμένα τῶν ἀπόντων, πῶς τιμᾷ τὸ γένος. Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τοὺς ἄρτους τῶν τέκνων, ἡ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. καλῆς κύνας ἔφη, ἡ ὑὸς τοὺς Ισραηλίτας· ἀπηρίθμησε) ὁ νοῦς τοῦ λαοῦ ἡ ὕλη· & ⓐ μὲν ὑλοφύλοις ἀπιμάζουσιν, ⓐ ὁ ἁλιμάζουσι προσκυνοῦσιν· ὑοὶ καλοῦνται τὴν διεστραμμένην οὐ δέλτον), ἡ ὁ Χαναναία κύων ὀνομάζεται τὴν διεστραμμένην. Διὰ τοῦτο γὰρ ὁ σωτὴρ ἡ κύνα ἐκάλεσε τὴν γυναῖκα, οὐχ ἵνα ὑβρίσῃ, ἀλλ' ἵνα τὴν προθεσμίαν γυμνώσῃ, ὅτι διὰ ἔθνη ἡ ὑβριζόμενα οὐκ ἀφίσανται τοῦ διεστραμμένου, ὁ ὁ Ισραὴλ ἡ διεστραμμένος ἠρνήσατο τὸν σωτῆρα. ὑέ Δαβίδ, ἐλέησόν με. ἡ ὁ πάντων ἐπακούων σιγᾷ, οὐκ ἀποπεμπόμενος τὴν δέησιν, ἀλλὰ λαμπροτέραν ἐκφαίνων τὴν πίστιν. Χαναναία ὁ ἦμος, & Αβρααμίτις τῇ πίστει. ὑέ Δαβίδ, ἐλέησόν με. ἡ ὁ προσ τῆς κραυγῆς τῶν τεκνάτων κατακούων τῆς ἱκεσίας τῶν ψυχῶν, σιωπᾷ & ἀνέχεται, ἡ ἐνομίσθη τοῖς ἀποστόλοις ἀπίστως ἔχειν), ἀποπεμπόμενος τὴν ἑαυτοῦ ἱκεσίαν. ἡ προσαὐτοῖ ⓐ μαθηταί, Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. ἆρ' οὖν σύ, Πέτρε, ἡ σύ, Ἀνδρέα, ἡ Φίλιππε, τῆ ἑαυτῆς ἐστε φιλανθρωπότεροι; καὶ ὑμᾶς ἔκαμψεν ἡ προσκλησις, ἀλλ' ὁ σὺκ ἐδυσώπησεν ἡ ἱκεσία; ἀρα ὑμεῖς τοῖς φαινομένοις κρίνετε, ἐγὼ δὲ ταῖς ἐννοίαις δικάζω· κατὰ πάθημα καὶ ἀναβάλλομαι τὴν χάριν, ἵνα γυμνώσω τὴν λαμπροτέραν πίστιν. Οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ προβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ισραήλ. εἶτα ποιμὴν εἶ τῶν Ισραηλιτῶν, ἐχὶ πάσης τῆς γῆς δεσπότης; ἡ ποιμήν, & δίκαιος, ἡ προνοητής. σὺκ εἶπεν, σὺκ εἰμὶ ποιμὴν τῶν ἄλλων, ἀλλ', ἐχ ἁπεστάλην εἰς τοῦτο, σὺκ ἀληθῶς τοῦτο λέγων, ἀλλὰ τῷ ῥήματι τὴν πίστιν γυμνῶν. εἰ γὰρ μὴ ἀπεστάλης ἄλλαχοῦ, ἀλλ' εἰς τὰ προβατα τὰ οἶκου Ισραήλ, πῶς οὖν ἀποστόλους πέμπεις εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, λέγων· Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες; εἰ μὴ ἀπεστάλης εἰς τὰ ἄλλα προβατα, ἀλλ' εἰς τὰ σὺκ ὄντα τοῦ Ισραήλ, πῶς ἔλεγες ἄλλοις ἀποστόλοις, Καὶ ἄλλα προβατα ἔχω, ἃ σὺκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης, κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, ἵνα γένηται μία ποίμνη, ἡ εἷς ποιμήν. ὥστε ἡ προσ αὐτὴν λαλεῖ τὸν τῶν γραμμάτων τὸν ἀκρίβειαν, ἀλλὰ προσ τὸν τῆς ψυχῆς δοκιμασίαν. σὺκ ἀπεστάλην. ἄρτος ἦν ὁ προβαλλόμενος, & ἡ φθάνει ἡ γυνὴ προσκαλοῦσα· ἀποστίλει) αὐτῆς τὸν ἱκεσίαν, ἡ σὺκ ἀποστίλεται αὐτῆ τὸν προσκύνησιν. ἀληθῶς τῆς ἐκκλησίας εἰκὼν ἡ Χαναναία, ἡ ἐν κινδύνοις ὀξέτατα ζουσῶν, & ⓜ διεστραμμένων σὺκ ὀρθουμένων, ἡ μυρίοις χαλάσμασι κατορθούσα, ἡ ⓜ ὀφθαλμῶν ἔχουσα προσ ⓜ λιθάσι τῆς πίστεως, ἡ μυρίοις κύμασι τῆ αἱρετικῆ προσεκλοτουμένη, ἡ ἀπὸ τῆς ἑδρασίας πίστεως μὴ σαλευομένη. αἰτιᾶται πίστιν ἐκκλησιαστικὴν, & ἀγνωμοσύνην Ιουδαϊκήν. Ιουδαῖοι μανίαν ἐαθέντες ζηλοῦσιν, ἡ ἐκκλησία νηφοῦσα θηρεύει ⓜ διεστραμμένους ἐκφοβουμένη, ἀγνωμοσύνην, ⓐ τὸ Χριστοῦ διωκόμενοι θηρεύσουσι. ἵνα ἀποδείχῃ οἰκέτην, ἐαυτῆς διεστράμμενον; δύο οἰκέτας τινὰ ἀποδείχῃ, ⓜ μὴ τὰ θυσιαστήρια ἀγνωμονοῦντα, ἡ ⓜ ἐν ταῖς παιδιαῖς θηρωμονοῦντα; εἰκὼν τοίνυν τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἡ Χαναναία, ἡ ἀποπεμπομένη, & ⓜ διεστραμμένη σὺκ ὀρθουμένη. προσκυνῶ αὐτῷ, λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοι. ἔτι προσῆν εἰπεῖν, ὑέ Δαβίδ, ἐλέησόν με, νομίσασα ὅτι ἐλάττονα προσήγαγε τὴν προσκλησιν τῆς ἀξίας, διὰ καλέσαι τὸν προσόντα φωνῶ, ἡ δύο ἵνα δύο ἀγνωμοσύνη

τὴν

λέγει, Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· ὥσπερ δὲ φῶς ὕδατος· ἐν μέσῳ τηρεῖ ⳩ τὸν λῃστήν. ὅταν γὰρ εἴπῃ Παῦλος, Ἡρπάγην εἰς τὸν παράδεισον· δῆλα μὴ τὸν λῃστὴν τοῦτο ἐλάμβανε. δεῖ τι οὖν τὸν λῃστὴν εἰσελθεῖν ὁμοῦ φθεγξάμενον φωνήν; τί γάρ; πολλάκις ἔψαλε; πολλάκις ἠγωνίσατο; πολλάκις ἐθεολόγησεν; ἀλλὰ φησὶ· δίκαιος ὁ Θεός μου, ὁ βραβευτὴς τῆς σωτηρίας. ὅθεν τὸν τρόπον ἀνθρώπου Ἀδὰμ οὐ μίαν πολλὰς ἁμαρτίας ἐξέβαλε τοῦ παραδείσου, ἀλλὰ μίαν παράβασιν· οὕτως ὁ τῆς δικαιοσύνης ζυγὸς τρόπον εἰσῆλθεν ὁ παράδεισος τὸν λῃστὴν ἐπηνέσατο, τὴν μὴ πολλὰ πεπολιτευμένον, ἀλλὰ μίαν ὁμολογίαν πίστεως παραστησάμενον. Εἶπον ὁ ἁμάρτημα τοῦ Ἀδάμ, ὅτι ἔψαυσε τοῦ ξύλου παρὰ τὴν ἐπιταγήν· τίς ἡ δικαίωσις τοῦ λῃστοῦ; ὅτι ἥψατο τοῦ σταυροῦ μὴ πίστεως, εἰσῆλθεν εἰς τὸν παράδεισον. τί λοιπὸν ἔχεις; ἐπηγγείλατο μὴν τὴν σωτηρίαν ὁ σωτήρ· καιρὸς ἦν οὐκ ἴσως, ἀλλ' ἐπιδεῖξαι τῇ λῃστῇ πίστιν, καὶ φωτισθῆναι. ὁ γὰρ σωτὴρ ἀπεφήνατο· Ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. οὐχὶ πεῖσαι εὐκαιρίαν ἡ πρόφασις ὁ λῃστής, οὐκ εἶχεν ἐν βαπτισθῆναι. ἐν τῷ σταυρῷ γὰρ ἐκρέματο. εὐρίσκει τι λοιπὸν ὁ σωτὴρ ἐν ἀπείρῳ πόρον. ὅπου γὰρ ὑπῆρξε τῷ σωτῆρι ὁ παλαιωθεὶς τὰς ἁμαρτίας, ἐν ἔδει αὐτὸν καθαρισθῆναι, οἰκονομεῖ ὁ Χριστὸς μὲν ὁ πάθος τὸ γραπωτὸν ἐν ὑγρᾷ τῇ λόγχῃ τὴν πλευρὰν τοῦ Κυρίου, καὶ ἐκπορεύεται αἷμα καὶ ὕδωρ. Ἐκ γὰρ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ, φησὶν ὁ εὐαγγελιστής, ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ ἐν δηλοῖ τὸ πάσχοντος, εἰς τύπον τῶν μυστηρίων. ἐὰν οὐκ ἐξῆλθε ἡ αἷμα καὶ ὕδωρ οὕτως ἁπλῶς ῥέον, ἀλλὰ ῥοίζῳ, ἵνα ῥαντίσῃ τὸ σῶμα τοῦ λῃστοῦ. τὸ γὰρ μὴ ῥοίζου πεμπόμενον ῥαντίζει· τὸ ἓν ῥέον ῥῆμα ῥέει, καθὼς ἔρχεται. ἀλλὰ μὴ ῥοίζου ἐξῆλθε τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ οὐκ τῆς πλευρᾶς, ἵνα ῥαντίσας τὸν λῃστὴν βαπτίσῃ, ὡς καὶ ὁ ἀπόστολος λέγει· Περιῆλυθαμεν Σιὼν ὁρᾷ καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ, κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ. διὰ τί παρὰ τὸ Ἄβελ κρεῖττον λαλεῖ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ; ὅτι τὸ αἷμα τοῦ Ἄβελ ἐν τῇ χορυφῇ τοῦ φονέως· τὸ δὲ αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθαίρει καὶ ἐν φονεῦσι μετανοοῦσας. μαθεῖν οὖν τὸ ζῆλον τῆς ἀληθείας, καὶ ἀγάπησον τὸν σταυρὸν Χριστοῦ παρρησίᾳ· ἐκολούθησον τῇ ἀληθείᾳ διδασκάλῳ σταυροῦ ἀληθείας ἀγωνιζομένῳ, ἵνα οὕτως ἀκούσας παρὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ, καταξιωθῇς ἐν αὐτὸς τῶν φαιδρῶν τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὧν ἡτοίμασεν αἰωνίων ἀγαθῶν τοῖς ἠγαπηκόσιν αὐτὸν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· ὧν γένοιτο ἐν ἡμᾶς πάντας ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μαθ. α. γ.

Ε. Κορ. ιε. δ.

Ἰωαν. γ. ε.

Ἰωαν. ιθ. λδ.

Ἑβρ. κε. κς.

χ. ἀγαθῶ

α. Κορ. ια. α.

Λογ. ρθ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΑΝΑΝΑΙΑΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΑΡΑΩ, καὶ ὅτι Οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ.

Ματθ. ιε. Ρωμ. θ. ιϛ.

ΕΙ καὶ ἐβόλωσεν ἡμᾶς ὁ ⳩ τὴν ἐπιστροφὴν ταραχὴν, ἀλλ' ὅμως φέρειν ἡ πάντων ἀσυδή. οὐ γὰρ ἔβλεπον εἰς τὴν τῶν θορύβων αἰωμοιγίδα, ἀλλ' εἰς τὴν τῶν ἀκουόντων προθυμίαν· καὶ ὡς θόρυβον θεασάμενος ἀγεραῖόν τινα ὄζα καὶ δημώδη, τὴν δὲ προθυμίαν ἔνδοξον καὶ ἀρέσκουσαν· ὡς εἰπεῖν, ὅτι Αἱ μὲν χεῖρες, χεῖρες Ησαῦ, ἡ δὲ φωνὴ, φωνὴ Ιακώβ. δημώδης μὲν γὰρ ἦν ὁ θόρυβος, ἔνδοξος δὲ ὁ ζῆλος. οὐ δεῖ δὲ ὅλως διαφέρεσθαι πρὸς τὴν κραυγὴν τῶν ἀσυδαζόντων, ἀλλ' ἀποβλέπειν εἰς ⳩ ζῆλον τῶν ἀκουόντων. καὶ γὰρ ἡ Χαναναία κατέκραζε τοῦ σωτῆρος, ἀλλ' οὐκ ἔβλεπεν αὐτῆς εἰς τὸ θορυβῶδες τῆς κραυγῆς, ἀλλ' εἰς τὸ ἀσυδασμένον τῆς πίστεως. ἐνταῦθα οὖν, ὡς ἀρτίως ἀκηκόατε,

Ἐκ λίθ. Οκον.

ἰσ. αὐτὸν

ψαλμ. ρ. ε'. καὶ ὁ πόλος τῦ ψαλμοῦ τότε πληρώθησον· Γνώσκει Κύριος ὁδὸν δικαίων, καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολῆται. ὅτι οὖν ζωοποιεῖ ὁ λῃστὴς τῇ ἀληθείᾳ, γρέφεται πρὸς τὸν βασιλέα τῆς δόξης, καὶ φησι, Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. αἰχμωτεύθησαι λοιπὸν ⓐ Αρμασοὶ, ἡ ἀκρότης τῦ ὁ λῃστὴς λέγει· Κύριε, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ὁ λῃστὴς βλέπει ἑαυτὸν ἁμαρτωλὸν, ⓒ Κύριον ὁμολογεῖ· ὁ αἱρετικὸς ὁμολογεῖ ζωὴν, θεῖον τὸ πάθος, καὶ ὡς κτίσμα βλασφημεῖ· μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ἦλθόν τινα εἰπεῖν πρὸς τὸν λῃστὴν, μνησθείη σου ὁ Χριστός; τί ἄξιον ποιήσαντος; ὅτι ἐφόνευσας; ὅτι ἐσύλησας; λέγεις γάρ, μνήσθητί μου, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ἀλλὰ μή τις νομιζέτω, ὅτι τῇ χάριν μόνον ἔσωσε τὸν λῃστὴν ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ τῇ ὀφειλὴν ἐχρεωστήτην αὐτῷ. ποῖον χρέος, φησὶν; ὅτι ἐδικαιοσύνησε; ζῆνημοσύνας ἔδωκε; τὰ ἴδια ἐμίσησεν; σὸς θυσὶ; ἠγνύπνησεν; ἐπόησε πρᾶγμα, ὃ μηδεὶς ἄλλος; ἀλλ' ὅτι ὑπὲρ θυσὶ; καὶ πρόφηται ὑπὲρ θυσῶν τῷ Θεῷ, καὶ πατριάρχαι ὑπὲρ θυσαν, ὑμνολόγοι ὑπέρθυσαν, ἀπόστολοι, κήρυκες, μάρτυρες, ἀλλ' ὅτι πρὸ τῦ σταυροῦ τὸ δόξῃ δικασάμενοι ⓐ Θεοῦ, οὗτοι ἦ τὸ ὕδωρ. ἀλλὰ ζήσωσι μυρίοις οἰκέτας δουλεύοντας δικαστῇ, ὅτι ὁ δικαστὴς ὄστιν· τὸ θυσιαστήριον ⓒ τιμᾷ, ⓒ ἵνα δοῦλον τὸ χωρὶς πειρασμοῦ καὶ θλίψεως καὶ φυγῆς σὲν αἰσχυνθῇ τὸν ἴδιον δεσπότην· ἐκεῖνος ἦ τῶν μυρίων δούλους τὸ παρ' τὸν πειρασμὸν χωρὶς καὶ τῆς φυγῆς καταλιπόντας ⓐ διαστεῖλαι καὶ ὑποχωρῆσαι τὰ· ἀρά γε οὖτοι οἱ δοῦλοι, ⓐ τὸ θυσιαστήριον τὸ παρὰ τὸν χωρὶς τὸν πειρασμὸν καταλιπόντες, μᾶλλον εἴη δυνάσται τὸν δεσπότην ἀκολουθήσαντες; οὐδαμῶς. ὑπὲρ θυσὶ Πέτρος Χριστῷ, ἀλλ' ἰδὼν νεκροὺς ἐγείροντα, τὴν δόξαν αὐτῷ θαυμάσας ὑπὲρ θυσὶ· ὑπὲρ θυσὶ Παῦλος, ἀλλ' ἰδὼν φῶς οὐράνιον, καὶ τὰς μὲ σωματικὰς ὄψεις πηρώσαντα, τὰς ἦ ψυχικὰς ὄμματα φωτίσαντα· ὑπέρθυσι Αβραάμ, ἀλλὰ θαυμάσας ὄψιν θεϊκήν· Ησαΐας ὑπέρθυσεν, ἀλλ' ἰδὼν αὐτὸν καθήμενον ὑπὲρ θρόνου ὑψηλοῦ, καὶ τὰ χερουβὶμ κύκλῳ αὐτῦ. ἄλλοι εἶδον, ἀλλ' οὐ δόξαν· ἐστὶ ἦ τὸ ὕδωρ. διὸ καὶ ἔκραζε, μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ἀπὸ τῶν κατ' ἐμὲ ὀφειλετέμοι εἰπεῖν· Σὺ δὲ λέγῃς, ὅτι ἁμαρτωλὸς εἶμι καὶ φονεύς; λῃστὴς μέχρι τῆς ὥρας ταύτης; πολλά μου τὰ κακὰ, ὁμολογῶ, ἀλλ' ἔχω ἐν τῇ Σταυρώσει μου πίστιν κεκρυμμένην, ἣν σοὶ δῆλον οἶδα, εἰ μὴ ὁ δεσπότης μόνος ὁ ζωὴ ἐμοὶ πάσχων. ἐξῶθεν ἔχει ὁ δεσπότης τὰ τῦ πάθους φαινόμενα σύμβολα· καὶ ἐγὼ, φησὶν, οὐ προσέχω τῇ φαινομένῃ ὕβρει, ἀλλὰ τὴν κεκρυμμένην βασιλείαν δοξάζω. οὕτω καὶ σὺ λέγε· Κύριε, μὴ ἴδῃς μου τὰς ἀδικίας τὰς φαινομένας, ἀλλὰ τὴν πίστιν τὴν κρυπτομένην, ἣν μνήσθητί μου, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

Διόλου μηδὲν μηδενὶ λαλήσας Χριστὸς, ἀλλὰ σιωπήσας, ἦ μήτε τῷ Πιλάτῳ ἀποκριθεὶς, μήτε τοῖ ἄλλῃ ἀγνώμονι ψυχῇ τῶν Ιουδαίων, ἀποκείμενος τότε· ⓒ ὅπερ πολὺ βαρύ ἐστιν, ἦ ἄτοπον ὃ σιωπᾷν, ἀποκείμενος λοιπὸν, ἦ λέγει τῷ λῃστῇ· Αμὴν, ἀμὴν, λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ. ὦ τῆς εὐεργέτου χειρὸς· ὅπερ βεβαίωσιν ἠτήσω τὴν χάριν, ἦ λέγεις, μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, σὺ βεβαίωσιν ἤτησας, ἐγὼ δὲ χρεῖαν δίδωμι τὴν χάριν. σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ. Εἶδες Θεοῦ σωτηρίαν; Εἶδες δικαστοῦ ἐνέργειαν; Εἶδες ⓐ μέγεθος τῆς ἀληθείας δικαιοσύμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ. πρὸ τῦτον οὐδεὶς ἤκουσε τῶν Ιουδαίων ἢ τῶν πατριαρχῶν ἐπαγγελίαν Παραδείσου, ἀφ' οὗ ὁ Αδὰμ πρόεβη, ἦ ὄφις ἔλαβε δόξαν αὐτοῦ. καίτοι μυρία ὁ Θεὸς ἐπηγγείλατο τοῖς αἰσθητοῖς τοῖς πιστοῖς· ἦ οὐδενὶ ἐπηγγείλατο Παράδεισον, ἢ τῷ λῃστῇ· οὐδαμοῦ φαίνεται τὸ ῥῆμα τῦ Θεοῦ ἐπαγγελλόμενον Παράδεισον ἀνθρώπῳ πω· ὃ ἐκάλεσεν Αδὰμ, ἢ τῦτο πρῶτον τῷ λῃστῇ. διὰ τί μηδενὶ τῶν πατριαρχῶν πρῶτον εἶπε Θεὸς Παράδεισον, οὐδενὶ τῶν προφητῶν, οὐδενὶ τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐπηγγείλατο, Δώσω σοι γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· τοῖς ἀποστόλοις λέγει,

χιλιάδων

Ακκ. κγ. μγ.

Εξοδ. ιγ. ε'.

Χριστόν, σὺ δὲ πρῶτον ἀκούεις Φωτὸς Χριστοῦ, καὶ οὕτω σωτῆρος, ἀλλὰ πρῶτον Σωτῆρος, καὶ τότε σεφασούτας. Εσαυρώθησαν γάρ, φησι, Σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων· καὶ ἰδοὺ ὁ σωτὴρ μέσος, ὥσπερ ζυγὸς ἀληθείας, κουφίζων μὲν ⳙ ὁμολογοῦντα, βαρύνων δὲ ⳙ βλασφημοῦντα. καὶ ὅρα σου τὸ θαυμαστόν· τῶν γραμματέων καὶ τῶν ἀρχιερέων βλασφημούντων ⳙ Χριστὸν καὶ λεγόντων, Εἰ βασιλεὺς Ισραὴλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν αὐτῷ· καὶ τοῦ ἄλλου λῃστοῦ, Εἰ σὺ εἶ τοῦ Θεοῦ, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς, λέγει εἷς τῶν λῃστῶν ὁ δικαιούμενος. ⳙ γὰρ δύο λῃσταὶ εἰκόνες ἦσαν τοῦ λαοῦ τῶν Ιουδαίων, καὶ τοῦ ἡμετέρου. ὁ μὲν γὰρ βλασφημεῖ, καὶ κατακρίνεται· ὁ δὲ πιστεύει, καὶ μετανοεῖ, καὶ σώζεται. λέγει οὖν εἷς τῶν ἀγνωμόνων, ὁ τῆς Ιουδαϊκῆς λῃστείας ἀδελφὸς (λῃστρικὸς γὰρ ἦσαν λαὸς οἱ ἀγνώμονες Ιουδαῖοι, ὡς μάρτυρεῖ ὁ σωτὴρ λέγων· Ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν· καὶ ἡμῶν τὸ πρόσφατον προσαίρεσις Ιουδαϊκή· ἢ δὲ τοῦ δευτέρου Χριστιανική, ἀπὸ κακοῦ μὲν ὁρμωμένη, μετανοίᾳ δὲ τὸ σωτήριον ἁρπάζει) λέγει τῷ ἀγνώμονι λῃστῇ, καὶ Ιουδαϊκῷ ἔχοντι προαίρεσιν, Εἰ σὺ εἶ Θεοῦ, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς, καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁ δὲ ἄλλος θυμούμενος θυρίσκεται, ὁ τὸ ὦ δικαιοκρίτα ὑπολαθὼν, τὸ ὦ σταυρῷ δικαστῇ, ἀγαθῷ διδάσκοντι Θεῷ. καὶ γὰρ τοσοῦτον φωνῇ τοῦ Ἰησοῦ ὦ συλλήπτωρ λέγει· Θεὸν φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι τὸ ὦ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ, ὧν ἐπράξαμεν, ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. τί λέγεις; ὁ ἐμὸς κλέπτων, οὗτος καταδικάζεις ὁ ἐμὸς φονεύων, οὗτος φόβου διδάσκεις; Θεὸν φοβῇ σὺ ⳙ Θεόν; μάθε τοῦ Χριστοῦ ⳙ σταυρόν, ἵνα ἡ φωνὴ Χριστοῦ γένηταί σοι εὐσεβείας διδάσκαλος. ὅρα γάρ, ὃ θαυμαστόν· ὁ λῃστὴς λέγει ὦ συλλήπτωρ, Θεὸν φοβῇ σὺ τὸν Θεόν; Θεὸν αὐτὸν χηρύττει τὸν ἐκ τοσούτου συνεσταυρωμένον αὐτοῖς, καὶ μακροθύμως ὑπὸ τῆς δυσθεραπεύτου πάσχοντα. καὶ ὅλη πρὸς αὐτὸν τὸν σωτῆρος λέγει, Θεὸν φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, ἐκ τῶν ἐξῆς μαθητὰς· Θεὸν φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι τὸ ὦ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ, ὧν ἐπράξαμεν, ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. Ταῦτα λέγω, ἵνα μάθητε ὑπὲρ εὐσεβείας κάμνειν, καὶ τὸ οἰκεῖα, ἢ τὸ ἀγαθὰ τὸν ζῆλον ἐνδύκνυσθαι, καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγωνίζεσθαι, ἵνα καὶ παρ' αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης λάβητε τέφανον, ὡς ὁ θυμούμενος οὗτος λῃστής. ἄκουε γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν βλασφημοῦντα συλλήπτωρ· Θεὸν φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι τὸ ὦ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ, ὧν ἐπράξαμεν, ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ, μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Εἶδες ζωηρεῖόν ἀληθῆ; Εἶδες πῶς αὐτὸν τὸν Χριστὸν Θεὸν ἀληθῆ ὁμολόγησε; μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ὁμολογεῖ τὰ ἴδια κακά, καὶ σωτῆρα τῷ διαπύτῃ. τοσαῦτα ἐβασανίσθης, λῃστά, ὅτι τὸν ἡγεμόνος, ἵνα ὁμολογήσῃς σὰς λῃστείας, καὶ τοὺς φόνους, καὶ σὰς κλοπάς, ὧς ἐποίησας, εἰ καὶ οὐχ ὡμολόγησας· καὶ ὧδε λέγεις ἐκτὸς βασάνων, ἄξια, ὧν ἐπραξάμεθα, ἀπολαμβάνομεν; ὀλίγα μυρίων βασάνων μᾶλις ὡμολόγησας ὅτι τὸν ἡγεμόνος· καὶ ὧδε μηδὲν ἔχων τὸν ἀναγκάζοντα, αὐκέλλως οὕτως ὁμολογεῖς; ναί, φησιν. ἀλλ' ἐκεῖ, φησι, τῇ ὁμολογίᾳ ἀκολουθεῖ θάνατος· ὧδε τῇ ὁμολογίᾳ ἕπεται μετανοία καὶ ζωή. ἄξια γὰρ ἡμεῖς, ὧν ἐπραξάμεθα, ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. Εἰ ἡμεῖς, φησι, δικαίως, οὗτος ἀδίκως· ἡμεῖς γὰρ τοῦ ζωὴν ἐφονεύσαμεν, οὗτος τοῦ νεκροὺς ἤγειρε· ἡμεῖς τὰ ἀλλότρια ἐσυλήσαμεν, οὗτος τὰ ἴδια πλοῦτον τῇ οἰκουμένῃ δέδωκε. μάχεται ὁ λῃστὴς τῷ συλλήπτορι, καὶ φησι· μέχρι τούτου τοῦ καιροῦ τὰ τοῦ σταυροῦ ἀλλήλοις ζωπλήσομεν καὶ ζωοδιδόμεθα· ἀλλὰ νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ χίζεται μοι ἡ ὁδός. ἐμὸν θέλης, φησί, συνοδοῦσαί μοι πρὸς τὸν ζωὸν, ἐλθέ· εἰ δὲ μή, τὸν οἰκείαν πορεύου. ἔνθεν, ὅτι ζωὸν σοὶ ζωοδόσει, τὸν σταυρὸν μὴ σὸν ἡμῖν· ἀλλὰ νῦν ὁ σταυρὸς ἔρμιον αὐτὸν τὸν ὁδὸν τὸν δεύτερον εἰς δύο· μετανοία χίζεται ἡ ὁδὸς τῶν λῃστῶν. καὶ ἰδοὺ ὁ ψαλμὸς,

ν. καταδικάζω, χ. διδάσκεις.

Ματθ. κη λη.

Ματθ. κα. ιγ.

Λκ. κγ λθ.

νηρθυοδιδῶσι. καὶ ὅρα τί γέγ. ὅπου ἠγανίσατο ⓦ καλὸν ἀγῶνα, ἡ ζωηγόρησε Θεοῦ δόξη, ἡ ⓦ σωτῆρα ὡμολόγησεν· ὁ δὲ δόξως μὴ πολλῆς τῆς παῤῥησίας, ἢ ἵνα αὐτὸ δείξῃ πεπληρωμένον τὴν αὐτοῦ παλαισμάτων, ἐξεβλήθη ἔξω ὁ παλαιστὴς, μὴ λαβὼν ⓦ στέφανον, ἡ ἀπῆντα αὐτῷ ἔξω ὁ Θεοδότης. Ἠκουσι γάρ, φησι, ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, ἡ εὑρὼν αὐτὸν λέγει αὐτῷ. ὦ τῆς ῥᾳστώνης τοῦ θεράποντος αὐτοῦ. ὃν ἀπέλιπεν ἡ πλάνη, θεράπευε ἡ ἀληθεία. ἀλλὰ πῶς αὐτῷ ἀπήντησεν; Εἶδεν ὁ σωτὴρ ψυχὴν εὐγνωμοσύνης γέμουσαν· εἶδε ψυχὴν μηδέπω γνωσθεῖσαν ὑπὸ Θεοῦ λέγω, ἀλλὰ νομίζουσαν ὑπὸ τῶν φίλων τινὲς πίστει. ἐρωτᾷ γὰρ αὐτὸν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἃ λέγει αὐτὸν, ὅτι τῶν φίλων, φησὶν, ἐστίν. ὁ δὲ σωτὴρ τοῦτο εἶπεν· Εἰ τῶν φίλων νομίζων, ἡ αὐθέντην ὑπονοῶν, ἵνα τοὺς ἀγαπίζεται, τί δὲ ποιήσει, ἐὰν μάθῃ τὴν δόξαν τοῦ ποιητοῦ; Εἰ δὲ αὐθέντην ὑπονοῶν, ἡ τῶν φίλων ὀνομάζων, ποσαὶ τὰν ἰῶσιν ὑπὲρ ἀληθείας ζωηγόρειαν, καὶ ἀγῶνα τηλικοῦτον αἰσθήσατο μηδέπω κατηχηθείς, ἀλλ' ἀπὸ μόνης τῆς ἐνεργείας φωτισθείς· ἐνόησεν αὐτὸν, ὅτι εἰ ὑπὲρ αὐθέντου νομίζων ζωηγόρη, οὐκ ἄξιον τῆς ἀληθείας, ἐὰν μάθῃ διαγγελικῶς λέγω, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς ⓦ Θεὸν, ⁊ ὁ Θεὸς ἦν ὁ λόγος, πῶς ἔστιν; Ἀλλὰ τοῦτο λοιπὸν αὐτὸν εἰς γνῶσιν διορθώσατο, ⓦ ἵν' ἀγῶνα ἀποδέξάμενος, τὴν ἡ πίστιν αὐτῷ σφραγίσας. ἀπέντα ἄρα ὁ σωτήρ. οὐκ ἐγκώμιζε γὰρ ⓦ χαρακτῆρα οὐσίας. ὅτι γὰρ ἀπέχθεται αὐτὸν ἡ τῆ κολυμβήθρᾳ, ὅρα τῷ Σιλωὰμ τῷ πίναθαι, τυφλὸν ἀπέχθεται· ὡς ἡ ἐπιθυμῆλθε βλέπειν, ⓦ ἵν' σωτῆρα οὐκ εἶδεν τὸν πλησίον ὅτι ἀναμεμιγμένον· ἀλλὰ εὐθέως, ὁρᾷ τὸ διαστῶτων ἰδεῖν, εἰς ⓦ ἀγῶνα κλητὸν ἠγωνίσατο. λέγει αὐτῷ ἰσωτήρ, ἵνα πληρώσῃ ὃ λέγει, σὺ πίστευεις εἰς ⓦ γὸν τοῦ Θεοῦ; οὐ δέγω σοι ὡς πεφωτισμένῃ πίστευσας ἀγωνίζομένῳ, ἀλλ' ὡς γὸν τοῦ Θεοῦ. σὺ πίστευεις εἰς ⓦ γὸν τοῦ Θεοῦ; ἐκφύσις τοῦ πατρὸς ὑπὸν μὴ γνωρίσας, τὴν φωνὴν ἀνεγνώρισεν. σὺ πίστευεις, φησὶν, εἰς ⓦ γὸν τοῦ Θεοῦ; ἐπίγνω τὴν φωνὴν, ἡ μὴ πεπληρωμένας ἐδόκησεν, ἡ πίστευσον, Κύριε, ἵνα πίστευσω εἰς αὐτόν; Δέγω τὶ πίστευεις σοι λέγοντι τῷ πίστῳ· σὺ πίστευεις εἰς ⓦ γὸν τοῦ Θεοῦ; οἶδα ὅτι ὁ λόγος σου ἀληθής ἐστιν· ὅμως ἡ καὶ ἕτερος μοι τὴν γνῶσιν, οὐκ ἀμφίβαλλω σοι πίστευσαι. ἡ πίστευσον, Κύριε. ἵνα πίστευσω εἰς αὐτόν. [ἡ ὁ πεφωτισμένος αὐτῷ· καὶ ὁ λαλῶν μοι σοὶ ἐκφύσις ἐστίν. ὁ ἴσον σεσωκηρύσας, ἔξω" ἀλαλέγεται. σὺ πίστευεις εἰς τὸν γὸν τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ πεφωτισμένος καὶ τοῦτο καὶ τὸν ἀλάνθανεν, ἔφησε· ⁊ πίστευσον, Κύριε. ἵνα πίστευσω εἰς αὐτόν.] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ Καὶ ἑώρακας αὐτὸν, ἡ ὁ λαλῶν μοι σοὶ ἐκφύσις ἐστίν. ὁ δὲ ἔφη, πίστευω, Κύριε· ἡ προσεκύνησεν αὐτῷ.

Τοῦτό μοι εἴρηται, ἵνα μάθητε πάντες καλῶ διδασκάλῳ ἕπεσθαι, ἡ πιστὰ ἀγαθὰ μιμεῖσθαι, ἡ γὰρ ἀληθείας ἀγωνίζεσθαι. ὁ γὰρ ὑμῶν ἀγὼν, ζωηγία ζῇ τὸ μεγάλῳ πιστῷ. ἐθαυμάσατε ὅτι τυφλὸς ἐγένετο ζωηγὸς τῆς ἀληθείας ἐνεργητὴς; θαυμάσατε τὸ λῃστοῦ τὸν πρὸς τῆς ἐνεργείας ζωηγορήσαντα τῷ Χριστῷ, αὐτὸ γὰρ θεία ψυχὴ ἀγνοῆσαι ζηλώσασα, διὰ τὸ ἑαυτῆς ἀξιοπιστον δυνῆται πολλὰ τέρατα ζωηγοῦντα τὴν ἀληθείαν. ὅτε γὰρ ὁ Χριστὸς σαρκωθῆναι, καὶ δύο λῃσταὶ, εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων, ⁊ Ἰουδαῖοι φλυαροῦσιν, ἐχθρεῖς βλασφημοῦσιν· Ἰδὲ ὁ βασιλεὺς τὴν Ἰουδαίων· ἡ πάλιν, Εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστὶ, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν, ἡ πιστεύσωμεν αὐτῷ· ἡ πάλιν, Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν δ' οὐ δύναται σῶσαι. ὡσαύτως ἡ ὁ συσταυρωθεὶς λῃστὴς ἡ αὐτὸς ἐφλυάρει λέγων· Εἰ γὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, σῶσον σεαυτὸν, ἡ ἡμᾶς. ὁ δὲ ἕτερος λῃστὴς οὐκ ἐλάλει οὐδέν, τῇ σιωπῇ κολάζων τὸν ἀδίκους. ἐπεὶ οὖν ⓐ ἀρχιερεῖς, ⁊ ⓐ γραμματεῖς, οἱ τόμων εἰδότες, μᾶλλον δὲ ἀγνοοῦντες, οἱ ὀφίλοντες ἀπὸ τῆς προφητικῆς ἀναγνώσματων Χριστὸν ὁμολογῆσαι, οὐχ ὡμολόγησαν· δυοῖν ὁ Θεὸς ἀπροσδόκητον σῶμα ὅπου ἐσταυρωμένου ζωηγοῦντα τὴν ἀληθείαν, ἡ βλέπετε πίστις. οὐ προσῆλθον ἀξιοῖ ⓦ Χριστὸν,

Digitized by Google

ζωοποιῆσαι χρήζουσιν, ⸂ὁ⸃ ὢν παλαιόθεν φέροντες τὴν πλάνην, αὐτοὶ ἑαυτῶν ζωοφόροι γίνονται. ⸂οἱ⸃ γονεῖς λέγουσιν· ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη, οἴδαμεν. ὁμολογήσωσι ⸂οἱ⸃ γονεῖς, ἵνα μὴ ἡ ἀμφιβολία, ὅτι ὀκ ἦν τυφλός. πλάνην ἔχει, ἐρωτάσθω. καλούσι, φησιν, αὖθις ὀκ δὶς τέρου, ἢ λέγουσιν αὐτῷ, Εἰπὲ πῶς ἀνέβλεψας; τί σοι ἐποίησε; ὀκεῖνος λοιπὸν ὁ δυσαμβλυωθεὶς Θεοῦ ζῆλον, ἵνα τοῦτο τὴν ἐρώτησιν, ἢ ὡς ἀναξίως ἀποκρίσεως ὀκ ἀξιοῖ λόγου. ἀλλὰ
χ. ἄλλ τί λέγει αὖθις; Εἶπον ὑμῖν ἅπαξ, ἢ ὀκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ ἢ ὑμεῖς Ιωαν. θ. ιε.
θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; ἢ μιμεῖται τοῦ Χριστοῦ τὴν διδασκαλίαν, ὁ μηδέποτε ἀκούσας Χριστοῦ διδασκάλου. οἱ γὰρ Ἰουδαῖοι ὡς τοῖς ἐγκυκλίοις κυκλώσαντες ⸂τὸ⸃ σωτήριον ἔλεγον αὐτῷ· Ἕως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, εἰπὲ ἡμῖν παῤῥη- Ιωαν. ι. κδ.
σίᾳ. λέγει αὐτοῖς, Εἶπον ὑμῖν, ἢ ὀκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; καὶ ὅρα ζωηρὸν θυσίασμα. ὅπῃ τοσοῦτον τῇ κακίᾳ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι πάντα ποιοῦσι, ἢ φαντάζονται ἀπειλῶν ἢ φόβον αὐτῷ ἐπιτίθεσιν χάριν τοῦ μὴ ὁμολογῆσι * διδάσκαλον, λέγει αὖθις· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ ἢ ὑμεῖς θέλετε μαθηταὶ αὐτοῦ γενέσθαι; πῶς εἶπεῖν, μὴ ἢ ὑμεῖς, ἔλεγεν, ὅτι ὃ ἐγὼ, ὁμολογεῖται. ζωὴν τὸν τὸν φωτὸν ἐχέτω πᾶς χριστιανός, ἀπὸ ἑλληνισμοῦ καταγόμενος. ὅταν γὰρ σοι ζωτύχῃ ἕλλην ἀρχαῖον ἔχων ζωὴν θέλαι σπλάγχνα, ἢ εἴπῃ σοι, χριστιανὸς ἐγένου· εἶπὲ αὐτῷ· ναὶ, μὴ ἢ σὺ θέλεις γενέσθαι; ὁ σκέπτεσθαι τοιοῦτον τὸ διαβλέψαντος ἢ ψυχῇ ἢ σώματι τοιοῦτος. Μὴ οὖν ἢ ὑμεῖς θέλετε; αἰτῶ δ', ἵνα σωθῆτε, ἀπέχεσθε τῆς ἐμὲ μεταπείσεως, ὅτι ἐγὼ προσδέχομαι μᾶλλον ὑμᾶς μεταβληθῆναι Χριστοῦ αὐτὸν ὁμολογῆσαι. Εἶτα τί πρὸς αὐτὸν ⸂οἱ⸃ Ἰουδαῖοι; ἐλοιδόρησαν αὐτὸν, ἢ Εἶπον· Σὺ ἐκείνου Ιωαν. θ. κη.
μαθητὴς εἶ, ἡμεῖς δὲ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί. ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι Μωϋσῇ λελάληκεν ὁ Θεός· τὸν δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. ἐννόησον τὸ πλῆθος τῶν μυπλεγόντων, ⸂τὸν⸃ δύναμιν τοῦ ἑνὸς ἀνθεστηκότος. ⸂ὁ⸃ ὀκ ἐσιώπησε πάλιν ὁ ζωηρὸς τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἴστατο. Τὸ γὰρ θαυμαστὸν, φησι, τοῦτο ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε αὐτὸν πόθεν ἐστὶ, ἢ ἤνοιξέ μου τοῦ Ιωαν. θ. λ.
ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου. Εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ταῦτα ποιῆσαι. ἐστηκεν ὁ ἀγωνιζόμενος, ⸂ὁ⸃ ὁ Θεὸς ἐποπτεύων ἢ βραβεύτης. πολλοὶ δηνοὶ καὶ θ' ἑτέρους ἰσχυροῦ, νέφος ἀπίστων ποιοῦν μέγα πίστεως. Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, φησιν, οὐκ ἠκούσαμεν, ὅτι ἠνοίξέ τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου. Εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. ὅπῃ σεμνύεσθε, φησι, τῇ Μωϋσέως διδασκαλίᾳ. οὐ μεμνημένοι μὲν Μωϋσέως τέως, ἵνα μὴ προέχωσι· λέγει ἢ, ὀκ οἴδατε, ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου· τοῦτ' ἔστι, τίς ἠνοίξεν ἄλλος προφήτης; οὐδὲ τὴν χαροποιὸν ὁρᾶντες, οὐδὲ σύγκρισιν, ὅσον τοῦτ' τῆς ἀληθείας ἀνθίσχετο, ποσῶν ὀκ ἄξιοι τῆς ἀναισχυντίας ὀκ ἐπαύοντο. ὅπῃ δὲ ἐρήσασθαι οὐκ ἐδυνάσατο, ἐσπούδασαν λοιπὸν καλύψαι, καὶ φασι· Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ. οἴδαμεν ἡμεῖς, ὅτι ἀνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. ὦ Ἰουδαϊκῆς ῥᾳδιουργίας. ἔφησε μὲν ἐμοὶ, ὃ δόξα τῷ Θεῷ· δόξα γοῦν ἡ δόξα παρὰ σοὶ, ἢ ἀμίαστος ἡ δόξα. ἀγωνίζεται ἔχων ⸂τὸν⸃ καλὸν ἀγῶνα πρὸς Ἰουδαίους. λέγουσιν αὐτῷ, δὸς δόξαν τῷ Θεῷ. πόθεν; τὸ ἰσχυρὸν τοῦ ἡμετέρου; ἢ δίκαιόν ἐστιν ἄλλοι βυργετῆσαι, ἢ ἄλλοι δόξαθλῶσαι; δὸς δόξαν τῷ Θεῷ.
χ. ἐυαγίπτ. ἄλλος " βυργετήσει, ἢ ἄλλῳ δοῦ δόξαν; ὁμολόγησον, ὅτι πλάνη ἐποίησε Ἰησοῦς, ⸂ὁ⸃ ἔχρισεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. ὁ ἀνοίξας ὁμολογεῖται, ἢ ἄλλῳ ἀνατίθησι τὴν δόξαν; δόξα τῷ δοῦ δόξαν τῷ Θεῷ; οὐκ ὃ ἔργον τοῦτο τοῦ Θεοῦ ἐστιν; ἴδε οὖν ἔχοντες ὁμολογεῖτε, ὅτι Θεὸς ὁ Χριστός. δὸς δόξαν τῷ Θεῷ. Εἰ γὰρ ὃ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ⸂ὁ⸃ ὀφείλεται αὐτῷ ἡ δόξα, ὁ ποιητὴς τοῦ ἔργου αὐτὸς ἐστι Θεός. δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι ἀνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ποτὲ τυφλός· Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. μέχρι τούτου ὡς ἐπῤῥησιάσατο, ἐκέλευσαι αὐτὸν ἐκβληθῆναι ἔξω· ἢ ἐξέβαλον αὐτὸν, φησιν ὁ εὐαγγελιστὴς, ἔξω. μακάριος ὁ ἀφορισθεὶς συναγωγῆς πο-

πομπευομένων.

ἔννοια ὧν εὐσεβεῖ. καὶ φησι· μὴ τομίσῃς, ὅτι δίκῃ ἰσοτιμίας ἔχει λαὸν αὐτὸς, καὶ λαὸν ὁ Θεός. καὶ
ἀγωνία σας μή ποτε ἡ πολλὴ τῆς Θεοῦ ἀγαθότης καὶ ὑπείκεια βλάψῃ αὐτὸν, καὶ τομίσῃ αὐτὸ πο-
λιτευέσθαι Θεῷ, ἀκούσας ὁ λαός σου, καὶ ὁ λαός μου, διάφερει ὃ κήρυγμα. ὃ γὰρ λέγει Κύριος
Ἐξοδ. ζ. γ. καὶ θ. κδ. ὁ Θεὸς τῶν Ἑβραίων Ἐξαπέστειλάν με πρὸς ὑμᾶς· εἰ γὰρ μὴ βούλει, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστελῶ τὰ σημεῖα,
καὶ παίξωσι σε ἐν σοὶ θεραπεύσασά σε· ἵνα μάθῃς ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. 5
ἡ γῆ ἤκουσε λαοῦ καὶ λαοῦ, καὶ σὺ ἠκολούθησε τῷ λόγῳ, ἀλλὰ λέγει, πᾶσα ἡ γῆ τοῦ Κυρίου
ἐστὶν. εἰ γὰρ ἡ ὑπείκεια ἐζήτησατο ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἔστι καὶ παραδίδωσι τὴν διαστροφὴν αὐθεντίαν.
δηλοῖ δὲ καὶ ὁ Θεὸς οὕτως ἐλάλησεν, ἵνα γυμνωθῇ τὸ εὐσεβοῦς ὁ ζῆλος. ἀλλὰ δὲ φιλοῦσιν
Ματθ. ις. ιγ. ἀεὶ οἱ πιστοὶ ἐπαφρίζειν τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα. λέγει γὰρ ὁ σωτὴρ τοῖς μαθηταῖς· Τίνα με
λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; λέγει δὲ αὐτῷ τῷ μαθητῇ αὐτοῦ, σὺ εἶ ὁ 10
Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ὁ ζῆλος τοῦ ἀγίου πνεύματος ὑμᾶς διδασκέτω ζη-
λωτὰς εἶναι, καὶ ἐπὶ εὐσεβείας πάσχειν, καὶ ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ δικαιοσύνης καὶ λέγειν ἀγῶνα.
α. Κορ. ια. α. ἄξιον γὰρ ἐστὶ τὸ μιμητὰς εἶναι διδασκάλου ἀγαθοὺς μαθητὰς, ὡς καὶ Παῦλος λέγει· Μιμη-
ταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. θέλεις μαθεῖν, ὅτι καὶ ὁ ἁπλοῦς μαθητὴς καὶ μαθητοῦ χ. ἰδίων
ζῆλον ἔχειν ὀφείλει ἔχθρα ζῆλον θυσιβείας; ἄκουε πῶς ὁ Χριστὸς οὐκ ἠνέτησε τυφλὸν ἐ- 15
Ἰωαν. θ. ς. θεράπευσε. καὶ πτύσας, καὶ πηλὸν ποιήσας ἐπέχρισεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ λέγει αὐτῷ·
Ὕπαγε, νίψαι εἰς τὴν Σιλωὰμ πρεσβεύων· καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψεν. οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἔγνω- χ. ἁπλῶς
σαν αὐτὸν, καὶ λέγεσιν· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος τυφλὸς ὤν; χ. ἐρώτων
ἄλλοι ἔλεγον, ναί· ἄλλοι, οὐ· ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος ἔλεγεν, ἐγώ εἰμι. οἱ δὲ φαρι- 20
σαῖοι δὲ οἱ ἀρχοντες τῶν Ἰουδαίων ἐρώτων, ὅτι τὸ σάββατα πολλοὺς ἔχει ἐλκύσας πρὸς τὸν
Χριστὸν, διακρινόμενοι ἐκ τῆς ζήλου τῆς ἀσεβείας, καὶ πληρούμενοι τοῦ κέντρου τῆς ἀληθεί- χ. ἀσεβείας
ας, καλοῦσι τὸν πότε τυφλὸν ἔσω. δὲ ἰδὼν τὰ ἔργα ἰδεῖν ποιητὴν, θυσιβείας ἐκδικευθήσης, καὶ
ποιητὴν δικαίων κριθήσῃ, καὶ μεγάλου ζωοποιοῦντος ζωαγωνίζεσθαι, καὶ Θεοῦ βεβοηθοῦντος καὶ
ἐφορῶντος. καλοῦσι τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν ἀναβλέψαντα Ἰουδαίων σαββάτου, καὶ ἰσχύσαν
ἐν μέσῳ τῆς συναγωγῆς, καὶ λέγεσιν αὐτῷ· Εἰπὲ πῶς ἀνέβλεψας; τίς σου διήνοιξε τοὺς ὀ- 25
φθαλμούς, δὲ τί σοι ἐποίησε; ζῶντα ἔλεγον, οὐχ ἵνα μάθωσιν, ἀλλ' ἵνα τῷ ῥήματι φόβον ἐ-
νέγκωσι. πολλάκις γὰρ τὸ ῥῆμα τῆς ἐρωτήσεως διδάσκαλος γίνεται τῷ ἐρωτωμένῳ ἀποκρί-
ναται, ἢ σιωπῆσαι. ὡς δύναται τις εἰπεῖν διὰ μέλλοντα μαρτυρεῖν εἰς πρᾶγμα, οἶδας τὸν ὑ-
πόδικον; πόθεν οἶδας; καὶ ὃ ῥῆμα διδάσκει αὐτὸν ἀρνήσασθαι. ὅτω καὶ εἶπον· πῶς ἀ-
νέβλεψας; τίς σου ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ ἤθελε φεύγησας τὴν ἀπειλὴν, ἔτρεπετο μᾶλ- 30
Ἰωαν θ. ια. λον τῆς ἀληθείας. Ἀνθρωπός τις λεγόμενος Ἰησοῦς, αὐτὸς ἐπέχρισέ μου τοὺς, καὶ εἶπέ
μοι, νίψαι· καὶ ἀπελθὼν ἐνιψάμην, καὶ ἀνέβλεψα. οὐκ οἶδεν τὸν ἀληθείαν, ἀλλὰ τὸν χ. βλέπω
θύεργοσίαν ἐγνώκεσε, τῷ θύεργέτῃ τὸ ἀξίωμα ὑπῶ ἤδει. ἀνθρωπός τις λεγόμενος Ἰησοῦς
πηλὸν ἐπέθηκέ μου τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ βλέπω. οὐκ ἐπίστευσαν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι τυφλὸς .γ. ις. ἰδίῳ-
ἦν. ἡ παραγραφὴ τῆς κακίας εἰς ἀμφιβολίαν ἐνέγκε τὸν ἀλήθειαν. καλοῦσι τοὺς γονεῖς μους 35
τοῦ τυφλοῦ. ἡ κακία καθ' ἑαυτὴς σαρκὸς ἐστὶ μαρτυρεία. ἐκλήθησαν οἱ γονεῖς τοῦ τυ-
Ἰωαν. θ. ιθ. φλοῦ· πάλιν δὲ αὖθις τὸ ῥῆμα τῆς ἐρωτήσεως. Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε, ὅτι τυ-
φλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει; ἐκεῖνοι τὸ ἔφην τὴν κακίας νοήσαντες, ὅτι ἀπειλὰς
παρασφέρουσι, λέγουσιν αὐτοῖς· ἴσμεν ὅτι οὗτός ἐστιν υἱὸς ἡμῶν ἐστὶ, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη, οἴδα-
μεν· πῶς δὲ νῦν βλέπει, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸς 40
ἡλικίαν ἔχει· αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ ἐρωτήσατε· ἑαυτὸς λαλήσει. καὶ ὁρᾶτε χ. ἰσχυρὰν
Θεοῦ τὴν σοφίαν. ἵνα μὴ παραγράψωνται αὐτοῦ τὸν φωτισμὸν τὸ ἀναβλέψαντος, ἢ ὡς
νέον ὄντος, ἢ ὡς οὐκ εἰδότος εἰπεῖν, ὡς ὅτι τῶν κοινῶν δικαστηρίων, οἰκονόμησεν ὁ Θεὸς πρε-
σβύτου δεηθῆναι αὐτοῦ τῆς ἐνόμου ἡλικίας. ἡλικίαν, φησὶν, ἔχει αὐτός· ὅπερ ὁ ἀφήλικες

Chrys

δακρύεις, Εἰπέ μοι, καὶ πιθεῖς; καὶ τοῦτο βλαβοεῖς ψυχῆς. πόσα μὲν οὖν τὰ ἄλλα ἁμαρτήματα δι' πιθεῖν ⟨Ⓦ⟩ οὐ φεισόμενα, ἐξαιρέτως ἦ, ὅταν ἴδῃ ψυχὴν ἐν ἀσεβείᾳ βεβαπτισμένην ἐλλιωσμοῦ, ὅτι τῇ ἰδιαίτῃ ψυχῇ οὐ σῆς μόνον πιθεῖν, ἀλλὰ καὶ πυρροῦσθαι καὶ ἐμπιπρᾶσθαι τῷ ζήλῳ ἵνα ἡμῖται Παύλου μαθητής. Διατείνοντος γάρ, φησι, Παύλου ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐνεπίπρατο αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, θεωροῦντος κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. Διὰ τί δὲ ταῦτα ⟨Ⓐ⟩ ἅγιοι Φρονοῦσιν, ὡς που καὶ ὁ θαυμάσιος οὗτος πατὴρ ἔκδικος τῆς εὐσεβείας ἐμοῦ; καθάπερ γάρ ὅστις βασιλέως ὁ ὅπλα χῆς κατέχων τῆς ἐκείνου οἰκουμένης, ἔχει ἢ ἐν ἑκάστῳ δικαστηρίῳ τὸν παλατίου στρατηγοῦντας· οὕτως ἔχει ὁ Θεὸς τοὺς πιστοὺς πομπεύας ἐκδίκους τῆς εὐσεβείας. πολλοὶ γάρ πολλάκις Διαφεύγοντες τὴν ἐλλιῶν λέγουσι, ὅταν ἀκούσωσι χριστιανῶν λεγόντων αὐτοῖς, Διὰ τί βλασφημεῖτε; διὰ τί ἀσεβεῖτε; εὐθέως Διασύρουσι· ἵνα ⟨Ⓐ⟩ ἔκδικοι τοῦ Θεοῦ. οὐ δυνάται ἑαυτοὺς ἐκδικῆσαι ὁ Θεός; ἀλλ' ἑαυτὸν οὐκ ἐκδικεῖ (οὐ γάρ ὑβρίζει τὴν θεότητα) ἀλλὰ διὰ πιστῶν οἰκετῶν τοὺς ἀγνώμονας δούλους μαστίζει. χρείαν ἔχει ἐκδίκων ὁ Θεός; ναί. οὐκ ὅπως αὐτὸς ἀθῳωθῇ, ἀλλ' ἵνα σοι ψυχαὶ ζήλου ἀροίξῃ. Εἰ γάρ πόσα δι' ἑαυτὸν ἔποιει, ἀπεκλείετο ἡ ὁδὸς τῆς ζωῆς τοῦ ζηλωτοῦ. οὐκ ἐθεομάχει ποτὲ Φαραώ, ἀλλ' ἐν ἀσεβείᾳ βεβυθισμένος, καὶ ὕδατι μᾶλλον μάστιξι πεπεσόντος, ἕως αἰῶνος Μωϋσῆς ὁ πιστός; οὐκ ἐκόμα ἡ πολύθεος πλάνη σὺν τοῖς ψευδέσιν ἱερεῦσι καὶ τοῖς ψευδοπροφήταις, ἀλλ' ὕδατι πεζῇ Θεοῦ πληγῇ, ἕως οὗ ἔκυψεν Ηλίας ὁ ζηλωτής; ἔκδικοί εἰσιν ὁμολογουμένως τοῦ Θεοῦ ⟨Ⓐ⟩ ἅγιοι. διὸ καὶ Παῦλος λέγει Ἐν ἑτοίμῳ ἔχομεν ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑποταγή. ἐπεὶ ἦ ἡ θαυμασία Δεβόρρα ἐν γυναιξὶν, ἡ γυναικὸς ἀσθένειαν ἔχουσα, καὶ ἀνδρείαν ἀρετὴν προφητεύσασα, ὅτε ἧς φησιν ἡ γραφή· Καὶ ἀνέστη Δεβόρρα μήτηρ ἐν Ἰσραὴλ, μήτηρ ἐβούλετο τοῦ λαοῦ δι' εὐσέβειαν, ἢ τοσοῦτον ἴσχυσεν, ὥστε καὶ τοῦ στρατηγοῦ πολέμου ἡμοῦντος τοῦ ⟨Ⓦ⟩ Βαρὰκ λέγει τῇ γυναικί· Εἰ μὴ σὺ ἔλθῃς εἰς πόλεμον μετ' ἐμοῦ, ἡμεῖς οὐκ ἐρχόμεθα. οὐ τῇ τῆς γυναικὸς ἰσχύϊ θαρροῦν ἀνδρεία, ἀλλὰ τῇ τῆς προφητείας δυνάμει. ἐξῆλθον πολλοὶ ζωσπερεῖ τῆς τοῦ Θεοῦ βουλῆς, ἢ ἐξέκοπτον τοῦ ἀλλοφύλους. ἐκείνη οὖν ἡ μακαρία Δεβόρρα τὴν ἀλήθειαν φέρουσα, λέγει· Κύριε, ⟨Ⓐ⟩ ἀγαπῶντές σε ὡς ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, ⟨Ⓐ⟩ ἐχθροί σου ὡς ἀπόσπασμα λύχνου. Κύριε, ⟨Ⓐ⟩ ἀγαπῶντές σε ὡς ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου. ὅπως ὁ ἥλιος τοῦτό ποτε σβεννύ· ⟨Ⓐ⟩ ἐχθροί σου ὡς ἀπόσπασμα λύχνου. λύχνος γάρ ἢ προσκαιρον ἔχει φῶς, ἢ πάλιν σβεννύ. Εἶπα ἐπαινεῖ ⟨Ⓦ⟩ στρατηγὸν συνεργήσαντα τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ, ἢ μὴ ταῦτα κελεύει κατέχεσθαι τοῦ κατοικοῦντας Μαζὼρ, ὅτι οὐκ ἐξῆλθον εἰς βοήθειαν Κυρίου. βοηθείας ἄρα ἔχρηζεν ὁ Θεός; ναί. δεῖ φανῆναι τοῦ βοηθοῦντας τῇ εὐσεβείᾳ. οὕτως οὖν ⟨Ⓐ⟩ ὁ θαυμάσιος οὗτος πατὴρ οὐ Θεῷ ὡς ἀπονοουμένῳ βοηθεῖ, ἀλλ' εἰς τοῦτο παρεῖς, ἐκδικεῖ τὴν εὐσέβειαν, τῷ σώματι μὲν ἐκδικούμενος πρὸς ἀπώλειαν, ἀλλὰ ψυχὰς ἐμβιβαζόμενος πρὸς σωτηρίαν. Τὰ γάρ βέλτιστα τῶν θείων ἀνθρώπων πεπόνθασι. ἢ μὴ θαυμάσῃς, Εἰ ⟨Ⓐ⟩ ποιμένες Χριστοῦ καὶ διδάσκαλοι εὐσεβείας ἐκδικοῦσι τὴν ἀλήθειαν. ἀλλὰ κἂν μὴ ᾖ τις διδάσκαλος, μηδὲ διδασκαλικὸν ἔθνος πεπιστευμένος, ἀλλὰ ἁπλῶς ἀδελφὸς Χριστοῦ λέγῃ, ἢ ὃν μαθητῶν τάξει τυγχάνων, ὀφείλει ζῆλον ἔχειν Θεοῦ, εἰ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τῷ εὐεργέτῃ ὃν ἐλεύθερος μεῖ καὶ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας φθέγγεσθαι, ἢ μὴ ἀσεβείας ἀγωνίζεσθαι, ἵνα ἀκούσῃ παρὰ τῆς ἁγίας γραφῆς, Τέκνον ἀχρήσασα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἢ Κύριος ὁ Θεός πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. οὐκοῦν θαυμαστὸν, Εἰ εὐσέβειαν ἐκδικοῦσιν ἅγιοι. πολλάκις καλῶ πὶ δι' ὑπείκειαν, ὡς Θεὸς ἀγαθὸς, ἢ ⟨Ⓐ⟩ προφῆται οὐ συγχωροῦσι τρωθῆναι τὴν εὐσέβειαν ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπείκειας. λέγει ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως, Εἶπον τῷ Φαραώ, ἐξαπόστειλον ⟨Ⓦ⟩ λαόν μου· Εἰ δὲ οὐ βούλῃ, ἰδοὺ ἀποστελῶ τὰ σημεῖα, ἢ πατάξω σε. ἐπλήγη Μωϋσῆς ὅπως ῥήματι, καὶ δίδοται

ἔπεσα

Πεντ. ζ. ιε.

Σαμ. δ' λα.

τὸ παράδεισον, ἢ ἰδοὺ ὥσπερ τεῖχος ἢ ἀπορύγμα τῷ Ἀδὰμ μὴ συγχωρεῖσθαι εἰσελθεῖν πρὸ τοῦ παραδείσου τοῦ εἰς παράδεισον μὴ τοῦ πάθους. Οὐκ εἰς κατηγορίαν λέγω τοῦ παραδείσου, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἦν ὃ ἦν ἀφελεῖν τὴν μὴ μὴ γνώμης ἀγαθῆς διαφθεῖραι βουληθέντα. Εἰ δὲ ἵνα μὴ πυρὸς τεῖχος κυκλοῦν Ⓦ παράδεισον, καὶ μὴ συγχωρεῖσθαι τῷ παραδείσῳ εἰσελθεῖν· ἵνα δείξῃ ὁ Θεὸς, ὅτι οὐ τὸ πῦρ πολέμιον ἦν αὐτῷ, ἀλλ' ἡ παράβασις Ⓦ Ἀδὰμ οὐκ ἴλυσε τὸ πυρὸς τὸ τεῖχος εἰσελθεῖν. καὶ Ἡλίου ἅρμα πυρὸς ἁρπάσαν εἰς τὸν οὐρανόν. ὁ ψεύδη ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ λέγουσα· Ἐνέδυσέ με ὁ Θεὸς ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ ὡς νυμφίῳ περιέκοσμησέ με κόσμῳ, ὡς γυνῇ αὐξουσαι τὰ ἐνύπνια αὐτῆς, καὶ ὡς μέγας τῆς ἀληθείας κῆρυξ· οὗτος ὁ μέγας παράδεισος, ἡ ἐκκλησία ἡ οἰκουμενική. Χριστὸς βασιλεύει, καὶ νομοθετῶν πιστεύεται, εἰ μήπου τις εὑρεθῇ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αἱρετικῶν πλοίων τοῦτο τῆς ὄφεως διδασκαλίας, λέγω δὴ τῆς αἱρετικῆς πλάνης, καὶ ἐκβαλλόμενος ἐντεῦθεν, ὡς τὸ παράδεισον Ἀδάμ. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ ὁ πεισθεὶς τῇ τοῦ ὄφεως διδασκαλίᾳ ἐξωσθεὶς τοῦ παραδείσου· οὕτω καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Ⓐ Παύλου μὴ πειθόμενοι, Ⓐ τοῦ Πέτρου μὴ διδασκόμενοι, ἀλλὰ ταῖς τοῦ ὄφεως πειθόμενοι διδασκαλίαις, ἐκβάλλονται τούτου τοῦ παραδείσου. πόθεν τοῦτο δῆλον; λέγει ὁ Παῦλος· Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς ζήλῳ Θεοῦ· ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ· φοβοῦμαι δὲ μήπως, ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν Εὔαν, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν. ἀλλ' οὐκ ἔχει χώραν τοῦ ψεύδους διδασκαλία, τοῦ μεγάλου ποιμένος τῆς βασιλείας τῆς πίστεως σωτηρίου τοῦ κεφαλίου τοῦ ὄφεως. ἢ γὰρ ὡς ποιμένι ὁ γαμίσιος ἡμῶν πατὴρ ζωοτρόφοις κεφαλαῖς τοῦ δρακόντος τῇ διαγελικῇ πίστει ἢ τῇ εἰς Χριστὸν ἐλπίδι· ἢ ὡς ἀρίστου φυτουργοῦ καὶ κήπου τρέφει ἐν τοῖς φυτοῖς τῆς ἐκκλησίας, σκορπίοι ὄφεις, εἰ τι νόθον σπέρμα καὶ βλάσημα· τοῦ νόσου τῆς δυσσεβείας, τοῦ πλαίου τοῦ ἑλληνικοῦ, ὡς ἀγαθὸς, πρὸ παραδείσου· τοῦ δὲ αἱρετικοῦ πλοίου ὡς ἄγρωστιν ἐκπάλαι ἐκβάλλει, ζήλῳ ἐνδιδυμοῦσι Θεοῦ, οἳ Ⓐ πολλοὶ ἀγνοοῦσιν. Εἰώθασι γὰρ τινες καταφεύγειν τῆς ἐκκλησίας, ἐκ τῶν ἀγίων πυμένων, ὥσπερ οἶκον ἐκ τούτου τοῦ γαμισίου παῖδες. καὶ πολλοὶ ἐν ὀπτικείας σχήματι ἀργίαν εἰσάγουσι, καὶ ζῆλον ὑβρίζουσι, καὶ Θεοῦ ἀκμάζοντα λόγου πειρῶνται ἀμβλύνειν. ἔστι γὰρ εὑρεῖν τινα ἐν σχήματι ὀπτικείας λέγοντα· Τί γὰρ καινὸν ἔχομεν πρὸς τοὺς ἕλληνας; θέλεις σωθῆναι; σωθήτω. ὁ ταῦτα λέγων οὐδέπω ἐπεγνώκει ζῆλον εὐσεβείας· ὁ βλέπων ἀπολλύμενον, καὶ μὴ πειθόμενος τοῦ σκεύους ἀπώλειαν, καὶ ἰδίαν ζημίαν ἡγούμενος, οὐκ οἶδε ζῆλον εὐσεβείας, οὐκ ἐπεγνώκει βέλεσιν ἀληθείας. ὁ βλέπων οὖν ἀπολλύμενον, καὶ μὴ ζηλῶν ὡς πάντες φησὶ Παῦλος, Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; ἐκ ἔστιν οὗτος μαθητὴς Παύλου. διὰ τοῦτο βαλλέτω τὰ παρεῖς τὰ καταρρώματα, καὶ εὑρήσει αὐτὸν ζωάδοντα τοῖς ἀποστολικοῖς φωναῖς, Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; Τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; Ⓐ οὕτω φρονιμώτεροι ἀδελφοὶ εἰσὶ τοῦ ἀποστόλου. δίκαιος γὰρ οὐκ ἐν οἷς ἁμαρτάνει μόνον ἀζημίως, ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς βλέπει ἄλλους ἁμαρτάνοντας, ὡς φησιν ὁ Δαβίδ· Ἀγαπήσω σε ὅτι ἀμάρτανόν με ἐλέγχεις ἐν τοῖς ἁμαρτάνουσι Ⓦ νόμοι σου. Εἴ τις ὅτι τοῖς ἄλλοις ἁμαρτίας ἀζημίως, ζῆλον ἔχει εὐσεβείας. ὁ δὲ δίκαιος, ὅταν Ⓦ ἑαυτοῦ βίου διηγῶνται, δακρύει καὶ πειθοῦς τοῦ τοῦ ἁμαρτάνου ἐξαλειφθῆναι τοῦ ἑαυτοῦ, καὶ ποτὲ τῆς ἁμαρτίας τῆς ἰδίας παυσάμενος. ἵνα ἄλλων λοιπὸν πειθοῦς ἁμαρτίας, καθὼς καὶ Παῦλος· Μήπως ἐλθόντος πολλοὺς πεπενθήσω τῶν προημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων. Παῦλος πειθοῦς τοὺς ἁμαρτήσαντας καὶ μὴ μετανοήσαντας· Σαμουὴλ πειθεῖ Ⓦ Σαοὺλ, ὡς εἶπεν Ⓦ Θεός· Ἕως πότε σὺ πενθεῖς ὅτι Σαούλ; βλέπεις ψυχὴν ἀπολλυμένην, καὶ οὐ πενθεῖς; νεκρὸν ἐάν τις ἴδῃ προκομιζόμενον, καὶ μὴ δακρύσῃ, ὡς ἀπιστίας καὶ σκληρὸς καὶ ἀπηνὴς ἐλέγχεται· ψυχὴν ἐὰν ἴδῃς ἐν ἀσεβείᾳ βαπτιζομένην καὶ αἰωνίῳ θανάτῳ καταδικαζομένην καὶ τῇ ἀπιστίᾳ ἐξαρμένουσαν, καὶ δακρύεις,

Ησ. ξα. ι.

Ησ. μ'. γαστ. ἀ. κᾶπου.

α. Κορ. ια. ιβ.

Ψαλμ. ρπη. τγ.

β. Κορ. ιβ. κδ.

β. Κορ. ιβ. κα.

τὸ φῶς σου, διαφορὰν αὐτῷ οὐκ ἐποίησε, λέγων· Ὡς σύμφιλον κατοικίσμησόν με κόσμῳ, καὶ ὡς σύμφιλον οὐκ ἐθέλησέ μοι μίτραν, καὶ ὡς χλῶν αὔξουσαν τὰ ἱμάτια αὐτῆς, καὶ ὡς κῆπον λαχανῶν " τὰ ἀπέρματα αὐτοῦ. κῆπος γὰρ ὡς ἀληθῶς κεκλεισμένος καὶ σφράγισμα ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. σφράγισμα δὲ λέγω, οὐ κατὰ ☧ ἀρχαῖον ἐκεῖνον, ἀλλὰ πολὺ σαφέστερον. ἐκεῖνον γὰρ ἐβασίλευσεν ὁ ὄφις, σὺ δὲ τοῦτο ὁ βασιλεύει ὁ Χριστός. μὴ τῇ ἀξιοπιστίᾳ τοῦ στόματος, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ πράγματος. ὅτε γὰρ σφράγισμα ὅτι θαυμαστὸν, ἐὰν μὴ ἔχῃ Θεοῦ ἐντολὴν τὴν συμβᾶσαν, ὅτε δὲ εὐπλοῦν τὴν τόπων ὑβρίζει), ἐὰν ἔχῃ Θεοῦ "βασιλεύοντος τὸ νόμισμα. τί βέλτιον, τί χρήσιμον; σφράγισμα, ἢ κωφρία; ἀλλ' ὅμως ☧ Ἀδὰμ διὰ τὸ σφράγισμα σφράγισμα οὐκ ὠφέλησε· ☧ Ἰωβ δὲ διὰ τὸ ἀνθρώπινον κωφρία οὐκ ἔβλαψεν· ὁ Ἀδὰμ τὸ σφράγισμα κατεμόλυνε), διὰ τὸ σφράγισμα, Ἰωβ δὲ ὅτι τῆς κωφρίας περιῆν διὰ τὸ ἀνθρώπινον. οὐδαμοῦ γὰρ ἡ ἀξιοπιστία τῶν τόπων συμβάλλει), μὴ συντηρήσῃς τῆς ἀγαθῆς γνώμης. ἡ σφράγισμα ὑψηλότερος ὁ οὐρανὸς, ἀλλὰ πίστει ἐκτήσατο ὁ δίκαιος. Η γῆ βαθεῖα, καὶ ὁ οὐρανὸς μετεωρίζεται· πίστει δὲ οὐρανὸν ὁ δίκαιος σφράγισας κτλ. Ο, Εὐαγγελιστὴν τὸ Σατανᾶ ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα· ὑψοῦται δὲ ἀπὸ γῆς πτωχὸς κτλ. Ο, Ο ἐπίρων ἀπὸ γῆς πτωχὸν, ἢ ἀπὸ κωφρίας αὐτῶν πένητα. ὁρᾷς ὡς οὐκ ἡ τοῦ τόπων διαφορὰ χαρίζεται ἡμῖν τὰ πλεονεκτήματα, ἀλλὰ πίστις, ἡ ὑπομονὴ, ἡ ἐλπὶς τοῦ σταυροῦ πλέκει τοῖς ἀξίοις. οὐδὲν χειτῶνος σημαντικὸν, οὐδὲν θέρους γυμνότητος. Τί ὠφέλησε τὸν ἀκόλαστον Λίγυπτίδα ἡ ἐν χειτῶνι μοιχεία; Τί ἔβλαψε τὸν " σωφρονέστερα Θέκλαν ὁ ἐν θέατρῳ " γυμνωθῆναι; ἐν θεάτρῳ οὐκ ἠμύστησε γυμνουμένη· οὐκ ὑβρίζεται ἡ αἰδὼς, ἀλλὰ σταφανοῦται. ἐν ᾧ ἐν τῷ θεάτρῳ σταφανοῦται, ἢ ἐν ᾧ " ὑμφῶνι σπλιτεύεται. Τί ὠφέλησε τὰ ἐνδυλαξάμενα ἡ τὴν μὴ ὄντων σωσκιώσης, τὰ τὴν ναὸν μεγάλην λέγω; Τί ἔβλαψε δὲ μύστυρας ἡ τὴν ἀφωνὸν τίλεια; ἐκατηχούμην ἡ πλαίη ἐν μεγάλῃ, ἐν ὑμφῶνι τὰ τὴν μύστυρων ἐν ταπεινώσει; ὅτως ἡ ἐκκλησία Θεοῦ τοῦ ζῶντος σφράγισμα ὅτι τυφλός. ἐν ᾧ σφράγισμα ἐκείνῳ ὁ ὄφις ἐγρήγορε, ἐν ἡπάτα· ἐν τῷ σφράγισμα τούτῳ λέγει ὁ σωτήρ· Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ὅπι πᾶσαν τὴν δυνάμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδέν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει. ἐν τῷ σφράγισμα ἐκλείσθη ἡ ὁδὸς τῆς ζωῆς ἐν Ἀδὰμ διὰ τὸ σφράγισμα· καὶ ἵνα δείξῃ ὁ Θεὸς, ὅτι οὐκ ἐμποδίζει) ἡ εὐαρεστος ψυχὴ, ἔξω τοῦ σφράγισμα τὰ μείζονα λαμβάνει τῶν ἐν τῷ σφράγισμα. τῷ Ἀδὰμ ἀποκλείεται ὁ παράδεισος, καὶ Πέτρος πιστεύει) καὶ κλῆς τοῦ οὐρανοῦ· Ἀδὰμ ἐκβάλλεται τοῦ σφράγισμα, καὶ Παῦλος ἁρπάζεται ἕως τρίτου οὐρανοῦ· τῷ Ἀδὰμ ἀπαγορεύεται ὁ ξύλον τῆς ζωῆς. εἶπε γὰρ ὁ Θεὸς, φησι, Μήποτε ἅψηται Ἀδὰμ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. ἐκεῖ ἡ ζωὴ κεκώλυ), καὶ ὁ ξύλον τῆς ζωῆς ἐκωλύθη σφράγισμα τοῦ σφράγισμα· ὧδε ἐπάγη ὁ ξύλον τοῦ σταυροῦ, καὶ πάντες ☧ βουλόμενοι τυγχάνουσι ζωῆς αἰωνίου. ἐν ᾧ σφράγισμα μετὰ τὸν σφράγισμα κρύπτεται ὁ Ἀδὰμ ☧ Θεοῦ, ἐκτὸς τοῦ σωτηριώδους πλατείσματος· διακαλεῖται αὐτὸν ὁ τὰ πάντα ζητῶν, καὶ φησι· Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; οὐκ ἤδεις γὰρ ποῦ ὄντων; Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; ἐλέγχων αὐτοῦ τὸν σφράγισμα λέγει, ποῦ εἶ; ἀπὸ τοῦ, ἐν πόσοις εἶ; μὴ ἰσοτείμου σοι ἤνεγκεν ἡ ἀπάτη τοῦ ὄφεως; εἶδες πῶς γυμνωσας; πῦ εἶ; Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα, καὶ ἐκρύβην. ἐκεῖνος κρύπτεται ἐν σφράγισμα· ☧ ἀπόστολοι λέγουσιν, Ἡμεῖς πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμεθα, ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν. εἶδες παῤῥησίαν ἔξω τοῦ σφράγισμα; εἶδες αἰσχύνην ἔσω τοῦ σφράγισμα; ἐν τῷ σφράγισμα μετὰ τὴν παράβασιν ἐνέδυσεν ὁ Θεὸς ☧ Ἀδὰμ χιτῶνας δερματίνους. ἴδωμεν τί ἐνδύ). ἐκεῖνος ἐκεῖ χιτῶνα ἐνεδύσατο· ὧδε Οσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθησαν, Χριστὸν ἐνεδύσαντο. ἐκ ἀποκλειόμενος τοῦ σφράγισμα τὰ Χερουβὶμ καὶ ἡ τρεφομένη ῥομφαία κωλύουσα τὴν ὁδὸν

τοῦ

χ. εἶχε τὰ ἐρέα πρὸ αὐτοῦ.

ἵν. βεβλαβότα

Ιωβ. ε. π.

Παροιμ. κε. γ

Λουκ. ι. ιη.

Ψαλμ. ριδ. ζ.

χ. ἀγίαν χ. γυμνὴν παλαίει; ἐχ ἡμάρ. λ. καὶ πίνει

Ιωαν. ι. ιθ.

Γεν. γ. ιδ.

Γεν. γ. ιη.

ε. Κορ. γ. ιη.

Γεν. γ. κδ.

φῶς λέγεται, ἢ τὸ ἅγιον ἢ ὁμοούσιον ἢ ζωαρχικὸν πνεῦμα φῶς. φῶς ἢ φῶς ἢ φῶς· ἀμ ἐν φῶς· ἢ ἡ ψυχὴ ἡ δοξαμβη ⓦ λήψει, φῶς ὀνομάζεται. ἀλλ' ὁ μὲν Θεὸς φύσει τοιοῦτος φῶς· ἡμεῖς ἢ χῃ μετουσίαν ἐκείνης. Ⓒ πάλιν αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς φῶς, σαφῶς δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης φησίν· Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον Ioan. a. 9.
εἰς ⓦ κόσμον. ἀμφὶ φῶς ὑπῆρχεν ἐκ φωτὸς ἄρρητον, καὶ ⓦ νόμῳ ἁγιπέμπεται φω- 5
Ψαλμ. ριη. ϛ'. τὸς γέμοντα, χῃ ⓦ προφήτῃ ⓦ λέγοντα· Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, ἢ φῶς τοῖς τρίβοις μου. δοξαμβη τοίνυν ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ⓦ φωτιστὴν λήψει, ἢ αὐτὴ φῶς ἀπο-
Εφ. ε. ϛ. τελῆται, ἢ ἀκούσει πρὸς τοῦ Παύλου· Ἦτι γάρ ποτε σκότος, νυνὶ δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ. ὅταν
" οὖν δέξῃ ἡ ἁγία σοῦ φῶς ὁ ἁγγελικὸς, ἢ χῃ τὴν πίστιν φῶς ὀνομάζεται. ὡσαύτως Χ. ϛ
Ματθ. α. ιϛ. δὲ ἢ χῃ πάντα· Λαμβάτω γάρ, φησὶ, τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως 10
ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, ἢ δοξάσωσι ⓦ πατέρα ὑμῶν ⓦ τὸν οὐρανοῖς. ἀνάγκη γὰρ ⓦ
δοξαμβη φῶς πίστεως, ἐλθοῦσι ἢ εἰς ἔργα φωτός. οὐ μόνον δὲ εἰ δι' αὐτῆς πίστεως τὸν ψυχικὸν
φῶς, ἀλλὰ ἢ κατὰ τὰ ἔργα λάμπειν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. διὰ τοῦτο ἢ ὁ σωτὴρ φη-
σὶ· Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. ποῖον φῶς; ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ
καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι ⓦ πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὅρα τὸ θαυμαστόν· τὸ 15
μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ φῶς ἁπλοῦν ὄντως, ἀκλίνας ἢ διαφόρους ἔχον, οὐ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ
ἐνεργείᾳ· ἢ πέμπεται μὲν ἡ λάμπουσα τοῦ Θεοῦ διδασκαλία ὅτι παρὰ πίστιν ψυχικὴ χῃ Χ. ἐκλάμπ.
Ψαλμ. πθ. ιϛ. τὸ εἰρηνικοί· Καὶ ἔσται ἡ λαμπρότης Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς, ἵνα πρὸς αὐτὸν καθυθῇ
τὰ ἔργα ἡμῶν. μία ὅστις ἡ λαμπρότης· ἀλλ' ἐρχομένη πρὸς ἡμᾶς πολλὰς λαμπρότητας· ἀπο-
τελεῖ λαμπρότητα ἐλεημοσύνης, λαμπρότητα σωφροσύνης, λαμπρότητα φιλοξενίας, λαμ- 20 Χ. ἐλεημο-
πρότητα φιλοστοργίας. πᾶσα μὲν ⓒ θεία λαμπρότης· αὕτη δὲ εἰς ἡμᾶς πεμπομένη, τὴν σύνης,
ἐνεργείας διαφόρους ἀποτελοῦσα· τῷ μὲν χρειζομένῃ λαμπρότητα τροφῆς,
Ψαλμ. ρϛ. γ. πίας, ἄλλῳ λαμπρότητα ἀποστολῆς, ἄλλῳ λαμπρότητα μαρτυρίου. ἐκεῖ μὲν μία λαμπρό-
α Κορ. ιϚ. θ. τητος, εἰς ἡμᾶς δὲ πολλαὶ κατὰ τὸ εἰρηνικόν· Μέχρι σήμερον ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δωρεᾶς σου ἐν
ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου. διὰ τί οὖν Παῦλος ἀπορθμεῖται, καὶ λέγει· Μὴ πάντες 25
ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; οὐχ ἁπλῶς ἅπαξ διαιρεῖ ὁ Παῦ-
λος, ἀλλ' ὡς δυείσκει ψυχὰς ὑπὸ τὰ δείας, οὐχὶ τῇ αὐθεντίᾳ μειζίζει, ἀλλὰ χῃ τῇ ὁμο- Ἰσ. ἐκλογῆς
λογίᾳ τῆς πίστεως· οὐχ ὅτι προῆται ὁ βούλημα αὐτοῦ δίδωσι, σοὶ προῆται ὁ θέλημα, ἀλλ'
ὅτι ὁ θέλημα αὐτοῦ σὸν ἔστιν ἄκριτον, ἀλλὰ χῃ τὰ χρείσματα τῶν δωρεῶν. ὥσπερ γὰρ
ⓒ αἰθερία ἢ εὐδαφὴς τῆς βασιλικῆς ἑαθήτος δέχεται μὲν ἀκλίνα ἡλιακήν, διαφόρους ὁ ἀκ- 30 Χ. ἀκτῖνα,
μυρίμυρυγας· ἀποτελεῖ, ἢ οἷ μὲν εἷς τῆς βαφῆς ὁ κάλλος, τοιαύτην τὴν θυγενειαν ἀπεργά-
ζεται, ἢ ὥσπερ ὑπὸ τοῦ προκειμένης βαφῆς μεταβάλλει ἢ τὸ ἄργυρος ὁ κάλλος εἰς χρυσὸν, ἢ
εἰς πορφύραν, ἢ εἰς προάσινον, ἢ εἰς ἄλλο τι τῶν χρωμάτων, ὁ τοῦ ἀκτῖνος μεριζομένης, ἀλλὰ τῆς
ἑαθήτος τῆν οἰκουμένην τῆς ἀκτῖνος φαινομενιζομένης ⓒ φωτί· τοιούτοις αἰεὶ αἴθεσι λάμπει τὸ
ἐκκλησίας ὁ κάλλος, βασιλικῶν ἔχουσα τὴν ἑαθήτα ἢ ἐσολισμένην ἀρχαίου ἢ ποικίλου σο- 35
Ψαλμ. μδ. θ. λῆν, ὡς ἢ ὁ ψαλμῳδὸς λέγει· Θυγατέρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου· παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ
δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. πῶς πεποίκιλται; ταῖς
Εφ. ϛ. δ. τοῦ ἁγίου πνεύματος δωρεαῖς, χῃ τῇ τοῦ Παύλου φωνῇ, Ἐνεργουμένοις τοῦ Θεοῦ σημείοις ἢ τέ-
κασι ἢ ποικίλαις δυνάμεσι ἢ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς. ἀλλὰ τί ὀνομάσω τὸν Χριστοῦ
τῆν ἐκκλησίαν; ὑμάτιον ἐσολισμένον, βασιλίδα κεκοσμωτισμένην, πῶς δ' ἄν τις κομψό-
τερα, λειμῶνα βρύοντα τῆν ὠκαρπίαν, " ἢ εἴ τι ἕτερον δὴ εἶπον, τῆς ἀξίας ἐλαττον φθέγ- Χ. τί ὄπτοιζόν-
γεσθαι. διὰ τοῦτο ὁ προφήτης Ἡσαΐας ἐκ προσώπου τῆς ἐκκλησίας ἀναλαβὼν αὐτῆς τα αὐ ἕπου,
Ησ. ξα. ι. τῆν φωνῆν, ἔλεγε· Ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχή μου ὅτι τῷ Κυρίῳ. ἐνέδυσε γὰρ με ἱμάτιον
σωτηρίου. Ⓒ ὅπερ ἐν ὑποδείγματι λῶ, ἢ ὅλον ὁ κάλλος τῆς ἐκκλησίας ἐκ ἡδυσμά-

τω

τ̃ν ἔλεγξιν, οὐκ ἦλθον, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ισραὴλ, εἰς μίσον ὃ ἔθνος. ἐπὶ σῶν μ̃ τοῦτα μετῆλθεν εἰς τὸν χρόνον τ̃ Χριστοῦ, καὶ ἡ μὲν Συναγωγὴ ἀφῆφθαι ἤμελλε, καὶ ὁ λαὸς ἐκεῖνος, καὶ ὃ γῆ πᾶσα διέφθαι, προλαβὼν ὁ τύπος * ἐν ᾧ δόυτέρῳ, ὅτι ὥσπερ ποτὲ τ̃ πάλαι μόνου βεβαίτος ἡ γῆ ἦν ξηρά, μ̃ ὃ τοῦτα τ̃ς γ̃ς βεβαίσης ὁ πόντος ἔμενε ξηρός· οὕτω ποτὲ ὃ ἔθνος ὃ τοῦτον ἀφθόμενον οὐ μετέδωκε τ̃ς βιοτείας πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν· ὅτι δὲ τὰ ἔθνη πάντα ἐδέξαντο τὸν εὐεργέτην, ὁ Ισραὴλ ἔμεινε ξηρός. ἀλλ' ἵνα μὴ λογισμοῖς αἱρετικοῖς ἡ ὑποψία πλεκομένη ὁμιλῇ ἡ θεωρία, ἀναγκαῖον τ̃ θεωρίαν ταύτ̃ προφητικ̃ μαρτυρίαν παρασχεῖν. τοιγὰρ τ̃ σωτ̃ρος προφητῶν ὁ Δαβὶδ, καὶ λέγων· Ὁ Θεός, ὃ κρίμα σου τ̃ βασιλεῖ δός, καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τ̃ υἱ̃ τ̃ βασιλέως· κρινεῖ τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς πτωχούς σου ἐν κρίσει· ἔτι μικρὸν καταβαίνει φησὶ· Περὶ τ̃ ἡλίου λαμπρύνει τὸ ὄνομα αὐτ̃, καὶ ὡσεὶ τὴν σελήνην ἡμέρας ἡμερῶν. Εἶτα τὴν προφητείαν σημαίνων, φησί· Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡς ἡ σταγὼν ἡ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ εὐθέως, ἔτι κατακυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ποταμ̃ ἕως περάτων τ̃ς οἰκουμένης. ἦροιτο τοίνυν ἡμᾶς μ̃ πάσης τ̃ς γ̃ς ἀρδομένους, καρποὺς αἰσθέρειν, θυσίας καὶ προσφοράς τῷ παιδὶ ἡμῶν καὶ διδασκάλου, ὃς δύναται καὶ τοὺς ἡμέτερους ὑπερφερεῖς λόγους, καὶ τοὺς ἡμέτερους ἐκπληρῶσαι, τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τ̃ν αἰώνων. Ἀμήν.

Ψαλ. ογ. κ.

Λογ. ρη. ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΚ ΓΕΝΕΤΗΣ ΤΥΦΛΟΝ.

Ἡ μὴ φωτὸς ὁ τ̃ Θεοῦ λόγος· φωτὸς γὰρ γέμων, καὶ φωτὸς ἐκλάμπων φωτίζει καὶ θεραπεύει τὰς τ̃ν πιστ̃ν διανοίας. αὐτὸς γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ τὸ ἐν ἑαυτῷ λάμπει, καὶ τοὺς ἀπολαύοντας αὐτοῦ καταυγάζει· καὶ οὐ μόνον φωτίζει τ̃ν πιστ̃ν τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καὶ ὄμμα φωτὸς χαρίζεται. ἡ γὰρ θεία γραφὴ τοὺν τὴν ἀγνοίαν σκότος ὀνόμασε, καὶ τ̃ ἀπιστίαν συζύγους τάξασα διαφόρους ἐτάξε, καὶ τ̃ μὲν ἀπιστίαν συζύγους δικαίως ἐνόμασε σκότος, μὴ δεχομένους τὴν λαμπάδα τ̃ς ἀληθείας, ἵνα ὦσιν υἱοὶ φωτός. Διὰ τοῦτό φησι καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος· Οὐκ ἐσμὲν υἱοὶ νυκτὸς, οὐδὲ σκότους, ἀλλ' υἱοὶ φωτὸς καὶ ἡμέρας. καὶ ὡς ἀληθῶς υἱοὶ φωτός ἐσμεν, ὁ τοῦ ἀγγελικοῦ λόγου τοῦ λαληθέντος διὰ στόματος Θεοῦ. Ἐγὼ γάρ εἰμί, φησὶν ὁ Χριστὸς, ὃ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τ̃ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει ὃ φῶς τ̃ς ζωῆς. σκοτία γὰρ λόγος ὅτι φωτὸς, ὃς ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, υἱοὺς ἡμᾶς φωτὸς ἀπεργάζεσθαι γενέσθαι. ὅθεν φησὶν ὁ σωτ̃ρ· Ἕως ὃ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. ὡς γὰρ ὅτι ὑπὸ τ̃ν σωμάτων ὃ αἰσθητὸν τοῦτο φῶς· οὕτως ὑπὸ τ̃ν ψυχ̃ν ὁ νοερὸς τ̃ Θεοῦ λόγος· καὶ ὅπερ ὅτι ἐν τ̃ νυκτὶ ὃ σκότος, τοῦτο ἐν ταῖς πεπλανημέναις ψυχαῖς ἡ ἄγνοια. διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ περὶ τ̃ν τοιούτων γράφ̃ λέγων· Οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν· ἐν σκότει διαπορεύονται. οὕτως οὖν καὶ τὸν Σωτ̃ρα τὸν Θεὸν " τὸν ἀγνοίᾳ βεβαπτισμένον, καὶ μὴ βουλόμενον ἀφανίσαι τοὺς γνόφους τ̃ς " πλάνης διδασκαλίας, νύκτα καλ̃ διὰ τ̃ συζύσαν " αὐτ̃ ἄγνοιαν. ὅτε γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Θεὸς ἔλεγε διὰ τ̃ προφητ̃· Νυκτὶ ὡμοίωσα τὴν μητέρα ὑμῶν· καὶ ἐρημίαν ὁποίαν λέγει νύκτα ὁμοίαν σκότους, ἐπήγαγεν· ὡμοιώθη ὁ λαός μου λαῷ μὴ ἔχοντι γνῶσιν. διὰ τοῦτο οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν· ἐν νυκτὶ διαπορεύονται. διὰ σκότους μ̃ ὅπως· οἱ γ̃ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας δεξάμενοι τὸ φῶς, οἱ τοιοῦτοι φῶς ἀποτελεσθῶσιν. ἔστι γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν φῶς, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ὁ ἐξ αὐτοῦ τοὺς αἰῶνας ἀπαύγασμα γεννητὸς

Ex edit. Duc. Burdeg. emend. ex Mſs.

α. Θεσ. ε. ϛ.

Ιωαν. ια. ιϛ.

Ιωαν. ιβ. λϛ.

Ψαλ. πα. ε.

Ωσ. δ. ϛ.

*. ἔλιξιν

χ. τῇ
χ. θεσπεσιωτάτῃ
χ. αὐτοῖς

ερας πισθ ωδ θ ήμενος, τὴν δύ ζα πόδοσιν λήψη. δὸς χειρῶ ὑ δι' ἁπλησίαν λαμβάνοντι, ἀλλα' δι' φιλανθρωπίαν τοῖς πένησι χορηγοῦντι. εἶτα λαμβάνει ὁ Θεὸς χρήματα, οὐκ εἰς ἑαυτὸν, ἀλλα' δι' πενήτων εἰς ἑαυτὸν, ὑ πωλῶν τὸ δίκαιον, ἀλλα' τῇ μετανοίᾳ διορθούμενος τὰ πλημμελήματα ἡμῶν. ὑ γὰρ λαμβάνει χρήματα, ἵνα σοι πωλήσῃ τὸ δίκαιον, καὶ ἄλλον ἀδίκως κατακρίνῃ, ἀλλ' ἵνα σε τὸν κατάκριτον ἐλεύθερώσῃ δι' τῆς δόσεως, ὡς ἔλεγεν

Δαν. δ. κδ. ὁ Δανιήλ· Τὰς ἁμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, καὶ τὰς ἀνομίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων. ὡς οὖν ἐνέγκῃ χρήματα δυνάμενα ψυχὰς λυτρῶσαι πλοῦτος. ζήτω λέγω πρὸς τὴν τῶν μεγάλων κειμένην ἀξίαν, ἣν δέχεται ἡ τοῦ θεοῦ ἀγαθὴ πᾶσα, ἣν ἕκαστος καταξιοῦται ἡ ἐκκλησία, ἐξήρπαται γὰρ μόνη ἡ ζωαγωγὸς ἐκκρίπτεσθαι γάρ. ἄρχηθι δὲ ἄνωθεν· ἄλλη κατατομή, κατατέμνει γὰρ τῇ ἀπιστίᾳ. κατατομὴν καλῶ τὴν ζωαγωγὴν,

Φιλιπ. γ. β. ὡς καὶ ὁ Παῦλος λέγει, Βλέπετε τὴν κατατομήν. ἡμεῖς γὰρ ἐσμεν ἡ περιτομή. ἀφ' τοῦτο ἀ δαιμονῶντα καλέσαντες τὸν σωτῆρα ἐβασάνιζον τῆς δόξης, ἀ βασιλέα ὁμολογήσαντες ἐπλήρωθησαν τῆς δόξης. καὶ ἐν Εἰρηνικῶς ἀρχαίας ἱστορίας θεώρημα καταπαύσω

Κεφ. ια. Εξρ. τὸν λόγον. Γεδεὼν ποτέ τις ἀνὴρ δίκαιος, μεμύρτυρημένος ὑπὸ τοῦ γραφέως, ὃν καὶ Παῦλος ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν δικαίων προήγαγε, φήσας Περὶ Γεδεὼν, καὶ Σαμψὼν, καὶ Ιεφθαὲ· οὗτος δικαιοσύνῃ πάσῃ διαφέρων, καὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον τοῖς ἀρεταῖς κοσμήσας, ἐν καιρῷ πολέμου καὶ γενναιότητος ἁλώσεως ἀπὸ ὄρους ὄπου ἐν ληνῷ ἐρραβδίζει, ἵνα ἐαυτῷ ἀναβοήσῃ παραμυθίαν τῆς ἀνάγκης. ἄγγελος δ' αὐτῷ ἀπεστάλη, φησὶν· Ἰσχὺς ἐν ἀνδρίζου, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. οὐκ ἀμβλύνει γὰρ δικαιοσύνῃ λιμὸς, ἀνὰ λαμπρότερον δείκνυσι τὴν ἀρετὴν τοῖς θλίψεσι βασανιζομένην. ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, Εἰρήνην σοι. καὶ λέγει Γεδεὼν, καὶ Εἰ Κύριος ἐν ἡμῖν, πόθεν ἡμᾶς εὗρε τὰ κακὰ ταῦτα; οὐκ αὐτὶ λέγων τῷ Θεῷ, ἀλλ' ὡς ἀνάξιον ἑαυτὸν ἐγνωμένος ἑαυτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅτω λέγων, Εἰ ἦμεν, φησὶν, ἄξιοι τοῦ Θεοῦ, ταῦτα ἡμᾶς οὐ κατελάμβανε. πολλάκις ἀ ἄπιστοι ἀ ὧν μὴν λόγῳ πιστεύοντες, ταῖς δ' γνώμαις μαχόμενοι, λέγουσι· ποῦ ὁ Θεὸς τῆς χρηστιάνων; ἀλλα' τί μὴ ἐπῆλθόν τῆς μοιαζόντων; πόθεν ἀ πόλεμοι; πόθεν αἱ συγχύσεις; ἀχ οὗτος εἶπεν, ἀλλ', Εἰ Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, πόθεν ἡμᾶς εὗρε τὰ κακὰ ταῦτα; οὐκοῦν οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν· οὐ γὰρ ἐσμεν αὐτοῦ ἄξιοι. λέγει, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· ἐν τῇ χειρί σου δέδωκεν ὁ Θεὸς τὸν τύπον ἔπεσθε εἰς πόλεμον. λέγει ὁ Γεδεὼν, ἐν τούτῳ γνώσομαι ὅτι ὁ Κύριος μετ' ἐμοῦ, ἐὰν δῷ μοι σημεῖον ἀληθινόν. ἰδού, φησὶ, τίθημι τὸν πόκον τοῦ ἐρίου, καὶ ἐὰν βρέξῃ ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸν πόκον τοῦτον, καὶ ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν μὴ βρέ-

** ξῃ, οἶδα ὅτι ὁ Θεὸς μετ' ἐμοῦ. βλέπετε σημεῖον. καὶ ἑτοίμως ξέουσι δρῶσι ἔθηκε τὸν πόκον. ὁ Θεὸς ἀφ' τῆς νυκτὸς χαμόθι θείῳ καὶ λόγῳ μὴ ἀβλαμβομομένῳ, φέρει τὸν ὄμβρον καὶ μόνου τοῦ πόκου, καὶ πᾶσα ἡ γῆ ξηρὰ ἦν. καὶ λαβών, φησὶν, ὁ Γεδεὼν ἔθηκεν ἀπὸ τοῦ ὀρθρου τὸν πόκον ἀπεπίασεν, καὶ θύρεθη λεκάνη μεστὴ ὕδατος. εἶτα ὁ Γεδεὼν πάλιν· ἐν τούτῳ γνώσομαι ὅτι Κύριος μετ' ἐμοῦ, ἐὰν ποιήσῃ τὸ σημεῖον, ὁ θέλω. τίθημι τὸν πόκον τοῦτον, καὶ ἐὰν βρέξῃ ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν, ὅτι ἐπὶ τὸν πόκον τοῦτον οὐ βρέξῃ, τότε γνώσομαι ὅτι Κύριος μετ' ἐμοῦ ἐστιν. οὐκ ἤρκει σοι τὸ πρῶτον σημεῖον, ἀλλ' αἰτεῖς δεύτερον; οὐκ ἀνέγνως ὅτι οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου; οὐ δύο ἠτήσω, φησὶ, σημεῖα, ἓν ἠτήσω. τὰ δύο ἓν ἐστι σημεῖον. ἀφ' τοῦτο εἶπεν· ἐὰν δῷ μοι Κύριος σημεῖον ἀληθινόν, ἀντὶ τῆς μωμούσης ἀληθείας θεώρημα. εἶτα ἔθηκε τὸν πόκον δεύτερον, καὶ κατῆλθεν ὁ ὄμβρος ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἔμεινεν ὁ πόκος ξηρός. μετὰ τοῦτον τὸν πειρασμὸν καταθαρσεῖ τὸ πολέμιον, καὶ κατηγωνίζετο οὗτος ὡς εἰδωλίους. ἀφ' γὰρ ζωτεμφ. ὃ ἓν δόγμα τῆς βροχῆς, καὶ ἐστὶ ὁ πόκος καὶ ἴσ. δεῖγμα ἐπὶ τὸ σωτῆρος ἐμιμήσατο τὸν ἀφ' τὸν καὶ δεύτερον αὐτὸ ποιοῦσαι· ὅτι ἡ μὲν ἀφ' τὴ τὸ Ιερουσάλυμα μόνα κατέλαβεν, ἡ δὲ γῆ πᾶσα οὐκ ἐδέξατο. ὥσπερ γὰρ ὁ πόκος ὡρὸς ὅλον τὸν χῶν οὐδὲν, οὕτω ὡρὸς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὰ Ιερουσάλυμα οὐδὲν καὶ οὐκ ἔζη. ἀλλα' τοῦτο

μεθα σὺν εφέλκεις εἰς ἀπάντησιν τῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.

Ταῦτά μοι εἰς μνήμην ἦγαγεν ἡ ἀφορμὴ τῆς τάλαντης τῶν γραμμάτων, τῶν τολμησάντων εἰπεῖν, δαιμόνιον ἔχει. εἶπω μοι τῦ Δαβὶδ, Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου, Κύριε; οἷα λαλοῦντα Ⓦ * σοι φέρεις, οἷα φθεγγόμενα τῷ σῷ βασάζεις, οἷα τολμήσαντα κατὰ σῦ τῦ γραμμάτων οὐ κολάζεις; ῥοπὴ τῦ ῥήματος οὐκ ἀνέχεις ἐν καιρῷ, οὐκ ἀδύσω ἀπειλήσας. οὐκ ἰῶ σοὶ τῷ γράφοντι, ἀπειλοῦντα λάσῃ, καὶ ξιφιδίων αὐτῷ; τοσαῦτα γραμματεύσι, τοσαῦτα βλασφημοῦσιν· ἀλλ' ἀποκρίνεται ὁ σωτήρ, οὐκ ἦλθον ἵνα κρίνω Ⓦ κόσμον. ἀλλὰ τῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ καλῶν αὐτόν, οὐκ εἰς τὸ κρῖναι καὶ τῷ γράφοντα αὐτῦ πρόσοψιν, ἀλλ' εἰς τὸ σῶσαι, ἔλεγεν· Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἐμφάνθη, ἐξέγειρον τὴν δυναστείαν σου, καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς, οὐκ εἰς τὸ κρῖναι. ἡ γραφὴ πρόσοψις, σωτηρίας, ἡ δεύτερα, κρίσεως. ἐὰν θέλῃς, ἕως αὐτὸν σωτῆρα· ἐὰν ἀπειθῇς, ἕως αὐτὸν κριτήν. γραφὰς καὶ κατασκεύασον σαυτὸν φίλον τῦ βασιλέως. ἀπὸ τῶν χειρῶν γραμμῶν διδάσκωμαι. οὐκ οἶδας ὅνας σκιρτῶντας καὶ ἁλλιῶντας, ὅταν ἐν ἀξιώματι καὶ γραφῇ γένωνται ὅνοι τῶν φίλων; οὐχ ἕκαστος χαίρει, ἐὰν ἴδῃ τὸν ποτὲ γνώριμον αὐτῦ εἰς ἀρχὴν παρελθόντα, καὶ ἐλπίζει λοιπὸν καιροὺς τῆς φιλίας κομίζεσθαι; ἀλλ' Ⓐ μὴ ἀνθρώποις πολλάκις ψεύδονται, καὶ τὰς φιλίας ἐνδημίοσιν, καὶ μὴ τὸν ἀρχὸν ὁ κύριος φίλος· ὁ δὲ Χριστὸς οὐ κρύπτει τὸν ἀληθῆ. γνῶσι αὐτῦ φίλος, καὶ ἔσῃ ἀεὶ αὐτῦ φίλος. πολλάκις γὰρ, ἀδελφοί, τὸ ἀξίωμα ἐφύσησε τὸν ἄνθρωπον, μεταβάλλει αὐτῦ τὸν γνώμιον, μεταθήκην αὐτῦ τὸν διάθεσιν· ἄλλος αὐτὸς ἄλλου φαίνεται. καὶ γὰρ καὶ τῦ Σαοὺλ ὁ Θεὸς εἶδώς ὅτι τὸ ἀξίωμα αὐτὸν μεταβάλλει, λέγει· Ἔχρισά σε εἰς κύριον, καὶ ἀπαντήσουσί σοι, καὶ δώσουσί σοι ἀρχὴν, καὶ λήψῃ δὲ αὐτῶν· καὶ ὅταν ἔλθῃ ταῦτα ὅτι σὲ τὰ σημεῖα, γράφησι εἰς ἄνδρα ἄλλον. μεταβάλλει γάρ σου ἡ ἐξουσία καὶ ἡ ἀξία, οὐχ ὅτι πάντας μεταβάλλει. τὸν πιστὸν γὰρ οὐ μεταλλάττει, τὸν δὲ ἀσθενῆ ἐλέγχει. διὰ τῦτο ὦ πιστῶ λέγει· Ἐὰν καλασῇς ἄρχων, γνῶθι καὶ σὺ ὡς εἶ ἐξ αὐτῶν. Εἰ τοίνυν ὁ ταῦτα φιλία πολλάκις ἐψεύσατο, πολλάκις ἀληθεύει, ἡ δὲ τῦ Χριστῦ φιλία ἀπάτωτος, οὐχ, ὅταν ἴδῃς αὐτὸν ὁ δίξη, ἀρνεῖταί σε τὸν ἐπὶ τῆς γῆς προσκυνοῦντα αὐτόν· ἀλλ' ὡς σπουδὴν δεξάμενός σε τῆς φιλίας, προσκυνεῖται, καὶ τότε γνωρίσει τὴν φιλίαν· Δῦτε Ⓐ εὐλογημένοι τῦ πατρός μου. ὁ ταῦτα πολλάκις καὶ χάριν πίστεως πιστὸς, ἐν τὸν ἀρχὸν οὐχ ὁμολογεῖ· ἀλλά, καὶ ἐν διὰ τὴν χάριν, τὴν ὑπερβολὴν τὴν προσῆκεν κρύπτει. οὐ θέλει γὰρ φανερῶσαι καταφρονεῖς τῦ ὑπέργειν, ἀλλὰ τὴν μὲν φιλίαν σε ἀμείβεται, τὴν δὲ ὑπερβολὴν κρύπτει. ὁ δὲ σωτὴρ ἐν τὴν φιλίαν ὁμολογεῖ, καὶ τὴν ὑπερβολὴν οὐ κρύπτει. Ἐπίστασαι γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, καὶ τὰ ἑξῆς· ὁ τοίνυν σωτὴρ λάμπει τῇ φιλίᾳ, λάμπει τῇ εὐεργεσίᾳ, οὐκ ἀρνεῖται τὴν προτέραν σε φιλίαν, ὁμολογεῖ σε τὴν δεύτερον, κηρύττει σε τὸν πόθον, φανερόν σε τὴν πρόθεσιν. ἔχομεν τοίνυν αὐτὸν εὐεργέτην, ἐν μὴ κριτήν. κριτὴς ἐμὸν ὅστι, καὶ κριτὴς ἀληθείας. ἀλλὰ σὺ προσκλαῦσον αὐτὸν καὶ πάσησον φίλον, καὶ μὴ δικαστὴν, καὶ δυσώπησον αὐτόν. οὐκ οἶδας ἐν ἔξωθεν ἀρχόντων, πῶς παρεισπέχουσι, καὶ πῶς τοῖς οἰκείοις αὐτῶν ἀγαλλόμενοι; ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν Ⓦ γράμματα, ἐκεῖ δὲ μὲν προσδοκίας· προσκλαῦσον δέομαι τοῖς μύστησιν, ὁμίλησον τοῖς ἀποστόλοις· δέομαι ὑμῶν, προσεταιμάσατέ μοι Ⓦ κριτήν· γένοιτο μοι ἵλεως ἐν ὃν κεκρίκατε τὰ κρίσεως, ὅτε δέξεται με τὰ προσήγματα, πείσατε αὐτόν· ἰκανοί ἐστε δυσωπῆσαι. οἶδα ὅτι ὑμᾶς αἰδεῖται, ἐγὼ παρρησίαν οὐκ ἔχω, ὑμᾶς παρακαλέσαι τῷ βάπτι. ἀλλ' ἀποκεκινδύνωταί σοι Ⓐ ἀπόστολοι καὶ Ⓐ μάρτυρες· οὐκ οἶδας τὸν Θεὸν ἡμῶν, δωρεὰν μὲν ἐλεοῦντα, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἡμῶν θέλει λαβεῖν; δὸς πλωχοῖς, καὶ αὐτὸς δώσει ἐκείνων ὁμολογεῖ σε τὴν χάριν· δὸς εἰς χέρας πεινῶντων, καὶ ὡς εἰς χέρας

ἰσ. φαῦλον

ἰσ. χαίρει

α' Βασ. ιδ'.

ἰσ. χρήματων

της, ὁ ἐλέγξας αὐτὸν ἐκ ἁμαρτίας, ἢ ἄλλος Νάθαν ὁ ἐξ αὐτοῦ. διάγνωθι δὲ ἰσοτέλειαν τῶν τέκνων Δαβίδ, καὶ βύρσεως ἕνα τῶν τέκνων αὐτοῦ Νάθαν λεγόμενον. Λουκᾶς γὰρ ὁ εὐαγγελιστής, τὴν ἀγαθοχλὼ τοῦ Εἰς Μαεὶθ τοῦ ἀπέμπτου, καὶ Ⓜ Ιωσὴφ ἀπὸ τοῦ Νάθαν καταγει. ἰδοὺ ὅτι βαθὺς ὁ λόγος, καὶ ἐκλεισκεμμένης ἀφορμὰς χρήζων. διάγνωθι δὲ εὐαγγέλια, ὡς ἔλεγεν ὁ σωτήρ· Ἐραυνᾶτε δὲ γραφάς. οὐκ εἶπεν, διάγνωτε, ἀλλ, ἐραυνᾶτε. ἡ γὰρ 9
ψιλὴ διάγνωσις πρὸς ἃ τοῦ γνῶναι, ἀλλ' ἡ ἀκριβὴς κατανόησις πρὸς τὸ ζητούμενον.

Οφθήσεται οὖν τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ. ἐφθήσεται τοῦ ξύλου φέρων τὴν εἰκόνα, ἀλλὰ φωτὸς ἐκλάμπων ἀκτῖνα. ὅταν γὰρ ὀφθῇ ὁ σωτὴρ, καλυφθήσεται ὁ ἥλιος, οὐκ ἀφανιζόμενος, ἀλλὰ τῇ ὑπερβολῇ τῆς δόξης σκεπόμενος· καλυφθήσε-
Ματθ. κδ. κθ. ται καὶ ἡ σελήνη, κρυβήσονται καὶ Ⓜ ἀστέρες, μᾶλλον δὲ πεσοῦνται, ὡς γέγραπται· Ὁ ἥλιος, φησὶ, σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, Ⓜ ἀστέρες πεσοῦνται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ διαρθήσεται τότε τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο καὶ ἔνδοξον σημεῖον, Ιουδαίων ἐρώντων, τῶν βλασφημούντων, ἐξεστηχισμένων τῶν δοξαζόντων. τότε ἀποκεκλήσονται τῶν δικαίων ἕκαστος
Ησ. κε. θ. τοὺς ἀδίκους· τότε ἐρεῖ ἡμῖν Ησαΐας· Ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰς ὃν ἠλπίσαμεν, καὶ ἠγαλλιώμεθα· τότε φανεὶς ὁ σωτὴρ ἐλέγξει τὴν πόλιν, καὶ βεβαιώσει τὴν ἐκκλησίαν· 15
τότε ἀποκεκλήσονται Ⓜ ἀπολλύμενοι, καὶ δοξασθήσονται Ⓜ ὑπακούσαντες· τότε πᾶσα ἡ κτίσις ἐξεσκιρτήσει τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ σῶμα τῶν ἀπιστησάντων, καὶ ὃ σῶμα τῶν πιστευσάντων· ἀλλὰ τὸ μὲν μετὰ παῤῥησίας, τὸ δὲ μετ' αἰσχύνης. ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς βασιλικαῖς εἰ-
** κόσι διαγράφεται ἡ δόξα τῶν πορφυροφορούντων Ⓜ βασιλέα, καὶ τῶν βαρβάρων ὑπ' ἀγμὴν, τῶν ὑποτεταγμένων τῷ βασιλεῖ, ἐξεσκιωσὼν μὲν Ⓜ βασιλέα, μαθὼν δὲ τῆς ἐξεσκιωπήσεως 20
οὐκ ἔχων (οὐ γὰρ γνώμη αὐτὸν ἠναγκάσθη, ἀλλ' ἡ ἀνάγκη αὐτὸν ἐπέδησεν· καὶ ἔστιν ἡ μὲν αὕτη τάξις ἐξεσκιωμένων, ἡ δὲ κατὰ τάξις πεπλασμένων. ἄλλο γὰρ ὅτι ἐξεσκιώπησαν, καὶ ἄλλο πεσεῖν) οὕτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἐν εἰκόνι τῆς δόξης φανήσε-
ται τὸ σῶμα τῶν πιστευόντων ἐν παῤῥησίᾳ μὲν τῆς ἀγελικῆς τάξεως ὑμνοῦντες καὶ δοξάζοντες· φανήσεται δὲ καὶ τὸ σῶμα τῶν ἀπιστησάντων ἐρρωμένοι ὑπὸ τοῦ πόδας τοῦ μεγάλου 25
βασιλέως· καὶ Ⓜ μὴ ἔσονται λελυμένοι τῇ παῤῥησίᾳ, Ⓜ δὲ πεπεδημένοι τῇ ἀνάγκῃ. ὅπερ γὰρ ἐξεδήσαν ὑπὸ πόθου Ⓜ πιστοὶ, οὐ χρεία δεσμῶν (δεσμὸς γὰρ ἀΐδιος ὁ πόθος) οὓς δὲ μὴ ἔδησεν ὁ πόθος, δεσμὰ πολλάκις ἡ ἀνάγκη· καὶ ἐξεσκήσονται μὲν παῤῥησίας Ⓜ πιστοὶ τῆς βασιλείας τῆς δόξης, Ⓜ μὴ πιστοὶ μὲν παῤῥησίας, Ⓜ δὲ ἄδοξοι καὶ ἀπολλύμενοι τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας, ἐξεστιλεύσονται δεδεμένοι χλευασμοῖς σιδηροῖς· καὶ Ⓜ μὴ ἔσονται ὑπὸ τὸ σῶ- 30
μα τῶν ἐξεσκιωμένων ὑπὸ τὴν ψυχὴν, Ⓜ δὲ ὑπὸ τὸ σῶμα τῶν πεπλασμένων ὑπὸ βάθος. ὥσπερ γὰρ ὑπὸ τὰς εἰκόνας ἀνωτέρω μέν ἐστιν ἡ ζωὴ ἡ τοῦ ἐξεσκιωμένους ἔχουσα, κατωτέρω δὲ ἡ τοῦ βαρβάρους φέρουσα, οὕτω καὶ ὑπὸ τῆς Χριστοῦ βασιλείας, ὑψηλότερον μέν ἐστι τὸ σῶμα τῶν πιστευόντων, χαμαιπετὲς δὲ καὶ γήινον τῶν ἐξεπεπλασμένων. ἀφ' οὗτο [φησὶν]
Ψαλ. κε. κη. ὁ ψαλμὸς, ἀφορίζων τοὺς ἐξεσκιωμένους τῶν ἐξεπεπλασμένων, λέγει· Μεταθήσονται, καὶ 35
ὀπίσω φανήσονται τοῖς Κύριον πόλεις τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ ἐξεσκιώσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ βασιλεία, καὶ αὐτὸς δεσπόζει τῶν ἐθνῶν. ὅτε δὲ ὅτι τῶν προσκυνητῶν τὴν τάξιν, ἐπήγαγεν, ἐνώπιον αὐτοῦ προσκυνήσουσιν πάντες Ⓜ καταβαίνοντες εἰς γῆν. πῶς δὲ ὅτι τὸ σῶμα τῶν πιστῶν ἀνώτερον; ὅτι οὐκ ὑπὸ γῆς Ⓜ πιστοὶ κείσονται, ἀλλ' ἐν τῷ ἀεὶ συμπάρεδροι καὶ ζωοδρυφόροι τοῦ μεγίστου βήματος. οὐ γὰρ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ ὑπὸ γῆς πήγνυται, ἀλλ' ἡ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὥστε πάντας μὲ εἶ) τοὺς δικαζομένους κάτω, κἄν ᾖ Ⓜ δικάζοντα, καὶ τοὺς μὴ τοῦ δικαστοῦ φίλους. διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι οὐκ
α. Θεσ. δ. ιζ. ὑπὸ γῆς κείσονται Ⓜ πιστοὶ, ἀλλ' ἐν τῷ ἀεὶ ἁρπαγησόμεθα

μὴν. Εἰ ἐῴδομὴν αὐτὸν τοῦ βασιλέως προσκυνοῦμεν, ἀναπτήσεται τῷ ζυγῷ τῆς θυσίας προσπίπτομεν. διὰ τί προσλαβὼν ἄγγελος ἡμῶν τὸν μετάνοιαν, καὶ προέλαβες τὴν παιδεία τὸν διόρθωσιν; Διὰ τοῦτο, ἵνα μή τις εἴπῃ, ἐσαυρωμένον μὲν οἴδαμεν, προσκυνοῦμεν δὲ οὐκ ἐθαυμάσαμεν, οὐκ ἀναιρεῖ ἀγγελος, ἀλλὰ σκηπτίζει. τοῦτο γὰρ προλαβὼν καὶ ὁ προφήτης αὐτῷ ἔπεισε Δαβίδ· Μὴ ἀποκτείνῃς ἄγγελος, μήποτε ὀπισθώνται τὸν νόμον σου· Διασκόρπισον αὐτοὺς ἐν τῇ δυνάμει σου. Βλέπε αὐτοὺς πρὸς τὸν φυρὸν τοῦ Χριστοῦ πωλουμένους σου δάκρυα καὶ σπυρίδια· πρὸς τὰς θύρας αὐτοὺς ἔχουσιν, ἵνα μάρτυρες γένωνται τῶν προσκυνούντων. Βλέπε αὐτοὺς πρὸ ἐσώτερα τοῖς πυλῶσι τῆς ἐκκλησίας, ὡς τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Ἰωσήφ. ἐννόησον ὅτι ὥσπερ ⓜ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ, βλέποντες τὸν ἀδελφοῦ τιμὴν ἀξίαν, οὐκ ἐτόλμων προσελθεῖν ὡς ἰδίῳ, ἀλλ' ἐφοβοῦντο διὰ τιμὴν ἀξίαν· βλέπε αὐτοὺς τρέμοντας τιμὴν ἀξίαν τῆς ἐκκλησίας, ἣν ἔδειξατο, ἣν διὰ τοῦ Θεοῦ ἐδέξατο· βλέπε αὐτοὺς παπεινοὺς καὶ κατεπτηχότας, ἐρῶντας ⓜ ἐσαυρωμένον σὺν δόξῃ.. ἐννόησον τὸ πάθος, καὶ ἐννόησον τιμὴν δόξαν. αἱ ὧραι τοῦ σταυροῦ τρεῖς, ἀπὸ ἕκτης ἕως ἑνάτης· ὁ καιρὸς τῆς δόξης, αἰῶνες αἰώνων, καὶ οὐκ ἀναλίσκονται. βλέπε πῶς πρόπηλυξ ὡς σκιὰ τὰ τῆς ὕβρεως· βλέπε πῶς ἰῶδησιν ἡ ἀγνότης τῆς δόξης· ἀπὸ ἕκτης ἕως ἑνάτης ἡ ὕβρις, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ἕως αἰώνων ἡ εὐδοξία, καὶ οὐκ ἀναλίσκεται ἡ Χριστοῦ εὐφημία, οὐ διαπεμάται αὐτὴ ἡ δοξολογία. πάντες ἐκκενοῦσιν ἑαυτῶν τὰς φωνάς, προφῆται δὲ εὐαγγελισταὶ καὶ παιδεῖς, ἐπίσκοποι καὶ διδάσκαλοι, δὲ ἀπὸ τοῦ πλάσεως τῆς ἀκότητος οὐκ ἀνάγονται. δὲ ὥσπερ ἡ θάλασσα ποταμοὺς δεχομένη, οὐ καλύπτεται τοῖς ποταμοῖς, ἀλλὰ καλύπτει τὰ ῥεύματα· ὕστερον πάντες ⓜ λαλοῦντες περὶ τοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης, ἀπὸ τῆς δόξης σκέπονται, καὶ τιμὴν δόξαν οὐ σκέπουσι. Φοβερὰ ἡ τόλμα τῶν θεομάχων, ἀλλ' ἔνδοξος ἡ τιμὴ τοῦ ὑβρισμένου· διὰ τιμὴν οἰκονομίαν, δοξαζομένου ἢ διὰ τιμὴν ἔνθεον ἀξίαν. ἐννόησον ὅτι ὥσπερ πρὸς ὥραν ἦσαν τῆς ὕβρεως, αἰῶνες ἢ αἰώνων οὐ πληρώσουσι τιμὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν. ἐννόησον καὶ τοῦ σταυροῦ ⓜ τόπον. ἆρα μιᾶς ἀσπίδος ἔδει χωρῆσαι ὁ τόπος τοῦ ξύλου; Εἶχε πόδος μέτρον ἡ πῆξις τοῦ σταυροῦ. ἐννόησον δὲ μέτρον τῆς ὕβρεως, καὶ ἐννόησον τὰ χλίματα τῆς ἀπ' οὐρανοῦ, ὅτι ἐπλήσθη ἡ σύμπασα τοῦ γραῦς ⓜ Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ καταπελάσαι θαλάσσης. ** ἐσκίρτησαν ⓜ Ἰουδαῖοι ὡς σταυρῷ γελῶντες δὲ πάθος, μᾶλλον ἢ γελῶμενοι ἀπὸ τὰ πάθους ἔβλεπον τὰ ἐσαυρωμένον, καὶ ἠγνόουν ⓜ δοξαζόμενον. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ προφήτης Ζαχαρίας, Οὗ τότε ἥξει Κύριος ὁ Θεός, καὶ ἅγιοι πάντες μετ' αὐτοῦ. Ζαχ. ιδ. ια. ἔσται γὰρ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν, αὐτὸ τοῦτο, ὃν τοῖς ἥλοις προσέπλωσαν. καὶ οὐκ εἶπεν, ὄψονται οἱ ἐξεκέντησαν, ἀλλ', εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. Ἵνα δεῖξῃ δὲ, εἰς ὃν; σταυρὸς ἰδού, εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. προσῆλθεν τῆς προνοίας τοῦ σωτῆρος, ὥσπερ βασιλικὸν σημεῖον, δὲ λεγόμενον σήμερον τὸν τιμὴν σκηνῆσαι, προτρέχει τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ἀπὸ τοῦ ἀγγέλων δοξαζόμενον. Φανήσεται ὁ σταυρὸς ὅτι τῆς γῆς, σκέπων ἥλιον, ἀμβλυώσας σελήνην, ὡς ἔλεγεν ὁ σωτήρ· Τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἵνα πληρωθῇ δὲ ῥῆμα Ζαχαρίου, αὐτὸν τὸν λέξιν λαὸν ὁ σωτήρ, μετήγαγεν εἰς ἀγῆλαν· καὶ τότε ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν· ὀφθήσεται ἢ δὲ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν ᾧ οὐρανῷ, καὶ κόψονται φυλαί· Φυλὴ οἴκου Δαβὶδ καθ' ἑαυτὸν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς, φυλὴ οἴκου Νάθαν καθ' ἑαυτὸν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. Ζαχ. ιβ. ιδ. διὰ τί οὖν οὐκ ὄνομα φυλῆς προήγαγεν, ἀλλ' ὄνομα βασιλείας; διὰ τί πατὴρ ἡ φυλὴ Δαβίδ; φυλὴ γὰρ Δαβὶδ οὐκ ἐλέγετο. ὅπου τῶν οὖν Δαβὶδ κατὰ σάρκα ⓜ μὴν πλησιάζοντες τῷ γένει τῆς Χριστοῦ, ἠγόησαν δὲ ἀξίωμα τῆς ἀκότητος· ἄπεται τοίνυν πρῶτον ἡ συμφορὰ τῶν πλησιαζόντων τῷ γένει, δὲ ἀπεχρισμένων τῷ βίῳ. Φυλὴ οἴκου Νάθαν. τίς ὁ Νάθαν; ἐγένετο προφήτης, ἐχρίετο καὶ υἱὸς Δαβίδ. ἄλλος γὰρ Νάθαν ὁ προφήτης,

μὴ μεμαθηκώς. Ὃ τὸ, Οὐ̃τ, ὑπερηφανίας ῥῆμα, ἀξιογενήτοις ἐπάγελμα, ὑψηλοκαρδίας. πῶς οὐ̃τ; σὺ μὲ λέγεις ὑβρίζων, ὦ Ἰουδαῖε, πῶς οὐ̃τ; ἐγὼ δὲ λαμβάνω δοξάζων ἐστὶ γὰρ εἰπεῖν μὴ ὑβρεως, τὸ οὐ̃τ, ἔστιν εἰπεῖν μὴ δόξης, τὸ οὐ̃τ, σὺ λέγεις ὑβρίζων, πῶς οὐ̃τ εἶδες; ἐγὼ δὲ λέγω μὴ Μωϋσέως, Οὗτος μου Θεὸς, καὶ δοξάσω αὐτόν. ἐλέγχει Ἰουδαίων τὴν ἀπιστίαν, σκληροτρά- Ἐξοδ. κε. 2. χηλον τὴν ἀπείθειαν, δείκνυσιν ἑαυτὴν πηγὴν σοφίας, καὶ πηγὴν πάσης γνώσεως, καὶ λέγει, Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός, παντοχοῦ δείκνις, ὅλη ὁμολογημένη Θεῷ μάχου δὲ οἱ τὴν ἀμφιβαλλόμενοι μὴ δοξάζοντες. ὅτῳ πεπίστευται παρ' αὐτοῦ ὁ Θεὸς, ἀμ- Ἰωαν. ζ. 17. φεβάλλετο δὲ παρ' αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, ἑαυτὸν κρύπτει τὴν ἀξίαν, καὶ προφέρει τὸν πατέρα τὴν αὐθεντίαν, δείκνις ὅλη ὁ Χριστῷ μαχόμενος, Θεῷ μάχεται. ἀλλὰ νομίζεις εἰρωνίαν ὃ προφέρω, Ὃ κατασκευὴν ῥημάτων, καὶ σὸν ἀπόδειξιν πραγμάτων. δὸς αὐτῷ δίκην τῶν πραγμάτων τὸν ἔλεγχον. κρῖνον τὸν λόγον σου, ὦ Ἰουδαῖε, τὸν ὀξυθυμοῦντα Χριστὸν, καὶ σκανδαλίζοντα τὰ τοῦ σωτῆρος πράγματα, Ὃ ὅπερ Θεοῦ ἐστιν, ὅτι νόμῳ ἐστὶν ἀλλὰ μάχεται τῇ δυσεβείᾳ κρῖνον τὸν λόγον τοῦ ἀσεβοῦντος. σὺ δὲ Ὃ χαρμαχεῖς τοῦ νόμου, καὶ ὑπαγανίζῃ τοῦ θείου λόγου, καὶ σκανδιζῃς Θεὸν κρῖνον τὸν σὸν σκοπὸν, καὶ νομίζεις δυσεβῆ, ἀπεκδυόμενος μὲν τὸν Χριστοῦ τὴν δόξαν, φυλάττων δὲ τοῦ νόμου τὴν βασιλείαν. ἴδωμεν οὖν σὺν τῶν πραγμάτων, πῶς ψηφίζεται Θεὸς τὴν σὴν γνώμην, καὶ τὴν ἡμετέραν γνώμην. κρῖνον τὸν σὸν λόγον ὑπερασπίζεις Θεοῦ, καὶ μαχῃ αὐτῷ τινὶ, καὶ μὴ συμφωνῶν τῷ νόμῳ, ἀλλὰ διαλυόντα τὰ τοῦ Θεοῦ δόγματα. ἴδωμεν πῶς προστέχει ὁ Θεὸς τοῖς αὐτὸν ὑμνοῦσι τοῦ λόγου, Ὃ τοῖς ἀκολουθοῦσι τῷ αὐτὸν θαύμασον τῷ νόμῳ. ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῶν κοπῶν λέγω. ἐὰν μὲν πόλις ὑπανδέξηται τύραννον, κινδυνεύει, καὶ μὴ χαρωνήσῃ τῇ γνώμῃ· καὶ ὅτῳ ὅλως ἐδέξατο τὸν τύραννον, συναπολαύει τῶν κινδύνων. ἐὰν δὲ μὲν πόλις ἀποκλείσῃ τύραννον, ἵνα μὴ ἀξιοῦται, καὶ χαρπους δέχεται τῶν ἀπὸ βασιλέως, ὅτι σὺν χαρᾷ κινδύνου ἔσεσθε ἔφασαν, τὴν γνώμην ἀσφαλῆ, καὶ ὃ προεδέξατο τῶν ἀπὸ τὸν βασιλέα ἕτερον τύραννον. τοῦτο ἐποίησας, Ἰουδαῖε, κρῖνον τὸν σὸν λόγον, ἐλθόντα τὸν τύραννον κρῖνον τὴν σὴν ἀσέβειαν· ἀντιπολιτευόμενον τῷ νόμῳ Μωϋσέως οὐκ ἐδέξω, ἀλλ' ἀπεπέμψω, φυλάττων τῷ Θεῷ τὴν βασιλείαν ἄπρωτον. ἡ ἐκκλησία τοῦ σωτῆρος ἀνέῳξε πύλας, κρῖνον μου σε, τυραννίνῳ, κρῖνον τοῦτον ὄν, βασιλέα τῆς δόξης. ἴδωμεν πῶς ὁ ἀληθινὸς ἐψηφίσατο τοῖς μὴ δοξάζουσι Ⓐ βασιλέα. μία πόλις αὐτὸν οὐκ ἐδέξατο, Ὃ Ἐις ἔδαφος ἔρρωται, καὶ Ἱερεσόλυμα· μία πόλις αὖτη τῷ βασιλέα τῆς δόξης ἀπέκλεισε φύρας, καὶ μὴ δεξαμένη τύραννον ἔρρωται· αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ πάντοχου δέξαμεναι Ὃ σωτῆρα οὐ θόδοι καὶ ἀκμαίζουσι, καὶ Ἐις τὸν ὑπερκόσμιον τιμῶσι δυάζονται. Ὃ πάλιν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου σκοπεῖ· ἕως ζῇ τύραννος, οὐ δύδοκιμήσει Ⓐ φίλοι Ⓐ ὃ πιστὸν τῆς γνώμης οὐ χαρᾷ ἐσδεξάμενοι, Ⓐ ἐχθροὶ αὐτοῦ οὐ κινδύνῳ· ἐπειδὴν ὁ ἀποθάνῃ ὁ τύραννος, Ⓐ φίλοι οὐ κινδύνῳ, καὶ Ⓐ ἐχθροὶ οὐ παῤῥησίᾳ. ἴδωμεν ποίνων μὴ τὸν τοῦ σωτῆρος τελευτὸν, μὴ τὸν βασιν τὸν οὐ τοῦ ἁγίου τοῦτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ τὸν πρὸς σὲ νομιζόμενον θάνατον, μὴ τὸν παῤ' ἐμοὶ πίστευσάμενον αἰσχύνην, ἴδωμεν τί μὴ Ὃ τέλος· Ἐὶ μὲν δύδοκιμοῦσιν Ⓐ ἐχθροὶ τοῦ βασιλέως, ἢ Ⓐ ἐχθροὶ τοῦτο τοῦ τυράννου, τύραννος ἀληθῶς. Ἐὶ δὲ Ⓐ μὲν ἐχθροὶ οὐ αἰσχύνῃ καὶ ὄκνῳ, Ⓐ δὲ φίλοι οὐ παῤῥησίᾳ καὶ δόξῃ, Ἐὶ τοῖς λόγοις οὐ πείθῃ, τὰ πράγματα δυσωπήσει, ὡς ὕψωσεν ὁ Θεὸς τὸν Χριστὸν βασιλείαν, πῶς καθεῖλε τοὺς ἀπαιτησαμένους αὐτὸν τὴν βασιλείαν. ἠδύνατο οὖν οὗτος ἀνελεῖν ὁ Θεὸς, ἁρπασαμένους τὸν υἱόν· ἠδύνατο ἀποκλῖναι οὗτος ἐχθροὺς τοῦ βασιλέως, οὗτος νομίσαντας τύραννον τὸν βασιλέα τῆς δόξης· ἀλλ' οὐκ ἀνεῖλεν αὐτοὺς, ἀλλ' ἐσώρπισεν. Ἐὶ ἀνεῖλεν, ἐγίνετο αὐτοῖς ἀπόλειψις. Ἐὶ σωνεχώρησεν ἡμῖν μόνον ὅτι τῆς γῆς, οὐ τῶν πραγμάτων ἐδυσωπούμεθα ἂν· εἰ δὲ ἴδωμεν τὸ γλῶ τις θύσασαν, ἐπεσπάφημεν ἂν Ὃ ἡμᾶς μὴ πάσης τὸν οἰκουμένης, ἠδύνατο λέγειν αἳ ἐχθροὶ ἐθεασάμεθα αὐτὸν ῥῦ δώδεκα, καὶ ὡς θύτελεῖς αὐτὸν κατεφρονήσαμεν.

by Google

ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως διείσκει), μειζὼν ἦ τὴν οὐσίαν τοῦ λογισμοῦ. ἐὰν εἴπω ὑμῖν, ὅτι ὁ
Ἰησοῦς πέθανε, νοοῦμεν τὸ θνητὸν, σῶμα, ἢ τὸ ἀθάνατον, τὴν ψυχήν· καὶ οὐκ ὀκνεῖ καὶ πάντες
τοῦ σώματος τὸν θάνατον σωτήριον φάσκειν, τὸ πρῶτον τοῦ ἀνθρώπου λέγοντες ἀπολέσθαι· ἡμεῖς δὲ πάντως ἀναίτιον λέγειν, τὸ σῶμα τοῦτο ἀποθανεῖν, καὶ τὸ μὲν ὄνομα κοινὸν δίκην θανάτου τὴν σωτηρίαν, ὁ δὲ λογισμὸς τιμᾷ τὴν σωτηρίαν, τί τε ἀποθανόν, τί δὲ τὸ μὴ τε-
θνηκὸς ἐπεὶ καὶ ὁ σωτὴρ κοινὴν ἀποφαίνεται φωνὴν τοῦ θανάτου καὶ τῶν ἀγίων λέξεων Παραχώρουσιν Matth. ι ζ.
ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ὅπου ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς.
καὶ ἀποφήνατο κοινῶς, διέπειν δὲ αὐτὸς τὴν ἰδίαν διδασκαλίαν. Μὴ φοβηθῆτε γάρ, φησι, ἀπὸ τῶν Matth. ι κς.
ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. ἔστω καὶ ἐπὶ τοῦ ποιμένος ὁ σωτήρ.
ὥσπερ γὰρ ὀφείλομεν τοῦ γνῶναι ἐχόντων λέγει· οὐδεὶς οἶδε τὸν πατέρα, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ
ἐὰν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψῃ. οὐ γὰρ ὁ υἱὸς ἄγνοεῖ, ὃν ὁ πατὴρ ἀποκαλύπτει τοῖς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι. οὐκ ἀγνοεῖ ὁ γινώσκων τὸν πατέρα, καθὼ γινώσκει καὶ αὐτὸν τὸν υἱόν. ἔχεις τοίνυν τοῦ λύσιν, ὅτι ὁ ὄνομα τοῦ υἱοῦ λαμβάνεται καὶ εἰς ὁ τῆς θεότητος
ἀξίωμα, καὶ εἰς ὁ τῆς οἰκονομίας σῆμα. ἄγνοεῖ τοίνυν καὶ ὁ σῆμα τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ
γινώσκων καὶ πάντα καὶ τοῦ δυνάμει τῆς θεότητος.

Τὸ αὐτὸ ὅτι φωνή, Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρήσω περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· Ιωαν. ε λα.
τὸ αὐτὸ ὅτι διδασκαλία, Καὶ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρία μου ἀληθής ἐστιν. Εἰ Ιωαν. η ιδ.
ἀληθής, πῶς οὐκ ἀληθής; Εἰ οὐκ ἀληθής, πῶς ἀληθής; μαχόμενα καὶ ῥήματα, ἀλλὰ συμ-
φωνοῦντα καὶ νοήματα. αἴσθου ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκεν· καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν ὁ τοῦ ἱεροῦ δημι-
ουργὸς, ὁ τῆς λατρείας διαστάτης ἐλάλει ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ἵνα πληρωθῇ ἡ προφητεία τοῦ λέγοντος, Μαλαχ γ. α.
Καὶ ἐξαίφνης ἥξει εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ ὁ Κύριος, ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης, ὃν
ὑμεῖς θέλετε· καὶ Κύριον αὐτὸν καλεῖ καὶ ἄγγελον. ὦ τῶν θείων μυστηρίων, ὦ τοῦ σοφοῦ καὶ προ-
φητικῆς μυσταγωγίας. ἐξαίφνης ἥξει εἰς ⟨ν⟩ ναὸν. Θεὸν ναόν. καὶ λέγει αὐτοῖς ⟨ν⟩ ναὸν, ὡς μὴ νομίσαι ἑτέρου εἶναι τοῦ παθητοῦ τοῦ διαστατοῦ, καὶ ἑτέρου εἶναι τοῦ υἱοῦ τοῦ βα-
σιλεύοντος. ⟨ν⟩ ναὸν τοῦ παθητοῦ, ὃν ἐνῴκησε Σολομὼν τῷ Θεῷ, τοῦτον ⟨ν⟩ ναὸν τοῦ σωτῆρος
καλεῖ ὁ προφήτης. ἐξαίφνης ἥξει εἰς ⟨ν⟩ ναὸν ὁ Κύριος. ὅταν τοίνυν ναὸς τοῦ πα-
θητοῦ ᾖ, ναὸς τοῦ υἱοῦ ἐστιν· ὅταν ναὸς ᾖ τοῦ υἱοῦ, ναὸς ἐστι τοῦ παθητοῦ. Διὰ τοῦτο δὲ αὐτὸς ὁ Ιωαν. β ιε.
σωτὴρ, ὅτε ἀπελαύνει τοὺς Ἰουδαίους ὑπὸ φραγελλίου, ὃ κατεσκεύασεν ἀπὸ σχοινίων, λέγει· Ἐκ-
βάλετε ταῦτα ἐντεῦθεν, καὶ μὴ ποιεῖτε ⟨ν⟩ οἶκον τοῦ παθητοῦ μου, οἶκον ἐμπορείου. ὁ αὐτὸς πά-
λιν, Ἐκβάλετε ταῦτα ἐντεῦθεν. ὁ γὰρ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται. ὁ οἶκος τοῦ Λουκ. ιθ. μθ.
παθητοῦ μου, καὶ ὁ οἶκός μου. Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει· Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι Ιωαν. α ια.
αὐτὸν οὐκ ἐδέξαντο. τοῦτ' ἔστιν Ἰουδαίων λείπει (Ἰουδαῖοι γάρ ἦσαν) ὅτι αὐτὸς αὐτὸν ἔλαβε· νῦν
ἐφώπισε, καὶ ἔλαβε προφητῶν ὑπήκοος· καὶ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις ἴδια τοῦ παθητοῦ. ὅτε γὰρ ἐζή-
τησε αὐτὸν * προσοῦσα, καὶ ἔφησε, Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν, προσευχόμενα ζητοῦντές σε, ἀπεκρί- * ἡ μήτης Λουκ β μη.
θησαν, οὐκ οἴδατε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ παθητοῦ μου δεῖ με εἶναι; ἀνέβη οὖν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκε, καὶ
ἐπλήρωσε τὴν ἑαυτοῦ προφητείαν· Λύσατε ὁ ναὸν, φησὶ, τοῦτον. ἐδίδασκεν οὐχ ὑβριζούσης τῆς
διδασκαλίας τὸν ἄξιον, διδάσκαλον ὄντα τοῦ Φιλαδελφίου. μὴ, ὅταν ἀκούσῃς ὅτι
ἐδίδασκε, νομίσῃς αὐτὸν ἕνα τῶν διδασκάλων τῶν λοιπῶν εἶναι). Εἰ δὲ τὸ, ἐδίδασκέ με σκαν-
δαλίζει, ἐὰν ἀκούσῃς λέγοντος, Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου, ἀ- Ψαλμ ριθ ιβ.
γνοεῖς τὸν ἄξιον, καὶ οὐ θαυμάζεις τὸν διδασκόμενον. αἴσθου ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν. οὐδαμοῦ
διείσκεις καταβαίνοντα. διέβαινεν ἀπὸ Ἱεριχὼ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος. ὅπου γὰρ
Θεὸς, ἐκεῖ καὶ ἀνάβασις. Μακάριος ἀνὴρ, οὗ ἔστιν ἀνάβασις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Κύριε, αἱ ἀνα- Ψαλμ πγ. ε.
βάσεις σου ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. ὅπου ἀρετὴ, ἀνάβασις, ὅπου κακία, κατάβασις. Ῥῦσαί με Ψαλμ ριθ.
ἀπὸ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. ἐπαύμαζον οἱ Ἰουδαῖοι, πῶς οὗτος οἶδε γράμματα

μὴ

ἀληλέγξῃ), ἀλλὰ τὰ ἀρμόζοντα τῇ ἡμετέρᾳ ἀθυνείᾳ. ἄλλως διελέγετο πιστοῖς, ἄλλως ἀληλέγκτοις ἀπίστοις. οἶδα γὰρ τοῦτο τὸν ἔνοικον πονηρικὸν ὑμῖν· ἀλλ' οὐδὲν κωλύει ὁδοῦσαν ἀφ' ἑαυτῆς ἐννοίας, καὶ δόξαν ἀληθεύουσαν τὸν ἀπόδειξιν τῆς πραγμ. πρὸς Ιουδαίους ἐκεῖνος ὁ λόγος, Ιουδαίους τοῦτο ποιῶν ἀπέχοντας τῆς ὑψους τῆς θεότητος, ὅσον
Ησ. κθ. ἀπέχουσιν οἱ οὐρανοὶ γῆς ἀπὸ τῆς γῆς, ἀπέχουσιν καὶ αἱ ὁδοί μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ αἱ βουλαί μου τῶν βουλῶν ὑμῶν. διελέγετο τοίνυν ἀπίστοις καὶ ὄντως οὐομένοις αὐτοὺς ὠφελεῖσθαί τινα, δυπολιτευομένοις τῇ θείᾳ γνώσει, καὶ σεμνύνουσι τὸν νόμον Μωϋσέως, πανταχοῦ τὸ ἴδιον ἀξίωμα κρύπτων, ὅπου τὸν καιρὸν ἀξίαν ἐφαίρετο πάθος, ἵνα δείξῃ Ιουδαίους οὐκ αὐτῷ δυπλέγοντας, ἀλλὰ τῷ πατρὶ μαχομένους. ἀλλὰ πρὸς μὲν Ιουδαίους πολλάκις ἀρμόζει τὰς οἰκείας αὐτῷ προαιρέσεις τὰς λέξεις προσφέρων, οὐχ ὅπου τοῖς ἡμετέροις ἤθεσι συμμεταβάλλεται ὁ θεῖος λόγος, ἀλλ' ὅλως, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ ἁρμόζων τὰ φάρμακα τοῖς πεπωκόσιν, ἐπάγει τοῖς Ιουδαίοις ἐξεπαζόμενος τοῖς ἀπορρήτοις αὐτοῦ οὐ μόνον τὸν θεότητα, ἀλλὰ καὶ τὸν αἰνθρωπότητα. ἐννόησον γὰρ ὅσοι ἀπέχουσι τοῦ φαντασθῆναι υἱὸν Θεοῦ, ὅπου τοσοῦτον δυνθρωπον καθεστηκότα Κύριον ἐπαγγελόμενον. ἔλεγον γὰρ, Δαιμόνιον ἔχει, καὶ δαιμονιζόμενα ἐπαγγελόμενον υἱὸν τοῦ Θεοῦ. ἐπεὶ τοίνυν ἐώρα Ιουδαίους δυπλέγοντας, καὶ σὺν ἑαυτῷ μαθητὰς ὡς δυνθρώπους πολυπραγμονοῦντας τὰ μέλλοντα (φίλον γὰρ ἀεὶ τοῖς δυνθρώποις, τοῖς μέλλουσιν ἐπιβαλεῖν, καὶ τὰ μέλλοντα προειδέναι· ἀμέλει γοῦν καὶ ὁ τῆς κοινῆς δυαγροφῆς, ἐάν τις, ἃ μανθάνουσι πάντες μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ, προλαβὼν μάθῃ πρὸ μιᾶς ἡμέρας, χαίρει ὡς μέγα τι βύρηκώς, καὶ ὥσπερ ὁ πάντων τὸν γνῶσιν λαβών. φίλον δὲ τοῖς δυνθρώποις τὰ μέλλοντα διερευνᾶν) εἶδε τοίνυν πόθον ὁ τοῖς ἀποστόλοις ἀκμάζοντα ὁ σωτὴρ, καὶ ζέοντα ἔρωτα περὶ τὸν γνῶσιν τῶν μυστηρίων, καὶ ἃ ἔχῃ, δοῦναι, ἵνα κολάσῃ τὸν ἀκμὴν ἐπιθυμίαν, Πότε ἀποκαθιστᾷς τὴν βασιλείαν τοῦ Πράξ α.ς. Ισραηλ; εἶτα ἐπισκιάζων τὸν δυνθρώπινον προπέτειαν τὸν βουλομένων ἐπιβαλεῖν τοῖς μέλλουσι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ προεργάζεσθαι, λέγει· Οὐκ ἔστιν ὑμῶν γνῶναι χρόνους ἢ καιρούς· ὑπερβαίνει τὸν αἰνθρωπίνην φύσιν τὸ μέτρον τῆς γνώσεως. μὴ πολυπραγμόνει τὰ μέλλοντα προβλήματα, ἀλλ' ἐκδίκου μόνον, καὶ πίστευε τοῖς μέλλουσι· παρασκεύασον σεαυτὸν πρὸς τὸν τοῦ μέλλοντος δικαστοῦ παρουσίαν. ἐκεῖ φέρεται, οὐχ ἵνα μάθῃς πότε ἡ ἡμέρα, ἀλλ' ἵνα μάθῃς ποταπὴν σοι ἀπαντήσῃ ἡμέρα. διὰ τοῦτο ὁ προφήτης σὺν πολυπραγμονοῦντας περὶ τούτης τὰς ἡμέρας καὶ λέγοντας, πότε ἔρχεται ἡ κρίσις, πότε ἡ ἀνάκρισις,
Αμ. ε.ιη. μεμφόμενος καὶ ἐπιθυμοῦντα ἔλεγε· Οὐαὶ οἱ ζητοῦντες τὴν ἡμέραν Κυρίου, ἵνα τί αὕτη ὑμῖν ἡ
Σοφον. α.ιε. ἡμέρα τοῦ Κυρίου; αὕτη σκοτία, καὶ οὐ φῶς· καὶ τί σκοτάζετε εἰς φῶς τὴν ἡμέραν Κυρίου; ἡ ἡμέρα Κυρίου πικρὰ καὶ σκληρὰ τότε κλαυσάτω ἡμέρα, ὀργῆς ἡ ἡμέρα ἐκείνη, θλίψεως καὶ ἀνάγκης. Φύσει πρόσεστιν, ἵνα κολάσῃ τὸν προπέτειαν, ἐπεὶ δῶν ἐπόθουν εἰδέναι τὰ μέλλοντα τὸν αἰνθρωπίνην τάξιν ὑπερβαίνοντα, ὁ σωτὴρ ἔλεγεν· Οὐκ ἔστιν ὑμῶν γνῶναι χρόνους ἢ καιρούς. ἀλλ' ἵνα μὴ νομισθῇ τῷ φθόνῳ κωλύειν τὸν γνῶσιν, συμπαρελαμβάνει ἑαυτὸν τοῖς ἀγνοοῦσιν, ἵνα μὴ μεμφθῶσιν τῇ αἰνθρωπίνῃ ἀγνοίᾳ. Οὐκ οἶδασί, φησι, οὔτε οἱ ἄγγελοι. Τί φαντάζεσθε ὑπὲρ ἀγγέλους; οὐδὲ ὁ υἱὸς οἶδε. Διὰ τί γὰρ ἐμὲ φαντάζῃ; ὅταν ἀκούσῃς υἱόν, μέσον τὴν διανοίᾳ τὸ πρᾶγμα. υἱὸς γὰρ λέγεται κατὰ κοπὴν καὶ ἡ θεότης καὶ ἡ αἰνθρωπότης. ἵνα μάθῃς ὅτι υἱὸν καλῇ ἡ γραφὴ, καὶ τὴν σάρκα τοῦ σωτῆρος, καὶ τὴν οἰκονομίαν, λέγει ἀλλαχοῦ· Καὶ τὸ αἷμα Ιησοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. τὸ αἷμα, οὐ θεότης, ἀλλὰ αἰνθρωπότης· ὅπου καὶ τὴν αἰνθρωπότητα υἱὸν ὀνομάζει. καὶ ὅταν εἴπωμεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔπαθεν, ὁμολογοῦμεν τὸ παθητόν, τὸ ἀπαθές. ὅταν εἴπωμεν, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ μονογενὴς ἐσταυρώθη, μερίζομεν τὸ ἀπαθές, καὶ χωρίζομεν τὸ παθητόν. καὶ γὰρ ἐπὶ ἡμῶν τῶν αἰνθρώπων πολιτεύεται ῥήματα. κατὰ πάσης μὲν τῆς αἰνθρώπινης

ἴσ. κηδν

ἀλλ' ὁ λόγος τῶν γραμμάτων τὴν ἐπιστήμην ἐφθάρη. Διὰ τί οὖν ζητεῖς τὰ δεύτερα παρὰ τῆς πηγῆς τῶν ὠφελιμων; ὅτι γράμματα, φησιν, οἶδε μὴ μεμαθηκώς; οὐ θαυμάζεις ὅτι νεκρούς ἤγειρη, ἢ ἐκπλήττη, τὸ εἰδέναι γράμματα μὴ μεμαθηκότα, ὀδυχρόνιον τῇ φύσει. ⓐ γὰρ ὠφελιμοι τὰ γράμματα εὑρόντες, οὐ πρὶν ἐτέρου μαθόντες εὗρον, καὶ ⓐ εὑρεται τῶν γραμμάτων, δυσθεφποι ὄντες· τὸ δὲ νεκρούς ἐγείραι, ὑπερβαίνει φύσιν καὶ θεφπον. Διὰ μεγάλα πλοράς, καὶ ὡδὶ διὰ μικρὰ ἀκριβολογῆ; πηγὴ τοίνυν πάσης σοφίας καὶ πάσης γνώσεως ὁ Χριστός· ὀφείλει αὐτὸν λαμβάνειν. πρώτων γὰρ ἐστιν εὑρετής, εὑρετὴς λέγω, οὐχ ὡς ἄλλου ποιήσαντος, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἢ ποιητὴς τῆς σοφίας, ἢ εὑρετὴς τῶν ὄντων τῆς σοφίας θεωρεῖται. ὀφείλει αὐτὸν τῶν προελθόντων, ὀφείλει αὐτὸν τῶν προόντων, ὀφείλει τῶν μελλόντων λαμβάνειν. πηγὴ γὰρ ἐστι τῶν ἀπάντων.

Εἰ τοίνυν φησὶν ὁ αἱρετικὸς (ἀνακύπτει γὰρ ἐκ τῶν σήτων ζιζάνια) εἰ τοίνυν πηγὴ τῆς σοφίας ἐστὶ καὶ τῆς γνώσεως, πῶς ὡδὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τουτέστι, τῆς Ζωοτελείας, ἐν ᾗ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, καὶ ἡ ἐπιδημία τοῦ σωτῆρος, λέγε, ὅλη ὀφείλεις οἶδεν, ὅτι οὐ ἄγγελοι, οὔτε ὁ υἱός, Εἰ μὴ ὁ πατήρ; πῶς τοίνυν πηγὴ σοφίας, εἰ ἄγνοεῖ τὸ μέλλον; ἐγὼ δέ σε οὐκ ἀλόμην μὴ κακοτέχνως τρέφειν τὸν λόγον, μηδὲ ὡδὶ στροφὰς λόγων εἰλεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν βούλησιν τῶν δογμάτων φέρεσθαι. Διὰ τί λέγεις, εἰ πηγὴ τῆς σοφίας καὶ θησαυρός ἐστι, πῶς ἄγνοεῖ; οἶδα ὅτι βαθὺ τὸ ῥῆμα, πλὴν ὡς ἐμὲ ζωτικὸν ἤχουσθω. δεῖ γὰρ κατατοξάζεσθαι ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως τῶν ἀκουόντων. φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος ὡδὶ τοῦ Χριστοῦ· Οὐ κηρύσσομεν εἰς ἐπίγνωσιν μυστηρίου Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ, ἐν ᾧ πάντες ⓐ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι· εἰ πάντα ἐν αὐτῷ, ὀφείλει αὐτὸν λαμβάνειν. Τί οὖν φησι πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ σωτῆρος, ὅτι οὐδεὶς οἶδεν, οὔτε ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ; ἐρωτάσθω ὁ αἱρετικὸς, τίς μείζων, ἡ ἡμέρα, ἢ ὁ πατήρ. ὁ γινώσκων τὸν πατέρα, ἢ γινώσκει τὴν ἡμέραν; Οὐδεὶς οἶδε τὸν πατέρα, εἰ μὴ ὁ υἱός. τὸν πατέρα οὖν εὗρε, τὴν πηγὴν τῆς γνώσεως οἶδε, καὶ τὴν ἡμέραν οὐκ οἶδεν; ἀλλ' ὀφείλεται, φησιν, Εἰδέναι μὲν τὸν πατέρα, ἀγνοεῖν δὲ τὰ ἐν τῷ πατρί. Εἰ ἔστι τι ἐν πατρὶ λαμβάνειν τὸν υἱόν, ἔστι τι ἐν τῷ υἱῷ λαμβάνειν τὸν πατέρα. πόθεν τοῦτο; αὐτὸς ὅρον δίδωκεν ὁ πάντων δεσπότης, Καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα. ὡδὶ τῶν ἀνθρώπων ὅταν λέγηται, λέγε, γινώσκω σε ἐμέ, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν. ὃ γὰρ ἀνισότης γνώσεως, ὅπου αἴσιος φύσις; ἄνισος γὰρ ἡ γνῶσις. γινώσκειν ἀνθρωπος δύναται Θεόν, ὃ μέλλει τὰ ἐν τῷ Θεῷ· γινώσκομαι πάντες πατέρα, ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ υἱός· ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν. πάντες γινώσκομαι, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐκεῖνος. ἄλλως γὰρ ὁ καρπὸς χωρίζει τὴν ῥίζαν, ἄλλως ἡ ῥίζα τὸν καρπὸν ἐρμηνεύει, ἄλλως ⓐ τὸν καρπὸν τυγχάνοντες τῆς γνώσεως μεταβάλλουσιν. ἐν τούτοις ἢ πρώτη καὶ ἀσύγχυτον δίδωκε τῆς γνώσεως τὴν ἰσότητα· καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ, γινώσκω ⓜ πατέρα. Εἰ ἔστι τι ἐν τῷ υἱῷ λαμβάνειν ⓜ πατέρα, ἔστι ἐν τῷ πατρὶ λαμβάνειν τὸν υἱόν. Εἶτα ὀφείλω σε ἐκπλῆξαι τῷ φωνῇ ἤδη, αἱρετικέ, δι' ἣν ἀπιστεῖς ⓜ υἱὸν τῆς γνώσεως; ἑτέρῳ λόγῳ ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον ὅπου ἀρῇ, μείζονι τῷ υἱῷ καὶ τῇ σὺν γνῶσιν ἐργάζη. λέγε γὰρ ὡδὶ τὸ ἁγίου πνεύματος ὁ Παῦλος· ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. ὃ πνεῦμα τὸ ἅγιον οἶδε τὰ βάθη, ὁ δὲ υἱὸς ἄγνοεῖ τὴν ἡμέραν; Εἰ τοίνυν, φησὶ, οἶδε, Διὰ τί εἶπεν, οὐκ οἶδα; ἀπὸ μὲν τῆς τῶν λογισμῶν ἀκολουθίας, καὶ τῆς τῶν γραφῶν μαρτυρίας ἀποδείκνυται, ὅτι πηγὴ τῆς γνώσεως καὶ σοφίας ἐστί. πῶς δὲ ἔσχεν, ἃ ἔχει, ἐρώτησαι, καὶ τί γνῶσιν, ἵνα αὐτὸς πηγάζει, ταύτην λέγε αὐτὸς μὴ ἔχειν; εἶπε γὰρ ὅτι οὐδεὶς οἶδε τὴν ἡμέραν. Διὰ δὲ, ἀδελφοί, ⓜ σκοπὸν τοῦ σωτῆρος ἐρευνᾶν καὶ ἐρωτᾶν, τί λέγε, καὶ ὡδὶ πῶς, καὶ ὡδὶ πῖας, καὶ πότε. οὐ γὰρ ἐστιν ἁπλῶς βασανίζειν ῥήματα, καὶ ἐξετάζειν λεξίδια, ἀλλὰ ταύτης τῆς ἐποίας καταστοχάζεσθαι τῆς δυνάμεως. τὰ πάντα γὰρ, ὅσα ὁ σωτὴρ Διὰ λέγεται, πρέπουσα τῇ οἰκείᾳ ἀξίᾳ

Διὰ λέγει),

Ματθ. κδ. λε.

χ ἐλίδιον

Κολασσ. ϲ γ.

Ἰσαν. ι. ιδ.

Ἰσ. ιωσηλαμεσαίτου.

ε. Κορ. ϲ. ι.

Πραξ. ε. γ. ἄλλος ὁ ἐνοικῶν. Οὐκ ἠψευσας ἀνθρώποις λέγοντες· Ἀνανία, ἵνα τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; καὶ ἐπάγαγε, οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. Ἀλλά φασιν οἱ αἱρετικοί, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκάλεσε Θεόν, ἀλλ' ὅπερ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀπεστάλη, ὁ ὑβρίζων, φησί, τὸ πνεῦμα, Θεὸν ὑβρίζει Θεὸν ἀπεστάλκοτα τὸ πνεῦμα. ἀλλ' ἄφες καὶ ἀνόητε (σοφὴ γὰρ ἄλλη παρέπουσα τῷ ἀθέῳ προσηγορία, εἰ μὴ ἡ τοῦ ἄφρονος. Εἶπε γὰρ ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· οὐκ ἔστι Θεός) οὐκ εἶπεν, ὡς σὺ ἐνόησας. Εἰ γὰρ ἡ τοῦ πνεύματος ὕβρις εἰς Θεὸν ἀπόστειλαντα, ἐχρῆν εἰπεῖν, οὐκ ἐψεύσω τῷ πνεύματι, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. ὅτε γὰρ τὴν ἀποστολικὴν χορείαν ἐδεξιώσατο τὸν ἁγίαν τριάδα, λέγει ὁ πατὴρ καταγέλλει. τριὰς ἀποστόλων, μάρτυς τῆς οὐρανίου τριάδος. χορεύσωμεν οὖν εἰλικρινῶς, καὶ εἴπωμεν, Πολλά σε τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα· ἤγουν ἢ πᾶσα αἵρεσις ἢ ἄνθρωποι ἔχουσα διδάσκαλον, καὶ οὐ Θεόν. γένοιτο δὲ εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις τοῦ κοινοῦ παιδὸς καὶ διδασκάλου, ἀποστόλοις πομπεύειν ἡμᾶς καὶ μάρτυσιν ἐν ὀρθοδόξῳ πίστει ζωναυλίζεσθαι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ζωῇ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ησ. νδ. α.

Ιωαν ζ. ιε. Ματθ. κδ. λε

Λογ. ριζ. ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ, ΕΝ Ω ΕΛΕΓΕΝ

Λεγει οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς τοὺς σωτῆρος, Πῶς οἶδε γράμματα μὴ μεμαθηκώς; καὶ εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ σωτῆρος, ὃν οὐδεὶς οἶδε τὸν πέμψαντα.

Ex Ms. Cæsareo.

ΠΡΟΣΕΡΧΕΤΑΙ πάλιν τὸ εὐαγγελικὸν ἀπορρήτωμα ἡμῖν· φέρε μὴν ὑμῖν τὸ δηλούμενον καθαρὸν ἐκ συμμάτων ῥήσεων, πιθόμενοι τῷ προφήτῃ λέγοντι· Ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου. μία δέ ἐστι πάντων τῶν ἀγαθῶν ἡ πηγὴ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ πᾶσαν γνῶσιν καὶ πᾶσαν σοφίαν ἀμοιβείσας. καὶ θαυμάζω πῶς ξενίζονται οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι γράμματα οἶδε μὴ μεμαθηκώς. τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἀρτίως ἀνέγνωσται, ὅτι ὁ σωτὴρ τὴν ἔνσαρκον προφέρησιν διδασκαλίαν, ἐθαύμαζον οἱ Ἰουδαῖοι. πῶς οὗτος, φησὶν, οἶδε γράμματα μὴ μεμαθηκώς; γράμματα ζητοῦσι παρὰ τῆς πηγῆς τοῦ λόγου, μᾶλλον δὲ παρὰ αὐτοῦ τοῦ λόγου· γράμματα ἀπαιτοῦσι παρὰ τοῦ Χριστοῦ, ὃς ἐπήγασε νόμον, ὃς προσώνυχε προφητείαν· παρ' οὗ πᾶσα γνῶσις καὶ λόγος καὶ νόμος καὶ βάλσαμα καὶ σκέψις· πᾶσα γὰρ σοφία παρὰ Κυρίου. γράμματα ζητοῦσι παρὰ τοῦ λόγου, παρ' οὗ πάντες προφῆται ἐπλήσθησαν, καὶ πάντες οἱ θεολόγοι ἐκ ταύτης δεξαμενῆς τῆς ἰσίας ψυχῆς ἐδίξαντο. τοῦτον ἐδίξατο Μωϋσῆς, ἐκ ταύτης τῆς πηγῆς ἐπλήσθησαν οἱ προφῆται, ἐκ ταύτης τῆς πηγῆς πάντες οἱ ἁπλοῦς ἐλάβοσαν. ἃ μαρτυρεῖ Ἡσαΐας λέγων· Ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν. ἅπαντες γράμματα παρὰ Θεοῦ, ὡς τῶν γραμμάτων τὸν λόγον ποιησάντων, ἢ τοῦ λόγου τὸν τῶν γραμμάτων τέχνην ἐφευρηκότος; μὴ γράμματα τὸν λόγον ἐποίησεν, ὁ λόγος τῶν γραμμάτων τὴν φύσιν ὕδρευε· καὶ ὥσπερ οὐκ αἱ τέχναι τὰς ὕλας ὕδρευσι, ἀλλ' αἱ ὕλαι ταῖς τέχναις ἁρμόσασαι ἐχρείσαντο· οὕτως οὐ τὰ γράμματα τὸν λόγον ἐποίησεν, ἀλλ' ὁ λόγος τῶν γραμμάτων τὴν ἐπιστήμην ὕδρευε. οὐ παρὰ τὰ γράμματα, καὶ δύτες ὁ λόγος, ἀλλὰ παρὰ τὸν λόγον, καὶ ζῶντα ἀπ' ἐκείνου προηγεῖται. πάντα τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε ἔπιται τὰ τῆς ἐπιστήμης· οὐ τὰ βλέπουσα ὀφθαλμὸς ἐποίησεν, ἀλλ' ὀφθαλμὸς τὴν ὁρωμένην τὴν φύσιν διέκρινεν· οὐχ αἱ πέτραι τὰς χεῖρας ἔδωκαν, ἀλλ' αἱ χεῖρες τὰς πέτρας ἐπυόησαν· οὐχ ὁ δρόμος πόδας εἰργάσατο, ἀλλ' οἱ πόδες τὸν δρόμου τὴν φύσιν ἔδιξαν· οὕτως οὐ γράμματα λόγον ἔδιξεν, ἀλλ'

Ησ. ιϛ. γ.

Ιωαν. α. ιϛ.

ις. παράγεται

ἰς λέξιν τὰς δέξηται ποτὲ, οὐδαμῶς. Ὁ γὰρ, φησὶ, μισῶν ἐμὲ, καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. ἐμείωσε τὸν Ἰωαν. ιε. κγ.
ἰσ. πτ. ἀστέρα· οὐ δέχεται πατὴρ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ἡμῶν, ὃ γοῦν ἀθετούμενος, οὕτως καὶ πατὴρ ὁ ἀθετούμενος τοῦ ἁγίου πνεύματος. Παῦλος γοῦν εὗρε τοὺς τὰ αἱρετικὰ ζιζάνια ἀρχὴν Πραξ. ιθ.
μὴ λαβόντα, καὶ ποτὲ ἦ πρὸ μικροῦ δεξάμενα. ἐν Ἐφέσῳ γὰρ τῆς Ἀσίας εὑρίσκει τινὰς βα-
5 πτισθέντας, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες. οἱ δ' ἔφησαν, οὐδὲ εἰ ἔστι πνεῦμα ἅγιον ἠκούσαμεν. Εἶτα ἡ ἁγνὰ φωνή· Εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; παιδεύσαντος Πέτρου τὸν ἐκκλησίαν καὶ Παῦλος μὴ αἱρετικὰ πλέκειν συζητήματα. πόθεν ἡ δυσώνυμος βιβλίου τοσαυτηρεία; πόθεν τὰ αἱρετικὰ σπέρματα; ὅτου τὰ πώλητα ἡ ἀλήθεια παρὰ τοῖς ἀσεβέσι, καὶ ἐκρέπτησε Αἰσωπιλικὴ διδασκαλία. τοῦ ὄρους τῆς θεοπνεύστου φύ-
10 σεως λαμβάνεις ὅτι τῆς θείας καὶ ἀγίας, καὶ ἁγίου τὸν λέγεις; σὺ δέ, φησὶ, τί λέγεις τὸν πατέρα; ἀγίαν λέγω, ἀλλ' οὐχ ὡς σύ. λέγω ἁγίαν τὸν πατέρα, ἐπεὶ μὴ ἐγεννήθη. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀδὰμ λέγω ἁγίαν, ὅτι μὴ ἐγεννήθη, ἀλλ' ἐπλάσθη. μὴ ξένιζε τοῦ ἀκούσματος. ταῦτα πλάσματα. ἁγία ὁ πατὴρ, καὶ πολλὰ ἕτερα ἁγία. λέγω μὲν οὖν ἁγίαν τὸν μὴ γεννώμενον· λέγεται ἁγία καὶ τὸν γεννώμενον, μηδέπω γεννώμενον.
15 ἡ δύναμις τῶν νεκρῶν ἁγία τοῖς νεκροῖς. οὐχὶ γάρ, ἀλλ' οὔπω γέγονεν, καὶ ἔστιν ἀκατασκεύαστος, μηδέπω γεννωμένη. λέγεται ἁγία καὶ τὸ μηδέποτε μὴ τὸ γενόμενον, μήτε γενέσθαι ὀφείλον, οἷς πολλὰ ἁγία· ἐπεὶ οὖν Δ. ζ. γ.
καὶ Δαμιὴλ μὲν λέγει· Ἐλεώσω πάσαν θείαν ἐξερχόμενα ἐκ τῆς καλάμης, καὶ ἰδοὺ τὰ μὲν θεῖοι εἰσὶ λίαν, καὶ περὶ αὐτοῦ οἶδεν. καὶ πού, Εἰπέ μοι, ἐκάσω θεῖον λεπὶς οὕτω διεσκευασμένον ἔχοι τὴν
20 κατάσασιν; πού εἶδες θεῖον ἔχον ὄψιν σιδηρᾶς καὶ ὀδόντας χαλκοῦς; ταῦτα ἡ εἰς θεωρίαν αἰεὶ πλατεῖα ὁ περιφήτης· οὐ μόνον ἐγένετο, οὐδὲ γέγονε, ἀλλ' ἔστι τὰ θεῖοι ἀεὶ ἀγίου ἀγίαστον, μηδὲ ποτὲ γενόμενον, ἀλλ' ἀεὶ ἁγιαζόμενον μόνον. ποίαν γυναῖκες ἐγένοντο περὶ ἔχουσαν, οἵας οἶδε Ζαχαρίας περὶ φερούσας; πού ἐκάσω πτερὰ χαλκὸν ἔχουσαι περὶ; ταῦτα ἡ πρὸς ἐξηγεῖται ὁ μακάριος Δανιήλ. ἢ πού ἐκάσω ἀνδριάντα ἀπὸ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ
25 χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ ὀστράκου τὴν κατασκευὴν ἔχοντα, οἷς εἶδε Δανιήλ; ἕκαστον ἡ τούτων ἀγάλματον. ὃ γὰρ ἐγένετο, ἀνεγράφη ὡς πλάσμα καὶ ποίημα. μὴ τοίνυν νομίσῃς μέγα τι ὃ παρεῖχαρίζεσθαι λέγει αὐτὸν ἅγιαν, ὅτι τὸ πολλὰ καὶ ἕτερα μὴ γεγεννημένα λέγεσθαι ἅγιαν. οἶδα δ' ὅτι βαθὺς ὁ λόγος· ἀλλ' ἵνα ἐλέγξω τὴν αἱρετικὴν κακίαν, εἰς τοῦτο τοῦ τόπους ἐλήλυθα.
λέγεται καὶ ἀθάνατος ἀγήρατος ὁ μὴ γεννητός. καὶ εἰ μὴ ἐγεννήθη, φησὶ, πῶς λέγεται; δεί-
30 κνυμί σοι ἀθάνατον μὴ γεννητόν τα. λέγει οὖν ὁ σωτὴρ περὶ Ἰούδα τοῦ προδότου· Οὐαὶ τῷ Ματθ. κς. κδ.
ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. συμφέρει αὐτῷ, εἰ μὴ ἐγεννήθη. καὶ πῶς αὐτῷ συμφέρει; τῷ γὰρ μὴ ὄντι οὐδὲν οὔτε συμφέρει, οὔτε ζημίαν φέρει. καὶ Σολομὼν ἦ μακαρίζει ἀνθρώπον μὴ γεννητόν τα, ταῦτα λέγων· Μακάριος ὁ τεθνη- Ἐκκλησ. δ. γ.
κὼς μᾶλλον ἢ ζῶν, καὶ ὑπὲρ τοὺς δύο ὁ μὴ γεννητός. καὶ εἰ μὴ ἐγεννήθη, πῶς μακά-
35 ριος; βλέπε ὁποῖα ἅγια ἀγεννήτου φύσεως. Εἶπεν ἄνθρωπον μὴ γεννητόν τα μηδὲ πλα-
θέντα μακάριον. ὥστε καὶ τὰ ἀγεννήτου περιφήτεια οὐ φύσιν θείαν ἐρμηνεύει, οὐδέ, ὡς σὺ λέγεις, ἀγέννητον οὐσίαν σημαίνει, οὐ πρὸς τὸν πατέρα φέρει, ὄντων δὲ ἑτέρων παρὰ τὸν περιφήτην ὁμοίως ἀγεννήτων τε καὶ γεννητῶν, καθὰ περιεποδείκται, ἀλλὰ δὲ μὴ γεγενῆσθαι δείκνυσι μόνον. ἀλλ' Εἴπωμεν περὶ αὐτοῦ μετὰ τοῦ Δαβὶδ, Διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀ- Ψαλμ. ρπ.
40 δολεσχίας, ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ νόμος σου, Κύριε. πρὸς τὴν Πέτρου δέξαι φωνὴν, πρὸς τὴν Παύλου διδασκαλίαν. Χριστὸς κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ὑπὲρ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Τὸ πνεῦμα Ρωμ. θ. α.
τὸ ἅγιον προσκυνείσθω, δυμνείσθω, δοξαζέσθω. ἐκ τῶν θείων γραφῶν θεολογοῦμεν, καὶ θέλουσιν οἱ ἐχθροὶ, καὶ μή. μαρτυρήσει δέ μοι καὶ Παῦλος λέγων· Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε; καὶ τίς ὁ κατοικῶν; τὸ πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. ἄλλο οὖν ναός, καὶ Α Κορ. γ. ις.

ἄλλος

Ισ. γ. ιϛ. νῶν πεπλήρω) ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ἡ θεοφθογγικὴ φωνή· Ἐν ταῖς ἑκάταις ἡμέραις λέγει ὁ Θεός, ὁπόταν μὴ εἴπωσιν, ἰδοὺ ἡ κιβωτὸς Διαθήκης ἁγίου Ισραὴλ (διὰ τὸ, ἡ παλαιὰ λατρεία) οὐδὲ μὴ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἡ Διαθήκη τῆς κιβωτοῦ. Διὰ τί; Ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πολλοὺς ἁλιεῖς καὶ θηρεύσει αὐτοὺς ἁλιεύς. ἐπειγόμενα τὴν κιβωτὸν τὴν παλαιάν, καὶ εἰσάγομεν τὴν κιβωτὸν τῆς ἐκκλησίας τὴν μὴ ἀπολυμαίνουσαν. ἀποστέλλω πολλοὺς θηρεύσει καὶ ἁλιεῖς. ὦ ξένης * ἁλιείας. ὁ μὲν ἁλιεὺς ἁλιεύσει, σήμερον ἁλιεύει. ἐπληρώθη γὰρ ἡ γῆ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, καὶ πεπλήρωται τῆς πίστεως τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα. * καὶ παραδόξου

Μὴ οὖν ὑβριζε τὴν ἀξίαν διὰ τὴν οἰκειότητα. διὰ Ἰουδαίους ἐξῆλθεν ὁ λόγος, ὅτι ἐφάνη ἡ ἀνάστασις· καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος, ὅτι μαθηταὶ αὐτὸν ἔκλεψαν αὐτόν. ἐκφοροι μὲν οὖν ἀπεφήνατο θάνατος τοῦ σώματος, διὰ τὴν θεολογίαν, ὅσοι ἐπ' αὐτοῖς, σὺν αὐτοῖς. ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους μὲν ἡ πλάνη πολιτεύεται σήμερον, διὰ δὲ τῆς ἐκκλησίας ζωὴ αἰώνιος κηρύττεται. Ἐὰν, εἰ βούλει, ἔχῃς καὶ εἰκόνα παλαιάν. ὥσπερ γὰρ ὅτε ἐπεβούλευσαν τῷ Ἰωσὴφ οἱ ἀδελφοὶ, Ἰακὼβ καὶ ὁ οἶκος αὐτὸν ἐπόθησαν αὐτὸν σφόδρα, ἀλλ' ἡ Αἴγυπτος εἶχεν αὐτὸν ζῶντα καὶ βασιλεύοντα, οὗτοι δὲ τὸν Ἰακὼβ νεκρὸν ἐπένθησαν, ὡς δὲ τῇ Αἰγύπτῳ ζῶν ἐβασίλευεν· οὕτω καὶ νῦν δὲ μὲν τῇ συναγωγῇ καὶ τῇ τῶν αἱρετικῶν μανίᾳ νεκρὸς * (νεκρώσει γὰρ τὸν θεολόγον οἱ πίστιν ἀναιρεῖν τὴν ζητοῦντες ἐξ ἀρχῆς εἰσαγαγόντες) πρὸς ἡμᾶς δὲ βασιλεύει ζῶν καὶ ἀξίως προσκυνούμενος. ἀλλ' ἔντως ἰσχυρὸς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ἀήττητος ἡ τῶν ἀποστόλων διδασκαλία. Ὥστε εἰ καὶ κάμνει Παῦλου ἡ φωνὴ σωτηρίσαντος τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' οὖν εἰπέ, ὦ μακάριε Παῦλε, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας κινούμενος, ἀγωνάκτησον ὑπὲρ τῆς πίστεως, ἀγωνακτῶν εἰπὲ τοῖς αἱρετικοῖς· πόθεν ἐδιδάχθητε ταῦτα; τίς σε Πλάτωνα προεπήμανεν τῶν εὐαγγελίων; τίς ἐξέδωκε τὸ κήρυγμα τῆς πίστεως, καὶ εἰσήγαγε τὴν ἄπιστον ζήτησιν; ποῦ ἔγνως τὸ ἀγήνητος καὶ τὸ γεννητός; κατάλιπε πατέρα, διέπλασας τὸν υἱὸν τὸν προσηκέτην, ἀναξίαν ἐνόμισας τὴν τοῦ πνεύματος ἀξίαν, εἰς μηδὲν πινα ῥήματα πέπτηκαλῶς ἔλεγεν Ἱερεμίας· Ἀπώλετο πίστις ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν. Ματθ ιϛ. ιϛ. τί εἶπε Πέτρος *, ἐμακαρίσθη; Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. οὐκ εἶπε, σὺ εἶ τὸ ῥῆμα τοῦ ἀγήνητου, ἀλλὰ, σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. [ὅτε ἀπεκάλυπτεν αὐτῷ ὁ πατὴρ τὴν σοφίαν, οὐκ ἤδει καταλαβεῖν·] μήπω γὰρ οὐκ ἠδύναντο αὐτῷ ὁ Χριστὸς τοῖς ἀποστόλοις, ὅτε ἐκέλευσεν αὐτοῖς βαπτίζειν, παρθένου τεκούσης βαπτίσαντα τὰ ἔθνη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἀγήνητου καὶ γεννητοῦ; ἀλλ' ὄνομα εὗρε σοφώτερον τῶν μυστικῶν διδασκάλων. εἰσηγάφεις τὰ θεῖα, ἀναιρεῖς τὴν πίστιν, καὶ εἰσάγεις ζήτησιν. ἀλλὰ φοβήθητι, ἐνθρέ. Πέτρος κατέχει τὰς κλεῖς. ὅπερ εἶπε, σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κλεῖς * ἔλαβεν. οἷς δ' αὖ βλέπει Πέτρος ἡσυχάζει, τούτοις ἀνοίγει τὴν θύραν τῆς βασιλείας· ὅσους δ' ἐὰν εὕρῃ κτίσμα λέγοντας καὶ βλασφημοῦντας, τούτοις ἀποκλείει τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας. ὃ γὰρ ἔσται ἔλαβε τὰς κλεῖς, ἕως εἶπε, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τότε κἀκεῖνος ἀκούει πρὸς αὐτόν· μακάριος εἶ Σίμων Βαριωνᾶ· σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. μετὰ τῆς ὁμολογίας ἡ ἐξουσία, μετὰ τῆς πίστεως ἡ παράδοσις τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς βασιλείας. ἀλλ' οἱ μὴ καὶ τοῦ υἱοῦ γνησίου), οἱ δὲ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος παράπτωσιν. οὐδὲν ὄφελος τοῦ Χριστὸν μὴ ὁμολογοῦντα, εἰ πνεῦμα ἅγιον ἀληθοῦντα· ὥσπερ οὐδὲν ὄφελος τὸν μὴ πατέρα ὁμολογοῦντα, εἰ υἱὸν ἀληθοῦντα. ὁμολογοῦσι γὰρ καὶ Ἰουδαῖοι μὴ πατέρα, μὴ υἱὸν ἀγνοοῦντες, καὶ οὐκ ἔχουσι ζωὴν αἰώνιον. ὁ παραγὰν τοῦ υἱοῦ τὴν δόξαν, οὐ δικαίως παρὰ τὸν πατέρα. προσέχωμεν ἀκριβῶς· καὶ γὰρ οἱ φίλοι τοῦ Ἰὼβ τῷ Θεῷ μὲν ζωντὴν ἦλθον, μὴ δὲ Ἰὼβ κατέκριναν. ὁ δὲ Θεὸς οὐδὲ τοὺς ζωντὴν αὐτῷ ἀποδέξατο, Ἰωβ μβ. ζ. ἀλλὰ λέγει· Διὰ τί καταλαλήσατε μου τοῦ θεράποντός μου Ἰώβ; εἰ μὴ τοῦ Ἰὼβ εἰρηκότας οὐδὲ φίλους καὶ αὐτοὺς δοξάσαντας οὐκ εἰδέξατο, πῶν μὴ οἱ ἀληθοῦντας καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦ-

τας

λων· Ἀνάβλεψον τοὺς ὀφθαλμούς, ϗ ἴδε συνηγμένα σὰ τέκνα σου. ϗ πάλιν, Ζῶ ἐγὼ λέγει Κύριος, ὅτι πᾶσι σοὶ ἐνδύσῃ ὡς κόσμον νύμφης. ἔσηκε τοίνυν Ησαΐας σήμερον λέγων τοὺς τῶν φωτιζομένων πλήθη, οὐ γλυπτὴν ἔχοντας ἐκ πνεύματος ἁγίου, οὐδὲ ἀργὸν ἀναγινωσκούσας, οὐδὲ ἐκ μιᾶς ῥοπῆς μεταβληθέντας, οὐδὲ ἀπὸ γήινης καταστάσεως εἰς οὐράνιον εἰκόνα μεταπεπλασμένους. ἐκπλήττεται γὰρ Ησαΐας λέγων· Τίς εἶδε, τίς ἤκουσε τοιαῦτα, ὅτι ἔτεκεν ἡ γῆ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ϗ ἐτέχθη ἔθνος εἰς ἅπαξ; ταχεῖα γὰρ τοῦ πνεύματος ἡ ἀναγέννησις, οὐκ ἀναμένει χρόνον, οὐ δουλεύει καιροῖς ϗ ὥραις· ἀλλ' ἅμα βούλεται, ἅμα πίπτεται· ὃ ἀναγεννώμενον, ἔφερε τοῖς υἱοῖς τοῦ φωτὸς, ἅπασαν τὴν ἀγαθοῦ πομπεύειν ϗ δοξάζειν ϗ ἀναφωνῆσαι ἐκεῖνον Ⓦ δι' αὐτοὺς ἐλήλυθα κάτω, ἵνα ἅπασαν τὴν οἰκουμένην ἀναγάγῃ πρὸς ἑαυτὸν ἄνω. Χειρὸς κατέλαβεν ἐν τῷ οὐρανῷ. κατέλαβεν οὐ μετρᾷ τῷ οὐρανῷ· ἀνέλαβεν οὐ μετρᾷ τὴν γῆς. οὔτε γὰρ κατέλιπεν, οὐδὲ οὐρανοὺς ἐρήμους κατέλιπεν, οὔτε ἀνελθὼν, ἔρημον τὴν γλῶτταν τῆς ἑαυτοῦ ἐπιφασίας ἀπέλιπεν. οὕτως ἔφερε τοῖς υἱοῖς τὸ φῶς τὴν λαμπάδα * τοῦ λόγου ὡς ἐφέρειν ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐχ ὑβρίζετο ὁ μυσταγωγὸς, οὐκ ἠπιάζετο * τῷ νεοφωτίστῳ ὁ χαρακτὴρ τῆς ἀληθείας. ἔφερε ϗ αὐτοῖς ἐν πλατείαις ὑμνῶν. Σοφία γὰρ ἐν ὁδοῖς ὑμνεῖται, ἐν δὲ πλατείαις παῤῥησίαν ἀγαπᾷ, ἐπ' ἄκρων δὲ τειχέων κηρύττεται. καθαρωμὸν Ⓦ αἷμα, ὃν ἐμίανε τὰ πορνικὰ ἀσύματα, ϗ ἔλεγε δή ποτε βοᾷ ἀσεβῶν, ϗ ὀλολυγμοὶ τῶν * ὑπὸ πλειόνων τὰ τῶν δαιμόνων μιάσματα. ἐκαθαρεύθησαν τῷ λόγῳ τοῦ φωτὸς ϗ ὁ ἀήρ, ϗ ἡ γῆ, ϗ ὁ οὐρανός. ὥσπερ γὰρ σείεται ϗ ὁ οὐρανὸς ϗ ἡ γῆ ὑπὸ τῆς κακίας τῶν ἀσεβῶν, οὕτως βυθίζεται πάλιν ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης τῶν καρπούντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀμπελουργὸν ἀδέσποτον, ἀγανακτεῖ ὁ οὐρανὸς, ἀγανακτεῖ ϗ ἡ γῆ, ὡς φησιν Ιερεμίας· Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, ϗ ἔφριξεν ἡ γῆ, ὅτι δύο ϗ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός. ὁρᾷς πῶς φείδεται ὁ οὐρανὸς ϗ ἡ γῆ, ἀμπελουργούντων τῶν δικαίων μεταποιούντων ἑαυτοὺς εἰς εὐσέβειαν, ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος· Εὐφράνθητε Ⓐ οὐρανοὶ, ϗ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· ῥήξατε τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ϗ Ⓐ βουνοὶ ἀγαλλιάσονται· ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς Ⓦ λαοὺς αὐτοῦ. λεγέτω ϗ ἡ ἐκκλησία ἡ τοσούτῳ ὄχλῳ ϗ λαῷ κομῶσα· ἐγὼ κατελείφθην ποτὲ μόνη, οὗτοι δέ μοι πόθεν ἦσαν; ἐγὼ ἄτεκνος ϗ χήρα, τούτους δέ μοι τίς ἐγέννησε; λεγέτω ϗ τὰ τέκνα τῆς ἐκκλησίας τὰ συνεχόμενα τῷ πλήθει τοῦ Ⓦ Θεοῦ τοῦ φωτοῦ τῶν προφητῶν· Στενός μοι ὁ τόπος· ποίησόν μοι τόπον, ἵνα κατοικήσω. ὅτε γὰρ ἤκμαζε τὰ τῆς * πλάνης, ὅτε ἐπενέμετο τοῦ πόλου τοῦτον ἡ νομὴ τῆς αἱρέσεως, ἐμήλωτο τὰ τέκνα τῆς ἐκκλησίας. ϗ ὥσπερ ἀκρὶς ἐπιλαβοῦσα τὴν ὁδὸν οὐρανόθεν ἀναλίσκει τοὺς καρποὺς αὐτοῦ, οὕτως ἡ φθοροποιὸς διδασκαλία τοὺς καρποὺς τῆς ὄντως διδασκαλίας ἀπήλισκε ϗ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ σήμερον, ἀγαπητοὶ, ἔξεβλήθη ἡ φθοροποιὸς διδασκαλία, ϗ εἰσῆλθεν ἡ σωτήριος χάρις ἀναγινώσκουσα τὸν λαόν, ϗ λέγουσα πρὸς αὐτούς· Νιῶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς τῷ ζόφῳ, ὃν κατέφαγεν ἡ κάμπη ϗ ἡ ἀκρὶς ϗ ἡ ἐρυσίβη. Τί φιλονεικεῖς, αἱρετικέ, μὴ Ιουδαίων κρύψαι τὴν δόξαν τοῦ μονογενοῦς; ἐκεῖνοι μὲν ἔκρυψαι τὴν ἀνάστασιν, ὅσον ἐπ' αὐτοῖς· σὺ δὲ κρύπτεις τὴν θεότητα, ὅσον ὀπίσω σοί. ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνοι ὀπίσω γράφοντι τὴν ἀθλιότητα, οὔτε σὺ σιωπᾷς τὴν εὐσέβειαν. ἄκουε γοῦν τοῦ προφήτου * λέγοντος· Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, ϗ τῆς * αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ. τῆς * αἰνέσεως, ὑ τῆς κατηχήσεως· πίστεως, οὐκ ἐξετάσεως· ἀγάπης, ὑ ζητήσεως. ὑ ζητοῦμεν ἐλπίζομεν, ἀλλὰ πιστεύομεν ἐπαιδεύθημεν. πιστεύοντες φωτιζόμεθα, ὑ πολυσχιζόμενοι βαπτιζόμεθα. μὴ ἀπατάτω σε τῶν αἱρετικῶν τὰ συσήματα. βάπτισμα γὰρ ἔχουσι, ὑ φώτισμα· ϗ βαπτίζονται μὲν σώματι, ψυχῇ δὲ ὑ φωτίζονται). ὥσπερ γὰρ ϗ Σίμων ἐβαπτίσθη, ἀλλ' οὐκ ἐφωτίσθη, ὅτι ϗ οὐκ ἐξῆλθεν ἀκηλήθως διείσκηται. ἀγαλλιάσθω τοίνυν τὰ πνεύματα τοῦ ἀποστόλου τὰ τῇ * πνευματικῇ σαγήνῃ Ⓦ * πολλοὺς τούτους λαοὺς σαγηνεύσαντα ϗ τὰ ἁγίου πνεύματος.

Ησ. ξ. δ. μθ. ιη.

Ησ. ξς. η.

Παρ. μ. α. κ.

Ιερ. ε. ιϛ.

Ησ μθ. ι γ. κ. λα.

Ιωηλ ς κε.

Αμϛ. γ. ϛ.

οὐ μειζομένην, ἀλλ' ὅταν μὲ τὴν ἀσεβῆ καὶ ἀπίστων αἱρετικῶν τιμωμένην κακῶς, ὅταν δὲ τῆς εὐσεβείας ἐπαινομένην καλῶς. Διὰ τί τοῦτο προῆκτο ὁ εὐαγγελιστὴς, καὶ οὐκ εἶπεν, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ υἱός; ἵνα μὴ τὸ τοῦ υἱοῦ προσηγορία πάθους ὑπόνοιαν εἰσαγάγῃ, ἀλλὰ λέγῃ αὐτὸν λόγον, ἵνα ὁ ἀπαθὴς προσδιορίσῃ τῆς ὑπονοίας. καὶ ἵνα μὴ προσφορικὸν λόγον νομίσῃς, ἐπήγαγε· καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος· ἵνα ἀπὸ τοῦ μὲ λόγου ὁ ἀπαθὴς, ἀπὸ δὲ τοῦ Θεοῦ τὸν ἀξίαν ποιήσῃ. Εἶτα εἰσηγησάμενος αὐτὸν διὰ τῆς ὑπονοίας, εἰσάγει καὶ ὁ δυνατὸν τῆς δημιουργίας ἀξιοῖ· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο. πάντα δὲ ἡγούμενα· οὐχ ὡς ὁ τὴν αἱρετικὴν παῖδες καὶ ὁ πνεῦμα ὁ προσκυνητὸν ταλμῶσι τῇ λέξει ταύτῃ συμπαλαίοντες λέγοντες· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν εἰς αὐτόν. Εἰ γὰρ οὕτω γέγονεν εἰς αὐτόν, οὐχ ἡ ἄκλινος φύσις τοῦ πνεύματος. ἀλλ' εἴρηται, φησι, πάντα. ἀλλ' ἡ, πάντα, φωνὴ οὐ προσλαμβάνει τὴν ἄκτιστον φύσιν μὴ τῆς κλίσης. Εἰ δὲ τῇ, πάντα, φωνῇ προσέχων καταπολεμήσας τῆς ἁγίας φύσεως, ἐρεῖ ἀκούσῃς τοῦ Κυρίου λέγοντος· Πάντες, ὅσοι ἦλθον πρό ἐμοῦ, κλέπται ἦσαι καὶ λῃσταί, τί ἂν εἴποις; Μώσεως λῃστὴν ὀνομάζῃς, καὶ τοὺς προφήτας κλέπτας προσαγορεύῃς; πάντες γάρ, ὅσοι πρό ἐμοῦ ἦλθον, κλέπται ἦσαι καὶ λῃσταί, φησι. ἡ δὲ ἔννοια μείζει, καὶ πρὸ τούτου ὁ λόγος, καὶ πρὸς τίνας. ἐγὼ πρὸ δημιουργίας ὁ λόγος. καὶ τὸν δημιουργίαν λέγει δι' αὐτοῦ γεγονέναι, οὐ τὸν τοῦ πνεύματος οὐσίαν, ἵ οὕτω γνωρίζουσι τὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ τοῦ ἀνθρώπου πνεῦμα, τὰ ἐν αὐτῷ, καθὼς λέγει Παῦλος· Οὐδεὶς οἶδε τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ· καὶ οὐκ ἔγνωκεν. Εἰ οὖν τὸ πνεῦμα τὸ ἐμὸν ἀλλότριον τῆς ἐμῆς φύσεως, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἀλλότριον τῆς τοῦ Θεοῦ φύσεως. Τὸ γὰρ πνεῦμα, φησι, πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' ὁ αἱρετικὸς μὲ τὸ, ἐρευνᾷ, ἀκούει, τὸν ἄγνοιαν κακῶς ἐκλαμβάνει. Εἰ γὰρ ἤδει, φησὶ, τὸ πνεῦμα τὰ ἐν τῷ Θεῷ, οὐκ ἂν ἠρεύνα. μαρτυρεῖ γὰρ αὐτῷ τὴν ἀγνοίαν ἡ ἐρεύνα. Εἰ τοίνυν τὸ ἐρευνᾷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ ἀγνοίας κατηγορίαν αὐτῷ ἐπάγει, ὅταν εἴδῃς τὸν Θεὸν ἐρευνῶντα τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ἀγνοίας αὐτὸν καταψηφίζῃ; ἄκουε γοῦν τοῦ Παύλου λέγοντος· ὡς μὲν τοῦ πνεύματος εἶπε, τὸ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ, οὕτω καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ φιλοσοφῶν ὁ Παῦλός φησιν, Ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας, οἶδε τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος. Εἰ οὖν Θεὸς ἐρευνᾷ ἀγνοεῖ, καὶ τὸ πνεῦμα ἀγνοεῖ ἐρευνᾷ. ἀλλ' ἵνα μάθῃς ὅτι τὸ ἐρευνᾷν οὐκ ἀγνοοῦντός ἐστιν, ἀλλ' εἰδότος, ἐπήγαγε· οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς ἔγνω, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. καὶ γνῶσιν ὑπογράφει τῷ πνεύματι, οὐ τὸν ἐκ τῆς φύσεως καταληψιν, ἀλλὰ τὸν ἐκ τῆς φύσεως ὑπάρχουσιν. ταῦτα σοῦ μὴ μείζω τὸν ἀμείωτον φύσιν, μὴ τίμα τὸν ἀδιαίρετον οὐσίαν· γνώριζε δὲ μᾶλλον τὸν δύναμιν ἀκριβῶς. Εἷς κέκληται ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὅτε μὲν γὰρ τοῦ παῖδος λέγει ὁ υἱός, Ὅταν ἴδητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως. καὶ δύναμιν εἰρηκὼς ἕτερον τὸν δόξαν, ἵνα θαυμάσῃς τὸν ἕνωσιν. ὅταν αὐτὸν τὸν πατέρα καὶ Θεὸν καλῶν δύναμιν τοῦ Καίαφᾶ, βλασφήμως ἔφη· Ὅταν ἴδητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως. δύναμις οὖν ὁ πατήρ, δύναμις δὲ καὶ ὁ υἱός, ὡς λέγει Παῦλος· Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν· δύναμις καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. λέγει οὖν ὁ σωτὴρ τοῖς μαθηταῖς, Μείνατε ἐν Ἰερουσαλὴμ ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους. εἰδὼς οὖν, ἀγαπητὲ, ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα τὸν ὁμοίαν ταύτην δύναμιν, ἔχε τὸν πίστιν ἀσάλευτον. μὴ μείσῃς τὸν δόξαν τὸν ἀκαταλήπτου, μηδ' ὑπόγραφε τοῖς ζωοθήκαις τοῦ φωτίσματος. βλέπε τοῦ υἱοῦ τοὺς χάριτος διὰ τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως αἰνήσαντας· βλέπε τὰ τέκνα τοῦ φωτὸς δραμόντα πρὸς τοῦ κήρυκας τοῦ φωτός. διὰ γὰρ τοῦ ἀπὸ τοῦ φωτίσματος ἀναγωνιάσαντας δραμεῖν πρὸς τοῦ τὸν οἰκουμένην ἀναγεννήσαντας. εἰπωμὲν καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ προφήτου καὶ τῶν ἀποστόλων·

ἰσ. πάσης γλώσσης

ἡ Μαγδαληνὴ ἡ Μαρία Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆ ὄντως μήτηρ ἡ Σαλώμη, καὶ πατέρα πάλιν αὐτὴν τοῦτον Ματθαῖον Ἰακώβου μόνον ὀνομάζει, ὅτως εἰπὼν Καὶ ἦσαν θεωροῦσαι Ματθ. κζ. α.
τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώ- Μαρκ. ιϛ. α.
ματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσι τὸν Ἰησοῦν. Εἰ δὲ ἄλλου τινὸς Ἰωσὴ ἡ μήτηρ, καὶ οὐχὶ τοῦ μικροῦ
Ἰακώβου, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ λεγομένου Κυρίου, δῆλον ὅτι καὶ ἐκεῖνα λεχθέντα τοῦτον Ἰωαν. ιθ. κδ.
ἔχει τὸν τρόπον καὶ Μαρία ἡ τοῦ Κλοπᾶ, ἡ ἀδελφὴ τῆς Θεοτόκου, ἧς μέμνηται Ἰωάννης ὁ θεολόγος ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη Μαρία ἡ ἀδελφὴ Μάρθας καὶ Λα- Ἰωαν. ια.
ζάρου. Ταῦτ' οὖν ἅπαντα εἰδότες, ἀγαπητοὶ, καὶ κατέχοντες ἀκριβῶς, μὴ δίδοτε χώραν
τοῖς θέλουσι διαβρύλλειν τοῦ θείου γράφου. πᾶσα γὰρ βλασφημία καὶ ἀλήθεια ἐν αὐτῇ, ὡς
ἔστι τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐστι κηρυθυθῆναι. ἀλλ' ἡ τῶν φρενῶν τῶν διεφθαρμένων ἀθεΐα,
καὶ ὃ μὴ θέλει τοῦτο ἐκ προσδοκίας ὁμολογεῖν, τὴν αὐτῶν ἰδιωτείαν καὶ ἀκαταληψίαν γρα-
φῆς διαρμοσθῆναι ἐκάλεσαν ὑμᾶς δὲ τὸ τίμιον καὶ ἅγιον τοῦ Χριστοῦ πρόμιον, τοῦτο τομεῦσαι τῶν
ψυχῶν ἡμῶν, λέγω δὴ τοῦτο θεῖαι γραφαὶ, ἀληθῆ μαίσασθαι οὖσαι καὶ διεπίληπτοι. ἀλήθεια
γὰρ ὑμᾶς τρέφει, ὅτι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ διάσταπις καὶ ἡ ζωὴ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐστι. καὶ ἐὰν τι
χ. σπιλάδα- αὐτῆς, ὡς εἰκὸς, οὐ καταλαμβάνεσθε, μακροθυμήσωμεν εἰς τὸ μέλλοντα αἰῶνα, ὅτε
μεν. ἐσόμεθα τοῖς ἐσόμενοι ἀξιωθῆναι καταδῦναι τὸ Θεοῦ, καὶ φανερωθῆναι τὸν ἴτων πνεύ-
ματων τοῦ γνῶσιν, ὅταν καὶ Θεὸν ἐπιγνωσώμεθα, οὐκ ἐξ ἐκ μέρους, ἀλλὰ καθὼς καὶ ἐπε- α. Κορ. ιγ. ιϛ.
γνώσθημεν ὑπ' αὐτοῦ· ὅπερ ἐστὶ πάσης τῆς λογικῆς κτίσεως ἐφάπτεται· μακαριότης τῇ ἀγάπῃ
κυβερνωμένη καὶ ἀγαθύνουσα εἰς ἀεὶ τὸν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κρά-
τος σὺν τῷ ἀναρχῳ αὐτοῦ πατρὶ, καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ριζ. ΕΙΣ ΤΟ, ΕΝ ΑΡΧΗ ΗΝ Ο ΛΟΓΟΣ, ΚΑΙ ΤΑ ΕΞΗΣ· ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΒΑΘΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΙΡΕΣΙΜΑΧΟΥ. Ιωαν. α. α. α. Κορ. β. ι.

Ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ λόγος εἰς τοῦτο τὴν μεγαλοπρέπειαν καταπλήξει, ἀεὶ τοῦ τὸ ὄντως μεγαλοπρεπὲς καὶ πνεῦμα οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπερκοσμίους δυσὶ μόναις ὑπερβαίνοντος, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς κορυφῆς τῶν ἀποστόλων ἀρξαμένου. Ἰωάννης γὰρ ἡμῖν προεκήρυξε τὸ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ πρὸ τῆς ἀκλίστου φύσεως ἐφιλοσόφησεν, ὡς ὑπερβὰν μὲν τὴν ἄκλιστον ἅπασαν ὑπὲρ πᾶσαν αἰτοῦ φύσιν· ὑπερβὰν δὲ καὶ πάσης βροντῆς ἦχον, μόνος τοῦτο αἰώνιον καὶ ὑπερκόσμιον φιλοσοφίαν κηρύξας. ἦλθε βεβιωτὴ, ἀγαπητοὶ, καὶ φοβερὸς καὶ ἐξοδεύει· ἐξοδεύει μὲν ἀπὸ τῶν νεφῶν, φόβος δὲ καὶ καταπλήττει ἀπὸ τῆς φωνῆς. μείζεται τούτων καὶ ἡ Ἰωάννου φωνὴ, ἐξοδεύουσα μὲν τοῦτο ἐκκλησίαν, καταπλήτ-
τουσα δὲ τὰ αἱρετικῶν τὰ συρίγματα· ὅταν γὰρ τὰ μάταια ἤκουσιν, ὅταν γένωνται τὰ ὄντα, μὴ ὡς
ὄντα αὐτὰ βλαμήσωσιν, ὅταν τοῦτο αἱ θεοπνεύστου ἀπὸ λεκτοὶ καὶ τῆς θείας γραφῆς γραπτοῦσιν, τότε βοᾷ Ἰωάννης ὁ, λόγος, ὁ Θεὸς ἦν. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς
τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος, τῇ φωνῇ καταπλήττων τοὺς ἐκδυτίους, ὑπομαρτυρούντος
τοῦ Δαβὶδ καὶ λέγοντος· Ἀπὸ ὑπομονῆς σου φεύξονται, ἀπὸ φωνῆς βροντῆς σου διαλιά- Ψαλ. ιγ. ιϛ.
σουσιν. ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. ὅπου γὰρ ἀ-
παθὴς ἡ τοῦ λόγου γνῶσις, λόγοι λέγει, ἵνα ἀπὸ τῶν σὲ καὶ ὑπὸ σὲ παιδεύσῃ. ὅπ
ὥσπερ ἐνοῦς γνωὼν τὸν λόγον, οὐ πάθει γνῶσις, οὐ τέμνεται, οὐ ῥήγνυται, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν σωματι-
κῶν ὑφίσταται· οὕτω καὶ ἡ θεία καὶ ἀπαθὴς γνῶσις ἄφραστος καὶ ἀκατάληπτος, οὐ τιμιομένη,

Ιωσῆ ὅτως μήτηρ. σημείωσαι, ἀγαπητέ, τῦ Ιακώβου τῦ μικρού. ἡ γὰρ θεοτόκος τῦ μεγάλου Ιακώβου ἐξεμαπίζε μήτηρ, ἤγουν μητρυιά. ἰῶ γὰρ μετ' αὐτῶν ἡ Σαλώμη, καὶ ἄλλαι τινὲς ἐν τῇ τεταρτῃ ζωὴ καθόλου. ἐπερώτησαν γὰρ αὐτὰς ὅτι τὸ μνημεῖον, ὄκ ὠλίας σαββάτων, οὐδὲ ὄρθρου βαθέος, ἀλλ' οὐδὲ πρωΐ, σκοτίας ἔτι οὔσης, ἀλλὰ μᾶλλον πρωΐ ἀνατείλαντος τῦ ἡλίου, ὡς εἶπεν ὁ εὐαγγελιστής. ὅθεν δείκνυται, ὡς ὃ λεγόμενον πρωΐ ἐγγίζει μᾶλλον τῇ ἀνατολῇ τῦ ἡλίου, ἢ οὐχὶ ὄρθρος βαθύς. τῦτο δέ μοι εἴρηται, ἀγαπητοί, ἕνεκα τοῦ πρὸς τὴν πρεσβυτέραν εἰρηκέναι, ὡς δευτέρα καθόδος ἐστὶν ἡ πρὸς τῷ εὐαγγελιστῇ Ιωάννῃ πρὸς λεγομένην γεγραμμένη, σκοτίας ἔτι οὔσης, ἐπὶ τείτη ἡ πρὸς τὸν Λουκᾶ, ὄρθρου βαθέος, ὡς τῦ πρὸς πρῶτον ἡμουμένου, ἢ μὴ τύτων τῦ ὄρθρου ὑπαπέλλοντος· ὅπερ καὶ ὀξ αὐτῦ τῦ πρόχείρου δοκῇ μοὶ ὃ ἄτοπον ἔχειν, ἢ ὄκ τῦ λέγειν τὴν Μαρίαν τὴν θεαγελιστὴν Ιωάννην, ὡς ἅμα πρὸς τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἦλθον αἱ γυναῖκες ὅτι τὸ μνημεῖον ἀνατείλαντος τῦ ἡλίου. εἰ γὰρ ὄρθρος ἰῶ μὴ τὸ πρωΐ, δῆλον ὅτι ὄρθρον εἶχε κωλύειν ἡ ἀνατολὴ τῦ ἡλίου, ἢ ὄχι· ὃ πρωΐ. ἢ ὁ Δανιὴλ γὰρ πρὸς τὸν Δαρεῖον λέγων, ὅτω φησὶ Τότε ὁ βασιλεὺς ἀνέστη πρωΐ ἐν τῷ φωτί, ἢ ἐν ασσυδῇ ἦλθεν ὅτι τὴν λάκκον. ἄλλως τε ἢ εἰ δὲ τρία ἰῶ καθόδος ἡ πρὸς τῷ Ιωάννῃ, τείτη γὰρ ἡ πρὸς τὸν Λουκᾶ, πολλὰ μὲν ἢ ἄλλα πρὸς τὴν ἱστορίαν ἐδείκνυτο ἄτοπα πλείω ἢ ζητῶται πῶς ἐδύναντο Πέτρος καὶ Ιωάννης ἀπελθόντες καὶ εἰσελθόντες ἢ σὺν ψὶ θεωρήσαντες ἐν ἔσω τὸ μνημείου, ὡς αὐτὸς Ιωάννης λέγει, πάλιν ὕστερον τῶν γυναικῶν ἀπαγγελλουσῶν αὖθις, ὡς ὁ Λουκᾶς φησι, ἐν τῶν ἀγγέλων ῥήματα, ὡς λῆρον εἶχον τὰ λεγόμενα; ἢ πῶς ὁ Πέτρος μόνος εἶχεν ὁρμῆσαι πρὸς τὸ μνημεῖον, καὶ μὴ τολμῆσαι εἰσελθεῖν, ἀλλ' ἔξωθεν παρακύψειν, ὡς ξενιζόμενος τὸ πρᾶγμα καὶ φοβούμενος, εἴτε περιτρέπει ἀπῆλθε μὴ Ιωάννου, ἢ εἰσῆλθε ἢ κατισχύπησεν ἀκριβῶς. ἄτοπον δῶν, ὡς οἶμαι, πρὸς πάσαν λέγειν τὴν πρὸς τὸν Ιωάννην τῆς πρὸς τὸν Λουκᾶ ἱστορίας. λείπεται γὰρ εἰπεῖν ἀρτι, πόσαι εἰσὶ Μαρίαι, ὧν τὰ εὐαγγελισταὶ ἐμνημόνευσαν. πολλοὶ γὰρ περὶ αὐτῶν διλυέσησαν. οἶμαι δῶν αὐτὰς πάντα ἐν ἀρχῇ. ἀλλὰ πρόσεχέτε μοὶ μὴ πάσης ἀκριβείας. ἔστι τοίνων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς ὁ Κύριος ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια· ὅθεν ἢ ασσυδαία γέγονεν ἡ γυνὴ διὰ τὴν ἀνάδοσιν τῆς τηλικαύτης εὐεργεσίας. ἢ Μαρία Ιακώβου· οὕτω καλυμμένη ὅτι, ἡ θεοτόκος, ὡς εἴπομεν. ὅπερ γὰρ διὰ τὸ ἄπιστον ἢ μέγα τοῦ θαύματος ὄκ ἠδυνάτο ἡ ἀλήθεια τοῦ ἀσφαλοῦς τόκου τηνικαῦτα φανερωθῆναι (ἦ γὰρ ἂν ἐκινδύνευσεν ἡ παρθένος λιθοβοληθῆναι, εἰ ὅλως παρεφθέγξατο, ὅτι ὄκ ἰῶ ὄκ τοῦ Ιωσὴφ ὁ Χριστός) τοῦτο χάριν διὰ πάσην ὡς γυνὴ τοῦ Ιωσὴφ ἐξεμαπίζε, ἢ λοιπὸν ἰῶ ὡς μητρυιὰ τοῦ Ιακώβου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ιωσὴφ. εἰ δὲ ἵνα αἱ πλέξῃ, ἢ τίνος ἕνεκεν μὴ τοῦ Ιωσὴφ ὡς ἀνδρός, ἀλλὰ τοῦ Ιακώβου ὡς μητρυιὰ ἐξεμαπίζε, εὔδηλος ἡ λύσις. ὄνομα γὰρ μέγιστον ὁ Ιάκωβος εἶχε παρὰ πᾶσι, ὡς θεοσεβὴς ἢ ἔγκρατὴς καὶ δίκαιος αἰνῶ ἐν ἀρχῇ· ἀμέλει ἢ δίκαιος ὁ Ιάκωβος πρὸ πάντων ἐκαλεῖτο. ἀλλωστε ἐν παραμυθοῦμαι ὅτι ἢ τελευτήσας ἰῶ Ιωσὴφ ἐν τῷ ἐλπίζεσθαι τὴν Κύριον Ιησοῦν Χριστὸν τεσσαρακοστεῖν, ἢ κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον. βρέφος γὰρ ὢν τὸ Κυρίου, ἀλλὰ ἢ δωδεκαέτους ἡμουμένου, ἔχει μνήμιον ὁ Ιωσὴφ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· ὅτι ὁ τὸν καιρὸν τῶν θαυματουργιῶν καὶ τοῦ πρίου πάθους οὐδαμοῦ ζῶν μνημονεύεται. ἀμέλει ἢ ἐλέχθη τῷ Ιησοῦ ποτε, ὅτι Ἡ μήτηρ σου ἢ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασι, ἢ ζητοῦσί σοι, ὄκ ἔτι ἢ Ιωσήφ. ὥστε δῆλον ὅτι τελευτήσας ἰῶ, ὡς ἔφην. ὅθεν ἢ ἐν τῷ σαρκὶ πρεσβύσα τῶν Ιωάννην βαπτιστὴν ἡ πρόθυμος ἐκπὸ τοῦ Κυρίου. ἀλλὰ ζητᾶται δῶν, ὡς εἴρηται, Μαρία ἡ τοῦ Ιακώβου ἐξεμαπίζε, ἢ ἀχὶ τοῦ Ιωσὴφ ἡ θεοτόκος. ἡ γὰρ τείτη Μαρία ἡ τοῦ Ιακώβου τοῦ μικροῦ ἢ Ιωσῆ ὅτως μήτηρ, ἧς ὁ Μάρκος ἐμνήσθη, ἄλλη ὅτι. αὐτὴν γὰρ νομίζω ἐγὼ ἢ τὴν πρὸς τῷ Λουκᾶ γεγραμμένην Μαρίαν τοῦ Ιακώβου· οὐδὲ γὰρ τὴν θεοτόκον, δι' ἰῶ πρόφασιν αἰτίαν. ἢ γὰρ Μάρκος ὁ θεαγελιστὴς μνησθεὶς αὐτῆς ὑστέρω ἢ εἶπεν, Μαρία

ἡ

Ισ. κωλύει τὴ ἀνατολὴ Ισ. ἡ

Δαν. 6.

Matth. 12. με.

Digitized by Google

τῆ Ἰακώβου τὴ μικρὰ καὶ Ἰωσῆ ὅπως μητέρα, καὶ Σαλώμην καὶ ἄλλας γυναῖκας* ἀλλ' ἀπορμὴν εἰς τὸ μνημεῖον, ἐλθούσας ἵνα καὶ ἀρώματα, καὶ θέλουσαι τὸν ἥλιον πορθῆναι, ζωοπλθεν αὐτ, οὐχ ὡς σεσυλημένον, ἀλλ' ὡς ὁδηγοῦσα καὶ χαίρουσα καὶ σκιρτῶσα ὡς πολλάκις βλέπειν ⟨Ⓦ⟩ τὰ φοβερὰ κενὰ, καὶ τὰ ἄδικα ἐσκυλευμένα. αἱ δὲ ἄλλαι γυναῖκες ἢ οὐκ ἦκουσαν, ἢ κἂν ἦκουσ, ἀλλ' ὅτω ψιλῶς ἦκουσ τὰ λεγόμενα, καὶ συγχωσαι ἦσαν μηδὲν ἀκριβὲς ἐπιζητῆσαι. ἀμβλύει. φησὶ, καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς (οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸν Μαγδαλινὸν εἶπον, ἀλλὰ πρὸς ἑαυτάς) τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τοῦ θύρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος. ἰδοὺ γὰρ μέγας σφόδρα. ὁρᾶς ὅτι ὅτω σοφὸν τὸν λίθον τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, ὥσπερ αἱ σὺν τῷ Ματθαίῳ καὶ τῷ Λουκᾷ γυναῖκες, καὶ ⟨Ⓐ⟩ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐθεάσαντο. Εἶτα εἰσελθοῦσαι, φησὶν, εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λαμπρὰν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ὁ δὲ οὐκ ἐπετίμησεν αὐταῖς, ὥσπερ ταῖς σὺν τῷ Λουκᾷ καὶ σὺν τῷ Ἰωάννῃ αὐτὸς ὁ Κύριος. ἤδει γὰρ ὅτι ἐν σοφοῖς ἐληλύθασαν. ἀλλ' οὐδὲ τῇ Μαγδαλινῇ ἐπέπληξεν. ἔγνω γὰρ ἐκ τῆς χαρᾶς τὸ σοφὸν αὐτῆς, ὡς οὐκ εἰδυάζουσα σοφὲ τὸν λυάσασαν τὸ σωτῆρος ἐληλυθέναι ὅτι ὁ μνημεῖον, ἀλλὰ ὃ ἠμύθησεν αἰδημοσύνη καὶ χαίρουσα. ὅθεν οὐ μικρὸν, ὡς εἶπον, ἐπετίμησεν, ἀλλὰ ὡς ἀνεκίνησατο αὐτὰς ἐκ τοῦ φόβου, καθάπερ καὶ ὁ σοφὸς ἄγγελος ὁ σὺν τῷ Ματθαίῳ. τί εἶπών; Μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰησοῦν ζητεῖτε ⟨Ⓦ⟩ Ναζαρηνὸν, ⟨Ⓦ⟩ ἐσταυρωμένον. ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε. ἴδε ὁ τόπος, ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι σοφάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καλῶς ἦ σοφέκραξαν ἐνταῦθα, καὶ ὡς Πέτρῳ. εἰ μὴ γὰρ ῥητῶς ἐδηλώθη αὐτῷ ἀπελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν μετὰ τῶν ἄλλων μαθητῶν, οὐκ ἂν οἶμαι θάρσησεν ὅτι ἀπελάγη αὐτῷ ὁ Κύριος σοφὲ τῆς ἀρνήσεως. ἐξελθοῦσαι οὖν ταχὺ αἱ γυναῖκες ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου. εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ. ἰδοὺ καὶ πάντοθεν ἐκ τοῦ μηδὲν αὐτὰς μηδενὶ εἰπεῖν, δείκνυται ὅτι ἐσφαλεῖσαι εἰσὶν αἱ γυναῖκες αὗται σὺν τῷ σοφὲ χωρὶς τῆς Μαγδαλινῆς, καὶ ὅτι ἄλλη καθόδος αὕτη τῆς εἰς τὸ μνημεῖον ἐλθούσης σὺν τῷ σοφειρηκυίᾳ τρίς· καὶ οὐχ, ὡς φασιν ⟨Ⓐ⟩ ἄγγελοι καὶ πολύθεοι, ἡμέραν τύραννοι καὶ σαβάτου, εἷς γέγονεν ἀφιξις τῶν γυναικῶν ὅτι τὸ μνημεῖον, καὶ σοφὲ τὴν ἱστορίαν ⟨Ⓐ⟩ εὐαγγελισαι διεφώνησαν. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ ἐκ τῆς χαρᾶς, καὶ ἐκ τοῦ σοφοῦ πτῶσιν τῆς σοφὲ σὸν μαθητὰς ἐπαγγελίας καὶ σωτῆρος, ὡς ἐξέφοβοι καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ αἱ σοφὲς τὸ μνημεῖον ἀφίξεις. ὅθεν ζωγράφοι φάναι, σὺν μὲν γὰρ τῷ Ματθαίῳ ἡ Μαγδαλινὴ, καὶ τὸν Ἰακώβου λεγομένην, ἥτις καὶ ἡ θεοτόκος, ἦλθον μόναι εἰς τὸ μνημεῖον ὀψίας σαββάτων, ὅτι φωσχούσης κυριακῆς, τυπικῶς, βεβαδὺ τῶν σαββάτων, ὡς εἴπομεν. σὺν δὲ τῷ Λουκᾷ πάλιν ἡ Μαγδαλινὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία Ἰακώβου καὶ ἄλλαι τινές. ταύτην δὲ τὴν Ἰακώβου Μαρίαν, οὐ λέγω εἶ) τὴν θεοτόκον, εἰ καὶ σὺν τῷ Ματθαίῳ οὕτως ἐχρημάτισεν (οὐ γὰρ λίαν αὐτὴν σὺν πᾶσι τετιμωμένην τοιοῦτον ἔταξεν ἐνταῦθα ὁ εὐαγγελιστὴς, λέγω δὴ μὴ Μαρίαν τὴν Μαγδαλινὴν ἢ μὴ Ἰωάννην τινὰ) ἀλλ' ἢ ἄλλου τινὸς Ἰακώβου τοῦ αὐτοῦ, ἢ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆ ὅπως ἐτύγχανε μήτηρ. οὕτω γὰρ ὁ Μάρκος καὶ σοφὲ αὐτὰς ἐμνημόνευσεν. αὗται οὖν αἱ σὺν τῷ Λουκᾷ γυναῖκες οὐκ ἔτι ὀψὲ σαββάτων, ἀλλὰ ὄρθρου βαθέος ἦλθον εἰς τὸ μνημεῖον· σὺν δὲ τῷ Ἰωάννῃ μόνῃ ἡ Μαγδαλινὴ αἰαγέγραπται παρθεῖσα, οὐκέτι ὀψὲ σαββάτων, ἀλλ' οὐδὲ ὄρθρου βαθέος. ἀλλὰ πόσῃ; σοφὲ, πλὴν σκοτίας οὔσης ἔτι. πῶς γὰρ οὕτως αὐτὴ ἐξέλαθεν. καὶ ζωὴ αὐτῇ σὺν ἐχρῆμα πάλιν ⟨Ⓐ⟩ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ἕτε τῇ οἰκείᾳ ἀπιστίᾳ καὶ αὐτὴν σφεσκυθάσασαν ζωαπιζῆσαι. σὺν δὲ τῷ Μάρκῳ πάλιν ἡ Μαγδαλινὴ Μαρία ἡ τέτραθλος καὶ ἀνδρεαγμένη, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ

Ιωαν. κ. ιε. ἐρωτηθεῖσα, Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἀπεκρίθη ὅμοια τοῖς παρὰ τοὺς ἀγγέλους. νομίσασα γὰρ αὐτὸν ὑπάρχειν τὸν προσεχόντα τῷ κήπῳ, ἐκ τοῦ λίθου τὸ μνημεῖον, λέγει αὐτῷ, κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι, ποῦ ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. Ταύτην τὴν ἀπόκρισιν οὐ τῶν παρὰ τοῦ ἀγγέλους οὐκ ἔστι μὴ μαθητὴς τινὸς οὐ ὑποκρίσεως ἡ Μαγδαληνὴ ἐποιήσατο, καθάπερ ἐκ τοῦ μαθητοῦ. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἀπεκρίνατο, ἅτε ἀγνοοῦσιν, εἰς ὃ διεγείραι αὐτούς· πρὸς ἐλθεῖν εἰς τὸ μνημεῖον. ὅπως ἦλθον, οὐ εἶδον μὴ ὂν ἐκεῖ τὸ σῶμα, οὐδὲ οὕτως ὑπέστρεψε τῇ ἀνάστασει, λοιπὸν οὐ αὐτὴ ἑτέρα τῇ γνώμῃ, καὶ τοῦτο ὡς λίθου βλάβης πάθους, οὐ τοῦ ἀκριβοῦς γνώμου δοκιμάσασα μᾶλλον ἔχει τοῦ ἀποστόλους ὑπὲρ ἑαυτοῦ. τοῖς μὲν ἀγγέλοις οὐ ᾧ διανοίᾳ μεταπεπτωκυῖα λοιπόν, καὶ ἀληθῶς πεπεισμένη ὡς ἠρθέντος ἀπὸ τοῦ τάφου τοῦ σώματος ἐκ τοῦ μνημείου, οὕτως ἀπεκρίθη. ἀμέλει ὁ Ἰησοῦς θεωρήσας τοῦ καρδίαν αὐτῆς, ὡς Θεὸς, ὅτι πλανηθεῖσα ὑπέκκαυσε αὐτῇ, Μαρία. τῆς μὲν λοιπὸν ὑπογνόσης τοῦ φωνὴν αὐτοῦ (δεύτερον γὰρ αὐτῇ ὠφθη τοῦτο) καὶ ποσάκις * πάλιν, ὡς καὶ τῇ πρώτῃ καθ' ὃ, τοῖς τοῦ πόδας αὐτοῦ, οὐκ ἔτι βιαίως αὐτῇ προσῆλθε, ὡς τότε, ἀλλ' οὐ ἀπώσατο, εἰ πού· Μή μου ἅπτου. καὶ μὲν ὁ προσπεσὼν ἐπόησεν καταφιλήσας τοῦ πόδας οὐ ἀγκάλιτας αὐτοῦ πόδας αἱ δύο γυναῖκες, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ἤκουσαν πρὸς αὐτῶν. ὁρᾷς ὅτι ὡς ἀληθῶς ἀπιστήσασαι αὐτῷ ἀπωλίτας ὁ σωτὴρ, λέγων· μή μου ἅπτου; "τότε γὰρ προσῆλθε τοῦ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου, οὐ ζωγρῆσαι αὐτὰς ἀπέλαβε καὶ καταφιλεῖν ἀφειδῶς τοῦ πόδας αὐτοῦ, ἵνα ὑπὲρ τοῦ ὄψεσιν καὶ τοῦ ἀκοῇ τῇ ἀφῇ μᾶλλον πιστωθῶσιν, ὅτι ὁ σωθεὶς οὐ ταφεὶς" φύσει. ὅθεν γὰρ τοῦτο καὶ ἀπωλίτας ἐκεῖ ἡ Μαγδαλιὴν πρὸς αὐτὸν, ὡς μὴ τοσαύτην πίστωσιν μεταπεπτωκυῖα "ἀκούει, μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου. Διὰ τούτων τῶν ῥημάτων οὐ βαπτιμὰ ὡς ἀπιστήσασι, οὐ διεστείρει τὸν ἰδιον αὐτῆς, ὑπὲρ μιμνήσκων τοῦ οὐρανίου πατρός, καὶ πείθων μὴ νομίζειν αὐτὸν εἶναι τοῦτο μόνον ὃ ὁρῶμεν, αὐθέντον ἐκ ἰσχυρὸν ἐληλυθότα, ἀλλὰ Θεὸν ὄντως, ὡς ὁ Θεός" ἀληθινὸν, δι' ἡμᾶς σὰν θεσπίσαντα. Εἰπὲ γάρ, φησι, τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου, καὶ Θεὸν ὑμῶν. Ταῦτα ἀκούσασα καὶ θεωρήσασα ἡ Μαγδαλιὴν ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς [αὐτοῦ] πάντας· καὶ σκέπτε λέγει, ὅτι ἑώρακα τὸν Κύριόν μου ἐκ τοῦ μνημείου, ἀλλὰ μὴ πολλῆς πεποιθήσεως καὶ παῤῥησίας ἦλθε λέγουσα, ὅτι "ἑώρακα τὸν Κύριον. καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτοῖς.

Μέχρι τούτου καὶ τοῦ ὁ εὐαγγελιστὴς τοῦ τέλους καθόδου τὴν εἰς ὃ "μνῆμα ἀφίξεως ἐξηγήσατο, γνωμιλίαν προφητίας ἐπουσης, εἰς ὃ μνημεῖον. ἔστι δὲ οὗτος Ἰωάννης ὁ θεολόγος, οὐ ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς. Διὰ πολλὰ δικαία κρίσιν καὶ θεωρεῖται. λείπει δὲ ἡμῖν λοιπὸν ἡ τετάρτη προσῆλθε μνημεῖον ἄφιξις τὴν γυναικῶν, ἐν τοῦ τὸ ἁγίου πνεύματος ἐφοτομάθη Μάρκος διαγράφασθαι εὐαγγελιστής. καὶ πάντες δῆλον, ὅτι τετάρτη ἄφιξίς ἐστιν ἡ τοῦ τοῦ Μάρκου ἱστορηθεῖσα· ὁ καιρὸς δηλοῖ. μόνος γὰρ ὁ Μάρκος ταῖς γυναιξὶν ἐληλυθυίαις γράφει, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. Ἡ γὰρ δὲ λέγει· Μαρία, φησὶν, ἡ Μαγδαλιὴν (ἣ πεσσάρες γὰρ αὐτὰς ἐμνήσθησαν διαγελισταὶ, ὡς προεῖπεν) ἐν ἄλλαις γυναιξὶν ἐλθοῦσαι προπαρασκευασμένα μύρα. Σκοπήσωμεν πόσον χρόνον ἡ Μαγδαλιὴν μὴ πρὸς ὀσφρασίας πάλιν ἀπέρχεται· ἐν αὐτὰς ὅτι ὁ μνημεῖον· ἐν ταῦτα μύρα καὶ ἀρώματα ὑπαφερομένας, καὶ νομίζουσαι τὸ σῶμα βεβίοθαι ἐν τοῦ τάφου. ἄκουε, ἀγαπητὲ, τοιοῦτον· τρανῶς πιστωθεῖσα σκοπῆς τῆς πέτρας θεωρίας ὡς τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡ Μαγδαλιὴν, καὶ σκοπῶν τοῖς μαθηταῖς τηλαυγῶς, ὅτι ἑώρακα τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτοῖς, ὡς προεῖπαμεν, "οὐκ ἔτι σταθύασιν. ἀλλ' ὅπως εἶδε Μαρία τὴν τοῦ

Μαρ. ιϛ. α

χ. πάλιν

χ. ἀπ'

χ. ἐν μὲν σοῦ πρώτῃ τῇ πανσοφίᾳ λόγου

χ. ἀπίστως.

χ. ἀλλὰ

χ. ἀλλὰ τὸ

χ. ἐνφάνη.

χ. μαθητῶν

ἰω. ἐν ἐκ

πνεύματι ζέουσα, ἡ πλήρης οὖσα θείου θεσπίσματος, ἀπῆλθε πάλιν, ὡς εἴρηται, πρὸς τὴν πέτρην καθήμενον, ἡ εὐρεῖσα τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου, ἡ ἀναστρέψασα πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐβουλεύσατο ἐν ἑαυτῇ ζοῦσα· ὅπως ἐλθὼν εἴπω τοῖς πᾶσι, πάλιν κρυφίως ἐλθὼν ἐλθὼν ἐν μορφοειδεῖ στάσει κατ' ἐμφάσεις. Εἰ γὰρ μετ' ἄλλων ἀπαγγείλασα οὐκ ὀφθείς θνήσω, πῶς μὴ πίστιν θνήσομαι; μᾶλλον τοῖς ἐξ ἕξεως αὐτὴν ἡ θερμοτέροις λαλήσω, Πέτρῳ ἡ Ἰωάννῃ. Ἀλλ' ἐξ οὗτοι προῆκασαν πρὸς τῆς διαστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀπιστίας ἀφ' ὧν ἔπαθε τὸ σῶμα τοῦ σταυροῦ ὡς οὐδὲν ἀκηκοότες γεγόασι. πῶς οὖν διαγνώσω αὐτούς, εἰς ὃ καὶ ὅλως ἐλθεῖν εἰς τὸ μνημεῖον, ἡ θεωρῆσαι τὸ γεγονός; βλέψω, ὃ προέξω. οὐ λέγω αὐτοῖς, ὅτι δύσῃ ὁ Κύριος, ἐπὶ πάλιν τοῖς αὐτοῖς προσπεσοῦμαι· ἀλλὰ πιθανοτάτην ἡ εὐπιστοτέραν ἐπαγγελίαν ἐρῶ αὐτοῖς. ἔρχεται οὖν ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία, ὡς εἴρηται, πρὸς Ⓟ Πέτρον ἡ Ἰωάννην, ἡ λέγει αὐτοῖς· Ἦραν Ⓦ Κύριόν μου ἐκ τοῦ μνημείου, ἡ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἀκούσατέ μου δούλης τοῦ Θεοῦ· εἴτε ἀνέστη ὁ Κύριος ἐκ νεκρῶν, εἴτε ἡ μή, οὐκ οἶδα τί ὑμῖν εἰπεῖν· ἵν' ἡ λέγω ὑμῖν ἀκριβῶς, ὅτι τὸ σῶμα αὐτοῦ οὐκ ἔστι τὸ τοῦ μνημείου· ταυτὶ οὖν ὑμῖν ὀφείλει θεάσθαι, ἵνα γνῶ μὴν τίς ὁ ἁρπάσας αὐτόν, ἡ ποῦ τέθεικεν. Εἰδὶς σοφίαν γυναικός. Εἰ μὴ γὰρ ἔτως εἶ πορεύσῃ αὐτὴ βεβουλεύσθαι, ἀπίστοις οὐκ ἐπιστεύθη. πῶς γὰρ ἡ φλεγμήνασα τοῦ πόθου αὐτοῦ μὴ τῆς ἀγάπης διοπτεύσασα Μαρίας, ἡ τοῦδε τοῦ ἀγγέλου δεύτερον ἀκούσασα ὅτι ἠγέρθη, πάλιν ὡς περὶ νεκροῦ διηγεῖται, ὅτι ἦραν Ⓦ Κύριόν μου ἐκ τοῦ μνημείου, ἡ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν; Ἀλλὰ δῆλον ὡς πεπληρωμένου αὐτῇ ἡ ἀπολογία ἡ σοφή. ἡ ἔπεισεν οὐδείς. "Ὅτι γὰρ ἐώρακα, ὃ κλαπεῖσαν τὸ σῶμα ἐκ τοῦ μνημείου. ὥρμησαν οὖν Ⓐ δύο οὗτοι ὅτι τὸ μνημεῖον· ζωηκολούθησεν ἡ αὐτοῖς ἡ γυνή. Εἶτα εἰσῆλθον Ⓐ δύο μαθηταὶ εἰς τὸ μνημεῖον, ἡ εἶδον τὰ τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα, ἡ τὸ σουδάριον, ὃ ἐν ὅτι τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, χωρὶς ὀθονίων κειμένων· τὸ δὲ σῶμα οὐδαμοῦ. τότε οὖν, φησὶν, εἶδον ἡ ὅτι ἦραν, ὅπ ἦραν Ⓦ Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου. καὶ γὰρ πρὸ τούτου ἐν ἀπῆλθον ἐκεῖ μόνος ὁ Πέτρος· ἀφ' ἧ τὸν φόβον, ἡ ὃ ἐπ εἰ ἀκροσκιάν, τηλαυγῶς τὸν τόπον οὐκ ἐθεώρησεν, ὡς νεὼ περίας ἡμουμένης. Εἶδον οὖν τότε ἀμφότεροι, ἐξ ὅτι ἦραν, ὅπ ἦρε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν ἡ Μαγδαληνή. οὐδὲ γὰρ ὅλα ἠγέρθη, ὅτι ἦραν. πόθεν μοι τοῦτο πίστις; αὐτὸς ὅτι φέρει ὁ εὐαγγελιστὴς μὴ ὃ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον εἰς τὸ μνημεῖον. πρὶν ἐαυτῷ ἡ λέγει, ἡ εἶδον ἐξ ὅτι ἦραν. οὐδέπω γὰρ ἤδεισαν τὴν γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς Ⓐ μαθηταί, μηδὲν πρὸς τῆς ἀναστάσεως πίστιν σύμπας ἡ τὴν τηλικαύτην Μαρίαν, καὶ τοι τοσαῦτα θεωρήσασαν ἡ ἀκούσασαν, εἰς ἐνδυναμοῦν ἐπέβαλον. ἀπὸ ἄκρας βλασφείας ζῶσα λεγέσθω· ὃς μᾶλλον τὸ νῦν ἐδόκειν τι ἀσφαλὲς φρονεῖν, τὴν ἀποστολὴν μὴ θεασαμένων τὸ μνημεῖον, ἡ ἀπιστούντων τῇ ἀναστάσει· ἀφ' οὗ γὰρ ἐκπώς ἡ θεωρήσαντες μὴ ὃ ἐν ζῶσα τὸ σῶμα, ὅτι τῇ αὐτῇ γνώμῃ κεχαπεῖσι; δῆλον ὡς ἐγὼ γυνὴ οὖσα φαντάζομαι, ἡ οὐδὲν ἀκριβὲς οὔτε ἀκούω οὔτε βλέπω· ἀλλ' ἐκεῖνοι θεόθεν πεφωτισμένοι ἀπλανεῖς ἀφορῶσι, καὶ οὐκ εὐχερῶς ἀπατῶνται, ὡς γυναῖκες ἡμεῖς. Ταύτῃ τοίνυν τῇ γνώμῃ διαστειλαμένη Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἐπέμπει κλαίουσα πρὸς τὸ μνημεῖον, ἡ ἀναχωρησάντων Πέτρου ἡ Ἰωάννου παραγίνεται πάλιν εἰς τὸ μνημεῖον, ἡ βλέπει καθημένους δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς. ἡ ἐρωτηθεῖσα πρὸς αὐτῶν, γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἀπεκρίθη ὅτι, ὅπ ἦραν τὸν Κύριόν μου, ἡ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. Εἶτα στραφεῖσα, ἐν τῶν τὰς ἀγγέλους ἀναγνῶναι ἐλήφθη ἐκεῖνον τὸν Κυρίου, ἡ ἐδόκησα αὐτὸν, οὐκ ἐγνώσθη. Ἀφ' τί; ἀφθαρίᾳ γὰρ ἐν λοιπὸν τῷ σώματι ἠμφιεσμένος ὁ Κύριος μὴ τὴν ἀνάστασιν, ἡ οὐκ ἐγνωρίζετο, εἰ μὴ πρὸς οἷς ἤλθε, ἡ ὅτε ἐβούλετο. Εἶτα ἡ πρὸς αὐτὴν ἐρωτηθεῖσα,

Ἰωαν ς α.

Ἰωαν κ. ζ.

Λυκ κδ. ιϛ.

Ἰωαν κ. α. θ.

Ἰωαν κ. ιβ.

Ἰωαν κ. ιγ.

φάσκοντες, εἰ στέρχεται ζωὴ παῖς μετ' αὐτῆς εἰς τὸ μνημεῖον. ἐγὼ δὲ λίθος ἤδη ἀποκεκύλισται. καὶ τὸ μὲν σῶμα τοῦ Κυρίου οὐκ ἦν. πῶς γάρ; ἐν ὅσῳ ἦ ἀφοβοι ἦσαν πρὸς ἑαυτάς, ἰδοὺ ἐπέστησαν αὐτῇ ἄνδρες δύο (ἦσαν γὰρ ἄγγελοι) ἐν ἐσθῆσιν ἀστραπούσαις. ἐκείνων ἦ φοβηθεισῶν, οὐ μόνον ὅτι Ⓦ φόβου αὐτῶν ἐκράτησαν Ⓐ ἄγγελοι, ἀλλὰ καὶ ὑπεπλήκτικῶς λέγουσιν αὐταῖς· Τί ζητεῖτε Ⓦ ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη. πρόσεχε, ἀγαπητέ, πῶς δηλοῦται μὴ εἶναι προφάσεων τὴν γυναῖκα ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἐλθεῖν. ἄπορον γάρ ἐστιν, μηδὲν θεασαμένων τὴν γυναῖκα μηδὲ ἀκουσασῶν περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐγέρσεως, ὑπεπλῆξαι αὐτὰς οὕτω ἀγγέλους λέγοντας, τί ζητεῖτε Ⓦ ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; ἀλλὰ δῆλον ὡς προακουσάντων αὐτῶν πρώτων παρὰ τῶν ἀνδρῶν Ⓦ Κύριον, καὶ ἀκουσασῶν * περὶ αὐτοῦ τούτου παρὰ τοῦ μαθητοῦ ἀποκρισιν, καὶ μὴ πιστευσάντων, τότε χάριν ὑπεμνῆσαι αὐταῖς ἀρτίως Ⓐ ἄγγελοι. ἦ γὰρ ἐν ἄνδρες τινὲς ζωὴ αὐταῖς ταῖς ** προῤῥηθείσαις γυναιξί. τίς ζωὴ φησι; Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστής. Τῇ μιᾷ γὰρ, φησι, τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέος ἦλθον γυναῖκες εἰς τὸ μνημεῖον φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα, καί τινες ζωὴ αὐταῖς. Εἶτα τὸ μὲν ὅτι ἐπεπλήχθη αὐταῖς Ⓐ ἄγγελοι, ἀλλὰ καὶ ὠνείδισαν λέγοντες· Μνήσθητε, ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων, ὅτι δεῖ Ⓦ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνήσθησαν, φησι, τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. Εἶτα ἀπελθόντες πάλιν ἐκεῖ οὗσαι, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ζωὴ τῇ Μαγδαληνῇ Μαρίᾳ ἀπήγγειλαν τοῖς μαθηταῖς. καὶ τῆς μὲν Μαγδαληνῆς δύτερον τὸ μῆνυμα θεωρησάσης, τῶν δὲ ἄλλων ἄπαξ, ἐφάνησαν δέ, φησι, τοῖς μαθηταῖς, ὡσεὶ λῆρος, τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. Εἰ δέ τις ἀπορήσει, τίνος χάριν οὐκ ἐμνήσθη ὁ εὐαγγελιστὴς ὀνομαστὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀπελθόντων ζωὴ ταῖς γυναιξὶ τῇ δύτερα καθόδῳ, ἐπαναγκάσω ὅτι οὐκ ἦσαν τῶν ἐπισήμων, ἀλλ' ἢ δοῦλοι τῶν γυναικῶν, ἢ τινες τῶν ἐκ τοῦ χάους. ἀμέλει τῷ Πέτρῳ διεγερθέντος ἐπὶ τὴν δύτεραν ἀνοδον λοιπὸν, καὶ τὸν πλησίον, ὅτι ἐκύησε, καὶ ἀπελθόντος εὐθὺς μόνου εἰς τὸ μνημεῖον καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ῥητῶς ἐμνήσθη, ἐπὶ τούτῳ προσηκόντως ἔθηκεν, οὕτως εἰπών· Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα, καὶ ἀπῆλθε, πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός. σημείωσαι, ἀγαπητὲ, ὡς ἐπὶ τοῖς ἀπελθοῦσιν αὖθις καὶ μόνοις, οὐκ ἐτόλμησεν εἰσελθεῖν εἰς τὸ μνημεῖον, ἀλλὰ παρέκυψε μόνον, καὶ εἶδε τὰ ὀθόνια κείμενα· ἐπεὶ σοὶ Ⓦ πάντα τόπον ἀκριβῶς εἶδε. μέλλω γὰρ περὶ τούτου *** ἀκριβῶς ὑπομνήσειν σε.

Ταῦτα Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστὴς, τὴν δύτεραν ἄφιξιν τῶν γυναικῶν ἀναγράψας, λέγει· εἶτα μετὰ τοῦτο πῶς; Ὁ πυθμὴν τῆς Μαγδαληνῆς Μαρίας ἀνέφλεπτο, ὅθεν οὐκ ἐπίστευσαν οὐδὲ αὐτῷ οἱ μαθηταὶ οὔτε αὐτῇ, οὔτε τοῖς σὺν αὐτῇ, ἀλλ' ὡσεὶ λῆρον ἔχοντα τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἀναστᾶσα μόνη πρωΐας ἔμορφίας, τυπίσιν, αὐγαζούσης τὴν ἡμέραν, καὶ τοῦ ὄρθρου λαμπούσης ἀφάτου θείου, σκηπίας ἦ ἐπ οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον ἔρχεται τοῦτο ἤδη τρίτον, καὶ βλέπει Ⓦ λίθον ἠρμένον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου. τρέχει οὖν, καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ Ἰωάννην. καὶ βλέπει σύνεσιν γυναικός. ἐθλίβετο καρδίᾳ ψυχικῇ, ὅτι σὺν τῇ θεοτόκῳ ἀπήγγειλε τοῖς μαθηταῖς τὴν πρώτην καθόδῳ περὶ τῆς ἐγέρσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐπιστεύθη· καὶ πάλιν ὄρθρου βαθέος μετὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, καὶ τότε ὡσεὶ λῆρος ἐφάνη τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἐθλίβετο ἦ οὐχ ὡς ἀπιστηθεῖσα μόνον, ἀλλ' ὅτι σὺν ἐξέπεσε τις δόξα αὐτῇ τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὸ μνημεῖον καὶ θεωρῆσαι· ἀλλ' εἶπε περὶ τοῦ φόβου τῶν Ἰουδαίων, εἴτε διὰ τὴν πολλὴν καὶ ἄφατον θλῖψιν ἐκάθητο ἀχρεῖον πάντες ὡσεὶ νεκροὶ, μόλις μόνου τοῦ Πέτρου διεγερθέντος τῇ δύτερα τῆς γυναικὸς ἐπαγγελίᾳ, καὶ ἀπελθόντος καὶ παρακύψαντος μόνου εἰς τὸ μνημεῖον, [ἐπεὶ] δὲ καὶ τολμήσαντος εἰσελθεῖν αὐτόθι, ὡς εἶπομεν. διὰ τοι τοῦτο ζωὴ ἡ Μαγδαληνὴ τῷ πνεύματι

Λυκ κδ. 6. γ. δ. — ἰσ. ἐ
Λυκ κδ. ἐ. — ἰσ. ἐ
Λυκ κδ. ε. — 5
Λυκ κδ. ε. — 10 ἰσ. ἀκουσάντων * καὶ
Λυκ κδ. α. — ἰσ. περὶ τοῦ
** ἰσ. περὶ τούτου
ἰσ. τὸν ἔπ. παρέλαβε.
Λυκ κδ. ε. ζ. η. θ. — 15
Λυκ κδ. ια. — 20 χ. αὐτοῖς.
Λυκ κδ. κε. — 25
*** καταῖξω — 30
Ιωαν. κ. α. — 35
Ιωαν. κ. ζ. — 40 χ. εἶπεν

πόθεν δῆλον; ἐκ τοῦ λέγειν αὐτὸν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι, τουτέστι, τῇ ἁγίᾳ κυριακῇ. αὕτη γὰρ τρίτη ἡμέρα ἐστὶ τῇ παρασκευῇ, ἐν ᾗ ἐσταυρώθη. ἡ δὲ κυριακὴ ἀπὸ ἑβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς ἄρχεται, καὶ λήγει εἰς τὸν ἑπτὰν ὥραν τῆς ἑξῆς νυκτός. καὶ οὕτω πᾶσαι ἡμέραι ἀριθμοῦ, οὐ τροσοχθ: τῇ κοσμοπολίᾳ λεγούσῃ· Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο τρωὶ ἡμέρα μία. ἵνα γὰρ ὁ μέσος τῆς νυκτὸς παρέλθοι, ὁ ἥλιος παρατείχων τὸν γῆν εὐθὺς φωτίζει λαμπρὸς καὶ τοὺς αἰσθητοὺς μέρη, καὶ μὴ τοῦτο φαίνηται, καὶ πρὶν ὁ λεγόμενος τρωὶ κύ ἐκ τοῦ ἐκεῖσε οἰκεῖσθαι. οὕτω γὰρ καὶ παρ' ἡμῖν τροφῖται ἄλλοις ἄλλας καὶ ἄλλας ὥρας τοὺς ⓦ ἐγκρίνω τὸ ἥλιου δείκνυ), καὶ οὐ πᾶσι ὁμοίως κύ ταὐτόν. μὴ γοῦν ὁ μεσονύκλιον ὀπισθωσχύσης κυριακῆς ἠγέρθη ὁ Κύριος ἐκ νεκρῶν, τουτέστι, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κύ ζαφάς. ἡ δὲ ἁγία παρθένος ⸌ θεοτόκος Μαρία ὀδυνωμένη μᾶλλον ἀπόντων, ζωθρομοι αὐτῇ τάδε τὴν ἀποστολὴν βεβῶσα Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν (ἀποδαμοτάτη γὰρ αὕτη ἡ γυνή, ὅπου καὶ τροφὴ τοῖς πανταχοῦ τῆς εὐαγγελιζομένοις μνημονεύεται) ἦλθεν εὐθὺς μὴ ὁ μεσονύκλιον, ἤγουν ὀψὲ σαββάτου, εἰς ὃ μνημῶν, ἃ μὴ τῆς ἑρωμένης (οὐ γὰρ ἐπεδέχετο ὁ καιρός) ἀλλὰ μύρα θεωρῆσαι ⓦ ἄφοτι. αὕτη τροφῆτις ἄφιξις τῆς πρώτης καὶ ἱερᾶς γυναικῶν, ἵνα ἱστορῇ Ματθαῖος ὁ εὐαγγελιστής. Εἶτα εἰσελθουσῶν αὐτῶν εἰς ὃ μνημῶν. ⸌ ἄφνω σεισμὸς, ὅτι ὁ ἄγγελος "ἀπεκύλιε ⓦ λίθον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ κάθηται ἐπάνω αὐτοῦ. ὁ δὲ Κύριος οὐκ ἐγηγερμένος. οὐ γὰρ εἶπεν ὁ εὐαγγελιστὴς, ὅτι ἀπεκυλισθέντος τοῦ λίθου τότε ὁ σωτὴρ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τάφου· ἀλλ', ὅτι ἀπεκύλισεν ὁ ἄγγελος ⓦ λίθον, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ὁ γὰρ Κύριος ἀσθαρσίᾳ λοιπὸν τὸ οἰκεῖον σῶμα, ὡς Θεὸς, ἀφαλαμπρύνας, ⸌ ὄντος τοῦ λίθου εἰς τὸ μνημῶν, ἐξῆλθεν ἐκείθεν· ὥσπερ καὶ τὴν ἑαυτοῦ τῆς χειρὸς κεκλεισμένων εἰσῆλθε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. αἱ δὲ δύο γυναῖκες αὗται, ἤγουν ἡ ἁγία παρθένος καὶ θεοτόκος, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ πρῶτον ὕδωρ μὴ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἀπαγγεῖλαι τοῖς ἀποστόλοις, ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος, καθὼς εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, ⸌ ὅπως εἰς τὸν Γαλιλαίαν ἀπέλθωσι, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ὄψονται, αὐτῷ ἀπολύτωσαν τὸν συγκεκομμένον λόγον Θεῷ. καὶ εἰπόντος αὐταῖς, χαίρετε, προσῆλθον ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτόν. ὁ δὲ Κύριος οὐκ ἐπετίμησεν αὐταῖς ἀφαμβόαις αὐτοῦ (οὐ προσπτοις γὰρ αὐτὴν ἐθαύσαντο) ἀλλὰ τοιοῦτόν τι ἀνέκτησατο, εἰπών· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς, ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται).

Μίαν τούτων τῶν τοῦ Ματθαίου προτέρων γυναικῶν. ἀπελθοῦσαι δὲ ἐκεῖναι τοὺς τοῦ μαθητὰς, ἀπήγγειλαν ἀδίστως καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτὸν τὰ τοῦ ἀγγέλου ῥήματα, καὶ τὰ τοῦ Κυρίου, καὶ ὡς εἶδον αὐτόν· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας. ⓐ δὲ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἀπὸ τῆς πολλῆς καὶ ἀφάτου θλίψεως τὸ ἐκ τοῦ ζωηροῦ τοῦτο ἀκοῦσαι αὐτὸν ἰδεῖν ἔφυγον. καὶ τοῦτ' ἐμὲ τῆς Μαγδαληνῆς τοῦτο λέγει οἶμαι ἀφῆκαν· τοῦτ' ἐν τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου, ὅπερ καὶ ἐπίμονον καὶ ἡδυῶν αὐτόν, ἔφησαν πρὸς ἑαυτὰς, ὡς ἡ ἐναβολὴ τῆς θλίψεως ⓦ τοιοῦτον αὐτὰς ἐκπλαγέξασα, καὶ τὸν ὄρασιν καὶ τὸν ἀκοὴν καὶ τὸν ἀφὴν αὐτὰς ἐξαπάτησεν. ἐκείνη γὰρ ἡ καθαρὰ καὶ λελαμπρυσμένη ψυχὴ τῆς θεοτόκου, πεπισμένη ἀκριβῶς οἷς εἶδε καὶ ἐψηλάφησεν, ἔμεινεν ἐφ' ἑαυτῆς, μηδὲν τοῦτο μαθητὰς πλέον φιλονεικήσασα· μηκέτι γὰρ ἀπελθοῦσα τοῦτο τὸ μνημεῖον, ἀνενδιάστως τοῖς ῥηθεῖσι αὐτῇ πεπιθῆται. ἡ δὲ Μαγδαληνὴ Μαρία τοῦτον μὲν τοῖς ἀποστόλοις πειθομένη, ἵνα πρὸς ἑαυτῆς" μικρὰ δίπτυς, καὶ τῇ μιᾷ ὀφθείσῃ μὴ πεπιστευκυῖα, ἀλλὰ πεφαντασθαι νομίσασα, λαμβάνει τοῦτ' αὐτῇ Ἰωάννα πιά, καὶ Μαρία ἄλλη, καὶ ἑτέρας γυναῖκας μὴ τὸ ἑρωμένης, καὶ ἀπέρχεται πάλιν αὐτὴ τὴν νυκτὶ. ὄρθρου δὲ ὄντος βαθέος, ἤτοι, πρὸ πολλοῦ τοῦ ἀναφαύσματος, ἀρτὶ γὰρ γὰρ τοῦ ὄρθρου, ἤγουν τοῦ ἑωσφόρου μόλις

φαίνοντος,

γ. ὑποπτέχων

χ. ἀποκυλῇ

χ. τῷ Θεῷ

χ. μυρῶ

Ματθ. κη. α. Μαρ. ις. α. Λουκ. κδ. ι. Ιωαν. κ. α.

Ματθ. κη. α.

Ιωαν. κ. ιθ.

Ματθ. κη. θ.

Ματθ. κη. ι.

Μαρ. ις. ια. Λουκ. κδ. θ.

Λουκ. κδ. ά.

πήσωμεν Χριστὸν, ἵνα δὲ Χριστὸν πίπτωμεν· ἵνα ὁ πάντας πλουτίζων, ὁ πάντας ἐλεῶν, γένηται πλοῦτος τῇ ἐκκλησίᾳ, ὥστε χαρᾶναι τὸ βύσσινον, ὥστε ἔχειν τὸ χορηγὸν τῆς δικαιοσύνης, τὸ μὴ ἐπὶ λιμῷ ἀπολλύμενον δι' ἑτέραν οἰκονομίαν, ἀλλ' ἡμᾶς ἕνεκα δὲ τὸ πνευματικὸν ὄπτασίαν. οὐ γὰρ τῶν ὁ λαὸς Ἰουδαίων, ἵνα εἴπω, ὅτι τῶν ὁ λαὸς ὡς τροφὰς μὴ ἔχοντα πομφὰς, ἀλλὰ ἀποστολικὰς τῶν, ἔχων διαγγελικὸν ποιμφὰ λέγοντα, Εἰ καὶ τῷ σώματι ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι τῶν ὑμῖν εἰμι, βλέπων καὶ χαίρων τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

C. Parth. in 15
Κολασσ. 2. 5.

Λογ. ριε. ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΥΡΟΦΟΡΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ, ΚΑΙ ΟΤΙ

Λευκ. κδ'. 22. Σοφία ἁγαφωνία, σοὶ σκάνδαλον τοῖς διαγγελισταῖς δοκεῖ) τοῦ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ex Ms. Cæsareo emend. ex Ms. Ox.

ΠΕρὶ δὲ τοῦ τῶν διαγγελιστῶν ἱστορίας εἰς τὸν ἅγιον ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ βραχέα διαλεξώμεθα τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ· καὶ δείξωμεν ὅτι σοφία ἁγαφωνία, σοὶ σκάνδαλον τοῖς διαγγελισταῖς δοκεῖ) τοῦτο. ὅτι γὰρ οἱ πατέρες ἄλλοις ἄλλοις ζωντὶ ἐξέδωκαν, ἔδοξεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων ἁγαφωνία εἶναι τὰ γεγραμμένα, καὶ ψεῦδος λοιπόν. οἱ γὰρ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν βραχεῖ λόγῳ διέλυσαν τὸν σκοπὸν ἀνοίας, ἕκαστον τῶν διαγγελιστῶν εἰρηκότες ἰδίαν ἀφιξιν γυναικῶν τε καὶ ἀποστόλων ἐπὶ τὸ θεῖον μνημεῖον γεγυμνωμένων ἀνιστορῆσαι τῆς ἁγαφόρους χειρὸς, καὶ μηδένα αὐτῶν τῆς ἄλλου ἐξηγήσασθαι ἐπιμνησθῆναι· οὕτω τὸ πνευματικὸν πνεύματος τὸ διὰ αὐτῶν λαληθῶντος οἰκονομήσαντος, ἵνα καὶ τῶν τότε γινομένων μηδὲν προφθῇ, καὶ ὃ μὴ * ὦν αὐτῶν χωρὶς διειληφέναι πάντας, σκάνδαλον τὸ εὐδυνασμὸν τὸν ἀπόστολον. ἀλλ' ἐπεὶ, καὶ ἁγαφόρους δῶμεν τοὺς χορεὸς ἐκ τοῦ ὅτι ὁ μνῆμα τῶν γυναικῶν ἀφίξις, ὡς οἱ πατέρες διήγησαν, ὅμως αἱ ἁρμονίαι καὶ ἀσυμβασίαι τῶν γεγραμμένων εἰρῆσθαι, οὐδὲ τῶν γυναικῶν κατηγορῶσί τινες ὑπὸ δαίμονος συνηρμένοι· φέρε τῇ ὑπογραφῇ τοῦ πνευματικοῦ πνεύματος ἰδεῖν τὰ τοιαῦτα, καὶ δὴ χωρῶμεν, ἁγιασφάσωμεν. οἶδα γὰρ ὁ Θεὸς, ὡς ἁρμοζόντων τῶν ἁγαφόρων χωρεῖν, ἢ τῆς τῶν εὐαγγελιστῶν ὑπογραφῆς, οὐ τροσκόψουσι τοῖς ῥήμασιν. τὰ μὲν οὖν τῆς παθοῦς τοῦ σταυροῦ ζωοτόμους διελθόντων. ἐλέγομεν ὅ, ὡς παρεδόθη ὁ Κύριος Πιλάτῳ, εἶτα σταυρωθεὶς ἐτελεύτησε καὶ ὁ ἀνθρωπος, ἐτάφη τε, καὶ λίθος ἐπετέθη τῷ μνήματι μέγας, καὶ αὐτὸς σφραγισθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ φυλασσόμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. πότε ζῶμεν; τῇ ἐπαύριον τοῦ σαββάτου. σάββατον γὰρ ἐπέφωσκε. πολλαὶ γὰρ χρῆσαι καὶ κάλλισται γυναῖκες ζωσαναβᾶσαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, εἶδον τὰ γενόμενα, καὶ ὁ μνημεῖον, καὶ τὸν ὅπως τοῦ σώματος. καὶ ὁ μὲν σάββατον, ὡς λέγεται, ἡσύχασαν καὶ τὴν ἐντολὴν ἠγόρασαν ἀρώματα καὶ μύρα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσι τὸν Ἰησοῦν. ἀπιστοῦσιν τοῖς σταυρὸν, ἀγάπῃ, τὸν ἁρμονίαν τοῦ σώματος. ἡτοίμασαν τὰ μύρα τῷ σαββάτῳ Μαρία ἡ Μαγδαλίνη καὶ Ἰωάννα καὶ Σαλώμη· αἱ λοιπαὶ γυναῖκες, ἵνα λοιπὸν τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἐλθοῦσαι, ὡς ὅτι ἡ χυλιαχή, ἀλείψωσιν αὐτόν. ἀλλὰ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου, ὡς ἰῶν ἡ ἑοτοκος (ὅτω γὰρ ἰχρημάτισε τότε, ὡς μητρυιά, φημι, τοῦ Ἰακώβου τοῦ λεγομένου ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου) οὐκ ἐβάσταζεν ἀπὸ τῆς ὁδοιπορίας πᾶσαν τὴν ὁ σάββατον νύκτα καρτερῆσαι, ἀλλ' ὑβρὺς ὀψίας σαββάτων ἦλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, τουτέστι, " βραδὺ μᾶ ὁ σάββατον. ἀμέλει ὠνὲς τῶν διαγγελιστῶν ὀψὲ σαββάτων ἔχουσιν, ὡς " εἰώθαμεν λέγειν, ὀψὲ τῆς ὥρας, ὀψὲ τοῦ χρεοῦ. οὐδὲ γὰρ τῇ ἑσπέρᾳ εὐθὺς τὸ σαββάτου, ἀλλ' ὀψίας, ὅταν ὀψὲ σαββάτων. σημαίνει δὲ ὁ μεσονύκτιον, ἢ ἐπὶ βραχύ.

Λευκ. κγ. 1.
Μαρ. ιϛ. 1.
Λευκ. κγ. 56.
Ματθ. κη. 1.

ἵσ. βραχὺ
κ ἀνάπ.

πόθεν

τοὺς ἰδίους ἐπολίτευσεν, ὅτε μου τὸ κήρυγμα κατεπάτησε. λέγω ἢ τῷ πατρὶ διδάσκων, ἀλλὰ τῇ κατηχείᾳ τῶν ἐθνῶν ἐπολιτεύων. • σύνισον λέγοντα τὸν κτίστην, ὅταν κελεύσῃ τοὺς ἐνδόξους τῆς γῆς διδύμους (Τοὺς δύσαι γάρ, φησι, τοὺς ἀρχοντας αὐτῶν ἐν πέδαις, ἢ τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν ἐν χειροπέδαις σιδηραῖς) πρεσβύτας μὴ φίλου τοὺς κριτομάθους τοὺς δικαίους, καὶ Φ σωτῆρα λέγοντα· οὗτοί μου τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἐθεώρησαν, οὗτοί μου τὸν νόμον πρεσβεύσαντο, οὗτοί μου τὸ δόγμα ἐκύρωσαν, οὗτοι τοὺς ἀποστόλους ἐκόλασαν, οὗτοι τοὺς μάρτυρας ἐδασάνισαν. τοῦτο λέγω· καὶ σύνισον, βασιλέως φιλοσόφου, πῶς Φ πρεσβύτας ἀγέλαι νεύοντι φοβερόν, ἀπειλὰς φεύγει, ἢ βλέμματι ἑνὶ Φ ἀμάρτυλοι διαλύσαντες· σύνισον τοὺς ἀγέλας ἀγαναπλουμένας, ἀγέλας κοσμουμένας, τοὺς δυνάμεις σαλπιζομένας, Φ πατέρα ἀγαπακτοῦντα, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὀργιζόμενον, σκῆπτρον μὴ μεγάλης αἰχμῆς ἐκβαλλόμενον, ἐκβαλλόμενον ἢ οὐ τῆς σωτηρίας μόνον, ἀλλὰ ἐ εἰς κατάκρισιν ὀξυζόμενον. ἀλλὰ γὰρ οὐ φοβερὸν τὸ μὴ σωζόντων μόνον, μηδὲ βασιλεύοντα, ἀλλὰ ἢ τῷ πνεῖ πρὸς ἀδοξίαν. ὃς ἢ ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ, ὁμολογήσω ἐν αὐτῷ. σύνισον πόση δόξα, πόσον κράτημα, πόσος φόβος, ὅταν εἴπῃ ὁ κριτὴς· σοῦ μου Φ λόγον ἐτήρησεν, σοῦ μου τὸν πίστιν ἐκήρυξεν, σοῦ μου Φ λόγον ἐβεβαίωσεν, ὅτε μου Φ πίστιν οὐ προῆδεν, σοῦ τὴν πλεονεξίαν ἐπάτησεν, καὶ τὴν δικαιοσύνην προεπίμησεν, σοῦ κατὰ γέλασεν τοῦ κόσμου ὡς μὴ ὄντος, ἢ ἠγάπησεν τὸν μέλλοντα κόσμον, σοῦ μου τὴν βασιλείαν διεπράξατο, σοῦ μου τὸν λόγον ἐτίμησε· τίμησον αὐτὸν, πάτερ. ὅταν ἢ ταῦτα λέγωμεν ἠδοκιμωτοι, οὐ μειζόμεθα τὴν ἀξίαν, οὔτε λυόμεθα τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ τῷ σήματι τῆς κατηχείας δείκνυμι ἢ ἀγαπάκτησις τὸ κριτὸ· ἢ γὰρ ταῦτα πρὸς ἐκ σωτηρίαν ὧν τῶν ὁμολογούντων, ἐκ κατάκρισιν ἢ τῶν ἀπιστούντων. ὁ ἢ πρώτων φοβερώτερον, ὅταν σύνισῃς ἑστῶτα ὧν Φ Μιχαὴλ ἢ Γαβριὴλ ἢ πάσας τὰς ἀγγελικὰς στρατιὰς, καθεζομένους ἢ τοὺς ἑπτὰ Ζεβεδαίου, καθεζομένου Παύλου καὶ Πέτρου, τοὺς ἐξ δυσμῶν, ἀγέλους ἢ φόβου πρεσβύτας, ἐ δυσμὰς παῤῥησίᾳ καθεζομένους. σύνισον πρεσβύτας ἀγέλους, ἢ τοὺς ἁλιεῖς ἢ τοὺς τελώνας καθεζομένους, ἢ ἐπομένου ἢ ὑμᾶς μετ' αὐτῶν, Ὡς πολὺ ὁ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου, Κύριε; κἀθη Ζακχαῖος, κἀθη Παῦλος ἢ Πέτρος, ἢ πρέσκυε ὁ Μιχαήλ. οὐκ ἀφήματα ξένα λέγομεν, ἀλλὰ τοῖς γεγραμμένοις στοιχοῦμεν. οὐ γὰρ ἀγγέλων ἀφήματα μεμαθήκαμεν, ἀλλὰ τοῖς γεγραμμένοις ἀκολουθοῦμεν. τοῦτο φόβος, τοῦτο ζῆλος. οὐ γὰρ ὅσα γήινα πρεσβεύματα. οὐ λυπούσας ἀγέλους, ἢ ὅπου μὲ αὐτοὶ ἐστήκασιν, ἀν θεσπίσι ἢ καθεζομένους. κοινωνοὶ γάρ εἰσι τῆς δόξης τῶν ἁγίων. ἄκουε τοῦ Κυρίου λέγοντος, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι χαρά ἐστι ἐνώπιον πρώτων τῶν ἀγγέλων ἐφ' ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. ἀναπόσωσον οὖν τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἢ δόξαν τὴν πρεσβυτέρων, ὡς ἔναρ, ἵνα σὺ νοήσωμεν. εἴρηται γὰρ ἢ χρὶς ὑμῖν, πῶς ὁ πρεσβύτης τὴν δόξαν τοῦ κόσμου ἐνύπνιον ἐκάλεσεν. Ἐσται γάρ, φησι, ὁ πλοῦτος τῶν ἀσεβῶν ὡς ἐνύπνιον. ἐνόει γὰρ ἵνα φέρει φαντασμάτων ἡ πρόσοσα κατάστασις. ὁ χρὶς ἐν ὑγιείᾳ, σήμερον ἐν νόσῳ· ὁ χρὶς ἐν ἐξουσίᾳ, σήμερον ἐν ταπεινώσει· ὁ χρὶς ἐν πλούτῳ, σήμερον ἐν πενίᾳ· ὁ χρὶς ἐν εὐφροσύνῃ, σήμερον ἐν ἐξουδενώσει. πρόσωπα σαλεύεται, πρόσωπα μεταβάλλει· ἢ οὐ λέγω ἐκ δυσμῶν μόνον, ἀλλὰ ἢ Ο ἐρχόμενοι, φησι, ἢ ἡ γῆ πρελεύσονται, Φ ἢ λόγοι μου οὐ μὴ πρέλθωσι. Διὰ τοῦτο μακάριοι Φ χριστιανοὶ Φ ἢ ἐν τῇ ἀξίᾳ ταπεινοφρονοῦντες. ἐν ταπεινοφρόνησας ἐν τῇ ἀξίᾳ; ἡ ταπεινοφρόνησίν σοῦ ἐν σε ἀδικεῖ· πιστὸν γάρ σε ἐνόησεν, ἵνα ὀφείλεις ἡμέραν. ἐὰν προσλάβῃ ταπείνωσις σεαυτὸν πρὸ τῆς ταπεινώσεως, σοῦ ξένον κομιστήσει χρῆσον ἡ ταπείνωσις, ἀλλ' ἐστὶ μαθεῖν τὴν δίκαιον" προσκυλίζῃ πρὸς τὸν μάγιον. καλῶς οὖν ἔλεγεν ὁ Δαυὶδ, Ἡτοιμάσθην, ἢ οὐκ ἐταράχθην. φύγωμεν οὖν ἀλαζονείαν, φύγωμεν κενοδοξίαν, ἀγα-

πήσωμεν

χ. διὰ τὸ

χ. πεφιλάσσει

τὴν ἔλθῃ ὁ γὰρ τοῦ αὐθέντου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ισραήλ. βίβλοι ἠνεῴχθησαν· βίβλοι, αἷς ἐπέγραπται τὰ φαῦλα, αἷς ἐπέγραπται τὰ ἀγαθά, ἐν αἷς ἀναγέγραπται ὁ ἑκάστου βίος. βιβλίον δὲ καλεῖ, ἐπεὶ ἀφθαρτόν ἐστι καὶ ἀμετάθετον, καὶ οὐκ ἐπιδέχεται διόρθωσιν· οὐ γὰρ ἔστιν ἐν βιβλίῳ μνήμης ὀργάνῳ, τοῦτο τοῦ Θεοῦ μνήμῃ ἴσον ἐστὶ καὶ ἐν βιβλίῳ. βιβλίου γὰρ Θεὸς οὐ χρῄζει· βίβλος γὰρ Θεῷ, ἡ μνήμη. εἶτα, ἐπεὶ ἡμεῖς ἀναγινώσκοντες τοὺς φῶτας, ἀποστόλους, εὐαγγέλια, εἰς καρδίας οὐ τοσαύτην τὴν μνήμην αὐτῶν βιβλίου, ὁ Θεὸς βιβλίου δίδωσι. βιβλίου οὐ δίδωσι τὴν πηγήν. ἐκεῖ γράφεται τὰ ἀναρέτα ἔργα, ἐκεῖ γράφεται τὰ φαῦλα. μὴ φοβηθῇς τὸ τοσοῦτον. κἂν καταγραφῇς τὰ ἔργα τὰ πονηρά, δύναται ἐξαλειφθῆναι διὰ τῶν ἔργων τῶν ἀγαθῶν· ὥσπερ πάλιν ἐὰν γραφῇ τινος τὸ ὄνομα δι' εὐσέβειαν, ἀρίστην ἢ τοῖς ξένοις, τοσοῦτον οὐ ποιεῖ τὸ γραφῆναι· ἀπαλείφεται γάρ. ἵνα δὲ μάθῃς ὅτι ἀπαλείφεται ὁ δι' ἀσέβειαν γραφείς, καὶ ἐγὼ ῥᾳδίαν ἐκλήθης, λέγει Δαυὶδ περὶ Ιουδαίων τῶν ποτε γραφέντων, καὶ ὕστερον ἐξαλειφθέντων, Ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν. ὥσπερ ἐξαλείφονται ἄπιστοι, οὕτω γράφονται πιστοί. ἄκουε Παύλου λέγοντος, Ἀσπάζεσθε τοὺς ἠγαπημένους ἡμῶν ἀδελφούς, καὶ συζύγου μετὰ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

Φοβηθῶμεν τὴν βίβλον ἐκείνην· φοβηθῶμεν μὴ καταγραφῇ σου τὰ ἁμαρτήματα· ἐπεὶ πῶς δύνασθε εἰπεῖν ὅτι κριτοῦ ἐμοῦ ἀνοιχθησομένου σου τὰ πεπραγμένα ὅτε ἄρχοντος, ἐλέγχεταί σου τὴν ἀδικίαν, συνίστησι τὰ σὰ τὴν μαρίαν, ἐπίσταται ὅσος φόβος, ὅσος τρόμος, πῶς χλοῦ τὰ μέλη, πῶς ἀναθεωρήσεται πᾶν τὰ τοῦτο, ἀνεξέπτου δικαίζοντος. εἰ δὲ ἀνθρώπου δικαίζοντος τοσοῦτος φόβος, πῆς δικαίσεται τὸν Θεὸν ἐκεῖνον ἱστῶσα, καθ' ὃν μέλλει κρίνειν τὸν οἰκουμένην ὁ πάντων δεσπότης; ταῦτα λέγομεν, οὐχ ἵνα φοβήσωμεν, ἀλλ' ἵνα σωφρονίσωμεν. μὴ τοσημάθωμεν τὸν Χριστοῦ χρήματα, μὴ τοσημάθωμεν τὸν Θεοῦ ἀδικία καὶ πλεονεξία. ἤκουσας τῶν τοσειρημένων, ὅτι μέγιστόν ἐστι τὸ φοβεῖσθαι καὶ εὐσεβεῖν; ταῦτα ἡμῖν ἡδὺς ἐγυμνάζετο. πῶς δυνάμεθα τὸν φόβον τέλος ἡμεῖς θέσθαι σὺν τὸν βίου; καὶ μείζονα τὸν φόβον τέλος ἡμεῖς θέσθαι σὺν τῆς ζωῆς, ἵνα διὰ τῆς προύσης εἰς τὸ μέλλουσαν διαπορθμεύσῃς. ἀγάπησον ἔργα δικαιοσύνης. τὸ φόβος ἐστίν, ὃ διαλύομεν, τὸ φῶς ὃ φαίζεται ὁ γήινος σκεῦος. φύγωμεν τὸ μέλλουσαν κρίσιν, ἀδελφοί. δίομεν ταῦτα πανταχοῦ ἀκούειν. αἰσχυνθῶμεν πολλὰ δικαιοσύνης. βλέπε πῶς βοᾷ ὁ τοσοφήτης, Οἴμοι ἐγώ! Εἰς τὸ ἡμέραν τοῦ Κυρίου, ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα Κυρίου. Εἰ τοσοφήτης μεμνημένος τῆς ἡμέρας τρέμει, ἡμεῖς ἀναβάλλωμεν μυρίας ἁμαρτήματα ἐν ἀδῇ φόβου μεμνημένοι; δυσωπήσωμεν κριτὸν διὰ μετανοίας, ἐξαγείψωμεν ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα, φοβηθῶμεν ἐκεῖνον τὸν φοβερὸν φωνὸν τῶν λέγουσαι, Ος δ' ἀρνήσεταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων (οὐχ ὁ λόγῳ ἀρνούμενος, ἀλλ' ὁ τοῖς ἔργοις ἀρνούμενος, ἀρνεῖται) ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου. ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοί, ὁμολογήσω κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου. Εἰ τὰ ῥήματα ἐξεταζόμενα, φοβερά, τοσήματα ὁρώμενα, οὐ μᾶλλον φοβερώτερα; σκέψαι, ἀδελφέ, τὸν κριτὴν τῆς οἰκουμένης καὶ ἀνθρώπων, ἀγγέλους πρεσβεύοντας, ἀρχαγγέλους δορυφορούντας, τὰ χερουβὶμ δοξάζοντα, τὰς ὑπερκοσμίους δυνάμεις, τὰς ὑπερουρανίους τραπέζας, καὶ ἐν τούτοις πᾶσι πατριάρχας, τοσοφήτας, ἀποστόλους, εὐαγγελιστάς, μάρτυρας, καὶ τοῦτο ἐν τῷ κόσμῳ βασιλέας, ἄρχοντας, κριτάς, δυνάστας, πλουσίους, πένητας, ἰδιώτας, σοφούς, πολίτας τούτοις τοσοῦτον βήματος ἐξόντας· καὶ ὅτι τοσούτων μαρτύρων ἐναντίων καὶ ὑπηγείων λέγοντα τὸν κριτὴν, καὶ ἀρνούμενον τοῦτο ἀλλοτρίους ὅτι τῆς πάξης. ἀρνήσομαι γάρ αὐτούς, φησι, τοὺς ἀρνουμένους με, ἔμπροσθεν τῆς πάξης. σκέψαι αὐτὸν λέγοντα· πάτερ, τοῦτό μου τὸν πόνον ἀξιώθησον, οὗτός μου τοῦτον ἰδίως ἐδίωξεν, οὗτός μου τὸν ἐκκλησίαν ὕβρισεν, τοῦτό μου

τοῦτον

Ψαλμ. ξη'. λγ.

Φιλιπ. δ'. γ.

Ησαΐα. ιγ'.

Ἴσως παρεξαλοῦσιν

Ματθ. ιλγ.

τόν. ἐπέδωκας ἑλεημοσύνην; ἐμορφώσας ⓦ χαρακτῆρα τῆς ἀληθείας· οὐχ ὅπι καθ' ἕκαστον Χριστὸς μορφοῦται. Χριστὸν γὰρ καλῶ τὸν λόγον τῆς θεοσεβείας, δι' οὗ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀληθείας ἀναλαμβάνομεν. ἐπέδωκας ἐλεημοσύνην; ἐμορφώθη Χριστός. ἐποίησας δικαιοσύνην; ἐμορφώθη ὁ χαρακτὴρ τῆς ἀληθείας. δεῖ οὖν πρόσεχον πῶς χρὴ ἀδελφοποιῆσαι τὸν Χριστόν. λάβε αὐτοῦ κοινωνὸν τῶν σῶν πραγμάτων. οὐ θέλῃς αὐτῷ μερίσασθαι πάντα; καὶ τὰ ἥμισυ δὸς αὐτῷ ὡς ὁ Ζακχαῖος. αὐτῷ γάρ, φησιν, ἔδωκεν ὁ Ζακχαῖος, οὐ τοῖς πλουσίοις. ἀλλ' ἄκουε, ὅτι ὁ Ελεῶν πτωχὸν, δανείζει Θεῷ· πτωχοῖς δίδοὺς, Παρ. ιθ. ιζ.
Χριστῷ δίδωκας. οὐκ οἶδας ὅτι τὰ δοθέντα εἰς ἑαυτὸν ἀναλαμβάνῃ; οὐκ οἶδας πῶς φοβερὸν ἔσται τοῖς κριτηρίοις σου τὸ ῥῆμα λέγον, ὅτε ἦλθε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, Ματθ. κε.
ἔσται τὰ μὲν πορεύεσθαι εἰς δεξιὰν, τὰ δὲ εἰς ἀριστερὰν ἀζωπύρων, καὶ ἐρεῖ τοῖς εἰς δεξιᾶν· Δεῦτε ⓐ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν, ὅτι ἐπείνασα, καὶ ἐδώκατε φαγεῖν; βλέπε πῶς ὁ δεσπότης τῶν πτωχῶν δανειζόμενος, ὁμολογεῖ ὀφειλέτης. ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· γυμνὸς ἦμην, καὶ περιεβάλετέ με. οὐκοῦν τῷ μὴ φαινομένῳ χήματι γυμνὸν ἐνδύεις, τῇ δὲ ἀληθείᾳ Χριστὸν περιβάλλῃς. ἔνδυσαι Χριστὸν, ἵνα
ἐνδύσῃ σε ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς. ἄκουε τοῦ Δαβὶδ λέγοντος, Ἐσκίρτασέ μου ἐν ἐκπορεύσῃ τῆς σκιωθῆς αὐτοῦ. χρεία σκέπης· καταλαμβάνει ὃ πῦρ ἐκεῖνο ὃ φοβερὸν, ἡ γέενα ἡ ἀπρόσιτος. καὶ ἐὰν μὴ Χριστοῦ χεὶρ σκεπάσῃ, ὃ πῦρ ὃ ἄλλοτε ἄλλοις γινόμενον. οἶδεν ὅπι λαμβάνεσθαι ἄλλοτε ἄλλοις, οἶδε πρᾶξαι ἄμοιρον, οἶδεν ἁρπάσαι τὴν εὐσέβειαν, ὅπι λαμβάνει τὴν ἀσέβειαν. ἐκεῖ οὐ πλοῦτος, οὐ χρήματα πολλά, οὐκ ἐξουσία, οὐ δυναστεία. πάντα ἐξ ἰσοτιμίας παρεῖται τῷ
βήματι τοῦ Χριστοῦ. καὶ γὰρ αἱ διαφοραὶ ὧσι πολλαὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ πρὸς τὸν δεσπότην ὁμοίωμα πάντα, καὶ πολλῷ ἔλαττον ἡ διαφορά. ἀπέλαυσε καὶ ἀνθρώπου πόσην διαφορά; πολλὴν, & οὐκ ἀνεκτὴν. ἡλίου καὶ σελήνης & ἀστέρων πόσην διαφορά; ἀλλ' εἰς τὸν νόμον τῆς προσκυνήσεως ὁμοῦ καλεῖται. πόσην διαφορὰν βοτάνης καὶ ἀνθέλιον, [καὶ] ὧν τὰ μὲν ἀθάνατα, τὰ δὲ θνητά; ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ ζυγῷ τῆς δουλείας ὑπογράψει τὸν δεσπότην.
Διὰ τοῦτο καὶ Δαβὶδ τὰ διηρημένα τῇ τάξει ζεύγνυσι τῇ συμφωνίᾳ, λέγων· Ἀνέξεται τὸν Ψαλμ. ρμη. α.
Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνέσατε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις, πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ· ἥλιος καὶ σελήνη. εἰ γὰρ καὶ ὑποβέβηκε τῇ τάξει, ἀλλ' ἴσως) τῇ δουλείᾳ· καὶ ὥσπερ, ἀδελφοὶ, τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἀξιώματα διήρηται) μὲν πρὸς ἑαυτὰ, ἴσως) δὲ πρὸς ⓦ ζυγὸν τῆς δουλείας (πάντες γὰρ ὑποκείμεθα τῷ βασιλεῖ, πάντες τρέμομεν τὸν ἐξουσιαστὴν· καὶ ἡ μὲν διαφορὰ πρὸς τὰ ἀξιώματα, ἡ δὲ συμφωνία πρὸς τοὺς δούλους) οὕτω καὶ ἐκεῖ πάντες ⓐ ἀδελφοί ἐσμεν, μόνοι δὲ αἱσιοι ⓐ ὑποφέρεται, ⓐ τῇ εὐσεβείᾳ διαλάμποντες. ἴσ. πρὸς τὸν δουλεῖαν
Διὰ τοῦτο καλῶς ἔλεγεν ὁ Δαυὶδ, Ἐθεώρουν τὰ ὁράματα τῆς νυκτὸς, καὶ ἰδοὺ ὡς παλαιὸς ἡμερῶν ἐκαθέζετο. τί δήποτε προσέσχε ἀκριβῶς, πρόσεχε δέ, πῶς ⓦ κριτὴν τῆς ἀληθείας ἱστορεῖ, ὡς τὰ εἰκότα σωματικῆ. ὅπερ γὰρ ὁ Θεὸς ἀσώματός ἐστι τὴν φύσιν, ὡς τὰ εἰκότα τοῖς ἀνθρωπίνοις διαγράφει καὶ ποιεῖ. φησὶ γοῦν, ὡς παλαιὸς ἡμερῶν· οὐ χρόνῳ πεπαλαίωται, ἀλλὰ τῇ ἀρχαιότητι πεπιμήθησε. ἡ στολὴ αὐτοῦ, ὡς χιὼν λευκή· ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ὡσεὶ ἔριον καθαρόν· ὁ θρόνος αὐτοῦ φλὸξ πυρός· ⓐ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον· ποταμὸς πυρὸς εἱλκόμενος ἔμπροσθεν αὐτοῦ· χιλίαι χιλιάδες παρεῖστήκεισαν αὐτῷ, & μυριάδες μυριάδες λειτουργοῦσιν αὐτῷ. ὦ φοβερᾶς κριτηρίου, ὦ μνήμης ἱκανῆς φοβῆσαι τοὺς ἀγνώμονας. εἰ ἀκούομεν οὕτω φοβερά, θεωροῦμεν πόσῳ φοβερώτερα; & ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, & ἰδοὺ βίβλοι ἠνεῴχθησαν, καὶ θρόνοι ἐτέθησαν. θρόνοι; τίνι; ἐκεῖνο πρόσεχε ἀναγκαῖον. εἰ ὁ κριτὴς τῆς ἀληθείας καθῆται), & ὁ θρόνος αὐτοῦ φλὸξ πυρὸς, ποίους ἆρα θρόνους ὁ Δαυὶδ λέγει; ἐθεώρουν ὅτι θρόνοι ἐτέθησαν καὶ βίβλοι ἠνεῴχθησαν. τίνων ⓐ θρόνοι; ἢ δῆλον ὅτι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, πρὸς οὓς ἔλεγεν ὁ σωτήρ· Ο- Ματθ. ιθ. κη.

ηδ' ὠφειλοντο τὰ ἡμέτερα, οὐκ ἀν' ἑαρέσθησαν γὰρ τῶν ἰδίων τέκνων; γὰρ Σοδομιτῶν ἑαρέσθησαν, καὶ ἠκύετο· ἡ γὰρ τῶν ἰδίων αρεσθεῖσα, οὐκ ἠκύετο; Αβραὰμ οὐκ ἔγνω ἡμᾶς. ἀρνεῖται Αβραὰμ τοὺς ἀλλοτρίους τοῖς ἔργοις, οἰκείους τοῦτους, ὡς ἔφη, τοὺς ἀλλοτρίους μὲν τὸν βίον, οἰκείους δὲ τῆς εὐσεβείας. διὰ τοῦτο ἡ γραφὴ βουλομένη δεῖξαι τοῖς Ιουδαίοις, ὅτι ὧν τις τοὺς ἔργοις αἱρεῖται, τούτων ἐστὶ τῆς αρεσπηρείας δέχεται, λέγει, Ο πατήρ σου Ιεζ. ις ζ'. μ'. Αμορραῖος, καὶ ἡ μήτηρ σου Χετταία, ἡ ἀδελφή σου Σοδομῖτις. βλέπε πῶς τὸ συμβεβηκὸς ἀπὸ τῶν ἔργων καταισχύζει· ὅπερ τὰ τῶν Σοδομιτῶν ἐφέρετο, ἤκουσεν, ἀδελφὴ Σοδόμων, ἤκουσε, θυγάτηρ Χαναναίων, καὶ οὕτως ἐδείκνυτο οὐ τὸ γένος διεκρίνων, ἀλλὰ τὸ ἦθος στεμνύων. ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι ὁ Χαναναῖος καὶ ὁ Αμορραῖος ἀρνεῖται τὸν συμβεβηκότα, καὶ ὅτι ἤδη τοῦτο ἀλλοτρίους τῆς εὐσεβείας τῆς αρεσπηρείας αὐτῷ ἀρνεῖται, καὶ οὐ δέχεται ὁ Χαναναῖος κληθῆναι πατὴρ τῶν ἀσεβῶν. διὰ τί ἀρνεῖται; ἐὰν ἐπιτείνῃς Χαναναίῳ, καὶ εἴπῃς, ὅτι ὁ πατήρ σου Χαναναῖος, καὶ ἐρεῖ· οὐκ ἔστι μου γένος, ὁ ἀρνησάμενος τὸν πίστιν τῶν πατέρων· ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄπιστος, εἰ καὶ Χαναναῖος. μαρτυρήσει γάρ μου τὴν πίστιν ἡ Χαναναία βοῶσα, καὶ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. μὴ καλείσθωσαν οἱ υἱοὶ Χαναναίων. οὐ γὰρ ἐφύλαξαν τὸν πίστιν τῆς Χαναναίας. κληθήτωσαν οἱ λίθοι καὶ ξύλων ⓐ λέγοντες τῷ λίθῳ, πατήρ μου εἶ σύ, καὶ τῷ ξύλῳ, ὅτι σύ με ἐγέννησας. ἐγὼ δὲ νομίζω καὶ τοὺς λίθους ἀρνεῖσθαι, καὶ τὰ ξύλα ἀπαγορεύειν τὸν οἰκειότητα τῶν ἀπίστων. δύναται καὶ λίθος ἀρνεῖσθαι καὶ λέγειν, οὐκ ἔστι μου τέκνον ὁ υἱὸς τῆς ἀσεβείας, οὐκ ἔστι μου τέκνον ὁ υἱὸς τῆς ἀδικίας. ἐγὼ γὰρ εἰ καὶ λίθος εἰμὶ, ἠκουσα τῆς γραφῆς λεγούσης, Δώσει ὁ Θεὸς καὶ ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Αβραάμ. εἶτα ναί, φησι, τοῦ σώματος· οὐκ τοῦ σώματος τοῦ λίθου, καὶ λίθος λαλεῖ; ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος, ὅτι Λίθος ἐκ τοίχου φθέγξεται· αὐτὰ, καὶ κάμπτει ἐκ ξύλου λαλήσει. Καὶ ὑμᾶς σιωπήσητε, ⓐ λίθοι κεκράξονται. εἰ οὖν κληθῇ τὸ γένος τῶν ἀπίστων, εἰ μήτε υἱοὶ Αβραὰμ, μήτε Χαναναῖοι, ἀλλὰ τῶν Χαναναίων (ἡμέλλωσε γὰρ αὐτῶν τὴν ἀπιστίαν ἡ αὐτὴ τῆς πίστεως τῆς Χαναναίας) μήτε υἱοὶ λίθων; ἀριθοῦται γὰρ καὶ ⓐ Ισ. αὐτὸ λίθοι τὸν οἰκειότητα. τί ὄνομα τοῖς ἀπίστοις; Ιερεμίας αὐτοῖς ὄνομα ἔθετο· Αργύριον ἀποδεδοκιμασμένον καλέσατε αὐτούς, ὅτι ἀπεδοκίμασεν αὐτοὺς Κύριος. Φοβηθῶμεν ⓐ νῦν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί. στεμνύει σε ἡ τοῦ Χριστοῦ θυγάτηρ; φοβείτω σε ἡ τοῦ Χριστοῦ διακρισία. πρὸ ἐλεημοσύνης ἦς ἐκπύστετο, ὅτι δεῖ πρώτα δύτερα πίστεως ἐλεημοσύνης, ὅτι δεῖ πρώτων προσφορὰν τὸν ψυχὴν. θαύμασα καὶ ἑτέραν ἀγνωμοσύνην, ὅτι πῶς ⓐ τέκνα μὴ ἔχοντες, ὑποποιοῦνται λαμβάνοντες· καὶ ὁμοῦ παροικεῖται, ὁ δὲ ἀδελφοποιεῖται. ὑποποιῇ ⓦ ἀλλότριον, καὶ φθάνῃς ⓦ διαπότιν; ὑποποίησαι ⓦ μὴ πρόσδοκά σοι ⓦ μισθόν· γέγραπταί σοι Χριστὸς υἱός. φοβεροῦ, φησι, τὸ ῥῆμα. βλέπε τί λέγῃς· μὴ προφάσει τὸν λόγον ἐκτραπῇς τοῦ λόγου, μὴ εἰς ἀλογίαν κατενεχθῇς. ὑὸν καλῇς ἀνθρώπου ⓦ Χριστόν; ἐγὼ δὲ οὐ μόνον ὑὸν καλῶ, ἀλλὰ καὶ ἀδελφὸν, οὐκ ἀπ' ἐμαυτοῦ, ἀλλὰ ταῖς αὐτοῦ φωναῖς ἀκολουθῶν. λέγουσιν αὐτῷ ποτε, Η μήτηρ σου καὶ ⓐ ἀδελφοί σου ζητοῦσί σε. λεγέ ὁ σωτὴρ, τίς ἐστι μήτηρ μου, ἢ τίνες εἰσὶν ἀδελφοί μου; ὃς ἂν ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν. Εἰ δὲ μήτηρ αὐτοῦ, ἀρα υἱὸς τῆς μητρός, ὁ τῇ προσηκούσῃ τιμήσας τὸν δικαιοσύνην. θέλετε τοίνυν πᾶσα ψυχὴ μήτηρ Χριστοῦ κατὰ ἀλήθειαν. πῶς μήτηρ Χριστοῦ; πᾶσα ψυχὴ ὠδίνει τὸν αὐτὴν ⓦ Χριστόν. ἐὰν δὲ μὴ μεταμορφωθῇ τῇ εὐσεβείᾳ, μήτηρ Χριστοῦ καλεῖσθαι οὐ δύναται. ὅταν λαβὴς λόγον Χριστοῦ, καὶ πλάσῃς αὐτὸν ἐν τῇ διανοίᾳ σου, καὶ ὥσπερ ἐν μήτρᾳ τῷ λογισμῷ μεταμορφώσῃς, καθὼς μήτηρ αὐτοῦ· καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν Χριστὸς μορφοῦται, καὶ μήτηρ Χριστοῦ γίνῃ, λέγω δή, ὅτι λόγου τοῦ Χριστοῦ ἑκάστου ἡμῶν ἡ ψυχὴ, λέγει Παῦλος· Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. Εἰργάσω διακονίαν; ἐμόρφωσας ἐν τῇ ψυχῇ Χριστόν.

τῆς δικαιοσύνης μετὰ τῆς ὕλης τῆς ἀδικίας. ὕλη γὰρ ἀδικίας, πλεονεξία. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τελώνου, ἀλλ' οὐ τῷ γρόφῳ τῆς πλεονεξίας ὑβριζόμενος, ἀλλὰ τῇ ἀσκῇ τῆς δικαιοσύνης τὴν πλεονεξίαν ἀφανίζων. καὶ ὅρα τὸ θαυμαστόν. εὐθέως ὁ Ζακχαῖος φησὶ πρὸς τὸν δεσπότην λέγει, Κύριε, τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων μου δίδωμι τοῖς πτωχοῖς. τοσάκις ἐδιδάχθης, καὶ οὐκ ἀκούεις; τοσάκις ἔμαθες, καὶ ἐφύλαξας; τοσάκις εἶπεν ὁ σωτὴρ, τοσάκις ἐδίδαξεν, ἵνα τὴν ἐλεημοσύνην ἀσπάσηται, οὐ φιλοπτωχείαν οὐκ ἠρώτησε τότε· ἀλλ' ἐσιώπα καὶ ῥῆμα κατήναζε. καὶ ὥσπερ ἥλιος εἰσερχόμενος δι' ὅλων εἰς οἶκον, οὐ ῥήματι φωτίζει, ἀλλ' αὐτῇ τῇ ἐνεργείᾳ καταλάμπει, οὕτω καὶ ὁ σωτὴρ εἰσελθὼν, τοὺς ἀκτῖσι τῆς δικαιοσύνης τὸν δρόμον τῆς ἀδικίας ἐξώρισε. Τὸ γὰρ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, Ioan. a. 5.
ὡς φησιν ὁ εὐαγγελιστής. Κύριε, τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων μου δίδωμι τοῖς πτωχοῖς. καὶ καλῶς μεταίζει τὴν πλεονεξίαν, τίθησι τὴν ἀδικίαν. Τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων μου. πρῶτον ὁλόκληρον, ἐμοῦ· τεμνόμενον δὲ, ἀθετεῖς. Τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων μου. ὦ τῆς καλῆς φωνῆς, νικώσης τὴν φύσιν, μᾶλλον δὲ νικώσης τὴν συνήθειαν. ἐδυτέρα γὰρ φύσις ἡ συνήθεια. ὄξωσιστὴν ἁπλησίαν, ἐπίγνω τὸν ἀληθῆ. Τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων μου δίδωμι πτωχοῖς· Εἴ τινός τι ἠδίκησα, ἢ ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. ὁρᾶτε πῶς ἐπὶ τοῦ ἁμαρτήματος ἀκριβῶς ἔχει, ὅτι ὁ πλοῦτος τοῦ Ζακχαίου οὐκ ἐκ τῆς ἀδικίας μόνον, ἀλλὰ καὶ οὐκ ἐκ πατρικῆς οὐσίας. Εἰ γὰρ ἐκ τῆς ἀδικίας, πῶς τετραπλασίονα ἠδυνήθη ἀποδοῦναι ἃ ἔλαβε; ἀφ' οὗ γὰρ λέγει, Εἴ τινός τι ἠδίκησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν; εἰ καὶ τῇ πλεονεξίᾳ ζωὴν ἔζησεν, ἀλλὰ τῷ νόμῳ ἐνόσευσε. κελεύει γὰρ ὁ νόμος τὸν κλέπτην εἰς Εξ. κϐ. ε.
τετραπλοῦν ἀποδιδόναι τὸν κλοπήν. Εἰ τίς, φησι, κλέψῃ πρόβατον, καὶ σφαγιασθῇ, ἀποδώσει πέντε πρόβατα. τετραπλασιάζει τὸν τιμωρίᾳ ὁ Θεὸς, μᾶλλον δὲ τὴν ζημίαν· ἵνα καὶ ὁ νόμος μὴ φοβήσῃ, ἡ ζημία δυσωπήσῃ. πολλοὶ γὰρ πολλάκις νόμον μὴ αἰδούμενοι, ζημίαν αἰδοῦνται. ἑαυτὸν τοίνυν καταδικάζει, οὐκ ἐκδεχόμενος τὴν ψῆφον τοῦ νόμου, ἀλλ' αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν νόμος γινόμενος. Δικαίῳ γὰρ νόμος οὐ κεῖται. ὁ Α Τιμ. α. θ.
σωτὴρ τοῦτον δεξάμενος τὸν φωνὸν, φησι· σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ γέγονεν. αὐτὸς ἑαυτὸν ἐδικαίωσεν, οὐκ ὅπως Χριστὸν ἁπλῶς εἶδεν, ἀλλ' ὅπως τοῦ Χριστοῦ ἐπήκουσε νόμου. σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ γέγονεν, ἐπὶ τοῦτ' ἐστὶν Ἀβραὰμ ὄντι. πρὶν ποιῆσαι τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ, οὐκ ἦν αὐτὸν υἱὸν Ἀβραὰμ, ἀλλὰ Ζακχαῖον ψιλῇ τῇ προσηγορίᾳ καλῶ. ὅτε μὲν τοι ἐπλήρωσε τὰ ἔργα τοῦ πατριάρχου, φιλοπτωχείᾳ ἐπαγγειλάμενος καὶ τῆς ἀδικίας τὴν ἀλλοτρίωσιν, τότε λέγει, καὶ τοῦτ' ἐστὶν Ἀβραὰμ ὄντι. Ἐν ἡμῖν τοίνυν, ἀδελφοὶ, εἰ ἐν χριστιανοί ἐσμεν καὶ λεγόμεθα, οὐδὲν οὕτως ἡμᾶς δείκνυσι χριστιανοὺς, ὡς τὸ ἔργον τῆς ἀληθείας. μὴ τοίνυν ὑβρίσωμεν τοῖς ἔργοις τὴν προσηγορίαν, ἀλλὰ σεμνυώμεν τοῖς ἔργοις τὴν πίστιν. ἐκλήθημεν υἱοὶ Ἀβραὰμ ἐκ πίστεως· κληθῶμεν υἱοὶ Ἀβραὰμ ἐκ τῶν ἀγαθῶν ἔργων. ὁ γὰρ ἐφ' ἡμῖν εἰπών, οὐχ ἡ τοῦ σώματος εὐεξία ζητεῖται, ἀλλ' ἡ τῶν ἔργων ἀκολουθία. ἐκ τοῦτο Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ οἱ πατριάρχαι πάντες ἠρήσαντο τὴν συναγωγὴν, ὅπως τὸν πατέρων τὴν πίστιν οὐκ ἐκληρονόμησε. ἠρήσατο Ἀβραὰμ οἰκείους, ὅπως οὐκ ἠκολούθησαν τῇ πίστει· ἠρήσατο αὖ τοῦτ' ἐστὶν Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ οἱ πατριάρχαι πάντες. τὸν γὰρ ἀρίστην μίσουν Θεὸς καὶ ἡ φύσις ἀρίστην. καὶ τίς μάρτυρά σοι λόγος, ὅτι Ἀβραὰμ Ἰουδαίους ἠρήσατο; ἵνα μὴ δόξωμεν ὡς ὑπὲρ ἐχθρῶν θρασυνόμενοι, ἀλλ' ὡς ἡμῖν τοῖς ἐλέγχει, λέ-
Ισ. Ηραίας γει ὁ μακάριος Ἱερεμίας οὐκ ἐν προσώπου τοῦ λαοῦ, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς· ἐλυμήθη ὄρος καὶ ἡ πόλις, ἐπὶ τοῦτ' ἐστὶν Ἀβραὰμ πατὴρ ἡμῶν, πυρίκαυστος. σὺ, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς· ὅτι Ἀ- Ησ ξγ ις. καὶ ξδ. ια.
βραὰμ οὐκ ἔγνω ἡμᾶς, καὶ Ισραὴλ οὐκ ἐπέγνω ἡμᾶς. σὺ, Κύριε, φῶσαι ἡμῶν. ἐπειδὴ, φησιν, ἐκφυοι, ἐφ' οἷς σεμνυόμεθα, ἠλλοτριώθησαν ἡμῶν, καὶ ἠρήσαντο ἡμῶν ὁ λαός, σὺ ἐλέησον ὁ πάντας φιλάνθρωπος· ἐλέησον ἡμᾶς ὅτι Ἀβραὰμ οὐκ ἔγνω ἡμᾶς. Εἰ

Ματθ. κα. ιθ. χόν, ἓ οὐ δίχα φιλαν θρώπου συναμβάνει, πρὶν εἰσέλθῃ εἰς Ἱερουσάλημα, βλέπει συκῆν, ἡ ἀπῆλθε, φησι, ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καρπὸν, ἡ οὐχ εὗρεν· ὡς δὲ οὐχ εὗρεν, ἐπετίμησε λέγων· μηδέποτε ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. τί ἥμαρτεν ἡ συκῆ; μὴ γὰρ ἐξουσίαν λογικὴν εἶχε τοῦ καρποφορεῖν; οὐχ ὅτι βούλεται ὁ κτίσας, πρόσεχε σπουδὴν τῇ καρποφορίᾳ; εἶδε, ὅτε ὁ καιρὸς ἦν τῶν σύκων. τοῦτο γὰρ ὁ εὐαγγέλιον. Ὡς δὲ ἦν τοῦ καιροῦ, δέσποτα, μήποτε ὁ Θεὸς, ἐν ἀκαίρῳ καιρῷ καρπὸν ἀπῄτει; σὺ καιρὸν ἐποίησας ὁ δημιουργός; ἡ σὺ ἔδωκας καιροὺς τοῖς δένδροις τῆς καρποφορίας; τί τοίνυν ἀπαιτεῖς τοῦτο τὸ καιρόν, ὃν ἔταξας; εἰ δὲ ἦν καιρὸς ἐν σύκοις, μὴ ἐνεχθήσεται ἡ συκῆ καρποῖς, ἔγκλημα ἐν τῇ φύσεως; μὴ, ὅτι βούλεται, προσφέρει, οὐχ ὅτι κελεύει, προσαγαγεῖν καρποφορίας; Ὡς οὖν ἔσχεν ὀργὴν τῇ συκῇ; ὅτι ἔμελλε τὸ πάθος ὑφίστασθαι, ἵνα μὴ νομίσωσιν αὐτὸν δι' ἀσθένειαν πάσχειν, ἀλλὰ τῷ ἀψύχῳ ἐνδείκνυται τὸ δύνασθαι, ἵνα δείξῃ ὅτι πολλὰς ἠδύνατο ξενίσαι σὺν δυνάμει πολλὰς, πολλὰς ἀφανίσαι σὺν δικαιοσύνῃ. ἀλλ' ὅτι οὐκ ἦλθε κρίναι τὸν κόσμον, ἀλλὰ σῶσαι, ὡς αὐτὸς ἔφησε, τῷ μὲν δύνασθαι ἐνδείκνυται ὅτι τῆς ἀψύχου, τῷ δὲ φιλανθρωπίαν (ἀμελεῖ) τοῖς ἀνθρώποις. οὕτω καὶ ἐν τῷ συνεχώρει τῷ τυφλῷ ἀναβλυθῆναι, ἵνα πεῖσαι τὴν ἁμαρτωλὸν ἀφαιρήσῃ τὸ σκάνδαλον, ἵνα ἴσχυσι τὸν θαυματουργίαν ἀποδράσωσι.

Ἀλλὰ διέδραμε τὸ θαῦμα, ἔτερον. μὴ γὰρ τὸν ἀναβλέψαι τὸν τυφλὸν, ἀνέβλεψεν ἄλλος τυφλὸς τὸν ψυχικόν. Ὡς σοῦ; ὁ ἀρχιτελώνης, ὁ τυφλωθεὶς περὶ τὰ χρήματα, ὁ τὴν πλεονεξίαν τυφλὸν τὸν ψυχικὸν ἔχων. σοφὸν γὰρ ὄντως ἀπτυφλεῖ τὸν ψυχικὸν, ὡς τὰ χρήματα. διὰ τοῦτό φησι Μωϋσῆς· Δῶρα γὰρ ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς δικαίων, καὶ λυμαίνεται ῥήματα δίκαια. ἦλθεν ὁ ἀρχιτελώνης, ἡ πρᾶξις Ἰησοῦς ὁ πᾶσαν ἁμαρτίαν ἀφαλείων, ὁ πᾶσαν κακίαν ἀφανίζων, ὁ μεταβάλλων τὸ σκότος εἰς φῶς, ἡ τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν ἄγων. ὁ Ζακχαῖος βραχὺς ἦν τὴν ἡλικίαν, ἐκτεταμένος ἦν τὸν πόθον· βραχὺς τὸ σῶμα, μέγας ἦν τὸ φρόνημα. ἐζήτει γὰρ τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν, ἡ οὐκ ἠδύνατο διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἡλικίας· ἡ προσλαβὼν, μηχανᾶται προέζεται τὸ ἔλλειπον τῆς ἡλικίας. αἰσθάνεται γὰρ ὅτι συκομορίαι, ἡ παρέρχεται ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖσε. ἀλλ' ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, περὶ οὗ φησιν ὁ Παῦλος, Ὁ εἰδὼς οὐκ περιεποιήσατο, ὧν αὐτὸς ἔμελλε, οὐ ζητοῦντι αὐτῷ ἔδωκεν, ὅσον ἐπόθησεν, ἀλλ' ὑπὲρ ὃ προσεδόκησεν. ὁ μὲν γὰρ ἰδεῖν μόνον ἐπόθησεν, ὁ δὲ καὶ τῆς δεξιώσεως αὐτὸν ἠξίωσε, καὶ φησι πρὸς αὐτὸν ὁ θεασάμενος αὐτὸν τὸν δένδρου (ἐπὶ γὰρ αὐλὴν εἰς τὸν συκῶνα, οἷον αὐτὸν τὸν δένδρου) Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι. καλὸς ἐξεύρετής ὁ σωτὴρ, ἀπὸ δένδρου ψυχὴν καταφέρων. Ζακχαῖε, σπεύσας καταβηθι. ἔδειπνεν αὐτῷ δὲν κάλαμον τὸ λόγου, πρόσθηκα τὸν ἔρωτα τῆς ἀγάπης, ἔλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς πλεονεξίας, ἡ ἐποίησε τὸν ἐν αὐτῷ ἐκκλησίαν. ἡ ὅρα δὲ ποιεῖ. ἵνα μὴ νομίσῃς τὸ ῥῆμα εἶναι τὸ βιασάμενον, ἀλλ' ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὡς ἐξουσίας ἔχει, λέγει ὁ μακάριος Ζαχαρίας· Καὶ ἔδειξέ μοι Κύριος ἄγγελον ἐξουσιοῦντα, ἡ εἶπέ μοι· οὐ μὴ πορεύσῃ ἐν λαοῖς μου, ἕως δεῦρο, φησι, ἐξεύρω αὐτόν. οὕτως ἀληθῆ μεμαρτύρηται, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξίς ἐστι· τὴν ἀγάπην, ὡς ἐξῆς, ἐν ψυχαῖς ἐπλέκων, ἡ ὥσπερ ἐκεῖνα ἡ κόλλα οὐ δύναται λειπεῖν ὃ κατέχομεν ἁρπάσαι τὸν κατέχοντος, οὕτω ἡ αἱ ψυχαὶ αἱ τῶν σωτῆρι ἐνωμένα κολλῶνται ὥσπερ τῇ κόλλῃ τοῦ ἐξιστοῦ. διὰ τοῦτο ὁ παῦλος καλὲς τοὺς Δαβὶδ ἔλεγε· Ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου. ἡ πάλιν ὁ ἀπόστολος· Ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἓν πνεῦμά ἐστι. ἐξεύρει δὲ Ζακχαῖον, ἡ κατέβη αὐτὸν ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἡ εἰσέβη αὐτὸν εἰς τὸν σκηνὴν ἑαυτοῦ, ἐν ᾧ πολλὰ αὐτὸς τὰς ἁμαρτίας ἐξηρώτησε, σπουδὴ δὲ ὁ φωτὴρ τῆς εὐσεβείας κατηύγασεν. ὡς οὖν εἰσῆλθεν ὁ σωτὴρ, τότε εὐξάτο αὐτὸν ὁ τελώνης χαίρων. ὦ τῆς πολλῆς ἀγαθότητος τοῦ δεσπότου· ὁ ἁμαρτωλοῦ μὴ ἁμαρτωλοῦ, ἡ πηγὴ

τῆς

πόθεν λίθοι; ἐκ τοῦ ὀλίγον αὐτὸν χρόνον τὸν ἐπαγγελίας αὐτῷ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι, τουτέστι, τῇ ἁγίᾳ κυριακῇ. αὕτη γὰρ τρίτη ἡμέρα ζωῆς τῇ σαββάτου, ἐν ᾗ ἐσταυρώθη. ἡ δὲ κυριακὴ ἀπὸ ἑβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς ἄρχεται, καὶ λήγει εἰς τὸν ἕκτον ὥραν τῆς ἑξῆς νυκτός. καὶ οὕτω πᾶσαι ἡμέραι ἀριθμοῦνται, οὐ τροχισμῷ τῇ κοσμοποιΐᾳ λεγούσῃ· Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ ἡμέρα μία. ἐπεὶ γὰρ ὁ μέσος τῆς νυκτὸς παρέλθοι, ὁ ἥλιος ἀπαστράπτει τὸν κόσμον εὐθὺς φωτίζων λαμπρῶς τὰς οἰκουμενικὰς μέρη, κἂν μὴ τοῦτο φαίνηται, καὶ πᾶς ὁ λεγόμενος πρωΐ τῆς τοῦ ἑκάστου οἰκουμένης. οὕτω γὰρ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν πρωΐα ἄλλοις ἄλλας καὶ ἄλλας ὥρας τοῖς τοῦ ἡλίου δίσκοις), καὶ οὐ πᾶσι ὁμοίως τῇ ἑαυτόν. μὴ γοῦν ὁ μεσονύκτιον ὑπὸ φωσχούσης χαρμονῆς ἠγέρθη ὁ Κύριος ἐκ νεκρῶν, τουτέστι, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῇ ζωῆς. καὶ ὄντως ἁγία παρθένος ἡ θεοτόκος Μαρία οὐδενὸς μᾶλλον ἀπόντων, ζωφόρου αὐτῇ τάφου τοῦ σαουδαὶ θεασαμένη Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν (σαουδαριότατον γὰρ αὐτῇ καὶ γυνή, ὅταν καὶ παρὰ τοῖς πατράσι τῶν εὐαγγελιστῶν μνημονεύεται) ἦλθεν εὐθὺς μὴ ὁ μεσονύκτιον, οὐδὲ ὄψιος σαββάτου, εἰς τὸ μνημεῖον, ἀλλὰ τῷ ἑωθινῷ (οὐ γὰρ ἐπεδέχετο ὁ καιρὸς) ἀλλὰ μὲν οὖν θεωρῆσαι καὶ λίθον. αὕτη γοῦν ἡ ἄφιξις τῶν πρώτων καὶ ἱερῶν γυναικῶν, ὡς ἱστορεῖ Ματθαῖος ὁ εὐαγγελιστής. Εἶτα εἰσελθοῦσαι αὐτῶν εἰς τὸ μνημεῖον, ἔσεισμός, ὅτι ὁ ἄγγελος ἀπεκύλισε καὶ λίθον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ κάθηται ἐπάνω αὐτοῦ. ὁ γὰρ Κύριος ὡς ἐγερθείς. οὐ γὰρ εἶπεν ὁ εὐαγγελιστής, ὅτι ἀπεκυλίσθησαν τὸν λίθον τότε ὁ σωτὴρ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τάφου· ἀλλ', ὅτι ἀπεκύλισεν ὁ ἄγγελος καὶ λίθον, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ὁ γὰρ Κύριος ἀδεσποτείας λειπούσης τὸ οἰκεῖον σῶμα, ὡς Θεός, ἀφεκλεισμένων, ἐξῆλθε τοῦ λίθου εἰς τὸ μνημεῖον, ἐξῆλθεν ἐκείθεν· ὥσπερ καὶ τὴν εἴσοδον τῆς κυριακῆς αὐτῆς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων εἰσῆλθε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. αἱ δὲ δύο γυναῖκες αὗται, ἤγουν ἡ ἁγία παρθένος καὶ θεοτόκος, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ παρθενικαὶ μὲν φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἀπαγγεῖλαι τοῖς ἀποστόλοις, ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος, καθὼς εἶπεν αὐταῖς ὁ ἄγγελος, καὶ ὅπως εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπέλθωσι, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ὄψονται, αὐτῷ ἀπιοῦσαι τῷ σωφρονοῦντι λόγῳ Θεῷ. καὶ εἰπόντος αὐταῖς, χαίρετε, πεσοῦσαι ἐκράτησαι αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτόν. ὁ δὲ Κύριος οὐκ ἐπετίμησεν αὐταῖς ἀψαμβοίας αὐτοῦ (οὐ προσῆκεν γὰρ αὐτὴν ἐθαύσαντο) ἀλλὰ τοιοῦτόν τι ἀνέκτησατο, εἰπών· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς, ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται).

Μήποτε τοῦτο τοῦ Ματθαίου πρὸ τῶν γυναικῶν. ἀπελθοῦσαι δὲ ἐκεῖναι πρὸς τοὺς μαθητὰς, ἀπήγγειλαν ἀδίστως καὶ πᾶσι πᾶσι μετ' αὐτῶν τὰ τοῦ ἀγγέλου ῥήματα, καὶ τὰ τοῦ Κυρίου, καὶ ὡς εἶδον αὐτόν· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας. ὃ δὲ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἀπὸ τῆς πολλῆς καὶ ἀφάτου θλίψεως τοῦ ἐκ τοῦ σταυροῦ τοῦδε ἀκοῦσαι αὐτῶν ἐνέσχετο. καὶ πρὸς μὲν τῆς Μαγδαληνῆς τοῦδε λόγου οἶμαι ἀφῆκαν· πρὸς δὲ τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου, ὅτε καὶ ἐτίμων καὶ ἠδοιῶντο αὐτὴν, ἔφησαν πρὸς ἑαυτούς, ὡς ἡ ὑπερβολὴ τῆς θλίψεως τοιοῦτο ἐκτραχύξασα, καὶ τὸν ὄρασιν καὶ τὸν ἀκοὴν καὶ τὸν ἀφὴν αὐτῆς ἐξηπάτησεν. ἐκείνη δὲ ἡ καθαρὰ καὶ λελαμπρυσμένη ψυχὴ τῆς θεοτόκου, πεπισμένη ἀκριβῶς οἷς εἶδε καὶ ἐψηλάφησεν, ἔμενεν ἐφ' ἑαυτῆς, μηδὲν πρὸς τοὺς μαθητὰς πλέον φιλονεικήσασα· μηκέτι δὲ ἀπελθοῦσα πρὸς τὸ μνημεῖον, διευθετίσατο τοῖς ῥηθεῖσι αὐτῇ πεπιθῆναι. ἡ δὲ Μαγδαληνὴ Μαρία πρὸς μὲν τοῖς ἀποστόλοις πεισθεῖσα, ὡς πρὸς ἑαυτὴν μικρὰ δίπτυχα, καὶ τῇ μιᾷ ὁρᾶσθαι μὴ πεπιστευκυῖα, ἀλλὰ πεφαντασιῶσθαι νομίσασα, λαμβάνει ζωὴν αὐτῇ Ἰωάννα τινά, καὶ Μαρίαν ἄλλην, καὶ ἑτέρας γυναῖκας μύρα φερούσας, καὶ ἀπέρχεται πάλιν αὐτὴ τῇ νυκτὶ. ὄρθρου δὲ ὄντος βαθέος, ἤτοι, πρὸ πολλοῦ τοῦ ἀφαύσματος, ἀρτίως ἐφ' ἡμῖν τοῦ ὄρθρου, ἤγουν τοῦ ἑωσφόρου μάλις

φαίνοντος,

Ματθ. κη. α. Μαρ. ις. α. Λουκ. κδ. ι. Ιωαν. κ. α.

Ματθ. κη. α.

Ιωαν. κ. ιθ.

Ματθ. κη. θ.

Ματθ. κη. ι.

Μαρ. ις. ια. Λουκ. κδ. θ.

Γεν. α. ε.

πήσωμεν Χριστὸν, ἐ δῆλ. Χριστὸν πέμπ̃ζ· ἵνα ὁ πάντ̃ζ πλουτίζων, ὁ πάντ̃ζ ἐλεῶν, χορτάσηται πλήθος τῆ ἐκκλησίᾳ, ὥστε κομᾶν ἐν θυσίᾳ, ὥστε ἔχειν τ̃ γεωργὸν τῆς δικαιοσύνης, τ̃ χθὲς ἀποπλεφθέντα δι' ἑτέραν οἰκονομίαν, μᾶλ' ἡμῶν ὄντα δῆλ. τ̃ πνευματικὸν ὄπτησα σάρκα. οὐχὶ ἰδοὺ ὁ λαὸς Ἰουδαίων, ἵνα ἔπω, ὅλως ἰδοὺ ὁ λαὸς ὡς τροφὰς μὴ ἔχοντα πεμφθέντα, ἀλλὰ ἀποστολικὰς ἰδοὺ, ἔχων εὐαγγελικὸν πεμφθὲν λέγοντα, Εἰ καὶ τῷ σώματι ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, βλέπων καὶ χαίρων τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

C. Paral. in 1 Corinth. Colossens. c. 2.

Λογ. ριϛ. ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΥΡΟΦΟΡΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ, ΚΑΙ ΟΤΙ

Luc. κδ΄ 11. Σὺν ἡδονῇ μεγάλῃ, σὺν εὐφροσύνῃ τὸ τοῖς εὐαγγελισταῖς εὐρίσκει) τοὺς τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ex Mss. Cesareo emend. ex Mss. Ox.

ΘΕρε δὴ τοὺς τῶν εὐαγγελίων ἱστορίας εἰς τὸν ἀγῶνα ἀναστῶμεν τοῦ Χριστοῦ βεβαίᾳ μεγαλοφωνίᾳ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγαπῃ· καὶ δείξωμεν ὅτι σὺν ἡδονῇ μεγάλῃ, σὺν εὐφροσύνῃ τὸ τοῖς εὐαγγελισταῖς εὑρίσκει) τοὺς αὐτῆς. ὅτῃ γὰρ οἱ τέσσαρες ἄλλοις ἄλλοις ζωντὶ ἐξέδωκαν, ἔδοξεν τὸ ὀφθαλμοῖς ἀφεῖσιν μεγάλῃ εἰ) τὰ γεγραμμένα, καὶ ψεῦδος λοιπόν. οἱ δ' ἅγιοι πατέρες ἡμῶν βεβαιοῦ λόγῳ διέλυσαν τὸν σκοπὸν δόσιαν, ἕκαστον τῶν εὐαγγελιστῶν εἰρηκότες ἰδίαν ἀφῖξιν γεγενῆσθαί τι ἐν ἀποστόλοις ὅτι ὁ θεῖον μνημόσυνον γεγυμνασμένοις δώσοντος τῆ σφοδρότερος κρίσεις, ἐν μηδενὶ αὐτῶν τῆς ἄλλου ἐξηγήσασθαι ὑπομνησθῆναι· οὕτω τὸ πνευματικοῦ πνεύματος τὸ δι' αὐτῶν λαληθέντος οἰκονομήσαντος, ἵνα ἐν τῶν τότε γινομένων μηδὲν προφθῇ, καὶ ᾧ μὴ * ὦ αὐτὸν κρυφῇ διειληφέναι πάντας, ἐκφύγωσι τὸ εὐδυνασμὸν τὸν ἀπόστολον. ἀλλ' ἐπεί, καὶ ἀφορέσεις δῶδον εἶν κρίσεις ἐ ζῶ ὅτι ὁ μῆνυμα τῶν γυναικῶν ἀφίξις, ὡς οἱ πατέρες ὑρήκασι, ὅμως αἱρμοσίαν καὶ ἀσυμβασίαν τῶν γεγραμμένων εἰρῆσθαι τῶν τῶν γυναικῶν κατηγορῶσί τινες ὑπὸ δαίμονος ἐνεχούμενοι· φέρε τῇ ὑπερβολῇ τοῦ πνευματικοῦ πνεύματος ζῶ τοῦτον, καὶ δὴ χωρῶμεν, ἀφασαφήσωμεν. οἶδα γὰρ ὁ Θεῶ, ὡς ἁρμοζομένων τῶν ἀφορέσεων κυρεῖν, ἐν τῆς τῶν τεσσάρων ὑπερβασίας, οὐ παρασκόψουμεν τοὺς ταῦτα ῥήματα. τὰ μὲν οὖν τὸ πάθους τοῦ σταυροῦ ἐνεστηκοῦ ζωτόμως διελθόντων. ἐλέγομεν δή, ὡς παρεδόθη ὁ Κύριος Πιλάτῳ, εἶτα φραγελλωθεὶς ἐπιλύθησι καὶ ὁ δήμος πιον, ἐπάφη τι, καὶ λίθος ἐπετέθη τῷ μνήματι μεγάλῃ, καὶ αὐτὸς σφραγισθεὶς ὑπὸ τ̃ Ἰουδαίων, καὶ φυλασσόμενος ὑπὸ τῶν γραπτῶν. πότε ζῶντα; τῇ ἐπαύριον τοῦ σαββάτου. σάββατον γὰρ ἐπέφωσκε. πολλαὶ γὰρ ἔρχονται καὶ κάλλιστα γυναῖκες ζωναβᾶσαι αὐτῷ ἐκ τ̃ Γαλιλαίας, εἶδον τὰ γενόμενα, καὶ ὁ μνημόσυνον, καὶ τὸν ὕπνον τοῦ σώματος. ἐ ὁ μὲν σάββατον, ὡς λέγεται, ἡσύχασαν κατὰ τὸν ἐντολὸν· ἠγόρασαν δ' ἀρώματα καὶ μύρα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσι τὸν Ἰησοῦν. ἀπιστοῦσι τοῦ σχέτος, ἀγαπητὸν, τὸν ἁρμονίαν τῶν σχημάτων. ἠτοίμασαν γὰρ μύρα τῷ σαββάτῳ Μαρία ἡ Μαγδαλίνη καὶ Ἰωάννα καὶ Σαλώμη ἐ αἱ λοιπαὶ γυναῖκες, ἵνα λοιπὸν τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἐλθοῦσαι, ὡς ὅτι ἡ χυλιαχή, ἀλείψωσι αὐτόν. ἀλλὰ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου, ὡς ἰδοὺ ἡ λοιπὸς (ὅτω γὰρ ἰχρημάτισε τότε, ὡς μητρυιά, φημι, τοῦ Ἰακώβου τοῦ λεγομένου ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου) οὐκ ἐβάσταζεν ἀπὸ τῆς ὀδύνης πᾶσαν τὴν μὴ ὁ σάββατον ὑπέρθεσαν καρτερῆσαι, ἀλλ' ἀφῆς οἰκίας σαββάτων ἦλθεν εἰς τὸ μνημόσυνον, τουτέστι, " βεβαιοῦ μὴ ὁ σάββατον. ἀμέλει ἰδοὺ τῶν εὐαγγελιστῶν οἱ σαββάτων ἔχουσιν, ὡς " εἰώθαμεν λέγειν, οἱ τῆς ὥρας, οἱ τοῦ κυρίου. οὐδὲ γὰρ τῇ ἑσπέρᾳ εὐθὺς τοῦ σαββάτου, ἀλλ' ὀψίας, ὅτι οἱ σαββάτων. σημαίνει δ' ὁ μεσονύκτιον, ἢ ἐπὶ βεβαιοῦ.

Luc. κγ΄ 56. Matth. κη. α. Ισ. βεβαιοῦ κ΄ εἰώθει

πρὸς τὸν

τ̃ν ἰδίας ἐπελίτβωσεν, ὅτος μου τ̃ κήρυγμα κατεπάτησε. λέγλ τ̃ Θ̃ω πα, Οὐκ ἀγνοῦντα τ̃ πατέρα διδάσκων, ἀλλὰ τ̃ κατηχεία τ̃ν ἐμ̃ν ἐπελίτβων. ⁘ εἰπόντων λέγοντα τ̃ν χριτὸν, ὅταν καλέσῃ τ̃ν ἐνδόξους τ̃ς γ̃ς διδασκάλους (Τοὺς δὲ πάντα γὰρ, φησι, τ̃ν ἀρχόντων αὐτ̃ν τὰ πάθη. Ἐ τ̃ν ἐνδόξων αὐτ̃ν τὰ χλευασμὸς σιδηρᾶς) πρεσβύτας μ̃ φίλου τ̃ν χρηματίσεις τ̃ν δικαίας, καὶ ⓜ σωτ̃ρα λέγητε ⁘ οὐτί μου τὸν λόγον τ̃ς ἀληθείας ἐπάτησαν, οὐτοί μου τὸν νόμον πρεχάραξαν, οὐτί μου τὸ δόγμα ἠκύρωσαν, οὐτοι τ̃ν ἀποστόλων ἐκόλασαν, οὐτοι τ̃ν μ̃τύρων ἐβασάνισαν. Τοῦτα λέγλ· καὶ εἰπόντων, βασιλέως φθειρομένου, πῶς ⓜ πρεσβύτης ἄγελοι νέοισι φοβεροὶ, ἀπειλᾶσι φεισάμενοι, ⓓ βλέμματι ἥδη ⓜ ἀμ̃ρτωλοὶ ἀμαλίσκοντες ⁘ εἰπόντων τ̃ν ἀγέλων ἀγανακτούντων, ἀγέλων καινοθέων, ταῖς δυνάμεις σαλθομένων, ⓜ πατέρα ἀγαπητ̃ν τ̃ν, τὸ πρεσβυτ τὸ ἅγιον ὀργίζομενον, ἐκβαλλόμενον, ἐκβαλλόμενον ἢ οὐ τ̃ς σωτηρίας μέτον, ἀλλὰ τ̃ Εἰς καπάχριον ὀξυζόμενον. ἀλλὰ γὰρ οὐ φοβερὸν τὸ μὴ σωθ̃ναι μέτον, μηδὲ βασιλεῦσαι, ἀλλὰ τῷ πυρὶ παραδοθ̃ναι. ὃς ἢ ἂν ὁμολογήσῃ τὰ ἐμοὶ, ὁμολογήσω τὰ αὐτῷ. εἰπόντων πόση δόξα, πόσον κράτος, πόσης φήμης, ὅταν Θ̃εὸς ὁ κρατ̃ς· τοῦτ̃ μου ⓜ λόγον ἐτίμησεν, τοῦτ̃ μου τὴν πίστιν ἐκήρυξεν, τοῦτ̃ μου ⓜ λόγον ἐβεβαίωσεν, ὅτος μου ⓜ πίστεως οὐ πέφθαν, τοῦτ̃ τὴν πλεονεξίαν ἐπάτησε, καὶ τὴν διχοστασίαν παρετέμησεν, τοῦτ̃ κατεγέλασε τ̃ς κόσμου ὡς μὴ ὄντος, ἢ ἠγάπησε τὸν μέλλοντα κόσμον, τοῦτ̃ μου τὴν βασιλείαν διεπορθμεύσαν, τοῦτ̃ μου τὸν λόγον ἐτίμησε· τίμησον αὐτ̃ν, πάτερ. ὅταν ἢ Θ̃εοῦ τὰ λέγομεν ἡδοποιοῦντες, οὐ μειζόμεν τὴν ἀξίαν, οὔτι λυόμεν τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ τῷ ζήλῳ τ̃ς κατηχεία ὑπείκοντ̃ ἢ ἀγανακτούντων τ̃ κρατ̃ · ἢ γὰρ ἢ Θ̃εοῦ τὰ πρὸς Εἰς σωτηρίαν μὲν τ̃ν ὁμολογούντων, Εἰς καπάχριν ἢ τ̃ν ἀπιστούντων. ὃ ἢ πάντων φοβερώτερον, ὅταν εἰπόντος ἐγὼ τὰ ὑμ̃ν ⓜ Μιχαὴλ ἢ Γαβριὴλ ἢ πᾶσαι Θ̃ε ἀγγελικαὶ φραπαὶ, καθεζομένους ἢ τοὺς ἐμοὺς Ζεβεδαίου, καθεζομένων Παύλου καὶ Πέτρου, τοὺς δὲ δυθεόπτους, ἀγέλους ἢ φέρω πρεσβύτας, Ἐ δυθεόπτας πρίτους καθεζομένους. εἰπόντων πρεσβυτ̃ν ἀγέλους, ἢ τοὺς ἁλιᾶς ἢ τοὺς τελώνας καθεζομένους, ἢ Εἰπατε ἡμ̃ν ἐφ' ἡμ̃ς μετ' αὐτ̃ν, Ὡς πολὺ τὸ πλ̃θος τ̃ς χρηστότητός σου, Κύριε; καθ' ἢ Ζαχαρίας, καθ' ἢ Παῦλος ἢ Πέτρος, ἢ πρέπει ὁ Μιχαήλ. Οὐκ εἰκῆ τὰ ξένα λέγομεν, ἀλλὰ τοῖς γεγραμμένοις στοιχοῦμεν. οὐ γὰρ ἀγέλων αἵματα μεμαθήκαμεν, ἀλλὰ τοῖς γεγραμμένοις ἀκολουθοῦμεν. Οὐδὲν φθόνος, οὐδὲν ζῆλος. οὐ γὰρ ὅσα χρὴ γράμματα πεφήμικε. οὐ λυποῦσιν ἀγέλους," ὅτι μὴ αὐτοὶ ἐτάκησαν, δυθεόπται ἢ καθεζόμενοι). καινοὶ γὰρ Εἰσὶ τ̃ς δόξης τ̃ν ἁγίων. ἀκούσωμεν τ̃ Κυρίου λέγοντος, Ἀμὴν λέγω ὑμ̃ν, ὅτι χαρὰ ἔσται ἐνώπιον πάντων τ̃ν ἀγέλων ἐφ' ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. ἀγαπήσωμεν οὖν τὴν δόξαν τ̃ Χριστοῦ, τὴν ἢ δόξαν τὴν πρεσβυομένην, ὡς ἔοικε, λαμπύσωμεν. ἔρπτας γὰρ ἢ Θ̃εὸς ὑμ̃ν, πῶς ὁ πρεσβύτης τὴν δόξαν τ̃ κόσμου ἐνύπνιον καλέσει. Εὗρε γὰρ, φησι, ὁ πλούσιος τ̃ν ἀσωλίαν ὡς ἐνύπνιον. ἐνύπνιον γὰρ λαμφέρει φαντασμάτων ἡ πλοῦσια κατάστασις. ὁ γὰρ Θ̃εὸς τὸν ὑγιείαν, σήμερον τὸ νόσῳ· ὁ γὰρ Θ̃εὸς τὸ ἐξουσίαν, σήμερον τὸ ταπεινώσει· ὁ γὰρ Θ̃εὸς τὸ πλούτῳ, σήμερον τὸ πενίᾳ· ὁ γὰρ Θ̃εὸς τὸ ὑπερφυλίαν, σήμερον τὸ ἐξουδενώσει. πάντα σαλθέντα, πάντα μεταβάλλει· ἢ οὐ λέγω τὰ δυθεόπτια μόνον, ἀλλὰ ἢ Ο οὐρανὸς, φησι, ἢ ἡ γ̃ παρελθύσονται, ⓜ ἢ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. Διὰ τοῦτο μακάριοι ⓜ πτωχοὶ τ̃ πνεύματος ⓜ ἢ τὸ τ̃ ἀξίᾳ ταπεινοφρονοῦντες. ἕως ταπεινοφρόνησας τὸ τ̃ ἀξίᾳ; ἡ ταπεινοφρόνησις οὐδένα σε ἀδικεῖ· τοιοῦτον γὰρ σε βούλεται, οἷος ὀφείλεις γενέσθαι. ἐὰν παρελθὼν ταπείνωσιν σεαυτὸν παρὰ τ̃ς ταπεινώσεως, οὐδὲν ξένον πεποιήσει ἢ σοὶ ἡ ταπείνωσις, ἀλλ' ἐτοίμασεν τὸν ἀθλητὴν τὸν ἀγώνιον" παρασκευάζει παρὰ τὸν μάχιμον. καλῶς οὖν ἔλεγεν ὁ Δαυὶδ, Ἡτοιμάσθην, ἢ οὐκ ἐταράχθην. Φύγωμεν οὖν ἀλαζονείαν, φύγωμεν κενοδοξίαν, ἀγαπήσωμεν

χ. διὰπ

χ. παιδεύσει

Ψαλμ. ριη. ξ.

Ψαλμ. ριθ. κ.

Ψαλμ. λ. κδ.

Λουκ. ιε. ζ.

Ησ. κθ. ξ.

Ματθ. κδ. λε.

τὴν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τῦ Ισραὴλ. βίβλοι ἠνεῴχθησαν· βίβλοι, αἷς ἐπέγραπται τὰ φαῦλα, αἷς ἐπέγραπται τὰ ἀγαθὰ, ἐν αἷς ἀναγέγραπται ὁ ἑκάστου βίος. βιβλίον γὰρ καλῶ, οὐκ ὀπτικῶς δίφθερα ὄντα θεῷ γεγραμμένα, ἀλλ' ὀπτικῶς σοὶ τὸ βιβλίον μνήμης ὄντι ὄργανον, τῦτ' ἔστι Θεοῦ μνήμην ἱστορεῖ ὡς ἐν βιβλίῳ. βιβλίου γὰρ Θεὸς οὐ χρῄζει. βίβλος δὲ Θεῷ, ἡ μνήμη. οὐκ, ὀπτικῶς ἡμεῖς ⁂ δύθρονοι καθεζόμενοι κατηγοροῦντες τῶν φαύλων, ἀποστόλους, διαβολὰ, εἰ καρδίᾳ οὐ προφερόμεθα τὴν μνήμην αὐτῦ βιβλίου, ὁ Θεὸς βιβλίου δέεται. βιβλίου οὐ δέεται ἡ πηγή. ἐκεῖ γράφεται τὰ ἀγαθὰ ἔργα, ἐκεῖ γράφεται τὰ φαῦλα. μὴ φοβηθῇς τὸ προκείμενα. κἂν καταγραφῇς σὺ τὰ ἔργα τὰ ποικιλα, δύναται ἐξαλειφθῆναι διὰ τῶν ἔργων τῶν ἀγαθῶν· ὥσπερ πάλιν ἐὰν γραφῇ τινος τὸ ὄνομα διὰ εὐσέβειαν, ἀρνήσηται δὲ τοῖς ἔθνεσι, προκείμενα οὐ ποιεῖ τὸ γραφῶναι· ἀπαλείφεται γάρ. ἵνα δὲ μάθῃς ὅτι ἀπαλείφεται ὁ διὰ εὐσέβειαν γραφεὶς, καὶ ἡμεῖς ῥαδιούμεθα ἐκκλησιάζειν, λέγει Δαυὶδ περὶ Ιε- Ψαλμ. ξη. λγ. δαίων τῶν ποτε γραφέντων, καὶ ὕστερον ἐξαλειφθέντων, Ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν. ὥσπερ ἐξαλείφονται ⁂ ἄπιστοι, οὕτω γράφονται Φιλιπ. δ' γ. ⁂ πιστοί. ἄκουε Παύλου λέγοντος, Ἀσπάζεσθε τοὺς ἠναπημένους ἡμῖν ἀδελφούς, καὶ ⁂ σύζυγον μετὰ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

Φοβηθῶμεν τὴν βίβλον ἐκείνην· φοβήθητι μὴ καταγραφῇς σὺ τὰ ἁμαρτήματα· ἐπεὶ πᾶς ἐξαπίνης ὀπτικῶς κριτὴς ἐλήλυθε σοὶ τὰ μυστήματα ὀπτικῶς ἄρχοντος, ἐλέγχεταί σου τὴν ἀδικίαν, ἐπιτιθέντα σου τὴν μανίαν, ἐπάσησι τοὺς φόβους, τοὺς ὅρκους, πῶς κλονῇ τὰ μύθη, πῶς ἀναβεβαίωσεται πρὸς τὰ ἐκεῖνος, ἀνθρώπου δικαίζοντος τοσοῦτος φόβος, πῆς δυνήσεται τὸ φόβου ἐκφυγεῖν ἱσταμένου, καὶ ὃν μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ὁ πάντων δεσπότης; ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα φοβήσωμεν, ἀλλ' ἵνα σωφρονίσωμεν. μὴ προπιμάθωμεν τὸ Χριστοῦ κρίματα, μὴ προπιμάθωμεν τὸ Θεοῦ ἀδικία καὶ πλεονεξία. ἤκουσας τῶν προφητῶν, ἐπὶ μίσει τὸ ἄφρον ἡ εὐπροσωπία; ταῦτα ἡμῖν ἔδει γυμνάζετο. πῶ δὲ μένης ⁂ ἄφρον τέλος γένεσθαι σου τὸν βίου; ἀνάμεινον ⁂ ἄφρον τέλος γένεσθαι σοι τῆς ζωῆς, ἵνα διὰ τῆς προύσης εἰς τὴν μέλλουσαν διαπορθμεύῃς. ἀγάπησον ἔργα δικαιοσύνης. ἄφρος ἐστὶν, ὃ ᾧ διαλυόμεθα, ἄφρος ὃ ᾧ ἀφανίζεται ὁ γήϊνος σκεῦος. Φύγωμεν τὴν μέλλουσαν κρίσιν, ἀδελφοί. δίομαι ταῦτα πάντα ἀκούειν. αἰαλάξωμεν πάντοτε δικαιοσύνης. Ἰσαΐα. ιε. Βλέπε πῶς βοᾷ ὁ προφήτης, Οἴμοι ἐγὼ ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῦ Κυρίου, ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα Κυρίου. ἐν προφήτης μεμνημένος τῆς ἡμέρας τρέμει, ἡμεῖς ⁂ ἀνθρώποι μυρίοις ἁμαρτήμασιν αὐτὴν φόβου μνημονεύσωμεν; δυσωπήσωμεν ⁂ κριτὴν ὄντα μεταμοίας, ἐξαγείψωμεν ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα, φοβηθῶμεν ἐκεῖνον τὸν φοβερὸν φωνὴν τὸν λέγουσαι, Ος δ' ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων (οὐχ ὁ λόγῳ ἀρνούμενος, ἀλλ' ὁ τοῖς ἔργοις ἀρνούμενος, ἀρνῆται) ἀρνήσομαι κἀγὼ ἔμπροσθεν τῦ πατρός μου. ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ, ὁμολογήσω κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τῦ πατρός μου. Εἰ τὰ ῥήματα ἐξεταζόμενα, φοβερὰ, πράγματα ὁρώμενα, οὐ μᾶλλον φοβερώτερα; ἐπάνωσον, ἀδελφὲ, τὸν κριτὴν τῆς οἰκουμένης καθήμενον, ἀγγέλους πλησιάζοντας, ἀρχαγγέλους δορυφορούντας, καὶ χερουβὶμ δοξάζοντας, καὶ ⁂ παρκοσμίους δυνάμεις, καὶ ⁂ παρουσιακοὺς στρατιὰς, καὶ ἐκ τούτοις πᾶσι πατειαρχὰς, προφήτας, ἀποστόλους, διαγγελιστὰς, μάρτυρας, καὶ σὺν τῷ κόσμῳ βασιλῆς, ἄρχοντας, κριτὰς, δυνάστας, πλουσίους, πένητας, ἰδιώτας, σοφοὺς, πολίτας τούτοις προ τῦ βήματος ἑστῶτας· καὶ ὅτι τοσούτων μαρτύρων εὐσεβῶν καὶ ὑπηκόων λέγοντα τὸν κριτὴν, καὶ ἀρνούμενον σὲ ἀλλοτρίως ὅτι τῦ πατρός. ἀρνήσομαι γὰρ αὐτὸν, φησι, τὸν ἀρνούμενόν με, ἔμπροσθεν τῦ πατρός. ἐπάνωσον αὐτὸν λέγοντα· πάτερ, σὺ μὲν τὴν πίστιν ἔδωκάς μοι, ὅτος μου σὺν ἰδίᾳ ἰδίωξεν, ὅτος μου τὴν ἐκκλησίαν ὕβρισεν, σὺ μὲν σὺν

σόν. ἐπέδωκας ἐλεημοσύνην; ἐμόρφωσας ⓦ χαρακτῆρα τῆς ἀληθείας· οὐχ ὅπως καθ' ἕκαστον Χριστὸς μορφῶται. Χριστὸν γὰρ καλῶ τὸν λόγον τῆς εὐσεβείας, δι' οὗ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀληθείας ἀναλαμβάνομεν. ἐπέδωκας ἐλεημοσύνην; ἐμορφώθη Χριστός. ἐποίησας δικαιοσύνην; ἐμορφώθη ὁ χαρακτὴρ τῆς ἀληθείας. διὰ τοῦτο προσέχωμεν πῶς χρὴ ἀδελφοποιῆσαι τὸν Χριστόν. λάβωμεν αὐτοῦ κοινωνὸν τῶν παραγγελμάτων. οὐ θέλεις αὐτῷ χαρίσασθαι πρᾶγμα; καὶ τὰ ἡμίσιά σου αὐτῷ ὡς ὁ Ζακχαῖος. αὐτῷ γάρ, φησὶν, ἔδωκεν ὁ Ζακχαῖος, οὐ τοῖς πτωχοῖς. ἀλλ' ἄκουε, ὅτι ὁ Ελεαζὰρ πτωχὸς, δανείζῃ Θεῷ· τοῖς πτωχοῖς δίδοις, Παρ. ιθ. ιζ.
Χριστῷ δέδωκας. οὐκ οἶδας ὅτι τὰ δόξαντα εἰς ἑαυτὸν δικαλαμβάνῃ; οὐκ οἶδας πῶς φοβεροί σοι κριταί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι λέγων, ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, Ματθ. κε.
ἐροῦσι τοῖς μὲν πορεύεσθε ἐν δεξιᾷ, τοῖς δὲ ἐρίφια ἐξ ἀριστερῶν, καὶ ἐρροῦσι τοῖς ἐν δεξιᾷ· Δεῦτε ⓐ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν, ὅτι ἐπείνασα, καὶ ἐδώκατε φαγεῖν; βλέπε πῶς ὁ ἐξ ἀρχῆς τῶν πτωχῶν δανειζόμενος, ὁμολογεῖ τὸ χρέος. ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· γυμνὸς ἦμην, καὶ περιεβάλετέ με. οὐκοῦν τῷ μὴ φαινομένῳ χιτῶνι γυμνὸν ἐνδύεις, τῇ δὲ ἀληθείᾳ Χριστὸν περιβάλλεις. ἔνδυσαι Χριστὸν, ἵνα Ψαλ. κε. θ.
ἐνδύσῃ σε ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς. ἄκουε τοῦ Δαβὶδ λέγοντος, Ἐκκέπασέ με ἐν ἐπικρύφῳ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. χρεία σκέπης· καταλαμβάνει τὸ πῦρ ἐκεῖνο τὸ φοβερὸν, καὶ γένηται ἡ ἀπραγμοσύνη. καὶ ἐὰν μὴ Χριστοῦ χεὶρ σκεπάσῃ, τὸ πῦρ τὸ ἄλλοτριον γνωρίσει. οἶδεν ὑπολαβεῖν ἀλλοτρίων, οἶδε πρᾶξαι ἀγαθὰ, αἰδεῖται τὴν εὐσέβειαν, ὑπολαμβάνει τῆς ἀσεβείας. ἐκεῖ οὐ πλοῦτος, οὐ χρήματα πολλὰ, οὐκ ἐξουσία, οὐ δυναστεία. πάντα ἐξ ἰσοτιμίας παρεῖται τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ. καὶ γὰρ αἱ διαφοραὶ ὧσι πολλαὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ πρὸς τὸν δεσπότην ὁμοτίμως πάντα, καὶ πολλὴν ἔχει τὴν διαφοράν. ἀπέλθωμεν καὶ ἀνθρώπου πόσην διαφοράν; πολλὴν, & οὐχὶ ἡ τυχοῦσα. ἡλίου καὶ σελήνης & ἀστέρων πόσην διαφοράν; ἀλλ' εἰς τὸν νόμον τῆς προσκυνήσεως ὁμοῦ καλοῦνται. πόση διαφορὰ βοτάνης καὶ ἀπέλων, [καὶ] ὧν τὰ μὲν ἀβάτα, τὰ δὲ θυτά; ἀλλ' ἕκαστον τὸ τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας ὑπηνιώσχει τὸν δεσποτίδην.
Διὰ τοῦτο καὶ Δαβὶδ τὰ διηρημένα τῇ τάξει ζευγνύει τῇ συμφωνίᾳ, λέγων· Ἀνέξεται τὸν Ψαλμ. μα.
Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, ἀνέξεται αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις, πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ· ἥλιος καὶ σελήνη. εἰ γὰρ καὶ ὑποβέβηκε τῇ τάξει, ἀλλ' ἴσως) τῇ δουλείᾳ· καὶ ὥσπερ, ἀδελφοὶ, τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἀξιώματα διήρηται) μὴ πρὸς ἑαυτὰ, ἴσως) ἀλλὰ πρὸς ⓦ ζυγὸν τῆς δουλείας (πάντες γὰρ ὑποκείμεθα τῷ βασιλεῖ, πάντες τρέμομεν τὸν ἐξουσιαστὴν· καὶ ἡ μὲν διαφορὰ πρὸς τὰ ἀξιώματα, ἡ δὲ συμφωνία πρὸς τοὺς δούλους) οὕτω καὶ ἐκεῖ πάντες ⓐ δικαίως ἴσοι, μόνοι δὲ ἄνισοι ⓐ ὑποκρίνοντες, ⓐ τὴν εὐσέβειαν διαλυμαίνοντες. Ἴσ. πρὸς τὸν δουλείαν
Διὰ τοῦτο καλῶς ἔλεγεν ὁ Δαβὶδ, Ἐθεώρουν τὸ ὄρεμά σου τῆς νυκτὸς, καὶ ἰδοὺ ὡς παλαιὸς ἡμέρᾳ ἐκαθίζετο. τὸ ζῶν προσέχωμεν ἀκριβῶς, ὦ ἀγαπητοὶ, πῶς ⓦ χριτὸν τῆς ἀληθείας ἴσωμεν, ὡς τὸ εἰκὸν τοῖς ἀοράτοις διαφαίνῃ τὰ νοητά. Φησὶ γοῦν, ὡς παλαιὸς ἡμέρᾳ· οὐ χρόνῳ πεπαλαίωται, ἀλλὰ τῇ ἀρχαιότητι τετίμηται. ἡ στολὴ αὐτοῦ, ὡς χιὼν λαμπρὰ· ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ὡσεὶ ἔριον καθαρόν· ὁ θρόνος αὐτοῦ φλὸξ πυρός· ⓐ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον· ποταμὸς πυρὸς εἱλκόμενος ἔμπροσθεν αὐτοῦ· χιλίαι χιλιάδες λειτουργοῦσιν αὐτῷ, & μυριάδες μυριάδες παρεστήκεισαν αὐτῷ. ὦ φοβερᾶς κριτηρίου, ὦ μιμήσεως ἐχούσης φοβῆσαι τοὺς ἀγνώμονας. εἰ ἀγνώμονα οὕτω φοβερά, γνωρούμενα πόσῳ φοβερώτερα; & ἐθεώρουν τὸ ὄρεμά σου τῆς νυκτὸς, & ἰδοὺ βίβλοι ἀνεῴχθησαν, καὶ θρόνοι ἐτέθησαν. θρόνοι; τίνι; ἐκεῖνο προσέχωμεν ἀναγκαῖον. εἰ ὁ κριτὴς τῆς ἀληθείας καθῆται), & ὁ θρόνος αὐτοῦ φλὸξ πυρὸς, ποίοις ἄρα θρόνοις ὁ Δανιὴλ λέγει; ἐθεώρουν ὅτι θρόνοι ἐτέθησαν καὶ βίβλοι ἀνεῴχθησαν. τίνων ⓐ θρόνοι; ἢ δῆλον ὅτι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, οἷς ἔλεγεν ὁ σωτήρ· Ο- Ματθ. ιθ. κη
τῶν

γὰρ ὠφειλοντο τὰ ἡμέτερα, οὐκ ἂν ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ἰδίων τέκνων; ὀπίσω Σοδομιτῶν ἐπορεύθησαν, καὶ ἤκουεν· ἡ γὰρ τῶν ἰδίων πορευθεῖσα, οὐκ ἤκουεν; Ἀβραὰμ οὐκ ἔγνω ἡμᾶς. ἀρνεῖται Ἀβραὰμ σοὶ ἀλλοτρίοις τοῖς Ἐβραίοις, οἰκείους τοὺς Ἐβραίους, ἀλλοτρίους μὲν τῷ ἤθει, οἰκείους δὲ τῆς εὐσεβείας. ἀφ' οὗ τοῦτο ἡ γραφὴ βουλομένη δεῖξαι τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι ὧν τις σὸν Ἐβραῖος αἱρεῖται, τούτων τὴν πορευτέαν δέχεται, λέγει, Ὁ πατήρ σου Ἰεζ. ις. ρλδ. Ἀμορραῖος, καὶ ἡ μήτηρ σου Χετταία, ἡ ἀδελφή σου Σοδομῖτις. βλέπε πῶς τὸ συμβαῖνον ἀπὸ τῶν Ἐβραίων κατασκευάζει· ὅπερ τὰ τῶν Σοδομιτῶν ἐφρόνησαν, ἤκουσεν, ἀδελφὴ Σοδόμων, ἤκουσε, θυγάτηρ Χαναναίων, καὶ οὕτως ἐδείκνυτο οὐ ὁ λαὸς δικαίων, ἀλλ' ὁ ἦθος σημαίων. ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι ὁ Χαναναῖος καὶ ὁ Ἀμορραῖος ἀρνεῖται τὸν συμβαίνοντα, καὶ ὅταν ἴδῃ σὸν θυμάχους καὶ σὸν ἀλλοτρίους τῆς εὐσεβείας πορευομένους αὐτῷ ἀρνεῖται, καὶ οὐ δέχεται ὁ Χαναναῖος κληθῆναι πατὴρ τῶν ἀσεβῶν. ἀφ' οὗ τί ἀρνεῖται; ἐὰν ἐπιτείνῃς Χαναναίῳ, καὶ εἴπῃς, ὅτι ὁ πατήρ σου Χαναναῖος, καὶ ἐρεῖ· οὐκ ἔστι μου υἱός, ὁ ἀρνησάμενος τὸν πίστιν τῶν πατέρων· ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄπιστος, εἰ καὶ Χαναναῖος. μαρτυρήσει γάρ μου τὴν πίστιν ἡ Χαναναία βοῶσα, υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. μὴ καλείσθωσαν οἱ υἱοὶ Χαναναίων. οὐ γὰρ ἐφύλαξαν τὴν πίστιν τῆς Χαναναίας. κληθήτωσαν υἱοὶ λίθων καὶ ξύλων ⓐ λέγοντες τῷ λίθῳ, πατήρ μου εἶ σύ, καὶ τῷ ξύλῳ, ὅτι σύ με ἐγέννησας. ἐγὼ δὲ νομίζω καὶ σὸν λίθους ἀρνεῖσθαι, καὶ τὰ ξύλα ἀπαρνεῖται τὸν οἰκειότητα τῶν ἀπίστων. δύναται καὶ λίθος ἀρνεῖσθαι καὶ λέγειν, οὐκ ἔστι μου τέκνον ὁ υἱὸς τῆς ἀσεβείας, οὐκ ἔστι μου τέκνον ὁ υἱὸς τῆς ἀδικίας. ἐγὼ γὰρ εἰ καὶ Ματθ. γ. θ. λίθος εἰμί, ἤκουσα τῆς γραφῆς λεγούσης, Δύναται ὁ Θεὸς καὶ ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. εἶτα ναί, φησι, μετὰ πολὺ ἐκ μετὰ πολὺ τὸ λίθου, καὶ λίθος λαλῇ; ἄκουε τοῦ μετὰ μικρὸν λέγοντος, ὅτι Λίθος ἐκ τοίχου φθέγξεται· αὐτὰ, καὶ κάθαρσις ἐκ ξύλου λαλήσει. Καὶ ὑμᾶς σιωπήσονται, ⓐ λίθοι κεκράξονται. Εἰ οὖν κληθῇ τὸ γένος τῶν ἀπίστων, εἰ μήτε υἱοὶ Ἀβραάμ, μήτε Χαναναῖοι, ἀφ' οὗ τῶν Χαναναίων (ἡμάρτωσε γὰρ αὐτῶν τὴν ἀπιστίαν ἢ αὐτὴ τῆς πίστεως τῆς Χαναναίας) μήτε υἱοὶ λίθων; ἀρνοῦνται γὰρ καὶ ⓐ Ἰσ. αὐτὸ λίθοι τὴν οἰκειότητα. τί ὄνομα τοῖς ἀπίστοις; Ἱερεμίας αὐτοῖς ὄνομα ἔθετο· Ἀργύριον ἀποδεδοκιμασμένον καλέσατε αὐτούς, ὅτι ἀπεδοκίμασεν αὐτοὺς Κύριος. Φοβηθῶμεν οὖν ⓐ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί. σεμνύνει σε ἡ τοῦ Χριστοῦ ὑγίεια; φοβοῦ τοῦτο σε ἡ τοῦ Χριστοῦ δικαιοκρισία. πρὸ ἐλευθερώσεως ἀρὰς ἐκηρύττετο, ὅτι δεῖ πρώτα δοῦλα γενέσθαι ἐλευθερώσεως, ὅτι δεῖ πρώτων πορευθῆναι τὸν ψυχικόν. ἐθαύμασα καὶ ἑτέραν ἀγνωμοσύνην, ὅτι πολλοὶ ⓐ τέκνα μὴ ἔχοντες, ὑποποιοῦνται λαμβάνοντες· καὶ ὁμοῦ παρορῶσι, ὁ δὲ ἀδελφοποιῆται. ὑποποιῇ ⓦ ἀλλότριον, καὶ φθόγγος ⓦ διαφόρου; ὑποποίησαι ⓦ μὴ πιθανὰ σοι ⓦ μιαθοῦ· γένηταί σοι Χριστὸς υἱός. φοβερόν, φησι, τὸ ῥῆμα. βλέπε τί λέγεις· μὴ πορευθέντι τοῦ λόγου ἐκτραπῇς τοῦ λόγου, μὴ εἰς ἀλογίαν κατενεχθῇς. υἱὸν καλεῖς δοῦλον τοῦ ⓦ Χριστοῦ; ἐγὼ δὲ οὐ μόνον υἱὸν καλῶ, ἀλλὰ καὶ ἀδελφόν, οὐκ ἀπ' ἐμαυτοῦ, ἀλλὰ ταῖς αὐτοῦ φωναῖς ἀκολουθῶν. λέγουσι αὐτῷ ποτε, Ἡ μήτηρ σου καὶ ⓐ ἀδελφοί σου ζητοῦσί σε. λέγει ὁ σωτήρ, τίς ἐστι μήτηρ μου, ἢ τίνες εἰσὶν ἀδελφοί μου; ὃς ἂν ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν. Εἰ δὲ μήτηρ αὐτοῦ, ἀρα υἱὸς τῆς μητρός, ὁ τῇ πορευτείᾳ τιμήσας τὴν δικαιοσύνην. ἡμέωθω τοίνυν πᾶσα ψυχὴ μήτηρ Χριστοῦ κατὰ ἀλήθειαν. πῶς μήτηρ Χριστοῦ; πᾶσα ψυχὴ ὠδίνει τὸν αὐτὸν ⓦ Χριστόν. ἐὰν δὲ μὴ μεταμορφωθῇ τῇ εὐσεβείᾳ, μήτηρ Χριστοῦ καλεῖσθαι οὐ δύναται). ὅταν λάβῃς λόγον Χριστοῦ, καὶ πλάσῃς αὐτὸν ἐν τῇ διανοίᾳ σου, καὶ ὥσπερ ἐν μήτρᾳ τῷ λογισμῷ μεταμορφώσῃς, κύησον μήτηρ αὐτοῦ· καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ἐν ἑκάστῳ Χριστὸς μορφοῦται), καὶ μήτηρ Χριστοῦ γίνῃ, λέγω δή, τοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ ἑκάστου ἡμῶν ἡ ψυχή, λέγει Παῦλος· Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. Εἰργάσω δικαιοσύνην; ἐμόρφωσας ἐν τῇ ψυχῇ Χριστόν.

τῆς δικαιοσύνης μετὰ τῆς ὕλης τῆς ἀδικίας. ὕλη γὰρ ἀδικίας, πλεονεξία. Εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν τοῦ πλουσίου, ἀλλὰ τῷ γνόφῳ τῆς πλεονεξίας ὑβριζόμενος, ἀλλὰ τῇ αὐγῇ τῆς δικαιοσύνης τὸν πλεονέξίαν ἀφανίζων. καὶ ὅρα ὃ θαυμάσει. φησὶν ὁ Ζακχαῖος ἰδοὺ τὰ ἡμίσιά μου τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ τοῦ μὴ λέγῃ, Κύριε, τὰ ἡμίσιά σου ἀπὸ τῶν ἀρχόντων μου δίδωμι τοῖς πτωχοῖς. οὐδέποτε ἐδιδάχθης, καὶ οὐκ ἀκούεις; οὐδέπω ἔμαθες, καὶ ἐφύλαξας; οὐδὲν εἶπεν ὁ σωτὴρ, οὐδὲν ἐδίδαξεν, ἵνα μὴ ἐλεημοσύνης ἀπέχεσθαι, οὐ φιλοπτωχείαν ἀπορρίψωσι τότε· ἀλλ' ἐσιώπα καὶ ῥήματα κατήναζε. καὶ ὥσπερ ἥλιος εἰσερχόμενος δι' ἀκτίνων εἰς οἶκον, καὶ ῥήματι φωτίζει, ἀλλ' αὐτῇ τῇ ἐνεργείᾳ καταλάμπει, οὕτω καὶ ὁ σωτὴρ εἰσελθὼν, ταῖς ἀκτῖσι τῆς δικαιοσύνης Ⓜ δρόμον τῆς ἀδικίας ἐξώρισε. Τὸ γὰρ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνῃ, Ioan. c. 1.
ὡς φησιν ὁ εὐαγγελιστής. Κύριε, τὰ ἡμίσιά μου τῶν ἀρχόντων μου δίδωμι τοῖς πτωχοῖς. καὶ καλῶς μεμείζει τὸ πλεονεξίαν, τέμνει τὴν ἀδικίαν. τὰ ἡμίσιά μου τῶν ἀρχόντων μου. πρὶν ὁλόκληρον, ἰχνεύει· τεμνόμενον δὲ, ἀφίνει. τὰ ἡμίσιά μου τῶν ἀρχόντων μου. ὦ τῆς καλῆς φωνῆς, νικώσης τὴν φύσιν, μᾶλλον δὲ νικώσης τὴν συνήθειαν. ἀδύτερα γὰρ φύσις ἡ συνήθεια. ἐξώρισε τὴν ἁπλησίαν, ἐπέγνω τὴν ἀλήθειαν. τὰ ἡμίσιά μου τῶν ἀρχόντων μου δίδωμι πτωχοῖς· Εἴ τινός τι ἐσύκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. σὺ δὲ ὦθα πρέπει ἀκριβῶς ἰδεῖν, ὅτι ὁ πλοῦτος τοῦ Ζακχαίου οὐκ ἦν ἐξ ἀδικίας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ πατρικῆς οὐσίας. Εἰ γὰρ ἦν ἐξ ἀδικίας, πῶς τετραπλασίονα ἠδύνατο ἀποδοῦναι ἃ ἔλαβε; ἀφ' οὗ γὰρ λέγει, Εἴ τινός τι ἐσύκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν; Εἰ καὶ τῇ συκοφαντίᾳ ζωὴν ἔζησεν, ἀλλὰ καὶ Ⓜ νόμον ἐγνώκει. κελεύει γὰρ ὁ νόμος τὸν κλέπτην εἰς Ex. c. 2.
τετραπλάσιον ἀποδιδόναι τοῦ κλοπιμαίου. Εἰ δέ τις, φησὶ, κλέψῃ πρόβατον, καὶ σφαγιάσῃ, ἢ ἀποδῷ πέντε ἀντὶ προβάτου. τετραπλασιάζει τὸν ἡμιφεῖδη ὁ Θεὸς, μᾶλλον δὲ τὸν ζημίαν· ἵνα καὶ ὁ νόμος μὴ φοβήσῃ, καὶ ζημία δυσωπήσῃ. πολλοὶ γὰρ πολλάκις νόμον μὴ αἰδούμενοι, ζημίαν αἰδοῦνται. ἑαυτὸν τοίνυν καταδικάζει, οὐκ ἐκδεχόμενος τὸν ψῆφον τοῦ νόμου, ἀλλ' αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν νόμος γινόμενος. Δικαίῳ γὰρ νόμος οὐ κεῖται. ὁ a Tim. 1.
σωτὴρ ζωὴν δεξάμενος τὸν φωνὴν, φησι· σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ γέγονεν. αὐτὸς ἑαυτὸν ἐδικαίωσεν, οὐκ ὀφθεὶς Χριστὸς ἁπλῶς εἶδεν, ἀλλ' ὀφθεὶς τοῖς Χριστοῦ ἀκούουσι νόμοις. σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ γέγονεν, ὅτι καὶ οὗτος υἱὸς Ἀβραάμ ἐστι. παρὼν ποιῆσαι τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ, οὐ καλῶς αὐτὸν υἱὸν Ἀβραάμ, ἀλλὰ Ζακχαῖον φιλῆσαι τῇ σωτηρίᾳ καλῶ. ὅτε μὲν τοι ἐπλήρωσε τὰ ἔργα τοῦ πατριάρχου, φιλοπτωχείᾳ ἐπαγγειλάμενος καὶ τῆς ἀδικίας τὸν ἀλλοτρίωσιν, τότε λέγει, καὶ οὗτος υἱὸς Ἀβραάμ ἐστι. Ἐν ἡμῖν τοίνυν, ἀδελφοὶ, εἰ ἐν χριστιανοί ἐσμεν καὶ λεγόμεθα, οὐδὲν οὕτως ἡμᾶς δείκνυσι χριστιανοὺς, ὡς τὸ ἔργον τῆς ἀληθείας. μὴ τοίνυν ὑστερίσωμεν τοῖς ἔργοις τὸ σωτηρίαν, ἀλλὰ σεμνυώμεν τοῖς ἔργοις τὸν πίστιν. ἐκλήθημεν υἱοὶ Ἀβραὰμ διὰ πίστεως· κληθῶμεν υἱοὶ Ἀβραὰμ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων. ὁ γὰρ ἐφθὸν ἐποίησεν, οὐχ ἡ τοῦ σώματος εὐχρεία ζητεῖται, ἀλλ' ἡ τῶν ἔργων ἀκολουθία. διὰ τοῦτο Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ οἱ πατριάρχαι πάντες ἠρνήσαντο τὴν συναγωγὴν, ὅτι τὸν πατέρων τὴν πίστιν οὐκ ἐκληρονόμησε. ἠρνήσατο Ἀβραὰμ οἰκείους, ὅτι οὐκ ἠκολούθησαν τῇ πίστει· ἠρνήσατο αὐτὸν καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ Ⓐ πατριάρχαι πάντες. τὸν γὰρ ἀρνησάμενον Θεὸν καὶ ἡ φύσις ἀρνεῖται. καὶ τίς μαρτυρήσει λόγος, ὅτι Ἀβραὰμ Ἰουδαίους ἠρνήσατο; ἵνα μὴ δόξωμεν ὡς ὑπὲρ ἐχθρῶν θρασυνόμεθα, ἀλλ' ὡς ἡμαρτηκότας ἐλέγχει, λέ- Is. Hosea
γει ὁ μακάριος Ἱερεμίας· οὐκ ἐπὶ προσώπου τοῦ λαοῦ, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς· ἐξέλιπεν ὁ ὅρος καὶ ἡ πόλις, ὧν ὠλόλυξαν Ⓐ πατέρες ἡμῶν, πυρίκαυστος. σὺ, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς· ὅτι Ἀβραὰμ οὐκ ἔγνω ἡμᾶς, καὶ Ἰσραὴλ οὐκ ἐπέγνω ἡμᾶς. σὺ, Κύριε, φῶσαι ἡμῶν. ἐπειδὴ, φησιν, σκῆπτοι, ἐφ' οἷς σεμνυώμεθα, ἠλλοτριώθησαν ἡμῶν, καὶ ἠρνήσαντο ἡμῶν ὁ γλῶς, σὺ ἐλέησον ὁ πρώτας φιλανθρωπίας τυχών. ἐλέησον ἡμᾶς ὅτι Ἀβραὰμ οὐκ ἔγνω ἡμᾶς. Εἰ Ησ. ξγ. 15. καὶ ξδ. 12.

Ματθ. κα. ιθ. χλι, ἐ οὐδὲ φιλαδελφίαν ἐποιήσατο, πρὶν εἰσελθεῖν εἰς Ἱερουσάλημα, βλέπε συκῆν, ἐ ἀπῆλθε, φησι, ζητῶν καρπὸν, ἐ οὐχ εὗρεν· ὡς ἐ οὐχ εὗρεν, ἐπετίμησε λέγων· μηδέποτε ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. τί ἥμαρτεν ἡ συκῆ; μὴ γὰρ ἐξουσίαν λογικὴν ἔσχε τῶν καρποφορίαν; οὐχ ὅτι βούλεται ἐκτίσεν, ἐ ἔσχε φύσεως τὴν καρποφορίαν; εἶτα, ὅτε ὁ καιρὸς ἦν τῶν σύκων. τοῦτο γὰρ ἐπιμαρτύρει ὁ εὐαγγέλιον. Ὡς ἐ ὅτε τῶν χειμῶν ἦν, μήτοιγε ὁ Θεὸς, ἐν ἀκαίρῳ καιρῷ καρπὸν ἀπῄτει; σὸν καιρὸς ἦν σὺ ἔπηξας ὁ δημιουργὸς; ἐ σὺ ἔδωκας καιροὺς ἐ χειμῶνας τῇ καρποφορίᾳ; ἵ τοίνυν ἀπαιτῇς παρὰ τῆς καιρὸν, ὃν ἔταξας; εἰ ἐ ὁ καιρὸς ἦν σύκων, μὴ ἐώρακε ἐ ἡ συκῆ καρπὸν, ἔγκλημα ἦν τῆς φύσεως; μὴ, ὅτι βούλεται, παρέσφαλε, οὐχ ὅτι κελεύει), παρέσφαλε καρποφορίας; Ἵνα οὖν ἔνεκεν ἐπῆρε τὴν συκῆν; ὅτι ἔμελλε ὁ πάντα ὑφίστασθαι, ἵνα μὴ νομίσωσιν αὐτὸν δι' ἀσθένειαν πάσχειν, ἀ τῷ ἀψύχῳ ἐνδείκνυται τὴν δύναμιν, ἵνα δείξῃ ὅτι πάντας ἠδύνατο ξηρᾶναι τοὺς ἀντιλέγοντας, πάντας ἀφεῖσαι τοὺς προσάρχοντας. ἀλλ'

Ιωαν. ιε. μζ. ὅτε οὐκ ἦλθε κρῖναι τὸν κόσμον, ἀλλὰ σῶσαι, ὡς αὐτὸς ἔφησε, τὴν μὲν δύναμιν ἐνδείκνυται ὅτι τῆς ἀψύχου, τὴν ἐ φιλανθρωπίαν ἔδειξε τοῖς ἀνθρώποις. ὅτω καὶ ἐνταῦθα συνέχωρει τῷ τυφλῷ ἀχλυωθῆναι, ἵνα πείζουσα ἡ μνήμη διδάξῃ τὸ σκάνδαλον, ἵνα ἴχωσι τὴν ἅπασαν κατηγορίαν ἀπαρράτητον.

Ἀλλὰ διελέξατο τὸ ἁπλοῦν, * ἔπεσεν. μὴ γὰρ τὴν αἰτίαν τοῦ τυφλοῦ, αἰτίαν * Σαῦμα
Λουκ. θ. α. ἄλλος τυφλὸς τὴν ψυχήν. Ὡς οὖν; ὁ ἀρχιτελώνης, ὁ τυφλωθεὶς περὶ τὰ χρήματα, ὁ τῇ πλεονεξίᾳ τυφλὸν τὴν ψυχὴν ἔχων. οὐδὲν γὰρ ὕστερος ἀπετυφλοῖ τὴν ψυχήν, ὡς τὰ
Εξ. κγ. ν. Δευτ. κζ. ιθ. χρήματα. διὰ τοῦτό φησι Μωϋσῆς· Δώσει γάρ ἀπὸ τυφλοῖ ὀφθαλμοὺς δώρων, καὶ λυμήνεται ῥήματα δικαίων. ἦλθεν ὁ ἀρχιτελώνης, ἵ πρῆνες Ἰησοῦς ὁ πᾶσαν ἁμαρτίαν δικαλύων, ὁ πᾶσαν κακίαν ἀφανίζων, ὁ μεταβάλλων τὸ σκότος εἰς φῶς, ἵ τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν ἄγων. ὁ Ζακχαῖος βραχὺς ἦν τὴν ἡλικίαν, ἐκτεταμένος ἦν τὸν πόθον· βραχὺς τὸ σῶμα, μέγας ἦν τὸ φρόνημα. ἐζήτει γὰρ τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν, ἵ οὐκ ἠδύνατο διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἡλικίας· ἵ παρελαύνει, μηχανῇ πορίζεται τὸ ἔλλειπον τῆς ἡλικίας. αἰσθάνεται γὰρ ὅτι συκομορίας, ἵ παίουσα ἦν Ἰησοῦ ἐώρα. ἀλλ' ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, περὶ ὃ φησιν ὁ
Ερμ. γ. κ. Παῦλος, Ὁ εἰδὼς οὐ περιττοῦ ποιεῖ, ὧν αὐτὸς μέλλει ἢ νοεῖν, οὐ ζητοῦντι αὐτῷ ἔδωκεν, ὅσον ἐπόθησεν, ἀλλ' ὑπὲρ ὃ παρεστόχησεν. ὁμοῦ γὰρ ἰδεῖν μόνον ἐπόθησεν, ὁ ὃ καὶ τῆς δεξιώσεως αὐτὸν ἠξίωσε, καὶ φησι πρὸς αὐτὸν ὁ θεασάμενος αὐτὸν τὸν δρόμαιον (πρὶν γὰρ αἰσθῇ εἰς τὸν συκῆν, οἶδεν αὐτὸν τὸν δρόμαιον) Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι. καλὸς ἰξευτὴς ὁ σωτὴρ, ἀπὸ δένδρου ψυχὴν καθαίρων. Ζακχαῖε, σπεύσας καταβῆθι. ἔστησεν αὐτὸν ἐν κλάσματι τοῦ λόγου, παρεσκεύασε τὸν ἰξὸν τῆς ἀγάπης, ἔλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς πλεονεξίας, ἵ ἐποίησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς περιουσίας τῆς ἁμαρτίας, ἵ ἐποίησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐαυτοῦ ἐκκλησίαν. ἵ ὅρα τὸ ποιῆ. ἵνα ὃ μὴ νομίσῃς τὸ ῥῆμα εἶναι τὸ βιασάμενον, ἀλλ' ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὡς ἰξευτής ἐστι, λέγει ὁ μακάριος Ζαχαρίας· Καὶ ἔδειξέ μοι Κύριος ἄγγελον ἰξευτοῦ, ἵ εἶπε μοι· οὐ μὴ πορεύσῃ
Ζαχ. α. α. ἐπὶ τὰ ὄρη μου, ἕως ἂν, φησιν, ἐξεύσω αὐτούς. οὗτος ἀληθῶς μεμαρτύρηται, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἰξός ἐστι· τῇ ἀγάπῃ, ὡς ἰξῷ, τὰς ψυχὰς ἐπλέκων, ἵ ὥσπερ ἐκείνη ἡ κόλλα οὐδὲν ἐᾷ διαπτῆναι λοιπὸν τὸ κατιχθὲν ἁμάρτημα τοῦ κατιχόντος, οὕτω ἵ αἱ ψυχαὶ αἱ τῷ σωτῆρι ἐνωμένῃ κολλῶνται ὥσπερ τῇ κόλλῃ τοῦ ἰξευτοῦ. διὰ τοῦτο ὁ παιδοτὴς κελεύει λέγων Δεῦρο ἔλεγχε· ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου. ἵ πάλιν ὁ ἀπόστολος· Ὁ ὃ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἓν πνεῦμά ἐστι. ἐξεύει ὁ Ζακχαῖον, ἵ κατάγει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἵ εἰσάγει αὐτὸν εἰς τὸν σκηνὴν ἑαυτοῦ, ἐν ᾧ ποτε μὲν αὐτὸς τὰς ἁμαρτίας ἐγύμνωσε, σήμερον δὲ ὁ φωστὴρ τῆς εὐσεβείας κατηύγασεν. ὡς οὖν εἰσῆλθεν ὁ σωτὴρ, οὕτω εὐξάτω αὐτὸν ὁ τελώνης χαίρων. ὦ τῆς πολλῆς ἀγαθότητος τοῦ διδασκάλου· ὁ ἁμαρτίας μὴ ἁμαρτωλῶν, ἵ πηγὴ

τῆς

κοὴν, μίκρὰν δύπλῆς τὴν χάριν· ἐὰν ἡ μεγάλην τὴν ἁμαρτίαν, μεγάλην αἴτλῆς τὴν εὐεργεσίαν. Διὰ τοῦτο ὁ σωτὴρ λέγει, πῆς θύεις ὅτι δυνάμεθα τοῦτο ποιῆσαι; ὁ ἡ, ναὶ, Κύριε. καὶ ὁ σωτὴρ, ἵνα τὴν πίστιν σου γνωρίσητε σοι. διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος ἔλεγε καλύπτεσθαι Κορινθίοις λέγων· Πλατυνθῆτε ὑμῆς, ἵνα δείξῃ ὅτι τῆ πλατυσμονῆ δικαίας πλατυτέρα ἡ χάρις ἐπεισέρχεται· καὶ ὁ προφήτης, Ἀνοίξον τὸ στόμα σου, καὶ πληρώσω αὐτό. Οὐδὲν γὰρ τῆ εὐρετικῆ κώλυμα, ἀλλὰ μᾶλλον τῆ ἡμετέρᾳ ῥᾳθυμίᾳ. Φησὶν τῆς διηρμενείας ἀνέτειλεν Ἰησοῦς, ἵστλων πάντα χορὸν ἀκτὶς τοῦ νοητοῦ ἡλίου· καὶ ὁ μὲν ἐλάττονος ἀπολαύει τοῦ χάριτος, ὁ δὲ μείζονος, οὐ τῆς χαρίτος μειζούσης, ἀλλὰ τῆς διανοίας τὸ μέτρον ὑπερβαλλούσης. ὥσπερ γὰρ εἷς ἥλιος εἷς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ μία ἀκτὶς, καὶ μία αὐγὴ, οὐ πᾶς δὲ ὁ κόσμος ὁμοίως περφώτισται, ἀλλ' ὁ μὲν λαμπρὸν ἔχει τὸ φῶς, ὁ δὲ ἔλαττον, ὁ δὲ μέζον, καὶ ὁ μὲν ἔνυν, ὁ δὲ πλατύτερον, οὐ τοῦ ἡλίου μειζόντος τούτῳ τῷ οἴκῳ τὸ μεῖζον, καὶ ἐκείνῳ τὸ ἔλαττον, ἀλλὰ τοῦς ἰδίους διαιρέσεις, ὡς ἐωίωξεν ὁ οἰκοδομοῦντες, χώραν λαμβανούσης τῆς ἀκτῖνος καὶ ὅσον ἐισχωρήσης ὅσον ὅπῃ διαιρέσεις ἡμῆν τῆς ψυχῆς ὁ λογισμοί, ὅταν πλατυτέρους διοίξῃς τοὺς λογισμούς, πλατυτέραν δέχη τὴν εὐεργεσίαν· ὅταν στενώσῃς τὴν διάνοιαν, στενοῖς τὴν χάριν. διὰ καὶ λυπῶν σε ὁ λογισμοί, ἵνα δείξῃ τὴν αὐγήν. Διὰ τοῦτό φησιν ὁ Παῦλος τοῦς ἑαυτοῦ, Ἡμεῖς ὁ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενα, μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν. Εἷς τυφλὸς ἐθεραπεύθη διὰ τῆς ἰσχύος, ἡ πολλοὶ ὀφθαλμοὶ διανοίγονται διὰ τῆς διδασκαλίας. καὶ τὴν πίστιν σου γνωρίσητε σοι. ὁ δὲ τυφλὸς, φησὶν, ἠκολούθει δοξάζων τὸν Θεόν· ἡ οὐ κωλύει ὁ Ἰησοῦς. διὰ τοῦτο αἱρετικοὶ θεωροῦσαι, ὅτι ὁ δαιμονιζόμενος ἐθεραπεύθη, προσεκλήθη τοῦτο τὴν βύεργεσίαν δέξασθαι, ὡς ἀκολουθεῖν τῷ Ἰησοῦ. Ἐβούλετο γὰρ, φησὶν, ἀκολουθεῖν. ὁ δὲ σωτὴρ κωλύει, καὶ λέγει· ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διάγγειλε ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός. πῶς οὖν ἔχει τὸν μὲν θελήσαντα ἀκολουθῆσαι κωλύειν, τὸν δὲ οὐ κωλύειν; διὰ τί τοῦτον μὲν ὑπιτρέπει τὴν ἀκολούθησιν, ἐκείνῳ δὲ οὐχ ὑπιτρέπει; καὶ ἐκείνῳ χρησίμως, καὶ τοῦτο συμφερόντως. τὸν μὲν ἀκολουθεῖν οὐ συνεχώρει δι' ἑτέραν αἰτίαν, ὅπῃ δαιμονιῶν μὴ τὸ δαιμονιζόντος καὶ ἡ λέξις, καὶ ἡ γλῶσσα διέφθαρτο. ἀποστέλλει οὖν αὐτὸν κήρυκα, ἵνα ἐκ τῆς κατασάσεως κηρύξῃ τὸν εὐεργέτην. ξένον γὰρ ἐῶν θάμα, ἰδεῖν τὸν ποτε μὴ καθεστηκότα, καθεστηκότας κηρύττειν λόγους. πῆς οὖν αὐτὸ τὸ ὄργανον τὸ βύεργετηθέντος κήρυκα τοῦ σώματος. ἡ βλέπε τὸ θαυμαστὸν, βλέπε τοῦ σωτῆρος παπποφερσύνιον, βλέπε τοῦ δαιμονιζόντος τὴν εὐγνωμοσύνην. ὁ μὲν σωτὴρ λέγει· πορεύου καὶ ἀνάγγειλε ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός. οὐ λέγει, ὅσα ἐποίησά σοι ἐγὼ, ἀλλὰ παπφοφορικῶν, τῆ τοῦ Θεοῦ προσηγορίᾳ ὑπιγράφει. ὁ δὲ δαιμονιῶν προῆκε κηρύττειν, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Θεὸς Ἰησοῦς. τὸν μὲν οὖν ἀποστέλλει κηρύττειν, ἵνα ἀπὸ τῆς κατασάσεως δείξῃ τὸ μέγεθος τῆς βύεργεσίας· ἡ δὲ τυφλὸν ὑπιτρέπει ἀκολουθεῖν. διὰ τί; ὅπῃ εἰς Ἱεροσόλυμα μέλλει ὑπιτλέσαι τὸ μέγα μυστήριον, καὶ τὸν ὑπὲρ τοῦ κόσμου οἰκονομίαν ἀναδέξασθαι, καὶ σαφῶς ἔμελλεν ἀκολουθεῖν, καὶ ὕβρεις, καὶ πάντα τὰ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων κακοπαθήματα, διὰ τοῦτο πῆς ἀκολουθεῖν τὸν τυφλὸν, ἵνα προσόφατον ἔχοντες τὸν μνήμην τοῦ θαύματος, ἵνα ἡ μνήμη τῆς ἰάσεως σκέπῃ τὸν διάνοιαν τῶν μελλόντων διαλογίζεσθαι. πῆς ἀκολουθεῖν τὸν τυφλὸν, ἵνα μή πῆς ἀρνήσηται τὸν θαυμαστουργίαν. ὅπῃ ἔμελλε σαλεύεσθαι, ὡς ὁ χειμῶν, τῶν ἀποστόλων ἡ διάνοια, καὶ τῶν ὁρώντων ἡ κατάσασις ἔμελλε χείμαζεσθαι, ὁρώντων τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ ὅτι σταυροῦ· ἵνα οὖν μὴ προῒς ὁ πάθος βλέποντες σκλάσωσι, συγχωρεῖ τῷ τυφλῷ ἀκολουθεῖν, ἵνα προσόφατον ἔχοντες τὸν μνήμην τῆς ἀναστάσεως, ἀσάλευτοι ἔχωσι τὸν λογισμὸν τῆς ἀληθείας. πολλὰ γὰρ τοιαῦτα πῆς ὁ Χριστὸς, ὅπῃ ἦλθε τὸν ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων οἰκονομίαν ἀναδέξασθαι· καὶ ἵνα μή πῆς αὐτὸν ὑπολάβῃ διὰ ἀθείαν πά-

ἰσ. μειζονίας

β. Κορ. ε. ιγ.

Μαρκ. ε. ιη.

β. Κορ. γ. ιη.

χὴ δεομένη ἀναβλέψεως, τυφλὴ ψυχή, ἡ τόσα θαυμάσια μὴ βλέπουσα, τυφλὴ ψυχὴ ἡ Ⓦ μέλλοντα αἰώνια μὴ καθορῶσα, τυφλὴ ψυχὴ ἡ τὸ σῶμα τὸ Χριστοῦ βλέπουσα, τὴν δὲ θεότητα μὴ γνωρίζουσα. ὅπου γὰρ τυφλή ἐστιν ἡ ψυχὴ ἡ ἀγνοοῦσα τὰ περὶ Θεοῦ, μάρτυρες Ἡ-
Ησ. μ'. 6. 18. κ. σαΐας λέγων· Καὶ ἐτυφλώθησαν Ⓓ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ. πῶς ἐτυφλώθησαν; Εἶδεν γάρ, φησι, πλεονάκις, καὶ οὐκ ἐφυλάξαντο· ἀνεῳγμένα τὰ ὦτα, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ, Τίς τυφλὸς, ἀλλ' ἢ Ⓓ παῖδές μου; καὶ τίς κωφὸς, ἀλλ' ἢ Ⓓ κυριεύοντες αὐτῶν; καὶ ὁ σωτὴρ βουλόμενος διδάξαι τύφλωσιν διανοίας, φαρισαίους τυφλοὺς ἐποίησε περὶ τὴν ἀλήθειαν ἐλέγχων
Ματθ. ιε'. ιδ'. λέγων, Ἐάσατε αὐτούς· ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθρον ἐμπεσοῦνται. κωφὴ δέ ἐστιν ἡ ψυχὴ, ἡ νόμου μὴ ἀκροωμένη, ἡ πρὸς διανοητικὴν φωνὴν προσεχομένη· κωφὴ οὐκ ὀν φύσεως, ἀλλ' οὐ προαιρέσεως. Διὰ
Ματθ. ια'. ιε'. τοῦτο ἔλεγεν ὁ σωτὴρ, Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω, ἀκουέτω· οὐχ ὅτι πρὸς τὴν πρόοδον οὐκ εἶχον ὦτα (πῶς γὰρ ἂν ἐκολάζοντο τὴν διδασκαλίαν, ὃ ὀργιζόμενοι τῆς ἀκοῆς οὐκ ἴσχυον;) ἀλλὰ δείκνυσι σαφῶς, ὅτι ὃ μὴ φαινόμενον οἷς πρὸς ἀκοὴν διδημιούργηται, ἡ δι' ἧς ψυχῆς ἄθησις πρὸς τὴν ἀκοὴν τοῦ θείου νόμου οὐ συναρμόζει. Οὐκοῦν ὅταν ὄφελος τῆς ἔξωθεν ἀκοῆς, ἀποκεκωφωμένης τῆς ἔσωθεν διανοίας. λειπόμενός τις ἐστὶ τῇ ψυχῇ, οὐχ ὁ τοῦ σώματος ἀμφισβήτησις, ἀλλ' ὁ τῆς ψυχῆς σκηπτόμενος. Τί γάρ ἐστι λέπρα ἐν σώματι, ἀλλ' ἢ διπλοῦν
Παρ. β'. ιγ'. χρῶμα; Τί ἐστι λέπρα ἐν ψυχῇ; διπλοῦς διαλογισμός. Οὐαὶ ἀμαρτωλῷ ἐπιβαίνοντι ὁδοὶ δύο τρίβοις. ὅταν τις ποτὲ μὲν πιστεύῃ, ποτὲ δὲ ἀπιστῇ, καὶ ποτὲ μὲν πρὸς ἐλεημοσύνην ῥέπῃ, ποτὲ δὲ πρὸς ἀπονηρίαν, λέπρας ἐστὶ τῆς ψυχῆς, οὐκ ἔχων χρῶμα ὑγιές, ἀλλὰ μεριζόμενος τῆς διανοίας· καὶ ὥσπερ μερίζει λέπρα τὸ σῶμα, οὕτω μερίζει λο-
γισμὸς πονηρὸς τὴν διάνοιαν. ἕκαστος οὖν χρὴ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων βοηθεῖ καὶ ὅπερ καλέσαντι Ἰησοῦ τοῦ ἰαζομένῳ ψυχῶν καὶ σωμάτων, καθὼς ἔβοα ὁ τυφλὸς, υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. καὶ Ⓓ μὴν προσάγωμεν, ἐπιτίμων· ἀλλ' οὐκ ἐμποδίζεται ἡ πρόθεσις διὰ τῶν κωλυόντων. οἶδεν ἡ πίστις πρὸς πάντα μαχεσθαι, καὶ πάντα νικᾷν. ἐπιτίμων αἰδέσιμος, καὶ ὁ πιστὸς οὐκ ὠφέλητα, ἀλλ' ἀκολουθεῖ τῇ διανοίᾳ, εἰδὼς ὅτι κα-
λὴ ἡ ὑπὲρ εὐσεβείας ἀναίδεια. εἰ γὰρ ὑπὲρ χρημάτων αἰσχρὰς πολλοὶ, ὑπὲρ σωτηρίας ψυχῆς οὐ κάλλιστον τὸ καλὸν αἰσχύνην ἐνδύσασθαι;

Κελεύει αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς ἀχθῆναι. ἔφησι Ⓦ Κύριοι Ἰησοῦ, ἡ φωνὴ τοῦ μὴ πίστεως ὑπερκαλυπτομένου· ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν ἀχθῆναι τὸν ἐγείραντα αὐτῷ τὴν πίστιν πρότερον, καὶ πνεύσαντα τῷ σώματι· ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀχθῆναι, καί φησι· Τί σοι θέλεις ποιήσω; οὐκ ἀργῶς
ἐρωτᾷ. ἠδύνατο γὰρ καθημένῳ τὴν ἴασιν πέμψαι· ἀλλ' Ἰουδαίοι Ⓓ τὴν ἀλήθειαν συκοφαντοῦντες, ἠδύναντο ἐπιφέρειν, ὡς ὑπὲρ τοῦ οὐκ ἰάσεται τυφλούς· Οὐκ ἔστι οὗτος, ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ. καλῶς οὖν εἰς μέσον τὴν ἀγνωμοσύνην ὁ θεὸς ἄγων Ⓦ διερεθίζεται, ἵνα τοῦτον δείξῃ ὁ πόρωμα τῆς φύσεως, ἢ τότε γνωρίσῃ τὸν αὐθεντίαν τῆς χάριτος. Τί σοι θέλεις ποιήσω; ἐρωτᾷ οἰκείοις, διδάσκει ἢ σὺν προόδῳ. ὁ δὲ φησιν, ἵνα ἀναβλέψω. βλέπει ὅσα λαμ-
Ιωαν. θ'. θ. βάνει ἐν ἐχερσὶ τοῦ τὸν διακατέχοντα δεσμοῦντος, ἵνα ἀποκλείσῃ τὸν συκοφαντίαν τῆς ποιηρουμένης. λείπει οὖν, πορεύου, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. ὁρᾷς πῶς ὁ προφητεύσῃ ἡμῖν τὸν προκείμενον δι' αὐτῆς δείκνυσι τὴν ἔργων; ἐπ' ὅπου αἱ θεραπεῖαι, καὶ πωλοῦνται τῇ πίστει; οὐ δίδωσι δημόσιον τὰς θεραπείας Ἰησοῦς, πωλεῖ δὲ αὐτὰ τῇ πίστει. ἐὰν μὴ καταβάλλῃς πίστιν, οὐ δέχῃ τὸν εὐεργεσίαν. ἡ χάρις ἵππος ἐστὶν), καὶ ἡ πίστις πρόσεργάτης. καὶ
ὥσπερ πηγὴ μία, ἁπλοῦσα ἐκ τῆς πηγῆς, Ⓓ μὲν μακροῖς ἀγκίσιν, Ⓓ δὲ μείζοσι, καὶ ὁ μὲν ὀλίγον δρύει) ὕδωρ, ὁ δὲ πολύ, καὶ τῆς πηγῆς μειζούσης τὰ μέτρα, ἀλλ' ἐκάστου πρὸς ὃ οἰκεῖον ἀρύουσθαι· ὅτως ἡ χάρις ἵππος ἐστὶν, ὡς πηγή. ἡ πρόθεσις δὲ τοῦ προσερχομένου, ἀγγεῖον καὶ σκεῦος τῆς χάριτος. ἐὰν οὖν προσαγάγῃς πίστιν ὀλίγην, ὡς σκεῦος μι-

κρὸν,

Λογ. ριδ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΥΦΛΟΝ, ΟΝ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΘΕ- Luc. in 18.
ραπευσε, καὶ Εἰς τὸν Ζακχαῖον· καὶ ὅτι Χριστὸς καὶ ἐλεημοσύνης.

ΠΟΛΛαὶ καὶ διάφοροι τῆς ἁγίας γραφῆς αἱ διδασκαλίαι, μία δὲ Ex Alt. Regio Lect.
χωρὶς ἡ πᾶσι ὑπιλάμπουσα, καὶ μία πηγὴ διδασκαλίας, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας. καὶ ὅσα νόμος διαγορεύει, καὶ ὅσα προφῆται διδάσκουσι, ὅσα ἀπόστολοι κηρύττουσιν, ὅσα τὸ βιβλίον τῆς διαθήκης ὑπαγορεύει, ἀπὸ μιᾶς ὥσπερ πηγῆς καὶ χειμάρρου προέρχεται, τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου· ἐν ᾧ ἔστιν οὔτε εἰπεῖν τι σιμὸν, οὔτε τοῖσαι δεξιὰ, οὔτε προσθεῖναι θαυμαστὸν, μὴ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὑπισχνουμένου τὰ λεγόμενα καὶ τὰ ἀκουόμενα καὶ τὰ προσπόμενα. κἂν γάρ τις τῇ αἰσθητικῇ σοφίᾳ κομᾷ, καὶ λογισμοῖς δυσθεωρήτοις ὠχυρωμένῳ ἔχῃ τὸν ψυχὴν, Ⓦ λόγοι ὁ τοῦ Θεοῦ ἀποστείλας, εἰς σοφὸν ἔστι, ἐν εἰς σοφὸν λογισθήσεται. Διὰ τοῦτο φησιν ὁ προφήτης, Τὸν λόγον Κυρίου ἀπεποιήσαντο. σοφία τίς ἐστιν ἐν αὐτοῖς. ἡμῖν τοίνυν δόγμα τῆς ἀληθείας, αἱ γραφαὶ τῆς εὐσεβείας. καὶ πολλαὶ μὲν αἱ αὗται, εἷς δὲ ὁ λειμὼν ὁ τῶν αὐτῶν ἀνθέων· πολλοὶ τῆς διδασκαλίας Ⓐ λαμπῆρες, εἷς δὲ ὁ φωστὴρ ὁ ἀληθινός· πολλοὶ δὲ Ⓐ ἀστέρες, εἷς δὲ ὁ οὐρανιὸς ὁ φέρων τοὺς ἀστέρας· πολλοὶ Ⓐ κλάδοι, μία δὲ ἡ ῥίζα· πολλοὶ Ⓐ δάκτυλοι, μία δὲ ἡ χεὶρ ἡ ἀπὸ τοῦ δακτύλου γραφοῦσα· πολλαὶ αἱ χορδαὶ, μία ἡ κιθάρα τοῦ πνεύματος· πολλαὶ διδασκαλίαι, μία ἡ πηγὴ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ θαυμάζω πῶς ὁ τυφλὸς οὗτος, οὐνόμων ἀκούσας, οὐ προφήτας διελθὼν, οὐκ εὐαγγελίοις ἐντυχὼν, οὐκ ἀποστόλοις βεβαιωθείς, ἐπεκαλέσατο Ⓦ σωτῆρα τῆς οἰκουμένης λέγων, Ἰησοῦ υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. πόθεν ἔμαθες ταῦτα καλεῖν, μὴ μαθὼν; ὁ δὲ ἐπικαλῇ; οὐκ ἀνέγνως βίβλους, τοῦ ὄψεων ἀπερημένος· οὐκ ἐσχόλασας διδασκαλίαις, μίαν ἔχων κατήχησιν τῆς ζωῆς, τὴν αἴτησιν, μᾶλλον δὲ τὸ προσαιτεῖν· πόθεν οὖν ἔγνως Ⓦ φωτεινὸν τὸν κόσμου, οἱ οὐδὲ οἱ εὐφυεστάτοις ἐθαύσω, οὔτε ὀπτῆς, τοῦ ὄψεων ἐστερημένος; ἀλλ' ἀληθῶς ὅτι τούτῳ ἐπληροῦτο τὸ κατὰ τὸν Δαβὶδ εἰρημένον, Κύριος σοφοῖ τυφλούς. ὄχλος πολὺς ἰὼν τοῦ Ψάλμ. ρμε. ε.
Ⓦ Ἰησοῦ, καὶ ὁ τυφλὸς Ⓦ φωτεινὸν τῆς ἀληθείας οὐκ ἤδει, τῆς δὲ συνεργείας ἤλπιζε. ἤρπασε τῇ διανοίᾳ, ὃ μὴ προέλαβεν ἡ ὄψις. τί, φησι, βούλεται ὁ ὄχλος; λέγουσιν αὐτῷ, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. ὦ τοῦ θαύματος. ἄλλα διδάσκεται, καὶ ἄλλα κηρύττει. οὐχὶ Ἰησοῦν Ναζωραῖον, οὐ καλεῖ αὐτὸν Ἰησοῦν Ναζωραῖον, ἀλλὰ Ἰησοῦν υἱὸν Δαβίδ. Ⓐ βλέποντες τὰ ἐξ ὑποστάσεως ἔλεγον, ὁ δὲ τυφλὸς τὰ ἐξ ἀληθείας ἐκήρυττεν. Ἰησοῦ υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με. τοίνυν ἕκαστος τὴν φωνὴν ἰδιοποιούμενος, ῥίζαν ἀπὸ τῆς καρδίας ἐξομολογήσει, καὶ ἕκαστος ἐφ' ἑαυτῷ ταύτην εἰπὴ τὴν φωνὴν, υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με. καὶ ὥσπερ, ἀδελφοὶ, ἐπειδὴ εἰς πόθος πολλοὶ ἀπέλθωσι, καὶ ἴδωσι σκήνωμα προκείμενον καὶ δακρύουσι παρὰ τοῦ ἰδίου, πολλοὶ δακρύουσιν, Ⓐ οὐ συνοδοιπορήσαντες τῷ πόθῳ, Ⓐ δὲ τὰ ἑαυτῶν ἐφαντάσθησαν πρόσωπα· καὶ κλαίει πολλάκις γυνὴ καὶ ὀδύρεται, ἀλλ' οὗτοι οὐ Ⓦ προκείμενον (ἀλλότριος γάρ) ἀλλὰ τὸν ἑαυτῆς τὸ προαπολωλός· καὶ γάρ ἡ ἀλλοτρία κατάστασις ἰδίων κακῶν κατάμνησις· οὕτως ὑμῶν ἕκαστος, ἀδελφοὶ, ὅταν τὰ τοῦ πάθους τοῦ ἁγίου κηρυττόμενα μανθάνῃ, ἰδιοποιείσθω τὴν λέξιν, κατ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου προσώπου λέγων, υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. καὶ λειπέτω ἐν ἑνὶ ἕκαστος, ἀπὸ τῶν ἰδίων κακῶν διεγειρόμενος, ὁ μὲν ὅλη τυφλὸς ὅτι τὴν Ἰησοῦν, ὁ δὲ ὅλη κωφὸν ἔχῃ τὴν ψυχὴν, ἄλλος ὅλη χωλὸν ἔχῃ Ⓦ λογισμὸν, ἕτερος ὅτι λεπρὰν ἔχῃ τὴν γνώμην. τὰ γὰρ πάθη, ἃ ἐπέφερε τοῖς ὅτι τοῦ σώματος ὁ Χριστὸς, ταῦτα ἐν ὅτι τῆς ψυχῆς ἔχει, καὶ δεῖται τῆς αὐτοῦ βοηθείας. ἔστι τυφλὴ ψυ-

χὴ

νία μὴ τὴν ἔξοδον δορυφόρους ἔχῃ ἀγγέλους; Ζωήσῃ δέ, φησι, καὶ πλούσιον ἀποθανεῖν, καὶ ταφῆναι. Βούλει ὅτι τοῦ πλουσίου πᾶσα καὶ ἡ ταφή, καὶ ὁ ἐκ τοῦ Δαβὶδ εἰρηκὼς ὅτι
Ψαλμ. ιζ. Καὶ ἐπλήσθησαν αὐτῶν, οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Διὰ τοῦτο λέγεταί σοι, παλαιέ, Μὴ φόβου ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, καὶ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ· ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πράγματα, οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ. τὰ γὰρ πράγματα καταλιμπάνει, οὐ δοῦλος, οὐκ ἐμπορείας, οὐκ ἀσπίδας, οὐ πανοπλίτης, οὐ κόλαξ, τὰ ὀχήματα, οὐ χαλινοὺς οὐ χρυσίνους ἐν τῷ φορεμάτων αὐτοῦ ἵππους, τὰ βαλάντια, τὰ χωρία, τοὺς χρυσοφόρους οἴκους, τὰ ἐνυφασμένα ἐδάφη, τὸν βασιλέα, τὸν δυναστεύοντα, τὸν ἐξουσίαν, τὸν διαστέλλοντα, πάντα ὁπόσα καταλιμπάνει, καὶ γυμνὸς ἀπέρχεται. Ἐκ κοιλίας ἦλθεν, φησὶν, ἐκ τοῦ ἅδου, ἐπέρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. ἐκεῖθεν εἰς οἷον βάθος κατέπεσεν ὁ πλούσιος ἰδοὺ, εἰς οἷον σκότος ὕψος ὁ πένης. καὶ ἐπέρας, φησὶ, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὁ πλούσιος, εἶδε τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν Λάζαρον εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ. Διὰ τί γὰρ μὴ Λάζαρος εἶδε τὸν πλούσιον; ὅτι ἐκ τοῦ φωτὸς ὑπῆρχον τοῦ ἐκ τοῦ σκότους ἐκεῖνα οὐ βλέπει, ἀλλ' ὁ ἐκ τοῦ σκότους τοῦ ἐκ τοῦ φωτὸς ἅπαντα ὁρᾷ. καὶ τί εἶπε; πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με. ἆρα λέγεις σὺ, ἐλέησον, ὅτι χαμαὶ ἐλέους οὐκ ἔστιν. οὐκ ἤκουσας τοῦ λέγοντος, Ἡ κεῖσις ἀμίλεως ὡς μὴ ποιήσαντι ἔλεος; ἵνα μετάθῃς, ὅτι οὐκ ἔστι χαμαὶ, οὐκ ἔστιν ἐξομολόγησις; οὐκ ἤκουσας τοῦ Δαβὶδ λέγοντος, Ἐν τῷ ἅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον. Λάζαρον ἵνα γνωρίζῃς; ἵνα ἐπιγνώσεις τὸν ὅτι τῆς κοσμικῆς χαμαὶ πότε, εἰ ἴσα κυσὶ τιμᾶν οὐκ ἐβούλου; ἔλειψας σὺ τὰ ψωλάζοντα αὐτῷ ἐν τῷ χαμαὶ τῆς ἀθυμίας· κλαῖε μᾶλλον ἵνα κἀγώ σοι τοὺς κόλπους τῆς ἀνέσεως ἐν τῷ χαμαὶ τῆς ἀμοιβῆς. οὐκ ἤκουσας τοῦ Θεοῦ σοι βοῶντος Διὰ τῶν προφητῶν πάντων καὶ λέγοντος· Ἔλεον καὶ κρῖμα φύλαξον, καὶ, Ἐπίζευε τῷ Θεῷ σου, ὅτι ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· καὶ, Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται· ἐκ πάλιν, Ὁ ἐλεῶν πλησίον, δανείζει Θεῷ. ὅπου οὖν ἔσπειρας, ἐκεῖ ζήτει καὶ θερίζειν· ὅπου ἐδάνεισας, ἐκεῖ καὶ ἀπαίτει. σὺ δὲ ἐλεημοσύνης σπέρματα οὐκ ἔρριψας πώποτε, οὐδὲ δέδωκέ τις τὸν πένητα ἐλεημοσύνης Θεῷ ἐδάνεισας· ἀλλὰ πάντα τῇ σαυτοῦ γαστρὶ ἐθησαύρισας. ὅπου ἔχεις τὸν θησαυρόν σου, ἐκεῖ ἔχε καὶ τὴν καρδίαν σου. ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα τὸν δακτύλου αὐτοῦ βάψῃ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι δεινῶς ὠδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. τὴν γλῶσσάν μου καίεται, διὰ ἧς τὴν ἔμφυτον ἐλάλησας. ῥαΐδια ἐζήτει ὕδατος, ὅπερ οὔτε καὶ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος εἰς ὄνομα μαθητοῦ πώποτε διψῶντι μετέδωκεν. Εἰ κοπιᾷς ἐν τῷ σῷ βίῳ τῶν σῶν ἀγαθῶν ἐκτῆσαι τὸν Λάζαρον, ἵνα αὐτοῦ τὴν βασιλείαν σπουδάσῃς. Εἰ ζωῆς ὅτι τὸν πένητα, ἵνα μὴ ἐρρύσθης τῆς πονηρᾶς αἰκίας. Μακάριος γὰρ ὁ ζωὴν ὅτι τὸν πένητα· ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ Κύριος. ἐξομάλισον ἐκεῖνο τὸ χάος τὸ πολυφλεγὲς τῇ πλουσίᾳ τῶν χρημάτων σου εἰς τὸν πένητα καταβολῇ· δρόσισον ἵνα τὸν ἔλεον, καὶ ἔσβεσας τὴν γέενναν· ἄφρονα ὀρφανοῦς, καὶ ἀπόκλεινας τοὺς ἀκοιμήτους σκώληκας· τίλλει δάκρυον χήρας, καὶ ἀπεσμηξάς σου τὴν ψυχὴν τὸν πένητος τῶν ἀμαρτημάτων. Διὰ τοῦτο γάρ σοι ταῦτα ἀνέγνως αἰ, ἵνα μὴ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι τοῦ ἀνελεήμονος πλουσίου ὀπίσω, εἰς τὴν αὐτὴν ἵνα μὴ τοῦ ἀνελεήμονος τῆς γεέννης ἐμπέσῃς. σὺ δὲ ὁ πένης μὴ ὀλιγώρει, μηδὲ ἀπόκαμνε, ἐν τῇ πενίᾳ τῆς πενίας κλονούμενος. ἀπόβλεπε πρὸς τὸν λαμπρότατον Λάζαρον· ἔχε ἐκεῖ πταμένου ὅμμα καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν· ἵνα τῷ οἴακι τῆς ἀνατομῆς κυβερνᾷ σε τὸ ζωηρὸν, εἰς τὸν αὐτὸν λιμένα τῆς ἀναστάσεως φθάσῃς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. αὐτὸν.

χ. σκεπάσμα

χ. κοιλίαν

χ. τυγχάνον

χ. ἀπόπεμψον

χ. τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου

χ. κρίσεως

Λογ.

Εἶπε τῶ πίνητος ὁ ὄιομα, ἡμεῖν ⓦ πῶλωϗὲ Δι᾽ ἃς τῆς τῶ ὀνόματος ἐσεσημείας. πῶλωϗὲς δέ τις ἦν Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο ἐσὲς ⓦ πυλῶνα αὐτῦ τῆ πεικυμία τῆς πινίας δηλῶς χλοιούμβιος, ἀλλὰ μετ᾽ οὐ πολὺ Εἰς ⓦ εὐδῆσι κόλποις τῶ Αβραὰμ ὑπὸ ἀγέλων δορυφορεύμβιος. πῶλωϗὲς δέ τις ϗ Λάζαρος, ὃς ἐσὲς ⓦ τῶ πλουσίου ἐβέβλητο πυλῶνα ἡλκωμβίος. ὢ πόσοις κακοῖς ὁ πῶλως ὑπῆρχε ζωϊζετο; ὑπὸ τῆς βαρυτάτης πινίας, καθάπερ ὑπὸ χαλκῆς βιαίας ἐκεῖθεν ἐφίζετο· ὑπὸ τῶ αἰαζευσῶν φλικταινῶν, ὥσπερ ὑπὸ δυσθράκων σπινθηροβόλων δηλῶτο. πέμπτα ἐθλε χειμῶρροι θλίψεως ἐσεσηρρᾴασσοντο ὃ σῶμα Δι᾽ ἁλύοντες, πλὴν καρδίας ζωηθρύπτοντες. ὑπὲρμία δ᾽ ἔσεσις γαλήνης" τῦτο κυείσκετο. ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι· ἔξωθεν ὃ σῶμα" ὑπὸ φλυκταινῶν ἐδαμάζετο, ϗ" ἔνδοθεν ἡ καρδία ὑπὸ τῶν ἀπωδαιτήτων φαντασιῶν ἠθιετο. οὐ χώρα αὐτῶ σὶν φόβος σὺν μα ἄρτυ προσέφερεν, οὐκ ἄμπελος αὐτῶ βότρυν γλυκυφόρον προσεκόμιζεν, οὐ δένδρον ὀπώρας ἥδιστον καρπὸν αὐτῶ ἐγεώργει, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν χερῶν ἐσὲς τὸ τῆς πινίας ἀνδρμιδίας πῶλον. πῶς γὰρ; ὅτι σὺν δαμὴ γῆς ἀρόσιμος τόπος ὑπῆρχεν, οὔτε πεχυᾶον ἐδαφος ἐσὲς κατοίκησιν, ἀλλ᾽ αἰθριος ἐβέβλητο ὑπὲρ τὸ κοπρίας. κἀπεῖθεν αὐτῶ ἐν ὃ νυκτὶ ἡ ἐν ἡμέρᾳ ἐδιόλλυτο ἰῶ, θάλπουσα μὲν ἐκ μέσης τὸ ὦ χιμῶνι, σὺν ὑ τῶ θέρει δ᾽ ψῶς καταιγίουσα. κατεσιγμβίου ἴχνη ὃ σῶμα τοῖς πεσῶσιν, ἀδρομὶς ἐσὲς γεωργίαν," ἄχρηστον ὡρὸς ἐδοιπορεῖν ϗ ἐμπορεῖν, ϗ ἐσὲς ἃς ἄλλας τῶν χρειῶν ἀφορμὰς ἐπιτηδίων. πάντα χόθεν αὐτῶ ἀπορία, πέμπτα χόθεν τίνωσις. φιναγμοὶ αὐτῶ ἐσὲ δακρύων ἐν τῆ καρδίᾳ τεθόλωτο δίκην ἐφυσῶντος ὀχετοῦ δακρύων ὅτι" πῆγμάς αὐτῶ ἐφέροντο, τῆ συνεχεῖ τῶν δακρύων ῥύμῃ αὐλακιζόμβιοι. θάνατον ἐν τοῖς ὕπνοις ἐμελέτα· θάνατον ὑπὸ ⓦ ὕπνου" ἐσεβελέπετο, ϗ ὑδαμόθεν βύετο. πόσων γὰρ ϗ φροντίδων μαχῶν ὡς λυτήριον ἐπιζήτει ⓦ θάνατον, ὃν ἀποικὼς τῶ πολυαθλοῦ ἰῶβ. ϗ γὰρ ὁ πλούσιος ἀπολέσας τὰ χρήματα, τὰ βουκόλια, τὰ κλήματα, ὃ πολυτάλαντον γυμνός, τοῖς σκώληξι ὃ σῶμα" ζωεπληθῶς ὅτι τῆς κοπρίας ἐβέβλητο, ἐ θάνατον ἐπιθύμει. Ινα τί γὰρ ἔλεγε, δίδοται τοῖς ἐν πατρίᾳ φῶς; ζωὴ Ιωβ. 3. κ. ϗ τοῖς ἐν ὀδυνώσαις ψυχαῖς; οἱ ἱμείρονται τῶ θανάτου, ϗ οὐ τυγχάνουσιν, ἀορύπητοι αὐτὸν ὥσπερ θησαυρόν· ἐσεκζητῆς ὑ ἐκθύονται ἐκ ὑπερβάλλοντα. θάνατος γὰρ αἰδρὶ ἀνάπαυσις. ἀλλὰ ϗ ἐπιθύμει, φησὶν, ἀπὸ τῶν ψυχῶν τῶν πιπλάντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶ πλουσίου χορταθῆναι, ϗ σοὶ δὲ ἐδίδου αὐτῶ. ὠ βίου ἀλλοκότου. ὁ μὲν πλούσιος ἐν τῷ πολυχύτῳ ῥύμματι τῆς πυφῆς" κατασβόλμβιος ἐμέβυεν· ὁ ὑ πένης μυδεμίαν ἔχων βύπορείας ἰκμάδα, ὃν κεύσωσι τῆς πινίας ἐμβράνετο. ἀχὶ τί γὰρ αὐθῆς βύκρατος ὁ τῶ βίου πλοῦτος ἐν τῇ ἐσὲς ἀλλήλους κοινωνίᾳ οὐ" γεθήπται; Δι᾽ τί; ἵνα ὁ μὲν πένης λαμπρύνεις σὺν τεφθόνους τῆς ὑπερμονῆς ὑπὸ δίξηται, ὁ ὑ πλούσιος τῆς ἀποτηλεωμβίνης ψυχῆς σὺν ὄμφακας τοῖς ἰδίοις ὀδοῦσι μασήσῃ). ἀλλὰ ϗ ⓓ κυνες, φησὶν, ἐρχόμβιοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτῦ. βέτιον ἑστέροι ⓓ κυνες τῶ πλουσίου, ἀγαθότεροι τῆς ἐκείνου ἀπάνθρωπίας. ἐκείνου μυδεμίαν πώποτε ψυχαδα δροσίζοντος ἐλέου ὦ πένητι, ⓓ κυνες τὴν ἀκμὴν τῶν ὀδόντων τῆ φιλανθρωπίᾳ σεσύοντες, ἀπαλῆ τῆ γλώσῃ αὐτὰ ἐθεράπευον," ὡς αἱ ῥῦπαι ϗ πάντα ἰχῶρα τῶν τραυμάτων αὐτῦ ἀποσμήχοντες ϗ τὰ ἄγεια ἕλκη τῆ λειότητι τῆς γλώσσης ἰδιαπεύοντες, τὰς πόσεις τῶν τραυμάτων αὐτῦ ὑπὸ ἐκλεσθοι πρέμα. ὁ δὲ γε πλούσιος, ὃν ἔμμα ἰλαρὸν ἐχαρείσατο τῷ πένητι πώποτε, οὔτε λόγοι καὶ ἀχαρποι, ϗ ῥάκος αὐτῷ ἐπάρῤῥιψε τῆς σπιτῆς ὃ λείψανον, οὐκ ὀδολὸν ἕνα ὑπὸ ἰοῦ διδαπάνημβιον, οὐ χλάσμα ἄρτυ ὑπὸ" ὠδῶντος διεφθαρμβίου. ἀλλὰ πάντα ἐν τῇ ἑαυτῦ χαρᾷ, ὥσπερ ἐν πανδοχείῳ, Δι᾽ τῆς τῶ φαρυγγος χώρης" ἐκέρριπτεν. ἀλλὰ ποῖα ἐκείνῳ τὰ ὀνόματα; ζωεῖσι δέ, φησὶν, ἀπεθάμβι τὰ πάντα, ϗ ἀπενεχθῆναι εἰς κόλπους Αβρααμ ὑπὸ ἀγέλων. μόλις ποτὲ ὁ πένης ἀπὸ τῆς ζοφώδους πινίας ῥυσθεὶς, εἰς ⓦ εὐδῆσι λιμένα τῶ Αβρααμ" ἀπέπλευσεν. ὁρᾷς πῶς ἡ πε-

νία

χ. αὐτῶ
χ. ἐκ τῆς
χ. ἐπὸ τῶ

χ. ἀχρήσιμον

χ. σφραγῖν ἐσεβελέλητο, ϗ ἐζήτει

ἐτ. ἀσπιλημβίου

χ. καταχρόμ.

χ. ἐπιθύμει;

χ. ἐπὸ τῆς
χ. ὑπὸ τῶν
χ. ἐπὸ τῶν

χ. ἐρριπτεῖον

χ. ἀπέπλευσεν

βιαπελίζων, νίκησον ἀγαθότητι τὴν πονηρίαν, σοφίσαι τῇ δικαιοσύνῃ τὴν ἀδικίαν, ἵνᾳ δὸς δόξαν τῇ σῇ φιλανθρωπίᾳ· ᾗ πρέπει δόξα καὶ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λουκ. ιϛ. ιθ. Λογ. ριγ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΣΙΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ.

Ex Mſ. Regio Lat. emend. ex Mſſ. Cæſar.

ΜΕγιστόν ἐστι διδασκαλεῖον τὸ τῆς ἐκκλησίας στάδιον, πλουσίων παιδευτήριον, πενήτων καταφύγιον. φέρε τοίνυν, ἀγαπητοί, ἐπὶ τὸ τοῦ σταδίου τῆς διδασκαλίας ἐφήκωμεν, τοῖς τοῦ παραβάντος διδάγμασιν ἀκολουθητικῶς, καὶ ἀρτίως εἰρημένα ὑπὸ χεροὶ λαβόντες, πᾶσιν ὑμῖν καὶ πρὸ ἡμῶν ὀφειλομένας ψυχαΐδας τοῦ λόγου προσοίσωμεν. ἐν ᾧ ἡμῖν τὸ αἰάγνωσμα διηγεύμενον πλουσίου καὶ πένητος πολιτείαι· πλουσίου μὲν βίον τῇ πυρῇ βεβαπτισμένου, πένητος δὲ βίον τῇ παλαιᾷ κατισχημένον. ἦν δέ τις ἐν Θεσπρωτίᾳ πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. πλησίον δέ τις ἐν ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα τοῦ πλουσίου καὶ ἐπιλανθανόμενος, καὶ ἐπιθυμῶν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῆς ἀπειρίας τοῦ πλουσίου μεταλαβεῖν, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ· ἀλλὰ καὶ κύνες ἐρχόμενοι, ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. ἀναγκαῖον ποιῆσαι διηγήσασθαι, ἀγαπητοί, καὶ μέρος, ἵν', ὥσπερ οἱ πλωτῆρες, ἐκ τῆς τῶν πολεμούντων πείρας φύγωμεν καὶ ὑφάλους τῶν παλαιῶν πέτρας· ἵν' οἱ μὲν πλούσιοι ἐκ τῆς τοῦ παραβάντος πλουσίου ἡμιωρίας ἑαυτοῖς σωφρονίσωσιν, οἱ δὲ πένητες καὶ ἑαυτῶν ἐλπίδας ὁραίνητες παραμπύσας ἐν ᾧ Λαζάρῳ, παρθύμως δρόμου τῆς θλίψεως διεκδράμωσιν. διὸ θεσπέσιος ἡμῖν πλούσιος. αὖ θεσπέσιος ἡμῖν ὑπομνήσεως, ὥσπερ ὁ δίκαιος Ἰώβ. Αὖ θεσπέσιος ἡμῖν ἐν χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι, ᾧ ὄνομα Ἰώβ. τοῦτο δὲ παραστησώμεθα ὄνομα. ὀνομάτων ἑρμηνεῖαι καὶ τοῦ ὀνόματος· δικαίων δὲ τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς, ἀμάραντα δὲ ἀξιάλιφε). μόνον ἔχων ὄνομα τῆς φύσεως ὄνομα, ὃ δὲ θεσπέσιος. τοῦτο γὰρ πάντων κοινὸν ὄνομα. ἀλλὰ κοινὸν μὲν εἶχε ὄνομα, ἰδίᾳ ζῆσαν δὲ τῆς κακίας τῶν ὠμοτήτων. αὖ θεσπέσιος ἡμῖν. συγγενὴς μὲν τοῦ πένητος Λαζάρου καὶ τῶν τοῦ σώματος φύσιν, ξένος δὲ τῆς ἐν Χριστῷ κληρονομίας διὰ τὸν τῆς προαιρέσεως μακρυσμόν. αὖ θεσπέσιος ἡμῖν. αὖ θεσπέσιος ὦ χρήματα, τῷ δὲ φρονήματα θεῖον μονοφάγον. αὖ θεσπέσιος ἡμῖν πλούσιος. πλούσιος ἐν κτήμασι, πλούσιος ἐν ἐγκλήμασι, πλούσιος ἐν χαλκῷ, πλούσιος ἐν ἰῷ ἁμαρτίας· ἀργύριον περιελκόμενος, ἀλλ' ἁμαρτίας συνεχόμενος· πλούσιος ἐν χρυσίῳ, ἀλλ' ἀπλοῦς ἐν Χριστῷ· ἐσθῆτα ἔχων πολλήν, ἀλλὰ γυμνὸν ἔχων ψυχήν· πολυτελῆ ἐσθῆτα φυλάττων, καὶ σῶμα σκεπάζων πολλοῖς. αὖ θεσπέσιος ἡμῖν πλούσιος. πλοῦτον κεκτημένος, ἄγιος δικαιοσύνης οὐκ ἔχων. δένδρον ἐοικὼς φθινοπωρινὸν ἄκαρπον, δὶς ἀποθανόν. αὖ θεσπέσιος ἡμῖν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, φησίν. ἀλλὰ πορφύραν μὲν εἶχε τὸ εἴδυμα, τῆς δὲ βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀπέρριπτο. πορφύραν εἶχεν, οὐ τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ ἐρράντισμένην, ἀλλὰ δὲ αἵματος κόκκου θαλασσίου ἀποβεβαμμένην· οὐ βασιλείαν οὐρανῶν μὴ κεκτημένην αὐτῷ, ἀλλὰ φθορᾶς γέεννης φλόγα αὐτῷ παραμπύσασαν. αὖ θεσπέσιος ἡμῖν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. εὐφραινόμενος, οὐχ ὡς ὁ δίκαιος ὁ Χριστῷ (δικαίων γὰρ εὐφροσύνη, μυστήριον Θεοῦ, ὡς μαρτυροῦσι Δαυὶδ λέγων· Εὐφράνθην τοῖς Θεοῦ, ἐν εὐφροσύνῃ) ἀλλ' ἦν εὐφραινόμενος ἐν ἀσωτίαις, ἐν μέθαις, ἐν κραιπάλαις, ἐν ἀταξίαις, σὺν τοῖς ἀπροικῶς χοίροις ἐν βορβόρῳ κυλινδουμένοις. πλούσιος δέ τις ἐν Λαζάρος.

Εἶπε

χ. σκάμματα

χ. ἐπαναπαυόμενος, χ. πεπωκόμενον

χ. ἐδῶ

* πεζόν τινα

χ. ἐπίμονος

Ἰώβ α. α.

χ ἐξήκοντα ἐτῶν.

χ. συναπτῆς

χ. καχλάζοντος θαλάσσης

λησοῦ ἀδελφά εἰσι τῷ ῥήμ῾ τῷ Ἰουδαίῳ. καὶ γὰρ ἄνομοι ἔλεγον· Εἰ ὁ Χ῾ὸς ἦν Θεοῦ, Ματθ. κ᾽, μ.
καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα πιστεύσωμεν αὐτῷ. ὁρᾷς τὰ τέκνα τῆς ἀγάπου, πῶς σύμφωνοι ἔχει τὸν μαθητὴν τῆς ἀσεβείας; σῶσον, φησί, σαυτὸν καὶ ἡμᾶς. Τί οὖν ὁ μακάριος λῃστής; Σωτῆρ᾽ τὸν Κύριον, ἐκ λαμβάνει τάξιν κριτοῦ ὁ κατάκριτος, ἀλλ᾽ ἄρχεται δικαίζειν τὴν ἀλη-
5 θείαν· σοὶ δὲ φόβος σὺ τὸν φόβον, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματί ἐσμεν· καὶ ἡμᾶς μὲν δικαίως (ἄξια γὰρ, ὧν ἐπράξαμεν, ἀπολαμβάνομεν) οὐδὲν ἄτοπόν ἐστι; εἶπέ μοι, ὦ λῃστά· ὅτι Πιλάτου οὐκ οἶδε τί μὴ Σωτῆρος ὡμολόγησας; οὐκ οἶδε τί μὲν μυείας βασάνους τότε οὐκ εἶπας, ἃ ἐποίησας; ἄλλο τι ἀνθρώπου δικαστὴς, ἄλλο Θεὸς δικαστής. ἐκείνῳ ἐπειρώμην κρύπτειν τὸν μὴ εἰδότα ἐγκάρδια, τούτῳ οὐ κρύπτω τὸν ἐμβατεύοντα τοῖς καρδίαις. οὐκ οἶδε τί οὐχ ὡ-
10 μολόγησας ὅτι Πιλάτου Σωτῆρος; ὅτι ἐκεῖ τῇ ὁμολογίᾳ εἶπετο ἡ σημεία· ὁ δὲ ζῶν τὰ τῇ ὁμολογίᾳ ἕπεται ἡ σωτηρία. Λέγε γὰρ σὺ τὰς ἀνομίας σου σῶστος, ἵνα δικαιωθῇς. Ησ μγ κτ.
ἢ οὖν ἴδε τὸν σαυτῆρα ἐν μέσῳ τῶν λῃστῶν ζητῶν δικαιοσύνης· ἰὼ ἰδοὺ ταλαιπωρίαν πίστιν ἐν ἀπιστίᾳ, καὶ δικαιοσώλην καὶ ἀδικίαν. Εἵλκυσε μέσον ὁ τῆς δικαιοσύνης κριτήριον, καὶ
15 ὁ μὲν τῇ ἀπιστίᾳ ἐμβαρυνόμενος καθείλκετο, ὁ δὲ τῇ πίστει μετεωριζόμενος ἀνήγετο. ἡμεῖς δή, φησιν, ἄξια, ὧν ἐποιήσαμεν, ἀπολαμβάνομεν· ἐκεῖνος δέ τι; καὶ ἐγὼ βλέπω, φησὶν, ἀδικίαν καὶ ξένιον, δίκαιον μὲν ἀδίκων φανερούμενον, καὶ τὴν δίκαιαν μὲν τῆς φαντασίας καθαζομένην. ἡμεῖς μὲν ἄξια, ὧν ἐπράξαμεν, ἀπολαμβάνομεν· ἐκεῖνος δέ, τί ἐποίησε; ἡμεῖς ἐποιήσαμεν φόνους, καὶ ζῶντας ἐσταυρώσαμεν· ἐκεῖνος νεκροὺς ἐζωοποίησε, καὶ θανάτου βίαν
20 ἐρρύσατο. ἡμεῖς ἀνοσιουργίαν ἐσυλήσαμεν· ἐκεῖνος καὶ τὰ ἱερὰ διδύμας ἐφαιδρύνατο. ἡμεῖς τὸν σὸν αὐτὸν ἀδικήσαντες ἀπεκτείναμεν· ἐκεῖνος καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν ἐδίδαξεν. ἄδικος ἡ κρίσις. Εἶτα ἔργα τοιαῦτα κολάσεως ἄξια, τὰ ἡμέτερα ἀφέσεως ἄξια; κρίνατε τὸν ἀληθῆ. ἡ κακία φθεγγέτω, ἡ δικαιοσύνη σιωπάτω. Ἀλλ᾽ ἐλθέτω ἐνώπιον τοῦτο τὸ ποινεῖα Ἰουδαϊκὴ, ἐπληρώθη δὲ μυσαγωγία τοῦ Φαρισαίου τοῦ δὲ τελώνου τοῦ σωθέντος Φαρίσευσα,
Καὶ μὴ αὐτῶν ἐλογιάθη ὁ δίκαιος· ἀλλ᾽ ὁ ἐνώπιον μακαρίου λῃστὴς οὔτως ἐφιλοσόφει, οὕτω ζῆ· Ησ. ιγ. ιδ.
25 πρᾶστας ἐπαίδευε, δι᾽ ὧν Ⓜ ἕτερον ὠνείδιζεν. ὡς γὰρ εἶδε τεχθὲν τῶν πρώτων τὸν ἀχειλῶ, γρίφεται λοιπὸν ὅτι Ⓜ εἶδε τὰ ἐγκάρδια, καὶ φησι πρὸς Ⓜ Κύριε· Κύριε, μνήσθητί μου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. φανερούμενον βλέπεις, καὶ Κύριον ὁμολογεῖς; καταδίκην σχῆμα ὁρᾷς, καὶ βασιλέως ἀξίαν κηρύττεις; καὶ τί θαυμάζομεν, ἀδελφοὶ, εἰ Παῦλος μὲν τοσαῦτα μυσαγωγίαν, μὲν τοσαύτην πεῖραν θαυμᾷ λέγει· Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν Ⓜ Κύριον α. Κορ. β. η.
30 τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. Τί τοῦτο κηρύττει ὁ Παῦλος, τοσαύτην μυσαγωγίαν, τὰ θαύματα, τὰ σημεῖα, μυείας ἐνεργείας, τὴν ἀνάστασιν, τὴν ἀνάληψιν. ὁ δὲ λῃστὴς, ἀχμαζούσης τῆς φαντασίας ὕβρεως, φανερῶς πεπηγυίας, Κύριον καλεῖ τὸν ἐσταυρωμένον, καὶ φησι πρὸς αὐτὸν Κύριε, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Τί ἐποίησας ἄξιον μνήμης; τί οὐκ ἐποίησας ἄξιον τιμωρείας; οὐκ ἐφόνευσας; οὐκ ἔκλεψας; οὐκ ἐ-
35 λῃστεύσας; μυείοις κακοῖς ἐμπεφυρμένος ἀξιοῖς μαθητεῦσαι σε τῆς ἀδικίας τὸν πηλὸν τῆς δικαιοσύνης; καὶ, Κύριε· Δίκαιος εἶ, καὶ εὐθεῖαι αἱ κρίσεις σου. ἀνίδος μοι κἀγὼ τὴν δικαιοσύνην σου. ἐγὼ εἶδόν σε τὸν φαντασθέντα ὕβριν, καὶ φανερὸν, καὶ ὃ ὄνειδος τῶν φαινομένων· ἃ δὲ βλέπω τὸν φαντασθέντα ὕβριν, ἀλλὰ τὸν κρυπτομένην βασιλείαν. ἐγὼ, ἃ ὁρᾷ, προρᾷ· σὺ οὐ προρᾷς μου τὰ φαινόμενα πλάσματα, καὶ ἀποδέχῃ τὴν πίστιν τῆς ἀγνοίας; μνή-
40 σθητί μου, Κύριε. ὦ τῆς δικαίας κρίσεως. μνήσθητί μου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. οὐκ ἔστι δίκαιον, Κύριε, Ⓜ ἰδὼν ἀγάπολον ἵνα τῶν μαθητῶν πόσας προσδῶσιν· ἀπὸ δὲ τῶν μαθητῶν σε ἀγαπόλων σε μὴ μεταβαλῇ εἰς βδελυκτόν. Ⓜ μαθητὴν τῆς ἀληθείας ἥρπασεν ἡ ἀδικία, Ⓜ μαθητὴν τῆς ἀδικίας οὐ μεταβαλῇ ἡ ἀλήθεια; οὐ σὺ εἶ, δέσποτα, ὁ μεταβάλλων τὸ σκότος εἰς φῶς, καὶ τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν; μεταβαλὲ δὲ τὸν λῃστὴν εἰς βδελυκτόν,

δράκοντα, ϗ ὥσπερ ξένιόν τινα φύσει ποικιλίας αἰσπαζόμενον. ἀλλὰ ταῦτα τῆ ἀσεβοῦς τὰ ῥήματα κενὰ ϗ μάταια ϗ λογισμοῦ σὰκ ἔχοντα. ϗ γὰρ ὅταν πρὸς τὸν διάβολον λέγῃ ὁ
Ματθ. κγ. λϛ. Κύριος, Ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, οὐ τὴν φύσιν διαβάλλει, ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν δείκνυσι). ὅταν δὲ λέξεσι πείθωσι, ἀλλὰ ταῖς ἐντολαῖς παιδεύεσθαι.

Ἀλλ' ἀνατείνουσι πάλιν, ϗ ἕτερον ζητοῦσι ζήτημα· διὰ τί, φησι, τὸ δένδρον ἐκάλεσεν γνωστὸν καλοῦ ϗ πονηροῦ, εἰ μὴ πάντως φύσιν τινὰ τοιαύτην ἐβούλετο γνωρίσαι τοῦ φυτοῦ τὸ θεῖον χάραγμα; μὴ συκοφαντῶμεν ἁπλῶς, ἀδελφοὶ, τὴν ἀλήθειαν. τὸ γὰρ δένδρον τοῦ καλοῦ ϗ πονηροῦ οὐ φύσιν ἐνόμισεν, ἀλλ' ἐπιτήδειον ὑπέλαβε· ϗ ἐκάλεσε τῇ προσηγορίᾳ τοιαύτῃ, σὰκ ὄντος τοῦτο ἔχειν τῇ φύσει, ἀλλ' ὄντος τοῦτο ἐπιτελεῖν τὴν ἀπόφασιν. Τί γὰρ ἐδίδαξε Ⓜ Ἀδὰμ ἡ γεῦσις; ὅτι καλὸν τὸ ὑπακοῦσαι Θεοῦ, ϗ κακὸν τὸ παρακοῦσαι Θεοῦ. ϗ τοῦτο ἐστὶν ἡ γνῶσις καλοῦ ϗ πονηροῦ, ϗ οὐδὲν ἕτερον ὅλως. ἐπεὶ ποίαν οὖν γνῶσιν τὴν καλὴν διαβλέψας οὗτος; Τί ἕτερον εἶδε καλόν; τὴν ἐλεημοσύνην; ἦσαν γὰρ σὰρξ πένητες; ἀλλὰ Τί εἶδεν; ὅτι καλὸν ἡ φιλαδελφία; ποίαν γὰρ εὗρεν ὑπόθεσιν φιλαδελφίας; τί οὖν εὗρεν; ὅτι καλὸν μὲν τὸ ὑπακοῦσαι, κακὸν δὲ τὸ παρακοῦσαι Θεοῦ. Ἵνα δὲ ταῦτα σαφέστερα ποιήσω, ἡ γραφὴ λέγει, Εἶπεν ἀπαγγέλλει σοι, ἀδελφοὶ, Τί καλόν, ἢ Τί τὸ συμφέρον.
Δαυ. ρλϛ. Ιαμ. ϛ. ιγ. Κύριος ὀπτίζηται παιδεύσαι, ἀλλ' ἢ τὸ φοβεῖσθαι Ⓜ Κύριον ϗ Θεὸν σου; ὁρᾶς ὅτι καλὸν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ποινὴν δὲ τὸ παρακοῦσαι Θεοῦ; Εφείξεί, φησιν, οὐρανὸς, ϗ ἐξέστη ἡ γῆ, ὅτι δύο ϗ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, ϗ ἐλατόμησαν ἑαυτοῖς. διὰ τί οὖν, φησιν, εἶπε, μὴ ἅψῃ τοῦ δένδρου, ἐξ οὗ ἐὰν φάγῃς, μέλλεις γινώσκειν διαφορὰν καλοῦ ϗ πονηροῦ; διὰ τί; ἐγώ σοι σαφέστερον ϗ χωρὶς μύθου ἀποδώσω λόγον. φίλον ἀεὶ τὴν θείαν γραφὴν ποιεῖσθαι διδάσκαλον τοῖς προσήκουσι προσηγορίαις, οἷας δὴ ϗ ἡμᾶς ὑποτίθεσιν ἐπέγνωσαν. οἷόν τι λέγω. ὁ Ισαὰκ ὤρυξε φρέαρ· Ⓐ Φιλισταῖοι ἐλθόντες ἐμαχέσαντο περὶ τοῦ φρέατος, ϗ εἰς ἐαυτοὺς περιποιήσαντο φρέαρ, ἀλλοτρίοις καρπώμενοι πόνοις. Τί οὖν ὁ Ισαάκ; ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ λάκκου, ἐχθρίαν. οὐχ ὁ λάκκος τὴν ἐχθρίαν εἰργάσατο, ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις ἡ περὶ αὐτὴν ἐχθρίαν ἐποίησε, ϗ διὰ τοῦτο φρέαρ ἐγένετο ἐχθρίας. ἐποίησεν ἄλλο φρέαρ, ϗ οὐ φθονεῖται ϗ τοῦτο· ϗ ἐκάλεσεν αὐτὸ φρέαρ ἀδικίας, οὐχ ὅτι τὸ φρέαρ ἦν ἀδικίας, ἀλλ' ὅτι ἡ ἀδικία περὶ τὸ φρέαρ ἔσχε τὴν ὕλην. ὁμοίως ϗ Ⓐ ὑπερέτασε τοῖς Ιωαὰβ ϗ τῷ Αβεσσὴ, περὶ τὴν κριθὴν, ὡς ἔσασιν Ⓐ τὴν γραφὴν ὑπισχνούμενοι, ἀλλήλοις συγχρονίζοντες, ἀλλήλοις ἐπιβουλεύσασι, ϗ σκληρύνθη ὁ τόπος μεσὶς τῶν ὑπιβουλῶν. πάλιν σὸ ταῦτα, οὐχ ὁ τόπος τὴν ὑπιβουλὴν ἐγέννησεν, ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις ὄνομα τῷ τόπῳ διέδωκεν. οὕτως οὖν ϗ ὁπὶ τοῦ Αδὰμ. ὅτι σὰκ ἦν τῆς γεύσεως ἔμπλεως λοιπὸν ὡφέλησε λαμβάνειν, ὅτι καλὸν τὸ ὑπακοῦσαι, κακὸν δὲ τὸ παρακοῦσαι, ἔλαβε τὸ δένδρον σὰκ ἦν τῆς ὑποθέσεως τὴν προσηγορίαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. γένοιτο δὲ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ξύλου σκιᾶσαι φυγεῖν, ϗ προσδραμεῖν τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς, τῷ φυτῷ τῷ φανερῷ, τῷ αἰθέσαντι καρποὺς δικαιοσύνης, τῷ πλήθειαι βλαστήσαντι ϗ ἀγλωσσώλιν πηγάσαντι, ϗ καρποὺς διαφόρους ἀποδώσαντι πολλοῖς ϗ διαφόροις χαρίσμασι τοῖς πλουσιεπίτευκτοις, τῷ δὲ ταύτῃ τῇ πήξει τοῦ αἰθεῖν τοῦ ξύλου τὴν μεγίστην ὠφέλειαν τοῦ ξύλου σωτηρίαν, οὐχὶ ὡς ὁ σωτὴρ μυστικῶς φησὶν ὁμολογήσει, ἀλλ' ὡς ὁ λῃστὴς ἐκεῖνος προφανῶς ἀπεσύλησεν, ἡμῖν πρωτοβουλήσαντι. ὅτι γὰρ ὁ Αδὰμ διὰ ξύλου ἔζωοποιήθη τοῦ παραδείσου (δίκαιος εἶ, Κύριε, ϗ δικαίας αἱ κρίσεις σου) ὅτι διὰ μίαν ἁμαρτίαν ὁ Αδὰμ ἐξορίζεται, ϗ διὰ μίαν πίστιν ὁμολογίαν εἰσάγεται ὁ λῃστὴς εἰς Ⓜ παράδεισον· σαφεστάτη μὲν ἡ παραίνεσις, ϗ σώζεις σὺν παρανόμοις· λέγε πρὸς
Λουκ. κγ. μϛ. αὐτὸν ὁ λῃστὴς, Κύριε, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ϗ ὁ μὲν λῃστὴς οὐκ ἐπαύσατο λῃστεύων, ἕως μετὰ τὴν ἄλλων ϗ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἐσύλησεν. ἀλλ' ὁ ἕτερος
Λουκ. κγ. λθ. λῃστὴς ὠφελεῖ ὁμολογῶν Κύριον, Εἰ γὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, ϗ σαυτὸν σῶσον, ϗ ἡμᾶς. Τὰ ῥήματα τοῦ

λῃστοῦ

ἐκβασιν. Τί οὖν πρὸς ταῦτα ὁ ἐγκαλούμενος; ἡ γυνή, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν. ὁ Ἀδὰμ τὴν γυναῖκα ἐπαγγέλφει τὸ ἁμάρτημα, ἡ δὲ τὸν ὄφιν τὸν κατηγορεῖ· ὁ ἐγκαλούμενος οὐκ ἠδυνήθη ψεύσασθαι, οὐκ εὐρίσκει ἄλλα ἑτέρωθεν ἀποφυγὴν ἔξω τῆς ἀληθείας, οὐκ ἐπήγαγε τὸν δημιουργὸν τὸν αἴτιον, ἀλλὰ τῆς γυναικὸς κατηγόρησε· καὶ σὺ κατηγορεῖς πρωΐμως, οὐκ οἶδας τὸν δυάμενον· ἢ τί πρὸς τὸν Εὔαν ὁ Θεός; Τί τοῦτο ἐποίησας; ἡ ἡ πρὸς τὸν ἐρώτησιν τὸν αἴτιον ἀπεκρίνατο· Ὁ ὄφις ἠπάτησέ με. μὴ ἦλθε τῆς δημιουργίας; μὴ διέβαλε Θεὸν πλάσαντα; μὴ εἶπε, διὰ τί γὰρ ἡμᾶς ἐποίησας; διὰ τί γὰρ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐκώλυσας; ἀλλ' ὑποχειρίαν τοῖς ἐγκλήμασιν οὐκ εὐρίσκει λύσασθαι. φίλον γὰρ τοῖς ἐγκαλουμένοις καὶ τὰ μὴ ὄντα πλάττεσθαι πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐγκλημάτων. ἡ ὑποχειρίαν οὖν τοῖς ἐγκλήμασιν οὐκ εὑρεῖ ἄλλως ἀποφυγήν· ἢ σύ, εἰ μὴ προσπέπτωκας Θεὸν καταδίκοις, προσφέρεις εἰς Θεοῦ κατηγορίαν; ἀλλὰ πάλιν ὅπου τὸ προκείμενον ἐπάναξω λόγου. Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; ὅτι δὲ εἶδεν ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασι φερόμενα τὰ σώματα, καὶ οὐκ ἔχει περιποιῆσαι ὁ ἁμαρτάνων, τὸ σχῆμα τῆς ἐρωτήσεως ἀνοίγει αὐτῷ ὁδὸν ἀπολογίας. προβαλὰς ἐκρύβην· ἀκούσας τὴν φιλανθρωπίας τῆς σῆς, δίκαιόν τι, πρὸς τὴν ἀπολογίαν προῆλθον. ἢ βλέπει ὁ δικαιοκρίτης. οὐκ ἐξετάζει εὐθέως τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ τὴν ἀπάτην· καὶ εἰκότως· βαρύτερον γὰρ ἦν ἐγκλήμα τὸ δικαστήριον, εἰ τὴν ὑποβολὴν προῆτο· ἀλλ' ἄρχεται ἀπὸ τοῦ δυναμένου καὶ μικρὰν εὑρεῖν ἀπολογίαν, ὅτι πρὸ ἄλλου προσώπου ἀπάτην ἐδέξατο. ἀπὸ τοῦ ὑδρὸς οὖν ὅτι τὴν γυναῖκα χωρεῖ, ἢ λέγει, τί τοῦτο ἐποίησας; ἡ ἡ πρὸς ὁ διαιρέτην· ὁ ὄφις ἠπάτησέ με. ὁ ὄφις ἠπάτησε; χάραν εἶχεν ἡ ἀπάτη, εἰ μὴ προσλαβοῦσα ἡ ὑποταγὴ ἀπέκλεισε τὸν πλησίον· εἰ μὴ ἔφθην εἰπών, ὅτι ὑπὸ ἡμέρᾳ φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, εἶχε χώραν ἡ ἀπάτη. διὰ τί μὴ ὁ τοῦ Θεοῦ ἠκολούθησε λόγος, ἀλλ' ὁ τῆς ἀπάτης ἐδείχθη; οὕτως ὁ δημιουργὸς αἰσχρὸς ἦν, ὁ δὲ προβαλὰς ὑπεύθυνος. ἀλλ' ὅτι τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. ἡ μὴ ἐξέτασις τὴν πεπλημμεληκότων ἀπὸ τοῦ ἀπατηθέντος ὅτι τὸν ἀπατηθέντα, ἡ δὲ ἀπόφασις ὅτι αἴτιον τῶν κακῶν. προῆτο ἡ θεία δίκη κατ' ἐκείνου φέρει τὸν ψῆφον. οὐ γὰρ ἀποφέρεται τοῦ ὑδρὸς, οὐδὲ τῆς γυναικὸς αὐθέως, ἀλλὰ τοῦ ὄφεως. ἢ ὁρᾷ τὸ μακρόθυμον τῆς δίκης. οὐ καλῶς ὄφη ὁ Θεὸς εἰς ἐξέτασιν. οὐ γὰρ εἰς ἑτέραν διαγωγὴν τὸν αἴτιον βούλεται, οὐδὲ θύραν ἀποφυγὴν ἑτέραν. τί οὖν πρὸς αὐτόν; Ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῆς γῆς. ὁ ὄφις ὄργανον ἦν φαινόμενον, ὁ δὲ διάβολος αἰσθάνεται, ὁ δὲ τὸ ὄφεος ἅπτεται. ἵνος ἴσχει τοῦ ὀργάνου τὰ μέρη, ἢ οὐ τοῦ αὐθέντου τῆς ποινῆς ἡ θεία δίκη; ἢ τοῦ τῆς ἁμαρτίας χωρεῖ, ἢ τοῦ ὀργάνου τῆς ἁμαρτίας. οἶδας ὅτι ἡ λογισμὸν οὐκ ἔχοντι ταῦρον, ἐὰν κερατίσῃ, ὁ Θεὸς θάνατον ὀφείλει τὸν δίκλων, καίτοι λογισμὸν οὐκ ἔχοντι, ἀλλ' αὐτὸν ὅλως τὸν ὁρμὴν κολάζει. οὕτω τοίνυν ἢ σὺ ταῦτα τοῦ ὄφεως ἀποφαίνεται, δῆλονότι, ὅτι εἰ τὸ ὀργάνου τῆς ἁμαρτίας οὕτω μορφοῦται, [οὐ] πολλῷ μᾶλλον ὁ ἐργάσατο κολάζει. διὰ τοῦτο ὁ μακάριος Ἡσαΐας τὸν ἀπειλὴν ταύτην τὸν τοῦ ὄφεως καλῶς ἐκλαβόμενός φησι, Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἑκάταις ἡμέραις ἐπάξει ὁ Θεὸς τὴν μάχαιραν τὴν ἁγίαν ἢ μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν ὅτι ὁ δράκοντα, ὁ ὄφιν τὸν φεύγοντα, ὅτι τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν σκολιὸν, ἐν δυσὶ τοῦ δράκοντα τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. δράκοντα καλῶς τὸν διάβολον, ἢ ὄφιν σκολιὸν, αὐτὸν τὸν τῶν δαιμόνων ἀρχοντα. οὕτω γοῦν ἢ ὁ σωτὴρ φησιν, Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων· καὶ ἵνα μὴ τὰ φαινόμενα ὑποπτεύσῃς, ἐπήγαγε, καὶ ὅτι πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. ἀλλ' ὅταν ἀκούσῃς δράκοντα καὶ ὄφιν, μὴ ῥίζαν κακίας ὑποπτεύσῃς, ὡς φασιν οἱ Μανιχαῖοι. ἡ γὰρ ἐν ῥίζα κακοῦ, οὐδὲ φύσις ποινῆς, ἀλλὰ ῥοπὴ προαιρέσεως. ὁρᾷς, φησι, τὸ γεωφιλὲς, ὅπως αὐτὸν ὄφιν ἐκάλεσε καὶ δράκοντα,

Ἰσ. τοῦ δίκαιον ὅτι ἐν.

Ἰσ. ἐκείνου

Ἰσ. ἐδείχθης

Ησ. κζ. α.

Λουκ. ι.

ωπν· ϗ ἀρχίτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, ϗ τῶν πετηνῶν τοῦ οὐρανοῦ, ϗ τῶν θηρίων καὶ πάσης τῆς γῆς. οὐ δέδωκε τῷ ἐξουσίαν τοῦ ἀποκτεῖναι, δέδωκε δὲ τιμωρῆσαι ϗ τὸ ἀπολέσαι. ἰω οὖν βασιλεὺς χλεύαζοντος, ἔχων ϗ τῷ ἐξουσίαν τῶν ὁρωμένων ϗ τὸ ἀπολέσαι τοῦ ἀοράτου, ἐδίωξεν οὖν ἐντολῷ διὰ θλῦσαι ὦ Αδάμ, γυμνάζουσαι τῷ ψυχῷ αὐτοῦ εἰς ἀνάκλισιν. πολλοὶ δέ φασιν, οὐκ ἤδει ὁ Θεός, ὅτι ἀποκτείνεται ὁ Αδάμ; ἀλλὰ τί οὖν ἐνομοθέτησε ὦ ἀποκτεῖναι μέλοντι; ἀποκαλῶ τῷ ὑμετέραν ἀγάπην ζωαγωγήσαι θαι μοι τῷ λόγῳ κόπον γάμεντι. ἀπολογεύμεθα γὰρ ὑπὲρ τῆς πλάσεως, ὑπὲρ τοῦ θείου δημιουργήματος. ἐποίησε ⓦ δὲ θεσπέσιον, πάντων αὐτῷ δέδωκε τῷ ἀφρονίαν, ἐντέλλε) αὐτῷ ἀπὸ πάντων φαγεῖν. ϗ ἐὰν μὴ ἦν ἡ ἐντολὴ ἐκεῖνη, ὑπῆρξε πουσα μὲν τῶν ὀλίγων ἀφαυθαι, τῶν ὃ πλείονων ἀπέχεσθαι, θύσασθαι ἰω ἡ ἀποκτάσις, τοῦ ζῆν ὃ ἀπολαύσεως ἀφορμὴν προέχουσα τῇ ροπῇ τοῦ προαιρέσεως. εἰ ὃ ἦν μὴ ἀφρονία πολλή, ὃ ὃ κακοκυμβίου βραχύ, ὥστε εἶναι μὴ ὑπόπτωσιν ὀφλῆ τῆς ἐπαγωγῆς ⓦ διεργάτου; ἀλλ' οὐδέχεται εἰπεῖν, ὅτι τῶν πολλῶν μὲν ἔδωκε τῷ ἀφρονίαν, τοιοῦτον ὃ κάλλος οὐκ ἔδει τὸ ἐπῶ δίδρυ. Ωραῖον γὰρ τοῦτο τῇ ὀφθαλμοῖς, ϗ καλὸν τῇ γλώσσῃ. ἵνα οὖν καὶ ταύτῃ προελῇ τῷ διάπρεπον ἀπολαύσεως ὁ Θεὸς, ὃ δέδωκε κάλλος ἐκείνῳ τῷ δίδρυ, τοῦτο ϗ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἐκλείσατο. λέγει γὰρ Μωϋσῆς· ϗ Ἐξεμέτειλεν ὁ Θεὸς ἐπὶ πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς ὄρασιν, ϗ καλὸν εἰς βρῶσιν. Διὰ τί οὖν ἐδόθη ἡ ἐντολή; ἵνα μαθῇ ὅτι ὑπὸ νόμον βάλῃ ϗ δεσπότου. ϗ Διὰ τί ταύτην, ϗ οὐχ ἑτέραν δέδωκεν; οὐκ ἴσως ἄλλης ὑπακοῆς γυμνάσιον. Τί γὰρ ἐρεῖν ⓦ Θεὸν τῷ Αδάμ εἰπεῖν, μὴ κλέψῃς; τίνος; τί ἐρεῖν ⓦ Θεοὶ νομοθετῆσαι, οὐ φειδύσεις; τίνα; οὐ μιχύσεις; τίνος; οὐκ ὀπτήσῃ μήσεις; τῶν πῶν Διὰ φερόντων; οὐκ εἶχεν ὕλην ἡ ἐντολή, οὐκ ἴσως ὁ κόσμος, οὐσῶν ἡνίκα τῷ κόσμῳ παρούσα σύγχυσις. ἀλλ' ἐρεῖν πάντως εἰπεῖν, οὐ συκοφαντήσεις; ποῖον ἴσως δικαίωμα; τίνες ⓦ κατηγορεῖν; ἢ τίνες ⓦ κατηγορήσουσι; δίδωσιν αὐτῷ ἐντολὴν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀπολαύσεως, πάντων μὲν ἔχειν τῷ ἀφρονίαν, τούτῳ ὃ μόνου ἀπέχειν. ἵνα τῶν ἀπάντων τῷ ἀπολαυσιν ἔχων, προσπαγμένον ἔχῃ τῷ διαστολὴν τῷ κωλύουσαν τοῦ δίδρυ. Οὐκ ὀπῆ αὖ ὁ δίδρυ ἴσως κακόν, ἀλλ' ἡ παράβασις ἴσως μαθηρά. ὥσπερ γὰρ νόμος μὲν φύσεως βούλεται συμφοτολφθαι γάμῳ νομίμῳ πρῶτον· ἐὰν δέ τις πρῶτος φθάσασα τοῦ παρῆς τῷ προθεσμίαν, ἢ τῷ ὥρα τοῦ γάμου, ἑαυτῷ ἐκδῷ προῖξ ἀσέλγαν, ἀπαράκλητον ἔχει τοῖς νόμοις τῷ τιμωρίαν, οὐχ ὡς ξένοι τι παράδοσα παρὰ τοὺς ἄλλας πρῶτος, ἀλλ' ὡς παρὰ τὸ νόμου τὸ ἀρέσκοντα ὦ πατρὶ ἑαυτῷ ἐκδοῦσα προῖξ ἀμαρτίαν, ϗ διαμορφᾶται οὐ διὰ τῷ φύσιν τοῦ γάματος, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄφιν τῆς παραβάσεως· οὕτω ϗ ὁ Αδάμ ἔσωθησεν ἔξω τῆ πιμωρία, οὐχ ὡς ἀπηρθρωμένου τινὸς ἀφαμένος, ἀλλ' ὡς ὃ τῇ ἐντολῇ ἀπηρθρωμένου σφετερισάμενος.

Ανάγνωθι τὰ ὑπομνήματα. διὰ τί σοι ὧν οὐκ οἶδας φιλοπεκῆς; ὅταν θέλῃς ἀρχαίων προσγυμνᾶσαι ἱστορίαν ἢ δίκαιον ἐξηγοῦσαν, οὐ τὰ ὑπομνήματα λαμβάνεις τὰ ἀρχαῖα, ϗ μανθάνεις τίνα μὲν τὰ ῥήματα τῶν κατηγορουμένων, ἵνα ὃ τῶν ζωηγορεῖν ϗ τῶν ἀπολογουμένων, τίνα ὃ τὰ τοῦ δικαστοῦ ϗ τοῦ ψῆφον ἐπάγοντος, ϗ οὕτω τὰ λήθη χαθέντα ἀναιοῦσα τῇ μνήμῃ τῆς ἀναμνήσεως; ἀνάγνωθι οὖν τὰ ὑπομνήματα τῆς ἀρχαίας ἱστορίας. ὅτε σκάθισεν ὁ κριτὴς τῆς ἀληθείας, μᾶλλον ὃ ὅτε πρὸς τὸν κατάκριτον ἦλθεν ὁ ῥήματι φίλου οἷα ὃς τῶν ἡμετέρων παισμάτων, τί φησι πρὸς αὐτόν; Αδάμ, ποῦ εἶ; ϗ τί εἶπεν Αδάμ; τ φωνῆς σου ἤκουσα, ϗ σκυτάλῃ, ὅτι γυμνός εἰμι. τί οὖν ὁ θεὸς τὰ εἰδὼς; σχηματίζε) ἄγνοιαν, ϗ λέγει· ϗ τίς σοι εἶπεν, ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ σοι ἐνετειλάμην τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, αὐτὸ αὐτὸ ἔφαγες; δείκνυσιν, ὅτι πάντων, ὡς εἶπεν, ἔλαβε τῷ ἀφρονίαν, ϗ οὐ διὰ τοῦ θεοῦ τῆς ἀπολαύσεως ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ παρεῖσαν.

Λογ ρίδ. Γεν. γ. ε. Γεν. C. 8. ιγ. επιπον Γεν. γ.

ζέτως ἀναλωσάν. Εἰκότως οὖν ἐκεῖνος, ὅσοι μίσθιοι τοῦ πατρὸς μου περισσεύουσιν ἄρτοι, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι; ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς Ⓦ πατέρα μου· καὶ ἀναστὰς ἥξω πρὸς Ⓦ λέγων τα, Ἐπίτρεψόν, ψυχή μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου· καὶ ἐρῶ, πάτερ, ἥμαρτον εἰς Ⓦ οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με, ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. ἄλλα τὰ ῥήματα τοῦ μετανοοῦντος, καὶ ἄλλα τὰ δῶρα τοῦ δεχομένου τὴν μετάνοιαν. ὁ ἀπὸ ἁμαρτωλῶν εἰς μετάνοιαν ἐρχόμενος, οὐ φαντάζεται βασιλείαν οὐράνιον, οὐκ ἄξιον ἑαυτὸν κρίνει ζωῆς αἰωνίου· ἀλλὰ μόνην μίαν ἔχει προσδοκίαν συγχωρήσεως ἀπὸ θεότητος. αὐτὸς μὲν οὖν μικρὰν προσδοκᾷ, ὁ δὲ Θεὸς ἀφθόνως αὐτῷ Ⓦ πλουτεῖ τῆς εὐεργεσίας χαρίζεται. ἀλλ' ὢ τοῦ θαύματος. σὺ ἐνόησας μόνον τὴν μετάνοιαν, καὶ ὁ πατὴρ εὐθέως ἔφθασε τῇ φιλανθρωπίᾳ. σὺ ἀνέμενε δέξασθαι τὰ ῥήματα τῆς ἐξομολογήσεως, ἀλλὰ προέλαβε τὴν αἴτησιν, καὶ ὃ εἰρηκὼς· Πεῖν ὅπως ἀλέσῃ με, ἐρᾷ, ἰδοὺ πάρειμι. εἶδεν Ⓦ υἱὸν μακρόθεν ἐρχόμενον, καὶ ἐσπλάγχνισεν αὐτῷ. ὁρᾷς πῶς φθάνει ἡ φιλανθρωπία τὴν μετάνοιαν; διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ ἀποδυσάμενος τὴν νόσον τῆς ἁμαρτίας, τὸ φάρμακον τῆς μετανοίας, καὶ εἰδὼς ὅτι φιλάνθρωπος ὢν προσδέχεται τοὺς προστρεχομένους, οὕτω καλῶ Ⓦ Θεόν, λέγων· Ἐξεγέρθητι εἰς ζωήν μου, καὶ ἴδε, ὅτι γενόμενος πρὸς σὲ ἔρχομαι, ὅτι μὴ ἀληθείας τὴν μετάνοιαν ἐσόμενος. ἐδίδαξε δὲ ὁ πατὴρ Ⓦ παῖδα· καὶ ἄκουσον πρὸς Ⓦ πατέρα, ἥμαρτον, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. οὕτω δὲ ὁ πατὴρ πρὸς αὐτὸν οὐδέπω ποιοῦντα λόγον· οὐκ ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ φησὶ πρὸς τοὺς δούλους· ἐξενέγκατε αὐτῷ τὴν πρώτην στολήν. τί βλέπεις ὦ ἄγνωμον; πολλὰ εὔχεται ὁ μετανοῶν· ἀποκρίσεως δὲ οὐδὲ λόγον τυγχάνει, ἀλλὰ δι' ἔργου τὴν φιλανθρωπίαν ὁρᾷ. σὺ δὲ παιδολόμβα, ὀλιγωρεῖς μὲν ἡ μετάνοια διὰ ῥημάτων· θεοῦ δὲ ἡ φιλανθρωπία διὰ πράγματος. ἐξενέγκατε αὐτῷ τὴν πρώτην στολήν, ἵνα ἀπόλεσῃ διὰ τῆς παραδόσεως· δότε αὐτῷ καὶ δακτύλιον. διὰ τί; ὅπως ὁ ὄφις πρὸς σὸν ἁμαρτάνοντας σκληπολέμωται καὶ ὃ εἰρηκώς, Λύτος σου τήρησει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν, ἵνα μὴ πάλιν Ⓦ ἰὼν τῆς ἁμαρτίας κενώσῃ καὶ τὸ ἐλευθερωθέντος ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, πρεσβεύσῃ αὐτῷ τὰ ἀναδήματα πρὸς ἀσφάλειαν. ἐὰν γὰρ μὴ λάβῃ τὰ ἀναδήματα, οὐ δύναται πατρὶ ἐπόμνυσθαι ἕνεκεν καὶ σκηπτοῦ, ἢ ὅτι πᾶσαι τὴν δυνάμιν τοῦ ἐχθροῦ. διὰ τοῦτο τὰ δήγματα τοῦ ὄφεως ἀσφαλιζόμενος ὁ Παῦλος, ἀρτίως ἐκήρυττε· Φοβοῦμαι μήπως ὡς ὁ ὄφις τὴν Εὔαν ἠπάτησεν, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς Χριστόν. ἀλλ' ἐνταῦθα ἀμακύνθητος οἷς τι καινοῦ δράμα, ὁ πολυθρύλλητον ἐκεῖνο ζήτημα. πολλοὶ γὰρ ἐπιλαμβάνονται τῆς δημιουργίας. καὶ διὰ τί, φησὶν, ὁ ὄφις ἐν παραδείσῳ; διὰ τί δὲ δένδρον ἀνέτειλεν τοσαύτην κακὴν ἐώσκα; διὰ τί ὁ δημιουργὸς τοιοῦτον φυτὸν ἐφύτευσε; πῶς γὰρ οὐκ ἄθεον, δι' ὃν θεὸς μὲν κτίσεως ἀναδάζει ἐνδυσία σπέρματα δὲ ταῖς βοτάναις ταῖς ἀλλοτρίαις ἐξοικίζει τὴν οἰκείαν σπορὰν, καὶ καθαρὰν φυλάττειν τὴν ἑαυτοῦ γῆν ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν· Ⓦ δὲ θεὸν τοσοῦτον καὶ τηλικοῦτον ἑδράσαντα παράδεισον, φυτὸν καταπελάσαι, ἀφ' οὗ πταίειν ἐμέλλει ἡ τῶν κακῶν ἀναδοσις; ὅπερ ταύτην ἡμᾶς ἀγὰ τὴν ἀκολουθίαν ὁ θεῖος Παῦλος, λέγων· Φοβοῦμαι μήπως, ὡς ὁ ὄφις Εὔαν ἠπάτησεν, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς Χριστόν. τί οὖν, ἀδελφοί; τὰ πολλὰ καὶ πεπλατυσμένα τῶν μερῶν ἐξεταζομένων ἀφέντες, ὅπερ τὸ ζωοποιοῦν ἐλθωμεν. ὁ Θεὸς πάντα καλὰ ἐποίησε· καὶ καλὰ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ δι' ὑπερβολὴν καλά· ἡ γὰρ ἐπαγωγὴ τοῦ ἄκρου τῆς κάλλους δείκνυσι τῶν γενομένων πάντων. δίδωσιν οὖν ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ τὴν ἀφθαρσίαν, τὴν ἀπόλαυσιν, τὴν ἐξουσίαν, ἀπολαύειν μὲν τοῦ παραδείσου, ἄρχειν δὲ τῶν ἑρπετῶν. Ποιήσωμεν γὰρ δι' ὃν θεὸν κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν,

ἰσ. ἁμαρτῶν

Φαμ. ιδ. ζ.

χ. ποιῦντ.

Φαμ. ιι. ε.

Γεν. ϛ.

Λκε. ι. ιθ.

ϛ. Κορ. ια. γ.

Γεν. α. κϛ.

"ἐνεργεστέραν ἀφίησι μάρτυρείαν ἀφ' τῆς εὐαρεπείας. ϗ σιωπῶν ὁ οὐρανὸς δηπτῖται δόξαν Ἰσ. ὑμᾶς.
Θεοῦ; πόθεν μάθωμεν. ἀλλὰ γράμματα σιωπῶντα λαλῆ, στοιχεῖα ὁ Θεοῦ σιωπῶντα οὐ φθέγξε); ἔλαβες γὰρ ὃ γλῶσσα τῆς θυσιάς· ἀπὸ τοῦ γλώσσατος ὃ πάνυ λαμβάνε τῆς ἀ-
λη θείας. ἐξέπασον ὃ μέρος τοῦ ἀσεβοῦς, πῶς ἀπὸ τῶν αὐτῶν προσκυνήσει, ἀφ' ὧν ὃ ὁ" ἀ- Ἰσ. ἐυσεβὴς
σεβὴς δικαιοῦται. ὁρᾷ σιλιόω, ϗ προσκυνῶ· ὁρᾷ ἄρτα, ϗ σέβει· ὁρᾷ τὸν θαλασσαν, 5
ϗ θεοπιῆ. ⓐ ὅτι τῆς Βαβυλωνίας καμίνου, ⓐ οἱ αὐτὴ εἰσελθόντες, μᾶ τῆς σωτηρίου
ϗ καλῆς ὁμολογίας ὕμνουν ⓦ Θεὸν ἀφ' τῶν ἔργων, λέγοντες· Εὐλογεῖτε πάντα ἃ ἔργα Δαν. γ.
Κυρίου τὸν Κύριον. ἀρχεῖ μὲν οὖν ταῦτην εἰπεῖν τὸν φωνὴν, παῦσαι τὸν ὕμνον. οὐ
γὰρ ὃ μένει τῶν ὕμνων, ἀλλὰ τῇ προθέσει τῶν ὑμνούντων Θεὸς ἐπαναπαύε). ἀφ' τοῦ
τοίνυν εἰπεῖν, πάντα τὰ ἔργα, πάντα προσελαμβάνετο, καὶ οὐ χρεία ἦν ἑτέρας προσθή- 10
κης. ἀλλ' ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ἐκήρυττον, ⓦ ὁ Θεὸν ὕμνουν, ϗ ἀφ' τοῦ ὕμνου σὺν πρέσω-
σαν Χαλδαίους ἐπαίδευον, αἰσχύνων ἀφ' πάσης αὐτῆς ἰδέας τῆς κτίσεως ὁ ὕμνος· ἵνα
μάθωσιν ⓐ πεπλανημένοι Χαλδαῖοι, τί ὃ ὑμνούμενοι, ϗ τίνα" τὸν ὑμνοῦντα. Ἰσ. τὰ

Αλλ' ὅτι" εἰς πολλὰ χωρεῖσθαι ὁ λόγος ἡμᾶς ἐκέλευσεν, ἐκεῖνο τέως ἀφέντες, εἰς ὃ
προκείμενοι ἐπανέλθωμεν. ἐπιδήμησεν εἰς γῆν μακρὰν ὁ νεώτερος υἱός, ϗ ἐδαπάνησε 15
κακῶς τὸν οὐσίαν, ϗ ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. Πλούσιοι γὰρ ἐπλούτησαν ϗ ἐπείνασαν· ⓐ ὁ ἐκ-
ζητοῦντες τὸν Κύριον, οὐκ ἐλαττωθήσον) πάντος ἀγαθοῦ. Κύριος γὰρ οὐ στερήσει τὰ ἀγα- Ψαλ. λγ. ι.
θὰ τοὺς πορευομένους ἐν ἀκακίᾳ. ἤρξατο ὑστερεῖσθαι, ϗ προσπλέειν ἐνὶ τῶν ἀρχόντων τῆς χώ- πγ. ιγ.
ρας ἐκείνης, ϗ ἐπεμέλησεν αὐτὸν ἐκείνος βόσκειν χοίρους. βλέπετε ὅσον ὕψος τῆς ἀρχαίας εὐ-
γλωσσίας; ὅσον τὰ πεπτώκασι τῶν ἀποστόλων ἔντος τῆς θυσιαστηρίου; ἐδόθη βόσκειν χοίρους, τουτέστιν, ἀ- 20
δυναῖς ϗ ἀμυρτίαις ἐμφύρεσθαι. ὁ γὰρ ὄντι βόρβορος χοίρεις, τοῦτο ἀμυρτία τοῖς ἐμφυρο-
μένοις. ἀφ' τοῦτο ὁ σωτὴρ σὺν τὸ ἀκαθαρσία ζωῆς ϗ βορβόρῳ δίκην τῶν ἀμυρτίαις ἐμφυρο-
μένοις αἰνιττόμενος ἔλεγε, Μὴ δῶτε τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάλλετε σὺν μαργαρίτας ὑμῶν Ματθ. ζ. ϛ.
ἔμπροσθεν τῶν χοίρων. ἔβοσκε χοίρους. ἐπιθυμεῖ ὁ χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν κεράτων, ὧν ἔσθιον ⓐ
χοῖροι, ϗ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. προσοχὴ σὸ τῷ ἀκριβῶς. ὁ ἀποχρησιζόμενος τῇ εὐσεβείας, οὐδὲ 25
αὐτῷ ἔχει τὸ ἡδονὴν τῆς ἀπολαυσιν, ἀλλ' ὀδύνας ἐπισωρεύε), ϗ πλουτεῖ κατὰ δικαίζε), ὥστε
μηδὲ τὸν αἱρεθέντων κακῶν ἔχειν τὸν ἀφορμήν. Ο γὰρ ἄφρων, φησὶν, ὡς ἐνδεὴς πλουτήσει. ἀπει- Παροιμ. ι κϛ.
κάζει τοίνυν τὰς ὡς ἂν κόσμῳ ἡδυπάθειας κεφαλαίοις. ὃ γὰρ κεφάλαιον πολλῶν μὲν ἔχει πραγμάτων, μι-
κρὸν ὃ τὸν ἡδυτήτα· ϗ τὰ σὺν κόσμῳ φαιδρὰ ϗ πολλὰ, πολλοὺς μὲν ἔχει σὺν πόνους, μικρὸν ὃ
τῶν ἀπόλαυσιν. αὐτὴ πᾶσα ἡ ζωὴ ἡμῶν πλείοσι κόπῳ μᾶλλον ἢ εὐφροσύνῃ ζωσίζεται. 30
Αἱ ἡμέραι γὰρ τῶν ἐτῶν ἡμῶν σὺν αὐξεῖς, ἑβδομήκοντα ἔτη· ϗ ὃ πλεῖον αὐτῶν, κόπος ϗ πόνος· Ψαλ. πϛ. ι.
ὃ λοιπὸν, ἢ ἵνδυα αὐτὸν ἐπαιδαγώγησε, ϗ ἡ θλῖψις ἐπέστρεψε. Παιδεύσει σε γὰρ ἡ ἀποστασία Ιερ. β. ιθ.
σου, ϗ ἡ κακία σου ἐλέγξει σε. εἰς ἑαυτὸν ὃ ἐλθών. καλὸν, τὸ, εἰς ἑαυτόν. ὅταν γὰρ ἀμυρτάνωμεν, Ἰσ. δικαίως
ἐκτὸς αὐτῶν ἐσμεν, παραφρονοῦμεν, ἔξω τῶν οἰκείων λογισμῶν φερόμενα. ὅταν ὃ" δίκαιος παραλά-
μῃ, εἰς ἑαυτὸν ἐπανερχόμενα. Εἰς ἑαυτὸν ἐλθών, εἶπεν. σὺν τοῦτο προσοχὴ ἀκριβῶς, πῶς 35
ἀληθεύει ὁ προφητικὸς λόγος, ὅτι ἰατρεύει μὲν φάρμακα ἀποστέλλεται ξένα ϗ ἀλλότρια, τὰ
ὃ φάρμακα τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐξ ἑαυτῶν ἔχομεν. Εἰς ἑαυτὸν ἐλθών. σὺν ἀλλοτρίᾳ ἐχρήσα-
το φαρμάκῳ, ἀλλὰ τοῖς οἰκείοις, τοῖς ἀπὸ τῆς φύσεως πλεονεκτήμασι, τούτοις κέχρη-
ται εἰς σωτηρίαν, ϗ λέγει· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύονται ἄρτων, ἐγὼ ὃ λιμῷ
ἀπόλλυμαι; ὁρᾷς μὲν κἀνθρώπεια γραφὴν, σὺν πάντα τῇ δικαιοσύνῃ ϗ εὐσεβείᾳ διακειμένους 40
μισθίους ὄν, σὺν μὴ ὁλόκληρον ἔχοντας τρόπον πρὸς αὐτὸν ἀφ' ἁπλῆς, μηδὲ κτᾶ τὴν τῆς πολιτείας ἄ-
σκησιν πάντη τὰ τοῦ Θεοῦ φρονοῦντας· ἀλλὰ ζωννύντας μὲν ὃ καλὸν, ϗ ἀγαπῶντας τὸν λό-
γον, μὴ ὁλόκληρον ὃ τὴν ἀφόρητον διαθέντας ἐπ' αὐτῇ. ϗ τούτοις μὴ ὁλόκληρον ἔχουσι
ⓦ πόθον, ὅλως ὃ τῇ εὐσεβείᾳ προσαιτήσουσιν ὁ Θεὸς ⓦ μισθὸν δίδωσι κτᾶ τὴν τῆς προ-

θέσεως

δημιουργὸν τοῦ πάντας· καὶ πάντες υἱοὶ Θεοῦ, εἰ καὶ τῇ ἀξιοῖα τῇ παρ᾽ ἑαυτῶν ἀποβαλλόντων τὴν ἑαυτῶν ἀξίας. ὅθεν ὁ Θεὸς, αἰ ἡμᾶς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ὑπεδυμισθη ἀποστῶμεν τῆς εὐσεβείας, αὐτὸς οὐκ ἀφίστησι τὴν οἰκειότητα, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀφιωνίζας παιδὰς φωνὴν ἀφίησιν, Ἐπιστράφητε πρὸς μὲ υἱοὶ ἀφεστηκότες, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς. ὁρᾶς ὅτι δι᾽ ἀφεστῶσα ἡ ἀλήθεια τὴν ἁμαρτάνοντος, ὁ Θεὸς οὐκ ἀπαξιοῖ υἱοὺς καλεῖν τοὺς ἀφεστηκότας; ἰδοὺ γὰρ οἶδε τὴν πλάσιν, καὶ οὐκ ἀπίστησε τὴν ἰδίαν εὐεργεσίαν. ἀλλὰ τί οὖν ὁ νεώτερος κακῶς τοῖς δοθεῖσιν ἐχρήσατο; ἄργυρα· ὅτι τὸ προκείμενον· καὶ ὅπως, ἄκουε. ἀπ᾽ ἀρχῆς ἡ δικαιοσύνη ἦν, καὶ ἐφαίνετο, καὶ διέλαμπεν· ἡ δὲ ἁμαρτία νεωτέρα ἦν καὶ ἐπεισήχθη τῷ κόσμῳ καὶ προσφατος. ἀλλὰ τοῦτο ὁ προῆκται υἱὸς οὐ λίθῳ τὸ χαρᾷ τῶν κακῶν διαπεμπόντων. ἡ γὰρ ἀρχαία δημιουργία ἀπηρτισμένην εἶχε τὴν εὐαρέστειαν, ὅτε χαίρει ἦν ὁ κόσμος, καὶ ἦν χαίρων ἐκλάμπων, καὶ ἦν εὐαρέστειαν. μαρτυρεῖ γὰρ Μωϋσῆς τῷ κάλλει τῆς δημιουργίας, λέγων· Καὶ ἦν πάντα καλά· οὐχ ἁπλῶς καλά, ἀλλὰ καὶ λίαν καλά· ὥστε ἡ δικαιοσύνη προῆκται ἦν, καὶ τὸ καλὸν ἀρχαιότατον· ἡ δὲ ἁμαρτία νεωτέρα ἦν. ἐπεισῆλθε γὰρ τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ ἐβόλωσε τὴν εὐαρέστειαν· δηλοῖ οὖν αὐτοῖς ὑπόστασις καὶ ὑποκαρξιν. διὰ τί ὑπόστασις; ὁρᾶν γὰρ πλέον ἔχουσι ⓓ δίκαιοι ἐν τῷ πρώτῃ βίῳ· ὅθεν καὶ ἀνατέλλει ⓦ ἥλιον ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ βρέχει ἐπὶ ἀγαθοὺς καὶ πονηρούς. ἀλλ᾽ ὁ μὴ εἰς τὸν χῶρον τῶν δικαίων εἰκονογραφούμενος, οὐκ ἠθέλησε διελθεῖν ⓦ παιδίον κλῆρον, ἀλλ᾽ ἔμφυτον ἐκ τῆς παιδὸς αὐθεντίαν. ὁ γὰρ δίκαιος, πάντοτε τῷ Θεῷ ἀκολουθεῖ, καὶ εἰς οἰκείαν ἔξοδον οὐδὲν ποθεῖ παντάπασι. θέλεις δὲ μαθεῖν ὅτι ὁ δίκαιος οὐδὲν θέλει λαβεῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μόνην τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν προνοίαν τηρεῖ τοῦ αὐτοῦ παιδός; βοᾷ Δαβὶδ ἐκ τῶν πάλαι τῶν δικαίων, Τί γάρ μοι ἔστιν ἀρχὴ ἐν τῷ οὐρανῷ; καὶ παρὰ σοῦ τί ἠθέλησα ἐπὶ τῆς γῆς; ὡρᾶς ὅτι τὸ πάλαι τῶν δικαίων οὐ βούλεται εἰς ἑαυτὸ ἁρπάσαι τὴν ἐξουσίαν τῶν κτισμάτων· ἀλλ᾽ ἔστιν τὴν τοῦ παιδὸς προνοίαν θέλει κεῖσθαι τὰ τῆς οἰκονομίας. ὁ δὲ νεώτερος λαβὼν τὴν πατρικὴν οὐσίαν, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, οὐ τόποις διειρημένην, ἀλλὰ τρόποις ἀπεχρισμένην. ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, Θεοῦ μακρὰν ἐστιν, ἀδελφοί, ἤ πόπω, ἀλλὰ τρόπῳ· καὶ τὸ εἰρημένον· ὅτι Ἰδοὺ ⓓ μακρυνόντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ, ἀπολοῦνται. λαβὼν δὲ τὴν οὐσίαν τὴν πατρικὴν, ἐσκόρπισεν αὐτὴν, ἀσώτως ζῶν· ἐν αὐτῇ γὰρ προῆλαβε δημιουργήσαι, τῇ ἁμαρτίᾳ ἐμόλυνεν ἔλαβε ⓦ ἥλιον εἰς ἀπόλαυσιν, καὶ τὸ δῶρον ὡς Θεὸν προσεκύνησεν· ἔλαβε πηγὰς εἰς τροφὴν, καὶ τὸ δῶρον Θεὸν ἐνόμισεν· ἠγνόησε δὲ ὁ χορηγήσας, καὶ ἐτιμήθη ὁ χορηγήσαμενος, ὡς ἀποδυσάμενος βοᾷ ὁ Παῦλος· Καὶ ἐλάτρευσε τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ἡ αὐτὴ ἡ κτίσις, ἡ αὐτὴ πατρικὴ οὐσία· καὶ ὁ μὲν καλῶς αὐτῇ ἐχρήσατο, ὁ δὲ κακῶς. ζῆλμα ἦν, κἀκεῖνο, καλῶς δὲ ἐνόμιζεν. ὁ θυσιάσας ὁρᾷ τὸ κάλλος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ κάλλους τὸν ἡμιουργὸν ἔσπευσε. Οἶδα γὰρ, φησι, τοῦ οὐρανοὺς ἔργα τῶν δακτύλων σου. εἶδε τὸ κάλλος, καὶ εὐχαρίστησε τῷ τοιοῦτον κάλλος ἐργασαμένῳ· εἶδε ⓦ κόσμον, καὶ εὐφήμησε τὸν κοσμήσαντα. ὁ γὰρ εὐσεβὴς τὴν μὲν κτίσιν ἐπαινεῖ· ⓦ ἢ κτίσιν προσκυνεῖ· ⓓ εὐσεβὴς ὅταν φεύγωσι τὴν προσκύνησιν τῶν φαινομένων, οὐ τὴν κτίσιν ὑβρίζουσιν, ἀλλὰ ὡς δεσπότην τὴν τιμὴν ἀποτίνυσιν. οὐ μισεῖ πιστὸς ἥλιον, ὅτι μὴ σέβει τὸ φῶς μετὰ τῶν ἀσεβῶν· ἀλλὰ μᾶλλον, ὑπερτίθησι τὴν τιμήν· καὶ τιμᾷ δὲ ἀγαπᾷ, ὡς Θεοῦ δῶρα, τὰ φαινόμενα. θέλεις ἰδεῖν πῶς ὁρᾷ ὁ θυσιάς, καὶ θαυμάζει τὸ κάλλος, καὶ τὴν προσκύνησιν τῷ κτίσῃ ταμιεύεται; λέγει τις τῶν σοφῶν, τῶν κατὰ τὴν θυσίαν λόγων ζοφῶν· Ἥλιος ἐκλάμπων ἐν ὑψίστοις Κυρίου, σκεῦος θαυμαστὸν, ἔργον ἰσχυρὸν· ἀκτῖνας πυροειδεῖς ἐκφυσῶν, καταλάμπων ⓦ οὐρανὸν. καὶ τί οὖτος; Μέγας ὁ Κύριος ὁ ποιήσας αὐτόν. καὶ τὸ κάλλος ἐκήρυξε, καὶ ⓦ τεχνίτην οὐκ ἔκρυψεν. ὁ δὲ ἀσεβὴς κακῶς εἶδε τοὺς οὐρανοὺς διηγουμένους δόξαν Θεοῦ, καὶ λέγεις, ἀλλὰ τῷ κάλλει τῆς δημιουργίας. οὐ γὰρ φωνὴν ποτε ἔρριξεν ὁ οὐρανὸς, ἀλλὰ φωνῆς

Ιερ. ι. κγ. Ζαχ. α. γ.

Γεν. α.

Ματθ. ε. με.

Ψαλ. ρδ. κδ.

Ψαλ. ρδ. κς.

Γεν. α. κε.

Ψαλ. ν. δ.

Σειρ. κγ. ιθ.

δέχετο ὑ κατεσκεύαζεν" ὄργανον, ἵνα, ὥσπερ κιθαρισὴς χρήσεται τῇ κιθάρᾳ, ὑ ὥσπερ τοξότης χρήσεται τῷ τόξῳ ☩ ☧ βέλει εἰς δίον, οὕτω ὑ Ιησοῦς κοινῶς τοῖς πᾶσι κατ' ὀλίγον αὐξάνεται. διὰ τί οὖν μὴ ἀθρόως, ἀλλὰ τί μὴ" τέλειος ἅμα προῆγεν; ἦλθε μιμήσασθαι τὴν φύσιν *, ἵνα ἀγιάσῃ τὸ φύραμα διὰ τῆς ἀπαρχῆς. Εἰ μὴν ἕτερος τέλειος ἐπεδήμησε καθ' ἡλικίαν, ἤμελλον ⓐ αἱρετικοὶ φάσκειν, οὐκ ἔτεκεν αὐτὸν ἡ παρθένος, οὐκ ἔλαβεν ἐκ τῶν ἡμετέρων γάνους τὸ φύραμα. ἐπεὶδὴ τοίνυν οὐκ ἀπρὸόπου, οὐκ ἐκ τοῦ κοινοῦ φυράματος λαβών, ἵνα ἁγιάσῃ τὸν Ἀδὰμ τὸ ἑαυτῶ πλάσμα. διὰ τοῦτο κατ' ὀλίγον αὐξάνεται, ὑ ἀνθρώποις συναναστρέφεται μὴ ὡς ἄνθρωπος, ἀλλὰ κύριος ὢν τῆς φύσεως ἀναμίξ τοῖς ἐπολιτεύσατο. ὅταν τοίνυν ἀκούσῃς τὸ παιδίον, ἀναλάμβανε ἐκεῖνον τὸν προφητείαν τὴν τοῦ Ησαΐου, ὃν ἔλεγεν, Ὁλόκληρος παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ὅταν ἀκούσῃς παιδίον, μὴ καταφρόνει τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ θαύμασον τὸν Θεὸν τὴν φιλανθρωπίαν· ὑ θαύμασον τῆς οἰκονομίας τὴν σωτηρίαν· ἵνα γένῃ" ἄξιος ἀκοῦσαι τ' εὐαγγελικὸν λόγον, διὰ πίστεως προσκολουθῶν, διὰ καρτερίας γυμναζόμενος, * δι' ἀγάπης τελειούμενος, διὰ πάντων ὁλόκληρος γενόμενος ἐν Χριστῷ Ιησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ οὐ τῷ πατρὶ, σὺν ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Ησ. θ. ϛ.

χ. τὸ ἱκανὸν ον.

χ. πλέον * ἅμα πέση

χ. ἄξιος γέν. ἀκροατικὸν λόγων, * διδασκαλίας ἀγωνιζόμενος,

Λυκ. ιϛ. ια. Λογ. ριϛ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΣΩΤΟΝ ΥΙΟΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ, ὑ Εἰς τὸ ξύλον γνωστὸν καλοῦ ὑ πονηροῦ, ὑ Εἰς τ' λησιοῦ.

Ex Mſ. Regio Lat.

Ψαλ. λε. θ.

Ρώτων ἡμῶν ἡ μεγάλη ὑ θεοσεβεστὴ τοῦ σωτῆρος ὀπτασία πλοισίοις πάσαις ἐπιφαίνεται πλουσίαις, ὑ ἐπερχόμενοι κελεύουσι τοὺς ὀλίγου φιλοσοφίας κεχωρισμένους, ἅπαντα ⓦ λαοὶ, μᾶλλον ὑ πάντας, ὡς εἰπεῖν, τὴν οἰκουμένην ἐμέθυσεν. Μεθυσθήσονται γάρ, φησιν ὁ προφήτης, ἀπὸ πιότητος οἴκου σου, ὑ ⓦ χειμάρρου τῆς τρυφῆς σου ποτιεῖς αὐτούς. ὅταν ὑ ἡ θεία γραφὴ λέγῃ μεθύειν, οὐκ οἶνον λέγει μεθύσκουσα, ἀλλὰ λόγον σοφίζοντα. προῆκολουθησε ὑ τῇ τοῦ σωτῆρος προνοίᾳ ὁ τῆς μετανοίας καιρός. ἀκόλουθοι γὰρ τῇ τοῦ σωτῆρος ὀπτασίᾳ ἀκολουθήσασι τοὺς καιροὺς τῆς μετανοίας. Διὰ τοῦτο ἡδέως ἡμῖν ὁ θεὸς ταύτην ἐγυμνάζετο τὸν λόγον· πολὺ μὲν τῆς ἀξίας τῆς προκειμένων ἀπολειπόμενος, τῆς ὑ οἰκείας δυνάμεως οὐκ ἀφισάμενος θεὸς μετανοίας ἐκινήσατο λόγος, ὅ ἐστι φάρμακον σωτηρίας· ὑ ἰατρὸς ἀπρυτήτου ψυχῶν τε ὑ σωμάτων, ὃ" φάρμακον ὀπτήσεται πόνων, ἀλλὰ πνεύματι φιλανθρωπίας ἰώμενος. ὀπτὴ ὑ ἡ εὐαγγελικὴ διδάγνωσις προέφαινεν ἡμῖν τὰς οἰκείας ὧδε κἀκεῖσε θεοπρεπείας, ἀναγκαίως σπεύδομεν εἰς ὑμᾶς βραχέα θεὶ ταύτης διελθόντες, καταπαύσαι ⓦ λόγον. ὁ σωτὴρ ὑ λόγῳ τὴν εὐσέβειαν ἐστομωθέντος, ὑ παραβολαῖς, ὑ αἰνίγμασι, καὶ διαφόροις τρόποις διδασκαλίας ὃ συμφέρον τοῖς πιστοῖς εἰσηγούμενος, εἰ πῶ ἵνα παραβολὴν, ἰσχυρὰν ἔχουσαν τῆς μετανοίας εἰκόνα. Ανθρωπος γάρ τις, φησιν, εἶχε δύο υἱούς, ὧν ὁ νεώτερος προσελθὼν, ἠξίωσε τὸν πατέρα διελθεῖν αὐτοῖς τὴν οὐσίαν. ἔτυχεν ὧν ἠτήσατο, ὑ λαβὼν τὴν παρεῖσαν οὐσίαν, κακῶς διέθηκε. ὑ τὴν μὲν ἐστόμωσεν ἵππε· τὴν δ' ἀνειδίσαι ἄξιον εἰσαγαγεῖν σκοπῶμεν. Εἰ γὰρ ὑ τοῖς πολλοῖς διαφόρως πρέπει νοῆσαι, ἀλλ' αὐτὴ ἑαυτὴν σαφηνίζει τοῖς θυγνώμοσιν ἡ ἀλήθεια. τί οὖν σκοπῶμεν ἐστοπίθη" ἡ πηγὴ τῆς σοφίας; ὁ προφητικὸς ψαλμὸς τῶν δικαίων, ὑ ὁ δίκτυον ψαλμὸς τῶν ἐκ μετανοίας δικαιουμένων· τῶν μὲν ἀπ' ἀρχῆς ὁ δίκαιον ὑμνήσαντων, τῶν δ' ἐκ μετανοίας εἰς ὁ δίκαιον ἐπαναγομένων. διὸ δὴ θεσπὸς ὡς εἶχε δύο υἱούς, οἷς εἰ δὲ ἡ προαίρεσις ἕτερα, ⓦ αὐτοῖς ἀπὸ τῶν αὐτοῖς, ἀλλ' ἡ ἀλήθεια ἐν οἷς πλάσμα τοῦ δημιουργοῦ

Digitized by Google

πάθη, ἢ ἀθίσεται, ἢ ἀναλαμβάνεται. ὅτι εἰς μὲ Αὐγούστου ἔτη δεκαπέντε Ἰησοῦ ὁ
* διὰ τοῦ μα- θητοῦ π... Χριστὸς βασιλεύοντος τοσαῦτα ἐτῶν ἡλικίωσε ἀπεκάλυψε τὴν ἑαυτοῦ θεότητα*, ἢ ὅτι τὸ τοῦ ἱερᾶ ἔτη ἐκήρυξε. πάντα χρὴ γὰρ ἡμέρα ἢ τελεῖσθαι. ἐξὸ τρία κηρύξας ἔτη, τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τοῦ Τιβερίου ἀπῆλθε. εἰς ὃ πάθος, πλέοντας τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν. ἐλθὼν τοίνυν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις (ἵνα τὸ ἀναίνωσμα ἀναλάβωμεν) ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, αὕτη ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. ἵνα μὴ ῥέμβηται τὸ ἦθος τῆς ἀληθείας, ἵνα μὴ ἀνθρώπων· αὕτη γὰρ ἀπογραφή. ἆρα ἢ αὐτὸς σεσώφηται τοῖς σοφίαις. ἀναδραμώμεν εἰς τὴν παλαιάν, ἐξεπαιδεύθη τὰ Ἰουδαϊκὰ & τὰ τῆς Ἰουδαίων ἀπιστίας. καλῶ Δαβὶδ εἰς μαρτυρίαν, ὕδωρ ἀξιόπιστον, Ἰουδαίοις μὲ πίνειν ἕως ψιλῆς τῆς μνήμης, τῇ ἐκκλησίᾳ πιστόν. τί τοίνυν λέγει Δαβίδ; Κύριος διηγήσεται ἐν γραφῇ λαῶν Ψαλ. πζ. ὁ. καὶ ἀρχόντων τούτων. Ταῦτα τὰ ῥήματα τοῦ σοφήτου. Ταῦτα τὰ σοφίσματα τοῦ διαβόλου. αὕτη σοφὴ ἀπογραφή. Ἀνέβη δέ, φησι, καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲτ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαβίδ, ἥτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι Λκα. ς. δ. αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαβίδ, ὡς ἀπογράφεσθαι σὺν Μαρίαμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ οὔσῃ ἐγκύῳ. ὅτι γὰρ μόνοις τοῖς μαθηταῖς ἡ σύλληψις ἐγένετο. ἐν ᾧ τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν· καὶ ἔτεκε Ⓜ τὸν υἱὸν αὐτῆς Ⓜ σοφὸν τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι. τοῦτο δὲ πλέον τοῦτο ἦν σοφίσματος, τοῦτο πλουσιώτερον τῆς Ἰησοῦ πτωχείας. Ἰησοῦς γὰρ ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς πλούσιος ὤν. ἔθηκε Μαρία ἐν φάτνῃ Ⓜ σωτῆρα. τοῦτον ὦ τροφείμην, τοῦτον ὠτειλίμην. τοῦτ' γὰρ χρεία εἶχεν ὁ σωτὴρ τῆς τοιαύτης θεραπείας, τοῦτ' ἐπιμελείας τῆς ἔξωθεν ἐπιδέετο· ὥσπερ τοῦτ' νόμῳ φύσεως συλλαμβάνεται. ἦρχεν γὰρ ἡ σοφίζουσα τῆς πρώτου· παῖδα πάντα αὐτὸν ὦ οἰκονομῶ. ὕτω, φησὶν, ἔθηκεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες. Ματθ. ς. ὁ μὲ Ματθαῖος ἱστορεῖ, ὅτι μάγοι παρεγένοντο· ὁ δὲ Λουκᾶς, ὅτι ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ ἀγραυλοῦντες· ἐκεῖ μάγοι, ἐνταῦθα ποιμένες. καὶ ἦλθεν ἄγγελος πρὸς αὐτοὺς μεγάλα φωνὴν σοφίσματα ὑμῖν εὐαγγελίζομαι, σωτὴρ ἐτέχθη τῷ κόσμῳ ἐν πόλει Δαβίδ. καὶ τοῦτο ἔσται σημεῖον, εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων καὶ λεγόντων· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. πρὸ γὰρ μέλλει σωτὴρ σταυροῦσθαι, οὐρανὸς καὶ γῆ εἰς ἑνότητα ἔρχεσθαι, ἵνα τὰ κάτω γένηται ἄνω, ἵνα ἐπάρξῃ εἰρήνη τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἐπὶ γῆς. ποιμένες τοίνυν εὐαγγελίζονται. Ψαλ. τί ποιμένες; ὅτι ἦμεν πεπλανημένοι ὡς πρόβατα, ἦλθε ὁ κόσμῳ ποιμὴν Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ σωτὴρ τῆς οἰκουμένης· καὶ ποιμένες εὐαγγελίζονται ἀγγέλῳ τὸ ποιμένα, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ. ἤμελλον γὰρ Ⓜ δοξάζειν καὶ εὐχαριστεῖν τῷ πέμψαντι ὅτι γῆς εἰρήνην. ἀπηλλάσσοντο γὰρ Ⓜ ἀνθρώποι τῆς πρὸς Ⓜ Θεὸν ἔχθρας. ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. ἤμελλε καλὰ δοκεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ πρὸς εὐσέβειαν. Ⓜ μὲ οὖν ποιμένες εὐαγγελισθέντες καὶ ἀκούσαντες Ⓜ λόγου, εἶδον τὰ σοφίσματα, ἦλθον εἰς τὸ σπήλαιον. οὐκ εἶδον στρωμνήν, οὐκ εἶδον κλίνην, οὐκ εἶδον τράπεζαν σοφοκτίσαν, ἀλλὰ καθημένην Μαρίαν & Ἰωσὴφ καὶ τὸν παῖδα βεβλημένον. οὐ λέγει τοίνυν ὁ εὐαγγελιστὴς σοφὸν τὸν πατέρα, ἀλλὰ σοφὸν τὸν λέγει Μαρίαν. ἐκείνη γὰρ μήτηρ, μᾶλλον ἡ τοῦδε αὐτὸ μήτηρ, διὸ οὐκ ἔτεκε φυσικῶς, ἀλλὰ ζωοτόκος· σοφὸς γὰρ ἤδει ὃ γινόμενον, ἀλλ' ἐργαλεῖον ἦν τὸ τεχθέν. εἶδον μὴν τοὺς τὴν Μαρίαν & τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸν παῖδα. ἀκούσαντες τὸν λόγον, εἶδον τὰ σοφίσματα, ἐθαύμασαν, ἀνεσοφήσαν. ἔκειτο μὴν τὸ παιδίον ἀνεσφιγμένον τῆς τοῦ ἀτελοῦς κατασκευῆς τοῦ σώματος, καὶ φέρειν τὴν αὔξησιν τούτου· καὶ ὥσπερ πηχίτης, ἐξεδέχετο

χ. αὐτὸν λέγειν

χ. ἦλυθε

χ. εὐαγγελισμένον.

χ. ὑπὲρ φύσιν

χ. ἔργον γάρ

ναλαμβάνεται· ἐάν τ' ἡμῖν τις σκεῦος, ἢ ἄνακτι πνεῖ τοιοῦτον ὄργανον· ἐπειδὴ τ' ζωντειδῆ, οὐκέτι ἀναλήψιν ὑπιδέχεται. πειμαθεῖς αὐτοῦ εὐ ράδιως σιδηρᾶ. εὐ μὲν γὰρ τῇ βασιλείᾳ τῇ σιδηρᾷ Χριστὸς ἥρτηται, ἐτι μὴ ἦν λίθος αὐτῷ χρυσ. βλέπε σύμφωνα τὰ τοιαῦτα, ἢ ὅμοια τὰ ῥήματα. ὃ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα, ἢ κατέπασαν ταῦ ὑπὸ γῆς βασιλείας, ἢ ἐγένετο εἰς ὄρος μέγα, ἢ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. 5
τοῦτο ὁ Ναβουχοδονόσορ ὃ ὄναρ ἑωράκει· ἐπελήσθη γὰρ ὃ ὄναρ, ἵνα μὴ διηγήσηται τοῖς μάγοις, ἢ ζωντὸς ἀπατηθῇ ὑπ' αὐτῶν, ἕτερα μὲν ἑτέρων ἀκούσας. μὴ γένοιτο οὖν ὀ-
Δαν. ζ. λίγων αὐτὸς ὁ Δανιὴλ καὶ ἕτερον βλέπει ὃ ὄναρ. οὐκ ἰῶ γὰρ ὄναρ, ἀλλ' ἀποκάλυψις ὀπασίας. ἐδόκει εἶναι θάλασσαν· ἢ λέγει Δανιὴλ, πάσαρα θηρία μεγάλα ἀνέβαινεν ἐκ τῆς θαλάσσης. ῥῆμα γὰρ ἢ χρὴ μαθεῖν ἀκολουθήσωμεν τῇ τύπῳ τῆ 10
προφητείας. ἀνέβαινε, φησι, πάσαρα θηρία ἐκ τῆς θαλάσσης μεγάλα, διαφέροντα ἀλλήλων· καὶ φησι, πλείστη ἐν αὐτοῖς διαφορά. ὃ μὲν γὰρ ὡσεὶ λέαινα, ἢ πτερὰ αὐτῆς ὡς ἀετοῦ. ἕως ἐκεῖ χρυσοῦν, ὧδε λέαιναν. ὅμοιον γὰρ λέαιναι ὧδε; καὶ ἐκεῖ χρυσοῦν, διὰ τὸ πυ-
φολόν ἢ πλούσιον· ἐνταῦθα γὰρ λέαιναι, ὅμοιον δὲ θηλυκὸν ἢ γυναικάδες. ὅμως γὰρ θηρίον τὸ προφητικόν, ὡσεὶ λέαινα. δεύτερον εἶδε θηρίον ὡσεὶ ἄρκτον, ἢ εἰς μέρος "ἐν ἐστάθη. ἐκεῖ 15 κ' ἐστάθη
ἄρχεσθαι, ἐνταῦθα ἄρκος· ὅμοιον δὲ βαρύ. τρίτον, φησὶ, θηρίον" εἶδον ὡσεὶ πάρδαλιν. ὀξύτατον δὲ θηρίον. ὅτι Αλέξανδρος, ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεύς, ὀξύτατα ἐπῆλθε τὴν οἰκουμένην, πτερυγίσαι πτερόν θη. ἐκεῖ χαλκοῦς ὅμοιον δὲ βῆμον τῆς Ελλάδος γλώττης, ἐνταῦθα πάρδαλις ὅμοιον δὲ ὀξύτατον τὸ ἑφόδιον. τὸ δὲ τέταρτον θηρίον μὴ ὁμοιάζει, ἢ λέγει "ὅμοια, ἀλλὰ φησι, φοβερὸν, φοβερώτατον καὶ ἰσχυρῶς. ἔχοντες αὐτὸ μεγάλους· καὶ ἰσχυροὺς ἐθίου ἢ λεπτωμένους, 20
ἢ τὰ ὀπίσθια τοῖς ποσὶ κατεπάτει. ἢ διὰ τοῦτο διέφερε καὶ τῶν πρώτων τὰ θηρία τὰ ἐμπροσθεν αὐτῶν, ἢ ἵνα φοβερὸν τὸ θηρίον. ἢ οὐκ εἶπε αὐτὸ ὅμοια. ὅτι γὰρ ἤμελλε σαφέστερον λέγεσθαι ὃ τῆς προφητείας χρεία, ὅτι Ρωμαίων αὖθις προφέρων, ἵνα μὴ ὑβρισθῇ ἡ βασιλεία, ἀεὶ ὡμοιον καταλιμπάνει ὃ θηρίον. ἐφοβήθην, ἢ ἐξέμασα. ἵνα γὰρ φοβερώτατον τὸ θηρίον. πάντα κατεπάτει, πάντα συνέτριβε, πάντα κατήσθιε, πάντων ἐδέσποζεν, ὅπου ἀπῆρχεν, ὑπέταττε. ἢ τί φησιν; Αθρόως εἶδον ποταμὸν πυρός· θρόνος ἐτέθη, παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθισε, χιλίαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, ἢ μυρίαι μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ. τῷ παλαιῷ τῶν ἡμερῶν βίβλοι ἠνεῴχθησαν, ἢ ἰδοὺ ὅτι τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος, ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε. ἢ τί δῆτεν ἐθέλετο; οὐκέτι τὰ θηρία, οὐκέτι ἡ θάλασσα, οὐκέτι τὸ θηρίον ὁ φόβος· ἀλλὰ ἔλαβε τὸν δρόμον, ἢ αὐτὸς ἐδέσποζεν. ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, ἥτις οὐ διαφθαρήσεται, ἕως ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ ἕως ἡμέρας ἡμερῶν. ἕως ὧδέ, φησι, τὸ πέρας τοῦ λόγου. ἢ ὁ μὲν προφήτης τέσσαρας βλέπει ταῦς βασιλείας (ἔωρεπε γὰρ αὐτῷ, ὅτι ἀπείχετο τοῦ βιωτικοῦ πραγμάτου) ὁ δὲ βασιλεὺς, ὡς ἤρμοσεν αὐτῷ, βλέπει ὡς ἐν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ καὶ χαλκῷ ἢ σιδήρῳ τέσσαρας βασιλείας. εἰ γὰρ εἶδεν ὁ βασιλεὺς ὡς θηρία ταῦς βασιλείας, εἶτα ἠμείλωσεν αὐτῷ Δανιὴλ, ἄλλοτε ἢν αἰ λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ χρυσοῦς θηρίον. ἔδοξε γὰρ μὴ ὑβρίζειν τὴν ἀκαιρίαν. ἀνθ' ἁπλῶν βασιλεὺς ὡς βασιλεῦς, ἢ βλέπων προφήτης ὡς ἐν ἄλλῳ τύπῳ πεπλάνησε.

Ταῦτα ἡμῖν εἴρηται, ἀγαπητοὶ, οὐ μάτην, ὅσα εἰκὸς διειληφέναι τὴν παλαιὰν ἱστορίαν· ἀλλ' ἵνα ὑμᾶς πληροφορήσωμεν, ὅτι Αὐγούστου βασιλεία ἐδοξάσθη, ἐμεμνήσθη, ἐπηνέσθη, πολυχρόνιος ὑπῆρξεν, ὅτι ὑπ' αὐτοῦ ἐτάχθη ὁ Χριστὸς ἢ ὅσον τοῦτον ἐμνήσθη ὁ αἰὼν, ὡς ἢ ὅ ὄνομα αὐτοῦ γενέσθαι προσηκόντως τοῦ ἀξιώματος. δεῖ γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἐβασίλευσεν ἔτη πεντήκοντα ἑξ· τελέσαντος δὲ αὐτοῦ πανοικησίαν δύο ἔτη Χριστὸς ὤκτησε. τοῦ δεκαπέντε τοίνυν ἔτη αὐτοῦ βασιλεύοντος Χριστὸς φανερόν ἐστι. συμβέβηκε δὲ τὸν Τιβέριον τὸν Αὔγουστον, ἢ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει Τιβερίου βασιλεύοντος ἔρχεται εἰς τὸ σῶμα, ἢ

ὄναρ, ϗ ἑρμηνεύομεν. ὁ Θεὸς ὧν οἰκονομῶ, ἵνα μὴ ζωοπηγῶς αὐτὸν ἀπατήσωσι, ⸂παρ' ἐξαιρεῖ ἐκ τῆς μνήμης τὸ βασιλέως⸃ Δ ὄναρ. καὶ λέγει ὁ βασιλεύς, Εἶπατέ μοι Δ ἐμὸν ὄναρ. ἐκείνων Δ σαφῶς ὁμολογησάντων ὄναρ ἄλλως δυνήσασθαι ἀδυνάτως ἔχειν, ἑρμηνεῦσαι δὲ μόνον εἰσὶ ἀκούσασι, παρακαλεῖ Δανιὴλ, μηνυθεὶς ὅτι δυνατὸς εἶη, ϗ εἰσέρχεται πρὸς Ⓦ βασιλέα Ναβουχοδονόσορ, ἔχων ΔΓ τὸ ἁγίου πνεύματος τὸ οἰκείωτος τὸν ἀποκάλυψιν, καὶ λέγει πρὸς Ⓦ βασιλέα· βασιλεῦ, παῖδι Ⓒ παῖδι εἶδες. ϗ ἅμα τοῖς λόγοις τὸ προφήτου αἰσθάνεται τὸν μνήμων τὸ οἰκείωτος ὁ ἀκούων, ϗ γίνεται δύναμις ἡ ἀκοὴ τῆς θέας. ἑρμηνεύει τοίνυν αὐτῷ ὁ προφήτης (ἰῶ γὰρ λοιπὸν ἀξιόπιστος ὁ ἑρμηνεύων μετὰ τὸν ἐπαγγελίδην αὐτὸν τὸ οἰκείωτος) ϗ λέγει· ἡ εἰκών, ἰῶ εἶδες, τέσσαρές εἰσι βασιλείαι. τέσσαρες γὰρ βασιλείαι ἀναστήσονται ὅπου τῆς γῆς· ἐκείνη μόνη ἡ εἰκὼν ὁλόκληρος ἰῶ, ϗ ἓν σῶμα εἰσήκει. εἶδες Δ. βασιλεῦ. ὅτι λίθος ἐτμήθη αὐτὸν χερσὶν, ϗ "ἔκλασε τὸν εἰκόνα, ϗ ὁ λίθος κατέσχε καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τ' γῆν. τοῦτο ἔστιν, ὃ εἶδες· τέσσαρας βασιλείας εἶδες. σὺ εἶ ἡ κεφαλὴ ἡ χρυσῆ. πρόσθοι γὰρ Ασσύριοι ἐβασίλευσαν, πλουσιώτατοι καὶ λαμπρότατοι*. ϗ λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ἡ κεφαλὴ ἡ χρυσῆ. ϗ ὀπίσω σου ἀναστήσονται βασιλεῖαι ἕτεραι σου. μετὰ γὰρ σὸν Ασσυρίους βασιλεύσουσι Πέρσαι ϗ Μῆδοι. γενήσονται Δ φαυλότατοι ϗ ὕστεροι. τετάρτη βασιλεία ἀναστήσεται Δ ἡ χαλκῆ, ἡ τῶν Ελλήνων Ⓒ Μακεδόνων βασιλεία· ὅτου Αλέξανδρος ὢν ὁ τῆ Ελλάδι ζεύξας ἐπέβαλε τῆ Περσίδι, ϗ κατέλυσε μὲν Ⓦ Δαρεῖον, ⸂κατὰ Δ τὸν ἰδίαν ὀξουσίαν ἦγαγε τὸν ἀρχήν. χαλκῶ τοίνυν προσεβλήθη ΔΓ· ὃ δύναται τὰς ὁμιλίας ϗ τὰς γλώττης. Ελλήνες γὰρ Ⓐ ζῶν Αλεξάνδρῳ ϗ αὐτὸς Αλέξανδρος, ⸂ὥσπερ ἀρχηγὸς θύγλωττοι τὸν ὁμιλίαν, χθιζῶ προσεβλήθησαν. χρυσὸς γὰρ λαμπρὸς μόνον ἐστὶν, οὐ μὴν εὔηχος· ὁμοίως Δ καὶ ὁ ἄργυρος. χαλκὸς Δ τῆ μὲν ὕλη ἐλάττων, εὔηχος δέ ἐστι κατὰ τὸν ἠχήν. λέγει τοίνυν, τετάρτη βασιλεία ἡ ΔΓ τὸ χαλκοῦ σημαινομένη· τετάρτη Δ βασιλεία ἡ τελευταία, σιδηρᾶ. ποιμαίνεις τοίνυν αὐτοὺς ὡς ῥάβδῳ σιδηρᾷ. ὅσα συμφωνίαν τῆς προφητείας. Εἶδε μόνοι, ὅτι ὁ λίθος ἐτμήθη ἐκ ὄρους ἄνευ χερῶν. πῶς ἐτμήθη οὐ σιδήρῳ, ἀλλ' ἄνευ χερῶν; αὐτομάτως γὰρ πίπτει ἡ πέτρα. ὁ δὲ λίθος ἐπάταξε τὸν εἰκόνα, ϗ ἐγένετο εἰς ὄρος μέγα, ϗ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὸν οἰκουμένην. ἐκόπη ὁ λίθος ἐτμήθη ἄνευ χερῶν, καὶ ἐγένετο εἰς ὄρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὸν οἰκουμένην. Εἷς λίθος πληροῖ πᾶσαν τὸν γῆν; ποῖος ⸂ἐστὶ λίθος; ἄκουε Ησαΐου λέγοντος· Ιδοὺ πήγνυμι ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος, ϗ πέτραν σκανδάλου· ϗ πᾶς Ησ. xxviii. 16.
ὁ πιστεύων "ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. οὐκ Ησαΐας Δ μόνος λέγει τοῦτον Ⓦ λίθον, ἀλλὰ ϗ Δανιὴλ προφητεύει· Λίθος οὖν ἀποδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, ϗ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. ποία ἐγένετο ἡ γωνία; πᾶσα γωνία ζωωθεῖσα ἑαυτῇ δύο τοίχους· ζωῇ Δ ὁ λίθος καινὸν καὶ παλαιόν, δύο λαοὺς ἐξ ἐθνῶν Ⓒ ἐξ Ιουδαίων. διὸ παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, ϗ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν· οὐκ ἐν τοῖς πολλοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν τῶν πιστευόντων.

Οταν τοίνυν ἴδῃς τὴν ἐκκλησίαν ἐξ τὸν ἑνὸς λίθου καταχωνθεῖσαν, ἐξ Ιουδαίων ϗ ἐξ Ελλήνων νοεῖ μάλιστα τὸ λεγόμενον. ἀλλὰ πρόπους εἶποι τις ἄν, ϗ ποῦ ἐν ἡμῖν οἱ ἐξ Ιουδαίων; ἐξ Ελλήνων μὲν γὰρ ὁρῶμεν, Ⓐ Δ ἐξ Ιουδαίων ποῦ τυγχάνουσι; πόθεν ἰῶ ὁ Παῦλος, πόθεν ὁ Πέτρος, πόθεν ὁ Ανδρέας, πόθεν Δ Ιωάννης, πόθεν Δ ἡ μυρεψὸς ἐν τῆ Ιερουσαλὴμ ἐκκλησία; πρότερον ἀπὸ Ιουδαίων, εἶτα ἐξ Ελλήνων. ὅτε γὰρ ὅπως ἔλθοι Ⓐ πρὸς αὐτοὺς τὴν ἐλπίδα ἔχοντες τῆς εὐσεβείας, τότε ἦλθεν ἡ ῥάβδος ἡ σιδηρᾶ, ϗ διεσκόρπισε ⸂τοὺς ἀναμείναντας τῆ ἀπιστία. Ποιμαίνεις γὰρ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκεῦη κεραμέως ζωτρίβεις αὐτούς. διὰ τί ὡς "σκεύη κεραμέως; ἐὰν μὲν ὁ πλοῦς πρὸς ἐπιτυχὴς ὦσι, ἀ-

χ. τῶ ἐνέχεται τὸν οἰκίαν

χ. εἰς

χ. ἀντίστιξις

* ϗ πυρίεσσα πως.

χ. εἰς αὐτὸν

Ψαλ. ριζ' αα

χ. σκεῦος

βύσσεια συμφερόντως αἰθέριος, ἵνα μηδὲν ἀγνοήσῃ ἡ τοῦ Θεοῦ ἀλήθεια. Καίτοι Αὔγουστος κελεύει, καὶ πείθεται Ἰωσήφ, καὶ λαμβάνει τὴν παρθένον. ὅταν ἐρωτήσῃς Ἕλληνας, ἢ καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἰουδαίους, ἀφ' οὗ ὁ Αὔγουστος πολλῷ χρόνῳ τῆς βασιλείας τετίμηται (ἐβασίλευσε γὰρ ἔτη πεντήκοντα καὶ ἓξ καὶ μίαν ἡμέραν) ἀποκρίνονται μὴ θέλειν, νομίζοντες τοῦ Χριστοῦ ἀποκληρωσιν αὐτῷ τὸν χρόνον γενέσθαι μακρότατον. οὐκ εἰδότες καὶ αἰτίας τῶν πραγμάτων, οὐδὲ πιστεύοντες τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι. ἐπ' αὐτὸν γὰρ ἐπέβη Ἰησοῦς ὁ σωτήρ. Εἰ τοίνυν βασιλεὺς Ρωμαίων Αὔγουστος καὶ πρῶτος, εἰκότως τῇ καταβολῇ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ σάρκα οἰκονομίαν αἰσθέσθαι ὁ Χριστός. ἤμελλε γὰρ ἡ ῥάβδος εἰσάγεσθαι ἡ σιδηρᾶ, ἡ ῥάβδος, περὶ ἧς ὁ Δαβὶδ ἔλεγε· Ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, καὶ, Αἴτησαί με, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. ὡσαύτως τοῦ παῤῥησιαζομένου περὶ τοῦ υἱοῦ καὶ λέγοντος, Ἰουδαῖοι παῤῥησιάσασθε τῷ Θεῷ βασιλεῖ, καὶ τῷ ἀρχῇ ἡπίασαν. εὐκαταφρόνητον δὲ ἔθνος, ὀλίγοι εἰσὶ καὶ ἀσπαραφείτες. αἴτησαί με, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. οὐ τὴν γαστέρα τῆς Παρθένου, οὐδὲ ὃ ἔθνος ὃ μάταιον, ὃ ἀφειδῶς μεμένον, ἀκαρδίου τῇ ψυχῇ· ἀλλὰ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. ποιμανεῖς αὐτούς, ὅτε οὐκ ἐβουλήθησαν τῷ εὐαγγελίῳ ὑπακοῦσαι, ὅτε οὐκ ἠβουλήθησαν ἐξαι τοῖς ψεύσμασι, ποιμανεῖς αὐτοὺς οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ῥάβδῳ σιδηρᾷ, τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ. ἀφ' ἧς τάττονται τῇ ἀρχῇ τῆς ῥάβδου. Ἰησοῦς γὰρ ὅτε ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ εἶδεν ἐν τῷ ἱερῷ ἐμπορίαν καὶ πραγματείαν ἀργυροκοπῶν (ἐπίστασαι γὰρ ἔσω καὶ ἠγόραζον, πρὸς φάσιν τῶν θυσιῶν εἶδον ἐμπορευόμενοι) ποιήσας ὡς ῥάβδον καὶ φραγέλλιον ἐκ σχοινίων, ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγων, Μὴ ποιεῖτε οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορείου; καὶ εἰ ἦσαν αἰσχρόμυθοι ἐκείνης τῆς ῥάβδου, ἐκ μὲν ἐποιμάνθησαν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· ὅτε γὰρ τοῦ σωτῆρος ῥάβδον ἡπίασαν, γενέσθαι οὐχ ὑπὸ τοῦ φραγέλλιον, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ λόγου μαίζοντα ἐκεῖνον ἀμαθῶς, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ῥάβδου τοῦ σιδηροῦ. καὶ πολλάκις ἠθέλησαν παῤῥησιάσασθαι, καὶ κατέλαβεν αὐτοὺς ἡ σιδηρᾶ ῥάβδος, οὐχ ἁπλῶς τύπτουσα, ἀλλὰ ἀναιροῦσα. ὅτε τοίνυν ἡ σιδηρᾶ ῥάβδος ἐρχομένῳ ἔλαβε τὸν κρατοῦντα ὅτι Αὐγούστου, τότε δὲ καὶ ὁ Χριστὸς ἐτέχθη. ἀρχὴ Ρωμαίων, ἀρχὴ κηρύγματος, ἡ τετάρτη τῶν χρόνων βασιλεία. ἔστι γὰρ ἰδεῖν μυστικῶς ταῦτα παῤῥησιαζόμενα τοῖς προφήταις τεταμευμένα. οὐδὲν γὰρ ἄγραφον κεῖται ἢ ὅτι ἐν τῇ καινῇ, ἢ ὅτι ἐν τῇ παλαιᾷ· ἀλλὰ προέλαβε τὸν καινὸν ἡ παλαιά, καὶ ἡρμήνευσε τὴν παλαιὰν ἡ καινή. καὶ πολλάκις εἶπον, ὅτι δύο ἀφῆκαν, καὶ δύο παῖδισκαι, καὶ δύο ἀσκοὶ ἓνα διασώζειν δορυφορῶσι· Χριστὸς παῤῥησίᾳ καταγγέλλει), Χριστὸς ἐν καινῇ κηρύσσει). ἃ καινὰ τὰ καινὰ· προέλαβε γὰρ τὰ παλαιά. οὐκ ἐσώθη τὰ παλαιά· ἡρμηνεύθη γὰρ ἐν τῇ καινῇ. εἶδες γὰρ ἀνὴρ Δαιμὴλ ἐκ ἔθνους, νεώτερον τῇ ἡλικίᾳ, πολίου ὄντα τῇ προφητείᾳ ἐν τῇ Βαβυλῶνι προφητεύοντα. ἀφ' οὗ δὲ ἐν Βαβυλῶνι; ἠχμαλώτισε γὰρ ὁ λαὸς, καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ἐν γῇ Ασσυρίων πεπτώκει. ἐκεῖ οὖν ἦν) ὁ Δαιμὴλ, ἐκεῖ διατρίβει), οὐδὲ βλέβεις ἐκ τῆς ἀλλοφύλου γῆς. Εἶχε γὰρ ὃ φρόνημα ὃ πατρικόν, καὶ ἅτε ἐκ νεότητος προφήτης, καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἅγιον πνεῦμα τοῦ ψυχοῦ, καὶ ὀκτωκαιδεκάτης ἡμέρας, τῆς προφητείας ἀπῆρξατο. καὶ ἔστι μὲν καὶ ἄλλα πολλά, ἃ προφητεύει· ἡρμηνεύθη δὲ καὶ τὰ τέσσαρας βασιλείας. Εἶδε γὰρ Ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς ἐν ὕπνοις τέσσαρας διαφορὰς, ἐν μὲν σῶμα, τέσσαρα δὲ χρώματα. ἡ μὲν εἰκὼν εἶχε μὲν τοῦ κεφαλοῦ χρυσοῦν, εἶχε δὲ στῆθος ἀργύρεον, εἶχε δὲ τοὺς κοιλίας χαλκοῦς, εἶχε δὲ σφυρὰς σιδηροῦς, καὶ ἀπὸ ποδῶν ὑλαῖ (μικτὸν ἦν ἡ εἰκών. καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἰδὼν δὲ ὁ ἑρμηνεύων. ἦλθον μάγοι, ἦλθον Χαλδαῖοι, μάντεις προσελήλυθασι. καὶ τί φασι; εἶπε ἡμῖν ὃ ὄναρ

Ψαλ. ϲ'. 9. Ψαλ. β'. 8.

Ησαΐ. ξ'. 15.

χ. ἐν ἀκαρδίου τῷ ψυχῷ·

χ ἦλθον οἱ τέσσαρες ἀπὸ τὸν βασιλέα ἐκάλεσαν

ζωοποιήθημεν. δίξαν δὲ συμβολὴν τῷ ποιήσαντι ζωοποιήσαντι, ἵνα δὲ συμβολὴν αἰχμαλώτοις, τὸ ἐξ ἡμῶν ἀπειλητικὸν καθιδρύσωμεν. οἰκτειρον τοὺς σοὺς δούλους, τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ γυμνοὺς, καὶ νεκρούς. ἀπόδος ἡμῖν τὴν ἐγκαίαν βλέψιαν· εἴσελθε εἰς ὁ ἀβάσταστος ζεῖσον ἡμᾶς ὡς ἐλαίῳ τῆς ἀγίας σου χρίσεως, ἵνα μὴ βλαβῶμεν* ἀπὸ τοῦ ὄφεως. θέλωμεν ἐργάσασθαι ζῶσας ὀπολείς, θέλωμεν εὑρεθῆναι τοῦ ἀμπελῶνος σοῦ, θέλωμεν ὡς ἐλπίζοντες καὶ χρηματίζειν ἐργάτας. ἐξίσασθε πάσας ἡμῶν ζῶσας ἡμέρας κακῶν· θέλωμεν ζῆσαι ζῶσας ὑπολείπτους καλῶς. θέλεις, ὡς πόρνοις, συγχωρῆσαι. συγχώρησον. θέλεις ὡς τελώναις ἀθέτησόν μοι. θέλεις ὡς ληϊστὰς φίλαν θεοπάτασόν μοι. θέλεις ὡς διώκτας ἀθέτησον. ἀθέτησον. θέλεις ἐλεῆσαι μετανοοῦντας, οἷς ἐμακροθύμησας ἐξαμαρτάνουσιν. ἐλέησον ἀποστάτους ζῶντας, οὓς καὶ ἀπολακτίζοντας ἄκλαυτος. ἐλέησον καθικετεύοντας, οὓς ὑβρίζοντας ἔφθρες. ἄνοιξον τοῖς χλευαζομένοις τὸν τῆς καλυμβήθρας λιμένα· ἄνοιξον τοῖς τετραυματισμένοις τὸ ἀνώδυνον ἰατρεῖον· ἄνοιξον τοῖς παλαιωθεῖσι τὸ ἄλυπον χαρυτήριον· ἄνοιξον τοῖς χρεωστοῦσι θάνατον ⟨W⟩ ἀκίνδυνον ζάφοι· ἄνοιξον ἡμῖν τῆς τεσσαρακονθημέρου σου νεκρώσεως τὸ ζωοφόρον ἐκτύπωμα· ἄνοιξον ἡμῖν τῆς παλιγγενεσίας τὸν πρῶτον χαρίεσσα· ἄνοιξον ἡμῖν τῆς υἱοθεσίας τὴν ἄφθαρτον μητέρα· ἄνοιξον ἡμῖν τῆς ἀθανασίας τὸν πύλον· ἄνοιξον ἡμῖν τὸν θρόνον τῶν οὐρανῶν· ὃν σὺ εἶπας, Κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. ἅπερ εἶπας, ἀληθείᾳ πλήρωσον· ἅπερ ἐλάλησας, ὡς ἀψευδὴς ἀπότελεσον. πιστεύομεν ὅτι δύνασαι πάντα ποιῆσαι· πιστεύομεν ὅτι δυνάσας τὸν ἀμαρτημένον ἡμῶν ἀποπλύναι τὸν βόρβορον· πιστεύομεν ὅτι δυνάσας ἁγίῳ πνεύματος καὶ ὕδατος διαλύσαι τοὺς ἐν ἁμαρτίαις γηράσαντας· πιστεύομεν ὅτι δυνάσας τὸν ξύλον λαχεῖν ἐργάσασθαι· πιστεύομεν ὅτι δυνάσας γυναῖκας καὶ βρέφη καὶ νέους καὶ ἄνδρας καὶ γέροντας ἐκ τῶν ὑδάτων νεοπλάστους ἀναγαγεῖν, ὡς ἐξ ἀπὸ καὶ βρέφη· πιστεύομεν ὅλα δυνάσαι τοῖς ὕδασιν ἀποπλύναι καὶ ἁμαρτίας ἡμῶν, καθάπερ τὸν Φαραὼ καὶ τὸν δυνάσαν αὐτὸν πᾶσαι κατέκλυσας· πιστεύομεν ὅτι δυνάσας σωτηρίας ὁδὸν ἄξυρον, ὡς ποτε τοῖς Ισραηλίταις ἐδημιούργησας ὁδὸν ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης· πιστεύομεν ὅτι δυνάσας πόσον, ὅσον καὶ θέλεις. ταῦτα λέγοντες πρὸς ⟨W⟩ Κύριον ἐπιμείναμεν, ἵνα εἴπῃ καὶ πρὸς ὑμᾶς ὁ σωτὴρ Πιστεύετε ὅτι δυνάμαι τοῦτο ποιῆσαι; καὶ τὸ πίστει ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

*ἐν τῷ πάλιν ἀναβῆναι.

χ. τοσαύτας, ὅσας

χ. πατὴρ

Λογ. ρια. ΕΙΣ ΤΟ, ΕΞΗΛΘΕ ΔΟΓΜΑ ΠΑΡΑ ΚΑΙΣΑΡΟΣ Αὐγούστου, καὶ Εἰς τὸν ἀποχαφὸν τῆς ὑπαρχίας, ἀχρεῖον, ὑπερβολημένης διασώσης ἡμᾶς, θεοτόκε καὶ ἀεὶ πρῶτον Μαρίας.

Λεκ. ς. α.

Ex Mſs. Colleg. Nouæ Oxon. emend. ex Mſ. Bauar.

ΜΕλλοντος, ἀγαπητοὶ, τοῦ κυρίου σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ πιστευθῆναι, δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἐξέρχεται καθολικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ὅπως καθολικὴ χάρις σκιάμπτειν ἤμελλεν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. συναπογράφεσθαι ἔφησι ἵνα τὰ δημόσια τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ ἓν σῶμα καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης, πιστευθῆναι τοῦ σωτῆρος. ἐξῆλθεν οὖν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου, ὥστε ἀπογραφῆναι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, Εἰς παραδείγματος συμφωνίας τῆς εὐσεβείας, Εἰς πρόοδον τοῦ κηρύγματος, Εἰς ὁδοποίησιν τῆς διδασκαλίας. πρότερον γὰρ αἱ ταπεινίαι πυκναὶ ἐτύγχανον. οὕτω γὰρ ἐως τοῦ καθολικοῦ κηρύγματος ὁ καιρός. ὅπως ὁ ἤμελλε κήρυγμα καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης, τῆς εὐσεβείας ἡ πίστις, βεβαιοῦσθαι, ζωοπλάσται ἡ οἰκουμένη ὑφ' ἓν ζωοποίημα, ἡ οὐ μόνον ἡ οἰκουμένη, ἀλλὰ καὶ τὰ κάτω τοῖς ἄνω, καὶ δημοσιεύεται ἡ εὐσέβεια

γλυπτὸν ζᾷ, ἀ ποιητὸν· γλυπτὸν, ἀ κτιστόν· γλυπτὸν ζᾷ, ἀ δημιουργητόν ζᾷ· ἐκ τ πατρῴας οὐσίας ἀχρόνως ἐκλάμψαντα, ἀκ ἐξωθεν ἐπεισελθόν ζᾷ πολύ· ἐκ ὑστερολιμᾶον ἢ νόθον γόν, ἀλλ' γνήσιον ἀπαύγασμα τ γνησίου παρ ἐξ, ἀπαράλλακτον χαρακτῆρα ἀσφάτου μορφῆς. οἶδα Χριστὸν γὰρ τὸν Θεοῦ καὶ παῖδα ἐξ, ὡς Θεόν· οἶδα καὶ Χριστὸν τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ μαθητὰς ὡς φαρμάκους δ' δεσπότου· οἶδα Χριστὸν ὁμοούσιον τοῖς δ' δεσπόταις, ὡς δ' δεσπότου ἐξ δ' δεσπότου· οἶδα Χριστὸν ἐπουράνιον, καὶ ἐπίγειον· οἶδα Χριστὸν ἀόρατον, ἐ ὁρώμενον· οἶδα Χριστὸν ἀψηλάφητον, καὶ ψηλαφούμενον· οἶδα Χριστὸν χιλιάδας ῥήματι δρέψαντα, καὶ τοῖς κύμασιν ἐπιβαδίσαντα, καὶ τοῖς δαίμοσιν ἐπιτάξαντα, καὶ νεκροὺς διαχήσαντα, καὶ μυρία ποιήσαντα θαύματα τῇ δυνάμει τῆς οἰκείας θεότητος· οἶδα τ Χριστὸν πεπαύσαντα καὶ διψήσαντα καὶ κοπιάσαντα καὶ ἀγωνιάσαντα καὶ ἱδρώσαντα τῇ φύσει τ δεσποτότητος· οἶδα τ Χριστὸν, ὡς Θεὸν, ἀπαθῆ· οἶδα τ Χριστὸν ἀποθανόντα, καὶ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα· καὶ ἐκ παθῶν δεδόξασμένον· οἶδα τὸν Χριστὸν καὶ δ' δυσὶ φύσεσι μίαν τ πλουτίσαντα· οἶδα τὸν Χριστὸν διαχήσαντα τὸ σῶμα αὐτοῦ τ ναόν. γνωρίζω τὴν δύο φύσεων αὐτοῦ δ' ἰδιότητα· οὐ μερίζω τ ἕνα γὰρ ἐξ δύο γοῦς. πιστεύω καὶ εἰς δ πνεῦμα δ' ἅγιον, δ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, δ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, δ τῆς τελειάδος συμπληρωτικόν. αὐτῷ θαῤῥῶ τοῖς ἐμοὶ ἁγιασμοῖς, αὐτῷ θαῤῥῶ τῷ ἐκ τῶν νεκρῶν ἐγείραντι. ταῦτα τῇ ψυχῇ καὶ τῇ γλώττῃ μελετᾶτε ἰδιαπόντος· ταῦτα φρονήματα, ἐ σώματα βοᾶτε διηνεκῶς. ἔχετε τὸν ἀποστολικὸν ὅρον τῆς πίστεως καὶ πολιτείας θεοφιλοῦς· αὐτὸν γὰρ τῆς πίστεως Rom. 5. 19. ταῦτα ἔργα νεκρά. αἱ θεόπνευστοι λέγουσι γραφαὶ τῷ ἀθέτησιν τῆς ἁρμονίας ὑμῶν. Ωσπερ γὰρ πρέπει σατε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ· ὁ πόρνος γλωττάτω σώφρων, ὁ ἄδικος γλωττάτω δίκαιος, ὁ ἁρπαξ βιαιοπάθειας, ὁ πλεονέκτης φιλόπτωχος, ὁ ἀνθρωποκτόνος καὶ φιλόζωος· καὶ τούτων πάντων φαρέτω φιλόχριστος, ὁ βλάσφημος ὑμνολόγος, ὁ πέρνων εἰς διάπεμπε περνάτω λοιπὸν εἰς ταῖς αὐλαῖς τ Θεοῦ, ὁ τοῖς δρόμοις τ ἵππων ὑπομαινόμενος χαλασάτω τοῖς ἀποστόλοις, ὧν ὁ δρόμος τοῖς μιμουμένοις σωτήριος. ὡς μέλλοντες χρηματίζειν νύμφαι Χριστοῦ, οὕτω κολίσατε ταῖς ὑμετέραις ψυχαῖς καὶ τὰ σώματα. ἔστω ὑμῶν τὰ βλέμματα τῆς καρδίας ψυχικὰ γαλήνης δεῖκτικὰ σήματα· ἔστωσαν αἱ ὄψεις τ ἐνδον βλαστούσης χαρακτῆρες σαφεῖς· ἔστω ὑμῶν τὰ σώματα φαλμῶν καὶ ὕμνων ὠδεῖα· ἐκπέμπουσα, κόσμια, σώφρονα, πρέποντα πρὸς γένος μαγοῦσιν· ὑμφῶσθαι. ἔστωσαν αἱ ψυχαὶ καθαραὶ, λευκαὶ, ἵνα γνησίου τῆς βασιλικῆς ἀλευρίδος τῷ βαφεῖ ἐναποδίζωνται. ἐπιδὺς δ' καταλαμβάνητε τὸν νυμφῶνα τ' πνεύματος, ἐπιδὺς εἰσδράμητε τῷ παστάδι τῆς χρίστου, ἐπειδὴ πλησίον γένησθε τῆς φοβερᾶς ὁμοῦ καὶ ποθεινῆς χαλυμωθρας, ὡς αἰχμάλωτοι παραπέσατε τοῦ βασιλέως· ῥίψατε πάντες ὁμοίως ἑαυτοὺς ὑπτίασμα, καὶ ταῖς χερσὶν ἀνατείνατε εἰς ὕψος ἐρωτῶντες, ὅπερ καθήκει βασιλικῶς ὁ πάντων ἡμῶν βασιλεύς, ἐ σοὶ ὀφθαλμοὶ ἰδιώζοντες παρὰς τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν, ζιούτοις παρὰς τ φιλάνθρωπον χρήσασθε ῥήματι· ἄνοιξον ἡμῖν τὸν ἀμπελῶνα ζωῆς, Κύριε, εἰ καὶ πρὸ τῶν ἑνδεκάτων ὥρων ἐφθάσαμεν. μὴ ὀργισθῇς ἡμῖν ὡς βραδύνασι, δέσποτα, μηδὲ κλείσῃς ταῖς ἡμετέραις ὄψεσι τῆς σῆς φιλανθρωπίας ταῖς θύραις. κατέγνωμεν τῆς φθασάσης ἡμᾶς ἀργίας, κατεγνώκαμεν τῆς παρελθούσης ἡμέρας τῶν ῥᾳθυμιῶν, ἐδεήθημεν παρακούσαντες, ἐζημιώθημεν καθυδήσαντες, ἐναυαγήσαμεν περιπόντες, ἐγυμνώθημεν παίζοντες καὶ παιζόμενοι, ἀπωλόμεθα τοῖς μεταποις ψυχαγωγούμενοι. μόλις ἐγρηγορήσαμεν, μόλις ἐνήψαμεν, μόλις κυβερνήσαμεν τὸ συμφέρον, μόλις ἐφυγάδευσαν τὸν πόλεμον. ἀπεταξάμεθα πάντως τῷ πατρῷ· ἀπεταξάμεθα τοῖς ὀλεθρίοις κακοῖς καὶ περιπνοῖς συνοχλάσαι· ὦ σωτῆρι λοιπὸν συνταπόμεθα τῷ μόνῳ Θεῷ. δέξαι δ' γραμμάτιον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, ἵνα φοβούμενοι δ' εσίμιον, ἐμμένωμεν οἷς καὶ ζωωθέντες.

χ. τοῦ θεοῦ ματίου

χ ματίσετε

χ παῖς

χ καθύπνησεν χ. ἀκάνθαις

ται; θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι, ὡς καὶ σοί. οὐ φέρω τοὺς ἐμοὺς ἀνδριάντας γυμνοὺς δόξης καταλιπεῖν· οὐ φέρω τὴν ἐμὴν εἰκόνα πτωχεύουσαν περιιδεῖν· οὐ φέρω μὴ συμβασιλεῦσαί μοι καὶ τούτους, δι' οὓς κατῆλθον ἐκ τῶν οὐρανῶν. θέλω δοῦναι τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ, ὡς καὶ σοί. ἔσχατος ἦλθεν, οἶδα κἀγώ· ἀλλὰ προσήγαγέ μοι πίστιν ἀπολογουμένην ὑπὲρ τῆς γεγενημένης βραδύτητος. ἔσχατος ἦλθεν, ἀλλ' ἐπεδείξατο πόθον, οὗ ποθῶ. ἐπλανήθη τὸ πρὶν ἐλθεῖν τὰ χρόνια ὡς πρόβατον, ἀλλ' ἐπήγνω τὸν ποιμένα τῶν προβάτων. ἐμὸς ἦν οὗτος, καὶ ἐπερρέμβετο. ἔσχατος ἦλθεν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐμῆς κολυμβήθρας παρῆλθεν, ὥσπερ καὶ σύ. ἔσχατος ἦλθεν, ἀλλὰ τῆς ἐμῆς τραπέζης ἀπήλαυσεν, ὥσπερ καὶ σύ. ἔσχατος ἦλθεν, ἀλλ' εἶδε μὲν πᾶσαν τοῦ ἀμπελῶνος τὴν εὐπρέπειαν, εἶδε τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν· κατεφίλησε τὰς ἀκάνθας, ἃς ἐστεφανοφόρησα δι' αὐτόν· προσεκύλιξεν τὸν σταυρὸν, ὃν ὑπέμεινα δι' αὐτόν. οὐ δύναμαι οὖν τὸν οὕτω με ποθήσαντα, τὸν οὕτω μοι πιστεύσαντα μὴ τιμῆσαι πάσῃ σπουδῇ καὶ τιμῇ. ὡς ἐπίστευσας, ἐπίστευσεν· [ὡς εὐπόρησας, εὐπόρησεν·] ὡς προσεκύνησας, προσεκύνησεν· ὡς ἐβασίλευσας, ἐβασίλευσεν· ὡς ἔκαμες, οὐκ ἔκαμεν, ἀλλ' ἐγὼ τῇ χάριτι τὸ λεῖπον ἀνεπλήρωσα. Ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι, ὃ θέλω, ἐν τοῖς ἐμοῖς; μὴ γὰρ τὰ σὰ δαπανῶ; τὰ ἐμὰ χορηγῶ. μὴ γὰρ ἐν τοῖς σοῖς φιλοτιμοῦμαι; ἐν τοῖς ἐμοῖς εὐθετῶ. μὴ γὰρ ἐπίτροπόν σε τῆς ἐμῆς κατέστησα γνώμης; μισθωτόν σε ἔλαβον ἐξ ἀρχῆς. μὴ γὰρ κύριόν σε τῆς ἐμῆς ἐξουσίας ἐχειροτόνησα; ὡς φιλάνθρωπος, κοινωνὸν ἐποιησάμην τὴν ἐμαυτοῦ. Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, οὐ δύναται βλέπειν ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν. ἀθολώτου χρεία βλέμματος εἰς τὴν τῶν μυστηρίων ἐπίσκεψιν, καθαρᾶς χρεία ψυχῆς εἰς τὴν τῶν καθαρῶν κατανόησιν. Εἴδετε πῶς ἀγαθὸς ὁ δεσπότης ἡμῶν· εἴδετε πῶς τοὺς ἐν διαφόροις καιροῖς προσιόντας, μίαν δὲ πίστιν καὶ προθυμίαν καὶ πολιτείαν ἐπιδεικνυμένους ὁμοίαις τιμαῖς καὶ δωρεαῖς ἠξίωσεν· εἴδετε πῶς καὶ τοὺς ἐσχάτους ἴσους τοῖς πρώτοις ἐποίησε διὰ τὴν ἄβυσσον τῶν αὐτοῦ οἰκτιρμῶν. ἐπιζητεῖτε τοίνυν πρὸς τὸν οὕτω φιλάνθρωπον. αὐτὸς καὶ νῦν ἡμᾶς ἐμισθώσατο· αὐτὸς λέγει καὶ πρὸς ἡμᾶς, ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. Θεὸς ὁ μισθούμενος, ὁ μισθὸς οὐράνιος, τὸ ἔργον σωτήριον, ὁ ἀμπελὼν εὐπρεπὴς, ἡ θύρα τοῦ ἀμπελῶνος ἡ κολυμβήθρα καθέστηκεν. ἡ θεία χάρις εἰς θύραν τῆς κολυμβήθρας παρεισαμένη, καθάπερ φαιδρὰ πυλωρὸς, πρὸς πάντας τοὺς δι' αὐτῆς εἰσιόντας βοᾷ· αὕτη ἡ πύλη τοῦ Κυρίου, νεοφώτιστοι διελεύσονται δι' αὐτῆς. ἡμεῖς οὐ φθονοῦμεν ὑμῖν, ὡς τελευταῖοι ἐλθοῦσι, καὶ τῆς αὐτῆς ἐλθούσης ὑμῖν δόξης· ἀλλὰ μετέχομεν συγχορεύομεν ὡς ἀδελφοῖς, καὶ συγχαίρομεν, ἡμετέραν δόξαν τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν ἡγούμενοι. ποθήσατε οὖν τὸν καλέσαντα, λάβετε τῆς εἰς τὸν ἀμπελῶνα πορείας τὴν πίστιν ὁδηγὸν ἀπλανῆ. πίστις γὰρ τῆς ἐπὶ τὴν κολυμβήθραν ὁδοῦ χειραγωγὸς ἀγαθὸς, πίστις χειμαζομένης φύσεως ἄγκυρα, πίστις ἀνθρωπότητος λιμὴν γαληνὸς, πίστις τῶν ἀοράτων κάτοπτρον τηλαυγὲς, πίστις τῆς ὁμοουσίου τριάδος διδάσκαλος ἀκριβὴς, πίστις λέγειν ἡμᾶς παρεσκεύασεν ἐκεῖνα τὰ σωτήρια ῥήματα· πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα. πιστεύω, οὐκ ἐρευνῶ· πιστεύω, οὐ διώκω τὸν ἀκατάληπτον· πιστεύω, οὐ μετρῶ τὸν ἀμέτρητον. ἂν πιστεύσω, φωτίζομαι τὴν ψυχήν· ἐὰν περιεργάσωμαι, σκοτίζω μου τοὺς λογισμούς· ἐὰν πιστεύσω, καλῶς ἀνυψοῦμαι πρὸς οὐρανόν· ἐὰν ζητήσω περιέργως, καταφέρομαι πρὸς βυθόν. πιστεύω εἰς ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ πατέρα παντοκράτορα. ἀρνοῦμαι τοὺς παρὰ τῶν ἑλλήνων πεπλασμένους θεούς. πολυθεΐα γὰρ οὐρανὸν οὐκ οἰκεῖ. ἕνα μόνον Θεὸν ἀνυμνῶ. μισῶ τὸν Ἀρειανισμὸν, ὡς ἄλλον ἑλληνισμόν. οὐ λέγω, ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν πατήρ· ἀλλ' ἀεὶ Θεὸν τὸν Θεὸν, ἀεὶ πατέρα τὸν αὐτὸν κηρύττω, οὕτως ὄντα πατέρα, ὡς οἶδεν αὐτός. πιστεύω εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ὡς αὐτὸς μόνος οἶδεν ὁ γεννηθείς

Marginal notes: γ. ἐσχάτως (l. 4) — γ. ἐσχάτως (l. 5) — γ. ἐσχάτως (l. 8) — γ. ἐσχάτως (l. 9) — γ. ἐσχάτως (l. 9) — Ματθ. κ. 15. (l. 14) — γ. ἐν (l. 17) — γ. πυλωρὸς (l. 27) — γ. γαληνός (l. 33) — γ. δόγματα (l. 35)

ρωῆτες ; ὃ δῶρον τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἢ τὰς παλάμας τῶν χηρῶν κατέχοντες ἐγρήγορσι, ἐπα-
Ματθ. κ. ια. μυέζοντι ὑπὲρ τοῖς πρὸ ἐλπίδα καλοῖς. Ἐλῆτες ; ⓐ ὠφῆτοι ὁμόσαι ὅτι πλείονα
λήψονται · ἢ ἔλαττον ἢ αὖθις διὰ δίωαρίου · λαβόντες ; ἐγόγγυζον κῆ τὸ οἰκοδεσπότου,
λέγοντες . ὁ δεσπότης τῷ λόγῳ πρήναγε, οὐχ ἵνα ὠμωμένοις φθονήσωσι (χαίρουσι γὰρ,
οὐκ ἀγρυπνοῦσι πόνων σωζομένων ⓐ ὅσοι) ἀλλ' ἵνα δείξῃ τὴν οἰκείαν φιλανθρωπίαν 5
τοιαύτην οὖσαν, ὥστε ⓒ τοῖς ἀφθόνοις, εἰ συχώρει, φθόνον τεκεῖν. λαβόντες ; ἐγόγγυζον κῆ χ. τοιαύτην
τὸ οἰκοδεσπότου, λέγοντες · ὅτι ⓐ ἕξαται, οὗτοι ⓐ γεγηρακότες, οὗτοι ⓐ μόλις τὴν σὴν χ. φιλανθρωπίαν
δεσποτείαν ἐπεγνωκότες, ⓐ μόλις τὰ γόνατα τοῖς σοῖς προσκυνήσαι κάμψαντες,
οἱ μόλις τοῖς σοῖς δακτύλοις τὸ σωτηρίου σῶ χαρᾶ ὃ σύμβολον τοῖς μετώποις ὑπι-
χάραξαντες, ⓐ μὴ βαστάζαντες κοφίνους πιεζομένους, ⓐ μὴ κεκτήσαντες δικέλλας συμ- 10
φοράν, οὗτοι οἱ ἕξαται μίαν ὥραν ἐποίησαν · εἶδον μόνον ⓦ σὸν ἀμπελῶνα, τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς ἡμῖν μόνοις σκυθρώπασαν τῆς ἐργασίας, ἃς ὄψεις αὐτῶν ἐξέδυσε, ἃ κατόρθωσαν
προάξεις πονᾶς . μάρτυρες τῶν μόχθων, οὐ μέτοχοι γεγόνασι · ἢ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίη-
σας τοῖς βαστάζουσι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας ἢ ⓦ καύσωνα ; ἡμεῖς ἐφλέχθημεν ταῖς ὁδοιπορίαις, 15
ἀλλ' οὐκ ἰσοέσθημεν ταῖς ἀρεταῖς · ἡμεῖς ἐδιψήσθημεν διὰ σέ · ἡμεῖς μυρίοις ἐπεμείνα-
μεν πόνοις, ἵνα τὴν οὐσίαν πλατυνώμεν · ἢ βαδίζομεν ἐντεῦθεν λαβόντες μισθοὺς ὁμοί-
ους τοῖς μὴ κεκμηκόσιν ὁμοίως ; ἡμῖν ὁ πόνος δρόμοις, ἢ ὁ κέρδος προσόμοιον · ὁ κόπος δρό-
μους, ἢ ὁ κλέος ἐφάμιλλον. οὗτοι ⓐ ἕξατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν. ἵνα μίαν ὥραν ἐμοῦ συ-
κλαύσῃ γυνὴ πόρνη, ἢ λύσῃ τὰς τείχας, ἃς ἔπλεκε πρὸ τούτου κακῶς, ἢ φιλήσῃ σοῦ ἀ- 20 χ. μίαν
χραάντους σου πόδας σώφρονι χείλει, ἃ προσενέγκῃ σοι ὦ οὐρανίῳ μύρῳ ὑπέγλοι, ἔδωκας
αὐτῇ πρεσβεῖα θυγατρός ἢ πρόνοιαν. ἵνα μίαν ὥραν ἐσωφρονισμένος λῃστὴς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ
Λουκ. κγ. μζ. σοι προσφύγῃ, ἢ βοήσῃ, Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἐκ-
μίμησε τῆς φωνῆς ταύτης δύναμιν αὐτῷ ⓦ παράδεισον . ἵνα μίαν ὥραν μετανοήσῃ
Παῦλος, ὁ διώκτης, ὁ πολέμιος, βλασφημίας ἀναδέδεκται. ὅτοι ⓐ ἔφατι μίαν ὥραν 25
ἐποίησαν, ἢ ἴσους ἡμῖν αὖθις ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ ⓦ καύ-
σωνα . τί οὖν πρὸς σὸν ὕτω λέγει ὁ φιλάνθρωπος ὁ φιλάνθρωπος Κύριος ; ἀποκρίθητι εἰ αὐ-
τῷ, εἶπεν · ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε. ὦ φιλανθρωπίας ἀνυπερβλήτου. ὁ δεσπότης πρὸς
τοὺς δούλους τῷ δούλῳ δικάζεται · ὁ κριτὴς πρὸς τοὺς κριομένους ἀπολογεῖται ὡς κατη-
γόρῳ. ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε. δίκασαί μοι τὸν λόγον, ἑταῖρε, ἢ μὴ ἀδικῶ λυπεῖ · ἀφ-
λέχθητί μου νομίμως, ἢ μὴ παρανόμως δυσχέραινε · εἰπέ, τί ἠδίκησέν σε αὐτός, πμηθέντος 30
τὸν σωδούλων σου ; εἰπέ, τί ἐβλάβης αὐτός, συμβασιλεύοντος ἐπὶ τὸν σὸν ἀδελφόν ; οὐκ
ἔλαβες, ὃ ἐκάμες ; ἢ χ οὐκ ἐδέξου τῆς ἡμέρας ὅλης τέλειον ⓦ μισθόν ; οὐκ ἀπέλα- χ. ἀπέλαβες
βες, ὅπερ ἐπόθεις ; τί οὖν ἄλλο πλέον ζητεῖς ; ἢ χὶ δίωαρίου σωεφώνησάς μοι ; κατόμ-
νησον ἑαυτὸν τῶν ἐμῶν κατηχέσεων, ἐφ' οἷς ἐμισθωσάμην σε τὸν ἀρχιν. εἰ δὲ καὶ τὰ
συγκείμενα ἐποίησά τι, δικαίως ἀγανακτεῖς · εἰ δὲ σὺν ἐμοὶ ἐπλήρωσα, μάτην ἐγ- 35
καλεῖς τῷ ἀνεγκλήτῳ. οὐχὶ δίωαρίου σωεφώνησάς μοι ; μὴ τί τῶν σῶν ἐμείωσα δωρεάν,
μὴ γὰρ σὰ λαθὼν ἑτέροις προσέδωκα ; μὴ τὸν σὸν δέξαν ἄλλοις ἀπένεμον ; οὐχὶ τὸν ἐμὸν
ἐσόδεμ, οἷς ἠθέλησα, κατεμέρισα ; τί οὖν ζηλοῦς, βλασφεῖς ὡς δοῦλος, ὡς ἐλεύθερος πμη-
θείς ; τί οὖν ζηλοῦσις ὁ τοσοῦτον ὠφεληθείς ; τί φθονεῖς τοῖς σοῖς ἀδελφοῖς, ἄφθονον ἔχων δε-
σπότην ; ἄρον τὸ σὸν, ἢ ὕπαγε · ἀρκείσθω τοῖς πρώτοις μὴ θέλε μόνος βασιλεῦσι, κακλη- 40
Ματθ. κ. εδ. θῆναι πολλῶν. ἀρκεῖ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ σοὶ, ἢ πᾶσι τοῖς ἀξίοις αὐτῆς. Θέλω
δὲ τούτῳ ὃ ἑκάστῳ δοῦναι, ὡς καὶ σοί. ὦ θελημάτων μεγίστων ! τίς ἀντίστασις ; Θεὸς ὁ δικαιῶν, καὶ
τίς ὁ κατακρίνων ; Θεὸς ὁ χρηστεύων, τίς ὁ λοιδορῶν ; Θεὸς ὁ πλουτίζων, τίς ὁ γυμνώσων δυ-
νάμενος ; ὁ κριτὴς σωπήσεται, τίς ὁ κατηγορεῖ ; ὁ δικαστὴς σιωπήσας, τίς ἀντιδικῆσαι δύνηθήσε-
ται ;

νοις ὑμᾶς καταλάβῃ τὸ θανάτου πνεῦμα, οὐκ ἔτι λοιπὸν ὑμᾶς ὡς φίλους ἔχειν δύναμαι. νεκρὸς γὰρ οὐ πιστεύει, ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται νεκρὸς ὢν ὁμολογεῖ, νεκρὸς οὐκ ἐργάζεται, καὶ θαρρεῖται μυσταγωγὸς· νεκρὸς οὐκ ἐργάζεται σωφροσύνην· νεκρὸς οὐ δύναται μισθὸν ἀπαιτεῖν· νεκρὸς ἀσφαλίσασθαι τὴν τοῦ κρίσεως καταδίκην. ζῶντι δὲ ὑμῖν αἰνέσει Κύριος. ὁ τοιοῦτος νεκρὸς καὶ μὴ θανάτου ζῇ· ὁ τοιοῦτος νεκρὸς μὴ τὴν ταφὴν πάλιν φύγοι. ἐπὶ πάντα δὲ ὑμεῖς εἰς τὴν ἀμπελῶνα. ἕως ἔχετε μικρὸν ἔτι τοῦ θερισμοῦ ζωῆς, προφασίσασθε. μὴ προσμείνητε τῆς ἀρρωστίας τὴν ἀνάγκην λαβεῖν τὴν ὑμετέραν γνώμην φθάνουσαν· μὴ βουληθῆτε τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου προβαλέσθαι τὰς ἀθανασίας ἐφόδια. ἐν ζωῇ τὴν ζωὴν ἐμπορεύσασθε· ἐν ὑγιείᾳ καὶ πλούτῳ τὸ κέρδος ποιήσασθε, ἵνα καὶ τὴν ἐργασίαν κερδάνητε. ἐπὶ πάντα καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, λήψεσθε. μόνον μετανοήσατε, μόνον προσέλθετε, μόνον γένεσθε μετ' ἐμοῦ· οὐ μέμψομαί σου τὴν προαίρεσιν. οὐδεὶς γὰρ ἐμοὶ πιστεύσας ἀπῆλθεν ἀκαιρεῖται, οὐδεὶς ἐμοὶ συμφορήσας ἔμεινεν ἐπὶ κενῷ κόπος. οὕτως ὁ οἰκοδεσπότης τοῦ οἴκου τούτου τὸν ἀμπελῶνα τοῦτον ἐπλήρωσεν.

Ὀψίας γενομένης. ἤδη τῆς παρούσης ζωῆς ὡς ἡμέρας ἐπαρθυσάσης, ἤδη τοῦ βίου νομῆς τῆς μακρᾶς τοῦ θανάτου νυκτὸς, ἤδη τῆς δικαιάσεως τῶν νεκρῶν διαστολῆς, ὥσπερ ὀρθοῦ ζυγοῦ ἐπάραι μὴ κεκτημένης δικάζοντος, λέγει ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας, κάλεσον πάντας τοὺς ἀπὸ Ἀδὰμ κάλεσον τὸν ἀπὸ Ἅβελ τὸν δικαιοθύτην τοῦτον πάντα· κάλεσον τὸν Ἐνὼχ τὸν εὐαρεστήσαντα καὶ μετατεθέντα· κάλεσον τὸν Νῶε τὸν παλαιὸν κόσμου κυβερνήτην· κάλεσον τὸν πιστότατον Ἀβραάμ, τὸν φιλόθεον μᾶλλον ἢ φιλόστεργον, τὸν γραφεὶς ἐν τῇ ἀναγνώσει αὐτοῦ, τὸν πιστώσαντα τὴν πίστιν· κάλεσον τὸν Ἰωσὴφ, τὸν τῆς σωφροσύνης ἐργάτην· κάλεσον πάντας τοὺς πατριάρχας· κάλεσον τοὺς προφήτας· κάλεσον Ἠλίαν καλῶς ἱλιοχήσαντα καὶ ἡμιόνοις ἱλιοχοῦσι πυρίνοις ἁρματηλάτην· κάλεσον τοὺς ἀποστόλους, τοὺς τῆς καινῆς διαθήκης φωστῆρας· κάλεσον τοὺς μάρτυρας, [καὶ] τοὺς μιμησαμένους μου τὸν ἐπὶ αὐτῇ θάνατον· κάλεσον Στέφανον τὸν διὰ λίθων θέντα· κάλεσον Βαρλαὰμ τὸν διαφυλαχθέντα τῷ δεξιῷ· κάλεσον πάντας τοὺς καλῶς κοπιάσαντας· κάλεσον τοὺς τὰ ἐμὰ καλλιεργήσαντας κλήματα, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν. δίοιξον τοὺς ἐμοὺς θησαυρούς· ἄνοιξον τὰς ἐμὰς ἀποθήκας· ἄνοιξον τὰ φαιδρὰ τῆς ἐμῆς βασιλείας βασίλεια. προκόμισον τοὺς βασιλικοὺς στεφάνους, προκόμισον τὰ θεῖα βραβεῖα. μὴ φείσῃ μηδενὸς τῶν ἐμῶν χειμηλίων. οὐκ ἐφείσαντο γὰρ οὗτοι τῶν οἰκείων ψυχῶν δι' ἐμέ. στεφάνωσον τὰς κεφαλὰς τῶν ἀθλησάντων, ὡς ἠβουλήθην ἐγώ. ἔμβαλε τὰ βραβεῖα τοῖς καμούσαις χερσί. μηδεὶς ἀστεφάνωτος ἐπιδῇ ἐξέλθῃ· μηδεὶς ἀγέραστος ὑποστρέψῃ· μηδεὶς ἀποστερηθῇ τῶν ἀμοιβῶν. πάντες πλουτήσωσι, πάντες χορτάσωσι, καὶ ἴδωσι διὰ τίσιν ἐμισθωσάμην αὐτούς· ἴδωσι ποίων τις πιθόμενοι μοι τυγχάνουσιν ἀγαθῶν· ἴδωσι ποίων δωρεῶν ἑαυτοὺς ἀποστερήσουσι καλούμενοι, καὶ διὰ ἡμέραν μὴ βουλόμενοι. ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων, τοὺς ἐσχάτους πρώτους θαυμάσαι τοὺς δωρεάς. οὗτοι γὰρ μᾶλλον χρείαν ἔχουσι τῆς ἐμῆς ἀγαθότητος. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ εὐθέως ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τὸν πόνον ἀρξάμενοι, αὐτὴν τὴν ἡμέραν καὶ τὰς ὥρας καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ζωοθήκας ἔχουσι συνηγόρους· οὗτοι δὲ ἐσχάτῃ πάντων τούτων ἔρημοι καθεζῶνται, πρὸς μόνον τὸν φιλανθρωπίαν τὸν ἐμὸν ἀποβλέποντες. τούτοις δὴ τοῖς ἐσχάτοις πρώτοις ὀπίσω τὰ δῶρα, καὶ πρότερον τοῖς πρώτοις ἀποδώσεις τὰς ἀμοιβάς. Καὶ ἐλθόντες περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. καὶ τοῦτο πρεπόντως· ἐν ταῖς ἑαυτῶν χερσὶ πρεσβεύοντες, ἔλεγον· ἐκαλέσθημεν ἀπρεπῆ τοῖς ἀγαθοῖς. ἠξίωσαν γὰρ οὐδὲν ἄξιον, ὧν ἔλαβον, ἐργασάμενοι. ὁ-

Matth. κ. ν.

Matth. κ. θ.

τρεσταλῶμαι, τοσούτους ἄλλους ποθῶ κἀκείνους θύραν, ἕτερος ὑπίζηπα. Θέλω γὰρ πάν-
τας αὐ ἀσφαλῶς σωθῆναι, & εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. πρὶν δὲ τὴν εἰσιοῦσαν ὥ-
ραν ἐξελθεῖν, εὑρεῖν ἄλλους ἐσωθέντας ἐργάτας. οὐ παύσομαι γυμνοῦν τὸν διάβολον, ἕως ἂν
ὁ βίος οὗτος πρέπῃ· οὐ παύσομαι λησεύων τὸν θανατον, τὸν δεινὸν κλέπτην τῆς ἀθανασίας
τύπτων· οὐκ ἀνήσομαι τοῦ ἀπὸ γνώμης πονηρᾶς ἡμομένους ἀκοντας μὴ μεταβαλεῖν πρὸς 9
ἀθανασίαν· ἕως αὐτῆς αὐτῆς τῆς τελευταίας ἀναπνοῆς. διὰ τοῦτο οὖν τῆς εἰσιούσης
ὥρας καταφρονῶ· διὰ τοῦτο πρεσβεύω ταῖς πύλαις τοῦ ἅδου, ἵνα δεσμηθῶ
σιν πρὸς τοῦ θανάτου μεταστῆσαι πρὸς τὴν ζωήν. πρὶν δὲ τὴν εἰσιοῦσαν ὥραν εὑρεῖν ἐξ- χ. ἐπιλοιπ.
ελθεῖν, εὑρεῖν ἄλλους ἐσωθέντας ἐργάτας, καὶ λέγε ἀδελφοί· Τί ὧδε ἑστήκατε ἀργοί; ἐκκλησί-
ας οὐκ ἔχετε; προφήτας οὐκ ἔχετε; ἀποστόλους οὐκ ἔχετε; μάρτυρας οὐκ ἔχετε; 10
θείας γραφὰς οὐκ ἔχετε; πνευματικὸν ἔργον οὐδέν; Τί ὅλην ἑστήκατε ὧδε ὅλην τὴν
ἡμέραν ἀργοί; οὐ βλέπετε τὸν ἥλιον τὸν πεπαγμένον δρόμον αὐτοῦ; οὐ βλέπετε τὴν
σελήνην διαγοητεύουσαν τὰς κτίσεις; οὐ βλέπετε τὴν κτίσιν δουλεύουσαν τῷ ποιητῇ;
οὐ βλέπετε τὰ στοιχεῖα ἕκαστον ἐργαζόμενον ὃ ἔργον, δι' ὅπερ ἐγένετο; διὰ τί οὖν
ὑμεῖς μόνοι τῇ ἀργίᾳ τὸν φύσιν ὑβρίζετε; διὰ τί τῆλας μεμφὰς νεκρᾶς; οὐκ ἔχετε 15
ὀφθαλμούς, ἵνα βλέποντες τὸν κόσμου ὃ κάλλος, τὸν κοσμοποιὸν αἰνέσητε; οὐκ ἔχετε
στόμα, ἵνα τῷ γλώσσας ὑμῶν τοῖς ὑμνῳδίαν κινήσητε; οὐκ ἔχετε χεῖρας, ἵνα ἐλεημοσύ-
νην ἐργάσητε; οὐκ ἔχετε πόδας, ἵνα δράμητε δρόμους ψυχωφελεῖς; τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην
τὴν ἡμέραν ἀργοί; μήτι ἐστὶ τὸν ἐμὸν διαστοπίδην σκηπτέσθαι; τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην
τὴν ἡμέραν ἀργοί; & ὑπάρχετε αὐτῷ· οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. τοιοῦτοί εἰσιν & πρε- 20
σφασιζόμενοι πρεσφάσεις εἰς ἀμαρτίαις, & ὃ πρὸ εἰς ὃ μέλλον ὑπαρπάζοντες, & λέ-
γοντες, ἄφες ἁρπάσω, ἵνα ὅτι καλόν με ὁ Θεός, τότε βαπτίζομαι. ἴσθι μοι τοῦτο τὸ πρᾶγμα,
ὅτι εἰς ὃ μέλλον φωτίζομαι. τοιοῦτοί εἰσιν & λέγοντες, οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. ἀλλὰ
τί πρὸς αὐτοὺς; ὁ τὴν ἐσχάτην ὥραν τοῖς ὑπαρπάσασιν τῆς ἀναβαλλομένων τὴν χάριν; Υ- χ. ὁ ἡμᾶς
πάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς & ἀμπελῶνα. οὐκ ἤλεγξε τὴν ψυθυδολογίαν αὐτῶν, οὐκ ἐσκλίτθυ- ὑπεμίσθωσαν
σε τὴν εἰρωνείαν τῶν πεπλανημένων ἠθῶν, οὐκ εἶπε πρὸς τοὺς ῥᾳθύμους, τί λέγετε, ὅτι 25
οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο; τί τὴν ῥᾳθυμίαν καὶ τὸ ψεῦδος συρράπτετε; οὐδεὶς ὑμᾶς ἐμισθώ-
σατο; οὐ πρεκάλεσαν ὑμᾶς & πρεσφῆται; οὐ πρεσεπέψαντο ὑμᾶς & ἀπόστολοι; οὐ
πρεφθέγγομαι ἐγὼ δι' ἐμαυτῆς πρὸς ὑμᾶς; οὐκ ἐκάλεσα πολλάκις, ὑμεῖς δ' οὐκ ὑπηκού-
σατε; οὐκ εἶδετέ με μισθούμενον τοὺς ἐτέρους ὑμῶν, & τοιούτοις μετ' ἐκείνων σύμφωνα; διὰ 30
τί οὖν οὐκ ἠβουλήθητε μισθώσασθαι τὸν πειθόμενόν μοι, ἀλλ' ἐμείνατε μέχρι ἑσπέρας κα-
θάσκοποι; τούτων οὐκ εἶπεν οὐδεὶς ὁ σωτήρ· ἀλλ', ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸ ἀμπελῶνά μου.
δέχομαι καὶ γέροντας ἐργατεύσασθαι θέλοντας· δέχομαι & πολιὰς εὐσεβείᾳ λαμπρυνο-
μένας· δέχομαι καὶ τρέμοντα μέλη πίσῃ ῥυθμούμενα· ἡδέως ὁρῶ γέροντας κρατοῦντας βακ-
τηρίας ὁμοῦ καὶ ταύρους. ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς & ἀμπελῶνά μου. ὃ δὲ διάβολος τῶν νε- 35
ότητα πρεσπέγκατε, ἐμοὶ καὶ ὃ γῆρας δεδώκατε· τῷ ἐχθρῷ τῶν ἐμῶν ἐχαρίσασθε, ἐ-
μοὶ καὶ τῶν ἄχρηστον ἡλικίαν ὑπέδετε. τῷ τυφλῷ & χρόνον ὅλον, ὡς ἐκεῖνος ἠθέλησεν,
ἐστρατεύσασθε, ἐμοὶ τὸ σύντομον βασιλεῖ τὸ ὀπίλοιπον χρόνον φυλάξατε. γίνεσθε πιστοί, πρὶν
ἀποθανεῖν, νεκροί. λάβετε πρὸ τοῦ θανάτου τὸν τῆς ἀθανασίας στολισμόν. ἑαυτοὺς πρὸ τῆς τε- 40
λευτῆς σπαφιάζατε τοῖς ἀφθάρτοις σταφίοις τὸ χρῖσμα. δράμετε, σπεύσατε πρὸ τῆς
ἐσπέρας ἔσω τὸ ἀμπελῶνος θύρας θεῦναι· φιλοπονήσατε. ἕνδον ὑμᾶς καταλείπῃ δυσὶν ὁ χ. ἐρῃ
ἥλιος. ἐὰν πρὸ ἡλίου δυσμῶν ἑαυτοὺς σπουδασθῆσονται τοῖς ἐμοῖς ἐρασταῖς, ὀφθῆναι τῆς
ἐμῆς θεότητος τὸν δόξαν, ὡς φωτὸς ἐραστάς. ἐὰν μὴ τῶν κεκλημένων ὦσι τὸ ἀμπελῶνος χ. πολλοι
ὀφείλοντες, & μὴ καμόντας ὑμᾶς ὡς καμόντας ἀμείψομαι. ἐὰν ἔξω τῆς αὐλῆς ἑστα-

νους

εις πλουτήσω, ἀλλ' ἵνα πλουτήσω τοὺς ὑπακούοντάς μοι. ἐγὼ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἄλλους μαθητάς, τοὺς ἀόκνους φυτουργοὺς τῆς οἰκουμένης, συνήγαγον καὶ συνεφώνησα πρὸς αὐτοὺς ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν· ἀπομισθωσάμενος αὐτῶν πᾶσαν τὴν ζωήν, ἀπομισθωσάμενος, καὶ ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς ὑπὲρ πάσης ὁμοῦ τῆς ἐργασίας διδόναι μισθὸν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἀλλ' οὐκ ἀρκοῦσι μόνοι οὗτοι τὴν ἐμὴν κορέσαι ψυχήν. οὐ δύναμαι βλέπειν ὀλιγαρίθμητους γεωργοὺς γεωργοῦντάς μου τὸ γεώργιον. στενοχωροῦμαι τοὺς ὀφθαλμούς [μου], τοσούτους μόνους ὁρῶν. ἔτι καὶ ἄλλους γηπόνους διψῶ· ἔτι καὶ ἄλλους μισθοφόρους ποθῶ· ἔτι καὶ ἄλλους μύστας ζητῶ. εὐρύχωρός ἐστι καὶ μέγας ὁ παράδεισος τῶν ἐμῶν ἐντολῶν· πάντας τοὺς πιστεύοντάς μοι χωρεῖ· πάντας τοὺς φιλαρέτους ὑποδεχόμενος ἔτι πλατύνεται. τί οὖν ποιήσω; πόθεν πληρώσω τοὺς ἐμοὺς περιβόλους; πόθεν πλείονας ἀπογράφους προστρέψομαι; ἐξέλθω πάλιν εἰς τὰς περιόδους [αὐτῆς]; *ἐξέλθω πρὸς τοὺς πλανωμένους τὴν ἑκούσιον πλάνην; ἐξέλθω πρὸς τοὺς ῥᾳθύμους; ἐξέλθω πρὸς τοὺς ἀπόρους ὁ εὔπορος, ἵνα τοὺς ἀπόρους εὐπόρους ἐργάσωμαι; ἐξέλθω πάλιν πρὸς τὴν τῶν ἐργατῶν συλλογήν; ἐγὼ τὸ ὀφειλόμενον ποιήσω· καλέσω καὶ πάλιν τοὺς πάντας. ἐμόν ἐστι τὸ προτρέψαι, ἐκείνων τὸ πεισθῆναι· ἐμόν ἐστι τὸ θελῆσαι δοῦναι μισθόν, ἐκείνων ἐστὶ τὸ θελῆσαι λαβεῖν. ἐὰν ὑπακούσωσί μοι, καὶ ἐμοὶ καὶ ἑαυτοῖς χαριοῦνται· ἐὰν δὲ παρακούσωσί μοι, ἑαυτοὺς ζημιώσουσιν. ἐμοὶ γὰρ οὐ λείψουσι γεωργοὶ δυνάμενοι περισκάψαι καὶ περιβοθρεῦσαι καὶ περικλαδεῦσαι τὰ κλήματα. οὐ δύναται ὁ ἐμὸς ἀμπελὼν μεῖναι κεχερσωμένος ἢ ἄκαρπος.

*ἡ πάντων ὁδός.

Καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλους ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, κἀκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνά μου. Ματθ. κ. γ. καὶ ποῦ ἦτε πρωΐ; ποῦ ἦτε τὰς παρελθούσας ἡμέρας; πῶς οὐκ ἐζητήσατέ με τὸν εἰς ζήτησιν ὑμῶν ἀφικόμενον; πῶς οὐκ ὠρθρίσατε πρὸς τὸ συμφέρον ὑμῖν; οὕτως ἀγνοεῖτε τῆς εὐσεβείας τὰς ἀκτῖνας, ὅτι τὴν ἡμέραν νύκτα νομίζετε; καὶ λάμποντος τοῦ φωτὸς τῆς ἀληθείας ὑμεῖς τί καρηβαρεῖτε καὶ νυστάζετε; νῦν γοῦν ἐξυπνίσατε, νῦν γρηγορήσατε, νῦν ἐπιστρέψατε, νῦν γοῦν σωφρονίσατε. ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα· βλέπετε πῶς ὑμᾶς ἀγαπῶ. οὐ περιώρισα τῷ ὄρθρῳ τὸ κήρυγμα· οὐκ ἀπετείχισα τοῖς δευτέροις τὴν πρόσοδον· οὐ περιέκλεισα τῇ πρώτῃ κλήσει τὴν ὑμετέραν ἐπιστροφήν. πάσας ὥρας ὑμῖν ἐγγυησάμενος πρὸς μετάνοιαν· πάσας ἡλικίας ἐναγκαλίζομαι. κἂν βρέφη προσενεχθῇ μοι, χαίρων προσίεμαι. ἐγὼ γάρ εἰμι τῶν βρεφῶν δημιουργὸς καὶ πατὴρ καὶ μήτηρ καὶ τροφεὺς καὶ τροφή. κἂν παῖδες ὑποψελλίζοντες προσφύγωσιν, ἥδομαι· κἂν νεώτεροι προσχωρήσωσι, μᾶλλον εὐφραίνομαι· κἂν ἄνδρες τέλειοι προσδράμωσιν, ὑποδέχομαι. πάντας τοὺς μετὰ πίστεως προστρέχοντας ὡς ἀδελφοὺς ἐμοὺς περιπτύσσομαι. ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. οὐ λογίζομαι τὴν παρελθοῦσαν ὥραν τὴν ζημίαν. ἐὰν ἴδω προθυμίαν παλαιτευομένην τῇ ῥᾳθυμίᾳ, ἐὰν τοὺς προφθάσαντας ὑμᾶς ἐπιφθάσαι σπουδάσητε, οὐ μειῶ τῆς ἡμέρας τὸν μισθόν. ἀφέτε τὸν ἀμπελῶνα τὸν Ἰουδαϊκόν, τὸν ἀγνώμονα, τὸν ἀχάριστον, τὸν ἔξω μόνον ἐπιστάμενον γεωργεῖν. καταλίπετε τὴν ἄμπελον τὴν ἐξ Αἰγύπτου μεταφυτευθεῖσαν, καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς εἰδωλολατρείας τὴν πικρίαν περιφέρουσαν, καὶ βότρυν πικρίας μαθοῦσαν βλαστάνειν τῷ φυτουργῷ, καὶ πρὸς τὸν ἐμὸν ἀμπελῶνα μετάστητε· καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, δώσω ὑμῖν. *Πάλιν ἐξελθὼν περὶ τὴν ἕκτην καὶ ἐννάτην ὥραν, Ματθ. κ. ε. καὶ ἐποίησεν ὡσαύτως. οὐ καταλιμπάνω καιρὸν οὐδένα σαγηνεύων τοὺς θέλοντας· καὶ οὐ κάμνω τοὺς κάμνοντας ἐν ταῖς ἁμαρτίαις πρὸς δικαιοσύνην καλῶν. ἐξῆλθον ἅπαξ, καὶ θηράσας ὑπέστρεψα· ἐξῆλθον δεύτερον, καὶ ζωγρήσας ἀνέκαμψα· ἐξῆλθον τρίτον, καὶ πλουτήσας ἐπανελήλυθα· ἐξῆλθον τέταρτον περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν, καὶ λαβὼν ἥκω πιάς. ὅσον συνεχῆ ποιοῦμαι τὸν δρόμον, τοσοῦτον θερμότερον ἀναφλέγω τὸν πόθον· ὅσους ἐὰν

γρ. ἐξυπνίσατε

γρ. κάλλιμος [?]

γρ. καιρὸς τῆς ἡμέρας τοῦ μισθοῦ

γρ. ἔξω

*καὶ οὐκ εἰμὶ ἄδικος χρηστὸς ... οὐκ εἰμὶ πικρὸς ... οὐκ εἰμὶ ἀγνώμων, ὁ περὶ τοὺς ἀγνώμονας δεδωκώς *** οὐκ εἰμὶ σμικρολόγος ἢ μικρόψυχος περὶ τοὺς μεγαλοψύχους ... δώσω ὑμῖν μισθὸν ... χορηγήσω ... ὑμῖν

γρ. εἶπεν,

καὶ δήλωσις, καὶ πᾶσι τοῖς ἐπουρανίοις ἡμῶν. Ταῦτα λέγων, ἀδελφοὶ, εἰμὶ δὲ ποιῶ οὕτως, ἐπόησεν ὅπως φοβερὸν τὸ ἱμάτιον ἡμᾶς εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος· ἐξ ὑπερβαλούσης ἀγάπης ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Κυρίου. Ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. εἰμὶ ζητήσῃ Λυκ. κβ. λε. ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς σινιάσαι, ὡς σῖτον, ὥσπερ καὶ τὸν ἀποστόλους ἐζήτησε, καὶ ὡς δίκαιον ἀπέτυχεν, ἀλλ' ὡς τὸ παλαι Ἰώβ, μὴ δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν καθ' ἡμῶν ἀλλ' εἰ καὶ πονηρὸν ἀδελφὸν θλῖψαι ἡμᾶς ἢ ἀδικῆσαι, μὴ δῷς ἡμᾶς εἰς τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀλλὰ σκέπασον ἡμᾶς τῇ σκέπῃ τῇ πτερύγων σου. Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις. Κύριε, ἐπεὶ σὴ ἐστιν ἡ βασιλεία, μὴ ἐάσῃς ἡμᾶς φοβηθῆναι ἑτέραν βασιλείαν, εἴτε διαστολὴν ἄλλην, εἰ καὶ ἀξιοί ἐσμεν καθάπαξ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. σὺ ἡμᾶς, οἷς θέλεις ὅπου, ὑμώρησον, καὶ μὴ παραδῷς ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐμπισώμεθα εἰς χεῖρας σου, ὅτι ὡς ἡ μεγαλωσύνη σου, οὕτω καὶ τὸ ἔλεός σου, πατὴρ παντοκράτωρ, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ. ρι. ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ κ. ὁ τοῦ ἱερέως

Ματθ. κ. α. Εὐαγγελίου τὸ ῥηθὲν ἀπὸ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν, Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ex Ms. Regio Lut. emendex Ms. Bavar.

ΟΡᾶτε τὴν ποίμνην τοῦ θεοῦ μεμιγμένα πρόβατα ξένα, νέμοντα σφεναλίδα τὸ ἐπουρανίου ποιμένος ὀπαδὸν τῶν μετώπων ὀπιφερόμενα. καὶ βύθλοσι διδασκαλίας χλόην βόσκει καπάλληλον τοῖς γλυκαμένοις ὕδη τῆς χάριτος, καὶ τοῖς μέλλουσι κρίναι τὸν πόνον τὸ πνεύματος· ἵνα τῆς αὐτῆς κατηχήσεως ἡ νομὴ τοῖς μὲν πεφωτισμένοις κατόμνυσι γίνηται τῶν τοῦ θεοῦ δωρεῶν, τοῖς δὲ φωταθησομένοις πρόεισα προεξοπλίσῃ τὸ βαπτισμα. δεῖ γὰρ [πρὸς ἑκατέρους] χεῖρα ἔχειν λόγου, ὅτι τὸ χεῖρα ἔχειν φιλοθέου δόμου ἐκ τε μεμυημένων καὶ μυουμένων ἀνδρῶν. θύρα τούτου πόθεν εἰσάσω καὶ ἡμᾶς τὸν οἰκοδεσπότην ἐξ ἀρχαίας ἀπάτης τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοὺς τὸν νεωτέρους δούλους ὑμῶν προτρέψω πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς κλήσεως, ἀπαγγελῶ τοῖς ἐμοῖς ἀδελφοῖς ῥῆσις διαστικὴς δυναμένη καὶ τὸν παλαιὸν καταλαβόντας βασιλικὸν ἀμπελῶνα προθυμοτέρους ἐργάσασθαι, καὶ τὸν ἀρτι προσκυήσαντας εἰς αὐτὸν διεγείραι πρὸς τὸν ὅμοιον ζῆλον. κ. μεσιτεύοντα ἐν μὲν μυουμένων ἐν δὲ πεπιστευκότων.

Ματθ. κ. α. Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. οἰκοδεσπότην ὁ διαστείλας ἑαυτὸν ὀνομάζει· ἐργάτας δὲ τοὺς πρώτους καὶ ἐσχάτους καὶ ἐνδεκάτους καλουμένους προσαγορεύει πρώτους τοὺς βαπτισθέντας τοὺς ἐν διαφόροις ἡλικίαις δεξαμένους τὸ βάπτισμα· ἀμπελῶνα, τὰ σωτήρια λέγει προσάγματα, μικρὸν ἔχοντα πόνον, πολὺν δὲ κέρδος. ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας

Ματθ. κ β. εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Συμφωνήσας δὲ μετ' αὐτῶν, τουτέστι, τῶν ἐργατῶν, ὁκ δίναριον τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. ὁ οἰκοδεσπότης ἐκεῖνος ἐγώ εἰμι. ὥσπερ γὰρ ὁ οἰκοδεσπότης οἰκίας, ὡς βλέπεις, οἰκοδομῆς· οὕτως ἐγὼ τὸν κόσμον ὅλον, ὡς θέλω, διαπλάττω, ἐγὼ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος φορέσας τὴν νεφέλην τῆς σαρκὸς τοῦτον συγκατέβην τῇ ἀνθρωπότητι, καὶ περιέρχομαι ζητῶν ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνά μου. καὶ χρήζω ἀνθρώπων ἀμπελουργῶν (ἔχω γὰρ ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους πιστοῦσθαι ἃ βούλομαι) ἀλλὰ πρῶτον τοὺς ὑπηκόους δούλους μου τοὺς ἐμοῖς κλήμασιν αὐλιζομένους ὁρᾶν. ἐγὼ θέλω ἔχω καὶ περιβλέπομαι πόθεν τινὰς θύρᾳ, τινὰς μισθώσωμαι, ἵνα μόχθοις ἀλλοτρίοις

ους

λει γὰρ ὁ ἄγγελος τῇ Θεοτόκῳ ἔχων τὴν ῥομφαίαν αὐτὴν παρίσασι οἱ μέσοι. Ἐξ αἰεὶ ὅποτε πᾶς ὁ λαὸς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· Εὐλογητὸς Κύριος ὁ σώζων πάντας τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν. καὶ ἐπλήσθη τὸ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ αἷμα δίκαιον· καὶ ἐπληρώθη τὸ ῥητὸν τοῦ Δαβὶδ Ἱερεμίου ἐκ προσώπου Σουσάννης· Ἐμοῦ γὰρ ἀντελάβετο ἡ δεξιά σου· αὐλοὶ γὰρ εἰς μάτην ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου. Ἀγαλλιάσονται πρεσβύτεροι εἰσπλεύσονται εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς· πλαδηθήσονται εἰς χεῖρα ῥομφαίας. μέλλει γὰρ ὁ ἄγγελος ἔχων τὴν ῥομφαίαν ἀπαφίειν αὐτούς· μερίδες ἀλωπέκων ἔσονται. ὁ γὰρ βασιλεὺς ἐφεστήκει τῷ θεῷ· ὁ δὲ τὸν Σωσάννης ἐπαινεθήσεται· πᾶς ὁ ὁμολογῶν ἐν αὐτῷ, τοῦτ' ἔστιν, ὁ πιστεύων αὐτῷ· ὅτι ἐφείλκυσε σῶμα λελωβωμένον ἄδικα· τὰ τῶν ἀγαθῶν πρεσβυτέρων ἄδικα σώματα. τότε μεταστρέφει ὁ πόθος τὸν χαρὰν αὐτῆς εἰς χαράν· ὁ δὲ πρὶν ἠγαλλιᾶτο δοξάζων Θεόν· ἐν συγχύσεις ἔμενεν· ἐν γέλωτι ὑβρίσθη· πᾶς ὁ οἶκος αὐτῆς ἐφείσατο, καὶ ἀπαξαπλῶς πανήμερος ἦν ἑορτή, Θεοῦ, ἀγγέλων, καὶ ἀνθρώπων. εἶδες ἐν γυναικείῳ σώματι ἀνδρείαν ψυχήν; εἶδες γυναικὸς σωφροσύνην, ἧς ἡ μνήμη οὐκ ἔστιν ἀθάνατος μὴ νίκης; αὕτη καὶ ἀνθρώπων ἐδοξάσθη· καὶ ἀγγέλων ἐμεγαλύνθη· καὶ Θεῷ ἐπιφανώθη. Ταύτην ζηλώσατε γυναῖκες, ἵνα τῆς αὐτῆς καὶ ὑμεῖς τιμῆς ἀξιωθῆτε καὶ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. σώματ

Λογ. ρθ. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ.

Ex Mss. Cæsareo.

ΠΑτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. πατέρα λέγεις, δέσποτα, Θεόν; καλῶς λέγεις. ἔστι γὰρ πατὴρ πάντων. ἀλλ' οὐδὲ ἐργάζεται ἔργα ἁρέσκοντα τῷ πατρί σου. Εἰ δὲ καὶ ποιεῖς ἔργα, φανερὸν ὅτι Θεὸν ἔχεις πατέρα. αὐτὸς γὰρ ὅστις ὁ ἐφορᾷ τὸ κακόν. διὰ τοῦτο ἐκφυγεῖν τοῦτον, ἀρέσας τῷ ἀγαθῷ πατρὶ καὶ ποιητῇ σου. Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. καὶ πῶς; οὐκ ἔστιν ἅγιος ὁ Θεός; ναί, ἅγιος· ἀλλὰ τοῦτο λέγεις, ἐν ἐμοὶ ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· Ὅπως ἴδωσι τὰ καλά σου ἔργα μου, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα καὶ ποιητήν μου. Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. Πῶς γάρ; οὐκ ἔστι βασιλεὺς ὁ Θεός, ὅπου μέλλει ἔρχεσθαι ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ναί, βασιλεὺς ἐστὶ πάντων· ἀλλ' ὥσπερ πόλις κυκλωθεῖσα ἀπό τινος ἐζήτησε ζητῆσαι ἐλθεῖν τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως, καὶ ἐξελέσθαι αὐτήν· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς κυκλωθέντες ἀπὸ τῶν ὁμοτίμων δυνάμεων καὶ ἀπὸ τῶν ἀμυήτων ἡμῶν καὶ πατρῴων λογισμῶν, ζητοῦμεν ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐξελέσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ἄλλοι ἦσαν· ὅθεν ὁ προφήτης λέγει, Εὐφράνθησαν ὁ Θεός ὅτι τὰ ἔθνη, ὃ προσελθόντα χρόνῳ, ὡς μέλλοντι, χρηματίζωμος, χάριν τούτου κεκλήκαμεν, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, Κύριε, τοῦτ' ἔστιν, ἐλθέτω ἐφ' ἡμᾶς τὸ ἔλεός σου. Γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. λέγει γὰρ ὅτι· Κύριε, ὥσπερ ἐγένετο τὸ θέλημά σου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὧδε ἄγγελοι ἀπόστολοι ἐν Εἰρήνῃ, ἐν οὐκ ἔστιν ἐν αὐλῇ ὁ ὠθῶν καὶ ἀντωθούμενος, οὐ τυπτέων καὶ τυπτόμενος, ἀλλὰ πάντες ἐν Εἰρήνῃ βαθείᾳ· οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν τοῖς ἐπὶ γῆς ἀνθρώποις γενηθήτω τὸ θέλημά σου· ἵνα πάντα τὰ ἔθνη ἐν ἑνὶ σώματι ἐν μιᾷ καρδίᾳ δοξάσωμεν τὸν ποιητὴν καὶ σωτῆρα ἡμῶν. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. ἐπιούσιον ἄρτον λαβεῖν αἰτοῦμεν· ἄρτος γὰρ ψυχῆς λόγος Θεοῦ, καθὼς ἔφη τις τῶν ἁγίων· Ἄνοιγε, τέκνον, σὸν σῶμα λόγῳ Θεοῦ· καὶ δηλοῖ τοῦτο συχνότερος μνημονεύων Θεοῦ καλὸν ἡ ὠφάπνη. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφείλεταις ἡμῶν. λέγει γὰρ ὅτω· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ χρέη ἡμῶν, τοῦτέστι, τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν καὶ τὰ πταίσματα, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν πᾶσι τοῖς πταίουσι καὶ ἁμαρτάνουσιν εἰς ἡμᾶς ἀδελφοῖς ἡμῶν, ἐλευθέρωσις τε

Matth. 6 15.

Psalm. 144. 9.

καὶ

τις ⓐ συγγενὴς αὐτῆς· ἡ ἦλθεν ἡ Σουσάννα ὡς ζητοῦσα ὠφέλησαι τῷ σωφρονοῦντι, μὴ πολλῆς δὲ λαβείας γεμᾶζουσα, θλιβομένη, οὐχ ὅτι ἔμελλεν ἀποθνήσκειν, ἀλλ' ὅτι ὅμοια καὶ τὰ λίμπανε τοῖς γονεῦσιν, ὅτι ἤμελλεν ὀνειδισμὸν τοῖς γένει καταλιπεῖν. Εἶτα γὰρ ἔλεγε μάρτυρας τῆς γενέσεως τὰς ἁγίας ἐν ᾧ ἀπεδείσω. πολλοὶ ἦσαν ⓐ διακρύοντες αὐτῆς, ⓐ φίλοι, ⓐ συγγενεῖς, ⓐ γονεῖς, ⓐ γείτονες. ὁ ἀνὴρ ἐπεύχεται, ὁ οἶκος αὐτῆς ἐνδρύεται· καὶ κεῖνη αὐτὴ κατάδηλος, συνεφερομένη, διακρύουσα, θλιβομένη, ἐν πολλῇ ταπεινότητι καρδίας ἴσα τοῦ ἐν τῷ μέσῳ. πάνδημος ἦν ἡ θέα, Θεοῦ, ἀγέλων, ἀνθρώπων. μύσαντες ⓐ δύο πρεσβύτεροι, ⓐ ἐν ἀγάπαις ποιεμένων λύκοι· ἐπιπηδῶσιν αὐτῇ ταῖς χερσὶ, καὶ ἐν αὐλῇ ὁ συκοφάντης ὄφις ἐλάλει. τί ἐλάλει; ἀπειπατοῦντων ἡμῶν ἀνθρώπων ἐν τῷ ἀποδείσῳ μόνων ἐστὶν αὐτῇ, καὶ ἀπέλυσε ταῖς παιδίσκαις αὐτῆς, καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὀνειδίσοντος, ὃς ἦν κεκρυμμένος, καὶ ἀνέπεσε μετ' αὐτῆς· ἡμεῖς δ' ὄντες ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ ἀποδείσου, καὶ ἰδόντες τὴν ἀνομίαν γινομένην, ἐφάνημεν ἐπ' αὐτοῖς· καὶ κεῖνοι μὲν ἐγκρατῶς οὐκ ἠδυνήθησαν φύγεσθαι, ἀνέφ' ὃ ἰσχύειν αὐτὸν κατ' ἡμᾶς, καὶ ἀνοίξαντα ταῖς θύραις ἐκπεπηδήκεσαν· ταύτης δὲ ἐπιλαβόμενοι ἠρωτῶμεν, τίς ἐστὶν ὁ νεανίσκος, ἃ οὐκ ἠθέλησεν ἀπαγγεῖλαι ἡμῖν. ταῦτα μάρτυρες ἦμεν. καὶ ἐπὶς δυσὶν αὐτοῖς ἡ συναγωγὴ ὡς πρεσβυτέροις τοῦ λαοῦ, καὶ κριταῖς, καὶ κατέκριναν αὐτὴν ἀποθανεῖν. καὶ ἀπήγετο ἡ Σωσάννα πρὸς θάνατον, καὶ σοφὸς ἐστὶν ὁ ἐνδείκτης τῆς ἀληθείας, ἃ μάρτυς, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεὸς, ὃς ἃ συνεχώρει γενέσθαι ὁ γινόμενον, ἵν' ἀμφοτέρων τελεία δειχθῇ ἡ πρᾶξις, τῆ μὲν ἀποδεδιόμων ἡ ἀκολασίας καὶ κακία καὶ ἡ συκοφαντία, τῆς δὲ μακαρίας Σουσάννης ἡ ἐως θανάτου ἕνεκεν τῆς σωφροσύνης. ὁρᾷς ἐως τότε ὁ Θεὸς ἐγκαταλιμπάνει; ἐγκαταλιμπάνει ὡς χρυσὸν εἰς χωνευτήριον, δοκιμάζων ἐν τοῖς πειρασμοῖς τοὺς δικαίους, ὥσπερ καὶ ὅτι τὸν Αβραὰμ πεποίηκε. ἀπήγετο ὁ Ισαὰκ εἰς ὁλοκάρπωσιν· ὃ θυσιαστήριον φκοδόμητο· τὰ ξύλα ἐπετέθη, καὶ ἀδάμαν ὃ πρόβατον· λαμβάνει τὴν μάχαιραν ὁ πατὴρ, καὶ ἀδάμαν ὃ πρόβατον. ὥρμησε τοῦ σφάξαι, καὶ τότε ὁ Θεὸς τῇ φωνῇ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐκάλυωσε. ταῦτα δ' εἶπον, ἵνα ἕκαστος ἡμῶν, ὅταν πειράζηται, καὶ ἐπὶς τὸν θάνατον ἔλθηται, μὴ ἀπελπίσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δύπλωσιν, ἀλλ' ἕως τέλους ἀνεκδέχηται. ἀπήγετο γοῦν ἡ Σωσάννα θανῆν· ἐπεὶς ἐβοήθησεν. ὅτε λιπὼν εἶδε τὴν ἀθεσίαν αὐτῶν ἀπλῆν μὴ ἐπ' ἀρχούσαν, ἀνατείνει τῇ διανοίᾳ πρὸς ⓜ τὸν ὑράνιον μάρτυρα, πρὸς ⓜ ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν, καὶ λέγει μετὰ φωνῆς· Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν, σὺ ἐπίστασαι, ὅτι ψευδῆ μου κατεμάρτυρησάν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω μηδὲν πεπραξασα, ὧν ὗτοι κατ' ἐμοῦ ἐπονηρεύσαντο. καὶ εἰσήκουσεν αὐτῆς ὁ Ἐρηκώς, Ἐπὶ σοὶ λαλοῦντος ἐγὼ πέμπω, καὶ ἀπαγορεύσης αὐτῆς ἀποκτανθῆναι ἐξήγειρεν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα παιδαρίου νεωτέρου, ᾧ ὄνομα Δανιήλ· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ· καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτης. ἐπέστρεψε δὲ πᾶς ὁ λαὸς *, καὶ εἶπε· τίς ὁ λόγος οὗτος, ὃν λελάληκας; ὁ δὲ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἔφη· οὕτω μωροὶ υἱοὶ Ισραὴλ, οὐκ ἀνακρίναντες, οὐδὲ τὸ σαφὲς ἐπιγνόντες κατεκρίνατε θυγατέρα Ισραήλ; ἀνάστρεψατε εἰς τὸ κριτήριον. ψευδῆ γὰρ οὗτοι κατεμάρτυρησαν αὐτῆς. καὶ ἀνέστρεψε πᾶς ὁ λαὸς μετὰ σπουδῆς, καὶ εἶπε Δανιήλ· διαχωρίσατε αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. καὶ ἐπηρώτησε ⓜ ἕνα λέγων, πεπαλαιωμένε ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἥκασιν αἱ ἁμαρτίαι σου, ἃς ἐποίεις· εἰπὲ οὖν μοι, ὑπὸ ποίον δένδρον εἶδες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις. ὁ δὲ εἶπεν, ὑπὸ σχῖνον. καὶ εἶπε Δανιήλ· ὀρθῶς ἐψεύσω εἰς τὴν ἑαυτοῦ κεφαλήν. μέλλει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ τὴν μάχαιραν ἔχων σχίσαι σε μέσον. καὶ μεταστήσας τοῦτον καλεῖ ⓜ ἕτερον, καὶ λέγει· σπέρμα Χαναάν, καὶ οὐχὶ Ιουδα, ὁ κάλλος ἐξαπάτησέ σε, καὶ ἡ ἐπιθυμία τὴν ὀφθαλμόν διέστρεψε τὴν καρδίαν σου· εἰπὲ τοίνυν ὑπὸ ποῖον δένδρον εἶδες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας. ὁ δὲ εἶπεν, ὑπὸ πρῖνον. ὁ δὲ Δανιὴλ πρὸς αὐτὸν· ὀρθῶς καὶ σὺ ἐψεύσω εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν. μέλ-

* καὶ αὐτὸν

βουλόμενοι. καὶ ἰδοὺ μέση Σουσάννα ἀνὰ μέσον τῶν δύο λεόντων, καὶ οὐδεὶς ὁ βοηθῶν, ἀπαιδίσκη, οὐ δοῦλος, οὐ συγγενής, οὐ φίλος, οὐ γείτων· Εἰ μὴ μόνος οὐρανόθεν παρεστὼς Θεὸς, ὁ κωλύειν μὲν δυνάμενος, συγχωρῶν δὲ γίνεσθαι τὴν πάλην· ἵνα χρυσομιθίας γνώμας ἐλέγξῃ, καὶ τῆς μὲν Σουσάννης τὴν σωφροσύνην, τῶν δὲ πρεσβυτέρων τὴν ἀκολασίαν δημοσιεύσῃ· ὁμοῦ δὲ καὶ ταῖς γυναιξὶ παιδευτήριον μέγιστον τὴν Σουσάννης εὐαρέστου ἀθλησιν ὑποδείξῃ.

χ. ἐπιδυμ-μιᾶς.

Μεγάλη καὶ ἡ μάχη, σφοδρὸς ἀγὼν τῇ Σουσάννῃ ἐπέκειτο, μείζων τοῦ Ἰωσήφ. ἐκεῖνος μὲν γὰρ δοῦλος ὢν μιᾶς ἐμάχετο γυναικός· αὕτη δὲ γυνὴ οὖσα μιᾷ δύο ἀνδράσιν ἐπάλαιε. θέαμα καὶ μάχεσθαι καὶ τρυφῶσι γυνὴ μιᾷ δύο ἀνδράσιν ἐπήκτους. καὶ τὸ θαυμαστὸν, ἐκεῖ μὲν ἀκούσαντι, ποῦ τὸ σκάμμα καὶ ἰδεῖν ἔκτο. ἐνταῦθα δὲ, ὅπου ὁ ὄφις τὴν Εὔαν ἠπάτησεν. ὡς οὖν ἕτοιμος γέγονεν ἡ πάλη, καὶ ἀνῄρθησαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ σάλπιγξ ἔβοα, ὁ ἀγὼν ἕτοιμος, ὁ ἀγωνοθέτης οὐρανόθεν παρεστὼς τῇ πάλῃ, καὶ ὁ δῆμος τῶν ἀγγέλων ἐπικεκυφὼς ἐθεώρει· ὁ ὄφις ἐν τοῖς παρεστῶσι, καὶ ἡ πίστις ἐν τῇ σωφροσύνῃ. πολλὴ καὶ φρενῖτις ἀμφοτέροις περὶ τῆς νίκης, τοῖς μὲν πρεσβυτέροις, ὅτι μὴ ἔτυχον γυναικὸς ἡττηθῆναι· τῇ δὲ Σουσάννῃ, ὅτι μὴ ἀπολέσαι τὴν σωφροσύνην. ἐκείνοις γὰρ ὀψώνια τῆς νίκης οἱ δαίμονες ἐπῄτουν, τῇ δὲ Σουσάννῃ τὰ ἔπαθλα τῆς σωφροσύνης· ἤντεῖπαν οἱ ἄγγελοι. κατέχει τὴν Σουσάνναν ὁ θρῆνος· καὶ περᾷ μὲν ἐκ λόγων ἐπάλαιον αὐτῇ. Τί λέγητε; πρεσβύτεροί ἐσμεν τοῦ λαοῦ· ἡμῖν ὁ νόμος πεπίστευται· τὸ λύειν καὶ δεσμεῖν ἐξουσίαν ἐπιλήψασθε· οὐδεὶς ὧδε κατάσχετος· ἡμοῦ μὴ ἡμῶν· ἐν ὑπηνεμίᾳ σε γὰρ ἐσώσω. ἐὰν δὲ μὴ βουληθῇς, καταμάρτυρόμαί σε, ὅτι ἐκ σοῦ νεανίσκος, καὶ ἀπὸ τούτου ἐξαπέστελλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ. καὶ ὅσα ἐκ τῶν ἐχόντων τὴν Σουσάνναν· συκοφαντία ἀκολασίας, φόβος θανάτου, καταγνώσεως ὑπὸ τοσούτου λαοῦ, μῖσος ἀνδρὸς, μῖσος συγγενῶν, πένθος γυναικὸς, πένθος οἰκετῶν, καὶ ἀπαξαπλῶς πάντος τοῦ οἴκου καταλύσεις. ἀλλ' οὐδὲν τούτων λογισμὸν νικῆσαι ἴσχυσε τῆς σώφρονος. ἡ γὰρ ἐλπὶς τῆς καρδίας αὐτῆς ἐκ Θεοῦ. κραυγάζουσα γοῦν ἡ Σωσάννα ἔλεγε, Στενά μοι πάντοθεν. ἐὰν τὰ γὰρ παρέξω, θάνατός μοί ἐστιν· ἐὰν τὰ μὴ παρέξω, οὐκ ἐκφεύξομαι τὰς χεῖρας ὑμῶν. αἱρετὸν μοί ἐστι μὴ παρέξασαι ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἁμαρτεῖν ἐνώπιον Κυρίου. οἶμοι οἷς ἐδόκουν εἶναι πιμπρᾶς, λύκους ὁρῶ· οἷς ἐδόκουν εἶναι τῶν χαμαζοκόπων λιμπρίας, εὗρον καπάλους γεγένασιν. οὐ μιαίνεταί μου τὴν σωφροσύνην· οὐ καταισχύνω μου τὸν γοῦν· οὐκ ἀλλοιάζω μου τὸ συγγένειον· οὐ λυπῶ μου τὸν ἄνδρα· ἐγὼ λύω μου τὴν πρὸς αὐτὸν συζυγίαν ἐκ τῆς πρὸς ὑμᾶς ἀξίου ὁμιλίας. αἱροῦμαι θανάτου ἄνομον ἢ ζῆν ἁμαρτίαν ἄπαιον. ἐμοὶ γὰρ ἀρέσκει ὁ ἀνήρ μου, καὶ τῇ τοῦ σώματος πρᾳότητι, ἀλλὰ τῇ τῆς ψυχῆς ἀληθείᾳ, καὶ τὸν τῶν γονέων μου χαρακτῆρα μετ' ἐαυτῆς περιφέρω. φοβήθητε τὸν ὁρῶντα Θεόν· αἰσχύνθητε τὸν πρόσοπα ἀγγέλων· τοιοῦτοι ὄντες· γνῶτε ὅτι ἀναγινώσκεται ἐμοὶ, τοῖς λέγουσι, Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. ζῶντα εἰρηκῶς ἀπέκτεινε, μάρτυρας τῆς ἀπάτης αὐτῶν συγκαλέσασα· ἀπέκτεινε δὲ καὶ οἱ δύο πρεσβύτεροι· εἰσέδραμον τῆς Σωσάννης δοῦλοι καὶ παιδίσκαι· ὁρῶσι μετ' αὐτῆς τοὺς δύο πρεσβύτερους. ἰδοὺ δὲ εἶπον οἱ πρεσβύτεροι τοὺς λόγους τῆς Σωσάννης, κατῃσχύνθησαν οἱ δοῦλοι σφόδρα, ὅτι οὐκ ἐῤῥήθη λόγος τοιοῦτος περὶ Σωσάννης ποτέ. ἐγένετο δὲ τῇ ἐπαύριον ζωήρια μέγιστον. ἔτι γὰρ ἰδοὺ ἡ κρίσιμος πάλη, καὶ περὶ στεφάνου νίκη· ζωήρη πᾶς ὁ λαὸς ἀνδρῶν, γυναικῶν, νηπίων. πάλιν ζωηρεῖται ὁ θρόνος· οἱ δὲ κατὰ μὲν θεὸν οὐκ ἤδεισαν τὸ ἐθεώρουν· οἱ δὲ ἐν οὐρανῷ [ἄγγελοι] ἐπεγίνωσκον τὸ πρᾶγμα. ἦλθον οἱ πρεσβύτεροι γέμοντες τῆς ἀνομίας· καὶ λαβόντες τὴν Σωσάνναν, ὡς μὲν ἐκφοβοι ἐνόμιζον, πρὸς αἰσχύνην καὶ θάνατον· ὡς δὲ τῷ δικαίῳ κριτῇ πρεπώδεσι, πρὸς ζωὴν καὶ δόξαν αἰώνιον. καὶ τί φασι πρὸς τὸν λαόν; ἀπεστάλκατε πρὸς Σωσάνναν θυγατέρα Χελκίου. καὶ ἀπέστελλαν. ἦλθεν αὐτὴ, καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ πάν-

τες

τῆς Αἰγυπτίας ἠγωνίζετο, ϗ πᾶσιν ἡμῖν παλαίσματα ⟨Θ⟩φεγσωΐνης ⸀ἐπεδείκνυεν. ἀγω- χ. ἐπισ.
νιζέσθω οὖν ϗ Σ.ωσαννα ἐν τῷδε τῷ σταδίῳ θεάτρῳ· ὅπου ϗ Θεὸς ϗ ἄγγελοι ϗ ἄνδρες ϗ
γυναῖκες ὁρῶσιν· ἀγωνιζέσθω, ⟨Θ⟩ διδασκέτω, πῶς δεῖ νεωτέρας ἕως θανάτου ⸀ὑπὲρ ⟨Θ⟩-
φεγσωΐνης ἀγωνίζεσθαι. αὕτη τοίνυν ἡ μακαρία Σουσάννα θύμης ⟨Θ⟩ ἥβης τυγχάνουσα,
θύραις ⟨Θ⟩ κάλλει ⸀ἐπαργύρωσα, ⟨Θ⟩ ἀπαλῶν ἐνύχων ἐν οἰκίσκῳ θαλαμευομένη ϗ σιμῷ 5
βίου ἔξοπτον ἀσκηθεῖσα, ὅτι ὁ τῆς νεότητος αὐτῆς κάλλος ἐπτοήθη, πρὸς νομίμους γάμου συ-
ζυγίαν ἡρμόσθη. ϗ δὴ ὁ τοῦ γάμου μυστήριον ἀδόλοις τοῖς ἰδίοις αἰδοῖ φυλαττομένη, οὐκ
ὄμμα ἀλλότριον πρὸς νεοτερικοῦ ϗ ξένου κάλλους θέαν ⸀διέφερεν, οὐκ ἀκοαῖς ἀνοίγουσα τὰ
τῆς πορνικῆς ⟨Θ⟩ σειρῆνος ⟨Θ⟩ καλλιφωνίαις ⸀ὑπεδέχετο, οὐ τοῖς ὄσφρησιν ἐπηφίει ⸀ἀφύτοις τὰ χ. εὐῶδιαν
τῶν νεοτερικῶν ἱματίων καὶ πνίσματα, ὑσὶ ἄλλως πινὰ ἀθησιν ἁπλῶς φέρεσθαι σωνε- 10
χώρει· ἵνα μὴ ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς φυλαττομένη ⟨Θ⟩φεγσωΐνη ⸀ἐφθάρῃσα τοῖς ἀ-
πατηλοῖς δελεάσμασι πρὸς ἡδυᾶς ⸀σκελιωθείη. τὰ γὰρ πλήσια τῶν ἁμαρτημάτων ⸀ἐκ χ. κλοπεία
τῶν αἰσθήσεων τῆς ψυχῆς ἡμῶν ⸀διεγίνεται. ἔστι γὰρ ἡ ψυχὴ, καθάπερ πλήθους ἐν θαλάμῳ
τινί, ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ κοσμαζόμενα, καὶ ⸀ἐπὶ τῶν πέντε αἰσθήσεων, ὥσπερ ⸀ἐπὶ τινων θε- 15
σπεσιῳδῶν, δορυφορουμένη. ποίων αἰσθήσεων; ὁράσεως, γλύσεως, ὀσφρήσεως, ἀκοῆς, ϗ
ἁφῆς. ἐὰν οὖν μηδεμία αἴσθησις ⸀ἐπιφθαρῇσα ⸀πλημμελήσῃ, φυλάττεται ἀκεραία καὶ χ. πλημμελῇ
ἀδόλωτος ἡ ψυχή. ἐὰν δὲ συμβῇ τινὶ ὁράσει ἀκυδέρκτου μείναρθρου τοῖς νεοτερικοῦ κάλ-
λεσι θέαι ῥεμφθῶσι, ϗ λαθρεῖον τὸ κῦμα τῆς ἐπιθυμίας δι' αὐτῶν ὀφθαλμῶν εἰς τὸ βά- 20
θος τῆς καρδίας ⸀εἰσδέξασθαι, εὐθὺς λαίλαπι ἡδονῆς ⸀ῥαπισθεῖσα, πρὸς τινὶ ἁμαρ- χ. ῥιπισθ.
τίαν ⸀ἐπισυρόμενος φέρεται, πρὸς τινὶ σωφρονίσει ⸀ναναγήσασα· καὶ πάλιν λοιπὸν ἐκεῖσε,
ὅθεν ϗ ὁ Δαβὶδ παῖζων ἐλεγεν· Ἠλθον εἰς βαθὺ τῆς θαλάσσης, ϗ καταιγὶς κατεπόησέ με. Ψαλ. ξη γ.
ὁμοίως δὲ ϗ ἡ ἀκοὴ ἐνῶ ἀναπαυθεῖσα δέξηται τὰ τῆς καλλιφωνίας θέλγητρα, πρὸς οἰκεῖα
τινὶ ἁμάρτια πίπασα, ὅλον ἑαυτὸν τοῖς πορνικοῖς ἄσμασι σειρηνιάζουσα κατασφρέῃ·
ἡ δὲ γλῶσις ἀδηφαγίᾳ ϗ οἴνῳ πολλῷ ἐμφορηθεῖσα, πρὸς μέθην ϗ κοίτας τὴν ψυχὴν κα-
ταφθείρει· ἡ δὲ ὄσφρησις τοῖς ⸀διεγέρσεις μυείσμασι τῶν νέων ἀποδιδεῖσα, ϗ τινὶ ψυχῇ
μεθ' ἑαυτῆς ⸀συναπιδύσειν. οὕτως οὖν, ὡς πλήθους τις, ἡ ψυχὴ ⸀ἐπὶ ἀφεσίων θεσπαι-
νίδων τῶν αἰσθήσεων ἁλίσκεται πρὸς τινὰ τῆς ἀκολασίας ἁμαρτίαν πρὸς διδρομήν. ἡ γὰρ ἁ-
μαρτία πάσας ⟨Θ⟩ αἰσθήσεις ⸀καρώσασα, δίκην κλέπτου λαθραίως εἰς ὃ ⟨Θ⟩ μιμοῦται τῆς χ. κατασκο.
καρδίας ἐπεισέρχεται· εἶτα εἰσελθοῦσα ὅλην αὐτὴν γυμνοῖ, τὴν οἰκίαν τῆς σωφρο-
σύνης ἀποσυλήσασα. ἠσφαλίζετο γοῦν ἡ μακαρία ἐκείνη ὃ βλέμμα, ὃ ἀκοὴν, ὃ βῆ-
μα, τὴν ἀκοὴν, τὴν ὄσφρησιν, τὴν γεῦσιν, τὴν ἁφήν, ⟨Θ⟩ ἵνα ἀληθῶς κῆ
τὴν σοφίαν τὴν λέγουσαν, Κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη. ὥσπερ γὰρ κῆπος Ασμ. δ. ιϛ.
κεκλεισμένος, μηδενὸς αὐτὸν συλαγωγῆσαι δυναμένου, ἐτύγχανεν ἡ μακαρία ποικίζουσα
τὰ τῆς σωφροσύνης ἀρώματα, ϗ ὥσπερ πηγὴ ἐν τῇ πίστει ἐσφραγισμένη, ἐξ ἧς ⸀ἐρύεις τὴν
ἀτάκτων ὃ τῆς σωφροσύνης κάλλος ἀνέπλησαν ἡδυσμάτων. ζώντος ἐν ἐπιθυμίᾳ γηράσαι δύο
πρεσβύτεροι τὸ λαοῦ ⓐ δοκησῖται κυβερνᾶν ὃ πίμνιον, ϗ ἕκαστος αὐτῶν φλογὶ τῆς ἐπιθυμίας
κεκαυμένος, θατέρος θατέρῳ τὸ ἐγκρυφον τῆς καρδίας πῦρ φανεροῦσαι ἠμύετο. ϗ δὲ ἐν μιᾷ
τῶν ἡμερῶν ἑκάτερος αὐτῶν λαθραῖα τὸ ἑτέρου αὐτοῦ ἀπήει κατασκοπεῦσαι τὴν Σωσάνναν, ϗ θυ-
ρικόπτει ἀλλήλοις, ϗ ἀναίσθητοι ὁμολογησάντων ἀλλήλοις, διὸ πρῆσαι αἰτῆσαι. τότε χει-
ρωνίᾳ θέλησαι, ἐν τῇ τῆς ἁμαρτίας πρόξει τῆς κακίας ἐποιοῦντο ἔρευναι ἐπιμιξῆ, ϗ πα-
ρετήρουν χαιρόν, ὅπως αὐτὴν κατατύχωσι μόνης. ⟨Θ⟩ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ⟨Θ⟩ τὸ εἰ-
ωθὸς τοῦ Σωσάννου εἰσελθεῖν εἰς ⓑ τρυφήσουσιν τὸν αἰδρὸς αὐτῆς λούσασθαι ⟨Θ⟩ τὸ καῦ-
μα· ϗ ἐξαποστείλασα αὐτὰς παιδίσκας ἐπὶ τὸ κεκλεισμένον σπήλαιον, ἐπιθραμόντες αὐτῇ
ἄφνω ⓐ πρεσβύτεροι, ὥσπερ λύκοι ἀμνάδα κατέχοι, τῷ αἴτρῳ τῆς ἀκολασίας ἀσφαλίζαι
βουλόμενοι.

χ. διὰ πῦρ. μέσῳ τοῦ πυρὸς διεφύλαξε. διὰ γὰρ σωτηρίαν τοῖς ἁγίοις ὁ πῦρ. αὐτὸ γὰρ πρῶτον καὶ αὐτὸ ὑμᾶς προσπαίζη Ⓦ δημιουργοί· εὐλογεῖτε πῦρ καὶ καῦμα τὸν Κύριον· ἵνα παιδεύ-
ων] Ⓐ Βαβυλώνιοι καὶ μάγοι, περὶ οἷς πρόταγε ὁ πῦρ, ὅτι τοῦτο οὐκ ἐστὶ τῶν προσκυνου-
μένων, ἀλλὰ τῶν προσκυνούντων. ἀλλ' ὅμως ὅπου ὁ πλοῦτος ἐλθόντες καταπαύσωμεν
5 Ⓦ λόγον· εὐλογεῖτε, φησὶ, Ἀνανία, Ἀζαρία, Μισαὴλ Ⓦ Κύριον. τίς γὰρ χρεία, τοσούτων
γραμμάτων ἀριθμηθέντων, τῷ πλούτῳ αὐτοὺς ὁμοῦ προσεγκωμιάσαι. αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἦσαν
ἐν τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ εὐλογήσαντες; ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐν τοῖς δούλοις τοῦ Κυρίου συναριθμη-
μένοι, ὅτε ἔλεγον, εὐλογεῖτε δοῦλοι Κυρίου τὸν Κύριον; ἢ ὅτε ὅσοι γὰρ πενιᾷ τῇ καρδίᾳ, οὐκ
ἦσαν ἐν τοῖς ὁσίοις ἠριθμημένοι; ἵν' οὖν βούλεται ὁ ὀκ προσθήκης, εὐλογήσατε Ανανία, Α-
χ. σῶμα, 10 ζαρία, Μισαὴλ τὸν Κύριον; ἀλλ' ὅπερ ὑπὸ φυὲς ἐν ἀῤῥωμα, ὅπερ ὡς ἐκ φύσει δυσθερ-
πείᾳ (ἐν σώματι γὰρ τοῦ κάμνοντος εἰσελθόντες καὶ πάτησαν) ἵνα μή τις τῶν πεπλανη-
μένων ἀφ' τὸ ξένον τὸ θαῦμα τὸν θεὸν αὐτῶν προσκυνεῖν τολμήσῃ, ἢ προσκυνῶν οὕτω
μᾶλλον δικαίως, ἢ τὸ πῦρ, ὃν τὸ πυρὸς ἐξαιρεῖσθαι, ἵνα μηδὲν τοιοῦτο πάθωσιν Ⓐ βλέ-
πουτες, ἀφ' ὧν τὸ μιμήσεσι τοῦ ἑαυτῶν δουλείᾳ, ἢ ὁμολογοῦσι τοῦ προσκυνοῦσιν λέγον-
15 τες, εὐλογεῖτε Ανανία, Αζαρία, Μισαὴλ τὸν Κύριον. λέγουσι δὲ ὅτι ἢ τὸν Δανιὴλ ὁ Θεὸς
ἀφ' τούτου οὐ συνεχώρησεν εἰς τὸ μαρτύριον τοῦτο προσκαλέσθαι. ὅπερ γὰρ τὸ ὕπαρ τῶν
χ. παρ βασιλέως ἠρμήνευσε, ἢ ὡς Θεὸς ἐπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως προσκυνούμενος, ἢ ἐκλήθη
Βαλτάσαρ παρ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ προσκυνουμένου Περσαῖς, ἵνα μὴ νομισθῇ ἀφ' τὸ ἐπικείμενον
χ. παρῆσαν αὐτῷ ὄνομα τοῦ Βαλτάσαρ πεπαῦσθαι τοῦ πυρὸς τοῦ ἐνέργειαν, οἱονεὶ Θεὸς μὴ ἐν προσα-
20 χθῆναι τὸν Δανιὴλ εἰς μάσον, ἵνα ἀκέραιον ᾖ τῆς εὐσεβείας τὸ θαῦμα. ἢ ταῦτα μὲν εἰς τοσ-
οῦτον. εἴη δὲ ἡμᾶς δικαίως καὶ προσηκόντως τῶν μαρτυρησάντων, τὸν αὐτὸν ζῆλον διαλαβόν-
τας, τῶν αὐτῶν ἐπαίνων ἀξιωθῆναι, ἢ τῆς αὐτῆς βασιλείας τυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων. Αμήν.

25

Λογ. ρη. ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΟΥΣΑΝΝΑΝ.

Κοινὸν ὑμῶν ὀνειδίζομενος ὀφειλέ] τὸν λόγον· οὐχ ὅσον ὀφείλομεν πλη- *Ex edit.*
ρωσάντες, ἀλλ' ὅσον ἔχομεν ἀποδιδόντες. ἡ μὲν γὰρ προθυμία δα- *Burdeg.*
30 ψιλὴς ἐς πλείω τὸ ὀφειλομένου ἅπλωται διδόναι· ἡ δὲ τὸν λόγον *Duc. emend.*
πενία ἐξίωται. διὸ ὀλίγα ὑμῖν δοκεῖ πολλῶν προσκαλεῖσθαι διδάσκαλον. εἰ δέ τις ὑμῶν βουληθείη τὰ ὀλίγα τῶν λόγων ἡμῶν τῇ προθυμίᾳ τῆς καρδίας συμπλέκτειν, οὐδὲν ἐλλείψομεν πρὸς τὸ ὀφειλόμενον, τῆς προθυμίας ἡμῶν τὸ ἐλλεῖπον μέρος τῶν λόγων αἰεὶ πληρούσης. ἐς γὰρ
35 ὁ Θεὸς ὅταν πένητος ἴδῃ βραχεῖαν προσφοράν, καὶ πλουσίου ἀναψιλεῖς, οἷόν ἐξ ἴσου δέ-
χεσθαι εἰώθαμεν· πολλάκις δὲ μείζονος εἰώθαμεν τοῦ πένητος ὑποδέχεσθαι. ἡ γὰρ ὄγκος τῶν χρημάτων, ἀλλὰ τῇ προθυμίᾳ τῆς καρδίας ἐμβλέπει. ἀποδείξεις δὲ τῶν λεγομένων ἡ περὶ τὴν πτωχὴν χήρα τὰ δύο λεπτὰ εἰς τὸ γαζοφυλάκιον βαλοῦσαν. ὑπερβαλλόντως γὰρ τοῦτο Κυρίῳ ἐφάνη τοῦτης βραχέα προσφορὰ τῶν Ⓦ χρυσὸν βεβληκότων
40 πλουσίων· ὅπερ οὐ χρημάτων χρῄζει ὁ Θεὸς, ἀλλ' εἰλικρινοῦς καὶ ἀδιαιρέτου καρδίας. φέρε τοίνυν ἐς ἡμᾶς ἁπλώσαντες ἡμῶν τὸ εἰλικρινὲς τῆς καρδίας, οἷ τοῦ Θεοῦ κεκλη-
μένα λόγοι, ὥσπερ ἔνιοι γαζοφυλακίοις Θεοῦ ἐμψύχοις καταβαλλόμενοι, τὸ χρέος τοῦ λό-
γου ὑμῖν ἀποτίσωμεν. μεμνημένοι γὰρ τῆς προτεραίας ἐπαγγελλόμενος ὑμῖν τὸν τῆς μα-
χαιρίας Σωσάννης ὑφ' ἑσπερινῆς ἀθλήσειν εἰς πολλῶν ὠφέλειαν κηρύξαι, ὅτι καὶ ὁ Ιωσὴφ τῆς

λήρεσι ἢ εἰς δὺ θεΘπους. ὁμολογοῦσιν ἄγγελοι θεοὶ, καὶ πᾶν Ελλην μωκᾶται, ὅτι τούτοις, φησὶ, οὓς προσκυνοῦμεν θεοὶ, ἄγγελοί εἰσι τοῦ μεγάλου Θεοῦ. ἵνα γὰρ παιδοποιῶσιν ἃ ἀφέσεις, ὅπου δὲ τῶν προσκυνουμένων, ἀλλὰ τῶν προσκυνούντων εἰσὶν ἃ ἄγγελοι, διὰ τοῦτο βοῶσιν, Εὐλογεῖτε ἄγγελοι Κυρίου Κύριον. προσκυνοῦσιν ὁ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ πᾶς ὁ τῶν ἀστέρων χορός· διὰ τοῦτο δὲ τύποις παραλαμβάνονται εἰς τὴν τῶν ὕμνων προσκύνησιν. εὐλογεῖτε, φησὶν, ἥλιος καὶ σελήνη· εὐλογεῖτε ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ Κύριον. εἶτα μὴ ταῦτα, Εὐλογεῖτε πᾶς ὄμβρος καὶ δρόσος Κύριον. τί οὖν βούλεται τὸ, πᾶς ὄμβρος καὶ δρόσος καὶ πνεύματα θεία ἄγγελοι; καλὸν δὺ εἶπε καὶ τοῦτο σκοπῆσαι, μήτι πολλάκις ἀνομβρείαι καὶ πνευμάτων βίαι ἄκαιροι· φιλοῦσι γὰρ αἱ ἀνομβρείαι δὲ τὴν μεταύτην χαίρουσιν ὕλην πολὺ καὶ κακία ἀταξίας πνεύματα ὑποτρέφειν· οὐκ εἰδότες, ὅτι οὐδὲν ἀδίκαστον, οὐδὲ ματαίως γεγενημένον, ἀλλ' ὅτι ταῦτα πνεύματα οἰκονομεῖ ὁ Θεὸς καὶ πρὸς παιδείαν δὺ θεΘπων καὶ πρὸς ἀποφυλὴν ἀσεβείας. ὁ μὲν γὰρ εὐταξία τῶν ποιημάτων δημιουργὸς εἰώθε κηρύττειν, ἡ δὲ ἀταξία τὸν προσκόπτοντα πάντα πᾶσι. εἰ γὰρ ὧν θεῖόν τι καὶ σεβάσμιον ὁ ὄμβρος, ἢ τὰ πνεύματα, οὐκ ἂν ἦν ἀτάκτως. ὃ γὰρ θεῖον ἀταξίαν οὐκ ἐπιδέχεται. διὰ τοῦτο λέγουσι, πᾶς ὄμβρος, καὶ δρόσος, καὶ πνεύματα δημιουργοὶ Κύριον. προσεκυνήθησαν καὶ ὄμβροι, καὶ νέφη, ὡς μὲν θεΘεῖς, ὡς δὲ γεωργοὶ τῆς γῆς τῶν καρπῶν· προσεκυνήθη δὲ καὶ γῆ, καὶ ταύτης καρποὶ διαφόρεις δαίμοσι προσεκληρώθησαν, τὸν μὲν ἀμπελοι εἰπόντες εἶναι δῶρον τοῦ Διονύσου, τὸν δὲ ἐλαίαν τῆς Αθηνᾶς, καὶ ἄλλο ἄλλοι καρποί. καὶ τοῦτο ὁ αὐτὸς λέγει τῆς ἀληθείας ἀσφαλιζόμενος φησὶν, εὐλογεῖτε πάντα τὰ φυόμενα ἐν τῇ γῇ Κύριον. αὐτὸς γὰρ ὅτι πάντων τῶν φυόντων καὶ τῶν φυομένων δημιουργὸς καὶ διατάκτης. εἶτα μὴ τοῦτο ὄρη καὶ βουνοί. διὰ τοῦτο ἐκτὸς εἰσὶ τῆς γῆς τὰ ὄρη καὶ βουνοί; ἀδαμῶς· ἀλλ' ὅτι ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ τοῖς βουνοῖς τὰ τῶν δαιμόνων μαιευτὰ κατεσκεύασε, κἀκεῖ τὰ ἀγάλματα προσκυνεῖτο, διὰ τοῦτό φησιν, εὐλογεῖτε ὄρη καὶ βουνοὶ Κύριον. ἀλλ' ὅμως μνημονεύσας τῶν βουνῶν, μίμνησκε καὶ τῶν πηγῶν καὶ ποταμῶν καὶ θαλάσσης. καὶ γὰρ καὶ αὐταὶ ἐθεοποιήθησαν, καὶ νύμφας ἐκάλεσαν ταῖς πηγαῖς, Ποσειδῶνα τὴν θάλασσαν, Σειρῆνας τινας δὲ Νηρηίδας. ὅπου γὰρ καὶ ποταμοὶ προσεκυνήθησαν, λέγουσι τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μέχρι τῆς δύσεως· ἔθυον τῷ μὰ Διὶ τῷ Νείλῳ, οὐ Θεὸν αὐτὸν ὑπὸ τῆς Φύσεως θαυμάζοντες, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ὕδωρ ὡς Θεὸν θεραπεύοντες. διὰ τοῦτο καὶ ποταμοὶ καὶ πηγαὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη. οὐδὲ γὰρ ταῦτα θεοποίησε ἐκτός. καὶ γὰρ ἀέτος προσκυνεῖται, καὶ ἱέραξ, καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη, καὶ τῇ τῶν Θεῶν προσηγορίᾳ ταῦτα τετιμήκασιν Αἰγύπτιοι. καὶ τοσοῦτον ἴσχυσεν ἡ πλάνη, ὅπου καὶ ἀπὸ τῶν προσκυνουμένων ζώων καὶ τὰς πόλεις ὠνόμασαι· καὶ λέγεται παρ' αὐτοῖς Κυνῶν καὶ Προβάτων καὶ Λύκων καὶ Λεόντων· ἀλλὰ μὴ ταῦτα πάντα παραλέλειται λοιπὸν ὁ τῶν δὺ θεΘπιον γένος. εὐλογεῖτε, φησὶν, οἱ υἱοὶ τῶν δὺ θεΘπων Κύριον. τελευταῖον πάντων ὁ δὺ θεΘπιος γένος, οὐ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν δημιουργίαν. εὐλογεῖτε Ισραὴλ Κύριον· ὑπὲρ ὧν τῶν ὅλων τῆς γῆς αἱ θεΘπων ἐξαίρετον γένος. τοῦτο τοίνυν παραλαμβάνει, καὶ ὃ τὴν ἀκάνθα ἐν τῷ ἔθνει πολλὰς ἐκλύει παραφορὰς, καὶ παραλαβὼν τοὺς ἱερεῖς τοῦ Κυρίου, εὐλογεῖτε οἱ ἱερεῖς τοῦ Κυρίου Κύριον, εἰς ἔλεγχον τῶν ἱερέων τῶν ψευδωνύμων θεῶν. εἶτα, φησὶ, δοῦλοι Κυρίου. εἶτα ἵνα μὴ δόξωσιν οἱ περιαπολύοντες ταύτης τῆς χορείας ἀλλότριοι εἶναι, μὴ τῶν ζώντων αὐτοὺς ἀριθμῶσι παρὰ τὰ Θεῷ λέγοντες, εὐλογεῖτε πνεύματα καὶ ψυχαὶ τῶν δικαίων Κύριον. εἶτα ὅσιοι καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ Κύριον. διὰ τί ὁσίους καὶ ταπεινοὺς μίμνησκε; ἵνα δείξῃ, ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάττεται, τοῖς δὲ ταπεινοῖς χάριν δίδωσι. τοὺς ἀλαζόνας ἔξω τοῦ κημίου ὁ πῦρ κατέφλεξε, τοὺς δὲ ὁσίους καὶ ταπεινοὺς σὺν

μέσῳ

Θεοῦ πιστεύειν, ἢ ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ῥυσθήσεσθαι καταθαῤῥῆσαι τοῦ πυρός, οὐδέτερον ἐπαίρεται· Καὶ
χ. εὐλαβείας. ἐὰν μὴ, τοῦτ' ἔστι, καὶ μὴ ῥύσηται, ἀλλὰ συγχώρησιν καταπαύσας τὰ σώματα ἡμῶν τῷ πυρί, οὐδὲ ὅπως ἀφισταίμεθα τῆς εὐσεβείας. οὐ γὰρ ὅτι μισθοῦ προσεδοκήσαμεν, ἀλλ' εὐγνωμόνως τοῦ ἀληθοῦς ὁμολογοῦμεν.

5 Ὡς οὖν ταύτης ἤκουσε τῆς πίστεως τοῦ ἐπαγγελίας, πυροῦται μᾶλλον ὁ τύραννος, καὶ κελεύει τὸν κάμινον ἑπταπλασίως ἐξαφθῆναι, ἔδει γὰρ τὸ ἀργύριον τὸ δοκιμώτατον ἑπταπλασίως καθαρθῆναι. Τὰ γὰρ λόγια Κυρίου λόγια ἁγνά· ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον τῇ γῇ κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως. Ψαλμ. ια. ζ.
χ. ἐκαθαρθ. δεῖ ἑπταπλασίως καμίνου ἐξαφθῆναι, ἵνα ἑπταπλασίως τοὺς ἁγίους καθαρθῶσιν. ὅτι γὰρ ἀργύριον κέκληνται τοῦ Θεοῦ ἀγαθοῦ,
10 μεμαθήκατε τῆς Σοφίας λεγούσης, Ἀργύριος πεπυρωμένος γλῶσσα δικαίου· καὶ πάλιν τοῦ Παροιμ. ι. κα.
προφήτου Ἱερεμίου ἀκούσατε λέγοντος πρὸς τοὺς ἀποδοκιμαζομένους ἀπὸ τῆς εὐσεβείας, Ἀρ- Ιερ. ς. λ.
γύριον ἀποδεδοκιμασμένον καλέσατε αὐτούς, ὅτι ἀπεδοκίμασεν αὐτοὺς ὁ Θεός. Εἰ γὰρ τοῦ ἀ-
χ. πάντας πέλης, ἀργύριον ἀδόκιμον· τοὺς δὲ τετελειωμένους δηλονότι ἀργυρίου εἶσι δοκιμώτατον. ὅσον γὰρ ὁ κάμινος ἐξήπλετο, τοσοῦτον ὁ τοῦ μάρτυρος πόθος ἐλαμπρύνετο. Εἰσιλθόντες
15 γὰρ οἱ ἅγιοι τρεῖς οὗτοι παῖδες μὴ πίστεως καταπάτουν τοὺς φλόγα, λειμῶνι ἀέρι καὶ ἐν-
δρόσοις ἐν αὐταῖς μέσαις ταῖς ἀκμαῖς τοῦ πυρὸς ἀναπέοντες. ὁ γὰρ πόθος αὐτοὺς καὶ μετα-
σκευάζων ἡμελώνα τοῦ πυρὸς τοὺς θερμότητα, καὶ τοὺς καυστικοὺς αὐτοῦ ἐνέργειαν τοιοῦτο-
ν, ἐπαληθεύουσης τῷ ῥήματι τῆς ὑμνῳδίας ἐκείνης· Φωνὴ Κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρός. Ψαλμ. κθ. ζ.
κεκοίμητο μὲν ὁ πῦρ ἔνδον πρεμοῦ, οἱ δὲ ἅγιοι παῖδες ἐχόρευον, μετουσιοῦντες τῆς
20 ἐπαγγελίας ἐκείνης ἀπολαύοντες, ἣν δηλοῦ τοῦ προφήτου Ησαΐου ὁ Θεὸς ἐπαγγέλλεται πάσῃ Ησ. μγ. ς.
ψυχῇ εὐσεβείας γεμούσῃ καὶ πίστεως· ὅτι Καὶ διαβαίνῃς, φησὶ, διὰ πυρὸς, μετ' οὐ σὲ εἰ-
μι, καὶ φλὸξ οὐ καταναύσει σε· καὶ ἵνα ἴδῃς τοῦ ἐπαγγελίαν δι' ἔργων προερχομένων. οὐ γὰρ
ἥψατο τῶν μελῶν τῶν ἁγίων τὸ πῦρ· οὐκ ἔφλεξεν ὀφθαλμοὺς τοὺς ὀρθῶς βλέποντας προὸς
εὐσέβειαν, καὶ διὰ τῆς διακοσμίας τῶν ὡρωμένων κοσμοποιὸν ὑπονοοῦντας· οὐκ ἠδάκησεν ἀ-
25 κοὰς ἐμπείρους νόμου πεπληρωμένας· οὐ προσῆλθε τῷ στόματι, οὐδὲ τῶν χειλέων ἥψατο,
χ. ὑμνῳδοῦσας αὐτῷ καὶ ὑμνογράφους γλώσσας δυσωπούμενον. ἕκαστον τῶν ἁγίων μέλος
χ. μελῶν εἶχε δὲ ἑαυτοῦ φυλακτήριον· αἱ χεῖρες τοὺς καὶ βύσας ἔκτασιν, καὶ τοῦ τῆς ἐλεημοσύ-
κ. τ. ἑ. χῶν ἕκασι, νης μεταδόσιν· τὰ γόνατα τοῦ εὐοικοῦσαι αὐτοῖς δυνάμιν τῆς εὐσεβείας· χιλιάς καὶ τὰ εὐστο-
γάστρια μέλη τοῦ τῆς σωφροσύνης ἄσκησιν· οἱ πόδες τοῦ τῆς ἀρετῆς δρόμου. Ἐπὶ δὲ τοῖς
30 καθ' ἕκαστον λέγουσιν ἔστι τέλειον; οὐδὲ γὰρ τῶν τειχῶν κατεπλήμησε τὸ πῦρ ἀλλὰ τὸ μᾶλλον
αὐτοῖς εὐσέβεια κεκαλύφθαι παρᾶς· ἐφείσατο δὲ καὶ τῆς ἐσθῆτος ἀλλὰ τοῦ τῶν ἁγίων εὐφη-
μοσύνου. Τί οὖν ὅτι τύπος; προεκτείνεται ὁ Θεὸς τῶν Χαλδαίων ὑπολαβεῖσθαι τὸ πῦρ·
καὶ ἵνα μὴ ματαίαν νομίσαντες τὸ ἀμωσεῖσθαι τοῦ πυρὸς τοῦ ἐνέργειαν, ἀμβλυώσωσι τοῦ
δόξαν τῶν μαρτύρων καὶ συκοφαντήσωσι τὸ θαῦμα τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἔνδον κ-
35 ρέμων, τὸ δὲ πῦρ ἔξω τοὺς Χαλδαίους προσετέμετο· ἵνα ἀσφαλῶς πίσῃ τοὺς ὁρῶντας, ὅτι
ὅτι τῶν ἁγίων οὐ τοῦ ἑαυτῆς φύσει ἠγάπησεν, ἀλλὰ τοῦ εὐσεβείαν ἐτίμησεν, ὥσπερ ὁ λέ-
οντος ὅτι τοῦ λάκκου Δανιήλ. ἐστάλθαι λοιπὸν ἀγγελικὸν χορείαν ὡς ἀληθῶς συνεχρή-
σαντο, καὶ τοῖς Θεοῦ ὑμνοῦσι ὁ τεσσαράκοντα παῖδες, καὶ πᾶσαν τοῦ κτίσιν, τοῦ τε ὑπερκό-
σμου, καὶ τοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς θεωρουμένου εἰς ἕνα χορὸν ὑμνῳδίας ζωηγοῦσι.

χ. μὴ πάσης ὁμοίως ἐκείνων τοῦ κτίσεν, ἐν. γαρ λ. ὅτι

40 Ἀναγκαῖον δὲ μηδ' ἐκεῖνο παραλιπεῖν ἀνέξεταστον, πῶς ἔσχεν· μὴ πάσης ὁμοῦ ἐμπνεύσασα τῆς κτίσεως, ἀλλὰ τοῦ μέρους ἐξέβητο τοῦ δημιουργίαν. ἤρκει γοῦν εἰπεῖν ὅσοι εἰς ἀληθῶς, εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Θεόν. ἀλλ' ὅτι τοῦ χορὸς τῶν ἀστέρων τὸ μέγα τοῦτο θεάζει τοῦ εὐσεβείας στεφανοῦσθαι, ἔδει παιδεύθηναι τοῦ Βαβυλωνίους, τίνα μοῦ εἰσι τὰ ποιήματα, τίς δὲ ὁ ποιητὴς τῶν ἁπάντων. ἡ μὲν ἀρχὴ μὲν ἀπὸ ἀγγέλων, καὶ ἕως

πεσεῖν μὴ εἰς ὄλεθρον, ἀλλὰ πιστεῦσαι ἢ τῆς ἀληθείας. εἰ δὲ ἢ μή, φησι, προσκωμήσητε, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβλέψαντες εἰς τὸν κάμινον τοῦ πυρὸς τὸν καιομένου. πρῶτος μὲν κάμινός ἐστι, δῆλον ὅτι πῦρ ἐστιν· εἰ δὲ πῦρ ἐστι, δῆλον καὶ καιομένη· ἀλλὰ μεγαλύνει καὶ πλατύνει τὸν ἀπειλήν, ἵνα κάμψῃ τὸν γόμφον τῆς εὐσεβείας· αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβλεθήσεσθε εἰς τὸν κάμινον τοῦ πυρὸς τὸν καιομένου. καὶ φορτικῶς μὲν μέχρι τούτου τὰ τῆς ἀλαζονείας· ὅρα δὲ τί μετὰ ταῦτα προσέθηκε· Τίς ἐστὶ Θεὸς, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου; ἄλλος οὗτος Φαραώ. καὶ γὰρ ἐκεῖνος πρὸς τὸν Μωϋσῆν φησι· Τίς ἐστὶ Θεὸς, οὗ ἐπακούσομαι; οὐκ οἶδα, φησὶν ὁ δυνατός, Κύριον, καὶ λαὸν οὐκ ἐξαποστελῶ. ὦ τῆς πολλῆς τῶν ἀνθρώπων ἀλαζονείας, ὦ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ μακροθυμίας· φθέγεται, ἄθρωπος, καὶ ἀνέχεται Θεὸς· λαλεῖ ὁ πηλὸς, καὶ μακροθυμεῖ ὁ πλαστουργός· φθέγεται γλῶσσα ὀρχίνη, καὶ παλαγχίζεται ὁ τῶν ἀσωμάτων ἀπέλαυν δεσπότης· Ὁ ποιῶν σοῦ ἀπέλεως αὐτὸ πνεύματα, καὶ σοῦ λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. εὔκαιρον ὅπου τούτου μνημονεῦσαι τοῦ Ἡσαΐου λέγοντος, Τί ἀλαζονεύεται γῆ καὶ σποδός; θέλεις θαυμάσαι Θεοῦ μακροθυμίαν; σκόπησον τὴν εἰς σὲ ὑμνουμένην ὕβριν· ὡς ἀφίρητός σοι εἶναι νενόμισαι. ὑβρίζεται πολλαχοῦ παρ' οἰκετῶν, καὶ δικαίως τῆς ἐλευθερίας τὸν ὕβριν προβαλλόμενος, δίκην ἀπαιτεῖ τοῦ τολμήματος, ἀπαραίτητον θανάτου κολάζων τὴν ὕβριν. ὑβρίζεται πάλιν παρὰ τῶν ἰδιωτῶν, αὐτὸς δὲ τοῦ κόσμου πολιτείαις ἐξεταζόμενος· καὶ εὐθέως παρὰ τῆς ὕβρεως διακρινόμενος ὅτι πονηρίᾳ κατεῖδε, εἰς μὲν τὴν κοινὴν φύσιν καὶ ὁ πονηρὸς ἰσότιμον οὐκ ἀφορᾷ· εἰς δὲ τὴν προκειμένην ἀξίαν ἀποβλέπων, ἧς προαιρεθεὶς μίαν ὅτι ἰδίαν τοῦ γένους ἰσοτιμίαν, ὅτι πονηρὸς οὐκ ἐγένετο ἐπαλάθημεν, καὶ εἰς χόλον ἐξηλύομεν· μία δὲ ἡ ὁδὸς ἡ εἰς τὸν βίον, ἔξοδος τις ἴσον. οὐκ ἠρώτησά σε, φησὶ, διὰ τί καὶ ὡς κἀγώ. ἀλλ' ὁ μὲν πηλὸς τοιαῦτα ἀπαιτεῖ πρὸς τὴν ὁμοτίμων τοῦ χαροποιοῦ· ὁ δὲ Θεὸς πολλῶν χαρίσεων καὶ φύσει καὶ νόμῳ, καὶ πολλοῦ μείζονος ὤν, ἔσον ὑψηλότερος δόξης ποιητὴς τῆς ποιήσεως, βλασφημούμενος καὶ ἐξουθενούμενος πρὸς τῶν ἀγνωμόνων οὐ προΐσταται μὲν (ἀπαθὴς γάρ) τιμωρήσεται δὲ μικρὰ ὕστερον σοῦ ἐπιμηκύνοντος τὴν ἑαυτοῦ ἀφεσιν, διότι δικαιός ἐστιν ἀληθείας καὶ κριτὴς ἀδωρότατος. καὶ ἵνα μὴ ἀθρόως ἄπαντες ἀμαρτάνοντες ἐξολοθρεύωνται, ἐπαφίεται τὴν τιμωρίαν, ἵνα ἐφελκύσηται πρὸς μετάνοιαν. ἀλλ' ὅτι ὁ προκείμενον ἐπεμείλησθε. ἐπάλμησεν Εἰπὲ αὐθέντης· σάρκα προκείμενος, Τίς ἐστὶ Θεὸς, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου; οἱ δὲ τεσσαράκοντα παῖδες τούτων ἀκούσαντες οὐκ ἐξεμέτησαν ἐν τῇ βλασφημίᾳ (καίτοι φοβεροὶ ἦσαν καὶ αὐτοὶ τῆς τοῦ Θεοῦ μακροθυμίας)· ἀλλὰ πρὸς τὰ τῆς ἀπιστίας ῥήματα πίστεως φωνὴν ἀναλαβόντες ἀντεφθέγξαντο τῷ τυράννῳ, νόμῳ τὸν ἀνομίαν σκεδύοντες, καὶ ἐλευθερίᾳ δικαιοσύνης τὸν ἀπειλὴν τῆς ἀδικίας σκιαμαχοῦντες, Γινώσκομεν, βασιλεῦ, λέγοντες, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, οὐδὲ τὴν εἰκόνα τὴν χρυσῆν, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν. παῦσαι τῆς ἀνοίας, ὦ ἄνθρωπε· αἰδέσθητι τὸν ἐφ' ὕδατος τῆς εἰκόνος προσκύνησιν. εἰ γὰρ σὺ τὸν εἰκόνα ἔστησας, πῶς προσκυνεῖς οἷς ἐποίησας; τίνες τίνων ὀφείλουσιν εἶναι δημιουργοί, ἄνθρωποι Θεοῦ, ἢ Θεὸς ἀνθρώπων; εἰ γὰρ ἀληθῶς θεοί, αὐτοὶς ἁρμόσει ὁ τῆς δημιουργίας ἀξίωμα. ἀλλ', ὅπερ πολλάκις ἐφθάσαμεν εἰπόντες, εἰ πέφυκε μὴ προσκυνεῖν τοὺς ἀνθρώπους, Ἕλληνες θεοὺς οὐκ ἂν εἶχον. μᾶλλον δὲ καὶ ἐκεῖνο προσθῶμεν, ὅτι εἰ ἦν ἀνθρώπους τοὺς εἰδώλοις, αὐτοὺς ἔπρεπε προσκυνεῖν τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐργαζομένους αὐτά. νόμος γὰρ φύσεως, ὃ ποίημα προσκυνεῖ τὸ πεποιηκότα, καὶ δημιουργὸν ὑποκύπτειν τῇ ἑαυτοῦ δημιουργίᾳ. διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ τοῦ Θεοῦ φοβούμενοι τὴν εὐσέβειαν θεὸν νόμῳ ἐπόμενοι, τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν. ἀλλ' ἔστιν ὁ Θεὸς ὃν ὁρᾶτε, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν σου. εἰ δὲ ἵνα μὴ δόξωσιν οἱ Θεοὶ

Ἐξοδ. κ. 6. Ψαλ. ρη. δ. Σοφ. ι. 9. Ἡσ. ιδ. 10. Δευτ. ζ. 18.

κ. εἰς χεῖρα ἐκ πλάσεως· κ. μακροθυμεῖ· ἐν Σηρχ.

κρατήσεσι εἰ δὲ τῆς ἀσεβείας τοσοῦτον μέγεθος. πόθεν γὰρ, ὡς εἶπεν, ὥσπερ ἐκ τοῦ πίνος χάλκου τὸ σφοδρὸν τῆς ἀκάτης ῥύματος εἰς τὴν εἰδωλολατρείας κρημνοὶ καταφέρουσιν, καὶ τρεῖς ὄντες μόνοι τὴν καλὴν ἐστίαν, ὥσπερ ἐπί τινα πέτραν, τὴν εὐσέβειαν πιστῶς ἑαυτοῖς ἐπερείσαντες, οὐκ ἐσαλεύησαν ὑπὸ ῥεύματι τῆς ἀσεβείας. ἔοικε γὰρ λέγειν αὐτοῖς· Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον ἡμᾶς, ἐν τῷ ὀργισθῆναι τὸν θυμὸν αὐτῶν ἐφ' ἡμᾶς· ἄρα τὸ ὕδωρ ἂν κατεπόντισεν ἡμᾶς, χειμάρρους διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπόστατον. ἀλλ' ὅτι μὲν ῥεύματι κατεποντίσθησαν, ὅτι τοῖς βεγχοις ἐάλωσαν· ἀλλὰ κἀκεῖνος δραμόντες εἰς εὐσέβειαν, καὶ ὑψηλῷ τῷ πίστει κεχρημένοι διεσώζοντο τῇ τῆς πέτρας ἐκείνης, ὥσπερ δρυὸς ἐκ βρόχων, καὶ ὥσπερ ὄρνεον ἐκ παγίδος. Παρεμ. ς. ι.

Ἐν μετοχῇ δὲ ὑδρόβολον δίκτυον τῆς πάσης ἡπλωμένα τὰ ἀνθρώπινα, τὴν ὑστέραν φωνὴν ἐδιδύτερον μὲν ὑμνοχρόφ λέγοντες. Πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρῳ αὐτῶν οἱ ἁμαρτωλοί. Ἐν ὑπὸ ἀπόλεσθαι εἰς τὸν ἑαυτοῦ βεβυθὸν τὰ ἔργα αὐτῶν οἱ ἀμαρτωλοί· ἀλλ' ἤδεισαν ἀκριβῶς, ὅτι ἐν ὁ βεβυθὸς τῆς εὐσεβείας ἀπεῖρηκεν ἱκανὸς ὢν πᾶσαν τὴν ἀσέβειαν, ὥσπερ πινὰ καλάμην, καταφλέξαι καὶ ἀφανίσαι. Διὰ τοῦτο καὶ τοὺς τρεῖς ὄντας, ἀλλήλοις συνεστρεφομένους καὶ συνεσφίγγοντο. ἤδεισαν γὰρ ὅτι πενὴς καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. ἐμέμνηντο τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, ὅτι μόνος ὢν ἐν πάσῃ τῇ γῇ προσκυνητὴς τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἠκολούθησε τῷ πλήθει τῶν ἀσεβούντων· ἀλλὰ μόνος ἐν ἑαυτῷ εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης ἔπαθλον· ὄθεν εἰκότως ἐξ αὐτοῦ τι, οἷς ἐκ πάντων ῥίζης ἁγαθῆς, ἐλάμπουσιν οὗτοι οἱ τῆς εὐσεβείας καρποί. ἐξ αὐτοῦ γὰρ οἱ πατριάρχαι, καὶ ὁ νομοθέτης Μωϋσῆς, καὶ οἱ προφῆται, καὶ πάντες οἱ θεολόγοι· ἐξ αὐτοῦ ἡ προφητικὴ καὶ τὸ σωτήριον ἐκεῖνο καὶ ἁγιάσαν τῆς δικαιοσύνης αὖθις, ἢ τὸ σωτῆρος ἐκεῖθεν θεόπνους· ἐξ ἐκείνης καὶ οἱ πρὸς παῖδες οὗτοι οὐκ ἠρνήσαντο τὴν βύθμιαν· ἐμέμνηντο καὶ τοῦ Λὼτ πρὸς οἰκοῦντος μὲν ἐν Σοδόμοις, μακρὰν δὲ τῆς ἀσεβείας· ἐλάμβανον ἐν ἑαυτῷ καὶ Ἰωσὴφ μόνον ἐν Αἰγύπτῳ σωφρονοῦντος καὶ πολιτευόμενον, ἐν εὐσεβείας ὅπλα φρονήσεως. ὅλοι δὲ οὗτοι ἐν τοσαύταις μερίσιν ἀπειλημμένοι, τοῦ πλούτου μὲν ὁρῶντες ἐλαττούμενον, ὅτι πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσιόντες αὐτήν· πρὸς ἑαυτοὺς δὲ πάλιν βλέποντες καὶ τὴν κάμινον, ἐμέμνηντο καὶ τῆς σοφίας ὧδέ που λεγούσης, Ὅτι ὥσπερ δοκιμάζεται ἐν καμίνῳ χρυσὸς, οὕτως ἐκλέγεται καρδίας ὁ Θεός. Παροιμ. ιζ. γ.

Διὰ τοῦτο οὔτε ἔλπιδι αὐτοῦ τὸ πολεμικὸν ἠχοῦσα μέλος, ἐφόβησεν· οὔτε λύρα ἢ ἀχοὰ θέλγουσα, τοῦ τόνους τῆς εὐσεβείας διέλυσεν· οὔτε μέλι ἡ λοιπὴ πᾶσα συμφωνία τῆς μουσικῆς τοῦ καλοῦ ἐναρμόνιον τῆς εὐσεβείας συμφωνίαν διέλυσεν· ἀλλ' ἀντέστησαν τῇ κακῇ συμφωνίᾳ τοῦ καλοῦ ὁμολογίαν. οὐ κακόφρων ἐχθρὸς καὶ δυσεβὴς τύραννος, ὡς προηγέλασθε ἐν τοῖς τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἀπειθοῦντες δόγμασι τοῦ δυσεβείας, δεδολιχωμένῳ τύφῳ τὴν ψυχὴν πεπιεσμένος, καὶ αὐτὸς, ὡς εἶπεν, ὁ ἄρχοντος τῆς κακίας τὸ ὕψος ἀνύσας θεῶν, προσκαλεσάμενος αὐτοὺς φησι· Εἰ ἀληθῶς Σιδρὰχ Μισὰχ καὶ Ἀβδεναγὼ τοῖς θεοῖς μου οὐ λατρεύετε, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣν ἔστησα, οὐ προσκυνεῖτε; ἐνέμισε δῆλον εἶναι τοῦ εὐσεβείαν, καὶ ἐρωτᾷ, εἰ ἀληθῶς βασιλικοῖς προστάγμασιν ἀντιπίπτειν τολμῶσιν οἱ τὴν εὐσέβειαν ἐπαγγελλόμενοι. ἔμαθε γὰρ παρ' αὐτῶν τῆς πείρας διδάσκεσθαι, ὅτι οἱ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι οὐ μόνον τὴν τυραννίδα τῶν ἀπειλῶν ἀφανίζουσι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ πυρὸς τοῦ ἀκμαιοῦ τῇ δυναμικῇ τῆς εὐσεβείας καταπατήσουσι. καὶ οὕτω, ὡς μὲν ἀκούσατε τῆς φωνῆς τοῦ βλοσυροῦ, συρικτοῦ τε καὶ χαλκείας, βομβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ συμφωνίας καὶ παντὸς τοίνυν μουσικοῦ, πεσόντες προσκυνήσατε τῇ εἰκόνι χρυσῇ, ἣν ἔστησα. καλῶς ἠρμόσθητε τοῦ δαιμόνου προσκυνῆσαι· πεσόντες προσκυνήσατε. ἀμύνωμεν οὖν δαίμονας προσκυνοῦσιν μὴ πιστῶν

μ̃ τὴν σάρκα, οὐκ ἀμαιρεῖσθαι ὑ̃ τὴν θεότητα. Εἰ γὰρ ὧ̃ γράμματι, ὅ ἐστιν εἴδωλον λέγει, ὁ ἐμὸς λόγος οὐ σεσωφισμένος ἐστί, ὁ Θεὸς λόγος, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς τῇ σαρκὶ συναπέβανε· τὸ
a Kog c.n. παθος ἐκεῖ τὸ σῶμα, ἡ ὑ̃ ἀπάθεια ἐκεῖ τὴν ἀξίαν. Διὰ τί οὖν ὁ Παῦλος λέγει· Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν ⓦ Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν; ὅπῃ οἰκειοῦται τὸ πάθος τῆς σαρκὸς ὁ τ̃ σαρκα σὰρξ γεγενημένος. εἴδωλον βασιλικὸν ἐὰν ὑβρίσῃς, οὐ ⓦ σὺ δι' ὃ μέλλει ὑβρίζειν; οὐκ οἶδας, ὅτι εἰ εἰκόνα βασιλέως τις ὑβρίσει, εἰς τὸ πρωτότυπον τῆς ἀξίας φέρει τὴν ὕβριν; οὐκ οἶδας, ὅτι ἐάν τις εἰκόνα τὴν ἀπὸ ξύλου, ἢ διαφθείρῃ τὸ χρῶμα κατασύρῃ, οὐχ ὡς εἰς ἄψυχον ὕλην τολμήσας, οὕτω κείται, ἀλλ' ὡς τ̃ βασιλέως χεῖρας ἐκτείνας ἀφανίζεται; ὕλη ἄψυχος τ̃ βασιλέως εἰκόνα φέρουσα τὴν ἑαυτῆς ὕβριν εἰς βασιλέα διάγει μορφὴν ἔ̃ ζῶσα, ἵνα ἐπεδύσατο ὁ Θεὸς λόγος, ὑβριζομένη, οὐκ ὅπῃ ⓦ ἐνδυσάμενον τ̃ ὕβριν αἴτησαγε; ἴσθι τοίνυν τὴν ἀξίαν, ἣ μὴ ὑβρίζε τὴν οἰκονομίαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲ ἱκανά, διὰ ὃ λείποντα τῇ θεωρίᾳ τ̃ Θεοῦ λόγου ἑτέρῳ διαμυθολογήσομεν λόγῳ, διὰ τὴν συμμετρίαν τῆς ὑποσχέσεως, καὶ Θεῷ δόξαν ἀναπέμψωμεν ὧ πατρὶ, ἣ ὧ υἱῷ, ἣ ὧ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ἣ ἀεί, ἣ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρζ. ΕΙΣ ΤΟΥΣ * ΤΡΕΙΣ ΠΑΙΔΑΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ Βαβυλωνίαν κάμινον. * ἁγίους

Ex edit. Burdeg. Duc. emend. ex Mss. Regio Lut.

Ψαλμ. ζ.

Κἂν ὡς ἀληθῶς, ἣ μέγιστον εὐσεβείας θέατρον ἡ τῶν τριῶν παίδων συνεστήσατο χορεία, ἐν Βαβυλῶνι μὲ ⓦ ἀγῶνα ⓦ καὶ λὰν ἠγωνοθέτησεν, ἣ πᾶσαν ὑ̃ τὴν οἰκουμένην συγκροτῆσα ὁ θαῦμα τ̃ μάρτυρίου. οὐ γὰρ ἐκλιπαρέφεται τόπῳ ἡ τῶν ἀγίων δόξα, οὐδὲ ἐκλοιείζεται χρόνοις ἡ τῶν δικαίων μνήμη· Εἰς μνημόσυνον γὰρ αἰώνιον ἔσται δίκαιος. ὅθεν εἰ ἐν τοῖς παλαιοτάτοις χρόνοις ἐπληρώθη ὁ μάρτυρίον, ἀλλ' εἰς πάντα τὸν αἰῶνα τῆς οἰκουμένης ἁπλῶται ὁ στρατήγημα. "οἴδαμεν διὰ τῶν ἀναγνωσμάτων καὶ τὰ πεφάσματα· "οἴδαμεν διὰ τῆς μνήμης τὴν ἱστορίαν· "οἴδαμεν, ὡς ἐν εἰκόνι, τῷ λόγῳ ἣ τὸ τυφόμενον τὴν πρωτομιάν, ἣ τῶν ἁγίων τὴν ὁμολογίαν, καὶ φλεγομένην μὲ τ̃ πυρὶ τὴν κάμινον, ἀνηλφόμενον ἣ ὧ θυμιᾷ τὸ τυφόμενον, ἣ τῇ ἀπειλῇ τὸ πυρὸς ἄσβεστον τὴν τῶν μαρτύρων * ὁμολογίαν ὑπεδεικνυμένην. μᾶλλον ἢ πῦ ὃ κωλύει αἴνιγμα τὸν λόγον ἀναλαβόντας, τ̃ θεοφιλῆ, ὡς ἀληθῶς, ἣ τερπομακαρίων τοὺς ἀγῶνας εἰπεῖν; Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς, μᾶλλον ἢ ὁ τύραννος (τοῦτο γὰρ οἰκεῖον ὄνομα τῷ τρόπῳ) ἐκράτησε μὲ τῆς Βαβυλωνίας· ἐν ὑ̃ ἣ τῇ ψυχῇ βαρβαρος, ἣ ⓦ ὅπου ἀνήμερος. ἔστ' ἀδικία πολλὴ ἣ πλοῦτος ἣ ἀσέβεια μιᾶναι, ἡνίκα μὲ τὴν ἑαυτ̃ φύσιν, ἣ οὐδὲ ἄνθρωπον ἑαυτὸν εἶναι ὑπολαβοῦσα, ὡς Θεὸς προσκυνεῖσθαι προσεδόκησεν. ἔνθρεψεν ὑ̃ ἀπ' τὴν ὑπερογκον ἀλαζονείαν ἡ τε σύζυγος αὐτ̃ μανία, ἣ ἡ τ̃ Θεοῦ μακροθυμία, φέρουσα μὲ ἀνεξικάκως τὴν ἀσεβουμένην, συγχωρεῖσα ὑ̃ πάντα γενέσθαι τοῖς γυμνασίαις τῶν ἀσεβούντων. ἐπέπηστ ὑ̃ ὁ προδήλως εἰκόνα χρυσῆν, τουτέστιν, ἀνδριάντα χρυσοῦν, ἐ τὸν καὶ εἰκόνα Θεοῦ γενομένους προσκυνεῖν ἐνάγκαζεν, ἐπέπηστεν εἰκόνα. πολλὴ ὑ̃ τῆ φιλοτιμίᾳ χρησάμενος, ὕψος μὲν αὐτῇ δίδωσι πηχῶν ἑξήκοντα, βάρος ὑ̃ πηχῶν ἑξ. διάρμοστον ὑ̃ ἣ σύμμετρον τὸ ἄγαλμα κατασκευάζει· ἵνα ἡ τῶν μετέθει, ἡ ὧ κάλλει τ̃ ζωγράφου σκιαγραφήσῃ τὸ φαῦλος βιασάμενος τὴν ἀλήθειαν. ἐστήλωσε μὲν οὖν ἡ τέχνη, ἔθαμβησεν ὁ χρυσὸς, ὁ κήρυξ ἐβόα, ὁ τύραννος ἐπῄλει, ἡ κάμινος ἐφλέγετο, ἣ πρὸς τούτοις πᾶσι τὰ λοιπὰ τῆς μοιχικῆς ὄργανα τοῦ ἄφρονος ἦσαν εἰς ἀθεΐαν ὁδηγοῦντα, ἣ ὅλως πάντων ἔκλεπτε τὴν ὀρθότητα τὴν ἐποίησε ἡ φαντασία τῶν ὁρωμένων. ἀλλ' οὐκ ἔμελλε ἣ τῶν ἁγίων ὑπερκρατήσειν

χ. πάντας τοὺς αἰῶνας
χ. ἁγίων
χ. ἁγίων
χ. ἁγίων
χ. κάμινον
χ. ἁγίων
χ. κάμινος

λαὶ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἡμετέρας ἀθανασίας. Εἰ γὰρ ὃ, ἐλθὼν, μεταβολὴν ποιεῖς, εὐ- Galat. 1.
ἀκούσης τοῦ Παύλου λέγοντος, Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, κατάραν εἰς φύσιν, καὶ μεταβολὴν κατάρας ἐκλαμβάνεις τὴν λέξιν; ὥσπερ οὖν ὅ, γενηθεὶς κατάρα, οὐκ ἔτερόν σημαίνει ἢ ὅπερ τὸ καθ' ἡμῶν κατάραν εἰς ἑαυτὸν ἀπέλαβεν, οὕτω καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐλθὼν, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, οὐκ ἄλλο τι δήπουθεν, ἢ τὴν ἔμφασιν τὴν ἀναλήψιν ἔχεις εἰκότα πρὸς σαυτόν· ὁ λόγος ὁ σὰρξ παιδεύσας τὸν τοῦ Θεοῦ λόγου, οὐχ ὡς πάντα λὴν φέρων τὴν ὁμοιότητα, ἀλλ' ὡς ἔχων ἴχνος καὶ ἔμφασιν τῆς θείας ἀξίας ὁ λόγος. ἐνταῦθα δέ μοι προσέσχετε ἰσχυρᾶς, ἵνα μὴ δεῖ κενὸς λέγηται τὰ ῥήματα, καὶ ἀφανίζηται τὰ θεῖα νοήματα. ὁ λόγος ὁ τῶν ἀνθρώπων (ἀμυδρὰ δι' ὅτι ἡ εἰκών, οὐχ ὅλον περιττὸν δὲ ἀξιῶσαι, ἀλλ' ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς διδάσκουσα) ὁ λόγος ὁ ἡμέτερος ἀσώματός ἐστι, ἀόρατος, ἀχειρότυπος, ἀχρὴ μὴ περιδεδόμενος· οὐδὲν οἷόν τε λόγου, οὐδὲν κατέχειν δύναται· ἔστι ἀόρατος, ἀχειρότυπος, ἐκ μιᾶς αἰσθήσεως κρατούμενος τῆς ἀκοῆς, καὶ τοῦτο ἀοράτως. οὐ γὰρ χεῖρας ἐκτείνασα ἡ ἀκοὴ καπέχει, ἀλλ' αὐτὸς ὁ λόγος εἰσπηδῶν κρατεῖται. ὁ λόγος αὐτὸς γίνεται μὲν ὅτι τοῦ, γινόμενος ἢ οὐ πάσχει, οὐ κόπτει, οὐ διαιρέσει, οὐ μερίζεται τοῦ γενομένου, ἢ χωρίζεται, ἢ ἀποχίζεται. οὕτω καὶ μοι χέουσι τὴν ἀκοὴν, αἱρετικὴ γένεσιν πεφύκασι τὰ στόματα, καὶ τότε φθορὰ ζῶν τὰ ὑπὲρ σὲ γένεσιν ὄντα, περέρχεται ὁ λόγος, περέρχεται ἐκ τοῦ γενομένου, καὶ πάντας πληροῖ τὴν ἀκοὴν, καὶ τὸ γενόμενον [αὐτὸν] οὐκ ἀφίσταται. περέρχεται λόγος εἰς πάντας μεριζόμενος, καὶ οὐδαμοῦ διαιρούμενος. ἑκάστου γὰρ δέχεται ὁλόκληρον ὁ λόγος, ἐστὶ ἑκάστῳ, ἐστὶ οὐ τοσούτοις μεριζόμενος, ἀλλ' ὁλόκληρος εἰσχεόμενος. ὁ οὖν ἡμέτερος λόγος διδάσκουσι ἑαυτὸν γενόμενα τοιοῦτον. ἀπὸ γὰρ τῶν λόγων καταλαμβάνει ἡ διάνοια. σκέψαι δέ μοι καὶ τοῦτο· τούτῳ τῷ λόγῳ τῷ ἡμετέρῳ περιαναζωγραφοῦντι τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ λόγου, εἰκόνα πάντα θαυμαστὸν περιλαμβάνεται, γήινος μὲν ἄνθρωπος ὡραΐζομένην, πρέπουσαν δὲ τῇ τοῦ λόγου περιουσίᾳ. διὰ τοῦτο; ὁ λόγος τὸν ἡμέτερον ἀόρατον ὄντα, καὶ σῶμα μὴ ἔχοντα, καὶ κρατεῖσθαι μὴ δυνάμενον, ἵνα διὰ σοφίαν ὁ Θεὸς μετὰ ῥυθμίσας, καὶ ὁρᾶσθαι πεπίστευκε καὶ κρατεῖσθαι. διὰ γὰρ τοῦτο ἐκ ἐωράτο ὅλον, ἐδύσει ἑαυτὸν σῶμα τὸ γράμμα, καὶ ὥσπερ ἀνθρώπου σάρκα αὐτῷ περιέθηκε τὴν τῶν γραμμάτων ὄψιν· καὶ οἱ ποτὲ ἀκούσαντες ἑώρακας, ἀναγινώσκοντες ὁρᾶς· εἰ σὺ τυχεῖν ἐκ ἐδύνου, διὰ τῆς βίβλου βαστάζεις. ἀλλὰ συμπάσχεται μοι ὁ λόγος διὰ τὸ γράμματος, οὐ περικλείει ἢ τῷ γράμματι, ἀλλ' ἔστι διὰ τὸ λέγειν, καὶ διὰ τὸ ἀναγινώσκειν. κἂν τις λαβὼν, ἀδελφοί, βιβλίον χύσῃ, τὸ σῶμα τοῦ λόγου ἔχυσεν, οὐ λόγου ἔπαυσε. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι τὸ συναναλίσκεται γράμματι λόγος, λέγει ὁ Θεὸς τῷ Ἱερεμίᾳ· Καθίσας γράψον σεαυτῷ βιβλίον πάντας τοὺς λόγους, καὶ δώσεις Ἰωακεὶμ τῷ βασιλεῖ. ἰδοὺ ὁ λόγος μετὸς ἐλεγμοῦ. ἐπὶ τοῦτο δυνάσαι τοὺς ἐλέγχους οὐ φέρουσι (ἡ γὰρ ἀξία οὐραδίως ὑποπίπτει) τὸ δικαίῳ, ἀλλ' ἀμβλυώπει τὴν ἀλήθειαν) πλησθεὶς τοῖς ἐλέγχοις διῤῥήγνυσι τὸ βιβλίον, καὶ τὸ συμβουλεύει τὸ γράμματος διακόψας, ἔβαλε, φησὶ, τῷ ἐκάρη τὸ πυρός. Τί οὖν ὁ Θεὸς πρὸς Ἱερεμίαν; Καθίσας γράψον σεαυτῷ λόγους, καὶ δὸς τῷ βασιλεῖ, ἵνα μάθῃ, ὅτι τὸ γράμμα διέκοψε, τὸ δὲ λόγου οὐκ ἔπαυσε. Εἶδες τὴν εἰκόνα; ἀναγκάζει σε τὸ λειπὸν ὅτι τὸ ὕψος τῆς διανοίας. ὁ τοῦ Θεοῦ οὖτος Θεὸς λόγος ὁ μονογενὴς ἐνδύεται σῶμα, ἵνα φανῇ ὁ μὴ φαινόμενος· ἐνδύεται σάρκα, ἵνα κρατηθῇ ὁ μὴ κρατούμενος. διὰ τοῦτο ὁ Ἰωάννης βλέπων τὸ προφητικὸν ἀνάπτυγμα, τὸ ποτὲ μὲν ἀκοῇ κρατούμενον, ὕστερον δὲ ὄψει καταληφθέν λέγει· Ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν, καὶ ἀκηκόαμεν, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν. ἐφόρεσε τοίνυν τὴν σάρκα ἔνδυμα τῆς ἀξίας, ἔνδυμα εὐπρεπές. ὁ Κύριος γὰρ ἐβάσιλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο. Ἰουδαῖοι μάχονται τῷ φαινομένῳ, ἀγνοοῦντες τὸν μὴ φαινόμενον, καὶ σαυτοῦσι

Ἰσ. μὴ ξύλον

Ἰσ. αὐτὸν. Ἰσ. ᾧ

Ἰερ. λ΄

Ψαλμ. 45 α

α Ἰωαν. α΄

ζονζα τοῖς ἀκροωμένοις. ὁ Ματθαῖος ἀρχὰν ποιησάμενος τῆς εὐαγγελίου, λέγει· Βίβλος γενέσεως Ιησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. Διὰ τί μὴ υἱοῦ Θεοῦ; Διὰ τί πλουτῆ λέξει κρύπτεις τὴν ἀξίαν; διὰ τί τοῖς ἀπίστοις τὰ θεῖα καλύπτεις; τοῖς δὲ Ἰουδαίοις, φησὶ, κηρύττω, τοῖς μὴ ἀπίστοις δίκαιον εἶναι πιστεύειν Χριστὸν υἱὸν Ἀβραάμ οὕτω ἐδέξατο, καὶ υἱὸν Θεοῦ καταγελώμενον ἀνέξεται; καὶ πόθεν τοῦτο, ὅτι σαφῶς τοῦ γένους αὐτὸν ὁμολογεῖ Ἀβραάμ; Οὐκ ἤκουσας, ὡς πολλάκις βλασφημούντων αὐτὸν ἔλεγον, Σαμαρείτης εἶ σὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις; Ⓐ τοῦ γένους αὐτὸν τῶν ἀγίων ἐκβάλλοντες, τὴν ἀξίαν τὴν ἔντιμον" κατεμάθανον; τί οὖν φησι; Βίβλος γενέσεως Ιησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαυὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. Ισ. κεφάλ. Σαπτέα.

Ματθ. α. α.

Ιωαν. η. μη

Ὥσπερ οὖν σοφὸς ἰατρὸς τοῖς ὁμοίοις τοῖς φίλοις, τοῖς μὲν συγγενέσι νουθετῶν ἀνωφελῶς, ἵν' ὅς ἐκείνων θεραπεύσῃ τὴν μανίαν, τὴν ἀπιστίαν, τὴν ἀγριότητα, τὴν δυσωρεπῆ, λέγω κηρύττομεν, Ⓒ πάντα διδόμενον. πάλιν ὁ μακάριος Μάρκος καθεὶς ἑαυτὸν εἰς τὸ εὐαγγέλιον, καὶ θαρσήσας τοῖς προγεγυμνασμένοις, λέγει· υἱοῦ Θεοῦ· ἀλλ' εὐθέως Ⓦ ἐπιστέλλει λέγων, καὶ κολούσας τὴν ἔποψιν, ἵνα μαλάξῃ τὸν ἀκροατήν. ἐπάγει οὖν εὐθέως τὰ κατὰ τὸ βαπτίσιον λέγων, Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ιησοῦ Χριστοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ προφήτῃ· ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἔδωκε τὸν λαμπάδα τῆς ἀληθείας, Ⓒ εὐθέως ἀπήρυξε, καὶ προφέρει πρῶτον τὸν ὑποκρίτην, ἵνα τῇ φωνῇ προσηχηθεὶς ὁ ἀκροατὴς, δέξηται λοιπὸν ὑγιῶς τὸν πρωτεῖλη τῆς θεογνωσίας λόγον. ὁ Λουκᾶς ἀκολουθήσας πέπος, καὶ μέσος χαρᾶς μὲν τυγχάνων, καὶ ἅπερ μὲν τοῦ θείου λόγου, οὐ μείων ἑρμηνεύει καὶ αἰσθάνεται τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ φησιν· Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι πᾶσιν ἄνωθεν ἀκριβῶς γράψαι, καθὼς παρέδωκαν ἡμῖν Ⓐ οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται, καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου. ἀλλὰ λόγον μὲν εἶπεν, οὐκ εἶπε δὲ ὅτι ὁ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. τί οὖν ὁ αὐτὸς ποιεῖ; ἀναμένει τὸν χρόνον, καὶ σιγήσας, ὅτε ἱκανῶς ἀνεκτὸς ἦν, κρύπτει τὴν ἀξίαν, καὶ προφέρει τὴν οἰκονομίαν. Ἐλθὼν ἱερεὺς Ζαχαρίας, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ εὐαγγελίου. πάντες οὖν ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ τῆς ἐμοῦ οἰκονομίᾳ, καὶ ῥῆμα πως ἀναπαύσεως ἐγκαίρως τὴν ἀξίαν. ἐκηρύττετο ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ὁ ἀξίωμα· ἐκηρύττετο ὁ τῆς τῶν αἱρετικῶν βέλη, καὶ ὁ τῆς ὀρθῆς δόξης ὀπτεύσιμα σοφίσματα τῷ κηρύγματι τῆς θεοσεβείας ἐνήγιστο. Ἰωαὴς πάντων ὁ μὲν τῆς βεγητῆς πελεκητὸς πρῶτος ὀπτῆρ τὴν θεολογίαν μὲν τοῦ τῆς ἐκείνου κήρυκος. καὶ εἰκότως ὁ μὲν ἠκολούθησεν, Ⓐ ὁ δὲ προῆλθεν, "τὰ μικρὰ τῶν ἀγραύλων. ὥσπερ γὰρ τῆς βεγητῆς προηγεῖται ἀγραπὴ, ἵνα μὴ ἀθέατον ἐκεῖνον ἐκ τῆς νεφῶν ῥαγεῖσα πλάξῃ "τὸν ἀκούοντα· οὕτως ὀπτῆρ ἔμελλε βεγητὰν ὁ Ἰωάννης, προέλθοι Ⓐ τῆς εὐαγγελιστὰ δίκην ἀγραπὼν Ⓒ Ⓐ μὴ ἥρπαζεν τὴν οἰκονομίαν, ὁ βεγητὰ τὴν θεολογίαν. βεγητὴ ὁ, ἀδελφοὶ, μὴ ὄμβρων, βεγητὴ φύσει τῶν πνευμάτων, καὶ ὥσπερ ἀὴρ σάλπιγξί τινι κεχρημένος, τῇ βεγητῇ ὁ οὐρανὸς καλεῖ τὸν ὄμβρον, ἀλλὰ προῆλθεν ταῖς ἀγραπαῖς προκαλεῖται τὸν ὑετόν. ἀγραπὰς γάρ· ὁ Θεὸς εἰς ὑετὸν ἐπείσθη· εἶπεν τῇ βεγητῇ κύριε νεφέλαις. τί οὖν; ὅτι προσηκήσαντο αἱ τοσαῦται ἀγραπαὶ τὸν λόγου," ἀκολουθήσω λοιπὸν, ὡς ἔφθην εἰπών, ἡ βεγητὴ τῆς θεολογίας, καταπλήττουσα μὲν πολλοὺς τῇ ὑπερβολῇ τῆς θεολογίας, φέρουσα δὲ οὐδὲν ὄμβρους τῆς βιβλογίας· ἡμῖν μὲν βεγητὴ τῆς θεολογίας, τοῖς δὲ αἱρετικοῖς βεγητὴ οὐδὲν κακοὶ· θήσεις τῇ ὑπερβολῇ τῆς μεγαλοφωνίας ἐλαφύσσα· Ἀπὸ ὀπτεμπόστου σε φεύξονται, ἀπὸ φωνῆς βεγητῆς σε διωλιάσουσιν. ἀναφαίνομαι γὰρ πρὸς τὸ ἀρχῇ Θεὸν, ἀναφαίνομαι πρὸς τὸ αἴσθησιν φῶς, ἀναφαίνομαι πρὸς τὸν λόγον ἀλλὰ σε ἡγούμενον αὐθέντην. ἡγούμενον δὲ ὅτον εἶπεν, οὐ μεταβληθέντα λέγω φύσιν, ἀλλὰ τὸν θεῖκὴν ἀξίαν ἀναλαβόντα καὶ ἡμέτερα. Ὁ γὰρ, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, οὐ μεταπεσὼν τῆς φύσεως μείνας, ἀνθρωπος

Μαρκ. α. α.

Λουκ. α. α.

Ισ. κεφάλ. Σαπτέα.

χ. ὑπὸ

χ. τὸν ἀκούοντας

χ ἀκολουθῶ τὸ

Ψαλμ. ξϛ'. π.

καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε· διδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. ὁ γὰρ λέγων τοῦτό τι Ψαλ. ριη. ιβ.
τόμισόν με ἐπ' αἰδοῖ σέ σοι ὁ Μωϋσῆς τὸ διδάσκειν; ἀλλὰ τὰ σὰ βούλομαι μαθεῖν, ἃ τὰ πρὸς σὲ τὸν νομοθέτην· τοῦτο τῆς πηγῆς τοῦ νόμου βούλομαι μαθεῖν τοῦ ἱμὰς τὴν ἀλήθειαν· διὰ τί ἐζήτει με μαθεῖν, καὶ ὃ χάρις ἐταμιεύετο τοῖς μέλλουσι λαμβάνειν τὴν εὐεργεσίαν. Διὰ τοῦτο
5 ἔλεγεν ὁ σωτὴρ τοῖς μαθηταῖς· Πολλοὶ βασιλεῖς, καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν, ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι, ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν· ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπετε. ἀλλὰ ζητῶμεν, πότε ὅλως ἡ σφραγὶς ἀνεσφραγίσθη, πότε ὁ δεσμὸς τῆς ἀ- Λυκ. ι. κδ.
χ. χιλιαστύα. γνοίας ἐλύθη, πότε τὰ κεχωσμένα διεσάφησε παντὶ πρῶτον ἡμῶν ὁ ἀκροατής, [καὶ τοῦτο]· καὶ
χ. τὸν λόγον λόγων, καὶ Ὅπου μοι, φησίν, ἐμιμήσασε τὸ σφράγισματος, καὶ χαίρει μοι τῆς ὑπολύσε-
10 ως τὴν ἐσφραγισμένην οὐ λέγεις; κεκλεισμένας ἔθηξας τὰς πύλας, διεφθαρμένας δὲ οὐχ ὑποδείξεις; τί οὖν; ἀπὸ ἑνὸς ῥήματος τὰ πολλὰ πρωτομάθησε, καὶ ἀκούσω ὃ ζητοῦμεν. τί οὖν; μετὰ τὴν τοῦ σωτῆρος διάστασιν ἀγνοουμένης τοῖς πολλοῖς τῆς θείας γραφῆς, τινές, φησι, τῶν μαθητῶν δύο, ἔξω εἰς κώμην ἀπῆσαν, καὶ περὶ ἀλλήλων, οἷα φίλοι, τὸ ὁδῷ διετέλουν περὶ τῆς οἰκονομίας. ὁ σωτὴρ ἀμείψας ὃ ῥῆμα, καὶ ὃ σκότωμα (ὁ γὰρ ὅτι
χ. ἐγ- 15 τοιοῦτοι τοῖς ὁρῶσι, τοῦτο φωτὶ τοῖς ὃ τοιοῦτον σκοτωθεῖσι) κρύπτει καὶ τὴν φωνήν, καὶ τὴν μορφήν, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ τὰ πρῶτα εἰδώς, Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε Λυκ. κδ. ιζ.
περὶ ἀλλήλων; λέγει αὐτῷ ὃ τὰ πρῶτα εἰδὼς ὁ πρὸ αὐτοῦ τὰ πρῶτα μαθητεύων, Σὺ μό-
χ. εἷς νος παροικεῖς Ἰερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γεγονότα ἐν αὐτῇ; λέγει, ποῖα; οὗτός ὁ Θεὸς ὁ εἰδὼς τὰ πρῶτα, καὶ ἐρωτᾷ, ὁ ἡμᾶς ὅτι ἐκείνου τοῦ λέγοντος ὦ Κάϊν, Ποῦ Ἄβελ ὁ ἀ- Γεν. δ. θ.
20 δελφός σου; λέγουσι τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ δυνατὸς λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀκμαῖον ἀνήρ; μετὰ τοσαῦτα θαύματα ἀνήρ; μετὰ τοσαύτας ἐνεργείας, μετὰ τοσαύτην θείας δυνάμεως ἀπόδειξιν; ἡμεῖς δέ, φησίν, ἵνα μὴ πρῶτα ὀξεταζωμεν ὁ λόγος μηκυνῇ, ἡμεῖς δὲ ἠλ-
χ. εἶπεν πίζομεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ λυτρούμενος τὸν Ἰσραήλ. ὅρα πῶς ἔσβεσε τὰ αὐτοῖς φρονοῦντα ἡ πίστις, καὶ καθήρπασε λοιπὸν ἡ ἐλπὶς τῆς οἰκονομίας. ἡμεῖς προσεδοκῶμεν, φησὶ λέγει, προσεδοκῶμεν,
25 ἀλλά, προσεδοκήσαμεν. ἤδει οὖν λοιπὸν ἀσθενοῦσαν αὐτῶν τὴν πίστιν, καὶ κλίνασαν αὐτῶν τὴν διάνοιαν, καὶ ἐπέσχε συνείζων τὰς καταπεπωκυίας, καὶ διώρθωσε πρώτας τὰς κατῤῥαγμένας. καὶ τί προὴς αὐτοὺς ὁ διεγείρων; ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ, τοῦ συνιέναι ταῖς γραφαῖς; ἢ ταῦτα ἔδει παθεῖν Χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ
χ. ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ τῶν προφητῶν, διηρμήνευσεν αὐτοῖς ταῖς γραφαῖς. ὁρᾷς, ὅπου ἕως ἐπέσχε Χριστός,
30 οὐκ ἀνεῴχθη τῆς ἀληθείας ἡ πύλη, οὐδὲ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς ἀγνοίας; διήνοιξε ταῖς γραφαῖς, οἷα πινας θύρας κεκλεισμένας. ποίας θύρας; ταῖς ὧν φησιν ὁ Παῦλος, Ἵνα ὁ Θεὸς ἀ- Κολοσ. δ. γ.
νοίξῃ θύραν τοῖς ἔθνεσι· καὶ πάλιν ὅτε Κορνηλίου, Ἀρά γε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀνέῳξεν ὁ Θεὸς θύραν Πραξ. ιδ. κζ.
μετανοίας. καὶ ὅρα τί οἰκονομεῖ ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν. ὅτι γὰρ ἐπέσχε τῇ κώμῃ τῇ Ἐμμα-
χ. ἔτι οὓς, καθὰ καὶ τῷ ὁμιλεῖν εἶχεν ὁ ὁδοιπορῶν, ἵνα ἀγνοούμενος ὑπ' αὐτῶν, ἔφαιν ὦ ἀμ-
35 φιβαλλόμενος. ὡς γὰρ κατεκλίθη αὐτοῖς, τὰ προσφαγία, ὡς ξένος φιλοφροσύνης ἀξιούμενος (μέσον γάρ, φησι, πρὸ ἡμῶν ὅπου ἔκλινεν ἡ ἡμέρα) ἵνα μὴ πρώτη ἡ ἄγνοια κατακαλύψῃ τὴν ἀξίαν, λαβὼν ἄρτον, εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπέδωκε, καὶ ἠνοίγησαν αὐτοῦ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν. διὰ τί πρότερον ἔδωκε τὸν ἄρτον, καὶ τότε ἠνοίγησαν αὐτοῦ ὀφθαλμοί; ὅτι βρῶσις τοῦ
Ἀδὰμ τοῦ ὀφθαλμοὺς κακῶς ἠνοίξεν, ἀντεισέρχεται νῦν βρῶσις τοῦ ξύλου ἀναβλέψαι ἐργαζο-
40 μένη. ἀναβλέψωσι καὶ οἱ τῆς αἱρετικῆς παίδες, καὶ ἴδωσι τὸ φῶς τῆς ἀληθείας· ἴδωσι δὲ οὐ
χ. θεὸν δεχθῆναι ὄντα θεὸν, θεοὶ ὄντα, καὶ Θεοῦ λόγον ὑπάρχοντα. ἀκούσωσι πολλάκις δὲ, ἰῶ,
χ. παύσονται. καὶ παύσονται λέγοντες δὲ, οὐκ ἰῶ. ὁ δεχθεὶς ἰῶ ὁ λόγος. οὐκ ἀθρόως τοῦτο ἐκηρύχθη. καὶ γὰρ ἐχώρει ὁ κόσμος· μακρὰν ἡμῖν τὰ εὐαγγέλια, Ματθαῖος, Μάρκος, Λουκᾶς καὶ Ἰωάννης. ὅτε ἤρξατο τὸ κηρύγματος, οὐκ εὐθὺς ἐλάλησαν τὰ πρέποντα τῇ ἀξίᾳ, ἀλλὰ τὰ ἁρμό-

ζοντα

χαις ἀθετοῦντες); οὐκ ἤκουσας τοῦ Δαυὶδ λέγοντος, Πάντα, ὅσα ἠθέλησεν, ὁ Κύριος ἐποίησε; τὸ θέλημα οὐ πολυπραγμονεῖς, ἀλλὰ τῷ φύσει ἀθετεργάζῃ; καὶ τί, ἀδελφοί; ἃ μὲν ἐποίησεν ὁ Θεὸς θέλων, ὁρᾷς, ἃ δὲ ἐλίμησεν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἀόρατον (εἰκὼν γὰρ Θεοῦ ἀόρατος τὰ φαινόμενα ποιήματα) πῶς εἰς τὸν λογισμὸν ἡ ἀόρατος γλῶττα τοῖς λογισμοῖς δουλεύει; ἃ θελήσας ἐποίησεν, οὐκ αἰσχύνεται· ὃ δὲ τῇ θείᾳ καὶ ἀγαθότητι φύσιν ὑπέμεινε, πολυπραγμονεῖς; ὦ κενῆς τόλμης, ὦ ξένης ἀπιστίας, ὦ βλαπτόμενος πεπωθώς, ἡ φύσεως ὑβριζομένης. κ. ὁρᾶτε ἔστ. πρω. Ψαλμ. ϟ γ. καθὼς ὁ μακάριος Δαυὶδ ἔλεγεν, Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι; ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος; πᾶν γὰρ ἀγάπημα ματαιότητα, καὶ ζητεῖ ψεῦδος πᾶν γὰρ ἀγάπημα ἀθετεῖ τὴν Χριστοῦ διδασκαλίας, καὶ ψεῦσμα, καὶ μάταιον. Ιωαν. ιϛ. ιγ. εἰ γὰρ ἀληθεύει λέγων, Ἐγώ εἰμι ἡ ἀλήθεια, ὅσα ἐκτὸς τῆς Χριστοῦ διδασκαλίας, εἰς ψεῦδος φέρει. ἀνάγαγε σὺν τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τῆς χαμαὶ κειμένων ζητημάτων, καὶ τὴν ματαίαν λογισμῶν ὀπὴν ὃ ὕψος τῆς Ματθ. ιγ. μϛ. θεολογίας, καὶ κατάλιπε τὸν πλοῦτον τοῦ λογισμοῦ ἔρημον, λάβε τὴν θησαυρὸν τῆς ἀληθείας. Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ. Διὰ τί θησαυρὸς ὀνομάζεται ὁ σωτήρ; σὺ τοῦτο πρόσεχε ἀκριβῶς. ὥσπερ ὁ θησαυρὸς οὐκ ἔτι λυόμενος, τότε σωίζεται, ἀλλ' ἐὰν μὲν παλαιὸς τῇ θέσει, νέος δὲ τῇ εὑρέσει, ὅτω καὶ ὁ σωτὴρ λόγος, παλαιὸς μὲν ὅτι τῷ ἀϊδίῳ καὶ ἀρχῇ τῶν ἀπάντων (ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος·) νέος δὲ τῷ κηρύγματι διὰ τῆς ἐκκλησίας οἰκονομίαν. ἀμέλει οὖν, ἀδελφέ, ἵνα μάθῃς, ὅτι δίκαιον θησαυρὸν τοῖς πόθοις ἐκλάμπει, καὶ ἃ εὑρίσκοντες ὅτως ὑπερέχουσι, ὡς θησαυρῷ εὑρηκόσι, ὁ Ἀνδρέας Ιωαν. α. μϛ. τῷ Πέτρῳ τῷ εὐαγγελίσασθαι κηρύττων φησίν· Οὗ ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν τὸν Χριστόν. Μωϋσῆς γὰρ καὶ οἱ προφῆται ἐν ταῖς ἁγίαις βίβλοις, ὡς ἐν θησαυροῖς, ἀπέθεντο τὸ κήρυγμα. ἀλλ' ὥσπερ οἱ κρυπτοὶ θησαυροὶ ἀποδήμοι, αὐτοὶ μὲν ὁρῶσι, ἃ καταβάλλονται, σκέπουσι δὲ τῇ ὄψει, μὴ εὐδιαρπάστους γλίχεσθαι τοῖς ἀλλοτρίοις· οὕτω καὶ οἱ προφῆται Χριστὸν κηρύξαντες, τῇ ἀσαφείᾳ τῶν λέξεων ἔκρυψαν τὸν θησαυρόν. Διὰ τί; Εἰ γὰρ σαφῶς εἶπον, οὐκ ἂν προφητεία, ἀλλὰ κήρυγμα, καὶ προσελάμβανεν ἡ ἀφέλεια τῆς σαφηνείας τὴν εὐχρείαν τοῦ κηρύγματος. Τί οὖν ποιοῦσι; καὶ Ησ. κθ. ιϛ. ἑρμηνεύουσι, καὶ κρύπτουσι. Τίς ταῦτα λέγει; Ησαΐας· Καὶ ἔσται τοῦτο τὸ βιβλίον, ὡς βιβλίον ἐσφραγισμένον, ὃ ἐὰν δοθῇ δυνατῷ ἐπίστασθαι γράμματα, ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι· ἐσφράγισται γάρ. καὶ ἐὰν δοθῇ ᾧ μὴ εἰδότι γράμματα, ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι· οὐ γὰρ ἔμαθον γράμματα. Τί βούλεται οὖν τοῦτο τὸ ἀπόρημα; ἡ προφητεία, φησί, καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησιν ἠγνόητο· Ἰουδαίοις μὲν τοῖς εἰδόσι γράμματα, νόμον, καὶ προφήτας, ὅτι ἐσφράγιστο. Ἰουδαῖοι γράμματα ἤδεισαν, καὶ ἐπαιδεύθησαν. Διὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς Ησ. μτ. γ. ὁ Θεός, Οἱ βασανίζοντές με χιλίαις, καὶ παιδευόμενοι ἕως γήρεως. ἦσαν παιδευόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἤδεισαν· ὅτι τῇ ἀσαφείᾳ ἐκρύπτετο. τοῖς δὲ Ἕλλησιν ἠγνόητο, καὶ Διὰ τὴν ἀσάφειαν, ἀλλὰ διὰ τὸ ὅλως μὴ εἰδέναι γράμματα. Διὰ τοῦτο Παῦλος Τιμοθέῳ τῷ ἐντεταφέντι τῷ Β. Τιμ. γ. ιϛ. νόμῳ λέγει· Ὅτι ἐκ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν. ἵνα οὖν ἡ προφητεία τηρουμένη, καὶ ἐν ταῖς ἁγίαις βίβλοις ἐγκεκρυμμένη. Διὰ γὰρ μὴ ἄπορον ἦναι τὸ κεκρυμμένον. οὐκ Ησαΐας μόνον δείκνυσι τὰ προφητείας ἐσφραγισμένας, ἀλλὰ καὶ Δανιήλ. λέγει γὰρ αὐτῷ ὁ ἄγγελος μὴ Δαν. ιβ. ιδ. ὁ μιλήσας αὐτῷ διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν μελλόντων· Καὶ σὺ Δανιήλ, σφράγισαι τὸ βιβλίον τοῦτο τῆς ὁράσεως, ὅτι ἡ λύσις αὐτοῦ εἰς μακρόν. Διὰ τοῦτο ὁ μακάριος Δαυὶδ αἰσχυνόμενον τὸν νόμον, καὶ αἰσχυνόμενον τοὺς προφήτας οὐ προσώπου τοῦ λαοῦ (οὐ γὰρ αὐτὸς ἠγνόει ὁ προφητεύων) βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι ἐμφανῆ μὲν ἵνα δέχηται τῆς τοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας, οὐ δυνάμενον δὲ νοῆσαι διὰ τὴν ἀσάφειαν τῶν λέξεων, ἔπαθε τὸ πλήσιον τοῖς ἐρῶσι βαλάντιον ἐσφραγισμένον. Τί οὖν πεῖ βλέπων τὰ γράμματα, καὶ μὴ καταλαμβάνων αὐτῶν τὰ νοή- Ψαλμ. ρπη. μη. ματα; λέγει, Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου.

ϗ

ἀψευδεῖς; ἢ ἀπόστολοι σφῆτοι τὰ τῶν πολλῶν ὑποτοιάς αἰτιβάλλοισιν. Οἱ μὲ γὰρ
φασιν Ηλίαν, ἢ Ἱερεμίαν, ἤ ἕνα τῶν σφητῶν. τί οὖν ὁ σωτήρ; σφὸς μὲ τὰ ψευδῆ
δόξας ὀνδεμίαν ἀπόκρισιν ποιῆται, ἀναξίας ἀπορρίσεως κρίνων τὰ ψευδῆς ὑποτοιάς.
Ὑμῆς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ὑ τὸ πολλῶ μοι λόγος τὸ πεπλατυσμένον, ἀλλ' ὑμῶν τὸ χηρυττόμενον.
ὅπῃ γὰρ ὑμῆς ἐστι μέλλοντες διαγγέλλειν τὸ λαμπρὸν τὰ ἀληθείας, ὄχηρυγμα τὰ εὐσεβείας
εἰς πᾶσαι φέρειν τὸ ὑπ' οὐρανόν, οὐ ὑμῖν σαλεύει τὰ ἀναθεμένα, οὐ ὑμῖν κινδυνεύει τὰ τὰ ἀ-
ληθείας· ἓ ὥσπερ ἡ ὑμετέρα γνῶσις χωρὶς τὸ ἀναθέματον εὐεργεσία, ὅτως ἡ ὑμετέρα ἄγνοια
χωρὶς τὰ οἰκουμένης ζημία. διὰ τὸ ὑμεῖς τίνα με λέγετε; τότε ἀποκριθεὶς Πέτρος εἶπε· Σὺ εἶ
ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τὰ Θεοῦ τὸ ζῶντος. ἔστ' πίστεως ὄρος, ἔστ' ἀληθείας λόγος, αὕτη τὰ ὀρθῆς δόξης
ἡ ὁμολογία. Ἀλλ' ὅπῃ ἐκεδίχετο ἡ τοιοῦτον τὸν φωνὸν εἰς τὰ' ἄλλας ὑποτοιεῖσθαι, τὰ'
μὲ ἀποκρίσεως οὐκ ἠξίου, τῇ τὸν ψόφον φέρει· ἡ τί φησιν; ἵνα μὴ ἡ τοῦτο δόξαι ἀναθεμέ-
της νομισθῇ ὑποτοιάς εἶναι ὃ ῥῆμα, ὑπισφαλίσας, ἡ σήμαντοι αὐτὸ ὑπηθεὶς τῆς ἀλη-
θείας, φησί· Μακάριος εἶ Σίμων Βαρ Ἰωνᾶ. οἱ τοιοῦτα μνημεύθυσοι, ὅτι πατὴρ ἡ ὦ
γνώσκειτι αὐτοὶ ἀποκαλύπτει ὁ ἀγοσούμενοι. μακάριος εἶ Σίμων Βαρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ
καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὁρᾶς, ὅτι τῷ μὲ κόσμῳ
πάντι ἀγνοοῦντι ὁ πατὴρ ὁ υἱὸς ἐρημωτὰς ἦν τὰ ἀγνοουμένου· τῇ δ' ζωαγωγῇ, καὶ
τοῖς Ιουδαίοις θεὸν μὲ ὑποτοοῦσιν εἶναι, ἓ ἡ τὰ Θεοῦ Θεον λόγον οὐκ ὑπεγινώσκεσιν,
αὐτὸς ὁ πατὴρ ἐρημωτὰς ἦν τὰ ἀμφιβόλου ὄντος; μὴ τοίνυν τὸν ὑπερβάλλωσαι φιλαν-
θρωπίαν εἰς ἐφόδιον ταξεως ἀσεβείας, μὴ ἐλαττώσῃς τὰ ἀξίαν τῆς τὴν οἰκονομίαν, μὴ πο-
λυπραγμόνῃ φύσιν ἀμέτρητον, μὴ ἐρεύνα θείαν ἀκατάληπτον. Ησαΐας σε πεισάτω τοιαῦτα
μὴ διερευνᾶν, μηδὲ τοιαῦτα πραγματεύεσθαι. Τὸν γὰρ αὐτὸν τῆς δημιουργὸν φησι· Ησ. ιγ. η.
ὡς τῆς ὑψηλοτάτης γῆς τὰ πάντα ῥᾳδίως φέρειν ἡ λέγει τολμῶντων· ἡ οἱ φόβῳ τὰ
ὄμμα ὡς Θεοῦ φύσιν διερευνώμενος, ἓ τολμῶν λέγειν τὰ ἄῤῥητα, ἡ δημοσιεύειν τὰ ἅγια,
ἡ εἰκότως. ὅπῃ γὰρ ἀγνοῶ τὸν ἀλήθειαν, ἐπαγγέλλεται ἀγνοεῖν, ἵνα κρύψῃ τὰ κηρυττόμε-
να. οὐκ ἤκουσε τῆς ἁγίας γραφῆς παυομένης, Α τοῖς πάρεστί σοι, ταῦτα μάθετε. ὑ Σοφ. γ. κε.
γὰρ χρεία σοι τῶν κρυπτῶν. ὁ μακάριος Θεός, ἡ μόνος δυνάστης τῶν ὅλων μαστίων, Ιὼβ
ἀπὸ τῆς ὑποτομῆς λάμψαντα, βουληθεὶς ποτε τῇ ἰσοτιμίᾳ τὰ δημιουργίας ἐκπλῆξαι, λέγει
αὐτῷ· Ποῦ ἦς σὺ ὅτε θεμελιοῦν με τὴν γῆν, ὅτε ἡ θάλασσα ἐγίνετο; ἵνα σωτήμεν, ὅτε τὰ ὄρη Ιωβ. λη. δ.
ἐπλάτυνε; σὺ ἐφύλαξας τοκετὸν τεκνογλάφων; ἀπάγγελόν μοί, φησι, τὸ κόσμου τὸν
ἀριθμὸν, τὸν τῶν θηείων ὠδῖνα, ἓ τὸν ἔσφιγγα τῶν κτίνων, τὸν κατάσκιον πάντων
τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, τὸν ποικιλίαν. ταῦτα ἡ πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, ὅμως παιδεύων αὐτὸν,
ὅτι ἡ τὰ ἐν αὐτῇ τῇ κτίσει φαινόμενα τοῖς ἀνθρώποις εἰσὶν ἀκατάληπτα. Εἶτα ὁ μακά-
ριος ἐκπλαγεὶς φησι, Κύριε, ἅπαξ ἐλάλησα, ὅτι ἡ τῷ δὶς τοῦτο οὐ προσθήσω. Εἶτα ἡ
ζήτησις τῶν φαινομένων εἴκησι ἡ Ιὼβ, σοῦ ἡ τὸν τόλμαν ὀνεῖδ' ἡ ἄῤῥητος τὸ μονογενὲς
εἴκησε γλῶσσις; ἀλλ' ἐπεὶ ἀγγέλους ἃ μὴ οἶδας, ἁπαντᾶ λόγον ἐν πάντες ἴσμεν. Εἰ- Ἰσ ὧν
πέ μοι, πῶς ἡ γῆ ἐστηρίχθη ὅτι τῶν ὑδάτων, εἰπὲ πῶς ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη ἀπὸ γῆς, εἰπὲ
πῶς ὁ μανὰν ἐχορηγήθη, πῶς ἡ θάλασσα διηρέθη, ἓ τὰ λοιπὰ θαύματα, ἵνα μὴ μηκύ-
νω. εἰπέ μοι, πῶς ἃ ἄγγελοι σφᾶς πιστεύεται αὐτοῖς ἡ μόχθοι ὑπὸ τὸν Αβραὰμ ἔφαγον.
γαστὴρ οὐκ ἰῶ, δοκῶ θεφῆς οὐχ ὑπῆρχεν ἀγγέλων φύσει. Ο ποιῶν γὰρ τοὺς ἀγγέλους Ψαλ. ργ. δ
αὐτὸ πνεύματα, ἡ τοὺς λειτουργοὺς αὐτὸ πῦρ φλέγον. πῶς ἀνηλώθη; βύθιος ὁ αἱρετικός·
ἡ τί, φησιν, ἀδυνάτων ζητῶ; δυνάμει τῶν ἀγγέλων σεσφυλίαθη. ἡ τῇ μὲ δυνάμει τῶν
ἀγγέλων πιστεύεις, ἡ οὐκ ἄξεπάζεις, Θεοῦ ἦ γλῶσσιν πολυπραγμονῶς; πῶς ἐποίησεν ὁ Θεὸς
τὸν οὐρανὸν ἡ τὴν γῆν; ἀποκρινεῖ, * ὡς οἶδεν, ὡς ἠθέλησεν. εἶτα ἡ μὲ δυνάμις τοῦ Θεοῦ * παῖς ὁ
λογισμοῖς οὐχ ὑποβάλλεται, ἀλλὰ πίστῃ παραδίδοται, θεία ἦ γλῶσις τῶν λογισμῶν αἰώ-

αὐτόν. ὑ γὰρ συγκέχυται τὰ τῆς θείας φύσεως, ἀλλ' εὐκρινῆς ὄστι, ϗ εὐδιάθετος ὁ λόγος τ
Ψαλμ. ιγ. ἀληθείας, οὐδὲν σκολιὸν ἔχων, οὐδὲν τραχαλιῶδες. Πᾶσαι γὰρ αἱ ὁδοὶ Κυρίου δίκαιαι.
ἆρα γὰρ, ἀδελφοὶ, ὁ πατὴρ, ποτὲ μὲν τ βασιλικὸν προεδρίαν ἐπίχων δίκαιος οὐ προσ-
αγορεύοις, ποτὲ δ' τῷ ὑῷ ἐν βασιλικῷ σχήματι προκαθίσαντι δίδωσι τιμὴ ὀφειλὼ, ϗ ἐν
ὑπηρέτου τάξει παρεισάμενος, προσάπτει τῷ ὑῷ; μὴ γένοιτο. ὅτι γὰρ Θεοῦ οὔτε καθέ- 5
δρᾳ ἐστὶ πόντα ὅστι πάντων ἐποῦσα, οὐδὲ χάσπ ἀκούσαντα πάλιν, ἔστι νοῆσαι ἡμῖν
καθ' ἡμᾶς. ἐὰν ἀκούσῃς περὶ Θεοῦ, ὅπ ἔφηκε, Τὸ ἀκλινὲς ϗ τὸ ὄρθιον τοῦ τῆς θείας ὐσίας·
καὶ πάλιν ἀναγκῶς ϗ ἀκούσῃς, ὅπ καθῆται, τὸ ἑδραῖον ϗ ἀσάλευτον ἐκλαμβάνε τῆς μα-
Ἐξοδ. λδ. ϛ. κακαρίας φύσεως. αὐτὸς λέγει ἑαυτὸν ἑστάναι, ϗ καθῆσθαι. τῷ Μωϋσεῖ λέγει, Σὺ στῆθι ὧδε μετ'
κδ. ι. ἐμοῦ· ϗ, Ἡνίκ' ὤφθης, τὸ ἑστηκὸς ὁ Θεὸς Ισραὴλ, ὡς λίθος σαπφείρου. προσῆκε ἀκριβῶς. 10 χ. πῶν
ὁ Μωϋσῆς ἑστῶτα λέγει, καὶ ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσεῖ, ὡς ἰσάμωνος φησι, στῆθι μετ' ἐμοῦ. τί οὖν
ποιοῦμεν Ιερεμίου λέγοντος, Σὺ καθήμενος εἰς τὸν αἰῶνα, ϗ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι εἰς τὸν
αἰῶνα; καθέδρα ϗ στάσις ἀνθρώπινα ῥήματα, ἀλλὰ θεῖα νοήματα. ὅταν τὸν ὧδε
κάκεῖσε προσαγόμενον τὸν ἀνθρώπινον βίον, Θεὸς λέγηται ἑστάναι· ϗ ὅταν τῶν ἀσεμνοτέρων καὶ
πονηροτέρων προτιτρεπομένων τὴν καθ' ἡμᾶς κατάστασιν λέγῃ καθῆσθαι, ὅταν ὁ ἑδραῖον. ὃ 15
γὰρ καθήμενον ἕδρασαι. Φύσει τὰ ἀπὸ τῆς λέξεως ἀποβαλλόμενα, ϗ νοεῖ τὰ ὅταν τῆς πί- Ισ. κδ'.
στεως θεωρούμενα. πῶς οὖν προσάπτει τὸν πατέρα ὁ ὑός; πῶς πατὴρ τὸν ὑόν; οὐ γὰρ ὅταν ἀπολιμ-
πάνῃ τὸν λόγον ἀνεξέτασον. ὁ πατὴρ φόβερος ὢν καὶ ὁμολογούμενος προσάπτει τῷ ὑῷ,
ὁ ὑὸς πάλιν φόβερος ὢν ϗ ὁμολογούμενος προσάπτει τὸν πατέρα· μὴ προσλαβὼν ἁρπάζης
τὸ ῥῆμα εἰς ἀκαιρολίαν, ἀλλ' ἀκάμπτον τὸ τέλος, ϗ κρίνον τὸ λεγόμενον· μὴ γένοιτο δίκαιος δυσ- 20
ρμενὴς, ἀλλὰ σωτηριώδης εὐρέσεως. τὸν τὸν Ισραὴλ ἐγνώσθη μὲν ὁ Θεὸς ϗ πατὴρ, ἠγνόητο δ' ὁ
ὑός· ἐν δὲ τοῖς ἔθνεσι ϗ ὁ πατὴρ ἠγνόητο, ϗ ὁ ὑός. τῇ γὰρ πολυθέῳ πλάνῃ δεδούλωτο τὰ ἔθνη.
ὅπου οὖν πατὴρ μὲν γνωρίζε), ὑὸς δὲ γνωρίζε), ἑρμηνεὺς γίγ τ ἀγνοουμένου ὑοῦ ὁ πατήρ.
ἐπαναλήψομαι τ λόγον, ἵνα σήσω τὸ νόημα. ὅπου πάλιν γνωρίζε), ϗ ὑὸς ἀμφισάλλε), ἑρμη-
νεὺς γίγ ὁ γνωρίζόμενος τῶν ἀγνοουμένου· ὅπου πατὴρ ἠγνόη), κήρυξ τ ἀγνοουμένου ὁ ὑὸς γίγ. 25
ἀλλὰ τ το, ἵνα λάβῃς ἀκριβῶς τ ἑρμηνέων τὴν ἀξίαπσιν, ἔμυσόν σοι πρόχειρον τὸ βιαγγέλιον. λέγει
Ιωαν. ιζ. ϛ. ὁ σωτὴρ πρὸς τ ἑαυτοῦ· Τὸ ὄνομά σου ἐφανέρωσα τοῖς ἀνθρώποις, μᾶλλον ὅτι τοῖς ἀγνοοῦσι ἐφανε-
ρωσά σου τὸ ὄνομα τῷ κόσμῳ. ποῖον ὄνομα ἐφανέρωσεν; ὅτι Θεός; ἀλλὰ προεπλήφη ἡ γνῶσις τὸ
ὄνομα. τοῖς γὰρ πλανωμένοις λέγει Θεὸν, ϗ οἱ ἀπειρημένοι τ βλασφημίας οὐκ ἀρνοῦνται τ
προσηγορίαν. ποῖον οὖν ὄνομα ἐγνώρισεν; ὅτι πατὴρ καλῆται. ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα 30
τῷ κόσμῳ. ὁρᾷς, ὅτι ὅπου ἠγνόηται ὁ πατὴρ, ἑρμηνεὺς γίγ ὁ ὑός, τῷ εὐαγγελικῷ κηρύ-
γματι σαφηνίζων τὸν ἀληθῆ; ὅπου γὰρ ὁ πατὴρ ἐνομίζετο γνωρίζεσθαι, ὁ δὲ ὑὸς
μὴ γνωρίζεσθαι, ἑρμηνεὺς γίγ ὁ πατὴρ αὐτὸς τ ἀγνοουμένου. εἶδ, ἵνα ἐπ' αὐτῶν δεί-
ξω τὸν προκαμμὸν τῶν ἀληθῶν· Παῦλος ἦλθ Θεοῦ, οὐκ ἦλθε υἱοῦ· ἦλθ Θεοῦ,
οὐκ ἦλθ δὲ πατέρα ὅπως τ Χριστοῦ Θεοῦ, ϗ ὢν ζηλωτὴς εὐσεβείας ὑπὲρ τ νό- 35
μου μαχόμενος. ὁ Θεὸς ἀπέλειπεν εἰς Θεὸν ζῆλον, ἀγνοίας μὲν πεπληρωμένον, πό-
θου δ' γέμοντα, ϗ τί ποιῇ; γνωρίζει τῷ ἀγνοοῦντι Θεὸν ἀγνοούμενον. Τίς ἡμῖν ταῦτα σαφη-
νίζει; αὐτὸς ὁ ποτὲ ἀγνοήσας, ϗ ὕστερον γνωρίσας, αὐτὸς ὁ ποτὲ διώξας, ϗ ὕστερον εὐαγγελι-
Πράξ. κϛ. γ. σάμενος. τί γάρ φησι; Καὶ ἤμην ζηλωτὴς τοῦ πατρῴου νόμου, καθ' ὑπερβολὴν διώ-
κων τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. ὅτι δ' ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός 40
μου, ϗ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ϗ ἑξῆς. ἡ γὰρ
μάρτυρία [τοῦ δόξαι] τοῦ ζητουμένου, ὐχ ἡ θεωρία τοῦ νοήματος. πάλιν ἐρωτᾷ ὁ σωτὴρ
τοὺς ἀποστόλους, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶν) τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ἐρωτᾷ οὐχ
Ματθ. ις. γ. ἵνα μάθῃ, ἀλλ' ἵνα τὸν ὑπόνοιαν ἐξελάσας, τὴν ἀλήθειαν σπείρῃ. Τίνα με λέγουσιν οἱ

ἄνθρωποι;

ρὰν τ' ἐπιθυμίας ἄξιον ἐρμηνεύθησον τὸν πόθον, ἵνα μή ποτε ἡ Ἰουδαϊκὴ δυαιμπία συνθρύπτῃ τ' ἀκήκοα. τί θῦρες; τί κηρύττεις; τί θαυμάζεις; Χριστόν, φησιν, θέλω. Χριστοῦ τὴν οἰκονομίαν εἶδον, τὴν κρυπτὴν χαρίν, τὴν ξένην θυγατέρα, τὸν ἔνδοξον πάθος, τὴν ἀπόρρητον μυσταγωγίαν. Ταῦτα βλέπω, ταῦτα θαυμάζω, ὑπὲρ τούτων θυχαριστῶν λέγω· Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. οὐ κρύπτω τὴν θυργασίαν, οὐ καμβύομαι τὴν σωτηρίαν, ἀλλ' διαγγελίζομαι τὴν οἰκονομίαν. Λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγένηθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. ὁρᾷς πῶς ἡ θυγατρικὴ τὴν ἰσοτιμίαν ἐγύμνωσεν; ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγένηθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. ὁρᾷς, ὅπως ἅπασα τῶν προφητῶν ἡ προσδοκία πρὸς αὐτὴν ἔβλεπε τὴν οἰκονομίαν, καὶ Χριστὸν ἐπόθει ὁ Κύριος ἐν τῇ συναγωγῇ ἐξουθενημένον, ἐν οἷς τοῖς ἔθνεσι δοξαζόμενον; σπεύδω, ἵνα εἰς τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν, καὶ τὴν πύλην ζητήσῃς, Χριστὸν εὑρήσεις. καὶ γάρ, φησι, θύρα δέδωκέ μοι φιλανθρώπως. ἀλλ' ὅπως δὲ πάντως τῷ εἰσερχομένῳ εἰς βασιλείαν καὶ ναὸν Θεοῦ, ἔχει ὁ ὁδηγῶν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν (σπεύδει γὰρ καθ' ἑαυτὸν προθέσπιαν τολμᾷ τῷ θυσιαστηρίῳ μὴ ἔχων ἱερατεύοντα) ὅταν ἔλθῃς ἔσω τῆς πύλης, εὑρήσεις αὐτὸν ἱερέα προσάγοντά σε. Σὺ γὰρ εἶ ἱερὰς εἰς ὁ αἰὼν κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἀλλὰ χρείαν τῷ ἱερεῖ καὶ θύματος, ἵ ἱερείου προσῇ ὁ Θεὸν ἱλεώσασθαι. ὁ αὐτός σοι πάλιν λέγει· Ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ἤκουσας ταῦτα πρώτα δέ σε; ἄκουσον τοῦ δι' αὐτόν. μὴ γὰρ σε τῆς τοῦ ἱερέως τάξεως ζήσης τὸν θεῖον· μὴ ἴδῃς αὐτόν, ὡς ἱερέα προσκόπτα, ἀλλὰ βλέπε αὐτὸν διὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀξίαν τῷ πατρὶ συγκαθήμενον. ἀλλὰ μὴ ἐλαφρὸς ἔστω ὡς τῆς ἀληθείας, τὰ μὲν αἱρπάζων, τὰ δὲ κρύπτων. οἶδα, ὅτι πολλάκις αἱρετικὸς ὡς ἐλαφρὸς τῆς ἀληθείας· ἔστι λέγων· ἴφας, ὡς οὐκ ἔστι προσελθεῖν τῷ πατρὶ μὴ διὰ τοῦ υἱοῦ; μεσίτου γὰρ, φησιν, ἐπέχει τάξιν καὶ ὑπηρέτου, προσάγων τῷ πατρὶ τοὺς σωζομένους. ὅπως γὰρ φησιν, ὅτι χρεία σοφίας κτιστὴ τὸν ἀκήκοα· ὅπως μὴ ἔχῃ ἡ διάθεσις Φύσις δι' ἑαυτῆς προσελθεῖν τῷ Θεῷ, μαθέτω παρ' τῆς κτίσης καὶ τῆς ἀκτίστου φύσεως ὁ υἱὸς προσάγων τὸν οἰκουμενίαν. ὦ τῆς κενῆς μανίας, ὦ τοῦ κενοδραμάτου. ἡ ὑπερβολὴ τῆς τοῦ πάσχειν ἀγαθότητος κινδυνεύει παρέχειν τοῖς αἱρετικοῖς, ἀμβλύνειν τὴν ἀξίαν τῆς θεότητος. ἀλλ' ἡ μὲν αἱρετικὴ μανία θρασυνέσθω, ἡ δὲ τοῦ σωτῆρος δύναμις οὐκ ἀμβλυνέσθω, ἡ δόξα δὲ σβέννυται, ἡ χάρις δὲ καθαιρῆται. Εἰμί, φησιν, ἡμᾶς ἀρνησόμενα, ἐκφοβοῦσα πιστὸς μένει. ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν δύναται. συγκάθηται γὰρ τὴν οἰκείαν ἀξίαν, ἔστηκε δὲ ὡς ἱερεὺς διὰ τὴν πρέπουσαν αὐτῷ φιλανθρωπίαν. καὶ ὅρα τὸ θαυμαστόν, ἀδελφέ. ὅπως οὐ προσκρούσῃ τῷ ἀκουομένου ἐκλαμβάνοντι τὸ ῥῆμα, Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ, ἀναγκῶν πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς ἀποτρέψαι τὸν ἔλεγχον τῆς εὐσεβείας. Εἰ δὲ πρὸς ἀγῶνα τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν καθαιρῇ τὴν ἀξίαν τοῦ προσάγοντος, ἐὰν ἴδῃς τὸν πατέρα τῷ υἱῷ προσάγοντα, ἐκπίπτεις ἐκ τῆς εὐσεβείας; μᾶλλον μὴ οὕτω εἰς υἱὸν ἀσεβῶν, τὸν πατέρα βλασφημῇς. ἵνα τοίνυν, ἀδελφοί, ἐν τῷ λόγῳ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ τῇ καλῇ ὁμοτιμίσωμεν, καὶ τὴν εὐσεβῆ δόξαν γνωρίσωμεν (Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργέστερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον. δίστομον ἡ καλεῖ τὴν μάχαιραν, ὅπως διπλῷ κέχρηται τῷ λόγῳ, τῷ μὲν τομωτέρῳ, τῷ δὲ καθαιρῶντι· καθαιρῶντι μὲν τοὺς ἀντιπίπτοντας, τομωτέρῳ δὲ τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως) ἄκουε αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος, Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατήρ μου ὁ ἑλκύσῃ αὐτόν. ἀναγκῶν ἡμᾶς, ἀδελφοί, καὶ εἰκότα πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς εἰπεῖν, καὶ τὰ περὶ τούτου τοῦ νοήματος τοὺς υἱοὺς τῆς πίστεως πλεονεκτήσαντας, ἵνος ἔσχεν καταδείξει ὁ μυσταγωγὸς τοῦ Θεοῦ λόγος τῆς προσαγωγῆς, πῶς μὲν πρὸς αὐτὸν λέγων προσάγεσθαι τῷ πατρὶ, πῶς δὲ καθ' ἑαυτὸν πάντας πρὸς αὐτόν.

χ. κατιδὼ

ἴσ. εὐσεβείας. ἴσ. ἀσεβεῖαν;

* ἢ ἐνεργέστερος

χ. ἐ πέμψας με

γλώττο, ὑ ἀφ' τῶ ἡμετέρω ἀξίαι, ἀλλ' ἀφ' τῆ αὐτῆ ὦ εὐεργέτη τρέπουσαι ἀγαθότητα· ὃς ἁπλοῦς ὢν τῆ φύσει ϗ ἀμέριστος, " αὐτὸς Θεὸς ὢν Θεοῦ; Εἰκὼν τοῦ ἀοράτου, ἀπαύγασμα τῆς δόξης, ϗ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως, ἀφ' ὧν φύσις ἐδύνατο σωτηρίας, ὑ τοὺς τῆ φύσει ἁρμόζουσας, ἀλλὰ τῆ εὐεργεσίᾳ τρεπούσας. ὅπῃ γὰρ πόλεμα διέπουσι τὰ ἀνθρώπινα, εἰς ἑαυτὸν αἰκαλαμβάνει τὰ πάθη οἰκειότητι, τῇ τὰ πάθη τὰ ἀνακαινίζουσι χάριτι τὰς τοσαυτηρίας διχόθεν. λιμὸς ὧν πολὺς, λιμὸς θείου λόγου, λιμὸς, ὃν ἐπέλησεν ὁ Θεὸς τῇ σιωπῇ λέγων· Ἀποστελῶ ἀκοὴν οὐ λιμὸν ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγου Κυρίου. ἐπεὶ οὖν ἠδὴ πεινῶσαν τὴν οἰκουμένην, ϗ λιμῷ φθειρομένην (ὁ γὰρ ὄντως ἄρτος ἡ σοφία τῷ σώματι, τοῦτο ἀπαιδευσία τῇ ψυχῇ) βοᾷ ἀφ' τῶν εὐαγγελίων ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν· Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ὢν οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. ὁ μὲν γὰρ αἰσθητὸς ἀπὸ γῆς προέρχεται κἀ τὸ εἰρηνεύον, τοῦ Ἐξαγαγεῖν ἄρτον ἐκ τῆς γῆς· ὁ δὲ οὐράνιος ὢν οὐρανοῦ πηγάζει. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ὢν ἐρήμῳ καταβάς. ἔρημος ἦν ἡ γῆ διψῶσα, ϗ ἐτερημέα τὴν λόγου, ϗ οὐκ ἔχουσα τὸ πνευματικῆς ἐρεθίσεως τὸ ἀπόλαυσιν. Τί οὖν; ἡ αὐτὴ πάλιν χάρις βοᾷ τὸ εὐεργετοῦν πηγάζουσα, Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με, ϗ πινέτω. ὅπῃ γὰρ ὄφελος ἐδόων οἱ προφῆται, ϗ πᾶς ὁ τὰ λίαν χρεὼν ἐδίψα αὐτοῦ τὸ προεῖπον, λέγων· Ὁ Θεὸς, ὁ Θεός μου, πρός σε ὀρθρίζω, ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν Θεὸν τὸ ζῶντα· βουλόμενος δηλῶσαι, ὅτι αὐτός ἐστιν, ὃν ἐδίψων οἱ προφῆται, βοᾷ ἀφ' τῶν εὐαγγελίων, Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με, ϗ πινέτω· εἴ τίς ἐστι τῶν λεγόντων, ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, ἐρχέσθω πρός με. Εἶδε πάλιν τὴν οἰκουμένην γυμνὴν, ϗ τῷ σώματι γυμνὴν, ἀλλ' ἀρετῆς γεγυμνωμένην· Εἶδε τὸ πλάσμα ὃ ἔπλασε, ϗ ἠλέησεν ὃ ἐποίησε, ϗ δίδωσιν ἔνδυμα τοῖς γυμνοῖς, αὐτὸς ἑαυτόν· καθὼς ϗ ὕδη προέφθημεν εἰπόντες τότε, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. πεπλάνηται ἡ γῆ ὁδὸν ζητοῦσα, ϗ μὴ " θυρίσκουσα. πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὸ αὐτεξούσιον τῆς θεολογίας, ϗ ἔχουσα οὐκ ἤδει, πῶς " δεῖ θηρᾶσαι τὸ ποθούμενον. ὅπῃ οὖν οὐχ εὑρίσκει ὁδὸν ὁ πεπλανημένος, Ἐγώ εἰμί, φησι, ἡ ὁδός. ἀλλὰ νεκρὸς εἶ; ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις. ἀλλ' ἀσθενὴς εἶ; χλευαγωγίας διόμβους; Ἐγώ εἰμι ἡ ῥάβδος ἡ ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, πεῖζουσα τοὺς ἀθετοῦντας· τοῦτ' ἦν ἔλεγεν ὁ προφήτης, Ἡ ῥάβδος σου, ϗ ἡ βακτηρία σου, αὐταί με παρεκάλεσαν. Ἀφ' τί ῥάβδος; Ἀφ' τί βακτηρία; ὅπῃ τοὺς πάσσω ἡλικίᾳ ἁρμόττει. νέους παιδαγωγοῖ, γέροντας " ὑποπεῖζει. ἀλλ', ὦ δίκαιοτατε, πεινῶντά με ἐθρέψας, διψῶντά με ἐπότισας, γυμνὸν ἐνέδυσας, πεπλανημένον ὁδήγησας, ἀθετοῦντα ἐβακτηρίασας· φθάσας ὅπῃ τοῦ ὁδοῦ, κατέλαβον τὰ ἴχνη τῆς βυσσοδίας, ζητῶ τοῦ θύρας τῆς ἀληθείας. τίς ὁ δικαιοῦ; Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ πᾶς εἰσέρχεται πρὸς τὸν πατέρα. ἄφες σοῦ, ἀφ' τί; πύλη γάρ εἰμι σωτηρίας ἰωσεμένη, ὧν ὑπισχνεῖτο ὁ μακάριος Δαβίδ, πολλὰς μὲν ὑπισήσας, μίαν δ' θύρων. Τὰ μὲν γὰρ πρόσω λέγει· Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ. ἐπεὶ " γὰρ ἔτυχε τῆς αἰτήσεως, ἓν θύρει ὁ μὴ προσεδέχετο, οὐ πολλὰς, ἀλλὰ μίαν, φωνὴν ἀναβοήσαντος τοῦ " ἑαυτῷ φωνοῦ, λέγει· Αὕτη ἡ πύλη τοῦ Κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. εἶτα τῇ προφητικῇ ὄψει, ἐν ᾧ τρόπῳ τῆς ψυχῆς ἔσω πτέλεων, ϗ ὥσπερ ἐν τοῖς τῶν βασιλείων θυρώμασι, Ἐξομολογήσομαί σοί, φησιν, ὅτι ἐπήκουσάς μου. εἰπέ, ὦ προφῆτα ϗ θεολόγε, ἐξομολογῇ, ϗ θυσιαστηρίῳ τῷ Θεῷ; τί ἄξιον τῆς προσδοκίας θύρων; ἢ γὰρ ὑπεμνησθῆς πτέλεθρι εἰς οἶκον βασιλείας, ἀναπεφοίτησαν ἑστῶσαν ἐν ὄψεις τοῖς φαινομένοις, χρυσῷ πολλῷ, " μαρμάροις ἀπαστράπτουσι, τοῖς ποικίλοις ἀνθεσι τοῦ πλούτου, τοῦ δορυφορικοῦ τοῦ τοῦ βασιλέως, ὃν θεῖον ὃν βασιλικῶν, ταῖς δωρεαῖς τοῦ βασιλέως. Ταῦτα προσδοκῶν ἕκαστος ἰδεῖν, δίψᾳ τὰ βασίλεια, ϗ προσ τὸν πόθον ἐπείγει). σὺ δὲ τί ποθεῖς, ὧν θύρες εἰσελθὼν ἔσω τὰ πύλης; ἐφ' τίνος " θυχαριστεῖς; τί μίαν καλοῦμαι, τί θύρων

Εἰς α. γ. — Αμ. ια. — Ιωαν. ε. μα. — Ψαλμ. ργ. ιε. — Ιωαν. ζ. λζ. — Ψαλμ. ξϛ. α. — Γαλ. γ. κζ. — Ιωαν. ιδ. ιϛ. — Ιωαν. ιε. κδ. — Ησ. ιβ. α. — Ψαλμ. κϛ. ι. — Ιωαν. ι. θ. — Ψαλμ. ριζ. ιθ. — Ψαλμ. ριζ. κ. κα

χ. αὐτόθεος — χ. ἀριθμ. — χ. δωρεᾶ — χ. ἐπεῖζ. — χ. ἴσ. ὃ — χ. αὐτῶ — χ. μυρμήκ. — χ. ἐμαρμαίρουσι — χ. ἐθαυμάζω

ρίστως. ὅθεν τοῦτο λέγει ἡ γραφή· Ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τῶν ἐσχάτων σου, καὶ εἰς τὸν Sirac. 7. 40.
αἰῶνα οὐ μὴ ἁμάρτῃς. ὅτι πρώτων μέμνησο τῶν ἐσχάτων σου, καὶ οὐ μὴ ἁμαρτήσῃς. μνημόνευε τῆς τελευτῆς σου, καὶ ἔξεις τὴν γνώμην ἀσάλευτον. Εἴη ἡμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ πάσης πίστεως ἀληθοῦς Θεῷ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρς. ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΦΡΑΓΙΔΑΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ΚΑΙ ὅπως πρέπει ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ, καὶ Εἰς τὸν τοῦ σωτῆρος οἰκονομίαν.

Μεγάλης ψυχῆς ἐφόδιον εἰς σωτηρίαν, τὰ ἱερὰ μαθήματα. σίδηρος μὲν γὰρ σίδηρον ἐξύει, λόγος δὲ θῆλυς ψυχὴν ἀκοαῖς· καὶ αὖθις μὲν σῶμα τρέφεται, λόγῳ δὲ θείῳ ψυχὴ τηρεῖται· καθὼς ὁ μακάριος Μωϋσῆς τὸ ἔμφυτον τῆς θείας διδασκαλίας ἐπιστόμωσε φησίν· Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. ζωὴ τοίνυν ψυχῆς, λόγος Θεοῦ. τὴν γὰρ κατ' εἰκόνα τοῦ κοσμοποιοῦ γνωμικὴν λόγου, καὶ λογικῆς ἐλευθερίας ἠξιωμένην τί ἂν οἰκειότερον γνοίτο λόγου τρέφοντος αὐτὴν, καὶ παιδεύοντος, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀξίωμα ταχέως ἐπανάγοντος; λόγου δέ, ἀδελφοί, φαμὲν ἡμεῖς, οὐ τὸν σοφιστικῆς δεινότητι κεκομψευμένον εἰς πιθανότητα, ἀλλὰ τὸν ἁπλότητι πίστεως μεμυστηριωμένον εἰς ἀλήθειαν. νόμον γὰρ ἡγεῖσθαι δεῖ πᾶσαν ἀρετὴν καὶ βίου, καὶ λόγου, ἧπερ μὴ τοῦ θείου διδασκαλείου ταῖς ἀρχαῖς ἐπαιδεύθη· καὶ καθ' ὅσον σκιὰ σώματος, τοσοῦτον ἀπέχουσα τῆς ἀληθείας ἀπεσχοινίσατο, τοσοῦτον διέσηκε τῆς ἀληθινῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἡ νενομισμένη τοῦ κόσμου σοφία. ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ ποτὲ μὲν ἐξελθὼν κακῶς ὅπου θήρας τῶν ἁγίων, θεασθεὶς δὲ καλῶς ὅπου σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ἁρπάζων τοὺς νόθους, καὶ βύσσειον τὴν ἀληθῆ λόγον αὐτίσασθαι ἔλεγε· Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, 1. Kor. 2. 6.
σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλὰ Θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ. σοφία τοίνυν ἡμῖν ἡ προφητικὴ γλῶττα, καὶ ἀποστολικὴ διδασκαλία, καὶ τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ κορυφὴ τῆς λογικῆς ἐξουσίας. εὐαγγέλιον δέ, ἀδελφοί, ὅταν ἀκούσωμεν, ἀξίαν τῆς σωτηρίας τὴν ἔπαινον ἀναλάβωμεν. πολλοὶ γὰρ πολλάκις τῇ ζωηθείσῃ τῶν ἀνομιῶν ἐμμελετήσαντες, τοῦ δυσώνυμον αὐτῶν τοῦ σχήματος ἠγώνισαν. ἔστι δὲ εὐαγγέλιον, ἁρμόδιον τῷ προσώπατος. εὐαγγελίζεται γὰρ ἡμᾶς τὸν πολυύμνητον τοῦ σωτῆρος οἰκονομίαν, ὅτι ὁ Θεὸς ὁ μὴ θεσπίσας ἐγένετο ἄνθρωπος θεσπίσας, οὐ τὸ προσῳδιμον ἀξίας προσαποθέμενος, ἀλλὰ τὸ σωτήριον οἰκονομίαν ἐσδυσάμενος· εὐαγγελίζεται δὲ ἡμᾶς τὸ εὐαγγέλιον, ὅτι τοῖς κάμνουσιν ἰατρὸς ἐπεδήμησεν, οὐ φαρμάκοις θεραπεύων, ἀλλὰ πνεύματι φιλανθρωπίας ἰώμενος. εὐαγγελίζεται ἡμᾶς, ὅτι τοῖς πεπλανημένοις ὁδὸς ἀνεδείχθη, τοῖς ἐσκοτισμένοις τὸ φῶς ἔλαμψε, τοῖς ἀπεγνωσμένοις ἡ σωτηρία. ὅπερ γὰρ νόμῳ παιδαγωγοῦντες οὐκ ἐπεγράφημεν, καὶ προφητείαις ὁδηγηθέντες οὐκ ἀνεκηρύχθημεν πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ σκιρτώντες τῇ ἡμετέρᾳ ἀγνωμοσύνῃ φθαρέντα τὰ πρώτα, καὶ λυθέντα τὰ ἀνθρώπινα, ὡς εἶδεν ἡμᾶς ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία καὶ πρὸς τὸν τοῦ νόμου παιδαγωγὸν ἀπειρηκότας, καὶ πρὸς τὸν τῶν προφητῶν ὁδηγὸν ἐκλελυκότας, ἀγαθότητι πολλῇ καὶ οἰκτίρμονι τὸν ἀγνωμοσύνῃ σκέπασε, καὶ τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, οἷα βασιλικὸν δωρεάν, εἰς πᾶσαν πρὸς τὸν οἰκουμένην, πρώτα τοῖς ἀναξίοις ἐχαρίσατο διὰ φιλανθρωπίαν. προσῆλθε γοῦν ἡ σωτήριος χάρις διαφόρως πρώτας εὐεργετοῦσα, τοὺς δούλους ἐλευθεροῦσα, τοὺς πλουτίζουσα, τοὺς ἐξοικίστους ἀναπαλαιοῦσα, τοὺς αἰχμαλώτους ἐξαγοράζουσα· πρώτα τοῖς πᾶσιν ἐ-

ἐκ τ' ἑξ ἀτάτης ἡμέρας πᾶς τόπος ἀγιοπρόσωπος ᾧ οἶκω Δαυὶδ, ἐξ ἐξῆλθόσε) ὕδωρ ζῶν ἐξ
Ιωαν. ζ. νη. Ιερυσαλήμ; ποῖον ὕδωρ ζῶν; Ποταμοὶ ἐκ τ κοιλίας αὐτ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. ἐξ ἐξῆλθόσε) ὕδωρ ζῶν ἐξ Ιερυσαλήμ. πόθεν ἐξέρχ); ἐξελεύσ) λέγει ἐξ Ιερυσαλήμ, ὅθεν ὁ Χριστὸς, ἐκ Σιών. ὃ ὕδωρ ὃ ζῶν ἐξ Ιερυσαλήμ. ἀφ' τ ἐξ Ιερυσαλήμ; ἐκῆθεν γὰρ ἤρξατο ἡ ἐπιφάνεια τ πνεύματος. ⓘ γὰρ ἀπόστολοι ἐν Ιερουσαλήμοις ἐδέξαντο τ πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ κῆθεν ἀφ' τ ἀποστόλων πορεῦθεν εἰς τὰ πέρατα. Ἐξελεύσεται σῶν ὕδωρ ζῶν ἐξ Ιερυσαλήμ. Τ ἥμισυ αὐτ εἰς τὴν θάλασσαν τ πρώτην, καὶ τ ἥμισυ αὐτ εἰς τ θάλασσαν τὴν ἐσχάτην. τί ἐστιν, εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, ἢ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην; μυθεία ἐξηγεῖται ἡ γραφή; ἀλήθειαν κηρύττει, μυστήριον ἑρμηνεύει, δυνάμεις ἀποκαλύπτει. ἐξελεύσεται ὕδωρ ζῶν. βλέπε τ χαυμαστόν. οὐ λέγει, ποταμός, ἀλλὰ πρᾶτον, ὕδωρ. αὐτὸ γὰρ ἡ χάρις ἀπὸ μικρῶν ἀρχομένη, εἰς μεγάλα πληθύνει. ἐξελεύσ) ὕδωρ ζῶν ἐξ Ιερυσαλήμ. Τ ἥμισυ αὐτ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ τ ἥμισυ αὐτ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην. θάλασσαν καλῶ τὴν πρώτην, τὰ οἰκιαθέντα πρῶτα μέρη τῆς οἰκουμένης ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς. Ἀδὰμ γὰρ ἐκῆ τ ἥλιος ἐπάθησε πρῶτον εἶπα μὴ δῶτα ἐξῆλθεν εἰς δύσιν, καὶ ἐπλήρωσε τὴν οἰκουμένην. θάλασσαν σῶν καλῶ πρώτην, τὰ πρῶτα οἰκιαθέντα χλίματα τῆς γῆς· θάλασσαν ἐσχάτην, τὰ ἔσχατα τῆς δύσεως· ἐν ἀνατολῇ πληρεσθέντα, καὶ δύσιν ἔμασσαν. σύνησον τούτου τ μυστήριον, ὃ γελῶσιν αἱρετικῶν παῖδες, τ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑβρίζοντες, καὶ διαστολικῇ δυνάμει οἰκετικὴν τάξιν ἐπισάγοντες. φύγωμεν κακίαν, φύγωμεν αἱρετικὴν βλασφημίαν, φύγωμεν καὶ φαύλων ἔργων ἀναστροφήν. πυκμήριον πίστεως ἀγαθοπρέπεια, πυκμήριον πίστεως φιλανθρωπία. ἐλέει πένησας. ὤνησαν, καὶ λαμβάνετε. οὐ γὰρ δύνασαι ὃ μὴ ἀπαίρεις, θρέψειν. πῶς λέγεις Θεῷ, συγχώρησόν μοι; ὃ μὴ δίδως, πῶς αἰτῇς; ὃ μὴ ποιῇς, πῶς λαμβάνεις; μνημόνευσον σῶν τ ῥημάτων σου τ ἐν τῇ πομπῇ. ὅτι πένης εἶ, αὐτόματος σοι πάντων ἔλεγες, ἤθελεν ἔχειν καὶ δίδοναι. ὅτι εἶ πένης, ἔλεγες, ἵνα μὴ δῷ, καὶ μεταδίδωμι; ἤθελεν δίδοναι, οἶδεν ὁ Θεὸς τὴν προαίρεσιν. ὁ Θεὸς πολλάκις γυμνάζων τὴν ψυχὴν ἡμῶν, καὶ δι' αὐτ τ πραγμάτων ἐλέγχων, ἄλλα αὐτὸν εἰς πλοῦτον, καὶ οὐκέτι αὐτὸς ἑαυτὸν κρίνει, ἀλλὰ τὰ πρῶτα ῥήματα ὑπολαμβάνεται. ἕκαστος γὰρ ὄντως κρίνεται ἐξ ὧν λαλῇ. ἵνα μὴ ἐσμεν δίκαιοι, λέγομεν· ἐγὼ εἰ ἡμῶν δίκαιος, τ δ' ἐποίουν· ἐγὼ εἰ ἡμῶν δίκαιος, οὕτως δ' ἀκατόμουν· ἐγὼ δ' εἰ ἡμῶν δίκαιος, τὸ δ' ἐλάσσονον. πορεῦθε εἰς δίκαιον ὀφθῆναι τὴν ἐπαγγελίαν. ὡς ἔθα πάντα, ἐπιπλέω τὸν ἐλεημοσύνῃ, ἐπιπλέω τὴν δικαιοκρισίαν. ὀφθῆναι ἀρτι καὶ τὰ ἔργα. ἀλλ' ἔοικασιν οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ ταπεινώσει τῶν ἀκρίσιν. ἡ γὰρ ἀκρίς χλωρὸς ὥρᾳ ἐφέστηκε θερισμῷ, μηδὲ ἀνατεῖσαν δυναμένην (τ γὰρ κρύος δέδεται) καὶ ἔστι ταπεινή, καὶ βιάσεται καὶ βιάλωτος. ὁλίγοι δ' θαλφθῆσα ἡλίῳ, φύσωλα), ἵνα ὅπ τόπῳ μὴ δυναμένη πρότερον ἐπαίρεσθαι, εἰς ⓦ ἀέρα πέταται. ὅτω καὶ ὁ μὴ θεσπος, ταπεινὸς ἐν ταῖς θλίψεσιν, βλασθὴς, ὑπεικὴς, χρηστότητα ἐνδεικνύμενος. αἰέκωφεν ἡ λαμπρότης, ἐγυμνώθη ἡ γνώμη. ὀφθῆ τοῦτό φησιν ἡ γραφὴ πρὸς τοὺς Ιουδαίους τοὺς ἐν μὴ ταῖς δυσπρεπείαις βλασθοῖς, ἐν δ ταῖς εὐπρεπείαις αὐβλασθοῖς, Βρύχος ἐξήλατο, ὡς ἀτέλεστος· ὁ ὑπομένεις σε, ὡς ἀκρίς. ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, καὶ ἐξεπαύθη καὶ ἐπλάγετο τῷ τόπῳ αὐτῆς. ⓦ λαὸν λέγει ⓦ μεγάλα. ἐξήλατο ὡς βρυχος, καὶ ὡς ἀκρὶς ὑπεδεδόκα Θεσπίῳ ἐν ἡμέρᾳ παγετῷ. ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, καὶ ἐξεπαύθη, καὶ οὐκ ἐπίγνω ⓦ τόπον αὐτῆς· ἀπὶ τῷ, ἐπλάγετο τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς. ὅτω καὶ ἡμεῖς ἐν πλουσίᾳ ἐσμὲν ταπεινοί· ἐπλουτήσαμεν, ἐπλαγιάσθημεν. ἐν θαυμάτῳ φιλοσοφοῦμεν, καὶ ὅταν πορευόμεθα) τεκεῖς, ἕκαστος φιλόσοφος τὰ ἀνθρώπινα λέγων· πρέρχε) τὰ πρώτα, οὐδὲν ἐσμεν· ἕως ὁρᾷ τὸν πλοῦτον, φιλόσοφος· ἐξῆλθεν ἡ ὄψις ἡ φοβουσα· εὐθέως ἐπλάγετο τῆς προαιρέσεως.

λεῖ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἡμετέρας ἀθανασίας. Εἰ γὰρ ὃ, ἐφησὶν, μεταβολὴν νομίζεις, ἐκεῖ ἀκούσῃς τοῦ Παύλου λέγοντος, Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, κατάραν εἰς φύσιν, καὶ μεταβολὴν κατάρας ἐκλαμβάνεις τὴν λέξιν; ὥσπερ οὖν ὃ, γενηθεὶς κατάρα, οὐδὲν ἕτερον σημαίνει, ἢ ὅτι τὴν καθ' ἡμῶν κατάραν εἰς ἑαυτὸν ἀπέλαβεν, οὕτω καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, οὐδὲν ἄλλο πεπόνθασιν, ἢ τῆς ζωικῆς τὴν ἀνάληψιν. ἔχεις εἰκόνα καὶ ἐκ σαυτοῦ· ὁ λόγος ὁσάκις παιδεύσει σε περὶ τοῦ Θεοῦ λόγου, οὐχ ὡς πεπτωκὼς φέρε τὴν ὁμοιότητα, ἀλλ' ὡς ἔχων ἴχνος καὶ ἔμφασιν τῆς ἰδίας ἀξίας ὁ λόγος. σὺ δέ μοι περίεστι τοιαῦτα ἀκριβῶς, ἵνα μὴ ὀλιγάκις λέγηται τὰ ῥήματα, καὶ ἀφανίζηται τὰ θεία νοήματα. ὁ λόγος ὁ τῶν ἀνθρώπων (ἀμυδρὰ δέ ἐστιν ἡ εἰκών, οὐχ ὅλον πεπτωκὼς δὲ ἀξίωμα, ἀλλ' ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς διδάσκουσα) ὁ λόγος ὁ ἡμέτερος ἀσώματός ἐστι, ἀόρατος, ἀχειρότητος, ἀχρὴ μόνη καὶ διδομένος· σὺ δὲ οἶδεν ὁ τοῦ λόγου, σὺ δὲ καταλαμβάνει; ἀλλ' ἔστιν ἀόρατος, ἀχειρότητος, ἐκ τοῦ μιᾶς αἰσθήσεως κεκτῆσθαι τῆς ἀκοῆς, καὶ τοῦτο ἀόρατος. οὐ γὰρ χεὶρ ἐκτείνασα ἡ ἀκοὴ καὶ τέχνη, ἀλλ' αὐτὸς ὁ λόγος εἰσπλεῦσαι κεκτῆται. ὁ λόγος αὐτὸς μέρη οὐκ ἔστι τοῦ νοός, μέρη ταῦτα οὐ πάθη, οὐ κόψει, οὐ διαιρέσει, οὐ μερίζεται τοῦ νοὸς τοῦ ἡμέτερον, καὶ χωρίζεται, οὐκ ἀποχίζεται. οὕτω δέ μοι χρῆσον τὴν ἀκοήν, αἱρετικὲ νήπιον, ἵνα σοι τὰ σά, καὶ τότε φανταζοῦ τὰ ὑπὲρ σὲ ἡμῖν ἀνοήτοις, πῶς ἔρχεται ὁ λόγος, πῶς ἔρχεται οὐκ τοῦ μένοντος, καὶ πάντας πλησίον οὐ διαιρούμενος, καὶ τοῦ μένοντος [αὐτοῦ] οὐκ ἀφίσταται. πῶς ἔρχεται λόγος εἰς πάντας μεριζόμενος, καὶ ὅλος ἀμοιρὸς χιζόμενος. ἑκάστος γὰρ δίχα ὁ ὁλόκληρος ὁ λόγος, ἔστι σὺ ἑκάστῳ, ἔστι σὺ τοσούτοις μεριζόμενος, ἀλλ' ὁ ὁλόκληρος εἰς χεόμενος. ὁ οὖν ἡμέτερος λόγος δείκνυσιν σὺ ἑαυτὸν ὃν ἡμῖν σαρκωθείς. ἀπὸ γὰρ τοῦ λόγου καταλαμβάνει ἡ θρέψις. σκόπει δέ μοι καὶ ἀκριβῶς· τούτῳ τῷ λόγῳ τῷ ἡμετέρῳ πῶς ἀναζωγραφοῦμεν τὴν οἰκειότητα τοῦ Θεοῦ λόγου, εἰκόνα πατὰ φαντασίαν ἐν ἀναπλάττοντες, χήτοις ἐν ἀΐδιοις ὠφελοῦμεν, ἀρετικὲ ἄνθρωπε ἢ τῇ τοῦ λόγου πρόνοια. ἐν οὖν ἡμέτερος λόγος ἀόρατος ὢν, ἐκ σώματα μὴ ἔχων, καὶ κεκτῆσθαι μὴ δυνάμενος, ἑτέρᾳ ἐν σοφίᾳ ὁ Θεὸς μετὰ ῥυθμίσεως, καὶ ὁρᾶσθαι πεπίστηκε καὶ κεκτῆσθαι. ἐν γὰρ πολὺ ὀφθῆναι οὐκ ἐνώρατο ὀφθαλμοῖς, ἐδύνει ἑαυτὸν σῶσαι ὃ γράμμα, καὶ ὥσπερ ἐνὰ σάρκα αὐτῶν ἀνεῖπκε τὴν τῶν γραμμάτων ὄψιν· καὶ ὅτι ποτὲ ἀκούσῃ ἀκούσεσθε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐκ ἴδητε. ἐν οὖν τυχὸν οὐκ ἐδώκαν, ἀλλὰ τῆς βίβλου βασανίζεις. ἀλλὰ σωματοῦται μᾶλλον ὁ λόγος ἀλλὰ τοῦ γράμματος, οὐ σώζεται ἢ τῷ γράμματι, ἀλλ' ἔστι σὺ ᾧ λέγητε, καὶ σὺ τῷ ἀναγινώσκειν. κἂν τις λαβὼν, ἀνάγνωθι, βιβλίον χίσῃ, ὃ σῶμα τοῦ λόγου ἔχουσι, οὐ τῷ λόγῳ ἔπεσε. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι ὃ συναναλίσκεται γράμμασι λόγος, λέγει ὁ Θεὸς τῷ Ἱερεμίᾳ· Καθίσας γράψον ὅτι βιβλίῳ πάντας τοὺς λόγους, καὶ ὅτι δὸς Ἰωακεὶμ τῷ βασιλεῖ. ἵνα ἢ ὁ λόγος μετὰ ἐλεγμοῦ. ἐπὶ οὖν τῷ δυνάσθαι τοὺς ἐλέγχους οὐ φέρουσι (ἡ γὰρ ἀξία οὐράδιος ἐστοπάσαι) δικαίως, ἀλλ' ἀμβλυώπει τοῦ ἀληθοῦς) πλησὶς τοῖς ἐλέγχοις δεχόμενοι τὸ βιβλίον, καὶ τὴν συμβουλὴν τὸ γράμματος δεχόμενος, ἔβαλε, φησὶ, τῷ ἐκάρα τὸ πυρός. τί οὖν ὁ Θεὸς τῷ Ἱερεμίᾳ; Καθίσας γράψον τοὺς αὐτοὺς λόγους, καὶ δὸς τῷ βασιλεῖ, ἵνα μάθῃ, ὅτι τὸ γράμμα διέκοψε, τῷ δὲ λόγῳ οὐκ ἔπεσε. εἶδες τοῦ εἰκόνα; ἀνάγαπ σε τὸ λοιπὸν ὅτι τὸ ὕψος τοῦ θείου. ὁ τοῦ Θεοῦ οὖτος Θεὸς λόγος ὁ μονογενὴς σώζεται σῶμα, ἵνα φανῇ ὁ μὴ φαινόμενος· σώζεται σάρκα, ἵνα κεκτηθῇ ὁ μὴ κεκτώμενος. διὰ τοῦτο ὁ Ἰωάννης βιρὼν τὸ πεφηνὸς αὐτῶν, τὸ ποτὲ μὲ ἀκοῇ κεκτώμενον, ὕστερον ὄψει κατειληφέναι λέγει· Ὃ ἐωράκαμεν, ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν. ἐφόρεσε τοίνυν τοῦ σάρκα ἔνδυμα τῆς ἀξίας, ἔνδυμα εὐπρεπές. ὁ Κύριος γὰρ ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο. Ἰουδαῖοι μάχονται τῷ φαινομένῳ, ἀγνοοῦντες τὸν μὴ φαινόμενον, καὶ σαυτοῦσι

Γαλατ. γ. ιζ.

χ. μὴ ζῶσιν

5

10

χ. γινεζδ. χ. ἐλέλειπεν

20

χ. διπέφ

25

ἰσ. αὐτὸν. ἰσ. ᾧ

30

Ιερ. λ.

35

χ. χαμαπτίου

40

α. Ιωαν. α. α.

Ψαλμ. ιζ. α

Ματθ. α. α. ζονται τοῖς ἀκροωμένοις. ὁ Ματθαῖος ἀρχὴν ποιησάμενος τῶν εὐαγγελίων, λέγει· Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. Διὰ τί μὴ υἱοῦ Θεοῦ; Διὰ τί πίστιν λέξει χρύπτειν τὴν ἀξίαν; διὰ τί τοῖς αἱρετικοῖς τὰ θεῖα καλύπτειν; τοῖς δὲ Ἰουδαίοις, φησὶ, κηρύττω, οἷς μὴ αἱ θεῖαι δίκαιον εἰ πιστεύσει Χριστὸν υἱὸν Ἀβραάμ οὔπω ἐδέδωτο, ἢ υἱὸν Θεοῦ καταγγέλλομεν ἀμέλει καὶ· ἢ πόθεν τοῦτο, ὅτι σαφῶς τοῦ ἡμέτερου αὐτὸν ὁμολο- 5

Ἰωαν. α. μα γεῖν Ἀβραάμ; Οὐκ ἤκουσας, ὡς πολλάκις βλασφημοῦντες αὐτὸν ἔλεγον, Σαμαρείτης εἶ σὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις; Ἢ τοῦ ἡμέτερου αὐτοῦ τῶν ἁγίων ἐκάλεσαν, τὸν ἀξίαν τὸν ἔντιμον κατηξίωσαν; τί οὖν φησι; Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαυὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. τοῦτον αἰσθανόμενος ἑαυτὸν ἐξ ἀρχῆς τοῖς ὁμοίοις τοῖς φίλοις, τοῖς πρὸς συγγένειαν ἀνωμένοις, ἵν' ὦσι ἐκείνων θεραπόντες καὶ μικρὸν εὕρωσι τὸν ἀληθῆ, τὸν ἀπαθῆ γένεσιν, τὸν ἄχρονον, τὸν ἀνάρχητον, λέγω, καὶ ἀπορρήτου, καὶ πάντα ὑπερβαίνοντα. πάλιν ὁ μακάριος Μάρκος καθεῖς ἑαυτὸν εἰς τὸ εὐαγγέλιον, καὶ θαρσήσας τοῖς προηγυμνασμένοις, λέγει· Ἰσ. κατηλόμενος αὐτοῦ; Μαρκ. α. α. ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν Ἡσαΐᾳ τῷ προφήτῃ· ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἔδειξε τὸν λαμπάδα τῆς ἀληθείας, καὶ εὐθέως ἀπήρυψε, καὶ προφέρει πρόσωπον ὑπηρέτου, ἵνα τῇ φωνῇ προσηχηθεὶς ὁ ἀκροατὴς, δέξηται λοιπὸν ὑγιῶς τὸν πρωτιλῆ τῆς θεογνωσίας λόγον. ὁ Λουκᾶς ἀκολουθεῖ πέτρος, καὶ μέσος χαρᾷ μετὰ τούτων, καὶ ἅπτεται μὲν τοῦ θείου λόγου, οὐ μὴν ἐρμηνεύει καὶ ἀναπύσσει τὴν ἀ- Λουκ. α. α. ξίαν, ἀλλὰ φησιν· Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι πᾶσιν ἄνωθεν ἐξῆς γράψαι, καθὼς παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται, καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου. ἀλλὰ λόγον μὲν εἶπεν, οὐκ εἶπε δὲ ὅτι ὁ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. τί οὖν ὁ αὐτὸς ποιεῖ; ἀψάμενος τοῦ εἰ, καὶ ὑποπτεύσας, ὅτι τεχνικῆς αἰτίας ὑπῆρξε, κρύπτει τὴν ἀξίαν, καὶ προφέρει τὴν οἰκονομίαν. Ἐγένετο ἱερεύς Ζαχαρίας, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ εὐαγγελίου. πάντες οὖν ἐχώρησαν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν, καὶ πρέπον πως ἐφάνη τῷ μυστηρίῳ ἐγκωμιάζειν τὴν ἀξίαν. ἐκηρύττετο δὲ ὅτι τοῦ Θεοῦ λόγου τὸ ἀξίωμα· ἐκηρύττετο δὲ καὶ τῶν αἱρετικῶν βέλη, καὶ τὸ τῆς ὀρθῆς δόξης ἐπιτείχισμα οὐδέπω τῷ κηρύγματι τῆς εὐσεβείας ἐτήγαρτο. Ἰωάννης τοίνυν ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς πελάτης πρῶτος ὅτι τὴν θεολογίαν μετὰ τοῦ τῆς ἐκείνου κήρυκος. καὶ εἰκότως ὁ μὲν ἠκολούθησεν, ἐκ δὲ προέλθωσι, τὰ μικρὰ τίνος ἀσπάσονται. ὥσπερ γὰρ τῆς βροντῆς προηγεῖται ἀστραπή, ἵνα μὴ ἀθεεὶ ἐκείνη ἐκ τῶν νεφῶν ῥαγεῖσα πλήξῃ τὸν ἀκούοντα· οὕτως ὅπερ ἔμελλε βροντᾶν ὁ Ἰωάννης, προέλθωσι ἐκ τῆς εὐαγγελισαι δίκην ἀστραπῆς ἐξέλαμψε τὴν οἰκονομίαν, ὁ δὲ βροντὰ τὴν θεολογίαν. βροντὴ δέ, ἀδελφοί, μὴ θαμβεῖσθε, βροντὴ φόβου ἐστὶ τῶν πονηρῶν, καὶ ὥσπερ δι' σάλπιγξ τὴν κεκρυμμένος, τῇ βροντῇ ὁ οὐρανὸς καλεῖ τὸ ἔμβρυον, ἀλλὰ προτίθησι τοῖς ἀστραπαῖς προκαλεῖται τὸν υἱόν. ἀστραπὰς γάρ ὁ Θεὸς εἰς υἱοὺς ἐπέπεμψεν ἔπειτα τῇ βροντῇ κινεῖ νεφέλας. τί οὖν; ὅπερ προηγήσαντο αἱ τοσαῦται ἀστραπαὶ τοῦ λόγου, ἀκολουθεῖτο λοιπὸν, ὡς ἔφθην εἰπών, ἡ βροντὴ τῆς θεολογίας, καταπλήττουσα μὲν πολλοὺς τῇ ὑπερβολῇ τῆς θεολογίας, φέρουσα δὲ τοῦ ἔμβρυον τῆς διδαχῆς· ἡμῖν μὲν βροντὴ τῆς θεολογίας, τοῖς δὲ αἱρετικοῖς βροντὴ τοῦ Ψαλμ. 57. κ. καιρὸς· θήσει τῇ ὑπερβολῇ τῆς μεγαλοφωνίας ἐλαφώσει. Ἀπὸ δὲ τῆς μέσου σε φθέγξονται, ἀπὸ φωνῆς βροντῆς σε διελιάσουσι. δύο δὲ ῥάμματα ἦν πρὸς τὸ ἀρχῆς Θεὸν, δύο ῥάμματα πρὸς δὲ αἴδιον φῶς, δύο ῥάμματα πρὸς τὸν λόγον. Διὰ τί τὸ ἡμέτερον αὐθεσπέσιον. ἡμέτερον δὲ ὅτι ἐγένετο, οὐ μεταβληθεὶς λέγω φύσιν, ἀλλὰ τὸν ἰδίαν ἀξίαν δι' ἀλλαγοῦσαι καὶ ἡμᾶς. Τὸ γὰρ, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, οὐ μετάθεσιν τῆς φύσεως μηνύει, ἀλλὰ

χ. εἶπε

χ. τὸ ἀκούοντας

χ ἀκολουθεῖ τὸ

καὶ πάλιν ὁ αὐτός· Εὐλογητός εἶ, Κύριε· δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. ἡ γὰρ μέγιστος τῶν ἐντολῶν ἐπαίδευσέ σε ὁ Μωϋσῆς τὸν δεσπότην; ἀλλὰ τὰ σὰ βούλομαι μαθεῖν, καὶ τὰ πρὸς σὲ τὸν νομοθέτην· τῶν τῆς πηγῆς τοῦ νάματος βούλομαι μεθέξειν τοῦ νέκταρος τοῦ ἀληθείας· ἵνα ἐξήτει μὲν μαθεῖν, ἡ δὲ χάρις ἑτοιμεύετο τοῖς μέλλουσι λαμβάνειν τὴν εὐεργεσίαν. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ σωτὴρ τοῖς μαθηταῖς· Πολλοὶ βασιλεῖς, καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν, ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι, ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν· ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπετε. ἀλλ' ζητῶμεν, πότε ὅλως ἡ σφραγὶς ἀπεσφραγίσθη, πότε ὁ δισμὸς τῆς ἀγνοίας ἐλύθη, πότε τὰ κεχωσμένα φρέατα ἀπαντᾷ πᾶσι τοῖς ἀκροαταῖς, καὶ φασὶ λόγοι, καὶ ζῶσι μοι, φησίν, ἐμιλούσας τὸ σφράγισμα τοῦ, καὶ ἀνέῳγέ μοι τῆς ὁπλύσεως τὴν ἐσφραγισμένην οὐ λέγεις; κεκλεισμένας ἔδειξας καὶ πύλας, διεῳγμένας δὲ οὐχ ὑπεδείξεις; τί οὖν; ἀπὸ ἑνὸς ῥήματος τὰ πολλὰ πρωτόλμως, φασίν· ὃ ζητούμενον. τί οὖν; μὴ τὴν τοῦ σωτῆρος δύναμιν ἀγνοουμένην τοῖς πολλοῖς τῆς θείας χάριτος, πίνες, φησί, τῶν μαθητῶν δύο, ἔξω εἰς κώμην ἀπιέναι, καὶ πρὸς ἀλλήλους, οἷα φίλοι, ἐν ὁδῷ διατίθεσθαι περὶ τῆς οἰκονομίας. ὁ σωτὴρ ἀμείβεται τὸ ῥῆμα, καὶ ὃ ἐκφαίνεται (ὁ γὰρ ἐστι πρόσωπον τοῖς ὁρῶσι, τοῦτο φωνὴ τοῖς δι' προσώπου ἐκχεομένη) κρύπτει καὶ τὴν φωνὴν, καὶ τὸ μορφὴν, καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους; λέγει αὐτῷ τὰ πάντα εἰδότι ὁ περὶ αὐτοῦ τὰ πάντα μαθηταί, Σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ; λέγει, ποῖα; οὗτος ὁ Θεὸς ὁ εἰδὼς τὰ πάντα, καὶ ἐρωτᾷ, ὁ ἐστὶν ἐκείνου τοῦ λέγοντος ὦ Καὶν, Πᾶ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; λέγουσι τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ δυνατὸς λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐνώπιον ἀνὴρ; μὴ τοσαῦτα θαύματα ἀνὴρ; μὴ τοσαύτας ἐνεργείας, μὴ τοσαύτην θείας δυνάμεως ἀποδείξιν; ἡμεῖς δέ, φησίν, ἵνα μὴ πάντα ὀξετάζωμεν ὁ λόγος μηκύνῃ, ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ λυτρούμενος τὸν Ἰσραήλ. ὅρα πῶς ἴσβεσε τὰ αὐτοῖς σχεδὸν ἡ πίστις, καὶ καθήρητο λοιπὸν ἡ ἐλπὶς τῆς οἰκονομίας. ἡμεῖς προσεδοκῶμεν, ἀλλὰ προσεδοκῶμεν. ἤδει οὖν λοιπὸν ἀθετῆσαι αὐτῶν τὴν πίστιν, καὶ κλίνασαι αὐτῶν τὴν διάνοιαν, καὶ ἐπέρχεσθαι τὰς καταπεπωκυίας, καὶ διορθοῦν πάντας τοὺς κατερραγμένους. καὶ τί πρὸς αὐτοὺς ὁ εὐεργέτης; ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ, ἀπιστεῖτε ταῖς γραφαῖς; ἀπὸ ταύτας ἔδει παθεῖν Χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ τῶν προφητῶν, διερμήνευσεν αὐτοῖς ταῖς γραφαῖς. ὁρᾷς, ὅτι ἕως ἐπέσχε Χριστὸς, οὐκ ἀνεῴγη τῆς ἀληθείας ἡ πύλη, οὐδὲ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς ἀγνοίας; διήνοιξε ταῖς γραφαῖς, οἷα πύλας ἄνωθεν κεκλεισμένας. ποίας θύρας; τὰς οὖν φησιν ὁ Παῦλος, Ἵνα ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ θύραν τοῖς ἔθνεσι· καὶ πάλιν ὅτε Κορνηλίου, Ἀρα γε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἐνῴξεν ὁ Θεὸς θύραν μετανοίας. καὶ ὅρα τί οἰκονομεῖ ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν. ὅτε γὰρ ἐπέσχε τῇ κώμῃ τῇ Ἐμμαοῦς, καθὰ καὶ τὴν ὁρμὴν εἶχεν ὡδοιπορεῖτο, ἔπι ἀγνοούμενος ὑπ' αὐτῶν, ἔφαίνετο δὲ ἀμφιβαλλόμενος. ὡς γὰρ κατεκλίθη αὐτοῖς, τὰ προσφαγία, ὡς ξένος φιλοφροσύνης ἀξιούμενος (μείζων γάρ, φησι, πρὸς ἡμῶν ὅπου ἔκλινεν ἡ ἡμέρα) ἵνα μὴ πάντη ἡ ἄγνοια κατακαλύπτῃ τὸ ἀξίωμα, λαβὼν ἄρτον, εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπέδωκε, καὶ ἠνοίγησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν. ἆρα τί προσφορὸν ἔδωκε τὸν ἄρτον, καὶ τότε ἠνοίγησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί; ὅτε βρῶσις τοῦ Ἀδὰμ σοῦ ὀφθαλμοὺς κακῶς ἠνοίξει, διστάσῃ νεῦσαι βρῶσις τὸ ξύλου αἰσθήσεως ἐργάσηται. διὰ σὲ ἀνοίγει καὶ οἱ τῶν αἱρετικῶν παῖδες, καὶ ἴδωσι τὸ φῶς τῆς ἀληθείας· ἴδωσι δὲ ἐν ἀρχῇ ὄντα Θεὸν, Θεὸν ὄντα, καὶ Θεοῦ λόγον ὄντα ἀρχόντα. ἀκηκόασι πολλάκις δὲ, ἴσως, καὶ παύσονται λέγοντες δὲ, οὐκ ἴσως. ἐν ἀρχῇ ἴσως ὁ λόγος. οὐκ εἰκῆ τοῦτο ἐκηρύχθη. καὶ γὰρ ἐχώρει ὁ κόσμος· μαχεσάμην ἡμῖν οἱ εὐαγγελισταὶ, Ματθαῖος, Μᾶρκος, Λουκᾶς καὶ Ἰωάννης. ὅτε ἤρξαντο τοῦ κηρύγματος, οὐκ εὐθὺς ἐλάλησαν τὰ πρέποντα τῇ ἀξίᾳ, ἀλλὰ τὰ ἀνθρώ-

ζοντα

Λογ. ρϛ. 16.

Λουκ. α. κδ.

χ. κεκλεισμένα

χ. τῶν λόγων

χ. εἷς

Ιωαν. δ. θ.

χ. ἵνα τι

χ. ἀπίστη

Κολοσσ. δ γ.

Πραξ. ιδ. κζ.

χ. ἦτε

χ. πιστεῦ

χ. Θεὸν

χ. παύσονται.

κακῶς παιδεύεσθαι); οὐκ ἤκουσας τοῦ Δαβὶδ λέγοντος, Πάντα, ὅσα ἠθέλησεν, ὁ Κύριος ἐποίησε; τὸ θέλημα οὐ πολυπραγμονῆς, ἢ τὴν φύσιν περιεργάζῃ; ἢ τί, ἀδελφοί; ἃ μὲν ἐποίησεν ὁ Θεὸς θέλων, ὁρᾷς, ἃ δὲ ἐβούλησεν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἀόρατα (εἰκὼν γὰρ Θεοῦ ἀόρατα τὰ φαινόμενα πεποίηκε) πῶς ἐν τῷ λογισμῷ ἡ ἀόρατος βούλησις τοῖς λογισμοῖς δουλεύει; ἃ θελήσας ἐποίησεν, οὐκ αἰσχύνεται· ὁ κτίσας τὴν θείαν καὶ ἄχραντον φύσιν ὑπέμεινε, πολυπραγμονῆς; ὦ κακῆς τόλμης, ὦ ξένης ὑπερφρονήσεως, ὦ βλασφήμου στόματος πεπωμένε, ἢ φύσεως ὑβριζομένης. καλῶς ὁ μακάριος Δαβὶδ ἔλεγεν, Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι; ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος; πᾶν γὰρ ἀνήκουστον τῆς Χριστοῦ διδασκαλίας, καὶ ψεῦσμα, καὶ μάταιον. εἰ γὰρ ἀληθεύει λέγων, Ἐγώ εἰμι ἡ ἀλήθεια, ὅσα ἐκτὸς τῆς Χριστοῦ διδασκαλίας, εἰς ψεῦδος φέρει. ἀνάδασαι σὺ τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τῶν χαμαὶ κειμένων ζητημάτων, καὶ τῶν ματαίων λογισμῶν ὅπως τὸ ὕψος τῆς θεολογίας, καὶ καταλιπὼν τὸν κοσμικὸν τῶν λογισμῶν ἔρευνα, λάβε τὴν θησαυρὸν τῆς ἀληθείας. Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ. Διὰ τί θησαυρὸς ὀνομάζεται ὁ σωτήρ; ἐν τούτῳ σκόπει μοι ἀκριβῶς. ὥσπερ ὁ θησαυρὸς οὐκ ἔστι δεῖσκεται, τότε σεσύλεται, ἀλλ' ἔστι μὲν παλαιὸς τῇ θέσει, νέος δὲ τῇ εὑρέσει, οὕτω καὶ ὁ σωτήριος λόγος, παλαιὸς μὲν ὅτι τῷ ἀξίῳ ἐξ ἀρχῆς τῶν ἀποστόλων (ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος) νέον δὲ τὸ κήρυγμα διὰ τὴν τῶν ἀκροατῶν οἰκονομίαν. ἀμέλει οὖν, ἀδελφέ, ἵνα μάθῃς, ὅτι δίκαιον θησαυρὸν τοῖς πόθοσιν ἐκλάμπει, καὶ εὑρίσκοντες ὅτως ὑπερέχουσιν, ὡς θησαυρῷ εὑρημένῳ, ὁ Ἀνδρέας τῷ Πέτρῳ τὴν εὕρεσιν κηρύττων φησίν· Οὗ ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν τὸν Χριστόν. Μωϋσῆς γὰρ καὶ οἱ προφῆται ἐν ταῖς ἁγίαις βίβλοις, ὡς ἐν θησαυροῖς, ἀπέθεντο τὸ κήρυγμα. ἀλλ' ὥσπερ τὰ κρυπτὸν θησαυρὸν ἀποκλείουσι, αὐτὰ μὲν ὁρῶσι, τὰ καταβάλλονται, σκέπουσι δὲ τῇ ὄψει, μὴ εὐδιάρπαστος γένηται τοῖς ἀλλοτρίοις· οὕτω καὶ οἱ προφῆται Χριστὸν κηρύξαντες, τῇ ἀσαφείᾳ τῶν λέξεων ἔκρυψαν τὸν θησαυρόν. Διὰ τί δὲ εἶπόν μοι, οὐκ ἐν προφητείᾳ, ἀλλὰ κήρυγμα, ἐν προφητείᾳ παραβαίνει ἡ ἀφέλεια τῆς ἀναφάσεως τὴν εὐκρίνειαν τοῦ κηρύγματος. Τί οὖν ποιοῦσι; καὶ ἑρμηνεύουσι, καὶ κρύπτουσι. Τίς ταῦτα λέγει; Ησαΐας Καὶ ἔσται τοῦτο τὸ βιβλίον, ὡς βιβλίον ἐσφραγισμένον, ὃ ἐὰν δοθῇ νεανίσκῳ ἀπαίδευτῳ γράμματα, ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι· ἐσφράγισται γάρ. καὶ ἐὰν δοθῇ ᾧ μὴ εἰδότι γράμματα, ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι· οὐ γὰρ ἔμαθον γράμματα. Τί βούλεται οὖν τοῦτο τὸ αἴνιγμα; ἡ μὲν Χριστοῦ προφητεία, φησί, καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησιν ἄγνωστος· Ἰουδαίοις μὲν τοῖς εἰδόσι γράμματα, νόμιμα, καὶ προφήτας, ὅπερ ἐσφράγιστο. Ἰουδαῖοι γράμματα ἤδεισαν, καὶ ἐπαιδεύθησαν. διὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς ὁ Θεός, Οἱ βασανιζόμενοι ἐκ κοιλίας, καὶ παιδευόμενοι ἕως γήρεως. ἦσαν παιδευόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἤδεισαν· ὅπερ τῇ ἀσαφείᾳ ἐκρύπτετο. τοῖς δὲ Ἕλλησιν ἄγνωστο, διὰ τὴν ἀσάφειαν, ἀλλὰ διὰ τὸ ὅλως μὴ εἰδέναι γράμματα. διὰ τοῦτο Παῦλος Τιμοθέῳ τῷ ἐπαφέντι τῷ νόμῳ λέγει· Ὅτι ἐκ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν. ἕως οὖν ἡ προφητεία τεθησαυρισμένη, καὶ ἐν ταῖς ἁγίαις βίβλοις ἐγκεκρυμμένη. διὰ γὰρ μὴ ἀπὸ ἕως ἐκαλύπτετο ἐκεκρυμμένη. οὐκ Ησαΐας δὲ μόνον δείκνυσι τὰ προφητείας ἐσφραγισμένας, ἀλλὰ καὶ Δανιήλ. λέγει γὰρ αὐτῷ ὁ ἄγγελος μετὰ τὸ μυῆσαι αὐτῷ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν μελλόντων· Καὶ σὺ Δανιήλ, σφράγισον τὸ βιβλίον τοῦτο τῆς ὁράσεως, ὅτι ἡ δήλωσις αὐτοῦ εἰς μακρόν. διὰ τοῦτο ὁ μανθάνειος Δαβὶδ ἀναγινώσκων τὸν νόμον, καὶ ἀναγινώσκων τοὺς προφήτας οὐ προσέπτυε τὸ λαοῦ (οὐ γὰρ αὐτὸς ἠγνόει ὁ προφητεύων) βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι ἐμφασιν ἐδέξατο ἵνα δέχηται τῆς τοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας, οὐ δύναται δὲ τοσαύτην διὰ τὴν ἀσάφειαν τῶν λέξεων, ἔπαθε τὸ παθητὸν τοῖς ὁρῶσι βαλόντιον ἐσφραγισμένον. Τί οὖν πείθει βλέπων τὰ γράμματα, καὶ μὴ καταλαμβάνων αὐτῶν τὰ νοήματα; λέγει, Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου.

ἀῶν ἀθέσφατοι; ⓐ ἀπόστολοι ποθῶ τοὺς τῶν πολλῶν ὑποστολὰς αἱρεβάλλουσιν. Οἱ μὲν γὰρ φασιν Ηλίαν, ⓐ ὁ Ιερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. τί οὖν ὁ σωτὴρ; πρὸς μὲν τὰς ψευδεῖς δόξας οὐδεμίαν ἀπόκρισιν ποιεῖται, ἀναξίας ἀπορρίσεως κρίνων τὰς ψευδεῖς ὑποστολάς. Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ὁ τῶν πολλῶν μισῶ λόγος τὴν πλάνην, ἀλλ' ὑμᾶς τὸν κηρυττόμενον. ὅτι γὰρ ὑμεῖς ἐστε ⓐ μέλλοντες εὐαγγελίζειν τὸν λαμπρὸν τῆς ἀληθείας, ὃ κήρυγμα τῆς εὐσεβείας εἰς πᾶσαι φέρειν τὸν ὑπ' οὐρανόν, οὐχ ὑμῖν σαλεύει τὰ ἀνθρώπινα, οὐ ὑμῖν κινδυνεύει τὰ τῆς ἀληθείας. ὡσπερ ἡ ὑμετέρα γνῶσις κρίνει τὰ ἀνθρώπων εὐεργεσία, ὅτως ἡ ὑμετέρα ἄγνοια κρίνει τὸ οἰκουμένης ζημία. διὰ τοῦτο ὑμεῖς τίνα με λέγετε; τότε ἀποκριθεὶς Πέτρος εἶπε· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἔστι πίστεως ὅρος, ἔστι ἀληθείας λόγος, αὕτη τῆς ὀρθῆς δόξης ἡ ὁμολογία. ἀλλ' ὅπως συνεδίσεις ἐν τούτῳ τῷ φωτὶ εἰς τὰς ἄλλας ἰσονοεῖσθαι, τὰς μὲν ἀποκρίσεως οὐκ ἠξίου, τῇ δὲ τοῦ φωτὸς φορᾷ· ἐν τί φησι; ἵνα μὴ ἐν τούτῳ δόξῃ ἀνθρωπίνης νομισθῇ ὑποστολῆς εἶναι ὃ ῥῆμα, ὑποσφαλίσας, ἐν σημαίνει αὐτοῦ ἐπιδεὶς τῆς ἀληθείας, φησί· Μακάριος εἶ Σίμων Βαρ Ιωνᾶ. σὺ γὰρ ἐμνημόνευσον, ὅτι πατὴρ ἐν ὤφθη γνώσεται αὐτὸν ἀποκαλύπτει Ⓦ ἀγνοούμενον. μακάριος εἶ Σίμων Βαρ Ιωνᾶ, ὅτι σὰρξ ἐν αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὁρᾷς, ὅτι τῷ μὲν κόσμῳ πάντι ἀγνοοῦντι Ⓦ πατέρα ὁ υἱὸς ἑρμηνεύει ἐν τῷ ἀγνοουμένου· τῇ δὲ Συναγωγῇ, καὶ τοῖς Ιουδαίοις Θεὸν μὲν ὑποτοσοῦσιν εἰδέναι, Ⓦ ἐν τῷ Θεοῦ Θεὸν λόγῳ οὐκ ὄντα γινώσκουσιν, αὐτὸς ὁ πατὴρ ἑρμηνεύει ἐν τῷ ἀμφιβαλλομένου· μὴ τοίνυν τὸν ὑποβάλλωσαι φιλανθρωπίαν εἰς ἐφόδιον τῆς ἀσεβείας, μὴ ἐλαττώσῃς τὴν ἀξίαν διὰ τὴν οἰκονομίαν, μὴ πολυπραγμονῇ φύσει ἀμέτρητον, μὴ ἐρεύνα ὑσίαν ἀκατάληπτον. Ησαΐας σε πεισάτω τοιαῦτα μὴ διερευνᾶν, μηδὲ τοιαῦτα προφασίζου. Τὸν γὰρ αὐτοῦ τίς διηγήσεται; φησὶν Ησ. εγ. ιι.

χ ἅλματος ὧν τῆς ἀναιρεμένης γνώμης τῶν πάντα ῥᾳδίως φερόντων ἐν λέγει τολμήσαντων· ἐν οὐ φοβεῖται ὁ ἄνθρωπος ὡς Θεοῦ φύσιν διερευνώμενος, ἢ τολμᾷ λέγειν τὰ ἄῤῥητα, ἐν δημοσιεύει τὰ ἅγια; ἐν εἰκότως. ὅτι γὰρ ἀγνοεῖ τὴν ἀλήθειαν, ἐπαγγέλεται ἀγνοεῖν, ἵνα κρύψῃ τὰ κηρυττόμενα. οὐκ ἤκουσε τῆς ἁγίας γραφῆς τοῦ ἀποστόλου, Α προσέταξέν σοι, ταῦτα μελέτα. ἐν γὰρ γραφὴ σοι τῶν κρυπτῶν. ὁ μακάριος Θεός, ἐν μόνος δυνάστης τῶν θαυμασίων, Ιὼβ Ⓦ ἀπὸ τῆς ὑποκειμένης λάμψαντα, βουληθεὶς ποτὲ τὴν ἰσορροπίαν τῆς δημιουργίας ἐκπλῆξαι, λέγει αὐτῷ· Ποῦ ἦς ὅτε θεμελίουν με τὴν γῆν, ὅτε ἡ θάλασσα ἐῤῥύη; ἵνα στυτόμενον, ὅτε τὰ ὄρη ἐπλάτυνε; σὺ ἐφύλαξας τοὺς ἀγγέλους; ἀπάγγελόν μοι, φησί, τοῦ κόσμου τὴν μεγαλοφωνίαν, τὴν τῶν θηρίων ὠδίνα, τὴν τῶν φυτῶν κτίσιν, τὴν καταπαύσεσιν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, τὴν ποικιλίαν. ταῦτα μὲν πρὸς αὐτὸν ἔλεγεν, ὅμως παιδεύων αὐτόν, ὅτι ἐν τὰ ἐν αὐτῇ τῇ κτίσει φαινόμενα τοῖς ἀνθρώποις εἰσὶν ἀκατάληπτα. Εἶτα ὁ μακάριος ἐκπλαγεὶς φησι, Κύριε, ἅπαξ ἐλάλησα, ὅπερ ἐν οὐ δὶς προσθήσω. Εἶτα ἡ ζήτησις τῶν φαινομένων εἴκησι Ⓦ Ιὼβ, σοῦ ἐν τὴν τάλαντα οὐδὲ ἡ ἄῤῥητος τῶν μυστηρίων εἴκησε γνῶσις; ἀλλ' ἐπεὶ ἀγαπᾷς ἃ μὴ οἶδας, ἀπαίτει τὸν λόγον οἱ πάντες ἴσμεν. Εἰπέ μοι, πῶς ἡ γῆ ἐστηρίζθη ὅπερ τῶν ὑδάτων, εἰπὲ πῶς ὁ Αδὰμ ἐπλάσθη ἀπὸ γῆς, εἰπὲ πῶς ὁ μανὰν ἐχορηγήθη, πῶς ἡ θάλασσα διηρέθη, καὶ τὰ λοιπὰ θαύματα, ἵνα μὴ μηκύνω. εἰπέ μοι, πῶς Ⓐ ἄγγελοι προσφιλεῖται αὐτοῖς Ⓦ μέχρι νῦν τῶν Αβραὰμ ἔφασαν. γαστὴρ οὐκ οἶδεν, δόχμα θεσφῆς οὐχ ὑπάρχει ἀγγέλων φύσει. Ο ποιῶν γὰρ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, ἐν τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγει. πῶς διηλώθη; βύθιος ὁ αἱρετικός· ἐν τί, φησι, ἀδυνάτου ζητεῖς; δυνάμει τῶν ἀγγέλων σεσοφίσθη. ἐν τῇ μὲν δυνάμει τῶν ἀγγέλων πιστεύεις, ἐν οὐκ ἀξιοπίστους, Θεοῦ δὲ ἔργοις πολυπραγμονεῖς; πῶς ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν ἐν τοῦ γῆν; ἀποκρινεῖ), * ὡς οἶδεν, ὡς ἠθέλησεν. εἶτα ἡ μὲν δύναμις τοῦ Θεοῦ λογισμοῖς οὐχ ὑποβάλλεται, ἀλλὰ πίστει προσοίδεται, θεία δὲ ἔργα τῶν λογισμῶν αἰάλ-

* πῶς;

αὐτόν. ϗ γὰρ συγχέχυται τῆς θείας φύσεως, ἀλλ' εὐκρινής ἐστι, ϗ εὐδιάθετος ὁ λόγος τ̃ Ψαλμ. ιγ'. ἀληθείας, οὐδὲν σκολιὸν ἔχων, οὐδὲ γραῶδες. Πᾶσαι γὰρ αἱ ὁδοὶ Κυρίου δίκαιαι. ἆρα γάρ, ἀδελφοί, ὁ πατὴρ, ποτὲ μὲ τ̃ βασιλικὸν πρεσβείαν ἐπέχων δίκαιος ἦν πρὸς ἁμαρτωλούς, ποτὲ δὲ τῷ υἱῷ ἐν βασιλικῷ ῥήματι προκαθίσαντι δίδωσι τιμὴν ὀφειλομένην, ϗ ἐν ὑπηρέτου τάξει παρεισάγωσι, προσάπτει τῷ υἱῷ ὃ μὴ ἦν. ὅτι γὰρ Θεοῦ οὔτε καθέδρα ἐστὶν ὁτιοῦν τὸ οὐρανὸν, οὐδὲ ῥάσπις ἀκούσαντα πάλιν, ἵστι τοῦτο ἢ τὸν καθ' ἡμᾶς. ἐν ἀκούσῃς τοίνυν Θεοῦ, ὃ ἔφηκε, τὸ ἀκλινὲς ϗ τὸ ὀρθοτόνον τῆς θείας οὐσίας· καὶ πάλιν ἀναγωγῆς ϗ ἀκούσῃς, ὅτι καθῆται, τὸ ἑδραῖον ϗ ἀσάλευτον ἐκλαμβάνε τῆς μακαρίας φύσεως. αὐτὸς λέγει ἑαυτὸν ἑστάναι, ϗ καθῆσθαι. τῷ Μωϋσεῖ λέγει, Σὺ δὲ ἧδε μοι Εξοδ. λδ'. ς'. κδ'. ἐμοῦ· ϗ, Ἰδοὺ ὁ τόπος, ὃν εἰρήκει ὁ Θεὸς Ισραὴλ, ὡς λίθος σαπφείρου. προσέτι ἀκριβῶς. 10 χ. καὶ θ' ὁ Μωϋσῆς ἑξῆς τὰ λεγόμενα, καὶ ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσεῖ, ὡς ἰσάμβοές φησι, ῥῆδι μετ' ἐμοῦ. τί οὖν ποιοῦμεν Ιερεμίου λέγοντος, Σὺ καθήμενος εἰς Ⓦ αἰῶνα, ϗ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι εἰς Ⓦ αἰῶνα; καθέδρα ϗ στάσις ἀνθρώπινα ῥήματα, ἀλλὰ θεῖα νοήματα. ἀλλ' Ⓦ ἄκουε ϗ ὧδε κἀκεῖσε προϊὼν Ⓦ ἀνθρωπίνοις βίοις, Θεὸς λέγεται ἑστάναι ϗ ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ πάνυ τοῖς ἐπιμόνοις καὶ πάνυ τοῖς ἐπιμόνοις τῶν καθ' ἡμᾶς κατάστασιν λέγει καθῆσθαι, ἀλλὰ τὸ ἑδραῖον. τὸ 15 γὰρ καθήμενον ἑδραῖόν ἐστι. Φύσει γὰρ ἀπὸ τῆς λέξεως ἐκπεπλάνηνται, ϗ νοεῖ γὰρ ἀλλ' ἀπὸ τῆς πίστεως θεωρούμενα. πῶς οὖν προσάπτει τῷ πατρὶ υἱός; πῶς πατὴρ τῷ υἱῷ; οὐ γὰρ ἀλλ' καταλιπὼν Ⓦ λόγοι αἱρέσεται. ὁ πατὴρ φθερεῖ ζωὰς καὶ ὁμολογουμένους προσάγει τῷ υἱῷ, ὁ υἱὸς πάλιν φθερεῖ ζωὰς ϗ ὁμολογουμένους προσάπτει τῷ πατρί. μὴ προλαβὼν αἱρπάζης τὸ ῥῆμα εἰς ἀλαζονείαν, ἀλλ' αἰὰ μεῖον τὸ τέλος, ϗ κρίνον τὸ λεγόμενον· μὴ γένοιτο διαιρεῖς δυσμενὴς, ἀλλὰ σωτηριώδης εὐμενὴς. τὸ τῷ Ισραὴλ ἐγνώσθη μὲ ὁ Θεὸς ϗ πατὴρ, ἠγνόητο ὁ υἱός· ἐν οἷς ἔθνεσι ϗ ὁ πατὴρ ἠγνόητο, ϗ ὁ υἱός. τῇ γὰρ πολυθέῳ πλάνῃ δεδούλωτο τὰ ἔθνη. ὅπου δὲ πατὴρ μὲ γνωρίζει), υἱὸς ὁ ἁγιασμένος γίνεται ὁ ἁγιασμένου υἱοῦ ὁ πατήρ. ἐπαναλήψομαι τὸν λόγον, ἵνα σήσω τὸ νόημα. ὅπου πάλιν γνωρίζει), ϗ υἱὸς ἀμφισβάλλει), ἑρμηνεὺς γίνεται ὁ γνωριζόμενος τοῦ ἁγιασμένου· ὅπου πατὴρ ἠγνόει), κήρυξ τ̃ ἁγιασμένου ὁ υἱὸς γίνεται. 25 ἀλλ' τ̃το, ἵνα λάβῃς ἀκριβῶς τ̃ ἐρημίαν τῶν ἐξέπεσον, ἔμενον σοι πρόκειται τὸ βιβλίον. λέγει Ιωαν. ιζ'. ς'. ὁ σωτὴρ πρὸς τ̃ ἐθνῶν· Τὸ ὄνομά σου ἐφανέρωσα τῷ κόσμῳ, μᾶλλον ὅτι τῷ ἁγιασμῷ ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τῷ κόσμῳ. ποῖον ὄνομα ἐφανέρωσεν; ὅτι Θεός; ἀλλὰ προαναπέφηνε γνῶσις τὸ ὄνομα. ϗ οἱ πλανώμενοι γὰρ λέγουσι Θεόν, ϗ οἱ ἀπιστούμενοι τ̃ εὐσεβείας οὐκ ἀρνοῦνται τ̃ προσηγορίαν. ποῖον οὖν ὄνομα ἐγνώρισεν; ὅτι πατὴρ καλεῖται. ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τῷ κόσμῳ. ὁρᾷς, ὅτι ὅπου ἠγνόηται ὁ πατὴρ, ἑρμηνεὺς γίνεται ὁ υἱός, τῷ εὐαγγελικῷ κηρύγματι σαφηνίζων τὴν ἀλήθειαν; ὅπου γὰρ ὁ πατὴρ ἐνομίζετο γνωρίζεσθαι, ὁ δὲ υἱὸς μὴ γνωρίζεσθαι, ἑρμηνεὺς γίνεται ὁ πατὴρ αὐτὸς τ̃ ἁγιασμένου. οἶδ, ἵνα ἐπ' αὐτῇ δείξω τὴν προαγωγὴν τὴν ἀλήθειαν· Παῦλος ἤδει Ⓦ Θεὸν, οὐκ ἤδει Ⓦ υἱόν· ἤδει Θεὸν, οὐκ ἤδει πατέρα ὅπερ τ̃ Χριστοῦ Ⓦ Θεὸν, ϗ ἐζηλωτὴς εὐσεβείας ὑπὲρ τ̃ νόμου μαχόμενος. ὁ Θεὸς ἀπέλειπεν εἰς Ⓦ ζῆλον, ἀγνοίας μὲ πεπληρωμένον, πόθου δὲ γέμοντα, ϗ τί ποιεῖ; γνωρίζει τῷ ἁγιασμῷ Ⓦ ἁγιασθέντα. Τίς ἡμῖν ταῦτα σαφηνίζει; αὐτὸς ὁ ποτὲ ἀγνοήσας, ϗ ὕστερον γνωρίσας, αὐτὸς ὁ ποτὲ διώξας, ϗ ὕστερον εὐαγγελισάμενος. Πραξ. κϛ'. γ'. τί γὰρ φησι; Καὶ ἤμην ζηλωτὴς τ̃ πατρῴου νόμου, καθ' ὑπερβολὴν διώκων τὴν ἐκκλησίαν τ̃ Θεοῦ. ὅτι δὲ ἠνδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου, ϗ καλέσας διὰ τ̃ χάριτος αὐτοῦ ἀποκαλύψαι Ⓦ υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ, ϗ ἵνα εὐαγγελίσωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσι· τί γὰρ μάρτυρα [τὸ δόξαι] τὸ ζητούμενον, ἀλλ' οὐκ ἀπόδειξις τ̃ νοήματος. πάλιν ἐρωτᾷ ὁ σωτὴρ τοὺς ἀποστόλους, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι Ⓦ υἱὸν τ̃ ἀνθρώπου; ἐρωτᾷ οὐχ Ματθ. ιϛ'. ιγ'. ἵνα μάθῃ, ἀλλ' ἵνα τὴν ὑπόνοιαν ἐξορίσας, τὴν ἀλήθειαν εἰσάξῃ. Ἵνα με λέγουσιν Ⓐ ἄνθρωποι;

ρων τ' ἐπιθυμίας ἀξιον ἐρμηνεύθυσον τὸν πόδον, ἵνα μή ποτε ἡ Ιουδαϊκὴ δυσμενεία συνεφθαρτίσῃ τ' δηλήθεν. τί θῦρες; τί κηρύττεις; τί θαυμάζεις; Χριστόν, φησιν, θέλω. Χριστοῦ τ' οἰκονομίαν εἶδον, τ' χαριτωμένην χάριν, τ' ξένιον θεότητος, τὸ ἔνδοξον πάθος, τ' ἀπόῤῥητον μυστηρίου. ταῦτα βλέπω, ταῦτα θαυμάζω, ὑπὲρ τούτων θεολογῶ· Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. οὐ κρότῳ τινὶ θεραπείας, οὐ ταμιεύομαι τινὶ σωτηρίας, ἀλλ' ἀγαλλιάζομαι τινὶ οἰκονομίαν. Λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγένηθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. ὁρᾷς πῶς ἡ θεραπεία τινὶ ἰσοτιμίαν ἐγέννησεν; ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγένηθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. ὁρᾷς, ὅπως ἅπασα τῆς θεοσεβείας ἡ θεοσέβεια πρὸς αὐτὸν ἔβλεπε τὴν οἰκονομίαν, καὶ Χριστὸν ἐπόθει ἐν τῇ συναγωγῇ ἐξουθενημένον, ἐν οἷς τοῖς ἔθνεσι δοξαζόμενον; σκοπῶ, ἵνα εἰς ὃ θεοκείμενον ἐπωμίλησα, καὶ τὴν πόλιν ζητήσῃς, Χριστὸν βρήσεις. καὶ ναί, φησι, θύρα δέδεκται φιλανθρωπίαν. ἀλλ' ὅπου δὲ πρώτως τῷ εἰσελθόντι εἰς βασιλείαν καὶ ναὸν Θεοῦ, ἔχει ἐν ὁδηγοῦντα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν (σοὶ γὰρ καθ' ἑαυτὸν θαρρεῖν τολμᾷ τῷ θυσιαστηρίῳ μὴ ἔχων ἐν ἱερατεύοντα) ὅταν ἔλθῃς ἔσω τῆς πύλης, θύεις αὐτὸν ἱερέα προσάγοντά σε. Σὺ γὰρ εἶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἀλλὰ χρείαν τῷ ἱερεῖ καὶ θύματος, ἵερείου προσῆς θυσιάσασθαι. ὁ αὐτός σοι πάλιν λέγει· Ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ἤκουσας τοῦτο πρώτως σὺ; ἄκουσον καὶ δεύτερον. μὴ γὰρ ἐν τῇ τοῦ ἱερέως τάξει ἔφησε τινὶ θαρρεῖν· μὴ ἴδῃς αὐτόν, ὡς ἱερέα προσφέροντα, ἀλλὰ βλέπε αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἑαυτοῦ ἀξίαν τῷ πατρὶ συγκαθήμενον. ἀλλὰ μὴ ἐχθρὸς ἔσῃ ἕως τῆς ἀληθείας, τὰ μὴ ἁρπάζων, τὰ ἐν κρύπτων. οἶδα, ὅτι πολλάκις αἱρετικὸς ἕως ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας ἔστι λέγων· ἴδε, ὡς οὐκ ἔστι προσελθεῖν τῷ πατρὶ μοῦ τοῦ υἱοῦ; μετὰ γὰρ, φησιν, ἐπτὰ ἡμέρας ἐν ἀναπαύσει, προσάγων τῷ πατρὶ τοὺς σωζομένους. ὅπου γὰρ φησιν, ὅτι κρείττων σοφία κρατεῖ τινὶ δηλήσεων· ὅπου μὴ ἐλπίζει ὁ διάβολος τῆς κτίσεως καὶ τῆς ἀκτίστου φύσεως ὁ υἱὸς προσάγων τὴν οἰκουμένην. ὦ τῆς κρείττονος μανίας, ὦ τοῦ κρείττονος δράματος. ἡ ὑπερβολὴ τῆς τοῦ πάθους ἀγαθότητος κινδυνεύει τοῖς αἱρετικοῖς, ἀμβλύνει τὴν ἀξίαν τῆς θεότητος. ἀλλ' ἡ μὲν αἱρετικὴ μανία θρασυνέσθω, ἡ δὲ τοῦ σωτῆρος δυνάμις οὐκ ἀμβλυνέσθω, ἡ δόξα αὐτοῦ σεσέσθω, ἡ χάρις αὐτοῦ καθαιρεθῇ. Ἐλεύ, φησιν, ἡμᾶς δεηθησόμεθα, οὐκ ἔθνος πιστὸς μένει. δεηθῆναι γὰρ ἑαυτοὺς αὐτοὶ δύνανται. συγκαθῆσθαι δὲ τὴν οἰκείαν ἀξίαν, ἔσχε δὲ ὡς ἱερεὺς δὲ τὴν προπέμπουσαν αὐτῷ φιλανθρωπίαν. καὶ ὅρα τὸ θαυμαστόν, ἀδελφέ. ὅπου οὐ προπέμπουσα τάξει καὶ σχῆμα τὴν δεξαμενίσεως ἐκλαμβάνουσι τὸ ῥῆμα, Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ, ἀναγκαῖον πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς ἀποτεῖναι τὸν ἔλεγχον τῆς εὐσεβείας. Εἰ δὲ πρὸς ζῶντα τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν καθαρὰ τὴν ἀξίαν τοῦ προσζῶντος, ἐὰν ἴδῃς τὸν πατέρα τῷ υἱῷ προσζῶντα, σκυθίζεις ἐκεῖ τὴν εὐσέβειαν; μᾶλλον μὴ οὕτως εἰς υἱὸν ἀσεβοῦς, τὸν πατέρα βλασφημεῖς. ἵνα τοίνυν, ἀδελφοί, ἐν τῷ λόγῳ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ τὴν κακίαν ἐπισοφισώμεθα, καὶ τὴν εὐσεβῆ δόξαν γνωρίσωμεν (Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον. δίστομον δὲ καλεῖ τὴν μάχαιραν, ὅπου διπλοῦν κέχρηται τῷ λόγῳ, τῷ μὲν σημαίνοντι, τῷ δὲ καθαιροῦντι· καθαιροῦντι μὲν τοὺς ἀσεβεῖς, σημαίνοντι δὲ τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως) ἄκουε αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος, Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατήρ μου ὁ ἑλκύσῃ αὐτόν. ἀναγκαῖον δή, ἀδελφοί, τὰ εἰκότα πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς εἰπεῖν, καὶ τὰ πρὸς τοῦτο τοῦ νοήματος τοὺς υἱοὺς τῆς πίστεως πληροφορῆσαι, τίνος ἕνεκεν καταδιώκει ὁ μισόλογος τοῦ Θεοῦ λόγους τοὺς προσαγομένους, πῇ μὲν πρὸς αὐτὸν λέγων προσάγεσθαι τῷ πατρὶ, πῇ δὲ πρὸς τοῦ πατρὸς προσάγεσθαι αὐτόν.

χ. καινὰ

ἰσοτιμίας. ἰσοτιμίαν;

* ὁ λόγος δὲ

χ. ὁ σημαίνων

Ψαλ. ριζ. κα. κε.

Ψαλ. ριζ. δ. Ιωαν. α. κθ.

χ. καὶ

χ = καινοῦ

χ καινῆς χ καινοῦ

ς. Τιμ. ε. ιγ.

Ιωαν. ιζ. ε.

Εξ. δ. ιε.

Ιωαν. ς. μδ.

γλύετο, ὑ ἀφ' τλῦ ἡμετέρω ἀξίας, ἀλλ' ἀφ' τλῦ αὐτλῦ ὦ εὐεργέτη πρέπουσαν ἀγαθό-
Εἰς α.γ. τητα· ὃς ἁπλοῦς ὢν τλῦ φύσει ϗ ἀμέριστος, " αὐτὸς Θεὸς ὢν Θεοῦ; Εἰκὼν χ. αὐτ. ὄντως
τῦ ἀοράτω, ἀπαύγασμα τῆς δόξης, ϗ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως, ἀφ' ὧν ἔσεται
πρόσηκεία, ϗ πρὸς τλῦ φύσιν ἁρμόζουσα, ἀλλὰ τῇ εὐεργεσίᾳ πρέπουσα. ὅπῳ γὰρ
πόρρω διέστηκε τὰ δύο θεότητα, εἰς ἑαυτὸν ἀναλαμβάνει τὰ πρόσφορα οἰκειότητι, τῇ τὰ πρό- 5
σφορα ἀναχωνεύουσι χάριτι τὰς προσηκείας διχόμηνος. λιμὸς ἐπὶ πολεί, λιμὸς θείου λό-
Αμ. η. ια. γου, λιμός, οὐ ἐπέπεμψεν ὁ Θεὸς τῇ σωναγωγῇ λέγων· Ἀποστελῶ ἀκοὴν οὐ λιμὸν ἄρτου, οὐ-
δὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τῦ ἀκοῦσαι λόγου Κυρίου. ἐπεὶ οὖν ἠθέλησεν πιστωθῆναι τλῦ οἰ-
κουμένου, ϗ λιμῷ φθειρομένου (ὁ γὰρ ὄντως ἄρτος ἡ σοφία τῷ σώματι, τῦτο ἀπαίδευσία τῇ ψυχῇ)
Ιωαν. ϛ. μα. βοᾷ ἀφ' τῦ εὐαγγελίου ἡ πηγὴ τῦ ἀγαθοῦ· Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, 10
ϗ ζωὴν δίδους τῷ κόσμῳ. ὁ μὲ γὰρ αἰῶνος ἀπὸ γῆς προέρχεται ϗ τὸ εἰρημένον, τῦ
Ψαλμ. ργ. ιε. Ἐξαγαγεῖν ἄρτον ἐκ τῆς γῆς· ὁ δὲ οὐρανίος ἐξ οὐρανοῦ πηγάζει. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν
Ιωαν. ζ. λζ. ὁρμῶν καταβάς. ἔρημος ἦν ἡ γῆ διψῶσα, ϗ ἐστερημένη τῦ θείου λόγου, ϗ ὃν ἔχουσα τὸ πνευματι-
κῆς ἀρδείας τῦ ἀπόλαυσιν. ἡ οὖν ἡ αὐτὴ πάλιν χάριτος βοᾷ τῦ διεργασίαν πηγάζουσα, Εἴ τις
Ψαλμ. ξϛ. α. διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς μέ, ϗ πινέτω. ὅπῳ γὰρ ἀφορᾷ ἐδόων οἱ προφῆται, ϗ πᾶς ὁ τῦ αἰῶνος 15
χορὸς ἐδίψα αὐτὸ τῦ πρόσωπον, λέγων· Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, πρός σε ὀρθρίζω, ἐδίψησεν ἡ ψυχή
μου πρὸς τὸν Θεὸν τῦ ζῶντος· βουλόμενος δηλῶσαι, ὅτι αὐτός ἐστιν, ὃν ἐδίψων οἱ προφῆται, βοᾷ
ἀφ' τῦ εὐαγγελίου, Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς μέ, ϗ πινέτω· εἴ τις ἐστὶ τῦ λέγοντος, ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, ἐρχέσθω πρὸς μέ. Εἶδε πάλιν τλῦ οἰκουμένου γυμνόν, ὑ τῷ σώ-
ματι γυμνόν, ἀλλ' ἀρετῆς γεγυμνωμένον· Εἶδε ὃ πλάσμα ὃ ἔπλασε, ϗ ἠλέησεν ὃ ἐ- 20
ποίησε, ϗ δίδωσιν εἴδωλα τοῖς γυμνοῖς, αὐτὸς ἑαυτόν· καθὼς ϗ ἤδη πρότερον ἔφθημεν εἰ-
Γλ. γ. κϛ. πόντες τότε, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. πεπλάνηται ἡ γῆ ὁδὸν
ζητοῦσα, ϗ μὴ " θυρίσκουσα. πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὸ σπέρμα τῆς θεολογίας, ϗ ἔ- χ. ἔχει.
χουσα οὐκ οἶδεν, πῶς " δεῖ θηρᾶσαι τὸ ποθούμενον. ὅπῳ οὖν οὐχ θυρίσκει ὁδὸν ὁ πεπλανη- χ. θυρεῖ)
Ιωαν. ιδ. ις. μένος, Ἐγώ εἰμί, φησίν, ἡ ὁδός. ἀλλὰ νεκρὸς εἶ; ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις. ἀλλ' ἀθυμῶν εἶ 25
Ιωαν. ιϛ. κα. χθεσωγίας διόμενος; Ἐγώ εἰμι ἡ ῥάβδος ἡ ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, σπεύζουσα τοὺς ἀθυμοῦν-
Ησ. ια. α. τας· διὸ ἦς ἔλεγεν ὁ προφήτης, Ἡ ῥάβδος σου, ϗ ἡ βακτηρία σου, αὐταί με παρεκάλεσαν.
Ψαλμ. κγ. δ. Ἀφ' τί ῥάβδος; ἀφ' τί βακτηρία; ὅπῳ πρὸς πᾶσαν ἡλικίαν ἁρμόττει. νέους παιδαγω-
γεῖ, γέροντας " ὑπερείζει. ἀλλ', ὦ δέσποτα, πεπλάνηται μέν, ἔθρεψας, διψῶντά με ἐπότι- χ. σπείζει.
σας, γυμνὸν ἐνέδυσας, πεπλανημένον ὁδήγησας, ἀθυμοῦντα ἐβακτηρίασας· φῶς ὁδοῦ 30
τλῦ ὁδόν, κατέλαβον τὰ ἴχνη τῆς βυσσοῦ, ζητῶ τλῦ θύραν τῆς ἀληθείας. τίς ὁ θυρεύς;
Ιωαν. ι. θ. Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ πᾶς εἰσέρχεται πρὸς τὸ πατέρα. ἀφ' σοῦ, ἀφ' τί; πύλη γὰρ
εἶμι σωτηρίας ἱκετευομένη, ἵν' ὑπέζητε ὁ μακάριος Δαβίδ, πολλὰς μὲ ὑπενόησας, μίαν δ'
Ψαλμ. ριζ. ιθ. θύραν. Τὰ μὲν γὰρ πρόσω λέγει· Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξο-
μολογήσομαι τῷ Κυρίῳ. ἐπεὶ " γὰρ ἔτυχε τῆς αἰτήσεως, ἓ θύρει ὁ μὴ προσδέχεσθαι, οὐ 35 ἵσ. ὃ
Ψαλμ. ριζ. κ. κα πολλάς, ἀλλὰ μίαν, φωνάσας τλῦ " ἑαυτῦ φωτίν, λέγει· Αὕτη ἡ πύλη τῦ Κυρίου, χ. αὐτῷ
δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. εἶτα τῇ προφητικῇ ὄψει, ἓ ὧ πάθῳ τῆς ψυχῆς ἔσω πρελ-
θών, ϗ ὥσπερ ἐντὸς τῦ βασιλείου γενόμενος, Ἐξομολογήσομαί σοί, φησίν, ὅτι ἐπήκουσάς
μου. εἰπέ, ὦ προφῆτα ϗ θεολόγε, ἐξομολογῇ, ϗ βύλεις τῷ Θεῷ; τί ἄξιον τῆς προσ-
δοκίας θύρων; ἡ γὰρ ὑπεθυμοῦντος πρελθεῖν εἰς οἶκον βασιλείας, διαμυθοῦσιν ἑστῶσας τὰς 40
ὄψεις τοῖς φαιδροῖς, χρυσῷ πολλῷ, " μαρμάροις ἀπαστράπτοισι, τοῖς ποικίλοις ἀνθεσι τῦ χ. μαρέσι.
πλήθους, τλῦ δορυφορίου τλῦ περὶ τὸ βασιλέα, ὃ ὄφις ὦ βασιλικῶ, ταῖς δωρεαῖς τῦ βασι-
λέως. ταῦτα προσδοκῶν ἕκαστος ἰδεῖν, δίψᾳ τὰ βασίλεια, ϗ πρὸς τὸν πόθον ἐπείγε). σὺ
δ' τί ποθεῖς, ὧν θύρας εἰσελθεῖν ἔσω τὸ πύλης; ἐκ τίνος " θύχαριστεῖς; τί μέλα καλέσω, τί θύ- χ. ἐχαριστῆς
ρων

ρέστως. ἀλλὰ τοῦτο λέγει ἡ γραφή· Ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μίμνησκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν Sup. ζ. 40.
αἰῶνα οὐ μὴ ἁμάρτῃσις. ὅτι πρώτων μέμνησο τὰ ἔσχατά σου, καὶ ὑπὲρ μὴ ἁμάρτῃσης. μνημόνευε τῆς τελευτῆς σου, καὶ ἔξεις τὴν γνώμην ἀσάλευτον. Εἴη ἡμᾶς, ἀδελφοὶ, ὑπὲρ πάντων πίστεως ἁλωναι θεῷ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ κράτος, εἰς τοὺς τῶν αἰώνων τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρς. ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΦΡΑΓΙΔΑΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ΚΑΙ ὅπως προσφέρει ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ, καὶ Εἰς τίνα τὸν σωτῆρος οἰκονομίαν.

Μεγάλη τῆς ψυχῆς ἐφόδιον εἰς σωτηρίαν, τὰ ἱερὰ μαθήματα. σίδηρος μὲν γὰρ σίδηρον ὀξύνει, λόγος δὲ θεῖος ψυχὴν ἀκονᾷ· καὶ αὐτὸν μὲν σῶμα τρέφεται, λόγῳ δὲ θείῳ ψυχὴ τρέφεται· καθὼς ὁ μακάριος Μωϋσῆς τὸ τροφιμον τῆς θείας διδασκαλίας ἐποιήσατο φησί· Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. Τροφὴ τοίνυν ψυχῆς, λόγος Θεοῦ. τῇ γὰρ κατ' εἰκόνα τοῦ κοσμοποιοῦ γνωσθείσῃ λόγου, καὶ λόγῳ τετιμημένῃ, καὶ λογικῆς ἐλευθερίας ἠξιωμένῃ τί αἱ οἰκειότερον γένοιτο λόγου τρέφοντος αὐτὴν, καὶ παιδεύοντος, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀξίωμα ταχέως ἐπανάγοντος; λόγου δὲ, ἀδελφοί, φαμὲν ἡμεῖς, οὐ τῇ σοφιστικῇ δεινότητι κεκραμένου εἰς πιθανότητα, ἀλλὰ τῇ ἁπλότητι πίστεως μεμυρτισμένον εἰς ἀλήθειαν. πόθεν γὰρ ἠγνόηται δεῖ πᾶσαν ἀρετὴν καὶ βίου, καὶ λόγου, ὅπως μὴ πρὸς τὸ θεῖον διδασκαλεῖον ταῖς ἀπαρχαῖς ἐπαιδεύετο· καὶ καθ' ὅσον σκιὰ σώματος, ἢ ὄναρ τῆς ἀληθείας ἀπεικόνισται, τοσοῦτον διέστηκε τῆς ἀληθοῦς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἡ νενομισμένη τοῦ κόσμου σοφία. ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ ποτὲ μὲν ἐξελθὼν κακῶς ὅπλα θήρα τῶν ἁγίων, θηρευθεὶς δὲ καλῶς ὑπὲ σωτηρίας τῶν ἀιθεόπων, παρρήσιον πρὸς τοὺς νόθους, καὶ οὐσίωδη καὶ ἀληθῆ λόγον διατεινάμενον ἔλεγε· Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, 1. Cor. 2. 6.
σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλὰ θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ. σοφία τοίνυν ἡμῖν ἡ προφητικὴ γλῶσσα, καὶ ἀποστολικὴ διδασκαλία, καὶ τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, ἡ κορυφὴ τῆς λογικῆς ἐξουσίας. εὐαγγέλιον δὲ, ἀδελφοὶ, ὅταν ἀκούσωμεν, ἀξιῶμεν τῆς σωτηρίας τὴν ἔννοιαν ἀναλαβεῖν. πολλοὶ γὰρ πολλάκις τῇ ζωηθείσῃ τῶν νομίμων ἐμμελετήσαντες, τοῦ δυνάμει αὐτῶν τῶν προσταγμάτων ἠγνόησαν. ἔστι δὲ εὐαγγέλιον, ἑρμηνεία τοῦ προσήματος. εὐαγγελίζεται γὰρ ἡμᾶς τοῦ πολυύμνητον τοῦ σωτῆρος οἰκονομίαν, ὅτι ὁ Θεὸς ὁ δι' ἀθεσίαν ἐχθρὸν ἐποιήσατο φιλον θεσπίαν, οὐ τὸν προσαιώνιον ἀξίαν προσαποβαλόμενος, ἀλλὰ τὸν σωτήριον οἰκονομίαν εἰσδυσώπησε· εὐαγγελίζεται ἡμᾶς ὁ εὐαγγέλιον, ὅτι τοῖς κάμνουσιν ἰατρὸς ἐπεδήμησεν, οὐ φαρμάκοις θεραπεύων, ἀλλὰ πνεύματι φιλανθρωπίας ἰώμενος. εὐαγγελίζεται ἡμᾶς, ὅτι τοῖς πεπλανημένοις ὁδὸς ἀνεδείχθη, τοῖς ἐσκοτισμένοις δὲ φῶς ἔλαμψε, τοῖς ἀπογνωσομένοις ἡ σωτηρία. ὅθεν γὰρ νόμῳ παιδαγωγοῦντες οὐκ ἐπεφράσθημεν, καὶ τοῦ φιλανθρωπείας ὁδηγηθέντες οὐκ ἀνεκλήθημεν τοῦ ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ ἐκπλωτεύετο τῇ ἡμετέρᾳ ἀγνωμοσύνῃ φαρίσαν τὰ πρώτα, καὶ λυθῆναι τὰ ἀθεσπίνα, ὡς εἶδεν ἡμᾶς ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία καὶ τοῦ τὸν ἴδιον παιδίδιν ἀπειρηκόσαι, καὶ τοῦ τὸν τῶν προφητῶν ὁδηγίαν ἐκλάσαντας, ἀγαθότητι πολλῇ καὶ ἀνέκτῳ τὸν ἀγνωμοσύνῃ εἴκησε, καὶ τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, οὗ πᾶσα βασιλικὸν δωρεὰν, εἰς πᾶσαν τοῦθνὴ τὸν οἰκουμένην, πρῶτα τοῖς ἀναξίοις ἐχαρίσατο διὰ φιλανθρωπίαν. τοῦπλθε γοῦν ἡ σωτήριος χάρις διαφόρως πρὸς τὰς εὐεργετοῦσα, τοῦ δούλους ἐλευθεροῦσα, τοῦ πλουτίζουσα, τοῦ ἐξοικίσεις ἀναπαλουμένη, τοῦ αἰχμαλώτους ἐλευθερίζουσα· πρῶτα τοῖς πᾶσιν ἐ-

cὸ τ' ἁγίας ἡμέρας πᾶς τόπος ἁγιοπρέπως ᾧ οἶκω Δαυὶδ, ⁊ ἐξῆλθόσε) ὕδωρ ζῶν ἐξ
Ιωαν. ζ. ιν. Ιερυσαλήμ; ποῖον ὕδωρ ζῶν; Ποταμοὶ ἐκ τ κοιλίας αὐτ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. ⁊ ἐξῆλθόσε) ὕδωρ ζῶν ἐξ Ιερυσαλήμ. πόθεν ἐξέρχ)ε; ἐξελθόσε) λέγει ἐξ Ιερυσαλήμ, ὅθεν ὁ Χριστὸς, ἐκ Σιών. ὃ ὕδωρ ὃ ζῶν ἐξ Ιερυσαλήμ. ἀφ' ἡ) ἐξ Ιερυσαλήμ; ἐκῆθεν γὰρ ἤρξατο ἡ ἐπιφάνεια
τ πνεύματος. ⁊ γὰρ ἀπόστολοι ἐν Ιερουσαλήμοις ἐδέξαντο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· κἀκῆθεν ἀφ' 5
Ζαχ. ιδ. ιι. τ ἀποστόλων ⟨τοῦ⟩ ἦλθεν εἰς τὰ πέρατα. Ἐξελεύσεται οὖν ὕδωρ ζῶν ἐξ Ιερυσαλήμ. ὃ ἥμισυ αὐτ εἰς τὴν θάλασσαν τ ⟨τοῦ⟩ πρώτην, ⁊ ὃ ἥμισυ αὐτ εἰς τ) θάλασσαν τὴν ἐσχάτην· τί ἐστιν; εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ⟨τοῦ⟩ πρώτην, ⁊ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην; μυθεία ἐξηγεῖται ἡ γραφή; ἀλλ' ἥδε κηρύττει, μυστήριον ἑρμηνεύει, ὃ ὡς μὴς ἀποκαλύπτει. ἐξελεύσεται ὕδωρ ζῶν. βλέπε ὃ θαυμαστόν. οὐ λέγει, ποταμός, ἀλλὰ ⟨τοῦτον⟩, ὕδωρ. αὐ γὰρ 10
ἡ χάρις ἀπὸ μικρῶν ἀρχομένη, εἰς μεγάλα πληθύνει. ἐξελεύσε) ὕδωρ ζῶν ἐξ Ιερυσαλήμ. ὃ ἥμισυ αὐτ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ⟨τοῦ⟩ πρώτην, ⁊ ὃ ἥμισυ αὐτ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην. θάλασσαν καλ τὴν ⟨τοῦ⟩ πρώτην, τὰ οἰκιαθέντα ⟨τοῦ⟩ τα μέρη τῆς οἰκουμένης ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς. Ἀδὰμ γὰρ ἐκῆ ὁ ἥλιος ἐπάθησε ⟨τοῦ⟩ τοι· εἶπα μ) ταῦτα ἐξῆλθεν εἰς δύσιν, ⁊ ἐπλήρωσε τὴν οἰκουμένην. θάλασσαν οὖν καλ ⟨τοῦ⟩ πρώτην, τὰ 15
⟨τοῦ⟩ τα οἰκιαθέντα χλίματα τῆς γῆς· θάλασσαν ἐσχάτην, τὰ ἔσχατα τῆς δύσεως· ⁊ ἀνατολὴν πληρῶσαι, ⁊ δύσιν ⟨τ⟩μῶσαι. σύνησον τοίνυν ὃ μυστήριον, ὃ γελῶσιν ἀρτιπλῆ παῖδες, ὃ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑβρίζοντες, ⁊ διασωτικῇ δυναμὶ οἰκετικὴν ταξιν ἐπισάγοντες. φύγωμεν καχίαν, φύγωμεν αἱρετικὴν βλασφημίαν, φύγωμεν ⁊ Φαύλων ἔργων ἀναστροφήν. πιστεύσωμεν πίστεως ἀγαθοπρέπειαν, πιστεύσωμεν πίστεως φιλανθρωπία. ἐλέει 20
πέπεικας. ὤνησον, ⁊ λάμψαισε. οὐ γὰρ δυνάσαι ὁ μὴ σωτῆρις, σωτρίζειν. πῶς λέγεις Θεῷ, συγχάρησόν μοι; ὁ μὴ δίδωσι, πῶς αἰτῇς; ὁ μὴ ποιῇς, πῶς λαμβάνεις; μνημόνευσον οὖν τ) ἡμετ) σε τ) ἐν τῇ πίστει. ὅτι πέπεικάς, αἰτοῦμαι τ) πεπίστων ἔλεγες, ἤθελον ἐγὼ ⁊ δοῦναι. ὅτι οἶδα πέπεις, ἔλεγες, ὃς μοι δῷ, ⁊ μεταδίδωμι; ἤθελον δοῦναι, οἶδεν ὁ Θεὸς τὴν ⟨τοῦ⟩ προαίρεσιν. ὁ Θεὸς πολλάκις γυμνάζων τὴν ⟨τοιαύτην⟩ ἀρέσκειαν, καὶ δι' αὐτ τ) 25
⟨τοῦ⟩ των ἐλέγχων, ἄγει αὐτὸν εἰς πλοῦτον, ⁊ οὐκέτι αὐτὸς ἑαυτὸν κρίνει, ἀλλὰ τ) ⟨τοῦ⟩ τα ῥήματα ὑπιλαμβάνεται. ἕκαστος γὰρ ὄντως κρίνεται ἐξ ὧν λαλ. ἕως μὴ ἴσμεν δικαιοῖ, λέγομεν· ἐγὼ εἰ ἡμῶν δικαιῖς, τὸ ἡ) μὴ ἐποίουν· ἐγὼ εἰ ἡμῶν δικαιῖς, οὕτως μὴ ᾠκτόμουν· ἐγὼ ἡ) εἰ ἡμῶν δικαιῖς, τὸ ⁊ τὸ ἐθεώρουν. ⟨τοῦ⟩ πλῆθες εἰς δικαίσεως· ἀφ' 30
ἕξον τὴν ἐπαγγελίαν. ὡς οἶδα πέπις, ἐπιπλήττω τὴν ἐλεημοσύνην, ἐπιπλήττω τὴν δικαιοκρισίαν. ἀφ' ἕξον ἀρτι ⁊ τὰ ἔργα. ἀλλ' ἔοικασιν οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ ταπεινώσει τῶν ἀκρίσιν. ἡ γὰρ ἀκρὶς χλωρὸς ὥρᾳ ἐφύτρικε φαγμῷ, μηδὲ ἀνανεύσαν δυναμένην (τ) γὰρ χρόνου δέδεται) ⁊ ἔστ ταπεινή, ⁊ βύμεταχείρισος ⁊ βιάλωτος. ὀλίγοι ἡ) θαλφθέντα ἡλίῳ, μύϊσθαι), ἡ ὑπὸ τόπῳ μὴ δυναμένην ⟨τοῦ⟩ τεσι ἐπαίρεσθαι, εἰς Ⓜ ἄερα πέταται. 35
ὕτω ⁊ ὁ ἀνθρωπος, ταπεινὸς ἐν ταῖς θλίψεσιν, βύλαβὴς, ὑπεικὴς, χρηστότητα ἐνδεικνύμενος. αἰέκυφεν ἡ λαμ ⟨τοῦ⟩ τος, ἐγυμνώθη ἡ γνώμη. ἀφ' τοῦτό φησιν ἡ γραφὴ ⟨τοῦ⟩ τοῖς
Νεεμ. γ. ιτ. ⟨τοῦ⟩ Ιουδαίοις· ⟨τοῦ⟩ τοῖς μ) ταῖς δυσχερείαις βύλαβῶς, ἐν ἡ) ταῖς εὐ⟨τοῦ⟩ χερείαις αἰβύλαβῶς, Βρύχος ἐξήλατο, ὡς ἀτέλεσος· ὁ ὑπέμαλος σε, ὡς ἀκρὶς. ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ⁊ ἐξεπαύθη ⁊ ἐπελάθετο τ τόπ αὐτῆς. Ⓜ λαὸν λέγει Ⓜ μεγάλα. ἐξήλατο ὡς βρύχος, ⁊ ὡς ἀκρὶς ὑπερέπτα Φαραμῷ ἐν ἡμέρᾳ παγετ. ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ⁊ ἐξεπαύθη, ⁊ οὐκ ἐπίγνω Ⓜ τόπον αὐτῆς· αὐτὴ τ, ἐπελάθετο τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς. ὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν πλουτείᾳ ἐσμὲν ταπεινοί· ἐπλουτήσαμεν, ἐπελαθόμεθα. ἐν θανάτῳ φιλοσοφοῦμεν, ⁊ ὅταν ⟨τοῦ⟩ χομίζη) νεκρὸς, ἕκαστος φιλόσοφος ἐν αὐθεντίαι λέγων· πτέρχε) τὰ πάντα, οὐδὲν ἴσμεν· ἕως ὁρᾷ τὸν πλοῦτον, φιλόσοφος· ἐξῆλθεν ἡ ὄψις ἡ φοβουσα· εὐθέως ἐπελάθετο τῆς ⟨τοῦ⟩ αἱρέσεως.

ἠδυνάτο λοιπὸν διελθεῖν, ὅπου τὸ ὕδωρ ἐπλεόναση. ϗ ἐξήρχετο τὸ ὕδωρ, καὶ ποταμὸς μέγας. πρῶτον ὕδωρ· εἶτα μέχρις ὀσφύος· εἶτα ποταμός. καὶ διεμέτρησε τείτην, χιλίους, χιλίους, χιλίους. μέχρι τοῦ χιλίων ὁ ἀριθμός. τελεία γὰρ ϗ ἡ τοῦ παλαιοῦ προφητεία, καὶ ἡ τοῦ ἁγίου προφητεία, καὶ ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος προφητεία. καὶ διεμέτρησε χιλίους· ϗ διῆλθε διὰ τοῦ ὕδατος ὕδωρ ἀφίστως. καὶ ἐμέτρησεν ἄλλους χιλίους, ϗ ἦν ἐν τὸ ὕδωρ ἕως ὀσφύος, καὶ ἐμέτρησε τείτην χιλίους. ὅτε τὸ πλήρωμα τῆς γνώσεως, τότε τὸ τείτον ἐπετέθη. ϗ ἦν μὲν τὸ μέτρον, τείτον ὃ ὑπερβάλλον· τουτέστι, παλαιοῦ, ἁγίου, ϗ ἁγίου πνεύματος μία θεότης, μία δύναμις, μία ἐξουσία, ἐν τρισὶν ὀνόμασι κηρυττομένη. Καὶ ἰδοὺ, φησι, πλεονάζον τὸ ὕδωρ, ὡς χειμάρρους κατακλύζον. τί ἐστι, ὡς χειμάρρους; ἡ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ἐνέργεια. χειμάρρους ὃ καλῶ, τὸ ἐπάλληλον τῶν δωρεῶν. ὁ ποταμὸς μὲν γὰρ ὁ ἁγιάσας πνεῦσις ῥέων, ἧσυχον φέρει τὸ ῥεῦμα· χειμάρρους ὃ ἀθεσμον κορυφούμενος, ἐπάλληλα φέρει τὰ κύματα ϗ κατασύρει πόντα. βουλόμενος τοίνυν δηλῶσαι ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς τὴν χάριτος τὴν δωρεὰν, ὅτι ὕδωρ μὲν ἀφέστως τοῖς πιστεύουσιν, ὕδωρ ὃ κατακλύζον τοὺς ἀπίστους, καὶ καθαιρεῖ δαιμόνων πλαίσια, δαιμόνων τυραννίδα, διαβόλου κακίαν, φησὶν· ἐξῆλθεν ὡς χειμάρρους κατακλύζων. τίς ὁ χειμάρρους; ἄκουε τοῦ Θεοῦ λέγοντος διὰ Ἡσαΐου· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐκκλίνω ἐπ' αὐτοὺς, ὡς ποταμὸς, ϗ ὡς χειμάρρους κατακλύζων. ποταμὸς, τοὺς πιστοὺς· χειμάρρους, τοὺς ἀπλήστους. ϗ διῆλθεν ὡς χειμάρρους τοὺς ἀπλήστους· ϗ ὡς χειμάρρους κατακλύζων, ἐλθὼν τὰ ὕδατα ἐκφύσα. βλέπε πῶς ἑρμηνεύει τὴν δωρεάν. ποίαν ἔχει ἐνέργειαν τὸ ὕδωρ ἐκφῦσαι; ὡς φησιν ὁ προφήτης· Καὶ ἐξῆλθεν ὕδατα, ϗ ἐλθὼν ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ, ϗ ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ φυτὰ μεγάλα σφόδρα. ϗ τὰ ὕδατα ὑγιάζοντα. τί ἐστι, ϗ τὰ ὕδατα ὑγιάζοντα; ὅτι ὑγείαν φέρει. Ἰδοὺ ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μή τί σοι χεῖρον γένηται. ϗ ἰδοὺ δένδρα ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ, ϗ ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ. ϗ πᾶσαν ψυχὴν, ἐφ' ἣν ἂν ἔλθῃ τὰ ὕδατα, ὑγιάσει. ϗ ἰχθύος πολὺς ἰὼν ὁ τοῦ ποταμοῦ. ποῖος ἰχθύς; ὁ λαὸς ὁ πολύς. Δεῦτε ὀπίσω μου, ϗ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. καὶ ἰδοὺ ἰχθύες πολλοὶ ὁ τοῦ ποταμοῦ, ὡς ἰχθύες τῆς θαλάσσης· διότι τοσοῦτος σωζόμενος ἡ Χριστοῦ οὐσία, ὅσους ἔχει ἡ οἰκουμένη, ϗ τοὺς ἰχθύας τοὺς ὁ τῇ θαλάσσῃ τῇ μεγάλῃ. οὓς εἶχεν ὁ κόσμος, ἔλαβεν ἡ ἐκκλησία. καὶ πολὺ δένδρον (πάλιν ἐπιμαλαμοῦμαι Ⓦ λόγῳ) ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ, ϗ ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ διαβάσεται ϗ ζωοποιήσει τὰ ὕδατα, ϗ ὑγιάσει· ϗ ὁ καρπὸς τῶν φυτῶν οὐ μὴ ἐκλείπῃ. Χριστοῦ κηρυττομένου, λύχνος εἰσάγεται. πεφύκασι γὰρ ϗ αἱ προφητεῖαι ἅπαι λύχνοι Χριστῷ, ὡς λέγει ὁ Δαβίδ· Ἡτοίμασα λύχνον τῷ Χριστῷ μου. λαμπὰς κατέλαβεν ἀθυμητήν, τὴν λαμπάδα, τὸ προφητεύθεν. καὶ ἰδοὺ ὅτι τοῦ ποταμοῦ δένδρα πολλὰ, ϗ ὁ καρπὸς τῶν δένδρων ἐκείνων οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἀπὸ τῆς καρπότητος αὐτῶν. ὑ γὰρ προφητῶν ἰδοὺ φυτῶν, ἀλλὰ νέων. καινὰ λέγει φυτὰ, καινοὺς καρπούς. ἀποδύσασθε Ⓦ παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐνδύσασθε Ⓦ νέον Ⓦ ἀνακαινούμενον. ὁρᾷς τὴν χάριν προμεμυημένος; ὁρᾷς εἰκότως Ⓦ Κύριον ἐγκαλοῦντα Νικοδήμῳ; Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀλλὰ μάρτυρες τούτοις Ζαχαρίας (οὐχ ὁ Ἰωαδαίου πατὴρ, Ἰωαδίου τοῦ τὸν ἔρημον τότε οἰκήσαντος, ϗ τὸν Παλαιστίνην κοσμήσαντος, ϗ τὸν ἡμέτερον πόλιν στεφανώσαντος. ὥρεπτε ὦ Ἰωαδίου καὶ μὴ θανάτου βοᾷς, καὶ ἐκ τάφου ὑμνῇς. Εἰ γὰρ ἀπὸ μητρὸς σκιρτήσας Ⓦ διαπαντὸς ἐκήρυξεν, ἀπὸ τοῦ τάφου σκιρτήσει τοῖς ἁγίοις ὀστέοις, καὶ ἱερᾷ, Παίτα τὰ ὀστᾶ μου ἐρεῖ σοι, τίς ὅμοιός σοι, Κύριε;) λέγει τοίνυν ὁ μακάριος Ζαχαρίας· Καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν πᾶς τόπος διανοιγόμενος ὦ οἴκῳ Δαβίδ. εἶχον Δαβὶδ καλῶς τὸν συγγενῆ Δαβίδ· ὅπου ὁ Ἰωσὴφ ὁ μνηστὴρ Μαρίας ἐξ οἴκου ἦν Δαβίδ. Μνηστευθείσης αὐτῷ, ὃ ἔνομα Ἰωσὴφ, ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαβίδ. ὅπου τῆς σωτῆρος ἐπιφανείᾳ πᾶς τόπος ἰωΐγη, αἰατολὴ, δύσις, μεσημβρία, ἄρκτος. ϗ ἔσται

χοντα, μὴ ὑπιδάλλειν ἑαυτὸν ἢ ἐρωτᾶν τὰ γεγραμμένα; σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ισραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; καὶ εἰ διδάσκαλος ἐν τῷ Ισραὴλ, πόθεν ἤδεις ὅτι μυστήριον ξένον κηρύττῃς ὁ ὑφήνιον δῶρον; οὐδὲν γὰρ μέγεθος τῶν ἐκπρεπῶν βαπτίσματα τοιοῦτον ἀθανασίας. καὶ φησιν· ἀλλ' οἱ προφῆται ἐμυήσαν. ὑκ ἐμέγησεν οὖν προφήτας; οὐκ εἶ σὺ ἱερεύς; ὑκ εἶ διδάσκαλος; ὑκ ἤκουσας παρ' ὕδατος καὶ πνεύματος ἐκ τῶν προφητῶν; Οὐ ξένον εἶπεν ἐγὼ παρὰ τοὺς προ- 5

Ιεζεκ.λς.κδ. φήτας, ἐὰν μή τις γνωσθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος; ταῦτα καὶ Ιεζεκιὴλ ἐλάλησε· Καὶ ἔσται ἐὰν ἐκάτων ἡμερῶν, λέγει Αδωναὶ Κύριος, καὶ προσλήψομαι ὑμᾶς καὶ ραντῶ ἐφ' ὑμᾶς ὕδωρ καθαρὸν, καὶ δώσω τὸ πνεῦμά μου εἰς ὑμᾶς. ὕδωρ καὶ πνεῦμα. ἐὰν μή τις γνωσθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος. ραντῶ ἐφ' ὑμᾶς ὕδωρ, καθαρὸν, καὶ δώσω ὑμῖν πνεῦμα καινόν. ὕδωρ, καὶ πνεῦμα. πάλιν πανταχοῦ ὁ μακάριος Ιεζεκιὴλ διαγράφων τὰ μέλλουσαι παλιγγενεσίαν λέγει· 10

Ιεζεκ.μ'.α. Καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ Κυρίου, καὶ ἐξήγαγέ με Κύριος ὅπου τὰ προθύρα τῆς πύλης, τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς· καὶ ἰδοὺ ὕδωρ ἐξήρχετο ἐκ τοῦ αἱθρίου κατὰ ἀνατολάς. πόταμος δέ, κατὰ ἀνατολάς, ὅθεν ἐκπορεύεται ἡ πηγὴ τῆς σωτηρίας. ὥσπερ γὰρ ἐκπορεύεται ἡ δόξα αὐτοῦ ἤρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν κατὰ ἀνατολάς, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ ἐκπορεύεται ἤρχετο. καὶ ἰδοὺ, φησιν, ὕδωρ ἐξήρχετο ἀπὸ τοῦ αἱθρίου, κατὰ τὴν πύλην τῆς ὁδοῦ τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἐξῆλθεν ὕ- 15 δωρ· καὶ ἰδοὺ ὄρασις αἱματος. καὶ ἐγένετο μέγεθος ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἐκ ἰδοὺ ὡς ἔξοδος ἀνδρός. καὶ εἶδεν ὕδωρ, εἴδει ὃ καὶ αἱματος. καὶ ἐξήγαγέ με Κύριος ὁδὸν τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀναβολάς, καὶ ἰδοὺ ὕδωρ ἐξήρχετο ὑποκάτωθεν τοῦ αἱθρίου. Οὐδὲ τοῦτο ἀρκεῖ, ὃ ὑποκάτωθεν τοῦ αἱθρίου. Οὐδὲ καθαλυμμένον, ὅλον γυμνόν, καθαρὸν, διειδὲς, φωτὸς πεπληρωμένον. ὑποκάτωθεν τοῦ αἱθρίου ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δεξιοῦ τοῦ κατὰ ἀνατολάς· καὶ 20 ἰδοὺ ὡς ἔξοδος ἀνδρός. Οὐκ ἀπὸ ἄλλου ἄλλως, ἢ ὡς ἔξοδος ἀνδρός. σωτῆρος τοῦ ὕδατος ἀνθρώπου, ὃ ἀπὸ μυστηρίου. ὃ μὲν γὰρ ἐμύησε τοῦ σωτῆρος τὴν οἰκονομίαν, ὃ δὲ τοῦ πνεύματος τὴν ἐνέργειαν. ὕδωρ καὶ αἷμα, ἡ ἐκ ζωῆς οἰκονομία καὶ ἡ τοῦ πνεύματος ἐνέργεια. καὶ

Ερεσ.ε'.ζ. μέγεθος ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ποῖον μέγεθος; δωρεᾶς. Ἐπὶ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. καὶ μέγεθος ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ. προσέχετε ἀκριβῶς, παρακαλῶ, ἵνα εἰδῆτε τὴν ἐλπίδα τῆς ἀθανασίας ἀνωθεν προκατηγελμένην. Ιδοὺ ὕδωρ ἐξ- 25

Ιεζεκ.α.γ. ήρχετο, καὶ ὡς ἔξοδος ἀνδρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ ἕως ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ μέγεθος. Πόσου ὁ μέγεθος; ἡ χάρις, καὶ ὁ μέγεθος τῆς δωρεᾶς. Καὶ διεμέτρησεν ἐπὶ τοῦ ὕδατος χιλίους. Πόσου, χιλίους; οὐκ εἶπε, πήχεις, καλάμους, ἀλλὰ χιλίους. ταῦτα μὲν λέγει, ταῦτα δὲ χρυσοῦ. καὶ διεμέτρησεν χιλίους· ἐξ ἐλήλυθε διὰ τοῦ ὕδατος ὕδωρ ἀφέσεως, καὶ διεμέτρησεν ἐπὶ τῷ μέτρῳ ᾧ ἐμέτρησε χιλίους. καὶ 30 ἐλήλυθε διὰ τοῦ ὕδατος ὕδωρ ἀφέσεως. ποῖον ὕδωρ ἀφέσεως διὰ τοῦ ὕδατος ἐλήλυθεν; ὅπερ ἐστὶν ἐν τῷ βαπτίσματι καινὸν, ἐλήλυθε διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ ἁγιαστοῦ ὃ ὕδωρ τῆς ἀφέσεως, τουτέστι, ὃ πνεῦμα ὃ τὴν ἄφεσιν ἔχον τῶν ἁμαρτημάτων, ἐλήλυθε διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ ἁγιαστοῦ. καὶ ἐλήλυθε διὰ τοῦ ὕδατος ὕδωρ ἀφέσεως. ὅπου γὰρ πνεῦμα, ἐκεῖ

Ιωα.κ.κς. καὶ ἄφεσις ἁμαρτημάτων· ὡς φησιν ὁ σωτὴρ ἐμφυσήσας, Λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς. Εἶτα βουλόμενος δεῖξαι ὁ προφήτης, μᾶλλον δὲ ὁ Θεὸς τοῦ προφήτου, πῶς ὃ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος ἄρχεται μὲν ἀπὸ ὀλίγων, πληθυόντων δὲ καὶ αὐξάνεται ἔμελλε κόσμον (ἄρχεται προφητικῶς ἀπὸ Παλαιστίνης δεῖξαι τοὺς δώδεκα ἀποστόλους· Εἶτα ἐπλήρωσε τὴν Παλαιστίνην, ἐπλήρωσε τὴν Συρίαν, ἔδειξε καὶ Εἰς ἀνατολὰς· κατέλαβε καὶ τὰ ἑσπέρια μέρη, ἕως ἐδύσεως τῆς δύσεως) τοῦτο αὐτὸς βουλόμενος δεῖξαι ὁ Θεὸς, πῶς κατὰ μέρος ἡ γνῶσις τοῦ μυστηρίου προέκοπτεν ἔμπροσθεν, λέγει δεῖξόν μοι προφήτα· εἰ ἔχει ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ μέγεθος, καὶ ἐμέτρησε χιλίους· καὶ ἐλήλυθε διὰ τοῦ ὕδατος ὕδωρ ἀφέσεως. ἐμέτρησε δὲ ἄλλους χιλίους, καὶ αὐξεῖ τὸ ὕδωρ ἕως ὀσφύος. προσέχωμεν κατὰ μικρόν. προῆλθεν ὕδωρ· Εἶτα ὕδωρ βαθὺ μέχρι τῆς ὀσφύος διερχόμενον. καὶ διεμέτρησεν ἄλλους χιλίους. καὶ οὐκ

ἠδυνάτο

τὸν μαθητὴν τοῦ πηγοῦ, τοῦτ' ἔστι τὸν Χριστὸν τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν. ποταμοὶ γὰρ τῆς χιλιάδος αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. τοῦτο δ' ἔλεγε τὸ ὕδωρ περὶ τοῦ πνεύματος, ὃ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες. Εἰ ὕδωρ ζῶν τὸ πνεῦμα, ζητήσωμεν αὐτοῦ τὸν πηγόν. Τίς ἡ πηγή; λέγεται Ἱερεμίας. Τάδε λέγει Κύριος· Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἡ γῆ, ὅτι δύο καὶ πονηρὰ Ier. c. 18.
ἐποίησεν ὁ λαός μου· ἐμὲ ἐγκατέλιπε πηγὸν ὕδατος ζῶντος. ὁρᾷς πηγὸν ὕδατος τὸν Θεόν, ζῶν δὲ ὕδωρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; πηγὴ ὕδατος ζῶντος ὁ πατήρ· ποταμὸς ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ἐρχόμενος, ὁ υἱός· ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὸν ὕδατος ζῶντος. λεγέτω τοίνυν τοῦ γοῦν καὶ αὐτὰ ὁ προφήτης Ησαΐας. Καὶ ἦλθε Κύριος, ὡς Ησ. ϛ. c.
ποταμὸς εὔδοξος, ἡ γῆ δι' ἡμῶν. ὁρᾷς πηγόν; ποταμόν; ὕδωρ ζῶν; ὃ ὥσπερ οὐ δεῖται τοῦ πηγοῦ
καλέσαι ποταμόν, ἵνα τὰς ῥίζας ὁρᾷς, οὕτε πάλιν τοῦ ποταμοῦ προελθόντα ἔξω οὐ δεῖται καλέσαι πηγόν, οὔτε τὸ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ χεόμενον καὶ τὸν γόνον ἄρδειν οὐ καλῶς ποταμόν, ἀλλ' ὕδωρ ἄρδειας· ἃ καὶ μὴ ὀνόματα τίμιά ἐστι, τὴν φύσιν ἀμείνους· ὥσπερ δὴ καὶ (πάλιν γὰρ καὶ αὐτὰ εἰς λαβὼν διηγήσομαι) οὔτε τὸν πηγὸν καλῶς ποταμόν, ἵνα τὰς ῥίζας ὁρᾷς, ὅτι προελθοῦσα τὸν πηγὸν εἰς ποταμὸν οὐ καλῶς πηγόν, ἀλλ' ἐκεῖνος τοῦ πη-
γοῦς ἀπορρέοντος· πάλιν τοῦ ποταμοῦ τὸ ὕδωρ ἐπιδραμὸν εἰς ἄρδειαν προέλθῃ, ποταμὸς δὲ λέγεται, ἀλλ' ὕδωρ ἄρδειον, καὶ τὰ μὲν ὀνόματα τίμια, ἡ δὲ φύσις δεινῶς· οὕτω τοῦ μὲν πα-
χ. ἐκπίσ. τέρα μὴ καλέσαι οὐ δυνατόν, οὐδὲ ⟨Ϟ⟩ υἱὸν πατέρα· ἵνα μὴ εἰς τὸν Σαβελλίου δόξαν ἐμπέσωμεν. ὁ μὲν ἡ διαφορὰ τοῦ ὀνόματος τίμιον τὴν φύσιν. ⟨Δ⟩ γὰρ αἱρετικοὶ βούλονται ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τοῦ ὀνόματος διαφορὰν καταστῆσαι φύσεως. ὅταν δὲ ἴδῃς τὰς
γ. παραλαμ- Εἰκόνας τούτας παραλλαττομένας, μὴ δι' ὅλου δούλου τῇ Εἰκόνι. οὐδὲν γὰρ τῶν ὁρωμένων
βανόμενα. παντὸς ἀναργῶς καὶ ἀόρατα, ἀλλὰ διαφθείρει τὸ ἄτοπον, καὶ λαμβάνουσι τὸ εἰδέναι. ὁ γὰρ ὄφις ποταμὸς καὶ ἀπορρέων παρέρχεται, καὶ ῥεῦσιν ἐλπίσει ὁ πατήρ. καὶ ταῦτα εἶπεν, τῇ χαρᾷ ἀκολουθήσας. οὐδεὶς γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ τολμᾷ πιστὸς φθέγξεσθαι, εἰ μὴ ἤκουσε τοῦ παρόντος λέγοντος, ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὸν ὕδατος ζῶντος. Εἰ μὴ ἤκουσα τοῦ Κυρίου
λέγοντος, ποταμοὶ ἐκ τῆς χιλιάδος αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος (τοῦτο δ' ἔλεγε περὶ τοῦ πνεύ-
χ. αἰσχύνη καὶ ματος, ὃ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες) οὐκ ἂν ἠδυνάμην ἐγὼ ἀσθενὴς ἐμαυτῷ ἐπιτρέψαι ἐμὴν διάνοιαν κατὰ τῆς ἀθανάτου ταύτης ἐκμυστήριον. ἀλλ' ἐλθὼν εἰς τὸ μνημεῖον ἀπόδειξιν. καὶ μή τις νομίσῃ περιττὸν εἶναι ταύτην τὴν διδασκαλίαν, μάλιστα γὰρ πλησιάζουσης τῆς ἑορτῆς, καὶ ὑδρίαν μέλλει λείπειν τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν τὴν ἑαυτοῦ ἐνέργειαν δεικνύειν. ἐνέθηκε τοῖς ὕδασιν ὕδωρ πο-
λύ. ἐὰν γὰρ οὕτω λέγεσθαι, ὁ λόγος οὗτος περιττὸς μαθητὰς οἷα δωρεὰς περιέρχονται, καὶ * *
οὐκ ἤδη ἀξιωθέντας τῆς δωρεᾶς, καὶ οὐ μηδέπω λαβόντας εἰς ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν ταύτης τῆς δωρεᾶς. ἀναλογίως τὸ ὕδωρ τὸ ἅγιον καὶ ζῶν περιέρχεται, λέγω δὲ κηρυττόμενον, πίστις δὲ περισκιαζόμενον. ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καθὼ ὕδωρ ζῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς λέγει τῇ Σαμαρείτιδι· Εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, δὸς μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας Ioan. δ. 1.
αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. περὶ τούτου τοῦ ὕδατος καὶ Ζαχαρίας προλέγει καὶ Ἰεζεκιὴλ καὶ
προφῆται. περισσὸν ἀκριβῶς. λέγει ὁ σωτὴρ Νικοδήμῳ τῷ ἄρχοντι τῶν Ἰουδαίων· Ἀμὴν, Ioan. γ. c.
ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἐκβὰς ὡς Ἰουδαῖος, Ἰουδαϊκὴν ἀμαθίαν συλλεξάσας, καὶ μηδὲν δυνάμενος ἔξω τοῦ σωματικοῦ φαντάζεσθαι, λέγει τῷ σωτῆρι ἀκούσας περὶ ἀναγεννήσεως· Πῶς ταῦτα δύναται Ioan. γ. d.
γένεσθαι; μὴ δύναται ἄνθρωπος γέρων ὤν, ἐκ δευτέρου εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἰσελθεῖν, καὶ γεννηθῆναι; πνευματικὰ ἀκούει, σωματικὸν ἀπόθησιν ἐλάμβανε. λέγει αὐτῷ ὁ σωτήρ· Παῖ, τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐστιν (ὃ περὶ σαρκὸς ἐλέγομεν, ἢ σαρκικῆς ἀναγεννήσεως) τὸ δὲ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμά ἐστιν. εἶτα ἐγκαλεῖ αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ὁρᾷς ὅσον ἐστὶν ἔγκλημα, διδασκάλου τάξιν ἐπι-

ἀρπασάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.] ἰδοὺ μέγας Θεὸς αἰώνιος, ὁ κατασκευάσας τὰ ἄκρα τῆς γῆς· καὶ μέγας Θεὸς αἰώνιος, ὁ προσκυνούμενος εἰς τὸν κόσμον. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ φησι· Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ· ὅπερ Χριστὸς Θεοῦ δύναμις, ὃ αὖθις ἡ πρὸς Ἑβραίους καὶ ἰσχὺς καὶ δύναμις· ὅπερ μέγας ὁ Θεός, καὶ μέγας ὁ Χριστός, καὶ ὁ, ὁ Θεὸς ὁ μέγας, ὁ αἰώνιος, καὶ ὃ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως αὐτὸ ἑτέρῳ λόγῳ μάθωμεν· μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ· μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν. ἄλλος γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ ἄλλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ; οὐχί. ἀλλ' ὅπερ ἡ ἰσχὺς ἰσῶ ἡ δύναμις, Χριστὸς ὁ Θεοῦ δύναμις, μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μέγας ὁ Χριστός. ἰδοὺ οὖν, ἔχεις μέγαν Θεὸν αἰώνιον, Θεὸν Θεοῦ μεγάλου αἰωνίου υἱόν. οὗτός ἐστιν ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ αἰώνιος ὁ φανεὶς τοῖς
Ματθ. α. κ. ἀνθρώποις, ἀναλαμβάνει σάρκα ἐκ πνεύματος ἁγίου κατασκευασθεῖσαν. Τὸ γὰρ ἐκ αὐτῆς γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. πῶς οὖν πνεύματος δημιουργήσαντος; ἔπλασε γὰρ ὁ νοῦν τοῦ Θεοῦ λόγου ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον ἐν τῇ ἁγίᾳ σκηνῇ καὶ μεγάλῃ τῇ θεότητι, ἵνα προσλήψεται σῶμα ἔχων ἐκ τῆς γῆς καὶ κατασκευασθὲν ἐκ τοῦ τοῦ ἁγίου πνεύματος θείᾳ δυνάμει
γ. ἀσεβείας καὶ ἀφειδίας. ἄφθαρτος καὶ ἀφθάρτου. Ἐξ. β. ιγ. λοιπὸν λέγητος· Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα, τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα· τοσοῦτοι, τὰ ὑπερτερεῖται τὰ δι' Μωϋσέως προσφερόμενα. ἐπεὶ δὲ ποτε ῥαντίζεται τὸ αἷμα ἐκεῖνο, καὶ μυσταγωγία τις ἦν, ἄλλως μὲν φαινομένη, ἄλλως δὲ μυστικῶς νοουμένη, βουλόμενος προσθεῖναι τοῖς ἀοράτοις τὰ νοητά,
* * καὶ τὴν ἀψυχὴν τὴν ἀληθινήν, φησιν· Εἰ γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα, τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου προσήνεγκεν ἑαυτὸν τῷ Θεῷ. τί ἐστι, διὰ πνεύματος αἰωνίου; ἢ σαρξ ἡ τοῦ σωτῆρος, ὥσπερ διδάσκαλον ἔχει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· οὐχ ὡς τοῦ Θεοῦ λόγου ἀπογυμνώτος προσῆλθε τὴν παιδαγωγίαν τῆς σαρκός,
Ματθ. ιβ. κβ. ἀλλ' ὅπερ αὐτὸ ἐποίει ὁ Θεὸς λόγος, τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἐπιγράφετο. τίς ἀπελαύσει δαίμονας; οὐχ ὁ Θεὸς λόγος; ἀλλ' ὅμως ὁ Θεὸς λόγος φησὶν, Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια. τὰ ἑαυτοῦ ἔργα ἐπιγράφει τῷ πνεύματι, ὅπερ μία φύσις, καὶ ἀμέριστος ἡ ἐνέργεια. ὅτι δὲ τὸ σῶμα ἐκεῖνο τὸ ἅγιον· ὥσπερ ἤγετο καὶ ἐπαιδαγωγεῖτο κατὰ τῆς ἴσ. ὡσαύτως
Λουκ. δ. α. ἐνεργείας τοῦ ἁγίου πνεύματος, μάρτυρες ἡ γραφὴ λέγουσα· Καὶ ἐγένετο, ὅτι ὁ Ἰησοῦς βαπτισθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰορδάνου, ἤγετο κατὰ τοῦ πνεύματος. τί ἐστι δὲ, ἤγετο; τουτέστιν, ἐπαιδαγωγεῖτο ἡ σαρξ, ἤγετο ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἔρημον. διὰ τοῦτο καὶ μίμησιν ἔδωκεν ὁ σωτὴρ καὶ ἡμῖν ἀγῶνα·
Γαλατ. α. ιδ. λέγει γὰρ Παῦλος· Εἰ πνεύματι Θεοῦ ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ κατὰ νόμον. διὰ τοῦτο ὁ σωτὴρ δείκνυσι ἑαυτὸν πηγὴν ζωῆς, καὶ ὕδωρ ζῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὁρᾷς πῶς τὸ ἀμέριστον τῆς οὐσίας
Ιωαν. ζ. λζ. μιμοῦνται; λέγει ὁ σωτήρ· Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς μέ, καὶ πινέτω· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ εὐθέως ἐπάγει Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς λέγων· Τί ἐστι τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν· Τοῦτο δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες.

Περισχίζει ἀκριβῶς. Εἰ τοίνυν ὕδωρ ζῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ αὖθις λαμβάνουσιν οἱ πιστεύοντες, διὰ τί εἶπες, Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς μέ, καὶ οὐκ εἶπες, Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; ἀλλ' Εἰ καὶ πρὸς ἐμὲ εἶπεν, τίνι ἀλήθειαν ἔφερε. μία γὰρ πηγὴ ἀμφοτέρων· Οτι διὰ σὲ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς. ἀλλ' ὅπερ ὁ σωτὴρ ὕδωρ ζῶν ἐκάλεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τί φησιν, ὕδωρ ζῶν; ἵνα μάθῃς αὖθις ἐκ τῆς πηγῆς τὸ Θεοῦ υἱόν. ὕδωρ ζῶν τὸ πνεῦμα· πηγὴ ὕδατος ζῶντος, ὁ Θεός· ἵ', ὅ-

τεν

τοῦ φητῶν ϗ ἀποστόλων κηρυττόμενα, οὐκ ἔχῃ τὸν αἰπλέγοντα, τῇ πείρᾳ διέκνεσι τὸν ἐκεῖνον. πῖνα οὖν εἶδεν Ησαΐας; ϗ τὸν βασιλέα Κύριον σαβαὼθ, φησιν, εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. πῶς εἶδε; καθήμενον ὅτι ὑψηλοῦ ϗ ἐπηρμένου. ϗ ἡ αὐτῷ διελέχθη; ϗ εἶπε Κύριος πρὸς μὲ, πορευθεὶς εἰπον τῷ λαῷ τούτῳ, ἀκοῇ ἀκούσετε, οὐ μὴ συνῆτε. ϗ βλέποντες βλέψετε, ϗ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔκλεισαν. ἐν τούτῳ λέγει Ιωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς, ὅτι εἶδε τὸ μέγα τῆς θεολογίας, ὁ ἀληθῶς υἱὸς βροντῆς, ὁ εἰς τὸν οἰκουμένην ἀστράψας, καὶ εἰς τὴν θεολογίαν βροντήσας· λέγει γὰρ τοῦ σωτῆρος· μνημονεύει δὲ τοῦ ῥήματος, ἵνα μὴ ἁπλῶς παραδράμῃ τὸ πλῆθος τοῦ ῥήματος, μᾶλλον δὲ τὸ πλῆθος τῶν λέξεων μὴ ἀπατήσῃ σὺν τὴν ἀφροσύνην. τὸν βασιλέα Κύριον, φησιν Ησαΐας, εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, ϗ εἶπε πρὸς μέ· πορευθεὶς εἰπον τῷ λαῷ τούτῳ· ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε. λέγει τοίνυν Ιωάννης· τοσαῦτα δὲ σημεῖα ποιήσαντος τοῦ Ιησοῦ, οὐκ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ Ιουδαῖοι, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ησαΐου τοῦ προφήτου· πορευθεὶς εἰπον τῷ λαῷ τούτῳ, ἀκοῇ ἀκούσετε, ϗ οὐ μὴ συνῆτε, ϗ τὰ ἑξῆς. ϗ ἵνα μή τις νομίσῃ ὅτι τὰ ῥήματα ὀξέλαβεν ὡς ἁρμόζοντα, ϗ " τὸ μὲ ῥῆμα ἁρμόζει, εἶδε δὲ εἶδεν ὅτι τοῦ θεοῦ καθήμενον, οὐκ ἐῶ ὁ υἱός, ἐπάγει ὁ εὐαγγελιστής· ταῦτα δὲ εἶπεν Ησαΐας, ὅτι εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, ϗ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ. ποίαν δόξαν; εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ὅτι θεοῦ ὑψηλοῦ ϗ ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. * πῖνα εἶδε; ϗ τὸν βασιλέα Κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. βασιλέα ποῖον; οἳ αἰσθόμενοι Ναθαναὴλ λέγων· Ραββεὶ σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ισραήλ. ἴστε γὰρ ὅτι τὸ θαυμαστὸν, ὅτι τὸν φανέντα τῷ Ναθαναὴλ, ὡς μάντιν οἱ φιλεπόπτως ϗ φιλομαθῶς ἀκούοντες, πρεσβύσαμεν συμφώνοις τῇ τῶν Ησαΐου προφητείᾳ τὴν λέξιν· τὰ γὰρ λίξ Κύριος, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ισραήλ. λύτρωσαι μὲ ὁ αὐτὸς προφήτης πάλιν ἀναχῶ τὰ γὰρ λέγει Κύριος ὁ Θεὸς, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ισραὴλ ὁ λυτρωσάμενος αὐτὸν, Θεὸς ὁ αἰώνιος. μέμνηται γὰρ ϗ τίς ὁ λυτρωσάμενος, ϗ τί δὲ λύσει, ϗ πῶς ἐδόθη· ϗ ὅτι λύσει δὲ σῶμα, ἐστὶ ὅτι λύσει δὲ αἷμα. ὁ λυτρωσάμενος αὐτὸν. ὅθεν ἐδόκει πως σφάπας φαίνεσθαι ἀναπτὸν τοῦ οἰκονομίαν, ἵνα μὴ πρὸς τὴν σάρκα βλέποντες ὁ λόγος ἐστὶ, ἀγνοήσωσι δὲ ἀξίωμα τῆς θεότητος, λέγει· ὁ λυτρωσάμενος αὐτὸν, ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος. αἰώνιος τοίνυν ὁ πατήρ· αἰώνιος ὁ υἱός· αἰώνιον δὲ πνεῦμα δὲ ἅγιον. μὴ δυνάται πάλιν αἱρετικὸς εἰπεῖν τῆς αἰωνίους; αἰώνιος, εἶπεν, ὁ πατήρ· αἰώνιος ὁ υἱός· αἰώνιον δὲ πνεῦμα, οὐ τρεῖς φύσεις αἰωνίους· ἀλλὰ μία φύσις αἰώνιος, ἐν τελειᾷ μιᾷ θεότητι. ἀκουσάτω τί φησιν ὁ μακάριος Ησαΐας· Ο Θεὸς, ὁ μέγας, ὁ αἰώνιος, ὁ κατασκευάσας τὰ ἄκρα τῆς γῆς. τίς ὁ κατασκευάσας; εἰ μὴ ἐκφύγῃ τὴν θεολογίαν τοῦ υἱοῦ ὁ αἱρετικὸς, λέγει, ὡς τὰ τοῦ ἑξῆς εἴρηται, ϗ ἐπιλαθέσθαι τῶν οἰκείων ῥημάτων. λέγει γὰρ, ἐγὼ μόνον ἐποίησεν ὁ πατὴρ, ἢ ἄλλα ὁ υἱός. Εἰ πάντων ποιητὴς ὁ υἱός, ϗ τὰ ἄκρα τῆς γῆς αὐτὸς ἐποίησεν· ὁ γὰρ κατασκευάσας τὰ ἄκρα τῆς γῆς, ὁ Θεὸς ὁ μέγας, ὁ αἰώνιος. ἀλλ' ἵνα λαμπροτέραν αὐτῶν τὴν ἀμάθειαν ὁ λόγος ἐλέγξῃ, μάρτυρα προσάγω ἐγὼ μακάριον Παῦλον, ὅτι μέγας Θεὸς ἐγὼ καλεῖ· μέγαν δὲ Θεὸν, ὅθεν μεγάλην πατέρα υἱός. οἷος γὰρ ὁ γεννήσας, τοιοῦτος ἐστὶ ϗ γεννηθείς. Εἰ μικρὸς ὁ γεννήσας, μικρὸς ϗ ὁ καρπὸς τῆς ῥίζης· Εἰ δὲ μέγας ὁ πατὴρ, μέγας ϗ ὁ υἱός. μεγάλην γὰρ πατέρα μικρὸς υἱὸς οὐκ ἔστιν. ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ κατασκευάσας τὰ ἄκρα τῆς γῆς. ἄκουε Παύλου λέγοντος· Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὰς ἀσεβείας ϗ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως ϗ δικαίως ϗ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα ϗ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ ϗ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· [ἐπεφάνη γὰρ ἡ σωτήριος χάρις παιδεύουσα ἡμᾶς (ταῦτα ἐν τῇ πρὸς Τίτον ἐπιστολῇ) ἵνα

ἀρνησάμενοι

Ησ μδ. κδ.

Ιωαν. α μθ.

Ησ ς. β.

Ησ ε. ιια.

Τιτ ζ. ια.

χ. τὸ μὲ ῥῆμα

* ἐπεὶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ.

Ἰσ. 5

νιον ἀξίω. καθεζόμην βασιλεὺς ἐπ' αὐτῷ ὁ σωτήρ, οὐκ οὐρανοῦ καὶ γῆς (ἐκείνῳ γὰρ οὐ
θεμιτὸν ἦν χρηστοπονῆσαι) ἀλλ' ἐκθεστοπόησεν τῷ ἐνθρώπων οἰκονομίαν βα-
Ψαλμ. β. σιλεὺς ἐπὶ τῶν λαῶν. Ἐγὼ γάρ, φησι, καθεζόμην βασιλεὺς ἐπ' αὐτῷ, ὅπερ Σιὼν ὄ- ἰσ. Θεῦ
ρος ὅ ἅγιον αὐτοῦ. ὅτε ἐπέβη τῇ Ἰουδαίᾳ, ὅτε τὴν ἐνθρώπων οἰκονομίαν ἐδείξατο, ὅτε Θεὸς ὢν ἀϊδίως
ὅπερ γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς δι' ἀθεΐας συναιρεσιώταις, ἐδείξατο τὸ ἐσόμενον βασιλείαν τὴν ἐκ δόξε- 5
δοχῆς τῶν Δαβίδ. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐκτήσατο βασιλείαν δι' ἑαυτόν, ἀλλ' ἵνα ἀπώλειαν ὁ οἶ-
Ακκ. α. λα. κος Δαβίδ. δόξῃ τοῦτο ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ λέγει πρὸς τὴν παρθένον Μαριάμ· Ἰδοὺ συλ-
λήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει ⳨ λαὸν
αὐτοῦ. προέσχε ἀκριβῶς. οὐδέπω ἐκήρυξεν, οὐδέπω ἐσαλπίσατε, καὶ λέγει, ⳨ λαὸν 10
αὐτοῦ· ἵνα μάθῃς, ὅπου μὴ τὸ πάθος λαὸς ὁ λαός· ἵνα μάθῃς, ὅπου μὴ τὸ πάθος ἐκλη-
σιάμησε λαόν· ἀλλ' εἶχε μὲν ⳨ λαὸν, ὡς δεσπότης τοῦ λαοῦ, καὶ προῆλθε τοῦ πάθους, ἀνεκλή-
σατο δὲ τῷ πάθει τὸ οἰκουμενικὸν ἐκκλησίαν. δόξει γὰρ σώσει ⳨ λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν
Λκκ. α. λγ. αὐτῶν. καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν πατρικὸν τῆς βασιλείας οἰκονομίαν. καὶ δώσει αὐτῷ
Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον. ποῖον; Δαβὶδ τὸν πατέρα αὐτοῦ. ὁ γὰρ τὴν ἐπουράνιον λαμβάνων βα-
σιλείαν, οὐ εἶχεν, ἀλλ' ἀνακτᾶται διὰ τοῦτο τὴν βασιλείαν τὴν ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἁρπαγεῖσαν ἀπὸ τοῦ 15
οἴκου Δαβίδ. καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος τὸν θρόνον Δαβὶδ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον
Ιακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. εἰ αἰώνιος βασιλεία ἐστὶ, καὶ
Α. Κορ. ιε. κδ. τέλος οὐκ ἔχει, ποίαν ἔχει χώραν ὁ καιρὸς ἐρμηνευόμενον; Ὅταν παραδιδῷ τὴν βασιλείαν
τῷ Θεῷ καὶ πατρί; ἀλλ', ὡς ἔφθην εἰπών, βασιλείαν πολλαχοῦ ἡ γραφὴ καλεῖ οὐ μόνον τὸ
ἀξίωμα τῶν βασιλευόντων, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἔθνη τὰ βασιλευόμενα. πῶς γὰρ ἂν εἴη βασι- 20
λεὺς, τῶν βασιλευομένων οὐκ ὄντων; βασιλείαν δὲ καλεῖ τὸ ἔθνος, τὸν λαὸν, τὸν οἰκουμένην τοῦ
τοῦ βασιλέα. ὥσπερ ἂν εἴποις τις, ἡ βαλανεία Περσῶν, τουτέστι, τὸ λουτρὸν Περσῶν, ἡ βασιλεία
Ρωμαίων, οὕτω καὶ ἐκεῖ βασιλείαν καλεῖ τὰ βασιλευόμενα, τὸ βασιλευόμενον γένος τῷ ἀν-
θρώπων. καὶ ἐπὶ τούτου ἀληθές, ἄκουε πῶς βασιλείαν καλεῖ τὸ βασιλευόμενον ἔθνος ἡ
γραφὴ, ὅπου ⳨ μακάριον Ηλίαν τὸν προφήτην Αχαὰβ ἐζήτει ὁ βασιλεὺς, λέγει ὁ οἰκε- 25
Γ. Βασ. ιη. ι. τὴς αὐτοῦ· Ζῇ Κύριος, οὐκ ἔστι τόπος, οὐκ ἔθνος, ἐν ᾧ οὐκ ἀπέσταλκεν ὁ Κύριός μου ὁ βα-
σιλεὺς ζητῶν σε· καὶ καθεξῆς ὁρκίσαντα τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ οὐχ εὗρεν, διὰ τοῦτο, πολλοὺς τοὺς
βασιλευομένους ἐπ' αὐτοῦ ὁρκίσαντα, ὅτε μὴ εὗρεν. ὁρᾷς ὅτι βασιλείαν οὐ μόνον τὸ ἀ-
ξίωμα λέγει, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔθνη τὰ βασιλευόμενα; πῶς δίδωσιν οὖν ὁ σωτὴρ τὴν βασιλεί-
αν, ἣν ἔχων τὴν διὰ θεότητα τὴν ποτὲ βασιλευθεῖσαν τῇ ἁμαρτίᾳ, τὴν ποτὲ βασιλεύσασαν 30
τῷ θανάτῳ· ἵνα ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ῥυσάμενος, αἰακτήσῃ, καὶ δόξαν αὐτὴν τῷ Θεῷ
καὶ πατρί. ὅπου μὲν οὖν κατέσχε βασιλεὺς ὅτι Σιὼν, ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ⳨ θρόνον Δα-
βὶδ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅπου βασιλεύει καὶ ὅτι τῇ προφάτῳ βασιλείᾳ ὅτι ⳨ οἶκον Ιακὼβ
εἰς τοὺς αἰῶνας, δέδικται δυσαπρόῤῥητος ἐκ τῶν θείων γραφῶν. ὅπου δὲ βασιλεὺς ἐπὶ τῆς σαρκικῆς οἰκονομίας, καὶ περὶ τὸ πάθος, καὶ περὶ λαβὴν ⳨ θρόνον Δαβὶδ τὸν πατέρα 35
Ησ. ξ. α. αὐτοῦ τῆς σαρκὸς ἔχει ⳨ προφητικὸν θρόνον, μαρτυρεῖ Ησαίας λέγων· Καὶ εἶδον τὸν Κύ-
ριον καθήμενον ὅτι θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ μὴν
ζῶντα ὑποδεᾶς, φησιν· Οἴμοι ὁ ταλαίπωρος ἐγὼ, ὅτι ἀθεμιτόπους ὤν, καὶ ἀκάθαρτα χείλη ἔχων,
ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χείλη ἔχοντος οἶκον, καὶ ⳨ βασιλέα Κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς μου. προέσχε ἀκριβῶς τὴν μαρτυρίαν. ὅτι Ησαίας εἶδε τὸν Θεὸν, ὡς βασιλέα, ὅπου 40
θρόνου καθήμενον, λέγει· καὶ ⳨ βασιλέα Κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. πῶς
εἶδε; πρὸ τίνος ἐλάλησεν; ἐρώτησον Ἰωάννην ⳨ εὐαγγελιστὴν, ἵνα μηδὲν βεβιασμένον ᾖ,
ἀλλὰ πάντα μεμαρτυρημένα τῇ ἀληθείᾳ. τὰ μὲν γὰρ ἀπὸ λογισμῶν ἀνθρώπων κα-
τεσκευασμένα, λογισμοῖς ἄλλοις ἀναιρεῖται· τὰ δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος; ᾧ γὰρ τόματος

προφήτης

τοίνυν ὁ Δαβὶδ βούλεται λέγειν, ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν· Εἰ γὰρ ἀεὶ βασιλεύει, φανερὸν
χ. διὰ τ' ὃ, ἐβασίλευσε· δῆλον, Εἰ ἀρα βασιλείαν ὑμνεῖν ἤθελε," καλῶς ἔφη, ὁ Κύριος ἐβασίλευ- * *
σεν, ὡς ἀρχὴν λαβόντος τῆς βασιλείας; Εἶτα πότε ἀρχὴν λαμβάνει βασιλεία Θεοῦ;
παρόντα; καὶ ἵνα ποτὲ Θεὸς, ὅτε μὴ ἦν βασιλεύς; ϗ πῶς; οὐδεὶς ἀπὸ Θεὸν παρόντα-
5 τον. ὁ παρὼν λαμβάνει ἐξουσίαν, οὐκ εὐδύνεται βασιλείαν, ἀλλ' ἐξ αἰῶνος βασιλεύς, ἐξ
αἰῶνος δεσπότης, ἐξ αἰῶνος δημιουργός, ὡς φησιν ὁ μακάριος Μωϋσῆς· Κύριος βα- Ἐξοδ. ιε ιη.
λεύων Ⓦ αἰῶνα, ϗ ἐπ' αἰῶνα, καὶ ἔτι. Εἰ τοίνυν ὁ μακάριος Μωϋσῆς πρὸ πολλῶν
ἡμερῶν ἡμόλησε τὸν Δαβὶδ, τὴν βασιλείαν ἐκήρυξε τοῦ Θεοῦ, τί βουλόμενος ὁ μα-
κάριος Δαβὶδ, ὡς παρόντα τὴν ἀρχὴν κηρύττῃ λέγων· ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν; ἢ
10 δῆλον ὅτι τὸ ὃ σωτῆρος ἑρμηνεύῃ οἰκονομίαν. διπλῆ γὰρ ἡ τοῦ σωτῆρος βασιλεία· ἡ μὲ παρ-
αιώνιος ϗ ἀρχὴν οὐκ ἔχουσα, ἡ ὃ μετὰ τοῦ αἰῶνος, ἀρχὴν ἀπὸ τῆς οἰκονομίας λαμβάνουσα.
ϗ μὲν Θεὸς ἀεὶ ὢν, ἦλθε ϗ κατὰ σάρκα βασιλεὺς, ὃ μὴ ἔχων κατὰ φύσιν, ὃ δ' ἀναλαβὼν κατὰ
τὴν πλάσιν τὴν ἀνθρωπίνην. ἐβασίλευσε τοίνυν ὁ σωτὴρ ἡμῶν. οὐκ ἀρχῆς δὲ λέγει,
χ. παρουσίας ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἀλλ' ὅτε παρὼν τῆς τοῦ Χριστοῦ βασιλείας ἄλλα ἦν τὰ βασιλεύ-
15 οντα τὸν κόσμον· ϗ ὥσπερ τυραννοῦντος ἡμᾶς ἦν ἐνδοθεὶ βασιλεία, οὐκ ἐκ φύσεως κεκτῆσθαι, ἀλ- * *
λὰ βεβιασμένη παραδομία τῇ κτίσει ἐπελθοῦσα· ϗ ἐβασίλευσε Ⓐ δαίμονες τοῦ κόσμου, οὐ
βασιλείαν ἔχοντες, ἀλλὰ τυραννίδα Εἰς βασιλείαν μεταχηματίσαντες. τὴν καθαίρεσιν οὖν
χ. τυράν μειοῦσαν τὴν τυραννίδος τῶν δαιμόνων, ϗ τὴν δεξιὰν τῆς προνοίας τοῦ σωτῆρος λάμπουσαν οἰκονομίαν,
λέγει ὅτε, ὁ Κύριος ἐβασίλευσε· τοῦτέστιν, ἀπελάσας ἀπ' δαιμόνων βασιλείαν, εἰσαγαγὼν ἐν τῇ
20 ἑαυτοῦ ἐκκλησίᾳ ϗ ζωὴν οἰκονομίαν. δεῖ δ' ἐξ αὐτῆς τῆς γραφῆς δεῖξαι, ἵνα ἦν τὰ τοῦ Χριστοῦ
βασιλεύοντα. ἄκουε Παύλου λέγοντος· Ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως, Ρωμ. ε. ιδ.
καὶ ὅτι τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας. ἰδοὺ βασιλεία θανάτου ἐβασίλευε· ϗ ἄλλοτε, ἡ ἁμαρτία,
ὡς φησιν ὁ αὐτός· Μὴ βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι. ὥσπερ δὲ Ρωμ. ϛ. ιβ.
ἡ ἁμαρτία ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἑνὸς, οὕτω ϗ ἡ χάρις βασιλεύει διὰ τοῦ ἑνός. ἔδειξεν οὖν
25 τοὺς Χριστοῦ ϗ ἁμαρτίᾳ βασιλεύσαντας, ϗ θανάτῳ· ϗ ὅσοι ἀλλήλων διάδοχοι, ὥσπερ
κακοὶ βασιλῆς ϗ τύραννοι. ϗ ἡ μὲ ἁμαρτία ἐβασίλευσεν ἐν τῷ κόσμῳ· εἶτα μετὰ τὸ ἐκ-
πληρῶσαι Ⓦ αἰῶνα Ⓐ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἑαυτῆς δρόμον τῆς ζωῆς, παρεδίδοτο τῇ βασιλείᾳ τοῦ θανάτου,
ϗ παρεπέμπετο διὰ τῆς βασιλείας τοῦ θανάτου τῇ βασιλείᾳ τῆς ἁμαρτίας ὁ ἄνθρωπος·
ἀπὸ τυραννίδος εἰς τυραννίδα, ἀπὸ πολεμίων εἰς πολεμίους ἐλεηλατήθη ὁ θρόνος τοῦ
30 ἀνθρώπου. ἡ ἁμαρτία ἐβασίλευεν, ὁ θάνατος μετὰ τὴν ἁμαρτίαν διαδεξάμενος ἐβα- α. Κορ. ιε νε.
σίλευσε (Κέντρον γάρ, φησι, τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία) ϗ ἐτυράννησε τοῦ θρόνου τοῦ ἀνθρώπου.
ὁ τοίνυν μακάριος Δαβὶδ τυραννουμένοις εὐαγγελίζεται τὴν βασιλέως τὴν προνοίαν. ὥσπερ
χ. τυράννων γὰρ τοῖς κατοχουμένοις ὑπὸ τυράννου ἀπαγγελθεῖσα βασιλέως ἐπιδημία λύει τὴν κατά-
ληψιν, λύει τὴν λύπην, ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐναποίρει, οὕτω ϗ ὁ Δαβὶδ τὴν καταδουλου-
35 μένην, τὴν πεπατημένην, τὴν τυραννουμένην, τὴν ὑπὸ δαιμόνων κατεχομένην, εὐαγ-
γελίζεται λέγων· ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. ϗ πότε ἐβασίλευσε; πότε τῆς
βασιλείας ἤρξατο; κατὰ τὴν σάρκα ἤρξατο βασιλείας τῆς κατ' αἰῶνος ἀποῦ δεσπότης· ἡ δὲ
βασιλεία ἡ παραιώνιος οὐκ ἀρχὴν ἔχει, οὐ τέλος ἕξει. ἐστοῦτον δὲ παρέτρεψεν ἡμῶν διεί-
λημμαι παρὰ τοῦτο τὸ ῥήματος· ἀλλ' ἀναγκαῖον ϗ πάλιν εἰς τὸ ἀμέσως ἐλθεῖν. οὐδὲ γὰρ
40 δεῖ σιωπᾶν Ⓦ λέγοντα τὸ ἅπαξ μόνον κεχρῆσθαι τῇ ῥήσει, ἀλλ' εἰ ἀναγκαία ἡ συνεχῶς παραγινομένη θεραπεύειν τὸ πάθημα τῆς ἁμαρτίας, ϗ αὖθις λέγειν. ὅτε τοίνυν παρῆν
ὁ σωτὴρ, ἐβασίλευσεν αἱρετικῶν παίδες, ὅτι ϗ αὐτὸν τὸν βασιλέα, ὃν ἔχει ὁ σωτὴρ, παρῆλθε τὸ παρ' ἐκείνου
ἔλαβε, ϗ οὐδὲν ἔχει ἐκ φύσεως, ἀλλ' ἐκ χάριτος, ἀναγκαῖον δεῖξαι, ὡς ἡ κατὰ χάριν ἀνα-
θεῖσα διὰ τῆς ἐκκλησίας οἰκονομία, τίς ἡ ἐκ φύσεως αὐτοῦ συνυπάρξασα διὰ τὸν παραιώ-

νιον

ρωπῶν· αὐ οὕτω ῥυθμίσωμεν τὴν ψυχήν, δυνησόμεθα μὴ πεῖρησίας λέγειν ἐν ἡμῖν τῷ Θεῷ, οἰκτίρησόν με, ὃ Θεὸς ἐισακούσει τῆς προσευχῆς μου, καὶ ῥᾳδίως ἐπιτεύξει, καὶ τὴν πρὸς οὐρανὸν βασιλείαν πορεύσει ἡμῖν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι δὲ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ψαλμ 46. α. Κεφ. 11. κδ.

Λογ. ρε ΕΙΣ ΤΟ, Ο ΚΥΡΙΟΣ ΕΒΑΣΙΛΕΥΣΕΝ, ΑΓΑΛΛΙΑΣΘΩ Η ΓΗ· ΚΑΙ ΕΙΣ Ο, Ο ΤΟΝ ΠΡΟΔΡΟΜΟΝ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΤΕΙ· ΚΑΙ ΕΙΣ Ο ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ.

Ex mſ. Reg. Iust. emend. ex aliis m's.

Π

Αλλ' ἡμῖν ἡ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ πνευματικὴ κιθάρα προβὰς τοῦ ἁγίου πνεύματος ἁρμοσθεῖσα, τοῦ οἰκείους ἡμῖν ἀπέδωκε φθόγγους, οὐκ ἀκοὰς θέλγουσαν, ἀλλὰ ψυχὰς ἐκπαιδεύουσαν. τῆς γὰρ ἁγίας ταύτης κιθάρας ἔργον ὁ ψυχὰς ἀγιάζειν. ὃ ἔστι καὶ ψαλμῳδία λέγεται πρώτως, καὶ ὑμνοποιοῦντων πνεύμασι, καὶ ἀνθρωποποιοῦντων προφορὰν· ἀλλ' ὥσπερ θηρία πτηνὰ, ταῖς ἐπιθυμίαις κοιμίζει, ἀκολασίαν ὁρίζει, σοφίσασι ἀδικίαν, ἐξάπτει δικαιοσύνῃ, βλασφήμους ἐπαινέτας ἀνατρέπει, λογισμοὺς αἱρετικοὺς ἀναιρεῖ, θεῖον ἐπαναγεννᾷ νόμον, Θεοῦ κηρύττει, πίστιν ἑρμηνεύει, αἱρετικοὺς ὑπεισερχόμενα ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. πολλὰ μὲν οὖν καὶ περὶ τῆς ἁγίας ταύτης κιθάρας ὑμνοῦμεν· σήμερον δὲ ὁ μακάριος Δαβὶδ τὴν βασιλείαν κηρύττει τοῦ Θεοῦ λέγων, Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· εὐφράνθήτωσαν νῆσοι πολλαί. τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἡ προφητικὴ ψαλμῳδία διὰ τῆς παλαιούσης διδασκαλίας ἐμιλλύσατο. διδασκαλίαν γὰρ ἡττᾶσθαι οὐ τὰ θεῖα ἀναγνώσματα· τὰ δὲ πρὸ ἡμῶν, οὐ διδασκαλίαν, ἀλλὰ διδασκαλίας ἐμιλλεύσω. ὅπερ δὲ καὶ ἡ ψαλμῳδία διδασκαλία ὄντως ἐστὶν, ἄκουε αὐτοῦ τοῦ προφήτου λέγοντος· Δικάζω ἀδόμοις σε τὰς ὁδούς σου, καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι. προφητοῦ διδάσκεται; καὶ διδάσκει. ὥσπερ γὰρ δεξαμενὴ ὑδάτων, ἐὰν μὴ δέξηται πλῆθος ὄμβρια, οὐ δύναται ἐπὶ πολὺ καὶ κατὰ μίαν πηγὴ καταπέμπειν τὰ νάματα, οὕτω καὶ ὁ προφήτης καὶ ὁ ἀπόστολος, ἐὰν μὴ πρὸ τῆς οὐρανίου χάριτος δεχθῶσι τὰ θεῖα ῥεύματα, ἅπερ αὐτὸς ἔχει, οὐκ ἐτέρους μεταδιδόναι δύναται. ὅπερ δὲ διδάσκεται ὁ προφήτης, αὐτὸ ἄκουε μανθάνων παρ' ἡμῶν· Δικάζω ἀδόμοντος, διὰ ὧν φησι· Τὰς ὁδούς σου, Κύριε, γνώρισόν μοι, καὶ τὰς τρίβους σου δίδαξόν με. εὐλογητὸς εἶ, Κύριε· δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. ὁρᾷς πῶς διδάσκεται, καὶ διδάσκει; πᾶσα γὰρ ψυχὴ φιλόθεος, ἐὰν μὴ Θεοῦ ἔχῃ διδάσκοντα, διδασκαλίαν πιστεύεσθαι οὐ δύναται. οὐδὲν γὰρ ἀπὸ λογισμῶν ἀνθρωπίνων πεπλησμένοι ἀσοφεῖς· πόθεν δὲ ὁ περὶ τῆς θείας γραφῆς κηρυττόμενοι, ἀσοφεῖς καὶ ἀληθές. λογισμὸς οἶδε καὶ κατασκευάζειν καὶ ἀνασκευάζειν, πᾶς ἀνθρώπινος λογισμὸς καὶ συγκατάθεσιν ἔχει καὶ ἀνάιρεσιν· θεία δὲ φωνὴ, πάντως πρᾶγματος ἐνεργεστέρας ἔχει τὸν ὅρον. διὰ τοῦτο Θεὸς φθέγγεται, καὶ τὰ πράγματα ζωὴν ἔχει, καὶ ὃ τοῦ Θεοῦ ῥῆμα νοῦ μάλιστα οὐράνιον. καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ κελεύει Θεὸς, καὶ γίνεταί τινα ἐν τοῖς οὖσι, ὅπουγε λέγει, καὶ τὰ μὴ ὄντα ἐν τοῖς οὖσι ζωοποιεῖ. σήμερον τοίνυν διδάσκει ὁ μακάριος Δαβὶδ καὶ κηρύττει τῷ Θεοῦ τὴν βασιλείαν λέγων· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. ἀναγκαίως ἤζητῆσαι αὖθις ὃ ῥῆμα. Βούλεται δὲ, ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν; ἆρα μὴ πρὸ προφήτου φανερωθέντος τὴν βασιλείαν λέγεται; οὐδὲν γὰρ ἂν εἴποι πρὸ βασιλέως ἐκ πολλοῦ χρόνου βασιλεύοντος, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐβασίλευσεν. ὃ γὰρ ἔχει ἐκ παλαιοῦ χρόνου, τοῦτο ὡς προφάσει κτῆμα κηρύττειν οὐ δύναμαι. τί

τοίνυν

Digitized by Google

καὶ ὠφέλιμον ἐστί. διὰ τί γὰρ τὴν ἔξωθεν ἀσκητὸν βλάβην καὶ ἀλεξητέον, καὶ πολλὰ δὴ εἰσαγόμενα, καὶ ἀπαλλακτέον καὶ ἀποδιωκτέον τοῖς ἀσκοῦσι τούτοις τῆς ψυχῆς νοσήμασι, μᾶλλον δὲ κωλυτέον καὶ ἀθετητέον· ὅτι δὲ τῶν πνευματικῶν, πολὺ μᾶλλον ὁ κέρδος, πολλῷ δὲ καὶ ἡ ὠφέλεια, πολλῷ δὲ ὁ ἀγιασμός, καὶ πάσης φιλοσοφίας ἐπέκεινα ἡμῖν ἐστι· δῆλον ἐκ τοῦ τὸ ῥηθὲν τῷ ψαλμῷ ἐκκαθαιρόντων, τὸ τί ἁγίου πνεύματος τῇ παιδευτῇ φαλλούσῃ ἐφαπτομένου ψυχῇ. ἐπαιδευθημεν τοίνυν τῇ ψυχῇ τὸν φιλοσοφίας γέμοντας ψαλμούς, ἵνα καὶ μαθόντες καὶ ὅτι ἁγιώτερα διαπεφώνηται. ὅταν γὰρ ἐν τοῖς ψαλμοῖς μάθῃς, τότε καὶ ὕμνους εἴσῃ, ἅπερ ἡσύτερον προσῆκεν. οἱ γὰρ ψαλμοὶ πρῶτα ἔχουσι, οἱ δὲ ὕμνοι πάλιν τοῦτον αὐ- χ ἐπιθ
ξησιν. αἱ γὰρ δύο δυνάμεις ὑμοῦσιν, οὐ ψάλλουσιν. Οὐ γὰρ ὡσαύτως ὕμνος τῷ τρα- Σειρ. 11. β.
γματί. φησιν, ἀμύρτωλον· διὸ καὶ ὁ Παῦλος προσηκόντως λέγων· Ἀδοντες δὲ ταῖς καρδίαις ὑμῶν Κολασ. γ. 16.
τῷ Κυρίῳ, μὴ ἁπλῶς ᾠδὴν τόμαθε, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς. τοῦτο γάρ ἐστι τῷ Θεῷ ᾄδειν, ἐκεῖνο δὲ τῷ ἀέρι. ψάλλειν γὰρ ἁπλῶς ἡ φωνή. οὐ χρεία τόπου, οὐ χρεία χρόνου, ἀλλὰ καὶ τὸ πρωΐ τόπῳ, καὶ τὸ πρωΐ καιρῷ ἔξεστι ψάλλειν τῷ ψαλτῃ. καὶ τὸ ἀγορᾷ βαδίζης, καὶ τὸ ὁδοῖς ᾖς, καὶ φίλοις συνοδεύῃς, ἔξεστι διατίθεσθαι τὸν ψυχὸν, ἔξεστι σιγῶντα βοᾶν. οὕτω δὲ ὁ Μωϋσῆς ἐβόα, δὲ ὁ Θεὸς ἤκουε. καὶ χερσὶν ἦς, ἀλλὰ τὸ ἐργαστηρίῳ καθήμενος καὶ ἐργαζόμενος, δυνήσῃ ψάλλειν· καὶ ῥαπτώτης ἦς, τὸ διαστηρίῳ προσεδρεύων, δυνήσῃ δὲ αὖθις τοῦτο ποιῆσαι. ἔξεστι γὰρ καὶ χωρὶς φωνῆς ψάλλειν, τῆς διανοίας ἔνδον ἠχούσης. οὐ γὰρ δεῖ θεάτρῳ ψάλλομεν, ἀλλὰ Θεῷ τῷ δυναμένῳ καὶ καρδίας ἀκοῦσαι, καὶ εἰς τὰ ἀπόῤῥητα τῆς διανοίας ἡμῶν εἰσελθεῖν. ἀλλ' ὅτι οἱ πνευματικοὶ ἄνδρες, οἱ τὰ χείσματα τοῦ πνεύματος ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς πλησίον ὄντα αὐτὰ, καὶ τὰς ἱκετηρίας διαφέρειν μετὰ κατανύξεως καὶ στεναγμοῦ τῷ Θεῷ, τοῦτο δὲ ἡμεῖς ποιῶμεν, καὶ καθ' ἑκάστην ὥραν ἡμέραν ἐντυγχάνωμεν τῷ Θεῷ, ἐν ἑαυτοῖς, ἐν τοῖς ἑαυτῶν, ἐν τοῖς τῶν ἀδελφῶν τῶν ἡμετέρων. πῶς δὲ ὅτι ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ; διὰ τοῦ βίου ἔχει ὀρθὸν, καὶ ζωοειδὲς κεκαθαρμένον. ζῶντα δὲ οὐδαμόθεν ἀλλόθεν ἔξεστι καταρθοῦν, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου μελετᾶν ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ μή μοι λεγέτω τις, ὅτι περὶ τῆς ἐρημιώσεως οὐκ ἤδειν τῶν ψαλμῶν τὸν δυναμιν. καὶ γὰρ περὶ τῆς ἐρημιώσεως, πάντα τῷ ἐπιστοῦν βουλομένῳ περισκέψει· ἥκει καὶ εἰς ἴσχος πολλὴν ἐκτῆσθαι φιλοσοφίαν, καὶ εἰς δόγμα διορθῶσαι, καὶ εἰς βίον ὠφελῆσαι τὰ μέγιστα. καὶ γὰρ ἑπτὰν εἴπῃς, Μακάριος μὲν ὁ φοβούμενος Κύριον, δυνητὸς εἰδέναι τί ποτέ ἐστιν ὁ λέγει, οὐ τὸ δυναστείᾳ ὄντα, οὐ πλουτοῦντα, οὐ οἰκίας ἔχοντα λαμπρὰς, οὐ τὸ βασιλείοις τρεφόμενον, οὐκ αὐτὸ τὸ διάδημα ὅτι τῆς κεφαλῆς περικείμενον, οὐκ ἄλλο τοῦτο, ἀλλ' ἢ τὸ εὐβουλαβεῖα, τὸ δὲ φιλοσοφίαν, τὸ δὲ φόβῳ Θεοῦ ὄντα ζηλωτὴν, οὐ μόνον διὰ τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ διὰ αὐτὰ τὰ παρόντα. καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα τοῦτο ἐκείνου δυνατώτερον. μελετήσωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἐντυγχάνειν Θεῷ· μάθωμεν πῶς δεῖ ποιῆσαι τὸ ἐντυχίαν. καὶ γὰρ καλλος ζητῇ γλωττης ὁ Θεὸς, οὐδὲ ῥητὴν ζωθήκην, ἀλλὰ ψυχῆς ὥραν καὶ ἐκείνην φθάνει) τὰ αὐτῷ δοκοῦντα, δὲ πάνυ δύσκολα ἀπιστον. εἰ γὰρ δὲ θέσθαι τις συνηθούμενος ἡμᾶς τῷ πολλὰ καρπὸν) ἐκ τῆς ζωοποιοῦσας, πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεῷ δίκαιος διὰ εὐχῆς αἰτήσεις. καὶ γὰρ ἀμύρτωλός τις ὢν μετὰ ταπεινοφροσύνης ἔλθῃ, ὅπερ ὅτι μέγας ἀρετὴ, μεγάλα ἀνύσας δυνήσεται. ὥσπερ οὖν καὶ ὁ πλούσιος (καὶ γὰρ ἀπὸ φιλοῦ ῥήματος τὸ πάνυ ἐῶσιν) ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ καλῶς πεφυτευασμένη ἐν. πῶς δὲ ἐν πεφυτευασμένη; ἐβαλοποίησεν ἑαυτὸν, τὸ ξηρὸς ἔτυπτεν, τοῦτ' ἀναβλύσαι εἰς τὸ ὑγρανθῆναι ἐποίησεν. δὲ ὅτου καὶ σὺ θύρᾳ, τοῦτο κυφοπόησον ἐργάσῃ τὸν ψυχόν. ἔστω τοίνυν ἡ εὐχὴ ἥμερος, γαλήνη, χαρὰν ἔχουσα τὸ πρόσωπον καὶ ἀπαλὴν μετὰ προσώπου, καὶ μὴ κατ' ἐξοχὴν γοητείαν. αὕτη τῶν θεραπόντων ἀξία ἡ εὐχὴ, αὕτη τῶν ἀγγέλων ἀξία ἡ γλῶττα. οὕτω γὰρ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἀκουσθησόμεθα, ὅταν τῶν ἀδικουμένων καὶ ἐπηρεαζόντων τὸν ἱκετηρίαν τῷ Θεῷ προσφέρωμεν.

Ψαλμ. λε'. 6. πρὸς ἀξίαν ἀκούσαι λέγοντος· ὅτι Ὡσεὶ χόρτος, ταχὺ ξηρανθήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης, ταχὺ ἀποπεσοῦνται. βλέπεις δικαίους ἢ ἁμαρτωλοὺς κολαζομένους; ἴδε ὅτι οὐκ ἡ αὐτὴ αἰτία.

Ψαλμ. μα'. 1. Ψαλμ. λγ'. κ. Ψαλμ. λγ'. κη. Ψαλμ. ρια'. 2. Πολλαὶ γάρ, φησὶν, αἱ μάστιγες τῶν ἁμαρτωλῶν· ὅτι ὁ τῶν δικαίων οὐκ ὄντως, ἀλλὰ Πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, ἐκ πασῶν αὐτὸν ῥύσεται αὐτοῦ ὁ Κύριος. καὶ πάλιν, Θάνατος ἁμαρτωλῶν πονηρός· καὶ, Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. Ταῦτα λέγω συνεχῶς, ἐντιθεὶς παιδεύων. τούτων γὰρ ἔνεκεν τῶν ῥημάτων πέλαγος ἀχλύος ἔχομεν πραγμάτων. ἡμεῖς γὰρ ἁπλῶς ταῦτα προσδραμόντες· Εἰ ὁ βουληθείη μὴ ἀκριβείας διερευνᾶσθαι τὰ εἰρημένα, πάλιν ὄψεται τὸ πλοῦτον καὶ ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων γραφῶν ὁμοίως.

Ἀλλ' ὅτι ἡ ἀναγνῶσις ἔχει πόνον καὶ πολὺ τὸ φορτικὸν, τοῖς εἰρημένοις τίνος ἐμφιλοχωρῶμεν· ἵνα ὁμοῦ καὶ τέρψης τὴν ψυχὴν ἄδων, καὶ κοπιάσῃς πόνον. Ψαλλέτω τοίνυν τὸ σῶμα, καὶ παιδευέσθω ὁ τοιοῦτος. Οὐκ ἔστι γάρ· οὐδ' ἀνεκτὸν τοῦτο μακρόν. ὅταν γὰρ μὲν φθόγγοι ἁπλοῖ, μὴ λυπῆσθαι δὲ ἀθυμοῦντα ἀχαίρως, μήτε ἡδέσθαι τὸν πλοῦτον, μὴ θλίψιν, μὴ πενίαν, μηδὲ αὐτὸν τὸν ζωὸν νομίζειν τὸν εἶναι, πάντων σε ἀπαλλάττει τῶν παθῶν. ἄλλως τε, ἐὰν παιδεύσωμεν τὴν γλῶτταν ψάλλειν, αἴσχιον ἔσται ἡ ψυχὴ ταῦτης ψαλλούσης ταπεινοῦσθαι βουλομένην. διὰ τοῦτο ἡμῖν τὰς κιθάρας τὸ Δαβὶδ, ἵνα ἐπᾴδωμεν τῇ ψυχῇ ταῖς ἁγίαις ἐπῳδαῖς, καὶ ταῖς ἐντάσεσι, καὶ ταῖς τῶν ἀγαθῶν προσλήξεσι· ὡς δὴ θατέροις μόνοις ποιούμενοι, καὶ τῆς ὠδῆς ἀκούοντες, τῷ ζωῦντα ἐπᾴδειν πολεμοῦμεν ἀεὶ τῶν ἔργων, καὶ εἰς κρίμα ἡμῖν ἔσται τὸ φάρμακον, καὶ ἀγρίως ἔτερα ἡ μανία τὸν ἀγαθὸν ἡμῶν. τοσοῦτο γὰρ τὸ ἀκοῦσαι, δέδοικεν ὁ ποιητὴς δαίμονι, μή ποτε ἀκούσαντες καταρῶσωνται· ὅταν δ' ἀκούσαντες ἀεὶ μιμῶνται, καὶ τὸν ὀζαρφεῖ. ψάλλωμεν τοίνυν τὸν ἀπὸ τῶν προσλήξεων ᾠδὸν, ἵνα τὸν δαίμονα καταπατήσωμεν ἀκρόπαιον, καὶ τὸν τοῦ πνεύματος ὑπερασπισώμεθα χάριν. Οὐδὲν γάρ, οὐδὲν ὄντως ἀνίσχυρον ψυχῇ, καὶ πρὸς ἔρωτι, καὶ τῆς γῆς ἀπαλλάττει, καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀπολύει δεσμῶν, καὶ φιλοσοφίαν ποιεῖ, καὶ πάντων καταγελᾶν τῶν βιωτικῶν, ὡς ἡ ἀπὸ τοῦ ψαλμοῦ ἐμμέλεια καὶ ῥυθμὸς συνεχόμενον ἅρμα. ὅτι γὰρ εἶδον οἱ Θεοὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ῥᾳθυμοτέρους πρὸς ἀρχὰς, καὶ ἐκ τούτων οὐχ ἡδέως προσιόντας καὶ μετὰ πόνου, ποθοῦντα ποιῆσαι πρόνοι βουλόμενος, καὶ τὸ καμάτου τοῦ ἄθλησιν προτιμᾶσθαι, τοῦ τὸ μακαρίου Δαβὶδ ἐκέλευσε γλαφυρὸν τοὺς ψαλμοὺς διυκρινῆσαι τούτους, καὶ μελῳδίαν ἁρμόσαι τῇ ποιήσει, ἵνα τῷ ῥυθμῷ τὸ μέλος ψυχαγωγούμενοι πάντες, μὴ πολλῆς τῆς ἀθυμίας τοῦ ἱερέως ἀναπέμψαντος αὐτοῖς ὕμνους. ὅτω γὰρ ἡμῶν ἡ φύσις ποιὰ τὰ ἄσματα καὶ τὰ μέλη οἰκεῖα ἔχει καὶ ἡδέως, ὡς καὶ τὰ νομαῖα παιδία κλαυθμυρίζόμενα καὶ δυσχεραίνοντα, ὅτω καπακοιμίζεσθαι. αἰτιῶ πάντας τὰς ἀγκάλας αὐτὰ βαστάζουσαι πολλάκις ἀποῦσαι, καὶ τινα αὐτοῖς κατεπᾴδουσαι ἄσματα παιδικὰ, ὅτως αὐτοῖς τὰ βλέφαρα καπακοιμίζουσι. διὰ τοῦτο δὲ ὁδοιπόροι πολλάκις καὶ μεσημβρίαν ἐλαύνοντες ὑποζύγια, ᾄδοντες τοῦτο ποιοῦσι, τὸν ὀκνηρὸν τῆς ὁδοιπορίας ταλαιπωρίαν ταῖς ᾠδαῖς σκεδαννύμενοι. οὐχ ὁδοιπόροι μόνοι, ἀλλὰ καὶ γηπόνοι λιμοδαπῶντες, καὶ τεχνῖται, καὶ ἀμπελουργοὶ θεραπεύοντες, καὶ ἄλλοι ἐργαζόμενοι, πολλάκις ᾄδουσι· καὶ ναῦται κωπηλατοῦντες τοῦτο ποιοῦσι. ἤδη γὰρ γυναῖκες ἱστουργοῦσαι δὲ τῇ κερκίδι τὸν ῥυθμὸν συγκεχυμένους ἁρμόττουσι, πολλάκις μὲν καὶ ἑαυτὰς ἐκπλήττουσαι, πολλάκις δὲ καὶ συμφώνως ἅπασαι μίαν τινὰ μελῳδίαν ἀδουσαι. ποιοῦσι δὲ τοῦτο καὶ γυναῖκες, καὶ γηπόνοι, καὶ ναῦται, τῷ ἁρμαλῆ τὸν ἔργων πόνον παραμυθήσασθαι τοιοῦτοι ὄντες· ὡς τῆς ψυχῆς, εἰ μέλος ἀκούσῃ καὶ ᾠδῆς, ῥᾳδίως ἀπόντα ἐνεγκεῖν δυναμένης τὰ ὀχληρὰ δὲ ὅτι πονᾶ. ἐπεὶ δὲ οἰκείως ἡμῖν πρὸς ὅτο ἔχει ὁ εἶδος τῆς τέρψεως ἡ ψυχὴ, ἵνα μὴ περιπεσὼν ἁρμαλῆ οἱ δαίμονες εἰσάγοντες ἀπαλὰ διατέπωσι, τοὺς ψαλμοὺς αὐτοῖς ἐπιτίθησιν ὁ Θεὸς, ὡς ὁμοῦ τὸ πρᾶγμα καὶ ᾠδὴν καὶ

χ. ἀποκρίνεται διελθύσοντας πρώτα τὰ θεῖα τοῦ δρόμου. ἢ τὰ ὄρη ποῦ χρήσιμα, ἔρῃ σοι· Ορη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις. ἢ Διὰ τί αἱ πέτραι, λέγε σοι· Πέτρα καταφυγὴ τοῖς λαγωοῖς. διὰ τί τὰ ἄκαρπα δένδρα, μάθε· Ἐκεῖ τροῦλλα ἐποιοῦσαν. Διὰ τί δὲ ἐρήμους αἱ πηγαί; Ἐπ' αὐτὰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καταπτώσει, ἢ τὰ θεῖα τοῦ ἀχεῖν. Διὰ τί οἶνος; οὐκ ἵνα πίνῃς μόνον, ἐπεὶ ἦρκει ἢ ἡ τοῦ ὕδατος φύσις, ἀλλ' ἵνα εὐφραινθῇς καὶ ἡδυνθῇς. Οἶνος γὰρ εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου. τοῦτο δὲ μαθὼν, Εἰσὶ καὶ μέλει ποῦ τῷ οἴνῳ χρῆσθαι δῆλ. πόθεν πτέφεται τὰ πετεινὰ ἢ τὰ ἄγρια θηρία, ἀκούσῃ λέγοντος· Πόλλα σοὶ προσδοκῶσι, δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτῶν εἰς εὐκαιρον. καὶ εἴπῃς, διὰ τί τὰ κτήνη; ἀποκρίνεταί σοι, ὅτι ἢ ταῦτα διὰ σέ. Ο ὄξαρα τίλλων γὰρ, φησι, χόρτον τοῖς κτήνεσι, ἢ χλόην τῇ ἀγελείᾳ τῶν ἀνθρώπων. τί τῆς σελίνης ἡ χρεία, ἄχουσον λέγοντος· Επαίνεσε σελίνου εἰς χαρᾶς. ὅτι γλυκεῖα πόλλα τὰ ἐρώμενα ἢ τὰ μὴ ἐρώμενα, ἢ τοῦτο σαφῶς ἐδίδαξεν· Αὐτὸς, φησιν, εἶπε, ἢ ἐγλυκάνθησαν· αὐτὸς ἐνετείλατο, ἢ ἐκτίσθησαν. ἢ ὅτι θανάτου λύσις ἔσται, διδάσκει λέγων· Ο Θεὸς μου λυτρώσεται τὴν ψυχήν μου ἐκ χειρὸς ᾅδου, ὅταν λαμβάνῃ με. πόθεν δὲ σῶμα ἡμῖν γέγονε, ἢ ποῦ πάλιν ἀπέρχεται, λέγε· Εμνήσθη ὅτι χοῦς ἐσμεν, ἢ ὑποστρέφει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. διὰ τί ταῦτα πόλλα; Διά σε. Δόξῃ γὰρ ἢ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν, ἢ κατέστησας αὐτὸν ὑπὲρ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. ἔχομέν τι κοινὸν πρὸς τοὺς ἀγγέλους ⓐ οἱ ἄνθρωποι, ἢ τοῦτο λέγε· Ηλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους. ἢ σφόδρα ἀγάπης τοῦ Θεοῦ λέγε· Καθὼς οἰκτείρει πατὴρ υἱοὺς, οἰκτίρησε Κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν. πρὸς τὴν μὴ ταῦτα Διὰ δοξολογίαν ἡμᾶς, ἢ τῆς ἀταράχου λήξεως ἕνεκεν· Επίστρεψον ψυχή μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου. Διὰ τί οὕτω μέγας ὁ ὠκεανός, ἐρῇ· Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. διὰ τί νύξ ἢ ἡμέρα; οὐχ ἵνα φαίνωσι ἢ ἀναπαύωσι μόνον, ἀλλ' ἵνα πανδιδώσιν. Οὐ γὰρ εἰσὶ λαλιαὶ, οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκουόνται αἱ φωναὶ αὐτῶν. πῶς ἡ θάλασσα πρόσκειται τῇ γῇ; Αὐσονος, φησὶν ἱμάτιον, ὃ περιβόλαιον αὐτῆς. οὕτω γὰρ ὁ Εβραῖος ἔχει. Διὰ δὲ τῶν Εἰρημένων δρόμων λαβόντες, ἢ τὰ ἄλλα πρώτα εἴσεσθε· τὰ μὲν Χριστοῦ, τὰ δὲ ἁγίασεως, τὰ δὲ τῆς μελλούσης ζωῆς, τὰ δὲ ἀναπαύσεως, τὰ δὲ κολάσεως, τὰ δὲ ἢ τῶν ⓦ ἠθικὴν λόγων, τὰ δὲ τῶν δογμάτων ἄπορα, ἢ μυρίων ἀγαθῶν ἐμπεπλησμένον ὃ βιβλίον εὑρήσετε· καὶ εἰς πειρασμοὺς ἐμπέσῃς, πολλὴν ἐντεῦθεν λήψῃ παράμυθίαν· καὶ εἰς ἀμαρτίαν, μυρία φάρμακα κεῖται τὰ ἐκ τούτου εὑρίσκειν. καὶ εἰς πενίαν, καὶ εἰς θλῖψιν, πολλῶν ἐντεῦθεν λιμένων ὄψῃ· καὶ δίκαιος ἦς, πολλὴν ἡ ὠφέλειαν ἐκεῖθεν καρπώσῃ· καὶ ἁμαρτωλὸς, πολλὴν τὴν παράμυθίαν. εἰ τι γὰρ δίκαιος ἦς ἢ πάσχεις δίκαια, ἀκούσῃ, ὅτι Ενεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ταῦτα πάντα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς, ἢ οὐκ ἐπελαθόμεθά σου. εἰ ἐπέβη σε τὰ κατορθώματα, λέγε σοι· Μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν, ἢ βλέπων παπαινωθήσῃ. καὶ ἁμαρτωλὸς ἦς ἢ ἀπεγνωκὼς ἑαυτὸν, ἀκούσῃ συνεχῶς ἐπάδοντος· Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, καὶ ἀναζήσῃ ταχέως. καὶ διὰ τί ἔχῃς ὅπου τῆς κεφαλῆς, μάθῃς, ὅτι Οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, ἢ γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ, ἢ δυνάστης μετεωρίζεται. ἐὰν πλούσιος ἦς ἢ ἐπίδοξος, πάλιν ἀκούσῃ, ἃ ⓐ πεποίηται ὅτι τῇ δυνάμει αὐτῶν, ἢ ὅτι ὧν πλήθει τοῦ πλούτου αὐτῶν καυχώμενοι· ἢ ὅτι Αὐθέντης, ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ, οὕτως ἐξανθήσει, ἢ ὡσεὶ ἠγήσῃ μέγας εἶ τῶν ὅτι τῆς γῆς. Ὃ γὰρ πολὺ τῶν λαμπροτέρων, ἡ δόξα ἐστὶν ἡ δυναστεία ὅταν ὕπνος βύτελὸς ἦ, τί ἕτερον αἴξιον αὐτὴν λέγειν ὅτι τῆς γῆς; ἀλλ' ὁ ἀγωνία κατέσχε; εἰπὲ· Ινα τί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, ἢ ἵνα τί ξιωλαγάσῃς με; ἔλπισον ὅτι τῷ Θεῷ, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. ἀλλ' ὁρᾷς ἐδοκιμάσθης

χ. διὰ τί δὲ ἡθικὸν λέγει,

χ. ἀσφαλίσεται

τοῖς τῶν ἀγγέλων σε συγκαταλέξω χοροῖς, μετάστηθι σὺ πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐγὼ δὲ ἁμαρτωλοῖς ἐνδημήσω, ὁ φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ πεπλανημένον δυνάμενος πρόβατον, ὁ λέγων πρὸς πάντας τοὺς ἁμαρτωλούς, [Ματθ. ια. κη.] Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες, ἐγὼ οὐ κολάζω ὑμᾶς, ἀλλ' ἀναπαύσω ὑμᾶς· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρδ. ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ.

Ex ms. Caesareo.

Πᾶσαι μὲν ἅγιαι αἱ θεῖαι γραφαί· ἔχουσι δέ τι πλέον οἱ ψαλμοί· οἷον περὶ σωφροσύνης εὐθέως, μᾶλλον δὲ περὶ πάντων, περὶ τοῦ μὴ συνδιατρίβειν πονηροῖς, ἀπ' αὐτῆς εὐθὺς τῆς ἀρχῆς τοῦ βιβλίου. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐντεῦθεν ἤρξατο ὁ μακάριος Δαβὶδ λέγων· [Ψαλ. α. α.] Μακάριος ἀνήρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν. μακαριότητα δὲ ὅταν εἴπῃ, τὴν κορυφὴν λέγει τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων. περὶ δὲ τοῦ συνεῖναι ἀγαθοῖς, [Ισ. ἁπάντων. περὶ τοῦ] περὶ τοῦ γαστρὸς κρατεῖν, περὶ τοῦ χεῖρας κατέχειν, περὶ ἀκολασίας, περὶ τοῦ μὴ πλεονεκτεῖν, ὅτι οὐδὲν τὰ χρήματα, οὐδὲ δόξα, καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ περὶ μὲν τοῦ σωφρονεῖν ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος, [Ψαλ. λζ. ζ.] Ὅτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμῶν· καὶ πάλιν, [Ψαλ. οβ. κζ.] Ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ. περὶ δὲ τοῦ δεῖν γαστρὸς κατέχειν· [Ψαλ. οζ. λα.] Καὶ ἀπέκτεινε, φησίν, ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν, ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. καὶ ὅτι δεῖ δώρων ἀπέχεσθαι· [Ψαλ. ξα. ι.] Πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προστίθεσθε καρδίαν. καὶ δόξης μὴ ἐπιθυμεῖν· [Ψαλ. μη. ιη.] Οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ ὀπίσω αὐτοῦ. τοὺς πονηροὺς μὴ ζηλοῦν· Μὴ παραζήλου ἐν πονηρευομένοις. τὰς δυναστείας ἡγεῖσθαι οὐδέν· [Ψαλ. λς. α. καὶ λζ.] Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον, ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου· καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν. μηδὲν τὰ παρόντα ἡγεῖσθαι· [Ψαλ. ρμγ. ιε.] Ἐμακάρισαν τὸν λαόν, ᾧ ταῦτά ἐστι· μακάριος ὁ λαὸς οὗ Κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῦ. ὅτι οὐχ ἁπλῶς ἁμαρτάνομεν, ἀλλ' ἔστιν ἀνταπόδοσις, φησίν, [Ψαλ. ξα. ια.] Ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. διὰ τί δὲ οὐ καθ' ἡμέραν ἀνταποδίδωσιν; [Ψαλ. ζ. ια.] Ὁ Θεὸς κριτὴς δίκαιος καὶ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος. ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη καλή· [Ψαλ. ρλ. α.] Κύριε, οὐχ ὑψώθη, φησίν, ἡ καρδία μου. καὶ ὅτι ἡ ὑπερηφανία κακόν· [Ψαλ. οβ. ς.] Διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία εἰς τέλος. καὶ πάλιν, [Ψαλ. γ. λδ.] Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται. ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη καλόν· [Ψαλ. ρια. θ.] Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ὅτι δὲ ἐλεεῖν ἐπαινετόν· Χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτείρων καὶ κιχρῶν. ὅτι κακῶς λέγειν οὐ δεῖ· [Ψαλ. ρ. ε.] Τὸν καταλαλοῦντα λάθρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίωκον· καὶ πολλὰ τούτων πλείονα εὑρήσεις ἐντεῦθεν ἐμφιλόσοφα δόγματα. καὶ γὰρ οὐ περὶ τῶν παρόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν μελλόντων διαλέγεται, καὶ περὶ τῶν ὁρωμένων, καὶ περὶ τῆς ἀοράτου κτίσεως. καὶ περὶ οὐρανοῦ θέλεις μαθεῖν, πότερον μένει τοιοῦτος, ἢ μεταβάλλεται; σαφῶς ἀποκρίνεταί σοι καὶ ἐρεῖ, [Ψαλ. ρα. κζ.] ὅτι Οἱ οὐρανοὶ ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτοὺς ὁ Θεός, καὶ ἀλλαγήσονται. καὶ περὶ τοῦ σχήματος ἐὰν θέλῃς ἀκοῦσαι, ἄκουσον πάλιν, [Ψαλ. ργ. ια. ργ. β. καὶ γ.] Ὁ ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν. ἐὰν περὶ τῶν νώτων αὐτοῦ βουληθῇς τι πλέον εἰδέναι, ἐρεῖ σοι πάλιν, Ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῷα αὐτοῦ. καὶ οὐδ' ἐν ταῦτα ἵσταται, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πλάτους καὶ ὕψους σοι διαλέγεται, δεικνὺς ταῦτα ἰσόμετρα ὄντα. Καθόσον γάρ, φησίν, ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν. κατὰ δὲ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἐκραταίωσε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν. κἂν τῆς γῆς τὰ θεμέλια περιεργάσῃ, οὐδὲ ταῦτά σοι ἀποκρύψει. ἀλλ' ἄκουσον λέγοντος, [Ψαλ. κη. β.] ὅτι Ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτήν. κἂν περὶ τῶν σεισμῶν θέλῃς μαθεῖν πόθεν γίνονται, ἀπαλλάξει σε πάσης ἀπορίας οὕτω λέγων· [Ψαλ. ργ. μβ.] Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν. αἱ τῆς νυκτὸς ζητεῖς τὴν χρῆσιν, καὶ ταῦτα εἴσῃ παρ' αὐτοῦ μαθών· [Ψαλ. ργ. κ.] Ὅτι ἐν αὐτῇ διελεύσονται

πωλώλειν, ἢ πρὸ τῆς σῆς εὐλογίας ἀποτεθνήκειν, ἢ τὸ μόδιον ἐγεμόπλει θαπὶς πεθνεώτος. ἠκούσατο τὸ συμβὰν ὁ προφήτης· οὐτοί, φησι, τὴν χάριν τῆς εἰς ἐμὲ ξενοδοχίας μισθοί; προ τῆς ἐμῆς; δεξιώσεως ἔυτυχος, μᾶλλον δὲ τῆς δεξιώσεως τῆς ἐμῆς προ τῆς τῶν τέκνων σου φιλοτιμίας προ αὐτὴν θρεψωδία. αἰσχυνόμενος δὲ συμβῶν ὁ Ἠλίας, καὶ ἐαυτὸν προεπιτρέφων δὲ τὸ γεγονὸς, ἠθέτησε τὸν τοῖχον οὗσαν τῶν πρώτων διαστάσεων δὲ γεγονότος, ἠθέτησε τὸν τοῖχον τῆς θείας, καὶ τί φησιν; οἴμοι, Κύριε, ὁ μάρτυς τῆς χήρας, μεθ' ἧς ἐγὼ κατοικῶ μετ' αὐτῆς. τί δέ ἐστιν ὃ βούλει λέγειν; προσδέχου, φησιν, ἐπὶ τῆς γυναικὸς προς μὲ μαρτυρία. σύ, φησιν, εἶπας, ὅτι πολεμεῖ γυναικὶ χήρᾳ τὸ ἀποθρέψαι σε, πρώτως τὴν τῆς γυναικὸς μάρτυρα, ὡς θύσιαν προσαιρέσει. προς τούτοις δὲ ἐκείνοις με τὴν τόπων μετέπεισας, καὶ ἵνα πεπίμπρας τὴν προσδοκίαν μαρτυρίαν, τοῦτον ναὸν τῶν τὸ τέκνου πιμπρῇ θανάτῳ; οἴμοι, Κύριε, ὁ μάρτυς τῆς χήρας, μεθ' ἧς ἐγὼ κατοικῶ μετ' αὐτῆς, σὺ ἐθανάτωσας τὸν υἱὸν αὐτῆς. ὀρθὸν ἔστι, φησί, τὸ συμβὰν τῆ φύσεως θαῖατος, τὸν τέκνης τὸν σῆς τὸ τεθνηκὸς, μὴ χθὰς καὶ ἐμοῦ φιλανθρωπίας δύαγκλα, ἵνα, ὅτ' εἴπω προς σὲ, Κύριε, τὸν υἱὸν τῆς χήρας τὸν νεκρωθέντα ἐλέησον, δυσωπήσῃς καὶ σὺ προς με, καὶ μὴ τὸν Ἰσραὴλ ἐλέησον προς φιλανθρωπίαν ὠθεῖς με· αἰσθάνομαί σε τῶν τεκνισμάτων, ὦ διάνοια, ἵνα, ὅταν εἴπω σοι, καὶ τὰς χήρας καὶ πεθνεώτα δέξασθαι, καὶ ἀποδῶσῃ καὶ αὐτὸς προς μὲ, καὶ μὴ τὸν Ἰσραὴλ σὺ τῷ λιμῷ νεκρωθέντα κατάκτειρον. αὐτός με χρῆν δοῦναι τὸν θνητὸν χρόνον. λύσον τὸν λιμὸν τῶν ἀποφάσει, καὶ λύω τὸν θανάτου τῶν ψῆφον. ὡς οὖν εἶδεν ὁ Θεὸς Ἠλίαν πολλοῖς ἐκδαμαθέντα, καὶ γεγονότος φιλανθρωπότερον, τότε λοιπὸν προσέταττε φανερώτερον προς αὐτὸν τῆς φιλανθρωπίας τοὺς λόγους, ὡς οἰκείῳ λοιπὸν τῶν τῆς πιωείας λύσιν λογιζόμενον ὕδατος. πορεύθητι, φησὶ· προσδείας τοῦ Θεοῦ προς τὸν δοῦλον ῥήματα. αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ὁ Θεὸς προς φιλανθρωπίας προς τὸ δοῦλον προσέρχεται. πορεύθητι, φησιν. ὑπαγε ἰσχύων, φησὶ, φιλανθρωπότερος, δεξαμενὸς καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοὺς λόγους. ἐπιδημεῖ με ταῖς τῆς φιλανθρωπίας ὠδῖσι ζωογόνησον ἤγουν, ἄκουέ μου λοιπὸν φιλανθρωπότερον. ὠδίνω τῆς πιωείας τὸν λιμὸν, ἐπείγομαι προς χορηγίαν καταλλαγῶν, αἰσχύνομαι τὴν κολαζομένων σὰ δάκρυα. πεπότες ἀμάρτωλοι, ὦ προφῆται, κεκτῆσθε μου φιλανθρωπίας χειρόγραφον, μὴ με ποιήσῃς πρὸ αὐτοῖς ψευδολόγον φανῆναι. ἄκουε καὶ τὴν τοῦ γραμματέως φωνὴν, ἄσπερ οἶδας καὶ αὐτός· Οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμάρτωλου, ὡς ὁ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. ὑπέταξεν ὁ Ἠλίας σὰ ὦτα, ὡς ἔθηκε τὸν ψυχὸν τοῖς προσδὲ τοῦ Θεοῦ λαλουμένοις. πορεύθητι, φησὶ, καὶ ὄφθητι τῷ Ἀχαάβ. οὐ καταλλαττόμενος χωρεῖς σοῦ καταλλάττομαι. σὺ προσδέχου τοῖς κολαζομένοις τὸν ζῆν· ἐγὼ λέλοιπα προς σὲ ὑπὲρ ἐκείνων πρεσβεύομαι, σὺ δὲ μοῦ τὴν καταλλαγὴν χορηγὸς φανεός. πορεύθητι καὶ ὄφθητι τῷ Ἀχαάβ, καὶ δώσω ὑετὸν ὑπὲρ τῆς γῆς. σὺ μὲ καταλλαγὰς καταμείνουσιν, σὺ τὸν τὴν ὄμβρων χορηγίαν ἀποφῆναι, ἐγὼ δὲ ταῖς σαῖς ἀποφάσεσιν ὑπογράφω. ἔπρεπεν οὖν καὶ ἄκων καὶ ἑκὼν ὁ Ἠλίας, καὶ τοῦ ἔμβρεσιν ὑπερηλέλιζετο. ἀλλὰ πάλιν αὐτὴν ἀσέβειαν θαρσαλέος, ἐμβάλλεται πικρὰν μνησικακίας κατ' αὐτὴν ἀποφαίνειν λυπηρόν. τί οὖν ὁ Θεός; ὁρῶν αὐτὸν μὴ χωρησάντα προς φιλανθρωπίαν τὴν τὴν παλαιότητος, χωρίζει καὶ Ἠλίαν τῆς μετὴν ἁμαρτωλῶν κατοικήσεως. ἐγώ, φησὶν, ὦ Ἠλία, οἶδά σου καὶ ζῆλον, δυσωπούμενός σε τὸν πολιτείαν. ἐλεῶ δὲ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, νίκης δὲ ὑπὲρ ὁ μέτρον κολάζονται· σὺ δὲ μένος εἰ ἔκδικος τῆς θυσίας· ὃ δὲ τὴν δυσεβείαν ζῆλος συνεχῶς πλημμελεῖ. χωρίζω τοίνυν ὑμᾶς τῆς μετ' ἀλλήλων κατοικήσεως· δυάδηθι ὡς εἰς οὐρανὸν, φέρειν ἁμαρτωλοὺς μὴ δυναμένους, ἐγὼ δὲ ἐπιδημήσω τῇ γῇ. δύο ἐπὶ πολὺ, φησὶ, συμμένης ἁμαρτωλοῖς, ἐκτελέσῃς δὲ τὸν δυσεβείας ὃ ζῆλος, προσδέ σε συνεχῶς κολαζόμενον. τί οὖν; μετάσηθι ὡς εἰς οὐρανοὺς, ὦ Ἠλία· οὐ δυνατὸν γὰρ πῦρ ζωοικεῖν κελεύω. δίδωμί σοι ζωοικεῖν τοῖς δικαίοις ἁμαρτήτοις,

εἰ σὺ Ἰουδαίοις χρηστός. ἐγὼ γὰρ πᾶσι σου μᾶλλον τὴν ἀπόφασιν, καὶ ἐκείνους ἡ κολαζομένους οἰκτείρω. ὡς οὖν εἶδεν ὁ Θεὸς τὸν Ἠλίαν οὐκ εὐδιάθετον, συχέλλει πάλιν τὴν δρῦν τῶν κεράτων ἔφθιν, πρὸς καταλλαγὰς αὐτὸν βιαζόμενος, ἵνα δι' ἑτέρου λιμοῦ βιασθεὶς, τὴν ἀπόφασιν καὶ δι' ἑαυτοῦ λύσῃ. ὁ δὲ τὴν τῶν κεράτων συσταλέντων, ἰδὼν εἰς πτερὸν λιμένα ἔφυγε, φησὶ, μόνον σὺν δυσωπῶν ἵδω κολαζομένους, ἀπόλωνται μὴ τὸ σῶμα μὴ τούτων λιμῷ κολαζόμενον. ἐκλιπούσης τοίνυν τὴν διὰ τῶν κεράτων ἔφθιν, καὶ χρόνου διελθόντος πολλοῦ, πάλιν συχνεῖς ὁ Ἠλίας, ἐφ' ἕτερον μεθίστατο τόπον, καὶ τῷ λιμῷ ζωοθλιβόμενος, ἄπιστος, καὶ ἀγνώμων ἱκέτης ἐθνικῆς καὶ ξένης χώρας καὶ πενομένης. καὶ βουλόμενος ἢ αὐτὸν ὁ Θεὸς ἡμέρωσαι φιλανθρωπότερον, ἢ ὅπως τοῖς Ἰουδαίοις ἀπείρητον ἡ μὴ ἐθνῶν ζωοποσία, πρεσβευομένων πρεσβεύεται δὲ γε- 1 Reg. 17, 8. νησόμενον. Ἀνάστηθι, φησὶν, ἀπέλθε εἰς Σαρεφθὰ τῆς Σιδωνίας, καὶ ἐστιλθεν μὴν ἐκεῖ χήρᾳ γυναικί ἐθνικῇ τὸ διατρέφειν σε· ἵνα ἀκούσας ὁ ἐθνικὴ, μυσάζηται τὸν ἔφθιν, ἃ προσκαλέσῃ τὸν Θεὸν εἰς χρηστότητα τοῦ ὄμβρων. ὁ δὲ οὐδὲ πρὸς τοῦτον τὸν φωνὸν ἐχαυνώθη, ἀλλ' ἔτρεχε πρὸς τὸν τῆς ἐθνικῆς διαβόλου. καὶ ὁ μέζων, προσκυβαλεῖν τὸν χρεῶν ὁ Θεὸς εὐθὺς αὐτῷ πενιχρὰ λαλήσαι ῥήματα σκληρά, πάντα χρῆναι αὐτὸν εἰς χρηστότητα συνελαύνων. τί οὖν ἡ ἐθνικὴ πρὸς αὐτόν; ζῇ Κύριος ὁ Θεός σου, καὶ πάθοι τῇ ἐθνικῇ τὸ εἰπεῖν, ζῇ Κύριος ὁ Θεός σου; προσλαβὼν ὁ Θεὸς δείκνυσι τὸ προφήτου τῇ χάρᾳ κατ' οἰκονομίαν. τοῦτο γὰρ ἔστιν, ὃ τῷ προφήτῃ ὁ Θεὸς ἐπιβοᾷ, ἐστιλθύμην σοι εἰς χήραν γυναικὶ τοῦ διαθρέψαί σε. ἔδειξεν ὁ Θεὸς προσλαβὼν τῇ γυναικὶ τὸ προφήτου ὄχημα, τὸν μορφὸν, τὸν ἡλικίαν, τὸν μέλλουσαν αἴτησιν, ὅθεν μὴ ὃ προσκυνῆσαι τὸ προφήτου, ἵνα ἐμπνεύσῃ τῆς οἰκονομίας ἡ χήρα, εἶδεν αὐτὸ τοιοῦτον, οἷος αὐτῇ κατ' οἰκονομίαν ἐφαίνη. ἐστιλθεν οὖν γνοῦσα θείαν ἐξ) τὸν ἀποκάλυψιν, εὐθὺς βπτισάτη τῷ προφήτῃ ἐ- 3 Reg. 17, 10. ξόδια, ἃ αἰτήσατο ἔφθιν, ἔξοδα, ζῇ Κύριος ὁ Θεός σου, οὐκ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλλ' ἢ δραξ ἀλεύρου ἐν τῇ ὑδρίᾳ, καὶ ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καμψάκῃ, καὶ εἰσελθοῦσα ποίησον τοῦτο ἐμοῦτῃ καὶ τοῖς τέκνοις μου, καὶ φαγεῦμθα καὶ ἀποθανούμθα. εὐθὺς ἀπογνώσεως ἢ δόσεως ῥήματα. οὐκ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλλ' ἢ δραξ ἀλεύρου· τοῦτον εἰσελθοῦσα ποίησον ἐμοῦτῃ καὶ τοῖς τέκνοις μου, καὶ φαγεῦμθα καὶ ἀποθανούμθα. ἰδὲν ἤρεν, φησὶ, ὃ προσλειπόμενον ἕτερον, τῆς δρακὸς δαπανηθείσης, ἢ ζαίας. ἤρξατό τι παρ' αὐτῆς πρὸς τὸ φωνὴν ὁ Ἠλίας. ἐμοὶ, φησὶ, πλεῖον αὕτη παρεσκεύασε λιμῷ· ἐγὼ καὶ μόνος πεινῶ, αὕτη δὲ μὴ τῶν τέκνων λιμώττει· μὴ ἡμέρωμαι προθύμως τῇ ξενοδοχίᾳ ζαίας; ἃ οὖν; ὅπερ εἶπον, χαυνοῦται πρὸς τὸ φωνὸν, ἀρχὴν) λοιπὸν φιλανθρωπίας ἐν ἑαυτῷ προσφέρει μελέτην. Οὐκ ἐκλύθη, φησὶν, ὁ καμψάκης τοῦ ἐλαίου, οὐδὲ ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου, ἕως τοῦ δοῦναι Κύριον ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς. ἤδη μικρὸν τὸ τῶν ὄμβρων ἐπισφίγγεται δόσιν. πρὶν τὸν λιμὸν διαπαθῆσαι, οὐκ ἐπίστευσεν Θεῷ τὸν προσκυνοῦντα ὄμβρους φιλανθρωπίᾳ, ἀλλ' ἔλεγεν, οὐκ ἔσται βροχὴ ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ἐὶ μὴ κατὰ λόγους τὸ μαθός μου· νῦν δὲ ἐπίστευσεν, ἐν ἤδη τῶν λύσεως ἐπαγγελθείσης προσίμιον. ἀλλ' ἐπανήρθε ἰδών, οὕτω δὲ προσῆγε τὸν αἴτησιν. τί οὖν ἡ τῆς φιλανθρωπίας πηγή; πάλιν αὐτὸν τοίτον μικρὸν φιλανθρωπίας προσάγει. κελεύει γὰρ τὸν ψυχικὸν τὸ τῆς χάρας παιδίου μεταδῆναι τὸ σώματος (πᾶσι γὰρ τὸ προφήτου, τὸν εὐλογίαν οὐκ ἔλυεν, οὐδὲ ἐπλήσθη τὸ καμψάκου ἐποίει) ὥστε πρὸς ἀνάγκην αὐτὸν ζωοτελεθῆναι φιλανθρωπίας. ἰδὼ γὰρ ὕστερις τοῦ προφήτου, εἰ καὶ τῆς εὐλογίας αἰσθάνεται τῆς πρὸς αὐτὸ, ἡ τῆς ἐθνικῆς δὲ χάρας τοῦτο τὸν πίστιν κατέζεσθαι, ὡς ἀπὸ ζωτυχίας τῆς εὐλογίας ἐπιτυχούσης μικροῦ. διὸ τοῦτο ὁ Θεὸς τὸν μὴν εὐλογίαν οὐκ ἀνατρέπει, τοίτον δὲ προσάγει μοχλὸν τοῦ προφήτου. πιστὸς γὰρ ὃ τῆς χήρας ἀποθανὸν παιδίον, τὸ προφήτου εἰς ἀνάγκην ὠθῶν τῆς πρὸς αὐτὸ ἀξιώσεως. ἡ γὰρ χήρα, πάθοιτος τοῦ τέκνου, πρέσβυς τὸ προφήτου ζωὸ δάκρυσι· εἶθ, φησὶ, λιμῷ πρεσ-

πωλάλθη,

ἐκείνοις αἰσχύνην, αὐτὴ τυφλὴ ὢσ πρὸς αὐτοὺς ὠμμάτωσαι, αὐτὴ πεινῶντα ὢσ πρὸς ἐκείνους διέθρεψεν, αὐτὴ τῆς βίας, ἵν' δι' αὐτοῦ ὁ τ̃ ὅλων δεσπότης Θεὸς τ̃ μαχαίρᾳ προσπαλαίσῃ Ηλίᾳ, λύσαι τὴν κατ' αὐτ̃ ἀπόφασιν τ̃ προφήτου βιαζόμενος. ἄγαν γὰρ μεγάλου Ηλίου ὁ προλαβὼν παιδευτής. ὁ μακάριος Ηλίας ἰδὼν τὸν τ̃ Ιουδαίων λαὸν τῆς τοῦ Θεοῦ καταφρονοῦντα φιλανθρωπίας, ἃ τοῖς μὲν Θεὸν τῆς ἐκείνων νοσομανίας αἰσχόμενοι διανυκτὸς, ἐκείνους δὲ τῇ μακροθυμίᾳ τρὸς ῥᾳθυμίαν παιδοτριβουμένους ἀεί, ὅπερ ἦν τοιοῦτον κτῆμα τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς ἀγαθότητος, ἀποφαίνεται κατ' αὐτ̃. Εἶπε εἰδὼς ὅτι τοῖς τ̃ δικαίων ζῆλον δυσωπεῖται Θεὸς, βουλόμενος τοὺς Ιουδαίους κολάσαι, & φοβούμενος τὴν θείαν χρηστότητα μικροῖς δάκρυσι θύειν θεραπευόμενον, ἀποφαίνεται κατ' αὐτ̃ ἀμφοῖν, καὶ ὅρκῳ τὴν πιμελείαν δεσμῷ, ἵνα τὸν ὅρκον Θεὸς δυσωπούμενος, μὴ λύσῃ τὴν κατ' ἐκείνων ἀπόφασιν. ἀγαθὸς, φησι, πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ μακροῖς πρὸ αὐτ̃ θεραπεύεται δάκρυσι, ταῦτα ἢ τούτοις εἰς εἰδωλολατρείαν παιδοτριβῇ. Ζῇ Κύριος, φησιν, εἰ μὴ ἐς αἷμα ταῦτα ἔτι ταῦτα δρόσος καὶ ὑετός. Εἶτα, ὡς τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν ἀπὸ φθεγγομένου, τί οὖν, ἀπολακτίζω πρὸς ἐκείνων δίκῃ μετανοίας, Ηλία; αἱ δάκρυα προσφέρεις ἐκείνοις θυσίαν μιᾷ; αἱ ὅπλα τὰς πλημμελείας μετανοοῦντας, εὐθὺς μὴ δώσω τ̃ ὑετόν; οὐ, ζῇ Κύριος, εἰ μὴ δίκῃ τόματος μου. ὑ, ζῇ Κύριος. ἐκφοί, φησιν, Εἰδώλοις προσπίλνωται, ἐγὼ ἢ κτ τ̃ σῆς ἡμέρας ἡσύχου. δεῖξόν μοι τ̃ ὅρκον πρὸς κτ σὸν δυνατόν, ἵνα κἀγὼ τούτῳ μάθωσι τ̃ τ̃ Εἰδώλων ἀθετείαν. οὐ, ζῇ Κύριος, ἐκ ἔς αἷμα, φησὶ, ταῦτα ἔτι ταῦτα δρόσος καὶ ὑετός, εἰ μὴ δίκῃ λόγου τόματος μου. οὐχ ὅταν, φησὶ, σοὶ δόξῃ, λύσεις τὴν πιμελείαν (σοὶ γὰρ ἀεὶ δοκεῖ ὁ φιλανθρωπεύεσθαι) ἀλλ' ὅταν ἐγὼ πρὸς αὐτ̃ ἱκετεύω, ὅταν ἐμοῦ κρίναντος, ὅταν ἀρκοῦσαι ὑπὲρ αἰῶνα τὴν τῆς ψυχῆς μεταμέλειαν. ἡδέως τὴν προφητικὴν ἀπόφασιν ὁ Θεὸς, ἐπίμησεν ὅρκον πρὸς αὐτόν. σπουδάζει τοίνυν ὁ τ̃ ὅλων δεσπότης, καὶ πρὸς τὸν προφήτην αἰδούμενος, καὶ πρὸς λαὸν τ̃ λιμῷ κολαζόμενον ἐλεῶν. τί οὖν ποιεῖ; συγκολάζει τ̃ λαῷ πρὸς τὸν προφήτην, ἵνα τῇ τοῦ λιμοῦ & αὐτὸς σπουδάζων λιμοῦσθαι, βουλάσηται τὴν πρὸς τὸν προφήτην τῆς ἀποφάσεως τῆς ὀργῆς φιλανθρωπίαν. καὶ συγκολάζει μὲν τ̃ λαῷ πρὸς τὸν προφήτην, ὑπακούζει δὲ τ̃ προφήτῃ τὴν πιμελείαν, οὐδὲ αὐτὴν τὴν τῆς φιλανθρωπίας ὁδὸν δίχα σοφίας ποιούμενος. πρέπει γὰρ πρὸς προφήτην δίκην πατρὸς μισοτέκνων. μισότεκνος γὰρ ὁ κόραξ γονεύς, καὶ ἃ πέπτει μὴ τρέφων. τοῦτο γοῦν ὁ προφήτης Δαβὶδ ἀμπλόμενος ἔλεγε, Καὶ τοῖς νεοσσοῖς τ̃ κοράκων τοῖς ὑπακαλοῦσιν αὐτόν. ὅπου γὰρ πρὸς νεοσσοὶ τ̃ κοράκων, μᾶλλον δὲ πάντες νεοσσοὶ, πρὸς τὴν τῆς τροφῆς τῆς οἰκείας συλλογὴν ἀθεσίαν, ἔχουσι δὲ τοῦ γονέως παιδοτροφοῦντας, ἀπιστέρηται δὲ τούτου πρὸς νεοσσοὶ τ̃ κοράκων, ὅμως δὲ ἀριθμὸς τ̃ κοράκων ὁ γόνος πρὸ τ̃ γονέων μὴ διατρεφόμενοι, διακρεῖ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ὁ Δαβὶδ, ἀπὸ τῶν τοιούτων δίκην φιλοτροφοῦντα τὸν Θεόν. καθάπερ γὰρ εἰς ἄτεκνα τ̃ κοράκων πρὸς νεοσσοὶ, ἢ πρὸ τ̃ γονέων μὴ τρεφόμενοι, ἔχουσι αὐτοὶ ζῶα μικρά τινα τὴν θείαν ὑπὸ πέμπουσαν τροφοῖς δίκαιον, καὶ ὅτως ἐκ τοῦ ἀέρος ἐκθρέμματα δεχόμενοι, πρὸς αὔξησιν τρέφονται. δίκην τοῦτό φησι, Τοῖς νεοσσοῖς τ̃ κοράκων τοῖς ὑπακαλουμένοις αὐτόν. ὅπου τοίνυν μισοτεκνίαν ὁ Ηλίας κτ Ιουδαίων ὡς τέκνων ἀχρήστων ἀμέλησε, δίκην μισοτέκνων πατέρων προσεύεται πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς, μονονουχὶ τοῦτο πρὸς τ̃ Ηλίαν στοιχηδὸν βοῶν· μὴ τοσαύτη πρὸ σοῦ κτ Ιουδαίων μισοτεκνία, ὅση τοῖς κόραξι κτ τ̃ νεοσσῶν τ̃ οἰκείων; ἀλλ' ὅρα νῦν μεταβεβλημένους τοὺς κόρακας, ὅρα τὴν ἐκείνων, ὦ Ηλία, φιλανθρωπίαν. & πρὸς τοὺς οἰκείους ἀπόθεσθαι νεοσσούς, σῦ γίνονται ξενοδόχοι φιλότιμοι. ἄτοπόν ὅτιν, ὦ Ηλία, τοὺς μὲν κόρακας μισοτέκνους γίνεσθαι πρὸς σὲ τῆς πρὸς ἐμοῦ φιλανθρωπίας, σὲ δὲ μισοτέκνους τοῖς Ιουδαίοις μὴ γίνεσθαι τῆς πρὸς ἐμοῦ κατ' αὐτ̃ πιμελείας. αἰδέσθητι τὴν τ̃ κοράκων μεταβολὴν, & ζῆλωσον πε-

ψων. ἐπίδα λέων, ᾗ διεσπάραξε τ λέοντα ὡς ἔρι. ἐδίδη σιδηρᾶς ἀλύσεσι, ⸂ ἡ γυ-
Κεφ. ιε. νὴ πρὸς αὐτόν· Ἀλλόφυλοι ἐπὶ Σαμψών. ἀλλὰ πάλιν ἡ γραφή, Καὶ πνεῦμα Κυρίου ἦλθεν ἐπὶ Σαμψών, ᾗ διελύθη τὰ δεσμά, ὡς ὅτε τὸ σπαπίον ὀσφρανθῇ πυρός. οὐδαμοῦ οὐδεμίαν Εἰσπνῆν ἀρετὴν, μὴ πρὸς πάξας τὸ πνεύματος τὸν ἐργάτην. Εἶτα ἐπὶ λειπόντι ἐγυμνώθη τῆς δυνάμεως, πρόσεχε ἀκριβῶς, τί προσδέδωκεν ἡ θεία γραφή, πόσα προσδέλεγυσα, ὅτι ἐστράτηγε ⸂ ἔοικε, ὅτι πνεῦμα Κυρίου ἦλθεν ἐπὶ Σαμψών. ὅτι ἐξύφανε τὸν κεφαλίων, προσδιδοὺς τῆς χαίτης ὃ εἶχεν, βύβλους ἔγραφε, ᾗ Κύριος ἀπέστη ἀπὸ Σαμψών. ὅτι ⸂ ἀλλόφυλοι, ᾗ πνεῦμα Κυρίου κατῆλθεν ἐπ' αὐτόν· ὅτε αἰσχύνει λέγει, ᾗ Κύριος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ⸂ εἰκότως. ὁ γὰρ Κύριος ὃ πνεῦμά ἐστιν. ᾗ μόνοι ᾖ ἐν τῇ παλαιᾷ τοῦτον εὑρήσεις τὸν θεῖον, ἀλλ' ᾗ ἐν τοῖς ἀποστόλοις, ὅταν πνεῦμα μεγάλων ᾗ ὑποβάλλουσαι δυνάμεις κηρύττῃ τὰ θεῖα λόγια, πόσα προσδοῦ τὸ πνεύματος τὸν αὐθεντίαν προστάττει. Εἰσάγει ⓦ Παῦλον ἐν τῇ Κύπρῳ λέγων πρωσυμβόλους ⓦ ἐπάρατον ἄνδρα Ἐλύμαν τὸν μάγον, τὸν κατὰ τῆς ἀληθείας στρατευόμενον. καὶ ὅπως ἔμελλε προσῆμα διηνεῖσθαι ξένον, [ὅσα] ὀφθαλμοὺς λέγων σεσυμβύσθαι. Ἰδοὺ γάρ, φησὶ, χεὶρ Κυρίου ἐπὶ σέ, ᾗ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων ⓦ ἥλιον· τοῦτο ᾗ ὑποφαίνει τὸν Παῦλον, ᾗ πάντων αἰθερίων φύσιν, λέγω δὴ, τὸ ἀφαίσιον ὀφθαλμοὺς λέγων δυθερίου. λέγεις οὖν δυθερίου οὐ μεταβάλλει φύσιν, οὔτι τυφλοῖ τὸν ὄψιν. ἵνα οὖν μὴ τις ἀποβλέψας εἰς τὰ δυθερίνα ῥήματα, ξενισθῇ πρὸς τὰ προσήμαθα, ᾗ νομίσας " πεπλανῆσθαι ἐν τῷ ῥῆμα, προστάξει πάλιν ἡ γραφὴ τὸ πνεύματος τὸν αὐθεντίαν. τότε δή, φησὶν, ὁ Παῦλος πνεύματος ἁγίου πλησθεὶς εἶπε πρὸς αὐτόν. ἔχεις ⸂ ἑτέρας ἀποδείξεις πνεύματος. εἰ δὲ δυνάμεως ἰδιώτης λαλήσῃ, ἀλλὰ πάλιν ἡ γραφὴ τῷ πνεύ-
Πραξ. δ. κ. ῆ. ματι τὸν ἐνεργάσθαι ἐπιγράφει. οἷ δημηγορῶν Πέτρος ᾗ Ἰωάννης ἐν τῷ πλήθει τῶν Ἰουδαίων. ᾗ τότε, φησὶν, ὁ Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπε πρὸς τ λαόν· " ἀρεστόν ἐστιν ἐνώπιον τῦ Θεοῦ, ὑμᾶς ἀκούειν μᾶλλον, ᾗ τῦ Θεοῦ, κρίνατε. Ἆρα τί οὖν πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, ὅπως ἰδιώτην ὑποφέρεται ἡ παῤῥησία, ἵνα μή τις εἰς τὸν ἀλήθειαν ἀποβλέψας, ἀπιστήσῃ τῇ παῤῥησίᾳ τῦ λόγου τῦ ἁγίου, προσέταξε τῦ ἁγίου πνεύματος τὸν σοφίαν, ἵνα μὴ θαυμάσῃς τὸν χορηγίαν. σκοπήσωμεν, εἰ δοκῇ, ᾗ ἕτερον, ἵνα ὅπι πλῆρη ᾖ βεβαίωσις ὑπολάμψῃ τοῖς εἰρημένοις. ἀνοίσεται οὐρανὸς ἁγίους· ἀλλὰ αὖθι πνεύματος τῦ ἁγίου ἐστὶ ἀνοίσεται. οὐ γὰρ ὀφθαλμοῖς ὁρατὸς ὁρᾶται οὐρανὸς ἀνειγμένος. ἀλλ', ὡς ἡ γραφὴ φησι, πρὸ ἀρχῶν πλήρης πνεύματος ἁγίου, εἶδεν. οὐδαμοῦ τοίνυν, ἀδελφοὶ, οὐρανὸς ἐστὶν ἰδεῖν ἄνευ πνεύματος ἀνοιγόμενον, οὔτε αὐθεντίαν διδασκαλίας ἐνδύσασθαι, οὐ δυνάμεων
α. Κορ. ια. ιε. θαυμάζ ἐνδείξασθαι ἄνευ τῦ ἁγίου καὶ προσκυνητοῦ πνεύματος. Πάντα γὰρ ἐνεργᾷ τὸ καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ργ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΗΛΙΑΝ.

Ex edit. Basil.

Ρότερον μὲν τῶν Ἰουδαίων ὁ δῆμος τῇ τῶν προφητῶν ἐνομοπάθειτο κτήσει, ᾗ προφητικὸν ἐπῆρχε γεώργιον· νῦν δὲ ᾗ τοῦτον αὐτὸν προδὰ τῆς ἐκκλησίας ἀφήρπαται τὸ κεφάλαιον. ἰδοὺ γὰρ τῶν προφητῶν πρὸς ἡμᾶς ᾗ τὰ σώματα. οὐ γὰρ ἔφερεν ἀκαρπῶν λαὸν προφητικοὶ γεωργοὶ, οὐχ ὅρμοσε προδὰ κτῆσιν προφήτας τοῖς ⓦ δι' αὐτῶν προφητευθέντα σταυρώσασι, αὐτὶ γεωργῶν ὡς πρὸς ἐχθροὺς

Google

πτο, Εἰ στήλη δὲ ἰδιώτης, ἢ ἄπιστος, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, διακρίνεται ὑπὸ πάντων· τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται· καὶ οὕτω πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσκυνήσει, ἀπαγγέλλων ὅτι ὄντως ὁ Θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστί. ὁρᾷς ὅτι τὸ ἐν τοῖς προφητεύουσι πνεῦμα Θεοῦ διαρρήδην αἰνίττεται ἐκ τῆς διαλεκτικῆς διδασκαλίας; τί τοίνυν σκανδαλίζῃ τὸν τῆς διαλεκτικῆς, αἱρετικέ; τί συνοφαντεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; τί βλασφημεῖς τῆς πίστεως τὸ ὁμολογούμενον; ἀκούεις σου τοῦ στεφανίτου καὶ ὅτι τῶν μυστηρίων, πῶς εἶπας, πιστεύω εἰς πατέρα ἐν υἱῷ καὶ ἅγιον πνεῦμα. ὃ ὅπερ ἦσας, ἀνεκήρυξας; ὃ ὡμολόγησας, αἰσχύνῃ; ὁ καθαρῶς διεσάφησας, τοῦτο πάλιν ἀσεβῶς ἐβόλωσας; πολεμεῖς τῇ Ἐκκλησίᾳ; μάχῃ σε πῶς ζωοποιεῖς; ἀπορεῖσθαι τὸν πίστιν; ἢ Εἰσάγγελος ζητήσεις; πιστεύσῃ, ὁμολογήσῃ σοι πρέπει δὲ τὸ δῶρον· ἢ μὴ τὸ δῶρον ὑφορίζει πίστις, ἢ Εἰσάγγελος ἡ λέξις; μὴ ὑφορίζετε τὸν ἀξίαν τῆς χάριτος· μὴ τὸν χαρακτῆρα καὶ ζωοποιοῦντα τῆς φοβερᾶς σαλπιγγος καὶ φρικώδους μυσταγωγίας. ἐὰν ὁμολογήσῃ παρ' ἐμοῦ ἐν ἁγίου πνεύματος ὁμολογήσας πιστεύσῃ· ἐλπὶς ὁμοίως εἰς πατέρα ἐν υἱῷ καὶ ἅγιον πνεῦμα· ἡ εὐλογία ὁμοίως ἐὰν ὁμολογήσῃ παρ' ἐμοῦ ἐν υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος. ἡμῖν γὰρ δῶρα τὰ τῆς χάριτος· ἐν δὲ ὑμῖν ἡ βλασφημία τῆς χάριτος· τὰ δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡμῖν ἀλήθεια· ἐν δὲ ὑμῖν δουλεία τῷ πνεύματι· ὦ τῆς ἀπωλείας, ὦ τῆς ἀγνωμοσύνης. ἢ τὸν πίστιν ἀπαρνήσῃ χάριν, ἢ τὸν παλαιὰν αἰδέσθητι διαθήκην, ἢ πεντάχορδον πῆξιν τῆς ἁγίας πεντάδος τὸν ὁμοτιμίαν, ὡς πολλάκις διὰ πολλοῦ ὑμῖν ἐλεγχόμενοι μαρτυρίαν ἀπεδείξαμεν· αἷς ἐν ἑτέραις βούλομαι παρεδεῖναι πάλιν ἀπόδειξιν. παρακαταθήκην γάρ, ὡς πολλάκις ἔφθην εἰπών, ἐν τῇ παρούσῃ πάντα. τί οὖν; παρεσάτησεν ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ, λέγων· Λάλησον τῷ Ααρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, οὕτως εὐλογήσατε τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ. παρέστησε ἀκριβῶς. ἵνα μή τις ἁπλῶς ὑπολαβὼν ἰουδαϊκὴν ἡμᾶς καλῶς ἔχειν, προσέταξε δὲ ὅπως, ἵνα μηδεὶς τὴν ἰδίαν ἀξιοῖ δόσιν καὶ εὐλογίας φύσιν, ἀλλὰ τὴν παρὰ τοῦ χαράξαντος καὶ πάντα ποιήσαντος [λέξῃ,] ὅτι, φησὶν, εὐλογήσατε. ὅτι, πῶς; βλογήσει σε Κύριος, καὶ φυλάξει σε. καὶ παρέστησε, πῶς πεντάχορδον τὴν πεντάδα μυστικῶς εἰσάγῃ, δι' ἧς ἡ βλογία περιπλασιάζοι. βλογήσει σε Κύριος, καὶ φυλάξει σε· ὅτι φανῇ Κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὅτι σε, καὶ ἐλεήσει σε· ἐπάρῃ Κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὅτι σε, καὶ δώῃ σοι εἰρήνην. ὅρα τὸν ἁγίαν πεντάδα διαρρήδην αἰνιττομένην. ποία χάρις οὐκ ἀπὸ πνεύματος ἁγίου; ποῖον δῶρον οὐκ ἄνωθεν ἐκείθεν; ποῖον ἀγαθὸν ἄνω ἐκείθεν; ἡ δικαίωσις καὶ εὐφροσύνη ὅτι φανεῖται τοῖς δικαίοις ἄνω πνεύματος ἁγίου; ἐρώτα καὶ γραφάς, καὶ σκόπησον, ὡς, ὅταν ἡ γραφὴ ἄλλη μέν σοι τι ἢ δίξαι τὴν ὑπὲρ φύσιν ἀπὸ πολυωνύμων, τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ γραπτὸν μόνον ἐκείνους ἄλλοφυλοι ὅτι τὸν Σαμψὼν πολλοὶ, καὶ ἀναριθμητοί· ἡ μόνος ἰὼν ἐκεῖνος ἡ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ δεδεμένος· πῶς δὲ λύσις ὧν δεδεμένος ἦς σωτηρία ὧν ἀπειλημμένος; πῶς εἰς φεύγειν τὴν πολλὴν πνεῦμα Κυρίου κατηύθυνεν ὅτι Σαμψών, καὶ ἐφήλατο ὅτι τοὺς ἀλλοφύλους· καὶ εὑρὼν ἕνα σιαγόνα, χιλίους ἄνδρας διεχείρισατο. ἐν ὅσα τῆς θείας γραφῆς τὸ σοφόν. ὅτι, τοῖς ἀπείροις τὸ αὐθαίρετον ἄπιστον ἦν τὸ ῥῆμα, ὅτι ὁ δεδεμένος εἴληπται τοὺς λελυμένους, καὶ ὁ μόνος τὴν πολλὴν ἐφεύγθη, δέ· πρόσταξις καλῶς, καὶ πνεῦμα Κυρίου ἐπῆλθεν ὅτι Σαμψών, καὶ ἔλαβε σιαγόνα ὄνου, καὶ ἀπέκτεινε χιλίους· ἵν', ὅταν ἀπιστηθῇ ἡμῖν τὰ αὐθαίρετα φύσιν, πιστευθῇ διὰ τὸν τοῦ πνεύματος δύναμιν. σκόπει καλῶς ἔλεγε Μωϋσῆς· Πῶς διώξεται εἷς χιλίους, καὶ δύο μυριάκις μυριάδας, εἰ μὴ ὅτι Κύριος παρέδωκεν αὐτούς, καὶ ὁ Θεὸς ἀπέδοτο αὐτούς; ἀνάγνωθι καὶ γραφάς, εὑρήσεις ἐφ' ἑκάστου γραπτήματος προτεταγμένον τὸ πνεύματος τὸν αὐθαίρετον. ἦλθεν ἡ ἀλλόφυλοι, καὶ πνεῦμα Κυρίου κατῆλθεν ὅτι Σαμψών.

χ. ὑπήκοος

χ. ἐπῆλθεν

χ. περισπᾶται

Λευ. ε. κγ.

ϐίσῃ. Εἶτα ὁ Κύριος αἰτιᾶται αὐτὴν τῆς ἀποστολίας πάλιν ἐπάγων· Καὶ πῶς Δαβὶδ ἐν πνεύματι ἁγίῳ καλεῖ αὐτὸν Κύριον; Εἶπε γὰρ ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου. Ἔδει, ἐν πνεύματι τοῦτο εἰπεῖν, οὐχ ἵνα τὸ πνεῦμα δείξῃ· ἀποδείξει τὸ κηρυττομένου Χριστοῦ, ἀλλ' ἵνα σαφῶς παραστήσῃ, ὅτι ὁ προφήτης ἐν πνεύματι ἁγίῳ τὰ μέλλοντα προορᾷ, ὃν ἤμελλε Κύριον καλεῖν, Κύριον ὁμολογεῖ τὸν ἀληθῶς. οὐ γὰρ ἔδει τὸ ἁγίου πνεύματος προσεῖναι τῷ Κυρίῳ ἐξεταζομένῳ, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτῷ, Δαβὶδ γὰρ ἐλέγετο Κύριον, ἢ διατοῦτο; ἀμέλει γοῦν αὐτὸς ὁ Κύριος προσαιρεῖται τὴν τῶν ἀρετικῶν συκοφαντίαν, καὶ φυλάττων ἀκέραιον τὸ ἁγίου πνεύματος ὄνομα, τῇ ἐπαγωγῇ λύει τὴν ἀμφισβήτησιν. τί οὖν φησιν; Εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν; οὐκ εἶπεν, Εἰ οὖν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καλεῖ αὐτὸν Κύριον, ἀλλ', Εἰ ὁ Δαβὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον. Διὰ τί οὖν προσέθηκε, ἐν πνεύματι ἁγίῳ καλεῖ αὐτὸν Κύριον; ἵνα δείξῃ τὸ ἀπὸ τῆς προφητείας, οὐκ ἐκ τοῦ σώματος βλέποντος, ἀλλὰ πνεύματος ἁγίου προδεικνύοντος. οὐδὲ γὰρ ἠθέλησε Δαβὶδ, οὐκ ἐτόλμησεν· ἀλλ' ἃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑπέβαλλε, ταῦτα διὰ τῆς πνευματικῆς ἐκραύγαζε λύρας. Διὰ τοῦτο ὁ Κύριος προσέθηκε, πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι ἁγίῳ καλεῖ αὐτὸν Κύριον; ἵνα μὴ τὴν βλασφημίαν ἀφρεπὲς εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐλκύσῃ, ἐπάγαγε πάλιν, ὦ, ἐφθημένε εἰ πάντως, Εἰ οὖν Δαβὶδ αὐτὸν καλεῖ Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν; Οὐκοῦν ὁ Δαβὶδ τὸν ἐν πνεύματι ἁγίῳ καλεῖ Χριστὸν Κύριον. ἐκφοβοῦμαι προσημαίνων σκῆψιν, ὅτι πᾶς προφήτης οὐκ ἐν πνεύματος ἁγίου λαλεῖ καὶ ἐξίσταται. πάντες γὰρ ὁμολογοῦμεν ὡς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἐλάλησαν οἱ προφῆται, ὡς καὶ ὁ ἀπόστολος μαρτυρεῖ λέγων· Καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ τοῦ προφήτου. καὶ πάλιν καθολικῶς ὁ Θεός· Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσι· καὶ Μωϋσῆς, Τίς δώσει πάντα τὸν λαὸν Κυρίου προφῆτας εἶναι; ἐν τούτοις δοκῶν Κύριον τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτοῖς; ἐν τούτοις προσέχωμεν ἀκριβῶς, πῶς ἡ θεότης δείκνυται τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐχ ὑφ' ἡμῶν ὑψηγορίᾳ, ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκείας ἀξίας κηρυττομένη.

Γραφ. καὶ κε. Ἰωαὴλ ϛ΄ κεφ. Ἀριθμ. ια. κϛ. χ. δίῳ

Καί μοι μικρὸν ὑπομεῖναι δοκεῖ πρὸς τοῦτο καὶ ἀκριβῶς σχηματίσαι τὸ προκείμενον. τὰς γὰρ τοιαύτας αἰτιάσεσιν εὐμαρεστέρα καθίστησι τὴν ἀποκρισεως λύσις. ἐρωτήσωμεν τοίνυν· ὁμολογοῦσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ τῶν προφητῶν, ἢ ἀπιθοῦσιν εἶναι καὶ ἀμφιβάλλουσιν; Εἰ μὲν ἀμφιβάλλουσι, τὸ προκείμενον ὑπομνήσωμεν, πῶς αὐτὸς λύτρωσιν λέγων ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσι· τὸ πνεῦμα γάρ ἐστι τὸ ἐνεργοῦν τὴν προφητικὴν δωρεάν. ὡς καὶ ὁ Μωϋσῆς πάλιν ὁ θαυμάσιος βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι ἐκ πνεύματος ἁγίου προφητεία συνίσταται, τὴν μεγάλην ἐκείνην καὶ θαυμασίαν ἔρριπτε φωνήν· καὶ τίς δώσει πάντα τὸν λαὸν Κυρίου προφῆται εἶναι; ἐν τούτοις δοκῶν Κύριον τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοῖς; Εἰ δὲ ὁμολογοῦσιν ἀληθῶς, ὥσπερ ἔστιν ἀληθῶς, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν ἐν τοῖς προφήταις, ἄκουε ὡς ὁ μακάριος καὶ θαυμάσιος Ζαχαρίας, ὁ τῶν προφητῶν πατήρ, Θεοῦ λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ διὰ τῶν προφητῶν λαλῆσαι. Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο, καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαβὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ. Εἰ τοίνυν ὁ λαλήσας διὰ στόματος τῶν προφητῶν Θεὸς, ἐλάλησε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τοῖς προφήταις, ὡς φησὶν ὁ Δαβὶδ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν βασιλειῶν, Πνεῦμα Κυρίου ἐλάλησεν ἐν ἐμοί· Θεὸς ἄρα καὶ Κύριος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ διὰ τῶν προφητῶν φθεγξάμενον. λείπει δὲ μοι σαφῆ τὴν λεγομένην ἀπόδειξιν. ὁ θεῖος ἀπόστολος βουλόμενος τῇ προφητικῇ φωνῇ δοῦναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, φησὶν ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ· Εἰ πάντες προφητεύ-

Πραξ. κη. κε. Ἰωαὴλ ϛ΄ κεφ. Ἀριθμ. ια. κϛ. χ. δίῳ

α. Κορ. ιδ. κδ.

ντες,

σε. Ἀλλὰ γὰρ φθάσῃ ὁ ἀσεβὴς μυδῶν ῥώκοντος. ἡμεῖς δὲ εἰς τὸ προχείμενον ἐπανέλθωμεν. Γινώσκεται ἐμὸν ὄνομά σοι Κύριος. εἰ τοῦ πατρὸς μόνου, οὐκοῦν μᾶλλον ὅτι ὄνομα τοῦ πατρὸς Κύριος· καὶ εἰ τοῦ πατρὸς ὄνομα Κύριος ὅτι, φησὶν ὁ Παῦλος, Εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. ἀλλὰ Κύριος ὁ πατήρ, Κύριος ὁ υἱός. ἴσθι δὲ ὡς κοινωνὸς τοῦ ὀνόματος, κοινωνὸς καὶ τῆς ἀξίας. ἀλλ' ὁ Ἰουδαῖος προσαιτεῖται εἰπεῖν, ὅτι σοὶ τοῦ πατρὸς εἶπεν· ἵνα τί, Κύριε, τῷ ἐμῷ ἀρνήσασαι, τηρήσῃ τῷ πατρί τοῦ Θεός. δίχομεν Ⓐ ὅτι καὶ τοῦ σωτῆρος· ὃ μερίζω τοῦ ἀξίαν τῷ ὀνόματι, ὡς πολλαχοῦ ἔφθην εἰπών, τῆς προκοπτούσης τειάδος, ὅτι ἡ ἐκκλησία ἀμείνονα ἔχει τοῦ δόξαι τῇ σῇ ζηλοτυπείᾳ συγκαταβαίνω, καὶ λέγω, δεδόξασται, γνώτωσαν ὅτι ὄνομά σοι Κύριος. τί οὖν ποιεῖς τῷ ἐπαγγελτικῷ ῥήματι; Σὺ μόνος ὕψιστος ὑπὲρ πᾶσαν τὴν γῆν ἀρα καὶ τοῦ σοῦ ἀσέβειαν καὶ τὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἐπὶ πατὴρ ὕψιστος, δῆλον μόνος ὕψιστος ὁ υἱός. ἐπαίρου, ἀδελφοί, οὐ κύματα θαλάσσης ὄντι, ἵνα συμπαίξῃ, ἀλλ' ἀγάπης κύματα, ἵνα ἀγλαΐσῃ. πλὴν Χριστοῦ φθεγομένου καὶ κηρυττομένου, ἰσχύει τὸ σκάφος τοῦτο τὸ θεοφιλὲς ἀγέτω. ἄτοπον γὰρ τοῦ ὦ θαλάσσης θρασυνθῆναι τὰ ἴχνη τοῦ διασώσαντος, καὶ ἀκούσασαι, Σιώπα, πεφίμωσο, αἰσθανθῶσι τὴν ἀφροσύνην, τὴν ἐκκλησίαν μὴ πιανθῶσι τῷ ἑαυτῆς τυμφίῳ τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς φθεγομένῳ, καὶ δείδω ὡς ἀληθῶς χάριν ὅτι τῶν χειλέων ἴσχυσε. Ἐξεχύθη γὰρ χάρις ἐν χείλεσί σου. Μαρκ. δ' λθ'. Ψαλμ. μδ'. ϛ'.

Ἀλλ' ὅτι τὸ προχείμενον ἐπανέλθωμεν. γνώτωσαν ὅτι ὄνομά σοι Κύριος. ὃ θέλεις, ὑπόλεξαι· οὐχ ὡς ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ τῆς ἐκλογῆς κειμένης. οὐδὲ γὰρ, ὅτι Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ εἶπε πρὸς Ⓦ λαόν, Ἐκλέξασθε ὑμῖν πρὸς τὸν σήμερον τίνι λατρεύσητε, ἢ τοῖς θεοῖς, οἷς ἐλάτρευσαν Ⓐ πατέρες ὑμῶν, ἢ Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὁ πρώτως ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἀνθρώπων Ⓦ Θεὸν ἀκολουθῆσαι εὐσέβεια. καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτός· Μάρτυρες ὑμεῖς καθ' ἑαυτῶν, ὅτι ὑμεῖς ἐξελέξασθε Ⓦ Κύριον, λατρεύειν αὐτῷ. ὥσπερ ἐκεῖ ἡ ἐκλογὴ τοῦ Θεοῦ τὴν ἀξίαν οὐχ ὑβρισεν, ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν τῶν εὐσεβούντων ἔδειξεν, οὕτω κἀμοῦ, ἐμὸν λῶ τῇ προαίρεσιν τὴν ἐκλογήν, ὃ τὴν ἀξίαν ὑβρίζω, ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν δοκιμάζω. τὸ, γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σοι Κύριος, ἆρα πρὸς πατρὸς εἴρηται, ἢ πρὸς υἱοῦ; καὶ μὲν γὰρ πρὸς πατρός, καὶ ὄνομα τοῦ πατρὸς, Κύριος· ὄνομα καὶ τοῦ υἱοῦ, Κύριος (Εἷς γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα) ἆρα τὸ ἀξίωμα, ὥσπερ κοινὸν καὶ τὸ ὄνομα. ἀλλὰ τοῦ υἱοῦ ὄνομα τὸ, Κύριος. αὐτὸς οὖν μόνος Κύριος ὁ υἱός. σὺ γὰρ εἶ μόνος ὕψιστος ὑπὲρ πᾶσαν τὴν γῆν. ἆρα οὖν ὅτι εἷς καὶ μόνος Κύριος ὁ υἱός, ἀλλότριος τῆς κυριότητος ὁ πατήρ; μὴ γένοιτο. οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ ὅτε κηρύττεται μόνος εἷς ὁ Θεὸς, ἐκβάλλεται ὁ υἱὸς τῆς θεότητος. Εἰ ἀρχὴ γὰρ ἐγὼ ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἐγὼ πρὸς Ⓦ Θεὸν, καὶ Θεὸς ἐγὼ ὁ λόγος. οὔτε οὖν ὁ, Θεὸς ὁ πατὴρ, ἀφορίζει Ⓦ υἱὸν τῆς θεότητος (καὶ γὰρ Θεὸς ὁ λόγος) ὅτε μόνου ὁ υἱός, ὅταν λέγηται, Εἷς Κύριος, ἀλλότριον δείκνυσι Ⓦ πατέρα τῆς κυριότητος. Εἶπε γὰρ ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου. Κύριος οὖν ὁ πατὴρ, Κύριος ὁ υἱός, Κύριος δὲ πνεῦμα ἅγιον. ὁ γὰρ Κύριος δὲ πνεῦμά ἐστιν. ἀλλὰ πάλιν ὁ αἱρετικὸς προξωστεῖται ἀναχύλας, ὡς Κύριον ἀκούσας τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἁρπάζηται. ὡς πῶς, φησι, δὲ πνεῦμα Κύριος, ὅπου τοῦ προφήτου Δαβὶδ φθεγξαμένου τὸν υἱὸν λέγει· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου; ὁρᾷς, φησι, δὲ πνεῦμα δὲ λαλοῦν τοῦ προφήτου ὁμολογεῖ Κύριον ἑαυτοῦ καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν; τί οὖν, ἀδελφοί; ἵνα μὴ πλέον ἡ λέξις προσιεμένη ἀμφίβολος γένηται τοῖς ἀκροαταῖς, ἐπὶ αὐτοῦ ἔχω τοῦ δέξασθαι τὸν λόγον, πᾶσαν ὑμῶν διασώζω τῆς λέξεως τοῦ προσώπου. ὁ σωτὴρ ποτὲ τῇ Ἰουδαίων συναγωγῇ προσδιαλεγόμενος, καὶ δοκιμάζων, ὧν ἔχουσι περὶ αὐτοῦ δόξαν καὶ ὑπόληψιν Ⓐ πολλοὶ, λέγει πρὸς αὐτούς· Τίνα λέγετε εἶναι Ⓦ Χριστόν; τίνος ἐστὶν ὁ υἱός; λέγουσιν Ⓐ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, δ' Δαβίδ. Ἰσ. ἀξίωμα κοινὸν, ὥσπερ. Α. Κορ. ιβ. ϛ'. Ἰωαν. α' ά. Ψαλ. ρι. α'. Χ. κύριον Ματθ. κβ. μϛ.

τῶν αἰώνων ὑός (αὐτὸς γὰρ ἐποίησε τοὺς αἰῶνας) πρὸ τῶν αἰώνων ὁ ἅγιον πνεῦμα. οὐδαμοῦ χίζεται ἡ φύσις, οὐδαμοῦ μερίζεται ἡ δυνάμις. πρόσεχε ἀκριβῶς. βασιλεύει ὁ πατήρ, βασιλεύει ὁ υἱός, βασιλεύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. οἶδα "ταύτῃ χρησάμενος τῇ ἀποδείξει· ἀλλὰ τὰ αὐτὰ λέγω ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. βασιλεύει πατὴρ, καὶ ὁ, Ο Θεός ἡμῶν βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. βασιλεύει υἱός· Δώσει γὰρ αὐτῷ Κύριος τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ὅτι τὸν οἶκον Ιακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας. βασιλεύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὁ μὲν γὰρ Ησαίας εἶπε*· Καὶ τὸν βασιλέα Κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου καθήμενον ὅτι θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ εἶπε πρὸς μέ· παρθενεῖς εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ, ἀκοῇ ἀκούσητε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψητε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε, καὶ τὰ ἑξῆς. ὁ δὲ ἀπόστολος εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκλαμβάνει τὸ εἰρημένον πρὸς τοὺς προφήτας θεολογίαν. ἐκείνου εἰρηκότος, εἶδον τὸν βασιλέα Κύριον σαβαὼθ, καὶ εἶπέ μοι, παρθενεῖς εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ, ὁ Παῦλος βασιλέα Κύριον σαβαὼθ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκλαμβάνων φησὶ τῇ Ρώμῃ τοῖς Ιουδαίοις ἀφελεγόμενός φησι· Καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶπε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν διὰ τοῦ προφήτου Ησαΐου λέγον· παρθενεῖς εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ· ἀκοῇ ἀκούσητε, καὶ οὐ μὴ ξυνῆτε, καὶ τὰ ἑξῆς. Ησαίας ἔλεγε, τὸν βασιλέα σαβαὼθ εἶδον, καὶ εἶπε πρὸς μέ, εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ· καὶ ὁ Παῦλος λέγων, τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἀνέθηκε τὸν αὐχενίου. τοιοῦτος βασιλεὺς καὶ Κύριος σαβαὼθ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ εἰρηκὸς τῷ Ησαΐᾳ, παρθενεῖς εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ, ἀκοῇ ἀκούσητε, καὶ οὐ μὴ ξυνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψητε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ, Ηκουσα γὰρ φωνῆς Κυρίου λέγοντος, παρθενεῖς εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ. Κύριος ὁ πατήρ, Κύριος ὁ υἱός (Εἶπε γὰρ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου) Κύριον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὁ γὰρ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν. Οπου δὲ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία. μή τις νομίζῃ, ὅτι μείζονά ἐστιν ὄνομα τὸ "πρῶτος, Θεός, δεύτερον δὲ ὄνομα τὸ, Κύριος. ἐπὶ γὰρ τῆς ἀθανάτου φύσεως, καὶ Κύριος καὶ Θεός, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν δυνάμιν ἔχει ἡ λέξις, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἀξίαν κηρύττει. Τί γάρ; ὁ Θεὸς ὄνομα πρῶτον; εἰ δεύτερον δὲ τὸ Κύριος, οὐκ αἰῶ τῷ δευτέρῳ ὡς πρώτῳ ὁ Μωϋσῆς ἐχρήσατο λέγων, Κύριός ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστιν. ἐχρῆν γὰρ, εἰ ἀρα, τὸ πρῶτον πρῶτον ἐπιμνησθέντα εἰπεῖν, ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστιν. ἀλλ' ἵνα δείξῃ τὸ ἀλλήλοις τῶν ὀνομάτων, Κύριος εἶπε πρῶτον, εἶτα Θεός.

Αλλ' εἰς τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. ὁ δὲ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστι. Κύριος τοίνυν ὁ πατήρ, Κύριος ὁ υἱός, Κύριος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλ' ὁ Παῦλος λέγει, Εἷς Κύριος. εἷς Κύριος, καὶ Κύριος. πῶς εἷς Κύριος, καὶ Κύριος; δηλονότι μία ἡ κυριότης. οὕτω καὶ εἷς Θεός φησιν ὁ Παῦλος· Ημῖν δὲ εἷς Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς Κύριος Ιησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα. ἆρα οὖν, φησὶ, τὸ μὲν πατέρα Θεὸν εἶπε, τὸν δὲ υἱὸν Κύριον. ἴδωμεν οὖν, ἴδωμεν, ἀδελφοὶ, ἴδωμεν, προσέχωμεν, εἰ τὸ Κύριος, "δεύτερον ὄνομά ἐστι τῆς θείας ἀξίας, καὶ οὐκ ἀληθῶς πρῶτον καὶ ἁρμόζον ἐστί, καὶ ἀπὸ τῆς ἁγίας γραφῆς μεμαρτυρημένον. ἀναγκαῖον γὰρ ὄντως καὶ ἡμᾶς εἰπεῖν μὴ σιωπῆς, καὶ ὑμᾶς ἀκούσαι μὴ προθυμίας, καὶ σκώληκος παιδοθηρᾶσαι μὴ ἀληθείας. τίς οὖν ἡμῖν μαρτυρήσει λόγος, ὅτι ὁ, Κύριος, ὄνομά ἐστι πρῶτον, καὶ τὴν μεγαλοπρεποῦς δόξης ἴδιον; ἄκουε τοῦ προφήτου Δαβίδ· Αἰχμαλωτίσαντα, καὶ ἔλαβες δόματα ἐν ἀνθρώπῳ, καὶ γὰρ ἀπειθοῦντας τοῦ κατασκηνῶσαι Κύριον ὁ Θεός. εὐλογητὸς Κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμέραν καθ' ἡμέραν, ὁ θεὸς ἡμῶν σωτήριος ἡμῶν. ὁ θεὸς ἡμῶν θεὸς τοῦ σῶσαι, καὶ Κυρίου τοῦ Κυρίου αἱ ἔξοδοι τοῦ θανάτου. τίς οὖν ἡμῖν μαρτυρήσει λόγος, εἰπεῖν τὸν Χριστὸν Κύριον, ὄνομα τοῦ πατρὸς Θεός. πάλιν ὄρεγε ἀπαρτῶν τῶν προκειμένων. τῶν αἱρετικῶν στοιχεῖς τοὺς λόγους; ἐμμένεις τοῖς συνηθείαις; φοβοῦμαί γάρ σου τὸ παλίμβολον. ὅταν ἐλεγχθῇς, καὶ ἐκ ταύτης τῆς ἀληθείας προσφύγῃς ἑτέραν θεωρίαν, καὶ ἐκεῖ συλληφθῇς, φεύγεις εἰς ἕτερον ἀγωνοθέτου στοιχεῖον, δέον μὴ φεύγειν ἀλήθειαν λάμπουσαν, φωτίζουσαν. οὐκ ἐλαύνει γὰρ φωτίζουσα.

Λκε α. λϛ. Ητ. ς. θ. Πραξ. κη. κι. Ψλμ. ρι α. Ι. Κορ. γ. ιζ. Δαϊτ. ς. ε. α. Κορ. η ς. Ψλμ. ϖϛ. ιζ.

* καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον

χ. ὑμῶν

ἰσ. πρῶτος

χ. ὄνομα ἐκ ἔστι

χ. ἀπελίδωσον

συμφέρει· τῷ μὲν γὰρ δίδοται λόγος σοφίας κτ' τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἑτέρῳ δὲ λόγος γνώσεως
κατὰ τὸ αὐτὸ τῷ πνεύματι, ἑτέρῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων κτ' τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἑτέρῳ προφητεία,
ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία γλωσσῶν, ἄλλῳ πίστις, ἄλλῳ χαρίσματα. ζῶντα δὲ ῥήματα· προσέ-
χομεν ἀκριβῶς, βλέπει λέξεως συμφωνίαν καὶ δυναμεως· ὁ ἁγιασθεὶς προφήτης εἰρηκώς, ὁ
δὲ αὐτὸς Θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ ῥήματα εἰς πᾶσιν ἐλθὼν εἰς τὸ πνεῦμα, ζωντανὸν ἀπεμάρτυρε τῷ
πνεύματι τὴν δυναμιν· ζῶντα δὲ ῥήματα, φησὶν, ἐνεργῆ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἁγιάζει α.Κορ.ιϚ.ιβ.
ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται. οὕτως οὐλύεται ἡ ἁρμονία τῆς δοξολογίας, ὅταν τι τῶν ἀ-
νομάτων τῆς ἁγίας τριάδος, ἢ πρῶτον, ἢ δεύτερον, ἢ τρίτον λίψηται. τὸ μὲν πρῶτον, ἢ
δεύτερον, καὶ τρίτον, οὐ φύσιν ἐμφαίνει ἁγιαζομένην, ἀλλὰ δοξολογίας ὁδὸν ἀσύγχυτον. πά-
λιν ὁ αὐτὸς ἀπόστολος, ἵνα δείξῃ πῶς τὰ χαρίσματα ἀδιαφόρως ἑαυτὸν κεχρημένον παῖς τῶν ὀνομά-
των ζάξεσιν, διατάκτως δὲ καὶ ἀσφαλῶς προστίθησι τῷ θείῳ κηρύγματι, λέγει Θεσσαλονικεῦ-
σι γράφων· Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς, καὶ Θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν. πρῶτον, Παῦλε, Ⓦ Α.Θεσσ.Ϛ.ιϚ.
μὲν, ἐπὶ τότε Ⓦ πατέρα κηρύττεις· τὸ γὰρ πρῶτόν, φησιν, εἰς ζάξιν ἐξέβαλες· ἐγὼ πρῶ-
τον καὶ δεύτερον ἐνόν εἶπον, τὴν φύσιν ἀμέσως καταλαμβάνω· μᾶλλον δὲ οὐχ καταλαμ-
βάνω, ἀλλ' ἀσφαλῶς κηρύττω. μὴ τοίνυν ὕβριζέτω τὰ θεῖα λόγια, μηδὲ συγχεάτω τὰ ὑ-
ψηλὰ δόγματα. βιβλικὴ δὲ καὶ τοιαύτη ἡ ἐν τῇ παλαιᾷ. ὥσπερ γὰρ ἐν ταύτῃ Παῦ-
λος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἦλθεν εἰς Ⓦ υἱὸν, καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ πάλιν εἰς Ⓦ πα-
τέρα, καὶ τὸ πρῶτον τῇ τάξει τῶν ὀνομάτων ἐπίσης πρῶτον, οὐ τὴν τοῦ κηρύγματος τάξιν
μεταβάλλων, ἀλλὰ τὴν ἀδιαφορίαν τῆς δοξολογίας γνώσιν ἐμφαίνων· οὕτω καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ
Ⓦ αὐτὸν τύπον βυρίσκεις, ὥσπερ ἐν ἐκείνῃ, προλέμποντα. πῆς οὖν οἶδεν ἡμῶν, ἀδελφοὶ, ὅτι
Ⓦ Ἀβρααμ πρῶτον πάτερα ἡ γραφὴ, δεύτερον δὲ Ⓦ Ἰσαὰκ, καὶ τρίτον Ⓦ Ἰακώβ; Ἐγὼ Ἐξοδ.γ.ϛ.
γὰρ ὁ Θεὸς Ἀβρααμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ. καὶ εἰκότως ἡ γραφὴ κηρύττει πρῶ-
τον Ⓦ γνῶσαι, εἶτα Ⓦ γνωθῆναι, ἔπειτα Ⓦ ἐξ ἐκείνου. ἀλλ' ὅπῃ ἡ φύσις ἰδὼ ἀμέ-
σως, εἰ καὶ τοῖς χρόνοις διετέμνετο ἀφ' τὴν ἀκολουθίαν, οὐκ ὤκτισεν ὁ Θεὸς μεταβαλεῖν
τὴν τάξιν, ἵνα τὴν ὁμολογίαν ἀσαδίξῃ. λέγει γὰρ ὁ Λευϊτικῷ (λέγω γὰρ καὶ Ⓦ
τόπον, ἵνα μὴ συγχέαντες τὰ λεγόμενα) Ἐὰν δὲ ἁμάρτωσιν οἱ υἱοὶ Ισραὴλ, καὶ ἀδώσω αὐ- Λευϊτ.κϚ.μ.
τὸν εἰς ἔθνος ἀλλότριον, καὶ πορεύσονται ἐκεῖ, καὶ κατοικήσουσι τοῖς ἑτέροις. προμηνύων τὴν
εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίαν φησὶ, καὶ πορεύσονται ἐκεῖ, καὶ κατοικήσουσι τοῖς ἑτέροις. τότε
αἰχμωθήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ἡ ἀπείθεμτος· καὶ μὴ βεσαλῶ, καὶ μνησθήσομαι τῆς
ἁγαθήκης Ιακώβ, καὶ τῆς ἁγαθήκης Ισαὰκ, καὶ τῆς ἁγαθήκης Ἀβρααμ. ἐπιμνησθήσομαι
τοῦ ῥήματος. ὁ γὰρ προφήτης ἐκάλυψε τὴν ὑπόθεσιν. ἐκεῖ, φησὶν, αἰχμωθήσεται ἡ καρδία
αὐτῶν ἡ ἀπείθεμτος, καὶ ἐπιστρέψουσι πρὸς μὲ, καὶ ἰάσομαι αὐτὸν (οὐδέπω ἀπιλὴ, καὶ χ.ἐλλείπει
τὴν κατοχὴν ἀγλὼ ἐπαγάλλεται) καὶ ἀνάξω αὐτὸν εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ μνη-
σθήσομαι τῆς ἁγαθήκης Ιακώβ, καὶ τῆς ἁγαθήκης Ισαὰκ, καὶ τῆς ἁγαθήκης Ἀβρααμ. ὁ-
ρᾷς πῶς μεταβάλλει τὴν τάξιν, ἵνα δείξῃ τὴν ὁμοπιλίαν; οὐ γὰρ πρῶτον ἐπίστευσε Ⓦ
Ιακώβ τοῖς χρόνοις, ἀλλὰ τῇ ἀδιαφορίᾳ κατεχρήσατο, ἵνα δείξῃ τὴν ὁμοπιλίαν. ἀλλ'
ὅτι μὲ τῶν πατριαρχῶν, χρόνος μείζων ἐστὶν καρπὸς ἀπὸ τῆς ῥίζης (ζητεῖ γὰρ ἡ φύσις
καὶ τῶν φυόντων καὶ τῶν γεγεννηκότων) τῆς δὲ ἁγίας καὶ ἀθανάτου προσκυνητῆς τριάδος τὴν
φύσιν οὐ τέμνει λόγος, οὐ μείζων χρόνος, οὐ διαιροῦσι αἰῶνες. ἐνὸν γὰρ μεταξὺ πατρὸς καὶ
υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος. πανσοφὸς τῶν αἰώνων ὁ μονογενής. ἄκουε τοῦ θείου καὶ ἁγναίου κήρυ- Ἐβρ.α.α.
κος ὡδί πως περὶ τοῦ παντὸς εἰρηκότος· Πολυμερῶς δὲ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας
τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν
ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησε. ἐνὸν οὖν μεταξὺ πατρὸς καὶ
υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, ἐνὸν ἓν χρόνος ἢ ἀφήκημα χρόνου. πρὸ τῶν αἰώνων πατὴρ, πρὸ

τῶν

Ρωμ. ιϛ. ἑαυτῷ, ἢ τῷ κατ' αὐτὸν ἔλεγξω, Εἰ συμπάσχομεν, ἢ συνδοξασθησόμεθα. Παῦλος συνδοξάζει Θεῷ, ἢ τὸ πνεῦμα οὐ συνδοξάζεται; ἡ ἀπὸ τῆς φύσεως ἔσοδος δύναται, ὡς Χριστῷ συνδοξάζεσθαι, ἢ τὸ προσκυνητὸν πνεῦμα οὐδὲ τῷ αὐτῷ ἡμῖν κοινωνήσει πλοκῆ- Ισ. ὁ ἐκ πόδ. πρ.
2. Τιμ. 2. ιϐ. μάτων; ἢ διὰ μὲν δυνάμεως φησὶν ὁ αὐτὸς ἀπόστολος, Εἰ ἐνοικοῦμεν, ἢ συμβασιλεύσομεν· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐ συμβασιλεύει Χριστῷ; ὦ τῆς παλῆς ἀγνωμοσύνης, ὦ τῆς πολλῆς ἢ ἀφορήτου μανίας, ὦ γνώμης ἀθέου, ἢ βλασφημίας ἀμέτρου, ἢ πληγῆς δυσίατου. ἡμεῖς προσδοκῶμεν συμβασιλεῦσαι, ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς δούλων τάξει καταπίπτομεν; ταῦτα δὲ φαμὲν, ἀδελφοὶ, οὐχ ὡς ἀδιαπλήστως ἡμῖν ὀφείλοντος τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῖς Χριστῷ συνδοξάζεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἀσέβειαν ἐλέγχοντες τῶν μηδὲ τοσοῦτον ἀπονέμειν ἀνεχομένων. ἵλεως ἡμῖν, Κύριε, ὅτι τοῖς λαλημένοις εἶπας· ὅπου καὶ μίζει ψιλῆς ἢ ὅτι πολλοῦ λέξεως δυσπρόσῳ ταῦτα τῶν ἀσεβῶν ῥήματα, ἀλλ' ὅμως μηδεὶς, ἀδελφοὶ, νομισάτω ὕβριν εἶναι τοῦ ἁγίου πνεύματος τὸ δυσπρόσθετα ταῦτα πρὸς ἐκείνων ὕβρεις. ἄγομεν γὰρ αὐτοὺς εἰς μέσον, ἢ λίγομεν, οὐ στομφοποιήσωμεν τῇ ἀσεβείᾳ, ἀλλὰ τὴν πλάνην ἐλιτύοντες, ἢ τοὺς συνδόξους τῆς βλασφημίας τῷ ποιμενικῷ δόγματι ἀποτειχίζοντες. ἢ γὰρ ⓐ ἀπόστολος ἀγαπητὸς Ⓦ Κύριον, ἢ ἰδόντες αὐτὸν τὸν ἄξιον, οὐκ ὤκνησαν συντάξαι τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις ταῖς τῶν Ἰουδαίων ὕβρεις. γέγραπται γοῦν, ὅσα εἶπον ἱστόρησαν περὶ Χριστοῦ, ἢ ὅτι ἀμάρτωλός ἐστι, ἢ ὅτι τῷ Θεοῦ οὐκ ἔστι, ἢ εἰς πρόσωπον αὐτὸν λίγειν οὐκ ὤκνησαν, Σαμαρίτης εἶ σὺ, ⓒ δαιμόνιον ἔχεις. ἀλλὰ τὸ γράμμα οὐ τῶν γραψάντων κατηγορεῖ, ἀλλὰ τῶν βλασφημησάντων. ἄκουε τοῦ πνεύματος τοῦ ἐνεργοῦντος, ἄκουε τῶν ἀποστόλων τοῦ δοξολογοῦντος· τοίχει πᾶς ἐκείνων διδασκαλίας, ἵνα τοῖς βήμασι τῶν ἁγίων· μὴ πλανᾶσθαι τοῖς ἴχνεσι τῶν βεβήλων· τελάδα προσκυνεῖ, τελάδα δόξαζε, τελάδα κήρυττε. οὕτω φρονοῦσι προφῆται, οὕτω κηρύττουσιν ἀπόστολοι, οὕτω πιστεύουσι μάρτυρες.
1. Κορ. ιϚ. ϛ. ἄκουε Παύλου τοῦ τελάδα κηρύττοντος· Διαιρέσεις χαρισμάτων, τὸ μὲν αὐτὸ πνεῦμα· διαιρέσεις διακονιῶν, ὁ δὲ αὐτὸς Κύριος· διαιρέσεις ἐνεργημάτων, ὁ δὲ αὐτὸς Θεὸς ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι. τίνος ἕνεκεν οὐκ ἀπὸ παῦλου ἄρχεται; οὐ προσῆκον ἁρμόσιον κηρύττειν, ἢ τότε Ⓦ γὰρ, ἢ μετ' αὐτὸν τὸ ἅγιον πνεῦμα; μεταβάλλεις τοῦ τάξιν, ὦ Παῦλε; μεταῤῥυθμίζεις τὰ ἀκολουθίαν; ὁ σωτὴρ προδιδάσκει, ἐν ὀνόματι παῦλου ἢ μὲν ἢ ἁγίου πνεύματος, σὺ λύεις τὸν κόσμον τῆς θεολογίας; ἀλλὰ γὰρ μὴ γένοιτο ἡμᾶς ποτε ταῦτα περὶ Παύλου νοῆσαι. ὁ γὰρ ἅγιος ἐκφυὴς ἢ θαυμαστὸς κήρυξ οἶδεν ἀκριβῶς, ὅτι καὶ πνεύματος προφητικῆς, ἅτε ὢν πνευματοφόρος ἢ θεολογίας, ἢ οὐκ ὑβρίζει τὴν ἀσύγκριτον φύσιν, οὐκ ἐμμελίζει τὴν ἀμέτρητον ἀξίαν. πνεύματος μέμνηται προσῆκον, ἵνα δείξῃ, ὅτι ὁ τελευταῖος χαρίσεται τὸ πνεῦμα, ἀ τελευταῖοι αὐτοὶ ποιεῖ ἕκαστον. ὅπου γὰρ ἐκφυοι πνευματοφόροι κακῶς, οὐ συναριθμοῦντες, ἀλλ' ὑπεραριθμοῦντες τῷ πατρὶ Ⓦ ἁγίῳ, ἢ ᾧ ἁγίῳ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον (προσῆκον γάρ, φησιν, ὁ πατὴρ, δύτερος ὁ υἱὸς, τρίτον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀ τοῦ εὐτάκτου τῆς γνώσεως ἀκολουθίαν ποιοῦντες τῆς προσκυνητῆς τριάδος, ἀλλ' ψυχῇ διαστρόφῳ ὑβρίζειν ὑπαχθεῖσιν τοῦ τῆς θεολογίας καθαρότητα) εἰκότως ὁ Παῦλος ἀντιστρέφει τὴν ὁρμὴν τοῦ τάξιν, ἵνα δείξῃ τῆς ἀληθείας τοῦ δυνάμιν, ἢ λύσῃ τὴν πορφυρᾶν τοῦ ὑπάλληλον. Ισ. ὁ ἐκ πόδ.

Ἀλλ' οἶδά, φησιν, ὅτι τὸ μὲν ἡδὺ ἢ τὸ πνεύματος ὑπὸ παῦλου ἐμνημόνευσεν, ὅτι ὁ Ⓦ πατὴρ ἐλθὼν, ὡς ὕψος τῆς θεολογίας ἤγαγεν. ὅτι μὲν γὰρ τὸ πνεύματος εἶπε, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα· ὅτι δὲ τὸ ἡδὺ, ὁ δὲ αὐτὸς Κύριος· εἰς δὲ τὸν πατέρα ἐλθὼν, εἶπεν, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι. τί οὖν, αὐτῷ τὸ ῥῆμα τὸ, ἐνεργεῖν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν, αὐθεντίαν μεμύηκε; ναί, φησὶ· ⓒ ἐπιφωνεῖ ἐπιβεβαιῶν κηρύττει; ναί, φησὶ· δέχεσθέ σου τὰς ὁμολογίας, ἐὰν ἐμμένῃς ταῖς συνθήκαις. ἴδωμεν τοίνυν τί σαφέστερον, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ πνεύματι κυβερνώμενος ἀγίῳ, 1. Κορ. ιϚ. ϛ. π. θ. περὶ αὐτῆς ἐπιστέλλεται τὴν ζητήσεως. Ἐκάστῳ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ

συμφέρον.

οἰκουμβόλω; πόσος ἔνεκεν πρὶν ἀναζῆς, πρὶν πδ ἀκαλέσης, οἰκείαν ἀπδείκνυσαι τὴν ἀγνωτίαν; Διὰ τί πρὸς τῆς ἀναλήψεως, ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ἐνεφύσησας εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἀποστόλων, ϗ λέγεις, Λάβετε πνεῦμα ἅγιον; ὁ αὐτὸς πδὲ πατὴρ, πρὶν ἱκετεύσης πατέρα, δίδως. Οὐκοῦν εἰρωνεύη τὴν αἴτησιν. Οὐκ εἰρωνεύομαι, φησὶν (οὐκ ἔστι γὰρ εἰρωνεία πδὲ τῆ ἀληθείᾳ) ἀλλ' ὃ μὲ ὥρμησαι τῆ ἀξίᾳ, ὃ δ' πρέπει τῆ οἰκονομίᾳ. Διὰ τί οὖν ἐνεφύσησας εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἀποστόλων; ἔδει με, φησὶν ὁ σωτὴρ, ἀναστάντα ἐκ τῶν νεκρῶν, τὴν ἀπρόσιτον τῆς ζωῆς τῷ κόσμῳ χορηγῆσαι. ὅπερ γὰρ Ἀδὰμ πλασθεὶς ἔλαβεν ἐμφύσημα ζωῆς (Ἐνεφύσησε γὰρ ὁ Θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον τῦ Ἀδὰμ, ϗ ἐγένετο εἰς ψυχὴν ζῶσαν)· ὁ λαβὼν ἐκεῖνος ἀπώλεσε, τοῦτο πρῶτον ἀναπληρῶσαι ἔδει. ἐγείρω τὰ πεσόντα, ἀναζωπυρίζω Ⓦ φθαρέντα, ζωοποιῶ Ⓦ νεκρωθέντα. μάρτυρεῖ μοι τῆ οἰκονομίᾳ ϗ ὁ προφήτης βοήσας μοι τὴν ἐμφύσησιν. ϗ τίς ὁ δυνάσθων προφήτης προαναφωνῆσαι τὴν ἀγάπην ταύτην ἐμφύσησιν; ἄκουε, φησὶ, τῦ προφήτου λέγοντος ἐν τοῖς δυοκαίδεκα· Ναοὺμ ὄνομα. Ἑόρταζε, Ἰούδα, τὰς ἑορτάς σου, ἀπόδος Θεῷ τὰς εὐχάς σου. Οὐκέτι μὴ προσθῶσιν ἐλθεῖν πρὸς παλαίωσιν· συντετέλεσται τὰ πρόσκαιρα, φησὶν. Οὐκέτι οὐ μὴ προσθῶσιν ἐλθεῖν πρὸς παλαίωσιν. τὴν καινὴν χάριν εὐαγγελίζεται, ὅτι τὰ παλαιὰ πέπαυται, τὰ νέα αἴθουσιν. ἑόρταζε τὰς ἑορτάς σου. Διὰ τί, ἑόρτασον, οἴομαί σοι; ὅπερ ἐν τῇ ἑορτῇ τῦ πάσχα ἀνάγκας τοῖς ἠμέλει ἀνῆκεν. ἑόρταζε, φησὶν, Ἰούδα, τὰς ἑορτάς σου, ἀπόδος Θεῷ τὰς εὐχάς σου. Οὐκέτι μὴ προσθῶσιν ἐλθεῖν εἰς παλαίωσιν. Συντετέλεσται, ἐξῆρται· τοιοῦτοι, τὰ πρόσκαιρα τέλος ἔχει. ϗ διὰ τί τέλος ἔχει τὰ πρόσκαιρα; ἀνέβη γὰρ ἐκ τῆς γῆς ὁ ἐμφυσῶν εἰς τὸ πρόσωπόν σου, ϗ ἐξαγοράσθω σε ἐκ θλίψεως.

Ἀλλὰ πάλιν ἐπαναλάβωμεν. ἑόρταζε, Ἰούδα, τὰς ἑορτάς σου, ἀπόδος Θεῷ τὰς εὐχάς σου. Οὐκέτι μὴ προσθῶσιν ἐλθεῖν εἰς παλαίωσιν. Ποῖαι αἱ ἑορταί; ἦσαν γὰρ ἐκεῖναι πᾶσαι αἱ παλαιαὶ τῶν νέων φέρουσαι τὴν εἰκόνα· προφητῶν ἀζύμων ἡμέρα, εἰκὼν οὖσα τῦ πάθους τοῖς ἀκριβῶς ἐξεταζομένοις· μὴ ταύτην ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, εἰκὼν οὖσα ϗ αὐτὴ τῆς τῦ ἁγίου ϗ προσκυνητῦ πνεύματος ἐπιφοιτήσεως. ἢ ὃ τῶν σκηνοπηγιῶν, εἰκὼν δὲ αὐτὴ ἐκείνων τῶν σκηνῶν τῶν οὐρανίων. τούτοις ϗ ὁ Κύριος ἐδιδασκόμενος, ἐπειδήπερ ἐκεῖναι ἦσαν προσκαιροι, βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι αἱ σκηναὶ ἐκεῖναι τύπος εἰσὶ τῶν μελλουσῶν σκιρτᾶν, ἔλεγε πρὸς σὲ· ἐν τῷ κόσμῳ πλατυνῶ τὰς Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τῦ μαμμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα, ὅταν ἐκλείπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. αἱ δῶν προσκαιροι σκηναὶ τύπος ἦσαν τῶν αἰωνίων σκηνῶν. ἐπεὶ δῶν ἡ τῦ Χριστῦ οἰκονομία σὺν μὲν παλαιοῖς τύποις ἐπλήρου, τὴν δὲ νέαν χάριν ἐζήτει, καλῶς ὁ προφήτης προαναφωνῶν λέγει· ἑόρταζε, Ἰούδα, τὰς ἑορτάς σου, ἀπόδος Θεῷ τὰς εὐχάς σου. "σημαίνει δὲ, οὐκέτι γὰρ μὴ προσθῶσιν ἐλθεῖν εἰς παλαίωσιν. ἀναχωρήσεις αἱ γὰρ τὰ παλαιὰ ἀπὸ τῆς χάριτος, συντετέλεσται, ἐξῆρται. ἀνέβη γὰρ ἐκ τῆς γῆς ὁ ἐμφυσῶν εἰς τὸ πρόσωπόν σου, ϗ ἐξαγοράσθω σε ἐκ θλίψεως. Ἀλλ' ὁ μὲ προφήτης Ναοὺμ γυμνῶς σοι πρέσεισι Ⓦ τὴν ἀγάπην χάριν ἐμπνεύσαντα Κύριον· Ἡσαΐας δὲ αὐτὸς σὲ ἑτέρῳ τόπῳ Ⓦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα, ϗ πνεῦμα ἅγιον τοῖς ἑαυτῦ χαριζόμενον προαναφωνεῖ λέγων· Ἐμνήσθη ἡμερῶν αἰωνίων ὁ ἀναβιβάσας ἐκ γῆς τὸν ποιμένα τῶν προβάτων. ϗ διὰ τί, ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῶν, δῆλόν ἐστιν· ὁ θεὶς ἐν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἡ θεία ἀξία, ἡ θεία προσηγορία, τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα, ἡ ἄχραντος δόξα, ϗ ἡ ἀκατάληπτος δυνάμις· τὸ ὦ πατρὶ συνδοξαζόμενον, ϗ ἐμῷ συμβασιλεῦον, ϗ συνεργοῦν τὰ πάντα, ϗ διαιροῦν τὰ θεῖα χαρίσματα ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται. ταῦτα μὲν οἶδα ὅτι συνείζει μὲν τοὺς ἰδίους τῆς ἐκκλησίας, διώκει δὲ τοὺς ἐχθροὺς ϗ διαρρήγνυσι, μᾶλλον τοὺς ἐχθροὺς τῆς εὐσεβείας, τοὺς πνευματομάχους πατρὶ ϗ ἐμοὶ συνδοξάζειν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὦ τῆς ἀθλιότητος· οὐδὲ ὧν ἔτυχον, κατ' ἀξίωσιν ἐθέλουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὁ δὲ ἀπόστολος πρὸς ἑαυτὸν,

τοις ὑπὸ ἰωαν τοῖς τόποις, οἷς μηδέπω πρ̄λω, ϗ τ̄ ἀποστείλαντα εἰς πέμπειν, ὅπου μὴ
Ιωαν. α. γ παρεσι. πῶς οὖν ὁ βαπτιστὴς ἔλεγε, Πάντα δι' αὐτ̄ ἐγένετο, ϗ χωρὶς αὐτ̄ ἐγένετο οὐδὲ
ἕν; ἐν τῷ κόσμῳ ἰῶ, ϗ ὁ κόσμος δι' αὐτ̄ ἐγένετο. Εἰ τοίνυν ἰῶ ἐν τῷ κόσμῳ, πῶς ἀπε-
Ισρ. κγ. κδ. στέλλεται ἐν τῷ κόσμῳ; Οὐκ ἤκουσας αὐτ̄ λέγοντος Τὸν οὐρανὸν ϗ τ̄ γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει
Κύριος; πῶ οὖν βούλεται τὸ, ἀπεσταλη; αὐτὸ τὸ, ὥφθη, αὐτὸ τὸ, σῶμα ἔφορεσε. ἢ 5
γὰρ ἀποστολὴ οὐ τὴν ἀπὸ τόπων εἰς τόπον μετάβασιν σημαίνει, ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς ἀο- χ. τόπους
ράτου θεότητος εἰς ἐμφανῆ πρ̄οικίαν. οὔτε γὰρ διαστήσας τῇ γῇ ϗ τ̄ τὴν αἰθερίαν
οἰκονομίαν, οὐδ' ὅρμους ἐκείνοις τῆς ἑαυτ̄ ἀξίας, ὅτε νεῶ ἀναληφθεὶς ϗ τὴν τῆς σαρκὸς
ἀνάληψιν, τ̄ γῆν ἔρημον κατέλιπε τῆς ἰδίας ὑπάρξεως.

Πάλιν ἑτέρως ⓦ λόγοι γυμνάσωμεν. Εἰ ϗ τ̄ τὴν λέξιν, ἀδελφοί, ὁ πατὴρ ἀπέσ- 10
ταλε ⓦ ὑὸν εἰς ⓦ κόσμον, δῆλον ὅτι ὁ ἀποστείλας τῶ ἀπεσταλμένου χωρίζεται ϗ τ̄ τὴν ἰδι-
ότητα. Εἰ μὴ γὰρ ζῶν αὐτὸν ἔδει, οὐδεπώποτε ἀπέστελλεν· Εἰ δὲ ἀπέστελλεν, ἀνάγκη κεχω-
ρίσθαι ϗ τ̄ τὴν τῆς λέξεως ἔμφασιν. Ἀλλ' οὐδὲ τῇ λέξει δουλεύειν, ἀλλὰ τῇ πίστει ὀφείλ-
ομεν. ϗ πῶς ἡμῖν μαρτυρήσει λόγος, ὅτι ὑπὸ γῆς φανεὶς οὐκ οὐρανοῖς ἰῶ; πῶς δὲ μαρτυρήσει λόγος, ὅτι
οὐδὲ παθὼν ἀπεσταλμένος οὐκ ἐχωρίσθη τῶ παθόντος; Εἰ ἀπεσταλη εἰς τὸν κόσμον ϗ τ̄ 15
Ιωαν. ιδ. ιε. λέξει, Εἰ ὁ πέμψας τῶ ἀπεσταλμένου χωρίζεται, πῶς ἔλεγεν, Ἐγὼ οὐκ τῷ πατρὶ, ϗ ὁ
Ιωαν. π. ιτ. πατὴρ οὐκ ἐμοί; πῶς δὲ πάλιν ἔλεγε, Καὶ ὁ πέμψας με πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι; ὁρᾷς ὅτι ἡ
φύσις οὐ χωρίζεται· ἡ δὲ οἰκονομία τὸ ζῆν μα τῆς ἀποστολῆς ἀνδείκνυται. τί οὖν βούλεται
Ιωαν. κ. ιζ. τὸ, Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου; Εἰ γὰρ στενὸν αὐτῷ ὁ πατὴρ, δῆλον τί ἀναβαίνει; ἢ ἀνά-
βασις τὴν οἰκονομίαν ἐρμηνεύει, τῶ σώματος τὴν ἀνάληψιν, ϗ τῆς θεότητος τὴν ἀδιά- 20
σταστον. θέλεις δὲ μαθεῖν, ὅτι ὥσπερ ὑπεδημήσας τῇ γῇ οὐ- οὐρανοὺς ϗ κατέλιπεν, οὕτε
τῶ παθόντος ἐχωρίσθη, ὅτω ϗ εἰς ὄρμους ἀναληφθεὶς τ̄ γῆν οὐ κατέλιπεν ἔρημον; ὁ αὐτὸς
Ματθ. κη. κ. πρὸς αὐτ̄ μαθητὰς, Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι, ἀλλὰ ἀπέρχομαι, ὅθεν κατῆλθον
πρὸς ⓦ πατέρα μου· ὁ αὐτὸς πάλιν πρὸς ἐκείνους λέγει, Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι 25
πάσας ϗ ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τῶ αἰῶνος. Ὃ οὖν, ἵνα γνώσκωσί σε ⓦ μόνον ἀλη-
θινὸν Θεὸν, ϗ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστὸν, διπλοῦν ἔσονται ἔχει, Ἐ μάχαιραν διπλοῦν τὴν
μὲν ϗ τ̄ τῆς εἰδωλολατρείας ὁπλιζομένην, τὴν δὲ ϗ τ̄ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀπιστείας πρ̄σταλ-
τομένην. μόνον μὲν γὰρ ἀληθινὸν Θεὸν λέγει, ἵνα τὰ νενεκρ̄ εἰδωλα σπλιτεύσῃ· ἀπεσταλμέ-
νον δὲ Ἰησοῦν Χριστὸν, ἵνα σὺν τὴν οἰκονομίαν ἀφανιζομένους ὑπεσμίσῃ. ἐκλαμβάνεσε τοίνυν 30
τὰ ῥήματα πρὸς τὴν ἔννοιαν, ϗ μὴ ὕβριζε τὴν ἀξίαν ἀπ' τὴν λέξιν. ἵνα δὲ μάθῃς ἀ-
κριβῶς, ὅτι ὃ ἀπεσάλθη πρ̄σὰ τ̄ Θεοῦ, οὐ τὴν ἀπὸ τόπων εἰς τόπους μετάσασιν σημαί-
νει, ἀλλὰ τῆς οἰκονομίας τὴν φανέρωσιν, πρ̄εὶ Ἰωαννου τὸ βαπτιστοῦ λέγει ὃ βιαστὴν, ὃν
Ιωαν. α. ς. τὸν ἀπὸ γῆς ὄντα, ϗ ἀπὸ γῆς φανερωθέντος, Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος πρ̄σὰ χ. θεοῦ
Θεοῦ. ἆρα ἀπ' οὐρανῶν ἀπεσταλη Ἰωάννης; ἆρα δῶθεν ἐλήλυθε; πῶς οὖν ἐληλυθεν; 35
Εἶτα δῶθεν μὲν ἀπεσταλμένος οὐκ ἀπὸ τόπων εἰς τόπους μετῆλθεν, ἀλλὰ τὴν οἰκο-
νομίαν ἐτελείωσεν· ὁ δὲ Θεὸς Λόγος, ὁ πάντα πληρῶν, ἐαυ τὸν ἔπεμψεν ἑαυτὸν ἀπεσταλμένον, τὴν
φύσιν ὕβρισεν, ϗ οὐ τὴν οἰκονομίαν ἐμιλύνσεν; ὅρα αὐτὸν, ἀδελφὲ, ϗ πληροῦντα τῆς σαρκὸς
τὴν οἰκονομίαν, ϗ μὴ καθαιρουῶντα τῆς θείας δυνάμεως τὴν ἀξίαν· ϗ τὸ ἱερατικὸν
ῥῆμα, Ἀναβαίνω πρὸς ⓦ πατέρα μου, ϗ πρ̄σκαλέσω αὐτὸν, Ἐ πρ̄σκλησιν πέμψει ὑ- 40
μῖν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας. εἰ ἀναβαίνεις αὖω, ϗ πρ̄σκαλῇς, ϗ πρ̄σκαλῶν δυσωπεῖς,
Ἐ μὴ τὴν πρ̄σκλησιν ἀποστέλλεις τὸ πνεῦμα (πρ̄σκαλῶ γὰρ ἔφης, ϗ πέμπω) τίνος
ἕνεκεν πρὸς τῆς ἀναβάσεως λύεις τὴν τῶ παθόντος αὐτοπάθειαν, Εἰ μὴ αὐθεντῆς ϗ τὴν θεί-
ας ἀξίαν, ἀλλ' ὠφελούμενος ἀπελθὼν πρὸς ⓦ πατέρα εἰς ⓦ οὐρανὸν, ϗ πρ̄σκλησιν ϗ ἰ-
σχυσίαν πρ̄σπορίζει, ϗ οὕτω λαβὼν τὸ πνεύματος τὴν χάριν, ϗ εἰς πᾶσαν ἐκπέμψας τὴν

οἰκουμένην;

τὸ ἔργον, ἐχρῆν εἰσφέρειν καὶ ἰώνικα ἤνεγκε Μωϋσῆς, φησίν. ἀλλ', ὡς ἔφθην εἰπών, τῷ προσευχῇ πᾶν ἐνδίδωμι, οὐχ ὡς ἀχρήστοις, ἀλλ' ὡς ὀφείλουσαν προεχωρήσαι τῇ εἰκόνι τὸ ἰσ.ὀπτ. σωτῆρον, τῷ τύπῳ τὸ σημεῖον τῆς νίκης" φησὶ γάρ. ἰώνικα γὰρ ἤπλωσε Μωϋσῆς τὰς χεῖρας, φησὶν ὁ Ἰσραήλ. τί βούλει; ἀπολυμήνῃ χείρ; διάζωγράφησον πρὸ ἑαυτοῦ * χεῖρας ἡπλωμένας, ἵνα εἴδῃς τὸ προσκυνητὸν σωτῆρον τῇ εἰκόνι λάμπουσαν τῆς νίκης. ἀλλ' ἔκαμε, φησί, Μωϋσῆς. οὐ γὰρ ἠδύναντο αἱ χεῖρες προῒς τὴν εἰκόνα τοῦ σωματικοῦ βαρυνικᾶσθαι. τί οὖν; ἵνα μὴ, λυθείσης τῆς εἰκόνος, λυθῇ καὶ ἡ νίκη, ἴσταται Ἀαρὼν καὶ Ὡρὶδ ἐκάτερθεν αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἵνα μὴ ἡ εἰκὼν τὸ σωτῆρον πρὸς ἑλκύσασα καὶ παύσαμένη, σβέσῃ τὴν νίκην. Διὰ τί ὅλως Ἀαρὼν καὶ Ὡρ τὰς χεῖρας ὑποστηρίζουσι; Ἀαρὼν, ἀδελφὸς, τὴν ἱερατικὴν ἐπέτυχεν ἀξίαν· ὁ δὲ Ὡρ τῆς βασιλικῆς φυλῆς εἶχε τὴν συγγένειαν. δορυφορεῖ τοίνυν τὴν εἰκόνα τὸ σωτῆρον ἱερωσύνη καὶ βασιλεία. καθάπερ μεταμορφωθέντος τοῦ Κυρίου ἐν τῷ ὄρει, ὅπου μὲν Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας ἐκ δεξιᾶς καὶ ἐξ εὐωνύμων, ἵνα δορυφορήσωσι τὸν Χριστὸν τὴν βασιλικὴν εἰκόνα· οὕτω καὶ τότε τὰ Ἀαρὼν τῆς ἱερατείας τάξιν ἐπέχων, δορυφορεῖ (Ⓚ) σωτῆρα, καὶ Ὡρ ὁμοίως τῆς βασιλικῆς ἔχων τὸ πρόσωπον ὄνομα, δορυφορεῖ τὸν σωτῆρα. Ταῦτά μοι εἴρηται, ἵνα δείξω, ὅπως τοῖς παρ' ἡμῖν τοῖς ἀρχαίοις ἐκείνοις τῆς εὐσεβείας εἰσήχθη ἡ εἰκών, καὶ ἐπιμονὴ καὶ ὁ τρόπος τῆς οἰκονομίας. εἰ δὲ (Ⓚ) προφανῶς ἔστιν ἃ τοῖς ἐκήρυξαν εἰδέναι, ἅτινα προετύπωσαν ἀτιμοτέρως, ποίοις καὶ πόσοις * ἡμᾶς πλείοσι σέβεσθαι τὸν Κύριον (Ⓚ) σωτῆρα καὶ τὴν ἔνθεον οἰκονομίαν κηρύττων; οἶδα ὅτι πολὺς ὑμᾶς ἔχει πόθος τῶν δογματικῶν λόγων, καὶ τῶν τῆς θεολογίας κηρυγμάτων. ἀλλ' ἔστιν ἐκείνων ἀδελφὰ καὶ ταῦτα εἰρημένα. τῆς γὰρ αὐτῆς οὐσίας καὶ σωτῆρα κηρύξαι, καὶ τὸν μονογενῆ Θεὸν λόγον ὑμνῆσαι. ζητεῖς καὶ τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς ὑμνῆσαι, καὶ τὴν οἰκονομίαν τιμῆσαι, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἔχει ἀπόδειξιν τῆς εὐσεβείας. πλὴν ὅταν ἀκούσῃς σωτῆρα, ὅταν ἀκούσῃς σώματος οἰκονομίαν, ἀνάγκη σε τὴν διάνοιαν πρὸς τὸ ὕψος τῆς τοῦ μονογενοῦς ἐξουσίας· μὴ τὸ χῆμα τοῦ διαβάτου νομίσῃς τὰ πεπονθότα σε τὸ φρόνημα, ἀλλ' ἡ φιλανθρωπία τὸν σώσαντος ἀνάγαγέ σε τὴν διάνοιαν. σωτὴρ μὲν γὰρ διὰ σέ, ἀξίᾳ δὲ Θεοῦ δι' ἑαυτόν. ἀξίᾳ Θεοῦ οὐχ ὑφούσας λέξεις, οὐ καθαιρούσας λέξεις· ἀλλὰ (Ⓚ) καθαιρεθῆτε, ἑαυτοῖς ἐργάζονται τὴν καθαίρεσιν· (Ⓚ) δὲ ὑφοῦτε, ἑαυτοῖς τὴν ἀτέλειαν εἰς ὕψος αἰώρησιν. ὥσπερ οὖν ἔφθημεν εἰπόντες, ὅτι καὶ ὁ τὴν οἰκονομίαν, καὶ ὁ τὴν θεολογίαν αἰνιττόμενος, τῆς αὐτῆς ἔχεται διανοίας. ἀλλ' ὅπως τοῖς διὰ τῆς ἡμῶν γλώττης ἐλλεῖπόν τι, πρὸς τοῦτο, ἵνα γινώσκωσί σε (Ⓚ) μόνον ἀ- Ioan.ιζ.γ. ληθινὸν Θεὸν, καὶ Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν· καὶ πρὸς μὲ (Ⓚ) μόνον ἀληθινὸν Θεὸν ἀπεδείχθησαν αἱ προφητεῖαι καὶ αἱ μαρτυρίαι τῷ υἱῷ, ὅτι καὶ μόνος ἀληθινός· ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμᾶς καὶ ἐκεῖνο ἐξετάσαι τῆς λέξεως τὸν διωρισμόν. καί τοί φησιν ὁ αἱρετικός· τί δὴ πάλιν ἔχεις καὶ πρὸς τὸ ἀπέσταλμένον εἶσφέρειν; ῥητῶς γὰρ διατέτραπται, ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. μὴ ἀποστείλας τῷ ἀποσταλέντι ὁμότιμον ἔχει τὴν ἀξίαν; ταῦτα ἐὰν μὴ τῇ λέξει δυλεύων ἀναγινώσκῃς, πολλάκις, ὡς προεμήκαμεν, πολλὴν εὑρήσεις ὡς ἀληθῶς πρὸς ἡμᾶς συμπάθειαν, καὶ οὐ συμφωνοῦντα τοῖς αὐτοῖς λογισμοῖς τὰ καλῶς μὴ γεγραμμένα, κακῶς δὲ νενοημένα. ἐμοὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν τὸν ἀληθῆ λαλοῦντι τὴν ἔποιαν, οὐδαμοῦ σοι φρὸς συμπάθειαν ἐξετραπόμεθα τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἔμμα, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ ἁγίου πνεύματος ὁδηγούμενοι φρὸς ἀκριβῆ κατάμαθιν. τὸ γὰρ, ἀπέσταλκε, καὶ ἀπέσταλεν, ἀνθρώπινα μὲν φέρει ῥήματα, θεῖα δὲ κηρύττει τοήματα. οὔτε γὰρ ὁ ἀποστείλας ἀπὸ τόπων εἰς τόπους ἀπέσταλεν, ὅτι ὁ ἀποσταλεὶς ἀπὸ τόπων εἰς τόπους ἦλθεν. ἀλλ' ἀπέσταλέ, φησιν, ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ὡς μὴ πρόσκομμα τῷ κόσμῳ, φρὸς ὃν ἐπέμπετο. πῶς ἡ γραφὴ φησι περὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, Εἰ τῷ κόσμῳ ἐδούλευε, καὶ ὁ κόσμος ἂν ἐδούλευε δι' αὐτόν; ὡσαύτως οὖν ἦλθεν ὁ πρῶτος, ἐφάνη ὁ λυ- Ioan.α.ι. θαίνων; εἰ δὲ ἀληθῶς, ὡς ἀκούεις, τοῦτο τὸ, ἀπέσταλε, πᾶσα ἀνάγκη καὶ τὰ ἀποσταλέντα τοῦ-

ὄφεως εἰκόνα μὲ· ἢ ἄφιν εἶχεν ὄφεως, ἰὰ ᾖ ἡ πυκνείαν οὐκ εἶχεν ὄφεως· οὕτω καὶ ὁ σωτὴρ,
καὶ Ⓜ θεῖον ἐπέστελεν, ὡς ὁμοίωμα φρικὸς ἁμαρτίας ὀπτομένοις, ἔξω γένεσθε πάσης ἁμαρ-
Ησαγ. θ. α. Παρ. Ε. κζ. τίας· καθὼς ἡ μακαρία Ησαΐας ζωγράφησε τὴν μοιχαλίδα· Παύλῳ φιλοσόφῳ φθο- 1ο Πίστ.
νοῦμεν· Ος ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. καὶ Ⓜ Ησαΐου
ἔχεις μίαν εἰκόνα· ἐλθὲ μοι καὶ ἐφ' ἑτέραν εἰκόνα· βλέπε δηλονότι τὴν τύπων λαμπρότητα τοῦ
ἀληθοῦς. Ⓐ ὄφεις ἐδίδασκον τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ, ὅτε λαὸς ὀλέθρῳ παρεδίδοτο. Φάρμακον
εἰς σωτηρίαν Μωϋσῆς ἐκατόνταρχος δοῦλος Ⓜ Θεοῦ. ὁ Θεὸς ὑπεδιδάσκετο τῷ θεράποντι φάρ-
μακον θυσιαστικὸν, καὶ φησὶ· Ποίησον ὄφιν χαλκοῦν, καὶ πῆξον αὐτὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου. τί βούλεται δὲ ὑπόδειγμα; ἄλλοι Ⓐ δάκνοντες ὄφεις, καὶ ἄλλος ὑπὲρ αὐ-
τῶν σταυρούμενος. τί βούλεται δὲ αἴνιγμα; τί ἐπαγγέλλεται ἡ σκιὰ τοῦ μυστηρίου; ὥσπερ ἐ- 10
κεῖ, φησὶν ὁ τόπος, ἄλλων δακνόντων ὄφεων ὁ μὴ δάκνων μετὰ πλήξας παρεσκόλοπται ξύ-
λῳ, οὕτω καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁμαρτανόντων, ὑπὲρ πάντων μέλλει πάσχειν ὁ Ιησοῦς ὁ
ἀναμάρτητος· ὑπὲρ τῶν δακνόντων ὄφεων, ὄφις ἀναμάρτητος σταυροῦται· ὑπὲρ ἡμῶν τῶν χ. σταυρ. τα.
ὑποκειμένων θανάτῳ, ὁ ἁμαρτίαν μὴ ὑποκείμενος παρεσπλούτησε. ὅπερ καὶ τῶν ἄλ-
λων καλῶς παρεμφαίνουσα ὧδέ πως Ησαΐας λέγων· Ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ μου ἦλθον 15
Ησ. νγ. ς. εἰς θάνατον· ᾗ, Ο Κύριος παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. "Οπερ πρῆσαι χρὴ χ. αὐτὸν
πάλιν τοῦ μυστηρίου Ⓜ λόγου. ὥσπερ γὰρ οἱ ἄλλοι Ⓐ δάκνοντες, καὶ ἄλλος ὁ πληγούμενος, ὅτε χ. ἁμαρτη-
καὶ ἐνταῦθα πάντες Ⓐ ἁμαρτήσαντες, καὶ εἷς ὁ ὑπὲρ" πάντων σταυρούμενος. ἔχεις δεύτε- σαι.
ραν εἰκόνα· σκόπησόν μοι δὲ ἑτέραν εἰκόνα τρίτην. Επὶ στόματος δύο ἢ τριῶν μαρτύρων χ. αὐτὸν
σταθήσῃ) πᾶν ῥῆμα. δηλονότι σταυροῦται χαλκοῦς ὄφις, ἵνα καταργηθῇ τὰ δήγματα τῶν 20
ὄφεων. ἄλλο οὖν ὁ σταυρούμενον, καὶ ἄλλα τὰ καταργούμενα. οὐχ ὁρᾷς τὸν ἔμφασιν
τῆς ἀληθείας; οὐ βλέπεις ὡς ὁ κρυπτὸς τῷ χράσμαι τῶν δυνάμεων τῆς οἰκονομίας; ἐσταυρώθη, φησὶν, ὄφις, ἵνα καταργηθῇ τὰ δήγματα τὰ δρακόντων· ἐσταυρώθη Χριστὸς, ἵνα κα-
ταργηθῶσι τῶν δαιμόνων αἱ ἐνέργειαι. ἄλλος ὁ ὄφις ὁ πληγούμενος, καὶ ἄλλοι Ⓐ καταργού- 25
μενοι δράκοντες· ἄλλος ὁ ὑπὲρ σταυρούμενος Χριστὸς, καὶ ἄλλοι Ⓐ καταργούμενοι δαίμονες. καὶ ὥ-
σπερ οὖν ἡ εἰκὼν τοῦ ὄφεως τὸ φαρμακῶδες κατήργησε τὰ δήγματα τῶν ὄφεων, οὕτω καὶ
ὁ ταφὼν καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ νέκρωσις, τοῦ θανάτου γέγονε νέκρωσις, καὶ τῶν δαιμόνων καθαίρεσις.
Ιωαν. γ. ιδ. Εἰκότως οὖν ὁ σωτὴρ τὴν εἰκόνα παρὰ ἑαυτὸν ἁρμόζων ἔλεγε· Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕ-
ψωσε Ⓜ ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτω δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων 30
εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. ἔχεις, ἀδελφὲ, τὸ μακάριον Μωϋσῆ καὶ
ἐν ἑτέρῳ χάσματι τὸ σταυρὸν ἀποτραφόμενον· καὶ ὅπως, ἄκουε. δεῖ γὰρ τοῦτο σταυρὸν λέγει-
σθαι, πολλαχοῦ καθαρθῆναι τοῦ μυστηρίου τοῦ θανάτου. ἐπέθυτο ποτὲ τοῖς Ισραηλίταις ἀλ-
Εξοδ. ιζ. ια. λόφυλοι καὶ τὴν ἔρημον· Αμαλὴκ ἦν ὄνομα τοῖς ἀλλοφύλοις. ἀποστέλλει Μωϋσῆς Ιησοῦν
τὸν τοῦ Ναυῆ στρατηγήσοντα τοῖς ἀμαφύλοις. καὶ ὁπλίζει μὲν τὸ ἀγέδοχον ἑαυτοῦ, μόνος δὲ αὐτὸς
ἐν τῷ ὄρει τὰς χεῖρας ἐκτείνων. Μωϋσῆς γὰρ, φησὶν, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἔπλωσε τὰς χεῖ- 35
ρας αὐτοῦ· καὶ ἐγίνετο ἰσχὺς μὲν ἐξέπιπτε Μωϋσῆς τὰς χεῖρας, ἐνίκα ὁ Ισραήλ· καὶ ἰσχὺς πάλιν
κατετίθη τὰς χεῖρας ἀπὸ τοῦ σωματικοῦ βαρους νικώμενος, ἐνίκα ὁ Αμαλήκ. Τί βούλε-
ται τὸ ῥῆμα; ὁ Ιουδαῖος θυμοῦ φοβούμενος, μὴ λάβῃ δηλονότι τῆς εἰκόνος τὴν δόξαν τοῦ σταυροῦ τοῦ
Χριστοῦ, φησὶν, ὁ τύπος ἔχει τὸν παράδοσιν μυθολογοῦσαν. προσευχὴς ἦν ἐνταῦθα τὸ ῥῆ- 40 Ἰσ. ἀληθείας.
μα τύπος, οὐκ εἰκόνος, ὡς σὺ ὑπονοεῖς. καὶ τί δήποτε, εἴπερ" ἀληθῶς, ὅτι καρπὸς ἦν τοῦ Ἰσ. ἐπίσχ.
τῆς προσευχῆς ἡ νίκη, οὐ τῇ προσευχῇ τὴν νίκην" ὑπέγραψεν ὁ λόγος (οὐ γὰρ εἶπεν ἡ
γραφή· ἰσχὺς ἦν τοῦτο Μωϋσέως· τοῦτο δὲ ἰσχυρίζοντος ἀληθῶς, ὅτι καρπὸς οὐκ ἦν τῆς
προσευχῆς ἡ νίκη) ἀλλ' ἢ τῇ εἰκόνι καὶ τῷ σχήματι τῶν χειρῶν; ἰσχὺς γὰρ καθῆκε Μωϋσῆς
τὰς χεῖρας, ἠσθένει ὁ Ισραήλ· ἰσχὺς ἦν ἔπλου, ἠσθένει ὁ Αμαλήκ. Εἰ γὰρ τῆς προσευχῆς ἦν

τὸ

γ. ἀπυρῶ- ὅτι ξύλα. Εἰ τοίνυν γέγραπται ἢ " μεμῦρτύρηται, πῶς ἀπὸ τῆ ὀπτακαιδεκάτου βύ-
τω, λογία δίδοται τοῖς Ⓦ σαυρὸν αἰτεῖσθαι; ταῦτα ἀεὶ καὶ πανταχοῦ λέγει Ιουδαῖος, ὁ
ἐχθρὸς τῆ σαυροῦ τῆ Χριστοῦ. ἀκούω ἐγὼ εἶπε πρὸς σέ, πῶς ὁ ὀπτακαιδεκάτος βύ-
λογίαν δίδωσιν; εἰπὲ αὐτῷ, πῶς σὺ τῇ ἐρήμῳ Ⓦ ὄφεις ἐδακνῶν σου τοὺς πατέρας, εἶχεν
5 ὁ ὄφεως χαλκοῦ ποιήσας Μωϋσῆς ἐσταύρωσε, ἢ εἶπε, Πᾶς ὁ δηχθεὶς ἀπὸ τῆ ὄφεως Αριθ. κα. η.
πῶς στήκετω ἐκ ὄφει, ἢ ζωοποιεῖται; ἢ τί, φησι, τοῦτο πρὸς τὸ παρόν; ἀλλὰ καὶ σφόδρα οἰκειότατον. ἢ οὐκ ἤκουσας τῆ Θεοῦ λέγοντος, Ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν Γεν. γ. ιδ.
γρ. οἰκειότερον ἐν. ἀπὸ τῶ ι. θηρίων τῆς γῆς; πῶς οὖν ἡ εἰκὼν τῆ ὀπτακαιδεκάτου ζωὴν ἐνέγκαι τοῖς ὑμετέροις πρόγονοις; διάβαλλω ὃ ῥῆμα, ἵνα ζήσω τὸ νόημα. Εἰ ἀπορεῖ σοι νομίζεται " τῆ ὀπτακαι-
10 δεκάτου βύλογίαν πηγάσαι (ὀπτακαίδεκατος γὰρ πᾶς ὁ κρεμάμενος ὅτι ξύλου) πῶς ἡ εἰκὼν τῆ ὄφεως τῆ ὀπτακαιδεκάτου, ὃς ἤκουσεν, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων; ἐνέγκαι τῷ λαῷ τὸ συμφορᾶ κειμένῳ τὴν σωτηρίαν; ἆρα οὐκ ἐν ἀξιοπιστότερον εἰπεῖν, ἐὰν ἴδῃς ὑμᾶς δηχθῆ, ἀναβλέψῃ εἰς Ⓦ οὐρανὸν καὶ ὅτι Ⓦ Θεὸν, καὶ σωθήσεται; ἵνα δὲ καὶ
15 τὸ πρόσχημα εὑρεθῇ τοῦ ἐλλείπειν, οὐκ ἠδύνατο εἰπεῖν, ἐὰν τις δηχθῆ, ἀποβλεψάτω εἰς τὸν λυχνίαν τὸ φωτὸς, καὶ σωθήσεται; ἢ ἀποβλεψάτω εἰς τὰ πρόπυλα τῆς πανθέστεως τῶν ἁγίων ἀρτων, καὶ σωθήσεται; ἢ εἰς τὸ θυσιαστήριον ἢ εἰς τὸ καταπέτασμα ἢ εἰς τὰ κιβωτὸν; ἢ εἰς τὰ ἐ-
γρ. ὀκ μόνον ἴκανα τῶν χερουβὶμ; ἢ εἰς τὸ ἱλαστήριον; ἀλλ' οὐδὲν τούτων " εἰσήγαγε ὁ νομοθέτης ὁ μέ-
γας· ἀλλὰ μόνῳ ἔπηξε τῷ σαυροῦ τὴν εἰκόνα, καὶ ταύτῃ ἀφῆ τῆ ὀπτακαιδεκάτου ὄφεως. Ἀφῆ τί οὖν, ὦ Ιουδαῖε, ταῦτα ποιῇ Μωϋσῆς; ἀφῆ τί χωρεῖ ὄφιν ὁ λέγων ἀφῆ τῆ νο-
20 μου, Οὐ ποιήσεις γλυπτὸν, οὐδὲ χωνευτόν; ἀλλὰ τί ταῦτα πρὸς Ⓦ ἀγωνίσματα φλέγομαι; αὐτὸν ἐρωτῶ Ⓦ νομοθέτην· Εἰπέ μοι, ὦ πιστότατε τῆ Θεοῦ θεράπων· ὁ ἀπαγορεύεις, ποιεῖς; ὁ διατρέπεις, παρασκευάζεις; ὁ λέγων, Οὐ ποιήσεις γλυπτὸν, οὐδὲ χωνευτὸν, σὺ χαλκεύεις ἢ γλύφεις ὄφιν; ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν ἐνομοθέτησα, φησιν, ἵνα τοὺς ὕλας ἐκκόψω τῆς ἀσεβεί- Λευίτ. κς. α.
χ. τυπώσω ας, καὶ Ⓦ λαὸν τοῦτον ἀπαλλάξω πάσης εἰδωλολατρείας· νυνὶ δὲ χαλκεύω Ⓦ ὄφιν, ἵνα " πρε-
25 τυπώσω τὴν εἰκόνα τῆς τῆ σαυροῦ οἰκονομίας· προμαλίζω Ⓦ δρόμον τοῖς ἀποστόλοις· προγυμνάζω τὸ μέγα καὶ ξύλον ἐκεῖνο τὸ τῆ σαυροῦ σύμβολον. ὅπερ ὃ οὐ βεβιασμένος ὁ λόγος, ἄκουε τῆ Κυρίου τὴν εἰκόνα τὴν ἀρχαίαν ἐκείνου βεβαιοῦντος, καὶ εἰς ἑαυτὸν αἰνιγματιζόντος. Νικοδήμῳ γάρ τινι Ιουδαίων ἄρχοντι Ἀμαλεχθέντος, ὡς διδασκάλῳ τῆ λαοῦ καὶ συνιέναι δυναμένῳ τῆς οἰκονομίας τὸν χωρὶς φησί· Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσε Ⓦ Ιωαν. γ. ιδ.
30 ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτω δεῖ ὑψωθῆναι Ⓦ τὸν τῆ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. εἰπὲ οὖν, ὦ μανέντι Ιουδαῖε, οὐ χαλκὸς ἐκεῖνο ἐν. ἰχυσε ἦν; τεχνικὴ ὕλη νικῆσαι θανάτου " ἰσχύουσα, τύπον ἔχουσα σαυροῦ, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια τῆ σαυροῦ οὐ πιστεύεται, καὶ ταῦτα μὴ τὴν ὑπερφυᾶ τῆς οἰκουμένης, μὴ τὴν λάμψασαν ἐν πάντι τῷ κόσμῳ τῆς βυσεβείας κατάσβεσιν, μὴ τὴν πίστιν τῶν ἐθνῶν, μὴ τὴν ἔγερσιν
35 τῶν ἐκκλησιῶν, μὴ τοσαύτων ἀγωνισμῶν, μὴ τοσαύτην ἄσκησιν, μὴ τοσαύτην ἀγγελικὴν πολιτείαν ὑπίδωσιν; ἀλλὰ γὰρ ἀποδέδεικται σαφῶς, ὅπως ἀποκτείνειε τοὺς ἐχθροὺς τῆ σαυροῦ τὸ ὀφείλειν ἡμῖν τὸ ῥῆμα τοῦ ὀπτακαιδεκάτου. καὶ πρὸς μὲν ἐκείνους ταῦτα. ἡμεῖς δὲ Ⓐ πιστοὶ πρὸ ἑαυτῶν ἀξετάσωμεν, καὶ βασανίσωμεν τῶν ῥημάτων τὴν ἀκρίβειαν. τί δήποτε ὁ Κύριος τὴν εἰκόνα τῆς οἰκονομίας ἐκείνης, οὐ δι'
40 ἑτέρου τινὸς, ἀλλὰ δι' ὄφεως ἐποίησε; πρὸς μὲν γὰρ τὸν ἀγῶνας τῶν ἐναντίων, ἰσχυρὸν τὸ ἀποδείγμα τῆ ὀπτακαιδεκάτου ὄφεως· πρὸς δὲ τὸ πίστιν τῶν ἰουδαίων τῆς βυσεβείας, τί δήποτε τὸ σχῆμα τῆ ὀπτακαιδεκάτου ὄφεως εἰκὼν ἐγένετο τῆ προσκυνουμένου Χριστοῦ; δεῖ δὴ ἡμᾶς εἰπεῖν μὴ καμόντας, καὶ ὑμᾶς ἀκούσαντας μὴ ῥᾳθυμίας. Εἰκὼν μὲν, ἀδελφοὶ, τῆς τῆ σαυροῦ οἰκονομίας ὁ τύπος τῆ ὄφεως. καὶ ὃ Ⓦ φησι, ὥσπερ ἐκεῖνος ὁ τύπος τῆ

φηλίξαθαι, οὐχ ἵνα τῆς ἀξίας ἐφικώμεθα, ἀλλ' ἵνα τ̃ χ̃ δυνάμει ὀφειλὼ ἀπαντήσωμεν. τί οὖν φησιν ὁ σωτήρ; Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται. παροξύνει ὁ πάθος ὁ νικητὴς τοῦ θανάτου· παρανάφωνος (Ψ) γενόμενος ὁ σταυρὸς τ̃ θανάτου ἀφανίζεται· παρανάφωνος τινὶ πάλιν, ἵνα κηρύξῃ τινὶ νίκην. ἐνταῦθα πάλιν σαυτὸν ἔτοιμος εἰς κατάνυξιν τῆς διανοητικῆς φωνῆς. ὅρα μὴ ὅσοις αὐθαδίας φησὶν, ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. ὁ ζωὴ παρεναφωνεῖ, ὁ αὐτὸς ἡμόνορος τοῦ ἀγῶνι μεταβάλλει τινὶ ἀξίαν τῆς αὐθαδίας, καὶ ἀρίστην τὸ ἀξίωμα τῆς θεότητος αὐτοῦ λέγων· Πάτερ, εἰ δυνατὸν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον. οὐχ ὁρᾷς τινὰ ἀθαφωνίαν; "ἐνίκα τινὶ οἰκτιρμίαν. ἀλλ' εἰς τὸ παρακείμενον ἐπανέλθωμεν. λέγει τοῖς μαθηταῖς, ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται. ὅρα πῶς ἀσφαλισμένη κέχρηται τῇ φωνῇ. ὅπου παθος κηρύττει, τινὰ ἀνθρώπινα ἐνδείκνυται φύσιν, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται. πάλιν γὰρ τὸ φανέν μενον σῶμα, ζωοποιῆ τὸ νοούμενον τῆς θεότητος ἀξίωμα. καὶ λύεται μὲ, ἀδελφοὶ, θανάτῳ τὸ ῥῆμα τῆς σαρκός· ἐγείρει τὸ λυόμενον ἡ τῆς ἀνοικοδομῆς δύναμις. αὐτὸς γὰρ ὁ λυόμενος κ̃ τὸ σῶμα, αὐτὸς "ἐγείρων τὸ λυόμενον κ̃ τὸ πνεῦμα. Λύσατε γὰρ, φησι, (Ψ) ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα. Χειρὶ ἀνελεήμονι οὐκ ἔστιν ἁδαμοῦ καταλῆψαι, ἀλλ' ἀνένδοτος ἁγαπᾷ· ἄλλως τε, καὶ αἰσθητῶς ἡ ὁδὸς ἀπὸ Ἰερειχὼ εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνόδου εἶχε, καὶ νοητῶς τὸ πάθος ὅτι τινὰ ἀνόδου τῆς ἀναστάσεως ἔφερεν. Ἀδὰμ γὰρ (Ψ) εἰς ᾅδου πεσόντα, εἰς οὐρανὸν ἀνεκαλέσατο, καὶ τινὰ χαμαὶ κλιθέντι εἰς ὕψος ἀνήγαγε. ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὅπου Θεὸς, ἐκεῖ ἀρετῆς ἀνάβασις· ὅπου κακία, ἐκεῖ παρανομίας κατάβασις. Διὰ τοῦτο καὶ μὲ τ̃ κατ' ἀρετὴν πολιτευομένων φησὶν ὁ Δαβίδ· Μακάριοι πάντες (Ψ) κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων αἰνέσουσί σε· μακάριος ἀνὴρ, οὗ ἐστιν ἀπλῆσις αὐτῷ παρὰ σοῦ, αἱ ἀναβάσεις σου ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. αἱ ἀναβάσεις σου, τυπίσιν, (Ψ) θυσίας καὶ ἀνημμένοι λογισμοί, (Ψ) εἰς ὕψος ἀναγόντες τοὺς καλῶς καὶ Θεοῦ δικαιουμένους. ἔστιν οὖν ὁδὸς σωφροσύνης εἰς ὕψος ἀναγουσα, ὁδὸς δικαιοσύνης εἰς ὕψος φέρουσα· καὶ πᾶσα, ὡς εἴπω, ὁδὸς εὐσεβείας εἰς τὸ ὕψος ἐκφέρουσα χειραγωγεῖ τ̃ φιλόθεον, καὶ οὐ ἔλεγεν (Ψ) ἀπὸ ἐνδόξου· Δεῦτε πορευθῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς (Ψ) οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ. ὅπου μὲ θυσεβείας λόγος, ἐκεῖ καὶ ὁδὸς· ὅπου καὶ κακία, καταβάσεις ὁμολογουμένη. καὶ μάρτυρα Δαβὶδ ὁ προφήτης λέγων, Ῥύσαί με ἀπὸ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον· καὶ πάλιν, Ὃ ὑψῶν με ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου. ὥστε οὐδὲ ὃ, ἀναβαίνομεν, προσπαίζει· ἰδοὺ ἀναβαίνομεν· καίτοι μόνος αὐτὸς ὅπου ὁ πάθος ἔρχεται. Διὰ τί οὖν φησὶν, ἀναβαίνομεν; ὅπου ὁ μὲ πάθος ἐμοὶ, κοινὴ ὁ πάντων ἀνάστασις καὶ σωτηρία. Διὰ τοῦτο ὁ θεῖος ἀπόστολος τινὰ ἡμιαῖον ἐκείνου καὶ θαύματος μεζόνως ἔρριπτε φωνὴν, ὡς ἀρίστως ἀκηκόατε· Τῷ Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ ὁ οὐκέτι ἐγὼ, ζῇ ὁ ἐν ἐμοὶ Χριστός. ἄλλως τε, βουληθεὶς ἐνδείξασθαι καὶ (Ψ) καρπὸν τῆς σαρκὸς, ἐπήγαγε θέλεως διὰ τὴν ἐφεξῆς· Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τ̃ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. γέγραπται γὰρ, Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ὅπου ξύλου.

Ἐνταῦθά μοι προσέχετε ἀκριβῶς (Ψ) νοῦν, μήτις διαφύγῃ τῆς ἀληθείας τὸ θεσπισμα. ἀπολέξοιτο γὰρ θέλεως Ἰουδαῖοι, περὶ ὧν φησιν ὁ Παῦλος, Οἱ ἐχθροὶ τοῦ σταυροῦ τ̃ Χριστοῦ, ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, καὶ ἐρῶσιν ἐν ὅτι προσέκοπτον ἀκεραίοις. Εἰ ὅπι κατάρατος ὁ κρεμάμενος, πῶς ἀπὸ τὸ ὅπι κατάρατος θέλεσθαι προσδοκᾶς; πῶς ὃ ἀπὸ τοῦ θανάτου ἀπαθεστάτους ζωὴν δύναμθαι; τὸ φαινόμενον, ὡς καὶ αὐτὸς φησι, ὁ διδάσκαλος ὑμῶν Παῦλος ὁμολόγησε, καταρᾶσθαι γὰρ, Ἐπικατάρατος ὁ κρεμάμενος

ὅπι

Digitized by Google

λει ὁ ἀπόστολος περὶ τῦ Ἰωσήφ· ἐκβάλλεται ἐκ τῆς φυλακῆς δηλ. ὃ σύμπτιον. καὶ ὅρα μοι μυστήριον· δι' σύμπτιον ἐπορεύθη· δι' σύμπτιον ἠλευθερώθη. τί γάρ; συγκρίνει τῷ Φαραὼ ὃ σύμπτιον *. ὁρᾷ αὐτὸν ἀγχόνιον ὁ βασιλεύς, καὶ ἠλευθέρωσεν αὐτὸν [βασιλεύειν,] πᾶς ἐξουσίαν αὐτῷ τῆς Αἰγύπτου ἐμπιστεύσας. λαβὼν τὸν δακτύλιον ὁ Ἰωσήφ, ὃν τῷ χειρὶ τοῦ βασιλέως πρώτας ἐνεργεῖ, ἀποδήμους, ἐνδήμους, φίλους, ἐχθρούς, ξένους. ἔρχεται ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον· προσκυνοῦσι αὐτῷ καὶ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῷ πατρί. εἰ γὰρ καὶ τὸν ὁδὸν ἐπλεύσησαν ἐρχόμενοι, ἀλλ' οὖν γε ἐν τῷ δόρει προσεκύνησαν. μία γὰρ καὶ μονὴ σάρξ μία εἰσίν. ἔρχονται καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· ἔνδεκα· προσκυνοῦσι αὐτῷ· καὶ ἐπληρώθη ὃ ὄνειρα, ὃ εἶδον Ἰωσήφ. Ὁμοίως γάρ, φησὶν, ὅτι ὁ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ἕνδεκα ἀστέρες προσεκύνουν μοι. Διὰ τί ἕνδεκα; ἐπεὶ ὁ Ἰούδας ἀπέπεσε. συμβολικῶς γὰρ ἐν τῷ ὁ προφήτης Ἰωσὴφ τὸν προφήτην τὸν Ἰούδα Χριστόν. ὁρᾷς πῶς διὰ σωφροσύνην ἐδοξάσθη· διὰ δὲ σωφροσύνην ἐν οὐρανοῖς βασιλεύει; ταῦτα ἡμῖν εἴρηται, ἵνα καὶ ὑμεῖς τὸν αὐτὸν πολιτείαν ζηλώσαντες, τὴν αὐτὴν δόξαν παρὰ Θεοῦ κομίσησθε. ἀλλ' ἴδωμεν καὶ περὶ τ̃ μαχαίρας Σουσάννης εἰπῶμεν, μάλιστα ἐπαπειλησάμενος. ἀλλ' ὅπῃ βέλτιον ὅτι μάλλον διηγησώμεθα, καὶ μὴ χορεύοντες καὶ ἁρπάζοντες καὶ ἐδίξατο ἐκτιλύσαι, ἐν ἄλλῃ τηρήσαντες ἡμέρᾳ τὸν διήγησιν, Θεοῦ βουλήσει πεῖν ὅτι ⓦ κρατήσας τῆς μυσταγωγίας ἐκδραμώμεν, ἐν Χριστῷ τῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Γεν. κζ. β.

χ. τῆ μυστικῶν

Ἰσ. Μωϋσῆ * ἀχρείτου καὶ πικρίας Λογ. ρβ. ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΩΥΣΕΩΣ ΘΦΕΩΣ, ὃν ἐσταύρωσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν τῇ τ̃ Ἰουδαίας.

Ex edit. Rom. emendat. exm/s.

Θὲς ἡμῶν ὁ λόγος πρός τι τὸν αἱρετικὸν παλιλλῳ, καὶ πρὸς τοὺς τῆς δόξης τῦ μισογλώσσους ἀγῶνας ἑαυτὸν ὑπιδέδωκεν· οὐχ ἵνα τὰ κεκρυμμένα γνωείσῃ, ἀλλ' ἵνα τὸν χάριν ὑγιαμένως ὁμολογήσῃ. οὐ γὰρ ἐξ ὧν φθονούμεθα, Χριστὸς μεγαλυνέ), ἀλλ' ἐξ ὧν ἐμεγαλυνόμεθα, ὑγιαμένως τὸν ἐνέργειαν κηρύττομεν. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ ἀποστατῶν, ἔριδος ὑπαθυμοῦσας, ἀφωνίαν τὸν ἐνέργειαν ἀμείψασθαι· καὶ μάλιστα τῦ προφήτου Δαβὶδ παρακελευομένου καὶ λέγοντος, ὡς ἀρτίως ἀκηκόατε, Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι, καὶ ψαλάτωσάν σοι. ὑμνοῦμεν ⓦ Θεόν, ἀ τιμῶν αὐτῷ ἐπιδότες, ἀλλὰ τιμῶν ἑαυτοὺς ἐποιοῦμεν· δοξάζομεν ⓦ Θεόν, οὐκ ἐκεῖνος δόξαν χρείζομεν, ἀλλ' ἑαυτῶν τὸν ἀθάνατον δόξαν ἐνδύοντες· Τοὺς γὰρ δοξάζοντάς με, φησὶ, δοξάσω· καὶ ⓒ ἐξουθενοῦντές με ἐξουδενωθήσονται. ἐδίδαξεν ὁ λόγος ἵν' ὧν ἠγωνίσατο τ̃ δυνάμεν, ὅτι τῶν ὅρων τῆς δόξης τ̃ Θεοῦ ὑπερβαίνειν οὐκ ἔξεστι, οὐκ ἀνθρώποις τοῖς ὅτι γῆς, οὐκ ἀγγέλοις τοῖς ἐν οὐρανοῖς, οὐκ ἀρχαγγέλοις, οὐκ ἀρχαῖς, ἀ τοῖς χερουβὶμ, οὐ τοῖς σεραφίμ. καὶ μέμνησ), ἀν οἶδ' ὅτι, ⓒ φιλομαθὴς τὴν ἀκροατήν, ὅπως ἡμῖν ὁ πρὸ τούτων διηνύθη λόγος. ἀλλ' ὅπῃ σήμερον, ἀδελφοί, αὐτός τε ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης ⓦ ἑαυτὸν φανερὸν προηνέφωσε, καὶ ὁ ἀπόστολος τῇ βασιλικῇ φωνῇ τὸ σωτῆρος ἀκολουθήσας, ⓦ πρὸ τὸ φανερὸν λόγοι ἐφιλοσόφησεν (ὁ μὲν γὰρ Κύριος ἔλεγε τοῖς μαθηταῖς, Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τὸν ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἐθνῶν· ὁ δὲ Παῦλος Γαλάταις ὑπεμνήσθη ἔγραφε, Τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν *, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος) ἐπὶ σῶν καὶ ἡ βασιλικὴ τὸ Κυρίου φωνὴ, καὶ ἡ τὸ πιστοῦ ἀποστόλου διδασκαλία τοῖς βασιλικοῖς ἴχνεσιν ἠκολούθησεν· ἀναλαβόντες οὖν μεθ' ἡμῶν τὸν σωτήριον καὶ ἡμᾶς κ̃ δυνάμεν πρὸ τὸ Κυριακὸν σταυρὸν τὰ εἰκότα φθέγξασθαι,

Φιλ. ξι. γ.

Ματθ. κ. ιθ. Μαρκ. ι. γ. α.

χ. ἑαυτοῖς

χ. ἀνθρώπων χ. ἡ. ἐγκ. * τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι

ἀν" ἐξεπλήρωσα. ἀφιλόξενός σοι γέγονα, ἀλαζὼν, ἄμεμπτος, ἄδολος, ἀπροσκοπος, χ.ἐξεπίλεπα.
" ἀκατάπτωτος· σοφίσμια σοι κατ' ἐμοῦ ἀταξίας κατηγορία γεγένηται· ἢ πῶς συμβου- χ.ἀκαπτώ-
λεύεις μοι ποίησαι πρᾶγμα δύσοιστον, ἢ λαθραίως μοι, ὡς ὄφις, ἐπανθρυλεῖς οἰομένη με πτος
διαλεάζειν, ἢ ἀπειλαῖς θανατηφόροις καταχάμωσεν πρὸς ὃ πολυύμνητόν σοι τῆς ἀκηλα-
σίας δρᾶμα; μὴ ἀπατῶ, γύναι· μὴ προσέχε μου τῇ νεότητι. δύναται γὰρ νέος ἀσκὸς οἶνον
φέρειν παλαιόν, ἢ βαλάντιον καινὸν μυρσινίζειν ἀρχαίοις βασάζειν. νεαρὸν ὁρᾷς μου
τὸν χλόον· ἀλλὰ πολιὸν προσελθὲ τοῦ ἤθους. νεωτέρου μου τὸν ὄψιν ἡ φύσις πεποίηκε·
πολιὸν δὲ τὸν καρδίαν ὁ νόμος εἰργάσατο. μὴ ἀπατῶ, γύναι, ἃ νικήσεις μου τὸν
ἀρετὸν· οὐ νικήσεις Ιωσὴφ τὸν τῆς Ιακὼβ υἱὸν, Ιακὼβ ἐκείνου τὸν ἐπὶ σὺν χιλίαις ὄντος, καὶ
παιδεύσαντος *, καὶ μὴ ταῦτα μὴ ἀγέλαι ἰχύσαντος παλαῖσαι. μὴ ἀπατῶ, ἃ οὐ- 10 * ἐπαιδ.
δὲ τῷ πατρὶ μου παλαίω. ἀλλὰ ἢ ἐπαγγελίαις θηροβύειν με νομίζεις. τί τοιοῦτον εἰ-
πέ μοι, δύνασαί μοι ἐπαγγείλασθαι, ὃ ἔστι τὸ σωφροσύνη; ποία βασιλεία ἰσόρροπος αὐτῇ ἔστι; ποῖος θησαυρὸς ἰσοτάσιος αὐτῇ ἔστι; ἀγνοεῖς, ὅτι τὸ σωφροσύνη οὐράνιόν ἔστι κτῆμα, ἀγγελικὸν πρᾶγμα, Θεοῦ χάρισμα; ἔχε σου τὰ ὅμιλας, ἔχε σου τὰς ἐπαγγε-
λίας. αἱ σαὶ τιμαὶ ἀτιμίας εἰσὶ πρόξενοι· αἱ σαὶ" τιμαὶ, ἃς ἐπαγγέλλη, αἰσχύνης εἰσὶν ἀ- 15 χ.δίξω
πόχαι· ὁ σὸς χρυσὸς γῆς ἔστι γέννημα ἐξ ἰοῦ δαπτόμενον· ἐμὸς δὲ χρυσὸς Θεοῦ ἔστι γλύπτημα,
αἰδίου βλάστημα. ἀλλὰ λανθάνειν οἴει τὸ πρᾶγμα; ἀγνοεῖς Ⓦ τὸν Θεοῦ ἀκοίμητον
ὀφθαλμὸν, Ⓦ πάντα τὰ ἐν τῷ σκότει γινόμενα ἐφορῶντα πράγματα; πόσους δὲ οἴει νῦν
εἰδέναι ἐξαίφνης ἀγέλας; ἐπὶ πόσοις δὲ μάρτυσι γένεσθαι τὰ πραττόμενα; ἐπίσπου, γύναι,
Ⓦ ἀνδρα σὸν, τοὺς ἀδελφούς σου, τοὺς φίλους, τοὺς γείτονας, τοὺς συνήθεις, τοὺς ὅτι τῇ σεμνό- 20
τητί σου κεκυκωμένους· ἐπίσπου τὰς πρὸ ὀφθαλμῶν ἀγέλας, ἢ ἢν αὐτοὺς ἀφεμένη, ἢ τοὺς ἀπὸ-
θανόντας αἰδεσθῆναι. ποίοις δὲ ὄμμασιν ὅτι Ⓦ ἀνδρα σὸν ἔνδον, ᾧ ἐπιβουλεύσασα πρᾶγ-
μα λώβης; ποίας δὲ ἀγκάλας ἀπλώσεις αὐτῷ, ὃ θανατῶσαν ἠγάπησας; ποίοις ῥήμασιν αὐτὸν κο-
λακεύσεις, οὗ τὸν θυμὸν, ὃ ὅσον ὅτι σοὶ, ἐμίσησας; μανθάνει, ὅσα αὐτῷ ἐπράξω, πῶς τῆς
σωφροσύνης τὸν πίστιν φυλάττειν αὐτῷ, πῶς πλοῦν ἑαυτῆς ἔνδον μὲν ὅρκων ἀγαπᾶν δι- 25
δάσκαλος. μίμησαι, γύναι, τὸν τεχνίτην. ἐκείνη γὰρ ἐνὶ ἀνδρὶ μεγίστῳ, ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἔστι μί-
γνυται. καὶ συμβῇ Ⓦ ταύτης ἄρρενα ἐπὶ ἐξόδου θεᾶσθαι, ἢ ἐπὶ αἰτοῦ ἀθροῶσθαι, ἢ ἐπὶ αἰτοῦ αἰδοῦσθαι,
ἑτέρῳ ἄρρενι οὐκ ὀφθαλμίζουσα, ἀλλὰ μόνῃ ἐκδικοφθάλμῳ ἀεὶ Ⓦ πολυύμνητον, ᾧ τὴν ἐκείνου
μνήμην ἐναποθήσεσθε. παιδοῦσάτω σε, γύναι, ἢ ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος, ἢ ὁ τῶν Εβραίων νόμος,
ἢ ἡ τῶν ἀρχαίων σεμνὴ πολιτεία. ταῦτα εἰρηκὼς ὁ Ιωσὴφ, ᾧ ἰδὼν αὐτὸν ἔτι αἰσθόμενος 30
κατέχουσαν αὐτοῦ τῶν ἱματίων, ᾧ ἐκπεσόμενόν πλεῖον πρὸς Ⓦ οἶκον (Ⓐ γὰρ ἔρωτος πίστις
πλεῖον πρὸς ὃ πολυύμνητον ἐξάπτοντας, ὅτου αὐτοῦ ἐφικέσθαι μὴ δυνηθῶσιν) ὥσπερ θη-
ραῖος ἀθλητὴς ἀποδυσάμενος τὰ ἱμάτια, ᾧ ὅλον αὐτὸν ζωὸν τοῖς ἱματίοις εἰς ὃ χαμαὶ
κεισάσας, γυμνὸς τοῦ μὲν ἐκ τοῦ σκάμματος ὀθνείου, τοῦ σωφροσύνης τοῦ νίκου βασάζων. ᾧ ἡ
μὲν Αἰγυπτία καλεῖτο τὰ ἀταξίας, ὁ δὲ Ιωσὴφ τὰ καιρὸν τὰ δικαιοσύνης ἐβάσταζε. 35
χαρὰ δὲ ἦν τῷ οὐρανῷ ὅτι τῇ νίκῃ τοῦ Ιωσήφ· ἔχαιρον ἄγγελοι· ἐκραύγαζον δαίμονες. ἐσκοτώθη
Ιωσήφ· ἠχμάλωτο ἡ Αἰγυπτία. ἥρπαστο αὐτῆς ἡ νίκη· πέπτωκε δὲ πρὸς συντριβὴν, ᾧ ἀγκαλλὴ χ.ἐμαλαίωπ
τοῦ Ιωσὴφ πρὸς Ⓦ ἄνδρα τὸ ἴδιον, αἰχμὴ αὐτοῦ ὅπλον ἡμίσασα. τί δὲ λέγουσα; Εἰσήνεγκε τοῦτο λθ. ιζ.
παῖδα Εβραῖον ἐμπαίζειν ἡμῖν. ἀγανακτεῖ ὁ ἀνὴρ, ᾧ ἐμβάλλει αὐτὸν εἰς φυλακήν. ἀνάγ-
κασε δὲ ὁ λύχνος τοῖς ἐν τῷ σκότει, ὁ ἀποδότης πρὸς τοὺς πεπωκότας, ὁ λιμὸς πρὸς τοὺς 40
χλιαζομένους, ὁ ἰὸς δὲ πρὸς τοὺς ἀθετοῦντας. ἐμβάλλονται δὲ δύο εὐνοῦχοι τοῦ Φαραὼ εἰς
τὴν φυλακήν· ὁρῶσιν ἐνύπνια· ἐρμηνεῖς ἦν ὁ συγκρίνων. ἀναφέρεται τῷ Ιωσήφ· σαφη-
νίζει τὸ ἐγκεκαλυμμένον. ἐκβάλλονται Ⓐ εὐνοῦχοι τῆς φυλακῆς· ἀποβαίνει ἀληθῆς καθὰ
συνέκρινεν ὁ Ιωσήφ. ὁρᾷ ὁ βασιλεὺς Φαραὼ ἐνύπνιον· ἐρμηνεῖς ἦν ὁ σαφηνίζων· διαγίνε-

λευ

λεψι τοῦ ὀφθαλμοῦ ὑποζεύφουσα, χρυσέοις ἡ κόσμοις τ πρόχαλον αὐτῆς ἡ ταῖς χέρσι καλλωπίζουσα, ἡ τῷ μαλακῷ αὐτῆς ἐσθῆτα μυείσμασι ἀρωμάτοις καπνίζουσα. ἡ ἵνα ἁπλῶς παγὶς θανατηφόρος ἀφ' ἁπασῶν τῶν αἰσθήσεων, ὡς εἰώμιζεν ἀπατῆσαι τ νέον, τῷ μὲν ὄψει ὑπ' ἐκ τ φαινομένων κηλωτηρίων, τ ἡ ἀκοῇ τ κολακείαις μαλύνασα, τ ἡ ὀσφρήσει τοῖς μυείσμασι χοντεύσα. ἀλλ' ὅρα μοι ἡμιαίου ἀθλητὴν τῷ ἀνδρείας. οἶμαι γὰρ ὅτι ὁ Θεὸς ζωοχόρει χ τῷ παιδὸς φέρειν τ πειρασμόν, ἵνα ὁμοῦ τι κρυπτομένῳ δείξῃ τὸ νέφ φαιδρόν, ἡ τῇ ἐκκλησίᾳ παιδοτρόφον μέγιστον Ⓦ ἐκείνου βίου καταλείψῃ. ὁσίη γάρ ἐστι ὑπὸ τῶν πατέρων γεγονὸς ἀγαθὸν, ὃ μὴ ὑπὸ τῇ ἐκκλησίᾳ ὥσπερ σπίλου ὑπόμνημα φέρουσαι τοῦ βίου καθίδρυσιν ὁ Θεός. ὅσα οὖν μοι ἡμιαίου ἀθλητὴν τῷ ἀνδρείας, ὅσα ἰῶ αὐτῷ τὰ μαχόμενα, ἡ ἰδία νεότης αὐτῷ ἐπολέμει· ἡ ἡδονὴ ἴσα ἦν ἐναργάλιζε· ἡ ἡ γυνὴ ἔξωθεν περισπάλαγε τῇ ἐπαγγελίᾳ θωπεύουσα, ἡ τῇ θωπείᾳ κολακεύουσα. τὰ ὑπερπεμπόμενα γυμνάσια ἐμόχλευε, ἡ ἡ κολακεία τῷ ἀκοῇ αὐτοῦ ἡ τῷ ἀθήσει ἔκνιζεν. ἀλλ' ἤδη τύπον καπνοῦσαν αὐτοῦ ἐδωνήθη. ὅτε γὰρ ταῖς κολακείαις χαυνούμενος τὰ ἡδίας ὑπεδίδου, ὅτε ταῖς ἐπαγγελίαις φυσώμενος κατιφρόνει τῆς σωφροσύνης, οὔτε ταῖς ἀπειλαῖς τὰ πεπουώμενος περιεδίδου τὸν πλοῦτον τῶν ἀρετῶν· ἀλλὰ πρώτα τὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ μέλεα ὡς σώφρονι λογισμῷ ἐχαλίνου. ἡ ἐπεὶ οὐκ ἠδυνήθη τ νέον ἀφ' ὁρμῶν ἀπολέσαι, αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ὑπὸ οἰκίσκῳ τινὶ λαθραίως καὶ βιαίως κατῆγεν αὐτὸν περὶς ἄλοχον εὐνήν. ἰῶ οὖν ἰδοῦσι θαῦμα μέγιστον οὐκ ὀπίσω, ἀλλ' ὑράνιον. ἰῶ γὰρ ὁ Ἰωσὴφ τὸ τῷ σκάμματι τοῦ πειρασμοῦ μαχόμενος. ὃ γὰρ δεῖ πάντως ἐπαλαιώτο *, ὁ ἀγωνοθέτης ἄνωθεν ἐπέσχε τῇ πάλῃ, ἡ ὁ δῆμος τῶν ἀγγέλων ὑπεκρυφῶς ἐθεώρει. Ⓓ δαίμονες κάτω τὰ βεβοῦα περιεπήδων τῇ Αἰγυπτίᾳ, καὶ Ⓓ ἄγγελοι ἄνω ἔπλεκον ὦ Ἰωσὴφ τοὺς στεφάνους. τῇ μὲν Αἰγυπτίᾳ συνέτρεχον δαίμονες, ἡ ὦ Ἰωσὴφ" συνέπτηον ἄγγελοι. πολὺς ἰῶ ὁ ἀγών, τίς ἄρα νικήσει. φροντὶς ἰῶ τοῖς ἀγγέλοις πολλὴ περὶ τοῦ Ἰωσήφ, μήποτε ἀρα τὰ μυείσματα τοῦ γυναίου χαυνώσῃ τὸν νέον, μὴ τὰ μαλακὰ ἱμάτια, μὴ ὁ βλέμμα, μὴ ὁ ῥῆμα, μὴ ὁ βῆμα, μὴ ἡ ἀκοὴ, μὴ ἡ θωπεία, μὴ ἡ κολακεία ἐκνεύρωσῃ τὸν νέον. πολλὴ ἰῶ φροντὶς τοῖς ἀγγέλοις, πολλὴ ἡ ἐλπὶς τῶν δαιμόνων. ὁ Ἰωσὴφ ὠδεῖ στεφάνου ἠγωνίζετο, ἡ Αἰγυπτία ὠδεῖ αἰχμώσης ἐμάχετο· ὁ μὲν ὠδεῖ ζωῆς, ἡ ἡ ὠδεῖ θανάτου. ἡ οἷα ἦν τὰ ὑπὸ τῆς Αἰγυπτίας λεγόμενα; ταῖς μὲν ἁπαλαῖς πλοῦσα τ νέον, ταῖς ἡ κολακείαις μαλύνασα, ἡ ταῖς μὲν ἁπαλαῖς λέγουσα, δίκαιοά σε εἰμι, ἐξευρώπτος μου γέγονας τούτης ἕνεκα τῆς χρείας μοι πέπρεσσαι· καὶ ἀντίπτης, δίκαιά ἐ φυλάττει σε ῥήμασι, καὶ μὴ τοῦτο ἀποδείπτης θάνατος. ἐὰν ἡ πλανῆς, ὑμῖν, ἡ δορυφορίαν, καὶ πάντως τοῦ οἴκου μου ἡ ἐξουσία σὺ τῇ χρείᾳ σε δοθήσεται. ἀλλὰ φοβῇ τ ἔλεγχον; δίκαιον λαθεῖν τὸν τι ἄνδρα τὸν ἐμὸν, ἡ σὺν σὺ τῷ οἴκῳ· μόνον πείθηται, μόνου ζωῆς τῇ πρόξει, ἡ πάντων ἔσῃ δικαιότης.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰωσὴφ τῇ Αἰγυπτίᾳ εἶπεν· ὦ γύναι, δοῦλος μὲν γέγονα σοῦ πώποτε (δίκαιον γὰρ χρῆσθαι ὑμῖ δεσπότῃσι) Ἀβραὰμ γὰρ ἡ Ἰσαὰκ, Ⓓ ᾧ Θεῷ ὁμιλήσαντες, ἐμοῦ πάπποι γεγόνασιν· Ἰακὼβ ἡ μὲν ἀγέλου παλαίσας, ἐμὸς πατήρ· δοῦ ἡ θαῤῥῶν σοι παλαίω. πέπραμαι δίκαι ἀφ' βασκανίας ἀδελφῶν, ἀλλ' οὐδὲν βλάψει τὴν τῆς ψυχῆς μου δύναμιν ὄνομα τῆς δουλείας. ἡ γὰρ ἀχλὺς πολλάκις βάσκανος ἐπιλθοῦσα τοῦ τ ἡλίου φαιδρὰς ἀκτῖνας περὶς ὀλίγον ἀμφέβολοι, ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος σκηπάζει. τῇ γὰρ ῥύμῃ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς εὐθὺς ἐξελαύνεται. ὡσαύτως ἡ ὄνομα τῆς δουλείας οὐ σβέσει τὴν τῆς εὐγλωσσίας μου ἀγγελίαν. μετ' οὐ πολὺ γὰρ ὑπὸ τῆς ἀκτῖνος τῶν ἔργων μου ἀφανισθήσῃ, ἡ αἰὰ πᾶσαι τὴν Αἰγυπτίων ἐκλάμψῃ ὁ τῆς εὐγλωσσίας μου κάλλος. πίστευσόν μοι, σύμφημί σοι, ἐγὼ· οὐκ ἐρεῖς μοι· δουλείας τὴν πρέπουσάν σοι ὑπηρεσίαν

δου

χ. ἀπαπῆσαι

ὑπὸ οἰκίσκῳ ἐκείνῃ

χ. ὑπέλαυνε

Λογ. πρ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΩΣΗΦ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ.

Ex edit. Front. Duc. Burdeg. emendat. ex manuscrip. Cæsareo.

Ι" ὐκ πολλὰς μεγάλας καλβιόντας κυζερνῆται, οἷς οὐκ ἤπειρος, οὐκ ὄρος, ὁ βουνὸς, οὐ σκόπελοί τινες τὴν" χόρδυ σημαίνουσι, τοὺς τινας ἀστέρας ἀποβλέποντες, ἢ τοὺς ἐκείνους τὸ σαφὲς ῥυθμίζοντες ἀνάγκη σφαλθῆναι· ⓐ δὲ τῆς ἐκκλησίας" μαθηταὶ, ⓐ ὸ τῷ πελάγει τ̃ βίου τοῦτο τυγχάνοντες, οὐ τοὺς ἀστέρας τινὰς ἀποβλέποντες, ἀλλὰ τοὺς οὐρανοὺς τὸ ὄμμα τῆς διανοίας τείνοντες, ἢ τοῖς ἐκείνων ἴχνεσι πόθῳ ψυχῆς ἀκολουθοῦντες, εἰς ⓦ αὐτοὺ λιμένα τῆς βασιλείας ἐλαύνουσι. διὰ τοῦτο γάρ τοι ἡ ὁ Κύριος ἡμῶν ὸ τοῖς ἱεραῖς βίβλοις ⓦ βίοι αὐτῶν ἀνεκήρυξεν, ἵνα μὴ μόνον ἀκούοντες ἐπαινῶμεν, ἀλλ' ἵνα ἢ ποθήσαντες τὴν αὐτῶν πολιτείαν ζηλώσωμεν. Φύσει γὰρ φιλόκαλον οὖσαν τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων εἰδὼς ὁ Κύριος, ἢ ἀεὶ τ̃ κρειττόνων διὰ φιλοτιμίαν ἐφιεμένην, ὥσπερ κόσμια πολλὰ τοῖς τέκνοις οὐ τῶν πατέρων ἄθλους, ἵνα ἕκαστος ἡμῶν τοῖς ἑῶ αὐ βούληται ἄθλοις ἑαυτὸν μεταρρυθμίζῃ. ὁ σωμονὴς οὖν διδάσκαλος ἄριστος ὁ τ̃ μακαρίου Ἰὼβ βίος, ἀνεξικακίας ὁ τ̃ Μωϋσέως, πραότητος ὁ τ̃ Δαβὶδ, ἡσυχίας ἢ σωφροσύνης ὁ τ̃ Δανιὴλ, σωφροσύνης ὁ τ̃ Ἰωσὴφ ἢ τ̃ς μακαρίας Σουσάννης. "πρέπον ἦ καὶ" ἐπέκεινα τοῖς νέοις ὁ τ̃ Ἰωσὴφ βίος, καὶ τ̃ας νέας, μάλιστα τ̃ας εἰς γάμου βιούσας, ἡ τ̃ς μακαρίας Σουσάννης ἀρέτος ἄθλησις. ἰσοταίσιος γὰρ ἀμφοτέροις ὁ ἀγών. ὁ μὲν γὰρ διανοίᾳ φόβου διὰ σωφροσύνην ἐπάτησεν· ἡ δ' ἀρχόντων ἀπειλὰς καταφρονῆσα διὰ σωφροσύνην προείλετο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμῖν ὁ τ̃ μακαρίου Ἰωσὴφ βίος" διαγεγράφθω, ὅπῃ ἢ ἀρχαιότερος ὁ πατήρ· εἶθ' οὕτως ὁ τ̃ς μακαρίας Σωσάννης. ὁ μακάριος τοίνυν Ἰωσὴφ ἐξ εὐθυμίας γενέων ὁρμώμενος, νέος ἔτι ὑπάρχων, ἁρπ" τ̃ ἰδέαν τὴν τειχῶν ὸ τ̃ς πόλεως" ἀναθαλλόντων, ῥᾴδιον δίκην ἀνθηρὸν ἀνὰ μέσον τ̃ς ξανθ̃ς γενειάδος ὃ τ̃ς μορφ̃ς ἄνθος ποικίλων, ἴον ἐκείνου πορφυρίζοντος ὸ τ̃ς κόρης τ̃ ὀφθαλμοῦ ἀποσώζων τὸν ὄφιν, λθυκὸς ἔχων ὀδόντας ὡς χάλκ, πυρίζων τοῖς χείλεσι, ὀφρύας ἔχων ἁπλωμένας ὑπὸ" κροκοχρόων μετώπων, δασύτητι τ̃ τειχῶν ἀνθῆλαις σπουδαζομένας· ὲ τί πρᾶγμα ⓦ νέον * τ̃ καλλει διαγράφω, ὃν ἡ γραφὴ ὑπερφυᾶ ἐπῄνεσεν ἐξήκοντα, Καλὸς τῷ εἴδει, ἢ ὡραῖος τῇ ὄψει σφόδρα; ὃς" πειρᾶται διὰ βασιλικοῦ τ̃ ἀδελφῆ· ὡς μὲν αὐτοῖς ἐδόκει, τοὺς δουλείου· ὡς δ' τῷ Θεῷ προῄρητο, τοὺς βασιλείας. ἢ ἦν τὸ εἰς Αἴγυπτον ὃ παιδάριον ὡς μειράκιον θυτέλες. οὔπω γὰρ εἶδεν αὐτὸ ⓐ πραιμάδιον τ̃ πλούτου τ̃ ἀρετ̃, ἢ ἡγεῖτο αὐτ̃ μέλλειν διὰ σωφροσύνης κοσμιότητα ὅλης Αἰγύπτου διασώζειν, ἢ ὅλῃ αὐτὴν ἀλυσιτελῆ λιμῶ διασῶσαι. ἄγεται οὖν εἰς Αἴγυπτον, ἢ πιπράσκεται δεύτερον, ἢ οὐδ' ἅπαξ δουλεύεται. ὁ γὰρ τ̃ γνώμ ἐλεύθερος, κἂν μυριάκις πραθῇ, οὐδ' ἅπαξ δουλεύεται· ὥσπερ πάλιν ὁ δοῦλος τοῖς ἤθεσι, κἂν μυριάκις ἐλευθερωθῇ, οὐδ' ἅπαξ ἐλεύθερός ἐστιν. ὃν γὰρ ὁ ἴδιος ἦθος οὐκ ἐλεύθερον, τοῦτον μυρίοι χάρται ἢ μέλανα γράμματα ἐλευθεροῦσαι οὐ δύνανται. ἄγεται οὖν εἰς Αἴγυπτον· πιπράσκεται εἰς οἶκον Αἰγύπτιον· φίλεται ὑπὸ διαύτου· φίλεται ὑπὸ διανοίας. ἀλλ' ὁ μὲν τ̃ διαύτου πόθος ἀγαθὸς, ὁ δ' τ̃ς διανοίας ἔρως πονηρός. ὁ μὲν γὰρ αὐτ̃ ἐφίλει δι' εὐλάβειαν, ἡ δ' δι' οἶκον ἀκολασίας, ἢ ὅσον ἐμπύρευτο ὁ χρόνος ἢ ὸ τ̃ς μορφ̃ς κάλλος ἐπήνθει, τοσοῦτον ἐκείνης ὁ πρὸς αὐτ̃ δεινὸς ἔρως ἐπύξανε, ἢ "ἐμφυτον πῦρ τὸ φιλεῖσθαι τ̃ καρδίᾳ αὐτ̃ς διενέμετο. ἢ δὴ" ἀπατήσασα τ̃ νέου σκεπτομένη, διὰ πάντων τ̃ ἀπατώντων ζῶ" ὄφις τὸν νέον ἐχόρευ, τ̃ μὲν ὄψιν ὥσπερ λειμῶνα διαιθίζουσα, φύκεσι τὰς πτέρνας ἐρυθραίνουσα, ψιμυθίῳ ἢ ὸ μέτωπον λευκαίνουσα, ἢ μέ-

λανι

ἴσ. Ἐν πολέμῳ μεγάλῳ
χ. χείρων
χ. ἀσθενοῦς
χ φέρων
χ. ἐπίκουρος
χ. ἐναργὴς
χ. αἰσχ.
χ. τὸν ὄφιν
χ. καὶ ἀναθάλλων
ἴσ χρυσοχόων μέτωπον
* ἐν
Γεν. κθ. 5.

θλητὴς, ϗ πρὸς φύσιν ἀγωνιζόμενος, ϗ πρὸς ἀσυλάγχνα πυκτεύων, ἐκ τῆς φύσεως ὁ-πλιζόμενος οὐ πρόκειται, ἀλλ' ὅπλισμα τὸ Θεοῦ εἶχον, ἵνα σε τῆς ἀπελίας καὶ βύβυς λαμβάνει Ⓦ υἱόν.

Ηδίως ἐκδιατείνω τοῖς ῥήμασι τὸν νιὸν λέγε τὸν υἱόν σου Ⓦ ἀγαπητὸν, ὃν ἠγάπησας, Ⓦ Ισαὰκ, ϗ ἀνένεγκέ μοι αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι εἴπω. καὶ λαβὼν ὁ Αβραὰμ Ⓦ Ισαὰκ, ϗ τὸν ὄνον, ϗ σὺν δύο παῖδας ἀπῆει. εἶτα φθάσαντων αὐτῶν εἴ που τόπῳ λέγῃ τοῖς παισὶ καθῆσθε, φησὶν, ὑμεῖς ὧδε· ἐγὼ δὲ τὸ παιδάριον διελθὼν σὺν ἐκεῖσε ὧδε, ϗ προσκυνήσαντες πάλιν ἀναστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς. ἔσχον προεφήτευσεν ὁ Αβραὰμ, τῆς θείας χάριτος αὐτῷ συνεργούσης. σφάξαι ἀνέρχη τὸν υἱόν σου, ϗ λέγεις ἀναστρέψομεν; ὡς ζητῶν κρύψαι σὺν παῖδας, προφήτης καθίσταται. ϗ ἔθηκε τὰ ξύλα ὅπι σὺν ὤμους τῷ Ισαὰκ, ϗ λαβὼν πῦρ ϗ μάχαιραν αὐτὸς ὅπι ὁ ὄρος, ϗ τί φησιν ὁ Ισαὰκ πρὸς τὸν πατέρα; πάτερ· ὁ δέ, τί ἐστι, τέκνον; καὶ φησιν· ἰδοὺ τὸ πῦρ ϗ τὰ ξύλα· ποῦ ἐστι τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκάρπωσιν ὁ θεὸς αὐτῶν· ὁ Θεὸς ὄψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλοκάρπωσιν, τέκνον. ἰδοὺ ϗ δύο τέρατα προφητείας. ὁ μὲν γὰρ ὅτε τὰ ῥήματα πρὸς ἀλλήλους, ὅτε προδραμεῖν τὰ γεγονότα. σύνοισον ὀνόματα μέλλοντα προαγορεύειν ἑρμηνεύεται. ὅπως ἐκεῖνος τὸν πατέρα καλῇ, κἀκεῖνος πάλιν Ⓦ υἱόν· ϗ πρὸς ὥραν μὲν ἦν τὰ ὀνόματα, ἔμελλον δὲ γυμνοῦσθαι. σύνοισον γὰρ, τί ἔπαθεν Αβραὰμ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Ισαὰκ, ὃν ἔμελλε σφάττειν, πάτερ· πῶς οὐ διεφθάρη τὰ μέλη; πῶς οὐ συνεκλάσθη τὰ μέλη; πῶς τὸν ἀθῷον σὸν ἔπαθε, ταῦτα ἀκούσας παρὰ τοῦ υἱοῦ Ισαὰκ; ὅμως ἀνένεγκε, ϗ ζωοπόδησε Ⓦ Ισαὰκ, ϗ ἔλαβε τὸν μάχαιραν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, ἵνα σφάξῃ Ⓦ υἱὸν αὐτοῦ. ὦ τῆς δεξιᾶς σκαιᾶς τῆς ἐκ τοῦ υἱοῦ ὁπλιζομένης (οὐκ ἔχω πῶς προσείπω τὴν λόγῳ τὰ γεγονότα) πῶς οὐκ ἐναρκήσει ἡ χεὶρ; πῶς οὐκ ἔπεσε τὸ ξίφος ἀπὸ τῆς χειρός; πῶς οὐ διελύθη ὅλος; ϗ διεφθάρη; πῶς ἦρκεσε στῆναι ϗ ἰδεῖν Ⓦ Ισαὰκ δεδεμένον; πῶς ἦ οὐκ ἔμεινε νεκρὸς ἀφῶ; πῶς ἦ τὰ νεῦρα αὐτοῦ ἐπαρήτησαν; πῶς ἦ ἡ γνώμη ἤρκεσεν; οὐκ ἔχω, πῶς προσείπω ὃ λόγῳ τὸ γεγονὸς ὅσοι πατέρες ἢ μητέρες ζωοπλήκτου, χεῖρα ὀρέξατε, βοηθήσατε τῷ λόγῳ. ἀτοπώτατα γὰρ πρὸς τὰ πράγματα. σύνισωτι, ἀλλ' ὑμᾶς συμμαχήσατε. πολλάκις πίπτει ἡ ϗ ἐξ ὑμῶν ἔχθρας ϗ θυγατέρας· ϗ ἐπτὰ εἰς ἓξ αὐτὴν ἀρρώστησε, διέρχεται ὅλον τὸν κλίνον ὁ πατὴρ φιλῶν τὴν παιδὸς σὺν ὀφθαλμούς, τὰς χεῖρας προπυοῦμενος, τὸν ἡμέρον νύκτα λογιζόμενος, ϗ τὸ φῶς σκότος, οὐ τὰ στοιχεῖα μεταβάλλων, ἀλλὰ τῇ ἀπειρίᾳ τὸ λύπης σὺν ἀφανιζόμενος ἐπ' αὐτοῖς. κλίναι ἐρωμένῳ ἀπαλαὶ, ἱματίοις προσκαλιζόμενοι, πολλὴ ἡ δυρυφορία τὸν δι' ὠμαλθιῶτος, τάχα ὅλος δι' ὅλου ὁ πατήρ. καὶ προσοισέσθω ἔχη χρημάτων, ἀπευκλέα αὐτὸν ὄντι· καὶ μυείας ἔχη φροντίδας, πάσας διώκει, οὐ δυναίμενος ἀναπλῆσαι σὺν τῆς λύπης μέτρων· ἐκ ὁ πᾶς αὐτοῦ κόσμος αἰσθάνεται τὸ χαλεπόν. ὁμοίως ϗ ἡ μήτηρ προσέρχεται ἀθυμοπαθούσῃ, ἐμπυελιζομένῃ, ϗ ἀναπλουμένῃ ὅλῃ, ζητοῦσα δυναμιν, ἵνα συμμείσῃ τὸ πόνου μᾶλλον ἵνα ϗ ὅλον ἀναδέξῃ, ἵνα δὲ καὶ γύμνοι τέκνου ἀπαλλαγῇ τὸ ὁσον. σὸν ἐστὶ αὐτῇ ὁ πρῶτος βίος, σὸν ἐστὶ αὐτῇ ὁ μέλλων· ἀλλὰ πάντων τούτων πιμιώτερον ἡγεῖται ὃ πᾶσαι ἀναδέξασθαι τὸν πόσον τοῦ τέκνου. οὐκ ἔχω πῶς προσείπω ὃ πάθος τοῦτο. σύνισωτι ϗ Ⓦ Αβραὰμ τὰ αὐτὰ πάσχοντα μοι, φιλοσοφωτάτῃ ὄντι, ϗ τῷ προσάγματι πειθόμενον. κατεπάτει τὸν φύσιν, ϗ ἡ ἐντολὴ τῶν σπλάγχνων ἐγίνετο μᾶλλον δυνατωτέρα. ἔπαθε μὲν γὰρ ταῦτα, ὡς προεῖπον, ὡς ἄνθρωπος, ἐφιλοσόφει ὃ ὡς φιλόθεος· ϗ ἐν ἰδεῖν Ⓦ Ισαὰκ μάρτυρα ζῶντα, ἀπαθανάτιζε ϗ οὐκ ἀπαθανάτιζε. ὅσον μὲν γὰρ τῇ προθέσει τοῦ παθεῖν, ἀπέθανεν· ὅσον ὃ τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ, οὐκ ἀπέθανε. τύπος γὰρ ἐν τοῦ διασώσοντος ἐν εἰκών. ἐχρησίμευσε ὃ ὁ τύπος, ϗ ἐκδίδεται τὸν ἀλήθειαν. εἶτα συμποδίζεται ὁ Ισαὰκ, ϗ οὐ σφαγιάζεται· ἦλθε γὰρ αἴσθησις φωτὸς.

* * ἀτελὴς * *

ἀπέρχομαι εἰς ἑκάτην πολιάν; καταλίπω τὴν οἰκίαν τὴν πατρῴαν μου, καὶ τὴν γῆν, εἰς ἣν ἐλθεῖν; ὅπου εὐετηρία καρπῶν, καὶ εὐφάνεια γειτόνων; ὅπου κτῆσις πολυτελὴς, καὶ φίλων εὐημερία; ἀλλ' ἐλυσφόρησε μοῦ τοὺς βόας, καὶ τοὺς ὄνους δέ. ὡς φιλόθεος γὰρ ἠγωνιάτο καταλιπεῖν· ὡς φιλόθεος ἦν ἐπιθυμῶν καὶ ὑπακούειν. καὶ θαυμαστὸν, οὗτος εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς ποῖον τόπον· ἀλλὰ τῷ ἀδήλῳ τοῦ ῥήματος ἐγύμνασεν αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν. Εἰ γὰρ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι εἰς γῆν οἱ ἔχω ἀπαγαγεῖν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, εὐείσακτος ὁ Ἀβραὰμ ἦν φωνῇ Θεοῦ ὑπακούσας, ἀλλὰ γῆς προφάσεις. ἐξῆλθεν οὖν Ἀβραὰμ, μὴ ὁπισθάμβους τοῦ ἀπέρχεται, εἰδὼς πολιὰν σωμπωμοῦσαν καὶ ὀρθρώμασι διαῦγα γὰρ, ὡς προῆσαν, τὰ ἡμέτερα· οὐκ ἀτοπία γήρως αὐτὰ καταβάλλει, οὐ χρόνος αὐτὰ μαραίνει. οὐ γὰρ τὸ σώματι ὄντι πολιὰ, ἀλλ' ἡ ψυχὴ· διὸ καὶ ἀγήρατα ὄντα. ἐξῆλθεν οὖν Ἀβραὰμ μηδὲν εἰληφώς, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σκηναῖς κατοικῆσαι· καὶ οὐκ ἀπίστησεν, οὐδὲ ὠκνίασεν. Εἶχε γὰρ εὐέχυρον ἀξιόπιστον, ὃ καλέσαντος τοῦ φωνοῦ. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸς ἄγονος, καὶ οὐκ ἐτέκνου, ἀλλ' ὅτι Σάρρα ἦν τότε γυνή· ἔλαβε γὰρ ἐξ ἐπαγγελίας υἱὸν Ⓜ Ισαάκ. ὅτι γὰρ ἡ φύσις ἀπηγόρευσε, τίνι ἡ χάρις ἐδωρήσατο. ἔλαβεν ἀξιόπιστον μισθὸν ὑπακοῆς, ἀλλὰ τοῦτο μὴ εἰδώς. Εἰ γὰρ ἤδει, οὐδὲν ἀξιόπιστον ἦν ποιήσας. ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐ διὰ τοῦτο ὑπήκουσε, βλέπε πῶς ἡ αὐτὸν καλοῦσα φωνὴ οὐ παραχρῆ· ἀλλὰ τῇ φύσει ῥίπτει, καὶ τῇ φιλοτεκνίᾳ ἀπαύξεται· διὰ παλάγγα καταπατεῖ, καὶ τὸν καλέσαντος οὐκ ἀφίσταται. τί οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός; Ἀβραάμ· ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπε, λάβε Ⓜ υἱόν σου Ⓜ ἀγαπητὸν, ὃν ἠγάπησας, Ⓜ Ισαὰκ, καὶ ἀπένεγκε αὐτὸν ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι εἴπω. ὅτι ὁ ὄρος αὐτῷ ἐδήλωσεν, ἀλλὰ τῷ ἀδήλῳ τοῦ ὄρους εἰς πλείονα αὐτοῦ ἀθυμίαν ἐκέκαλεν. ἀλλ' ὅμως τοῦτον οὐδὲν Ⓜ Ἀβραὰμ ἐθορύβησεν· μᾶλλον δὲ καὶ ἐθορύβησεν. ἔπαγε μὲν γὰρ τὰ τοῦ θεσπίσαντος, οὐκ ἔπαγε δὲ τὰ τῆς ἀμυρίας· ἐκλυδωνίζετο μὲν ὡς πατὴρ, οὐ κατεπονπίζετο δὲ ὡς φιλόθεος· τὰ παλάγγα αἰκίσεται, ἀλλ' ἡ πίστις σώζει. μὴ γὰρ εἶπῃς, ὅτι οὐδὲν ἔπαγεν ὁ Ἀβραάμ. σύνοισον πῶς ἐπυρπολεῖτο τοῦ τῶν παλάγγων ἐλαυνόμενος, καὶ βλέπε τὴν φιλοσοφίαν αὐτοῦ· οὐδὲ τῇ Σάρρᾳ λέγει. ἐδεδοίκει γὰρ, μήποτε ἐμποδίσῃ τῶν μυστηρίων ὅπερ τελουμένων. εἰ γὰρ εἶπεν, εἰκὸς αὐτὴν ὑποπτεύειν, καὶ λέγειν· τί αἰτεῖς τὸν υἱόν σου, οὗ πρὸς ἐλπίδας ἔλαβον; οὗ σὺ ἑκάστῳ χήρᾳ ἐχαρίσατο μισὸς ὁ Θεός; ποῦ αὐτὸν αἰτεῖς; πῶς αὐτὸν λαμβάνεις; οὐδείς σοι ὤφθη. πῶς γὰρ Θεὸς σοι εἶχεν ὀφθῆναι, καὶ ζητεῖν τὸν υἱόν, οὗ πρὸς ἐλπίδα μοι ἔδοκεν; αὐτὸς ἐχαρίσατο, καὶ αὐτὸς λαμβάνει; Εἰ γὰρ ὃ λαβεῖν αὐτὸν ἔδοκει, βέλτιον, εἰ μὴ ἔδοκεν. οὐ γὰρ ὅστις τοσοῦτος πόνος ὃ μὴ ἔχει, ὅσον τὸ λαβεῖν καὶ ἀπολέσαι. σύνοισον τὴν Σάρραν ἀναπολοῦσαν καὶ πυρπολουμένην, καὶ τὸν τῆς φύσεως ἐλαυνόμενον, καὶ τὴν μήτρα αὐτῆς διαῤῥεφομένην, καὶ τὰ παλάγγα αὐτῆς ἀλλοιούμενα. συμπαθὴς γὰρ αἱ γυναῖκες περὶ τὰ τοιαῦτα. ὅσον γὰρ μαλακώτερα καὶ συμπαθέστερα, τοσοῦτον ἐμόγει διαχυείζεσθαι πρὸς Ⓜ Ἀβραάμ, καὶ εὐεποδίζετο ἡ θυσία, καὶ τὸ μυστήριον κατηργεῖτο. τί γὰρ οὐκ ἐποίησεν ἡ Σάρρα πρὸς τὸ ἀποσπάσαι Ⓜ υἱὸν αὐτῆς; οὐ γὰρ ἠδυνάτο βασάσαι τὸ γινόμενον, Ⓜ πρὸ ἐλπίδος υἱὸν μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι, καὶ ὁ αὐτὸς τῶν γήρα διδυμημένον αὐτῇ μέλλοντα σφάζεσθαι, παῖδες χεῖρας τεχνοφονίαν μιγνύσας ἐργάζεσθαι. οὐκ αἰδέσασθε παιδία ἡ Σάῤῥα· ἀλλὰ πολλῷ αἰδέσασθαι μᾶλλον μᾶς τοῦ Ἀβραὰμ τῆς μάχης γινομένης ἀνάγκη ἑδέρας τινὰ παραλυθῆναι· ἑδέρας δὲ παραλυθείσης ἐνεποδίζετο τὸ μυστήριον. οὐκ εἶπεν οὖν Ἀβραὰμ τῇ γυναικί, ἵνα μὴ φιλονεικίᾳ γένηται, ἵνα μὴ γένωμεν τῆς φιλονεικίας εἰς μάχην προέλθῃ τὸ πρᾶγμα· ἵνα μὴ εἰς μάχην προέλθοντες τοῦ πράγματος εἰς μεσισμὸν πέσῃ τοῦ χωρήσαι· ἵνα μὴ εἰς μεσισμὸν πεσόντος τοῦ χωρῆσαι νίκησῃ ἡ ἐπαγγελία· ἵνα μὴ χωρισάσης τῆς ἐπαγγελίας τὸ πρᾶγμα ἑδρασθῇ· ἵνα μὴ τοῦ πράγματος ἑδρασθέντος ἀπόλεσαι μέσῃ τὸ μυστήριον. ἀλλ' ὁ φιλόσοφος Ἀβραάμ, ὁ ἀ-

ληπὴς,

Γεν. κβ. α.

ἀπὸ τῆς λόγχης ἡ νοητὴ ῥομφαία συγκεκλεισμένη τῇ πλευρᾷ, παύσῃ λοιπὸν τῆς ἀπειλῆς, καὶ μηκέτι τοῖς ἀνθρώποις τὴν εἴσοδον ἀποκλείσῃ τοῦ παραδείσου. ἐδίδατο τοίνυν ὁ Κύριος τὴν ῥομφαίαν ἀφ' ἧς τῆς πλευρᾶς, καὶ διὰ ποίας ἀνοιγῇ ἡ θύρα τοῦ παραδείσου. ἐπήγασεν ἀπὸ πλευρᾶς ἡ θεραπεία τῷ πληγῆναι ἀφ' πλευρᾶς. ἐξήγαγεν αὐτὸν τὰ ἀρχαῖα τοῦ παραδείσου, καὶ ὅπου τέλει Ⓜ αὐτὸν εἰσήγαγεν εἰς τὴν βασιλείαν. ἐπαίδευσεν, ἀλλ' ἠλέησεν· ἐξέβαλεν, ἀλλ' οὐκ ἀφῆκεν· ἀπέστρεψεν, ἀλλ' οὐκ ἐξέωσεν. ἀλλ' οἶδα ὅτι χρεὼς τὴν λατρείαν παραχωρῆσαι. πρώτα γὰρ ἐνώπια τοῦ Θεοῦ· ὥστε καὶ ἡμῖν ἐμβαλεῖν τὰς λιπομάχους τὴν ἔννοιαν, καὶ τοῖς ἀκροαταῖς οὐ μέρος πίστεως τὸ πρώτους λόγους τὴν δύναμιν. Δίδαξον γάρ σοφῶν ἀφορμήν, καὶ σοφώτερος ἔσῃ. εὐχαριστήσωμεν οὖν τῷ Θεῷ, ὅτι Παρεμ. 9 9.
παραδείσου ἔνα ἀπωλέσαμεν, καὶ μυρίους παραδείσους ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐφύτευσεν· εὐχαριστήσωμεν τῷ Θεῷ, ὅτι παράδεισον ἀφ' οὗ ἀπολέσαντες, εἰς βασιλείαν οὐρανῶν ἐκλήθημεν, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟΝ ΑΒΡΑΑΜ.

Ex edit. Front. Duc. Burdig.

** λείπει ** εἶδέτι πολιὰν σφενδόνησαν, καὶ γῆρας ἀκμάζοι; εἴδετε ἀθλητὴν γυμνὸν ἰσχύι καὶ παλαίσματα παραλαμβάνοντα; εἴδετε ἄνδρα ἐν ἑκάστῃ πολιᾷ ἀδάμαντος στερρότερον; κεχαλασμένου μὲν αὐτοῦ ὁ τόνος τῶν σφυρῶν, πεπυρωμένου δὲ αὐτοῦ ὁ τόνος τῆς πίστεως. ταῦτα γὰρ τῆς ἐκκλησίας τὰ κατορθώματα· ὅπου ἡ ἀπονία τοῦ σώματος ἐνδεῶς λυμαίνεται τὴν προθυμίαν τῆς πίστεως. κόσμος γὰρ ἐκκλησίας πολιὰ κατεσκληκυῖα, καὶ πίστις ὑπερωκυῖα· καὶ ἐν τούτῳ χαίρει ἡ ἐκκλησία μᾶλλον. ὅτι μὲν γὰρ τὴν ἔξω παραγωγὴν ὁ γέρων ἄχρηστος, εἰς ὀνείδη ὅπου πίπτει· ἀλλὰ πρώτα χρὴ συγχώρησιν ἀπολαβεῖν, καὶ ἀπονίαν μὴ δυναμένους χρησιμεύσαι τοῖς ἀναγκαίοις. οἷς μὲν λέγω· οὐ δύναται ὁ γέρων εἰς πόλεμον παραταξαθαι, οὐχ ἵππῳ ἀναβαίνειν, οὐ δόρυ κινῆσαι, οὐκ ἀσπίδα στῆσαι, οὐχ ἡλίου θερμότητα ὑπενεγκεῖν, οὐχ ὁδοιπορίας μέγεθος βαστάσαι, οὐ λιμοῦ δύνοτητα ὑπομεῖναι, οὐ δρυμῶν ὄγκον· ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ τίπτω καθίζεται, σωτηρίαν ἔχων τοῦ πολίτου. τοῦτο γὰρ ὅτι τῶν πλοίων ἴδιόν τις αὖ. οὐ δύναται ὁ γέρων ὅπλα ὁπλίζειν καθαθλῆσαι, οὐ πυγμὴν τεμεῖν, οὐ χώρᾳ ἑλέσαι, οὐκ ἰσθμοὺς κρεμάσαι, οὐκ ἀναπίοις ἀνέμοις παραταξαθαι, οὐ κρύους δριμύτητα ὑπομεῖναι, οὐκ ἄλλο μὲν τῶν τοιούτων δύναται ποιῆσαι· ἀλλὰ καθίζεται ἐν τῇ νηῒ τοῦ ἐκ τῆς ἡλικίας ἔχειν συγχώμιον. τοῦτο γὰρ ὅτι τῶν γηπόνων ἐστὶν ἰδεῖν. οὔτε γὰρ ἀροῦσαι ἐλκύσαι, οὔτε αὔλακα ἀνατεμεῖν, οὔτε πωλεδάμνης γένεσθαι, οὔτε βοῶν ἰσχυρῶν ὑπενεγκεῖν ἰσχύν, οὔτε καύματος πόλεμον, οὔτε θερμότητος ὄγκον, οὔτε σκαπάνης βάρος, οὔτε ἄλλο μὲν τῶν τοιούτων δύναται ποιῆσαι· ἀλλὰ καθίζεται ἐν τῷ οἴκῳ συνήγορον ἔχων τοῦ πολίτου. ἀλλ' οὐ τὰ τῆς ἐκκλησίας τοιαῦτα· ἀλλ' ὅταν γηράσωσιν Ⓜ ἐν ἀρετῇ λαμπρύνοντες, τότε μᾶλλον χρήσιμοι καθίστανται. οὐ γὰρ σφυρῶν βύτινα, ἀλλὰ πίστεως ὑπόστασις ζητεῖται. πιστὸς ἦν Ἀβραάμ, κεχαλασμένος μὲν τῷ τόνῳ τῶν σφυρῶν, πεπυρωμένος δὲ τῷ τόνῳ τῆς πίστεως. γέρων ἦν, ἀλλ' ἐν ἑκάστῃ πολιᾷ πρὸς φύσιν ἐμάχετο, ἕκαστα νίκης μεγάλα ἦσαν· γέρων ἦν, ἀλλὰ σιδήρου βύτινότερος, καὶ ἀδάμαντος στερρότερος. καὶ ὅτι μὲν ἐν νεότητι ἦν, ἐνδεῶς τέκνων κατόρθωσεν· ὅτε δὲ πρέσβυς μὲν ὁ χρόνος τῆς ἡλικίας, πότε δὲ ἕκαστον τῆς νίκης ἔστησεν ἐν ἑκάστῃ πολιᾷ· ἀλλ' ἐμποδὼν ἡ πολιὰ οὐκ ἐγένετο. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς εἰδὼς τὴν βύτινον αὐτοῦ, ὅτι φαίνεται αὐτῷ, καὶ φησιν· Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ Gen. 12. a.
ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω. ὑπήκουσεν Ἀβραὰμ ὡς λόγῳ, καίτοι γέρων ὢν λοιπὸν καὶ ἄτονος τῷ σώματι· καὶ οὐκ εἶπε πρὸς ἑαυτὸν, πολ

ἀγίου πνεύματος" τῇ πεσοσηγείᾳ. Οὐκ ἰῶ σου ἀξιοπιστότερος ὁ Θεός; Οὐκ ἠδυνάτο τὸ σοφὸν τοῦτο αὐτὸς πεσὸ τῆς σῆς ἐπινοίας εὑρεῖν; Οὐκ ἠδυνάτο εἰπεῖν, βαπτίζεται ἀυλοις ἐν ὀνόματι ἀγίου πνεύματος καὶ πυρός· ἀλλ' ἡ μὲ πεσὸς τὸν αἱρετικοὺς μάχη, καὶ ὁ ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγὼν ἑτέρῳ καιρῷ ταμιεύεσθω· Εἰς δὲ τὸ πεσκείμενον ἐπανέλθωμεν. ἐπέβαλε τῷ Ἀδὰμ τὸν ὕπνον, καὶ τότε τοῦ πλευρὰν ἔλαβεν. ἐπεὶ οὖν ἐκ τῆς πλευρᾶς ταύτης ἔμελλε πεσέρχεσθαι ἡ ἀφορμὴ τῆς πολυθεΐας (χωνὴ γὰρ εἰσήγαγε τὸ θάνατον τῷ Ἀδὰμ) ὁ σωτὴρ βουλόμενος τὴν πληγὴν θεραπεῦσαι, ἀντιτίθησι πλευρὰν πλευρᾷ· καὶ ὡς ἐν ταφῷ τῇ λόγχῃ πανέῳξε τοῦ πλευρὰν, ἵνα ὀθεν ἐπήγασε τὸ πρῶτον μα, ἐκεῖθεν ἀναθήσῃ ἡ σωτηρία. ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ. νόει τὸ μυστήριον, καὶ τίμησον τὸν οἰκονομήσαντα, καὶ βλέπε τὸ θαυμαστόν. ὅπερ γὰρ ὁ Ἀδὰμ μὲν τὸν ὕπνον ἀφηρέθη τῆς πλευρᾶς (οὐ γὰρ ἐχρηματίσθη τῷ Ἀδὰμ ἡ πλευρὰ ἀφηρέθη) ὁ σωτὴρ οὐκ ἐχρημάτισε τῷ σώματι τοῦ πλευρὰν διεύγη, ἀλλὰ μὲν τοῦ κοίμησιν τοῦ σώματος ἔδωκε τοῦ πλευρᾷ τὸ γραπῶσαι. καὶ πεσοχὴ ἀκριβῶς. ὅτε ὁ σωτὴρ ὑπὸ τῷ σταυρῷ τοῦ ἔδοξεν οἰκονομίαν ἐπλήρου, τὰ μὲν ἄλλα ὑπέμενεν ἐν ὧν ὁ ἔρχει καὶ φαινόμενος, * μὲν τοῦ ἀνθρωπίνου κατάστασιν. Θεοῦ γὰρ πάθος οὐκ ἄπεστι· Θεοῦ πάθος οὐκ ὑβρίζει· Θεοῦ πάθος οὐ μανοῖ, Εἰ μή πως καὶ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐστι κρείττονες. Εἰ γὰρ καὶ ταῖς ψυχαῖς ταῖς ἡμετέραις αὐτὸς ἐπαγγέλλεται λέγων, Μὴ φοβήθητε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τοῦ δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι, πῶς αὐτὸς τῶν παθῶν μετέχε τοῦ σώματος; ψυχὴ οὐκ ἀποθνήσκει, ἐκ ὁ κλίσας τὰς ψυχὰς ἀποθνήσκει; πρώτα οὖν συγκαταβάσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου οἰκονομίαν, ὅτι τέλος τῆς οἰκονομίας, ἵνα δείξῃ τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀληθινὸν ἐκ τοῦ ἀξιοπίστου αὐθεντοῦσαι, ἐκ οὐχ ὑποκρίνουσαι νόμοις φύσεως, φησὶ ὅτι τὸ σταυρῷ, τετέλεσται. Πάτερ, Εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. φωνῇ τοῦ φύσιν διέλυσε, λόγῳ τοῦ πῆξε ἐφήρμοσε. αὐτὸς γὰρ ὅτι ὁ λέγων, Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τοῦ ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω * λαβεῖν αὐτήν. ὅτε οὖν προέδωκε τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, νεκρωθέντος αὐτῷ, μᾶλλον δὲ νεκρώσαντος τὸν θάνατον διὰ τῆς νεκρώσεως, ἃ γραπῶται ἀπιστήσαντες διὰ τὸ ταχὺ τῆς ἀπαλλαγῆς, καὶ νομίσαντες ὅτι ἀνθρώπινα φύσει ἀνθρώπου ὧν ψιλῷ ῥήματι τοῦ ψυχὴν παρέδωσαν, περισπλῶσι πιεράζοντες εἰ ζῇ· καὶ εὑρόντες νεκρὸν μὲν ἀληθῶς τῷ σώματι, ζῶντα δὲ τῇ ἐνεργείᾳ· καὶ οἱ ἀποκτείναι ὡς ἀνθρώπου, μὲν τὸ σταυρῷ ὠμολόγησαν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. ὅτε γὰρ ὁ γραπῶτης λόγχῃ τοῦ πλευρὰν αὐτοῦ ἰῶοιξεν, ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ, ὅ ὅστι νεκροῦ ἀλλότριον. οὐδέποτε γὰρ ἀπὸ νεκροῦ αἷμα πηγάζει. ὅτε δὲ ἐπήγασε τὸ αἷμα τὸ μυστικὸν, τότε ἡ πλευρὰ πηγὴν ἰῶοιξε σωτηρίας διὰ τοῦ πλευρᾶν τὴν ἀνοίξασαν τοῦ παραδείσου. τότε λέγει ὁ ἐκπεπταρχὸς ὁ πρεσβύτερος ὁ παρὼν· Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἰῶν ἦν. ζῶντα ἠρπάσω, καὶ ἀποθανόντα κηρύττῃς; ἀκριβῶς οὖν πεσὸ τῆς λεγομένους. ὥσπερ ὁ Ἀδὰμ ὕπνον ἐκέλευσε ὁ Θεὸς, καὶ τότε τὴν πλευρὰν ἀπέστασεν· ὕστερον τὸν σωτῆρος τοῦ κοπὸν κοιμῶντος καὶ τὸ σῶμα, τότε ἡ πλευρὰ ἐνύγη. καὶ γὰρ τότε μὲν τὸν ὕπνον, καὶ νεκρὸν μὲν τοῦ κοίμησιν ἃ γραπῶται αἷμα ἰδόντες υἱὸν Θεοῦ ἐκήρυξαν. ἃ οἱ αἱρετικοὶ καὶ δοκήσαντα βλέποντες, κλίσμα λέγουσι. διὰ τί, ἀδελφοὶ, τῇ λόγχῃ ὑπήντησεν ἡ πλευρά; ἵνα διὰ τῷ ῥήματι τὸν σταυρῷ πάντα λυθῶσι τὰ κατὰ τὸν Ἀδάμ. ἐπειδὴ γὰρ ἐκβαλὼν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν παραδείσου τοῦ Φλεγέθοντος ῥομφαίαν τοῦ κωλύουσαν αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰσέρχεσθαι εἰς ἃ παράδεισον, ἡ δὲ ῥομφαία ἰῶν τρεφομένη, πρὸν ἢ τὸ τρεφόμενον ἕως δὶς συγκρύσῃ πρὸς τὸν δὶς πεπτώτων οὐχ ἵσταται (ἴστε ἢ ἀπὸ τῆς πείρας, ἀδελφοὶ, τὸ λεγόμενον, ὅτι πρὸν τὸ τρεφόμενον, ἐὰν μή τις συγκρύσῃ, οὐχ ἵσταται τὸν οἰκείου δρόμου) ἐπεὶ οὖν Θεὸς ἠδυνάτο λύτισαι τὴν πυρίνην ῥομφαίαν, σὺ τῇ οἰκονομίᾳ τὸν σταυρῷ τῷ σήματι τῆς ῥομφαίας ἀντέθηκε τοῦ πλευρᾷ· ἵνα διὰ τῆς αὐτῆς

χ. τῷ σεσημείῳ

ἴσ. -νοι

χ. σοῦ

Ισαν. ιθ. λδ.

ἴσ. χῷ

χ. διαλύῃ.

* ἐν τοῖς

Ματθ. ι. κη.

Λικ. κγ. μγ.

Ιωαν. ι. ιη.

* πάλιν

χ. νεμόσωπις

ἴσ. τὸ

Λικ. κγ. μζ.

χ. ὑπέδωκεν

χ. ὑπέστασεν

χ. ἀνοίξε.

χ. δικάματα

αὐτῆς

αὐτῇ λιτηδὲν (ἤ ἠλιτήδει, ἵνα μὴ νομίσῃς κλίσιν τοῦ θεοῦ καὶ ἄτρεπτον φύσιν) ἀλλὰ πνεύματός ἐστι ἁγίου. Εἰ οὖν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἄκτιστον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, δῆλον ὅτι διαφορὰν δημιουργίας πρὸς δημιουργίαν. ἀλλ' ὅρα μὴ αἱρεθῇς, πατρὶ μὲ ἐπιχειρέφων τὴν γήϊνον εἰκόνα, τῷ πνεύματι ἢ τοῦ οὐρανίου. Εἰ γὰρ κύ Ⓦ σοὶ λέγει, ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἐκτίσθη, χρηστίαν οὐκ ἔχει εἰς δημιουργίαν τὸ πνεῦμα, λυρεθήσεται ὁ μὲ πατὴρ καὶ υἱὸς κλίζων τ' γήϊνον λιθίδιον, τὸ ἢ πνεῦμα Ⓦ οὐρανίου. οὐ φύσεως εἰς τὸ προέσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐλήφθη ὁ λιθίδιος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. καὶ προέσχε ἀκριβῶς. ὅτε ἐπλάσθη ὁ Ἀδὰμ, ὅτι ἐδημιουργήθη, ὅτι Ⓦ οἰκέτου ἀπέλαβε χαρακτῆρα, ἡ γυνὴ οὐδέπω ἐπλάσθη. ἀλλὰ τί ποιεῖ ὁ Θεός; ὥσπερ οὐκ ἠθέλησε τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀδὰμ πρόφασιν τῆ δημιουργίᾳ τοῦ σώματος, ὅπως οὐδέποτε ζωοποιήσῃ ὀφθαλμὸν πρόφασιν τῆ τῆς γυναικὸς δημιουργίᾳ. διὰ τοῦτο μέλλων πλάττειν τὴν γυναῖκα, ἐπιβάλλει ὕπνον τῷ Ἀδὰμ, ἵνα μὴ πρόφασιν ἐξεργάζηται Θεοῦ δημιουργίαν. καὶ ἐπίβαλλει ἐπ' αὐτὸν ἔκστασιν (στάσιν, ὕπνον) καὶ ὕπνωσε· καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ. ὁ δὲ πάσχει καὶ ἔλυσεν· ὃ ὧν ἐργάζεται, δανείζεται· ὃ ὧν ποιεῖ, λαμβάνει. ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐνέπλησε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. πόθεν ἀναπληρώσει, ἄπορος ὁ λόγος· ἡ δύναμις ἢ οὐκ ἄπορος. καὶ οἰκοδόμησε τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν, εἰς γυναῖκα. πῶς πάλιν οἰκοδόμησεν; ὅτι καὶ πλευρᾶς πῶς εἰς ὀφθαλμὸν μετεποιήθη; πῶς εἰς χεῖρας διεπλάσθη; πῶς εἰς νῦν διεπάθη; πῶς εἰς ἧπαρ μετεχειρώθη; πῶς εἰς τὴν τῶν ἐγκάτων ποικιλίαν μετεσημάτισθη; πῶς ἐπάγη γλῶτται; πῶς ἀπεπρίσθη χεῖλη; πῶς διεγλύφησαν ῥῖνες; πῶς ἐπετάθη τὰ ὦτα; πῶς ἐωάθησαν τείχη; πόθεν ἐφύησαν θυρεοί; πῶς διατρέχει τὸ αἷμα; ἁρμολύθησαν τὰ σὰ δημιουργήματα. Εἰ δὲ μὴ ἰσχύεις ἀκοῦσαι, ἐπισκόμισόν σου τὴν κῆν τῆς μονογλωσσίας συκοφαντίας. ἐπίβαλλει ὅτι Ⓦ Ἀδὰμ ἔκστασιν ὁ Θεός, καὶ ὕπνωσε· καὶ λαμβάνει πλευράν, καὶ δημιουργεῖ γυναῖκα. καὶ βλέπε τὰ πανσόφου σοφίας. ἀπὸ ἑνὸς πλάττει δύο, ἵνα ἀπὸ τῶν δύο Ⓦ ἕνα πάλιν ἀποτελέσῃ διὰ τῆς συμφυΐας. ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἐποίησε τὴν γυναῖκα· ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἐποίησε δύο. πάλιν ὁ αὐτὸς ἀπὸ τῶν δύο ποιεῖ Ⓦ ἕνα· τὸ γὰρ ἀπὸ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς ἁλισκόμενον, εἰς ἓν ἀποτελεῖ σῶμα. τὸ ῥῆμα ἀνθέψιον, τὸ ἢ νόημα θῆσον. ἁρμολύθησαν πῶς οἰκοδόμηται, καὶ οὐχ εὑρήσεις, πῶς ἡ πλευρὰ οἰκοδόμηται· πῶς δὲ μὲ ἔπλασε, τὸ ἢ οἰκοδόμησε. μὴ ζητεῖ ἐξ πλάττειν ἀπὸ γῆς, καὶ οἰκοδομεῖν ἀπὸ πλευρᾶς; ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ γῆς· ἐδημιούργησε τὴν Εὔαν ἀπὸ [τῆς] πλευρᾶς· καὶ πεσκυβαλίζει Ⓦ Καὶν καὶ Ⓦ Ἄβελ καὶ "σὺν λοιποὺς αἱρετικοὺς ἀπὸ ζωγραφίας. καὶ εἰσὶ Ⓐ μὲ ἠλιτηκοί, ὁ ἢ πλάσας, καὶ ἢ οἰκοδομητής. τὰ ὀνόματα οὐκ ἴσα. ἐμειώθη καὶ ὑσία; ἀδαμῶς.

Ταῦτά μοι δικαίως εἰρήσθω, ὅπως λέγουσιν Ⓐ αἱρετικοί, ὅτι ὁ ἠλιτηκὼς καὶ ὁ ἀλίτητος οὐχ ὅμοια, ἀλλ' ὅσον ἔχει τὰ ὀνόματα διαφοράν, τοσαύτην ἔχει καὶ τὰ πρόσωπα τούτων διαφοράν. δὸς οὖν διαφορὰν τοῦ Ἀδὰμ πρὸς τὸν ὃς αὐτόν. ὁ γὰρ Ἀδὰμ καὶ "ἠλιτηκὼς ἐστὶ καὶ ἀλίτητος· "ἠλιτηκὼς, καθὼς ἐλήφθη· ἀλίτητος, καθὼς οὐκ ἐλιτήθη. καὶ ἐλήφθη ἐπλάσθη, ἀλλ' οὐκ ἐλιτήθη· ἡ ἢ γυνὴ οὔτε ἐλιτήθη, οὔτε ἐπλάσθη. ἐπεμάλαξε πάλιν τὸ ῥῆμα, καὶ φησὶ τὸ νόημα. ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη, καὶ οὐκ ἐλιτήθη· ἡ γυνὴ οἰκοδομήθη, καὶ οὔτε ἀπὸ γῆς ἐπλάσθη, οὔτε ἀπὸ χοιλίας ἐλιτήθη, ὥσπερ ὁ Καὶν Ⓐ ἢ λοιποὶ ὅτε ἐπλάσθησαν, οὔτε οἰκοδομήθησαν, ἀλλ' ἐλιτήθησαν, ἐπεὶ οὖν πολλὴν ἔχει διαφορὰν ἡ ἔννοια τῶν νοημάτων (ἄλλο γὰρ τὸ πλασθῆναι, καὶ ἄλλο τὸ οἰκοδομηθῆναι, καὶ ἄλλο τὸ ἁλιτηθῆναι) δῆλόν μοι οὐσίας διαφορὰν τοῦ Ἀδὰμ πρὸς τὴν Εὔαν, καὶ "τοῦ ὃς αὐτόν. Εἰ δὲ τέμνονται τὰς προσηγορείας, καὶ οὐ τέμνονται τῇ οὐσίᾳ, τί θαυμαστόν; Εἰ τὰ ὀνόματα ζωγραφοῦσι "διαιρέσεις, σὺ μὴ τὰ πρόσωπα σκιαγράφει, συμφωνεῖ ἢ πρὸς τὴν ἀλήθειαν. πόθεν δέ σοι τὸ ἠλιτηκὸς πρὸς τὸ ἀλίτητον; κρῖνόν μοι τὰς ἰδιότητας καὶ τὴν προσηγορείαν· ὁ φωτεινὸς ἐλήλυθε τοῦ

χ. κλίνεται

χ. ἀναπλήρωσει

χ. μετηρίθμηθη; χ. ἀπεπρίσθη

χ. μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, χ. συμφυΐας χ. ἕνα

χ. πῶ ἐξῆς

ἴσ. ἠλιτὸς

ἴσ. ἠλιτὸς

ἴσ. πῶ

χ. διαιρέσεις

κγι. ἡ γὰρ τῦ Θεοῦ οὐσία οὐ μερίζε), οὐδὲ ἀλλοιοῦται, ἀλλ' ἔστι ἀναλλοίωτος. Ἐγὼ γάρ
εἰμί, φησι, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. ἔπειτα, ἀδελφοὶ, οὐ μόνον βλασφημῶ ἁμαρτάνουσας ψυχάς, καὶ ἐκ τύτων ἐλεγχομένας, ὡς οὐκ εἰσὶν ἐκ τῆς θείας οὐσίας, ἀλλὰ βλασ-
Ματθ. ι. κθ. φημῶ αὐτὰς καὶ κρίσει ὑποβαλλομένας. λέγει γὰρ ὁ σωτὴρ, Μὴ" φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν χ. φοβεῖσθαι
ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τῷ δὲ ψυχῷ μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸ δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. Εἰ οὖν ἐξ αὐτῦ ἡ ψυχὴ, ἑαυτὴν κρίνει ὁ Θεός. τί οὖν βούλεται ὁ ἐμφύσημα, ἀναγκαῖον ἰδεῖν. Τὸ ἐμφύσημα" ὅτι Θεοῦ ἡ χ. ἀπὸ
τῦ ἁγίου πνεύματός ἐστιν ἐνέργεια. ὥσπερ γὰρ ὁ σωτὴρ ἐνεφύσησεν εἰς τὰ πρόσωπα τῶν
Ιωαν. κ. κβ. ἀποστόλων, καὶ εἶπε, Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· οὕτω τὸ ἐμφύσημα τὸ θεῖον καὶ θεοπρεπῶς ἀκουόμενον, πνεῦμά ἐστι τὸ προσωπικὸν καὶ ἅγιον. τῦτο τὸ πνεῦμα προελθὸν οὐκ αὐτὸ γέγονε ψυχὴ, ἀλλὰ ψυχῷ ἔκπεσεν· οὐκ αὐτὸ εἰς ψυχὴν μετεβλήθη, ἀλλὰ ψυχῷ ἐδημιούργησε. δημιουργὸν γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· κεφαλὴ τῆ δημιουργίᾳ τῦ σώματος, καὶ τῆ δημιουργίᾳ τῆς ψυχῆς. πατὴρ γὰρ καὶ υἱὸς καὶ πνεῦμα ἅγιον τῆ θείᾳ δυνάμει δημιουργεῖ τὸ πλάσμα. καὶ μηνοείσης ὅλη μέσης μὲ ὁ πατὴρ (συνεβάλετο, μέσης δὲ ὁ υἱὸς, μέσης δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω, ὅτι καὶ ὁ πατὴρ ποιεῖ, υἱὸς τὸ ἔργον, καὶ τῦ πνεύματος τὸ κατόρθωμα. καὶ ὁ υἱὸς δημιουργεῖ, παρὰ τῦ πατρὸς ἡ δημιουργία, καὶ τῦ ἁγίου πνεύματος ἡ δημιουργία. Εἰ δέ τις ἀπιστεῖ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐκ ἐκοσμώποιε τὴν ἡμετέραν δημιουργίαν, ἐλεγχέσθω ἐκ τῆς μυήσεως. Εἰ μὴ ἐκ τῦ τῆς τελετῆς" ἐκπαιδευθῶ, πῶς καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι βαπτιζόμεθα ἡ μυσταγωγία; πῶς ἐνοίκησε παρὰ τῦ υἱῦ καὶ τῦ ἁγίου πνεύματος αἱ χάριτες; ἀλλ' ὅταν μὲ ἐκπαιδευθῶ, οὐ χρεία γίνεται τῦ πνεύματος· ὅτι ἡ αἱρεσιμαία, προσλαμβάνεται τὸ πνεῦμα. οὐκοῦν δημιουργὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ θέλωσι ἢ μὴ θέλωσιν οἱ ἕτεροι, καὶ μὴ θέλωσι. ἐκ μάρτυρος Δαυὶδ" τῆ δημιουργικῆ δυνάμει τῦ πνεύματος. ὡσεὶ γὰρ τῆς γῆς ἀνθρώπινος κατασκευὴς, φησὶ· χ. τῆ δημιουργίᾳ
Ψαλ. ρι. κδ. Πάντα προσδοκῶσι, Κύριε, δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτοῖς ἐν εὐκαιρίᾳ. δόντος σου
αὐτοῖς συλλέξουσιν, ἀνοίξαντος δὲ σου τὴν χεῖρα τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος. Πάντα τὴν ἄφθονον χορηγίαν ἐνδείκνυ). Εἶτα πῶς ἐπαγόμενον; Ἀποστρέψαντος δὲ σου τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται. αὐτὸ μελλῆς τὸ πνεῦμα αὐτῶν, καὶ ἐκλείψουσι καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν· ἐξαποστελλῆς τὸ πνεῦμά σου, καὶ κτισθήσονται. Οὐκοῦν κτιστὴς καὶ δημιουργὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ βλέπε ῥημάτων ἀκρίβειαν. ὅτε μὲν γὰρ ψυχῆς τῆς ἡμετέρας λέγει, αὐτὸ μελλῆς, φησὶ, τὸ πνεῦμα αὐτῶν, καὶ ἐκλείψουσι καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν· ὅτε δὲ περὶ τῦ * πνεύματος λέγεται, ἐξαποστελλῆς τὸ πνεῦμά σου, καὶ κτισθήσονται). * ἁγίου
Εἰ δὲ πάλιν" Τίνι παρελήφατε τὸν μισθὸν τῦτον καὶ τῷ ἀληθεῖ καὶ αἱρετικοὶ, ἑτέρα μάρτυρα χ. αὐτῶν ἀναβλ. ἀλ.
πάλιν αὖ τῦ ἀποστόλου, τῦ τῦ ἁγίου πνεύματος δημιουργικὴν δύναμιν κηρύττοντος. τὸ γὰρ αἰτιλέξαι
χρῆσθαι πάσης δημιουργίας καὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης ἔργον τῦ ἁγίου πνεύματος εὐείσκε). χ. πνεῦμα
Τὸ γὰρ τῦ Χριστοῦ τὸ πανάγιον καὶ προσκυνητὸν" σῶμα, δι' οὗ καὶ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ὁ κόσμος ὅλος
ἀναγκαίζεται καὶ οἰκουμένη σώζε), ἔργον ἐστὶ τῦ ἁγίου πνεύματος. Τὸ μὲν πρῶτον τὸ ἁγίας
Λουκ. α. λδ. ἀπορούσης πρὸς τὸν εὐαγγελισθεῖσαι ξένον ὠδῖνα καὶ λεγούσης· Πῶς ἔσται μοι τῦτο, ἐπεὶ
ἄνδρα οὐ γινώσκω; ὁ ἄγγελος φησι πρὸς αὐτὴν· πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ
δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. πῶς σὺ μοι πνεῦμα μὲν ἅγιον ἁρπάζῃς αὐτὸ τὸ πνεῦμα, δύναμιν δὲ ὑψίστου τὸν υἱόν. δεῖ δὲ ἀμφότερα, ἵνα τὸ αὐτὸ ἐκάλεσε πνεῦμα ἅγιον καὶ δύναμιν ὑψίστου.
ὥσπερ γὰρ ὁ υἱὸς δύναμις ὑψίστου λέγε) (Χριστὸς γὰρ Θεῦ δύναμις) ὅταν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
δύναμις ὀνομάζεται. λέγει γοῦν τοῖς ἀποστόλοις ὁ Κύριος· Μείνατε" εἰς Ἰερουσαλὴμ, ἕως" ἂν χ. ἐν
Λουκ. κδ. λθ. ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους." καὶ πρὸς τύτοις ὁ ἄγγελος τῷ Ἰωσὴφ ἀναλεγόμενος χ. ὅ
Ματθ. α. κ. φησιν· Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου. τὸ γὰρ ἐν χ. ἐπειτα
αὐτῇ

*: ὁ τῦ Θεοῦ λόγος

τῇ * καὶ τὴν δι' ἡμᾶς. Τί οὖν, ἵνα τῆς προφητικῆς ἐπαγγελίας ἀφῶμεν; ὅτε ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν οἰκουμενικόν, ἢ διεκόσμησεν οὐρανὸν τῇ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ τὸν χῶν ὁμοίως διεποίκιλε ποταμοῖς καὶ πηγαῖς διεζωσμένον, ἀνθεσι δὲ φυτοῖς ἐστεφανωμένον, καὶ θαλάσσαν μὲν ἀπετύχισε, σύμπασαν δὲ τὴν ὑπ' οὐρανὸν ὡδὶ τῷ κόσμῳ προσέθηκεν, ὡς πολλάκις ἔφθην εἰπών, ἐδημιούργησε καὶ ἔπλασε τὸν κόσμον τοῦτον χρηστοπρεπῶς διακοσμῆσαι· πλάττει δὲ αὐτὸν οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις. Τὰ μὲν γὰρ τετράποδα καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη λόγῳ μόνῳ κελεύσας, ἀπὸ γῆς προσέφερεν. Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ τετράποδα ἑρπετὰ καὶ θηρία. Τὰ δοῦλα Γεν. α κ.
χ. προσέφερεν.

λόγῳ κελεύσας· ὁ δὲ πλάσμα τῆς θείας εἰκόνος χρεὶ μᾶλλον πλάττεται, οὐχ ὅτι Θεοῦ χείρ ἐστι καὶ μέλος τοιοῦτον· ἀλλὰ βουληθεὶς ὁ τίμιον προξενῆσαι τῷ πλάσματι, εἰσάγει
χ. προπαρασκευάζων.

Θεοῦ χρεία δημιουργοῦσαν. Τὰ μὲν γὰρ οἰκτρὰ τῷ ἔργῳ ὑπαπάπτοντες ποιοῦμεν, τὰ δὲ ποθητὰ δι' αὐτῶν τῶν χειρῶν ἀναλαμβάνομεν. Μᾶλλον τοίνυν φησὶν ἡ γραφή· Καὶ ἔλαβεν ὁ Θεὸς χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς. ἔλαβε χοῦν, οὐ βάλανον, οὐ παχυτάτην ὕλην, ἀλλὰ λεπτοτάτην χοῦν. ὅσα πῶς ἐξ αὐτῶν τῶν προοιμίων ἡ ἐλπὶς ἐπάγει τῆς ἀναστάσεως. Ὅθεν γὰρ ἔμελλεν εἰς Γεν. β ζ. Ψαλμ. κα ιε.

χοῦν ἀναλύεσθαι καὶ ὁ εἰρημένος, Καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με· ἵνα μὴ τις ὡς ὁ τοῖς Ἕλλησι χοῦν θεασάμενος, ἀπαγορεύσῃ τὴν ἐλπίδα τῶν ἀνθρώπων, ὁ αὐτὸς τῇ δημιουργίᾳ ἔπηξε τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως. Διὸ φησὶν, ἔλαβεν ὁ Θεὸς χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς. ἐκεῖθεν χοῦς, καὶ ὧδε χοῦς· ἐκεῖθεν τῇ δυνάμει τῇ τεχνίτου μετεποιήθη, καὶ ὧδε τῇ σοφίᾳ τῇ
ἵν μετασκευάσῃ. χ. τὸν λόγον ἐδίδαξε, τὸ ὃ

δημιουργοῦ μεταβάλλεται. ἔλαβε χοῦν, καὶ ἔπλασε. Τὸ μὲν πόθεν ἔλαβε, καὶ τί ἔπλασεν, ἔμαθες· τὸ δὲ πῶς μετεποίησεν, οὐ πρὸ ἔλαβεν ὡς λόγον. τὸν πλάσαντα εἶπε, ὡς δὲ ἔπλασεν, ἔκρυψεν· ἵνα μάθῃς μὴ ἀδιεργάζεσθαι Θεοῦ δημιουργήματα. Εἰ δὲ Θεοῦ δημιουργήματα οὐκ ἐπιτρέπει ἀδιεργάζεσθαι, πολλῷ μᾶλλον Θεοῦ γάμους πολυπραγμονεῖν οὐκ ὀφείλεις. ἔπλασε μὲν τετράποδα ποιῶν ὁ Θεός, * μόνῳ τῷ σωματικῷ καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐπήγαγε· ὡς δὲ ἄνθρωπον πλάττων, προῆκε κατασκευάζει τὸ τοῦ σώματος ὄργανον, εἶτα τότε τὴν ψυχὴν δημιουργήσας εἰσῆκε. Διὰ τί; ἵνα καὶ ἐν τούτῳ δείξῃ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀνθρωπότητος. χ. ἄλογα
Ὅθεν γὰρ τὰ μὲν ἄλογα καὶ τὰ κτήνη λυόμενα θανάτῳ, συναφανίζει τῷ σώματι καὶ τὴν ψυχήν, ἐκεῖθεν αὐτῶν λέγει τὸν μισθὸν, ὅπου πάλιν τὸ πῶς ἦμελλεν ἀφανίζεσθαι. Τὸ μὲν οὖν σῶμα ἀπὸ γῆς λαμβάνει ὡς ἀνθρωπος πλάσας Θεός, τὴν δὲ ψυχὴν ἐμφυσᾷ. καὶ μακρὰν ἀνάμεσον, ἵνα σοὶ ὡς λόγον τὸ ἐμφύσημα καὶ ὁ ἐγχωρῶν προσέσῃ. ἐκ προοιμίων γὰρ ἐς τοῦτο τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως ἐκτείνει. πλάττει δὲ σῶμα προῆκε· καὶ προῆκε ὁ ἄνθρωπος ἔλαβεν εἰκόνα νεκροῦ, καὶ τότε ζῶσαν τὴν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς ἐδέξατο· προῆκε δὲ ἐμέλλησε νεκρὸς, εἶτα ζῶν· προῆκε ἔπλασε σῶμα νεκροῦ, εἰς ὃ ἤμελλε καταλήγειν ὁ ἄνθρωπος· εἶτα ὅτε ἀπετέλεσε τὸ νεκρὸν σῶμα, τότε ἀπέδωκε ὡς χαρακτῆρα. καὶ
χ. περὶ τὰ σώματος χ. ἡμῶν. χ. προσείναι

οὐ ποιεῖ τὸν ψυχὴν προῆκε, ἵνα μὴ ἡδύπαθες αὐτὸ σῶσῃ τῶν προσόντων. οὐ ποιεῖ τὸν ψυχὴν πρόῃσιν τῇ δημιουργίᾳ, ἵνα μὴ κακυνήσῃ, ὡς συνεργὸς οὖσα τῷ Θεοῦ· καὶ οὐ μόνον ἵνα μὴ κακυνήσῃ, ἀλλ' ἵνα μηδὲ ὡς ἕτερον ἴδῃ τῶν προσόντων. τῶν καὶ ναὸν ποιεῖ ὁ Θεός. καὶ γὰρ ἕκαστον ἡμῶν πλάττει σὺν χιλίᾳ· καὶ πῶς πλάττει, σοὶ δεῖ βλέπειν ζωοχώρητος. αὐτὸς ἐσμεν ἢ ἐς πλατυσμὸν, ἐς ἣν μὲν Φύσις ὡς δρόμον· καὶ ἑαυτὴ· ὡς ἕτερον τῆς πλάσεως οὐδεὶς καταλαμβάνει. ὧν τῷ θαύματος κατέσται καὶ ὁ ναὸς, οἶκος ὁ οἶκον κατασκευάζει· καὶ ὁ ἔξωθεν οἶκος οὐκ αἰσθάνεται. ποιεῖ τοίνυν ὡς ἄνθρωπον καὶ τὸν νεκρὸν εἰκόνα. Εἰ-
χ. αἰτεῖ.

σὶ φησὶν· Ἐνεφύσησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον τῷ Ἀδὰμ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. πολλοὶ σκόμμασιν ὅτι τὸ ἐμφύσημα αὐτὸ ἴδιον ἡ ψυχὴ· καὶ ὅτι οὐκ τῆς οὐσίας τῷ Θεοῦ μετεδόθη τῷ σώματι ἡ ψυχή. ἔστι δὲ πολλῆς οὐ μόνον δυσίας, ἀλλὰ καὶ ἀτοπίας μεστὸς ὁ λόγος. Εἰ γὰρ οὐκ τῆς οὐσίας τῷ Θεοῦ ἡ ψυχὴ, οὐκ ἔχομεν τὸ τῷ μὲν ἐν σοφίᾳ, τὸ δὲ ἄλλῳ δὲ μωρίᾳ καὶ ἀσύνετον, οὐδὲ τὸ τῷ μὲν ἐν ψυχὴν διχῇ δι, τὸ δὲ ἑτέρῳ δὲ ἀδι- Γεν. β. ζ.

Θεὸς ὢν ἰσχυρὸς καὶ κραταιὸς καὶ δυνατός, ὃ γήινον καὶ ἀσθενὲς σῶμα, οὐκ ὑβρίζων τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν ὃ ὑπερβάλλοι τῆς δυνάμεως ἐνδυκνύμενος, ὡς ἔλεγεν, ἱκετεύοντος αὐτὸν τοῦ Παύλου, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ὅθεν καὶ ὁ χρυσοῦς οὗτος ἀπόστολος καλῶς ποιήσας ἐν τοῖς αὐτοῦ Εἰρηνικοῖς φησὶ πού Κορινθίοις ὅτι· ἔλλιπον, ὅτι Τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. ἐνεδύσατο Κύριος δύναμιν, τοῦτ' ἔστι, διὰ τῆς χρείας αἰκαλέμψασαν οἰκονομίαν. Τί γὰρ ἐκείνης τῆς τιμίας καὶ ἁγίας χρείας δυνατώτερον; τί δὲ ἰσχυρότερον; διὰ γὰρ σώματος οὐκ ἀσωμάτους ἐν ποιήσει δαίμονας κατηγωνίσατο, καὶ διὰ σαυτοῦ τοὺς ἀοράτους δυνάμεις ἐνθριάμβευσε. πρόσεχε ἀκριβῶς. ὃ περιζωννύειν, περιχαρίζεσθαι σημαίνει. ἐπεὶ οὖν ἡ ἁγία καὶ ἀπερίχαρτος φύσις ἔδοξεν ἐν ᾧ σώματι περιχαράττεσθαι, ὁ περιγράψασα μὲν τὴν ἰδίαν φύσιν, περιγράψαι δὲ νομισθεῖσα τῇ τοῦ φαινομένου ὄψει, εἰκότως ἔλεγεν, ἐνεδύσατο Κύριος δύναμιν, καὶ περιέζωσατο. ἐπὶ δὲ ἐπαγόμενον· Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. ἐπεὶ οὖν τὰ πρόσφατα ἐσάλευσε τὴν οἰκουμένην ἡ ἁμαρτία, ἐλθὼν ὁ σωτὴρ ἔπηξε καὶ σταυρῷ, καὶ ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην. Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. καὶ ὁ Παῦλος, Ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος ἕστηκεν ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην. δύο οὖν ῥήματα ἐξαίρετα ὁ διαστὺς, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. οὐκ ἐχρήσατο πολλῇ περιόδῳ λόγων· οὐκ εἶπε, στερεὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ οὔτε βασιλῆς, οὔτε ἄρχοντες, οὔτε τύραννοι, οὔτε δήμιοι, οὔτε σοφοί, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ῥήτορες περιλήψονται τῆς ἐκκλησίας (ἅμα γὰρ καὶ ἀκαταγώνιστος ἡ βασιλεία Χριστοῦ) ἀλλὰ τοῖς ῥήμασι τὸ δυνάμενον ἐσήμανε, καὶ ψιλῇ λέξει τὴν ἐπαγγελίαν ὠχύρωσεν· ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. δύο ῥήματα, ἁ ψιλὰ ῥήματα· ἀλλὰ Θεοῦ ῥήματα. ὁ γὰρ ῥήματι ἁρπάσας τὸν ληστὴν καὶ τῷ λῴῳ θεμελιώσας, ῥήματι καὶ τὴν ἐκκλησίαν ᾠκοδόμησε, καὶ ἐπίσχυσε καὶ ἐστερέωσε τὸν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. προσπεσώμεθα τοίνυν, ἀγαπητοί, τῷ τὸν οἰκουμένην στερεώσαντι, καὶ κλαύσωμεν, καὶ ἐκδυσωπήσωμεν· ἵνα διὰ τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας καὶ ἀφάτου δυνάμεως ἑδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι ὦμεν ἀεὶ καὶ ἀρραγῆ θεμέλιον μείναντες, αὐτῷ τὴν δόξαν ἀναπέμπωμεν καὶ τὸν ζωοποιὸν πνεῦμα, ἅμα τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ϟθ. ΕΙΣ ΤΟ, ΠΩΣ Ο ΑΔΑΜ ΕΛΑΒΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ, καὶ περὶ τῶν πάλαι τοῦ Χριστοῦ.

EMS. Regio Lut. emendato ex alio MS.

Καλοὶ τῆς ἐγκρατείας οἱ πόνοι, καὶ χαλλίνικος ὁ καρπὸς ὁ τοὺς πόνους ἐπόμενος. ἀγαθὸν γὰρ πόνων καρπὸς βύκλεές. πόνοι γεννῶσιν ἀρετάς, πόνοις ἁρμόζεται ὁ τῆς ἁγνείας ἁβρόγελως, πόνοις καταρδεύεται ὁ λαμπρὸς τῶν μαρτυρίων στρατήγημα, πόνων ἔπαθλον ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. διὰ τοῦτο ἡμῖν μετὰ τῶν ἱερῶν τούτων πόνων ἡ πρωταρέτης ἑβδομὰς, καὶ εἰς τέλος ἕδραμε ὁ πρῶτον γυμνάσιον, καὶ λάμπει τὸ τῆς εὐσεβείας ἔπαθλον. σήμερον, ἀδελφοί, ὅτι ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη, καθ' ἣν κατ' εἰκόνα Θεοῦ γέγονε. καὶ ὅπως μὴ διὰ τῆς φωνῆς ὄργανον οὐχ ὑπάρχουσιν, ἀνάγκη σήμερον ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη, τὸν ὡς εἰς τὴν πλάσιν ἀναλαβεῖν λόγον. ἔπλασεν αὐτὸν ὁ Θεὸς "τῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ· πάλιν αὐτὸν ἀναπλάττ-

χ. ἐπίγλυμα

χ. τῇ ἕκτῃ τῇ ἡμέρᾳ

τῃ

τὴν σχῆ τῆς ὀθόνης, ἀλλὰ ζῶ ἔθη πάντα· καὶ φησι τοῦ Κορινθίου, σχολῆς ἀνθρώπους αὐτοῦ, Υ- Πραξ. ι. κα.
μεῖς ἐβαπτίσατε, ὅτι ἀκάθαρτον ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ ἀλλοφύλῳ· ὁ δὲ Θεὸς ἐδίδα-
ξέ μοι μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον. Ἔμαθες, ἀδελφὲ, ὅπως σχεφόρως τὴν
τὴν ἀλήθειαν προσηγείαις ὑβρίζουσιν; ὅταν πάλιν ἀναγνῷς ἐν τῷ προφήτῃ Ησαΐᾳ, Τέ- Ησ. ιε. ι.
τε συμβοσκηθήσονται λύκος μετὰ ἀρνὸς, καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ· καὶ, Λέων καὶ Ησ. ξι. κε.
βοῦς ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ ἅμα ἀγρευθήσονται νήπιοι· ὃ ἄρτιμα, καὶ ἐκλαβοῦσα φῶς
τὴν θεωρίαν· ὅπου ὁ τὴν ἀλήθειαν θηρίων ζωώδη μιμοῦνται, ἀλλὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων κοι-
νωνίαν, καὶ ἐρμηνεύει σαφῶς τῆς βασιλείας τὴν κατοικίαν, καὶ τὴν σχῆ τῆς χάριτος ἀπολαμ-
βάσαι σωτηρίαν πᾶσιν ἀνθρώποις. ὅταν γὰρ ἴδῃς ἐν ἐκκλησίᾳ πένητα πλουσίῳ συμπα-
ρεκτῶντα, ἰδιώτην ἄρχοντι, βιτελῆ τῷ ὑπάρχοντι, καὶ ἔξω τρέμοντα τὴν δυναστείαν, ὑπό-
νοει ἐν ὅσῳ ἐστὶ, συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνός. λύκος τοίνυν καλῶ τὸν πλούσιον, ἀρ-
πάζοντα καὶ πλανῶντα. καὶ πόθεν τοῦτο; ὅτι κατανοήσει λύκος ἀρνία, οὕτω πλούσιος μετὰ πτω-
χοῦ. καὶ συσσίτια ἀκριβῶς. ἔσται πολλάκις πλούσιος καὶ πένης ἐν ἐκκλησίᾳ, κατέλαβέ σε
ὥρα τῶν μυστηρίων, ἐξωθεῖται ὁ πλούσιος ὡς ἀμύητος, ἵσταται δὲ ὁ πένης ἐντὸς τῶν οὐρανίων
σκιρτῶν· καὶ οὐκ ἀγανακτεῖ ὁ πλούσιος· οἶδε γὰρ ἑαυτὸν ἀλλότριον τῶν θείων μυστηρίων.
ἀλλ' ὢ τῆς θείας χάριτος. οὐ μόνον ὁμοπάθεια ἐστὶν ἀρχὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀλλὰ τὴν τοῦ Θεοῦ
χάριν, ἀλλὰ καὶ ἰσότιμα ἴσασιν, πολλάκις ὁ πένης τὸν πλούσιον προτρέπει ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ Γαλατ. ε. ς.
οὐδὲν ὁ πλοῦτος ὤνησε τοὺς ἔχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, οὐδὲ πενία τοὺς πένητας ἐζημίωσε, πρίσασα
αὐτοὺς μετὰ θάρσους τῷ ἀγίῳ θεσπεσίῳ. Ταῦτα δὲ λέγω, ἀγαπητοὶ, ὅτι τῶν κατηχουμένων, Ιωαν. ιι. λδ'.
καὶ οὐ μετὰ τῶν ἁπλῶς πλουσίων. σύνοψον, ἀδελφὲ, πῶς ἐστὶν χωρὶς τῆς ἐκκλησίας πολλά-
κις διαστάσεις, καὶ προσδράμοι τοῖς μυστηρίοις πιστὸς εἰκότως· αἱ μὲν χωρὶς ἡ διάστασις, καὶ μόνον ἡ θε-
ραπαινα. Πρόσωπον γὰρ ἀνθρώπου Θεὸς οὐ λαμβάνει. οὐκ ἔστι τοίνυν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Γαλατ. ς. ς.
δοῦλος καὶ ἐλεύθερος, ἀλλ' ἐκεῖνον οἶδεν ἡ χάρις δοῦλον, τὸν τοῦ ἁμαρτίαν δεδουλωμένον. Ο Ιωαν. η. λδ'.
γὰρ ποιῶν, φησι, τοῦ ἁμαρτίας, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. καὶ ἐκεῖνον οἶδεν ἐλεύθερον, ὃν Ρωμ. η. ς.
ὁ τοῦ τῆς ζωῆς χάριτος ἠλευθέρωσεν. Ο γὰρ νόμος, φησὶ, τὸ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας. ἐπεὶ οὖν ἡ εἰκὼν αὕτη ἀφ-
θαρτος, ὡς ἔφημεν ἐν πρώτοις, ἔφθαρται καὶ ἐκλέλυται, ἦλθεν ὁ σωτὴρ, ἵνα τὸν ἰδίαν εἰκόνα
πάλιν ἀνήσῃ, καὶ ὧν κατέπασεν ὁ ἐχθρὸς, ταύτην ἐφόρεσεν ὁ δημιουργὸς ἀνθρωπος γε-
νόμενος, ὁ φιλάνθρωπος, οὐ τὴν ἀξίαν ὑβρίζων, ἀλλὰ τὴν φιλανθρωπίαν ἐρίζων. ἔθαν Ψαλ. ξδ. α.
τοῦτο δὲ θεῖον καὶ ξένον εἴδωμα ὁ μακάριος Δαβὶδ προαναφωνῶν ἔλεγεν, Ο Κύριος ἐβασί-
λευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο. οὐ τῇ ἀνάρχῳ καὶ ἀσωμάτῳ θεότητι εἴδωμα δίδοται
(τοῦτο γὰρ εὐπρεπίσειεν Θεοῦ, ἵνα Θεὸς εὐπρέπειαν ἐνδύσηται) ἀλλὰ τῇ ἀνθρωπίνῃ
φύσει. ἡμᾶς γὰρ ὁ ἀνθρωποι καὶ ἀγήματα τῶν μελῶν τῇ εὐπρεπείᾳ τῶν ἐνδυμάτων καλύ-
πτομεν· ὁ δὲ Θεὸς ἁπλοῦς ὤν, καὶ ἀσχημάτιστος, καὶ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσι-
τον, ποίας εὐπρεπείας δεῖται; ἢ ποῖον εἴδωμα προβάλλεται; ἢ δῆλον ὅτι τὸ σώματος ἀπά-
λαμψιν ὁ προφήτης ὠνόμασεν εὐπρέπειαν. καλῶς δὲ καὶ τὸ οἰκείαν σάρκα εὐπρέπειαν, ὡς σχῆ
τὸ σώματος φύσιν, ἀλλὰ σχῆ τὸ τῶν ἀρετῶν κατόρθωσιν. σχῆ τοῦτο εὐπρεπὲς τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, α. Πετ. ς. κε.
οὐκ ὀπῆς σῶμα ἐν μόνοις, ἀπὸ ὀπῆς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ ὅλος ὑπῆρξε τὸ σώ-
ματι αὐτοῦ. ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο. οὕτω καὶ Ησαΐας φησὶν, "Ησ. μθ. ιη.
Παῖ-
δες δὲ ἀνθρώπων ἐνδύσει, καὶ ὡσεὶ νύμφη κόσμον κόμης· Ἐνεδύσατο Κύριος δυνάμιν καὶ Ψαλ. μδ. α.
ἐβασίλευσε· καὶ Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ μηρόν σου, δυνατὲ, ὡς καὶ ἑξῆς. καὶ μδ. δ.
ταῦτα ὥσπερ ὁπλίτην τινὰ δείκνυσι τὸν βασιλέα Χριστὸν, ὅπλα τινὰ ἡμῖν σώματος ἐν-
δύεσθαι· καὶ εἰκότως ἡμῖν. οὐ γὰρ ὁμοίως τοῖς ἀνθρώποις ὁπλίζεται. καὶ ὅπως ἄκουε·
ἡμᾶς αἰ Ἀθηναι, ὅτι πολλάκις ὁπλιζόμεθα, ὁ ἀθλητὴς Φυλάττομεν τοῦ ἱματίου· ὁ

Θεὸς

πικοὺς καὶ τοὺς πλεονεξίαι βλέποντας. ὁρᾷς πῶς ὁ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γινόμενος ἀνθρωπος εἰς τιμὴν τὴν ἀληθινὴν παρῆκε καὶ τιμωρίαν; ὅταν οὖν τυραννῇ ἄνθρωπος, τοῦτο σημεῖόν ἐστι λέοντος· ὅταν ἁρπάζῃ, δέχεται τὸ λύκου τιμωρητήριον· ὅταν ταῖς ἀκολάστοις ὀπτομένοις ἐμφύρηται, καὶ δίκην ἀλόγων ὑπὸ τοῦ ἀνθρωποκτόνου τοῦ ἄνθρωπος ἐδουλώθη. Ἱππεὺς γάρ, φησί, θηλυμανὴς ἐγένετο· ἕκαστος ὑπὸ τὴν γυναῖκα τὸ πλησίον αὐτοῦ ἐχρεμέτιζεν. ἄλλος πάλιν ἡ κακία ἀπὸ ἀνθρώπων κύνας ἐποίησε. κύνας, ἀλλὰ τί; ἀλλὰ τοὺς λοιδορικούς, ἀλλὰ τοὺς πάντοτε θορύβους καὶ ταραχὰς χαίρων· τοιοῦτος δὲ ὁ μακάριος Δαυὶδ ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ σωτῆρος βοᾷ ἀλλὰ τῆς τοῦ Φιτιείας· Περιεκύκλωσάν με κύνες. καὶ τίνες οἱ κύνες; συναγωγὴ πονηρευομένων τοιούτων με. ἄλλος πάλιν ἡ γραφὴ καλῶς χοίρους, οὓς ὁ βόθρῳ τῷ ἀτόπων τοιούτων ἐμφορουμένους· τοιοῦτος ὢν φησιν ὁ Κύριος ἀλλὰ τοῦ εὐαγγελιστοῦ· Μὴ ῥίψητε τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, καὶ μὴ μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων. ὁρᾷς πῶς ποικίλος ὁ ἀνθρωπος, καὶ πῶς ἡ εἰκὼν ἐκείνη ἡ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γινομένη κατενοήθη τοιούτων τὴν τῶν ἀλόγων ὁμοιότητα, οὐκ ἄλλου τινὸς βιασαμένου, ἀλλὰ τοῦ ἀνθρώπου ἑαυτὸν ῥίψαντος; ἡ γὰρ γραφὴ οὐ τῇ ἀνάγκῃ τοῦ βιάσασθαι ἐπέγραψεν, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει τοῦ πεπηδήκοτος, καὶ τοῦ πτώματος ἀγνοήσαντος. Ἄνθρωπος γάρ, φησίν, ἐν τιμῇ ὢν, οὐ συνῆκε. Φέρε πάλιν, εἰ δοκεῖ, σκοπήσωμεν, ὡς αὖθις ἑτέροις λόγοις ἡ γραφὴ ἀνθρώπους τοὺς ποικίλους καὶ πανουργικοὺς καὶ ὑποκρίσεως γέμοντας τῆς γνώμης ἐπαίσχυνε, καὶ ἀλώπεκας ὀνομάζει. λέγω δὲ τοῦτο νῦν Ἡρῴδου ποικίλον ὄντα ταῖς γνώμαις, καὶ πανουργίαν ταῖς ἐνθυμήσεσι, καὶ ἀσεβείᾳ συζῶντα, βδελυκτὸν συγκεκροτημένον, ὃν σωτὴρ ἀλώπεκα προσηγόρευε. ἐλθόντων γάρ τινων, καὶ ἀπαγγελλόντων αὐτῷ, ὅτι βούλεταί σε ἰδεῖν Ἡρῴδης, ἡ ἁγία καὶ μεγάλη φωνὴ ἀποκριθεῖσά φησιν, Εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ, σήμερον καὶ αὔριον ποιῶ σημεῖα, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. Εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ, ἀντὶ τοῦ, τῇ πεπανουργευμένῃ ψυχῇ, τῇ γεμούσῃ δόλου καὶ πάσης πονηρείας καὶ ῥᾳδιουργίας. ἔγνως, ἀδελφέ, πῶς καλῶς σοῦ πανουργεῖ ἡ γραφὴ ἀλώπεκας. ὅταν τοίνυν λέγῃς μοι τοῦ ψαλμῳδοῦ, Εἰσελεύσονται εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, μερίδες ἀλωπέκων ἔσονται, νόησον τὸ αἴτιον, καὶ μὴ ὑποπτεύσῃς τὸ αἴτιον," Εἰ μὴ ἀγνοίαν ἐκλαμβάνεσθαι. καὶ πάλιν ἄλλαχοῦ ἔφη, Μερίδες ὑποκριτῶν ἔσονται. ὁ γὰρ τὴν ἀλήθειαν ἀγνοοῦντες οὐ μοι τῶν πιστῶν, ἀλλὰ μοι τῶν ὑποκριτῶν τὸ μέρος λαμβάνουσιν. ὅλην καὶ ὁ σωτὴρ τὴν ἔποικον ταύτην τὴν ὑπισχνουμένην φησὶ πεῖσαι τὸν κακῶς οἰκονομήσαντος, Εἰσελεύσονται ὁ διαφθορὰς τὸν οἰκέτην ἐκείνου, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μοι τῶν ὑποκριτῶν θήσει. οὖν τοίνυν ὑποκριτὰς ἀλώπεκας ἐκάλεσεν ἡ γραφή. εἰς τοσαύτας οὖν, ἀδελφοί, ἀτοπίας κατενέχθη μορφὰς καὶ ὁμοιώσεις ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ· ὥστε σοὶ ἕτερον ὀνομάζει ἡ γραφὴ τὸν οἰκουμένην ἅπασαν, πρὶν ὑπελάμψῃ αὐτῇ ἡ γνῶσις τῆς εὐσεβείας, καὶ ἄλογα καὶ κτηνῶν ἑρπετὰ καὶ θηρίας ἀγρίους. ἀμέλει νῦν οἱ κορυφαῖοι τῶν ἀποστόλων Πέτρος βουληθεὶς ὁ φιλόθεος θεὸς δυσωπῆσαι, ὥστε πάντας δέχεσθαι τοὺς ἐκ τῶν ἀλλοφύλων προσιόντας, τὸν θαυμασίαν ἐκείνου καὶ ξένιον ἔδειξε σπόδον καὶ θεοφιλῆ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ τετράσημον ἀρχαῖς, ὃ ἦν ὑπάρχει πάντα τὰ τετράποδα τῆς γῆς, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ θηρία καὶ ἑρπετά. καὶ φησὶ πρὸς αὐτὸν, Ἀναστὰς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε. ὁ δὲ ἀπόστολος ἔφη, Μηδαμῶς, Κύριε· οὐδέποτε γὰρ ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. ἀγνοήσας γὰρ τὸ αἴτιον τὸ αἴτιον ὁ Πέτρος, καὶ νομίσας ἁγιάσματα εἶναι τὰ ὁράματα, ἀπαγορεύει τοῦ βρῶσιν, τοῦ Ἰουδαϊκοῦ φυλάττων σωτηρίαν, καὶ φησι, μηδαμῶς, Κύριε· οὐδέποτε γὰρ ἔφαγον πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον. ὁ δὲ Κύριος ἔφη πρὸς αὐτὸν, ἃ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. ταῦτα τοίνυν διελέγετο ὁ σωτὴρ τῷ ἀποστόλῳ τοῦ τῶν τετραπόδων καὶ τῶν θηρίων καὶ τῶν πετεινῶν· ὁ δὲ ἀπόστολος τὸ Χριστοῦ Πέτρος σύνοιδε μοι ταῦτα, ὅτι οὐ τὰ πετεινὰ καὶ τὰ θηρία ἠθέλησεν ὁ σωτὴρ

τὴν

Ἰερ. ε. ἡ.

Ψαλμ. κα. ιζ.

Ματθ. ζ. ς.

Ψαλμ. μα. ιγ.

Ἀνα. ιγ. ιε.

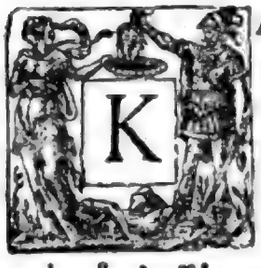
Ψαλμ. ξβ. ια.

Ματθ. κδ. ιε.

Πραξ. ι. ια.

χὴς ἐργαστείω· ϗ τὰ θεῖα λόγια λαβωμὲν ὑπὲρ μέλι ϗ κηρίον. μέλι γὰρ πολὺ ἐνθυμέ-
νοι πολλάκις μεταβάλλει τ̃ γλύκασμα εἰς τὸ πικρίαν, ϗ ἀναστρέφει τ̃ στομάχου τὸ
ὄρεξιν, ϗ πᾶσαν διασκυβάζει τ̃ δ̃ν̃. θεσπου τὸ κατάστασιν· λόγος ὁ Θεοῦ λαμβανόμενος
πολεις οὐ δολεῖ τὸ ψυχὸ, ἀλλὰ θεραπεύει. γλύκασμα γὰρ αὐτ̃, ἴασις ψυχῆς. Διὰ
τ̃τ̃ο βουλόμενος ὁ σοφὸς ἐκφοις αὐτὸ λέγει διαφορὰν μέλιτος καὶ λόγου, φησὶ, Εαθί- Παροι. κε ιζ.
ειν μέλι πολὺ οὐ καλὸν, ὑμᾶς ὁ χρὴ λόγους ἐνδόξους. ἔχομεν οὖν, ἀγαπητὶ, τ̃ κη-
ρίου τ̃ ποικίλον, τὰ θεῖα ϗ ἱερὰ λόγια, διαφόρως. ϗ ὥσπερ τὸ κηρίον ἐκφιο, ἐκ πολ-
λῶν μὲν ϗ διαφόρων ἀνθέων ἁπτίζεται, ἐν ᾧ ἰσχὺς καλεῖται· οὕτω ϗ ἡμῖν ἔστω κηρίον ἡ θεῖα
γραφὴ, ἐκ πολλῶν μὲν ϗ διαφόρων συγκειμένη τροφητῶν, ἐν ᾧ μέλι διδασκαλίας ἀπο-
ζάζουσα. ζωοδοτον ἡμῖν ϗ τὸ τ̃ πατέρων κηρίον, ἐκ διαφόρων μὲν ἡλικιῶν συνηρμοσμένον, Φιλω. λθ.
μίαν δὲ χάριν ϗ μίαν πνευματικὴν διδασκαλίαν ἀπεργαζόμενον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς ὕ-
στερον. ἡμεῖς δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ϗ τροσευχαῖς τ̃ κυρίου παρέχωμεν τῇ φιλοπονίᾳ Ⓦ λόγοι αὔξον-
τας, Ⓦ θεῖοι ἀπεργάζεσθαι νόμοι ἐν τῇ διανοίᾳ πάντοτε, ϗ πιστὸν ἐκφνε τὸ ἐπὶ τ̃ Δα-
βὶδ εἰρημένον, Τὸ ἰσχὺν Ⓦ νόμοι τ̃ Θεοῦ πάντοτε ἐν μέσῳ τῆς καρδίας ἡμῶν ἤγουν τὰ
θεῖα νοήματα, ὥστε νοεῖν φύσεως ὄρεξις ὑπομιμνήσκει, ὑμᾶς τὸ τὴν ἀλήθειαν, καθαρεύ-
ειν κόσμου ϗ Θεῷ δόξαν ἀναπέμπειν, νῦν ϗ ἀεὶ, ϗ εἰς τοὺς αἰῶνας τ̃ν̃ αἰώνων.
Αμήν.

Λογ. ιζ. ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ, ΟΤΙ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΝ ΚΑΘ' ὁμοίωσιν Θεοῦ ἡμοιμβίω ἔβριψεν ὁ ἀ̃δ̃ος ὁ τροσ̃τος ἀφ' τ̃ς τροδαχ̃ς, ἀφ' ἧς τ̃ νέου Αδὰμ πάλιν αὐτὸ ἀνέπλασε.

Α τ' εἰκόνα Θεοῦ ϗ ὁμοίωσιν γεγένηται Ⓦ ἀ̃δ̃ος, ϗ ἡ θεία γραφὴ τροδέδωκε, ϗ ὁ τ̃ς διδασκαλίας λογοθήκιμα πως τοῖς φιλομα- Γεν. α ιζ.
θέσιν ὑπέδειξε. ϗ μεμνῆσθαι πάντως, οἶμαι φιλόπονοι τῶν ἀχρεα-
τῶν, ὅπως ἡμῖν ὁ τροτ̃ τ̃τ' ωνειλούθη λόγος· ὅτι δὲ κατ' εἰκόνα τροσηγορεύθη εἰς τὸ τ̃ ἀ̃δ̃ου διαστολὴν ϗ εἰς τὸ
πάντων ἀρχὴν ὑπαγορεύει, ἡ δὲ ὁμοίωσις ταύτης τῆς εἰκόνος εἰς
τὸ τῶν ἀρετῶν τελείωσιν ἐκλαμβάνεται. διαγνῶναι δὲ δίξαι, ἀδελφοὶ, καὶ σαφῶς
προδεῖξαι πῶς ὁ τροτ̃ πάντα τὰ τοιήματα τ̃ Θεοῦ μείζονος τιμῆς ὁ ἀ̃δ̃ος, Φιλω. μα. ιθ.
ἐκ τ̃ ὑμνου ϗ τροφητοτύπου κάλλους τ̃ θείου χαρακτῆρος, εἰς τὸ τῶν ἀλόγων φύσιν, ὃ
ὁμοιότητα κατεικάσθη. εἰκὼν γὰρ ὢν Θεοῦ τ̃ φιλανθρώπου. ἑαυτὸν ἠμαύρωσε ταῖς κακίαις, ϗ 6
τ̃ προνομίας ἠμέλησε, ϗ ἀληθῶς προδασεβὴς ἐφάνη τοῖς κτίσμασι τοῖς ὑποπτοις ϗ ὡμοιώθη
αὐτοῖς. ὅπως ὃ ϗ τοῖς αἰσθητοις κτίσμασι τροωμοιώθη ὁ ἀ̃δ̃ος, ἀναγκαῖον ἐξ αὐτ̃ ἰ-
δεῖν τὸ ἔργον, οὐχ ἵνα τὰ τροπαθόντα μεμψώμεθα, ἀλλ' ἵνα τὰ πρέποντα διορθωσώμεθα.
ϗ γὰρ τὰ κτ̃ Ⓦ Αδὰμ διανοήσεται, ϗ πᾶσα ἡ τ̃ν̃ τροπαθόντων ἱστορία, ὑ χ ἵνα τοὺ
τροπαθόντας ἐπαγέσωμεν, ἢ μεμψώμεθα, ἀλλ' ἵνα τὸ μὲν ἀρετὲ μιμησώμεθα, ϗ τὸ α. Κορ. ι. ια.
κακὸν ἐκκλίνωμεν. Ταῦτα δέ, φησὶν ὁ θαυμάσιος Παῦλος, ἐγράφη τροὸς νουθεσίαν ἡ-
μῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τ̃ν̃ αἰώνων κατήντησεν. τὸ Εἰκόνα τοίνυν τὸν καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ
ἠμοιβίω ἔβριψεν ὁ ἀ̃δ̃ος ὁ τροσ̃τος ἀφ' τ̃ς τροδαχ̃ς, ϗ πάτημα ἐποίησε δαιμόνων,
ϗ τῆς τ̃ν̃ ἀλόγων ὁμοιώσεσιν ὕβρεσε, ϗ Ⓦ μὲ ἀφ' ὧν ὡμοίωται τυραννικὸν τ̃ν̃ ὄφεων λέοντα
μᾶλλον, ἢ ἀ̃δ̃ου ἐποίησε· Ⓦ ϗ λύκοι ἀφ' ὧν ἁρπακτικὸν εἰργάσατο. ϗ μάρτυρι ἡ
γραφὴ λέγουσα οὕτως, Οἱ ἄρχοντες ὑμῶν ὡς λέοντες ὠρυόμενοι, ϗ Ⓒ κριταὶ ὑμῶν ὡς Σοφον. γ. δ.
λύκοι τῆς Αραβίας· λέοντας καλέσασα τοὺ ὡμοὺς ϗ τυραννικοὺς, λύκους ὁ τοὺ ἁρπακ-

τικοὺς

φοδοῦμαι αὐτὸν πάνυ· ἓ ἱκέτευε τὸν Θεὸν, ὡς κἀ πεπεισμένος τὸν βύελον ἡδέως. ὅτε ὁ σκυλεύσῃς ᾧ ἀδελφῷ, πλησθήσῃ ἓ χολερικίας τὸν θυμὸν ἡμέρωσε, ἡ τὸν πειρασμὸν ἔσβεσε. Τί γὰρ φησι πρὸς τὸν Ησαῦ; Εἶδόν σε ὡς πρόσωπον, ὡς εἴ τις ἴδοι πρόσωπον Θεοῦ. καὶ Εἰ μὴ ἔλεγεν ὁ Ιακὼβ ταῦτα, ἵνα λάβῃ τῆς ἀπάτης νίκησιν τὸν ἀδελφόν, καλῶς ἐλάλει· εἰ ὁ εἶπεν, ἵνα τὸν φόβον ἐκφύγῃ, καλῶς ἐχρήσατο τῇ σκευωρίᾳ. γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς ὁ ὄφις, μὴ θυμώδεις, μὴ ἰοβόλοι, ἀλλὰ φρόνιμοι· ἡ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. ἔστι δὲ τὸν περιστερὰν ἡ εἰς κακίαν ἡ εἰς ἀρετὴν ἐκλαβεῖν· ἡ ὅπως, ἄκουε. ἐὰν ἴδῃς ἀλήθειαν καὶ ἀδιάκριτος, ἓ κακίας ἔμπιπρας μόνον, ἀμβάλλει σε ἡ γραφὴ ὡς ἀσώφρονα. Εφεκτέμ γάρ, φησιν, ὡς περιστερὰ ἄνους, οὐκ ἔχουσα καρδίαν. ἐὰν οὖν ὃ κακὸν φυγὴν, ὃ ἀκέραιον κατορθώσῃς, ἔχεις τὸν ζωσιν τελείαν, οὐ συμμιγεῖς αὐτῇ τῇ κακίᾳ, ἡ ἀκάκους ποιεῖ τοῦ Κυρίου, γίνεσθε φρόνιμοι ὡς ὁ ὄφις, ἡ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. μὴ τοίνυν ἁπλῶς, ἀδιάφορα, ἀμαθίαν ἀναίτιόν σε, ἡ ἀκάκους εἰς κακίας ἐκλάμβανε περὶ αὐτῆς, μείζονα τούτου μὲν τοῦτο, τούτου δὲ ἕτερον. θέλεις οὖν μαθεῖν; προσέχωμεν ἀκριβῶς τοῖς λεγομένοις. κεῖται λέοντα ἡ γραφή· Σκύμνος γάρ, φησι, λέοντος Ιούδα, ἐκ βλαστοῦ, μέν μου, ἀνέβης· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων. ὧδε δὲ, ὡς λέων, δὲ ἀνδρεῖον σημαίνει. ἓ γὰρ ἓ περὶ τοῦ δικαίου τὸν αὐτὸν φησιν εἰκόνα. Δίκαιος γάρ, φησιν, ὡς λέων πέποιθεν. ἀνδρεῖος τοίνυν ὁ δίκαιος, οὐκ ἐπὶ τῷ δρᾶν κακῶς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μηδὲν παθεῖν ἐπαγόμενα. καλῶς δὲ σωτῆρα λέοντα, "ἡ δὲ ἐκ βασιλικῆς ἐστὶ φυλῆς. ὥσπερ γὰρ τῶν τετραπόδων ὑπεραίρει βασιλεὺς ὁ λέων, οὕτω καὶ τῶν Ιουδαίων ἐβασίλευσεν ἡ Ιούδα φυλή, ἐξ ἧς ὁ σωτὴρ ἀνέτειλε. καὶ μὴ νομίσῃς, ἀγαπητὲ, ἀνάξιον εἶναι τοῦ Χριστοῦ δὲ εἰκόνι λέοντος ἀπεικάζεσθαι· σημαίνει γὰρ ἡ γραφὴ τοῦτον καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς θεότητος. ἄκουε γοῦν οἷα ἐπεφώνησε φησὶ· Λέων ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται; Κύριος ὁ Θεὸς ἐλάλησε, καὶ τίς οὐ προφητεύει; καὶ δὲ δυνατὸν τοίνυν καὶ δὲ φοβερὸν καὶ δὲ βασιλικὸν, λέοντι ἀπεικάζεται ὁ Χριστός. καλεῖται γὰρ καὶ ὁ ἀμνὸς λέων, οὐχ ὡς δυνατὸς, οὐδ' ὡς φοβερὸς, ἀλλ' ὡς πλάκτης, ὡς πύργος, ὡς ἀφθονιστικός. λέγει γοῦν τοῦτο ὁ μακάριος Πέτρος ὁ ἀπόστολος, Ιδοὺ ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος περιέρχεται, ὡς λέων, ζητῶν καταπίειν· ψυχὴν. μάθετε τοίνυν τῶν ἀναγνωσμάτων τὰς ἰδιότητας, μήποτε σκανδαλισθῶμεν τῇ λέξει συγχέοντες τὰς διαφοράς. Εἶπε γὰρ ἡ γραφὴ λέοντα καὶ λέοντα· ἀλλ' οὐ μὴν δὲ βασιλικὸν καὶ δυνατὸν, οὐδὲ δὲ ἀφθονιστικὸν καὶ δαπανηρόν· οὕτω καὶ οὐ δίκαιον καὶ οὐκ ἀσεβῆ διάβολον ἡ γραφὴ. Δίκαιος, φησὶν, ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ὡς ἡ κέδρος ἡ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. ἐποίησε προσέτι καὶ τὸν εἰκόνα τοῦ δικαίου. Εἶδον οὕτω καὶ τοὺς ἀσεβοῦς. Εἶδον γάρ, φησι, οὐκ ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον, ὡς αἱ κέδροι τοῦ Λιβάνου. ὅρα τοίνυν πῶς τὸν αὐτὸν εἰκόνα πρὸς ἑκάτερα, ταῖς μὲν λέξεσι τὰς ἰδιότητας ἐμφαίνων. ὅτε μὲν γὰρ τοὺς ἀσεβοῦς λέγει, Εἶδον οὐκ ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον, ὡς αἱ κέδροι· ὅτε δὲ τοῦ δικαίου οὐκ εἶπεν, ὡσεὶ κέδρος ἡ ἐν τῷ Λιβάνῳ ἐπληθύνθησεται, ἀλλὰ, πληθυνθήσεται. οὕτως οὖν καὶ τὸν μέλιτος μίμησαι, ὃν αὐ φησι, ἵνα καὶ ἡ γραφὴ διδάσκει μιμεῖσθαι τοὺς Φιλοπονίαν· Πορεύθητι πρὸς τὸν μέλιτος, καὶ μάθε ὡς ἐργάτις ἐστὶ· μὴ μάθῃς, ὅτι κέντρον ἔχει, ἀλλ' ὅτι μέλι ἐργάζεται. ἐὰν γὰρ μιμήσῃ τῆς μελίττης τὸ κέντρον, κατηγορῇ σου Δαυὶδ, λέγων· Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με, ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον, καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. φᾷς πῶς τὸν πλήθους ἀπειλὴν καθαιρεῖ μελίττη πλήθουσα, τὸν δὲ δικαίους ἀσφαλίζει τῇ τὸ μέλι ἐργαζούσῃ; Χείλη γάρ, φησιν, ἀνδρῶν δικαίων ἐπιστατοῦσι σοφίαι, καὶ κηρίον μέλιτος λόγοι καλοί· γλύκασμα δὲ αὐτοῖς ἴασις ψυχῆς. τοῦτο τοίνυν, ἀγαπητοὶ, τὸ γλύκασμα, τὴν ψυχὴν λέγω, ποθήσωμεν ἐξ ὅλης ψυχῆς, καὶ τὰ κηρία ἐργασώμεθα τὰ κατὰ τὸν κρυπτὸν τῆς ψυχῆς

Γεν. μθ. θ. Ησ. ζ ιε. Παροιμ. κη. α Αμ. γ. η. Ψαλ. ζα. ιγ. Ψαλ. λς. λζ. Παροιμ. ς. εο. Ψαλ. ριζ. ιι. Παροιμ. ις. κδ

ἴσ. ἐν τῇ τῶν κακίαν ἴσ. μειζόνως

γὰρ τῆς μὴν ὑπέσημεν καὶ ὑπόδοξος, ἐὰν σὺ δύσηται, ἢ ἀδελφὰλπται δούλῳ τολλῶ, ὑβρίζεται καταγελᾶται, οὐχ ὡς τῆς ἐλθῆτος οὔσης φαύλης καὶ ῥιπόδους, ἀλλ' ὡς δούλῳ μὲ ὑπερπύσης, ἐλευθέρῳ ὃ μὴ ἁρμοστήσης· ἔτως ἐὰν ἦθος σκληρὸν καὶ λύπης ἀναλώβης, οὐχ ἡ φύσις τῶν ἀλόγων ἀχαβάλλεται, ἀλλ' ὁ σὺ κατάστασις ὑβρίζεται, ἢ διαστολὴ λεγούσα, καὶ δούλῳ μὴ παιδιώκουσα. ταῦτα δέ μοι δοκιμασίας χάριν εἴρηται, ἵνα μηδεὶς εἰς ὕβριν τὴν δημιουργίας ἐκλάβῃ τὰ εἰρημένα, ὡς τῶ Θεοῦ φαῦλόν τι πεποιηκότος. πάντα γὰρ ἀληθῶς καλὰ, καὶ καλῶς λίαν, ἐὰν τὸν οἰκείαν φυλάττῃ τάξιν, ἣ οἰκεῖον μεταδιώκῃ νόμον. ἵνα δὲ μάθῃς, ἀγαπητὲ, ὅτι οὐδὲν φαῦλον γεγένηται παρὰ τῶ Θεοῦ τῇ φύσει, εἰδὲ ἄξει ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν ἀλόγων τάπον οἰκεῖα λαμβάνειν. ἐπὶ τοῦτο γὰρ ἔπηκε μιμεῖσθαι τὴν ἀλόγων πλεονεκτήματα, ἵνα μὴ ἀχαβαλλώμεθα εἰς κακίαν καὶ γεγενήτα, ἃ καθόλῳ τὸν φύσιν, ἀλλ' ὅσα ἁρμόζει λογικῇ κατασκάσει. Ἢ οὐκ ἤκουσας σήμερον τοῦ προφήτου λέγοντος, Πορεύθητι πρὸς τὸν μύρμηκα, ὀκνηρέ, καὶ ζήλωσον τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ; ἢ σκληρὸς πῶς τὸν τῶ μύρμηκος φιλοπονίαν ἐπιδεδειγμένος, εἰς ἄκαιρον ἡμῶν ἐπιθυμίαν ἐπαιδαγώγησεν; οὐκ Ἐδιδάξαμεν ἀπὸ μὲ τῶ μύρμηκος τὸ ἄοκνον, ἀπὸ ὃ τῆς μυίασης τὸ φιλότεχνον; ἐπεὶ γὰρ, ὅστις, ὡς ἔφθην εἰπών, ἀπομιμήσασθαί πῶς καὶ τῶν ἀλόγων πλεονεκτήματα, ἁρμόζοντα λογικῇ κατασκάσει. πλὴν τί ταῦτα πρὸς ἡμετέρους λέγονται καιρούς καὶ εἴδος. ὅπῃ γὰρ Θεὸν οὐκ ἐμιμήσω, μίμησαι, φησὶ, μύρμηκα. οὐκ εἶδές ποτε πατέρα γνήσιον ὅπῃ μόνα τὰ τέκνα, καὶ μετὰ πολλῶν παιδείαν εἰς μίμησιν ἀφ' οἰκείων ἀγόμενα, ἃ ταῦτα πρεσφαῶς λέγονται· μίμησαι καὶ τὸ οἰκεῖον, ἵνα σε ἐπέγερσι μὲ τῇ ἀξίᾳ, ἵνα σφέγγηται ἔχοντα ὃ τῇ ὑπερῆμῃ; ὅθεν ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς εἰς ἔνδειξιν τῆς ἡμετέρας ἀγνωμοσύνης πρεσφέρει τὸν μύρμηκα ἐλέγχοντα ἡμῶν τὸ ἄκνον, καὶ τῶν μέλλοντα ἐλέγχειν ἡμῶν τὴν ῥᾳθυμίαν. καὶ δῆλον ἐκ τούτων, ὅτι οὐδὲν κακὸν ἐγένετο παρὰ τῶ Θεοῦ· ἀλλ' ἔδωκε σοι αἴσθησιν καὶ νοῦν διακριτικὸν, φθάνῃ μὲ τὸν ἀλόγων τὰ ἤθη, ἀρπάζειν ὃ αὐτῶν τὰ πλεονεκτήματα. δύναται γὰρ καὶ ὁ λέων οἰκεῖα εἶ) ἀρετῆς, ὅταν μὴ εἰς τυραννίδα τὸν οἰκείαν, ἀλλ' εἰς ἀνδρείαν ἐκλάβῃς. ἄλλο γάρ ἐστι τυραννὶς, καὶ ἕτερον ἀνδρεία. διὰ τοῦτο καὶ γέγραφε τὸ ἐκ τῆς Ἰούδα μέλλοντα ἀναπαύεσθαι διαγελιζομένην σωτῆρα, φησὶ· Σκύμνος λέοντος Ἰούδα, ἐκ βλαστοῦ, υἱέ μου, ἀνέβης· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος. ὅρα πανταχοῦ ὁ θεῖος λόγος ὁμοιότητα κατασκευάζει ἐκ τῶν πρὸς ἀλόγων προσώπων πλεονεκτημάτων. ἔστι τοίνυν μιμεῖσθαι λέοντα μὴ σκυθίσως· ἔστι δὲ μιμεῖσθαι καὶ ὄφιν, οὐκ ἐπὶ τὸ ἰοβολεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ζώοσιν ἀναλαμβάνειν· καθὼς καὶ ὁ σωτὴρ πρὸς τοὺς ἀποστόλους φησὶ, Γίνεσθε φρόνιμοι, ὡς ὄφεις. ὅθεν, Εἰ φαῦλον ἦν τὸ κλίσμα, οὐκ ἂν εἰς μίμησιν τοῦ φαύλου προσεκαλέσατο τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα, γίνεσθε λέγων φρόνιμοι ὡς ὄφεις· μίμησαι τοῦ ὄφεως, μὴ τὸ ἰοβόλον, μὴ τὸ θυμοειδὲς, ἀλλὰ τὸ ζώοσιν. ἐὰν γὰρ τὸν ἰὸν μιμήσῃ, καταβοᾷ σου Δαβὶδ κατηγορῶν καὶ λέγων, Θυμὸς ἀσπίδος ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν· ἐὰν δὲ τὸ ζώοσιν αὐτοῦ μιμήσῃ, μαθητὴς τῆς ζωῆς Χριστοῦ τὸ εἰπόντος, Γίνεσθε φρόνιμοι ὡς ὄφεις· ὅπῃ γὰρ ὁ ὄφις φρονιμώτερός ἐστι πάντων τῶν θηρίων, ὡς ἀρχῆθεν ἐπιδεδείχθη, αὐτίθηκε τῇ φρονήσει φρόνησιν· οὐχ ἵνα μάθῃς δόλον ποιεῖν, ἀλλ' ἵνα μάθῃς δόλον ἐκκλίνειν. βούλεται γὰρ ἡμᾶς ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς οὐχὶ κακοῦργους εἶ), ἀλλὰ πανούργους· ἕτερον δέ ἐστι τὸ πανοῦργοι, καὶ ἕτερον τὸ κακοῦργοι. πανοῦργος τοίνυν ἐστὶν οὐκ εἰς τὸ μελετᾶν κακίαν, ἀλλ' εἰς τὸ φθάνῃ κακίᾳ, καὶ κέρδος τῇ πανουργίᾳ οὐκ εἰς τὸ μηχανορραφεῖν καθ' ἑτέρων, ἀλλ' εἰς τὸ ἀφ' ἑτέρων πλεκόμενα ἀναφθάνῃ· κακοῦργος δέ ἐστιν ὁ φονεὺς, ὁ δόλιος, ὁ ἑτέρους κακὰ τυραννόμενος. ἔστω τοίνυν φρόνιμος ὁ Ἰακὼβ, φρόνιμος ὡς ὁ ὄφις, οὐκ ἰοβόλος ὡς ὁ ὄφις. ὅτε γὰρ ἔμελλε συμβάλλειν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἡσαῦ κακίας γέμοντι, καὶ φονικίας, πρεσκαλεῖται τὸν Θεὸν, λέγων· Κύριε, ῥῦσαί με ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἡσαῦ, ὅτι

φοβοῦμαι

ἰσ. ἐδιδάχθημεν

Παροιμ. ς. ε.

ἰσ οἱ ὄφεις

Γεν. μβ. θ.

Ματθ. ι. ιϛ.

Ψαλμ. νζ. ε.

Γεν. γ. α

Γεν. λδ. ια.

Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τοῦ Χρυσοστόμου

Εἰς διαφόρους τῶν ἁγίων γραφῶν
θεωρίας λόγοι ἀμφιβολούμενοι.

Γεν. κεφ. λα. Λογ. ιζ'. ΕΙΣ ΤΟ, ΕΙΔΕΝ Ο ΘΕΟΣ ΠΑΝΤΑ, ΟΣΑ ΕΠΟΙΗΣΕ, ΚΑΙ ΙΔΟΥ ΚΑΛΑ ΛΙΑΝ· ΚΑΙ ὅτι ΤΑ ἩΔΙΑ ΛΟΓΙΑ ΜΙΜΗΤΙΚΑ ΠΑΝΤΩΝ ΗΔΙΩΝ.

Κ Αλοὶ τῆς θυσιείας οἱ λειμῶνες, οὐ τοῖς καίριος χροιᾶς κεκοσμημένοι, ἀλλ' οὐρανίοις ἄνθεσι βρύοντες· αὐτὴ δέ ἐστι τῆς θυσιείας, καὶ καρπὸς τῆς ὁσίου πολιτείας. αἱ γὰρ ἀρεταὶ αἱ ἀναθοῦσιν ἡμᾶς ὡς ὃ ἀνθρώπινος κόσμος τοῦ τοιούτου ἐκείνου καλλίους, ὃ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγονὼς καὶ καθ' ὁμοίωσιν. αὕτη τοίνυν ἡ κατ' ἀρετὴν ὁμοίωσις, ἵππου καὶ κυνὸς οὐκ ἐᾷ λέγεσθαι. ταύτην οὖν ὅταν μεταδιώκωμεν, οὐκ ἐπὶ λύκος καὶ δράκοντα καὶ ὄφις καὶ σκορπίος ὁρμαζόμεθα, τοῖς τῶν ἀλόγων ὕβρεσι κατατρεχόμενοι· ἀλλ' εἰκόνα Θεοῦ ἀνθρώπου καὶ ἁμιλλώμενοι, ὃ τοιοῦτον κάλλος τῆς χρηστότητος σώζουσα, καὶ ἐσμεν, καὶ λεγόμεθα, καὶ πιστευόμεθα. διαστήτω ἐντεῦθεν τῶν ἀλόγων, μὴ μιμοῦ τῶν οἰκτρῶν τὰ ἤθη· οὐκ ὄφεως φαῦλα τὰ ἄλογα. οὐδὲν γὰρ τοῦτο τὸ ἀγαθοῦ κακὸν ἐκτίθη. μὴ γάρ μοι νομιζέτω ὁ χόρος κακίας τὰ ἄλογα πάσχεσθαι, ἀφ' ὧν εἰκόνα κακίας πλήττεσθαι τῶν μὴ κατ' ἀρετὴν βιούντων. Γεν. κεφ. λα. Εἰ γὰρ τοῦτο, πῶς εἶπεν ἡ γραφή, Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλά, καὶ οὐχ ἁπλῶς καλά, ἀλλὰ καὶ λίαν καλά; ὁπότε οὖν τὰ γεγονότα εἰς εἰκόνα κακίας πλήττηται (ὁ γὰρ λέων εἰκὼν τοῦ τυράννου, καὶ ὁ ὄφις τοῦ σκληροῦ καὶ τοῦ πονηροτάτου θῆρος, καὶ ὁ σκορπίος τοῦ πλήκτου, καὶ ὁ λύκος τοῦ ἁρπακτικοῦ) πολλῷ μᾶλλον καλὰ τὰ γινόμενα, φησὶν, ὅτω τοιαύτας εἰς εἰκόνα κακίας παραλαμβανόμενα; ὅθεν εἰδέναι χρὴ τοὺς φιλομαθεῖς, ὅτι ταῦτα τῇ οἰκείᾳ φύσει καλὰ ὅτ' ἐστὶ, καὶ ὅτε λέγεται· ἀλλὰ ταῖς ἀλόγοις πρέπουσα κατάστασις. ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν εἰς τὴν λογικὴν φύσιν, ὑβρίζει τὴν θεὰν, καὶ ἀμαυροῖ τὴν λογικὴν ἐλευθερίαν. ἔλαβες, γὰρ, φησὶ, τὴν δεσποτικὴν ἀξίαν, μὴ τὴν ἄτιμον καὶ δουλοπρεπῆ τῶν ἀλόγων μεταδίωκε τάξιν. ὑβρίζεις γὰρ σαυτὸν, μιμούμενος τῶν ἀλόγων τὴν θηριωδίαν, οὐχ ὡς τῶν ἀλόγων κακῶν ὄντων, ἢ λεγομένων, ἀλλ' ὡς τῆς ἀτίμου καὶ δουλοπρεποῦς εἰκόνος οὐ πρεπούσης τοῖς ἐλευθέροις. ὥσπερ γὰρ

ων ἀφαιρεῖται μητέρα, τὴν ἐν εἰκὶ σώματι πολλάκις ἀποθνῄσκουσαν· μᾶλλον δὲ τὴν πολλάκις σφαγεῖσαν, καὶ μηδὲ ἅπαξ ἀληθῶς ἀποθανοῦσαν· τὴν ἄτεκνον ὁμοῦ, καὶ πολύτεκνον. Οὐκ ἐπέσχεν αὐτὴν ὁ τοσοῦτος ἐλκύσμος εἰς θάνατον τῶν παίδων, ὡς ὁδὸν πρὸς μηδέπω τῶν ἀγώνων ἀφάνους ἐτοίμην· οὐκ ἐλύπει τὸ δεύτερον πάλιν ἡ τελευτὴ, ὡς τὸ τέταρτον παιδὸς ἐφέλκει ζωὴ δι' ὅπλων ἀγωνοθέτην ἔχουσα. μικρὸς ἔτι αὐτῇ δοκεῖ καὶ τέταρτος ἀποσφαλτόμενος παῖς τὸ πέμπτου μήπω πεφονευμένου· οἰκεῖ τὸ ἕκτον ὁ πόθος τὸν φιλοσοφίᾳ οἰκείων. ἕβδομος λοιπὸν τελευταῖος τοῖς τῶν ἀγώνας ὁ ἕβδομος, ὁ τὴν ἐπάφθογγον τῶν μαρτύρων συμπληρώσας κιθάραν. Τί οὖν; ἐπεκαμφθη τῷ τῆς ἡλικίας ἀώρῳ; ζωπλήγησε καὶ τῷ λιμφάνῳ τῆς φύσεως; αὐτὴ μὲν οὖν ὁ παιδίον τοῖς θάνατον ὠθῇ, ἡ δὲ μὴ ταῖς χερσὶν, ἀλλὰ ταῖς συμβουλαῖς. μὴ δείσῃς, φησὶ, τὸν σεφθόνον, ὦ τέκνον, τὸν ἀριθμόν· ἕβδομος μοι τῷ ὠδίνων, καὶ τῷ καρτερίᾳ τοῖς ἀδελφοῖς κοινωνός· μίμησαι τὸν κοσμοπάθειαν τὸν φύσεως τῇ κοσμοπάθειᾳ τὸν προαιρέσεως· δείξον σαυτὸν τὸν ἀπρηνιάτων καὶ σὺ τοῖς σπάμμασιν ἀδελφόν. ἕβδομός μοι παῖς ἐπέβης τῷ τὸν φύσεως, ἕβδομός μοι μάρτυς γένοιο τῷ τὸν προαιρέσεως. μή με δείξῃς, ὦ τέκνον, παίδων μὲν ἐπὶ, μαρτύρων δὲ ἐξ καλυπτόμενον μητέρα. ποῦ μοι νῦν ὁ μηδὲ θεοὺς ἐκ χρημάτων ὡς θεῷ προσφορὰς προσκομίζοντες; ἐπὶ τῷ διαυτὴν σήμερον παῖδας ἀπαθεῖς προσήγαγε μήτηρ, καὶ οὐκ ἐφαρκέσουν ἐκ τῶν πολλάγχνων θυσίαν προσφέρουσα· πολλοὶ δὲ ἡμῖν καὶ νῦν ὀφειλὴν ἐν καιρῷ μικρολογοῦντες προσκομιδὴν. ἀλλ' ἡμεῖς ὡς θεῷ καὶ ψυχῶν καὶ χρημάτων καὶ σωμάτων προσκομιδὴν προσαγάγωμεν, ὅπως πάντες δοξάζοντες Χριστὸν, ᾧ ἡ δόξα καὶ ὁ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

δρες ὁ πρὸ γενίας ζῶντες, καὶ σάκκους ἀμφιεσάμενοι, καὶ κλοιοὺς περικείμενοι. Εἰς ὅσον γὰρ ἡμᾶς ἀφικνοῦμεθα σκληραγωγίας τε καὶ φιλοσοφίας, τοσοῦτον ἡμῖν τῆς γυναικὸς ἡ φιλοσοφία. μηδεὶς τοίνυν τῶν εἰς ἄκρον ἐληλακότων ἀνδρείας καὶ καρτερίας ἀνάξιον εἶναι νομιζέτω τὸν γυναῖκα τὸν γενναιότερον διδάσκαλον ἔχειν· ἀλλ' ὑπὲρ ἅπασαν ἀκοὴν πόλεις οἰκοῦντες, καὶ αἱ μὲν ἔρημίαις ὁμιλοῦσι, καὶ αἱ μὲν πρὸ γενίδων ἀσκοῦντες, καὶ αἱ μὲν ὁμοῦ στόμα ἑνὶ λαλοῦντες, καὶ αἱ μὲν τῶν πρόσω ὑπερορῶντες ἀπόντων καὶ τὸ σῶμα σαυρώσαντες, διωκισθῶμεν, τὴν αὐτὴν αὐτὴν δρόμον δραμόντες, τῆς αὐτῆς καταξιωθῆναι παῤῥησίας, καὶ ἐλθεῖν αὐτῆς στῆναι κρίσεως τὸν ἡμέραν ἐκείνην, θύραις αὐτῆς τῆς ἁγίας, καὶ τῶν αὐτῆς παίδων, καὶ τῷ τὸ χορεῖον αὐτῶν συμπληρῶσοι Ελεάζαρος τῷ μεγάλῳ καὶ γηραιῷ γέροντος, καὶ ψυχῇ ἀδαμάντινον ἐν τοῖς δόγμασιν ἐνδεξαμένου. διωκισθῶμεν γὰρ μὴ τῶν ἁγίων θύραις καὶ τὰ πρὸ ἑαυτῶν πόντια εἰσφέρωμεν, τοσοῦτον τῶν πολέμων καὶ τῶν δόγμασιν ἐν τῷ καιρῷ τῆς εἰρήνης τῶν ἐν ἡμῖν κρατούντων παθῶν, καὶ ἄπαξ τῆς ὀργῆς περικόπτοντες σκιρτήματα, καὶ σωφρονίζοντες καὶ δουλαγωγοῦντες τὸ σῶμα. ὅτω γὰρ, αἴ τε ἐν εἰρήνῃ δόξαμεν, λαμπρότεροι ἐξόμεθα τῶν γυμνασίων ἐκείνων· εἴ τε τοῦ αὖτ' ἡμῖν ἀγῶνα δοῦσαν δικὴ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ, πρεσβευσόμενοι τοσοῦτον καὶ παλαίσματα ἔχομεν, καὶ τῶν οὐρανίων ἐπιτυχόμεθα ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ϛ'. ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΜΑΚΚΑΒΑΙΟΥΣ. Λογ. γ'.

Καὶ τοῖς μάρτυσιν ὁρῶν τὴν τῶν ἔργων εὐφημίαν ὀφειλομένην, καὶ ὁ πλῆθος στενοχωρούμενος βλέπων, ὀκνῶ. ὀκνῶ, εἰ δικὴ, τὴν διδασκαλίαν περὶ ὧν παρὼν ὑποβάλλομαι, μιμεῖσθαι ἢ καταδαίζωμαι τῶν μαρτύρων τὸν τάφον. ὀκνῶ γὰρ τοὺς ἡμῖν Ελεάζαρος ὁ πρεσβύτης εἰς μέσον ἰκέτευε, ἢ τῶν ἀγώνων ἀρχὴ, ὁ τῆς μαρτυρίας θαμίλιος, τῶν σπαμιζῶν ἡ θύρα, τῆς ἀνδρείας ὁ ἀρχηγὸς, τῆς καρτερίας ὁ πρόδρομος, ἡ νεάζουσα παλιὰ, ὁ τῆς παλαιᾶς πρωτομάρτυς, ἢ Πεζοῦ τὸ χρυσοῦν τῶν ἀποστόλων εἰκών. ἵκαμε κολακεύων καὶ μαστιγῶν ὁ πολέμιος, καὶ οὐκ ἐπαύσατο ῥιπτεύων ὁ χαλαζόμβος· εἰσήκει τὴν ὁ πρεσβύτης ἐπὶ τὸ γήρως, ἐκέκτητο ἢ ἀπειλὴν καὶ φόνου πνέων ὁ τύραννος. καὶ ὁ μὲν τὴν ἀπόλλυσι ἀκμάζων, ὁ δ' ὀφειλῶν ἀπόλλυται νεκυπόμπος. εἰσήκει πολιὰ καταξαιρομένη· ἐδίκαζε ἡ νεότης μὴ αὐθεντίας ἀγελουμένη, καὶ τὴν πολιὰν τὰ τῆς νίκης ἐγίνετο. ὦ θέρους ναυτικοῦ κρεῖττον· ὅλον ὁμοῦ πλέουσαι γραπτὸν τυπούμενος εἰς ἐπέρασμα γήρως. οὐκ ἐᾷ με πρὸς τὸ τῶν νέων ἀνδρεῖον τῶν τοῦ γέροντος ἄθλων μεταβαίνειν ὁ λόγος· παρθενεῖον δ' ἔοικεν ὅμως ἡμῖν εἶναι αὐτοῦ τοῦτον βιασαμένους. λαμπρὸν γὰρ καὶ πρὸ ἐκείνου καὶ τοῦ τυφλοῦ καὶ θέρμα. οὐ γὰρ ἔμελλε πολιᾶς νεότης ἀτολμητέρα φανεῖσθαι. ἑπτὰ γοῦν ἐφεξῆς ἀρτιθύοντες ἐστεφάνωντο νέοι, οὐ μιᾶς χαρᾶς εἰς μίαν δραμόντες πρόταξιν. εἰ δικὴ, καταπαύω τὸν λόγον. ἱκανοὶ μάρτυρες ἱκανοὶ χορευταί. ἀλλ', ὅπερ ἔλεγον, ἑπτὰ ἐφεξῆς ἀρτιθύοντες ἐστεφάνωντο νέοι, οὐ μιᾶς χαρᾶς εἰς μίαν δραμόντες πρόταξιν· μιᾷ γοῦν ἀδελφότητι καὶ θέρμῃ ἐκοσμοῦντο, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ τοῖς ἀγῶσιν ἐμβαλλων. νῦν μοι τῆς διαγελικῆς ἐκείνης ἐφ' ὑμῖν, ὦ γηραιοί, μνημοσύνου φωνῆς· Μακαρία, φησὶν, ἡ χιλία ἡ βασάσασα ὑμᾶς, καὶ μαστοὶ, οὓς ἐθηλάσατε. ἐπὶ ἓν μαστῶν καὶ χιλίας ἐμνήσθην, ὥστε μοι καὶ πρὸς τὸν τῶν ἀρτιθύ-

Λουκ. ια. κζ.

των

σαι (ἀλλ' ἐκεῖνος οὐκ ἐκορέσθη) ἡ πολιὰ τῆς μητρὸς, ὃ μηδὲν αὐτῷ γλυκάσαι πλέον ἀπὸ τῆς κηδεστοῦ τοῦ πολεμίου.

Ταῦτα πάντα ἐννοήσας ὁ στρατηγὸς ἐβούλετο ἑαυτὸν εἰς πυρκαϊὰν, ἀφ' ἧς ἔμελλε φυγεῖν οὐκ ἐκεῖ, καὶ ὡς εἰς πηλὸν ἁμάρτων ψυχρὸν, οὕτως εἰς τοὺς λέγοντας ἐνύβριζε, λοιδορῶν θεῖον ἐκεῖνο καὶ βαπτισμα νομίζων καὶ καθάπερ αὖθις πος φλεγμήνας, εἰς ὕδατος ψυχροῦ ὑδάτων ἑαυτὸν ἀφῆκεν, οὕτως ἐκεῖνος ἐκαθάρθη τῇ τοῦ ἀδελφῶν ἐπιθυμίᾳ, πρὸς τὸ πυρώδες ἐκεῖνο ἀφῆκεν ἑαυτόν. προσέχατε ὦ καὶ ἡ μήτηρ προσέκλησεν, οὐκ ὀπίσω προσκλήσεως ἐλθεῖν· ἀλλ' ἵνα μάθῃς πάλιν τὸ τέρας τῆς γυναικός. ἐπ' ἐσθῆτι γὰρ τῶν ἑπτὰ παίδων ἔπαλλε καὶ μητέρων· μᾶλλον δὲ ἐφ' ἑκάστῳ καὶ μητέρων ἐπάθεν. οὐ γὰρ εἶπε πρὸς ἑαυτὴν· τί ποτε τοῦτό ἐστι; φύσεως αἱ μοι τῶν παίδων ὁ χορός· οὐκ ἔστι λείπεσθαι μόνος· ἐν τούτῳ μοι κινδυνεύει καὶ τῆς ἀπαιδίας· τίς με γηροκομήσει λοιπὸν, καὶ οὐκ ἀτίμη; οὐ γὰρ ἥρκει μοι τοῦ ἡμίσεως προσῆσαι; εἰ δὲ μὴ τοῦ ἡμίσεως, καὶ δύο μοίρας; ἀλλ' ἐν ὑστερουμένοις μοι μόνοις εἰς προθυμίαν τοῦ γήρως, ἐν αὐτοῖς ὀπίσω πάλιν; διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνένευσεν, ἀλλὰ καθάπερ χερσὶ, τῇ προθυμίᾳ τῶν λόγων ἐπέρασα, ἐβάλετο εἰς τὸ λέβητα τὸ ἐν Θεοῦ, ὅτι ὅλοι αὐτὸς τὸ καρποῦ τῆς γαστρὸς ἐδέξατο, ἐν οὐδενὶ ἀπολιμπάνεσθαι, ἀλλ' ὁλόκληρον τὸ δίνδρον πυρωθῆναι. ὥστε θαρρῶν δύ ἔποιμι, ὅτι μείζονα αὐτὴ τῶν παίδων ἔπαθεν. ἐκείνοις μὲν γὰρ ὁ πολὺς τῆς ἰδιώτης ἐν ἡλικίᾳ ψυχὰς λοιπὸν ἐπετίμητο· αὐτὴ δὲ χεραίᾳ διανοίᾳ καὶ ἀχειροήθει γνώμῃ πρὸ τῶν ἐλάμβανε τῶν γυναικείων τὴν ἀσθένειαν διὰ τὴν φύσιν. καὶ ἐν ἰδίᾳ τετιμωρεῖτο πῦρ· ὅπερ ἔκαιεν ὁ τύραννος ἐκεῖνος, ὅπερ ἀνέφλεξεν ἡ φύσις, ὅπερ ἐξέκαυσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· οὐ τοιοῦτόν ἐστι κάμινος ὁ Βαβυλώνιος τύραννος ἐκεῖνος, οἵαν ἀνέκαυσε τῇ μητρὶ κάμινον ὁ τύραννος οὗτος. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ ξυφὴ τὸ πυρὸς ἁφθα, καὶ πίονα, καὶ ὑπτιον, καὶ κλιμακὸς ἐν· ἐνταῦθα δὲ φύσις, ὠδῖνες, φιλοστοργία, παίδων συμφωνία. οὐχ ὕτως ἐπιμίζοντο ἐκεῖνοι ὅτι τοῦ πυρὸς κείμενοι, ὡς ἐπιμίζετο αὐτὴ διὰ τὴν φιλοστοργίαν· ἀλλ' ἐκεῖνα διὰ τὴν εὐσέβειαν, ἡ φύσις ἐμάχετο χεῖρι, καὶ ἡ νίκη τῆς ἀρίστης ἐν. εὐσέβεια ὠδῖνων ἐκρατεῖτο, καὶ πῦρ ἐκρατεῖτο πυρὸς, τὸ πνεῦμα πικρὸν τὸ φυσικοῦ καὶ τοῦ διὰ τῆς ὠμότητος τοῦ τυράννου καυθέντος. καὶ καθάπερ θαλαττία πέτρα διαμένουσα κύμασι προσβολὰς, αὐτὴ μὲν ἀκίνητος μένει, ἐκεῖνα δὲ εἰς ἀφρὸν διαλύουσα ἀφανίζει ῥᾳδίως· οὕτω δὴ καὶ ἡ καρδία τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ὥσπερ ἡ θαλαττία πέτρα κύματα, διαμένουσα διὰ προσβολὰς τοῦ ὀδυνῶν, αὐτὴ μὲν ἀκίνητος ἔλαμψε, διὰ δὲ προσβολὰς ἐκείνας στέρνῳ καὶ φιλοσοφίας γέμοντι διέλυε λογισμῷ. ἐφιλοτιμήσατο δίξαι τῷ τυράννῳ, ὅτι ὥστως μήτηρ αὐτῶν ἐστιν, οὕτως ἐκείνοι γένοιτο παῖδες αὐτῆς, οὐ διὰ τὴν συγγένειαν τῆς φύσεως, ἀλλὰ διὰ τὴν κοινωνίαν τῆς ἀρετῆς. οὐκ ἐνόμιζεν ἐρᾶν κολαστικὸν πῦρ, ἀλλὰ γαμήλιον λαμπάδα. οὐχ ὕτω μήτηρ κοσμοῦσα παῖδας εἰς γάμου θύραθεν, ὡς ἐκείνη κολαζομένους βλέπουσα ἔχαιρε· καθάπερ μὲν κολὴν προβάλλουσα νυμφικὴν, τῷ δὲ σφαίρους πλέκουσα, τῷ δὲ παιδίας ἰσάζουσα γαμηλίους· ὕτω μὲν ὅπως σὺν λιθάζει, τῷ δὲ ὅπως τὰ τήγανα τρέχοντα, τῷ δὲ τοῦ κεφαλέως ἀποτμηθέντος ὁρῶσα ἠγάλλετο. καὶ ἰδοὺ πάντα καιροῦ καὶ κλαυθμὸς μεταὶ, καὶ διὰ τῶν ἀγαθητείων ἀπάντων τοῦ πεῖραι ἐδίδοτο τῶν παίδων, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρῶσα, διὰ τῆς ἀκοῆς τῶν φιλτάτων ἀκούουσα ῥημάτων, αὐτῇ τῇ ῥαὶ καπνοὶ διαμένουσα τῶν ἐμπρήσθων τὸν ἤδη ἐκείνοις καὶ ἀνδῆ· ἀνδῆ μὲν τοῖς ἀπίστοις, τῷ Θεῷ δὲ καὶ αὐτῇ πάντων πλείστου· τὸ καπνοὶ ἐκεῖνον, ὃς τὸ μὲν ἄεσα ἐθόλωσε, τοῦ δὲ διαφανοῦς τῆς γυναικὸς οὐκ ἐθόλωσεν. εἰσῆκει γὰρ ἀκλινὴς καὶ ἀσείστερος ἐγκαρτερήσασα πᾶσι τοῖς γινομένοις. ἀλλ' ὥρα λοιπὸν καταπαῦσαι τὸν λόγον, ὥστε πλάσαι αὐτοῖς ἀπολαῦσαι τῶν ἐγκωμίων διὰ τῶν κοινῶν διδασκάλων. Τοιούτοις μιμεῖσθωσαν πατέρες, ζηλούτωσαν μητέρες, καὶ γυναῖκες δὲ αὖ-

Δωρ.

ός. δύο ὁδοὶ τὰ χρήματα, ἀλλὰ μυρίων χρυσοῦ τάλαντων τιμιώτερα ἡ γαμετή. ἀφώμεθα δὴ τῶν ἐγκωμίων θαῤῥοῦντες, ἢ ὅπερ ἤδη ἐποιήσαμεν, τοῦτο, εἰ δοκεῖ, ῥηθείσῃ καὶ τῶν ἡμῶν ἡ γὰρ ἡδὺς τὸν μητέρα ἀπολαβόντες μόνον, εἰς αὐτὸν Ⓦ λόγον ἀναλώσαμεν· ἐποιοῦμεν ἢ τοῦτο, οὐκ ἀποχάσαι βουλόμενοι τὸν χορὸν τῷ παίδων αὐτῷ, ἀλλ' ἀσφαλίστεροι ἡμῖν κατασκευάσαι Ⓦ πλοῦτον. τοῦτο δὴ καὶ νῦν ποιήσωμεν, ἵνα τῶν παίδων ἀπαυσάντων, εἰς αὐτοὺς ὁ λόγος ἐπέλθωμεν. διὸς γὰρ μή ποτε, καθάπερ ἐπὶ ποταμοῖ, Ⓐ τῶν ἐπαίνων μύρτων ἔπαινοι ζωμελθόντες, ἀ θεῖοι τὸν λόγον ἡμῖν ὑπεκλύσωσιν. οὐκοῦν ἵνα τοῦτο μὴ ποιῶμεν ἀπολαβόντες· οὐδὲ τοῦτον ἀποχίζοντες τὸν χορὸν τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ καθάπερ ἡμῖν ποιοῦντες ὁ φορτίον. ἐὰν γὰρ εἷς ἐπαινούμενος, κοινὸς ἡ τῶν ἄλλων ὁ τῆς ἔπαινος ἔσται· ἐπεὶ ἡ τῶν ἄθλων τῶν αὐτῶν κοινωνήσαι ἄπαντες. πάντως ἢ ἐπισταθύσει ἡμῖν ἡ μήτηρ ἡ σήμερον, καὶ μὴ αὐτῆς ἀπολώμεθα. ἡ γὰρ ἀκολουθία αὐτῷ τῶν λόγων ὑπαπάσεται πάντως, ἡ οὐκ ἀνέξεται ἀφῆναι τὰ παιδία. εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἀγῶσιν οὐκ ἀπίστη τὸν ἀκροάτην, οὐδὲ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις αὐτὸν ἀφήξει). ἵνα οὖν βουλεσθῇ τὸν ἔπαινον ἀπολαβόντες ἀθλητῶν; ἆρα τὸν πρῶτον, ἢ τὸν δεύτερον, ἢ τὸν τέλεον, ἢ τὸν ἔσχατον; μᾶλλον ἢ οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς ἔσχατος (χορὸς γὰρ ὅδε) χορὸν ἢ οὔτε ἀρχὴν, ὅτε τέλος φαίνεται. ἀλλ' ἵνα γνωρίμως περὶ ποιήσωμεν τὸν ἐπαινούμενον, τὸν ἕκαστον τῇ ἡλικίᾳ λέγωμεν. ἀδελφὰ γὰρ τὰ παλαίσματα, ἢ συμπλοκὴ τὰ κατορθώματα. ὅθεν ἢ ἡ συμπλοκὴ κατορθωμάτων, οὐκ ἴσως πρῶτος ἢ δεύτερος. ἀπολαβόντες οὖν τὸν ἔσχατον τῇ ἡλικίᾳ, καὶ ὁμήλικα ᾧ φρονήματι, οὐ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμήλικα μόνον, ἀλλὰ ἢ αὐτῷ ᾧ γέροντι. οὗτος μόνος τῶν ἀδελφῶν λελυμένος ἦγετο τοὺς τὰ βασανιστήρια. οὐ γὰρ αἰδέμενος ἅς τῶν δημίων χεῖρας· ἀλλὰ προελάβετο τῇ οἰκείᾳ προθυμίᾳ τὴν ἐκείνων ὠμότητα, ἢ λελυμένος ἦγετο. ἐ τῶν μὲν ἀδελφῶν οὐδὲν ἐν ἦν θατέρῳ (πάντες γὰρ ἦσαν τελειοβούλητες) εἶχε δὲ στεμνότερον τῶν ἀδελφῶν θέαν, οὐ τῆς μεγὰς ὀφθαλμοῖς. οὐκ ἔλεγον ὑμῖν, ὅτι ἢ μὴ καταδαζόντων ἡμῶν ἐπισταθύσεται ἢ ἡ μήτηρ πάντως; ἰδοὺ πάντα εἰσήνεγκε αὐτῷ ἡ ἀκολουθία τὸν λόγον. τοῦτο δὲ θέαν οὕτω σεμνὸν ἦν καὶ μέγα, ὥστε ἢ αὐτῶν τῶν ἀγγέλων Ⓦ δῆμον, μᾶλλον δὲ ἢ οὐ τοὺς ἀδελφοὺς εἶχεν αὐτὸν θαυμάζοντας, οὐκ ἐπὶ γῆς, ἀλλ' οὐκ τῶν οὐρανίων. ἐστεφανωμένοι γὰρ ἐκάθηντο, καθάπερ ἐν τοῖς Ολυμπιακοῖς ἀγῶσιν Ⓐ δίκαιοι, οὐχὶ κρίνοντες τοῖς παλαίσμασιν, ἀλλὰ Ⓦ στεφανίταις ἐπιχαίροντες λαμπροῖς. εἰσῆκει τοίνυν λελυμένος, καὶ φθεγγόμενος ῥήματα φιλοσοφίας γέμοντα. ἐβούλετο μὲν γὰρ μεταδοῦναι Ⓦ τύραννον τοῖς τῶν οἰκείων θυσίαν· ὡς ἢ οὐκ ἴσχυσε, ἢ ἑαυτῷ λοιπὸν ἐποίησεν· ἐξέδωκεν ἑαυτὸν τῇ πυρᾷ. κἀκεῖνος μὲν ὤκτειρεν αὐτὸν τῆς ἡλικίας, σοφὸς ἢ ἐδάκρυσεν αὐτὸν τῆς ἀσεβείας. οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ βλέπει ὁ τύραννος, ἐ ὁ μύρτυς. ἀμφοτέρους μὲν γὰρ Ⓐ αὐτοὺς ὀφθαλμοὶ, ἀλλὰ τῆς σαρκός· Ⓐ ἢ τῆς πίστεως οὐκ ἐπὶ Ⓐ αὐτοί. ἀλλ' ἑκάτερος μὲν ἔβλεπε τὸν πρόσθεν ζωὴν, οὗτος ἢ ἔβλεπε τὸν μέλλουσαν, τοῦς ἴσως ἔμελλεν αἰσθάνεσθαι. ἢ ὁ μὲν τύραννος ἑώρα τὴν ἡμέραν· ὁ ἢ μύρτυς ἑώρα τὸν γενόμενον, εἰς ὃν ἔμελλεν ἑαυτὸν ἐμβαλεῖν ὁ τύραννος. εἰ ἢ Ⓦ Ισαὰκ θαυμάζομεν, ὅτι δηθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ συμπαθείας οὐκ ἀνέλαβε τὸ βωμοῦ, οὐδὲ ἐκέρτησεν ὀρθὴ μάχαιραν ἐπαγόμενον, πολλῷ μᾶλλον τοῦτον θαυμάζειν χρὴ, ὅτι οὐκ ἐδέθη, οὐδὲ τῆς ἀπὸ τῶν δισμῶν ἀναγκης χεῖρας ἔσχε, οὐδὲ ἀνέμενε ἅς χεῖρας τῶν δημίων, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ ἢ ξύλον ἢ ὕλην ἢ ἱερεὺς ἢ θυσιαστήριον ἦν. περισκοπήσας γὰρ κύκλῳ, ἐ ἰδὼν οὐδὲν τῶν ἀδελφῶν πρόσω, ἐθορυβήθη, ἡ πάλιν ἀπεδύσατο ἢ κατελάβη, ὥστε μὴ ἀπολιθοῦσαι τὸ καλὸν τοῦτο χορόν. διὰ τοῦτο οὐκ ἀνέμενε ἅς τῶν δημίων χεῖρας. ἐφοβεῖτο γὰρ τὸν φιλοτύραννον τύραννον, μή ποτε αὐτὸν καταλείσας ἁρπάσῃ τῆς κενοσίας τῶν ἀδελφῶν. ἁρπᾷ τοῦτο προελάβων ἑαυτὸν ἁρπάσαι τῆς φιλαθεοτίας τῆς ἀνημέρου, ἢ γὰρ πολλὰ ἰσχυρὰ ὑπερέμεινε Ⓦ τύραννον, τῆς ἡλικίας ὁ νέου, τῶν ἀδελφῶν τῶν ποθεινῶν ἡ ἀρετὴ, ἡ ἢ θείου ἰσχυρὸν χρέσαν

σαν

χλὼ ἐπῆναγαγεν, ποσάτους σκώληκας αἵματος βλέπουσα ῥύακας, οὐκ ἀξ ἀλλοτρίας, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν παιδίων σαρκὸς καταῤῥέοντας, τί οὐκ ἂν ὑπέμεινε; πόσον οὐκ ἂν ἐδίξατο θρύβδον τῇ ψυχῇ; ὁ μὲν οὖν ἀγγελος, ὅπερ ἔφθην εἰπών, ἀφ' ἑτέρου μὲν τοὺς παῖδας αὐτῇ ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας ἐτέλεσεν, ὥστε ἀθλητὰς αὐτοὺς ἐργάσασθαι. ἐλθὲ γοῦν τοὐναντίον. μᾶλλον γὰρ θαῤῥοῦσα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἦρχετο. τίνος ἕνεκεν καὶ ἀφ' ἑτέρου; ὅτι οὐκ ἐδεδοίκει λοιπὸν, οὐδὲ ἐφείδετο ὑπὲρ τῶν οἰκείων σπλάγχνα καταλιμπανομένων αὐτῇ παιδίων, μήποτε καταμαλακισθέντες ἀποστερήσωσι τῶν στεφάνων· ἀλλὰ πάντας αὐτοὺς ὥσπερ εἰς ἄσυλον ἀποθησαύρισμα παμφόρον Θεὸν εἶχεν, καὶ πρὸς τοῦτον αἴρουσα ἀποπέμψασα στεφανίτας τὰ ἀκήρατα ἀγαθὰ, θαῤῥοῦσα ἐπαπεδύετο μὴ πολλῆς τῆς ἡδονῆς, καθάπερ τιφαίῳ τινὶ Θεῷ πιμελῆ ἑστιῶσα λίβον, αὐτὴ τῷ σαρκὶ τῷ ἑαυτῆς παρὰ χορῷ τῶν παιδίων συναρμόσασα πρὸς Θεὸν πεποίθησιν Ἰησοῦ ἀπεθήκατο, μεγίστῳ ἡμῖν καταλιποῦσα παράκλησιν καὶ συμβουλίῳ, τῷ ἀφ' ὧν ἔργων παράσχεσιν, ὥστε ἐῤῥωμένῃ ψυχῇ καὶ ὑψηλῷ τῷ φρονήματι πάντων καταπολεμᾶν τῶν δεινῶν. τίς γὰρ ἀνὴρ, ποία γυνὴ, τίς πρεσβύτης, ποῖος νέος συγκλώμενος τύχοι λοιπὸν ἢ ἀπολογίαν ἕξει, δειλὸς ἀφ' ὧν Χριστὸν ἐπαγγελλόμενος αὐτῷ κινδυνεύσει, ὅταν γυνὴ ἑπτὰ γεγενημένα ἀφ' ὑπὲρ παίδων μήτηρ καὶ πρὸς τῆς ἀγωνοθετούσης, κελευομένων ἐπὶ τῶν τοῦ θανάτου πυλῶν, οὕτω τῆς ἀνδρίας σβεσθείσης, οὐδὲ τοῦ θανάτου καταγελασθέντος, μὴ τοσαύτης προθυμίας τις ἀφ' ἀνδρείας τοσαύτας φαίνῃ ἀφ' ὧν Θεὸν ὑποπτεύουσα πονηρίας; ταῦτα οἱ πρῶτα λογισάμενοι ἀφ' γυναῖκες ἀφ' ἄνδρες, ἀφ' νέοι δὲ γέροντες, τοὺς ἀγῶνας ἀφ' τὰ παλαίσματα ὥσπερ ὀπτὴ πίνακός τινος τῆς καρδίας ἡμῶν ἀποχράψαντες, ἑλώμεθα συμβουλίῳ πρὸς τὸν τῆς σοφίας ὑποφήτην τῷ ἐκείνης καρτερίᾳ ὑποχωρήσαντες ἐπιθυμίαν τῷ ἐκείνης ἀνδρείᾳ ἐναποκεισάμενοι ἡμῶν τῇ ψυχῇ· ἵνα σὺν ταύτῃ μιμησάμενοι τὴν ἀρετὴν τῶν ἁγίων τούτων, καὶ τῆς στεφάνων δυνηθῶμεν αὐτοῖς κοινωνῆσαι, ἴσην σὺν τοῖς κινδύνοις φιλοσοφίαν ἐπιδειξάμενοι, τοσαύτην σὺν τοῖς ἀλύπως πάσχουσιν ἡμᾶς καρτερίαν ὑπιδεικνύμενοι, θυμῷ ἀφ' ὑπομονῇ χρησάμενοι, σωμάτων, δόξης κενῆς, ἀφ' τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἀπρίτων. Εἰ γὰρ τῆς τούτων ἀνδρείας ἡμεῖς ἀθλοθέτην φλογὸς, καθάπερ ἐκεῖνοι τὸν πυρὸς, δυνησόμεθα σῶσαι πλησίον αὐτῶν, ἐκ τῆς αὐτῆς μεταχειρίσεως ἧς ἐκέκτηντο πρὸς Θεὸν ἡμᾶς ὑπιτυχόν. χάρις ἀφ' φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἀφ' μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ἀφ' ἀεὶ, ἀφ' εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ᾱ. ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΜΑΚΚΑΒΑΙΟΥΣ. Λογ. β.

Πῶς μὲν οὖν ἐγκωμιάσαι τοὺς ἁγίους μάρτυρας οὐ δυνατὸν μιᾷ γλώττῃ· ἀλλὰ καὶ μυρία σώματα ἔχομεν ἀφ' γλώττας τοσαύτας, λειπόμεθα τῶν ἐγκωμίων. ἀφ' ταὐτὸν πάσχω τοῖς τὰ κατορθώματα τῶν ἐπὶ μαρτύρων ὁρῶν, οἷς δὲ εἰ φιλοχρήματος πλοῦτος ὑπισχνεῖτο πηγὴν ῥέουσιν χρυσὸν ἐκ τῶν σωμάτων ἐκχέουσιν, πᾶσαν μὲν αὐτὴν ἐξαντλῆσαι ὑπεσχνεῖτο· μὴν ἀφ' πολὺν ἀφ' ἄφατον πόνον ὁ πλέων ἀφεὶς ἀπέλθοι. πηγὴς γὰρ ἔστιν αἱ ἐξαντλήσεις, ὁ πλέων ἀπολείπεται. τί οὖν, ὅλως τὰ κατ' ἀξίαν εἰσενεγκεῖν ἀ δυνάμεθα, σιγήσομεν; οὐδαμῶς. μάρτυρες γὰρ εἰσι τὰ δῶρα διηχοῦντες, ἀφ' ἑαυτῶν διαπορεῖν μιμεῖσθαι τὸ τῆς χρίστεως τῆς τοιαύτης φιλοτιμίας. πῶς ἁ ἐκεῖνος πάλιν; ὅταν τις προσενέγκῃ δῶρα, οὐ τῷ μετρῷ τὸ προσενεχθέντος, ἀλλὰ τῇ προθυμίᾳ τὸ προσενεγκάντος προσορᾶν μετρεῖ τὴν ἀμοιβὴν· οὕτως ἐποίησεν ὅτε τῆς χήρας ἐκείνης· δύο κατέβαλεν ὀβολοὺς ἡ γυνὴ, ἀφ' προσεπιμήθη τῶν πολλὰ καταβεβληκότων. οὐ γὰρ τὴν ὀλιγότητα τῶν χρημάτων, ἀλλὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς γνώμης εἶδε ὁ Θεός.

Μιμὶς Αὐξοντ. β.

Ακκ. κα. β.

νιω τῆς φύσεως τυραννίδα καταλυσε. ἢ οὐ μόνον οὐκ ἐπιπλήξει τῇ κεφαλῇ τῆ τυράννου, οὐδὲ διεταράξεν αὐτὸν τὸν ὄψιν ὁρῶσα τῶν σκύμνους ἁρπαζομένους, ἀλλὰ ζωσαυτὸν ἐπιδείξατο φιλοσοφίας ὑπερβολήν, ὡς καὶ πρὸς τοῦτο ἀσκῆσαι αὐτὴν τὸν ἀπαθῆ θεὸν φοιτῶν, καὶ τὴν πρώτην ἐπὶ κλαζομέναις τῶν ἀποστολικοῖς πρὸς τὸν τῶν αὐτῶν πόνων ἀλείφειν δεσμόν. χ. πρὸς τὸ καθίζειν

Ακουέτωσαν μητέρες ταῦτα, ζηλούτωσαν τὸν ἀνδρείαν τῆς γυναικός, τὸν πρὸ τέκνων ἕλκοντα φιλοστοργίαν· οὕτω τρεφέτωσαν τὰ παιδία. οὐ γὰρ ὁ τοκετὸς, μητέρας, (τοῦτο γὰρ τῆς φύσεως) ἀλλ' ὁ ἀνατροφὴ, μητέρας. τοῦτο γὰρ τῆς προαιρέσεως. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐ ὁ τεκεῖν ποιεῖ μητέρα, ἀλλ' ὁ ἀνατροφὴ καλῶς, ἄκουσον τοῦ Παύλου τοὺς φανερωτέρους τὸν λόγον, οὐ λέγω τόκον, ἀλλ' ἀγῶνα τὸν ὑπὲρ τῶν παιδίων. Εἰπὲ γὰρ, Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα γεγονυῖα, ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, ὅ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἐπήγαγε. τί γὰρ τοῦτό ἐστιν; Εἰ ἐτεκνοτρόφησε, φησὶ. οὐκ εἶπεν, Εἰ ἐτεκνοποίησεν, ἀλλ', Εἰ ἐτεκνοτρόφησεν. ἐννοήσωμεν τοίνυν τί πάσχει εἰκὼς τὸν γυναῖκα (εἶπε γυναῖκα δεῖ αὐτὸν καλεῖν) ὁρῶσαν δακτύλους ἀποτεμνομένους ὑπὲρ τῶν ἀνδρὸς ἀκμὴν, κεφαλὴν ἀποκειρομένην, ὀδόντας ἐκπεσόντας, ἢ τὸν ὅλον σῶμα ὑπερβαλλομένων ἕτερα παιδίου κεφαλὴν ἢ τὸν ὅλον σῶμα ἀναπεσόντα, ἢ ταῦτα πάσχοντα ἑκόντα ὑπὲρ ἃ ἀγαπᾷ ἐκτεθραμμένους; πῶς δῆτε τόλμα, πῶς ἐκείνην γλῶττα, πῶς οὐκ ἀπέσπασεν τῆς χειρὸς ἡ ψυχή; πῶς, ἐγὼ λέγω. οὐχ ἑώρα τοὺς τὸν γλῶ, ἀλλὰ τοὺς τὰ μέλλοντα προσκυλίζοντα πάντα. εἰ ἐδεδοίκει μόνον, μὴ φύσῃ) ἢ τοῦ καταλύσῃ ὁ ἀγὼν ὁ τύραννος, μὴ ἀφαιρήσῃ τὴν χεῖρα τῶν παιδίων, μὴ μείνωσι πηροὶ ἀγεφάλωτοι. ἢ ὅτι τοῦτο ἐδεδοίκει, ἓν ἕκατον μυρίους παῖς χεροὶ λαβοῦσα, οὕτως εἰς τὴν λέβητα ἐμπέσει, μᾶλλον χερῶν τὴν τῶν λόγων τοῦ αὐτὸν χρησαμένην προσκλίσει καὶ συμβουλῇ. ἡμεῖς οὐκ ἀκούομεν χωρὶς ἀληθείας τὰ ἀλλότρια κακὰ· κἀκεῖνη ἔβλεπε χωρὶς ἀληθείας τὰ οἰκεῖα. ταῦτα μὴ ἁπλῶς ἀκούωμεν, ἀλλ' ἕκαστος τὴν ἀκροατὴν ὅτι τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων παιδίων ἅπασαν ταύτην τὴν τραγῳδίαν· ἐννοήσωμεν τὴν ἔνδυμα τὸν πορνικὸν, ἐν τὰ φίλτατα ἐπισπᾶται ἑαυτῷ, ἐν' αὐτὴν διαζωγραφήσωμεν ταῦτα τὰ πάθη, ἢ τότε εἴσεται καλῶς τὴν λεγομένην τὸν δυνάμεν· μᾶλλον δὲ οὐδὲ οὕτω. τὰ γὰρ τῆς φύσεως πάθη λέγεις μὴν οὐδεὶς προσδεχήσαι δυνήσεται, πεῖρα δὲ διδάσκει μόνη. δύσκολον τοῖς ἐκείνων εἰσελθεῖν τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο μέλος τὸν φάναι τὴν ἐπὶ παιδῶν· Σὺ δὲ ὠσεὶ ἐλαία καρποφόρος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ. ὅτι μὲν οὖν τὴν Ολυμπιακῶν ἀγώνων, μυρίων πολλάκις εἰσιόντων ἀθλητῶν, εἷς ἵνα στέφανον μόνον ὁ νικῶν φέρῃ· ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ ἑνὸς ἀθλητοῦ ἑνὸς στέφανον γίνεται. ποίαν ἔχεις μοι δίκην χώραν οὕτως ὄφορον; ποίαν ἡδονὴν ὕετος τοιαύτας ὠδῖνας; ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου ἀποστόλων ἐγένετο μήτηρ, ἀλλὰ δύο μόνων. ἑπτὰ δὲ μάρτυρας οὐκ οἶδα μόνον ἐξενεγκοῦσαν γαστέρα, ἢ αὐτὸν πάλιν προσιδοῦσαν ἀδῖσι, οὐκ ἐν προσθήκῃ μιᾶς μάρτυρος μόνον, ἀλλ' ἐν πολλῷ πλείοσιν. ὦ μῆ γὰρ παῖδες ἑπτὰ μάρτυρες ἦσαν μόνον, τὸ δὲ σῶμα τῆς μητρὸς αὐτῶν προσιδεῖν, σῶμα μὲν ἓν ἦν, μάρτυρων δὲ δὶς ἑπτὰ χώραν ἐπλήρου, ὅπου τε καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐμάρτυρησε, καὶ ὅπου κἀκείνους τοιούτους εἰργάσατο, οὐκ ἠρκέσθη ἐλέσθαι μάρτυρων ἡμῖν ἀποκυήσασα. ἑπτὰ παῖδας ὠδῖνε, καὶ οὐδένα ὠδῖνε τῇ γῇ, ἀλλὰ πρώτας τῷ οὐρανῷ, μᾶλλον δὲ βασιλεῖ τῶν ὅλων, εἰς τὸν μέλλουσαν αὐτοῖς ἀποκυήσασα ζωήν. ὁ μὲν οὖν ἀμφίβολος ἑκάτερον αὐτὸν ἦν τοῖς τὰ παλαίσματα ἀμφὶ τὴν αἰτίαν, ἵνα τῆς δυνάμεως αὐτῆ προσαναλωθείσης τὸ τῆς γενεᾶς τῶν βασάνων ἐν χείρωτος ἦν, ἑκάτερ δεχομένη ἢ αὐτίπαλον. εἰ γὰρ αἷμα πολλάκις ὁρῶντες καταῤῥέον αὖθις κατέπεσαν ὀλιγοψυχήσαντες, ἢ πολλῆς ἐδεήθησαν προσματείας, ὥστε τὸν ζωὸν ἐκλείπουσαν αὐτοῖς, ἢ τὸ σώματος ἀφισταμένου τὸν ψυ-

χὸν

ὠδῖνες οὐ μικρὰν κώλυμα τῶν παλαισμάτων τούτων εἰσί. τί οὖν αὐτῆς περιτρέψαιμεν ἄξιον, ὃ τῆς φύσεως ἀθυμίαν, ἢ ὃ τῆς ἡλικίας ὄφελος, ἢ ὃ τῆς συμπαθείας ὑπερβάλωμεν; μεγάλα μὲν γὰρ ἡγοῦμαι τὰ κωλύματα τοῖς ⟨ϖ⟩ τοσαύτης καρτερείας διώκουσι δρόμου. ἐγὼ δὲ ἕτερον ἔχω τούτων μᾶλλον εἰπεῖν, δι' οὗ καὶ τὴν αἰδημοσύνην τῆς γυναικὸς, καὶ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ καλοῦ καὶ χαρτερίαν ἅπασαν καταφλέγω. τί δ' ἐστὶ τοῦτο; σκέψασθε καὶ μαθόντες δαίμονος πονηροῦ. οὐ περιτίθει αὐτὴν ἐπὶ λίθους ἐπὶ τὰ σκάμματα, ἀλλὰ μὴ τοὺς παῖδας ἤγαγε πρὸς τὰ παλαίσματα. τί δήποτε; ἵνα ταῖς τῶν ἑαυτῆς παίδων βασάνοις περιπαλαίσῃ αὐτῆς τὸ φρόνημα, καὶ τὸ στέρνον τῆς ἀγωνίας μαλάξας, ἀπὸ τῆς τῶν γονέων ἥττης περιδαπανήσῃ αὐτῆς τὴν ἰσχὺν τὰ τῶν ἐναντίων κολάσεσιν, ἀθυμοτέραν λοιπὸν γνωσθῆναι ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν πόνων. μὴ γὰρ δὴ τοῦτο ἴδῃς, ὅτι σκῆπτρα τοῖς βασάνοις ἐδίδοντο, ἀλλ' σκῆπτρα σκήπτρῳ, ὅτι αὐτὴ καθ' ἕκαστον αὐτῶν παλαιοτέρας ἐπέμενε τὰς ὀδύνας, καὶ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἀπεσφάττετο. καὶ τὸ λεγόμενον τοῦτο ἴσασι καλῶς, ὅσαι πέρυσιν ὠδίνων ἔλαβον γυναῖκες καὶ μητέρες ἐγένοντο. πολλάκις γοῦν ὁρῶσα μήτηρ παιδίον πυρετῷ φλεγόμενον, πάντα δὲ ἐθέλοντα παθεῖν, ὥστε ἀπὸ τοῦ σώματος ἐκείνου πρὸς ἑαυτὴν μεταγαγεῖν τὸ πῦρ τοῦ σώματος· οὕτω τῶν οἰκείων καλῶν τὰ παίδων συμφορὰς ἀφορητοτέρας αἱ μητέρες εἶναι νομίζουσιν. εἰ δὲ τοῦτο ἀληθὲς, ὥσπερ οὖν ἀληθὲς, χαλεπώτεροι τῶν παιδίων τὰ ταῖς τῶν παιδίων βασάνοις σκολάζετο ἡ μήτηρ, ἢ μᾶλλον τὸ μαρτύριον τὸ τῇ μητρὶ, ἢ τὸ τοῖς παιδίοις ἐγίνετο. εἰ γὰρ ἑνὸς παιδίου νέσος ἀκουομένη μόνον ἅπαντα σπᾷ τὰ σπλάγχνα τῆς τικτούσης, οὐχ ἑνὸς παιδίου, ἀλλὰ τοσούτων χορὸν παίδων ἀναγομένου, τίνα οἴκοι διχομηνὶ τὰ πάθημα, ἀλλ' ὅλῃ σωζομένους τὰ γονίμα, τί οὐκ ἂν ἔπαθε; πῶς οὐκ ἐξίστη τῇ ἀθυμίᾳ, ἕκαστον αὐτῶν ὁρῶσα ἀθανασίας ἰσότιμον καὶ φειδοῦς τιμωρίας καὶ μαρὸν ἀναμένον; πῶς οὐκ ἀπορράγη τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς; πῶς οὐκ ἀπὸ τῆς πρώτης ὄψεως ὅπου τὸν πυρὸν ἐπεπήδησεν, ἀπαλλάττουσα ἑαυτὴν τῆς λοιπῆς ἀθυμίας; εἰ γὰρ ἡ φιλόσοφος λύει, ἀλλὰ μήτηρ· εἰ καὶ θεοφιλὴς, ἀλλ' ἔμπλεως σαρκὸς πρόκειται· εἰ καὶ καρτερόψυχος ἐστὶν, ἀλλ' ἐστὶ γυναικὸς μετέχει φύσεως· εἰ καὶ τὰ ζήλῳ τῆς εὐσεβείας ἔχει, ἀλλὰ τὰ δεσμῷ τῶν ὠδίνων κατέχεται. εἰ γὰρ ἡμᾶς, ἄνδρες ὄντες, καταδίκους πολλάκις ὁρῶντες ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀγόμενον, οὐ παρίστησι ὅτι τὰ σώματος ἔχοντα ὅτι τὸ βαρὺ θεῖον ἐλώμενοι, οὐδὲν διηνεκὲς φιλίας πρὸς αὐτὸν ἔχοντες, ἀπὸ τῆς ἡδονῆς μόνης καταγελώμενα, κἂν τοῖς ἰχανὸν ἔχει τὸ πάθημα πρὸς ὃ μηδὲν ὅλως πάθῃ τῷ καταδικασθέντι τὸν ποινέα, τί πάθῃ τὰ τὸν εἰκὸς οὐχὶ καταδῆναι ἕνα ὁρῶσα ἀπαγόμενον, ἀλλ' ἑπτὰ παιδία ἀθρόα τὸ ἡμέρα μιᾷ, ὑπὸ σωτῆρα τελευτῆς, ἀλλὰ ποικίλαις καὶ κακοτεχνήμασι σφαγαῖς; εἰ γὰρ λιθηβολὴς ἦν, εἰ γὰρ ἐξ ἁδάμαντος αὐτὴ τὰ σπλάγχνα ἐπεπήγει, οὐκ ἂν διεπαράχθη, οὐκ ἂν ἔπαθέ τι τοιοῦτον, οἵᾳ γυναῖκα καὶ μητέρα παθεῖν εἰκὸς ἦν; σύνοισθα πῶς θαυμάζομαί σε πατριάρχην Ἀβραάμ, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀνενεγκὼν σωτῆρα καὶ ὅτι ὁ θυσιαστήριον ἀνέβασας, καὶ ὅτι ὅλῃ καλῶς ὅσον τὸ γυναικὸς καὶ ἀνδρεία. ὦ πικροτάτης ἥδας καὶ ἡδίστης ἐκείνης· πικροτάτης μὲν ἀπὸ τοῦ φύσει τὸ γονέων· ἡδίστης δέ, ἀπὸ τὸ ἀπὸ θεοῦ τὸ ὁρώσης. οὐ γὰρ ἐώρα ὃ καταῤῥέον αἷμα, ἀλλ' ἐώρα τὸν στεφανίτην τῆς δικαιοσύνης πλεκόμενον· οὐκ ἔβλεπε διορυττομένας πλευράς, ἀλλ' ἔβλεπεν οἰκοδομουμένας σκέπας αἰωνίους· οὐκ ἐώρα περιεστῶτας δημίους, ἀλλ' ἐώρα κυκλοῦντας ἀγγέλους. ἐπελάθετο τὸ ὠδίνων, κατεφρόνησε τὸ φύσεως, ὑπερῆρε τὸ ἡλικίας, κατεφρόνησε φύσεως, περιγράμματος τυράννου, φύσεως, ἣ τὸ θηρίων κρείττων ἐγένετο. πολλὰ γοῦν τὸ δυσαλώτων θηρίων οὕτως ἀλίσκεται. ὅλῃ τὸ πρὸς τὰ παιδία συμπαθὲς τῆς οἰκείας ἀληθοῦς παιδείας, καὶ ἀφυλάκτως εἰς τὰς τὸ θηρὸς ἐμπίπτουσα χεῖρας. καὶ νῦν ὅτι ζῶσιν οὕτως ἀθανάτως, ὃ μὴ ὑπὸ ἀπορίας τῶν ἐχθρῶν, οὐδὲ οὕτως ἤμελεσι, ὃ μὴ τῶν παιδίων ἀφαιρουμένων προέσθαι. ἀλλ' αὐτὴ δὲ τὸν ὅλῃ τὸν λογικὸν ἀνθρώπων, καὶ τὸν ὅλῃ τὸν ἀληθῶν ζώων πατέρα

τὸν

ἀλλὰ δυσὶ τοῖς χεῖρσὶ σεσδύσατο δωδεκάμις· ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῶν ἀγγέλων δεσπότης. καὶ καθάπερ ὁ
C.Kop. 15. 9. Παῦλος ἐδόα λέγων, Εἰ δοκιμὴν ζητεῖτε τὸ ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ· ὥτω καὶ ὅτοι δωδεκάτην βοᾶν καὶ λέγειν, Εἰ δοκιμὴν ζητεῖτε τὸ ἡμῖν ἀγωνιζομένου Χριστοῦ. Ἅμα γὰρ τὰ σώματα, ὅπερ πληγὰς ἐδέξατο ὑπὲρ τοῦ ἰδίου δεσπότου, ὅπερ στίγματα βαστάζουσι διὰ τὸν Χριστόν. καὶ καθάπερ τέφρους βασιλικὰς λίθοις ποικίλοις πολυτελεῖ καλλωπιζόμενος μάρμαρος· διαφόρως ἀφίησι ὅτω δὴ καὶ τὰ σώματα τῶν ἁγίων μαρτύρων, ὥσπερ λίθοις τιμίοις, τοῖς ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ πεπαύμασι κατεστιγμένα, πάντοις διαδήματος βασιλικοῦ ἡμιώτερα καὶ σεμνότερα φαίνεται. οἱ μὴ δὲ ἔξωθεν ἀγωνοθέται ἀγῶνας πλέκτης, μείζω φιλοτιμίαν εἶναι νομίζοισιν, ὅταν νέους ἀθλητὰς καὶ σφριγῶντας εἰς τὰ σκάμματα τοῦ ἀγῶνας εἰσάγωσιν, ὥστε περὶ τῆς τῶν παλαίσμασιν ἐπιδείξεως ἀπὸ τῆς τῶν μελῶν εὐεξίας ἅπαντα προσδοκᾶν τοῖς θεαταῖς· ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ πάντα τοὐναντίον. ἀγῶνα γὰρ πλεῖς ὁ Χριστὸς, οὐ τοιοῦτον, οἷ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ φεκτὸν καὶ φόβου γέμοντα (οὐ γὰρ ἀνθρώπων πρὸς ἀνθρώπους ἡ πάλη, ἀλλ' ἀνθρώπων πρὸς δαίμονας ἡ μάχη) τοιοῦτον τοίνυν ἀγῶνα πλεῖς ἡμῖν, οὐ νέοις ἀθλητὰς καὶ σφριγῶντας πρὸς τὰ παλαίσματα ἤγαγε, ἀλλὰ μειρακίοις κομιδῇ, καὶ μετ' ἐκείνων γέροντα τοὺς ἐλεάζαρον, καὶ πρὸς τούτοις γυναῖκα γεγηρακυῖαν, τὴν μητέρα τῶν μειρακίων. τί ποτε τοῦτο ἄρα ἐστὶ, δέσποτα; τὴν ἀγῆρων ἡλικίαν πρὸς τὰ ἀγωνίσματα εἰς τὰ σκάμματα ἄγεις; τίς ἤκουσε γυναῖκα ἀγωνιζομένην ποτὲ τὸ γήρας τοσοῦτον; σοβεῖς ἤκουσεν. ἀλλ' ἐγὼ δοξάζω τοῦτο, φησὶ, καὶ κρίνω, καὶ οὔτε ἀκοὴ ποτὲ παραδραμεῖν, ἀλλὰ τῶν ἔργων αὐτῶν πιστώσομαι. οὐ γὰρ τοιοῦτος ἀγωνοθέτης ἐγὼ, ὡς τῶν ἀγωνιζομένων δωράμενος τὸ πρέπον· ἀλλὰ πλέισμαι καὶ βοηθῶ καὶ χεῖρα ὀρέγω τοῖς ἐμοῖς ἀθληταῖς, καὶ τῶν καταβαλλομένων τὸ πλέον αὖθις ἐκ τῆς ἐμῆς δυνάμεως. ὅταν οὖν ἴδῃς γυναῖκα ὑπὲρ ἔτη γεγηρακυῖαν, βακτηρίας διαμένην εἰς ἀγῶνα εἰσιοῦσαν καὶ καταλύουσαν τυράννου μανίαν, ἀνηνυσθένους ἀσωμάτων δυνάμεων, κατασῶσαν τὸ ἀγωνοθέτην τὴν ὄψιν μετ' ἐξουσίας πολλῆς, θαύμασον τὸ ἀγωνοθέτην τὴν χάριν, ἐκπλάγηθι τὸν Χριστὸν τὴν δύναμιν. οὐ σφριγῶσι τῇ σαρκὶ ἀθληταί, ἀλλὰ σφριγῶσι τῇ πίστει. ἀσθενὴς αὐτῶν ἡ φύσις, ἀλλὰ δυνατὴ ἡ ἀλείψασα αὐτοὺς χάρις. καταλέλυται τὰ σώματα τοῦ γήρα, ἀλλὰ συγκρότηται τὰ φρονήματα τοῦ πόθου τῆς εὐσεβείας. οὐκ ἔστιν ἀθλητὸς ὁ ἀγών. μὴ τοίνυν ἔξωθεν καταμάθῃς τὸν ἀθλητὰς, ἀλλ' εἴσελθε τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς αὐτῶν διέξοδον· καὶ πάμαθε τῆς πίστεως αὐτῶν τὸν ἰσχύν, ἵνα μάθῃς, ὅτι ὁ δαίμων πυκτεύων οὐ σώματος ἰσχυρᾶς δεῖται καταβολῆς, οὐδὲ ἡλικίας ἀκμαζούσης, ἀλλὰ καὶ κομιδῇ νέος ἦν, καὶ εἰς ἑβδόμην γῆρας ἐληλακώς, ψυχὴν δ' ἔχει θηλαίαν καὶ ἐρρωμένην, οὐδὲν ἀπὸ τῆς ἡλικίας εἰς τὰ ἀγωνίσματα προβεβλημένος. καὶ τί λέγω γέροντα καὶ νέον, ὅπου καὶ γυναικὸς πρὸς ταῦτα ἀπεδύσαντο τὰ παλαίσματα, καὶ λαμπρεῖς ἀνεδήσαντο τοὺς στεφάνους; οὐ γὰρ ἔξωθεν ἀγῶνες καὶ ἡλικίαν καὶ φύσιν καὶ ἀξίαν ἐξετάζοντες, καὶ δούλοις καὶ γυναιξὶ καὶ γέρουσι καὶ μειρακίοις τὴν πρὸς αὐτοὺς εἴσοδον ἀποκλείουσιν· ἐνταῦθα δὲ πάσῃ μὲν ἀξίᾳ, πάσῃ δὲ ἡλικίᾳ, ἑκατέρᾳ δὲ τῇ φύσει τὸ θέατρον μία πάσης ἀδείας ἰσότιμον· ἵνα καὶ τὴν ἀφθονίαν δείξῃ τῶν ἀφάτων δωρεῶν τοῦ ἀγῶνα πᾶσιν καταμάθῃς, καὶ τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο θαῦμα τῶν ἔργων βεβαιούμενον ἴδῃς, ὅτι ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. ὅταν γὰρ παιδία καὶ γέροντες παρὰ τὴν φύσιν ἰσχύσωσι, δῆλον πᾶσιν λαμπρῶς ἢ τοῦ δι' αὐτῶν ἐνεργοῦντος Θεοῦ δείκνυται χάρις.
C.Kop. 12. 8.

Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ἡ ἀθλητικὴ τῶν ἀθλητῶν, αὕτη ἡ ἔξωθεν, λαμπροτέροις πεῖσθαι τοῦ τεφανίζει, φέρε δὴ τὸν γέροντα καὶ τὰ παιδία ἀφέντες, τὴν ἀθλητικωτέραν αὐτῶν προσαγάγωμεν εἰς μέσον, τὴν γυναῖκα, τὴν γεγηρακυῖαν, τὴν ἑπτάπαιδων μητέρα. καὶ γὰρ αἱ

ὠδῖνες

θηείων ὀδόντας ἔλαττον. οὕτως ἰσχυροτέραν πίστιν εἶχε τῶν ἐκείνων δογμάτων. ἐνδυτοίνυν τρεφόμενος, καὶ τῇ γνώμῃ τοὺς αὐτὸν μάχῃ πάντας αὐτὸν ἀρολαῖν, πολλῷ ἄδικον τοῖς παρόντας πρεσκλάζειν. οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἐποίει ἐμφράττων αὐτοῦ τὰ ὦτα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ῥήματα τῶν εἰδώλων καπνιζόμενος, μήπου βέλος ἐξίξατό τις, μήπου τραῦμα χαλεπὸν ἔλαβε, καὶ ὠθέως ὁ φαρμακὸν ἐπιπόθη. καὶ ταῦτα ποιῶν ἐζύμωσεν ἅπαντας εἰς τὸν ἀληθῆ πίστιν· καὶ οὐ μόνον ἀπίστων, ἕως ὁ Θεὸς Ⓜ μακαρίων Μελέτιον πρεσκύσας ἐλθόντα ὃ φύραμα ἅπαν λαβεῖν. οὗτος ἐπῆρεν, ὡς ἐφίλησεν. οὕτω καὶ ὅπερ Μωϋσέως καὶ Ααρὼν ἐγένετο. καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖνοι ζύμης δίκαιοι ὢν μίσους τοῖς Αἰγυπτίοις τρεφόμενοι, πολλοὺς τῆς οἰκείας θρησκείας ἐποίησαν ζηλωτάς. καὶ μάρτυρες τούτου Μωϋσῆς λέγων, ὅτι πολὺς ὄχλος μιγὰς ἀνέβη μετ' αὐτῶν Ισραηλιτῶν. τοῦτον δὲ Ⓜ Μωϋσέα μιμούμενος ἐστὶ, καὶ τοῦ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἀρχῆς ἐπεφύκει. καὶ γὰρ ὡς ἐκεῖνος τοσούτου τοῦ λαοῦ τὴν πρόσοδον ἐγκρατεῖς, ἐρρωμένως μάλα καὶ γνησίως τοῦ ἀδικουμένου ἐκόλαζε, τοὺς ἀδικοῦντας ἡμῶν, καὶ βασιλικῆς τραπέζης ἀφεὶς καὶ τιμὰς καὶ πρόσοδος, πρὸς Ⓜ πτωχοὺς καὶ τὴν πλησίον ἵδρωμα, πάσης πυφῆς καὶ ὑπέρσεως καὶ πομπῆς προτιμότερον εἶναι νομίζων τὴν τῶν οἰκείων κηδεμονίαν. πρὸς ἣν καὶ αὐτὸς βλέπων τότε, πάντας ἀρχόντας τῇ πρὸς Ⓜ λαὸν ἀρτίως κηδεμονίᾳ, καὶ ὑπέρσεως πρόσοπον καὶ τὸ πάντοθεν ἐλαύνεσθαι, διὰ νυκτὸς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπὲρ ἀδιαλείπτου ἀπραξίας. ἀλλὰ πάντα ἐῶ αὐτὰ κοῦφα. ἡ γὰρ τῆς γνώμης ἰσχὺς ἱκανὴν αὐτὰ πρὸς τὰ συμβαινόντων παραμυθίαν. ἡμᾶς δὲ ταῦτα πάντα ὑπομείναντας τῷ Θεῷ, ζηλώσωμεν τοῦ ἁγίου τούτου τὰς ἀρετὰς, ἵνα καὶ τῶν ἐπαίνων αὐτοῖς κοινωνήσωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ἰσ. πρὸς

Λογ. ιδ'. ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΜΑΚΚΑΒΑΙΟΥΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ τὴν μητέρα αὐτῶν. Λογ. α.

χ. θελαμπὶς ἡ πρῴτη ἡμέρα μᾶλλον ἢ ἡ πρὸ τῆς ἐστὶ τῆς λαμπροτέρα. γίνεται ἡ λαμπροτέρα, ἡ χ. φαιδροτέρα

ΣΦαδρὰ καὶ" ἀειχαρὴς ἡμῖν ἡ πόλις, καὶ ἡ πρώτη σελήνη λαμπροτέρα καὶ σήμερον ἡμέρα· οὐ τοῦ ἡλίου" φαιδροτέραν ἀκτῖνα τῆς ἑωθινῆς πρὸς τὸν γλυκὺν ἀφίεντος σήμερον, ἀλλὰ τοῦ φωτὸς τῶν ἁγίων μαρτύρων· καθ' ἁρπαγὴν ἅπασαν τὴν πόλιν ἡμῶν καταυγάσαντος. μυρίων γὰρ ἡλίων ἐστὶν λαμπροτέρων, καὶ τῶν μεγάλων φωστήρων φαιδροτέρων. ὅθεν τούτους σεμνοτέρα τοῦ ὑράνιος σήμερον ἡ γῆ. μὴ γάρ μοι τὴν κόνιν" ἐνίπτης, μήτε τὴν τέφραν λογίζου, μηδὲ τὰ χοΐνικα δαπανηθέντα ἐκεῖ· ἀλλ' ἀνοιξον" τῆς πίστεως σου τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ βλέπε" τοὺς ἁγίους ἐνταῦθα τοῦ Θεοῦ τὴν δυνάμιν," ἐνεκαινισμένους αὐτοῖς τοῦ πνεύματος τὴν χάριν," ἐλαμπυσαν αὐτοὺς τοῦ οὐρανίου φωτὸς τὴν δόξαν. οὐ πιαυτὰ ἐκ ἡλιακοῦ κύκλου πρὸς τὸν γλυκὺν ἀκτῖνες ἀφίενται, οἷαι μύρμυρυαὶ καὶ λαμπηδόνες ἐκ τῶν σωμάτων ἐξαλλόμεναι τότων αὐτοῖς ἀποτυφλοῦσι τοῦ διαβόλου τὰς ὄψεις. καθάπερ γὰρ" λῃσταρχοι καὶ τυμβωρύχοι, ἐπειδὰν ἴδωσιν ὅπλα τοῦ κείμενα βασιλικὰ, θώρακα, καὶ ἀσπίδα, καὶ κράνος, χρυσῷ πάντα καταλαμπόμενα, ἀποπηδῶσι θᾶττον, καὶ οὐδὲ προσελθεῖν οὐδὲ ἅψασθαι τολμῶσι, μέγαν ὑφορώμενοι κίνδυνον, εἴ τι τοιοῦτον τολμήσαιεν· ὅτω δὲ καὶ Ⓓ δαίμονες, Ⓓ ἀληθῶς" λῃσταρχοὶ, ὅπου περ δ' ἴδωσι μάρτυρων σώματα κείμενα, δραπετεύουσι καὶ ἀποπηδῶσιν θᾶττον. οὐ πρὸς τὴν φύσιν αὐτῶν βλέπουσι τὴν τέως θνητὴν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀπόῤῥητον ἀξίαν τῶν φορέσαντος αὐτὰ Χριστοῦ. ταῦτα γὰρ τὰ ὅπλα, οὐκ ἄγγελος, οὐκ ἀρχάγγελος, οὐκ

χ. ἴδης, τῇ πίστει τοῦ ψυχῆς ὀφ. χ. παραδόξων χ. φωτοβολημένων χ. φωτίλλεται χ λῃσταί πρὸς κλωπεύοντας, χ. λρσιν

ἄλλη

σμους· ἀλλὰ μᾶλλον τ̃ ϛρατὸς αὐτὸν τὰ μαχήματα ἢ ὁ πόλεμος ὕστερον ἀγαθοὺς μὴ δυνάμενος. ἐπεὶ οὖν αὕτη ἐτίμητο, αὕτη ἐμαίζετο, αὕτη ἐδιωκεῖτο (ψυχὴ γὰρ δίκαιος ἀδύνατον ἦν) διὰ τ̃το λέγει, Ἐδέθη μου σὺν τῇ ϛρατιᾷ τοῦ Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ, τοὺς πειρασμοὺς, τὰ θλίμματα, τοὺς διωγμοὺς αἰσθάνωμαι. Εἶτα τί; Γνῶτε τούτου τὴν αἰτίαν, φησὶ, τ̃ Κύριον παρεκάλεσα· τουτέστι, πολλάκις ἐδεήθην, φησὶν, ὥστε ἀναπνεῦσαι μικρὸν ἀπ̃ τ̃ πιεσμῶν. ὑμεῖς δὲ μάθητε τ̃ αἰτίαν, ἧς ἕνεκεν, ὅτι διὰ τοῦτο συγχωρεῖ ὁ Θεὸς τοὺς ἑαυτοῦ δούλους μαίζεσθαι, ἐλαύνεσθαι, μυρία πάσχειν δεινὰ, ἵνα τὸν ἑαυτῷ δίξῃ δυνάμει. ἰδοὺ γὰρ ἐν τούτῳ δηλοῖ, ὥστε ἀπολαῦσαι αὐτὸν τὰ μυρία δεινὰ ἐκ τοῦ ἀμπελικοῦ, οὐκ ἐπέτυχε τ̃ς αἰτήσεως· ἢ τὴν αἰτίαν εἶπεν, δι' ἣν οὐκ ἐπέτυχε*. τίς οὖν ἐστιν ἡ αἰτία; ὅτι γὰρ κωλύει πάλιν αὐτ̃ς ἐπιμνησθῆναι. ἀρκεῖ σοί, φησὶν, ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δυνάμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ὁρᾷς ὅτι διὰ τοῦτο συγχωρεῖ ὁ Θεὸς τὸν ἀπόστολον τῷ Σατανᾷ τοῖς αὐτοῦ δούλοις ἐπιχειρεῖσθαι, ἢ μυρία πρέχει παραγγέλματα, ἵνα ἡ δυνάμις αὐτοῦ διαφαίνηται; ἵνα γὰρ, καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ τοὺς τὰς ἀθλίας Ἰουδαίους διαλεγώμεθα, ἀρκεῖ τοῦτο ἡμῖν εἰς ἀπόδιξιν τ̃ς θείας δυνάμεως, ὃ διὰ μυρίων πολέμων τὴν πίστιν εἰσενεχθεῖσαν κρατῆσαι, ἢ τ̃ς οἰκουμένης ἁπάσης αὐτὴν περιλαβούσης, ἐκ μ̃ πολλ̃ς σφοδρότητος ἀπωθουμένων ἀπόντων τοὺς δώδεκα ἀθ' ἑαυτῶν ἐκείνους, τοὺς ἀποστόλους λέγω, δεινοπαθῆσαι ἐν βραχεῖ χρόνῳ μαιζομένους, ἐλαυνομένους, μυρία πάσχοντας δεινὰ, τ̃ ταῦτα ποιήσαντα κρατῆσαι μὴ ὑποβολ̃ς ἁπάσης. διὰ ταῦτα ἐκ τ̃ μακαρίου Εὐσεβίου ἀφῆκε τοῖς τ̃ ὑποφορίαν ὁ Θεὸς ἀπενεχθῆναι, ἵνα μ̃ζίους ἡμῖν δίξῃ ἢ τ̃ δύναμιν τ̃ ἀληθείας, ἢ τ̃ αἱρεπτὸν τ̃ ἀθλήσεως. μέλλων τοίνυν τοῖς τὴν ἀποδημίαν ἀπιέναι, τ̃ μὲ πόλιν ἠφίει, τ̃ δ' ἀγάπην οὐκ ἠφίει· οὐδὲ ὅπ̃ τ̃ς ἐκκλησίας ἐξεβάλλετο, ἢ τ̃ς ποιμασίας ἢ τ̃ ὑμῶν ὑποφορίαν ἀλλότριον ἑαυτοῦ ἐνόμιζεν, ἀλλὰ μ̃ζίονος τότε ἐκάετο καὶ ἐφλέγετο· ἐκ καλέσας ἀπῆλθε, παρεκάλεσε μὴ παραχωρῆσαι, μηδὲ εὐδοκῆσαι τοῖς λύκοις, μηδὲ παραδοῦναι τὸν ποίμνιον αὐτοῖς· ἀλλὰ μᾶλλον εἶναι ὑπομένοντας μὲ αὐτὸν ἢ διελέγχοντας, οὐκ ἀκριβοῦντας ἢ τὴν ἀδελφὴν ἀσφαλιζομένους. ἢ ὅτι καλῶς ἐκέλευσε, δῆλον ἐντεῦθεν· ἐπειδὴ γὰρ μὴ ἐμείναντες ἐν τ̃ ἐκκλησίᾳ τότε, τὸ πλέον τ̃ς πόλεως ἐν διεφθαρμένοι, ἐπ' ἐρημίας τοῖς λύκοις τὰ πρόβατα ἐθέντων. ἀλλ' ἐκείνου τὸ ῥ̃μα ἐκώλυσε μ̃ ἀδείας αὐτὸν τὴν οἰκείαν ἀποδίξασθαι ποιμένα. οὐ τὸ τέλος ἦν ἴδιον μόνον, ἀλλὰ ἢ τὰ Παύλου ῥ̃ματα· ἢ γὰρ ταῦτ' περὶ ἐκείνου παιδοθῆναι ταῦτα φησί. Τί οὖν ὁ Παῦλος φησι; μέλλων ἀπαίρειν ποτὲ εἰς τὴν Ῥώμην τὴν ἑαυτοῦ ἀποδημίαν, ἐν ἐν ἐκ ἔμελλεν ὄψεσθαι τὸν μαθητὰς (Οὐκ ἔτι γὰρ ὑμᾶς ὄψομαι, φησὶ· τοῦτο μὲν ἔλεγεν, οὐχὶ λυπῆσαι, ἀλλ' ἀσφαλίσασθαι βουλόμενος) μέλλων τοίνυν ἀποδημεῖν ἔκλαιεν, οὕτω πως αὐτοὺς ἀσφαλίσασθαι λέγων· Οἶδα ὅτι μ̃ τὴν ἄφιξίν μου εἰσελεύσονται λύκοι βαρεῖς· ἢ πάλιν, ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα. διπλοῦς ὁ πόλεμος, ἡ φύσις τῶν θηρίων, ἡ χαλεπότης τοῦ πολέμου, τὸ μὴ ἀλλοτρίους, ἀλλὰ ἐξ οἰκείους εἶναι τοὺς πολεμοῦντας. *αὖ μὲν γὰρ ἔξωθέν μέ τις βάλλῃ ἢ πολεμῇ, ῥᾳδίως αὐτὸν ἀπεκρουσάμεθα δυνήσομαι· δὲ τ̃ ἐσόθεν ἐκ τοῦ σώματος φύῃ τὸ ἕλκος, δυσίατον τὸ κακόν· ὃ δὴ ἢ τότε ἐγένετο. διὸ ἢ πρὸς λέγων, Περισχὲς ἑαυτοῖς ἢ παντὶ τῷ ποιμνίῳ· οὐκ εἶπε, καταλιπόντες τὰ πρόβατα φύγετε ἔξω. ταῦτα ἢ ὁ μακάριος Εὐσέβιος πεπαιδευμένος παρῄνει τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· μᾶλλον δὲ ἄπερ ἐκεῖνος ὁ σοφὸς οὗτος ἢ γνήσιος διδάσκαλος ἀκούσας, ἔργῳ καὶ λόγοις ἐπλήρωσεν. Εἰσιόντων γοῦν ἐκείνων, οὐκ ἀφῆκε τὰ πρόβατα· κρείττων οὐκ ἦν ὁ ποιμὴν καὶ θεῖον τ̃ς ἀρχ̃ς ἀπελθών. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο τοῖς τὴν γνησίαν ἐκείνου καὶ φιλόσοφον ψυχήν. ταῦ μὲν γὰρ πιμὰς τῶν ἀρχόντων ἐπέσης ἠφίει, οὗ δὲ πόνους τῶν ἀρχόντων αὐτὸς ὑπ̃ήνεγκεν, εἶδον μετ' αὐτοῦ τῶν λύκων γρεφόμενος. οὐδὲ γὰρ αὐτὸν καὶ τῶν θηείων

χ. αὐτὸ

*τὸν αἰτίαν

χ. ἐπὶ.

Περιξ. κε κδ.

Περιξ κλη.

*διὰ τὸν χαλεπότητα αἰσίας.

συγχροτῶν, ἡφεῖν, ἐγκηρύσσειν, παρασκευάζων, ὡς πλεόνων ὑπηκόων καὶ τῆς πίστεως τ̃ ἡσσαν ἐσομένων ἀποσυλήσας ὑπεχρέωσεν. οὐκ ἐσταῦθα δ' μόνον ἐκείνῳ τῇ σοφίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ πάντα χρὸ διεπέμπετο τοὺς διδάξοντας, παρακαλέσοντας, ἀφαλεξομένους, ἀποστατιχίσοντας τῆς πολεμίους τιμῆ ἔφοδον. καὶ γὰρ ἐω πεπαιδευμένος καλῶς παρὰ τῆς τ̃ πνεύματος χάριτος, ὅτι τ̃ ἐκκλησίας ἀποστόλους οὐκ ἐκείνης μόνης κήδεσθαι δεῖ τῆς παρὰ τ̃ πνεύματος ἐγχειρισθείσης αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς ὑπὸ τιμῆ οἰκουμένῃ κειμένης· καὶ ταῦτα ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐμαθήτευεν εὐχῶν. Εἰ γὰρ τὰς ἀγρὰς ποιεῖσθαι δεῖ, φησὶν, ὑπὲρ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης, πολλῷ μᾶλλον καὶ τ̃ ποίμνιον ὑπὲρ ἁπάσης αὐτῆς ὑπεδεικνύσθαι δεῖ, καὶ ὁμοίως ἁπασῶν κήδεσθαι, καὶ μεριμνᾶν πάσας. Ἐ ὅπερ ὅπῃ τ̃ Στεφάνου γέγονε, τοῦτο καὶ ἐπ' ἐκείνου ζωνεύσαμεν. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἰσχύοντες ἀντέχειν τῇ σοφίᾳ τῇ τ̃ Στεφάνου Ἰουδαῖοι ἐλίθαζον τ̃ ἁγίον ἐκεῖνον· ὅτω καὶ ὅπου οὐκ ἰσχύοντες ἀντέχειν τῇ σοφίᾳ τῇ τούτου, καὶ ὁρῶντες ἀσφαλισμένα μὲ ὀχυρώματα, ἐκβάλλουσι τῆς πόλεως λοιπὸν τ̃ κήρυκα. ἀλλ' ἡ φωνὴ οὐκ ἔσιγα· ἀλλ' ἐξεβάλλετο μὲ ὁ ἀνθρωπος, ὁ δὲ λόγος τῆς διδασκαλίας οὐκ ἐξεβάλλετο. γὰρ Παῦλος ἐδίδετο, καὶ ὁ λόγος τ̃ Θεοῦ οὐκ ἐδίδετο· καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἀλλοτρία, καὶ ἡ διδασκαλία αὐτ̃ πρ̃ ἡμῶν. ἐκβάλλοντες τοίνυν ἐπισείσασθαι συμφερόντως ἀνθρωποι, καθάπερ χειμάρρους σφοδρὸς· ἀλλ' ὅτι τὰ φυτὰ πρ̃έσυρεν, οὔτε τὰ σπέρματα κατίσχυσαι, ὅτε τιμὴ γεωργίαν ἐλυμήνατο. οὕτω καλῶς καὶ μετ' ὀλίγον τῆς ἐκείνου γεωργηθέντα σοφίας ἐρρίζωτο. C. Tim c. 9.

Ἀλλὰ γὰρ ἄξιον εἰπεῖν, πῶς ἔνεστι σωθῆναι αὐτὸν ὁ Θεὸς ἀπελαθέντα ὑπ' αὐτ̃ δῆλον. σφόδρα γὰρ ἀναπεύσασα ἡ ἐκκλησία· εἶχε παρακαθῆσθαι οὐ τιμὴ τυχοῦσαν τιμὴ βαπτίσασαν τιμὴ ἐκεῖνον. πάντα χρὸν αὐτιμὴ ἐτείχιζε, τῶν πολεμίων καὶ προσβολὰς ἀπεκρύετο. πῶς οὖν ἔνεστι ἐξεβάλλετο, καὶ σωσεχώρει τοῖς ἀπάγουσιν αὐτὸν ὁ Θεός; πῶς ἔνεστι; καὶ μήτοι νομίσητε τούτου τῆς ἀπορίας λύσιν εἶ) τὸ λεγόμενον μῶν· ἀλλὰ καὶ προσ ἕλλησιν, καὶ προσ αἱρετικούς ἄλλως ὑμῖν γὰρ τῶν τοιούτων γίνεται λόγος, ἱκανὸν τὸ ῥηθησόμενον ἅπασαν λῦσαι τιμὴ ἀπορίαν. ὁ Θεὸς τιμὴ μὲ πίστιν αὐτ̃ τιμὴ ἀληθῆ καὶ ἀποστολικὴν ἐν πολλοῖς συγχωρεῖ πολεμεῖσθαι· καὶ αἱ αἱρέσεις καὶ τ̃ ἑλληνισμὸν ἀφίησιν ἀνόλεις ἀπολαύειν. τί δήποτε; ἵνα ἐκείνων μὲ τιμὴ ἀθυμίαν μᾶλλον οὐκ ἐνοχλουμένων, ἐ αὐθαδιάτων καταλυομένων, τῆς γὰρ πίστεως τιμὴ ἰσχυρὰν γνωρίσης πολεμουμένης, καὶ τῶν κωλυόντων αὔξεσθαι. καὶ ὅτι οὐκ ἐμοὶ δοκεῖ ταῦτ' ἐστὶ τὰ σοφίσματα, ἀλλὰ θεῖος χρησμὸς ἀνωθεν ἐνεβλήθη, ἀκούσωμεν Παύλου τί περὶ τούτων φησί. καὶ γὰρ ἔπαθέ τί ποτε ἀνθρώπινον ἐ ταῦτ'. Εἰ γὰρ καὶ Παῦλος ἦν, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας μετεῖχε φύσεως. τί δέ ἐστιν, ὅπερ ἔπαθεν; πλησιάσατο, ἐπολέμησεν, ἐμαστίζετο, μυρίοις ἐπεβουλεύετο ξίφεσι, ἔξωθεν, ἔσωθεν, ὑπὸ τῶν δοκούντων οἰκείων εἶ), ὑπὸ τῶν ἀλλοτρίων. καὶ τί δεῖ λέγειν, ὅσας ὑπέμεινε θλίψεις; κἀμοὶ τοίνυν καὶ μηκέτι φέρων περισσολὰς τῶν πολεμίων ἀεὶ βλασφημιῶν αὐτ̃ τιμὴ διδασκαλίᾳ καὶ σωτηρουμένων αὐτ̃ τῷ λόγῳ, προσαπαιτεῖ τῷ δεσπότῃ, καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν, ἐ λέγει· Ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκὶ ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ. ὑπὲρ τούτου τρὶς τ̃ Κύριον παρεκάλεσα, καὶ εἴρηκέ μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. καὶ οἶδα μὲ ὅτι πῆς ἀσθένειαν εἶ) νομίζουσι σωματικὴν· οὐκ ἔστι γὰρ τοῦτο, οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ἄγγελον Σατανᾶ τοῦ ἀντικειμένους δαίμονας καλῶ. ὃ γὰρ Σατανᾶ τοῦτο Ἑβραϊκὴ λέξις ὄνομά ἐστι· Σατανᾶς γὰρ ὁ ἀντικείμενος λέγεται. καὶ οὖν σκόλοψ τ̃ σαρκὸς ἄγγελος Σατανᾶ ἀντικειμένους δαίμονας ἀγγέλους αὐτ̃ καλῶ. τί οὖν φησι, προσκείται, τῇ σαρκί; ὅτι ἡ σὰρξ ἐμαστίζετο, ἡ ψυχὴ ἐκουφίζετο τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων ἐπαυρουμένη. οὐδὲ γὰρ ἥπτετο τῆς ψυχῆς, οὐδὲ ἐσκόλιζε πῆς ἔνδον λογισμούς·

τιώ. Εἰ δὲ πηγὴ ἡ ῥίζα, καὶ φυτὸν ἡ ἀρωμάτων φύσις τοσαύτην ἔχοισι τὴν ἰσχύν, πολλῷ μᾶλλον τῶν ἁγίων τὰ σώματα. καὶ ἔστι οὐ ψεύδη τὰ λεγόμενα, μάρτυρες ὑμῖν. ὁ μὲν γὰρ σῶμα τοῦ μάρτυρος κεῖται ἐν Θράκῃ· ὑμῖν δὲ οὐκ ἐν Θράκῃ διατρίβοντες, ἀλλὰ πολὺ τῆς χώρας ἐκείνης ἀφεστηκότες καὶ πλαμβάνεσθε τῆς θυσίας οὐκ τοσούτου διαστήματος, καὶ διὰ τοῦτο ζωηλυτεῖτε· ἡ οὐ διεκώλυσε τῆς ὁδοῦ τὸ μῆκος, οὐκ ἔσβεσε τοῦ χρόνου τὸ πλῆθος. τοιαύτη γὰρ τῶν πνευματικῶν κατορθωμάτων ἡ φύσις. σωματικὴν διακόπτεται*, ἀλλ' αὐξῆται καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ ὅτι χρόνος μηκύνει τὸ πλῆθος αὐτῶν, οὐχ ὁδοῦ διατείχιζει μῆκος. Ἰσ. 3

* κωλύεται.

Μὴ θαυμάσητε δή, εἰ τοῦ λόγου καὶ τῶν ἐγκωμίων ἐρῶμεν, μάρτυρας τοὺς ἁγίους ἐκάλεσα. καὶ γὰρ οἰκείαν τίκτει τὴν ζωὴν κατάλυσις. πῶς οὖν ὅτι μάρτυς*; εἰ πολλάκις τοὺς τῆς ὑμετέρας ἀγαπᾷ, ὅτι μάρτυρας. οὐχὶ ὁ θάνατος ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ προθυμία. καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐκβάσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ γνώμης πλέκεται πολλάκις ὁ τοῦ μαρτυρίου στέφανος. καὶ τοῦτον οὐκ ἐγὼ, ἀλλὰ Παῦλος δίδωσι τὸ μαρτυρίου τοῦτο ὄνομα, οὕτως λέγων· Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω. πῶς ἀποθνήσκεις καθ' ἡμέραν; πῶς γὰρ δυνατὸν ἐπὶ σώματι πολλοὺς δέξασθαι θανάτους; τῇ προθυμίᾳ, φησί, καὶ τῷ προκινδυνεύειν τοῖς πλουτοῦσι. οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἀποφαίνεται. καὶ γὰρ ὁ Ἀβραὰμ οὐχ ἥψατο τοῦ μαχαίρας, οὐκ ἐφόνευσε τὸν Βαμὶ, οὐκ ἔθυσε τὸν Ἰσαάκ, ἀλλ' ὅμως ἀπήρτισε τὴν θυσίαν. Τίς γάρ φησι; αὐτὸς ὁ τῆς θυσίας δεξάμενος. Οὐκ ἐφείσω γάρ, φησι, τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ. καὶ μέντοι ζῶντα ἔλαβε, καὶ ὑγιῆ κατέλαγε. πῶς οὖν οὐκ ἐθυσεν; ὅτι οὐκ ἀπὸ τοῦ τέλους τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προθέσεως τῶν προελομένων τοιαύτας κρίνω θυσίας ἐγώ, φησι. οὐκ ἐσφαξεν ἡ χεὶρ, ἀλλ' ἔσφαξεν ἡ προαίρεσις· οὐκ ἐβάπτισε τὸ ξίφος εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ παιδὸς, οὐ δίστομα τοῦ δέρρεως, ἀλλ' ἔστι θυσία καὶ χωρὶς αἵματος. ἴσασι τοῦτο οἱ μεμυημένοι τὰ λεγόμενα. διὰ τοῦτο ἡ καινὴ ἡ θυσία χωρὶς αἵματος ἐτέλετο, ὅπως ταύτης ἐμμένῃ ἕστηθαι τύπος. ὁρᾷς ἐν τῇ παλαιᾷ προδιαγραφόμενον τὸν εἰκόνα; μὴ ἀπίστησης τῇ ἀληθείᾳ. οὗτος τοίνυν ὁ μάρτυς (μάρτυρα γὰρ ἡμῖν αὐτὸν ὁ λόγος ἀπέδειξε) τοὺς μυρίους προεκαλέσατο θανάτους, καὶ πάντας αὐτοὺς ὑπέμεινε τῇ γνώμῃ καὶ τῇ προθυμίᾳ· τῶν δὲ ἐπιόντων κινδύνων πολλοὺς καὶ δι' αὐτῆς τῆς πύρας ἐλύσατο. καὶ γὰρ καὶ τῆς πατρίδος αὐτὸν ἐξήλασαν, καὶ τοὺς τῶν ὑπαρχείων μετέστησαν, καὶ πολλὰ ἕτερα κατὰ τοῦ μακαρίου σκήψαντες τότε σκεύους· δίκαιοι μὲν οὖν ἔχοντες ἐγκαλεῖν· ὅτι δὲ ἀκούσας τοῦ Παύλου λέγοντος, Ἐσταύρωσαι καὶ ἐλάττους ἐποίησε τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ἔφυτε δὲ ἀσέβημα καὶ τὸ παρῃνημένον. ἀλλὰ τὸν μὲν στέφανον, οὐ κατηγορίας ἄξιον. σὺ δέ μοι σκόπει τὸ διαβόλου τὸ ποιηρόν. ὅπου γὰρ πρόσφατος ἦν ὁ ἑλληνικὸς πόλεμος καταλυθεὶς, καὶ ἀρτι τὸ χαλεπὸν καὶ ἐπ' ἀγκλῶν διωγμοῦ αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι, καὶ οὐκ ἦν πολὺς ὁ χρόνος, ἐξ οὗ ναοὶ ἀπεκλείσθησαν ἔρημοι, βωμοὶ ἐσβέσθησαν, πᾶσα τὰ δαιμόνων ἡ μανία κατελύετο· καὶ τοῦτο ἐλύπει τὸν ποιηρὸν δαίμονα, καὶ οὐκ ἠδύνατο φέρειν τὰ ἐκκλησίας εἰρήνην· διὰ τοῦτο πάλιν ἕτερον ἐπῆγε πόλεμον χαλεπόν. ὁ μὲν γὰρ ἔξωθεν, οὐδὲν ἦν ἐμφύλιος ἦν. ὁ δὲ τοιοῦτοι δυσφύλακτοι μᾶλλον εἰσὶ, καὶ ῥᾳδίως χρεωκοποῦσι τὰς ἐμπίπτουσας. καὶ τοίνυν ἐκεῖνον ὁ μακάριος οὐκ ἐστρατήγει τῆς πρὸ ἡμῶν ἐκκλησίας. καὶ αἱρεται μὲν ὁ νόσος, ὥσπερ ἰὸς λοιμὸς χαλεπὸς, ἀπὸ τῶν Αἰγύπτου χωρίων· εἶτα διὰ τῶν μεταξὺ πόλεων βαδίζων, εἰς τὴν πόλιν ἔσπευδεν ἐμβαλεῖν τὴν ἡμετέραν. ἀλλ' ἐκεῖνος ἐγρηγορὼς, καὶ ὑφῶν, καὶ πάντα τὰ μέλλοντα προορῶν πόρρωθεν, προσιόντα πόλεμον ἀπεκρούετο· καὶ καθάπερ σοφός τις ἰατρὸς, πρὶν ἢ τὴν νόσον ἐμβαλεῖν εἰς τὴν πόλιν, ἐτοῖμα καὶ ἑτοίμους τὰ φάρμακα κατεσκεύασε, καὶ τὴν ἱερὰν ταύτην ναὸν μὴ πολλῆς ἐκυβέρνα τῆς ἀσφαλείας, πάντα χοῦ προεπέχων, καὶ τὰς, ὅπου δεῖ τὰς, καὶ πλείονας ἀπὸ τὰς συγκροτῶν,

Τοῦ κ. ιε.

Ρωμ. α. κε.

ειον ἡ χρεισιον ἴσα φάμμῳ, ἐποίησά μοι ἀδοντας ἡ ἀδούσας, οἰκοῦντας ἐν οἰκουσας. τί οὖν ὁ αὐτὸς οὗτος μὴ τοσαύτην εὐκολίαν τῆς χρημάτων, τῆς πλημμύρης, τῆς τρυφῆς, τῆς διέσεως; Εμακάρισα, φησι, τὸν ἀποθανόντας μᾶλλον τοὺς ζῶντας· καὶ ἀγαθὸς γὰρ τούτους ἐστὶς ὅπου ἐλθεῖν. ὅπως ἀξιόπιστος οὗτος κατήγορος τρυφῆς *. Εἰ μὲ γὰρ ἦς τῆς ἐν πενίᾳ καὶ πλουσίᾳ βεβιωκότων ταύτην ἐξέφερε τὴν φωνὴν ἐκ τῆς τρυφῆς, ἔδοξεν ἂν οὐκ ἀληθείᾳ, ἀλλ' ἀπειρίᾳ ταῦτα κατηγορεῖν· ὅταν γὰρ ὁ πᾶσαν αὐτὴν ἐπελθὼν, καὶ διερευνησάμενος αὐτῆς ἑκάστην ὁδὸν, οὕτως αὐτὴν ἀπεμάζηται, δύσκολος ἡ κατηγορία λοιπόν. παραπομίζεται τῆς πλουσίας ἀναθέσεως ἡμῖν ἐκπεπλωκέναι τὸν λόγον· αὐτὸς μὲν οὖν ταύτης μάλιστα ἅψεται τὰ εἰρημένα. ἐγὼ γὰρ μαρτύρων μισθὸς ἀναγκαῖον καὶ σφόδρα ἀκόλουθον καὶ τοὺς ἐν φιλοσοφίας κυβερνῶντας λόγους, καὶ ταῦτα λέγομεν, οὐ τῆς πλουσίας ζωῆς κατηγοροῦντες (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τῆς τρυφῆς ἀφαιρούμενοι. οὐ γὰρ ὅτι πλουτεῖν, ἀλλ' ὅτι ἀμοτείας ταύτην ἐποιήσατο ἀφ' ὧν Χριστόν. τοῦτο τὴν ἐμὴν ὀργὴν κατέβαλε. σκῆπτρα μὲν γὰρ τῆς πατρίδος αὐτὸν ἐξήλασαν ὡς ἀπεμάζοντες· ὁ δὲ λαμπρότερος ἐγένετο μᾶλλον καὶ ἐπιφανέστερος τῇ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν μεταβάσει, ὡς καὶ τὴν προαιρέσεως ὁ τέλος ἀπέδειξε. τοσαύτη γὰρ ἡ ἐπιφάνεια γέγονεν, ὡς τὸ σῶμα τοῦτο ἐκεῖνο ταφέντος εἰς Θράκην, τὴν μητρίδα αὐτοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι· καὶ τὴν μὲν πάροδον εἰς τὸν σκοπὸν τὸν βαρβαρικὸν χωρίον, τὴν δὲ πόδον πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἐκ τοσούτου διαστήματος μὴ χρόνον τοσοῦτον καθ' ἑκάστην ἀνύεσθαι τὴν ἡμέραν· μᾶλλον δὲ, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς, οὐκ εἰς Θράκην μένον. μνήματα γὰρ ἁγίων οὐ σορὸς, καὶ λάρνακες, καὶ σῆλαι, καὶ γράμματα, ἀλλ' ἔργων κατορθώματα, καὶ πίστεως ζῆλος, καὶ στεφανὸς πρὸς Θεὸν ὑμνές. καὶ γὰρ πάσης σήλης λαμπροτέραν αἴσησεν αὐτῇ ἡ ἐκκλησία τῶν μαρτύρων, γράμματα ἔχουσα οὐκ ἄφωνα, ἀλλὰ διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν λαμπρότερον σάλπιγγος βοῶντα τὸν ἐκείνου μνήμην καὶ τὸ λαμπρότερον· καὶ ἕκαστος ἡμῶν τῶν πρόσθεν τὸ ἁγίου πάθος ὅστις ἐκείνου, πάθος ἔμψυχος καὶ πνευματικός. διὸ γὰρ διαπύξω τὸ ζωηρὸν ἐκεῖνον τῶν πρόσθεν ὑμῶν, φυσιοκῶ τὸν ἅγιον τῇ τοῦ ἐνδοῦναι τῆς διανοίας ὑμῶν τὸ διαπτώμενον. ὁρᾶτε πῶς οὐδὲν πλέον ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς; πῶς οὐκ ἔσβεσαν τὸν δᾷδα, ἀλλ' ἐπῆραν αὐτὸν μᾶλλον καὶ λαμπροτέραν εἰργάσαντο, τοσούτους ποιήσαντες πάθους διὰ ἑνός, πάθους ἐμψύχους, πάθους φωτὸς ἀφιέντας, πάθους πρὸς τὸ αὐτοὶ ζῆλον προσκυλιομένους; διὰ τοῦτο τὰ τῶν ἁγίων σώματα καὶ πηγάς, καὶ ῥίζας, καὶ μύρα καλῶ πνευματικά. τίνος οὖν ἕνεκεν; ὅτι ἕκαστον τούτων τὴν εἰρημένην τὴν οἰκείαν χρείαν οὐ πρὸς ἑαυτὸ κατέχει μόνον, ἀλλὰ καὶ μέχρι πολλοῦ διαπέμπεται καὶ οἴκοις. οὐ τί λέγω· αἱ πηγαὶ διακαλύζουσι μὲν πολλὰ κάμαλα, καὶ μέλι ἔσω τῶν οἰκείων κόλπων ἔχουσα κατέχουσιν, ἀλλὰ μακρὸς τίλλουσι ποταμοὺς συγκλύσασα τοῦ πελάγους, καὶ καθάπερ χεὼς ἴνας ἐκπάσει, τοῦ μὴ καὶ τούτων ὑπολαμβάνοντας τὴν θαλασσίαν ὑδάτων. πάλιν ἡ ῥίζα τῶν φυτῶν κάτω κέκρυπται ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς· ἀλλ' οὐ κάτω κατέχει τὴν ἀρετὴν αὐτῆς ἅπασαν, καὶ μάλιστα τῶν ἀμπέλων τῶν διαδενδράδων αὕτη ἡ φύσις. ὅταν γὰρ ἐφ' ὑψηλῶν τῶν καλάμων ἐκτείνωσι κλάδους, τὰ κλήματα διὰ τῶν δενδρακων ἐκείνων ἕρπουσα μέχρι πολλοῦ προέρχεται διαστήματος, μακρὰν ὁρμὴν τῇ τοῦ φύλλου ποιοῦντα πυκνότητι. τοιαύτη ἡ τοῦ μύρου ἡ φύσις. αὐτὰ μὲν γὰρ κρύπτει ἐν οἰκίσκῳ πολλάκις· διὰ δὲ τῶν θυρίδων ἐκφερόπωσε αὐτοῦ ἡ εὐωδία εἰς ἅπαντα καὶ ἐνωπιοὺς ἡ ἀγορᾶς, καὶ οὐκ ἔξω βαδίζοντας διδάσκει τὴν ἔνδον κεκρυμμένην τοῦ σώματος ἀρετὴν.

* ὁ παῦλος φησὶ αὐτὸς φιλοσοφούμενος.

Λογ. ιγ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΕΡΑ ΗΜΩΝ ΕΥ-

ςαθιον ἀρχιεπίσκοπον Αντιοχείας τῆς μεγάλης, καὶ εἰς τὸ κατοικητήριον τῶν εἰσελθόντων.

Μαν. Ιωλ. ιε. Ὁ φὸς μὲν ἡ φιλοσοφία εἰδώς, τὴν μὲν θεσπίσιον τῶν πραγμάτων τάξιν φύσει μὴ ἀκριβείας καταμαθών, ἡ ὅπως ἀσφαλῆ καὶ ἀσάλευτα, καὶ ὡς οἷόν τε ἔχει πίστιν, οὐδὲ βέβαιον, τῷ δοκεῖ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις τὸν τελευτὴν μὴ μακαρίζειν μηδένα. Οὐκοῦν ὅτι τετελεύτηκεν ὁ μακάριος Εὐσέβιος, μὴ ἀδείας αὐτὸν ἀπασης ἐγκωμιάσαι λοιπὸν δυνάμεθα. Εἰ γὰρ τὸν τελευτὴν οὐδεὶς μακαρίζειν οἶδεν, μὴ τελευτὴν ἀνεύθυνος ὅπου τὴν ἀξίαν ὁ μακαρισμὸς λήψεται; ἡ γὰρ πρᾶξις ἐστὶν εὖ ἢ κακῶς τὴν βιωτικὴν τραγῳδίαν ἀπαλλάξη τῆς παρούσης τὴν κωμῳδίαν· τὸν δὲ εὐδόξως ἡ ἀπαρέγκλητον κατὰ πλοῦτον λιμένα οὐκ οἶδεν τὴν τὸ μέλλοντος ἀδηλίαν· οἶδεν ὅτι ἀνεύθυνος καταπέπαυται, ἀλλὰ καθάπερ ἐπὶ πίστεως λιμὸς ἡ ὑγιεινοῦ σκοπὸν τῶν ἐσω, καὶ παντελῆ τῶν κωμῳδῶν ἀπαλλάττων. Οὐκοῦν ἀσφαλὴς ὁ μακαρισμὸς, ἀνεπίληπτον ἔχων. οὐ γὰρ δίδοικε μεταβολὴν, οὐκ ἀναστατεύει μεταπίπτουσιν. ἡμεῖς δὲ γὰρ ἐπὶ ζωῆς, καθάπερ ἐν μέσῳ πελάγει σαλευόντες, πολλῆς ὑποκείμεθα ταῖς μεταβολαῖς· ἡ καθάπερ σκάφη τῶν μὲν εἰς ὕψος αἴρεται τὴν κωμῳδῶν χρυσοφορούντων, τῶν δὲ τοὺς αὐτὴν καταφέρεται βυθόν· ἀλλ' ὅπου τὸ ὕψος ἀσφαλές, οὔτε ἡ καταπίπτουσα ἀνίμος (ὑδάτων γὰρ ὄντων ῥέπειν, ἡ οὐκ ἐν μέσῳ ταῦτα ἀμφότερα) ὅτω δὲ ἡ ὅπου τὴν θεσπίσιον τῶν πραγμάτων τάξιν βέβαιον ἡ ἐστὶν, ἀλλὰ πυκναὶ αἱ μεταβολαὶ ἡ ὀξύρροπα. ὁ μὲν ἀπὸ τῆς θυμελείας τοὺς ὕψος ἐπῆρθη· ὁ δὲ ἀπὸ δυσπραγίας εἰς πολὺ κατηνέχθη βάθος. ἀλλὰ μήτε σκῆπτος φυσάσθω, μήτε σοῦ καταπτοείσθω. ταχὺ γὰρ ἕκαστος δίκην τὴν μεταβολῶν. ἀλλ' οὐκ σκάφος ὁ τοὺς ἀγαθοὺς μεταφέρων, ὁ τοὺς πολυτίμητον ἀπολωλότι Ἰησοῦ, ὁ τοὺς χαλεποὺς ἐλθὼν καταφυγὴ θρύλλων, ἔνθα ἀπόδρα ὀδυνῶν ἡ λύπης ἐναγμός. Οὐκ ἔστιν σκῆ μεταβολῆς ἐκτὸς, οὐκ ἔστι ζωῆς ἀποσκίασμα· πάντα γὰ πεπηγότα ἐν ἀκίνητα, πάντα βέβαια ἡ ἰδρυμένα, πάντα ἄφθαρτα ἡ ἀθάνατα, πάντα ἀκήρατα ἐν εἰς ἀεὶ ἁγιαζόμενα. δίκαιόν τοῦτο φησι, τοὺς τελευτῆς μὴ μακαρίζειν μηδένα. δίκαιόν τί; ἄδηλον γὰρ ὂν μέλλον, ἡ ἡ φύσις ἀστατος, ἡ προαίρεσις ῥᾴδιον μεταβάλλειν, ἡ ἀνθρώπινον ἀσφαλέστατος· πολλαὶ αἱ παγίδες (Ἐπίσκοπε γὰρ, φησὶ, ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διάγεις) ἐκπλήττουσι ἐν πειρασμοὶ, πολὺς ὁ τῶν πραγμάτων ὄγκος, ἡ διηνεκὴς τῶν δαιμόνων ὁ πόλεμος, ἡ συνεχὴς αἱ τῶν παθῶν ἐπιφυόμενοι. δίκαιον οὖν τοὺς τελευτῆς μὴ μακαρίζειν μηδένα, φησὶ. Οὐκοῦν μὴ τελευτὴν μακαρίζειν ἀσφαλὲς τὸν ἄξιον· μᾶλλον δὲ οὐχ ἁπλῶς μὴ τελευτὴν, ἀλλὰ τελευτὴν τοιαύτην, ὅταν μὴ στοφόρου τὸν βίον ἡ καταλύσας ᾖς, ὅταν μὴ ὁμολογίας ἡ πίστεως αὐτοκρίτης. Εἰ γὰρ οὖν ἁπλῶς τελευτήσαντας ἐμακαρίσατε ᾖς, πόσῳ μᾶλλον οὖν ὅτω τελευτήσαντας ἐν τὸς ἐμακαρίσατε, φησὶ, οὖν ἁπλῶς τελευτήσαντας; ὁ Σολομὼν, Σολομὼν σκῆπτος ὁ πρόσφορος. μὴ γὰρ ἁπλῶς παραθραύμης τὸν θεσπίσιον· ἀλλ' εἰπέσθω ὡς ἐμοὶ, ἡ πῶς βεβιωκὼς, ἡ μὴ πόσης ἀδείας ὅτι μέτεστι τούτου καὶ ὑμῖν ἔζηστε βίου. ἄπαν γὰρ εἶδος ἐπῆλθε πτυφῆς, ἡ ψυχαγωγίας πανοδαπὰς ἐπινοήσατο ζωῆς, ἡ ποικίλας ἡ πολυζώπες τέρψεων ὕλας. ἡ ταῦτα διηνθύλωσε ἔλεγμ· Ὠκοδόμησά μοι οἴκους, ἐφύτευσά μοι ἀμπελῶνας, ἐποίησά μοι κήπους ἡ παραδείσους, ἐποίησά μοι κολυμβήθρας ὑδάτων, ἐκτησάμην δούλους ἡ παιδίσκας, ἡ οἰκογενῆς ἐκτησάμην μοι, καὶ βουκολίων ἡ ποιμνίων ἐκτήσατό μοι, ὑπὲρ πάντας ἐγενόμην

χ. στέρξαι

χ. ἡ ἀδίστως τὸν τέλος ἡ τὸν ἀπαλλαγὴν βίου λέγει.

χ. κλῆσις

ἅγιον μάρτυρα. καὶ δικαστήριον δὴ καθίσας ἐκ τ παριόντων, οἱ βυλόμενοι ἀκουέτωσ. ἀδελφοὶ, εἰπέ, βούλομαι σῶσαι· ὁρᾶ ψυχὰ ἀπολλυμένην, καὶ οὐκ ἀνέχομαι σιγᾶν τ συγγένειαν. ὁ βυλόμενος ἐγκαλείτω· ὁ βυλόμενος κατηγορήτω· μᾶλλον δ οὐδεὶς ἐγκαλέσει, ἀλλὰ καὶ πάντες ἐπαινέσουσιν. οὐ γὰρ χρημάτων, οὐδὲ δι οἰκείαν ἀπέχθειαν ἀμυνόμενος, οὐδὲ γὰρ ἄλλου τινὸς τ βιωτικῶν φιλονεικῶ καὶ μάχομαι· ἀλλ' ὑπὲρ ἀδελφοῦ σωτηρίας ταῦτα. Τίς οὖν ἀποδέξεται; τίς δ' ἀνανεύσει; οὐδὲν ἡμᾶς τοσοῦτον ἀλλήλοις καὶ συγγένειαν ἁρμόσει ὡ πνευματικὴ συγγένεια πατρὸς φιλοσοφωτέρους ἐποίησεν. Εἰ βούλεσθε, καὶ τ μάρτυρα λάβωμεν μεθ' ἑαυτῶν. οὐκ ἐπαισχύνεται γὰρ ἐλθεῖν, καὶ σῶσαι τὸν ἀδελφόν. ὑπισχνοῦμαι αὐτὸν τοῖς ἐκείνου ὀφθαλμοῖς· φοβηθῶσι πρῶτα· αἰδεσθῶσι τὸν καλοῦντα καὶ δεύτερον. οὐ γὰρ αἰσχύνεται καὶ τὸν καλέσαι. Εἰ γὰρ ὁ δικαστὴς αὐτὸν τὸν ἡμέτερον φύσιν (Χριστὸν γὰρ προσλαβόμενος, φησὶν ὁ Παῦλος, ὡς τὸν Θεὸν παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· καταλλάττεσθαι τῷ Θεῷ) πολλῷ μᾶλλον ὁ δοῦλος τοῦτο ποιήσει. εἰ αὐτὸν λυπῇ μόνον, ἡ ἀπώλεια ἡ ἡμετέρα· ἐν δὺ φαίνει, ἡ σωτηρία ἡ ἡμετέρα, καὶ διὰ τοῦτο δεῖ παρακαλεῖσθαι τὸν γὰρ σὸν τοῦτο ποιοῦσα. μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμᾶς ἐπαισχυνθῶμεν, μηδὲ παρίδωμεν. Εἰ γὰρ αὐθέντου ἡμᾶς καταλάβωσι κρημνὸς, καὶ ὄρη, καὶ βάραθρα, καὶ πολὺ σῶμα ἐπερχόμενον χωλὸν, εἶτε λαγωὸς, ἢ δορκὰς, ἢ ἄλλο τῶν τοιούτων, ἢ καὶ ὄρνεις πολλάκις ταῖς ταχείαις ἀγέλαις διαρρεύσας βουλόμενοι· σὺ μέλλων οὐκ ἀλλάξει βούλεσαι, ἀλλ' ἀδελφὸν πνευματικὸν, δι' ὃν ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν, ἐπιμελήσῃ ἐξ ἀπωλείας, καὶ οὐκ ὄρη καὶ πάλιν ἀλλὰ τὸν πύλιν ἐξελθεῖν μόνον, ἀναδύῃ δ' ἐρυθριᾷς; δ ποίαν ἕξεις, εἰπέ μοι, συγγνώμην; οὐκ ἀκούεις σοφοῦ τινος ποιητοῦ καὶ λέγοντος· Ἔστιν αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν; ἀλλὰ δίδαξας μή τις ἐγκαλέσῃ; μεταλαβὲ τὴν αἰτίαν ἐπ' ἐμοὶ Ⓦ Εἰρηκότα· Εἰπέ, ὅτι ὁ διδάσκαλος ὕστερος ἐκέλευσεν. ἕτοιμος ἐγὼ δικάζεσθαι τοῖς ἐγκαλοῦσί καὶ πάσχειν βούλομαι. μᾶλλον δ' ὅτε ὑμῖν, οὔτε ἡμῖν ἐγκαλέσει τις, καὶ σφόδρα δυσαρέστως ἡ· ἀλλ' ἀποδέξονται πάντες, καὶ θαυμάσονται τὴν κηδεμονίας ἡμᾶς, οὐχὶ Ⓖ τὸ τῇ πατρίδι τῇ ἡμετέρᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ Ⓖ τὰς γείτονας πόλεις οἰκοῦντες, ὅπου τοσαύτη πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης τυραννὶς, τοσοῦτος φιλοτιμίας ζῆλος. ἀλλὰ τί λέγω τοὺς ἀδελφούς; αὐτὸς ὁ τῶν ἀπόντων ἡμᾶς ἀποδέξεται διακτὴς. Εἰδότες οὖν Ⓦ μισθὸν, μὴ καταφρονήσωμεν τῆς θήρας· μηδὲ ἐπιμελήσωμεν μόνον ἄνευσι, ἀλλ' ἕκαστος τὸν ἄγραν ἔχων μὴ ἐαυτῷ, ὅτω προσήκει θηρᾶν. δὸς τὸν ὤμοις σκεύεσιν προσηκόντως μόνον, καθ' ὧν τῆς οἰκείας ἕξεως ἄνωθεν τῆς ὁδοῦ, καὶ μεταστήσῃς αὐτὸν πρὸς τὸν σωτηρίαν ἀφιξιν, οὐδεμία λοιπὸν ἔσται δυσχολία· ἀλλὰ τὸ χαμαὶ πρελθόντος πολλῷ ἔσται σοι καλλίων τὸ χαρᾶ, καὶ Ⓖ ἅπαντες ἐπαινέσουσιν ὑμᾶς καὶ θαυμάσονται καὶ ὁ πάντων μισθὸς ἐν ὄψει, ὁ τῶν εὐσεβῶν διακτὴς πολλοῖς ὑμῖν ἔσται τούτων προσήκει τὸν μισθὸν, καὶ ἐμποιεῖν τούτοις καὶ Ⓦ ἔπαινον πλείονα σοι. σπουδῶντες τοίνυν ὁ κέρδος ὁ ἐκεῖθεν ἡμῖν προσγενόμενον, περὶ τῆς πόλεως ἐκείνης πάντες, καὶ συλλαβόντες τὸν ἡμετέρους ἀδελφοὺς, ἐπιμελώμεθα τούτου· ἵνα καὶ αὔξειν ἡμῖν πλῆρες τὸ θέατρον ᾖ· οὕτω, καὶ ἀπηρτισμένη ἡ πανήγυρις· ἵν' γὰρ τῆς τούτου σπουδῆς εἰς τὰς αἰωνίους ἡμᾶς δέξηται σκηνὰς ὁ ἅγιος μάρτυς μετ' παῤῥησίας πολλῆς· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ χεῖν, χάριτι δ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ἐπεύχηται ἰάσεις ἀπὸ τ' ἁγίας ταύτης θήκης, ἡ οὐκ ἐπέλιπεν ὁ καρπός· ἐθέρισαν τὰ λήια, ἡ οὐκ ἐδαπανήθης ⓐ τάχυες· ἐπάτησαν ταῖς πηγαῖς, ἡ οὐκ ἐκενώθη τὰ νάματα· ἀλλ' συνεχής τίς ἐστιν ἐπιῤῥοὴ, οὐδέποτε ἐπιλιμπάνουσα, ἀλλ' τῶν χειμαῤῥούντων πλέον ἀεὶ παρέχουσα ὃ ἀναβλύζοι θαῦμα. οὐ θαύματα ἦν μόνον ἐργάζεται, ἀλλὰ ἡ φιλοσοφίαν πεποίηκε. διὸ τοι καὶ πλούσιος ἦς, ἡ μεγαλοφρονῆς, ἐ φλεγμαίνουσαν ἔχεις τὴν ψυχήν, ἐλθὼν σώθητι, ἡ ἰδὼν ⓦ μάρτυρα, ἡ ὃ μόνον λογισάμενος τῶν σὴν πλούτου ἡ τῆς τότε ἐξουσίας, καταγέλασον τῶν θύματος τὸ φύσημα, ἡ τὴν φλεγμονὴν ἀποθέμενος, ἀπολαβὲ πολλὴν ἔχων ὑγίειαν ἐν τῇ ψυχῇ. διὸ τε πένης ἐ δικαιοφορήτης τῇ νομίσῃς, ἐλθὼν ἡ ἰδὼν ⓦ πλούσιον τῶν μάρτυρος, ἡ καταγελάσας τῶν χρημάτων τῶν ἔξωθεν, οὕτως διαχρήσῃ πολλῆς σαυτὸν ἐμπλήσας φιλοσοφίας. κἂν ἐπήρεια, κἂν ζημία, κἂν μάστιγες ἐπιτρέχωσι, ἰδὼν ὅτι οὐδέπω τοσαῦτα ἔπαθες, ὅσα ὁ μάρτυς οὗτος ὁ ἅγιος, ἰσχυρὸν πάλιν λήψῃ τῆς διαμονῆς τὸ βάθρον. εἶδες οἵοι ⓐ καρποὶ τῆς ῥίζης ταύτης; πῶς διάλωτοι; πῶς πνευματικοί; πῶς αὐτῆς ἀπόλωνται τῆς ψυχῆς; οὐ κωλύω ἀπελθεῖν εἰς τὸ πρόσχημα, ἀλλ' αὖθις κωλύω. τίνος ἕνεκεν; ἵνα ἡ τέρψις μὴ ἔχῃ κατάγνωσιν, ἵνα καθαρὰ ᾖ ἡ ἡδονή, μὴ ὑστερισθῇ ἦ ἡ κατάγνωσις. ἐ γὰρ ἔξεστιν τὸ ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἡ τῇ τέρψει χρήσασθαι, ἡ τῆς ἁμαρτίας ἀπαλλαγῆναι. εἰ ἦ βούλει ἡ ταύτης τέρψεως ἀπολαῦσαι, τί τερπνότερον τοῦ συλλόγου τούτου; τί χρησιμώτερον τοῦ παιδαγωγοῦ τοῦ πνευματικοῦ; τῆς μελῳδίας τῶν ᾠδῶν; τῆς τῶν ἀδελφῶν ζωηρότητος; ἀλλὰ ἡ σωματικῆς θέλεις τραπέζης μεταλαβεῖν; οὐ ζητῶ ἔξεστι μέντοι καὶ τοῦτο λυθῆναι ⓚ σύλλογοι, τοῦ μαρτυρίου πλησίον ὑπάρχοντος καὶ ἅμιλλαι καταλύσαιτο, ἡ τῷ σώματι χαρίσασθαι τὴν λύπην, ἡ τὸ συνειδὸς ἀπαλλάξαι καταγνώσεως. ὁ γὰρ μάρτυς ἐκλύει ὀρώμενος ἐ πλησίον ὢν ἡ πρόσκαιρον αὐτῇ τῇ τραπέζῃ, οὐκ ἀφίησι τὴν ἡδονὴν εἰς ἁμαρτίαν ἐκχυθῆναι· ἀλλ' ὥσπερ τις παιδαγωγὸς, ἢ πατὴρ αὐστηρὸς, τοῖς τῆς πίστεως ὀρώμενος ὀφθαλμοῖς καταγέλλει ⓦ γέλωτα, σχηματίζει ταῖς ἡδοναῖς ταῖς ἀτόποις, ταῖς σκιρτήμασι τῆς ψυχῆς ἄτοπα ἀναιρῇ, ἅπερ σαφῶς οὐκ ἔστι διαφυγεῖν. τίνος ἕνεκεν; ὅτι " χορηγὸν ὕδατος αὐτοῖς ὃ πρόσκαιρον κατάλαμβάνοισιν· ἢ ἵ τῶν τοιούτων ὕψις ἡ ⓦ βουλόμενοι σωφρονῆσαι ἄκοντα ὑπεξάγει πολλάκις πρὸς τὴν τῆς αὐτῆς ἀχημοσύνης μίμησιν· ἡ μάλιστα ὅταν ἡ ὁ διάβολος μέσος ἐκείνοις πέσῃ. ἐ γὰρ πάρεστι τῶν πομπικῶν ἀσμάτων, ὑπὸ τῶν ἀσχέσεως ῥημάτων, ὑπὸ τ' δαιμονιώδους πομπῆς καλοῦμαι. σὺ ἦ ἀπατᾷ πάσῃ ταύτῃ τῇ πομπῇ, ἡ τῇ τῶν Χριστοῦ λατρείᾳ ζωντάξω κἦ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν τῶν ἱερῶν κατηξιώθης μυστηρίων. δύναμαι θαπὶ τοίνυν τῶν ῥημάτων ἐκείνων τῆς ζωοθήκης, ἡ φύγε τὴν ᾠδάσασιν.

Βούλομαι ἦ ἡ σοὶ σὸν πρόσωπον ἡ μὴ αἰσχυνθῆναι, ἡ τούτοις ἐγκλεῖσαι τὴν ἐκείνων σωτηρίαν. ἐ γὰρ ἱατρὸς πρὸς ⓦ κάμνοντα εἰσελθὼν ἐλίπανε τῷ κεφαλῇ ἀλείφεται· τὰ ἦ πρὸ φαρμάκων καὶ σιτίων ἡ τῆς ἄλλης θεραπείας, καλέσας σὸν αὐτῷ προσήκοντας, ἐκείνοις ἅπαντα ὑποσκήπτει. τί δήποτε; ὅτι ὁ μὲ κάμνων οὐ δύναται βαθέως πρὸς πάντα, ὁ ἦ ὑγιαίνων μετὰ πολλῆς προθυμίας προσέρχεται τοῖς λεγομένοις. δέομαι τοίνυν μετὰ τούτων ἡ ὑμῶν βούλομαι δέομαι λεγέτω. προσκαλοῦμαι αὖριον ταῖς πύλαις, ἐφεδρεύσωμεν ταῖς ὁδοῖς· ἄνδρες σὸν ἄνδρας, γυναῖκες ταῖς γυναῖκας καταπατήσωμεν ἀπὸ τῶν ζυγίων· ἐπομαγάγωμεν τοῦτο, μὴ ἐπαισχυνθῶμεν. ἔνθα σωτηρία ἀδελφοῦ, οὐκ ἔστιν αἰσχύνη. εἰ ἐκεῖνοι οὐκ αἰσχύνονται πρὸς τὸν διάβολον πομπὴν αἰσχρὰν, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς αἰσχύνεσθαι οὐ χρὴ πρὸς τὴν ἱεραν ταύτην πανήγυριν μέλλοντας αὐτὸν ἐπαναγαγεῖν. ὅταν ἀδελφοῦ σωτηρία προκέηται, μηδὲν διαπτώματα. εἰ γὰρ ὁ Χριστὸς ἀπέθανε δι' ἡμᾶς, ἅπαντα ὑπομεῖναι δι' αὐτὸν ἡμᾶς χρή. καὶ πληγὰς ὑποίσωμεν, καὶ λοιδορήσωμεν, κἂν ἀχθῶμεν, ἡ μὴ προέσθαι δώσῃς, ἕως ἂν αὐτὸν ἐπὶ ἀναγάγῃς πρὸς τὸ

ἅγιον

ἀπῆει. ἔλαβεν αὐτὸν ὁ πόλεμος, οὐχ ἵνα ἀποκτείνῃ, ἀλλ' ἵνα στεφανώσῃ, καὶ μὴ Ⓦ στέφανον ἀπέδωκεν ἡμῖν τὴν ἁγίαν ταύτην κλωστὴν, ὃ σῶμα τοῦ μάρτυρος. ταύτην καταχρώμεθα μίσει τῆς παρούσης ἡμέρας, μυρίων οὔσαν ἀγαθῶν θησαυρόν. καὶ γὰρ ἐμείσατο ὁ Θεὸς τοὺς ἡμᾶς· διὰ μάρτυρας· διὰ ψυχὰς ἔλαβεν αὐτὸς, διὰ σώματα ἡμῖν ἔδωκεν, ἵνα ἔχωμεν ὑπόμνησιν ἀρετῆς διηνεκοῦς διὰ ἅγια τούτων ἱερά. Εἰ γὰρ ὅπλα τις ἀγωνιστοῦ βλέπων ἡμαγμένα, ἀσπίδα, καὶ δόρυ, καὶ ῥόπαλα, καὶ ἀπλήτων τῶν θηρίων, οὐδὲν ἂν ἄλλο εἶπε, καὶ ἑρμηνεύσῃ ἦν, καὶ τοὺς Ⓦ πολεμοῦντας ἐκπλαγῆναι, ἀπὸ τῆς ὄψεως τῶν ὅπλων ἔλαβεν· οὕτω καὶ τοὺς τοῖς αὐτοῖς ἐπιχρήσαντας σώμασιν· ἡμᾶς οὐχ ὅπλα ὁρῶντες, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου τὸ καταξιωθὲν αἱμαχθῆναι διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν, καὶ ἀπλήτων ὢμὸν δεινότερον, πῶς οὐ πολλὴν ἔχομεν τὴν θυμηδίαν, ὥσπερ πύλας τῆς ὄψεως ταύτης εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν ἐμπίπτουσης, καὶ τοὺς Ⓦ αὐτὸν ἀγῶνα καλούσης ἡμᾶς; διὰ τοῦτο πρᾶγμα τέτακται ἡμῖν τὰ σώματα τῶν ἁγίων ὁ Θεὸς, ἕως τοῦ καιροῦ τῆς ἀναστάσεως, ἵν' ἔχωμεν ὑπόθεσιν φιλοσοφίας μείζους. ἀλλ' Ⓦ μὴ τοῦ μάρτυρος ἕνεκα μὴ ἐλεηθούσθωσαν τῇ ἀθεσίᾳ τῆς ἡμετέρας γλώττης, ἀλλὰ μὴ ἐπιτύχωσιν Ⓦ ἀγωνοθέτην Θεόν. ὁ δὲ στεφανῶν αὐτοὺς, ἐκεῖνος καὶ ἐπαινέσει. ὁ γὰρ ἔπαινος αὐτῶν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἅπερ εἰρήκαμεν, οὐχ ἵνα Ⓦ μάρτυρα λαμπρότερον δείξωμεν, εἴπομεν· ἀλλ' ἵνα ὑμᾶς προθυμοτέρους εἰργασώμεθα. ἡμεῖς μὲν ἀφέντες τὰ ἐγκώμια τοὺς ὑμᾶς Ⓦ λόγοις τρέψωμεν ἅπαντα· μᾶλλον δὲ οὐκ ἔστι ἀφῆναι ἐγκώμια μάρτυρι, ὅταν ἐκκλησίας τις διαλείπῃ τοὺς συμφέροντας. ἀλλὰ προσέχετε. καὶ γὰρ πολλοῦ ἔτους ἐκ παλαιοῦ βούλομαι ἐκκόψαι σήμερον· ἵνα μὴ μόνον τοὺς μαρτυρας, ἀλλὰ καὶ μιμεῖσθαι μάρτυρας. τιμὴ γὰρ μάρτυρι οὐ τὸ προσκυνεῖσθαι τοὺς αὐτοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦτο ὃ ζηλῶσαι τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ. διὰ δὴ τοῦτο Εἶπον ὁ πολυέτης. τὰ γὰρ οἰκεῖα τοὺς ἀγαπῶντας, οὐδὲν ἰατρείαν προσάγει ῥᾴδιον. διὰ τοῦτο ἀποκαλύπτω τὸ πάθημα τοῦτο, καὶ τότε ὁ φάρμακον ἐπιθῆσαι. τί οὖν ἐστὶ τὸ πολυέτης; πολλὰ τὰ ἐκτεθέντα συλλογισμῶν τύπον (μὴ γάρ μοι γένοιτο πάσης καταγνῶναι τὴν ἐκκλησίας τοιαύτην καταγνῶσαι) ἀπὸ ῥᾳθυμίας πολλῆς καὶ ἀφελείας τὴν αὐτῶν ἡμᾶς ἐγκαταλιμπάνοντας, τοῖς τὴν Δάφνιν ἀποπεμπῶσιν, ἅπερ συνελέξαμεν σήμερον, αὐτοὶ ἐκλέγοντες καὶ ἅπερ ὠκοδομήσαμεν καθαιροῦντες. ἵν' οὖν μὴ ἄκαρπος αὐτοῖς γένηται ἡ ἐκτεθεῖσα πρόνοια, ὀλίγα περὶ τούτων διαλεχθέντες καταπαύσω Ⓦ λόγον. Τί ἀπιόντες ὅτι τὸ προάστιον τῆς πόλεως, εἶπέ μοι; ἰδοὺ ὁ προάστιον τῆς νέας Ἱερουσαλήμ· ἰδοὺ Δάφνη πνευματική. ἐκεῖ πηγαὶ ὑδάτων, ἐνταῦθα πηγαὶ μύρων· ἐκεῖ κυπαρίσσων δένδρα ἄκαρπα, ἐνταῦθα λεύκανα ἅγια καὶ ῥίζαι κάτω πεφυτευμέναι, καὶ τοὺς κλάδους εἰς τὸν οὐρανὸν αἰωρούμενα. βούλει καὶ τῶν κλάδων τούτων τὸν καρπὸν ἰδεῖν; ἀνοίξει ἡμῖν τοὺς τῆς πίστεως ὀφθαλμούς, καὶ θελήσω ὑποδείξω σοι φύσιν καρπῶν θαυμάτων. οὐ γὰρ ὀπωρῶν καὶ ἀκροδρύων, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν φθαρτῶν καὶ ἀπολλυμένων τούτων τῶν κλάδων ὁ καρπὸς, ἀλλὰ σωμάτων πεπηρωμένων ἴασις, καὶ ἀμυρτημάτων συγχώρησις, κακίας αἵρεσις, νοσημάτων ψυχῆς θεραπεία, θυμὸς ἐκτενὴς, πρᾳότης πρὸς Θεὸν, πάθη πνευματικὰ, καὶ οὐρανίων γέμοντα ἀγαθῶν. οὗτοι οἱ καρποὶ ἀεὶ τρυγώμενοι ἀεὶ βρύουσι, καὶ οὐδέποτε ἀπολιμπάνουσι τοὺς οἰκείους αὐτῶν γεωργούς. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ γῆς φυόμενα δένδρα ἅπαξ τοῦ ἔτους δίδωσι τὸν φόρον· καὶ μὴ τρυγήσῃς, ἐπιστάσης τῆς ὥρας ὁ χειμὼν, ἀπολλύσι τὸν οἰκεῖον θησαυρὸν, φθείρομένου τοῦ καρποῦ καὶ καταῤῥέοντος. ταῦτα δὲ ὁ χειμὼν οἶδεν, οὐ θέρος, οὐκ ἀνάγκη καιρῶν ἐπέχει, οὐδὲ ἔστι γυμνὰ τῶν καρπῶν αὐτὰ τῶν οἰκείων ἰδεῖν, ἀλλὰ θαυμάσεις ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἕστηκεν ὡραιότητος. οὐκ ἄτιμα αὐτῶν φθορά, οὐδὲ μεταβολὴ καιρῶν. πόσοι γάρ, εἰπέ μοι, οὓς ὁ σῶμα ἐφυτεύθη τοῦτο ἐν τῇ γῇ, μυρίας ἐτρύγησαν

μάλιστα τῆς ψυχῆς τὴν ἀνδρείαν πεπίστευται, καὶ εἰς μικρὰ κατατέμνοσι μέρη, οὐδὲ ὕπω κεκόνται ⓦ πλοῦτοι, ἀλλ' ἢ πλείω τῦτοι ἐργάζονται. ὃ δ' ἄπιστον Θεός ἐστιν ὁ ταῖς τοιαύταις ἐνοικῶν ψυχαῖς ⓦ ἢ Θεῷ πολεμεῖν τὰ μήχανα τινὰ πώποτε· ἀλλ' ἀνάγκη καταπλαγῆναι, καὶ αἰχμῆς πεπηγυίας ἀπελθεῖν.

Διὰ τῦτο καὶ τότε τὰ ἐνύπνια τῶν ἐνθρώπων ἐλήγετο. πανταχοῦ μὲν γὰρ τὰ σώματα ῥᾳθυμίᾳ κρατεῖ· ὅτε δὲ λήγει σωφρόνως ἐκφήνασι. πῶς; σωφρονεῖ μὲν ὑπὸ πῦρ, ἢ σίδηρος, καὶ βασάνους· σωφρονεῖ καὶ λαμπάδες, πυρεῖαι, μάστιγες· διώρυχες πανταχόθεν τὰς πλευρὰς· ἢ ὁ πάχων ἀνάλωτος ἔμενεν. ἐκεῖνος ἐφυλάττετο μόνον, καὶ φιλεῖ νηφάλιος φωνὴ τῶν βασάνων ἐπαίρουσι, ἢ τῶν μαστιζόντων ἀνελήμετο. οὕτω λόγος ἔργων ἐκράτησεν. ἐξήλλετο γὰρ ἡ ἁγία φωνὴ τῦ μάρτυρος εἰκὼν σώματος, καὶ ἐφείλκετο μᾶλλον ἑαυτῆς φαιδρότερον τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος. τοιαύτης τοσῦτον ὁ φῶς ἐστιν, ὅσον ὁ λάμψιμα ἀπὸ τῦ θείου τοὺς τοῦ χοῦ. μᾶλλον ἢ οὐδὲ τῦτο ὅλον δύναται λαμπρῦναι, ὅταν ἡ σὴψ, ἢ τοῖχος, ἢ νέφος, ἢ ἄλλο τι σῶμα μεταξὺ παρεμπέσῃ· ἀλλ' ἀποφεύγεται καὶ διαπαίζεται τοῖς τοιούτοις κωλύμμασιν ἡ εἰς ὃ τοσῦτο φερομένη· ἡ ἢ τῦ μάρτυρος φωνὴ ἐκπηδήσασα ἀπὸ τῆς ἁγίας γλώττης ἐκείνης ἀνεπόδιστον εἰς ⓦ οὐρανὸν, πᾶσι ⓦ οὐρανὸν τῦ θείου. εἶδον αὐτὸν ἄγγελοι, καὶ παρεχώρησαν· ἐχάρησαν, καὶ ὑπεξέστησαν· τὰ χερουβὶμ καὶ αἱ ἄλλαι δυνάμεις αὐτὸν ὠδήγησαν ἄνω, καὶ οὐ πρότεροι ἀπέστησαν, ἕως οὗ πρὸς αὐτὸν ἦλθεν ⓦ θρόνον ⓦ βασιλικόν. μᾶλλον ἢ τὴν φωνὴν ταύτην, ὅπερ εἶδεν ὁ τότε δικάζων, ὅτι πάντα εἰκῇ καὶ μάτην μεμηχάνηται, καὶ πρὸς κέντρα λακτίζει, καὶ ἀδάμαντα παίει, τί ποιῇ; πρὸς τὸν ὠμολογημένον ἤδη βαδίζει λιμένα, καὶ τῦ πρώτου ὑποζυγίου ⓦ μάρτυρα βίου. θανάτου γὰρ μαρτύρων τοῦτο μὲν ἀποκτεινώτων ἤδη σαφῶς· τῶν δὲ ἀναρριμμένων τάχα λεληθότως. σὺ δέ μοι σκόπει, πῶς αὐτὸ τῆς τελευτῆς ⓦ ζόφον χαλεπόν τινα καὶ πικρὸν ἐπενόησεν, ἵνα μὴ οἱ ἀλλαξάσθαι κἀκείνου τὸν ὠμότητα, καὶ τῦ μάρτυρος τὸν ἀνδρίαν. τίς οὖν ὁ ζόφος τῆς τιμωρίας; σάκκον κομίσας, καὶ ἐμπλήσας ἄμμου, καὶ σκορπίους καὶ ἔχις καὶ δράκοντας ἐμβαλών, εἰσβαλε μετ' ἐκείνων ⓦ ἅγιον, καὶ ῥίπτει εἰς χάος τὸ πέλαγος. καὶ ἦν μὲν θαῦμα ὁ μάρτυς, καὶ ζωοπλαστῆσαι θαῦμα πάλιν δίκαιος ἀνθρωπος. πάλιν ἢ ὕπνος, ἵνα ἀναμνήσθητέ μου παλαιοῦ διηγήματος τῦ κῦ ⓦ Δανιήλ. ἐκεῖνον μὲν εἰς λάκκον ἀπέκλεισαν, τῦτον ἢ εἰς σάκκον ἐνέβαλον. ἐκεῖνοι λίθον ἐπέθηκαν τότε, οὗτος ⓦ σάκκον ἔρραψε, στενώτερον πολλῷ τοῦ δικαίου τὸ δισμωτήριον. ἀλλὰ πανταχοῦ αἰδοῦνται τὰ σώματα τῶν ἁγίων ⓓ θῆρες, εἰς αἰχμάλωσιν καὶ κατηφείαν τῶν λόγῳ τετιμημένων, καὶ ἀνθρώπων μὲν οὐ καταξιωθέντων, τῦ δὲ ἐκείνων ἀγελαιότητα τῆς οἰκείας ἐπορθοῦσι θηριωδίας ἀποκρυπτόντων· οἷ εἰκὸς οὖν καὶ τῦτον τὸν τύραννον. καὶ ὡς ἰδεῖν θαῦμα παράδοξον, οὐκ ἔλαττον ἢ ὅτι τὸ Δανιὴλ καθάπερ γὰρ ἐκεῖνοι τότε μὲν ἡμέρας πολλὰς ἀπὸ τῦ λάκκου τὸν λεόντων αἰδεσθέντα ἐθαύμασαν ἰδόντες ⓓ Βαβυλώνιοι, οὕτω καὶ τῦν Ἰουλιανοῦ ψυχὴν ἀπὸ τῦ σάκκου καὶ τῶν κυμάτων ἀναδαμόυσαν εἰς ⓦ οὐρανὸν ἐθαύμασαν ὁρῶντες ⓓ ἄγγελοι. ὁ Δανιὴλ κατηγωνίσατο καὶ ἐνίκησε δύο λέοντας, ἀλλ' αἰδεσθέντας· οὗτος κατηγωνίσατο καὶ ἐνίκησεν ἕνα λέοντα, ἀλλὰ νοητόν. Ὁ γὰρ ἐχθρός ἡμῶν, φησι, διάβολος περιέρχεται, ὡς λέων ὠρυόμενος, ζητῶν τινα καταπίῃ· ἀλλ' ἐτήρησε τῇ αὐθρείᾳ τὸ μάρτυρος. ἀπέλυσε γὰρ ⓦ ἐκ τῆς ἀμέτρου. διὰ τῦτο οὐκ ἔδιστον οὔτε ⓦ λέοντα, οὔτε ⓦ θυμὸν τῶν θηρίων. βούλεσθε δὲ ἄλλο τι εἶπω παλαιὸν διήγημα, ἕνα δίκαιος καὶ θηρία; ἀναμνήσθητε τῦ κατακλυσμοῦ τῦ ὅτε Νῶε ἐκ τῆς κιβωτῦ· καὶ γὰρ ἐκ τότε δίκαιος ὁμοῦ καὶ θηρία. ἀλλ' ὁ μὲν Νῶε ἐκπλεῖ μὲν ἀνθρωπος, ἐξέπλει δὲ ἀνθρωπος· Ἰουλιανὸς ἢ ἐκπλεῖ μὲν ἄνθρωπος, ἐξέπλει ἢ ἄγγελος. ἐκεῖνος ἐκπλεῖ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐξέπλει εἰς τὸν γῆν πάλιν· οὗτος ἐκπλεῖ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς σάκκον, καὶ ἀπὸ τῦ σάκκου εἰς τὸν οὐρανὸν ἀπῆν.

Δαν. 6.

a. Πετ. 5. 8.

ματα, τοσούτῳ θαυμασίτερα ἀπέφαινε τὰ παλαίσματα· ὅσῳ τὴν θλίψιν ἐπέτεινεν εἰς χρόνου μῆκος, τοσούτῳ τὴν ὑπομονὴν αὐτῶν δοκιμωτάραν εἰργάζετο· ἢ γὰρ χρυσὸν πλύνοντα χρόνῳ τῇ τῶν πυρὸς ὁμιλίᾳ φύσει καθαρώτερον ἴδῃς· καθάπερ τότε ⸂ὁ⸃ τῶν ἁγίων ψυχὰς βασανίζοντος τῷ χρόνῳ μᾶλλον ἀπέλαμπε, καὶ τοῦτο ἔπεσι, ἀλλ' ἔργοις καθ' ἑαυτῶν
5 καὶ τῶν ἀμφιβόλου, ⸎ μάρτυρα ⸂σε⸃ φέρει, ἔλεγχοι τῆς τῶν ἐλπίδων ὠμότητος, ἀπόδειξιν τῆς τῶν χρηστῶν ὑποστάσεως, μέγιστον τεκμήριον τῆς τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως, ⸂σ⸃υμβαίνει καὶ συμβουλίᾳ τοῖς πιστοῖς, ὥστε ⸂σε⸃θύμως τοῖς αὐτῶν ἐγκαρτερῆσαι ἀγῶσι, κήρυκα τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης, διδάσκαλον τῆς ⸂σ⸃ωτηρίας τῶν παλαισμάτων ὑπεστήμεν. ⸂σ⸃υμβαλεῖν γὰρ ἄπαν ⸂σε⸃ὸς ⸎ οἰκεῖον ζῆλον μετθαυμάσαι, οὐχὶ δι' ἀκοῆς μόνον συμβαλόντα, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῆς Φιλ. ιδ. α.
10 τῆς ⸂σ⸃εφαγμένης σάλπιγγος λαμπροτέραν ἀφεῖσι φωνήν. καὶ καθάπερ ⸎ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, οὐχὶ φωνὴν ἀφέντες, ἀλλὰ τῇ λαμπρότητι τῆς ὄψεως ⸎ θεατὴν ⸂σε⸃ὸς τὸ θαῦμα τοῦ δημιουργοῦ ⸂σ⸃απέμποντες· οὕτω δὴ καὶ ὁ μάρτυς ἐκεῖνος διηγεῖτο τότε τὴν δόξαν Θεοῦ, οὐρανὸς ὢν ⸂ὁ⸃ αὐτὸς, καὶ πολὺ τοῦ φαινομένου τούτου φαιδρότερος. οὐ γὰρ ὕδωρ ⸎ οὐρανὸν λαμπρὸν ἀπεφαίνοντο ⸎ τῶν ἄστρων χορεῖ, ὡς ὁ τοῦ μάρτυρος σῶμα
15 λαμπρότερον ἀπέφηνεν ⸎ τῶν τραυμάτων ἰχῶρες. καὶ ἵνα μάθῃτε ὅτι τὰ τραύματα τοῦ μάρτυρος τῶν ἐν οὐρανῷ πεπηγότων ἄστρων λαμπρότερα, "σκοπεῖτε. ⸂σ⸃ὸς ἐκεῖνον μὲν τὸν οὐρανὸν καὶ τοὺς ἀστέρας ἡ νὺξ σκοτεινοὺς καὶ δυσθεάτους βλέπουσι· ⸂σ⸃ὸς δὲ τὰ τραύματα τούτου καὶ νυκτὸς μὲν βλέπουσιν ⸎ πιστοὶ, δαίμονες δὲ δυσβλέπτως οὐ τολμῶσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ λάμψεως ἰδεῖν, θύλακος ἀποτυφλοῦται τὰς ὄψεις, τὸν ἐκεῖθεν ἐκπηδῶσαν " μάρμαρυγὴν οὐ
20 δυνάμενοι φέρειν. ⸂ὁ⸃ τοῦτον δὲ ἀπὸ τῶν παλαισμάτων πιστούμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἐπὶ γῆς γενομένης. λαβὼν γάρ ποτε δαιμονῶντα καὶ μανόμενον, εἰσάγαγε ⸂σε⸃ὸς ⸎ ἅγιον τάφον ἐκεῖνον, ἵνθα τοῦ μάρτυρος τὰ λείψανα, καὶ ἐκεῖθεν πάντως ἀποπηδῶντα καὶ "φλόγινα. καθάπερ γὰρ δι' θράκων μέλλων ὑπεραίνειν, οὕτως ἐξ αὐτῶν θυλάκου ἐξάλλεται τῆς ⸂σ⸃εφύρου, ⸂σ⸃ὸν ⸂σε⸃ὸς τὸν δαίμονα αὐτὸν ἀμπολέμησαν τολμῆσαι. εἰ δ' ἐμοὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον, ὅτι κόνις ἐγένετο καὶ πῦρ ἔφερε, καὶ τολμῶσιν " ἀναλέγεσθαι ⸂σε⸃ὸς ὀμνύω, ⸂σ⸃ὸς τοῦ γυμνὰ ὁσιὰ τοῦ ἁγίου, θύλακον ὅτι καὶ τότε, ὅτε " ἐθεώρουν αὐτὸν ἅμα τοῖς φοιτηταῖς, πολύποθες τραύμασιν ἀποσιλλόμενα μᾶλλον ἢ ⸎ ἥλιον ταῖς ἀκτῖσι, κατεπλάγησαν, καὶ πληγέντες τὰς ὄψεις ἀνεχώρησαν. εἶδες πῶς τῶν οὐρανίων ἀστέρων τὰ τῶν μαρτύρων τραύματα φαιδρότερα καὶ θαυμαστότερα, καὶ μείζονα ἔχει τὸν ἰσχύν; ἦκεν τοίνυν εἰς μέσον ὁ ἅγιος, ⸂ὁ⸃ πικρὰ πάντα χθὲς ⸂σε⸃ευσιχεῖσαι καλάστις, φόβος τῶν μωλώπων, πόνος τῶν πληγόντων, ἐδύνατο τῶν ἐπελθόντων, ἀγωνία τῶν ⸂σ⸃οδοκωμένων. καθάπερ γὰρ τινες θῆρες ἄγριοι, ⸎ δήμιοι ⸂σε⸃ιρασάμενοι αὐτοῦ ⸂ὸ⸃ σῶμα, διώρυχοι ταῖς πλευραῖς, κατέξαινον ταῖς σαρκὸς, ἀπιγμονὴν ὁσῶν, ⸂σ⸃ὸς αὐτὰ τὰ ἔσω τῶν σπλάγχνων ἐβάδιζον. ἀλλ' ὅμως ἡ πάντα διερευνώμενοι, ⸎ θησαυρὸν τῆς πίστεως ἀπεσυλήσαν· οὐκ ἴσχυσαν. ὅτι μὴ ὧν τῶν ταμείων τῶν βασιλικῶν, ἵνθα χρυσίον ἀπίκηται ⸂ὁ⸃ πλοῦτος ἔπεσιν ἄφατος, δι' οὗ τοίχους διέλης μόνον, δι' ταῖς θύραις αἰσθῇς, θύλακον ὁρᾷς ⸎ θησαυρὸν ⸂σε⸃ροκείμενον· ἐν τούτῳ γὰρ ἐπὶ τῷ ἁγίου ἡ χριστοφόρου τούτου ναοῦ ⸂ὸ⸃ κόσμιον ἐγίνετο. διῆλθον οὖν τοίχους ⸎ δήμιοι, ⸂ὁ⸃ τὰ στέρνα διέρρηξαν, ἡ ⸎ πλοῦτον ⸎ ⸂σω⸃ποκείμενον οὔτε ἔβλεπον, οὔτε λαβεῖν ἠδυνάσαντο· ἀλλ' ὅπερ ἔπαθον ⸎ ⸂ὸ⸃ Σοδόμοις, πῦρ αὐτῷ μὲν τῇ θύρᾳ ἑστῶτες τῆς τοῦ Λὼτ οἰκίας, τὸν δ' ἔσω Γεν. ιθ. ιγ.
χ. ὑπερέ'νον 40 οὐδὲν οὐχ ὑπεισχνοῦντες· οὕτω δὴ ⸂ὁ⸃ οὗτοι "διερευνῶντες πάντα χόρτον ⸂ὸ⸃ σῶμα τοῦ μάρτυρος, ὑπελαθέσθαι δ' τῶν θησαυρῶν ἡ κατασῶσαι ⸎ πλοῦτον τῆς πίστεως ⸂ὸ⸃ κόσμον. ⸂σ⸃ωτὰ τῆς ψυχῆς τῶν ἀγίων τὰ κατορθώματα, ἀναφαίρετα ἡ ἀκατανίκητα, καθάπερ ⸂ὸ⸃ ἀσύλῳ πυρὶ χωρίον, τῇ τῆς ψυχῆς ἀνδρείᾳ ⸂σ⸃υσκιάζοντα· ἡ οὔτε τυφλοῦσιν αὐτὰ βλέποντας ὀφθαλμοὶ, οὔτε δημίων ἁρπάσαι δυνάμενα χεῖρες. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν διέλθοι τὸν καρδίαν, ἢ

μάλιστα

αἰσθάνεται τῆς παρούσης τρυφῆς τῇ προσδοκίᾳ τῶν μελλόντων δεινῶν· οὕτως ὁ πρότερον πυκτεύων, καὶ ἀθλῶν, καὶ μυρία ὑπομένων κακά, μετὰ δὲ ταῦτα στεφανούμενος, οὐκ αἰσθάνεται τῶν παρόντων δεινῶν τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν εὐθυμούμενος. οὐ τοῦ παρόντος δὲ μόνον ἐκούφισεν αὐτὸν πόνου τῇ μελλούσῃ ἐλπίδι· ἀλλὰ καὶ τῇ τάξει πρότερον τῆς ἀνέσεως κατασκευάσας γίνεσθαι τὴν θλῖψιν· ἵνα μὴ σφόδρα ὑπὸ τῶν παρόντων δεινῶν κατατείνωνται, πρὸς ἐκεῖνα βλέποντες. οὕτω καὶ οἱ πυκτεύοντες δέχονται τὰ τραύματα προθύμως, οὐ πρὸς τὰς ἀλγηδόνας, ἀλλὰ πρὸς τὸν στέφανον βλέποντες· οὕτω καὶ ναῦται μυρίους ὑπομένοντες κινδύνους, χειμῶνας καὶ πόλεμόν τινα χαλεπόν, καὶ πρὸς θηρία*, καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ κακούργους ἀντιπαρατατόμενοι οὐδὲν τούτων λογίζονται, ἀλλὰ πρὸς τοὺς λιμένας, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἐμπορίας πλοῦτον ὁρῶσιν· οὕτω καὶ οἱ μάρτυρες μυρία πάσχοντες δεινά, καὶ τὸ σῶμα διαφόροις βασάνοις κατατεμνόμενοι, πρὸς οὐδὲν τούτων ἑώρων, ἀλλὰ πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐκεῖθεν κεχήνασιν ἀγαθά. καὶ ἵνα μάθητε, ὅτι τὰ φύσει φορτικὰ καὶ ἀφόρητα, ταῦτα τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων κοῦφα καὶ ῥᾷστα γίνεται, ἀκούσατε τοῦ προστάτου τῶν τοιούτων ἀγαθῶν λέγοντος· Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν. πῶς, εἰπέ μοι; μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. ταῦτα δέ μοι οὐχ ἁπλῶς εἴρηται, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς, ἵν', ὅταν ἴδητέ τινα τρυφῶντα καὶ ἀνέσεως ἀπολαύοντα ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, μέλλοντα δὲ ἐκεῖ κολάζεσθαι, μὴ μακαρίζητε αὐτὸν διὰ τὴν παροῦσαν τρυφήν, ἀλλὰ ταλανίζητε διὰ τὴν μέλλουσαν κόλασιν· καὶ πάλιν, ὅταν ἴδητέ τινα τῶν μελλόντων ἐκεῖ πολλῆς ἀπολαύειν τιμῆς ἐν θλίψει καὶ στενοχωρίᾳ καὶ μυρίοις ὄντα κακοῖς ἐν τῇ προσκαίρῳ ταύτῃ ζωῇ, μὴ δακρύητε διὰ τὰ παρόντα δεινά, ἀλλὰ μακαρίζητε, καὶ ζηλωτὸν εἶναι νομίζητε διὰ τοὺς ἀποκειμένους αὐτῷ στεφάνους ἐν τοῖς ἀπείροις αἰῶσιν ἐκείνοις.

* ἄχια

β. Κορ. δ. ιζ.

Ἤνεγκε μὲν οὖν τῶν ἁγίων τούτων τὸ τῶν Κιλίκων ἔθνος, ὃ καὶ τὸν Παῦλον ἐνήνοχε (συμπολίτης γὰρ ἦν ἐκείνου) καὶ ἀμφότεροι ὑπουργοὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκεῖθεν ἡμῖν προεβλήθησαν. ἐπειδὴ δὲ τὸ στάδιον" ἀνέῳγε τῆς εὐσεβείας, καὶ πρὸς τοὺς ἄθλους αὐτὸν ὁ καιρὸς ἐκάλει, περιπίπτει χαλεπῷ θηρίῳ τῷ τότε δικάζοντι. καὶ σκοπεῖτε τὴν μηχανήν. ἰδὼν γὰρ αὐτοῦ τὸ φρόνημα στερρόν, καὶ ὡς οὐ δυνατὸν τῇ σφοδρότητι τῆς τιμωρίας ὑπεκλῦσαι τὸ εὔτονον τῆς προθυμίας, εἰς μελλήσεις αὐτὸν ἐμβάλλει καὶ ἀναβολάς, εἰσάγων καὶ ἐξάγων συνεχῶς. οὐ γὰρ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀκούσας ἀπέτεμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν, ἵνα μὴ τὸ σύντομον τῆς τιμωρίας εὐκολώτερον αὐτῷ ποιήσῃ τὸν δρόμον· ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰσῆγεν, ἐξῆγεν, πείσεις προσῆγε, βασάνους μυρίας ἠπείλει, λόγοις κολακευτικοῖς ἐδελέαζε, πᾶσαν ἐκίνει μηχανήν, τὸν ἄσειστον θεμέλιον ἐπιχειρῶν διασαλεύειν. καὶ περιῆγεν αὐτὸν ἐνιαυτὸν ὁλόκληρον πανταχοῦ τῆς Κιλικίας καταισχύνων, μᾶλλον δέ, ὡς οὐκ ᾤετο, λαμπρότερον ἀποφαίνων. ὁ δὲ μάρτυς περιαγόμενος ἐβόα καὶ αὐτὸς σύνῳδα τῷ Παύλῳ· Χάρις τῷ Θεῷ τῷ θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ. καθάπερ γὰρ μύρον, ἕως μὲν ἐν ἑνὶ τόπῳ" κέηται, ἐκεῖνον μόνον ἀναχρώννυσι τὸν ἀέρα τῆς εὐωδίας· ἐπειδὰν δὲ εἰς πολλὰ περιενεχθῇ χωρία, πάντα ἐμπίμπλησι τῆς οἰκείας" ἀρετῆς, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ μάρτυρος συνέβαινε τότε. περιήγετο μὲν ὡς μέλλων καταισχύνεσθαι· τὸ δὲ ἐναντίον ἐξέβαινε. λαμπρότερος* ὁ ἀθλητὴς διὰ τῆς πομπῆς ἐκείνης ἐγίνετο, καὶ πάντας τοὺς τὴν Κιλίκων χώραν οἰκοῦντας τῆς οἰκείας ἐποίει ζηλωτὰς ἀρετῆς. περιήγετο πανταχοῦ, ἵνα μὴ μόνον ἐξ ἀκοῆς μάθωσι τὰ παλαίσματα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν βλέπωσι τὸν στεφανίτην οἱ θεαταί· καὶ ὅσῳ μακροτέρους αὐτῷ ἐποίει τοὺς διαύλους, τοσούτῳ λαμπρότεροι οἱ δρόμοι πάντες ἐγίνοντο ὅσῳ μείζονα ἐπίθει τὰ σκάμματα,

ἴσ. ἀνέῳγε

β. Κορ. β. ιδ.

γρ. κεῖται

γρ. δυνάμεως

* γὰρ

ΕΠΙ τῇ γῇ τοιαῦτα τοῖς μάρτυσιν αἱ ὑμῶν ψυχαὶ τὴν ἀπόδημίαν, πόσα δὲ πλέκονται τοῖς οὐρανοῖς ⓐ στέφανοι ταῖς ἁγίαις αὐτῶν κεφαλαῖς; Εἰ τοσοῦτος τῆς αἰσχύνης [τοσαύτης] τοσαύτη ἡ δόξα, πόση μὴν τὴν λύπησιν ἡ λαμπρότης; Εἰ τοσοῦτος τοῦ ζωοδότου τοσαύτης θεραπείας ἀπολαύουσι, πόσης τεύξονται τοῦ δεσπότου τῆς εὐνοίας; εἰ ἡμεῖς ⓐ ποτὲ οἰδαμοῦ τὸν καταρδοῦντας τὸν ζωοδούλων οὕτω τιμᾶν ἐκπλήττεσθαι, ὅπου γε Χριστοῦ ἠγωνίσαντο· πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος δώσει μισθοὺς ἀγαθοὺς τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπονηκόσι; Ἐ γὰρ μεγαλόδωρός ἐστι Ἐ φιλάνθρωπος. ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα ἐπαινοῦσιν αὐτὸν μεγαλοποιοῦσαι αἱ ὑμῶν, ἀλλ' ὅτι ἡ ὀφειλέτης ὄντες αὐτῷ. οὐκ ἐσφάγησαν γὰρ ὑμῖν ⓐ μάρτυρες, ἀλλ' ὅμως ζωηρεχόμεθα εἰς τὸν ἐκείνων ζῆλον. εἰ δ' ἡμεῖς, γὰρ ὧν οὐκ ἐσφάγησαν, ζωηρεχόμεθα, ὁ Χριστός, γὰρ οὗ ζῶν κεφαλὰς ἀπέλυτο, τί οὐ ποιήσει; εἰ οἷς μηδὲν ὤφλε, τοσαῦτα ἔδωκεν ἀγαθά, τούτους, οἷς ὀφλέτης ὄντες, πόσας οὐκ ἀμείψεται δωρεάς; οὐδὲν ὤφλε τοίνυν τούτων τὴν οἰκουμένην (Πλοῦτος γὰρ ἅπαντός, φησι Παῦλος, ἀνυστερεῖται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ) μᾶλλον δὲ ὤφειλε κόλασιν καὶ ζημίαν· ἀλλ' ὅμως κόλασιν ἡμῖν ὀφείλων καὶ ζημίαν, ζωὴν αἰώνιον ἐχαρίσατο. εἰ τοίνυν οἷς κόλασιν ὤφλε, τούτοις βασιλείαν ἔδωκεν· οἷς ζωὴν αἰώνιον ὀφείλει, τί οὐ δώσει; καὶ πόσας αὐτοῦ οὐ ζημιώσει τιμᾶς; εἰ γὰρ τῶν μισούντων αὐτὸν ἐσταυρώθη καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν, γὰρ τῶν τὸ αἷμα ἐκχεάντων ζῆλον τὸν εἰς αὐτὸν ὁμολογίαν τί οὐκ ἐργάσεται; Εἰ δὲ ἀποστρεφομένους καὶ ἀποπηδῶντας οὕτως ἠγάπησεν, ὡς Ἐ ἀποθανεῖν γὰρ αὐτῶν· δῆλόν φησι· Μείζονα γὰρ ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ γὰρ τῶν φίλων αὐτοῦ· ἰδοὺ ἀγαπήσαντας αὐτὸν μέτεσχε τοῦ ἴσου, καὶ ἐκδίδωσιν ἑαυτὸν γὰρ αὐτοῦ πόση δέξεται θυσία καὶ θεραπεία; ⓐ ὡσὰν οὖν ἀθληταὶ τῶν ἔξωθεν ἀγώνων ἐν τοῖς αὐτοῖς σκάμμασι καὶ παλαίουσι, καὶ νικῶσι, καὶ διακηρύττονται, καὶ στεφανοῦνται· οὕτω δὲ ⓐ ἀθληταὶ τῆς θυσείας οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἐπάλαισαν μὲν ἐν τοῖς πρόσθεν αἰῶσι, στεφανοῦνται δὲ ἐν ἐκείνῳ τοῖς μέλλουσι. ἐπύκτευσαν ἐν τῷδε τῷ βαβύλῳ καὶ πεπλήγοντο, διακηρύττονται δὲ οὐκ. ἵνα μάθητε, ὅτι τοῦτό ἐστιν ἀληθές, καὶ οὐκ ἐν τούτοις αὐτοῖς ⓐ στέφανοι *, ἀλλ' οὐκ πᾶσαι αὐτοῦ διαμένουσιν αἱ δωρεαί, ἀκούσατε τοῦ Παύλου λέγοντος· Τὸν ἀγῶνα ⳨ καλὸν ἠγώνισμαι· ⳨ δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. ποῦ, καὶ πότε; ὅταν ἀποδώσει μοι Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος κριτής. ἐν τούτοις ἑώρακεν, οὐκ στεφανοῦται· ἐν τούτοις ἔσται ἐκεῖνος, κἀκεῖ ἀναμένεται. ἤκουσαν αὐτοῦ καὶ σήμερον βοώντος καὶ λέγοντος, Καλὴ πίστις ἀπίθανον οὐδὲ πρᾶξις μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι. τίνος οὖν ἔσχεν τοῖς μὲν ἀθληταῖς τοῖς ἔξωθεν ὁμοῦ καὶ αἱ νίκαι καὶ ⓐ στέφανοι· τοῖς δὲ ἀθληταῖς τῆς θυσείας οὐχ ὁμοῦ καὶ αἱ νίκαι καὶ ⓐ στέφανοι· ἀλλὰ * τοσοῦτον τὸ διάστημα τοῦ χρόνου; ἑώρασαι, ἐπόνεσαν ἐνταῦθα, μείζονα ἐπαίρεται τραύματα, καὶ οὐκ εὐθέως αὐτοῖς στέφανοι; οὐχί, φησίν. οὐ γὰρ δέχεται ἡ φύσις τοῦ παρόντος βίου τὸ μέγεθος ἐκείνης τῆς τιμῆς. ἐπίκηρος ὁ παρὼν αἰὼν ὅτι καὶ βραχύς· ἄπαρος ἐκεῖνος καὶ ἀθάνατος Ἐ ἀπλοῦς. διὰ τοῦτο τοῦ μὲν πόνους συνεκλήρωσε τῷ βραχεῖ καὶ παροδίῳ αἰῶνι, τοῦ δὲ στεφάνους ἐταμιεύσατο τῷ ἀγήρῳ καὶ ἀθανάτῳ· ἵνα καὶ τῶν πόνων τὸ φορτικὸν (τοσοῦτον) τῇ ὀλιγότητι τοῦ χρόνου συγκαταλυόμενον, καὶ τῶν στεφάνων ἡ ἀπόλαυσις μένῃ ἄφθαρτος καὶ ἀπλοῦ τῆς τῶν ἀπείρων αἰώνων ἐκείνων ἀθανασίας συμπαρεκτεινομένη. μείζονος τοίνυν αὐτοῦ τιμῆσαι βουλόμενος, ἐνεβάλετο τὸν δρομέα· οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ἵνα καθαρὸν λοιπὸν ἔχωσι τὸν ἀθλητήν. ὥσπερ γὰρ ὁ τοῦ πεφυσημένου καὶ ἐνεστῶτος ἀπολαύων, μὴ δὲ τούτου θλιβόμενος, οὐκ

ἀθλήσεται

Matth. Ιστ. κδ.

Ρωμ. γ. κγ.

Ιωαν. ιε. ιγ.

χ. μιᾷ τῷ

ἀθλήσεται

β. Τιμ. δ. ζ.

Εβρ. ια. ιγ.

* μή.

γεν ἀναχώρησι μεθύειν, βέλτιον οἴκοι μθύειν, ἢ μὴ ἀχημοσύνῃ, μηδὲ ὑβρίζειν τῶν μαρτύρων τὴν ἑορτὴν, μηδὲ σκανδαλίζειν Ⓐ πλησίον, μηδὲ πολιορκεῖν τὴν ἀγάπην, μηδὲ ἀμαρτήματα ποιεῖσθαι. ἦλθες ἰδιῶτις ἀνθρώπους ξενιθέντας, αἵματι ἀθεμίτῳ μεμιαμμένους, πανουργίᾳ καὶ λωποδυσίᾳ ἁλόντας, τὴν πρόθυσιν ἀποδυσαμένους ζωῆς, ποινὰς δὲ μέλλουσαν ἀπαραιτήτους· ἦλθες ἀγωνιστῶν ἄξιος. κατεφρόνησε σὺ ἀνθρώπου ζῶντος, καταφρόνησον σὺ πτυφῆς ἀποδύσαντος ἀνθρώπου τὸ πρόσωπον, ἀποδυσαμένου σὺ τὸ μισθὸς τὸ πόθου. ἀλλὰ βούλῃ πτυφᾶν; πρόσμενε ὅταν θάψω τὸν μάρτυρος, ἵνα σε πηγὰς δακρύων εἰπῇ, ζωστεῖλαι τὴν ἀγάπην, αἴρει βύλησίν σου ἀπὸ τῆς θάψου· λαβὼν αὐτὴν ζωτήρεσιν σὺ τὴν βύκας, ἐνδῆσαι σε ἀεὶ τοῖς δικήμασι τῆς παλαισμάτων σκείπου· ἐπιπλάκηθι τὴν σορὸν, προσπλώθητι τῇ λάρνακι, οὐχὶ θάψαι μόνον τῶν μαρτύρων, ἀλλὰ ἡ Ⓐ θάφοι αὐτῶν, ἢ αἱ λάρνακες πολλὴν δρύσουσιν βύλησιν. λάβε ἔλαιον ἅγιον, ἢ κατάχρισόν σε ὅλον ὃ σῶμα, τὴν γλῶτταν, θαὶ χεῖλη. Ⓐ πρόσχυσον, σὸν ὀφθαλμοὺς, ἢ σόθι ποτὲ ἐμπιστεῖς εἰς ὃ ναὸν ἅγιον τῆς μίθης. ὃ γὰρ ἔλαιον δίκην τῆς βυσσίας ἀναμιμνήσκει σε τῶν ἄθλων τῶν μαρτύρων, ἢ πᾶς ἀκολασίαν χαλινοῖ, ἢ κατέχει ἐν πολλῇ καρτερίᾳ, ἢ ἀσφαλίζεται τὸν τῆς ψυχῆς νοσημάτων. ἀλλὰ κήπους ἐνδυσπεύσαι βούλει, ἢ λιμῶσι ἢ πολυαδείσεις; μήτιων, ὅτι δῆμος τοσοῦτος, ἀλλ' ἐν ἑπτὰ ἡμέρᾳ. σήμερον γὰρ παλαισμάτων ἡμέρας, σήμερον ἀνδρεῖα ἀγωνισμάτων, ἢ πυφῆς, σόθι αἰσίως. ἦλθες σὺ θάψαι, οὐχ ἵνα εἰς ῥᾳστώνην δύσῃς σεαυτὸν, ἀλλ' ἵνα μάθῃς ἀγωνίζεσθαι, παγκρατιάζειν, ἀνθρώπου ὢν τῶν ἀοράτων δαιμόνων συγκόπτειν τὴν ὁρμήν. σόθεις γὰρ εἰς παλαίστρην ἐλθὼν πτυφᾶ, σόθι εἰς χειρὸν παλαισμάτων πάλην ὑμένος, ὠρύζεται, σόθι σὺ καιρῷ πάλης ἐπίσχῃς. μὴ τοίνυν σὺ ψυχῆς αἱρέσεις, ἢ γνώμης βύτονίαν ἐλθὼν διάσασθαι, ἢ ἐγκράτειαν καινὴν καὶ πάλην ἀνδρὸς, ἢ μάχην πικὰ ὀξυλλαγμένην, ἢ πειράματα ἢ πολέμους, καὶ παγκράτιον ἀνθρώπου, πρόσχυσις δαιμονικῆς εἰσαγωγῆς, μᾶλλον τὴν ξένην καὶ φευκτὴν ταύτην ἡδονὴν μέθη ἢ πτυφῇ ἑαυτὸν σκέδος, ἀλλὰ τὰ κέρδη τῆς ψυχῆς σωαγωγὰ, οὕτως οἶκεν ἀπίθι, διὰ τῆς ὄψεως πᾶσιν σόθηκύλυμος, ὅτι μάρτυρας ἡνώρισας, ἐνέχρησας. ὥσπερ γὰρ Ⓐ ἀπὸ τῆς κάτεως καπήλους, δῆλοι πᾶσίν εἰσι, ζωτιταραγμένοι, συγχεχυμένοι, μαλακιζόμενοι, τὰ εἴδωλα πούτων τῶν σκληρυνθέντων φέροντες· οὕτως ἢ Ⓐ ἀπὸ ἡνώρισας μάρτυρων ἐπιμέλεια, πᾶσι γνώριμον εἶ χρὴ, τῷ βλέμματι, τῷ σχήματι, τῇ βαδίσει, τῇ κατηνύξει, τῇ σωαγωγῇ τῆς διανοίας· πῦρ πνέοντα, ζωεσταλαγμένον, ζωτιτεταμμένοι, πφαντα, ἐγκρηγορέναι, διὰ τῶν σκιωσμῶν τὸ σώματος τὴν ἔνδον ἀναπαύσεως ἀνακηρύττοι τὰ φιλοσοφίαν. οὕτω τοίνυν εἰς τὴν πόλιν ἐπανίωμεν, μετὰ τῆς προσηκούσης τάξεως, μετὰ εὐτάκτου βαδίσεως, μετὰ ζωέστεως δὲ σωφροσύνης, μετὰ ἡμέρου καὶ γαλήνου βλέμματος. Σπλησμὸς γὰρ αἰσχρὸς, ἢ γέλως ἐκτὸς ὀδόντων, ἢ βῆμα ποδὸς ἀπαγγελεῖ τὰ ἐνδὸν αὐτοῦ. οὕτως ἀεὶ ἀπὸ μαρτύρων ἐπανίωμεν, ἀπὸ μύρων πνευματικῶν, ἀπὸ λαμπάδων εὐσεβείας, ἀπὸ καμάτων καινῶν καὶ ἐνδόξων, ἵνα δὲ ὦμεν πολλὴν καρπωσώμεθα τὴν εὐκολίαν, δὲ ἐπέρεις ἐλευθερίας πρόξενοι γενησώμεθα, ἢ τῶν μελλόντων ἐπιτυγχάνωμεν ἀγαθῶν, χάριτι δὲ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. 46. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΜΑΡΤΥΡΑ ΙΟΥΛΙΑΝΟΝ.

Σημ. ιθ. κε.

ἴσως ἀπόν

Εἰ

ὥστε ὁ ῥύπον ἢ κηλίδος καθαρὸν τὸν ἑαυτῆς διατηροῦντα ζωὴν, καθ' ἡμέραν ἑορτάζει, πανηγυρίζων ἀεὶ, καὶ μὴ τὸ ἡμέρα, μηδὲ τὸ σηκοῖς μάρτυρων, ἀλλὰ τὸ οἴκοι καθήμενος. ἔστι γὰρ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἑορτὴν μάρτυρων ὁπλίζη, τὸ ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα μὰ παρέλθωμεν τοὺς τάφους τῶν μαρτύρων ἀλλ' ἵνα παρέλθωμεν, μὴ τῆς περισπούσης ἀπάντων ἡμῶν προθυμίας, ἢ μὴ μόνον ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἀλλὰ ἢ τούτων χάριν, τὴν αὐτὴν βλάβειαν προσχώμεν. τίς γὰρ οὐκ αὖ ἀγάσαιτο σήμερον ἡμῶν τὴν σύλλογον, τὸ λαμπρὸν τοῦτο θέαμα, τὴν ζέουσαν ἀγάπην, τὴν θερμὴν πρόθεσιν, καὶ ἀκατάσχετον ἔρωτα; ὡς πᾶσα μὲν ἡδέως ἡ πόλις τὸ τῶν μαθημάτων ἐπλήσθη, ἢ οὔτε οἰκέτην διαφυγὼν φόβος κατέχει, ὅτε πάντα ἡ τῆς πολυχείας ἀνάγκη, ὅτε γηραιὸν τῆς ἡλικίας ἡ ἀσθένεια, ἢ γυναῖκα τὸ τῆς φύσεως ἀπαλὸν, ὅτε πλούσιον τῆς περιουσίας ὁ τύφος, ἢ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας ἡ ὑπόνοια. ἀλλ' ὁ τῶν μαρτύρων πόθος πᾶσαν τοῦτον τὸν δυσμαλίαν ἐκβαλὼν, ἢ φύσεως ἀσθένειαν τὸ πίστεως ἀναγκαίω, μιᾷ ἀλύσει πολλοὺς τοσούτους συνδήσας ἕλκυσε, ἢ τῷ πόθῳ τῶν μαρτύρων ἐπέρωσεν, ὡς τὸ οὐρανῷ τὸν πολιτευομένους ἀγαπᾶσθαι. πάντα γὰρ ἀκολασίας ἢ ἀσελγείας πατήσαντες περισσαίνειν, τῷ τῶν μαρτύρων καταφλέγεσθαι πόθῳ. καθάπερ γὰρ τῆς ἀκτῖνος ἀναχυθείσης δραπετεύει τὰ θηρία, τὸ πρὸς τοὺν οἰκείους καταδύεται χειμῶνας, ὅταν τὸ φωτὸς τῶν μαρτύρων εἰς τὰ ὑμέτερα καταλάμποντος ἁγιότητα, ἀπόντα καταπήξεται τὰ ἀσεβήματα, ἢ ἡ λαμπρὰ τῆς φιλοσοφίας ἀνάπτεται φλόξ. ἀλλ' ὄπως μὴ τῶν μόνον, ἀλλὰ ἢ διηνεκῶς, ἢ τὸ θαῦμα λυθέντος τὸ πνευματικοῦ τούτου, ταύτην ἁγιαζόμην τὴν φλόγα, ἢ μὴ τῆς αὐτῆς βλαβείας οἰκεῖα διαχωρήσωμεν, μὴ εἰς καπηλεῖα τὸ πορνεῖα, ἢ μέθαις, ἢ κώμοις ἑαυτοὺν ἀφιέντες. ἐποίησατε τὴν πάλαι τὴν ἡμέραν ἁγίαν τῷ πανηγύρει τὴν ἱερὰν· μὴ ποίησατε πάλιν τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς μέθης ἢ τὸ κραιπάλης, ἢ τῶν ἀσυμμέτρων τὸ πορικῶν. ἐτίμησας τοὺν μάρτυρας τῇ προσοίσει, τῇ ἀκροάσει, τῇ ἀσυδῇ· τίμησον αὐτοὺν ἢ τῇ κοσμίᾳ διαχωρήσει. μή τις ἰδὼν σε ἀηδημονοῦντα τὸ καπηλείῳ εἴπῃ, ὅθι ἁγιάζεις τοὺς μάρτυρας παρελήλυθε, ἀλλ' ἵνα ὃ πάλαι αὐξήσῃς, ἵνα τῇ πατρῴᾳ ἐπιθυμίᾳ χάρισῃ. ταῦτα λέγω, ἢ κωλύων τρυφᾶν, ἀλλὰ κωλύων ἀμέτρως, ἢ κωλύων πίνειν, ἀλλὰ κωλύων μεθύειν. οὐ γὰρ ὁ οἶνος φαῦλον, ἀλλ' ἡ ἀμετρία πονηρόν. ὁ μὲν γὰρ οἶνος ὃ Θεὸς δῶρον, ἡ δὲ ἀμετρία τὸ διαβόλου ἔρημα. Δυνάμενοι τοίνυν τὸν Κυρίῳ τὸ φόβῳ, ἢ ἀγαλλιάσει αὐτῷ τὸ τρόμῳ βάλλειν τρυφῆς ἀπολαύειν; ἀπόλαυε τὸ οἰκίᾳ· ὅπου καὶ μέθη γίνεται, πολλοὶ καὶ ὠφελήσαντες μὴ τὸ καπηλείῳ, ἵνα μὴ κοπὼ ἢς θαύμασι τοῖς πρόσθεν, ἢ σκάνδαλον ἑτέροις. ἢ ταῦτα λέγω, ἢ κελεύων οἴκοι μεθύειν, ἀλλὰ τὸ καπηλείῳ μὰ διατρίβειν. σύνοισιν ἡλίκος γέλως, μᾶ τοιαύτην ζωοδοτ, μᾶ πανηγύρεις, μᾶ γραφὰς ἁγίων ἀκροᾶσαι, μᾶ μυστηρίων θείων κοινωνῆσαι, ἢ μᾶ πνευματικὴν χορηγίαν, ἄνδρα ἢ γυναῖκα τὸ καπηλείῳ φαίνεσθαι διημερεύοντας. οὐκ οἴδατε ἡλίκην κρίσιν κόλασις τοῖς μεθύουσι; τῆς γὰρ βασιλείας τῆς Θεοῦ ἐκβάλλονται, ἢ τῶν ἀπορρήτων ἐκπίπτουσιν ἀγαθῶν, ἢ εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ ἐκπέμπονται. Τίς τοῦτό φησι; ὁ μακάριος Παῦλος· Οὐ πλεονέκται, φησὶν, οὐ μέθυσοι, ἢ λοίδοροι, οὐχ ἁρπαγες βασιλείαν Θεοῦ ἢ κληρονομήσουσι. τί γάρτοι δὴ ἀθλιώτερον τὸν μεθύοντος, ὅταν δοκῇ μικρὰν ἡδονὴν ταυτηνὶν ἀπολέσαι βασιλείας ἀπόλαυσιν; μᾶλλον ἢ οὐδὲ ἡδονὴν ὁ μεθύων καρπώσασθαι δοκεῖ. τὸ γὰρ τῇ συμμετρίᾳ τὸ τῆς ἡδονῆς· τὸ ἢ τῇ ἀμετρίᾳ τὸ τῆς αἰσθήσεως. ὁ ἢ οὐκ αἰσθανόμενος πῶς κάθηται, ἢ κατάκειται, πῶς δὴ αἰσθοιτο τῆς τῶν πόνων ἡδονῆς, μηδὲ τὸν ἥλιον αὐτὸν δυνάμενος ὁρᾶν δοκῇ τὴν πυκνὴν τῆς μέθης νεφέλην; ποιοῦσι γὰρ αὐτὸ τὸ αὐτὸ, ὃς μὲν ὀφθαλμοὶ αὐτῷ τὸ ἀκτῖνας εἰς τὸ λῦσαι τὸ ζόφον ἐκεῖνον. ἀλλ' ὦ, ἀγαπητοὶ, κακὸν ἡ μέθη, μάλιστα ἢ τὸ ἡμέρα μαρτύρων. μᾶ γὰρ τῆς ἀμαρτίας, ἢ ὕβεις ὅτι μείζων, ἢ τὸ ἀναφεσούτη, τὸ ὀξυδέρκειαν θείαν λαγὼν· ὅθεν διπλῆ γέγονεν ἢ κόλασις. Εἰ μέλλεις τοίνυν, εἰς μάρτυρας παρελθόμενος, μᾶ τὸν σὺν δυ-

δεν

σης, μόνοι σι ἐγκρθῆναι παῤῥησίᾳ ἀφελέσθαι τῷ κοινῷ πάντων διδασκάλῳ. ἀλλ' γλυκὺς ὁ ὕπνος. ἀλλ' οὐδὲν γλυκύτερον τοῦ συζῆν παῤῥησίᾳ ἐχούσης. δὸ κατ' ἰδίαν αὐτὴν ἀφαιρεθῆς, πολλὰ δώσει δικαίσῃ, μηδενὸς ἐνοχλοῦντος, μηδὲ ἐκκρούοντός σε τῆς διανοίας. ἔχεις γὰρ καιρὸν σύμμαχον πρὸς ὃ βούλει τυχεῖν" ὦ θαλες. ἀλλὰ πῶς τρέφη κείμενος ὅπου μεθαλῆς τροφῆς, ἢ ὄνειδος ἀφαιρεῖ λόγους; εἰπόντι τοὺς ὅπου τὸ σιδηρᾶς κλίνακος κειμένους σώματος μάρτυρας, οὐχὶ τροφῆς ἐστερημένους. ὁ δὲ θεὸς βούλεται καταλύσαι τὸν λόγον, ὥστε τῆς κλίνακος τὴν μνήμην ἀκριβοῦσαι καὶ παρὰ ἐχούσας ὑμᾶς ἀπιλθεῖν, ἐ τοῦτης ὁ νικᾷ καὶ ὁ ἡμέρα μεμνῆσθαι. καὶ γὰρ μυρία κατίχη δεσμά, δυνησόμενα πάντα ἀπορρῆξαι ῥᾳδίως, καὶ πρὸς τὴν εὐχὴν ἀναῤῥῆξαι, τὴν κλίνακα τοῦτον ὑπενοοῦντες ἀφαιρεθῆναι. μὴ τὴν κλίνακα ὁ μόνον ὑπεῖπεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν μαρτύρων ὑμνῳδίας ἀφαιρεθῆναι φωμεν ἁπάσας ὅπου ὁ πλοῦτος τῆς καρδίας τῆς ἡμετέρας. ἐ καθάπερ ἐν τοῖς οἰκίαις τοῖς ἑαυτῶν ποικίλοις λαμπροῖς, διὰ θηρᾶ γραφῆ πολυτελῶς αὐτοὺς κατακοσμοῦσι· οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς τοίχοις τῆς ἡμετέρας ἀφανοίας ζωγραφήσωμεν τὸν μάρτυρα τοῦ ὑμνῳδίας. ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἡ ζωγραφία λύσιτος, αὕτη ὁ κέρδος ἔχουσα. οὐ δῆλον γὰρ χρημάτων, οὐδὲ δαπάνης, οὐδὲ τοίχου ὅλως αὕτη ἡ γραφή· ἀλλ' αὐτὴ πάντων ἄρχειν προθυμία χρήσασθαι καὶ λογισμῷ ἡνιόχῳ καὶ νήφοντι, καὶ ἀφ' ἑτέρου, καθάπερ ἀφ' ὕλου χαίρος ἀρίστης, ἐπιδείξασθαι τοῦ τιμωρίας αὐτῶν. ζωγραφήσωμεν τοίνυν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ μὲ ὅπου τηλαύγων κειμένους, τοῦ ὁ ἐπὶ ἀθράκων τιταμένους, τοῦ ὁ εἰς λέοντας κυνοσπώντας, τοῦ ὁ εἰς θαλασσαν καταποντιζομένους, ἑτέρους ξεομένους, ἄλλους ὅπου ἔγχος καμπτομένους, ἄλλους εἰς κρημνὸν ῥιπτομένους· καὶ τοῦ μὲ θηρίοις πυκλόσι τοῦ, τοῦ ὁ ὅπου ὁ βαράθρου ἀγριμόρους, τοῦ ὁ, ὡς ἕκαστος ἔτυχε καταλύσας βίου· ἵνα τῇ ποικιλίᾳ τῆς γραφῆς τοῦτης λαμπρὸν τὸν ἡμετέρῳ κατασκευάσαιτις οἰκίαν, ὅπου τὸ δῆμον τῷ βασιλεῖ τῶν οὐρανῶν ποιήσωμεν καὶ ταῦτα. ἀν γὰρ ἴδῃ τοιαύτας ὁ τὴν ὑφασμένην τοῦ γραφάς, ἥξει μὴ τὸ παῤῥησίᾳ, καὶ μᾶλλον ποιήσει πρὸς ἡμᾶς σεαυτὸν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· καὶ βασιλικὸς ἔσται λοιπὸν οἶκος ἡ ὑφασμένη ἡμῶν, καὶ οὐδὲν ἄτοπος λογισμὸς ὅπου ὑφανθῆναι δυνήσεται, τῆς τῶν μαρτύρων μνήμης, ὥσπερ ὅλως διὰ θηρᾶς ζωγραφίας ὑφὰ πάντος ἡμῖν σκιαπτομένης, καὶ πολλῶν σκιφιείσης τῶν μυθμύρνων, καὶ τοῦ βασιλέως τῶν ὅλων Θεοῦ συνεχῶς ἡμῖν συδιατρεφομένου. οὕτω ὁ σὺν Χριστῷ κατοδοξάμενοι, δυνησόμεθα μὴ τὸ σκυθρὸν ἀποδημίας εἰς τοὺς σκιρτᾶς κατοδηγῆσαι τοὺς αἰωνίους· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὅπου τυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ϛα. ΕΙΣ ΑΓΙΟΥΣ ΠΑΝΤΑΣ. Λογ. β.

Αἱ τῶν μαρτύρων ἑορταὶ οὐκ ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἡμερῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ τῶν ὅπου πανταχοῦ κεῖνται. οἶδ' πλέγω. ἐμιμήσω μάρτυρας; ἐζήλωσας αὐτῶν τὸν ἀρετήν; κατ' ἴχνος αὐτῶν τῆς φιλοσοφίας ἔδραμες; καὶ οὐκ οὔσης καιρὸς μάρτυρος, ἑορτὴν μάρτυρος ἐπετέλεσας. τιμᾷ γὰρ μάρτυρας, μίμησις μάρτυρας. ὥσπερ γὰρ οἱ φαῦλα πράττοντες, καὶ οἱ ἑορταῖς ἀνέορτοί εἰσιν, οὕτω καὶ ὁ τὴν ἀρετὴν μετιὼν, καὶ πανηγύρεως οὐκ οὔσης, ἑορτὴν ὅπου τελεῖ. οὐ γὰρ τῶν καιρῶν τοῦ ζωσιδότος ἡ ἑορτὴ χρηματίζεται. τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγεν· Ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. ἔστι τοίνυν ἄζυμα καὶ Ἰουδαίοις, ἔστι δὲ καὶ ἡμῖν· ἀλλὰ καὶ ἐκείνοις μὲν ἄζυμοι ἐξ ἀλευρου, καὶ ἡμῖν ὁ καθαρότης βίου, καὶ ζωὴ κακίας ἁπάσης ἀπηλλαγμένη.

ὥστε

τὰ δὲ ἀφορητα τὸ βεβαρῆσθαι καὶ τὸ δρόπῃ πάχεσιν ⓐ μάρτυρες· μᾶλλον δὲ τὸν ἐπιδεῖν ἀπο-
χ. αὐτοῦ λαμβάνω εἰς οὐρανοὺς ἀναβαίνοντας, ἀγγέλων αὐτοῖς συνηχούντων, καὶ ἀρχαγγέλων δορυ-
φορούντων. οὐ γὰρ ἀφίκοντο τὸν στενὸν τόπον, ἀλλὰ πάντα ἀπ' ἔλαττον διὰ αὐτοῦ πάντα
ἐλθόντα· ὅθεν καὶ ἐκεῖνοι πάντα ἔλαττον παθόντα ⓐ αὐτῶν δεσπότην Χριστόν. ἐπειδὴ δὲ
διαβαίνουσιν εἰς ⓐ οὐρανόν, πᾶσαι ἐκφοβοι αἱ ἄγγελοι δυνάμεις συνεπέχουσιν. Εἰ γὰρ ἀθλη-
τὴν ξένον ὄντα μόνον τὴν πόλιν, πᾶς ὁ δῆμος συείρας πάντα χόρτον, καὶ κωμάσαντες αὐ-
χ. δ' πλείω· τὸν καταμανθάνουσι τῶν μελῶν τινὰ· διὰ ξίδιον· πολλῷ μᾶλλον τῶν ἀθλητῶν τῆς δικαιοσύνης
εἰς οὐρανοὺς διαβαίνοντων συνεπέχουσιν ⓐ ἄγγελοι, καὶ πᾶσαι αἱ ἄνω δυνάμεις πάντα ὄχλον
συείρουσι, καταμανθάνουσαι τούτων τὰ τραύματα, ἃ καθάπερ ἰσχὺς ἀρίστεια ἐκ πολέμου
χ. πάντες καὶ μάχης ἐπανελθόντας μὲν πολλὰ δείγματα καὶ νίκης, οὕτω μετὰ ἡδονῆς δεχόμενοι τὰ
αὐτοῦ, καὶ ἀσπάζονται· εἶτα ἄγουσιν αὐτὸν μετὰ πολλῆς δορυφορίας πρὸς ⓐ τὸν οὐρα-
νῶν βασιλέα, ὅπου ⓐ θρόνοι ἐκεῖνοι ⓐ πολλῆς δόξης γέμοντα, εἶτα τὰ χερουβὶμ, εἶτα
τὰ σεραφίμ· ἐλθόντες δὲ ἐκεῖ καὶ συστησάμενοι τὸν ὅπου θρόνου καθήμενον, πλείονος πα-
ρὰ τὸν δεσπότην μᾶλλον ἢ τῶν ὁμοδούλων ἀπολαύουσι φιλοφροσύνης. ὁ γὰρ ὡς δούλους αὐ-
τοὺς δέχεται (καίτοι καὶ τοῦτο μεγίστη τιμὴ, καὶ ἧς ἴσον οὐκ ἔστι φράσαι) ἀλλ' ὡς φίλους αὐτούς.
χ. πάντων Ὑμᾶς γάρ, φησι, φίλους μου ἐστὶ καὶ μάλα εἰκότως. αὐτὸς γὰρ εἶπεν, "Οὐ μείζονα ταύ- Ioan. 11 15.
της ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις θῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ὅθεν οὖν 13.
τὴν μεγίστην ἀγάπην ἐπιδείξαντα, δέχεται τούτους ὡς φιλοπάτορας, καὶ ἀπολαύουσι τῆς ἀ-
πορρήτου δόξης ἐκείνης, κοινωνοῦσι τῶν χορῶν, καὶ μετέχουσι τῶν μύσεων τῶν μυστικῶν. Εἰ γὰρ
ὁ σώματι ὄντες, καὶ τὴν τῶν μυστηρίων κοινωνίαν εἰς ἐκεῖνον ἐτέλουν τὸν χορὸν, μετὰ τῶν χε-
χ. οὐκ ἀπίμ- ρουβὶμ καὶ τῶν σεραφὶμ ὕμνον" ψάλλοντες, καθάπερ ὑμεῖς ἴστε ⓐ μυηθέντες, πολλῷ μᾶλλον τὸν
πτωτες τῷ διώκτῃ. σὺν χοροῖς συγχορεύειν ἀπολαύοντες, μετὰ πολλῆς τῆς παῤῥησίας κοινωνοῦσι τῆς θεωρίας ἐκεί-
χ. παῤῥησίᾳ νης. ἆρα οὐκ ἐφείπετο καὶ τούτῳ ὁ μάρτυρ; ἆρα οὐκ ἐπιθυμεῖ τινων τὸ μάρτυρίου;
ἆρα οὐκ ἀναλαβεῖν τινων, ὅπου" παρέσει καὶ ἡμεῖς μάρτυρίου, ἀλλὰ γυμνάζομεθα εἰς κα-
θὸν μάρτυρίου. κατεφρόνησαν ἐκεῖνοι ζωῆς· καὶ καταφρόνησον σὺ τρυφῆς.. ἔρριψαν ἐκεῖνοι
τὰ σώματα πυρί· ῥῖψον σὺ χρήματα νῦν εἰς τοὺς χεῖρας τῶν πενήτων. κατεπάτησαν ἐκεῖ-
νοι τοὺς αἰθραχας· σβέσον σὺ τῆς ἐπιθυμίας τὸν φλόγα. φορτικὰ ταῦτα; ἀλλὰ ἡ ἐπι-
χειρεῖν. μὴ τὰ πρόκατα ἔργα ἐπαγθῆ, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα χρηστά· μὴ τὰ εἰς χεῖρας δυνατά,
ἀλλὰ τὰ ἐν ἐλπίσιν ἀγαθά· μὴ τὰ παρόντα, ἀλλὰ τὰ βεβαῖα· μὴ τοὺς πόνους, ἀλλὰ
τὸν στεφάνους· μὴ τὸν ἱδρῶτας, ἀλλὰ τὰς ἀμοιβάς· μὴ τὰς ἀλγηδόνας, ἀλλὰ τὰς ἀνά-
δοσις· μὴ τὸ καιόμενον πῦρ, ἀλλὰ τὸν μελλοντα βασιλείαν· μὴ τὸν" παρεισῶντας
χ. παρεισῶντες δαίμονας, ἀλλὰ ⓐ στεφανοῦντα Χριστόν. αὕτη μεγίστη μέθοδος, καὶ ἀνυπολωπάτη πρὸς ἀρε-
τὴν ὁδὸς, μὴ τὸν πόνους μόνον ὁρᾶν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔπαθλα μετὰ τῶν πόνων· ἀλλ' οὐκ αὐτὰ
καθ' ἑαυτὰ μόνον. ὅταν οὖν μέλλῃς ἐλεημοσύνην διδόναι, μὴ πρόσεχε τῇ δαπάνῃ τῶν
χρημάτων, ἀλλὰ τῇ συλλογῇ τῆς δικαιοσύνης. Εσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησι· ἡ δικαιοσύνη Ψαλμ. 111. 9.
αὐτοῦ μένει εἰς ⓐ αἰῶνα τὸν αἰῶνος. μὴ βλέπε τὸν κενούμενον πλοῦτον, ἀλλὰ ὅρα τὸν αὐξανόμενον θησαυρόν. διὰ τῆς δύσης, μὴ τὸν κάκωσιν τὸν ἀπὸ τῆς ἕξεως λογίζου, ἀλλὰ τὸν
δύσιν τὸν ἀπὸ τῆς κακώσεως· διὰ ἀγρυπνήσης δύσῃ μόχθος, μὴ τὸν ταλαιπωρίαν τὸν ἀπὸ
τῆς ἀγρυπνίας, ἀλλὰ τὸν παῤῥησίαν τὸν ἀπὸ τῆς εὐχῆς" ἐκείνῃ. οὕτω γὰρ γράφονται ποι-
χ. νίκη. χ. τὰ ξίφια οὔσιν· οὐ τὰ τραύματα, ἀλλὰ" τὰς ἀμοιβὰς βλέπουσιν· ὁ τὰς σφαγὰς, ἀλλὰ τὰς νίκης·
οὐ τοὺς πίωσιν τὰς νεκροὺς, ἀλλὰ τοὺς στεφανουμένους ἀρίστεις. οὕτω καὶ κυβερνῆται πρὸς τὸν
κυμάτων τοὺς λιμένας ὁρῶσι, πρὸς τὸν ναυαγίων τὰς ἐμπορείας, πρὸς τὸν ὁ τὴν θαλάσσην
διαῤῥῶν πᾶσι τὸ μὴ τὸν θαλασσαν ἀγαθὰ. οὕτω καὶ σὺ πάντων ἐκείνων ἀπόλαυε· ὅτι ὁ πυκνὸν βαθεῖα
τὸν δι' θεόπτων καθυδόντων ἀπάντων ἐκ θείων καὶ κάλλους καὶ ἡδονῶν, βαθυτάτης ἀσυχίας ὄν-

γὰρ τοσοῦτόν σου αὐτοῖς τοῦ ξύλου, καὶ τοὺς πλευρὰς διώρυττον, ἐμβαθύνοντες ἐν αὐτοῖς, ὡς εἶπεῖν, αὐλακας, καθάπερ ⓐ γῆν ἀροτριῶντες, ἀλλ' οὐ σώματα σχίζοντες. καὶ ἵνα ἴδῃς λαγόνας ἀναπεπταμένας, πλευρὰ διεφθαρμένα, σῆθη διερρηγμένα· καὶ οὐδὲ ἐπαύσαντο τῆς μανίας ἕνεκεν ⓐ αἱμοβόροι θῆρες ὄντες, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελόντες, ἐπ' αὐτὸν ἐμαίνοντο τὸν ἀθλητὴν ὑπὸ σιδηρᾶς κλίμακος ἐπῶν. καὶ ἵνα ἴδῃς πάλιν πικρότερα τοῦ τοξότου τραύματα, διπλᾶς καὶ τριπλᾶς καταφερομένας σαγήνας ἐκ τῶν σωμάτων, καὶ μὴ τοῦ αἵματος ῥέοντος, καὶ ἢ τῶν ὀφθαλμῶν τηκομένων. ⓐ ἢ ἄγιοι, καθάπερ ὑπὸ ῥόδων κείμενοι τῶν ἀθλητῶν, οὕτω μετ' ἡδονῆς τὰ γινόμενα ἐθεώρουν. χ. ἀναπεπαμένας.

Σὺ δὲ ἀκούσας" κλίμακα σιδηρᾶν, ἀναμνήσθητι κλίμακος νοητῆς, ἣν εἶδεν ὁ πατριάρχης Ιακὼβ ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν τεταμένην. δι' ἐκείνης καὶ τότε ἄγγελοι, καὶ ταύτης δι' αἱμάτων μάρτυρες· ἑκατέρα δὲ ὁ Κύριος ἐπεῖχεν." οὐκ ἂν ἠδυνήθη ἡ ὀδύνας ⓐ ἅγιοι οὗτοι, εἰ μὴ ταύτην ἐπερείδοντο. ἀλλὰ δι' ἐκείνης μὲν [αἱμαβαίνουσι καὶ] καταβαίνουσιν ἄγγελοι, δι' ταύτης δὲ ὅτι αἱμαβαίνουσι καὶ μάρτυρες, πολλοῦ που δεῖν. Ἐν δὲ τούτοις ὅτι ἐκεῖνοι μὲν τοὺς Δαβὶδ ἀποστέλλοντας τῶν μηδὲν τοιοῦτον κληρονομεῖν σπουδάζοντι ἦσαν δὲ, καθάπερ ἀθληταὶ καὶ στρατιῶται, ἐπάλληλοι τὴν ἀγάπην, ἀπήλθον λοιπὸν πρὸς τὸν ἀγαπητὸν τέλος. ἀλλὰ γὰρ μὴ ἁπλῶς ἀκούωμεν τὰ λεγόμενα, ἀκούοντες ὅτι δι' ὄφεως ὑπέκυψαν καταξιωθῆναι τοῖς σώμασι· ἀλλ' ἐννοήσωμεν τίνες ἐσμὲν πυρετὸν καταγινώσκοντες. ἀεί τοι ⓐ βίον εἶναι νομίζομεν, ἀλύομεν, δυσκολαίνομεν, καθάπερ παιδία μικρὰ δυσχεραίνομεν, τῆς γενέσεως οὐδὲν ἔλαττον νομίζοντες εἶναι ὃ πῦρ. οὗτοι δὲ οὐ πυρετὸν ἐπικειμένου, ἀλλὰ φλογὸς πάμπαν αὐτὸν πολιορκούσης, καὶ τῶν αἰσθήσεων τὰς ἕλκεσιν ὑπεισδυόντων, καὶ τοῦ σώματος δριμύτερον διακαίοντων τὰ τρώματα, καθάπερ ἀδαμαντίνοι τινὲς, καὶ ὡς ἀλλοτρίοις ὁρῶντες τούτοις γινόμενα σώμασιν, οὕτω γενναίως καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης αὐτοῖς ἀνδρείας ὑπὸ τῶν τῆς ὁμολογίας εἰσηκόντων ῥημάτων, ἀπειλοῦσι μὲν πάντων τῶν δεινῶν μείζοντες, καὶ τῷ ἑαυτῶν αἰδρείῳ τὸ τοῦ Θεοῦ χάριν λαμπρὸν ὑποδεικνύμενοι. Εἶδες πολλάκις ὑπὸ τῷ ἕω ⓐ ἥλιον ἀνίσχοντα, καὶ κροκοειδεῖς ἀφέντα ἀκτῖνας; τοιαῦτα καὶ τῶν ἁγίων τὰ σώματα, ὥσπερ τινὰς ἀκτῖνων κροκοειδῶν, τῶν ῥυάκων τοῦ αἵματος πάμπαν αὐτοῖς περιῤῥεόντων, τὸ δὲ σῶμα αὐτῶν καταυγαζόντων πολλῷ μᾶλλον, ἢ ⓐ οὐρανὸν ἥλιος. τοῦτο δὲ αἷμα ἄγγελοι μὲν ὁρῶντες ἐπτοοῦντο, δαίμονες ἔφριττον, καὶ αὐτὸς ὁ Διάβολος ἔτρεμεν. οὐ γὰρ αἷμα καὶ ἁπλῶς τὸ ὁρώμενον, ἀλλ' αἷμα σωτήριον, αἷμα ἅγιον, αἷμα τῶν οὐρανῶν ἄξιον, αἷμα διὰ πάντων ἐκκλησίας ἀρδὸν φυτά. Εἶδες τὸ αἷμα, τὸ ἔφριξεν ὁ διάβολος. μεμνήσθω γὰρ ἑτέρου αἵματος διαστικοῦ. δι' ἐκεῖνο τὸ αἷμα τὸν ἔρρυσεν. δεῦρο γὰρ σύγκλητε πλευρὰ διαστοῦτε, μυρίας ὁρᾷς λοιπὸν πλευρὰς ὑποῤῥυείσας. τίς γὰρ ἂν μὴ ἡδονῆς ἀπολύσαιτο πολλῆς τοὺς ἀγῶνας τούτους, μέλλων κοινωνεῖν διαστικοῦ παθήματος, καὶ συμμορφοῦσθαι τῷ θανάτῳ Χριστοῦ; ἀρκοῦσα γὰρ αὕτη ἡ" ἀντίδοσις, καὶ τὸ πόνων πολὺ πλεῖον ἡ τιμή, καὶ ὑπερβαίνουσα σοὶ ἀθλητὴ καὶ τοὺς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. μὴ τοίνυν φείδωμαι ἀκούοντες, ἵνα τι σήμερον ἐμάρτυρησεν. δηλαδὴ φείδωμαι ἀκούοντες, ὅτι ὁ σήμερον κατεπαλαίσθη καὶ ἔπεσε, τοιούτων τοσούτων ἐμπαθῶν ἐγκαθηλωμένων. Εἰ δὲ βούλῃ καὶ τῶν μὴ τοῦτο πεπονθότων, λόγος σοὶ δείξει τοὺς δικαίους. Οὔτε γὰρ ὀφθαλμὸς εἶδε, φησὶν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων οὕτως αὐτὸν ἠγάπησεν, ὡς ⓐ μάρτυρες. οὐ μὴν ὅτι τοὺς λόγους τοὺς Δαβὶδ ὑπερβαίνει τὸν ἐπικειμένων ἀγαθῶν ὄγκος, ἀλλ' ὡς οἷόν τε καὶ εἰπεῖν ἡμῖν καὶ ὑμῖν ἀκούσασιν," πειρασόμεθα ὑμῖν ἀμυδρῶς ἐνδείξασθαι τὴν ἐκ Δαβὶδ δοξομένων αὐτοὺς μακαριότητα. σαφῶς μὲν γὰρ αὐτοὶ μένουσιν ἐν τῷ ⓐ Δαβὶδ τῆς πείρας ταύτης ἀπολαύοντες. τὰ μὲν γὰρ δεινὰ ταῦτα

χ. καὶ ἐν τῷ μὴ τοῦτο ἐν τοῖς ὀδύνας ὑπενεγκεῖν ἀξίους.

Εζρ. α. ιδ.

χ. κλίμακος σιδηρᾶς.

χ. ἐκείνου

χ. αὐτὸν ἐπῆλθε

α. Κορ. β. δ.

χ. σωθῶμεν, χ. σωθῆναι

*ἀποθνήσκομεν ἀθανάτου. ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ὥστε μὴ ἀλαζονώμεθα, ὅτι ἐθησαυρίσαμεν θησαυροὺς, ἀλλὰ ταπεινοφρονῶμεν, ὅτι * ἀπὸ τοῦ θανάτου ἀπηλλάγημεν τοῦ μαρτυρίου· ἀπὸ τῆς φθορᾶς ἐλάβομεν τὴν ἀφθαρσίαν· ἀντὶ τοῦ ἔχομεν ἀφορμὴν τῶν παλαισμάτων. ὁρᾷς σοφίαν Θεοῦ, πῶς τὸ μέγιστον τῶν κακῶν, τὸ κεφάλαιον τῆς ἡμετέρας συμφορᾶς, ὅπερ εἰσήγαγεν ὁ διάβολος, ⓦ θάνατον λέγω, ἵνα εἰς τιμὴν ἡμῖν δόξαν ἡμετέραν μετέβαλε, διὰ αὐτοῦ πρὸς τὸ τοῦ μαρτυρίου βραβεῖον τοὺς ἀθλητὰς ἄγων; διὰ οὖν, ἀγχωρίσωμεν τῷ διαβόλῳ διὰ τὸν θάνατον; μὴ γένοιτο. οὐ γὰρ τὸ ἐκείνου γνώμης τὸ κατόρθωμα, ἀλλὰ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας τὸ χάρισμα. ἐκεῖνος εἰσήγαγεν ἵνα ἀπολέσῃ, ἡμεῖς εἰς τιμὴν ἐπανάγωμεν, πᾶσαν ἐκκόψῃ σωτηρίας ἐλπίδα· ὁ Χριστὸς δὲ αὐτὸν ἀνέτρεψε, καὶ εἰς ⓦ ἀγαθὸν ἡμᾶς διὰ αὐτοῦ πάλιν αἴνιγμα. μηδεὶς οὖν ἡμῶν καταγινωσκέτω, εἰ χορὸν ἡ παράταξιν ἐκάλεσα τὸν μάρτυρα τὸ πλήρωμα, δύο ἐναντία ὀνόματα εἰς ταὐτὸν συναγαγών. χορὸς γὰρ ἡ παράταξις ἐναντία· ἀλλ' ἐπὶ ταῦτα ζωῆλθον ἀμφότερα. ἡ γὰρ ὥσπερ χορεύοντες ὅπου τὰς βασανίους ἔστησαν μετ' ἡδονῆς, καὶ ὡς πολεμιῶντες, οὕτως ἀνδρείαν πᾶσαν καρτερίαν ἐπιδείξαντο, καὶ τὴν ἑαυτῶν ἐκφήνησαν. καὶ μὴ τὴν γενομένων τῇ φύσει ὕβρις, μάχη ἡ πόλεμος ἡ παράταξις τὰ γενόμενα· αἱ δὲ τῷ γενόμενα τὴν ἀγωνιζομένων ἔξετασις, χορὸς ἡ θηρία καὶ πυρ- γύρεις ἡ μεγίστη ἡδονὴ τὰ τελούμενα. βούλει μαθεῖν ὡς πολέμου ἔστι τὰ φερνοδίτρα, καὶ τὴν μαρτύρων λέγω; τί ποτέ ἐστιν ἐν τῷ πολέμῳ τὸ φερνόν; σφαῖρα ἔσηκαν ἑκατέρωθεν· ἐκτετραγμένα, ἀπολάμποντα τοῖς ὅπλοις, καὶ τῷ γλῷ καταγάζοντα, νέφη βελῶν ἀφίεται πυρὰ χεῖθεν ἀπερύπποντα ⓦ ἀέρα τὴν πλῆξιν, ῥύακες αἱμάτων ὅπου τῆς γῆς φέρονται, ἡ πολλὰ πύργαχοῦ τὰ σώματα, καθάπερ ἐν ἀμητῷ ἀσταχύων, οὕτω τῶν σφαπτῶν· ἐπαλλήλων καταφερομένων. φέρε οὖν, ἀπ' ἐκείνου ὅπου ταύτην ἀγάγω σε τὴν μάχην. ἡ ἐν ταῦτα δύο παρατάξεις, ἡ μὲν τῶν μαρτύρων, ἡ δὲ τῶν τυράννων· ἀλλ' ⓐ μὲν εἰσὶ καθωπλισμένοι ⓐ τύραννοι ⓐ δὲ γυμνῷ τῷ σώματι μάχονται ⓐ μάρτυρες· καὶ νίκη τῶν γυμνῶν, οὐ τῶν καθωπλισμένων ⁂. τίς γὰρ ἂν εἴποι, ὅτι ὁ μαστιζόμενος παρεγίνεται τῷ μαστίζοντος, ὁ δεδεμένος τῷ λελυμένου, ὁ καταγόμενος τῷ καίοντος, ὁ ἀποθνήσκων τῷ αἰωρεῖσθαι; εἶδες πῶς ταῦτα ἐκείνων φερνοδίτρα; ἐκεῖνα μὲν εἰ καὶ φοβερά, ἀλλὰ κατὰ φύσιν ⁂· ταῦτα δὲ πᾶσαν ὑπερβαίνει φύσιν καὶ πᾶσαν παραγμάτων ἀκολουθίαν· ἵνα μάθῃς, ὅτι τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτός ἐστι τὰ κατορθούμενα. καίτοι τί τῆς μάχης ταύτης ἀδικώτερον; τί τῶν παλαισμάτων παράνομώτερον; ἐκεῖ μὲν γὰρ τοῖς πολέμοις ἀμφότεροι φανέντες μαχόμενοι, ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ μὲν γυμνός, ὁ δὲ καθωπλισμένος. ἐν τίς ἀγῶνα πάλιν ἀμφότεροι; ἔξεστι ταῖς χεροὶ δύπαρεῖν· ἐνταῦθα δὲ ὁ μὲν δίδοται, ὁ δὲ μετ' ἐξουσίας ἐπάγει ταῖς πληγαῖς, ἡ καθάπερ ἐκ τυραννίδος πάσης ἑαυτοῖς μὲν τὸ παθεῖν κακῶς ἀπειλήφατε, διδάσκοντες, τοῖς δικαίοις δὲ μάρτυσι τὸ παθεῖν κακῶς ἀπειλήφατε, οὕτω συμπλέκονται τοῖς ἁγίοις, ἡ ὁδὲ οὕτως αὐτῷ ἐβλήθησαν· ἀλλ' ἐπὶ τῷ αἰώνιον ταύτην μάχην πεπηγότες αἰαχωρεῖσι. καὶ ταύτην δὲ, εἰ τις πολεμίους ἐπὶ πόλεμον εἰσαγαγών, ἡ τὸ δόρατος τὴν αἰχμὴν ἀποκόψας, ἡ ⓦ ῥώμαν ἀποδύσας, οὕτω κελεύει γυμνῷ τῷ σώματι μάχεσθαι· ὁ δὲ πλήτουμος ἡ παύομος ἡ πόντοι μυρίοι δικόμενος πεύματα, ἔσπαιρε ἔσπιε. ἡ γὰρ τοὺς μάρτυρας γυμνοὺς ἄγοντες, ἡ ταῖς χεροὶ ὀπίσω δήσαντες, ἡ πάντοι παίοντες ἐκαταξαίοντες, οὕτως ἐπῆγον· ⓐ δὲ τὰ πεύματα δικόμενοι ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἔσπαιρον ἔσπασαν. ἡ καθάπερ ἀδάμας πλήτουμος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἐδίδοσαν, οὐδὲ μαλάττετο, ⓦ δὲ παίοντα διακλυσιδηροῦν, οὕτω δὴ ἡ αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων, τοσούτων ἐπαγομένων βασάνων, αὐταὶ μὲν οὐδὲν ἔταρον δεινὸν, τῶν δὲ παιόντων τὴν δυνάμιν καταλύουσαι, ἀκρεοῦς ἐκ καταπλήξεως ἐπιθυμίας ἐκ τῶν ἀγώνων ἐξέπεμπον μυρίας ἐκ ἀφορήτους πληγάς. ἡ

καὶ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ κατηχεῖ τὸ μαγφόιου· ὁ γὰρ λῆστης ἀπειλημένος Ⓦ καρπὸν τῶν ἔργων δείκνυσι τῆς μετανοίας τὴν ἔργων ἀπόλαυσιν, καὶ τόνων καὶ τρόμων δίηγλυ ὑπὲρ τῆς γῆς. ὁ γὰρ μετανοῶν καὶ ὑπὲρ τῆς γῆς κείμενος μετὰ τὸν τελευτὴν πλείονα τὴν παῤῥησίαν ἐπεδείκνυτο. καὶ καθάπερ ἐκεῖσε καὶ ἀμαρτία καὶ ζωὴ τοῖς νεκροῖς ἀθλιώτερον δείκνυσι παῤῥεσκεύασεν· οὕτω τοῦτον καὶ ἀρετὴ καὶ μετὰ τὸν τελευτὴν πλέον δείκνυσθαι ἐποίησε. Διὰ τοῦτο δὲ ἡμᾶς, ἵνα μείζονα δὲ ὀπαδοὺς καὶ ἀκτῖνας τῆς παῤῥησίας κλησώμεθα, ἵνα πλείονα τὴν εὐφροσύνην τὴν ἀπὸ τῆς ἑορτῆς καρπωσώμεθα, πάντα μὲν παῤῥυθμὰ τῆς ψυχῆς ἀπείλωμεν ὀδύνας, μάλιστα τοῦ φθόνου ὃ ἀπειλόλεσιον· ἀποδυσώμεθα. καὶ γὰρ μυείς καταρθοῦν δύζωμεν, πάντων ἐκπεσούμεθα, τῆς πικρᾶς ἡμῖν καὶ ὠμῆς ταύτης ἐσοχλούσης λύμης· ἵνα πάντας ἡμᾶς δύκφυγεῖν γένοιτο, καὶ μάλιστα τοὺς τήμερον δύκ τῆς τοῦ λευζοῦ χαρίτος ὃ παλαιὸν τῶν ἁμαρτημάτων ἔνδυμα ἀποβαλλομένους, καὶ πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας αἴπλεμπειν δυναμένους. ὑμᾶς μὲν οὖν, ἀδελφοί, οἱ σήμερον εἰς τὸν ἱερὸν ἐγγραφέντες, εἰ δὲ λαμπρὸν τοῦτο ἀπειλόλεσιον ἐνδυσάμενοι, πᾶσαν φυλακὴν τὴν φαιδρότητα, ἐν ᾗ νῦν ἐστε, δύκτηρήσατε, πάντα χθὲς ἀπωτειχίσαντες τῷ δύκβόλῳ τὴν εἴσοδον, ἵνα δαψιλεστέρας ἀπολαύσαντες τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος, καρποφορῆσαι δυνηθῆτε ἐν τριάκοντα, καὶ ἐν ἑξήκοντα, καὶ ἐν ἑκατόν, καὶ μὴ παῤῥησίας ἀπολωτῆσαι ἀξιωθείητε τῷ βασιλεῖ τῶν οὐρανῶν, ὅταν μακαρίζεσθαι μέλλητε καὶ ἀπόῤῥητα ἀγαθὰ δύκτεύμεν τοῖς μετ' ἀρετῆς Ⓦ πρότερα βίον δύκτυσασιν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ζ. ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΟΛΩ τῷ κόσμῳ μαρτυρήσαντας. Λογ. α.

ΕΞ οὗ τὸν ἱερὸν πανήγυριν τῆς πίστεως ἐπιτελέσαμεν, οὕτω παρῆλθεν ἡμέρων ἑπτὰ ἀριθμός, καὶ πάλιν καταλαβεῖν ἡμᾶς μαρτύρων χορὸς, μᾶλλον δὲ μαρτύρων παρεμβολὴ καὶ τάξις, τῆς παρεμβολῆς τῶν ἀγγέλων, ἐν ὁ πατριάρχης εἶδεν Ἰακὼβ, κατ' ὀλίγον ὅσα χείρων, ἀλλ' ἐφάμιλλος αὐτῆς καὶ ἴσον. μάρτυρες γὰρ καὶ ἀγγέλοις τοῖς οὐρανοῖς διεσπάσαι μέρος, τοῖς δὲ ἱερεῖς (ἐπὶ γῆς γὰρ οἰκοῦσιν ἄγγελοι, ἀλλὰ καὶ Ⓐ μάρτυρες· ἀνήρπασε δὲ ἀθανάτους εἶσιν ἐκεῖσε, τοῦτο καὶ Ⓐ μάρτυρες ἔχουσι. ἀλλὰ [καὶ] ἀσώματον ἔλαχον ἐκεῖνοι φύσιν· καὶ τί τοῦτο; Ⓐ γὰρ μάρτυρες, εἰ καὶ σῶμα περίκεινται, ἀλλ' ἀθάνατον· μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς τῆς ἀθανασίας ὁ τοῦ Χριστοῦ θάνατος τὴν ἀθανασίαν μᾶλλον κεκλωπίζει τὰ σώματα. οὐκ ἔστως ὅτι λαμπρὸς ὁ ἁρμὸς ᾧ χορῷ τῷ ἀγίρων κοσμούμενος, ὡς τὰ σώματα τῶν μαρτύρων λαμπρῷ ᾧ χορῷ τῶν πεμπτῶν κοσμούμενα. ὥστε ὅπῃ ἀπέθανον, διὰ τοῦτο μᾶλλον πλουτεκτῦσι, καὶ πρὸς τῆς ἀθανασίας ἔλαβον τὰ βραβεῖα ἀπὸ τοῦ θανάτου στεφανωθέντες. Ἡλάπωσας αὐτὸν βραχύ τι παῤ ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, ὡς τῆς κοινῆς φύσεως τὸν δυνάστην φησὶν ὁ Δαβίδ. ἀλλὰ καὶ τὸ βραχὺ τοῦτο * παραμύθιον ὁ Χριστὸς ἀπέδωκε, θανάτῳ θάνατον καταδικάσας. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἀπειθῶς διϊσχυρίζομαι, ἀλλ' ὅτι δὲ ὁ ἐλάττωμα τοῦτο τοῦ θανάτου πλεονέκτημα γέγονεν. Εἰ γὰρ, μὴ ἦν θανεῖν, οὐκ ἂν ἀπίθανον, οὐκ ἂν ἦν μάρτυρες. ὥστε εἰ μὴ θάνατος ἦν, οὐδὲ στέφανος ἦν· εἰ μὴ τελευτὴ ἦν, οὐκ ἦν μάρτυρίον· εἰ μὴ θάνατος ἦν, οὐκ ἠδύνατο Παῦλος λέγειν, Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· εἰ μὴ θάνατος ἦν φθορὰ ἦν, οὐκ ἠδύνατο λέγειν ὁ αὐτὸς, Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ

Γεν. λϛ. ζ.

χ. αὐτὸς

γ τῇ θανασία αὐτοῦ ἐκλωπίζει τὸ σῶμα.

κ. ἐστέφανον

* παράμυθιον

α. Κορ. ιε. λα. Κολασσ. α. κδ

ἐν

ὥσπερ γὰρ τότε ὁ παλαιὸν γλῶσσαν τὸν οἰκουμένου κατέτεμεν, καὶ τὸν κόσμον συμφωνίαν εἰς διαίρεσιν ἤγαγεν· ὅτω καὶ τὸν γλῶσσαν τὸν οἰκουμένου ζωῆσαι, καὶ τὰ διεζευγμένα εἰς ὁμόνοιαν ζωήγαγεν. οὐ εἰδὲ μόνον τῶν γλωσσῶν διαίρετον τοῦτο· ὡσαὶ πυρὸς ἦν γλῶσσαν, διαίρετον καὶ τὸν ἡμῶν ὑλομανήσαν διαφόρτιας ἔκαθαιρεν. καθάπερ γὰρ γῆ, ὅταν λιπαρὲς καὶ πίων οὖσα τυγχάνῃ, μὴ γεωργηθεῖσα ἦ, πολλὰν ἐπιδείκνυται τὴν ἀκανθῶν τὸν φορεῖν· οὕτω δὴ καὶ ἡ φύσις ἡ ἡμετέρα, καλὴ οὖσα διὰ τὸν εὐγένειαν, καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς καρπὸν ἐπιτηδείως ἔχουσα, διὰ τὸ μὴ δέξασθαι τὸν τῆς θεοσεβείας αὐτὸν, μηδὲ τὸν τῆς διανοίας αὐτὸν, καθάπερ ἀκανθῶδεις λύπας καὶ ἐπιθυμίαν ἄζηλον ὕλην τὸν ἀσεβείαν ἀπεφύτευσε. καὶ ὥσπερ τῆς γῆς ὁ μὲν τόπος ἀπὸ τὸν πλήθους τὸν ἀκανθῶν καὶ τὸν πετρῶν βοτάνων πολλάκις μὲν φαίνεται· ὅτω καὶ ὁ βάλμες καὶ ὁ καθαρὸν τῆς ψυχῆς τῆς ἡμετέρας οὐ διεδείκνυτο, ἕως ὅτε τὸν ἁγιασμὸς ὁ γεωργὸς τῆς Φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης, καὶ ὁ πῦρ ἐπαφεὶς τὸν πνεύματος, ἐκάθηρέ τε αὐτὸν, καὶ τὸν ὁ δέξασθαι τὸν αὐτὸν οὐρανίου ὑπεδείκνυτο γλυκέως προσκύσαι. τοσοῦτον ἡμῖν καὶ τούτων πλείονα διὰ τὸν πρόσοδον ἡμέραν ἐπῆρξε τὰ ἀγαθά. διὸ παρακαλῶ, τὸν ἀξίαν τὸν διδομένων ἡμῖν ἀγαθῶν καὶ ἡμᾶς ἑορτάσωμεν, οὐ τὸν πύλιν φθειρόμενοι, ἀλλὰ ταῖς ψυχαῖς καλλωπίζοντες· οὐ κοσμοῦντες τὸν ἀγορὰν παπάσμασιν, ἀλλὰ φαιδρύνοντες τὸν ψυχὸν τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐπιτολαίοις· ἵν' ὅτω δυνηθῶμεν καὶ τὸν πνεύματος τὸν χάριν ἐπιδέξασθαι, καὶ τὸν οὐρανίων καρπὸν ἀποδέξασθαι. Γαλ. ε. κε.
Τίς δέ ἐστιν ὁ καρπὸς τὸν πνεύματος; ἀκούσωμεν Παύλου λέγοντος· Ὁ δὲ καρπὸς τὸν πνεύματος, φησὶν, ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη. ὅρα λέξεως ἀκρίβειαν, διδασκαλίας ἀκολουθίαν. προέταξε τὸν ἀγάπην, καὶ τότε τὴν ἑξῆς ἐμνημόνευσεν· ἔθηκε τὸν ῥίζαν, καὶ τότε καρπὸν ἐπέδειξε· κατέβαλε θεμέλιον, εἶτα τότε τὸν οἰκοδομὴν ἐπήγαγε· ἀπὸ τῆς πηγῆς ἤρξατο, καὶ τότε ἦλθε ἐπὶ τοὺς ποταμούς. οὐδὲ γὰρ προτέρα ἡ τῶν χαρᾶς ἐπεισελθεῖν ἐπιθέσεως δύναται, ἂν μὴ προτέρα ἑαυτὴν εἰς νομίσωμεν τὸν ἑτέρων διάνοιαν, καὶ οἰκεῖα τὰ τῶν πλησίον ἀγαθὰ λογισώμεθα. ταῦτα γὰρ οὐκ ἂν ποτε ἐξ ἑτέρου φθονοῦντος ἦν, ἂν μὴ τῆς ἀγάπης ἐπράβαλε ἡ τύφωσις. ἡ ἀγάπη ῥίζα καὶ πηγὴ καὶ μήτηρ ἐστὶν ἁπάντων τῶν ἀγαθῶν. καὶ γὰρ ὡς ῥίζα μὲν εἰσιοῦσα τὸν κλάδους τῆς ἀρετῆς αὐξάνει, καὶ ὡς πηγὴ πολλὰ πίνει τὰ ἐνόντα, καὶ ὡς μήτηρ ἔσω τῶν ἑαυτῆς κόλπων περιφίλει τοὺς εἰς αὐτὸν καταφεύγοντας. ὁ δὲ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος σπουδὴν, καρπὸν αὐτὸν τὸ πνεύματος ἐκάλεσεν. Γαλ. ε. κε.
Ἀλλαχοῦ δὲ πάντων αὐτὴν τὸ πλήρωμα ἐνομοθέτησεν, ὡς καὶ πλήρωμα αὐτὸν τὸν νόμων προσείπεν. Πλήρωμα γὰρ νόμου, φησὶν, ἡ ἀγάπη. ὁμοίως τῶν ἁπάντων διαύτης καὶ ὅρον καὶ χαρακτῆρα ἀξιόπιστον εἰς τὸ φθονῶμεν τοὺς ἑαυτῶν μαθητάς, οὐκ ἔστιν ἄλλο, ἢ διὰ τῆς ἀγάπης ἡμῖν προσβάλειν, εἰπών· Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε εἰς ἀλλήλους. διὸ παρακαλῶ, ἐπ' αὐτὸν καταφύγωμεν ἅπαντες, καὶ ταύτῃ περιπλακῶμεν, καὶ μετ' αὐτῆς τὴν ἑορτὴν ταύτην ὑποδεξώμεθα. ὅπου γὰρ ἀγάπη, ἄργει τῆς ψυχῆς τὰ ἐλαττώματα· ὅπου ἀγάπη, τὰ ἄλογα τῆς ἀγριότητος σχιρτήματα πέπαυται. Ἡ ἀγάπη, φησὶν, οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσημονεῖ. ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται. ὅπου ἀγάπη πολιτεύεται, ἀδαμοῦ Κάιν φυτεύων ἀδελφόν. ἀνέλε τὸν φθόνου τὸν πηλὸν, καὶ ἀνέφλες τὴν κακὴν ἀπάντων ποταμόν· ἀπότεμε τὸν ῥίζαν, καὶ ξυνανέφλες καρπόν. ταῦτα γὰρ λέγω, τὰν φθονούντων κηδεμόνος μᾶλλον, ἢ τὴν φθονουμένων. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μάλιστα ἐαυτοῖς ὄλεθρον ἐπάγοντες· ἐπεί γε ὅτι τοῖς φθονουμένοις καὶ τιφαίνει ἐπίθεσίς ἐστιν, εἰ βούλοιντο, τὸ φθονεῖσθαι· καὶ ὅρα μοι πῶς Ἄβελ ὁ δίκαιος αὔξεται, καὶ καθ' ἑκάστην ἀνακηρύττεται τὴν ἡμέραν, ἡ τῆς σφαγῆς ἐπίθεσις εὐδοξίας αὐτῷ γέγονεν ἀφορμή. καὶ ὁμοῦ καὶ μετὰ τὴν πάλαι τὸ δικαίου τὸ αἵματος πρόρρησις ἔζεται,

γὰρ πρᾶγμα, μὴ νενευκὼς λέγων, μὴ οἴονταί τινα τῶν ἀνθρώπων τὰ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ ἀγνοῆσαί ποτε; ὥσπερ οὖν τοῦτο δύναται, οὕτω καὶ τὸ Θεοῦ μὴ τοσαύτης ἀκριβείας, φησίν, ἔπεισε πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλ' οὐκ οἶδα πῶς οὐδὲ ταῦτα λέγων ὁ μακάριος οὗτος κατισχύσας τῶν ἀπὸ τοῦ ἰδίου οἰκείου προλήψεως τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας τοσοῦτον ὑπεδυνάμωσε πόλεμον τῆς τοῦ πνεύματος ἀξίας, καὶ, ὃ ἦκεν εἰς αὐτόν, ἀλλοτριοῦσθαι αὐτὸ τῆς διαφόρου τιμῆς ἀξίας, καὶ καταγνῶναι εἰς τοῦ τῶν δημιουργημάτων βδελύσσεσθαι. ἀλλ' εἰ καὶ ἐκεῖνοι φιλονεικοῦσι λέγειν, ἀπειθοῦσίας ἰσάμωμοι τοῖς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς εἰρημένοις, ἡμεῖς τὰ θεῖα διδάγματα ὡς χρησμοὺς ὠόθεν κατενεχθέντας διζήμενοι, τοῦ προσέχοντες δόξαλογίαν ἀπεμφορῶμεν, μὴ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἀκριβεστάτου ὑπεδυναμωμένοι.

Πρὸς μὲν οὖν τοὺς ὑπεναντιουμένους σωτήρια τοῖς ἀπὸ τοῦ πνεύματος εἰρημένοις διδάσκει, ἐνθυμεῖται τὰ εἰρημένα. ἀναγκαῖον δὲ εἰπεῖν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, τίνος ἕνεκεν ἡμῖν ὁ αἴτιος τῶν τοσούτων ἀγαθῶν οὐκ εὐθέως μετὰ τὴν αὐτοῦ ἔξοδον χαρίζεται ὁ Κύριος; ἀλλ' ἀφῆκεν ὀλίγας προτερῆσαι διελθεῖν ἡμέρας καὶ καθ' ἑαυτὸν γενέσθαι τοὺς μαθητάς, καὶ τότε τοῦ πνεύματος χάριν κατέπεμψεν. οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰκῇ οὐδὲ τοῦτο γεγένηται. ὅτε γὰρ ἦλθε τῶν ἀνθρώπων ὁ γῆρως οὐχ ὁμοίως τὰ τῶν χρηστῶν θαυμάζοντας ἀγαθὰ, οὐδὲ κατ' ἀξίαν τιμῶντας σκῆνος, ἅπερ αἱ ἡδοναὶ καὶ μεγάλα καταφθονῇ, ἀν μὴ τῶν σωτηρίων εἴσοδος προεισέλθῃ· οἷ τι λέγω (δῆλον γὰρ αὐτὸ σαφέστερον εἰπεῖν) ὁ ὑγιαίνων καὶ βιοκτῶν ὁ σῶμα οὐκ αἰσθάνεται, οὐδὲ ἀκριβῶς εἰδέναι δύναται, ὅσα αὐτῷ ἀγαθὰ ἡ ὑγιεία ἐμφορεῖ, εἰ μὴ ἐκ τῆς νόσου πεῖραν λάβοι, τῆς ἀσθενείας προεισελθούσης καὶ ὁ τοῦ ἡμέρου παλιμβλέπων οὐχ ὁμοίως θαυμάζει τὸ φῶς, ἐὰν μὴ ὁ τῆς νυκτὸς σκότος δῆλον δείξῃ). καὶ γὰρ ἡ τῶν σωτηρίων πεῖρα διδάσκαλος ἀεὶ γίνεται σαφὴς εἰκόνων, ὧν προτερήσαντες ἀπολαύσαι τυγχάνοντες ἡμῶν. δῆλον τοι ὅτι καὶ τότε, ὅτε μείζων ἦν ἀγαθῶν ἡ μαθηταὶ τῆς αὐτοῦ προεισόδου ἀπολαύσαντες, καὶ ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς τὸ πολλῆς ἦσαν βυθμεῖα (ἐν γὰρ τῇ Παλαιστίνῃ ἄπαντες οἰκοῦντες, ὥσπερ εἰς φωτεράς πύας, οὕτως εἰς τὰ τούτων ἐκέλευον προϊόντα, ὅτε καὶ νεκροὶ αἴρονται καὶ λεπροὶ καθαίρονται, δαίμονας ἤλαυνον, καὶ νοσήματα ἐθεράπευον, καὶ ἕτερα πολλὰ ἐπεδείκνυντο θαύματα) ἐπεὶ οὖν ὕστερον ἦν ἐκείνοις ἐπιλείποι καὶ πεισθῶσι, δῆλον τὸ ζωοχόρησαν αὐτοῦ τοῖς ὀλίγοις χρειωθῆναι τὸ συμμαχοῦντος δυνάμεως· ἵν' ὅταν ἐρημίαι γένωνται, μάθωσιν ἡλίκην αὐτοῖς ἐχαρίζετο ἡ τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος πρόνοια, καὶ εἰς αἴσθησιν ἐλθόντες τῶν προεληλύθοτων ἀγαθῶν, μὴ μείζονος τῆς προθυμίας ὑποδέξωνται ἐκ τοῦ τῶν ἀπόντων δωρεᾶς. καὶ γὰρ ἀθυμοῦντας αὐτοῦ προεκάλεσε, καὶ δῆλον τὸ διδασκάλου χαρισμὸν συνάζοντας καὶ κατηφείας πεπληρωμένους διὰ τοῦ οἰκείου φωτὸς κατηύγασε, καὶ κειμένους ἐκέδοι αἴσησι, καὶ τῆς ἀθυμίας τὸ νέφος διεσκέδασε, καὶ τοῦ ἀπορίας ἔλυσεν. ὅτε γὰρ ἦσαν ἀκούσαντες τῆς διαπύρου φωνῆς, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη· ἡπόρουν καὶ λοιπὸν καὶ ἠγνόουν, ὅποι δεῖ ἐκεῖσε τραπῆναι, καὶ τοῖς ποίοις δεῖ κλίμα τῆς οἰκουμένης κηρύξαι τὸ λέγει· ἔρχεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἐν εἴδει γλωσσῶν, ἐκάστῳ μερίζον τῆς τοῦ οἰκουμένου διδασκαλίας τὰ κλίματα, καὶ δῆλον τῆς διαιρέσεως γλώσσης, καθάπερ δέλτῳ τινὶ, γραφείζον ἑκάστῳ τῆς ἐμπιστευθείσης ἀρχῆς τε καὶ διδασκαλίας ἔργον. δῆλον τοῦτο ἐν εἴδει γλωσσῶν τὸ πνεῦμα προῆλθε. καὶ οὐ δῆλον τοῦτο μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ παλαιὰς ἡμᾶς ἐκκαυμήσῃ ἐκπλήξεως. ὅτε γὰρ ὁ παλαιὸς εἰς ἀπίστους ἐξοχείλαντες ὀφθαλμοὶ, πύργον ἠδουλήθησαν κατασκευάσαι ἕως τοῦ οὐρανοῦ φθάνοντα, καὶ δῆλον τῆς τῶν γλωσσῶν διαιρέσεως διῆλθεν αὐτῶν τοῦ κακοῦ συμφωνίας· δῆλον τοῦτο καὶ νῦν ἐν εἴδει γλωσσῶν πυρὸς ἐφίπταται αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα δῆλον διαιρεθεῖσαν τοῦ οἰκουμένου δῆλον τοῦτο ζωοποιῇ. καὶ ἐκεῖνο μὲν κρότου καὶ πάλαι δόξαν.

ὥσπερ

τῦ ἁγίου πνεύματος δυνάμεις. ⁊ καθάπερ τὸ πῦρ τῦτο τὸ αἰσθητὸν, ἐὰν ξηρὰν λάβῃ τὴν πηλὸν τ̃ ὀχαλκεύμβοι, ὅσρακοι ἰσχυρὰν αὐτὸν ἀποδείκνυσιν· οὕτω δὴ ⁊ τὸ πῦρ τὸ πνεύματος, ἐπὶ ξηρὰν λάβῃ ψυχὴν εὐγνώμονα, καὶ εὔρῃ πηλοῦ μᾶλλον ὀχαλκεύμβου, σιδήρου σκληρότεραν αὐτ̃ ἀπεργάζεται, ⁊ τ̃ τοῦ μικροῦ δ̃ βορβόρου, τ̃ ἀμαρτημ̃ μεμολυσμένου, ἀφθόρους τ̃ πλὴν λαμπροτέρους ἀποδείκνυσι. ⁊ τῦτο διδάσκων ἡμᾶς ὁ μακάριος Παῦλος ἔβόα λέγων· Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὔτε λοίδοροι, οὔτε ἅρπαγες βασιλείαν Θεῦ κληρονομήσουσι. ⁊ ἀπαρίθμησάμενος ἅπαντα, ὡς εἰπεῖν, τ̃ κακίας τὰ εἴδη, ⁊ διδάξας, ὅτι οἱ τοιῦτοι ὑπερβάλλουσι ἁμαρτήμασι, δηλοῖ τοῖς τ̃ βασιλείας γήσιοις, εὐθέως ἐπήγαγε· ⁊ ταῦτά τινες ἦτε, ἀλλ' ἀπελύσασθε, ἀλλ' ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε. πῶς ⁊ τίνι τρόπῳ, εἰπέ. Τῦτο γάρ ἐστι τὸ ζητούμενον. εἰ δὲ ὀνόματι † Κυρίυ Ἰησῦ Χριστῦ, φησὶ, ⁊ τῷ πνεύματι τ̃ Θεοῦ ἡμῶν. Εἶδες ⁊ ἁγίου πνεύματος τὴν δύναμιν, ἀγαπητέ; Εἶδες ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην τὴν ἀφῄρηται, ⁊ τῦτον ἀπέστειρε τῶν διεστραμμένων ἐκεῖνο τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, ἀφθόρους εἰς τὴν ἀνωτάτω τιμὴν ἀπήγαγε; πῶς οὖν δὴ κατ' ἀξίαν ὁδύρεται ⁊ θρηνύσει τῦτον βλασφημῆσαι ὑπολαμβάνων τ̃ πνεύματος τὴν ἀξίαν, οἱ, καθάπερ πρὸς μεμηνότες, οὐδὲ τῶν μεγίστων τὴν διεργασίαν τῆς οἰκείας ἀγαθοσύνης ἀπολαβεῖν δύνανται· ἀλλ' ἀπ' αὐτ̃ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἅπαντα προσάπτειν τολμῶσι, λυμαινόμενοι ἑαυτοὺς, πῶς εἰς αὐτὸν ἦκον, τῆς διαστοπῆς ἀξίας, ⁊ εἰς τὴν τῶν κλισμ̃ τάξιν καταγῆναι ὑπολαμβάνουσι; οὓς ἐβουλόμην ἔρεσθαι· πόσος ἔσχεν, ὦ οὗτοι, τοσοῦτον πόλεμον αὐτ̃ τῆς τ̃ πνεύματος ἀξίας ὑποδείκνυσθαι· μᾶλλον δ' αὐτ̃ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ⁊ οὐδὲ εἰς ἔποιαν λαβῆν βούλεσθε ταῦτα προβαλέσθαι τῶν σωτηρίας τοῖς μαθηταῖς εἰρηκότα; Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τ̃ πατρὸς ⁊ τοῦ υἱοῦ ⁊ τ̃ ἁγίου πνεύματος. Εἶδες ὁμότιμον τὴν ἀξίαν; Εἶδες συμφωνίαν ἀπηκριβωμένην; Εἶδες τῆς τειάδος τὸ ἀδιαίρετον; μή που διαφορὰ, ἢ ἀλλαγὴ, ἢ ὑφαίρεσις; τί τοῖς τ̃ διαστολὴν ῥήμασιν ὑμᾶς ὑποδιατάσσεσθαι τολμᾶτε; ἢ οὐκ ἴστε, ὅτι ⁊ ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων προσευχ̃ εἰ καί τις ποτε ὑπερχρήσιτο, ἢ εἰς τοσαύτην ἐξέλθοι τόλμην, ὥστε προσθεῖναί τι τοῖς τῶν τ̃ βασιλείας γράμμασι, ἢ ἀφελεῖν, τὸ ὁμολογοῦντας ἡμῖν ⁊ τῆς αὐτῆς φύσεως κοινωνοῦντας, τὴν ἑαυτῶν ὑφίστασθαι δίκην, ⁊ οὐδὲ αὐτὸν τῆς ἀμφοτέρας ἐξελέσθαι δυνάσθαι; Εἰ τίνων ἕνεκεν ἀνθρώπου τοσοῦτος ὁ κίνδυνος, ποία γνώσεται δ' ποτε συγγνώμη τοῖς τοσαύτην ὑποίσουσι διαστροφὴν, ⁊ τὰ τῶν τοῦ κοινῦ σωτῆρος ἡμῶν Εἰρηνικὰ τῶν φθείρειν ὑπερβαίνουσι, καὶ οὐδὲ Παύλυ τῦ Χριστῦ ἔχοντος ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα ἀκούειν βουλομένους, λέγοντος τῆ φωνῆ βοῶντος ⁊ λέγοντος· Ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, ⁊ οὖς οὐκ ἤκουσε, ⁊ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; Εἰ τοίνυν οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε καρδία δέξασθαι ἠδυνήθη τὴν γνῶσιν τ̃ ἡτοιμασμένων τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτ̃, πόθεν ἡμῖν, ὦ μακάριε Παῦλε, τότων τὴν γνῶσιν σχεῖν δυνάμεθα; μαφορὰ αἰάμενον, ⁊ ἀκούσῃ αὐτ̃ ⁊ τοῦτο δηλονότος. ἐπήγαγε γοῦν λέγων· Ἡμῖν γάρ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τ̃ πνεύματος αὐτ̃. ⁊ οὐδὲ μέχρι τότου ἔστη· ἀλλ' ἵνα δείξῃ ⁊ τ̃ δυνάμεως τὸ μέγεθος, ⁊ ὡς τ̃ αὐτ̃ ἐστιν οὐσίας τῷ πατρὶ ⁊ τῷ υἱῷ, φησὶ· Τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, ⁊ τὰ βάθη τ̃ Θεοῦ. εἶτα βουλόμενος ἐξ αὐτ̃ ἀνθρώπων προσδεσμ̃ ἀκριβεστέραν ἡμῖν εἰσῆξαι τὴν διδασκαλίαν, ἐπήγαγε· Τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τ̃ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τ̃ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; ὕτω ⁊ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τ̃ Θεοῦ. Εἶδες διδασκαλίαν ἀπαρεμφάτως; ὥσπερ, φησὶ, τὰ τ̃ ἀνθρώπου οὐχ οἷ' τ' ἕτερόν τινα εἰδέναι, ἀλλ' αὐτὸς μόνος οἶδε τὰ ἑαυτ̃· ὕτω ⁊ τὰ τ̃ Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τ̃ Θεοῦ· ὁ μέγιστον ⁊ σφόδρα ἱκανὸν δεῖγμα τῦ πνεύματος τὴν ἀξίαν. προσδέομαι

γὰ

Rom. 8. 9.

Matth. xxviii. 19.

1. Cor. 6. 9. 10.

1. Cor. 2. 9. 10.

Ⓦ λόγον τοῦτον· ἵνα Ⓐ ὡὺ ὁ τῇ βίβλῳ τῶν δικαίων ἐγγεγραμμένοι καταξιωθῆτε τοῖς χαρποφόροις· Ⓐ ὃ πολλὰ ἔχοντες ἐγγεγραμμένα ἁμαρτήματα, ἀπορίψαντες αὐτὰ ἐνταῦθα σώζεσθε εἰδότες, ἀπαλλαγῶμεν τῆς δημοσιώσεως ἐκείνης. ἡ γὰρ δωρεὰ δυνατὸν, καθὼς ἀπεδείξαμεν, διὰ πολυδῦς ἡ καταφυγῆς καὶ βλασφημίας ὑπερπαθοῦσα ἀπαλεῖψαι τὰ ἐγγεγραμμένα ἁμαρτήματα ἅπαντα. τοῦτο τοίνυν διὰ πάντος πολυδαίζωμεν τὸ χρέος, ἵνα ἀπαλλαγέντες ὦμεν, δυνηθῶμεν πάντες συγγενώμενοι τυχεῖν, ἡ πάντες ἀπολαμπρότητος φυγεῖν κολάσεως· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀπαλλαγέντας καταξιωθῆναι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, χάριτι ἡ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ. πθ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ. Λογ. ς.

ΜΕγάλης, ἀγαπητοὶ, ἡ παρούσης ἡμέρας ἐπιφαινούσης τὰ σήμερον ἡμῖν δωρήματα παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ χαρίσματα. διὰ τοῦτο καὶ πάντες χαίρωμεν, ἡ σκιρτῶντες ἀλύμπιον ὠδὴν Ⓦ ἡμέτερον διατείνωμεν. ἑορτὴ γὰρ ἡμῖν ἡ πανήγυρις ἡ σήμερον ἡμέρα. ὥσπερ γὰρ ὅταν τῆς τῶν ὡρῶν ἡ τῶν ἔργων ἀλλαγῆς ἑτέρα τὴν ἑτέραν διαδέχηται· οὕτω δὴ καὶ ὅταν τῆς ἐκκλησίας ἑορτὴ ἑορτὴν διαδεχομένη, οὕτως ἡμᾶς εἰς ἀλλήλας παραπέμπουσι. πρῶτον μὲν οὖν ἑορτάσαμεν Ⓦ σαυτοὶ, ὃ πάθος, τὴν ἀνάστασιν, μὴ ταῦτα τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνοδον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· σήμερον ἡ λοιπὸν εἰς αὖθις ὃ τέλος ἐπωτησάμεθα τῶν ἀγαθῶν, εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν ἐφθάσαμεν τῶν ἑορτῶν, εἰς αὐτὸν Ⓦ καρπὸν προερχόμεθα τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως. Ἐὰν γὰρ ἀπέλθω, φησὶν, ἐγὼ, ἄλλον παράκλητον πέμψω ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς. Εἴδετε κηδεμονίαν; Εἴδετε φιλανθρωπίαν ἄφατον; πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνῆλθεν εἰς οὐρανὸν, Ⓦ βασιλικὸν ἀνέλαβε θρόνον, τὴν ἐκ δεξιᾶς τοῦ πατρὸς καθέδραν ἀπείληφε, ἡ σήμερον ἡμῖν τὴν ἐπιδημίαν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου χαρίζεται, ἡ δι' αὐτοῦ τὰ μυρία ἡμῖν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ἀγαθὰ χορηγεῖ. τί γὰρ, εἰπέ μοι, τῶν συνεργούντων τὴν σωτηρίαν τὴν ἡμετέραν οὐχὶ διὰ τὸ πνεύματος ἡμῖν φέρεται; διὰ τούτου δουλείας ἀπαλλαττόμεθα, εἰς ἐλευθερίαν καλούμεθα, εἰς υἱοθεσίαν ἀναγόμεθα, ἡ ἀνιέμεθα, ὡς εἶπεῖν, ἀναπλαττόμεθα, τὸ βαρὺ ἡ δυσῶδες τῶν ἁμαρτημάτων φορτίον ἀποθέμενοι. Διὰ τὸ πνεύματος τὸ ἁγίου ἱερέων βλέπομεν χορούς, διδασκάλων ἐχόμεθα τάγματα· διὰ τοῦτο τὸ σύστημα πηγῆς ἡ ἀποκαλύψεως δωρεαὶ, ἡ ἰαμάτων χαρίσματα, ἡ τὰ λοιπὰ πάντα, ὅσα τὴν ἐκκλησίαν τὸ Θεοῦ κοσμεῖν εἴωθεν, σύστημα ἔχει τὴν χορηγίαν. ἡ βοᾷ Παῦλος λέγων· Ταῦτα πάντα ἐνεργεῖ ὁ ἓν ἡ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται. καθὼς βούλεται, φησὶν, ἡ καθὼς προσάπτεται· διαιροῦν, οὐ διαιρούμενον· αὐθεντοῦν, οὐκ αὐθεντούμενον. τὴν γὰρ αὐτὴν ἐξουσίαν, ὑπὲρ ἐμοῦ τύπτουσι τῷ πατρὶ, ταύτην ἡ ᾧ ἁγίῳ πνεύματι ἀναπέμπουσιν ὁ Παῦλος. ἡ ὥσπερ ὅταν τοῦ παρόντος φησὶν· Ὁ ὁ Θεὸς ὅστις, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν, οὕτω ἡ ὅταν τοῦ ἁγίου πνεύματος· Ταῦτα ὁ πάντα, φησὶν, ἐνεργεῖ τὸ ἓν ἡ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται. Εἶδες ἀπαρτισμένην ἐξουσίαν; ὧν γὰρ ἡ οὐσία μία, δῆλον ὅτι ἐστὶ ἡ αὐθεντία μία· ἐστὶ ὧν ἰσότιμος ἡ ἀξία, τούτων ἡ δυνάμεις ἐστὶ ἡ ἐξουσία μία. διὰ τούτου τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν ἁμαρτημάτων εὑρίσκομεν· διὰ τούτου πᾶσαν κηλῖδα ἀποπλαμβάνομεν· διὰ τῆς τούτου δωρεᾶς ἐξ αἰθίοπων ἄγγελοι γινόμεθα Ⓐ τῇ χάριτι προσδραμόντες, οὐ τὴν φύσιν μεταβεβληκότες, ἀλλ', ὃ πολλῷ θαυμαστότερόν ἐστι, μένοντες ἐν τῇ φύσει τῇ αἰθιοπίᾳ τὴν τῶν ἀγγέλων πολιτείαν ἐπιδεικνύμεθα. τοιαύτη γὰρ ἡ

τοῦ

Ἰωάν. ιε. ζ.

α. Κορ. ιϛ. ιαʹ

ῥήματα, ἀκουσον τί φησιν ὁ προφήτης· Ἰδοὺ ταῦτα ἐξελεξαμην ἐν βίβλῳ ζώντων εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ἐξαλείφεται ἢ, οὐκ ὄπῃ ὁ Θεὸς ἀνάμνησιν τὴν ἡμέραν, ὥσπερ ἔλεγχόν τινα ἢ κατηγορίαν εἰς μέσον προφέρων τὸ βιβλίον. πάλαι κατέστησα ὑμᾶς πάντας, φοβούμενος τὸν φόβον, οὐχὶ τὸν ὑμέτερον, ἀλλὰ τὸν ἐμαυτοῦ πρότερον. φέρε οὖν σκλύσω Ⓦ λέγειν· μᾶλλον ἢ τί φέρον· μᾶλλον ἢ οὐκ σκλύσω, ἀλλὰ προαμυνόμενος. μνήσθητι γὰρ καθαίρων τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν· ὃ ἢ ἀφορητον αὐτὴν προσελωμεθα. πῶς οὖν αὐτὴν δυνησόμεθα προσελθεῖν; καὶ διίξωμεν, ὅτι οὐκ ἐξαλείφεται μόνον, ἀλλὰ ἢ ἐξαλείφεται ἁμαρτήματα. τὸ διαστείλαι γὰρ ἄπερ αἱ ὅπῃ κατομνημῶ ὁ δικαζόμενος φθέγξηται, πρώτως ἐγγράφεται διϊσχυρῶς, ἢ ἐξαλειφθῶσιν οὐκ ἔτι λοιπὸν τὸ ἐκείνῳ ἢ ᾧ βιβλίῳ, καὶ φθέγξηται ποτε, Ἐξ βουληθῆς, πάλιν ἐξαλείφε). πόθεν δῆλον; ἀπὸ τῆς γραφῆς· Ἀπόστρεψον γάρ, φησι, τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου, ἢ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. οὐδεὶς ἢ ἐξαλείψῃ ὃ μὴ γεγραμμένον. ὥστε ὅπῃ ἐγεγραμμένα ἦσαν, προσῆκεν ἐξαλειφθῆναι. διδάσκει ἢ ἡμᾶς πῶς ἐξαλείφοι) ἕτερος τις λέγων· Ἐλεημοσύναις καὶ πίστεσιν ἀποκαθαίρεται) αἱ ἁμαρτίαι. οὐχὶ ἐξαλείφοι) μόνον, ἀλλὰ ἐξ ἀποκαθαίρεται), ὥστε μηδὲ λείψανον μένειν τῆς ἀλειφῆς. ὑ τὰ μὲ ὃ βάπτισμα ἢ ἐξαλείφεται μόνον, ἀλλὰ ἢ ἀ προσ ὃ λαβὼν ἐγεγράφει, ἐξηλείφθη πάντα σκῶλα ὧ τ βαπτίσματος ὕδατι, ἢ ᾧ σφραγῖδι τ Χριστοῦ, καθάπερ Παῦλός φησιν, ὅτι ἀξιομέν-ψας ὃ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον, ὃ ἦν ἐναντίον ἡμῖν, ἢ αὐτὸ ἦρεν ἐκ μέσου, προσπλώσας αὐτὸ ᾧ σταυρῷ. εἶδες πῶς ἐξηλείφθη ὃ χειρόγραφον ἐκεῖνο; ἢ οὐκ ἐξηλείφθη μόνον, ἀλλ' ἢ διεῤῥάγη τ ἥλων ὃ σταυροῦ σχισάντων αὐτό, ὥστε ἠνέῳχθη ἀληθῶς. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲ χάριτι ἦν φιλανθρωπίας τοῦ τὸ σταυρωθέντος Χριστοῦ ἰσχύος πάντα ἐξήλειπται· τὰ ἢ μᾶ ὃ βάπτισμα πολλῆς χρείαν ἔχει σπουδῆς, ὥστε ἐξαλειφθῆναι πάλιν· ὅπῃ μηδ' ἔστι δάκρυσι λουσθῆναι, ἀλλὰ τῶν δακρύων δεῖται τῶν ἡμετέρων, μετανοίας, ἐξομολογήσεως, ἐλεημοσύνης, βύβλου, ἢ τῆς ἄλλης ἁπάσης διλιγείας. ἔστω καὶ μᾶ ὃ βάπτισμα ἐκκαθαίρει) ἁμαρτήματα, μᾶ πόνου πολλοῦ ἦν καμάτου. πᾶσαν τοίνυν ὅπως διίξωμεν σπουδὴν, ὥστε αὐτὰ ἐξαλεῖψαι σπουδῆς, ἢ αἰχμῆς ἢ τῆς καθέστως ἀπαλλαγῆναι τῆς ἐκῆ. καὶ γὰρ μυρία ὧμεν ἡμαρτηκότες, αὖ ἐθέλωμεν, δυνησόμεθα ἅπαντα ταῦτα ἀποθέσθαι τῶν ἁμαρτημᾶ τὰ φορτία. βουληθῶμεν τοίνυν. πολλῷ γὰ βέλτιον μακρὰν σεαυτὸν ποιῆσαι τῆς, ἀ προδήλου καθέστως ἀπαλλαγῆναι, ἢ Ⓦ βραχύ τινα τοῦτον ῥᾳθυμήσαντα χρόνον, εἰς τὰς ἀθανάτους ἐκείνας ἐμπεσεῖν πυρφόρους. ὥρα ἢ λοιπὸν ἀναλογίσασθαι τὰ εἰρημένα· ἐπετιμήσαμεν τοῖς ἑαυτοῦ μόνον προσηκόντως, ὅτι τὸν μητέρα προσιόντα γυμνοῦμεν· ἀνεμνήσαμεν αὐτοὺς παλαιᾶς ἱστορίας ἢ κατάρας ἢ βλασφημίας· διελέξημεν προ ἑορτῆς Ἰουδαϊκῆς, ἢ τίνος ἕνεκεν τοῖς τὸ ἑαυτῶ κελεύει σῶν Ἰουδαίοις φαίνεσθαι αὐτῷ ὁ Θεός· εἴπομεν ὅτι ἑορτὴ ἁγία πάντως ὅτι ἢ πεντηκοστή, ἢ πάσχα, ἢ ἐπιφάνεια· εἴπομεν ὅτι ἑορτὴν σκιώδης ποιᾶ καθέστηκεν, οὐχ ἡμερῶν ἢ χρόνων περίοδος· μετ' ἐκεῖνο ἐξέβημεν ὅτι τὰ δῶρα τὰ αἰῶνα κατανεμόμενα· εἴπομεν ὅτι καταλλαγῆς ὅτι τοῦτο σημεῖον· ἐδείξαμεν ὅτι πρέσβεις πνεῦμα ἅγιον ἁγίας τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτημᾶ, ἁγίας τῆς ἀποκρίσεως τῆς προ Ⓦ ποιμένα, ἁγίας τοῦ λόγου τῆς σοφίας ἢ τῆς γνώσεως, ἁγίας τῶν χειροτονιῶν, ἁγίας τῆς θυσίας τῆς μυστικῆς· εἴπομεν ὅτι ὁμοίως ἀλλήλων ἢ ἐνέχεσθαι καταχρώμεθα προσωπείοις τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὰ σημεῖα δωρίζονται νεῶν ἐκ τοῦ μέσου· μᾶ ταῦτα ἀνεμνήσαμεν τοῦ φοβεροῦ δικαστηρίου, ἢ τῶν τότε ἀνοιχθησομένων βιβλίων, ἢ ὅτι πάντα ἡμῶν ἐξεράφεται τὰ ἁμαρτήματα· ἀπεδείξαμεν ὅτι ἐξαλείφεται πάλιν, καὶ θέλωμεν. ταῦτα πάντα μέμνησθε· εἰ ἢ μή δυνατὸν πάντα, ἀπὸ πάντων τοῦ προ τῶν βιβλίων μέμνησθε λόγου· ἢ πάντα, ὅσα μὴ ἀποκρίνεσθε, ὡς ἔχοντες Ⓦ πρόσωπα, ἢ χάραγμα, οὕτω φυλάξεσθε μᾶ ἀσφαλείας, ἢ κατίσχετε ἁγίας τοὺς σταυροὺς τῇ μνήμῃ

Ⓦ

Μη. 6. 12.

Ἰσ. ἰδ' 10

Ψαλ. π. 11.

Παρ. 16. κζ.

Κολ. β. 14.

λυθῆ, καὶ Εἰρήνη γένηται), οἱ περὶ ἀλλήλους ἀπεχθῶς ἔχοντες σύνεχυσε καὶ ὁμονοεῖν ἀλλήλοις ἀναπείθασιν, οὕτω καὶ διὰ τὸ Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἐλθόντος φύσεως. ἔπεμψεν αὐτοῖς σύνεχυσε καὶ ὁμονοεῖν, τὸ ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα ἀνώτερον ἀνθρώπου γένηται. ἀντέπεμψεν ἡμῖν αὐτὸς σύνεχυσε καὶ ὁμονοεῖν ὁ πνεῦμα ὁ ἅγιον. ὅπερ οὐ σύνεχυσε καὶ ὁμονοεῖν ἐγκόμιόν δῆλον ἐστὶ δεῖν. τὰ γὰρ σύνεχυσε καὶ ὁμονοεῖν βασιλικοῦ γένους εἶναι δοκεῖ. διὰ τοῦτο καὶ πνεῦμα ἅγιον ἡμῖν καλεπέμφθη, ὡς τὸ βασιλικώτατης εἰσίας ἵνα καὶ ὁ πρὸς ἡμᾶς οὐ ἀνενεχθεὶς ἐκ γένους ἦν βασιλικοῦ. ἀπὸ γὰρ τοῦ σπέρματος ἦν Δαβίδ. διὰ τοῦτο οὐκ ἐπὶ δίδοικε, ὅτι ἡ ἀπὸ χθὲς ἡμῶν ἄνω καθῆται διὰ τοῦτο καὶ σκώληκα μοί φησιν ἐπὶ τελευτῆτον, καὶ πῦρ ἄσβεστον, καὶ ἐτέρας κολάσεις καὶ τιμωρίας, οὐ φοβοῦμαι λοιπόν· μᾶλλον δὲ φοβοῦμαί σε, οὐ καταγινώσκω δὲ τοῦ σωτηρίας τοῦ ἐμοῦ τοῦ. εἰ γὰρ μὴ μεγάλα ἀγαθὰ ὁ Θεὸς ἦν τοῖς ἄνω ἡμῶν ἐβουλεύετο, οὐκ ἂν τὸν ἀπὸ χθὲς ἡμῶν ἐλάβετο ἄνω. περὶ τούτου εἰς τὸν οὐρανὸν βλέποντες, καὶ ἀσωμάτοις ὑποποιοῦντες δυνάμεις, σαφέστερον τὸν τελείαν ὁρῶμεν τὸν ἡμετέραν ἀπὸ τῆς συγκρίσεως τῶν ἄνω δυνάμεων· νῦν δὲ ὅταν βουληθῶμεν τὸν ἀγγελικὴν ἡμῶν ἰδεῖν, εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω βλέπωμεν, εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ τὸν βασιλικόν. ἐκεῖ γὰρ ἡ ἐξ ἡμῶν ἀπὸ χθὲς κάθηται. οὕτω καὶ ἐλθοῦσα ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κείνων ἡμᾶς. περιβασκαίνω δέ σοι, ὥστε μὴ τῆς δόξης ἐκείνης ἐκπεσεῖν. Ἦξει γὰρ πάντως, καὶ οὐ χρονεῖ ὁ καιρὸς ἡμῶν διασοῦται ἥξω γραπόπεδα ἐπαγόμενος, ἀγέλας πάγματα, ἀρχαγέλων συμμορίας, μυρίων φαλαγγείας, δικαίων χορούς, περιφανῶν καὶ ἀποστόλων δήμους, καὶ ἐν μέσῳ τούτων γραπτοῖσιν αὐλῶν ἐκείνων ὁ βασιλεὺς φανόμενος ἀρρήτῳ τινὶ καὶ ἀφράστῳ δόξῃ. πάντα τοίνυν ποιῶμεν, ὥστε μὴ τῆς δόξης ἐκείνης ἐκπεσεῖν. βούλεσθε εἴπω καὶ τὰ φοβερά; οὐχ ἵνα λυπήσω, ἀλλ' ἵνα διορθώσωμαι. Ὅταν πυρὸς ποταμὸς περὶ τοῦ βήματος ἐκείνου σύρεται, ὅταν βίβλοι ἀνοίγωνται, δικασταὶ καθίσωσι· ἔστι φοβερὰ καὶ φρικώδης. διὰ τοῦτο, καθάπερ ἐν δικαστηρίῳ, τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς ἡμετέρας ζωῆς ἀναγινώσκεται· καὶ πολλαὶ περὶ τῶν βιβλίων τούτων φασὶν αἱ γραφαί. καὶ ὁ μὲν Μωϋσῆς φησιν· Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή, καί με ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου, ἧς ἔγραψας. ὁ δὲ Χριστὸς πάλιν περὶ σοῦ μαθητοῦ ἐλεγε· Ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ πάλιν ὁ περιφανὴς Δαβίδ, Ἐν τῇ βιβλίῳ σου πάντες γραφήσονται· ἡμέραι πλασθήσονται, καὶ οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς· καὶ πάλιν, Ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βιβλίου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν. ὁρᾷς ὅτι οἱ μὲν ἐξαλειφόμενοι, οἱ δὲ ἐγγραφόμενοι; βούλει μαθεῖν, ὅτι οὐκ οἱ δίκαιοι ἐγγραφόμενοι ἐν τοῖς βίβλοις ἐκείνοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν ἐκεῖ ἐγγράφεται; ἑορτὴ χαίρεις, μάθε μου περὶ τοιούτων δυναμένων ἀπαλλάξαι ἡμᾶς τῆς κολάσεως. φοβερὸς ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ χρήσιμος καὶ λιστελὴς· ἀπαλλάττει γὰρ τῆς πείρας τῆς δεῦρο τῶν τοιούτων. μάθωμεν τοίνυν. τὰ ἁμαρτήματα ἐγγεγραμμένα, καὶ ὅπερ αἱ ἐκεῖνα φλεγόμενα, ἀναφέρεται δεῦρο οὐκ καὶ ἐξαλειφεται. ἐκ τούτου δῆλον τοῦτο; καὶ γὰρ τῶν τοιούτων ἁπλῶς ἀπαλλαγῆναι. ὁ Μιχαίας φησὶ περὶ Ἰουδαίων· Οὐαὶ οἱ προσχωμένοις Κυρίου. καὶ πῶς, φησί, προσχώσωμεν αὐτῷ; ἐκ ὧν λέγει ὑμᾶς, πᾶς ποιεῖ ποτηρὶ, καλὸς ἐσώπιον Κυρίου (οἰκεῖον τῶν ἀγαθῶν ῥήματα) καὶ ἐν αὐλῇ αὐτὸς δεδόκησεν· ἐν τοῖς διεφθαρμένοις, φησίν, ἐν τοῖς μὴ δεδουλευκόσιν αὐτῷ. Ἰδοὺ ἡμεῖς ἐφυλάξαμεν τὰ φυλάγματα αὐτοῦ, καὶ μακαρίζομεν ἀλλοτρίους. ἡμεῖς γάρ, φησι, καθ' ἑκάστην δουλεύομεν, καὶ ἕτεροι τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύουσι. πιαίνεται δὲ δοῦλοι πολλάκις περὶ τῶν δεσποτῶν λέγουσιν. ἀλλ' ἄνθρωποι μὴ περὶ ἀνθρώπου λέγε τοῦτο· οὐκ οὕτω δεινὰ, καίπερ ὄντα δεινά· ὃ δὲ περὶ τοῦ κόπου τῆς οἰκουμένης δεσποτῶν τοῦτο φοβηθῆναι, δεσπότου τοῦ ἐλεήμονος καὶ φιλανθρώπου, πάσης μὲν ἐστὶ μείζονος κατηγορίας, καὶ τῆς ἐσχάτης ἀξίου τιμωρίας. ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι ἐγγράφεται τὰ τοιαῦτα ῥήματα,

Ἐξοδ. λϛ. λϛ.

Λευϊτ. ι. κ.

Ψαλμ. ιϛ.

Ψαλμ. ξθ. ιθ.

χ. ιε.

ἵνα ἀναγνῶμεν

Μιχ. ϛ. ιζ.

Μιχ. γ. ιδ.

ἵνα μιχαίας

γλωττῶν ἀκουομένη φανερωτὶς ἦς ὅτι καὶ ἔλεγχος. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει· Ἑκάστῳ α. Κορ. ιε. ζ.
δίδοται τὸ πνεῦμα πρὸς τὸ συμφέρον. ἐγὼ μὲν οὖν νῦν χρείαν οὐκ ἔχω σημείων. τίνος ἕνεκεν; ὅτι καὶ χωρὶς σημείου δόσεως πιστεύει μικρὰ ἤκμα τῷ δεσπότῃ. ὁ γὰρ ἀπίστων ἐπιχύρα δεῖται· ἐγὼ δὲ πιστεύων οὐ δέομαι ἐπιχύρα διὰ σημείου· διὰ καὶ μὴ
5 λαλήσω γλώσσῃ, οἶδα ὅτι ἀναθάρθω ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν. ἐκεῖνοι δὲ τότε οὐκ ἔπιστευον, εἰ μὴ ἔλαβον σημεῖον· διὰ τοῦτο αὐτοῖς ἐδίδοτο σημεῖα, ὥσπερ ἐπιχυρὰ τῆς πίστεως, ἧς ἐπίστευον. ὥστε οὐχ ὡς πιστοῖς, ἀλλ' ὡς ἀπίστοις ἐδίδοτο τὰ σημεῖα, ἵνα γένωνται πιστοί. οὕτω καὶ Παῦλός φησι, Τὰ σημεῖα οὐ τοῖς πιστεύουσι, ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις. ὁρᾶτε, ὅτι οὐχὶ ἀτιμά- α. Κορ. ιδ. ε.
ζοντος ἡμᾶς τὸ Θεοῦ, διὰ τιμῶντός ἐστι δοῦναι τοῖς τῶν σημείων ἐπίδειξιν; βουλόμε-
10 νος γὰρ δεῖξαι τοῖς πίστει ἡμῶν, ὅτι χωρὶς ἐπιχύρων ἢ σημείων αὐτῷ πιστεύομεν, τοῦτο πεποίηκεν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ εἰ μὴ ἔλαβον παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἢ ἐπιχύρα, οὐκ ἂν αὐτῷ ἐπίστευον παρὰ τὴν ἀφασίαν· ἐγὼ δὲ καὶ χωρὶς τούτου πᾶσαν ἐπιδείκνυμι πίστιν. τοῦτο οὖν αἴτιον τοῦ μὴ χρῄζειν σημείων νῦν.

Βουλόμεθα περὶ τῆς ἁγιασθείσης τῆς ἑορτῆς εἰπεῖν, ἢ δόξαι τί ποτέ ἐστι πεντηκοστή,
15 ἢ διὰ τί ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ τὸ χάρισμα δίδοται, ἢ διὰ τί ἐν γλώσσαις πυρίναις, ἢ διὰ τί μὴ δεκαημέρας· ἀλλ' ὁρᾶτε μήκιστ' ἐπιτρέπομαι· διὰ ὀλίγα παρεσθεὶς καταπαύσω τὸν λόγον. ἐν ᾧ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ὤφθησαν Πραξ. ε. γ.
αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός· οὐχὶ πυρός, ἀλλ' ὡσεὶ πυρός, ἵνα μηδὲν αἰθητὸν ὑποστήσῃς περὶ τὸ πνεύματος. καθάπερ γὰρ ὅτε τὸν Ἰορδάνειον ῥεῖθρον ἁγιά-
20 σαντος παρῆν περιστερὰ κατιόν, ἀλλ' ἐν εἴδει περιστερᾶς· οὕτω καὶ ἐνταῦθα, οὐχὶ πῦρ, ἀλλ' ἐν εἴδει πυρός. καὶ πάλιν ἀνωτέρω φησί· ὡσεὶ φερομένης πνοῆς βιαίας· οὐχὶ πνοῆς βιαίας, ἀλλ' ὡς φερομένης πνοῆς βιαίας. τίνος δ' ἕνεκεν ὁ μὲν Ἰεζεκιὴλ διὰ ὁμοιώσεως πυρὸς λαμβάνει τὸ χά- Ἰεζ. ε. ι.
ρισμα τῆς προφητείας, ἀλλὰ διὰ βιβλίου· οἱ δὲ ἀπόστολοι διὰ πυρὸς λαμβάνουσι τὰ χαρίσματα; παρὰ μὲν γὰρ ἐκείνου φησί, ὅτι ἔδωκεν εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ κεφαλίδα βιβλίου, καὶ
25 ἐπέγραπται καὶ πάλεγμα καὶ μέλος καὶ οὐαί, καὶ ἰῶτα καὶ ὀπίσω καὶ ἔμπροσθεν γεγραμμένα· καὶ ἔφαγεν αὐτό, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ στόματι ὡς μέλι γλυκάζον. παρὰ δὲ τοῖς ἀποστόλοις οὐχ ὕστως· ἀλλ' ὤφθησαν αὐτοῖς γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός. τίνος οὖν ἕνεκεν ἐκεῖ βιβλίον καὶ γράμματα; τί τοῦτο δὴ γλῶσσα καὶ πῦρ; ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἀπῄει κατηγορήσων ἁμαρτημάτων, καὶ θρηνή-
30 σων συμφορὰς Ἰουδαίων· ὅτοι δὲ ἐξῄεσαν τὰ τῆς οἰκουμένης ἁμαρτήματα δαπανήσοντες. διὰ τοῦτο ἐκεῖνος μὲν χάρματος ἐλάμβανε, τῶν μελλουσῶν συμφορῶν ἐπόμενον· ὅτοι δὲ πῦρ ἐλάμβανον, ὥστε καταφλέξαι τὰ τῆς οἰκουμένης ἁμαρτήματα, καὶ ἀφεῖσαι πάντα. καθάπερ γὰρ πῦρ εἰς ἀκάνθας ἐμπέσον, πάσας αὐτὰς ἀφανίσει ῥᾳδίως· οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα ἦν ἐδαπάνα τὰς ἁμαρτίας. ἀλλ' οἱ μὲν ἀναίσθητοι Ἰουδαῖοι, τὸ-
χ. γνωμι- τῶν γνωμῶν δέον καταπλήττεσθαι καὶ τρέμειν καὶ προσκυνεῖν διδόντα τὸν δωρεάν, πά-
χ. αἴτιον 35 λιν τὸν οἰκεῖον αἴτιον ἀγνοοῦσι καὶ ἐπιδείκνυνται, μέθην κατηγοροῦντες τοῦ πνεύματος ἀποστόλων. Οὗτοι γάρ, φησι, γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσίν. οἰνόπνοι ἀγρωμοσύνου δὲ θεσπεσίου καὶ σκληροσύνου ἀγέλης. οἱ μὲν γὰρ ἄγελοι, ὅτε εἶδον Πραξ. ε. ιδ.
τὸν ἀπρόσιτον ἀναγραφέα τὸν ἡμέτερον, ἐχάρησαν καὶ ἔλεγον· Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες Ψαλμ. κγ. ζ.
ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης· οἱ δὲ θεσπεσιόδι-
40 κτες τὸν τοῦ πνεύματος χορὸν καταβαῖναι πρὸς ἡμᾶς λέγουσιν, ὅτι μεθύουσιν οἱ δεξάμενοι τὸν χορόν· καὶ οὐδὲ ἡ ὥρα ἔτους ἀνεκτὸν ἐδυσώπησε. γλεῦκος γὰρ ἐν ἔαρος ὥρᾳ οὐκ ἂν εὑρεθείη ποτέ· τότε δὲ ἔαρ ἦν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἀφειδῶσιν ἡμᾶς δὲ σκοπῶμεν τὸν ἀντίδοσιν τοῦ φιλανθρώπου. ἔλαβε τὸν ἀπαρχὴν τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας ὁ Χριστός, καὶ ἀντέδωκεν ἡμῖν τὸ πνεῦμα τοῦ χορόν, καὶ καθάπερ ἐν μακρῷ πολέμῳ ἦν, ὅταν μάχη

λυθῇ,

Εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κράζον ἀββᾶ ὁ πατήρ. ὥστε, ὅταν καλέσῃς τὸν πατέρα, δύναμιν λαβὲ, ὅπως τοῦ πνεύματος τοῦ ψυχικοῦ καὶ ποιοῦντος ἀξιώσῃς τῆς θεοσεβείας ἐκείνης. Εἰ μὴ πνεῦμα ἔχῃς, λόγος σοφίας καὶ γνώσεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἔσται. Ὧ μέλ γὰρ δίδῳ λόγον σοφίας, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα· τῷ λόγος σοφίας, ἀλλὰ ὁ λόγος γνώσεως. εἰ μὴ πνεῦμα ἅγιον ἔχῃς, ποιμὴν καὶ διδάσκαλος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἔσῃ. καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι τοῦ πνεύματος γίνεσθαι, καθὼς καὶ ὁ Παῦλός φη- 5
Πραξ. κ. κη. σιν· Ἐν ᾧ ἔθετο ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ποιμένας καὶ ἐπισκόπους. ὁρᾷς ὅτι καὶ τοῦτο λέγει τοῦ πνεύματος; Εἰ μὴ πνεῦμα ἅγιον ἔχῃς ἐν ᾧ κρίνῳ τούτῳ πατεῖς καὶ διδασκάλῳ, οὐκ ἂν, ὅτε περὶ μικρᾶς αἰδοῦς ἐπὶ τὸ ἱερὸν βῆμα τοῦτο καὶ πᾶσι ὑμῖν ἔδωκεν εἰρηνεύειν, καὶ ἐπιφθέγξασθαι αὐτῷ κοινῇ πάντες, καὶ ᾧ πνεύματι σου. λέγω τοῦτο οὐκ αἰσθανομένοις μόνον, οὐδὲ λέγω ἐλέγχων ὑμᾶς, οὐδὲ βλάπτω ὑμᾶς ταῦτα ἐπιφθέγξασθαι τῇ φωνῇ, ἀλλ' ὅταν 10
περὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου ἐσκηνῆς ἅπτωμαι, ὅταν τὴν φρικτὴν ἐκείνην θυσίαν ἀναφέρειν μέλλῃ (ἴσασι γὰρ οἱ μεμυημένοι ὃ λέγομαι) οὐ παύσεσθαι ἀπαιτῶν τὴν παρακελευσιν, ἕως ἂν ὑμῖν αὐτὸς ἐπιλέξηται τοῦ περὶ τὸ Κυρίου σῶμα, καὶ ὑμᾶς ἐπιφθέγξηται αὐτῷ, καὶ ᾧ πνεύματί σου, λέγω τῆς ἀποκρίσεως αὐτῆς ἀναμιμνησκόντες αὐτόν, ὅτι οὐδὲν αὐτὸς ὁ παρὼν παρέπλη, οὐδὲ αἰδεσθῆναι ὅτι φύσεως καταφρόνημα τὰ παρακείμενα δῶρα, ἀλλ' ἡ τοῦ 15
πνεύματος χάρις παροῦσα καὶ πᾶσιν ἐφιλοτιμήθη τοῦ μυστικοῦ ἐκείνου καταστάσαι θυσίαν. Εἰ γὰρ καὶ ἀναίσθητός ἐστιν ὁ ἱερεύς, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔστιν ὁ ἐνεργῶν δι' αὐτοῦ. μὴ τοίνυν προσέχε τῇ φύσει τοῦ ὁρωμένου, ἀλλ' ἐννόει τοῦ χαρίσματος. οὐδὲν ἀναίσθητον τῶν γινομένων ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ βήματι. Εἰ μὴ πνεῦμα πάρεστιν, οὐκ ἂν ζωὴ ἡ ἐκκλησία· 20
Εἰ δὲ ζωὴ ἡ ἐκκλησία, εὔδηλον ὅτι τὸ πνεῦμα πάρεστι. Τίνος οὖν ἕνεκεν, φησὶ, σιωπᾷ ὁ ἱερεύς; ἐν τούτῳ μοι μὴ ἀκριβείας παρατήρει. πολλὰ γὰρ ἀκούων τοῦτο καὶ συνεχῶς ἐν ἀεὶ ζητούμενον. ἀλλὰ τί τότε γλώσσαις ἐλάλουν πάντες ἐν βαπτιζομένοις, καὶ οὐκ ἦν; μαθωμεν παρ' αὐτῶν τί τὸ λαλεῖν γλώσσαις, καὶ τότε ἐγένετο καὶ τίνος ἕνεκεν. τί οὖν ἐστι γλώσσαις λαλεῖν; ὁ βαπτιζόμενος εὐθέως ἐφθέγγετο τῇ τῶν Ἰνδῶν φωνῇ, τῇ τῶν Αἰγυπτίων, τῇ τῶν Περσῶν, τῇ τῶν Σκυθῶν, τῇ τῶν Θρᾳκῶν, καὶ εἷς ἄνθρωπος πολλὰς ἐ- 25
λάμβανε γλώσσας· καὶ οὗτοι ἐν ἐνίοις, εἰ ἦσαν τότε βαπτισθέντες, εὐθέως δὲ ἤκουσας αὐτῶν ἑλληνίδος φθεγγομένων φωνάς. καὶ γὰρ ὁ Παῦλός, φησι, εὑρέ τινας βαπτισθέντας ἐν τῷ
Πραξ. ιθ. ς. βαπτίσματι Ἰωάννου, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; λέγουσιν αὐτῷ· Ἀλλὰ, εἰ ἔστι πνεῦμα ἅγιον, ἠκούσαμεν. καὶ εὐθέως ἐπέλθουσιν αὐτοῖς βαπτισθῆναι· καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐλάλουν 30
ἅπαντες γλώσσαις. Τίνος οὖν χάριν ζωοποιεῖται, καὶ ἀπορεῖται ἡ χάρις αὕτη νῦν; οὐχὶ ἀπιμαίζοντος ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα πεμπόντος. πῶς, ἐγώ λέγω. ἀνοητότερον ἂν, ἐβούλετο τότε, τῶν εἰδώλων προσφάτως ἀπηλλαγμένους, καὶ παχυτέραν καὶ ἀναισθητοτέραν αὐτῶν ἡ ἁγία ἔπαυλιν, καὶ πρὸς τὰ σωματικὰ πάντα ἐστηλίτωτο καὶ ἐκεχήνεσαν, καὶ σοφία αὐτοῖς σοφία ἔπειτα δωρεὰν ἀσωμάτων ἐδίδοσαν, ὅτε ἐβλέποσαν, τί ποτέ 35
ἐστι νοητὴ χάρις, καὶ πίστις μύνη θεοσυμφύτου· ἀλλὰ τοῦτο σημεῖα ἐλάμβανε. τῶν γὰρ χαρισμάτων τῶν πνευματικῶν τὰ μὲν ὁράται ἐστὶ, καὶ πίστις καταλαμβάνεται μόνη· τὰ δὲ ἀναθήματα σωμάτων σημεῖον τοῖς τῶν ἀπίστων πληροφορίας. οἶδ' ὅτι λέγω· ἀμαρτιῶν ἄφεσις νοητόν ἐστι πρᾶγμα, ὁράται ἐστὶ χάρισμα. πῶς γὰρ καθαίρει ἡμῶν αἱ ἁμαρτίας, οὐχ ὁρῶμεν τοῖς τῆς σαρκὸς ὀφθαλμοῖς. τί οὖν ποτε; ἐπὶ ψυχῆς ἐστιν ἡ καθαιρομένη· ψυχὴ δὲ ὀ- 40
φθαλμοῖς σώματος οὐχ ὁρᾶται. ἡ μὲν οὖν καθαρσις τῶν ἁμαρτημάτων νοητόν δωρεά τις ἐστιν ὀφθαλμοῖς οὐ δυναμένη σώματος ἰδεῖσθαι φανερά· ὁ δὲ γλώσσαις ἀναφόροις λαλεῖν, ἐστὶ μὲν καὶ αὐτὸ νοητῆς ἐνεργείας τὸ πνεύματος· αἰσθητοὶ μὴν καὶ περιέχεται ὁ σημεῖον, καὶ τοῖς ἀπίστοις εὐσύνοπτον. τῆς γὰρ ἔνδον ἐν τῇ ψυχῇ γινομένης ἐνεργείας, τῆς ἀοράτου λέγω, ἡ ἔξω

γλῶττα

τ' ἔρριψε τοσαύτην, ὡς ἅπαν αὐτ' ἀποσραφῶναι τὸ ἔθνος. δείκνυ τοίνυν ὁ ταῦτα γράφας, ὅτι σφόδρα αὐτὸν ἀπέσραπτο ὁ Θεὸς ἔλεγε, Ῥῆμα τίμιον ἰῶ, καὶ οὐκ ἰῶ ὅρασις διαγέλλουσα· τίμιον δὲ ταῦτα τὸ ἀσθένειν λέγων. διὰ γὰρ τούτων ἐδήλωσεν, ὅτι διὰ τῆς ασθενείας ἐασθένιζε τότε. πάλιν θρίωνδ' ἄλλος καὶ ἀποδυρόμενος ὅτι τῇ ὀργῇ τοῦ Θεοῦ ἐλεγθ· Οὐκ ἔστιν ἀρχὴν, οὐδὲ ασθένεια ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. καὶ πάλιν ὁ θαυμαστὸς φησιν· Οὐδέπω γὰρ ἰῶ πνεῦμα ἅγιον, ὅτι Ιησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. ὅπου γὰρ οὐδέπω ἐσαυρώθη, φησὶν, οὐκ ἰῶ πνεῦμα ἅγιον ἐν τοῖς ἀνθρώποις δοθὲν. τὸ γὰρ ἐσαυρώθη, ἔστιν, ἐδοξάθη. Εἰ γὰρ καὶ φύσει τὸ ασθένημα ἐπονείδιστον, ἀλλ' ὅπου ὑπὲρ τῶν φιλουμένων ἐγένετο, δόξαν αὐτὸ καλεῖ ὁ Χριστός. καὶ τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι, ασθενῆ τὸν σαυρὸν οὐκ ἐδόθη τὸ πνεῦμα; ὅτι ἐν ἁμαρτίαις ἰῶ ἡ οἰκουμένη, ἐν ασθενείᾳ καὶ ἔξρᾳ καὶ ἀτιμίᾳ, οὐδέπω τῶν ἀμαρτάνειν ασθενεστέρων τῶν τοῦ ἁμαρτάνειν αἴρεσιν τοῦ κόσμου. ἐπεὶ οὖν οὐδέπω ἰῶ ὁ Χριστὸς σαυρωθείς, οὐδέπω ἰῶ καταλλαγὴ γεγονυῖα· τῆς γὰρ καταλλαγῆς μηδέπω γεγονυίας, εἰκότως οὐδὲ τὸ πνεῦμα ἐπέμπετο· ὥστε καταλλαγῆς τεκμήριον τὸ τὸ πνεῦμα ἀποσαλῆναι. διὸ καὶ ἔλεγε καὶ ὁ Χριστὸς φησι· Συμφέρει ὑμῖν, ἵνα ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, παράκλητος οὐ μὴ ἔλθῃ· ἐὰν δὲ μὴ ἀπέλθω, καταλλάξω τὸν πατέρα, φησὶν, οὐ πέμπω ὑμῖν τὸν παράκλητον. Εἶδες πῶς ἀπεδείξαμεν ὑμῖν, ὅτι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ σημεῖόν ἐστι τὸ μὴ εἶναι πνεῦμα ἅγιον ἐν ἀνθρώποις; ῥῆμα τίμιον ἰῶ, καὶ οὐκ ἰῶ ὅρασις διαγέλλουσα· οὐκ ἔστι γὰρ ἀρχὴν οὐδὲ ασθένεια ἐν ᾧ καιρῷ τότε· ὅπου γὰρ ἰῶ πνεῦμα ἅγιον, ὅτι Ιησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη· συμφέρει ὑμῖν, ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, παράκλητος οὐ μὴ ἔλθῃ. οὐκοῦν σημεῖόν ἐστι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τὸ μὴ εἶναι πνεῦμα ἅγιον. ὅταν ἴδῃς πνεῦμα ἅγιον καταπεμπόμενον δαψιλῶς, μηδὲν λοιπὸν ἀμφιβάλλῃς περὶ τῆς καταλλαγῆς.

Καὶ πού, φησὶν, ἐστὶ πνεῦμα ἅγιον νῦν; τότε μὲν γὰρ καλῶς λέγεις, ὅτε σημεῖα ἐγίνετο, καὶ νεκροὶ ἠγείροντο, καὶ λεπροὶ πάντες ἐκαθαίροντο· νῦν δὲ πόθεν δείξομεν, ὅτι πάρεστι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἡμῖν; μὴ δείσητε· ἀποδείκνυμι γάρ, ὅτι καὶ νῦν πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν ἡμῖν. πῶς, καὶ ποῦ δεῖπνον; ἐὰν γὰρ εἰ μὴ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν ἐν ἡμῖν, πῶς δὲ οὗτοι ἐν τῷ ἱερῷ νυκτὸς ταύτης φωτισθέντες, τὴν ἁμαρτίαν ἀπηλλάγησαν; οὐδὲ γὰρ ὅστι ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγῶναι δίχα τῆς τοῦ πνεύματος ἐνεργείας. ἀκούσατε γοῦν τοῦ Παύλου λέγοντος· Ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς δυσπειθεῖς, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις ποικίλαις· ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας, καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὐ κλέπται, οὐ πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἁρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. Εἶδες ἅπαντα τὰ εἴδη τῆς κακίας; Καὶ ταῦτά τινες ἦτε, ἀλλ' ἀπελούσασθε, ἀλλ' ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε. πῶς; τοῦτο γὰρ ὃ ζητοῦμεν, εἰ διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν κακίαν ἀπεδέμεθα. οὐκοῦν ἄκουσον· ἀλλ' ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ιησοῦ, καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Εἶδες ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν κακίαν ἅπασαν ἐκείνην ἀπήλειψε; ποῦ νῦν εἰσιν οἱ βλασφημοῦντες τὸ πνεύματος τὴν ἀξίαν; εἰ μὲν γὰρ ἀφίσιν ἁμαρτήματα, εἶχε βλασφημεῖσθαι ἂν τῶν αἱρετικῶν. εἰ μὴ πνεῦμα ἰῶ ἅγιον, Κύριον Ιησοῦν Εἰ πᾶν οὐκ ἠδυνάμεθα. Οὐδεὶς γὰρ δύναται εἰπεῖν Κύριον Ιησοῦν, Εἰ μὴ ἐν ᾧ πνεύματι ἁγίῳ. ἐὰν μὴ πνεῦμα ἰῶ ἅγιον, τὸν Θεὸν οὐδὲ καλέσαι οὐκ ἠδυνάμεθα οἱ πιστοί. λέγομεν γὰρ, Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὥσπερ οὖν Κύριον καλέσαι οὐκ ἠδυνάμεθα, οὕτως οὐδὲ πατέρα τὸν Θεὸν καλέσαι δυνάμεθα. πόθεν δῆλον; ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Οὐδὲ ἐστὶ γοῦν, ἐξαπίνης λέγει ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ

a Bas γ. α.

Δευ γ. ιη. Ioan. ζ. λθ.

Ioan. ις. ζ.

Τit. γ. γ.

a. Kor. ε. θ.

a. Kor. ιβ γ.

Ιω. δ. ι.

χεῖρα πηλίνων ἰωμάτων νοσήματα· μᾶλλον δὲ οὐ χεῖρα πηλίνων μόνον ἐκεῖνον ἰδεῖν, ἀλλ', ὃ πολλῷ θαυμαστότερον ἦν, πηλίνων σωμάτων ἐκείνας καὶ θανάτου καὶ δυνάμεων ἀσωμάτων ὑπερημοιμένας, τῶν δαιμόνων λέγω. καθάπερ γὰρ ἡλίου φανέντος ἐλαύνεται τὸ σκότος, καταδύεται θηρία τοὺς σὺν οἰκείους φωλεούς, αἱ δρυοφόνοι καὶ λησταὶ τὰς τυμβωρύχους τοὺς τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων αἰσθάνονται· οὕτω Πέτρου φανέντος καὶ φωνὴν ἀφέντος, ἠλαύνετο τὸ σκότος τῆς πλάνης, ἀνεχώρει δαίμονες, ἐδραπέτευον δαίμονες, ἀνήρπτο πάθημα σωμάτων, ἐξεκαπέδυεν νοσήματα ψυχῶν, ἠλαύνετο κακία πᾶσα, ἀρετὴ τοὺς τῆς γῆς ἐπῴκιζεν. καὶ καθάπερ ἐκ ταμείων βασιλικῶν ἐγγὺς χρυσίον καὶ λίθους τιμίους καὶ μικρόν τις δυνηθῇ ἐξενεγκεῖν τῶν ἀποκειμένων εὐδόξως, καὶ ἕνα λίθον μόνον, πολλὴν ἐργάζεται πλοῦτον τῷ κατεχομένῳ· οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν σωμάτων τῶν ἀποστολικῶν. ταμεῖα γὰρ βασιλικὰ ἦν τὰ σώματα ἐκείνα, θησαυροὶ ἱερῶν ἐμοὶ ἔχοντα ἀποκείμενον, καὶ ἕνα τι ῥῆμα ἔξιον πολλοῦ ἐργάζεται πλοῦτον πνευματικόν. ἰδοὺ τότε ἀληθῶς ἰδεῖν, ὅτι τὰ λόγια Κυρίου ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον πολλοῦ. ὅπερ γὰρ οὐκ ἠδύνατο χρυσὸς, οὐδὲ λίθος τίμιος, τοῦτο ἐποίει τὰ ῥήματα Πέτρου. πόσα γὰρ ἄλαστα χρυσίου καὶ χωλὸν οὐκ ἦμεν τῆς διορθώσασθαι ἴσχυον; ἀλλὰ τὸ ῥῆμα Πέτρου ἴσχυε τῆς φύσεως αὐτῆς αὐτοῦ τῷ πάντων εἰπεῖν, Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔγειραι καὶ περιπάτει, καὶ ὁ λόγος ἔργον ἐγένετο. Εἶδες πῶς ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ χρυσίον, καὶ λίθον τίμιον πολλῷ; εἶδες πῶς ταμεῖα βασιλικὰ ἦν ἐκείνα τὰ σώματα; οὕτως ἰατροὶ τῆς οἰκουμένης ἐκεῖνοι, καὶ γεωργοὶ, καὶ κυβερνῆται· ἰατροὶ μὲν, ὅτι νοσήματα ἐξεκαπέδυον· γεωργοὶ δὲ, ὅτι τὰ λόγια τῆς εὐσεβείας κατέσπειρον· κυβερνῆται δὲ, ὅτι τὸ κλυδώνιον τῆς πλάνης ἔπαυσαν. Διὰ τοῦτο πολλαχοῦ φησι· Πορευθέντες ἀθετοποιῶσι καθαπτόμενος, ὡς τοὺς ἰατροὺς διαλεγόμενος· ποτὲ δὲ, Ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἀρνία, ὃ οὐκ ὑμᾶς κακοπάσκοντας, ὡς τοὺς γεωργοὺς διαλεγόμενος. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων· καὶ τῷ Πέτρῳ, Μὴ φοβοῦ, φησὶν, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν, ὡς τοὺς κυβερνήτας καὶ ἁλιεῖς ὁμιλῶν. καὶ ἰδοὺ ἴδῃς θαύματα ὅτι θαύματα. καὶ γὰρ ἡ φύσις ἡμετέρα τοσαύτας ἡμέρων εἰς ἀθέους μέλη βασιλικὴν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατέδειξε σήμερον τοὺς τῇ φύσει τῇ ἡμετέρᾳ· ἀνύεγκεν ὁ Κύριος τὴν ἀπρόσιτον τὴν ἡμετέραν, καὶ κατέλεγκε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἕτερος Κύριος θαυμάσιον ταῦτα. καὶ γὰρ τὸ πνεῦμα Κυριότητι· καὶ διεστέλλοντο τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα. οὕτω δεῖται ἡμέρας εἶχεν ἀνελθὼν ὁ Χριστὸς, καὶ χαρίσματα ἡμῖν ἔπεμψε πνευματικὰ, δῶρα τῆς καταλλαγῆς ἐκείνης. ἵνα γὰρ μεγάλης ἀμφιβάλλῃ, καὶ διαπορῇ τί ποτε ἄρα μὴ ἀνελθὼν ὁ Χριστὸς ἐποίησεν· ἆρα κατήλλαξε τῷ πατρὶ; ἆρα ἵλεων αὐτὸν εἰργάσατο; βουλόμενος ἡμῖν δηλῶσαι, ὅτι κατήλλαξεν αὐτὸν τῇ φύσει τῇ ἡμετέρᾳ, τὰ δῶρα τῆς καταλλαγῆς ἔπεμψεν ἡμῖν αὐθίς. τῶν γὰρ ἐχθρῶν εἰουμένων καὶ καταλλαττόντων ἀλλήλοις μὴ τὴν καταλλαγὴν αὐθὶς ἐφέποντας αἱ τε φιλοτιμίαι καὶ δεξιώσεις καὶ τὰ χαρίσματα. ἐπέμψαμεν τοίνυν ὑμῖν πίστιν, καὶ ἐλάβομεν ἀφέσεως χαρίσματα· ἐπέμψαμεν ὑπακοὴν, καὶ ἐλάβομεν δικαιοσύνην. καὶ ἵνα μάθητε, ὅτι τῆς καταλλαγῆς τοῦ Θεοῦ δωρεὰν ἐστὶ τὸ δοθῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀπὸ τῶν γραφῶν ὑμᾶς ὅσας πιεσόμαι, τρόπον ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου φανερὸν ποιῶν τὸν λόγον, καὶ δείκνυσιν ὅτι ἀναστέλλει τὸ πνεύματος τὴν χάριν, ἐπισβαίνων ἡμῖν ὀργίζηται· ἵν' ὅταν πεισθῇς, ὅτι τῆς ὀργῆς αὐτοῦ τιμημένον τὸ μὴ εἶναι πνεῦμα ἅγιον, καὶ ἴδῃς πάλιν πνεῦμα καταπεμπόμενον, μάθῃς ὅτι εἰ μὴ καταλλάγη, οὐκ ἂν ἔπεμψε πνεῦμα ἅγιον. πόθεν οἶδα τοῦτο; Ἠλὶ φρεσβύτης ἀνὴρ θεσπέσιος ἦν, ἀλλ' ὅμως ἀπειρίας καὶ σώφρων, παίδων δὲ πονηρίαν οὐκ εἰδὼς διορθώσασθαι ἀλλὰ φέρειν τοῦ μέλους φιλῶν τὰ ἔκγονα. ἀκούετε ὅσοι παῖδας ἔχετε, ὥστε μεμετρημένως πείθεσθαι τῷ φιλεῖν καὶ τῷ αἰδεῖν. ὁ γὰρ Ἠλὶ ὑπόθεν προξενούμενος τὸν Θεὸν, εἰς ὀργὴν

εἰσιν τοῦτο πίνετε, ⓦ βαίνειν τοῦ Κυρίου καταβάλλεται. ἐπεὶ οὖν ἀεὶ δυνάμεθα ⓦ βαίνειν τοῦ Κυρίου καταβάλλειν, ἀεὶ πάσχα δυνάμεθα ἑορτάζειν. βούλεσθε μαθεῖν, ὅτι καὶ αὕτη ἡ σήμερον ἑορτὴ δύναται καθ' ἑκάστην πληροῦσθαι, μᾶλλον δὲ καθ' ἑκάστην ὥραν; ἴδωμεν τίς ἡ ὑπόθεσις τῆς παρούσης ἑορτῆς, καὶ τίνος ἕνεκεν αὐτὴν ἄγομεν. ὅτι ὁ πνεῦμα σοφὸς ἦλθε. καθάπερ γὰρ ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ τῶν πιστῶν, οὕτω δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. πόθεν δῆλον; Ὁ ἀγαπῶν μέ, φησὶ, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει, καὶ ἐγὼ Ioan.14.16. ἐρωτήσω ⓦ πατέρα μου, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν εἰς ⓦ αἰῶνα τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας. ὥσπερ οὖν ὁ Χριστὸς εἶπε περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, καὶ δυνάμεθα ἀεὶ τὰ ὑπερφέρια ὑπερτελεῖν, οὕτω δὲ περὶ τοῦ πνεύματος εἶπεν, ὅτι εἰς ⓦ αἰῶνα μεθ' ὑμῶν ἐστι, καὶ δυνάμεθα ἀεὶ πεντηκοστὴν ὑπερτελεῖν. καὶ ἵνα μάθητε, ὅτι ἔξεστιν ἡμῖν ἀεὶ ἑορτάζειν, καὶ οὐκ ἔστι καιρὸς ὡρισμένος, οὐδὲ ἀνάγκη χρόνου συγκεκλεῖσθαι, ἀκούσατε τοῦ Παύλου τί φησιν· Ὥστε 1.Κορ.ε.η. ἑορτάζωμεν. καίτοι οὐκ ἦν τότε ἑορτή, ὅτε ταῦτα ἔγραφεν, οὐκ ἦν πάσχα, οὐκ ἦν πεντηκοστή· ἀλλὰ διατί, ὅτι ὁ καιρὸς ποιεῖ ἑορτήν, ἀλλὰ ζωοειδὴς καθαρότης (ἑορτὴ γὰρ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ εὐφροσύνη· εὐφροσύνην δὲ πνευματικὴν καὶ νοερὰν οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ, ἀλλ' ἢ σωφροσύνη τροφῆς ἀγαθῆς· ὁ δὲ σωφρονῶν ἔχων ἀγαθὴν καὶ τροφὴν διαπαντός, ἀεὶ ἑορτάζειν δύναται) τοῦτο οὖν οὐδὲ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Ὥστε ἑορτάζωμεν, μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. ὁρᾷς πῶς οὐ καιρόν σε κατέδησεν ἡ ἀνάγκη, ἀλλὰ ζωοειδὴς καθαρότης ἔχει πρόσχεσιν; ἐβουλόμην πᾶσαν τὴν ἀφέλειαν εἰς τοῦτο κατενεγκεῖν. ⓐ γὰρ ἀφ' χρόνου ἴσμεν λαβόντες εἰς τὰς χεῖρας τὰς ἑαυτῶν, οὐκ εὐκόλως αὐτὰς ἀφιᾶσιν. ἐπεὶ οὖν καὶ ὑμᾶς ἡμεῖς τοῦτο δι' ἡμέρας πολλὰς ποιήσωμεν εἶναι τῶν δικτύων ἐλκόμενα τῶν ἡμετέρων, οὐ βουλόμεθα ἀφεῖναι τήμερον· ἀλλ' ἵνα μὴ καιροὶ τῶν περὶ τῆς ἑορτῆς αἰσχρήσωσι λόγων, ἀπὸ τῆς παρούσης ταύτης ὑπὲρ τοῦ ὑπερθέσιν τῆς ἑορτῆς ἀναγκαίαν χρὴ τὴν ἀφέλειαν.

Πολλὰ μὲν οὖν πολλάκις ἐξ οὐρανοῦ κατῆλθεν εἰς τὸν γῆν ἀγαθὰ τῷ κοινῷ τῶν ἀνθρώπων γένει· οἷα ἡ σήμερον, οὐδέποτε κατενήνεκται πρὸ τούτου. μάθετε γάρ μου οἷα τὰ πρότερα, οἷα τὰ σήμερον, ἵνα δὲ ἑκάτερον ἴδητε τὸν ἀφορισμόν. ἔδρεξεν ὁ Θεὸς μάννα ὅτε τὸν γῆν, καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐγῆς. Ἄρτον γὰρ ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος. μέγα Ψαλμ.ζ.κδ. οὖν τοῦτο καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἄξιον. μετ' ἐκεῖνο κατενήνεκται πῦρ, καὶ πλατύνθησαν ⓦ Ἰουδαϊκὰν δῆμον διώρθωσε, καὶ ἥρπασε τὸν θυσιαστήριον ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. κατενήνεκται πάλιν Γ.Βασ.ιη.λη. ὑετὸς λιμῶ τεκμηρίων ἀπρόοπτον, καὶ πολλῶν τὴν εὐσέβειαν εἰργάσατο. μεγάλα ταῦτα καὶ θαυμαστά· ἀλλὰ τὰ πρόσφατα πολλῷ μείζονα. οὐ γὰρ μάννα καὶ πῦρ καὶ ὑετὸς κατενήνεκται σήμερον, ἀλλ' ὅμβρος χαρισμάτων πνευματικῶν· ἰχθύδες ἰωνήθησαν αἴσθησιν, οὐχὶ τοῦ γλυκέος καρποφορίαν εἰργάσαντο, ἀλλὰ τὴν αἰσθητικὴν πείθουσα Φύσιν ⓦ καρπὸν τῆς ἀρετῆς τῶν ἀνθρώπων ἀποδοῦναι γεωργῷ· καὶ ⓐ ῥαιδία ἐκ μὲν δυσάμυνοι, θᾶττον τῆς φύσεως ἐπληθύνοντο τῆς ἑαυτῶν, καὶ ὀξαφὴς ἀγγέλων ἐπληρώτο πᾶσα ἡ γῆ· ἀγγέλων οὐχὶ ἐπουρανίων, ἀλλὰ τὰ αἰσθητὰ σώματα τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων τὴν ἀρετὴν ὑπεδεικνυμένων. οὐ γὰρ ἐκεῖνοι κάτω κατέβησαν, ἀλλ', ὃ θαυμαστότερον ἴσως, ⓐ κάτω πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀνέβησαν τὴν ἐκείνων. οὐ γὰρ τὴν σάρκα ῥίψαντες, γυμνὰς τὰς ψυχὰς πρὸς ἐκείνας, ἀλλὰ μόνοντες ἐν τῇ Φύσει, προαιρέσει ἀγγέλοι ἐγένοντο. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐδὲν ἡ προτέρα θαυμασία ἴσον, ὅτι εἶπεν, ὅτι Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, ἀλλὰ τοῦτό σε ἀφῆκε μόνον ἐν τῇ γῇ, ἵνα μειζόνως ἡ τοῦ πνεύματος δεηθῇ δυνάμεως, ἀλλ' ἰσχυρὸν σώματος τοιαῦτα ἐργαζομένη. ἰδοὺ γὰρ ἴδωμεν γλωττῶν πλήθει δαίμονι ὑπεπτόουσαν· ἰδοὺ ἰδοὺ Γεν.γ.ιθ.

Αλλ' ἑορτή, ϗ πάλιν πάνηγυρις, ϗ πάλιν ἡ ἐκκλησία παρ' ἡμῶν τὴν τείχεων χαρᾶς, ἡ πολύτεκνος αὕτη ϗ φιλότεκνος. Ἀλλ' τί τ φιλοτεκνίας ὄφελος, ὅταν ἑορτὰς μόνον, ἀλλὰ μὴ διὰ παντὸς βλέπῃ τὰ πολύμολα τῶν παιδίων· ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἱμάτιον ἔχων καλὸν, μὴ συγχωρεῖτο αὐτῷ χρῆσθαι διὰ παντός· ἱμάτιον γὰρ τῆς ἐκκλησίας ταῖς παρθενομένοις ὁ πλοῦτος ὅτι· καθάπερ ϗ ὁ ἀπόστολος φησὶν, αἰνίττεται τοὺς τὴν ἐκκλησίαν λέγων· Παρθένον αὐτὸν παραστῆσαι ὡς κόσμον νυμφίου, ϗ ὡς τρόπον νύμφης. καθάπερ οὖν γυνὴ μὴ σώφρων ϗ ἐλευθέρα κατέστολμένη μᾶλλον τῆς σφυρὰν ἔχουσα ϗ χιτωνίσκον ὑπαρπτέραν φαίνεται ϗ βελτίων, οὕτω ϗ ἡ ἐκκλησία φαιδροτέρα σήμερον διάκειται, τὰ πλήθη τῶν ὑμετέρων σωμάτων παρθενομένη, ϗ κατέστολμένα ἔχουσα τὰ ἱμάτια. τοῦτο γὰρ αὐτῆς σήμερον μέσος γυμνὰ ὅτιν ἰδεῖν, καθάπερ ϗ ταῖς ἔμπροσθεν ἡμέραις· ἀλλὰ τ γυμνότητος ἐκείνης αἴτιοι ϗ παρθενόμενοι σήμερον μόνοι, ϗ μὴ ἀεὶ τὴν μητέρα παρεξέλκοντες. ὅπερ ϗ οὐ μικρὸς κίνδυνος γυμνοῦν τὴν μητέρα παρθενίας, καὶ μυρίων παλαιᾶς ἰσχύος· διὰ μυρίων τὸ γυμνὸν ἰδόντος τ πατέρα, ϗ δόντος κόλασιν τοῖς ὅλοις ἐκείνης. καίτοι γε ἁπλοῦς οὐκ ἐποίησε γυμνὸν ϗ πατέρα, ἀλλ' εἶδε μόνον γυμνὸν ὄντα ϗ πατέρα, ϗ οὐδὲ οὕτως ἀπλῆ λαβὴν πεφεύγασιν, ὅπου εἶδε μόνον· ϗ ὑμεῖς σήμερον παρθενόμενοι οὐχ ὁρῶσι γυμνὸν τὴν μητέρα, ἀλλὰ γυμνὸν ποιοῦσιν αὐτήν. Εἰ γὰρ ὁ γυμνώσαν ἰδὼν οὐκ ἔφυγε πεφεύγασιν, ϗ γυμνώσαν ποιοῦντες ποίας δώσειν συγγνώμης ἄξιοι; Ταῦτα οὐχὶ πλήττων βουλόμενος λέγω, ἀλλ' ἵνα φύγωμεν τὸν πεφευγότα· ἵνα φύγωμεν τὸν κατάρατον Χάμ· ἵνα μιμησώμεθα τὸν εὐσεβῆ Σήμ, ϗ τὸν Ἰάφεθ, ϗ παρελθόντες ϗ ἡμεῖς αἰδῶ τ μητέρα τ ἡμετέραν. Ἰουδαϊκοῦ φρονήματός ὅτι τοῖς τῶν σκιῶν φαίνεσθαι μόνον τῷ Θεῷ· τοὺς ἐκείνους εἴρηται· Τοῖς τῶν σκιῶν ὀφθήσῃ Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· ἡμᾶς γὰρ ἀφθάρτους βούλεται ὁ Θεὸς φαίνεσθαι αὐτῷ. ϗ σκιοὺς γὰρ τῶν τότων τὰ ἀφαιρήματα ἔστιν ἅπαντα τὰ ἐπαίνου μέσης γίνεσθαι τὰ συνόδους. Εἰς γὰρ τόπον ἕνα συνεκέχλειστο ἡ λατρεία τότε· ἀφ' τοῦτο ϗ τῆς συλλογῆς ϗ τῆς πρόσοδος αὐτῶν διαείθμητοι ἦσαν ϗ χαμαί. Εἰς γὰρ τὰ Ἱεροσόλυμα ἀνάγκη παρεσκιρτᾶν, ἄλλαχοῦ γὰρ οὐδαμοῦ. διὰ τοῦτο σκιὰν γὰρ τοῖς τ σκιᾶς φαίνεσθαι τῷ Θεῷ, ϗ ἀπαλλαγεῖτο γὰρ αὐτῶν τῆς ὁδοῦ τὸ ἀφάνισμα· γὰρ δὲ ἡμῶν ἁπλοῦς ἀπαλλαγήσεται τόπος. καὶ σκιοὺς μὲν πανταχοῦ τῆς γῆς διεσπαρμένους ἁπάντων γὰρ, φησὶν, οἱ Ἱεροσολύμοις κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς, ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ ϗ οὐρανὸν) ἡμεῖς δὲ μίαν πόλιν οἰκοῦμεν ἅπαντες, ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς τείχεσι καθήμεθα, ϗ πολλάκις οὐδὲ ἐπὶ ξενῶνος διατρίβομεν τῆς ἐκκλησίας, ϗ καθάπερ ϗ μακροῖς πελάγεσι διεχόντες, οὕτως ὀλιγάκις τοὺς τῶν ἱερῶν τούτων ἀπαντῶμεν χοροῦσι. ϗ σκιοὺς μὲν πᾶς μόνος σκέλθυσι χαμαὶ ἑορτάζειν· ἡμᾶς δὲ ἀεὶ τοῦτο ποιεῖ σκέλθυσιν. ἀεὶ γὰρ ἡμῖν ὅτιν ἑορτή. ϗ ἵνα μάθητε ὅτι ἀεὶ ἑορτή, λέγω τῶν ἑορτῶν τὰς ὑποθέσεις, ϗ εἴσεσθε, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑορτὴ ὅτι. Τίνων πρὸ ἡμῶν ἑορτὴ τοῦτο τὰ ἐπιφάνια. Τίς οὖν ὑπόθεσις τ ἑορτῆς; ὅτι Θεὸς ὅτι τῆς γῆς ὤφθη, ϗ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη, ὅτι ὁ Θεὸς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ παῖς μέσος ἡμῶν γίνεται. Ἀλλὰ τοῦτο ἀεί ὅτιν. Ἰδοὺ γὰρ, φησὶ, μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. δὴ πάσας τὰς ἡμέρας τὰ ἐπιφάνια δυνατὸν τελεῖν. τοῦ πάσχα ἑορτὴ βούλεται; Τίς ἡ ὑπόθεσις αὐτῆς; ϗ θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλομεν τότε, ϗ τοῦτο ἐστὶ τὸ πάσχα. Ἀλλὰ σοὶ τοῦτο χαίρω ἀσεσημένῳ ποιοῦμεν. βουλόμενος γὰρ ἡμᾶς ἀπαλλάξαι ὁ Παῦλος τῆς τῶν καιρῶν ἀνάγκης, ϗ δίκαιος ὅτι δυνατὸν ἀεὶ πάσχα ἐπιτελεῖν, Ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε, φησὶ, τοῦτον ϗ ἄρτον, ϗ τὸ ποτήριον

Ησ. μθ. ιη.

Γεν. θ. κε.

Εξοδ. κγ. ιζ

Ρσξ. ε. ι.

Ματθ. κη. κ.

α Κορ. ια. κϛ.

χ. βλέπωμεν. δέχεται ὧν μὴν τοίνυν, ἀγαπητοὶ, καὶ ἡμεῖς τοῦτον ἐπόμενοι ἐκείνῳ βλέψωμεν. καὶ γὰρ ὁ Παῦλός φησιν, Αὐτὸς καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου· καὶ ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι, ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα. ὅπερ γὰρ οὐ πάντες ἁρπαγησόμεθα, ἀλλ' οἱ μὴ μόνον, οἱ δὲ ἁρπαγήσονται, ἄκουσον τί φησιν ὁ Χριστός· Τίνα ἀρεθήσονται δύο ἐν τῷ μύλωνι ἀλήθουσαι· μία παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται· καὶ δύο ἔσονται ἐπὶ κλίνης μιᾶς· εἷς παραλαμβάνεται, καὶ εἷς ἀφίεται. Τί βούλεται δὲ αἴνιγμα τοῦτο; Τί βούλεται δὲ μυστήριον τοῦτο δὲ ἀπόρρητον; ὅταν τὸ μύλον, τοῦτ' ἐστὶν πενίαν ζωῆς καὶ ταλαιπωρίαν πάσης ἡμῖν ἐπάλωσεν· ὅταν ἡ τῆς κλίνης καὶ τῆς ἀναπαύσεως, τοῦτ' ἐστὶν πλοῦτος καὶ τιμὴ πάσης ἠνέῳκται. καὶ βουλόμενος δεῖξαι ὅτι καὶ ἀπὸ πενήτων σώζονται καὶ ἀπόλλυνται, εἶπεν, ὅτι καὶ τὸν ἐν τῷ μύλωνι μίαν παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται· καὶ τὸν ἐν τῇ κλίνῃ εἷς παραλαμβάνεται, καὶ εἷς ἀφίεται, δηλονότι ὅτι οἱ μὴ ἁμαρτωλοὶ ἀφίενται ἐν τούτοις καὶ μόνοις τοῖς ὠμοειδέσι· οἱ δὲ δίκαιοι ἁρπάζονται εἰς τὰ ἐπουράνια. καθάπερ γὰρ βασιλέως εἰς πόλιν εἰσελαύνοντος οἱ μὲν ἐν ἀξιώμασι καὶ ἀρχαῖς, καὶ πολλῷ πρότερον αὐτοῦ παρρησίαν ἔχοντες, πρὸ τῆς πόλεως ἐξελθόντες ἀπαντῶσιν, οἱ δὲ κατάδικοι καὶ οἱ κατακεκριμένοι ἔνδον φυλάττονται τὸν φόβον τὸν πρὸς τὸν βασιλέως ἀναιδούμενοι· ὅταν καὶ ὅταν ὁ Κύριος παραγένηται, οἱ μὲν παρρησίαν ἔχοντες εἰς μέσον αὐτῷ ἀπαντῶσιν ἐν ἀέρι, οἱ δὲ κατάδικοι καὶ πολλὰ ἑαυτοῖς συνειδότες ἁμαρτήματα ἐν τούτοις μένουσιν ἀναιδούμενοι δίκας. τότε καὶ ἡμεῖς ἁρπαγησόμεθα. οὐκ ἐμαυτὸν ἀριθμῶ εἰς τὸν φόβον τῶν ἁρπαζομένων εἶπον, ἡμᾶς· οὐκ ὅτως ἀναίσθητός εἰμι καὶ ἀγνώμων, ὡς ἀγνοεῖν τὰ οἰκεῖα ἁμαρτήματα. εἰ γὰρ μὴ ζωῆς ἐξαίσιον ἐφοβούμην τὸν ἡδονὴν τῆς προύσης ἑορτῆς, καὶ ἐδάκρυσα μικροῦ τοῦτο τὰς ἀναμνήσεις τῆς φωνῆς, ὅπως δὲ τῶν οἰκείων ἁμαρτιῶν ἐμνήσθην. ὅπως δὲ οὐ βούλομαι συγχεῖν τῆς παρούσης ἑορτῆς τὸν διάφορον, ἐν τούτοις τὰ καταλύσω λέγων, ἀκμάζουσαι ἡμῖν τῆς ἡμέρας ἐκείνης τὸ μνήμιον ἐπαφείς· ἵνα μητὲ ὁ πλούσιος ἐπὶ τῷ πλούτῳ χαίρῃ, μήτε ὁ πένης ἐπὶ τῇ πενίᾳ ταλανίζῃ ἑαυτόν· ἀλλ' ἕκαστος, ἀφ' ὧν ἑαυτῷ ζωοῦται, ἢ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ποιῇ. οὔτε γὰρ ὁ πλούσιος μακάριος, οὔτε ὁ πένης ἐλεεινός· ἀλλ' ὃς ἐν τῇ ἁρπαγῇ ἐκείνῃ καταξιωθῇ τῆς ἐν νεφέλαις, μακάριος καὶ τρισμακάριος, καὶ ἀπόντων πενέστατος ἦ· ὥσπερ οὖν ὁ ἐκπεσών, ἐλεεινὸς καὶ τρισάθλιος, καὶ ἀπόντων ἀπορώτατος ἦ. Διὰ τοῦτο λέγω, ἵνα οἱ μὴ ἐν ἁμαρτήμασιν ὄντες, θριαμβεύωμεν ἑαυτούς· οἱ δὲ ἐν κατορθώμασι ζῶντες, θαῤῥεύτωσαν ἀπόντες· μᾶλλον δὲ, μὴ θαῤῥεύτωσαν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλιζέσθωσαν· μήτε ἐκεῖνοι θριαμβευέτωσαν μόνον, ἀλλὰ καὶ μεταβαλλέσθωσαν. ἔξεστι γὰρ καὶ ἐν κακίᾳ, μεταῤῥάπτα τῆς πονηρίας, πρὸς ἀρετὴν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ δυνηθῆναι γενέσθαι τῶν ἐξ ἀρχῆς εὐβεβιωκότων ἴσος. ὅπερ καὶ ἡμᾶς ποιήσωμεν· καὶ οἱ μὲν ἀρετὴν ἑαυτοῖς συνειδότες, μανθέτωσαν ἐπὶ τῇ εὐσεβείᾳ, αὔξοντες ἀεὶ τοῦτο τὸ καλὸν κτῆμα, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ πρόσιόντες τῇ πρὸς τὸν· οἱ δὲ ἁμαρτήμασι, καὶ συνειδότες ἑαυτοῖς ἁμαρτήματα πολλὰ, μεταλλάττωμεν· ἵνα καὶ πρὸς τὸν ἐκείνων παῤῥησίᾳ φθάσαντες, κοινῇ πάντες καὶ ὁμοθυμαδὸν μετὰ τῆς ὀφειλομένης δόξης τῷ ἀγγέλῳ· ἐκδεξώμεθα βασιλέα, καὶ τῆς μακαρίας εὐφροσύνης ἀπολαύσωμεν ἐκείνης ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. πη'. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ, Λογ. α'.

ἐν δὲ τῇ σημαινομένῳ ἐστὶ, καὶ ὅτι τὰ προκείμενα καὶ λεγόμενα περὶ ἡμῶν διαγράφεται.

ἡμέτερα ἀγαθά, ἑαυτῷ νομίζοντι εἶ). βούλει μαθεῖν, ὅτι ἐμέλλοντες ἐρᾶν αὐτὸν δικαίωνα, ἔλαμεν καὶ ἐσκίρτων; ἄκουσον τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ὅτι αἱρέσαιον ἐστὶ καὶ κατέβαιον συνεχῶς. τοῦτο γὰρ ἐπιθυμεῖν ὅτι ἰδίον ἐστὶ τοῦ ἁγίου τὸ παράδοξον θέαμα. καὶ πόθεν δῆλον, ὅτι αἱρέσαιον καὶ κατέβαιον; αὐτοῦ ἄκουσον λέγοντος· Ἀπ' ἄψεσθε τοῦ οὐρανίους δικαιωμένους, καὶ τοῦ ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ὅτι Ⓦ ἐμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τοιοῦτον γάρ ἐστὶ τὸ ἐρώτων τοῦ ἔρως· οὐδὲ Ⓦ χαίρει ἀναμίοισι, ἀλλὰ παραμβαίνοις τὸ παροξυσμένῳ τῇ ἡδονῇ. διὰ τοῦτο καταβαίνουσι, * ἐπιζήμιον τὸ καινὸν ἐστὶ παράδοξον ἑκάστῳ ἰδίᾳ θέαμα, ἀνθρώπου οὐρανῷ φαίνεται· διὰ τοῦτο πάντα καὶ ἄγγελοι, καὶ ὅτι ἐπίκτητο, ἐστὶ ὅτι αἴτιστο, καὶ σήμερον ὅτι ἀνέβη. Ἰδοὺ γάρ δύο, φησὶν, οἱ ἰαθῆτε λαμπρᾷ, διὰ τοῦ ῥήματος τοῦ ἡδονικοῦ διηλεῶτες· καὶ Εἶπον πρὸς τοὺς μαθητάς· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς Ⓦ οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται), ὃν εἶπον ἐλάσαθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς Ⓦ οὐρανόν. σὺ δὲ τί μοι μὴ ἀκριβείας προσέχετε. τί δήποτε ζωὴν λέγεσι; μὴ γὰρ οὐκ εἶχον ὀφθαλμοὺς Ⓓ μαθηταί; μὴ γὰρ οὐχ ἑώρων ὃ γινόμενον; οὐκ εἶπεν ὁ διαγελασθείς, ὅτι βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη; πῶς οὖν ἔνεστι πρεσβύτας Ⓓ ἀγγέλους; διδάσκοντας οὖν τοῦτο, ὅτι εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέβη; ἀλλὰ δύο ζωὰς αἰτίας, μίαν μὲν, ὅτι ἤλεγεν αὐτὸ ὅτι τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Χριστοῦ. ὅτι γὰρ ἤλεγεν, ἄκουσον αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς φησὶν· Οὐδεὶς μου ἐρωτᾷ σε ὑμῶν, ποῦ ὑπάγεις· ἀλλ' ὅτι ταῦτα εἴρηκα, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν καρδίαν. εἰ γὰρ φίλους ἔχοντες καὶ συνήθεις, χαιρεζόμενοι τόπων οὐ φέρομεν, πῶς Ⓓ μαθηταὶ Ⓦ σωτῆρα, Ⓦ διδάσκαλον, Ⓦ κηδεμόνα, Ⓦ φιλάνθρωπον, Ⓦ ἥμερον, Ⓦ ἀγαθὸν ὁρῶντες χαιρεζόμενον αὐτοῖς, πῶς οὐκ ἂν ἤλγησαν; πῶς οὐκ ἂν ὠδυνήθησαν; ἀλλὰ τοῦτο ἔσχεν ὁ ἄγγελος τοῦ ἀπὸ τῆς * δυσθύμου γινομένου λύπου διὰ τῆς ἐπαγγελίας πάλιν παραμυθούμενος. Οὗτος γὰρ, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς Ⓦ οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται). ἠλγήσατε, φησὶν, ὅτι ἀπελήφθη; ἀλλὰ μηκέτι ἀλγεῖτε. καὶ γὰρ ἐλεύσεται) πάλιν. ἵνα γὰρ μὴ ποιήσωσιν, ὅπερ ἐποίησαν ὁ Ἐλισσαῖος ἰδὼν Ⓦ διδάσκαλον ἀναλαμβανόμενον, καὶ διαῤῥήξας Ⓦ χιτωνίσκον (οὐδὲ γὰρ εἶχε ἵνα πρεσβύτας καὶ λέγωσι, ὅτι πάλιν ἦξει Ἠλίας) ἵνα οὖν μὴ τοῦτο ποιήσωσι πάλιν, διὰ τοῦτο Ⓓ ἄγγελοι πρεσβεύσαντο παραμυθούμενοι τὴν ἀθυμίαν. καὶ μία μὲν αὕτη αἰτία τῆς τῶν ἀγγέλων παρουσίας· δευτέρα δὲ ταύτης οὐκ ἐλάττων, δι' ἣν αἰτίαν καὶ προσέθηκεν, ὁ ἀναληφθείς. Τίς οὖν ἐστιν αὕτη; Εἰς τὴν ὁρμὴν ἀναλαμβάνετο. πολὺ γὰρ τὸ ἀφέλημα ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἦρκε ἡ ἐνταῦθα τῆς ἡμετέρας ὄψεως σῶμα ἀναλαμβανόμενον ἰδεῖν μέχρι τοῦ οὐρανοῦ. ἀλλὰ καθάπερ πετεινὸν εἰς ὕψος ἱπτάμενον, ὅσῳπερ ἂν εἰς ὕψος αἴρηται, τοσούτῳ μᾶλλον ἀποκρύπτεται ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ὄψεως· οὕτω δὴ καὶ τὸ σῶμα ἐκεῖνο ὅσῳπερ αἴρεται εἰς ὕψος ἀπὸ, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκρύπτετο, οὐκ ἀρκούσης τῆς ἀθυμίας τοῦ ὀφθαλμοῦ παρακολουθούσης τοῦ μήκους τοῦ σχήματος. διὰ τοῦτο παρεισήκεισαν Ⓓ ἄγγελοι, διδάσκοντες τοῦτο εἰς Ⓦ οὐρανὸν ἄνοδον, ἵνα μὴ νομίσωσιν ὅτι, ὡς εἰς Ⓦ ὁρμὴν ἀνέβη, ὡς Ἠλίας, ἀλλ' ὅτι εἰς Ⓦ οὐρανὸν ἀνέβη. διὰ τοῦτό φησιν, ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς Ⓦ οὐρανὸν. οὐδὲ γὰρ ἂν ἁπλῶς τοῦτο * προσέθηκεν. Ἠλίας μὲν οὖν ὡς εἰς Ⓦ οὐρανὸν ἀνελήφθη (δοῦλος γὰρ ἦν) ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰς τὸν οὐρανὸν· δεσπότης γὰρ ἦν. ἅρμα δὲ πυρὸς, ὅτι τὸ νεφέλη. ὅτε μὲν γὰρ τὸν δοῦλον ἔδει κομισθῆναι, ἅρμα ἐπέμπετο· ὅτε δὲ τὸν υἱὸν, θρόνος βασιλικός· καὶ οὐχὶ ἁπλῶς βασιλικὸς θρόνος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ πατρικός. καὶ γὰρ περὶ τοῦ πατρὸς φησὶν ὁ Ἡσαΐας, Ἰδοὺ Κύριος καθῆται ἐπὶ νεφέλης κούφης. ἐπεὶ οὖν ὁ πατὴρ ἐπὶ νεφέλης καθῆται, διὰ τοῦτο καὶ τῷ υἱῷ τὴν νεφέλην ἔπεμψε. Καὶ ὁ μὲν Ἠλίας ἀνελθὼν ἀφῆκε μηλωτὴν ἐπὶ τὸν Ἐλισσαῖον· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀναβὰς ἀφῆκε χαρίσματα ἐπὶ τοὺς μαθητάς, οὐχ ἕνα προφήτην ποιοῦντα, ἀλλὰ μυρίους Ἐλισσαίους· μᾶλλον δὲ ἐκείνου πολλῷ μείζους καὶ λαμπροτέρους.

διὰ τοῦτο δὲ

* αἰσθάνεται,

* προσέθηκεν.

ρίᾳ τοῖς ⟨W⟩ λαοῖ αὐτοῦ. τοῖς αἱρετικοῖς δικάζῃ, καὶ τὰ ἡμέλια τῆς γῆς καλῆσι ναί, φησι. τῶν γὰρ ἡμελίων τῆς γῆς ἀναισθητότεροί εἰσιν ⟨Φ⟩ αἱρετικοί. πόλιν οὖν ἐπὶ ζητῆς ὑπερβολὴν κακίας, ὅταν καὶ ὄνων ἀναισθητότεροι, καὶ βοῶν ἀλογώτεροι, καὶ χελιδόνος καὶ πτυγόνος ἀγνωμονέστεροι, καὶ μυρμήκων ἀσυνετώτεροι, καὶ λίθων ἀναισθητότεροι, καὶ ὄφεων ἴσμεν φαρμάκια. Θυμὸς γὰρ αὐτοῖς, φησι, κατὰ τῶν ὁμοίωσιν τῶν ὄφεως· Ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. καὶ πῶς λέγει τῶν ἀλόγων τὸν αἰσθησόμενον, ὅταν καὶ αὐτὸ τῶν ἀλόγων φαρμάκια πίνειν καλοῦμεν; Ὑμεῖς γάρ, φησιν, οἱ τῶν ἀλόγων ἀναισθητότεροι, ⟨Φ⟩ πάντων κατώτεροι, ⟨Φ⟩ ἄτιμοι, ⟨Φ⟩ ἀτελέσατοι· πῶς οὔπω; τί λαλήσω; πῶς ἐξενέγκω ῥῆμα τοῦτο; ἡ φύσις ἡ βυτελὴς ἡ πάντων ἀσυνετωτέρα, πάντων ἀνωτέρα γέγονε σήμερον. σήμερον ἀπέλαβεν ἄγγελος, ὃ πάλαι ἐπεθύμουν· σήμερον εἶδον ἀρχάγγελον, ὃ πάλαι ἐπεθύμουν· τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ὑπὲρ τὸν θρόνον ἀστράπτουσαν τοῦ βασιλικοῦ, δόξῃ καὶ κάλλει σιλλουσαν ἄνωθεν. τοῦτο γὰρ πάλαι ἐπεθύμουν ἀρχάγγελος. Εἰ γὰρ καὶ ὑπερβαίνει αὐτοὺς ἡ τιμή, ἀλλ' ὅμως ἔχαιρον καὶ ὅτι τοῖς ἡμετέροις ἀγαθοῖς. καὶ γὰρ ὅτι σκολαζόμεθα, πλησιον. Εἰ γὰρ καὶ ἐφύλαττε τὰ χερουβὶμ ⟨W⟩ παῖδα δοῦσαν, ἀλλ' ὅμως πλησιον. καὶ καθάπερ οἰκέτης ζωόδουλον λαοῦ εἰς φυλακήν, διὰ τοῦτο τὸ σῶμα τοῦ δεσπότου φυλάττει μὴ ⟨W⟩ ζωόδουλον, ἀλλ' ἴσθι ὅτι τῷ γινομένῳ διὰ τὴν συμπάθειαν τὴν πρὸς τὸν ὁμόδουλον· οὕτω καὶ τὰ χερουβὶμ ἔλαβε μὴ φυλάττειν τὸν παῖδα δεσπότου, πλὴν ὅμως ὅτι τῇ φυλακῇ. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι πλὴν, ἀπὸ τῶν δούλων τοῦ δεσπότου τοῦτο ποιοῦσι φανερόν. ὅταν γὰρ ἴδωσι τὸν δοῦλον συμπαθοῦντα τοῖς συνδούλοις, μηκέτι λοιπὸν ἀμφιβάλλης περὶ τῶν χερουβὶμ. πολὺ γὰρ τῶν ἀγγέλων φιλανθρωπότεροι αἱ δυνάμεις ἐκεῖναι. τίς οὖν τῶν δικαίων πλήσιον κολαζομένων ἀγγέλων δικαίως, καὶ μὴ ἁμαρτήματα μυρία; τοῦτο γὰρ ὅτι ὁ θεσπέσιος, ὅτι ἐκ ἁμαρτίας αὐτῶν μαθόντες, καὶ ἰδόντες ὅτι συμπάσχουσι τῷ δεσπότῃ, πλήσιον. ὁ μὲν Μωϋσῆς μετὰ τὴν εἰδωλολατρείαν· διὰ καὶ ἔλεγε· Εἰ μὲν ἀφὶς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή, καί με ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου*, ἧς ἔγραψας. Τί τοῦτο; ὁρᾷς τὴν ἀσέβειαν, καὶ ἀλιτῆς ὑπὲρ τῶν κολαζομένων; διὰ τοῦτο γάρ, φησι, δηλῶ, ὅτι καὶ κολάζονται καὶ δικαίας κολάσεως πυγχάνουσι τὰς αἰτίας. ὁ δὲ Ἰεζεκιὴλ ἰδὼν τὴν ἄγγελον καταστέλλουσαν τὸν λαόν, ἀνεβόησε μέγα καὶ ὠλόλυξε, καὶ φησιν· Οἴμοι, Κύριε, ὅλη ἐξαλείφεις σὺ τὸ κατάλειπον τοῦ Ισραήλ. καὶ ὁ Ἱερεμίας· Παίδευσόν με, Κύριε, φησι, πλὴν ἐν κρίσει, καὶ μὴ ἐν θυμῷ, ἵνα μὴ ὀλιγοστοὺς ἡμᾶς ποιήσῃς. Εἶτα Μωϋσῆς μὲν καὶ Ἰεζεκιὴλ καὶ Ἱερεμίας ἐμηδέσι, αἱ δὲ δυνάμεις ἐκεῖναι θαρροῦσιν ὅτι ζοῖς ἡμετέροις κακοῖς; καὶ πῶς δ' ἔχοι τοῦτο λόγον; ὅλη γὰρ οἰκειοῦται τὰ ἡμέτερα, μάθε ὅσον χαρὰν ἐπεδείξαντο, ὅτε εἶδον ἡμῖν καταλλαγήν τὸν δεσπότην. Εἰ δὲ μὴ τοῦ τότε πλησιον, ἀλλὰ δ' οὖν μετὰ ταῦτα ἤθησαν. ὅλη δ' ἔχαιρον, δῆλον ἐξ ὧν φησιν ὁ Χριστός, ὅλη Χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ὅτι γῆς ὅτι εἰς ἁμαρτωλὸν ὅτις μετανοοῦντα. Εἰ δὲ ἵνα ἁμαρτωλὸν ὅτις μετανοοῦντα ὁρῶντες ἄγγελοι χαίρουσι, διὰ τῆς ἀπ' ἀρχῆς σήμερον ὁρῶντες τὴν φύσιν ἅπασαν εἰσοικειωμένην εἰς οὐρανούς, πῶς οὐκ ἂν μείζω ἐδίδομεν ἡδονήν; ἄκουσον γοῦν καὶ ἑτέρωθεν τῶν αὐτῶν δήμων τὴν βυθεσοφίαν τὴν ὅτι τῇ ἡμετέρᾳ καταλλαγῇ. ὅτε γὰρ ἐπῆλθε ὁ Κύριος ἡμῶν τὸ κατ' σάρκα, ἰδόντες ὅλη καταλλαγὴν λοιπὸν τοῖς αἰθέσποις (οὐ γὰρ δή, εἰ μὴ καταλλαγή, τοσοῦτον κατέβη) ἰδόντες οὖν τοῦτο, χορὸν στησάμενοι ὅτι τῆς γῆς εἴδοσαν καὶ ἔλεγον· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ὅτι γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι διὰ τοῦτο δοξάζουσι ⟨W⟩ Θεόν, ὅτι ἀπέλαβεν ἡ γῆ τὰ ἀγαθά, ἐπάγει καὶ τὴν αἰτίαν, ὅτι γῆς εἰρήνη, λέγοντες, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία, τοῖς ἐκπεπολεμωμένοις, τοῖς ἀγνώμοσιν.

Εἶδες πῶς δοξάζουσι τὸν Θεὸν ὅτι τοῖς ἀνωτέροις ἀγαθοῖς μᾶλλον ἢ ὅτι τοῖς ἰδίοις; τὰ γὰρ ἡμέτερα

ἰς. ἀπέλαβεν.

πᾶσι

χλήτου

ἄωρος ἡ γενή· ὁ γὰρ τέταρτος, φησὶν, ἄγιος ἔσται τῷ Κυρίῳ. ἢ σκόπει σοφίαν νομοθέτου. οὔτε φαγεῖν αὐτὸν εἴασεν, ἵνα μὴ πρὸ τοῦ Θεοῦ αὐτὸς λάβοι καιρόν· οὔτε προσενεγκεῖν ἐᾶν αὐτὸν ἐπέτρεψεν, ἵνα μὴ ἄωρον προσενεχθῇ τῷ Κυρίῳ. ἀλλὰ ἄφες μοι, φησὶ, θῦσαι· προσῆκόν ἐστι· μὴ προσενέγκῃς γάρ, ὅπερ ἀνάξιον ἔστι τῆς τιμῆς τοῦ λαμβάνοντος. ὁρᾷς ὅπως ὁ προσῆκον οἰκοφορήσωμεν, ἀλλὰ τὸ δόκιμον, τοῦτο ἔστιν ἀπαρχή.

Καὶ ταῦτα ἡμῖν περὶ τῆς σαρκὸς ἱκανὰ προσοικέγκει εἰρῆσθαι. ἀνοικέγκε τοίνυν τὴν ἀπαρχὴν τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας τῷ πατρί· καὶ οὕτως ἑξαίφνης σε ὁ δῶρον ὁ πατὴρ καὶ δι' ἑαυτὸν ἀξίαν τὸ προσενεγκόντος, ὡς οἰκείας αὐτὸν δέξασθαι χεροὶ, καὶ θᾶττον πλησίον τὸ δῶρον, καὶ εἰπεῖν· χάρου οὐκ δέξιαι μου. προς
Γεν. γ. ιθ. πίαν φύσιν εἶπεν ὁ Θεὸς, χάρου οὐκ δέξιαι μου; προς ἐκεῖνον τὸν ἀκούσαντα, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. οὐ γὰρ ἦρκει ταφὴν σοὶ οὐρανὸς· ἢ γὰρ ἦρκει μὴ ἀπέλλων ζῶσαν· οὐκ ἐᾷ ἄφατος καὶ αὐτὴ ἡ τιμή· ἀλλ' ἀναβᾶσα ἀπέλλας, πλήθην ἀρχαγγέλων, ἀναβᾶσα τὰ Χερουβὶμ, ἀνέβη ἀνώτερον τῶν σεραφείμ, πλατύτερα ἐστὶ τὰ ἅρματα, οὐ ποσότητα ἔχει, ἕως δὲ τῆς θείου ἐπιλάβετο τῆς διανοίας. οὐχ ὁρᾷς τὸν μέσον τοῦ θρόνου προς τὴν γῆν; μᾶλλον δὲ κάτωθεν ἀρξάμενα. οὐχ ὁρᾷς, ἀπὸ τοῦ ᾅδου προς τὴν γῆν τὸ διάστημα ὅσον; ἀπὸ τῆς γῆς πάλιν προς οὐρανόν; ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν προς οὐρανοὺς ἀνωτέρους; ἀπ' ἐκείνου προς τὴν ἀπέλλας, προς τοὺς ἀρχαγγέλους, προς τὰ ἄνω δυνάμεις, προς αὐτὸν θρόνον βασιλικόν; τοῦτο ὅλον τὸ δίφρημα καὶ τοῦτο τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν αἴρομαι. βλέπε ποῦ κάτω ἔκειτο, καὶ ποῦ ἀνέβη. οὔτε καταβῆναι ἐᾶν κατώτερον, οὔτε ἀναβῆναι ἀνώτερον, οὐ ἀνήγαγεν
Εφεσ. δ. ι. αὐτὸν πάλιν. καὶ ταῦτα δηλαδὴ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Ὁ καταβὰς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβάς. καὶ ποῦ κατέβη; Εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς, καὶ ἀνέβη ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν. μάθε τῆς ἀνέβη, ἢ πία φύσις, ἢ πῶς προσῆκτο τούτου ἀνακειμένη. πάλιν γὰρ ἐνδιατρίβω τῇ βύπλεία τοῦ ἡμετέρου, ἵνα μοι ὑπερβολὴν μάθω τοῦ τιμίου τοῦ ἀπὸ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ δεσπότου. γῆ καὶ σποδὸς ἦμεν ἡμεῖς. ἀλλ' ὅπου τοῦτο ἐγκλημα. τῆς φύσεως γὰρ ἐστὶν
Φιλιπ. γ. κα. ἡ ἀσθένεια. ἀλόγων διεκείμεθα ἀνοητότερον. Παρασυνεβλήθη γὰρ ὁ ἄνθρωπος τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. τοῦτο δέ ἐστιν, ἀλόγων χείρονα, γενέσθαι ὅμοιον τοῖς ἀλόγοις. ὃ μὲν γὰρ ἐστὶν ἄλογον φύσει, καὶ μένει ὅπερ τῆς ἀλογίας, τῆς φύσεως ἐστι· ὃ δὲ λόγῳ ἡμαρτηκὸς προς ἐκεῖνο τὸν ἀνοητὸν κατανοῆσαι, τῆς προαιρέσεώς ἐστιν ἔγκλημα. ὥστε ὅταν ἀκούσῃς, ὅτι ὡμοιώθη τοῖς ἀλόγοις, μὴ νομίσῃς, ὅτι τῶν ἀλόγων ἴσης δόξαν ἔσχεν ἀνθρωπος, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκείνων χείρεις ἀπεφώνησαν βουλόμενος, τοῦτο εἴρηκε. καὶ γὰρ ταῖς ἀλόγων ἐγνώμαις χάρεις καὶ αἰσθητότεροι, οὐχ ὅτι ἀνθρωποι ὄντες ἐκφανεστέρως, ἀλλ' ὅτι
Ησ. α. γ. καὶ προς μείζονα πλήσαμεν ἀναιδοσιώτου. καὶ τοῦτο δηλαδὴ Ησαίας ἔλεγεν· Ἐγὼ βοῦς ἐκπάσομαι, καὶ ὅτος τῶν φατνίων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· Ισραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω. ἀλλὰ μὴ αἰσχυνώμεθα ὅτι τοῖς προτέροις· οὐ γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἀμαρτία, ἀλλὰ περισσεύσεν ἡ χάρις.
Ρωμ. ε. κ. Εἶδες πῶς τῶν κτισμάτων ἀλογώτεροι ἦμεν· βούλει καὶ τῶν πετεινῶν ἀλογωτέρους ἡμᾶς ἰδῇς;
Ιερ. η. ζ. Τρυγὼν καὶ χελιδὼν, τροχιὰ ἀγρευόντων ἔγνωσαν καιρούς ἐστόμου αὐτῆς· ὁ δὲ λαός μου οὐκ ἔγνωσαν τὰ κρίματά μου. ἰδοὺ δὲ τὴν ὄνον καὶ τὴν βοῦν, ἰδοὺ καὶ τὴν πετεινὸν, τῆς τρυγόνος, καὶ τῆς χελιδόνος ἡμᾶς ἀλογώτεροι. βούλει μαθεῖν ἄλλον ἀναισθησίαν ἡμῶν; τὴν μυρ-
Παροιμ. ς. ς. μήκων ἡμᾶς πείσῃ μαθεῖν. οὕτως ἀπωλέσαμεν καὶ τὴν φύσιν φρένας. Πορεύθητι γάρ, φησὶ, πρὸς μύρμηκα, καὶ ζήλωσον τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. μυρμήκων ἐλαττώμεθα μαθηταὶ, κατ' εἰκόνα Θεοῦ γενόμενοι. ἀλλ' οὐχ ὁ ποιήσας ἄγιος· ἀλλ' ἡμᾶς μὴ μείναντες ὅπερ τῆς εἰκόνος. καὶ τί λέγω μυρμήκων; λίθων ἐλαττώμεθα ἀναισθητότεροι. βάλει καὶ τούτων παρέλθω τὴν μαρτυρίαν; Ακούσατε φαραγγες καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ Κυ-
Μιχ. ς. ς. ρίῳ

φρενεστέρους αὐτοὺς ἐργάσηται. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, οὕτω κακῶς ἡμῶν ἔσχατε τὸ ἦθος ἔμπεσεῖν, ὡς κινδυνεύσαι καὶ τῆς γῆς αὐτῆς ἐκπεσεῖν. ἀλλ' ἡμεῖς ⓐ τῆς γῆς ἀνάξιοι φανέντες, τὰ μέρη εἰς οὐρανοὺς ἀνήχθημεν· ⓐ μηδὲ τῆς κάτω ἀρχῆς ὄντες ἄξιοι, πρὸς τὴν βασιλείαν ἀνέβημεν τὴν ἄνω, χωρίζομεν τοὺς οὐρανούς, ὅπλῳ δόμβα τὸ θεῖον τοῦ βασιλικοῦ· καὶ ἡ φύσις, δι' ὧν ἐφύλαττε ⓦ τοὺς δαίμονας τὰ χερουβίμ, αὐτὴ ἐπάνω τῶν χερουβὶμ κάθηται σήμερον. ἀλλὰ πῶς τοῦτο γέγονε τὸ θαυμαστὸν καὶ μέγα; πῶς ἡμεῖς ⓐ πρόσκαιροι, ⓐ τῆς γῆς ἀνάξιοι φανέντες, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κάτω δὴν ἐκπεσόντες πρὸς τοῦτο ὕψος ἀνήχθημεν; πῶς ὁ πόλεμος κατελύθη; πῶς ἡ ὀργὴ ἀπηρέθη; πῶς; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ θαυμαστόν, ὅτι οὐχὶ τῶν ἀδίκως ὀργιζομένων τῷ Θεῷ, ἀλλ' αὐτὸ τὸ δικαίως ἀγανακτοῦντος πρὸς καλέσαντες ἡμᾶς, οὕτως εἰρήνην ἄγομεν. Γαρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. Τί τοῦτο; αὐτὸς ὑβρίσας, καὶ αὐτὸς παρακαλεῖ; ναί· Θεὸς γάρ ἐστι, καὶ δι' τοῦτο ὡς φιλάνθρωπος πατὴρ παρακαλεῖ. καὶ ἕτερα τί γάρ; μεσίτης ὁ τοῦ παρακαλουντος υἱός· οὐκ ἄνθρωπος, οὐδὲ ἄγγελος, οὐδὲ ἀρχάγγελος, οὐδὲ τῶν οἰκετῶν οὐδείς. καὶ τί ποιεῖ ὁ μεσίτης; ἕρχεται μεσίτης. καθάπερ γὰρ δύο πυγμὰς ἀπεστρεφομένων ἀλλήλους καὶ οὐ βουλομένων διαλεχθῆναι, ἕτερός τις ἐλθὼν, καὶ μέσον ἑαυτὸν ἐμβαλὼν ἑκατέρων λύει τὴν ἔχθραν· οὕτω δὲ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν. ὠργίζετο ἡμῖν ὁ Θεὸς· ἀπεστρεφόμεθα ἡμεῖς ⓦ Θεόν, ⓦ φιλάνθρωπον διεστότες. μέσον ἑαυτὸν ἐμβαλὼν ὁ Χριστὸς, ἑκατέρων τὴν φύσιν κατήλλαξε. καὶ πῶς μέσον ἑαυτὸν ἐνέβαλε; τὴν πυφείδα τὴν ὀφειλομένην ἡμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτὸς ἀπεδέξατο, καὶ τὴν ἐκείθεν πυφείαν καὶ τὰ ἐνταῦθα ἀπείδη ὑπέμεινε. βούλει μαθεῖν, πῶς ἐκάτερα αὐτὸς ἐδέξατο; Χριστὸς ἡμᾶς, φησὶν, ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. Εἶδες πῶς αἴρων τὴν φερομένην πυφείαν ἐδέξατο· ἕτερα πῶς καὶ τὰ κάτω δεσμὰ ἀπείδη ὑπέμεινεν. Οἱ σπασμοὶ τῶν ἀνειδιζόντων σέ, φησὶν, ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. Εἶδες πῶς διέλυσε τὴν ἔχθραν, πῶς οὐ περὶ ἁπλῆς πηρώτα ποιεῖ καὶ πάσχει καὶ μαθητοῦ, ἕως ⓦ πολέμιοι καὶ ἐχθροὶ ἡμῶν γάρ τῷ Θεῷ δι' φίλον ἐποίησε. δι' τούτων τῶν ἀγαθῶν ὑποθέσεως, ἃ σήμερον ἡμέρα. καθάπερ γὰρ ἀπὸ ξύλου τῆς φύσεως ἡμῶν λαβὼν, οὕτως ἀνήγαγε τῷ δεσπότῃ. καὶ ὅπερ ἔλεγον ὅτι τῶν παιδίων τῶν σαρκοφόρων, ὀλίγους τινὰς σάρκας λαβὼν, καὶ μικρὸν δράγμα ποιήσας, καὶ προσενεγκὼν τῷ Θεῷ, δι' τοῦ μικροῦ πᾶσαν τὴν ἀρούραν εὐλογεῖ· τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν. δι' ὅλης τῆς μιᾶς ζυμῆς καὶ τῆς ἀπαρχῆς ὁ ὅλος ὁ ἡμέτερος εὐλογηθῆναι ἐποίησεν. ἀλλὰ διὰ τί οὐ πᾶσαν τὴν φύσιν ἀνέλαβεν; ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο ἀπαρχῆς, ἐὰν ὅ ὅλον τις προσενέγκῃ, ἀλλ' ἐάν τις μικρὸν προσενέγκῃ, διὰ τοῦ μικροῦ ὅ ὅλον εὐλογηθῆναι προσκυβάσῃ. καὶ μὴν εἰ ἀπαρχή, φησὶν, ἁγία ἐστὶν, ⓦ πρῶτον ἀνθρώπου ἡγούμεθα αὐτὸν ἐνεχθῆναι. ἀπαρχὴ γάρ ἐστι ὃ πρῶτον ἐκφέρεται, ὃ πρῶτον βλαστάνει. οὐκ ἔστι τοῦτο ἀπαρχὴ, ἀγαπητὲ, ἐὰν ⓦ πρῶτον προσενέγκωμεν καρπὸν ὑγιῆ καὶ ἀθετῆ, ἀλλ' ἐὰν ⓦ δόκιμον προσενέγκωμεν. ἐπεὶ οὖν σκῆπος ὁ καρπὸς κατάβλητος ἁμαρτίας ἐστὶν, διὰ τοῦτο οὐκ αἰωνίζει, εἰ καὶ πρῶτον ἐβλάστει. τοῦτο γὰρ ἀπαρχή. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐχὶ ὁ πρῶτος βλαστάνων καρπὸς, τοῦτο ἀπαρχὴ, ἀλλ' ὁ δόκιμος καὶ ὑγιαίνων καὶ εἰς ἀκμὴν ἥκων τὴν προσῆκουσαν, ἀπὸ τῶν γραφῶν σοι πρόσεχε τὴν μαρτυρίαν. Ἐὰν εἰσέλθῃς, φησὶν ὁ Μωϋσῆς, πρὸς ⓦ λαὸν, εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἣν Λευϊτ. ιθ. κε
Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι, καὶ φυτεύσῃς ἐν αὐτῇ πᾶν ξύλον ποιοῦν καρπὸν βρώσιμον, τρία ἔτη οὐ προσκαθαιρεῖς ⓦ καρπὸν αὐτοῦ· τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει ὁ καρπὸς αὐτοῦ ἅγιος ἔσται τῷ Κυρίῳ. καὶ μὴν εἰ ἀπαρχὴ ἦν τὸ πρῶτον ἐκφερόμενον, ⓦ ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ καρπὸν, αὐτὸν ἔδει δοθῆναι τῷ Κυρίῳ· νυνὶ δέ φησι, τρία ἔτη οὐ προσκαθαιρεῖς ⓦ καρπὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀφήσεις αὐτὸν, διότι ἀζύμηλον τὸ δένδρον ἐστὶ, διότι ἀθετεῖ, διότι

ἄωρος

εστι ὁ ἁγιάζων, οὐχὶ δὲ ἄγγελος μόνοι, ἀλλὰ καὶ τῆς μάρτυρων συλλειτουργῶν· οὐχὶ μάρτυρων μόνοι, ἀλλὰ καὶ ἀγγέλων. καὶ γὰρ ἄγγελοι πάρεισι, ἀγγέλων καὶ μαρτύρων ἡ χωρὰς γέγονε σήμερον. καὶ εἰ βούλει ἰδεῖν καὶ μάρτυρας καὶ ἀγγέλους, ἄνοιξον τῆς πίστεως σου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ὄψει τὸ ἁγιαζόμενον σήμερον. εἰ γὰρ πᾶς ὁ ἀὴρ ἀγγέλων ἐμπέπλησται, πολλῷ μᾶλλον * ἡ παροῦσα ἡμέρα, ὅτι ὁ διασώστης αὐτῶν ἀναλαμβάνεται. ὅτι γὰρ ἅπας ὁ ἀὴρ ἀγγέλων ἐμπέπληται, ἄκουσον τί φησιν ὁ ἀπόστολος, ἑστέφων ἡμῶν γυναῖκας ὥστε ἔχειν κάλυμμα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς. Ὀφείλουσιν αἱ γυναῖκες ἐξουσίαν ἔχειν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. καὶ πάλιν ὁ Ἰακώβ, Ὁ ἄγγελός, φησι, ὁ ῥυόμενός με ἐκ νεότητός μου. καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ μιᾷ τῶν ἀποστόλων ὅτε πρὸς τὴν Ῥόδην ἔλεγεν, Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστι. καὶ πάλιν ὁ Ἰακώβ, Εἶδον, φησι, πρεμβολὴν ἀγγέλων. καὶ ἵνα ἔχητε πρεμβολὴν ἀγγέλων εἶδεν ὑπὲρ τῆς γῆς καὶ σκηνάς· καθάπερ βασιλεὺς κελεύων τὰ στρατόπεδα ἐν εἰρήνῃ καθίζεσθαι πόλεσι, μήποτε βαρβαρικὸς πόλεμος ἐπαναστὰς καταδράμῃ τὰς πόλεις· οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς, ὅπου καὶ δαίμονες εἰσὶ τὸ πᾶν τοῦτο βαρβαροι καὶ ἄγγελοι, καὶ πολέμους ἐγείροντες ἀεὶ καὶ τῆς εἰρήνης ἐχθροὶ, ἀνέπεταννσιν αὐτοῖς τὰ στρατόπεδα τῶν ἀγγέλων· ἵνα φαινόμενοι μόνον αὐτοῖς καταπλήττωσιν· ἵνα τὸν εἰρηνεύοντα ἡμῖν ἀεὶ θορυβήσωσι. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ἄγγελοι εἰρήνης εἰσὶ, ἄκουσον τῶν προφητικῶν ἀεὶ λεγόντων τῶν ἁγίων, ὅτι ἄγγελοι τῆς εἰρήνης αἰτοῦσιν. ὁρᾷς ὅτι ἄγγελοι πάρεισι καὶ μάρτυρες; τί οὖν ἀθλιώτεροι τῶν ἀπολειφθέντων σήμερον; τί μακαριώτεροι ἡμῶν τῶν προκαθημένων καὶ ἀπολαυόντων τῆς πανηγύρεως ταύτης;

Ἀλλ' ὅτι μὲν τῶν ἀγγέλων λέγει σε ἑτέρους ἡμᾶς ἀναπεπάτωσαν χαρεῖς, ἡμῖν δὲ ὅτι τὴν ἐπόθεσιν τῆς παρούσης ἑορτῆς ὁ λόγος ἀγαγωμεν. τίς οὖν ἐστιν ἡ παροῦσα ἑορτή; σεμνὴ καὶ μεγάλη, ἀγαπητὴ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐπαφρίζουσα χαρᾷ, καὶ τῇ μεγαλοδωρείᾳ ἀξία τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν Θεοῦ. σήμερον γὰρ καθημαγμένη τῷ Θεῷ πρὸς ὃ τῆς ἀληθείας γεγόνασι φίλοι· σήμερον ἡ χερσαία ἔχθρα κατελύθη, καὶ ὁ μακρὸς πόλεμος· σήμερον εἰρήνη θαυμασία τοῖς ἐπιμηλθεῖ. οὐδέποτε πρεσβευθεῖσα πρέσβυρον. τίς γὰρ ἂν ἤλπισεν ὅτι Θεὸς ἀληθείᾳ καταπατήσεται ἐμοῦ; οὐχ ὅτι ἀπιστῶ, ἀλλ' ὅτι ῥᾳθυμος ὁ οἰκέτης· οὐχ ὅτι ὠμὸς ὁ Κύριος, ἀλλ' ὅτι ἀγνώμων ὁ δοῦλος. βούλει μαθεῖν πῶς προῳκειώμεθα τῇ φιλανθρωπίᾳ ταύτῃ; ἄκουσον τί ἡμεῖς ἡμῖν διασώστην; καὶ γὰρ δίκαιον μαθεῖν τὰ πρέσβεις ἡμῶν ἔχθρας τοῦ ἐπιτάσαντος· ἵν', ὅταν ἴδῃς ἡμᾶς ἐπιδημοῦντας ἡμῖν, μὴ ξένους καὶ πολεμίους, θαυμάσῃς τὸν ἐπιτάσαντος τοῦ φιλανθρωπεύεσθαι. ἵνα μὴ νομίσῃς ἐξ οἰκείων καταρχομένην μεγάλην τοῦ μεταβολοῦ· ἵνα μάθῃς αὐτοῦ τὴν χάριτος τοῦ μεγέθους τῶν δωρεῶν. βούλει τοίνυν μαθεῖν, πῶς προῳκειώμεθα ἡμῖν διασώστην, φιλάνθρωπον, ἥμερον, ἀγαθὸν, πάντα μᾶλλον τῆς ἡμετέρας σωτηρίας οἰκονομοῦντα; ἐβουλεύσατό ποτε μὴ πάντολμος ἀφανισμὸς τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ οὕτως ἡμῖν ὠργίσθη, ὡς ἀπολέσαι ἡμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ θηρίων καὶ κτίσεως καὶ τῆς γῆς ἁπάσης. καὶ εἰ βούλει, ἐγώ σε ποιήσω καὶ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ἀκοῦσαι. Ἐξαγείλω γάρ, φησι, τὸν ἀνθρωπον, οἷς ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου πάσης τῆς γῆς, καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ κτήνη· ὅπου σεσημείωσθε, ὅτι ἐποίησα τὸν ἀνθρωπον. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι οὐ τῇ φύσει ἡμῶν ἐμίσει, ἀλλὰ τὴν κακίαν ἀπεστρέφετο ὁ εἰπών, ὅτι ὀξαγείλω τὸν ἀνθρωπον, οἷς ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει τοι ἀνθρωπος, Καιρὸς πάντως ἀνθρωπου ἦκει πρὸς με. εἰ δὲ τὸν ἀνθρωπον ἐμίσει, οὐκ ἂν ἀνθρωπον διελέχθη. καὶ ὁρᾷς αὐτοὶ οὔτε βουλόμενοι ποιήσαι, ὅπερ ἐπέλησε ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἀπολογούμενοι τῷ δούλῳ τὸν Κύριον, καὶ ὡς ὁμοπάθειαν φίλῳ διαλεγόμενοι καὶ λέγοντα τὰς αἰτίας τῆς μελλούσης ἀπωλείας ἔσεσθαι· οὐχ ἵνα μάθῃ τὰς αἰτίας ὁ ἀνθρωπος, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἄλλοις εἴπῃ, σωφρονιστέρους

* ἡ πανηγύρις, πολλῷ μᾶλλον

α. Κορ. ια. ι.

Γεν. μ. ις. Πεσξ. ις. ιε. Σοφ. λε. ε.

Γεν. ς. ζ.

Γεν. ς. ιγ.

χ. ἀνδρίαν

χ. ἄνοιγε

καὶ ἀμβρόσιον. ὁ δὲ Θεὸς τῆς Εἰρήνης πάντας ἡμᾶς καταξιώσειε τῆς μετὰ τῶν ἁγίων ἀναστάσεως, οὐ ἔργοις καλοῖς ἀρεσθέντας, ἀλλὰ πίστει ὀρθοδόξῳ· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. πζ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ Ιησοῦ Χριστοῦ.

ἐλέχθη δὲ καὶ τοῦ μάρτυρος τῆς Ῥωμανησίας, ὕθεν μάρτυρων σώματα κατὰ τὸ ἔθος φοβοῦνται ἀπὸ τῶν ἐκεῖθεν λαμβάνειν, ἀλλὰ ἐξέστησαν καὶ ἀλλαχοῦ κατ' ἰδίαν ἐπάφησαι.

ΚΑὶ ὅτι χαίρομεν μάλιστα ἐπιτελοῦντες, ἔξω τῆς πόλεως τὴν ἑορτὴν ἐπιτελέσαντες, ἐκεῖθεν ὅτι τὸν χαιρωθέντος τοῦ ἁγίου Ἀναλήψει ἀγαθοῦ τὸ φαιδρὸν ταύτην καὶ ἐξαίρετον σώζουσαν ἡμέραν, ἔξω τῆς πόλεως πάλιν τὴν ἑορτὴν ἐπιτελοῦμεν. ποιοῦμεν δὲ τοῦτο, οὐχὶ τὴν πόλιν ἀτιμάσαι βουλόμενοι, ἀλλὰ τιμῆσαι τὸν μάρτυρος ἀσυνήθειαις. ἵνα γὰρ μὴ ἐγκαλῶσιν ἡμῖν οἱ ἅγιοι οὗτοι, καὶ λέγωσιν· ἡμᾶς οὐκ ἦλθε ἄξιοι εἶναι ἡμέραν τὴν τοιαύτην ἡμῶν ἐν ταῖς ἡμετέραις σκηναῖς ἐπιτελουμένην ἰδεῖν· ἵνα μὴ ἐγκαλέσωσιν ἡμῖν οἱ ἅγιοι ὅτι καὶ λέγωσιν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἡμῶν αὐτὸ δεχόμεθα, καὶ ἐν καθόδοις ἡμῶν ἀποτυγχάνειν κατηξιώθημεν· τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς αὐτὴν οὐ κατηξιώθημεν ἰδεῖν ἐν ταῖς ἡμετέραις καταγωγίοις πλανώμενοι. Διὰ ταῦτα τὴν πόλιν ἀφέντες, ἐπὶ τοὺς πόδας τῶν ἁγίων τούτων ἐδράμομεν, διὰ τῆς παρούσης ἡμέρας καὶ ὥραν τὸ χρέος τὸ παρελθόντες ἀποπληρούμενοι ἐπὶ τοὺς αὐλοὺς. Εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτῳ ἔδει ἐπὶ τοὺς τοῦ γυναίους τούτους τῆς βασιλείας ἀθλητὰς πέμπειν, ὅτι ὥσπερ ὁ ἔδαφος ἔκειτο· πολλῷ μᾶλλον νῦν τὸ ποιεῖν χρή, ὅτι καὶ ἐκείνοις οἱ μάρτυρες εἶπαν, ὅτι ἀπέλαβε τὴν λύκων τὰ πρόβατα, ὅτι ἀπέστησαι τῶν νεκρῶν οἱ ζῶντες. αὐλοῖς μὲν γὰρ ἔδει ἐπὶ τούτῳ βλέπειν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς κοσμικῆς τῆς τοῦ τάφου. ὧν γὰρ τὰ πνεύματα ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἔδει τὰ σώματα ἐκλείπειν ἀπὸ τῆς γῆς πάσης· ὧν ἡ ψυχὴ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ Θεοῦ, ἔδει τὰ λείψανα ἀπὸ τῆς γῆς ἔπαρχον. αὐλοῖς μὲν οὖν ἔδει μία βλέπειν ἡμᾶς, ἔδει πρὸς τοῦτο· ὁ δὲ λαὸς ἡμῖν οὐ τοῦ τυχόντος ζημίαν ἐστὶν ἐμφιεῖν, ἀπὸ τῶν τόπων πέμψαι πρὸς τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων, μὴ δὲ ἀμφιβολίας καὶ διαπρίσεως ποιούμενος ταῖς ψυχαῖς διὰ τὸ ἀγνοεῖσθαι ταῖς ψυχὰς τῶν ἁγίων, καὶ ποῦ κεῖνται οἱ θησαυροὶ οἱ ἀληθεῖς. καὶ τοῦτο ἐλπίσατε, ὥσπερ αὖ εἰ πέμμασι πρόβατων καθαρῶν ἀποπλύσαι ῥύπον ἐπιχώριον ἔρχοιτο μὲ ὅπου ταῖς πηγαῖς ταῖς καθαραῖς, βέβαιον δὲ πολὺ εὑρίσκει καὶ δυσωδίας ἐμπεσούσης ἀναχαιτίζοιτο πάλιν· οὕτω καὶ ὅπου τῆς παίμνης ταύτης ζωοῦται. ἐκάθιζε μὲν ὁ λαὸς πρὸς ταῖς καθαραῖς τῶν μαρτύρων πηγαῖς· ἀποθανόμενος δὲ δυσωδίας αἰρετικῆς ἐκβύσει ἀπούσης, ἀνεχαιτίζετο πάλιν. ὅπερ οὖν ζωοδὸς ὁ σοφὸς οὗτος ποίμην καὶ κοινὸς διδάσκαλος, ὁ πάντα πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας οἰκονομῶν, οὐκ ἐνέσχετο μέχρι πολλοῦ ταύτην τὴν ζημίαν προϊδεῖν, ἵνα ὁ θερμὸς ἐραστὴς καὶ ζηλωτὴς τῶν μαρτύρων· ἀλλά τί ποιεῖ; θαύσατε τὸν σοφόν. ταῖς μὲν θελεκραῖς καὶ δυσώδεσι ῥεύμασι κατέχεται, ταῖς δὲ καθαραῖς τῶν μαρτύρων πηγαῖς ὁ καθαρὸς χαρακτὴρ κατέπεσεν. καὶ σκηπτῷ ἴσον καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν Φιλαθηναίων ἐπεδίωξαν, καὶ πρὸς τοὺς μάρτυρας τὸν πιστὸν, καὶ πρὸς τὸν λαὸν τὸν κοσμικόν. πρὸς μὲν τοὺς κατοικοῦντας Φιλαθηναίων ἐπεδίωξαν, μὴ κτήσασθαι αὐτῶν τὰ ὄντα, ἀλλ' ἀφεῖς ὅπου τῶν τόπων μένειν· πρὸς δὲ τοὺς μάρτυρας ὑμνῶν, ἀποδιώξας αὐτοὺς τῶν ποικίλων γλυκασμάτων· πρὸς δὲ τὸν λαὸν κοσμικόν, οὐκ ἀφεὶς αὐτοὺς μὴ διαφείσεως ποιεῖσθαι τὰς ψυχάς. Διὰ ταῦτα ὑμᾶς ἐσώσατε ἥκειν, ἵνα φαιδρότερος ὁ σύλλογος γένηται, ἵνα λαμπρότε-

ρον

Γεν. γ. ιζ. ἐφόρεσεν; Εἰπὲ αὐτῷ, ἵνα ζῇ ἀκήθης ἡ σὺ τελώλεις τῷ Ἀδὰμ σκριζώσῃ. ἐκφιος γὰρ
γένειν ἡ γέμειν καταδικάσθη, ἐξ ἀκήθης ἐξ τελώλεις γεωργῆν. Ἰησοῦς οὖν φιλάν-
θρωπος ὢν, τὸ ἰδίου πτώματος θέλων .ᾳ.σγνόησαθαι, πάντα δι' ἡμᾶς ὑπέστη, ἵνα ἡμᾶς . χ. ἡμᾶς
τῆς καταδίκης ἐλευθερωθῶμεν. ὥσπερ γὰρ ἐγκρυπθῆναι δεῖ γεωργικὸς, ἵνα τὴν ἐκ γεωργικὸς χ. ἐκ γεωργ-
ᾳ.σγνομένην ἁμαρτίαν τοῖς ἀνθρώποις ἀπαλύψῃ, οὕτω καὶ ταῖς ἀκάνθαις στεφανοῦται, ᾳ
ἵνα τὴν κακῶς γεωργηθεῖσαν ὑπὸ τῆς πονηρᾶς γλώσσης δεῖ τῆς ἰδίας ὑπ' ἀκάνθης ἡμερωτέ-
ραν ἐργάσῃ). ἐὰν δὲ εἴπῃ σοι, χολὴν καὶ ὄξος δεῖ πιεῖν; Εἰπὲ αὐτῷ, ἵνα ἡμῖν τὸ θανα-
τηφόρον ἰὸν ἐξεμέσωμεν τὸ δράκοντος. ἡ γὰρ χολὴ ἐκείνη ἐμοὶ γέγονεν γλύκασμα, καὶ τὸ
ὄξος ἐκεῖνο ἐμοὶ γέγονεν ἅλμα. ἐὰν δέ σοι εἴπῃ πάλιν ὁ ἄπιστος, δεῖ αὐτὸν καὶ κοκκίνων ἐνέδυσαν
χλαμύδα, καὶ δεῖ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον ἐπέθηκαν αὐτῷ; Εἰπὲ αὐτῷ, ἵνα καὶ μὴ θέλοντες αὐτῷ
στεφανῶσιν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τὸν βασιλέα αὐτὸν καὶ ἄκοντες ὀφθῆναι τῆς ὁμολογήσωσι. νῦν
μὲν χλευάζοντες στεφανοῦσιν, οὐκ εἰδότες ἅπερ ἐστεφάνουν, εἰς δὲ τὴν μέλλουσαν αἰκάζουσι
πᾶσι γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃ), φιλιπ. β. ι.
ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ ὀρᾶται πατρὸς ἡμῶν. Ἀμήν. Ἐχέτω καὶ ἡ χλαμὺς χ. χλαινὶς
ἐκείνη ἕτερον ἄπιγμα. οὐ μόνον γὰρ τὸν βασιλέα ἐνέτυπεν, ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁ ἀμοιβαῖος
καὶ φονώδης τῶν Ἰουδαίων ἐπεδείκνυτο. ἐδικαίου γὰρ καλάμου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἵνα γραφῶσιν
αὐτῶν αἱ ἁμαρτίαι. ταῦτα μὲν οὖν ⓐ χειτομαχοῦντες ἐποίουν, ἀγνοοῦντες τὸ σταυρούμενον,
μᾶλλον δὲ ἐκτυφλωθέντες· ἡ δὲ κτίσις οὐκ ἠγνόησε τὸ ἑαυτῆς δεσπότου τὸ δὲ δη-
μιουργόν." ὅτε γὰρ τὸν σταυρὸν κρεμάμενον θεωρήσας ὁ ἥλιος ὁ αἰσθητὸς τὸν ἥλιον τὸν δικαιοσύνης· χ. ὅτε δὲ τὸν σταυρὸν ὁρᾷ
Χριστὸν, ὑπὸν τὸν" ἀόμων ὑβριζόμενον, μὴ φέρων ὁ τόλμημα, φεύγει σκηνίσας τὴν γῆν, σταυρὸν κρεμα-
καὶ ἄτοπα ἠγησάμενος σωτηρίαν, καὶ φωλίζων ἀφθάρμους εἰς τὴν μεγίστην ἀσεβοῦντας ἀ- μένου θεω-
σέβειαν. οὐ μόνον δὲ ὁ ἥλιος ἔφυγεν, ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ" ἐκίνητο, μὴ φέρουσα τὴν αἰσχύνην τῶν χ. πάσχει ὑπὸν
δρωμένων, ἐδείκνυτο μᾶλλον δὲ καὶ διδάσκουσα ὅτι Θεὸς ὢν ὁ σταυρούμενος. καὶ οὐκ ἰώμενος, ἀλλ' κτίσεως.
ἐκδεήσαιτο, μὴ θέλουσα φέρειν ἐφ' ἑαυτῆς τοὺς θεοκτόνους Ἰουδαίους. οὐχ ὕτω γὰρ ἀδελφοκτο-
νήσας ἔχαιρεν ὁ Καὶν τῇ γῇ, οὐδὲ ὅπως αὐτὸ ἐχάρησεν ἡ μιαίτατον πυργοποιία, οὐδ' ὅπως αὐ- 25
τὴν ἐμόλυνεν ἀθεμιτουργήσαντες Σοδομῖται, οὐδ' ὡς ⓐ τοὺς εἰδωλοπλάστας ὄξος
αὐτῆς, οὐ τὸ αἷμα Ζαχαρίου ἐξ Ἀβελ οὐκ οὕτω ἐχάρησεν αὐτὴν οὕτως, ὅσον Ἰουδαῖοι τὸ μέ-
γα τοῦτο τολμήσαντες ἀσέβημα. δεῖ γὰρ τοῦτο καὶ αἱ σκληραὶ πέτραι ἐχέζοντο, ἵνα μάθω-
σιν ὅτι ὄντως ἐστὶν ἡ πνευματικὴ καὶ ζῶσα πέτρα. Ἔπινον γάρ, φησιν, ἐκ πνευματικῆς ἀκο- α Κορ. ι. δ. 3
λουθούσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός. ὦ τῆς Ἰουδαίων ἀγεωμοσύνης. αἱ πέτραι 30
ἐχάθησαν, καὶ οὗτοι λογισθήσονται τὰ ἄψυχα χλοΐσαι, καὶ ⓐ ἔμψυχοι ἄπιστοι· τὸ κατα-
πέτασμα τοῦ ναοῦ ῥήγνυ), ἵνα λοιπὸν ἡ ἐρήμωσις αὐτῶν δηχθῇ. ἐχάθη γὰρ τὸ τοῦ ναοῦ Μαθ. κγ. λη.
καταπέτασμα, ἐγνωρίσθη δὲ καὶ ὃ ἦν καὶ δεῖ ⓐ εἰπόντα Χριστόν· Ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑ-
μῶν ἔρημος. καὶ γὰρ ἠρήμωται μὲν τὸν χειροποίητον πάντα τὰ τῶν Ἰουδαίων σεμ-
νά· καὶ ⓐ πεφθαμένοντες τῇ πόλει καὶ ὃ ἱερὸν ἀγγέλοι μετέβησαν ἐκεῖθεν, ἐξ ἦλθον 35
εἰς τὸν ἐκκλησίαν. πολλὰ δὲ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ζωοποιεῖται Χρι- χ. συνηγέρθη
στῷ, ἵνα μάθωμεν ἡμᾶς, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν μόνος οὐκ αἴρεται, ἀλλὰ πάν-
τας τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύσαντας ἐκ νεκρῶν ἀνίστησιν. αὐτὸς ὡς τὸ κεφάλαιον ὄντως ἡ σεμ-
νὴ τοῦ πάσχα ἑορτή, ἣν ταῦτα χειρισάμενος τὰ μυστήρια πρὸς αἰκάσεως νεκρῶν καὶ ζωῆς αἰωνίου
πρόμνυεν ἡμῖν. τοιγαροῦν ἑορτάσωμεν μὴ τὸ ζύμην κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλὰ τὸ ἄζυμα 40
μοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας, πιστεύοντες εἰς πατέρα καὶ γὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, εἰς τελείαν
ὁμοούσιον, ἀκτίσεν, πιστεύοντες τῇ ἀναστάσει, προσδεχόμενοι ⓐ Κύριον πάλιν ἐρχόμενον,
οὐκέτι μετὰ ταπεινῆς, ἀλλ' ἐνδόξως μετὰ λαμπρότητος οὐρανίου, μετὰ φωταυγοῦς ἀγγέ-
λων, μετὰ σάλπιγγος καὶ φόβου καὶ χαρᾶς· χαρᾶς μὲν τῶν ἁγίων καὶ δικαίων, φόβου δὲ τῶν ἀδίκων

καὶ

μεγάλῳ. ἐλαλοφήμουν αὐτοὶ ⓖ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτόν, Δαιμόνιον ἔχεις· ὁ δὲ Ἰωαν ζ. κ.
Κύριος μακροθυμῶν, τοὺς δαίμονας ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἤλαυνεν. Ἰουδαῖοι Εἰς τ̃ πρόσωπον ἐπέπτυον τῷ σωτῆρι, αὐτὸς δὲ τοῦ τυφλοῦ αὐτῶν ἐπεχρίσε. Ἰουδαῖοι ⓖ Χειτὸν ἐλίθαζον, ὁ δὲ Χριστὸς τοῖς χωλοῖς αὐτῶν τ̃ πέζαν ἐχαρίζετο, καὶ δίβλα διεπλέκετο ὑφαίνων τοὺς ὑβρίζοντας, καὶ ἀντὶ κακῶν ἀγαθὰ δωρούμενος τοῖς ἀχαρίστοις ἐκείνοις καὶ μιαροῖς ἀνθρώποις. ἀνεξικάκως δὲ φέρων τὰς λοιδορίας, ἵνα καὶ μὴ πολλὰ λέγοντες δόξωμεν μικρολογεῖν τὸν λόγον, ἐλθωμεν Εἰς τὰ αὐτὰ κεφάλαια τῶν πραγμάτων. τέλος γοῦν ἦλθε καὶ ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐκ θανάτου ὁ τῆς δόξης βασιλεύς, καὶ πρόσπλοκος τῷ ξύλῳ ὁ ἐπὶ πᾶν χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ δοξολογούμενος, καὶ ὑπὸ πασῶν δυνάμεών τε καὶ ἀγγέλων προσκυνούμενος. ταῦτα δὲ πρᾳέως ὑπέμεινέ τι καὶ ἔπαθεν, ἡμῖν ὑπογραμμὸν πτίχων, καὶ διδάσκαλος ὑπεικείας γνώμενος. διὰ τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν γενναίως ἐκ τῶν παρόντων ἀνθρώπων ἀπειλὰς φέρειν. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὅτι σταυρὸν κρεμασθεὶς μείζονα ἔργα καὶ πλείονα θαύματα ἐπεδείξατο, ἵνα καὶ ἀπὸ τούτων μάθῃς· τὴν ἀναισχυντίαν τῶν Ἰουδαίων ἀπίστιας, μᾶλλον λέγω, ὅτι φιλῶν ἀνθρώπων· ἐσταυρώσαμεν. πρῶτον μὲν οὖν ἐδείκνυτο ὁ Χειτὸς σταυρωθῶν, καὶ Εἰς τὸν αἰῶνα κρεμασθῶν, ἵνα τοῦ τὸ πᾶν αἰῶνα δαίμονας φυγαδεύσῃ· σκρεμάσθη ὅτι ξύλου, ἵνα τὸν πάλαι δι' ξύλου πρόσηλον ἀνθρώποις ἁμαρτίαν ἰάσηται. σύνηψε δὲ καὶ λόγχην τῷ πλευρᾷ δι' τὴν ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ ληφθεῖσαν γυναῖκα. ὅπερ γὰρ ὁ ὄφις τὴν Εὔαν ἀπάτησεν, ἡ δὲ Εὔα τ̃ Ἀδὰμ παρεκίνησε πρεσβεύσασθαι (ἐξῆλθε δὲ ἀπόφασις κατ' αὐτῶν ἀμφοτέρων, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως διὰ τοῦ [μὴ] ἁμαρτήσαι τὰς) διὰ τοῦτο πιστω- Ρωμ. ε. ιδ.
σαι) ἡ πλευρά, ἵνα μάθωμεν ὅτι οὐ μόνον ἀνδράσιν ἐδώρησε σωτηρίαν ὁ πάθος τοῦ Χειτοῦ, ἀλλὰ καὶ γυναιξίν. Ἀδὰμ μὲν πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὔα· ἡ δὲ Ἀδὰμ οὐκ ἐπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα εἰς παράβασιν γέγονε. Σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας. ποίας τεκνο- α. Τιμ. Γ. ιε.
γονίας, εἰ μὴ διὰ τῆς τεκνογονίας Μαρίας; αὕτη γὰρ τ̃ σωτῆρα Χειτὸν ἐτεκνώσατο, οὐκ ἀνδρὶ συνελθοῦσα, ὡς Ησαΐας μάρτυρά, ἀλλὰ πνεύματος ἁγίου ἐπισκιάσαντος" αὐτῇ, καθὼς Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος διηγήσατο. διὰ ταύτην οὖν τὴν πρόφασιν Εἰ ἡ πλευρὰ πλήσαι) τὸν Χειτόν, ἵνα καὶ τὰ πρόσειρημένα οἰκονομηθῇ, καὶ τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος κηρυχθῇ, καὶ ἡ χάρις ἡ μέλλουσα λαμψῃ. πηγάζει γὰρ αἷμα καὶ ὕδωρ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Χειτοῦ, ἵνα καὶ τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τῆς ἁμαρτίας ἀπαλείψῃ, καὶ τῷ αἵματι αὐτοῦ καθαριοῦσθαι, καὶ τ̃ παράδεισον ἀποκλείσωμεν. ὦ μεγάλου μυστηρίου. μετεώπισεν ὁ λῃστὴς, χρεία ἦν ὕδατος ἵνα βαπτισθῇ. ὅτι σταυρὸν ἐκρέματο, οὐκ ἦν ἕτερος· τρόπος βαπτίσματος, οὐ πηγή, οὐ λίμνη, οὐκ ὄμβρος, οὐχ ὁ τοῦ μυσταγωγίας" ἐπιτελῶν. πάντες γὰρ διὰ τ̃ φόβον τῶν Ἰουδαίων ἔφυγον ⓖ μαθηταί. ἀλλ' οὐκ ἀπῆρησεν ὁ Ἰησοῦς τῶν ναμμ', ἀλλὰ καὶ ὅτι σταυρὸν κρεμάμενος, δημιουργὸς ὑδάτων γέγονεν. ὅπερ γὰρ οὐκ οἷός τε ἦν Εἰσελθεῖν Εἰς τὸν βασιλέα τ̃ λῃστὴν δίχα βαπτίσματος, ἐχρῆν τοῦτον μετασχόντα μὴ ἀμοιρῆσαι τοῦ βαπτίσματος, ὕδωρ καὶ αἷμα προσῆκτο τ̃ νυγίσης αὐτοῦ πλευρᾶς ὁ σωτήρ, ἵνα καὶ τ̃ λῃστὴν ἐλευθερώσῃ τῶν ἐπιπρεπόντων κακῶν, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ λύτρον εἰσδέξηται γενόμενον τῶν Εἰς αὐτὸν τὰς ἐλπίδας ἐχόντων. Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταῦρων καὶ τράγων, καὶ σποδὸς δαμάλεως Εβ. θ. ιγ.
ῥαντίζουσα τοὺς κεχοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρσιν, πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χειτοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν καθαρσιον γένοιτο πάντων ὁμοῦ τῶν χειρόνων; ἐὰν οὖν Εἴπῃ σοί τις τῶν ἀπίστων, διὰ τί ἐσταυρώθη ὁ Χριστός; Εἰπὲ αὐτῷ, ἵνα σταυρώσῃ τ̃ διάβολον, ἐὰν Εἴπῃ σοι, διὰ τί σκρεμάσθη ὅτι ξύλου; Εἰπὲ αὐτῷ, ἵνα τὸν διὰ ξύλου "γενομένῳ ἁμάρτιαν τὸ τῷ παραδείσῳ εἰσαχθείσῃ). ἰαὶ Εἴπῃ σοι, διὰ τί ὁ ἀκάνθας ἐφόρεσεν;

ιε. εἰς αὐτὰ τὰ κεφάλαια

χ. τῶν δεσμῶν τ̃ μανίαν χρίσαντες. χ. ἐπαρθῶσα χ. σφηνοῦσι.

χ. αὐτὸν

χ πάσθ

χ. ἐκπλη-

Λογ. πς'. ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ. γ.

Ψαλ. ριζ. κδ'.

ΧΑίρετε ὁ Κυρίῳ πάντοτε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, πάλιν ἐρῶ χαίρετε. ὁ Κύριος ἐγγύς, μηδὲν μεριμνᾶτε· ὁ Κύριος ὃν νεκρῶν ἐγήγερται, ἢ μετ' αὐτοῦ πολὺς ὄχλος ἁγίων. ἑορτάσωμεν οὖν ἡδέως τε καὶ σωφρόνως. αὕτη γὰρ ἀληθῶς ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. κηρύξωμεν τοῖς τὸ σωτῆριον ἀνάστασιν, μᾶλλον δὲ τοῖς ἡμετέραν βοήσωμεν σωτηρίαν· κηρύξωμεν τῆς σωτηρίου ἡμέρας τὸν ἐπάνοδον, κηρύξωμεν τοῖς νέκρωσιν τὸ ᾅδου, τοῖς τὴν ἀκαθάρτων δαιμόνων αἰχμαλωσίαν, τοῖς τὴν χειστιανῶν σωτηρίαν, τοῖς τὴν νεκρῶν ἀνάστασιν. ᾅδου γὰρ τῆς ἀναστάσεως τὸ Χειστοῦ σβεσθὲν πῦρ ἐγένετο πυρὸς, σκώληξ δὲ ἀκοίμητος πλευτᾶ, ᾅδης δὲ ἁρπαγὴ), πεπαῦται ᾅδου, ἀμαρτία νεκροῦται, πάθη ᾅδου, ἀμαρτία ποτὲ διώκεται, ⓐ ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναπτέχεται, ⓐ ὁ τῶν ἀδικημένων ἐλευθεροῦται τῶν δεσμῶν ὑπὸ ᾅδου, ἢ Θεῷ τοῦ σφετέρου λέγει τοῦ ᾅδου· Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ᾅδη, τὸ νῖκος; ἀνέστη Χειστὸς ὁ ἡμῶν τῆς ἁγίας ταύτης ἑορτῆς τε καὶ πανηγύρεως ὁ Χειστὸς, ὁ καὶ πάντων ἡμῖν τῶν καλῶν αἴτιος. οὗτος μὲν γὰρ ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησε, καὶ οὐκ ἂν μὴ ἄντες εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε· οὗτος καὶ νῦν ἀπολλυμένους ἔσωσε, νεκρωθέντας ἐζωοποίησεν· οὗτος καὶ νῦν ἡμᾶς ἀφείλατο τῆς τυραννίδος τοῦ ᾅδου· οὗτος δούλους οὐκ ἐᾷ ἡμᾶς τῆς ἁμαρτίας ἐλευθέρους ἀπέδειξεν, ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον. Χειστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν οὐκ ἐκ καθάρσεως τοῦ νόμου, ἡνόμησε γὰρ ἡμῶν καθάρσεως. ἐφ' οἷς ἄξιον καὶ ἡμᾶς εἰπεῖν· Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Θεὸς ὢν μισοθανὴς, ἀνθρώπους δι' ἡμᾶς ἠνέσθαι ἠνέσχετο, καὶ γέγονεν ὑπήκοος μέχρι θανάτου, ἵνα ἡμᾶς ἀφθάρτου ζωῆς θανάτου ῥύσηται. ἡ γὰρ μορφὴ ἐφόρεσεν ὁ τῶν ἀγγέλων διακονούμενος. σάρξ ἐλαβεν ὁ Θεὸς Λόγος, καὶ ἄνθρωπος ἐφάνετο ὁ σύμμορφος καὶ ὁμοούσιος τῷ πατρί. καὶ ζωὴ ὑπέμεινεν ἵνα ἡμᾶς καὶ τῆς ἀδίκου δουλείας ἐξέλητε, καὶ τῆς ἀτιμίας λυτρώσηται· διὰ τοῦτο παθητὸς ἐγένετο σαρκὶ ὁ τῆς ζωῆς ἡμῖν χορηγός. ἀπὸ γῆς τὸ καὶ ἐξάφθη τῆς ἀθανασίας ἡ πηγὴ, ἵνα τοῖς θνητοῖς αἰώνιον χορήσηται ζωήν. ἐπὶ πλεῖον δὲ ὅτι τῆς γῆς ὑπερτέθη ὁ ἰώμενος τὰ τῆς ἀνθρώπων πάθη, ἀναξίας ὑπέμεινε τοῦ θεομάχου Ἰουδαίου ἁπτέσθαι μιαράς. ὁ μὲν γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χειστὸς ἀπὸ πολλοῦ ἀγαθότητα λεπρὰς ἐκαθάειρε, τυφλοῖς δὲ βλέπειν ἐχαρίσατο, χωλοὺς ἐθεράπευσε, δαιμονῶντας ἐπαίδευε, ⓑ Λάζαρον τετραήμερον ἐκ νεκρῶν ἤγειρεν, ἐκ στενῆς ἀρτῶν πεντακισχιλίους ἐχόρτασεν, ὅτι θαλάσσης ἐπεπάτησε, τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον μετέβαλε, τοῦ αἱμορροοῦσαν ἰάσατο, τοῦ δυγατέρα τοῦ ἀρχισυναγώγου θανοῦσαν ἀνέζωοποίησε, καὶ ἄλλα πολλὰ μυρία θαύματος ἄξια πεποίηκεν. Ἰουδαῖοι δὲ τοῦ φθόνου καὶ βασκανίας κληδόνες, ποτὲ μὲν ἐλίθαζον ⓑ Κύριον, ποτὲ δὲ καταχρημίζειν ἐπειρῶντο, τελευταῖον δὲ καὶ ὅτε ⓑ σταυροῦν ἠπείγοντο. ἀλλ' ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χειστὸς οὐκ ἐμιμήσατο τοὺς κακοὺς τοῦ βλασφήμους Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς τότε αὐτὸν ἐδίδου εἰς μάστιγας, καὶ ⓑ σταυρὸν, καὶ ζωὴν αὐτὸν εἰς ῥαπίσματα, καὶ οὐκ ἀπέστρεφε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων, καὶ τὸ τελευταῖον ὡς πρόβατον ὅτι σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐνώπιον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὐκ ἀντιπαύδυνος, οὐκ ἀντιλέγων. Βλασφημούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ ἑαυτὸν τῷ κρίνοντι δικαίως. ὁ γὰρ ἦλθε ὅτι τῇ πρώτῃ παρουσίᾳ κολάσαι καὶ πυρώσαι τοὺς ἀπίστους, ἀλλ' ἠθέλησε διὰ μακροθυμίας καὶ ὑπομονῆς ὁδηγῆσαι οὐ πεπλανημένους ὅτι τὸν ἀληθῆ. καὶ μάθε τοῦ Κυρίου τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν χρηστότητα τὴν μεγάλην.

Ἰσ. ὑφίλαπ. κ. τῇ ἁμαρτίᾳ κ. ἐπάνω.

Κολασσ. β. δ. Γαλ. γ. ιγ. Ψαλ. ιθ. ιϛ. Φιλιπ. β. η.

κ. πυρὸς

Πρᾶξ. ι. λε.

κ. ἀπολλ-

κ. ἐζωοποίησ.

κ. ἤγαγον

Ησ. ν. ς. Ησ. ιγ. ζ.

ε. Πετ. β. κδ.

χαείσματα δώσωσι. τότε ἰχθύας ἀλόγους ἐξήναγε τὰ ὕδατα, νῦν δὲ ἰχθύας λογικοὺς καὶ πνευματικοὺς ἡμῖν ἀπέτεκεν ὁ τοῦ θεοῦ λόγος. Διὰ τοῦτο γάρ, φησιν, ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων*. χαρᾶς ὅλους τοὺς ἁλιεῖς ταύτης ὁ Χριστός. ὁ δὲ ἁλιεύοντες ἀεὶ ἐκ τῶν ὑδάτων ἐκβάλλουσι τοὺς ἰχθύας, καὶ τεθνᾶσι τὰ ἁλιευόμενα· ἡμεῖς εἰς τὰ ὕδατα ἐμβάλλομεν, καὶ ζωογονοῦμεν ὁ ἁλιευόμενοι. ἰδοὺ μὴν ποτε καὶ ὁ τοῦ Ἰουδαίων κολυμβήθρα ὕδατος. ἀλλὰ μάτην ἰσχυσεν, ἵνα μοι ἀκριβῶς τὴν πλοῦτον τῆς Ἰουδαϊκῆς, [καὶ] εἰδῶμεν ἔχοις ὁ πλοῦτον ὁ ἡμέτερον. Κατῆρχετο ἐκεῖ, φησιν, ἄγγελος, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· καὶ ὁ πρῶτος καταβαίνων μετὰ τὴν τάραχὴν, ἀπήλαυε τῆς θεραπείας. κατῆλθεν ὁ τῶν ἀγγέλων διασώστης εἰς τὰ Ἰορδάνια ῥεῖθρα, καὶ ἁγιάσας τῶν ὑδάτων τὴν φύσιν, πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐθεράπευσε. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ μὲν ὁ πρῶτος καταβὰς ὑγιὴς ἐτεραπεύετο (Ἰουδαίοις γὰρ ἐδίδοτο ἡ χάρις τοῖς ἀθλιωτάτοις, τοῖς χαμαὶ συρομένοις)· ἐνταῦθα δὲ μετὰ πρῶτον ὁ δεύτερος κάτεισι, μετὰ δεύτερον ὁ τρίτος καὶ τέταρτος. καὶ μυρίους εἶπης, καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐμβαλὴς εἰς τὰ ῥεύματα ταῦτα τὰ πνευματικὰ, οὐκ ἀναλίσκεται ἡ χάρις, οὐ δαπανᾶται ἡ δωρεὰ, οὐ ῥυπαίνεται τὰ ῥεύματα, οὐκ ἐλαττοῦται ἡ φιλοτιμία. Εἶδες μέγεθος δωρεᾶς; ἀκούετε οἱ σύμμυροι ἐκ τῆς πόλεως ταύτης εἰς τὴν αὖθις Ἱερουσαλὴμ πολιτογραφηθέντες· καὶ ἀξίαν τοῦ μεγέθους τῶν δωρεῶν τὴν φυλακὴν ἐπιδείξασθε, ἵνα καὶ δαψιλεστέραν τὴν χάριν ἀπολαύσητε. ἡ γὰρ ὑπὸ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις βιωτικὴν τὴν φιλοτιμίαν ἐκκαλέσηται τοῦ διασώστου. οὐκ ἔξεστί σοι, ἀγαπητὲ, λοιπὸν ἀδιαφόρως ζῆν· ἀλλὰ δεῖ σαυτῷ νόμους καὶ κανόνας, ὥστε μετὰ ἀκριβείας ἅπαντα διαπεράσασθαι, καὶ πολλὴν τὴν φυλακὴν καὶ περὶ τὰ ἀδιάφορα νομίζεσθαι δεῖν ὑπὲρ ἐκείνου. ἀγὼν γάρ ἐστι καὶ ἡ παλαιὰ πᾶς ὁ τοῦ βίου, καὶ οὐδὲν ἐν τῷ σαββάτῳ τούτῳ τῆς ἀρετῆς ἄπαξ εἰσελθούσης προσῆκεν πρῶτα ἐγκατοικεῖσθαι. Πᾶς γὰρ ὁ ἀγωνιζόμενος, φησι, πάντα ἐγκρατεύεται. οὐχ ὁρᾶς ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ὅπως πολλὴν ποιοῦνται τὴν ἑαυτῶν ἐπιμέλειαν καὶ πρὸς δυσθεραπείας τὴν παλαιὰν δυαδυνόμενοι, καὶ μετὰ πόσης ἐγκρατείας τὴν τοῦ σώματος ἄσκησιν ἐπιδείκνυνται; οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα· ἐπεὶ οὐ πρὸς δυσθεραπείας ἡμῖν ἐστιν ἡ παλαιὰ, ἀλλὰ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρείας, καὶ ἡ ἄσκησις ἡμῶν ἡ ἐγκράτεια πνευματικὴ ἔστω· ἐπεὶ δὲ τὰ ὅπλα ἡμῶν, ἅπερ ἡμᾶς ἐνέδυσεν ὁ διασώστης, πνευματικὰ τυγχάνει. ἐχέτω τοίνυν καὶ ὁ ἐφθημερὸς ὄρεξις καὶ χαλινὸν, ὥστε μὴ ἁπλῶς ἐπιπηδᾶν πᾶσι τοῖς προσπίπτουσι· καὶ ἡ γλῶσσα τειχίον ἐχέτω, ὥστε μὴ προτρέχειν τῆς διανοίας. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁδόντες καὶ τὰ χείλη πρὸς τὴν τῆς γλώττης ἀσφάλειαν δεδημιούργηται, ἵνα μηδὲ ἅπαξ ἁπλῶς ἀναπτάσασα ταῖς πτέρυξ ἡ γλῶσσα ἐξίπῃ, ἀλλ' ἐπισταθμῶ καλῶς τὰ καθ' ἑαυτὴν διαθῇ, τότε μετὰ πάσης εὐκοσμίας προέλθῃ, καὶ τοιαῦτα προενέγκῃ ῥήματα, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι, καὶ ὠφελίαν φθάσῃται, ἃ πρὸς οἰκοδομὴν ζωντείνει τῶν ἀκουόντων. καὶ ἡ ἄτακτον ὁ γέλωτα πάντη τὴν ἐκκλίνειν δηλῶν, ἐν ὃ βάσιμα ἤρεμον ἔχει καὶ ἡσύχιον, καὶ τὴν τολμὴν κατεσκληκότων· καὶ διὰ πάντων ἁπλῶς ῥυθμίζεσθαι προσῆκεν ἀπηρεμαίνοντα εἰς ὃ τῆς ἀρετῆς σκοπόν. ἡ γὰρ τῶν μελῶν τῶν ἔξωθεν βιοταξία, εἰκὼν ἐστὶ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευῆς. ἐὰν εἰς τοιοῦτον σωφροσύνης ἐκ προοιμίων ἑαυτὸν κατασκευάσωμεν, οὐδὲν βαδίζοντες λοιπὸν μετ' εὐκολίας τὴν ἀρετὴν ἅπασαν διανύσομεν, καὶ οὐδὲ πολλοῦ πόνου δεησόμεθα, καὶ πολλὴν διαπερασόμεθα τὴν ἀνωφερῆ. οὕτω γὰρ διηνεκόμεθα καὶ τὰ κύματα τοῦ πρόσκαιρου βίου μετ' ἀσφαλείας διεξελάσαντες, καὶ τῶν τοῦ διαβόλου παγίδων ἀνώτεροι κατασάντες τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Matth. 4. 19.

* πάντως λέγων ἢ ἁλιεῖς ἢ λιθοξόους ἢ σκηνοποιοὺς ἢ διαπλάττοντας χυτρίδια, ἢ πάμμαχον.

χ. πάμμαχον.

Ioan. 5. 4.

α Cor. 9. xi.

κὴ πομπήυεις οὐχρημῖν δῆται, οὐ δαπομπὴς, ἀλλὰ πεσαιρέσεως μόιης κὴ ἁγιασίας κεθαρᾶς. ϑεῖόν ἐσωμαπικὸν ὄῖον ἐντυθῆναι ὠπάσαθαι, ἀλλὰ πομπα πνευμαπικὰ· ἀκρόασιν θείων λογίων, βύχας παπέρων, βύλογίας ἱερέων, πῶν θείων κὴ ἀπορρήπων μυσπείων πλὼ κοινωνίαν, ἐιρλνίλν κὴ ὁμάσιαν, κὴ πνευμαπικὰ δῶρα, κὴ ἄξια πῆς πᾶ δωεσυμφόρου φιλοπιμίας. ἑορπάσωμϑ πόπω πλὼ ἑορπλὼ ϑούπλω, ϲὸ ἦ αἴσῃ ὁ Κύριος. λύσῃ γὰρ, καὶ πλὼ οἰκευμενίλν ἑαυπῶ ϲωαπέσῃσε. κὴ αὐπὸς μὲ αἴσῃ πὰ δισμὰ ϑανάπε ἁγαρρήξας, ἡμᾶς ὁ λύσας ϲὰς σιεροὺς πᾶ ἡμεπέρων ἁμάρπων δἰα λύσας. ἡμάρπινό Αδὰμ, κὴ ἀπέθανεν· ὐχ ἥμάρπε ὁ Χριπὸς, κὴ ἀπέθανεν. ὡσαύπως δὲ πῶν δικαίλν πεσαγμάπων. ϲκᾶσος ἥμάρπε, κὴ ἀπέθανε· ϲὰς οὐχ ἥμάρπε, κὴ ἀπέθανε. ἵνα ὁ ἁμάρπὼν κὴ ἀποθνῄσκλν δἰα πᾶ μὴ ἁμάρπάνπος κὴ ἀποθνήπος δυνηθῇ πῆς πᾶ ϑανάπε δισμοῦ ἐλευθερωθῆναι. οὕπω πολλάκις κὴ ὑπὲρ πῶν ϲὰ χρήματα ἐφιλόπιμουν ἡμᾶς. ὀφείλει πὶς πὴν ἀγγύλν, κὴ ϲὰς ἔχῃ καπαβαλῇ, κὴ δἰα πᾶπο καπίχεπαι. ἄλλος ϲὰς ὀφείλων, δυνάμενος ἦ καπαβαλῇ, καθαρὰς ἀπέλυσε πῶ ὑπὲρ βύθυνον. οὕπω κὴ ὑπὲρ πᾶ Αδὰμ γέγονε, κὴ ὑπὲρ πᾶ Χριπᾶ. ὤφειλεν ὁ Αδὰμ πῶ ϑανάπῳ, κὴ καπίχεπο ὑπὸ πᾶ δἰαβόλου. ϲὰς ὤφειλεν ὁ Χριπὸς, ϲὰδὲ καπίχεπο· ἦλϑε ἦ ἁ καπίβαλε πῶ ϑανάπῳ ὑπὲρ πᾶ καπιχειμένου, ἵνα ϲκᾶσιν ἀπολύσῃ πῶν πᾶ ϑανάπε δισμῶν. Εἶδὰς πῆς αἰαςάσεως πὰ καπορθώματα; Εἶδὰς πᾶ διαφόρα πλὼ φιλανθρώπλν; Εἶδὰς μέγεθος κηδεμονίας; μὴ πούνυν ἀγνώμονες γενώμεθα πρὸς πῶ οὕπως βιερπόπλν· μηδὲ ὅπῳ ἡ ἡπειὰ πρὸς ἦλϑε, ῥᾳθυμόπερον καϲαϕῶμϑ, ἀλλὰ νεῶ μᾶλλον ἢ πρόπερον πλείονα πῆς ψυχῆς ποιώμεθα πλὼ ἐπιμέλειαν· ἵνα μὴ, πῆς ϲαρκὸς πιαινομένης, αὖπη ἀσθενέϲερα γένπ), ἵνα μὴ πῆς δούλης φερπίζονπες, πῆς δεϲπόπης καπαμολύνωμϑ. Τί γὰρ ὄφελος, Εἰπέ μοι, ὑπὲρ πλὼ χειρὸς ἁγρύπνουν ἔχειν κὴ πλὼ ϲυμμεπόχλν ὑπνῶπιν; πῶπο κὴ ὅ ϲῶμα λυμαίνεπαι, κὴ πῆς ψυχῆς πλὼ βύλήμαπα προδίδωϲιν. ἀλλὰ πῆς αὐπαρκείας κὴ πῆς χειρὸς φροπίζωμεν, ἵνα κὴ ψυχὴ κὴ ϲῶμα πᾶ προσήκοντα ἀπολαμβάνωσιν, ἵνα μὴπε ἀπὸ πῆς πηϲίας συλλεγόμενα ἀθέμιπα ἀπόμαπα ἐκχέωμεν. μὴ γὰρ κωλύω ἀπολαύειν ἔνφῆς κὴ φιλεῖσθαι; οὐ κωλύω πῶπο, ἀλλὰ προσαπᾶ πῆς χειρὸς γίνεσθαι, κὴ πλὼ πολλὴν πῦφλὼ ἐκκόπλν, κὴ μὴ ὅ μέρος ὑπὲρ βαίρονπος λυμαίνεσθαι πῆς ψυχῆς πλὼ ὑγείας. ϲὰδὲ γὰρ ἡδονῆς λοιπὸν ἀπολαύσει ὁ ϑιοδότης ὑπὲρ βὰς πῆς χειρὸς ϲὰς ὄρεις. κὴ πῶπο μάλιϲα ἴϲασιν ἀκριβῶς ἡ δἰὰ πῆς πείρας αὐπῆς ἐλήλυπες, κὴ μυρία ἐντεῦθεν ἑαυπῶς πεκμήρια ἔχοντες νοσημάπων εἴδη, κὴ πολλὴν πλὼ ἀνδρίαν ὑπομείναντες.

Αλλ' ὅλι μὲ πειθήσεσθε πᾶς ἡμεπέρας προσπάσεσιν ϲὰς ἀμφιβάλλω (οἶδα γὰρ ὑμᾶν ὅ πειθνύνον) κὴ δἰὰ πῶπο ϲπεύδω πὸ πρὸς πούπους ϲήσας προσπάπειν, πρὸς ϲὰς πῆς πλὼ νικᾶν [πλὼ φωϲφόρον] ϑούπλν καπαξιοῦν πῆς πᾶ ϑείου βαπίσμαπος δωρεᾶς πρέπον βύλομαι πῶ λόγῳ, ϲὰ κελεύω ϑούπα πῆς ἐκκλησίας φυπὰ, ϲὰ δῶπα ϲὰ πνευμαπικὰ, ϲὰς νίκας πᾶ Χριπᾶ ϲραπώπας. προσ πῆς χρὸς ὁ διαφόπης ϲὸ ϲαυρῷ ἐπύγχανε· ἀλλ' ἄφεσιν πῶν. οὕπω κὴ οὕπω, προσ πῆς χρὸς ὑπὸ πῆς ἁμάρπίας καπίχοπο, ἀλλα πῶ ϲωσάμενοι πῷ Χριϲῷ. ϲκᾶσος σώμαπι ἀπέθανε, κὴ ἄφεσιν· οὕπω ἁμάρπίας ἦσαν πεθνηκόπες, ϲὰ ἀπ' ἁμάρπίας ἀφέσεσιν. ἡ μὲ ϑῶν γῆ κὴ πῷ κπίσαπι πῶπο πῶ ἄφεσις ῥόδα κὴ ἵνα κὴ ἄλλα ϲκιρτήσασιν ἄφη· ϲὰ μὰν πι ὕδαπα σήμερον πῆς γῆς περπόπερον ἡμῖν λειμῶνα ἀνέδειξε. ϲὰ μὴ ϑαυμάσῃς, ἀγαπηπὴ, Εἰ ἀπὸ πῶν ὑδάπων λειμῶνες ἀνϑῶν ἀνεδείχϑησαν. ϲὰδὲ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἡ γῆ κὴ πλὼ οἰκείαν Φύσιν πλὼ βλέπειν ἐξέδωκε πῶν βοπανῶν, ἀλλὰ πῷ ἐπιπάγματι Εἴχευσε πᾶ διαπάπ· ϲὰ πὰ ὕδαπα ἦ πότε ζῶα ἐξέφερε κινούμενα, ἐπῆ ἤκουσεν, Εξαγαγέπω πὰ ὕδαπα ἑρπεπὰ ψυχῶν ζωσῶν· κὴ ὅ ἐπίπαγμα ἔργον ἐπίνετο· ἡ ἄψυχος οὐσία ἔμψυχα ζῶα ἐξέβαλεν. οὕπω κὴ νεῶ, ὅ αὐπὸ ἐπίβαγμα πόπε Εἰργάσαπο. πότε Εἶπεν, ἐξαγαπέπω πὰ ὕδαπα ἑρπεπὰ ψυχῶν ζωσῶν· νεῶ ἦ ουχὶ ἑρπεπὰ, ἀλλὰ πνευμαπικὰ

χρείσματα

γρ. καὶ ὃν κὴ ϑεραπεύϲειν.

χ. πᾶ πνς· λ. ἀνϑρώπ.

χ. ἀπ' ἁμάρπιῶν

χ. ἐρπεπά πνς.

Γεν. α κ.

χάρις ἡ διὰ τὴν διαφοράν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ἡ ἡδονή. Διὰ τοῦτο οὐκ ἐπαισχύνονται ἡμῖν συνεορτάσαι. καὶ τί λέγω, ὅτι οἱ συνδοῦλοι ἡμῖν οὐκ ἐπαισχύνονται συνεορτάσαι; αὐτὸς ὁ δεσπότης αὐτὴν τὴν καὶ ἡμῶν οὐκ ἐπαισχύνεται ἡμῖν συνεορτάσαι. τί οὖν ἐστιν, οὐκ ἐπαισχύνει; ἐπιθυμίᾳ συνεορτάσαι ἡμῖν. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος· Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν. Εἰ δὲ τὸ πάσχα ἐπεθύμησε φαγεῖν, καὶ συνεορτάσαι δῆλον ὅτι. ὅταν οὖν ἴδῃς μὴ μόνον ἀπέλασιν καὶ πόνων τὴν οὐσιώδη διωγμῶν δῆμον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν διαπόντιον τὴν ἀπέλων ἡμῖν συνεορτάζοντα, τί σοι λείπει λοιπὸν εἰς ἀφεσύνης λόγον; Luc. xx. 15.

Μηδεὶς τοίνυν ἔστω κατηφὴς σήμερον διὰ τὴν πενίαν (ἑορτὴ γὰρ ἐστι πνευματική) μηδεὶς πλούσιος ἐπαιρέσθω διὰ τὸν πλοῦτον. Οὐδὲν γὰρ ἀπὸ τῶν χρημάτων εἰσενεγκεῖν εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην δύναται. ὅτι μὲν γὰρ τὴν ἔξωθεν ἑορτήν, τὴν βιωτικὴν λέγω, ἔνθα πολλὴ ἡ φαντασία διὰ τῆς ἔξωθεν περιβολῆς καὶ τῆς ἐν τῇ τραπέζῃ πολυτελείας, εἰκότως ἐκεῖ ὁ μὲν πένης ἐν ἀθυμίᾳ καὶ κατηφείᾳ ἔσται, ὁ δὲ πλούσιος ἐν ἡδονῇ καὶ φαιδρότητι. τί δήποτε; ὅτι ὁ μὲν λαμπρᾶς ἐσθῆτος περιβάλλεται καὶ πλουσιωτέρας τραπέζης τὴν τράπεζαν, ὁ δὲ πένης οὐδὲ τῆς πενίας κωλύει τὴν αὐτὴν φιλοτιμίαν ἐπιδείξασθαι· ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλὰ πᾶσα αὕτη ἡ δωρεὰ ἐκπεδὼν μία ἡ τράπεζα καὶ πλούσιος καὶ πένης, καὶ ἄλυπος καὶ ἐλεύθερος. καὶ πλούσιος μέν, οὐδὲν περιεργάζεται τὸ πένητος· καὶ πένης μέν, οὐδὲν ἐλαττοῦται ἔχεις δὲ πλούσιον, οὐδὲ διὰ τὴν πενίαν ἐλαττοῦται σοι τὰ τῆς ψυχῆς* τῆς πνευματικῆς. ἡνία γάρ ἐστιν ἡ χάρις, καὶ οὐκ οἶδε πρόσωπον διαφορᾶς. καὶ τί λέγω πλούσιον καὶ πένητα; ἡ αὐτὴ τράπεζα περίκειται καὶ αὐτῷ τῷ δεσπότῃ περικαθίζει δὲ τὴν ἀλυσιτέλειαν ἔχοντα, τῷ τὴν ἔξουσίαν τῆς οἰκουμένης δυνηθέντα, δὲ τῷ πτωχῷ τῷ περὶ τὴν ἐλεημοσύνην καταπονουμένῳ. ταῦτα γὰρ τὰ δῶρα τὰ πνευματικά. οὐ τοῖς ἀξιώμασι διαιρεῖ τὴν χαράν, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει καὶ τῇ γνώμῃ. μιᾷ τῆς αὐτῆς πίστεως καὶ πηγῆς δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πτωχὸς περὶ τὴν ἀπόλαυσιν καὶ χαρὰν τὴν θείαν τούτων μυστηρίων ὁρμῶσι. καὶ τί λέγω μιᾷ τῆς αὐτῆς πηγῆς; πολλάκις ὁ πένης μιᾷ πλείονος τῆς πίστεως. τί δήποτε; ὅτι ὁ μὲν βασιλεὺς κυκλούμενος πράγματα φροντίσι, καὶ ὑπὸ πολλῶν πράξεσιν περισπώμενος, ὥσπερ ὁ πελάγη τυγχάνων, οὕτω πάντα χθὲς ὑπὸ τῶν ἐπαλλήλων κυμάτων περιρρυτίζεται, καὶ πολλὰ παρεισρέοντα ἀμύητα· ὁ δὲ πένης, πόρρω τούτων ἀπηλλαγμένος, καὶ ὑπὸ τῆς ἀναγκαίας μοίρης φερντίζων ζωφῆς, δὲ τὸ ἀπράγμονα καὶ ἡσύχιον βίου μετὰ, ὥσπερ ὁ λιμὴν καθήμενος, μιᾷ πολλῆς τῆς βιαιοτέρας τῇ τραπέζῃ παρέστηκε. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρων πολλὴν ἀθυμίαν διαφέρει πάλιν τοῖς περὶ τὰ βιωτικὰ ἑορτὰ ἐγκαλημένοις. πάλιν γὰρ ἐκεῖ ὁ μὲν πένης ἐν κατηφείᾳ, ὁ δὲ πλούσιος ἐν φαιδρότητι, οὐ διὰ τὴν τράπεζαν μόνον καὶ τὴν πολυτέλειαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἱμάτια τὰ φαιδρὰ καὶ τῆς ἐσθῆτος τὴν φαντασίαν. ὅταν δὲ ὑπὲρ τῆς τραπέζης πάλιν, τοῦτο καὶ ὅτι τῶν ἱματίων ἀποδύσεται. ὅταν γοῦν ἴδῃ τὸν πλούσιον ὁ πένης πολυτελεστέραν περιβεβλημένον στολὴν, ἐντραπήσεται τὴν ὀδύνην, ἐκλαλήσει ἑαυτὸν, μυρία ἐπηρεάσεται ἑαυτῷ· ἐνταῦθα δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἀθυμία διήρπασται. ἓν γὰρ ἅπασιν ὅστιν ἱμάτιον, ὃ εἴδυμα ὃ σωτήριον. καὶ βοᾷ Παῦλος λέγων· Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. μὴ τοίνυν καταμεμώμεθα τὴν τοιαύτην ἑορτήν, δέσποτα, ἀλλὰ ἄξιον θέσθαι τῶν δεδωρημένων ἡμῖν διὰ τοῦ Χριστοῦ χάριτος ἀναλάβωμεν. μὴ μείζη ἡ ἀδηφαγία ἑαυτὸν ἐκδώσωμεν· ἀλλ' ἐπιστήσατε τὸ ἡμέτερον δεσπότην τὴν φιλοτιμίαν, καὶ ὅτι οἱ πλούσιοι τοὺς πένητας ὁμοίως ἐτίμησε, καὶ δούλους καὶ ἐλευθέρους, καὶ εἰς πολλὰς κοινὴν τὴν δωρεὰν ἔδειξεν, ἀμείψωμεν τὴν ἐνεργέτην τῆς παρ' ἡμᾶς θυσίας. ἀμείβεται δὲ ἐκεῖνος, πολιτείᾳ ἀρίστῃ χρησάμενος, καὶ ψυχὴν ἐκφύσας καὶ διεγηγερμένην. αὕτη ἡ ἑορτὴ καὶ

α. Κορ. ιε. ιη. καὶ Θεσσ. δ. ιε. ιζ. καὶ ⓐ λοιποὶ ⓐ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. ἢ πάλιν ἀλλαχοῦ· Ἀρα ⓐ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο; καὶ πάλιν· Ἡμεῖς ⓐ ζῶντες ⓐ περιλειπόμενοι οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας. καὶ ἑτέρωθι πάλιν· Εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας * ἄξει σὺν αὐτῷ. Εἶδες πάμπαν λοιποὶ κοίμησιν καὶ ὕπνον ⓦ θάνατον καλοῦμεν; καὶ τὸν περὶ τούτου φόβον ἔχοντα ὁ παρέσωπεν, ἵνα εὐκόλως φέρωμεν μὴ τὴν ἀνάστασιν· γλυκύμεθα; Εἶδες λαμπρὸν τῆς ἀναστάσεως τὸ τρόπαιον; Ἀφ' ταύτης ἡμῖν τὰ μυστήρια ἀνεῳγότα· εἰσεπέτασται· Ἀφ' ταύτης ἡ τῶν δαιμόνων ἀπάτη κατελύθη· ἀφ' ταύτης καταγελῶμεν θανάτου· ἀφ' ταύτης ἐπορευόμεθα τῆς πρὸ τούτου ζωῆς· ἀφ' ταύτης περὶ τῶν μελλόντων ἐπιθυμοῦμεν ἐπιτυγχάνειν· Ἀφ' ταύτης σῶμα περικείμενοι, οὐδὲν ἐλαττόμεθα τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων ἔχοντες, εἰ μὴ βουλώμεθα. σήμερον ἡμῶν τὰ λαμπρὰ κατηφεῖα γέγονε· σήμερον ἡμῶν ὁ διαπαντὸς ὁ κατὰ τοῦ θανάτου τρόπαιον στήσας, ὁ τοῦ ἄδου λύσας, τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην καὶ πατρικὴν ἐλπίδα κατελύσας, τὴν ἀφ' τῆς ἀναστάσεως ὁδὸν ἡμῖν εἰς σωτηρίαν ἐμηχανήσατο. πάντες τοίνυν χαίρωμεν, σκιρτῶμεν, ἀγαλλιώμεθα. Εἰ γὰρ καὶ ὁ διαπαντὸς ἡμῶν ἐποίησε καὶ ὁ τρόπαιον ἔστησεν, ἀλλὰ κοινὰ καὶ ἡμῶν * ἡ βραχεῖα καὶ ἡ χθεσινή. Ἀφ' γὰρ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἅπαντα εἰργάσατο· καὶ δι' ὧν ἡμᾶς κατεπάλαισεν ὁ ἀρχέκολος, ἀφ' τούτων αὐτὸν περιεγλύψατο ὁ Χριστός. αὐτὰ γὰρ ὅπλα ἔλαβε, καὶ τούτοις αὐτὸν κατηγωνίσατο. καὶ πῶς, ἄκουε. πρῶτος ἐν ξύλῳ καὶ θάνατος τῆς ἡμετέρας ἥττης γέγονε λόγος· ἐν γὰρ πρῶτος ἐκεῖ ἡ Εὔα (οὐδὲ πω γὰρ ἄνδρα εἰλήφει, ὅτε τὴν ἀπάτην ὑπέμεινε) ξύλου ἐκείνου ὁ δένδρου, θάνατος ὁ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ καὶ τοῦ Ἀδάμ. Εἶδες πῶς πρῶτος καὶ ξύλον καὶ θάνατος γέγονεν ἡμῖν τῆς ἥττης λόγος· σύμβολα δὲ τοίνυν πῶς καὶ τῆς νίκης αὐτὰ πάλιν γέγονε· σύμβολα μὲν γὰρ τῆς Εὔας, ἡ Μαρία· ἀντὶ τοῦ ξύλου τοῦ ἐκείνου γνῶσον καλοῦ καὶ πονηροῦ, τὸν ξύλον τοῦ σταυροῦ· ἀντὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀδάμ, ὁ διαπαντὸς θάνατος. Εἶδες δι' ὧν ἐνίκησε, διὰ τούτων αὐτὸν ἡττᾶται; πρὶν ὁ δένδρον κατηγωνίσατο ⓦ Ἀδὰμ ὁ ἀρχέκολος· πρὶν ⓦ σταυρὸν κατεπάλαισεν ⓦ Ἀρχέκολον ὁ Χριστός. καὶ καθὼς μὲν ὁ ξύλον εἰς ᾅδου ἔπεμπε τοὺς ὁ ὁ ξύλον ὁ τοῦ σταυροῦ, ἐκ τοῦ ᾅδου πάλιν ἀνεκαλεῖτο. καὶ καθὼς μὲν καθάπερ αἰχμάλωτον ὁ γυμνὸν ἐκρυπτε ⓦ πτηνὸν τοὺς· τοὺς ὁ ⓦ νικητὴν γυμνὸν, περιπλωμένον ἐφ' ὑψηλοῦ πᾶσιν ἐδείκνυ· ἐκ θανάτου, ὁ μὲν ὁ ἐκεῖ μετ' αὐτοῦ κατέχρεων· ὁ ὁ ἐκεῖ περὶ αὐτοῦ ἀνίστησιν. ἀληθῶς, Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; ἀπὸ θανάτου γεγόναμεν ἀθάνατοι, ἀπὸ φθορᾶς ἀνέστημεν, ἀπὸ πτώματος κατέστημεν νικηταί. ταῦτα τοῦ σταυροῦ τὰ κατορθώματα, ταῦτα τῆς ἀναστάσεως μεγέθη ἀπόδειξις. σήμερον ἄγγελοι σκιρτῶσι, ἢ πᾶσαι αἱ ἐπουρανίαι δυνάμεις ἀγάλλονται, ζωποιοῦνται ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κοινοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Εἰ γὰρ ὅπου εἰσὶν ἀμαρτωλῶν μετανοούντων χαρὰ ἐν οὐρανῷ, [ἢ ὅπου γῆς,] πολλῷ μᾶλλον ὅπου τὴν σωτηρίαν τῆς οἰκουμένης. σήμερον τοῦ ἀνθρωπείου φύσιν τοῦ ἀρχέκολου τυραννίδος ἐλευθερώσας, πρὸς τὸν πατρῷον βάθρον ἐπανήγαγε. ὅταν γὰρ ἴδω τὸν ἀπέχθειαν τὸν ἐμὸν ὕπνον τοῦ θανάτου περιπλεόμενον, οὐκ ἔτι δείδοικα, οὐκέτι φείδομαι ⓦ πολεμεῖν· οὐδὲ πρὸς τὸν ἀθύμιαν ὁρῶ τὸν ἐμαυτοῦ, ἀλλ' ἑτοιμῶ τὸ μέλλοντος μετασυμμαχεῖν τὸν ἄφατον δυνάμεων· ὁ γὰρ τῆς τοῦ θανάτου τυραννίδος περιγενόμενος, ἢ πᾶσαν αὐτοῦ τὸν ἰσχὺν ἀφελόμενος, τί λοιπὸν οὐκ ἐργάσεται περὶ ὃ ὁμογνώς, ἢ οὗ τὸν μορφὸν ἀναλαβεῖν; ἀφ' πολλῷ φιλανθρωπίας κατηξίωσε ἢ ἀφ' ταύτης τὸν πρὸς ⓦ ἀρχέκολον πάλιν πολεμεῖσθαι; σήμερον χαρὰ πάντα πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης καὶ εὐφροσύνη πνευματική· σήμερον ἐν τῶν ἀγγέλων ὁ δῆμος καὶ πασῶν τῶν ἄνω δυνάμεων ὁ χορὸς ἀφ' τὸν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀγάλλονται. εὐφράνθητι τοίνυν, ἀγαπητὴ, χαρᾶς μέγιθος, ὅλη καὶ αἱ ἄνω δυνάμεις ἡμῖν συνεορτάζουσι. συνχαίρουσι γὰρ τοῖς ἡμετέροις ἀγαθοῖς. καὶ γὰρ εἰ καὶ ἡμετέρα ἡ

χθὲς

* ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ

* τῶν δούλων

μείζων, ἐὰν θέλωμεν. καὶ ὁ Παῦλος μέγας ἦν, ὅτε ἐλαττοῦτο, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἐθέλετο μὴ ζῆν, ὅτε ἐκήρυσσε. σπεύδωμεν τοὺς Ἰουδαίους· μὴ ζῶντα εἰς τὸν ᾅδην ἁρπάζη, εἰς τέλος ἀπολέσαι σύρων. ὥστε ἔξεστι καὶ ἡμῖν, ἐὰν θέλωμεν, αὐξῆσαι, καὶ πλεῖστα δοθῆναι ἡμῖν χάριν μεγαλωσύνης διὰ τοῦ βαπτίσματος· αὔξεται δὲ δι' ἔργων ἀγαθῶν καὶ λαμπρᾶς πράξεως, καὶ φαιδρότεροι ἡμῶν πρόεισι τὸ φῶς. καὶ ταῦτα θέλῃ, μὴ πολλῆς τῆς παῤῥησίας εἰς Ⓜ νυμφῶνα εἰσελθόντες δεῖ νυμφίου, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσομεν τῶν ἀπειμένων τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ δόξα καὶ κράτος πνεύματι ἁγίῳ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. πε΄. ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ. β.

χ. εἰς τὸν ἀνασάσιμον καὶ λαμπρὸν ἡμέραν τὸ ἅγιον πάσχα.

ΕΥχαίρει σήμερον ἅπαντας ἡμᾶς ἀναβοῆσαι τὸ πρὸ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ εἰρημένον· Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; ἰδοὺ γὰρ ἡμῖν προφητεύει ἡ ποθεινὴ καὶ σωτήριος ἑορτή, ἡ διασάσιμος ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ τῆς εἰρήνης ἀνάπλασις, ἡ τῆς καταλλαγῆς ἀφορμή, ἡ τῶν πολέμων διαίρεσις, ἡ τοῦ θανάτου κατάλυσις, ἡ τοῦ διαβόλου πτῶσις· σήμερον Ⓐ δῶρα θεοπρεπῆ τοῖς ἀγγέλοις διεμίγησαν, καὶ Ⓐ σῶμα προσκείμενοι μετὰ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων λοιπὸν τὰς ὑμνῳδίας ἀναφέρουσι· σήμερον καταλύεται τοῦ διαβόλου ἡ τυραννίς· σήμερον τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου ἐλύθη, τοῦ ᾅδου ὁ νῖκος ἐφάνη· σήμερον βοᾷ πάλιν εἰπεῖν * τῷ προφητικῷ ἐκείνῳ φωνῇ· Πού σου, θάνατε, τὸ κέντρον; πού σου, ᾅδη, τὸ νῖκος; σήμερον τὰς χαλκᾶς πύλας * συνέθλασεν ὁ διασώστης ἡμῶν Χριστός, καὶ αὐτὸ τὸ θανάτου τὸ πρόσωπον ἐφάνη. Τί δὲ λέγω τὸ πρόσωπον; αὐτικὰ αὐτῷ τῷ προσωπείῳ μετέδωκε. σκέπει γὰρ ὁ θάνατος θάνατος λέγεται, ἀλλὰ κοίμησις καὶ ὕπνος. προὐμήνυσε γὰρ τῆς Χριστοῦ πρόοσις καὶ τῆς τοῦ σωτηρίου οἰκονομίας καὶ αὐτὸ τὸ θανάτου τὸ ὄνομα φοβερὸν ἐτύγχανε. καὶ γὰρ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἀπὸ μεγάλου ἐπιτιμίου τοῦτο κατεδικάζετο, ἀκούων, Ἣ δ' ἂν ἡμέρᾳ φαγῇ, θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ ὁ μακάριος Ἰὼβ τούτῳ τῷ ὀνόματι αὐτὸν προσηγόρευσε λέγων· Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις. καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ * ἔλεγε, Θάνατος ἁμαρτωλῶν πονηρός. οὐ μόνον ὁ θάνατος ἐκαλεῖτο ἡ ἀλλοίωσις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ᾅδης. ἄκουε γὰρ τοῦ μὲν πατριάρχου Ἰακὼβ λέγοντος, Καταξέτε τὸ γῆρας μου μετὰ λύπης εἰς ᾅδου· τοῦ δὲ προφήτου πάλιν, Ἐχθρὸς ὁ ᾅδης τὸ σῶμα αὐτοῦ· καὶ πάλιν ἑτέρου προφήτου λέγοντος, Ῥύσεταί με ἐξ ᾅδου καταπάτου. καὶ πολλαχοῦ εὑρήσεις ὅτι τὸ παλαιὸν θάνατον καὶ ᾅδην καλουμένων τὸ σύνολον μετάσασιν. "Ὅπου" δὲ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν θυσία προσωνέχθη, καὶ τὰ τῆς ἀναστάσεως προσεχώρησε, περιῆρε τὰς προσηγορίας αὐτὰς ὁ φιλάνθρωπος διασώστης, καὶ καινὴν καὶ ξένην πολιτείαν εἰς Ⓐ βίον εἰσήγαγε Ⓐ ἡμέτερον. διὰ γὰρ θανάτου λοιπὸν κοίμησις καὶ ὕπνος λέγεται καὶ ἐστὶ θανάτου μετάσασις. καὶ πόθεν τοῦτο δῆλον; ἄκουε αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται, ἀλλὰ πορεύομαι ἐξυπνίσαι αὐτόν. ὥσπερ γὰρ ἡμῖν βουλομένοις Ⓐ καθεύδουσι δυσπρόσοπα καὶ δυσαπάντητα καὶ ἀγρίαν ἔχουσι τὴν ὄψιν, οὕτω καὶ τοῦ κοπτῷ πόνῳ ἡμῶν διασώστου "τὸ διάσπασον· καὶ ὅπου κοιμᾶται καὶ ξένοι τὸν περὶ αὐτοῦ εἰρηνεύουσι, * σεσὶ Ⓐ μαθηταὶ ζωοπηγὴν τὸν λειψανίαν, μέχρις ὅτε συγκαταβαίνων αὐτῷ τῇ ἀθανασίᾳ, φαιδρώτερον αὖθις εἰσῆκε. καὶ ὁ τῆς οἰκουμένης [ὁ] διδάσκαλος ὁ μακάριος Παῦλος γράφων Θεσσαλονικεῦσί, φησιν· Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε, ὡς καὶ

χ. εἰς τὸν ἀνασάσιμον καὶ λαμπρὸν ἡμέραν τὸ ἅγιον πάσχα.

Ψαλμ. ϲ.

χ. ὁμολογίας

χ. καταλύεται

χ. ἐλύθη,

* καὶ

* τὸ ᾅδου

Ωσ. ιγ. ιδ.

α. Κορ. ιε. ιε.

Γεν. ϛ. ιζ.

Ἰωὺ γ. κγ.

* ὁμοίως φάσκων

Ψαλμ. λγ. κα.

Γεν. μϛ. λη.

Ψαλμ. πτ. ιϛ.

χ. ἐπεὶ δὲ ἡ τῆς οἰκονομίας τέλος ἔλαβε, καὶ ἡ ὑπὲρ ἁπάντων ἡμῶν θυσία προσενέχθη, καὶ τὰ τῆς ἀναστάσεως μυστήρια εἰς ἔργον προσεχώρησε,

χ. τοῦ τὸν ὑπνωτῶντας φωνῇ μιᾷ ἀναστῆσαι.

* διὰ τοῦτο

Ἰωαν. ια. ια.

α. Θεσ. δ. ιγ.

καὶ

ελεῶν οὐκ ἐπεκαθέυετο (Ιουδαίοις γὰρ ἐδίδοτο ἡ χάρις τοῖς ἀδυνέσι, τοῖς πλωχοῖς) οὕτω-
δα ἢ μὴ πρῶτον ὁ δεύτερος, μετὰ πρῶτον δεύτερος ὁ τρίτος, μετὰ τρίτον ὁ τέταρ-
τος, καὶ δέκα, καὶ εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν, καὶ μυρίους, καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐμβάλῃς
εἰς τὴν κολυμβήθραν, οὐκ ἀναλίσκεται ἡ χάρις, οὐ δαπανᾶται ἡ δωρεὰ, οὐ ῥυπούται
τὰ ἱμάτια. καινὸς καθαρσιος ὕδωρ· οὐ γὰρ ὄζει σωματικὸς. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν σω- 5
μάτων ὅσῳ πλείονας ἀποπλύνῃ τὰ ἱμάτια, πλείονα καὶ τὴν κηλίδα δέχεται· ἐν-
ταῦθα δὲ ὅσῳ πλύνει πλείονας, τοσούτῳ καθαρώτερα γίνεται. εἶδες μέγεθος δωρεᾶς;
Ἀφαίρησον δὲ μέγεθος τῆς δωρεᾶς ταύτης, ὦ ἀνθρωπε. οὐκ ἔξεσί σοι ἀδιαφό-
ρως ζῆν· νόμον σαυτῷ θὲς μὴ ἀκριβείας ἅπασης. ἀγὼν ἐστὶ παλαίσματος· ὁ δὲ ἀγω-
νιζόμενος, πάντα ἐγκρατεύεται. εἶπε σοι ζῆν πονηρὸν εἶναι ἀρίστου δὲ ἀσφαλῆ κατορθωμένου. 10
καὶ ἀδιάφορα μὴ εἶναι δοκεῖν, ἵνα τὰ μὲν ἁμαρτίας, οὐκ ἀλλοτρίωμεν τῆς δικαιοσύνης. ἔστι γὰρ τῶν
παραπτωμάτων καὶ ἃ μὲν ἁμαρτήματα· καὶ ἃ οὐκ ἁμαρτήματα, ἀμαρτημάτων δὲ ἄκρα· οἷον, *ἢ ὑπόθεσις·
γέλως μὲν ἁμάρτημα οὐκ ἔστι φύσει, γίνεται δὲ ἁμάρτημα παρενεχθεὶς ὅπου πλέον. ἀπὸ γὰρ
γέλωτος ὕβρεως πλία, ἀπὸ ὕβρεως πλίας αἰσχρολογία, ἀπὸ αἰσχρολογίας αἰσχρὰ παράγ-
ματα, ἀπὸ παραγμάτων αἰσχρῶν κολάσεις καὶ τιμωρίαι. ἄνελε οὖν τὴν ῥίζαν ἀνῶδυνον, 15
ἵνα ἀνέλῃς ὅλον τὸ νόσημα. ἐὰν γὰρ τὰ ἀδιάφορα φυλαττώμεθα, οὐδέποτε εἰς τὰ κε-
κωλυμένα ἐμπεσούμεθα. οὕτω δὲ γινώσκεις ἰδιῶτα, ἀδιάφορα εἶναι δοκεῖ πολλοῖς· ἀλλ' ἀπὸ
τούτου ὀλιγωρία ἀκόλαστος πίπτει, οὐκ ἀπὸ ὀλιγωρίας πορνεία, ἀπὸ πορνείας πάλιν κό-
λασις καὶ τιμωρία. οὕτω δὲ τυφᾶν οὐδὲν δεινὸν εἶναι δοκεῖ, ἀλλ' ἐντεῦθεν μέθη, καὶ ἐκ τῆς
μέθης μωρία καικά. ἀνέλωμεν τοίνυν πάντα τὰ ἀρχαῖα τῶν ἁμαρτημάτων. Ἀφ' 20
τούτου ζωηρότερος ἀπολαύεται διδασκαλίας καθ' *ἡμέραν· Ἀφ' οὗπερ ἑπτὰ ἡμέρας ἐφε- *ἑκάστην
ξῆς ζωάζειν ὀλίγον πλεῦμεν, τὴν πνευματικὴν ὑμῖν ὠδὰν πλέκομεν τραπέζην, ποιούντες
ὑμᾶς ἀπολαύειν θείων λογίων, ἀναφοντες ὑμᾶς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καθοπλίζοντες
ὑμᾶς κατὰ τοῦ διαβόλου. ἀγελαίτερον γὰρ νῦν ὀλίγοι). ὅσῳ μείζων ἡ δωρεὰ, καὶ τοσούτῳ
μείζων ὁ πόλεμος. Εἰ γὰρ ἐν τῷ παραδείσῳ ἕνα ὁ διάβολος ἰδὼν οὐκ ἠνέγκεν, ἐν ᾧ ἦ- 25
σαν τοσοῦτοι ὁρᾶν πῶς οἴσει, εἰπέ μοι; ἐξηγείλωσε δὲ θηρίον, ἀλλὰ μὴ φοβηθῇς· μείζο-
να δυνάμει ἔλαβες, μείζονα ἀκτημοσύνην· ἐκείνη κέντησεν ὄφις. Ἀφ' οὗπερ ὁ Θεὸς
ἀφῆκεν αὐτὸν ἀγελαιοθῆναι καὶ σοί, ἵνα ἀφ' ἧς πείρας αὐτὸς μάθῃς τῆς ἰσχύος τῆς σῆς
δυνάμεως. ἢ καθάπαξ παιδοτρίβης ἀρίστος πένα ῥυπῶντα, ἐκκενθυλισμένον ἀθλητὴν, ἡμε-
ληκότα λαβὼν, ἀλείψας, γυμνάσας, εἰς ὑσαρκίαν ἀγαγὼν οὐκ ἀφίησιν ἡσυχάζειν 30
λοιπὸν, ἀλλ' εἰς τὸν ἀγῶνα καπέναι κελεύει, ἵνα αὐτὸν διδάξῃ ἀφ' ἧς πείρας ὅσην ἐκέ-
θηκεν αὐτῷ δύναμιν· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν. ἠδυνάτο μὲν γὰρ ἐν ἕρᾳ οὐκ τῷ μέσῳ λα-
βεῖν· ἀλλ' ἵνα σὺ μάθῃς τῆς χάριτος τὸν ὑπερβολὴν, τῆς πνευματικῆς δυνάμεως τὸ μέ-
γεθος, ἐν ἔλαβες *ἐκ τῷ βαπτίσματος, ἀφίησιν αὐτὸν συμπλέκεσθαι, πολλὰς σοι τὰς σι- *κ. διὰ τ. ἁγίο
φανῶν πλέκων ἐπιθέσεις. ἀφ' οὗπερ ἑπτὰ ἡμέρας ἐφεξῆς ἀπολαύετε διδασκαλίας *, βαπτ. 35
ὥστε ἀκριβῶς μαθεῖν τὰ παλαίσματα *. ἄλλως δὲ, καὶ γάμος ἐστὶ πνευματικὸς τὰ γινόμενα· *πνευματικὸς
ἐπτὰ δὲ γάμων ἕως ἑπτὰ ἡμερῶν αἱ πασάδες ἐστήκασι· ἀφ' οὗπερ καὶ ἡμεῖς ἑπτὰ ἡμέρας ὑμῖν ἐσο- ἐν ἐκκλησ.
μεθέτησα μὲν ἐπὶ ταῦτα τοὺς ἱερεῖς ἑσταίναι πασάδας. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖ μὲν μέχρι ἑπτὰ ἡ-
μερῶν λύει· ἐπὶ ταῦτα δὲ, ἀνθρωπε, ἀφ' ἧλης, ἀφ' ἑσπέρας ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς ἕως ἑσπέρας πασάδος. καὶ ὅτι
μὲν τὴν ἔξωθεν γάμων ἡ νύμφη μὴ ποιεῖ μείζονα ἢ καὶ δύνεται οὐκ ἔστιν οὕτως ἐκπέ- 40
ρασος τῷ νυμφίῳ· ἐπὶ ταῦτα δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὅσῳ ὁ χρόνος πλείονι, τοσούτῳ θερμότερον
ἐρῶντες τὸν νυμφίου, τοσούτῳ γνησιώτεραι αἱ ἐκκλησίαι, τοσούτῳ πνευματικώτερα ἡ
ζωοποιία, ἐὰν ἐθέλωμεν. πάλιν ὅτι τῶν σωμάτων μὲν νεότητα γῆρας· ἐπὶ ταῦτα μὲν γῆ-
ρας νεότης, καὶ νεότης οὐδέποτε τέλος ἔχουσα, ἐὰν θέλωμεν. μεγάλη ἡ χάρις, ἀλλ' ἔστι μείζων,

νδρωθ. Ἐ μὲν οὐκ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέθανε τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν· * ἐκεῖνος ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς· ἔστ ὁ θάνατος τοῦ σώματος. ὅταν γ ἀκούσῃς ὅτι θάνατος ψυχῆς *, μὴ νομίσῃς ψυχὴν ἀποθνήσκειν, ἀθάνατος γὰρ ὄντι· θάνατος γ ψυχῆς, ἁμαρτία ϗ κόλασις αἰωνία. Διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς φησι, Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν γ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε γ μᾶλλον τὸν δυνάμενον Ἐ ψυχὴν ϗ σῶμα ἀπολέσαι εἰς γέενναν. Τὸ γ ἀπολλύμενον ὑφέηκε μὲν, ἔξω γ τῆς ὄψεως τοῦ ἀπολέσαντός ἐστιν. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, ἐφ' ἡμῶν διπλοῦς ὁ θάνατος· οὐκοῦν ϗ τὴν ἀνάστασιν διπλῆν ἠκούσθαι δεῖ. ὅτι τοῦ Χριστοῦ ἁπλοῦς ὁ θάνατος· οὐ γὰρ ἥμαρτεν ὁ Χριστός· ἀλλὰ ϗ αὐτὸς ὁ ἁπλοῦς θάνατος δι' ἡμᾶς. οὐ γὰρ ὤφλε θάνατον ἐκεῖνος. οὐ γὰρ ἦν ἐνοχθώθιμος ἁμαρτίᾳ, διὸ οὐδὲ θανάτῳ. Διὰ τοῦτο ἐκεῖνος μὲν αἴσχη τὴν ἀνάστασιν τὴν ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ θανάτου· ἡμᾶς γ διπλοῦν ἀποθνήσκοντας θάνατον, διπλῆν ϗ τὴν ἀνάστασιν αἰσχάμεθα· μίαν μὲν αἴσχιστα τὴν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. (Μετάφημι γὰρ αὐτῷ ἐκ τοῦ βαπτίσματος, ϗ (Συνεγέρθημεν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος. μία αὕτη ἀνάστασις, ἀπαλλαγὴ ἁμαρτημάτων· δευτέρα γ ἀνάστασις, ἡ τοῦ σώματος. ἔδωκε τὴν μείζονα, πρεσβύτερα ϗ τὴν ἐλαφροτέρα. αὕτη γὰρ πολὺ μείζων ἐκείνης. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἁμαρτιῶν ἀπαλλαγῶμεν, ἢ σῶμα ἰδεῖν ἀνισταμένου. Διὰ τοῦτο ἔπεισι τὸ σῶμα, ὅτι διὰ ἁμαρτίαν· οὐκοῦν Εἰ διὰ τοῦτο ἡ ἁμαρτία, διὰ τοῦτο καὶ ἀπαλλαγῆναι τῆς ἁμαρτίας. διέκριθη λοιπὸν τὴν μείζονα ἀνάστασιν, * χαλεπὸν θάνατον τῆς ἁμαρτίας ῥίψαντες, ϗ ἀποδυσάμενοι τὸ παλαιὸν ἱμάτιον· μὴ τοίνυν (καὶ τῆς ἐλαφροτέρας ἀπαγρυώσωμεν.

Ταύτην καὶ ἡμᾶς πάλαι τὴν ἀνάστασιν αἰσχυνθῆναι, ὅτε ἐβαπτίσθημεν, ϗ (Δ τὴν τοῦ βαπτίσματος γ νῦν ἐπιφέρων κατασχιώπτων, (Α καλεῖ ταύτα ἀρχαῖα. τοιγὰρ τοῖς μὲν Ἑβραίοις ὁ Χριστὸς ἐφανερώθη, ἀλλ' ἀνέστη τῇ προελθούσῃ νυκτί· ϗ ὅτι τοιγὰρ τοῖς μὲν τῆς ἁμαρτίας κατείχοντο, ἀλλὰ (Συνανέστησαν. ἐκεῖνος σώματι μὲν ἀπέθανε, ϗ σώματι ἀνέστη· ὅτι ἁμαρτίᾳ ἦσαν τεθνηκότες, ϗ ἀπὸ ἁμαρτιῶν ἀνέστησαν ἐλευθερωθέντες. ἢ μὲν οὖν γῆ τῷ (Μ κεκριμένοι τοῦτον τὸν ἕλκος ῥοδαῖον Ἐ ἴαν ϗ (Α ἄλλα ἡμῖν ἐκδίδωσιν ἀνθη· (Α γ ὕδατα τῆς γῆς ἡμῖν πρπνότερον λειμῶνα ἔδειξε. μὴ θαυμάσῃς, Εἰ ἀπὸ τῶν ὑδάτων ἐλάφησαν ἄνθη. τοῦτο ἡ γῆ "τῷ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ" τῷ τὸ ὅτι (Α γμα τοῦ διασῶσαι τὸν βλάστον ἐκδίδωσιν. ἐξέδωκε ϗ ὁ ἀρχὴν τῶν ὑδάτων ἡ φύσις ζῶα κινούμενα· Ἐξαγαγέτω γὰρ, φησι, τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν· ϗ ὃ ὅτι πραγμα ἔργον ἐγένετο, καὶ ἡ ἄψυχος ἐκείνη οὐσία ἔμψυχα ζῶα ἐξέφερεν. οὕτω καὶ νῦν· ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα, οὐχὶ ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, ἀλλὰ * πνευματικὰ χαρίσματα. ἐξήγαγε τότε (Α ὕδατα ἰχθύας ἀλόγους καὶ ἀφώνους, ἐξέβαλε νῦν * ἰχθύας λογικοὺς καὶ πνευματικούς, ἰχθύας ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ἁλιευθέντας. Δεῦτε γάρ, φησι, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. ταύτην ἔλεγε τὴν ἁλιείαν τότε. καιρὸς ὄντως τῆς ἁλιείας ὁ ζόφος. (Α ἁλιεύοντες ἐκ τῶν ὑδάτων ἐκβάλλουσιν· ἡμᾶς Εἰς τὰ ὕδατα ἐμβάλλομεν, ϗ οὕτως ἁλιεύσαμεν. ἰδοὺ ποτε ϗ ὅτι τῶν Ἰουδαίων κολυμβήθρα. μάθε τί ἴχνευσεν ἡ κολυμβήθρα ἐκείνη, ἵνα μάθῃς τὴν πονηρίαν τὴν Ἰουδαϊκὴν, ἵνα μάθῃς (Μ πλοῦτον τῆς ἐκκλησίας. κολυμβήθρα ὑδάτων ἰδοὺ, ϗ κατήρχετο ἄγγελος ἁγὴς, Ἐ ἐτάρασσε τὰ ὕδατα· Εἶτα μὴ τὴν ταραχὴν τὸ ὕδατος ἐπίβαινεν Εἰς ἀσθενεῖ, Ἐ ἐθεραπεύετο. Εἷς μόνος τὸ σιαυτῷ ἐθεραπεύετο, ϗ θλίψεως ἀνηλεοῦτο ἡ χάρις, οὐ διὰ τὴν πονηρίαν τὸ διδόντος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν λαμβανόντων. κατέβαινεν ἄγγελος τοίνυν * εἰς τὴν κολυμβήθραν, ϗ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ, ϗ εἰς ἐθεραπεύετο· κατῆλθεν ὁ τῶν ἀγγέλων διασώτης Εἰς (Μ Ἰορδάνην, ϗ ἐτάραξε τὸ ὕδωρ, καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐθεράπευσε. διὰ τοῦτο ἐκεῖ μὲν (Μ οὐ τοῦτο ὁ δεύτερος καὶ τρίτος ἐλθὼν

ἐκεῖνος γ ὕστερον χαλεπώτερον ϗ τὸ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖν ἢ φύσει.

Ματθ. ι. κη.

* τὸν

* πικρὸν ϗ

χ. ἐμοίσατ ϗ οἱ πρω· τῶ βαπτ. κατεξ.

χ. ἐξῆλθ· χ. ἐξῆλθ·

Ιερ. α. κ.

* ζωΐα ϗ * ἢ ἀχία κολυμβήθρα

Ματθ. δ. ιθ.

Ιωαν. ε.

* ἀπεξ τῶ ἑαυτῶ

χεστος, ὕθα τράπεζα πλήθουσα ἐν ἀδηφαγίᾳ, ἔνθα ἀχημοσυνῶν ὁ γέλως, ὕθα πᾶσα πομπὴ Σατανικὴ, εἰκότως ὁ μὲν πένης κατηφὴς, ὁ δὲ πλούσιος ἐν φαιδρότητι. Τί δήποτε; ὅτι ὁ μὲν πλούσιος δαψιλῆ τὴν ἑαυτοῦ τράπεζαν, ἢ μᾶλλον ἀπλήστου πυρφῆς· ὁ δὲ πένης ἀπὸ τῆς πενίας κωλύεται τοῦτο φιλοτιμίαν ἐπιδείξασθαι. ἐστὶ δὲ ἡ τοιαύτη μία τράπεζα ἐν τῷ πλουσίῳ, ἐν τῷ πένητι. καὶ πλούσιος πῶς ἦν, ἐστὶν ἐν τῇ τραπέζῃ τοσαύτην ἐνώσαι; καὶ πένης, ἐστὶν ἔλαττον * τῆς πενίας καὶ τῆς χρησίας δέξασθαι. θεία γάρ ἐστιν ἡ χάρις. ἐν τίνι μάλιστα, εἰ πλουσίῳ ἐν πένητι; αὐτῷ γὰρ τῷ βασιλεῖ τῷ ὄντι δέσποτι τοσοῦτον ἐκεκένωται, ὥστε τοῦ ἀλογικοῦ ἔχειν, τῷ τοῦ ἐξουσίαν ἐγχειρισμένῳ τῆς γῆς, ἐκείνῳ τῷ βασιλεῖ, ἐν ᾧ πάντες τοῦ ἐλεημοσύνων καταζιοῦσθαι μίαν τράπεζαν τοσαύτην * ποιῆσαι τὰ δῶρα καὶ διακονικά. ἐν τοῖς ἀξιώμασι δέομαι τοῦ χρυσοῦ, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει ἐν τῇ δικαιοσύνῃ. μὴ τῆς αὐτῆς παῤῥησίας ἐν ὁ βασιλεὺς ἐν ὁ πένης πρὸς τοῦ τράπεζαν ἔρχονται ταύτην, μὴ τῆς αὐτῆς πομπῆς· πολλάκις γὰρ ὁ πένης ἐν μὴ πλείονος * πομπῆς. τί δήποτε; ὅτι ὁ μὲν βασιλεὺς μυρίοις ἐμπεπλησμένος προάγματι, ὥσπερ τινῶν, πάντα χθὲς καὶ προῤῥᾳδίως ἐξέβαλε, καὶ πολλὰ προσῆκε· ἀμαρτήματα· ὁ δὲ πένης διὰ τῆς ἀναγκαίας φειδοῦς μόνον ἔχων, καὶ ἀπροσκόμενα καὶ ἡσύχιον ἐπιμεμηρυμένος βίον, ἀρεμβῆ, ὥσπερ τὸ λιμνάριον καθήμενος, μὴ πολλῆς τῆς ἀσφαλείας * τῇ τραπέζῃ προσέρχεται. πάλιν τὸ τὰς ἑορτὰς ταύτας ἔξωθεν ὁ μὲν πένης τὸ κατηφὲς, ὁ δὲ πλούσιος τὸ φαιδρότητι, οὐ δέον τοῦ τράπεζαν μόνον, ἀλλὰ καὶ δέον τὰ ἱμάτια. ὅπερ γὰρ ὅτι τῆς τραπέζης πάρεστι, τοῦτο καὶ ὅτι τῶν ἱματίων ἐστὶν μάλιστα. ὅταν γὰρ ἴδῃ ὁ πένης ἐν ὑπερηφανοῦντα πολυτελεστέραν ἐσθῆτα ἐνδεδεβλημένον τὸν λαὸν, πλήττεται * καὶ ταλαιπωρεῖται πρὸς ἑαυτόν. τοῦτο δὲ οὐκ ἐστὶν ἐν ἑτέρᾳ ἐνδύσασθαι ἡμέρᾳ. ἐν γὰρ πᾶσιν ἐστὶν ἱμάτιον, ὃ λουτρὸν καὶ σωτήριον. Ὅσοι γάρ, φησὶν, εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. μὴ τοίνυν * καταισχύνωμεν τὴν ἑορτὴν ταύτην τῇ μέθῃ (καὶ γὰρ ὁ διακόσμος ἡμᾶς καὶ πλουσίους καὶ πένητας ὁμοίως ἐτίμησε, καὶ δούλους καὶ δεσπότας) ἀλλὰ ἀμφιώμεθα τὸν διακόσμον τὸν ἐκεῖ ἡμᾶς βιοῦσαν· ἀμοιβὴ γὰρ ἔρις πολιτεία κρείττων, καὶ ψυχὴ νήφουσα. αὕτη ἡ ἑορτὴ καὶ πανηγύρεις οὐ χρημάτων δεῖται, οὐδὲ δαπάνης, * ἀλλὰ προαιρέσεως ἀγαθῆς καὶ βίου ἔρις. τίνα γὰρ τὰ ὠφέλιμα. οὐδὲ σωματικὰ τὰ τοῦτο πωλεῖται, ἀλλὰ ἀκρόασις θείων λογίων, δίκαι πατέρων, διηγήσεις ἱερέων, ὁμόνοια καὶ εἰρήνη καὶ συμφωνία· πνευματικὰ τὰ δῶρα, πνευματικὸς ὁ μισθός. ἑορτάσωμεν τὴν ἑορτὴν ταύτην τὴν μεγίστην καὶ λαμπροτέραν, ἐν ᾗ αἴσχη ὁ Κύριος. ἀνέστη γὰρ ὁ Κύριος, καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ζωοποιήσας· αὐτὸς μὲν ἀνέστη, τὸν θάνατον τὰ δεσμὰ διαῤῥήξας· ἡμᾶς δὲ πάντας ἀνέστησε, τὴν ἁμαρτίαν πάντας ἐκ μέσης ἀφανίσας. ἤμαρτεν ὁ Ἀδάμ, καὶ ἀπέθανεν· ἀλλ' οὐχ ἤμαρτεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἀπέθανε. καὶ τοῦτο ἐκείνου ἤμαρτε, καὶ ἀπέθανεν, οὗτος οὐχ ἥμαρτε, καὶ ἀπέθανε. διὰ τί; ἵνα ὁ ἁμαρτὼν καὶ ἀποθανὼν διὰ τὸ μὴ ἁμαρτόντος μὴ, ἀποθνήσκοντος δὲ, δικαιωθῇ τῷ θανάτῳ τοῦ λαβεῖν ἀπολύσαι. οὕτω καὶ ὅτι * χρεμάτων ἦν. ὀφειλὴ πᾶς πολλάκις, καὶ οὐκ ἔχων καταβαλεῖν, κατέχεται ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ· ἄλλος οὐκ ὀφείλων, δυνάμενος δὲ καταβαλεῖν, καταθεὶς ἀπέλυσε. οὕτω καὶ ὅτι τὸν Ἀδὰμ κέκρατηκεν· ὤφειλεν ὁ Ἀδάμ, κατέχετο ὑπὸ τοῦ ᾅδου, ἀλλ' οὐκ εἶχε καταβαλεῖν· οὐκ ὤφειλεν ὁ Χριστὸς, οὐδὲ κατέχετο ὑπὸ τοῦ ᾅδου, ἀλλ' ἐδύνατο καταβῆναι ὁ χρέος. ἦλθε, κατέβαλε θάνατον ὑπὲρ τοῦ κατεχομένου ὑπὸ τοῦ ᾅδου, ἵνα σώσῃ ἀπολύσῃ *. Εἶδες τῆς αἰχμαλωσίας τὰ καταγώγια; διπλοῦν ἀπέθανομεν ἡμεῖς θάνατον· ἔχομεν διπλῆν προσδοκήσωμεν τὴν ἀνάστασιν. αὐτὸς ἁπλῶς ἀπέθανε θάνατον· διὰ τοῦτο καὶ ἁπλῶς ἀνέστη ἀνάστασιν. πῶς, ἐγὼ λέγω. ἀπέθανεν ὁ Ἀδὰμ τῷ σώματι, καὶ τῇ ψυχῇ· ἀπέθανε τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ τῇ φύσει· Ἡ δὲ ἡμέρα φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.

χ. πλουτ: ἐν

χ. πλέον

* σοι χ. * πενίαν

* ἐ μία βραῦσις.

* παῤῥησίας ἐν

* ἐν πανηγύρεσιν τῇ ἐορτῇ καὶ πανηγύρει

* ἐν ἀλλοιωσει

* ἐν ἁμαρτίαι

* ἐν κτήσεσι καὶ τρυφῇ καὶ λαμπρᾷ ἱματίων ἐκλογῇ

* ἐν χρεμασμοῖς καὶ ἁρπαγαῖς

Γαλ. γ. κζ.

Γαλ. γ. κζ.

νας μὴ ἀπαίτω· Παῦλον ἐρώτησον *, καὶ αὐτὸς ἀποκρίνεται *. Εἰ μὲν γὰρ σὺν αὐξήσει, ἢ μὴ μετ' αὐτῶν καταπάτηται τῇ κολάσει, οὐκ ἔχω λέγειν· ὅπου δὲ καὶ ὁμοίως τῷ εἰδωλολάτρῃ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐκπίπτει, τοῦτο σφόδρα μὲν διηνεκισμένον. τότε δὲ ὁμολογουμένου, τί λοιπὸν ἐμὲ βιθυνίας ἀπαιτεῖς τὸ μέτρον τῆς ἁμαρτίας; ὅταν γὰρ ἔξω μείνῃ τῶν θυρῶν, ὅταν ἐκπέσῃ τῆς βασιλείας, ὅταν ἔρημος γένηται τῆς σωτηρίας, ὅταν εἰς τὸν κόλπον αἰώνιον πῦρ ἀπεμφθῇ· τί μοι μέτρα ἁμαρτημάτων καὶ ζυγὰ καὶ σταθμὰ προτείνεις; ὄντως, ἀγαπητοὶ, δεινὸν ἡ μέθη, καὶ χαλεπὸν πάνυ.

Οὐ περὶ ὑμᾶς λέγω (μὴ γένοιτο) πάνυ γὰρ πέπεισμαι, ὅτι καθαρὰ ὑμῶν ἡ ψυχὴ τοῦ ποτηρίου ἐστὶ καὶ τῆς πάθης ταύτης. καὶ τηρήσειεν τῆς ὑγείας ἡ σωφροσύνη, ἡ μετ' ἀσφαλοῦς ζώσης, ἡ ἡδυφωνοῦσα ἀκρόασις. σοβεῖς γὰρ οἶνος μεθύων ὀπτηθυμφῆ θείων λογίων δύναται. Μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία· ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν * πνεύματι. αὕτη ἡ καλὴ μέθη· καρώσει σε τοῦ ψυχικοῦ τοῦ πνεύματος, ἵνα μὴ καρώσῃς * τῇ μέθῃ· ἀναπαύσει σε τῶν ἀφρόνων καὶ τῶν λογισμῶν, ἵνα μὴ βύρσῃ χώρας ἐκεῖνο τὸ πάθος τὸ αἰσχρώτατον. ἀλλὰ τοῦτο οὐκ εἶπε, μετέχετε πνεύματος, ἀλλὰ, πληροῦσθε πνεύματος *. ἐὰν οὖν τοῦ ἀφρόνων, καθάπερ ποτηρίου, τὸ πνεύματος πλήρωσον, ἵνα μηδὲν ἐμβληθῇ δυνηθῇ λοιπὸν ὁ διάβολος. οὐ γὰρ ἁπλῶς δεῖ μετέχειν λοιπὸν τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ πληροῦσθαι πνεύματος, ψαλμοῖς, ὕμνοις, ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ὧν ἐπληρώσατε σήμερον. διὰ τοῦτο θαρρῶ περὶ τῆς σωφροσύνης ὑμῶν. ἔστιν ἡμῖν ποτήριον μέθης κακῆς· ἔστι ποτήριον μέθης σωφροσύνης ποιοῦν, ὃ καὶ βούλεται. ποῖον δή ἐστι; Τὸ ποτήριον τὸ πνευματικόν, τὸ ποτήριον τὸ σωτήριον, τὸ ποτήριον τὸ ἀγοράζον τὸν αἷμα τοῦ διαστηκός. ἐκεῖνο οὐ ποιεῖ μέθην, ἐκεῖνο οὐ ποιεῖ καθαίρεσιν. ὃ γὰρ καθαλύει δύναμαι, ἀλλ' ἐγείρει δύναμαι. ἐκεῖνο οὐ καταλύει τὰ νεῦρα. ἐκεῖνο γὰρ τὴν ψυχὴν ποιεῖ· ἐκεῖνο αἰδέσιμον ἀγγέλοις, φοβερὸν δαίμοσι, τίμιον τοῖς δικαίοις, ἐναρέστατον τῷ δεσπότῃ. ὁρᾷς πῶς φησὶν ὁ * Δαβὶδ περὶ τοῦ ποτηρίου τούτου τοῦ πνευματικοῦ τοῦ ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ ταύτῃ κειμένου; Ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν, ἔναντι τῶν θλιβόντων με· ἐλίπωσας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου, καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον * ὡσεὶ κράτιστον. ἵνα γὰρ μὴ ἀκούσας μέθης ὄμμα φοβηθῇς εὐθέως, καὶ νομίσῃς ἀθεμίτου εἶναι ποιητικόν, ἐπήγαγε, ὅτι κράτιστόν ἐστι καὶ ἰσχυρόν. καινὸς ἔστω μέθης· ἰσχὺν ἐπίδοσιν *, ἐγκρατῆ ποιεῖ καὶ δυνατόν. ἀπὸ γὰρ τῆς πίστεως ἔρρωται τῆς πνευματικῆς. οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα βδελυκτὰ λογισμῶν, ἀλλὰ προθύμων λογισμῶν πνευματικῶν. ταύτῃ μεθύωμεν τῇ μέθῃ· ἐκείνης γὰρ ἀπεχώμεθα, ἵνα μὴ καταισχύνωμεν τὴν πρόσουσαν ἑορτήν. ἑορτὴ γὰρ ἡ πρόσουσα οὐχὶ τῆς γῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ οὐρανοῦ. σήμερον οὖν γῆ χαρά, σήμερον δὲ οὐρανῷ χαρά. Εἰ γὰρ, ἑνὸς ἁμαρτωλοῦ μετανοοῦντος, χαρὰ ὅτι γῆς καὶ οὐρανοῦ, πολλῷ μᾶλλον, τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἐξαρταθείσης τῶν χειρῶν τοῦ Δεσπότου, χαρὰ * ἔσται ἐν οὐρανῷ. νῦν σκιρτῶσιν ἄγγελοι· νῦν χαίρουσιν ἀρχάγγελοι· νῦν τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφὶμ μετὰ ἡμῶν ἑορτάζει τὴν παροῦσαν ἑορτήν. οὐκ ἐπαισχύνονται τοὺς * συνδούλους, ἀλλὰ συγχαίρουσι τοῖς ἡμετέροις ἀγαθοῖς. Εἰ γὰρ ἡμετέρα ἡ χαρὰ ἡ μετὰ τοῦ διαστότος, ἀλλὰ κοινὴ καὶ ἐκείνων ἡ ἡδονή. καὶ τί λέγω τοὺς συνδούλους; αὐτὸς ὁ διαστότης αὐτὸς τε καὶ ἡμῶν οὐκ ἐπαισχύνεται * συνεορτάζειν· καὶ τί χρὴ λέγειν, ὅτι οὐκ ἐπαισχύνεται; Ἐπιθυμίᾳ, φησὶν, ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα τοῦτο μεθ' ὑμῶν φαγεῖν· εἰ δὲ τὸ πάσχα ἐπεθύμησεν ἡμῖν συνεορτάσαι, δῆλον ὅτι καὶ τὴν αἰτίαν ἐποιήσατο. ὅταν οὖν ἀγγέλοις χαίρωσι καὶ ἀρχαγγέλοις, καὶ πασῶν τῶν ἀοράτων δυνάμεων ὁ διαστότης ἡμῶν συνεορτάζῃ, πῶς λείπεται λοιπὸν εἰς ἀθυμίαν λόγος μηδεὶς πένης ἔστω κατηφὴς διὰ τὴν πενίαν· ἑορτὴ γὰρ αὕτη πνευματική· μηδεὶς πλούσιος ἐπαιρέσθω διὰ τὸν πλοῦτον. σοβεῖ γὰρ ἀπὸ τῶν χρημάτων εἰς τὴν ἡδονὴν τῆς ἑορτῆς εἰσπηδῶν δύναται ταύτης. ὅτι μὲν γὰρ τῶν ἔξωθεν ἑορτῶν τῶν βιωτικῶν, ἔνθα πολλὴ ἀ-

χρεῖος,

* ἢ μέχρι σοῦ.

Χρυσ. καλῶς.

Ἐφεσ. ε΄. ιη΄.

* θεῖον
* εἰ τοῦ

* πνεῦμα,

Ἐφεσ. ε΄. ιη΄.

* μαθεῖος

Ψαλμ. κγ΄. ε΄.

* μὲ

* τῷ μετα-λαμβάνοντι

* μεγάλα καὶ λαμπρὰ

* ἑαυτῶν

* ἡμῶν

Λουκ. κε΄. κα΄.

ποιῆ ὁ χυμὸς διεφθαρμένος· ἡ διαφορος μὲν ἡ ἀνάπλασις, εἰ δὲ ὁ πλοῦς καὶ ὁ πόσμος. ἀπτερώμβα τοίνυν μέλη. ἡ λέξις, ἀπτερόμβα οἶνος, φησί, ἀπτερόμβα μέλη. ὑκ οἶνος ποιῆ μέλη (κίνημα γάρ ἐστι Θεοῦ· Θεοῦ δὲ κίνημα οὐδὲν ποιῆ πονηρόν) ἀλλὰ προαίρεσις πονηρὰ ποιῆ μέλη. καὶ ὅτι ὄντως ἡ ἄλλως μεθύει, οὐχὶ οἶνῳ μόνῳ, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος· Μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, φησὶ, ὅτι ἐστὶν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε πνεύματι· μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, εἰς ὃ ἐστιν ἀσωτία. διὰ τοῦτο σαφῶς εἰπὼν καὶ βεβιασμένῃ ῥήματι πᾶσαι τῆς μέθης τὴν κατηγορίαν εἶπε. τί ἐστι, μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, εἰς ὃ ἐστιν ἀσωτία; ἀσώτους τὴν γέενναν ἐκείνους καλοῦμεν τοὺς πατρῴους διαδεξαμένους κλῆρον, καὶ πᾶντα ἀθρόον * ἐκφορήσαντας, καὶ μὴ λογιζομένους, τίνι χρὴ δοῦναι, καὶ πότε δοῦναι, ἀλλ' ἁπλῶς, εἰς ἱμάτια, καὶ χρυσίον, καὶ ἀργύριον, καὶ πᾶντα τὸν πατρῷον πλοῦτον διαφθείραντας εἰς πόρνας καὶ λαγνους. τοιοῦτόν ἐστι καὶ μέθη· ὥσπερ ἀσώτους λαβοῦσα νέους τὴν ἀβρότητας τῆς μεθύσης, καὶ ἁρπάσασα πάντας τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἀσωτεύεσθαι καὶ χωρεῖς πᾶσι τὸν ἀκρισίας ἐκχέειν κατέπαγκάζει. ὁ μεθύων οὐκ οἶδε τί μὲν εἶπῃ χρὴ, τί δὲ σιγῆσαι, ἀλλ' ἀθύρωτον αὐτὸ * τὸ στόμα διίησι ἀκωλύτως· μοχλὸς οὐκ ἔστηκε), οὐδὲ θύρα τοῖς χείλεσιν. ὁ μεθύων οὐκ οἶδεν οἰκονομῆσαι τοὺς λόγους αὐτοῦ τὸ κρίσει, οὐκ οἶδε ἀφαιρεῖναι καὶ πλοῦτον τῆς ἀφασίας *· οὐκ οἶδε τὰ μὲν ἀποθέσθαι, τὰ δὲ διώξαι· ἀλλὰ πᾶντα ἐκβάλλει ἀκρίτως καὶ ἔξοδος *. μέθη ἑκούσιος μανία, μέθη προαιρετὸς λογισμοῦ, μέθη συμφορὰ καταγελωμένη, νόσημα χλευαζόμενον, δαίμων αὐθαίρετος, καὶ παραφροσύνης χαλεπωτέρα. βούλει μαθεῖν πῶς ὁ μεθύων τῶν δαιμονιζομένων ἐστὶ χείρων; καὶ δαιμονῶντα μὲν πάντες ἐλεοῦμεν, τοῦτον δὲ μισοῦμεν· ἐκείνῳ συναλγοῦμεν, τούτῳ ὀργιζόμεθα καὶ ἀγωνακτοῦμεν. τί δήποτε; ἐκείνῳ μὲν ἐπήρεια, τούτῳ δὲ ῥαθυμία τοῦ πάσχειν· ἐκείνῳ ὑπεξουλή ἐστιν, τούτῳ δὲ ὑπεξουλὴ λογισμοῦ. καὶ τοιαῦτα παρὰ τῶν δαιμονιζομένων ὁ μεθύων. ὁμοίως ἀφίστησι), ὁμοίως ἀξέστησεν, ὁμοίως καταπίπτει, ὁμοίως ἀγρίους ἐστὶ κύσκε, ὁμοίως ἀσυμπαθεῖ κείμενος ὑπὸ τῆς γῆς. ἀφρὸν ἐκβάλλει ἐκ τοῦ στόματος ὥσπερ ἐπὶ καὶ ἐκ τοῦτ ἐκβάλλει σιωπῶντα, καὶ δυσωδίας ἐμπίπλησι τὸ στόμα ἀφορήτου. φίλοις ἀηδὴς τοιοῦτος, ἐχθροῖς καταγέλαστος, οἰκέταις βαρὺ καταφρόνητος, γυναικὶ ἀπρεπὴς, παισὶ φορτικὸς, τὴν ἀλόγων αὐτὴν ἀπρεπέστερος *. τὰ ἄλογα μέχρι τότε πίνει, ἕως ἂν διψῇ, καὶ τῇ χρείᾳ τὴν ἐπιθυμίαν ἴσησιν· οὗτος δὲ τῇ ἀκολασίᾳ πλείονα τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ γίνεται τῆς ἀλόγου ἀλογώτερος· καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον, οὐ νόσημα τοσοῦτον κακὸν καὶ τοσαύτας ἔχον συμφορὰς οὐδὲ ἔγκλημα εἰς νομίζεται) *· ἀλλὰ τὰς τῆς πλουτούσης τραπέζας ἅμιλλα καὶ ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ἀφημοσύνης τῆς τοιαύτης· καὶ φιλονεικοῦσι μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους, πῶς ἑκάστη διηγματίσει, πῶς πλείονα παράσχῃ γέλωτα, πῶς μᾶλλον ἀφαλοῦσι τὰ νεῦρα, πῶς μᾶλλον καταλύσει τὴν δύναμιν, πῶς κοινὸν διασώσει πρόξενος πλέον· καὶ ἔστιν ἰδεῖν * τράπεζαν καὶ ἅμιλλαν ἀφαβολικήν. ὁ μεθύων, ἀγαπητοί, καὶ τῶν νεκρῶν ἀθλιώτερος. ἐκεῖνος μὲν γὰρ δυαίμων κεῖται, καὶ πρὸς τὰ καλὰ καὶ πρὸς τὰ κακὰ ἀνενέργητος· οὗτος δὲ πρὸς μὲν τὴν τῶν κακῶν ἐργασίαν ὄντως ὀξύτατος· καὶ καθάπερ ὁ μὴ μεθύων, δι' σώματος τὴν ψυχὴν καταρύξας, νεκρὸν * ἀφίησι τὸ σῶμα. εἶδες πῶς ὁ δαιμονιζόμενος ἐστὶν ἀθλιώτερος, * πῶς τῶν νεκρῶν ἀναισθητότερος; βάλε τὸ πᾶντων τούτων μέζον εἰπεῖν καὶ χαλεπώτερον· μεθύων οὐ βασιλείας οὐρανῶν εἰσελθεῖν δύναται). διὰ τοῦτό φησι Παῦλος. Μὴ πλανᾶσθε· ὅτε πόρνοι, ὅτε εἰδωλολάτραι, ὅτε μοιχοὶ, ὅτε μαλακοὶ, ὅτε ἀρσενοκοῖται, οὐ κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἁρπαγες βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν. ἄκουσας εἰς ποίους αὐτὴν ἔταξε χορούς; μετὰ τῶν πορνευόντων, μετὰ τῶν εἰδωλολατρῶν, μετὰ τῶν μοιχῶν, μετὰ τῶν λοιδόρων, μετὰ τῶν πλεονεκτῶν, μετὰ τῶν ἁρπάγων. τί οὖν, φησι; ὁ μεθύων, ὁ πορνικὸς ὁ αὐτὸς; ὁ μεθύων, ὁ εἰδωλολάτρης ὁ αὐτὸς; μή μοι λέγε ταῦτα, δέσποτα. νόμους ἀπέγνωκα θείους· ἐμὲ δὲ θύθυ-

νας

σεστ. ει ιν.

* λαπαγοπάζοντες καὶ

* ἀσπλαγὲς καὶ μαλακὸς

* ἐκβάλλει

* χρεῖος

* καὶ ὁ ἀνοικονομούς.

ἴσ τὸ αὐτὸ

* ἔστιν κρίσει ἐστὶν,

* καὶ καταγελασίμως.

* πῶς πολοῦς

* ὁ ἀπὸ τῆς ἀναβίωσεν Θ

* πῶς τῶν ἀλόγων ἀνόητοτέρους. ἀ. ὁ μέγας Παῦλος, ὁ κήρυξ τῆς οἰκουμένης, ὁ τῶν ἐθνῶν διδάσκαλος τὸ τίμιον τοῦ Θεοῦ. χ ἀνάπτει χ κατάπτυξε χ πάσης ἀμαθίας,

α. Κορ. ς. θ.

λων ὠφελεῖσθαι, ὡς ὁ γε τῶν ἐχθρῶν. ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ἐὰν ἀγαπήσητε Matth.5.46.
τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστὶ; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; ὅταν τοίνυν γε τῶν φίλων ὠφελώμεθα, δῆλόν που τῶν τελωνῶν γινόμεθα βέλτιους· ἐὰν δὲ τοὺς ἐχθροὺς φιλήσωμεν, καὶ γε τῶν ἐχθρῶν ὠφελώμεθα, ὅμοιοι γινόμεθα τῷ Θεῷ τῇ δυνάμει αἰθερπίλεω. Ἐστω γάρ, φησι, ὅμοιοι τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ὅταν οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ διαύτου, καὶ ἀπὸ τῶν δούλων ἔχωμεν τὰ ὠφελήματα, ζηλώσωμεν, κατορθώσωμεν τὸν ἀρετὴν· ἵνα καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτυχεῖν καταξιωθῶμεν, καὶ τῇ φιλτάτῃ
ἐς. παῤῥησίας παρελθεῖν. τούτῃ τραπέζῃ μετὰ πλείστης τῆς παῤῥησίας ὁ ζωποιὸς ἑαυτὸν ἐκκαθάραντες, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. πδ΄. ΚΑΤΑ ΜΕΘΥΟΝΤΩΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΛΟΓΟΣ α. λεχθεὶς τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ κυριακῇ τοῦ πάσχα.

Πεθύμηα τῆς ἡσυίας ὁ φορῶν, ἀλλὰ μὴ ἀποθνήσκωμεν τῆς ἡσυίας νῦν χαρπόν. ἔστι γὰρ φορῶν ἀποθνῄσκειν ἡσυίας, καὶ χαρπὸν δρέπεσθαι ἡσυίας. πρόπληθυν ὁ πόνος τῶν ἀγώνων, ἵνα μὴ πρόέλθῃ ἡ σπουδὴ τῶν κατορθωμάτων· ἀπόπληθυν ἡ * ἡσυία, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ὑδὲ ἡ ἡσυία ἀπόπληθυν· ἀλλὰ μὴ φοβηθῆτε. τοῦτο γάρ εἶπον, οὐχὶ ἑτέρᾳ ὑμῖν κηρύσσων πλανεραχίᾳ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ ὑμῖν ἀρετῷ καταβέλλων. πρόπληθυν ἡ ἡσυία ἡ σωματική, ἀλλ' οὐ πρόπληθυν ἡ ἡσυία ἡ πνευματική. αὕτη βελτίων ἐκείνης, καίτοι ἔξω τῶν ἐλύων. ὥσπερ, ὅτε ἐσησύετε, ἔλεγον ὑμῖν, ὅτι ἔστι ησυόντα μὴ ησυέιν· οὕτω νῦν λέγω, ὅτι ἔστι μὴ ησυόντα ησυέιν. ἴσχα αἴνιγμα δεῖ δεχεῖ ὁ λεγόμενον, ἀλλ' ἐγὼ τὸν λύσιν ἐπάγω τῷ ζητήματι. πῶς ὅστι ησυόντα μὴ ησυέιν; ὅταν τις βρωμάτων μὲ ἀπέχῃ), ἁμαρτημάτων δὲ μὴ ἀπέχηται. πῶς ὅστι μὴ ησυόντα ησυέιν; ὅταν τις ἐφῆς μὲ ἀπολαύῃ, ἁμαρτίας δὲ μὴ γεύῃ). αὕτη βελτίων ἐκείνης ἡ ἡσυία· οὐ βελτίων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ κουφοτέρα. ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡσυίας ἀσθενείαν σωματικὴν πολλοὶ σωματικῶν, κενεμονῶν χαλεποί. ψεύσας ἐμπέπλησμαι, φησὶν, ἀλεισίδων οὐχ ὑσωμένων, ἢ ὑδροποσίαν με ἔχει φθεῖρα, λαχμῶν ἀπαγγέλλεσθαι οὐ
* πνεύματικῆς δύναμαι. πολλὰ ἴσασιν ἤκουσι τότε λεγόντων πολλῶν. ὑπὲρ τῆς ἡσυίας ταύτης * ἐσθὴν τοιαύτην ἔστιν εἰπεῖν. ἀπόλαυσιν λουτρῶν, μέτοχος τραπέζης, οἰνοποσίας κέχρησο συμμέτρως. καὶ χρεῶν ἀπαγγέλλεσθαι μέλλῃς, ὁ κωλύων σιέτω· πεπόνων ἀπόλαυσιν, μόνον ἁμαρτίας ἀπέχου.
* ἐσπαῖδα Εἶδες πῶς πᾶσιν αὕτη ῥᾴδία ἡ ἡσυία; οὐκ ἔστι * σώματος ἀσθενείαν σωματικῶν· τῆς ψυχῆς καθαρεύει ὅστι ὁ κατόρθωμα ἔστι καὶ μὴ πίνειν οἶνον μεθύειν, καὶ πίνειν οἶνον σωφρονεῖν. καὶ ὅπου ἔστιν ἄμπελος οἴνου μέθη, ἄκουσον τοῦ σοφοῦ λέγοντος· Οὐαὶ οἱ μεθύοντες αὐτοὶ οἴνου. ἐπὶ πῶς ὅστιν αὐτοὶ οἴνου μεθύειν; ὅταν ὁ ἄκρατον τῶν παθῶν μὴ κεφάσης διανοίᾳ λογισμῷ. ἔστι δὲ πίνειν οἶνον μὴ μεθύειν. καὶ εἰ μὴ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν τοῦτο ἐπέταξεν ὁ Παῦλος τῷ Τιμοθέῳ γράφων οὕτως· Οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχόν σε καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας. μέθη γὰρ οὐδὲν ἕτερόν ὅστιν, ἀλλ' ἢ ἔκστασις τῶν κατὰ φύσιν φρενῶν, Ησ.κα.κβ. 1.Τιμ.ε.κγ.
καθάπερ λογισμῶν, ἐρημία διανοίας, πτῶσις ζωῆς. ταῦτα δὴ οὐχ ἡ μέθη ποιεῖ μόνον ἡ ἐξ οἴνου, ἀλλὰ καὶ μέθη ἡ ἐξ ὀργῆς καὶ ἐπιθυμίας ἀτόπου. καθάπερ γὰρ πυρετὸν μὲν ποιεῖ ἀχρυπνία, ποιεῖ δὲ κόπος, ποιεῖ δὲ ἀθυμία, ποιεῖ δὲ χυμὸς διεφθαρμένος· καὶ διαφορὰς μὲν ἐπάθησις, ἴσον δὲ τὸ πάθος καὶ τὸ νόσημα· οὕτω δὲ ὅτι τούτων. ποιεῖ μὲν οἶνος μέθην, ποιεῖ δὲ ἐπιθυμία,

σὺν δέρχώμεθα, καὶ ὁ χάρις τῶν κοσμικῶν τῆς αὐτῆς ψυχῆς ἐξορίσωμεν, ὁ κατεύχεσθαι λέγω τῶν ἐχθρῶν. ἄκουε καὶ τῶν μακαρίου Δαβίδ, ἵνα καὶ τὸν Θεοῦ πῦρ ὀξυτέρους καὶ ἀπέλθῃς ἀποστίλαντες Ⓦ πυρωτοῦμενοι ὁ πλῆθος, τί φησιν, ὁρᾷς λοιπὸν γυμνοῦ τὸν ῥομφαίαν δεικνύοντα Ⓦ ἀπέλθῃ καὶ τὸν πληγὴν ὑπερφέρειν μέλοντα· Ἐγὼ ὁ ποιμὴν ἐκακοποίησα, καὶ ὅτοι ὁ πόιμνιον τί ἐποίησαν; γνώσθω ἡ χείρ σου ἐπ' ἐμέ, καὶ ὅπῃ Ⓦ οἶκος τῶν πατρός μου. ὁρᾷς πάλιν συγγνώμης ἁπορρήτου κατορθώματα; βούλει σοι δείξω καὶ ἕτεροι ὅτο ποιοῦντα; Σαμουὴλ ὁ προφήτης ὑδείωθη σφόδρα τὸν Ἰουδαίων, ὀξυθυμήθη, ἠπιμώθη ὅτως, ὡς Ⓦ Θεοῦ θελῆσαι αὐτοὺς σφόδρα μυθήσασθαι. προσέχετε, σφόδρα καλῶ, μετὰ ἀκριβείας. εἶπε γὰρ πρὸς αὐτοὺς ὁ Θεός· Οὐ σὲ ἐξουθενήκασιν, ἀλλ' ἐμέ. τί οὖν ἐκεῖνος ὁ ἐξουθενηθείς, ὁ ἀδικηθείς, ὁ καταφρονηθείς, ὁ ὑβρισθείς; ἄκουε τί φησιν. Ἐμοὶ μὴ γένοιτο ἁμαρτεῖν τῷ Κυρίῳ τοῦ παύσασθαι προσευχόμενος ὑπὲρ ὑμῶν. ἁμαρτάνω σὺ μισῶν ἐκείνους ὑπὲρ τοῦ προσεύχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν. μὴ γένοιτό μοι, φησίν, ἁμαρτεῖν ὅπως, ὡς μὴ προσεύξασθαι ὑπὲρ ὑμῶν. εἰδὼς ἔκεινον τὸ δικαίων, πόσων τούτων τῶν κατορθώματος ἐποιήσατο τὸν ὑπομνήματων, τῶν διαστολὴν καταλυθῶσι; ἴδωμεν τοίνυν αἴωνες τὰ εἰρημένα. ὁ διαστολὴς λέγει, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς τὸν ἁμαρτίαν· Οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν. ὁ Στέφανος εἶπε, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὸν ἁμαρτίαν ταύτην. ὁ Παῦλος λέγει, Ηὐχόμην γὰρ ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα. ὁ Μωϋσῆς" ὁμοίως, Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὸν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή, καὶ μὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἔγραψας. ὁ Δαβὶδ λέγει, Γενέσθω ἡ χείρ σου ἐπ' ἐμέ, καὶ ὅπῃ Ⓦ οἶκος τοῦ πατρός μου. ὁ Σαμουὴλ" ὡσαύτως, Ἐμοὶ μὴ γένοιτο ἁμαρτεῖν τῷ Κυρίῳ τοῦ παύσασθαι προσευχόμενος ὑπὲρ ὑμῶν. ὁ Χριστὸς λέγει, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς τὸν ἁμαρτίαν· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν. ὁ Στέφανος· λέγει, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὸν ἁμαρτίαν ταύτην. ὁ Παῦλος λέγει, Ηὐχόμην ἀνάθεμα εἶναι ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν κατὰ σάρκα. ὁ Μωϋσῆς λέγει, Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὸν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή, καὶ μὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἔγραψας. ὁ Δαβὶδ λέγει, Γενέσθω ἡ χείρ σου ἐπ' ἐμέ, καὶ ὅπῃ Ⓦ οἶκος τοῦ πατρός μου. ὁ Σαμουὴλ λέγει, Ἐμοὶ μὴ γένοιτο ἁμαρτεῖν τὸ ἐκλείπειν προσευχόμενον ὑπὲρ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. ποίας οὖν τυγχάνω συγγνώμης λοιπὸν, τῶν ἀπὸ τῆς κακίης, τῶν ἀπὸ τῆς παλαιᾶς, [ὥσπερ] πάντων ἡμᾶς ὠδυσώτων εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν βόχλιν, εἰ μὴ μὲ πάσης ἀσυνδέτως τοῦτο κατορθοῦν ἀσυνδέτως. μὴ τοίνυν ῥᾳθυμῶμεν, σφόδρα καλῶ. ὅσῳ γὰρ πλείονα τὰ σφόδρα δείγματα, τοσούτῳ, ἂν μὴ μιμησώμεθα, μείζων ἡ κόλασις. μεῖζον ὁ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν εὔχεσθαι τοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων. οὕτως γὰρ οὕτως ὑμᾶς ὠφελεῖ σκέπτο, ὡς τοῦτο. Ἐὰν γὰρ φιλῆτε τοὺς φιλοῦντας ὑμᾶς, φησὶ, μέγα ποιεῖτε, φησί. καὶ γὰρ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. ὥστε ἐὰν ὑπὲρ τῶν φίλων εὔχωμεθα, οὐδὲν πλέον τῶν ἐθνικῶν ἢ τελωνῶν ἐγκεκλήμεθα βελτίους. ὅταν δὲ τοὺς ἐχθροὺς φιλήσωμεν, τοῦ Θεοῦ καὶ δυνάμεθα ἀνδρεῖοι ὅμοιοι γενέσθαι, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ὅπῃ ποιεῖ καὶ βρέχει ὅπῃ δικαίους καὶ ἀδίκους. γνώμεθα τοίνυν ἅμοιοι τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἵνα δὲ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καταξιωθῶμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λυκ. κγ. λδ. Πσλ. ζ. ξ. Ρωμ. θ. γ. β Βασ. κδ. ζ. Ἐξοδ. λϛ. λϛ. α. Βασ. π ζ. α. Βασ. π. ζ. α Βασ. ιϛ. χδ. Ματθ. ε. μϛ. Ματθ. ε. μϛ. χ. λέγει Ἐξοδ. λϛ. λϛ. β Βασ. κδ. ζ χ. λέγει

οὐκ ἀπὸ τῆς χηνῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς παλαιᾶς; τοῦτο γὰρ ὄντι μάλιστα ὃ θαυμαστόν, ὅτι ὅπου οὐκ ἐκέλευσεν τοῦ ἐχθροὺς φιλεῖν, ἀλλ' ὀφθαλμὸν ἐκκόπτειν ἀντ' ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, ἐν τοῖς ἴσοις ἀμείψασθαι κακοῖς, τοὺς ἀποστολικὸν ἔφθασαι φιλοσοφίαν. ἄκουσον δὲ φησιν ὁ Μωϋσῆς, ὁ λιθασθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων πολλάκις, καὶ καταφρονηθεὶς ὑπ' αὐτῶν; Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες· εἰ δὲ μή, καὶ μέ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου, ἧς ἔγραψας. ὁρᾷς ἕκαστον τὸν τῶν ἄλλων ἀσφάλειαν τοῦ τῆς οἰκείας σωτηρίας ἡγούμενον; οὐδὲν ἥμαρτες· καὶ τί βουλῇ κηπωπῆσαι αὐτοῖς τῆς τιμωρίας; ὅτι οὐ σφόδρα αἰσθάνομαί, φησι, τῆς ὠφελείας, ἑτέρων πασχόντων κακῶς. ἥκει μοι ὧδε καὶ τὰ ἐμὰ τὰ παραδείγματα. ἵνα δὲ ἐκ περιουσίας διεξέλθωμεν ἑαυτόν, καὶ ἕτερα τὰ αὐτὰ φιλοσοφῶμεν. καὶ γὰρ ὁ Δαυὶδ ὁ μακάριος ἐκεῖνος καὶ σοφός, τὸν γραπτὸν πόνον κατεξαναλώσαντος αὐτοῦ, καὶ Ⓦ ἐν καθοπλίσαντος Ⓦ Ἀβεσαλὼμ, καὶ ὑπὸ τὴν τυραννίδι, καὶ βουληθέντος αὐτὸν σφάξαι, εἶτα τὸ Θεοῦ δίκαι τοῦτο προξενήσαντος (ἡ γὰρ εἰς καὶ φασιν ἑτέρᾳ ἐπιθήκη τῇ σφαγῇ) καὶ Ⓦ ἄγγελον πέμψαντος ῥομφαίαν ἐσπασμένον, καὶ τὴν πληγὴν ὑπαφέροντα δίωθεν, ὁρᾷς ἀπολλυμένους ἄνθρωπους, ἢ φησι; Ἐγὼ ὁ ποιμὴν ἥμαρτον, κἀγὼ ὁ ποιμὴν ἐκάκοποίησα· ἐμὲ θαυμάσω ἐπ' ἐμὴν χεῖρα σου, καὶ ὅτι Ⓦ οἶκον τὸν παῖδός μου. ὁρᾷς πάλιν συνιεὶς τὰ κατορθώματα; βούλει σοι δείξω καὶ ἄλλον; οὐδὲν γὰρ ἑτέρᾳ τὰ αὐτὰ φιλοσοφοῦντος ἀπορήσομεν. Σαμουὴλ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ὑβρίσθη παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἀπεχειροτονήθη, ἠτιμάσθη ὕστερον, ὡς τὸν Θεὸν ἀηδῆσαι αὐτὸν παρεμυθήσασθαι καὶ εἰπεῖν· Οὐ σὲ ἐξουθένηκαν, ἀλλ' ἐμέ. ἢ οὖν ἐκεῖνος ὁ ἐξουδενηθεὶς, ὁ καταφρονηθεὶς, ὁ ὑβρισθείς; Ἐμοὶ μὴ γένοιτο, φησὶν, ἁμαρτεῖν οὕτως, ὡς ἀφαλείπειν προσευχόμενον ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου. ἁμαρτάνω δέομαι εἰ), ὃ μὴ προσεύχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν. μὴ γένοιτο γάρ μοι ἁμαρτεῖν οὕτως, ὡς μὴ

τῶν σαυρούντων αὐτὸν κρεμάμενος ὑπὲρ τῶν σαυρούντων προσκαλεῖ, οὕτω καὶ ὁ δοῦλος μεταξὺ τῶν λιθαζόντων ὢν, βαλλόμενος ὑπὸ πάντων, καὶ τὰς πράδας τῶν λίθων δεχόμενος, τὰς ὠδυνὰς τὰς ἐκ τούτων γινομένας ἀφεὶς ἔλεγε, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τοῦτο τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. Πρᾶξ. ζ. ξ. Οἶδας πῶς ἡμᾶς ἀφαλίζεται, καὶ πῶς δοῦλος βοηθεῖ. ἐκεῖνος λέγει, πάτερ, ἄφες αὐτοῖς τοῦτο τὴν ἁμαρτίαν ταύτην· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν· σὺ δὲ λέγει, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τοῦτο τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. ἵνα μάθῃς ὅτι ἐσπουδασμένως τοῦτο ποιεῖ, οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, οὐδὲ ἀφοσιωμένως, οὐδὲ ἐκὼν, ἀλλὰ δεῖται πολλῆς θεραπείας, μετὰ κατανύξεως, μετὰ πολλῆς τῆς συμπαθείας. βούλει σοι δείξω καὶ ἄλλον χωλὸν μείζονα βεβλημένον βλέπω ἐπὶ τῆς ἐμφανοῦς; ἄκουε τοῦ μακαρίου Παύλου λέγοντος. μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν ὅσα πέπονθεν, ὅτι Πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν παρὰ Ἰουδαίων ἔλαβον, τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, καὶ ἀπρόσκοπος ἀναστράφην τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ ἀγρυπνίαις πολλάκις, καὶ λιμῷ καὶ δίψει, καὶ ψύχει καὶ γυμνότητι, καὶ τὰ ἑξῆς λέγων, ἐπὶ πᾶσι τούτοις φησὶν, Ἡ μερίμνα μου ἡ καθ' ἡμέραν ἐπισύστασις μου ἡ τῶν ἐκκλησιῶν. τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; ἄκουε τοῦ μακαρίου Παύλου λέγοντος. μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν ὅσα πέπονθεν, ὅτι Πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν παρὰ Ἰουδαίων ἔλαβον, τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, καὶ ἀπρόσκοπος ἀναστράφην τοῖς ἀδελφοῖς μου, τοῖς συγγενέσι μου κατὰ σάρκα, οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται. θέλεις καὶ ἑτέρους ἰδεῖν οὐχὶ ἀπὸ τῆς χηνῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ὁ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦντας; τοῦτο γὰρ μάλιστά ὅτι ὁ θαυμαστόν, ὅταν οἱ μὴ κελεύοντες τοὺς ἐχθροὺς φιλεῖν, ἀλλ' ὀφθαλμὸν αὐτὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος ἐκβάλλειν, καὶ τοῖς ἴσοις ἀμείψασθαι, ὅταν τοὺς τὴν ἀποστολικὴν φθάσωσι κορυφήν. ἄκουσον γοῦν τί φησι Μωϋσῆς ὁ καταλιθασθεὶς πολλάκις ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων· Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή, καὶ μέ ἐξάλειψον ἐκ τοῦ βίβλου, ἧς ἔγραψας. ὁρᾷς ἕκαστον τὸν δικαίων τὸν τῶν ἄλλων ἀσφάλειαν τοῦ τῆς οἰκείας σωτηρίας ἡγούμενον; οὐδὲν ἥμαρτες· τίνος ἕνεκεν κηπωπήσαι βουλῇ αὐτοῖς τῆς τιμωρίας; οὐκ αἰσθάνομαί, φησι, τῆς ὠφελείας, ἑτέρων πασχόντων κακῶς. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον ἰδεῖν τοιαύτην ποιούμενον βίβλον. πολλὰ γὰρ ὑπέτυπον παράγω τὰ παραδείγματα, ἵνα καὶ ὕστερος ἑαυ-

Exod. λϛ. λϐ.

Ἰωσηφέσομαι λέξει.

c. Bas. κδ. ιζ.

a Bas. ν. ζ.

a Bas. ιϛ. κϛ.

Exod. λϛ. λϐ.

φῳ, τῶ καταβῶναι ἀπὸ τῦ σταυρῦ πολὺ μᾶλλον ἵνα πεπαύμεθα τῶν ὄντων Λάζαρον χειρίονας εἰληφότες, μὴ τούτων ἀξιαγάστων ὄντων μνημείου. Εἶδες ῥώσεως ῥήματα, εἶδες μανίας ὑπερβολήν. ἀλλὰ παρέχετε μοι ἀκρόασιν, ἀδελφοί, ἵνα εἰδῆτε Θεοῦ φιλανθρωπίαν ὑπερβάλλουσαν, καὶ πῶς αὐτὴ τῆ ἀξίᾳ αὐτῶν ἀφορμὴν λέγηται εἰς συγγνώμην ὁ Χριστός. Πάτερ, φησὶν, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. μανίαν γὰρ τοῦτο δηλοῖ, δι' ὧν φησιν· Ἀνόητοί εἰσι, καὶ ἀγνώμονες ὄντες ἐπλάνησαν. καὶ οὐκ ἦσαν μὲν ἔλεγον, Εἰ υἱὸς εἶ τῦ Θεοῦ, σῶσον σεαυτόν· αὐτὸς δὲ ἐσταυρῦτο ἐδίδασκεν, ὅπως ἐκείνους σώσῃ τῦτο ὀνειδίζοντας αὐτῷ καὶ χαμωδοῦντας καὶ λοιδορουμένους. ἄφες αὐτοῖς, φησὶ, τὴν ἁμαρτίαν ταύτην· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. τί οὖν; ἄφηκεν αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν; ἄφηκε τοῖς βουλομένοις τὴν μετάνοιαν ἐπιδείξασθαι. καὶ Εἰ μὴ ἄφηκεν αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, οὐκ ἂν Παῦλος ἀπόστολος ἐγένετο· Εἰ μὴ ἄφηκεν αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, οὐκ ἂν βαπτίσματα τρισχίλιοι καὶ πεντακισχίλιοι, οὐκ ἂν αἱ πολλαὶ μυριάδες τῶν Ἰουδαίων ἐπίστευσαν ὕστερον. ἄκουσον γὰρ τί φησι πρὸς τοὺς Παῦλον Ἰάκωβος ὁ Ἱεροσολύμοις· Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶ τῶν πεπιστευκότων Ἰουδαίων. μιμησώμεθα τοίνυν, παρακαλῶ, καὶ ἡμεῖς τὸν σταυρόν, καὶ γὰρ τῶν ἐχθρῶν βλέπομεν. πάλιν γὰρ αὖτις ἐπιλαμβάνομαι τῆς παραπέτασης. πέμπτον ἔχω σήμερον ἡμέραν γὰρ ταύτης ὑμῖν τῆς ὑποθέσεως ἀφαλεῖται λόγος, ἐὰν καταγνώσκωσιν ὑμῶν παρακολουθῆτε (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίζω ὅτι πεισθήσεσθε. εἰ δὲ τινες εἰσὶ σκληροὶ καὶ ὀργίλοι καὶ δυσανάγωγοι, ὥστε παρακοῦσαι τῶν εἰρημένων τῆς ὑποθέσεως ῥηθέντων, κἂν ἀριθμῶν τὴν ἡμέραν ἀναβαίνητε ἀπόντων τοῦ ἔργου καὶ τοῦ μακροθυμήσαντος. μιμησώμεθα τὸν σταυρόν. ἐσταυρῦτο, καὶ γὰρ τῶν σταυρούντων ὁ πατὴρ διελέγετο. καὶ πῶς δυνάμεθα, φησὶ, τὸν σταυρὸν μιμήσασθαι; ἐὰν θέλῃς, δυνάσῃ. εἰ μὴ γὰρ οἷόν τε ἦν μιμήσασθαι, πῶς ἔλεγε, Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ; Εἰ μὴ δυνατὸν ἦν μιμήσασθαι, οὐκ ἂν ἔλεγεν ὁ Παῦλος, Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. ἁπλῶν ἀλλ' οὐ βούλεται τὸν σταυρὸν μιμήσασθαι; μίμησαι τὸν Σωσθένην, Στέφανον λέγω τὸν ἀπόστολον. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τὸν σταυρὸν ἐμιμήσατο. καθάπερ ὁ Χριστὸς μεταξὺ τῶν σταυρούντων, ἀφεὶς τοὺς σταυροῦντας, ἀφεὶς τὰ καθ' ἑαυτόν, καὶ γὰρ τῶν σταυρούντων παρεκάλει τὸν πατέρα· οὕτω καὶ ὁ δοῦλος μεταξὺ τῶν λιθαζόντων, βαλλόμενος καὶ πιπτων, διηρθρωμένος ταῖς βολαῖς τῶν λίθων, καὶ ταῖς ὠδῖσι ταῖς ἐκ τούτων γινομέναις ἀφεὶς, ἔλεγε· Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. Εἶδες πῶς ἀφαλεῖται ὁ υἱός; Εἶδες πῶς δεῖ ὁ δοῦλος; σκληρὸς φησι, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι· τοῦτο δέ φησι, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι μὴ ἀσυνδέτως εἶπεν, οὐχ ἁπλῶς εἶπεν ἴσως καὶ παλευόμενος, ἀλλὰ θὲς τὰ γόνατα εἶπε μετὰ κατανύξεως, μετὰ πολλῆς συμπαθείας. βούλεσθε δείξω καὶ ἄλλον Σωσθένην πολλῷ μείζονα ἐκείνου παθόντα; ὁ Παῦλός φησιν, Ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις ἐβαρδιάθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρισθήμερον ἐν βυθῷ πεποίηκα. τί οὖν μετὰ ταῦτα; Ἠγάπησεν, φησὶν, αὐτοὺς ἀνάθεμα εἶναι ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα. θέλεις καὶ ἄλλον ἰδεῖν, οὐκ

χ. πάντα ἐπεκάθου, Ματθ. ια. κθ. α. Κορ. ια. α. Ματθ. ια. κθ. α. Κορ. ια. α. Ρωμ. θ. γ.

ζεις, εἰ Ⓦ σταυρὸν φέρων ἔρχεται, ὅπου γε
Ζαχ. ιβ. ι. ἡ αὐτὰ τὰ πεύματα ὅτε διίκνεισι; Ὀφοπαῖ γάρ, φησιν, εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. καθάπερ γὰρ ὅπῃ τῷ Θωμᾷ ἐποίησε, βουλόμενος ἀπιστίαν διορθώσασθαι μαθητοῦ, ἡ δείξας ἑαυτὸν τύπους τῶν ἥλων, ἡ τὰ πεύματα, εἰπών,
χ. τοὺ τύπους Ιωαν κα κζ. Βάλε τὸν δάκτυλόν σου, ἡ βλέπε, ὅτι πνεῦμα σάρκα ἡ ὀστᾶ οὐκ ἔχει· οὕτω ἡ τότε δείξῃ τὰ πεύματα ἡ τὸν σταυρὸν, ἵνα δείξῃ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ σταυρωθείς. οὐκ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ μόνον, ἀλλὰ δὲ ἀπὸ αὐτῶν τῶν ῥημάτων τῶν εἰς τὸν σταυρὸν τὸν ἄφατον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν ὄντων ἰδεῖν. ἐπὶ γὰρ τοσοῦτον πλωμένος ἡ κωμῳδούμενος ἡ καταγελώμενος τότε δὲ ἐμπτυόμενος, ἔλεγε· Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν* · οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. ἡ σταυρούμενος ὑπὲρ τῶν σταυρούντων ηὔχετο. καίτοι οὐκ ἦν ὁ οὐδενὸς ἐλέγχου, Εἰ μὴς ἐν σοὶ τὸ θέλημά σου, φησὶ. ἡ μὴν ἀφ' τούτου καταβαίνει ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ὅπῃ μὴς ὄντος τοῦ Θεοῦ, δὲ ἀφ' τοῦτο ἦλθεν, ἵνα σταυρωθῇ ὑπὲρ ἡμῶν. καταβήθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, φησι, ἡ πίστωσόν σοι. ῥήματα ταῦτα, καὶ τοσοῦτον ἀπιστίας. τοῦ γὰρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ πολλῷ μᾶλλον ἦν τὸ ἀναστῆναι τοῦ λίθου ὑπερκειμένου δι' ἀφάτου· τὸ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ πολλῷ μᾶλλον ἦν τὸ νεκροὺς διεγεῖραι ἡ τετραημέρους ὄντας τὸν Λάζαρον μετὰ τῶν σειρῶν ὀζαγαγεῖν τοῦ μνήματος. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἔλεγον, Εἰ μὴς Εἰ τοῦ Θεοῦ, σῶσον σεαυτόν· αὐτὸς δὲ πολλαχοῦ ἐποίησεν, ὅπως ἐκείνους σώσῃ τοὺς ὀνειδίζοντας αὐτὸν, λέγων, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. τί οὖν; ἀφῆκεν αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν; ἀφῆκεν, εἰ ἐβούλοντο μετανοῆσαι. εἰ γὰρ μὴ ἀφῆκεν αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, οὐκ ἂν Παῦλος ἀπόστολος ἐγένετο· εἰ μὴ ἀφῆκεν αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, οὐκ ἂν εὐθέως τρισχίλιοι ἐπίστευσαν ἡ πεντακισχίλιοι ἡ πολλαὶ μυριάδες. οὐ γὰρ πολλαὶ μυριάδες Ἰουδαίων ἐπίστευσαν, ἀκούσαντες ἡ λέγοντος Ⓦ ἀποστόλου τῷ Παύλῳ. Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων; μιμησώμεθα πάντων Ⓦ διαστολὴν, ἡ ὑπὲρ τῶν μανθάνειν δὲ τούτου τοῦ αἰτήματος. ἵνα γὰρ δι' αὐτῶν τῶν ἔργων μάθωσιν Ⓐ σταυρώσαντες τὸν δικαίαν ἀναιρεσιν ποιοῦμεν, ἀφ' τοῦτο" αὐτοὺς Ⓦ ἔλεγχον τῆς μανίας αὐτῶν διίκνεισι. ἡ ἵνα μάθῃς ὅτι ἀφ' τοῦτο αὐτὸν φέρει, ἵνα αὐτοῦ καθάψηται, ἄκουε πάλιν αὐτοῦ τοῦ διαγελίστου λέγοντος· Τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, δὲ κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς βλέπουσαν Ⓦ κατὰ πρόσωπον ἡ ὀπτανόμενον τὸ ἁμάρτημα. ἡ τί θαυμάζεις, εἰ τὸν σταυρὸν φέρων ἔρχεται; αὐτὰ τὰ πεύματα μοῦ ἐαυτοῦ φέρων ἔρχεται. πόθεν δῆλον, ὅτι αὐτὰ τὰ πεύματα φέρει μοῦ ἐαυτοῦ; ἄκουε τοῦ σταυρωθέντος λέγοντος, Ὀφοπαῖ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. καθάπερ γὰρ ὅπῃ τῷ Θωμᾷ ἐποίησε, βουλόμενος τὸν ἀπιστίαν διορθώσασθαι τοῦ μαθητοῦ, ἡ δείξας αὐτῷ τοὺς τύπους τῶν ἥλων, ἡ αὐτὰ τὰ πεύματα, ἡ λέγει, Βάλε Ⓦ δάκτυλόν σου, ἡ φέρε τὴν χεῖρά σου, ἡ ἴδε, ὅτι πνεῦμα σάρκα ἡ ὀστᾶ οὐκ ἔχει, ἵνα δείξῃ αὐτῷ, ὅτι ἀληθῶς δύσῃ· ὅτω ἡ τότε φέρει τὰ πεύματα ἡ Ⓦ σταυρὸν, ἵνα αὐτοῖς δείξῃ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ σταυρωθείς. μέγα ἄρα ἀγαθὸν ἡ σωτήριον, ἡ τεκμήριον ἀναργὲς τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας. μᾶλλον δὲ οὐχ ὁ σταυρὸς μόνον, ἀλλὰ ἡ αὐτὰ τὰ ῥήματα τὰ ὅπῃ τοῦ σταυροῦ δίκνεισιν αὐτοῦ τὰ ἄφατον φιλανθρωπίαν. δὲ ἄκουε αὐτοῦ τοῦ ῥήματος. πρεσβεύων γὰρ αὐτὸν τὸν σταυρωσάντων ἡ ὃν θυμὸν ζεόντων, Πάτερ, φησὶν, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν. εἶδες φιλανθρωπίας διαστάσεις; σταυρούμενος ὑπὲρ τῶν σταυρούντων" πρεσκάλει. καίτοι ἐκεῖνοι ἐχλεύαζον, διέσυρον αὐτὸν λέγοντες, Εἰ μὴς Εἰ τοῦ Θεοῦ, καταβήθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ἡ μὴν ἀφ' τοῦτο καταβαίνει ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ὅπῃ μὴς ὄντος τοῦ Θεοῦ. ἀφ' τοῦτο γὰρ ἦλθεν, ἵνα σταυρωθῇ ὑπὲρ ἡμῶν. καταβαίνω, φησὶν, ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμαι, ἡ πίστωσόν σοι. ὅρα διαστολὰς ῥήματα ἡ τοσαύτας ἀπιστίας. τοῦ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ μᾶλλον ἐποίησε, καὶ οὐκ ὅπῃ ἦν, ἡ νῦν λέγει, καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἡ πίστωσόν σοι. τοῦ γὰρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ πολὺ μᾶλλον ἦν τὸ νεκροὺς αἴρας ὑπὸ τοῦ λίθου ὑπειμένου τῷ τα-

Ματθ. κζ. μ. Λουκ. κγ. κδ. *παύτων Ματθ. κδ. λ. Ιωαν. κα κζ. Ζαχ. ιβ. ι. χ. αὐτὸ τὸ σύμβολον τῆς αἰωνιότητος αὐτοῦ χ. τῆ σφυρᾶ Ματθ. κζ. μ. Λουκ. κγ. κδ. χ. ἐ χρ. Ματθ. κζ. μ. Πραξ κα. κ.

ἰδοὺ ὧ τοῖς ταμείοις ἐστὶ ὁ Χριστὸς, ἰδοὺ ὧ τῇ ἐρήμῳ, μὴ ἀπέλθητε, ὡδὲ τῆς δολερᾶς αὐτῆ πρόνοιας λέγων, διὰ τοῦ ψευδοπροφήτας, διὰ τῶν ψευδοχριστούς, διὰ τῶν ἀπατεῶνας, ἵνα μὴ τις πλανηθεὶς ἐκείνῃ προσέχῃ. ὅπου γὰρ ἂν τὸ Χριστοῦ ὁ ἀληθινὸς ἔρχεται, ἵνα μὴ ζητῆτε, φησὶ, τὸν πολυθρύλητον τοῦτον λέγω γνωρίσματα τῆς τοῦ πονηροῦ προνοίας. ὅπου γὰρ ἡ ψευδὴς αὐτὴ πρόνοια λαμπαδοῦσα ἐλήλυθεν, μηνυτικὸν ἐστι, φησὶν, ὅτι ἡ ἀληθὴς τοιαύτη ἔσται. ἐκεῖ γὰρ εἰκότως λαμπαδοῦσα ἐλήλυθεν (ἦλθε γὰρ ζητοῦσα τὸ ἀπολωλὸς) αὕτη δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλὰ πῶς, εἰπέ μοι, διδάξον, Χριστέ, ἔρχεται, φησὶν, ἡ ἀληθὴς αὕτη λαμπάς, ἡ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ πρόνοια τοῦ ἀληθοῦς. ἀληθὲς πᾶσι φαίνεται· οὐ δεῖται ζητῆσαι. ὥσπερ γὰρ ἀληθὴς φανερόν ἐστι, καὶ δεῖται ἐξετάζειν, εἰ ἐλήλυθεν ἀληθὴς ἢ ὅτι ἡ πρόνοια αὐτοῦ ψευδής ἐστι, καὶ δεῖται ἐξετάζειν, εἰ πρελήλυθεν ὁ Χριστός· ἀλλὰ τὸ ζητούμενον οὐδέπω καὶ νῦν εἰρήκαμεν, εἰ μὴ τὸ σαφὲς αὐτοῦ δηλοῦντος. Τότε, φησὶ, τοῦτ' ἔστιν, ὅταν ἔρχωμαι, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς. Τοσαύτη γὰρ ἔσται ἡ φωτὸς τότε ἡ ὑπερβολὴ, ὡς καὶ τὰ φωτεινότατα ἄστρα ἀποκρύπτεσθαι. Καὶ οἱ ἀστέρες γάρ, φησὶ, πεσοῦνται, καὶ οὕτω τὸ σημεῖον φανήσεται τοῦ ἀληθοῦς τὸ αἰνιττόμενον. Εἶδες πόση ἡ ὑπερβολὴ τοῦ σημείου, πόση φαιδρότης, πόση λαμπηδών; ὁ ἥλιος σκοτίζεται, ἡ σελήνη οὐ φαίνει, καὶ ἄστρα πίπτει· ἐκεῖνο δὲ μεῖζον φαίνεται, ἵνα μάθῃς ὅτι καὶ σελήνης φωτεινότερον καὶ ἡλίου φαιδρότερόν ἐστι. καθάπερ γὰρ βασιλέως εἰσιόντος, τὰ στρατόπεδα προλαμβάνοντα, τὰ σημεῖα φέρει ὁπὸ τῶν ὤμων, καὶ προαγγέλλει τὸν βασιλέως τινὰ εἴσοδον· οὕτω τοῦ Χριστοῦ τῆς κτίσεως διακόνους καταβαίνοντος εἰς τὴν οἰκουμένην, προλαμβάνει τὰ στρατόπεδα τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀρχαγγέλων τὸ σημεῖον ἐκεῖνο βαστάζοντα, καὶ τινὸ βασιλικοῦ εἴσοδον ἡμῖν ἀπαγγέλλοντα. Τότε, φησὶ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται, ὡδὲ τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀρχαγγέλων λέγων, καὶ πασῶν τῶν ἀοράτων δυνάμεων. Θέμις γὰρ αὐλοῖς λήψεται, καὶ φόβος πολὺς καὶ ἀγωνία. τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι, καὶ αἱ δυνάμεις ἐκεῖναι τὸ φόβῳ καθεζήσονται; εἰκότως φοβεροὶ ἔσονται τότε ὁ δικαστήριον. ἅπασα ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις μέλλει κρίνεσθαι καὶ βαθέως ἐστὶν ἐκεῖ τὸ πίστεως βήματι φοβερῷ. Εἰ δέ ποτε καὶ οἱ ἄγγελοι τότε πέμψουσι, καὶ αἱ ἀσώματοι δυνάμεις ἐκεῖναι διδάξουσιν; οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνοι μέλλουσι κρίνεσθαι. καθάπερ δικαστοῦ τοῦ καταδίκους καταδικάζοντος, καὶ ἐφ' ὑψηλοῦ τοῦ βήματος καθεζομένου, οὐχὶ οἱ συνδικοῦντες μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς τάξεως αὐτῆς πρεσβῶντες, οἱ μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδότες, ὅμως διδάσκουσι τὸ φείδονται διὰ τὸν φόβον τοῦ δικαστοῦ· οὕτω καὶ τότε, τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας κρινομένης καὶ τῶν πλημμελημάτων τὰς βαθείας ἀπαιτουμένης, καὶ οἱ μηδὲν συνειδότες ἑαυτοῖς ἄγγελοι καὶ αἱ λοιπαὶ δυνάμεις διδάσκουσι τὸ πέμπουσι διὰ τὸν ἀντιλυτρωτὴν τοῦ δικαστοῦ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἔγνωμεν· τίνος ἕνεκεν καὶ διὰ τί ἔρχεται; μάθωμεν.

Τότε σαλευθήσονται αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν. ὡδὲ τῶν ἀγγέλων φησὶ, θέμις λήψεται αὐλοὺς τότε τὸ φόβος πολύς. καὶ τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι, φοβεροὶ ἔσονται οἱ δικαστήριον; πᾶσα γὰρ ἡμῶν ἡ φύσις μέλλει κρίνεσθαι καὶ πίστεως τῷ φοβερῷ δικαστῇ. Τίνος οὖν ἕνεκεν οἱ ἄγγελοι διδάσκουσι καὶ φείδονται; οὐ γὰρ ἐκεῖνοι μέλλουσι κρίνεσθαι. καθάπερ γὰρ ἀρχόντος δικάζοντος, οὐχὶ οἱ συνδικοῦντες μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς τάξεως, οἱ μηδὲν * ἑαυτοῖς * συνειδότες διδάσκουσι καὶ φείδονται διὰ τὸν φόβον τοῦ δικαστοῦ· οὕτω καὶ τότε, τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας κρινομένης, καὶ οἱ μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδότες ἄγγελοι διδάσκουσι διὰ τὸν ἀντιλυτρωτὴν τοῦ δικαστοῦ. ἀλλὰ διὰ τί ὁ σωτὴρ φαίνει τότε, καὶ διὰ τί ἔρχεται; ἵνα μάθωσι τὴν οἰκείαν αὐτῶν ἀγνωμοσύνην οἱ σωθέντες, διὰ τοῦτο οὖν συμβαίνει τῆς δικαιοκρισίας αὐτῶν δεῖκνυσι. ὅπου διὰ τοῦτο, αὐτὸ φέρει, ἄκουσον τοῦ προφήτου λέγοντος· Τότε κόψονται αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, βλέπουσαι τὸν κατήφειαν, καὶ ἐπιγινώσκουσαι τὸ ἁμάρτημα. καὶ τί θαυμάζεις,

Ματθ. κδ. κζ.
Ματθ. κδ. κθ.
Ματθ. κδ. κθ.
Ματθ. κδ. λ.

πάζειν εἰ ἐβούλετο· ὕστω τῆς παρεισίας γενομένης τῷ Χριστῷ, ἡ διάνοια ἀξεπάζειν, εἰ παρελθέτω ὁ Χριστός. ἀλλὰ δὲ ζητήσωμεν, εἰ μὴ σταυρὸν ἄρχεται. μὴ γὰρ δὴ ὑπολαβώμεθα τῆς ὑποστάσεως. ἔχουσι τοίνυν τῶν ἐξῆς. Τότε, φησὶ, τότε, πότε; ὅταν ἄρχεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς. τοσαύτη γὰρ ἔσται τῆς φωτὸς τότε ἡ ὑποχώρησις, ὡς καὶ τὰ φαιδρότατα ἄστρα ἀποκρυβῆναι. τότε καὶ Ⓐ ἀστέρες πεσοῦνται, τότε δὲ σημεῖον φανήσεται τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. Εἶδες πόση ἀρετὴ τοῦ σημείου * τοῦ σταυροῦ; ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ φανήσεται· ἐκεῖνο γὰρ λάμπει καὶ φαίνει, ἵνα μάθῃς ὅτι καὶ ἡλίου καὶ σελήνης φαιδρότερον. καθάπερ βασιλέως εἰς πόλιν εἰσιόντος Ⓐ γραπτὰ πορφυρᾶ στρωννύντες τὰ λεωφόρα, σίγλατα βαστάζουσι ὑπὲρ τῶν ὤμων αὐτῶν, προαγγέλλοντες τὴν εἴσοδον αὐτοῦ, οὕτω καὶ τοῦ Κυρίου καταντῶντος εἰς τὴν οὐρανὸν προέρχεται τὰ γραπτώματα τῶν ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, τὸ σημεῖον ἐκεῖνο φέροντες ὑπὲρ τῶν ὤμων, καὶ τῷ βασιλικῷ αὐτοῦ εἰσόδου ἀπαγγέλλοντες ἡμῖν.

Ματθ. κδ. κϛ.

* τοῦτο γρ. δίνει τὸ ῥῆγμα αὐτοῦ.

Τότε δὲ " τὰ πλημμελήματα. ὁρᾷς ποσὴ ἰσχὺς ἐξομολογήσεως καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σταυρῷ; ζῶντα ἀκούει, ἀλαπτὲ, μηδέπω ἀπογνῷς σαυτὸν, ἀλλ' ἐπαναῦ τὸ ἄφατον μέτρος τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, ἐπίηγου πρὸς τὴν τῶν ἡμαρτημένων διόρθωσιν. Εἰ γὰρ ἐν σταυρῷ ὄντα Ⓦ λῃστὴν τοσαύτης ἠξίωσε τῆς φιλοτιμίας, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τῆς οἰκείας ἀξιώσει φιλανθρωπίας, εἰ βουληθείημεν τῶν πεπλημμεληθότων τὴν ἐξομολόγησιν ποιήσασθαι. ἵνα τοίνυν καὶ ἡμεῖς τῆς πρὸς αὐτὸν φιλανθρωπίας ἀπολαύσωμεν, ἐξομολογησώμεθα τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματα μὴ ἐπαισχυνώμεθα. μεγάλη γὰρ τῆς ἐξομολογήσεως ἡ ἰσχύς, καὶ πολλὴ ταύτης ἡ δυνάμις. ἰδοὺ γὰρ Ⓒ οὗτος ἐξομολογήσατο, καὶ Ⓦ παράδεισον ἄνοιγμένον εὗρε· ἐξομολογήσατο, Ⓒ πρόρρησιν ἔλαβεν, ὁ ἐν λῃστείᾳ ὤν, βασιλείαν αὐτῆσαι. μέχρις ἐκείνου τοῦ καιροῦ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐκ ἤκουσε. πόθεν, εἰπέ μοι, βασιλείας, ὦ λῃστά, μέμνησαι; τί γὰρ εἶδες τοιοῦτον πώ; ἦλθε Ⓒ σταυρὸς καὶ ἡρώιδιος, καὶ κατηγορία, καὶ σκώμματα, καὶ λοιδορίαι. ναί, φησὶν· αὐτὸς γὰρ ὁ σταυρὸς, βασιλείας εἰς μοι δοκεῖ σύμβολον εἶναι. ἀλλ' ὅτι γε ἦν αὐτὸν βασιλέα καλῶ, ὅθεν βλέπω αὐτὸν σταυρούμενον. βασιλέως γάρ ἐστιν ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων ἀποθνήσκειν. αὐτὸς εἶπεν, Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς " τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· ἔχουσι δὲ ὁ βασιλεὺς ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ " τίθησιν ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων. ἐπεὶ οὖν " τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τέθεικε, διὰ τοῦτο αὐτὸν βασιλέα καλῶ. μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. βάλλει μαθεῖν, πῶς ἡ βασιλείας σύμβολον ὁ σταυρὸς, Ⓒ πῶς σημεῖον δόξης; οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸ εἰπεῖν ὅτι τοῦ γῆς, ἀλλ' " ἀνέπεμψεν αὐτὸν ἐκεῖθεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνύσαντα. πόθεν δῆλον τοῦτο; μετ' αὐτοῦ μέλλω ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς * πατρός. ἀλλ' ἰδωμεν ἡ πῶς μέλλω μετ' αὐτοῦ ἔρχεσθαι *. ἔχουσι αὐτὸν λέγοντες τῷ Χριστῷ· Ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν,

Ματθ. κδ. κϛ.

Πσ. μδ. κϛ.

Λουκ. κγ. μϛ.

Ἰωαν. ι. ια.

χ. ἀνέπεμψεν αὐτὸν εἰς τὸ οὐρανόν.

* αὐτὸς ἡ ἐκεῖθεν

* οὐ ἀναγκαῖον δὲ ἐπαναλαμβάνειν ἡ ἀπόδειξιν.

ἴδου

ἐδωκεν τῷ ἀληθείᾳ, ἢ κατεψηφίσαντο τῶν ἀνθρώπων. ἄνω ἢ κάτω τοιοῦτόν ἐστιν. ὁ Θεὸς γὰρ κεντὸς δίκαιος, ἢ ὃ κείμενον αὐτὸν ὡς φῶς ἐξελθόντα. οὐκ ἐχὶ σκότος, οὐκ ἐχὶ ἀποκρυβεῖν, οὐδὲ μέλλω δίκην ὑμῶν ἔμπειν. ἵνα γὰρ μὴ λέγῃ ἐκεῖνος, ὅτι κατεδικάσθη κάτω, τί αὐτῷ ζημιωθῆς; ἀνέγαγεν αὐτὸν ὅτι ὁ ἄνω δικαστήριον, ὅτι ὁ βῆμα ὁ φοβερόν, ὅτι ὁ κριτήριον ὁ ἀδέκαστον, ὅτι ἵνα ἀναβαλόγισαι δικαστῶ· ἀνέμνησεν αὐτὸν ἐκείνου τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου. ἐκεῖ βλέπε, φησί, μὴ οὐκ οἴσεις τὴν καταδικάζουσαν ψῆφον· οὐδὲ φησιν ὑπὲρ τῶν κάτω δυσωπῶν, ἀλλὰ θαυμάσεις, ἢ ἀποδείξῃ τὴν αἰωνίαν κρίσιν. οὐδὲ φοβῇ, φησί, τὸν Θεὸν σου; εἶδες φιλοσοφίαν λησοῦ, εἶδες σύνεσιν, εἶδες διδασκαλίας. ἀφόβον ἀπὸ τοῦ φαγεῖν τοὺς τοῦ οὐρανοῦ ἀνέστη ἢ ὅσα αὐτὸ ἀποστολικὸν νόμον ἤδη πλησιώζα, ἢ οὐ μὲ ἑαυτὸ μόνον σκηποιῶντα, ἀλλὰ πάντα ποιοῦντα ἐκ παραγματείας μόνον, ὥστε ἢ ἐκεῖνος τῆς πλάνης ἀπαλλάξαι, ἢ παρὸς τὸ ἀληθῆ ἐπαναγαγεῖν. εἶπωμεν γὰρ, οὐδὲ φοβῇ τὸν Θεὸν σου, ἐπήγαγεν, Οὐ γὰρ τῷ αὐτῷ κείματι ἐσμεν. σκέψαι ἐξομολόγησιν ἀπρόσμενον. τί ἐστιν, οὐ τῷ αὐτῷ κείματι ἐσμεν; οὐ τῇ αὐτῇ, φησί, κολάσει. ἢ ἡμεῖς γὰρ οὐ φαυλῇ ἐσμεν. ἐκεῖνον τοίνυν ὀνειδίζων, σαυτὸν παρὸς ἐκείνου βάλλεις τῆς λοιδορίας. ὥσπερ οὖν ὁ οὐ μαρτήσαν ὠφελῇ ἕτερον καταδικάζων, ἑαυτὸν παρὸς ἐκείνου καταδικάζει, οὕτω ἢ ὁ οὐ συμφορᾶ ὤν, ἢ ὀνειδίζων ἑτέρου συμφοράν, ἑαυτὸν παρὸς ἐκείνου ὀνειδίζει. οὐ τῷ αὐτῷ κείματι, φησίν, ἐσμεν. ἀποστολικὸν αὐτῷ νόμον ἀναγινώσκει, εὐαγγελικὰ ῥήματα λέγων. Μὴ κείνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. οὐ γὰρ τῷ αὐτῷ κείματί ἐσμεν. τί ποιεῖς, ὦ λῃστά; χοπωνοὶ ὑμῶν αὐτῶν ποιεῖς λέγων, οὐ τῷ αὐτῷ κείματί ἐσμεν; οὐχί, φησίν. ἐπάγει τὴν διόρθωσιν. Καὶ ἡμεῖς μέν, φησί, δικαίως. ἄξια γὰρ ὧν ἐποιήσαμεν ἀπολαμβάνομεν ἵνα γὰρ μὴ ἀκούσας ὅτι εἶπεν, οὐ τῷ αὐτῷ κείματί ἐσμεν, νομίσῃς ὅτι κοινωνοὶ αὐτοῖς τῆς ἁμαρτίας ἐποίησε, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε τὴν διόρθωσιν, καὶ φησιν· ἡμεῖς μὲν δικαίως.

χ. διεζαγμένον κείμενον

χ. αἰῶνα

Ματθ. ζ. α.

Ἀπ. κγ. μα.

σείας βασιλείαν αἰτῆσαι. ἐρᾷς πόσων ἀγαθῶν ἡμῖν αἴτιος ὁ σωθείς; βασιλείας μέμνησαι; πῶ γὰρ ὁρᾷς τοιοῦτον, εἰπέ μοι; ἦλθε γὰρ σωθεὶς τὰ ἑρώμενα. ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ σωθείς, φησι, τῆς βασιλείας ἐστὶ σύμβολον. διὰ τοῦτο ἢ αὐτὸν βασιλέα καλῶ, ὅπως βλέπω αὐτὸν σωθέμενον. βασιλέως γὰρ ἐστὶ τὸ σῶσαι τῶν ἐρχομένων ἀποθνήσκειν. αὐτὸς δὲ ἑαυτὸν εἶπεν· Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησι ὑπὲρ τῶν προβάτων. οὐκοῦν ἢ ὁ βασιλεὺς ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησι ὑπὲρ τῶν ἐρχομένων· ἐπεὶ οὖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν, διὰ τοῦτο αὐτὸν βασιλέα καλῶ. μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. εἶδες πῶς καὶ βασιλείας ὁ σωθεὶς σύμβολον; βούλῃ καὶ ἕτερόθεν τοῦτο μαθεῖν; οὐκ ἐφῆκεν αὐτὸν εἰς ὅπλα τῆς γῆς, ἀλλ' αὐτόπτα τοῦ αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνήγαγε. πόθεν τοῦτο δῆλον; ὅτι μετ' αὐτοῦ μέλλ' ἔρχεσθαι ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐνδόξῳ αὐτοῦ παρουσίᾳ. ἵνα μάθῃς πῶς σημεῖον παράγμα ὁ σωθείς; διὰ καὶ δόξαν αὐτὸν ἐκάλεσεν. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς μετὰ τοῦ σωθέντος ἔρχεται. ἀναγκαῖον γὰρ ἐπιμαγαῖν τὴν ἀπόδειξιν. Ἐὰν εἴπωσι, φησιν. Ματθ. κδ. πτ. ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις ἐστὶν ὁ Χριστός, ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστί, μὴ ἀπέλθητε, ἀλλ' τὰς δύο τέχνας αὐτοῦ παρουσίας λέγει τὰς ἐνδόξους καὶ τὰς φιλοδοξίτους, καὶ τὰς φιλοδόξους φησίν, καὶ ἵνα μὴ ἵνα πλανηθεῖς ἐκείνῳ προσέλθῃ. δηλῶν γὰρ τοῦ τοῦ Χριστοῦ ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, ἵνα μὴ ζητῶν ἵνα ποιήσῃ τῷ λύκῳ προσέλθῃ. διὰ τοῦτό σοι λέγω γνώρισμα τῆς τοῦ πονηροῦ παρουσίας. δηλῶν γὰρ ἡ προφήτης αὐτοῦ παρουσίαν λαμβάνουσα γέγονεν, ἵνα μηνομίσῃς ὅτι ἢ ἡ δευτέρα τιμωρία ἐστί, τοῦτο δίδωκε σημεῖον. αὐτὴ μὲν γὰρ λαμβάνουσα εἴκοτως γέγονεν (ἦλθε γὰρ ζητῶν τὸ ἀπολωλός) ἐκείνη δὲ οὐχ ὅπως· ἀλλὰ πῶς, εἰπέ, Ὥσπερ γὰρ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, ἢ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ἀθρόον ἅπαντα φανήσεται, ἢ οὐ δεήσεται ζητεῖς ἐρωτῆσαι, εἶπε σὺ ταῦτα, εἶπε ἐκεῖ ὁ Χριστός. ὥσπερ γὰρ ἀστραπὴς φαινομένης οὐ δεόμεθα δέξε-

σαζομεν

τάζειν εἰ ἐβούλετο· ὕτω τῆς παρεσίας μισθὸς τῷ Χριστῷ, ἡ δόξα ἀξετάζειν, εἰ παρεβλήθη ὁ Χριστός. ἀλλὰ ζητῶμεν, εἰ μὴ σταυρὸν ἔρχεται. μὴ δὲ ὑπολαμβάνωμεν τῆς ἐπισκέψεως. ἄκουσον τοίνυν τῶν ἐξῆς. 5

Ματθ.κδ.λθ. Τότε, φησὶ, τότε, πότε; ὅταν ἔρχεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς. τοσαύτη γὰρ ἔσται τῶν φωτὸς τότε ἡ ἐπιφάνεια, ὡς καὶ τὰ φαιδρότατα ἄστρα ἀποκρύπτεσθαι. τότε καὶ Ⓐ ἀστέρες πεσοῦνται, τότε τὸ σημεῖον φανήσεται τῶν υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. Εἶδες πόση ἀρετὴ τοῦ σημείου * τοῦ σταυροῦ; ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ " φανήσεται· ἐκεῖνο γὰρ λάμπει καὶ φαίνει, ἵνα μάθῃς ὅτι καὶ " ἡλίου καὶ σελήνης φαιδρότερον. ὃ καθάπερ βασιλέως εἰς πόλιν εἰσιόντος Ⓐ γραπτοῦται προλαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, σίγα βαστάζουσι ὅτι τὴν ὕλην αὐτὴν, προαγγέλλοντες τὴν εἴσοδον αὐτοῦ, οὕτω καὶ τοῦ Κυρίου καπήλους ἐκ τῆς οὐρανοῦ προέρχεται τὰ γραπτὰ τοῦ ἀγγέλου καὶ ἀρχαγγέλων, τὸ σημεῖον ἐκεῖνο φέροντες ὅτι τὴν ὕλην, καὶ τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ εἴσοδον ἀπαγγέλλοντες ἡμῖν.

* τοῦτο χ. δῶμεν τὸ φέγγος αὐτοῦ.

διχαίως. ἄξια γὰρ ὧν ἐποιήσαμεν ὑπολαμβάνομεν. εἶδες ἐξομολόγησιν τελείαν ἐν σταυρῷ, εἶδες πῶς ἀπενίψατο ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ ῥυπώματα, εἶδες πῶς ἐπλήρωσεν ἐκεῖνο τὸ προφητικὸν προτάγελμα· Λέγε σὺ πρῶτος ἵνα δικαιωθῇς. Ησ.μδ.κϛ. σὺ πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. θέλεις αὐτὸν ἀναγκάσῃ, θέλεις κατηγόρησον, θέλεις ἐπίδειξαι· αὐτὸς ἑαυτῷ κατήγορος γίνεται· ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδένα λοιπὸν εἰ χρὴ ἕτερον κατήγορον. προλαβὼν γὰρ ἅπαντα τὴν τάξιν τοῦ κατηγόρου, καὶ ἑαυτὸν ἐκλιτήσατο λέγων· ἡμᾶς δικαίως (ἄξια γὰρ ὧν ἐπραξάμεθα ὑπολαμβάνομεν) οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἐπραξεν. εἶδες βύρσαν ἐθελοντὴν ὑπεστορμένην. ὅτι δὲ κατηγόρησεν ἑαυτοῦ, ὅτι ἐξεπόμπευσε τὰ καθ' ἑαυτὸν, ὅτι ἀπελογήσατο ἀφ' ἑαυτοῦ διαστολὴν εἰπών, ὅτι ἡμᾶς μὲν δικαίως, οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε, τοῦτο καὶ τὸν ἱκετεύειν προσαγαγὼν ἐφάρμοσε, λέγων· Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ Λυκ.κγ.μϛ. βασιλείᾳ σου. οὐκ ἐτόλμησε πρότερον εἰπεῖν, μνήσθητί μου, ἕως ὅτε ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν ῥύπον τὴν ἀμαρτημάτων, ἕως ὅτε καταδικάσας ἑαυτὸν μόνον ἔσωσεν εἰργάσατο, ἕως ὅτε ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ πλημμελήματα.

χ. τὴν ἀμαρτίας τὸ ῥυπόν.

Τότε " τὰ πλημμελήματα. ὁρᾷς ποσὴν ἰσχὺν ἐξομολογήσεις ἔχει καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σταυρῷ; ζῶντα ἀκούων, ἀγαπητὲ, μηδέποτε ἀπογνῷς σαυτόν, ἀλλ' εἰσοῦ τὸ ἄφατον μέτρον τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, ἐπίστευσε πρὸς τὴν τῶν ἡμαρτημένων διόρθωσιν. εἰ γὰρ ἐν σταυρῷ ὄντα Ⓦ ληστὴν τοσαύτης ἠξίωσε τῆς φιλοτιμίας, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τῆς οἰκείας ἀξιώσει φιλανθρωπίας, ἐὰν βουληθῶμεν τῶν πεπλημμεληκότων τὴν ἐξομολόγησιν ποιήσασθαι. ἵνα τοίνυν καὶ ἡμεῖς τῆς πρὸς αὐτὸν φιλανθρωπίας ἀπολαύσωμεν, ἐξομολογῆσθαι τὰ ἑαυτῶν ἀμαρτήματα μὴ ἐπαισχυνώμεθα. μεγάλη γὰρ τῆς ἐξομολογήσεως ἡ ἰσχὺς, καὶ πολλὴ ταύτης ἡ δυνάμις. ἰδοὺ γὰρ ἐξομολογήσατο, καὶ Ⓦ τὸν παράδεισον ἀνέῳγμένον ἀπέλαβε, ἐξομολογήσατο, καὶ πρόρρησιν ἔλαβεν, ὁ ἦν ληστὴς ὤν, βασιλείαν αἰτήσας. μίσθωσαι σκηνὴν τοῦ κατὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐκ ἠτήσατο. πόθεν, εἰπέ μοι, βασιλείας, ὦ ληστὰ, μέμνησαι; τί γὰρ εἶδες τοιοῦτον ἐπὶ σταυροῦ; πλὴν ἐκεῖ σταυρὸς τὰ ἐγκλήματα, καὶ κατηγορία, καὶ σκώμματα, καὶ λοιδορίαι. ναί, φησὶν· αὐτὸς γὰρ ὁ σταυρὸς, βασιλείας οἶμαι μοι δοκεῖ σύμβολον εἶναι. ἀφ' ὧν γὰρ αὐτὸν βασιλέα καλῶ, ὅθεν βλέπω αὐτὸν σταυρούμενον. βασιλέως γάρ ἐστιν ἀφ' ὧν ἀρχομένων ἀπαιτήσειν. αὐτὸς εἶπεν, Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· οὐκοῦν ἐὰν ὁ βασιλεὺς ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων. ἐπεὶ οὖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τέθεικε, φησὶ, τοῦτο αὐτὸν βασιλέα καλῶ. μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. βάλει μαθεῖν, πῶς ἡ βασιλείας σύμβολον ὁ σταυρὸς, καὶ πῶς σημεῖόν ἐστι; οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸ εἰς ὅπερ ἦν, ἀλλ' " εἰς ἀνάστασιν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. πόθεν δῆλον τοῦτο; μετ' αὐτὸν μέλλοντος ἔρχεσθαι ἐν τῇ δευτέρᾳ * παρουσίᾳ. ἀλλ' ἴδωμεν ἐκ τῶν μέλλοντος μετ' αὐτὸν ἔρχεσθαι *. ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος τοῦ Χριστοῦ· Ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν, Ματθ.κδ.κϛ.

χ. αὐτὸν εἰς τὸ ἰσχυόν. * αὐτὸν ἐκ νεκρῶν χ. ἀναστάσεως δὲ ἐπαγγελίαν ἢ ἀπόδειξιν.

Ιωαν.ι.κϛ.

ἴδου

ἑδακψμ τὴν ἀλήθλαν, ἢ κατεψηφίσαντο τῶν ἀνθρώπων. ἄνω ἡ Θεὸν τοιοῦτόν ἐστιν. ὁ Θεὸς γὰρ κριτὴς δίκαιος, ἢ ὃ κείμεθα αὐτῷ ὡς φῶς ἐξελεύσεται. σὺ ἔχῃ σκότος, σὺκ ἔχῃ ἀποκρυβῆναι, σὺδὲ μέλλει δέχεται ταφῆναι τότε. ἵνα μὴ λέγῃ ἐκεῖνος, ὅτι κατεδικάσθη κἀτω, τί αὐτῷ (φιλανθρωπίας ; ἀνέγκλητον αὐτὸν ὅτι ὃ ἄνω διαφθείρει, ὅτι ὃ βῆμα ὃ φοβερόν, ὅτι ὃ κριτὴς ἐστὶν ὃ ἀδέκαστος, ὅτι ✠ ἀπαλλάττεται δικαίως· ἀνέμνησεν αὐτὸν ἐκείνου τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου. ἐκεῖ βλέπει, φησί, ἢ σὺκ οἶσθα τὸν καταδικάζουσαν ψῆφον· σὺδὲ ξήσῃ μὴ τὴν κάτω ἀπόφασιν, ἀλλὰ θαυμάσεις, ἢ ἀποδέξῃ τὸν ἄνωθεν κρίσιν. σὺδὲ φοβῇ, φησί, τὸν Θεὸν σύ ; εἶδες φιλοσοφίαν λῃστοῦ, εἶδες σύνεσιν, εἶδες διδασκαλίαν. ἀθρόον ἀπὸ τῆς σταυροῦ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνέπτη ἢ ὅρα αὐτὸν ἀποστολικὸν νόμον ἤδη πληροῦσα, ἢ οὐ τὰ ἑαυτῆς μόνον σκοποῦντα, ἀλλὰ πάντα ποιοῦντα τὰ τερατματεύμενον, ὥστε ἢ ἐκεῖνος τῆς πλάνης ἀπαλλάξαι, ἢ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπαναγαγεῖν. εἶπατε γὰρ, σὺδὲ φοβῇ τὸν Θεὸν σύ, ἐπήγαγεν, Οὐ ἐν τῷ αὐτῷ κείματί ἐσμεν. σκόπει ἐξομολόγησιν ἀπροσωπόλητον. τί ὅστιν, ἐν τῷ αὐτῷ κείματί ἐσμεν ; σὺ τῇ αὐτῇ, φησί, κολάσει. ἢ ἡμεῖς γὰρ ἐν σταυρῷ ἐσμεν. ἐκεῖνον τοίνυν ὀνειδίζει, σαυτὸν πρὸς ἐκείνου βάλλεις τὰς λοιδορίας. ὥσπερ οὖν ὁ ἐν μέρει πάσχων ὢν ἢ ἕτερον καταδικάζει, ἑαυτὸν πρὸς ἐκείνου καταδικάζει, ὅταν ἢ ὁ ἐν συμφορᾷ ὤν, ἢ ὠνειδίζων ἑτέρου συμφοράν, ἑαυτὸν πρὸς ἐκείνου ὀνειδίζει. ἐν τῷ αὐτῷ κείματί, φησί, ἐσμεν. ἀποστολικὸν αὐτῷ νόμον ἀναγινώσκει, εὐαγγελικὰ ῥήματα λέγων. Μὴ κείσεται, ἵνα μὴ κριθῇτε. οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ κείματί ἐσμεν. τί ποιεῖς, ὦ λῃστά ; χρηστὸν ὑμῶν αὐτὸν ποιεῖς λέγων, ἐν τῷ αὐτῷ κείματί ἐσμεν ; οὐχί, φησίν. ἐπάγει τὴν διόρθωσιν μετὰ τὴν ἕξιν. Καὶ ἡμεῖς μέν, φησί, δικαίως. ἄξια γὰρ ὧν ἐποιήσαμεν ἀπολαμβάνομεν· ἵνα γὰρ μὴ ἀκούσας ἔπη εἶπεν, ἐν τῷ αὐτῷ κείματί ἐσμεν, νομίσῃς ὅτι κοινωνεῖ αὐτὸν τῆς ἁμαρτίας ἐποίησε, μετὰ τοῦτο ἐπήγαγε τὴν διόρθωσιν, καὶ φησίν· ἡμεῖς μὲν δικαίως.

ἀξίας βασιλείαν αἰτῆσαι. ἐρᾷς πόσων ἀγαθῶν ἡμῖν αἴτιος ὁ σταυρός ; βασιλείας μέμνησαι ; τί γὰρ ὁρᾷς τοιοῦτον, εἰπέ μοι ; ἦλοι ἢ σταυρὸς τὰ ὁρώμενα. ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ σταυρός, φησι, τῆς βασιλείας ὅστι σύμβολον. ἴδῃ τοῦτο ἡ αὐτὸν βασιλεία καλῶ, ὅπερ βλέπω αὐτὸν σταυρούμενον. βασιλέως γὰρ ὅστι ὁ ὑπὲρ τῶν ἐρχομένων ἀποθνήσκειν. αὐτὸς δὲ ἑαυτὸν εἶπεν· Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. Ιωαν. ι.ιε.
οὐκοῦν ἢ ὁ βασιλεὺς ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν ἐρχομένων. ἐπεὶ οὖν τὴν ψυχὴν αὐτὸν ἔθηκεν, ὅτι τοῦτο αὐτοῦ βασιλέα καλῶ. μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. εἶδες πῶς καὶ βασιλείας ὁ σταυρὸς σύμβολον ; βούλῃ καὶ ἑτέρωθεν τοῦτο μαθεῖν ; οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν εἰς ὃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἀνέπεμψε πρὸς αὐτόν, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνήγαγεν. πόθεν τοῦτο δῆλον ; ὅπερ μετ' αὐτοῦ μέλλει ἔρχεσθαι ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐν δόξῃ αὐτοῦ παρουσίᾳ. ἵνα μάθῃς πῶς σεμνὸν τὸ σταῦρόν ἐστιν ; δέξῃ καὶ δόξαν αὐτὸν καλέσαν. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς μετὰ τοῦ σταυροῦ ἔρχεται. ἀναγκαῖον γὰρ ἐπιμαγαγεῖν τὴν ἀπόδειξιν. Ἐὰν εἴπωσί, φησιν. Ματθ. κδ.π.
ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις ὅστιν ὁ Χριστός, ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ὅστι, μὴ ἀπέλθητε, φησὶ, τὰς δόξας αὐτοῦ παρουσίας λέγων τὰς ἐνδόξους ἐκείνας ψευδοπροφήτους, ἅμα τὸν ψευδοπροφήτην φησὶν ✠ ἀπέρχεσθαι· ἵνα μὴ ὡς πλανηθείς τις ἐκείνῳ προσέλθῃ. ὅπερ γὰρ τοῦ τῶν Χριστοῦ ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, ἵνα μὴ ζητῶν ὡς ✠ ποιμένα τὸν λύκον προσέλθῃ, ἅμα τοῦτο σημεῖον γινώσκωμεν τῆς τοῦ ποιμένος παρουσίας. ὅπερ γὰρ ἡ προφητεία αὐτοῦ παρουσία λανθάνουσα γέγονεν, ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι ἡ δευτέρα πάντως ἐν δόξῃ, τοῦτο δέδωκε τὸ σημεῖον. αὐτὴ μὲν γὰρ λανθάνουσα εἰκότως γέγονεν (ἦλθε γὰρ ζητῶν τὸ ἀπολωλὸς) ἐκείνη δὲ οὐχ ὅπως ἀλλὰ πῶς, εἰπέ. Ὥσπερ γὰρ ἀστραπὴ ἀπὸ ἀνατολῶν, ἢ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ἀνθρώπων φανήσεται, ἢ οὐ δύναται ἐνδεῖξαι ἐρωτήσαι, εἶπε σεαυτὸν, εἶπε σκῆπτρον, εἶπε ἐκεῖνος ὁ Χριστός. ὥσπερ γὰρ ἀστραπὴς φαινομένης οὐ δεόμεθα δεῖξαι Ματθ. κδ.κζ.

τικρίθη, αἰτήσαιμι αὐτὸν παρ' ὧν δίκαιον ἀνέμνησεν ἐκείνου τῆς φοβερᾶς βήματος, μονονουχὶ λέγων· ἐκβλέπε, ἐ σὺκ οἴστις τὼ κατακρίνουσαν ψῆφον, σοὶ φησὶ μὴ τῶν κάτω διεφθαρμένων κρίνῃ· ἀλλ' ἀποδέξῃ τὰ ἄνω ἠμορμένων κρίνει. Εἶδες φιλοσοφίαν λητοῦ; Εἶδες ζωὴν καὶ διδασκαλίαν; ἀμέσως ἀπὸ τῆς ταυρᾶς εἰς Ⓦ οὐρανὸν αἰεπτέδησαν. Εἶτα ἐ σὺκ ἀφειλουσίας αὐτὸν βαπτομίζω, οὐ δίδοικάς, φησὶ, ὅτι σὺ τῷ αὐτῷ κείμαπι ἐσμεν; Τί ὅτι, ὅτι σὺ τῷ αὐτῷ χίματι ἐσμεν; σὺ τῇ αὐτῇ κολάσει. μὴ γὰρ ἐχὶ ἐ σὺ σὺ τῷ ταυρῷ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἀνειδίζων, ἑαυτὸν τοῦ ἐκείνου τοῦ βάλλῃ. ὥσπερ γὰρ ὁ σὺ ἁμαρτήμασιν ὤν, ἕτερον κατηγορῇς, ἑαυτὸν τοῦ ἐκείνου κατηγορῇ, οὕτω καὶ ὁ σὺ συμφορᾷ ὢν καὶ ὀνειδίζων ἕτερῳ συμφορὰν, ἑαυτὸν τοῦ ἐκείνου ὀνειδίζει. ὅτι σὺ τῷ αὐτῷ χρίματι ἐσμεν. ἀποστολικὸν αὐτῷ νόμον διαγοήσει, διαγελικὰ ῥήματα λέγων, Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. ὅτι σὺ τῷ αὐτῷ κρίματι ἐσμεν. τί ποιῇς, ὦ λητά; ἀπολογήσασθαι ὑπὲρ αὐτῶν βαπτιζόμενοι, κοινωνὸν σαυτὸν ἐποίησας τοῦ λησταῦ; οὐχί, φησι. διορθοῦμαι τὸν νοῦν τοῦτον ἀπὸ τῶν ἔξης. ἵνα γὰρ μὴ ἀπὸ τοῦ κοινωνῆσαι τῆς ἁμαρτίας οἴηται αὐτὸν ἐποίησε τῆς ἁμαρτίας, ἐπήγαγε τὸν διόρθωσιν, λέγων· Καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως. ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν πεποιήκαμεν. Εἶδες ὁμολογίαν ἀπηρτισμένην; Εἶδες πῶς σὺ τῷ ταυρῷ τὰ ἁμαρτήματα ἀπεδύσατο; Λέγε γάρ, φησι, σὺ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. σοὶ δὲ οὐκ ἐκώλυσαν, σοὶ δὲ ἐβιάσατο, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξεπόμπευσεν, εἰπών· καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως. ἄξια γὰρ ὧν ἐποιήσαμεν πεπόνθαμεν. ἆρ' οὖν σοὶ πρεσβύτερον ἐποίησε. καὶ μὴ τοῦτο φησι, Μνήσθητί μου, Κύριε, σὺ τῇ βασιλείᾳ σου. σὺκ ἐτόλμησε πρότερον εἰπεῖν, μνήσθητί μου σὺ τῇ βασιλείᾳ σου, ἕως ὅτε διὰ τῆς ὁμολογήσεως ἀπέθετο τῶν ἁμαρτιῶν τὸ φορτίον. ὁρᾷς πόσου ὅτι ὁμολογήσεως; ὁμολογήσατο, καὶ Ⓦ παρέδωκεν ἰδίαις χερσὶ· ὁμολογήσατο, ἐ πρῆσιν ἔλαβε τοσαύτην, ὡς ἀπὸ λῃστείας δοσίαν προσδυάζετο, ⓐ ὁ τοῦ Ἀβραὰμ κόλπου ἀπεστέρητο. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε τοῖς φαρισαίοις, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν· οὗτος ὁ τοῦ Ἰησοῦ Ματθ. κς ιε. ϛ ζ.
χ. κινωνίαν λέγοντος, Ποῦ θέλεις ἑτοιμάζωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; οὕτω καὶ ἐταῦθα, λῃστά, καὶ λῃστής. ἀλλ' ὁ μὲν ἐλοιδορεῖτο, ὁ δὲ βαπτομίζει· ὁ μὲν βλασφημεῖ, ὁ δὲ ἐγκαλεῖ, καὶ ταῦτα ὁρᾶν ἐσαυρωμένον αὐτὸν, κατακεκριμένον, Ⓦ δῆμον κάτωθεν λοιδορούμενα, βαπτιζόμενα μεγάλα· ἀλλ' ὅμως σοὶ τὸν αὐτὸν πρέπει ἔπαινον, σοὶ δὲ τῆς προσηκούσης δόξης ἀπῆλθεν, ἀλλὰ ἐ ζῶ ἑτέρᾳ λῃστῇ σφοδρᾶς βαπτισθείς, καὶ φησι πρὸς αὐτόν· Οὐδὲ φοβῇ Ⓦ Θεὸν σύ; Εἶδες πῶς ἐκ τῆς ἐσχάτης ἀπονοίας εἰς εὐσέβειαν μετέβη; Εἶδες πῶς ἐν ταυρῷ τῆς οἰκείας τέχνης βαπτισθέντα, ἀλλὰ ἀφ' ἑνὸς τῆς ὁμολογίας αὐτῆς λῃστικῆς τὴν βασιλείαν; σοὶ δὲ φοβῇ τὸν Θεὸν σύ, φησι; Εἶδες πρῆσιν ἐν ταυρῷ, εἶδες φιλοσοφίαν, εἶδες βελτίωσιν. ὅτι γὰρ ἐν ἑαυτῷ λῃστὴς, ὅτι ταῖς φρέασιν ὅλως εἶχε τοῖς ἅλοις ἐμπεπλεγμένος, καὶ ταῖς ἐκ τῶν ἅλων ὀδυναῖς ἐκπονούμενος καὶ ἀφορήτως, οὐχὶ θαυμάζεσθαι ἄξιος τὴν ἡμέραν φρονήματος εἶχε; ἐγὼ μὲν οὐ θαυμάζεσθαι μᾶλλον ἄξιον, ἀλλὰ δὲ μακαρίζεσθαι αὐτὸν δικαίως δὴ ἔποιμι. καὶ γὰρ οὐ μόνον σὺκ ἐπιτρέφει τοῖς ταῖς ἀληθείας, ἀλλ' ἀφεὶς τὰ καθ' ἑαυτὸν, τὰ ἑτέρου ἐφρόντιζε, καὶ ὅπως σωθείη ἐξαρπάσῃ τῆς πλάνης, καὶ διδάσκαλος ἦν τῷ σταυρῷ, ἐκπαιδεύων. σοὶ δὲ φοβῇ τὸν Θεὸν, φησι, σὺ, μονονουχὶ λέγῃ πρὸς αὐτὸν, μὴ δὲ κάτω δικαστηρίῳ πρόσεχε, μὴ ἀπὸ τῶν ὁρωμένων φιλοσόφου, μὴ ἐκ γνώμης μόνον ὅρα. ἔστιν ἕτερος κριτὴς ἀόρατος, ἀδέκαστον ὅτι σωθείη τὸ δικαστήριον παραλογισθῶμεν μὴ δυνάμενον. μὴ τοίνυν ἴδῃς, ὅτι κατακείμεθα κάτω· ἀλλὰ ἐκεῖ ἄνω οὐ τοιαῦτα. σὺ ταῦτα μὲν γὰρ σὺ τοῦ κάτω δικαστηρίου καὶ δυθύμιοι πολλάκις καταδικάζονται, καὶ δυθύμιοι ἀθῷοι εἶναι, καὶ δίκαιοι κατακείνονται, καὶ ἄδικοι ἐκεῖ φθείρουσι. ἐκεῖ δὲ ἐκάστης τῶν κεμομένων, ἐκεῖ ἡ ἄκρατος ἐξεταστὴς ἀφθάρτως τοῦ ἑδωκεν
Λογ. κγ. μα. χ. ἀπολαμβάνομεν. Ησ. μδ. κε. Λογ. κγ. με. χ. ἁμαρτημάτων. χ. λοιδορεῖται. Λογ. κγ. μ Ματθ. ζ. α. χ. παῖπε

Λκ. κγ. μϛ. ἡμῶν, Μνήσθητί μου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. μὴ
τοίνυν ἀμελήσωμεν ἁπλῶς τοῦ ἐρημίτου, μηδὲ
ἐπαισχυνθῶμεν διδάσκαλον λαβεῖν ἄγραμμα-
τον, ὅτι οὐκ ἐπῃσχύνθη ὁ δεσπότης ἡμέτερος
γενέσθαι εἰς ἅπαντας οἰκονόμος εἰσαγαγών. μὴ
ἐπαισχυνθῶμεν διδάσκαλον λαβεῖν ἀνθρωπον,
ὡς πάντως τοῦ ἀνθρώπου ἡμῶν ὄντος
ἄξιον φανέντα τῆς πολιτείας τῆς ἐν τοῖς πα-
ραδείσοις. καὶ ἔχεσαν τοίνυν τὴν ἡμῶν ἐξε-
ταζόσωσιν, ἵνα μάθωμεν ἐν σπουδῇ τὰ χαρᾶς
τῶν δωρεάν. σὺ γὰρ εἶπας τοῖς αὐτοῖς,
καθάπερ τοῖς Πέρσαις ἐν Ἀνδρείᾳ, Δοῦπε*,
Ματθ. ϛ. ιδ. * ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων· σὺ δὲ
εἶπας τοῖς αὐτοῖς, καθάπερ τοῖς σοῖς δώδε-
Ματθ. ιθ. κα. κα μαθηταῖς, ὅτι Καθίσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρό-
νους κρίνοντες καὶ δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.
ὅλως ἡ σὴ ῥήματος αὐτοῦ ἠξίωσεν, σὴ δὲ θαύ-
ματα εἶδεν, οὐ τεχνῖται ἀνίατα μόνον, οὐ δαίμο-
νας ἐλαυνομένους, οὐ θαλάττας εἶναι σοὶ αὐ-
τοῦ ὑπήκοα, οὐ τοῦ βασιλείας αὐτῷ
διελέχθη. πόθεν ἦδει καὶ τῆς βασιλείας τὸ
ὄνομα; ἴδωμεν αὐτοῦ τὴν ζωὴν τὴν πολ-
λήν. ἐλοιδόρει αὐτόν, φησίν, ἕτερος λῃστής. ἐγὼ
γὰρ καὶ ἕτερος ἰδὼν λῃστὴς σπουδαιοτάτους, ἵνα
πληρωθῇ τὸ τοῦ προφήτου εἰρημένον, Ησ. ιγ. ιϛ.
ὅτι καὶ μὴ δύομαι ἐλογίσθη. ἐβούλοντο γὰρ
καὶ τὴν δίκαιαν αὐτοῦ δίκαιαν ἀγωνίσασθαι
Ἰουδαῖοι, καὶ πάντα γὰρ ἐπήρειαζον τοῖς νομί-
μοις. ἀλλὰ σὺ πάντων ἡ ἀλήθεια ὑπε-
ρέβαλε, καὶ διὰ αὐτὴν τὴν κωλυμένην λαμπρο-
τέρα ἐγένετο. ἐλοιδόρει τοίνυν αὐτὸν ὁ ἕτερος
λῃστής. εἷς δὲ τῶν τῆς εὐαγγελιστῶν φησιν, ὅτι
Μαρκ. ιε. λϛ. ἀμφότεροι ἐλοιδόρουν Ἰησοῦν. καὶ τοῦτο
ἦν ἀληθές, ὅτι καὶ μάλιστα ὑπεστήριζε τοῦτο τὴν
δύναμοσύνην. εἰκὸς γὰρ αὐτὸν λοιδορῆσαι
μὴ πάντα τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ τοσοῦτον τὸ
μεταβολὴν ὑπεδείξασθαι. ἐλοιδόρει
τοίνυν αὐτόν, φησίν, ὁ ἕτερος λῃστής. εἶδες λη-
στήν, καὶ λῃστήν; ἀμφότεροι σὺ τοῦ σταυροῦ,
ἀμφότεροι ἀπὸ πονηρίας, ἀμφότεροι ἀπὸ
βίου ληστικοῦ· ἀλλ' οὐκ ἀμφότεροι σὺ τοῖς
αὐτοῖς· ἀλλ' ὁ μὲν βασιλείαν ἐκληρονόμησεν,
ὁ δὲ εἰς γέενναν ἐπέπεσεν. οὕτω καὶ ἐνθάδε
μαθηταί, καὶ μαθηταί· ἀλλ' ὁ μὲν τοῖς τοσού-
τοις
ζοι τοῖς νομίμοις· ἀλλὰ πάντα ἐνέδει. διέ-
λαμπεν ἡ ἀλήθεια, καὶ ἤυξετο ἀφ' ὧν ἐκωλύ-
θη αὐτῷ. ἐλοιδόρει τοίνυν αὐτὸν ὁ ἄλ-
λος λῃστής. Εἶδες λῃστήν, καὶ λῃστήν; ἀμ-
φότεροι σὺ σταυρῷ, ἀμφότεροι ἀπὸ βίου λη-
στικοῦ, ἀμφότεροι ἀπὸ πονηρίας· ἀλλ' οὐκ
ἀμφότεροι σὺ τοῖς αὐτοῖς· ἀλλ' ὁ μὲν βασι-
λείαν ἐκληρονόμησεν, ὁ δὲ εἰς γέενναν ἐπέμ-
πετο. οὕτω καὶ ἐνθάδε μαθηταί, σὺ μαθητής,
Ἰούδας, καὶ ἐνδεκα. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον,
Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; Ματθ. κϛ. ιζ.
σὺ δὲ ὁ προδοθεὶς προεκαλεῖτο καὶ ἔλεγε· π.
Θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν προδώ-
σω αὐτόν; κἀκεῖνοι μὲν τοῖς ἀργυρίοις ἐπτε-
πίζοντο καὶ τὴν θείαν μυσταγωγίαν, σὺ δὲ
ὁ προδοθεὶς προεκαλεῖτο. οὕτω καὶ σὺ
ζῶν ἐν λῃστῇ, καὶ λῃστῇ. ἀλλ' ὁ μὲν λοιδορεῖ,
ὁ δὲ προσκυνεῖ· καὶ ὁ μὲν βλασφημεῖ, ὁ δὲ θερα-
πεύει, καὶ τὴν βλασφημουμένην ὑπεστήριζε λέγων·
Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν Θεόν; ἄξια γὰρ ὧν ἐπρά- Λκ. κγ. μ.
ξαμεν ἀπολαμβάνομεν. Εἶδες παῤῥησίαν
λῃστοῦ; Εἶδες παῤῥησίαν σταυροῦ; εἶδες φι-
λοσοφίαν σώματος, καὶ εὐλάβειαν κρεμα-
μένου; ὅτι γὰρ σὺ ἑαυτῷ ἴσθι, ὅτι φρένας εἶ-
χε τὴν ἅλωσιν αὐτὴν ἐμπεπρησμένων, τίς
οὐκ ἂν συνῆκε; οὐ γὰρ μόνον σὺ ἑαυτῷ ἴσθι, ἀλ-
λὰ καὶ σὺ καθ' ἑαυτὸν ἄφεις, καὶ τὴν ἄλλων ἐ-
φέστηκε, διδάσκαλος σὺ σταυρῷ γενόμενος, καὶ
ὑπομιμνῄσκων καὶ λέγων, σὺ δὲ φοβῇ σὺ τὸν Θεόν;
μὴ προσέχε, φησί, τῇ κάτω δικαστηρίᾳ·
ἔστιν ἑτέρας κριτὴς ἀόρατος, ἔστι δίκαιον δι-
καστήριον. μὴ τοίνυν ἴδῃς, ὅτι καταπρίζῃ κάτω.
πάντα γὰρ ὧδε οὐ διαιρεῖται. σὺ ἴσθι μὲν γὰρ
σὺ τῷ κάτω δικαστηρίῳ καὶ δίκαιοι κατακρίνοι-
ται, καὶ ἄδικοι ἀφανίζουσι· καὶ ἀνάξιοι
ἀφίενται, καὶ ἀξίως κολάζονται. καὶ γὰρ ἐ-
κόντες καὶ ἄκοντες πολλὰ ἁμαρτάνουσιν ἃ δι-
καίως κολάζονται. ἢ γὰρ ἀγνοοῦντες τὸ δίκαιον καὶ ἀ-
πατώμενοι, ἢ εἰδότες μὲν, ὑπὸ χρημάτων δὲ
ἀναφαιρέτως προσδεδεμένοι πολλάκις τὸ
ψῆφον. ὧδε δὲ οὐδὲν τοιοῦτόν ἐστιν. ὁ γὰρ
Θεὸς κριτὴς δίκαιος, καὶ ὃ κρίμα αὐτοῦ ὡς φῶς
ἐξελάμπεται οὐκ ἔχον σκότος οὐδὲ ἀγνοίαν.
ἵνα γὰρ μὴ λέγῃ, ὅτι κατεδικάσθη κάτω καὶ κα-
πικρίθη,

Εἰς ποσαύτην ὑγιείαν ἐπιφαγάγῃ, ὡς ἀξίους ἀποφῆναι τῆς οὐρανῶν. ἢ τί τοιοῦτον ὁ λῃστὴς ἐπιδείξατο, φησίν, ἵνα τοῦ παραδείσου τύχῃ μετὰ ταῦτα; βούλει σεμνόμους εἶπω τὰ αἱδρεῖα αὐτοῦ; ὅτι Πέτρος ἠρνήσατο κάτω, ὅτι ἐκεῖνος ὡμολόγησεν ἄνω. ἢ ταῦτα, ὑπὲρ τοῦ Πέτρου κατηγορῶν λέγω (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τοῦ λῃστοῦ τὴν μεγαλοψυχίαν δοξάζων βουλόμενος. ὁ μαθητὴς ἀπιστῶν οὐκ ἐώρακεν ἀνάστασιν, ὁ δὲ λῃστὴς φῶς ἦν ὅλον ἀληθινὸν ἀπεστραμμένος, βοῶντα, μαρτύρομαι, βλασφημίας καὶ σκώμματα ἐξακούζοντα, οὐ πεπτώκει ἀνίσους, οὐκ ἐνενόησε τὴν φαινομένην ἀτέλειαν τοῦ σταυρωμένου, ἀλλὰ τοῖς τῆς πίστεως ὀφθαλμοῖς ἄπαντα ταῦτα παραδραμών, καὶ τὰ ταπεινὰ κωλύματα ἀφείς, ἐπέγνω τοῦ θανάτου δεσπότην, καὶ αὐτῷ προσεφώνει ἔλεγε, Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. μὴ δὴ παραδράμωμεν ἁπλῶς τὸ λῃστοῦ τοῦτο, μηδὲ ἐπαχθῶμεν διδάσκαλον λαβεῖν, ὃν οὐκ ἐπῆρεν ὁ δεσπότης ὁ ἡμέτερος προσέταττεν εἰσαγαγεῖν εἰς τὸν παράδεισον. καὶ ἐπαχθῶμεν διδάσκαλον λαβεῖν δι' εὐσέβειαν προσὸν φύσεως ἁπάσης ἄξιον φαίνεται τῆς πολιτείας τῆς ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀλλ' ὃ καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἐξετάσωμεν, ἵνα μάθωμεν τὸ σταυρῷ τὸν δυνάμενον. οὐκ εἶπε πρὸς αὐτόν, καθάπερ πρὸς τὸν Πέτρον, Δεῦρο ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω σε ἁλιέα ἀνθρώπων· οὐδὲ εἶπε πρὸς αὐτόν, καθάπερ πρὸς τοὺς δώδεκα, Οὐ καθίσεσθε ὅτι δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ισραηλ· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ῥήματος αὐτῶν ὅλως ἠξίωσεν. οὐ θαῦμα ἔδωκεν, οὐ νεκροὺς ἀνιστάμενον ἐθαύμασατο, οὐ δαίμονας ἀπελαυνομένους· οὐθαλάττην εἶδεν ἀναχούσασαν, οὐ πρὸ βασιλείας αὐτοῦ τι εἶπεν, οὐ πρὸ γεέννης, καὶ πρὸ πάντων αὐτὸν ὡμολόγησε· καὶ ταῦτα, τὸν ἑτέρου λοιδορούμενον. ἐλοιδόρει γὰρ αὐτὸν ὁ ἄλλος λῃστής. ὁ δὲ ἄλλος λῃστὴς ὢν ἐσταυρωμένος μετ' αὐτοῦ, ἵνα πληρωθῇ σκῆνος, ὅλη ἐν τοῖς δυσὶν ἐλογίσθη. ἐβούλοντο γὰρ τὴν δόξαν αὐτοῦ ☧ Ιουδαῖοι, καὶ πάντα χθὲς ἐπραίαζοι

τιμάζων ☧ τὸν θάνατον (μὴ γένοιτο) τοῖς πεσὶ τὸν λῃστήν, ἀλλὰ ταύτην μᾶλλον τιμῶν. ἐμὲ γὰρ τὸν θάνατον, ὃ τοιοῦτον ἔχει διαστήμα, οὕτω δυνατὸν καὶ φιλάνθρωπον, ὡς καὶ λῃστὴν δυνάμενον ποιῆσαι ἄξιον τῆς τοιαύτης παραδείσου. καὶ γὰρ ὅτι πλούσιος καὶ πόρρω εἰς τὴν βασιλείαν ἐκάλει, καὶ παρεμύθιον τὴν βασιλείαν τοῦτο ἐποίει, ἀλλὰ τιμῶν μάλιστα, καὶ δεικνὺς ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ὁ Κύριος τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας, ὡς καὶ πόρρω καὶ πλούσιος οὔσας ἐργάσασθαι δεκίμους, ὡς ἀξίους φανῆναι τῆς ἐκείνης καὶ δωρεᾶς. καθάπερ οὖν ἐν ἀγῶσι τότε θαυμάζομεν, ὅταν ἴδωμεν ὅτι μὴ θέσπεσα σώματα ἔχοντας ἀπαλλάξας τὴν ἀῤῥωστίαν, πρὸς καθαρὰν ὑγίειαν ἐπιδημήσῃ· οὕτω καὶ ☧ Χριστὸν θαυμάσωμεν, ἀγαπητοί, καὶ ἐκπλαγῶμεν, ὅτι λῃστοῦ ἀνίατα νοσήματα ψυχῆς ἔχοντος, μὴ θέσπεσα, ἴχνος καὶ τῆς κακίας ἀπαλλάξας, καὶ τὸν οὐρανῶν βασιλείας ἀξίους ἀποφῆναι σὺν τοῖς τὴν ἐκατὸν ποιμνίων ἐλπιζούσῃ. σήμερον μοι ἐμοῦ ἔσῃ σὺν τῷ παραδείσῳ. μεγάλη τιμή, πολὺ τῆς φιλανθρωπίας τὸ μέγεθος, ἄφατος ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἀγαθότητος. τὸ γὰρ εἰς τὸν παράδεισον εἰσελθεῖν μείζων τιμὴ τοῦ μετὰ τοῦ δεσπότου εἰσελθεῖν. τί γέγονε, εἰπέ μοι; τί τοιοῦτον ὁ λῃστὴς ἐπεδείξατο, ἵνα ἀθέσμου παραδείσου ἄξιος φανῇ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ; βούλει σωτόμως εἶπω, καὶ δείξω τοῦ λῃστοῦ τὴν φιλανθρωπίαν; ὅτε Πέτρος ἠρνήσατο κάτω ὁ τῶν μαθητῶν κορυφαῖος, ὅτε ἐκεῖνος ἄνω ὁπὸ τοῦ σταυροῦ τυγχάνων ὡμολόγησε. καὶ τοῦτο οὐ τοῦ Πέτρου κατηγορῶν εἶπον (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τοῦ λῃστοῦ τὴν μεγαλόψυχίαν δείξαι βουλόμενος, καὶ τὴν ἀναβαλλούσαν φιλοσοφίαν. ἐκεῖνος οὐκ ἤνεγκε χάριτος ἀπέλαυσιν ἀτελεῖς· σοὶ δ' ὁρῶ δῆμον ὁλόκληρον μεμηνότα καὶ πεζεύοντα καὶ βοῶντα καὶ μυρία ἐκ ☧ ἐσταυρωμένου λοιδορούμενον, οὐκ εἶδε πρὸς τὴν ὕβριν τὸν ἐσταυρωμένον, ἀλλὰ τοῖς τῆς πίστεως ὀφθαλμοῖς ἅπαντα ταῦτα παραδραμών, καὶ τὰ ταπεινά, καὶ τὰ κωλύματα κάτω ἀφείς, ἐπέγνω ☧ τὸν τῶν οὐρανῶν δεσπότην, εἶπέ τε τὰ βραχέα ἐκεῖνα ῥήματα καὶ τὸν παράδεισον ἄξιον αὐτὸν ἀποφήναι,

Λουκ. κγ. μζ.

Ματθ. δ. ιθ.

Ματθ. ιθ. κθ.

Ησ. ργ. ιϛ.

χ. μᾶλλον,

χ. πολιτείας

χ. αἱδρεῖον

ἐν αὐτῷ. δύο γὰρ μέγιστα κατορθώματα, καὶ
τὸν παράδεισον ἀνέῳξε, καὶ τὸν λῃστὴν εἰσ-
ήγαγεν· ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν ἀρχαίαν πα-
τρίδα, ἐπανήγαγεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν πατρῴαν
Λουκ. κγ. μγ. πόλιν. Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ, φησὶν, ἐν τῷ
παραδείσῳ. τί λέγεις; ἐσταύρωσαι καὶ προσ-
ήλωσαι ἐν τῷ σταυρῷ ἥλοις, καὶ παράδεισον
ἐπαγγέλλῃ; πῶς οὖν τοιαῦτα χαρίζῃ; καὶ μὴν
Β. Κορ. ιγ. δ. ὁ Παῦλος λέγει, ὅτι Ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας,
ἀλλ' ἄκουε τῶν ἐπαγομένων. ἀλλὰ ζῇ, φησιν, ἐκ
Β Κορ. ιβ. θ. δυνάμεως Θεοῦ. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Ἡ γὰρ
δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. διὰ τοῦτο
ἐν τῷ σταυρῷ νῦν, φησὶν, ἐπαγγέλλομαι, ἵνα καὶ
χ. μάθῃς διὰ τούτου τὴν ἐμὴν καταμάθῃς δύναμιν. ἐπειδὴ
γὰρ τὸ πρᾶγμα σκυθρωπόν ἐστιν, ἵνα μὴ κα-
τηφὴς γένῃ τῇ φύσει τοῦ σταυροῦ προσέχων, ἀλλὰ
χ. ἀναβλέψ. πρὸς τὴν τοῦ σταυρωθέντος δύναμιν ἀποβλέψας,
φαιδρὸς ᾖς καὶ γεγανωμένος, διὰ τοῦτο ἐκεῖ ἐπι-
δείκνυσί σοι τὴν ἰσχὺν τὴν ἑαυτοῦ. οὐ γὰρ νεκρὸν ἀ-
ναστήσας, οὐ θαλάττῃ ἐπιτάξας, οὐ δαίμοσιν
ἐπιτιμήσας, ἀλλ' ἐσταυρωμένος, προσηλω-
μένος, ὑβριζόμενος, ἐμπτυόμενος, λοιδορού-
μενος, χλευαζόμενος, παρὰ πάντων δια-
συρόμενος ἴσχυσε τὴν πονηρὰν τοῦ λῃστοῦ δι-
άνοιαν ἐφ' ἑαυτὸν ἐπισπάσασθαι. ὅρα ἑκα-
τέρωθεν αὐτοῦ τὴν δύναμιν διαλάμπου-
σαν. τὴν κτίσιν ἐσάλευσε, τὰς πέτρας διέρ-
ρηξε, τὴν πέτρας ἀναισθητοτέραν τοῦ λῃστοῦ
ψυχὴν κηροῦ μαλακωτέραν εἰργάσατο. Σή-
μερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. τί λέγεις;
τὰ χερουβὶμ τηρεῖ τὸν παράδεισον καὶ ἡ φλογίνη
ῥομφαία, καὶ σὺ τῷ λῃστῇ τὴν ἐκεῖ εἴσοδον
ἐπαγγέλλῃ; ναί, φησιν. ἐγὼ γὰρ καὶ τῶν χε-
ρουβὶμ εἰμὶ δεσπότης, καὶ φλογὸς καὶ γεέννης
καὶ ζωῆς καὶ θανάτου τὴν ἐξουσίαν ἔχω. διὸ καὶ
λέγει, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.
ἂν ἴδωσι τὸν δεσπότην αἱ δυνάμεις ἐκεῖναι,
χ. ὑποχωρ. εὐθέως παραχωροῦσι καὶ ὑπεξίστανται. καί-
τοιγε βασιλεὺς οὐδεὶς ἄν ποτε ἀνάσχοιτο λῃ-
στὴν ἄνθρωπον, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ὁμοδούλων
χ. καθίσας. ἄλλ. εἰσαθίσαντα μεθ' ἑαυτοῦ εἰσκαθίσας, οὕτως εἰς τὴν πό-
λιν εἰσελάσειεν· ὁ δὲ φιλάνθρωπος δεσπότης
τοῦτο ἐποίησεν. εἰς τὴν ἱερὰν γὰρ εἰσιὼν πα-
τρίδα, τὸν λῃστὴν μεθ' ἑαυτοῦ εἰσφέρει, οὐχὶ ἀ-
τιμάζων

ρῶν τὴν δύναμιν τὴν ἐμὴν καταμάθῃς.
ἐπειδὴ γὰρ τὸ πρᾶγμα σκυθρωπὸν ἦν, ἵνα
μὴ τῇ φύσει τοῦ σταυροῦ προσσχῇς, ἀλλὰ τὴν
δύναμιν τοῦ σταυρωθέντος μάθῃς, ἐν σταυρῷ
τὸ θαῦμα ἐργάζεται τοῦτο, ὃ μάλιστα δεί-
κνυσιν αὐτοῦ τὴν ἰσχύν. οὐ γὰρ νεκρὸν ἀνα-
στήσας, οὐ θαλάττῃ καὶ πνεύμασιν ἐπιτιμή-
σας, οὐ δαίμονας ἀπελάσας, ἀλλὰ σταυ-
ρούμενος, προσηλούμενος, ὑβριζόμενος,
ἐμπτυόμενος, λοιδορούμενος, διασυρόμενος
ἴσχυσε τὴν πονηρὰν τοῦ λῃστοῦ διάνοιαν μετα-
θεῖναι· ἵνα ἑκατέρωθεν τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἴ-
δῃς. τήν τε γὰρ κτίσιν ἐσάλευσεν ἅπασαν,
καὶ τὰς πέτρας διέρρηξε, τῆς πέτρας τε ἀναι- χ. τὴν
σθητοτέραν τοῦ λῃστοῦ ψυχὴν ἐπεσπάσατο
καὶ ἐτίμησε. Σήμερον γὰρ μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν
τῷ παραδείσῳ, φησί. καίτοι τὰ Χερουβὶμ
ἐτήρει τὸν παράδεισον. ἀλλ' ἐκείνων καὶ τῶν
Χερουβὶμ δεσπότης. φλογίνη ῥομφαία ἐκεῖ
στρέφεται. ἀλλ' αὐτὸς καὶ φλογὸς καὶ γεέννης καὶ
ζωῆς καὶ θανάτου ἐξουσίαν ἔχει. καίτοιγε βα-
σιλεὺς οὐδεὶς ἄν ποτε ἀνάσχοιτο λῃστὴν
ἄνθρωπον, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ὁμοδούλων μεθ'
ἑαυτοῦ καθίσας, οὕτως εἰς πόλιν εἰσαγαγεῖν. χ. καταγαγεῖν
ἀλλ' ὁ Χριστὸς τοῦτο ἐποίησε· καὶ εἰς τὴν ἱε-
ρὰν εἰσερχόμενος πατρίδα, μεθ' ἑαυτοῦ τὸν λῃ-
στὴν εἰσάγει, οὐ καταπατῶν τὸν παράδει-
σον, οὐδὲ καταισχύνων τοῖς ποσὶ τοῦ λῃστοῦ,
ἀλλὰ μᾶλλον τιμῶν τὸν παράδεισον. τιμὴ
γὰρ παραδείσου, τὸ τοιοῦτον ἔχειν δεσπότην,
ὡς καὶ λῃστὴν ἄξιον ποιῆσαι τῆς τρυφῆς τῆς
ἐν τῷ παραδείσῳ. καὶ γὰρ ὅτε τελώνας καὶ
πόρνας εἰσήγαγεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν, οὐκ ἀτιμάζων τοῦτο ἐποίει, ἀλλὰ
μᾶλλον ἐτίμα, δεικνὺς ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ὁ Κύ-
ριος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ὡς καὶ πόρ-
νας καὶ τελώνας οὕτως ἐργάσασθαι δοκίμους,
ὡς ἀξίους φανῆναι τῆς ἐκεῖσε τιμῆς καὶ δω-
ρεᾶς. καθάπερ γὰρ ἰατρὸν τότε μάλιστα θαυ-
μάζομεν, ὅταν ἴδωμεν ἀνθρώπους ἀνίατα
παθήματα ἔχοντας ἀπαλλαττομένους τῆς ἀρ-
ρωστίας καὶ πρὸς ὑγείαν ἐπανάγοντας· οὕτω καὶ
τὸν Χριστὸν θαυμάζειν δίκαιον, ὅταν τραύματα
ἀνίατα θεραπεύῃ, ὅταν τελώνην καὶ πόρνην
εἰς

στίγης, ἀλλ' ὑπερκειμένου οὐρανοῦ. ἐκαθαίρετο μὲν γὰρ ὁ ἀὴρ ἐφ' ὑψηλοῦ ὑγρομήτος· ἐκαθαίρετο δὲ καὶ ἡ γῆ. ἔσταζε γὰρ τὸ αἷμα ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ἐπ' αὐτήν. διὰ τοῦτο οὐχ ὑπὸ στέγην, διὰ τοῦτο οὐκ ἐν τῷ ναῷ τῷ Ἰουδαϊκῷ, ἵνα μὴ ὁσφίσωνται τὴν θυσίαν Ἰουδαῖοι, μηδὲ νομίσῃς ὑπὲρ τὰ ἔθνη ἐκείνου μείζονα ταύτην προσάγεσθαι· διὰ τοῦτο ἔξω πόλεως καὶ τειχῶν, ἵνα μάθῃς ὅτι καθολικὴ ἡ θυσία, ὅτι ὑπὲρ τῆς ἀπάσης ἡ προσφορά, ἵνα μάθῃς ὅτι κοινὸς ὁ καθαρισμός ἐστι, οὐ μερικός, καθάπερ ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων. Ἰουδαίοις μὲν γὰρ διὰ τοῦτο ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς πᾶσαν ἀφίεναι τὴν γῆν, ἵνα τόπον προσφέρειν ταῖς θυσίαις καὶ εὔχεσθαι, ὅπου πᾶσα ἡ γῆ ἀκάθαρτος ἦν, καιρὸν καὶ κρίσιν καὶ πόνων τῶν ἄλλων μολυσμῶν τῶν ἐκ τῶν θυσιῶν τὸ ἐλλιπὲς ἐπ' αὐτῇ φερομένων· ἡμῖν δὲ ὅπου λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἐλθὼν πᾶσι τὴν εἰκόνα ἐξεκάθαρεν, ἅπας τόπος δυκτὸς γέγονε. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος θαρρῶν πανταχοῦ φησὶν ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι, λέγων οὕτω· Βούλομαι προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντας ὁσίας χεῖρας. Εἶδες πῶς ἐκαθάρθη ἡ οἰκουμένη; διὰ γὰρ τοῦ τόπου παντὸς ἐπαίρει χεῖρας ὁσίας δυνάμενα, ὅπου πᾶσα ἡ γῆ ἁγία γέγονεν ἁγιωτέρα τῶν ἁγίων τῶν ἐνδοτέρω. ἐκεῖ μὲν γὰρ προσιέναι προσέταττον ἄλλοι, ἐνταῦθα δὲ πνευματικόν. ὅσῳ δὲ μείζων ἡ θυσία, τοσούτῳ πλείων καὶ ὁ ἁγιασμός. διὰ τοῦτο ἑορτὴ ὁ σταυρός. βούλει μαθεῖν αὐτοῦ καὶ ἕτερον κατόρθωμα; τὸ μὲν δεσμὸν πεντακισχίλια ἔτη καὶ πλείω κεκλεισμένον σήμερον ἡμῖν ἀνέῳξεν. ἐν ταύτῃ γὰρ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ταύτῃ τῇ ὥρᾳ τὸν ληστὴν εἰσήγαγε ὁ Θεὸς, δύο κατορθώματα ἐργασάμενος· ἓν μέν, ὅτι τὸν δεσμὸν ἀνέῳξεν, ἕτερον δέ, ὅτι ληστὴν εἰσήγαγε. σήμερον ἀπέδωκεν ἡμῖν τὴν ἀρχαίαν πατρίδα, σήμερον ἐπανήγαγε ἡμᾶς ὅπου τὸν παράδεισον πόλιν, καὶ τὴν οἰκίαν ἐχαρίσατο τῇ χοϊκῇ τῶν δυθρώπων φύσει. Σήμερον γάρ, φησὶ, μετ' ἐμοῦ ἔσῃ τῷ παραδείσῳ. Οἶδας; ἐσταύρωσαν καὶ προσέπλωσαν, καὶ παράδεισον ἐπαγγέλλῃ; ναί, φησὶν, ἵνα σε τῷ σταυρῷ καθάρῃ τὴν φύσιν. διὰ τοῦτο καὶ ἐφ' ὑψηλοῦ καὶ οὐχ ὑπὸ κεκλεισμένης στέγης, ἀλλ' ὑπὸ κεκλεισμένου τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα καθαρθῇ ὁ οὐρανὸς ἅπας, ἐφ' ὑψηλοῦ γενομένου τοῦ προσώπου. ἐκαθαρθη οὖν οὐρανός, ἐκαθαρθη καὶ ἡ γῆ. ἔσταξε γὰρ τὸ αἷμα ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ Ⓦ μολυσμὸν αὐτῆς ἅπαντα ἐξεκάθηρεν. ἀλλ' ὑπὸ στέγην μὲν ταύτης εἶχεν τὴν αἰτίαν οὐ προσφέρουσα ἡ θυσία. τίνος δὲ εἶχεν οὐχὶ σὲ αὐτὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ; καὶ διὰ τοῦτο πάλιν οὐχ ἁπλῶς· ἀλλ' ἵνα μὴ ἰδιοποιήσωνται τὴν θυσίαν Ⓦ Ἰουδαῖοι. ἵνα μὴ νομίσῃς ὑπὲρ τὰ ἔθνη ἐκείνου μείζονα τὴν θυσίαν προσφέρεσθαι, διὰ τοῦτο ἔξω τῆς πόλεως, ἔξω τῶν τειχῶν· ἵνα μάθῃς ὅτι καθολική ἐστιν ἡ θυσία, ἵνα μάθῃς ὅτι ὑπὲρ τῆς ἁπάσης ἐστὶν ἡ προσφορά, καὶ ὅτι κοινὸς τῆς φύσεως ἡμῶν ἁπάσης ἐστὶν ὁ καθαρισμός. τοῖς μὲν γὰρ Ἰουδαίοις διὰ τοῦτο ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς πᾶσαν ἀφίεναι, εἰς ἕνα τόπον προσφέρειν, εἰς ἕνα τόπον εὔχεσθαι, ὅπου πᾶσα ἡ γῆ τότε ἀκάθαρτος ἦν διὰ τοῦ καιροῦ, καὶ τῆς κρίσεως, καὶ τῶν εἰδωλικῶν αἱμάτων, καὶ τῶν ἄλλων μολυσμῶν τῶν ἐλλιπῶν. διὰ τοῦτο αὖθις ἑνὶ τόπῳ ἐπέταξεν. ἀλλ' ἐλθὼν ὁ Χριστὸς, καὶ τῆς πόλεως ἔξω παθὼν, πᾶσαν τὴν γῆν ἐκάθηρε, πάντα τόπον δικήριον εἰργάσατο. βούλει μαθεῖν πῶς πᾶσα ἡ γῆ λοιπὸν ναὸς ἐγένετο, καὶ πῶς πᾶς τόπος δικήριος κατέστη; ἄκουσον πάλιν τοῦ μακαρίου Παύλου λέγοντος· Ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. Εἶδες πῶς ἐκάθηρε τὴν οἰκουμένην, Εἶδες πῶς παντὸς ἐπαίρει ὁσίους χεῖρας δυνάμεθα; πᾶσα γὰρ ἡ γῆ γέγονεν ἁγία λοιπὸν, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ἁγίων ἁγιωτέρα. πῶς; ὅτι ἐκεῖ μὲν ἄλλοι, ἐνταῦθα δὲ λογικοὶ προσιέναι προσέταττον. ὅσῳ τοίνυν χρεῖττον τὸ λογικοὶ τοῦ ἀλόγου, τοσούτῳ πλείων ἐνταῦθα καὶ ὁ ἁγιασμός. Οὕτω καὶ ἀληθῶς ἑορτὴ ὁ σταυρός. βούλει μαθεῖν αὐτοῦ καὶ ἕτερον κατόρθωμα μέγιστον, πᾶσαι ὑπὲρ ἔμπροσθεν ἀνθρώπων δίκαιοι; τὸν παράδεισον * ἀποκεκλεισμένον σήμερον ἀνέῳξε. σήμερον γὰρ Ⓦ ληστὴν εἰσήγαγε

χ. ἔσταξε

α. Τιμ. ϛ. ια.

χ. προσέπλωσαν

χ. ἐνδοτέρω.

χ. διαλογισμοῦ.

* πεντακισχίλια ἔτη καὶ πλείω

βέλη τὸ δ' ἀγαθόν. τὶ γὰρ πηλὸν τ' ζωῆς ἔρεμβ. ἀλλ' ὅτι τοῦτον οὐκ ἐσμὲν ὁ χρεία· τ' γὰρ νυμφίον ἀπειλήφαμεν. ἀλλ' τοῦτον οὐκ ἐπ δεδοίκαμεν ⟨W⟩ λύκον· ⟨W⟩ γὰρ ποιμένα ⟨W⟩ καλὸν ἐπίγνωμεν. Ἐγὼ γάρ εἰμί, φησὶν, ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ἀλλὰ τοῦτον οὐκέτι φείδομεν τ τυράννου· τῷ γὰρ βασιλεῖ συσπουδάζομεν. ὁρᾶς πόσων ἡμῖν ἀγαθῶν *κατάστασις ὁ σταυρός; εἰκότως οὖν ἑορτὴν ἄγομεν. ὅτε ὁ Παῦλος ἑορτάζειν παρῄνει λέγων· Ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ὁ ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ὁ ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ὁ ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. ὁ τίνος ἕνεκεν ἑορτάζειν ἡμᾶς κελεύει, μακάριε Παῦλε; εἰπὲ τὴν αἰτίαν. Ὅτι τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν, φησὶν, ἐτύθη Χριστὸς ὁ Θεός. ὁρᾷς πῶς ἑορτὴ ὁ σταυρός; "ἔμαθες ὅτι διὰ ⟨W⟩ σταυροῦ κελεύει ἑορτάζειν. ὁ γὰρ τοῦ σταυροῦ ἐτύθη· ὅπου ὁ θυσία, ἐκεῖ ἀμαρτημῶν ἄφεσις, ἐκεῖ καταλλαγὴ δεσποτῶν, ἐκεῖ ἑορτὴ ὁ χαρά. Τὸ πάσχα ἡμῶν, φησὶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. ποῦ ἐτύθη, εἰπέ; ἐφ' ὑψηλοῦ" σταυροῦ. κρεῖττον ὁ ξύλου τὸ θυσιαστήριον, ὅτῳ ξένη ὁ παρηλλαγμένη ἡ θυσία. ὁ αὐτὸς γὰρ ὁ θυσία καὶ ἱερεὺς ἐμοῦ· θυσία μὲν, κατὰ σάρκα, ἱερεὺς δὲ, κατὰ πνεῦμα. ὁ αὐτὸς ὁ προσῆκτο. ἄκουσον πάλιν τοῦ Παύλου λέγοντος· Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς ⟨W⟩ Θεόν. ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον, ὃ προσενέγκῃ. ἰδοὺ τίνος προσφέρει. ἄλλαχού πάλιν φησὶν· Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας. ἰδοὺ σὸν σῶμα προσῆνεγκεν. Εἶδες πῶς καὶ θυσία καὶ ἱερεὺς ἐλήφθη, καὶ θυσιαστήριον ἐμοῦ ὁ σταυρός. ἀλλ' ἀναγκαῖον μαθεῖν, τίνος ἕνεκεν οὐκ ἐν ᾧ ναῷ ἡ θυσία προσφέρεται, ἐν ᾧ ναῷ λέγω τῷ Ἰουδαϊκῷ, ἀλλ' ἔξω τῆς πόλεως, ἔξω τοῦ τείχους. ἔξω γὰρ τῆς πόλεως ἐσταυρώθη, καθάπερ οἱ κατάδικος, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν *τοῦ τὸ προφήτου, Οὐκ ἐν τοῖς δώμοις ἐλογίσθη. τίνος οὖν ἕνεκεν, ἔξω τῆς πόλεως *, ἐφ' ὑψηλοῦ, ἢ οὐχ *τοῦ φθόνου ἀναιρούμενος ἁπλῶς ἐστὶ τοῦτο, ἀλλ' ἵνα τὸ ἀέρος καθαρὴ

Ἰωαν. ι'. ια.

* γίνεται

α. Κορ. ε'. η.

χ. ἔνδοθεν

α. Κορ. ε'. ζ.

χ. τοῦ ἱερίου.

χ. δλιπαλιν τ οἰκουμένης

Εβρ. ι. α. καὶ η'. γ.

Εβρ. θ'. κη.

Ησ. ργ'. ιϛ.

* ἐσταυρώθη

ηὸν ὁδὸν ἐπίγνωμεν. Οὐκ ἐπὶ τὴν βασιλείων ἔξω ἀφήξομεν· τὶ γὰρ φύγειν ὄφομεν. οὐ φοβούμεθα τὰ πεπυρωμένα βέλη τὸ ἀγαθόν· τὶ γὰρ πηλὸν ἐδοκοῦμεν. ἀφ' τοῦτον χ. πηλὸν' οὐκ ἐπ ἐσμὲν ὁ χρείας· ⟨W⟩ γὰρ νυμφίον ἀπειλήφαμεν. οὐ δεδοίκαμεν ⟨W⟩ λύκον· ⟨W⟩ γὰρ ποιμένα τὸν καλὸν ἔχομεν. Ἐγὼ γάρ εἰ- Ἰωαν. ι. ια. μί, φησὶν, ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ἀφ' τοῦτον οὐ φείδομεν τὸν τύραννον· συσπουδάζομεν γὰρ τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀφ' ζωῆς ἑορτὴν ἄγομεν, συνεορτάζοντες μυρίοις πιστοῖς. οὕτω γὰρ Παῦλος ἐκέλευσεν ἀφ' τὴν συνεορτὴν ἄγειν. Ἑορτάζωμεν γάρ, φησὶ, μὴ ὁ ζύμῃ πα- α. Κορ. ε. η. λαιᾷ, ἀλλ' ὁ ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. εἶτα τὴν αἰτίαν συνίστησι, ἐπιφέρων· Ὅτι τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. ὁρᾷς πῶς ἀφ' τὸν συνεορτὴν ἑορτάζει κελεύει; ὁ γὰρ τοῦ συνεορτῆ ἐτύθη ὁ Χριστός. ὅπου γὰρ θυσία, ἐκεῖ ἁμαρτημάτων ἄφεσις, ἐκεῖ καταλλαγὴ δεσποτῶν, ἐκεῖ ἑορτὴ καὶ χαρά. Τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. καὶ α. Κορ. ε. ζ. ποῦ ἐτύθη, εἰπέ; ἐφ' ὑψηλοῦ τοῦ ἱερίου. κρεῖττον δὲ θυσιαστήριον τῆς θυσίας ταύτης, ὅτῳ καινὴ καὶ ξένη ἡ μεταβολή. ὁ αὐτὸς γὰρ καὶ θυσία, καὶ ἱερεὺς ἐμοῦ· θυσία μὲν, κατὰ σάρκα, ἱερεὺς δὲ, κατὰ πνεῦμα. ὁ αὐτὸς καὶ προσῆκτο [δὲ] κατὰ σάρκα. ἄκουσον "γοῦν χ ἐν πάλιν ἀμφοτέρα ταῦτα ὁ Παῦλος ἐδήλωσε. Πᾶς ἀρχιερεὺς, φησὶν, ἐξ ἀνθρώπων λαμ- Εβρ. ι. α. καὶ η. γ. βανόμενος, "ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖόν ἐστι τι" καὶ τοῦτον ὃ προσενέγ- κ. ἐφ' κοι. ἰδοὺ αὐτὸς προσφέρει ἑαυτόν. ἀλλαχοῦ μ. ἐν τῷ φησιτηῶν. δέ φησι, "ὅτι Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς Εβρ. θ. κη. τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ὁ θεσπ τοῖς αὐτοῦ ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν. ἰδοὺ σὸν σῶμα προσῆνεγκεν ἐφ' ἑαυτὸν προσενέγκει. Εἶδες πῶς καὶ θυσία καὶ ἱερεὺς ἐλήφθη, καὶ θυσιαστήριον ἐμοῦ ὁ σταυρός; ἀλλ' ἀναγκαῖον μαθεῖν, τίνος ἕνεκεν οὐκ ἐν τῷ ναῷ, φησὶν, ἡ θυσία προσφέρε), ἀλλ' ἔξω τῆς πόλεως καὶ τοῦ τείχους; ἵνα ἐφ' ὑψηλοῦ πλη- Ησ. ργ'. ιϛ. ρωθῇ, "ὅπ Ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη. τίνος δέ ἕνεκεν ἐφ' ὑψηλοῦ τοῦ ἱερίου σφάττεται, καὶ οὐχ *τοῦ φθόνου; ἵνα τὸ ἀέρος τῷ φύσει ἐκκα- θαρθῇ, ἀφ' τοῦτο ἐφ' ὑψηλοῦ, οὐκ ὀπτικοῦ μόνον

Digitized by Google

Λογ. πϐ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥ-ρόν, καὶ Εἰς Ⓦ ληστήν, καὶ περὶ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, καὶ περὶ τῆς συνεχοῦς εὐχαριστίας τῷ Θεῷ.

Ἡμέρα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐν σαρκὶ, καὶ ἡμεῖς ἑορτὴν ἄγομεν, ἵνα μάθῃς ὅτι ὁ σαρκὸς ἑορτὴν καὶ πανήγυρις πνευματική. περίτεμνε μὲν γὰρ ὁ σαρκὸς ὄνομα καταδίκης ἦν, νυνὶ δὲ περίτεμνε σύμβολον κατακρίσεως, νυνὶ δὲ ἀπόθεσις ῥυπαρείας. οὐκ ἄρα μικρὸν ἡμῖν ἀγαθὸν ἄπιος γέγονεν,

Λογ. πγ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ (ἐλέχθη Εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην Παρασκευὴν) καὶ Εἰς τὸν ἄξιον μαθητὴν τῆσδε τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνεχῶς τῷ ἐλεήμονι εὐχεσθαι.

Ὀρθὴν ἄγομεν σήμερον καὶ πανήγυριν, ἀγαπητοί. ὁ γὰρ δεσπότης ὁ ἡμέτερος ὅτε τὸν σταυρὸν τυγχάνει τοῖς ἥλοις περιφιλούμενος. καὶ μὴν ξενιτεύσας, εἰς τὸ σῶμα τοῦ θεράποντος τυγχάνοντος ἡμᾶς ἑορτάζομεν. διὰ τὰ γὰρ ἀπόντα τοῦ πνευματικὰ, ἀπειλυτίας τὴν συνήθειαν τῇ δυσθεραπίᾳ δίδει. ἵνα μάθῃς τοῦτο ἀκριβῶς, ὁ σαρκὸς περίτεμνε καταδίκης ἐνόμασε καὶ τιμωρίας ἰοῦ, νυνὶ δὲ σῶμα γέγονε θείου καὶ πολιτοῦ· ὁ σαρκὸς περίτεμνε ἀσθενείας καὶ χολέσεως ἀπόθεσις, νυνὶ δὲ γέγονε δόξης καὶ ἡμῶν ἀφορμή. ἔστι δὲ ὅπου δόξα ὁ σαρκὸς, ἄκουσον τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Πάτερ, δόξασόν με τῇ δόξῃ, ἣν εἶχον πρὸ τοῦ Ⓦ κόσμου εἶναι παρά σοι, δόξαι Ⓦ σαρκὶ καλῶν. σαρκὸς δὲ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας, σαρκὸς ἡ τῶν μυρίων ἀγαθῶν ἀπόθεσις. Διὰ τοῦτο Ⓠ περίτεμνε ἡμᾶς καθήλωσε καὶ "ἐκ σῶσαι, νεῶ Εἰς τὸν τῶν ὑδάτων ζάξιν "ἐδίδαξεν. Διὰ τοῦτο σὺκέτι πλανώμεθα, ἀλλὰ τὴν ἀληθῆ ἐπίγνωσιν· Διὰ τοῦτο Ⓠ ξύλα καὶ λίθους προσκυνοῦντες περίτεμνε, νεῶ ἐπέγνωμεν Ⓦ τὸν ἀπόντων δημιουργόν· Διὰ τοῦτο Ⓠ δοῦλοι τῆς ἀμαρτίας Εἰς τὴν "ἐλευθερίαν τῆς δικαιοσύνης μετήλθομεν· διὰ τοῦτο ἡ γῆ οὐρανὸς λοιπὸν γέγονεν. Οὗτος ἡμᾶς τῆς πλάνης ἀπήλλαξεν, οὗτος ἡμᾶς τῆς πλάνης ἠλευθέρωσε, οὗτος τοῦ θεοῦ τὸν ἀληθῆ ἐγνωρίσαμεν, οὗτος κατέφυγε τοῦ Θεοῦ πρὸς αἰθέριος ἐποιήσατο, οὗτος ἀπὸ τῆς βυθοῦ τῆς κακίας ἡμᾶς ἀνεκαλέσατο, εἰς αὐτὴν τῆς ἀρετῆς τὴν "κορυφὴν αἴρηλθε, οὗτος τῶν δαιμόνων τὴν πλάνην ἔσβεσεν, οὗτος τὴν ἀπάτην κατέλυσε. Διὰ τοῦτο σὺκέτι κατὰ κρημνὸς καὶ κίονα καὶ αἱμάτων ἀλόγων "ἔκχυσις, ἀλλὰ πνευματικοῦ λατρείας πνευματικὴ, ὕμνοι καὶ ᾠδαί· Διὰ τοῦτο δαίμονες δραπετεύουσι, Διὰ τοῦτο ὁ διάβολος φυγαδεύεται· διὰ τοῦτο ἡ αἰθερία φύσις πρὸς τὴν ἀγγελικὴν πολιτείαν ἀμιλλᾶται, διὰ τοῦτον πατρὶς ὅπου γῆς πολιτεύεται. ἀφ' οὗ γὰρ ὁ ἐκ παρθένου πρόεληλυθε, τῆς ἀρετῆς ταύτης τὴν ὁδὸν ἐπίγνω ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις. Οὗτος ἡμᾶς ἐκ σκότους καθηλώσας ἐφώτισεν, οὗτος ἡμᾶς ἐκ πολεμωμένους καὶ πάλαιον, οὗτος μαχητὰς ὄντας εἰρήνης ἐποίησεν· οὗτος ξένους καὶ πάροικους ἀπολλοτριωμένους ἐκείνου, οὗτος ἐξ ἀμφοτέρων αἱρέσεις, οὗτος εἰρήνης ἀσφάλεια, μυρίων ἡμῖν ἀγαθῶν θησαυρὸς γέγονε. Διὰ τοῦτον σὺκέτι πλανώμεθα ἐν ἐρημίαις· τὴν γὰρ ἀληθινὴν

χ. ἐπὶ τὸ ἅγιον καὶ ἄγχιστον πάσης τῆς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

χ. ἄγομεν

χ. ὅπου διαπαντὸς

χ. φύσει

χ. κατηγορημένου.

χ. ἐσκληκότος

χ. περιγράφω

χ. ἀκρόασιν.

χ. ὅτε

* ἐρρέθη τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ.

* οὗτος ξένους ὄντας πολίτας κατεποίησεν.

* συνεχῶς

Ψαλ. ε. Ησ. ιγ. τοσοῦτον χρόνον; τοῦτο δὲ ὁ τῶν Φίλιππος ἔδει, λέγων· Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; ἠκούσατε, ὡς τοῦ ζωτὸς ὅτι σφαγὴν ἤρθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐσωπήσε τῆς κείροντος αὐτὸν ἄφωνος· καὶ μαγειρίτης ἐσφαγμένου τοσούτου χρόνου τὸν τοῦ Φιλίππου, τὸ τοῦ σώματος τοῦ ἐκκλησιαστοῦ * ἐπίστασαι. Εἶδες πῶς ἐμελέτησαν κενά; Διὰ τοῦτο ἐφρύαξαν ὁ λαός, τὸν ἐρήμωσιν τοῦ δηλαδὴ τὸν μὴ ζῶντα ἐσωμάτου διώκειν. ἐπεὶ οὖν Ⓦ ἐν τῷ ζωτῷ τοῦ σπλωμένου μέλλομεν καὶ ἡμεῖς κτᾶν τὸν ἑαυτῶν ζωτὸν ἐν ἡμῖν, ὡς ἀμνοὶ ἐσφαγμένοι καὶ πνευματικοί, μὴ φείκης τοῦ σώματος, τοῦ κακοῦ, καὶ αἰσθοῦ πολλῆς καὶ βλακείας. Οὐκ ἔγνωτε σὺν ἀγίλους, πῶς πτοιήσεται τῷ ζάφῳ σὰρξ ἔχοντα σῶμα; ζάφος καινόν, ἀλλ' ὅμως ὅπου ὅλως ἐδίξαλε τὸ σῶμα τὸ διαπτοικόν, πολλοὺς ἀποκτείνει καὶ τῷ τόπῳ τοῦ πυρός. Ⓐ ἄγγελοι χορδαίοντες τοῦ ἡμετέρου φύσει μὴ τοσαύτης αἰσθῆς καὶ βλακείας πτοιήσεται τῷ ζάφῳ· ἡμεῖς οὐ ζάφος μέλλοντες πτίσασθαι καινόν, ἀλλ' αὐτῇ τῇ πραπέζῃ τῇ τοῦ ἀμνοῦ ἐχούσῃ, μὴ χορδὴν καὶ παραχῆς τοῦ σιμόν; καὶ τίς ἡμῖν ἐς αἱ συγγνώμη λοιπόν; οὐχ ἁπλῶς ζῶντα λέγω, ἀλλ' ὅπου πολλοὶ ὁρῶ κτᾶν τοῦ ἑαυτῶν ζωτὸν χορδοῦντας, βοῶντας, ἐπιχειμάρους ἀλλήλοις, πτδῶντας, λοιδορουμένους, καὶ μᾶλλον ἑαυτοῖς κόλασιν, ἢ σωτηρίαν τοῦ ξυνοῦντας. τότε χάρις τοῦ χορ ᾽τῶν ποιοῦμεν τοῦθ᾽ αἱμάτεσιν. Ἵ ποῖς, φῶ θεσπε; ὅταν ἐγκύψῃ τοῦ τῆς πραπέζης ὁ ἱερεύς, χ. τότε ζῶν χάρις αἰσθητικὸν εἰς τὸ ὑγρόν, καλοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ τοῦθ᾽ ἡμᾶς καὶ ἁγιάσθαι τὴν τοῦ κειμένου, πολλὴ κουφία, πολλὴ σιγή. ὅταν δὲ ὁ τῶν τὸ πνεῦμα, ὅταν κατέλθῃ, ὅταν ἅψῃ τὴν τοῦ κειμένου, ὅταν ἴδῃς τὸ τοῦ ζωτὸν ἐσφαγιασμένον καὶ ἀπαρτισμένον, τότε θρύλου, τότε παραχῆς, τότε φιλοτιμίας, τότε λοιδορίας ἐπισπάσῃς· καὶ πῶς δυνήσῃ τῆς θυσίας ἀπολαῦσαι ζωὸς, μὴ τοσαύτης παραχῆς τῇ πραπέζῃ τοῦ σιμοῦ ζωὸς τῇ; οὐκ ἔχεις ἡμῖν ὅτι μὴ ἁμάρτημα τῶν τοῦ στρόμβα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν Ⓦ κυρίου τῆς τοῦ σίδου ἐκτὸς γλυφθῆναι πλημμελημᾶς· οὐκ ἀνέχομαι; ὅταν γὰρ φιλοτιμῶμαι, ὅταν θρύλου, ὅταν ἀλλήλοις διακωμῶμαι, πῶς ἐγὼ ἁμάρτημᾶς ἐσόμαι; τί ἀπώδυς, εἰπέ μοι; τίνος ἕνεκεν ἐπτύχη τὸ τοῦ ζωτὸν ὁρᾷς ἐσφαγιασμένον; εἰ γὰρ ὅλη πάσης τῆς νυκτὸς ἐν τοῦ τὴν θυσίαν αἱ τὴν ἐρᾶς, εἶτα κάθησαι, εἶτά μοι, τὸ τοῦ ζῆμα; ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκαρτέρησας, τὸ πλέον τῆς νυκτὸς διήγαγες, καὶ πεσοῦσαν κάματον τὸ βραχίονα χειροῦ ῥοπῇ τοῦ δίδως ἐν ἀπολλύεις; ἐνόησον τί ποτ' ὄντ τὸ τοῦ κείμενον, καὶ πόθεν ἔλαβε τὴν αἰτίαν. ἐ- Ματθ. κδ. κα. σφάγη δὲ σέ, καὶ σὺ ἐγγὺς ταλιπτόμενός αὐτῷ ἐσφαγιασμένον ὁρᾷ. Οὐ τὸ ζῶν μα, φησι, ἐκεῖ ἐν Ⓐ ἀετοί. ἡμεῖς δ' οὐχ ὡς ἀετοί, ἀλλ' ὡς κύνες τοῦ στρόμβα· τοσαύτη ἡμῖν ἡ φιλοσοφία. ἐνόησον τί ποτ' ὄντ τὸ κεχυμένον. αἷμά ὄντι, αἷμα, ὃ τὸ χειρόγραφον τῆς ἁμαρτίας ἀπήλειψε· αἷμα, ὃ τὴν ψυχήν σου ἐκάθηρεν, ὃ τὴν κηλῖδα ἀπέπλυνεν, ὃ ζωὴ Κολασ. ε. ιε. δεσμὰς καὶ ζωὰς ἐξουσίας ἐθριάμβευσεν. Ἀπεκδυσάμενος γάρ, φησι, ζωὰς καὶ ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ θριαμβεύσας ἐν τῷ σταυρῷ. πολλά, φησι, τὸ ἔσπαρον ἔχει τῆς νίκης τὰ σύμβολα· τὰ λάφυρα κρίμα δῶν ἐφ' ὑψηλοῦ ὅπου τὸν σταυρόν. καθάπερ βασιλεὺς γενναῖος πόλεμον νικήσας γαλεπώτατον. Ⓦ γνώσκω δὲ τὴν ἀπόδυσιν καὶ τὰ ὅπλα τὸν τυραννικὸν καὶ τὸ στρατιωτικὸν τὴν κτηνώπωσιν ἐφ' ὑψηλοῦ τὸ ξύλου πήξαν· ὅτε καὶ ὁ Χριστὸς Ⓦ πόλεμον νικήσας Ⓦ ἐν Ⓦ σκύβαλον, τὰ ὅπλα αὐτοῦ πονηρὰ, Ⓦ διαβατὸν, τὸν καταβαρὺ σαρκικὸν ἐφ' ὑψηλοῦ τὸ σταυροῦ, καθάπερ ὅτι ξύλου τινὸς, ἵνα πονηροὶ ὁ ξύλου βλέπωσι καὶ ἄνω δυνάμεις, καὶ οἱ τοῖς ὑρανοῖς, οἱ κάτω αἰσθητοὶ οἱ ὅτι τῆς γῆς, αὐδὲ οἱ πονηροὶ δαίμονες οἱ κτηνώντες. ὅπου δὴ τοσαύτης ἀπολαύσαιμεν δωρεᾶς, ἐνοῦντ τῇ δυνάμει ἀξίους ὑπιδιξωμεν τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν ἀγαθῶν· ἵνα καὶ τῆς βασιλείας τῶν ὑρανῶν τύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, τιμὴ, κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ.

τῆς ἐξουσίας τῦ σκήνους, καὶ μετήσησιν εἰς τὸν βασιλείαν αὐτοῦ τῆς ἀγάπης. καὶ ὃ δὲ θαυμαστόν, αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐπέστη. καίτοιγε βασιλεὺς οὐδεὶς ἂν καταξιώσειε τῦτο ποιῆσαί ποτε, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀφιάσεως τῦ δεσπότου. οὐ τοῦτο δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὐτὸς ἦλθε πρὸς τὸν δορυφόρους ὁ βασιλεύς, καὶ οὐκ ἐπῃσχύνθη τὸ δορυφορικὸν, οὐδὲ τὸν δεσπότην (οὐ γὰρ ἔπλασεν, ἐπαισχύνεσθαι οὐκ ἔμελλε) καὶ συνέκλασε γὰρ θύρας, συνέτριψε τὸν μοχλοὺς, ἐπέστη τῷ ᾅδῃ, ἔρημον αὐτὸ τὸν φυλακίου ἐποίησε ἅπασαν, ἡ δορυφύλακα λαβὼν δεσπότην, οὕτως ἡμῖν ἐπανῆλθεν. ὁ τύραννος ἀχμάλωτος ἦγετο, ὁ ἰσχυρὸς δεσπότης· ὁ θάνατος αὐτὸς ῥίψας τὰ ὅπλα, γυμνὸς πρὸς τὸν πόδας τοῦ βασιλέως ἔδραμε. Εἶδες νίκην θαυμαστήν; εἶδες σωτῆρος κατορθώματα; Εἶπω σοι καὶ ἄλλο θαυμαστότερον. μάθε δὲ ἔσται τῆς νίκης, καὶ τότε σκιρτήσῃ πλέον. δι' ὧν γὰρ ἐνίκησεν ὁ διάβολος, διὰ τούτων αὐτὸν ἐθεραπεύθη ὁ Χριστός· & αἰτία τὰ ἐκείνου λαβὼν ὅπλα, τούτοις αὐτὸν κατηγωνίσατο. καὶ πῶς, ἄκουσον. πρῶτος ἦν ξύλον, καὶ θάνατος, τῆς ἡττης ἡμῶν ἰῶ τὰ σύμβολα. πρῶτος ἰῶ ἡ Εὔα (οὐπω γὰρ ἀνδρα ἐλάμβανε) ξύλου ἰῶ ὁ δένδρον· καὶ θάνατος ἰῶ ὁ ἐπιτίμιον τῦ Ἀδάμ. ἀλλ' ἰδοὺ πάλιν πρῶτος & ξύλον καὶ θάνατος τὰ τῆς ἥττης σύμβολα τῶν τὰ, καὶ τῆς νίκης ἐλήφθη σύμβολα. διὰ γὰρ τῆς Εὔας ἡ Μαρία· διὰ τοῦ ξύλου τῦ εἰδύλου γνωστὸν καλοῦ & ποιητοῦ, ὃ ξύλον τῦ σωτῆρος· διὰ τῦ θανάτου τῦ Ἀδὰμ ὁ θάνατος τῦ Χριστοῦ. εἶδες, δι' ὧν ἐνίκησε, διὰ τούτων αὐτὸν ἡττήθη; πῶς ὁ δένδρον κατηγώνισατ' τὸν Ἀδὰμ ὁ διάβολος· πῶς & σωτῆρι κατεπάλαισε τὸν διάβολον ὁ Χριστός. καὶ ξύλον, ὃ μὲν ἔπεμπεν εἰς ᾅδου, ὃ δὲ & σὸν ἀπελθόντας ἐκεῖθεν λύσε καλεῖτο. πάλιν ξύλον, ὃ μὲν τὰ ἀχμάλωτον γυμνὸν ἔκρυψε, ὃ δὲ τὸν ἁγίων γυμνὸν ἐφ' ὑψηλῦ πᾶσιν ἐδείκνυ. καὶ θάνατος, ὁ μὲν σὸν μετ' αὐτῦ κατέκρινεν, ὁ δὲ καὶ σὸν πρὸς αὐτὸν ἡμολόγησε. Τίς λαλήσει τὰ δυνατεία τοῦ Κυρίου; ἀπὸ θανάτου γεγόναμεν ἀθάνατοι· ταῦτα τὰ σωτῆρος τὰ κατορθώματα. ἔμαθες τὸν νίκην; ἔμαθες & τῆς νίκης; μάθε καὶ πῶς ἀπὸ τοῦ γέγονε τὸ κατόρθωμα. οὐχ ἡμάξαλθε ἡμᾶς τὰ ὅπλα, οὐκ ἔσημε· ὅτι τῆς καταπάξεως, οὐκ ἐδοξάσθη τραύματα· οὐδὲ εἶδομεν & πόλεμον, καὶ τὸν νίκην ἐλάβομεν. ὁ ἀγὼν τῦ διαβόλου, καὶ ὁ τίφαιος ἡμέτερος. ἐπὶ οὖν τὸ ἡμέτερον ἡ νίκη, ἀλλαλάξωμεν, καθάπερ γέγραπται, τὸν ὑπνίκιον ᾠδὸν πάντες σήμερον· εἴπωμεν ὑμνοῦντες & διαβόλῳ, Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος· ποῦ σου, θάνατε, τὸ νῖκος; ποῦ σου, ᾅδη, τὸ κέντρον; ταῦτα ὁ σωτὴρ ἡμῖν κατώρθωσε· σωτὴρ, τὸ κτῆμα τῶν δαιμόνων ἐθνῶν· καὶ τῆς ἁμαρτίας μάχαιρα· τὸ ξίφος, ᾧ & ὤφθη ἐκέντησεν ὁ Χριστός· σωτὴρ τὸ τῦ παραδείσου θύλημα, καὶ τῦ μισοθρεῖς δόξα, τὸ τῦ πνεύματος ἀγαλλίαμα, ὁ τῶν ἀγγέλων κόσμος, τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀσφάλεια, τὸ καύχημα Παύλου, τὸ τῶν ἁγίων τεῖχος, τὸ φῶς τῆς οἰκουμένης ἁπάσης. καθάπερ γὰρ σκότος καταχυθὲν οἶκον, λαμπάδα τις ἀνάψας, & ὀρθὸν διαρρήξας, ἀπελαύνει τὸ σκότος· οὕτω τῆς οἰκουμένης ὅλης ζόφου καταχυθέντος, καθάπερ λαμπάδα τινὰ, & σωτὴρ ἀνάψας, καὶ ὀρθὸν διαρρήξας ὁ Χριστὸς, τῆς γῆς ἀπέλυσε & ζόφον ἔλυσε. καὶ καθάπερ ἡ λαμπὰς ὅτι τῇ κεφαλῇ κάτω τὸ φῶς ἔχει, ὕστερον καὶ ὁ σωτὴρ κάτω εἰς τὴν κεφαλὴν & πλοῦτον τῆς δικαιοσύνης εἶχεν ἐκλάμποντα. τοῦτον ἰδὼν προσπλανώμενον ὁ κόσμος ἔφριξεν, ἐσείσθη ἡ γῆ, διερράγησαν αἱ πέτραι· ἀλλ' εἰ καὶ διερράγησαν αἱ πέτραι, ἡ ἀναισθησία τῶν Ἰουδαίων οὐ διερράγη. ἐγένετο τὸ καταπέτασμα, καὶ οὐκ ἐγένετο ἡ ποινὴ συμφωνία ἐκείνων. διὰ τί ἐγένετο τὸ καταπέτασμα; ὅτι οὐκ ἠδύναντ' τὸ διαβόλου ὁρᾶν σωτὴρ σύμβολον ὁ ναός. δι' ὧν γὰρ νικᾷ τις τὸ αὐτὸν καταπέτασμα γίνεται, μισοῦντος τοῦτο πρὸς ἑαυτὸν φθόνου· ὁ βουλόμενος πατεῖσθαι καὶ ἅμα τῶν ἁγίων λοιπὸν. Τί γὰρ μοι τὸ ὄφελος τούτων, ἔξω τοσούτων θυσιῶν προσενεχθεισῶν; τί μοι τὸ ὄφελος τῆς Παλαιᾶς; τί μοι τὸ ὄφελος τῦ νόμου; Εἰ γὰρ καὶ μόνοι τούτοις ἐπαιδεύσατο τοσοῦτον

Ερ. α. εφ. καὶ πάλιν ἄλλαχοῦ, Ἔγειρε, ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν. ὅσα πανταχοῦ ὕπνον καλοῦμεν Ⓦ θάνατον. διὰ τοῦτο καὶ ὁ τόπος κοιμητήριον ὠνόμασται. χρήσιμον γὰρ ἡμῖν καὶ τὸ ὄνομα, καὶ φιλοσοφίας γέμον πολλῆς. ὅταν οὖν ἴδῃς ἄγης σὺ τοῦ θανόντα νεκροῦ, μὴ καταπτοοῦ σεαυτόν· οὐ γὰρ εἰς θάνατον, ἀλλ' εἰς ὕπνον αὐτὸν ἄγεις. ἔρχεσθε τοῦτο τὸ ὄνομα εἰς τὴν ἡμετέραν συμφοράν. μάθε ποῦ ἄγεις. εἰς κοιμητήριον. καὶ πότε ἄγεις. μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ θάνατον, ὅτε τὰ ἴδια ἔρεικτον τοῦ θανάτου. ὥστε καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου, καὶ ἀπὸ τοῦ καιροῦ πολλὴν δυνάσθαι καρπώσασθαι τὴν ὠφέλειαν. μάλιστα γὰρ ἐκ γυναικὸς ἡμῖν ἦν ὁ λόγος ἁρμόζει, ἵνα μὴ συμπαθήσειέν πως τῷ ἥδει τοῦτο, καὶ πρὸς ἀθυμίαν εὐεμπαθῶς ἔχει. ἀλλ' ἔρχεται ἔχεις φάρμακον τῆς ἀθυμίας, τοῦτο τὸ ὄνομα. διὰ τοῦτο εἰσέρχεσθε εἰς τὰ μνημεῖα. σήμερον γὰρ τὰ ἐν ἅδου ὠφελήσῃ πόντα ὁ δικαστὴς ἡμῶν *· σήμερον βαλὼν πύλας" σωτηρίας· σήμερον τὸν μοχλὸν τὸν σιδηροῦν ἔσωσεν. ὅσα τὴν ἀκρίβειαν τῆς λέξεως. οὐκ εἶπεν, ἀνέῳξε πύλας χαλκᾶς, ἀλλ', ἔσωσε πύλας χαλκᾶς, ἵνα ἄχρηστοι γένῃ τὸ δεσμωτήριον. οὐκ ἀφῆλε τὸν μοχλὸν, ἀλλ'" ἔσωσεν ἵνα ἀθύρετος γένηται ἡ φυλακή. ὅπου γε οὔτε θύρα, οὔτε μοχλὸς, κἂν εἰσέλθῃ τις, οὐ κατέχεται. ὅταν" οὖν ὁ Χριστὸς σωθῇ, τίς ἔτερος διορθώσεται δυνήσεται); ὁ γὰρ * Θεὸς διαστρέψῃ, φησί, τίς διορθώσει λοιπόν; Ⓦ βασιλεὺς ὅταν μέλλωσιν ἀφίναι τοὺς δεσμώτας, πέμπουσι δήσοντας, οὐχ οὕτω ποιοῦσιν, ἀλλ' ἀφιᾶσι καὶ θύρας καὶ τοὺς φύλακας, δηλονότι ὅτι εἰσελθεῖν πάλιν ἀνάγκη ἐκεῖνον ἢ τοὺς ἀφεθέντας, ἢ ἑτέρους ἀντ' ἐκείνων πιάσαι. ὁ δὲ Χριστὸς οὐχ οὕτως· ἀλλὰ δεῖξαι βουλόμενος, ὅτι πάλαι ὁ θάνατος ἔχει, ἔσωσε καὶ πύλας καὶ χαλκᾶς. χαλκᾶς δὲ ὠνόμασεν, οὐκ ὅτι ἀπὸ χαλκοῦ ἦσαν αἱ πύλαι, ἀλλὰ δι' ἀστοιχείαν καὶ ἀπαρέγκλητον τὸν θανάτου δηλῶν. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι καὶ ὁ χαλκεὺς καὶ ὁ σιδηρεὺς δεσμὸν ἀπειρὸν καὶ ἀνέκδοτον δηλοῖ, ἄκουσον τί φησι πρὸς τινα ἰατρόν. Τὸν υἱόν σου σιδηρεῦσι, ὁ τραχηλός σου καὶ ὁ μέτωπόν σου χαλκοῦν. τοῦτο δὲ οὕτως εἶπεν, οὐχ ὅτι ἐνδεὴς ἦν σιδηρεῦσι, οὐδ' ὅτι μέτωπον εἶχε χαλκοῦν, ἀλλ' ὅτι ἀμείλικτον ὄψιν καὶ ἀναίσχυντον εἶχε καὶ ἀπρόσιτον. βούλει μαθεῖν πῶς ἦν ἀμείλικτος καὶ ἀνένδοτος καὶ αὐθαδάμας; ὁρᾷ τοσούτῳ χρόνῳ δεδεμένους αὐτὸν ἔτι σὺν ἀφίησι δεδεμένον τὴν κατοχὴν, ἕως αὐτὸν ὁ τὴν αἰτίαν διασώσας κατελθὼν ἀνάγκασε. πρὸ τοῦ μὲν γὰρ ἔδησε Ⓦ ἰσχυρὸν, καὶ τότε τὰ σκεύη αὐτοῦ διήρπασε. διὰ καὶ ἐπάγει, Θησαυρισάτε σκεύη ὑμῖν, ἀνεφάτους. Εἰ δὲ τὸ λεγόμενον ἐν, ἀλλὰ διπλοῦν τὸ νοούμενον. ἔστι γὰρ σκεύη χωρία, ἀλλ' ἐφαπλῶσαι πολλάκις δυνάμενα), λύχνου καὶ φωτὸς εἰσαχθέντος· ἐκεῖνο μὲν τὸν ἅδου τὸ χωρίον, ζοφώδεσι καὶ ἀεὶ ποτὲ φωτὸς ἐδίξατο φύσιν. διὰ τοῦτο σκότινον, ἀνεφάτους εἶπεν αὐλούς. καὶ γὰρ οὕτως σκοτεινοὶ ἦσαν, ἕως οὗ κατῆλθεν ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, καὶ κατέλαμψε, καὶ Ⓦ ᾅδου ἐποίησεν οὐρανόν. ὅπου γὰρ ὁ Χριστὸς, ἐκεῖ καὶ ὁ οὐρανός. θησαυρισάτε δὲ σκοτεινοὺς καλῶς Ⓦ ᾅδου· εἰκότως· διὰ πολὺς πλούτου ἀπέκειτο ἐκεῖ. καὶ γὰρ τὴν ἀνθρώπων πᾶσαν φύσιν πλούτου ὄντα ἀρχοῦσα τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ τοῦ ἀπατήσαντος Ⓦ τοῦτον ἀνθρώπου διεβλήθη, καὶ ᾧ θανάτῳ καθυπεζεύχθη. ὅλη δὲ πλοῦτος ἦν τοῦ Θεῷ πᾶσα τὴν ἀνθρώπων φύσις, δείκνυσι Παῦλος λέγων Πλοῦτον εἰς πτώχειαν, καὶ ὅπως πτώχειαν τοὺς ὑπερπλουτοῦντας αὐτόν. ὥσπερ οὖν βασιλεύς τις λῃσάρχοις θυρῶν καταστέλλοντα καὶ πόλεως, ἁρπάζοντας πάντοθεν, καὶ εἰς τὰ σπήλαια καταδυόμενον, καὶ ἀπὸ τούτων ἐκεῖ Ⓦ πλοῦτον, δήσας Ⓦ λῃσάρχους, ἐκείνοις μὲν κολάσει τοὺς δεδωκότας, Ⓦ δὲ θησαυρὸν αὐτοῦ πάντα φέρει εἰς τὰ τιμιώτατα τὰ βασιλικά· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε, Ⓦ λῃσάρχους καὶ τὸ δεσμοφύλακα, τὸν ᾅδου λοιπὸν ὁμοῦ, καὶ τὸν θάνατον, δήσας τὸν θάνατον αὐτοῦ δήσας, καὶ τὸν πλοῦτον πάντα, τὸν διάβολον λέγω τὸν ἥλιον, μετήγαγεν εἰς τὰ τιμιώτατα τοῦ βασιλικοῦ. τοῦτο καὶ Παῦλος δηλοῖ λέγων· Ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς

Ησ. μθ. Φσμ. ρς. Ησ. μθ. Κολασσ. β.

χ. λέξει σοὶ τ. τ. λέγει.

χ. τῷ αὐλίζῃ τῷ σωτηρίῳ χ. συνέβλασεν. χ. -λασεν χ. ᾗ * Χριστὸς ἐ

χ. ἀπειλὴ ἡ ἀδάμας τὸν θανάτου ἡ τὸ διαδόλου λαῶν.

χ. ἀρώνω

μένοι, ἵνα καὶ ὁ Φιλάνθρωπος διατάσσῃ, ἐπισυλλέξασι ἡμᾶς αὖθις τὴν Εἰρηνικὴν κατάστασιν, καὶ τὴν αὐτάρκειαν ἀγαπῆσαι, καὶ τὴν φιλαδέλφειαν κεκτῆσθαι, καὶ τούτων πάντων ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐπηγγελμένων πάντας ἡμᾶς ἀξιώσαι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

χ. εἰς τὸν τάφον γαυρὼν. λειχουδὶς ἐν κοιμητείῳ.

Λογ. πα. ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ, ΚΑΙ Εἰς Ⓜ γαυρὸν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

χ. πῶς

Πολλάκις ἐζήτησα παρ' ἐμαυτοῦ, τίνος ἕνεκεν οἱ πατέρες ἡμῶν τοὺς οἴκους τοὺς δικτυείους τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι παραδραμόντες, ἔξω τῆς πόλεως ἡμᾶς σήμερον, καὶ σὺν Θεῷ ἐκκλησιάζειν ἐνομοθέτησαν. οὐ γὰρ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰκῇ μοι δοκοῦσι τοῦτο πεποιηκέναι· διὸ καὶ τὴν αἰτίαν ἐζήτησα, ἐν βίβλοις τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτι διειλημμένος οὔσης καὶ βίλλους, καὶ τὴν πρέπουσαν παρέχουσαν ἑορτήν. τίς οὖν ἐστὶν ἡ αἰτία; γαυρὸν μεγάλως ἐστὶ τὸ ἐκεῖσε· ὁ δὲ γαυρὸς ἔξω τῆς πόλεως ἐστιν. Διὰ τοῦτο ἔξω τῆς πόλεως ἡμᾶς ἤγαγον. τὸν γὰρ κύριον φησὶν, "ἀκολουθεῖτε τοῖς πρόβασι" ἔνθα ὁ βασιλεὺς, ἐκεῖ καὶ οἱ στρατιῶται· ἐν ὅπου τὸ πτῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοί. Ἀλλ' ἔξω μέν τῆς πόλεως διὰ τοῦτο· μᾶλλον δὲ παρίστησι δείκνυσθαι, ὅτι διὰ τοῦτο, καὶ ἀπὸ τῶν ἡλίων γραφόν. ἵνα γὰρ μὴ νομίσητε ἡμᾶς τεθνηκέναι, Παῦλον ἡμῖν παράγομεν μάρτυρα. τί οὖν ἐκεῖνος φησι περὶ τῆς θυσίας; Ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατακαίεται. διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος Ⓜ λαὸν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε. τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, Ⓜ ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες. Εἶπεν, ὀκνήσωμεν πλησίον ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, ἐξέλθωμεν. ἐξωθεν οὖν διὰ τοῦτο ζωοποιούμεθα. τίνος ἕνεκεν δὲ μάρτυρα τούτου, καὶ οὐχὶ σὲ ἕτερον; καὶ γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ἐξ ἐκείνης πλευρᾶς ἡ πόλις ἡμῶν τοῖς λευκοῖς τοῦ ἁγίου πηγάζεται. τίνος οὖν ἕνεκεν ἐκεῖσε τὸ ζωοῦν, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ μάρτυρίῳ ζωοποιεῖ ἡμᾶς, ἐκάλεσαν οἱ πατέρες; ὅτι σὺν τοῖς νεκροῖς κεῖται πλῆθος. ἐπεὶ οὖν σήμερον Ἰησοῦς παρεῖς τοὺς νεκροὺς κατέβη, διὰ τοῦτο σὺν Θεῷ συλλεγόμεθα. διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ τόπος κοιμητήριον αὐτῶν ἐστιν, ἵνα μάθῃς ὅτι οἱ τετελευτηκότες καὶ σὺν Θεῷ κείμενοι οὐ τεθνήκασιν, ἀλλὰ κοιμῶνται καὶ καθεύδουσι. πρὸ μὲν γὰρ τῆς παρουσίας Χριστοῦ θάνατος θάνατος ἐκαλεῖτο. Ἡ δὲ ἡμέρα φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, φησὶ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Καὶ πάλιν, Ψυχὴ ἁμαρτάνουσα, αὕτη καὶ ἀποθανεῖται. καὶ Δαυὶδ, Θάνατος ἁμαρτωλοὺς συνέχει. καὶ πάλιν, Τίμιος ἐνώπιον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. καὶ Ἰώβ, Θάνατε ἡδέως ἀπάντησον. οὐχὶ θάνατος ἦν μόνον, ἀλλὰ καὶ ᾅδης ἐκαλεῖτο. καὶ ἄκουε τοῦ Δαυὶδ λέγοντος· Πλὴν ὁ Θεὸς λυτρώσεται τὴν ψυχήν μου ἐκ χειρὸς ᾅδου, ὅταν λαμβάνῃ με. καὶ Ἰακὼβ, Καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ᾅδου. ταῦτα εἶχε τὰ ὀνόματα [πάλαι] ἡ πλάνη τότε. νῦν δὲ γέγονεν Χριστὸς, καὶ ἐκ τοῦ ζωῆς τὸν κόσμον ἀπήλλαξεν, οὐκέτι θάνατος καλεῖται θανατικὸς θάνατος, ἀλλὰ ὕπνος καὶ κοίμησις. καὶ ὅτι κοίμησις καλεῖται, λέγει ἐξ ὧν φησιν ὁ Χριστός· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται. οὐ γὰρ εἶπεν, ἀπέθανε, πρὸ τοῦ τὰ παθητικὰ τοῦ ἵνα μάθῃς ὅτι διὰ τοῦτο ἔφερε ξένον ἐν τῇ κοιμήσει, ὅπως πᾶς ἀκούσας τοῦτο Ⓓ μάθῃ καὶ θαρρήσῃ καὶ λέγῃ· Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται· οὕτως οὐκ ἤθελεν τὸ τοῦτο ὀνομάζεσθαι. καὶ πάλιν ὁ Παῦλος, Ἆρα οἱ κοιμηθέντες ἀπώλοντο, τοὺς ἁγίους λέγων. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, Ἡμεῖς οἱ ζῶντες οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας, τοὺς ἁγίους λέγων.

χ. ἀκολουθεῖτε

Ἐξ. ιγ. π.

Ιωσ. ιε. ια.

Γεν. ς. ιζ.

Ιεζ. ιη. κ.

Ψαλ. λγ.

Ψαλ. μθ. ιη.

Γεν. με. λη.

α. Κορ. ιε. π.

α. Θεσ. δ. ιε.

ηδόμενος τοῦ ξένου ἐκ σαυτοῦ, ἐκ τῶν πλησίον σου. διὰ τοῦτο δὲ ἐρῶ Θεοῦ καλῶ Εἰρηνοποιόν· διὰ τοῦτο δὲ ὧν κηρύττω τῆς θυσίας, ταύτης μείζονας ἑτέρας ἐμνημόνευσε δικαιοσύνης, ἀλλ' ἢ τοῦ πρὸς Θεὸν ἀδελφοῦ καταλλαγῆς, δείκνυσι, ὅτι πάντων ἐστὶν μείζων ἡ ἀγάπη ὅδε. ἐβουλόμην μὲν οὖν, ἀγαπητοί, ὅτι πλέον παραπῖναι λέγει· ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ Εἰρηνεύειν τοῖς μὴ προσεχῶς καὶ σωφρόνως διακειμένοις καὶ τῆς εὐσεβείας, καὶ προσέχειν ἐθέλουσι τοῖς λεγομένοις. μνημονεύωμεν τοίνυν, παρακαλῶ, ἐφ' ἑκάστου τούτων τῶν ῥημάτων*, καὶ ὅτι φειδοῦς ἐστὶν ἀσπασμοῦ τὸ πρὸς ἀλλήλους. τοῦτο γὰρ ὁ ἀσπασμὸς συμπλέκει ἡμᾶς ἀλλήλοις, καὶ ποιεῖ ἕνα σῶμα εἶναι ἁπάντων, καὶ μέλη Χριστοῦ· ὅπερ καὶ ἐκ σώματος μετέχοντας ἁπάντων. ἕνα σῶμα ἐσμὲν, οὐ τὰ σώματα ἀλλήλοις ἀναφύεντες, ἀλλὰ ταῖς ψυχαῖς ἀλλήλαις τῷ τῆς ἀγάπης συνδεσμῷ συναπτόμενοι. ὅπου γὰρ ποιοῦντες, δυνησόμεθα μετὰ παῤῥησίας ἀπολαῦσαι τῆς πρὸς ἐκεῖνον τραπέζης. [καὶ τοῦτο τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν τελώνην βεβουλευόμενος Εἰρήνης ἀξίαν ἡγεῖσθαι.] καὶ γὰρ μυρία ἔχομεν κατορθώματα, μνησικακοῦντες δὲ ὦμεν, πάντα εἰκῇ δὲ μάτην ἐργασάμεθα,

* ἢ ἅγιον φιλημάτων,

[καὶ οὐδὲν ἐκ τούτων εἰς σωτηρίαν λέγει κατορθῶσαι δυνησόμεθα. μέλλων γὰρ ὁ σωτὴρ ἁμῦναι πρὸς τὸν πατέρα, ἀλλὰ δόξης προσκαίρου καὶ πλούτου μεγάλου ἐρῶντι τοὺς μαθητὰς τοὺς κληρονομίαν ἀφίησιν, εἰπών· Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν. ποῖος γὰρ πλοῦτος, ἢ πόση χρημάτων περιουσία ἦν ἂν πλουσιωτέρα τῆς Εἰρήνης τοῦ Χριστοῦ, τῆς πάντα λόγον καὶ νοῦν ὑπερεχούσης; τοῦτο οὖν καὶ ὁ προφήτης Μαλαχίας εἰδὼς χαλεπὸν εἶναι καὶ ὑπερογκον τὸ παράπτωμα, ἔλεγεν ὡς οὐκ ἀποστήσεται τοῦ Θεοῦ· Λαὸς μου, λαλήσω ἀληθείαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος κακὸν οὐ μὴ μνησικακήσει τῇ καρδίᾳ τοῦ πλησίον αὐτοῦ· μὴ μνησικακεῖτε, καὶ ὅρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπᾶτε· καὶ οὐ μὴ ἀποβαλεῖτε, οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος. ὡς δὲ εἰ μέλλοιτε εἰς φυγὴν, μνησικακοῦντες, ὀπίσω ὀπισθόμενοι τοῦ σταθμοῦ μου, ζημιοῦσθε τοῦτο ἀποβαλόντες.]

Ταῦτα οὖν ἅπαντα εἰδότες, ἀγαπητοὶ, [πᾶσαν καταλύσωμεν ὀργὴν, καὶ] πρὸς ἀλλήλους εἰρηνεύσωμεν, καὶ τὴν ῥίζαν τῆς κακίας ἐκτιλάμενοι, καὶ καθάραντες ἡμῶν τὸ συνειδὸς, μετὰ πολλῆς εὐλαβείας καὶ φόβου πολλοῦ καὶ τρόμου μετὰ κατανύξεως καὶ δακρύων προσερχόμενοι,

Ταῦτα οὖν ζωηδότες, πᾶσαν καταλύσωμεν ὀργὴν, καὶ καθαίροντες ἑαυτῶν τὸ συνειδὸς, μετ' εὐτόνου δὲ ὑπακοῆς πάσης προσέλθωμεν τῇ τραπέζῃ τοῦ Χριστοῦ, μεθ' ἧς τῷ πατρὶ δόξα, τιμὴ, κράτος, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς συμπάντων αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

πολέμιον, ἵνα ποιήσῃ φίλον, ἐκβάλλει τὸν ψυχικὸν ἐστιν· ἔδωκεν γὰρ τὴν μισθωτῶν. σὺ δὲ
χ. ἐπιδ. χ. τοῦ συνδέλφ ⁂ Ζαβουλὼν λαὸς ὀνειδίζοντα, καὶ πῶς δύνῃ βασίσαι ὅτι τοῦτον τρέπεις με; καὶ ἔξεστί μοι οὐδὲ ἀποκτεῖναι γὰρ σοῦ παρήτησα-
χ. ἀφίναι το· σὺ δὲ ὀργὴν ἀφῆναι τῷ συνδέλφου σου δίκαιον ἄξια; ἐπηρέασε, φησι, τὰ μέλιτα ἐπλεονέκτησε. καὶ τί τοῦτο εἰς χρήματα πάντως ἡ ζημία; οὐδὲν γὰρ ἔτεσε, καθάπερ ὁ Ἰούδας. Ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα, ὅπερ ἐξέχεεν, εἰς σωτηρίαν αὐτοῖς τοῖς ἐκχέασιν ἔδωκε.
χ. ἐπὶ μοι; Τί τοῦτο ἴσον ἔχεις εἰπεῖν; ἐὰν μὴ ἀφῇς τῷ ἐχθρῷ, οὐκ ἐκβαλεῖν ἠδίκησας, ἀλλὰ σαυτόν. ἐκεῖνον μὲν γὰρ πολλάκις εἰς τὸν παρόντα βίον
χ. παρέσ. ἔβλαψας· σαυτὸν δὲ ἀσυγγνώστων ἐποίησας τοῖς τὴν ἀπολογίαν εἰς τὴν μέλλουσαν ἡμέραν. Οὕτω γὰρ οὕτω μισεῖ ὁ Θεός, ὡς μηνίσκειν δὲ θέσπιν, ὡς οἱ δαίμονες καρδίαν καὶ φλεγμαίνουσαν ψυχήν. ἄκουσον γοῦν τί φησιν
Matth. κεγ. Ὅταν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι τὸν ἀδελφόν σου ἔχει τι κατὰ σοῦ· ἄφες τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπελθὼν διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε προσφέρε τὸ δῶρόν σου. Τί λέγεις, ἄφησον καί, φησι· δίκαι γὰρ τὴν εἰρήνην τὴν εἰς τὸν ἀδελφὸν [σου] καὶ αὐτὴ ἡ θυσία γίνεται. Εἰ ποιεῖ δίκαι τὴν εἰρήνην τὴν εἰς τὸν ἀδελφὸν γίνεται ἡ θυσία, σὺ δὲ οὐ κατορθοῖς τὴν εἰρήνην, εἰκῆ μετέχεις τῆς θυσίας. δικαίστον γάρ σοι τὸ καύχημα γίνεται. ποίησον τοίνυν ἐκεῖνο πρῶτον, δι' ὅπερ ἡ θυσία προσενήνεκται, καὶ τότε αὐτῆς ἀπολαύσεις καλῶς. δίκαι τοῦτο κατῆλθεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα καταλλάξῃ ἡμᾶς τὴν φύσιν τῷ δικαστῇ·
χ. λοιπὸν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα καταλλάξῃ ἡμᾶς τὴν φύσιν τοῦ ⁂ πατρὶ, ὡς που καὶ Παῦλός φησι· Νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἑαυτῷ τὰ πάντα, δίκαι τὸ φανερὸν ἀποκλεῖσαι τὴν ἔχθραν τὸ αὐτό.
χ. ὀχὶ . Διὰ τοῦτο οὐκ αὐτὸς μόνον ἦλθε, ἀλλ' ἵνα καὶ ἡμᾶς σὺν τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ποιήσῃ τῆς ἑαυτοῦ προσηγορίας κοινωνούς. Μακάριοι γάρ, φησι, ⁂ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ
Matth. ε. θ. Θεοῦ κληθήσονται. ὅπερ γὰρ ἐποίησε ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦτο καὶ σὺ ποίησον κατὰ δύναμιν

τήρησον ὁ οὐρανίος ἀφῆσαι σοι τὰ ἁμαρτήματά σου. ποίῳ δὲ ζυγῷ δοκεῖς, πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, καὶ τὰ ἑξῆς;

Ὁμοίως ὁ Χριστὸς καὶ τὸ αἷμα, ὃ ἐξέχεεν ἐχθροῖς, εἰς σωτηρίαν τῶν ἐχθρόντων δέδωκε. τί τοῦτο ἴσον ἔχεις ποιῆσαι; ἐὰν μὴ ἀφῇς τῷ ἐχθρῷ, οὐκ ἐκεῖνον ἠδίκησας, ἀλλὰ σαυτόν. ἐκεῖνον μὲν γὰρ πολλάκις εἰς ⁂ παρόντα βίον ἔβλαψας· σαυτὸν δὲ ἀσυγγνώστον ἐποίησον τῇ ἡμερείᾳ εἰς τὴν μέλλουσαν ἡμέραν." Οὕτω- χ. ἐδὼν γ. ἔ. μ. κ. ἀ. ὁ. θ. ὡς τὸ τ' μισοπονηρίας πάνυ. ἄκουσον γοῦν
γὰρ οὕτω μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται ὁ Θεός, ὡς μηνίσκειν δὲ θέσπιν, ὡς οἱ δαίμονες καρδίαν καὶ φλεγμαίνουσαν ψυχήν. ἄκουσον γοῦν τί φησιν ὁ Κύριος· Ἐὰν προσφέρῃς τὸ Matth. ε. κγ' δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπελθὲ πρῶτον καὶ διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου· καὶ τότε ἐλθὼν προσφέρε τὸ δῶρόν σου. τί λέγεις; ἀφῆσον ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου, ἵνα μὴ τὴν θυσίαν; ναί, φησι. δίκαι γὰρ τὴν εἰρήνην τὴν πρὸς ⁂ ἀδελφόν σου καὶ αὐτὴ ἡ θυσία ἐγένετο. Εἰ τοίνυν δίκαι τοῦ εἰρήνην τὴν εἰς ⁂ πλησίον ἡ θυσία ὄντι, σὺ δὲ οὐ κατορθοῖς τὴν εἰρήνην, εἰ καὶ μετέχεις τῆς θυσίας, μάταιος εἶ καὶ ἡ μετάληψις γίνεται αὐτῷ τοῦ κατορθώματος τῆς εἰρήνης. ποίησον τοίνυν ἐκεῖνο πρῶτον, λέγω δὴ τὴν εἰρήνην, δι' ὅπερ καὶ ἡ θυσία προσενήνεκται, καὶ τότε αὐτῆς ἀπολαύσεις καλῶς. δίκαι γὰρ τοῦτο ἦλθεν εἰς ⁂ κόσμον πατρὶ, ὡς που καὶ Παῦλός φησι· Νυνὶ Εφ. β. ιε. δὲ ἀποκατήλλαξεν ἑαυτῷ τὰ πάντα, δίκαι τὸ φανερὸν ἀποκλεῖσαι τὴν ἔχθραν τὸ αὐτό. Διὰ τοῦτο οὐκ αὐτὸς μόνον ἦλθε ποιῆσαι εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς μακαρίζει σὺν τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας, καὶ ποιεῖ τῆς αὐτοῦ προσηγορίας κοινωνούς. Μακάριοι γὰρ οἱ εἰρηνοποιοί, Matth. ε. θ. ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. ὅπερ οὖν ἐποίησεν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦτο καὶ σὺ ποίησον κατὰ δύναμιν ἀνθρώπινον εἰρήνης

ζηλωτὴς

μηδὲις λοίδορος, μηδὲις μισάδελφος, μηδὲις φιλάργυρος, μηδὲις μέθυσος, μηδὲις πλεονέκτης, μηδὲις ἁρπακτικός, μηδὲις φθορεύς, μηδὲις πορνείᾳ δουλευέτω, μηδὲις κλέπτης, μηδὲις ὀβολοῦλος, ἵνα μὴ κείμενα ἑαυτῷ λήψηται. ὁ γὰρ ὅτε ὁ Ἰούδας ἀναξίως μετέσχε τοῦ μυστικοῦ δείπνου, ὁ ἀξίων πρέσβεις τὸν Κύριον· ἵνα μάθῃς, ὅτι τοῖς ἀναξίως μετέχουσι τῶν μυστηρίων, τούτοις μάλιστα ζωοχῶς ἐπιπηδᾷ ὁ διάβολος, ὁ εἰς μείζω τιμωρίαν ἑαυτὸν ἐμβάλλουσι. ταῦτα λέγω οὐχ ἵνα φοβήσω μόνον, ἀλλ' ἵνα ὁ ἀσφαλεστέρους ποιήσω. καθάπερ γὰρ σωματικὴ τροφή, ὅταν εἰς γαστέρα χυμοὺς ἔχουσαι πονηροὺς ἐμπέσῃ, πλείονα ὀβολὸν εἴωθε τὸν ἰόντα· οὕτω καὶ ἡ πνευματικὴ τροφὴ ὅταν ἀναξίως μετέχηται, πλείονα κείμενα ἑαυτῷ σωρεύει. μηδὲις τοίνυν πονηροὺς ἐνδον ἐχέτω λογισμούς, μηδὲ κακίαν, ἀλλ' ἐκκαθαίρωμεν ἡμῶν τὸν καρδίαν. καὶ γὰρ ναοὶ Θεοῦ ἐσμεν, ἐὰν καθαρεύωμεν. ἀγαπῶ ἡμῶν ποιήσωμεν τὸν ψυχήν· ὁ γὰρ δυνατόν ἐστι τοῦτο ποιῆσαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. πῶς ὁ φησι τις; ἐὰν ἔχῃς τι κτῆμα τῆς ἐχθροῦ, ἔξελε τὸν ὀργήν, λύσον τὸν ἔχθραν, ἵνα λάβῃς θεραπείαν ἀφέστως ἀπὸ τῆς τραπέζης. θυσία γὰρ προσέρχη φεικτὴ ὁ ἁγία· ἐσφαγμένος προσκείται ὁ Χριστός. ἀνὴ σπόνδυλον τινος ἔσχεν ἐσφάγη. ὦ ποίων μυστηρίων ἐστρήθης, Ἰούδα; Χριστὸς ἐκὼν ἔπαθεν, ἵνα λύσῃ τὸ μεσότοιχον τὸ φραγμοῦ, ὁ ἑνώσῃ τὰ κάτω τοῖς ἄνω, ἵνα ἀγγέλων ποιήσῃ κοινωνούς ἐχθρὸν ὄντας σε τὸ πολέμιον. ὁ ὁ μὲν Χριστὸς τὸν ψυχὴν αὐτὸν ἔδεδωκεν ὑπὲρ σοῦ· σὺ δὲ τῷ διαβόλῳ μὴνεις ἐχθραίνεις; καὶ πῶς δυνήσῃ βασίζειν ὅτι τὸν τῆς εἰρήνης τράπεζαν; ὁ διαστὸς σε οὐ προήτησατο πάντα ὑπομεῖναι ὑπὲρ σέ, σὺ δὲ οὐδὲ ὀργὴν ἀφίεναι δύνῃ; τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι; ἡ ἀγάπη ῥίζα ἐστὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν. ἐπηρέασέ μοί, φησι, καὶ μάλιστα, μυρία ἠδίκησέ με, καὶ τὰ ζῆν ἐπικρέμασέ μοι κίνδυνον. καὶ τί τοῦτο; ἀλλ' οὐδὲν σε ἐζημίωσε, καθάπερ οἱ Κύριοι οἱ Ἰουδαῖοι. ἐὰν μὴ ἀφῇς ὃ πλησίον σου ὃ ἀδίκημα, οὐδὲ ὁ πατὴρ

ποιήσῃ· οὕτω καὶ ἡ φωνὴ αὕτη ἅπαξ λεχθεῖσα καθ' ἑκάστην πράττεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ ἐκείνης μέχρι σήμερον, καὶ μέχρι τῆς αὐτῆς προθεσίας, τῆς θυσίαν ἀπηρτισμένην ἐργάζεται. μηδὲις τοίνυν ὀβολοῦλος ἐκεῖ, μηδὲις πονηρίας γέμων, μηδὲις ἰὸν ἔχων ἐν τῇ διανοίᾳ, ἵνα μὴ εἰς κατάκριμα μεταλαμβάνῃ. καὶ γὰρ πάλιν, μὴ ὁ λαβεῖν τὸν προσφορὰν, ἐπιπήδησε ὁ Ἰούδα ὁ διάβολος, οὐ τὸ σώματος καταφρονήσας τοῦ δεσποτικοῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμαρτίαν καταφρονῶν τοῦ Ἰούδα· ἵνα μάθῃς, ὅτι τοῖς ἀναξίως μετέχουσι τῶν θείων μυστηρίων, τούτοις μάλιστα ὀβολοῦλος ἐπιβαίνει ζωοχῶς ὁ διάβολος, ὥσπερ καὶ τοῦ Ἰούδα πάλαι. αἱ γὰρ τιμαὶ τοῦ μὲν ἀξίους ὠφέλησε, τοῦ δὲ διὰ τὴν ἀξίαν ἀπολαύοντας, εἰς μείζονα τιμωρίαν ἐμβάλλουσι. διὰ ταῦτα, οὐκ ἵνα φοβήσω, λέγω, ἀλλ' ἵνα ἀσφαλίσωμαι. μηδὲις τοίνυν ἔστω Ἰούδας, μηδὲις εἰσιὼν ἐνδον ἐχέτω πονηρίας. τροφὴ γὰρ ὅτι πνευματικὴ ἡ θυσία. καὶ καθάπερ ἡ σωματικὴ τροφή, ὅταν εἰς γαστέρα χυμοὺς ἔχουσαι πονηροὺς ἐμπέσῃ, πλείονα ὀβολὸν ἐπιτείνει τὸν ἀρρωστίαν, οὐ διὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς γαστρός· οὕτω δὴ καὶ ἡ ὅτι τῶν μυστηρίων τροφὴ πνευματικὴν συμβαίνει εἶναι. καὶ γὰρ ἡ αὐτὴ, ἐπειδὰν εἰς ψυχὴν ἐμπέσῃ πονηρίας γέμουσαι, μᾶλλον αὐτὴν διαφθείρει καὶ ἀπόλλυσιν· οὐ διὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς διεφθαρμένης ψυχῆς. μηδὲις τοίνυν ἐχέτω [ἔνδον] πονηροὺς λογισμούς, ἀλλὰ καθαίρωμεν τὸν διάνοιαν· καὶ γὰρ καθαρᾶ προσφερόμεθα θυσία. ἀγίαν ποιήσωμεν τὸν ψυχὴν· δυνατὸν γάρ ἐστι τοῦτο μιᾷ ἡμέρᾳ γενέσθαι. πῶς ὁ φησι τις; ἐὰν ἔχῃς τι κτῆμα τοῦ ἐχθροῦ, ἔξελε τὸν ὀργήν, διαφθείρουσι τὸ πλημμέλημα, λύσον τὸν ἔχθραν, ἵνα λάβῃς θεραπείαν ἀπὸ τῆς τραπέζης. θυσία γὰρ προσέρχη φεικτὴ ὁ ἁγία. αἰδέσθητι τὴν ὑπόδησιν αὐτῆς τοῦ προσφορᾶς. ἐσφαγμένος προσκείται ὁ Χριστός. ὁ τίνος ἕνεκεν ἐσφάγη, ὁ ἵνα τί; ἵνα εἰρηνοποιήσῃ τὰ ἐπὶ γῆς ὁ ἵνα ἑνώσῃ τὰ ὅτι τῆς γῆς· ἵνα δὲ ἀγγέλων φίλους σε ποιήσῃ, ἵνα σε τῷ Θεῷ τῶν ὅλων καταλλάξῃ. ἐχθρὸν ὄντα σε καὶ πολέμιον

ὃ αἷμά μου, ὃ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ἐπὶ παρέδωκεν ὁ Ἰούδας, τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ζωῆς λέγοντος. τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα, ὃ ἐπώλησας, Ἰούδα, τριάκοντα ἀργυρίων· τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμα, ὑπὲρ οὗ μικροῦ τὰ ἀναίδην σύμφωνα ἐποίουν πρὸς τὸν ἀγνώμονας Φαρισαίους. ὦ τῆς τοῦ Χριστοῦ φιλανθρωπίας, ὦ τῆς τοῦ Ἰούδα παραπληξίας, ὦ τῆς μανίας. ὁ μὲν γὰρ ἐπώλησεν αὐτὸν τριάκοντα δίδραχμα· ὁ δὲ Χριστὸς οὐ μόνον οὐ παρητήσατο αὐτὸ τὸ αἷμα σφαγὴν δοῦναι εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν τῷ πατρὶ, ἀλλ' ἠθέλησε. καὶ γὰρ τῷ Ἰούδᾳ, καὶ μετέσχε τῆς ἱερᾶς τραπέζης. ὥσπερ γὰρ τὸν πόδας αὐτοῦ μὴ τῶν ἄλλων ἐνίψατο μαθητῶν, ὕστερον δὲ τῆς ἱερᾶς μετέσχε τραπέζης, ἵνα μηδεμίαν ἀπολογίαν ἔχῃ πρόφασιν, ἐὰν ἐπιμείνῃ τῇ πονηρίᾳ. πολλὰ γὰρ τὰ πρὸς ἑαυτὸν ἐποιήσατο, δι' εἰσήνεγκεν· ὁ δὲ ἔμεινε τῷ πονηρῷ διατρῶν γνώμῃ.

Ἀλλὰ καιρὸς λοιπὸν τῇ φρικτῇ ταύτῃ προσελθεῖν τραπέζῃ. πάντες τοίνυν προσελθωμεν μὴ τῆς προσηκούσης σωφροσύνης καὶ νήψεως· καὶ μηδεὶς ἔστω Ἰούδας ἐπὶ, μηδεὶς ἔστω πονηρός, μηδεὶς ἐχθρὸν· μὴ ἄλλα μὲν ὑπὲρ τοῦ σώματος φέρων, ἄλλα δὲ ὑπὲρ τῆς διανοίας. πρόκειται ὁ Χριστὸς, ὃν ἐκεῖνος ὁ τὸν τράπεζαν διαχωρίσας ἐκείνην, οὕτως καὶ ταύτην διαχωρίσῃ νῦν. οὐδὲ γὰρ δύναται ὁ ποιῶν τὰ προκείμενα χωρίσαι σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ· ἀλλ' αὐτὸς ὁ σωτὴρ ὑπὲρ ἡμῶν Χριστὸς. ῥῆμα πληροῖ ἕστηκεν ὁ ἱερεὺς, τὰ ῥήματα φθεγγόμενος ἐκεῖνα· καὶ δύναμις, καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐστι. τοῦτό μού ἐστὶ τὸ σῶμα, φησί. τοῦτο τὸ ῥῆμα μεταῤῥυθμίζει τὰ προκείμενα. καὶ καθάπερ ἡ φωνὴ ἐκείνη ἡ λέγουσα· Αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, ἐῤῥίζωται μὲν ἅπαξ, διὰ παντὸς δὲ τοῦ χρόνου τὴν ἐργῳ ἐνδυναμοῦται τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν πρὸς παιδοποίαν·

λαὸν λαβὼν, ἐδίδου αὐτοῖς λέγων· τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ πρίν καὶ Ἰούδας τοῦτο λέγοντος τοῦ Κυρίου. τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμα, ὦ Ἰούδα, ὑπὲρ ἐπώλησας τριάκοντα ἀργυρίων· τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμα, ὑπὲρ οὗ μικροῦ τὰ ἀναίδην σύμφωνα ἐποίουν πρὸς τοὺς ἀγνώμονας Φαρισαίους. ὦ πόσης τῆς Χριστοῦ φιλανθρωπίας· ὦ τῆς τοῦ Ἰούδα ἀγνωμοσύνης. ὁ διαστάντος ἔτρεφε, καὶ ὁ δούλος ἐπιτρέφεται. ὁ μὲν γὰρ ἐπώλησεν αὐτὸν λαβὼν τριάκοντα ἀργύρια· ὁ δὲ Χριστὸς λυθῆναι ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ἴδιον αἷμα ἐζήτει, καὶ ᾧ πατρακόλῃ δίδωκεν, ἵνα περ ἠθέλησε. καὶ γὰρ τῷ Ἰούδᾳ καὶ τῆς τροφοδοσίας, καὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης μετέσχε. καὶ τὸν μυστικὸν ἐλείπτου ἀπέλαυσεν. ὥσπερ γὰρ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν ἔνιψεν, ὕστερον καὶ τὸν ἱερᾶς τραπέζης μετέσχεν Ἰούδας· ἵνα μηδεμίαν ἔχῃ ἀπολογίαν, ἀλλὰ κρίμα λήψῃ. ἐπάνω γὰρ τῇ πονηρᾷ γνώμῃ, καὶ ἀξελθὼν ἀπὸ φιλήματος προδοσίαν εἰργάσατο, μὴ μεταθεὶς τὸν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ μὴ τὸν προδοσίαν ἔῤῥιψε τὰ τελέσματα ἀργύρια, λέγων· Ἡμάρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. ὦ τύφλωσις· τὸν δίκτυον μετέσχες, καὶ Ⓜ διάνοιγε πρὸ ἔδωκας; καὶ ὁμοῦ Κύριος ἐκεῖ ὃ γεγραμμένον ἐπλήρου· Οὐαὶ δὲ δι' ὃν ὁ σκάνδαλον ἔρχεται. Ματθ. ιη. ζ.

Ἀλλὰ καιρὸς λοιπὸν τῇ φρικτῇ ταύτῃ καὶ φοβερᾷ τραπέζῃ προσιέναι. πάντες τοίνυν μὴ καθαροὶ ὄντες προσέλθωμεν· μηδεὶς ἔστω Ἰούδας ὁ λαθρεύόμενος Ⓜ πλησίον αὐτοῦ, μηδεὶς πονηρός, μηδεὶς ἐν ἔχων ἐγκεκρυμμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. πρόκειται δὲ νῦν ὁ Χριστὸς τὴν τράπεζαν κοσμῶν. οὐ γὰρ ἂν θεσπὸς ὄντος ὁ ποιῶν τὰ προκείμενα χωρίσαι σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. ῥῆμα πληροῖ μόνον ἕστηκεν ὁ ἱερεὺς, καὶ δίκην φορεῖ· ἡ χάρις δὲ καὶ δύναμίς ἐστιν ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ πάντα ἐργαζομένη. τοῦτό μού ἐστὶ τὸ σῶμα, φησί. τοῦτο τὸ ῥῆμα τὰ προκείμενα μεταῤῥυθμίζει. καὶ καθάπερ ἐκείνη ἡ φωνὴ, ἡ λέγουσα, Αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, ῥῆμα ἐστὶ, καὶ ἐγκέκτηται ἔργον, εὐδοκιμοῦσα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πρὸς παιδοποίαν· οὕτω καὶ αὕτη ἡ φωνὴ, ἡ λέγουσα, Λάβετε φάγετε τοῦτό μού ἐστὶ τὸ σῶμα, μεθ' ἡμῶν ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος μετέχεται. μηδεὶς τοίνυν ἀπόλλυσθε ἔστω, μηδεὶς πονηρός, μηδεὶς ἄρπαξ, μηδεὶς

Γεν. α. κη.

Γεν. α. κη.

ἴσ. ἡ λεγομένη

ἴσ. τῶν

Διὰ τοῦτο τοῦ ἡλίου ἐλθόντος λύχνος μηκέτι φαινέτω. τύποι γὰρ ἦσαν τῶν μελλόντων τὰ γενόμενα. ταῦτα πρὸς Ἰουδαίους λέγω, ἵνα μὴ ἀπατῶντες ἑαυτοὺς, δοκῶσι πάντα ὑπιτελεῖν, ὅταν γνώμην ἀναμείνωσι τὰ ἄζυμα παραλαμβάνοισι, καὶ παραλλάττωσι ἑορτὴν, ⓜ ἀεὶ ἀπειρήκασι τῇ καρδίᾳ, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἀκούοντες. πῶς, εἰπέ μοι, πάντα ὑπιτελεῖς, ὦ Ἰουδαῖε; ὁ ναὸς κατέσκαπται, ὁ βωμὸς ἀνήρπαται, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων πεπάτηται, πᾶσα θυσία κατελέλυται· ἵνος οὖν ἔνεκεν ταῦρος παρῆλθε σε; ἀπῆλθες ποτὲ εἰς Βαβυλῶνα· ἤκουσας τοῦ ἀχμαλωτεύσαντος ὑμᾶς λεγόντων, Ἄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν Σιὼν τοῦ ἁγίου. καὶ τοῦτο ἀκούεις ὁ Δαυὶδ, ἔλεγεν· Ἐπὶ ⓜ ποταμοὺς Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν· ὅτι ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν· τουτέστι, ψαλτήριον, κιθάραν, λύραν, καὶ τὰ λοιπά. τότοις γὰρ ἐκέχρηντο οἱ παλαιοὶ, καὶ ἀφ' τούτων τῶν ψαλμοὺς ἤδον. καὶ τοῦτα ἀπηλθόντες εἰς τὴν ἀχμαλωσίαν, ἔλεγον, ἵνα ἔχωσι τὴν ἐνθύμησιν τῆς πολιτείας τῆς ἐν τῇ πατρίδι, ἵνα χρήσωνται. Ἐκεῖ γὰρ, φησὶν, ἐπηρώτησαν ἡμᾶς ⓜ ἀχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς λόγους ᾠδῶν· καὶ εἴπαμεν, Πῶς ᾄσωμεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; τί λέγεις, εἰπέ μοι; τὴν ᾠδὴν Κυρίου οὐκ ᾄδεις ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας, καὶ ὁ πάντα Κυρίου ὑπιτελῶν ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; εἶδες τὴν ἀναισθησίαν Ἰουδαίων; ὅτι πολέμιοι ἦσαν οἱ κατεπαναγκάζοντες, οὔτε ψαλμὸν ἤλεγον εἰκῆ ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας· καὶ τῶν ἀφ' ἑαυτῶν, ἀδεὴς ἀναγκάζοντος, πολέμων εἰσαγόντων πρὸς τὸν Θεόν. διὸ καὶ ὁ μακάριος Στέφανος ἔλεγε πρὸς αὐτούς· Ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε. ὁρᾶς ὡς ἀκαθάρτα τὰ ἄζυμα; πῶς πρόσκομος ἡ ἑορτὴ Ἰουδαϊκὴ; ἰδοὺ πάντα Ἰουδαϊκὰ πάντα Ἰουδαϊκὰ πάντα, ἀλλ' ἐλεύθερα. τότε, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς, ἐλαθόντων αὐτῶν καὶ πιόντων, λαβὼν ἄρτον, εὐλογήσας καὶ κλάσας εἶπε τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· λάβετε, φάγετε· τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν κλώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ τὸ ποτήριον πάλιν

Ματθ. κς. κε.

Πραξ. ζ. να.

Ματθ. κς. κς.

λιν

Ἀλλὰ τοῦ ἡλίου ἐλθόντος, μηκέτι λύχνος φαινέτω τῆς ἀληθείας πρόδηλος ἡμέρας, ἀρκείτω λοιπὸν ἡ σκιά. ταῦτα πρὸς Ἰουδαίους λέγω, [ὅπως δικοῦσι πάντα ποιῶν]· ὅπως γνώμην ἀναμείνωσι τὰ ἄζυμα παραλλάττουσι ⓜ ἀπειρήκασι τῇ καρδίᾳ. πῶς, εἰπέ μοι, ὁ πάντα ὑπιτελῶν, ὦ Ἰουδαῖε; ὁ ναὸς κατέσκαπται, ὁ βωμὸς ἀνήρπαται, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων πεπάτηται, πάσης θυσίας εἶδος λέλυται. τίνος οὖν ἕνεκεν ταῦτα τολμᾷς τὰ πρόδηλα παρέρχεσθαι παράγματα; ἀπῆλθες εἰς Βαβυλῶνά ποτε, καὶ ἐκεῖ ἤκουσας ⓜ ἀχμαλωτεύσαντάς σε, Ἄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν Σιών· καὶ οὐκ ᾄδεις. καὶ ταῦτα δικαίως ὁ Δαυὶδ, ἔλεγεν· Ἐπὶ ⓜ ποταμοὺς Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν· ὅτι ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν· τουτέστι, ψαλτήριον, κιθάραν, λύραν, καὶ τὰ λοιπά. τότοις γὰρ ἐκέχρηντο οἱ παλαιοὶ, καὶ ἀφ' τούτων τῶν ψαλμοὺς ἤδον. καὶ ταῦτα ἀπηλθόντες εἰς τὴν ἀχμαλωσίαν, ἔλεγον, ἵνα ἔχωσι τὴν ἐνθύμησιν τῆς πολιτείας τῆς ἐν τῇ πατρίδι, ἵνα χρήσωνται. Ἐκεῖ γὰρ, φησὶν, ἐπηρώτησαν ἡμᾶς ⓜ ἀχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς λόγους ᾠδῶν· καὶ εἴπαμεν, Πῶς ᾄσωμεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; τί λέγεις; τὴν ᾠδὴν Κυρίου οὐκ ᾄδεις ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας, καὶ ὁ πάντα Κυρίου ὑπιτελῶν ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; εἶδες τὴν ἀγνωμοσύνην, εἶδες τὴν παράνοιαν; ὅτι πολέμιοι ἦσαν ⓜ κατεπαναγκάζοντες, οὐδὲ ψαλμὸν ἤλεγον εἰκῆ ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας· καὶ τῶν ἀφ' ἑαυτῶν, μηδενὸς ἀναγκάζοντος, μηδὲ βιαζομένου, πολέμων εἰσάγουσι πρὸς ⓜ Θεόν. ὁρᾶς πῶς ἀκαθάρτα τὰ ἄζυμα; πῶς πρόσκομος ἡ ἑορτὴ; πῶς πάντα οὐκ ἔστι Ἰουδαϊκὰ; ἰδοὺ πάντα Ἰουδαϊκὰ πάντα, ἀλλ' ἐλεύθερα· καὶ ἐπῆλθε δὲ πνεύματικὰ πάντα, ὁπρεδίδου τότε ὁ Χριστός. Ἐ- Ματθ. κς. κς.
θόντων γὰρ αὐτῶν καὶ πιόντων, φησὶ, λαβὼν ἄρτον, εὐλογήσας καὶ κλάσας εἶπε τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ἴσασιν ⓜ μεμνημένοι τὰ λεγόμενα. καὶ πάλιν τὸ ποτήριον, λέγων· τοῦτο ἔστι

τὸ

χ. ἀχμαλωτοποίησαν Ψαλμ. ρλς. α. ἴσ. ἐξω οἱ

χ. τῶν ποταμῶν

χ. ἐνθυμήματα

χ. τοῦ ἀνθρώπου. ἐξαγοράσαι ⸀ὃν δεσπότην. ὁ γὰρ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν ἐπέμψε γεννώμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, καὶ αὐτὸν ἀναπαύσῃ τὸν νόμον. ἵνα οὖν μή τις λέγῃ, ὅτι σὺ τοῦτον αὐτὸν κατήργησεν, ὅτι πληρῶσαι αὐτὸν οὐκ ἠδυνάτο, ὡς φορτικὸν καὶ ⸀ὑπαγωγὸν καὶ δυσκατόρθωτον ὄντα, σωτῆρα αὐτὸν πληρώσας ἁπάντων, τότε κατέλυσε. διὰ τοῦτο καὶ τὸ πάσχα ἐποίησε· νόμος γὰρ ἦν ἐπάγαγμα τὸ πάσχα. καὶ τίνος εἵνεκεν ὁ νόμος ἐπέταξε ⸀πάσχα ἑαυτῷ; ἀγνώμονες ἦσαν καὶ ⸀ὃν εὐεργέτην οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ⸀παρανταχοῦ θυηπολίας ἐπιλαμβάνοντο τοῦ ⸀προσάγματος τοῦ Θεοῦ. καὶ γὰρ ὅτε ἐξῆλθον ἐξ Αἰγύπτου, ἰδόντες θάλασσαν ἐρυθρὰν καὶ Σινᾶν πάλιν, καὶ ἄλλα μυρία θαύματα, ἔλεγον· Ποιήσωμεν ἑαυτοῖς θεούς, οἳ ⸀προπορεύσονται ἡμῶν. τί λέγεις; τὰ θαύματα οὐ χρεὼν ἦν, καὶ ἐπελάθου τοῦ εὐεργέτου; ἐπεὶ οὖν ὕστερον ἦσαν ἀναίσθητοι καὶ ἀγνώμονες, τῇ ⸀παρούσῃ τὴν ἑορτὴν ἐγκατέδησε τὴν δωρεὰν καὶ ⸀ὑπομνήματα ὁ Θεός, ἵνα καὶ ἐκ τούτου καὶ ὅταν ἐκείνου μνημονεύσωσι, καὶ ἀπὸ τούτου ἀναμιμνήσκωνται. καὶ γὰρ καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ τὸ αἷμα ἐπέχρισαν ταῖς θύραις ποτὲ ἡμῶν οἱ ⸀πρόγονοι ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἵνα μὴ ὁ ⸀ὀλοθρεύων ἐλθὼν καὶ ἰδὼν τολμήσῃ εἰσπηδῆσαι, καὶ ἐπαγάγῃ πληγήν. καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἑορτὴ λοιπὸν ⸀ὑπόμνησις σωτηρίας διηνεκής. μᾶλλον δὲ οὐ τοῦτο μόνον ἐκέρδαναν, ὅτι τῷ παλαιῷ αὐτὸν ἀφέμισαν θυρεοτυπήματι, ἀλλὰ καὶ ἕτερον μεῖζον, ὅτι τὰ μέλλοντα ⸀προεδιετύπουν. καὶ γὰρ τύπος ἦν ὑγιὴς ὁ ἀμνὸς ἐκεῖνος ἀμνοῦ πνευματικοῦ, καὶ ⸀πρόβατον ⸀προβάτου· καὶ τὸ μὲν ἦν σκιά, τὸ δὲ ἀλήθεια. ὅπου δὲ ἐπιφαίνεται ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, ἡ σκιὰ λοιπὸν ἐπαύσατο. ἡλίου γὰρ ἀνίσχοντος, κρύπτεται ἡ σκιά. διὰ τοῦτο γὰρ ὅτε αὐτὴν τὴν τραπέζην ἐκάθισεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὸ πάσχα, καὶ τὸ τότε τύπον, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας. καθάπερ γὰρ οἱ ζωγράφοι ὅταν αὐτῶν πίνακι καὶ ⸀γράμμασι ⸀προλάβωσι καὶ τὸν σκιὸν ⸀γράφωσι, καὶ τότε τὴν ἀλήθειαν τῶν ⸀χρωμάτων αὐτῶν ἐπιτιθᾶσιν· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν. ἐπ' αὐτῆς τῆς τραπέζης καὶ τὸ τυπικὸν πάσχα ⸀κατέγραψε, καὶ τὸ ἀληθινὸν ⸀προσέθηκε. Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ⸀ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ πάσχα τότε.

τῶν πιμίου πάθους. τίνος οὖν ἕνεκεν ὅτι ὁ πάθος ἔρχεται; ἵνα ἡμᾶς λυτρώσῃ ⸀ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου. διὸ καὶ Παῦλος ἔφη· Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικὸς, γενόμενον ⸀ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ⸀ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ. ἵνα οὖν μή τις λέγῃ, ὅτι διὰ τοῦτο ἔπαυσεν, ὅτι πληρῶσαι αὐτὸν οὐκ ἠδυνάτο, ὡς φορτικὸν καὶ ⸀ὑπαγωγὸν καὶ δυσκατόρθωτον, διὰ τοῦτο αὐτὸν πληρώσας ἁπάντων, τότε αὐτὸν ἔλυσε. διὰ τοῦτο καὶ πάσχα ἐποίησε· νόμος γὰρ ἦν ἐπάγαγμα αὐτοῖς ἕως τοῦ πάσχα ἑορτή. ἄρχουσι· ἀγνώμονες ἦσαν ⸀ὄντως τοῦ εὐεργέτου Ἰουδαῖοι, καὶ παραυτὰ ἐπιλαμβάνοντο τοῦ εὐεργέτου. καὶ ἵνα μάθῃς ἀκριβῶς, ἐξῆλθον ἐξ Αἰγύπτου, διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, εἶδον αὐτὸν διαιρεθέντα, καὶ πάλιν Σινᾶ πορευόμενον· καὶ μετ' οὐ πολὺ λέγουσι τῷ Ἀαρών, Ποίησον ἡμῖν θεούς, οἳ ⸀προπορεύσονται ἡμῶν. τί λέγεις, ὦ ἀγνώμων Ἰουδαῖε; εἶδες τοσαῦτα θαύματα, καὶ ἐπελάθου Θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε, καὶ οὔτε μνήμιον ποιεῖς τοῦ εὐεργέτου; ἐπεὶ οὖν ἐπελαθάνοντο τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ, τῇ ⸀παρούσῃ τὴν ἑορτὴν ἐγκατέδησε τὴν δωρεὰν καὶ ὑπομνήματα ὁ Θεός, ἵνα καὶ ἐκ τούτου καὶ ἀπὸ τούτου ἀναμιμνήσκωνται. καὶ γὰρ καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ τὸ αἷμα ἐπέχρισαν ταῖς θύραις ποτὲ ἡμῶν οἱ ⸀πρόγονοι ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἵνα μὴ ὁ ⸀ὀλοθρεύων ἐλθὼν καὶ ἰδὼν τολμήσῃ εἰσπηδῆσαι, καὶ ἐπαγάγῃ πληγήν. καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἑορτὴ λοιπὸν ⸀ὑπόμνησις σωτηρίας διηνεκής. μᾶλλον δὲ οὐ τοῦτο μόνον ἐκέρδαναν, ὅτι τῷ παλαιῷ αὐτὸν ἀφέμισαν θυρεοτυπήματι, ἀλλὰ καὶ ἕτερον μεῖζον, ὅτι τὰ μέλλοντα ⸀προεδιετύπουν. καὶ γὰρ τύπος ἦν ὑγιὴς ὁ ἀμνὸς ἐκεῖνος ἀμνοῦ πνευματικοῦ, καὶ ⸀πρόβατον ⸀προβάτου· καὶ τὸ μὲν ἦν σκιά, τὸ δὲ ἀλήθεια. ὅπου δὲ ἐπιφαίνεται ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, ἡ σκιὰ πέπαυται. ἡλίου γὰρ ὄντος κρύπτεται ἡ σκιά. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀμνὸς καὶ ὁ ⸀ἐν τῇ τραπέζῃ τῇ μυστικῇ, ἵνα ⸀ἀπὸ αἵματι αὐτοῦ ἀγιάζωμεθα.

γ. ὁ ἀνθρωπος. γ. τὸ πάσχα ποιῆσαι; γ. καὶ αὐτὸς γ. ἀγνώμονες ἦσαν ⸀ὃν εὐεργέτην Ἰουδαῖοι, καὶ παραυτὰ ἐπιλαμβάνοντο τοῦ εὐεργέτου. Ἐξοδ. λβ. α. Ἐξ. ις. κζ. γ. ὁλοθρευτὴς Ἐξ. ις. κζ. Ἐξ. λε. α. Ἐξ. ις. κζ. γ. καὶ ἀπὸ τούτου γ. ἀπὸ αἵματι

Διὰ

τος τιμιῶ οὐκ ἔχοντος. τί λαμβάνεις τριάκοντα ἀργύρια, ὦ Ἰούδα; δωρεὰν ἦλθον ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ὁ Χριστὸς σήμερον τὸ αἷμα, ὑπὲρ σοῦ δὲ σύμφωνα οὐ ποιεῖς. ἵνα γὰρ αὐ ἀναγκάσω σε τῷ ζωοδότῃ τοῦτῳ; τίς σε εἶδε, τίς ἤκουσέ ποτε; ἀλλ' ἵνα μάθωμεν τὴν ἀφορμὴν τῆς προδοσίας καὶ τῶν μαθητῶν, ἀκούσωμεν. ἅπαντα γὰρ μετ' ἀκριβείας ἡμῖν διηγεῖται ὁ εὐαγγελιστής. ὅτε ταῦτα, φησίν, ἐλέγετο, ὅτε ἡ προδοσία προεχώρησεν, ὅτε ἀπώλεσεν ἑαυτὸν ὁ Ἰούδας, ὅτε τὰς πρὸς ἐκείνας συνθήκας ἐποιήσατο, καὶ ἐζήτει, φησίν, εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῷ τότε προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; Εἶδες μαθητάς, εἶδες μαθητείαν; ἐκεῖνος πρὸς διαστολὴν τοῦτο ἔλεγεν· ὅτε γὰρ ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ ἦλθεν, οὐκέτι ἐπὶ τῇ μαθητείᾳ· ἐκεῖνος συμφωνίαν ἐποίει, καὶ τὸ αἷματος τὸ διαστολικὸν τὴν τιμὴν λαμβάνειν ἐπεχείρει, καὶ οὐκέτι τὴν ὑπηρεσίαν παρεσκεύαζον. τῶν αὐτῶν ἀπέλαυσαι καὶ οὗτοι καὶ οὐκέτι τῶν αὐτῶν διδαγμάτων. πόθεν οὖν ἡ διαφορά; ἀπὸ τῆς προαιρέσεως. αὕτη αἰτία τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστί. καὶ ἑκάτερα αὕτη ἐστίν, καθ' ἣν οἱ μαθηταὶ ταῦτα ἔλεγον. τί ὅτι, ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; διδασκόμεθα σιτεῖσθαι, ὅτι οὐκ εἶχεν οἰκίαν ἀφωρισμένην ὁ Χριστός. ἀκούετωσαν οἱ τὰς λαμπρὰς οἰκίας οἰκοδομοῦντες καὶ τοὺς μακροὺς προβόλους, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι. διὰ τοι τοῦτο λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ποῖον πάσχα; τὸ Ἰουδαϊκόν, τὸ ἀπ' Αἰγύπτου τὴν ἀρχὴν ἐμπικές. οὐκ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐπετέλεσεν. καίτοι ἔνεχεν ἐπιτελεῖν αὐτὸν ὁ Χριστός; ὥσπερ πάντα τὰ ἄλλα νόμιμα ἐπλήρωσεν, οὕτω καὶ τοῦτο. διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἔλεγεν· Οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν ὅσα πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. οὐ ποιῶ τὸ ἡμέτερον πάσχα, ἀλλὰ τὸ Ἰουδαϊκὸν ἑτοιμάσαι βούλεται οἱ μαθηταί. τοῦτο ἰδὼν γὰρ αὐτοὺς ἑτοιμάσαντας, τὸ ἡμέτερον αὐτὸς παρεσκεύασεν, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτὸς πάσχα ἐθύετο. διὰ τοῦ

τειάκοντα ἀργύρια. εἰ θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; καὶ ἔστησαν, φησίν, αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. ὑμεῖς καταβαλόντες αἵματος ὑμῶν οὐκ ἔχετε. τί λαμβάνεις τριάκοντα ἀργύρια, ὦ Ἰούδα; δωρεὰν ἦλθεν ὁ Χριστὸς σήμερον τὸ αἷμα τοῦτο τῆς οἰκουμένης, ὑπὲρ οὗ σύμφωνα οὐ ποιεῖς καὶ σώματα δυσωδῆ. τί γὰρ ἀναγκάζεις τοῦτο σώματα τοῦτο; τότε προσῆλθον οἱ μαθηταί. τότε· πότε; ὅτε ταῦτα ἐλέγετο, ὅτε ἡ προδοσία προεχώρησεν, ὅτε ἑαυτὸν ἀπώλεσεν ὁ Ἰούδας, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; Εἶδες μαθητάς; ἐκεῖνος προδιδοὺς διαστέλλει, οὗτοι δὲ τὸ πάσχα μεμισθώσαν· ἐκεῖνος συμφωνίαν ποιεῖ, οὗτοι πρὸς ὑπηρεσίαν παρεσκεύαζον. τῶν αὐτῶν ἀπέλαυσαι καὶ οὗτοι δωμάτων, τῶν αὐτῶν διδαγμάτων, τῆς αὐτῆς ἐξουσίας. πόθεν οὖν ἡ μεταβολή; ἀπὸ τῆς προαιρέσεως. αὕτη πάντων αἰτία πονηρῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν. Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ἑκάτερα αὕτη ἐστίν, καθ' ἣν οἱ μαθηταὶ ταῦτα λέγουσι· ποῦ οὖν οἰκίαν οὐκ εἶχεν ὁ διδάσκων, διὰ τοῦτο αὐτῷ λέγουσι· ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; οὐκ ἔχομεν καταγώγιον ὡρισμένον, οὐκ ἔχομεν σκηνήν, οὐδὲ οἰκίαν. μανθανέτωσαν οἱ τὰς λαμπρὰς οἰκοδομοῦντες οἰκίας, καὶ τοὺς μακροὺς προβόλους· ὅτι οὐκ ἔχει ὁ Χριστὸς ποῦ τὴν κεφαλὴν κατακλίναι. διὰ τοῦτο ἐρωτῶσιν οὗτοι, ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ποῖον πάσχα; οὐχὶ τοῦτο τὸ ἡμέτερον, ἀλλὰ τὸ Ἰουδαϊκόν τινος. ἐκεῖνο μὲν γὰρ οἱ μαθηταὶ προεσκεύασαν· ὅτου δὲ τὸ ἡμέτερον αὐτὸς κατεσκεύασεν. καὶ μόνον οὐκ αὐτὸς αὐτὸ κατεσκεύαζεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πάσχα ἐθύετο. Πῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ἐκεῖνο Ἰουδαϊκὸν ἦν τὸ πάσχα, ἐκεῖνο δὲ Αἰγύπτου τὴν ἀρχὴν ἔλαβε. τίνος οὖν ἕνεκεν πρώην αὐτὸ ὁ Χριστός, ὅτι πάντα τὰ νομικὰ ἐπλήρωσε. καὶ γὰρ ὅτε ἐβαπτίζετο, ἔλεγεν· Οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. ἦλθον οὐ τὴν τοῦ νόμου καταλύσαι

χ. ὁ δὲ χειρ.

χ. αὐτὸν ἐπώλησαν

Ματθ. κϛ. ιϛ.

χ. διαστείλασθαι

χ. ἐκείνου

χ. ἀφορμὴν

χ. ἐκείνας

χ. ἀρχὴν

χ. αὐτὸς

Ματθ. ε. ιζ.

Ματθ. γ. ιε.

Γαλ. γ. ιγ.

δέξασθαι

γρ. ἄπαν μαυτοῦ" ὅλην ἐποίησα, τὴν δυνάμιν ἔξεκάλυψα τὴν ἐμαυτοῦ, ἔδειξα, ὅτι ἀδυνάτοις ὑπηχρεώθην παράσχειν. ἠβουλήθην καταστεῖλαι ὑμῶν τὴν πονηρίαν· ὅπως οὐκ ἠβουλήθητε, ἀλλ' ὑπομείνετε προσπαίοντες, ἰδοὺ προδίδωμι ἐμαυτόν. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ἵνα μὴ κατηγορῶσί τινες τοῦ Χριστοῦ, λέγοντες, διὰ τί οὐ μετέβαλε Ⓦ Ἰούδαν; διὰ τί οὐκ ἐποίησεν αὐτὸν σώφρονα ἢ ὑπήκοον; πῶς ἔδει ὑπήκοον ποιῆσαι αὐτόν; δυάγκην, ἢ γνώμην; Εἰ μὲν δυάγκην, οὐδὲ οὕτως ἔμελλεν ἔσεσθαι βελτίων· οὐδὲις γὰρ ἀνάγκῃ γίνεται βελτίων· Εἰ δὲ γνώμῃ τῇ προαιρέσει, πάντα εἰσήγαγε τὰ δυνάμενα αὐτὸν δυάγασθαι. Εἰ δὲ μὴ ἠβουλήθη δίξασθαι ὁ Φαρισαῖος, οὐ τοῦ ἁγίου ὁ ἔγκλημα, ἀλλὰ τῶν τῆς θεραπείας ἁμαχρουσαμένου. ὅρα δὲ ὅσα ἐποίησεν, ὥστε αὐτὸν ἀνακλίσασθαι καὶ θαυμάσαι. ἐδίδασκεν αὐτὸν πᾶσι φιλοσοφίαν διὰ παραμυθίας, διὰ ῥημάτων, διὰ θαυμάτων ὑπὲρ ἀνθρώπους ἐποίησε, θαύματα ἐργάζεται πολλὰ προεπιβάσεις, ἐφόβησε τὴν τῆς γέεννης ἀπειλήν, προσετέφατο τὴν τῆς βασιλείας ἐπαγγελίαν· ἤλεγξε διὰ νυκτὸς τὰ ἀπόῤῥητα αὐτοῦ βουλεύματα· ἐλέγχων δὲ, οὐκ ἐδημοσίευε, οὐδὲ πόδας αὐτοῦ ἔνιψε τῶν ἄλλων ἕνεκα, ἀλλὰ αὐτὸν καὶ τραπέζης ἐκοινώνησεν· οὐδὲν, ἢ μικρόν, ἢ μέγα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἐκεῖνα ἔμενεν ἀδιόρθωτος. Καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι δυνατὸς ὢν μεταβαλέσθαι οὐκ ἠθέλησε, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ ῥᾳθυμίας ὃ πάντων ἐγίνετο, ἄκουσον. ὅπως γὰρ προέδωκεν αὐτὸν, ἔρριψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια, λέγων, Ἥμαρτον προδοὺς αἷμα δίκαιον. τί γέγονεν; ὅτε ἦν μαστιγούμενος εἶδες, οὐκ ἔλεγες, Ἥμαρτον προδοὺς αἷμα ἀθῷον· ἀμά, τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν προδώσω αὐτόν· ὅπως ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, τότε ἔγνω τὴν ἁμαρτίαν. σύνηθες μανθάνομεν ὅπι, ὅταν ῥᾳθυμῶμεν, οὔτε προφητεία ἡμᾶς ὠφελεῖ, οὔτε κατήχησις· ὅταν δὲ σπουδάζωμεν, καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν" διορθούμεθα πάντα. καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα, ὅτε προῄει αὐτὸν, καὶ διέσελλεν αὐτοῦ τὴν κακίαν ὑπαχθήσεσθαι, οὐκ ἤκουσεν· οὔτε κατεδίξατο τὴν κατήχησιν· ὅτε ὁ οὐδὲις ἐκεῖνος ὁ προδότης, ὁ οἰκεῖον ζωμιδὸς ἐπαιδεύετο, ὁ οὐδένος ὄντος τοῦ διδάσκοντος μετεβάλετο, καὶ ἔρριψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια. Εἶπαν γὰρ αὐτῷ, Φησὶ, τριάκοντα ἀργύρια. Ἡμεῖς κατέβαλον αἷμα-

γρ. ἄπαν

γρ. χριστὸν πάντα

χ. σπουδαίως

χρ. διδασκάλου

μαςτιῶ διδασκαλίαν, πρώτα ταῦτα ἐις
λήθην ἐρέβαλεν ἡ φιλαργυρία. κελεύων ἔλε-
α. Τιμ. ς. γε Παῦλος, ὅτι ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστιν
ἡ φιλαργυρία. Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ
ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; παραδίδως, Ἰούδα, ⓦ 5
τὰ πάντα ζιανίσοντα λόγω; πολλῆς ⓦ ἀ-
κατάληπτον, ⓦ κλίμακα οὐρανοῦ τι ἡ γῆς;
ⓦ δημιουργὸν τῆς ἡμετέρας φύσεως; τὸν λό-
γῳ καὶ ῥήματι τὰ πάντα συνηρμόσμενον; ἵνα οὖν
δείξῃ ὅτι ἑκὼν παρεδόθη, ἄκουσον τί ποιεῖ. κατ' 10
αὐτὸ τὸ κεφάλαιον τῆς παραδόσεως, ὅτε ἐπῆλθον
αὐτῷ μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων λαμπάδας καὶ
Ιωαν. ιη. δ. φανοὺς ἔχοντες, λέγει αὐτοῖς, Τίνα ζητεῖτε; καὶ
ἠγόησαν ὅτι ἥμαρτον συλλαμβάνειν. τοσοῦτον
ἀπέχει ἐκεῖνος τοῦ δυνηθῆναι παραδοῦναι 15
αὐτὸν, ὥστε οὐδὲ ὁρᾶν αὐτὸν ἠδύνατο πρότερον, οἱ
ἥμαρτε παραδιδόναι, καὶ ταῦτα λαμπάδων οὐ-
σῶν καὶ φωτὸς τοσούτου. ὅτι γὰρ τοῦτο αἰτιώμε-
νος ἔλεγεν, ὅτι λαμπάδας καὶ φανοὺς εἶχον, ἃ
οὐδὲ οὗτος αὐτὸν νῦν εἰσιὼν, φησι, [γὰρ] καὶ 20
Ἰούδας εἰσῆκει μετ' αὐτῶν· ἐκεῖνος ἔλεγεν,
ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν.

τῶν παραδόσαι, τῶν ἀγνοοῦντα· ταῦτα πρώτα
ἐις λήθην ἐρέβαλεν ἡ φιλαργυρία τότε.
δηλοῖ τοίνυν εἰκότως ὁ Παῦλος ἔλεγχων, ὅτι ῥίζα α. Τιμ. ς. ι.
πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία. Τί
θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω
αὐτόν; πολλὴ ἡ ἀπόνοια τοῦ ῥήματος. παραδί-
δους, εἶπέ μοι, ⓦ πρώτα κεφαλαιοῦται, ⓦ
δαιμόνιον ἐξοικίζοντα, τὴν θαλαττεύουσαν, ⓦ τῆς
φύσεως ⁿ ἁπάντων διασείοντα; χ. ἁπάντα
Ἵνα οὖν αὐτὸν κατασείλῃ τοῦ ἀπόνου, φησὶν ⁿ· δεῦ- χ. δεῦξη.
ξη, ὅτι εἰ μὴ ἐβούλετο, οὐκ ἂν παρεδόθη ἄκου-
σον τί ποιεῖ. κατ' αὐτὸ τὸ κεφάλαιον τῆς πρα-
δόσεως, ὅτε ἐπῆλθον αὐτῷ, ξύλα ἔχοντες καὶ
λαμπάδας καὶ φῶς, λέγει αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε; Ἰωαν. ιη. δ.
καὶ ἠγόησαν ὅτι ἥμαρτον συλλαμβάνειν. τοσοῦτον
ἀπέχει τοῦ δυνηθῆναι παραδοῦναι αὐτὸν ὁ
Ἰούδας, ὅτι οὐδὲ ἑώρα πρότερον, ὅτε ἤμελλε παρα-
δώσειν, καὶ ταῦτα λαμπάδων οὐσῶν καὶ φωτὸς
τοσούτου. ὅτι γὰρ τοῦτο αἰτιώμενος ἔλεγεν ὁ φιλάνθρω-
πος, φησὶ· λαμπάδας εἶχον καὶ φῶς, καὶ οὐκ ἑώρων
αὐτόν. καὶ καθ' ἑκάστην ὑμῖν αὐτὸν παρεμέμφε-
το ἡμέραν, καὶ δι' ἔργων, καὶ διὰ ῥημάτων, δει-
κνὺς ὅτι οὐ λήσει παραδιδούς. ὡς οὖτε φα-
νερῶς αὐτὸν ἤλεγχεν ὅτι πρώτων, ὥστε μὴ αἰσχυντότερον αὐτὸν ἐργάσασθαι, οὔτε προσώπατα,
ἵνα μὴ τοιοῦτον λανθάνειν, ἀδεῶς ὅτι χειρὶ τῷ παραδοῦναι· ἀλλὰ ζωγρῶν ἔλεγχε, εἶς ἐξ χ. ἀντὶ ἐλέγχων
ὑμῶν παραδώσει με· οὐ μόνον τοι φανερὸν αὐτὸν καθίστη. πολλοὺς γὰρ καὶ ἑτέρους διέλυσε λόγους,
πολλοὺς δὲ καὶ βασιλείας, καὶ τῶν ἐφ' ἑκάτερα δυνάμεων ἐπεδείξατο, τῶν μὲ τὸ κωλύειν τὸν
ἀμπελῶνα φυτεύειν, καὶ τὸ μὲ τὸ ἡμᾶς τὸν καρπὸν φυλάττειν. ἀλλὰ ταῦτα πρώτα ἐκεῖνος προεφάσατο,
ὁ δὲ Θεὸς βίᾳ οὐκ ἤλκυσεν. ὅπου γὰρ κύριος ἡμᾶς ἐποίησε καὶ τῆς φαύλων, καὶ τῆς ἀγαθῶν προ- χ. προαίρεσις
ξένων αἱρέσεως, καὶ ἐκόντας εἰ βούλει καλεῖ· ὅθεν τοῦτο, καὶ μὴ βουλόμενα, οὐ βιάζει, ἀλλὰ σαλ-
κάζει. ὃ γὰρ βιαζόμενόν ἐστι, οὐκ ἔστιν ἑκούσιον. ἐπεὶ οὖν κἀκεῖνος γνώμης κύριος ἦν,
καὶ ἐξουσίαν εἶχε μὴ παραδοῦναι, καὶ ὁ τῆς φιλαργυρίας μὴ ἀπεκλίνατο, ἀλλ' ὅτε ἀπετυφλώθη τῇ
ἀγνοίᾳ, καὶ τῇ σωτηρίᾳ τῇ ἑαυτοῦ προεδώκατο· καὶ
φησι, τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παρα-
δώσω αὐτόν. ἐλέγχων τοίνυν τοῦ νοὸς αὐτοῦ τὴν
τύφλωσιν καὶ τὴν ἀπόνοιαν ὁ εὐαγγελιστὴς φη-
σιν, ὡς δὲ χαίρων ὁ ἐφόδου ὁ Ἰούδας εἰσῆκει
εἰς αὐτούς, εἰκότως ὁ εἶπεν· τί θέλετέ μοι
δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν. οὐκ ἐ-
πεύθυνε τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ὅτι ἡ φιλοῦσα ἀφύκτου φιλεῖ,
ἀπῆλθε καὶ * ἔπεσε χαμαί. ὅπου γὰρ ὁ θεὸς οὐ- * ὅτε καὶ
τως ἀφίσατο τῆς ἁμαρτίας, λοιπὸν ἑαυ- πεσόντες
τὸν παραδίδωσι, μισοῦντα λέγων· ἐγὼ δὲ ἐ-

μαυτὸν

πρὸ, Ἰούδας ὁ προδότης. ἀλλ' ἵνα σε παῤῥησίαν καθαρὰν ἔχῃ κατηγορίας τοῦ γλώττου, ἢ αὐτοῦ τοῦ προδότου φύσεως).

προφάσεως ἀνόμου τὸν τόλμημα διηνύσθαι (τοῦτο μὲ ἀπεσιώπησεν· ἀπὸ γὰρ τοῦ τόπου, ὅθεν ὥρμητο, δῆλον αὐτὸν ποιεῖ) ποίας αἰτίας ἡμᾶς ἀξίους συγχωρήσεως τοῦ πλησίον κακηγορητὰς; καὶ πολλάκις οὐ μόνον τῶν ἐχθρῶν μεμνήμεθα μᾶλλον ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τῶν δικαίων τοὺς ἡμᾶς ἔχειν ἀφῆκεν. μὴ, παρακαλῶ. τοῦτο δὲ Παῦλος παραινῶν λέγει· Πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω. ἀφ' οὗτος πάντος τοιούτου παῦσις καὶ θεραπεία ὁ μακάριος Ματθαῖος ἔλεγε· τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς εἶπε, τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; ὦ τῆς μιαρᾶς φωνῆς· ὦ τόλμης δαιμονίου. ἐνθυμούμενος πρέπον, ἀγαπητοὶ, πῶς ἐξεπήδησε τοῦ στόματος ἡ φωνὴ, πῶς τοιαύτην ἐκίνησε, πῶς οὐκ ἀπέστη τοῦ στόματος ἡ ψυχὴ, πῶς οὐκ ἐσαρκάσθη τὰ χείλη, πῶς οὐκ ἐξέστη τῆς διανοίας. τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; εἶπε μοι, Ἰούδα, ταῦτά σοι ἐπαγγέλεται ὁ διδάσκαλος ἐν τοσούτῳ χρόνῳ; ὅτου ἠθέλησε ποιῆσαι τῶν ζώντων παραστῆσαι; ὃ δὲ ἐστὸ ἔλεγε, Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μήτε ἀργύριον, Ματθ. ι. θ. αἴρωσιν παρασκευάσαντος σου τὰς τοῦ παντὸς χρείας τοῦ στρατοπέδου; οὐ πάντοτε λέγων, Ἐάν τις σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην; ἵνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι, παραδίδως σὺ διδάσκαλον; ὅτι τὴν τῶν δαιμόνων ἐξουσίαν σοι παρέδωκεν, ὡς καὶ νοσήματα θεραπεύειν, καὶ λεπροὺς καθαίρειν, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα θαύματα ὑπερβαίνοντα; αἰτίαν οὖν τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης αὐτῷ ἀποδίδως τὴν ἀμοιβάς; τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; ὦ τῆς μανίας, μᾶλλον δὲ, ὦ τῆς φιλαργυρίας. πάντα γὰρ ταῦτα τὰ κακὰ ἡ φιλαργυρία πεποίηκεν, ἡ ῥίζα τῶν κακῶν, ἥτις ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν σκότος, καὶ αὐτοῦ τοῦ τῆς φύσεως νόμους, καὶ αὐτῶν ἐκβάλλει τῶν φρενῶν, καὶ οὐκ ἀφίησιν οὔτε φιλίας οὔτε συγγενείας οὔτε ἄλλο τινὸς μεμνῆσθαι· ἀλλὰ καθάπαξ πάντα ῥώσασα ἡμῶν τὰ ὄμματα τῆς διανοίας, οὕτως ἐσκότισε ποιεῖ βαδίζειν. καὶ ἵνα μάθῃς τοῦτο σαφῶς, ὅσα τότε πάντα ἐξέβαλε ἐκ τῆς τοῦ Ἰούδα ψυχῆς. αὕτη ἐπειδὴ λοιδόρησα τὸν ὁμιλίαν, τὸν συνήθειαν, τὸν κοινωνίαν, τὸν τράπεζαν, τὰ θαύματα, τὸν διδασκαλίαν,

Πορευθεὶς γάρ, φησὶν, εἷς τῶν δώδεκα, Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπεν αὐτοῖς· τί μοι θέλετε δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; ὦ τῆς μιαρᾶς ἐκείνης φωνῆς. ἐξεπήδησε καὶ ὡς ἐξεπήδησε τοῦ στόματος; πῶς ἐκίνησε τὴν γλῶτταν; πῶς οὐκ ἐσαρήκωσεν ἄπαν τὸ σῶμα; πῶς οὐκ ἐξέστη ἡ διάνοια; τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; ταῦτά σε ἐπαίδευσεν ὁ Χριστὸς, ὑπὲρ μισθοῦ ταῦτα ἔλεγε, Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν· οὐδὲν τοιοῦτον ἐνεκελεύσατο; σὲ τῆς φιλαργυρίας τὴν ἐπιθυμίαν; οὐ ταῦτα πρήνει διηνεκῶς, καὶ μετ' ταῦτα ἔλεγε· Ἐάν τίς σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην; τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; ὦ τῆς ἀπιστίας. αἰτίαν ἴσως, ὑπὲρ μισθοῦ τί μικρὸν, ἢ μέγα ἐγκλῆμα ἔχων, παραδίδως τὸν διδάσκαλον; ὅτι σοι παρέδωκε τὴν δαιμόνων τὴν ἐξουσίαν; ὅτι νοσήματα λύειν ἐποίησεν; ὅτι λεπροὺς καθαίρειν; ὅτι τυφλοὺς ἐποίησε τὸ βλέπειν; ὅτι νεκροὺς ἀνίστησιν; ὅτι τῇ πυρᾷ ἐπίασε τὸ ξηρὸν; ἀλλὰ τούτων τὴν ὑπερβολὴν ταῦτας δίδως ταῖς ἀμοιβάς; τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; ὦ τῆς ἀπιστίας, μᾶλλον δὲ, ὦ τῆς φιλαργυρίας· πάντα γὰρ ταῦτα τὰ κακὰ ἡ φιλαργυρία ἐποίησε τὰ κακά. ἐκείνης αὐτὸν ὑπεθυμίασας, παρέδωκε τὸν διδάσκαλον. τοιοῦτον γάρ ἐστιν ἡ ποικίλη ῥίζα ἐκείνη, δαίμονος χαλεπώτερον τὰς ἀλόγους ἐκβακχεύει ψυχὰς, καὶ ποιᾷ πάντας ἀγνῶτας, καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς πλησίον, καὶ τὸν τῆς φύσεως νόμους, καὶ αὐτῶν ἐκβάλλει τὸν φρενῶν, καὶ πάντα πλήρης ἐργάζεται). ὅσα γὰρ πόσα ἐξέβαλεν ἐκ τῆς τοῦ Ἰούδα ψυχῆς· τὴν ὁμιλίαν, τὴν συνήθειαν, τὴν κοινωνίαν τὴν ἐν τραπέζῃ, τὰ θαύματα, τὴν διδασκαλίαν,

οὐδὲ τοσαύτης μετεῖχον τῆς παῤῥησίας, οὐκ ἐκωλύησαν ἀπορῥῆπτον" τοσοῦτοι, ὡς ⓐ δώδεκα. οὗτοι μάλιστα ἦσαν δόκιμοι, καὶ ὁ τοῦ ⓦ βασιλέα χρεὼν, οὗτ' ἰω̄· αὕτη ἡ συμμορία ἡ τοῦ ⓦ διδάσκαλον, ἢ ἀπὸ τούτης ἄξιον πάθοις ὁ Ἰούδας. ἵν' οὖν μάθῃς, ὅτι οὐ μαθητὰς ἁπλῶς αὐτοὺς προῄδειτο, ἀλλὰ τῆς δοκιμωτάτης τάξεως εἶς, Ἀφ' τούτου φησὶν· Εἷς τῶν δώδεκα. καὶ οὐκ αἰσχύνεται ὁ τοῦτα" γράψας Ματθαῖος, τίνος ἕνεκεν οὐκ αἰσχύνεται; ἵνα μάθῃς, ὅτι πολλαχοῦ μὴ ἀληθείας πρόφασιν φέρουσι, καὶ οὐδὲν ἀποκρύπτουσι. οὐδὲ "τὰ δοκιμώτατα εἶδ' ἐποίησα. τοῦτα γὰρ τὰ δοκιμώτατα εἶδ' ἐποίησα, τοῦτα δείκνυσι τῷ διαστάντι τὸν φιλοσοφίαν· ὅτι τὸν προδότην, τ̄ λησ̄ἰν, τ̄ κλέπτειν τοσούτων ἠξίωσεν ἀγαθῶν, καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης ἐφιλοσόφει αὐτ̄ διετέλει τ̄ ὥρας. καὶ γὰρ εἰσοῦσι, καὶ παῤῥήνει, καὶ πρόφασιν εἶχεν ἐπιτιμᾶν. εἰ δ' μὴ προσεῖχεν ἑαυτῷ, οὐχ ὁ Κύριος αἴτιος. ⓒ μῶρται ἡ πόρνη· αὕτη γὰρ" προσέχουσα ἑαυτῇ ἐσώθη. μὴ πίνων ἀπαγῶς σαυτῷ; πρὸς τὸν πόριον ἀπιδών· μηδὲ θαῤῥήσῃς σαυτῷ, πρὸς τ̄ Ἰούδαν ἰδών. ἀμφότερα γὰρ τοῦτα ὀλέθρια, καὶ τὸ θαῤῥῆσαι, καὶ τὸ ἀπογνῶναι. τὸ μὲν γὰρ θαῤῥῆσαι, τ̄ ἐγκαλέσαι τοῦ ἀπογνώσεως, τὸ δὲ ἀπογνῶναι, τὸν κείμενον οὐκ ἀφῆσαι ἀναστῆναι. Ἀφ' τούτου ὁ Παῦλος παῤῥήνει, λέγων· Ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. ἴχνος ἀμφοτέρων τὰ παραδείγματα· πῶς ὁ μαθητής; δοκῶν ἑστάναι, ἔπεσε· καὶ πῶς ἡ πόρνη κειμένη, ἀνέστη. Εὐόλισθον γὰρ ἡμῶν ἡ γνώμη, καὶ ἀπερίτρεπτον ἡ προαίρεσις· Ἀφ' τούτου ἐκεῖνος μὲν ἐπῄτησε τὸ ἀσφαλίζεσθαι καὶ" τιχίζεσθαι χρή. τότε προῆλθεν Εἷς τῶν δώδεκα, Ἰούδας Ἰσκαριώτης. ὁρᾷς ποίαν χορὸν ἔξέπεσεν; ὁρᾷς ποίας διδασκαλίας ἑαυτ" ἐξέρησε; ὁρᾷς πόσον κακὸν ἡ ῥᾳθυμία; Ἰούδας, φησὶν, ὁ Ἰσκαριώτης· ὅπῃ" ἕτερος ἰω̄ τούτῳ ὁμώνυμος ὁ λεγόμενος Ἰακώβου· ὁρᾷς τὸ εὐαγχίστου τοῦ σοφίσματος, ὃ οὐκ ἀπὸ τοῦ τολμήματος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τόσον δῆλον ἡμῖν αὐτὸν ποιῆσαι, ἐκεῖνον οὐκ ἀπὸ τοῦ τόσου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς παρωνυμίας γνώριμον ποιεῖ; καίτοιγε ἀκόλουθον ἦν Εἰπεῖν, Ἰούδαν ⓦ προδότην. ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς παιδεύσῃ καθαρὰν ἔχειν" κατηγορίας τὴν γλῶτταν, καὶ αὖθις ὃ εἰπεῖν προδότην φεύδεσθαι.

Παιδεύωμεθα τοίνυν μηδένα τῶν ἐχθρῶν κακῶς μεμνῆσθαι. Εἰ γὰρ ὁ μακάριος οὗτος τὸν προδότην οὐκ ἠθέλησε κατηγορῆσαι, ὃ προσήκομεν

χ. πολίτου

χ. χείρ

γ. τῶν δοκιμωτάτων εἶπε τοῦτο ἐπὶ πλέον

χ. θεσπεσία διάνοια

χ. πηδᾷν

χ. ἐστὶν ἀπογνῶναι

χ. καὶ αὖθις ἐγείρου

προ αὐτοῦ τοῦ χρόνου, προ αὐτῆς τῆς ὥρας προσῆλθε πόρη, ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα, καὶ κατέχεε τὸ ἔλαιον ἐκεῖνο ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Κυρίου· ἐπεδείξατο πολλὴν θερμοπίδα, ἐπεδείξατο πολλὴν πίστιν, πολλὴν ὑπακοὴν καὶ εὐλάβειαν· μετεβλήθη ἀπὸ τοῦ προτέρου βίου, ἐγένετο βελτίων καὶ σωφρονεστέρα. καὶ ὅτι ἡ πόρη μετενόησεν, ὅτι ⲡⲥ διδάσκαλον ἐπαπάσατο, τότε ὁ μαθητὴς ⲡⲥ διδάσκαλον προεδόκα. Διὰ τοῦτο εἶπε, τότε ἵνα μὴ κατηγορήσῃς τοῦ διδασκάλου ἀθετείαν, ὅταν ἴδῃς ⲡⲥ μαθητὴν προδιδόντα τὸν διδάσκαλον.

χ. ἐπεσέρχ. ἐπῆλθε

πλως, οὐδὲ εἶχε φθάσει. τί οὖν ὅτι δέ, πότε; προ αὐτοῦ τοῦ χρόνου, προ αὐτῆς τῆς ὥρας προσῆλθε πόρη ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα, καὶ κατέχεε τὸ ἔλαιον ἐκεῖνο ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Κυρίου. ἐπεδείξατο πολλὴν πίστιν καὶ γνώμην, ἐπεδείξατο πολλὴν θερμοπίδα, ἐπεδείξατο πολλὴν ὑπακοὴν καὶ εὐλάβειαν. μετεβάλλετο ἀπὸ τοῦ βίου τοῦ προτέρου, καὶ ἐγένετο βελτίων καὶ σωφρονεστέρα. καὶ ὅτι ἡ πόρη μετενόησεν, ὅτι ⲡⲥ διαπότην ἐπῄνεσε, τότε ὁ μαθητὴς ⲡⲥ διδάσκαλον προέδωκε.] τότε· πότε; ὅτι πόρη προσελθοῦσα, τὸ ἀλάβαστρον τοῦ μύρου κατέχεεν καὶ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ ταῖς οἰκείαις θριξὶν ἐξέμαξε, καὶ πολλὴν τὴν θερμοπίδα ἐπεδείκνυτο, τὰ δὲ πρώτα τοῦ χρόνου ἀμύρτήματα ἐξαλείφουσα διὰ τῆς ἐξομολογήσεως αὐτῆς. τότε δή, ὅτε ἐκείνην ἐθεάσατο τοσαύτην θερμοπίδα τοῦ διδασκάλου ὁπηδοῦσαν, τότε αὐτὸς ὅπερ τὴν παροῦσαν προδοσίαν ἔστησεν. κἀκεῖθεν μοὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πυθμένος τῆς κακίας εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἀνῆλθεν· * ὅθεν ἦν μοι μυρία θαύματα καὶ σημεῖα, μετὰ τὴν τοσαύτην διδασκαλίαν, μετὰ τὴν ἄφατον συγκατάβασιν εἰς αὐτὸν τὸν πυθμένα τῆς ταπεινώσεως κατέπεσε. τοσοῦτον ὅσον ῥᾳθυμία κακὴ καὶ προαίρεσις διεφθαρμένη. διὸ καὶ Παῦλος ἔλεγε· Ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. Καὶ ὁ προφήτης πάλαι ἔφη· Μὴ ὁ πιστῶν οὐκ αἰσχύνεται; ἢ ὁ ἀπειθῶν οὐκ ὀπισθοφρεῖ; ἵνα μήτε ὁ ἐχθὸς θαρρῇ, ἀλλ' ἀεὶ ἀγωνίως ἢ διὰ παντὸς, μήτε ὁ καταπεσὼν ἀπογνῷ ἑαυτῷ. [Τοσαύτη γὰρ ἡ δύναμις τῆς διδασκαλίας, ὡς καὶ πόρνας καὶ τελώνας ὑπαπασάσθαι τοὺς τὴν οἰκείαν ἀναταγήν. Τί οὖν φησιν; ὁ πόρνας ὑπαπασάμενος, μαθητὴν οὐκ ἴσχυσεν ὑπαπάσασθαι; ναί, ἴσχυεν ὑπαπάσασθαι καὶ ⲡⲥ μαθητήν· ἀλλ' οὐκ ἐβούλετο αὐτὸν ἀνάγκην πιθήσας καλέσαι, οὐδὲ βίᾳ ἑλκύσας αὐτὸν τοῖς ἑαυτοῦ.] διὰ τοῦτο ὁ διαπελήσας δημιούργος ἡμῶν τὰ κῆ ⲡⲥ μαθητοῦ τὸ ἀγαθόμενα ἔλεγε· Τότε πορευθεὶς, τουτέστιν, οὐχ ὑφ' ἑτέρων κληθείς, ὅτι βιασθείς παρ' ἄλλου, οὐδὲ παρ' ἑτέρου δοξάσθεις τὸν προδότην· ἀλλ' οἰκοθεν κινούμενος ὅτι ταῦτα ἐπράπτε, δικαίως ὅτι αὐθομάτως, καὶ ἐξ οἰκείας γνώμης ὅτι ὁ παροῦσι τοῦτο τὸ μίσημα ὥρμησεν, ἐξ οὐδεμιᾶς αἰτίας κινούμενος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς πονηρᾶς ἐνδοθεν κακίας ὅτι τὸν προδότην τοῦ διδασκάλου ἑαυτοῦ ὡθήσας *. τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα. καὶ τοῦτο οὐ μικρὸν ἔγκλημα ὃ εἶπεν, εἷς τῶν δώδεκα. ὅπου γὰρ ἦσαν καὶ ἕτεροι ἑβδομήκοντα μαθηταί,

α Κορ. ι. 12, Ιερ. η. 5.

* ἐπιπλὴν χὲ ἐδίλησεν ἀπηγθεῖν ἑαυτῷ.

* ἐδίνα σύμβουλον ἔχον.

ρίζωθῆ ὑμῶν ταῖς ψυχαῖς. ὀφὲ τοῦτο ζωοποιεῖ χάριτος ἐπιτυπλοῦμαι ὑμῖν τοῖς ῥήμασιν, ὥστε τὸ οἴδημα τῆς ὀργῆς ὑποστορέσαι, καὶ καταστα-λεῦσαι τὸν φλεγμονὴν, καὶ καθαρεῦσαι ὀργῆς εἰ) ψυχῆ πρᾳότητα. οὐδὲ γὰρ ὁ Χριστὸς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ταῦτα προσήκατο μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀφιέντων ἑκείνοις τὰ ἁμαρτήματα. μείζονα γὰρ λαμβάνεις, ἢ δίδως, ἀφιεὶς τὸν ὀργὸν τῷ ἐχθρῷ. καὶ πῶς μείζονα λαμβάνω, φησί; πρόσεχε ἀκριβῶς. ἀφῆς τοίνυν τὰ εἰς ψυχὴν ἁμαρτήματα, συγχωρεῖται σοι τὰ εἰς ψυχὴν διαστολὴν πλημμελήματα. ἐκεῖνα αἴτιά ἐστι καὶ ἀσύγκριτα, ταῦτα πολλὴν ἔχει προφυλάκην καὶ συγκρίσεως. ἄκουσον γοῦν τοῦ Ηλὶ λέγοντος πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ· Ἐὰν ἁμαρτάνῃ ἁμαρτὴν ἀνθρώπου ἁμαρτήσεται εἰς ἄνθρωπον, καὶ προσεύξεται περὶ αὐτοῦ τὸν ἐὰν δὲ εἰς Θεὸν ἁμαρτῇ, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ; ὥστε ἐκεῖνο μέγα τραῦμα, ὅταν ψυχὴ ῥᾳδίως λύεται. καὶ ψυχὴ μὲν οὐ λύεται τοιοῦτον προσκόπωμα, συγχωρήσει δὲ τῶν ἁμαρτημάτων τῶν εἰς ψυχὴν ἐχθροὶ λύεται προφυτικά. διὰ ἐκεῖνα μὲν μυρία πάλαιτα καλέσει ὁ Θεός, τὰ εἰς ψυχὴν διαστολὴν ἁμαρτήματα· ταῦτα δὲ, ἑκατὸν δηναρία· ἂν ἐὰν ἀφῆς, ἀφεθήσεταί σοι τὰ μυρία τάλαιτα. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ψυχῆς ἱκανῶς εἴρηται.]

a. Bas. l. xi.

Matth. ix.

Εἰ δὲ δοκεῖ, μακροτέραν τὴν λῆξιν ἀναλάβωμεν, ὅτι τὴν τῆς προδοσίας ἐπεμνήσθημεν λόγον, καὶ ἴδωμεν πῶς προεδόθη ἡμῖν ὁ διαστάτης. ἵνα δὲ τὴν προδότην τὴν μανίαν ἅπαξ καταμάθωμεν, καὶ τὸν μαθητὴν τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ τὸν διαστάτην τὴν ἄφατον φιλανθρωπίαν, ἀκούσωμεν τοῦ εὐαγγελιστοῦ, πῶς ἡμῖν αὐτοὺς διηγεῖται τὸν τόπον. Τότε, φησί, πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, Ἰούδας ὁ λεγόμενος Ἰσκαριώτης πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, Εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;

[δοκεῖ μὲν σαφὲς εἶναι τὸ λεγόμενον, καὶ μηδὲν πλέον ἀπαιτεῖσθαι· εἰ δέ τις ἀκριβῶς ἐξετάσειε ἕκαστον τῶν εἰρημένων, πολλὴν ἔχει ἀνωμαλίαν καὶ πολὺ τὸ βάθος τῶν νοημάτων. καὶ πρῶτον, ὁ κύριος. οὐ γὰρ ἁπλῶς αὐτὸν ὀνομάζεται ὁ εὐαγγελιστής. οὐ γὰρ εἶπε, πορευθείς, ἁπλῶς, ἀλλὰ προσέθηκε, τότε πορευθείς. τότε, πότε; καὶ τίνος ἕνεκεν ὀνομάζεται τὸ ὄνομα; οὐχ ἁπλῶς ἡμῖν ὀνομάζεται ὁ κύριος ὁ εὐαγγελιστὴς πνεύματι ἁγίῳ φθεγόμενος. ὁ γὰρ πνεύματι φθεγόμενος, οὐδὲν ἁπλῶς,

χ. ἁμάρτῃ τὸν προσεύξεται μοῖραν ἀπαξ καταμάθωμεν, ἵνα καὶ τὸν μαθητὴν τ. ἀ. Γ. τ. δ. τ. ἀ. φιλανθρωπίαν· ἀκούσωμεν τοῦ Εὐαγγ. Matth. xxvi.

Matth. xxvi.

νεις ἢ δίδως, ἀφιεὶς τὸν ὀργὸν τῷ ἐχθρῷ. καὶ πῶς μείζονα λαμβάνω, φησί; ἐὰν ἀφῆς τὰ εἰς ψυχὴν ἁμαρτήματα, συγχωρεῖται σοι τὰ εἰς ψυχὴν διαστολὴν πλημμελήματα. ἐκεῖνα αἴτιά ἐστι καὶ ἀσύγκριτα, ταῦτα πολλὴν ἔχει προφυλάκην καὶ συγκρίσεως. ἄκουσον γοῦν τοῦ Ηλὶ λέγοντος πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ· Ἐὰν ἁμαρτάνῃ ἁμαρτὴν ἀνθρώπου ἁμαρτήσεται εἰς ἄνθρωπον, καὶ προσεύξεται περὶ αὐτοῦ· ἐὰν δὲ εἰς Θεὸν ἁμαρτῇ, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ; ὥστε ἐκεῖνο τραῦμα ὅταν ψυχὴ ῥᾳδίως λύεται. εὐχὴ μὲν οὐ λύεται· συγχωρήσει δὲ τῶν ἁμαρτημάτων τῶν εἰς ψυχὴν πλησίον λέλυ). διὰ ἐκεῖνα μὲν μυρία πάλαιτα καλέσει ὁ Χριστὸς, τὰ εἰς ψυχὴν διαστολὴν ἁμαρτήματα· ταῦτα δὲ, ἑκατὸν δηναρία. ἄφες οὖν ἑκατὸν δηναρία, ἵνα ἀφεθῇ σοι μυρία τάλαιτα. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ψυχῆς τὸν ἐχθρὸν ἱκανῶς εἴρηται. ὅτι δὲ τῆς προδοσίας, εἰ δοκεῖ, ἐπεμνήσθημεν λόγου, καὶ ἴδωμεν πῶς προεδόθη ἡμῖν ὁ διαστάτης.

a. Bas. l. xi.

Matth. ix.

Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, Ἰούδας ὁ λεγόμενος Ἰσκαριώτης πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, Εἶπε· τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; ἢ δοκεῖ μὲν σαφὲς εἶναι τὸ λεγόμενον, καὶ μηδὲν πλέον ἀπαιτεῖσθαι· εἰ δέ τις ἀκριβῶς ἐξετάσει ἕκαστον τῶν λεγομένων, πολλὴν ἔχει τὴν ἀνωμαλίαν, πολὺ τὸ βάθος τῶν νοημάτων. ἐν ποίῳ, ὁ καιρός. οὐ γὰρ ἁπλῶς αὐτὸν ὀνομάζει ὁ εὐαγγελιστής. οὐ γὰρ εἶπε, πορευθείς, ἁπλῶς, ἀλλὰ προσέθηκε τὸ, τότε πορευθείς. τότε; εἰπέ μοι, πότε; καὶ τίνος ἕνεκεν ὀνομάζεται ὁ χρόνος; τί με βάλλεις διδάξαι; οὐ γὰρ ἁπλῶς εἴρηται ὅ, τότε· καὶ γὰρ πνεύματι φθεγόμενος οὐδὲ ἁπλῶς οὐδὲ εἶχε φθέγγεσθαι). τί οὖν ἐστι τὸ, τότε; ὡς

πόση μακροθυμία; πόση φιλανθρωπία; πῶς φείδεται τῶν ἀγνωμόνων; καὶ οὐ βούλεται αὐτοὺς ἀναίσχυντον ἐργάσασθαι· ἀλλὰ πάντας εἰς διπλόην διάγει τοὺς μαθητὰς καὶ διαγωνίους ποιεῖ, ὡς ὁ ἀφορμήν τινα ἐκείνῳ προδοσίας εὑρεῖν ζητῶν μεταγνώναι τῆς μανίας; ἀλλ' ὅταν ἀναίσθητος ᾖ καὶ ἡ ψυχὴ μὴ διχομοιρῇ τῷ ἀποστόλῳ τῆς εὐσεβείας, οὐ προδήσειν δίεγνεται, οὐ συμβουλεύει· ἀλλὰ σχεδιάσας ἐκ τοῦ παντὸς καὶ πρὸ τῆς πράξεως ἀπεῖπε· διὸ περ οὐδὲν ἐκέρδανέ τι ἐκ τῆς τοσαύτης μακροθυμίας. Εἰς ὀξύμωρον προδώσει μέ, φησι. Τίνος ἕνεκεν ἐπαρᾴνθη καὶ ἠθύμησεν; ὁμοῦ καὶ τῷ φιλαργύρῳ τῷ ἑαυτοῦ ὑποδιακύμβος, καὶ διδάσκων ἡμᾶς, ὅτι ἐκείνους μᾶλλον δεῖ θρηνεῖν, οἳ κακῶς τοὺς πλησίον κατεργαζομένους. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι καθ' ἑαυτῶν τῷ ὀργῷ ὑπεφέρεσιν.

Τίνος ἕνεκεν ἠθύμησεν; ὁμοῦ καὶ τῷ φιλαργύρῳ τῷ ἑαυτοῦ ὑποδιακύμβος, καὶ διδάσκων ἡμᾶς, ὅτι τοὺς πάροντα κακῶς, ἀλλὰ τοὺς ποιοῦντα κακῶς τοῦτον θρηνεῖν πρωταρχοῦ δίκαιον. τοῦτο γὰρ ἐκείνου χεῖρον, μᾶλλον δὲ ἐκεῖνο μὲν κακόν, τὸ κακῶς πάσχειν, κακὸν δὲ τὸ ποιῆσαι κακῶς. τὸ μὲν γὰρ κακῶς πάσχειν, τῷ βασιλείᾳ τῇ οὐρανῶν προξενεῖ· τὸ δὲ κακῶς ποιῆσαι, αἴτιον ἡμῖν τῆς γεέννης καὶ τῆς κολάσεως ἐστί. Μακάριοι γάρ, φησι, οἱ διωγμὸν ἔνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ὁρᾷς πῶς τὸ κακῶς πάσχειν, ἔχει μισθὸν καὶ ἔπαθλον, τῷ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; ἄκουσον πῶς τὸ κακῶς ποιῆσαι, κόλασιν φέρει καὶ ἡμωρίαν. Εἶπεν γὰρ ὁ Παῦλος περὶ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι Κύριον ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς προφήτας ἐδίωξαν, ἐπήγαγεν· ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. Εἶδες πῶς μὴν διωκόμενοι τὴν βασιλείαν λαμβάνουσιν· οἱ δὲ διώκοντες, τὴν ὀργὴν κληρονομοῦσι; Ταῦτα δέ μοι μὴ ἁπλῶς νομισθῇ εἰρῆσθαι· ἀλλ' ἵνα μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὀργιζώμεθα, μηδὲ ἐλεῶμεν αὐτούς, καὶ θρηνῶμεν, καὶ συμπονῶμεν αὐτοῖς. ἐκεῖνοι γὰρ εἰσὶν οἱ κακῶς πάσχοντες, οἱ ἐχθραίνοντες ἡμῖν. διὸ ἵνα προσευχώμεθα τὴν ψυχὴν τὴν ἡμετέραν. δυνησόμεθα δὲ αὐτὴν καὶ ἐπανορθοῦσθαι. διὰ γὰρ τοῦτο τεταρτῖνον ἡμέραν ταύτην ἔχω διαλεγόμενος ὑμῖν περὶ βίβλου ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν, ἵνα μόνιμος γένηται τῆς διδασκαλίας ὁ λόγος, τῇ συνεχείᾳ τῆς παραπέσεως ῥιζωθείς. διὰ τοῦτο συνεχῶς ἀπαντλοῦμεν τοῖς ῥήμασιν, ὥστε τὸ οἴδημα τῆς ὀργῆς ὑποκοπῆναι, καὶ καταλῦσαι τὴν φλεγμονήν, ὥστε καθαρὸν τῆς ὀργῆς εἶναι τὸν εὐχῆς προσιόντα. Οὐδὲ γὰρ ὁ Χριστὸς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ταῦτα παρῄνεσε μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀφιέντων ἐκείνοις τὰ ἁμαρτήματα. μείζονα γὰρ λαμβά-

[Οὐχὶ τοὺς πάροντα κακῶς, ἀλλὰ τοὺς ποιοῦντα κακῶς, τοῦτον θρηνεῖν πρωταρχοῦ δίκαιον. τὸ μὲν γὰρ κακῶς πάσχειν, τὴν βασιλείαν ἡμῖν τῶν οὐρανῶν προξενεῖ· τὸ δὲ κακῶς ποιῆσαί τινι, αἴτιον ἡμῖν τῆς γεέννης καὶ τῆς κολάσεως ἐστί. Μακάριοι γάρ, φησι, οἱ διωγμὸν ἕνεκεν δικαιοσύνης· ὁρᾷς, πῶς τὸ κακῶς πάσχειν ἔχει μισθὸν καὶ ἔπαθλον, τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν; ἄκουσον πῶς καὶ τὸ κακῶς ποιῆσαι κόλασιν φέρει καὶ ἠμωρίαν. Εἶπεν γὰρ ὁ Παῦλος περὶ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι Κύριον ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς προφήτας ἐδίωξαν, ἐπήγαγεν· ὧν τὸ τέλος ἐστὶ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. Εἶδες πῶς οἱ μὴ διωκόμενοι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν λαμβάνουσιν· οἱ δὲ διώκοντες τὴν τοῦ Θεοῦ ὀργὴν κληρονομοῦσι;]

Ταῦτα δὲ οὐχ ἁπλῶς κινοῦμεν ὅτι τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, ἀλλ' ἵνα παιδεύωμεθα πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν μὴ ὀργίζεσθαι· ἀλλ' ἵνα μᾶλλον ἐλεῶμεν αὐτοὺς, καὶ δακρύωμεν καὶ ἀλγῶμεν ὑπὲρ αὐτῶν. ἐχθροὶ γάρ εἰσιν οἱ κακῶς πάσχοντες, οἱ ἐχθραίνοντες ἡμῖν μάλιστα. διὸ ἵνα προσευχώμεθα ἡμῶν τὴν ψυχὴν, ὡς μὴ ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀλγεῖν ὑπὲρ αὐτῶν, δυνησόμεθα καὶ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν καὶ ὑπακοῦσαι αὐτῶν, καὶ πολλὴν ἀφ' ταύτης τὴν αἰῶνα ὑπασπάσασθαι ῥοπήν.

[Διὰ γὰρ τοῦτο τεταρτῖνον ἡμέραν ἔχω διαλεγόμενος ὑμῖν περὶ βίβλου τῆς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἵνα μόνιμος γένηται τῆς διδασκαλίας ὁ λόγος τῇ συνεχείᾳ τῆς παραπέσεως, ἵνα ῥιζωθῇ

Μαθ. ε. ιδ.

α. Θεσ. β. ιδ.

γρ. κ' ἐκκεύσω ἀν ὑπὲρ αὐτῶν

γρ. καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ δ' χάδαι

γρ. ἐπαντλοῦμεν ὑμῖν

ἵν' ἑκατέρωθεν ὑμῖν ὁ κέρδος γένηται, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐφοδιασθέντες καὶ τῷ πρὸ ἡμῶν λεγέντι, οὕτως ἀπέλθητε, μὴ φόβου καὶ δέους καὶ τῆς παρούσης ἀνωμαλίας τὴν φοβερὰν καὶ φευκτὴν παρελθόντα καιρόν. Σήμερον, ἀγαπητοί, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παραδίδοται. τὴν γὰρ ὀπτικὴν ἐκείνην ὄψιν ταύτην, λαβόντες αὐτόν, ἀπέλθετε. καὶ Ἰούδαιοι. ἀλλὰ μὴ γένηται κατηφὴς, ἀκούσας, ὅτι Ἰησοῦς παραδίδοται· μᾶλλον δὲ γέλωτος κατηφὴς, καὶ κλαύσει πικρῶς, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ τῷ παραδιδομένῳ Ἰησοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ παραδότῃ Ἰούδᾳ. ὁ μὲν γὰρ παραδοθεὶς, τιμὴν οἰκουμενικὴν ἔσωσεν· ὁ δὲ παραδούς, τιμὴν ἑαυτῷ ψυχὴν ἀπώλεσε. καὶ ὁ μὲν παρα- χ. παρακ.
δοθεὶς, εἰς δόξαν κάθηται τοῦ παρόντος εἰς τοὺς οὐρανοὺς· ὁ δὲ παραδούς, εἰς ᾅδου πύλας ὄντως, τιμὴν ἀπαραίτητον ἀμαρτιῶν κόλασιν. Διὰ τοῦτον οὖν κλαῦσον καὶ πένθησον, διὰ τοῦτον πείθησον· ὅπως καὶ ὁ δεσπότης ἡμῶν Διὰ τοῦτον ἐδάκρυσεν. Ἰδὼν γὰρ αὐτὴν, φησὶν, ἐλθοῦσαν, καὶ εἰπὲν· εἰς δέ ὑμᾶς παραδώσει με. Ἰωαν. ιγ. κα.

Ἰωαν. ιγ. κα. δάκρυσεν. Ἰδὼν γὰρ αὐτὴν, φησὶν, ἐλθοῦσαν καὶ εἰπὲν· εἰς ὑμᾶς παραδώσει με. Εἶτα τίνος ἕνεκεν ἐταράχθη; σύνοιδεν, ὅτι μὴ τηλικαύτας διδασκαλίας, μὴ τοσαύτας παραπέσεις, εἰς οἷον χρημνὸν ἑαυτὸν ὠθῶν οὐκ ἠθέλησεν. Θεωρῶν τοίνυν ὁ δεσπότης τοῦ μαθητοῦ τὴν μανίαν, καὶ ἐπιλεγόμενον αὐτὸν ἐταράχθη καὶ ἐδάκρυσε. τοῦτο γὰρ δύο καὶ κάτω λύσασα ἡ διαβολὴ, ἵνα πιστώσηται τὴν οἰκονομίαν τὴν ἀληθῆ. ἐταράχθη τοίνυν ὁ δεσπότης, ἰδὼν τὸν μαθητὴν τὴν ἀνάρχαλλοῦσαν ἀγωνοσύλλογον, καὶ διδάσκων ἡμᾶς οἰκείους μάλιστα φθονεῖν, οὐδὲν κακῶς ποιοῦντας, οὐ δεῖ κακῶς πάσχομεν. ὁ γὰρ κακῶς καὶ ἀδίκως πάσχοντες, οὔ-
Ματθ. ε. ι. τοι μᾶλλον μακαρισμοῦ ἄξιοί εἰσι. διὸ καὶ ἔλεγεν ὁ Χριστός· Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Εἶδες πόσον ὁ κέρδος ἔδειξε τὸν κακῶς πάσχοντα; βλέπε πάλιν ἄλλαχοῦ τὸν κακῶς ποιούντων τὴν ἀναβαίνουσαν ὑμῶν
α. Θεσ. ϲ. ιδ. εἰσαν. ἄκουε τοῦ μακαρίου Παύλου λέγοντος· Ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, μιμηταὶ ἐγένεσθε τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τοῦ καὶ τὸν Κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰδίους προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, φησὶ, τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι, ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας. ἔφθασε δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ εἰς τέλος. Εἶδες, ὅτι ἐκείνους μάλιστα δίκαιον φθονεῖν καὶ κατηφιᾶν, τοὺς κακοποιοῦντας; διὰ τοῦτο καὶ ὁ φιλόθεος δεσπότης ὁρῶν τὸν μαθητὴν τὸν τολμηρὸν, ἐταράχθη καὶ ἐδάκρυε, τὸν μὲν μαθητὴν συμπάθειαν ὑπὸ δεινοῦ μύθου, καὶ δεινῆς αὐτὸν τῆς φιλοθέου παρρησίας τὸ μεγέθος, ὅπου καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς παραδόσεως οὐκ ἐπαύσατο τῆς τοῦ μαθητοῦ διορθώσεως προσούσης. διὰ τοῦτον οὖν δάκρυσον πικρὸν καὶ πένθησον μᾶλλον, ἐπεὶ καὶ ὁ δεσπότης δι' ἐκείνον ἠθύμησεν. Ε-
ταράχθη γὰρ, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· εἰς δέ ὑμᾶς παραδώσει με. Ὢ πόσης ἀπαλλαγῆς τοῦ δεσπότου; ὁ παραδοθεὶς οὐκ ἐπὶ τοῦ παραδότου ἀλγεῖ. ὁρᾷς γὰρ αὐτὸν ὑπερμαχοῦντα τῆς ποιμενίας, ἐταράχθη καὶ εἶπεν· Εἷς δέ ὑμῶν παραδώσει με. σκέψει, πόσης

χ. καπασύ-
σαμεν.
* διαλεχθῆ-
ναι σοὶ †
θεὸν
* καὶ
χ. θεωρίαν
χ. σοφίαν

δ" μηχάνημα. ὅπῃ γὰρ οἶδεν, ὅλα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν * διωκόμενα * ἀφίστως τυχεῖν ἁμαρτιῶν, βουλόμενος ἡμῖν τὸν τῆς ψυχῆς " σωτηρίαν λιμάρια, κατ' αὐτὸν δύεται σκοτίων ἡμῶν τὼ ἀφάνειαι τῶν λογισμῶν, ὥστε ζημιωθῆναι μᾶλλον, ἢ κερδάναι ἁπελθεῖν. τοιοῦτα οὖν εἰδὼς, αὖθις πάλιν, ὅταν " σωτέρχηται τῷ Θεῷ, σύνεσιν ἴσην σωτέρχηται· ἐν ἀρχαῖς σοι εἰς τὴν ὃ ἀξιόπιστον τῶν μέλλοντος σοι διδόναι τὼ χάριν. ἀνάκλεψον εἰς τὸν ὑετὸν, καὶ ἀφανὲς σωτὸς ἴσα σοι ὁ λόγος ὅστις. Εἰ γὰρ ἀνθρώπῳ ἴσα ἀφανισμένος ἐλίγον ἀπαθῶς κεῖται τὰς ἀνθρώπινας πηγὰς, καὶ ἀπόντα ῥᾳδιούργως ἦ, πόντως ἑαυτὸν ἀφανίσῃ καὶ πάθοι σωδακρυθεὶς τῇ ψυχῇ· πολλῷ μᾶλλον αὐτοὶ σωμεν ἡμεῖς, ὅτι τῷ τῆς αἰτίας διαφόρῳ ἀφανιζόμεθα, ἐκεῖσε εἰς ὃ σωτέρχη ἑαυτοῖς σύνεσιν τὸν τὸν ληφθέντα. Εἰ δὲ δεῖ πως καὶ ἑτέρῳ μεθόδῳ εἰπεῖν, δι' ἧς δυνησόμεθα τὼ ῥᾳδιούργω ἐκφυγεῖν τοιοῦτον, ἐκεῖνο αὖ εἴπωμι. πολλάκις σπληρώσαντες τὼ βίβλιον, μηδὲν ἀκούσαντες ὧν εἰρήκαμεν, ἀπήλθομεν. αὖ οὖν σοιησώμεθα τοῦτο, βύβλους πάλιν αὐτὸν ἀναλάβωμεν καὶ ὃ αὖθ' πάθωμεν πάλιν, ἢ τρίτον ἢ τέταρτον αὐτὸ εἴπωμεν, ἢ μὴ σωτέροντες ἀποσῶμεν βίβλους, ἕως ἂν ἅπαξ αὐτὸν εἰς ἀφανείας πφύσης εἴπωμεν. ἀν' αἰσθηται ὁ ἀφέλεσθαι, ὅλα ὑ σωτέροντα ἀφιστάμενα, ἕως ἂν" μὴ σαυτοῦ αὐτὸ ἢ διανοίας πφούσης εἴπωμεν, ἀποκτίσῃ) λοιπὸν ὁ σοεδρεύων, εἰδὼς ὅτι σοιεῖ εἰς ὃ πλέον αὐτῷ τῆς ὀπισθίας, ἢ ὃ πολλάκις ἀναγκάζειν τὸ αὐτὸ ἡμᾶς ἀναλαμβάνειν βίβλιον πολλὰ μὲν ἡμέρας, ἀγαπητοὶ, λαμβάνομεν τὰ σώματα σὺν τῷ οἰκείων, σὺν τῷ ἀλλοτρίων, σὺ ἀγρᾶς, σὺ οἰκίας, ἀπὸ τῷ δημοσίων ταραμῆς, ἀπὸ τὸ ἰδιωτικοῦ, ἀπὸ τὸ γάτων, ἀπὸ τῷ φίλων· πόντων ἐ-
χ. σοεγ- χόντων τῷ" σαυμῆς φάρμακα ὀπτῶσθαι τῷ καιρῷ τῆς βύχης. δυνατὸς γὰρ ὁ Θεὸς, εἰ μὴ πφούσης ἀγνοίας ἐ πεπυρωμένης ψυχὰς ἢ θερμῷ ζωποιοῦντες αὐτῷ σοιήλθωμεν, ἢ συντρώμενοι αὐτοσαγῶμεν, πόντων ἡμῖν δοῦναι τῷ" πεπλημμελημένων ἄφεσιν· ἧς γένοιτο πόντας ἡμᾶς ὀπτυχῆσαι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τῷ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα ζωὴ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. οθ'. ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΔΟΣΙΑΝ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΣΧΑ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΜΥΣΤΙΚΑΧΕΙΝ. ΤΗ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΠΕΜΠΤΗ.

Λογ. π'. ΕΙΣ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΚΑΙ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΔΕΙΠΝΟΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ ΠΡΟΔΟΣΙΑΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΣΧΑ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΜΥΣΤΙΚΑΧΕΙΝ. ΛΕΓΕΤΑΙ ΤΗ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ Ε.

Ὀλίγα ἀνάγκη σήμερον πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην εἰπεῖν. ὀλίγα δὲ ἀνάγκη εἰπεῖν, οὐχ ὅπῃ " τῷ πλήθει τῶν λεγομένων ὑμᾶς βαρύνεσθαι· οὐδὲ γάρ ἐστιν ἑτέρῳ πάλαι βύβλῳ ὅπως ἐρωτικῶς πρὸς τὴν ἀκρόασιν τῶν πνευματικῶν λογίων ἀναπαύσεως. οὐ πάντα δὲ τὰ ὀλίγα λέγομεν, ὅπῃ ὀκνηρούς ὑμᾶς ἢ πλήθη, ἀλλ' ὅπῃ ἀναγκαία τῆς θεραπείας σήμερον ἡ αἰτία· ἢ γὰρ ὁρῶ πολλοὺς τῶν πίστων ἐπειγομένους πρὸς τὴν τῶν φρικτῶν μυστηρίων κοινωνίαν. ἵν' οὖν μήτ' ἐκείνης τῆς τραπέζης " ἀποτύχωσι, μήτε τούτης " ἐκπέσωσιν, ἀνάγκη σύμμετρον ποιήσασθαι τὴν ἐσίασιν,

Βουλόμενοι, ἀγαπητοὶ, τῆς κατ' ἐνιαυτὸν πατρικῆς πάλιν ἐπιθέσεως ἅψασθαι, καὶ ἐπιδεῖν ὑμῖν τὴν ἰσάσιν ἐπιδαθῆναι τῷ πνευματικῷ· ἀλλ' ἡ τῶν προδότου ἀγνωμοσύνη πρὸς τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπίθεσιν τῆς ἡμετέρας ἔλκει γλώττης, καὶ τῆς ἡμέρας ὁ καιρὸς προτρέπεται τῆς τόλμης αὐτὸν τὴν μανίαν εἰπεῖν.

σήμερον

χ. τὸ κλῆδος
χ. χωμὲν
χ. σωμὲν

Θεὸς οὐκ ὑπιδὼν τὰς ἡμετέρας βυχὰς, τὸ λειτουργὸς ἡμῖν ἐξ ἀγγοουμένων ἡμῶν οἰκονομῶν. ἢ τί λαμβάνει, εἰ ἡμεῖς οὐκ ἀκουόμεθα, ὅπου γε ἡ ὑπὲρ Παύλου τοῦτο γέγονε; ἢ γὰρ ἁγίους πολλάκις αἰτήσας ἀπέτυχε· ἐξ οὗ μόνοι οὐκ ἤκουσαν, ἀλλὰ ἡ εὐχαριστία τῷ Θεῷ, Υἱῷ τοῦτο γάρ, φησι, Κύριον τὸν παρεκάλεσα· τὸ δὲ πολλάκις σημαίνει. πόσῳ οὖν μᾶλλον ἡμᾶς ὑπομενεῖ χρή. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς, ὅταν πολλάκις αἰτήσας οὐκ ἔλαβε, διεπίθη τοῦς τὸ μὴ λαβεῖν. οὐ γὰρ μόνοι οὐκ ἤκουσαν, ἀλλὰ ἡ καυχᾶται, ὅταν μὴ ἔλαβεν. Εἶπων γὰρ, ὅτι ὑπὲρ τούτου τρὶς Κύριον παρεκάλεσα, ἡ, Εἶπέ μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου, ἡ γὰρ δυνάμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται, ἐπήγαγεν· Ἥδιστα οὖν καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου. χ. αἰτῆσαι. 1 Cor. 12. 8.

Εἶδες ὑπερωμασύνην οἰκέτου; ἤτησε τὴν ἀσθένειαν ἀπαλλαγῆναι, ἡ οὐκ ἐπέτρεψεν ὁ Θεός· ἀλλ' οὐ μόνοι οὐκ ἤκουσεν ὁ Παῦλος, ἀλλὰ ἡ καυχᾶται ὅτι τὴν ἀσθένειαν. οὕτω ἡ ἡμᾶς χρὴ διακεῖσθαι τοὺς ἑαυτῶν ψυχάς, κἂν δοκῇ ὁ Θεὸς, κἂν μὴ δοκῇ ταῦτα ἅπερ αἰτούμεθα, ἡμᾶς ὑπὲρ ἀμφοτέρων ὑπαρκτέον τῷ Θεῷ. ἀμφότερα γὰρ ἡμῖν συμφέροντα ποιεῖ. Εἰ τὸ δοῦναι κύριός ἐστι, * ἡ τὸ πότε δοῦναι, ἡ τὸ τί δοῦναι, ἡ τὸ μὴ δοῦναι. οὐκ οἶδας σὺ τὰ συμφέροντα, ὡς αὐτὸς οἶδε σαφῶς. πολλάκις αἰτεῖς ὑπὲρ ἐλεῆσαι ἡ σφαλερόν· ὁ δὲ μᾶλλον κηδόμενός σου τῆς σωτηρίας, οὐ τῇ αἰτήσει χρησάμενος, ἀλλὰ χρησάμενος τούτῳ τὸ συμφέρον σοι πάντα χορηγεῖ. σκόπει. Εἰ γὰρ ἡ σὰρξ πατέρες οὐ πάντα αἰτοῦσι τοὺς παῖδας πρέποντα, οὐκ ὑπὲρ καταφρονοῦσι αὐτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ μάλιστα κηδόμενοι αὐτῶν· πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς ἡ μᾶλλον φιλῶν, καὶ πλείονα πάντων [ἡ] τὸ συμφέρον εἰδώς, τοῦτο ποιεῖ. χορηγήσωμεν οὖν ταῖς βυχαῖς διηνεκῶς, μὴ μόνον δι' ἡμέρας, ἀλλὰ ἡ διὰ νυκτός. ἄκουσον γὰρ τί φησιν αὐτὸς ὁ προφήτης· Μεσονύκτιον ἐξηγειρόμην τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι ὑπὲρ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. εἰ θεσπέσιος βασιλεὺς ὁ φρονῶν τοσαύτας ὠδὰς, ἡμῶν δὲ πόλεων ἐξ ἐθνῶν ἀρχηγὸν ἐγκεχειρισμένος, εἰρήνης φροντίζων, πολέμους καταλύων, προσαγμῶν ἄφατον ὄχλου ὁρῶν πρὸς αὐτὸν ἀεὶ προσιόντα, οὐδὲ μακρὰν διανύσας ἔχων, οὐ μόνον τὰς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ τὰς νύκτας προσεσπέρᾳ ταῖς βυχαῖς. Εἰ δὲ ὁ βασιλεὺς ὁ τοσαύτην τρυφὴν ζῶν, ὁ τοσαύτας ἔχων φροντίδας, ὁ τοσούτοις προσκλιναις περικυκλούμενος, οὐδὲ πρὸ νύκτα πρέμει, ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ καθηυδόντων μοναχῶν ἀκριβέστερον τὰς βυχὰς ποιούμενος διετέλει, ποίας, εἰπέ μοι, τυβόμεθα συγγνώμης ἡμᾶς, ὑπὲρ ἀδίκως μὴ ζῶντες πολλῆς, ἡ ἰδιωτικὸν ἡ ἀποκλιμα ἐπαγρυπνοῦντες βίον, οὐ μόνον τὰς νύκτας καθεύδοντες ἀπάσας, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἡμέραν μὲν τῆς προσηκούσης ἀγρυπνίας τὰς νενομισμένας ὑπερπλήσαντες βυχάς; μέγα ὅπλον προσευχὴ, μέγας κόσμος βυχὴ. ἡ ἀσφάλεια ἡ λιμὴν ἡ θησαυρὸς ἀγαθῶν, ἡ ἄσυλος πλοῦτος. δι' ἣν ἅπαντα μὲν οὖν διόδυσι, ἡ δαπάνης χρημάτων διόμεθα, ἡ κολακείας δουλοπρεποῦς, καὶ πολλῆς περιόδου ἡ προσκλητείας. οὐ γὰρ δεῖ θύραις αὐλοῖς τοῖς κυρίοις δουλεύειν τὴν χάριν ἐπὶ ἀβελτερίᾳ πολλάκις, ἀλλ' ἀνάπαυσιν προτέρου ἀγαθοῦ ἡ οἰκτιρμοὺς αὐτῶν ἡ ὑπὲρ ἕτερος ἐξ χρημάτων ἡ ῥημάτων καὶ πάντα θεραπεύσας ζήτω, ἡ τούτου ἑκόντων δικαιοσύνην τὴν αἴτησιν λαβεῖν· ὅτι ἡ τῷ Θεοῦ οὐκ ἔστιν οὕτως. ἡ γὰρ δίκαιος μισητὴν ὑπὲρ τὴν ἀξιούσαν, οὐδὲ οὕτω δι' ἑτέρων προσκαλούμενος, ὡς δι' ἡμῶν αὐτὸν διορμῶν ὑπερβολὴ τῆς χρείας. ἡ σὺ ζῶντα μὲν ἡ λαμπόμενα, ἡ μὴ λαμπόμενα· ὅτι καρδιαίρει, ὅτι ἡ τὴν πρόθεσιν σὺ ἑκατέρᾳ πολλάκις ἐλαβόμεθα. ἐπεὶ οὖν μᾶλλον ὁ κέρδος, ἡ πλείονα ἡ βυχαλία τοῖς τῷ Θεῷ προσιοῦσι, μὴ καταφρονῶμεν βυχῶν. πότε γὰρ σοι μᾶλλον καταλλαγήσεται, ὅτε σοι μᾶλλον δίδωσιν ὅπερ αἰτεῖς, ὅταν σὺ δέησιν προσκαλῇς, ὅταν καθαρὰν πρόσχῃς διάνοιαν, ὅταν μὴ φέροντα λογισμοί, ὅταν μὴ πρόφασις αἰτῇς, ὅπερ ποιοῦσι πολλοί, ἡ ἡ γλῶττα μὲν αὐτῶν λέγει τὰ ῥήματα τῆς βυχῆς, ἡ ὁ ψυχὴ πολλαχοῦ τῆς οἰκίας, τῆς ἀγορᾶς, τῶν ὁδῶν περιέρχεται. τοῦτο ὅλον τῶν διαβόλου

χ. μείζον. χ. πόλλακις ἐπολλάκιδα χ. αἰτῆς.

ὃ.

τοῖς οὐρανοῖς; Εἶδες ἁρμάτια τὰ δεσμοφύλακος· βλέπε δὲ τὰ Παύλου ἁρμάτια. οὐκ
χ. ἐφίστο ἠδύνατο ἄλλως, οὐχ' ὑποφέρων· ἀλλ' οὐ τοῖς δεσμοῖς ὢν, οὐ τῷ ξύλῳ ὤν, οὐ τῇ πληγῇ, βύθιος αὐτὴν ἐμυσταγώγησε, καὶ μετ' ἐκείνου τὸ οἰκεῖον ἅπαν. καὶ μὴ ὁ πνευματικὸν λυθῇ καὶ μὴ τὴν τραπέζαν τὴν πνευματικὴν, πρέπον ἐστὶν αὐτῷ καὶ τὴν θρικίην. ἀλλὰ πῶς ἔσχεν ἔστιν ὁ δεσμωτήριον; διεγείρει ⟨καὶ⟩ δεσμοφύλακα ἐζήτει· ὡς τὴν ψυχὴν τὴν μυρομένων· ἔλυσε τὰ αἰσθητὰ δεσμὰ τὴν ⟨ἀοράτων⟩, ἵνα λύσῃ τὰ ἰσχυρὰ δεσμὰ τὰ δεσμοφύλακος.

Ἀπενθυπίας τὴν ἐπίνοιαν ὁ Χριστός. ὡς εἰσῆλθεν αὐτῷ ὁ Ἀλελουϊάριος δι' ἕτερον πλοῦν τινα πρόνοιαν ἔχων, τὴν μὲν ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων, τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ σώματος. ὡς ἐπὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων πρόνοιαν ἔλυσεν, οὕτως εἶπεν· Τέκνον, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. Μαρκ. β. ε.
εἶτα ὅπως ἀμφέβαλλον οἱ ἀληθοφήμονες καὶ ἔλεγον, Οὐδεὶς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός, βουλόμενος αὐτοῖς δεῖξαι ὅτι Θεός ἐστιν ἀληθῶς, βούλεται αὐτοῖς κρῖναι ἐκ τοῦ σώματος αὐτὸν, ἵνα μέλλῃ λέγῃ, ἐκ τοῦ σώματός σου κρινῶ σε· καὶ σὺ εἶπας, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός, ἰδοὺ ἀφίημί, φησὶν, ἁμαρτίας, καὶ ὁμολογήσω μου τὴν θεότητα. ἀπὸ τῆς σῆς κρίσεως ἐκφέρω τὴν ψῆφον. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ὡς τότε ἦν ἰσχυρὰ, ὑγιέρα ἦν καὶ αἰσθητὰ· ἐνταῦθα δὲ ἀόρατα, ὡς ἔστι, ὡς καὶ τὰ αἰσθητὰ δεσμὰ, καὶ τότε τὰ ἰσχυρὰ διήρητο. εἶδες πόση τῶν ὑμνων ἡ δυνάμις; πόσον ἰσχύει ἅρπος; πόσον ἰσχύει θυμός; ἀεὶ μὲν οὖν μεγάλη τῆς εὐχῆς ἡ δυνάμις· ὅ δὲ μετὰ ἱκετείας εἴπῃ θυμοῦ, δυνατώτερόν ποιεῖ τὸν ψυχικόν. νῦν σωφρονῶμεν λογισμοῖς, πρὸς ἡμᾶς πολλὰ τῶν διεγείρεται ἀθάνατα, καὶ τὰ μὲν ὡς ἐκβλήτους πέμπει ἡ ψυχή· ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ τῇ ἱκετείᾳ τὸν ὡς ἐγχειρῶν χαφή. πῶς καὶ πότε; Μὴ ἀποστρέφεσθε ἀλλήλους, φησὶν, εἰ μήτι δὲ ἐκ συμφώνου, ἵνα προσέχητε τῇ ἱκετείᾳ καὶ τῇ ὡς ὁσθυχῇ. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, Τὸ θέλημα τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀρχῇ), ἐὰν μὴ ἐν παροσυχῇ καὶ ἱκετείᾳ· πάλιν ἦν ἀναχῇ, Πεσοῦνται ἀνομοί, φησὶ, καὶ ἱκετεύσαντες ἐπήκουσεν αὐτοῖς καὶ χεῖρας ὁρᾷς πόσα χρὴ μὴ τῆς ἱκετείας τὸν ὡς εὐχῆς· τότε γὰρ καὶ περισσοτέρα καὶ δοκιμωτέρα ἀπὸ τῆς λύσεως αἰσθάνεται μελῳδία. οὐκ εἰσὶ σχοινοβατικοὶ αἱ λύσεις τῆς πλεονεξίας τῆς μέθης ἀναλυθεῖσαι, ἀλλ' ὕπνος ὁ λογισμὸς, διεγηγερμένος ὁ νοῦς, νήφουσα ἡ ψυχή. οὕτω ὡς εἰκὸς τῷ Θεῷ καὶ ἀναλέσθαι χρὴ μόνον ὡς μόνον. εἰ γὰρ ὡς φίλους ἔχοντες τὰ τῶν ἀναγκαίων εἶπεν, καταμόνας αὐτοῖς λαμβάνοντες, οὕτω ἀναλεγόμεθα, πολλῷ μᾶλλον ὅταν τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιῇ χρὴ, εἰσελθόντας εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ἡσυχίας πολλῆς, καὶ πάντως ὅταν θυμόμεθα πάντων, μὴ συμφέροντας τὴν αἴτησιν ποιησώμεθα. καὶ γὰρ μέγα ἀγαθὸν θυμὸς, ὅταν μὴ δάκνοντας θυμοειδοῦς γένηται καὶ ἡσυχούσης. πῶς οὖν καὶ θυμόμενος ἔσται; μὴ παιδεύσωμεν ἑαυτοὺς, μὴ μόνον λαμβάνοντας, ἀλλὰ καὶ ἀπολυγχάνοντας θυμοειδεῖν τῷ Θεῷ. καὶ γὰρ ποτὲ μὲν δίδωσιν ὁ Θεὸς, ποτὲ δὲ οὐ δίδωσιν· ἀμφότερα δὲ χρησίμως ποιεῖ. ὥστε, κἂν λάβῃς, καὶ μὴ λάβῃς, ἔλαβες τῷ μὴ λαβεῖν. κἂν ἐπιτύχῃς, καὶ μὴ ἐπιτύχῃς, ἐπέτυχες ἐν τῷ μὴ ἐπιτυχεῖν. ἔστι γὰρ ὅτε ὁ μὴ λαβὼν ὅπερ αἰτεῖτο, τὸ λαβὼν λίαν τελείως ἔσχε. εἰ γὰρ μὴ συμφέρει ἡμῖν πολλάκις ὧν ὃ μὴ λαβεῖν, πάντως δὲ ἔδωκεν ἂν. τὸ δὲ συμφερόντως ἐπιτυχεῖν, ἐπιτυχεῖν ἐστι. διὰ τοῦτο καὶ ἀναβάλλεται τὴν αἴτησιν ἡμῶν πολλάκις, οὐ βουλόμενος ἡμᾶς πρόελκῦσαι, ἀλλὰ τὴν μελλήσει τῆς δόσεως τὴν διηνεκῆ ὡς προθρείαν σοφιζόμενος. ὅπως γὰρ λαβόντες πολλάκις ὅπερ αἰτοῦμεν, μὴ τὸ λαβεῖν τὴν ὡς εἰκὸς εὐχὰς καταλύσωμεν ἀπουδὴν, βουλόμενος ἐπιτρῦναι τὴν ἐν ταῖς ἱκετηρίαις ἡμῶν ἀγρυπνίαν, πρόσκλησιν τὴν δόσιν. οὕτω καὶ φιλόστοργοι πατέρες ποιοῦσι· τὰ ῥάμματα τῶν παίδων, καὶ ὡς τὰ παιδικὰ παίγνια καταπέτεται πολλάκις ἐπιτρέπουσι δόρυ μείζονι κατέχειν· πρὸς ἑαυτοὺς δὲ τοῦτο ποτὲ μὲν ἀναβάλλονται, ποτὲ δὲ οὐ δίδωσιν. ἔστι γὰρ ὅτε βλαβερὰν αἰτοῦμεν αἴτησιν· ὃ δὲ συμφέροντα ἡμῖν μᾶλλον εἰδὼς ὁ χ. ὡς αὐτός

νέῳξαν. τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο τῷ ξύλῳ, καὶ ⓐ πόδες αὐτῶν ⓑ ἠσφαλισμένοι τῶν ἄλλων ζᾷ χεῖρας ἔλυσαν. Εἶτα προσέπεσεν αὐτῷ, φησιν, ὁ δεσμοφύλαξ, δεδοικὼς, τρέμων, τείνων, ἀγωνιῶν, δακρύων. Τί ποτε γέγονεν; οὐ σὺ ἔδησας; οὐ σὺ εἰς ἀσφάλειαν κατέγες; καὶ τί θαυμάζεις, αἴθεσπε, εἰ ὁ δεσμωτήριον ἀνέῳξεν, ὅπου γε καὶ τοὺς
Ματθ. ιη ιη. οὐρανοὺς ἀνοίγειν ἔλαβεν ἐξουσίαν. Ὅσα δὲν δήσητε, φησι, ὅπι τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ὅπι τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἀμήχανον ἔλυσε δεσμά· τί θαυμάζεις, εἰ σιδήρου λύει δεσμά; δαιμόνων ἔλυσε δεσμά, ψυχὰς δεδεμένας ὑπ' αὐτοῦ ἀπήλλαξε· καὶ τί θαυμάζεις, εἰ ζᾷ τῶν δεσμωτῶν ἀλύσεις ἔλυσε; καὶ ὅρα διπλοῦν τὸ θαῦμα. ἔλυσε πάλιν, καὶ ἔδησεν. ἔλυσε μὲν γὰρ ζᾷ δεσμά, ἔδησε δὲ αὐτῶν τὴν καρδίαν. ὅτι γὰρ λελυμένοι ἦσαν, οὐκ ἠδύναντο. ἀνέῳξε καὶ ἔκλεισεν. ἀνέῳξε μὲν γὰρ ζᾷ τὸ δεσμωτηρίου θύρας, ἔκλεισε δὲ σὺν ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας δεσμῶν, ὥστε μὴ αἰσθάνεσθαι τῶν θυρῶν ἀνεῳγμένων, ἵνα μὴ καὶ τῇ ἀδείᾳ ἐπιχειρήσωσιν εἰς φυγὴν ἐκπηδήσωσιν. Εἶδες καὶ δεσμοῦ ζᾷ καὶ λύσιν, καὶ ἀνοίγοντα καὶ κλείοντα; διὰ τοῦτο ἀνωκλί ζᾷ τὰ ἐγίνετο, ἵνα ἀδιορθώτως ὁ τοσοῦτος θαυμαστὸς γένηται καὶ χωρὶς ζᾶς ἀφορμῆς πάσης. Οὐδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐδείκνυτο, οὐδὲ φιλοτιμίαν ἐποίουν ⓐ ἀπόστολοι. προσέπεσεν αὐτῷ ὁ δεσμοφύλαξ. τί οὖν ὁ Παῦλος; Εἶδες αὐτοῦ τὸ θαῦμα; Εἶδες αὐτοῦ τὰ τοιαῦτα ἔργα;
Πραξ. ις. κη. θέασαι αὐτοῦ καὶ τὴν κηδεμονίαν, θέασαι αὐτοῦ τὴν φιλανθρωπίαν. Ἀνεβόησε, φησι, καὶ εἶπε, μηδὲν ποιήσῃς σαυτῷ κακόν. ἅπαντες γὰρ ἐσμὲν σὺν σοί. ⓦ δήσαντα πικρῶς οὐκ ἀφῆκεν ἀποδρᾶναι πικρῶς, οὐκ ἐμπεσεῖν κρύπτει. πάντες γὰρ ἐσμὲν σὺν σοί, φησίν. ὅρα τὸ ἄτυφον. οὐκ εἶπε, ζῶ τὰ τοιαῦτα ἐγὼ ἐποίησα, ἀλλὰ τί; πάντες γὰρ ἐσμὲν σὺν σοί. μὴ τῶν δεσμωτῶν ἕνεκεν ἠλέησεν ὁ Παῦλος. ἰδὼν γὰρ ἐκεῖνος ἐθαύμασε τὸ γεγονὸς, ἔξεπλάγη ὅπι τῷ θαύματι, συνῆλθε τῷ Θεῷ. ἄξιος οὖν τοσαύτης πολλῆς κηδεμονίας καὶ φιλανθρωπίας ὁ δεσμοφύλαξ. οὐκ εἰσόμεθα εἰ) χρηστὸν ζᾶ γεγενημένα. τίνος οὖν ἕνεκα οὐκ ἐνομίσθη εἰ) χρηστὸν ζᾶ γενόμενα; ἤκουσιν αὐτῶν ὑμνούντων ⓦ Θεόν· χρὴς γὰρ οὐδέποτε ὑμνῷ ⓦ Θεόν. πολλοὺς χρῆσιν ἐδείξατο, ἐπὶ δεσμοφύλακι δὲ οὐδέποτε· ἀλλ' οὐδέποτε ἐκείνων τοιοῦτον ἐπεδείξατο ἔργον, οὐκ ἔλυσε δεσμά, οὐκ ἐπεδείξατο κηδεμονίαν τοιαύτην. καὶ γὰρ εἶλεν δεδιέναι ὁ Παῦλος καὶ μὴ φυτῖν, ὥστε ἐκφυγεῖν ἁπαλλάξαι τῆς τιμωρίας· εἰ πεπήδησε γὰρ ξίφος ἔχων ἐν ταῖς χερσὶ ζᾶ λαμπάδα. καὶ γὰρ ἐβούλετο ὁ δεσμοφύλαξ δι' ἑαυτὸν τὴν σφαγὴν προσεξαρπάσαι αὐτὸν τῆς μετοικίας, ἀλλ' βύτωτέρᾳ φωνῇ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐξύτερον ἐκέρδανεν ὁ Παῦλος. οὐ γὰρ ἁπλῶς ἐβόησεν, ἀλλὰ μεγάλῃ φωνῇ, λέγων· πάντες ἐσμὲν σὺν σοί. Ἐθαύμασε τὴν κηδεμονίαν ὁ δεσμοφύλαξ, προσέπεσε τῷ δεδεμένῳ ὁ λελυμένος, καὶ τί φησιν; κύριοι, τί με δεῖ ποιῆσαι, ἵνα σωθῶ σὺ ἔδησας, καὶ σὺ εἶ ἀπειλεῖ; σὺ ἠσφαλίσω τῷ ξύλῳ, καὶ σὺ ζητεῖς "Ἐφοπτον μετοικίας καὶ σωτηρίας; Εἶδες θερμότητα; Εἶδες εὐσυδίαν; οὐκ ἀνεβάλετο, ἀλλ' ὅπερ ἀπελύθη τὸ φόβου, οὐκ ἀπελύθη τῆς ἀνεργεσίας, ἀλλὰ βύθεως ὅπι τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ὁρμᾷ τῆς ἑαυτοῦ. νὺξ ἦν, καὶ μέση νύξ. οὐκ εἶπε, σκεφώμεθα, ἡμέρα γενέσθω· ἀλλὰ βύθεως ὅπι τὴν σωτηρίαν ἔδραμε. μέγας ἐστὶν οὗτος ὁ ἀνὴρ, φησὶν, ὁ ἐνθρύπτων τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην. Εἶδον αὐτοῦ τὸ θαῦμα, ἐθαύμασα τὴν φιλανθρωπίαν. μυρία κακὰ ἐμοῦ πάσχοντος, ὁ τοῖς ἑκατοντάρχαις ὢν ἐμὲ τὸν δήσαντα εἰς χεῖρας λαβὼν, δεινά με παθεῖν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ μέλλοντα σφάττειν ἑαυτὸν καὶ τὸν ξίφος ὠθοῦντα διὰ τοῦ λαιμοῦ, ἐκώλυσεν. Εἰκότως φησὶ, κύριοι, τί με δεῖ ποιῆσαι ἵνα σωθῶ. οὐ γὰρ δὴ τὰ θαύματα μόνον ὅπι τῶν ἀποστόλων ἐπιστάσατο τοὺς πιστεύοντας,
Ματθ. ε. ιζ. ἀλλὰ προσῆν θαυμάτων βίος. Διὰ τοῦτό φησι, Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι ⓦ πατέρα ὑμῶν ⓦ τὸν

τοῖς

χ. ἐθαυμάσαν.

χ. Φησιν

* τὰ ὀγδόου

ρια *. ὅπ ἢ οὐκ ἀπέχει τὼ σάρκα ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἄκουσον ἀλλαχῦ πῶς φησι· Ο Ψαλμ. ξϛ. α.
Θεὸς, ὁ Θεός μου, πρὸς σὲ ὀρθρίζω, ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, πόσα πλῶς σοι ἡ σάρξ μου, ἐν γῇ. ἀλλ' ἐν ὕμνοις δοξάσωμεν καὶ τὼ σάρκα καλυμμένω, φησίν. Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Ψαλμ. ρϛ. α.
Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Εἶδες καὶ τὼ σάρκα κοινωνοῦσαν τῆς συμφωνίας; τί ποτέ ἐστι, καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ; τὰ νοερὰ φησι, τὰ ὀστᾶ, τὰ φλέβας, τὰς ἀρτηρίας, καὶ πάντα τὰ ἔνδον μόρια. Ἐπεὶ πῶς δυνατὸν τὰ ἐντὸς ἡμῶν τὸν Θεὸν εὐλογεῖν; φωνὴν οὐκ ἔχει, γλῶτταν οὐκ ἔχει. ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ δυνατὸν· τὰ δὲ ἐντὸς πῶς δυνατόν), μήτε φωνὴν, μήτε γλῶτταν, μήτε στόμα ἔχοντα, εὐλογεῖν τὸν Θεόν; ὥσπερ οὖν οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. καθάπερ γὰρ οἱ οὐρανοὶ οὐ γλῶτταν, οὐ χείλη ἔχοντες, ἀλλὰ τῷ κάλλει τῆς ὄψεως ἅπαντας τοὺς θεασαμένους καταπλήττουσι τῷ θαύματι πρὸς τὸν δημιουργὸν τῶν πεποιημένων αὐτούς· οὕτω δὴ καὶ τὰ ἐντὸς ἡμῶν ἐὰν ἐπέλθῃς ἅπαντα τῷ λογισμῷ, ἐὰν ἴδῃς τὴν διαφορὰν τῆς ποιότητος, τῆς ἐνεργείας, τῆς δυνάμεως, τῆς συμφωνίας, τῆς διαπλάσεως, τῆς θέσεως, τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς ἁρμονίας, ἀκούσῃ τοῦ προφητικοῦ ἐκείνου ῥήματος, Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Εἶδες πῶς εὐλογεῖ τὰ ἔγκατα Θεοῦ χωρὶς φωνῆς καὶ στόματος καὶ γλώττης; τίνος οὖν ἕνεκεν πρὸς τὸν ψυχικὸν διαλέγῃ; ἵνα μὴ τῆς γλώττης φθεγξαμένης ἀκαίρως ῥέμβηται, ὁ πολλάκις καὶ ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς παίρουσι καὶ ἐπὶ ταῖς ὑμνῳδίαις· ἵν' ἐκπείρωσιν ἡ συμφωνία ᾖ. ὅταν γὰρ διψήσωμεν μὴ ἀκούσῃς τοῦ ῥήματος τοῦ Θεοῦ, πῶς ὁ Θεὸς ἀκούσεταί σου τῆς ἐντεύξεως; ὅταν οὖν λέγῃ, ἄρει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, τοῦτο λέγει, ἔνδον ἐκβαλοῦσα τὰς καρδίας διαφερέσθωσαν αἱ ἱκετηρίαι. Ἐπεὶ γὰρ ὁ Παῦλός φησι· Ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ μου. " μουσικός τις ἀρίστος ἐστὶν ἡ ψυχὴ, τεχνίτης ἐστὶν· ὄργανον ἐστὶ τὸ σῶμα, κιθάρας καὶ αὐλοῦ καὶ λύρας χώραν ἐπέχον. ἀλλ' οὖν ἄλλοι μουσικοὶ μὲν ἅπαντες πάντων τῶν ὀργάνων εἰσὶν, ἀλλὰ ποτὲ μὲν διαλαμβάνουσιν αὐτῶν, ποτὲ δὲ ἀποτίθενται. ὁ δὲ διηνεκής ὁ καιρὸς αὐτοῖς τῆς μελῳδίας ἐστί· διόπερ οὐδὲ διηνεκῶς τὸ ὄργανον μεταχειρίζονται. σὺ δὲ βουλόμενος ὁ Θεὸς διδάξαι ὅτι διὰ παντὸς ὀφείλεις αὐτὸν ὑμνῆσαι καὶ εὐλογεῖν, ἐώωσε τῷ τεχνίτῃ τὸ ὄργανον διηνεκῶς. ὅτι γὰρ διὰ παντὸς ἀφεῖλεν ἡμᾶς, ἄκουσον τί φησιν ὁ ἀπόστολος· Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε. ἐπεὶ οὖν ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι δεῖ, ἀδιαλείπτως ἐστὶ τὸ ὄργανον μετὰ τοῦ τεχνίτου. ἄρει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον. τὸ προτέρως μιᾷ γλώττῃ ἔλεγε ταῦτα ὁ Δαβίδ· νυνὶ δὲ, ὅπου ἐπλεύτησε, μυρίαις γλώσσαις ταῦτα φθέγγεται, οὐ ταῖς πρὸ ἡμῶν μόνοι, ἀλλὰ καὶ ταῖς πάντα χοροῦ τῆς οἰκουμένης. Εἶδες ὅτι οὐ πέπαυται, ἀλλὰ ζῇ; πῶς γὰρ πέπαυται ὁ τοσαύτας ἔχων γλώττας, καὶ διὰ τοσούτων στομάτων φθεγγόμενος; μέγα ἀληθῶς ἄρπος. ἐκκαθαίρει γὰρ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν, καὶ πολλὴν ἡμῖν εὐφροσύνην τῆς εὐλαβείας. βούλει μαθεῖν, πόση τῷ Θεῷ ὑμνων ἡ δυνάμις; ὑμνοῦσι σὺν τοῖς ἁγίοις καὶ τὰ τέκνα ἐδόξασαν τὸν Βασιλεύσαντα, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐδόξασαν, ἀλλ' ὁ πολλῷ θαυμαστότερον ἐστὶν, ἐμιμήσαντο τὸν φλοιὸν, οἱονεὶ πηλὸν, καὶ πάτησαν τοῖς ποσίν. οὗτος ὁ ὕμνος εἰς δεσμωτήριον εἰσελθὼν ὅπου τὸν Παῦλον τὰ δεσμὰ ἔλυσε, καὶ θύρας ἀνέῳξε τοῦ δεσμωτηρίου, πάντα μέλια διέσεισε, καὶ πᾶσαν πολλὴν τὴν δεσμοφύλακα ἐφόβησε. Καθάπερ γὰρ ὁ μεστὸς ὑμνων, φησὶν, ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας. Εἶτα τί γέγονε; τί; ὁ κύριος καὶ τοὺς δεσμὰ ἐλύθη, καὶ δεδεμένοι τοῦ λελυμένους ἔδησαν. καὶ μὲν δεσμῶν φύσις ἐστὶ, τὸ δεδεμένον εἰς ἀκριβείαν πολλὴν κατέχειν καὶ ἀνωχείριστον ποιεῖν. νυνὶ δὲ ὁ δεσμοφύλαξ λελυμένος τοὺς τοὺς πόδας ἦλθε τοῦ δεδεμένου Παύλου. δεσμὸν μὲν γὰρ τῶν ἀοράτων φύσις ἐστὶ κατέχειν καὶ δεδεμένον· δεσμὸν δὲ τὴν ἀφ' Χριστοῦ τοσαύτην ἡ δύναμις, ὥστε τοὺς λελυμένους τοῖς δεδεμένοις ἀνωχείρους ποιεῖν. Εἰς τὼ ἀσφαλῆ αὐτοὺς ἔβαλε φυλακὴν, καὶ εἰδὼς ὅτι ἔξω θύρας ἀ-

Φαμ. ρϛ. α.

Φαμ. ιη. α.

Φαμ. ργ. κα.

α. Κορ. ιδ. ιη.

α. Θεσ. ε. ιζ.

Πραξ. π. κα.

χ. ἀεμωνίας.

χ. οὐσίας.

χ. εἰκών τις ἀῤῥητος

χ. λύσεσι.

γημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· ἐξελθωμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ ἀπὸ τῶν φοινίκων βαΐων
Ψαλμ. ρμε. α τοὺς αἴρουσι θαλλούσαι ὑπὸ δεικνύμενοι βοήσωμεν, καθάπερ σήμερον ἐκεῖνοι ἐβόησαν· Αἴ-
ρει ἡ ψυχή μου Ⓦ Κύριον, αἴρεσθω Κύριον ὁ ζωὴ μου. καλεῖται δὲ ῥῆμα Δαβιδικόν, καὶ τῦ-
πον· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκεῖνο Δαβιδικὸν, οὐδὲ τῦτον· ἀλλ' ἁμφότερα· τῆς τῦ πνεύματος χ. τῦ ἁγίου πν ματος
χάριτος. ἐφθέγξατο μὲν γὰρ ὁ προφήτης, ἐκείνου δὲ τὸν τῦ προφήτου· γλαῦσόν ὁ παρ- 5 χόντος.
Ψαλμ. ς. ἐκάλπης. Ἀφ' τῦτό φησιν, Ἡ γλαῦσά μου κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου. κα- χ. ψυχῶν
θάπερ ὁ κάλαμος οὐκ ἀφ' ἑαυτῦ γράφει, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῆς κινούσης αὐτὸν χεῖρας,
οὕτω δὴ καὶ ἡ γλῶττα τῶν προφητῶν οὐκ ἀφ' ἑαυτῆς ἐφθέγγετο, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῦ Θεῦ χ. τῆς ἐξουσι-
ας τ χάριτος
χάριτος. ἄλλα λίαν ἔστιν οὐκ εἰπεῖν, ἡ γλαῦσά μου κάλαμος γραμματέως ἁπλῶς, τῦ πνεύματος,
ἀλλὰ, κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου· ἵνα μάθῃς, ὅτι πνευματικὴ ἡ σοφία. διὰ γὰ πολ- 10
λὴ ἡ βύκελία, γὰ πολὺς ὁ δρόμος. αἱ θεσπιοι μὲν γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν φθεγξάμενοι, σεωπήσαι,
βουλεύονται, βοσκεύουσι, πολὺν ἀνέλκυσι χρόνον. οὐκοῦν, ὅπερ καθάπερ ἀπὸ πηγῆς
ἀενάου ἐβλυζε τὰ ῥήματα γὰ οὐδὲν ἐμπόδιον ἦν, ἀλλὰ Ⓦ δρόμον τῆς γλώττης εἰκὸς τῶν ῥη-
μάτων ἡ ὁπτῆρα, διὰ τῦτο ἔλεγεν, ἡ γλαῦσά μου κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου. διαβα-
βαλίζει καὶ τὰ ῥήματα μὴ πολλῆς δαψιλείας, φησὶ διὰ πολλὴ ἡ ἐξύτης. ὁ δὲ σκίψεως 15
ἡμῖν, οὐδὲ μαθητὴς ἦν πόνου.

Ἀλλ' ἴδωμεν τί φησιν. Αἴρει ἡ ψυχή μου Ⓦ Κύριον. Ταῦτα γὰ ἡμᾶς μὲν τῶ Δαβὶδ ψάλ- ιθ ψάλμ ρμ
λοντας σήμερον. Εἰ γὰρ γὰ μὴ τῷ σώματι πάρεσμεν, ἀλλὰ τῷ πνεύματι πάρεσμεν. ἔστι
πάρεισιν ἡμῖν Ⓦ δίκαιοι, ἃ μὴ ἡμῶν ψάλλοισιν, ἄκουσον τί φησιν ὁ Αβραὰμ πρὸς τὸν πλού-
Luc. ις. κ. σιον. λέγοντος γὰρ ἐκείνου, Πέμψον Λάζαρον, ἵνα Ⓦ ἀδελφοί μου μαθόντες τὰ ἐν ᾅδου, 20 χ. συγκακῶ
διορθώσωνται τὰ καθ' ἑαυτούς, λέγει πρὸς αὐτόν· Ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας.
καὶ μὴν Μωϋσῆς καὶ Ⓦ προφῆται πάντες πάλαι τεθνήκασιν τῷ σώματι, ἀφ' ὧν τῷ χ. πάντων
γράμματων ἡ εἰκονόλυσις. Εἰ γὰρ εἰκόνα τις ἄψυχον ἀνάθεις παιδὸς ἢ φίλου, νομίζει
πάρεσθαι ἐκεῖνον Ⓦ ἀπελθόντα, καὶ ἀφ' ἧς εἰκόνος αὐτὸν φαντάζεται τῆς ἀψύχου· πολ- 25
λῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἀφ' ὧν γράφει τῆς τῶ ἁγίων ἀπολαύομεν ζωοποιοῦς, οὐχὶ
τῶν σωμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν ψυχῶν ταῦτα εἰκόνας ἔχοντες. Τὰ γὰρ περὶ αὐτῶν εἰ-
ρημένα, τῶν ψυχῶν αὐτῶν εἰκόνες εἰσί. βούλει μαθεῖν, ὅτι ζῶσι Ⓦ δίκαιοι καὶ πάρεισιν;
οὐδεὶς τῶν πιστεύσαι μάρτυρας καλεῖ· ὁ δὲ Θεὸς μάρτυρας αὐτῶν ἐκάλεσε τῆς οἰκεί-
Matth. κε. μ. ας θεότητος, καὶ ποῦ τάττει αὐτὸν Ⓦ Δαβίδ, ἵνα σε διδάξῃ ὅτι ζῇ. τῶν γὰρ Ἰουδαίων ἀμ-
φισβητούντων πρὸς αὐτὸν, λέγει πρὸς αὐτούς· Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τῦ Χριστῦ; τίνος ἐστὶν υἱός; 30
λέγουσιν αὐτῷ, τῦ Δαβίδ. λέγει αὐτοῖς· πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν
καλῶ λέγων· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου; Εἰ δὲς πῶς ζῇ ὁ Δα-
βίδ; εἰ γὰρ μὴ ἔζη, οὐκ ἂν ἐκάλεσεν αὐτὸν μάρτυρα τῆς θεότητος αὐτῦ. ἢ οὐκ εἶπε,
πῶς οὖν ὁ Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν ἐκάλεσεν; ἀλλὰ, Κύριον αὐτὸν καλῶ; ἵνα
Ψαλμ. γν. ε. δείξῃ ὃ οὐ πάρεστιν ἔτι, ἢ ἀφ' ὧν γράμματα φθέγγεται. ἴψαλμέ ποτε ὁ Δαβὶδ ἐν ψαλμοῖς, 35
ἢ ἡμᾶς μὲν τῶ Δαβὶδ σήμερον· ἐκεῖνος κιθάραν εἶχεν ἀπὸ ὕδατος ἄψυχον, ἡ ἐκκλησία
κιθάραν ἔχει ἀπὸ νεύρων ἐμψύχων σύγκειται δέ. αἱ γλῶτται ἡμῶν ὑδραὶ τῆς κιθάρας εἰ-
σί, ἀφ' φοῦν μὲν ἀφίσται Ⓦ φθόγγοι, σύμφωνοι δὲ τῇ διαθέσει. ἢ γὰρ ἢ γυναῖκες
ἢ ἄνδρες, ἐὰν πρεσβύται ἢ νέοι διήρθωται μὲν κατὰ τὴν ἡλικίαν, οὐ διήρθωται δὲ κατὰ τὴν τῆς ὑ-
μνῳδίας λόγον. τῇ γὰρ ἐκείνου φωνῇ δὸς πνεῦμα καθῆσαν, μίαν ἐν ἅπασιν ἐργάζεται 40 χ. ψυχῶν
τῇ μελῳδίαν· καλῶς ἢ αὐτὸς ἐδίδαξεν ὁ Δαβίδ, πᾶσαν μὲν ἡλικίαν, ἑκατέραν δὲ φύσιν
Ψαλμ. ρν. α. πρὸς τὴν συμφωνίαν ταύτην καλῶν ἢ λέγων, Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον. Αἴρει ἡ
ψυχή μου τὸν Κύριον. τίνος ἔσχεν τῇ σάρκα κατέλιπε; τίνος ἔσχεν πρὸς δὲ σῶμα οὐδὲν
ἀφ' ἑαυτῦ; ἆρα ἔχουσιν εἰς δύο δὲ ζῶον; οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὸν τηνίκαυτα πρῶτον διεγεί-

ρει.

ἐμποδὼν καταδύσῃ πᾶσαν. οὕτω δὴ ἡμᾶς δεδιέναι χρὴ τὸν ἀγαγόντα ἐκεῖ, μὴ πρὸς τὴν τέλεσιν τῆς ἁμαρτίας τὴν πόνον ἀποβλέπωμεν. διὸ καὶ ὑπερθέσθαι χρὴ τὴν ἀσυδίαν. ὅταν καὶ οἱ δρομεῖς ποιῶσιν· ὅταν ἴδωσιν ἑαυτοὺς ἐπὶ τῶν βραβείων γενομένους, τότε μᾶλλον ἐπιτείνουσι τοῖς δρόμοις. ὅταν καὶ ἀθληταὶ, μὴ μικρὰ παλαίσματα, ὅταν δὲ τοῦ στεφάνου πλησιάσωσι, τότε μᾶλλον ἀφίενται καὶ σπουδῆς τῆς ἐκείνης ἀντέχονται. οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς πεποιήκαμεν. ὥσπερ γὰρ κυβερνῆται λιμένα, καὶ δρομεῖς βραβεῖα, καὶ ἀθληταὶ στεφάνους, οὕτως ἡμῖν τὴν πρώτην ἑβδομάδα κεχάρισται ὁ Θεός. αὕτη δὲ κεφάλαιον ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν, καὶ τὰ ἐκεῖ τοῦ στεφάνου παλαίσματα. διὸ καὶ μεγάλην καλοῦμεν αὐτήν· οὐχ ὅτι μείζονα ἔχουσι μῆκος τῶν ἄλλων ἁπασῶν αἱ ταύτης ἡμέραι (καὶ γὰρ εἰσιν ἕτεραι μείζους) οὐδὲ ὅτι πλείους τὸν ἀριθμὸν (οὐ γὰρ ἴσας τοῖς ἄλλοις ἐσίν) ἀλλ' ὅτι μεγάλα ἡμῖν γέγονεν ἐν αὐτῇ τὰ διὰ τοῦτο κατορθώματα. ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ ἑβδομάδι τῇ μεγάλῃ ἡ χοιρὰς τοῦ Σατανᾶ κατελύθη τυραννὶς, ὁ ζάλατος ἐσβέσθη, ὁ ἰὸς ἐξέλιπε, τὰ σκεύη αὐτοῦ διηρπάγη, ἁμαρτία ἀνῃρέθη, καὶ θάνατος κατελύθη, ὁ ᾅδης ἀπεκλείσθη, ὁ οὐρανὸς βάσιμος γέγονε· πάντα * ἀγγέλοις ἀνεμίγησαν, ὁ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ ἠρθη, ὁ θρίγκιον ἀνῃρέθη, ὁ τῆς εἰρήνης Θεὸς εἰρηνοποίησε τὰ ἄνω καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. διὰ τοῦτο μεγάλη καλεῖται ἑβδομάς. καὶ ὥσπερ αὐτὴ κεφάλαιον τῶν λοιπῶν ἑβδομάδων, οὕτω ταύτης κεφαλὴ τὸ σάββατον τὸ μέγα*. διὰ τοῦτο ἐν αὐτῇ πολλοὶ τὴν ἀσυδίαν ὑπερτίθενται. καὶ οἱ μὲν τὴν ἡσυχίαν ἀγαπῶντες, οἱ δὲ τὴν ἱερὰν, οἱ δὲ ἐλεημοσύνῃ δαψιλεύεσθαι ἐργάζονται, τῇ δὲ τῶν ἀγαθῶν προθέσει ἀσυδησίᾳ τῇ ζωοποιῷ· ἐκεῖ δὲ βίοι βλασφημίας τὸ μέγεθος τῆς βυθοῦ τῆς εἰς ἡμᾶς γεγονυίας τοῦ Θεοῦ μαρτυροῦντες. καθάπερ γάρ, ὅτε Λάζαρον ἀνέστησε ὁ Κύριος, ἀπιόντων αὐτῶν· οἱ Ἱεροσολύμιοι, καὶ τῷ πλήθει μαρτύρουν, ὅτι ἀνέστη νεκρὸς (ἡ γὰρ ἀσυδησία τοῦ ἐξελθόντος, τὸ θαύματος ἰσχὺν ἀπέδειξε.) οὕτω δὴ καὶ ἡ νῦν ἀσυδησία ἡ ἐκεῖ τὴν μεγάλην ἑβδομάδα ταύτην, τοῦ μεγέθους τῶν καταρθωμάτων τῶν ἐν αὐτῇ τεκμήριόν ἐστι καὶ ἀπόδειξις. οὐδὲ γὰρ ἐκ μιᾶς πόλεως ἐξερχόμεθα ἀπαντῶντες τῷ Χριστῷ σήμερον· οὐδὲ ἐξ Ἱεροσολύμων μόνον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης μυρίανδροι πανταχόθεν ἐκκλησίαι ἐξέρχονται ἀπαντῶσαι τῷ Ἰησοῦ, καὶ βαΐα φοινίκων κατέχουσαι καὶ ὑπατίζουσαι, ἀλλ' ἐλεημοσύνῃ δὲ φιλανθρωπίᾳ καὶ ἐγρηγορότι δὲ ἱκετείᾳ καὶ δάκρυα καὶ θύρας καὶ ἀγρυπνίας δι' πᾶσαν εὐλάβειαν προσφέρουσαι τῷ δι' αὐτὴν Χριστῷ. οὐχ ἡμᾶς ὁ μόνον ταύτην τὴν ἑβδομάδα, ἀλλὰ καὶ ἡ βασιλεὺς τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης, οὐχ ὡς ἔτυχεν, αὐτὴν τετιμήκασιν, ἐκεχειρίαν πᾶσι δόντες τοῖς κατὰ πόλεων προστάγμασι, ἵνα τῆς σκαιᾶς ἀπολαύσαντες σχολῆς, καὶ ἡμέρας ταύτας ἁπάσας τῇ πνευματικῇ προσέχωσι θεραπείᾳ. διὰ τοῦτο καὶ τὴν διαπεῖραι καὶ θύρας ἀπέκλεισαν. ἀγγείλατε, φησὶ, πᾶσα ἀμφισβήτησις καὶ μάχης εἶδος καὶ ὑμωλίας, ἀναπαυσάσθωσαν μικρὸν τῶν δημίων αἱ χεῖρες. καὶ τὰ καταρθώματα τοῦ διαστήματος γέγονε· γλυκάθω δέ τι καὶ πρὸ ἡμῶν τῶν δούλων ἀγαθόν. οὐ ταύτην ὁ μόνον αὐτὴν τετιμήκασι τῇ ἀσυδησίᾳ καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ ἑτέρα οὐκ ἐλάττονι ταύτης. βασιλικὰ καταπέμπεται γράμματα λέγοντα, τὸν δεσμωτήριον οἰκονομίας ἀφίεσθαι τῶν δεσμῶν. καθάπερ γὰρ ὁ διαστὰς ἡμῶν ἐν ᾅδου γλυκάνθη, τὸν κατέχοντα ὑπὸ θανάτου πόνους ἀπέλυσεν· οὕτω δὴ καὶ οἱ δοῦλοι τὰ τοῦ δεσπότου φρονοῦντες, καὶ τὴν διαστολὴν μιμούμενοι φιλανθρωπίαν, δεσμῶν ἀπολύουσι τοὺς αἰωνίους, ὧν τοὺς νεκροὺς οὐκ ἰσχύουσι. ταύτην καὶ ἡμεῖς ἡμῶν τὴν ἑβδομάδα, καὶ διὰ τοῦτο φοινίκων ἐξήλθομεν καὶ βαΐα μὲν ὑμνῳδίας λόγων προτεινόμενοι, τὰ δὲ κατὰ ἄλλως λεγόμενα, καθάπερ ἡ χθες. ἐξήλθομεν τότε ἐκεῖνοι βαΐα φοινίκων ἔχοντες, καὶ ἐπεβόων καὶ ἔλεγον· Ὡσαννὰ τοῖς ὑψίστοις, εὐλο- Matth. 21.

* ἡ μυείας τίμιος. χ. τὴν τῶν στεφάνων παλαίσματα πάλιν, ὅτι μᾶλλον διαχρίσεται αὐτῇ

* πᾶς χ. ἀνῃρέθη.

* καὶ καθάπερ τὸ σάββατον κεφαλὴ, ὅτως ἐν τῇ ἑβδομάδι τὸ πάσχα τον. χ. ἐπιλείπουσι τὰ χ. ὁ * πάντα χ. καταρθωμάτων εἰς αὐτὴν χ. ὦ

χ. διδασκαλίᾳ.

χα τα ῥήματα ὑποτακήσοι; πῶς βλέπειν ταῦτα οὐκ αὐ ἐξέση τῷ μεγέθη τῆς συμφορᾶς; ἵν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, φκειώμεσεν ὁ Θεὸς ἐπ' ἀλλοτρίας αὐτὸν ἀφῆναι τὴν ψυχὴν· ἵν' ὁ τῶν μεταξὺ χρόνῳ τεθραμμένοι τὴν συμφορὰν, ὅταν ἴδωμεν εἰσελθόντα ⓦ τὸν ἐχθρὸν, μὴ κατα πλαγῶμεν τὴν ψυχὴν, ἐνεδιαθέσης τῷ θρίῳ τῆς ἀλγηδόνος. ὃ δὴ καὶ ἐγένετο. ὅπῃ γὰρ ὁ ἄγιον ἐκεῖνο σῶμα ἡ πόλις ἐδέξατο, ἐπτέθησι μὴ καὶ οὕτω καὶ δυσωλόλυξε μέγα· ἀλλὰ ταχέως κατέλυσε ὁ πένθος ἀπὸ τὴς εἰρημένης αἰτίας, καὶ ἀπὸ τῆς μελλούσης ῥηθήσεσθαι. ὁ γὰρ φιλάνθρωπος Θεὸς κατελέησας ἡμᾶς τῆς ἐδωδίμης, ταχέως ἡμῖν ἔπεμψε ποιμένα κατὰ δικαιοσύνην μὲν πολλῆς ἀκριβείας τοῦ ἐκείνου ἀγαπεσώσης χαρακτῆρας, καὶ τὴν εἰκόνα τῆς ἀρετῆς ἀγαπώζοντα πάσης· ὃς καὶ ὅπῃ ⓦ θεῖον δυνάμεως, θυήσας τὸν πνευματικὸν ἡμᾶς ἀπέδυσε, καὶ τὸν ἐδωδίμον ἐσθέσει, τὴν δὲ τοῦ μακαρίου μνήμην αἰνέσεσι μᾶλλον. καὶ ὃ μὲν ἄλλος ἐμβραίνετο, ὁ δ' ἔρως σφοδρότερον ἀνέπτετο, καὶ ἡ ἀθυμία πλέον ἀνῆρτο. κρίνουσι δὲ ταῖς ἀποδολαῖς τῶν φιλτάτων οὐχ οὕτω συμβαίνει ἔχειν. ἀλλ' ὅταν μὲν τις ἡβῶν πρῶτον, ἢ καὶ ἀνδρα ἀγάσιμον ἀποβάλῃ γυναῖ, ἕως μὲν ἂν αὐτὸ ἀγαπηρῇ τὴν μνήμην ζέουσαν, καὶ ὁ πένθος σφοδρότερον ἐνεστέφεται τῇ ψυχῇ· ὅταν δὲ χρόνος ἐπισπαλθὼν καταμαλάξῃ τὸ πένθος, ζωαποσόεσθαι τῇ σφοδρότητι τῆς ἀδωδίμης καὶ ὁ τῆς μνήμης ἀκμάζον. ὅπῃ δὲ τὸ μακαρίου τοῦτο τεθνάναι ἐλέγετο. καὶ μὲν ἀθυμία πάντως ἔξεκαλλετο, καὶ δὲ μνήμη οὐ ζωαπῆν τῇ λύπῃ, ἀλλὰ σφοδρότερον ἤυξετο. καὶ μάρτυρες ὑμῖς, οἱ μὲν τεθνᾶσι χρόνοι, καθάπερ μέλιστα κηρίῳ, σεσῖσθαι τῶν σώματι τὸ μακαρίου Μελετίου. τὸ δὲ αἴτιον, οὐ φύσεως ἰῶ τὸ πρὸς ἐκεῖνον φίλτρον, ἀλλὰ κρίσεως ἀρθῆς λογισμός. ἐκεῖ τὸ οὐκ ἐσθέσθη θανάτῳ, οὐκ ἠμαυρώθη χρόνῳ, ἀλλ' αὔξεται καὶ πρὸς τὸ μᾶζον ἐπιδίδωσι, οὐχὶ τῶν ἐωρακότων μόνον ὑμῶν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν οὐκ εἰδότων. τὸ γὰρ δὴ θαυμαστὸν τοῦτο ἐστι, ὅτι καὶ ὅσοι τεώτερον τῆς ἐκείνου ζωῆς γεγόνασι, καὶ οὗτοι αὖθις πρὸς ⓦ αὐτὸν ἐκκαίονται πόθου. ὑμῖς μὲν οὖν οἱ πρεσβύται πλεονεκτεῖτε τῶν οὐκ ἐωρακότων αὐτὸν· αὖθις δὲ τοῦτο τὸ συνενέσθαι καὶ τῆς ἀγίας ἀπολαῦσαι ζωουσίας· οἱ δὲ οὐκ ἐωρακότες, πλεονεκτοῦσιν ὑμῶν, ὅτι μὴ πεπαιδεύσαι ⓦ ἄνδρα, ὑμῶν τῶν ἐωρακότων οὐκ ἐλάττονα τοῦτον τὸν αὐτὸν ἐπιδείκνυσθαι πόθον. ἀξιώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς πάντες, ἀρχόντες καὶ ἀρχόμενοι, γυναῖκες καὶ ἄνδρες, πρεσβύται καὶ νέοι, δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι, αὐτοῦ ⓦ μακαρίου Μελετίου κοινωνῶν τῆς εὐχῆς ταύτης λαβόντες (ἡ γὰρ πλείων αὐτῷ παῤῥησία νῦν, καὶ θερμότερον πρὸς ἡμᾶς τὸ φίλτρον) αὐξηθῆναι ταύτην ἡμῖν τὴν ἀγάπην, καὶ καταξιωθῆναι πάντας ἡμᾶς, καθάπερ ἐνταῦθα πλησίον τῆς λάρνακος ταύτης ἐσμὲν, οὕτω καὶκεῖ δυνηθῆναι γενέσθαι πλησίον τῆς ἁγνείας αὐτοῦ σκηνῆς, καὶ τῶν ἀποκειμένων τυχεῖν ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα καὶ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ λόγου.

χ. ὑποτακήσοι.

χ. ἐπιδείκνυσθαι.

χ. ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ

χ. ὀρθῆς

χ. κατέλυσε τὸ πένθος.

χ. κατέλυσε δὲ.

χ. σεσῖσθαι μᾶλλον, ἐπειδὴ σοὶ τὸ τίλος ἐπιδεδώκαμεν, ἵνα καὶ κωφεύσῃ τὰ πεῖνα.

χ. παραμαλάξῃ δὲ τὸν χρόνον καὶ τὸ φιλτρον ἀσθενέστερον συγκεκλῶσι.

Λογ. ον. ΡΗΘΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ, ἐν ᾧ ἡ διδασκαλία, τίνος χάριν καλεῖται μεγάλη ἑβδομάς.

χ. ἐπὶ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν, καὶ εἰς τὸν δεσμοφύλακα. καὶ ἐν τοῖς περὶ ἐξουσίας εἰρημένοις ἐλέχθη ἡ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἑβδομάδος ἄλλο δευτέρα.

Πευσάμεθα τῆς πρώτης ⓦ πλανῶν, πρὸς ⓦ λιμένα τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν λοιπὸν ἀπαντήσαμεν. ἀλλὰ μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ ῥαθυμήσωμεν, ὅπῃ πρὸς ⓦ λιμένα ἀπλωτήκαμεν· ἀλλὰ ἀφ' ἑαυτοῦ σπουδάσωμεν μᾶλλον. ἐπεὶ καὶ κυβερνῆται, ἐπειδὴ μυριοφόρον ἐλκύσαι, πεπληρωμένον τῶν ἱερῶν, τῶν φορτίων συγκειμένων, εἰς τὸμα λιμένος εἰσάγειν μέλλωσι, ἐναγώνιοι καὶ πρόθυμοι εἰσί, μήποτε μετὰ τὰ μακρὰ σκάφια πελάγη πέτρα πνὶ προσρήξωσι· ὁ πλοῖον ἐκεῖ τὴν ἐμπορείαν

καὶ τῆς ἁδίκης καὶ μακρᾶς φωνῆς ἀκούοντες, οὕτως ἐπθυμήσετε πάλιν. καὶ ἅμα ταύτῃ συνεχώρησεν ὁ Θεὸς τῇ αἰτήσει βοήθειαν αὐτοῖς ἀποστεῖλαι τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ὑμῶν, ὥσπερ ἔφθην εἰπών, ὃ φόβος τῆς πίστεως ὑπολείπῃ τοῖς ὑμᾶς πολεμοῦσιν ἐχθροῖς, καὶ ἐκείνου ὃ ταχὺ τῇ διδασκαλίᾳ ἐμπεσεῖν. καὶ δῆλοι ἐκεῖθεν. μετὰ γὰρ τὴν τοσαύτην δίωξιν ἐπανελθόντων, οὐχὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας μόνον, ἀλλὰ καὶ μέχρις ἐνιαυτοῦ καὶ ἕνα καὶ δύο καὶ πλείους ἐτάσθη διέτριψαν. ὅθεν γὰρ ἱκανὴν ἔδωκαν τῆς τοῦ πίστιν φόβητρον ἀπόλυξιν, ἔδοξεν ὑμῖν μετὰ ἀδείας ἐπιτυφῶσαι τῷ πατρὶ πάλιν. καὶ γὰρ τυφλὸν μέγιστον, ὃ τῆς ἁγίας ὄψεως ἀπολαύειν ἐκείνης. οὐ γὰρ δὴ διδάσκων μόνον, οὐδὲ φθεγόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁρώμενος ἁπλῶς, ἱκανὸς ἦν ἅπασαν ἀρετῆς διδασκαλίαν εἰς τὴν τῶν ὁρώντων
χ. ὑμᾶς ψυχὴν εἰσαγαγεῖν. ὅτι γοῦν πᾶσ᾽ ἡμᾶς εἰσπλεύσῃ καὶ πᾶσα ἡ πόλις πρὸς τὴν ὁδὸν μεταρρίζειν, ☧ μὴ πλησίον ἦρχοντο καὶ ποδὸς ἥπτοντο καὶ χεῖρας κατεφίλουν ἐκ φωνῆς ἄκρου, ☧ ἦν ὅτε τὸ πλῆθος κωλυόμενοι καὶ πόρρωθεν αὐτοῦ ἱστάμενοι μόνον, ὥσπερ ἱκανὸν ἀπὸ τῆς ὄψεως δοξάζοντες τὴν θεολογίαν, καὶ οὐδὲν ἔλαττον τῶν εἰς χεῖρας ἐρχομένων ἐφικνοῦτο, οὕτω μὴ πληροφορίας ἀπούσης ἀπήεσαν. καὶ ὅπερ ὅτε τῶν ἀποστόλων ἐλέγετο, τοῦτο καὶ ὅτε τότε ζωοῦσαι. καθάπερ γὰρ ὅτε τῶν ἀποστόλων, ὅσοι προσελθεῖν ἐκ εἶχεν ἰσχύν, τῆς σκιᾶς αὐτῶν ἐκτεινομένης καὶ τῶν πόρρωθεν ἀπτομένης, τὴν αὐτὴν ἐπιτιθέντο χάριν, καὶ ὁμοίως ὑγιαίνοντες ἀπήεσαν, οὕτω δὴ καὶ νῦν. ὅσοι προσελθεῖν οὐκ ἴσχυον, ὥσπερ τινὸς δόξης πνευματικῆς ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐκείνης κεφαλῆς ἐκπεμπομένης καὶ πρὸς οὓς πορρωτάτω διϊκνουμένης αἰθανόμενοι, πάσης θεολογίας ἀπὸ τῆς θεωρίας μόνης πληρούμενοι πρώτης ἀπήεσαν. ἐπεὶ δὲ ἔδοξε τῷ κοσμοκράτορι τῶν ὅλων Θεῷ καλέσαι λοιπὸν αὐτὸν ἐκ τῆς προύσης ζωῆς, καὶ εἰς ☧ τῶν ἀγγέλων καταπαῦσαι χορόν, οὐδὲ τοῦτο ἁπλῶς ἐγίνετο· ἀλλὰ καλῶς μὲ αὐτὸν βασιλέως γράμματα, τοῦ Θεοῦ ☧ βασιλεία κηρύσσοντος· καλῶς δὲ αὐτὸ οὐκ ἐγγὺς που οὐδὲ πλησίον, ἀλλ᾽ εἰς τὸν Θρᾴκιον αὐτὸν, ἵνα καὶ Γαλάται καὶ Βιθυνοὶ καὶ Κίλικες, καὶ Καππαδόκαι, καὶ ☧ τὸν Θρᾴκιον περιοικοῦντες ἅπαντες τὰ ἡμέτερα μάθωσιν ἀγαθά· ἵνα οἱ πάντα χοῦ τῆς γῆς ὑπίσχνοι, ὥσπερ εἰς δεχέτυπον εἰκόνα, τὸν, ἀμιώσυτον ἰδόντες τὸν ἐκείνου, καὶ παράδειγμα σαφὲς τῆς κτίσεως τὸν ἀρχηγὸν ταύτην ἀφικνείας ἐξ ἐκείνου λαβόντες, χαίρουσι πᾶσ᾽, καθ᾽ ὃν δὴ ταῖς ἐκκλησίαις οἰκήσομεν καὶ κυβερνῶμεν, ἔχωσιν ἀσφαλῆ τὰ σαφέστατα. καὶ γὰρ δι᾽ ὃ τῆς πόλεως μέγεθος, καὶ διὰ τὸν τῶ βασιλέως
χ. προεδρίαν προεδρίας πολλοὶ πολλαχόθεν τῆς οἰκουμένης ἐκ ζωοῦντος τότε. οἱ δὲ τῶν ἐκκλησιῶν ὑπίσχνοι, ἀφ᾽ ὃ ταῖς ἐκκλησίαις ἐκ μακροῦ πολέμου καὶ χειμῶνος ἀνενεγκούσαις ἀρχὴν εἰρήνης καὶ γαλήνης λαμβάνειν, βασιλικοῖς ἐκ γράμμασιν ἐκαλοῦντο πρώτης. τότε τοίνυν καὶ οὗτ᾽ ἐκεῖ παρεγένετο. καὶ καθάπερ ὅτε τῶν τειχῶν παίδων, ἵνα μὴ ἀναχωρήσαι ἔμελλον καὶ τρυφᾶν σβέσαντες τὸν τοῦ πυρὸς δυνάμει, καταπατήσαντες τὸν τοῦ καμίνου ☧ τύφον, ἄπνουν ἀσεβείας εἶδος ἐλέγξαντες, ἐκ τῆς οἰκουμένης αὐτοῖς ὃ θεὸς ἐκάθηρε πάσης (οἱ γὰρ πάντα χοῦ τῆς σαρκάσαι καὶ ὕπατοι καὶ τοπάρχαι ἐκαλοῦντο μὴ δι᾽ ἑτέραν αἰτίαν, εἰ μὴ ὅτι ἦσαν τῶν ἀθλητῶν ἐκείνων) οὕτω δὴ καὶ τότε ζωοῦσαι. ὥστε γὰρ ἡμᾶς λαμπρὸν τῷ μακαρίῳ ὃ θεὸς ἐπ᾽ ἄλλῃ κλητὸν τὴν αἰτίαν οἱ τοῦ πάντα χοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας ὑπίσχνοι πρὸς ἐλθόντα, καὶ ☧ ἅγιον ἐλεώσεσθαι ἐκφύσει. καὶ ἐπειδὴ ἐλεάσεσθαι καὶ κατέμαθον αὐτὸν ἀκριβῶς τὴν βλεφάρων, τὴν σοφίαν, ☧ ζῆλον τῆς πίστεως, πᾶσαν ἀπηρτισμένην ἐν αὐτῷ τὴν ἱερᾷ πρέπουσαν ἀρετὴν, τότε αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν ἐκάλεσεν ὁ Θεός. ἐγένετο δὲ τοῦτο καὶ διὰ φειδὼ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας. εἰ γὰρ ἐν ταύτῃ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν, ἀφόρητος ἔμελλεν ὁ τῆς συμφορᾶς ὄγκος ἔσεσθαι. τίς γὰρ αὐ ἰσχύσειεν ☧ μακάριον ἐκεῖνον ἰδεῖν ἐφ᾽ ἅρμα δυσπετοῦντα δυσπνοάς; τίς δ᾽ ἰσχύσειεν ἰδεῖν τὰ βλέφαρα ἐκεῖνα τῶν ὀφθαλμῶν καθαιρούμενα, καὶ σῶμα συγκλειόμενον τὰ ἔ-

χατα

σὺ ἀγρᾷ, ἢ σὺ ἀγρῷς, ἢ σὸ ἰδοῖς τάτῳ πάντῃ ὠφεληχέθαι τῷ ὁμματι. οὐ γὰρ ὃ ὄμμα ἦ τοιοῦτον ἐπαθεῖν μόνον, ἀλλὰ ἢ γὰρ αὐτὸν τὸ σῶμα τὸν Ⓜ τύπον. ὅπερ γοῦν σὸ ὁμματι ἐποίησε τι, τοῦτο ἢ ὅπῃ τῆς εἰκόνος ἐπεφάξατο τῆς ἐκείνου. ἢ γὰρ ἢ σὸ δακτυλίῳ σφενδόνης, ἢ σὸ ἀ ἐκτυπώμασι, ἢ σὸ φιάλης, ἢ σὸ ἁλῶμι τοίχοις ἢ πάντα γοῦ τ εἰκόνα τῷ ἀγίῳ ἐκείνου διεγράψαν πολλοί, ὡς μὴ μόνον ἀφύσει τῆς ἁγίας προσηγορίας ἐκείνης, ἀλλὰ ἢ ἱρᾶν αὐτὸ πάντα γοῦ τὸ σώματος Ⓜ τύπον, ὃ διπλῶν πᾶν τῆς ἀποδημίας ἔχει ὠφέλειαν. ἢ γὰρ δύτως εἰσιόντων, τῆς πόλεως ἐξεβάλλετο, τὴν τῆς ἀληθείας ἐμφορῶν ἀπολαμβάνοντα αὐτόν. ὁ ἦ Θεὸς ζωοχόρησεν, ὁμῶ ἢ τ ἀρετῶν τ ἐκείνου, ἢ τῷ ἀνδρείῳ τ ὑμετέρων δόξαι βουλόμενος. ὅπῃ γὰρ εἰσελθών, καθάπερ Μωϋσῆς εἰς Αἴγυπτον, αἱρετικῆς τῷ πόλει ἀπήλασε πλάνης, καὶ τὰ σισυπόπαλμα καὶ δι᾽ ἀτος ἔχοντα τὸ λοιπὸν σώματος ἀπακόλας ἀκέραιον τῷ ὑγιᾶ ἐπεμήχανε τῇ πλήθι τῆς ἐκκλησίας, Ⓐ τῆς ἀληθείας ἐμφορεῖ τῷ διῤῥῶσιν οὐκ ἀνεγκόντες, Ⓦ βασιλεύοντα τότε κτίσαντες, τῆς πόλεως αὐτὸν ἐξέβαλον, ταύτῃ προσδοκῶντες ὠφέλεισθαι τῆς ἀληθείας, καὶ τῷ τῶν ἐγκλημάτων αἰκατέφυγι διῤῥῶσιν. ἐγένετο ἦ τοιαῦτα, ἃ προσεδόκησαν· καὶ μᾶλλον καὶ ὑμῶν ὁ ζῆλος ἐβλάστησε, καὶ ἐκείνου διέλαμπεν ἡ τῆς διδασκαλικῆς ὀπτικῆς ἀκτῖνος ἀπόδειξις· ἐκείνου μὲ, ὅτι οὐ τεσσαράκοντα ἡμέρας οὐδὲ ὅλας ἴσχυσεν οὕτως ὑμᾶς θεμελιῶσαι ἐν τῷ ζήλῳ τῆς πίστεως, ὡς μυρίων μ ταῦτα προσβαλόντων πνευμάτων ἀσείστου μᾶλλον καὶ ὑμῶν διδασκαλίαν ἐκείνου· ὑμῶν ἦ ἡ θερμότης [ἐβλάστησε], ὅτι οὐ τεσσαράκοντα οὐδὲ ὅλας ἡμέρας οὕτω μ ἀκριβείας τὰ πρὸς ἐκείνου καταβληθέντα ἐδέξασθε σπέρματα, ὡς πρὸς ὃ βάθος τ γῆς ὠφαπλῶσαι καὶ ῥίζας, ἢ μηδενὶ τῶν προσιόντων ἐνδοῦναι λοιπὸν πειρασμῶν.

Ἄξιον ἦ μηδὲ σκῆψιν ὠφάσθαι, ὃ πρὸ τῶν δίωξιν αὐτῶν ζωοῖ. ὅπῃ γὰρ ὁ τῆς πόλεως ἄρχων ὃ ὄχλος ἐλαιῶν ἐξῆ μέσης ἐξῆς τῆς ἀγορᾶς, πλησίον αὐτὸ Ⓦ ἅγιον καθίσας σκῆνος, ἰφάδις λίθων πάντοθεν ἐφέρετο ὅπῃ τῶν τὸ ἄρχοντος κεφαλῶν, ἢ φερούσης τῆς πόλεως τὸν χωρισμόν, ἀλλ᾽ αἱρουμένης ἢ τῆς πρὸ ὑσης σκηπτεῖν ζωῆς, ἢ τὸν ἅγιον σκεῖνον ἀπαστώμενον ἰδεῖν. τί οὖν ὁ μακάριος σκεῖνος τότε ἐποίησεν; ἰδὼν ζᾷ τῶν λίθων βολὰς, τοῖς ἱματίοις τοῖς ἑαυτ῀ ὠφελαλῶν ἀπέκρυψε τὸ ἀρχόντος τῶν κεφαλῶν, ὁμοῦ τι σὺν ἐλπίδος τῇ τῆς ὑπομονῆς σκτέτατον σχοφολῇ, καὶ σὺν αὐτὸ μαθητᾷ παιδόν, ὡσῶν ὠφεὶ ζῶν ἀδικουμένας διεξικαίας ὑπιδείκνυσθαι χρή· ἢ ὡς οὐ μόνον σὸν αὐτὸν ἐργάζεσθαι δεινὸν προσῶκεν, ἀλλ᾽ εἰ ἢ πρὸ ἑτέρων αὐτοῖς ἐπῆν κίνδυνος, καὶ τὸν μ῀ πάσης ἀποκρύεσθαι τῆς ασυδίας. Ὡς οὖν ἔφειξε τότε ὁ τῆς πόλεως τὸν μανικὸν ὁρμῆ ἐρωτο, ἢ τ διδασκάλου τὴν ἄκρον φιλοσοφίαν καὶ τὴν ὑπιείκειαν καὶ τὴν πραότητα καὶ πλητόμβος; καὶ γὰρ ὧν ὠφόδοξα τότε συμβαίνοντα. ὁ ποιμὴν ἀπηλαύνετο, ἢ τὰ προβατα οὐκ ἐσκορπίζετο· ὁ κυβερνήτης ἐξεβάλλετο, ἢ σκάφος οὐκ ἐβαπίζετο· ὁ γεωργὸς ἐδιώκετο, καὶ ἡ ἄμπελος καρποφόρει πλέον. ὅπῃ γὰρ ὧ ζωοδίσμῳ τῆς ἀγάπης προσ ἀλλήλους ἦτε ζωοδιδεμένοι, οὐ πειρασμῶν ἐπαγωγαί, ἢ κυδώνων ἐπαναστάσεις, οὐκ ὀδοῦ μῆκος, οὐ χρόνου πλῆθος, οὐκ ἄλλο τοῦτον ἰσχύσει ὑμᾶς διῤῥῆξαι τῆς ζωσιότητος τὸ μακαρίου πιμβος. ἀλλ᾽ ἐξεβάλλετο μὲ, ὥστε μακρὰν γνώσθαι τῶν τέκνων· ζωόσανε ἦ τοὐναντίον. μᾶλλον γὰρ ὑμῶν ζωεσφίγγετο τοῖς τ ἀγάπης δισμοῖς, ἢ πᾶσαν τ πόλιν μᾶ ἑαυτ῀ λαβών, εἰς Ἀραβιάδα ἀπῆει. ὃ μὲ γὰρ σῶμα ὅπῃ τ πατρίδος ἵδρυτο· ὁ λογισμὸς ἦ ὁ νοῦς, ὥσπερ κατὰ τινων πέρατ᾽ κυφίζομος, τ πνεύματος χορίς, καὶ διῤῥαντὸς ὑμῖν ὑπιχωρίζων, ἅπαντα τοῦτον τὸν δῆμον ἐν τοῖς ἑαυτ῀ ὠφείφερε σπλάγχνοις· ὁ δὲ καὶ ὑμεῖς ἐπαγρεῖτε. καθῆμαι γὰρ ἐν ζωῦξα, καὶ τῇ πόλει ὠφιλοφόμενοι, τῷ πνεύματι τ ἀγάπης εἰς Ἀρμωνίαν καθ᾽ ἑκάστω ἱσταμένοις τῶν ἡμέραν, καὶ τῶν ἁγίαν ὄψιν ὁρῶντες,

καὶ

χ. ἐκπώματα

χ. ἐν τῷ τοῦτο πάντων ὑμῶν ἐρισμῷ

χ. τῶν τῶ πνεύματος χαριτ

Μη δι ἐιζρν ερ. ιβ.

Ἀνταχοῦ τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀγάλης ἀειφέρων τὸν ὀφθαλμοὺς, καὶ τὴν πόλιν ἅπασαν ἐν ταύτῃ προσορᾶν βλέπων, οὐκ ἔχω τίνα μακαρίσω πρότερον, Ⓦ ἅγιον Μελέτιον, ὅτι τοσαύτης καὶ μὴ θανάτου ἀπολαύει τιμῆς, ἢ τὴν ὑμετέραν ἀγαπᾷ, ὅτι τοιαύτην καὶ μὴ πλουτεῖν τὸν ποιμένας τῶν ὑμετέρων βούλεται ἐπιδείκνυσθαι. μακάριος μὲν γὰρ ἐκεῖνος, ὃν τοιοῦτοι ἴσχυσι ἀφεῖναι φίλους παρ' ὑμῖν· μακάριοι δὲ καὶ ὑμεῖς, ὅν τῆς ἀγάπης δεξάμενοι τὸν τοιοῦτον ἐκείνου, ἀκέραιον αὐτὸν τῷ Ⓦ παρακαταθήκῃ μέχρι τῆς τοῦ Φυλάττοντος διεσώσατε. καὶ γὰρ πέμπτον ἔτος ἤδη πρὸς ἅμιλλαν, ἐξ οὗ πρὸς Ⓦ πολύμνιον ἀπεδήμησεν Ἰησοῦν ἐκεῖνος· καὶ καθάπερ ἀδὲς καὶ σοφὸν αὐτὸν ἐωρακότες, οὕτω μὴ ζέοντος τῆς φίλτρου πρὸς αὐτὸν ἀπλωτικατατιμᾶτε. ἀλλὰ ταῦτα ζηλωτὸς ἐκεῖνος, ὅν τοιούτους ἐγέννησεν ὑμῖν· ζηλωτοὶ δὲ καὶ ὑμεῖς, ὅν τοιοῦτον ἐκληρώσησθε πατέρα· ἡμιαία ἡ ῥίζα καὶ ἀσυμασία, ἀλλὰ ἐν Ⓦ καρποῖ τῆς ῥίζης ἄξιοι ταύτης. καὶ γὰρ καθάπερ ῥίζα ὑπὸ θαυμαστὴν τοῖς κάλλεσι κρυπτομένην τῆς γῆς, αὐτὴν μὲν οὐ φαίνει, ἀφ' ἧς δὲ τῶν καρπῶν τῆς οἰκείας ἀρετῆς τὸν ἐμὸν ἐπιδείκνυσι· οὕτω δὴ καὶ ὁ μακάριος Μελέτιος, ἐν τῇ λάρνακι ταύτῃ κρυπτόμενος, αὐτὸς μὲν ἡμῖν τοῖς τοῦ σώματος ὀφθαλμοῖς οὐκ ἔστι καταφανής, ἀφ' ὧν ὑμῖν τῶν καρπῶν τῆς οἰκείας χάριτος τὸν ἐμὸν ἐπιδείκνυται. καὶ ἡμεῖς σιγήσωμεν, ἀρκεῖ μόνη ἡ ἑορτὴ καὶ τῆς ὑμετέρας σπουδῆς καὶ θερμότητος σάλπιγξ λαμπροτέρα γενομένη διαβοῆσαι τὸν ἅγιον Μελέτιον ὃ φιλόστοργον. οὐ-τω γὰρ ὑμῶν τὸν ἀφίκεσθαι ἐξέκαυσε πρὸς Ⓦ ἔρωτα Ⓦ αὐτὸς, ὡς καὶ πρὸς φιλόν τὸ ὅσιον ἀφορμᾶσθαι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀφίστασθαι τὴν ἀσφάλειαν. ἀλλὰ πολὺ καὶ ἐγὼ τῶν ἐκ ἁπλῶς, ἀλλ' ὑπὲρ πᾶσαν καὶ ἀπὸ σπουδῆς ζωγραφῶ ἀνδρὸς τὸ ὅσιον τοῖς ἐμοῦ λόγοις εἰκόνα. καὶ καθάπερ τις τεχνίτης πλάκα χρυσοῦ, εἶτα μύρου εἰς ὀσμὴν, τῇ πυκνότητι τὸν λίθον λαμπρότερον ἐργάζεται τὸ ἄφθεγμα· οὕτω δὴ κἀγὼ Ⓦ τὸν ἐγκωμίων τεχνίτης τῇ μακαρίᾳ πλάκα κεφαλὴν τίμιον, ὥσπερ πινάκι μύρου τὴν πυκνότητα, τῆς πολιτείας αὐτοῦ τὴν ζωγράφον συμφαίνω τῷ λόγῳ, πολλάκις ταύτῃ καὶ λαμπρότερον καταπυκνοῦν αὐτὸν πρόσοδον. δεῖ γὰρ φιλεῖσθαι ὁ νόμος καὶ τοιοῦτον ὃ ἔθος, ὡς καὶ φιλᾶ τὰ ὀνόματα προσπίπτεσθαι τὸν ἐρωμένων, καὶ πρὸς αὐτὰς ἀφορμᾶσθαι τὰς πολιτείας· ὃ δὴ καὶ ὑμᾶς πεποίηκε τὸν τοῦ μακαρίου τούτου. ἀφ' ὧν γὰρ τὴν ἀρχὴν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν εἰσελήλυθε δεξάμενοι, ὃ παιδίον ἔκτισε ὃ ἑαυτῷ ἀπὸ τῆς πολιτείας ἐκάλεσε τὸν ἐκείνου, ἀφ' ὧν τῆς πολιτείας εἰς τὴν οἰκίαν ἔκτισε τὴν ἑαυτῷ Ⓦ ἅγιον ἐκάλεσε εἰσάγλυκυμίζοντες· καὶ πατέρες καὶ πάππους καὶ πολίτας ἀπαγγέλουσαι αἱ μητέρες, ὃ ὅσιον τοῦ μακαρίου Μελετίου τοῖς πρῶτοις παιδίοις ἐπιτίθεσαι. εἰκὸς γὰρ τὴν φύσιν ὁ τῆς βλαστείας πόθος καὶ τὰ τικτόμενα λοιπὸν οὐκ ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν φιλοστοργίας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν πολιτείαν οἰκείου ἀφθίτου πρὸς τοὺς φυσαμένους. ἐμοὶ. ὃ γὰρ ὅσιον αὐτὸ, καὶ συγγενείας κόσμος, καὶ οἰκίας ἀσφάλεια, καὶ τοῖς καλυμμένοις σωτηρία. ἐκ τοῦ πόθου τὴν ἁρμονίαν εἰ ἔστιν εἰσομαι. καὶ καθάπερ ὁ σκότος καὶ θηλυμανεῖς πύες, μιᾶς λαμπάδος ἀφθίτου πολλοὺς αἰθάλους λύχνους, εἰς τὴν οἰκίαν ἕκαστος εἰσάγει τὴν ἑαυτῷ· οὕτω δὴ καὶ τῆς πολιτείας σκότος, ὥσπερ φωτὸς, εἰς τὴν πόλιν ἐμπεσόντος, ἕκαστος οἷ λύχνοι ἀνάπτουσι εἰς τὴν οἰκίαν εἰσῆγε τὴν ἑαυτῷ ὃ τοῦ μακαρίου τότε σκότος ὅσιον, ὥσπερ πυρὶ μυρίων ἀναθῶν ἀναπτόμενος. καὶ καὶ τῆς ἐπωνυμίας ὑπεπλήσθησαν. καὶ καὶ βλαστείας διδασκαλία, ὃ γηγενέσθαι. ζωγράφον γὰρ διαλαμβάνουσι τὸν πολιτείας σκότος μεμνῆσθαι καὶ Ⓦ ἅγιον ἔχει ὑπὸ τῆς ψυχῆς, πάντος ἀλόγου πάθους ἐκ λογισμοῦ φυγαδευτήριον εἶχον ὅσιον. καὶ οὕτω πολὺ γέγονε τοῦτο, ὡς πάντα χοῦ καὶ σὸ ἀμφόδοις, καὶ

Μη δι ἐιζρν ερ. ιβ.

σὸ

οθαι πολλὰς αἰ θεῶπες, οὐκ ἔλαθε ⸗ ⸗ ἀκείμενον θθημοί, ⸗ οὐ μέτον ἐκεῖνον. ἀλλ' οὐδὲ αἱ θεῶπες τοις μὴ ταῦτα (ἡ γὰρ, ὅπερ ἐκεῖνη πρὸς τὸν Ιωσὴφ εἶπεν, οὐδὲνὸς πλέονες, τοῦτο πολλαχοῦ τὸ οἰκεῖον μέρος ἄδηλα) ὅτω δὲ καὶ ἡ θεὸς ἤλπισεν μὴ λήσειν τὸ δεσμωτήριον διαλεγόμενος ὅλοι τὸν τῆς ἐγκαλισμένου συμβόλων ἐκείνων, οὐκ ἔλαθε ⸗ δὴ ἅπαντες μὴ ταῦτα ἴσασιν τὸν οἰκέτην, τὸν ὑπηρέτην, τὸν νικῶν, ⸗ ζηταῖον. ὡς γὰρ χρόνος ἐτείνετο καὶ πλέον ἦν πολύς, ⸗ τὸ πλῆθος τῆς ἡμέρας οὐκ ἐξέλυε τὸν προθυμίαν, ἀλλ' ἐπέτεινεν αὐτῶν μᾶλλον τὸν σπουδὴν καὶ πλείονας κατεσκεύαζε ζηλωτάς, κελεύων λοιπὸν μέσων νυκτῶν ὑπὸ τὸ βαράθρον αὐτοὺς ἀπαγγεῖλαι. καὶ ἐν μέσῳ σχότει ⸗ φωνῆς ἐξήκουστο καὶ ἀπετίμωντο. τότε καὶ φοβερώτερα λοιπὸν ἦσαν αἱ κεφαλαὶ τῶν ἀναβόλων μᾶλλον, ἢ ὅτε φωνὴν ἀφίεσαν· ἐπεὶ καὶ ἡ Ἰωάννου κεφαλὴ οὐχ οὕτω φοβερὸν ἦν θεωρούμενον, ὡς ἄφωνος ὑπὸ τὸν πίνακος κειμένη. ἔχει γὰρ καὶ φωνὴν τὸ αἷμα, ὃ δὴ ὅταν ἀκουσμένον, δηλαδὴ τῶν Ζωσιμάτου τῶν μακαρωτάτων ὑπολαμβανομένου *. μὴ γὰρ τὸν μακαρίαν ἐκείνην σφαγὴν ⸗ τὰ τοιαῦτα θηρεύοντες λείψανα, τὸν ἑαυτῶν ἐπιθύοντες ψυχὴν ἀνέλειζε τοῖς ἐρωτικοῖς τούτοις. καὶ ἦσαν καίριοι μάρτυρες ζῶντες. καὶ γὰρ εἰ μὴ ἀπετμήθησαν, ἀλλ' ἑλόμενοι ἕτεροι τοῦτο παθεῖν, ὅτως ὑπὸ τὸν ἄγραν τῶν σωμάτων ὥρμησαν. λέγουσι τοίνυν ⸗ τότε ἀναλωμένοι, καὶ ταῦτα τὰ σώματα νεοσφαγῆ καταξιωθέντες ἰδεῖν, ὅτι χειμάρρων αὐτὸν πρὸς ἄλληλον ἐπὶ τῆς ἁφῆς τοσαύτης ἐπήθησεν αὐτὸν τῆς ὄψεως χάριν, οἵαν ὑπὸ Στεφάνου φησὶν ὁ Λουκᾶς γεγονέναι, μέλλοντος ἀπολεῖσθαι τοῖς Ἰουδαίοις. ⸗ οὐκ ἔστι σοφὸς, ὃς χωρεῖς φέρειν αὐδῆς πρέπει τότε. ὅτω καὶ αὐτὴ ἡ ὄψις πολλὰς σὺν ὁρῶντας ἐξέπληττε, καὶ πολλοὶ ἐπιδόντες ἐκεῖνο ⸗ τὸν Δαβὶδ εἰρηκότες, Εἰ τῇ ζωῇ αὐτῶν οὐ κεχωρισμένοι, καὶ ὁ τῶν θανάτων αὐτῶν οὐ διεχωρίσθησαν. καὶ γὰρ καὶ ὡμολόγησαν, καὶ ὁ δεσμωτήριον ὤκησαν, καὶ εἰς ὁ βάραθρον ἀπεωσθησαν, καὶ αἱ κεφαλαὶ ἀπέθεντο, καὶ μία λαμπὰς ἀμφοτέρων ἔχει τὰ σώματα, ὥσπερ οὖν καὶ μία σκιὰ δέξεται αὐτὰ πάλιν ὁ τοῖς οὐρανοῖς, ὅταν αἱ τὰ μὴ πλείονος δέξης ἀνελέσθαι μέλλωσι. τὸ τοῖς ἄξιον καὶ ψῦλαις καὶ σκηπάλοις ⸗ πύργοις καὶ φωνῆεσι καὶ ταύρεσιν ὁμοῦ προστιπεῖν. καὶ γὰρ ὡς ψῦλαι, τὸν ἐκκλησίαν αἰείχουσι· ⸗ ὡς πύργοι, περιέχουσι· καὶ ὡς σκήπτρου, πᾶσαι ἐπιβουλὰς ἀπερρούμενοι, πολλῷ τοῖς ἔνδον ποιοῦσι γαλήνην· καὶ ὡς φωνῆες, ὁ σκότος ἀπήλασαν τῆς ἀσεβείας· καὶ ὡς ταῦροι, ψυχῇ καὶ σώματι ἴσῃ τῇ προθυμίᾳ ⸗ χρηστὸν ἕλκυσαν τὸν Χριστοῦ ζυγόν. Συνεχῶς τοίνυν αὐδῆς ὑπομένομεν ἀζωμεν, καὶ τῆς λαμπρᾶς ἀπολαύωμεν, καὶ μετὰ πίστεως τοῖς λειψάνοις αὐτῶν προσπλεκώμεθα, ἵνα βλαστήσωμεν πνευματικοὺς καρποὺς ἐκφῆναι. καθάπερ γὰρ ⸗ γραπτὸν τὰ πτώματα ὑπιδυκνύοντες ἅπερ ἐκ τῶν πολεμίων ἔλαβον, μετὰ πρῶτον τῶν βασιλέων ἀναλέγονται, ὅπου καὶ ὅτου ταῖς κεφαλαῖς, ἃς ἀπετμήθησαν, ὅτι τῶν χεῖρων βαστάζοντες καὶ εἰς μέσον προφέροντες, βύκολος ἄπτωτα, ὅσα αἱ θέλουσι, ⸗ τῶν βασιλέων τῶν οὐρανίων δώρων δωρεῖται. μὴ πολλὴν τοίνυν τῆς πίστεως, μὴ πολλὴν τῆς προθυμίας ἐκεῖ βαδίζωμεν· ἵνα καὶ ἀπὸ τῆς ὄψεως τῶν ἁγίων τούτων μνημῶν, καὶ ἀπὸ τῆς ἐρωτικῆς τῶν ἄθλων, καὶ πάντα χόρτον πολλοὺς καὶ μεγάλους λαβόντες θησαυροὺς, καὶ ⸗ τὰ φθαρτὰ βίου δωρησάμενοι ⸗ ὁ τῶν θεῶν δεχομένου ἀφικόμενοι, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐμπορείας εἰς ἐκεῖνον καταπλεύσαντες τὸν λιμένα, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὑπερτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

* ὑπὲρ ἐκεῖνον ἐκ τὸ τὸν ἄνθρωπον ἀφ' οὗ τὸ φύσιν. χ. ποιεῖν

Λογ. οζ'. ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΕΡΑ ΗΜΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΝ, ἐγχειρίσαι τοῖς Ἀντιοχείας τὸν μεγάλης, καὶ εἰς τὸν σπουδὴν τὸν συνελθόντων.

Πάντα

Ἡ δὲ τοίνυν οἱ μάρτυρες εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἐπᾶτο ἡ πόλις ἐκεῖ ζωμίρρου, κείτοιτ φόβου ϗ ἀπειλῶν ϗ κινδύνων ὑπερμεγάθων μεγάλων, ἃ τις ἂν προσέλθοι ϗ ἀξιολογήσειν ϗ κομπώσειεν αὐλοῖς λόγοις. δηλοῖ δὲ τοῦτο Θεοῦ φόβος πάντα ἐκεῖνα πρόωσαν. ϗ δι' ἐκείνους πολλοὶ τότε ἐγίγοντο μάρτυρες, ὑπὲρ τῆς τοῦς αὐτοὺς ζωοποιοῦς τῆς πίστεως καὶ ζωφρονοῦντες ζωῆς. ϗ ζωτρεχόντων πολλῶν ψαλμῳδίαι συνεχῶς ἐτελοῦντο, πέμπτης ἡδαὶ, ζωοποιοῦ διδασκαλίας γέμουσαι πνευματικῆς. ϗ τῆς ἐκκλησίας ἀποκλῃσθείσης, ὃ δεσμωτήριον ἐκκλησία λοιπὸν ἐγίνετο. οὐ γὰρ δὴ μόνον ⓜ ἔξωθεν εἰσιόντες, ἀλλὰ ϗ ⓜ ἔνδον ἑξακοσίοντες μείζω διδασκαλίαν ἀρετῆς ϗ σωφροσύνης ἐδίδασκε τῆς ἐνσωμοῦς ϗ τῆς πίστεως τοῦ ἁγίου τούτων ἐδίδοντο. ζωῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ὠδυνᾶτο πλέον. καὶ βουλόμενος αὐτὸν προσεκχ. ἐλκύσαι λίσαι, ϗ τῆς τοῦ φυσίας ἐκλύσαι ἐκείνης, καὶ ἔπεμπε δῶρα θεῶπον μιαρούς τινας ϗ γοήτας τοῦς τοῦ ὑπατεύοντος μόνου, οἱ συγκαθήμενοι πολλάκις, ϗ ἵππου αὐτῷ ὑπεκλέοιντο μόνου, ὡς οἴκοθεν συμβουλεύοντες, ἀλλ' οὐχ ὡς παρὰ τοῦ βασιλέως πεμφθέντες, πρήνουν ἀπεχθῆναι μὲν τῆς θυσείας, ἀθεμελήτους ϗ τοῦς τοῦ αὐτοῦ. οὐ γὰρ δὴ μόνον ⓜ ὑπεκείμενοι ἔτι ἀμαχρούσαις χίλιοι, ἀλλὰ ϗ πλείονες ϗ κρείττονες ὑπελήφθησαν τῆς ἀρχῆς, τοῦ βασιλέως τοῦ ὀργίλου ἔτι καὶ ταλύσαντες. οὐχ ὁρᾶτε ϗ ἕτεροι τῶν ζωντεταγμένων ὑμῖν ὁμοῦ τοῦτο πεποιηκότες; ⓜ ἦ ϗ δι' αὐτὸ μὲν τοῦτο ἡμᾶς, φασι, ζημιώσεσθε ἡμαίως, ἵνα ὥσπερ θύματα ἀθεῶν τοῦς τῶν πλανῶν ἐκείνων προσαγάγωμεν. φιλάνθρωπον ἔχομεν διαστάσιν· οἷς δὲ μὴ θυσίαν δεξάμενος, πᾶσι καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. καὶ καθάπερ ⓜ τῆς παῖδες ἔλεγον, ὅτι Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἀρχὴν ϗ προφήτης καὶ Δαν. γ. ἡγούμενος, οὔτε ἐλαιόκαυτωσις, οὔτε θυσία, οὔτε τόπος τοῦ καρπῶσαι σοὶ καὶ εὑρεῖν σου ϗ βύρσι ἔλεος, ἀλλ' ἐν ψυχῇ ζωντετριμμένῃ ϗ πνεύματι ζαπεινώσεως προσδεχόμεθα· οὕτω δὴ ϗ ⓜ μάρτυρες ζὰ θυσιαστήρια καὶ πασκαθίσματα βλέποντες, ζαὶ ἐκκλησίας ἀποκλειομένας, ἐν ἱερῆς ἐλαιουμένους, πόλεις ἐν πίστεως φυγαδευομένους, ἑαυτοὺς ἐαυτοῦ δὴ πόνων τοῦ δικαίου προσαγαγεῖν, ϗ καταλιπόντες ζάγματα γραπτικά, ἑαυτοὺς ἐαυτοῦ δυνάμεσι χερσὶ ἀγγελικοῖς. καὶ γὰρ μὴ πω ἀποθανούμεθα πάντες χρόνῳ μικρὸν ὕστερον, καὶ τοῦτο αὐτὸ πεισόμεθα. βέλτιον γὰρ τοῦ βασιλέως τῷ ἀγγέλων ἀποθανεῖν, ἢ γὰρ δῶρον θεῶπον τοιαῦτα ἀσεβοῦντος· βέλτιον γὰρ τῆς δῶρα παγίδος θεῶσθαι ζὰ ὅπλα, ἢ γὰρ τῆς κάτω ϗ πατρώνης. ὁρᾶτε δὴ καὶ ἀποθανεῖν ἡμᾶς, ἵνα μὴ τοῦ βασιλέως λήψωνται τῆς προθυμίας ἐπάξιοι. ἵνα γὰρ τῷ τελευτήσαντι χρήσηται λοιπὸν δῶρον θεῶπον; πολλάκις ἰδὼν οὖν τινὰ ζαφῆς ἀξιολόγως, τῆς τῶν κινδύνων προσκείσεται τόμοσιν. δῶρ' ἦ γὰρ τοῦ βασιλέως ἀποθανόντα μὴ τῶν ἀγγέλων, μᾶλλον πλείονος τῆς δόξης ζὰ σώματα ἀπολαμβάνομεν, μᾶλλον πολλῆς τῆς λαμπρότητος ἐπιδεξόμεθα, ϗ πολλῷ μείζους τῶν πόνων ζαὶ ἀμοιβὰς ϗ τοῦ ζωφαίους κομιούμεθα. λοιπὸν ὅπλα πνευματικά. οὐ χρεία βελῶν ἐν τόξων, οὐ χρεία ἄλλου ὑλικοῦ αἰσθητοῦ ὅπλου. ἀρκεῖ προς πρὸς πρὸς ἡμῖν ἡ γλῶττα, φησι. καὶ γὰρ ὅστις βεβλῆσθαι τῶν ἁγίων τὰ σώματα, ζωοποιῆς ϗ ἐπαλλήλους φέροντα τῇ τοῦ διαβόλου κεφαλῇ ζαὶ πληγάς. ζαῦτα, καὶ ζὰ τύποις ἐοικότα ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ οὐκ ἀφίσατο, ἀλλ' ἐπιχείρει πάλιν ζαὶ δελεάσαι δι' ἑαυτὸν ὕλης. ζαῦτα γοῦν καὶ πεπαίδαζεν εὔπιτλος καὶ τεχνοῦργος ζὰ σοφὸς εἰς τὸ καταγνῶναι, ἵνα αὐ μὲν καταμηχανιάσηται εἰδῶσιν, οἷον τοῖς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμοῖς αὐτοὺς ἀξεγάγῃ, καὶ οὕτω λοιπὸν ἀδικαιώσῃ θῦσαι· αὖ δ' ὑπομείνασι σφοδρὰν τῶν αἰδρείαν ὑπεδιακοῦσθαι, ϗ πρὸς τῶν πάλιν ἡμαίως ἰσάλλοι, μὴ φασιεῖ ἡμῖν τὰ τῆς νίκης αὐτοῖς, ἀλλ' ὡς ὑπὸ προσχήματι τυραννίδος αὐτοὺς ἀπαγαγὼν ἀποτίμῃ. ἀλλ' ὁ ἀποκρύπτων βαθέα ϗ ἀπόκρυφα, οὐκ ἀφῆκε λαθεῖν τῶν ὁπλάρχην, οὐδὲ τῷ ὑπατεύοντι ἀφανῆ ἡμᾶσθαι. ἀλλ' ὥσπερ ὁ Αἰγυ- Γεν. λθ. πτίων τὸν γυνὴ, τῷ Ἰωσὴφ ὑπολαμβάνει ὁ θαλάμου ϗ ἡμίσεια πολλῆ, προσεδέχετο λύτρω-

σιν

ταπίλασεν ἡ ἵππα γλύπται, ὅπ χρημάτων πλὼ βύσεως οὐ σοφεπίμησεν· ἀλλ' ὃ ζῶσι γλυκέως ϗ σφεγλώσται, μὴ πόλυ λαμπρὸς ἡ νίκη, μηδὲ σφεφδρὸς ὁ ζόπαιος γλύπται. σόλλ γὰρ μέγα τίχης ϗ ὑπερβάλλοντες ὑπὲρ βύσεως κατασφεπῶσιν. ϗ σόλλ' ἐσ τῶν ζῆν ἴσα ται μόνοι, ἀλλὰ ϗ ἐλ τις ἰῶ σὸ τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, ἰοίκα βασιλῆς ἦσαν βύσεις, ἡ βωμοὶ κατάλυσας, ἢ ναοὶ κατασκάψας, ἢ ἀναθήματα λῆσαν, ἢ ἄλλ' ὁπιοῦν τοιοῦτον ἐργασάμενος, ἐις δικασήριον ἐλήλυθε ϗ ἐσφάζετο, οὐχ ὁ ποιήσας τι τοιοῦτον μόνον, ἀλλ' ϗ ὁ κατηγορήσας ἁπλῶς. ϗ ἑτέρως ὃ μυρίας ϗ πολυτρόπους σοφάσεις ἔπλασεν, ὥστε κατακόψαι σὸν σὸ βύσεως ζῶντας ἅπαντας. ἐ τοῦτο ἐπεὶ πάντα, ⓦ τὸ μάρτυρίου σέφανον ἀμφισβήσαι βουλόμενος· ἵν' ὁ μὲ φόνος αὐτῷ σοσχωρῇ ϗ σφαγαὶ γένωνται, μὴ φαίνηται ὃ λαμπρὸς τῶ τῶν μαρτύρων βεβαῖος. ἀλλ' σόλλ' αὐτῷ πλῆσι ἐγένετο. οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς σκαίου ψήφου, σόλλ' ἀπὸ τῆς κακουργίας πάντας ⓦ τοῦτο παθόντες, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀδικαίου κρίσεως, τῆς δῶρα λέγω, ⓦ σέφανον δίκαιον μέλλουσι. τοιγαροῦν τῶν σοσαγμῶν σὸ τὰ τοῖς ὄντων, ϗ ὠδίνοντος σκαίου ⓦ πόλεμον ἀξιονίκειν, ϗ διδασκάλους πλὼ ἅπαντας. σωιζέσθω ἡμῖν ἀθλα συμπόσιον γραπτοῖς, οὗ μετέχοι ⓦ σήμερον ἡμᾶς ζωσαγαλίτης μάρτυρες. ϗ εἶα εἰκὸς σὸ συμπόσιον σοστιθέμενον λόγον πολλοῦ, ϗ ἑτέρου ἑτερόν τινα ἀφαλεγόμενον, οὗτοι δὲ πρόντα ἐνθρύπτοντα καλῶ, ϗ ⓦ ἔμπροσθεν ἐμαχέσαντο χρόνοι. ϗ σοὸς ἑαυτόν, ϗ σοὸς σὸν πρόσθεν ἔλεγον· ζῆτ ὃ λοιπὸν ὅλως ἄξιον; ἀναπτῆ ὄ, ⓦ ἥλιος τῶν ὁρᾶν, τῶν ἱερῶν καπατυθέντων νόμων, τῆς βύσεως ὑβριζούσης, τὸ κράτος τῆς κτίσεως ἀλλοιαζούσου διαφόρου; πάντα χάους γέμει ϗ καπνοῦ, πάντα θυσιῶν ἀκαθάρτων. σόλλ' αἴρε καθαρὸν ἀναπτῦξαι δυνάμεθα. σὺ δέ μοι μὴ ἁπλῶς σοδιαβαίνῃς πὶ εἰρηνίαν· ἀλλ' εἰσπέσον ⓦ χαρὸν, καθ' ὃν τοῦτα ἐλέγετο, ϗ σκόπει πλὼ ἀλήθειαν τῶν λεγόντων. εἰ γὰρ σὸ συμπόσιον γραπτὸν, εἶθα ἄκρατος οἶνος ἐ μέθη ϗ ἀμίλλα ἀσωτίας ἐκάτης, ϗ προπέτειας ἀγών ϗ σοδαπληξίας, οὗτος ἔχειν, οὗτος ἐνθρύπτειν, πίνες ἦσαν ὅτι τῆς οἰκίας ὅντες ϗ ἀλλήλοις συνηνόμενοι μόνοι; πίνες ἦσαν σὸ ταῖς ὄχαῖς, οἱ πρὸ αὐτοῦ ⓦ χαρὸν τῆς πυφῆς οὕτω ζωσεπαλμένοι ϗ ἀποστολικὸν σαλάγχα ὑπιδυκνύμενοι; ἄλλοι ἐπίσκοποι, ϗ οὗτοι ἐνθρύπτοντες· ἕτερος ἡσύχει, καὶ οὗτοι ἐπερεσῶντες, σόλλ' ἠδαίοντο τῆς οἰκείας ὑγιείας σφὸ τιὼ τῶν ἀδελφῶν ἀῤῥωσίαν, ἀλλ' ὥσπερ κοποὶ σοφσάντας τῆς οἰκουμένης δόξαντες, οὕτως ἤλγουν ϗ ἐδάκρυον ὅτι τοῖς γνομένοις κακοῖς. ταῦτα εἰπόντες σὸκ ἔλεξαν· ἀλλ' ἐῖς τις τῶν τῆς σαπίζης κοινωνούντων σκεύης, εἶρον ϗ χάλεξ, διεσκεδασεν ⓦ βασιλέα βουλόμενος, πάντα σὸ εἰρηνίαν τότου κατεῖπεν. ὁ ὃ ὅπερ ἐζήτει πάλαι εὑρών, ϗ σοφάσεως ὑπολειπόμενος δυναμένης αὐτὸς ἀποτρῦσαι τὴν τῆς μάρτυρίου μισθαπόδοσιν, καλεύει δημοσθένην πλὼ οὐσίαν αὐτῶν ἅπασαν, τυραννίδα ἐγκαλῶν ὑπὲρ τῶν ῥημάτων τούτων, ϗ γυμνοὺς εἰς ὃ δισμωτήριον εἰσαχθῆναι σροσέταξεν. οἱ ὃ ἔχαιρον καὶ ἠγάλλοντο. τί γὰρ ἡμῖν δῆ σοφουσία, φασί, ϗ σολὺς πολυτελὴς; καὶ γὰρ αὐτὸ ὃ ἔχασι ἱμάτιον πλὼ σάρκα ἀποδύσασθαι δὴν δῆ ⓦ Χριστὸν, σόλλ' τούτης ἀπλεξάμθα, ἀλλ' ϗ" αὐτῆς σοδιαχωρήσομεν. ἐ σήμαντρα λοιπὸν ἰῶ σὸ παῖς οἰκίας, ϗ πάντα ἁρπάζοντες τὰ ἐκείνων. ϗ καθάπερ δῶθεν οἱ μέλλοντες ἀποδημεῖν εἰς πατρίδα μακρὰν ἀφεσκεῖν, πλὼ οἰκίαν ὀξαργυρίσαντες πολλάκις σοσπέμπουσιν, οὕτω δὴ κἀκεῖνοι ζωσέμενοι. ὅπῳ σοὸς ⓦ οὐρανὸν ἤμελλον ἀποδημεῖν, σροεσέμπτον αὐτῷ ἡ οὐσία, αὐτῷ τῷ ἐμφρὼν σοὸς πλὼ σοδαπορματὸ ἀφαιρουμένην. σόλλ γὰρ μόνοι πάντ ζῆ λόγῳ ἐλεημοσύνης διὸ- μθα χρήματα σοὸς οὐρανὸν μεταπέμπεται, ἀλλὰ ϗ ἅπερ δῶ ἁρπάσωσι ⓦ πλὼ πίσιν πολεμοῦντες, ἐ διώκοντες σὸν ἐν βύσεια ζῶντας, ἐ ταῦτα σὺκ ἀποσαυρίζεται. ὅπ γὰρ ὅτι οὐκ ἔλαττον ἐκείνου, ἀκούσωμεν τί φησιν ὁ Παῦλος· Καὶ ὑ ἁρπαγὴν τ ὑπαρχόντων ὑμῶν μ χαρᾶς σοδεξασθε, σοδεχόντες ἔχειν κρείττονα ὕπαρξιν ἐν οὐρανοῖς ϗ μένουσ. Εζ. ιλδ.

Ηζ

Ὁ Μακάριος Βαβύλας τοσοῦτον ἡμᾶς ὑπερῆρε μὴ παίδων τεκνῶν Μιμοὺς Ἰσπ-
ζωπύρας· σήμερον γραπτῶν ξυνωρεὶς ἁγίων ὁ τοῦ Χριστοῦ γρα- φ. κα.
τόπεδον ὅπλων τῆς πολεμάρξεως ἔπλησε. Ὅτε ἅρμα μαρτύρων, νῦν ξυν-
ωρεὶς μαρτύρων. Διάφορος ἡ ἡλικία, ἀλλὰ μία ἡ πίστις· ποικίλα
γὰρ παλαίσματα, ἀλλ' ἡ αὐτὴ ἀνδρεία. ἐκεῖνοι παλαιοὶ καὶ Ⓦ
γέροντες, οὗτοι νέοι καὶ ἀρτίσφατοι. τοιοῦτος τῆς ἐκκλησίας ὁ θησαυ-
ρὸς νέους καὶ παλαιοὺς ἔχων μαργαρίτας, ἀλλ' ἐν ἀπῶσι τὸ κάλλος. Οὐκ ἀμαυροῦται ὁ
δῆλος αὐτῶν, οὐ καταῤῥᾴ τῷ χρόνῳ· οὐ δέχεται παλαιότητος ἰὸν τῆς λαμπρότητος ταύ-
της ἡ φύσις. ἡ μὲν γὰρ σωματικὴ περιουσία εἴκει καὶ παραχωρεῖ τῷ μήκει τοῦ χρόνου. καὶ γὰρ
ἱμάτια διαπνᾶται, καὶ οἰκίαι καταλύονται, καὶ χρυσίον ἰοῦται, καὶ πᾶσα τῆς αἰσθητῆς ταύ-
της περιουσίας ἡ φύσις διαπίπτει τῷ χρόνῳ καὶ ἀφανίζεται. ὅπερ ἐπὶ τῶν πνευματικῶν
θησαυρῶν οὐχ οὕτως· ἀλλ' αὐτὰ μὲν διαπνοὰς ἐσθίει μύσεσιν ἀκμὴ καὶ νεότης λαμπρο-
τῆς καὶ ἀπεστιλβοντες τὴν τῆς οἰκείας λαμπρότητος δόξαν Ⓐ μάρτυρες. ὁ δὲ καὶ ὑμᾶς εἰ-
δότας, οὐχ ἑτέρως μὲ τοὺς παλαιούς, ἑτέρως ἢ τοὺς νέους ὑμᾶτε· ἀλλὰ μὴ τῆς αὐτῆς προ-
θυμίας, μὴ τοῦ αὐτοῦ φιλοτέχνου, μὴ τῆς αὐτῆς διαθέσεως ἅπαντας ὑμᾶς ἐπιδείκνυσθε.
οὐ γὰρ χρόνου δέεται, ἀλλ' ἀνδρείου ὁπλίζεσθαι καὶ ψυχῆς βιαίας καὶ πίστεως ἀκλινοῦς καὶ ζή-
λου πυπτρωθούσης καὶ θερμοῦ, καὶ τοιούτου, οἷος Ⓐ σήμερον ὑμᾶς ζωαγωγοῦντες ἐπεδείξατο. χ. ἐπείραμ.
οὕτω γὰρ ἔζεσεν τῷ κρείττονι Θεοῦ πόθῳ, ὡς διωκθῶναι χωρὶς διωγμοῦ μαρτυρίου τέρμονα ἀνα-
δήσασθαι, χωρὶς μάχης ξηρᾶς ξύλοις, χωρὶς πολέμου νίκην ἀράσθαι, χωρὶς συμβολῆς
δι' ἀναίμου ἁρπάσαι. Ὃ γὰρ πῶς, ἐγὼ λέγω. ἀλλὰ ἀνάσχεσθε μικρὸν αὖθις διηγουμένῳ μοι.
ἐβούλετο βασιλεὺς ὁπλίτης τὴν ἡμετέραν ἀσέβειαν νικήσας τοῦ ἔμπροσθεν ἅπαντας,
περὶ οὗ νῦν τοσοῦτον διελέχθην ὑμῖν. ἦν ὁ βασιλεὺς ὁρῶν λαμπρὰ καὶ ἡμέτερα καὶ ἀπὸ
τούτου γινόμενα, τὸ τῶν μαρτύρων θαυμάτων λέγω, οὐκ ἄνδρας μόνον, ἀλλὰ καὶ παῖδας
ἀπαλοὺς καὶ πρωθήβους ἀπειρογάμους καὶ πᾶσαν ἡλικίαν ἁπλῶς καὶ φύσιν ἑκατέραν πεδῶ-
σαν ὑπὸ ταῖς ἴυγξι τῆς βασάνου σφαγάς, ἐδάκνετο καὶ ὠδυνᾶτο· καὶ φθερεῖς σκληπί-
σας Ⓦ πόλεμον, οὐκ ἐβάλλετο. πρώτης γάρ, φησιν, ὡς ὑπὲρ κηδείου μάχης ἤξιουν ὑπὲρ τῶν μαρ-
τύρων πυνθάνομαι. καὶ ταῦτα οὐκ ἐξ ἑτέρας, ἀλλὰ παρὰ τῶν προγόνων ἐμάνθανε τὴν ἐ-
αὐτοῦ. καὶ γὰρ καὶ τύραννοι τῶν ἐκκλησιῶν ἐπολέμησαν, ἐδ δῆμοι διαπύρως ἐπεμίσησαν, χ. διαπύρως
ὅτι ἐπιβαρεῖς ἦσαν ὁ τῆς βασιλείας κατήγορος· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔσβεσαν, οὐ κατέδυσαν·
ἀλλ' αὐξεῖ μᾶλλον καταδύοντα, ὁ δὲ κατήγορος ἐκεῖνος αὐξόμενος πρὸς ὕψος ἦρεν, καὶ τῷ οἰκου-
μένῳ κατέλαβεν ἅπασαν, σφαττομένων, καιομένων, κρημνιζομένων, καταποντιζομένων,
θηρίοις παραδιδομένων τῶν πιστῶν ἀπάντων. καὶ γὰρ τοῦ ἀνθρακὰς ὡς πηλὸν κατα-
πάτησαι, καὶ τὰ πελάγη καὶ τὰ κύματα καθάπερ λειμῶνας ἐώρων, ἐδ ὅτι τὸ ξίφος ὡς ὅτι
ἄβρωμα καὶ τέφραν ἔπεχεν· καὶ πόθεν εἶδος ἡμερείας ἔλεγξον, οὐ τῶν ἡνιαίων φέρων
μείων, ἀλλὰ καὶ τῶν μετ' ἡδονῆς καὶ προθυμίας πολλῆς. καθάπερ γὰρ τὰ φυτὰ ἀρδευόμενα αὔξεσθαι πέφυκεν, οὕτω δὲ ἡ πίστις ἡ ἡμετέρα πολεμουμένη μᾶλλον αὐξεῖ, καὶ σκο-
λευομένη πλεονάζει. καὶ οὐχ οὕτω τοῦ κήπου βυθηδὴς ἡ τῶν ὑδάτων ἀρδεία ποιεῖν
εἴωθεν, ὡς τὰς ἐκκλησίας τῶν μαρτύρων τὸ αἷμα ποτίζον πέφυκε. Ταῦτ' οὖν ἅπαντα,
καὶ πλείονα τούτων εἰδὼς ἐκεῖνος ἐκδοῦναι φθερεῖς Ⓦ πρὸς ἡμᾶς κατῆσαν πόλεμον· μὴ
ξύλα, φησίν, ἀλλ' ἐπάλληλα ξῆσαν, δὲ νίκης ἐργάσασθαι συνεχῆς, καὶ θερμοῖς ἀνασῆ-
σασθαι παροξυνόμενον. καὶ τί ποιεῖ; σκήπτει τὴν κακουργίαν. ἰατρεῖς καὶ γραπτὰ
ἔχεις καὶ σοφιστὰς καὶ ῥήτορας ἅπαντας ἀφίσασθαι τῶν ὑποπτευομένων, ἢ τὴν πίστιν ἐξομνύ-
σασθαι ἐκέλευσεν, ἵνα πρὸς ἡμᾶς Ⓦ πόλεμον ἀκροβολιζόμενος, ἵνα μὴ μόνον ἔξωσι, κα-

δὲι ὁσεδίδυ τῶι ὁρωμένων. ὡς δ' οὖν εἶδεν αὐτὸν ἡ πλέον ἡμόμαθον ὁ μιαιφὸς ἐκεῖνος, ἀγχὶ πάλιν αὐτὸν εἰς ὃ διαφθεῖραι· καὶ βασανίζων σωφρονῶς ἐπῆγε πύσεις. ὁ δ' ἁγιος ἐκάστῳ [πύσει] ἀπεκρίνατο, ὅτι χριστιανός εἰμι μόνον. καὶ τὸ δημόσιον λέγειτος, ποίας δὲ πατρίδος; ἡ ὁπιτηδυμα; τίνας ἔχεις συγγενεῖς; ὁ δὲ πρὸς ἅπαντα ἔλεγεν, ὅτι χριστιανός εἰμι· εἰ τύπτων καὶ ψιλῶν τὸν ῥήματος τὸ ἀγαθὸν πλήθων τὸν κεφαλὸν, καὶ σωφρονῶν καὶ ἀπαλλάσσων τὰ πρόσωπα αὐτοῦ πρόσεχων. καίτοιγε καὶ τὸ ἔξωθεν παιδεύσεως μετεῖχεν· ἀλλ' ἤδει σαφῶς ὅτι ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγῶσιν οὐ ῥητορείας χρεία, ἀλλὰ πίστεως καὶ ἐνθουσιάσεως λόγου, ἀλλὰ φιλοθέου ψυχῆς. ἀρκεῖ ῥῆμα εἶν, φησιν, ἅπασαν τὸν ἀγαθὸν πείθειν τὸν φάλαγγα. καὶ δικαίως· τοῖς οὐκ ἀκριβῶς ὀξεταζοισιν ἀνακόλουθος εἶναι ἡ ἀπόκρισις. εἰ δέ τις τοιοῦτον ὁπιτήσιε, καὶ σὺ τούτοις ὕφανε τὸν μάρτυρος τὸν σοφίαν. ἐγὼ εἶπον, ὅτι χριστιανός εἰμι, καὶ πατρίδα μοι ἡ ὅλος ἡ ὁπιτηδυμα μοι καὶ πόθεν ἐδίλωσα. πῶς; ἐγὼ λέγω. ὁ χριστιανὸς οὐκ ἔχει πόλιν ὁπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ τὸν ἄνω Ιερουσαλήμ. Η γὰρ ἄνω Ιερουσαλήμ, φησιν, ἐλευθέρα ἐστὶν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν. ὁ χριστιανὸς οὐκ ἔχει γῆθεν ἐπιτήδευμα, ἀλλ' εἰς τὸν ἄνω πολιτείαν πολῦ. Ημῶν γὰρ, φησι, τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει. ὁ χριστιανὸς συγγενεῖς ἔχει τοὺς ἁγίους ἀπάντας, καὶ συμπολίτας. Συμπολίται γὰρ ἐσμεν τῶν ἁγίων, φησι, καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ. ὥστε εἰπεῖν ῥήματι καὶ πόθεν, καὶ πῶς, καὶ πεπαίδευσαι ἀβλαβῶς ἐδίδαξε. καὶ μετὰ τοῦτο τῆς φωνῆς τὸ βίου κατέλυσε, καὶ ἀπῆλθε σὺν τῷ Χριστῷ τὸν ἀγαθὸν καταθήκην χαμίζων, καὶ τοῖς μετὰ τοῦτο δι' ὧν ἔπαθε ἀγαθοῖς εἰσίασθαι, καὶ μηδὲν διδεικέναι, ἀλλ' ἢ ἀμάρτημα καὶ ἄρνησιν μόνον.

Γαλ. δ. κε. Φιλιπ. γ. κ. 2 Κορ. β. ιθ.

Ταῦτ' οὖν καὶ ἡμεῖς εἰδότες, ἐν καιρῷ τῆς εἰρήνης τὰ τοῦ πολέμου μελετῶμεν, ἵν' ὅταν ὁ τοῦτο τὸ πολέμου λαμπρῶσι καὶ ἡμεῖς εὑρεθῶμεν ἕτοιμοι. καταφρονοῦσιν ἐκεῖνος λιμοῦ· καταφρονήσωμεν καὶ ἡμεῖς πυρᾶς, καὶ τῆς χαλκῆς τοῦ τυραννίδος καθέλωμεν, ἵνα μὴ καιρὸς ὅταν τοσαύτων πρὸ ἡμῶν τῶν ἀνδρείων ἐπιζητῶν, παρυμναδύσῃς ἐν τοῖς ἐλαφροῖς λαμπροῖς φανῶμεν ὅτι τῶν σαμμάτων. ὅτι ἀρχόντων καὶ βασιλέων ἐπιῤῥησιάσατο ἐκεῖνος· τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν νῦν. καὶ ἐν συλλήψεις Ελλήνων πλουτοῦντι ἐν παῤῥησίας τοῦ πίστι ὁμολογῶμεν, καταπλῶμεν τῆς ἐκείνων πλούτης. καὶ ὅταν χρῶσι τὰ ἡμῶν αὐτῶν σεμνοῖεν, τὰ ἡμέτερα καθαιρεῖν, μὴ σιγῶμεν, μηδὲ φρένας φέρωμεν, ἀλλ' ἐκκαλύπτοντες αὐτῶν τοῦ ἀσημοσύνου, ἀπόντα μετὰ πολλῆς τῆς σοφίας καὶ τῆς παῤῥησίας τὰ τῶν χριστιανῶν ἀνυμνῶμεν· καὶ καθάπερ ἐβασιλέα ὁ Δαβὶδ ὅτι τῆς κεφαλῆς, οὕτω καὶ ἡμεῖς τοῦ ὁμολογίαν πάντα χρὴ τῆς πίστεως παρέφερωμεν. ὁ γὰρ ὕπνος ἐκεῖνος ὁ τέφανος, ὡς ἡμᾶς ἡ πίστις καὶ ἡ τούτης ὁμολογία καλλωπίζῃ εἴωθε. μὴ δίχα ῥημάτων ὁ μόνον, ἀλλὰ καὶ δίχα τῶν παραγμάτων αὐτῶν τοῦτο ποιῶμεν, καὶ βίου ἄξιοι τῆς ὁμολογίας δαπανῶντες ὁπιδικνύωμεν καυυδαζόμενοι, ἵνα μὴ καταισχύνωμεν τὰ δόγματα ὁ τῇ τῶν ἔργων φαυλότητι, ἀλλὰ δίχα πάντων τῶν διαστόλων ἡμῶν δοξάζοντες ἀπολαύσωμεν καὶ τῆς ὁμοῦθα, καὶ τῆς ἐκεῖ μονῆς· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὁπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, κράτος, τιμὴ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. ος. ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΙΟΥΒΕΝΤΙΝΟΝ καὶ Μαξιμῖνον τοὺς μαρτυρήσαντας ὅτι Ιουλιανοῦ τοῦ ἀποστάτου.

Ο μακάριος

ἀκούσας μὴ πρόελθῃς ἁπλῶς ὃ λεγόμενον. ἀπόντων γὰρ θανάτων οὗτος ὅστις χαλεπώτατος καὶ μάρτυρες οἱ πείρατι εὐληφότες μὴ γὰρ δὴ ἡμᾶς πείσαι* λαβόντα. Εὔχεσθε γάρ, φησι, μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν· καθάπερ γὰρ δημίου τις τοῖς αὐλαίοις ἐνδον καθήμενος ἅπαντα καταξαίνει τὰ μέλη, πυρὸς πάντως καὶ θείου σφοδρότερον καταθέων πάντα τὸ σῶμα, διίωσι- 5 κή τινα καὶ ἄῤῥητον πρόσχων ὀδύνην. ἵνα μαθῇς ὅσον ὅστις λιμός, καὶ τέκνων ἀπηγόρευσαν μητέρες πολλάκις τὴν τοῦ κακοῦ τούτου βίαν σχεῖν οὐκ ἐνεγκοῦσαι· καὶ γοῦν τὴν τοιαύτην συμφορὰν τραγῳδῶν ὁ τοῦ Φήτης ἔλεγε, Χεῖρες γυναικῶν οἰκτρμόνων ἥψαντο τὰ τέκνα αὐτῶν. οὕτως οὐδὲ ἔπεσεν μητέρες κατέθεντο, καὶ τῶν ἠλιθίων τῶν παιδίων ἡ τεκοῦσα γαστὴρ ἐλάμβανε τὸ φόβος, καὶ φύσεως ἐκράτησεν ὁ λιμός, μᾶλλον δὲ οὐ φύσεως μείζων, ἀλλὰ καὶ τῆς προαιρέσεως· τῆς δὲ τοῦ 10 ἀγίου τούτου ἡμερότητος οὐκ ἐκράτησε. τίς οὖν αὐ ἐκπλαγείη τοῦτα ἀκούσας; τί ποτε τῆς φύσεως δυνατώτερον; τί δὲ προαιρέσεως ἰσχυρότερον; ἀλλ' ἵνα μάθῃς ὅτι τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνο ἰσχυρότερον, προαίρεσις φύσεως βύσσινα τείχη ἐφάνη, καὶ μητέρας εἷλκεν, καὶ ὠδίνων ἐπιλαθέσθαι ἐποίησι, καὶ δὲ ἅγιον τοῦτον ἰσχυσκελίσαι οὐκ ἴσχυσεν· οὐδὲ προσεῖλετο τῆς φιλοσοφίας ἡ κόλασις, οὐδὲ τῆς ἀνδρείας ἐκράτησεν ἡ πυρά· ἀλλ' ἐκεῖνον ἀδάμαντος πολὺ 15 τος ἰσχυρότερος, ταῖς ἀγαθαῖς ἐντεῦθεν ἐλπίσι, καὶ τῇ τῆς ἀγῶνος ἐγκαλλωπίζεσθος ὑποθέσει, ἱκανῶς ὡδαμυδὰ ἔχων τῶν ἄθλων τὴν ἀφορμήν, μάλιστα καθ' ἑκάστην ἀκούων Παύλου λέγοντος, Εν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι· καὶ, Ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα. ἤδει γὰρ, ἤδει σαφῶς, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ὅτι πάντι ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. 20 ὡς γὰρ οὐδὲν ὁ μιαρὸς δαίμων οὐκ ἐνεδείξατο τῇ τοσαύτῃ τοῦ πράγματος αἰσχύνῃ, εἰ μὴ χαλεπωτέρᾳ ἐποίει τὴν βάσανον. καὶ γὰρ ἐνδοθῆναι λαβών, καὶ τὴν πανοπλίαν ἐνδύσας, τοῦ τὸ ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τι θιγεῖν προσεπεύασεν, ἵνα ὃ τὴν ἐξουσίας ἔπεμψεν ἐκλύσῃ τὸ προθυμίας τὴν εὐτονίαν. καὶ γὰρ οὕτως ἀγωνιζόμεθα, μὴ φαινομένων τῶν διαπαιόντων τὰ πράγματα, ὡς τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν κεκωλυμένου· ἐπεὶ καὶ τὴν γυναικῶν ἀθυμίας ἀνακολούθησεν ἂν τῆς κρατούσης μὴ βλέ- 25 πων γυναῖκα διμορφον, ἢ ζωηρῶς εἰς αὐτὸν ἀντιζων. ἀλλ' ὅμως καὶ ταύτης ἐκράτησεν τῆς εἰδέας ὁ ἀγῶνος, καὶ ὅπερ ἐνόμιζεν ὁ δυσμενὴς ἐκλύσειν αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν, τοῦτο μάλιστα αὐτὸν ἤλειψε πρὸς τὸν ἀγῶνας. οὐ γὰρ μόνον ἐνταῦθα ἔπαθεν ἀπὸ τῆς ὄψεως τῶν εἰδωλοθύτων, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον αὐτὰ ἀπεστρέφετο καὶ ἐμίσει· ὅπερ ὅτι τοῦ ἐχθροῦ πάροδον, ὅσῳπερ αὖ αὐτοὺς ἐμβλέψωμεν, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτοὺς μισοῦμεν καὶ ἀποστρεφόμεθα, οὕτω καὶ ἐκεῖνος ὅτι τοῦ μι- 30 αρὸς ἐκείνης ἔπαθε θεσίας τόπον. μᾶλλον γὰρ αὐτοῦ ὁρῶν ἐσθιόμενον καὶ ἀπεπτόμενα, καὶ ἡ ζωηρὸς ἔψις μᾶλλον αὐτὸν εἰς μῖσος καὶ ἀποστροφὴν τῶν προκειμένων ἀνέσπασε* καὶ ὁ λιμὸς μέγα ἐνδοθὲν σύμμαχον, καὶ τοῦ προκειμένου κολούσεως ἀπόλυσιν, καὶ ὅτως ἐπυρᾶτο, ὡς ἐλέσθαι πάντα ἀντ' ἐκείνων ἀπηλλάσσαθαι δεσμῶν. ἐμεμνήθη καὶ τῆς τραπέζης ἐκείνης τῶν τεκνοφόνων παίδων, οἳ νέοι λευφθέντες, καὶ πάσης ἔρημοι προστασίας ὄντες, ἐν ἀλλοτρίᾳ γῇ καὶ βαρβάρῳ χώρᾳ τοσαύτην ἐπεδείξαντο φιλοσοφίαν, ὡς μέχρι νεῦ ἀδιαθαι τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι καὶ τὴν οἰκείαν ἔχοντες γλῶν ἠσέβησαν, καὶ τὸ ταῦ ναῦ ἀφατείοντες εἰδωλολάτρουν· οἱ δὲ νέοι ἐκεῖνοι εἰς τὴν βαρβαρικὴν ἀπενεχθέντες γλῶν, εἴθα εἰδώλα καὶ πάσης ἀσεβείας ἐκκλησιαι, τὴν πατρῴαν διετήλεσαν φυλάξαντες πολιτείαν. Εἰ τοίνυν οἱ ἀχμάλωτοι καὶ δοῦλοι καὶ νέοι τοσοῦτον ἐπεδείξαντο φιλοσοφίαν, φησί, πόσης ἂν ἐτιμῶν ἡμεῖς συγγνώμης ἄξιοι, μηδὲ πρὸς τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ἀρετὴν φθάσαι δυνηθέντες; ταῦτα δὴ πάντα λογιζόμενος κατελάβου τῆς τοῦ διαβόλου πανουργίας, καὶ φεύγει τῆς κακουργίας, καὶ πρὸς οὐ-

* τὸν κακοῦ κ. κακῶς γὰρ ἐπιδέχεται ἀλλ' ἀκούσαι

Ματθ. κε' μα

Θρῆν. δ. ι.

β Κορ. ια' κγ. α. Κορ. δ. ια.

Ματθ. δ. δ.

* κλείσας

σθείημεν). ἀπὸ γὰρ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν θεάτρων καὶ τῶν ἄλλων συλλόγων τῶν ἔξωθεν πολλαὶ ἐπισυρέμβουσι φαντασίαι καὶ ἀθυμίας καὶ ψυχῆς νόσους οἰκεῖαι ἀναχωροῦσιν. διὸ εἰσαῦθις μετεῖσιν ζωοτροφῆς, καὶ ἅπερ ἔλαβες ἔξωθεν κακὰ ἀποθήσει πάντως· διὰ γὰ ἀποπνεῖς καὶ φθόγγος, καὶ ἅπερ ἐκλήσω τῷ θείῳ γραφῷ ἀγαθὰ ἀπολεῖς πάντως, κἂν μηρὸν ἐκ τῶν ἔξω ζωοτροφίων καὶ μετεξέσεων ἐπισυρέμβῃς σῇ τῆς διανοείας. καὶ ὅτι ταῦτα ὅτι ἀληθῆ, διαχωροῦντες ἐπιδεῖξαι σπουδάσατε τὸν σήμερον ἀπολειφθέντας ἰδιῶν, καὶ ὄψεσθε πόσον τὸ μέσον τῆς ὑμετέρας ἀθυμίας, καὶ τῆς ἐκείνων ῥᾳθυμίας. οὐχ ὕτως ὅτι νύμφη καλὴ καὶ ὅτι χαρὶς ἐν παστάδι καθημένη, ὡς ὅτι ψυχὴ θαυμασὴ καὶ ἔνδοξος ἐν ἐκκλησίᾳ φαντομένη, μύρων πνέουσα πνευματικῶν. ὁ γὰρ ἐστεφθεὶς μὴ πίστεως καὶ σπουδῆς στεφανούμενος, μυρίοις λαοῖς ἄπιστοι θησαυρούς· καὶ ἀνοίξῃ τὸ στόμα μόνον, πάσης βδελυρίας βυθὸς καὶ πλούτου πνευματικοῦ τὸν συγχορηγήσει· καὶ μυρία περιαστὶν διπά, πάντα οἷονει ῥᾳδίως, ἰχνηλατῶν ἀφορμὰς ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν ἐπιστομῆς καὶ φιλοσοφίας ἐπιδεῖξαι λαοῖς. καὶ καθάπερ ὁ διϊκνεῖται ὅτι τῆς πέτρας ἐστὶν ὁ τὴν κυμβάχην καταγελᾷ, ὕτως ὁ σπουδαίως ἀπολαύων διϊκνεῖται, καὶ τοῖς θείοις ἀγαθυνόμενος λόγοις, καθάπερ ὅτι πέτρας, τῆς ὀρθῆς τῶν προαιρέσεων κρίσεως ἕνεκα ἑαυτὸν, ἐσθῆτι τῶν ἀνθρωπίνων ἀλύσει), αἰώτερον τῆς τῶν βιωτικῶν προαιρέσεων κατασκάψας ἑαυτοῦ διπλόμβας. οὐκ ἀπὸ συμβουλῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ βίβλου, καὶ ἀπὸ παιδευτικῆς βίβλου, ἢ ἀπὸ κοινῆς σπουδῆς, καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἀγάπης, καὶ ἐξ ἑτέρων μυρίων πολλῶν ὠφέλειαν καὶ ψυχαγωγίαν καρπωσάμενος, ὕτως ἀνέχωρησε, μυρία οἰκεῖα φέρων ἀγαθά. ὅρα οὖν σήμερον πόσης μὴ ὑμεῖς ἀπολαύσεσθε τῆς βίβλου, πόσῳ γὰ ἐστερήσονται) ἐκεῖνοι τὸν ζημιῶν. ὑμεῖς μὲν γὰρ μάρτυρα μιαθὸν λαμβάνοντες ἀπολύσεσθε ἐκεῖνοι δὲ πρὸς τῷ τὰς χεῖρας ἀποστερηθῆναι τούτου, καὶ ἑτέραν ἐστερήσονται ζημίαν, ἐκ τῶν μύρων τὰ θεάτρα πολλῶν φαντασιῶν ὅτι ἐστεφανωμένοι φαντασί. Ματθ. ι. μα. ὥσπερ γὰρ ὁ δικαίου ὄνομα εἰς ὄνομα προφήτου μιαθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δικαίου δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μιαθὸν δικαίου λήψεται· οὕτως ὁ δικαίου μάρτυρα εἰς ὄνομα μάρτυρος μιαθὸν μάρτυρος λήψεται. ἐστεφανωμένος δὲ μάρτυρος, ὃ θεασάμενος εἰς τὸν ἐκείνου μνήμιον, ὃ χορηγήσας τῆς διηγήσεως τῶν ἄθλων, ὃ θαυμάσας τὰ γεγενημένα, ὃ ζηλώσας τὸν ἀγῶνα, ὃ εἰς ἑτέρους ἐξενεγκεῖν ζῆλ ἀνδραγαθίας ζῆλ ἐκείνου. ζῶντα τῶν μύρων τὰ ξένα· ὕτω τὸν ἁγίους τόπους τις ἐστεφανίζῃ· καθάπερ οὖν καὶ ὑμεῖς τήμερον πεποιήκατε.

Χθὲς μὲν οὖν ὁ διαπόντιος ἡμῶν ὕδατι ἐβαπτίσατο, σήμερον δὲ ὁ δοῦλος αἵματι βαπτίζεται· χθὲς ἐνεώχθησαν οὐρανοῦ πύλαι, καὶ σήμερον κατεπατήθησαν ᾅδου πύλαι· καὶ μὴ θαυμάσητε, εἰ βάπτισμα τὸ μαρτύριον ἐκάλεσα. καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖθεν τὸ πνεῦμα μετὰ πολλῆς ἐφίσταται τῆς δαψιλείας, καὶ ἁμαρτημάτων αἴρεσις, καὶ ψυχῆς νοῦ καθαρμὸς θαυμαστὸς ἐκεῖς καὶ ἐστεφανωμένος· καὶ ὥσπερ οἱ βαπτιζόμενοι τῷ ὕδατι, ὕτως οἱ μαρτυρούμενοι τῷ ἰδίῳ λύονται αἵματι· ὅθεν καὶ ὅτι τοῦτο γεγένηται). ἀλλὰ γὰρ τοῦ τῆς σφαγῆς δεῖ ἀγῶνος εἰπεῖν τὸν ἀκριβῆ λόγον τῆς πομπείας. σαφῶς γὰρ ἐκεῖνος, ὅτι πᾶσα περιφέρεια καὶ καλάσεως εἶδος κατηγέλωτο, καὶ οὐδὲ κάμινον δύνασθαι, ὅτι βαρὰ θεοῦ ὀργὴ, οὔτε ἔχειν δίξας, ὕτε εἰς ξύλων ἀναλωμάτων, οὔτε εἰς χρημάτων ῥίψας, οὔτε εἰς θηρίων ὁδόντας ἐμβαλὼν ἴσχυσε καθυβρίσθαι τῆς τοῦ ἁγίου φιλοσοφίας, ἕτερον ἐπινοήσας χαλεπώτερον τρόπον, καὶ καινὴν ζητῶν περιφέρειαν βίρῃ, ὥστε τῷ αὐτῷ ὁμοῦ καὶ δριμυτάτῳ γένεσθαι καὶ μακροτάτῳ. ὅπερ γὰρ τῶν καλάσεων αἱ μὲν ἀφέρπουσι ταχίστῳ πρίζεσι τῷ ἀπαλαιῷ, αἱ δὲ ὀπισθεχέτεραι ἐστὶ τὸν ὀδόντων τὰ ἀμφότερα ἔχουσι, καὶ μῆκος καὶ ἐστρογγύλωσιν ὀδόντος μήκιστον, ἵνα καὶ τῇ σφοδρότητι καὶ τῷ πλήθει τοῦ χρόνου τὸ στερρὸν καθαλῇ τὸ αὐτοῦ ὀξυγόνιος· καὶ τί ποιῶ λιμῷ τὰ ἄγιον παραδίδωσι ὕτον. σὺ δὲ λιμὸν

ἀκούσας

καὶ ἀνδρὸς. καὶ ὅτι ἐπισκ. καὶ ὅτι ἐπισκ.

ἔστι· ἔνθα ἡ μωρία, πολλὴ σιγή· μὴ πολλῆς τοίνυν τὴν σιγῆς, μὴ πολλῆς τῆς βραδυτῆτος, μὴ τὴν παρασκευάσης βλασφημίαν, τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀπολαύσωμεν θυσίας, ἵνα εἰς πλείονα εὐνοιαν τὸν Θεὸν ἐπισπασώμεθα, καὶ τὴν ψυχὴν ἐκκαθαρώμεθα, καὶ τῶν αἰωνίων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ προσκύνησις σὺν πατρὶ καὶ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. οϛ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΜΑΡΤΥΡΑ ΛΟΥΚΙΑΝΟΝ.

ἐλέχθη τῇ ἐπαύριον τῶν φώτων.

Παρὰ πάντα τὸν λοιπὸν χρόνον, ἐξέβη καὶ πάλιν ἔλαβε νεῦν· καὶ τῆς ἑορτῆς πανδημούσης, καὶ ὁ πλοῦτος συναπεδήμησεν, καὶ ἐλάττων ἡμῖν ὁ σύλλογος γέγονε. καὶ ἦλθεν μὲν τοῦτο συμβουλευόμενον πάντως· ἀμέλει δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο τῆς προθυμίας ἀπέστιλεν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ πάντες ἐπείθησαν ἀλλὰ πάντες ἀκούσαντες, ἀλλ' οὐδὲ πάντες ἐπείθησαν. οὐ μακρὰν δὲ τοῦτο ἐστὶν τῆς προθυμίας λέγειν ἡμῖν. διόπερ οὐδὲ σήμερον ἀποστήσομαι ταύτης τῆς συμβουλῆς. Εἰ γὰρ καὶ μὴ δι' ἡμᾶς, ἀλλά γε δι' ὑμᾶς πάντες ἀκούσονται τὰ λεγόμενα. Εἰς γὰρ δυνηθείη σιγῆσαι τὴν τοσαύτην αὐτῶν ῥαθυμίαν ἐνεγκεῖν, ἢ παιδιὰν συγχώρησιν καὶ ἀπολογίας αὐτοῖς, οἱ ἀφ' ἑσπέρας χρόνου τὴν μητέρα ἑορτὴν, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ καλῶν ἀπολαύσαντες ἀπέστησαν, καὶ οὐκ ἐπέχρωσαν δευτέραν ἐπισκέψασθαι πάλιν, οὐδὲ τὴν τῶν Νεῶν παρεῖσαν, ἀλλὰ καὶ κέρδος ἐνόμισαν, καὶ ταῦτα τὸν κλυδωνίου μόνου ὄντος ἔτι καὶ τὸν χείμωνος ἐκείνου, καὶ χαλεπωτέρας καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐγκειμένης ζάλης, καὶ τῆς αἰθρίας ταύτης κυρτουμένης εἰς μέσον καὶ πάντας καλούσης καὶ πρὸς ἑαυτὴν ὑπαπαντώσης, καὶ πολλὴν τοῖς καταφθάσασι προσεχούσης τὴν ἀσφάλειαν· οὐ γὰρ ὑδάτων, οὐδὲ κυμάτων ἐμβολὰς, ἀλλὰ τὴν ἀληθεστάτων παγῶν ἐκ συνεχοῦς ἀποχρώσης ἐπομβρίαν, καὶ φθόνον δύσαρξ, καὶ ἀπόνοιαν καταξίλλει. καὶ λοιπὸν οὔτε ὁ πλούσιος ἐνταῦθα τὸν πένητα ὑποδέξηται δυνήσεται, ἀκούων πάντας τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι Πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· οὔτε ὁ πένης πλουτοῦντα ἕτερον ἰδὼν βασιλικὰ ἀλώσεται, ἀκούων καὶ αὐτὸς ἑτέρου προφήτου λέγοντος, Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ· ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα, οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ. διαύτα γὰρ τὰ βύπειας ταύτης ἡ φύσις ἀνεμέλησε τοῖς ἔχουσι, καὶ συναπολυμῆ τοῖς κεκτημένοις, καὶ παύσεται χρηστοῖς ἐκεῖ καὶ τὰ βδελυρίας ἐκεῖνα ἔχουσι, ἀλλ' ἐκεῖ τὸ θανάτου δρεπάνη πάντας· πολλοὺς γὰρ καὶ τοὺς θανάτου κατέλιπεν. ἄπιστος ἡ χρῆσις, ἀβέβαιος ἡ ἀπόλαυσις, ὕπνιόν τι καὶ κίνησις. ἀλλ' ἃ μὲν τοιαῦτα, καὶ τὰ τῆς ἐλεημοσύνης· ἀλλ' ἔστιν ἄσυλος ἐκεῖσε ὁ θησαυρός. πόθεν δῆλον; ὅσοι τὸν πλοῦτον τοῦτον φιλοσοφήσασι καὶ εἰπεῖν, ὅτι ἀνέπαυσεν αὐτοῦ ἡ δόξα αὐτοῦ [ὀπίσω αὐτοῦ], δῆλον καὶ ὅτι τὴν ἐλεημοσύνην θησαυρὸν τὰ ἀεὶ μένοντα καὶ μηδέποτε συλωμένον ἐπαγόμενοι ἡμᾶς οὕτως εἰποῦν· Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τί τούτου μακαριώτερον γένοιτ' ἄν; τὰ συλλογίσματα ἀπόλλυται, καὶ τὰ σκορπίζοντα εὑρίσκει. ἐκ μικρᾶς εἰκότως. τὰ μὲν γὰρ ὁ Θεὸς ὑποδέχεται, οὐκ ἔστι τοῦ Θεοῦ χρέος οὐδεὶς ἁρπάζειν δύναται· τὰ δὲ ἐν αὐθεντικοῖς ἀποτίθεται θησαυροῖς, ἔνθα πολλαὶ αἱ ἐπιβουλαὶ, ἔνθα πολλὴ ὁ φθόνος καὶ ἡ βασκανία. μὴ τοίνυν ἀμελῶμεν, ἀγαπητοί, συνεχῶς προσερχόμεθα. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς ἐνταῦθα ἁμαρτίας, κἂν πολλὴ ἀθυμία ἐπέχῃ, ἐνταῦθα φυγαδεύεται· καὶ φειδοῦς βιωτικῆς, δραπετεύουσι· καὶ ἄλογα πάθη,

χ. ἁπλῶ.

Matth. 14. v. 21.

χ. ἠπίστησαν

χ. ἐπαφρίζει

χ. δύναται,

Ησ. μ. 6.

χ. τῶ Δαβὶδ

Ψαλμ. μη. 17

* ὅτι.

χ. ὑδὶ

χ. πολλαῖς ὑπόκεινται αἱ ἐπιβουλαῖς

Ψαλμ. ρια. 9.

μις· σὺ μὲ δὲ λόγες ἡμῖν αὐτοὶ πάντως ἀπείρξομεν, σὺ δὲ ἀγωνώσας ἡμῖν τῷ Θεῷ κατα-
λείψωμεν, τῷ δὲ ἀπρέπτα τῆς ἐκείνου δίκαιοσύνης εἰδότι. ὃ γὰρ ὧν φανερῶς ἀμαρτήσαι-
νον πάντων ποιεῖσθαι δίκην τίμιεγε. τί οὖν ὅτι τοῦτο ὃ ἁμάρτημα; ὃ μὴ
μὲν φόνος πεποίηται, ἀλλὰ λοιδορίαι, τύπτωσι, θυμοῦ γέμουσι, βοῶσι, λοιδορῶν-
σι, σὺν πλησίον ὠθοῦσι, ταραχῆς ἐμπεπλησμένους. ταῦτα γὰρ πολλάκις εἶπον, καὶ 5
λέγων οὐ παύσομαι. οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τῶν Ολυμπίων ὅταν ἀγωνοθέτης δίκην τῆς ἀγωνίας
βαδίζῃ τίθησι ὅπου τῆς κεφαλῆς ἔχων, στολὴν διάκεκλωσμένος, ῥάβδον ἐν τῇ χειρὶ κατέ-
χων, ὅσον ἡ ταραχὴ, τὸ κήρυκος βοῶντος ἡσυχίαν ἄγειν μετ' εὐκοσμίας· πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον,
ἔνθα μὲν ὁ δίκαιος πομπεύει, τοσαύτην εἶναι τὴν ἡσυχίαν· ἔνθα δὲ ὁ Χριστὸς ἐφ' ἑαυτοῦ κα-
λῇ, πολλὴν εἶναι τὴν θορυβον; ἐν ἀγορᾷ ἡσυχία, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ κραυγή; ἡ πλοίῳ γαλήνη, ἐν 10
ἐν λιμένι κύματα; τί θορυβῇ, εἰπέ μοι, ὦ θεατά; τί ἐπείγῃ; πρᾶγμάτων ἀνάγκη σε
καλῇ πάντως; ὅλως γὰρ οἶδας ὅτι πρᾶγματα ἔχεις τὴν ὥραν ἐκείνην; μέμνησαι γὰρ
ὅλως ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς εἶ; νομίζεις δὲ μὴ ἀνθρώπων εἶναι; ἢ πῶς οὐχὶ λιθίνης ταῦτα δίκαι-
οσύνης, ὃ νομίζειν ἐκεῖνον ἐκεῖνον "ὅτι γῆς ἐσμεν, ἀλλ' οὐ μὴ ἀπέλων χορτάζει, μᾶλλον ὧν χ. ἐπὶ γῆ
ἢ δὲ μυστικὴ ἐκείνη μέλος ἀνέπαυλας· μᾶλλον δὲ τὴν ἐπὶτίκιον ἐκείνην ἀνίωσεγκας ᾠδήν 15
Ματθ. κδ'. κη'. τοῦ Θεοῦ; Διὰ τοῦτο λέγει ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἐκάλεσεν εἰπών, Οπου ἐὰν τὸ πτῶμα, ἐκεῖ ἢ ἀε-
τοὶ* "ἵνα συναγωγάτωμεν, ἵνα ὑψηλὰ πιστώμεθα τοῖς πτερυγῆς τὰ πνεύματος κουφιζόμενοι ἡμᾶς ἢ ἐκεῖ σὺν ὄφεις χαμαὶ συρόμεθα, δὲ * χοῦν ἐσθίομεν. βούλεσθε εἶπω πόθεν ὁ θορυ- * πτερυγῶν·
βος ἢ κραυγὴ ἦν; ὅτι οὐ δίκαιον ἡμῖν ταῦτα θύειν ἀποκλείομεν, ἀλλὰ συγχωρούμεν * ὦ. ἢ γὰρ
τοῖς ἑκάστης οἰκείας ἀποπνοὰς καὶ ἀναχωρεῖν οἴκαδε· ἐκεῖ δὲ πολλὴν δὴ εἶπ 20
καταφρονήσεως. τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; τὸν Χριστὸν πρόπτας, τὴν ἀγγέλων πρεσβύτατον,
τῆς φρικτῆς ταύτης τραπέζης πρεσκειμένης, τὴν ἀδελφὴν σου μυσταγωγουμένην ἔπι,
αὐτὸς καταλιπὼν ἀπέρχῃ; καὶ ὅτι δίκαιον μὲν κληθεὶς, καὶ πρόπτερον χορεύδης,
οὐ τολμᾷς τὴν ἄλλων ἀνακειμένων ἀναχωρῆσαι πρὸ τῶν φίλων αὐτός· ὁρᾶτε
ὃ τὴν φρικτὴν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων ὑπερπλησθέντων, τῆς ἱερᾶς τελετῆς συνεχούσης ἔπι, 25
καταλιμπάνεις τὸ μέσον πόλεμον καὶ ἀναχωρεῖς; καὶ πολλῶν ταῦτα συγγνώμης ἄξια; πεί-
ας ἢ ἀπολογίας; βούλεσθε εἶπω τίνος ἕνεκεν ποιοῦσι ἢ πρὸς τῆς συμπληρώσεως ἀ-
ναχωρούντες, καὶ ἵνα ἀνάπαυσιν ἀναπαύσωσι ὑπὲρ τῶν ἑκάστης ἀποπνοῶν; ἐκεῖνος γὰρ εἰ μὴ ἔδειλιε, οὐκ
ἂν ἐφύλετο πρόδοτης· εἰ μὴ κατέλιπε σὺν συμμαθητάς, οὐκ ἂν ἀπώλετο· εἰ μὴ τῆς
ἀγάπης ἐκώλυσεν" ἀπέρριπτεν ἐκείνης ἡ ἱερᾶς, οὐκ ἂν αὐτὸν εὗρεν ὁ λύκος μόνον, καὶ κατέφαγεν· εἰ
μὴ τὸ ποιμένος ἑαυτὸν ἐχώρισεν, οὐκ ἂν λύκος ἐσίγησε. δίκαι δὲ τοῦτο ἐκεῖνος μὲν μὴ 35 χ. ἀπέρριψεν,
Ἰουδαῖον· οὗτοι δὲ μὴ τὸ διαστῆναι ὑμήσαντες δέδηλοι *. ὁρᾶς, ὅτι ἡ ἑκάτη μὴ τὴν θυ- χ. ἐφύετο·
σίαν αὐτὴν κατ' ἐκεῖνον ἢ τύπον; ἢ ταῦτα σκοπῶμεν, ταῦτα λογιζώμεθα, φοβώ- * ὡς ἡ ἄρος
μεθα δὲ καὶ μόνον ὅτι "τοῦτο κρίμα. αὐτὸς σοι τῆς θρηνῳδίας μεταδίδωσι· σὺ δὲ σὸν λόγος αὐ- σὺν ἐκαιεῖν.
τὸν ἀμείβῃ; σὸν βλασφημεῖς ἐφ' ὧν ἔλαβες; ἀλλὰ σωματικῆς μὲν δίψης ἀπολαύσῃ μὴ χ. τότε
τὴν τραπέζαν ὅτι βλακὸν πέπτη, πνευματικῆς ἢ καταδικασθείσης τὴν κτίσιν ἅπασαν τὸ 40
ὀφειλὴν ἢ τὴν ἀόρατον μετέχοι, ἀνθρώπος ὢν ἢ τῆς βλεπούσης φύσεως, οὐ μόνον βλασφε-
μῶν ἢ ῥήμασι καὶ πράγμασι; καὶ πῶς οὐκ ἐκάτης ταῦτα κολάσεως ἄξια; ταῦτα λέγω,
οὐχ ἵνα ἐπαινῆτε μόνον, οὐδὲ ἵνα θορυβῆτε ἢ κραζήτε, ἀλλ' ἵνα ὅτι τάχιστα μετα-
νοήσωμεν τὴν ῥᾳθυμίαν, τὴν πρόσκαιρον βιοτικὴν διόρθωσιν ὅτι διὰ ζήσωμεν. μυσταγωγία δὲ λέγεται, καὶ
ὅτι

χ. ἡ κηρυττο-
μένη χάρις.

μα τὸ ἅγιον, οὐχ ὡς τότε τοῦ τὸν βαπτιστὴν, ἵνα δείξῃ τὴν κηρυττομένην, ὥσπερ δακτύ-
λῳ περὶ τῆς σωτῆρος πᾶσιν αὐτὸν γνώριμον ποιῶν· ἀλλὰ τοῦτο τοίνυν πλέον ὅτι τὸ βάπτισμα ἢ
δι' ἑτέρου ἢ αὐτοῦ, ἵνα αὐτὸς φησι. ποίας δὲ ταύτης; τῆς Ἰωάννου εἰπέτω, Ἐγὼ χρείαν ἔχω Matth. iii.
ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; αὐτὸς ἀπεκρίνατο λέγων· Ἄφες ἄρτι. οὕτω
χ. συγκαμ. γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. πῶς οὖν εὐγνωμοσύνη οἰκέτου; πῶς δὲ τὰ περὶ
θεοσύνην διασώσει; τί ποτέ ἐστι τὸ, πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην; δικαιοσύνην λέγει πᾶν
τὸ σύνταγμα τῶν ἐντολῶν πάντων ἡ πλήρωσις· ὥσπερ ὅταν λέγῃ Ἡσ. ἀμφότερα δίκαια, πορευόμενοι δὲ τοῖς Luk. a. r.
ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου ἄμεμπτοι· ἐπεὶ οὖν ἔδει πληρῶσαι τὴν δικαιοσύνην ταύτην τὸν νό-
μον θέντας ἀπάντας, οὐδεὶς ἦν αὐτὸν ἀπήρτισεν, οὐδὲ ἐπλήρωσεν, ἐλθὼν ὁ Χριστὸς πληροῖ τὴν
δικαιοσύνην ταύτην. ἐκ ποία δικαιοσύνη, φησί, τοῦ βαπτισθῆναι; ὁ τῷ προφήτῃ πεισθῆ-
χ. ἀπέσχετο ναι, δικαιοσύνη ἐκεῖ. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος ἐκώλυεν, ἢ θεσία αἰδούμενος, ἢ σάββατα ἐτήρησε, καὶ
ἑορτὰς ἐπλήρωσεν Ἰουδαϊκὰς, οὕτω καὶ τοῦτο ὁ λειπόμενος προσέθηκε, τὸ πεισθῆναι προ-
φήτῃ βαπτίζοντι. ὅτι γὰρ Θεοῦ βούλημα ἦν τὸ βαπτίζεσθαι πολίτας τότε, ἄκουσον τί φησιν ὁ
Ἰωάννης· Ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπε· Ἐπ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον Ioan. a. λ,
ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. καὶ πάλιν ὁ Χριστός· Οἱ τελῶναι καὶ οἱ πόρναι προά- Luk. ζ. κθ.
γουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. καὶ πάλιν· Οἱ τελῶναι καὶ οἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ. καὶ τοίνυν ὁ Θεῷ πεισθεὶς δικαιοσύνην, ὁ τῷ
Θεὸς εἰπόντι Ⓦ Ἰωαννῇ ὡς βαπτίσαι τὸν λαὸν, μὴ τὴν ἄλλων ἀπάντων τῶν νομικῶν
καὶ τοῦτο ἐπλήρωσεν ὁ Χριστός. ἐκ τούτου τοίνυν δίχα κόσια δίκαια τῷ νόμῳ ταῖς ἐντολαῖς εἰ-
χ. καὶ ἡ κατά- τοῦτο τὸ χρέος ἔδει ὁ ἡμέτερος καταβαλεῖν. ἃ κατεβάλομεν. κατέχει ἡμᾶς ὁ
λαβε. θάνατος ἐκ τοιούτους ἐγκλήματα τούτοις. ἐλθὼν ὁ Χριστὸς, καὶ εὑρὼν ἡμᾶς κα-
τεχομένους, κατέβαλε τὸ χρέος, ἐπλήρωσε τὸ ὄφλημα, ἐξήρπασεν ἐκ τῶν ἐχόντων δοῦναι.
Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπε, πρέπον ἐστὶν ἡμῖν ποιῆσαι τὸ ἐγὼ τὸ, ἀλλὰ, πληρῶσαι πᾶσαν δικαιο-
σύνην. ἐμοὶ τῷ δικαστῇ πρέπον ἐστὶ, φησὶ, τοῦ ἔχοντα καταβαλεῖν τοῦ μὴ ἐχόν-
των. αὕτη ἡ αἰτία τοῦ βαπτίσματος, ἵνα δείξῃ Ⓦ νόμοι ἅπαντα πλεονῶν, ἢ αὐτὸν, καὶ ἡ
χ. κατέκω. τοῦ τοιούτου Εἰρηναῖον. Διὰ δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἐπὶ δικαστοῦ κάτεισιν. ὅπου γὰρ κα-
ταλλαγὴ Θεοῦ, ἀδεκτέον. ἢ γὰρ ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τῆς [ἐπὶ] Νῶε φέρουσα κλάδον ἐ-
λαίας ἦλθεν ἡ ἀδεκτέα, σύμβολον τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, καὶ τῆς τοῦ χείμωνος κα-
ταλλαγῆς. ἢ νῦν τὸ εἶδος ἀδεκτέας, οὐκ ἐν σώματι (διὰ γὰρ ἀσφαλῶς ταῦτα εἰ-
δέναι) τὸ πνεῦμα ἔρχεται Ⓦ ἔλεον τοῦ Θεοῦ καταβάλλον τῇ οἰκουμένῃ, ἅμα δὲ ἢ δηλοῦν
χ. ἄδολον. ὅτι Ⓦ πνευματικοὶ ἀνδρὸς ἀπόπνοιά τινα εἶ) χρὴ ἢ ἁπλοῦν. Ἦν δὲ ἄχαχοι, καθάπερ ἢ ὁ Χρι-
στὸς φησιν· Ἐκεῖ μὴ γραφῆτε, ἐν γήπασι ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασι- Matth. xv. i.
λείαν τῶν οὐρανῶν. ἐκεῖσε μὲν οὖν ὁ κιβωτὸς, τοῦ χείμωνος λυθέντος, ἔμεινεν ἐπὶ τῆς γῆς· αὐ-
χ. αὖις. τη δὲ ἡ κιβωτὸς, τῆς ὀργῆς λυθείσης, εἰς Ⓦ οὐρανὸν ἁρπάζεται, ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ δόξα τοῦ πα-
τρὸς ὁ ἄμωμον ἐκεῖσε ἐκλεκτὸν σῶμα.

Ἀλλ' ὅπερ τοῦ σώματος ἐμνήσθην διαστοπικοῦ, ἀναγκαῖον πρὸς ὑμᾶς μικρὰ περὶ τούτου
* παρ' ἡμῖν διαλεχθῆναι καταπαῦσαν Ⓦ λόγον. οἶδα ὅτι πολλοὶ πάλαι * δέχε τοῦ τῆς ἑορτῆς συνή-
θειαν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ προσδραμεῖσθαι πρωΐ. ἔδει μέν οὖν, ὡς ἐν πολλάκις ἔφθην
εἰπὼν, μὴ ἑορτὰς παραπέμψαι, ἰωνίκα δὲ δέοι κωκῦσαι, ἀλλὰ τὸ ζιζυφοῦς καθαίρειν, καὶ τότε
χ. πραπέζης τῆς ἱερᾶς ἅπτεσθαι θεσίας· ὁ μὲν γὰρ ἀσωτὸς καὶ ἀκάθαρτος οὗτοι τὸ ἑορτῇ δίκαιος ἂν εἴη
μετέχειν τῆς ἁγίας ἐκείνης τραπέζης ὁ καθαρὸς καὶ ἀπὸ μετανοίας ἀκριβοῦς
ἀποσμήξας ἑαυτοῦ τὰ πλημμελήματα, καὶ τὸ ἑορτῇ καὶ ἀεὶ δίκαιος ἂν εἴη μετέχειν τῶν θείων μυ-
στηρίων, καὶ ἀπολαύειν [ἂν εἴη ἄξιος] τῆς τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς. ἀλλ' ὅπερ τοῦτο οὐκ οἶδα πῶς πρῶ-
πλαί πως, καὶ μυρίων πολλοὶ γέμοντες κακῶν, ὅτε τοῦ ἑορτοῦ ἴδωσι τοὺς γλυκυμόλπους, ὡς ἐν
αὐτῶν ἀθύμους τοὺς ἡμέρας, ἄπιστοι τῶν ἱερῶν μυστηρίων, ἃ μηδὲ ἰδεῖν οὕτω δέχειμόρους ἡ-

μᾶς·

ρας ἐπὶ ὄηκε· καὶ ὁ ἀμφότερα ταῦτα ποιήσας, ἐδήλωσε τὴν ὑπερβολὴν τοῦ βαπτίσματος τοῦ ἀποστολικοῦ, καὶ ὅτι ἐκεῖνο τούτου πολὺ κατώτερον ἦν. ἀλλὰ τίνι μὴ τῶν βαπτισμάτων ἀφορᾷ ἐκ τούτων ἐμάθομεν· τίνος ὁ ἕνεκεν ὁ Χριστὸς βαπτίζει, καὶ ποίου βαπτίσματος βαπτίζει, λοιπὸν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. οὔτε ὁ Ἰουδαϊκὸν ὁ κρείττων, ὅτι τοῦ ἡμετέρου τὸ μὴ ταὐτά. ὅτε γὰρ ἁμαρτημάτων συγχωρήσεως ἐδίδετο. πῶς γάρ, ὁ μηδεμίαν ἁμαρτίαν ἔχων; Ἁμαρτίαι γάρ, φησιν, οὐκ ἐποίησε, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. καὶ πάλιν· Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; οὔτε πνεύματος ἁγίου ἦν ἐκείνη ἡ σάρξ. πῶς γὰρ ἄν, ἢ ἐκ πνεύματος ἁγίου κατασκευασθεῖσα τῇ ἐγκυμοσύνῃ; εἰ τοίνυν μήτε πνεύματος ἁγίου ἁμαρτίας ἦν ἡ σὰρξ ἐκείνη, μήτε ἁμαρτημάτων ἀπολύσεως, τίνος ἕνεκεν ἐβαπτίζετο; ἀλλὰ κρεῖττον ἀναγκαῖον· μαθεῖν ποίου ἐβαπτίσατο βαπτίσματος, καὶ τίνος καὶ τῶν σαφίστερον ἡμῖν δηλώσει). ποίου οὖν ἐβαπτίσατο*; οὔτε τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, οὔτε τοῦ ἡμετέρου, ἀλλὰ τοῦ Ἰωάννου. Διὰ τί; ἵνα* δι' αὐτῆς τῆς τοῦ βαπτίσματος φύσεως μάθῃς, ὅτι οὐ δι' ἁμαρτίας ἐβαπτίσατο, οὐδὲ ὡς τῆς τοῦ πνεύματος δεόμενος" χορηγίας. ἑκατέρων γὰρ τούτων ἔρημοι* ἐκεῖνο τὸ βάπτισμα, καθάπερ οὖν καὶ ἀποδείξομεν. καὶ ὅτι μὲν οὔτε δι' ἄφεσιν" ἁμαρτημάτων, οὔτε διὰ πνεύματος χορηγίαν ἦλθεν ὅτι Ⓦ Ἰορδάνου, δῆλον ἐκ τούτων. ἵνα δὲ μὴ νομίσῃ τις τῶν τότε πρώτων, ὅτι ὅτι μετάνοια, καθάπερ Ⓦ λοιποί, τοῦδε γένεται), ἄκουσον δὲ τοῦτο πῶς ὁ Ἰωάννης προδιορθώσατο. ὁ γὰρ τοῖς ἄλλοις λέγων, Ποιήσατε καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, ἄκουσον τί τοῦτο φησιν· Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς μέ; τοῦτο δ' ἔλεγε, δηλονότι ὅτι οὐ διὰ τὴν αὐτὴν τοῖς πολλοῖς χρείαν προσῆλθεν πρὸς αὐτόν· καὶ ὅτι πολὺν ἀπέχει διὰ τοῦτο βαπτίζεσθαι, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ βάπτισμα πολλῷ μείζων ἐστίν, καὶ ἀσυγκρίτως καθαρώτερος. τίνος οὖν ἕνεκεν ἐβαπτίζετο, εἰ μήτε ὅτι μετάνοια, μήτε ὅτι ἀφέσεως ἁμαρτημάτων, μήτε ὅτι πνεύματος χορηγία [τοῦτο ἐποίει]; ἑτέρων δυοῖν ἕνεκεν αἰτιῶν· μιᾶς μέν, ἧς φησιν ὁ μαθητής, ἑτέρας δέ, ἧς αὐτὸς πρὸς Ⓦ Ἰωάννην εἶπεν. τίνα οὖν φησιν ὁ Ἰωάννης αἰτίαν τοῦ βαπτίσματος εἶναι τούτου; ἵνα γνωσθῇ τοῖς πολλοῖς, καθὼς καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας εἰς Ⓦ ἐρχόμενον μετ' αὐτόν, ἵνα πιστεύσωσι. τοῦτο ἦν τὸ κατόρθωμα τοῦ βαπτίσματος. τὸ μὲν γὰρ εἰς τὴν ἐκείνου προεπαίδευσε οἰκίαν, καὶ ταῖς ψυχαῖς προσῆκεν καλῆσαι ἔξω, καὶ λέγειν καὶ τοῦτο Ⓦ Χριστόν· ὅτι ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὑποπτον ἐποίει τὴν μαρτυρίαν, [καὶ σφόδρα ἐργώδες ἦν·] ὃ δὴ λαβόντα εἰς τὴν συναγωγὴν εἰσελθεῖν καὶ διακοῦσαι, καὶ τοῦτο αὖθις ὁμοίως ὑποπτον ἐποίει τὴν μαρτυρίαν πάλιν· ὃ δὴ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐξ ἑκάστης πόλεως εἰσχωρούντων ὅτι Ⓦ Ἰορδάνου καὶ πρὸς ἐξαίφνης προστρέχοντος τὸν ποταμόν, ἐλήλυθε καὶ αὐτὸς ὅτι δὲ βαπτισθῆναι, δίκαιον τὴν ἀρχὴν σῦραι τὴν δόξαν τῆς φωνῆς τοῦ παιδός, τὴν δόξαν δ' ὅτι φιλοτίμως τοῦ πνεύματος εἰς εἶδος περιστερᾶς, λυσιτελοῦν ἐποίει θεάσασθαι τὸν Ἰωάννου τὸν ἐπ' αὐτῷ μαρτυρίαν. Διὰ τοῦτο καί, φησιν, οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀξιόπιστον τὴν ἐαυτοῦ" καθιστῶν μαρτυρίαν. ὅτι γὰρ συγγενὴς ἦσαν ἀλλήλων κατὰ σάρκα (Ἰδοὺ γάρ, φησιν, Ἐλισάβετ συγγενίς σου καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱόν, τῇ Μαριάμ φησιν ὁ ἄγγελος περὶ τῆς μητρὸς Ἰωάννου· Εἰ δὲ αἱ μητέρες" συγγενίδες ἦσαν, δῆλον ὅτι καὶ τὰ παιδία) ἐπεὶ οὖν συγγενὴς ἦσαν, ἵνα μὴ διὰ τὴν συγγένειαν δόξῃ μαρτυρεῖν τῷ Χριστῷ, ἐκεῖνόμησεν ἡ τοῦ πνεύματος χάρις πᾶσαν τὴν περὶ τὴν ἡλικίαν εἰς ἔρημον Ⓦ Ἰωάννου διάγειν· ἵνα μὴ διὰ φιλίαν" ἢ σχέσεως πᾶσαν τοιαύτης ἡ μαρτυρία γένηται δόξῃ· ἀλλ' ὡς περὶ τοῦ Θεοῦ μαθών, ὅτως αὐτὸν καταγγείλῃ. Διὰ τοῦτό φησι· Κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν. πόθεν οὖν ἔμαθες; Ὁ πέμψας, φησί, με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπε. Τί σοι εἶπεν; Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, καὶ μένον ἐπ' αὐτῷ," αὐτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. ὁρᾷς ὅτι διὰ τοῦτο ἦλθε τὸ πνεῦ-

μα

χ. βαπτισμῶν

χ. ἀμαρτήματων

χ. ἐπὶ

* βάπτισμα

* ἐν

χ. εὐαγγελίας

* ὧν

χ. πνευματος

Ματθ. γ'. ιδ.

Ιωαν. α'. μδ'.

Πραξ. ιθ'. δ.

χ. ἐλθὼν

χ. βαπτίσαι

Ιωαν. α'. λδ.

Λουκ. α'. λς.

χ. συγγενεῖς

χ. συγγενεῖ

Ιωαν. α'. λγ.

χ. ἐπ'

καὶ τοῖα πολλάκις ἐπὶ τῶ σπήλαιον ἀπλήστου ὕδατος ἀκεραίου ϵ̓ ἐκεκραυ λιθώντος, καὶ μὴ τοσούτου χρόνου τοῖς ἀρτι τῶ πηγῶν ἐξαρπαθεῖσιν ὕδασιν ἀμιλλωμένου. Ἵνος οὖν ἕνεκεν αὖτη ὀπτφάνεια λέγεται; ὅπῳ οὐχ ὅτι ἐτέχθη, τότε πᾶσιν ἐφάνη καὶ πάντας· ἀλλ' ὅτι ἐβαπτίζετο. μέχρι γὰρ τούτης ἠγνοεῖτο τῆς ἡμέρας τοῖς πολλοῖς. καὶ ὅτι ἠγνόουν αὐτὸν οἱ πολλοὶ, καὶ οὐκ ἦδεισαν ὅστις ποτὲ ἦν, ἄκουσον τῦ Ἰωάνου λέγοντος· Μέσος ὑμῶν ἕστηκεν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. καὶ πάλιν αὖθις· ἐγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν. εἰ δὲ ἄλλοι ἠγνόουν, ὅτουγε καὶ αὐτὸς αὐτὸν ἠγνόει ὁ βαπτιστὴς ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Καὶ γὰρ ἐγὼ, φησὶν, οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ϵ̓ν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς πνεῦμα καταβαῖνον *, καὶ μένον ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ϵ̓ν πνεύματι ἁγίῳ. ὅλως οὖν ὀπτφάνειαν δύο, δῆλον ἐκ τούτων· Ἵνος ἦν ἕνεκεν ὅτι τὸ βάπτισμα ἔρχεται ὁ Χριστὸς, ἀναγκαῖον εἶπεν, καὶ ὅτι ποῖον ἔρχεται βάπτισμα. ϵ̓ γὰρ καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον εἰδέναι, ὥσπερ οὖν καὶ ἦν. καὶ τοῦτο πρέπει διδάξαι χρὴ τὸν ὑμέτραν ἀγάπην. ἀπὸ γὰρ τούτου καὶ ἦν εἰσόμεθα. βάπτισμα μὲν ὃ Ἰουδαίων ὃ ῥύπων σωματικῶν ἀπαλλαγὴν οὐ τῶ ψυχῆ ὃ Χριστὸς ἀμύρτημα. οὐ γὰρ, εἴ τις μοιχείαν εἰργάσατο, οὐδὲ εἴ τις κλοπὴν ἐτόλμησεν, οὐδὲ εἴ τις ἄλλο τι τοιοῦτον παρρωόμησεν, ἀπήλλαττεν αὐτὸν τῶν ἐγκλημάτων· ἀλλ' εἴ τις ἐκ τῶν ἐσθῆτα ἔκραινεν, εἴ τις μὴ ἐνομισμένης ἐγένετο θρῆσκος, εἴ τις οὐκ ὀφθεῖς ἐπέλθετο, εἴ τις λεπρὸς ἐσωζέτο *. Λούεται γὰρ ὃ σῶμα αὐτῦ ὕδατι καθαρῶ, φησὶν, καὶ ἀκάθαρτος ἕως ἑσπέρας, καὶ καθαρισθήσεται. οὐ γὰρ ἀληθὴς ἀμύρτια τοῦτο ἦν, οὐδὲ ἀκαθαρσία· ἀλλὰ ἀτελεστέρας οὔσας διὰ τὴν τοιούτων ποιεῖ βελτιστέρας ὁ Θεὸς, ἕως τοῦ τὴν μείζονα τούτων τήρησιν ἀκριβεστέρας ἀνῶθεν ἐπεσθύσας. ὃ μὲν οὖν Ἰουδαίων καθαρσιον ἀμύρτημα οὐκ ἀπήλλαττε, ῥύπων ἦν σωματικῶν μόνον· ὃ δ' ἡμέτερον οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ πολλῶ μείζον καὶ πολλῆς γέμον χρείας. καὶ γὰρ ἀμύρτημα ἀπαλλάττει, καὶ ψυχὴν ἀποσμήχει, καὶ πνεύματος δίδωσι χρηγίαν. ὃ δ' τῦ Ἰωάνου τῦ μὲν Ἰουδαϊκοῦ σφίδρα ὑψηλότερον ἦν, τῦ δ' ἡμετέρου ταπεινότερον, καθάπερ γὰρ φυσικῆς οὐκ ἐκ τῶν ὑδάτων, ἀπ' ἐκείνου τοῦς τοῦτο χλευαζόντας. οὐ γὰρ δὴ εἰς ὕδατος τήρησιν καθαρμῶν σωματικῶν αἱ θῦ ἐσήλθ, ἀλλ' ἀποζῆσαι ἐκείνων πρόθεσιν, καὶ σωφρονῆσαι μεταβολὴν ἀπὸ κακίας εἰς ἀρετὴν, καὶ ϵ̓ν τοῖς τῶ ἔργων κατορθώμασι τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχει, οὐκ ϵ̓ν βαπτισμοῖς διαφόροις καὶ καθαρμοῖς ὑδάτων. οὐ γὰρ ἔλεγε, πλυνοὶ γάρ ἐσμεν ἁμαρτιῶν, καὶ λούσει ὃ σῶμά σου, καὶ ἔσῃ καθαρός· ἀλλὰ τί; Ποιήσατε καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας. καὶ κατὰ τοῦτο ὑψηλότερον ἦν τὸ Ἰουδαϊκοῦ, τῦ δὲ ἡμετέρου ταπεινότερον· ὅπῳ μήτε πνεῦμα ἅγιον ἐδίδου ὃ βάπτισμα Ἰωάνου, μήτε τὴν διὰ τῆς χάριτος πρὸς ἦν συγχάρησιν. μετανοῆσαι γὰρ ἐκέλευεν, οὐκ ἀφίεναι κύριος ἦν. διὸ καὶ ἔλεγε· Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ϵ̓ν ὕδατι * · ἐκεῖνος δ' ὑμᾶς βαπτίσει ϵ̓ν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. διὰ μαρτυρηθῆναι μὲν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν ὤφθησαν τοῖς ἀποστόλοις διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρὸς, καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ ὅτι ὃ βάπτισμα Ἰωάνου ἀπλοῦν ἦν, ὅτι πνεύματος χορηγίαν ἔχον, οὔτε ἀμύρτημα ἄφιεν, δῆλον ἐκ τῶνδε. εὑρὼν γὰρ τινας μαθητὰς ὁ Παῦλος ἔφησε πρὸς αὐτοὺς, Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; ἢ εἶπον [πρὸς αὐτὸν,] ἀλλ' οὐδὲ, Εἰ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν, ἠκούσαμεν. λέγει οὖν αὐτοῖς· Εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; ἢ εἶπον, Εἰς ὃ Ἰωάνου βάπτισμα. εἶπε δὲ Παῦλος, Ἰωάνης μὲν ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας· μετανοίας, οὐκ ἀφέσεως. ϵ̓ τινος ἕνεκεν ἐβάπτισε; τῶ λαῶ λέγων, Εἰς ἢν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τοῦτέστιν, Εἰς ἢν Κύριον Ἰησοῦν. καὶ ἀκούσαντες ἐβαπτίσθησαν Εἰς ὃ ὄνομα τῦ Κυρίου Ἰησοῦ· καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τῦ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς. Εἶδες πῶς ἀπλοῦς ἦν ὃ Ἰωάνου βάπτισμα; Εἰ γὰρ μὴ ἦν ἀπλοῦς, οὐκ ἂν αὖθις πάλιν ἐβάπτισεν ὁ Παῦλος· οὐκ ἂν αὖθις τὰς χεῖρας

ἐπέθηκεν αὐτὸν * εἰς ἅγιον

χρ. ἐπῆλθεν αὐτὸν

χρ. ἐποίησεν.

* ἐλέετο, καὶ μὴ χρὴ τοῦτον ἀκάθαρτον ἦν. εἶτα ἐκαθαίρετο.

χρ. ἐκαθάρισεν.

* εἰς μετάνοιαν

χρ. εἶπεν αὐτῶν

Παῦλ. ιθ. 6.

γας

βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ κολάσεως, καὶ γεέννης, καὶ μακροθυμίας Θεοῦ, καὶ συγγνώμης, καὶ μετανοίας, καὶ βαπτίσματος, καὶ ἀμαρτημάτων ἀφέσεως, καὶ τῆς κτίσεως ταύτης τῆς ἄνω, τῆς κάτω, καὶ ἀνθρώπων φύσεως, καὶ ἀγγέλων, * καὶ τῆς τῶν δαιμόνων κακουργίας, καὶ τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ, καὶ πολιτείας, καὶ δογμάτων, περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, περὶ τῶν διεφθαρμένων" αἱρέσεων· ταῦτα γὰρ, καὶ πολλῷ πλείονα τούτων ἔστι μοι εἰδέναι χρή, ἐκ τούτων ἁπάντων ἀποδίδοναι λόγον τοῖς ἐρωτῶσιν ὑμᾶς· ὑμᾶς δὲ οἶδα ὅτι πολλοστὸν τούτων εἰδέναι δυνήσεσθε μέρος, ἅπαξ σὺν ταῦτα, καὶ τοῦτο πρέπον," συναγόμενοι, καὶ ὀλίγα ζωπύρια ἑορτῆς, οὐδὲ βλάβεσθαι ψυχῆς. ἀγαπητοὶ γὰρ, εἰ καθ' ἑκάστην ὥραν ταῦτα ἀκριβείας ἅπαντα ταῦτα καταμάθοι. οἰκείως ἔχει πολλοὶ τῶν ταῦτα πρότερον ἐγὼ, καὶ μέλλοντες αὐτὸν ἀποδιδόναι τοῖς τῶν πενήτων ὀπισάτας, ὧν δὴ" ἔλαθε, τὴν οἰκίαν αὐτοῖς τὴν ὑμετέραν ἅπασαν πυθέσθαι καθάπαξ, καὶ γράμματα καὶ θεωρίας καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν αὐδὴν ἀποδεξάμενος ἀφανίσαι, τῷ διδασκάλῳ συγκατοικίζεσθαι, ἀπείργοντες αὐτὸν τῆς οἰκίας ὀπισαίρειν τῆς ὑμετέρας, ἵνα μὴ ζωηρὰς ἐκ ἀφανεῖαν τὴν διδασκαλίαν ἀκριβέστερον ἐργάσηται, μηδεμιᾶς φειδοῦς τὴν σχολὴν ἀφανοῦσης· νυνὶ δὲ οὐ πένητα τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὴν πασῶν μείζονα μισθαίνει μέλλοντες, πῶς ἀξίαν Θεῷ δῶ; καὶ τῶν οὐρανίων ὀπιτυχεῖν, πρέπον ἡγοῦμαι δυνάσθαι τοῦτο κατορθοῦν; καὶ πόσης τοῦτο ἀνοίας; ὅπου γὰρ μάθησις ὁ τοιοῦτος ἐστὶ πολλῆς" δεομένη τῆς παρασκευῆς, ἀκούσωμεν τί φησι· Ματθ. κζ. κζ. Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. καὶ πάλιν ὁ προφήτης· Ψαλμ. λγ. ιε. Δεῦτε τέκνα, ἀκούσατέ μου· φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς. καὶ πάλιν, Σκέλεσι καὶ γνῶτε, Ψαλμ. με. ι. ὅτι ἐγώ εἰμι Θεός· ὥστε σχολῆς πολλῆς χρεία τῷ μέλλοντι ταύτης ἀπολαύσεσθαι τῆς φιλοσοφίας.

Ἀλλ' ἵνα μὴ πολὺς ὦμεν εἰς ἔγκλημα τῶν ἀπολιμπανομένων ἀναλώσωμεν, ἀρκεσθέντες τοῖς εἰρημένοις εἰς τὴν τῆς σκέψεως ῥᾳδιουργίας διόρθωσιν, φέρε καὶ τῆς προύσης ἑορτῆς φιλοσοφήσωμεν. πολλοὶ γὰρ ταῖς μὲν ἑορταῖς ἄγουσι, καὶ τὰ εὐθύματα αὐτῶν ἴσασι, τὰς δὲ ὑποθέσεις οὐκ εἰδέναι ἀγνοοῦσιν. ὅτι μὲν οὖν ὀπιφάνεια ἡ πρώτη λέγεται ἑορτὴ, δῆλόν ἐστι πᾶσι· τίς δέ ἐστιν ἡ ὀπιφάνεια αὕτη, καὶ πότερον μία τίς ἐστιν, ἢ δύο, τοῦτο σχεδὸν ἔτι ἴσασιν· ὅπερ ἐκάστης αἰχμῆς δεῖ εἰπεῖν ἢ πολλοῦ τοῦ καταγέλωτος, καθ' ἑκάστου σεαυτὸν τὴν ἑορτὴν ταύτην ἄγοντας, τὴν ὑπόθεσιν αὐτῆς ἀγνοῆν. πρῶτον μὲν οὖν ἀναγκαῖον εἰπεῖν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ὅτι οὐ μία τίς ἐστιν ὀπιφάνεια, ἀλλὰ δύο. μία μὲν ἡ πρώτη αὕτη καὶ γνωμένη, δευτέρα δ' ἡ μέλλουσα, καὶ ἧς τὴν ζωπύρησιν ἐποδέξως γνησομένη. καὶ πρὸς ἑκατέρας αὐτῶν ἀκούσατε σήμερον Παύλου Τίτῳ ἀφηγουμένου καὶ λέγοντος οὕτω· πρὸς μὲν τῆς προύσης, Ἐπεφάνη ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι· πρὸς δὲ τῆς μελλούσης, Τιτ. β. ια. ιγ. Προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἐν ὁ προφήτης δὲ πρὸς αὐτῆς σκέψεως ἔλεγεν οὕτως· Ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. ἀλλά τινος ἔσεσθαι οὐχὶ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐτέχθη, ἀλλ' ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐβαπτίσθη, ἐπιφάνεια λέγεται; αὕτη γὰρ ἐστιν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐβαπτίσατο, καὶ τὴν τῶν ὑδάτων ἡγίασε φύσιν. ἀλλ' ἵνα τοῦτο καὶ σὺ μεσονυκτίου χρὴ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἀπάντες ὑδρεύσασθαι καὶ οἴκαδε τὰ ὕδατα ἀποφέρεσθαι, καὶ [εἰς] ἑαυτοὺς ὁλόκληρον Φυλάττεσθαι, ἅτε δὴ σήμερον ἁγιασθέντων τῶν ὑδάτων· καὶ ὅ σημεῖον χρῆ σαφές, οὐ διαφθειρομένης τῆς τῶν ὑδάτων ἰδίας φύσεως τῷ μήκει τοῦ χρόνου, ἀλλ' εἰς ἑαυτὸν ὁλόκληρον καὶ δύο

* καὶ ἀρχαγγέλων.

χ. δογμάτων.

χ. συλλήψ.

χ. ἐρίσεως.

χ. λόγον

χ. τὴ ἐγκλήματα

χ. ἀπεκδιχ.

χ. ὑδρεύσασθαι οἴκαδε

χ. ὅλον

καὶ

Matth. Lauv. 4. 8.

ΑΡτις ὑμῖς τὸ βυζυμίας τήμερον, ἐγὼ ἢ ὁ ὀδυὴ μόνος. ὅτε δὴ γὰρ εἰς τὸ πλέγεος ἀπίδω τοῦτο τὸ πνεῦμα πικεῖ, καὶ ⓦ ἀπίειμι τῆς ἐκκλησίας ἠάσομαι πλούτου. εἶτα λογίσωμαι ὅτι τῆς ἑορτῆς παρελθούσης καὶ τὸ πλῆθος οἴκαδε τοῦτο πάλιν ἀπαπαδῆσαι εἰχήσεται, δάκνομαι καὶ ὀδυνῶμαι τὸν ψυχήν· ὅτι τοσαῦτα τίκτουσι τέκνα ἡ ἐκκλησία, ἃ καθ' ἑκάστην ζωὴν οὐκ ἐπλεύσει αὐτῶν διάνοια, ἀλλ' ὁ ἑορτὴ μόνον. πόσην δὲ ἀγαλλίαμα πνευματικὴν, πόσην χαρὰ, πόσα δόξα Θεοῦ, πόσην ψυχῶν ὠφέλεια, εἰ καθ' ἑκάστην συναύξην οὕτω πεπληρωμένους ἑωρῶμεν τοὺς θεμελίους τῆς ἐκκλησίας; νῦν δ' οὐδὲν τοῦτο μέ καὶ κοσμεῖται πάντα ποιοῦσιν ὅπως ὁ πλέγεος ἀναδράμοιεν, καὶ ⓦ λιμῷα κατὰ τὸ σῶμα· ἡμῖς δ' ἀναπαυτὸς παλαιοὶ σαλεύομεν φιλονεικοῦμεν, οὐ ταῖς τῶν βιωτικῶν ⓦ περιμιᾷ τερπνοῖς συνέχομ[ενοι τοιούτοις,] καὶ ὁ ταῖς ἀγρεσίς ἢ ὁ ταῖς διακονείοις ⓦ τρεφόμενοι· ὁ ζῶντα δ' ἄπαξ, ἢ δεύτερον μόλις τοῦ παντὸς ἀπαντῶντες ὁμαῖς. ἢ ἀγνοῆτε, ὅτι καθάπερ λιμῶμας ὁ πλέγεος, οὕτω ζωῆς ἐκκλησίας ὁ ταῖς πόλεσιν ἔπεξεν ὁ Θεός· ἵνα μὲν τῆς ζάλης τῶν βιωτικῶν φρονήσεων ὁ ζῶντα καταφεύγοντες, γαλήνης μεγίστης ἀπολαύωμεν· οὐδὲ γὰρ κυμάτων ἐστὶ τὰ ζῶντα δόσεις πεκυμένα, οὐ λήξεων ἐπιφοραὶ, οὐ κακόργων ἔφοδοι, ἢ πνευμάτων βίαι, ἢ θηρίων ἐπιβουλαί. λιμένες γάρ ἐστι ἀπόντων τῶν ἀπηλλαγμένος, λιμένες ἐστὶ ψυχῶν πνευματικός. ἢ τῶν λεγομένων μάρτυρες ὑμῖς. Εἰ γάρ τις ὑμῶν ὁ σωτειλὰς ἀναπαύξειεν, πολλὰ ἂν ἐδοτ εὑρίσκει τὸν ἡσυχίαν. οὐ θυμὸς παρεισχλᾷ, οὐκ ἐπιθυμία φλέγει, οὐ βασκανία τήκει, οὐκ ἀπόνοια φυσᾷ, οὐ κενοδοξίας ἔρως ἀφανίζει· ἀλλὰ πάντα ταῦτα κατέσταλται τὰ θηρία· καθάπερ θείας πνοῆς ἐπιφοιτώσης τοῖς τῶν θείων γραφῶν ἀκροάσεως ἀφ' ἑκάστου ἀκοῆς πρὸς τὸν ψυχὴν εἰσιούσης, ἢ κοιμιζούσης τὰ ἄλογα ταῦτα πάθη. πόσης οὖν ἀγλαΐτητος οὐκ ἂν εἴη, τοιούτοις μέλουσαν ἀπολαύσαι φιλοσοφίας, μὴ ζωοχωῶς ἐπιχωριάζειν ἢ ἑστίαν· ἀφ' ἑκάστου πάντων ἡμῶν μητέρα, τὴν ἐκκλησίαν λέγω; ποίαν γὰρ ἔχεις εἰπεῖν μοι ταύτης ἀναγκαιοτέραν διατελοῦν; τίνα ἢ χρησιμωτέραν ζωοτρόφον; τί ἢ ἐμπόδιον τῆς σωτηρίας; πάντως μοι τὴν πατέρα ἱερὰς κώλυμά σοι γίνεσθαι τοῦ καλοῦ τοῦδε συλλόγου· ἀλλ' οὐκ εὔλογος ἡ προφάσις. ἑπτὰ ἡμέρας ἡ ἑβδομὰς ἔχει ταῖς ἑπτὰ ταύταις ἐμέρισατο πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός· καὶ οὐχ ἑαυτῷ μὲν τὸ πλέον, ἡμῖν ἢ τὸ ἔλαττον ἔδωκε, μᾶλλον ἢ σοὶ ἐξ ἡμισείας αὐταῖς διειλήματο. οὐκ ἔλαβε πρᾶξις, καὶ ἔδωκε πρᾶξις, ἀλλά σοι μὲν ἀπέειμεν ἕξ, ἑαυτῷ ἢ κατέλιπε μίαν· ἢ σοὶ τὸ ταύτην τὴν ὅλην αὐτὴν τῶν βιωτικῶν ἀπηλλάχθαι περιμιᾷ, ἀλλ' ὅπερ ⓐ τὰ ἱερὰ συλῶντες χρήματα ποιοῦσι, τοῦτο καὶ σὺ ὑπὲρ τῆς ἡμέρας ταύτης τολμᾷς, αὐτὸν οὖσαν ἱερὰν ἢ ἀναπεμπομένην τῇ τῶν πνευματικῶν ἀκροάσει λογίων ἁρπάζων ἢ κατὰ χρώμενος εἰς βιωτικὰς φροντίδας; πῇ ἢ λέγω σοὶ ἡμέρας ὁλοκλήρους; ὅπερ ὑπὲρ τῆς ἐλεημοσύνης ἐποίησεν ἡ χήρα, τοῦτο ποίησον καὶ σὺ ὑπὲρ τοῦ κυρίου τῆς ἡμέρας· ⓒ καθάπερ ἐκείνη δύο κατέβαλεν ὀβολοὺς, ἢ πολλῶν ἀφῆκε Θεὸν ἐπιτάσεσθαι τὴν εὐποιαν, οὕτω καὶ σὺ δύο δράχμιον ὥρας τῷ Θεῷ, καὶ μυρίων ἡμερῶν κέρδος εἰς τὸ οἰκεῖόν σε ἀναξῇς τὸν. Εἰ ἢ οὐκ αἰσχύνῃ, σκέψαι μή ποτε μικρολογίας μέρος οὐ βουλόμενος ἑαυτὸν ἀποξῆσαι τῶν γηΐνων καρδῶν, ὁλοκλήρων ἑαυτῶν ἀπολέσῃς πόνος. οἶδα γὰρ ὁ Θεὸς καταφρονούμενος καὶ τὰ συλλεγόμενα κατοικῶν χρήματα, ὥσπερ οὖν καὶ Ἰουδαίοις ἀπειλῶν ἔλεγε, ὅτι τῆς σοὶ τὰ νῦν καταφρονοῦσι ὑπομιμνήσας· Εἰσπήγκατε αὐτὰ εἰς τὸν οἴκους ὑμῶν, καὶ ἔδε φύσητα αὐτὰ, λέγει Κύριος. τί δ', εἰπέ μοι, διδάξαι σε τῶν ἀναγκαίων δωρησόμενα ἄσκαξ τὸν ἑαυτοῦ ἢ δεύτερον τῷ ἡμῖν φοιτῶντα σοὶ ψυχῆς, σοὶ σώματος, σοὶ ἁγιασίας, σοὶ

βασιλείας

Αγρ. α.θ.

ἀλλ᾽ οὐχ οὕτως ἐστὶν ἀπίλαιον εἶδος, τῶν τῆν ἀπίλων διαφόρων μετ᾽ αὐτῆν ὄντος Ἰησοῦ ὅτι τῆς ἐρήμου; Εἰ γὰρ, ὅπερ εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς ζωγημένοι εἰς ὃ αὐτὸ ὄνομα, οὐκ ἔστι σὺν αὐτῆν· πολλῷ μᾶλλον σὺν μέσῳ σκεύεσιν ἰωϊὴχ ζωγλεγμένοις, οὐχ ὡς εἰς ὄνομα, ἀλλ᾽ ὡς τῶν ὀνόματος κολοβόμβρων διωκόντων. ἴστε γὰρ, ἴστε σαφῶς, ὅτι τῆς ὑμετέρας ταύτης οὐκ ἔστιν ἑτέρα χαλεπωτέρα, καὶ ὅτι μυρίους θανάτους ἄλλους ἂν εἵλετο ὑπομεῖναι ἡ ταύτῃ τῇ ψυχρᾷ καὶ παγετώδει καταδῦναι· ἢ σκεῦος γενέσθαι ἀμοιβῆς. πῦρ εἶδον ἐνεργὲς μεταξὺ λίθοις, εἶδα χαλκὸν ἀνορύττειν εἶδα, ἀλλὰ μετάλλου χρείαν οὐκ ἔχοντα· ἀσύλου χρείαν, οὐ καταδίκων ἀνορυττομένου χαρᾶς, ἀλλὰ πίστεως ἀνδρὸς προθυμίᾳ ἀνευρέθητος. εἰργάζοντο μέτοικα ἡ μυρίων γένεσις θησαυρῶν. τί τῆς ζωῆς σκαιᾶς πικρότερον ἢ εὐτυχέστερον; εὑρὼν καὶ εἰς ἑαυτὸν σκληρότατα τὰ τοῦ τῶν μεγάλων σκαιῶν ἀνδρῶν διηγήματα. ἀλλὰ τοῦτ᾽ ἐστὶ τῶν ἀγίων διέξεισι λέγων ὁ Παῦλος, Περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, ταῦτα καὶ ὅτι τῆς ἡμέρας ἐλάμπετο τῆς ἀνατείρας. ταῦτ᾽ οὖν εἰδότες καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ, ὃν καὶ νῦν, καὶ πάλαι, ὃν ἅπαντες ἀγαπῶσιν ἀδελφοὶ, ἅπαντες τῷ Θεῷ φίλοι τῷ συγγνώ καὶ ὑπομόχθῳ καὶ μυρίων γέμοντι δικαίων ἐκπληρώθησαν βίων· μὴ οὐ λέγωμεν οἱ Ψαλμῳδοὶ ἢ οὐ λύσεως γέμοντα διώκωμεν βίον, ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο μαθόντες, οὐ τοῦτο πονοῦντες, οὐ θλίψεις ἔχοντες ἢ ταλαιπωρείας. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστιν οὐ γυμναζόμενον δι᾽ ὕπνου ἢ ῥᾳθυμίας ἢ τρυφῆς τὸν σοφὸν ὑποτυχεῖν, οὐδὲ οὐ γραπτὸν τὸν ζωγράφον, οὐδὲ τοῖχον κυπαρίττου τὸν λιμένος, οὐδὲ τὸ γηπόνον τῆς ἄλω πεπληρωμένης· οὕτως οὐδὲ τὸν πιστὸν ἐν ῥᾳθυμίᾳ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐν ἀγαπᾷ τῶν ἱππελμένων τυχεῖν ἀγαθῶν. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον τὸ μὲν τοῖς βιωτικοῖς ἅπασι σὺν πόνοις προσκεῖσθαι περὶ τὰς ἡδονὰς, καὶ σὺν κινδύνοις περὶ τὰς ἀσφαλείας, ἐπὶ ζῶα θνητὰ καὶ μικρὰ τὰς ἀπὸ τῶν ποιῶν σκαιῶν προσδοκίας μόνους· ὅταν ἡ οὐρανὸς προκείμενος ἢ, καὶ ἀπίλαιον τιμή, καὶ ζωὴ πόρρω οὐκ ἔχουσα, καὶ μετ᾽ ἀγγέλων ἐν ἀγαθοῖ, καὶ τὰ ἀγαθὰ, ἃ μηδὲ ἐπὶ ὀφθαλμὸν ἢ ἐπὶ τὴν διανοίαν, προσδοκᾶν ἐν ῥᾳθυμίᾳ ἐν ῥᾳστώνης ἐν ἐν ἡδυπαθείαις ψυχῆς αὐτοὺς ὄντας δυνάσθαι, καὶ μηδὲ τῆς αὐτῆς αὐτοῖς τοῖς βιωτικοῖς ἀπονοίας ἀξιοῦν; μὴ, πρὸς καλῶ, μὴ οὕτω κακῶς περὶ ἑαυτῶν καὶ τῆς ἑαυτῶν βουλευώμεθα σωτηρίας· ἀλλ᾽ εἰς τὸν ἁγίους τούτους ὁρῶντες, τὸν ἡμιγαίους καὶ χαρτερικοὺς ἀθλητάς, τὸν δι᾽ ὃ φωσφόρων διεδεμένους ἡμῖν, πρὸς τὸν τούτων καρτερίαν καὶ τὴν ὑπομονὴν τὸν ἑαυτῶν διευθυνώμεθα βίον· ἵνα τοῖς δικαίοις αὐτῶν διωκηθῶμεν μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποδημίαν ἰδεῖν τι αὐτῶν καὶ ἀπολαῦσαι, καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους αὐτῶν κατοικίας· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς τυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι᾽ οὗ καὶ μεθ᾽ οὗ τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. οδ. ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ περὶ τοὺς ἀπολιμπανομένους τῶν ἁγίων ζωγράφων, καὶ περὶ τῶν ἀναξίως καπηλευόντων, καὶ ὅτι ἀπίλεστον καταλιμπάνοντες τὸν ἅγιον λειτουργόν, καὶ περὶ τῆς τελευταίας βύβης ἐξερχόμενοι, καὶ Ἰουδᾶν μιμούμενοι.

μᾶσον προῖ ἀ γὰ μόνοι σὺν ἠφείλοντο τοσαῦτα μεμερίδες τ̄ σὰ προχειμένων αὐτοῖς θησαυρῶν,
χ. ποιοῦσι ἀλλὰ ἡ μὴ πλείονος αὐτὰς τ̄ ἀσφαλείας φυλάττειν ἐποίησαν, λαμπροτέρας τε αὐτὰς καὶ
εὐπορωτέρας εἰργάσαντο. οὐκ ἐπὶ γὰ ἡ ψυχὴ μόνη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα πλείονος μετέλαχε τ̄
χάριτος. καὶ οὐ μόνον οὐκ ἀπέβαλεν, ἵνα εἶχε, μὴ τὸ ἁγιασθῆναι καὶ καταπαῦ-
σαι πολλάκις· ἀλλὰ καὶ ἐπεκόσμησε πλείονα καὶ μείζω τ̄ ῥοπήν.

Τί οὖν τῆς τίχης θαυμαστότερον, ὅτι οὓς κατεῖχον καὶ εἶχον ὑπόχειρας, καὶ δήσαντες ἔξαιον μὴ ἐξουσίας, τούτους νικῆσαι οὐκ ἴσχυσαν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πτηνῶν τὸ ἐλεεινῶς καὶ ἀθλίως; οὐ γὰ τοῖς αὐτὸν ἐπολέμουν, ἀλλὰ τοῖς Ⓦ ἔποικοι αὐτῷ Θεόν. Ⓦ ὁ Θεῷ πολεμοῦντα ὅτι πᾶσα δύναγκη μὴ πολλῆς πτῆσθαι τῆς εὐσεβείας, δίκην δι-
10 δόντα τῆς ὑπεροχρήσεως μόνης, παντὶ που δῆλον ὅτι. τοιαῦται τῶν ἁγίων αἱ τίχαι. Εἰ δὲ τὰ ἀγωνίσματα καὶ τὰ παλαίσματα ὅπου θαυμαστὰ καὶ εὐδόξα, τί δ' ἂν εἴποιμεν περὶ τῶν ἐπάθλων τῶν φθορῶν τῶν ὑπὸ τῆς αὐτῶν καρτερείας ἀποκειμένων αὐτοῖς; οὐ γὰ δὴ μέχρι τῶν βασάνων τούτων ἔστησαν, οὐδὲ σὺν ταύτῃ Ⓦ δρόμων κατέλυσαν· ἀλλὰ πεπαίτρωται καὶ σκάμματα αὐτοῖς ἐξετείνετο, τὸ μὲ πονηρὸν δαίμονος τῇ προθυμίᾳ τῶν πιμωριῶν προσ-
15 δοκήτως ὑποσκελίζειν σὺν ἀθλητάς, τὸ δ' φιλανθρώπου Θεοῦ συγχωρούντος καὶ κωλύοντος· ὥστε καὶ τὴν τῶν ἀπίστων μερίδα σαφεστέραν πᾶσιν ἐπιδειχθῆναι, καὶ τούτοις λαμπροτέρους καὶ πλείους πλακῆναι τοὺς στεφάνους. καὶ καθάπερ ὅταν τὸν Ἰωβ γένηται καὶ τὸν ἀγαθὸν Ἰούλιον, ὁ μὲ πλείους ἦτι κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸ Θεοῦ πιμωρίας, προσδοκῶν ἀπίστασθαι τῇ προθυμίᾳ τῶν ἀφαιρεῖν τὸ γνησίου τῆς εὐσεβείας ἀθλητοῦ· ὁ δὲ συνεχώρει καὶ ἐπέτρεπε τοῖς
20 πονηροῖς αἰτήσεσι τὸν πονηρὸν δαίμονα, ὅπως φανερώτερον Ⓦ αὐτὸν ποιῇ ἀθλητήν· οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς ἐνόησε. ὅπου γὰ θαυμαστοῦ πάντως χρεῖττον τὸ σῶμα αὐτῶν πάντα μὲν ἔπαθε διαμείνασα, καὶ τῶν γλωττῶν καὶ τὸ στόμα ἤμαξεν, εἰ καὶ μὴ τοῖς αἵμασι τῶν ἁγίων, ἀλλὰ τοῖς ἀπὸ θεσπεσίων καὶ ὡμοῖς ψήφοις σκεύεσι, πτηθεῖσι ὑπὸ τῆς καρτερείας αὐτῶν, καὶ ἐμφορηθεῖσι ἱκανῶς τῆς ἀπὸ θεσπεσίου θείας σκευῆς, καὶ κόρεσι λαβοῦσι ἀπῆλθεν. ὅσα γὰ πό-
25 σα τῶν ἁγίων ἡ ὑποδοχή, ἢ τοσαύτῃ μοίρᾳ τοῖς οἰκείοις σκόρεσι πάσχειν. ἐπὶ πάλιν
χ. πεῖται ἐπαγωνιζόμενος τῇ μαρίᾳ, καὶ ἀ αὐτὰ τὰ θεῖα δι' ἄλλης ὠμότητος σκιρτήσας φιλοτεχνῶν. σκῶλα γὰ αἰάγκη φύσεως τοῖς τῶν θηρίων ἔρχεται τούτοις, καὶ κρεοφάγα πίσει, καὶ μυελὸν ἴδη σώματα, σὰρκῶν λοιπὸν ἰφάντες· σὺν ᾗ ἡ ποινὴ τοῦ αἱρέσεως ὅπου τῶν βοσκὴ ἦν τούτων, καὶ τῶν ἕρκτων αὐτῶν ἐμπλησθεῖς, ἑτέραις πλέκει κατ' αὐτῶν μηχανάς,
30 μακροπάτῳ δὲ χαλεπωτάτῳ θανάτῳ σὺν ἁγίοις τοὺς δικαίους. τοιοῦτον γὰ σὺν τοῖς με-
τάλλοις αὖ σὺν ἐργάζεσθαι διὰ παντός. ὧν τῆς ἀπονοίας· πεῖραν οὗτος ἀφῆ λαβοῦν τῆς ἀν-
δρίας αὐτῶν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ταύτῃ τοιοῦτος σεσόφισται. καὶ δὴ θηρίοις σιωπῶ-
χρωμαι * Ⓦ τῶν ἀγγέλων σύνοικοι καὶ τῶν οὐρανῶν πολῖται καὶ εἰς τὸν αἰῶνα [λοιπὸν] γραφέν-
τες Ἱερουσαλὴμ· ἕως ἐπὶ πάσης πόλεως λοιπὸν ἡ ἔρημος ἀγνωτέρα. ὅτι μὲ γὰ ταῖς πόλεσι τὰ
35 τοιαῦτα ταῦτα καὶ τυραννικὰ ἐτολμᾶτο καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπὸ τάγματα· ἡ δ' ἔρημος
ἀτέλειαν εἶχε τῆς ἀπονοίας λειτουργίας. καὶ τὰ μὲ διαφέροντα [πλήρη] καὶ οὐσίας τοιαύ-
ξεως ἔγημε, καὶ ἀθύμως ὑπὸ τάγματος· αἱ δ' ἐρημίαι σὺν πολίταν δυσεβῶν εὐθυμοτέρας
εἶχον πολίτας, σὺν δὲ καὶ θεσπεσίων ἀγγέλων γεγηθυίας, καὶ τοῖς Ⓦ οὐρανίοις ἡ ἔρημος ἡ-
μιλλᾶτο, τόπος ὢν τῆς ἀρετῆς τῶν οἰκούντων πολιτῶν. Ἐ φύσει μὲ ἵνα ἡ τιμωρία χαλεπω-
χ. ῥᾳθία καὶ τάτη, τῇ δ' προθυμίᾳ τῶν ἀγωνιζομένων ἐγένετο· κουφὴ Ἐ φορητή. πολλὰ πλάσιον τότε
εὐπορθ. ἐδόμιζον ὁρᾶι τὸ φῶς· καὶ τὸ εἰρηνῖον τοῦτο τῶν προφήτη, ὅτι Ἡ σελήνη ἔσται ὡς ἡ ἥλιος, Ησ. λ. κε.
ὁ δ' ἥλιος ἑπτάπλασιον, τότε ἀπειληφέναι τὸ φῶς ἤδη ἐδόμιζον. οὐ γὰ ὅσον, οὐκ ἔστι φυ-
ἴσ. εὐθυμότερον π χὴς εὐθυμότερον καὶ ἀξιομάχητος ὑπὸ Χριστοῦ παιδεῖ τῶν δεινῶν καὶ ἀφορήτων εἰ δοκούν-
των ἡμῖν. ἤδη τοῖς Ⓦ οὐρανὸν μαθησάναι καὶ μετ' ἀγγέλων χορεύειν ἐδόμιζον. τί γὰ μᾶλλον

σαυρούς, τὸν τῶν αὐτῶν φιλαδέλφους ὑπεδιακύμβους, ἐ ⟨Ϟ⟩ κοινὸν πάντων διασώζειν δόξαζοντας, ἢ τὸν αὐτῶν πάντας πᾶσι κοσμοῦντες πόλιν, ἢ μηδὲ πόλιν τῆς οἰκουμένης ἀπάσης ἀποφαίνοντες. Εἰ γὰρ ψυχρὰ ἢ βιωτικὴ ἀφορμή, ἢ πρὸς ⟨Ϟ⟩ πᾶν τὰ βίου ἡμῖν συντελοῦσα χορηγίας μόνον ἴσχυσαν τοῦτο δ' γένεσις πολλῶν τῶν πόλεων πάντων, τί δεῖ τούτων τῶν ὑπερόρων ἢ φαύλων χρημάτων, ἀλλ' αὐτὰς πολλῶν τῶν κληρωθείσας αὐτοῖς πόλεσι ἢ μὴ τελευτῶν κινδύνους ἀσφάλειαν, πῶς οὐ δίκαιον μᾶλλον πασῶν ζώντων πρὸ αὐτῶν τῆς προεδρίας τυγχάνειν; τὰ γὰρ τῶν ἀγίων σώματα τούτων πίστεως ἀδάμαντος ἢ ἄῤῥαγεῖς ἀσφαλέστερον ἡμῖν τειχίζει τὴν πόλιν· ἢ καθάπερ σκέπτηλοί τινες ὑφηλοὶ προβεβλημένοι πάντοθεν, οὐχὶ τὰς τῶν αἰσθητῶν τούτων ἢ ὁρωμένων ἐχθρῶν προσβολὰς ἀπείργουσι μόνον, ἀλλὰ ἢ τὰς τῶν ἀοράτων δαιμόνων ὑπονοίας, ἐ πᾶσαν τὴν διαβόλου μηχανὴν αἰσθητέποισί τε ἢ διαλύουσιν, οὕτως κύκλῳ, ὡς εἴ τις ἡμναῖος δῶρ παιδὸν ἀθύρματα δυσπείθησε ἢ καταβάλοι· ἢ τὰ μὲν ἄλλα τὰ τῶν ἀνθρώπων γινόμενα μηχανήματα, οἷ τείχη, ἢ τάφροι, ἢ ὅπλα, ἢ στρατιῶται πλήθη, ἢ ὅσα πρὸς ἀσφάλειαν τῶν οἰκούντων ὑπονοεῖται, δυνατὸν τοῖς ἐχθροῖς ἀπερούεσθαι· ἕτερος πλείοσι ἢ μείζοσι μηχαναῖς διαβολικαῖς τὰς τῶν· ὅταν δ' ἁγίων σώμασι πόλις τειχίζηται, καὶ μυρία ἰσχυρὰ δαιμόνων χρήματα, τοιοῦτόν τι δύνησόμενα μηχάνημα τοῖς ἰσχύουσιν αὐτὸν πόλεσιν ἢ διαιρῆσαι). ἢ πρὸς ἀνθρώπων δ' ὑπονοίας μόνον, οὐδὲ πρὸς κακουργίας δαιμόνων ὅτι ἡμῖν χρήσιμον τὸ κτῆμα, ἀγαπητόν· ἀλλὰ καὶ ὁ κοινὸς ἡμῖν ὀργίζη) διαπορθῆσαι δι' ὃ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων, δυνησόμενα ταῦτα προβαλλόμενοι τὰ σώματα, ταχέως αὐτὸν ἵλεων ποιῆσαι τῇ πόλει. εἰ γὰρ οἱ τὰ μεγάλα καταπραξάντες ὑπὲρ τὸν προγόνων ἡμετέρων ὀνόματα προβαλλόμενοι ἁγίων ἀνδρῶν, ἢ ὑπὲρ τοῦ προσηγορίου Ἀβραὰμ ἢ Ἰσαὰκ ἐ Ἰακὼβ καταφυγόντες ἔτυχόν τινος παρὰ μικρᾶς ἀπὸ τῆς μικρᾶς τῶν ὀνομάτων τούτων χάριτος τοῦ ἀφελεῖν· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς, ὅταν μὴ ὀνόματα μόνον προβαλλόμενοι, ἀλλὰ ἢ αὐτὰ τὰ ἀθλήσαντα σώματα, δυνησόμενα ⟨Ϟ⟩ Θεὸν ἵλεων ἔχειν ἢ ἥμερον ἢ πρόσφορον. ἢ ὅπου χαρίτων τὰ πρὸς ἡμῶν λεγόμενα, ἴσασι πολλοὶ ἢ τῶν ἐγχωρίων, ἢ τῶν ἑτεροδόξων ἑλληνιζόντων, ὅσοι τῶν ἁγίων τὴν δύναμιν· οἱ ἢ μαρτυρήσουσι τοῖς λεγομένοις, ἀφ' ἧς πείρας αὐτῆς μαθόντες; αὐτῶν τοῦ πρὸς ⟨Ϟ⟩ Θεὸν παῤῥησίαν. ἐ μάλα εἰκότως. οὐ γὰρ ὡς ἔτυχεν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἠγωνίσαντο, ἀλλ' οὕτω καρτερῶς καὶ βιαίως ἐσέπεσον πρὸς τὴν ῥαγδαίαν ἢ ἀφόρητον τῆς διαβόλου βίαν, ὡς ἐ λιθίνοις καὶ σιδηροῖς, ἀλλ' ὄντες ἐ φθαρτοῖς ἢ θνητοῖς ἀγωνίζεσθαι σώμασιν· ὡς ἤδη πρὸς τὴν ἀπαθῆ ἢ ἀθάνατον μεταστάντες φύσιν τὸ ὄντι εἰκοῦσαν τοῖς πτερωτοῖς ἢ εὐκινήτοις τὸ σώματος ἀνάγκης. καθάπερ γάρ τινες ἄγγελοι θῶρες ὠμοὶ καὶ ἀνώμεροι, τὰ σώματα κυκλώσαντες πάντα χόλον ⟨Ϟ⟩ δεινοὶ διώρυγες τὰς πλευρὰς, κατέξανον τὰς σάρκας, ἐξεκάλυπτον ἰσχάς, ἐ προεγύμνουν· ἢ οὐδὲν αὐτοῦ τῆς ὠμότητος ἴσησι, τῆς ἀπανθρωπίας ἐκείνης· ἀλλὰ ἢ νῶτον ἀφάμενοι ἢ πλάγχνων, ἢ εἰς τὰ ὁδόντα τὰ εἰσελθόντες, ⟨Ϟ⟩ σὰ προκείμενα αὐτοῖς τῆς πίστεως οὐχ ὑπέστη· συλῆσαι θησαυρόν· ἀλλὰ τοῦτον ἔπαθον, οἷ εἴ τινες πόλιν βασιλικωτάτην ἢ πολυτελῆ γέμουσαν πλούτου ἢ ἰσχυρὰς ἔχουσαν θησαυρὸς πολιορκοῦντες, ἢ καθελόντες αὐτῆς τὰ τείχη, καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ βαθέα τῶν χρημάτων ἐλθόντες, διατέμνουσι θύρας, καθαιροῦσι μοχλοὺς, αἰωρύζουσι ἔδαφος, ἢ πάντα διερευνησάμενοι μὴ δυνηθεῖεν τὸν πλοῦτον αὐτῆς ἀφαρπάσαντες ἀπελθεῖν. τοιαῦτα γὰρ ὄντι τῆς ψυχῆς τὰ κτήματα. οὐ προδίδου τοῖς τοῦ σώματος πάθεσι, ὅταν αὐτὰ κατίσχῃ * μὴ ἀσφαλείας· ἀλλὰ κἂν μέσης διαῤῥήξῃ τὰ τείχη, καὶ τὸν μικρὸν τὸ καρδίας διείλῃ λαβύρινθον, οὐ προέστω τὸν ἄπαξ αὐτῇ πρὸς τῆς πίστεως ἐμπεπιστευμένα θησαυρόν. τοῦτο ἢ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος γέγονε τῆς πάντα οἰκονομούσης, ἢ τὰ ἀθανάτοις σώμασι δυναμένης προδόξα ὑπερβῆναι. ἢ ὃ δὴ παυμαστότερον·

χ. ἡμῖν ἢ ἑτερογενέσιν ἐπιτείνειαις περὶ τὴν ἐκκλησίαν χ. διαπαύσαι

χ. ἵλεων

χ. ἡμᾶς

χ. ἵλεων ἔτυχον χ. συλῆσαι

χ. πάσης

πνευματικὴν ζωὴν ἐσίασιν; οὐκ οἶδας, ὅτι γαλήνην δεῖ γένεσθαι τὴν ψυχὴν κατ' ἐκείνους ⟨W⟩ καιρούς; Εἰρήνης πολλῆς ἡ κατοχίας χρεία, οὐχὶ θορύβου καὶ θυμοῦ καὶ ταραχῆς. ταῦτα γὰρ ἀκαθαρτον ποιεῖ τὴν προσιοῦσαν ψυχήν. Ἵνα οὖν μὴ γένηται ἡμῖν συγχύσις, εἰ μὴ τοσαῦτα αἵματα, μηδὲ ⟨W⟩ καιροὶ τοιοῦτοι" προσελθόντες καθαρεύσωμεν τῷ ἀλόγῳ παθῶν ἐκείνων; τί γὰρ ὅλως ἀναγκαιότερον τῶν" προκειμένων; ἢ τί ἡμᾶς θορυβεῖ, ἵνα ἀπουδάσωμεν τοῦτο καταλιπόντες ἐκεῖ τέχνην; μή, δέομαι καὶ παρακαλῶ, μὴ κινήσωμεν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καθ' ἑαυτῶν. Φαρμακὸν ἐστὶ" σωτήριον τῶν ἡμετέρων τραυμάτων τὸ προκείμενον, πλοῦτός ἐστι φιλοπτώχου, βασιλείας οὐρανῶν ἀρραβών. Φείσωμεν τοίνυν προσιόντες, διαχειρίσωμεν, προσπέσωμεν ὁμολογοῦντες τὰ πταίσματα ἡμῶν, διακρύσωμεν τὰ οἰκεῖα πεπλημμελημένα καὶ ἐκπηδήσωμεν τοῦ Θεοῦ· καὶ οὕτω δικαιωθέντες ἑαυτοὺς ἤρεμα, καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης διατάξεως, ὡς τοῦ βασιλέως προσιόντες τῷ οὐρανῷ, οὕτω προσέλθωμεν· καὶ δόξαμεν τῷ ἁγίῳ θεσίῳ καταφιλήσωμεν, ταῖς ὀφθαλμοῖς" προσπήξωμεν, διαθερμανθῶμεν ἑαυτῶν τὴν διάνοιαν, ἵνα μὴ εἰς κρίμα ἢ εἰς κατάκριμα συνερχώμεθα, ἀλλ' εἰς σωφροσύνην ψυχῆς, εἰς ἀγάπην, εἰς ἀρετήν, καὶ καταλλαγὴν τὴν πρὸς ⟨W⟩ Θεόν, εἰς εἰρήνην βεβαίαν, καὶ μυρίων ἀγαθῶν ἐπίδοσιν, ἵνα καὶ ἑαυτοὺς ἁγιάσωμεν, καὶ τὸν πλησίον οἰκοδομήσωμεν. Ταῦτα" συνεχῶς λέγω, καὶ λέγων οὐ παύσομαι. τί γὰρ ὄφελος, ἁπλῶς καὶ εἰκῇ πέσῃ εἰς ταῦτα, μηδὲν τῶν χρησίμων μαθὼν ἐνθάδε; ποῖον δὲ κέρδος, ἀεὶ τὰ πρὸς χάριν ὁμιλεῖν; βραχύς ὁ πρῶτος καιρός, ἀγαπητοί· νήψωμεν, χρηγορήσωμεν, συγκροτήσωμεν ἑαυτούς, πᾶσαν ἀπουδὴν ποιούμενοι τοῦ μὴ γενέσθαι ὑπολειμμάτων, μηδὲ πόνου τινὰ ὑπολιπεῖν, ἵνα μὴ καταραν ὑπανασώμεθα διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν. Ἐπικατάρατος γάρ, φησι, πᾶς ὁ ποιῶν τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου ἀμελῶς. ὁ θορυβος καὶ ὁ κραυγή, ὕδωρ εἰς τὸν προκείμενον θεσίον χέει. καταφθάσωμεν ἑκάστη, μεμελυσμένοι ἑαυτοῖς προσευχῇ τῷ Θεῷ. ἀκούσωσι τὰ περὶ τῶν τοιούτων φησὶν ὁ ἀπόστολος· Εἴ τις ⟨W⟩ ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός. μὴ τοίνυν αὐτὸν καταλλαγῆς προξενώμεθα ⟨W⟩ Θεόν· ἀλλὰ πᾶσαν" ὑπομένωμεν, καὶ πόνον κόσμον ὑπολαμβάνωμεν, καὶ ἀταραξίαν ψυχῆς, μετὰ θλίψεως καὶ συντετριμμένης καρδίας προσιώμεν· ἵνα καὶ αὐτοῦ τοῦ ⟨W⟩ δεσπότου κριθῶμεν Ἰησοῦ Χριστοῦ" ἐξιλεωσάμενοι, δωρησάμενοι" ὑπερτυχεῖν τῆς ἐπηγγελμένης ἡμῖν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ σὺν τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. περισσὸν μολυσμὸν ἡμᾶς ἐπίσχει, ὅπου ἀπουδάζομεν, καὶ τὰ πρόσκαιρα καταλιπόντες, εἰς τὰ αἰώνια ἀπιδωμεν; χ. σπουδὴν

χ. ἀποκαθαιρόμενοι.

χ. ἐπιδώμεθα

χ. ἐξιλεούμενοι; χ. ἀρῶν χάσεσι, ἕλεος, εὐφραίνω· ἢ ἤθελε τὸ πάντας δίκαιους ἀπολαύειν, χάριτι.

Λογ. ογ. ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ.

Μέλλει Ἰσαΐου. ιθ. ε.

Ἔνδοξος ὁ Θεὸς, καὶ ἐξ Αἰγύπτου μάρτυρες, Αἰγύπτου τῆς θρασυτάτης καὶ μανικωτάτης· καὶ ὅσα τὰ ἄθλα σώματα, ὅσοι αἱ βλασφημίαι ἐφ. ε. γλώσσαις, ἐξ Αἰγύπτου μάρτυρες· οὐκ ἐν Αἰγύπτῳ γε μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ προσοίκῳ καὶ γείτονι χώρᾳ, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης. Ἐν καθάπερ ὅτε τῆς τῶν ὅλων διστασίας, ὅτε ἴδωσιν ⟨W⟩ ἅπασαι πόλεις οἰκοῦντες πλείω τῆς χρείας τῶν οἰκούντων ἡμᾶς ἀνθρώπων τὴν φορὰν, καὶ πρὸς ἅπασαι ἔξω ἀφικνοῦνται πόλεις, ὁμοῦ τε τὸν πρὸ ἑαυτῶν ὑπολαμβάνοντες φιλοφρονοῦνται, καὶ πρὸς τὴν τούτων εὐθυμίαν μετὰ θλίψεως, ὡς ἂν δέοι), πάλιν αὐτοῦ μένουσι πρὸ ἐκείνων· οὕτω καὶ ⟨W⟩ Αἰγύπτιοι πεποίηκασιν ὑπὲρ τῆς τῶν ὅλων εὐσεβείας ἀθλητῶν· ἰδόντες τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν πολλὴν πρὸ ἑαυτῶν ἡμουμένην τὴν φορὰν, καὶ κατέκλεισαν ἐν τῇ πόλει τὸ μέγα τοῦτο τοῦ Θεοῦ δῶρον· ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς γῆς ἐξέπεμψαν τοῦ τῶν ἀγαθῶν ἡ-

ἀνδροφόνων ψυχὰς, ἢ τὴν τῶν χρημάτων, τῆς οὐσίας εἶπε λέγων τὸ Θεοῦ, ἡμῶν βλαπτας ἐγκλήμασιν, ὅλως τούτων μὲν οὐδὲν ἀνεχόμεθα, οὔτε κατηγορίαν ἀκούσαι λεγόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸν λέγοντας ἀσεβείας κρίνομεν μετόχους· ἐκεῖνο δὲ φαμὲν, ὅτι καὶ ἄλλοι ἑαυτῶν κατασκευάσας ὁ Θεὸς, δι' ἐκείνου τὴν οὐρανοῦ πολιτείαν εἰς τὸν βίον εἰσήγαγε τὸν ἡμέτερον· ἢ πῶς οὐκ ἂν εἴποι μυρίων θανάτων ἄξιοι, ἢ κατὰ τῶν ἐγκλημάτων, ὧν ἡμῶν εἰκαλοῦσι, ἢ κατὰ τῶν ἀσεβημάτων, ὧν ἀσεβοῦντες οὐ παύεσθε εἰ γὰρ ἀνθρώπους Θεῶν, σῶμα οἰκήσας καθαρὸν καὶ ἄμωμον, ὡς ὑμεῖς λέγετε· πολὺ μᾶλλον ἀνθρώπους ὄν, ὃ τὴν γῆν, ὃ τὴν τυμβωρύχον, ὃ τὴν λῃστὴν, ὃ τὸν πιθηκον, ὃ τὸν κύνας οὐδὲ ὃ ἅγιον καὶ ἄμωμον, καὶ οὐ δεδικαίωται τὸν παῤῥησίαν καθεζόμενον. ποία γὰρ ἀναβλάβεια τῷ Θεῷ γίνοιτ' ἂν ἀπὸ τῆς οἰκειότητος ταύτης, ἢ ποία κηλὶς; οὐχ ὁρᾶτε τοῦτον τὸν ἥλιον, "ὃς ὃ σῶμά ἐστι αἰσθητὸν, καὶ φθαρτὸν, καὶ ὑπόκειται, καὶ μυρίαις ἀποπίπτων) ἐλλείψεσι καὶ Μανιχαῖοι ταῦτα ἀκούοντες; οὐχ οὕτως ἔστι μίσει, ἀλλὰ καὶ γῆ, καὶ θάλασσα, καὶ πᾶσα ἁπλῶς ἡ ὁρωμένη κτίσις, τῇ μεταβάσει ταύτῃ καλεῖται. καὶ ἄκρως Παῦλος Ρωμ. ια. φησὶν ἀπολεῖται, ὅταν εἰς φησὶ Τὴν γὰρ μεταβάσιν ἡ κτίσις ταύτην ἐπάγει, οὐχ ἑαυτὴν, ἀλλὰ δηλονότι τὸν ταῦτα ἐσταυρωμένα ἐλπίδι. Εἶτα δηλοῖ, τί ποτέ ἐστι, μεταβάσιν ταύτην καλεῖται, ἐπάγων, λέγων· Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται) ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. ὥστε τοῦτο ὑπόκειται ἐστὶ, καὶ φθαρτόν ἐστι. Τὸ γὰρ τῇ φθορᾷ δουλεῦον, οὐκοῦν ἔτερόν ἐστιν, ἢ φθαρτὸν εἶναι). Εἰ τοίνυν ὁ ἥλιος, σῶμα φθαρτὸν ὤν, πάντα χρόνον τὰς ἀκτῖνας ἀφίησι, καὶ βορέους, καὶ μεσημβρινοὺς, καὶ πολλοὺς ἄλλους τοιούτους ὁμαλοὺς ἀποκλίμασιν, οὐκοῦν ἀπὸ τῆς ὁμαλίας τῆς σωμάτων εἰς τὴν οἰκείαν καθαρότητα παῤῥολάπτεται· ἀλλὰ καθαρὰς συγκλείει τὰς ἀκτῖνας πάλιν, τῆς οἰκείας ἀρετῆς πολλοῖς τῆς ἀναδεδειγμένοις αὐτὸν σωμάτων μεταδίδοσι, τῆς δὲ δυσωδίας, καὶ τῆς μεσημβρινοῦ οὐκοῦν ὁ τυχὼν αὐτὸς ἀποκλίμασιν διαπόντης, εἰς καθαρὰν σάρκα ἐλθὼν, οὐ μίσει οὐκ ἐμολύνθη· ἀλλὰ τὴν αὐτοῦ τὰ τῶν καθαρωτέραν καὶ ἀγνοτέραν ἐπεργάσατο. ταῦτα οὖν ἅπαντα εἰδότες, καὶ μεμνημένοι τῆς φωτὸς τῆς λαμπρύσεως, Ἐποίησεν δὲ αὐτοὺς, καὶ ἐμπεδεῖ πάντα· καὶ Λαῒτ κε. ις. & Κορ. ε. ιε. & Κορ. γ. ιε. πάλιν, Υμῖς ἐστε ὁ Θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, καὶ ἡμεῖς τοῖς ἐκείνοις λέγωμεν, καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς ἀσεβοῦς" ἀποφράττωμεν στόματα, καὶ ὅτι τοῖς ἡμετέροις ἀγαθοῖς ἀφθονώμεθα, καὶ ⁂ χαρκωθέντα Θεὸν δοξάζομεν ἐπὶ τῇ τοσαύτης συγκαταβάσεως, καὶ τῇ δυνάμει τῶν ἡμετέρων, ἀξίαν ἀποδῶμεν αὐτῷ καὶ τὸν πιστὸν τὸν ἀμοιβὴν. Θεῷ γὰρ ἀμοιβὴ δεδόμενα πρὸς ἡμᾶς γίνοιτ' ἄν, ἀλλ' ἢ μόνοι ἡ σωτηρία ἡμῶν καὶ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, καὶ ἡ τοῦ τῶν ἀρετῶν ἐπιμέλεια. μὴ τοίνυν γενώμεθα ἀγνώμονες περὶ ⁂ εὐεργέτην· ἀλλὰ τὰ τῆς δυνάμεως ἅπαντα [ἅπαντα) εἰσπράττωμεν, πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην, σωφροσύνην, ἐλεημοσύνην, φιλοξενίαν. Καὶ ὁ τοιοῦτος ὑμᾶς παρεκάλεσα, ἵνα τοῦτο καὶ νῦν, καὶ ἀεὶ παρακαλῶ· οὐ παύσομαι. Τί δὲ τοῦτό ἐστι; μέλλοντες προσιέναι τῇ φρικτῇ καὶ θείᾳ ταύτῃ τραπέζῃ, καὶ ἱερᾷ μυσταγωγίᾳ, μὴ φόβῳ καὶ δέει ἅπτεσθε τοιούτου, μὴ καθαρᾷ συνειδότος, μὴ ἡσυχίας καὶ ἀφοσιώσεως, μὴ δορυβοῦντες, μηδὲ λοιδορίζοντες, μηδὲ ὠθοῦντες τὸν πλησίον ἑαυτῆς γὰρ ἔστιν" ὠδῖνας, καὶ καταφρονήσεως ἄξιον τοιοῦτον. "δεῖ καὶ πολλῷ ἐπάγειν τοῖς τοιαῦτα πάσχουσι καὶ τὴν τιμωρίαν. σκόπησον, ὦ ἄνθρωπε, ποίας μέλλεις ἅπτεσθαι θυσίας, ποίᾳ" προσέρχεσθαι τραπέζῃ· σὺ δυνάμενος καὶ ὅπου γῆς ὤν, καὶ ποδὸς, αἷμα καὶ σῶμα Χριστοῦ μεταλαμβάνεις· καὶ βασιλέως μὲν εἰς εὐωχίαν καλοῦντος ὑμᾶς, μὴ φόβῳ" ἀναπλήσεσθε, καὶ τὴν προσκαιρίων μὴ αἰδοῖς καὶ ἡσυχίας" μεταλαμβάνετε ἐδισμάτων· τὸ Θεοῦ δὲ καλοῦντος ὅτι τὴν ἑαυτῆς τράπεζαν, καὶ τὸν ἑαυτὸν προσιέντος υἱόν, ἀγελαίως δυνάμεων πρίσασθαι μὴ φόβου καὶ τρόμου, καὶ τὴν χαρδουσίαν καθαλαλυσπάντων τὰ προσώπατα, τὴν σεραφὶμ κραζόντων ἐμοὶ, Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος· σὺ κράζεις, εἶπέ μοι, καὶ θορυβῇ προσ τὸν πνεῦματικὸν

χ. τὸν τῆς αὐτοῦ σωματικοῦ. χ. μίσθ.

χ. τὸ μολυσμοῦ τῆς σωματικῆς ὕλης ὁ χ. ελλάμψ. χ. κακίας χ. αὐτῷ

χ. ἐμφοβῶ.

χ. συμπαθοῦμεν, χ. καὶ πολλῷ φέρει τοῖς χ. σωτηρίας χ. ἐντίμων ὃν κάτωθεν ἀπαιτήσεται, βασιλ. χ. καταλίγοντας χ. ἀπὸ δυνάμεως χ. ἐκ ἔξω

Θεοῦ. καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγένις σου, καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ Θεοῦ πᾶν ῥῆμα. Εἰ τοίνυν μὴ (α) γορπιαῖον μῆνα ἤρξατο συλλαμβάνειν ἡ Ἐλισάβετ, καθὼς ἀπεδείκνυμεν, ἀειθμήσαι δὲ ἐκείνου δεῖ τὸν μεταξὺ μῆνας ἓξ· εἰσὶ τοίνυν οἱ (β) μῆνες, ὑπερβερεταῖος, δῖος, ἀπελλαῖος, αὐδυναῖος, ξανθικὸς, δύστρος. μετὰ τοῦτον οὖν τὸν ἕκτον μῆνα ἤρξατο ἡ Μαρία τὴν συλλήψεως ἔλαβεν. εἶδον καὶ σπέρα μῆνας ἀειθμοῦντες, εἰς τὸ πρῶτα τοῦτον ἀπορήσουσιν μῆνα. ἔστι οὖν ὁ ξανθικὸς μὴν τὸ δεκάτον, ἀφρίλλιος, ὃς ἐστὶ ξανθικός· μῆν οἱ ἀρτεμίσιος, δῖος, πάνεμος, λῶιος, γορπιαῖος, ὑπερβερεταῖος, δῖος, ἀπελλαῖος. καὶ οὕτως ὁ μὲν ὁλόκληρος, καθ' οὓς τὴν ἡμέραν ἔσπειλεν ἄγγελος. ἵνα δὲ καὶ φεύγειν ὑμῖν πάλιν. γλῶττα δὲ λελοιδόρηται, ὡς συντόμως· τὰ αὐτὰ πάλιν αἰνιγματώδη, ἐρωτᾶς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην. ἅπαξ δὲ εἰσαῦθις εἰσέρχεται μόνος ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. πότε δὲ γέγονεν ἐνιαυτὸς μηνὶ τῷ γορπιαίῳ. τότε δὴ εἰσῆλθεν ὁ Ζαχαρίας εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων· τότε καὶ θύσθλίβη περὶ τοῦ Ἰωάννου. ἀνεχώρησεν δὲ ἐκύησεν, καὶ ἤρξατο συλλαμβάνειν ἡ γυνὴ αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὸν γορπιαῖον, ἕκτον μῆνα ἔχουσης τὴν Ἐλισάβετ, ὅς ἐστιν ὁ δύστρος, ἤρξατο συλλαμβάνειν λοιπὸν ἡ Μαρία. ἀπὸ δὲ ξανθικοῦ τοίνυν ἐπὶ ἀριθμοῦντες μῆνας, εἰς τὸν πρῶτα ἤξουσι μῆνα, καθ' οὓς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐτέχθη. ἀλλὰ τὰ μὲν δεῖ τὴν ἡμέρας πάντα ὑμῖν δῆλα ἐποίησαμεν· ἐν δὲ λοιπὸν εἰπεῖν, καὶ παύσω τὸν λόγον, ὃν κοπιῶ διδασκαλῶν τὸν μείζονων ἀπολαχόντας. ὅτι μὲν γὰρ πολλοὶ τῶν ἐλλείψεων ἀκούοντες, οὐκ Θεὸς ἐτέχθη σὺν Χριστὸς, καταγελῶσι διεστραμμένοι, καὶ πολλοὶ τῶν ἀφελεστέρων θορυβοῦσι καὶ ταράττουσιν· ἀναγκαῖον καὶ περὶ ἐκείνου, καὶ περὶ τοῦ ταράττοντος λόγους εἰπεῖν· ὥστε μὴ θορυβεῖσθαί ποτε, μηδὲ ἀφρόνως διὰ ἀσέβειαν ἀπειθοῦντας, μήτε ταράττεσθαι ἐπὶ τῷ ἀπίστῳ γέλωτος. καὶ γὰρ τὰ παιδία τὰ μικρὰ πολλάκις γελᾷ, ἀσυνδιαλογισμένως· ἡμῶν, καὶ δεῖ τὴν διαγνῶναι καὶ ἀχολυμένως· ἀλλ' οὐ τὴν γελωμένων τραγμὸν βύπελείας, ἀλλὰ τὸν τῶν γελώντων ἀνοίας τεκμήριον ἐστὶν. ὅπερ οὖν καὶ ὅτι τῶν ἐλλείψεων ἐστὶν εἰπεῖν, ὧν παίδων αἰσχύτεροι ἀεδοὶ διεκείμενοι, τὰ φείδης ἄξια ἐν πολλῷ γάμματος γέμοντα διεσύρουσι τὰ καὶ ἀληθῶς καταγέλαστα σεμνύνουσιν καὶ θεσπέλλουσιν. ἀλλ' ὅμως καὶ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνους γελάσωμεν ὅτι τὴν οἰκείας σεμνότητος μόνον, καὶ δεῖ ἀπὸ τοῦ γέλωτος ἐκείνων εἰς τὸν ἑαυτῶν τρόπον ἀδόξως καὶ τὰ αὐτὰ πάσχειν θεσπέλλομεν τὸν οἰκείων ἀγνοεσμῶν ἐνδείκνυται. πῶς γὰρ οὐκ ἐσάτης τραγῳδίας, αὐτὸν μὲν [βιολίθους καὶ ἀρχοντας] εἰς λίθους καὶ ξύλα καὶ βύπελῆ ξόανα τὸν ἑαυτοῦ εἰσάγειν θεούς, καὶ καθάπερ ἐν δεσμωτηρίῳ καὶ ἀποκλείστας, μηδὲν αἰσχρὸν ἰδεῖν μήτε ποιῆσαι, μήτε λέγειν· καὶ ὃν ἐλεγχθῆναι λέγεσιν, ὅτι ναοὶ ἑαυτῶν κατασκευάσας ὁ Θεὸς ζῶντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, δι' αὐτοῦ τὸν οἰκοδομῶν ὠφέλησε; καὶ ποῖον ἔγκλημα τοῦτο; εἰ γὰρ αἰσχρὸν, καὶ ἀνθρώπινα σώματα Θεὸν οἰκῆσαι, πολλῷ μᾶλλον καὶ λίθῳ καὶ ξύλῳ· καὶ τοσοῦτον, ὅσον λίθος καὶ ξύλου ἀτιμότερον ἀνθρώπου· εἰ μὴ ἄρα καὶ τὴν ἀναθητῶν τούτων ὑλῶν βύπελείαν ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτοῖς εἰδώλοις. "αὐλοὶ γὰρ καὶ εἰς αἰλούσεις, καὶ κιθάρας, πολλοὶ τὴν αἱρετικὴν καὶ εἰς ἔπη τούτων ἀτιμότερα τοῦ Θεοῦ καταγέλαστα πολεμοῦσι πίθου οὐσίαν. ἡμεῖς δὲ τούτων μὲν οὐδὲν οὔτε λέγομεν, οὔτε ἀκούσαι ποτε ἂν ἀνασχοίμεθα· ἐκεῖνο δὲ φαμὲν, ὅτι καθαρὰν σάρκα, καὶ ἁγίαν, καὶ ἄμωμον, καὶ ἀμαρτίας ἀπάσης μεμυημένην ἅπαντες ἐκ παρθενικῆς μήτρας ἀνέλαβεν ὁ Χριστὸς, καὶ δι' οἰκείου διορθώσατο πλάσμα. κἀκεῖνοι μὲν, καὶ (α) τὰ αὐτὰ ἀσεβοῦντες αὐτοῖς Μανιχαῖοι, εἰς κιθάρας, καὶ πηδήκους, καὶ θηρία πανταχοῦ τὴν οὐσίαν εἰσάγοντες τοῦ Θεοῦ (τὴν γὰρ ψυχὴν τοῖς ἅπασιν ἐκ τῆς οὐσίας ἐκείνης εἶναι φασιν) οὐ φείδονται, οὐδὲ καταδύονται ἡμᾶς ἡ αἰτία τοῦ Θεοῦ λέγειν φασὶν, ὅτι τούτων μὲν οὐδὲν οὔτε εἰσίωσιν λαβεῖν ἀνεχόμεθα· ὃ δὴ αὖθις ἐρέσθαι ἐῶ καὶ σιγήσει, λέγωμεν, ὅτι δι' οἰκείου ἔργου ἐλθὼν διορθώσατο τὸ τῆς γλυκύτητος ἐκείνης ἔρεπτρον. ἀλλὰ λέγεις, εἰπέ μοι, ὦ ἀνόσιε; τὴν τῶν

χ. ἀπὸ δὲ τοῦ πίνων ἐστ.
χ. ἀειθμῆσαι.
χ. πᾶσι
χ. πᾶσι ἀνακλ.
χ. εἰσίσχει
χ. κατὰ τὸν μῆν
χ. τὰ μὲ ἵνα σπερχ. εἰ πᾶν
χ. καὶ διασέσωσται
χ. θορυβοῦσι
χ. ἐπεὶ καὶ τὰ παιδ.
χ. τὸν γοῦν
χ. ἀπιμότερα
χ. καὶ αὐτὴ
χ. βαλλόμεθα

δικαίᾳ τῶ μίλῳ, ζαπεισώσει ζαὶ ψυχὰς ὑμῶν, ᾗ πάλιν ἔρχεται οὐ πείσεται ὁ αὐτὸς ἐλθὼν, ᾗ ὁ πρεσβύλυτος ὁ πρεσβύμολος ὁ ὑμῖν. ὁ γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξιλάσεται περὶ ὑμῶν, καθαρίσαι ὑμᾶς περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν· ἔσεσθε Κυρίου καθαριζόμενοι. σάββατα σαββάτων, ἀνάπαυσις αὕτη ἔσται ὑμῖν· ᾗ ταπεινώσετε ζαὶ ψυχὰς ὑμῶν. νόμιμον αἰώνιον ἔσται ὑμῖν. ᾗ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεύς, οὓς ἂν χρίσωσιν αὐτὸν, ὃν ἂν τελειώσωσι ζαὶ χεῖρας αὐτοῦ ἱερατεύειν μοι Ⓦ πατέρα αὐτοῦ. ᾗ ἐνδύσεται τὴν στολὴν αὐτοῦ τὴν ἁγίαν, ᾗ ἐξιλάσεται τὰ ἅγια τοῦ ἁγίου, ᾗ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ὃ τὸ θυσιαστήριον ἐξιλάσεται, ᾗ ἐξιλάσεται περὶ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἱερέων, ὃ περὶ πάσης τῆς συναγωγῆς ἐξιλάσεται. ὃ ἔσται τοῦτο ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον, ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν υἱῶν Ισραὴλ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ποιηθήσεται, καθάπερ συνέταξε Κύριος τῷ Μωϋσῆ. περὶ τῆς σκηνοπηγίας ἐνταῦθα λέγεται. τότε γὰρ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσῆλθε· ὅπερ οὖν καὶ αὐτὸς ἐδήλωσεν, εἰπὼν ὅτι ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῦτο ποιηθήσεται. Εἰ τοίνυν ἐν τῷ χειρῶ τῆς σκηνοπηγίας εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ὁ ἀρχιερεὺς μόνος, φέρε λοιπὸν ἀποδείξωμεν, ὅτι τότε ὤφθη ὁ ἄγγελος τῷ Ζαχαρίᾳ, ἐνίοτε εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐνῶ. μόνος γὰρ αὐτῷ ὤφθη θυμιᾶσαι. μόνος ὁ ἀρχιερεὺς εἰσῆλθε ποτὲ εἰσέρχεται, ἀλλ' ἢ τότε μόνον. εἰσῆλθε δὲ κωλύει ἡ αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν ῥημάτων. Ἐγένετο δὲ ταῖς ἡμέραις Ηρῴδου, τοῦ βασιλέως τῆς Ιουδαίας, ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων Ααρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ελισάβετ. ἐλθὼν δὲ εἰς τὸν ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι, εἰσελθὼν εἰς Ⓦ ναὸν τοῦ Κυρίου. καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω, τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. ἀναμνήσθητί μου, ἀγαπητὲ, τῆς μαρτυρίας ἐκείνης, τῆς λεχθείσης· Καὶ πᾶς ἄνθρωπος οὐκ ἔσται ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἕως ἂν ἐξέλθῃ. Εἰσπορευόμενον αὐτὸν ἐξιλάσασθαι εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἕως ἂν ἐξέλθῃ. Ὥφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου, ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. οὐκ εἶπε, τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυσιῶν, ἀλλὰ, τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. ὃ γὰρ θυσιαστήριον ὅλον ἔλεγε, θυσιῶν ἕνεκα καὶ ὁλοκαυτωμάτων ὃ δὴ ἦσαν, θυμιάματος. ὥστε καὶ ἀπὸ τότε, καὶ ἀπὸ τοῦδε θύεται αὐτῷ μόνῳ, καὶ ἀπὸ τοῦ λέγειν, ὅτι ἔξω ἦν ὁ λαὸς προσδεχόμενος αὐτὸν, δῆλον ὅτι εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσῆλθε. καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· Μὴ φοβοῦ Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ελισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ιωάννην. καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον Κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ισραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν, καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ηλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· Ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα· καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται ἐν καιρῷ αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἔγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμεινε κωφός. ὡς δὲ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας συνέλαβε Ελισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι οὕτω μοι πεποίηκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις, αἷς ἐπεῖδεν ἀφεῖλέ μου ὄνειδος ἐν ἀνθρώποις. ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ᾗ ὄνομα Ναζαρὲθ, πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσὴφ, ἐξ οἴκου Δαβὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπε· Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί. ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ιησοῦν· οὗτος ἔσται μέγας, καὶ Υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ιακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον· Πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ὅτι ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ.

χ. παύεται

χ. παύεται

Λεῦτ. ιϛ. ιζ.

Λυκ. α. ια.

χ. οἰσυμμένου

Λυκ. α. ιϐ.

χ. προσδοκῶν

χ. καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ.

Λυκ. α. λ.

χ. κατακεκα- σίας διχόθεν, καὶ ἔσω τοῦ καταπετάσματος ἡ κιβωτὸς, " ἐξεκεκα-
λυμμένη πάντοθεν χρυσίῳ, καὶ πλάκες ἔχουσα τῆς διαθήκης, καὶ τὸν στάμνον τὸν χρύσεον,
καὶ τὴν ῥάβδον Ααρὼν τὴν βλαστήσασαν, καὶ βωμὸν χρυσοῦν, οὐχὶ θυσιῶν, ἐπεὶ ὁλοκαυτωμάτων,
χ. ἀφίεται· ἀλλὰ θυμιάματος μόνου. καὶ τὰ μὲν ἔξω πάντοθεν, πᾶσιν ἐφεῖτο τὸ ἰδεῖν, μόνῳ δὲ τῷ ἀρχιερεῖ.
χ. ἡ Π. ὁ σ. καὶ τούτων δὲ αὖθις μαρτυρίαν πάλιν ἐξομεν, " τοῦ Παύλου οὕτω πως λέγοντος. Εἶχε δὲ καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώματα λατρείας, τό τε ἅγιον κοσμικόν. ἅγιον δὲ κοσμικὸν καλεῖ, τὸν ἔξω σκηνὸν, ὅτῳ τῷ κόσμῳ πρωτοπλασίᾳ ἐπλάσθη· ἐν ᾗ ἦν τε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ προθεσις τῶν ἄρτων. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα, σκηνὴ ἡ λεγομένη
χ. τὰ ἅγια τ " ἅγια ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης πάντοθεν κεκαλυμ-
μένην πάντοθεν χρυσίῳ· ἐν ᾗ στάμνος χρυσοῦν ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος Ααρὼν ἡ βλα-
στήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης· ὑπεράνω δὲ αὐτῆς χερουβὶμ δόξης, κατασκιάζοντα τὸ
ἱλαστήριον. τούτων δὲ οὕτω κατασκευασμένων, εἰς μὲν τὸν ἔξωθεν σκηνὸν διαπαντὸς
εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς, τὰς λατρείας * ἐπιτελοῦντες· εἰς δὲ " τὸν δεύτερον, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀ-
* ὅπου δι- μόνας
χ. τὸ λύτρον καταπέτασμα γνοημάτων. ὁρᾷς ὅτι καὶ μόνος εἰσέρχεται ὁ ἀρχιερεύς, καὶ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ πάντως; Τί οὖν
τοῦτο, φησι, πρὸς τὸν προκείμενον ἡμέραν; ἀναμείνατε μικρὸν, καὶ μὴ θορυβεῖσθε. ἀ-
χ. ἡμῖν νωθρὸν γὰρ τὸν παρόντα διερεύξομαι, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ταυτόδιμον τὸν χερουβὶμ ἐλθεῖν, ὥστε μετ'
ἐκκλησίας " ὑμῖν ἅπαντα ἡμέραν δῆλα μᾶλλον ἢ, ἵνα μὴ μέχρι πλοῦ ὁ λόγος σωτηριασμέ-
νος ᾖ, μηδὲ ἀσαφέσιερος ὢν ἀπαγορεύειν ὑμᾶς " ποιήσῃ πρὸς ὃ μῆκος τῆ λεγομένων, ἤδη τῆ
χ. πεφασμένον αἰτίᾳ τῶν ὑμῖν ἐρωτηθέντων διεκόπην. πῆς οὖν ἐστιν ἡ αἰτία; ἐξ ἧς ὁ γαστὴρ ἐχούσης τὴν Ελισάβετ τὴν Ιωαννίου, ἡ Μαρία ἤρξατο συλλαμβάνειν. δὺ ποίαν μάθωμεν, ποῖος ἐκ ἔσιος
χ. αὐτικτέσεως. ὁ μὲν ὁ ἔκτος ἐν, εἰσόμεθα ἡ πότε ἤρξατο συλλαμβάνειν ἡ Μαρία. εἶπα μαθόντες, ποτὲ ἤρξα-
το συλλαμβάνειν, εἰσόμεθα ἡ πότε ἔτικτεν, εἰπόντα μὲν ἀριθμήσαντες ἐκ τῆ συλλήψεως. πόθεν οὖν εἰσόμεθα, ποῖος ἐν ὁ ἕκτος μὲν τῆ κυήσεως τῆ Ελισάβετ; αὖ μάθωμεν, ποῖος ἐν ὁ
μὲν, καθ' ὃν ἤρξατο συλλαμβάνειν. πόθεν δὲ εἰσόμεθα, ποῖος ἐν ὁ μὲν, καθ' ὃν ὠνείλησεν; αὖ μάθωμεν, τίς ποῖον καιρὸν διηγελίσθη Ζαχαρίας ὁ τούτης ἱερεύς. ἀλλ' ἐκ τοῦτο πόθεν ἡμῖν
ἐς αι γνώσιμον; ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν· καθὼς ὁ ἄγιος εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι Εἰς τὰ ἅγια
τῶν ἁγίων εἰσῆλθον ὅτε ⓜ Ζαχαρίαν ὁ ἄγγελος διηγελίσατο, καὶ εἶπεν αὐτῷ ποῖ ὄνομα τοῦ τοκετοῦ
χ. ὑποδείκνυμι Ιωάννου. δὺ τούτων " ἀποδειχθῆ σαφῶς ἀπὸ τῶν γραφῶν, ὅτι καὶ ἅπαξ " εἰσήρχετο εἰς
χ. εἰσήρχετο τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ὁ ἀρχιερεύς, καὶ μόνος, ἢ πότε, ἢ ποίῳ μηνὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ [ὃ ἅπαξ τοῦτο εἰσήρχετο,] εὑρήσεις ἐς αι ὁ καιρὸς, καθ' ὃν διηγελίσθη. τότε ἐν ἡμερῶν δῆλα, ἢ ἡ ἀρ-
χὴ τῆς συλλήψεως ἐς αι " τοῖς πᾶσι γνώσιμος.
χ. γνωσιμωτέρα
χ. εἰσήρχετο

Ολως δὲ οὖν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ " εἰσήρχετο, καὶ ὁ Παῦλος ἐδήλωσε. καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐν τούτο
αὐτὸ δῆλον ποιῆ, οὕτω λέγων· Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων, λάλησον πρὸς Λεϊ. ιϛ.
Ααρὼν ⓜ ἀδελφόν σου, καὶ μὴ εἰσπορευέσθω πᾶσαν ὥραν εἰς τὸ ἅγιον τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος εἰς τὸ " πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ὅπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ ἀποθανεῖται. καὶ πάλιν· Πᾶς ἄνθρωπος οὐκ ἔσαι ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, εἰσπορευόμενος αὐτὸ ἐξιλάσασθαι εἰς τὰ ἅγια, ἕως ἂν ἐξέλθῃ, καὶ ἐξιλάσηται περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάσης τῆς συναγωγῆς τῶν υἱῶν Ισραὴλ· καὶ ἐξιλάσηται ὅτι ὁ θυσιαστή-
ριον ὁ ἔναντι Κυρίου. ὅτι μὲν οὖν οὐ πάντως εἰσῆσι εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, οὔτε ἔνδον ὄντος αὐτοῦ " ἡμῖν ἐξὸν πᾶ ἐσαίως περὶ τοῦ κακοπετάσματος, δῆλον ἀπὸ τούτων. ἀλλὰ κα-
χ. ἄφατον ἡμῖν ἐστιν ἐξ ἀκριβείας. ἐπὸλοιπον γὰρ ἐστὶ δεῖξαι, ποῖος ἐν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν εἰσῆσι εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ ὅτι ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος τοῦτο ἐποιεῖτο. πόθεν οὖν τοῦτο
δῆλον; ἀπ' αὐτοῦ τοῦ βιβλίου τούτου. οὕτω γὰρ πως φησὶν· Εν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, Λεϊτ. ιϛ. αδ.

δεκάτῃ

σιδείας τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἀστὴρ τοὺς Μάγους ἤγαγεν ἀπὸ τῆς διαπλοῦς· ὁ δὲ νόμος τὴν Μαριὰμ εἵλκυεν ἐπὶ τὴν πατρίδα τὴν ἄνω τῶν πραγμάτων εἰρηνοφίλων. οὐκοῦν ἡμῖν δῆλόν ἐστιν, ὅτι καὶ ἡ πρόθεσις οὐκ ἦν ἴδιος ὅτι Δαβιτικοῦ. ὅθεν γὰρ ἐκ τῆς Βηθλεὲμ ἦν, δῆλον ὅτι καὶ οὐκ ἦν οἴκου καὶ τῆς πατρείας τοῦ Δαβίδ. τοῦτο καὶ ἀκριβέστερον ἐδήλωσεν ὁ εὐαγγελιστής, ἐν οἷς ἔλεγεν· Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ Ναζαρέτ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαβίδ. ὅθεν γὰρ ὁ μὲν Ἰωσὴφ ἐλογεαλογήθη, οὐκ ἦν δὲ τούτου τοιοῦτος οὐδεὶς ἡμῖν ἐπιδέδεικται οὕτως, ὡς οὐκ ἐκείνου· ἵνα μὴ ἀμφιβάλλῃς, καὶ λέγῃς, πόθεν οἶδα δῆλον, ὅτι οὐκ ἦν τοῦ Δαβὶδ ὅτι καὶ αὐτή; ἄκουσον. Εἰ τῷ μνηστῆρι τῷ ἔκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἄνω τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἡ ὄνομα Ναζαρέθ, πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ὄντι οἴκου Δαβίδ. ὃ, ὢν οἴκου Δαβίδ, θεῖ τῆς παρθένου ἄνω λαμπρότερον εἰρῆσθαι· ὅπερ οἶμαι καὶ σοὶ τοῦτο δεδήλωται. ὅθεν τοῦτο καὶ ὁ πρόσταγμα καὶ ὁ νόμος ὅτι ἐφοίτα, ἀναγκαῖον ὅτι τὴν Βηθλεὲμ ᾔδεισαν. ὁμοῦ τε γὰρ τῆς πόλεως ἐπίδηλοι, ὡς Ἰουδαῖοι πάντως ἐπίκτητο. διὸ καὶ οἱ φάτνῃ κατακλίνεται πολλοὶ πανταχόθεν τότε συνῳκισμένων, ὡς τοῦ τόπου πρὸς καταλαμβανόντων, καὶ πολλῶν παραγενομένων τὴν πενταμηνίαν. ὅθεν οὐκ οἶδα αὐτοὺς καὶ οἱ Μάγοι πρὸς στοχάσασθαι.

Ἵνα δὲ σαφεστέραν καὶ γνωσιμωτέραν ὑμῖν ἀπόδειξιν ποιήσωμαι, δέομαι ὑμῶν, ἀγαπητέ μοι, καὶ παρακαλῶ. ὡς γὰρ μακρὰν ἱστορίαν διακόπτουσαι βούλομαι, καὶ παλαιοὺς ἀναγκαίους νόμους, ἵνα ὅτε πρότερον ὑμῖν ἐλέχθη καὶ λόγον σαφέστερον. νόμος ἦν παλαιὸς τοῖς Ἰουδαίοις. μᾶλλον δὲ ἀκριβέστερον λόγον ἀναγνῶμεν. ὅτε τῶν Αἰγυπτιακῶν θορύβων, καὶ τῆς τοῦ βαρβάρου τυραννίδος τῶν Ἑβραίων δῆμον ἀπηλλάξειν ὁ Θεὸς, ὁρᾷ αὐλοὺς ἐπὶ λειψάνα ἀσεβείας ἔχοντας καὶ τοὺς αἰσθητὰ ἐπιστρώσεις, καὶ μετὰ καὶ λιπαροὺς θαυμάζοντας, ἐκέλευσεν αὐλοῖς οἰκοδομεῖσθαι ναοὺς, οὐχὶ τὴν πολυτέλειαν τῆς ὕλης μόνον, οὐδὲ τὴν ποικιλίαν τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τὸ σχῆμα τῆς οἰκοδομῆς πρὸς τοὺς τὸν τῆς ναοὺς ἀπεκρύπτοντα. καὶ καθάπερ πατὴρ φιλόστοργος ἀφῄρει πολλοὺς χρόνους καὶ μόνους ἑαυτῷ, μαθεῖν δυσθέρμους καὶ φθοροῖς καὶ ἀσώτοις συναναστρεφέντα καὶ πολλῆς ἀπολαύσαντα τρυφῆς λαβεῖν, εἰς ἀσφάλειαν καὶ σεμνότητος ὅτι πλείστη χαρίσηται αὐτὸν ἀφθονία, ὥστε μήτε στοχωρηθέντα τῶν προτέρων μνημείων λαβεῖν, μήτε εἰς ὅπλα θυμιάσαι ἐκείνων ἐλθεῖν· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς Ἰουδαίους τοὺς τὰ αἰσθητὰ ἀσπαζομένους, καὶ ἐν τούτοις πολλῷ ποιεῖται τῷ σωφρονίσαι, ὥστε αὐλοὺς μηδέποτε εἰς ὁπλοθυμίαν τῶν Αἰγυπτίων, ἢ τῶν περὶ Λίγυστινοὺς ἐλθεῖν. καὶ ποιεῖται τοὺς ναοὺς τοὺς τὴν εἰκόνα τοῦ κόσμου πάντος, τοῦ τε αἰσθητοῦ, καὶ νοητοῦ. καθάπερ γὰρ ὅτι γῆ καὶ οὐρανὸς, καὶ μέσον ἀμφοτέρων τὸ στερέωμα τοῦτο· οὕτω καὶ ἐκείνου ἐκέλευσε γενέσθαι. καὶ εἰς δύο διαιρεῖ τοὺς ναοὺς τούτους, καὶ καταπέτασμα ἀφεὶς μέσον, ὃ μὲν ἔξω τοῦ καταπετάσματος, πᾶσι συνεχώρησεν εἶναι βατὸν· ὃ δὲ ἔνδον, ἄβατον καὶ ἀθέατον πᾶσι, πλὴν τοῦ ἀρχιερέως μόνου. καὶ ὅτι οὐχ ἡμέτερος· ταῦτα στοχασμός, ἀλλ' ἐκ τύπων τοῦ κόσμου πάντος· ὁ ναὸς καταισχύνει, ἀκούσωμεν ἃ φησιν ὁ Παῦλος, περὶ τοῦ Χριστοῦ [λέγων] εἰς τὸν οὐρανὸν διαβαίνοντος. Οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν· δεικνὺς ὅτι τὰ ἐκεῖνα ἀντίτυπα ἦν τῶν ἀληθινῶν. ὅπερ καὶ τὸ καταπέτασμα διῄρηκε τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν [ἁγίων τῶν] ἔξω, καθάπερ οἶδε ὁ οὐρανὸς τὰ ἄνω αὐτοῦ· ἀποτυγχάνειν τούτων τῶν καθ' ἡμᾶς ἁπάντων, ἄκουσον πῶς καὶ τοῦτο ἡνίξατο, τὸν οὐρανὸν καταπέτασμα καλέσας. οἶδε γὰρ τῆς ἐλπίδος λέγων, ὅπερ ὡς ἄγκυραν αὐτὴν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν, ἐπεισάγει· Καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ὁρᾷς πῶς καταπέτασμα τὸν οὐρανὸν ἐκάλεσεν; ἔξω μὲν οὖν τοῦ καταπετάσματος ἦν ἡ λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ βωμὸς χαλκοῦς καὶ θυσίας

χ. ἐπὶ τὴν πατρίδα.

Luc. c. 2.

χ. ἀμφισάλλος, ἤτοι, ἀπορῇς Μαριὰμ πῶς ἦν.

Act. 2. 25.

χ. γῦν

χ. λῦ χ. ἔστι παρὰ τοῖς ἡμῶν πολλοῖς πολλοὶ ‡ λέγετ.

χ. φθορεῖσιν

χ. βλέπων

χ. τοῦτο χ. ὡς πάντας χ. ἐγίνετο ναὸς,

Ec. 8. 8.

χ. διατ. χ. εἰ τὸ ε. καταπέτασμα καλεῖ.

Ec. 6. 18.

χ. Χριστὸς χ. ἱερεὺς ‡ ἱερῶν.

σιας

χ. χαρίσις τῆς δημοσίας χειμῶνος ὅτι χ. ὁ τυχόντα. χ. ἀλλ' παρακληθώσις χ. ἕτοι χ. ταύτην χ. λίξασθ.

φὼν ἐπέρθη. ☩ τοῖς ⁽¹⁾ ἀρχαίοις τοῖς δημοσίᾳ χειμῶνος χώδιξη ὅτι τῆς Ρώμης ἔξεστι ⁽²⁾ σὺ-τυχόντα, ἢ ⓦ κωλυθῆναι τῆς ἀπογραφῆς μαθόντα ἀκριβῶς, εἰδέναι ⓦ βουλόμενον. τί οὖν τοὺς ἡμᾶς, φησι, τοῦτο σὺν οὐ δεῖ ἐκ, ⁽³⁾ οὔτε παραθυμουμένους; ἀλλ' ἄκουε, καὶ μὴ ἀπίστει, ὅτι παρὰ τῶν ἀκριβῶς ταῦτα εἰδότων, ἢ τὴν πόλιν ἐκείνην οἰκούντων πρεσβύ-
5 τατον τὴν ἡμέραν. ☩ γὰρ ἐκ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπατεῶντες, δῶρον ἢ ἐκ παλαιᾶς παραδόσεως αὐτὴν δέκα τελοῦντες, ⁽⁴⁾ αὐτοὶ καὶ αὐτῆς ἡμῖν τὴν γνῶσιν διεπίμψαντο. οὐδὲ γὰρ ὁ εὐαγγελιστὴς ἁπλῶς ⓦ κωλύει ἐπισημαίνεσθαι τόπον· ἀλλ' ὅτι δὲ τὴν ἡμέραν ἡμῖν δήλην παῦσαι ἢ γνώριμον, καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν· ἐκδιδάξασθαι. οὐ γὰρ οἴκοθεν, οὐδὲ παρ' ἑαυτῆς τόπι ὁ Αὔγουστος ὁ δόγμα τοῦτο ἐξέπεμψεν· ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ κωλύοντος αὐτοῦ τὴν ψυχήν, ἵνα
χ. Θεοῦ χ. ἀγαπητέ, * ἐπιδημιακῶν

10 ☩ ἄκων ⁽⁵⁾ ὑπηρετήσηται τῇ τοῦ μονογενοῦς παρουσίᾳ. καὶ τί τοῦτο ⁽⁶⁾ σωτηρίας πρὸς τὴν οἰκουμένην ταύτην, φησίν; οὐ μικρόν, οὐδὲ ὃ τυχὸν, ⁽⁷⁾ ἀγαπητέ, ἀλλὰ ἢ σφόδρα μέγα, καὶ τῶν αἰσχρῶν ἢ κατουδαζομένων * ἐν. ποῖον δὲ τοῦτο; ἡ Γαλιλαία χώρα τίς ὅστι· ὁ Παλαιστίνη, ἡ ἢ Ναζαρὲθ πόλις τῆς Γαλιλαίας. πάλιν, ἡ Ιουδαία χώρα τίς ὅστι, παρὰ τὴν ἐγχωρίων ὕστερον καλουμένη· ἡ ἢ Βηθλεέμ, πόλις τῆς Ιουδαίας. ⓦ ἢ Χριστὸς ☩ παραφῆται ⁽⁸⁾ σὺν-
15 λεγόντων ἀπόντων, οὐκ ἀπὸ τῆς Ναζαρὲθ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Βηθλεέμ ἥξειν, καὶ ἐκ ταχθήσεσθαι. οὕτω γὰρ γέγραπται· Καὶ σὺ Βηθλεέμ, γῆ Ιούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς Ματθ. β. ε. ἡγεμόσιν Ιούδα. ⁽⁹⁾ ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ ⓦ λαόν μου ⓦ Ισραὴλ. καὶ ☩ Ιουδαῖοι ☩ τότε παρὰ τὴν Ηρῴδου ἐρωτόμενοι, πᾶ ὁ Χριστὸς γεννᾶται, ταύτην εἶπον αὐτοῖς τὴν μαρτυρίαν. ἀφ' οὗ τοῦτο καὶ τὸν Ναθαναὴλ εἰπόντος πρὸς ⓦ Φίλιππον Μιχ. ε. β. χ. ἔρχου. χ. σὺν αὐτὸν χ. ἀγγελίᾳ
20 (ὅτι ⁽¹⁰⁾ ἐκεῖνος ἔλεγεν, Ιησοῦν ⓦ ἀπὸ Ναζαρὲθ βήρικαμεν) Ἐκ Ναζαρὲθ δυνατόν τι Ιωαν. α. μη. ἀγαθὸν εἶ; ὁ Χριστὸς ⁽¹¹⁾ σὺν αὐτοῖς φησιν· Ἴδε ἀληθῶς Ισραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. καὶ τίνος, φησίν, ἕνεκεν αὐτὸν ἐπήνεσεν; ὅτι οὐ ⁽¹²⁾ συμπροσηνέχθη τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Φιλίππου· ἀλλ' ἤδει σαφῶς καὶ ἀκριβῶς, ὅτι οὐκ ἐκ Ναζαρὲθ, οὔτε ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἔδει ⓦ Χριστὸν τε-
25 χθῆναι· ἀλλ' ἐκ τῆς Ιουδαίας, καὶ ἐκ τῆς Βηθλεέμ· ὅπερ οὖν καὶ ἐγένετο. ἐπεὶ οὖν ὁ μὲν Φίλιππος τοῦτο ἠγνόησεν, ὁ ἢ Ναθαναὴλ, ἅτε ἰουδαῖος ὢν, ἀπεκρίνατο τὰ κατὰ τὴν δόξαν τοῦ προφητεύειν ἐληλυθέναι, εἰδώς, ὅτι οὐκ ἐκ Ναζαρὲθ ἦξεν ὁ Χριστός· δῆλα τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς, Ἴδε ἀληθῶς Ισραηλίτης, φησίν, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. δῆλα τοῦτο καὶ τινες τῶν Ιου- Ιωαν. ζ. μβ. μγ. χ. ἐρώτησον δαίων ἔλεγον πρὸς ⓦ Νικόδημον· Ἐρεύνησον, καὶ ἴδε, ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Οὐκ ἀπὸ Βηθλεέμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαβὶδ, ὁ Χριστὸς ἔρχεται; καὶ κοινὴ πάντων φήμη ἦν, ὅτι πάντως ἐκ ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ γεννηθῆναι, καὶ ἀπὸ τῆς κώμης ἐκείνης ἀφ' ἧς ἦν ὁ Δαβὶδ, ἀπὸ τῆς Βηθλεέμ· ἐκεῖ οὖν ἐπορεύοντο ἡ Μαρία καὶ ὁ Ἰωσὴφ καὶ ἐγένοντο, καὶ ἐκεῖ ἐτέχθη ὁ Χριστός. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ Ναζαρὲθ ⓦ βίον αὐτῶν κατεσκήνωσαν, καὶ ἐκεῖ διέτριβον (οἷα δὴ πολλὰ συμβαίνει εἰκὸς ὅτι πολλῶν δυσχέρειαν, ἐκ τῆς πόλεως, ὅθεν ἐξῆλθον, καταλιμπανόντων· ὃ καὶ ἄλλοις ἦν," οἳ οὐκ ἐφύλαξαν παρὰ τὴν ἀρχὴν, ἀφ' ἧς ἐπορεύοντο) ἔδει ἢ ⓦ Χρι-
χ. δηλαδὴ συμβ. χ. παρ' χ. συνοδεύ
35 τὸν ἐν Βηθλεέμ τεχθῆναι· ἐξῆλθε ὃ δόγμα, καὶ ἄκοντος αὐτοῦ ἐπανῆλθεν ἐκεῖσε τὴν πόλιν ἐκείνην, τοῦ Θεοῦ ὥσπερ οἰκονομοῦντος. ὁ γὰρ νόμος [ὁ] κελεύων ἕκαστον ἐν τῇ ἰδίᾳ ⁽¹³⁾ ἀπογράφεσθαι πατρίδα, ἠνάγκαζεν ἐκεῖθεν αὐτὸν δρίζεσθαι, [ἀπὸ τῆς Ναζαρὲθ λέγω,] καὶ ἔρχεσθαι εἰς τὴν Βηθλεέμ, ὅπου ἀπογράφεσθαι. τοῦτο γοῦν αὐτὸ ἀπιτῶμενος ὁ εὐαγγελιστὴς, ἔλεγεν· Ἀνέβη [ἢ] καὶ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, Λουκ. β. δ. χ. ἐφίδου χ. ἐλθόντι ἢ χ. ἢ διὰ τὴν ἐν ἐξουσίᾳ ἐλθόντων τὰ καθ'.
40 ἐκ πόλεως Ναζαρὲθ, εἰς τὴν Ιουδαίαν, εἰς πόλιν Δαβὶδ, ἥτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶ) αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαβὶδ, ἀπογράφεσθαι σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ οὔσῃ ἐγκύῳ." ἢ ἐγένετο δὲ τῷ εἶ) αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτὴν, ἢ ἔτεκε ⓦ τὸν αὐτῆς ⓦ πρωτότοκον. Εἶδες, ἀγαπητέ, οἰκονομίαν Θεοῦ δι' ἣν τῶν ἀπίστων, ἢ τὰ πιστῶν ἕνεκα ἕκαστα οἰκονομεῖται· ἵνα μάθωσιν ⁽¹⁴⁾ ἀλλότριοι τῆς βου-

ἀφ' ἑαυτῆς" ὑμετέρας ασουδῆς. ὅθεν οὐκ ἀν τις ἀμάρτοι καὶ νέαν αὐτὴν ὁμοῦ καὶ ἀρχαίαν χ. ἀμφοτέρας
"προσειπών· νέαν μέν, ἀφ' ἧς προσφάτως ἡμῖν γνωρισθῆναι· παλαιὰν δὲ ἀφ' ἧς ἀρχαίαν. χ. ἑνὸς·
ἀφ' ἧς ταῖς προσθυτέραις ταχέως ὁμιλήσασα ἡδέσθαι, καὶ προς" ἣ αὐτὴ τῆς ἡλικίας αὐταῖς χ. αὐτὴ τὸ μέσον τῶν ἡλικιῶν αὐ-
φθάσασα μένει. καθάπερ [γὰρ] τὰ ἡμερα καὶ βαθύρριζα τῶν φυτῶν (τὰ γὰρ σκιερὰ ὁμοῦ τε εἰς ταῖς φθάσαι.
τὸν χρόνον καταβαίνει, καὶ προς ὕψος "αὐξεις μηκιστεχνί μεγα, καὶ τὸν καρπὸν βεβαίαν) οὕτω χ. ἐνδίως
καὶ αὐτὴ, παρὰ μὲν τοῖς πάνυ" ἐπιφανῶς οἰκοῦσιν ἀδοξος γνωρίζομαι, προς ἡμᾶς δὲ κομιδῆ εἰ- χ. ἐπιεικῶς
σαῦθις, καὶ οὐ προς πολλῶν ἐτῶν, ἀλλ' ἔξωθεν αὐτὴν ἐπέδραμε, καὶ τοσοῦτον ἰσχύσε ⟨ω⟩ καρτοῦ, χ. ἐξισχυσε
ὥστε μὴ ὅτι νῦν ὁρᾶσι, τὸ παρελθὸν ἡμῖν πεπληρωμένον, ὡς τῆς ἐκκλησίας ἁπάσης τειχοχω-
ρουμένης τῷ πλήθει τῶν" ζωσθραμόντων. τὴν μὲν οὖν αἰτίαν ἀμαυρῶν τῆς τοσαύτης χ ζωστρα-
ασουδῆς, καὶ τὸ σύμπαν περιβόητος καὶ σάρκα προσδεξάμενος Χριστὸς. ἐκεῖνος ἡμᾶς μόντων.
ἀμείψεται πάντως τῆς προθυμίας ταύτης. ἡ γὰρ πρὸς τὴν ἡμέραν φιλία καὶ ασουδὴ, τῆς
πρὸς τὸν περιβόητον ἀγάπης μέγιστόν ὅτι σημεῖον. Εἰ δέ τινα καὶ περὶ ἡμῶν τῶν ζωσθύλων
εἰσπεπραχέναι λόγος· τῶν μὲν ἀμαυρῶν, ὅτι πάλαι τῆς ὅτι καὶ προσφάτως, καὶ νεῶν εἰσπε- χ. καὶ τὴν δύ-
πλευκέναι· τῶν δὲ ἀποδεδυμένων, ὅτι παλαιὰ καὶ ἀρχαία ὅτι (τῶν προφητῶν ἤδη προκόπτον- ναμιν εἰσπε-
τας πρὸς τῆς ἡμετέρας ἐστὶν) καὶ κάτωθεν τῆς ἀπὸ Θράκης μέχρι Γαδείρων οἰκουμένης κατάδηλος σαμένων.
καὶ ἐπίσημος γέγονε. φέρε οὖν, τὸν περὶ τούτων κινήσωμεν λόγον. Εἰ γὰρ ἀμφισβητουμένη
τοσαύτης ἀποβαίνει πρὸς ἡμᾶς οὐσίας· Εἰ ἠμύητο γνωριμωτέρα, οὐδηλον ὅτι πολλῷ πλεί- χ. ἀσφαλῶς
ονος ασουδῆς ἀπολαύσεται, τῆς κατὰ τὴν διδασκαλίαν σαφηνείας πλείονα τὴν περὶ αὐτὴν
σχόντες ἐργαζομένης [ὑμῖν]." ἔχω τοίνυν τρεῖς ἀποδείξεις εἰπεῖν, δι' ὧν εἰσόμεθα πάντως, χ. ἴσχυσεν
ὅτι σωτὴρ ὄντως ὁ χριστὸς, καθ' ὃν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ Θεὸς Λόγος ἐπέζησ. καὶ τὰ μὲν
τούτων μία μόνη ὅτι ἀπόδειξις, ὃ ταχέως ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖσθαι, καὶ προς ὕψος
ὑπεδύσαν τοσοῦτον, καὶ ἀνέβησαν τὸν ἑορτιον. καὶ ὅπερ ὁ Γαμαλιὴλ ἔλεγε περὶ τῶν κηρύγ-
Πράξ. ε. λη. ματος· Οπ εἰ ἐστιν ἐξ ἀνθρώπων, καταλυθήσε· εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ὅτι, οὐ" δυνασθε καταλύ- χ. δυνάμεθα
σαι αὐτὸ, μήποτε καὶ θεομάχοι" εὑρεθῆτε· τοῦτο καὶ νῦν περὶ τῆς ἡμέρας ταύτης Εἰποιεῖ χ. ἐρεῖ-
μεν ἂν θαρρῶν· ὅτι, ὅπερ ἐκ Θεοῦ ὅτι, οὐκ ἀν καταλυθη, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκάστου ἔτους μεν.
ὑπερίδωσι, καὶ λαμπροτέραν λάμψ· ἐπεὶ καὶ ὁ κήρυγμα ἐξ ὀλίγων ἔτι τὸν πᾶσαν καταλα- χ. ἰδιωτῶν ὧν
βὸν οἰκουμένην, καὶ τοὺς σκηνοποιοὺς, ἁλιέας, ἀγραμμάτους, "ἰδιώτας πάντων δόξαν ἐμπλησάν- ἡ διδασκαλία,
τῶν αὐτό. ἀλλ' ὁρᾶτε ἐλλάμπει ἡ τῶν" ἀρχαιοτάτων ὑπόθεσις, τῆς τὸ κηρυττομένου δυνάμεως ὃν καὶ πάντα
πρώτα προκαταλαμβανούσης, καὶ τὰ κωλύματα δυαιρούσης, καὶ τὸν οἰκείαν ὑπεδυκνυ- προσδοκᾶν ἐμε-
μένην ἰσχύν. Εἰ δέ τις τῶν φιλονείκων οὐκ ἀνέχοιτο τῶν εἰρημένων, ἔστι καὶ δευτέ- μίζετο τῶν
ρων εἰπεῖν. ποίαν δὲ ταύτην; τὴν ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆς τῆς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις χειμέ- χ. διακοπεί-
Λουκ. β. α. νης. Ἐγένετο γὰρ, φησὶν ὁ εὐαγγελιστὴς, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ μένων
Καίσαρος Αὐγούστου, "ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη χ. τὴν ἀπο-
ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. ἐν ἀπορρήτοις πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος γραφὴν ἐκφήσεσθαι
εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ Ιωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ πόλεως Ναζαρὲθ, εἰς
τὴν Ιουδαίαν, εἰς πόλιν Δαβίδ, ἥτις καλεῖται Βηθλεὲμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ
πατριᾶς Δαβίδ, ἀπογράφεσθαι σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ οὔσῃ
ἐγκύῳ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτὴν· καὶ ἔτεκε
⟨ω⟩ τὸν αὐτῆς ⟨ω⟩ πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διὰ
τὸ μὴ ἔχειν αὐτοῖς τόπον ἐν τῷ καταλύματι. ὅτι μὲν οὖν, ὅτι τῶν προφητῶν ἀπογρα-

φὴν

λαβοῦσι τῆς ἀμελείας. Οὐκ ἴσῃ ὅτι πυρὸς αὐτῇ γέμει ἡ τραπέζα πνευματικοῦ; ἢ καθάπερ αἱ πηγαὶ Φύσει ὕδατος διαλύζουσιν, οὕτω ἢ αὕτη φλόγα πικρὰ ἔχει ἄῤῥητον; μὴ τοίνυν τοσοῦτος ἐλθὼν καὶ λάβῃ μου ἔχω, μὴ ξύλα ἢ χόρτον, ἵνα μὴ πλείονα τὴν ἐμπρησμὸν ἐργάσῃ, ϛ καταικίσῃς τὸν μεταλαμβάνουσαν ψυχήν· ἀλλ' ἔχω λίθους τιμίους, χρυσὸν, ἄργυρον, ἵνα καθαρωτέραν ποιήσῃς τὴν ὕλην, ἵνα πολλὴν λαβὼν τὴν εὐπορίαν ἀπέλθῃς. Εἴ τι πονηρὸν, ἄξόρισον, φθυρὰδόξαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς*. ἔχε τὴν ἐχθρὸν, ἢ τὰ μεγάλα ἀδίκηται; καταλυέτω τὸν ἐχθρὸν, καταγελάτω τῶν ἡδονῶν φλεγμαίνουσαν, οἰδοῦσαν, ἵνα μηδεὶς ἔνδον θρῦλος ᾖ, μηδὲ ταραχή. βασιλέα γὰρ ὑποδέχεσθαι μέλλεις ἀπὸ τῆς χοϊκοῦ. βασιλέως ἢ ἐπιθαίνοντος τῇ ψυχῇ, πολλὴν εἰ δεῖ τὴν γαλιλαίαν, πολλὴν τὴν ἡσυχίαν, βαθεῖαν τὴν λογισμῶν τὴν εἰρωνίαν. ἀλλὰ μεγάλα ἠδίκησαι, ἢ οὐ φέρεις ἀφεῖναι τὸν ὀργὴν; τί τοῦτον σαυτὸν πολλῷ μείζονα ἀδικεῖς ϛ χαλεπώτερα; οὐ γὰρ διαστήσει σε ἀφαθήσεται ὁ ἐχθρὸς, ὅσπερ δὲ ποιῇ, οἷα σὺ σαυτὸν, μὴ καταλαπόθμος τοῦ ἐκεῖνον, ἀλλὰ σὺν τῷ Θεοῦ καταπατῶν νόμους. ὑβρισέ σε ἐκεῖνος; ἀλλὰ τοῦτο οὖν σὺ Ⓦ Θεὸν ὑβρίζεις, εἰπέ μοι; ὃ γὰρ μὴ καταλάβεσθαι τῷ λελυπηκότι, οὐκ ἐκεῖνον ὅτι ἀμωμοθύτου τοσοῦτον, ὅσον Ⓦ Θεὸν ὑβρίζοντος Ⓦ ζῶντα νομοθετήσαντα. μὴ τοίνυν τοῦ Ⓦ σωθῆναι ἴδῃς, μηδὲ τοῦ μέγεθος τῆς ἀδικημάτων ἐκείνου, ἀλλὰ Ⓦ Θεὸν ἢ Ⓦ ἐκείνου φόβον εἰς νοῦν βαθὺ ἔλθοις, ἐκεῖνο σκέψασαι, ὅτι ὅσῳ μὲν μείζονα πάσχῃς βίαν ϗ ψυχὴν, μᾶλλον μυρία κακὰ διανοεῖσθαι καταλάβεσθαι τῷ λελυπηκότι, τοσούτῳ πλείονος ἀπολαύσῃ τῆς ἴσης τοῦ τὰ καλὰ κελεύσαντος Θεοῦ· ἢ καθάπερ αὐτὸν μᾶλλον ἀποδέχῃ τῆς ἴσης ἐκεῖνον, οὕτω ἢ αὐτὸς μᾶλλον ἀποδέξεταί σε τῆς δόξης ἐκεῖ, μυριοπλασίους σοι ἀποδιδοὺς τῆς ἀνακῆς ταύτης ϛ ἀμοιβάς· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. οϛ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄδηλον μὲν ἐπὶ οὖσαν ὅτι, ὡς ἢ ὀλίγων ἐτῶν γνωσθεῖσαν ὡδί τινων τῶν ἀπὸ τῆς δύσεως ἐλθόντων καὶ διαπλεόντων. Μετὰ Δεμητ. κα.

Ματθ. ιγ. ις. Βαρυχ. γ. λπ.

Πάλαι πατρίδα μὲν ὤφλον, ὡς φῶτα ἢ ὡς θύλεγον, δίκαιοι ἢ ἰδεῖν ἐπεθύμουν· ταῦτα ἴδετε, ἢ τέλος ἔλαβε σήμερον· ἢ Θεὸς ὀπὶ γῆς ὤφθη ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ τοῖς ἀνθρώποις συνδιέτριψε. χαίρωμεν τοίνυν ἢ ἀγαλλιώμεθα, ἀγαπητοί. Εἰ γὰρ ὁ Ἰωσὴφ ὁ τῆ νυμφῆ τῆς μνήστης ὤν, τῆς Μαρίας Εἰσελθούσης πρὸς τὸν Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησε· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς, οὐχὶ [τὸν] Μαρίαν, ἀλλ' αὐτὸν Ⓦ σωτῆρα ἡμῶν σήμερον τεχθέντα θεασαμένους, σκιρτᾶν ϛ ἀγαλλεσθαι χρὴ, ἢ θαυμάζειν, ἢ ἐκπλήττεσθαι τὴν οἰκονομίας τὸ μεγέθος πᾶς ὑπερβαῖνον διάνοιαν. ἐνόησον γὰρ ἡλίκον ὄντα, ἥλιον ἐκ τῶν ὑρανῶν καταβαίνοντα, ὅπου γῆς τὰ ἔσχατα ὁρᾷ, ἢ ταῖς ἀκτῖσι πᾶσιν ἀφίεντα ἐπιλάμπει. εἰ δὲ ὅπου τὸν αἰθέρα φωτὸς ὄντα συμβολὴ πάντας ἐξέπληξεν αὐτοῦ θεωμένους, σκέψαι μοι, ἢ λογίζου πῶς, ἡλίκον ὄντα τὸν δικαιοσύνης ἥλιον ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁρκῶν ἀφιέντα ταῖς ἀκτῖσιν ὁρᾷ, ἢ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν καταυγάζοντα. πάλαι ταύτην ἐπεθύμουν ἐγὼ τὴν ἡμέραν ἰδεῖν· ἢ οὐχ ἁπλῶς ἰδεῖν, ἀλλὰ μετὰ πλήθους τοσούτου ἢ διωκόντων πυκνότερον οὕτως ἡμῖν πληρωθεῖσαν τὸ θέατρον, ὥσπερ ὅτι πάντων ὁρᾷ [πεπληρωμένον]. τοῦτο τοίνυν ἰδεῖν ἢ [τέλος ἔλαβε.] καίτοιγε οὔπω δέκατον ὅτιν ἔτος, ἐξ οὗ δεῦρο ἢ γνώσεως ἡμῖν αὕτη ἡμέρα γεγένηται· ἀλλ' ὅμως, ὡς ἔοικε, ἢ πρὸ πολλοῦ ἡμῖν προδοθεῖσα ἐτύγχανε, οὕτως ἰσχύσασα

ἀφ'

χ. φύσιν
χ. μὰ
χ. ἐμπειρίαν
* σὸ
χ. μίσητα
χ. λαζῶν
χ. ἐλθόντες
χ. ἀξιωθέντας
χ. γέγονε.
χ. -εἰμι
χ. γέγονεν

πλοκάμων, δι' ὧν ὑπεσκέλισεν εἰς ἁμαρτίας πολλούς, διὰ τούτων τοὺς πόδας ἀπέμαξε
τοῦ Χριστοῦ· διὰ τοῦ μύρου, δι' οὗ πολλοὺς ἐδελέασε, διὰ τούτου τοὺς πόδας ἐκείνου ἤλειψε.
καὶ σὺ τοίνυν δι' ὧν παρώξυνας τὸν Θεόν, διὰ τούτων ἵλεω ποίησον πάλιν. παρώξυνας αὐτὸν
διὰ χρημάτων ἁρπαγῆς; διὰ τούτων αὐτὸν καταλλάξον, καὶ τὰ ἁρπαγέντα ἀποδοὺς τοῖς
Λουκ. 19. η. ἠδικημένοις, καὶ ἕτερα τούτοις προσεπιδούς. εἰπὲ κατὰ τὸν Ζακχαῖον, Ἀποδώσω τετραπλάσιονα, ὧν ἥρπασα πάντων. παρώξυνας διὰ γλώττης καὶ λοιδορίας ὑβρίσας πολλούς; ἐξιλέωσαι διὰ γλώττης πάλιν, εὐχὰς καθαρὰς ἀναπέμπων, εὐλογῶν τοὺς λοιδοροῦντας, ἐγκωμιάζων τοὺς κακῶς λέγοντας, χάριν ὁμολογῶν τοῖς ἀδικοῦσι. Ταῦτα οὐχ ἡμερῶν δεῖται, οὐδὲ ἐνιαυτῶν πολλῶν, ἀλλὰ προαιρέσεως μόνης, καὶ ἐν μιᾷ κατορθοῦται ἡμέρᾳ. ἀπόστηθι τῆς πονηρίας, ἐπιλαβοῦ τῆς ἀρετῆς, παῦσαι τῆς κακίας, καὶ ὑπόσχου μηκέτι ταῦτα ποιεῖν, καὶ ἀρκεῖ σοι τοῦτο εἰς ἀπολογίαν. ἐγὼ διαμαρτύρομαι καὶ ἐγγυῶμαι, ὅτι τῶν ἁμαρτανόντων ἡμῶν ἕκαστος ἂν ἀποστὰς τῆς προτέρας κακίας ὑπόσχηται τῷ Θεῷ μετ' ἀληθείας μηκέτι αὐτῆς ἅψασθαι, οὐδὲν ἕτερον ὁ Θεὸς ζητήσει πρὸς ἀπολογίαν μείζονα. Φιλάνθρωπος γάρ ἐστι καὶ ἐλεήμων, καὶ καθάπερ ἡ ὠδίνουσα ἐπιθυμεῖ τεκεῖν, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐπιθυμεῖ τὸν ἔλεον ἐκχεῖν τὸν ἑαυτοῦ. ἀλλ' αἱ ἁμαρτίαι αἱ ἡμέτεραι τοῦτον διακωλύουσιν; ἀνέλωμεν τοίνυν τὸ τειχίον, καὶ ἐντεῦθεν ἤδη τῆς ἑορτῆς ἀρξώμεθα, τὰς πέντε ἡμέρας ταύτας πᾶσιν ἀποταξάμενοι. ἐρρέτω δικαστήρια, ἐρρέτω βουλευτήρια, οἰμωζέτω βιωτικὰ πράγματα καὶ συμβόλαια καὶ συναλλάγματα· τὴν ψυχὴν μου βούλομαι σῶσαι.
Ματθ. 16. κς. Τί ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἐξῆλθον ἀπὸ Περσίδος οἱ μάγοι, ἔξελθε σὺ ἀπὸ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, καὶ πρὸς τὸν Ἰησοῦν ὁδεύσωμεν. οὐκ ἔστι πολὺ τὸ μέσον, ἂν ἐθέλωμεν. οὐ γὰρ πελάγη ἀνάγκη διαπερᾶσαι, οὐδὲ ὀρῶν ὑπερβῆναι κορυφάς, ἀλλ' οἴκοι καθήμενοι, εὐλάβειαν ἐπιδεικνύμενοι καὶ πολλὴν τὴν κατάνυξιν, ἔστιν ἰδεῖν ἅπαντα καταλῦσαι τὸ τειχίον, ἀνελεῖν τὸ κώλυμα, συστεῖλαι τῆς ὁδοῦ τὸ μῆκος.
Ἱερ. κγ. Θεὸς γὰρ ἐγγίζων ἐγώ εἰμι, φησί, καὶ οὐ Θεὸς πόρρωθεν. καί,
Ψαλμ. ρμδ. Ἐγγὺς Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ. νῦν δὲ εἰς τοσοῦτον ἀνοίας καὶ καταφρονήσεως* πολλοὶ τῶν πιστῶν ἐληλάκασιν, ὡς καὶ μυρίων γέμοντες κακῶν, καὶ μηδεμίαν ὅλως ἑαυτῶν ἐπιμέλειαν ποιούμενοι, ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐν ταῖς ἑορταῖς τῇ τραπέζῃ ταύτῃ προσέρχονται, οὐκ εἰδότες ὅτι καιρὸς κοινωνίας, οὐχ ἑορτὴ καὶ πανήγυρις, ἀλλὰ συνειδὸς καθαρόν, καὶ βίος ἐγκλημάτων ἀπηλλαγμένος. καὶ καθάπερ τὸν οὐδὲν ἑαυτῷ συνειδότα φαῦλον καθ' ἑκάστην δεῖ προσιέναι τὴν ἡμέραν, οὕτω τὸν ἐν ἁμαρτήμασι προκατειλημμένον, καὶ μὴ μετανοοῦντα, οὐδὲ ἐν ἑορτῇ προσιέναι ἀσφαλές. οὐ γὰρ δὴ τὸ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ προσελθεῖν, ἀπαλλάττει τῶν ἐγκλημάτων ἡμᾶς, ἂν ἀναξίως προσιῶμεν· ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο μειζόνως καταδικάζει, ὅτι ἅπαξ προσιόντες, οὐδὲ τότε καθαρῶς προσίεμεν. διὰ τοῦτο παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς μὴ ἁπλῶς διὰ τὴν τῆς ἑορτῆς ἀνάγκην τῶν θείων ἅψασθαι μυστηρίων, ἀλλ' εἴ ποτε μέλλοιτε τῆς ἁγίας ταύτης μεθέξειν προσφορᾶς, πρὸ πολλῶν ἡμερῶν διακαθαίρειν ἑαυτοὺς διὰ μετανοίας καὶ εὐχῆς καὶ ἐλεημοσύνης καὶ τῆς περὶ τὰ πνευματικὰ σχολῆς, καὶ μὴ πάλιν ἐπιστρέφεσθαι, καθάπερ κύων ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, τῶν μὲν σωματικῶν τοσαύτην ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν, ὥστε ἑορτῆς προσαγούσης, πρὸ πολλῶν ἡμερῶν καὶ ἱμάτιον ἐκ τῶν κιβωτίων τὸ κάλλιστον ἀνελομένους προευτρεπίζειν, καὶ ὑποδήματα ὠνεῖσθαι, καὶ τράπεζαν δαψιλεστέραν κεχορηγῆσθαι, καὶ πολλοὺς πανταχόθεν προεπινοεῖν πόρους, καὶ πάντι τρόπῳ φαιδρύνειν ἑαυτὸν καὶ καλλωπίζειν· τῆς δὲ ψυχῆς ἠμελημένης, ῥυπώσης, αὐχμώσης, λιμῷ διαφθειρομένης, ἀκαθαρτουμένης μηδένα ποιεῖσθαι λόγον· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα καλλωπίζοντα εἰσάγειν ἐνταῦθα, ἐκείνην δὲ γυμνὴν καὶ ἀσχημονοῦσαν περιορᾶν; καίτοι τοῦτο μὲν [τὸ σῶμα] ὁ σύνδουλος ὁρᾷ, καὶ βλάβος οὐδέν, κἂν ὁπωσοῦν διακείμενον ᾖ· ἐκείνην δὲ ὁ δεσπότης, καὶ μεγίστην ἐπάγει κό-

λασιν

γ. ἀποδίδωμι
γ. λοιδορουμένους.
γ. χρώμενοι
γ. ἐπιδεικνυμένων
* οἱ
γ. ἑορταῖς
γ. ἑαυτοὺς
γ. καλλωπίζοντας

τὴν ἀποθανεῖν, τῆς ἀκολουθίας λοιπὸν ἐῶ. Εἰ γὰρ ἡ ἁμαρτία οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ θνητὸν σῶμα ἀπέλαβε. καὶ ἐῶ μὲ καὶ τοῦτο θαυμαστόν. Ὃ δὲ Θεὸς ὅλως, ἀθάνατον θελήσας ἡμᾶς, καὶ ἀναμένοντας καλῶν ἐῶν τοσοῦτον, ὅσον οὐδὲ ἀρχὴν δέξασθαι δυνάμεθα, τοῦτ' ἔστι τὸ φιλανθρωπότατον, καὶ ἀκηπλήξεως γέμον. ὁ δὲ καὶ Παῦλος θαυμάζων ἔλεγε· Καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον. ποῖον μέγα; Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί. καὶ πάλιν ἄλλαχοῦ· Οὐ γὰρ ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται ὁ Θεός, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται, ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι. Διὰ τοῦτο μαλίστα ἀναπαύομαι τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ φιλῶ, καὶ ἐρῶ. Εἰς μέσον προτίθημι, ἵνα κοινωνοὺς ὑμᾶς ποιήσω τοῦ φίλτρου. Διὰ τοῦτο δέομαι πάντων ὑμῶν καὶ ἀντιβολῶ μετὰ πάσης ἀσυδησίας καὶ προθυμίας σφοδρᾶς, τὸν οἰκέτην ἕκαστον κελεύσαντα τὸν ἑαυτοῦ, ἵνα ἰδόντων τὸν δεσπότην ἡμῶν ὑπὲρ τῆς φάτνης κείμενον ἐπαργυρωθῶσι, τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο καὶ σφόδρα δόξαν θαῦμα. ποία γὰρ ἡμῖν ἀπολογία, ποία δ' συγγνώμη, ὅταν αὐτὸς μὲν ἐκ τῶν οὐρανῶν δι' ἡμᾶς καταβαίνῃ, ἡμεῖς δὲ μηδὲ ἐκ τῆς οἰκίας πρὸς αὐτὸν ἐρχώμεθα; ὅταν μάγοι μέν, ἀνθρωποι βάρβαροι καὶ ἀλλόφυλοι, ἐκ Περσίδος πτέρωσιν, ὥστε αὐτὸν ἰδεῖν ὑπὲρ τὴν φάτνης κείμενον, σὺ δὲ μηδὲ μακρὰν ἀφέστηκας, ὥστε τὴν μακαρίας ταύτης ἀπολαῦσαι θεωρίας; καὶ γὰρ αἱ μὴ πίστεως σφόδρα ἡμῶν, πάντως αὐτὸν ἐφόμεθα ὑπὲρ τὴν φάτνης κείμενον. ἡ γὰρ τραπέζα αὕτη τάξιν τῆς φάτνης πληροῖ. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ κείσεται τὸ σῶμα τὸ δεσποτικόν, οὐχὶ ἐσπαργανωμένον, καθάπερ τότε, ἀλλὰ πνεύματι πυρὶ παραδόξῳ ἁγίῳ περιεστελλόμενον. ἴσασιν οἱ μεμυημένοι τὰ λεγόμενα. οἱ μὲν οὖν μάγοι προσεκύνησαν μόνον· σὺ δὲ, μὴ καθαρὸν προσέλθῃς ζωοδότῃ, καὶ λάβῃς σεαυτῷ συγχώρησιν, καὶ ἀπέλθῃς οἴκαδε. προσέσθι τοίνυν καὶ σύ, δῶρα προσάγων, μὴ τοιαῦτα οἷα ἐκεῖνοι, ἀλλὰ πολλῷ σεμνότερα. προσένεγκον ἐκεῖνοι χρυσὸν, προσένεγκε σὺ σωφροσύνῃ καὶ ἀρετήν· προσένεγκαν ἐκεῖνοι λίβανωτὸν, προσένεγκε σὺ βύσας καθαρὰς, τὰ θυμιάματα τὰ πνευματικά· προσένεγκον ἐκεῖνοι σμύρναν, προσένεγκε σὺ ταπεινοφροσύνῃ καὶ τὰ πεπωμένα καρδίᾳ καὶ ἐλεημοσύνῃ. ἂν μὴ τοῦτον προσέλθῃς τὸν δώρων, μὴ ἀδείας ἀπολαύσῃς πολλῆς τῆς ἱερᾶς ταύτης τραπέζης. καὶ γὰρ ἐγὼ διὰ τοῦτο καὶ τοῦτό σοι λέγω, ὅτι οἶδα, ὅτι πολλοὶ κατ' ἐκείνην προσελεύσονται τὴν ἡμέραν, καὶ ὑπεύθυνοι τῇ πνευματικῇ ταύτῃ θυσίᾳ. ἵνα οὖν μὴ ὑπὲρ κακῶν, μηδὲ ἐπὶ κρίματι τῆς ἡμετέρας ψυχῆς τοῦτο ποιῶμεν, ἀλλ' ὑπὲρ σωτηρίας, σύνιδε ἤδη προσδιαμαρτύρομαι καὶ παρακαλῶ πάντα σε καθαρὸν ἐκείνην προσελθεῖν καὶ σεαυτὸν, ὅπως προσίῃς τοῖς ἱεροῖς μυστηρίοις. καὶ μή μοι λέγε τινα, "ἁμαρτίας γέμω, ἀμαρτημάτων ἔχω τὸ συνειδὸς πεπληρωμένον, φορτίον ὑπὲρ φέρομαι βαρύτατον. ἰκανὴ γὰρ τῶν πάντα ἡμερῶν τούτων ἡ προθυμία, ἐὰν πίῃς, καὶ προσέχῃς, καὶ ἀγρυπνῇς, τὸ πολὺ τῶν ἁμαρτημάτων ἀποτίμασθαι. μὴ γὰρ, ὅτι βεβαρὺς ὁ χρέος ἴδῃς, ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπησον, ὅτι φιλάνθρωπος ὁ δεσπότης· ἐπεὶ καὶ Ναυβῖται σὺν τέσσαρα ἡμέραις τοσαύτην ἐρυθρὰν ἀπεκρούσαντο, καὶ οὐδὲν σκεπάσιον ἡ τῶν κυμάτων στοιχεῖα, ἀλλ' ἰσχὺν ἡ τῆς ψυχῆς προθυμία, τῆς φιλανθρωπίας ὑπερβαλλομένη τὸ δεσποτικὸν, ὃ πρὸς ἐργάσασθαι. καὶ ἡ πόρνη ἡ βεβαρεία καὶ μύρου πρὸς τὸν Χριστὸν, τὰ οἰκεῖα πρότα ἀπενίψατο. καὶ τῶν Ἰουδαίων ἐγκαλούντων, ὅτι προσήκατο, καὶ μετέδωκεν αὐτῇ πρῆγμάτων τοσαύτης, ὁ Χριστὸς οὐδὲν μᾶλλον ὑπεσύμισεν, ἐκείνου ἢ πρότερον ἀπαλλάξας τῶν κακῶν, καὶ τὸν ἀσυδῆ ἀποδεξάμενος, ὅτως ἀπέπεμψε. τί δήποτε; ὅτι μὴ γέρμης ἁμαρτίας, καὶ πεπυρωμένης ψυχῆς, καὶ ζεούσης προσῆλθε πίστεως, καὶ τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν ἐκείνων ἥψατο ποδῶν, οὐ βοστρύχοις λύσασα, πηγὰς δακρύων ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφεῖσα, ὃ μύροις κενώσασα. διὰ ὧν γὰρ ἐγήνθυσε τὸν ἀνθρώπους, διὰ τούτων τὰ φαρμακα τῆς μετανοίας κατεσκεύασε· διὰ ὧν ἀνεπέρωσε τὰς τῶν ἀκολάστων ὁδὰς, διὰ τούτων ἐδάκρυσε· διὰ τῶν πλοκάμων,

τῶ πολλῶν συμφέρον ζητεῖτα, τῶ ἀδιάφορα κινδύνευε τῶ ἑαυτῶ. δεῖ γὰρ τοῦ-
Δικ. κζ. λα. του τῶ Θεῶ πολλῶ τιμωτέρου κατόρθωμα. Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλαχοῦ φησί· Σίμων, Σίμων,
ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι, ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πί-
στις σου. τίνα οὖν ταύτης τῆς κενεμανίας καὶ τῆς προνοίας ἀποδίδως μοι τὴν ἀμέλειαν;
ἆρα ποίαν ἀμέλειαν ζητεῖς; τὴν αὐτὴν ταύτην πάλιν. Καίτοι γε, φησί, ποτὲ ὑπε- 5
α. Κορ. ιϛ. α. ρέλας, ἐπῄρεις σὺν ἀδήφοις σου. οὕτω καὶ ὁ Παῦλός φησι· Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ
Χριστοῦ. πῶς ἐγένετο Χριστοῦ μιμητής; πάντα πᾶσι γέγονεν, ἵνα μή τινα πάντως σώσῃ. καὶ ἀλλαχοῦ φησι· Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς
Ρώμ. ιϛ. γ. οὐκ ἑαυτῶ ἤρεσεν, ἀλλὰ τοῖς πολλοῖς. καὶ οὐδὲν οὕτω γνώρισμα ἐστὶ χαρακτὴρ ἡμῖν ἀν- χ. ὄρεσιν
τοῦ πιστοῦ καὶ Χριστοῦ φιλεῖν τοὺς, ὡς ἂν ἀδήφους κινδυνεύοντας, καὶ τῆς σωτηρίας ἐπιμε- 10 χ. τῶ
λεῖσθαι τῆς ἐκείνων. ταῦτα καὶ μαινόμενοι πάντες ἀκούσασιν, καὶ οἱ καὶ τῶν ἐρώτων καὶ τῶν πλη-
γῶν τοὺς κορυφαίους, καὶ οἱ διὰ πάντων φαυλοτάτων ἑαυτοὺς τῶ κόσμω, ἵνα καὶ δυνάμιν
τινὰ ἑαυτῶν τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶσι συγκεράσωσιν, ἀλείφουσι δύχας, ὁμοιότητα,
ἀγάπην, εἰδότες ὡς εἰ μὴ τοῖς προβεβλημένοις τῶν τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος, καὶ πόσων
φροντίδας ἀναδεδεγμένοις συγκροτεῖεν πάντα ἔρημα καὶ πόρρωθεν κεχηνότα, οἱ κεφάλαιοι 15
αὐτοῖς ἀπόλωλε τοῦ βίου, καὶ ἣν πᾶσα ἠκριβωκυῖα σοφία. ἀλλ' ὅλη μὲν τῆς προεστῶτος
τοῦ Χριστοῦ φιλίας μήτηρ τοῦτο δόγμα, ἐντεῦθεν δῆλον· ἴδωμεν δὲ καὶ πῶς τὸν ὑπισχνούμενον ταῦτα
διέφθειρε· μᾶλλον δὲ οὐδὲ λόγου λοιπὸν ἐστὶ ταῦτα, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας φωνῆς, τῆς ὑμε-
τέρας ἀκουσάσης αὐτὰ τοῦτο δηλούσης. ὥσπερ γὰρ εἰς ἀμπελῶνα τις εἰσελθών, καὶ ἀμ-
πέλους ἰδὼν κεκμώσας τοῖς φύλλοις, τῶ καρπῶ βεβιωμένας, δρέπανον δὲ φερόμενον 20
πρόθυμον πεπιεσμένας, οὐδὲν δεόμενος λόγου τινὸς δὲ ἀποδείξεως ἑτέρας, ὥστε μαθεῖν τὸν
ἀμπελουργὸν δὲ τὸν γεωργὸν τὸν ἀμπέλου· οὕτω δὴ καὶ ἐν ταῦτα εἰσελθών τις, καὶ
πνευματικὰς ταύτας ἀμπέλους ἰδών, καὶ τὸν καρπὸν τὸν ὑμετέρου, οὐδενὸς δέοιτο λόγου
καὶ διδασκαλίας, ὥστε μαθεῖν τὸν ὑμῶν προεστῶτα· καθάπερ οὖν δὲ ὁ Παῦλός φησιν, Ἡ
β. Κορ. γ. β. ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη καὶ ἀναγινωσκομένη. δίκαιος [ὁ] τὸν πηλὸν ὁ πο- 25
ταμός, καὶ ὁ καρπὸς τὸν ῥίζαν. ἐγγελῶ μὲν οὖν εἰπεῖν καὶ τὸν τοιοῦτον, καθ' ὅπερ τὸν ἀγ-
χόνην ἐνεχειρίσθη ταύτην. οὐδὲ γὰρ τῶν μακρὰν εἰς ἐγκωμίου μέρος, ἀλλὰ καὶ σφόδρα
ἱκανοὶ δεῖξαι τὸ ὕδωρ τὸν ἀρετήν· πολλὴ γὰρ ἡ δυσχολία ἔνθα ἐστὶν, ἀρπὴ τὸ διωγμὸν
παυσαμένου, καὶ τὴν λειψάνων ἐπὶ μᾶλλον τῆς χαλεπωτάτης ζάλης ἐκείνης, καὶ πολλῆς
τὴν πραγμάτων διαφθορᾶς διορῶντα. καὶ τούτοις ἐγγελῶ πρέπειν πάλιν ταῖς αἱρε- 30
τικῶν αἱρέσεις, αἳ τότε τὸν ἀρχὸν λαβοῦσαι ἐκεκόσμηντο ἐπ' αὐτῶ, τῆς ἐκείνου σοφίας
πόρρω πεφορῶσης.

Ἀλλ' * ἐφ' ἑτέρου ἀναγκαίου ἐπάξαι ὁ λόγος ἡμῖν ἐπίσχεται. Διὰ τοῦτο τῶν κοινῶ * ὑμῶ
πατρὶ καὶ ζηλωτῆ τοῦ μακαρίου Φιλογονίου ταῦτα καταλιπόντες εἰπεῖν, ἅτε ἀκριβέστερον
ἡμῶν εἰδότι τὰ ἀρχαῖα πράγματα, πρὸς ἑτέραν δημηγορίας ὁδὸν βαδιούμεθα. καὶ γὰρ ἑορ- 35
τὴ μέλλει προεστήκειν, ἡ πασῶν τῶν ἑορτῶν σεμνοτάτη καὶ φιλοσοφωτάτη, ἵν' οὐκ αὖ τις
ἀμφίβολος μοχθηρίαν πασῶν τῶν ἑορτῶν προείπῃ. τίς δέ ἐστιν αὕτη; ἡ τοῦ σάρκα τοῦ
Χριστοῦ ἔμψυξις. ἀπὸ γὰρ ταύτης τὰ θεοφάνια, καὶ ὁ πάσχα ὁ ἱερὸς, καὶ ἡ ἀνάληψις καὶ ἡ
πεντηκοστὴ τὸν ἀρχὸν καὶ τὸν ἐπόδυσιν ἔλαβον. Εἰ γὰρ μὴ ἐτάχθη σάρκα ὁ
Χριστὸς, οὐκ ἂν ἐβαπτίσθη (ὅπερ ὄντι τὰ θεοφάνια) οὐκ ἂν ἐσταυρώθη (ὅπερ ἐστὶ πάσχα) 40
οὐκαὶ τὸ πνεῦμα κατέπεμψεν, ὅπερ ὄντι ἡ πεντηκοστή. ὥστε ἐντεῦθεν, ὥσπερ ἀπὸ ἑνὸς
πηγῆς ποταμοὶ διάφοροι ῥέοντες, αὗται ἐπέχθησαν ἡμῖν αἱ ἑορταί. οὐ χρὴ τοῦτο ἢ μόνον δι- χ. ῥύσεις
καίως ταύτης αὐτὴν εἶπε τῆς προαιρέσεως ἀπολαύειν ἡμέρα, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ ἐν αὐτῆ ἡμῶν
τῶν ἄλλων ἁπάντων πολὺ φιλοσοφίστερόν ἐστι. ὁ μὲν γὰρ ἀνθρωπος ἡμῶν Χρι-

στὸν

λωδίαν, ἢ πάσης ἡδίω μουσικῆς, τῷ διακοσίων τῆς κλίσεως ἑκατέρας αἰσθημένων, ἢ τῆς ψυχῆς ἐκεῖ, καθάπερ ἐν ἱεροῖς τισὶ μυχηρείοις, τὸν θείαν τελουμένης μυσταγωγίαν. παρὸς ταύτην οὖν τὴν μακαρίαν ἢ ἀγήρω λῆξιν μετίωμεν σήμερον ἢ ὁ μακάριος Φιλογόνιος. τίς οὖν ἀν γένοιτο λόγος ἐφάμιλλος ἀνθρώπῳ τοσαύτης ἀνελπιστίας ἀ- χ· αἰσχύνην
ξιωθέντι; οὐκ ἔστιν οὐδείς. τί οὖν, εἴποι μοι, σιγήσωμεν διὰ τοῦτο; ἢ πῶς ἔνεστι ζωηλυτοῦσθαι μόνον; ἀλλ' ἐρεῖ μοι, ὅτι οὐ δυνησόμεθα τὸ μεγέθος ἐφικέσθαι τῶν ἔργων; διὰ αὐτὸ μὴ οὖν τοῦτο αἰσχυντέον εἰπεῖν, ἐπεὶ ἢ τοῦτο μέγιστον ἐγκωμίου μέρος, ὅταν μὴ δυνηθῇ τοῖς ἔργοις πρέπουσα θεῖναι τὰ ῥήματα. ὥσπερ γὰρ φύσιν ἔστι τοῖς τὰ κατορθώματα, οὕτω δὴ καὶ
χ· διακρίσει) τοῖς μὴ δυναμένοις γλῶτταν τὰ ἐγκώμια. οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀμαχρούσονται τὰ ἡμέτερα,
χ· ἀντὶ μιμήσεται ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλείω χ· μᾶλλον· ἔργα, ἀλλὰ Ⓜ αὐτῶν μιμήσονται διακόσμου. ἢ γὰρ σκέψις τῇ χάριτι δύο μόνους ὁβολοὺς καταβαλοῦσα, οὐ δύο μόνων ὁβολῶν μισθὸν ἔδωκε *. τί δήποτε; ὅτι οὐ τῇ ποσότητι τῶν χρημάτων, ἀλλὰ τῷ πλούτῳ τῆς διανοίας τοσοῦτον. εἰ μὲ γὰρ τὰ χρήματα ἐξετάσῃς, πολλὴ ἡ πενία· εἰ δὲ τὴν προαίρεσιν δυνάμεθα ἰδεῖν, ἄφατον τῆς μεγαλοψυχίας ὄψιν Ⓜ θησαυρόν. ὥστε εἰ καὶ μικρὰ τὰ ἡμέτερα ἢ βραχέα, ἀλλ' ἅπερ ἔχομεν, ἢ εἰ τῆς μεγαλοψυχίας
χ· ἀποδίδωσι ἀποδείκνυται τὸ ἡμιάμου ὁ μακαρίου Φιλογονίου, ἀκμὴ ὅμως ἢ τοῦτο τῆς μεγαλοψυχίας αὐτοῦ μέγιστον δεῖγμα δοῦναι, ὃ μηδὲ τὰ μικρὰ διωθεῖσθαι, ἀλλὰ ταῦτα τοῖς πλουτοῦσι πιστεῖν. ὁ γὰρ σκέψις τοῦδε τοῦ πένητος μικρὰ λαβόντος, ὧν οὐδὲν δέονται, τὰ πρὸς ἑαυτὸν προσηθάσιν, αὐτεπάγγελμοι ὄντες, ἅπερ εἶχον, ἐσπεισάμενοι· ὅτε δὲ ὁ αὐτὸς λαβὼν πρὸς ἡμᾶς βραχέα ῥήματα, ἃ οὐδὲν δέεται, ἀντιδώσει τὰ δέοντα τὰ ἔργα βουλόμεθα ἡμῖν, πῶς οὐκ αἰσχυνούμεθα. πόθεν οὖν ἡμῖν ἀρκτέον τῶν ἐγκωμίων; πόθεν ἄλλοθεν, ἢ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ὡς ἂν τὸ πάθημα ἐνεχείρισεν αὐτῷ χάρις; εἰ μὲ γὰρ ἔζων ἀρχαί, οὐκ ἂν ἠθέλοντο πάντως τῆς τῶν πεπραγμένων ἀξίας ἀρετῆς ἀπόδειξις, ἀλλὰ πολλάκις ἢ κακίας εἰσὶ κατήγοροι. πῶς ἔνεστι; ὅτι ἢ τρυφαὶ φίλων, ἢ τρυφερομή, ἢ κολακεῖαι, ἢ πολλὰ ἕτερα τούτων αἰσχύτερα, τὰς τοιαύτας ἀρχὰς τρυφερὰς ἐθέωσιν. ὅταν ἢ ὁ Θεὸς χρηστὸν ἢ φιλόζηλον, ἢ ἡ χεὶρ ἐκείνη τῆς ἀγίας αὐτοῦ κεφαλῆς, ἀδέκαστος ἡ ψῆφος, δικαία ἡ κρίσις, ἀναμφισβήτητος τοῦ χρηστοῦ μέλους ἡμῖν ἡ ἀπόδειξις [ἀφ' ὧν] ὁ τοῦ χρηστοῦ ἄξιος. ὅτι ἢ ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ἐχειροτόνησε, ἢ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἔργου δῆλον. ἐν μέσῃ γὰρ τῆς ἀγορᾶς ἁρπασθεὶς, ὅτε Ⓜ θεὸν ἤγετο τοῦτον. οὕτω σεμνὸν ἢ λαμπρὸν Ⓜ τρόπαιον ἐπεδείξατο βίου· ἢ γυναῖκα ἔχων ἢ θυγατέρα, ἢ ἐν δικαστηρίῳ τροφόμενος, οὕτως ἀφ' Ⓜ ἥλιον ἐλαμψεν, ὡς ἀθλίως ἐκεῖθεν ταύτης ἄξιος φανῆναι τῆς ἀρχῆς, ἢ ἀπὸ βήματος ὅτε βῆμα ἦγεν. καὶ τότε μὲ δὴ θεοῖς ζωηφόρον καὶ δαίμοσιν ὅτε βουλομένοις, τοῖς ἀδικουμένοις τῶν ἀδικούντων ἰσχυροτέρους ποιεῖν· ἐντεῦθεν ἢ ἐλθών, ἀν θεοῖς ζωηφόρον καὶ δαιμόσιν τῶν ἐπηρεαζόντων. ἥλικον δὲ ὅτι δεῖγμα ἀρετῆς, ὃ τοῦδε τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος τοσαύτης ἀξιωθῆναι τῆς ἀρχῆς, ἄκουσον. φωνᾷ ὁ Χριστὸς, τῷ Πέτρῳ τί φησι; ὅτε γὰρ αὐτὸν ἠρώ- Ιωαν κα ιζ.
τησε, Πέτρε, φιλεῖς με; εἰ πάντος ἢ ἐκείνου, Σύ, Κύριε, οἶδας, ὅτι φιλῶ σε, οὐκ εἶπεν ὁ Χριστὸς, ῥίψον τὰ χρήματα, πτώχευσον ἄσκησον, σκληραγώγησον, νεκροὺς ἀνάστησον, δαίμονας ἀπέλασον· ὄντα οὐ τοιαῦτα, ὅτε τῶν σημείων τῶν ἄλλων, ὅτε τῶν κατορθωμάτων εἰς μέσον ἤγαγεν, ἀλλὰ πάντα ἐκεῖνα παρέδραμεν, εἰ φιλεῖς με, φησὶ, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. τοῦτο ἢ ἔλεγεν, ὡ μόνοις τοῖς εἰς αὐτὸν ἀγάπης τὸ μέγιστον ἡμῖν σημεῖον ὅτι δεῖξαι βουλόμενος, ἀλλὰ ἢ τῆς φιλίας, ἵνα πρὸς τὰ πρόβατα ὅτι δείκνυται, ἤδη τοῦτο τῆς εἰς αὐτὸν ὑποίας μέγιστον
χ· πάντα δεῖγμα πεποίηται, μισοπονηρὰ λέγων, ὁ τὰ πρόβατά μου φιλῶν, ἐμὲ φιλεῖ. ἴδωμεν, ὅσα ὑπέμεινε δι' αὐτὸν ὁ ποιμὴν ταύτην ὁ Χριστός. δῆσεν ἥνεγκε, ἔλυσε μορφὴν ἀνέλαβεν, ἐπτύσθη, ἐρραπίσθη, τελευταῖον θανάτου κατεδικάσθη, ἢ θανάτου τὸ ἐποιεῖτο, ἀλλὰ ἢ αὐτὸ τὸ αἷμα ἐξέχεεν. ὥστε εἴ τις βούλοιτο πρὸς αὐτὸν, τούτων ὑπομιμνησκέσθω

γὰρ ὁ μακάριος πρὸς τὴν ἀπάρχην μετεπάξατο ζωήν, ἡ δὲ σκάφος ὥρμισεν ἔνθα καὶ ἄγκυραι ἐστοχάσθησαν οὐκ ἔνι λοιπὸν, οὐδὲ ἀδυμίαν πικρὰν ὀδυρόμεθα. Ἐπὶ πλοίων μὲν, εἰ καὶ θαρρεῖ σκάφος τὸ χωρίον ἀδυμίας ἐστὶν, ὅπου γε καὶ δηθεῖσιν τοῖς ἐπὶ ζωῆς ἀγαλλιώμενος ὁ
Α. Θεσ. ε. Παῦλός φησι· Πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε. Εἰ δὲ εὐρωθα, ὅπου ἰόσοι, ἡ ἐπήρειαι, ἡ ἄνοσοι θάνατοι, ἡ συνοφρυάσεις, ἡ φθόνοι, ἡ ἀδυμίαι, ἡ ὀργαὶ, ἐπὶ ὑπερβυμίαι ποτοχαὶ, ἡ μυρίαι ὑπουλαὶ, ἐπὶ καθημεριναὶ φαγέδαινες, ἡ συνεχῆ ἡ ἐπάλληλα ἐπὶ κακὰ μυρίας· πάντοθεν ἐπάγονται λύπαι, ἔφησιν ὁ Παῦλος δυναζοὶ εἶ πάντοτε χαίρειν, εἰ τις μαφὸν ἐκ τῶν κλυδωνίου τῶν βιωτικῶν πραγμάτων ἀνακύλας, ἐαυτῷ καλῶς ῥυθμίσειε βίον, πολλῷ μᾶλλον μὴ τὴν ὑπόθεσιν ἀποδημίαν τύτην ῥᾳδίως ὑπομείνειεν τοῦ καλοῦ, "ὅτε ζῶντα πάντα ἀνήρηται, ἡ ἀρρωσίαι, ἐπὶ πάθη, ἡ ἀμβλυτῆτες· ἐστὶ δέσεις· "ὅτε ὁ ἐμὸς ἡ ὁ σὸς οὐκ ἔστι, ὁ ψυχρὸν τὸ ῥῆμα, ἐπὶ πάντα εἰς τὴν ζωὴν ἡμῶν εἰσάγει τὰ δεινὰ, ἡ σὸν μυρίους ὠλιγέσαν πολέμους. διὸ μάλιστα μακαρίζω ἅγιον τύτον, ὃν εἰ ἡ μετεπάξατο, ἡ πόλιν ἀφεὶς τὴν πρὸ ἡμῶν, εἰς ἑτέραν αἰώνιον πόλιν, τὴν τοῦ Θεοῦ, ἡ καταλιπὼν τὴν ἐκκλησίαν ταύτην, εἰς ἐκείνην τελῆ τὴν τῶν πρωτοτόκων, τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ταύταις ἀφεὶς, πρὸς τὴν τῶν ἀγγέλων μετέσχηκεν. ὅπου γὰρ ἡ πόλις ἐκείνη, ἡ ἐκκλησία, ἡ πανήγυρίς ἐστιν, ἄκουσον τοῦ Παύλου
Εβρ. ιβ. κβ. λέγοντος· Προσεληλύθατε πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, ἡ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων, ἀπογεγραμμένων ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἡ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει. οὐ δῆμός ἐστιν ὁ πλῆθος ἡ τῶν ἄνω διωκόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἅμα τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀφθονίαν, καὶ τὴν διηνεκῆ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην, πανήγυριν ταὐτὸν οὐκ ἔστι πόλεμος. πανήγυριν γὰρ οὐδὲν ἕτερον ποιεῖ ἐπιέναι, ἀλλ' ἢ ὅ πλῆθος τῶν συνειλεγμένων, καὶ ἡ δαψίλεια τῶν ὠνίων, ὅταν πυρὸς καὶ κριθαὶ, καὶ πανταδαπὰ ἱματίων εἴδη, καὶ προβάτων πλῆθος, καὶ βοῶν ἀγέλαι, καὶ ἡμίονοι, καὶ ἵπποι τιθασοὶ εἰσάγηται, τῶν μὲν πωλουμένων, τῶν δὲ ἀγοραζόντων. καὶ τί τύτων ἐστὶ τὸ τοῖς οὐρανοῖς, φησι; τύτων μὲν οὐδὲν, πολλῷ δὲ τύτων σεμνότερα. οὐ γὰρ πυρὸς ἡ κριθαὶ, ἡ ἱματίων εἴδη, ἀλλ' ὁ καρπὸς ἐκεῖ πανηγυρίζοντος πνεύματος, ἀγάπη, ἡ χαρὰ, ἡ εὐφροσύνη, ἡ εἰρήνη, ἡ ἀγαθωσύνη, καὶ πραότης μὴ πολλῆς τῆς δαψιλείας· ἃ πρὸς ἑκάτερα ποίμνια ἡ βοῶν ἀγέλαι, ἀλλὰ πνεύματα δικαίων τετελειωμένων, καὶ ψυχαὶ ἀρεταῖς, καὶ ἔργων κατορθώματα πανηγυρίζοντα τῶν εὐσεβῶν ἐστιν ἰδίᾳ· οὐχ ἱμάτια ἡ ὑποδήματα, ἀλλὰ στεφάνους χρυσοῦ πνεύματος τιμιωτέρους, ἡ βεβαίους, ἡ ἔπαθλα, ἡ τὰ μυρία τοῖς κατορθώσιν ἀποκείμενα ἀγαθὰ, ἡ ὁ πλῆθος τῶν στεφάνων, πολλῷ σεμνότερόν τι ἡ πλέον. οὐ γὰρ δὴ ἀσκήνωτόν τι ἡ ὑπόχωρίον ἐστὶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἔνθα μυριάδες ἀγγέλων, [οὐκ χιλιάδες ἑξακισχιλίων·] ἀλλ' ἀκρότατον συμμορίαι πανηγυρίζουσιν· ὑπόληψις μαρτύρων χορεῖ, ἀποστόλων πομπαὶ, σύλλογοι δικαίων, τῶν ὑπερεκχυθέντων ἀνθρώπων ἄνθρωποι ἀθάνατοι. ὅπως θαυμαστὴ τίς ἐστιν ἡ πανήγυρις· ἡ ὃ ἦν πάντων μεῖζον, ὅτι ἐν μέσῃ τῇ πανηγύρει ἕρφεται τύτων ἀπάντων ὁ βασιλεύς. Εἰπὲ γὰρ, μυριάσιν ἀγγέλων" πανηγύρει, ἐπάγαγε, ἡ κριτῇ πάντων Θεῷ. τίς ποτε εἶδεν ἐν πανηγύρει βασιλέα πορευόμενον; ἐνταῦθα μὲν οὐδεὶς εἶδέ ποτε· ἐκεῖ δὲ διηνεκῶς ἅπαντες ὁρῶσιν, ὡς "ἀνθρώποις ἰδίοις διωκοῦσι, ἡ πρόοδος, ἡ τῇ τῆς ἰδίας δόξης λαμπρότητι κεκοσμωμένα ἐνταῦθα σεμνότερα ἀπάντων. ἡ αὗται μὲν αἱ πανηγύρεις τῆς ἡμέρας μεσούσης πολλάκις καταλύονται)· ἐκείνη δὲ οὐχ οὕτως. οὐ γὰρ περιόδοις μιλωνίοις, οὐδὲ κύκλοις ἐπικέντοις, οὐδὲ ἡμερῶν ἀριθμῷ ἀναμετρᾶται, ἀλλ' ἔστηκε διηνεκῶς, ἡ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα ἀγαθὰ πέρας οὐκ ἔχει, τέλος οὐκ οἶδεν, οὐ γηράϊ, οὐδὲ μαραίνεται δυνάμει), ἀλλ' ἔστιν ἀγήρως ἡ ἀθάνατα. οὐδὲν ἐκεῖ θόρυβος, καθάπερ ἐνταῦθα, οὐδὲ ταραχὴ, ἀλλὰ πολὺς ὁ κόσμος, ἀπάντων μὴ τῆς προσηκούσης διατάξεως, ὥσπερ ἐν κιθάρᾳ τινὶ, μὴ ῥυθμοῦ τὴν ἁρμονίαν μεταλωβόλου,

χ. πανηγύρει
χ. αὐτὸν
χ. ζωῆς

ἡμῶν ὁ Θεός, βουλόμενος ἡμᾶς πρὸς Ⓜ αὐτὸν ἐκείνοις ἀφεκτωλῆσαι ζῆλον, καὶ λιθάδια ἡ-
γ. διαρκῆ καὶ ἀδάκρυτον καὶ ἀθάμβητον" ἀσφαλῆ τὴν αἰὲι καταλαμβάνοντα ἡμᾶς κακὸν. διὸ πα-
ρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, εἴτε οἰκέται εἰσὶν ὑμῖν, εἴτε οἰκονόμοι, εἴτε ἐπηρεῖαι, εἴ-
τε ἄλλη τινὶ βιωτικὴ ἀφεστᾶσι, εἴτε καὶ ἀμέτροις βάθη, μὴ πίστεως ἕνεκα ταῦτα ἀθλο-
5 μεῖσθω, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἀποθήσονται, ἢ μὴ πολλῆς ἐπιμήξει τῆς ἡδονῆς, καυφότερον ὁ
Σωκράτης ἐργασάμενος ἀπὸ τῆς θεωρίας μόνης. μᾶλλον δὲ οὐ τοῦτο οἱ λοιποῖς ἅπασι μόνον ἀ-
ναγκαῖον τοῦτο ἀθλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἡ βιωτικὴ τροφὴ, καὶ ἡ δίαιτα, καὶ ἡ δυνα-
στεία, καὶ ἡ πρόνοια πολλὴ τοῦ θεοῦ, μηδὲ ταύτης καταφρονείτω τῆς ὠφελείας.
ἐλθὼν γὰρ ἐνταῦθα, καὶ τὸν ἅγιον ἰδὼν τοῦτον, ἀκίνητα ἕξει τὰ καλὰ, τὴν μνήμην τοῦ τότε
10 καταρθωμένου μετειλήφει τὴν αὐτοῦ ψυχὴν αἰσθόμενος, καὶ οὐκ ἀφεὶς ὁ σωτὴρ τὸν τοῦ
καταρθωμένου εἰς ὄγκον ἐπαρθῆναι ἐᾷ. οὐ μικρὸν δὲ τοῖς ἐν ἀνθρωπείαις τὸ μὴ φυσᾶ-
σθαι ὑπὲρ τὰς ἀναμετρίας, ἀλλ' εἰδέναι μετρίως φέρειν τὰς ἀνθρωπείας. ὥστε ἅπασι χρή-
σιμος ὁ θησαυρὸς, ὑπερτέθειται δὲ καταγώγιον· τοῖς μὲν ἐναγωνίοις, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τῆς πει-
ρασμοῦ, τοῖς δὲ ἀνημερεύουσιν, ἵνα βέβαια αὐτοῖς μείνῃ τὰ καλά· τοῖς μὲν ἐν ἀρρωστίᾳ, ἵνα πρὸς
15 ὑγίειαν ἐπανέλθωσι, τοῖς δὲ ὑγιαίνουσιν, ἵνα μὴ πρὸς ἀρρωστίαν καταπέσωσιν. ἅπερ ἅ-
πάντα λογιζόμενοι, πάσης πρᾶξεως, πάσης ἡδονῆς τοῦ ἐνταῦθα προτιμῶμεν ἀγαθεί-
ου· ἵν' ὁμοῦ καὶ ἀνθρακώμενοι καὶ χαίροντες, καὶ ἐκφεύγοντες τοῖς ἁγίοις τοῖς καὶ ὁμοδίαιτοι
γενέσθαι δυνηθῶμεν ἀνέχαις αὐτῶν τοῦ ἁγίου, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
20 τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. οα. ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟΝ ΦΙΛΟΓΟΝΙΟΝ [ΓΕΝΟ-

ΜΗΝΙΟΝ] ἀπὸ διχοτόμου ὑπίσχνουν, καὶ ὅτι τὰ πρόσφορα τῶν κοπῇ συμφερόντων οὐδὲν ἴσον εἰς ἀνδρίζεσθαι πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ὅτι ὁ ῥᾳθύμως προσιὼν τοῖς Μιτ. ἐς Δε-κμ. κ.
25 θείοις [τοῦ Χριστοῦ] μυστηρίοις, κόλασιν ἀφόρητον ἕξει, καὶ ἄσπερ τὸ σιαυῆ τοῦτο τολμήσωμεν. ἐλέχθη δὲ πρὸ πέντε ἡμερῶν τῆς Χριστοῦ [τοῦ Θεοῦ ἡμῶν] γεννήσεως.

ΕΓὼ μὲν καὶ σήμερον πρὸς τὰ τοῦ ἁγιωτάτου πανεσχυμμένου παλαί-
30 σματα ἀποδύεσθαι, καὶ ὃ λειπόμενον ὑμεῖν ἀποδοῦναι τὸ χρέος· ἀλλ' ἡ τοῦ μακαρίου Φιλογονίου ἡμέρα, οὗ τὴν ἑορτὴν ἀγόμεν νῦν, λέγε κ. β'
πρὸς τὸν τοῦ σκεύους καταρθωμένου διήγησιν τὴν γλαφυρὰν ἡμῖν ἐκάλεσε· καὶ δὴ πείθεσθαι πάντως. Εἰ γὰρ ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτᾷ, δῆλον ὅτι ὁ εὐλογῶν ζωῆς ἀπο- χ. εὔλογον
35 λαύσεται πάντως. Εἰ οὖν φύσεως χάριν τοσαύτης παρ' ἡμῶν ἀπολαύειν εὐνοίας χρὴ, πολλῷ μᾶλλον οὖν πνευματικοῦ· καὶ μάλιστα, ὅταν οὖν μὲ κατοικοῦντος ὁ ἔπαινος μηδὲν ποιῇ λαμπρότερον, οὖν δὲ σιωπῶντας ἡμᾶς, καὶ οὖν λέγοντας, καὶ οὖν ἀκούοντας βελτίους χ. ὑφ' ὧν
ἐργάζηται. ὁ μὲν γὰρ εἰς Ⓜ οὐρανοὺς ἀναβας" τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ δίοιτο τῆς ἀνθρωπίνης εὐφημίας, πρὸς μείζονα καὶ μακαριώτερον λῆξιν ἀπελθών· ἡμᾶς δὲ Ⓐ τῶν σκανδάλων τρεφομένους,
40 καὶ πολλῆς πάντα χρῆναι προσκλίσεως χρῄζοντας, τὴν ἐγκωμίων δεόντως τοῦ σκεύους, ἵνα χ. ἀπὸ
εἰς Ⓜ" αὐτὸν ζῆλον ἐξανατρώμεν. Καὶ τοῦτο καί τις σοφὸς προσφυῶς ἔλεγεν· Μίσημι δι- χ. ἐγκωμίων· Παρεμ. ι. π.
καίου μετ' ἐγκωμίου· οὐχ ὡς τῶν ἁπολλυόντων, ἀλλ' ὡς τῶν ἐγκωμιαζόντων ταύτῃ τὰ χ. ἐπαινουμένων
μέγιστα" ὠφελουμένων. ἐπεὶ οὖν τοσοῦτον τὸ κέρδος ἡμῖν ἐκ τοῦ πράγματος, πεισθώμεθα,
καὶ μὴ ἀπολέσωμεν. καὶ γὰρ ὁ καιρὸς πρὸς τὴν τοιαύτην διήγησιν ὑπότιθησιν. σήμερον

ἑαυτῷ, οὐκ ἀποθνήσκων μόνον οὕτω θηταίως, ἀλλὰ καὶ μυρίων ἡδονῶν ἀποθνήσκων. οὐ γὰρ ὡς ζωῆς ἀπορρήγνυσθαι μέλλων, ἀλλ' ὡς ὅπου ζωὴ καλυόμενος βελτίω καὶ πνευματικωτέραν, οὕτως ἀσμένως εἶχεν καὶ θηεία. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀπὸ τῶν ῥημάτων, ὧν ἀποθνήσκειν μέλλων ἐφθέγξατο. ἀκηύσας γὰρ, ὅτι οὐδὲ αὐτὸν τῆς τιμωρίας ὁ Χριστὸς ἐλυμα, ἐγὼ τῶν θηείων ἐκείνων ἀναμίμνησκε. τοιοῦτοι γὰρ οἱ ἐραστὲς. ὅπερ ἐμὲ πάσχουσι γὰρ τῶν ἐρωμένων, μὴ ἡδονῆς δέχηται, καὶ τότε δοκοῦσι ἐμφορᾶσθαι τῆς ἐπιθυμίας, ὅταν πολλῷ χαλεπώτερα ἢ καὶ γινόμενα. ὅπερ οὖν καὶ ὁ ἐπὶ τούτῳ ζωνέβαινεν. οὐ γὰρ ἐθηατὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ προθυμίᾳ ζηλώσαι ἐδὲ ἀποστόλους ἐπιποθεῖ· καὶ ἀκούων ὅτι μαστιζόμενος ἐκαίνοι μὴ χεῖρας ἀνέχωρεσιν, ἐβουλήθη καὶ αὐτὸς μὴ τῇ τελευτῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ χειρᾷ μιμήσασθαι ἐδὲ διδασκάλους. Διὰ τοῦτο τῶν θηείων ἔλεγε σωμάτων· καὶ πολλῷ τούτων ἡμερώτερα τὰ σώματα ἐνόμιζεν εἶναι τῆς τοῦ τυράννου γλώττης. καὶ μάλα εἰκότως. ἐκείνη μὲν γὰρ πρὸς τὸν γέενναν ἐκάλει, καὶ ὑπὲρ τούτων σώματα πρὸς βασιλείαν πρέπεμπεν. ὅπερ τοίνυν κατέλυσεν ἐκείνην τὸν ζωὴν, μᾶλλον ὑπὲρ πρὸς οὐρανὸν ἀνέβη, ἐπαινῶν τὸν φονέως λοιπόν. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ γέγονεν οἰκονομίας, ὃ πάντα αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς ἐπαναγαγεῖν, καὶ ταῖς πόλεσι Διαδῆμα μάρτυρα. ἐκείνη μὲν γὰρ αὐτὸν ἔλυσε δέσμια ἐδίξατο, ὑμεῖς δὲ τῶν λευκῶν τετιμήκατε· ἀπηλαύσατε τῆς ἐπισκοπῆς ὑμῖς, ἀπέλαυσαν ἐκεῖνοι τοῦ μάρτυρίου· ἐδοῦ ἀγωνιζόμενον καὶ νικῶντα καὶ στεφανούμενον ἐκεῖνοι, ἔχετε διὰ παντὸς αὐτὸν ὑμῖς· ὀλίγον ὑμῶν αὐτὸν χρόνον ἀπέστησεν ὁ Θεὸς, καὶ μὴ πλείονος ὑμῖν δόξης αὐτὸν ἐφείσατο. καθάπερ δὲ δηνειζόμενοι χρήματα μετὰ τόκων ἀποδίδασιν, ἅπερ ἂν λάβωσιν, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τιμιον τοῦτον θησαυρὸν ὑμῶν ὀλίγον χρηπαλόμενος χρόνον, καὶ τῇ πόλει δείξας ἐκείνῃ, μὴ πλείονος ὑμῖν αὐτὸν ἀποδέδωκε τῆς λαμπρότητος. ὄζεπέμψατε γὰρ ἐπίσκοπον, καὶ ἐδίξασθε μάρτυρα· ὄζεπέμψατε μετ' εὐχῶν, καὶ ἐδίξασθε μὴ στεφάνων· καὶ οὐχ ὑμᾶς ἕν μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐν μέσῳ πόλεις. πῶς γὰρ αὐτὸν οἴεσθε Διαδέσθαι, ὁρῶσας ἐπαναγόμενον ὁ λεύκανον; πόσων καρποῦσθαι ἡδονῶν; πόσων ἀγαλλεσθαι; πόσας εὐφημίας πάντοθεν βάλλειν στεφανίτων; καθάπερ γὰρ ἀθλητὴν γυμνὸν τὸν ἀνταγωνισταὶ καταπαλαίσαντα ἅπαντας, καὶ μὴ λαμπρὸν ὄζελθόντα δόξης ἀπὸ τοῦ σκάμματος, εὐθέως δεχόμενοι καταὶ, καὶ ἐπιβαίνειν τῆς γῆς ἀφίασι, φοβοῦνται ἀπάγοντες οἴκαδε, καὶ μυρίοις βάλλοντες ἐγκωμίοις· οὕτω δὴ καὶ ὁ ἅγιον τότε ἐκεῖνον ἀπὸ τῆς Ῥώμης αἱ πόλεις ἐξῆς Διαδεχόμεναι καὶ ἐπ' ὤμων φέρουσαι μέχρι τῆς πόλεως ταύτης πρέπεμπον, ἐγκωμιάζουσαι στεφανίτην, ἀνυμνοῦσαι ἀγωνοθέτην, καταλέγουσαι τὸν Διαβόλου, ὅτι εἷς ὁ σωτὴρ αὐτῷ ἐδείκνυτο ἀπὸ ὁ σόφισμα, καὶ ὅπερ ἐνόμισε κτεῖναι τὸν μάρτυρα ποιῶν, τοῦτο ἐκεῖνον αὐτὸν γέγονε. καὶ τότε μὲν πόλις ἁπάσας ἐκείνας ὤπτε καὶ αὐόρθωσεν, ὄζ ἐκείνου καὶ μέχρι τῆς παρούσης τὴν ὑμετέραν πλουτίζει πόλιν. καὶ καθάπερ θησαυρὸς διωρυχὴς καθ' ἑκάστην ἀπλούμενος τὴν ἡμέραν, καὶ οὐκ ἐπιλείπων, ἀπόντας μὲν ἐδὲ μετέχοντας δύπορωτέρους ποιεῖ· οὕτω δὴ καὶ ὁ μακάριος ἐδὲ Ἰγνάτιος ἐδὲ τοὺς αὐτὸν ἐρχομένους διὰ λόγων, πρόθυμίας, γλυκέος φρονήματος, καὶ πολλῆς αἰδρείας πληρῶν, οἴκαδε ἀποπέμπει. μὴ τοίνυν σήμερον μόνον, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοὺς αὐτὸν βαδίζωμεν, πνευματικὴς ἐξ αὐτὸν δρεπόμενοι καρπούς. ἔστι γὰρ, ἔστι μὴ πίστεως σπουδῆς ἀπολαύσωμεν, μεγάλα καρπώσασθαι ἀγαθά. οὐδὲ γὰρ τὰ σώματα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ αἱ θῆκαι τῶν ἁγίων πνευματικῆς εἰσι πεπληρωμέναι χάριτος. εἰ γὰρ ὅτι Ἐλισαίου τοῦτο ζωνέβαινε, καὶ θήκης νεκρὸς ἁψάμενος, τὸ θανάτου τὰ δεσμὰ διέρρηξε τοὺς ζωὴν ἐπανέλθε πάλιν, πολλῷ μᾶλλον νῦν, ὅτε θαυμαστέρα ἡ χάρις, ὅτε πλείων ἡ τῶν πνευμάτων ἐνέργεια, ὅτι καὶ θήκης μὴ πίστεως ἁψάμενον πολλὴν ἐνέργειαν ἐπιδείξασθαι δυνάμεν. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων Ἐλισσαίου ἡμῖν

πεμπον τῶν ἐφοδίων, δι' ἃς καὶ παρεσκεύασε αὐτῷ ζωαγωγῆσθαι. καὶ αὐτὸς ὁ δι' ὅλου τυγχάνων προθύμου καὶ ἑκόντος ἐλάμβανον μὴ παρούσης τοσαύτης ὅτι θανάτου τέλεσμα ἁρπάσαι τὸ μαρτύριον, ἀλλ' ὅσης εἰκὸς ἐν Ⓦ ὅτι βασίλεια καλεῖσθαι τὰ ἐν οὐρανῷ. καὶ διὰ τῶν ἔργων ἐμανθανον αὐτῶν, διά τῆς τοῦ ἁγιωτάτου προθυμίας ἐκείνου καὶ φαιδρότητος, ὅλη δὲ θάνατος ἐν ᾧ ἐν ἔτρεχεν, ἀλλ' ἀποδημία τις καὶ μετάστασις καὶ πρὸς Ⓦ οὐρανὸν λύσασις. καὶ ταῦτα διδάσκων καὶ πᾶσαι πόλει ἀπήει διὰ τῶν λόγων, διὰ τῶν γραμμάτων αὐτῶν. καὶ ὅπερ ὅτι τῶν Ἰουδαίων ζωήν, ὅτι Ⓦ Παῦλον δήσαντες καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἀποστείλαντες ἐώμιζον μὲ ὅτι θανάτου πέμπειν, ἔπεμπον δὲ τοῖς ἐκεῖ κατοικοῦσιν Ἰουδαίοις διδάσκαλον, τοῦτο δὲ καὶ ὅτι Ἰγνατίου λέγοις μὴ προσοισίας πικός. οὐδὲ γὰρ τοῖς τὴν Ῥώμην οἰκοῦσι μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῷ μέσῳ κόσμου πόλεσι ἁπάσαις διδάσκαλος ἀπῆει θαυμάσιος, πείθων κατα φρονεῖν τῆς προύσης ζωῆς, καὶ μηδὲν ἡγεῖσθαι τὰ βλεπόμενα, καὶ τῶν μὴ ὁρωμένων ἐρᾶν, καὶ πρὸς Ⓦ οὐρανοὺς βλέπειν, καὶ πρὸς μηδὲν τῶν ἐν τῷ παρόντι βίῳ δεινῶν ἀποτρέφεσθαι. ζῶντα γὰρ, ἐν ζῶντι τούτων πλείονα διὰ τῶν ἔργων αὐτὸν παιδεύων ὥδευε, καθάπερ ἥλιος τις ἐξ ἀνατολῆς ἀνίσχων καὶ πρὸς τὴν δύσιν τρέχων, μᾶλλον δὲ καὶ τούτου φαιδρότερος. οὗτος μὲν γὰρ αὖθις ἔσχεν, αἰσθητὸν ἄγων φῶς· Ἰγνάτιος δὲ κάτωθεν αἰτήσαντες ἔπεμπε, νοητὸν φῶς διδασκαλίας ταῖς ψυχαῖς ἐκείνης. κἀκεῖνος μὲν εἰς τὰ τῆς δύσεως ἀπίων μέρη, χρυσοῦν δὲ καὶ νύκτα ἡλίου ἐπῆγε· οὗτος δὲ εἰς ἐν τῆς δύσεως ἄπιλον μέρη, φαιδρότερον ἐκεῖθεν ἀνέτειλε· καὶ οὐδὲν κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπόντας διεργατήσας τὰ μέγιστα, ὅπου τῆς πόλεως ἐπέβη, καὶ ἐκείνην φιλοσοφεῖν ἐπαίδευσε. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς χωρήσαι ἐκεῖ Ⓦ βίον αὐτὸν καταλῦσαι, ὥστε τὴν τότε τελευτὴν διδασκαλίαν γενέσθαι εὐσεβείας τοῖς τὴν Ῥώμην οἰκοῦσι ἅπασι. ὑμᾶς μὲν γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι σεσῳσμένους ἐδεήθη λοιπὸν ἀπολείξεως, ἐρριζωμένους καὶ τὴν πίστιν Ⓠ καὶ τὴν Ῥώμην οἰκοῦντας, ἅτε πολλῆς τότε ἀσεβείας οὔσης ἐκεῖ, πλείονος ἔχοντας βοηθείας. διὰ τοῦτο καὶ Πέτρος καὶ Παῦλος καὶ μετ' ἐκείνους οὗτοι ἐκεῖ πρῶτοι ἐτύθησαν· τοῦτο μὲν, ἵνα μολυνθῶσι τὴν πόλιν τοῖς τῶν εἰδώλων αἵμασι τοῖς οἰκείοις αἵμασιν ἐκκαθάρωσι, τοῦτο δὲ, ἵνα τῆς ἀναστάσεως δι' σταυρωθέντος Χριστοῦ διὰ τῶν ἔργων πιστωθῶσι τὴν ἀπόλειξιν, πεισθέντες σὺν τὴν Ῥώμην οἰκοῦντας, ὡς οὐκ ἂν μὴ τοσαύτης ἡδονῆς τῆς προύσης κατιφρονῆσαι ζωῆς, εἰ μὴ σφόδρα ἦσαν πεπεικότες ἑαυτοὺς, ὅτι πρὸς τὸ ἐσταυρωμένον ἔμελλον ἀναβαίνειν Ἰησοῦν καὶ τοῖς ἐκείνου ὑφηνθῆναι. μείζων γὰρ ἔντος ἀναστάσεως ἀπόλειξις, ὃ τὸν σφαγέντα Χριστὸν τοσαύτην μὴ θάνατον ἀπολείξασθαι δυνάμενον, ὡς σὺν ζωῆς ἀϊδέσποτος πίστεως καὶ πατρίδος καὶ οἰκίας καὶ φίλων καὶ συγγενῶν καὶ αὐτῆς ἐπιθυμίας τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς εἰς αὐτὸν ὁμολογίας, καὶ μάστιγας καὶ κυνηγίους καὶ θάνατον αὐτὶ τῶν πρόντων ἡδίων ἐλέσθαι. ζῶντα γὰρ οὐχὶ νεκροῦ τινος, σὺν ὅτι τῷ ζῶντι μείναντος, ἀλλ' ἀναστάντος ἐκ ζῶντος ἐκεῖνα κατορθώματα. ἐπεὶ πῶς ἂν ἔχοι λόγον, εἰ μὴ ἔζη, σὺν ζωὴν ἀπὸ πάντας ἀποστόλους ἀπὸ τοῦ θείου ἐνεμφύτους ἀθανασίας διδασκάλου Ⓦ καὶ φεύγειν ἀπολλῦναι· ὅπερ ὁ ἐτελεύτησε, μὴ μόνοι Πέτρου καὶ Παύλου, ἀλλὰ καὶ Ἰγνατίου, Ⓦ σὺν ἐκεῖνος αὐτοῦ, σὺν ἀπολελαυκότα αὐτῆς τῆς ζωοποιοῦ, τοσαύτην ἀπὸ αὐτῆς προθυμίαν ἐπιδείξασθαι, ὡς καὶ αὐτὸν δι' αὐτὸν ἐπιδοῦναι τὴν ψυχήν; ἵνα δεῖν ταῦτα ἔργῳ μάθωσι Ⓠ τὴν Ῥώμην οἰκοῦντες ἅπαντες, ζωοχώρησεν ὁ Θεὸς ἐκεῖ τελειωθῆναι Ⓦ ἅγιον. ᾧ ὅλη αὕτη ὅθεν ἡ αἰτία, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ζῆν τῆς πλάνης τοῦτο πιστώσομαι. οὐ γὰρ ἐξῆν τοῖς ἐν βαρβάροις, οὐδὲ ἐν δικαστηρίοις, οὐδὲ ἐν γοητείαις πὶ τὴν καταδικάζουσ ἐξέλαμψεν φῶς, ἀλλ' ἐν μέσῳ τοῦ θεάτρου, τῆς πόλεως αὐτῶν καθεζομένης ἁπάσης, Ⓠ τὸ μαρτύριον ἔθηκεν ἐμοὶ, θηρίων ἐπ' αὐτὸν ἀφεθέντων· ἵν' ἐκ τοῦ ταῖς ἀπόντων ὅλων ὁ ἔθηκαν ἡσας καὶ τὸ ἀβόλα, σὺν θαλάσσης ἄπόντας ζηλωτὰς ποιήσῃ τῶν ἀγωνισ-

χ. ἀπιλῶν

χ. φυγόντας

χ. δόξαι πιεσόμαι

ὲ γλρ ὥσπερ ὑπὸ τῶν στρατοπέδων τὰς βασιλικωτέρας φάλαγγας καὶ πληθυούσας μᾶλλον ⓐ ἐμπιεσόντες τῶν στρατηγῶν ἐγκλείουσι· οὕτω δὴ καὶ ὑπὸ τῶν πόλεων, τὰς μείζους καὶ πολυανθρώπους ⓐ δοκιμώτερα τῶν ἀρχόντων ἐμπιεζόνται. ἢ ἄλλως ἴσ, πολλῶν τῆς πόλεως ταύτης ὁ Θεὸς λόγος, ὡς ἡ δίκη τὸ ἔργον αὐτὸ ἐδήλωσε. τὸ γοῦν τὸ οἰκουμένης ὅπισα πάσης πέζευε, ὦ τὰς κλεῖς ἐπεχείρεσε τῶν οὐρανῶν, ὃ πρώτας ἀγαθὰ ἡ φύσις ἐπέτρεψε, πολλῶν ὀφθαλμῶν ἐφάνη χρέος ὁ μακαρίτης ἐκέλευσεν. οὕτως αὐτῷ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἡ πόλις ἀντίρροπος ἡμέτερα. ὅπερ ἴσ ἐμπνεῦσαι Πέζου, ἡ πέμπουσι ἐξ αὐτῆς τέφρου ἐξόδοι πλεκόμενοι. ὅτι δὲ ὅτι, ὃ μετ' ὀλίγον τοῦτο δηλώσειν αὐτὸς τῶν ἀρχῶν. ὥσπερ γλρ τῆς λίθου ἐξαίρων μέγαν ὀκ ἀναγκαῖον, ἕτερον ἀντίρροπον ἐκείνου καταδαζει πρώτας ἀντισπαγεῖν, ἐὰ μὴ μέλλοι πᾶσαν σαλεύειν τὴν οἰκοδομίαν ἡ σταθερὰν ποιεῖν· ὕπω δὴ καὶ Πέζου μέλλοντος ὑποδῆναι θεμελίων, ἕτερον ἀντίρροπον Πέζου διδάσκαλον ἡ τὸ πνεύματος ἀντισπάγαγε χάρις, ὥστε μὴ τὴν ἤδη ἡμαυρῶσαι οἰκοδομὴν τῇ τοῦ ἀναδεξομένου βουλεύσασθαι θεμελίων ἡμέραν. πάντε μὲν ὧν τεφρώνους ἀπηνθρακωμένους, ἀπὸ τοῦ μεγέθους τῆς ἀρχῆς, ἀπὸ τῆς ἀξίας τῶν κεχλεφοποικότων, ἀπὸ τῆς τοῦ χαρακτῆρος δυσκολίας, ἀπὸ τοῦ μέζου τῆς πόλεως, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τοῦ προδόντος αὐτὴν τὴν ὑποσκοπήν. τύποις δὲ πρώτας πλέξασθαι ἐνῆν ἡ ἔκτον ἐπεῖν ἡ ἕβδομον καὶ πλείοις τύποις. ἀλλ' ἵνα μὴ ⓦ ἅπαντα χρέος εἰς ⓦ τὴν τῆς ὑποσκοπῆς ἀναλώσαντες λόγον, ἐκποίσωμεν τῶν τοῦ μάρτυρος διηγημάτων. φέρε λοιπὸν ὅτι ⓦ ἀθλον ἐκεῖνον ἰδωμεν.

Πόλεμος ἀνερρίπιθη ποτὲ χαλεπὸς κὴ τὴν ἐκκλησιὰν· ἡ καθάπερ τυφῶνός τις χαλεπωτάτης τὴν γῆν καταλαβούσης, ὠκ μέσης ἁρπάζοντο τῆς ἀγορᾶς. ἅπαντες, ἄτοποι μὲν οὐδὲν ἐγκαλούμενοι, ὅλη ἡ τῆς πλάνης ἀπαλλαγῆτε τοῖς τὴν θυσίαν ἑδραμον, ὅπ τῆς τῶν δαιμόνων θρησκείας ἀπέστησαν, ὅλη ⓦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐπέγνωσαν, καὶ ⓦ υἱὸν αὐτοῦ ⓦ μεταβλητὴ τοῖσικώτησαν· ἡ ὑπὲρ ὧν τεφρώνου ἀνδρὸς ἐχρεῶν καὶ θαυμάζεσθαι καὶ πιμᾶσθαι, ὑπὲρ τούτων σχολάζοντο καὶ μυρίοις ἐκείνοις ἐνεβάλλοντο δεινοῖς πάντες ⓐ τὴν πίστιν ἀποδεξάμενοι, πολλῷ ἡ πλέον ⓐ τῶν ἐκκλησιῶν τοῖσεχῶντες. ὁ γὰρ δίκαιος καὶ χαλεπὸς ὢν καὶ δεινὸς ἐπὶ τοιαύτας ῥᾳδίως ἐπιβουλὰς, τοῖσοδόκησεν ὅτι, τοὺς ποιμένας ἐὰν ἀφέλῃ, τὰ ποίμνια ῥᾳδίως ἁρπασθήσεται. ἀλλ' ὁ θραυσμὸς οὗτος τοῦ σοφοῦ ἐν τῇ πρωτουργίᾳ αὐτῶν, "βουλόμενος αὐτοὺς δίξαι, ὅλη οὐκ ἀπὸ θεμελίων τοῖς αὐτῶν κυβερνήσαι ἐκκλησίας, ἀλλ' αὐτὸς ὢν ὁ πρωταγωνιστὴς ποιμαίνων τοῦ πιστεύσαι εἰς αὐτὸν, συνεχώρησε τοῦτο γενέσθαι· ἵ' ὅταν ἀφαιρεθέντων ἐκείνων ἴδῃ τὰ τῆς θυσεβείας οὐκ ἐλαττούμενα, τοῦτ' ἐστὶ σεσημμένοι ⓦ τὸ κηρύγματος λόγον, ἀλλ' αὐξόμενον μᾶλλον, μάθῃ δίκη τῶν ἔργων αὐτῶν ἡ αὐτὸς, ἡ ⓐ ταῦτα αὐτὸ δίκαιοτερούμενοι πρώτες, ὅλη οὐκ ἀνθρώπινα τὰ καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ὠῶσι οὐκ τῶν οὐρανῶν ἐκ τὴν ῥίζαν ἡμῖν ἡ τῆς διδασκαλίας ἐστήσεις, ἡ Θεός ὅστι ὁ πρωταγωνιστὴς τοῦ ἐκκλησίας ἀγῶν, ἡ ὅλη ⓦ "Θεοῦ πολεμοῦντα οὐκ ἐνὶ θεμελιωθῆναι ποτέ. οὐ τοῦτο ἡ ἐκακοῦργησεν ὁ διάβολος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερον οὐκ ἔλαττον τούτου. οὐ γλρ ἐν ταῖς πόλεσιν, ὧν ἐπεμελήκεσαν, ἠφίει σφάλλεσθαι τοὺς ἐπισκόπους, ἀλλ' εἰς τὴν ἀλλοτρίαν ἄγων μάχην, ἐποίει ἡ τοῦτο, ὁμοῦ μὲν ἐρήμους τῶν ἐπιτηδείων λαβεῖν ἀπούδων, ὁμοῦ ἡ ἀσθενεστέρους ἐργάσασθαι τῷ μήκει τῆς ὁδοιπορείας ἐλπίζων, ὃ δὴ καὶ ἡ ὑπὲ τοῦ μακαρίου τούτου πεποίηκεν. ἀπὸ γὰρ τ' ἡμετέρας πόλεως εἰς τ' Ρώμην αὐτὸν ἐκάλεσε, μακροτέρας αὐτῷ ὕθεις τὰς δίκαιας τοῦ δρόμου, ἡ τῷ μήκει τῆς ὁδοῦ ἡ τῷ πλήθει τ' ἡμερῶν ὃ φρόνημα καταβάλλειν αὐτοῦ τοῖσεδόκησε· οὐκ εἰδὼς, ὅλη σωτέμπορον ἔχων Ἰησοῦν καὶ σωναπόδημον τῆς τοσαύτης ὁδοιπορείας, ἰσχυρότερος μᾶλλον ἐγίνετο, ἡ τῆς μετ' αὐτοῦ δυνάμεως οὔσης πλείονα προῦχε τὸν ἀπόδημον, ἡ τὰς ἐκκλησίας σωνεχρότι μείζονος. αἱ γὰρ κατὰ τὴν ὁδὸν πόλεις ζωστέχουσαν πρόθυμοι ἦλυφοι τ' ἀθλητοῦ, ἐξ ὧν πολλῶν ἐξέ-

πεμπον

χ. στόμοις

χ. διδάσκαλον

χ. τοῦ ἀθλητοῦ ἐκείνου

χ. λυτὴς

χ. Θεοῦ

ὑπισχνίζοντο. Ὁ τῶν Ἰουδαίων, ὁ τὴν ἔξωθεν πολέμων σὸν ἐλπίζοντες λύσειν τῶν διδασκάλων, μᾶλλον δὲ πολλῷ πλέον. οἱ μὲν γὰρ ἔξωθεν μάχαι καὶ ἐπιβουλαὶ καὶ ἀδικίαι προφέρουσιν αὐτοῖς πολλὴν δὴ τινὰ ἐλπίδα τὴν ἀπόκειθαι μισθόν. διὰ τοῦτο καὶ Ⓜ ἀπόστολος λέγει· Πραξ. ε μα-
γρεφον ἀπὸ προσώπου τοῦ σωτηρίου χαίρετε, ὅτι ἐμασιγώθησαν. καὶ Παῦλος βοᾷ· λέ-
γων, Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν, καὶ καυχῶμαι ἐν ταῖς θλίψεσι πάντοτε. Ὁ δὲ τῶν Κολασ. α κδ.
οἰκείων τὰ αἵματα, καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν πρώτα τοῦτ' αἰσθάνεται αὐτοῖς· ἀλλ' ὥσπερ
τις κύφων βαρύτατος Ⓜ αὐχένα τῆς ψυχῆς αὐτῶν ὑπίζει καὶ κατέσπασε διωκτικῶς· ἀκούσον
γοῦν, ὁ Παῦλος ὁ ὕστερα χαίρων ἐν τοῖς παθήμασι, πῶς γοᾶ τούτων πικρῶς ὀδυνᾶται
καὶ πάσχει. Τίς γὰρ φησι, ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυρού- β. Κορ. ια κθ.
μαι; καὶ πάλιν, Φοβοῦμαι μήπως ἐλθὼν, οὐχ οἵους θέλω εὕρω ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷς καὶ ιβ. κ. κα
οὐ θέλετε. καὶ μετ' ὀλίγα, Μὴ πάλιν ἐλθόντα με πρὸς ὑμᾶς ταπεινώσῃ ὁ Θεός, καὶ πεν-
θήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ ἀσελγείᾳ
καὶ πορνείᾳ, ἧ ἔπραξαν. καὶ διὰ πάντος φρᾶς ὁ διάκριτον αὐτὸν ὄντα καὶ διαιροῦντα τοῦ
οἰκείους, καὶ διδοικότα καὶ τρέμοντα μὴ τῶν πεπιστευκότων ἀεί. ὥσπερ δοῦλοι κυβερνήτου
θαυμάζομεν, οὐχ ὅταν ἡσυχαζούσης τῆς θαλάττης καὶ ὁμαλῆς τῆς ἁπάσης φερομένης δυ-
νηθῇ τὸν ἐμπλέοντας διασῶσαι, ἀλλ' ὅταν μανομένου τοῦ πελάγους, διεστηκότων τῶν
κυμάτων, αὐτῶν τῶν ἐνδον ὑπὲρ αὐτῶν φασιαζόντων, πολλοῦ χειμῶνος ἐσωθεν καὶ ἔξωθεν τοὺς
ἐμπλέοντας πολιορκοῦντος δυνηθῇ κατευθύναι ὁ σκάφος μὴ ἀσφαλείας ἁπάσης ὄν-
τως καὶ τοὺς τότε τὴν ἐκκλησίαν ἐγχειρισθέντας ἐκπλήττεσθαι χρὴ καὶ θαυμάζειν πολλῷ πλέ-
ον τοὺς νῦν οἰκονομουμένους αὐτὴν, ὅτι πολεμούμενον ὁ πόλεμος ἔξωθεν, ἐσωθεν, ὅτε ἀπαλώτερον ἔτι ὂν
φυτὸν τῆς πίστεως ἐν καὶ πολλῆς διεώλυον ὑπομελείας, ὅτε, καθάπερ ἀρτίτοκον βρέφος, ὁ
τῆς ἐκκλησίας πλοῦτος πολλῆς ἔχρηζε τῆς προνοίας, καὶ σοφωτάτης πνοῆς τῆς μηγούσης
αὐτὸ πλουτίζεσθαι ψυχῆς. καὶ ἵνα σαφέστερον μάθητε, ὅσων ἦσαν ἄξιοι τιμῶν οἱ τότε τὴν
ἐκκλησίαν ἐμπιστευθέντες, καὶ ὅσος πόνος καὶ κίνδυνος τὸ προοιμίοις καὶ ἀρχῇ τοσοῦτον χωρὸς τοῦ
δυὰ δίξασθαι, καὶ "προῆλθε λόγος" αὐτῷ, τὸ Χριστοῦ προσῆκον μαρτύριον ὑμῖν φιλοσο- ἰσ. αὐτὸ
μοῦν ταῦτα, ἐν τῷ ὑφ' ἡμῶν ἐπιπολαίως κινηθέντος γνώμῃ. ἰδοὺ γὰρ πολλοὶ πρὸς
αὐτὸν ἐρχόμενοι, καὶ βουλόμενος δόξαι τοῖς ἀποστόλοις, ὅτι πλέον αὐτῶν ἔκαμον οἱ προφῆ-
ται, φησὶ· Ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς Ⓜ κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. καίτοι Ιωαν δ. λη.
πολλῷ πλείονα τῶν προφητῶν ἔκαμον οἱ ἀπόστολοι· ἀλλ' ὅτῳ προέτερον ἐκεῖνοι Ⓜ λό-
γοις τῆς εὐσεβείας κατέβαλον, καὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀθρόων ἀδιδάκτως οὔσας πρὸς τὸν
ἀληθῆ ἐπιτιθάσαντο, ἐκείνοις ὁ πλέον τοῦ πόνου προσῆκε. οὐ γὰρ ὅτιν ἴσον, οὐκ ἔστι
μὴ πολλοὺς ἑτέρους διδασκάλους ἐλθόντα διδάσκειν, καὶ πρὸς αὐτοὺς καταβάλλειν τὰ
σπέρματα. ὁ μὲν γὰρ ἤδη μεμελετηκὼς καὶ σὺν ζωηφίᾳ γενόμενον, ὑπὸ δέκτου ῥᾳδίως
γένοιτο· ὁ δὲ νεῶν πρώτων ἀκουόμενον βορυβῆ τὸν ἀλλοτρίων, καὶ πολλὰ τοῖς δι-
δάσκουσι πρὸς ἐλεγμὸν πρόσφορα. τοῦτο γοῦν καὶ τὸ Ἀθηναίους ἐθορύβει τοὺς ἀκούοντας· καὶ διὰ
τοῦτο ἀπιστρέφοντο Ⓜ Παύλου, ἐγκαλοῦντες καὶ λέγοντες· ὅτι Ξενίζοντά τινα εἰσφέρεις εἰς Πραξ. ιζ κ.
τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. Εἰ γὰρ τῶν κάματον καὶ πόνον πολὺν ἐκκλησίας πρόσεστι πρὸς τοῖς
κυβερνῶσιν αὐτὸν, σύνεσιν πῶς διπλοῦς καὶ τριπλοῦς καὶ πολλαπλασίων ἐστὶ τότε ὁ πόνος,
ὅτε κίνδυνοι καὶ μάχαι καὶ ἐπιβουλαὶ καὶ φόβος διωκτικός. οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστι τοσαῦτα ὧν
λόγῳ τὸν δυσκολίαν, ὧν ἐπίμενοι οἱ ἅγιοι τότε ἐκεῖνοι· ἀλλ' οὗτος αὐτὸν εἴσεται μόνος,
ὁ δι' ἐμῆς πείρας αὐτῆς ἐλθών. εἶπα δὲ τέταρτον φέρειν ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς ἡμῖν διέχοντα
ταύτης. Τίς οὖν ἐστι τοῦτ'; ὁ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐπιτραπῆναι τὸν ἡμέτερον. ἐπίπονον
μὲν γὰρ καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν καὶ πεντήκοντα προστῆναι μόνον, ὁ δὲ πόλιν ἐγχειρισθῆναι τοσαύ-
την, καὶ δῆμον εἰς εἴκοσι ἐκτεινόμενον μυριάδας, πόσης δρυστῆς οἶει καὶ σοφίας ἀποδεῖξαι τὸν;

Ⓒ

τὸς ἢ ἡ ἑτέρας ἀδικαλῆ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ, ἡ τὸν ἀντιλέγοντας ἐλέγχῃ.

α.Τιμ.γ.α. καὶ Τιμοθέῳ πάλιν φησὶ τῆς ἐπισκόπου ταύτης ὑποτύπωσιν, ὅτω πως φησίν· Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν. Εἶδες πάσην ἀκρίβειαν ἀρετῆς ἀπαιτῆσαν τὸν ἐπίσκοπον; καθάπερ γὰρ ὁ τὰς ζωγράφους ἀρίστους ποικίλα χαράσσας χρώματα, ἵνα δὴ μέλλῃ βασιλικῆς μορφῆς προτύπου καταστήσειν εἰκόνα, μετὰ πάσης ἐργάζεται τῆς ἀκριβείας, ὥστε τὸν μιμησόμενον αὐτὸν ἀπὸ τῆς γραφῆς ἐξ αὐτῆς διηκριβωμένον ἔχειν εἰκόνα· ὅτω δὴ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, καθάπερ ἵνα εἰκόνα βασιλικὴν γράφῃ, καὶ ὃ δεχέτυπον αὐτῆς κατασκευάζῃ, τὰ ποικίλα τῆς ἀρετῆς χαράσσας χρώματα, ἀπαρτισμένους ἡμῖν τὸν γραφικὸν ἀπέγραψε τῆς ἐπισκοπῆς· ἵν' ἕκαστος τῶν εἰς τὸν ἀρχὸν ταύτην ἀναβαινόντων εἰς ἐκείνου ὁρῶν μὴ τοσαύτης ἀκριβείας τὰ καθ' ἑαυτὸν ἅπαντα οἰκονομῇ. διαρρήδην τοίνυν εἴποιμι δ', ὅτι πᾶσαν αὐτὴν μετὰ ἀκριβείας ὁ μακάριος Ἰγνάτιος ἀπεμάξατο τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ. καὶ ἀνεπίληπτος ἦν, καὶ ἀνέγκλητος, καὶ οὔτε αὐθάδης, οὔτε ὀργίλος, οὔτε πρόσκοπος, οὔτε πλήκτης, ἀλλ' ἄμαχος, ἀφιλάργυρος, δίκαιος, ὅσιος, ἐγκρατής, ἀντεχόμενος τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, νηφάλιος, σώφρων, κόσμιος, καὶ τὰ ἄλλα ἅπερ ὁ Παῦλος ἀπῄτησε. Ἐκ τίς τούτων ἀπόδειξις, φησιν; αὐδὶ ἓν ταῦτα εἰρηκότος αὐτὸν ἐξήλεγξαι. καὶ οὐκ δ' ἂν μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας παρῄνουν τοὺς ἑτέρους τὸν δοκιμάσιμον πίστιν τῶν μελλόντων ἐπὶ τὸ θεῖον τῆς ἀρχῆς ἀναβαίνειν ταύτης, αὐδὲ πρὸς ἔργον τοῦτο ἐποίησαν δ'. ἀλλ' εἰ μὴ πᾶσαν εἶδον τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐν τῇ ψυχῇ τῶν μαρτύρων τούτων πεφυτευμένην, οὐκ ἂν αὐτῷ ταύτην ἐνεχείρισαν τὸν ἀρχόν. καὶ γὰρ ἤδεισαν ἀκριβῶς, ὅσος κίνδυνος κεῖται τοῖς ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε ταῦτα τοιαῦτα ποιουμένοις χρηστότητος.

α.Τιμ.ε.β. καὶ τοῦτο αὖθ' πάλιν ἐμφαίνων ὁ Παῦλος, ὦ αὐτῷ Τιμοθέῳ γράφων ἔλεγε· Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις. τί λέγεις; ἄλλος ἡμάρτε, κἀγὼ κοινωνῶ τῶν ἐγκλημάτων καὶ τῆς ἀλιτηρίας; ναί, φησιν, ὁ τῇ ποιμαίνῃ τὴν ἐξουσίαν παρασχών. καθάπερ ἵνα μαχαιρίδιον καὶ παιδίον ξίφος ἐγχειρίσας ἀκονητόν, ἵν' ἐργάσηται φόνον ὁ μεμηνώς, ἐνέφυσε τὴν αἰτίαν ὁ ξίφος διδοὺς· οὕτω καὶ ὁ ἀνθρωπίνης ποιμαίνῃ συζώπυρος τὴν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐξουσίαν παρασχών, ὃ πῦρ ἅπαν τὴν ἁμαρτημάτων ἐκείνου καὶ τῶν τολμημάτων ὑπὸ τὴν οἰκείαν ἕλκει κεφαλήν. ὁ γὰρ τὴν ῥίζαν παρασχών, πάντα χρὴ ταύτης τῶν ἀγαθῶν τὸν καρπὸν ἀπαιτεῖν. Εἶδες πῶς διπλοῦς ἡμῖν ὁ στέφανος ἐφάπτεται τῆς ἐπισκοπῆς τοῖς, καὶ λαμπρότερον ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τὸ τὴν χειροτονήσαντων αὐτὸν ἀξίωμα, πᾶς ἀπόδειξιν ἀρετῆς αὐτῷ μαρτυρῆσαι; βούλεσθε καὶ ἕτερον ὑμῖν ἐκκαλύψω στέφανον ἀπ' αὐτῆς ταύτης βλαστάνοντα; ἀναλογισώμεθα ἡμῶν καθ' ὃν τὴν ἀρχὴν εἰσεκείμεθα ταύτην. οὐ γὰρ ὅσοι ἐκκλησίαν οἰκονομήσαμεν ἡμῶν, καὶ τότε· ὥσπερ οὐκ ἔστιν ἴσον τετριμμένην ὁδὸν καὶ κατασκευασμένην καλῶς μὴ πολλοὺς ὁδοιπόρους ὁδεύειν, καὶ ἡμῶν μὴ πάντως τύπτεσθαι μὴ λίθοις, καὶ φαράγγας καὶ λίθους ἔχουσαν, καὶ θηρίων γέμουσαν, καὶ μηδέπω μηδένα διεξελθόντα ὁδοιπόρον. ἡμῶν μὲν γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι κίνδυνος οὐδεὶς τοῖς ἐπισκόποις, ἀλλ' εἰρήνη πάντα χόρτον βαθέα, καὶ γαλήνης ἀπολαύομεν ἅπαντες, τῷ λόγῳ τῆς θυσεβείας ἐκτεταμένου πρὸς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, καὶ τὴν βασιλεύουσαν ἡμῖν τὴν πίστιν ζωπυρούντων μετὰ ἀκριβείας. τότε δὲ οὐδὲν τούτων ἦν· ἀλλ' ὅπου γὰρ δ' ἦς εἶδε, κρημνοί, καὶ βάραθρα, καὶ πόλεμοι, καὶ μάχαι, καὶ κίνδυνοι· ἐκ ἀρχόντες καὶ βασιλῆς, καὶ δῆμοι καὶ πόλις ἐκ ἔθνη, ἐκ οἶκοι καὶ ἀλλότριοι τοῖς πιστεύουσιν ἐπεβούλευον. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἦν ὃ δεινόν, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὴν τὴν πίστιν πολλοὶ, ἅτε μὴ πάντως δογμάτων γνήσιμοι ὄντες, πολλῆς ἐδέοντο τῆς συγκαταβάσεως. καὶ γὰρ ἀθυμίαι ἐπὶ διέκειντο, καὶ πολλάκις

ὑπεσκελίζοντο.

χ. αἱ τῆς ὑποδείκνυσι

τῶν τῦ μακαρίου τότε καταρτωμένων καλῶ· ὁ λογισμὸς γὰρ ταραττέται καὶ θορυβᾶται, οὐκ ἔχων τί πρῶτον, τί δεύτερον θέτηται, τί τρίτον. τοσοῦτον σεσίρμὸς πρώτως ἡμᾶς ἐγκωμίων πλῆθος. ὃ γὰρ πάσχομεν, οἷς μὲν εἰς λειμῶνα εἰσελθὼν, ὃ πολλοὶ μὲν τὴν ῥοδωνιὰν ἰδὼν, πολὺ γὰρ ὄντως ἴον, καὶ ὄντως τοσοῦτον, καὶ ἕτερα γε ἄνθη ποικίλα τε καὶ διάφορα, ἀπορήσειε τί πρῶτον ἴδῃ, τί δεύτερον, ἑκάστου τῶν ὡρωμένων πρὸς ἑαυτὸ καλοῦντος διὰ ὄψεως. " ὃ γὰρ καὶ ἡμᾶς εἰς ⳩ πνευματικὸν τοῦτον λειμῶνα τῶν Ἰγνατίου καταρτωμάτων εἰσελθόντας, καὶ οὐχὶ ἄνθη ἄνθη, ἀλλ' αὐτὰν τῦ πνεύματος ⳩ καρπὸν ποικίλον τε καὶ διάφορον ἐν τῇ τοῦτο ψυχῇ θεώμενοι, θορυβούμεθα καὶ διαπορῦμεν, οὐκ ἔχοντες, ποῦ πρῶτον ⳩ λογισμὸν ἀφείσωμεν, ἑκάστου τῶν ὡρωμένων ἀπὸ τῦ πλησίον ὀνθάλλοντος, καὶ πρὸς τὴν τῆς οἰκείας διαφερούσης θεωρίαν ἑκάστου τὴν τῆς ψυχῆς ὄψιν. σκοπῶμεν γάρ. πρόφασιν τῆς πρὸ ἡμῶν ἐκκλησίας ἡμιν ὡς μὴ τοσαύτης ἀκριβείας, μᾶλλον ὅσης ὁ Χριστὸς βούλεται. οἱ γὰρ μέγιστον ὄρον καὶ κανόνα τῆς ὀρθοδοξίας ἔφησεν εἶναι ἐκεῖνος, τοῦτον ἔστι διὰ τῶν ἔργων ἐπιδείξασθαι· καὶ τὸ Χριστοῦ λέγοντος ἀκούσας, ὅτι Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων, μὴ πάσης Ιωαν. ια. ιδ.
δυνάμεως αὐτὴν ἐπιδώκει ὑπὲρ τῶν προβάτων. ⟨συνεβάλετο τοῖς ἀποστόλοις γνησίως, καὶ τῶν πνευματικῶν τραυμάτων ἀπέλαυσεν. ὁποῖοι οὖν " εἰ εἰκὸς ⳩ ⟨συντεφθῆναι ἐκείνοις, καὶ πόνοις ἀχοῦ συνεῖναι, καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων αὐτοῖς κοινωνῆσαι, καὶ τοσαύτης εἰ δόξαις αὐτοῖς ἀξιος ἀπὸ πάλιν καιρὸς δυνάμεως ἐπιζητῶ, καὶ ψυχὴν τῶν πρόσθεν ὑπερορῶσαν ἀπόντων, καὶ τῷ θείῳ ζέουσαν ἔρωτι, καὶ τὰ μὴ βλεπόμενα τῶν ὁρωμένων προτιμῶσαν. καὶ μὴ τοσαύτης βυκολίας τὴν σάρκα ἀπέθετο, μᾶλλον ὅσης δῦσις ἱματίων ἀποδύσαιτο. τί οὖν προτέρου θέτηται; τῶν ἀποστόλων τὴν διδασκαλίαν, ἢ ἐπιδείξατο διὰ πόνων; ἢ τῆς προύσης ζωῆς τὴν ὑπεροψίαν; ἢ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀρετῆς, μᾶλλον ἧς τὴν προσασίαν τῆς ἐκκλησίας ὠκειώμενος; ἵνα προτέρου δυνηνήσωμεν; ⳩ μάρτυρα; ἢ ⳩ ὁπίσχοπον; ἢ ⳩ ἀπόστολον; τελείων γὰρ σέφανον ἡ τῦ πνεύματος πλέξασα χάρις, οὕτω τὴν ἀγίαν ἐκείνην ἀνέδησε κεφαλήν, μᾶλλον δ', πολλαπλοῦν. τῶν γὰρ σεφάνων ἕκαστον εἴ τις μὴ ἀκριβείας ἀναπτύξειεν, εὑρήσει καὶ ἑτέρας ἡμῖν βλαστάνοντας σεφάνους.

Καὶ, εἰ βούλεσθε, πρότερον ὅπη ⳩ τῆς ὁπισχοπῆς ἐπάρχων ἐλθωμεν. οὐ δοκεῖ εἷς οὗτος εἶναι σέφανος μόνος. φέρε οὖν αὐτὸν ἀναπτύξωμεν τῷ λόγῳ, καὶ ὄψεσθε καὶ δύο γε τρεῖς καὶ πλείους ἐξ αὐτῦ βλαστοῦσας ἡμῖν. οὐ γὰρ μέγιστον, ὅτι τοσαύτης ἀρχῆς ἄξιος εἶναι ἔδοξε, θαυμάζω ⳩ ἀνδρα ἐγώ, ἀλλ' ὅτι καὶ τοσῷδε τῶν ἁγίων ἐκείνων τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐκεχειρίσθη καὶ αἱ τῶν μακαρίων ἀποστόλων χεῖρες τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ἥψαντο κεφαλῆς. οὐδὲ γὰρ μικρὸν τοῦτο εἰς ἐγκωμίου λόγον· οὐκ ὀλίγῳ πλέον τὴν ἄνωθεν ἐπισπάσασθαι χάριν, οὐδ' ὅτι διαφιλεστέρους ἐπ' αὐτοῖς ἐποίησαν ἐλθεῖν τὴν τῦ πνεύματος ἐνέργειαν μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶσαν αὐτῷ τὴν ὑπ' οὐρανὸν ἐμβρύσησαν ἀρετήν. ὃ δ' ἐστὶ πῶς, ἐγὼ λέγω. Τίτῳ γράφων ὁ Παῦλός ποτε (ὅταν δὲ Παῦλον εἴπω, οὐ τοῦτον μόνον λέγω, ἀλλὰ καὶ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ⳩ χορόν. καθάπερ γὰρ αἱ λύραι μιᾶς διάφοροι μὲν αἰνίττεσθαι, μία δ' ἡ συμφωνία· οὕτω καὶ οἱ τῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων διάφοροι μὲν τὰ πρόσωπα, μία δ' ἡ διδασκαλία, ὅτι καὶ εἷς ὁ τεχνίτης ἦν, ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον ὃ κοινῶ τὰς ἐκείνων ψυχάς. καὶ τοῦτο ἐμφαίνων ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Εἰπὲ οὖν ἐκεῖνοι, εἴ- α Κορ. ιι. ια.
τε ἐγώ, οὕτω κηρύσσομεν) γράφων τοίνυν οὗτος τῷ Τίτῳ, καὶ δεικνὺς ὁποῖον ἦν τὸν ὁπισχοπον εἶναι χρή, φησί· Δεῖ γὰρ ⳩ ὁπίσχοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθά- Τιτ. α. ζ.
δη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ· ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, αἰτιχόμενον τὸν κατὰ τὴν διδαχὴν πιστὸν λόγον, ἵνα δυνατὸς

εἰκόνα πολλάκις καπνῷ ἡ αἰθάλη ἢ χρόνος μακρῷ γενοιδύῖα ἀμαυροῖ, οὕτω καὶ σὺ ποίησον, ἀγαπητέ, τὴν μνήμην τῶν ἁγίων μαρτύρων· ἐπειδὴν εἰσιοῦσα βιωτικὴ φροντίδες ἀμαυρώσωσι τὴν δόξαν σου, ἀπόσμηξον αὐτὰς τῇ τῶν μαρτύρων μνήμῃ. ἀν γὰρ ταύτην ἔχῃς ἐν τῇ ψυχῇ σου τὴν μνήμην, οὐ θαυμάσεις πλοῦτον, οὐ πτῶσιν δακρύσεις, οὐκ ἐπαινέσεις δόξαν ἢ δυναστείαν, οὐδὲν ὅλως τῶν ἀνθρωπίνων, οὐ τῶν φαύλων μέγα τι καταλήψῃ, οὐ τῶν λυπηρῶν ἀφόρητον· ἀλλὰ πάντων ἐκείνων αὐτάρκεις γενήσῃ ἕξεις διδασκαλίαν ἀρετῆς διαπαντὸς τῆς εἰκόνος ταύτης τὴν θεωρίαν. ὁ γὰρ γραπτὸς ὁρῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν πολέμοις καὶ μάχαις ἀνδραγαθιζομένους, οὐκ ἐπιθυμήσει τρυφῆς ποτε, ἀλλὰ μισήσει τὸν ἡδυπαθῆ βίον, ἀλλὰ σκληρὸν, καὶ πόνων, καὶ ἀγώνων. ποία γὰρ κωμῳδία μέθη καὶ μάχη; μαστίζεσθαι δὲ καὶ δείσεσθαι; μύρων καὶ ὅπλων; πολέμου καὶ χαλλωπίζου. ἀθλητὴς εἶ θηρίων; ἀνδρίζου, μὴ ὠραΐζου. οὕτω μιμησώμεθα τοὺς ἁγίους τούτους, οὕτω τιμήσωμεν τοὺς δεσπότας, τοὺς σεφανίτας, τοὺς Θεοῦ φίλους· καὶ βαδίσαντες τὴν αὐτὴν αὐτοῖς ὁδὸν, τῶν αὐτῶν αὐτοῖς στεφάνων ἐπιτύχοιμεν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μηνὸς Δεκεμ. κ

Λογ.ο. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΑ ΙΓΝΑΤΙΟΝ

[Θεοφόρον] ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης, εἰς Ῥώμην ἀπενεχθέντα καὶ αὐτοῦ μαρτυρήσαντα, κἀκεῖθεν αὖθις εἰς Ἀντιόχειαν κομισθέντα.

Ὁ πολύψυχος καὶ φιλότιμος τῶν ἑτεροφύλων ψυχαγωγὸς καὶ ἐπάλληλος ποιεῖται τοὺς ἑτέρους, ἅμα μὲν τὸ οἰκεῖον σωτήριον ὑποδραττόμενος, ἅμα δὲ τὸ τοῦ θεοῦ ὑπερτιθέντας φιλοθεΐας ἐμφαίνοντος. οὕτω καὶ ὁ τοῦ πνεύματος χάρις τὸ οἰκεῖον δωρεὰν τὸ ἀποδιεξάμενον ἡμῖν προεχώρησεν, καὶ πολλὸν τὸ φιλοθεΐας τοῦ θεοῦ ὑποδειχνύμενον, σπουδὴν ἡμῖν καὶ ἐπάλληλον τῶν μαρτύρων παρεσκεύασε τὴν πρόνοιαν. προθύμως γοῦν ἡμᾶς χορὸς κομιδῇ νέα καὶ ἀπειρόγαμος καὶ μακαρία μαρτυς Πελαγία μὲν πολλῆς τὸ θυμοσύνης εἰσίασε· σήμερον πάλιν τὸ σκεύους ἑορτὸ ὁ μακάριος οὗτος καὶ γηραιὸς μάρτυς Ἰγνάτιος διεδέξατο. διαφορὰ μὲν πρόσωπα, ἀλλὰ μία καὶ τραπέζα· σύμμαλα μὲν τὰ παλαίσματα, ἀλλ' ἓν τὸ στέφανος· ποικίλα μὲν ἀγωνίσματα, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ βραβεῖον. ὅτι μὲν γὰρ τῶν ἔξωθεν ἀγώνων, ὅπερ σωμάτων εἰσὶ πόνοι, εἰκότως ἀνδρες ἐκρίνοντο μόνοι· σὺ δὲ οἶδα ὅτι, ὅπερ τῆς ψυχῆς ὁ ἀγὼν ἅπας ὅδε ἐστὶν, ἑκατέρᾳ τῇ φύσει τὸ ταὐτὸν αἰσθάνῃ, ἑκατέρῳ τῷ γένει τὸ θεάσασθαι καὶ δηχθῆναι. καὶ οὐτε ἀνδρες ἀπεδύσαντο μόνοι, ἵνα μὴ πρὸς τὴν τῆς φύσεως ἀθένειαν αἱ γυναῖκες καταφθάσασαι δόξωσιν ἐγκλῆσιν ἀπενεγκεῖν, οὔτε γυναῖκες ἐνεδρίσαντο μόναι, ἵνα μὴ τὸ τῶν ἀνδρῶν καταισχύνῃται ἦθος. ἀλλὰ καὶ σύνεσθον, καὶ ἐφ' ἓν πολλοὶ καὶ διαφερόντως ἀθλοῦντες καὶ στεφανούμενοι, ἵνα μάθῃς δι' ὧν ἔργων αὐτῶν, ὅτι Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ οὐκ ἄρσεν, οὐ θῆλυ· ὅτι οὔτε φύσις, οὔτε σώματος ἀθένεια, οὔτε ἡλικία, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων ἐμποδίσαι δυνατ' ἂν τοῖς τῆς εὐσεβείας πρόθυμοις ἀφορμὴν, ἐὰν προθυμία ἡνιαία καὶ φρόνημα διεγηγερμένον καὶ φόβος Θεοῦ θερμὸς καὶ ἀκέραιος ἐρρίζωμένος ᾖ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἢ. διὰ τοῦτο καὶ κόραι καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες, καὶ νέοι καὶ γέροντες, καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι, καὶ πᾶσα ἀξία καὶ ἡλικία ἁπάσα, καὶ φύσις ἑκατέρα πρὸς τὸν ἀγῶνας ἀπεδύσαντο τούτους. καὶ οὐδαμοῦθεν οὐδὲν προεκαλέσαντο, ἐπεὶ προαιρέσει ἡνιαίᾳ εἰσήνεγκαν εἰς τὰ παλαίσματα ταῦτα. ὁ μὲν οὖν καιρὸς ἡμᾶς ἤδη πρὸς τὴν διήγησιν τῶν

Γαλατ. γ. κα. Κ. κατησχύνθη

ληλύθαμεν. σκηνὴ γάρ ἐστι στρατιωτικὴ τῶν μαρτύρων ὁ τάφος. κἂν διανοίξῃς τοὺς τῆς πίστεως ὀφθαλμούς, ὄψει τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης ἐνταῦθα κείμενον, τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, Ἐφ. ς. ιϛ. τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, τὴν κνημῖδα τοῦ εὐαγγελίου, τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, αὐτὴν τοῦ διαβόλου τὴν κεφαλὴν ἀπερριμμένην χαμαί. ὅταν γὰρ ἴδῃς δαιμονῶντα ἄνθρωπον παρὰ τὸν τάφον τοῦ μάρτυρος κείμενον ὕπτιον, καὶ σπαράσσοντα ἑαυτὸν πολλάκις, οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἢ τὴν κεφαλὴν τοῦ πονηροῦ τετμημένην ὁρᾷς. ἔτι γὰρ καὶ νῦν παράκειται ταῦτα τὰ ὅπλα τοῖς τοῦ Χριστοῦ στρατιώταις, καὶ καθάπερ τοὺς ἀριστέας μετὰ τῶν ὅπλων θάπτουσιν οἱ βασιλεῖς, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε, καὶ μετὰ τῶν ὅπλων αὐτοὺς ἔθαψεν· ἵνα καὶ παρὰ τῆς ἀναστάσεως δείξῃ πᾶσαν τὴν δόξαν καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἁγίων. μάθε τοίνυν τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν τὴν πνευματικήν, καὶ τὰ μέγιστα κερδάνας ἀναχωρήσεις ἐντεῦθεν. πολὺς καί σοι πόλεμος πρὸς τὸν διάβολον, ἀγαπητέ, πολύς, καὶ μέγας, καὶ διηνεκής. μάθε τοίνυν τὰ παλαίσματα, ἵνα μιμήσῃ τὰς νίκας. καταγέλασον πλούτου, καὶ χρημάτων, καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης τοῦ βίου φαντασίας· μὴ μακαρίσῃς τοὺς πλουτοῦντας, ἀλλὰ μακάριζε τοὺς μαρτυροῦντας· μὴ τοὺς ἐν τρυφῇ, ἀλλὰ τοὺς ἐν τηγάνοις· μὴ τοὺς ἐν τραπέζῃ πολυτελεῖ, ἀλλὰ τοὺς ἐν λέβητι "ζέοντι· μὴ τοὺς ἐν βαλανείοις "καθημένους, ἀλλὰ τοὺς ἐν καμίνοις χαλεπαῖς· μὴ τοὺς μύρων ὄζοντας, ἀλλὰ τοὺς καπνὸν καὶ κνίσσαν "ἀπὸ τῆς σαρκὸς ὀπτωμένης ἀφιέντας. αὕτη ἡ εὐωδία ἐκείνης βελτίων καὶ λυσιτελεστέρα. ἐκείνη μὲν γὰρ ἐπὶ κόλασιν ἀπάγει τοὺς "κεχρημένους αὐτῇ, αὕτη δὲ ἐπὶ βραβεῖα καὶ στεφάνους ἄγει. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι πονηρὸν ἡ τρυφή, καὶ μύρων ἀλοιφή, καὶ μέθη, καὶ οἶνος ἀμετρίαν ἔχων, καὶ πολυτελὴς τράπεζα, ἄκουσον τί φησιν ὁ προφήτης· Οὐαὶ οἱ καθεύδοντες ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων, Ἀμ. ς. δ. καὶ κατασπαταλῶντες ἐπὶ ταῖς στρωμναῖς αὐτῶν· οἱ ἐσθίοντες ἐρίφους ἐκ ποιμνίων, καὶ μοσχάρια ἐκ βουκολίων γαλαθηνά· οἱ πίνοντες τὸν διυλισμένον οἶνον, καὶ τὰ πρῶτα μύρα χριόμενοι. εἰ δὲ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς διαθήκης ταῦτα ἀπηγορεύετο, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τῆς χάριτος, ἔνθα πλείων ἡ φιλοσοφία. ταῦτά μοι καὶ πρὸς ἄνδρας, καὶ πρὸς γυναῖκας εἴρηται· κοινὰ γὰρ τὰ στάδια. οὐ διῄρηται τὸ στρατόπεδον τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν φύσιν, ἀλλ' εἷς ἐστιν ὁ σύλλογος. δύνανται καὶ γυναῖκες ἐνδύσασθαι θώρακα, καὶ ἀσπίδα προβαλέσθαι, καὶ βέλος ἀφιέναι, καὶ ἐν μαρτυρίου καιρῷ, καὶ ἐν ἑτέρῳ δὲ τοιούτῳ πολλὴν ἀπαιτοῦντι παρρησίαν. καὶ καθάπερ τοξότης ἄριστος εὐστόχως τὸ βέλος ἀπὸ τῆς νευρᾶς ἀφεὶς, ἅπασαν συνταράττει τῶν πολεμίων τὴν τάξιν, οὕτω καὶ οἱ ἅγιοι μάρτυρες, καὶ πάντες δὲ οἱ τῆς ἀληθείας ἀγωνισταί, οἱ ἀνταγωνιζόμενοι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου, ὥσπερ ἀπό τινος νευρᾶς, τῆς γλώττης, τὰ ῥήματα ἀφιᾶσιν εὐστόχως· καὶ ταῦτα ὥσπερ βέλη πετόμενα διὰ τοῦ ἀέρος εἰς τὰς ἀοράτους τῶν δαιμόνων ἐμπίπτοντα φάλαγγας, πᾶσαν αὐτῶν συνταράττει τὴν "παράταξιν. ὥσπερ οὖν καὶ ἐπὶ τοῦ μακαρίου Βαρλαὰμ τοῦτο γέγονεν. ἀπὸ ψιλῶν γὰρ ῥημάτων, ὥσπερ ἀπὸ βελῶν πετομένων, συνέχεε τὸ τοῦ διαβόλου στρατόπεδον. ταύτην καὶ ἡμεῖς μιμησώμεθα τὴν εὐστοχίαν. οὐχ ὁρᾶτε τοὺς ἀπὸ τῶν θεάτρων καταβαίνοντας μαλακωτέρους γινομένους; τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι μετὰ σπουδῆς τοῖς ἐκεῖ γινομένοις προσέχουσι. καὶ γὰρ ὀφθαλμῶν περιστροφάς, καὶ χειρῶν "περιδινήσεις, καὶ ποδῶν κύκλους, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ διαστροφῇ τοῦ λυγισθέντος σώματος φανέντων εἰδώλων τοὺς τύπους ἐναποθέμενοι ταῖς ψυχαῖς οὕτως ἀπέρχονται. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον ἐκείνους μὲν ἐπὶ λύμῃ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς τοσαύτην ἐπιδείκνυσθαι πρόνοιαν, καὶ μνήμην ἀδιάσπαστον ἔχειν τῶν ἐκεῖ γινομένων· ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα μιμήσεως μέλλοντας τοῖς ἀγγέλοις παρισοῦσθαι, μηδὲ τὴν ἴσην "ἐκείνοις εἰσάγειν σπουδὴν περὶ τὴν τῶν εἰρημένων φυλακήν; μή, δέομαι καὶ ἀντιβολῶ, μὴ οὕτω τῆς οἰκείας καταμελῶμεν σωτηρίας, ἀλλ' ἐναποθώμεθα τοὺς μάρτυρας ἅπαντας ταῖς ἑαυτῶν διανοίαις, μετὰ τῶν τηγάνων, μετὰ τῶν λεόντων, μετὰ τῶν ἄλλων τιμωριῶν. καὶ καθάπερ οἱ ζωγράφοι τὴν

γρ. ζέοντας·
γρ. καθημένοις,
γρ. ὀπτωμένης
γρ. κεχρημένους αὐτήν,
γρ. [illegible]
γρ. περιδινήσεις,
γρ. ἐκείνων

οσίας μάθης, ὅτι * χωρὶς τοῦ συμπροῦσα τὴ ἀληθοῦσα (Μ) ἀθλητοῦ, ἡ δὲ τῆς φύσεως ἐλάττωμα διορθωθῆν. σὺ δὲ ἡμῖν τῷ ἑαυτῆ χῆ ὑποδείκνυ· ἀλλ' ὡς ὄζ ἀδαμάντινος παπεπηγυῖα χεὶρ ἐκείνη, οὕτως ἀπειλήφεσπος ἔλθοι. πῶς τότε ὁρᾶν ὀδὲ ἀν ἐδυνήσατο πῶς οὐκ ἂν ἔφριξε; διέκοπτον ἄνωθεν ἄγγελοι, ἐπτόηντο ἀρχάγγελοι, λαμπτὴρ ἦν τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερβάλλουσα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ἐπεθύμησεν ἰδεῖν ἀνθρωπος ἀγωνιζόμενον, ἡ οὐ παρῆντα τὰ τῶν ἀνθρώπων (Μ) αὐτὸν θεσπεσίων, ἡ ἱερέα γενόμενον; δέδοται ἡ διπλοῦς ὁ καιρὸς αὐτοῖς, ὁ μὲν τῶν λύσαι τοὺς "ἁμαρτίας, ὁ δὲ τῆς ἀρχῆς τὴν κεφαλήν. καὶ ἰδοὺ ὁ καιρὸς οὗτος ἐκείνου θυμηρέστερος, καὶ αὕτη ἡ βύσσος ἐκείνης βελτίων. ἡ τοῦτο συνέβαινεν, ὅπερ ἐπὶ τῆς βάτου. καθάπερ γὰρ τότε ἡ βάτος ἐκαίετο, ἡ οὐ κατεκαίετο *, οὕτω ἡ ὁ τοῦτο, ἐκαίετο μὲν ἡ δόξα, οὐ κατεφλέγετο δὲ ἡ ψυχή· ἐδαπανᾶτο δὲ σῶμα, ἡ οὐκ ἀνηλοῦτο ἡ πίστις· ἀπεκρύβετο ἡ σὰρξ, καὶ οὐκ ἀπεκρύβετο ἡ προθυμία. καὶ (Μ) νῦν ἄνθρακες δὲ μέσον τῆς χύρος ἁλατήσαντες ἐξεπίπτουσι κάτω, ἡ δὲ ἀνδρεία τῆς ψυχῆς οὐ διέπιπτεν. ἀλλ' ἡ μὲν χεὶρ ἀνήλωτο δὲ ἐρρύη (σὰρξ γὰρ ἦν, καὶ οὐκ ἀδάμας) ἡ δὲ ψυχὴ ἑτέραν ἐπεζήτει χύσιν πάλιν, ὥστε ἡ ὁ ἐκείνη τῷ καρτερείᾳ ὑποδείξασθαι. ἡ καθάπερ γραπτὸς ἥλιος εἰς πολεμίους εἰσελθών, ἡ κατακάλας τὸν φαλαγγάρχην ἀναγωνιζούσων αὐτῷ, ἁλλόμενος δὲ ξίφος τῇ πυκνότητι τῶν ἐναλλὰξ πληγῶν, εἶτα ὑπερφερεῖς ἕτερον ὑπιζητῇ, ἁλλ' ὃ μηδέπω κόρον εἰληφέναι τῆς τῶν πολεμίων σφαγῆς· οὕτω δὴ ἡ ψυχὴ τὸ μακαρίου Βαρλαὰμ τὸν χῆρα ἀναλώσασα ὁρᾷ κατακοπτόμενα τὰ φάλαγγας τῶν δαιμόνων, ἑτέραν ἐπεζήτει δυσίαν πάλιν, ὥστε ἡ ὁ ἐκείνη τὸν προθυμίαν ὑποδείξασθαι. μὴ γάρ μοι τοῦτο εἴπῃς, ὅτι μίαν ὤζεσεν χῆρα μόνον· ἀλλὰ τοῦτο προχείνου σημεῖον, ὅτι ὁ τὸν χῆρα προδούς, οὗτος καὶ τὸν κεφαλὸν ὤζεσεν*, ἡ τὰ πλευρὰς "προῴξηκε ἡ πυρί, ἡ θηρίοις, ἡ πελάγει, ἡ κρημνῷ, ἢ σαυρῷ, ἡ ξύλῳ, ἡ τοὺς πάσας τὰ ἀκροθίσια ποτὲ πημασίας προτέταξατο, ἡ σφόδρα ἔπαθεν, εἰ ἡ μὴ τῇ πείρᾳ, ἀλλὰ τῇ προθέσει. οὐ γὰρ προὺς ὠφελησίας κολάσεις ἀπομῶσαι (Μ) μάρτυρες, ἀλλὰ προὺς ἀορίστους ἀποδύσαι πημασίας. οὐ γὰρ εἰσὶ κύριοι τῆς γνώμης τῶν τυράννων, οὐδὲ ὅρους αὐτοῖς ἐστὶ μέτρα πημασιῶν πιθέσθαι· ἀλλ' ὅσα δὲ αὐτοὺς ἡ ἀπὸ θεσπίου ἡ θηριώδης ἐκείνου γνώμη ἁμαθεῖναι ὑπιζυμήσῃ κακά, τοσαῦτα εἰσέρχονται πεισόμενοι· πλεῖον αἱ μὴ μεταξὺ ὃ σῶμα ἀπαγορεῦσαν ἀπλήρωτον τὸ τῷ μέσῳ "καταλίπῃ τὸν τῶν τυράννων ὑπιζυμίαν. ἐμοῦλετο τοίνυν ἡ σὰρξ, ἡ ἡ προαίρεσις προθυμοτέρα ἐγίνετο, αὐξεῖ οὖν δὲ θραχος πῦρ ἐρεθιζόμενον τῇ λαμπρότητι, ἡ μᾶλλον αὐτῷ ἐπισίλουσα. πνεῦματικὸν γὰρ εἶδος ἐμεχάνητο πῦρ, πολὺ τοῦ πυρὸς τούτου φλεγμονδέστερον. ἁλλὰ τοῦτο τὸ σκῆνος τῆς ἔξωθεν οὐκ ἠδαφίζετο φλεγμός, ὅτι γὰρ ὃ εἶδος αὐτὸ ἔκαιε πῦρ, ὃ ἀληθινὸν καὶ ἀκήρατον ἡ ἀγάπης ὁ Χριστοῦ.

Ταῦτα μὴ μόνον ἀκούωμεν, ἀγαπητοί *. ὅπερ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, ἡ πάλιν λέγω· μὴ μέχρι τῆς παρούσης ὥρας θαυμαζέσθω ὁ μάρτυς μόνον· ἀλλὰ καὶ οἰκαδε ἀπιὼν ἕκαστος ἐπαινείσθω (Μ) ἅγιος, καὶ εἰς τὸν οἰκίαν εἰσαπίτω τὸν ἑαυτῆ, μᾶλλον ἡ εἰς τὸν ἑαυτῆ καρδίαν ἁλὰ τῆς τῶν εἰρηνίων μνήμης. ἀποδέξαι αὐτόν, ὡς πρεσβύτην, καὶ ἴησον ὑπὸ τῆς καρδίας τῆς σῆς τὸν χῆρα ἔχοντα ἐκτεταμένον· ἀποδέξαι (Μ) στεφανίτην, ἡ μηδέποτε ἀφῆς ἐξιθεῖν τῆς ἁγιοίας της σῆς. ἁλὰ τοῦτο ὑμᾶς καὶ πρὸς τὰς θήκας τῶν ἁγίων μαρτύρων ἠγαγομεν, ἵνα ἡ ἀπὸ τῆς ὄψεως λάβοντί τινα προσκλησιν *, καὶ πρὸς (Μ) αὐτὸν ἐπαποδύσησθε ζῆλον. ἡ γὰρ γραπτὸν μύσησι μὲ ἡ ἀκοὴ ἁρίστεως, πολλῷ ἡ πλέον ὄψις ἡ θεωρία, καὶ μάλιστα, ὅταν εἰς αὐτὸν τὸ ἀρίστεως τὸν σκιρτὸν εἰσελθὼν ἴδῃ ὃ ξίφος ἡ μαχαίριον, τὸν κεφαλὸν τὸ πολεμίου χειμένου, τὰ λάφυρα δῶν κρεμάμενα, ὃ αἷμα νεαρὸν τῶν χρωτὸν ἀπτάζον προσφατὸν τὸ ὃ ζῶπαιον τίσαντος, πόντα χοὺ δέρατα ἡ ἀσπίδας ἐκ τοῦ ἡ τὸν ἄλλων ἅπασαι πόντευχίαι χειμένου. ἁλὰ τοῦτο ἡ ἡμῖς ἐντεῦθα στεφανωθέντες

λιθύθαμεν.

* Θεοῦ

χ. καιρὸν ἐν,

* τὸ ξύλον

* αὖ,

χ. σφόδρα,

χ. καταλίπῃ

χ. αὐξεῖ

* ἀλλὰ ἡ μὴ μόνον

Digitized by Google

ἐκείνου κακουργίας ἰῶ, ὃ μὴ θέλων ἐκ προαιρέσεως χαλεπὰ προσαγαγῇ τὰ μηχανήματα, μηδὲ ταῖς φειδαῖς ἐπαγαγῇ πικρείας, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἀκροβολίζεσθαι. τί δήποτε; ἵνα αἱ μὴ πτοηθῶσιν ⳨ ἀγωνιζόμενοι, αἵτιαι αὐτῶν ἡ ἴπτα ψυχή), ὅτι μηδὲ πρὸς τὰ μικρὰ αἰτιάσηται· δῶ δ' ἂν ἡττηθῶσιν ⳨ νικήσωσιν, ἐπὶ τοῖς ἐλάττοσι προκαταβληθέντος αὐτοῖς τοῦ θυμοῦ θᾶττον χείρωται πρὸς τὰ μείζονα. διὰ τοῦτο προσάγω τοῖς ἐλάττοσι τὰ ἐπιτίμια, ἵνα κἂν ἕλῃ, κἂν μὴ ἕλῃ, μὴ ἀποτύχῃ. δῶ μὲν γὰρ ἕλων φησί, κατηγάλασα, δῶ δ' ἂν μὴ ἕλω, ἀθυτέστερον ἐποίησα πρὸς τὰ μέλλοντα. ἐξάγω τοίνυν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου. ὁ δὲ ἐξήει, καθάπερ ἀθλητὴς ἡμιγυμνος ἐπὶ παλαίστρα πολλὰ γυμνασάμενος χρόνον. παλαίστρα γὰρ τῷ μάρτυρι ὁ δεσμωτήριον ἰῶ, καὶ ᾗ κατ' ἰδίαν τῷ Θεῷ διαλεγόμενος, πᾶν ἐκείνου τὰ παλαίσματα ἐμαίθανεν ἅπαντα· ὅπου γὰρ δεσμὰ τοιαῦτα, ἐκεῖ ⳨ ὁ Χριστός πᾶσιν. ἐξῆει τοίνυν ἰσχυρότερος ἡμόμενος τῇ μακροτέρᾳ τοῦ δεσμωτηρίου θύρᾳ. δεξιωθέντα δ' αὐτὸν εἰς μέσον ἀγαγὼν ὁ διάβολος διὰ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ τῇ πονηρίᾳ, οὐ προσέδησε τῷ ξύλῳ, οὐ' προείρησε δεινός (ἐώρα γὰρ αὐτὸν τούτῳ ὀπτιμαιώτατα, ⳨ πάλαι αὐτὰ προμεμελετήκοντα) ἀλλ' ἄξιον τι ⳨ χρηστὸν ⳨ μηδέποτε ἐλπισθὲν μηχάνημα προσάγει τῷ πύργῳ ῥᾳδίως ἐμποιῆσαι δυνάμενον τὴν κατάρρωσιν. τοῦτο γὰρ ὅτι αὐτῷ ὃ ασφαλιζόμενοι ὅπως πάντων, ὥστε σκελίζειν μᾶλλον ἢ ὠθεῖν τοὺς ἁγίους. τί τοίνυν ὅτι ὃ μηχάνημα; τὴν χεῖρα κελεύσαντος ὑπλίσαι σκάφας ὑπὲρ αἷμα βαθεῖ, ἐπιθῆκαν δὲ ῥάβδους ⳨ ῥάχεις ⳨ λίθους ὑπὲρ τὴν χεῖρα, ἵν', ἐὰν ἀλγῇ, ⳨ προσπέσῃ τὴν χεῖρα θεῖσαι αὐτῷ ⳨ πλάσωσι ὃ τραῦμα λεῖον) εἶδες πῶς κακοῦργος ὁ διάβολος; δεῖ ἔρα πῶς ὁ δραστήριος τοῦ σοφοῦ ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ ἄκυρα· αὐτοῦ ἐποίησε τὰ μηχανήματα, ⳨ ὃ τῆς ὑπονοίας ὑπεστέλλοντο, ⳨ ὃ τῆς κακουργίας ποικίλον προσῆκεν ⳨ πλεονασμὸν πλείονος δόξης προσκτᾶσθαι τῷ μάρτυρι. ὅταν γὰρ μεῖα κακουργήσας ὁ ἀνταγωνιστὴς, εἶτα ἡττηθεὶς ἀπέλθῃ, τότε λαμπροτέρους ⳨ τῆς θυσίας ὁ ἀθλητὴς· ὅπερ ⳨ ἐνταῦθα συνέβαινεν. ἤμην γὰρ ὁ μακάριος Βαρλαὰμ ἀκλινὴς ⳨ ἀσφαλέστατον τὴν χεῖρα, καθάπερ ἀπὸ σιδήρου συγκειμένην ἔχων. κἂν εἰ πρόσκαιρα ἡ χεὶρ, οὐκ οὔτως ἰῶ, ἔγκλημα τοῦ μάρτυρος. ἐνταῦθά μοι μὴ ἀκριβείας προσέχετε πάντες, ἵνα μάθητε, ὅτι οὐ ⳨ προσκαίρα ἡ δεξιά, ἀλλ' ὡς ἔπος ὃ γνώμων. τί δήποτε; ὅτι καθάπερ ὅτι τῶν ταῖς πλευραῖς καταξαινομένων, ἢ ⳨ ἕτερόν τινα βασανιζομένων κρίνομεν, οὕτω ⳨ ἐνταῦθα δικαίζειν χρή. εἰ μὲν γὰρ ἐνδῶσι, ⳨ θύσωσι, ὃ ἔγκλημα τῆς ἀσθενείας αὐτῶν ἦν, ὅτι ταῖς ὠδῖσιν οὐκ ἐνεγκόντες ἔθυσαν· δῶ δ' ἐγκαρτερήσαντες ταῖς βασάνοις ἀλγήσωσι μὲν ἐφ' οἷς πάσχουσι, μὴ προδῶσι δὲ τὴν θυσίαν, οὐδεὶς αὐτοῖς ἐπῆν τῶν ἀλγηδόνων αἰτιᾶται τούτων, ἀλλ' ὡς ἀπὸ τούτου μείζονας αὐτῶν ἀποδεχόμεθα ⳨ θαυμάζομεν, ὅτι ⳨ ὠδῖνας ὑπέμειναν, ⳨ οὐκ ἠρνήσαντο. ⳨ ἐνταῦθα τοίνυν, εἰ μὴ οὐκ ἐνεγκὼν ὁ μακάριος Βαρλαὰμ τὸ κρίνεσθαι ἐπέκρουε θύειν, ἠττήθη· εἰ δ' αὐτὸν μὴ ἐνδιδόντες προείπασαν ἡ χεὶρ, οὐκ ἔστιν ἔγκλημα τοῦτο τῆς γνώμης τοῦ μάρτυρος. οὐ γὰρ τῆς προαιρέσεως ἀσθενούσης, ἀλλὰ τῆς τῶν νεύρων φύσεως τῷ ⳨ ἴδιον τοῦτο, ⳨ ἄκοντος τῆς χειρὸς τὸ ἁγίου καμπτομένης ⳨ τοῦ πυρὸς τοῦτο ζωώσαντος. ὥσπερ γὰρ τοῖς ξαινομένοις ταῖς πλευραῖς οὐκ ἐγκαλοῦμεν, ὅτι ἁφάσσεται αὐτῶν ἡ σάρξ· μᾶλλον δ', ἵνα ἐγκύψωσιν ἀγάγω τὸ προβλημα, ὥσπερ τοῖς πυρέττουσι ⳨ ἀσιτίαν οὐκ ἐπιτίθεμεν ἀλλὰ μεμφόμενοι καμπτομένων αὐτοῖς τῶν χειρῶν (οὐ γὰρ τῆς ἐκείνων βλακείας ὅτι τὸ γινόμενον, ἀλλὰ τῆς φλογὸς τὸ νοσήματος, τὴν ἰσχὺν αἰωλισκούσης, ⳨ σωματικούσης προφανῶς φύσιν λοιπὴν τῶν νεύρων τὴν ἀκολουθίαν) οὕτως οὐδὲ ⳨ ἅγιον τοῦτον δῶ ἐμέμφατο τῆς χειρὸς προπέτειαν. εἰ γὰρ πυρετὸς ⳨ ἄκοντος τὸ καμπτόμενος σωματικὰ τὰ μέλη πέφυκε ⳨ ἁφαίρεσιν, πολλῷ μᾶλλον δῶ ῥάχεις ὀπτικείμενοι *, ⳨ μὴ οὐδὲν τὸ μάρτυρος, τοῦτο αὐ εἰργάσαντο. ἀλλ' ὅμως οὐκ εἰργάσαντο, ἵνα σωφρει-

χ. ἐπιθυμιῶν

χ. ἐσφίγξατο

χ. ἀλγήσῃ

χ. ἀυτῷ

* δεξιᾷ.

μοτες· Οὐκ ἐλαύνει τύραννος, ἀλλ' ἐλαύνει Ἀβραὰμ τυράννων πάντων χαλεπώτερος. οὐχ ὁρᾷς ἀν᾽ ἄθραχας περχαιμφρους, ἀλλ' ὁρᾷς φλόγα ἐπιθυμίας ἀκατασβέστου. καταπάτησαι σκιρτοι· δεῦ ἀν᾽ ἄθραχας, καταπάτησον σὺ τῆς φύσεως τὸν πυρσόν· ἐπύκλωσαι σκιρτοι τοὺς θηρία, χαλίνωσον σὺ τὸν θυμόν, τὸ δυνάμενον ἡμῶν ἀτίθασον θηρίον· ἔσησαι σκιρτοι τοὺς ἐδιώτας ἀφορήτους, περιγλυφον σὺ τὴν ἀτοπον καὶ ποικίλην λογισμῶν τὴν βρυόντων σὲ τῇ καρδίᾳ σου· ὅτω μιμήσῃ μάρτυρας. Νεῦ γὰρ σὺκ ἔστι ἡμῖν ἡ πάλη, φησὶν ὁ Παῦλος, πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας. πῦρ ἐστιν ἡ ἐπιθυμία τῆς φύσεως, πῦρ ἀσβεστον καὶ διηνεκὲς κύων ἐστὶ λυπῶν καὶ μερίπτως· καὶ μυριάκις αὐτὴ ἀχαρέστη, μυριάκις ἐπιπηδᾷ, κἂν μὴ ἀφίσα). "χαλεπωτέρα μοι ἡ τῶν ἀθράκων φλὸξ· ἀμὰ αὕτη διηνεκεστέρα, καὶ τῆς ἐπιθυμίας. ἐπόλεμον ἔχομεν ἐκεχείρια τὸν πόλεμον τοῦτον, ἐδὲ ἐστὶ τὸ χαλεπὸν ἀμάχου χεῖ τὸ πρᾶγμα βίου, ἀλλὰ διηνεκὴς ὁ ἀγών, ἵνα καὶ λαμπρὸς ὁ στέφανος ᾖ). ἀλλὰ τί τὸ ἡμᾶς ἀεὶ Παῦλος καθοπλίζει, ἐπεὶ ἀεὶ πόλεμος χαρὰς, ἐπεὶ ἀεὶ γρηγορᾷ ὁ ἐχθρός. βούλῃ μαθεῖν, ὅτι πυρὸς οὐκ ἔλαττον ἡ ἐπιθυμία κακεῖνου τὸ Σολομῶντος λέγοντος, Περιπατήσει τις ἐπ' ἀνθράκων πυρὸς, ἐὰν μὴ πόδας οὐ καταφλεγήσεται; οὕτως ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν γυναῖκα τὴν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς, οὐκ ἀθῳωθήσεται). ὁρᾷς, ὅτι φύσις ἐπιθυμίας ἀμιλλᾶται" φύσει πυρὸς; ὥσπερ γὰρ ἀδύνατον πυρὸς ἁπτόμενον μὴ δίκαιον ἐμπρησμὸν, οὕτω πυρὸς ὀξύτερον τὸν ἀνθρώπου ὄψιν ἡ θεωρία τῆς ἀκολάστου βλεπούσης ἐπιλαμβάνεται ψυχῆς· καὶ καθάπερ ὕλης ἄπυρος, οὕτω τὰ λαμπρὰ τὴν σωφροσύνην τοὺς τῶν ἀστραγῶν κατέκλασεν ὀφθαλμούς. δίδαχθῆ μὴ πρόσχῃ τῷ πυρὶ τῆς ἐπιθυμίας ἔξωθεν θεωρίᾳ, ἀλλὰ φεύγειλεν αὐτὸ πάντα χρὴ καταβιπτάσαι λογισμοῖς βιαίοις, χαλινοῦντα τὸν ἐμπρησμόν, καὶ μὴ συγχωρεῖν* πρὸς τὸ φέρεσθαι τὸ πῦρ τῆς ἀμαρτίας τῆς ἡμετέρας. ἐὰν πᾶσα ἡ ἡδονὴ καὶ τὸ χαρὰ τῆς ἐπιτεταμένης τῶν παθῶν πυρὸς σφοδρότερον κρίνῃ ἔξωθεν τὸν ἀμαρτάνοντα, ἐὰν μὴ τις ἡμᾶς ἀπὸ τοσαύτης καὶ πίστεως ἀναγαγίζοιτο πρὸς ἕκαστον τῶν παθῶν· ἐν τούτοις ὁ μακάριος καὶ ἔνδοξος ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ Βαρλαὰμ ἐπαίσιον, ὅτι τῆς ἑαυτοῦ χεῖρος ὁλόκληρον ἐν τῇ δεξιᾷ πυρὶ βαστάζων, ἐδὲ πρὸς τὸν ἰδιώτην σὺκ ἐσάλευσε, ἀλλὰ τῶν ἀνδριάντων ἀπαθέστερον ἀκινήτως. μᾶλλον γὰρ ἤλγει μοι, ἢ ἔπασχε (σῶμα γὰρ ἦν τὸ ἀποκείμενον, καὶ ἡ σὰρξ) ἀλγεῖ γὰρ καὶ πάσχων, τὸ τοῦ σωματος δυνάμενον ἐν σώματι θνητῷ φιλοσοφίαν" ἐπεδείκνυτο.

Ἀλλὰ γὰρ ἀνῶμεν αὐτὸ μάρτυριον διηγήσομαι, ὥστε καὶ θεωρὸν γενέσθαι τὸν ἱστορίαν. σὺ δέ μοι σκόπει τὸν Ἀβραὰμ τὸν καινουργίαν, καὶ πῶς πολύτροπον τὸν θάνατον τῶν ἁγίων κατασκευάζων, ἐδὲ μὲ αὐτὸν ἦγαγεν ὅπου τηγανα, ἐδὲ γὰρ εἰς λέβητας ἐνέβαλε τὸν πυρὸς σφοδρότερον ζέοντας καὶ τὰ μὲν ἁπλουστέρου ἐπέδωκεν, ἐδὲ γὰρ εἰς πέλαγος κατέπεμψε, ἐδὲ γὰρ εἰς κάμινον ἐνέσπασε· καὶ τὸν μὲν ἐξεμέσθη τὰ ἀρόδρα, τὸ γὰρ ἁδρὰς ἐπὶ ζώντων" ἐπέσυρεν· ἑτέρους, τὸ σωμα ἡμαγμένους, κατέθηκεν ἀθράκας, καὶ ἀσπιδήρες ἐπεπόδων τοῖς ἕλκεσι πάντας θηρίου δριμύτερον τὰ τραύματα δάκνοντος· ἄλλοις ἄλλας ἐπέτρεπε χαλεπωτέρας τιμωρίας. ἐπεὶ δεῦ ἐνδεῖξαι ἄπαντα ταῦτα καθαγιαθεῖσα, καὶ" σὺν ταῦτα παθόντας μὴ πολλὴν τὴν θεοσέβειαν κρίνησαν ἐᾶς,* τοὺς μὲν αὐτοὺς ἐρχομένους ἐπὶ τὰ αὐτὰ παλαίσματα μείζω τὸν θαρρεῖν κατέθεσεν ἡμῶν, τί ποιῇ; κρινοῦ ἐπιτοῦ ἔστιν ἐπιδεῖξαι, ἵνα δὲ ἀμελητὴν καὶ ἀπλῆς τὴν τιμωρίας καταβάλῃ δὲ φεύγειν τὴν μάρτυρας. δὲ μὲν γὰρ ἀκουσθεὶς ἐ" ἰσηθεν, καὶ ἀφορητοι ἦ, τὴν θεοσέβειαν μελετᾷ δύκαταφεύγειν ἔχει. δὲ δ' ἀμελητὴν, καὶ κοῦφον ἦ, πάντων ἐστὶν ἀφορητότερον. ἔστω τοίνυν κρινὸς ὁ ἀγών, ἔστω ξένον δὲ μηχάνημα, ἵνα δὲ κρινὸν ἐδὲ ἀδόξον θορυβῆσαι τὸν ἀθλητὴ ὑποσκελίσῃ ῥᾳδίως. τί οὖν ποιῇ; ἐξάγει τὸν ἅγιον ἀπὸ τῆς δεσμωτηρίου δεδεμένον. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τὸ

ἐκείνου

Ερ.ε. ιϛ.

χ. χαλεπ

Παροιμ.ϛ.κη.

χ. φόβ

χ. εὐφρωσι

χ. ἐσαλ-

χ. ἀπέσυρεν

χ. πρὸ τὰ αὐτὰ παλ

* μᾶλλον ἢ

χ. ἐλπιδίν

by Google

τότε; ὅπῃ ὁ ἱερὰς ἠμιάζετο. Ὡσὸς γὴ ἔτεκεν ἐβλάστησεν νεῶ ὃ σῶμα τῦ μάρτυρος; ὅπῃ ὁ μέγας ἀρχιερὰς ἐβλασφημεῖτο Ἰησῦς ὁ Χριστός. ἔσχε πόσον τοῦ θαύματος ἡ συμφωνία ἐν ταφοχῇ. καθάπερ γὰρ ἐκείνη ἡ ῥάβδος οὐχ ὑπωμάνη ῥίζη, οὐδὲ ἔλκουσα τροφὴν ἀπὸ τῆς γῆς τοσάδας, ἀλλ' ἔρημος τῆς χορηγίας ὕσα τῆς ἐκφύσεως, καὶ τῷ καρποφόρῳ ἀπολέσασα δυνάμει ἐξαίφνης καρπὸν ἔδειξεν· οὕτω δὴ καὶ ὁ τοῦτο ἡ φωνὴ τῆς ῥίζης ἀποστερηθεῖσα, καὶ τῷ ἐκ τῦ ὀργάνου δυνάμει οὐκ ἔχουσα, ὁ ξηρῷ καὶ ἀγόνῳ σῶμα πῦ ἐξαίφνης ἐβλάστησεν. ὁ τοῦτο μὲν γὰρ ἀθάνατος ἦν, ὁ δὲ πνευματικὸς καὶ σὸν ὑρῶνος ἀνοίγων αὐτὸν τῷ τῷ φωνὴν ταύτῳ ἀποτικόντι τότε. τοσοῦτον δὴ τῶν ἀπόντων συγχαίρωμεν Ⓜ μάρτυσι, δοξάζωμεν Ⓜ ταῦτα θαύματα τουργοῦντα Θεόν, μιμησώμεθα τῷ τοσούτου ζηλωτὴ τῦ συνδούλου, βιάσασθαι τῆς χάριτος τῷ δεσπότῃ, λάβωμεν ἐκ τῆς Εἰρηνίδων ἐκκλησίας ἐν τοῖς πειρασμοῖς παράκλησιν καὶ τῷ δυνάμει τῦ πεποιηκότος ἡμᾶς Θεοῦ, καὶ τῷ ἐνδεδυμένοι καταπλαγῶμεν, τὰ πρὸ ἑαυτῶν πάντα εἰσφέρωμεν, καὶ ἐκ πρὸ αὐτῶν πάντας ἕψεται. κἂν δαίμονες, κἂν δαίμονες, κἂν αὐτὸς ὁ διάβολος ἡμῖν πυκτεύῃ, πλέον ὀφλήσει ἐς αἰ τοῖς πολεμοῦσιν ἡμῖν· μόνον αὖ τῷ οἰκείᾳ ὀπτὶ δυξώμεθα παρθυμίαν, καὶ ὅσα πρὸς ἡμᾶς εἰσενεχθῆναι χρὴ, πάντα εἰσενέγκωμεν. οὕτω γὰρ καὶ τῷ παῤῥησίᾳ τῦ Θεοῦ ῥοπῇ ὀπτασασόμεθα ἐνταῦθα, καὶ κῆ τῷ μέλλουσαι ζωῇ πολλῆς ἀπολαύσομεν δόξης καὶ σωτηρίας· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὀπτυχῆν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησῦ Χριστοῦ, μθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα δὲ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, τιμὴ, κράτος εἰς τὸν αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ξθ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΜΑΡΤΥΡΑ ΒΑΡΛΑΑΜ.

Μανὲς Νοεμ. ιθ.

Γυμνάζεσιν ἡμᾶς εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην ἑορτὴν καὶ παρόντες ὁ μακάριος Βαρλαάμ· οὐχ ἵνα αὐτὸν ἐπαινέσωμεν, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν ζηλώσωμεν· οὐχ ἵνα ἀκροαταὶ γενώμεθα τῶν ἐγκωμίων, ἀλλ' ἵνα μιμηταὶ γενώμεθα τῶν αὐτῦ κατορθωμάτων. ὅτι μὲν οὖν τῶν βιωτικῶν παραγμάτων οὐκ ἂν ἔλαττόν ποτε Ⓐ πρὸς τὰς μεγάλας ἀναβαίνοντες ἀρχὰς ἑτέρους κοινωνοὺς τῆς αὐτῆς παρεδρίας ἰδεῖν (φθόνος γὰρ ἐκεῖ τὸ βασκανία δεσπόσασι τῷ ἀγάπῃ) ὅτι δὲ τῶν πνευματικῶν οὐχ ὕστατος, ἀλλὰ τὰ πρῶτα ἀπῆν. τότε γὰρ μάλιστα τῆς οἰκείας τιμῆς αἴσθησιν λαμβάνουσιν Ⓐ μάρτυρες, ὅταν τὸν σύνδουλον τὸν ἑαυτῶν πρὸς τῷ τῶν ἰδίων ἀγαθῶν κτῆσιν φθάσαντα ἴδωσιν. ὥστε εἴ τις βούλοιτο ἐπαινεῖν μάρτυρας, μιμείσθω μάρτυρας· εἰ δὲ βούλεται ἐγκωμιάζειν τὸν ἀθλητὰς τῆς εὐσεβείας, ζηλούτω Ⓜ ἐκείνων πόνον. τοῦτο τοῖς μάρτυσι τὸν ἔλαττον τῶν οἰκείων κατορθωμάτων οἴοις τε ἦν δοῦναι. ἵνα μάθῃς ὅτι τότε μάλιστα αἰσθάνονται τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, ὅταν ἡμᾶς ἴδωσιν εἰς ἀσφάλειαν ὄντας, καὶ μείζω τιμὴν ὃ παράγμα κτήσωνται, ἄκουσον τῦ Παύλου λέγοντος· Νῦν ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ. καὶ ὁ Μωϋσῆς ὁ πρὸ τούτου πρὸς Ⓜ Θεὸν ἔλεγε· Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή, καὶ μὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου, ἧς ἔγραψας. οὐκ αἰσθάνομαι τῆς νῦν τιμῆς διὰ τὴν τούτων δυσποιίαν, φησί. σώματος γάρ ἐστιν ἀκολουθία τὰ πτερὰ ὃ πλήρωμα. τί τοίνυν ὄφελος τὴν κεφαλὴν στεφανοῦσθαι τῶν ποδῶν κολαζομένων; καὶ πῶς δυνατόν, φησι, μιμήσασθαι μάρτυρας; οὐδὲ γάρ ἐστι διωγμοῦ καιρός. οἶδα κἀγώ. διωγμοῦ μὲν καιρὸς οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ μάρτυρίου καιρός ἐστι· παλαισμάτων τοιούτων οὐκ ἔστι καιρός, ἀλλὰ στεφάνων καιρός ἐστιν. οὐ διώκουσι νῦν δαίμονες·

Χ. βάλε)

α Θεσ. γ. π. Εξ. λε. λε.

* Ζε

ἐκφιος τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν τῇ γῇ, ἢ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὁ Θεός, ἢ ἐν ᾧ θρόνῳ ᾧ βασιλικῷ τὴν φύσιν· αἰδέσθητι τὴν μητέρα ὅτως ἀεὶ μείζονα δίδωσιν ἀγαθά, ὡς ὁ ἀγαθολογῶν ἀποστερῇ ὁπηχθῇ. ποιᾷ γὰρ τοῦτο, ἐκφυγεῖν τι ἐκεῖνο πρόκειται ἐν ταῖς καθ' ἡμῶν κατασκευάζειν ἐπιβουλαῖς, ἡμᾶς γὰρ παιδεύων μηδέποτε αὐτῷ δεδοικέναι τὰ μὴ χρήματα· ὃ δὴ καὶ ἐν ταύτῃ γέγονεν ὅτι καὶ μάρτυρος. ἧς γὰρ προσεδόκησε φωνῆς ἀποστέρησιν αὐτῇ, πολλῷ μείζονα καὶ σεμνοτέραν αὐτῇ ἐχαρίσατο ὁ Θεός. ἡ γὰρ ἦν ἴσον μὴ γλώττης φθέγξεσθαι, καὶ χωλεῖς γλώττης. ἐκείνῃ γὰρ ἀκόλουθον ἦν καὶ χωλὰ ἅπαντα, ὃ γὰρ τῇ φύσει καὶ αὐτὴ ἔπαθεν ἐγένετο μόνον. χάριτι καὶ ἐξ ἀφώνου ἔσται μὴ τὴν τῆς γλώττης ἀκοπιῶν ὁμάρτους, ἐξ οὕτως αὐτῷ τὰ τῶν ἀγαθῶν πεπλήρωτο, καὶ ὁ σῶφρων ἀπήρτισο. ἦπλα γὰρ μείζονα καὶ σαφῆς ἀπόδειξις ἦν, ὃ τὴν γλῶτταν τιμᾶν. εἰ γὰρ μὴ ἐφοβοῦ τὴν γλῶτταν, ὦ μίαρε καὶ παμμίαρε, πῶς ἔσχεν αὐτὴν ἀπέτεμες; πῶς ἔσχεν οὐκ ἀφῆκες τῶν παλαισμάτων τὴν ἀνάθεσιν, ἀλλ' ἀπέκλεισας ὃ σαδιονιῶν ὥσπερ αὖ εἴ τις παγχρυσᾶ ζεῦγη μέλλων, εἶτα πλησας ἀφάτου λαῶν, καὶ μὴ ἕνα ἁμάξιος ἀντὶ τοῦ λοιποῦ, καλύσειεν ἀκοπίαν ἂν αὐτὰ γανιτοῦ ζεύγους χάριν, ἐξ ὅπως αὐτὸν παύσει, οὐ χρεία λοιπὸν ἑτέρας ἀποδείξεως πρὸς ὃ τὴν νίκην τῷ ζεύγει ἀκοπίαν φιλοσοφῆσαθαι· οὕτω δὴ καὶ ὅτι τῶν μαρτύρων σαφεστέρα πάντων ἀπόδειξις ἡ τῆς γλώττης ἀκοπία γέγονε τῆς κατὰ τῶν δαιμόνων νίκης. εἰ γὰρ καὶ ἔσπευδεν ἡ γλῶττα, ἀλλ' ὅμως ἀβάτατα πταίσματα δέδωκε τῷ δαίμονι. δῆλον τοῦτο καὶ ἐκείνης ἐπιθυμοῦσιν ὅλως, ἑαυτὴν μὴ εἰς μείζονα καθιστᾶν ἀγῶνα, τῷ δὲ μάρτυρι λαμπρότερον ποιεῖν τὸ φάρμακον. ὥσπερ γὰρ θαυμασίαν χωλὴ ῥίζης δένδρου ἰδεῖν, καὶ χωλὴ πηγῆς ποταμόν, ὅτω καὶ χωλὴ γλώττης φωνήν.

Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ τῶν σωμάτων λύσασθαι δυνάμενοι; ἰδοὺ ἡ φωνὴ καὶ ἀπέβαλε, καὶ λύσεν, καὶ ἐν μιᾷ καιρῷ ῥοπῇ ταῦτα ἀμφότερα γέγονε. καίτοι τοῦτο τῆς τῶν σωμάτων λυσάσεως πολλῷ μεῖζόν ἐστιν. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ φύσις τῶν σωμάτων ἀνάκειται, ἡ σύνθεσις ἡ δυναμένη μείζων· ἐνταῦθα δὲ αὐτὴ ἡ ἀνάθεσις τῆς φωνῆς αὐτὴν ἦν, ἀλλ' ὅμως λαμπρότερον πάλιν ἐγίνετο. καίτοι καὶ λαλοῦσας γλώττιδας μὲν ἀφέλης, ἀχρεῖον λειτουργεῖ τὸ ὄργανον. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὁ αὐλὸς ὁ πνευματικός· ἀλλὰ καὶ γλώττας ἀφαιρεθῇς, μείζων οὐκ ἐν ἀφωνος, ἀλλὰ καὶ ἐμμελέστερος καὶ μουσικώτερος φαίνεται μᾶλλον, καὶ οὐ πλείονος τῆς σκευῆς. καὶ ὅτι κιθάρας δὲ πάλιν, μὲν τὸ πλῆκτρον ἦν τις ἐξαφανίσῃ μείζων, ἀχρεῖος ἡ τέχνη, μαίνεται τὸ ἔργανον γίνεται· οὐ ταῦτα δὲ ἐνταῦθα τοιοῦτον, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀπαν καὶ γὰρ ἐν κιθάρᾳ τὸ τέμα, πλῆκτρον ἡ γλῶττα, τεχνίτης δὲ ἡ ψυχή, καὶ τέχνη ἡ ὁμολογία. ἀλλ' ὅμως ἀφαιρεθέντος τοῦ πλήκτρου, τῆς γλώττης λέγω, οὔτε ὁ τεχνίτης, οὔτε ἡ τέχνη, οὔτε τὸ ὄργανον ἀχρεῖον γέγονεν, ἀλλὰ πολὺ τῶν οἰκείων δυνάμεων ἐπεδείκνυτο. ἵνα ταῦτα ἐπίσης; ἵνα ταῦτα ἐπεδείξε τὰ θαυμαστὰ καὶ παράδοξα; ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος· ὥσπερ δ' φησὶν ὁ Δαυΐδ· Κύριε, ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ; Οὐκ ἐπήρθη ἡ μεγαλοφροσύνη σου ὑπὲρ τοὺς οὐρανούς· Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον. ὅτε μὲν οὖν ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων, νῦν δὲ ἐκ στόματος ἀγλώττων· ὅτε φύσις ἄνωθεν, νῦν δὲ τέχνη ἔνθεν. ἀνάλογον τότε ἡ ῥίζα ὅτι τῶν παίδων ἦν, ἀλλ' ὁ καιρὸς ἀπηρτισμένος· ἐνταῦθα δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ῥίζα ἀνήρητο, καὶ ἡ τῆς καρποῦ θλάσεις οὐκ ἐκωλύετο. καρπὸς γὰρ γλώττης, φωνή. θαυμαστότερα δὲ ὕστερα τῶν πρώτων. καὶ γὰρ ἵνα ταῦτα μὴ ἀπιστῆται, διὰ τοῦτο ἐκεῖνα πρόδηλα, ἵνα ἐν τούτοις μὴ θορυβώμεθα, τῆς διανοίας ἡμῶν ἐν ἐκείνοις προεθιζούσης. διὰ τί τοίνυν ταῦτα ἀπιστοῦνται, ἵνα ἐκεῖνα διὰ φανερῶν καὶ νεωστὶ γνωρίμων πιστωθῇ). οὕτω ποτὲ καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἐβλάστησεν, ὥσπερ ἐβλάστησε τὸ τέμα τὸ μάρτυρος νῦν. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν τότε;

Ps. ιη. 2. Ps. η. 2. Ps. ρμδ. 8.

γὰρ αὐτοὶ ἐπῆλθον χρόνος, ὅτι ταῦτα πάντα εἶχεν καὶ μάτην ἐγίνετο. οὐ γὰρ μέτριοι ἦν ἐνέκλασε τὴν πεπιθυκότων τὴν προθυμίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπέτεινε πλέον, καὶ μείζω καὶ θερμοτέραν αὐτὴν ἐποίησεν. ἀνδρακας ὑποστορέσας, φησίν, ⓐ ὡς ὅτι ῥόδα ἔτρεχον πῦρ ἀνῆψα, ⓐ ὡς εἰς πηγὰς ὑδάτων ψυχρῶν ἑαυτὸν ἔρριψα. καπέζωμα ταῖς πλευραῖς, καὶ βαλτία ἀμέτρητα ἀνέλαβες, καὶ καπίλαζεν ῥυακὰς αἵματος· ⓐ ὡς χρυσίῳ πάντοθεν περιῤῥεόμενοι, οὕτως ἐκαλλωπίζοντο. τοῖς χρημάτοις ἔρριψα, καὶ εἰς πέλαγος κατεπόντισα· ⓐ οὐχ ὡς εἰς βυθὸν καταβαίνοντες, ἀλλ' ὡς εἰς αὐτὸν ἀναβαίνοντες ⓦ οὐρανόν, οὕτω διέκειντο σκιρτῶντες καὶ ἁλλόμενοι. καὶ ὥσπερ ἐν ἱερᾷ πομπῇ χορεύοντες, καὶ ἐν λειμῶνι παίζοντες χλόερῳ, οὕτως ταῖς πυρείαις ἕκαστος ἔπαιζον, οὐχ ὡς πυρείαις, ἀλλ' ὡς αὖθις λαμπάδιον ἑαυτοῖς, καὶ στεφανοῦσθαι, καὶ τῇ τοιαύτης προθυμίας ὑπερβολῇ ταῖς ἐμαῖς προσέφθαιον πυρείαις. τί τοίνυν ἀν ἔτι προσεῖχεν, φησίν; ἀποτέμω τούτου τὴν κεφαλήν; ἀλλ' ὅπερ βούλεται, τοῦτο γινέσθω, καὶ μείζονα ⓐ μαθηταῖς λαμπάδιόσει τὴν ἀφ' ἧς ἔργων προβαίνουσιν. καὶ γὰρ πρέπει, ὅτι μάρτυρων θανάτου οὐκ ἔστι θάνατος, ἀλλὰ ζωὴ πέρας οὐκ ἔχουσα, καὶ μάλιστά γε ὑπὲρ ζωῆς τῆς πάντων ἀγωνίζονται χρή. ἀν τοίνυν ἀποτέμω τὴν κεφαλήν, καὶ θηναίως εἰσέγκῃ ὁ συμβολή, ἀφ' ἧς ἔργων αὐτοῖς παῤῥησίαν σαφέστερον, ὅτι οὕτω θανάτου δεῖ καταφρονῆν, καὶ μᾶλλον αὐτὴν διορθώσει τὰ φρονήματα, καὶ πλείονα αὐτοῖς ἐμπνεύσει πολυτίμους τὴν προθυμίαν. ἀφαιρῶ τοίνυν τὴν γλῶτταν ἀποτέμω, ἵνα ἀποστερηθέντες τῆς φωνῆς, ἧς ἀπόλαυσιν ⓐ τοῖς μάρτυσιν μαθηταί, καὶ τῆς συμβουλῆς ἐκπεσόντες, καὶ τῆς παῤῥησίας ἐρημωθέντες, δειλότεροι γένωνται, καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἀγωνίαν ἐπανέλθωσιν οὐκ ἔχοντες ⓦ ἐπαλείφοντα, οὐδὲ ⓦ διεγείρουσα καὶ καθοπλίζουσα. καὶ σκέπτει μοι τὴν κακουργίαν. Ηρώδης μὲν ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου· οὗτος δὲ οὐχὶ τὴν κεφαλήν, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν μόνην. τί δήποτε; ἀφ' ἑαυτοῦ κακουργότερον καὶ σκαιότερον. εἰ ἀποτέμοι τὴν κεφαλήν, φησί, καὶ ἀπεθάνη, ἀπηλλάγησαν οὐχ ὁρᾷ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἀδελφῆς τῆς ἑαυτῶν. ἐγὼ δὲ αὐτὸν βούλομαι ζῆσαν μάρτυρα τῆς φωνῆς καὶ τῆς συμφορᾶς τῆς οἰκείας γραπτῶν· ἵν' ὑπὸ τῆς ὀδύνης ἀγχόνας, καταπίπτοντα μὴ ὁρῶ, χέρα δὲ ὀρέγοντα μὴ δυνάμενος, καὶ ὃ συμβουλεύσαι παύσαι, ἅπερ ἐκ προτέρου, οὐκ ἔχων, τῆς φωνῆς μετὰ τῆς γλώττης ἐκκοπείσης. ἀλλ' Ο δραπέτευσεν τὸν σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν· ὃ σόφισμα τοῦτο εἰς τὴν ἐκείνου περιέτρεψε κεφαλήν. ἐκ οὐ μόνον συμβουλῆς οὐκ ἀπεστέρησεν, ἀλλὰ καὶ πλείονος αὐτὸν ἐποίησεν ἀπολαῦσαι παῤῥησίας καὶ πνευματικωτέρας μεταχεῖν διδασκαλίας. ὅπου γὰρ τοῦτο ἐκρέμασαν, καλῶς λοιπὸν ὅπου τὴν τομὴν ἰαχεῖς, καὶ δίκαιος αὐτὴν ἰαχεῖ γένοιτο, οὐχὶ ὃ τεῖσον ὡς ἀφροδυόμενος μέλος, ἀλλὰ ὃ ὑγιαῖνον ἀφ' ἑαυτοῦ. καὶ τὴν γλῶτταν ἔλεγον, οὐκ ἴσχυσεν αὐτὴν συνέχειν καὶ τὴν φωνὴν ἀλλ' ἡ μὲν τῆς ὀρκὸς ἐξεκόπητο γλῶττα, ἡ δὲ τῆς χάριτος ἐφίπτατο τῷ στόματι τὸ μαχαιρίου. καὶ ἡ μὲν φύσις ὃ οἰκεῖον ἠφίει μέλος τὸ σιδήρου τοῦτο κατεμαγκάζοντος, ἡ δὲ χάρις συνεκτείνειν αὐτὴν τὴν φωνὴν οὐκ εἴασεν. ὅθεν λοιπὸν πνευματικωτέρας ἀπέλαυσεν ⓐ μαθηταῖς διδασκαλίας, οὐκ ἀνθρωπίνη φωνῇ, καθάπερ τὰ πρότερα ἀκούοντες, ἀλλὰ θείᾳ πνὶ καὶ πνευματικῇ καὶ μείζονι τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας. καὶ πάντες συνέτρεχον, αὐωθεν ἄγελαι, κατωθεν ἀνθρωποι, ἕκαστος χωρὶς γλώττης τὸ μὲν ἐπιθυμοῦντες, καὶ ἀκούσαι φθεγξομένων ὕστερον. καὶ γὰρ ἐώων ὅτιπερ ἦν μετὰ καὶ δόξαν, τὸ μὲν* αὖθις γλώττης φθεγξομένου, πολλῷ μᾶλλον τῷ ἀφαιρεθέντι φέρειν αἰσχύνην, πολλῷ δὲ τῷ μάρτυρι δόξαν, μεγάλην δὲ τοῖς μαθηταῖς παῤῥησίαν καὶ ἀνθρωπίνης ἀνώτερον. καὶ γὰρ ἔδος ἦν Θεοῦ τοιοῦτον αὐωθεν καὶ ὄξ ἐρχῆς, ἅπερ αὖ καθ' ἡμᾶς ὁ ἀφαίρεσις ῥάψῃ, ταῦτα εἰς τὴν ἐκείνου πρέπειν κεφαλήν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας κατασκευάζειν σωτηρίας. σκέπτει δὲ ὄξέως ἐκεῖνος τὸ παράδοσον ⓦ ἀνθρωποι, καὶ αὐξήσει αὐτῷ ⓦ οὐρανὸν ὁ Θεός. ἀπέλασεν αὐτὴ ἐκεῖνος

χ. ἰηξῆς, χ. ἰηξοῦ

* ἐρᾶν

a. Κορ. γ. 18.

ὁ θηείον, ἡ πόρτα τῆς ἡμετέρας σωτηρίας τοῦ χαμαὶ βύθ) ἡ κυνή. Φέρε οὖν, ἐξετάσωμεν, τί δήποτε ὅτι τὴν ἐκκλησίαν τῆς γλώττης ἐχώρισε. μακρὰν γοῦν ἀπωτέρω Ⓦ λόγον ἀναζήτει, γυμνάσωμεν. ἴστω γὰρ εἰσόμεθα καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν τῶν μύρτυρος ὑπομονήν, καὶ τὴν τῆς ἀληθείας κακουργίαν. καὶ τὴν μὲν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν μαθόντες, θαῤῥήσομεν τῇ διαστάσει· τὴν δὲ τῶν μύρτυρος ὑπομονὴν γνόντες, μιμησόμεθα Ⓦ ζωόδουλοι· τὴν δὲ τῆς ἀληθείας κακουργίαν καταμαθόντες, ἀποσοβησόμεθα Ⓦ ἐχθρόν. ἀληθῶς γὰρ τοῦτο ἡμῖν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰδέναι αὐτὴν ταῖς μηχαναῖς, ἵνα μειζόνως αὐτὸν μισήσαντες, εὐκολώτερον αὐτῆς ἀπειληφώμεθα. ὅπερ γὰρ δυνατὸν εἰδέναι αὐτῆς τὰ τεύγματα, ἀκουσόν τί φησιν ὁ Παῦλος περὶ τῶν περιθυκότος. Κοσμίους γὰρ ἐπιστέλλων ὅτω πως φησί· Κυρώσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. οὐ γὰρ αὐτῆς τὰ τεύγματα ἀγνοοῦμεν. Ἡς οὖν ἡ αἰτία, δι' ἣν τὴν γλῶτταν ἐξέκοψε; μικρὸν ἄνωθεν ἀνάγκη σε μνησθῆναι.

Πόλεμος ἀνέῤῥιπτο ποτὲ τὴν ἐκκλησίαν χαλεπὸς, οὐχὶ βαρβάρων ἐπιστρατευσάντων ταῖς πόλεσι, οὐδὲ ἀλλοφύλων τινῶν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν δοκοῦσαν τοῦ σέσθαι τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἡ βαρβάρων ἡ πολεμίων ἡ τυράννων ἀπάντων ἀπωλεστέρων ἡ ὠμοτέρων κεχειρωμένων τοῖς ὑπηκόοις. οὐ γὰρ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἡ πατρίδος ἡ χρημάτων ἢ τῆς παρούσης ζωῆς ὁ κόσμος ἦν τότε, ἀλλ' ὑπὲρ βασιλείας οὐρανῶν ἡ τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν, ὑπὲρ ἀθανάτου ζωῆς, ὑπὲρ ὁμολογίας τῆς εἰς Ⓦ Χριστόν. ἓν κακὸν ἦν αἰχμαλωσίας ἐπινοῆσαι τύπος. οὐ γὰρ τῆς σαρκὸς πόλεως ἐξέβαινον, ἀλλὰ τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ τῆς ἐλευθέρας ἐπεχείρουν ἀποστερῆσαι, καὶ τὸν ψυχὴν ἕκαστον καταδῦσαι ἀνάγκην ἐπὶ τὴν βαρβαρικὴν, καὶ Ⓦ οἰκεῖον διαστῆσαι ἐξόμνυσθαι, ἡ τῇ τῶν δαιμόνων ὑποκύψαι τυραννίδι, ἡ σὺν λυμεῶσιν καὶ ἐχθροῖς τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας θεραπεύειν δαίμονας· ὁ μυρίων θανάτων καὶ πάσης γέεννης χαλεπώτερον καὶ ἀφορητότερον ταῖς φιλοχρίστοις ψυχαῖς. τότε δὴ πολλῶν ὑποδρυχίων γινομένων, ἡ τῶν χαμαὶ ῥοῦς αἱρομένου, καὶ πολλῶν καταγομένων, ὁ μακάριος ὄντως Ῥωμαϊκὸς πτερνίζεται εἰς μέσους· οὐκ ἐσκόπησεν ἀθλίως ὅπως ἑαυτὸν ὑπολύσῃ τοῖς κυδωνίοις, ἀλλὰ τοὐναντίον σὺν πυροφόροις, σὺν ἀναπεπταμένοις, σὺν τὴν οἰκείαν τοῦ δόντος σωτηρίαν ζωῆς, πτερυγίσαι, ἀναμαχέσασθαι πτερυσσόμενος, σὺν μὴ καταπεσοῦσι θύραις, σὺν ἐστῶσι ἀσφαλιζόμενος θύραις ἡ τοῦ μὴ πίπτειν ἐν συμβουλαῖς, τοῦ τὴν μέλλουσαν, τοῦ τὴν πρώτων τοῦ καμεῖν πολλὰ φιλοσόφων, δίκης ὁ τοῦ σκαιοῦ τύπου, ὁ διεστραμμένος ἐκείνου, αἰτιασθεὶς τοῖς πόνοις τὰ ἔπαθλα, ταῖς βασάνοις σὺν τοῖς φθόνοις, ταῖς ἀληθείαις τὰ βεβηλώματα· διδάσκων τίς μὲν ἡ παροῦσα ζωὴ, τίς δὲ ἡ μέλλουσα, ἡ πόσον ἐκατέρας τὸ μέσον, ἡ ὅτι πάντως ἀποθανεῖν ἀνάγκη. καὶ γὰρ μὴ τούτῳ τῷ τρόπῳ καταλύσωμεν τὴν ζωὴν, τῷ νόμῳ τῆς φύσεως πάντως ἀναγκαζόμενοι μικρὸν χρόνον ὕστεροι τῶν σωμάτων ἀποκοσμήσομεν τάφον. ταῦτα δὴ, ἡ τὰ τύπος ἔοικότα τοῖς παθοῦσιν, ἀνορθῶσαι τὰ παρειμένας χεῖρας, ἐγεῖραι τὰ παραλελυμένα γόνατα, σὺν φυγάδας ἐπάγαγε, τὸν διαλύσαι ἐξέβαλε, τὸν ἀγανῆ ἀπέλασε, θῆρας εἰσῆγεν· ἀντὶ διαλύσεως ἐπόησεν, ἀντὶ δορκάδων ἡ ἐλάφων λέοντας ἀπεφαλάσατο πολλῆς πίονας τῆς ἰσχύος. ζωοκρότησε τοῦ Χριστοῦ ὁ στρατόπεδος, τὸν αἰχμάλωτον τὸν παρ' ἡμῖν εἰς τὰ τῶν πολεμίων μετήνεγκε κεφαλάς. ἰδὼν τοίνυν ὁ ἀληθὴς ἀνθρώπου μεταβολὴν γενομένην, ἡ σὺν χρὸς ἡ τοῦ μὴ τὸν διδοικότας αὐτὸν ἡ πτήσσοντας νῦν καταγελῶντας αὐτῆς ἡ καταπολεμοῦντας, ἐπαποδυομένους τοῖς κινδύνοις, ἐπιπηδῶντας τοῖς κολαστηρίοις, ἡ γοῦν τὸν αὐτὸν, πόλεις ἀφεὶς κατ' ὀλίγου λοιπὸν ἔπυθεν ὅλος, πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς καὶ τὴν μανίαν ἡ τῆς μαχαίρας ταύτης κατῶν κεφαλῆς. καὶ τί ποιῇς; σκοπῶμεν τὴν κακουργίαν. οὐκ ἤγαγεν αὐτὸν ὅτι βασάνους, οὐκ ἀπέπεμψεν αὐτῆς τὴν κεφαλήν. ἐδίδαξε γὰρ

γνόντες, μιμησόμεθα Ⓦ Χριστοῦ δούλου· τὴν δὲ τῆς ἀληθείας κακουργίαν καταμαθόντες, ἀποσοβησόμεθα Ⓦ ἐχθρόν. ἀληθῶς γὰρ τοῦτο ἡμῖν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰδέναι αὐτὴν ταῖς μηχαναῖς, ἵνα μειζόνως αὐτὸν μισήσαντες, εὐκολώτερον αὐτῆς ἀπειληφώμεθα. ὅπερ γὰρ δυνατὸν εἰδέναι αὐτῆς τὰ τεύγματα, ἀκουσόν τί φησιν ὁ Παῦλος περὶ τοῦ πεπαροιθυκότος. Κοσμίους γὰρ ἐπιστέλλων ὅτω πως φησί· Κυρώσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. οὐ γὰρ αὐτῆς τὰ τεύγματα ἀγνοοῦμεν. Ἡς οὖν ἡ αἰτία, δι' ἣν τὴν γλῶτταν ἐξέκοψε; μικρὸν ἄνωθεν ἀνάγκη σε μνησθῆναι.

Πόλεμος ἀνέῤῥιπτο ποτὲ τὴν ἐκκλησίαν χαλεπὸς, οὐχὶ βαρβάρων ἐπιστρατευσάντων ταῖς πόλεσι, οὐδὲ ἀλλοφύλων τινῶν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν δοκοῦσαν τοῦ σέσθαι τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἡ βαρβάρων ἡ πολεμίων ἡ τυράννων ἀπάντων ἀπωλεστέρων ἡ ὠμοτέρων κεχειρωμένων τοῖς ὑπηκόοις. οὐ γὰρ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἡ πατρίδος ἡ χρημάτων ἢ τῆς παρούσης ζωῆς ὁ κόσμος ἦν τότε, ἀλλ' ὑπὲρ βασιλείας οὐρανῶν ἡ τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν, ὑπὲρ ἀθανάτου ζωῆς, ὑπὲρ ὁμολογίας τῆς εἰς Ⓦ Χριστόν. ἓν κακὸν ἦν αἰχμαλωσίας ἐπινοῆσαι τύπος. οὐ γὰρ τῆς σαρκὸς πόλεως ἐξέβαινον, ἀλλὰ τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ τῆς ἐλευθέρας ἐπεχείρουν ἀποστερῆσαι, καὶ τὸν ψυχὴν ἕκαστον καταδῦσαι ἀνάγκην ἐπὶ τὴν βαρβαρικὴν, καὶ Ⓦ οἰκεῖον διαστῆσαι ἐξόμνυσθαι, ἡ τῇ τῶν δαιμόνων ὑποκύψαι τυραννίδι, ἡ σὺν λυμεῶσιν καὶ ἐχθροῖς τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας θεραπεύειν δαίμονας· ὁ μυρίων θανάτων καὶ πάσης γέεννης χαλεπώτερον καὶ ἀφορητότερον ταῖς φιλοχρίστοις ψυχαῖς. τότε δὴ πολλῶν ὑποδρυχίων γινομένων, ἡ τῶν χαμαὶ ῥοῦς αἱρομένου, καὶ πολλῶν καταγομένων, ὁ μακάριος ὄντως Ῥωμαϊκὸς πτερνίζεται εἰς μέσους· οὐκ ἐσκόπησεν ἀθλίως ὅπως ἑαυτὸν ὑπολύσῃ τοῖς κυδωνίοις, ἀλλὰ τοὐναντίον σὺν πυροφόροις, σὺν ἀναπεπταμένοις, σὺν τὴν οἰκείαν τοῦ δόντος σωτηρίαν ζωῆς, πτερυγίσαι, ἀναμαχέσασθαι πτερυσσόμενος, σὺν μὴ καταπεσοῦσι θύραις, σὺν ἐστῶσι ἀσφαλιζόμενος θύραις ἡ τοῦ μὴ πίπτειν ἐν συμβουλαῖς, τοῦ τὴν μέλλουσαν, τοῦ τὴν πρώτων τοῦ καμεῖν πολλὰ φιλοσόφων, δίκης ὁ τοῦ σκαιοῦ τύπου, ὁ διεστραμμένος ἐκείνου, αἰτιασθεὶς τοῖς πόνοις τὰ ἔπαθλα, ταῖς βασάνοις σὺν τοῖς φθόνοις, ταῖς ἀληθείαις τὰ βεβηλώματα· διδάσκων τίς μὲν ἡ παροῦσα ζωὴ, τίς δὲ ἡ μέλλουσα, ἡ πόσον ἐκατέρας τὸ μέσον, ἡ ὅτι πάντως ἀποθανεῖν ἀνάγκη. καὶ γὰρ μὴ τούτῳ τῷ τρόπῳ καταλύσωμεν τὴν ζωὴν, τῷ νόμῳ τῆς φύσεως πάντως ἀναγκαζόμενοι μικρὸν χρόνον ὕστεροι τῶν σωμάτων ἀποκοσμήσομεν τάφον. ταῦτα δὴ, ἡ τὰ τύπος ἔοικότα τοῖς παθοῦσιν, ἀνορθῶσαι τὰ παρειμένας χεῖρας, ἐγεῖραι τὰ παραλελυμένα γόνατα, σὺν φυγάδας ἐπάγαγε, τὸν διαλύσαι ἐξέβαλε, τὸν ἀγανῆ ἀπέλασε, θῆρας εἰσῆγεν· ἀντὶ διαλύσεως ἐπόησεν, ἀντὶ δορκάδων ἡ ἐλάφων λέοντας ἀπεφαλάσατο πολλῆς πίονας τῆς ἰσχύος. ζωοκρότησε τοῦ Χριστοῦ ὁ στρατόπεδος, τὸν αἰχμάλωτον τὸν παρ' ἡμῖν εἰς τὰ τῶν πολεμίων μετήνεγκε κεφαλάς. ἰδὼν τοίνυν ὁ ἀληθὴς ἀνθρώπου μεταβολὴν γενομένην, ἡ σὺν χρὸς ἡ τοῦ μὴ τὸν διδοικότας αὐτὸν ἡ πτήσσοντας νῦν καταγελῶντας αὐτῆς ἡ καταπολεμοῦντας, ἐπαποδυομένους τοῖς κινδύνοις, ἐπιπηδῶντας τοῖς κολαστηρίοις, ἡ γοῦν τὸν αὐτὸν, πόλεις ἀφεὶς κατ' ὀλίγου λοιπὸν ἔπυθεν ὅλος, πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς καὶ τὴν μανίαν ἡ τῆς μαχαίρας ταύτης κατῶν κεφαλῆς. καὶ τί ποιῇς; σκοπῶμεν τὴν κακουργίαν. οὐκ ἤγαγεν αὐτὸν ὅτι βασάνους, οὐκ ἀπέπεμψεν αὐτῆς τὴν κεφαλήν. ἐδίδαξε

γὰρ

Ἐκ. Κορ. ε. ιι.

χιμαιρα.

χ. ἀφίσει.

τα τὰ μέλη. ἡ κεφαλὴ κεφαλοῦται, ἡ δὲ λοιπὸν σῶμα ἀγάλλεται. Εἷς Ὀλυμπιονίκης γίγ, ἡ ἰλάσκηρος δικαίως δύφραίνεται, & μὴ πολλῆς αὐτὸν δέχεται τῆς δύφημίας. Εἰ δὲ ὅπι τὴν Ὀλυμπιακὴν ἀγῶνων Ⓖ μεγάλην εἰς σὲ ἱδρῶτας ἐκείνους εἰσενεγκόντος τοσαύτην καρποῦται τὴν ἡδονήν, πολλῷ μᾶλλον ὅπι τὴν τῆς ὑστεβείας ἀθλητὴν τοῦτο ἡμῶν αἴ. πόθεν ἐσμὲν ἡμεῖς, Ⓖ μάρτυρες, κεφαλή. Ἀλλ' οὐ δυνάται εἰπεῖν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσί, χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. ἔνδοξα μὲν τὰ μέλη, ἀλλ' ἡ ὑπεροχὴ τῆς δόξης οὐ ποιεῖ τοὺς τὰ λοιπὰ μέρη ζωαφείας ἀλλοτρίωσιν. Ταύτην γὰρ μάλιστα ἔνδοξα γίγ, ὅταν πρὸς ἡμᾶς ζωάφειαν μὴ διακρούσηται. ἐπεὶ ἡ ὀφθαλμὸς τοῦ λοιποῦ παντὸς σώματος λαμπρότερος ὤν, τότε πρὸς οἰκείαν δόξαν περιεῖδε δόξαν, ὅταν μὴ τοῦ λοιποῦ σώματος ἀποχίζηται. ἡ τί λέγω περὶ μαρτύρων; Εἰ γὰρ ὁ διαπλάστης αὐτῶν οὐκ ἐπῃσχύνθη ἡμᾶς κεφαλὴν, πολλῷ μᾶλλον αὐτοὶ μέλη ἡμῶν εἰσὶ) οὐκ ἐπαισχύνονται. ἀγάπην γὰρ ἔρχεται ἐρρίζωται ἡ ἀγάπη τοῦ διεγκόντος ζωάσαι & ζωσθῆναι ἔνωσιν, & περὶ τῆς ἀξίας οὐκ ἀκριβολογῆται. ὥσπερ οὖν αὐτοὶ ζωοποιοῦσιν ἡμῶν τοὺς ἀμαρτήμασιν, οὕτως ἡμεῖς συγχαίρομεν αὐτῶν τοῖς κατορθώμασιν. οὕτω καὶ Παῦλος ἐπέλθωμεν χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων. ἀλλ' ὃ μὲν κλαίειν μετὰ κλαιόντων, βύκολον· ὃ δὲ χαίρειν μετὰ χαιρόντων, οὐ σφόδρα ῥᾴδιον. ῥᾷον γὰρ τοῖς ἐκ συμφορᾶς οὖσι ζωοποιοῦμεν, ἢ τοῖς εὐδοκιμοῦσι ζωποιοῦμεν. ἐκεῖ μὲν γὰρ αὐτὴ ἡ συμφορὰς ἡ φύσις καὶ τὸ λίαν ἰσχυρὸν ἐκεῖθεν συμπαθῆναι ἐπικάμπτει· ἐνταῦθα δὲ ὅπι τῆς εὐσεβείας ὁ φθόνος καὶ ἡ βασκανία Ⓜ μὴ σφόδρα φιλοσοφοῦσα οὐκ ἀφίησι γνώσθαι κοινωνὸν τῆς ἡδονῆς. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀγάπη τὰ διηρημένα ζωάγει καὶ ζωδεῖ, οὕτως ἡ βασκανία τὰ ἑνωμένα διαιρεῖ. διὸ παρακαλῶ, μιμησώμεθα συγχαίρειν τοῖς εὐδοκιμοῦσιν, ἵνα καὶ φθόνου καὶ βασκανίας τὴν ψυχὴν ἐκκαθάρωμεν. οὕτω γὰρ οὕτως ἀπολαύσει τὸ κέρδος τοῦτο ὃ χαλεπὸν καὶ δυσίατον, ὡς ὃ ζωπάσασθαι τοῖς ἐν ἀρετῇ βιοῦσιν. ἀκούσωμεν πάλιν ὁ Παῦλος ἐν ἑκατέρᾳ τούτοις ἐστὶν ἄκρος. Τίς, φησιν, ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; οὐκ εἶπε, καὶ οὐκ ἐγὼ λυποῦμαι, ἀλλ', οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι, τῇ τοῦ σωτηρίας τῆς πυρώσεως τὸν ὀπίσασιν τῆς ὀδυνῆς ἡμῶν ἀπαλλάξασθαι βουλόμενος. καὶ πάλιν ἑτέρᾳ γράφων, Χαρὰ ἡμῶν ἐβασιλεύσατε, φησὶ καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συνεβασιλεύσωμεν. & πάλιν, Νῦν ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ. ὅσα πάσχει ἀποστόλους ἐν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἡ εὐδόκιμος, ὃς οὔτε ζῆν ἐνόμιζεν, ἐκείνου μὴ σωζομένου. ὁ θεσπέσιος εἰς τοῦτον ἀρπαγεὶς οὐρανὸν, καὶ εἰς παράδεισον ἀπενεχθεὶς, καὶ μυστήρια κατανοήσας ἀπόρρητα, καὶ τοσαύτης πρὸς Ⓜ Θεὸν ἀπολαύσας παῤῥησίας, οὐ σφόδρα ἄθησιν ἐκείνων ἐλάμβανε τῶν ἀγαθῶν, εἰ μὴ καὶ σὺν ἀδελφοῖς εἶδε ζωοποιουμένους. οἶδε γὰρ, οἶδε σαφῶς, ὅτι ἀγάπης σύνδεσμον οὔτε μεῖζον οὔτε ἴσον ἔστι, σὺν αὐτῷ τὸ μαρτύριον, ὁ πάντων ἐστὶ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν. & πῶς, ἀκούσον. ἀγάπη μὲν καὶ χαρὰς μαρτυρίου ποιεῖ μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ· μαρτύριον δὲ χαρὰς ἀγάπης οὐκ ἂν ἰσχύσειε τοῦτο ἐργάσασθαι. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀπ' αὐτῶν τῶν τοῦ Χριστοῦ ῥημάτων. πρὸς γὰρ τοὺς μαθητὰς ἔλεγε· Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι μαθηταί μού ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἰδοὺ ἀγάπη χαρὰς μαρτυρίου μαθητὰς ἐποίησεν. ὅτι δὲ μαρτύριον χαρὰς ἀγάπης οὐ μείον μαθητὰς ποιεῖ, ἀλλὰ σοὶ ὠφελεῖ μὴ τὸν ζωοποιούμενον ἀκούσαι Παύλου λέγοντος· Ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω; σοὶ ὠφελοῦμαι. Διὰ τοῦτο μάλιστα Ⓜ ἅγιοι τοῦτον φιλοῦσι τὸν σήμερον ἡμᾶς συναγαγόντα, τὸ μακάριον Ρωμανὸν, ὅτι μὴ δὲ μαρτυρίου πολλοῦ τὸν ἀγάπην ἐπεδείξατο. διὸ καὶ τὴν γλῶτταν ἐξεκόπη τοῦ ἀγίου. & γὰρ καὶ τοῦτο ἄξιον ἐξετάσαι, τί δήποτε οὐκ ὅπι βασάνους καὶ κολάσεις καὶ πυρφόρας ἤγαγεν αὐτὸν ὁ διάβολος, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν ἀπέτεμεν. οὐ γὰρ εἶχε τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλὰ μὴ πολλῆς τῆς πειθοῦς. καὶ γὰρ κακοῦργόν ὄντι

ὁ

α. Κορ. ιϛ. κα. Ρωμ. ιβ. ιε. β. Κορ. ια. κθ. α. Κορ. δ. ι. α. Θεσ. Γ. ιι. Ιωαν. ιϛ. λα.

λεις, τὸ πάθημα ὑ κατέχεις· Εἰ πάθος ἔχεις, τὸ ἀπαθὲς οὐ μεμάθηκας. Ζῶπα ἀκούσας ἐ- ιγ. ἐκ ἔχ.
κλάθησα τὴν ψυχικὴν ἀπιστίαν· ἀπεδυσάμην τὴν ἀμφίβολον γνώμην· δύελαβοι Ⓜ τοῦ πεπεισμένου· ἠφάμην τῶν σώματος χαίρων, ᾗ τῆς ἐμῆς· ὀξέπλωσα μὴ τὴν δακτύλων ᾗ τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα, ᾗ δύο λοιπὸν ἐναργεστάτων ἠθέμην. "Ὀκρέατον, Ⓒ ἐώρων· καὶ τὴν μὲν χρεῖσσονα κατέχον, τὴν δὲ ψυχὴν Θεὸν κατανοοῦν· Ⓒ τὸ ἔξωθεν ἤνεγκαν θαύματι, ᾗ τὸ ἔσωθεν φοβερόν· ᾗ τὸ φαινόμενον μέγα, ᾗ τὸ κατάμενον θαῦμα. ἐδόκησα γὰρ ἐν ὀπλαγχνίᾳ ὀκλάσθαι· ὁ Κύριός μου, ᾗ ὁ Θεός μου. ὑδαμοῦ γὰρ ἔβλεπον δοῦλον, ὑδαμοῦ βασιλέα φαινόμενον ἐφαίνετο σχῆμα· ᾗ τὸ συγκεκλεισμένον ὀξέλαμπε, ᾗ τὸ θεῖον ὀξήστραπτε· ᾗ τὸ φερόμενον ὑφοῦτο, καὶ τὸ φερῶν ἐδιδόξαζον· ᾗ δύο νοουμένων πραγμάτων ἓν ἐν τῷ τὸ πρόσκυνούμενον πρόσωπον. Ζῶπα ἐγὼ πεῖρα παρέλαβον, Ζῶπα δακτύλῳ ὀκρέατησα, Ζῶπα ψυχῇ κατενόησα. σὺ δέ, Ἄρειε, πόθεν τὸ βλάσφημον ἐδιδάχθης; πόθεν ἔμαθες, ἃ κηρύττῃς; Χριστὸν ἐψηλάφησας ὡς ἐγώ; τὴν χεῖρα πρόσωγκας; σοῦ τύπους ἤβυσας; Ⓒ δάκ- τυλοι μάρτυρόσοί σοι; κατέχες Ⓜ Κύριον σύ; Εἰς ποίαν χεῖρα; Εἰς ἣν ἥπλωσας ἀχμηλίαν; Εἰς ἣν σοῦ ἀποστολὴν ἐσύλησας; Εἰς ἣν ἐπέδεξω τὸ βαρβάρου ἀλάφυ- γα; Εἰς ἣν ὀκρέατεις Ⓜ μεθόδου τῆς ἀσεβείας; Εἰς ἣν ἐχώσας ἀκάθη τὸ αἵματος; ὡς ταύτην Χριστὸν ἐψηλάφησας; μὴ γένοιτο. οὐχ οὕτως ἄδικος ὁ διδάσκων, οὐχ οὕτως ἔπι- σφαλὴς ὁ Χριστός, ἵνα σοι τὴν ἰδίαν ἐμπιστεύσῃ σάρκα. Οὐκ ὀκρέατησας, ὃν ἠθέτησας· Οὐκ ἐψηλάφησας, ὃν ἐμίσησας· οὐκ ἤβυσας, ὃν ἐσμίκρωσας. Εἰ γὰρ ἤβυσας, οὐκ ἂν ἐπαπέπωσας· Εἰ καλῶς ὀξεζήτησας, οὐκ ἂν οὕτω κακῶς πρὸς ἐρμήνευσας. ἀπαγε, "ἀπόλοιο τῆς κακίας, πιστῆς μὴ τὴν οἰκείων συμμαχον. τίνος ἕνα σὺν κατέβαλον πύρσον· ιθ. κάτεσχ.
τίνα τῶν Θρᾳκίων ἠλευθέρωσα τῆς σῆς τυραπίδος. ἐπὶ μικρὸν ᾗ πάντα ζῆν σε καλύω· ἐπὶ μικρὸν ᾗ διώκω σε τῆς οἰκουμένης. ἀρτὶ σε τὴν κεφαλὴν ἀφαιρούμην· ἀρτὶ καὶ τὴν δύσιν ἀπαλλάτω τῆς σῆς ἀσεβείας. ναί, μισόκαισε Θωμᾶ, πλήρωσον ἔργον Ⓜ λόγου· ἀκηλεύθησον τῇ φωνῇ σου· καλὸν τὸν ἀρχὴν βεβαίωσον ᾗ τὰ τέλει. ὡς τὴν Θρᾴκην ἠλευθέρωσας, ἐλευθέρωσον ᾗ τὴν δύσιν. ἀκούσω ᾗ Ⓜ λησμονῶς Ⓜ τύραννον ἐκκο- πέντα· σεφάνωσον Ⓜ βασιλέα τῇ νίκῃ· βραβεύσον εἰρήνην τῷ κόσμῳ· δέξαι σοῦ ἱδρῶ- τας τὸν σεσηλγότων· δέξαι τὴν πόλιν ἱκετεύουσάν σοι, τὸν κοσμον πᾶσαν ἠλικίαν ἀπίσχλε σοι προσοψίαν. γέροντες ᾗ νέοι προσαποθνῄσκομεν σε τῷ ζάφῳ· πρῶτοι ᾗ νεα- νίσκοι προεκπλεκόμεθά σε τῷ σώματι· νήπια τρουθίων δίκην ἀτενίζοισι πρὸς σε κεχηνότα. μὴ πρῶτος ἡμᾶς ἀπόπεμψης σοῦ πόνος· δὸς ἡμῖν ἄξιον μισθὸν 30
τῶν ἱδρώτων. σοὶ δὲ ἀπαιτοῦμέν σε μέγα· ἀπαρέχῃς, αἰτούμεθα· ἃ δίδως, ζητοῦμεν· ἃ θέλῃς ἰδεῖν, ὑπισχνούμεθα: Ⓜ βασιλέα σε πεπλεγμένον, Ⓜ Ἄρειον ἐληλεγμένον, τὴν βασιλέα σε- φανωθέντα, Ⓜ κόσμον ὑπισταφέντα, Ⓜ Χριστὸν ὑψωθέντα, καὶ πᾶσι πάσης ἡμῖν τῆς κλίσεως ἀκούοντα, ὁ Κύριός μου, Ⓒ ὁ Θεός μου· ᾧ ἡ δόξα, τιμή, Ⓒ κράτος εἰς τοὺς αἰῶ- νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. χ. εἰσαῶν 35

Λογ. ξη. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΑ ΡΩ- μανόν. χ. μάρτυρα

Μιῶδε Νο- εμ. ιη.

Αλιὰ μαρτύρων μνήμη, ᾗ πάλιν πανήγυρις Ⓒ ἑορτὴ πνευματική. ἔκαμον ὀκλοῦσι, Ⓒ χαίρομεν ἡμεῖς· ἐπάλαισαν ὀκλοῦσι, ᾗ ἡμεῖς ἀ- γαλλόμεθα· ὀκείνων ὁ σεφανος, ᾗ ἡμῶν ὁ κλέος, μᾶλλον δὲ τῆς ὀκκλησίας ἁπάσης ἡ δόξα. ᾗ πῶς καὶ τοῦτο γένοιτο, φησι; ὅτι μέ- ρη ᾗ μέλη ἡμῶν εἰσιν Ⓐ μάρτυρες. Εἴτε δὲ πάσχῃ ἓν μέλος, συμ- πάσχῃ πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάν- τα

α. Κορ. ιβ. κε.

σμον ἐπλήρωσι, ϗ μθῶν χ̄ῦ τόπον ὁλόκληρος· Εἰς πᾶσαν τὴν γλῶ ἐξῆλθε ἡ δόξα αὐτ̄ῦ, ϗ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτ̄ῦ. πῶς οὖν αὐτὸν ὁμολογῶ; ἥλιον; ἀλλ' ὑπὸ νυκτὸς οὐκ ἐλέγχεται· ἀφίεμι; ἀλλ' ἡμέρᾳ τοῦτον οὐ κρύπτει. ὁ πρωτὶ χειμῶ καταγλαΐζει τὴν κτίσιν· πόντα ζόφον ἀπελαύνει τῆς οἰκουμένης. οὐκ ἔτι νὺξ μετ' αὐτ̄ῦ
χ. αὐτῷ ἢ καταλύει· 5 σκότος· αὐτ̄ῦ οὐκ ἀμβλύνει· ποταμὸς οὐ κωλύει· θάλασσα κατέχει οὐ δύναται· ὠκεανὸς ὑπογώσει τ̄ὸν ἄνδρα· βαρβάροις πιστοῖ τ̄ὸν Θωμᾶν· πόντα τὰ ἔθνη σήμερον ἑορτάζει; ϗ τ̄ὸν τοῦτον φωνεῖ, καθάπερ ἡ δῶρον, τῷ διαυτὴν κόσμον φέρει, ὁ Κύριός μου ϗ ὁ Θεός μου, ὁ Ιωαν κ εἰ.
συζυγὴς μου ἐκ παιδὸς μου, ὁ λυτρωτὴς μου ἐκ βασιλέως μου. ταῦτα γὰρ ἐδίδαξεν ὁ Θωμᾶς· τοῦτον ἡμῖν ὡς τέκνος ἀφῆκε ⓦ κλῆρον· ὡς θησαυρὸν ἡ φύσις κατέχει ⓦ λόγου· ὅλον δ' ἦρος ἀπὸ ταύτης τῆς φωνῆς ἠχεῖται· μέχρι τ̄ῶν ἀπέλων ἔξεπέμφθη τὸ ῥῆμα· ἀγγέλοι ταύτῃ ὡς ἄγγελον τὸν ὁμολογίᾳ κεκτῆσθε· πᾶσα ἡ κτίσις ὡς ἕν δῶρον ἀναφέρει τὸ δόγμα. μόνος ὁ Ἄρειος ἀποστέρεται τὸ λόγου· μόνος σκῶλος σκάπτεται τὸ κλήρου· μόνος οὐκ ὁμολογεῖ Κύριον ⓦ Χριστὸν μ̄ῦ Θωμᾶ· οὐ γνωρίζει αὐτὸν Θεὸν μετ' αὐτ̄ῦ. δοῦλον ἀποκαλεῖ ⓦ διαύτην, κτίσμα τὸ ἀπαύγασμα, νόθον ⓦ γνήσιον, πλάσμα ⓦ πλάστην.
οὐ λέγει Κύριον ϗ Θεὸν ⓦ διαύτην· οὐκ ἀμέλγεται τῆς ἀληθείας· οὐ στωμύλλει δ' Θωμᾶ· οὐκ ἀχολυθεῖ τῷ δικαίῳ, ἐκ τούτων πρῶτ αὐτ̄ῦ τὴν ἡμέραν, ἐκ πρωτογείζων μ̄ῦ πάσης τῆς οἰκουμένης, καὶ ζωστάτων ἑαυτὸν τοῖς φίλοις τὸ Θωμᾶ. ἀλλ' οὐ κλέπτει τὴν ἀρετὴν ἡ κακία· οὐ ζωαρπάζει τῷ ὁδηγῷ τῆς ἀληθείας ὁ πλάνος. οἶδεν ὁ ποιμὴν τὸ ἴδιον· οἶδεν ὁ στρεβλοῦντης τὸν λύκον· οἶδεν ὁ κυβερνήτης τὸ κῦμα· οἶδεν ὁ λιμὴν τὸν χει-
μῶνα· οἶδεν ὁ στρατηγὸς ⓦ πολέμιον· οἶδεν ὁ Θωμᾶς τὸν Ἄρειον, οἶδε ϗ διώκει αὐτόν. οὐ δίκην τ̄ὴν πρὸς τὸν βλασφήμου· οὐκ εἰσέρχεται τῷ δ' ἀπίστου τῷ Φοίνικι· οὐ συναυλίζεται μετ' ἐκείνων. ἀποστρέφεται ζωόδου ἀθετούντων· βδελύσσεται φωνὴν αὐτ̄ῦ μαχομένην· μισεῖ τόμα ϗ τ̄ὴν Θεοῦ λαλιὰν ἀδικίας· ἐκπτέπτει γλῶτταν Κύριον ἐκ Θεὸν τὸν Χριστὸν μὴ καλοῦσαν· ἐκ βοᾷ πρὸς ἐκείνον ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης, Ἄρθι τί Ψαλμ. μθ. ε.
μὲ καθέλκεις; τί λιπαίνεις ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου; τί μὲ τὴν ἡμέραν ἑορτάζεις, ὦ δέσποτα; οὐ δίχομαί σε τὸν βλάσφημον ὄντα· οὐ συμφωνῶ τῇ ματαίᾳ σε πίστει· οὐ γνωρίζω σε ὃ ὦ δέσποτα δόγμα. μὴ μεμνήσῃς ἀπ' ἀρχῆς τ̄ὸν πλάστην· οὐ δίχομαι τιμὴν ἀπι-
μίας μητρός. εἰ τ̄ὸν διαύτην ὑβρίζεις, ἐμὲ τ̄ὸν δοῦλον πῶς θεραπεύσεις; εἰ μὴ κρατεῖς μου τὴν πίστιν, πῶς ἑορτάσεις τὴν μνήμην; εἰ μὴ συμφωνεῖς μοι, πῶς κοπιᾷς μου τῷ
30 ζάφῳ; ἐγὼ Χριστὸν Κύριον ϗ Θεὸν ἐδιδάχθην· ἐψηλάφησα τῇ χειρί, ϗ τὴν ἀλήθειαν βλέπω· οἰκείοις ὀπτικοῖς δακτύλοις· οὐκ ἄλλος ὑπὲρ ἐμοῦ τὸ δόγμα· οὐκ ἐξ ἀκοῆς ἔχω τὸ θαῦμα· οὐκ ὀπτεύσασα τοῖς ἐνυπνίοις μου, ἑωρακέναι τ̄ὸν Κύριον· ἐμοὶ χαράμενον τοῖς ἀποστόλοις· ἀπεκρίνατο Πέτρῳ διδάσκοντι με πειρωμένῳ· εἶπον πρὸς αὐτὸν, ἄνθρωπε, τί με ταράττεις; τί μου λαβὶς αὐτὴ φαντασίαν ἐργάζῃ; τί μου κηλῖδες ἀπορημάτων πιστεύσαι μὴ ἴδω, ϗ μὴ
35 πιστεύσω. ὡς εἶδες ϗ σύ, ἴδω καλῶ· ὡς ἐδιδάχθης, διδαχθῶ· ὡς ἔμαθες, μάθω. ὁ κηρύττων μέλλω θεάσασθαι, ϗ κηρύττω. σοὶ δὲ ἀκόντων ἀπαγγέλλω· σοὶ δὲ ἀπορήμασι δόγμα περιφέρω· ὑδρὶς ἀποδέχεται με τὰ σὰ διαγγέλματα. δὸς ἐρωτηθῶ, πῶς αἴτιον ὁ Χριστός, οὐκ οἶδα τί λέξω. ἐὰν εἴπω, Πέτρος μοι εἶπε, πίς ὡς ἀξιοπίστῳ περιστέξει; ἴδω, ϗ κηρύττω· μάθω, ϗ διδάσκω· πιστωθῶ, ϗ πιστεύσω. εἴπω κἄγω, Θωμᾶς ἀπόστολος οὐκ ἀπ' αἰθέρος, σοὶ
χ. κεκτῆσθαι 40 δ' αἰθέριον· ταῦτά μου λέγοντος Κύριος ἐπιφάνη, ϗ τὴν μάχην ἔλυσε σοφὸν χέρμα, καὶ φησι πρὸς μέ· τί σοι γέγονε, Θωμᾶ; τί μάχῃ τῷ Πέτρῳ; τί φιλονεικεῖς τοῖς παισίοις; δὸς ἐμοὶ λάβω τὸ θαῦμα τῇ πίστει· μάθε τὴν αἰτίαν ἔργῳ· φέρε τὴν χεῖρα, ϗ βλέπε τὸ σῶμα. εἰ χωρεῖς, κράτει· εἰ καθαρεῖς ἔχεις δακτύλους, ἅψαι τῶν τύπων· εἰ πίστις θύ-
μει, ϗ σῴζεται· εἰ δ' φιλονεικεῖς, οὐχ θύσεις· ἢ ἀπιστεῖς, οὐ γνωρίζεις· εἰ ἀμφιβάλ-

λεις,

ων. οὐχ ὁρᾶτε, βασιλέως εἰσιόντος εἰς πόλιν, μὴ ὅσης βύτάξίας ⓐ τραπῶσι τοὺς ὁδοὺς ἑκατέρωθεν καθωπλισμένοι βαδίζοντες, ἀλλήλοις παρακελευόμενοι πρέπει καὶ μὴ φόβου πολλοῦ χωρῆν, ὥστε τοῖς θεωμένοις αὐτοὺς ἀξιοθέατοι φαίνεσθαι; ἐκείνους γοῦν μιμησώμεθα. καὶ γὰρ καὶ ἡμῖν βασιλέως παρουσία, βασιλέως οὐκ αἰσθητοῦ, οὐκ ὀπτικοῦ, ἀλλὰ τοῦ τῶν ἀγγέλων διακόσμου. οὕτω τοίνυν εἰσέλθωμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ βύτάξίας ἀλλήλοις παρακελευόμενοι ῥυθμῷ καὶ τάξει παρεῖναι, ἵνα μὴ τῷ πλήθει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ κόσμῳ τοῦ θεωμένους ἐκπλήξωμεν. μάλιστα μὲν γὰρ εἰ καὶ μηδεὶς ἄλλος πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ μόνος τῷ ὁδὸν ἐβαδίζομεν, οὐδὲ οὕτως ἀμελῆσαι ἐχρῆν ὅλως ⓦ ἀκούοντας ὀφθαλμοὺς ⓦ πονηροῦ πρόσωπα καὶ πάντα βλέποντας· νῦν δὲ ἐνόησατε, ὅτι πολλοὶ τῶν αἱρετικῶν εἰσιν ἡμῖν ἐναμεμιγμένοι. καὶ ἴδωσιν ἡμᾶς οὕτω χορδὸν ὄντας, ἡδομένους, βοῶντας, μιμουμένους, καὶ ἕκαστα καταγινώσκοντες ἡμῶν ἀπελθόντων. εἰ δὲ ἕνα τις σκανδαλίζων ἀποδείκνυται τοσαῦτα κολάσεων, ⓐ τοσούτους σκανδαλίζοντας ποίαν δώσομεν δίκην; ἀλλὰ μὴ γένοιτο μὴ τοῦ λόγου τούτους καὶ τῷ ἀποδείκνυσθαι τοῦτο εὑρεθῆναι ἵνα καὶ τοῦθ' ὧσιν ἕτοιμα τοῖς εἰρημένοις. εἰ γὰρ καὶ τοῦτο τοῦτο παλαιόμενα ἀσύνηθες ἦν, μὴ τῷ συνηθείᾳ τούτῳ καὶ τῷ ὑπερπλήξει πολλῷ πλέον ἀποδείκνυται ποιεῖ τὴν ἡμερείαν ⓒ τοῖς αὐτὰ ποιοῦσι, καὶ τοῖς παροροῦσι γινόμενα. ἵν' οὖν καὶ κἀκεῖνος τῆς κολάσεως ἀπαλλάξητε, καὶ ὑμῖν πλείονα παρεξενέσητε τὸν μισθόν, ἀπολάβεσθε τῆς τῶν ἀδελφῶν ὑμετέρων κηδεμονίας, εἰς τὴν συλλογὴν αὐτῶν καὶ τὴν διήγησιν τῶν εἰρημένων ἐμβάλλετε· ἵνα ὅλῃ τῆς ὁδοῦ πάσης μεταστήσαι τοὺς τοῦτο, ⓒ τοῖς οἴκοι μένασι καὶ δοπολειφθεῖσι λείψανα τῆς παρούσης ταύτης ἀπεργάσητε, λαμπρὸν ἐκεῖ ποιήσητε τὴν βύωχίαν. οὕτω γὰρ καὶ τῆς ἑορτῆς ταύτης μείζονα αὔξησιν λήψόμεθα, καὶ τὸ μαρτύριον τὴν ἁγίαν εἰς πλείονα ὀπτασασόμεθα βύνοιαν, "πρὸς τὴν ἀληθῆ πρόθεσιν αὐτῶν. τὸ γὰρ οὐ ταῦτα παροξύνει καὶ θορυβῆσαι πολλῷ μείζω αὐτῆς τὴν ἡδονὴν οἴσει τοῖς καρπωσαμένοις καὶ ὠφεληθέντας πνευματικήν τινα ὠφέλειαν ἀπενεγκεῖν. ἠβούλετο δὲ βύχαῖς τῆς ἁγίας ταύτης, καὶ τῶν τὰ αὐτὰ ἠθληκότων αὐτῇ, καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰρημένων ἀκριβῶς τὴν μνήμην ὑμᾶς καταχεῖν, καὶ ὅλῃ τῶν ἔργων ἅπαντα ὀπτελυξαμένους, τὸ πᾶσιν βύαρεστοῦντας ὅλῃ παλῇ τῷ Θεῷ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μηνὶ Οκτωβ. ς.

Λογ. ξζ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΘΩΜΑΝ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ, καὶ τὴν Ἀρμασῶν, καὶ εἰς ⓦ τὸ τὴν Θράκην τυραννίσασαν καὶ ἀναιρεθεῖσαν, καὶ αὐτοὺς Ἀρμασούς.

Ὡμὶ νόμῳ τῆς ἐκκλησίας πεῖσμος ἡμῶν, ὡς οἶσθε, τὸ βῆμα τοῦτο· τῷ δὲ μεγέθει τῆς ἐπιδόσεως ἐκπεπλήγμεθα ἐπὶ τῇ θέᾳ, καὶ πόθεν ἄρξωμαι, καὶ ποῦ λήξω διέξοδον. ὡς ζῶντα κηρύξω ⓦ Θωμᾶν; ἀλλ' ὁ τάφος ἀναβοᾷ ⓦ θανάτου· ὡς νεκρὸν διηγήσομαι; ἀλλ' ἐπὶ τῶν παραμάτων ἐλέγχομαι. καὶ νεκρός ἐστι, καὶ ἀθάνατος· καὶ τέθνηκεν ὡς ἄνθρωπος, καὶ ζῇ καὶ βασιλεύει ⓦ κόσμου ὡς ἄγγελος· καὶ πάθος ἐδέξατο, καὶ πάθους μάχεται· καὶ κάτω κεῖται, καὶ ἄνω "ὑψοῦται. οὐδὲν γὰρ αὐτὸν ἴσχυσεν ἀποκρύψαι· οὐδεὶς αὐτὸν ἀφῄρεσε τόπος· ὅλῳ τῷ οἰκουμένῳ ἐφώτισεν. ἔλαβε τάφον, "ἀλλὰ πανταχοῦ ὡς ἥλιος φωτίλλει. ἐπλήρωσε τῷ γλυκεῖ τὰ λείψανα τοῦ δικαίου, καὶ πλατύτερος ἐφάνη τῆς κτίσεως ὅλης· ἐπῆρεν αὐτὸν ἡ χεὶρ εἰς ὅλον ⓦ κόσμον· πᾶσα γονία μέρος ἔχει τοῦ Θωμᾶ· πάντα ⓦ κόσμοι

σμοι

μέγα σοὶ τὸ φιλοτίμημα τὸ μαρτύριον, τῷ κόσμῳ τῆς ὁμολογίας καλλωπιζομένη, πάσης βασιλικῆς ἀλυσιτελοῦς, πάσης πορφύρας πλείονα λαμπρότερον ἐπιδεδειγμένη τὸν νέον τοῦτον, καὶ διπλοῦν τοῦτον, τὸν τῆς παρθενίας, καὶ τὸν τοῦ μαρτυρίου. μετὰ τούτων τῶν ἐπαφίων ἁψαμένη τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ.

* πα 5 Τοιαύτην * καὶ ἡμεῖς ἀσπαζόμενοι καὶ ζηλοῦντες τὸ πλουτῆσαι θέλοντες ἀγαλλόμεθα τοῦτο, εἰδότες ὅτι χρυσοῖς μὲν ἱματίοις τὸ σῶμα διακοσμήσασα οὐδὲν ὤνησεν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἐπεσπάσατο κατηγόρους, ὡς οὐδὲ τὸ πλουτεῖν χρηστοδοξίας ἀφιλάμενος· ἀρκεῖ δὲ πρὸς τοῦτο, πολλοὺς ἔξω τοῦ πλουτεῖν ἐπαίρειν. τὸ γὰρ αὐτῆς τῆς βασιλικῆς αὐλαῖς λαμπρότερος καὶ πᾶσιν ὁ τάφος ἔσται σεμνός, ἔνθα μὲν ἡ σῶμα κείμενον ἀρετὴ δὲ εὐσεβείας συζῆσαι. καὶ τότε μάρτυρες ὑμᾶς, ὦ τὰς μὲ θήκας τῶν πλουσίων καὶ τοὺς χρυσᾶ ἐχούσας ἱμάτια, καθάπερ ἀπήλαια, καταλείποντες, πρὸς δὲ τὸν ἀγῶνα τοῦτον μὴ πολλῆς δραμόντες τῆς προθυμίας· ὅπου μαρτυρίῳ δὲ ὁμολογία καὶ πρόθεσις αὐτὴ ἱματίων χρυσῶν ἑαυτὴν ἐκόσμησε καὶ ἀπήλθεν ἡ μάρτυς. μιμησώμεθα τοίνυν αὐτὴν τῇ δυνάμει τὸν ἡμετέραν. κατεφρόνησεν ἐκείνη ζωῆς, καταφρονήσωμεν ἡμεῖς τρυφῆς· καταγελάσωμεν πολυτελείας, ἀποσκώψωμεν μέθης, ἀδηφαγίαν φύγωμεν. οὐχ ἁπλῶς ταῦτα λέγω τοῖς πολλοῖς ἀλλ' ὅπου πολλοὶ ῥᾳθυμοῦσι μὴ ὁ λυθείωμεν ὁ πνευματικοὶ τότε γένωμεθα ὅτε μέθην καὶ πολυτέλειαν καὶ τὰς ἐκ πανδοχείοις περιπέτειας καὶ τὴν ἄλλην ἀημοσιούλην τρέχομεν. διὰ τοῦτο δέομαι καὶ παρακαλῶ διαφόρους ἡ μνήμη ἡ μετοικία τοῦ ἁγίου ταύτην ἔσχεν, καὶ μὴ καταισχύνατε τὸν πρόμαχον, μηδὲ τὴν ἐκ τῆς ἑορτῆς ταύτης ἐγκομιούλην ἡμῖν παρρησίαν ἀφελέσθαι. καὶ γὰρ, οὐχ ὡς ἔτυχε, πρὸς ἔλλειψιν διαλελυμένοι καλλωπιζόμεθα τῷ πλήθει τῆς ἑορτῆς καταισχύνοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες, ὅτι πολὺν ἠθροίσαμεν καὶ δῆμον τοσοῦτον κόρη μία πλουτήσασα πρὸς ἑαυτὴν ὁπηνίκα καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν, καὶ μὴ τοσαῦτα ἔτη, καὶ χρόνος οὐδεὶς τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς διέκοψε ταύτης. ἀλλ' ἐὰν ἀγαθώνται τὴν ἐκ τῆς πομπύρου γαυρίαν, ὃ πλέον ἀφηρήμεθα τῶν ἐγκωμίων. ὁ γὰρ πλοῦτος τοῦτο ὃ περιβαλόμενοι μοι, ἀλλ' οὐ μετ' εὐταξίας περιβάλλονται), κόσμος ἡμῖν μέγιστος· ἀλλ' ὃ μὴ ῥαθυμίας καὶ ὀλιγωρείας πολλῆς, ὀνείδους καὶ κατηγορίας. ἵνα οὖν ἐναβρυνώμεθα ὃ πλήθει τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπης, μὴ δὲ αὐτὸ οἴκοθεν εὐταξίας διαχωρώμεθα, μηδ' ὅπως εἰκὸς μάρτυρι τοιαύτῃ συνδιαμένωμεν ἀπείρᾳ. ἐὰν γάρ τις μὴ ἄπωθεν οἴκοθεν ἀπέλθῃ, ὁ μέσου οὐδὲν ὤνησεν, ἀλλὰ καὶ κίνδυνον καθ' ἑαυτὸν μέγιστον ἐπεσπάσατο. οἶδα ὅτι καθαρεῖ τὴν διάνοιαν τούτων ὑμᾶς. ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο εἰς ἀπολογίαν ὑμῖν, ἀλλὰ δεῖ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀκοσμοῦντας, εἰς εὐταξίαν μείζονα ἄγειν· καὶ πῶς ἂν τοῦτο τῷ φρέατι ῥήματι. ἐπίμησας τὸν μάρτυρα τῇ παρουσίᾳ· τίμησον αὐτὸν καὶ τῇ διορθώσει τῶν οἰκείων μελῶν. μὴ ἵδῃς γέλωτα ἄτακτον καὶ δρόμον ἀκόσμητα καὶ βάδισιν ἀνελεύθερον, καὶ σχῆμα ἀπρεπές, πρόσελθε, καὶ βλέψον εἰς τοὺς τοῦτο πεποιῶντας δριμὺ καὶ φοβερόν. ἀλλὰ καταφρονοῦσι καὶ καταγελῶσι μείζονος; λάβε μετὰ σοῦ δύο καὶ τρεῖς ἀδελφοὺς, καὶ καὶ πλείους, ὥστε καὶ ἀπὸ τοῦ πλήθους γενέσθαι αἰδεσιμωτέρους. εἰ δὲ μηδὲ οὕτω καθίσειεν τῆς αἰσχύνης ἐκείνους, τῆς ἱερείας τούτους ποίησον φανεροῦς. μᾶλλον δὲ ἀμήχανον εἰς τοσοῦτον ἐλθεῖν αἰσχύνην πάντα αὐτὸν, ὥστε ὑπερμεμφείους, καὶ καταγελωμένους μὴ εἶναι καὶ σωτηρίαν καὶ καθυφίεσθαι τῆς ἀπάκτου καὶ παιδικῆς χορείας. κἂν δέκα, κἂν τρεῖς, κἂν δύο, κἂν εἷς κερδάνῃς μόνον, πολλὴν λαβὼν εἰσπορίσῃ τὸν ἐμπορείαν. πολὺ τῆς ὁδοῦ ὁ μῆκος. τῷ μήκει τοίνυν τούτῳ πρὸς συλλογὴν τῶν εἰρημένων ἀποχρησώμεθα· θυμαμᾶς ἐμπλήσωμεν τὸν λεωφόρον. οὐδὲ γὰρ οὕτω σεμνὴ φανεῖται ἡ ὁδὸς, εἰ μὴ πάσης αὐτῆς θυμιατήρια τὰς πλευρὰς τῆς βασιλείας ἀναζώσεις ὦ αἰεκα, ὡς σεμνὴ φανεῖται σοι, εἰ πάντες ὦ τιμήσουσιν αὐτὸν ὁδεύοντες, οὐδὲ ἄθλους τῆς μάρτυρος πρὸς ἑαυτοὺς διηγούμενοι βαδίζοιεν οἴκοθεν, θυμιατήριον τὸν ἑαυτῶν γλῶτταν ἕκαστος ποι-

χ. δημῶν τῶν χ. ἀμφιάσασα

χ. μὴ

χ. αἰδέσιμοι. ἴσ. κεδνοὶ

ἐγκαλυπτομένους, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ μεμηδαίωται, ὅτι οὐ πρὸς ἀνθρώπους, ἀλλὰ πρὸς Θεὸν ὁ πόλεμος αὐτοῖς ἦν· ὁ μὲν οὖν Ἰωσὴφ, νίκης ἐκ τῆς αὐτοῦ διαφοίτησε ἐπιβουλεύετο, ὁ δὲ ἱμάτιον ὃ κατέλιπεν ἐκ τῶν μιαρῶν χειρῶν τῆς βαρβάρου γυναικὸς τότε ἀφεὶς, ἀξίως γυμνὸς· αὕτη δὲ ἡ θεὸς καταφρονῶν ἐκ τῶν ἀκολάστων ἀφῆκε χειρῶν, ἀλλ' ἀναδῦσα γυμνῇ τῇ ψυχῇ, καὶ τὴν ἁγίαν σάρκα ἀφεῖσα τοῖς πολεμίοις, εἰς πολλὰς αὐτοὺς ἀμηχανίας ἐνέβαλεν. Ταῦτα γὰρ εἶχον ὅπου χρήσονται τῷ λειφθέντι λοιπόν. τοιαῦτα τῆς Θεοῦ τὰ κατορθώματα, ὅταν μὴ ἑαυτῷ δούλους ἐξ ἀπόρων πράγματων εἰς πολλὴν ἄγῃ θυμηδίαν· ὅταν δὲ οἰκείους αὐτῷ ἐκ πολεμίων καὶ ἐκ τῆς ἀμηχανίας εἰς δοκιμωτάτους εἰς τὸ ἑκάστου ἐμβάλλειν ἀμηχανίας. Τί γὰρ τῆς ἀμηχανίας ἐκείνης ἦν χαλεπώτερον, εἰς ἣν ἡ κόρη τότε ἐνεπεπλώκει; ἢ τῆς θυμηδίας εὐπορώτερον, ἐν ᾗ τότε γέγραπται ἦσαν; μόνῳ ἔξεστιν αὐτὰ ἐνδοθεν ἀπειλημμένῳ, ὥσπερ ἐν δεσμωτηρίῳ, τῇ οἰκίᾳ ἐγκεκλεισμένῃ, καὶ ἅμα ἀπόλλυσθαι δυστυχοῦντι τῆς ὥρας. πάλιν ἡ κόρη ἔρημος οὖσα συμμάχων καὶ βοηθῶν, καὶ ἐνθυμίαν οὐδαμόθεν ἐρώσης διεξόδου τῶν ὁμοίων, καὶ τῶν γεγραμμένων ἐλπὶς οὖσα τῶν θείων ἐκείνων, ἐξ αὐτῆς, ὡς ἂν εἶπαι τις, τῆς φαρυγγος αὐτῶν ἁρπαζομένης διέφυγε τὰς ἐπιβουλὰς, καὶ τὰς ἐπεγηγερμένας γραπτῶν, διηκόντων, ἐρχόντων. καὶ νίκης μὲν ἔζη, προσδεχομένων αὐτῆς θεατὰς ἔσεσθαι οὗτοι πάντες· ὅπου δὲ ἐτελεύτησε, τότε εἰς πλείονα ἀμηχανίας ἐνέπεσον, ἵνα μάθωσιν ὅτι θανάτου μάρτυρων, νίκης μάρτυρων. καὶ ταῦτα ζωὴ λέγεται, οἷς ἂν εἰ κύματός τινος ἐμβολὴ πρὸς αὐτῷ τῷ στόματι τοῦ λιμένος ὀλκὰς μελιφόρος καὶ μυρεψικῶν γέμουσα πολυτίμων, μέλλοντος αὐτὴν καταδυσπλίζειν καὶ ποιεῖν ἐπιβρύχιον ἐκφυγοῦσα, ἐπ' αὐτῆς τῆς ῥύμης τῶν ὑδάτων ζωωθεῖσα πρὸς τὸν λιμένα μὴ πλέοντος παρεπεμφθείη τοῦ ζάλης, οὕτω δὴ καὶ ἡ μακαρία Πελαγία. καὶ γὰρ ἡ τῶν γραπτῶν ἔφοδος, καὶ ὁ φόβος τῶν προσδοκωμένων κολάσεων, καὶ ἡ ἀπειλὴ τοῦ δικαστοῦ πάντος κύματος σφοδρότερον προσαπειλεῖν ἔπειξεν αὐτὴν μὴ πλέοντος τάχους πρὸς τὸν εὐρετὸν ἀναπῆσαι καὶ δὴ μέλλοντα καταπίνειν κῦμα τὸν ναὸν, τοῦτο παρέπεμψεν αὐτὴ πρὸς τὸν λιμένα τὸν βίου. καὶ καταφέρεται τὸ σῶμα λοιπὸν πάσης ἁραπῆς φωτεινότερον πλεῖον τοῦ ἡλίου ταῖς ὄψεσι· οὐχ οὕτω γὰρ ἡμῖν κεκαυμένος ἐκ τῶν ὑπερκειμένων ἀφιέμενος ὅσον φοβερός, ὡς τὸ σῶμα τῆς μάρτυρος κεκαυμένον πάντος χαλεπώτερον ἐφίδοι τὸν δαιμόνων ταῖς φάλαγξι. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι οὐκ ἀλγεῖ ταῦτα ἐγίγνετο, μάλιστα μὲν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ σχήματος τῆς προθυμίας δῆλον, ἣ τὸ μὴ ζωννύειν ἐκ γραπτῶν δῆλον, καὶ τὸ δοῦναι τὴν χεῖρα, καὶ τὸ πρὸς τέλος ὁ ἔργον ἐλθεῖν· οὐκ ἔλαττον ἦν τῶν εἰρημένων, καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς τελευτῆς τοῦτο ἦν ζωννύειν. πολλοὶ γοῦν ἐξ ὑψηλοῦ κατηνεχθέντες εἴδους ἐκόντι ἔπαθον δεινὰ, καὶ ἕτεροι πάλιν μέλη τινὰ τοῦ σώματος πηρωθέντες, πολλῷ μᾶλλον τὸ πᾶσμα ἐπίζησαν χρόνον. ὅτι ἦν τῆς μακαρίας ἐκείνης, ἐκόντι τούτων ἀφῆκεν ὁ Θεὸς συμβῆναι· ἀλλ' εὐθέως ἐκέλευσεν ἁφθαρτον τὸ σῶμα τοῦ ψυχοῦ, ὡς ἀρκούντως ἀγωνισαμένην δόξαν μόνος, καὶ τὸ πᾶν πληρώσασαν. οὐ γὰρ τῆς φύσεως τοῦ σώματος ὁ θάνατος ἦν, ἀλλὰ τῆς τοῦ Θεοῦ προστάξεως. ἔκειτο δὲ τὸ σῶμα λοιπὸν οὐκ ὀπὶ κλίνης, ἀλλ' ὀπὶ ἐδάφους. ἀλλ' οὐκ ἦν ἄτιμον· ὅθεν ὀπὶ ἐδάφους ἔκειτο· ἀλλ' αὖθις τὸ ἔδαφος ἦν τίμιον, ὅθεν σῶμα τοσαύτην δόξαν ἠμφισμένον εἰσέξατο. διὰ ταῦτα μὲν οὖν τοῦτο μάλιστα τὸ κεῖσθαι ὀπὶ ἐδάφους, τιμιώτερον ἦν ἐκείνο τὸ σῶμα. αἱ γὰρ ἁγίαι τῶν Χειρὸς ὕδρεις πλεονασμὸν ἦσαν τιμῆς. ἔκειτο τοίνυν ἐπ' ἐδάφους, ὀπὶ τῷ ξυνωπῷ τὸ πρόθυμοι ἐκείνῃ καὶ πάντος χρόνου καθαρώτερον σῶμα. καὶ ἄγγελοι μὲν παρέστησαν, ἐχαίρησαν δὲ πάντες ἐπίμονοι, καὶ ὁ Χριστὸς παρῆν. Εἰ γὰρ διακόπτει τὸν ὑπερκειμένων τελωνίζας πρεσβεύσαι καὶ οὐκ ἐπαισχύνονται, πολλῷ μᾶλλον ὁ Χριστὸς τὸν δι' αὐτὸν ἀφέσεων τὸν ψυχὸν καὶ θεόστοτον αἰσθόμενον κίνδυνον οὐκ ἂν ἐπισχύσῃ ἡμῖν τῇ ἑαυτοῦ πρόνοια. ἔκειτο τοίνυν

μέγα

Γεν. λθ. ιβ.

χ. συλλεγομένῳ

χ. ὀπὶ ἐδάφους ἄτιμον

διηρημένοι, εἰς ἀγρὸν ἐλκόντων ὑπὲρ τούτων καὶ τηλικούτων πραγμάτων. οὐ πατὴρ εἶδον,
χ. φίλοι, οὐ μήτηρ πρῶτον, οὐ ζῶφος, ἀδελφαπαῖς, ἢ γείτων, οὐ φίλη. ἀλλὰ μόνη μεταξὺ τῶν δημίων
χ. ἐπιλείπεται. καὶ στρατιωτῶν ἀπειλητικῶν. ἦν γὰρ ὄχλος καὶ ἀπεκείκασθαι τοῖς * τραλιώταις ἰσχυεν, ὅν ὄψεται
* δημίοις ὁμοίοις, τοῖς τόμα καὶ φωνὴν ἀφρίαν, ὅν χεῖρ ἰδεῖν, ὅν ὀφθαλμοὺς ἢ αἷμα πίνοντας, πῶς οὐκ ἄξιον ἐκπλήττεσθαι καὶ θαυμάζειν; οὐκ ἐν τοῖς τοιούτοις φύσεως. ὃ μὲν γὰρ πλέον εἰσήνεγκεν ἡ τοῦ Θεοῦ ῥοπή. οὐ μὴν οὐδὲ αὕτη τότε ἀρχομένη εἶπεν, ἀλλὰ τὰ πρὸ ἑαυτῆς πάντα ὑπεδείκνυτο, τὴν προθυμίαν, τὸ φρόνημα τὸ γυναῖον, τὸ βουληθῆναι, τὸ προελέσθαι, τὸ ἀνοῖξαι, τὸ ἐπιχθῆναι. τὸ δὲ εἰς πέρας ἅπαντα ταῦτα ἐλθεῖν, τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας εἰργάζετο καὶ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως. ὥστε καὶ θαυμάζειν αὐτὴν καὶ μακαρίζειν ἄξιον· μακαρίζειν μὲν, ὑπὲρ τῆς τοῦ Θεοῦ συμμαχίας· θαυμάζειν δὲ, ὑπὲρ τῆς οἰκείας προθυμίας. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐκπλαγείη δικαίως, ἀκούσας ὅτι ἐν μιᾷ καιρῷ ῥοπῇ γυνὴ μόνη τοσαύτην καὶ ἐβουλεύσατο καὶ ἐκύρωσε καὶ εἰς ἔργον ἐξήγαγε; ἴστε γὰρ δήπου πάντες, ὅτι τὰ πολλάκις ἡμῖν ἐκ μακρῷ μελετηθέντα χρόνῳ, πρὸς ὀλίγον τοῦ καιροῦ τὴν ἰσχὺν ἀπαντῶντος ἡμᾶς, καὶ φόβου μικροῦ τὴν ἀρχὴν καταβάντος, ἅπαντα ἐξεχέαμεν τὰ βουλεύματα, καὶ τὴν ἀγωνίας ἀξίαν πονηρίαν. αὕτη δὲ βουλὴν οὕτω φρενῶσαι καὶ φόβερὰν ἐκ μιᾶς καιρῆς ῥοπῆς καὶ καταδέξασθαι καὶ ψηφίσασθαι καὶ τοῖς ἔργοις πληρῶσαι ἴσχυσε. καὶ οὔτε τὸ φόβερὸν τῶν πρόσθεν, οὐχ ἡ ὀξύτης τοῦ καιροῦ, οὐχ ἡ ἐρημία τῆς ὑποβουλευομένης, ἢ τὸ μόνον εἶναι ἀπειλῆσθαι, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τοιοῦτον ἐδυνήθησαν τὴν μακαρίαν ἐκείνην, ἀλλ' ὥσπερ φίλων τινὰ παρόντων καὶ γνωρίμων, οὕτω μετ' ἀδείας ἅπαντα ἔπραξε. καὶ μάλα εἰκότως. ἢ γὰρ ἐνδοτὶ μόνη, ἀλλ' εἶχε συμβουλεύοντα Ἰησοῦν. ἐκεῖνος αὐτὴν πρῶτον, ἐκεῖνος τῆς καρδίας αὐτῆς ἤσθετο, ἐκεῖνος τὴν ψυχὴν πρεσβάρρωσεν, ἐκεῖνος * ⟨ω⟩ φόβον ἐξέβαλε. ταῦτα δὲ οὐχ ἁπλῶς ἐποίει, ἀλλ' ὅπως πρότερον ἐαυτὴν ἀξίαν παρεσκεύασε τῆς ἐκείνου βοηθείας ἡ μήτηρ. ἐξηγουμένη τοίνυν χρῄζειν ἤτησε τοὺς τραπεζίτας, ὥστε εἰσελθεῖν καὶ μεταμφιάσασθαι. καὶ εἰσελθοῦσα μεταμφιάσατο, ἀφθαρσίαν ἀντὶ φθορᾶς, ἀθανασίαν ἀντὶ θανάτου, ζωὴν ἀτελεύτητον ἀντὶ προσκαίρου περιδημούσης ζωῆς.

Ἐγὼ δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τοῦτο θαυμάζω, πῶς ἔδοξεν τῇ χήρᾳ ⟨ω⟩ γράψασθαι, πῶς κράτησε τοῦ ὕδατος ἡ γυνή, πῶς οὐκ ἔμελλε τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι ⟨ω⟩ εἴδωτο ἐκείνοις, πῶς οὐ ζωπυρεῖται ⟨ω⟩ δόλοι. οὐδὲ γὰρ ὅσα τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον εἰργάσατο. πολλαὶ γὰρ ἴσως καὶ εἰς χρημάτων ἐαυτὰς ἀφῆκεν, καὶ εἰς πέλαγος ἔρριψαν, καὶ ξίφος ἀφεῖλε τὰς ψυχὰς ἔπλησαν, καὶ βέλος ἀνῆψεν, καὶ πολλαὶ τιμώμεναι δραμοῦσαι ὁ χειμὼν ἔγκλυδα ἐκείνοις. ἀλλ' ὁ Θεὸς τὴν καρδίαν αὐτῆς ἐτύφλωσεν, ὥστε μὴ ζωπυρεῖσθαι ⟨ω⟩ δόλον. διὰ τοῦτο ἐκ μέσου τῶν δικτύων ἀνέσπασεν. καὶ καθάπερ ἕλκος εἰς αὐτὰς τὰς θηκτὰς ἐμπεσοῦσα τὰς χεῖρας, εἶτα ἐκεῖθεν ἀφυγοῦσα πρὸς χρυσοῦν ὄρος δύσβατον καὶ πρὸς θηκτὴν καὶ ἀφέσει βελῶν ἀνέφικτον, ἵσταται τοῦ δρόμου λοιπόν, καθορᾶσα μὴ ἀδείας τοὺς ὑπολυθύσαντας αὐτῇ πρότερον· οὕτω δὴ αὖθις, εἰς αὐτὰς τὰς θηκτὰς ἐμπεσοῦσα τὰς χεῖρας, καὶ καθάπερ δικτύοις τοῖς τοίχοις ἔοικε σκαπτιλημμένη, ἀνέδραμεν οὐκ εἰς ὄρος χρυσοῦν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν τὸν χρυσοῦν, ἔνθα λοιπὸν οὐκ χ. αὐτοῖς ἔτι προσελθεῖν δυνατὸν ἦν. εἶτα ἐκεῖθεν αὖ τὴν ὁρῶσα χεῖρας ἀναχωρούσας χερσὶν, ἔχαιρε, πολλὴν τὴν τῶν ἀπίστων θεωμένη κατασκευαζομένην αἰσχύνην. ἐπέπεσον γὰρ ἤλίκην ἦν τοῦ δικαστοῦ καθημένου, τῶν δημίων πρεσβώντων, τῶν κολασθησομένων τὸ πρόσωπον πάντες ζωπυρουμένου, τῶν τραπεζῶν προσδεχομένων, καὶ τῆς ἡδονῆς μεθυόντων ἀπάντων, ἐλπιζόντων ἔχειν τὸ θέαμα, ὅτι τὸν ἀπελθόντας ἐπομένας κάτω κύπτοντας, τὸ γεγυμνωμένον δέμας ὀφθησομένους. πόσην δὲ αἰσχύνην, πόσην ὀδύνην καὶ ὄνειδος τῶν ἀπίστων κατασκεδασθῆναι εἰκὸς ἀπάντων ἦν; πῶς ἀναχωρεῖν κάτω κύπτοντας,

τὴν πρὸς τὸν Θεὸν φιλανθρωπίαν· ἵνα γένωμεν πάντες ἡμεῖς ὁμοτυχεῖς, χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ξϛ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΜΑΡΤΥΡΑ ΠΕΛΑΓΙΑΝ.

Μίωνι Οκτ. κ.

ΕΥλογητὸς ὁ Θεός, καὶ γυναῖκας θαυμάτου λοιπὸν καταπαίζοισι, καὶ κόρας καταγελᾶστ' τελευτῆς, καὶ πρᾶγμα κομιδῆ νέαν καὶ ἀπιστούμενα. Εἰς αὐτὰ πηδῶσι τὰ ἄδυτα καὶ κίντρα, καὶ σοβεῖν παύρισι δυσίν. Ταῦτα δὲ πάντα ἅμα Ⓦ οὐκ πρᾶγμα Χριστὸν γίγνεται ἡμῖν τὰ ἀγαθά. μὴ γὰρ τὰς μακαρίας ὠδῖνας ἐκείνας καὶ τὸ φεικωδέστατον τόκον ἐξελύθη τοῦ θανάτου τὸ νεῦρα, πρᾶγμ' ἦν τὸ ἅμα βολὴ δυνάμεις· ἃ λοιπὸν οὐκ ἀνδράσι μόνοι, ἀλλὰ καὶ γυναιξὶν ὑπάρχει φέρειν γίγνε, καὶ οὐ γυναιξὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ κόραις. καθάπερ γὰρ τὰς ποιμένι ἀρίστοις λέοντα οὐ φοβοῦνται καὶ θρέμματα ἃ τῇ ποίμνῃ πάσῃ λυμαινόμενον λαβεῖν καὶ σὺν ὀδοῦσι σκληραῖς καὶ σὺν ὄνυξι σκληρᾷ σὺν ἀνάγκῃ τοῦ ποιμένος ἀπειλεῖσι, οὕτω καὶ φέρειν καὶ κατατίλασιν ποιᾷ, καὶ παιδίοις ποιμνικοῖς καὶ κόραις παραδίδωσι καταπαίζειν λοιπόν· οὕτω δὴ καὶ ὁ Χριστὸς Ⓦ θάνατον, Ⓦ φοβερὸν ὄντα τῇ φύσει τῇ ἡμετέρᾳ καὶ φοβούμενα ὃ ἦμος ἡμῶν ἅπαν λαβεῖν, καὶ Ⓦ φόβον αὐτοῦ ἀφαιλύσας ἅπαντα παρέδωκεν, ὥστε καὶ παῖδας καταπαίζειν αὐτοῦ. ἅμα τοῦτο καὶ ἡ μακαρία Πελαγία μὴ τοσαύτης ἐπ' αὐτὸν ἔδραμεν ἡδονῆς, ὡς μηδὲ δύναμιν δημίων χέρας, μηδὲ εἰς δικαστήριον εἰσελθεῖν, ἀλλὰ τῇ τῆς οἰκείας παρθενίας ὑπερθυμίᾳ καρδίᾳ ὀλῇ φθάσαι τὸν ἐκείνων ὠμότητα. προεσκίρτα μὲν γὰρ καὶ πρὸς βασάνους καὶ κολαστήρια καὶ ἅπαν πυρῶν εἶδος· ἀλλ' ἐδιδάσκει μὴ Ⓦ τῆς πρὸ θυρῶν ἀπολέσῃ σῴφρον. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι τὸν τῶν αἰσθήσεων ἀστάλαγμον ἐδιδάσκει, παραλαμβάνει, καὶ τῆς ἀχήμονος ὕβρεως ἑαυτὸν παρεξαρπάζει, ὃ καὶ θέσπιον σοβεῖς σοβεῖ ποτε τοιοῦτον σοβεῖ ἐπιχείρησον· ἀλλ' ἀκολούθησον ἅπαντες εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ τὸν ἀνδριάντα ἐπιδείξατο· γυναῖκες γὰρ ὅλα τῆς φύσεως βιάσπρέασιν, τοῦτον ἐπιτίθησαι ἑαυταῖς Ⓦ ζόφον τῆς τελευτῆς. Εἰ μὲ γὰρ ἐγὼ καὶ τὸν πρᾶγμαν ὅλα σώσασθαι, καὶ τὸν τοῦ μάρτυρίου σῴφρονα ὑπέτυχεν, οὐκ ἂν πρᾶγμ' ἔστον τὸν εἰς τὸ δικαστήριον εἰσοδον· ὅπερ γὰρ ἀνάγκη θατέρου πάντως ἐγὼ σκέψει, ἑκάστης ἐνόμισεν εἶ μὴ ἀνοίας, πρὸ ἐκατέρας τὸν τῆς νίκης ὑπέτυχεν, ἐξ ἡμισείας σῴφρονα θῆσαι ἀπελθεῖν. ὅλα τοῦτο οὐκ ἠθέλησεν εἰς τὸ δικαστήριον ἀπελθεῖν, οὐδὲ ἠμέλησαν θάλασσαν ἀκυμαντίτους ὀφθαλμοῖς, οὐδὲ πᾶν χεῖρ ἀπειλεῖσι ἅμμασιν ἐντυφῆσαι τῇ τῆς οἰκείας ἕψεως θαυμαία, καὶ τὸ ἄλυον σκῆνο καθυβρίσαι σῶμα· ἀλλ' ἀπὸ τὸ θαλάμου καὶ τῆς γυναικωνίτιδος ἐφ' ἕτερον ἦλθε θάλαμον, Ⓦ οὐρανόν. μέγα μὲ γὰρ καὶ τὸ δημόσιος ἰδεῖν θεατῶς καὶ τὰς πλευρὰς διορύττοντας· οὐκ ἔλαττον ὃ οὐδὲ τοῦτο ἐκείνου. τοῖς μὲ γὰρ τῆς ἀθλήσεως ἦδη παραλωθείσης τῇ ποικιλίᾳ τὸν βασάνων οὐδὲ φοβερὸς ὁ θάνατος ἐπὶ φαντῇ, ἀλλ' ἀπαλλαγὴ καὶ λύσις τὸν ὑπεκειμένων δεσμῶν· ἢ δὲ μηδὲν μηδέπω παθοῦσα τοιοῦτον, ἀλλὰ ἀκέραιον ἔτι τὸ σῶμα ἔχουσα καὶ μηδεμιᾶς ὠδῖνος αἰσθομένη μηδέπω, μεγάλου ὄντος καὶ θαυμαίου φρονήματος δεῖται, εἰ μέλλοι βιαίῳ θανάτῳ τῆς παρούσης ἑαυτὸν ἐξαλλάξειν ζωῆς. ὥστε, ὅταν θαυμάζῃς ἐκείνους τῆς καρτερείας, θαύμασον τοῦτον τῆς ἀνδρείας· ὅταν ἐκπλαγῇς ἐκείνας γὰρ τῆς ὑπομονῆς, ἐκπλάγηθι καὶ τοῦτον γὰρ ὃ θαυμαίου φρονήματος, ὃν καὶ τετόλμησε τελευτῆς τοιαύτης. καὶ μὴ παραδράμῃς ἁπλῶς τὸ συμβάν, ἀλλ' ἐνάτησον, πῶς ἐγὼ εἰκὸς χάριν δῶρα τεθεῶσαι ἀπαλλαγὴ, τὸ θαλάμου πλέον εἰσελθεῖν οὐδὲν, γραπτῶν ἀθέσμως ὄντων, περὶ τῆς θύρας ἐξώντων, καὶ καλούντων εἰς

δικαστήριον,

τοιαύτας· διὰ τοῦτο αἱ θυγατέρες διὰ τῆς μητρὸς διεσώθησαν. οὕτως ὠδίνουσι χρὴ πάσας μητέρας (καὶ γὰρ αὗται αἱ ὠδῖνες τῶν πατέρων βελτίους) πικροτέρως μὲν ὠδινῶμεν, μείζονα δὲ ἐ-
χ. σπείσαι· χούσας κέρδος. ἐκείνων μὲν ἴσασι τὰς ὠδῖνας, ὅσαι μητέρες ἐγένοντο, οἷαι αἱ ὠδῖνες θυγατέρας ἰδεῖν ἀποθανούσας· ὃ δὲ καὶ αὐτὴ αὐτόχρημα γενοῦσα τὸ σφαγῆς, ἄφατον ἔχει τὸ ἀφροδισίου· ἀγαθόν τινος ἕνεκεν οὐκ ἦλθεν εἰς τὸ δικαστήριον ἡ γυνή; πρὸς τῆς μάχης ἐβουλήθη δὲ ἕστασιν λαβεῖν, πρὸς τῶν ἀγώνων τὸ σῶμα ἀρπάσαι, πρὸς τῶν παλαισμάτων διέχεσθαι τὰ βρέφη, οὐ βασάνους διδάσκοντα, ἀλλὰ τοὺς ἀγελαίους τῶν ἀπίστων ὀφθαλμούς. οὐκ ἐφοβεῖτο, μή τις αὐτὴν διορύξῃ τὰς πλευράς· ἀλλ' ἐδεδοίκει, μή τις τῶν θυγατέρων διαφθείρῃ τὴν παρθενίαν. ἐπεὶ ὅπου τοῦτον ἐδεδοίκει τὸν φόβον, οὐκ ἐκεῖνον, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἦλθεν εἰς τὸ δικαστήριον, δῆλον ἐκβάλλει. πολλῷ μείζονες βασάνοις ἐπέμενεν ἐν τῷ ποταμῷ. καὶ γὰρ τὸ σῶμα καταξαινομένῳ ὁρᾶν πολλῷ χαλεπώτερον καὶ ὀδυνηρότερον, καθάπερ ἔφθην εἰπών, τὰ οἰκεῖα σπλάγχνα, τὰς θυγατέρας λέγω, διὰ τῆς οἰκείας καταδύσας χειρός, καὶ ἀποπνιγομένας ἰδεῖν, καὶ ὑπὸ τὰς βασάνους ἐνεγκεῖν πολλῷ μείζονος ἔδει τῆς φιλοσοφίας αὐτῇ, ὥστε δυνηθῆναι καταχεῖν τὰς δεξιὰς τῶν παιδίων, καὶ ζωντα φελκύσασθαι μὲν ἑαυτῆς πρὸς τὰ ῥεύματα τοῦ ποταμοῦ. οὐδὲ γὰρ ἴσον εἰς ὀδυνῆς λόγον ὑφ' ἑτέρων κακῶς πασχούσας ὁρᾶν, καὶ αὐτὴν διακεῖσθαι τοῦ θανάτου, αὐτὴν ἐπιχορηγεῖν ἡγεῖσθαι τῆς τελευτῆς, αὐτὴν δοτῆρα διδόναι καταστῆσαι ταῖς θυγατράσιν· ἀλλὰ πολλῷ τοῦτο ἐκείνου χαλεπώτερον καὶ ἀφορητότερον. ἐγὼ μαρτυρήσατέ μοι τῷ λόγῳ πᾶσαν, ὅσαι μητέρες ἐγένεσθε, καὶ πεῖραν ὠδίνων ἐλάβετε, καὶ θυγατέρας ἐκτήσασθε. πῶς ἥψατο τῆς δεξιᾶς τῶν παιδίων; πῶς οὐκ ἐπάρκησεν ἡ χείρ; πῶς οὐκ ἐλύθη τὰ νεῦρα; πῶς οὐκ ἐξέστησαν αἱ φρένες; πῶς ἤρυσεν ὁ λογισμὸς ὑπηρετήσασθαι τοῖς γινομένοις; καὶ γὰρ μυρίων βασάνων πικρότερα ἦν τὰ γινόμενα, αὐτὴ τὰ σώματα τῆς ψυχῆς αὐτῆς διαξαινομένης. ἀλλὰ μέχρι τίνος φιλοσοφοῦμεν διώκειν ἀκίνητα; ὅτε γὰρ ἔθραυσεν ὀδύνης τὸ μέγεθος, ἀλλὰ μόνη ἡ πεῖρα λαβοῦσα καὶ ἀγωνισαμένη χωρὶς οἶδεν, ὁποῖα τὰ παλαίσματα. ταῦτα ἀκούσασαι μητέρες, ἀκούσασαι παρθένοι· μητέρες μέν, ἵνα ἴδωσι παιδίων τὰς θυγατέρας, παρθένοι δέ, ἵνα ἔτι πείθωνται τοῖς μητράσιν. οὐ γὰρ δὴ μείζονι τιμῇ μητέρας ἐπαιρεῖν χρὴ τιμῇ τοιαῦτα διαπάξασαν, ἀλλὰ καὶ τὰς θυγατέρας θαυμάζω, αἳ τὰ τοιαῦτα ἀνασχοῦσαι. οὔτε γὰρ ἡ μήτηρ ἐδεήθη δισμοῖς τοὺς ἱερεῖς καὶ
χ. ἔλκυσα· θύματα, ἵνα αἱ δαιμόνιοι ἐκπέρτησαν, ἀλλ' ἴσως ἡ προθυμία καὶ ψυχὴ ζυγὸν ἔλκουσα τὸν μαρτυρίου. ἵνα τοῖς ἐκπώμασι τοῖς ἱεροῖς καὶ τοῖς δώμασι τοῖς ἐμοῖς τὰ ἀνάθεμα ἔξω τῆς ὁρίζης ἀφῶσι· τοῦτο γὰρ ἐποίουν φειδόμενοι τῶν φυλάκων. τοιαύτη ἡ προθυμία τῶν ἁγίων ἐκείνων ἦν. καταλιπεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀπολογίαν ἐπιούσῃ εἰς τὸ δικαστήριον, ἵνα μὴ ὁ ὠμὸς καὶ ἀπηνὴς δικαστὴς ἐκεῖνος ἐγκαλῇ ἔχῃ προθυμίαν, ὅτι λαθόντες ἐφύγομεν καὶ γυναῖκας ἀφῆκαν· διὰ τοῦτο καταλιπεῖν τὰ ἀναθήματα τὴν γνώμην μαρτυρούσας τῶν γραπτῶν, ὅτι οὐκ ἐκόντων αὐτῶν, ἀλλ' ἀγομένων πρὸς τὸν ποταμὸν ἐτυμώλησαν. τάχα πολλοὶ ὑμῶν ἐθαύμασαν πόθεν τῶν ἁγίων ἐκείνων. μὴ τούτου πίωμεν τὸν πυρὸς προσαπόσωμεν αὐτῶν τοῖς λειψάνοις, συμπλακῶμεν αὐτῶν ταῖς θήκαις. δύνανται γὰρ οἱ θηκαμάρτυρες πολλὴν ἔχειν δύναμιν, ὥσπερ οὖν καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν μαρτύρων πολλὴν ἔχει τὴν ἰσχύν· καὶ μὴ μόνον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἐν ἑτέραις ἡμέραις προσορθρίζωμεν αὐτάς, προσκαλώμεθα αὐτάς, ἀξιῶμεν ἡμῖν εἶναι προστάτιδας ἡμῶν. πολλὴν γὰρ ἔχουσι παῤῥησίαν οὐχὶ ζώσας μόνον, ἀλλὰ καὶ τελευτήσασαι· καὶ πολλῷ μᾶλλον τελευτήσασαι. νεκρὸς γὰρ τὰ στίγματα φέρουσι τοῦ Χριστοῦ· τὰ δὲ στίγματα ὑποδεικνύμενα ταῦτα, πάντα δύναται πεῖσαι τὸν βασιλέα. ἐπὶ τοσοῦτον τοσαύτη ἡ δύναμις αὐτῶν καὶ ἡ φιλία πρὸς τὸν Θεόν, τὴν ζωσαν προσεδρίαν καὶ τὴν δίωξιν ἔχει πρὸς αὐτὰς ἀφίξει καταστήσαντες ἑαυτοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὑπασπασώμεθα δι' αὐ-

ποιῶ δὲ τοῦτο γράφω ὑπατήσας, ἢ πείθομαι. τάχα γὰρ ἀφ' ἑτέρου ἔσεσθε, ἵνα μηκέτι ἀπολογίαν μηδεμίαν ἀφ' ἑαυτῶν ἔχητε ἀπολογήσασθαι ἑαυτοῖς εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ὃ συμπεσεῖται, καὶ βοηθῆσαι, καὶ βύκολώτερον ποιῆσαι τὸν ἐπὶ τὸ μαρτύριον δρόμον) λαβοῦσαι τοίνυν αὐτὸν ζωηρόν, καὶ δι' ἐκείνου δυνηθεῖσαι καταφρονῆσαι τοῦ γράφοντος, εἰσῆλθον εἰς τὸν ποταμὸν μέσον, καὶ ἀφῆκαν ἑαυτὰς καὶ τὸν ῥυμὸν ἐκεῖνον. εἰσῆλθε μήτηρ μετὰ δύο θυγατέρων. ἀκουέτωσαν αἱ μητέρες καὶ πατέρες· καὶ οὐ μὴν οὕτω παιδεύετωσαν θυγατέρας, οὕτω φιλείτωσαν τὰ παιδία. εἰσῆλθε τοίνυν μέσον ἡ μήτηρ, ἑκατέρωθεν κατέχουσα τὰς θυγατέρας, ἡ καὶ ὕδωρ ἔχουσα μέσον τὸν ἀπειργάμενον· καὶ ἰδοὺ τῆς πηγῆνίας μέσος ὁ γάμος, καὶ μέσος αὐτῶν ὁ Χριστός. καθάπερ οὖν ῥίζα δένδρου δύο βλαστοὺς ἔχουσα ἑκατέρωθεν ἐσώζει· οὕτω καὶ ἡ μακαρία τότε ἐκείνη ἑκατέρωθεν αὐτῆς ἔχουσα τὰς πηγὰς εἰσῆει, καὶ τὸν ὑδάτων αὐτὰς ἤφιει· καὶ ἀπεπνίγητο οὕτω, μᾶλλον δὲ οὐκ ἀπεπνίγητο, ἀλλ' ἐβαπτίζοντο βάπτισμα κρείττον καὶ παράδοξον. καὶ εἰ βούλει μαθεῖν, ὅτι βάπτισμα ἐκεῖνο ἀφίει ὃ τότε ἐνομίζετο, ἄκουσον πῶς ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ἵνα ταύτῃ βάπτισμα καθαρόν. τοῖς γὰρ τῶν Ματθ. κ. λ. Ζεβεδαίου παισὶ λέγων ὁ Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, φησὶ, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε. ποῖον δὲ βάπτισμα ἐβαπτίσθη ὁ Χριστὸς μετὰ τὸ Ἰωάννου βάπτισμα, ἀλλ' ἢ τὸ θάνατον καὶ τὸν σταυρόν; ὥσπερ δὲ Ἰακώβου οὐχὶ σταυρωθέντος, ἀλλὰ μαχαίρᾳ τὸν κεφαλὴν ἀποτέμνοντος, τὸ βάπτισμα ἐβαπτίσθη τὸ Χριστοῦ, ὅτι καὶ αὐτὸς οὐ μὴν ἐσταυρώθησαν, ἀλλὰ διὰ ὕδατος τελεωθεῖσαν τὸ βάπτισμα ἐβαπτίσθησαν τὸ Χριστοῦ. ἐβάπτισε δὲ αὐτὰς ἡ μήτηρ. τί λέγεις; γυνὴ βαπτίζειν; καὶ παιδία βαπτίσματα καὶ γυναῖκες βαπτίζουσι, καθάπερ οὖν καὶ ἐκείνη τότε καὶ ἐβάπτισε, καὶ ἱερεία γέγονε. καὶ γὰρ δύματα πρόσοψιν λαμπρὰ, καὶ χλευασία αὐτὴν ἡ προαίρεσις γέγονε. καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν, ὅτι οὐκ ἐδιδάχθη θυσιαστηρίου θύουσα, οὐδὲ ξύλων, οὐδὲ πυρὸς, οὐδὲ μαχαίρας. πάντα γὰρ ἐγένετο ὁ ποταμὸς, καὶ θυσιαστήριον, καὶ ξύλα, καὶ μάχαιρα, καὶ πῦρ, καὶ θυσία, καὶ βάπτισμα, βάπτισμα πολλῷ τούτου τοῦ βαπτίσματος σεφέστερον. Ρωμ. ς. ς. οὐδὲ μὲν γὰρ τούτου φησὶ Παῦλος· Σύμφυτοι γεγόμεθα τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ· οὐδὲ ἢ τοῦ βαπτίσματος τὸ μαρτύριον οὐκ ἔστι τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ λέγει, Φιλιπ. γ. ι. ἀλλ' Συμμορφούμενα τῷ θανάτῳ αὐτοῦ. εἰσῆγε τοίνυν ταύτας ἡ μήτηρ, οὐχ ὡς εἰς ποταμὸν μέλλουσα εἰσάγειν, ἀλλ' ὥσπερ εἰς τὰς ἱερὰς καὶ ταύτας παστάδας χλευαζομένη· εἰσῆγεν ἑκατέρωθεν κατέχουσα καὶ λέγουσα· Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία, ἃ ἐμοὶ ἔδωκεν ὁ Θεός. σύ μοι Ησ. η. ιη. αὐτὰ ἔδωκας, σοὶ αὖθις ἀναθήσομεν, καὶ ἐμοῦ, καὶ ἐμοῦ τοῦ καὶ οὕτω διπλοῦν ἐτίνετο τὸ τῆς γυναικὸς μαρτύριον, μᾶλλον δὲ τετραπλοῦν. ἐγὼ μὲν γὰρ ἑαυτῆς ἅπαξ· ἐγὼ δὲ τῶν δύο θυγατέρων δὶς ἐμαρτύρησα. καὶ γὰρ ὥσπερ ἰωὴ ἐκ τοῦ ἀφίεσαι ἔμιξε, πολλῆς αὐτῇ τῆς ἀναισθησίας ἦν· οὕτω καὶ ὅτε τὰ παιδία μὴ ἑαυτῆς εἶλκεν, ἑτέρας πασαύτης ἔχρηζεν ἀναισθησίας· μᾶλλον δὲ πολλῷ πλείονος. οὐ γὰρ οὕτως αἱ γυναῖκες ἀλγεῖν εἰώθασιν, ἐπειδὰν αὐταῖς μέλλωσι τελευτᾶν, ὡς ὅταν αἱ θυγατέρες αὐτῶν τοῦτο πάσχωσιν. ὥστε μείζονος δεῖ τῶν θυγατέρων ἐμαρτύρησεν αὕτη, καὶ πρὸς αὐτὰ ἀποδύσασα τὴν φύσεως τὴν τυραννίδα, καὶ πρὸς τὸν φλέβα τῶν ὠδίνων ἔσω, καὶ πρὸς τὴν ἀφορητον τῶν ἀλγηδόνων τάραχον, καὶ πρὸς τὰ τῆς μήτρας δήρυσσον. εἰ γὰρ θυγατέρα μόνον τις ἀποθνήσκουσαν ὁρῶσα ἀβίωτον ἡγεῖται τὸν βίον· αὕτη τὰς δύο θυγατέρας ἀθρόον οὐχ ὁρῶσα ἀποθνησκούσας, ἀλλὰ δεῖ τὸ εἰκείας χλεὸς πρὸς τὸν θάνατον ἕλκουσα, σύνοισεν ὅσα ἐπιδέχονται τὰ μαρτύρια, ὁ μηδὲ ἀκούσαν ἑτέρας φορτοῦ, δεῖ τῆς παραγωγῆς ἐκοπίασα ἐκείνη. ὃ μὲν οὖν γράφων τοῦτο οὐδὲν εἰδότες, ἔλθωμεν ὡς ληψόμενοι πάλιν αὐτάς· ἐκείνη δὲ ἦσαν μετὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ γραφόντων λοιπὸν, μετὰ εὐσεβίων ἀγγέλων· ὃ δὲ τεθνηκότας οὐκ εἶδον. οὐ γὰρ εἶχον οὐδὲ τῆς Α. Τιμ. α. ιε. πίστεως ὀφθαλμούς. ὁ μὲν οὖν Παῦλός φησι περὶ τῆς μητρὸς, ὅτι Σωθήσεται δεῖ τῆς τεκνογονίας·

ἀφ' ὑμῶν ταῦτα· διὸ εἶπεν, ἵνα μὴ ἀπολώμεθα ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ οὐκ ἀληθὲς ὅτι Θεὸς τὰ μηδὲν πάσχοντα προσκόπτει. ὅτι γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο προσέλεγε καὶ ἐσκόπει, ἄκουσον αὐτὸ λέγοντος, Διὰ τοῦτο ἐμοῦ ἕνεκεν ῥυσθήσονται, φησίν, ὅταν γένηται, πίστωσιν, ὅτι ἐγώ εἰμι. δεύτερον δέ, ἵνα μηδεὶς τῶν ἐξωθεν λέγῃ, ὅτι ἀγνοοῦντος αὐτοῦ ἢ ἀθετοῦντος ταῦτα γέγονε. ὁ γὰρ δοὺς τὰ προειδώς, καὶ δοὺς ἀπὸ καὶ κωλύσας· οὐκ ἐκώλυσεν, ἵνα λαμπροτέρους ἡμᾶς ποιήσῃ. ἀφ' ἑαυτοῦ ταῦτα προσέλεγε· καὶ διὰ ἑτέρου τέλος ἐπιφέρει. ποῖον δὲ τοῦτο; ἵνα καὶ φόβητρον παύσῃ ἀγῶνα τοῖς ἐκ τοῦ σκάμματος. τὰ μὲν γὰρ ἀπροσδόκητα δεινὰ, ἐποίᾳ δ' ἦν, χαλεπὰ καὶ ἀφόρητα φαίνεται· τὰ δὲ ἐλπισθέντα καὶ προμεμελετημένα καθ' ἑαυτὰ καὶ φαύλως ἔχει. τότε ποιεῖ ταῦτα ὑπομένοντας ἐμοῦ ἕνεκεν καὶ τῆς ὑμετέρας ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἑαυτοῦ, καὶ ἄγοντες εἰς ὀργὰς ἐπὶ τῇ τῆς Χριστοῦ προσφυΐᾳ, καὶ ἀδελφοὶ παραδίδοσαι ἀδελφούς, καὶ πατέρες τέκνα, καὶ αὐτὴ ἑαυτῇ ἐπολέμει ἡ φύσις, καὶ ἐχάζετο καθ' ἑαυτῆς ἡ συνήθεια, καὶ πάντες ἐκ βάθρων αἰσχύνεσθαι ἐποίουν τοὺς νόμους, καὶ πάντα θορύβου τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς λόγοις, καὶ αἰτίαι τοῦ οἰκίας οἰκεῖοι ἐπλήσαι συγχύσεως καὶ δαίμονες τότε. ὁ γὰρ παραδοὺς πατὴρ ἦν πάντως ἐσφαξε, καὶ γὰρ μὴ ξίφος ἐνθήσῃ, μηδὲ τῇ δεξιᾷ τὸ σφαγεῖον ἐργάσῃ· ἀλλὰ τῇ γνώμῃ ὁ πολὺ ἀπήρτισε. καὶ ὁ τῷ φονεύσαι παραδοὺς φονεὺς ἦν φονεύεσθαι μέλλοντα, αὐτὸς τὸν φόνον εἰργάσατο. ποιήσωμεν οὖν αὐτὰς, φησι, παιδοκτόνους, καὶ δαίμονες ἔλεγον, ποιήσωμεν σὺν παῖδας παντὸς αἰσχίους δι' ἃς παραδόσεις. καὶ γὰρ ἐθύοντο αὐτοῖς θυσίαι τοιαῦται ὁ παλαιὸς, καὶ πατέρες ἔσφαττον τέκνα. καὶ ταῦτα ὁ παραφήτης εἴωθε λέγειν· Ἔθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις, καὶ τοιούτων ἐδίψων αἱμάτων. ὅπου οὖν ἔπαυσε τὰς σφαγὰς ταύτας καὶ μυσαρὰς θυσίας ὁ Χριστὸς, δύνασθαι πάλιν αὐτὰς ἐφιλοτεκνεῖν. ἀλλὰ ἀναγκαίως μὲν εἶπεν ἡ φανερὰν, ὅτι σφάξατε τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, οὐκ ἐτόλμων (τοιοῦτος γὰρ ἔμελλεν ἐπακούσεσθαι) μεθοδευσαι δ' ἕτερον τὸ παράγγελμα, καὶ σοφίζοι τὸν νόμον διὰ τῶν διδασκάλων καλύσαντας πατέρας παραδιδόναι παῖδας. τοῦτο γὰρ ἡμῖν διὰ φόβου, φησὶν, αἴ τι σφάξῃ τις, αἴ τε παραδοῖ τοὺς σφαγεῖ τοῦ υἱοῦ. καὶ γὰρ οὗτος κακοήθης παιδοκτόνος ὅστις. ἰδοὺ ποιεῖ ἰδιώτας παρελαύνει, παιδοκτόνους, ἀδελφοκτόνους θορύβου καὶ ταραχῆς πάντα ἐμπεπλησμένα· ἀλλ' αἱ μὲν αἰχμαὶ καλιόμενοι βαθείας ἀπέλαυνον· ἐπίσχες γὰρ αὐτοῖς πάντοθεν ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς· ἐπεὶ καὶ τὰ ξίφη ὅσα οὐκ ἦσαν τὰ ξίφη. εἶχον γὰρ ἀληθινὸν πατρίδα τὴν πίστιν· εἶχον οἰκείαν πόλιν τὴν ὁμολογίαν, καὶ ἐλπίσι ζωοτρεφέσι χρησταῖς, τοῦτος ἠσθάνοντο τῶν παρόντων. τὰ γὰρ μέλλοντα μείζονα ἦν.

Τοῦ δὲ παραγγέλματος τὸ τέλος ἔστιν ἐφίσταται ὁ πατὴρ τὸ οἰκείᾳ τῇ πόλει γραπτὸν ἔχων πρὸς τὴν σύλληψιν τῆς θήρας· ἐφίσταται ὁ πατὴρ καὶ ἀνὴρ· πατὴρ μὲν τῶν θυγατέρων, ἀνὴρ δὲ τῆς γυναικός. εἶτα πατέρα ἢ ἄνδρα τοιαῦτα ἀφικνούμενοι χρὴ καλεῖν· μᾶλλον δ' φεισόμεθα αὐτοῦ, καθόσον οἷόν τε. καὶ γὰρ πατὴρ ἐλάμπρυνε μάρτυρα, καὶ ἀνὴρ μάρτυρος· μὴ δὴ χαλεπώτερον αὐτὸ ποιήσωμεν τὸ πάθημα ταῖς πρὸ ἑαυτῶν κατηγορίαις. σὺ δέ μοι σκόπει τὴν ζωὴν τῶν γυναικῶν. καὶ γὰρ ὅτι φυγὴ ἴδοις, ἔφυγον· καὶ ὅτι εἰς τὸν ἀγῶνας ἐμοῦ ἕνεκεν ἐχεῖν, ἔστησαν, καὶ ἠκολούθουν διωκόμεναι τὸν τοῦ Χριστοῦ πόθον. ὥσπερ γὰρ οὐ δεῖ πιεζομένους ὑπαναπαύεσθαι, οὕτως ὅταν δύνηται πιέζειν, ἀγωνίζεσθαι χρή· ἵνα καὶ ἐκεῖθεν τὴν ὑπομονὴν, καὶ ἐξ ἐκείνου τὴν ἀνδρείαν ὑποδεξώμεθα· ὃ δὴ καὶ ἐκεῖναι τότε ἐποίουν· καὶ ἐπεμένουσαι, καὶ ἀγωνίζοντο. καὶ γὰρ ἐνίοτε ὁ παῖδες, καὶ ὁ ἔχθρὸς ἐκάλουν πρὸς τὰ παλαίσματα. ὁ δὲ τῶν ἀγώνων ἔξοπος τοιόσδε ἐγένετο. ἦλθον εἰς πόλιν Ἱεροσόλυμα καλουμένην, κἀκεῖθεν ἀληθὲς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν αἰσθόμενοι ἀφ' ἑαυτῆς μεγάλης. πολεμίας περιέρρει τὴν ὁδὸν ἐκείνην, καθ' ἣν ἐπορεύοντο, καὶ λαβοῦσαι τὸν γραπτὸν ἀφειποποιοῦσας καὶ μύουσαι (ἦσαν δὲ φασιν ὅτι ἐκ πατέρα λαβοῦσαι ζωοργὸν

πρὸς

θεσπεσίοις σύμμετρα ἀποδημίαν τελοῦσιν, ὑποζυγίοις δυσπορωτάτοις, ἀβατους ἔχοντες, μὴ ἀδείας ἐφιέντες, κύκλῳ τῆς ἐπιφοίτου ὄντες, πολλῶν αἰθαίνων τὴν μιζηραν, πολλῷ ὑπομβρίοις τὰ λαμπυρίδι· ὅπου χιὼν, καὶ πάγοι, καὶ ἄβατοι ἐρημία, καὶ φίλιξι προσβολαί, καὶ θῆρες, καὶ ἄγρια, καὶ φόβος ἀφόρητος, καὶ κίνδυνος [ἐκ αὐτῆς] ποικίλος, καὶ πᾶσι ψυχῆς ὁ δρόμος, ἢ πάντα χθόνι ⓐ πολέμοι, ποῖος λόγος τὰ ἀγωνίσματα τὴν γυναικῶν παρασχῆσαι δυνήσεται, τὴν ἀνδρείαν, τὴν μεγαλοψυχίαν, τὴν πίστιν; Εἰ γὰρ μὴ ἐξῆλθεν ἡ μήτηρ, οὐκ ἂν ἦ ὅπως ἀφόρητος ὁ ἀγών· νυνὶ δὲ καὶ τὰς δυνατὰς ἐπῆγεν, καὶ τοὺς πλησίον. διπλῆ ἡ ἀγωνία καὶ πολλὴ τῆς φερούσης ἡ προθυμία. ὅσῳ γὰρ μέγα τὸ κίνημα, τοσούτῳ δυσκολωτέρα ἡ φυλακή. ἔχει τοίνυν παρθένους ἔχουσα, καὶ οὐκ ἔχουσα καταχρύψαι αὐτὰς ὁ θαλάμευς. κἀκεῖσε ἴσε, ὅπου καὶ θαλάμοι καὶ γυναικωνῖτις καὶ θύρας καὶ μοχλοὶ καὶ φύλακες καὶ προφύλακες καὶ θεράπαιναι ἴδιαι καὶ πιθανοὶ καὶ μυρίας προσεδρία καὶ πᾶσα προνοία καὶ πολλὴ παρὰ τῶν γονέων ἐπιμέλεια· ὥστε ἀφ' ἑτηριθμῶν ἂν τὰς πρόθυμίας ἄθλος, καὶ μόλις οὕτω ἀφασώζεται. ἐκεῖνο δὲ πάσης ἐστὶ τῆς φυλακῆς ἔρημος ἰδοὺ. πῶς οὖν αὐτὰς ἀφασώσεσθαι εἰκὸς; ἐκ τῆς τῶν θείων νόμων φυλακῆς. οὐκ εἶχε σίγλου προβάλλουσαν, ἀλλ' εἶχε τὴν χεῖρα κατανεύουσαν· οὐκ εἶχε θύρας οὐδὲ μοχλὸν, ἀλλ' εἶχε τὴν ἀληθινὴν θύραν ἀποτειχίζουσαν τὴν ἐπιβουλήν. καθάπερ οὖν μέσοις τοῖς Σοδόμοις ἐπολιορκεῖτο μὲν ἡ τοῦ Λὼτ οἰκία, οὐδὲν δὲ ἔπασχε δεινὸν (ἀσφάλειαν γὰρ εἶχεν ἔνδον) οὕτω δὴ καὶ μάρτυρες αὗται μεταξὺ Σοδόμων καὶ πάντων τῶν πολεμίων οὖσαι, καὶ πολιορκούμεναι πάντοθεν, οὐδὲν ἔπασχον δεινὸν (ⓐ γὰρ τῶν ἀγγέλων δεσποτεία εἶχεν ὑπὲρ τῶν ἑαυτῶν οἰκουμένων ψυχῶν) ἀλλ' εἰς τὴν ὁδὸν ἐλθοῦσαν τὴν ἔρημον οὐδὲν ἔπαθον. εἶχον γὰρ τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν τὴν πρὸς οὐρανὸν αὐτὰς ἄγουσαν. ἀφ' ὧν εἰ τοσούτῳ πολέμῳ καὶ θορύβῳ καὶ κύμασι ἀπειλημμέναι μὴ ἀσφαλείας ἐβάδιζον. * ἀφ' ὧν λύκων τὰ πρόβατα ἦττο, ἀφ' ὧν λεόντων αἱ ἡμεροβόλοι ἔχουσιν, καὶ οὐδὲν αὐτὰς εἶδεν ἀχαλίνους ὀφθαλμοὺς· ἀλλ' ὥσπερ τοὺς Σοδομίτας ἐκεῖς τῆς θύρας ἐσηκόλας οὐκ ἠφίει τὴν εἴσοδον ὁρᾶν ὁ Θεός, οὕτω καὶ τότε τὰς πάντων ἐπύφλωσεν ὄψεις, ὥστε μὴ προσδοκῆσαι τὰ πρόβατα σώματα. πορεύου τοίνυν εἰς πόλιν Ἐλεάζαρ λεγομένην, πόλιν ἀγρικοτέραν μὲν τῶν πολλῶν, βιωτικωτέραν δέ. τί γὰρ ἐκείνης τῆς πόλεως ἴσον εἴη τὸ σύμπαν τὸ τοσούτῳ κλυδωνίῳ καταφυγὴ βίβλῳ, τὸ τοιούτῳ χειμῶνι λιμένα ἔχειν; δέχεται οὖν ἡ πόλις τὰ ξένας, ξένας μὲν τῆς γῆς, πολίτιδας δὲ τῆς οὐρανοῦ· καὶ δεξαμένη τὸν προσκαιρον ἐφύλαξεν. ἀλλὰ μηδεὶς τῶν γυναικῶν ἀπιστείτω καὶ ταῦτα γεγονυίας, ὅτι ἔφυγον. πρόσταγμα γὰρ ἐπλήρουν διασαφικὸν τὸ λέγον· Ὅταν μὲν διώκωσιν ὑμᾶς, φησιν, ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· ὅπερ καὶ αὐτὰς ἀκούσασας ἔφυγον. καὶ τίνος εἶδε αὐτὰς ἐπλέκετο σέφανος. ποῖος δὲ οὗτος; ὁ τῆς τῶν πρὸ ὀντων ἀπάντων σοφίας. Ὅστις γὰρ ἀφῆκεν ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατρίδα, ἢ οἰκίαν, ἢ φίλους, ἢ συγγενεῖς, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, φησὶ, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. καὶ ὅπου οὖν ἐκεῖ ⓐ Χριστὸς ἔχουσα ζωοποιεῖ. Εἰ γὰρ ὅπου δύο ἢ τρεῖς εἰσι συνηγμένοι, ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐστι· ὅπου οὐχὶ συνηγμένας ἴσασι μόνον, ἀλλὰ καὶ σῴζει ὅ ὅμοια αὐτῷ φθεγξαμένας, πῶς οὐ μᾶλλον αὐτὸ τὸ βοηθῆσαι ἐπιτελοῦντα; ἐκεῖ τοίνυν σῴζεσθαι τὰ γυναικῶν, ὀξαφῆς ὑπολάμματα ποτὲ μὲν πάντα χορὸν καταπέμπουσα πολλῆς γέμοντα τυραννίδος ἐν ὠμότητος βαρβαρικῆς. ⓐ γὰρ οἰκεῖοι σὺν οἰκείοις προδιδόσονται, φησι, ἄνδρες δὲ γυναῖκας, πατέρες δὲ τέκνα, τέκνα δὲ πατέρας, ἀδελφοὶ δὲ ἀδελφοὺς, φίλοι δὲ φίλους. σὺ δὲ μοι τῶν ῥημάτων ἐπαθλα δοκιμήθητι τῶν Χριστοῦ, καὶ θαύμαθοι αὐτὰ τὰ προῤῥήσεις· πάντα γὰρ πάντα δῶσον προεῖλεται. φησὶ γὰρ, Ἀδελφὸς ἀδελφὸν προδώσει, ἢ πατὴρ τέκνον· ἢ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς. προεῖλεται δὲ αὐτὰ τότε

ἀφ'

Ματθ. ι κγ.

Ματθ. ιθ. κθ.

Ματθ. ιι. κ.

Ματθ. ι. κα.

γὰρ γάρ, φησι, ψυχή μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύριος εὐεργέτησέ σε. ὁρᾷς εὐεργεσίαν ὄντα τὸν θάνατον καὶ ἀνάπαυσιν; ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν σκύλον καταπαύσει ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός.

Καὶ οὐκ οἶδα τὸ θαυμαστὸν τοσοῦτον. Φέρε δὴ θαυμάσωμεν ὅτι ὁ ἐγκαίνιος τῶν μαρτύρων λαὸς, εἰ μὴ ἀπεκάμετε πρὸς τὴν ἀκρόασιν. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ἀπὸ τῶν μαρτύρων ἐγκαινίου τὴν ἀνάθεσιν ἔλαβε· μικρὸν ὑμῶν τὸν λόγον ἀγαπήσωμεν. πόλεμος ἀπερρίπισθη ποτὲ κατὰ τῆς ἐκκλησίας χθὲς, πολέμων ἁπάντων πικρότατος διπλοῦς γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος ἦν, ὁ μὲν ἔσωθεν, ὁ δὲ ἔξωθεν· ὁ μὲν ἀπὸ τῶν οἰκείων, ὁ δὲ ἀπὸ τῶν πολεμίων· ὁ μὲν ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ὁ δὲ ἀπὸ τῶν γνωρίμων. καὶ πολλῷ γε ἁπλοῦς ὁ πόλεμος ἦν, ἀφορητον ἐστηρχε τὸ κακόν· ἐπεὶ εἰ ἔξωθεν προσέβαλλε μόνον, μέγα τῶν σφῶν ὁ μισθὸς ἦν. νυνὶ δὲ διπλοῦς ἦν οὗτος, ἡ τῶν ἀπὸ τῶν ἐξωθεν ἡ ἀπὸ τῶν οἰκείων χαλεπώτερος. οἱ μὲν γὰρ ὡμολογημένοι ἐχθροὶ ῥᾳδίως φυλάττεσθαι δύνανται· ὁ δὲ φίλος μὲν ἔχων προσωπεῖον, τὰ δὲ ἐχθροῦ πράττων, δυσάλωτος τοῖς ὑπερβουλευομένοις ἐστί. διπλοῦς ποιῶν τότε ὁ πόλεμος ἦν, ὁ μὲν ἐμφύλιος, ὁ δὲ ἀπὸ τῶν ἐξωθεν ἐχθρῶν· μᾶλλον δὲ, ὡ χρὴ "πάλληλος εἰπεῖν, ἑκάτερος ὁ πόλεμος ἐμφύλιος ἦν. καὶ γὰρ οἱ ἔξωθεν προσβάλλοντες δίκας αἰτοῦσι καὶ ἀρχὰς καὶ τραπέζας, οὐκ ἀλλοφύλοι ὄντες τῇ γε βαρβάροι· ἄλλης ἀρχῆς καὶ βασιλείας, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς δρακτοῖς ἐθισμοῖς, τὴν αὐτὴν πατρίδα οἰκοῦντες, τὴν αὐτὴν μετέχοντες πολιτείας. ὁ μὲν οὖν ἐμφύλιος ἦν ὁ ἀπὸ τῶν δικαστῶν ὁ δὲ χαλεπώτερος ὁ ἀπὸ τῶν συγγενῶν, ὁ καιρὸς καὶ ἀπὸ γλώττης τὴν πολλῆς γέμων ὠμότητος. καὶ γὰρ ἀδελφοὺς ἀδελφοὶ παρεδίδοσαν, καὶ πατέρες τέκνα, καὶ ἀνδρὸς γυναῖκας, καὶ πολλὰ τὰ τῆς συγγενείας ἐπαταξεν δίκαια, καὶ πᾶσα ἡ οἰκουμένη δύσασταν ἦν, καὶ οὐδεὶς οὐδένα τότε ἐπεγίνωσκεν. ἐκφοβεῖ γὰρ ὁ δεσπότης μᾶλλον τῆς συγγενείας. ἐν ἐκείνῳ τοίνυν τῷ χορῷ καὶ τῷ πολίτῃ αἱ γυναῖκες αὗται (εἰ γε γυναῖκες αὐτὰς χρὴ καλεῖν. καὶ γὰρ ἐν γυναικείῳ σώματι ἀνδρεῖοι ἐπεδείξαντο φρόνημα· μᾶλλον δὲ οὐκ ἀνδρεῖοι ἐπεδείξαντο φρόνημα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπερβᾶσαι τὴν φύσιν, καὶ πρὸς τὰ ἀσωμάτους δυνάμεις τὸ ἀμιγὲς ἔχοντα) αὗται τοίνυν αἱ γυναῖκες ἀφέσας πόλιν καὶ "οἰκίαν καὶ συγγενεῖς, πρὸς τὴν ἀλλοτρίαν μετανάστευσαν. ὅταν γάρ, φησιν, ὁ Χριστὸς ἀτιμάζηται, μηδὲν ἡμῖν ἔστω τίμιον μηδὲ ἀναγκαῖον. διὰ τοῦτο πάντα ἀφέσαι ἐξῆλθον. καὶ καθάπερ οἰκίας ἐν μέσῃ νυκτὶ πυρπολουμένης, καὶ ληστῶν ἐνόντων, ἐπαιδὼ αἰσθόμεναι τὸ γεγονὸς, τὰ χέρε ἐξαγόμεναι τῆς κλίνης, ἐκπηδῶσι τὴν πρόθυρον, *τῶν οἰκείων δὲ τῶν ἐνδον λαθοῦσαι (ἐν γὰρ μέσῃ κατευδαίμονα, ὅπως τὸ σῶμα τὸ ἑαυτῶν προεξαρπάσωσι τοῖς φλογμοῖς, καὶ τῷ πυρὶ φθάσωσι δράμοι μὴ πολλῆς ὑπούσης τῆς ταχύτητος) ὅπου δὴ καὶ αὗται ἐποίησαν. ἰδοῦσαι γὰρ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐμπυριζομένην, θύραις ἐξεκόπησαν δὲ καὶ ἐξῆλθον τὴν πρόθυρον τῆς πόλεως, ἓν μόνον ζητοῦσαι, τὴν σωτηρίαν τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς πάντα τρόπον διασῶσαι. καὶ γὰρ ἐμπρησμὸς τότε χθὲς ἦν, καὶ σκότος ἐκάστοτε βαθὺ, σκότος τῷ πυκτεύοντι τότε ζοφωδέστερον. καὶ διὰ τοῦτο καθάπερ τὸ σκότος τοῦ φίλους γνώσεσθαι φίλοις, καὶ ἀνδρὸς πατρεδίδοσαν γυναῖκας· διὰ τοῦτο τοὺς μὲν ἐχθροὺς πάντες εἶχον, τοῖς δὲ φίλοις δὲ τοῖς οἰκείοις προσεπέρρηγνυτο, καὶ πυκνομαχία τις ἦν χθὲς, καὶ πολλοῦ θορύβου τὰ πρόσφατα ἔγεμε. τότε τοίνυν ἐξῆλθον αὗται τὴν πατρίδα ἀφέσαι, καὶ τὸν πατριάρχην ζηλώσασαι τὸν Ἀβραάμ, πρὸς ὃν εἶπεν· Ἔξελθε σὺ τῆς γῆς σου, Γεν. ιβ. α.
καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου. καὶ γὰρ καὶ ταύτης ὁ τῦ δικαιοῦντος καιρὸς ταῦτα πράττειν, ἐξελθεῖν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐκ τῆς συγγενείας, ὥστε κληρονομῆσαι τὴν ἀρετήν. ἐξῆλθοι τοίνυν ἐκ τῆς οἰκίας ἡ γυνὴ δύο μὴ ἑαυτῆς ἔχουσα θυγατέρας. σὺ δὲ μὴ καταδραμεῖν ἁπλῶς εἰκάσῃς, ὅτι ἐξῆλθον γυναῖκες ἐλεύθεραι αἰσχρᾶς ἀφέσαι, μηδὲ ποτὲ πεῖραν λαβοῦσαι τῶν δεινῶν τούτων· ἀλλὰ διαλέγεσαι τὴν ἀγαθὴν ἔσω τὸ κακὸν, ὅσον ἔχει τὸ πρᾶγμα δυσκολίαν. Εἰ γὰρ ἀν-

δρες ποι

Φ. Ναὶ, ἡ Ζάδδ. παρεδείκνυεν, Εἰ μὴ ἔφευγον τὸν ψυχρόν σε φήσομεν, ὡς τὸν ψυχρὸν εἰς τὴν τιμωρίαν· ἐφοβήθη Ἠλίας, φησὶ, καὶ ἔφυγε· εἶδες πῶς φοβερὸς ὁ θάνατος; θαυμάσωμεν πάντα τὰ διαστείλαν, ὅτι τὸ φοβερὸν ἅπασι τοῖς παρ' αὐτῶν, διὰ τοῦτο φρόνιμον ἐποίησε γυναῖκα. ὁ Ἠλίας ἔφυγε θάνατον· γυναῖκας καταφυγὼν εἰς θάνατον. * Εἶδες πόσην γέγονεν ἀνθρώπου μετακολή; Φ. καὶ Μ. Ἀληθῶς καὶ Μ. Ἠλίου ἀγωνίσου τὸν τελευταῖον· γυναῖκας καθάπερ πηλὸν τοῖς ποσὶν ἑαυτὸν καταπάτησαν θάνατον. Ἀλλὰ μηδὲ ἐκείνων τὴν ἀγάπην καταγηράσωμεν· οὐκ ἔστιν αὐτὴν ὁ ἔγκλημα· τῆς φύσεως ἐστὶν ἡ ἀνθρωπία, οὐ τῆς προαιρέσεως ἡ κατηγορία. ὁ Θεὸς τότε ἐβούλετο φοβερὸν εἶναι τὸν θάνατον, ἵνα διεζῇ μὴ τοῦτο τὸ χρήσιμον. Φοβερὸν αὐτὸν εἶναι ἐβούλετο· καὶ δίκη γὰρ ἦν· Διὰ τοῦτο οὐκ ἤθελε λυθῆναι τῆς καταδίκης τὸν ἀπειλήν, ἵνα μὴ ῥᾳθυμότεροι μὴ τοῦτο γένωνται οἱ ἀνθρωποι. μάθετε, φησὶν, ἡ ἀπόφασις φοβερὰ αὐτοῖς καὶ συμφέρουσα. ἔστι γὰρ, ἔστι καιρὸς, καθ' ὃν ἡ τῆς ἀγωνίας ἀπαλλαγήσονται τούτης· ὁ δὲ καὶ σωτήριον. ὅτι γὰρ ἡμᾶς ἀπήλλαξε τῆς ἀγωνίας ταύτης, δηλοῦσι μοι οἱ μάρτυρες, δηλονότι ἡ τοῦ τῶν μαρτύρων ὁ Παῦλος. ἤκουσας τοῦ τῆς παλαιᾶς τοῦ Δεσπότου λέγοντος, Οὐ Σὲ μὴν τεθνήξονται, ἀλλ' ἡ ἀποκτείνουσι; ἤκουσας τοῦ Ἰακὼβ λέγοντος· Ἐξελοῦ μου, Κύριε, σὺν χάρις ἡμᾶς τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅτι φοβοῦμαι ἐγὼ αὐτόν; Εἶδες Μ. Ἠλίου φεύγοντα γυναικὸς ἀπειλὴν Διὰ Μ. θάνατον; ἄκουσον πῶς ὁ Παῦλος τοῦ τοιούτου πράγματος τοῦτο ἥψατο· Εἰ φοβερὸν αὐτὸ εἶναι νομίζει, καθάπερ ἐκεῖνοι· Εἰ λυπῆται ὅπου αὐτὸ, ἡ δίδοικε. τοιοῦτοι μὲν οὖν, ἡ πρὸ τοῦ εἶναι νομίζει τὸ πρᾶγμα. Διὰ τοῦτό φησι, Τὸ ἀναλύσαι με, ἡ ζῆν Χριστῷ εἶναι πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον. ἐκείνοις φοβερὸν, τούτοις κρεῖττον· ἐκείνοις ἀηδές, τούτοις ἡδύ· ἡ μᾶλλον εἰκότως. Τὸ μὲν γὰρ πρότερον ὁ θάνατος εἰς Μ. ᾅδου κρημνὸς· νυνὶ δὲ ὁ θάνατος πρὸς Μ. Χριστὸν πρόπεμπτι. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν Ἰακὼβ φησι· Κατάξετε τὸ γῆρας μου μετὰ λύπης εἰς ᾅδου· ὁ δὲ Παῦλος ἕλεγε, Τὸ ἀναλύσαι, καὶ ζῆν Χριστῷ εἶναι με πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον. ζῶντα δὲ ἔλεγεν οὐκ ἀγαπῶντος τὴν παροῦσαν ζωὴν (μὴ γένοιτο· Φυλαττώμεθα γὰρ καὶ τοὺς τὴν αἱρετικὴν λαβόντας) ἀλλ' ὡς πάντα φεύγων αὐτὸν, ἀλλ' ὡς κρείττονος τῆς μελλούσης ἐπιθυμῶν. οὐ γὰρ εἶπε, Τὸ ἀναλύσαι, ἡ ζῆν Χριστῷ εἶναι καλὸν ἁπλῶς, ἀλλὰ κρεῖσσον· Τὸ δὲ κρεῖσσον καλοῦ πολλῷ ἐστὶν ἀνώτερον. ὥσπερ γὰρ ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι ὁ σκηνοποιὸς καλὸς ποιεῖ, ὁ δὲ μὴ σκηνοποιὸς κρεῖσσον ποιεῖ, καλὸν μὲν ἐκεῖνον δείκνυσι τὸ τῶν γάμων, κρεῖσσον δὲ τὸ παρθενίαν· οὕτω δὴ καὶ ὁ Παῦλος· καλὸν μὲν ἦν προῦσα ζωὴ, φησὶ, πολὺ δὲ βέλτιον ἡ μέλλουσα. πάλιν ἀλλαχοῦ δὲ αὐτὰ δὴ ταῦτα φιλοσοφῶν ἔλεγεν· Εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· ὃ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετε. τί φῂς; ἀποθνήσκεις, Παῦλε, καὶ τοσούτοις καλοῖς τοῖς ἀδικοῖς σὺν μὴ θέσπεσε; Τί γέγονεν, εἰπέ μοι; οὐκ ἀποθνήσκω, φησὶν, ἀλλ' ὅτι τὸν μείζονα διαδέχομαι ζωόν. καθάπερ οὖν αἱ θέσπεσι ἀηδόνες, πολλοὺς καλοῦσι σὺν τοιούτοις ᾠδοῖς τοὺς εὐφροσύνους, οὕτω καὶ Παῦλος ὅτι Μ. θάνατον ἴσασι, καλεῖ σὺν ζηλωτὰς μύστας αὐτοῦ. ἀναπαυσις γάρ ἐστιν ὁ θάνατος, καὶ πόνων ἀπαλλαγὴ, καὶ ἰδρώτων ἀνάπαυσις, καὶ ἀμοιβὴ παλαισμάτων καὶ σταφανος. Διὰ τοῦτο καὶ μὴν τὸν ἀηδόνα καὶ ὑμνῳδίαν. ἔκλαυσαν γοῦν τὸν Ἰακὼβ πολλοὶ πρὸ ἐμοῦ· ἔκλαυσαν καὶ τὸν Μωϋσέα ἑπτὰ ἡμέρας· ἔκλαυσαν καὶ τὸν Ἰούδαν, καὶ ἐκόψαντο, ὅτε θάνατος τότε ὁ θάνατος ἦν. νυνὶ δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλὰ ὑμνῳδίαι καὶ εὐφημοῦσι, διαλεγόμενοι ἀπόντων, ὅτι κρείττονα ἔχει τὸν πρᾶγμα. Φ. γὰρ ψαλμοὶ εὐθυμίας σύμβολον. Εὐθυμεῖ γάρ τις, φησὶν, ὑμῶν; ψαλέτω. ἐπὶ δὲ εὐθυμίας ἐσμὲν πεπληρωμένοι, Διὰ τοῦτο ψάλλομεν ὅτι τοῖς νεκροῖς ψαλμοὶ θρῆνος καὶ τοῖς τελευτῆς ἀγαθοῖς ἐγκώμιοι. Ἐπίστρε-

φον

* ἐκεῖνον Θ. ἐπισθόνιον Σ. αὐτὸν, αὐτὸν ἐξελοῦ Δέσποτα.

Γεν. ιε. ια.

Γεν. μς. ια.

Φιλιπ. α. κγ.

Γεν. μς. λη.

Φιλιπ. α. κγ.

χ. μὴ δὲ κάθαρσιν τῆς αἱρετικῆς λαβόντας

Ἰσ. ξβ.

Φιλιπ. β. ιζ.

Ἰακ. ε. ιγ. ο

Ψαλμ. ιδ. ζ.

τῆς ἀνδροφονίας λέγω; ὑπὲρ γὰρ τούτου καὶ ἐπαγγέλλεται αὐτοῖς ὅτι, ὅταν ἐκεῖνοι ἐπίωσιν
χ. τὸ αἵματος τοῦ τῶν μισητῶν χύσεως. Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἀπὸ ἔχθρας εἶπεν, ὅτι "τῷ εἶπεν αὐ-
χ. τῶν τοῦ, ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ εἰμι," τούτῳ ἐπιτρέπεται τοῖς Αἰγυπτίοις τοῖς τοῦ ὕδατος. καὶ
γὰρ εἰ εἶπεν, ὅτι γυνή αὐτοῦ εἰμι, οὐδὲ οὕτως ἔμελλεν ἀπαρνήσασθαι. καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν
αὐτὸς εἰπών· ὡς καὶ ἴδωσί σε ἐροῦσιν, ὅτι γυνὴ αὐτοῦ αὕτη, καὶ ἀποκτενοῦσί με· σὲ δὲ περιποι-
ήσονται. ὥστε εἰπούσης τοῦ, ὅτι γυνὴ αὐτοῦ ἐστι, καὶ μοιχεία καὶ φόνος ἐγίνετο· εἰπούσης δέ,
ὅτι ἀδελφή, ὃ τοῦ φόνου διεκωλύετο. ὁρᾷς πῶς δύο μελλόντων συμβαίνειν δυοῖν θάτερον
δι' τῆς αὐτοῦ σοφίας ἀφῆλε; βούλει μαθεῖν, πῶς καὶ τῆς μοιχείας ὃ ἔγκλημα τοῦ δυνάμει τοῦ ἑαυτῷ πάλιν ἀποτίμησεν, ὥστε μηδὲ μοιχὸν αὐτὸν ἀπηρτισμένον ἀφ-
18 ναι γνώσθαι; ἄκουσον αὐτοῦ πάλιν ἀκριβῶς τῶν ῥημάτων. Εἰπέ, φησι, ὅτι ἀδελφή
χ. ἴσα μου ἐστίν εἰμι. ὥστε ὁ ἀδελφὸν λαμβάνων οὐκ "ἔστι μοιχός. ὁ γὰρ μοιχὸς ἀπὸ τῆς σπερ-
μίου κρίνει). ἐστὶ καὶ ὁ Ἰούδας τοῖς τοῦ νύμφιον τοῦ ἑαυτοῦ εἰσελθὼν τοῦ Θάμ. Γεν. λη. ιη.
μὰρ, οὐκ ἐκρίνετο μοιχός. οὐ γὰρ ὡς τοῖς νύμφιον, ἀλλ' ὡς τοῖς πόρνῳ εἰσῆλθε
γυναῖκα. οὕτω καὶ ὁ Αἰγύπτιος μᾶλλον αὐτοῦ λαμβάνει οὐχ ὡς γυναῖκα τοῦ
15 Ἀβραάμ, ἀλλ' ὡς ἀδελφόν, οὐκ ἔμελλε μοιχὸς κρίνεσθαι. τί οὖν τοῦτο τοῖς Ⓐ Ἀβρα-
ὰμ, φησι, τὸν εἰδότα, ὅτι γυναῖκα τοῦ ἑαυτοῦ ἀδελφόν, καὶ οὐκ ἀδελφόν; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο
ἔγκλημα τούτου. Εἰ μὲν γὰρ ἔμελλεν ἀκούσας, ὅτι γυνὴ αὐτοῦ ἐστι, ἀφέξεσθαι τῆς ὕβρεως,
χαλῶς εἶχε καλεῖν τὸν διωγμόν· Εἰ δὲ οὐδὲ ἔμελλε τὸ ἔσεσθαι τῆς γυναικὸς προσήκεσθαι, τῆς
Σάρρας εἰς ὃ τοῦ ὕβρει ἀπερρύσατο, καθὼς καὶ αὐτὸς φησιν, ὅτι ἐρεῖσιν ὅτι γυνὴ αὐτοῦ
20 ἐστι αὐτή, καὶ ἀποκτενοῦσί σε, πολλῷ μᾶλλον θαυμάζειν τὸν δίκαιον Ἰὼβ ὁπόσῃ τοσαύτῃ πρά-
γματος δυσκολίᾳ διωφθέντα καὶ αἰμῷ καθαρὸν τηρῆσαι τὸν Αἰγύπτιον, ἐξ ὧν δυνάμει τοῦ
ἑαυτοῦ ὃ ἔγκλημα τῆς ὕβρεως ἀφανισθῆναι.

Ἀγωμαι δὲ λοιπὸν τὸν λόγον καὶ ὅτι τὸν ἔκγονον αὐτοῦ τὸν Ἰακὼβ· καὶ ἐν ἓξ καιροῖς δι-
δασκόντα καὶ τρέμοντα τοῦ πλανητοῦ, ὧν θεσπίσι ἐκ τοσούτης πλησίας ἀποστολῆς ὅτι-
25 δυξάμενοι φιλοσοφίαν. ὁ γὰρ Παῦλος τοῖς μαθηταῖς ἐνομοθέτει λέγων, Ἔχοντες δι- α. Τιμ. ε. ιη.
φας καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα, τῶν καὶ ὄντων τοῦ δὲ τοῦ Θεοῦ εἶπεν· Αὐ Γεν. κη. ε.
δὴν μοι Κύριος ἄρτον φαγεῖν, καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι, ἄρκεῖ μοι. ἀλλ' ὅμως καὶ ὄντα, ὁ
χ. τὰ πλείω μᾶλλον τῆς χρείας ζητῶν, ὁ τῆς αἰτίας ὑπερίδων, ὁ τὰς βιλογίας λαβών, ὁ τῇ μητρὶ
πειθαρχῶν, ὁ τῷ Θεῷ φίλος, ὁ δι' ἣν σοφίας βιασάμενος τοῦ φόβου (θάτερον γὰρ ὧν τῇ φύσει,
30 σώτερος γέγονε τοῖς βιλογίαις) ὁ τοσαῦτα δυνηθείς, ὁ τοσαῦτα φιλοσοφήσας, ὁ τοσού-
τοις βασίλεσιν ὑπερδυξάμενος, τῷ τῶν μυρίους ἄθλους, τῷ τὰ μυρία κατάμεμφα, τῷ
τὰ μυρία παλαίσματα ἐν τῶν πολλοῖς σφαίροις εἰπόντος, ὅτι τοῦ πατρίδα ἐπέμνησε, καὶ
μέλλων ὑποστρέφεσθαι τοῦ ἀδελφῷ, καθάπερ θηρίον ἔφοβεῖτο" μέλλων, ἐν φοβουμένῳ αὐτοῦ
χ. τοῦ δυνῶν τοῦ μνησικακίαν, τοσαυτάκις τῷ Θεῷ, καὶ δεσπότῃ, Ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς Ησαῦ τοῦ ἀ- Γεν. λβ. ια.
35 δελφοῦ μου λέγων, ὅτι Φοβοῦμαι ἐγὼ αὐτόν, μή ποτε ἐλθὼν παίσῃ με, καὶ μητέρα ἐπὶ τέ-
κνοις. Εἶδες πῶς ἐκεῖνος ἐδιδάχθη τὸ θεῖον; πῶς τρέμει, καὶ τὸν Θεὸν δεσπότην ἐκεῖ
τοῦτο; βούλει σε δείξω καὶ ἕτερον μέγαν ἀνδρεῖον τοῦτο πεπιδόθα πάλιν; ἀκούσον τοῦ Ἠλίου, τοῦ οὐρανομήκη ψυχὴν καὶ θείαν. ἐκεῖνος γὰρ ὁ τὸν οὐρανὸν κλείσας, καὶ πάλιν ἀνοίξας, ὁ δι' πῦρ κάτωθεν κατενεγκών, ὁ τοῦ θεοῦ μεγαλωνύμου τοῦ θεσπεσιεγκών, ὁ ζηλω-
40 σας ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνος ὁ οὕτω μεγάλα ἀνδρεῖον ἀγελαίων ὑπὸ δυξάμενος βίον, ὁ τῆς μηλωτῆς πλέον ἔχων θείας, ὁ πάντων ἀνωτέρω γενόμενος τοῦ ἀνθρωπίνου, οὗτος τοῦ θαύμα-
τος τρέμει καὶ δέδοικε, ὡς μὴ πατὴρ ἐκεῖνος, μὴ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν θεσπεσίου, μὴ τὸν μηλωτὴν καὶ τὸν ἁρπισθέντα καὶ τοῦ ἀναληφθέντα καὶ τοῦ φυγεῖν ἀφ' ὑπὸ τούτου. ὅπου γὰρ εἶπεν Ἰεζάβελ· Τὰ δὲ πάσαι μοι γένοιντο θεοί, Γ. Βασ. ιθ.

Ⓐ

πρόσωπον. ὁ γὰρ Αβραὰμ, ὁ πατριάρχης, ὁ δίκαιος, ὁ τοῦ Θεοῦ φίλος, ὁ πατρίδα ἀφεὶς καὶ οἰκίαν καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους, καὶ πάντων ὑπερίδων τὴν πρώτην ἀφ' ὧν πεῖραν τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἐδιδοίκει καὶ ἐφοβεῖτο Ⓦ θάνατον, ὡς εἰς τὴν Αἴγυπτον εἰσιέναι μέλλων εἶπεν πρὸς τὴν γυναῖκα τὴν ἑαυτοῦ ταῦτα· Γινώσκω ὅτι γυνὴ εὐπρόσωπος εἶ σύ· ἔσται οὖν, ὡς ἂν ἴδωσί σε Ⓐ Αἰγύπτιοι, σὲ μὲν περιποιήσονται, ἐμὲ δὲ ἀποκτείνουσι. Εἰπὲ οὖν, εἰπὲ ὅτι ἀδελφή μού ἐστι, ἵνα σοί μοι χάριτας ἀφῶσι, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου *· τί τοῦτο, ὦ ἄνερ, καὶ πατριάρχα; πρόφασιν τὴν γυναῖκα ὑποζόμενον, καὶ τὴν ἀνδρικὴν ἀδικοῦμενον, καὶ Ⓦ γάμου διαρτώμενον; οὔπω δέδοικε, εἰπέ μοι, Ⓦ θάνατον; ἢ πρόφασις ἦ μόνον, ἀλλὰ καὶ πλέκεις δόλον μετὰ τῆς γυναικός, καὶ ζωοπρεπείαν δρᾶμα τῆς ὕβρεως. καὶ πῶς, μὴ χάσκων κατάδηλος ὁ βασιλεὺς τὴν Αἰγυπτίαν ὑπεκφεύγει τὴν μοιχείαν, πρώτα πρόσεχε, καὶ πρόνοιαν αὐτὴν τὸ ὄνομα τῆς γυναικός, πρόσηκες αὐτῇ τὸ πρόσωπον τῆς ἀδελφῆς; ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ θανάτου καταδικάζοντες τὴν ἀλύσου δυνάμιν, φανῶμεν τὸ δικαίου κατηγοροῦντες. διὸ περ ἀμφότερα ποιῆσαι πιεζόμεθα, καὶ τὸ θανάτου δεῖξαι τὴν ἀληθείαν, καὶ τοῦτο τῆς κατηγορίας ἄκαρπον ταύτης. πρόσεχε γὰρ αὐτὸν ἀναγκαῖον δεῖξαι δεδοικότα Ⓦ θάνατον, καὶ τοῦτο ἀπαλλάξαι τὴν ἐγκλημάτων. ἴδωμεν τοίνυν ὅσον πρᾶγμα ἐστὶν ἐμπεσεῖν ἁφάπαξ καὶ δειλίᾳ. ὁ γὰρ γυναῖκα ὑβριζομένην καὶ μοιχευομένην θεάσασθαι μυρίων θανάτων ἀφορητότερόν ἐστι. καὶ τί λέγω μοιχευομένην; καὶ φιλεῖν ἴσως ἔπεισιν ἐπιτρέψαι πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ ψυχῇ" λάθοι τις, ἀδύνατος ὁ βίος αὐτῷ ἅπας" πηδήσει. πῦρ γὰρ αὐτῷ ἡ φιλοξενία" ἀνακαταγώνιος, ὁ τῆς ζηλοτυπίας πάθος. καὶ ὁ τυραννικὸς αὐτὸν καὶ ἀπρόσιτος δηλονότι ὡς ἔλεγε· Μεστὸς γὰρ ζήλου θυμὸς ἀνδρὸς αὐτῆς. οὐκ ἀνταμαύξεται οὐδενὸς λύτρου τὴν ἔμφυτον, οὐδὲ μὴ φείσηται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, οὐδ' οὐ μὴ ἀμαλυνθῇ πολλοῦ δεῖται. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Σκληρὸς ὡς ἅδης ζῆλος. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστι, φησὶ, τοῖς ἅδῃ χρήμασι πεῖσαι, οὕτως οὐδὲ τὸν ζηλοτυποῦντα παραμυθήσασθαι καὶ καταλλάξαι. πολλοὶ γοῦν πολλάκις ἐπὶ τὴν ψυχὴν προῆκαν τὴν ἑαυτῶν, ὥφη τὸν μοιχὸν βίᾳ· καὶ τῷ αἵματος ἔπεσαν αὐτὸν ἡδέως αἱ ἀπεγλύσαντο τὸν τῆς γυναῖκα ὑβρικότος ἀνδρός, ἐπράθη αὐτὸν ἕλεσθαι ἐπὶ τοῦτο· ἀλλ' ὅμως τοῦτο μὲν ἀφόρητον πάθος, τοῦτο δὲ τυραννικὸν ἀπρόσιτον ἐπιτρέπει ὁ δίκαιος μετὰ πλούτου ἐπιβολῆς, ἐπὶ" πρόφασιν τὴν γυναῖκα ὑβριζομένην διὰ τὸν φόβον τοῦ θανάτου καὶ τῆς πλουτοῦ. ὅτι μὲν οὖν ἐδεδοίκει τὸν θάνατον, ἐκ τούτου δῆλον. ὅσα δὲ λοιπὸν αὐτὸν ἀπαλλάξαι τῶν ἐγκλημάτων καὶ τῆς κατηγορίας τῆς ὅλης τούτου, πρόσεχε αὐτὸν εἰπόντα τὴν κατηγορίαν. τίς οὖν ἐστιν ἡ κατηγορία; ἵνα, φησὶ, αὐτὸν ἀποθάνωσι μᾶλλον, ἢ περιΐδωσι τὴν γυναῖκα ὑβριζομένην. καὶ τοῦτο ἐστὶ ὁ κατηγορούσι τινες, ὅτι εἵλετο μᾶλλον τὴν ἑαυτῷ ἀφαιρουμένην ζωὴν, ἢ τὴν ἀσέβειαν τὴν γυναικός. τί λέγεις; ἵνα μᾶλλον αὐτὸν ἀποθάνῃ, ἢ τὴν γυναῖκα περιΐδῃ ὑβριζομένην; ἐχρῆν τί πλέον εἰπεῖν; εἰ μὲν γὰρ ἔμελλεν ἀποθνήσκων ἀφαρπάζειν τὴν γυναῖκα τῆς ὕβρεως, καλῶς ταῦτα φατέ· εἰ δὲ ἀποθνῄσκων οὐδὲν ὠφέλει τὴν γυναῖκα πρὸς τὴν τῆς ὕβρεως ἀπαλλαγήν, τίνος ἕνεκεν εἶχε καὶ πρὸς τὴν τῆς ὕβρεως ἀπαλλαγὴν, ἵνα γὰρ μάθῃς, ὅτι οὐδὲ ἀποθανὼν ἔμελλεν ἀφαρπάζειν αὐτὸν τῆς μοιχείας, ἄκουσον τί φησι· Καὶ ἔσται, ὡς ἂν σε ἴδωσιν Ⓐ Αἰγύπτιοι, σὲ μὲν περιποιήσονται, ἐμὲ δὲ ἀποκτείνουσι. δύο τοίνυν ἔμελλε" ὑπομένειν ἄτοπα, μοιχείαν καὶ φόνος. οὐ τῆς τυχούσης ἦν ἐν τοῖς Ἑωσίοις ἐκ τῶν δύο τούτων ἐν χερσὶ καρδίαν. Εἰ μὲν γὰρ ἔμελλε (πάλιν γὰρ τὸ αὐτὸ ἐρῶ) τὴν ψυχὴν ἀπώλειαν τὴν ἑαυτοῦ, ἀπαλλάττειν ἐκείνην τῆς ὕβρεως, καὶ ἀποκτείναντες ἐκείνον Ⓦ δίκαιον τῆς Σάρρας οὐχ ἥψαντο, καλῶς ἐποίουν· εἰ δὲ ἀποθανόντος αὐτοῦ ὁμοίως ἔμελλεν ὑβρίζεσθαι ἡ γυνή, τίνος ἕνεκεν εἶχε τὸ δικαίου κατηγορεῖν, ὅτε δύο μιγνύμενα συμβαίνει δεινὰ, μοιχείας καὶ φόνου, θάτερον δεῖ τῆς αὐτοῦ σοφίας ἐκώλυσε, τὸ

τῆς

Γεν. ιε. ια.

* ἕνεκεν σου

χ. κάστα τὰ
χ. γίνεται
χ. ἀκατόβιτος

Παροιμ. ς. λδ. λε.

Ασμ. η. ς.

ις. ἀπείρα

αὐτῆς, καὶ πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἀνακρισιν γυμνώσας ἐπέδειξε, ⓦ τὸ αὐτῆ δοκεῖν θεραπεύσας καὶ βεβαιώσας καὶ καταβαλὼν μυρίας τῆς σφοδρότητος. καὶ νῦν ἑστᾶσιν ⓐ τοῖχοι τοῦ νεὼ πᾶσι κηρύττοντες τὸ δαίμονος τὴν αἰσχύνην, ⓦ γέλωτα, τὴν ἀθυμίαν· τὸν μάρτυρας τὸν σφοδρούς, τὴν νίκην, τὴν δύναμιν. Τοσαύτη ἡ τῶν ἁγίων ἰσχύς· οὔπω ἄμαχος ὁ φόβος καὶ βασιλεύσι καὶ δαίμοσι καὶ αὐτῷ τῷ δαιμόνων ἀρχηγῷ. τῷ γὰρ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μόνου ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἰσχύς, καὶ αὐτῷ πρέπει δόξα καὶ τῷ δεσμαρχῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς ἀπολυτρώτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ξε. ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΒΕΡΝΙΚΗΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΜΟΝ ΠΡΟΦΗΤΑΣ, ΚΑΙ ΔΟΜΝΙΝΗΝ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΑΥΤΩΝ.

ΠΟΤΕ εἴκοσι ἡμέρας ἔχομεν σαυτοῦ μνείαν ἐποιησάμεθα, καὶ ἰδοὺ μάρτυρων μνείαν ἐποιησάμεθα. Εἶδες πῶς τὰ χωρὶς ὁ καρπὸς τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ; διὰ σκοῦ τοῦτο αὗται αἱ δαμάλεις ἐσφάγησαν· διὰ σκῆνος ⓦ ἀμνοὶ ταῦτα τὰ ῥήματα· διὰ σκηνὴν τὴν ἰδικὴν αὗται αἱ προσφοραί. οὕπω εἴκοσι ἡμέρας ἔχομεν, καὶ εὐθέως ὁ ζῆλος ἐλάσσονα τὰ σαυτοῦ τὰ καλὰ τῶν μαρτύρων βλαστήματα. ταῦτα γὰρ σκηνῆς τοῦ θανάτου τὰ κατορθώματα. ἴδε πάλιν τὴν ἀπόδειξιν τῶν τότε Εἰρηναίων διὰ αὐτῶν σημεῖον σκεδασθῆναι τὴν ἔργον. τότε ἔλεγον, ὅτι συνέκλασε τὰς πύλας χάλκας καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνέθλασε. σήμερον ταῦτα δείκνυται λέγα τὴν ἔργον. Εἰ γὰρ μὴ συνέκλασε τὰς πύλας τὰς χαλκᾶς, οὐκ ἂν κεκλεισμένων αὐτῶν ἐτόλμησαν αἱ γυναῖκες ὕστερον ῥᾳδίως εἰσελθεῖν· Εἰ μὴ συνέθλασε ⓦ μοχλοὺς ⓦ σιδηροῦς, οὐκ ἂν αἱ πρῶην ἴσχυσαν αὐτὸν ἀφελέσθαι· Εἰ μὴ ὁ δεσμωτήριον ἄχρηστον ἐποίησε, οὐκ ἂν μὴ τοσαύτης ἀδείας εἰσῆλθον αἱ μάρτυρες. θέλεις τὸν Θεὸν, γυνὴ θανάτου καταπλαγεῖσα· γυνὴ, ἡ θάνατον εἰς τὴν ζωὴν εἰσαγαγοῦσα τὴν ἡμετέραν, ὁ παλαιὸν ὅπλον τῆς ἁμαρτίας, τοῦτο δὲ ἁμαρτίας κατεμάλαξε τὴν ἰσχύν· ὁ σκῶλος ὁ ἀθανάτου, ὃ εὐεπιτρέαστον τὸν γένος ὅπλον ἀκαταγώνιστον. γυναῖκες θανάτου καταπλήττουσι· τίς οὐκ ἂν ἐκπλαγείη; αἰσχυνέσθωσαν Ἕλληνες, ἐγκαλυπτέσθωσαν Ἰουδαῖοι ⓐ ἀπιστοῦντες τῇ δυνάμει τοῦ Χριστοῦ. τί γὰρ μεῖζον, εἰπέ μοι, ζητῇς σημεῖον τῆς δυνάμεως ἐκείνης, ὅταν ἴδῃς τοσαύτην μετάστασιν σωμάτων γεγενημένην; γυναῖκες θανάτου καταπλήττουσι, σώματος τὸ ἐν ὑδρείαν ἀγίοις σωτὸ τότε φοβεροῦ καὶ φρικώδους ὄντος. μάθε πάλιν αὐτοῦ τὸ ἔρωτα τοῦ φόβου, ἵνα ἴδῃς αὐτοῦ τὴν νῦν καταφρόνησιν, θαυμάσῃς ⓦ τῆς μεταβολῆς αἴτιον Θεόν. μάθε αὐτοῦ τὸν σωτῆρα ἰσχύν, ἵνα μάθῃς αὐτοῦ τὴν νῦν ἀσθένειαν, εὐχαριστήσῃς τῷ τέλειον αὐτὸ ἐκβεβαιώσαντι Χριστῷ. οὐδὲν ἰσχυρότερον ἐκείνου τοῦ σωτῆρος, ἀγαπητέ, καὶ οὐδὲν ἀσθενέστερον ἡμῶν· ἀλλὰ νῦν οὐδὲν ὅτι ἀσθενέστερον ἐκείνου, ἐ οὐδὲν ἰσχυρότερον ἡμῶν. Εἶδες πῶς ἀρίστη ἡ μετάστασις γέγονε; πῶς τὰ ἰσχυρὰ ἀσθενῆ ἐποίησε, καὶ τὰ ἀσθενῆ ἰσχυρὰ κατεσκεύασεν ὁ Θεός, ἐκπεφώνηκεν ἡμῖν δεικτὰς αὐτοῦ τὴν δύναμιν; ἀλλ' ἵνα μὴ μόνον ἀπόφασις ᾖ τὰ λεγόμενα, καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἐπάγω. καὶ, εἰ δοκεῖ, σωτοὶ σκέψωμεθα, πῶς ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐμπεσεῖν ἐκ ἁμαρτωλοὶ μόνοι, ἀλλὰ καὶ ἄγιοι αὐτοῦ, πολλὴν παῤῥησίαν σωτὸς ⓦ Θεὸν ἔχοντες, ἀπὸ κατορθωμάτων κομῶντες, καὶ πᾶσαν ἐπιδόντες ἀρετήν. ταῦτα δὲ δείκνυμι, οὐχὰ καταγνόντες τῶν ἁγίων, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ἵνα θαυμάσωμεν τὸν Θεοῦ τὴν δύναμιν. πόθεν οὖν δῆλον, ὅτι φοβερὸν τὸ θάνατον ὁ σωσόμενος ἐν σωτῷ τότε, καὶ πάντες αὐτὸν ἐπιφέρεσθαι καὶ ἥκειν; ἀπὸ τοῦ πατριάρχου

ὁρῶντες ὃν τοῖς ἑαυτοῖς αὐτοῦ ὅρκοις ἐπιστεύσαντο προσέπεσον τοῖς ἐχθροῖς, καὶ δόντες ὁρκους ἀποστῆσαι τὸ πρῶτον ἀσφαλείας τὸ φρουρίου, καὶ ὁ τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ὥσπερ τεῖχος ἀῤῥαγὴς, Φίλιππον τὸν τυχόντα τῶν βαρβάρων οὕτω διέφυγεν, καὶ ἐπανῆλθον οὐκ πολλῶν ὀλίγοι, καὶ αὐτοὶ πεπονηκότες τὰ σώματα, ἀκμωδηκότες ἐφ' οἷς ἔπασχον, ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ τοῦ ὅρκους ἀποδιδόναι τὸν πατρικὸν κλῆρον αὐτοῖς. καὶ ταῦτα τῶν ἰδίων πάσης ἀρχαιολογίας ἐλευθερώτερον ἅπαντα. Καὶ γὰρ τὴν πόλιν οἰκοῦντες ἐκείνην, ἣν ὧν χάριτας προσεδόκησαν λήψεσθαι, ὅτι δίκαιον προσέβαλον πόλεις ἔθνη οὐ λιμοὶ κατέπεσον, ἀλλὰ πόλεις πόλεις αὐτοὶ προσβεβληκότες τοῦ κινδύνους ἀεὶ, καὶ τὰ τέκνων τὰ τῶν πολεμίων ἔπαθον, καὶ ἀλλοτρίας μετασχόντες γῆς, καὶ οἰκίας ἀφέντες καὶ ἀγροὺς, καὶ πάντων τῶν κτημάτων ἀποστερηθέντες τῶν προγονικῶν· καὶ ζῶντα ὑπὸ τῶν οἰκείων ὑπομείναντες· ταῦτα τὰ ἡμετέρας βασιλέως ἀπολελαύκασιν.

Ταῦτα δὴ οὐχ ἁπλῶς εἴρηται, ἀλλ' ὥστε λύσαι τὴν ἀπορίαν τῶν ζητούντων, τί δήποτε μὴ Ⓦ βασιλέα σχολάσαι ἐξ ἐχθρὸς ὁ Θεός. ἐβουλήθη μὲν γὰρ αὐτὸν λυπῶντα πολλάκις ἀναστεῖλαι τῆς εἰς ὃ προσῆν φορᾶς, καὶ τοῖς ἑτέρων διορθῶσαι κακοῖς· ὅπερ δὴ ἀνέτεινε, προῄδωκεν αὐτὸν τοῖς ἑαυτοῦ κακοῖς, τὴν μὲν ἀληθῆ τῶν αὐτοῦ τολμημάτων ἀμύδοσιν τῷ μεγάλῳ ταμιεύομενος ἡμέρᾳ, ἐκ δὲ τῆς παρούσης ἡ κολάσεως τοὺς ἐπιεικεστέρους διέγνωσε, καὶ σωφρονιστέρους πεισθῆναι. τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία. τοῖς οὖν εἰς δέον χρωμένοις αὐτῇ πικροτέρα προσὸ τέλος ἐπάγει τὴν δίκην· καὶ καθάπερ τῆς μετανοούσιν ὠφέλιμος, οὕτω καὶ τοῖς αἰσθόμενοις καὶ σκληρῆς μείζονων ἡ κολάσεων προφάσεις. Εἰ δὴ λέγοι τις, τί οὖν; οὐ προσήδει τὸ τύραννον ἀδιόρθωτον ἐσόμενον ὁ Θεὸς; ἐρῶ, ὅτι προσῆδει μὲν, ἀλλ' οὐδέποτε παύεται ἀπὸ τῶν προγόνων τῆς ἡμετέρας κακίας τὰ αὐτὰ ποιῶν· ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς μὴ διαλύωμεν τὴν ἀνοχὴν, αὐτὸς τὴν φιλανθρωπίαν ὑπεδείκνυται τὴν αὐτοῦ. Εἰ δὴ εἰς μείζονα ἑαυτοὺς ὠθοῦμεν κακὰ, οὐκέτι τοῦτο πράττει Ⓦ οὐ δι' ὃ τοῦτο μακροθυμήσαντα, ἵνα ἀπολώμεθα, ἀλλ' ἵνα σωθῶμεν, ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς τοῦ ἐξευρίσκοντας εἰς τὴν ἄφατον αἰσχύνην αὐτοῦ. καὶ οὕτω δὴ τῆς φιλανθρωπίας ὁ ἄπειρον δείκνυται. ὅταν μὲν γὰρ μὴ θελήσωμεν αὐτοὶ τῆς πολλῆς αὐτοῦ μακροθυμίας ἀπόσασθαι, τότε εἰς ὃ [ὑπὲρ] ἕτερον αὐτὸν τρέπει κέρδος, πάντα μὲν τὸ τε φιλανθρωπεύεσθαι καὶ ὃ μὴ χαμαὶ ὑπεδείκνυτο, ὅπερ καὶ τότε γέγονε. καὶ ὁ μὲν τύραννος οὕτω Ⓦ βίαν κατέλυσε· τῆς δὲ μανίας αὐτοῦ, καὶ τῆς δυσωδίας τὸ μακαρίου Βαβύλα ἔσχεν ὑπομνήματα ὅ τε νεὼς, καὶ ὃ μὴ τρέμει, ὁ μὲν ἔρημος ὤν, τὸ δὲ τὴν αὐτὸν ἔχον σέβεσθαι, ὥσπερ καὶ πρότερον. ἡμεῖς δὲ λάθρᾳ (οὐκέτι πάλιν αὖ ἀγάγῃ) τῷ Θεοῦ καὶ τὸν οἰκονομήσαντος, ἵνα τελειότερα τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν ἀγωνιζομένοις γένηται τῶν τῶν ἁγίου καταρθωμάτων ἡ γνῶσις. ἔχεις γὰρ τῶν ἐξ ἀλλοτρίας ἡκόντων, ἐφικόμενος τοῦ τόπου, καὶ Ⓦ μάρτυρα ζητῶν, εἶτα οὐχ ὁρᾷς, εὐθέως ὅτι ὁ ζητῶν τὴν αἰτίαν ἔρχεται· καὶ ὅτων πᾶσαν τὴν ἱστορίαν ἀκούσας ἅπασι, πλέον κερδανεῖς ἢ πρότερον. ὅτων καὶ θορυβούμενος τὴν Δάφνην, καὶ πάλιν αὖ τὴν ἐγκαταλιπών, τὰ μέγιστα ὠφέλησε. τοιαύτη ἡ τῶν μαρτύρων ἰσχὺς ὁ ζώντων ὁ τελευτώντων, καὶ τόποις ἐφίσταμένων, ὁ πάλιν αὖ τῶν καταλιμπανόντων. καὶ γὰρ ἐξ ἐχθρὰς μέχρι τέλους ζωπυρεῖται τὰ κατορθώματα σωτηρίας. ὅσα γὰρ ἤμυνε τοῖς τῶν Θεοῦ νόμοις ὑβριζομένοις· ἔλαθεν ὑπὲρ τὸ τοῦ πολλαπλασίονος δίκαιον, ἵνα ἴδῃ· ἔδειξεν ὅσον ἱεροσύνης καὶ βασιλείας ὁ μέσον κατέλυσε πάντα Ⓦ τὸν κόσμου τύφον· κατεπάτησε τὸν βίου τοῦ φαντασίαν· ἐπαίδευσε τὸν βασιλῆς μὴ πέρα τοῦ δοθέντος αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ μέτρου τῶν ὀφειλομένων προσάγειν· ἔδειξε τοῖς ἱερωμένοις, ὡς χρὴ τῆς προίστασθαι τῆς ἐκκλησίας σῆς. καὶ ταῦτα μὲν, καὶ τάλλα πλείονα, ἵνα ἵνα οὐ φθάνῃ. ὅπερ δὲ μετέστη καὶ ἀπέδειμνυσι, κατέλυσε τὸν δαίμονος τοῦ ἰσχὺν, δηλαδὴ τοῦ τῶν ἐλλιμένων ἁπάντων, ἀπεκάλυψε τῆς μανίας Ⓦ λῆρον, συνέτριψε ὃ προσωπεῖον αὐτῆς,

τολμήσαντος αὐτὸν, πόλιν ἀν' ἑαυτῆς τὸν Χριστὸν ἐαυτῷ προσῴκησαν ψυχαί. κακῶν γὰρ οὐ κρεῖττον, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τῆς ἐκκλησίας κεκλασμένους ἀφ' ἁμαρτίας πάσας καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένους πάντας παντοδαπὴ φίλει, τούτῳ τῷ ἔθνει τοὺς τὰ πονηρὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἐξισοῦν δοκοῦντας, καὶ οὐδὲ τῆς ἐκκλησίας διατάξεων θεσμοὺς, καὶ τοὺς ἀλλήλοις συγ-
* ορυσσόντων κρούων ἅπαντας. εὐχρήστους γὰρ αὐτοὺς λοιπὸν ἔσεσθαι*, τοσοῦτον οὐδὲ τοὺς ἀλλήλοις καὶ τοῖς ἐχθροῖς πολέμους. καὶ πῶς ἂν τῆς τοῦ δόγματος εἶχον ἀφορμῆς καὶ τῆς τοῦ βίου μοχθηρίας τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκβεβλημένους (Στέφανος ὄνομα ἦν αὐτῷ) κέλευει πάλιν ⳩ διδασκάλους θεῖον αἱρεῖσθαι· καὶ ὃ κυριακὸν ἦν ὄνομα τοῦτο σοφίζεται, τοῦτο εἰς αὐτὸν ἥκειν, ἐπαιδεύετο, Γαλιλαίους αὐτὸν χρίσαντας αὐτὸς τε ἐν τοῖς ἔργοις ἐπίδειξαι καλοῦ, καὶ τοῦ ἀρχομένου τῶν πεπτεκότων ποιῆσαι. μεταξὺ δὲ τῶν σημείων τούτων, ὧν εἶπον, θρομβῶν τὴν χεῖρα τοῦ λεπροῦ καὶ τὸν ἀέρα, ἔμεινε δηλονότι τῆς αὐτῆς αἱμορροίας τὴν καὶ σκληρότητος. καὶ μέλλων ἐπιστρατεύειν τῷ Πέρσῃ, καὶ μετὰ τοσούτου τύφου καλῶν, ὡς ἅπαντα δὴ τὰ βαρβάρων διαρπασόμενος ἔθνος, ἐπαίρει μυρίας ἡμῖν ἀσπίλους, λέγων μετὰ τοῦ ἐκθλῦναι ἡμῖν ἐπαινοῦσι παίζειν καὶ δῆλον ἀπολεῖν. πολεμεῖν γὰρ αὐτῷ τοῦτον εἰκὸς ἐδόκει τὸν Περσικὸν χαλεπώτερον, ὃς δεῖν πρῶτον καταρρώσασθαι σκοῦπον τὸν ἐλάττω, τότε ἐπὶ τὸ μεῖζον τοῦτο τῶν ἐλπίδων. καὶ ταῦτα ἡμῖν ⓐ τῆς γνώμης αὐτοῦ καὶ φανερώτατα ἀπήγγελλον. ζέων δὲ τῷ καθ' ἡμῶν θυμῷ, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς μείζονα μανίαν αἰρόμενος, οὐδέποτε ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἔστη γνώμης· ἀλλὰ τὸν πρότερον βουλόμενον ἀναλῦσαι, πάλιν ἐπείλει τὸν διωγμὸν ἡμῖν. βουλόμενος δὲ αὐτὸν ὁ Θεὸς ἀναχρήσασθαι καὶ καταξῆλαι φλεγμαίνοντα, ἐπήγαγε πάλιν τυπὶ τὸ σημεῖον, εἰς τὴν Δάφνην τὸ πῦρ ἐπὶ τοὺς νεὼς ἀφείς. ὁ δὲ οὐδὲ οὕτω καθυφῆκε τὸν θυμὸν, ἀλλὰ τὴν ἡμετέρας λεπλασίας ἐπιθυμίαν διαρρηγνύμενος, οὐδὲ τοῦ καιροῦ, ὃν ἐπείλησεν, ἔμεινεν· ἀλλὰ τοῦ Εὐφράτου διαβαίνειν μέλλων, ἀπέστειλε ἐπιστεῖλαι τῷ στρατιωτῶν, καὶ πᾶσαν βιαιοθήκην καλαισίαν διαφθείρας, οὐδὲ ἀνεῖσαι" οὐ πρέλυσε τῆς στρατείας, διεδικεῖν μὴ διασῶσαι αὐλοὺς, ἀθυμίστερον ἐργάσηται τῷ Πέρσῃ ⳩ στρατόν. ὃς ἡμῖν λοιπὸν τὰ ὀστᾶ ἐν" διηρήσατο, καὶ τὸν κατὰ τὸν ἔρημον, καὶ τὸν κατὰ τὸν θαλάσσιον, καὶ τὸν κατὰ τὸν Αἴγυπτον, ὅπου ὁ αἰσθητὸς ἐκεῖνος ἐκολάζετο Φαραὼ καὶ πᾶσιν τίζοντο, οὗ τὰ πολλῷ φοβερώτερα· καθάπερ γὰρ τότε, ἐπὶ μυριάσι τῶν τοιούτων" ἔδει συμφορᾶς καὶ θρήνου βελτίων ἤλπισεν ὁ Αἰγὼ θάνατος, τέλος αὐτὸν αὐτῷ τῷ στρατοπέδῳ καταδῦναι· οὕτω καὶ νῦν, ὅπου τοῖς πᾶσι δυαδῶ, ἔστι τοῦ Θεοῦ τὰ περαίτερα, καὶ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν κερδῶναι ἤλπισεν, ἀλλ' ἔμεινε διόρθωτος, τοῖς ἑαυτοῦ αὐτὸν λοιπὸν πεπιεδηκε κακοῖς· ἵν' ὅπου τοῖς ἑτέροις αὐτοῖς σωφρονισθῶσι οὐκ ἐπείσθη, τοῖς αὐτοῦ παθήμασι γνῶσι βελτίους ἔτεροι. ὁ γὰρ τοσαύτας μυριάδας στρατιωτῶν καταγαγὼν, ὅσας οὐδεὶς τῶν βασιλευσάντων ποτὲ, καὶ πᾶσαν τὴν Περσῶν ἐξ ὑπερόπτου καὶ ἀπόπτου προσδοκήσας ἐλθεῖν, οὕτως ἀθλίως καὶ ἐλεεινῶς ἀπώλεσεν, ὡς γυναικῶν μᾶλλον καὶ παιδίων μικρῶν, ἢ ἀνδρῶν στρατοπέδου ἔχειν μὴ ἑαυτῷ. προσῆκον μὲν γὰρ ἦν τοσαύτην αὐλοὺς ἀναγκαῖαν εἶναι τῆς οἰκείας ἀβουλίας κατεῖδον, ὥστε ἱκετείαν ἀπολύσασθαι χρεών, καὶ τοῦτο μὲν τῷ λιμῷ, τοῦτο δὲ τῇ δίψῃ διαφθαρῆναι ἀπθανεῖν. καθάπερ γὰρ [καὶ] τοὺς Πέρσας στρατηγεῖν, καὶ οὐκ ἐκείνους ἐλεῖν, ἀλλὰ τοὺς οἰκείους αὐλοὺς προσδοκῶσα σπουδάζω, οὕτως αὐτοὺς εἰς χωρία ξυνέκλεισεν ἄπορα, καὶ μονονουχὶ δῆσας παρέδωκεν. ἀλλὰ πάσας μὲν τὰς ἐκ γνώμης συμφορὰς οὔτε τῶν ἰδόντων τις ἢ πείρᾳ ἐληφότων δυνήσεται διηγήσασθαι· οὕτω πᾶσαν ἀπέκρυψεν ἀφορολόγητον. ὡς δὲ τὸ κεφάλαιον εἰπεῖν, πεσόντες αὐτοῦ αἰχμῆς καὶ ἐλεεινῶς (ⓐ μὲν γὰρ ἐστὶ τινὰς τῶν σκυθρωπῶν τοῖς πρόσθεν δυσαναχετοίτους βληθῆναι ἀπθανεῖν αὐτὸν φασι, ⓐ δὲ οὐδὲ εἰδέναι ⳩ σφαγὰς ⳩ σκεύους λέγουσι, ἀλλ' ὅτι μόνον ἐπλήγη, καὶ πρὸς τὴν ἑλέσθαι εἰς τὴν Κιλίκων φυγὴν χωρῶν, ἔνθα καὶ κεῖται νῦν) πεσόντες δὴ οὖν οὕτως αἰχμῆς, ὁρῶντες

τομῆς ὅπῃ τὴν κεφαλίδα ἔσχεν ὑπόλιον ἀπὸ τοῦ καπιτήρου βαίζοληοι μέρος. καίτοι καὶ ἀνέμων σφοδρῶς τῷ τύπῳ προσπιπτόντων πολλάκις, καὶ σεισμῶν ἠμυθμῶν, καὶ τῆς γῆς τινα θείσης· οὐκ ἐπιπέπτωκε τὰ λείψανα τῆς φλογός, ἀλλ' ἔσχε βεβαίως, μετοικουμένη βοώλα, οὐκ ἀφ' ἑαυτῆς τὴν ἐσομένων τετάρτην σωφρονισμόν. καὶ τοῦτο μὲν μὴ πάντα ἀλόγως ἐπὶ πυρὶ ἰέναι, ταύτην δὲν ἄποι ἂς εἶναι προφάσιν· τὸ δὲ μὴ ἐλθεῖν ὅτι βασιλεία σκηνὴ, καὶ ἕτερον οὖρος ἂς αἰτίας ζητῶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὁρμωμένην πηγῆς, τῆς χρηστότητος λέγω καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Χριστοῦ. ἀφῆκε γὰρ τοῦτο τῆς μὲν τοῦ βασιλέως κεφαλῆς λύσαι τὸ πῦρ, ἔρριψε δὲ αὐτὸ κατὰ τῆς ὀροφῆς, ἵνα σὺ ταῖς ἑτέραις συμφοραῖς παιδαγωγηθεὶς σκέψῃ τὴν ἀποκειμένην αὐτῷ κόλασιν, μεζόνων καὶ τῆς πλάνης ἀπαλλαγείς. σοὶ δὲ τῶν μέσων σοὶ δὲ προῆκτο αὐτῷ τῆς οἰκείας δυνάμεως σημεῖον ἔδωκεν ὁ Χριστός, ἀλλὰ καὶ ἕτερα πρὸς τούτοις πολλὰ τοῦτο οὐχ ἥπτοια. ὅτε γὰρ θῦσαι αὐτῷ, ὅτι παιδίας οὕτως ἄμφω καταλύσαντες βίοι, καὶ λιμὸς εἰς τὴν πόλιν θλῖψεως ἐμπεσὼν μετ' αὐτῆς, καὶ ἡ τῶν ὑδάτων ἀπάνη σοὶ δὲ ποτὲ συμβᾶσα πρότερον, ἀφ' ἧς μὴ ζῶ ὅπῃ τῶν πηγῶν ἡμυθμίας θυσίας ἀπ' αὐτῆς, καὶ πολλὰ πρὸς τούτοις ἕτερα, ζῶ τι τὸ τῶν στρατοπέδων, τὰ τι τὸ ταῖς πόλεσι συμβαίνοντα, καὶ λιθίνων ἱερῶν κάμψαι ψυχάς, οὐ τῷ πλήθει μόνον, σοὶ δὲ τῷ πάντα ὁμοῦ γίνεσθαι καὶ ἐφεξῆς καὶ κατὰ πόδας τῶν παλαμναίων, ὡς ὅπῃ τὸ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων πρό, ἀλλὰ καὶ δὲ καθ' ἑαυτὰ τοιαῦτα εἶναι ζῶ δεικνύοντα πέφανε; ὡς μὴ δεῖσθαι ἑτέρου ἑτέρου πρὸς τὴν τῶν ὁρώντων ὠφέλειαν, ἀλλ' ἀρκεῖν ἕκαστον αὐτῶν καὶ καθ' ἑαυτὸ τοῦτο ἐργάσασθαι.

Ἵνα γὰρ τὰ ἄλλα παραλίπω, πῶς οὐκ ἂν ἐξέπληξε τῶν μὴ σφόδρα διαπύστων τὸ πρὸ τὰ θεμέλια τοῦ παλαιοῦ τῶν Ἱεροσολύμων ναοῦ σημεῖον ἐπιδιχθέν; πῶς δὲ τοῦτο ἐγένετο; ὁρᾷς ὁ τύραννος εἰς τὴν ἀρχὴν ἅπασαν τὴν κατ' αὐτοῦ κινηθεῖσαν τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν ἐκκεχυμένην, ἵνα δὴ γῆς Πέρσαι ἁλῶσιν καὶ βαρβάρων ἄπειρα μυριάδες ἐκείνης, καὶ πάλιν εἰς ἑτέρους τόπους μεταθέσθαι, καὶ πᾶσαι, ὡς εἶπεν, τὴν ὑφήλιον κατέχωσαι, ἐδάκνετο μὲν καὶ ἤλγει, καὶ πρὸς τὸ ἐκκλησιαῖ προσευχάζετο πόλεμον· ἡγεῖτο δὲ πρὸς κέντρα λακτίζειν ὁ δείλαιος. καὶ προῆκτο μὲν τὸ Ἱεροσολύμοις ναὸν, ὃν εἷς ἔδαφος ἡ τοῦ Χριστοῦ κατεσκεύασε δυνάμις, ἀπορθοῦν ἐπιχειρῆσαι, καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων ὁ ἕλλην ἐξεφάπλευε, ἀπόπειραν λαβεῖν τούτου τῆς τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως βουλόμενος λαβεῖν. καὶ καλέσας Ἰουδαίων πινάς, καὶ ζύγιν κελεύσας (καὶ γὰρ τοῦτ' ἐπρόσκοπτε τοῖς ἐκείνων ταῦτα τῆς θρησκείας θρησκεύειν ἔφασκον ἔλεγεν) ὅπῃ εἰς ταύτην ἐκφύγοι κατάφυγιν τὴν ἀπώλειαν, ὡς οὐ θέμις αὖθις τὸ ναοῦ πεπλακότος ἔξω τῆς παλαιᾶς μεγαπόλεως ἕτο ποιῆσι, κελεύει χρήματα ἀπὸ τῶν ταμείων λαβόντας τῶν βασιλικῶν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἃ πρὸς τὴν οἰκοδομὴν προσήκει ἔχειν, ἀπιέναι καὶ ἀνορθοῦν ναόν, καὶ ὅπῃ τὴν παλαιὰν ἐπανιέναι χωρῆσαι τῶν θεσιῶν. οἱ δὲ ἀνέστησαν, πλανώμενοι ὀκ χιλίας, καὶ παιδὸς ὁμοῦ ἕως γήρως, ἀπῆσαν ὡς συμπροέξοντες τῷ βασιλεῖ. καὶ αὐτοί τε καὶ χοῦν ὁμοῦ ἤρξαντο κινεῖν, καὶ πῦρ τῶν θεμελίων ἐκπηδῆσαι ἀθρόον, ἅπαντας αὐτοὺς κατανάλωσαν. ὡς δὲ ἀπηγγέλθη ταῦτα τῷ βασιλεῖ, οὔτε πρότερον προσέσχε τὸν τόλμαν ἐπιχειρεῖ λοιπὸν (κατέλυτο γὰρ ὃ δεῖν) οὔτε τῆς πλάνης τῶν δαιμόνων ἤθελεν ἀπαλλάττεσθαι, καθάπαξ τυραννηθεὶς ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ πῶς μὴν ἡσυχίαν ἦγε, χρόνου δὲ προελθόντος μικροῦ τῆς αὐτῆς ἐπῆλθε μανιοποιίας, καὶ νεῶν ἐκεῖνα πολυμόχθοις οἰκοδομεῖν, ἐπρώτευε δὲ ἀκροβολιζόμενος πρὸς ἡμᾶς. εἰς πόλεμον γὰρ καθῆναι φανερῶς αἰσχύλετο τίνος, ὡς μὲν μάλιστα καὶ προῆκτο, τὸ πεπεῖσθαι σαφῶς, ἀδυνάτοις ὅπῃ χρῆναι· δεύτερον δὲ, τὸ μηδεμίαν ἡμῖν ἀφορμὴν προσσχεῖν μέρτυρίου εἰς φανεροὺς ἀναλῆσαι. καὶ γὰρ ἀφόρητοι ἐκείνοις καὶ πάσης συμφορᾶς χρεῖοι ὃ προσδοκήσαντα πνὰ εἰς μέσον μέχρι πλευτῆς ἐγκαρτερῆσαν τοῖς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας βασάνοις. οὕτως ἐκ ψυχῆς τίνος πρὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν ἐπεδείκνυτο. ἤδειν γὰρ, ἤδειν σαφῶς, εἰ τοῦτο πολεμήσαιτος

στι ὁ πῦρ τ. ναοῦ, ἀλλὰ τὴν τοίχων ἀφανίσαι ἅμα καὶ ὁ Θεὸς ἔλεγεν. οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς, οὐδὲ διὰ μίαν αἰτίας τινὸς τοῦτο ἐγίνετο, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας τῆς ὑπὲρ τὴν πλημμελείαν πάντα ἐράτω. ὁ γὰρ τὰ πάντα εἰδὼς πρὸ γενέσεως αὐτῶν, μᾶλλον τῶν ἄλλων ἤδει καὶ τοῦτο, ὅτι καὶ μὴ τοῦ βασιλέως εἰσελθόντος τοῦ χερουβικοῦ τ. μὴ πάντες καὶ θαυμάσιοι τὴν πληγὴν, ἐφοβήθησαν ἂν πρὸς ταῦτα· διὸ τίνος ἕνεκα καὶ τέλος πρελθόντες ἅπαξ ἤ τι μόνον τοῦ γεγονότος ἀπώλυτο, καὶ πολλοὶ τ. ἀναπεισόντες ἦσαν τῷ θαύματι. εἰ δὲ ὁ ναὸς δέξοιτο τὴν φλόγα, πάντος κήρυκος σαφέστερον τοῖς τότε μέσον, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετέπειτα πᾶσιν ἀπαγγέλλει τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργὴν, ὡς καὶ τοῖς βουλομένοις διαιμαντῆν καὶ συγκαλύπτειν τὸ γεγονὸς πᾶσαν μηχανᾶσθαι προσφέρειν. ἕκαστος γὰρ ἐφιστάμενος τῷ τόπῳ, ὥσπερ αὐτῷ συμβεβηκότος τοῦ ἐμπρησμοῦ, οὕτω διατίθεται τὴν ψυχὴν, καὶ φεύγει τὴν αὐτὴν ἕδραν, καὶ πρὸς τ. οὐρανὸν ἀπιδών, διθύρως δοξάζει τοῦ ζῶντα ἐργασαμένου τὴν ἀνάκαυσιν. ὥσπερ γὰρ αἱ εἴπερ ληστάρχου τινὸς σπηλαίου καταδύσαι διαρρήξας, μόνην ἐξαγάγοι τ. σκευοφόρα δίσμοι, καὶ τὰ αὐλοῦ πάντα λαβών, καταλίποι τ. τόπον θηρίων καὶ χολειῶν εἰς καταφυγήν· εἶτα ἕκαστος τῶν πρὸς τὴν καταδυσιν ἐρχομένων σκύλων ἅμα τ. τόπον ὁρᾷ, ὡς καταδρομὰς καὶ ὡς κλοπὰς καὶ τὴν ἰδίαν φαντάζεται καὶ ὑπογράφει τοῦ πρόσθεν κατοικοῦντας αὐτόν, οὕτω δὲ ὁ ζῶν ζῇ. πάρεστιν γάρ τις τοὺς χίονας ἰδὼν, εἶτα ἐλθὼν καὶ τ. οὐδὸν ὑπογράφει ἑαυτῷ ὁ τοῦ δαίμονος ἀποστάσιον, τὴν ἀπάτην, ὡς ὀπτεύουσαν, καὶ καταπλαγεὶς τοῦ Θεοῦ τὴν τε ὀργὴν καὶ τὴν ἰσχὺν ἄπιστι· καὶ ὁ πρόσθεν πλάνης οἰκοδόμημα καὶ βλασφημίας, νῦν δοξολογίας ὑπόθεσις ζῇ. οὕτως ἀμήχανός ἐστιν ἡμῶν ὁ Θεὸς, καὶ τὰ πρόσφορα ζῶντα οἶδεν ἡμῖν προστίθει, ἀλλ' ἀφαιρεῖται καὶ ἐκ τῶν προσόντων ἡμᾶς στερεῖ ἡμεῖς. καὶ πάντα μὲν καταλέγειν οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ· ὑπομνησθῆναι μέντοι, ὅ τούτῳ ὅμοιον εἶναι δίκαιον. πολέμων γὰρ συγκροτηθέντος ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ποτὲ τοῖς Ἰουδαίοις πρὸς ἀλλοφύλους πιάς, νικήσαντες μὲν πολέμιοι δὲ τοῦ Θεοῦ τὴν κίβωτον λαβόντες, ὡς δι' ἀφροσύνη τινὰ καὶ ἀκρόθινιον αὐτῷ ταύτην τῶν ὑπαρχόντων εἰδώλῳ (Δαγὼν ὄνομα αὐτῷ) καὶ ὁ πρῶτον εἰστρεχθείσης τῆς κιβωτοῦ κατέπεσε τὸ ξόανον, καὶ ἔκειτο πρηνές. ὡς δὲ οὐ συνίεσαν τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως τὴν ἰσχὺν ἀπὸ ταύτης τῆς πτώσεως, ἀλλ' ὀρθώσαντες αὖθις πάλιν ἐπὶ τῆς οἰκείας ἔστησαν ἕδρας, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν τὸν αὐτὸν προσκυνήσοντες θεὸν εἶδον ἔτι μόνον πεπτωκὸς, ἀλλὰ καὶ διακεκλασμένον πάντη. αἱ τε γὰρ χεῖρες ἀπεσπασθεῖσαι τῶν ὤμων εἰς οὐδὲν ἐξικνεῖσθαι τοῦ ναοῦ μᾶλλον τῶν ποδῶν, τό τε λοιπὸν τοῦ ξοάνου μέρος εἰς ἕτερον διέσπαρτο τόπον διεσπασθέν. ἡ τῶν Σοδόμων δέ, ὡς αἱ τις μεγάλῳ προσβάλοι μικρὸν, διὰ τοῦτο μᾶλλον τῶν εἰκότων καὶ ἡ γῆ καταφλεχθεῖσα ἀπώλετο καὶ γέγονεν ἄκαρπος, ἵνα μὴ μόνον τότε, ἀλλὰ καὶ οἱ μετ' ἐκείνους ἅπαντες ἀπὸ τῶν τόπων σωφρονίζωνται. εἰ γὰρ ἔστι μέχρι τῶν ἀνδρῶν ἡ κόλασις, κἂν ἀπιστῇ μᾶλλον τοῦτο ὁ γεγονώς. διὰ τοῦτο ὁ τόπος δίκην τοῦ πλημμελοῦς τῶν χρόνων πάντα διανάμενος, καὶ ἐκάστῳ τῶν ὑπὸ ὀφθαλμῶν ἀναμιμνήσκει γενέσεως, ὅτι σὺν τοῖς τοιούτοις ὁρῶντες τοιαῦτα πάσχειν νενομοθέτηνται, καὶ μὴ πρὸς αὐτὰ τοῦ ὁμοφύλου ὕβριν· ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ναοῦ γέγονε τότε. ἰδοὺ γὰρ εἰκοστὸν ἔτος ὅτι ἐξ ἐκείνου λοιπὸν, καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ πυρὸς καταλυφθείσης οὐδὲν προσπόλωλεν οἰκοδομῆς· ἀλλ' ἔοικε παγίως καὶ βεβαίως τὰ διαφυλάττα μέρη ὁ πῦρ, καὶ οὕτως ὅτι ἰσχυρὰ, ὡς καὶ πρὸς ἑκατὸν ἔτη, ἢ πρὸς ἕτερα δὶς τοσαῦτα, καὶ τούτων πάλιν πολλῷ πλείονα ἀρκέσαι χρόνον. ἢ πῶς μαστὶ, εἰ τὴν τοίχων οὐδὲν ἀπὸ χαλκοῦ θατέρου κατισχύειν πρὸς τὸ δαφὸς; τὸ μὲν κίονας τῶν προσόντων ἐπιφθόδομοι εἰς τότε μέσος διακλασθεὶς, οὐδὲ ὅλως κατέπεσεν· ἀλλὰ διαλυθεὶς ἀπὸ τῆς οἰκείας ἕδρας, καὶ πρὸς τοῖχον ἀναπεσὼν, οὕτως ἔμεινε· καὶ αὐτὸ δὲ μὲν ἀπὸ τῆς κρηπίδος ὑπὸ τὸν τομὸν πλάγιον πρὸς τοῖχον ἐρήρεισται, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς

λεων (τὴν Ρωμύλου λέγω) κεφαιωθεὶς ἤμυνεν. ἐπακούσωμεν δὴ καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ θρίνου ῥημάτων. οὕτω γὰρ ὁ πόθος εἰσόμεθα καλῶς, ὃ κατέχει αὐτῶν τὰς ψυχάς.

Ἀνδρες, ἔλκομαι τὴν ψυχὴν πρὸς ὃ εἶδος τοῦ Θεοῦ· καί μοι πρὸ τῶν ὀμμάτων ἵσταται ὁ λογισμός (W) τύπον, ἡμερότητα μορφῆς, ἀπαλότητα δέρρης οἷα λίθος, ὃ ζῶντα ζωγραφεῖ τοῖς ἡφαιστοτέκτοσι χαλκᾶ χρυσοῦ, ὡς αὐτὰ ἂν ἐπιζήμεν, τὰ δὲ ἀνδριάσαθαι. ὃ δὲ ὅλον θέαμα· τίνος οὐκ ἂν ζέοντα ἐκοίμισε θυμόν; ἐφικνεῖται γὰρ ἄδοντι μέλος· καὶ πτερύγες ἠκροῦντο, ὡς φασι, τὸ μεσημβρίας καθαρίζοντος. ὦ τὰ δύδαιμονα· ὃ δὲ ἄσμα ἀρά γε ἔπαιρος τῆς γῆς, ἢ μοι φαίνεται καὶ ἀπέδειν ἀπὸ τῆς χρυσῆς κυάθου, ὅτι τῷ χορῷ ἔκρυψε ῥαγεῖσά τε καὶ σεσηθῶσα. 5 χ. αὐτῆ 10

Εἶτα μικρὰ πρὸς (W) ἐμπορησμὸν ὀλοφυρόμενος,

Εἷς δέ μοι, φησί, ὁδοιπόρος ἀνύοντος τῆς αὐγῆς· ἐκινήθη δὲ ἐφ' ὕλῃ Δάφνης ἔοικος ἱερέα τοῦ Θεοῦ· πλανᾶται γέρων, καὶ οἰμωγὴν ἵησιν ὀξεῖαν ἀπὸ χερείου πολυδένδρου δραμοῦσα πίστιν μὲν εἰς ὃ ἄγαν δῆτα καὶ φρικώδης, ὄμμα δὲ ἀρχόντος ἀπὸ γλώσσης ὕπνῳ πικρῷ ῥήματι τῆς δίκης ὀξυνέσησεν. ὁ δὲ ἐμμανὴς ἤλαυνε, πέρα πρὸ Ἑρμοῦ ζητῶν. εἶτα αὐτὸς μὲν ὅπῃ ζήτησιν ἦει τῆς τοῦ κακοδρίζης, φλεγόμενος ἔνδον, οὐχ ἥπιον, ἢ ὁ νεώς. δοκεῖ δὲ ἐφέροντο κάτω φέρουσαι πῦρ, ὅτε πελάτιαι φθείρουσαι, (W) Ἀπόλλων μὲν βύθιος, ἅτε καὶ μακρὸν διέχοντα τῆς γέγεως· ἔπειτα δὲ τὰ ἄλλα κάλλη, Μουσῶν οἰκιστῶν εἰκόνας, λίθων ἀγράπτους, κιόνων ὥρας. ὁ δὲ ὄμιλος ὁμοῦ πᾶς ἐσεσήκεσαν ὀλοφυρόμενοι, βοηθεῖν δὲ ἐπειρῶντο· ὃ κατὰ λαμβάνει σβέν ἀπὸ γῆς ταναγίδα ὀρώρας, ὧν ἡ βοήθεια δακρύσαι δὲ μόνον. ἦ που μέγαν μὲν ἤγαγεν χρόνον ἐκπεπόκασαν τὴν πηγὴν αἱ πύμφαι· μέγαν δὲ ὁ Ζεὺς ἐπὶς πτερύμνους, ὅπου ἐοικὼς ὅτι τιμῆς ἱερᾶς συγκεχυμέναις· μέγαν δὲ δαιμόνων μυρίος ὄμιλος ἐν τῷ ἄλσει διαπεμφθέν· ἐσθὶν ἐλάττω θρίνων ἐν μέσῃ τῆς πόλεως ἡ Καλλιόπη, τὴν χοροποιὸν τῶν Μουσῶν κλιθημένου τὰ πυρί. 15 χ. ἄλαυτο. πρὸς ἐμὲ ζητῶν, αὐτὸς χ. κατοικεῖν 20 25

Εἶτα πρὸς τὰ τέλει φησί·

Ὅμηρ. Ἰλιαδ. α. Γενοῦ μοι κύριον, Ἀπόλλων, οἵ τ' ἐπαίνησεν ὁ Χρύσης καταρώμενος τοῖς Ἀχαιοῖς, θυμοῦ τε πλήρη ἐς νίκη ἐοικότα· ὅτι δὲ σοι θυσίας ἡμῶν ἀποδιδόντων, κύριον ὦν ἀπενεχθὲν ἀθύτικα θύσαιτων, πρέσαιπρέπεσθαι τὸ πρώτιμον, οἵ νυμφίου λαὸς πλεκτιδίω. ἤδη στεφάνων ἀπελθόντας. χ. σπλάδ 30

Ὁ μὲν θρίνος σοῦ, μᾶλλον δὲ ὀλίγα τοῦ θρίνου μέρη. ἐμοὶ δὲ θαυμάζειν ἔπεισι, πῶς ἐφ' οἷς ἐγκαλύπτεσθαι ἐχρῆν, ὅτι τύπτεις αὐτοὶ σιμωνέειν οἴεται, σὺν ἄμεινον ἀκολάστου νέου καὶ αἰσχροῦ, καὶ μεσημβρίας ποιῶν αὐτοὶ καθαιρίζοντα, καὶ τὸ ἄσματος ἐπαύσιν εἰ λέγων τῶν ἐρωτύλων, καὶ ὡς τὰ δύδαιμονα καλῶν τὰς ὠδὰς ἐπακούσαντα τῆς αἰσχρᾶς. καὶ ὃ μὲν πικρὸς τῶν Δάφνιν οἰκτιστὸν δακρύειν, καὶ σὸν προσκλαύσους αὐδοῖς, ὃ (W) τῆς πόλεως ἄρχοντα φλέγεσθαι, καὶ πλέον τῶν θρίνων μηδὲν ποιῆν, σὸν θαυμαστόν· ὃ δὲ καὶ αὐδεῖς σὸν θεοὺς ὅτι τῆς αὐτῆς ἀμηχανίας εἶ, ὃ δακρύειν μόνοι [οὐ] κατ' αὐδόν, καὶ μήτε (W) Διὰ, μήτε τὸν Καμινόστιον, μήτε (W) πολιοῦ τῶν δαιμόνων ὄμιλον, ἀλλὰ μηδὲ ταῖς νύμφαις αὐταῖς ἐρχόσαις πρὸς τὸν πυρὰν, ἀλλὰ πρὸς ταῖς κωκυτοὺς καὶ οἰμωγὰς ἐγείρειν μόνον, τοῦτο ἔστι δὲ πολλοῦ γέλωτος γέμον. ὅτι μὲν οὖν μεγάλων ἐλπίδι πληγὴν, ἡσθεὶς ἐκ τῶν εἰρημένων ἀποδέδεικται. καὶ γὰρ καὶ ὁ μέσῳ που τῆς μυθῳδίας ῥητὰς σοῦ πρὸ κείμενα πεπλῆχθαι αὐτὸν ὁμολόγησιν. οὐκ ἂν οὖν τοῦτο θαρσῶν ἐνέγκειν ὁ βασιλεύς, μὴ δέη καὶ ζῆμα μείζονι καταχρώμενος. ὥρα δὲ λοιπὸν ὅπου δεῖξαι καὶ τὸν αἰτίαν, δι' ὃν ὁ Θεὸς οὐκ εἰς (W) βασιλέα τὸν ὀργὴν ἀφῆκεν, ἀλλ' εἰς (W) δαίμονα, ὃ ἀφ' τί μὴ πρώτα ἀπώλε- χ. βασιλέα τε

Digitized by

ρὴν καλῆσαι τὰ Ⓦ ὀπίσω λύει. ἢ εἰ τότε πᾶσι Ⓦ ἐμπορησμοὶ διέφυγον, ὅτι χρυσῶ ὁ δίλοβος ἐκεῖνος χρεμάμενος διωρύττετο τὰς πλευρὰς, ἢ Ⓦ ἐργασάμενοι ἀπαγτύμενος, εἰ πρὶν οὐκ εἶχε, τότε πᾶσι ἐχρῶ τὸ ἐκδιῶσαι Ⓦ δρᾶσαι τα, ἢ ἢ καταμιμύσας μένοι, εἶτα ἐκδιῶσαι οὐκ ἔχουσι. πῶς ἢ ἀφιορᾷ μὲ ὁ ἀχρήσιος τὸ ἀγνώμων Ⓦ αὐτὸν θεραπεύειν τὸν καταξιούμενον ἀλόγως ἀφιορᾷ ἢ Ⓦ βασιλέα μὴ ποταύτας θυσίας καταγελώμενον. ἢ γὰρ ὡς μαινόμενον ἢ παῖδα παίοντα, πάντες ἐγέλων αὐτὸν, ὅτι εἰς Ⓦ ἄθλιον ἐκεῖνον ἀφίει τὸν ὀργιλόν. πῶς ἢ ὁ τῶ βασιλέως τὸν Ποσειδῶν ἐπὶ μαχεῖ ὄντος προλέγων (ἢ γὰρ τὸ ὠμότερον τῶν ἐθρύπτεν) Ⓦ πλησίον ἐῶντα ἢ καταχέοντα αὐτὸν οὐκ εἶδε; χρήσιμα ἢ μάντικὸν αὐτὸν εἶ φατε, ἢ ἄλλοις ἄλλας ἀφαιρούμενος τύχας, καθάπερ ἀδελφοῖς, τοῖς ὑμετέροις θεοῖς, τούτου τὸν μάντικὸν ἀπεθήκατε· ἢ οὐκ μισθὸν αὐτὸν σοι τῆς τύχης ἀξιοῖς. πῶς οὖν ἂν οἰκείας οὐκ ἔγω συμφορᾶς; χρήσιμον τοῦτο οὐδ' ἂν ἄνδρα διέλαθεν. ἀλλ' ἆρα μὴ ἐκάθευδεν ἀποδημοῦντος τοῦ πυρός; ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἀνάθητός ἐστιν, ὡς αὐτῷ τῆς φλογὸς προσφερομένης μὴ δρασσεσθαι θᾶττον, καὶ Ⓦ προσαίρεσθαι καταχεῖν. Ἀληθῶς ἐλλιμένες ἀεὶ παῖδες· χέρσω ἢ ἔλλιμον οὐδείς. δίοι Πλάτων ἐν Τιμαίῳ γὰρ τὸν οἰκεῖον ἀδύσσας θρέψει, ὅπ τῶν προσηκόντων βοώντων τὸν τῶν δαιμόνων ἀπάτην, οὐδὲ ὕστερος ἀφίσασθε, ἀλλ' ἐκδότες ἑαυτοὺς εἰς ἀπώλειαν, ἢ τὸν ὑμετέρων ἀποδόμενοι σωτηρίαν, ἄγαθὸν δίκην θρεμμάτων, ἢ πρὶν δὴ κελεύωσιν ἔσπασθαι, ἢ χαθῆναι ξοδύνων πεφυσῶντες ἀπώλεσθε. σὺ ἢ ἡ τόξα ἀπαρτῆς, οὐδὲν ἐκείνου τοῦτα ἐν τῇ παγκρατίᾳ λέληθεν διεξηκώς. πῶς γὰρ οὐ μανία προδήλως ἢ σαφὲς, προσδοκᾶν ἐν τοῖς ὁπλοις τούτοις αὐτοὺς, ἃ Ⓦ κεκλημένοι οὐδὲν ὤφσιν; εἰ μὲ γὰρ αὐτὸς μείζονα ἢ τὸν πόλεμον ἢ τὸν ἐμπυρισμὸν τῶ δαίμονος ἔχω φῆς, οὐκ ἐχρῶ αὐτοὺς πρᾶξαι ἀμαθέστερόν τι ὧν τὰ ἐξ ἀθυσίας ἐστὶν, ἐν οἷς αὐτὸν φατε πάντων κρατῆν. εἰ ἢ τῶν προτέρων ἐκείνῳ πᾶσα χωρῆς, δῶν τε τοξεύειν, ἂν τε μαστίεσθαι δέῃ, πῶς ἐν τῷ μέρει τῆς τύχης ταῦτα προσδέχησας δράσειν, ἅπερ ὁ τὸν ὅλον ἔχων οὐκ ἴσχυσε; γέλως ταῦτα, ἢ λῆρος. οὔτε γὰρ εἶχόν π
χ. ἔνεστιν μαχητὴς, οὔτε, καὶ εἶχεν, ἴσως ἂν. οὐ γὰρ ἔστι, οὐκ ἔστιν ὁ ταῦτα ἐργασάμενος ἀνὴρ, ἀλλὰ θεία τις δυνάμις. ἢ τὴν ἀπόδυ ἢ μὴ ταῦτα ἐρῶ· πῶς ἢ ἄξιον μαθεῖν ἐφ' ὧν ἀγωνισμοῖσιν ἐγκαλῆ τῷ Ἡφαίστῳ οὑτωσί πως λέγων· Ἡφαιστος ἢ πυρὸς ταμίας οὐκ
χ. μιλύματος ἐπείλησε τῷ πυρὶ λυμαινομένῳ, τὴν χεῖρα ἐφίλων δ' Θεῖᾳ μιλύματος ἀρχαίου. ποίαν χεῖρα; ποίου μιλύματος ἀρχαίου, εἰπέ; ἆρά τι κρύπτεις σὺ ταῦτα τὸν λαὸν καθ' ὑπόνοιαν τοῦ λόγου; εἰ γὰρ ἢ τὴν χεῖρα εἶπας αὐτὴν, μᾶλλον αὖ ἀγώνισμα Ⓦ Ἡφαίστου ἔλεξας. ἀλλ' ἀρχὴν ἢ ἐρυθρίας. σὺκοῦν ἡμᾶς μὴ πρόφασις ἐφυλάξῃ τὰ σά. τίς δῆτα ἡ χεῖρις; ἐκαθεύδετα ποτὲ τὸ Ἄρεως τῆς Ἀφροδίτης, ἢ Ⓦ Ἡφαίστου (ἀνδρὸς γὰρ αὐτῆς εἶ) δι-
χ. ἆρα χ. ἐλθεῖν δύκετα, τὴν ἀπιστίαν ὑπιτηρήσαντα τὴν ἐκείνου πρὸς αὐτὴν. Εἰσελθεῖν φασι Ⓦ ὁ Ἀπόλλωνα δικασάμενοι μιγνυμένους αὐτοῦ, ἀπελθόντα πρὸς τὸν Ἡφαίστου τὸν μοιχείαν κάτω πεσεῖν· ἐλθόντα ἢ ἐκεῖσι ἢ ἀμφοτέρους ὑπὸ τῆς κλίνης δύεσθαι, δεσμὰ αὐτοῖς ὕτως ὡς εἶχον περιβαλόντα καλέσαι τε τοὺς θεοὺς ὑπὸ τὴν ἀχήμονα θεωρίαν, ἐς ταύτην τὴν μοιχείας εἰσπορεύεσθαι δίκην αὐλεῖς. ταύτης οὖν τῆς χρήσεως ὀφειλέτω ὅτα Ⓦ Ἡφαίστου καιρὸν καλοῦντος ἀγωνιοῦσαι πρὸ τὴν ἀπόδοσιν φῆσι. τί οὖν ἢ ὁ Ζεύς, ὦ βέλτιστε; καὶ γὰρ ἢ τούτου πάλαι ἀπιστίαν ἐγκαλῆς· ἀλλ' οὐδὲ ὁ Ζεύς, λέγω, ὅμηρον ἰωὴν ἔχει, ὕδωρ ἀφῆκεν ὑπὸ τὴν φλόγα, ἢ ταῦτα Λυδῶν ποτε βασιλεῖ δυσχεράναντι σφάγας πυρί. ἀλλὰ γὰρ καλῶς ποιῶν ἀπέμησας ἡμᾶς ἢ τὸ Λυδοῦ. ἐ γὰρ καίπερ ὁ μιαρὸς ὢν δαίμων ἀπάτησεν, ἐλπίδι φυσήσας κενῇ, ἢ εἰς φρόνησιν κακὴν ἐμβαλών. ἢ εἰ μὴ φιλόσοφος ὢν ὁ Κῦρος ἀφῆκεν, οὐδὲν ἂν αὐτὸν ὤφελεν ὁ Ζεύς. ὥστε μάτην ἐγκαλῆς τῷ Διΐ, ὡς πεπμάναντι τὸ παιδὸς τὸν Λυδοῦ. οὐδὲ γὰρ ἑαυτῷ, ἔνθα μάλιστα ταῦτα ἐπιμᾶτο πό-

λεσιν

ἢ κατα πθυμίας τῆς ἐρωμένης ἔπ τροσοδρεύφ ὃν τόπφ ἐ τῷ φυτῷ, πόσοι οὐκ ἂν ἐκλῦσαι ἐδίξατο φλόγα μανίας, πόσοι χαμᾶλα, πόσοι δρυοβοι, πόσοι λίθοι, πόσοι πάλαι; τῶν δῶν ἀνάπαυλαν καλῆς ψυχῆς, ἢ λιμένα ἀκύμαντον; τῶν τόσων ἀπαλλαγάν; καὶ τί θαυμαστόν, εἰ τὰ σώματα τοῖς σκαπτοῖς πλῆσαι; καὶ γὰρ ὁ μακάριος τὴν τροαιρεσιν μάτην σοβεῖσθαι, ὡς ἴχνη φύσεως, ἀναδέσασθαι, ἀλλ' σώματος τῆς οὔσης τὰς ψήφους ἐφ' ἑαυτοῦ φέρεσθαι. χ. ἀναφ.

Ολύμπια μὲν ὑμᾶς πέρρω

(Πάλαι γὰρ ὅτι τὸν ἡρῶον ἐλθεῖν μοι, δικαίως ὅσιοι ἅπαντες ὁ τότε τὴν πάλαι οἰκοῦντες ἔλλησιν ἐδίξαντο τὸν πλησίον, καὶ ὡς οὐκ ἀν ταῦτα τραῶς ἐνέγκοι ὁ βασιλεύς, δηλαδὴ πάντα θυμὸν εἰς τὸν τῦ μύρτυρος λαιμὸν ἀφῆκεν ἄν, εἰ μὴ φόβῳ κατέχετο μείζονι. τί δῆτα φησι;)

Ολύμπια μὲν οὐ μᾶλλα πέρρω· συγκαλέσει γὰρ ἡ πανήγυρις τὰς πόλεις· αἱ γὰρ ἥξουσι, βοῦς ἄγουσα τῷ Απόλλωνι θυσίαν. τί δράσεις μοι; ποῖ καταδύσομαι; ὡς κἀμὲ θεὸν δέξηται τὸν λόγον; ποῖος κήρυξ, ποία σάλπιγξ οὐχ ὑποκύψει δάκρυσι; τίς ἑορτὴν ἱερὰν τὰ Ολύμπια, τὸν τρόπαιον ἐκεῖθεν ἐπιβαλλόντος οὐδυρεῖται; δὸς τόξα μοι καὶ χ. ἐγγόνων
"Ἔρωτα, φησὶν ἡ τραγῳδία. ἐγὼ δὲ λέγω τὸν μανικὸν καὶ μικρὸν, ὅπως τὴν μὲν ἕλω, χ. κηρικὰ
τὴν δὲ τοξεύσω τὸν δράσαντα. ὦ πάλαι ἀσεβῆς· ὦ ψυχῆς μιαρᾶς· ὦ θρασείας χλεύης. Τίτυός τις οὗτος ἕτερος, ἢ Ἴδας ὁ ἀδελφὸς Λυγκέως, οὐ μέγας μὲν ὥσπερ ἐκεῖνος, οὐδὲ τοξότης ὥσπερ οὗτος· ἀλλ' ἦν τῶν εἰδῶν, ὃ χεῖρα θεῶν μείρεσθαι. τὸν μὲν Αλωέως ἔπ δικαιουμένους τὰς τῶν θεῶν ὑπεύθυνας θανάτῳ κατέπαυσας, Απολλον· τούτῳ δὲ πύρρωθεν φέρεται τὸ πῦρ, οὐκ ἀπιλοῦσιν οἴκοθεν ἐπ' αὐτὸν πετόμενος τὴν καρδίαν. χ. εφιάλθ
ὦ δεξιᾶς πλαγίνος· ὦ πυρὸς ἀδίκου. πού ποτε ἄρα ὁ φεῦγον ἔπεσε; τί τὸν κακοῦ ὁ τροσοίμων; ἆρα ἐξ οὐρανῆς ἐξαίφνης ὑπὸ ἄλλα τροσῄει; τὸν κεφαλὴν σκοπῶν; ὁ τροσωπον; τὸν φιάλην; τὸν κίδαριν; ὦ τοδαπὴ χιτῶνα; Ηφαιστος δὲ ἦν πυρὸς ἄμικος, οὐκ ἠπίλησε τῷ πυρὶ λυμαινομένῳ, τὸν χεῖρα ἐφίλουν τῷ Θεῷ· μιαίνοντος ἀρχαίου. ἀλλ' οὐδὲ ὁ Ζεὺς ἅμαρτον ἰωῖας ἔχων, ὕδωρ ἀφῆκεν ἐπὶ τὸν φλόγα, καὶ ταῦτα Λυδῶν ποτε βασιλεῦ δυσχεράναντι σβέσας πυρά. τί τροσῆκεν ἄρα τροσῆν αὐτοῖς εἶπεν ὁ ὦ πάλαι μοι ἀράμενος; πόθεν ποτὲ τὸ θράσος; πῶς δ' ἐφύλαξε τὸν ὁρμὸν, πῶς δὲ οὐκ ἔλυσε τὸ δόγμα, τοῦ Θεοῦ τὸ κάλλος αἰδεσθείς;

Μέχρι τίνος οὐ χαλινὸν ἕλξεις, ἀθλία ἡ ταλαίπωρε, ταῦτα δὲ θεσπίσης ἔτι; λέγω σοὶ χλεύης, ἢ, ὥσπερ ὁ τοδαπαίοντες, σεαυτὸν μαχόμενος; Εἰ γὰρ ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἢ τοσαύτην ἄγοντα στρατιὰν, ἢ τὸν πόλιν εἵλοντα, ἢ τὰ λοιπὰ τὴν ἱερὰν ἐμαρήσαντα, ἢ τὸν λάδα μὴ χεῖρας ἔχοντα, καὶ τροσάγειν αὐτὸν ἤδη τούτῳ μέλλοντα ὧν ἐμῷ μετέβαλεν ὁ δαίμων (καὶ γὰρ ἡ ταῦτα σὺ ἀρχὴ τῆς μανφδίας ἔλεγες θρίωδη, οὗτος εἶπεν·

Τὸν τι βασιλέα Περσῶν, τὸν νῦν τότε πολεμοῦντος τροσήγαγε, τροσδοῦσα τὸ ἄγος λαβόντα δὲ ἐμαρήσαντα, χωρήσαντα ὅτι Δάφνῃ ὡς τὸ ἀνδρὸ δράσαντα, μετέβαλεν ὁ Θεὸς, ἢ τὸν λάδα ῥίψας τροσεκύνησε τῷ Απόλλωνι. οὕτως αὐτὸν κατατροσῦτέ τι ἢ διέλαξε φανείς)

Ο δὲ θυμὸν βαρβαρικὸν, ἢ τοσαύτης ἀδικημάτων γραπὰς, ὡς ἔφης, ἢ δικηθεὶς τότε ὁ κόδαυσεν ἀφροσύνῃ (λέγεις δὲ ὅτι δὲ τὸν Αλωέως παῖδας δικαιουμένους τὰς τῶν θεῶν ὑπευθύνας, θανάτῳ κατέπαυσε) πῶς οὖν ὁ τοσαῦτα δικηθεὶς, οὐδὲν τοιοῦτον εἰργάσατο νῦν; κἄτα εἰ μυδὲν ἕτερον, ὁ χοῖρ ἱερεῖα ἀναιρούμενον ἀδίκως ἐλέησας ἐχεῖν, φθονεῖν

ὀργιζόμενος, καὶ ὑπὲρ θυσιῶν ἐγκλημάτων, ἢ ὑπὲρ τῆς ἄλλης θεραπείας μεμφόμενος, αἰσχύνοιτο ἐκεῖνον, ὃς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἢ ἐκ τῶν χωλῶν τότε πόνους ἀπήλασεν, ὃ μάλιστα πάντων φίλον ἦν αὐτῷ, ἢ ὃ τῶν ἄλλων ὅτου προετίμησεν, ὡς ἢ ἀτιμαζόμενος προσεδρεύει αὐτῷ. σὺ γὰρ τοῦτο προσλαβὼν ἅπας ἢ σὺ τούτου ἢ ὦ ξυρῆ, εἰ ᾧ πολλὰ μὲν προσβαλεῖ, πολλοὶ δ' ἢ βοῦς αὐτῷ κατεσφάτου ὁ βασιλεύς· ὥστε πάντα χρὴ ἐλέγχεσθαι, ὅτι ἀναγκαζόμενος ἢ ὑπὸ μείζονος ὠθούμενος δυνάμεως τὴν Δάφνην ἀπέλιπεν. εἰκὸς μὲν γάρ, ἢ τὸν ξόανον μόνον, διακεῖσθαι αὐτόν· ἀλλ' ὑμᾶς οὐκ ἂν οἶμαι βούλεσθαι, ὥσπερ ὧν τὸν πάλαι, ὅτε ὑπ' αὐτοῦ πεπίεστο, ἀλλ' εὐεκτεῖν θεραπεύοντες. διὰ τοῦτο μὴ ἀφεὶς ἐσόμενον τὸ ξόανον, ὅτε μάλιστα ὑπῆρξεν ἡ ἀσυλίας ἡ φλόξ, τότε αὐτὸ κατεμήνυσε, δυνάμεις ὅτι τὰ νικῶντα οὕτω χρὴ νικᾶν, ἢ τὰ ἡττώμενα, ἀλλ' αἰσχύνεσθαι ἢ λαμβάνειν ὅταν προσηνόμενοι τοῦ ἐχθροῦ. διὰ τί γὰρ αὐτὸς τότε οὐκ ἐκέλευσε τοῦ Εἰς τὴν Δάφνην αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βασιλέως καταφανῆναι Ϟ νεώ, μεταθέσθαι τὸ ξόανον, ὥσπερ οὖν ὁ δαίμων τὴν λάρνακα; ὅτε ἐκλαθόμενος ἦν αὐτοῦ, οὔτε ἰσχνὸς ἔλεγεν συμμαχίας· ἀλλὰ ἢ τότε μᾶλλον χρεὼν αὐθεντῆσαι αὐτὸν καὶ βαλεῖν χειρός. ἢ τὴν μὲν προτέραν ἡμῖν οὐκ ἐδήλωσε νίκην, ἀλλ' ὑπεσημήνατο αὐτὸν μόνον ἡσυχάσειν. τοιοῦτοι γὰρ Ϟ ἅγιοι καὶ τοῦ δοῦναι βούλονται τὰ προσήκοντα τῇ αὐθεντήσαντι σωτηρίᾳ μόνον, οὐκ ἐπὶ ἢ ἐν ὑπεδείκνυσθαι τοῖς πολλοῖς, ὅτι αὐτῶν τὰ κατορθώματα· πλὴν εἴ που τις χρεία ἀναλήψεως. χρεία δ', τὴν τῶν σωζομένων κηδεμονίαν λέγω πάλιν, ὅπερ τότε ἐγένετο. ὅπου γὰρ τὰ τῆς ἀπάτης ἤνυσεν κακά, οὐκ ἀνέλυσε μόνον, οὐκ ἀνέλυσε δ' ἢ οὐχ ὑπὸ τῶν ὑπάντων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἰασαμένου αὐτόν. οὕτω γὰρ ἦν τε μάρτυρα ἐκ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοπτος ἰών, ὃ τὸ ἅγιος τὰ πρὸς αὐτὸν λέγει ἢ ἀναίτιος ὅσος ἐξέφυγεν. ὅπου δ' οὐσί ὅτου τὰ τῆς πλάνης ἔληξεν, ἀλλ' ὑπέκειτο πάλιν Ϟ τῶν λίθων αἰσθητότερον τὸ πεπηρῶσθαι τοὺς ἀναισθήτους, ἢ τοὺς ὅτου φανερῶν ἀληθείᾳ τυφλοῦντας, τιμωρεῖται ἐπαφίησι μάστιγα τῷ ξοάνῳ τὸ πῦρ, ὥστε δῆλον τοῦτο τῆς ἱερωσύνου ἔτερον τῆς εἰδωλολατρείας σβέσαι ἐμπρησμόν. τί οὖν μέμφη τῷ δαίμονι λέγων, ὅτι οὐ μέσης τῆς θεραπείας ἀπεστερήθης; οὐκ ἀπεστερήθη ἐκεῖ, ἀλλ' ἀπηλάθη καὶ ἐξεβλήθη ἄκων ἢ ἀναγκαζόμενος τότε, ὅτι μάλιστα ὠφεῖν ἤθελε, ἢ διὰ τὴν πίστιν, καὶ διὰ τὰ θύματα. ὥσπερ γὰρ Εἰς τοῦτο βασιλεύσας ὁ τότε κρατῶν, ἵνα τὰ θρέμματα τῆς εἰκαιμίας ἀναλώσῃ πάσης, ὅτως ἀφειδῶς κατέκαιεν ὅτι τῶν βωμῶν προσβατα ἢ βοῦς, καὶ Εἰς τοῦτο μανίας ἤλασεν, ὥστε καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ δοκούντων ἐπὶ φιλοσοφίᾳ πολλοὺς μᾶλλον αὐτὸν ἢ χρεὼν κάπηλον ἐς πόντα τὰ τοιαῦτα ἀποκαλῶν. οὐκ αἰ οὖν ὅτου δανειστὴς τραπέζης ἢ κρίσις ἢ καπηλεῖον ἢ χήμαρρον αἰμῦχ ἀνεχώρησεν ὁ δαίμων ἐκεῖ, ὁ ἢ χωρὶς τούτων μένων, ὡς ἔφης, διὰ τὸν ἐς τὸν ἐρημαῖον μανίαν. ἀλλὰ γὰρ τ πρὸ ἡμῶν λόγοι σῴσαντες τοὺς, πάλιν ἐπακούσωμεν τοῦ ὑδυμίου τοῦ Σοφιστοῦ. ἀφεὶς γὰρ τ Ἀπόλλωνα, προς τ Διὰ ὀλοφύρεται, λέγων·

Οἴμ, ὦ Ζεῦ, γοάων καμεούσης ἀφῃρέθημεν ἀνάπαυλαν; ὡς καὶ θαρσαλέον μὲν θορύβων ἡ Δάφνη χωρίον, καθαρώτερος ὁ νεώς, οἷ λιμένος ὅτι λιμένι πρὸ αὐτῆς πεπαινημένῳ τῆς φύσεως, ἀκυμάντοιο μὲν ἀμφοῖν, πλέων δ' τοῦ ἤσυχάζοντος πρὸ ἐχομένου τοῦ δδυτέρου; ἵς μὲν οὐκ ἂν αὐτόθι νόσοι ἀπέδυ; ἵς δ' οὐκ ἂν φόβοιτις ὁ οὐκ ἂν πόθος; τίς δ' ἂν ἐπόθησε μακάρων νήσους;

Πόσαι ἀνάπαυλαι ἀφῃρέθημεν, ὦ μακαρία; πῶς δ' καθαρώτερος θορύβων ὁ νεώς, καὶ λιμένι ἀκύμαντος, ἵνα αὐλοὶ ἢ τύμπανα ἢ κραιπάλαι ἢ κῶμοι ἐς μέθαι; τίς οὐκ ἂν αὐτόθι, φησί, νόσοι ἀπέδυ; ἵς μὲν οὖν τῶν προσκειμένων σοι οὐκ ἂν ἐδίξατο νόσοι αὐτόθι, εἰ ἐς προτέροι ὑγιαίνων ἐτύγχανε, ἢ νόσοι τοῦ παῶν χαλεπωτάτου· ὁ γὰρ δαίμονα προσκυνῶν, ἢ τῆς Δάφνης τοῦ ὑπὸ θοῦ ἀχθόμενον, ἢ τῶν Θεῶν τοῦ μανίαν τοσαύτην ὁρῶν, ὡς

ἢ

νον, ἐκ τὰ ἀναθήματα ἀνηλωμένα, ἐκ τῆς τε ἐμῆς φιλοτιμίας, καὶ τῆς Σατανικῆς πομπῆς πᾶσαι ἐξηρτημένων ὑπομνησιν. Εἰ γὰρ μήτε θυμὸς αὐτὸν, μήτε ἀθυμία ταῦτα ὁρᾶν ἐποίει, τίνι γνώμῃ αἰχμάλωτον οὐκ ἂν ὠνήσατο καὶ πολλοῦ γέλωτος· ἀλλ' ἐξέτεινε δὴ τὰς ἀνόμους χεῖρας, καὶ ὅπερ ὁ τῆς μαχαίρας μάρτυρει, εἰ μὴ πᾶν, ὅπερ εἶπον, κατεῖχεν αὐτόν. οὐδὲ γὰρ μικρὸν ἦν ὁ γεγονὼς, ἀλλὰ πᾶσαι μὲν τῶν ἑλλήνων τὴν πρόνοιαν ἐξέκλιναν, ἅπασαι δὲ τὴν θυσιωμένην ἔσωσεν, ἑαυτὴν δὲ τῆς ἀθυμίας τὴν ἀχλὺν αὐτῆς κατεσκέδασεν, ὅσπ δὲ εἰ πολλοὶ τὰς ἀπωλείας ναοί. καὶ ὅπ οὐ κομπάζων λέγω ταῦτα, αὐτὰ τὰ ῥήματα τῆς ὀδυρμῆς καὶ τῆς μανίας, ἣν εἰς τοὺς δαίμονας τότε ὁ τῆς πόλεως ἔτι εἰργάσατο σοφιστής. ἔχει δὲ οὕτως ἡ τῶν ἑρμῶν ἀρχή. χ. ἀπαρχὴ

Ἄνδρες, ὦν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀχλὺς κατακέχυται, ὥσπερ δῶν ἐκ τοῖς ἐμοῖς, μήτε κελεύω, μήτε μεγάλων ἕπεσθαι καλοῦμαι τοὺς ἐκ τῆς πόλεως.

Εἶτα εἰπών ἵνα τὸν μῦθον τῆς Δάφνης, ὃν Ἀλεξανδρεῖς (οὐ γὰρ ἄπορον ἐδόκει τοῖς λόγοις ἐπαγωνίζεσθαι τοῖς ἐμοῖς· ἐπὶ τὸ μὴ μῆκος ἐπιτείνειν παραιτοῦμαι) λέγει, ὅτι ὁ Περσῶν βασιλεὺς ποτὲ ὁ τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐφείσατο τοῦ τεμένους· τὰ δὲ ῥήματά ἐστι ταῦτα.

Ὁ μὲν στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς ἀγαγὼν, ἵνα τὸ αὐτῷ βέλτιον εἴη σιτεῖσθαι τῶν θεῶν, ἡ δὲ κάλλος τοῦ ἀγάλματος ἐκπλήξαι θυμοῦ βαρβαρικοῦ. πῶς γὰρ, ἥλιε καὶ γῆ, ἢ τίς ἂν πόθεν ὁ πολέμιος τοῦτο, ὃς οὐδὲ ὁπλίτης, οὐδὲ ἱππεὺς, ὅτι φιλῶν [ἰῶν] δηλεῖς, μικρῷ ἀσπίδει πεφραγμένος; καὶ

Εἶτα δεινὸς, ὅπ αὐτὸ τοῦτο ἐκπλήξειεν ὁ μαχαίρας, ὅτι μάλιστα ἰδοὺ τὰ τῶν ἑλλήνων θυσίας καὶ τελετάς, φησὶ·

Καὶ δὴ καὶ ἡμῖν τῶν θεῶν ὁ μὲν πολὺς ἐκεῖνος καταχλυσμὸς οὐ πρέσυρεν, ὁ δὲ αἰθρία καὶ τῆς νεφέλης προελθούσης κατεπήκεσεν·

Νεφέλαι καὶ καταχλυσμοὶ τῶν τοιούτων βασιλέων κρείττους κλύδωνες. καὶ πάλιν μικρὸν ὑποβὰς, αὖθις δὲ τοῦτο πικρότερον ἀποδύρεται, λέγων·

Εἶτα ἀνιώντων μοι τῶν βωμῶν αἵματος, ἔλεγες, Ἀπόλλων, φεύγεις ἀκεραῖος τὴν Δάφνης καὶ ῥᾳδυμούμενος, ἐστὶ δ' ὅπου καὶ περιπλεκιζόμενος, ἐκπεφευγὼς δέ τι ἔξω κόσμου, πεπήγασι· νῦν δὲ μυρία μοι περίεστα, πολλοὶ δὲ βοῦς, σῶμα βασιλέως ὅσοι τῶν ποδῶν δυσάλωτος, ἰδοὺ οἱ περιέστασι, ὀφθεῖς ἀπὸ τοῦ μεμιλωμένου, ποταμοῦ γλυκύτητος ἀπαλλαγείς, ἐκποδὼν ἵνα ἀκοχλωθεὶς ἐπίδῃ, ἐκ μέσης τῆς θεραπείας ἀποπεπήδηκας. πόθεν ἔτι φιλοτιμησόμεθα περὶ ἀνδρῶν ἱερῶν μεμνημένοι καὶ ἀγαλμάτων;

Τί λέγεις, ὦ θρασυδειλία; ἀπειλούμενος μὲν ὑπὸ περιπλεκιζόμενος τὴν Δάφνης ἵνα φρενὸς ἀσοφοῦς πεμφθεὶς ἢ ὑπὸ θεραπευόμενος δεῖ τὸν ναὸν ἵππων φυλάξαι τὸ αὐλοῦ, καὶ ταῦτα εἰδὼς, ὅτι ἐκείνῳ πεσόντος, εἰς μείζονα ἀτιμίαν καταφήσει τὸν προτέρας; ἵνα δὲ ὁ νεκρὸς, ὦ σοφιστὰ, ὁ τὸν σὺν Θεῷ ἐκκλησιάσαντα, ποῖον δὲ ποταμὸν γλυκύτητα; οὐ γὰρ εἰς τὰς τοῦ μαχαίρας βαθυλάκκους ἀνδραγαθίας ἐμπεσών, καὶ περιξαλεσθεὶς τῷ αἰχμῇ οὐκ ἔχων, ἐγκαλυπτόμενος ἁπλῶς προέδραμεν, ὅπ μὴ κατὰ τὸν μάρτυρος ἰὼν κλῆθο δὲ ἐθελίσεται ὁ δαίμων, ἀπὸν, οὐκέτι ἂν προσθεὶς, πῶς, [καὶ] τὴν ἡδὺν συσκιάσας ἀσυδάσας ὁ δαίμων, μᾶλλον αὐτὸν ἐξεκάλυψεν. ἁπλῶς γὰρ φησι, ποταμοῦ γλυκύτητος ἀπαλλαγείς. ἀλλὰ τί γὰρ οὐ λέγεις, ὦ ληρήσοφε, τὸν νεκρὸν, ὃς ἰῶ, δὲ Δάφνης τί μίνος ἰὼν κλείσας τὸν Θεὸν, καὶ ἀλλὰ τί μετικλῆσ μίνος; ἀλλὰ τί ἢ καὶ ποταμὸν αὐτὸν γλυκύτητα καλεῖς, εἰπέ μοι; ὅπ τὸν δαίμονος τὴν ἀπάτην ἤλεγξε; δὲ μᾶλλον τοῦτο οὐ ποταμὸς ἦν [γλυκύτητος] ἔργον ἦν, ὥσπερ οὐδὲ νεκροῦ, ἀλλὰ ἢ ζῶντος καὶ ἐνεργοῦντος καὶ χρηστοῦ καὶ σωτῆρος καὶ κηδεμόνος, καὶ πόθεν ἐκ τῆς ὑμετέρας παραμυθουμένου σωτηρίας, εἶτα ἐβούλεσθε. ἵνα γὰρ ὑμῖν μὴ ἄξῃ ὅπισθεν ἀπαταῖν ἑαυτόν, καὶ λέγειν, ὅτι ὀργιζόμενος, χ. ἀπαρχὴ χ. πολλοὶ χ. ἀπαρχὴ χ. γάπαι

Τοῦτα δὴ ϗ τὰ τύποις πλείοσα (οὐ γὰρ ἄπρυτα καὶ πάλαι χειρὸς νικῶ). Εἰς νοῦν λαβὼν ὁ μακρὸς, ἐδιδοίκει τὴν τάλαιναν περαιτέρω προαγαγεῖν. ϗ ὅτι οὐκ ἀπ' ἐμαυτοῦ ταῦτα λέγω νικῶ, ἀκ τὴν μὴ ταῦτα ὑπ' αὐτοῦ ψυοιοθέων ἔς αι δῆλον ἡμῖν. τέως ϳ τῆς ἀκολουθίας τὴν μνημονίαν ἐχόμθα. τί δ' ὁ σοτοῦθον ἐῶ; τὸν γὰρ ὄφιν τὸ μὲν δαιμονιστὴν, οὐ τὴν δυνάμιν μόνον, ἀλλὰ ϗ τὴν ἀφανῆ φιλανθρωπίαν ἐπιδεικνύον τοῦ Θεοῦ. ὁ μὲν γὰρ ἅγιος μάρτυς τὴν ἱερὰν εἴσω προσέβαλον ἐῶ, ἐν οἷς ϗ προτέροις ἐτύγχανεν ὤν, περὶ εἰς τὴν Δάφνιλλαν ἐλθὼν· ὁ ϳ πονηρὸς δαίμων ἐκεῖνος ἐμαθήνατο βιάσεως, ὅτι μάτην αὐτῷ ἡ τῆς ἀπάτης μεμηχάνη), ϗ ὅτι οὐ τοὺς νεκροὺς ℣ ἀγῶνα εἶχεν, ἀλλὰ τοὺς ζῶντα καὶ ἐνεργοῦντα, ϗ οὐκ αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ ϗ πάντων δαιμόνων ἰσχυρότερον. προκαλέσας γὰρ ℣ Θεὸν ἀφῆναι πῦρ εἰς τὸν νεὼν, τὴν τε ὀφρὺν κατέφλεξεν ἅπασαν, ϗ ὃ εἶδωλον μέχρις ἑκατὸν ἀφνίσας ποδῶν, πέφευγε τὴν ἀποφάσεις ℭ κόπ, ἀφῆκεν εἶναι σὺν τοίχοις ἅπαντας. ϗ εἴ τις ὑπόσαιη τῷ τόπῳ νικῶ, οὐκ ἂν εἴποι πυρὸς ἔργον εἶ) τὸ γεγονός. οὐδὲ γὰρ ἄπακτος, οὐδὲ ὡς ἐξ ὕλης ἀψύχου γέγονεν ἡ πυρπάλαις· ἀλλ' ὥσπερ ἴνος χεῖρὸς περιαιρούσης τὸ πῦρ, ϗ διακρινούσης, ἵνων μὲν φύσασθαι, ἵνα ϳ ἀνάλωσαν ἔχῃ, οὕτως ἀρρύθμως ϗ τεχνικῶς ὁ ναὸς" ἐκκέκαυται. ϗ οὐ τοῖς ἐμπεπορπομένοις ἁπλῶς, ἀλλὰ τοῖς ἀρχαίοις μόνον ἔχουσι τὸν περίβολον, ὡς ϳ διομήρου μάνης πρέπουσι. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ϗ ℣ χίονες, οἵ τε τὸν ὄροφον ἀνέχοντες, οἵ τε τὰ προπύλαια, ἅπαντες ἑστήκασι, πλὴν τῆν περὶ τὸν ὑπαθρόδομον εἰσόν. ϗ ἐπ' ϳ οὐχ ἁπλῶς ἀφέθη ἀναλωθῆναι τότε, ἀλλὰ δι' αἰτίαν, ἣν μὴ ταῦτα ἐρεῖν. τότε δὴ συμβάντος, ἅτε τοῦ μὲν εἰς ἀναστήσει ἀγῶνος ὁ τῦ δαίμονος ἱερεὺς, ϗ ℣ ἅπαντα ἰωάννην λέγειν. ὡς ϳ οὐκ εἶχεν, ἐξαναγκάσαντες αὐτὸν, καὶ πολλὰς ὑπομείναντες πληγὰς, εἶτα μετανοήσαντες, καὶ τοῦ πλήθους ἀναξαίροντος, ἐμαθήτευσαν τῷ ἰδίῳ. ἀλλ' ἐκεῖνο πρὸ ὁμοίου τοῦ ὑπὲ τῆς ἀνάστάσεως τῦ Χριστοῦ. καὶ γὰρ τότε ἐπάγεσαι μὲ ℣ σταυρῶσαι τὸ σῶμα φυλάξαι τῦ Ἰησοῦ, ἵνα μὴ ἐκλάπῃ, φησι, κακουργήσας τοῦ τὸν κλοπὴν τοῖς μαθηταῖς. τὸ ϳ πρᾶγμα εἰς τῦτο ἐξέβαρεν, ὥστε μηδὲ ἀναχωρῆσαν τοὺς φάσαι κωλυφθῆναι τοῖς βουλευθεῖσι τοῦ τὴν πίστιν τῆς ἀναστάσεως κακουργεῖν. καὶ τοῦτο, εἵλκετο μὲν ὁ ἱερὰς, ἵνα μὴ θείας ὀργῆς, ἀλλ' αἰθερίου κακουργίας ἔργον εἶ) μαρτυρήσῃ τὸ γεγονός. στρεβλούμενος ϳ ϗ ἀκριζόμενος, ϗ τοσαῦτα ἔχων εἰπεῖν, ἐμάρτυρε δεόμενος εἶ) τὸ πῦρ· ὡς μηδὲ τοῖς ἀναχωροῦσι βουλευθεῖσι εἶ) τινα λόγον λοιπόν. ἀλλ' ὅπερ προ μικροῦ ἔλεγον εἰπεῖν ἀνέλαβόμενος, τῦτο νῦν ἐπάνειμι ἐρῶ. τί ϳ τῦτο ἐστι; ὅτι τῷ φόβῳ διέστησαν αὐτὸν τὴν ψυχὴν ὁ μάρτυς, ὡς μὴ περαιτέρω τῆς τόλμης προελθεῖν. οὐ γὰρ ἀνέπου τὸν μὲν ἱερέα, ϗ οἱ τοσαύτην προτέρου ἦγε τιμὴν, τοσούτοις ἔβαλε τῆς ὀργῆς κακοῖς, καὶ θείου μᾶλλον" αἱμοβόρου διεσπάραξε, ζόχα δὴ καὶ ἀπηύσατο τὴν ζωήν, εἰ μὴ πάντα τὸ πρᾶγμα ἰδικὴ εἶναι μυσαρόν· τὸν ϳ ἅγιον" αὐτὸν τὸν δαίμονος τὸ σῶμα ἐμφράξαντα πάλιν εἰς τὴν πόλιν ἦγε, ὥστε τοὺς πλέονι εἶναι τιμῆ. εἰ γὰρ καὶ μὴ πρότερον, ὅτι τὴν ἡδὺ ὁ δαίμων ὡμολόγησεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐμαρτύρησαν πολλῷ δυέτερον δὲ ἀπώλεσεν ϗ κατέφλεξε, τὴν λαρύγγα, ὃ μάρτυρον ἑκάτερον, τό τε σὺν τῇ Δάφνῃ, τό τε σὺν τῇ πόλει, εἰ μὴ τῦ θυμοῦ ὁ φόβος ἦν μείζων, καὶ τῆς ἀθυμίας ἐκράτει ὁ δίος. ἔθος γὰρ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὅταν ὑπὸ ὀργῆς καταχθῶσι καὶ λύπης, καὶ μὴ σὺν αἰδοῖ λάβωσι τῶν παθῶν, εἰς σὺν ἐμπίπτουσι ἁπλῶς καὶ ὑπούτιοις ἀφῆναι τὴν ὀργήν. οὐ πόρρω ϳ τῆς ὑποψίας ταύτης ὁ μάρτυς ἦν. ἅμα τε γὰρ αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν ἀφίκετο, ℭ τὸ πῦρ ἦλθεν εἰς ℣ ναόν. ἀλλ', ὅπερ ἔφην, πάθος ἐμάχετο πάθῃ, ϗ ὀργῆς ἐκράτει διλία. εὐσέβουσι γάρ μοι, ὡς ἐῶ ὁ χρηστὸς ἐκεῖνος εἰς τὸ πρόσφορον λύειν, ϗ τὸ μὲν μάρτυρον ὁρῶν ἐσηκές, ℣ ϳ νεὼν ἐμπεπορπομένον, ℭ τὸ εἴδωλον πεφαιδρυμέ-

νον,

αὐτὸς ἀῦρέσε μᾶλλον συσκιάσαι τὴν πόλιν. ἵνα ὃ τίς σε ἔπεσεν, ἄθλιε, εἰς οὕτω φανερὰν σαυτὸν ἀναισχυντίαν ἐμβαλῇς; ἀλλὰ ταῦτα σὺ μὲν οὐδὲν ἤμπτης ὁ βασιλεὺς κακῶς οὐκ ἐκρίνατο, ἀδήλους μὲν τοὺς νεκροὺς ἀκούσας, δῆλον δὲ τὸν ἄγιον μόνον ἐλθόντα ἐκβίος σε διήλεγξε, καὶ τὴν ἀπάτην ἐγύμνωσεν. ἀλλ' οὐδὲ ἐκβίος ἰκάνει. οὐ γὰρ ἦν τοῦ αὐτοῦ τοσούτοις τε αἰκάθημασι πιμᾶν, καὶ πάλιν ὑβρίζειν τὸν αὐτόν. ἀλλὰ πολίτας ἐμοῦ τοῦ μάρτυρος ἐσκήπτοσεν ἡ δυνάμις, καὶ οὐκ ἀφῆκε ζωὴ γενέσθαι τὸ γενόμενον· ἀλλ' ἐπορεύετο μὲν ἄπρακτα, ὡς καὶ χρεισάμενοι προεπέμποντο ὃ οὐκ εἰς τοὺς πάροικους, ἀλλ' εἰς τοὺς δρασίτας ὁ γέλως. οὕτω που καὶ οἱ μαινόμενοι δοκοῦσι μὲν ἀεὶ τοὺς πλησίον ἀμύνεσθαι, τοὺς τοίχους λακτίζοντες, καὶ ῥήματα καὶ ἄρρητα τοὺς παρόντας λέγοντες κακά· αἰσχύνουσι δ', ὅταν ὦσι, οὐκ ἐκείνους, ἀλλ' ἑαυτούς, ὃ δὴ καὶ τότε ἐγίνετο. ἔλκετο μὲν γὰρ ἡ λάρναξ διὰ τῆς ὁδοῦ πάσης· ἐπῃνεῖ δ' ὁ μάρτυς, καθάπερ τις ἀθλητὴς εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν, δόξαν φέρων στέφανον, εἰ ἦν καὶ ταῦτα περὶ αἰσθέσθαι. ὥστε εἴ τις μὴ καταδέχοιτο τὴν δύασιν, λαμπρότερα τοῦ μάρτυρος μὴ τὴν τελευτὴν ἔργα θεάσθω, αἰσχυνέσθω λοιπόν. οἷα γὰρ τῆς ἀρίστης, ἔργα ἀρίστοις στεφάνοις ἔπαινα, μεγάλοις μείζονα, καὶ θαυμαστοῖς θαυμαστότερα. τότε μὲν γὰρ πρὸς βασιλέα μόνον ἠγωνίσατο, νῦν δὲ πρὸς βασιλέα καὶ δαίμονα. καὶ τότε μὲν τῶν ἱερῶν περιέβαλλον τὸν κεφαλὸν τὰ πήλησι· νῦν δὲ τοῦ χωρίου πάντος τῆς Δάφνης τὸν λυμεῶνα ἀπήλασε· νῦν δὲ τὸν χωρίου πάντος τῆς Δάφνης τὸν λυμεῶνα ἀπήλασε, οὐ χλευάζοντος, καθάπερ καὶ πρόσθεν, ἀλλ' ἀορασίᾳ τῷ δυνάμει [τινὶ] " τὸν ἀόρατον καταγωνιζόμενος. ὃ ζῶντος μὲν οὐκ ἰσχυκὼς τὸν πρήσαντα ὁ αἰσθροφόνος πολυτίμητος ὢν οὐχ ὑπέμεινε τὸν κόπον οὔτε ὁ βασιλεύς, οὔτε ὁ δαίμων ὁ ταῦτα κινῶν τὰ βασιλέα πείθων. ὅπου γὰρ μείζονα τὰ πρότερα φόβου τούτοις τοῖς δευτέροις ἠργάσατο, δῆλον ἐκβίος ἦν. ἐκβίος μὲν γὰρ αὐτὸν λαβὼν, καὶ ἔδησε καὶ ἐμάστιξεν· οὗτοι δὲ μόνον μετέθηκαν. ἆρα τί μὴ καταπονήσας τὸν λάρνακα μήτε ἐκβίος ἐκέλευσε, μήτε σοῦ τὰ πήλησε; ἆρα τί μὴ συνέτριψε καὶ κατέκαυσε; ἆρα τί μὴ εἰς ἔρημον ἐξέπεμψε καὶ ἀοίκητον αὐτὸν ἀπειργάσατο; εἰ γὰρ ἄγος ἐστὶν ἡ μίασμα, καὶ βδελυτὸν ὄνομα, ἀλλὰ μὴ δεδοικὼς ἐκβίος αὐτὸν ἐκύπτεν, οὐκ εἰς τὴν πόλιν ἐκρίπτων ὃ ἄγος εἰσάγει, ἀλλ' ἀποικίζειν εἰς ὄρη καὶ πάτας. διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς τὸν Ἀπόλλωνος οὐχ ἧττον ὁ διάβολος τὸν μακαρίου τὸν ἱερὸν καὶ τὸν πρήσαντα τὸν περὶ τὸν Θεόν· καὶ ἔδεισε μὴ τὸν ἐργασάμενος, σκηπτοῖ ἤ τινα νόσον ἐπέγειν ἐφ' ἑαυτὸν προκαλέσηται. καὶ γὰρ εἶχε πολλὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως τὰ τεκμήρια, εἴ τε τοῖς πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσιν ἐπιδειξάμενος, καὶ ὃ τοῖς ζῶν αὐτῷ τότε τὸν " ὑπ' αὐτῷ διέπουσιν ἀρχόν. τὸν μὲν γὰρ πάλαι βασιλεύσαντα τὰ τοιαῦτα τολμήσαντες οὐ πολλὰς καὶ ἀφορήτους συμφορὰς αἰχρῶς καὶ ἐλεεινῶς βίοι κατέλυσαν, ὡς τὸν μὲν τὰς κόρας ἐπὶ ζῶντος ἀλλομάτως ἐκπηδήσας τὸν ὀφθαλμὸν (Μαξιμῖνος οὗτος ἦν) τὸν δὲ μανίαν, τὸν δ' ἄλλην τοιαύτην χρεπάμενοι συμφοράν, οὕτως εὐθέως ἀπέλθοι. τὸν δὲ ζῶν αὐτῷ τότε ὄντων ἐμὲ θεὸς ὁ τοῦ παθεῖν κεκυκωκότος τὴν καθ' ἡμῶν μανίαν χρεπάμενος, καὶ τὸν ἱερὸν σκιδνᾶν τοῖς μαιφόνοις παλάμαις ἄλασθαι χεροί, καὶ οὐδὲ τούτοις ἀρκεῖσθαι, ἀλλὰ περαιτέρω τὴν ὕβριν προελθεῖν (ἀσεβείας γὰρ αὐτὰ ἦν ὅτι τὸν ἐδάφους καὶ ἁπλώσας, οὕτως ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ) πολλαχῆ μὲν τοῦτης τῆς πολυαίμου καὶ λίθρας τὸν δίκλιν ἔδωκε. διαφθαρὲν γὰρ αὐτοῦ τὸ αἰδοῖον σκώληκας ἔτικε. καὶ ὥστε διαζῆσαι ὅτι ἡ νόσος θνήσιμος ἦν, πόνος " ὁρμὴς ξυνεχὴς καταθύοντες ἀεὶ τοῖς πλησίον τὴν διεφθορότων μηδὲν πονοῦντες, ἐξεκαλοῦντο τὸν σκώληκας. ἀεὶ δ' [οὐ μόνον] οὐκ ἀφίσαντο, ἀλλὰ ἀπορίᾳ τῶν στεναπόντων εἶχοντο μερῶν· καὶ οὕτως αὐτὸν ὅτι πολλαῖς δαπονήσαντες ἡμέραις, κακῶς ἀπώλεσαν. ἕτερος δέ τις ὅτι τῇ φυλακῇ τῶν ταμιείων τεταγμένος τῶν βασιλικῶν, ἀπὸ τῶν οὐδῶν ἀφελόμενος τὸν βασιλείων, ἐλάβησεν ἄφνω μόνος καὶ αὐτὸς, ἕτερος τινὸς τοιαύτης ἀδημονίας δίκλιν δοὺς.

Τοῦ ἅ-

χ. διαπτ. οὐ πλησίον νεκρῶν καθήμενος μένει, ἀλλ' ἀπὸ τῶν μνημάτων τῶν κατοικομένων οἰκοδομῆσαι δίκη. καὶ ὁ ζωγράφος, καὶ ὁ λιθοξόος, καὶ ὁ τέκτων, καὶ ὁ χαλκοτύπος, καὶ πάντες τὰ αὐτῶν ζωγραφοῦσι· μένος δὲ πάντων ὁ Ἀπόλλων ἀπὸ τῶν νεκρῶν καὶ λύκας φησὶ τὰ μάλιστα θεωρᾶν. καὶ μὴν καὶ πρὸ ἡμῶν ἄνδρες γεγόνασι μεγάλοι καὶ θαυμασοί, καὶ τὰ πεντακόσια καὶ χιλίων πεφήνασιν ἔτων· καὶ πολλήκοντες, οὐδὲν τούτων οὔτε ἐζήτησαν, οὔτε ἐμέριμνησαν, οὔτε τὸν πάφους τῶν ἀπελθόντων ἀναρρήγνυσθαι, καὶ τὸν χειμῶνος ῥίπτεσθαι, καὶ τυμβωρυχίας ξένον καὶ ἀναίσχυντον ὄνειδος ἔφησαν· ἀλλ' Ⓜ μᾶλλον αὐτῶν χ. ἀλλ ἔθνεσι παρισχοῦντες ἀθλίοις καὶ μιαροῖς, Ⓜ ὃ δὲ μέσοις τοῖς βαρβάροις ὄντες, εἶτα τὰ ἀληθῶς μολυσμοῦ καὶ ἅγια καὶ μιασμοῦ πάντα ἑδράττεσθαι, τῆς ἀληθείας ἅπαντα πεφύλαχεν, καὶ τοῦτον αὖθις ὁ τῶν ἄλλων μιασμὸς ἐκώλυεν εἰς τὴν πρόρρησιν. πῶς δύνασαι; ἔφησι μᾶλλον ἀληθῶς καὶ τοῦ λιμοῦ ἐνεργούμενοι δυνάμεως ἔλεγεν, ἅπερ ἔλεγεν· ὁ δὲ δαίμων κενὸς τῆς ἐνεργείας ἐκείνης καὶ ἔρημος ὤν, εἶχε μᾶλλον τοῦτον περιπτύξαι· ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν δόξαι ἀπορεῖ, πιθανὰ ἁπλῶς ἢ κατάπληκτα πεφασίζεσθαι ἀναγκάζει). Ἀλλὰ πῶς γάρ, εἰπέ μοι, κἂν Ⓜ ἵνα πεφεύγει χρόνος τοῦτο ποτέ τι τοιοῦτον εἶπεν, οὐδὲ ἐφθέγξατο; ὅτι τότε μᾶλλον εἶχε τὸ μὴ λεκτὰ πλέον πεφάναι· τοῦτο δὲ αὖθις τῆς ἀπολογίας ἐξαιρεθείσης, ὅτι τὸν κήρυκα καταφύγῃ, τινὸς χωρηθείσης [μὴ] τι πάθοι. οὐ γὰρ ἐβούλετο ἀφημιστὶ, ἀλλ' ὑμᾶς αὐτοὺς ἀναγκάσαι, Ἀλλ' ἅπαξ τῆς πολλῆς θεραπείας τὴν ἀπολογίαν ἐκκόψαντες, καὶ οὐκ ἀφέντες εἰς τὴν τῶν θεσμῶν ἀσυλίαν καταφυγεῖν. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ κατακείτης, ἐκέλευσε κατενεχθῆναι τὴν λάρνακα, ἵνα πᾶσιν ἡ ἦπια δύλη γένηται καταφανής. εἰ μὴν χ. μᾶλλ γὰρ εἶπεν, ὅτι Ἀλλ' Ⓜ ἄλλοι οὐ δύνανται φθέγξαι, ἀλλὰ μηδὲ κινῆσαι, μηδὲ σοχλῆσαι περαιτέρω, τοῖς αὐτὸν μόνοις δῆλον ἐγένετο φανερὸν (οὐ γὰρ δὴ εἰς ἐπήρειαν τοῦτο ἐξενέγκαμεν ἀκμιούμενοι) νῦν δὲ ὥσπερ ἐκπομπεύσας αὐτὸν ἀναδείκνυσι τὴν ἀθάνατον αὐτοῦ, οὕτως ἅπαντα πεφάνθαι ἀνάγκαζε," διὸ ὧν οὐδὲ " βουλόμενος ἐκεῖνος συσκιάσαι τὸ γεγονός. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ δυνατὸν Ἀλλ' ἀνθρώπου τὴν ἀποκείνου ἰσχύν, Ἀλλ' ὃ μηδένα τῶν ἄλλων νεκρῶν, ἀλλὰ μόνον τὸν μάρτυρα μεταχειρίσθαι ἐκεῖνον. καὶ οὐχ Ⓜ τὴν πόλιν οἰκοῦντες μόνοι καὶ τὸ πεδίον καὶ τὸν ἀγρὸν, ἀλλὰ καὶ Ⓜ πόρρωθεν ἀφιγμένοι τὴν χώραν, καὶ τὴν λάρνακα οὐχ ὁρῶντες χαμαίθεν, εἶτα τὴν αἰτίαν ἐξεπάζοντες, ἀθρόως ἐμαίνοντο, ὡς ὁ δαίμων πᾶσι τὸ βασιλέως ἀξιούμενος μαστύσεσθαι, εἶπε τοῦτο μὴ δύνασθαι ποιεῖν, ἕως δὲ αὐτὸν τὸν μακάριον ἀποχώρησε τῆς Βαβύλας. καίτοιγε, ὦ καταγέλαστε, σὺ μὲν εἰς ἑτέρας πεφάσεις καταφυγῶν, οἷα πολλάκις ποιεῖς, μυρία τεχνάζων τὸ πᾶς ἀπειλὰς αἰεί· πρὸς μὲν Ⓜ Λυδὸν εἶπον, ὅτι Ἄλυος * ποταμὸν Ἀφρικὰς μεγάλου ἀρχὴν καταλύσει, καὶ δίξας αὐτὸν ὅτι τῆς πυρᾶς· ὅτι δὲ τῆς Σαλαμῖνος, αὖθις τε τῷ σοφῷ τούτῳ χρησάμενος, καὶ Ⓜ καταγέλαστον ζωδωμον πεφανεῖς. τί μὴν γὰρ εἶπεν,

Ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ὁμοίως τῷ τοῦ Λυδοῦ· ὃ δὲ πεφόνευται,
Ἠοὶ σκιδναμένης Δημήτερος, καὶ ζωούσης,

Πλείονος γέλωτος, καὶ τοῖς ἐκ τελοδοὺς ἀπὸ τῶν ἀγυρτῶν λεγομένοις πρεσβεύοις. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἤθελες. καὶ ἐξὸν ἀσαφείᾳ κρύψαι Ⓜ λόγοι (καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τέχνης αἰεὶ τῆς σῆς) ἀλλ' ἐπέκειντο [πάντες] πάλιν ἀγνοοῦντες, καὶ λύσιν ἐπιζητοῦντες. καὶ σὺ μὲν σοὶ καταφυγεῖν ὅτι τὸν ἀσυλίας. ἐξὸν καὶ τοῦτο ποιῆς πολλάκις, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ οὐδὲ ἐρυθριᾷς. οὐ γὰρ πρὸς ἄνδρας νοῦν ἔχοντας ὁ λόγος ὅδε σοι, ἀλλὰ πρὸς θρέμματα καὶ θρεμμῶν ἀλογώτερα. οὐκ ἦσαν τῶν ἐλλιμένων σοφώτεροι τῶν ζώων· ἀκούοντες, καὶ οὐκ ἀφιεμένων τῆς ἀπάτης. ἀλλὰ ζωγράφων ὁ ψεύδος; οὐκοῦν ἐκεῖνο ζάληθῆ πρὸς τὸ ἱερεῖα μόνοι εἰπεῖν, καὶ

Οὗτος δὴ οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Δάφνην ζωηρὰς ἡμῖν, μᾶλλον δὲ ἀναισθήτους, μετὰ πολλῆς τῆς ὑβρεως, καὶ χαμαίρρους αἰμάτων ἐργαζόμενος ἀπὸ τῶν θρεμμάτων σφαγῆς, ἐπύθετο σφοδρῶς τοὺς δαίμονας χρησμοὺς ἀπαγγεῖλαι, ἢ ἀξίους ἀναιρεῖν τοὺς κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ. ὁ δὲ ἡμέτερος σκέψος,

Καὶ ψάμμου τε ἀριθμὸν εἶδεν, καὶ μέτρα θαλάσσης,

Καὶ κωφοῦ ξυνιεῖς, καὶ οὐ λαλέοντος ἀκούων,

Ὡς φησι, δι' ἃ μὲν εἶπεῖν ἀφρήδην καὶ σαφῶς, ὅτι ἀφεῖται τοῖς ἁγίοις βαδίζειν καὶ τὴν ἐκ χαλκίων δυσωδίαν ὑπομενοῦσιν οὐ δυνάμεως φθονεῖσθαι, παρῃτήσατο, διδοικὼς μὴ γέλωτα παρέχῃ τοῖς θεατὰς ὅπλα τοῖς ἑαυτοῦ· βουλόμενος δὲ συσκιάσαι τὴν ἧτταν, εἶπε τοιαύτας τὰς σιγάς, ἃ μᾶλλον αὐτὸν καταβιβάσειεν ἀπὸ φιλοτιμίας τῆς σιγῆς. ἐκείνως μὲν γὰρ ἀνδρείαν μίαν ἀπεκάλυψε τὴν αὐτοῦ, νῦν δὲ τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν ἀχρηματοσύνην καὶ τὴν δυσαρμοστίαν ἔδειξε, καὶ ἀσυσκίαστα συσκιάζων ὑπερχεῖται. Πῶς γὰρ ἡ τοιαύτη σιγή; νεκρῶν, φησὶ, διὰ τὸ χωλεῖον ἡ Δάφνη μεσοῖ, καὶ τοῦτο κωλύει χρησμούς. καὶ πόσῳ βέλτιον ἦν, ὦ δίλογε, τοὺς μάρτυρας ὁμολογῆσαι τὴν δυσωδίαν, ἢ οὕτως ἀναίσχυντα τοιαῦτα φασίζεσθαι; καὶ ἐμοὶ δαίμων, ταῦτα· ὁ δὲ ἀνόητος βασιλεὺς, καθάπερ ἐν σκιᾷ παίζων καὶ δρᾶμα καταγελώμενος, ὅτι οἱ μακάριοι δῆθεν ἦλθε Βαβύλαν. καίτοι, ὦ μάταιοι καὶ παμμίαροι, εἰ μὴ ἀλλήλας ἐξεπατᾶτε ἐκεῖσε, καὶ συνυπεκείνεσθε τοῖς τὴν λοιπὴν ἀπαλλαγὴν, ἵνα μήποτε σὺ μὲν λέγῃς αἰσυμφόρως καὶ ἀδεῶς τοῖς νεκροῖς, σὺ δὲ ὡς ὁμοίως δὲ μὴ δέεσθαι μύθους ἀκούσας, τὴν ἄλλων ἀφέλιμος, οἱ ἅγιοι μόνοι καθ' ἑαυτοὺς ἐγείρωσι γὰρ καὶ τὴν τῶν δαιμόνων ἀποφάσιν πᾶσαν ἀπορύπτειν ἔοικε τῇ Δάφνῃ θήκη, καὶ ὁ μορμολυκεῖον τῆς τῶν νεκρῶν ὄψεως ἀπαλλάττων πανταχοῦ. ἀλλ' οὐ πάντων εἶπε τῶν νεκρῶν. τί οὖν τοῦτο οὐ Δαφνήδην ὁμολόγησον; ἢ σοὶ δρᾶμα καταγελώμενος τῆς πλάνης τοῦτο ἀφῆκε ὁ ἀρχηγός. ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σὺν νεκροῖς, φησὶν, ὡς μὴ δίκαιον ἦν τοὺς ἁγίους ἐλθεῖν· ἡ ἄλλως γὰρ διδοικα ὀνομασὶ τοὺς ἁγίους εἰπεῖν· σὺ δὲ ἴσως ὃ λέγεις, καὶ διὰ πάντων κινεῖ τὸ μάρτυρα. ἐκεῖνος γὰρ ἡμᾶς ἐπεσκόμισε. τοσαύτην κατέγνω τοῦ πλησίον τῶν θεατὰς αὐτῶν, ὡς οὕτω φασεσθαι κατὰ τὴν μὴ δυνηθῆναι ζωισθῆναι. Εἰ γὰρ ἐξεπέσασαι ἅπαντες, εἰ γὰρ ἐμεμήνεσαι, οὐδ' ἂν οὕτω διέφυγον τὴν τῆς ἥττης κατάγνωσιν· οὕτω φανερὸν πᾶσιν ὅτι ἡ σαφής. Εἰ γὰρ μιασμά τι ἡ μύσος ἐστὶν, ὡς φῂς, καὶ νεκρὸς τοῦ ἀνθρώπου σώματα, πολλῷ μᾶλλον τὰ τοῦ ἀλόγου, ὅσῳ καὶ ὁ ἧλιος ἀτιμώτερον τοῦ ἡλίου. πολλοὶ δὲ ἡ κυνῶν δὲ πεπήκασι καὶ ἴσως ἴσα πλησίον τοῦ ναοῦ κατερρύκηται· ἡ ταῦτα μᾶλλον ἐγείρω μεταπαίζῃ, εἰ μὴ πεπήκασι ἀτιμότερες αἱ ἀνθρώπου ἡμῶν. ποῦ νῦν εἰσιν οἱ καλοὶ τοῦ Θεοῦ δημιούργημα καὶ τοῦς ἀναρχείαν ἡμετέραν γεγονότες, ἅγιοι, εὐδοκίζοντες, καὶ τῷ δαίμονι ὃ ἄχρον ὑπερφημίζοντες, καὶ τοῦτο σκέψιον εἶ) λέγοντες; ὁ μὲν γὰρ ἥλιος, μυείων ἐν τῇ γῇ κειμένων νεκρῶν, σκήπτεται καὶ τῆς οἰκειώσης, καὶ οὐδαμοῦ συστέλλει τὰς ἀκτῖνας, οὐδὲ τῶν ἐκ τούτων ἐναργείας δρᾷ διὰ μολυσμόν· ὁ δὲ Θεὸς ὑμέτερος βίοις μὲν ἁγίοις καὶ μεγαλείας καὶ φόβοις οὐκ ἀποχρῆται) οὐδὲ μίσει, ἀλλὰ καὶ ἀγαπᾷ καὶ ἀποδέχεται καὶ φιλεῖ· σώματα δὲ σκηνέπειται τὰ ἡμέτερα. καίτοι τὸ μὲν τῆς κακίας εἶδος καὶ πρὸς αὐθις τοῖς δρῶσιν αὐτὸ μυείας καταγνώστως ἄξιον εἶ) δοκεῖ· ὃ δὲ σῶμα ὃ νεκρὸν καὶ ἀκίνητον οὐδεμιᾶς μετέχει μέμψεως καὶ αἰτίας. ἀλλ' αὖτη τῶν δαιμόνων ὑμῶν ἡ προαίρεσις, βδελύττεται μὲν καὶ μὴ βδελυκτὰ, ἡμᾶς δὲ καὶ βδελύττεται καὶ πάντες ἄξια μίσους καὶ ἀποστροφῆς. καὶ ἀνὴρ μὲν ἀγαθὸς, οὐδὲ βουλεύσασθαι τι χρήσιμον, οὔτε προσέχειν τοῖς σκεύεσιν τοῦ σώματος κωλυθήσεται νεκροῦ· ἀλλὰ δὲ ὕλαμη τὴν ψυχὴν, καὶ πρὸς αὐθις οἰκεῖον τοῖς πάθεσι, καὶ σωφρονισμὸν καὶ δικαιοσύνην καὶ πᾶσαν ὑπολαμβάνει τὴν ἀρετήν. καὶ χαιρεκάκης δὲ ἕκαστος ἀνεμποδίστως καὶ τῆς οἰκείας ὑπερτίμως πάντα ἐργάσεται καὶ πρὸς ἕξιν τοῖς σκεύεσιν αὐτοῦ, οὐ

τῶν μαρτύρων δυνάμεως, οὐ σωζει τῆς τῶν δαίμονος ἀσθενείας. Οὐδὲ γὰρ δίομαι τοιαῦτα ποιῆσαι τὸν διάβολον, ἀλλ' αὐτὸν τῶν δαίμονος τὸν ὑπὲρ τούτων πρὸς ἐξομολογήσεως μαρτυρίαν. αὐτὸς γὰρ ὑμῖν κηρίαν ἔδωκε τὸν πλησίον, καὶ τὸν πρόνοιαν ὑμῶν πᾶσαν ἀξέκλεψεν. ἀλλὰ μὴ ὀργίζεσθε αὐτῷ. οὐ γὰρ ἐκὼν τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἀναγκα-
χ. ταῦτα
5 ζόμενος ὑπὸ μείζονος δυνάμεως τοῦτο ἔπασχε. πῶς γὰρ τοῦτο γένοιτο, ἢ τίς ὁ τρόπος; τῶν
χ. αἰχμάλω-τον βασιλέως πολυτίμητον τὸν μάρτυρα μεταλόντος, τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ πρόγαμον εἰς μέσον ἀγαδεξόμενον τὸν ἀρχὴν ὁ καὶ ἑαυτῷ προέτρεπε δοὺς τὸν τιμὴν. ἢ δίκαιον χωρὶς τῆς ἀγαδείξεως τὸν βασιλέα τοῦτ' (ποῦτον γὰρ ἡ τῆς ἀδελφοῦ τῶν τετελευτηκότος ἐξουσίας ὃ μέγιστον) γένος ἢ ὧν ἢ μιαρὸς, ὃ μὴ προῆκτο τὰ τῶν Χριστοῦ φρονῆν· ἀνακρί-
10 νετο δὲ τὸν ἀρχὴν αὐτῷ διδοκιμάζων· ὡς ἢ ἦν ἡ μάρτυς βίον μετιλλαξε, ῥίψας, ὃ προσκαιρον λοιπὸν, γυμνὴ τῇ κεφαλῇ πάλαι ἔχων δαιμονίαν ἔκρυπτε, ταύτην εἰς μέσον ἀξήγαγε, ἢ πᾶσιν ἐποίησε φανερὰ, ἢ προσάγματα πάντα τοῦ οἰκουμένης κατεπέμπετο τοὺς ναοὺς ὁπισκευάζεσθαι τῶν εἰδώλων, τοὺς βωμοὺς λύεσθαι, τὰ παράνομα τοῖς δαίμοσιν ἀποδίδοσθαι τιμὰς, προσόδους αὐτοῖς γίνεσθαι πολλὰς πολλαχῆς. οἱ δὲ
15 ἦν μάγοι ἢ γόητες ἢ μάντεις ἢ οἰωνοσκόποι ἢ μιαιφόνται, ἢ πάσης ἐργασίας μαγγανείας, πάντοθεν ἀπὸ τῆς οἰκουμένης συνέτρεχον. ἢ ἵν' ἰδῇς τὰ βασίλεια αἰδρῶν ἀτίμων ἢ φυγάδων πλεσύμενα. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν λιμοῦ πάλαι ἀφθειρόμενοι, Οἱ δ' ὀπὸ τῆς φαρμακείας ἢ τῆς κακουργίας ἀλόντες, δεσμωτήρια τε οἰκοιῶντες ἢ μέταλλα ἐργαζόμενοι, ἄλλοι δ' ἐξ ὑπογείου μὲν αἰχμῆς μόλις διαφύγοντες, ἱερῆς ἢ ἱεροφάντας
χ. ἐξαίφνης χ. παρεπέμ-πετο. 20 ἀναφανέντες ἀθρόως, ὁ πολλῇ ἦσαν τῇ τιμῇ. ἢ ὁ βασιλεὺς γραπτὰς μὲν ἢ ἀρχοντας ἀπεπέμπετο, ἢ σπουδὰς ἐξίου λόγω· ἀνδρας δ' ἑταιρικοὺς, ἢ τοὺς ἀπὸ τῆς τέχνης γοητικὰς ἀναιρήσας ἀπὸ τῆς οἰκουμένης· ἐν οἷς προεξήκεισαι, μὴ ἑαυτῷ τὸν πόλιν ἅπασιν ποιῆσαι καὶ τοὺς γειτονεῖς. καὶ ὁ μὲν ἵππαρχος ὁ βασιλικὸς καὶ Οἱ δορυφόροι πάντες ὅπαδοι ὀκ πολλοῦ τοῦ ἀφρήματος ἐπέπτοντο· πρωτοβόσχοι δ' ἀνδρες, καὶ γειτονῆκες. προσάγουσι, καὶ πᾶς
25 ὁ τῶν ἑταιρικῶν χορὸς Οἱ βασιλέα κυκλώσαντες, εἶχον ἐν μέσῳ, ἀφ' ἧς ἀγορᾶς βαδίζοντες, ἢ τιαῦτα φθεγγόμενοι, ἢ οὕτως ἀνακαγχάζοντες, ὡς τοῦ ὀκ τῆς ἐργασίας ἐκείνης εἰκὸς ἦν. ταῦτα δ' οἶδαμεν, ὅτι τοῖς μὲν ἡμᾶς ἡμισουμένοις ἄπιστα εἶ δόξει ἀφ' τὸν τῆς ἀτοπίας ὑπερβολήν. τοῦτο γὰρ αὐ ἰδιώτου τῶν ὑπαλοῦς ἢ αἰχμῆς βεβιωκότων ἐλέσθαι τιαῦτα δημοσίᾳ ἀγωνίσῃ· ἀλλὰ προὸς μὲ τοῦτ' ἐπιζητοῦντας τοῦτο δίομαι λέ-
χ. τὰ τιαῦτα 30 γειν. Οἱ γὰρ πρόοντες ἢ θεασάμενοι ταῦτα γινόμενα, οὗτοι ἢ λεγόμενα ἀκούοντες πιῶν. ἀφ' γὰρ τι τῶν τῶν μαρτύρων ἐπιδείκνυσθαι χρέφω, ἵνα μή τις μὲ τὰ παλαιὰ δηγούμενον τοῦτο ὀκ εἰδότι μὴ πολλῆς φιλοσοφίας τὰς ἐξουσίας νομίζῃ. τῶν γὰρ ταῦτα θεασαμένων ἔτι ἢ γέροντες ἢ νέοι σῴζονται, οἷς ἀξιῶ πιστὰ, εἴ τι πρὸς ἐμοῦ προσῆκται, προσοίσειν καὶ ἐλέγχειν. ἀλλὰ προσῆκέ μὲ ὀκ αὐ ἐλέγξαιεν, ἐλλείποντα ἢ μείοντα. οὐδὲ γὰρ οὐ-
35 τι πᾶσαν αὐτὴν τὴν λόγῳ προθεσποῦσαν τῆς ἀληθοσύνης τὸν ἀγῶνα. προὸς ἢ τοῦτο μὲ ταῦτα ἀπιστοῦντας ἐκβάλλω· εἶπον δὲ, ὅτι ὁ δαίμων ὁ πρὸς ὑμῶν, οἳ Ἀφροδίτην καλῆτε, ὀκ ἀληθεύειν τοιούτους ἔχων θεραπόντας. οὐδὲ, ὧν θαυμάσοι ἢ Οἱ δίλαιοι ὀκ ἔστι, τὸ ἅπαξ ἑαυτὸν ἐκδιδοκότα τῶν τῶν δαιμόνων τέλωσι, μὴ ἐγκαλύπτεσθαι, ἐφ' οἷς Οἱ πρὸς αὐτῶν θεραπεύόμενοι σημαίνονται θεοί. Τί αὖ λυς εἶπεν ἐγκωμιαστὰς; τὰς τῶν παί-
40 δων σφαγὰς; αἱ γὰρ θυσίαι ὀκ ἦσαν, αἱ προὸς τῆς Χριστοῦ πρόοντος τολμώμεναι, μὴ ἢ τὸν ὑπεφαίνων αὐτὸ καταλείσας, ἐτολμᾶτο πάλαι. Φανερὰς μὲν οὖν ὀκ ἐπ (εἰ γὰρ καὶ βασιλὰς ἦν, καὶ μετ' ἐξουσίας ἀπώλλυεν ἔστιν. ἀλλ' ὅμως ὁ τῆς τῶν δρωμένων μυστικότητος ὑπερβολὴ, τῆς ἐξουσίας ὃ μέγιστος ἤλεγχεν) ἐτολμᾶτο δ' οὖν ὅμως.

φαρμακα προσίεσθαι μὴ καταδιχόμενοι, μεταδιδόντες ἡδύσματα τὸ φαρμακον ἐγκαλοχρύψας πινί. παῤ ἡμῶν χρόνῳ προσπαδόμενοι εἰς τοῦτο κατέπεσαν, ὡς μηκέτι τῷ πυρῷ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ ὑπογυμίᾳ τοῦ ἀγίου τῆς ὑπὸ τὸ προσάγιον αὐδοῦ προσφασιν λαβεσθαι τοῖς πολλοῖς· μᾶλλον δὲ καὶ μᾶν ὑπεικέτεσι δι' αὐτὸ μόνον ἐκβοᾶν ἔρχονται, καὶ δὲ ἐκείνων ἐλάττους, διὰ ἀμφότερα· καὶ δὲ ἐπὶ τύπου ἀπιλίστεσι βλαπτόμενοι, διὰ μόνῳ μὲν δυσβαίνοισι τῷ πυρῷ· ἐπιφθονῶ δὲ προσηλώνται, καλέσας αὐτὸν ὁ μάρτυς, καὶ ἑστιάσας τοῖς αὐτοῦ, καὶ καθοπλίσας καλῶς, οὐδὲν ἀφίησι δεινὸν παθεῖν· καὶ ἔστιν ὁμοίως θαυμαστὸν, τὸ γινόμενον· ἐκεῖ σωφρονῆσαι βιαζόμενοι ἀκρατεῖς καὶ ῥᾳθύμους, οἵτινες οὐκ ἰσχύσαν μανίας αἰσθέσθαι, ἢ ὡς τὰ κέντρα ἐμπεσόντα μηδὲν ἐπὶ τὸ πυρὸς παθεῖν. τί γὰρ ἰσχυρότερος καὶ τὸ τόλμης τῆς ἀλόγου καὶ τοῦ οἴνου καὶ τῆς πλησμονῆς φλογὸς χαλεπώτερον καθεῖσαμένων τοὺς λογισμοὺς, ἢ παῤ ἐκείνου δρόσος δι' ὧν ὄψεων εἰς τὸν τῶν ἐρώντων καταβαίνουσα ψυχὴν, τὸν τε φλόγα σκοίμισε, καὶ ἐμπαρησμὸν ἔστησε, καὶ πολλῷ τῆς δι' οἰκείας κατίσχυσε τὸν διάβεσιν.

Καὶ τῆς μὲν ἀστοργίας τὴν τυραννίδα οὕτως ὁ μακάριος κατέλυσε. πῶς γὰρ τὸ δαίμονος τὴν δύναμιν ἔσβεσε; προσῆκον μὲν τούτοις αὐτοῖς ἀπρακτον αὐτὸν καὶ τὸν προσορᾶσαι· δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ μύθου βλάβην ἐργασάμενος, ὕστερον δὲ καὶ αὐτὸν ἀπολέσας ὁ δαίμονα. περὶ δὲ τοῦτον τῆς διώξεως εἰπεῖν, σκοπὸς ὑμᾶς ὑπομνῆσαι ἄξιον, ὅτι οὐκ βύθους αὐτὸ αἰχθὼν ἐξέβαλεν, ἀλλὰ μόνον τὰ εἰργάσατο ἀπρακτα, καὶ ἐπισύμιστο τῶν λίθων ἀπέφυγε φωτότερον. τὸ δὲ ἀπολέσας ὁ μόνον προσηνέχθη οὐκ ἔλαττον ἰῶ, καὶ ἡ πρώτας πάντα χοῦ προτέρου ἀπατῶ, οὐδὲ προῖς τὸ κοινὸν ἀνθελκύσαι ἐπόλμησε τῷ μακαρίου Βαβύλα. τοσαύτη τὸ ἁγίου ἡ δύναμις, ὧν ζώντων μὲν οὐδὲ τὰς σκιὰς φέρουσι, οὐδὲ τὰ ἱμάτια· πλὴν τησάτων δὲ καὶ τὰ λάψανα τρέμουσι. ὥστε εἴ τις ἀπιστεῖ τοῖς ὑπὸ τὸ ἀποστόλου γεγυμνάσθαι, τὰ πρόντα θεωρᾶν παύσεται τῆς δυσμενείας ποτέ. ὁ γὰρ πάντα τὰ τῶν ἀλλήλων πάλαι κινῶν, καθάπερ ἐπὶ διαστήτω, τὸ μάρτυρος ὑπομνήσεις, ἐπαύσατο τῆς ὑλάκης, καὶ οὐδὲν ἐφθέγξατο. καὶ ὃ μὲν προσῆκον ἐδόκει δι' ὃ μὴ μετέχει θεσπῶν καὶ τῆς ἄλλης θεραπείας τοῦτο ποιεῖ. τοιοῦτος γὰρ ὁ τῶν δαιμόνων ζῆλος. ὅταν μὲν τῇ χαίσῃ καὶ τῷ κραυγῇ καὶ τοῖς αἵμασιν αὐτοῦ θεραπεύωσι, καθάπερ κυνῶν αἱμοβόρων καὶ λίχνοι προσκύνοντες λάφυρα· ὅταν δὲ μηδεὶς ὁ ταῦτα πρόσχων ᾖ, καθάπερ ἰνὶ λιμῷ διαφθειρόμενοι. καὶ τῶν μὲν θυσιῶν, καὶ τῶν αἱμάτων ὑπὸ πλουμένων τιλεστῶν (οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ἔτερον τὰ μυσήρια, ἀλλ' ἢ ἔρωτες ἄτοποι, καὶ παίδων ὕβρεις, καὶ γάμων διαφθοραὶ, καὶ οἰκιῶν ἀναστροφαί. τῶν δὲ φόνων τοῦ κρυπτοῦ ἔργους, καὶ τὰ τῶν φόνων αἰσχρότερα διάπνα ἀφήσω τοῦτο) ἀλλ' ὅμως τούτων μὲν πλημμόνων, πρῶσι καὶ εὐφραίνονται, καὶ κακοῦργοι, καὶ γόητες, καὶ λοιμοὶ καὶ ζῶντα τελευτῶντες ὧν μᾶλλον ἢ, οὐδὲ εἰσὶ ἕτεροί τινες καὶ ζῶντα διαπεπομφότες. σώφρων δὲ ἀνὴρ καὶ ὀπτικὸς καὶ σεμνὸς οὐκ ἂν αἰσχροῦ κώμου καὶ μέθης, οὐδὲ ῥῆμα αἰσχρὸν οὔτε αὐτὸς ἐκβαλεῖν, οὔτε ἑτέρου τινὸς ζηλοῦντα ἀκηκοότος ἀκοῦσαι. καίτοιγε ἐγρῶν, εἰ τὰς ἀρετὰς ἐπιμελητὸν τῆς ἀνθρωπίνης, καὶ τῆς βίου ζωῆς τῶν προκειμένων αὐτῷ λήξει εἰς χεῖρας μοι, μηδὲν πλέον βίου ζητῶν ἀρίστου καὶ βέλτιστος, καὶ τὸν ἀκήμεια πᾶσαν σκιὰν ἀφυγαθοίλιον. ἀλλ' ἕνεκα τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπωλείας αὐτοῖς οὐδὲν προσήκουσι, τύπτεις καὶ τέρποντας, καὶ πιμᾶσθαι λέγουσιν, ἃ βίοι μὰ τὰ ἐπὶ καὶ ἡμέτερον, καὶ πάντα σκοπὸν βάθεσιν ἀναπαῦσαι τὰ καλά. δὲ μὲν οὖν προσῆκον ἐδόκει καὶ οὐδὲ τοῦτο σιγᾶν· ἠλέγχετο δὲ ὕστερον ἰσχυρᾶ πεπεδημένος ἀνάγκη. ὁ γὰρ ἀναγκάζων φόβος αὐτὸν αἰτὶ χαλινοῦ τινος ἐπικειμένου, σκώλυε τῇ σιωπῇ χρῆσθαι καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπάτη. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀλλὰ μὴ θορυβήσητε. προσῆκον γὰρ αὐτὸν βασανίσαι τὸν ἀποδείξαι, μᾶλλον οὐδὲ τοῖς μεμελετηκόσι ἀναισχυντῆσαι δέξεσθαι τοῦτο ποιῆσαι, οὐ προσῆκον τῶν παλαιῶν σκώπτειν, οὐ προσῆκον τῆς

τῆς

μητέρα τὴν ὕβριν ἀμυνάμενα ταύτην αὐτῇ· δίκης ἰῶναί τε γὰρ βλάβους, καὶ δέξασθαι τὴν παρ-
χ. ἰμώνυμον θένον, ἡ αὐτὴ τῆς παιδὸς ἀναδοῦναι φυτόν· ἐπώνυμον τῇ παιδί· τὸν δὲ ἀκόλαστον ἐραστὴν
ἀποτυχόντα τῆς παιδικῆς θείπλακιῶναί τε τῷ δίδρῳ, καὶ οἰκειώσασθαι καὶ ὃ φυτὸν καὶ τὸν
τόπον, καὶ προσδρύειν τῷ χωρίῳ λοιπὸν, καὶ τῶν πάσης τῆς γῆς μάλιστα ἀπαλλάξεσθαι καὶ φι-
λῆσαι· καλέσασαί τε τὴν βασιλεύουσαν τότε, νεὼν αὐτῷ δείμασθαι καὶ βωμὸν, ἵν' ἔχῃ πρόφασιν
ἀεὶ τοῦ μυθολογεῖσθαι καὶ τὸν τόπον τὸν μακάριον ὁ δαίμων. καὶ ὁ μὲν μῦθος, οὗτος· ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τοῦ μύθου νομι-
σθέντος, οὐκ ἐπὶ μῦθος ἰοῦμεν, ὅπου γὰρ Ⓐ τὴν νέων ἀκόλαστοι φθάσαντες, ὅπερ ἔφην, ἐξ-
ύβεισαν εἰς ὃ τοῦ προαστίου κάλλος, ὅτι κώμοις καὶ μέθαις καὶ ὀκῆ ποιούμενοι λαστεί-
σας, βουλόμενος τὸ ὅπισθοθῶσαι ὃ καὶ ὁ λαβόλος, τοῖς τε μῦθοι ἔστασε καὶ τοὺς δαί-
μονας κατοικίσαι, ὡς καὶ ἀσεβείας καὶ ἀσελγείας ὑπεύθυνα ἡγεῖσθαι μᾶλλον τὴν ἱερὰν
χ. ἰκαίθειν ταύτην αὐτοῖς. πρὸς ὃ τὴν λύσιν τῶν τοσούτων κακῶν εὗρε ταύτην τὴν σοφωτάτην
μηχανὴν ὁ βασιλεύς, ὃ μετοικίσαι τε τὸν ἄγιον, καὶ πέμψαι τὰ ἱερεῖα πρὸς αὐτὸν κάμνοι-
σας. διαπάσῃ μὲν οὖν καὶ αὐθεντία βασιλικὴ τὴν εἰς ὃ προάστιον ἐγκόπτειν ὁδὸν τοῖς
τὴν πάλιν οἰκοῦσιν, ἐδόκει τυραννίδος ἔργον εἶ μᾶλλον καὶ ὠμότητος καὶ ἀγριότητος πολλῆς.
Εἰ δὲ προσέθηκεν, ὅτι Ⓐ μὲν ὀπτικώτεροι καὶ μετριώτεροι διαβαίνετωσαν, Ⓐ δὲ ἀσελγεῖς καὶ
ἀκόλαστοι κωλυέσθωσαν, ἄπορον μὲν τὸ ὀπτίσμα, καὶ δίκης ἐκτὸς καθ' ἑκάστην γίνεσθαι τὴν
ἡμέραν τῆς ἐκείνου χρεμώδους ζωῆς· μᾶλλον δὲ τὴν τοσούτων ἡδονῶν διέξοδον ἀρίστην, τὴν τὸ
μακαρίου ἡγεῖσθαι προσοίσθην· τὴν τε γὰρ τοῦ δαίμονος διαλύσασα δύναμιν, καὶ τὴν τῶν
νέων ὀπτιφρέψασα διάχυσιν, ἱκανὸν εἶ Ⓜ μάρτυρα. ὃ οὐκ ἐσφάλη τῆς ἐλπίδος. ἅμα
τε γὰρ ἐφίσταται πῆς τῇ Δάφνῃ, καὶ ὃ μάρτυρικὸν θύλεως ἀπὸ τῆς τοῦ προαστίου προθύρων
ἰδών, συσείλεται, καθάπερ τις νέος ὁ συμποσίῳ παιδαγωγὸν δασάμενος ἐφεστῶτα, καὶ πα-
ρασκελεύσμενον διὰ τὴν ὄψεως τὸ πάχος τῇ προσηκούσῃ πίνειν τε καὶ ἐσθίειν καὶ φθέγγεσθαι καὶ
χ. φυλαπόμενον γελᾶν, "Φυλαπόμενος μή που ὃ μείζων ὑπόσας, τὴν δόξαν αἰσχύνῃ τὴν ἑαυτοῦ. ἡμό-
μενος δὲ ὑπὸ τῆς ὄψεως θύλαβέστερος, καὶ Ⓜ μαχαίρᾳ φαντασθείς, προς τὴν λάρυγγα
θύλεως ἐπείπτας, καὶ ἐλθὼν ἐκεῖ μείζονά τε προσλαμβάνει φόβον, καὶ πᾶσαν ἐλπίδα σώ-
χ. πανοῦς, θαλῶν, καὶ ἡμόμενος" πάλιν, οὕτως ἀπῆλθε. καὶ σὺ μὲ ἐκ τῆς πόλεως ἀνίστας διώκομε-
νος, ἀπὸ τῆς ὁδοῦ μὴ τοιαύτης σωφροσύνης πρόφασιν πρὸς τὴν τῆς Δάφνης ἀνάπαυσιν, μονονοὺκ ἐκείνῳ αὐτοῖς ὅπισθεν τὴν φωνήν· Ἀγαλλιᾶσθε τῷ Κυρίῳ ἐν ζύ- Φιλιπ. δ ιδ.
μῳ, καὶ ὃ ἀποστολικὸν προσιδεῖς, Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι πίητε, πάντα εἰς a. Κορ. ι. λα.
χ. ζυγὸν δόξαν Θεοῦ ποιῆτε, σὺν ὃ εἰς τὴν πόλιν καταίσας μὴ τὴν" πρυφὴν (εἰ συμβαίη ῥα-
θυμότερον ἀφανεστέρας ἀπορρῖψαι Ⓜ χαλινὸν, καὶ εἰς κραιπάλην καὶ εἰς ἄτοπον ὄξειε-
σθῶναι πρυφὴν) δόξαμενος πάλιν ὠθύσας εἰς ὃ αὐτὸ καταγάγοι, οὐκ ἀφῆκε τὴν ἀπὸ
τῆς μέθης βλάβην ἔχοντας οἰκαδε ἀπελθεῖν, ἀλλὰ σωφρονίσας τῷ φόβῳ πρὸς τὴν αὐ-
τὴν ἐπανάγκησιν, ἵν' ἡ πρὸ τῆ μέθη βαπτισθῶναι ἐφύλαττον. καὶ γὰρ ὥσπερ τις αὖ-
λεσιν οὐκ ἐν τῷ μάρτυρίῳ γινομένους ἀδεπῆ ποιοῦσιν, οὕτω καὶ οὐκ ἀληθῆ λύσις. οὐδὲ
σωμάτων αὔξησις, ἀλλ' εἰς αὐτὴν ἱκανὴ διαδοῦναι τὴν ψυχήν· καὶ καταστέλλουσα ποιῶ-
σιν αὐτὴν διηνεκῶς, καὶ πόθῳ γένοιτ' ἀεικόπουσα βαρὸς, καὶ ἀπαύστους τε καὶ κουφοτέρας ἐρ-
γάζεται τὴν βεβαρημένην καὶ καταπιπτούσαν. ὃ δὲ μὲ τῆς Δάφνης κάλλος [καὶ] οὐ ῥα-
χ. αὐλίς θυμοτέρους ἐκκαλέσαται πρὸς ἑαυτὸν· ὁ δὲ μάρτυς, καθάπερ οἱ" ἀλείας λαὶ καθάρμα,
καὶ λοιμὸν οὐκ εἰσιόντας, καὶ πρὸ τε αὐτοῦ, καὶ ῥυθμίσας τοῦ πέρας οὕτως ἀφῆκεν, οὐχ ὑ-
βρεισικῶς, ἀλλὰ σεμνῶς τὴν ἐρωμένην χρησομένους λοιπὸν. ὅπου γὰρ τὴν δυσεφήπτων Ⓐ
μὲν δι' ῥαθυμίαν, Ⓐ δὲ δι' φερπίδας βιαπτικὰς οὐκ ἐθέλουσιν εἰς ταὐτὸ μάρτυρων θήκας
ἀπάντᾶν, ὡκειόμενον ὁ Θεὸς τύπῳ σαγηνεύεσθαι τῷ ζήσῳ, καὶ τῆς θεραπείας αὐτὸν
ἀπολαύειν τῆς ὲ τῇ ψυχῇ. καὶ γὰρ πρέπομεν, ὥσπερ δὴ εἴ τις Ⓜ κάμνοντα ὠφέλιμα

γὼ προφαγεῖν. ὅπου γὰρ ἕως θανάτου περὶ τῆς ἀληθείας ἠγωνίσατο, ἢ μέχρις αἵματος ἀντικατέστη πρὸς τὴν ἁμαρτίαν μαχόμενος, καὶ ὥστε μὴ ἀφεῖναι τὴν τάξιν, ἣν ἔταξεν αὐτὸν ὁ μέγας βασιλεύς, ἀφῆκε τὴν ψυχήν, ἢ πόντος ἀρίστως λαμπρύνει τελευτήσαντι, αὐτὸν μὲν εἶχε λοιπὸν ὁ σύμπας, τὸ δὲ σῶμα τὸ πρὸς τὴν ἀριστείαν ἀφαρπασάμενοι τὴν γῆν· ἓ διεκώλυσε τὴν κτίσιν ⓦ ἀθλητήν. κρείττων οὖν ὢν μεταστῆναι αὐτὸν πρὸς ⓦ Ενὼχ, ἢ ἁρπαγῆναι πρὸς ⓦ Ηλίαν, οἷς ἐζήλωσεν· ἀλλ' ὁ Θεὸς φιλόστοργος ὤν, ἢ μυρίας ἡμῖν τὰς σώζεσθαι προφάσεις δίδοὺς, ἢ ταύτην μὲν τῶν ἄλλων διέτεμνε ἡμῖν τὴν ὁδὸν ἐκβιβάσαι προκαλέσασθαι πρὸς ἀρετήν, τὰ τῶν ἁγίων λείψανα πρὸς ἡμᾶς πέμπων. μὴ γὰρ τὴν ἀφ' ἡμῶν λήξου διώκωμεν, δι' ὑπερβολὴν ἔχοντες τάξιν ⓒ τῶν ἁγίων τάφοι πρὸς ὃ διαφέρειν εἰς ⓦ " τὴν ἴσην ζῆλον τοῖς τῶν θεωμένων αὐτοὺς ψυχάς. ἢ εἰ που τις ὑβρίζῃ ἐπὶ θήκῃ τοιαύτῃ, καὶ τὰς εὐεργεσίας αὐθὶς ταύτας σαφῶς λαμβάνει τὴν αὔθησιν. ἡ γὰρ ἅψις τῆς λάρνακος εἰς τὴν ψυχὴν ἐμπίπτουσα κατάπληξιν τὴν αὐτὴν καὶ ἀφύπνωσιν, καὶ ὡς αὖτε τοῦ κειμένου ζωθυχοῦντος ἢ πήγεσιν καὶ ὁρμῆσαι, οὕτως αὐτὴν διεγεῖραι ποιεῖ· εἶτα προθυμίας πολλῆς ὁ τοῦτο παθὼν πληρωθείς, καὶ ἕτερος ἀνθ' ἑτέρου ῥυόμενος, οὕτως ἐκβῆναι ἀπήρχεται. μαθεῖν δ' ἔνεστι καλῶς, ὡς ἡ φαντασία τῶν ἀπελθόντων ἀπὸ τῶν τόπων ἐλλείπει ταῖς τῶν ζώντων ψυχαῖς, εἰς νοῦν σὺν πενθοῦσαν λαβόν, οἱ ἅμα τοῖς τῶν τεθνηκότων τάφοις ἐφίστανται, ἓ ὥσπερ αὐτὴ τῆς θήκης σὺν αὐτῇ τῇ θήκῃ κειμένους ἔξω βλέποντες, οὕτως αὐτὸν ἀπὸ τῶν προθύρων βλέπειν διακελεύσει. πολλοὶ γὰρ τῶν ἀφορήτως πρὸς τὰ πάθη διατεθέντων πρὸς τοῖς μνήμασι τῶν ἀπελθόντων ⓦ ἄπνοα κατέπεσον ἑαυτοῖς χρόνοι, οὐκ ἂν τοῦτο ποιήσαιτις, εἰ μή τινα προθυμίαν ἀπὸ τῆς τῶν τόπων ἐλάμβανον οἰκείως. ἢ τί λέγω τόπον ἢ τάφον; καὶ γὰρ ἱμάτιον μόνον πολλάκις τῶν ἀπελθόντων ὤφθη, ἢ ῥῆμα εἰς διήκοντας ἦλθε, διήγειρε τὴν ψυχὴν ἢ τὴν μνήμην διαιρεῖσθαι διαπίπτουσαν. διὰ ταῦτα ἡμῖν τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἀφῆκεν ὁ Θεός.

Καὶ ὅτι οὐχ ἁπλῶς καμπάζων ταῦτα λέγω νῦν, ἀλλὰ πρὸς ὠφέλειαν τὴν ἡμετέραν τῦτο τιθήπαι, ἐκεῖνα μὲν ⓦ λέγειν πιστώσασθαι ἢ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπὸ τῶν μαρτύρων γινόμενα θαύματα, ἓ ὃ πλῆθος τῶν ὕτως "ὑπερεχόντων ἀνδρῶν· οὐκ ἦσθοι ἂν ἐκείνων, ἢ τὰ τῦ μακαρίου τότε κατορθώματα μὴ τὴν τελευτήν. ὅπου γὰρ ἐλάφη, καθὼς ἐπίσκηψε, ἢ χρόνος πλῆθος μακρὸς μὴ τὴν ταφήν, ὡς ὀστᾶ λιπεῖσθαι μόνοι ἢ κόνιν ἐν τῇ σορῷ, ἔδοξέ τινι τῶν μὴ ταῦτα βασιλικῶς κρίνειν ὃ προσῆκον τυχεῖν, τὴν Δάφνην, ἀπενεχθῆναι τὴν λάρνακα· ἔδοξε γὰρ, τῦ Θεοῦ πρὸς τῦτο καινοτομήσαντος τὴν τῦ βασιλέως ψυχήν. ὡς γὰρ εἶδε τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς τῶν ἐκεῖ ἀσελγείας τυραννούμενον, καὶ κατεδύσατο ἄξιον εἶναι τοῖς σεμνοτέροις ἢ βουλομένοις βιοῦν, ἐλεήσας αὖθις τὴν ἐπαρχίαν, ἔπεμψε ⓦ ἀμπωτῶντα τὴν ὕδρην. ὁ μὲν γὰρ Θεὸς αὖθις καλῶν τε ἢ ἐπέρχεται εἰρηνεύσατο ἢ τῇ τῶν ὑδάτων ἀφθονίᾳ ἢ ὥρᾳ, ἢ τῇ φύσει τῆς γῆς, ἢ τῇ τῶν ὡρῶν εὐμικρίᾳ, οὐχ ἵνα ἁπλῶς ἀναπαυώμεθα, ἀλλ' ἵνα ἢ ἐπὶ τότε ⓦ ἀριστεύωμεν δοξάζωμεν. ὁ δὲ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐχθρὸς, ἢ εἰς ζωωφθόρον αἰεὶ τοῖς τῦ Θεοῦ καλοκαγαθήμασι δωρεᾶς, τῷ πλήθει τῶν διεφθαρμένων τέων ἢ ταῖς τῶν δαιμόνων οἰκήσεσι τὸ χωρίον πρὸς κατάληψιν, ἐπιφήμισεν αὐτῷ ἴνα ἢ μῦθον αἴσχιστον, ὥστε αἰσθέσθαι διὰ τότε τῶν δαίμονα τὸ πρόσχημα τοῦ χωρίου. ὁ δὲ μῦθος τοιοῦτος ἐστιν· τὴν Δάφνην χορὸν οὖσαν φασὶ ἢ θυγατέρα τῦ Λάδωνος ποταμοῦ (ἢ γὰρ ποταμοὶ θηλυνόμενοι εἰσάπαξ, ἢ τὰ θηλυνόμενα εἰς αἰεὶ θήλεα μεταβάλλει, ἢ πολλὰ τοιαῦτα περιστρέφεσθαι ἔθος αἰεὶ τοῖς πλανωμένοις) ταύτην οὖν τὴν κόρην θύμορφον ὖσαν ἰσχύσαι ποτὲ τὸν Απόλλωνα φασὶ, ἢ ἰδόντα παθεῖν τι πρὸς αὐτὴν, ἢ παθόντα διώκειν ὥστε ἑλεῖν· τὴν δὲ φεύγειν, ἢ φεύγουσαν ὅπως ἰῶσί τι τῷ προσαγείρῳ, ἢ τὴν μητέρα

Χριστόν. οὐ γὰρ μετ' ἐκείνων κολάζεσθαι εἵλετο, καθάπερ ἐκεῖνος, ἀλλ' ἵνα ἑτέρους σώσῃ ἐκ πλάνης, αὐτὸς ἀπολέσθαι ἤνεγκε, λέγων· Ἡνέῳξέν μου διάνοιαν εἰ) ἀπὸ τ̃ Χριστοῦ Ρωμ.ι.γ.
γὰρ τ̃ ἀδελφοῦ μου, τ̃ συγγενοῦς μου τ̃ κ̃ σαρκός. Τοσαύτη δύναται γνῶσις κ̃ φιλία πρὸς
Θεὸν τ̃ ἁγίων ψυχάς. ὅθεν ἐ οὐδ' μικρόν διεκόπτετο τὰ σωτήρια, τὴν ἀπώλειαν τ̃
βασιλέως παραιτήσω τοιοῦσαν ὁρᾶν. οὐδὲ γὰρ μόνον ὑπὲρ τ̃ νεκρῶν διαχρώμενος ἐποιήσατο
τὴν ἄπερ ἐποίησεν, ἀλλὰ κ̃ ὑπὲ τ̃ ζώντων τ̃ ἐκείνου βλασφημούμενος. ὁ μὲν γὰρ
εἰς τὴν τ̃ Θεοῦ λειτουργίαν ὑβρίζων, ἐκείνῳ μὲν ἔλαφον οὐδὲν, ἑαυτὸν δ' μυρίοις πε-
ριέπειρε κακοῖς. διόπερ ὁ Φιλόπαππος κατὰν θεωρῶν κ̃ χρημάτων ὠθούμενον τῷ θυμῷ ⓦ
ὑβρίζειν, μύριά τ̃ ἄλογα φοβεῖν ἐκαυτοῦ ἐδάζει, ὥσπερ ἵνα δυσπειθῆ ἵππον, εἰς τὸ πίσω δέχῃ τ̃
βαπτιζήσεως αἰσχρὰν καὶ αὐτοῦ αὐτόν. ἵνα γὰρ εἶπεν ἐκεῖνος ὁ διάλογος, ἵνα τ̃ χθονίων
ἐνδεικνῶν κ̃ μύθων ἀς κ̃ θυμῷ κ̃ μανίᾳ μᾶλλον τ̃ ὀρθῶν λογισμῶν ἑαυτ̃ ἐκβιβάζει εἰς τὰ βαράθρα
τ̃ ἐσχάτης ἀπωλείας ἐνέβαλε, κ̃ τ̃ ἁγίου τ̃ δεσμωτηρίου ἐξαγαγὼν, τ̃ ὅπου δικαίως ἀπο-
τ̃θῆναι διετέλουν ἐκέλευσε. κ̃ ἰδοὺ ἐνδεᾶ τ̃ ἐρωμένων τὰ δρώμενα. ὁ μὲν δεδεμένος πόνων
ἐμῶν τ̃ δεσμοῖς ἐλύετο, κ̃ τ̃ ἀπὸ τ̃ σιδήρου, κ̃ τ̃ ἐπὶ σφοδροτέρων, Φερετίδου λέγω κ̃ πόνων κ̃
τ̃ ἄλλων ἀπούτων τ̃ ἁγ̃ ⓦ βαπτίσματος βίον σωτήριον ἀθρόων ἡμᾶς· ὁ δὲ λελύσθαι δοκῶν, κ̃ χ.ἡμῶν·
σιδήρου κ̃ ἀδαμάντων ἑτέρους ἐπεβάλλετο δεσμοὺς, πᾶσι στερεοῖς τοῖς ἀ-
μηχάνοις περισφιγγόμενος. μέλλων τοίνυν ὁ μακάριος ἀποσφάττεσθαι ἐκεῖνος, μ̃ τοῦ χρόσφιγγόμ.
σιδήρου δ' σῶμα παφιῶναι ὑπέσκηψε, διχοῦ δὲ τὰ δοκοῦντα ἐποιεῖτο εἰ), ζῶντα, ὅταν
ἁγ̃ ⓦ Χριστὸν γίνηται, στερρά τ' ὄντι καὶ λαμπρά· καὶ οὐ μόνον σὺν ἐγκαλύπτεσθαι,
ἀλλὰ κ̃ στεφανοῦσθαι ἐπ' αὐτοῖς χρὴ τ̃ πάσχοντα, καὶ τύπτων τὸν μακάριον Παῦλον μιμούμε-
νος, ὃς ἄνω καὶ κάτω ζ̃ στίγματα, τὰ δεσμά, τὴν ἅλυσιν ἔστρεφε, καυχώμενος καὶ" μεγα- χειροδεσ-
λοφρονῶν, ἐφ' οἷς ἠμύνετο ἕτερον. ὅτε γὰρ ἠμύνετο, δῆλον ἡμῖν αὐτὸς ἐποίησε δι' τ̃ς μοῖς.
πρὸς τὴν Ἀγρίππου βλασφημίας ἀπολογίας αὐτοῦ. λέγοντος γὰρ ἐκείνου, "ἐν ὀλίγῳ με Πραξ.κς.κη.
πείθεις χριστιανὸν γενέσθαι, ὁ Παῦλος εἶπεν· Εὐξαίμην ἂν τ̃ Θεῷ, φησὶ, ἐ ἐν ὀλί- χριστιανὸν
γῳ κ̃ ἐν πολλῷ οὐ μόνον σὲ, ἀλλὰ κ̃ τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι χρι-
στιανούς, χωρὶς τ̃ δεσμῶν τούτων, οἵτινες ἂν τύχωσι τοιοῦτοι εἰ) ἐδεκτοὶ τοῖς
πολλοῖς. φιλοδίδασκοι γὰρ ὄντες ⓦ ἅγιοι, τὰ γὰρ τοῦ διδασκάλου πάθη μ̃ πολλῆς ἐδέχον- Κολασ.α.ε.δ.
το τ̃ς προθυμίας, κ̃ φαιδρότερον τούτοις ἐχίνοντο. ἐ ὁμοῦ φησι· Χαίρω ἐν τοῖς παθήμα- Πρᾶξ.ε.μα.
σί μου. ὁ δὲ Λουκᾶς ἀεὶ τοῦ λοιποῦ τ̃ ἀποστόλου χορὸν τὰ αὐτὰ δηλοῦντα φθέγγεται. μ̃
γὰρ τὰ πολλὰς μάστιγας ἀνεχώρουν, φησὶ, χαίροντες, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόμα-
τος τοῦ Χριστοῦ ἀπαθεῖν. ἵν' οὖν μή πως τ̃ ἀπίστων ἀνάγκης εἰ) νομίσῃ σὺν ἄλλως
ἐ κατηφείας, αὐτὰ τ̃ ἄθλων τὰ σύμβολα σὺν ταφιῶνι κελεύει τῷ σώματι, δι' ὧν χ.λίαν
ὅπλίζου αὐτὰ παιδάζετο κ̃ ἐφίλει, ἁγ' ὃ" σφόδρα ἐκκρέμασθαι τ̃ ἀγάπης τ̃ Χρι-
στοῦ. κ̃ κύπται νῦν μ̃ τ̃ πόθους αἱ πηδαὶ πᾶσι τοῖς τοῦ ἐκκλησιῶν φοι-
τῶσι, καὶ δεθῆναι δεῖ, καὶ σφαγῆναι, καὶ ὁπωσοῦν παθεῖν, πρὸ τ̃ μόνον κ̃ μ̃ πολλῆς ἐπιθυμοῦσι τ̃ς ἐδοτ̃ς, ὡς τ̃ς ἐμπίστου λυθείσης ἡμῖν ἐλευθερίας μηδὲ ὃ τυχὸν προσδο-
κᾶν κ̃ καταφρονᾶν μέρος. κ̃ ὁ μὲ μακάριος ἐκεῖνος οὕτω λαμπρῶς ⓦ βίου κατέλυσε. πά-
ντα δέ πως κ̃ ἡμᾶς οἴεται ἐκεῖνα καταλύσειν ⓦ λέγει· μ̃ γὰρ τὸν τοῦ βίου πλοῦτον
οὐκ εἰ) λοιπὸν κατορθοῦμεν οὐδὲ ἀνδραγαθίας ἀφορμὰς, ὥσπερ οὐδὲ τοῖς ἀθλητᾶις μ̃
ὃ προελθεῖν οὐ ἀγῶνας στεφάνους πλέκεσθαι δυνατόν. ἀλλ' ἐλλιπεῖς μὲ ταῦτα ἐκείνους
νομίζουσι, ὅτι κ̃ μέρει τ̃ πρώτου βίου τὴν ἐλπίδα ζωπύκλεισαν τὴν αὐτῶν· ἡμᾶς
δ', οἷς ἑτέρας ζωῆς φαιδροτέρας ἐκ ὑπὸ σὺ ἐδάδι γίνεσθαι) πλοῦτον, ταύτης ἀφεστήκαμεν τ̃ς
ὑποστάσεως κ̃ δόξης. κ̃ ὅπ δικαίως, σαφέστερον μὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ διξόμεθα λέγω· τίνος δ' καὶ
τὰ μ̃ τὴν πλευτὴν" τῷ ἡμετέρῳ καταρθωθέντα Βαβύλᾳ, ἱκανὰ πίστις μᾶλλον τῷ λέ- χ. τῶ ἡμετέρ
κατορθώματα

γω

οἱ ἐπιδδὺ ⓐ χαλινὸν ἀπὸ τῦ στόματος" ἐκβαλόντες καὶ ⓐ ὑποδάτιον" ῥίψαντες ἀπὸ τῶν ἱππων ὕπλιον, ταῖς ἀπρονοήτοις ἀφορηταὶ" γίνωνται, μηδενὸς αὐτοὺς κωλύοντος, ἀλλ' τῆς ἀτάκτυ ῥυμῆς φέροντες ἑαυτοὺς κατακρήμνισωσι. Δι' ἃ τοι τῦτο εἰς μεμίδν ἔχ τοιαύτας ἐκφέρει ψυχὰς ὁ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐχθρὸς, ἵνα αὐτὰς ἐκ ἑρημίας τῶν "ἁρπαδόντων ἀπολαύσῃ, καθαπὸψῃ καὶ μυρίοις ἐκβάλῃ κακοῖς. καὶ γὰρ ⓐ τὰ σώματα ἀῤῥωστοῦντες, ἵως μὲν ἂν ποιῶνται τὸν ἁρπάζοντας, πολλὴν τὴν ἐλπίδα τῆς ὑγιείας ἔχουσι· ἐπιδδὰν δ' εἰς φρεῖτπι ἐκπεσόντες λακτίζωσι καὶ δάκνωσι τὸν βουλομένους ἀπαλλάξαι τῆς ἀῤῥωστίας αὐτὸν, τότε ποιοῦσι δύσπα, οὐ Δι' τὴν τῆς νόσυ φύσιν, ἀλλὰ Δι' τὴν ἐρημίαν τῆ ἀπαλλάξαι δυναμένων τῆς μανίας αὐτοὺς· εἰς ἱὼ δ' ἔστ ἑαυτοὺς κατάγουσι. λαοὶ γὰρ ⓐ ἰατροὶ τιμῶντα ἐπὶ τὸ πεῦμα, ἀπήλασαν βύθιος, δ' ὡς πορῤῥωτάτω τῆς οἰκίας ἀπῆγαγε. δ' ἱὼ τὸ Ηρώδυ δρᾶμα μηκέτι μεῖναι ἀκοὴ μεμνῆσθαι, ἀλλὰ ⓒ ὄψιν μᾶ πλείονος τῆς ἀσεβείας θεωρῆν· ὅπῃ ⓒ μᾶ πλείονος αὖθ τῆς ὑβρεδίξεως δ' παρασκευῆς ὁ Δαβόλος πάλιν εἰς τὸ τῦ βίου χάσμ εἰσήγαγε, δι' τετραρχου βασιλέα" κατασκευάσας, δ' δι' μιᾶς αἰτίας διπλῆν ἐπιθεῖναι τῷ πεφάλαιον δοὺς, ⓒ πολὺ τῆς πρότερας μαρωτέραν· ὡς μὴ τῷ ἀριθμῷ μόνον, ἀλλὰ δ' αὐτῆ τῆ τῦ πεφάλου φύσει λαμπροτέραν ταύτην θεάσθαι τὴν παγωνίδα. οὐ γὰρ γάμος ἐστὶν ἀθῶος ὑβρίζετο, καθάπερ ἐκεῖ· οὐδὲ δι' παρανόμας μίξεως, ἀλλ' δι' μολυσμοῦ παιδοκτονίας ἐπαγωγίου, δ' τυραννίδος ἀπανθρωπωτάτης, δ' παρανομίας οὐκ εἰς γυναῖκα θεομανίας, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν ἀγωγέα, ταύτην τὴν ἱστορίαν ἐπλεξεν ὁ ποιητής. ἐμβλεπτέον τοίνυν" εἰς ὃ διορωτέον ὁ μακάριος, ἔχων μᾶ ὅτι τοῖς δεσμοῖς, ἢ λγχῃ δ' ὅτι τῆ τῦ δίκαιος ἀπωλείᾳ. οὔτε γὰρ πατὴρ, οὐδὲ παιδοτρίβης, ὅταν ὁ μὲν ἐκ τῆς τῦ παιδὸς, ὁ δὲ ἐκ τῆς τῦ μαθητῦ μαθήσεως δ' δυσπραγίας λαμπρότερον γίνωνται, καθαρὰν ἀθυμίας τὴν ἐκ τῆς δοκιμήσεως ἔχουσι ἡδονήν. Δι' τῦτο δ' ὁ μακάριος Παῦλος Κορινθίοις ἔλεγε· Εὐχόμθα δ' μηδὲν κακὸν ποιῆσαι ὑμᾶς, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμθα, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δ' ὡς ἀδόκιμοι ὦμθ. οὕτω γοῦν δ' ἐκείνῳ τῷ θαύματι τὸ πιστότερον ἐκ τῦ δισμωτηρίου μισθὸν ἡ τὸ μαθητῦ βοήθεια, ἐ τὸ ἐφεστηκέναι τῶτον ἀποτιμήσας τούτων τῶν ἐπαίνων αὐτὸν, μᾶλλον δ' τὸ μηδὲ τὸν ἀρχηγὸν εἰς τοῦτον αὐτὸν τὸν Δι' τροφὴν ἐμπεσεῖν. ⓐ γὰρ ἅγιοι τὰς τιφθμους αὐτῶν οὐκ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων βούλονται πλέκεσθαι συμφορῶν. Εἰ δ' ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων οὐ βούλονται, πολλῷ μᾶλλον ἀπὸ τῶν τοῖς οἰκείοις συμβαινόντων κακῶν. τοῦτο χαίρει καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ μᾶ τὰ ἔθνεα δ' τὴν νίκην ἐπῄνει καὶ, ἐδάκρυεν, ὅπῃ μετὰ τῆς τῦ παιδὸς συμφορᾶς αὕτη γίνεται· καὶ τοῖς πεζικοῖς στρατηγοῖς ἐπισκήπτει ὑπὲρ τῦ τυράννου πολλά, καὶ ἀνελὼν αὐτὸν ἐπιζημίους ἐπιτίμα λέγων· Φείσασθέ τῦ παιδαρίου Αβεσσαλώμ· καὶ πεσόντα ἐπόνει, καὶ ἀνεκαλεῖτο ⓐ ἐχθρὸν μᾶ οἰκτιρῶν καὶ δακρύων πικρῶς. Εἰ δ' ὁ φυσικὸς πατὴρ οὕτω φιλότεκνος, πολλῷ μᾶλλον ὁ πνευματικός. ἔστι γὰρ τῆ μᾶ σάρκα ⓒ μᾶ πνεῦμα γενῆς κηδεμονικώτερον, ὅ Παῦλος λέγοντος ἄκουε· Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; ἀλλὰ τῦτο μὲν τὸν ἰσότητα πρίσασθαι ἡμῖν· καίτοιγε μόλις ἂν πατέρες τοῦτον ἀφέσαιεν τὸν φονέα· ἀλλ' ὅμως συγχωρεῖσθω ἐ μέχρι" τοσούτου" θῦσαι αὐτούς. Δι' ὃ δ πλείονι ὑπερβάλλειν λοιπόν. πόθεν δῆτα τῦτο ὑπερβώμθα; ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀφορμῶν πάλιν ἐ ἀπὸ τῶν τῦ νομοθέτυ ῥημάτων. πῶς ἐκφεύξ φησιν; Εἰ μὲ ἀφῆς αὐτοῖς τὸν ἁμαρτίαν, ἄφες· Εἰ δ μή, καμὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλυ ἧς ἔγραψας. οὐδεὶς δ' ἂν ἕλοιτο πατὴρ, πᾶν μεῖον ἀπολαῦσαι ἀγαθῶν, μᾶ τῶν τέκνων κολάζεσθαι. ὁ δ' ἀπόστολος, ἅπερ ἐκ τῆ χάριτι πολιτευσάμενος, ἐ τοῦτο ὑπέσχετο πεποίηκε τῆς φιλοστοργίας Δι' ⓐ Χριστόν.

χ. ἐκβάλοντες
χ. ῥίψαντες
χ. χίονται
ἐ μαθ.
χ. διαφθαρέντων

χ. τετραρχίαν

χ. τῆ λαμπρότερον

C. Cor. cap. xi.

C. Rom. cap. xv.

C. Rom. cap. xi.

Ἐξοδ. λβ. λγ.

χ. τότε
χ. φθάσαι

τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς. ἔστι τι καὶ τέτοιον κατόρθωμα οὐ τὸ τυχόν. τῶν γὰρ μὴ τῶν τὰ ἱερὰ ἀ-
χ. μιλίων τὰν βασιλέων λαχόντων τὰ φερόμενα, τῶν μὲν κατέφλεξε, τῶν δὲ ἐπῆρεν, ἀποφώσας ὅτι τῆς
γῆς καὶ τῶν ἐν τῇ γῇ τοσαυτομόνων κυριώτερος ὁπλίτης ὁ τὴν ἱεροσυλίαν λαχὼν τὸν τὴν
ἀγουρίδα ἐχοντα, ὅτι καὶ τῆς ἐξουσίας ταύτης τὸ μέγεθος μὴ ἐλαττοῦσθαι, ἀλλὰ τῆς
χ. αὐθεντίας ψυχῆς ἀξίσασθαι τοσούτους, ἢ τῆς αὐθεντίας, ἐφ' ὁ Θεὸς ἀπωθεῖν ταύτην (ὑπεκλήρωσε τῇ
ἀρχῇ. ὁ μὲν γὰρ οὕτως ἀποθανὼν, ἐς μὴν τὸν τελευτὴν ἐμάρτει· αὐ ἄπαντα ὠφελη-
σάμενος τὸν τοσοῦτον τῆς ζωῆς χρόνον, οὐ μόνον μὴν τὸ θνητὸν ὑπέλιπεν, ἀλλὰ καὶ ζῶν τῶν τε
ἐκτὸς αὐτοῦ πεπομφότων τὸν πλείονας μαλακωτέρους εἰργάσατο, καὶ τοῖς ἔξωθεν ἐ-
πιτιθεμένοις καὶ καταγέλαστος ἦν· ἡ δὲ πλήθουσα ὑπὸ τοῦδε, μὴν πολλῆς αἱρεμένης καὶ κατηφεί-
ας ὠθήσασα τὸν βήμα τὸν Χριστοῦ, ἐκεῖνόν τε αὖθις πάλιν εἰς τὸν κάμινον ἀπάξουσι
ἔλκουσαι αἱ τοῖς τοῦτο παθοῦσαι δυνάμεις. ὅθεν οἱ τοῦτο σοφὸς τις ὠθήσας λόγος, Μὴ Ecclus. 8. 12.
λάβῃς τοῦσωπον κατὰ τῆς ψυχῆς σου. Εἰ δὲ ὑδρὸς ἀδικουμένου οὐκ ἀσφαλὲς ὑποκρίνε-
σθαι, τῶν θείων νόμων ὑβριζομένων ὁ σιγήσας ἐς πότιδιν, πῶς οὐκ ἐς αἰῶνα κολάσεως ἄξιος;
μὴν δὲ τάττων, καὶ ἕτερόν τι τάττων οὐκ ἦπται εἰδέναι καλῶς. ὅπου τὰ αὐτὰ ποιοῦντα ἑκάστου χρὴ,
καὶ μηδεὶς ὁ διηνεμὼς ἢ τῶν γηγενῶν ὁ κέρδος. οὐδὲ γὰρ αὐτὰς ὁ τόπος τῆς πρήσεως
εἰς τὸ ὠφέλιμον ἀπώλεσε τὸ βασιλέως, ἀλλ' ὅμως τὸ αὐτὸ πάθος ἐσκλήρωσε καὶ ἐκόλα-
σεν οὗτος. ὁ δὲ κάμινος, ἀφ' ἑτοίμου ἀπορίας ἐλυμήνατο τὸ πυκτὸν τοῦ θησαυροῦ,
μὴν πολλοῦ τοῦ θυμοῦ τὸ φαρμακὸν ἀπὸ τοῦ πεύματος ἀφελών. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἀρ-
κοῦν εἰς ἀσέβημα τὸ φονεῦσαι καὶ διασκεδάσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, τοσοῦτον
φόνῳ φόνον ἔπεργε. καὶ καθάπερ φιλονεικῶν ὁμοῦ καὶ ἱκανὸν τοῖς δευτέροις τὰ τοσαῦτα, καὶ
τὰ τῶν φθασάντων πάθη μὴ ἀμειρόσαν τῇ τῶν ὑστέρων ὑπερβολῇ (τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ
ἀνθρώπου μανία, τὰ ἑαυτοῦ κακὰ καταπαθύζειν ἅμα) οὕτως ἀμφοτέραις ταῖς σφαγαῖς ἔχειν τι
καταλληλον, ἐξάρετον ἔδοξε. καὶ ὧν μὲν τοσούτων ἐλεεινότερα τὰ δευτέρας, ἢ καὶ παιδὸς ἢ
* ὑπηρέτης δευτέρα, ὑπαγεστέρα τῆς τοσούτου, ἢ τοῦ μακαρίου Βαβύλα ψυχὴ γὰρ * ἄτε αὖξ ἀμόλυ-
οὐ κακίων μας γλυκασμὸν καὶ ἀναλγήτως ἀφαπλίσα, πολλῷ πλέον τῷ τοσούτῳ τῶν τοσούτων
καὶ οἷς εἰς ὕλην ἄφατον ἀσεβῆ ἐμπεσοῦσα κακὴ μὲν βλάβης τὸ τοσοῦτον χρῆμα, οὐκ ἴσατο
ἢ μᾶλλον ἐκείνου μόνον, ἀλλ' ἅπαν ὑπερέβαλε τὸ λοιπὸν, καὶ ὥσπερ αὖ πλείοσι λαβὴ τῇ
φλογὶ, τοσούτῳ πλείοσι τοσοῦτον ἐμβαλοῦσα τῷ ἰσχνῷ τοσοῦτον τῶν λοιπῶν ἀπώλειαν, καὶ
ἰσ. μιλίων τὰν τῶν ἀλόντων ξύλων τὸ πλῆθος τοῖς ἁλίσκεσθαι μέλλουσι ὑποδουλῶν, τοῖς ληφθεῖσι
καὶ τῶν" ἑαυτῶν ὁπλιζομένης αἰεὶ τῆς φλογὸς· οὕτω καὶ ἡ τῆς ἁμαρτίας φύσις, ἐπιθυμή-
σασα λαβεῖν τῶν τῆς ψυχῆς λογισμῶν, καὶ μηδεὶς ὁσιωτάτου ἢ τοῦ κακοῦ, τοσοῦτον πρω-
τέρω, χαλεπωτέρα καὶ δυσκαίρατος. καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν τοῦτα πολλάκις τῶν τοσού-
τοις ἰσχυρότερα γίνεται ἁμαρτήματα, τῆς ψυχῆς αἰεὶ τῇ τῶν δευτέρων τοσαύτῃ τοσούτοις
μείζονα ἐπιπαίδῳ καὶ καταφθείρουσι αἱρεμένης, καὶ διὰ τοῦτον τὸν μὲν οἰκείου διὰ κλυδωνίου δύ-
ναμιν, τὸν δὲ τῆς ἁμαρτίας τρεφούσης. οὕτω γοῦν πολλοὶ εἰς πολὺ εἶδος ἁμαρτημάτων ἐλ-
θόντες ἔληθον, ὅπου τὸν φλόγα ἐγκρυβδύλου οὐκ ἴσθεσαν· οὕτω καὶ ἀδιάλειπτος σκῶψ,
χαλεπώτερα τοῖς τοσούτοις τοσοῦτον τὰ δεύτερα. ὅπου γὰρ Ⓜ νέον σκῶψιν ἀπώλε-
σεν, ἀπὸ τοῦ φόνου τοσοῦτον τὸν ὕβριν τὸν εἰς Ⓜ νεὼν ὥρμησε· καὶ πάλιν ὁπόταν τούτης ἐώ-
θει τοσοῦτον, εἰς τὸν κτῆσιν τῆς ἱερουσύνης ἀπόνοιαν ἐπαπεδύσατο, καὶ Ⓜ ἄγιον σιδήρῳ δῆσας,
καὶ εἰς δεσμωτήριον ἐμβαλών, ὅπου τίνος ἐκόλαζε, δίκην αὐτὸν τῆς βιαιρησίας ἀπαιτῶν.
καὶ ὑπὸ ὧν θαυμάζειν ἔδει ἐς τοσοῦτον καὶ τῶν γεγηπότων μᾶλλον πρεσβῦ, ὑπὸ τούτων
ἐς τῶν κακούργων ὑπομένειν ἐδόκει δεσμά, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ ἐλαυνόμενος ἐδεῖτο.
οὕτως, ὅπερ ἔφην, ἀρχὴν ἁμαρτία λαβοῦσα, καὶ μεδὲν Ⓜ εἰς τὸ τοσοῦτον τοσοῦ-
τῶν κωλύσασα ἔχουσα, δυσκατάσχετος καὶ ἀκόλαστος γίνεται, καὶ τὸν μεμισθωμένων τῶν ἵππων,

τῶ μὴ ὑπισχνεῖσθαι αὐτῷ τ' βασιλέα. ἢ γὰρ ἔτυχε τότε ἡλίᾳ" θερόμβος ὁ φιλόσοφος. οὐ καταδύσεσθε; οὐκ ἐγκαλύψασθε; οὐκ ἀπέχοντες ἑαυτοὺς που κατορύξετε ὅπῃ τύποις μεγαλοφρονοῦντες, ἐφ' οἷς αἰσχύνεσθαι ἐχρῆν; πόσῳ γὰρ βέλτιον ἦν ἱμάτιον ἐνδῦσθαι αὐτοὺς ἐνεργὸν τῆ), καὶ τῶν χρησίμων τ' βασιλεύοντα τότε αὐτῷ, ἢ καθῆσθαι μετ' αὐτῶν ῥακίων θερμαινόμενον μετὰ τῶν μικρῶν ἐν ἀστομαζία τῶν παιδίων, ἅπερ αἱ πτῆσαι μετ' ὀλίγου λύσαι καὶ ἀλῦσαι πρὸς πλάσιν εἰς τοῦτο, εἰς ὅπερ ὁ φιλόσοφος τότε ἐκάθητο, χαιδίου δυσκόλου χάριν αὐτῶν; ἀλλ' ἡ παῤῥησία ἴσως ἦν μακρά; ἀλλὰ τούτης οὐδὲν τετραυδέστερον. τοὺς γὰρ ἀγαθοὺς ὠφέλησε πρὸς τὸ κοινὸν φέλεις ἅπαντα προσῆκεν χρῆ, ἢ τῆ ἄλλων βίον κατορθοῦν· ὃ δ' ἀξιώσας μὴ ὑπισχνῆσθαι, πολλῷ πόλιν, πολλῷ οἰκίαν, ὅλα αὖθις, πολλῷ γυναῖκα διέσωσεν; εἶπα τῆς παῤῥησίας τὸ κέρδος. ὃ γὰρ τῶν μύρτυρες ἡμᾶς ἐπιδείξαμεν, ἢ τοιοῦτος ἦν ὡς σαφέστερον ἐκκαλύψομεν. τέως δ' τ' ὑβρεις ἰῶ ἐκόλασον, ἢ ταύτῃ, ἢ τοὺς ἱερεῖς κολάζειν ἡμᾶς ὀφείλει, τὰ τῶν ἀρχόντων κατέσθλε φρονήματα, τοῖς τῦ Θεοῦ νόμοις κινυμένοις ἐπήμενε, πρωείδως γὰρ τῦ κακῶς σφαλῆναι ἀπήτησε τὴν παῶν πρωείαν χαλεπωτέραν τοῖς γε νοῦν ἔχουσι. μέμνησθε δήπου πρώτως, ὅτι ὠφελεῖ τῦ φόνου διελεγόμεθα, πῶς ἕκαστος διεθερμαίνετο τῆ ἀκροατῆ, ἢ τὸν αὐθέντην λαβεῖν εἰς χεῖρας ἐπεθύμει, καὶ φόνου ἦν ἅπαντα τὸν φόνον κινδυνεύοντα τὸν φόνον ἤυχετο. τῦτο τοίνυν ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἐποίησε, ἢ δίκην ἐπέθηκεν" αὐτῷ τε παρέπτωσαν, καὶ χεῖρον ὑπερέβαλε ἰσθμῶν, εἰ μὴ λίθῳ αἰσθόμενος ἐτύγχανεν ὤν, οὐχ ἡλίᾳ θερομβῷ αὐτῷ τὸν βασιλέα ὑπισχνουμένῳ ἄπος ἰῶσαι ἀξιοῦν, ἀλλ' ἀναιδῶς τοῖς ἱεροῖς ὑπιππεύοντα πολεμόλοις ἢ πόντα συγχέοντα, καθάπερ τινὰ κυνὰ ἢ οἰκέτην ἀγνώμονα, τῆ δεσποτείᾳ ἀπείργων αὐλῶν. ὁρᾶς ὡς οὐ κομπάζων ἔλεγον ὅτι παιδικῆς ἔργα ἀγωνίας τὰ τῶν ὑμῖν φιλοσόφων ἀπέδυξε θαύματα; ἀλλὰ ἢ ἴσως φείσεται ὁ Σιμωνίδης ἐκεῖνος ἢ ὁ ἐλεγειοποιὸς ἐκεῖνος ἢ ὁ τῦ νόμου οὐκ ἀνεχόμενος γάμου; ἀλλὰ πῶς ἢ πεὶ ζῆτα πρόσεστιν; ἀλλ' οὐ πρόσεστιν, ἀλλ' ἥδιον τῆ τῆς σωφροσύνης ἐγκωμίου ἀποστερήσεις αὐτὸν, ἢ τὸν ζῆτα τῆς σωφροσύνης ἰῶτα. οὕτως αἰσχρὸς, ἢ πολλῆς γέμων αἰσχύνης ἰῶ. ἐπῆλθον δ' ἂν ἢ τοὺς τῶν ἄλλων λῆρον, ἢ τὴν ματαιοπονίαν, καὶ τὴν αἰσχρότητα. ποῦ γὰρ, εἰπέ μοι, χρήσιμον γοῦν ἀπηλλάχθαι ἂν δοκοῦσιν, ὅπερ ὁ Σταγειρίτης ἐποίησε ποιον ὄφελος μίγνυσθαι μητράσι καὶ ἀδελφαῖς, ὅπερ ὁ τῆς Στοᾶς πρεσβεὺς φιλόσοφος ἐνομοθέτησε· ἢ τοὺς τῆς ἀκαδημίας ὁ ἀρχέδημος, ἢ τοὺς ἐκείνου διδάσκαλον, ἢ σὺν ἐπὶ τούτων μᾶλλον θαυμαζομένους, τούτων αἰσχροτέρους ἀπέδειξα· ἀλλ', ἢ τὴν παιδιαστίαν, ἵνα σεμνὸν τῆ) λίθητε καὶ φιλοσοφίας μέρος, ἐξεκάλυψα, πάσης ἀπαμφιάσας τῆς ἀληθείας, εἰ μὴ εἰς μακρὸν ὁ λόγος ἡμῖν ἐξεπίνετο μῆκος, ἢ πρὸς ἕτερον ἐπείγετο μέρος, ἢ ἰσθμῶς ἢ ἀφ' τῦ εἰς τὸν γέλωτα πρώτων διήλεγξεν. ὅταν γὰρ ὁ χρατῶν κτῆ δοκοῦν αἰσχρότερον τῆ) τῆς φιλοσοφίας μέρος, ἢ παῤῥησίας ἢ ἐγκρατείας ἔνεκεν ὕετος αἰσχρὸς ἐστὶ ἀτοπος ἢ πρεπὴς ἀποφαίνηται (ἐστὶ γὰρ καὶ τὸ αἰσθέσθαι ἀπηλλάχθαι ἐλεγχῦ ἀσχήμονος τῆ)) τίς ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄλλους ἔσται λόγος λοιπὸς, τῦ κτῆ τὸν κορυφαῖον τῦ ὑπιππεύειν τοὺς ὑπὲρ τοὺς ἄλλους λέμβατος ὕτω καταγελάστου ἢ μισηχιώδους ἢ δόκησιν διῤῥίπτος ἅπασι; διὸ περ ἐπομόσωμεν, ὅτι ταῦτα εἰπεῖν ἐξέβημεν.

Τοὺς μὲν οὖν ἀπίστους οὕτω ζωπυρεῖται ὁ μακάριος, τοὺς δὲ πιστοὺς ἀσφαλεστέρους κατέστησεν, οὐκ ἰδιώτας μόνον, ἀλλὰ ἢ στρατιώτας ἢ στρατηγοὺς ἐστὶν ἀρχὰς, δείξας ὅτι ὁ βασιλεὺς ἢ ὁ πάντων ἕκαστος τοῦδε χρησίμοις οἰόμενα μόνον ὄντι, ἐστὶ τῆ ἐλεγχίστου ὁ δοκεῖν ἔχειν τοῦτο ἔσται σεμνότερος, ὅταν κολάζεσθαι καὶ ὑπομάθειν δέῃ. πρὸς δὲ τούτοις τοὺς βουλομένους ἀναιρεῖσθαι ἢ κόμπου πινὰ πεπλασμένου τὰ πῦρ ἡμῖν τῆ) λήθοντας ἐπεσήμηνε, τὴν τῆ ἀποστόλων παῤῥησίαν δείξας τῆ ἔργων ὑπεναντίας, καὶ διδάξας ὅτι καὶ πάλαι τοιούτους ἄνδρας γενέσθαι εἰκὸς ἦν, ὅτε ἢ πλείονα ἢ τῶν σημείων ὑπεναντίως παῤῥεῖχε

τὴν

χ. σημαντέον Θ

χ. αὐτῷ

χ. αὐτῷ

χ. αὐτῷ

τῆς τῶν ξολύων θεραπείας· πῶ γ' ἂν ἵνος ἐαν δὲ κόφοισι; πρεσβεύοντες γὰρ ἢ δεσπωώμθοι, πρὸ ἐκείνων μὲ δεῖμίαν πρεσδικάσοι ἀμοιδὴν (ἢ γὰρ εἶσι ξύλα ἢ λίθοι) ὃ γ' πρῶτον αὐ δὲν ἐπικείεδαι τ[illegible]θεραπίαι, ἢ πῶδα τῶν κρατιωώτων τιμή, ⸂ αὖτη ἀώρηται, τῶν βασιλεώντων ἡμοιώων ζιωετῶν, ἢ ⸂ τῶ Θεοῦ πρεσκυνούντων γόν. ἀλλ'
χ. αἰαζῆ ἀρί. ον. ἢ παγὲ ἡμέτερα τοιαῦτα, ἀλλὰ πῶ τὸν ἀμητίον. ὅταν μὲν γὰρ τις ὁμολογῶν ἡμῖν ἐν τῇ πρεῖ τῶ ἡλίου δόξῃ, ὅτι τὸν βασιλικὸν ἀναδιῶναι δεῖον τύχοι, ῥᾳθυμότερα ἂν ζῷ ⸂ χρεισιανὸν (ποσοῦτον ἀπέχει ταῖς ἀνθρεπίναις ὀρθοῦσθαι τιμαῖς) ὅταν δέ τις κρατήσῃ δυσεπῶς καὶ πάντοθεν ἡμᾶς ἐλαυνόντων καὶ μυρίοις πρεδάλλων κακοῖς, τότε βιδικμεῖ ἢ λαμπρότερα ζῷ ⸂ καθ' ἡμᾶς, τότε ἀρίστειόν καὶ ⸂ παίων χωρεῖς, τότε στεφάνων καὶ ἀναρ-
10 ῥήσεων καὶ πάσης ἀνδραγαθίας ἀφορμή. ⸂ εἰ γ' λέγοι τις, ὅτι ἢ πῶ εἰσὶ πόλεις τιμὴ ἴσων δεισδαιμονίαν πρεῖ τὴν τῶν εἰδώλων μανίαν ὑπεδεικνύμθα, πρῶτον μὲν ἀριθμήσατοις ἢ ὀλίγας ἐρῶ· πλεῖω δ' ἐστὶ οὕτω ⸂ ἡμέτερα βλασφημήσοι. ἢ γὰρ κατάθεσις ἢ αὐτή· ⸂ διὰ τῶ κρατοῦντος, ἐν τῇ πόλει οἰκοῦντας ἔχοισι τὴν ἴσων αὐτοῖς πρεσχο-
μένους τιμήν. ἢ τοῦτο αἴτιον τῆς θεραπίας, αἱ κρεμάλαι, ἢ ⸂ κάμοι, ⸂ μὲν ἡμέρᾳ,
15 ⸂ δὲ πάσης νυκτὸς, ⸂ αὐλοὶ ἢ τὰ τύμπανα, ὃ μῦ πάσης διαφθορᾶς αἰσχρὰ μᾶλλον εἰπεῖν, πρεσάξαι γ' αἰσχρότερα, ὃ διαρραγῆναι μᾶλλον ἢ κατὰ τῆς ἀνδραφαλείας, ἐκδακχυθῆναι γ' κατὰ τῆς μέθης, ἢ εἰς τὴν αἰσχίστην μανίαν ἐκπεσεῖν. αὗται αἱ ἀημόνες δαπάναι στυέχοισι ἔτι ἢ ⸂ θεραπεύσοι διαπίπτουσαι τὸν πλοῦτον. ⸂ γὰρ δύπορώτεροι τοῦ διὰ τὴν ὀργὴν κατὸ τῶ λιμῶ φθειρομένους ἐκλέγοντες, ἐν τάξει πῶδασόντων ἢ τῶν πρεῖ
20 ζὰς τραπέζας τρεφομένων ἔχοισι κωφῶν, τοῖς λυμαίνοις τοῖς ἀπὸ τῶν πῶδαπόμενοι διέπτων διαπτῶντες ζὰς γαστέρας ζὰς αἰαιδῆς, ἢ πρὸς ὅπερ αἱ θέλωσιν, αὐτοῖς χρώμθοι. ἡμῖς δὲ καθάπαξ τὴν ὑμετέραν ἀλγίαν ἢ πῶδαπομένην μισήσαντες, τοῦ μὲν ἀργεῖν ζὰς καὶ διὰ τοῦτο πεινῆν δύαγκαζομθόρους ἢ τρέφομθα, ἀλλ' ἐργαζομθόνοις ἢ ἑαυτοῖς ἢ ἑτέροις "ἐ-
χ. ἐρκεῖν πιτρέπομθα πίζομθα· τοῦ δὲ αἰσπήσεως τῶν σώματι ἡμομθόνους, πῶδα τῶν ἐχόντων τῆς αἰαγ-
25 καίας μόνον συγχωρεῖμθα ἀπολαύειν ⸂ θρῶπος. κάμοι δὲ ἢ μέθαι ⸂ πᾶσα ἡ λοιπὴ μανία ἢ αἰσχρότης ἐκδέβληται· αὐτισπᾶται δὲ αὐτῇ τούτων, ὕσα στυγνά, ὕσα δίκαια, ὕσα σεμνά, ὅσα δῶφιμα, εἴ τις ἀρετή, ἢ εἴ τις ἔπαινος. ἢ τὰ ἄλλα δὲ, ἃ ἐκεῖνα τῶν πρὸ αὐτοῖς φιλοσοφησάντων κομπάζοισιν, ἀπέδυξε κενοδοξίαν ἢ ἀθρασύτητα ἢ παιδικῆς ἔργα διανοίας. ἢ γὰρ πίθοι ἐλεῖν λαθὼν κατίκλεισι ἑαυτὴν, τοῦτ' ῥᾴκη πρεσβαλλόμθος, οὕτω πρεῖνα χῦ τὴν
30 ἀληθεῖ. ζῷ τα γὰρ δίκαι μὲν πια εἴη ἄν μασα ἢ πόσον ἔχει πολλῶ καὶ τὴν ἐμαύτῆν ταλαιπωρίαν, ἐπαίνου δὲ πάντος ἀπεζέρηται. ⸂ τοῦτο δὲ τῆς τῶ διαβόλου κακουργίας, τοῦ
χ. εἶ ἦ δουλεύοντας αὐτῷ τοιούτοις πῶδα δίδοται πόνοις, οἳ καὶ διαπασῶνται τοῦ ἁπατημένους, καὶ μάλιστα πάντων καταγελάστους ἀποφαίνουσιν αὐτούς. πόνος γὰρ τοῦτ' κέρδος ἔχων, ἐγκω-
χ. φιάζειν μίου πάντος ἀπεζέρηται). ἢ γὰρ ἔτι ἢ νῦν εἰσὶ δῦ θεραποι" φθορεῖς ἢ μυρίων γέμοντες
35 κακῶν τῶ φιλοσόφου πολλῶ μείζονα ὑπεδεικνύμθοι. ⸂ μὲν γὰρ πλεῖς ὀξεῖς ἢ ἠκονημένης ἔφαγεν, ⸂ δὲ ⸂ τοσῦτα δήματα διεμασήσαντο καὶ κατέπιον, ⸂ γ' πρεῖς ἕτερα πολλῶ πούτων πρεδουλεύσαντο ωᾳθηρότερα. καίτοι τὰ τοιαῦτα πολλῶ τῶ πίθου καὶ τῶν ῥακίων ἡμμαστότερα. ἀλλ' οὐκ ἀποδεχόμθα αὐτὰ, ὥσπερ οὖν τοῦτ' ἐκεῖνα· ἀλλ' ὄξ ἴσης τῶ φιλο-
σόφῳ κακίζομθν καὶ δακρύομθν καὶ τούτους καὶ πάντας ὁμοίως τοῦ τὰ τοιαῦτα πεφαυλο-
40 μένους εἶχῆ.

Αλλὰ καὶ πῤῥησίαν ἐπεδείξατο, φησι, πρὸς βασιλέα πολλῶ. ἴδωμθν οὖν καὶ τὸν πολλῶ παῤῥησίαν, μήποτε καὶ αὕτη τῆς τῶ πίθου πεφαυτότερα οὖσα τύχοι. ὡς οὖν ἡ παῤῥησία; ἐλαιώνοντι τῷ Μακεδόνι πτὶ ὅτι ⸂ Πέρσαι, ὑπισχνῖτο τι αὐτῷ καὶ ἀπαγγεῖλαι" πρεσπέψαντι εἴ ἵνος δίοιτο, τοῦδενὸς ἔφη, πλὴν τῶ

πᾶσιν ἁλισκόμενοι. ἀλλ' οὐχ ὁ μακάριος οὗτος. οὐ γὰρ ἁπλῶς ὁ ἁπλοῦς ἐστιν, ἀλλὰ πάντα βασανίζων ἀκριβῶς, καὶ τοὺς σοὺς λογισμοὺς καὶ λογισμούς· ἀριθμῶν τοὺς ἑαυτῦ, οὕτως ὅπως ὁ σοφὸς ἐξήταμεν ἀνδρες. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο τοῦ τυχόντος ἦν· ἀλλὰ καὶ τοῦ τυχόντος οὐτε ὅπλα ἁπλοῦς ἔδωκεν, ὥστε μὴ ὁ πλέον τῆς νοσούσης ἐκπεμφθῆναι μέρος, οὔτε βαθυτέραν τῆς δέοντος, ὥστε μὴ τῷ σοφῷ τῆς πληγῆς λυμήνασθαι τοῦ ὑγιεινοῦ πάλιν· ἀλλὰ συμμετρήσας τῷ νοσήματι τοῦ πληγοῦ, οὕτω τοῦ ἀρίστου ἰατρείαν εἰργάσατο. ὁ τοίνυν αὐτοῦ δὲ θυμός, καὶ δειλίας, καὶ ἀλαζονείας, καὶ δοξομανίας, καὶ ἀπιστίας, καὶ φόβου, καὶ χολαικίας θαυμασίους ἀπεφηνάμην ἅπαντας καθαρεύειν. εἰ δὲ καὶ τοῦ δόξοι εἶπεῖν, οὐκ οὕτω θαυμάζω τὸ μακαρίου ὁ καταπλαγῆσαι τῆς τοῦ κρατοῦντος μανίας, ὡς ὁ ζωὴν μέχρι τέλους πᾶσαν ἐχρῆν, καὶ μηδὲν πεφιτέρω μήτε σοφὸν, μήτε εἰπεῖν. δὲ ὅτι τοῦ ἐκείνου θαυμαστότερον, πολλοὶ μὲν ἔστι τούτου μὴ σοφιγνωσθῆναι, ὑπ' ἐκείνου δὲ ἡττηθῆναι. τὸ μὲν γὰρ ἁπλῶς πεῖρασθαι, καὶ τῶν τυχόντων πολλάκις ἔστι· τὸ δὲ εἰς δίον καὶ καιρὸν τοῦ σοφοῦ καὶ μὴ τῆς ἁρμοζούσης συμμετρίας καὶ σωτείσεως ὦ σοφίσματι χρήσασθαι, μεγάλης λίαν καὶ θαυμαστῆς δεῖται ψυχῆς. ἐπεὶ καὶ οἱ μακάριοι Δαβὶδ μὴ πολλῆς τῆς ἐξουσίας οὔσης ὁ Σεμεΐ, καὶ αὖθις αἰμῦ ἐκάλεσεν. ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποιμι τοῦτο πεῖραι λόγῳ, ἀλλὰ γλώττης ἀκολασίας καὶ θρασύτητος ἀφροσύνης δὲ καὶ ἀναιδείας καὶ ἀπιστίας, καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ πεῖραι λόγῳ. δεῖ γὰρ οἶμαι μέλλοντα εἰ ἐλεγκτικὸν, θρασύτητος μᾶλλον καὶ ἀπιστίας ὡς πορρωτάτω τοῦ ἑαυτῦ ψυχῆς ἀπαγαπᾶν, καὶ ὁ θρασύτατοι ὁ τῇ φύσει τοῦ ῥημῦ καὶ τοῦ σοφισμῦ διαδείκνυσθαι μόνον. καὶ γὰρ ἰατρῶν παῖδες, ὅταν τέμνειν ἀναγκαῖον δέῃ τῶν μυδώντων, ἢ τὰ φλεγμαίνοντα καταστέλλειν, οὐκ ὀργῆς πρότερον γευσάμενοι ἑαυτοῖς, οὕτως ἐπὶ τοὺς ἰατροὺς ἔρχονται, ἀλλὰ τότε μᾶλλον ὅταν καταστάσει τὸ σοφοκτόνον ἀσυνδάτοις φυλάττειν λογισμοὺς, ὥστε μὴ τῇ τύχῃ λυμήνασθαι τοῦ ἐκείνου θεραπεύειν· εἰ δὲ σώματος θεραπεύειν· μέλλων τοσαύτης δεῖται γαλήνης, ψυχὰς ἰατρεύοντα πολὺ πλέον, εἰπέ μοι, καὶ πόσου ἀπαιτήσομεν φιλοσοφίαν; πολλῷ μείζονα δηλονότι, καὶ τοσαύτην, ὅσον ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἐπιδείξατο μάρτυς. καθάπερ γὰρ ὕλας ὕδρας καὶ κηφῆνας ἡμῶν ὑλῆς, ἵν' ἐξ ἐκείνων τὰ μέτρια καὶ ὅπη τῶν λοιπῶν τῇ τῆ ἀναλογίαν λαμβάνωμεν· οὕτω τὸ δείλαιον ἐκεῖνον ἀπὸ τῶν ἱερῶν σοφισμάτων ἀπώσατο. καὶ δοκεῖ μὲν ἐν καταφρονήσει εἰ ὁ πηγὸς εἰ δέος αὐτὸ ἐξασκέσθαι, καὶ διὰ παντὸς πάντοθεν κατοπτεύσειν ἀκριβῶς, καὶ δύτερον καὶ τρίτον συμπεφυκὸς θυρεοῖς κλῆσι, καὶ πολλῷ τῆ ὠφελείας τῆ θησαυρόν. ὁ μὲν γὰρ ἁπλαστοτάτου τότε εἷς μόνος ἦν, ἐφ' ᾧ δι' ἐκείνου κερδαίνοντες πολλοί. τὸ γὰρ ἀρχῆς τὸ ὑπὸ τῶν τυράννου κειμένης (αὕτη γὰρ ἦν ὁ πλείστου τὸ οἰκουμένης μέρος) ὅστις περ δὴ τῆς ἄπιστοι, καταπλαγῆς καὶ ἐθαύμασε, μαθόντες ὅσης τοῖς ἑαυτῦ δούλοις ὁ Χριστὸς τὸ παῤῥησίας μετέδωκε, καταγέλαστος τὸ περὶ αὐτοῦς δουλοπρεπείας καὶ αὐθαδείας καὶ ἀναισθησίας, εἶδον ὅσοι τῆς χριστιανῶν θεραπείας πρὸς τοὺς ἑλληνίζοντας αἰσχύνην τὸ μέσον. ὁ μὲν γὰρ παῤῥησιαζόμενος τοῦτο μᾶλλον διασώσασθαι, καὶ τῶν εἰδώλων δὲ αὐτῶν, τοὺς βασιλεῖς θεραπεύοντας, καὶ δεῖ τοῦ ἐκείνου φόβου καὶ τοῖς ξοάνοις αὐτοῖς παῤῥησιάζεσθαι, ὡς τὰς πατρῴας δαίμονας τοῖς βασιλεῦσι χεῖρα ἔχειν τῆς εἰς αὐτοὺς ὑμῶν. αὐτίκα γοῦν, ὅταν ὑμᾶς συμβῇ μὴ τὰ ἐκείνου φρονοῦντα ὅπη ταύτην ἐλθεῖν τοῦ ἀρχοῦ, εἰσιόν τις εἰς τοῦ τῶν εἰδώλων ναούς, πάντα τοῦ τῶν τοίχων ὅλα ζωγραφημένα τὰ τῶν ἀρχαίων ὑφάσματα, καὶ τοσαύτην ὑπεκειμένην τοῦ ξοάνου τοῦ κόπιν, ὡς μήτε ῥῖνα, μήτε ὀφθαλμὸν, μήτε ἄλλο τι τοῦ προσώπου φαίνεσθαι μέρος. τῶν δὲ βωμῶν τῶν μὲν τὰ λύχνια μόνον ἴσχνα, τῶν πλείονος ἀπεφραγμένα μέρος· τοῦ δὲ οὕτω βαθεῖα περιβάλλει πάντοθεν πόα, ὡς ἀγνοοῦντα, χειρίας τινὸς σωρείαν εἰ νομίζειν τὸ φαινόμενον. ὁ δὲ αὖτοι, ὅτι πάλαι μὲν αὐτοῖς κλέπτειν ἔξεν, ὅσα ἐβούλοντο, καὶ γαστρίζεσθαι ἀφ' ἑτῆς

τῆς

λῆς. καὶ μηδὲ μέχρι τούτου σήπῃς τὴν εἰκόνα, ἀλλ' ἔκτεινον αὐτὴν ἐπὶ Ⓜ τὸν Θεοῦ δοῦλον τὸ μακάριον Βαβύλαν, ἐπὶ δὲ σῶμα δὸς θηρίοις, καὶ ἐπὶ τὸν τολμηρὸν τὸν ἰδιωτικὸν, καὶ τὸν ζωντεθειμένον ψυχὴν, καὶ δὸς θράσους ἀπαλλαγῆναι φέρτατα· καὶ οὕτως ἀμφοτέρους ἀφελόμενος ἀφανίσας καὶ αὐλιδῆς, ποῦ γνώσῃ δὲ ἡδὺ καλῶς· μᾶλλον δὲ οὐδὲ οὕτως ἐπιλήψῃ τῆς ἀκριβείας αὐτῆς. τὸν γὰρ πρόρρησιν ἐκείνην λόγος μὲν οὐδεὶς, οὐδὲ ὕψος ἐδύνατο δυνάμεως δύναται δύ', ἢ πεῖσαι δὲ μόνη καὶ ἡ χεῖρος αὐτῆς· καὶ δὲ ἐδύνατο τῆς τοῦ ἡγεμόνος ψυχῆς μόνος ἐκεῖνος δυνάμει δύ' εἰδέναι καλῶς, ὁ δυνηθεὶς εἰς τὸν αὐτὸν αὐτῷ τὸν πρόρρησιν φθάσαι χειροτονῆσαι· πῶς γὰρ ἐσκοπλήσει ὁ γέρων; πῶς δὲ δορυφόρους διέκλεψε; πῶς δὲ σῶμα διέρρηξε; πῶς ἐφθέγξατο; πῶς ἐπετίμησε; πῶς τὸν δεξιὸν εἰς δὲ σῆθος ἀπήρεισε δὲ φλεγμαίνοντι ἐπὶ τὸν θυμὸν καὶ ζέοντι τῷ φόνῳ; πῶς ἀπέστησε Ⓜ ἀνδροφόνου; δῆλον αὐτὸν τὴν ὁρμὴν κατέπληξε καὶ τῆς ἐσθῆτος ἐξέκρουσεν. ὦ ψυχῆς ἀκατάπληκτον, καὶ δίκαιας ὑψηλῆς· ὦ φρενὸς εὐσεβοῦς, καὶ σθένους ἀγέλαστου. ὥσπερ γὰρ εἰ τοῖχον γεγραμμένον ἅπασαν τὴν φαντασίαν ἐκείνου ὁρᾷ, οὕτως ἀτενὲς ἔσχε ἀπάντων ἕστηκεν ὁ γυναῖος ἀνήρ. καὶ γὰρ ἐν πεπαιδευμένος ἀπὸ τῆς θείου δόγματος, ὅτι σκιὰ καὶ ὄναρ καὶ τούτων οὐδαμινώτερα ἅπαντα τὰ τοῦ κόσμου σχήματα. διὰ τοῦτο δὲ αὐτὸν τοῦτον κατασχεῖν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐθάρρυνεν. ἡ γὰρ ὄψις ἐκείνη τὴν ὁρωμένων τὴν διάνοιαν πρὸς ἔπεμπεν ὅτι Ⓜ δῶν βασιλέα Ⓜ καθήμενον ὅτι τὴν χερουβὶμ καὶ βλέπουσα ἀΰλους, ὅτι Ⓜ θρόνον Ⓜ εἴδυλον καὶ ὑψηλὸν, ὅτι τὸν στρατὸν τῶν οὐρανίων, ὅτι δὲ μυριάδας τῶν ἀγγέλων, ὅτι δὲ χιλιάδας τῶν ἀρχαγγέλων, ὅτι δὲ βῆμα δὲ φοβερὸν, ὅτι δὲ κριτήριον τὸ ἀδέκαστον, ὅτι Ⓜ τὸν πυρὸς ποταμὸν, ὅτι Ⓜ κριτὴν αὐτόν. διὰ τοι τοῦτο ὅλον ἑαυτὸν μετασήσας ἀπὸ τῆς γῆς εἰς Ⓜ οὐρανὸν, ὡς ἐκείνῳ τῷ δικαστῇ πρέσεως, καὶ αὐτὸν κελεύοντος ἀκούων Ⓜ σοαγῆ καὶ μιαρὸν τῆς ἱερᾶς ἀγέλης ἀξιωθεῖν, οὕτως ἀξέβαλλε, καὶ τὴν λοιπὴν σεβάσμιον ἀφώριζε, καὶ σεὸς οὐδὲν ἐπιστρέφετο τὴν ὁρωμένων καὶ δοκούντων εἶναι φοβερῶν, ἀλλὰ ἀνδρείως αὐτὸν μάλα καὶ γενναίως ἀπεσκίρτησε, πρὸς τυραννουμένους τοῖς τοῦ Θεοῦ νόμοις. καίτοι πόσην ὡς εἰκὸς λοιπὸν αὐτὸν πρόρρησις κατέχειν ἔσχε; ὁ γὰρ τῷ κρατοῦντι μὴ τοσαύτης ἀξιουσίας σεσοβημένος, τίνα Ⓜ λοιπὸν ἔδεισεν αὖ; ἐγὼ Ⓜ δῶρα ἐκεῖνοι σοφάζομαι, μᾶλλον δὲ οὐ σοφάζομαι, ἀλλὰ πιστεύω, μὴ σεὸς χάριν, μὴ σεὸς ἀπέχθειαν μήτε σεῶξαι μήτε ἐπιεῖν τί ποτε· ἀλλὰ διὰ σεὸς φόβον καὶ σεὸς τὸν τότε δυνατωτέραν κολάσεις καὶ σεὸς τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα (πολλὰ δὲ τὰ δυσσεβήματα) γενναίως ἐλεῦσαι καὶ δικαίως, καὶ μηδὲ μικρὸν π
30 τῆς ὀρθῆς διαφθεῖραι κρίσεως. εἰ γὰρ τολμηρὸς ἀνδρὸς, καὶ γέλως ὀφθείτω, καὶ βῆμα ποδὸς Σκηπ. ιθ. κε.
ἀπαγγέλλει τὰ σεῖ αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον τὰ τοσαῦτα κατορθώματα πᾶσαι ἡμῖν ἰσχυρὰ τῆς λοιποσβίου σεβασθῆναι τὸν δεσπότην. οὐδὲ γὰρ ὅτι τῇ πρόρρησις μόνον αὐτὸν θαυμάζειν χρὴ, ἀλλὰ καὶ ὅτι τῷ μέχρι τοσούτου τὸν πρόρρησιν ἐκτῆσθαι, καὶ ὅτι τῷ πάλιν μηδὲν σεσοβῆσθαι πλέον αὐτῆς. τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία, μήτε ἐλλιπῶς, μήτε σεσηπότως ἀ- χ. χεσεύ
35 γαπίζεσθαι συγχωροῦσα, ἀλλὰ πάντα χρόνου τὸ συμμετρούμενον. καίτοι γε εἶπε, εἴπερ ἐβούλετο, καὶ περαιτέρω σεσελθεῖν. ὃ γὰρ ἀπαγορεύσαιτο ζῆν (καὶ δὲ τὸ ἀρχὴν σεσοσελθεῖν ἐπῆλθε, εἰ μὴ τοιούτοις ἑαυτὸν ὅπλοις λογισμοῖς* μὴ δόξης ἅπαντα πράττειν) δέξῃ * οὐκ
δὲ ὕβρεσι πλεῖστα τὸ βασιλέα, καὶ δὲ δεδιέναι καθελεῖν [οὐκ] τὸ κεφαλῆς, καὶ πλαγὰς εἰς δὲ σρόσωπον ἐπῆξαι, ὅτε τὸ δεξιὸν εἰς δὲ σῆθος ἀπήρεισεν. ἀλλὰ δεδεῖν τούτων ἐποίησεν. ὃ γὰρ ἄλογον
40 ὃ πνευματικῷ τὴν ψυχὴν ἐρτυμένος ἰῷ· διόπερ δεδεῖν ἔσχε ἐκείνῃ καὶ μάτην, ἀλλὰ πάντα κρίσει λογισμῶν ὀρθῇ καὶ μὴ καταστάσεως ὑλοῦς. οὐ καθάπερ Ⓜ πρὸς Ἕλληνας σοφοὶ, οἱ συμμέτρως μὲν δεδέποτε, πάντα χρόνου δ', ὡς εἰπεῖν, ἢ πλέον ἢ ἔλαττον τῆς δίοντος πρὸς ρήσιάζονται, ἵνα ἀνδρείας μὴν οὐδαμοῦ, παθῶν δ' ἀλογίστων [ἀλόγιστον] δόξαν λάβωσι πάντα χρόνου, ἐν οἷς μὲν ὑστέρησαν, δειλίας, ἐν οἷς δ' ὑπερέβησαν, ἀλαζονείας καὶ φιλοδοξίας σεβά

πατρὸς αὐτῶν σκληρότερος, ὁρῶς τὴν ἐκκλησίαν ἐπείγετο τοῦ Θεοῦ. Ἐ ἴσως τινὲς θαυμάζοισι, πῶς οὐκ ἐπλήγη ἀπλήκτῳ πληγῇ τοιαύτα τολμῶν, ἢ πῶς οὐκ ἐπάφηκεν αὐτῷ σκηπτὸν ἀφῶσαι ὁ Θεός, ἀ ὁρῶ τῆς Εἰσόδου τὴν αἰσχύνην ὀφθαλμῶν καταφλέξε τῷ χειρωνῷ. ἐγὼ γ', Εἴ τινες ἔλαβον τοῦτον ⓦ λογισμὸν, ἐπαινῶ μὲν αὐτῶν ἀ θαυμάζω τῆς πυρώσεως· λύπην γ' αὐτῷ οὐ μικρὰν τῷ θαύματι τούτῳ ἀ τοῖς ἐπαίνοις φημί. δικάζει μὲν γὰρ τὴν ἀγωνίαν τὴν ἔχουσαν ἀ ὁρῶν τε τὸν οἶκον ὁ δίκην καταχρῆσαι παιδὸς, ὁρῶν τε τὸν τοῦ Θεοῦ νόμων οὕτως ὑβριζόμενον ἰταμῶς ἀλλ' [τῷ]θυμῷ ζέοντες οὐ ζωφρόνῳ, ὁ συνιδεῖν ἐχρῆν. τὸ γὰρ δικαίου τούτου νόμος ἕτερος αἰώνιος πολλῷ κρείττων ἐστὶ τοῖς οὐρανοῖς. τίς οὖν ὅστις ὁ νόμος; τοῖς ἡμαρτηκόσι μὴ χρῆσθαι τὴν ἡμερίαν ἐπάγλη, ἀλλ' ἐλπίδων τῷ πεπλημμεληκότι χρόνους ἐ προσδοκωμένου, ὥστε ὃ πλημμεληθὲν ἀποδύσασθαι, καὶ ἅμα τῆς μετανοίας ὀξυτέρων τοῖς σπεύδει ἐργασαμένοις δρόμον· ὅπερ ἐ τότε ἐπεδείξατο ἐκ ⓦ δίλημμα σαφὲς ὁ Θεός. ἐγίνετο δὲ πλέον σπεύδει, ἀλλ' ἔμβραν ἀδιόρθωτος. ὁ γ' φιλάνθρωπος καὶ τῶν προσειδὼς σπεύδοντα οὕτως ὑπῆλθε αὐτὸν, σπεύδει ἐκείνῃ τὰ πρὸς ἐναντίαν ποιῶν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐπισκήπτει κάμνοντα, καὶ τὰ πρὸς ὑγίειαν ἔπεσε ἐκέλευσε· ἰσχὺς δὲ οὐκ ἠθέλησε τὸ φάρμακον δέξασθαι, ἀλλὰ καὶ ⓦ ὅτι τύπτων πεμφθέντα συνέκλυσε ἰατρόν. ὃ δὲ φάρμακον, καὶ ὁ τῆς ἰατρείας ἔρως ποιοῦντος ἰσχύν. ἔτυχε γ' ⓦ καιρὸν ἐκεῖνον, καθ' ὃν ὁ ἀπίστους τῶν δραμάτων ἐτόλμησε καὶ ἐλεεινὸν, ἄνδρα τινὰ μέγαν καὶ θαυμαστὸν (εἶπε δ' ἂν αὐτὸν ἄνδρα καλῶν) τῆς ποίμνης ἐπιμεληθῆναι τῆς πρὸ ἡμῶν. βασιλεὺς ἐκάλουν ὄνομα αὐτῷ. οὗτος πέπυστο τότε τὸν Χριστὸν τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Θήβαις ἐκ τοῦ πνεύματος χάριτος ἐγχειρισθῆς, ⓦ Ηλίᾳ καὶ ⓦ Ἐλισσαίῳ τοῖς ζηλωτῆς ⓦ Ἰωάννῃ θλίψεσι μὲν παρήλασε μέν, οὐκ ἂν φθάνοιμι, μὴ καὶ λίαν φορτικὸν τὸ λεγόμενον ᾖ· ἔφθασε δὲ ἅπαντας, ὡς μηδὲ τοῦτο χρὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ἐλευθερίας τῶν ἡμετέρων ἐκείνων ἀνδρῶν. οὐ γὰρ τὰ παρόντα πόλεων ἐλίγων, οὐδὲ ἐνὸς ἔθνους βασιλέα, ἀλλὰ ⓦ "ὃ πλῆθος μέρος τῆς οἰκουμένης ἅπασης" κατέχοντα, αὐτὸν δὴ τοῦτον ⓦ ὑδροφόροι, καὶ πολλὰ μὲν ἔθνη, πολλὰς δὲ πόλεις καὶ τραπέζῃ ἄπιστοι κεκτημένον, καὶ πάντοθεν ὄντα φοβερὸν, ἀπὸ τε τῆς μεγέθους τῆς ἀρχῆς, ἀπό τε τῆς τῶν ζώντων θρασύτητος, ὡς ἀνδρὰ ποδοῦ θύτηλες καὶ σοβεῖνες ἄξιον λόγου, οὕτω τῆς ἐκκλησίας ὑπέβαλε, μᾶλλον ὅσῳ μὲν ποιμένι σπεύδοντι φύσεως ἐμπεπλησμένοι καὶ νεοσσικὸς τῆς ποίμνης ἀπέρξαι, κωλύων εἰς τὰ λοιπὰ προβαίνειν τὴν ἴσον τῶν κάμνοντος. καὶ ζῶντα ἐπορεύθη, ἔργῳ ⓦ τῷ "Θεὸν λόγοι βεβαιῶν, ὅτι μέγας δ' ἄλλος ὅστις ὁ τὴν ἀμπέλου ποιῶν, καὶ μυρίους ὑπὸ τῆς κεφαλῆς ἔχει σταφίδας, καὶ ἀπόντων δοκῇ τ' ὑπὸ τ' γῆς αἰῶνος κεῖσθαι· ἐ' σπένδει ἑαυτῷ ζωννύσθαι ποιεῖ, καὶ ἐν τῇ τῶν ἐπιόντων καταλήγει τάξει, πάντων ὅστι βασιλέων βασιλικώτερος. αὐτίκα γοῦν ⓦ ἀρξάμενα διέπαυσε ὁ ἐρχόμενος, καὶ "ὃ κρατῶν πάντων ἔκλεισεν ὁ ἐπιόντος, καὶ τὴν καταδικάζουσαν αὐτοῦ φωνὴν ἔφερε.

Σὺ γ' ζῶντα ἀκούων, μὴ προέλθῃς ἁπλῶς ὃ λεχθέν. ἱκανοὶ μὲν γὰρ καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τοῦτο ἐπαγγεῖλαι, ὅτι ⓦ βασιλέα τῶν τῆς ἐκκλησίας πεδήσουσι τὸν ἐπὶ τὴν ἐρχομένην ὄντως τὴν αὐτὴν, ἀφανίσαι καὶ ἐκπλῆξαι καὶ τῶν ἀκουόντων ψυχάς. εἰ γ' βούλει ὃ θαῦμα ἅπαν καταμαθεῖν ἀκριβῶς, μὴ φιλῷ τῶν ῥημάτων πρόσεχε, ἀλλ' ὑπόγραφον σὸν διδασκαλίας, σὸν ἐπανορθώσεις, σὸν ἀρχόντων σὸν ὁ τ' βασιλικῶς αὐλῆς προφυλάττων, σὸν ἐπὶ τῶν πόλεων τεταγμένος, ⓦ τύφον τῶν πρεσβυτέρων, τῶν ἐπισκόπων, τῶν σοφιστῶν ὁ πλῆθος, τ' ἄλλην ἁπάντων ἅπασαν, οὗτα φύτ' ὁ ὢν μέσῳ μὲν πολλοῦ μὲν ὀπτασίαν τὸ φρονήματος, σεμνότερον γ' ἀπὸ τῶν ἱματίων φαινόμενον ἢ τῆς αἰγυρίδος ἢ τῶν λίθων τ' πάντα χρὸ διεσταλμένων, καὶ τὴν δεξιὰν, καὶ τὴν συμβολὴν τῆς χλανίδος, τῶν ἀπὸ τὸ σχήματος ἐξ αὐτῆς". ἀφαιρουμένων τῆς κεφαλῆς.

καταβαθῆναι τὸ πύλεμον, καὶ τὸν ἀπροσκόμιστον βίον ζῆν, ἔδοξεν ἰσχυρῷ τινὶ δεσμῷ καὶ ὀργῇ ἀσφαλέστατον καταδῆσαι δεσμόν. καὶ ποιησάμενοι σιωπήσας, καὶ λαβόντες ὅρκους καὶ δόντες, ἐκ παρουσίας ἐπιχείρουν πείθειν τὸν βασιλέα τὸν αὐτῶν, τὸν γὰρ τὸν αὐτοῦ (παιδίον γὰρ ἦν ἔτι νομίζων) τῆς Εἰρήνης δεσμὸν καταβῆναι ἀσφαλῆ, τοῖς τε παροῦσι πολεμίοις οὐκ ἐπ-
5 ἐχειν θαρρεῖν, τῆς τε οἰκείας γνώμης μάρτυρον ἐξενεγκεῖν, ὡς ἀδόλως τὴν Εἰρήνην πεποιημένου πρὸς αὐτούς. καὶ ταῦτα λέγοντες ἔπεισαν. καὶ ἔδεδοκτο τὸν γὰρ βασιλέα, ὡς μὴ αὐτὸς φέρειν, τοῖς φίλοις καὶ συμμάχοις· ὡς γὰρ τὸ τέλος ἐδέδοκτο, τῷ πάντων ἀπλουστάτῳ θηρίῳ. λαβὼν γὰρ νόμῳ φιλίας καὶ Ζωσηχὼν τὸ παιδίον ἐκεῖνο τὸ βασιλικόν, πάντα ὁμοῦ κατεπάτησε καὶ διέστρεψε. τὸν ὅρκους, καὶ Ζωσηχάς, τὴν πρὸς ἀλήθειαν αἰδῶ,
10 τὴν πρὸς τὸ θεῖον εὐλάβειαν, τὸν ἀπὸ τῆς ἡλικίας ἔλεον. καὶ οὔτε ἡ νεότης τὸ θηρίον ἐπέκαμψεν, ὅτε ἡ πρέπουσα τοῖς τοιούτοις μαίσμασι δίκη τὸ ἄγριον ἐκεῖνον ἐφόβησεν, ὅπου τὰ τῶν πολεμικῶν παιδὸς αὐτὸν εἰσῆλθε ῥήματα, ἅπερ ἐκεῖνος τὸν γόνυ ἐγχρίζων ἴσως ἐπάσκησεν, ἐν ὁπλομαχίᾳ τε αὐτὸν ἔχειν ἀξιοῦ πολλῇ, καὶ πατέρα αὐτὸν ἐπιφημίζων τοῦ παιδός, καὶ ὡς αὐτὸν γεγληκότα, ὅτω τρέφειν καὶ παιδεύειν πολεμικῶς, καὶ τῆς τοῦ
15 οἰκείων προγόνων εὐψυχίας ἄξιον ἀποφαίνειν, καὶ μὴ τούτων τῶν ῥημάτων τὴν δεξιὰν τὸ παιδὸς τῇ δεξιᾷ τὸ φοίνικος ἐπιθεῖς, καὶ μὴ δακρύων ἀφαλυόμενος. τούτων δοθέντων εἰς τοῦτο ὁ μιαρὸς ἐκεῖνος ἐβάλετο, ὅλα πάντα ῥίψας ἀθέσμως ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὸν φόνον ἐκβιον τὸ πάντων ἀναλίσκοντα τὸν φόνων ἐργάζεται). τοῦτο γὰρ καὶ παιδοκτονίας χρῆσον τὸ μίασμα, καὶ
χ. οὐκ ἂν ἔτι- μάρτυρας ὑμᾶς, " ὦ οὐκ ἂν ὅτως πλησάσατε, εἰ μὴ περ τοῖς ἐμοῖς παθεσι καὶ τὰ ὑμέτερα σω-
20 χαίζεσθαι χρὴ, εἰ τὸ γὲ ὅπως κατίσφαξεν ἠκούσατε Ⓜ ἑαυτόν. τότε μὲν γὰρ μὴ τὸ κοινὸν τόμον τῆς Ⓠ τῆς φύσεως ἐδίκαιον ἀπατηλάφαι θεσμοί· ἐπὶ τοῦδε γὲ πολλὰ ὁμοῦ συνδιαμάρτυρα, ἃ τῆς φυσικῆς ἀναγκης ἰσχυρότερα τῆς πλάνης ἴσχυ. ὅταν γὰρ ἐννοήσω ὃ μιαρόν, ὃ μηδὲν ἠδικηκός, ὃ τοῦδε τοῦ παιδὸς ἐκδοθὲν, ὃ τῶν προγονικῶν βασιλείων
χ. ἐκ εἰκίας ἀπαναθὲν, καὶ " τῆς ἐν οἰκίᾳ τρυφῆς καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀλλαξάμενον τὴν ἐν ἀλωτείᾳ
25 δίαιταν, ἵνα ἀζῇ τῷ μιαρῷ θαρρεῖν ἐκείνῳ πρὸς τὸν Ζωσηχὼν, εἶτα ὑπ' αὐτοῦ κα-
χ. ἀποσφαγῶ. τεργασθεὶς, ἐν τῷ οἴκοι λαμπρῶν δι' αὐτὸν ἀποστερηθὲν, καὶ ὑπ' αὐτοῦ πάλιν " ἀποσφαγθὲν, ἐκμανίου μὲ πάσχω πάθος, τηκόμενός τε ὁμοῦ τὴν ψυχὴν, καὶ ἐξοιδῶν, ὃ μὲν τοῦ θυμοῦ, ὃ δὲ τῆς ἀθυμίας ἐργαζομένης. ὅταν μὲν γὰρ ἐννοήσω Ⓜ μιαρὸν ἐκεῖνον ὁπλιζόμενον, καὶ ὃ ξίφος αἰατεύοντα, καὶ τὴν δεξιὰν κατέχοντα τοῦ παιδός, καὶ τὴν δεξιὰν, ἣ
30 τὴν προγονικὴν ἐσέβετο, ταύτῃ κατ' αὐτῆς ὠθοῦντα ὃ ξίφος, ἀφρίσσομαι καὶ ἀποπίνομαι τοῦ θυμοῦ. ὅταν δὲ πάλιν ἴδω Ⓜ νέον διδοκότα καὶ πέσοντα, καὶ
χ. εἰμάζοντα " εἰμαγμένον ταῖς ἑαυτοῦ εἰμωγαῖς, ἐν Ⓜ πατέρα δικαιολογοῦντα, ἐν τούτων αἴτιον αὐτὸν γεγληκέναι λέγοντα, καὶ τὴν σφαγὴν οὐ τοῦ βασιλέως ὃ ξίφος εἰς Ⓜ λαιμὸν, ἀλλὰ τοῦ γεγληκότος λογιζόμενον, καὶ μηδὲν δικαίμονον ἐκφυγεῖν μήτε ἐπαμύναι ἐ-
35 αυτῷ, ἀλλ' ἀδύνατα λοιπὸν ὦ φυσαιῶν μεμφόμενον, καὶ διεξόδους τὴν πληγὴν, καὶ
χ. ἄκους. " ἀναίσθητα καὶ ἀκηκίζοντα τοῦδαφος, καὶ τὴν γῆν τοῖς τοῦ αἵματος μολύνοντα χρυσοῖς, ἀφικόσθομαι τὰ σπλάγχνα, καὶ σκοτοῦμαι Ⓜ λογισμοῖ, καὶ μυρίας ἀχλὺς ἀθυμίας κατέχεται τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἀλλ' οὐχ ὁ θὴρ ἐκεῖνος ἔπαθέ τι τοιοῦτον οὐδέν· ἀλλ' ὥσπερ
χ. πρὸ ἀγνῶν " τι ἀγνοῦν καθεύδει μέλλων ἢ μάχεσθαι, οὕτω διετέθη πρὸς τὸν μιαρὸν ἐκεῖνον σφαγέα.
40 ἐν ὁμοῦ τε ἅπασι ἑκατὸν ἑκατοντάκις δεξάμενος τὸν πληγὸν, οὐ σφαγεὺς ἐπηγωνίζετο τῷ μιάσματι, τοῖς δοῦναι ἐθέλουσι τὰ πρότερα ἀποκρύψαι φιλονεικῶν. πάλαι μέ τις οἴεται τι τοιοῦτον τὰ φῆς ἐρεῖν, ἐν ὅτι μὴ τὸν σφαγέα ὅτε βεβαίας τῷ φονεύοντι μετέδωκε γῆς. ἐγὼ δέ τι τούτου τολμηρότερον ἕτερον ἐρῶ. τὰς γὰρ αὐτοῦ μελέας ἐκείνας ποιότητα μελούσας αἵματι, ἐν τὸν κοινὸν ἐργασάμενος τραγῳδίδν, ὡς δοκεῖ ὅλως τὸν τολμηρὸν ὁ ἀναιδὴς ἐ

τῆ Πέτρου ἢ Παύλῳ μᾶλλον ὅτι ὁ πατήρ· τοσοῦτον ἢ ἐχθρὸς ἀτελέστερον πλέον, ὅσον τῶν προφητείας αὐτὸν γνώριμον ἡμῖν ἐποίησαν αἱ γραφαὶ μείζον, ἢ τοῦτ' ἔστιν ἡ ὕβρις. Εἰ δὲ καὶ χρεία τις ἦν ἔθνος ἀξιπίστου βούλεσθε, τὸν μὲν Κίλικα εὑρήσει, τὸν δὲ πόλεως ἀσήμου πολίτην, μᾶλλον δὲ οὐδὲ πόλεως, ἀλλὰ κώμης τῆς ἐσχάτης. ἀπὸ Βηθσαϊδὰ γάρ· τῆς Γαλιλαίας δέ ἐστι χωρίον οὕτω καλούμενον, ἐξ οὗ ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἦν. καὶ ταῦτα δέ τις αὐτὸν ἀκούσας, ὕβριστὴν οὐδὲν μᾶλλον ἐχούσας καὶ σεμνόν. τὸ μὲν γὰρ ἁλιεῖς ὁ σκηνοποιὸς φιλοσοφωτέρους τοὺς δὲ ἄλλους χειροτέχνας εὐπειθεστέρους. πόθεν οὖν, εἰπέ μοι, πόθεν πρᾶγμα τοσοῦτον ὑποκρίνασθαι ἐτόλμησαν; ποίας ἐπῆρθησαν ἐλπίσι; ποῦ θαρρήσαντες; ἆρα τῷ κελεύσματι καὶ τῷ ἀγκίστρῳ; ἢ τῇ σμίλῃ καὶ τῷ πυκνῷ; οὐκ ἀπειλοῦντες ἀπάγξεσθέ που, ἢ καταπερπερεύσεσθε ἑαυτοὺς, τοσαύτῃ ὀφλισκάνοντες ὕβρει; θαῦμα δ', εἰ βούλεσθε, καθ' ὑμᾶς τὸ ἀδύνατον τοῦτο γενέσθαι δυνατόν, καὶ τὴν μὲν ἀπὸ τῆς λιμνοπλοΐας ἀειλογίαν λέγω, ὅτι καὶ τὸ σῶμα τοῖς ἐμοῖς νεκροῖς ὁμοίωσε, τὴν δὲ ἐκπύλωσιν καὶ τὸ σκηνορραφεῖν ὑφέρπειν πάντα δι' ἐκείνου κομπάζειν ἐκείνῳ τοὺς τῆς ἱματίων αὐτοῦ. τίς οὕτως ἐμεμήνει τῶν ἐκείνου ἀκουόντων, ὡς φλυάροις ῥήμασι πιστεῦσαι περὶ πραγμάτων τοιούτων; ἀλλὰ δὴ ἢ μηδεὶς τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροτέχνης αὖθις εἰπεῖ τι περὶ ἑαυτοῦ τοιοῦτόν ποτε, ἢ ἕτερός τις περὶ αὐτοῦ; κεῖται εἰ τὰ ἡμέτερα πλάσματα ἰσχυρότερα τῶν ἐκείνου βυκολωτέρων τὰ τοιαῦτα φυσᾶσθαι εἰκὸς ἦν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ οὐκ εἶχον εἰς ἑτέρους ἀνενεγκόντες ἐκεῖνον τὸν, ἐλπίσαι τ' πλάσματος περιέσεσθαι· ὑμεῖς δὲ μετ' ἐκείνους, εἰς ἐκείνους ἅπαντες ἀναφέροντες αἰεὶ τὸ πλάσματος κατατόλμησαι, τῷ ἀναδείγματος τῶν πρώτων τοῖς δευτέροις ἀναχαλωμένου θαρρεῖν, ὡς οὐδενὸς ἐν τῇ γῇ τοιοῦ ἔχοντος, ἀλλὰ πάντων ἐξεπιστῶν καὶ μεμηνότων, καὶ τοῖς βουλομένοις ἀξιοῦν ἅπασιν, ἅπερ ἀνὴρ ἐθέλουσι, περὶ ἑαυτοῦ λέγειν τε καὶ πιστεύεσθαι. λῆρος τοῦτο καὶ γέλως καὶ μωρίας ἑλληνικῆς ῥήματα. καθάπερ γὰρ ἂν εἴ τις παραθείη τοξεύειν ⟨Ⓦ⟩ οὐρανόν, ὡς ἁρπάξων αὐτὸν τοῖς αὐτοῦ βέλεσιν, ἢ ⟨Ⓦ⟩ ὠκεανὸν ἐξαντλῆν, ὡς κενώσων αὐτὸν ταῖς ἑαυτοῦ χερσίν, οὐδεὶς ὅστις οὐ γελάσεται τῶν ἀσόφτερων αὐτόν, ⟨Ⓠ⟩ οὕτω σεμνότερα καὶ δακρύσονται δάκρυσι πολλοῖς· οὕτως ὅταν ἡμῖν ἕλληνες ἀπιστῶσι, γελᾶν αὖθις καὶ δακρύειν χρεών· πολλῷ γὰρ τῷ ⟨Ⓦ⟩ οὐρανοῦ πρώτου καὶ τῶν ἄνωθεν κενώσει ἐλπίζοντες ἀπορώτερόν ἐστι διηγήσασθαι πράγματα. οὔτε γὰρ ὁ φῶς ἔσται σκότος ποτέ, ἕως ἂν ἡ φῶς, οὔτε ἡ τῶν περὶ ἡμῶν πραγμάτων ἀλήθεια διελεγχθήσεται. ἀλήθεια γάρ ἐστι· τούτου δὲ ἰσχυρότερον οὐδέν.

Ὅτι μὲν οὖν καὶ τὰ ἀρχαῖα, ἃ ἀκηκοέναμεν, τῶν πρόσθεν ὁρωμένων οὐχ ἥττονός ἐστι πίστεως, πᾶς ὅστις οὖν μὴ παραπαίων καὶ ἐξεπικὼς ὁμολογήσειεν ἄν. ἵνα δὲ καὶ ἐκ περιουσίας τὸ νίκιον ἀρώμεθα, βούλομαι καὶ ὅπερ τῆς ἡμετέρας ψήφου ψηφισώμενόν τι παραδοῦναι εἰπεῖν. ἀλλὰ μὴ θορυβηθῆτε, εἰ ξένον τι καὶ παράδοξον ἐρῶ ἐφ' ἡμῖν πιστεῖς, εἶτα ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας ἀρξόμενος τὸ διηγήματος ὑφαίνειν τὸν ἔλεγχον. ὅτε γὰρ μίξεις ἐκείνων ἐπισυμβαίνει, ὅτι ἀλλότρια τῆς τέως εὐπρεπείας ἐρῶ τὰ παλαιά. ἄλλως γὰρ ἐκάτερα ἔχειν, καὶ ἀναζωπυρῶσαι τὸν ἀκολουθίαν αὐτῶν οὐκ ἔνι. Εἴσεσθε δὲ καλῶς, αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀκούσαντες. ἐλθέτω δὴς βασιλεὺς ἐπὶ τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁποῖός δὴς ἦν οὗτος ὁ βασιλεύς, οὐκ ἔγωγε λέγω· ὃ δ' ἄγος, ὅπερ ἐπολύμηνεν, ἀκούσαντες, εἴσεσθε καὶ ἐκεῖ τὴς λοιπῆς τῶν ὄντων ὠμότητος. τί οὖν ὃ ἄγος ἦν; ἔδοξεν ἔθνει τινὶ τῶν ἐκείνῳ πολεμιώτων τῷ βασιλεῖ καταλύσαι τὸν πόλεμον, καὶ μήτε ἑτέρους κτεῖναι, μήτε αὐτοὺς ὑπὸ ἑτέρων κτείνεσθαι τὸ λοιπόν· ἀλλὰ πραγμάτων μὲν ἀπαλλάξαι καὶ κινδύνων καὶ φόνων, σίγλου δὲ τοῖς ὑπὸ ἀρχουσι, καὶ μηδὲν πλέον ὑπὲρ ζητεῖν τῶν ὄντων· κρεῖττον γὰρ εἶναι μετ' ἀφοβίας ὀπτᾶσθαι μετρίων, ἢ τὰ πλείονος ἐφιεμένους διδυσκέναι καὶ τέμνειν αὖ, καὶ κακὰ κακῶς αὐτοῖς τε καὶ ἑτέροις διδόντας καὶ πρὸ ἑτέρων λαμβάνοντας ζημίαν. δόξαν δὲ καταθέσθαι

χ. ἐσομένα

χ. αὐτοῖς τε

τῆς ἐπεισόσαν. ἀλλ' ὅμως τοσαύτης ἀπολαύσασα ἡσυχίας καὶ ὑπὸ σοφῶν διοχληθῆσά ποτε τῆς ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας ἡ πλάνη, ἀφ' ἑαυτῆς ἐσύρεθη, καὶ πρὸς ἑαυτὴν διέπτοι· καθάπερ τῶν σωμάτων τὰ τηκεδόνι παραδοθέντα μακρᾷ, καὶ μηδενὸς αὐτὰ βλάπτοντος, αὐτόματα φθείρεται, καὶ δι' ὀλιγότητα τῆς μακρᾶς ἀφανίζεται. ὥστε εἰ καὶ μὴ τίλεσι ὁ Σατανικὸς οὗτος ἐξηλείφθαι γέλως ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ἰσχνά γε καὶ ὑδηλότροπα ποιῶσαι θαι καὶ ὑπὸ τῶν μηγόντων ὑμᾶς. τῷ γὰρ πλείονος καθαιρεθέντος τὸ οὕτω χρόνῳ βεβηκέναι, πρὸς τὸ λειπομένου τοὺς φιλοτιμήσει λειπεῖν. τοῦτ' γὰρ πόλεως ἀλύσεως, καὶ τειχῶν κατεσκαμμένων, καὶ βουλευτηρίων καὶ θεάτρων καταχωμένων, καὶ τῶν τὸ πλῆθος πάντων διηρημένων, τοὺς μὲν ἰδίων ἡμικαύστους καὶ οἰκιῶν ὀλίγων ἐγγὺς μέρη, καὶ γεραίδια μετὰ παιδίων μικρῶν, ἀμφισβητήσειε τῷ νικήσαντι τὸ πρὸς ἡμᾶς τοῦ πλείονος, ὡς οὐ δυναμένῳ κατεργάσασθαι τὸ πρὸς λειφθέν. ἀλλ' οὐ πάντων τῶν ἀλιέων τοιαῦτα· ἀλλὰ καθ' ἑκάστην αὐτῶν τὴν ἡμέραν καὶ ταῦτα οὐ διὰ βίαν τινὸς καὶ ἀνίσεως εἰς τὴν ἡμετέραν εἰσαγθέντα βίον, ἀλλὰ διὰ θλίψεων καὶ πολέμων καὶ μάχης. ὁ μὲν γὰρ ἐλλείσμος πάντα χοῦ τῆς γῆς ὀλιγάκις, καὶ τὰς ἀπάντων ἀνθρώπων ψυχὰς κατασχών, οὕτως ὕστερον μετὰ τοσαύτην ἰσχὺν καὶ τὴν ὀπτίδοσιν ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ καταλύθη δυνάμεως· ὃ δὲ κήρυγμα τὸ ἡμέτερον, ὃ μὴ τὸ δι' ὅλης θείας πάντα χοῦ καὶ σώσας βεβαίως, ἔχει τὸν πολεμοῦντας, ἀλλὰ καρὶ καὶ παλαίας καὶ φυτευθείσας ἐκ τῆς τῶν ἀκουόντων ψυχῆς ἐξ αὐτοῦ τῶν προσοιμίων πρὸς ἅπασαν ἰσχὺν ἀγωνίζετο παραπίπτειν τὴν οἰκουμένην, τοὺς μὲν ἀρχάς, τοὺς μὲν ἐξουσίας, τοὺς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, τοὺς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας. οὕτω γὰρ τοῦ ἀοράτου τῆς πίστεως ἀφθάρτου καλῶς, ποταμοὶ δὲ ἄβυσσοι πάντοθεν ἐπέρρεον. ἴστε δήπου, ὡς οὐκ ἔστιν ἴσον τὸ μυρίοις ἔτεσι ῥιζωθὲν ἀνασπάσαι φυτόν, καὶ τὸ ὀλίγα τῆς γῆς ἀρθῆναι τοῦ. ἀλλὰ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπέκλυζε μὲν ἔτι μικρὸν ὄντα τὸ ἀσύνθετον, ὡς ἔφην, τῆς βασιλείας, τὸ τῶν σωμάτων πέλαγος. ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐσβέσθη τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μείζων γενόμενος καὶ φοβερώτερος πάντα ἐπῆλθε χέως, τὰ μὲν τῶν ἐδρῶν καταλύων καὶ ἀναλίσκων βιάίως, τὰ δὲ τῶν οἰκείων ἀνιστῶν καὶ ὑπὸς ὕψος ἄφατον αἴρων, καὶ τοὺς ἀνδρῶν βύτελῶν καὶ ἀσήμων ὑπερτιθεμένων αὐτοῦ. ὃ δὲ ἅπαν οὐκ ἰῶ τῶν ἁλιέων σκείνων οὔτε τὰ ῥήματα, οὔτε τὰ θαύματα, ἀλλὰ τῆς εἰς αὐτὸς ἐνεργούσης δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ. τῶν γὰρ τοῦτα ἐργασαμένων ὁ μὲν ἰῶ σκηνοποιὸς ὁ Παῦλος, ὁ Πέτρος δὲ ἁλιεύς. καὶ οὐκ ἀν οὕτως εὐπλέοι καὶ ταπεινοῖς πλάσαι τι τοιοῦτον ἐπῆλθέ ποτε, πλοῦ εἰ μηνεθαί τις αὐτοῖς φαίη καὶ παραπέμπειν, ὅπῃ δὲ οὐκ ἐμάνθανον, δῆλον ἐξ ὧν εἰπόντες κατόρθωσαν, καὶ οὐκ τῶν ἐπὶ γῆ τῶν πιθομένων αὐτοῖς. οὐκ ἀν οὖν ποτε τοιαῦτα ἐφύσαντο, οὐδὲ σκόμπασαν ἁπλῶς. καὶ γὰρ, ὅπερ ἀρχόμενος ἔφην, ὁ μέλλων ἐξαπατᾶν, ψεύδεται μὲν, ψεύδεται δὲ οὐχ οὕτως, ὡς πᾶσι δῆλόν θαι καταφανής. εἰ γὰρ καὶ τῶν προσωμάτων σκευασμένων, καὶ τοσούτων μαρτυρούντων τῷ τέλει, τῶν τι σὲ σκείνοις πιστευσάντων τοῖς χρόνοις, καὶ τῶν ἐξ σκείνου πάντα χοῦ ταῦτα ἀδόντων, οὐ πρὸς ἡμῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ βαρβάροις, καὶ τοῖς σκείνων μᾶλλον σκτὸς ἑλληνιζομένοις, ὅμως οἱ τινες μὴ τοσαῦτα τεκμήρια καὶ τῆς οἰκουμένης, ὡς εἰπεῖν, ἁπάσης τὴν μαρτυρίαν, οἱ πιστεύσουσι τοῖς γεγυμνωμένοις, καὶ πολλοὶ οὕτως ἀσασανίστως καὶ ἀνεξετάστως, τίς δὴ παρὰ τὸν λόγον μήτε προάγματα θεασάμενος, μήτε μαρτυρίας ἀξιοπίστους τούτων ἔχων, ταύτην δὲ τὴν πίστιν ἐδέξατο τῇ ψυχῇ; τί δ' ὅλως καὶ ἐπῆρε πλάσαι καὶ ζωγραφῆσαί τι τοιοῦτον αὐτούς; οὔτε γὰρ λόγων ἰσχύι (πῶς γάρ, ὧν θάτερος οὐδὲ γράμματα ὅλως ἠπίστατο;) οὔτε χρημάτων ἐπαρρώνει δειλοσία (καὶ γὰρ τῆς ἀναγκαίας μόλις ἀπορεῖν ἔφην, ἀπὸ τῆς τῶν χειρῶν τέχνης ζῶντες ἀμφότεροι) ἀλλ' οὐδὲ ὅτι ἡμῶν λαμπρότητι πρὸν αὐτοῖς μεγαλοφροσύνη. τὸ μὲν γὰρ οὐδὲ τὸν πατέρα ἴσμεν ὅστις ἰῶ (οὕτως ἰῶ ἄσημος καὶ ἀφανὴς)

χ. ὡς ἔφθην ὑπεν.

χ. σποδόπιες

χ. ἐξεστίρω

χ. μεγαφρονῶν

ξεις (ἴσχυε γὰρ οὐ παύσας, ἀλλ' οὐδὲ πάντων αὐτῶν, ἀλλ' ἑνὸς ἢ δύο, ἢ τοὺς ἀριθμητοὺς) ὄψεται σὺν ἐμοὶ ἀρρωστοῦντας ὅτι τῶν κλισίων κατακειμένους, καὶ ἡ σκιὰ μόνον τῶν μαχαιρίων ἐκείνων ἐφαπτομένη τὰ αὐτῶν ἅπαντα, καὶ τὴν ὑγίειαν ἐργαζομένη· πολλοῖς γὰρ τῶν μαινομένων, τῶν ἱματίων Παύλου οὐδὲν πλέον ἐδίωσε τοὺς τὴν τοῦ κυνὸς αὐτοῦ δαίμονας ἀπαλλαγήν. Εἰ δέ τις τοῦτο τύφοι εἰ λέγοι ἢ τερατείαν πλασμάτων ἀπίθανον, ἀλλὰ τάγε νῦν ὁρώμενα ἰσχυρὰ ὄντα βλάσφημον ἐμφράξαι στόμα καὶ καταισχύναι, καὶ τὴν ἀγαλλίασιν γλώττης ἀποκρύψαι δύνασθαι. οὐ γὰρ ὅτι ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένῃ, οὐ χώρα, οὐκ ἔθνος, οὐ πόλις, ἔνθα ταῦτα οὐκ ᾄδεται τὰ τοῦ Δαβὶδ δόξα, οὐ θαυμαζόμενα ποτέ, εἰ πλάσματα λύει. ἢ τὸ λόγου τὴν μαρτυρείαν ὑμᾶς δὲ τοὺς ἀκροατὰς ταύτην ἡμῖν. οὐ γὰρ δεησόμεθα περὶ ἑτέρων τὴν πίστιν τῶν λεγομένων λαβεῖν, ὑμᾶς τῶν ἐμφανῶν ταύτην περὶ ἐχομένων ἡμῖν. Εἰπὲ γάρ μοι, ὅταν τὴν Ζωροάστρου σκηνὴν ἢ Ζάμολξιν οὐδὲ ἐξ ὀνόματος ἴσασιν οἱ πολλοί, μᾶλλον δὲ οὐδὲ εἷς, πλὴν ὀλίγων τινῶν; ἆρ' οὐχ ὅπερ πλάσματα λύει τὰ περὶ ἐκείνου λεγόμενα ἅπαντα; κἀκεῖνοι κἀκεῖνοι τὰ ἐκείνου σεμνύνοντες, δεινοὶ γόητες εἶναι δοκοῦσι, μὴ γοητεύσαντος θύρᾳ καὶ ἐργάσασθαι, οἱ δὲ συσκιάσαντος ψεύδους τὴν τῶν λόγων πιθανότητα. ἀλλὰ πάντα μάτην γέγονε καὶ εἴληφε, ὅταν ἡ τῶν λεγομένων ὑποθήκη σαθρὰ καὶ ψευδὴς οὖσα τύχῃ· ὥσπερ οὖν ὅταν ἰσχυρὰ καὶ ἀληθὴς, ἅπαντα πάλιν μάτην γέγονε καὶ εἴληφε τὰ περὶ αὐτὸν ἀναζητεῖν ὑπονοούμενα παρὰ τῶν ἐχθρῶν. οὐδὲν μὲν γὰρ ὄφελος βοηθείας ἢ τῆς ἀληθείας ἰσχύος· ἀλλὰ κἂν μυρίους ἔχῃ τοὺς συνεπιλήπτους αὐτῷ, οὐ μόνον οὐκ ἀφελεῖ, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἐπιτρέπειν δοκούντων φανερώτερα καὶ ὑψηλότερα ἀμύσει, τῶν ἴσχυν κτησάντων ἑαυτοῖς καὶ μαινομένων καταγέλαστα. τὰ μὲν γὰρ περὶ ἡμῶν, ἅπερ πλάσματα εἶναι, καὶ τύραννοι καὶ βασιλῆς, καὶ λόγων ἄκραι σοφισταὶ, πάλαι δὲ καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες καὶ μάγοι δαίμονες καθελεῖν ἐπεπόνθασιν, καὶ * ἐξεπαίδευσεν ἐπ' αὐτοῦ ἡ γλῶσσα αὐτῶν τὸ θεοφιλὲς λόγιον, Καὶ" βέλη νηπίων ἐγενήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν. ψαλμ. ξγ. ιη. ἐμὲ γὰρ βασιλεῖς τοσοῦτοι ἐκέρδανάν ἐκ τοῦ καθ' ἡμῶν ὀπισθόλης, ὅσοι θεομισίας δόξαν παρὰ πᾶσι" λαβεῖν. ἐμὲ γὰρ τὸν τῶν μαρτύρων δημιοὺς εἰς τὴν τῆς κοσμικῆς φύσεως ὄζουσαν ἀπιθανότητα ἀπιθάνου, μωρίοις ἑαυτοὺς καὶ ζωνιῶδει σκιβαλίοντας οἰκείοις. οἱ δὲ φιλόσοφοι καὶ δεινοὶ ῥήτορες δόξαν πολλὴν, οἱ μὲν ὅτι σεμνότητι, οἱ δὲ ὅτι λόγων δεινότητι παρὰ τοῖς πολλοῖς ἔχοντες, μὴ τὴν τοὺς ἡμᾶς μάχῃ καταγέλαστοι γενέσθαι, καὶ παίδων ληρούντων ἁπλῶς οὐδὲν διαφέρειν ἔδοξαι. ἀπὸ γὰρ ἐθνῶν καὶ δήμων τοσούτων καὶ σοφῶν τινα, οὐκ ἄσοφον, οὐκ ἄνδρα, καὶ γυναῖκα, ἀλλ' οὐδὲ παιδίον μικρὸν μεταπεῖσαι ἴσχυσαν· ἀλλὰ τοσοῦτός ὅσον τῶν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένων ὁ λόγος, ὡς ἀφανισθῆναι καὶ τὰ βιβλία πάλαι, καὶ ἅμα τῇ διαβολῇ καὶ ἀπολέσθαι τὰ πολλά. Εἰ δέ που τι καὶ σύρεται νῦν σῳζόμενον εὕροι τις ἄν. τοσοῦτον ἀπέχομεν βλάβην τινὰ παρὰ τῆς ἐκείνων ὑποπτίθεμεν ὀπισθουλῆς· οὕτω καταγέλαστος τῆς πολλῆς τῶν μηχανημάτων αὐτῶν περιεργίας. οὔτε γὰρ εἰ τὰ σώματα ἀδαμάντινα καὶ ἀθάνατα ἦν ἡμῖν, σκῆπτρον καὶ ὄφις καὶ πῦρ ταῖς χερσὶν ὑποσφίγγοντες ἐδυσωπήσαμεν ἄν, ἀλλὰ καὶ ἐπεδηλήθημεν· οὔτε ὅπῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν τοιαύτην κατεσκεύασεν ὁ Χριστὸς, τὰ φάρμακα τῶν ἐχθρῶν ἔχοντες διεδιήκαμεν. Εἰ γὰρ ἐπήμων ὀφεῶν καὶ σκηπτῶν καὶ πάσης τῆς τοῦ δράκοντος τυραννίδος πατρὶς ἡμῖν ὑπετέτακτο, πολλῷ μᾶλλον ἐπαίω σκωλήκων καὶ κνιφάρων. τοσοῦτον γὰρ ὁ μίσων τῆς τέχνης βλάβης τοὺς τοῦ σκώληκος τοῦ πονηροῦ δαίμονος ὑποδουλοῖ. καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα, ταῦτα· τὰ δὲ ὑμέτερα, ἐπολέμησε μὲν αὐτοῖς οὐδὲν οὐδέποτε· οὐδὲ γὰρ δεῖ χειστιανοῖς ἀνάγκη ἡ βία καταστρέφειν τὸν πλησίον, ἀλλὰ καὶ πειθοῖ καὶ λόγῳ καὶ τοῦ σκοπεῖν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐργάζεσθαι σωτηρίαν· ὅτου οὐδὲν τῶν τὰ * Χριστοῦ φρονούντων βασιλικὰ δόγματα καθ' ὑμῶν ἔθηκε τοιαῦτα, οἷα καθ' ἡμῶν οἱ τῶν δαιμόνων ὑπερασπίσαντες

τες

Ⓒολίων· Ⓒ γὰρ μηδέποτε ἐκ τῶν ἡμετέρων χορεύσθαι συμφοραῖ, μηδὲ εἰδότες ὄρχησιν ἀλλ' ἢ τὴν ἀπὸ τῆς μάχης τῆς πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' ἀθλιώτατα λυπῶντες αὐτόν, καθάπερ οὐκ ἀρκοῦσαν αὐτῷ ἐμπλῆσαι Ⓜ θυμὸν ὃ γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπὸ πρωΐας ἐκ βοῆς εἰς ὀρθρινὸν αὐτῷ καταστρέφεσθαι βαρβαρικῆς, ἐπιτίθεται ξένῳ αἰδροφωνίας πρόξενον, ἐκ νεότητος ἐπισπάσασθαι δόξαν συμφορᾶς. οἷς γὰρ ἐλπὶς πεῖθειν τὰς τῶν ἀνηρημένων σφαγάς, τούτοις ἔπεισεν εἰς τὴν ἀθλίαν ἐκείνην μιαιφονίαν προσάγειν αὐτούς. ἢ ἵνα μὴ μόνον Ⓐ πρὸς τῶν αἰθέρων πλήκτης ἀπομάζωνται νόμος; ἢ τοῦ τῆς φύσεως αὐτοῦ θεσμοὺς ὑπερβαίνειν αἰσθάνεσθαι, αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν ἐκβακχεύσαντες, ἢ Ⓜ ἀπόντων ἐναγίσαι φόνοις εἰς τὸ τῶν ἀνθρώπων εἰσάγοντες βίον. τοσοῦτος γὰρ ἔρρουν ἄτω λοιπόν, ὡς τοῦ γε- χ. ἐλλείπων
ληκότας, ἅπαντας ἔλθεσθαι· ἢ οἷς ἐχρῆν μάλιστα παίντων θαρρεῖν, τούτους μάλιστα παίντων δι' ὑποψίας εἶχεν ἐκ περιφρονῆς. Ⓐ γὰρ ἀλάστορες ἐκεῖνοι, δι' οὓς ὁ Θεὸς αὐτοῦ ὅτι τὴν θυσίαν τῶνδε τῶ κόσμω προήγαγε, δι' τούτων αὐτοῦ τοῦτ' ἐκβαλεῖν ἐφιλονείκησε τῆς δωρεᾶς, τοῦ προῆς ὃ ζῆν ὑπηρετησαμένους, τούτους ἢ τῶ θανάτω καταδίκασαι τὰς αἰτίας· ὥσπερ ὑπεύθυνα βουλόμενοι, ὅτι πλέον αὐτοῖς τοῦδε γέγονεν ἐκ τῆς ἀγαθότητος τοῦ χ. τέκνα
Θεοῦ. οὐ γὰρ ἑτέρων δίκαιοι σφαγίων, ἀλλὰ τῶν φυσαμένων αὐτῶν. Ταῦτα, εἰ καὶ θαῦμά τι προκαλοῦνται μέγα, μὴ ὅτι εἴ τι καὶ ἐλλείπει μικρὸν καὶ τοῦδε ἄξιον λόγου, ἐκ πολλῆς γέμει ἀπάτης ἐμοῦ· ἀλλ' εἰ καὶ μεγάλα ἐμοῦ τὰ γινόμενα, ταῦτα, ἅπερ εἶπον, τοῖς μὴ λίαν ἐξεπκάστοις ἐγκλήματα σῴζει, τίνες ἦσαν Ⓐ καὶ ἐκεῖσε ἐργαζόμενοι, πῶς μαίροι, καὶ χ. λείπεται
παμμίαροι, καὶ πάντα ἐπ' ἀνάγκῃ καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς καταστάσεως τυραννούσης τὰ ἡμέτερα. ἀλλ' οὐκ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς τοῦτον τὸν τρόπον ἐπέταξεν ἡμῖν· ἀλλὰ θαυμαστὸς ὢν καὶ τὰ περίεργα, καὶ τὰ περιττώματα, τῶν θαυμάτων οὐκ ἦττον, τοῦδε παίντων αὖ περισκιωσῖτο δικαίως, καὶ πῶς ἂν εἴη Θεός. τὸν γὰρ τοιοῦτον ταύτην αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. καὶ χ. αὐτὸν
ὃ θαυμαστότερον, ὅτι τῆς ἀγελαίας καὶ ἀπίθανους τυραννίδος οὐ τοῦ περισκιωσάμενος αὐτὴ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοῦ βλασφημεῖν ταύτην αὐτὸν ἐκείνους ἀπήλλαξεν. οὐδὲ γὰρ ἐλλιπῶν τις ἔτι ταύτῃ θυσίας τοῖς ἑαυτῶ δαίμοσι περισκήψει ἀνάγκας αι. τοσαύτη πρὸς ὃ ἡμέτερον αἰὲ φιλεῖ θεραπεία κέχρηται γένος· ἢ ὧν Ⓐ δαίμονες τοῦ ἑαυτῶν φίλους εἰργάσαντο κακῶν, μείζονα ὁ Θεὸς αὐτοῦ ἐχρῆν ἐποίησε ἀγαθά. Ⓐ μὴ γὰρ δαίμονες τοῦ θεραπεύοντας αὐτοῦ ἢ ἁμαρτίας, τῶν οἰκείων παίδων γένεσθαι σφαγέας ἀνάγκασαι· ὁ δὲ χ. τοῖς ἐκφοβοῦσι
Χριστὸς τὰς ἀποστρεφομένους αὐτὸν τούτων τῶν ὑπερμεγέθων ἀπήλλαξεν, ἢ τῆς θεομάδος λειτουργίας τὸν ἀτέλεστον καὶ τὸν θαυμαστὸν ταύτην εἰρηνεύσαντα οὐκ εἰς τὰς οἰκείους μόνους ζωοποίησεν, ἀλλὰ ἢ εἰς τὰς ἀλλοτρίους ἐξήγαγε· δεικνὺς ὅτι σκληροὶ μὲν τύραννοί τινες, ἢ τῶ γένει ἡμῶν ἐχθροὶ ἢ λυμεῶνες εἰσι (διὸ καὶ τοῖς ἐκπεσοῦσιν, ὡς ἀλλοτρίοις ἐπέχρῃσεν· ἢ γὰρ ἦσαν ἀλλότριοι) ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ δημιουργὸς ἢ σωτὴρ τῶν πάντων γένους αἰθέριον, αὐτὸς ἰδού. διὸ ἢ τῶν ἀλλοτριωθέντων, ὡς ἰδίων, ἐφείσατο. καὶ γὰρ ἰδοὺ ἴδιον ἔργον αὐτοῦ, πᾶσαι τῶν ἀνθρώπων φύσις, καθὼς ἐκ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ φησιν· Εἰς τὰ ἴδια ἦλ- χ. ἴδιον, α. μ.
θε, ἢ Ⓐ ἴδιοι αὐτὸν οὐκ ἔδεξαντο. ἀλλὰ πᾶσαι μὲν αὐτοῦ καταλιπὼν τὸν φιλανθρωπίαν, οὐ τῶ πρώτως κτισθέν· ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς τοῦ αἰῶνος τοῦδε αὐτῆς φθάσασα ἡ ὡς, καὶ τοσαύτην ἔχουσα δύναμιν, ὅσην τὰς ἀσωμάτους δυνάμεις εἶχεν, οὐδὲ οὕτως ἐφάνη τῆς χ. σῶ
ἀξίας πρότερ. ὅσον γὰρ ὄντι ἀγαθὸς, μόνος οἶδεν αὐτὸς· ὅσῳ ἢ μόνος ὄντι· οὕτως ἀ- γαθός.

Θεσπίζω οἷα τοῖς μαθηταῖς φησι· Αμὴν, ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, ἢ μείζονα τούτων ποιήσει. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαύτης αὐτὸς μετέδωκε τῆς ὑμῶν, μὴ λίαν ἢ ἀπείρως ὢν ἀγαθός. Εἰ δέ τις ἡμῖν ἀμφισβητοίη, πολλὰ ἔχει οὗτος ὁ λόγος, ὃ βιβλίοις μὲν χθὲς λεχθὲν, ὃ καλεῖται μὲν Ἀποστόλων Πρά- ξεις,

πρὸς ὀδόντας θηρίων ἐκεῖνοι· ἀλλὰ καὶ τοῦ, τὸ χαλεπώτατον τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν, τὴν ὀργὴν ἐκοίμισεν. Ὑπὲρ δὴ τούτων ἁπάντων εὐχαριστήσωμεν τῷ Θεῷ, ὅτι καὶ μάρτυρας οὕτω γενναίους ἡμῖν ἐχαρίσατο, καὶ ποιμένας μαρτύρων ἀξίους, εἰς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, τιμὴ, κράτος σὺν τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ξδ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟΝ ΒΑΒΥΛΑΝ Λογ. β. ΚΑΙ κατὰ Ἰουλιανοῦ, καὶ πρὸς Ἕλληνας.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μέλλων πρὸς τὸ πάθος ἤδη χωρεῖν, καὶ τὸν θάνατον ἀποθνήσκειν τὸν ζωοποιὸν, αὐτῇ τῇ τελευταίᾳ νυκτὶ καλέσας ἰδίᾳ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς, ἄλλα τε διελέχθη πολλὰ καὶ παρῄνεσε, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων εἶπέ τι καὶ τοιοῦτον αὐτοῖς· Ἀμὴν, ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει. Καίτοι πολλοὶ ἕτεροι διδάσκαλοί τε ἐγένοντο, καὶ μαθητὰς ἔσχον, καὶ θαύματα ἐπεδείξαντο, καθὼς Ἑλλήνων παῖδες κομπάζουσιν, ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς οὐδέποτε ἐκείνων τοιοῦτον οὐδὲν οὔτε εἰς νοῦν ἐβάλετο, οὔτε εἰπεῖν ἐτόλμησεν. Οὐδ' ἂν ἔχοιεν Ἑλλήνων παῖδες, κἂν πάντα ἀναισχυντοῖεν, ἐπιδεῖξαι παρρησίαν ἢ λόγον τοιοῦτον κείμενον παρ' αὐτοῖς. Ἀλλὰ φάσματα μὲν τῶν κατοιχομένων, καὶ νεκρῶν τινων εἴδωλα δεῖξαι πολλοὶ πολλοὺς παρ' αὐτοῖς θαυματοποιοὺς φασὶ, καὶ φωνάς τινας ἀπὸ μνημείων ποιῆσαι ἐξηχῆσαι λέγουσιν. Ὅτι δέ τις τῶν ζησάντων ἀνθρώπων καὶ θαυμασθέντων παρ' αὐτοῖς, ἢ οὓς μετὰ τελευτὴν ἐνόμισαν εἶναι θεοὺς, εἶπέ τι τοιοῦτον τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, οὐδὲ εἷς ἂν αὐτῶν ἰσχυρίσαιτό ποτε. Καὶ τὴν αἰτίαν δὲ, εἰ βούλεσθε, ἐρῶ, διατί τὰ ἄλλα πάντα ἀπηρυθριασμένως καὶ γυμνῇ ψευδόμενοι τῇ κεφαλῇ, τοιοῦτον οὐδέποτε οὐδὲν πλάσασθαι ἐτόλμησαν. Οὐ γὰρ ἁπλῶς, οὐδὲ ἄνευ τινὸς λόγου ταύτης ἀπέσχοντο τῆς μηχανῆς· ἀλλ' εἰδότες τοὺς κακούργους τοὺς λυμεῶνας ἐκείνους, ὅτι τὸν μέλλοντα ἀπατᾶν, πιθανὰ ἅπαντα καὶ πολλῆς γέμοντα κομψείας καὶ πρὸς τὸ * φωραθῆναι δυσέλεγκτα σκευωρῆσαι χρή. Καὶ γὰρ οἱ δεινοὶ τῶν τε ἰχθύων, τῶν τε ὀρνίθων θηρευταὶ [ἔθος] οὐ γυμνὰ προτιθέναι τὰ θήρατρα, ἀλλ' ἐπὶ δελέατι πάντοθεν αὐτὰ περιστείλαντες ἀκριβῶς, οὕτω τῆς ἄγρας περιγενέσθαι ἑκατέρας ἑκατέρως. Εἰ δὲ ἐκκαλύψαντες αὐτὰ, τοῖς ἁλίσκεσθαι μέλλουσιν οὕτω παρέχοι ὁρᾶν, οὔτε ἰχθὺς, οὔτε ὄρνις τῶν ἀρκύων ἐκείνων ἐντὸς ἂν ἐγένετό ποτε· μᾶλλον δὲ οὐδ' ἂν τὴν ἀρχὴν προσῆλθον αὐτοῖς, ἀλλὰ κεναῖς ἂν ἕκαστος οἴκαδε ἀπῆλθε χερσὶν, ὅ τε θαλάττιος, ὅ τε χερσαῖος θηρατής. Ἐπεὶ οὖν καὶ τούτοις σαγηνεύειν ἀνθρώπους προὔκειτο, οὐκ ἔρριψαν γυμνὴν τὴν ἀπάτην εἰς τὸ τοῦ βίου πέλαγος· ἀλλὰ πλασάμενοι καὶ συνθέντες τὰ δυνάμενα τοὺς ἀλογωτέρους ἕλκειν, τὸ περαιτέρω προελθεῖν ἐφείσαντο τοῦ ψεύδους, δεδοικότες τὴν ὑπερβολὴν, καὶ φοβούμενοι μὴ τῇ τῶν δευτέρων ἀμετρίᾳ καὶ τὰ πρότερα ἀναλύσωσιν. Εἰ γὰρ εἶπον, ὅτι τοιοῦτόν τι παρ' αὐτοῖς ἐπηγγείλατό τις, οἷον ὁ ἡμέτερος σωτὴρ τοῖς μαθηταῖς εἶπε τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ οἱ παρ' αὐτῶν ἠπατημένοι κατεγέλασαν ἂν αὐτῶν, ὡς οὐδὲ πιθανὰ ψεύσασθαι δυνηθέντων. Τὸ γὰρ τοιαῦτα καὶ προλέγειν καὶ πληροῦν μετὰ ἀληθείας, τῆς μακαρίας ἐκείνης δυνάμεως μόνης ἐστίν. Εἰ δέ τι καὶ δαίμονες ἴσχυσάν ποτε φαντάσαι τοὺς ἠπατημένους μικρὸν, ἀλλ' ὅτε οὔπω τοῦ φωτὸς ἡ πηγὴ γνώριμος ἦν τοῖς πολλοῖς, καὶ τότε δὲ αὐτόθεν ἐδείκνυτο, ὅτι δαιμόνων ἦν ἔργα τὰ τελούμενα, τῇ τε ἄλλῃ ἀπάτῃ, καὶ ταῖς θυσίαις αὐταῖς. Τὸ γὰρ ἀνθρωπίνοις αἵμασι τοὺς ἑαυτῶν προστάττειν φοινίττεσθαι βωμοὺς, καὶ παρὰ τῶν ἀνιερώντων τὰ τοιαῦτα αὐτοῖς κελεύειν ἱερεῖα καταβάλλεσθαι, τίνα οὐκ ἂν ἀποκρύψειε μανίας ὑπερβολήν;

Ioan. 14. c.

χ. πνευ

*μὴ

χ. θηραταί

χ. ἐγένετο

Θεὸς ἐποίησεν ὅτι ἐκεῖ τὴν βασιλικὴν μετὰ τῶν ἐθνῶν τοῖς Ἑβραίοις διελόγετο, ζωντανῶν τε καὶ τάλας αὐτὴν ἐκάλυπτεν, οὐκ ἀπὸ τῆς προαιρέσεως ὅτι τε πόλις ἄγει τὰ μιάσματα. ὁ μὲν οὖν μάρτυς ἐκόφη, ὁ δὲ δαίμων οὐδὲν οὕτως ἀδύνατος ἀπέλαυνεν· ἀλλὰ βλάπτειν ἐμηδύνατεν ὅτι ὅσα μὴ μάρτυρες μετανάστας δύναται ὅστις, χεῖρας δὲ μάρτυρες λαφύγμῶν ἀδύνατον. ὁμοῦ τι γὰρ ἡ λάρναξ ὅτι τὴν πόλιν ἔλαχεν, καὶ κεφαλὰς ἀνθρώπων ὅτι τὴν κεφαλὴν ἤρχετο τοῦ ξοάνου, καὶ τὰ πάντα κατέφλεγε. κρίνοιτο εἰ καὶ μὴ προέτρεψε, τότε γοῦν εἰκὸς ἦν ὀργισθῆναι Ⓦ αὐτῶν βασιλέα, καὶ τὴν ὀργὴν ἀφεῖναι εἰς τὸ μάρτυρα τοῦ μάρτυρος, ἀλλ' οὐδὲ τότε ἐτόλμησε· τοσοῦτος αὐτὸν κατεῖχε φόβος. ἀλλὰ κρίνοι Ⓦ ἐμπρησμὸν ὁρῶν ἀφόρητον ὄντα, καὶ τὴν αἰτίαν εἰδὼς ἀκριβῶς, ἠσύχαζε. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ὅτι θαυμαστὸν, ὅτι τὸ μάρτυρα οὐ κατέκαυσαν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ τὴν στέγην ὅλην ἔφλεξαν πάλιν τοῦ ναοῦ ἐτόλμησαν. ἤδη γὰρ, ἤδη ἅπαν οὖσαν τὴν πλησίον, ἐξ ἐλευθέρας, μὴ προαιρέσεως δέ, ὅτι τὴν οἰκείαν ἐκάστοτε καλέσῃ τὸ πῦρ κεφαλήν. ἀφ' οὗ τοῦτο καὶ εἰς τοσαύτην ἐρημίαν κατενεχθέντα Ⓦ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἔρρωσε. οὐδὲ γὰρ ἄλλη τις ἦν αἰτία, δι' ἣν οὐ διώρθωσε τὸ γεγονὸς, ἀλλ' ἡ φόβος μόνον, δι' ὃν ἀνέκαυσε, καὶ ταῦτα εἰ-
κ. κεκαλύφθαι δὼς ὅσον μὲν ὄνειδος καταλείψῃ τοῦ δαίμονος, ὅσον δὲ κόσμον τοῦ μάρτυρος. καὶ γὰρ ἐστήκασιν Ⓓ τοῖχοι νῦν ἀντὶ ξυπαίων, σαλπιγκτὸς λαμπρότερον ἀφιέντες φωνὴν, τοῖς ἐν τῇ Δάφνῃ, τοῖς ἐν τῇ πόλει, τοῖς πόρρωθεν ἀφικνουμένοις, τοῖς ζῶσι, τοῖς αὖθις ἐσομένοις ἀοιδήσκοις ἄπαντα διηχοῦντες ἀφ' ὧν ἤκουσε, τὴν πάλιν, τὴν συμπλοκὴν, τὴν νίκην τοῦ μάρτυρος. Ⓦ καὶ πόρρωθεν ἀφικνεῖσθαι τὸ προαστίου, καὶ ὁ μὲν μάρτυρα τοῦ ἁγίου τῆς λαφύρας ἔρημος, Ⓦ ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος τὴν στέγην ἀφηρπασμένον ὁρῶντες, εἰκὸς τὴν αἰτίαν τούτων ἑκατέρων ζητεῖν· εἶτα πᾶσαν μαθόντας τὴν ἱστορίαν, οὕτως ἀπελθεῖν ἐκεῖθεν. τοιαῦτα τὰ μάρτυρος τὰ κατορθώματα, τὰ μὲν τὴν πολιτικήν.

Διὸ καὶ τὴν ὑμετέραν μακαρίζω πόλιν, ὅτι πολλῶν ἐκεῖ Ⓦ ἁγίων τοῦτον ἐπεδείξατο τὸν προστάτην. καὶ γὰρ τότε, κἂν ἐκ τῆς Δάφνης ἐπέμψῃ, πᾶσα μὲν ἡμῖν ἡ πόλις εἰς τὴν ὁδὸν ἐξεχύθη. καὶ κατὰ μὲν αἰ ἄγουσαι αἱ δρῶν, κατὰ δὲ γυναῖκες ἦσαν αἱ οἰκίαι, ἔρημοι δὲ πᾶν Ⓓ θάλαμοι· οὕτω καὶ ἡλικία πᾶσα, καὶ φύσις ἑκατέρα τῆς πόλεως ἐξεπόθησεν, ὥσπερ πατρίδα ἀποληφόμενοι χρόνιον ἐκ μακρᾶς ἐπιμιξίας τῆς ἀποδημίας. καὶ ὑμᾶς μὲν αὐτοὶ τοῦ τὴν ὁμοζήλων ἀπεδέξατο χορὸν· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις οὐκ ἐάσει ἐκεῖ διατελεῖν μείναι, ἀλλὰ πάλιν αὐτοὺς τὸ πολιτικὸν πέρας μετήσιον, ὥστε πολλὰ τὴν χρείαν τῆς βιώσεως ἐμπλησθῆναι τὸ μάρτυρος. καὶ τοῦτο ἐλθεῖν, μόνος ἤμελλεν ἴσασθαι, ἀλλὰ ταχέως γεῖται καὶ ὁμόσκηνος Ⓦ ὁμοζήλοις ἔλαβε. καὶ γὰρ τῆς ἀρχῆς ἐκοπάσασι αὐτῷ τῆς αὐτῆς, καὶ πρόπαλιν ἴσην ἐπεδείξατο τῆς εὐσεβείας ἕνεκεν. διὸ καὶ τὴν σκηνὴν ἔλαχεν αὐτῷ τὴν αὐτὴν, οὐ μάτην, ὡς ἔοικεν, ὁ θαυμαστὸς οὗτος τοῦ μάρτυρος ζηλωτής. τοσοῦτον γὰρ ἐπόθει τὸν χρόνον ἐκεῖ, βασιλεῖ ζωντανῶν ὑπηρέτειν, ἀρχομένας εὐσεβείας, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος λειτουργίαν εἰσφέρων τῷ μάρτυρι. ἴσως δὲ καὶ τοῦτο ἐμέμνητο, ὅτι μὲν ἡμέρας τὸ ἀκτῖνος μέσης κατιούσης τὸν οὐρανὸν, μετὰ τῶν προσεδρευόντων αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἐβάδιζεν ἐκεῖ τὴν ἡμέραν, οὐχ ὡς θνατὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς κοπιῶν τὴν γηρυθέαν ἐσώζετο. καὶ γὰρ λίθου ζωοφόρου πολλάκις, καὶ ξοάνου ἐκλύσεις, καὶ οἰκοδόμων διορθώσεις τινὰς τοῦ τὸν ναὸν συνεργοῦντων ἐπέσκευσεν. ἤδη γὰρ, ἤδη τίσσι τύπαις αὐτοῦ κεῖσθαι Ⓓ μαθοῦ· καὶ ἀφ' ὧν δὲ λείπει θραπεῦσαι σὺν μάρτυρας, οὐκ οἰκοδομαῖς μόνον λαμπρᾶς, οὐδὲ ἑπαλλήλοις ἑορταῖς, ἀλλὰ τοῦ βελτίονι τύπου ἔργῳ. ὃς δ' ὅστις οὖν μιμεῖται τὸν βίον αὐτοῦ, ζηλεῖ τὴν ἀνδρείαν, ἀφ' πάντων κρίνει δικαίως τὸν εἰκότα δικασάμενον τῷ μάρτυρι τὸν ἔρωτα. ὅσα γὰρ, ἐπίδωμεν ἐκεῖσε τὰ σώματα τῇ σφαγῇ· εἰσίκρουσον οὖν τὰ μέλη τῆς ζωῆς τὰ ὑπὲρ τῆς γῆς. ἔστησαν ἐκεῖσε πρὸς φλόγα πυρός· ἴσθεσον οὖν τῆς ὑπερθυμίας τὸν φλόγα. ἐμαχίσαντο

πρὸς

τοὺς ἡμᾶς μέλλων αἱρεῖσθαι πόλεμον, ἀλλὰ καὶ μαίνεσθαι ἐκάλει, καὶ γέλωτας σκευωρεῖται, καὶ πάντα ἐῶ δαιμόνων μεστὰ καὶ πνεύματος πονηροῦ. Τίνες οὖν αἱ τῆς ἀσεβείας ταύτης αἰτίαι; πόλεων ἀναστάσεις, καὶ λιμοὶ ἀπάντων λιμῶν ὁ πικρότατος. ἴσασι γὰρ ὑμῶν τὰ μέτρια, πῶς κατὰ μῆνα ἐκάστου ὠνίου ἡ ἀγορά, μεταβολὴν τὰ ἐργαστήρια, ἐκάστου φιλοτεχνοῦντος τὸ φανὲν τοῦ καιροῦ πεφαρτάσαι, καὶ ἀπλήθη. καὶ πλέον λιμοὶ, ὅπου γε καὶ αὐταὶ τῶν ὑδάτων ἐπιλείπουσαι αἱ πηγαὶ, πηγαὶ ποταμοὶ τῇ δαψιλείᾳ τὸ ῥεῦμα τοῦ πικρύνουσαι;

Ἀλλ' ὅπου πηγῶν ἐμνήσθην, δεῦρο λοιπὸν ὅτι τοῦ Δαφνίου ἀνέλωμεν, καὶ τὸν λόγον πρὸς τὰ τῶν μαρτύρων καταβάσεις ζωντανεύσωμεν. καίτοιγε ὑπομιμνήσκει τοῖς ἑλληνικοῖς ἐκπομπεύειν ἀγημοσύνας ἔπη· ἀλλ' ὅμως, εἰ οὕτως αὐτὸς ὤν, ἀπάγωμεν. πάντας γὰρ ὅσον μαρτύρων μνήμη, ἐκεῖ καὶ ἑλλήνων ἀσκμήν. Εἶτ' εἶπεν ὁ βασιλεὺς αὐτὸν εἰς τοῦ Δαφνίου, ζωντανοῦν ἐκέλευε Ἀπόλλωνα, δεόμενος, ἱκετεύων, μὴ περιόλλυσθαι ὥστε μεμαντεύσασθαι καὶ τοῦ τῶν μηνύντων αὐτῷ. Τί οὖν ὁ μάντις, ὁ μέγας τῶν ἑλλήνων Θεός; Νεκροί με κωλύουσι φθέγγεσθαι, φησίν. ἀλλὰ αἰάρηξον καὶ φήσεις, ἀνόρυξον καὶ ὀστᾶ, μεταφησουσι τοὺς νεκρούς. τί τούτων ἀνοσιώτερον γένοιτ' ἂν τῶν ὑπὲρ ταφῆς; ξένιος ὁ δαίμων τιμωρουμένοις εἰσάγει νόμους, καὶ καινοὺς ξενιτείας ὑπὲρ ξένης. τίς ἤκουσε νεκροὺς ἐλαυνομένους ποτέ; τίς δὲ σώματα ἄψυχα κελευόμενα μετοικίζεσθαι, καθάπερ ζῶντες ἐπιτάττει, τοὺς κοινοὺς τῆς φύσεως οἶκον ἀναστρέπειν νόμους; κοινοὶ γάρ εἰσι τῆς φύσεως νόμοι πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ ἀπάγεσθαι τὴν γῆν κρύπτεσθαι, καὶ ταφῆς πάντας ἀπολαύειν, καὶ τοῖς κάτω τῆς πάντων μὴ ἔξω τοῦ ἐλεεῖσθαι γῆς. καὶ τοῦτο, οὐχ ἕλλην, οὐ βάρβαρος, οὐ Σκύθης, οὐκ εἰ τις σκέπων ἀγελαίτερος, σκέπει τοὺς νόμους ποτέ· ἀλλ' αἰδοῦνται καὶ φυλάττουσι ἄπαντες, καὶ οὕτως εἰσὶν ἱεροὶ καὶ πᾶσιν αἰδέσιμοι. ἀλλ' ὁ δαίμων ἐπῆρας ὁ πονηρὸς, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ τοὺς τὰ καινὰ τῆς φύσεως ἴσα τοῖς δόγμασι. μίασμα γάρ φησι, καὶ μιάσματα νεκροί. οὐχὶ νεκροὶ μίασμα, πονηρότατε δαῖμον, ἀλλὰ αἵρεσις πονηρὰ μοῦσός ἐστι. καὶ ἡ χεὶρ ἡ τῶν μασῶν αἴτιον, τὰ τῶν ζώντων μᾶλλον μετὰ καθάρσεως, ἢ τὰ τῶν τετελευτηκότων εἰσὶ σώματα μιαρά. τὰ μὲν γὰρ ἀφεκτέα τοῖς τῆς ψυχῆς ὑπομνήμασι, τὰ δὲ κτητὰ ἀκίνητα. ὃ δὲ ἀκίνητον καὶ πόσης ἀγαθοποιΐας ἔρημον, καὶ κατηγορίας δὴ εἶπε πάσης ἐλευθέρους. πλὴν ἀλλ' οὐδὲ τὰ τῶν ζώντων εἶπον μιαρὰ ἀεὶ ἐγὼ σώματα εἶναι τῇ φύσει μιαρά, ἀλλὰ πάντα χρὴ τὸν πονηρὸν καὶ διεγραμμένως αἱρέσεως τοὺς τοιούτους πάντων κατηγορίας εἶναι νομίζειν. οὐκ ἔστι σῶμα νεκρὸν μίασμα, Ἀπόλλον, ἀλλὰ ὁ χαρίεν διώκων θεραπεῦσαι βουλόμενος, καὶ σιωπὴν διορύττειν πρέπειν, καὶ τῆς ἀναισχύντου προφάσεως ἀποτυγχάνειν θρηνῶν. τοῦτο δὲ κατηγορίας, καὶ κολάσεως ἄξιον. πολλοὶ γοῦν πρὸ ἡμῶν ἐγένοντο τοιοῦτοι καὶ μεγάλοι, καὶ πολλοὶ τοῦ τῶν μνημάτων πεφεισμένοι, καὶ οὐδαμοῦ τοὺς ἱερωτάτους τῶν ἀπολλύντων ἀνορύττειν ὁσίᾳ. ἀλλ' ὁ μὲν Ἰεζεκ. λζ. ζεκιὴλ αὐτὸν τὸν ὀστῶν πλησίον ἑστῶτα, οὐ μόνον οὐδὲν ἐνεπαιδίζετο πρὸς ἐκείνων, ἀλλὰ καὶ σάρκας αὐτοῖς καὶ νεῦρα δέρματα περιέχεις, εἰς ζωὴν ἐπανήγαγε αὐτὰ πάλιν. ὁ δὲ μέ- Ἐξοδ. ιγ. λ. γας Μωϋσῆς τὸ πλησίον ὀστοῦν ἱκέτευε νεκρόν, ἀλλ' αὐτὸν ἄλλον νεκρὸν ὑπεφέρομεν Ἰωσήφ, ὅτου τὰ μέλλοντα προὔλεγε, καὶ μάλα εἰκότως. ταῦτα γὰρ ἐκείνων ῥήματα πνεύματος ἁγίου χάρις ἦν· ταῦτα δὲ τούτων, ἀπάτη καὶ ψεῦδος οὐδαμόθεν συσκιασθῆναι δυνάμενον. ὅθεν γὰρ σκῆψις τοῦτο καὶ πρόφασις ἦν, καὶ μακάριον ἐδιδάσκει βαδίζειν, δίκην δὲ οὐ βασιλεὺς ἔπραξε. εἶδε γὰρ ἄλλους ἀπόντας νεκροὺς ἀφεὶς, ἐκείνου μάρτυρα μόνον ἐκεῖνον. καίτοιγε εἰ βδελυπτόμενος αὐτὸν, ἀλλὰ μὴ φοβούμενος τοῦτο ἔπραττεν, ἐχρῆν κελεῦσαι ζωντανεῦσαι τὸν λάρνακα, καταποντισθῆναι, εἰς ἐρημίαν ἀπενεχθῆναι, ἑτέρῳ τινὶ ἀπωλείας ἀφορισθῆναι ξένῳ. τοῦτο γὰρ ἦν βδελυπτομένου. οὕτως ὁ

Θεὸς

ζώσας, ἀλλὰ ζωῆς βελτίονας ἀρχὴ γὰρ πολιτείας πνευματικωτέρας προοίμιον, ἡ μετάστασις ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων πρὸς τὰ βελτίονα· μᾶλλον δὲ τοῦτο ἴδοις, ὅτι γυμνὸν τὸ μαρτύριον τὸ σῶμα περίκειται. τὴν ψυχὴν ὑπερβολῆς ἔρημον· διὰ τοῦτο καὶ ὅπου ἡ ψυχὴ αὐτὴ ἐστίν, ἐκεῖ καὶ τὸ σῶμα μᾶλλον αὐτοῦ δυνάμεως, ἢ τὰ ἄλλου παθήματος χάριν, πᾶσαν ἐφέλκεται τὴν ἀσαφῆ ἀπολογουμένην, δι' ὧν ἦλθε καταπαύειν. εἰ γὰρ τεκροῖς σώμασιν ἡ ἅγιον ἁψαμένη ἐξαλειφθῆναι εἰς κόπον μείζονα τῶν ζώντων ἁπάντων δυνάμεως ὁ Θεὸς ἐχρείσατο, πολλῷ μᾶλλον αὐτῆς ζωῆς χρείᾳ βεβαιοῦν τὸ πρεσβεῦον ἡ μακαριωτέρα, καὶ τί τῶν τιφαίων κειμένων οὖν ὅτι αὐτὰ τὰ κατορθώματα; ἀλλὰ μὴ θορυβηθῶμεν, ἀλλὰ μακροθυμήσωμεν τὸν λόγον φιλοπόνως ἀκούσαντες. ἡ γὰρ ἐπὶ τοῖς εἰκόσιν ὅπως δεῖ ἐξαγγέλλεσθαι καλῶς, μαρτύρων τὸ πανήγυρις, τοὺς ἀκούοντας ἀπεργάσαντο, ὅτως αὐτοῖς ἐκκαλύπτοιεν, σαφεστέραν τῷ ἀκούσματι πιστοῦντες τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν. αἰτήσασθε τοίνυν ἡ ὑμᾶς εἰς τὸ πίσω τὸν λόγον ἀμελέστερον ἡμῶν. ἔστι γὰρ ὁ πρῶτος αἰτούμενος νικῆσαι Ἰουλιανὸς ἀμέλει ὅτι τὸ θεῖον τοῦ βασιλικοῦ, καὶ τῶν σκηπτρων ἐπιλαβέσθαι τῶν διαπτώσων, βύθιος καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα κύτος αὐτοῦ τοῦ χάρις αὐτῆς Θεοῦ, καὶ τὸν ἀγριέλαιον ἡμῶν, καὶ κόπτεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέπων, ὑλακᾷ κατὰ τοὺς μαγουμένους τῶν κυνῶν, εἰ καὶ τῶν μὴ τρεφόντων, καὶ τῶν τρεφόντων ὁμοίως καταδοῶσι· μᾶλλον δὲ καὶ εἰκότων ἀγριωτέρων ἐμφύτων μανίαν. ἀλλὰ μὴ καὶ τοὺς οἰκείους, καὶ τοὺς ἀλλοτρίους ὁμοίως ἀπορρίπτουσι καὶ μισοῦσιν· ἔστι δέ, τοὺς μὲν ἀλλοτρίους τῆς αὐτοῦ σωτηρίας δαίμονας ἔσαγε, ἐκ πάντα θεραπείας ἀποθεράπευε ἔτοιμος· τοὺς δὲ ἀνεργάτους, καὶ σωτῆρα, καὶ μηδὲ τῷ μονογενοῦς φυσάμενον δι' αὐτὸν, ἀπειράφη, καὶ ἐμίσει, καὶ τοὺς σωθέντας διέσυρε, πρόσχημα ὁ τῶν οἰκουμενίων ἐπ' ὄψιν κειμένων αἰχμῆς, καὶ ὃ σκότος πάντοθεν ἀπήλαστε, καὶ τῶν ἀκτίνων ἡμῖν λαμπρότερον εἰσήγαγε φῶς. καὶ οὐδὲ ἐκ τοῦδε τῆς μανίας ἴσατο· ἀλλ' ἐκ μέσης ἀναρπάσαθαι τῆς οἰκουμένης ὃ τῶν Γαλιλαίων ἔθνος ἐπιπέλλετο· ἐκ γὰρ οὕτως ἡμᾶς εἴωθε καλεῖν. καίτοι εἰ ἃ ὅμοια τῶν χριστιανῶν μύσος εἶ ἐνόμιζε, καὶ πολλῆς ὃ πρόσχημα γέμειν αἰχμῆς, τίνος ἔτυχεν οὐκ ἐστοῦσιν ἡμᾶς ὡμολογεῖν, εἰ καταισχύνειν ἐπεθύμει; ἀλλὰ γὰρ ἦδει σαφῶς, ὅτι ὃ καλεῖσθαι ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν οἰκειώσεως, οὐκ ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ ἐξ ἀγγέλων, καὶ πᾶσης ἀνωτέρω δυνάμεως μέγας κόσμος ὄφ'. ἀφ' οὗ πολλὰ φαίνει, ὥστε τοῦτον ἡμᾶς ἀποσυλῆσαι τὸν κόσμον, ἐκ καταλῦσαι ὃ κήρυγμα. ἀλλὰ τοῦτ' ἀμήχανον ἦν, ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε, ὥσπερ ἀμήχανον ἦν καπασκάψαι τὸν οὐρανὸν, καὶ σβέσαι τὸν ἥλιον, καὶ τὰ ἡμίλια τῆς γῆς ἀφανίσαι καὶ καταβαλεῖν. καὶ ταῦτα προεφώνησεν ὁ Χριστὸς, οὕτως εἰπών· Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, ὁ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. ἀλλ' οὐκ ἀνέχη τῷ Matth. κδ'. λε. Χριστοῦ λέγοντος· οὐκοῦν δίκην τιν' ἀπὸ τῶν προφητῶν φωνῶ. ἐγὼ μὲν γὰρ καταξιωθεὶς εἰδέναι τί ποτ' ὄντι ἀπόφασις Θεοῦ, σωὸς ἰσχύει καὶ ἄμαχον πρόσχημα, καὶ τῆς φυσικῆς ἀκολουθίας καὶ τῆς τῶν προσχημάτων πείρας πάντων ἀξιοπιστότερον ταύτην εἰ πεπίστευκα· σὺ δὲ ὁ χαμαὶ συρόμενος ἔπ, καὶ πρὸς λογισμοὺς ἀπορουμένους ἀζήτησιν ἀνθρωπίνων, δίκην τιν' ἀπὸ τῶν προσχημάτων μαρτυρεῖν· οὐδὲν αὐτάλλομαι, οὐδὲ φιλονεικῶ. τί οὖν λέγει τὰ προσχήματα; εἶπεν ὁ Χριστὸς, ὅτι οὐρανοὶ καὶ τὴν γῆν ἀπολεῖσθαι βούλεσθαι, ἢ τῶν αὐτοῦ ἀφανίσαι λόγων· ἀπεφθέγξατο τάδε ὁ βασιλεύς, καὶ ἐπέλιπεν αἰωνίσαι τὰ δόγματα. ποῦ οὖν ὁ βασιλεὺς ὁ τοῦτα ἀπειλήσας; ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, ἐκ οἶδ' ὅτι εἰς ᾅδου τὴν ἀπωδαίτητον αἰωνίων κόλασιν. ποῦ δ' ὁ Χριστὸς, ὁ ἐκεῖνα ἀποφωνήσας; ἐν οὐρανοῖς, ἐν δόξῃ τοῦ πατρὸς καθήμενος ὑψηλότατον τῆς δόξης κατέχων θρόνον. ποῦ τοῦ βασιλέως τὰ βλάσφημα ῥήματα, καὶ ἡ ἀκόλαστος γλῶττα; τέφρα γέγονε καὶ κόνις καὶ σκωλήκων βορά. ποῦ τοῦ Χριστοῦ ἡ ἀπόφασις; ἀπ' αὐτῆς τῶν προσχημάτων λάμπει τῆς ἀληθείας, ὥσπερ ἀπὸ τηλαυγοῦς χρυσοῦ, τῆς τῶν ἔργων ἐκβάσεως, ἀπαστράπτουσα· καίτοι οὐδὲν ὅτι παρέλιπεν ὁ βασιλεὺς, καὶ

πρὸς

Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τοῦ Χρυσοστόμου πανηγυρικοὶ ἢ ἐπιτάφιοι λόγοι ἑπτά.

μιλῶν πεμπ. δ.

Λογ. ξγ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΑ ΒΑΒΥΛΑΝ

Λογ. α.

ΓΩ μὲν ἐβουλόμην ἀποδιδόναι τὸ χρέος τῆμερον, ὃ πολλῶν ὀφείλω καὶ πάλαι ἡμέρας ἀπαιτοῦντων παρ' ἐμοῦ. ἀλλὰ τί πάθω; μεταξὺ φανεὶς ὁ μακάριος Βαβύλας πρὸς ἑαυτὸν ἡμᾶς ἐκάλεσεν, οὐ φωνὴν ἀφεὶς, ἀλλὰ τῇ λαμπηδόνι τῆς ὄψεως ὑπερφέρας ἡμᾶς. μὴ τοίνυν δυσχεράνητε πρὸς τὴν ὀφθησομένην τῆς ἀποδόσεως. πολὺ γὰρ πλείων ἦν ὁ χρέως, τοσοῦτον καὶ ὁ ἔρως ὑμῖν αὔξεται. μὴ γὰρ ἔχε τὸ ἀργύριον τοῦτο καταδεδεμένα· ὅπερ καὶ ὁ πολυκαταθήμενος αὐτὸ διασώσας οὔπω ἐκέλευσε. θαῤῥοῦντες οὖν ὑπὲρ τὴν δεδομένην ἐσμὲν, ὡς καὶ τὸ κεφάλαιον, καὶ τῆς ἐργασίας ὑμῖν ἀποδώσοντες· ὑμῖν, ὃ πολλαπλασίονα τοκερεῖς κέρδος μὴ πολυπραγμονοῦμεν, ἀλλὰ καταπτυφόντες τὴν τοῦ μακαρίου Βαβύλα καταρθωμάτων. ὅπως μὲν οὖν τῆς ἐκκλησίας πρόκειται τῆς περὶ ἡμᾶς, καὶ τὸν ἱερὸν τοῦτον διάσωσε ναὸν ὁ χιλίαρχος καὶ κλύδωνι καὶ κύμασι, καὶ ὅσον πρὸς βασιλέα πεπρήσθη ἐπιδείξατο, καὶ πῶς τὴν ψυχὴν ἔθηκεν ὑπὲρ τῶν προβάτων, καὶ τὸν μακαρίου ἐκείνου ἐδίξατο σφαγὴν, ταῦτα καὶ τὰ ποιάδε τοῖς παρεσομένοις διδασκάλοις, καὶ ὃν κοινὸν πατέρα ἡμῶν ἀφέσωμεν αὐτοῖς (τὰ γὰρ ἐξαίρετα τοῦ μεγαλοκότου ὑμῖν δωρήσωμεν) ὅσα τις νεωστὶ πέπρακε καὶ ὅτι τῆς πλησίας τῆς ἡμετέρας, ταῦτα ὁ νέος ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς διηγήσομαι· τὰ μὲν πολυτελῆ λέγω, τὰ μὴ τὴν τοῦ μάρτυρος, τὰ ξυλίνα δὲ τοῦ πρεσβυτέρου διέτεινε. καὶ οἶδα μὲν ὅτι γελάσονται τὴν ὑποκρισιν ἡμῶν ἔλλιπες, εἰ μὴ πολυτελῆ καὶ τοῦ μάρτυρος ἐς χεῖρα ὑποκρινόμεθα λέγει ἀνδραγαθήματα. ἀλλὰ τοῦτο σιγήσομαι, ἀλλὰ καὶ δι' ἐμοῦ τοῦτο μάλιστα ἐρῶμεν· ἵνα δὲ πολλοὶ δόξωσι τοῦτο δεῖξαντες ἀληθῶς, τὸ γέλωτα εἰς τὸ ἐκείνου πρεπέτωμεν κεφαλήν. ἀνθρωπε μὴ γὰρ ἁπλῶς οὐκ ἀν ἤθελε καταρθώματα μὴ πολυτελῆ, μάρτυρος δὲ ἦν τοιοῦτον πολλὰ δὲ μεγάλα· οὐχ ἵνα ἔνδοξος λαμπρότερος ἦν (οὐδὲν γὰρ αὐτῷ δόξης τῆς πρὸς τὸν πολλὴν δόξης) ἀλλ' ἵνα σὺ μάθῃς ὁ ἄπιστος, ὅτι θαυματος μάρτυρων οὐκ ἔστι θαύματος,

λαχὴς ἡ ὑπὸ τῆς προσούσης θαρρούμενον. οὐ γὰρ δίχα τοῦτο μόνον, ἄπερ ἔλαβε, μὴ ἀκριβείας· ἀλλὰ μὴ πλείονος αὐτὰ ἀποδίδασί σοι τῆς προθυμίας πάλιν. μὴ τοίνυν νομίζωμεν ἡμῖν ἐλαττοῦσθαι τὴν οὐσίαν, ὅταν ἐλεημοσυνῶμεν πλέχωμεν. οὐ γὰρ ἐλαττοῦται, ἀλλ' αὔξεται· οὐ δαπανᾶται, ἀλλὰ πλουτίζει, καὶ πραγματεία τίς ἐστι καὶ ταύτης ὁ γυμνάσιον· μᾶλλον δὲ ἀμφοτέρων τούτων κερδαλεώτερον καὶ ἀσφαλέστερον. ἡ μὲν γὰρ ἐμπορεία καὶ πνεύμασι καὶ κύμασι θαλάσσης ὑποκεῖται καὶ ναυαγίοις πολλοῖς, καὶ πειρατηρίοις καὶ ἀνχμωτοῖς καὶ ἐπομβρίαις καὶ ἐπιδρομαῖς ἀέρων ἀνωμαλίας· τὰ δὲ εἰς τὸν χῆρα τὸν Χριστὸν καταβαλλόμενα χρήματα ἀνώτερα πάσης ἐστὶ τοιαύτης. οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ λαβόντος τὰ δοθέντα ἅπαξ· ἀλλὰ μένει πολλαπλασίονα ἡμῖν καὶ ἄφατον ἐργαζόμενα καρπὸν, καὶ τὴν ἄμητον ἐν καιρῷ φέροντα πλούσιον. Ὁ σπείρων γὰρ φειδομένως, φησὶ, φει- 2.Κορ.θ.6.
δομένως καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. σπείρωμεν τοίνυν· μὴ δαψιλείας, ἵνα καὶ ὅταν θερίσωμεν, καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπολαύσωμεν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

καὶ ἡ πρόθυμος· καὶ, Ἡ ἁγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ· καὶ πάλιν, Τοῦτο δὲ λέγω πρὸς τὸ σύμφορον καὶ οὐ προσόδρον τῷ Κυρίῳ ἀπερισπάστως. οὐδὲν ἄλλο πρὸς τούτων ἀρίστευσεν τῆς ῥιμῆς, ἀλλ' ἢ ὅτι τὴν βιωτικὴν ἅπαντων πραγμάτων καθάπαξ ἑαυτὴν ἀπορρήξασαν τῷ πρὸς θεὸν ὁλόκληρον ἀναθεῖναι δοῦ τῷ Θεῷ τὸν ψυχὴν, καὶ μηδὲν πρὸς τὸν ζῆν ἔχειν κοινὸν, μηδὲ ποτε μὴν τούτοις, ποτὲ δὲ ἐκείνοις σχολάζειν, ἀλλὰ καθόλου τούτοις ἀποταξαμένην ὅλην εἰς τὰ πνευματικὰ πράγματα ἀνάλισκεν τὸν χρόνον. καὶ ἡ μακροθυμία δὲ τῆς δίκης πρόθεσιν αὐτῆς τοῦτο ἐδήλωσεν ἡμῖν. πρὸς τοῦτο γοῦν ἀ-
Matθ. κε. πεκλείσθησαν τοῖς νυμφίοις, ὅτι ἔλαιον οὐκ εἶχον· ἔλαιον δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ φιλανθρωπία καὶ ἐλεημοσύνη καὶ φιλοφροσύνη καὶ πρόσταξις τῆς ἀδικουμένου καὶ παράκλησις τῆς ὀδυνωμένου· ὅπερ οὖν ἔχουσαι ἀπῆλθον ἐκεῖναι, καὶ τοῦ νυμφίου ἐξέπεσον.

Ταῦτ' οὖν εἰδότες ἅπαντα καὶ γυναῖκες, καὶ ἄνδρες, καὶ πρόθυμοι, καὶ γεγαμημένοι, καὶ χήραι πολλὴν τὴν ἐλεημοσύνην ποιώμεθα σπουδὴν· καὶ μὴ λέγωμεν, ὅτι ὁ δεῖνα πένης ἐστὶν καὶ οὐκ ἄξιος τοῦ παθεῖν, ὁ δεῖνα εὐπορεῖ, ὁ δεῖνα ἀπερριμμένος. μὴ πρὸς τὴν ἀξίαν ἴδῃς τὴν διορθοῦσαν τῆς θεραπείας, ἀλλὰ πρὸς τὴν χρείαν μόνον. καὶ γὰρ εὐπορεῖ καὶ ἀπερριμμένος, καὶ εὐκατα-
Matθ. κε. λε. φρόνητος, ὁ Χριστὸς οὕτω ζητεῖται τὴν μισθὸν, ὡς αὐτὸς τοῦ παθεῖν δι' ἐκείνον. ἵνα γὰρ μὴ πρὸς τὴν ἀξίαν βλέπωμεν τῶν εὐεργετουμένων, ἄκουσον τί φησι· Πεινῶντά με εἴδετε, καὶ ἐθρέψατε. εἶτα ἐκείνων λεγόντων, Πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν, ἐπήγαγε λέγων, Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τῶν μικρῶν τούτων, ἐμοὶ ἐποιήσατε· ὥστε ὀνείδη ἡμῖν καταλείπει τὰς ἀφορμάς. ἵνα γὰρ μή τις λέγῃ, ὅτι σοῦ τοῦ χρηματίσαντος τὴν Ἠλίαν εὗρε; σοῦ τοῦ χρηματίσαντος τὴν Ἐλισσαῖον; καὶ, δὸς μοι τοιούτους ἄνδρας, καὶ αὐτῶν ἂν ἐδεξάμην τὴν προθυμίαν, καὶ οὐ προσεπεστόμωσα τοῖς πόδας, καὶ πρωΐ θεραπεύσας πρόσω· ἵνα μὴ ταῦτα λέγωμεν, ὁ πολλῷ μείζων ἐστὶν, αὐτὸς ὁ τοῦ Ἠλίου καὶ τοῦ Ἐλισσαίου καὶ τῶν προφητῶν διαστὰς ἀπάντων ἅπερ τῶν πάντων ἐστὶν ἐχρῆτο πρὸς ἡμᾶς εἰσίσεως λέγει· Ἐφ' ὅσον ἐπείσατε ἑνὶ τούτων τῶν μικρῶν, ἐμοὶ ἐποιήσατε. ἀλλὰ μὴ προδράμῃς ὁ λιμὸς. ὁ γὰρ, πεινῶντά με εἴδετε καὶ ἐθρέψατε, πάσας ἀνάγκης ἐφίστησιν ἐλεημοσύ-
ις. Λουκᾶ ιθ. νης· ὁ ἀξιόπιστον τοῦ αὐτοῦ, ὅτι διαστὰς ὅστις ὁ αὐτῶν· ὁ αἰσχρὸν τῆς χρείας, ὅτι πτωχᾷ· ὁ εὔκολον τῆς δόσεως, ὅτι παφλῶσαι ζητοῦσι αὐτοὶ μόνον, οὐχὶ πυθέσθαι· ὁ μέγεθος τῆς δωρεᾶς, ὅτι βασιλείαν αὐτὴ τοῦτον τῶν μικρῶν ἐπαγγέλλεται. ἀπόθεσθε οὖν ἡμᾶς ἡ ὠμὸς ἡ ἀπηνεῖς; ἀναίδεστε, φησὶ, ὁ ἀξίωμα τοῦ αἰτοῦντος. ἀλλ' ὁ δυσωπῆσαι ὁ ἀξίωμα; πρὸς τὸ συμφορᾶ ὑπερέμφθητε. ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς συμφορᾶς εἰς ἔλεόν σε ὑπερέμπλη; σχολὴ ὁ τῆς αἰτήσεως εὔκολον δέος. οὔτε ὁ ἀξίωμα, ὅτε ὁ ἀναγκαῖον τῆς χρείας, οὔτε ὁ εὔκολον τῆς δόσεως δυνάμεθά σε πεῖσαι; ὀκνῶ σχολὴ ὁ μέτρον τὴν ἐπαγγελλόμενα ἀγαθῶν προθέσεως τὸν διορθοῦ. ὁρᾷς πάσας αἰτίας δυναμένας τὸν λίθον αὐτὸν, ἀπὸ μακρολόγον, ἀπὸ πτυφωμένον, ἀπὸ ἀμελῆ, ἀπὸ τῶν θερμότατον ἀπόντων δὲ θερμῶν ἀφελέσθαι; τίς οὖν ἐστι συνιὼν τοῖς μὴ τοσαύτην προθύμεσι καὶ συμβουλίαν τὴν διορθώσεως ἐπιφορῶσιν; εἶπον δὲ ἀπὸ ἑτέρων πρὸς τούτους. ἀκούετωσαν οἱ μεμπτοί. αὐτὸς ὅταν δῇ σε θρέψαι, οὐδὲ τῆς ἰδίας φείδεται τῆς ἑαυτοῦ· ὅταν δῇ σε ποτίσαι, οὐδὲ τοῦ αἵματος φείδεται, οὐδὲ φθονεῖ· σὺ δὲ οὐδὲ αὐτὸν μεταδίδως, οὐδὲ ποτηρίου; ἡ παῖδα ἕξεις συνιὼν μὴ ταῦτα λαμβάνοντα, οὕτω πικρὰ, καὶ τὴν βύτλαν φειδόμενος; ἵνα μὴ πολλάκις φιλόδωρος τῷ Χριστῷ δοκῶ, ὅτι κέρδη, φησὶν ὅτι βλέπει τὸν Ἀγαθόλην. ὅταν γὰρ πέ-
πωκα μὴ δῶμεν, συκοφαίτας διδάσκει κλέπτας πολλάκις, ἢ ἡ οἰκέτας καὶ κυβρίζοντας λαμβάνοντας ἀπῆλθον, ἢ ἡ ἕτερα πραγμάτων ἐφεισάσης. ἡ ταῦτα ὁ ὅταν φύγωμεν ἅπαντα, θάνατος ἐπιλάθῃ γυμνοὺς ἐπήγαγεν. ἵν' οὖν μὴ ταῦτα πάσχωμεν, πρόλαβόντες δῶμεν αἰτοῦντι τῷ Χριστῷ, ἡ εἰς ἃ σπεύδει ἀποθώμεθα θησαυρὸν, ἵνα ἡ τῆς φυ-
ις. ἀπάγχω.

λακῆς

ἐπιθυμίαι ποτὲ καὶ ζωὴν ἡμῖν ἐπιφύσαιται. ἢ ταύτην οὖν καταστέλλει τὴν μάχην ἐκεῖνο τὸ ἀγίων ὃ ῥῆμα, ἢ πολλὴν ἔνδοι ποιῆ γαλήνην. ὁμοῦ τι γὰρ ἐκεῖνος ἐφθέγξατο, ἢ πᾶσα ἐπιθυμίας ἀμφολικὴ ἢ λογισμὸς ἄτοπος ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς· ὥστε μείζονα λαμβάνειν ἢ δίδως. Καὶ μὴ δέξωνται, φησὶν, ὑμᾶς, ἐλθέτω εἰρήνη ἐπ' αὐ- Matth. 10.
τοὺς· ἐὰν δὲ μὴ δέξωνται, ἐκλιμάξατε τὸν χοῦν τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρας ἐν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. ὁρᾷς ὅτι ἀπὸ μαζόνθρωποι πόδες ἁγίων πόσην ἐπαγγέλλουσι πῦρ; διὰ τοῦτο καὶ βάπτισμα αὐτοῖς, ἵνα θεραπεύσωμεν πολλὴν ἡμῖν τὴν ἐξουσίαν δῶ τὸ τῷ Θεῷ τὸν πρέποντα, ὁμοῦ δὲ καὶ διὰ ταύτης ἡμᾶς παιδεύῃ τῆς φιλοπενίας, καὶ τῆς φιλοξενίας ἔργα δι' ἑαυτῶν ἀπαρτίζῃ ὑπο-
δοχῆς. μίμησαι Ἀβραάμ, γενοῦ θυγατὴρ ἐκείνου, ὃς τριακοσίους δεκαὲξ καὶ οἰκοῦ ἔχων οἰκοδομῆς, αὐτὸς μὴ τῆς γυναικὸς διεστέλλετο τῆς φιλοξενίας τὸν καρπὸν· ἢ ὁ μὲν δάμαλιν ἔφερεν, ἢ ὑ ἐφύλαττεν ἄλυσιν. τούτους ἢ σὺ ζήλωσον. οὐ γὰρ δὸ δοῦναι χρήματα μόνον, ἀλλὰ δὸ ἀφικέσθαι τοῖς διωμόνοις πολλὴν ἔχει τὴν μισθόν. Διὰ τοῦτο ἢ ὁ Παῦλος λέγει σοὶ τοὺς ἐκεῖ ἐκείνους σοὶ τοὺς ἐκεῖ Στέφανον ἐπέσπασαι τῇ τοιαύτῃ ἀφικνείᾳ. κἀμοὶ γὰρ οἶκος ἦν Πραξ. 5.
ἐκεῖ πολὺς τοῖς πένησι, ἀλλὰ διὰ πολὺ ἑτέρων διδόμενα ἀφικέμενα καλῶς· ἀλλ' ἵνα μάθῃς μάλιστα ἀπολωλεκότα μισθόν, ὅτι τὰ πολὺ ἑτέρων διδόμενα καλῶς ἢ μὴ ἀκριβείας ἀφικνούμενα ἀπάσης. γενοῦ τοίνυν ἢ σὺ τῶν σαυτοῦ καλῶς οἰκονόμος, ἵνα διπλοῦν λάβῃς καρπὸν, ἢ τὸ δοῦναι, ἢ τὸ καλῶς οἰκονομῆσαι. μὴ ἐπαισχυνθῇς δὲ διὰ τῆς σαυτοῦ χειρὸς θεραπεῦσαι πένητα. ὁ Χριστὸς οὐκ ἐπαισχύνεται χεῖρα ἐκτεῖναι καὶ λαβεῖν διὰ τῶν πέ-
ντων, ἢ σὺ χεῖρα ἐκτεῖναι ἢ δοῦναι ἐγγύθεν ἐπαισχύνῃ; ἢ πῶς τοῦτο οὐκ ἔχατης δυσίας; εἰ μέντοι ὅτι αἰσχύνη, πενεία καὶ ὠμότης καὶ ἀπάνθρωπία· φιλοφρονοῦντι ἢ ἐλεημοσύνη καὶ φιλανθρωπία καὶ τὸ διακονεῖσθαι τοὺς διωμόνους λαμπροτέρους ἡμᾶς ἐργάζεται.
ὅσοι γὰρ αὖ ἦς πλουσίας καὶ βύπους *, πολλοὶ ἐπαρέσονται σε πάντες, ὅταν πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ βύπλης καταβαίνῃς, οὐκ ἀνθρώπου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγγέλου καὶ * καὶ βύπλοι
διακονητὴς· οὐκ ἐπαρέσεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀμείψεται διπλῆς δωρεᾶς. καὶ γὰρ τῆς ἐλεημοσύνης μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς παπινοφροσύνης πολλοὺς σοι προσκυνήσουσι τοὺς μισθούς. μὴ τοίνυν ἐπαισχυνώμεθα τῆς τῶν πενήτων θεραπείας, μηδὲ προπώμεθα πίπτειν τῶν ξένων τοὺς πόδας. ἀγιάζονται γὰρ ἡμῶν αἱ χεῖρες διὰ τῆς τοιαύτης διακονίας. καὶ εἰς βύχλιον αὐτὰς δυστυχίας ἀπὸ τῆς θεραπείας ἐκείνης, ὁρᾷς αὐτὰς ὁ Θεὸς δυσωπεῖται μᾶλλον, καὶ τὴν αἴτησιν δίδωσι. Τὸ μὲν γὰρ χρήματα δοῦναι, πολλοὶ αὖ εἶεν· τὸ δὲ δι' ἑαυτῶν θεραπεῦσαι τοὺς διωμόνους καὶ μετὰ προθυμίας τοῦτο ποιῆσαι καὶ ἀγάπης καὶ φιλαδελφίας, πολλῆς δὲ μεγάλης δεῖται ψυχῆς καὶ φιλοσόφου. καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ μάλιστα πάντων ὁ Παῦλος ὑπέζητε, τοῖς τὸ θλίβεσθαι καὶ πονεῖν καὶ προσέχεσθαι οὕτω καλὸν στοχαζομένοις, ὡς τὸ τοῖς αὐτοῖς ὄντας διπλοῖς.
Τοῖς γὰρ διωμόνοις, φησὶν, ὡς συνδιωμόνοι. ὅσπερ οὖν καὶ ἡμᾶς ὑπὲρ ἐκείνων λύτρον ἔσται μόνον, Εἰς 1. Cor. 7.
ἀλλὰ καὶ ὑπερεκπύρωσιν· Εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ πάντα ἔργα ἀγαθὰ ἐπηκολούθησε. τί ἐστιν, Εἰ πάντα ἔργα ἀγαθὰ ἐπηκολούθησεν; ὥστε καὶ εἰς διωμοτήριον εἰσιέναι, καὶ τοὺς διωμόνους ὑπισχνεῖσθαι, καὶ ἀρρωστοῦντας ἐπισκέπτειν, καὶ θλιβομένους παραμυθεῖσθαι, καὶ ὀδυνωμένοις παρακαλεῖν, καὶ πάντα ἕτερα ἃ ἡ δύναμις εἰσφέρει ἅπαντα, καὶ μηδὲν ὅλως παραιτεῖσθαι τῶν εἰς σωτηρίαν καὶ ἀνάπαυσιν τῶν ἀδελφῶν χαμωνῶν τῶν ἡμετέρων. Εἰ δὲ χήρα γυναῖκα τοσαῦτα ἀπαιτεῖ κατορθώματα, τίνος δὴ ἕνεκεν ἀπολογίας ἄξιοι ἄνδρες ἡμεῖς ταῦτα μὴ ποιοῦντες, ἃ γυναῖκας χήρας ποιεῖ σπουδάτους ὁ Παῦλος; ἀλλ' ἴσως δὴ εἴποι τις· καὶ πῶς χήρα γυναῖκα ταῦτα ἅπαντα ἀκριβῶσαι ἔστε ἡ τοῦ πρεσβυτέρου ἐπίστελλε, τοῦδε διελέγθη τοιοῦτοι; πλείονα μὴν τούτων φιλοσοφίαν αὐτὰς ἀπήτησε. ὅταν γὰρ εἴπῃ, Μεμίεις αἱ γυνὴ 1. Cor. 7. ad
ἀνὴρ καὶ

ὦμμι ὑψηλότεροι, καὶ ἀπήρτωι λαμπρότεροι ἢ τὰ βασιλέως ἱμάτια, καὶ ἀπήρτων χεῖρες Ⓐ μέλλοντες τοὺς ἡμᾶς καταγνῶναι, μὴ διὰ τοῦτο αὐτῷ φύγωμεν τὴν θεραπείαν, μηδὲ τὴν εὐτέλειαν ἐπαισχυνώμεθα. σὺ γάρ, ὦ γύναι, ἐὰν μόνον τινὰ εἶδῃς ἐν τοῖς βιωτικοῖς συμβολαίοις συμφορὰν ἐγγίνομένην, ἢ ἐν δικαστηρίῳ συμπεσόντα, ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ τοιούτῳ, ἢ ἀπόντας, ἢ μὴ πολλῆς δίκης τῆς οὐσίας, ἢ χεῖρας καταφιλῆς, ἢ ἀργύριον καταβάλλεις, ἢ τὰ τῆς θεραπαινίδων ποιεῖς· αὐτὸς γὰρ Ⓐ Χριστὸς εἰσελθὼν ἴδιος, ὀκνεῖς ἢ καταδύῃ πρὸς τὴν αὐτοῦ θεραπείαν; Εἰ μὴ ὡς Ⓐ Χριστὸν δίκην Ⓐ ξένου, μὴ δίξῃ· Εἰ γὰρ ὡς Ⓐ Χριστὸν δίκην, μὴ ἐπαισχυνθῇς τοὺς Χριστοῦ πόδας. οὐχ ὁρᾷς πόσοι τὴν ἐπηρεαζομένων εἰς ἀνδριάντων καταφυγὴν πόδας; καίτοιγε ἀναίσθητος ἡ ὕλη, καὶ ἄψυχος ὁ χαλκός· ἀλλ' ὅμως ὅπῃ βασιλέων εἰσὶν εἰκόνες, πρόσοδόν ἐσαὶ ζητοῦσαι καρπώσασθαι πρὸς τὴν ποδῶν ἐκείνων ὠφέλειαν. σὺ δὲ οὐκ ἀναισθήτους πόδας, οὐδὲ ἄψυχον ὕλην, ἀλλ' εἰκόνα ἔνδον ἔχουσαν Ⓐ βασιλέα θεωροῦσα πρὸς σὲ εἰσιοῦσαν, οὐ προσέρχῃ, εἶπέ μοι, καὶ τοὺ πόδας καπίχῃς, καὶ πάντα θεραπεύῃ τρόπον; καὶ τί τούτων συγκρίνεται ἀξίαν; ποίας δὲ οὐκ ἂν εἴη τοῦτο αἰσχύνης; εἰπάτω μοι κοσμικὸς φυσιμένη, καὶ πρὸς ἀλαζονείαν ἐπαιρομένη, καὶ τὸ ξένου τὴν θεραπείαν αἰσχυνομένη. τῷ ὄντι ἀβελτερία δηλαδή. ἐκείνου γὰρ ἡ ὑποφαίνεια τοῦτο σημεῖον· διὸ δὲ προσθράσης, εἰπάτω τίνα μοι Ⓐ διαφορὰν Ⓐ οὖν, καὶ ὃ τοῦ Χριστοῦ ποιῆς ἔργον. ποίαν τοίνυν αἰσχύνην, ἢ ποίαν ἀνειδος τοῦ διακόνου κομιῇ, εἶπέ μοι; αἰσχύνη μὲν οὖν ὃ τοῦτο ἐπαισχυνέσθω, καὶ νομίζειν ἀνειδος εἶναι, ὅπερ ἐποίησεν ὁ Χριστός. μεγάλα δυνάμεις πόδες ἁγίων εἰς οἰκίαν εἰσιόντες. εἰδὼς ὁ ἔδαφος ἀγιάζοντα, θησαυρὸν μυρίων εἰσάγοντα ἀγαθῶν, φύσει πεπηρωμένῳ βορβόρῳ βρύεται, λιμοὶ λύουσι, πολλὴν ἐποίησε τὴν βδελυρίαν. οὕτω καὶ Ⓐ πόδες τοῦ Ἡλίου εἰς τὴν οἰκίαν τὴν χήρας εἰσελθόντες χαλεπόν τινα καὶ ἀφόρητον διετηρείας ἐπεδείξαντο βίον. αὐξουσαν τὴν οἰκίαν τῆς χήρας ἐποίησε, καὶ τὴν ὑδρίαν ἄλευρα. χαλεπὸς τις βίος ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν εἰργάζετο τότε. ἐπαύρει εἰς δὲ τοῦ δικαίου στόμα, καὶ καταβληθέντα μὴ πολλῆς τῆς ἀφθονίας ἐκ τῆς ὑδρίας ἐθείζειν· ἐπαύρει ἄλευρον, καὶ ἐθείζειν ἄλθυρον· οὐκ εἰδὼς βοῶν καὶ ζεύγους καὶ ἀρότου καὶ αὔλακος, οὐδὲ ὑετὸν καὶ αἰθρίας καὶ δρεπάνης, οὐδὲ ἄλωνος καὶ δραγμῆς, οὐδὲ ἀνέμων ἀφαρπόντων ἀπὸ τοῦ καρποῦ τὰ ἄχυρα, οὐδὲ μύλης πεζούσης· ἀλλ' ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ τούτων ἁπάντων ὁ πίλος βύρεν ἐπὶ τῆς ὑδρίας· καὶ δύο πηγαί, τὴν μὲν ἀλεύρου, τὴν δὲ ἐλαίου διωκεκὼς αἰῶνα ἡ τοῦ προφήτου φωνή. τοιαῦτα τῶν ἁγίων τὰ δῶρα, καὶ δαψίλειαν ἐν βυκλίδι ἔχει πολλήν. τὰ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς δρεπόμενα δαπανᾶται, ἐκείναι δὲ αἱ πηγαὶ δύπλουν μὲν καὶ δημέρευσι οὐκ ἐκενώθησαν, ἀλλ' ἴσον ἰσοτάσιος πρὸς τὴν ἐκκένωσιν τῆς ὑπερβολῆς ἡ μάχη. τοιαῦτα χρῄζοντας πόδας ἁγίων, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ πλείονα τούτων. καὶ εἰ μὴ μακρὸν ἐποίουν τὸν λόγον, πολλὰς ἂν ἀπαριθμησάμην τοιαύτας δωρεάς.

Ἀλλ' ὥσπερ πυρώμενοι τοιαῦτα φέρουσι δῶρα, οὕτως ἀτιμαζόμενοι μεγάλην ἐπάγουσι κόλασιν καὶ πῦρ ἀφόρητον. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἄκουσον αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος τοῖς μαθηταῖς, Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐρωτήσατε τίς ἄξιός ἐστιν ἐν αὐτῇ, κἀκεῖ μείνατε, καὶ εἰσερχόμενοι λέγετε, εἰρήνη τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ. ἵνα δὲ μὴ λέγῃς, δαπανῶ τὰ χρήματα, μένω ἐν τῇ οἰκίᾳ, πάλιν ἀκούεις· καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ἐὰν μὴ δέξωνται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσι τῶν ῥημάτων ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. ὁρᾷς πόσοι τῆς εἰρήνης τὴν χορηγίαν. τοῦτο γάρ ἐστιν οὐδέν. ὁρᾷς πῶς ἴσης θυσίας ὁ ἄγιος εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν; ὃ ῥῆμα τοῦτο φιλεῖ λαβεῖν, μισθὸν δὲ ἀγαθῶν ὑπόθεσις. τί γὰρ ἀσφαλέστερον οἰκίας ἡμῖν δὲ εἰρήνης ἀπολαυούσης; εἰρήνην δὲ ἐπεύχεται Ⓐ ἄγιος τοῖς ὑποδεχομένοις, οὐ τὴν πρὸς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. πολλάκις γοῦν πόλεμον ἐν τοῖς λογισμοῖς ἔχομεν, καὶ μηδενὸς ἐνοχλοῦντος παρατιθέμεθα, καὶ ὀπτομένας

Matth. ιια.

χ. ἐδαφ.

χ. παρατιθ.

ζήτητε. ὁ μεγαλόψυχος καὶ τῇ διανοίᾳ πλούσιος, καὶ ἀπάντων ἀνθρώπων πενέστερος ἐν χρήμασιν ᾖ, πάντας ὑπερβάλλων διανίστησι καὶ φιλοξενίᾳ ϗ ἐλεημοσύνῃ καὶ τῇ λοιπῇ πάσῃ φιλοφροσύνῃ· ὁ μικρόλογος καὶ πτωχὸς τὴν διάνοιαν καὶ χαμαὶ ἕρπων, καὶ ἀπάντων ἀπορώτερος ᾖ, πάντων ἐστὶ πτωχότερος καὶ ἀπορώτερος. διὰ τοῦτο πρὸς τὰ τοιαῦτα ἄπονα ὀκνεῖ καὶ ἀναδύεται. καὶ ὥσπερ ἐνδεῖ ἐπὶ τὸ πένητος ἡ πενία γίνεται· οὕτω καὶ ἔλλειμμά ἐστι πρὸς ἐλεημοσύνην διὰ τὸν πλοῦτον· οὕτως ἐνδεῖ ἐπὶ τὸ πλουτοῦντος ἡ δύναμις συμπροσλαβεῖν δύνασθαι πρὸς τὴν φιλοφροσύνην διὰ τὴν τῆς διανοίας πενίαν. καὶ τὰ μὲν διηγήματα ἐπλήρωσεν· ἡμῖν γὰρ χάρα καὶ ἐν ἀλθύρῳ μαίρῳ τὸ προφήτου ἐδίξατο· ὁ δὲ Ἀχαὰβ τοσοῦτον κεκλημένος πλοῦτον, ϗ τὴν ἀλλοτρίαν ἐπεθύμησεν. οὕτως οὐκ ἔστι χρημάτων πλοῦτος, ἀλλὰ πλοῦτος διανοίας ὁ παρέχων ἡμῖν θυσιλίδα πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην· ἐπεὶ ϗ ἡ χήρα ἐκείνη διὰ δύο μόνον ὁβολοὺς μυρίας πλουσίους ὑπερεκέντησε, καὶ οὐκ ἐλύπει τὸ κέρδος ἡ πενία. αὕτη μὲν οὖν ἡ πενία μείζονα τὴν ἐλεημοσύνην εἰργάσατο. ὅθεν οὖν καὶ ὁ Παῦλός φησι, Ἡ κατὰ βάθους πτωχεία ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἁπλότητος αὐτῶν. οὐ γὰρ τοῦτο χρὴ σκοπεῖν, ὅτι δύο κατέβαλεν ὁβολούς, ἀλλ' ὅτι μόνους ἔχουσα τούτους, οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὁλόκληρον τὴν οὐσίαν εἰσεκόμισε, θαυμάζειν αὐτὴν χρὴ καὶ τιθηνεῖσθαι. οὐ τοίνυν οὐσίας, ἀλλὰ προθυμίας ἡμῖν δεῖ, ὅταν "ξένους δεχώμεθα ξένους. ὥσπερ γὰρ ταύτης πλουσίας γυμνὸς ἦν βλάσφημος ὁ μὴ ἀπὸ περιουσίας, οὕτως ἀπόρου γυμνὸς ἦν ἔφεδος ὁ μὴ ἐκ προθυμίας. πῶς λέγεις; παιδίων ὀπτωμένων ἡ χήρα, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἂν δυνατὸν θεραπεῦσαι ξένους; διὰ αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο θυσιλώτερον ἦν τὸ ἐργάσασθαι, κοινωνοὺς ἔχουσα τῆς θεραπείας τοὺς υἱούς, συναναπλαττομένους καὶ συναφαπτομένους αὐτῇ τῆς χειρὸς ταύτης προαιρέσεως. ὥστε ἡ χήρα μᾶλλον διὰ βοηθοὺς τῆς φιλοξενίας ἕξει τοὺς παῖδας ὁ πλοῦτος, ϗ ἡ πολυτελεία πολλῷ τὴν διακονίαν παρέξει τῇ θυσιλίδι. μὴ γάρ μοι πολυτελῆ πράπιζαι εἴπῃς. διὰ τί τὴν οἰκίαν δέξηται ξένον, διὰ τί ἅπτα τοιαῦτα, διὰ πολλῷ ἐπιδείξηται τὴν φιλοφροσύνην, ἀπόρρητος τῆς ξενοδοχίας ὁ καρπὸς ἅπας. εἰ γὰρ ποτήριον ψυχροῦ μόνου βασιλεὺς οὐρανῶν προξενεῖ, ὃ ϗ ὁμορροφίων ποιῆσαι, ϗ τραπέζης κοινωνόν, ϗ διαπαῦσαι, πόσου οἴσει καρπὸν, εἰπέ μοι; σκόπει δή μοι Παύλου τὴν ἀκρίβειαν. οὐ γὰρ ἁπλῶς ξενοδοχίαν τοῦτο ἅπαντες, ἀλλὰ τὴν μετὰ προθυμίας ϗ ζεούσης ψυχῆς ϗ διανοίας θερμῆς. εἰπὲ γάρ, εἰ ἐξενοδόχησεν, ἐπήγαγε· εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν. οὐ θεραπεύσιν ὑπερέπεμψε ἀντὶ τοῦ μετὰ τύφου καὶ ἐμφάσεως τὸ ξένου τὴν θεραπείαν, ἀλλ' αὐθυρμὸν ἡγεῖσθαι, ϗ καρπὸν ἁρπάζειν, ϗ μηδενὶ τρόπῳ χωρῆσαι τὸ καλὸν τοῦτο ἐπίσαγμα. ϗ πῶς τοῦτο γίνεται δή, φησι; εἰ γὰρ θύμης εἶπε ϗ ἀφειδὴς ϗ λαμπρὰ ϗ ὑπέρογκος ἐκ προγόνων, αὐτὴ τὸ ξένου νίψῃ σοῦ πόδας; ϗ πῶς οὐκ αἰσχρόν; αἰσχρὸν μὲν οὖν ὃ μὴ γίνεται, καθ' ἑαυτό. καὶ γὰρ μυριάκις αὐτὸς τὴν εὐγλωσσίαν ἐπῆρε ϗ τὴν ἀφειδίαν, ὡς τὴν λαμπρότητα, τῆς αὐτῆς μετέχων ὢν ἐπιθυμίας φύσεως, ϗ ζωύλλος ὑπάρχει τὸ θεραπευομένου ϗ ὁμότιμος. ἐνίησι τις τῷ μαθητῇ τοὺς πόδας ἔνιψε, ὡς παύσαι μοι τῆς εὐγλωσσίας ἀναλεγόμενος. ὁ κρὶς τῆς οἰκουμένης διανύστης, ὁ τὴν ἀγγέλων βασιλέα ϗ ἔνιψε ϗ λέντιον περιζώσατο, ϗ οὐχὶ τὸν μαθητὴν μόνον, ἀλλὰ ϗ αὐτὸ τὸ προδότου. οἶδες πόσον τὸ μέσον τοῦ νίπτοντος ὡς τὸν πλουτοῦντα; ἀλλ' ὅμως ὁ μισῶν ἅπαν τοῦτο καπήλευε, καὶ ὁ διανύστης τοῦ δοῦλον ἔνιψεν, ἵνα ὁ δοῦλος τὸν ζωύλλον μὴ ἐπαισχύνηται. διὰ τοῦτο καὶ τοῦ προδότου, ἵνα μὴ μέλλῃς λέγειν, ὅτι εὐτελὴς ϗ εὐκαταφρόνητος ὁ μέλλων ἀπολαύειν τῆς θεραπείας. εἰ γὰρ ϗ εὐτελὴς ϗ εὐκαταφρόνητος, ἀλλ' οὔπω τῆς Ἰουδαίων ἐστὶν, οὐδὲ τοιαῦτά σε διέθηκεν, οἷα τοὺς διανύστου ἐκφύγοις, μετὰ τοσαύτης εὐεργεσίας ἐπὶ τοσοῦτον ἐλθών. ἀλλ' ὅμως ἅπαντα τοῦτα τοσούτως ἔνιψεν, ἡμῖν νόμους θεὶς, ἵνα καὶ ἀπόντων

ἀπαξ, ἢ δεύτερον παιδαγωγῆται τὸ παιδίον, ἁπλῶς καὶ εἰκῇ καὶ μάτην καὶ ψυχαγωγίας ἕνεκεν ἐνταῦθα παιδαγώγηται. οὐκ ἐχρεῶν ἧττον· ἀλλ' ὥσπερ εἰς διδασκαλεῖον πέμποντες τὴν μαθημέλειαν, ἀπαιτοῦμεν ἀκρίβειαν καὶ εὐθυμίαν, οὕτω καὶ εἰς σκηνὰς πέμποντες, μᾶλλον ἢ ἧττον. οὐ γὰρ ἑτέροις αὐτοῦ ἐπιτρέπειν, ἀλλ' αὐτοῦ κατέχοντας ἐνταῦθα εἰσιέναι ἐχρεῶν, καὶ τῆς ἐνταῦθα ἀκροάσεως καὶ διδασκαλίας τὸν μειράκιον ἀπαιτεῖν ἔδει. οὕτω γὰρ, οὕτω ῥᾴων ἐγίνετο καὶ εὔκολος ἡμῖν ἡ τῶν παίδων διόρθωσις. Εἰ γὰρ ἦν ἐν τῇ οἰκίᾳ διδασκάλου ἄκουσον ὑμῶν διαλεγομένων περὶ φιλοσοφίας, καὶ συμβουλεύοντων αὐτοῖς τὰ δέοντα, καὶ τὰ ἐνταῦθα αὐτοῖς παρεστήκετο μετ' ἐκείνων, καὶ ταχέως ἂν τῶν καλῶν τούτων σπερμάτων γνήσιον ἡμῖν ἐπεδείξατο καρπόν. Ἀλλ' οὐδὲν τούτων ποιοῦμεν, ἀλλὰ παίρεργα ἡμῖν τὰ ἀναγκαῖα· καὶ παιδαγωγὸν τις περὶ τούτων, γέλως οὐδεὶς· καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ἀῶα, καὶ πολλῆς)· καὶ οἷς οὐ παιδεύουσι Ⓦ γυναῖς, Ⓦ ἔξωθεν παιδεύουσι νόμοι. οὐκ αἰσχύνῃ καὶ ἐρυθριᾷς, εἰπέ μοι, ὅταν Ⓦ γιὸν Ⓦ σὸν ὀδυνᾶσθαι κελεύσῃ καὶ σωφρονίστερον ποιήσῃ, καὶ τῆς ἔξωθεν ἐκείνος δίκην διόρθωσιν, τοσοῦτον ἐξ ἀρχῆς σοι συνοικήσας χρόνον; οὐκ ἐγκαλύπτῃ καὶ καταδύῃ; τολμᾷς ἢ ὅλως, εἰπέ μοι, πατὴρ ἐπικαλεῖσθαι, οὕτω παιδὸς Ⓦ γιὸν, καὶ τὸν ἀναγκαίως οὐκ εἰσπεγκόντα αὐτῷ; Φοβεῖ, φησὶ, μὴ καὶ ἀπειλὴν τινὰ πρὸς πάσης διαφθαρέντα κακίας; καὶ μὴν ῥαπίσματα πολλὰ εἶδης ῥαπίζοντα τὸ παιδίον, ἀγανακτῇς καὶ ὀργίζῃ καὶ δυσχεραίνεις, θηρίου χαλεπώτερον ὑπομένουσας τὴν τὸν τοσήσαντος ὄψιν Ⓦ ἢ ἀφρόλογοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁρῶν αὐτὸν ῥαπίζοντα, δαίμονας εἰς ἁμαρτήματα σπαράττοντας, καθυδρίζεις καὶ οὐκ ἀγανακτῇς, οὐδὲ ἀφαρπάζεις τοῦ χαλεπωτάτου θηρίου Ⓦ γιόν; πάλιν δὲ μὲν ὑπὸ δαίμονος σπαράττεται, τοσοῦτος πόλεως τοῦ ἁγίου τείχους, καὶ τῆς σὺ πᾶς κορυφῆς τῶν ὀρέων σὺ ὀχλῇς, ὥστε αὐτὸν τῆς μανίας ἀπαλλάξαι ἐκείνης ἁμαρτίας ἢ, ἢ πάντος δαίμονος ὄντι χαλεπωτέρου, σπανίως σὺ ὀχλοῦσης, οὐδὲν πλέον ποιεῖς; ἢ ὃ μὴ πολὺ δαίμονος σὺ ὀχλᾶσθαι, χαλεπὸν οὐδέν. οὐ γὰρ εἰς γέεννάν σε ἐμβαλεῖ ὁ δαιμόνιον διώκων πάντως, ἀλλ' ἐὰν μὴ φωνήσῃ, καὶ σε φόβους ἡμῖν ὁ πειρασμὸς οὗτος οἵους λαμπρούς καὶ ἀφελεῖς, ὅταν βυθρεῖσθαι φέρωμεν τοιαύτας ἐπιτροπείας. Ⓦ ἢ ἁμαρτίας συζῶντα ἀμήχανον σωθῆναί ποτε, ἀλλ' ἀνάγκη πάντως καὶ σὲ τὸν ἐπαισθέσθαι εἶ), καὶ ἀπελθόντα ἐκεῖ ἀθάλατα πάλιν καλέσασθαι. ἀλλ' ὅμως τοῦτο εἰδότες, ὑπὲρ μὲν τῆς ἐλαττόνων πολλὰ ποιούμεθα παιδιᾶς, ὑπὲρ δὲ τῆς μειζόνων οὐδὲ ἀφανίας ἴσως βουλόμεθα· καὶ δαιμονῶντα μὲν ὁρῶντες βρίσκομεν, ἁμαρτάνοντα δὲ ὁρῶντες οὐδὲ αἰσθανόμεθα· δίκην τότε κατακόπτεσθαι καὶ ὀδύρεσθαι, μᾶλλον δὲ οὐκ ὀδύρεσθαι μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ κατηχεῖν σε χρήσιμον, συμβουλεύειν, παραινεῖν, φοβεῖν, ὑπισχνεῖσθαι, πάντα δὲ ἕνεκα τοῦ ἀφανισθῆναι τὸν ἀρρωστίαν ἀπολωλεκότα ἐκεῖνον, καὶ τὸν χάριν μισεῖσθαι ταύτην, περὶ ἧς ὁ Παῦλός φησιν, Εἰ ἐπικαλεῖ φησιν. οὐ γὰρ πρὸς ἐκεῖνον μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπαντας τοῦτον ἀποτείνει τὸν λόγον, καὶ πᾶσι παραινεῖ λέγων, Ἐκτρέφετε τὰ παιδία ἐν νουθεσίᾳ Κυρίου. πρῶτον γὰρ τοῦτο καὶ μέγιστον ὅτι τὴν ἀγαθὴν ὑπερβάλλει καὶ πρὸς τὴν χάριν πρῶτον ἐπήτησεν. Εἶτα μὴ τοῦτο φησιν, Εἰ ἀξιοδόκησε· τί λέγεις, εἰπέ μοι; χρὴ γυναῖκα ξιοδοκίαν ἀπαιτεῖν; οὐ γὰρ ἀρκεῖ σὸ θρέψαι παιδία; οὐχί, φησὶν ἀλλὰ δεῖ καὶ τοῦτο προσεῖναι, καὶ μὴ τὴν τῶν οἰκείων προστασίαν καὶ τὴν ἀλλοτείαν ἔχειν πρόνοιαν, καὶ τὴν οἰκίαν ἀνοῖξαι τοῖς ξένοις. ἀπῆλθεν ὁ αἰὴρ· πᾶσαι τὴν περὶ ἐκεῖνον σπουδὴν περὶ τοὺς ξένους ἀπάλωσον. Ἀλλ' οἶδα, φησὶν, εἰ πέπεις ἄν; οὐκ ἔστι σκήπτρου τῆς χήρας πενεστέρα τὸ ἐν ἀλθύρῳ μαρῷ καὶ ἐλαίου κυάθῳ Ⓦ μέγα προφήτου σπουδαζομένης τὸ Ἠλίου. καὶ γὰρ σκῆψαι παιδία πολλὰ ἀλλ' οὔτε ἡ σπουδὴ τὴν ὄντων, οὔτε ἡ λιμὸς τυραννίς, οὔτε ὁ προσδοκώμενος θάνατος, οὐκ ἦν τὴν παιδίων φροντίς, οὐχ ἡ χαρά, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ἐγίνετο κώλυμα τῇ φιλοξένῳ γυναικί. οὕτω πανταχοῦ οὐ μέτρα οὐσίας, ἀλλὰ μέτρα προθυμίας ζητεῖται.

Ἐξ. 5. 8.

Ἰσ. ἀπὸ προσ.

γ. Βασ. ιδ.

ἰσ. εἰσίων "ἐκείνου πλουτεῖν, ἢ ἄδικον εἶναι ποιοῦντων τὴν ἀρετήν. ποίους γὰρ ὀφθαλμοὺς ἀνθρώπους ἡγήσονται τοὺς ἀσεβοῦντας αὐτὰ μὴ τὴν ταύτης τῶν παίδων ἀγαθοποιΐαν καὶ συμφορά; διὸ δίκαιον ἢ ἀνθρώπους πολλοὺς τῶν οἰκείων παίδων ποιεῖσθαι τὸ κερδαίνειν, καὶ πάντα χρὴ τὴν σωτηρίαν ζητεῖν αὐτῶν τῆς ψυχῆς. διδάσκαλος εἰ τῆς οἰκίας ἁπάσης, καὶ
5 τὴν γυναῖκα ἢ τοὺς υἱεῖς σου ἀφ' ἑσπέρας ζωοτροφεῖ ὁ Θεός. ἢ πῶς μὴν φησιν ὁ Παῦλος, ἀνδρὶ τὴν γυναῖκα τὴν, Εἰ δέ τι μανθάνειν θέλουσι, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· α. Κορ. ιδ. κε. πῶς δὲ τὴν παῖδα, Ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ ἢ νουθεσίᾳ Κυρίου. νόμισον ἀγάλ- Εφεσ. ϛ. δ.
ματα χρυσᾶ ἔχειν ὑπὸ τῆς οἰκίας, τὰ παιδία· καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐτὰ ῥύθμιζε ἀνεπισκέπτως μὴ ἀκριβείας, ἢ πρὸς ὄψιν τὴν φυσικὴν αὐτῶν καταχέομεν ἡδονήν. μι-
10 μοῦμαι δὲ μαιέσεσι Ἰουδαίων ἢ τὸν τούτων νόμον, ὃς καὶ τοῖς τὰ λεπτομερέστερα διδοικόσι, ὡς ἀ-
νωφελῆ ἐστὶ φέρειν τὸν αὐτῶν θεσμόν, τὰ πολλοῦ αὐτῶν ἐποιοῦντο τὸ περιτέμνειν. μιμοῦμαι δὲ Ἀβραάμ. ἢ γὰρ ἐκεῖνος οὐ τὸν χεῖμα ἢ κλίμα ἐσπούδαζεν, ἀλλὰ τὸν θεῖον νόμον, ὅπως αὐτῶν τὸ φυλακτὸν τοῖς ἐκγόνοις μὴ ἀκριβείας ἀφαιρῆται. ἢ μάρτυρεῖ ταύτῃ αὐτὸν τὸν ἀρετὸν ὁ Θεὸς οὕτω λέγων· Ἤδειν γάρ, ὅτι ζωπάξει Ἀβραὰμ τοῖς Γεν. ιη. ιθ.
15 παισὶν αὐτοῦ τὰ κρίματα ἢ τὰ δικαιώματα. καὶ ὁ Δαβὶδ ἢ, πίκρα ἐπλούτει, αἰδὶ μεγά- C. Βασ. κγ.
λης κληρονομίας καλέσας τὸν ὑὸν ἑαυτῷ, ταῦτα πρῶτα ἢ ζωπάξαι ἔλεγεν· ὅτι Εἰ βούλῃ θεῖος παῖδος μὴ τοῦ τὸ Θεοῦ νόμος ζῆν, σοὶ ἐμπιστεῖται τὸ ἀδικεῖν, ἀλλὰ πρῶτα σοι μὴ ροιὸν ἔχει τὰ κρίματα, ἢ πολλῆς ἀπολαύσῃ τῆς ἀσφαλείας· αἱ δὲ ἐκείνης ἐκπέσῃς τῆς βοηθείας, σοὶ ὄφελός σοι τῆς βασιλείας ἢ τῆς πολλῆς ταύτης δυνάμεως. ταῦ-
20 τα δὲ ἰσάσιν ἔλεγεν, Εἰ μὴ τοῖς ῥήμασι τύπτεις. ταῦτα ἢ ἡμᾶς δὲ ζῶντας ἢ μέλλοντες πλουτεῖν, πρὸς τοὺς παῖδας τοὺς ἑαυτῶν ἀφαλεγώμεθα, ἢ πείθωμεν αὐτούς, ὅτι μέγας πλοῦτος, δὲ κληρονομία ἀβλαβὴς ἢ θησαυρὸς ἀνεπιβούλευτος, ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἐστί· καὶ σπουδάζωμεν μὴ χρήματα αὐτοῖς καταλιμπάνειν δὲ ἀπολλύμενα, ἀλλὰ εὐσέβειαν πρὸ μιμοῦσαι ἢ μὴ δαπανωμένην. εὐσεβείας μὲν γὰρ οὐκ οὔσης ἢ δι' ἃ ἀπολλύμενα χρή-
25 ματα μὴ κινδυνεύειν ἢ τῆς ἐκάστης αἰχμῆς ταύτης ἢ πρόφασις ἢ τὰ οὐκ ὄντα παρέχειν). ἐὰν δὲ ἀφρίψῃς αὐτὸν καλῶς τὸ παιδίον, ὅταν καιρὸς ᾖ ἐμὲ ἐμοῦ, ἢ σοὶ ἐμοὶ ἢ καθάπερ στεφάνους ἢ ἀκηλυθία πολιτείας ἀφίσης μίσει πρώτης βαδίζειν, τὰ δὲ σὺ λαβοῦσα τὸν ἀρχὸν ἢ τὴν ῥίζαν, ἢ τῆς τῶν ἐθνῶν ἐπιμελείας σοι φέρουσα τοὺς καρπούς. Εἰ μὴ χ. ἐκγόνων
εὐσεβείας ᾖ πατέρες τοὺς ἑαυτῶν ἐπαίδευσι παῖδας, ὁ νόμων, οὐ δικαστηρίων ἔδει, οὐ πρω-
χ. φόβου εἰῶν καὶ κολάσεων δὲ τῶν δημοσίων" φόβων. Δικαίως γάρ, φησι, νόμος οὐκ εἴτα. ὅτῳ ἢ κε- α. Τιμ. α. θ.
τὰ μελετῶμεν αὐτῶν, ἀφ' τῶν μείζοσιν αὐτοὺς περιβάλλομεν κακοῖς, ἢ ταῖς τῶν δημίων σκι-
δίδομεν χερσὶ, ἢ εἰς τὰ βαρύτατα ἔτι δικαίως ὠθοῦμεν. Ὁ γὰρ πεφιλόνεικος ᾖ ἐμὲ ἐμοῦ ἑαυ- Σειρ. ζ.
τὸν, καταδισμυδοῖ τὰ τε αἵματα αὐτοῦ, φησι. τί ἐστιν, ὁ πεφιλόνεικος; ὁ ἐλεεῖν, ὁ κολακεύ-
ων, ὁ ἀνεκπαίδευτος· ἢ γὰρ τὸ μέγιστον. σφοδρότητος γὰρ ἐστὶ δὲ ἐπιμελείας ἀφεῖται δὲ φόβου.
35 ταῦτα λέγω οὐχ ἵνα λιμῷ τραχεῖς ὦμεν τοῖς παισὶν, ἀλλ' ἵνα μὴ δίκαια φέρωσι πρὸς αὐ-
τοὺς φαινώμεθα. Εἰ γὰρ γυνὴ ᾖ ἀνὴρ φοβεῖσθαι ὀφείλει, πολλῷ μᾶλλον δὲ παῖδες τὸν πατέρα. δὲ μή μοι λέγε, ὅτι ἀδύνατον πρεσβύτας εἶναι τῆς νεότητος. Εἰ γὰρ χρὴ γυναῖκα ἅπαντα τὸν πρέποντα ταύτῃ ὁ Παῦλος, πολλῷ μᾶλλον τοὺς ἄνδρας. Εἰ ἀδύνατον ἐστὶν, οὐκ ἂν ἐπέταξεν. ἀλλ' ἡ πᾶσα πρόνοια πρὸς τὸν ἡμέτερον ἔρχεται ῥᾳθυμίαν, δὲ τὸ μὲν
40 ἀεὶ δέχεσθαι, μηδὲν ἐκ προφάσεως ἀλλοίας εἰς βλάβειαν ἐκβάλλειν αὐτούς. ἀλλ' ὅπως μὲν τῆς ἔξωθεν μεταλάβοιεν παιδεύσεως, ἢ εἰς τραπέζας τελέσαιεν, σπουδάζομεν, καὶ χρήματα καταλείπομεν, ἢ φίλους ἀξιοῦμεν, ἢ πολλῆς κεχρήμεθα τῆς προνοίας· ὅπως δὲ μάθοιεν πρὸς τὰ βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν τοῦτο ποιοῦμεν λέγειν. καὶ εἰς ῥήματα μὲν συνεχῶς συγχωροῦμεν ἐκβαίνειν, εἰς ἐκκλησίαν δὲ οὐκ ἀναγκάζομεν οὐδέποτε· ἁμαρτάνει

ἅπαξ,

πῶς αὐτῷ μηδὲ ἀγαναίκτῳ αὐδῖς ἐπιμιμνώμην; ἐγώ, φησιν, σὲ δὲ ἀπεκτίνας τὸν δαίτην ὑβρίζοντα; σὺ γὰρ σὲ ῥήματι λυπεῖν αἰσχύνῃ; φησὶ, τὸν ἐμοὶ καταπατοῦντα νόμους. καὶ πολλῶν τοιούτων συνιόντων ἄξια; ὁρᾷς αὐτοὺς ὑβρίζοντας εἰς τὸν πεποιηκότα, καὶ οὐ δυσχεραίνεις, εἰ πάντα μοι, σὲ δὲ φοβῇ καὶ ὑπολαμβάνῃς, καὶ ταῦτα εἰδὼς, ὅτι καὶ τοῦτο αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐκώλυεν, οὐκ ὀπῇ βλάβοιεν εἰς ὑβριζόμενον ἐμέ (αἰώλεθρον γὰρ τὸ θῆρ) ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας; ὁ γὰρ τοιοῦτος τὸν Θεὸν ἀγανώμονα ἡγούμενος καὶ δύαιθητος, πολλῷ μᾶλλον εἰς τὸν γεγληκότα, καὶ ὡς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐκπροϊέμενος δυσπότητος. μὴ τοίνυν ἀμελῶμεν, εἰδότες ὅτι τῷ τοῦ Θεὸν αὐδῖς θῦ χαλκαιώσωμεν, καὶ τὸν πρόπατα βίον ἔστιν ὃν δύδοκιμεῖ λαμπρεσί. τὸν γὰρ ἀρετὴν ζυζώντα καὶ ὑπερκόμα πάντες αἰδεῖσθαι καὶ τιμᾶσι, κἂν ἁπάντων πενέστερος ᾖ, ὥσπερ οὖν τὸν πενιχρὸν καὶ διεγραμμένον ἀποστρέφονται καὶ μισοῦσι πάντες, κἂν ἁπάντων πλουσιώτερος ᾖ καὶ πολλῶν κρείττων. ὑπὸ τοῖς ἄλλοις γὰρ μέσον δόξεν πρᾶγμα ἔστ' ἂν αἰδέσιμος, ἀλλὰ καὶ σὺν τῷ γεγληκότι πολὺ πλέονες, πλέον τῆς φύσεως οὐκ ἐλάττονα ἑτέραν ὑπόθεσιν ἔχων τοῦ φιλεῖσθαι, τὸν ἀρετὸν· οὐ πολεμιώτερος ὢν μέσον, ἀλλὰ καὶ χρησιμώτερος ἔστ' ἂν σὺν δεσπόταις, δουλεύων, ὑπηρετῶν. ὥσπερ γὰρ τὸν δεῖ τὸν Θεὸν ἀγανώμονες, καὶ τῷ γεγληκότων καταφρονοῦσιν· οὕτως τὸν τὸν πεποικότα δεσπόζοντες, τὸ πολλῷ καὶ τοῦ γεγληκότος ἔχουσι τῇ τιμῇ.

Ἵνα οὖν καὶ τῷ Θεῷ, καὶ τῷ δεσπότῃ βύδοκιμῶ, καὶ σὺν τὸν ζωὴν ἡδεῖαν ποιῶ, καὶ τῆς μελλούσης ἀπαλλαγῶ κολάσεως, πᾶσαν ὑπιδύκνυσο τὸν αὐτὸν τὸν σπουδήν. ὅπου γὰρ τῷ παίδων ἀμελοῦντες, καὶ τἄλλα ὧσιν ὑπιεικεῖς καὶ μέτριοι, διὰ ταῦτα τὸν ἁμαρτίαν τὸν ἐκάτερον ὑποσήσονται δίκην, ἰσοτίμιαν σοί τινα διηγήσομαι παλαιάν. ἱερὰς τις ἦν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐπιφανὴς τὰ ἄλλα καὶ μέτριος, Ἠλὶ τῷ ὀνόματι· οὗτος ἦν Ἠλὶ δύο παῖδας ἔχων εἰς ἔσχατον πονηρίας ἐληλακότας, οὐ κατέσχε, οὐδὲ ἐκώλυε· μᾶλλον δὲ κατέσχε μὲν καὶ ἐκώλυεν, ἀλλὰ μὴ τῆς προσοχύσεως ἦν ἀκριβείας καὶ σφοδρότητος. δέον γὰρ μαστίγωσαν, τῆς πατρῴας ἐκβαλεῖν οἰκίας, πάντα ὑπιδείξασθαι διορθώσεως τρόπον, πέπαικε καὶ συνεβούλευε μέτριον, οὕτω λέγων· Μὴ τέκνα, μὴ ποιεῖτε οὕτως· οὐ γὰρ ἀγαθὴ ἡ ἀκοή, ἣν ἐγὼ ἀκούω περὶ ὑμῶν. τί λέγεις; τὸν διαπόντιον ὑβρίσαι, καὶ τέκνα καλεῖς; καὶ πεποικότα, καὶ συνηγωνίσκεις αὐτῷ τὸν συμφέρειαν; διὰ τοῦτό φησιν, ὅτι οὐκ ἐσουδάτει αὐτούς. τοιαῦτα γάρ ἐστιν, οὐκ ἐπὶ ἁπλῶς συμβουλεύσωμεν, ἀλλ' ἐὰν σφοδρότερον καὶ θερμότερον, καὶ ὅσον καὶ τὸν πραύματος ἁπάντῃ σπουδὴν, τοσαύτην ἐπαγάγωμεν τὸν πληγήν. οὐ τοίνυν ἔσκεψ ὃ εἶπεν, ὅτι ὃ παιδεύσας μέτριον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ὑπιτείνας δεῖ φόβου, ὥστε τὸν τῆς νεότητος ἐκείνην ῥᾳθυμίαν ὑπὸ ταῦτα πρῆνες μὲν, οὐ πρῆνες δ' ὡς ἔδει, τοῖς πολεμίοις αὐτὸς ἐξέδωκε, καὶ μάχης ἠμορμήν ἔπεισαν ὑπὸ τῆς παρατάξεως, καὶ τὸν ἀγελείην ὐκ ἐσεγκαὶ, πεισὼν ζωστεῖσθαι αὐτὸς καὶ ἀπιθανεῖν. ὁρᾷς ὅτι δικαίως εἶπον, ὅτι καὶ παιδοκτόνοι οἱ πατέρες εἰσὶν, οἱ μὴ σφοδρῶς τοῖς αὐτῶν κεχρημένοι παισὶ ῥᾳθυμοῦσι, μηδὲ τῷ τοῦ Θεὸν ἅπαντῶντες αὐτοῦ βουλήσεσθαι; ὅπου γὰρ ὁ Ἠλὶ παιδοκτόνος ἐγένετο. εἰ γὰρ οἱ πολέμιοι κατέσφαξαν αὐτοὺς ἐκεῖνοι, ἀλλὰ τὸ σφαγῆς αὐτοῦ αἴτιος ἐγένετο, διὰ τὸ ταῦτα αὐτοῖς ῥᾳθυμίας ἀποστήσας τὸ Θεοῦ τὸ βούλημα, καὶ γυμνοὺς καὶ ἐρήμους δίξας τοὺς βουλομένους αὐτοῦ ἀμύνειν. οὐκ ἐκείνους μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ἐποίησε. τοῦτο δὴ πολλοὶ καὶ τῶν ἐμῶν πατέρων πάσχουσι· οὐ βουλόμενοι μαστίξαι, οὐδὲ ὑπιτιμῆσαι ῥήμασι, οὐδὲ λυπῆσαι αὐτὸν ἑαυτῶν υἱοὺς ἀτάκτως ζῶντας καὶ ἀθεμίτως, πολλάκις εἶδον ὑπὸ τοῖς ἐκάστοις ἀλήτας, οἷς δικαστήριον ἁρπαγὴν ἔχοντας, καὶ τοῦ δημίου ἀποτιμήτους. ὅταν γὰρ σὺ μὴ παιδεύσῃς, ὅταν σὺ μὴ σωφρονίσῃς, μιαροῖς αἰθέσπαις καὶ διεφθαρμένοις σαυτὸν ἀναμίξας καὶ κοινωνήσας τῆς πονηρίας αὐτοῖς, ὑπὸ τοῖς κοινοῖς ἄγεται τόμοις καὶ κολάζονται πάντων ὁρώντων· καὶ μὴ τῆς συμφορᾶς μείζων ἡ αἰσχύνη γένῃ, δακτυλοδεικτούμενος ἀπάντων πατέρα μὴ τὸν

τοῦ

τοῦτό φησιν, Εἰ ἔργοις καλοῖς μαρτυρεῖται. ὥσπερ γὰρ καλὸν ἡ παρθενία, χωρὶς ἧς τὴν λοι- α Τιμ. ε. ι.
πὴν ἄκαρπος γίνεται, ᾗ τῷ πυρφώνῳ ἀπέκλεισεν· οὕτω καλὸν ἡ χηρεία, χωρὶς ἧς τὴς λοι-
πὴς ἀρετῆς μάταιόν ἐστι ᾗ ἀδιάφορον. διὰ τοῦτο οὐ μίαν τῶν μὴ δευτέραν ἐποιήσατο γάμου
τὴν παῦλαν ὥσπερ ὁ Παῦλος, ἀλλὰ ᾗ ἑτέραν πολλῷ πλείονα ᾗ μείζονα ἀπαιτεῖ παῦλαν
5 τῆς χήρας. ᾗ καθάπερ ⟨α⟩ τὸν γραπτὸν καταλέγοντες σώματος ζητοῦσιν ἐξέτασιν· οὕτω
ᾗ τοῦτ' Εἰς ὃ τῶν Χριστοῦ γραπτοῦσθαι αὐτὴν καταλέγων, ψυχῆς ἐξέτασιν ἐζήτησεν ᾗ διο-
κήσεως ᾗ τοῦ ἐν ἅπασι τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις ἀσυδήλου, οὕτω λέγων· Εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, Εἰ ἐξε-
νοδόχησεν, Εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπεκο-
λούθησεν. τούτων γὰρ ἕκαστον δοκεῖ μὲν ῥᾴδιον εἶναι, πολλοῦ δὲ καὶ ἑαυτῷ συνέχειν τὸ ζωῆς. ᾗ εἰ
10 δοκεῖ, ὡσαύτως ἐξετάσωμεν, ὡσαύτως καὶ αὐτὸς τίθησιν. εἰ ἐτεκνοτρόφησεν. τροφὴν γὰρ οὐκ ἐμὴν λέγει
οὐ ταύτην τὴν ψυχικὴν ᾗ σωματικὴν τοῖς πολλοῖς νομιζομένην, ὃ μὴ λίαν φθονερούς ἐστιν εἰδέναι
τοὺς παῖδας (τοῦτο γὰρ οὐδεὶς αὐτὴ τῆς φύσεως ἡ ἀνάγκη ἀφίησι παραμυθήσασθαι ποτε·
ὅλην οὐδὲ παρεγκλημάτων ὑπάρχειν τούτων χρεία τοῖς νόμοις, ἵνα τὰ ἔκγονα πρέψωσι αἱ χῆραι) ἀλ-
λὰ τὴν τῆς δικαιοσύνης ἐπιμέλειαν, τὴν διὰ τροφῆς τὴν μετὰ βλασφημίας σῴζουσαν φησίν·
15 ὡς αἵτινες μὴ ἔστιν ὅτε τρέψασαι, παιδοκτόνοι μᾶλλόν εἰσιν ἢ μητέρες. οὐ τοῖς γυναιξὶν μόνον λέ-
γω, ἀλλὰ ᾗ τοῖς ἀνδράσι. τοῖς γοῦν πολλοὶ πολλάκις τῶν πατέρων, ὅπως μὴ ἵππους ἠγόρασε κριὸς ὢν
παιδί, ᾗ ὅπως οἰκίαν λαμπρὰν, ᾗ ὅπως πολυτελεῖς ἀγροὺς, πάντα ποιοῦσι ᾗ πράττουσιν ἵνα
ὅπως ἡ αὐτῶν ψυχὴ γένοιτο καλὴ ᾗ προαιρέσεως θύσεως, σπένδεται ἔχουσι λέγειν. ᾗ ὅτι ἔστι, οὐ τὸ
οἰκειοῦσθαι αἰσχύνεται πᾶσαι, ὅτι τοῖς οἰκείοις ἀμελοῦμεν παίδων, ᾗ τὰ μὲν κτήματα αὐτῶν ὑπερ-
20 λαμβάνομεν, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτῶν καταφρονοῦμεν, ἑκάστης αἰσίας προφάσεως ἐπιλαμβανόμενοι.
τὰ μὲν γὰρ κτήματα καὶ πολλὰ ἢ ᾗ πολυτελῆ, τῶν δυναμένου μετ' ἀρετῆς αὐτὰ οἰκονομεῖν
οὐκ ὄντος ἀσυδαίου, πάντα ἀπολέσθαι εἰκὸς οἴχεται) μετ' αὐτοῦ, ᾗ βλάβῃ ἑκάτερον ἐπέγ-
κειται τῷ κακτημένῳ· αὐτὴ δὲ ἡ ψυχὴ ἁγιαζομένη ἁγίζεται εἰκὸς φιλόσοφος, καὶ μηδὲν ἔνδον ἀποκείμε-
νοι ἢ, εἰ πάντων δυνήσεται μὴ ἀδίκως συλλέγειν· διὰ τοῦτο σκοπεῖ, οὐχ ὅπως αὐτοῖς
25 πλουσίους ἐν ἀργυρίῳ ᾗ χρυσίῳ ᾗ τοῖς τοιούτοις ποιήσωμεν, ἀλλ' ὅπως ἐν βλαβείᾳ καὶ
φιλοσοφίᾳ εἰκὸς κτήσει τῆς ἀρετῆς πάντων γένοιντ' ἂν εὐπορώτεροι· ὅπως μὴ πολλοὶ δέωνται,
ὅπως μὴ πρὸς τὰ βιωτικὰ ᾗ εἰς νεωτερικὰς ἐπιθυμίας ὦσιν ἐπιτηδειότατοι. ᾗ εἰς εἰσόδους
αὐτῶν, ᾗ τὰς ἐξόδους μετ' ἀκριβείας προεργάζεσθαι χρή, τὰς προτελείας, εἰς σωφροσύνας, εἰ-
δότας ὅτι τούτων ἀμελησόμεθα, εὐθυμίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν συνηγόμενοι. Εἰ γὰρ τῆς
30 τῶν ἄλλων προφάσεως ἀπαιτούμεθα τὰς βαθυτάτας (Ἕκαστος γὰρ μὴ τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω, φησίν, α Κορ. ι. κδ.
ἀλλὰ τὸ τοῦ πλησίον) πόσῳ μᾶλλον τῆς τῶν παίδων; οὐ κατάκρισά σοί, φησιν, αὐτοὺς ἐξ
ἀρχῆς; ἐπέτρεψα δέ σοι αὐτοὺς διδάσκαλον ᾗ παιδαγωγὸν ᾗ κηδεμόνα ᾗ ἀρχοντα; τὴν ἐξουσί-
αν αὐτῶν πᾶσαν φέρων εἰς τὰς σὰς εὐθύνας χεῖρας ἀπαλλάττειν σκέλευσα, ᾗ ῥυθμίζειν· ποίαν αὖ ἔχεις συγγνώμην, Εἰ φείδει αὐτῶν ἀποκοπτόμενα; τί γὰρ ἰσ. ποίαν ἔν αὐ.
35 δὴ Εἰ παιδίον ὂν δυσκίνητός ἐστι ᾗ πρᾶος; ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ἔδει ταῦτα προορᾶσθαι, ὅτι βιαίως ἰᾶται,
ἐν καμίνῳ νέος, χαλκοῦν μὲν ἀκριβείας, ἐθίζειν πρὸς τὰ δέοντα, ῥυθμίζειν, κολάζειν αὐτοῦ τὰ
νοσήματα τῆς ψυχῆς. ὅσῳ δυκολωτέρα ἡ ἐργασία, τόσῳ τὰς ἀφθόνους ἐντίμως εἶδει, ὅτι
ἀπαλωτέρας οὔσης τῆς ἡλικίας δυκολώτερον αἰσθάνεται ᾗ οὐκ ἂν ἀμελούμενα τὰ πάθη ᾗ
αὐξανόμενα, δυσκατέργαστα γένοιτο. Διὰ τοῦτό φησι, Κάμψον ἐν νεότητι ⟨β⟩ τράχηλον Σειρ. ζ. κδ.
40 αὐτοῦ, ὅτι δυκολωτέρα γένοιτ' ἂν ἡ παιδαγωγία. οὐκ ὀπισθεῖ μέσον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
συνεφάπτεται σοι τοῦ ἔργου. ᾗ πῶς, ἐπὶ τίνι τρόπῳ; Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, φησί, Εξ. κα. ιζ.
θανάτῳ τελευτάτω. ὁρᾷς πόσοι αὐτοῖς ἐπέστησε φόβοι; πόσοι ἐπὶ τίχοιν ἀγωνίαι; πῶς δυ-
νατοὺς σε τοῦ ἀρχεῖν ἐποίησε; τίνα οὖν ἀπολογίαν ἔχομεν δὲ εἰπεῖν, ὅταν αὐτοὺς μὲ, ἀ-
πειθοῦντ' ἡμῖν ὑβριζώμεθα, μηδὲ τῆς ζωῆς αὐτῶν φειδόμενοι· ἡμῖν ὑβριζομένοις τὸ Θεοῦ

πρὸς

ξαιμὴν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου λοιπὴν ἀσφάλειαν ἔχῃ, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων ἀπόδειξιν, καὶ τὴν ἐξωθεν μαρτυρίαν.

Μηδεὶς γυναιξὶ μόναις τοῦτον ὀνειδίζειν εἰ νομιζέτω. καὶ γὰρ καὶ ἀνδράσιν ὄντα χρήσιμος, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐργάσωσι τὰς ἑαυτῶν ἢ ἀπολλύουσας, καὶ μὴ λεαίνας συγκατοικίζωσι τοῖς παισίοις, μητρυιὰς ἐπισάγοντες, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἑαυτῶν ἅπασαν διατρέποντες. τοῦτο οὖν λέγομεν ἐγὼ νομοθετοῦντες δεύτερον ἀποτρέφεσθαι γάμον, ἀλλὰ παραινοῦντες καὶ συμβουλεύοντες μετὰ σωφροσύνης ἀσκεῖσθαι τὸν πρῶτον. ἕτερον ὅτι παραινῶ καὶ συμβουλεύω, ἕτερον νομοθετῶ. ὁ μὲν γὰρ παραινῶν καὶ συμβουλεύων, κύριον ἀφίησι τὸν ἀκούοντα τῆς τῶν συμβουλευομένων αἱρέσεως εἶναι· ὁ δὲ νομοθετῶν, τούτῳ παραιτᾶται τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν. ἀλλ' ἡ ἐκκλησία νομοθετεῖ τοῦτο, ἀλλὰ παραινεῖ μόνον. καὶ γὰρ καὶ δεύτερον ἐπιτρέπει γάμον ὁ Παῦλος, οὕτως εἰπών· Γυνὴ δέδεται νόμῳ, ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλεύθερά ἐστιν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ· μακαριωτέρα δέ ἐστιν, ἐὰν οὕτω μείνῃ. ὥσπερ οὖν καλὸν μὲν ὁ γάμος, κρεῖττον δὲ ἡ πρωτεία· οὕτω καλὸν μὲν καὶ ὁ δεύτερος γάμος, κρεῖττον δὲ αὖτε ὁ πρῶτος καὶ μόνος. οὐ τοίνυν ἐκβάλλομεν δεύτερον γάμον, οὐδὲ νομοθετοῦμεν τοῦτο, ἀλλὰ παραινοῦμεν, εἴ τις δύναιτο σωφρονεῖν, διὰ τὸν πρῶτον μένειν. παραινοῦμεν δὲ καὶ συμβουλεύομεν καὶ διὰ αὐτὴν τὴν οἰκίας τὴν ἀσφάλειαν. μάχας γὰρ πολλάκις καὶ πολέμους καθημερινοὺς ὁ δεύτερος γάμος ἔχει καὶ προφάσεις λέγει. πολλάκις γοῦν αἰτᾷ ὅτι τραπέζης καθημένους, τὸν πρότερον γυναικὸς διαμνησθεὶς ὅτι τῆς δευτέρας, ἐδάκρυσεν ἐρήμα· ἢ ὅτι εὐθέως ἠγείρατο, καὶ καθάπερ θηρίον ἐπεπήδησεν, τὸν φιλοσοφίας αὐτῆς τοὺς ἐκείνου ἀπαιτοῦσα δίκην. καὶ ἐπαινέσας τὴν ἀπολλυμένην γλῶτταν, τὴν πολέμου καὶ μάχης προφάσεις· ἢ τῶν ἐγκωμίων ὑποθέσεις καὶ τοὺς μὲν τῶν ἐχθρῶν ἀνῃρημένους ἀποδημίας, καὶ μετὰ τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ τὴν τοὺς αὐτοὺς καταλυομένην ἔρημον· ὅτι ἡ τῶν γυναικῶν φύσις ἀπόνως. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστιν, ἂν μὴ ἔχωσι, πρὸς ἃς οὐδὲν ἔπαθε δεινὸν, ταύτην μισεῖν καὶ ἀποτρέπεσθαι, καὶ οὐδὲν ὁ θάνατος τοῦ μίσους σβέσειεν. τίς εἶδε, τίς ἤκουσε ζηλοτυπουμένῳ κόπῳ, ἢ πολεμουμένῳ τέφραν; ἀλλ' οὐ μάχει τούτου τὸ δεινόν· ἀλλά, κἂν ἀγάπωσι παῖδες ἐκ τῆς δευτέρας, κἂν μὴ ἀγάπωσι, πόλεμος πάλιν καὶ μάχη. μὴ ἀγωνιῶμεν μὲν γὰρ οὐδαμοῦ μειζόνως, καὶ διὰ τοῦτο, καθάπερ πολεμίους καὶ τὰ μέγιστα ἠδικηκότας τοῦ τῆς προτέρας ὁρᾷ, διὰ τῆς ἐκείνου ζωῆς τῆς οἰκείας ἀπαιδίας σαφέστερον λαμβάνουσα αἴσθησιν· κἂν ἀγάπωσι, πάλιν οὐκ ἔλαττον τὸ δεινόν. ὁ μὲν γὰρ ἀνὴρ πολλάκις φιλοστοργῶν προσέρχεται τὴν ἀπολλυμένην ἀγαπᾷ καὶ μετὰ τούτων, φιλῶν τὴν ἐμοὶ δὲ ἐλεῶν τῆς ὀρφανίας αὐτούς· ἐκείνη δὲ πάντα χορὸν τοῦτ' αὐτὸς προσπεριπλάσθαι βούλεται, καὶ οὐδὲ τὸ ἀδελφοὺς ἔχειν, ἀλλ' ὡς οἰκείοις ἀναφερομένοις εἰς βούλεται τούτους, ἅπερ ἅπαντα οἰκίαν διαπέσαι δυνατὸν, καὶ τὸν γαμηκότα ποιῆσαι βίον ἀβίωτον. διὰ ταῦτα παραινοῦμεν, εἰ δυνατὸν, σωφρονεῖν, τέρπεσθαι τῷ προτέρῳ γάμῳ, καὶ μήτε νυμφίους ἔχειν γυναῖκας, μήτε γυναῖκας τοὺς ἄνδρας ἐπισάγεσθαι, ἵνα μὴ τὴν οἰκίαν διαπέσῃ πᾶσαν. τίνος δὲ ἕνεκεν τοσαύτης χορείας διαλεγόμενος, οὐκ ἠρκέσθη τῷ προτέρῳ μόνῳ, τῷ εἰπεῖν, ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή; ἵνα μάθῃς, ὅτι χάρμα ποιεῖ τὸ μὴ γαμῆσαι δεύτερον μόνον ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ κεκμηκέναι τοῖς ἔργοις ἀγαθοῖς, τοῖς ἐλεημοσύνῃ καὶ φιλοξενίᾳ καὶ ταῖς τῶν ξένων θεραπείαις. εἰ γὰρ ταῖς πρώτοις οὐδὲν ὠφέλησεν ἡ πρώτη (καὶ τι πολλῷ μείζων χορεία ἡ πρώτη) ἀλλ' ἀπῆλθον, σπεύδοντος αὐταῖς τοῦ πυρὸς τῶν λαμπάδων, ὑπομενούσας, ὅπου τοῖς ἀπὸ τῆς φιλοξενίας καὶ ἐλεημοσύνης οὐκ ἔστιν ὑπερδυσχεραίνειν καρπὸν, πολλῷ μᾶλλον αἱ χῆραι. ἐκείνης γοῦν ἀκούσας τῆς παραινούσης ὁ Παῦλος, καὶ φοβούμενος ὑπὲρ τούτων, πολλὴν ὑπὲρ τοῦ προστάγματος ποιεῖται τὴν ἀκριβολογίαν, ἵνα μὴ τῇ μετανοίᾳ θαρρήσασαι τῆς λοιπῆς ἀρετῆς καταμελήσωσι. διὰ τοῦτο

Μαθ.κε.

Εἶπε, χήρα γινέσθω μὴ ἐλάττων ἐτῶν ἑξήκοντα γεγονυῖα, ἀλλὰ, χήρα καταλεγέσθω. καὶ πάλιν οὐκ εἶπε, χῆραι νεώτεραι μὴ καταλεγέσθωσαν, ἀλλὰ, Τὰς νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ. τοῖς γὰρ ⟨Ϟ⟩ Τιμοθέῳ ταῦτα λαλεῖ). ὅπου γὰρ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀνίερωτοι καὶ βέβηλοί εἰσι, καὶ ἀκόλαστοι καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἀνοικονόμητοι, βουλόμενος ἅπαρ πάσαις ⟨Ϟ⟩ ἄρχοντα τῶν ἐγκλημάτων, τούτους τίθησι τοὺς νόμους, καὶ φησι· σὺ παραιτοῦ, καὶ, σὺ μὴ καταλέγε. αὐτὴ βούλη) οἴκοθεν & πρὸ ἑαυτῆς αἱρεῖσθαι ταῦτα, ποιείτω· σὺ μόνον σοι μὴ καταδέξῃ μηδέποτε, ἵνα μὴ λέγωσιν, ὅτι νεωτέραι οὖσαι, γήμασθαι βουλομένῳ, οἰκίας πραγῶσαι, ὀδύνας κατανάγκασε· ὅθεν τοῦτο ἔπεισι, καὶ ὑπεσκελίσθη. σὺ μὴ καταλέξῃς αὐτάς, ἵνα, κἂν πίσῃ, τῶν ἐγκλημάτων ἡς ἀπαλλαγμένος· καὶ μὴ πίσῃ, μὴ πλείονος ἀσφαλείας τοῦ πραγοῦντος χάριν καταλέξῃς. Εἰ δὲ λέγῃ, Βούλομαι νεωτέρας χήρας γαμεῖν, τεκνογονῆσι, ἀκούσονται παρὰ τοῦ νεωτέρας· ἐὰν μὲν ὁ καταστρηνιάσας τοῦ Χριστοῦ βουλομένας γαμεῖν, ἐὰν φλυάρους, ἐὰν περίεργους, τὰς περιερχομένας ἐὰν οἰκίας, τὰς λαλούσας ἃ μὴ δεῖ τὰ, τὰς ἐκτραπείσας ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. οὐ γὰρ εἶπεν ἁπλῶς, βούλομαι νεωτέρας γαμεῖν, ἐάσησεν, ἀλλὰ λέγῃ καὶ ποίας νεωτέρας, καὶ τὰ πάθη ἃ αὐτὰς ἔπεισι. ποῖα πάθη; Ὅταν καταστρηνιάσωσι, φησὶ, τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖσθαι, θέλουσι, καὶ ἀργαὶ μανθάνουσι καὶ περίεργοι, περιέρχεσθαι τὰς οἰκίας, λαλοῦσαι ἃ μὴ δεῖ τὰ, καὶ ἀλλοτριεπίσκοποι. τίνος ὀπίσω; τοῦ Σατανᾶ. ἐπεὶ οὖν μὴ ὃ χρεὼν ἐλέσθαι, καὶ τοιούτων πάντων ὑποπεσεῖν τὸν ἀκηκοσιωμένον, βούλεται γαμῆσαι πάλιν, βέλτιον πρὸν ἐγκαθῆσθαι, & ἃς πρὸς τὸν Χριστὸν καταπατῆσαι συνθήκας, ὅπερ τοῦτ' ἦν ἀθέτησις. ὡς εἰ μή τις εἴη τοιαύτη, οὐκ ἐπιτίθησι κατάκρισιν γάμου δεύτερου. καὶ ὅτι τοῦτό ἐστιν ἀληθές, δῆλον ἐκ τοῦδε. Εἰ γὰρ ὡς νόμον τοῦτο τίθησι πάσας τὰς γυναῖκας τοῦ γαμεῖν καὶ οἰκοδιαστῆσαι, πρεπόντως ἐκρίνατο, εἰ ἐπικρύβοιτο, εἰ ἀγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησε· πρεπόντως καὶ φησὶ δεῖν, ἑνὸς ἀνδρὸς γεγονυῖαν. εἰ γὰρ πάσας τὰς νεωτέρας κελεύει γαμεῖσθαι, πῶς δυνατόν τις ἑνὸς ἀνδρὸς ⟨Ϟ⟩ γυνὴ; ὥστε πρὸς ἐκείνας ὁ λόγος αὐτῷ. οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς συνουσίας τῆς τοῦ γάμου παῖς. Εἶπεν γὰρ, Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρόν, ἵνα σχολάζητε τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ὅπερ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐκ ἐπιτάγμα, ἀλλὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. ὥσπερ οὖν οὐ πᾶσιν ἐκέλευσε ταῦτα ⟨Ϟ⟩ λέγει), ἀλλὰ τοῖς ἀκρατεστέροις τῶν ἀνθρώπων καὶ βιαλώτοις, ὅτῳ καὶ τὸ ταῦτα τοῖς βιαίοις τῶν γυναικῶν, καὶ μὴ δυναμένοις σωφρονεῖν ⟨Ϟ⟩ μετὰ ἀκριβείας βίου τῆς χηρείας, ταύτας παραινεῖ καὶ συμβουλεύει δεύτερον ἐπισκόπῳ συμφέρον. ἡ γὰρ χηρεία διπλοῦν τι πρᾶγμά ἐστι. τί ποτέ ἐστι διπλοῦν; ἔργων ἐπίδειξις ἀγαθῶν, καὶ τιμῆς ὑπεροχὴ μείζονος. καθάπερ οὖν καὶ ἡ ἀρχὴ διπλοῦν τι πρᾶγμά ἐστι (ἔχει γὰρ καὶ ἔργα καὶ ἀξίωμα· ἀξίωμα μὲν ἀρχῆς, ἡ ἐξουσία, καὶ ἡ παρὰ τῶν πολλῶν θεραπεία, καὶ αὐτὸ τὸ ⟨Ϟ⟩ ἄρχειν· ἔργα δὲ ἀρχῆς, τὸ βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις, κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας, προΐστασθαι τῶν πόλεων, ἀγωνιᾶν περὶ τὰς κοινὰς τῶν πραγμάτων φροντίσι, καὶ μυρία ἕτερα) οὕτω καὶ ἡ χηρεία καὶ ἀξίωμά ἐστι καὶ ἔργον· ἀξίωμά ἐστιν, αὐτὸ τὸ χήρα εἶναι, αἰσχύνη ὀφλισκάνειν, ὡς ἀπεδυξάμενον ἔμπροσθεν· ἔργον ἐστὶ, τὸ μὴ δεύτερον ἐπισκήπτειν ἀνδρα, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῷ πρώτῳ, τὸ τεκνοτροφῆσαι, τὸ ξενοδοχῆσαι, τὸ ἁγίων πόδας νίψαι, τὸ θλιβομένοις ἐπαρκέσαι, τὸ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπακολουθῆσαι. ὁ τοίνυν Παῦλος πρὸς αὐτὴν διαλεγόμενος, καὶ τὰ ἔργα τῆς χήρας ἀφίησιν αὐτὴ πάντα ἐπιτελῆσαι εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς χήρας, καὶ τὸν χορόν, καὶ τὴν ἕδραν οὐκ ἀφίησιν αὐτὴν εἰσελθεῖν, ἕως ἂν ἑξήκοντα ἔτη παρέλθῃ, μονονοὺ λέγων· ποιείτω μὲν τὰ τῆς χήρας ἔργα, τῆς δὲ τιμῆς ἀξιούσθω τότε, ὅταν πάντα ἐπιδεδειγμένα

ξαμένη

α. Τιμ. ε. ια.

α. Τιμ. ε. ιδ.

α. Τιμ. ε. ιγ.

α. Κορ. ζ. ε.

χ. καταγέως

χ. λαλεῖται

είας· ἀλλὰ ἡ πολλὴν τὴν παῤῥησίαν καὶ τὴν λαμπρότητα, καὶ τὴν ἡλιακὴν ἀκτῖνα καθαρωτέρας ἐργάζεται, καὶ ἀπόντων ὡσὶ κατῤῥυπωμένοις μᾶλλον δυθεῖσαν; ἄκουσον
Ησ. α ιε. αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ λέγοντος πρὸς Ἰουδαίους· Ὅταν ταῖς χερσὶν ὑμῶν ἐκτείνητε, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν· καὶ πληθύνητε τὴν δέησιν *, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν. αἱ γὰρ χέρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. ἀλλ' ὅμως τούτοις τοῖς μιαροῖς, τοῖς αἱδροφόνοις, τοῖς ἀπαρρησιάστοις, τοῖς ἠπιωμένοις ἐπαγίλλεται κατηγάθεσθαι, εἰ βοηθήσαι αἰδημοσύνας χέρες. μὴ γὰρ δὲ εἶπεν, Ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι, φησὶ· Κείνατε ὀρφανῷ, καὶ δικαιώσατε χήραν· ἔκδυτε, καὶ ἀμφιέσατε· καὶ ἐὰν ὦσιν ὑμῶν αἱ ἁμαρτίαι ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ. εἶδες πόσων ἔχει δυνάμεων ἡ χεὶρ; πῶς τὴν τοσαύτην ἐπεδείκνυται τιμὴν ἑαυτῆς, οὐ παρὰ ἄρχοντι καὶ βασιλεῖ τῷ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ τῷ τῶν οὐρανῶν βασιλεῖ; πόσων δυνάμεων καταλύσαι ὀργήν, καὶ ἀπειλὴν ἀφεῖναι θεσπεσίων τοῖς ἀνίατα νοσοῦσι κακοῖς, ἁρπάσαι ἡμωρίας ἀφορήτου, ψυχὴν βαφῆσαι τῷ τῶν ἀμαρτημάτων ῥύπῳ τῆς κηλίδος ἐκπλύναι σκέπης, καὶ τοὺς τῶν ἀκεραίων ἀγαγεῖν καθαρότητα; μὴ τοίνυν καταφρονῶμεν χέρας γυναικείας, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν αὐτῶν ἐπιμέλειαν ἐπιδείκνυμεν. Ἐπεσε τῆς ἡμῶν ὅστις ἡ ἔντιμος χήρα. ἄξιον ἦν ἐπιστῆσαι ἰδεῖν, τὴν ποίας ἐν τούτοις χήρας φησί. καὶ γὰρ καὶ σκήψιαι χῆραι λέγονται, αἱ εἰς βιτάλειον ἑκάστην καταπεσοῦσαι, καὶ ἐπεγραμμέναι, ἢ ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τροφῆς χρημάτων, καθάπερ οἶμαι τῶν ἀποστόλων. Ἐλύετο γάρ, φησι, γογγυσμὸς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι παρεωρῶντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. οὐκοῦν αὗται μὲν χῆραι λέγονται, ἀγαθαὶ καὶ ἁγίαι, αἱ μηδενὸς μὲν δεόμεναι, ἀλλ' ὑπαρχίας ἀπολαύουσαι, ἢ οἰκίας προεστῶσαι, ἢ ἄνδρα ἀποθανόντα μένον. ἰδωμὲν οὖν τὴν ποίας χήρας ἐν τούτοις φησὶ λέγων· Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἐλάττων ἐτῶν ἑξήκοντα γεγονυῖα· ἆρα τὴν τῆς δεομένης βοηθείας καὶ χρείαν ἔχουσαν ἐξ ἐκκλησιαστικῆς τροφῆς χρημάτων, ἢ τὴν τῆς ἀνενδεοῦς καὶ εὐπορίᾳ ζώσης; εὔδηλον ὅτι τὴν τοιαύτης. τὴν μὲν γὰρ ἑκείνης ὅταν λέγῃ, τῆς λιμῷ ἀφορμένης, οὐ χρέαν ἔσθησι, οὐκ ἀκρίβειαν ἁπάντων ζήτων· ἀλλ' ἁπλῶς, Εἴ τις πιστὸς ἢ πιστή, φησὶν, χήρας ἔχει, ἐπαρκείτω αὐτάς, καὶ μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία. οὐκ εἶπεν, ὅταν ἐξήκοντα ἐτῶν γένηται· οὐκ εἶπεν, Εἰ ἐξεσοδέχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψε· καὶ μάλα εἰκότως. ἔνθα μὲν γὰρ δι' πενίαν διαῤῥᾷσαι δέοι, οὐκ ἀναμένει χρόνον. τί γὰρ εἰ πεντήκοντα ἐτῶν οὖσα λιμῷ ἀφθείρετο; τί ἢ ἐὰν τὸ πέντε τὸ σῶμα ἀνάπηρος οὖσα τύχοι; καθυδεῖται ἀναμένουσα τὸ ἑξηκοστὸν ἔτος; ἀλλ' ἀπὸ θεσπίας τοῦτο ἑκάστης. ἀφ' οὗ, ὅταν μὲν λιμὸν προσδοκῆσαι δέοι, εὐθὺς περὶ χρέαν ἐστὶ τῆς τῷ ψυχῷ ἀρετῆς ἀκριβολογεῖται· ὅταν δὲ μὴ ἢ διαῤῥωσθῆναι πενίᾳ, ἀλλὰ λιμοῦ κατ' ἀξίαν χρείσασθαι, εἰκότως τοσαύτην ποιεῖται ζήτησιν ἀξίας. καθάπερ γὰρ εἴσι πρὸς νέον χρεοί, οὕτω καὶ χηρῶν ὁ παλαιὸς ἦσαν χρεοί, καὶ οὐκ ἀξιοῖ αὐτὰς ἁπλῶς εἰς τὰς χήρας ἐγγράφεσθαι. οὐ περὶ ἑκείνης οὖν λέγει τῆς εὐπορίᾳ ζώσης καὶ διορθώσεως βοηθείας, ἀλλὰ περὶ ταύτης τῆς ἐλεημένης χρείαν.

Τίνος δ' ἕνεκεν καὶ διὰ ταύτης ἁπάντων χρέος; οἶδεν ὅτι πυρὰ πολλὰ ὄντα νέον, καὶ πέλαγος κυμάτων γέμον καὶ πολλὰς ἔχον ἐπομαχίσεις. ἐπειδὴ οὖν μάλλοσιν ἀπὸ τῆς ἡλικίας ἀτέλειαν ἔχει, καὶ ὥσπερ τὸ λιμένι ἀφατέλωσι τῷ γήρᾳ, τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτοῦ σβεσθεισῶν, μὴ ἀδείας αὐτοῖς εἰς τὸ χρεοῦν εἰσάγῃ τοῦτο. τί οὖν; οὐχὶ πολλαί, φησὶ, καὶ μὴ ἑκατὸν ἔτος ἐξελάμψαι μέχρι τέλους διέλαμψαν, καὶ τὸ ζυγὸν ὑπέσχον, καὶ ἀποστολικὸν ἐπεδείξαντο βίον; κωλύσωμεν οὖν ἑκείνας, εἰπέ μοι, καὶ βουλομένας τὸ χαρμα ζῆν ἀναγκάσωμεν δευτέρους ἐμπλῆσαι γάμους; καὶ ποῦ τοῦτο ἄξιον ἀποστολικῆς γνώμης; τί οὖν ἐστὶ τὸ λεγόμενον; προσέχετε μοι ἀκριβείας, ἀγαπητοὶ, αὐτῇ τῇ σημασίᾳ τῆς λέξεως. οὐ γὰρ

εἶπε,

* ὑμῶν

5 οὐκ αἱ χεῖρες ὑ. αἱ πλ.

10

15 χ. θεσπίσι

20

25

α. Τιμ. ε. ιε.

α. Τιμ. ε. ι.

χ. ἐπιτυθῆσαι

30

35

40

τέσωμεν εἰς ἵνα τοιαύτην συμφορὰν, μεμνημένοι τῶν εἰρημένων, ἱκέτας ἀποκαλοῦμεν τὰς δεήσεις· ἐπεὶ καὶ γράπτονται, εἰρήνης οὔσης, τὰ τοῦ πολέμου μηχανήματα, ἵνα τῆς μάχης ὑπεξάσης, καὶ τοῦ καιροῦ τὸν ἐμπειρίαν ἀπαιτοῦντος, εὐκαίρως ὑποδείξωσι τὴν πεῖραν, ἐν τῇ εἰρήνῃ κατορθώσαι. καὶ ἡμεῖς τοίνυν καὶ ὅπλα καὶ φάρμακα κατασκευάσωμεν ἑαυτοῖς ἐν τῷ καιρῷ τῆς εἰρήνης, ἵνα, εἴ ποτε πόλεμος ὑπέρ τῆς θήκης ἀλῶμεν, ἢ πένθος, ἢ ὀδύνης, ἢ ἄλλου τινὸς τοιούτου, καθοπλισμένοι καλῶς καὶ πεφαρμαγμένοι πάντοθεν, τοῦ πατρὸς τοῦ συμβόλου μὴ πολλῆς ἀποκρουσώμεθα τῆς ἐμπειρίας, καὶ λογισμοῖς ὀρθοῖς, καὶ ταῖς ἀποφάσεσι τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς κατορθώμασι τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, καὶ πάντι τρόπῳ πάντοθεν ἑαυτὸν τειχίσωμεν. οὕτω γὰρ δυνησόμεθα καὶ τὸν πρόσωπον ζωὸν μὴ βλημάτων διενεγκεῖν, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὑπερτυχεῖν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἅμα τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ξβ. ΕΙΣ ΤΟ, ΧΗΡΑ ΚΑΤΑΛΕΓΕΣΘΩ ΜΗ ΕΛΑΤΤΩΝ ἐτῶν ἑξήκοντα γεγαμηκυῖα, καὶ ὡδὶ παίδων αἱρεθῆναι, καὶ ὡδὶ ἐλεημοσύνης. a. Τιμ. ε. β.

Εἰς κεφάλαιον ἡ τοῦ πνεύματος ὠκονόμησε χάρις ταύτην τῆς ἀποστολικῆς ὑποτολῆς διαγραφὴν τοῦ ἀρίστου, ἵν' ἡκέστατα σήμερον. ἔχομεν γὰρ ἵνα τοὺς τὰ εἰρημένα συλλέξομεν καὶ ἀκριβῶμεν πολλοὶ, οὐ καὶ μὴ ἐν τοῖς ῥήμασιν, ἀλλ' ἐν τοῖς νοήμασι. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον διάγραφόν τοῦτο ἐστιν· Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί· καὶ πολλὰ τοῦ αἰσχίστου ἐλέχθη τότε, ὃ γνησίως τὰ τοιαῦτα φέρειν πάθη, καὶ βυσσιστεῖν τῷ λαμβάνοντι τὸν προσήκοντας ἡμῖν Θεῷ. σήμερον δὲ διαγράφον τοῦτο ἐστί· Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἐλάττων ἐτῶν ἑξήκοντα γεγαμηκυῖα. ἐπεὶ οὖν ἀπὸ θανάτου χαρεῖα γέγονε, καὶ τοῦτο μάλιστα ὅτι ὁ τῆ ὀδύνῃ ὑπεῖκον, καὶ διεγρηγορὸς πένθος, μεμνημένοι τῶν προτέρων εἰρηνικῶν, ἃ τοῦ πιστοῦ τὰ προκαλοῦντα εἰρηκάμεν, καὶ ταῦτα μὴ πάσης ἀποδεξάμενοι τῆς ἀσυδίας μετ' ἐκείνων εἰς τὰ ταμιεῖα τῆς διανοίας ἀπόθετε. Ὃ γὰρ τῆς χαρείας ὄνομα δοκεῖ μὲν εἶναι συμφορᾶς ὄνομα, οὐκ ἔστι δέ, ἀλλ' ἀξίωμα καὶ τιμὴ καὶ δόξα μεγίστη· οὐκ ὄνειδος, ἀλλὰ σέφανος. Εἰ γὰρ καὶ ἀνδρὸς οὐκ ἔχει συνοικοῦσα ἡ χήρα, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ ἔχει συνοικοῦντα, τοῦ πάντα ἀποκρούοντος τὰ ὑπόπτα δεινά. Δέχεται γὰρ ἐν ταῖς ὑπούσαις ἐπηρείαις τῆς χήρας, εἰσελθεῖν καὶ γόνυ κλῖναι καὶ στενάξαι πικρὸν καὶ δάκρυα προχεῖν, καὶ πᾶσαν ἀποκρούεσθαι τὴν ἐπηρεάζοντα τὸν ὑποβουλίου. Τὰ γὰρ ὅπλα τῆς χήρας τοιαῦτα, δάκρυα, καὶ στεναγμοὶ, καὶ βυχαὶ διηνεκεῖς. ἀλλὰ τούτων οὐκ αἰσθησόμενον ἐπήρεια μόνοι, ἀλλὰ καὶ δαιμονικὰς ἐφόδους ἀποκρούεσθαι δυνάται. ἡ χήρα τὴν μὲν βιωτικὴν ἀπάλλακται πραγμάτων, τοὺς δὲ οὐρανίους ὁδοὺς λοιπὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀνδρα ἐπεδείκνυτο ἀσυδίαν καὶ ἡσυχίαν, ταύτην εἰς τὰ πνευματικὰ πράγματα διαλαλοῦσαν δυνήσεται. Εἰ δὲ λέγοις, ὅτι τὸ παλαιὸν συμφορὰ διὰ τὸ πρᾶγμα, ἐκεῖνο μὲν εἶπον, ὅτι καὶ ὁ θάνατος καταράτου· ἀλλὰ λέγε μοι καὶ ἀξίωμα τοῖς γνησίως αὐτὸν φέρουσι ὑπόνοια. οὕτω γοῦν οἱ μάρτυρες στέφανοῦνται, οὐκ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ χήρα τοῦ ἀξίωμα μέτεστι μέγα. βούλει μαθεῖν ὅσον ὅτι χήρα; πῶς ὅτι μία τῷ Θεῷ, καὶ ἐπέρασος καὶ συμπόρευσις μεγίστη; καὶ τοῦ καταδικασθέντας, καὶ τοῦ ἀπεγνωσμένους, καὶ τοὺς πρώτους τόκους ἔχοντας, καὶ τοὺς ἐκπεπολεμωμένους τῷ Θεῷ καὶ πάσης ἐστερημένους ἀπολογίας φθάσασα ἐξαρπάζει καὶ καταλλάττει, καὶ ἐκ συνηθείας αὐτοῖς κεμίζει μόνον, οὐδὲ ἀπαλλαγὴν ἡμω-

αὐτὴν. ὅτως οὐκ ἄκων, ἀλλὰ μὴ προθυμίας πολλῆς τὸ κελευσθὲν ἔπραξεν. εἰ τοίνυν τοίνυν ἡλίκον ἰῶ, μόνον μόνῳ ὠφελεῖτθαι τῷ παιδὶ, μηδενὸς παρόντος, ὅτι μᾶλλον τὰ σπλάγχνα ὠφελεῖτο θερμαίνεται, ἢ σφοδρότερον τὸ φίλτρον ἔχει, καὶ τοῦτο οὐκ ἐν μιᾷ ἢ δυσὶν, ἀλλὰ καὶ ἐν πλείοσιν ἡμέραις. τὸ μὲν γὰρ ταχέως ποιῆσαι τὸ ὁπωσοῦν, θαυμαστὸν καὶ μέγα, ἀλλ' οὐχ οὕτω θαυμαστὸν, ὡς τὸ, ὠφελεῖ πολλῶν ἡμερῶν βασανιζομένης αὐτὴ καὶ γυμναζομένης τῆς ψυχῆς, μηδὲν παθεῖν πρὸς τὸ παιδίον ἀνθρώπινον. ὠφελεῖ γὰρ τοῦτο αὐτὴ καὶ μακρότερα σκάμματα ἐπέθηκεν ὁ Θεὸς, ἢ τὸ ταῦλον ἐξέτεινεν, ἵνα ἀκριβέστερον ἴδῃς τὸ ἀθλητεῖον. καὶ γὰρ ἰῶ ἀθλητὴς ὤπτως, οὐκ ἀπὸ σώματος παλαίων, ἀλλ' αὐτῇ τῇ τῆς φύσεως τραχηλίδι. ποῖος λόγος προσῆκεν δυνήσεται τὴν ἀνδρείαν; ἀνήγαγε τὸ παιδίον, σεσωπώδιστε, τοῖς ξύλοις ἐπέθηκε, τὴν μάχαιραν ἥρπασεν, ἐπάγει τὴν πληγὴν ἤμελλε. σῶς εἶπεν, καὶ ποίῳ τρόπῳ, οὐκ ἔχω· μόνος αὐτὸς οἶδεν ὁ ταῦτα ἐργασάμενος· λόγος γὰρ οὐδεὶς προσῆκεν δυνήσεται, σῶς οὐκ ἐσαρκήσεν ἡ χείρ; πῶς οὐκ ἐλύθη τῶν νεύρων ὁ τόνος; πῶς οὐ σεσύγχυται αὐτῆ ἡ ποθουμένη τοῦ παιδίου ὄψις; ἄξιον ἐστὶ θαυμάσαι καὶ τὸν Ἰσαάκ. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος τῷ Θεῷ, οὕτω καὶ οὗτος ἐπείθετο τῷ πατρί· καὶ καθάπερ ἐκεῖνος, τοῦ Θεοῦ κελεύοντος θῦσαι, οὐκ ἀπήτησεν ἀθῴους· οὕτω καὶ οὗτος, τοῦ πατρὸς δεσμεύοντος καὶ ἀναγκάζοντος ἐπὶ τὸν βωμὸν, οὐκ εἶπεν· τίνος ἕνεκεν ταῦτα ποιεῖς; ἀλλ' ὑπέκειτο τῇ χειρὶ τῇ πατρικῇ. καὶ ἰδοὺ ἰδὼν πατέρα καὶ ἱερέα γινόμενον τὸν αὐτὸν, καὶ θυσίαν χωρὶς αἵματος ἀναφερομένην, ὁλοκάρπωμα χωρὶς πυρὸς, θανάτου καὶ ἀναιρέσεως τύπον ἐπὶ τοῦ βωμοῦ γινόμενον. καὶ γὰρ ἔσφαξε τὸν υἱὸν, καὶ οὐκ ἔσφαξεν. οὐκ ἔσφαξε χρεὶ, ἀλλὰ τῇ προθυμίᾳ. ἐπεὶ καὶ ὁ Θεὸς ὠφελεῖ τοῦτο ἐκέλευσεν, οὐχ αἵματος χύσιν βουλόμενος ἰδεῖν, ἀλλὰ προαιρέσεσι δεῖξαι θέλων, ἐξ ὧν ἡγιάσθη ἐκεῖνος ἐξ οὗ μέσῳ τῆς οἰκουμένης ἀνακηρύξαι πάσης, ἢ παιδεύσαι σὺν μὴ ταῦτα πρᾶξαι, ὅτι ἢ παίδων, ἢ φύσεως, ἢ τῶν ὅλων ἁπάντων, καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς τοῦ Θεοῦ τὰ προσήκοντα προτιμᾶν χρή. κατεῖδεν τοίνυν ζῶντα λαβὼν μάρτυρα τὸν Ἰσαάκ. τίνα οὖν ἔχομεν συγγνώμην, εἰπέ μοι, παίδων ὑπολείπομεν, εἰ τὸν ἡγιασμένον ἐκεῖνον μὴ τοσαύτης εἴδομεν προθυμίας τῷ Θεῷ πειθόμενον, ἐξ πάντων αὐτῷ προσφερόμενα, ἢ ἡμεῖς δυσχεραίνομεν; μή μοι τὸ πένθος εἴπῃς, μηδὲ τὸ τῆς συμφορᾶς ἄφορητον, ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπησον, ὅτι ἢ τὸ πένθος χαλεπὸν ὄντως ἐστίν. ἐνθυμοῦ γὰρ τὸ ὅτι προεῖδεν θορυβῆσαι αὐτὸν τοὺς λογισμοὺς, ἢ εἰς ἀπορίαν αὐτὸν ἐμβαλεῖν, καὶ τὴν πίστιν ἀνατρέψαι τοῦ εἰς τοὺς προελθόντας. τίς γὰρ τὸ πολλοὺς οὐκ ἂν ᾠήθη ἀπάτην εἶναι τὰ εἰρημένα περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐθνῶν, ὧν αὐτὸς ἐπηγγείλατο; ἀλλ' οὐχ ὁ Ἀβραάμ. ἢ τοῦ Ἰωὴλ δὲ τὸ ὅτι τῇ συμφορᾷ φιλοσοφίας οὐχ ἧττον, ἢ ἀνθ' οὗτου μάλιστα αὐτοῦ θαυμάζειν χρή, ὅτι μὴ τοσούτου ἀρετοῦ, μὴ ἐλεημοσύνης ἢ φιλανθρωπίας, μὴ τὸ μηδὲν μήτε ἑαυτῷ, μήτε τοῖς παισὶ σπουδάσαι ποιῆσαι, τοσοῦτον πέπλου ἰδοὺ ὕστερον ἢ προδόδοξοι καὶ μηδενὶ τῶν ἁπάντων συμβεβηκὸς, οὐκ ἔπαθε τὰ τῶν πολλῶν, οὐδὲ ἐνόμισεν αἴσχιστον εἶναι τοῦ ἀρετοῦ, οὐδὲ κακῶς βεβουλεῦσθαι τοῖς προελθοῦσιν. ὥστε δὲ ἀμφότερα αὐτοῦ ταῦτα οὐ θαυμάζειν χρὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ζηλοῦν καὶ μιμεῖσθαι τοῦ ἀρετοῦ. καὶ μή λεγέτω τις, ὅτι ἐκεῖνοι θαυμασταί τινες ἦσαν. θαυμασταὶ μὲν γὰρ ἦσαν καὶ μεγάλοι· ἀλλ' ἡμεῖς τοσοῦτον πλείονα ἐκείνων ἀπαντοῦμεν φιλοσοφίαν, καὶ τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ βεβιωκότων ἁπάντων. Ἐὰν γὰρ μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, φησὶν, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τοῦ βασιλείου τῶν οὐρανῶν. πάντοθεν τοίνυν σωφρονισθέντες, καὶ ταῦτα συλλέξωμεν, καὶ τὰ παρὰ δυνάστου ἡμῖν εἰρημένα, καὶ τὰ παρὰ τῶν ἁγίων τούτων, ἵνα συνεχῶς ἐπᾴδωμεν ταῖς ψυχαῖς, μὴ μόνον χρὴ τὸν χαλεπὸν τοῦ πένθους, ἀλλὰ καὶ ῥᾳδίως αὐτὸ καθαιρεύωμεν ὀδύνης. ὠφελεῖ γὰρ οὕτω καὶ ἐγὼ, καὶ τοι μηδενὸς ὄντος τοῦ ἀθυμίας, * τούτοις ἐκείνοις σὺν λόγοις, ἵνα, ὅταν ἐμ-

Matth. 5. 20.

πίσωμεν

λόγοι. Βούλει καὶ ἕκτην ἀκοῦσαι πληγήν; ἐν αὐτῇ τῆς ἡλικίας τῇ ἀκμῇ πολλοὺς ἀπώλεσεν. ἴσως γὰρ ὅπως ⓐ ἄωρος δάκρυσι θάνατος, καὶ ποικίλον ποιοῦσι τὸ πένθος· οὕτω γὰρ οὐκ ἄωρος μόνον ἐκεῖνος, ἀλλὰ καὶ βίαιος, ὡς εἴ τις καὶ ταύτην ἑβδόμην πληγήν. οὐ γὰρ ὅτι κλίνης εἶδεν αὐτοὺς ἀποπνίγοντας καὶ ψυχορραγοῦντας, ἀλλὰ τῇ οἰκίᾳ καταχωσθέντας ἅπαντας. ἐννόησον τοίνυν, τίς ἐκεῖνος ὁ τοῖχος, καὶ πῶς μὲν λίθοι, πῶς δὲ μέλος ἀβέλτερον παιδίου, καὶ χεῖρα ὁρᾷς ἐπὶ φιάλην κατέχουσαν, καὶ δάκτυλα ἐπέρασι διπλεκόμενα τῇ πάχει, καὶ αὐτὴν τὴν σώματος διεφθαρμένον ⓑ τύπον, ῥινὸς συμπεπτωκυίας, κεφαλῆς ἀφθαλμοῦ στερουμένης, ὀφθαλμῶν ἀφανισθέντων, ἐγκεφάλου διεσπαρμένου, πάσης ἁπλῶς τῆς μορφῆς διεφθαρμένης, καὶ τῆς τοῦ πλάσματος ποικιλίας οὐκ ἀφιείσης ⓒ πατέρα τὸν πολυτίμητον ὁρᾶν ὑπογραφὴν ⓓ τύπου. συνεχῶς ταῦτα ἀκούοντες, καὶ δακρύετε; ἐννόησατε τοίνυν, τίς ἐκεῖνος ταῦτα ὁρᾷ. Εἰ γὰρ ἡμᾶς μὴ τοσοῦτον χρόνον οὐ δυνάμεθα ἀδάκρυτα τῆς τραγῳδίας ἐκείνης τλῆναι ἀκοῦσαι, καὶ ταῦτα ἀλλοτρίας ἀκούοντες συμφορᾶς, πῶς ἐκεῖνος ἀδάμας ἐκεῖνος ἢ διὰ ταῦτα θεραπεύσαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις, ἀλλ' ἐν οἰκείοις φιλοσοφῆσαι κακοῖς; οὐδὲ γὰρ ἀπιδυσωπήσει *, οὐδὲ τοιοῦτος οὐδεὶς εἶπε, τί ποτε τοῦτό ἐστιν; αὕτη μοι τῆς φιλοφροσύνης ἡ ἀμοιβή; διὰ τοῦτο τοῖς ξένοις ἀνέῳξα τὴν οἰκίαν, ἵνα παθεῖν τὴν παίδων ὑπομένειν αὐτὴν ὑπόδω; διὰ τοῦτο πᾶσαν θεὶς αὐλὴν ἀρετὴν ἐπεδειξάμην, ἵνα τοιοῦτον ὑπομείνωσι θάνατον; οὐδεὶς τοῦτον οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνενόησεν· ἀλλ' ἔφερε πᾶν τὸ γεγενημένον καὶ μὴ τοσαύτην ὑπομέλειαν αὐτῶν ἀφαιρούμενος. καθάπερ γὰρ * αἱ εἴσω αἰθριαῖοι πλοῦς χρυσοῦς διὰ πλάτην αἰθρίαν, μὴ πολλῆς καλλωπίζει τῆς ἀκριβείας· οὕτω καὶ αὐτὸς διὰ ἐκείνου ἐρρύθμιζε ψυχὰς διὰ πλάτην, καὶ διεκόσμει. καὶ καθάπερ τις γεωργὸς φιλόκαρπος τελέαν φοινίκων ἢ ἐλαιῶν ἄρδων, τειχίζων, περιφράττων, πολλὴν θεραπείαν ἔξωθεν διατηρῶν· οὕτω δὴ καὶ οὗτος οὐ διελίμπανε, καθάπερ ἐλαίαν τινὰ καρπόκαρπον, τὴν ἑκάστου ψυχὴν εἰς πλείονα ἀρετῆς αὔξων ὑπόδοσιν. ἀλλ' εἶδε πολλὰ τελέαν τὴν τοῦ ποιητοῦ πνεύματος περιουσίαν ἀναπαυόμενα, καὶ ὑπὸ γῆς ἐκπαιδεύεται, καὶ ⓔ ἐλεινὸν τῆς τελευτῆς ἐννοούμενα ἔχοντι, καὶ οὐδὲν βλάσφημον ἐφθέγξατο *, ἀλλὰ καὶ θυσίαν εἰσῆνεγκε, καὶ εἰσίασι δοὺς τῷ διαβόλῳ τὴν πληγήν. εἰ δὲ λέγοις, ὅτι πολλοὺς εἶχεν οὗτος υἱούς, ἄλλος δὲ πολλάκις ἕνα μονογενῆ ἔχων ἀπώλεσεν, καὶ οὐκ ἴσον τὸ πένθος, καλῶς λέγεις. καὶ γὰρ σοί φημι, ὅτι οὐκ ἴσον τὸ πένθος, ἀλλὰ πολλῷ μεῖζον τὸ τοῦ Ἰώβ. τί γὰρ αὐτῷ τῆς πολυπαιδίας ὄφελος; τί δυστερον αὐτῷ τὴν συμφορὰν ἐποίησε καὶ παρατέραν τὸ ὀδυνᾶν τὸ ἐν πλείοσι σώμασι τὸ πάθημα δέξασθαι.

Εἰ δὲ βούλει καὶ ἕτερον ἰδεῖν ἄλλον μονογενῆ παῖδα ἔχοντα, καὶ τὴν αὐτὴν ἢ καὶ πλείονα ἀνδρείαν ὑπεδειξάμενον, ἀναμνήσθητι τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, ὃς οὐκ εἶδε τὸν Ἰσαὰκ ἀποθνήσκοντα, ἀλλ', ὃ πολλῷ πικρότερον ἦν καὶ ὀδυνηρότερον, αὐτὸς αὐτὸν καταφάξαι ἐπιτάττοντα, καὶ οὐκ αἰτησάμενος παρὰ τὸ ὑπάγμα, οὐδὲ ἐδυσχέρανεν, οὐδὲ ἐφθέγξατο τοιοῦτον ῥῆμα τοῦτο μοι πατέρα ἐποίησας, ἵνα παιδοκτόνον ἀπεργάσῃ; βέλτιον ἦν μὴ δοῦναί μοι τὸν ἄρχοντα, ἢ δόντα τοιούτῳ ἔργῳ αὐτὸν ἀφέλεσθαι. βούλει λαβεῖν, ὅπως ἔτεκεν καὶ ἐσφάξαι καλύβιον, καὶ τὴν δεξιὰν μιᾶναι τὴν ἐμαυτῆς; οὐκ ἀπὸ τούτου μοι τοῦ παιδίου τὸν οἰκουμένων ἐμπλῆσαι τὴν ἀπογόνων ἐπέρου; πῶς οὖν οὗτος καρπὸς δίδως τὴν ῥίζαν ἀναιρεῖ; πῶς ἡ ἀπογόνους ἐπαγγέλλη τὴν γῆν καταφάγεσθαι καλύβιον; πῆ ταῦτα εἶδε; πῆ ταῦτα ἤκουσεν; ἀπάτημαι, πεπλανημένη. οὐδὲ τοιοῦτον οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνενόησεν, οὐκ αἰτήσῃ τὸ καλύβιον, οὐκ ἀπήτησεν βδελυκτὰς, ἀλλὰ ἀκούσας· Λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαάκ, καὶ ἀνάβηθι αὐτὸν ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων ὧν ἄν σοι εἴπω, μὴ τοσαύτης θυμηδίας τὸ ὑπόδειγμα ἐπλήρωσεν, ὡς καὶ πλείονα τῶν ὑποδεδεγμένων ποιῆσαι. καὶ γὰρ τὸ γυμνὸν ἔκρυψε, καὶ σὺν παῖδας ἔλαθε κάτω μένειν ἀφείς, καὶ μόνον τὸ ἱερὸν λαβὼν

στερημένος ἁμαρτιῶν ἄξιος αὖ εἶπ. θρηνῆσθαι, πολλῷ μᾶλλον ὁ δικαιοσύνης ἔρημος, καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος ἐκπεπτωκώς. τούτους οὖν πειθώμεν ἡμεῖς· τοῦτο μὲ γὰρ ἔχει κέρδος ὁ πόνος. πολλάκις γοῦν τοὺς τοιούτους θρηνοῦντες διωρθωσάμεθα· ὃ δ' ὅτι τῆς ἀπελθοῦσιν, δύσκολον ὁμοῦ καὶ βλασφεμεῖν. μὴ τοίνυν ἀντιτρέψωμεν τὸν λόγον, ἀλλ' ἀμαρτίαν θρηνῶμεν μόνον· τὰ δ' ἄλλα πάντα, καὶ πενία, καὶ νόσος, καὶ θάνατος ἀώρος, καὶ ἐπήρεια, καὶ συκοφαντία, καὶ ὁπόσα ποτὲ ἁπλῶς τὴν αἴσθησιν λυπεῖν εἴωθε, πάντα ἡμερίως φέρωμεν. εὐπάθειαι γὰρ ἡμῖν τὰ διὰ ταῦτα γιγνόμενα εἰσὶ πλείονες, ἂν νήφωμεν. Ἐὰν ὡς ὅτι ἀνάξιον θρῆνος ἔστι, φησί, μὴ ἀλγεῖν; τοιγαροῦν μᾶλλον οὖν λέγω πῶς ὅτι ἀνάξιον θρῆνος ἔστι ἀλγεῖν; λέγω ἡμᾶς λύπης καὶ λογισμῷ, καὶ τῆς περὶ τὴν μέλλουσαν ἐλπίσι· ἢ ἵνα ὅτι, ὃς οὐχ ἑαλὼ τῷ παθεῖν τοῦτο, φησί; πολλοὶ καὶ πολλαχοῦ, καὶ ἐφ' ἡμῶν, καὶ ὅτι τὴν προγόνων τὴν ἡμετέρων. ὁ μὲν γοῦν Ἰὼβ, ὁλοκλήρου τὸ χορὸν τῶν παίδων ἀπολλύντος, ἄκουσον τί φησιν. Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο· ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο. θαυμαστὰ μὲν οὖν ταῦτα καὶ ἁπλῶς ἀκούοντα· ἂν δὲ καὶ ἀκριβείας ἐξετάσῃς αὐτὰ, τότε μειζόνως ἔχει τὸ θαῦμα. σκόπησον γάρ, εἰ οὐχὶ τὸν μὲν ἐλάσσοσι ἔλαβεν ὁ ἀγγελος, ἢ τὸν μείζοσι ἀφῆκεν, τὸν δὲ τὸν πλείοσιν ἔλαβε, καὶ τὸν ἐλάττοσιν ἀφῆκεν· ἀλλὰ ὁλοκληρίαν ἐτύγχανον καιρὸν, ἢ τὸ δίδρον ὑπέλαβε· πᾶσαν ἐπῆγαγε τὴν θάλασσαν μέχρι τῶν κυμάτων, καὶ τὸ σκάφος οὐ κατεπόντισεν· ὅλον τὸν δυνάμενον σκέπασε, καὶ πύργου οὐκ ἔσεισεν, ἀλλ' ἐξέπεσε πάντοθεν βαλλόμενος, καὶ ἀκλινὴς μένων· ἢ τιφάδες ἐφέροντο βελῶν, ἢ οὐκ ἐπλήττετο· μᾶλλον δὲ ἐπέμπετο μὲν, οὐκ ἐδέχετο δέ. σκόπησον ὅσοι ὅτι τοσοῦτοι παῖδες ἰδίᾳ ἀπολωλότες. Εἰ γὰρ οὐκ ἐᾷ ἰκανὸν δάκρυα; ὃ πάντως δυνάμενα παθεῖν; ὃ πάντας ἀθέσμου ἢ οὐ καιρὸς μιᾶς; ὃ οὐ τῆς ἀλικίας τῶν δύο; ὃ πολλῶν ὀρεπτῶν ὑπεδεδιγμένους; ὃ ἕνα τοιούτου πλούσιον καταλύσαι βίου; ὃ μὴ τοσαύτας πληγὰς ἐχούσας ἐπιτεθῆναι τούτοις; ὃ φιλόστοργοι εἰσὶ καὶ μεγάλως κάτω; ὃ πλούσιοι εἰσὶ τοῦ ἀπολωλότος; ὅταν γὰρ πονηροὶ ἀποβάλῃ τις παῖδας, δάκνεται ὡς μόνα πάθῃ, πλὴν ἀλλ' οὐ μὴν πολλῆς τοσφοδρότητος. ἡ γὰρ πονηρία τῶν ἀπολλύντων, δριμυτέρων οὐκ ἀφίσι γλυκάνθηναι τὸ ὀδυνηρόν. ὅταν ἢ ἀγαθοὶ ὦσι, μόνιμον ὃ τοῦ μαθεῖν, ἄληστος ἡ μνήμη, ἀνεξάλειπτοι ὃ κακοὶ, διπλοῦν ὃ κέντρον, ὃ μὲν ἀπὸ τῆς φύσεως, ὃ δ' ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τῶν ἀπολλύντων. ὅτι δ' ἥδιον ἀγαθοὶ, δῆλον σκοπεῖν. πολλῷ αὐτῶν ὁ πατὴρ ἐπαίστο τὸν ὑπομένειν, ἢ δυσκάθεκτος θυσίας προσέφερεν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων διδοὺς, ἢ οὐδὲν αὐτῷ τοῦτο προσημότερον ἦν. τοῦτο δ' οὐ τῶν παίδων τὸν ἀρετὸν δύκησιν μόνον, ἀλλὰ ἢ τὸν τῆς πατρὸς φιλοστοργίαν. ὅταν οὖν ἡ πατὴρ ἦ, ἢ οὕτω φιλόστοργος, μὴ ἀπὸ τῆς φύσεως πάθοι ἀδικούμενος μόνον, ἀλλὰ ἢ τ' ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, ἀλλὰ ἢ οἱ ἀπολλύντες οὕτως ἀγαθοὶ, πλὴν ἢ τῆς ἀθυμίας ἡ πυρά. πάλιν, ὅταν μέσως διαπάζωνται, ἔχει τινὰ παραμυθίαν τὸ πάθος. ἡ γὰρ ὑπολειπόμενοι τὸν ὑπὲρ τοῖς ἀπολλυσι συσκιάζουσιν ἀθυμίαν· ὅταν δ' ὁλόκληρος ὁ χορὸς ἀπόληται, πρὸς ἕνα δυνήσεται ἰδεῖν ὁ πολύπαις ἀθέσμου ἅπαις γινόμενος; μὴ τούτων πάλιν ὑπὲρ ἢ πίστιν ἐπιφέρωμεν πληγήν. ποίαν δὲ ταύτην; ὃ ἀθέσμου αὖθις διαπαντὸς πάντως. Εἰ γὰρ οἱ τεσσάρων, ἢ πέντε ἡμέρας ἀπολλύντων τινὰς, αἰ γυναῖκες ἢ ἡ προσιόντες ἅπαντες τοῦτο μάλιστα πάντων ὀλοφύρονται, ὅτι ταχέως ἢ ἀζήμιος δυνηπάγη τὴς ἐκείνου ὄψεως ὁ τετελευτηκώς, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι ἂν ἤλγησαν ὑπὲρ ἡμέρας τεσσάρων ἢ δυοῖν ἢ μιᾶς, ἀλλ' ὁ ὥρας μιᾶς πάντως οὕτως ἀφαιρεθείς. ὃ μὲν γὰρ μνήμη τῶν χρόνων λύπης, καὶ σφόδρα ἀφόρητον ἢ, τῇ προσδοκίᾳ κουφότερον ἂν γένοιτο ῥᾳδίως· ὃ δ' ἐλπίδα συμβάλλει ἢ ἀζήμιος, ἀφόρητον ἔχει. ὅταν οὖν τι καθ' ἑαυτὸ χαλεπὸν ἦ, ἢ τὸν ἐκ τοῦ ἐλπίδα συμβαλεῖν λαμβάνῃ προσθήκην, σκόπησον πῶς ἀφόρητον ἔχει, ἢ πάντα ταχέως λύσει.

χ. διορθωσάμεθα

χ. δυνατὸν

τινα ἀπῆλθε, ἢ λαβὲ παῤῥησίαν ἔνθα Παῦλός ἐστιν, ἔνθα Πέτρος, ἔνθα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἱερεῖς ἅπαντες. σκόπησον πῶς ἀνάστητον, μὴ ὅσης δόξης καὶ λαμπρότητος, σκόπησον ὅτι πενθῶν καὶ ὀδυρόμενος οὔτε ὃ γεγληκὼς δύναιτο διορθώσασθαι τοὺς ὀδυρμοὺς, καὶ σαυτὸν καταβλάψεις καὶ ἕκαστα. σκόπησον ἵνας μιμῇ τοῦτο ποιῶν, καὶ φεύγεις τὸν χειμῶνα τῆς ἁμαρτίας.

* ἀπίστως ἢ τίνας οὖν μιμῇ καὶ ζηλοῖς; τοὺς * οὐκ ἔχοντας ἐλπίδα, καθάπερ καὶ ὁ Παῦλος εἶπεν· ἵνα μὴ λυπῆσθε, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. ἢ παρέσυρε τὴν τοῦ ῥήματος ἀκρι-

χ. ἀλλὰ πῶς βείαν. οὐ γὰρ εἶπεν, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα ἀναστάσεως, "ἀλλ' ἁπλῶς, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. ὁ γὰρ ἐλπίδα τῆς ἐκ κρίσεως μὴ ἔχων, οὐδεμίαν ἐλπίδα ἔχει, οὐδὲ ὅτι Θεός ἐστιν οἶδεν, οὐδὲ ὅτι προνοᾶται τῶν πρόσωπον προσώπῳ, οὐδὲ ὅλως τὰ πρώτα θεῖα ὡς ἐφο-

10 ρᾷ δίκη. ὁ τοιοῦτος δὲ οὐκ εἰδὼς οὐδὲ νομίζων, ἀνείου πάντος ἐστὶν ἀληθῶς ἐρημος, καὶ νόμου καὶ δικαιοσύνης καὶ ἤθους· καὶ πρὸς ἁπλῶς τὰ ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς οἰκείας ἐξείστηκε ψυχῆς. ὁ γὰρ μὴ προσδεχόμενος βάθους ὑφέξειν τῶν πεπραγμένων, πάσης μὲν ἀρετῆς ἀφέξεται, πάσης δὲ κακίας ἀνθέξεται. τοιοῦτ' οὖν ἐννοήσαντες, καὶ τὴν ἀνοιαν καὶ τὴν ἀσωτίαν

χ. ἐκείνης ξίαν τῶν ἐλλιπῶν, οἷς κεκοινωνοῦμεν διὰ τὰ ἀνήκεστα, λογισάμενοι φθάσωμεν τὴν πρὸς αὐ-

15 τὸν συμφωνίαν. διὰ γὰρ τοῦτο & Παῦλος αὐτῶν ἀνεμιμνήσθη, ἵνα τὴν ἀτιμίαν ἐννοήσας πρὸς ἰὼ καταπίπτῃς, ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνους συμφωνίας ἀναπήδησας καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν βάθρειαν ἐπανέλθῃς. & οὐκ ἐτοῦτο μόνον, ἀλλὰ πολλαχοῦ τοῦτο ποιῶν & στενάζων ὁ μακάριος Παῦλος. ὅταν γὰρ ἀπαγαγεῖν τῶν ἁμαρτημάτων βούληται, διέκεισι πάσι κοινωνοῦμεν διὰ τῶν ἁμαρτημάτων, ἵνα τῇ ποιότητι τοῦ προσώπου διηθεῖς, τὴν κοινω-

χ. καὶ σὺ νίαν φύγῃς. Θεασαλονικεῦσι γοῦν γράφων, οὕτως ἔλεγεν· Ἕκαστος ὑμῶν εἰδέναι τὸ ἑαυτοῦ σῶμα κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ & τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα Θεόν. καὶ πάλιν, Μὴ καθὼς καὶ λοιποὶ ἔθνη περιπατεῖτε ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν. ὅτω δὴ καὶ ἐνταῦθα· Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. οὐ γὰρ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων,

25 ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἡμετέρα λυπεῖ ἡμᾶς & ἐνοχλεῖ· οὐχ ὁ θάνατος τῆς ἀπωλείας, ἀλλ' ἡ ἀθυμία τῶν θρηνούντων. & γὰρ πίστιν οὐδεὶς τῶν πρότερον λυπῆσαι δύναιτο, ἀλλὰ περὶ τῶν μηδέπω ἀγαθῶν & τοῦ πρόσθεν διέσπικε τῶν ἀπίστων, οὐ μικρὰ ἀπολαμβάνων ἐκ τῆς τοῦ Χριστοῦ φιλοσοφίας ἀγαθά, καὶ μείζω ἐκ τούτου καρπούμενος βάθυμίαν καὶ διωκεῖν χαρά. διὸ & Παῦλός φησι· Χαίρετε τῷ Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. ϕιλιπ. δ. δ.

30 ὥστε καὶ περὶ τῆς ἀναστάσεως οὐ μικρὰν τοῦτον ἐλπίδα ἀπολείπω, τῷ μὴ καταπίπτειν ὅτι μηδενὶ τῶν συμπεπτώκοτων δίκαιον, ἀλλὰ τῇ τῶν μελλόντων ἐλπίδι παῤῥησίας ἀπολαύειν πολλῆς. ὥσπερ οὖν ἑκατέρωθεν ἡμᾶς κερδαίνομεν, οὕτως ὁ ἄπιστος ἑκατέρωθεν καταβλάπτεται, καὶ τῷ κολάζεσθαι ὕστερον διὰ τὴν τῆς ἀναστάσεως ἀπιστίαν, καὶ τῷ καταπίπτειν ὅτι τοῖς πρόσθεν πεπράγμασι, διὰ τὸ μηδὲν προσδοκᾶν μετὰ ταῦτα χρηστόν.

35 Οὐ πίστιν διὰ τὴν ἀνάστασιν μόνον ὀφείλομεν διϊσχυρίζεσθαι τῷ Θεῷ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως, ἣ καὶ τὴν ὀδυνωμένην δύναται παῤῥησίαν ἐνθεῖναι ψυχῇ, καὶ πίστιν ποιεῖ τῶν ἀπελθόντων θαῤῥεῖν, ὡς ἀνασησομένων πάλιν καὶ συνεσομένων ἡμῖν. εἰ γὰρ ἀλγεῖν χρὴ καὶ πενθεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν ἀμαρτίαις ζῶντες πενθεῖν διὰ καὶ ὀδύρεσθαι, οὐκ ἀλλ' ἀπελθόντες μετ' ἀρετῆς. οὕτω καὶ Παῦλος ποιεῖ. Κορινθίοις γὰρ ὑπισχνούμενος φησὶ· Μή πως ἐλθόντα β. Κορ. ιβ. κα.

40 με πρὸς ὑμᾶς ταπεινώσῃ ὁ Θεός, καὶ πενθήσω πολλούς. οὐκ εἶπε τῶν ἀποθανόντων, ἀλλὰ τῶν προημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ὅτι τῇ αἰσχρολαγνείᾳ καὶ ἀκαθαρσίᾳ ἢ ἐπορνείᾳ, τούτους δὲ πενθεῖν. οὕτω καὶ ἄλλος προφήτης, λέγων· Κλαύσονται ὅτι νεκρῷ, ἐξέλιπε γὰρ φῶς· καὶ ὅτι μωρῷ κλαύσονται, ἐξέλιπε γὰρ σύνεσις. ὀλίγον κλαύσονται ὅτι νεκρῷ, ὅτι ἀνεπαύσατο· τοὺς δὲ μωροὺς ἀεὶ θάνατον ἡ ζωὴ ποιεῖ. Εἰ δὲ ὁ Χριστὸς ἀ- Ζαχ. κε ι.

δυσχεράνης, καὶ χαίρειν καθυβρίσας, ἢ Ⓦ λαβόντα πρόφασιν, ἐ σαυτὸν κατέβαλες. διὰ
τί δὲ βδελύξησθαι, καὶ χαίρειν εἰπόντα, ἢ τὰ λαβόντα ἐδόξασας, ἢ σαυτὸν ὠφέλησας. δάκρυ-
σον, ὡς ὁ διαστὰς σὺ ἐδάκρυσε τὸν Λάζαρον, μέτρα πηγὰς ἡμῖν καὶ ῥύσεις ἀγομίας,
ὁρᾷς Χρυσ. ἀνέβ. δ' ἀφ.. ὅτω καὶ Παῦλος ἔλεγε Περὶ τῶν κεκοιμημένων, φησὶν, ἵνα μὴ λυπῆσθε ὑμᾶς
ἀγνοῶν, ἵνα μὴ λυπῆσθε, ὡς Ⓒ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. λύπου, φησὶν, ἀλλὰ μὴ ὡς
ἔλλιν ὁ ἀπογινώσκων ἀναστάσεως, ὁ ἀπιστῶν τὰ μέλλοντα ζωῆς. αἰσχύνομαι, πῶς οὐκ ἐπὶ
τοῖς, καὶ ἐρυθρίαν, ὅταν τὰς ἀγενεῖς χορεύοντας γυναῖκας ὁρῶν ἀγκαλιζομένους, τείχους πλουσίους,
βασιλείους τιμωρίας, πόλεις ἀναστρεφομένους, κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἐλλιπῶν ζῶν-
τα γινόμενα. ἢ γὰρ οὐκ ἐροῦσιν ἀκοῦσαι; πῶς δὲ φθέγξονται πρὸς ἡμᾶς; οὗτοί εἰσιν Ⓒ πε-
ρὶ ἀναστάσεως φιλοσοφοῦντες; πόθεν. οὐ γὰρ συμβαίνει τοῖς δόγμασι τὰ γινόμενα· ὁ μὲν ῥή-
ματι μὲν περὶ ἀναστάσεως φιλοσοφοῦσι, καὶ ἐν τοῖς προσώποις τῶν ἀπεγνωκότων ποιοῦσι
τὰ ἐναντία οὗτοι, ὅτι ἀνάστασίς ἐστιν, οὐκ ἂν ταῦτα ἐποίησαν· εἰ πεπεικότες ἦσαν ἑαυτοὺς,
ὅτι πρὸς βελτίονα λῆξιν ἀπῆλθον οὗτοι, οὐκ ἂν ἐθρήνησαν. ταῦτα, καὶ πλείονα τούτων λέ-
γουσιν Ⓒ ἄπιστοι τῶν θρήνων οἰκείων ἀκούοντες. αἰσχυνώμεθα τοίνυν, καὶ σωφρονήσωμεν, καὶ
μὴ τοσαύτην καὶ ἑαυτοῖς, ἢ τοῖς ὁρῶσι προξενήσωμεν τὴν βλάβην. Τίνος γὰρ ἕνεκεν, εἰπέ
μοι, δακρύεις οὕτω Ⓦ ἀπελθόντα; ὅτι πονηρὸς ἦν; οὐκοῦν θρήνει τοῦτο μᾶλλον διὰ τοῦτο, ὅτι ἐ-
νεκόπη τὰ τῆς κακίας αὐτῷ. ἀλλὰ χρηστὸς Ⓒ ὑπῆρχεν; καὶ διὰ τοῦτο χαίρειν δεῖ, ἵνα πα-
χέως πράξῃ, μᾶλλον ἢ τῇ κακίᾳ ἀλλ' ἀξίῃ ζωῆσαι, καὶ ἀπῆλθεν ὡς χρεών, εἶθα ἐπ' ἀσφαλεί-
ας λοιπὸν ἔσται, καὶ μεταβολὴν οὐκ ἔστιν ἐνθυμηθῆναί τινα. ἀλλὰ νέος ἦν; καὶ διὰ τοῦτο
δόξασον Ⓦ λαβόντα, ὅτι ταχέως αὐτὸν πρὸς τὴν βελτίονα λῆξιν ἐκάλεσεν. ἀλλὰ
γέρων ἦν; Ⓒ διὰ τοῦτο βδελύξησθε, καὶ Ⓦ λαβόντα δόξασον πάλιν. αἰσχύνθητι ὃ ῥῆμα
τῆς ἐκφορᾶς· ψαλμῳδίαι, καὶ βυκαὶ, καὶ πατέρων σύλλογοι, καὶ πλῆθος ἀδελφῶν ποσοῦτον,
οὐκ ἵνα κλαίῃς καὶ ὀδύρῃ καὶ ἀπορυαντῇς, ἀλλ' ἵνα βδελύξησθε τὸν λαβόντα. καθάπερ γὰρ
τοὺς ἐπὶ ἀρχὴν καλουμένους πολλοὶ προπέμπουσι ταῖς εὐφημίαις, οὕτω καὶ τοὺς φεύγον-
τας ἀπιόντας, ἅτε ὅτι μείζονα κληθέντας τιμῶν, μὴ πολλῆς ἄπαντες προπέμπουσι τῆς εὐ-
φημίας. διὰ παῦσίς ἐστιν ὁ θάνατος, ἱδρῶτων καὶ φερτίδων βιωτικῶν ἀπαλλαγή. ὅταν οὖν
ἴδῃς τινὰ τῶν προσηκόντων ἀπελθόντα σὺ τοῦτο, μὴ δυσχεράνῃς, ἀλλὰ κατανόησον, πρὸς
σαυτὸν ἐπανελθὼν, ὃ συμβὰς ἔπαθεν, σκόπησον ὅτι καὶ σὲ μακρὸν ὕστερον τοῦτο μένει ὁ τέ-
λειος. ἡμοῦν σωφρονέστερος, καὶ δίκαια φόβου ἀπὸ τῆς ἑτέρου τελευτῆς, καὶ ῥαθυμίαν πρόβλη-
τον ἅπασαν, καὶ λύσασα τὰ προσκόμματα, διόρθωσαι τὰ ἡμέτερα, ἵνα ἐν τῷ μέλλοντι ποιήσω με-
γαλοψυχῶ. τούτῳ διεσήκαμεν τὴν ἀπόψιν, τὴν χρῖσιν ἑτέρας πρὸς τὴν προσαγωγὴν ἔχειν. ὁ-
ρᾷς Ⓦ σύφανον ὁ ἀπιστος, καὶ προσκομμα; Θεοῦ γὰρ εἰ νομίζει ὁρᾶν τὸν γάμον, καὶ διαφθείρει,
καὶ πρὸς τὰ αἰσθητὰ κέχηνεν· ἀλλ' ἡμεῖς οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁρῶμεν Ⓦ σύφανον, καὶ Ⓦ πεποιη-
κότα αὐτὸν θαυμάζομεν. οὐ γὰρ Θεὸν αὐτὸν, ἀλλ' ἔργον εἰ Θεοῦ πεπιστεύκαμεν. ὁρᾷ τὴν
κτίσιν ἅπασαν, καὶ δι' αὐτῆς χειραγωγούμενος πρὸς Ⓦ δημιουργόν. ὁρᾷ πλοῦτον ἐκφύσεως, καὶ
κέχηνε· καὶ σκεπάλλεται· ὁρῶ πλοῦτον ἐγὼ, καὶ καταγελῶ. ὁρᾷ πενίαν ἐκφύσεως, καὶ ὀδύρε-
ται· ὁρῶ πενίαν ἐγὼ, Ⓒ ἀγαλλόμεθα. ἕτερος ἐγὼ βλέπω τὰ προσάγματα, καὶ ἕτερος ἐ-
κφύσεως. οὕτω καὶ ὅπου τὸν θανάτου ποιοῦμεν· ὁρᾷ νεκρὸν ἐκφύσεως, καὶ νομίζει νεκρὸν εἶ· ὁρῶ νεκρὸν x τοῦ τάφου.
ἐγὼ, καὶ ὕπνον αὐτὸν θανάτου βλέπω. καὶ καθάπερ ὅπου τῶν γραμμάτων, τοῖς μὲν αὐθεῖς ὁρῶ-
μεν αὐτὰ ὀφθαλμοῖς οἵ τε εἰδότες, οἵ τε ἀγνοοῦντες τὰ γράμματα, οὐ τῇ αὐτῇ δ' ἐμφάσει,
ἀλλ' Ⓒ μὲν οὐκ εἰδότες γράμματα ἁπλῶς εἶ νομίζουσι βλέπεσθαι, Ⓒ δ' ὁπισάμενοι μὴ πολλῆς τέχνης τὸ σκαπτοκείμενον νοῦν διήγειρε· ὅτω δ' καὶ ὅπου τῶν προσαγμάτων· τοῖς
μὲν αὐθεῖς ὀφθαλμοῖς ὁρῶμεν, τὰ συμβαίνοντα, καὶ τῇ αὐτῇ δ' ἐμφάσει καὶ γνώμῃ. οἱ τοίνυν ὅτι τῶν
ἄλλων ἁπάντων διεσηκότες αὐτῶν, οὐ τῶν πρὸς τὸν θανάτου συμπίσωμεν, μὴ φοίσσωμεν ὁπόσοι πρὸς

ἵνα

πῶς; Εἰ γὰρ πίστευόμεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε, καὶ οὐκ εἰ τοῦ, ἐκοιμήθη, ἀλλὰ ἀπέθανε. διὸς οὖν ἔτεκεν Ⓜ μὴ τὸ Χριστοῦ θάνατον ἐκάλεσεν, ἢ ἡμέτερον κοίμησιν; οὐ γὰρ ἁπλῶς, οὐδὲ πρόχειρος ταύτην κέκτηται τῆ λέξεως τὴν δύναμιν, ἀλλὰ σοφόν τι καὶ μέγα κατανοεῖν ἡμᾶς βούλεται. ὅτι μὲν γὰρ τὸ Χριστοῦ θάνατον ἐκάλεσεν, ἵνα τὸ πάθος πιστώσηται· ὅτι δὲ ἡμῶν κοίμησιν ἐκάλεσεν, ἵνα τὴν ὁδὸν ταύτην παραμυθήσηται. ἔνθα μὲν γὰρ παρεκέχρηται ἡ δύναμις, θαρρεῖν καλῆ θάνατον· ἔνθα δὲ ἐλπίδα ὅτι τὸ πρᾶγμα, κοίμησιν κέκληκε, καὶ δι' αὐτῆς παραμυθούμενος τὴν παρουσαν ἡμῶν, καὶ χρησιμοποιῶν τοιούτοις ἐλπίσιν. ὁ γὰρ κοιμώμενος αἴσθησιν μὲν πάντως, καὶ ὁδὸν ἕτερον ὅτι θάνατος, ἀλλ' ὕπνος μακρός. μὴ γάρ μοι τὸ ἄπνουν, ὅπου οὔτε ἀκούει, οὔτε φθέγγεται, οὔτε ὁρᾷ, οὔτε αἰσθάνεται ὁ τετελευτηκώς· οὐδὲ γὰρ ὁ καθεύδων. εἰ δέ τι καὶ φαντασίαν τοιαύτην, τὸ μὲν καθεύδοντος καὶ ἡ ψυχὴ πως καθεύδει· τὸ δὲ τελευτήσαντος οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐγρήγορε. ἀλλ' ὁ τελευτήσας σήπεται καὶ διαφθείρεται, φησί, καὶ κόνις γίνεται τὸ πᾶν. καὶ τί τοῦτο, ἀγαπητέ; δι' αὐτὸ μᾶλλον οὖν τοῦτο μάλιστα χαίρειν δεῖ. καὶ γὰρ οἰκίαν ἧς μέλλομεν οἰκοδομεῖν καθαιρεῖσθαι καὶ παλαιὰν ἡμοιβῶμεν, ἐκβαλεῖν πρότερον τοὺς οἰκοῦντας, ἵνα κατάλυσιν τὴν οἰκίαν, καὶ ἀνοικοδομεῖν λαμπροτέραν· καὶ τοὺς ἐκβαλλομένους οὐ λυπεῖ τὸ γινόμενον, ἀλλὰ καὶ εὐφραίνει πλέον (ἐν γὰρ τῇ καθαιρέσει πρόσεστι τῇ βλεπομένῃ, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν οἰκοδομεῖν φαντάζονται τὴν οὐ βλεπομένην) ἵνα δὴ καὶ ὁ Θεὸς ποιεῖν μέλλων, καταλύει ἡμῶν τὸ σῶμα, καὶ τὴν οἰκοῦσαν [τὸ] αὐτῷ ψυχὴν ἐξάγει πρότερον, καθάπερ ἐξ οἰκίας τινός, ἵνα λαμπροτέραν αὐτὴν οἰκοδομήσας, μὴ πλείονος αὐτὴν δόξης εἰσαγάγῃ πάλιν. μὴ τούτων τῇ καθαιρέσει προσέχωμεν, ἀλλὰ τῇ μελλούσῃ λαμπρότητι. πάλιν, κιβωτίδιόν τις ἔχων ἱερὸν καὶ χρόνῳ διεφθαρμένον, καὶ πολλὰ τῶν μερῶν ἀποτεθλασμένον, ζωτεύσας αὐτὸ εἰς χρυσοτύπειον ἐμβάλλει, καὶ τύξας αὐτὸν ἀκριβῶς, ὕστερον λαμπρότερον ἀποδίδωσι. ὥσπερ οὖν καὶ τὸ τοῦ χρυσοτυπείου ζωτεῦσαι οὐκ ἀφανισμός, ἀλλὰ διακαθαρισμός ἐστι τοῦ ἀνδριάντος ἐκείνου· ὅπερ καὶ τῶν ἡμετέρων σωμάτων ὁ θάνατος, οὐκ ἀπώλειά τις ἐστιν, ἀλλὰ ἀνάμενσις. ὅταν γοῦν ἴδῃς, καθάπερ εἰς χρυσοτυπεῖα, καταῤῥέουσαν ἡμῶν τὴν σάρκα εἰς σηπεδόνα, μὴ ταύτῃ μέτρῳ τὸ ἀποτελέσματος ἀξιοπίστου τότε, ἀλλ' ὅτι ὃ μετέπεσε, μετέλαβε τοῦ λόγου. ὁ μὲν γὰρ ἀνδριὰς ὑπὸς χαλκοῦ ἐμβαλὼν σῶμα, ἢ χρυσοῦν εἰς ἄθλια ὄψει σου ἀποδίδωσι Ⓜ ἀνδριάντα, ἀλλὰ χαλκοῦν· ἐργάζεται πάλιν· ὁ δὲ Θεὸς οὐχ ὕτως, ἀλλὰ πλείονος ἔσται ἐμβαλὼν σῶμα, χρυσοῦν ἢ ἀθάνατον ἀποδίδωσί σοι Ⓜ ἀνδριάντα. φθαρὸν γὰρ ἦν τὸ δεδεμένον τὸ σῶμα εἰς ὑπόκρισιν, ἄφθαρτον καὶ ἀκήρατον· ἀποδίδωσι δὲ αὐτό. μὴ τοίνυν ἴδῃς ἐκεῖνον Ⓜ μυκτὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ, Ⓜ ἄφωνον κείμενον, ἀλλὰ Ⓜ ἀνίσταμενον, Ⓜ ἀπαλαμβάνοντα δόξαν ἄῤῥητον καὶ φοβερὰν καὶ θαυμαστήν, καὶ ἀπὸ τῆς παρούσης ὑπερβολῆς πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐλπίδα μεταλαβὲ τοῦ λογισμοῦ.

Ἀλλὰ ζωπύρησον ὑπεξῆς, καὶ ἀφὲ τοῦτο ὀδύρη καὶ θρήνει; καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον, εἰ μὴ συμφορὰν ὁ γυναικὸς ὁδύρη, εἶτα λαβὼν εἰς μακρὰν ἀπελθοῦσαν χώραν, καὶ καλῶς πράξασαν ἀπαλλοίη, μηδὲν ἡδέως διακεῖσθαι τὸν ἀπημονοῦντα, τῇ τῆς διαστάσεως φήμῃ παραμυθεῖσθαι τῆς ἀποδημίας τὴν ἀθυμίαν, σὺ δὲ οὐδὲ ἀπὸ τοσούτου πόνου, ἀλλ' αὐτὸ τὸ διαστῆσαι λαβόντος Ⓜ παρασκευὴν, ἀλγεῖν καὶ ὀδύρεσθαι; καὶ πῶς οὐ τι, φησί, μὴ ἀλγῆσαι ἀξιοῦσθαι ὄφελος; οὐδὲ ἐγὼ τοῦτο λέγω· οὐδὲ τὴν ἀθυμίαν, ἀλλὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀθυμίας ἀναιρῶ. ὁ μὲν γὰρ ἀθυμῶν, τῆς φύσεως· ὁ δὲ πέρα τοῦ μέτρου τοῦτο ποιῶν, μανίας καὶ παραφρονούσης καὶ γυναικώδους ψυχῆς. ἄλγησον, δάκρυσον, ἀλλὰ μὴ ἀποδυσπετήσῃς, μὴ δυσχεράνῃς, μὴ ἀγανακτήσῃς. θυμηθείησαν τοῦ λαμβάνοντος, ἵνα χορτασθῇς Ⓜ ἀπολλύντα, καὶ λαμπρότερα τοῦτα αὐτοῦ συμπεμψῃς σὺ θάψια. διὰ μὲν γὰρ

δυσχερῆς,

α. Θεσ. δ. ιγ. Λογ. ξα. ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ: ΠΕΡΙ ὑ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ἵνα μὴ λυπῆσθε· καὶ Εἰς Ⓦ Ἰωβ ὑ τ Ἀβρααμ.

Ἡμέρας τινὰς ἀπολώσαμεν τὸν τ Ⓦ Λαζάρου θρῆνον ὑμῖν ἐξηγούμενοι, τ θησαυρὸν ἐξαστράπτοντες, οὐ βύρηκαμεν ἐν πλουσίᾳ κείμενον σώματι· θησαυρὸν οὐχὶ χρυσίου καὶ ἀργύρου καὶ λίθους ἔχοντα πολυτελεῖς, ἀλλὰ φιλοσοφίαν, καὶ μυρεψικὴν, καὶ ἀτυφοσύνην, καὶ καρτερίαν πολλήν. καθάπερ γὰρ ὅταν τῶν ἀθλητῶν θησαυροὶ τύπτωνται συμβαίνει, τὸν μὲν ὅταν φύσιν ἀκριβῆ ἔχῃ καὶ τελέαν ἀπλῶς καὶ χρῶτα πανταχόθεν, εἰ δέ τις κάτω ῥαγαδίαν, πολὺς ὁ πλοῦτος φαίνεται· ὅταν δὲ καὶ ὅταν τὸ Λαζάρου ζωὸν γένηται. αἰῶνα πανταχόθεν, καὶ κάτωθεν πλοῦτος ἄφατος· πρόσωπον ὁ σῶμα, ἀλλὰ ψυχαὶ καὶ ἐγκεκρυμμέναι ψυχαί, καὶ ὁ ἀποστολικὸς ἰδεῖν ἐκεῖνο πληρούμενον ὅταν τότε· Ὅσον ὁ ἔξω αὐτῶν διαφθείρεται, τοσοῦτον ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται. καὶ ἔσω μὲν καὶ σήμερον εἰς τὸν αὐτὸν θρῆνον εἶπεῖν, καὶ πρὸς τὸν αἱρετικὸν μαχήσασθαι τὸν τὰ παλαιὰ διαβάλλοντα, τὸν τῶν πατέρων ἀρχὰν κατηγορεῖν τὸν δημιουργὸν τῶν ὅλων Θεὸν τὸν γλῶτταν ἀκοινώνητον· ἀλλ' ἵνα μὴ πρόσκαιρος ὑμῖν ὁ λόγος γένηται, τύπος εἰς ἕτερον παρασκευάσωμεν καιρόν τὸν ἀγῶνα, φέρε, πρὸς ἄλλην ἀνάπαυσιν Ⓦ λόγον ἀναγάγωμεν· ἐπεὶ καὶ τράπεζα μετοικεῖν εἰώθασιν, ἡ μὲν οὖσα χθὲς ἐπὶ θήσιν, αὖ δὲ ποικίλαι τῇ συνεχείᾳ διαλείψεσι τὰν ὄρεξιν. ἵνα οὖν καὶ ὅταν τῆς ἀκροάσεως τοῦτο γένηται, πρὸς Ⓦ μακαρίαν Παῦλον ἀφικώμεθα μακρὸν τὸν χρόνον τήμερον ἐπιμηκύνωμεν. καὶ γὰρ εἰς οὐδὲν ἡμῖν τήμερον ὁ χαλεπὸς διεγνώσθη ὁ ἀποστολικός, καὶ "ζωφόνα ἔσαι τοῖς σοφοῖς λεχθεῖσι τὰ ῥηθησόμενα, κἀκύσατε τοίνυν τὸν Παῦλον σήμερον βοῶντος καὶ λέγοντος· Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἵνα μὴ λυπῆσθε, ὡς καὶ Ⓤ λοιποὶ Ⓤ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. ἐκείνη βιαγελικὴ* ἰδέα τὸν Λαζάρου, ἔστ' ἀποστολικὸς ὁ φθόγγος· ἀλλὰ μία ἡ συμφωνία. ἐγὼ γὰρ καὶ ὁ ἐκείνην τὴν θρῆνον, πολλὰ σοφὸν διαπεπόνημαι τῶν ἐκεῖ δικαιρείων ἐφιλοσοφήσαμεν, καὶ νῦν εἰς τὸν αὐτὸν ἡμᾶς ἐστήσει ὁ λόγος πάλιν. ὥστε εἰ καὶ ἀποστολικὸν ἀμορύτομεν χωρίον, ἀλλὰ Ⓦ αὐτὸν καὶ σώζωμεν θησαυρὸν βυρήσομεν. καὶ γὰρ ὑ τότε ὁ λόγος ἡμῖν ἅπας τοῦτο παιδεύσαι τὸν ἀκροατὴν ἰατρεῦσαι, μηδὲν τῶν πρόντος βίου τὰ λαμπρὰ νομίζειν εἶναι πράγματα, ἀλλὰ περιττὸν ποιεῖσθαι τὴν ἐλπίδα, καὶ τὰς ἐκεῖ ψήφους καθ' ἑκάστην σπουδὴν τὴν ἡμέραν, καὶ τὸ φοβερὸν κριτήριον, καὶ Ⓦ ἀπαραίτητον δικαστήριον. ταῦτα καὶ ὁ Παῦλος διὰ τῶν ἀνεγνωσμένων ἡμῖν συμβουλεύει σήμερον, ἀλλὰ προσέχετε. Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ἵνα μὴ λυπῆσθε, ὡς καὶ Ⓤ λοιποὶ Ⓤ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Εἰ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κεκοιμημένους διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. τοῦτο προῆκται ἄξιον ὅτι ἐπήσαμεν ἐξετάσαι, τί δήποτε, ὅταν μὲν περὶ τοῦ Χριστοῦ διαλέγηται, θάνατον καλῶν Ⓦ ἐκείνου θάνατον· ὅταν δὲ περὶ τῆς ἡμετέρας τελευτῆς, κοίμησιν αὐτὴν, καὶ οὐ θάνατον ὀνομάζει. οὐ γὰρ εἶπε, περὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων, ἀλλὰ περὶ τῶν κεκοιμημένων. καὶ πάλιν· Ἡμεῖς Ⓤ ζῶντες Ⓤ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας. καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα εἶπε τὸν ἀποθανόντας, ἀλλὰ τελευτήσαντας μνημονεύσας, ὁ τελευτὴ κοίμησιν Ⓦ θάνατον αὐτὴν ὠνόμασε· περὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ πῶς;

ρος καὶ τῆς πολιτείας τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐκβὰς· καὶ τί γὰρ ἕτερον ἡ κύων, καὶ ἀνάξιος τοῦ λαβεῖν τὴν αἴτησιν; Οὐ γὰρ ὅσι, φησι, καλὸν λαβεῖν Ⓦ ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ δοῦναι τοῖς κυναρίοις. ἀλλ' ὅμως ἀπὸ τῆς προσφορᾶς γίνεται ἄξια. οὐ γὰρ μόνον εἰς τὴν τῶν παίδων αὐτὸν διῆλθεν οἰκίαν εἰσήγαγε κυνὰ οὖσαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῶν τῶν ἐγκωμίων ἐξέπεμψεν, εἰπών· Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. ὅταν ὁ Χριστὸς λέγῃ; μεγάλη * ἡ πίστις, μηδεμίαν ἑτέραν ἀπόδειξιν ζήτει τῆς μεγαλοψυχίας τῆς τῆς γυναικός. εἶδες πῶς ἐκ τῆς προσφορᾶς γίνεται ἄξια, καὶ ἄξια οὖσα ἡ γυνὴ βούλει μαθεῖν καὶ ὅτι διὰ ἡμᾶς αὐτῶν μᾶλλον, ἢ δι' ἑτέρων προκαλοῦνται αὐτὸν αἰνοῦμεν; ἔκραξεν αὕτη, καὶ προσελθόντες Ⓦ μαθηταὶ λέγουσιν· Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. καὶ πρὸς μὲν ἐκείνους φησίν, Matth. 15. xf.
Οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ· ὅτε δὲ αὐτὴ δι' ἑαυτῆς προσῆλθε καὶ ἐπέμενε βοῶσα, καὶ λέγουσα· Ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν, τότε τοῦτο χάριν ἔδωκε, καὶ φησι· Γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. εἶδες πῶς, ὅτε μὲν ἐκείνοι παρεκάλουν, διεκρούσατο· ὅτε δὲ αὐτὴ ἡ δεομένη τὴν δωρεᾶς ἐζήτησεν, ἐπένευσεν; ἐκείνους μὲν γὰρ φησι, οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ· ταύτην δὲ εἶπε, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. πάλιν παρὰ μὲν τοῦ ἀρχοῦ καὶ ἐν προοιμίῳ τῆς αἰτήσεως οὐδὲν ἀπεκρίνατο· ὅπως δὲ καὶ ἄνωθεν καὶ δευτέρα καὶ τρίτη προσῆλθε, τότε τοῦτο χάριν ἔδωκε, δείξαι τοὺς τέλους ἡμᾶς πείθων, ὅτι τοῦ δοῦναι ἀνέβαλετο, οὐχ ἵνα αὐτοῦ ἀμελουσῆται, ἀλλ' ἵνα πᾶσιν ἡμῖν δείξῃ τοῦ ἀνυπομονήτου τῆς γυναικός. εἰ γὰρ ἵνα αὐτοῦ ἀμελουσῆται ἀνέβαλετο, οὐδὲ ἂν προῆκε τὸ τέλος ἔδωκεν· ὅπως δὲ μάθωμεν δεῖξαι πᾶσιν αὐτῆς τοῦ φιλοσοφίαν, δεῖ τοῦτο εἰπεῖν. Εἰ γὰρ θᾶττον ἔδωκε καὶ παρὰ τοῦ ἀρχοῦ, οὐκ ἂν ἐγνωμεν τοῦ ἀνδρείου τῆς γυναικός. ἀπόλυσον αὐτήν, φησι, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. Τί δὲ ὁ Χριστός; ὑμεῖς φωνεῖτε ἀκούετε, ἐγὼ δὲ τοῦ ἀμείνονος ὁρῶ· οἶδα τί μέλλει λέγειν, οὐ βούλομαι Ⓦ ἐγκεκρυμμένον αὐτῆς τῇ ἀμαρτίᾳ θησαυρὸν ἀφῆναι λαθεῖν, ἀλλ' ἀναθρῶ καὶ Ⓦ σιγῶ, ἵνα αὐτὸν ἐκκαλύψας εἰς τὸ μέσον καταθῶμαι, καὶ πᾶσι τοῖσιν φανερόν. Ταῦτ' οὖν ἅπαντα μαθόντες, καὶ ἐν ἀμυθήτοις ὦμεν, καὶ τὸ λαβεῖν ἀνάξιοι, μὴ ἀπογινώσκωμεν, εἰδότες ὅτι τῇ προσφορᾷ τῆς ψυχῆς δυνησόμεθα γενέσθαι τῆς αἰτήσεως ἄξιοι. καὶ ἂν προσφάτως ὦμεν, καὶ ἔρημοι ὦμεν, μὴ ἀπαγορεύωμεν, εἰδότες ὅτι μεγάλη προσφασία, τὸ αὐτὸν δι' ἑαυτῆς προσιλθεῖν τῷ Θεῷ μετὰ προθυμίας πολλῆς. καὶ μέλλει καὶ ἀναβάλλεται πρὸς τοῦ δοῦναι, μὴ ἀποστῶμεν, μεμαθηκότες, ὅτι ἡ μέλλησις καὶ ἡ ἀναβολὴ χρησιμοίας καὶ φιλοσοφίας ὄντι τυγχάνει. διὸ οὕτως ὦμεν πεπεισμένοι ἑαυτοῖς, καὶ μετὰ ψυχῆς ὀδυνωμένης καὶ θερμῆς δὲ διεγηγερμένης προαιρέσεως, καὶ τοιαύτης, οἵας ἡ Χαναναία προσῆλθεν, αὐτῷ προσιώμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ κύνες ὦμεν, καὶ οἱουδηποῦν εἰργασμένοι δεινὰ, καὶ τὰ οἰκεῖα ἀποκρουσόμεθα κακά, καὶ τοσαύτην ληψόμεθα παῤῥησίαν, ὡς καὶ ἑτέρων προσπαῖειν· οἷον ἔχουσι δὲ αὐτὴ ἡ Χαναναία, οὐ μόνον αὐτὴ παῤῥησίαν ἀπέλαυσε καὶ μυρίων ἐγκωμίων, ἀλλὰ δὲ ὃ θυγάτριον τῶν ἀφορήτων ἴσχυσε δεξαμένη δαιμόνων. οὐδὲν γὰρ, οὐδὲν βίαιος δυνάμεως πεπυρωμένης καὶ γνησίας. αὕτη καὶ τοὺς πρώτους ἀφαλεῖ δεινὰ, καὶ τῶν κατ' ἐκβολὴν Ⓦ κυσὶν συμβαινόντων ἐξαιρεῖται κολάσεων. ἵν' οὖν καὶ Ⓦ πρώτοις βίοι μετ' εὐκολίας ἀφιώμεθα, καὶ τῆς παῤῥησίας ἀπολαύωμεν, πολλῆς ταπεινοφροσύνης καὶ προθυμίας ταύτην ἐπιλεισώμεθα διηνεκοῦς. οὕτω γὰρ δυνησόμεθα καὶ τῶν ἀπεκειμένων τυχεῖν ἀγαθῶν, καὶ τῶν χρεῶν ἀπολαῦσαι ἐλπίδων· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, τιμὴ, κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ.

ἀλλ' οὐκ αὐτὸς οὕτω διήκουται, ἀλλὰ καὶ χαίρει διὰ τοῦτο τῷ κηρύγματος ὑπάδοσιν. ἐπήγαγεν οὖν λέγων· Ἀλλὰ εἰ καὶ τοῦτο χαίρω καὶ χαρήσομαι. Εἰ γὰρ πλαίσιον τὰ δόγματα εἶχε, καὶ αἱρέσεις εἰσῆγεν ἑαυτοῖς, οὐκ ἂν ἠδυνάτο χαίρειν ὁ Παῦλος. ὅπερ οὖν ὑμεῖς εἰ μὴ ἀνόθευτον τὸ δόγμα, διὰ τοῦτό φησι, χαίρω καὶ χαρήσομαι. Τί γὰρ, εἰ ἑαυτοὺς ἀπολλύουσιν ἑαυτοῖς, διὰ ἀπιστίας τοῦτο ποιοῦντες; ἀλλὰ τὰ ἐμὰ καὶ ἄκοντες αὔξουσι. Εἶδες πόση τοῦ Παύλου ἡ δυνάμις; πῶς οὐδενὶ τῶν τοῦ διαβόλου μηχανημάτων ἁλίσκεται; καὶ οὐ μόνον οὐχ ἁλίσκεται, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τούτοις αὐτὸν χίρνησι. πολλὴ μὲν γὰρ οὖν καὶ ἡ τοῦ διαβόλου κακουργία, καὶ τῶν ἐκείνῳ διακονούντων ἡ πονηρία. ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ τὰ αὐτὰ φρονεῖν, σώζουσα τὸ κήρυγμα ἐβούλετο. ἀλλ' ὁ δραστήριος ἐκεῖνος σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, οὐ στενοχωρεῖ τοῦτο γινόμενον τότε. τοῦτο γοῦν αὐτὸ ἐμφαίνων ὁ Παῦλος ἔλεγε· Τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς, καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα, ὅτι μενῶ καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν. σώσαι μὲν γὰρ τοὺς προύσης με ζωῆς ἐκβαλεῖν ὑπεθυμοῦσα, καὶ πάντα διὰ τοῦτο ὑπομένουσιν· ὁ δὲ Θεὸς οὐκ ἀφίησι δι' ὑμᾶς.

Ταῦτα τοίνυν μετ' ἀκριβείας ἅπαντα μνημονεύετε, ἵνα σὺν ἁπλότητι καὶ ὡς ἔτυχε ταῖς γραφαῖς κεχρημένοις καὶ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν πλησίον, μετὰ πάσης σοφίας δυνηθῆτε διορθοῦν· δυνησόμεθα δὲ καὶ μεμαθηκέναι τὴν εἰρηνικήν, καὶ ἑτέρους διορθοῦν, καὶ εἰς ὕψος ἀεὶ καταφθάνειν μᾶλλον, καὶ παρακαλεῖν μᾶλλον Θεοῦ διδόντος λόγον σοφίας δοθῆναι καὶ σύνεσιν ἀκροάσεως, καὶ φυλακὴν τῆς πνευματικῆς ταύτης παρακαταθήκης ἀκριβῆ καὶ ἀκείρωτον. ἃ γὰρ οὐκ ἰσχύομεν πολλάκις ἐξ οἰκείας κατορθῶσαι ἀσυδίας, ταῦτα δυνησόμεθα δύσαι θαρρούντως διὰ δύο, δύο δὲ λέγω τὴν διανοίαν. ἀεὶ γὰρ καὶ ἀσφαλείστερον εὔχεσθαι χρή, καὶ μὲν τὸ θλίβεσθαι, καὶ μὲν τὸ δύεσθαι, καὶ μὲν τὸ δεῖσθαι, καὶ μὲν τὸ ἀγαθοῖς ὄντα· καὶ μὲν τὸ δύεσθαι καὶ τολμᾶν ἀγαθοῖς, ἵνα ἀκίνητα καὶ ἀμετάβλητα τοῦτα μένῃ καὶ μηδέποτε μεταπέσῃ· καὶ μὲν τὸ θλίβεσθαι καὶ πολλοῖς τοῖς δεινοῖς, ἵνα ἅπαν χρῆς ἐν αὐτῷ ἴδῃ γνησίου μεταβολῆς, καὶ εἰς ἀμείνω πρᾶγμα μεταβληθῇ. τοῦτο οὖν παρακαλεῖ τὸ Θεὸν βεβαίαν σοι μένειν τὴν ἀμείνω ταύτην. χλωμὸν εἶδες ἐπιφαινόμενον; παρακάλει ἐκτενῶς τὸν Θεὸν πρὸ ἐπιλήψεως τὸ κλυδώνιον, καὶ ἀμείνων ἀπὸ χλωροῦ ποιῆσαι. ἀκούσῃς ὅτι τὸν διαχείσησι, ὅπερ ἀκούσῃς. οὐκ ἀκούσῃς; παρακάμπτειν, ἵνα ἀκούσῃς. καὶ γὰρ καὶ ἀναβαλλόμενος ποτὲ τὸ δοῦναι ὁ Θεὸς, οὐχὶ μισῶν οὐδὲ ἀποστρεφόμενος, ἀλλὰ τῇ μελλήσει τὸ δοῦναι δεινῶς σε πρὸς ἑαυτὸν κατέχειν βουλόμενος, καθάπερ καὶ πατέρες φιλόστοργοι ποιοῦσι. καὶ γὰρ ἑαυτοῖς τῶν ῥαθυμοτέρων παίδων τὸ διηνεκὲς προσοδυρόμενοι τῇ τῆς δόσεως ἀναβολῇ σοφίζονται. οὐ χρεία σοι μεσιτοῦ ὅτι τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ πολλῆς τῆς προσδρομῆς, καὶ τοῦ κολακεύσαι ἑτέρους· ἀλλὰ κἂν ἔρημος ᾖς, κἂν ἀπροσήγορος τύπτῃς, αὐτὸς δι' σεαυτοῦ παρακάλεσον Θεὸν ὑπεντυχῆ πάντως. οὐχ οὕτω δι' ἑτέρων γὰρ ἡμῶν παρακαλούμενος ὑπακούει εἰώθει, ὡς δι' ἡμῶν αὐτῶν τῶν διεμάχων, κἂν μυρίων ὦμεν γέμοντες κακῶν. Εἰ γὰρ ἐπ' ἀνθρώπων καὶ μυρία προσκεκρουκότες ὤμεν, ὅταν καὶ τὸν ἐν καὶ μίσους ἡμέρας καὶ ὁ ἑσπέρας φαιδρώμεθα τοῖς πρὸς ἡμᾶς λελυπημένοις, τῇ συνεχείᾳ καὶ τῇ διηνεκεῖ τῆς ὄψεως ζωπυρήσει καταλύομεν ῥᾳδίως αὐτῶν τὸν ἔχθραν, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τοῦ Θεοῦ τοῦτο ἡμῶν δύ. ἀλλ' ἀνάξιος εἶ; ἡμοῦ τῇ προσευχῇ ἄξιος. ὅτι γὰρ καὶ ἀνάξιοι ὄντες ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἡμέλουν, καὶ δι' ἡμᾶς αὐτοὺς μᾶλλον ἢ δι' ἑτέρων παρακαλούμενος ὁ Θεὸς ὑπανύει, καὶ ἐπὶ τὸν δόσιν ἀναβαλλόμενος πολλάκις, οὐχ ἡμᾶς ἐξαπορῶν βουλόμενος, οὐδὲ κενὰς ἐκπέμψαι χεῖρας, ἀλλ' ἵνα μείζονων ἡμῖν ἀγαθῶν αἴτιος γένηται), τὰ τέλη ταῦτα διὰ τῆς παρακολουθίας τῆς σήμερον ἀναγνωσθείσης ὑμῖν πειρώμεθα πᾶσαν φανερά. παρέπλεκε γὰρ Χειροῦς ἡ Χαναναία γυνὴ θυγατὸς δαιμονιζομένης, καὶ βοῶσα μὴ πολλῆς ἐκτενείας, φησὶν Ματθ. κε. κζ. Ἐλέησόν με, Κύριε, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται). ἰδοὺ ἀλλόφυλος ἡ γυνὴ καὶ βαρβα-

ρος

α. Κορ. γ. ιβ. θιλ. α. κδ. κε.

χ. αὔξουσι ὦ

χ. ἀπολλύουσιν ἑαυτοῖς

χ. ἐπιμένειν

χ. δι' ὑπόμνησιν.

χ. ὑπομένουσι.

χ. ἐκ τοῦ Ισ τέτρ

χ. παρ' αὐτοῦ

θαυμάζειν, πῶς ἀφ' ὑποβλήματος ἀτιμίας ἔχοντος δέξα τῷ μαθητῇ προσεξεύρετο, ἀφ' ὑποβλήματος δυλίαν ἐμβάλλοντος θάρσος καὶ παῤῥησίαν πᾶσιν ἐκείνοις ἐλύετο. τίς γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐξεπλήττετο τότε, ὁρῶν ἄλυσιν περικείμενον; τότε δαίμονες ἐδραπέτευον μᾶλλον, ὅτε ἑώρων αὐτὸν ἐν δισμωτηρίῳ ἀφανιζόντα. οὐ γὰρ οὕτω βασιλικὸν κεφάλαιον λαμ-
5 πρὸν καὶ ὃ ἀφάνισμα ποιεῖ, ὡς ἡ ἐκείνου χεὶρ καὶ ἅλυσις, οὐ παῤῥὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ παῤῥὰ τὴν ἐπιμηθεῖσαν αὐταῖς χάριν. ἀφ' οὗτο πολλὴ παῤῥησία ἐγίνετο τοῖς μαθηταῖς. ἐν γὰρ ἑώρων ὃ μὲ σῶμα δεδεμένον, τὴν δὲ γλῶτταν οὐ δεδεμένην· ταῖς μὲν χερσὶν ἰσφιγμένας, ⓦ δὲ λόγοι λελυμένοι, καὶ τῆς ἀκτῖνος τῆς ἡλιακῆς ταχύτερον τὴν οἰκουμένην ἅπασαν περιέχοντα. ἐν τούτοις αὐτοῖς παῤῥησία ἐγίνετο ἀφ' ὧν ἔργων μανθάνοιεν, ὅτι
10 οὐδὲν τῶν πρότερον ἦν. ἐν γὰρ ὅταν ὑπὸ θείου πάθους καὶ ἔρωτος ἡ ψυχὴ βαφῆσα τύχῃ γενοῦσα, τοτὲ οὐδὲν ὑπερβάλλει τῶν πρότερον· ἀλλ' ὥσπερ ⓐ μεμόλυβδοι καὶ πυρὸς καὶ σιδήρου ἐλαφρότερα καὶ πλάγιος καὶ πρότερον κατὰ τὴν μόλυβδον, ὅταν ἐν τῇ φλογὶ τεθῇ, μολύβδου κουφότερα γενόμενα, οὕτω καὶ τὰ τῶν ἐρωμένων. ἀφ' οὗτο δεδεμένοι ἐρῶντες ⓦ διδάσκαλοι μᾶλλον ἐσπείρτων, μᾶλλον ἠλάλητο,
15 ἀφ' ὧν ἔργων τοῖς ἑαυτῶν δόντες ἀπόδειξιν, ὅτι πρότερόν εἰσιν ἀνάλωτοι καὶ ἀχείρωτοι. τότε τοίνυν, ὅτε οἱ τούτοις ταῦτα πεφιλοσοφηκότες ἦσαν, ἦσαν τῶν ἐχθρῶν τῷ Παύλῳ βουλόμενοι ⓦ πόλεμον ἀναῤῥῖπίσαι, καὶ μείζονα τῷ τυφώτου ποιῆσαι τὸν πρὸς αὐτοὺς ἀπόθεσιν, πρόσωπον καὶ αὐτοὶ κηρύττειν, καὶ σκήπτρον τὸν ὀρθὸν καὶ ὑγιῆ πίστιν· χωρὶς τοῦ δὲ δόγματα ἐπιδοῦναι μείζονος. τοῦτο γὰρ ἐποίουν, οὐχὶ τὸν πίστιν κατεῖραι βουλόμενοι, ἀλλ' ἵνα
20 μαθὼν ὁ Νέρων, ὅτι ὃ κήρυγμα αὔξεται καὶ ὃ δόγμα ἐπιδίδωσι, ταχύτερον ⓦ Παῦλον ἐπὶ τὸ βάραθρον ἀπαγάγῃ. δύο τοίνυν ἦν διδασκαλία, τοῦ Παύλου μαθητοῦ, καὶ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Παύλου· τοῦ μὲν ἐξ ἀληθείας κηρυττόντων, τοῦ δὲ ἀπὸ φιλοτεχνίας καὶ τῆς πρὸς ⓦ Παῦλον ἀπεχθείας καὶ ταῦτα δηλῶν ἔλεγε· Τινὲς μὲν καὶ ἀπὸ φθόνου καὶ ἔριν ⓦ Χρι- Φιλιπ. α. ιε.
25 στὸν κηρύττουσιν, ἐκείνους ἐμφαίνων τοὺς ἐχθρούς· τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν, τοὺς τοῦ ἑαυτοῦ μαθητοῦ τοῦτο λέγων. Εἶτα πάλιν περὶ ἐκείνων, Οἱ μὲν ἐξ ἐριθείας, ⓐ ἐχθροί· οὐχ ἁγνῶς, οὐχ Φιλιπ. α. ιζ.
ὑγιῶς, ἀλλ' οἰόμενοι θλῖψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου· ⓐ δὲ ἐξ ἀγάπης, πάλιν τοῦτο περὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ ἑαυτοῦ, εἰδότες, ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι. τί γάρ; Πλὴν Φιλιπ. α. ιη.
30 παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ Χριστὸς καταγγέλλεται. ὥστε μάτην ἐν εἰκῇ ὅτι τῶν αἱρέσεων τοῦτο τὸ ῥῆμα παῤῥαμβάνεται. ⓐ γὰρ τότε κηρύττοντες, οὐχὶ δόγμα διεφθαρμένον ἐκήρυττον, ἀλλὰ πίστιν ὑγιῆ καὶ ὀρθήν. Εἰ γὰρ δόγμα διεφθαρμένον ἐκήρυττον, ἕτερα παῤῥὰ τὰ Παύλου ἐδίδασκον, οὐκ ἐμίσουν αὐτοὺς προχωρῆσαι, ὅπερ ἐβούλοντο. πῶς δ' ἐβούλοντο, τῆς πίστεως αὐξηθείσης καὶ πολλῶν ὁμοιούντων τῷ Παύλου μαθητῷ, εἰς μείζονα πόλεμον ⓦ Νέρωνα διεγεῖραι. εἰ δ' ἕτερα δόγματα ἐκήρυττον, οὐκ ἂν πολλοὺς ἐποίησαν τοὺς Παύλου μαθητάς· μὴ ποιούντων δέ, οὐκ ἂν προῆλθον ⓦ τύραννον. ἐν τοίνυν
35 τοῦτό φησιν, ὅτι διεφθαρμένα δόγματα οὐκ εἰσῆγον, ἀλλ' ὅτι ἡ αἰτία, ἀφ' ἧς ἐκήρυττον, αὕτη μὲν διεφθαρμένη. ἕτερον γάρ ἐστι ταναντία τοῦ κηρύγματος, καὶ ἕτερον αὖθ' ὃ κήρυγμα μὴ εἶναι ὑγιές. ὃ μὲν γὰρ κήρυγμα οὐχ ὑγιές, ὅταν τὰ δόγματα ἡ πλάνης γέμοντα· ἡ προφάσεις δὲ οὐχ ὑγιές, ὅταν ὃ μὲν κήρυγμα ὑγιὲς ᾖ, ⓐ δὲ κηρύττοντες μὴ ἀφ' ὧν Θεὸν κηρύττωσιν, ἀλλ' ἢ πρὸς ἔριδας, ἢ πρὸς χάριν ἑτέρων. οὐ τοίνυν τοῦτό φησιν, ὅτι αἱρέ-
40 σεις εἰσῆγον, ἀλλ', ὅτι οὐκ ἀπὸ προφάσεως ὀρθῆς, οὐδὲ δι' εὐλάβειαν ἐκήρυττον, ὅπερ ἐκήρυττον. οὐ γὰρ ἵνα ὃ εὐαγγέλιον αὐξήσωσι, τοῦτο ἐποίουν, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν πολεμήσωσι, καὶ εἰς μείζονα αὐτὸν ἐμβάλωσι κίνδυνον. ἀφ' οὗτο αὐτοῖς ἐγκαλεῖ. καὶ ὅσα πρὸς μὲ ἀκριβείας αὐτὸν ἦλθεν· Οἰόμενοι θλῖψιν, φησὶν, ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου. οὐκ εἶπεν, ἐπιφέροντες, ἀλλ', οἰόμενοι ἐπιφέρειν, τουτέστι, νομίζοντες, δεικνὺς ὅτι εἰ καὶ ἐκεῖνοι νομίζουσι,

ἀλλ'

Παύλῳ φιλοσοφίας περὶ τοῦ ὑποπεπωκότας ἔχουσι, οὐχὶ τοῦ πρόσχημα μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ πόρρωθεν ὄντας. καὶ γὰρ ὁ Παῦλος καθάπερ μίαν οἰκίαν οἰκοδομῶν πᾶσι τοῖς οἰκουμένοις ἅπασι, οὕτω τῆς πόλεως ἐφείλετο σωτηρίας, καὶ τὰ αὐτὰ πάντα ἀφεὶς δεσμὰ καὶ θλίψεις καὶ κινδύνους, ἐπεσκόπει καὶ ἐστηριζετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὡς τὰ τῶν μαθητῶν ἔχει· καὶ πολλάκις δι' αὐτὸ τοῦτο μόνον ἔπεμψε, τὸν μὲν Τιμόθεον, τὸν δὲ Τυχικόν. καὶ περὶ μὲν ἐκείνου φησίν· Ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ὑμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν· περὶ δὲ Τιμοθέου· Ἔπεμψα αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς μηκέτι σίγων, μήπως ἐπίσκοπον ὑμᾶς ὁ πειράζων· καὶ Τίτον πάλιν ἄλλαχοῦ, καὶ ἄλλον ἑτέρωσε. ὅπερ γὰρ αὐτὸς τῇ τῶν δεσμῶν ἀνάγκῃ πολλάκις ἐν ἑνὶ κατεχόμενος τόπῳ συνιδεῖν ἐθέλει τοῖς αὐτοῦ ἀπολάγνοις οὐκ ἠδυήθη, δι' ἑαυτῶν μαθητῶν αὐτοῖς συνεῖναι. καὶ πότε τοίνυν ἐν δεσμοῖς ὢν γράφει τοῖς Φιλιππησίοις λέγων· Γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, τὸν μαθητὰς ἀδελφοὺς καλῶν. τοιαύτη γὰρ ἡ ἀγάπη· πᾶσαν ἀνωμαλίαν ἐκβάλλει, καὶ ὑπερβολὴν καὶ ἀξίαν οὐκ οἶδεν, ἀλλ' ἂν ἀπόντων ὑψηλοτέρας ᾖ τις, πρὸς ⟨Ϟ⟩ παόντων καὶ πιστοτέρων· ὅπερ καὶ Παῦλος ἐποίει. ἀλλ' ἀκούσωμεν τί βούλεται γινώσκειν αὐτούς. Οἶδα δὲ κατ' ἐμέ, φησι, μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν. εἶπέ μοι, πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; ἆρα τῶν δεσμῶν ἀφεθείς, ἆρα ἀπήλθου τινὰ ἄλλοσε, καὶ μετ' ἀδείας κηρύττεις σου τὴν πόλιν; ἆρα εἰς ἐκκλησίαν εἰσῆλθον, μακρούς καὶ πολλοὺς κατέτεινας λόγους περὶ τῆς πίστεως, καὶ πολλοὺς λαοὺς μαθητὰς ἀπῆλθες; ἆρα νεκροὺς ἤγειρας, καὶ ἑτέρους μαστώθης; ἆρα λεπροὺς ἐκάθηρας, καὶ ἐξεπλάγησαν ἅπαντες; ἆρα δαίμονας ἀπήλασας, καὶ αὐγάσθης; οὐδὲν τούτων, φησί. πῶς οὖν ἡ προκοπὴ γέγονε τοῦ εὐαγγελίου εἰπέ; Ὥστε τοὺς δεσμούς μου, φησι, φανερούς σου ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσι. τί λέγεις; τοῦτο ἆρα, τοῦτο ἡ προκοπή; τοῦτο ἡ ἐπίδοσις; τοῦτο ἡ αὔξησις τοῦ κηρύγματος, ὅτι πάντες ἴσασι δι' ἃ δέδεσαι; ναί, φησι. ἄνωθεν γοῦν τῆς ἐξῆς, ἵνα μάθῃς ὅτι τὰ δεσμὰ οὐ μόνον οὐκ ἐγένετο κώλυμα, ἀλλὰ καὶ ὑπόθεσις πλείονος παῤῥησίας. Ὥστε τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ, πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου, περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως ⟨Ϟ⟩ λέγειν λαλεῖν. τί λέγεις, ὦ Παῦλε; οὐκ ἀγωνίαν ἐνέβαλε, ἀλλὰ θάρσος τὰ δεσμά; οὐ φόβον, ἀλλὰ πόθον; οὐκ ἐχρῆν σε λελυμένα ἀκολουθεῖν. οἶδα καγώ. τοῦτό γὰρ καὶ δι' ὑποτυπώσεων πραγμάτων ἀκολουθίαν δεῖν τοῦτο γίνεσθαί φησιν· ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν ἐστὶ τὰ γενόμενα, καὶ θείας χάριτος τὰ κατορθώματα. διὸ τοῦτο ὃ τοῖς ἄλλοις ἀγωνίαν ἐποίει, τοῦτο ἐπὶ ἐκείνῳ θάρσος παῤῥησίας. καὶ γὰρ στρατηγὸν ἐὰν λαῶν τις καὶ καθαίρεσις ποιήσῃ φανερόν, εἰς φυγὴν ἐμβάλλει δὴ στρατόπεδον ἅπαν· καὶ ποιμένα ἐὰν τις τῆς ποίμνης ἀπαγάγῃ, μετὰ πολλῆς τῆς ἀδείας ἀπολαύει τὰ πρόβατα. ἀλλ' οὐχ ὅπερ Παύλου ἦτον, ἀλλὰ τοὐναντίον ἅπαν. στρατηγὸς γὰρ ἐδέδετο, καὶ ⟨Ϟ⟩ στρατιῶται πρόθυμότεροι πάντες ἐγίνοντο, καὶ μετὰ πλείονος τῆς παῤῥησίας τοῖς σωτηρίοις ἐπεπήδων. ὁ ποιμὴν καθαιρεῖτο, καὶ τὰ πρόβατα οὐκ ἀπελύθη, οὐδὲ ἐσκορπίζετο. τίς εἶδε, τίς ἤκουσε τῶν διδασκάλων δεσμοῖς πλείονα προσθήκην λαμβάνοντας τοὺς μαθητάς; πῶς οὐκ ἔλυσεν; πῶς οὐκ ἐφοβήθης; ὡς οὐκ εἶπον πρὸς ⟨Ϟ⟩ Παῦλον, ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν; ἀπάλλαξον σεαυτὸν τῶν πολυπλοκιῶν τούτων, καὶ τότε ἡμῖν τὰ μείζονα προξενήσεις ἀγαθά. πῶς ταῦτα οὐκ εἶπον; πῶς; ὅτι πεπαιδευμένοι ἦσαν πρὸ τῆς τοῦ πράγματος χάριτος, ὅτι ταῦτα οὐκ ἐξ ἀνθρωπείας ἐγίνετο, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ Χριστοῦ συγχωρήσεως, ἵνα μείζονος ἡ ἀλήθεια ᾖ παῤῥησίας, διὰ δεσμῶν δὲ φυλακῆς δὲ θλίψεων καὶ στενοχωρίας αὐξομένη καὶ πρὸς μᾶλλον αἰρομένη μέγεθος. οὕτως ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ ἐν ἀνθρωπίνοις τελειοῦται. Εἰ δὲ γὰρ ὑπεσκέλισε ⟨Ϟ⟩ Παύλου τὰ δεσμά, ἢ ἔλαττον ἐποίησε, ἢ αὐτὸν, ἢ τὸν ἐκείνου προσῳκείωτο ἢ ἐμπαρεῖν· Εἰ δὲ μᾶλλον θαῤῥεῖν παρεσκεύασε καὶ εἰς πλείονα δόξαν ἤγαγε, σκοπεῖσθαι δεῖ καὶ θαυμάζειν

Ἐφεσ. ς'. ιε'. α. Θεσ. γ. β. — χ. ἐπισ.

Φιλιπ. α. ιε'. — χ. σπουδαίως

Φιλιπ. α. ιγ'. — Φιλιπ. α. ιδ'. — χ. ἀνωμάλως

χ. συνδυαζόμενον

καιῶτες, πῶς ἀπόστολοι ἀδελφοί. ἀλλ' ὅμως τὴν γλῶτταν ἅπασαι ἐγκεχειρισμένοι, οὐχ
χ ὁπόσοι ὡσαύτως ὁλοκλήρων ἐμείμνατο μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡσαύτως εἰς ἀδελφότητα· καὶ νῦν μὲν ὅσοι
τὴν ὑπερβολὴν ταύτην ἐπιποθοῦσι, νῦν ὃ λέγω πρὸς Κορινθίους ποιησώμεθα. οὐδὲ γὰρ
τοῦτο ἰσχύει, ὅτι εἷς ἦν ὁ ἀπόστολος, καὶ διόπερ τοσαύτας· ἀλλ' ὅτι ἀδελφὸς ἦν, ἀδελ-
φὸς δὲ τῷ Θεῷ ὁμοιότατον ζῶον, καὶ διὸ οὐδὲ τὸ μονογενοὺς ὁ πατὴρ ἐφείσατο. μὴ
γάρ μοι τοῦτο εἴπῃς, ὅτι δραπέτης ὁ δοῦλος καὶ λῃστὴς καὶ κλέπτης καὶ μυρίων γέμων κακῶν, ἢ
ὅτι πόρνος καὶ ἀσελγέστατος καὶ βδελυκτὸς καὶ οὐδενὸς ἄξιος λόγου· ἀλλ' ἐπίστασο ὅτι καὶ ὑπὲρ τούτου
Χριστὸς ἀπέθανε, καὶ ἔρχεσθαι τοῦτο εἰς πάσης προφητείας ἐπόθησεν. σύνισθι ὁπηλίκον ἔλαβε
σεβάσμιον τὴν ψυχήν, ὃν τοσούτου Χριστὸς ἐτιμήσατο, ὡς μηδὲ τοῦ αἵματος φείσασθαι τοῦ ἑαυτοῦ.
οὐδὲ γάρ, εἰ βασιλεὺς ὑπὲρ δούλου εἵλετο καταθύσαι ἑαυτόν, ἐζητήσαμεν ἂν ἑτέραν
ἀπόδειξιν τοῦ μέγαν παρὰ τῷ βασιλεῖ καὶ θαυμάσιον εἶναι τὸν βασιλέα. οὐκ ἔγωγε οἶμαι. ἤρκει γάρ
τὸ πολλοστὸν δεῖξαι τοῦ τοιούτου τὸν θαυμάσιον αὐτὸν ἀγαπῶν. νῦν δὲ οὐκ ἀδελφός, οὐκ ἄγγελος, οὐκ ἀρχάγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς οὐρανοῦ δεσπότης, αὐτὸς ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ σάρκα περιβεβλημένος ἐπίδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν. οὐ πάντα οὖν ποιήσωμεν καὶ πεπράγματευσώμεθα, ὥστε τοῦ οὕτω μισηθέντος καὶ ἀδελφοὺς πάσης ἀπολαῦσαι πρὸς ἡμᾶς προφητείας; καὶ ποίαν ἔξομεν ἀπολογίαν, πάντα συνιέντες; τοῦτο γοῦν ἀλλαχοῦ καὶ ὁ
Παῦλος σὺν δακρύοις ἔλεγε· Μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, δι' ὃν Χριστὸς ἀπέ- Ρωμ. ιδ. ιε.
θανε. τὰς γὰρ καταφρονητικὰς τῶν ἀδελφῶν, καὶ ὡς ἀδιανοήτους ὑπερορίζειν βουλόμενος σύντεμνε καὶ εἰς ταπεινὸν ἀναγκάζει καὶ πᾶσαν κλίσιν ἀναδέχεσθαι τῶν πλησίον, αὐτὸ πολλαχοῦ τοῦτο διασοβῶν θάνατον τέθεικε. καθάπερ τοίνυν ὁ τῶν δεσμωτηρίων τοὺς Φιλιππησίους ἐπέστειλεν ἐκ τοσούτου τοῦ ῥήματος. Τοιαύτη γάρ ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγάπη· οὐδενὶ τῶν ἀνθρωπίνων ὁμιλεῖται, ἀνώτερον ἔχουσα τὰς ῥίζας ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ τὰς ἀφορμάς. καὶ τί φησι; Γνώσεσθε ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί. Εἶδες προσοχὴν γὰρ μαθητῶν; Εἶδες φιλοπ. α. ιζ.
διδασκάλου κηδεμονίαν; ἀκούσωσι καὶ φιλοσοφήσουσι μαθηταὶ τοῦ διδάσκαλοι, ἵνα ἴδῃς Παρακ. ιδ.
χ. ἰσχυρότερα ὅτι τοῦτο ἐκεῖ ὃ ποιοῦσι ἰσχυρὰς ἐκείνας καὶ ἀκαταγωνίστους, ὃ ζωοδιδάσθαι ἀλλήλους. Εἰ
γὰρ ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ἰσχυρά, πολλῷ μᾶλλον τοσοῦτοι ζωοδιδαχθέντες τοῖς τῆς ἀγάπης δεσμοῖς, πᾶσαν ἂν ἀπεκρούσαντο τὴν τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐπιβουλήν. ὅτι μὲν οὖν ὁ Παῦλος ζωοδίδωτο τοῖς μαθηταῖς, οὐδεὶς ἀποδείξεως δεῖται λοιπὸν ἡμῖν, οὐδὲ λόγου, ὅπου καὶ διδομένην αὐτὴν ἐμείμνατο, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν
ἀπέθνησκε [ᾧ πάθει πανοῦργος]. ὅτι δὲ καὶ μαθηταὶ ὁ Παῦλος ζωοδιδάσκοντο μὴ ἀκριβείας ἦσαν ἀπάσης, ἐκ τοῦ ἀνδρεῖοι μένειν, ἀλλὰ καὶ γενναῖοι, ἀκούσωσι τί φησι πρὸς τοὺς Φοίνικας. Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφήν, οὖσαν τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς, ἵνα προσδέξησθε αὐτὴν ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παραστῆτε αὐτῇ, ἐν ᾧ δ' ἂν ὑμῶν πράγματι χρήζῃ, καὶ γὰρ αὐτὴ ἐμοῦ. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν μέχρι προστασίας ἐμοὶ τύρσιν αὐτὴ τὴν ἀσφαλῆ· Πείσιλλα δὲ καὶ Ἀκύλας καὶ μέχρι θανάτου πρὸς τὸν Παῦλον ἐχώρησαν, καὶ πρὸ αὐτῶν δὲ οὕτω γράφει λέγων· Ἀσπάζονται ὑ- Ρωμ. ιϛ. δ.
χ. ἔθηκαν. μᾶς Ἀκύλας καὶ Πείσιλλα, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ἔθηκαν [εἰς θάνατον δηλονότι]. καὶ πρὸ ἐκείνου πάλιν αὖθις τούτοις γράφων, φησίν· ὃν ἠγάπησα Φιλ. δεύτ.
ἕως θανάτου, πρόσκαιρον θάνατον, ἵνα δὲ ὑμῶν ὑστέρημα ἀναπληρώσῃ τῆς πρὸς
μελετυρίας. Εἶδες πῶς ἐφίλουν καὶ διδάσκαλον; πῶς περὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτῶν τὴν λύσιν ἰσχυρότερον τὴν ἐκείνου; σχεδὸν τοῦτο οὐδεὶς αὐτὴν προεῖλετο τότε.

χ. διεγειράμεθα. Ταῦτα δὲ λέγω, οὐχ ἵνα ἀκούωμεν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμώμεθα· καὶ οὐ πρὸς τοὺς ἀρχηγέτας μόνον ὁ λόγος ἀποτείνεται, ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ πολλοῦ τοῦ διδασκάλου κηδεμονίαν ἐπιδείκνυνται, καὶ ὁ διδάσκαλος τὴν αὐτῶν παῦλαν

β. Κορ. ια. β. μα ἀχίδυνοι ἦδει. ἢ πάλιν, Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ, φησὶν. ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. φοβοῦμαι δὲ μή πως ὡς ὁ ὄφις Εὔαν ἐξαπάτησεν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς Χριστόν. ἰδοὺ γὰρ ἁπλότητα εἶπε, καὶ συνῆκα ὅμως. εἰ γὰρ ἐμοὶ συνῆκα, κίνδυνος οὐκ ἐμοί· εἰ δὲ κίνδυνος οὐκ ἐμοί, οὐκ ἂν ἐφοβήθη Παῦλος. καὶ τί ὁ Χριστὸς τὰ ζιζάνια καὶ ἐκέλευσε καὶ ἀνεκάλεσε, εἰ μὴ ἁμάρτημα ἀδιάφορον ἐμοὶ ἦν; ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἑνὸς, καὶ εἰς ἕνα· ἐνταῦθα δὲ ἐκ τοῦ ἑνὸς, καὶ εἰς ἑτέρους πολλούς. καὶ πάντα ἁπλῶς. τί ποτ' οὖν ἐστὶ τὸ λεγόμενον; μικρὸν ἀνωτέρω ὑμῖν τὴν ἰσοτιμίαν ἅπασαν διηγήσασθαι βούλομαι. διὰ τί δὲ εἰδέναι σε ποιεῖ ὁ Παῦλος ἐμοί, ἐμοὶ καὶ ταῦτα ἐπέστειλεν. σὲ ποῖος ποιεῖ ἐμοὶ τότε; σὲ δεσμωτηρίου μὲν ἀλύσεις καὶ κινδύνων ἀφορητοί. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς. αὐτοτέρωθι γὰρ τοῦτο φησὶ, Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοὶ, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ προσκυνήματι, καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασι· καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον λαλεῖν. Νέρων δὲ ἐμοὶ ἐμβεβληκὼς [τότε τῷ δεσμωτηρίῳ.] καθάπερ γὰρ ὡς λῃστὴς τὴν οἰκίαν ἐπιβάς, καθιδὼν τὰ ἀπόντα, τὰ πάντα ὑφαρπάσας, ἐπιδεῖν ἤδη τινὰ λύχνον ἄφαντα, καὶ τὸ φῶς σβέσαι καὶ λυχνοῦχοι ἀναιρῆ, ἵνα μὴ ἀδεία αὐτῷ τὰ τοῦ ἄλλου ὑφαρπάσαι καὶ ἁρπάζειν ἐξῇ· οὕτω δὴ καὶ Νέρων ὁ Καῖσαρ τότε, ὥσπερ ὡς λῃστὴς καὶ τοιχωρύχος, καταδύσας τὰ πάντα βαθὺ ἄντρον, καὶ πάντων ἁρπάζων, χαμαὶ διῤῥῦψαι, οἰκίας ἀνατρέπων, ἅπαντα κακίας εἶδος ἐπιδεικνύμενος, ὅπως Παῦλον εἰδῇ λύχνον ἄφαντα καὶ τὴν οἰκουμένην, καὶ τῆς διδασκαλίας λήξῃ, καὶ ἐλέγξαντα αὐτοῦ τὴν πονηρίαν, ἐκπυδάζει καὶ τὸ κήρυγμα σβέσας, καὶ τὴν διδασκαλίαν ἀνέλῃ, ἵνα μετ' ἐξουσίας αὐτῷ πάντα ποιῇ ἐξῇ, καὶ δύσας καὶ ἅπαντα σκέλλει εἰς δεσμωτήριον. τότε τοίνυν ταῦτα ἔγραφεν ὁ μακάριος Παῦλος. τίς οὐκ ἂν ἐκπλαγείη; τίς οὐκ ἂν θαυμάσειε; μᾶλλον δὲ τίς κατ' ἀξίαν ἐκπλαγείη καὶ θαυμάσειεν ἂν τὴν ψυχὴν ἐκείνου καὶ εὐρυχωρίαν ψυχῆς, ὅτι διδυμίου τοῦ Ρώμῃ καθηγουμένου, ἀπὸ τοσούτου βάθους πάθους Φιλιππήσιοι ἐπιστέλλει; ἴστε γὰρ ὅσον τὸ μέσον Μακεδονίας καὶ Ρώμης. ἀλλ' οὔτε τῆς ὁδοῦ τὸ μῆκος, οὔτε τὸ χειμῶνος τὸ σκληρὸν, οὔτε τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν ὄχλος, οὔτε ὁ κίνδυνος ἐκ τῶν ἐπαλλήλων δεινῶν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τὴν ἀγάπην καὶ τὸν μετέωρον ἐξέβαλε τοῦ μαθητοῦ, ἀλλ' εἶχεν αὐτὸν ἀπόντα ἐκ διανοίας. καὶ οὐχ οὕτως αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις αἱ χεῖρες ἐδέδεντο, ὡς τῷ πάθει τοῦ μαθητοῦ ἡ ψυχὴ συνεδέδετο καὶ περιεπλέκετο. ὅπερ οὖν καὶ αὐτὸς δηλῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἔλεγε· Διὰ τοῦτο ἔχω με ἐν τῇ καρδίᾳ μου ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου, καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου. καὶ καθάπερ βασιλεὺς ὅτι χειμὼν διαβὰς ἐκ τοῦ ἔθνους, καὶ καθίσας ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς, μυείας ἡδίονας δέχεται πάντα τὰ ὅπλα· οὕτω δὴ κἀκεῖνος, καθάπερ ἐν βασιλικαῖς αὐλαῖς, τῷ δεσμωτηρίῳ καθίσας, πολλῷ πλείω καὶ ἐδέξατο καὶ ἐπιπτα τὰ χαλάσματα, τῶν πάντα τὰ ὅπλα ἐνδῦναι ὅτι τοῦ ἐκείνου σοφίσματος ἐκεῖθεν τῶν καθ' ἑαυτὸν προσγενῶν ἀφαιρεῖται ἅπαντα· καὶ τοσούτῳ πλείονα προσλήμματα τοῦ βασιλεύοντος οἰκοῦμεν, ὅσῳ καὶ μείζονα ἄρχειν ἐμπεπίστευται. οἱ γὰρ δὴ τοῦ Ρωμαίων οἰκοῦντες χώραν μόνοι, ἀλλὰ καὶ τοῦ βαρβάρου ἅπαντα, καὶ γῆν καὶ θάλατταν φέρων εἰς τὰ ἐκείνου χέρσας ἐκόμισεν ὁ Θεός. καὶ τοῦτο δηλοῖ Ρωμαίοις ἔλεγε· Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, ὅτι πολλάκις ἐλήλυθον πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι. ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί. καθ' ἑκάστην τοίνυν ἐφοίτησε τὴν ἡμέραν, τοῦτο δὲ Κορινθίοις, τοῦτο δὲ Μακεδόσι, πῶς Φιλιππησίοις, πῶς Καππαδόξαις, πῶς Γαλάταις, πῶς Ἀθηναίοις, πῶς καὶ Πόντου οἰκοῦσι,

* παρεῖναι τῷ Χριστῷ

χ. λύχνον

χ. τ' διδασκαλίαν

χ. λοιποὶ

ρετῆς τὴν χαρυφίαν ἀνέλθωμεν, πάντων ἑαυτοὺς ἐλάττονας νομίζωμεν, μαθόντες ὅτι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν οὐρανῶν ἀπόπτωσιν δυνάται κατεγκλεῖσαι ⓦ μὴ τοῖς ἔχουσι, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀδύνατον τὸν ἁμαρτημάτων ἀνέγκλητον εἶναι ὕψος ταπεινοφροσύνη ⓦ μετεπάζειν εἰδότα. αὕτη γὰρ τοῦ τῶν Φαρισαίου ⓦ τελώνην ἔστησεν· ἐκείνη ἦν, ἣ ἀπόπτωσιν λέγω, καὶ ἡ χαρὰ φυσιοῖ· καὶ ἀσωμάτου ἐπεγείρετο δυνάμεως τὸ σῶμα· ἡ δὲ ταπεινοφροσύνη καὶ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων ἐπίγνωσιν εἰς παῤῥησίαν ⓦ λήψεται εἰσάγαγε πρὸς τὸν ἀποστόλων. Εἰ δὲ ⓐ τὰ οἰκεῖα ὁμολογοῦντες ἁμαρτήματα, τοσαύτην ἑαυτοῖς παρεξουσι τὴν παῤῥησίαν, ⓐ πολλὰ μᾶλλον ἑαυτοῖς συνειδότες ἀγαθὰ, ταπεινοῦντες δὲ ἑαυτὸν τὴν ψυχὴν, πόσην οὐκ ἐπιτεύξονται τιμῆς; ὅταν γὰρ ἁμαρτία συμβεβληκυῖα ἡ τῇ ταπεινοφροσύνῃ, οὕτω τεῖχος μετ' ὀχυρότητος, ὡς δικαιοσύνην μετ' ἀπονοίας οὖσαν χαρᾶσαι καὶ παρελθεῖν. καὶ τοίνυν μὴ δικαιοσύνης αὐτὴν στεφάνους, ποῦ οὐκ ἀφίξεται; πόσους δ' ὑπερβήσεται οὐρανούς; πρὸ αὐτοῦ πάντες ἕστηκαν τοῦ Θεοῦ ⓦ θρόνου δυὰ μέσον τὴν ἀγγέλων μὲν παῤῥησίας πολλῆς. πάλιν εἰ μὲν δικαιοσύνης ἡ ἀπόνοια ζευχθεῖσα, τὴν δὲ οἰκείας κακίας ὑπερβολὴν καὶ βαρύτητα καθελκύσασα τὴν ἐκείνης παῤῥησίαν ἴσχυσεν, αὖ μὲν ἁμαρτίας ἡ συμβεβληκυῖα, εἰς πόσον οὐ κατακρημνίσαι δυνήσεται ⓦ ἔχοντα αὐτὸν γενέσθαι; ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα ἀμελῶμεν δικαιοσύνης, ἀλλ' ἵνα φύγωμεν ἀπόνοιαν· οὐχ ἵνα ἁμαρτάνωμεν, ἀλλ' ἵνα μετεπάζωμεν. χαμαίλιος γάρ ἐστι τῆς καθ' ἡμᾶς φιλοσοφίας ἡ ταπεινοφροσύνη. καὶ μυεία αὕτη οἰκοδομῆσαι, καὶ ἐλεημοσύνην, καὶ δίκας, καὶ ὑπ' ἰσχύος, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν, ταύτης μὴ προκαταβληθείσης, πάντα εἶχε καὶ ματαίαν ὑπ' ἀποικοδομηθῆναι), καὶ καταπεσεῖται ῥᾳδίως, κἂν τὴν οἰκοδομὴν ἐκείνην τὸν ὑπὸ τῆς ψάμμου τεθῆναι. ἐστὶν γὰρ ὅτε, ἐστὶν τὴν ἡμετέραν κατορθωμάτων, ὃ οὐ ταύτης δίχα· ἐστὶ ὅτε, ὃ χωρὶς ταύτης σῶσαι δυνήσεται). ἀλλὰ καὶ τοῦ φοβεροῦ εἴπῃς, καὶ παῤῥησίας, καὶ χρημάτων ὑπερορίαν, καὶ ὑπομονῆς, πάντα ἀκαθαρτα καὶ σαπρὰ ἐστὶ βδελυκτὰ ταπεινοφροσύνης ἄνευ. πάντα γὰρ τούτων αὐτὴν παραμυθούμεθα, ὑπὲρ ἡμαρτήκαμεν, ὑπὲρ πεφλήμασιν, ὑπὲρ ὑβρίσαμεν, καὶ μετ' ταύτης τῶν οἰκοδομοῦμεν.

Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ ταπεινοφροσύνης ἱκανῶς εἴρηται, οὐ περὶ τὴν ἀξίαν τοῦ κατορθώματος (οὐδεὶς γὰρ αὐτὴν κατ' ἀξίαν ὑμνῆσαι δυνήσεται) ἀλλὰ περὶ τὴν ζωσαν τῆς ὑμετέρας ἀγάπης. οἶδα γὰρ εἰδὼς ὅτι καὶ ἀπὸ ὀλίγων τῶν εἰρημένων μετὰ πολλῆς αὐτὴν ἐπιτελέσετε τῆς σπουδῆς. ὅπερ ἡ ἀνάγκη καὶ τὸν ἀποστολικὸν ῥῆσιν τὴν σήμερον ἀναγνωσθεῖσαν, πολλοῖς δοκοῦσιν πρόφασιν ῥᾳθυμίας παρέχειν φάσκουσι, πᾶσαν φλυαρίαν καὶ ἀλλοτρίαν, ὥστε μὴ ψυχαί τινα ἀπολωλέναι συντυγχάνοντας τῆς οἰκείας ἀμελοῦντας σωτηρίας, φέρε, ὅτι ταύτην λόγον ἀναγνῶμεν. τίς οὖν ἐστιν ἡ ῥῆσις; Εἴπω τοῖς φάσι, φησὶν, Εἴπω τὴν ἀλήθειαν Χριστὸς καταγέλαστος. τοῦτο πολλοὶ παρεφέρουσι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, οὐ προσέχοντες, οὐ τὰ μετὰ ταῦτα ἀναγινώσκοντες· ἀλλὰ τῆς ἀληθείας τὴν λοιπὴν ἀποκόπτοντες μέλη, ἐσυτοῦ ὀλέθρῳ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς τοῖς ῥᾳθυμοτέροις προσβάλλουσι. ὑπερφρονοῦντες γὰρ αὐτοὺς τῆς ὑγιοῦς ἀπαγγελίας πίστεως, εἶτα ὁρῶντες διδασκάλους καὶ τέκνα ὄντας, ὡς οὐκ ἀκίνδυνον οἱ τοῦτο ποιοῦντες, ἐκ βουλήματος ⓦ φόβου αὐτὴν σκληρύναι, τὸν ἀποστολικὸν ταύτην προσάγουσι ῥῆσιν, λέγοντες· ὁ Παῦλος συνεχώρησε τοῦτο, εἰπών· Εἴπω τοῖς φάσι, Εἴπω τὴν ἀλήθειαν Χριστὸς καταγέλαστος. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ εἶπε, καταγέλαστος, ἀλλὰ, καταγέλαστος· πολὺ δὲ τὸ μέσον τούτου κἀκείνου. τὸ μὲν γὰρ εἰπεῖν, καταγέλαστος, νομοθετοῦντός ἐστι· τὸ δὲ εἰπεῖν, καταγέλαστος, τὸ συμβαῖνον ἀπαγγέλλοντος. ὅπερ οὐ νομοθετοῦντος Παύλου αἵρεσις ἦν), ἀλλὰ ἀπαγγελία πολλοὺς οὖσα πρὸ αὐτοῦ προσέχοντας, ἀκούσονται τί φησιν· Εἴ τις ὑμᾶς διαπελίζεται πρὸ ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω, καὶ ἐγὼ, καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ. οὐκ αὐτὸν ἀνεθεμάτισε ἑαυτὸν καὶ ἄγγελον, εἰ τὸ παράγ-

μῶν μὴ ὑποβολῆς, ἢ σιγῶντα, διορθοῦτο τὴν κ τὸ διδασκάλου κατηγορίαν, καὶ τὴν σιγήν· οὕτω καὶ νῦν Γαλάται φεύγει τὰ Ἰουδαϊκὰ νοσοῦντες, καὶ τὸ Παύλου ῥῆμα φεύγει αὐτὸ λέγοντες ἀκούοντες, ὅτι. ὅτι κατηγωρισμένος ἐστὶν, καὶ οὐκ ὀρθοποδεῖ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, ἐπὶ ὅτι μηδεὶς ὑπὸ τούτοις εἰσίγησε, μεγίστην ἀπὸ τῆς κατηγορίας ταύτης διδασκαλίαν ἐλάμβανον, εἰς τὸ μηκέτι πρόσεχειν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς ἔθεσι. Διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος καὶ τότε ἐπετίμησε, καὶ νῦν μέμνηται τῆς τότε γλυκυθυμίας ὑπερπλήξεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἔλαττον ἦν Πέτρου διὰ τοῦτο θαυμάσαι χρὴ, καὶ πάντα ἄνθρωπον ἀπόντα καὶ εἰρημένα. ὁ γὰρ τὸ πρᾶγμα κατορθώσας οὗτός ἐστιν, ὁ διαχρώμενος κατηγορηθῆναι, καὶ σιγήσας. τοῦτο τῆς οἰκειότητος τὸ κέρδος. οὕτως ἡμῖν ἑκάτερος τῶν ἀποστόλων εἰς ἡμᾶς πάντα μὲν ἀπήλλακται, μείζων δὲ ὅστις ἐγκωμίων ἄξιος, τοσοῦτον τῶν λοιπῶν ζητεῖται ἅπαντα καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν σπουδάζων. ἡμεῖς οἱ λοιποὶ τῶν Παύλου καὶ Πέτρου θεοὶ, τί δρᾶν καλέσαιμεν, τοὺς ἐκείνους ἀλλήλοις ζωοδήσαντα τοῖς τῆς ὁμοιότητος δεσμοῖς; καὶ ἡμᾶς εἰς τὸν τοῦτον ἀλλήλοις ἀγάπην ἐμβιβάσαι σφοδρότερον· ἵνα τὸν κ Θεὸν ὁμοίαν τοῦτον πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες, δυνηθῶμεν καταξιωθῆναι τοῦ ἁγίου ἐκείνου ἰδεῖν, καὶ τοῦδε τοῦ αἰωνίου αὐτῶν εὑρεθῆναι σκηνῆς, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μετ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ξ. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΥΚ ΕΙΣ ΔΕΟΝ ΧΡΩΜΕΝΟΥΣ ΤΩ ἈΠΟΣΤΟΛΙΚΩ ῬΗΤΩ ΤΩ ΛΕΓΟΝΤΙ, Εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ Χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ περὶ καταφιλοφροσύνης.

ἀποστολικῶ ῥητῶ

Ὁ Φαρισαῖος ἡ τὸ πλοῖον μεμεμψάμενος πρόφασιν, καὶ ἁρπαστὰ δύο τῶν λόγων ζητήσας ἐξ ἕρεσιν καὶ κακίας, ἑκάτερον ἐξείλεν, ὅσον μὲν τῆς ταπεινοφροσύνης τὸ κέρδος, ὅσον δὲ τῆς ἀπιστίας τὸ βλάβος. αὐτὸν μὲν γὰρ ἡ δικαιοσύνη συμβεβληκυῖαν καὶ πίστιν ἡ δικαίαν ἐφέρουσι· ἐκεῖνον δὲ καὶ μετ' ἀμαρτίας ζητηθὲν πρόφασις ἔβλαψε * τὸ τοῦ Φαρισαίου ζεῦγος, καίτοι καὶ ἰσχὺν ἔχοντα φαῦλον. τί γὰρ πλοίου χρεία; ἀλλ' ὅμως ὅπως ἐπιστρέψῃ αὐτὸν τὸν ψυχὴν, ἡ ἁμαρτωλὸν αὐτὸν ἐκάλεσεν, ὅπερ ἦν, ἐπιβὰν τὸ Φαρισαίου ἡ πίστις ἔχοντα εἰπεῖν ἡ δικαίας ἡ κακίας πάσης ἀπηλλαγμένον· τίνος ἕνεκεν, ἡ διὰ τί; ὅτι εἰ ἡ πλεονεξίας ἡ ἁρπαγῆς ἀπήλλακτο, τὸν μητέρα τῶν κακῶν πόρτων κενοδοξίαν τε ἡ ἀπιστίαν εἶχεν ἐρριζωμένην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. Διὰ τοῦτο ἡ ὁ Παῦλος παρακαλῶν καὶ λέγει· Ἕκαστος τὸ ἑαυτοῦ ἔργον δοκιμαζέτω, ἡ τότε εἰς ἑαυτὸν* τὸ καύχημα ἕξει, ἡ οὐκ εἰς ἕτερον. ἐκεῖνος ἦν τῆς οἰκουμένης ἀτάσης πρόπλαθεν εἰς μέσον κατήγορος, ἡ πολλῶν τῶν ὄντων δυθεμπτον ἑαυτὸν ἔφησεν εἶναι βελτίω. καίτοι ἡ εἰ δίκαιος μόνος, ἡ εἰ πέντε, ἡ εἰ δύο, ἡ εἰ ἑνὸς ἑαυτὸν προσῆκεν, οὐδὲ τότε μέχρι τοῦ· νῦν δ' οὐχὶ προσῆκεν ἑαυτὸν μόνον τῆς οἰκουμένης, ἀλλὰ ἡ κατηγόρησεν ἁπάντων. Διὰ τοῦτο ὑστέρησε κ τὸν δρόμον. ἡ καθάπερ ταῖς μυρίαις ἀναδραμοῦσα κύμασι καὶ πολλοῖς ἐκφυγοῦσα χειμῶσι, εἶτα ὑπὸ τῷ τέλματι τοῦ λιμένος σκοπέλῳ πνὶ προσαράξασα πρώτῃ τῶν ἐναποκειμένων ἀπόλλυσι θησαυρῶν· οὕτω δὴ ἡ ὁ Φαρισαῖος ἦν, τὸν πόνους τῆς ἡσυχίας ἐκτὸς μείνας καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἁπάσης, ὅπερ γλώττης οὐκ ἐκράτησεν, ὑπὸ αὐτῷ τῷ λιμένι τὸ φορτικὸν ναυάγιον ἐναπέμενε. τὸ γὰρ ἐξαίφνης, ὅτι κερδαίνειν ἔδει, τοῦτο βλαβέντα μᾶλλον ἀπολῆται, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ τὸ λιμένι ναυάγιον ἐναμφίαλον. ταῦτ' οὖν εἰδότες, ἀγαπητοὶ, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀ-

ρετῆς

χαθάπαξ ἀπέπεμψε τὸν νόμον. ποίαν οὖν ἔχουσιν ἀπολογίαν, ἕτερος εἰς τοῦτο ἐλκύσαι; ὁρᾷς πῶς λανθάνοντας τοὺς Ιουδαίους καθάπτεται, καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν πληττομένην; Εἶπον γάρ, ἡμεῖς φύσει Ιουδαῖοι, καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί· καὶ αἰτίαν τίθησιν βέλτιον, δι' ὧν ἀπέσησαι τοῦ Ιουδαϊσμοῦ· Εἰδότες ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νό- Γαλ. ε. 11.
5 μου, εἰ μὴ διὰ πίστεως Ιησοῦ Χριστοῦ· καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ιησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου· διότι οὐ δικαιοῦται πᾶσα σὰρξ ἐξ ἔργων νόμου, εἰ μὴ διὰ πίστεως Ιησοῦ Χριστοῦ. ὁρᾷς πῶς συνεχῶς τῆς ἀληθείας τὸν νόμον μεταπλάττει, καὶ τῆς ἐκ πίστεως δικαιοσύνης; καὶ πυκνῶς γράφει τὰ ὀνόματα, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐπιτιμῶντος, ἀλλὰ διδάσκοντος, καὶ συμβουλεύοντος. ἀλλ', ὅπερ ἔφην, εἰ μὲ τοὺς
10 Ιουδαίους ἀποτυπόνους ταῦτα ἔλεγε, τὸ πρᾶγμα ἂν διερρύη καὶ ἀπώλετο, οὐκ ἀνεχομένων ἐκείνων τῆς τότε διδασκαλίας. ὅπῃ γὰρ τοὺς Πέτρον λόγον ἀπέστρεψε, λανθάνοντας ἐκεῖνοι τὴν ὠφέλειαν ἐκαίροπόνουν, ὑπτιαζόμενοι καὶ σιγῶντες τῷ Πέτρῳ, καὶ τῆς γνώμης αὐτοῦ πάσης ἐκκαλυπτομένης, οὐχὶ πρὸς ἑαυτούς, ἀλλὰ πρὸς τὸν Παῦλον, καὶ τῆς αἱρετικῆς τῆς τοιαύτης εἰς μέσον ἀγομένης. Εἶτα, ἵνα μὴ λέγωσι πρὸς ἑαυτούς, τί οὖν
15 εἰ καὶ Πέτρος καὶ Παῦλος κακῶς ἐπράττοσαν, αἰτίας δικαίας ἡ ἀναμφισβητήτους τίθησι, δι' ἃς οὐ δεῖ τοὺς Ιουδαϊκοὺς ἔχεσθαι· αὗται δέ εἰσι, τὸ μὴ δύνασθαι νόμοι δικαιοῦν, ἀλλὰ τὴν πίστιν μόνην· καὶ τοῦτο μὲν ἡμερώτερον λέγει πρὸς τὸν λόγον· τοιοῦτον γὰρ κατα- Γαλ. β. ιζ.
φορικώτερον ποιεῖ καὶ σφοδρότερον. Εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ, εὑρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἆρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· ἡ πίστις δι-
20 καιοῖ, καὶ κεκλήκασιν ἅπαντες ἡμᾶς τοὺς Ιουδαϊκοὺς ἐθνῶν, ὡς πεπαυμένων λοιπόν· Εἰ δὲ ἔτι κεῖται ὁ νόμος καὶ κύριός ἐστι, καὶ ὁ ἀφεὶς αὐτὸν παραβάσεως κρίνεται, εὑρέθησαν ὁ Χριστὸς, ἀκελεύστως ἡμῖν αὐτὸν ἀφέσεως, τῆς παραβάσεως ἡμῖν ἄλλως γεγενημένης, καὶ οὐ μόνον οὐκ ἀπαλλάξας ἡμᾶς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλὼν εἰς ἁμαρτίαν. Εἰ γὰρ διὰ τὴν πίστιν νόμον ἀφήκαμεν, ὃ δὲ ἀφεῖναι νόμον ἁμαρτία ἐστὶν, ἡ πίστις, δι' ὃν νόμον ἀφήκα-
25 μεν, αὕτη τῆς ἁμαρτίας ἡμᾶς αἰτία ἐγένετο. καὶ ὅπῃ λοιπὸν εἰς ἄτοπον νόμον λόγον ἐξέστησεν, οὐδὲ ἐδύνατο κατασκευῆς ἕνεκα τοὺς Ιουδαίους, ἀλλὰ ὡς μὴ γένοιτο ἠρκέσθη, ὡς αὐτόθεν τῆς ἀτοπίας ὠμολογημένης (Εἰ γὰρ, φησὶν, ἃ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν συνίστημι) εἰς ὃ ἑαυτοὺς ἐξέστησε νόμον λόγον, καὶ ἔδειξεν, ὅτι οὐ τὸν παραβήναι νόμον, ἀλλὰ τὸν μὴ ἀφεῖναι νόμον, τοῦτο ποιεῖ παραβάτην, καὶ τὸ πάσχειν τὸ οἰκεί-
30 ου προσώπου πάλιν τῷ Πέτρῳ αἰνίττεται. τί γὰρ κατέλυσεν ὁ Πέτρος τὴν τοῦ βρωμάτων παραπήρησιν ἐθνικῶς ζῆν προτρεπόμενος; πάλιν οὖν τοὺς Ιουδαίους ἐπῳδεῖ, καὶ εἰσὶν οὐ ζῶν, εὑρεθήσεται, ἃ κατέλυσεν, οἰκοδομῶν. ὁρᾷς πῶς πάντα χρὴ τῆς κρίσεως ἔχεσθαι τὸν Πέτρον, καὶ τὴν προτέραν αὐτοῦ σκηνὴν ἀνασκευάζειν; ἵνα μὴ παρὰ τοῦτο τὸν Παύλου γλώττης, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Πέτρου γνώμης, ἐν ᾗ τοῦ παραγμοῦ ἐπεδείξατο, δο-
35 κῶσιν οἱ Ιουδαῖοι τὴν παραίνεσιν δέχεσθαι; διὰ ταῦτά φησι, φοβούμενος μὴ ἐκ περιτομῆς, καὶ ὅτι καταγνωσμένος ἐν, ἐπ ὅτι οὐκ ὀρθοποδεῖ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, οὐχ οὕτως ἔχων· μὴ γένοιτο (διὰ γὰρ πολλῶν τοῦτο ἀποδείξομεν) ἀλλ' ὥσπερ τότε ἐπετίμα Παῦλος, καὶ ταῦτα ἀκόλουθα ὁ Πέτρος ἐποίει, ὥστε μὴ δύνασθαι τὴν οἰκουμένην Παύλου, καὶ κατέχειν, ὡς οὐκ ὀρθῶς πεποιηκώς, δέχεσθαι τὴν ὑπόπτευσιν, ἵνα ἀπολεσθῇ
40 αὐτοῦ γένηται τοῦτο πρὸς τοὺς μαθητάς· οὕτω δὲ καὶ ἡ τοῦ νῦν μὴ τῆς αὐτῆς γνώμης, μεθ' ἧς ἐπετίμησε Πέτρῳ, γράφει ταῦτα, ὅπερ ἔγραψε Γαλάταις. Εἰ γὰρ τότε τὸν ὑπεριμᾶσθαι Πέτρον, καὶ σιγᾶν, χρήσιμον ἦν τοῖς Ιουδαίοις, πολλῷ μᾶλλον ἂν καὶ νῦν τὸ ταῦτα τοῦτον λέγεσθαι χρήσιμον ἦν τοῖς Γαλάταις τοῖς διεφθαρμένοις. ὥσπερ γὰρ τότε τὸ Αντιοχείᾳ ἀφεστεῖσαν, ὁρῶντες Πέτρον ὑπεριμῶ-

πρόξεως, διδασκυλίζει ⓜ Παῦλον ὀπτιμήσαι μὴ Τίτον Ἕλληνα, καὶ ὀπτιπλῆξαι· ἵνα ἡ ὀπτίπλασος ὀπτιμησις αὐτῆ δικαίας αὐτῷ πρόφασις κατ' ἐκείνων ἀφορμιλὴ "πρόσχῃ τῷ προσώπῳ. Διὰ τοῦτο τῷ ἀγχόμενος φησι, καὶ πρόσωπον αὐτῷ αἰτίᾳ λω· τῷ σὺ ζῶν τὰ πάλιν, Εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν πάντων. Εἰ μὴ γὰρ ⓜ ἀπέστειλον διορθώσασθαι ἐβούλετο, κατ' ἰδίαν ἂν τοῦτο ἐποίησεν· ὅπερ οὐ τοῦτο λῶ ὃ κατηγορούμενον (ἦδη γὰρ τοῦ γνώμου, μᾶλλον δὲ πάσης ταῦτα ἐποίει) ἀλλ' ἐκείνους μέχρι πολλοῦ χωλεύοντας εἰς ἀκρίβειαν ἐπαύδαζε. Διὰ τοῦτο ἔμπροσθεν πάντων ποιῆται τὴν ὀπτιμησιν. ὁ μὲν Πέτρος ἀνέχεται, καὶ σιγᾷ, καὶ οὐκ ἀπελέγχει. "ἦδη γὰρ τοῦ γνώμου, ἂν μὴ ὁ Παῦλος ἐπεστόμισε· καὶ ὃ πάλιν ὁ Πέτρος κατώρθωσε σιγήσας. ἡ γὰρ τότε σιγὴ, διδασκαλία τοῖς Ἰουδαίοις ἐγίνετο τοῦ μηκέτι τοῖς νομίμοις ἐπέχεσθαι. ἡ γὰρ ἂν ὁ διδάσκαλος ἐσίγησε, φησὶν, εἰ μὴ ζωηδὸν διεκρούσω ὀπτιμῶν τῷ Παύλῳ.

Ἀλλ' εἰ δοκῇ, καὶ αὐτὸς τὴν ὀπτιμήσεως ἀκούσωμεν. Εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν, φησὶ· Εἰ σὺ, Ἰουδαῖος ὑπάρχων, ἐθνικῶς ζῇς. σκόπει ζώσεσι· οὐκ εἶπεν, ὅτι κακῶς ποιεῖς Ἰουδαϊκῶς ζῶν· ἀλλ' ἐλέγχει αὐτὸν τῷ προτέρῳ διαστροφῷ· ἵνα μὴ ἐκ τῆς Παύλου γνώμης ἡ κατάκρισις ᾖ καὶ συμβουλή, ἀλλ' ἐκ τῆς Πέτρου κρίσεως τῆς ἤδη γεγενημένης ἐπιτιμήσεως δόξῃ. Εἰ μὲν γὰρ εἶπε, κακῶς ποιεῖς ⓜ νόμοι τηρῶν, ἐπετίμησε ἂν ⓒ μαθηταῖς ⓒ Πέτρου· καὶ ὁ ἀκούσαντες, ὅτι οὐ τῆς Παύλου γνώμης ἡ κατάκρισις ἦν ἡ διόρθωσις αὕτη, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Πέτρος οὕτως ἔζη, καὶ ταῦτα εἶχον ἐν τῇ ψυχῇ τὰ δόγματα, καὶ ἐκεῖνος ἠνείχοντο ἡσύχαζον. Διὰ τοῦτο οὐκ Πέτρος εἰσπηδᾷ τῷ γνώμῳ, ἀλλ' ἀνέχεται πρὸς ἑτέρᾳ, τῷ Παύλου λέγω, διελέγχεσθαι, ⓒ σιγᾷ, ὡς ἀνωφελὲς δίκτυον ἡγεῖσθαι τὴν διδασκαλίαν. Οὐκ ἐστιν ὅτε μόνον τῷ ζώσει ὅτι ἰδίᾳ Παῦλε, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐξῆς εἰρημένων. οὐ γὰρ εἶπεν, Εἰ σὺ, Ἰουδαῖος ὑπάρχων, ἐθνικῶς ἔζης, καὶ οὐχ Ἰουδαϊκῶς, ἀλλ' ὅλη ζῇς· ὥστε καὶ νῦν τῷ αὐτῷ γνώμῃ ἔχῃς. καὶ ὃ πολλῆς γέμει ζωήσεως, ὃ ἐπαγόμενόν ἐστιν. Εἰπὼν γὰρ, ἐθνικῶς ζῇς Ἰουδαῖος ὤν, οὐκ ἐπήγαγε· τί οὖν Ἰουδαίους ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν, ἀλλὰ πῶς; τί τὰ ἔθνη, φησὶ, ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν; ἵνα τῇ δοκῇ τὴν ἰδίαν ἀντιποιεῖσθαι μαθητὴν, καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὑπὲρ τὸ ἔθνος κηδεμονίας, πείσῃ τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς παλαιᾶς στενοχωρίας. ὅλη γὰρ πέπλασται τὰ ἐγκλήματα, ἐξ αὐτῆς τῆς Εἰρηναίου δίλης. διόπερ γὰρ εἶπεν, Σιωπήσαντα αὐτῷ καὶ ⓒ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ἐστραμμένα λέγει· Τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν; ⓒ γὰρ ζωοπαρόντες, οὐχ ⓒ ὡς ἐθνῶν ἦσαν, ἀλλ' Ἰουδαῖοι. ἀλλ' Εἰ μὲν τοῦτο εἶπεν, ἔδοξεν ἂν ὁ λόγος πρὸς ἡμᾶς εἶναι, ⓒ σοὶ αὐτῷ προσῆκεν (τῶν γὰρ ἐθνῶν διδάσκαλος ἐστὶν) καὶ ὁ σὸν σχῆμα τῆς κηδεμονίας τῶν ἰδίων μαθητῶν ἀνθρώπων καὶ ἐλευθέρων ποιεῖται τὴν ὀπτιμησιν. καὶ ἵνα μαθητὴν, ὅτι οὐκ ὀπτίλιμησις ἐστὶν τοῦ Πέτρου τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ παιδαγωγίας καὶ διδασκαλία τοῖς Ἰουδαίοις τὸ ζῆλος τῆς ὀπτιμήσεως τῆς τοῦ Πέτρου, ἄκυρον τῶν ἐξῆς. Ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί. ταῦτα γὰρ λοιπὸν διδάσκοντός ἐστιν, ⓒ οὐκ ἔτι εἰς Πέτρον ὃ πάλιν ἐπεῖσησι, ἀλλ' "κεῖνοι ⓜ λέγει. Εἰ μὲν γὰρ ὡς διδάσκων ἐξ ἀρχῆς εἰσέβαλεν, οὐκ ἂν ἠνέχοντο Ἰουδαῖοι· νῦν δὲ τὴν ἀρχὴν ἐξ ὀπτιμήσεως λαβών, καὶ δόξας δικαίαν ποιῆσαι τοῦ Πέτρου τὴν ὀπτιμησιν, ὡς τοῦ ἐξ ἐθνῶν ἔλκοντος πρὸς τὸν τῶν νομίμων παρατήρησιν, εἰκαίως λοιπὸν ἀδείας εἰς παίδευσιν καὶ συμβουλὴν, ὡς τῆς ἀκολουθίας ὑπὲρ τοῦτο ἀγούσης αὐτόν. ἵνα γὰρ μή τις εἴπῃ, ὅτι τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν, νομίσῃ μέντοι ἐκείνους ὅτι οὐκ ἔξεστι ἰουδαΐζειν, τοῖς δὲ Ἰουδαίοις ἐφίεται, εἰς αὐτοὺς τὸν διδασκάλους ⓜ λόγοι ἐπείσησι. τί λέγω, φησὶ, τὰ ἔθνη, ἢ τὸν λοιπὸν Ἰουδαίων; ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ⓒ ἀπέστειλε. καὶ οὐ τοῦτο λέγει μόνον τὸ δικαίωμα, ὅτι ⓒ διδάσκαλοι καὶ ⓒ ἀπόστολοι, ἀλλ' ὅτι καὶ ⓒ οὐκ ἐπεγένοντο Ἰουδαῖοι

καθάπαξ

χ. ἔδοξεν

χ. οὐκ

χ. καὶ λέγει

Γαλ. β. 15.

χ. εἰκαίως

παχὺ μὴ τῶ Παύλῳ διδάσκοντα αὐτὸν ὁρᾶς. οὐκ ὀπῆ μείζων ἦν Πέτρου, ἀλλ' τοῦτο θαυμάζει, ὅτι ἢ αὐτὸς ζωαπήξη· ἀλλ' ὀπῆ μετ' αὐτὸν κηρύττων ἀπῆ, καὶ οὐδὲν κωλύων τοὺς Ιουδαίους ἔχων, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔθνεσι διδάσκων, ἢ αὐτὸς ζωαπήξη. ὅτι δὲ Πέτρος ἐστὶ, τοῦτ' οὐ τῶ τὰ πάντα φησὶ, δῆλον ἢ ἐκ τῆ ἀνωτέρω, ἢ ἐκ τῆ μὴ ταῦτα. ὃ γὰρ ἀπῆν, ὅλη χὴ προσωποποιεῖται αὐτῷ ἀντίκρυς, ἢ ὡς μέγα θέσιν τοῦτο, οὐδενὶ ἕτερον δηλοῦντος ἦν, ἀλλ' ἢ ὅτι οὐκ ἠδύνατο ἢ προσώπῳ ὃ ἀξιοῖ μαι οὐκ ἄν δι' ἄλλου ἑτέρου λέγεσθαι, ὅτι χὴ τοιοῦτον αὐτὸν ἀπῆν, ὡς μέγα τι τοῦτο ἀνέθηκε. πάλιν, εἰ ἄλλος ἦν Πέτρος, οὐκ ἄν ἡ μετάστασις αὐτῷ τοσοῦτον ἴσχυσεν, ὥστε ἢ τοὺς λοιποὺς ἐφελκύσασθαι Ιουδαίους. ὅτε γὰρ πρῶτον ἦλθε, οὔτε ζωεβούλθυσεν, ἀλλὰ μόνον οὐκ ἔσχε, καὶ ἀφῆκεν ἑαυτόν· εἰ ἴσχυσε ἡ ὑποστολὴ καὶ ὁ ἀφορισμὸς πάντας ὑποπεσεῖν τοὺς μαθητὰς ἀφ' ὃ τῆ προσώπου ἀξίωμα. ὅτι μὲν οὖν Πέτρος ἦν, οὐκ ἐκ τούτων δῆλον. εἰ δὲ βούλεσθε, καὶ τὴν ἑτέραν λύσιν ἐροῦμεν. τίς οὖν ἐστιν ἡ ἑτέρα; καλῶς ὑπεκάλεσε Παῦλος, φησὶ, τὸν Πέτρον, ὅτι πόρρω τῆ μέσου τῆ συγκαταβάσει ἐχρήσατο. καὶ γὰρ ὅπου αὐτὸς τὸ Ιεροσολύμοις ἠρώμενος συγκατέβη τοῖς Ιουδαίοις, οὕτω καὶ ἔφησι ἐγερῶ, φησὶν, εἰς Αντιόχειαν ἐλθόντα, μὴ πρὸς Ιουδαίους ἴδιον, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν. ὥσπερ γὰρ ἰουδαῖοι πάντες Ιουδαῖοι ἦσαν, καὶ Παῦλος ἠναγκάσθη ἰουδαΐζειν· οὕτως εἶδα πλείους ἦσαν ⓐ ἐξ ἐθνῶν, καὶ ἡ κλῆσις οὐδεμίαν ἀνάγκην παρῆκε συγκαταβάσεως, οὐκ ἐγερῶ δέ σου ὀλίγους Ιουδαίους σκανδαλίσαι τοὺς τοσούτους ἕλληνας. ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστι λύσις, ἀλλ' ὑπόπτωσις τῆ ζητήματος. ὁ γὰρ ἀρχόμενος εἰπεῖν τὸν λόγον, οὐτοῦτ' ἔστι ὃ ἀπορῶ ἐμὴν, ἀλλ' ὅλως καλῶς ὑπεκάλεσε Παῦλος (ἐστὶ οὐ τοῦτο μόνον τὸ ζήτημα. φανήσεται γὰρ ἀνεύθυνος ὢν ταῖς μεμψεσι ὁ Πέτρος) ὃ δὲ ζητούμενον, καὶ τοῦτον, κἀκεῖνον ἀπαλλάξαι τῶν ἐγκλημάτων. πῶς οὖν ἔσται τοῦτο; εἰ τὸν γνώμιον, μὴ ἦς ὁ μὴ ἐπιτίμησεν, ὁ δὲ ἐπιτιμήθη, μαθητὴς ἦν, καὶ τὸν ἀφῃρέσθην αὐτὸν ἀποστόλων. τίς οὖν ὅτι ἡ ἀφῃρέσθη; σφόδρα ὁ Πέτρος ἐπεθύμει εἰς τοὺς ἐξ Ιεροσολύμων καταλῦσαι, τοὺς ἀπὸ Ιακώβου, ἀπαλλάξαι τῆς πρὸς τηρήσεως τῆς Ιουδαϊκῆς. ἀλλ' εἰ μὴ αὐτὸς ταῦτὸν εἰσηγήσατο τὸν γνώμιον, καὶ ⓦ προελθὼν εἶπε, παύσασθε τοῖς Ιουδαϊκοῖς ἔθεσι χρώμενοι, ὡς ἐκείνοις ἑαυτοὺς δημηγορῶν, καὶ τοὺς ἐξ ἐθνῶν ἀναπηδήσαντας πάντας χὴ ⓦ ἐμπεσεῖν ἔθεσι, ἐσκανδάλισε δὲ τοὺς μαθητάς. πάλιν, εἰ Παῦλος πρὸς αὐτὸν τοῦτο ἀπέτεινε ⓦ λόγον, οὐδ' ἂν προσέσχον, οὐδ' ἂν ἠνείχοντο τῆς ἀκροάσεως. ⓐ γὰρ εἰ χρεὼν τότε μισοῦντας αὐτὸν ἢ ἀποστρεφομένους διὰ τὸν τοιοῦτον φθόνον, πολλῷ μᾶλλον, εἰ ἢ συμβουλεύοντος ταῦτα ἤκουσαν, ἀπεπήδησαν ἄν. τί οὖν ἦν; Ιουδαΐζειν μὲν οὐδεὶς αὐτῶν ἐπετίμα τοῖς ἐξ Ιακώβου, δι' ἃ καὶ ὁ τὸν ἐπιτίμησε Πέτρος πρὸς τὸν Παῦλον, ἵνα ἐγκαλούμενος ὑπὸ τῶν ζωαποστόλων, δικαίαν ἴσχῃ λοιπὸν τὴν πρόφασιν τοῦ μὴ τοῖς μαθηταῖς ὑπαπλῆξαι. καὶ ὑπετιμᾶτο μὲν ὁ Πέτρος, διορθοῦται δ' ⓐ μαθητάς. τοῦτο δὲ ὑπὲρ ζωαλλαγμῆς ἦν βιωτικῆς. ὅταν γὰρ τινες ὀφείλωσί τινα ἐλλείμματα πολιτικὰ εἰσφορῶν, εἶτα ⓐ μέλλοντες αὖθις ἀπαιτεῖν, αἰσχύνωνται καὶ ἐρυθριῶσι προσενεχθῆναι σφοδρότερον, βουλόμενοι πλείονα λαβεῖν ἀφορμὴν καὶ ἐξουσίαν τῆς κατ' αὐτῶν σφοδρότητος, προσκαθίζουσιν ἑτέρους τῶν συγγραπτῶν ἀποδύσαι, λοιδορήσαντες, μυρία ἕτερα αὖθις ἐγκαλοῦντες διὰ ὁρώντων ἐκείνων, ἵνα τούτων ἡμοιμένων, μηκέτι πρὸς ἑαυτὸν, μηδὲ οἴκοθεν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἑτέρων ἀναγκης δοκῶσι ἐκείνοις σφοδρότεροι ἐπιπεσεῖν, ἐξ ἧς ἡ ἑτέρων ὕβρεις αὖθις ἀπολογία πρὸς τὸν ὑποβαθρώσας τὸν ἑαυτῶν· τοῦτο δὲ ὑπὲ Παύλου, ἐξ ὑπὲ Πέτρου γέγονεν. ὠφείλον γὰρ τινα ἐλλείμματα ⓐ Ιουδαῖοι. ποῖα δὴ ταῦτα; ὃ πρωτεῖον ἀπαιτῆσαι τῶν Ιουδαϊσμοῦ. ἀπαιτοῦσι ταῦτα τὰ ἐλλείμματα σφοδρότερον ὁ Πέτρος ἐβούλετο, καὶ καθαρὰν ἀπαιτῆσαι πρὸς αὐτῶν τὴν πίστιν. βουλόμενος τοίνυν πλείονα λαβεῖν ἐξουσίαν ἐξ ἀφορμὴν τῆς τοιαύτης εἰσ-

χ. ἔχε

χ. διαβε

χ. προσπλ-

προσέξεως,

τίνος οὖν ἕνεκεν τοιαῦτα ἐγκαλεῖ τοῖς, λέγων· ὅτι φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς; ἵνα γὰρ καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν ἴδητε τῶν λεγομένων, μικρὰν ἀνωθεν ὑμῖν διηγήσομαι. ἀλλὰ προσέχετε, παρακαλῶ. πρὸς γὰρ αὐτὸ τὸ βάθος τῆς λύσεως κατενεπήσαμεν.

Ἰακώβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου τὴν ἐκκλησίαν τότε ἐπισκοπεῖ καὶ ἀρχήν, ἣν καὶ Ἱεροσολύμοις, καὶ τῶν ἐξ Ἰουδαίων πίστιν θυσάντων προσεικὸς πάντων. ἐσωθέναι γὰρ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἰουδαίους, οἵτινες πίστιν θυσάντες τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων εἶδος πόρρω, καὶ πολλοὺς ὁρᾶν τῶν ἐξ ἐθνῶν πίστις δικαίας ἀνδρὸς, καὶ χωρὶς Ἰουδαϊκῆς παρατηρήσεων βιούσας, ῥᾴδιον καὶ κατ' μικρὸν ἐπιζητοῦντα ἐκ αὐτοῦ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀφίστασθαι σκληρείας, καὶ καθαρὰν καὶ ἀνόθευτον ἔχειν τὴν τῆς πίστεως διδασκαλίαν. κατελθὼν τοίνυν ὁ Πέτρος, καὶ ἰδὼν οὐκ οὖσαν ἀναγκαίαν τοιαύτην συγκατάβασιν, ἐθνικῶς ἔζη λοιπόν. τὸ δὲ, ἐθνικῶς ζῆν, τοῦτό φησιν ὁ Παῦλος, τὸ χωρὶς Ἰουδαϊκῆς παρατηρήσεως, τὸ μηδὲν τῶν νομίμων ἐκείνων παραφυλάττειν, οἷς, περιτομῇ, ἢ σαββάτοις, ἢ τισὶ τῶν τοιούτων. ζώντος τοίνυν ἔτι τοῦ Πέτρου, κατῆλθόν τινες Ἰουδαῖοι ἀπὸ Ἰακώβου, τοῦτ' ἔστιν, ἐξ Ἱεροσολύμων, οἱ, διὰ τὸ ἀφαπτόμενοι τῆς μητροπόλεως διατρίβειν, καὶ μηδένα ὁρᾶν ἕτερον πολιτευόμενον, εἰ μὴ τὸν Ἰουδαϊκὸν, καὶ πολλὰς τῶν παρατηρήσεων ἐκείνων ἐπεσθεγκτο. τούτους ἰδὼν ὁ Πέτρος τοὺς ἀπὸ Ἰακώβου, καὶ ἐξ Ἱεροσολύμων κατελθόντας, ἀσθενέστερον διακειμένους ἔτι, καὶ φοβηθεὶς μὴ σκανδαλισθέντες τῆς πίστεως ἀπαποδήσωσι, μετεπάξατο πάλιν, καὶ τὸ ζῆν ἐθνικῶς ἀφεὶς, ὅτε τῷ προτέρῳ συγκατάβασι ἦλθε, βρωμῶν παρατηρήσεις φυλάττων. ἰδόντες οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρίβοντες, τοῦτο ποιοῦντα, καὶ οὐκ εἰδότες αὐτοῦ τὸν γνώμην, μᾶλλον ἢ τοῦτο ἐποίησε, συναπήχθησαν ἐκεῖνοι, καὶ ἠναγκάζοντο ἰουδαΐζειν διὰ τοῦτον διδάσκαλον. καὶ τοῦτο ἔστιν, ὅπερ ὁ Παῦλος ἐγκαλεῖ. ἵνα σαφέστερον δὲ ᾖ τὸ λεγόμενον, αὐτὰ ὑμῖν λοιπὸν διαγνώσομαι τὰ ἀποστολικὰ ῥήματα. Ὅτε γὰρ ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινας ἀπὸ Ἰακώβου, τουτέστι, ἐξ Ἱεροσολύμων, μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήθιζε, τουτέστι, τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ. ὅτι δὲ ἦλθόν τινες ἐξ Ἱεροσολύμων ὁμολογεῖς, φησὶν, καὶ ἀφῶσιν ἑαυτὸν ὁ Πέτρος, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. τίνας; τοὺς ἀπὸ Ἰακώβου καταλθόντας. καὶ συναπήχθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι. ποῖοι Ἰουδαῖοι; οἱ πρὶν ἐξ Ἱεροσολύμων καταβᾶσαι ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρίβοντες, καὶ μηδεμίᾳ Ἰουδαϊκῇ παρατήρησιν φυλάττοντες· ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. καὶ τοῦτό μοι δοκῶ ἔγκλημα εἶναι, τοῦτο. Εἰ δὲ βούλεσθε, καὶ ἄλλῃ ἑτέρων ἀπολογίας ὑπερεπιμέλειαν παρέστερον ἦναι, τότε καὶ τοῦτο ἐμαυτῷ λῦσαι εἰσαγαγεῖν πειράσομαι, ἐφ' ὑμῖν τῶν λεγομένων τὴν αἵρεσιν ποιησάμενος. πῶς οὖν τινες τὴν ζήτησιν ταύτην ἔλυσαν; οὐκ ἴσασιν οὗτοι ὁ Πέτρος, φησὶν, ἐκφυγὼν, ὅτι ὁ τῶν ἀποστόλων προεστὼς, ὁ περὶ τοῦ Κυρίου καὶ παθήματα πᾶσι δηλώσας, ἀλλ' ἔπεσε τοῖς δικαίοις καὶ ἀνορθρίμμενος, καὶ τῶν πολλῶν ἦν. πόθεν τοῦτο δῆλον; Εἶπεν ὁ Παῦλος, ὅτι συναπήχθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ἐπήγαγε, [φησὶ,] ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. ὃ δὲ εἶπεν, ὥστε καὶ Βαρνάβας, δηλονότι ὅτι, ὅτι πολὺ τοῦτο θαυμαστέον ἦν τοῦ Πέτρου ἁπαχθῆναι· ὡς γὰρ μείζονα αὐτὸν ἦλθεν, οὕτως εἶπεν, ὅτι οὐ μόνος Πέτρος, ἀλλὰ καὶ Βαρνάβας· Πέτρου δὲ ἐκείνου μείζων Βαρνάβας οὐκ ἦν. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν. οὐ γὰρ, ὅπερ μείζων ἦν ὁ Βαρνάβας, διὰ τοῦτο ὅτι τούτῳ θαυμάζειν μᾶλλον*, ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν; ὅτι ἐκφυγὼν μὲν εἰς τὴν προτέραν ἀποστολὴν, Βαρνάβας δὲ μετὰ Παύλου τοῖς ἔθνεσιν ἐκήρυττε, καὶ πάντα χρὸ τῷ Παύλῳ ζωνίζυκται. ὥσπερ οὖν ἀλλαχοῦ φησι, Μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι; καὶ πάλιν, Ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ Βαρνάβα, καὶ παρα-

χ. πέτρου.
χ. τὸ ἰακώβου.
χ. ἀπὸ ἰακώβου.
χ. τὸν ἰουδ.
χ. τὸν συνέβαινεν.
χ. ὥσπερ
χ. ἀπὸ
χ. ἐν Ἀντιοχείᾳ.
χ. ἐν
χ. ἦν
* ἢ ὅτι καὶ Πέτρου μᾶλλον
Ἀκολ. ἐπ. Γαλ. κεφ. β.

δαίους, ἀλλὰ τοὺς ἐξ ἐθνῶν, ὅστις αὖτη. πῖς θλῖσις ἦ λοιπὸν ἐκείνοις, οὐχ ὁμοίως τῷ Πέτρῳ, οὐδὲ δι' ἐκ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐφοίτων τοῖς πίστι αὐτοῦ σὺν ἦσαν, ἀλλὰ δι' ἑτέρας. ἑτέρας ἦ ὅταν ἀκούσῃς, μὴ διαφορὰν τὸ τῷ κηρύγματι νομίσῃς εἶναι. καὶ γὰρ αὐτὰ ἀμφότεροι οἱ Ιουδαίοις καὶ ἕλλησιν ἐκήρυττον· οἷς, ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς, ὅτι ἐσταυρώθη, καὶ ἐτάφη, καὶ ἀνέστη, καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, ὅτι μέλλει κρίνειν ζῶντας καὶ νεκροὺς, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἦν, ὁμοίως καὶ Παῦλος καὶ Πέτρος ἐκήρυττον. τὸ μὲν οὖν ἐν τῷ διαφορὰ τὸ τῷ διατηρεῖν τὴν βραμάναν, τὸ τῇ περιτομῇ, τοῖς ἄλλοις τοῖς Ιουδαϊκοῖς ἔθεσιν. ὁ μὲν γὰρ Πέτρος οὐκ ἐτέλεσε τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς φανερῶς λέγειν καὶ διαρρήδην, ὅτι οὐ τούτων δεῖ ἡμᾶς καθαίρεσθαι. ἐδιδοίκει γὰρ, μήποτε τοῦ κηρυχθῆναι τὸν σωτῆρα Χριστὸν διὰ ταῦτα βουλόμενος, καὶ τὴν εἰς τὸν Χριστὸν πίστιν ζημιωθεισαν μετ' ἐκείνων, τῆς ψυχῆς τὴν Ιουδαίων οὐκ ἀνεχομένης οὐδέπω, διὰ τὸν χρόνον τὸν ὠδὶ τὸν νόμον παρελήφθη, τὴν ῥιζαν ἀκινεῖν τοῦτον. διὰ τοῦτο ἐνίσχετο ὁ μακάριος Πέτρος ἰουδαΐζοντας αὐτούς. καθάπερ ἵνα γεωργὸς ἀρίστης φυτὸν ἀπαλὸν πλησίον δένδρου γηγενεστάτου καταθέμενος, οὐ θέλῃ, οὐδὲ ὑποτίθεται ὁ γεωργὸς δένδροις, διδοικὼς μὴ τὴν ῥιζαν ἐκείνων ἀνελκύσῃ καὶ τὸ νέον φυτὸν ἔλθῃ, ἀλλ' ἀναμένει παρ' ἑτέροις παλαιὸν ἐκεῖνο καλῶς, καὶ ὅταν αὐτοῖς κάτω ῥιζωθῆναι τοῖς κόλποις τῆς γῆς, καὶ τότε τὸ παλαιωθὲν μετ' ἀδείας αἴρει, οὐδὲν ἔτι δεδοικὼς ἀπὸ τοῦ νεοφύτου· οὕτω δὴ καὶ ὁ μακάριος Πέτρος ἐποίει· τὸν πίστιν νεόφυτον οὖσαν ἔμελε παγῆναι καλῶς ἐν ταῖς τῶν ἀκουόντων ψυχαῖς, ἵνα ῥιζωθεῖσα ἐκεῖθεν μετ' ἀδείας λοιπὸν τὸν Ιουδαϊκὸν ἀνέλῃ περίπατον ἅπασαν. ἀλλ' οὐχ ὁ Παῦλος οὕτω. πάσης γὰρ ταύτης ἀπηλλαγμένος τῆς ἀνάγκης, ἔλληνι κηρύττων, τίς οὐδέποτε [λόγῳ] μετεσχηκὼς νόμου, οὐδὲ Ιουδαϊκῶν διατηρήσεως ἀκηκόει. ὅτι γὰρ οὐχ ἁπλῶς οὕτως πεπείσθαι ταῦτα ἐποίουν, ἀλλὰ τῇ τῶν μαθητῶν ἀσθενείᾳ συγκαταβαίνοντες, ἔστιν ἰδεῖν καὶ Παῦλον ὁμοίως Πέτρῳ καὶ αὐτὰ συγχωροῦντα, καὶ οὐ συγχωροῦντα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν συνεργοῦντα, καὶ Πέτρον πάλιν τὸν αὐτὸν ἐλθόντα εἰς τὸ μοιχεύοντα, ἵνα καὶ Παῦλος τοῖς ἔθνεσι πᾶσι κήρυττῃ. καὶ ποῦ ταῦτα, φησιν, ἀμφότερα ἐστὶν ἰδεῖν; ἐν αὐλαῖς τοῖς Ιεροσολύμοις. ἐκεῖ μὲν γὰρ καὶ ἐζυμοῦτο, καὶ ἔθυσε, καὶ ἀγνισμὸν ἐπετέλεσεν, ὁ τῶν ἐθνῶν διδάσκαλος. τοῦτο γὰρ [καὶ] ὁ καιρὸς ἀπῄτει, καὶ τὸ πεῖσαι πολλοὺς Ιουδαίους. Θεωρεῖς γὰρ, φησιν, ἀδελφὲ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ιουδαίων τῶν πεπιστευκότων, καὶ κατήχηνται περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστατεῖς ἀπὸ τοῦ νόμου διδάσκεις; ἐκεῖνος τοίνυν συγκαταβαίνων ἀναγκαζόμενος ἰουδαΐζει· ἀλλ' οὐχὶ τῆς γνώμης, ἀλλὰ τῆς οἰκονομίας τὸ γινόμενον ἦν. πάλιν ὁ Πέτρος, ὁ τῶν Ιουδαίων διδάσκαλος, καὶ πολυταχοῦ συγχωρῶν περιτομὴν καὶ Ιουδαϊκὴν διατήρησιν, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν μαθητῶν, ὅπως καιρὸν εὑρὼν ἀπαλλάξαντα αὐτοὺς τῆς ἀνάγκης ταύτης, καὶ οὐκ ἐν ἀσφαλεῖ μείζει τοσούτου χειραγωγῆσαι τὴν συγκατάβασιν, ἀλλὰ δογμάτων ἦν καιρὸς καὶ νόμων, ἄκουσον αὐτοῦ φησιν. ὅπως γὰρ ἀνέβη ἐξ Αντιοχείας καὶ παῦλον καὶ Βαρνάβαν, καὶ τούτων αὖ μαθησόμενοι τὸ σαφὲς, πολλῆς ζητήσεως γενομένης, ἀναστὰς ὁ Πέτρος ἔλεγεν· Ανδρες ἀδελφοὶ, ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων, ὡς ἐν ἐμοὶ ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἀκοῦσαι καὶ ἔθνη διὰ τοῦ στόματός μου τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου, καὶ πιστεῦσαι. εἶτα ἑστὼς ἐν μέσῳ αὐτῶν μετ' αὐτοῦ, ἐπήγαγε λέγων· Τί οὖν πειράζετε τὸν Θεὸν ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν ἐθνῶν, ὃν οὔτε πατέρες ἡμῶν, οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι; ἀλλὰ διὰ πίστεως Ιησοῦ Χριστοῦ πιστεύομεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι. ὁρᾷς ὅτι καὶ αὐτὸς καιρὸν συγκαταβάσεως ἔδωκε, καὶ Παῦλος ἰουδαΐζει· καιρὸς δὲ οὐκ ἦν συγκαταβάσεως καιρὸς ἦν, ἀλλὰ δογματίζειν ἔδει καὶ νομοθετεῖν, καὶ Πέτρος ἐκείνης τῆς συγκαταβάσεως ἀπαλλαττεῖς, εἰλικρινῆ καὶ καθαρὰ τὰ δόγματα παραδίδωσι. καὶ τοῦτον λεγομένων ὁ Παῦλος πρῶτος, καὶ ἤκουε, καὶ τοῦ ὑπερλίου αὐτὸς δεξάμενος, πανταχοῦ διεκόμισε, καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὡς ἠγνόει τὸν τῆς ἀποστολῆς γνώμονα.

τίνος

χ. εἶδον φυτὸν ἰσ. συναπελωθῆ

χ. αἰδέμενο.

χ. ἐπιεργ-

χ. ὁ δὲ

χ. ἐ

χ. ἐπισύναγε

Πραξ. κα. ο

Πραξ. ιε. ζ.

Πραξ. ιε.

τῶν ἐθνῶν τὴν διδασκαλίαν πεπιστευμένος, οὐ παύεται προσκαλῶν ἀεὶ ἐκείνους, καὶ
Ρωμ. γ. λέγων, ὑπὲρ ἡμῶν, Ἡυχόμην ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ μου, τῶν συγγενῶν μου τῶν
Ρωμ. ι. α. κατὰ σάρκα· νῦν γάρ, Ἀδελφοί μου, ἡ μὲν εὐδοκία μου καὶ ἡ δέησις ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἐστιν χ. ὑμῶν
εἰς σωτηρίαν. τίνος οὖν ἕνεκεν βουλόμενον αὐτὸν καὶ ὑπερθυμοῦντα διδάσκειν ἐκείνους, οὐκ
εἴασεν ἀὐδὲ ἅπαξ κηρύξαι, ἀλλ' εἰς ἐκείνων διδάσκαλον αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν ἔπεμψεν; ἀκού- 5 χ. αὐτὸν
Πραξ. κε. ιζ. σωμεν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, καὶ Παύλου τὸ πρῶτον διηγουμένου. Ἐλθόντα δέ μοι πρὸς συν- χ. μοι πρὸς συν-
χώμενον, φησὶ, καὶ λέγειν μὲ ἐκ ἐκέλευσε, καὶ Εἰδέναι τὸν Χριστὸν λέγοντά μοι· κατάσσου καὶ ἔξελ- χ. αὐτὸν
θε ἐν τάχει, ὅτι οὐ προσδέξονταί σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. καὶ τὴν αἰτίαν εἶπε τῆς ἀ- χ. περὶ ἐμ.
ποδημίας· μισήσουσί σε, φησὶ, καὶ ἀποστραφήσονται· διὰ τοῦτό σου διδάσκοντος οὐκ ἀνέ-
ξονται. καὶ μέντοι αὐτὸ τοῦτο ἐνταῦθα ἐσκόπουν, ἀξιόπιστον αὐτὸν ποιῆσαι διδάσκαλον, καὶ πεῖσαι ἐκεί- 10
νους, ὅτι οὐκ ἀπὸ θέσπιν ἡ μεταβολὴ ἐγένετο. οὐ γὰρ ἂν τις οὕτω μεγιόμενον, καὶ θυμῷ
ζέοντα, καὶ φόνου πνέοντα, καὶ θαυματουργοῦντα μὴ πεισθέντα τῷ Χριστῷ, μηδὲ τοῖς ἀπο-
στόλοις τοῖς ἐκείνου νεκροῖς ἐπίστευσαν, ἴσχυσε δ' ἂν ποτε ἀπὸ θέσπιν ἐκ αὐτῆς μέσης τῆς μανίας με- χ. τ' μανίας
ταβῆναι, καὶ τὴν ὑποβολὴν, ἣν κατὰ τοῦ κηρύγματος ἐπεδείκνυτο, ταύτην ὁλόκληρον καὶ πολλῷ πλεί- μετ.
ονα πεῖσαι πάλιν ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας ἐπιδείξασθαι· ἀλλὰ θείας ὄντως δυ- 15 χ. πάσης
νάμεως ἔργον ἦν ἡ μετάστασις αὕτη καὶ ἡ μεταβολή. "Ἅπερ οὖν καὶ ὁ Παῦλος, ὑπερθυμῶν χ. ὑπὲρ
Πραξ. κε. ιθ. αὐτῶν τὴν προσῳκειωμένην λαβεῖν, πρὸς τὸν Ἰησοῦν προσεκάλλετο λέγων· Κύριε, αὐτοὶ ἐπί- χ. ἐξεχέη
σανται, ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων, καὶ δέρων κατὰ πιστεύοντας εἰς σὲ συναγωγὰς, καὶ ὅτε "ἐξε-
χεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, ἐγὼ ἤμην συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. καὶ
ἡ πολλὴ μανία τὴν ἀθέσπιν γενομένην ἐσπάσατο μεταβολὴν, ὡς οὐκ ἔστιν ἀθέσπιτος, 20
ἀλλ' ἀϊδίως, καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἔλαβε τὴν ἀρχήν. τί οὖν ὁ Χριστός; Πορεύου, ὅτι εἰς
ἔθνη μακρὰ ἐξαποστελῶ σε. Ταῦτ' οὖν οὐχ ἱκανὰ, φησὶ, πεῖσαι καὶ τοὺς σφόδρα αἰσθητοὺς
ποιῶσαι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνθέσπιτον τοῦτο τὸ κήρυγμα, ἀλλὰ καὶ φύσιν ἀνθέσπιτον ἅπαντα τὰ γενόμενα, καὶ Θεὸς ὄντως ὁ μεταθεὶς καὶ μεταβαλών; ἱκανὰ μὲν οὖν, ὦ μα-
κάριε Παῦλε, καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος ἐξεπάσης τὴν φύσιν. ἀλλ' Ἰουδαῖοι πάντων 25
εἰσὶν ἀγνωμονέστεροι· καὶ φύσιν σώματος ἐξεπάζοντες, οὐ τὸ εἰκὸς, καὶ τὸ βέλτιον, καὶ τὸ ἀσφα-
λὲς σκοποῦντες, ἀλλ' εἰς ἓν μόνον βλέποντες, ὅπως τὴν φιλονεικίαν τὴν ἑαυτῶν ἐμπλήσωσι. καὶ σὺ μὲν πρὸς τὸν τοῦ σώματος ἀκολουθίαν βλέπεις· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ἀπόῤῥητα τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ οἶδε. διὰ τοῦτό φησι, παρθένου, ὅτι εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε, ὥστε καὶ τῷ σχήματι σωφρονισθῆναι τὸ μῖσος. διὰ τοῦτο τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασι γράφων, τὸ 30
ὅμοια αὐτοῖς προσήκειν εἰς τὸν προοιμιάζον τοῦ ὑπατείου. Εὐσεβοῦς δὲ ὑπατείαν, οὐδὲν
τοιοῦτον ἐποίησεν, ἀλλ' ἁπλῶς, οὐκ εἶπεν, ἢ Ἅγιος, ἢ πρὸς Ἕλληνας, ὥσπερ ἔθος εἶχε ποιεῖν, οὕ-
Εὐρ. α. α. τω πως ἤρξατο· Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἡ-
μῶν. καὶ τοῦτο δὲ τῆς Παύλου σοφίας. ἵνα γὰρ μὴ μεταχειρίσῃ τὸ μίσος καὶ γράμ- 35
ματα, καθάπερ "πρόσωπεῖα λοιὰ, τῇ τοῦ ὀνόματος ἀφαιρίσει κρύψας ἑαυτὸν, οὕτως χ. σεαυτὸν
αὐδῆς λαθιδιώκτου ὁ τῆς πρόνοιας ὑπεδήσατο φαρμακεύς. ὅταν γὰρ πρὸς ἕλληνα ἀπ-
λῶς ἔχωμεν, καὶ ὑγιὲς ᾖ λέγῃ, οὐ προσέχομεν, οὐδὲ μὴν ἡδέως διεξέρχόμεθα τὰ λεγόμενα· ὁ-
περ οὖν, ἵνα μή ποτε συμβῇ, ἀφεῖλε τὸν ἴδιον προσωπεῖον τῆς ἐπιστολῆς, ὥστε μηδὲ
τοῦτο ἡμᾶσθαι κώλυμα τῇ τῆς ἐπιστολῆς ἀκροάσει. οὐδὲ γὰρ ⓐ ἅπασι μέσοι Ἰουδαῖοι,
ἀλλὰ ⓔ πιστεύσαντες αὐτοῖ ἐμίσουν αὐτὸν ⓔ ἀπεστρέφοντο. ὅτε γοῦν ἀνῆλθεν εἰς Ἱε- 40
Πραξ. κα. κ. εσόλυμα, ἀκούσαντά φησι πρὸς αὐτὸν Ἰακώβου, καὶ ⓐ λοιποὶ ἅπαντες. Θεώρεις, ἀδελ-
φέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων· καὶ οὗτοι πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι, καὶ κατήχηνται περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ νόμου διδάσκεις. Διὰ
τοῦτο αὐτοὶ μάλιστα ἐμίσουν ⓔ ἀπεστρέφοντο. ἡ μὲν οὖν αἰτία, δι' ἣν οὐκ ἔπεισθη τοῦ Ἰσ-

δαίους,

Εγνωτε τὴν ἀνδρείαν τοῦ Πέτρου, ἐμάθετε τὴν φιλοφροσύνην Παύλου, τὴν σοφίαν τῶν ἀποστόλων πάντων, τὴν σοφίαν αὐτὴν Πέτρου. ἀναγκη λοιπὸν ὅπως τὴν λύσιν ἐλθεῖν ζητήματος. Εἰ γὰρ καὶ ἦν φίλος Πέτρου, καὶ ἦν ἀδελφὸς καὶ ἡ φιλονικία, καὶ ἡ αἰτίασις ἦν ἀπὸ φοβῆς ἐγένετο, τί ποτ' ἐστὶ ὃ λεγόμενον; καὶ πῶς ἔνεκεν ταῦτα ἐγένετο; σὺ ταῦτα σκοπεῖτε, καὶ ζητεῖτέ μοι, καὶ συντόνως ἐκεῖνα, ὥστε δεῖξαι σαφῆ τὴν ἀπολογίαν. καὶ γὰρ ἄτοπον ἐμὲ Παῦλον καταλῦσαι πάντων τὸν νόμον, ὑμᾶς ἢ τοὺς ἐξ ἑλληνίδος μέλλοντας ὃ χρήσιμον ὁρᾶν, τῇ ῥᾳθυμίᾳ ὃ κέρδος τοῦτο ἀφαιρεῖσθαι. ἀνάγκη ἢ μικρὰν αὐτοῖς λόγον λέγειν, ὡς σαφέστερον ὑμῖν πιστῶσαι τὴν διδασκαλίαν. ὅπως γὰρ ἀπῆλθε εἰς τοὺς εὐαγγελικοὺς ὁ Ἰησοῦς, τὴν ὑφ' ἡμῶν οἰκονομίαν πληρώσας, καὶ λόγον τῆς διδασκαλίας καταλιπὼν τοῖς ἑαυτοῦ ἀποστόλοις, καθὼς Παῦλός φησι, Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων. καὶ πάλιν, Ὑμᾶς Χριστοῦ ὄντας, ὡς τοῦ Θεοῦ ἀφανισθέντος δι' ἡμᾶς, τουτέστι, διὰ Χριστοῦ. τότε τοίνυν, ἐπεὶ καὶ ἐκήρυττον οὗτοι τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, αἵρεσις οὐδεμία ἦν· πᾶσα ἦν ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων δύο ταῦτα δόγματα εἶχε, θεὸν μὲν ὑψίστου, θεὸν ἢ διεφθαρμένον. ἢ γὰρ ἕλληνες, ἢ Ἰουδαῖοι ἦσαν τὸν ἀληθῆ οἰκοῦντες ἅπαντες ἦσαν· οὔτε ἦν Μανιχαῖος, οὔτε Μαρκίων, οὔτε Οὐαλεντῖνος, οὐκ ἄλλος οὐδεὶς ἁπλῶς· τί γὰρ δεῖ πάσας καταλέγειν ταύτας αἱρέσεις; καὶ γὰρ μετὰ τοῦτον ἦν εἶπον τότε ταῦτα ζῶα ἐκεῖνα, ἡ πάντα δεῖται τῶν αἱρέσεων διαφορᾶς. οὐκοῦν ἐμὲ οὖν Ἰουδαίοις ἐπέτρεψε τῷ Πέτρῳ, τοῖς ἦν ἕλλησι τὸν Παῦλον ἐπέστησεν ὁ Χριστός. καὶ τοῦτο οὐχ ἁφ' ἑαυτοῦ λέγω, ἀλλ' αὐτὸς τοῦ Παύλου λέγοντος ὅτι ἀκήκοαν. Ὁ γὰρ εὐεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ, φησὶν, εἰς τὰ ἔθνη, περιτομὴν οὐ ταῦτα αὐτὸ ἔθνος καλεῖ. καὶ πόθεν δῆλον; ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. Εἶπεν γὰρ, ὁ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ, φησὶ, εἰς τὰ ἔθνη, δεικνὺς τοῦτο, ὅτι περὶ ἀποστολὴν τῶν ἐθνῶν περιτομὴν εἶπε. περὶ ἦν ἀποστολὴν τῶν ἐθνῶν, οὐχὶ περιτομή, ἀλλ' Ἰουδαῖοί εἰσιν, οὓς ἀφῃρέθη τῆς περιτομῆς ἡνίξατο· ὡσαύτως ἐλεγεν, ὁ ἐγείρας Πέτρον εἰς ἀποστολὴν τῶν Ἰουδαίων, ἐνήργησε καὶ εἰς τὰ ἔθνη, καθάπερ γὰρ τῆς βασιλικῆς σοφῆς, Ἀποτέθειται μὲν ἀκριβείας εἶδος, ἑτέρᾳ μὲν ἐστὶν ἵππος, ἑτέρᾳ ἦν τῶν πεζῶν ἐγκρίνει τὴν περὶ τὸν ἵππον, οὕτω δὴ καὶ ὁ Χριστὸς, ὃ γραπτὸν δὸν ἑαυτοῦ διελὼν εἰς δύο ταῦτα μέρη, τοῦτο μὲν Ἰουδαίοις Πέτρῳ, τοῦτο δὲ ἕλλησιν ἐπέτρεψε Παύλῳ. Εἰ δὲ διαφορὰ τὰ γραπτὰ δεῖται, ἀλλ' εἷς ὁ βασιλικός. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ ἡ διαφορὰ τῶν γραπτῶν οὐ τῇ κατασκευῇ τῶν ὅπλων, οὐκ οὐ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν· οὕτω δὴ καὶ ταῦτα ἡ διαφορὰ σχήματι μορφῆς τινος τῆς ἀρχῆς, οὐκ οὐ τῇ τῆς οὐσίας ἀναλλαγῇ φαίνεται. ὥσπερ οὖν ἔλεγον, ἦσαν ἀμφότερα τὰ γραπτὰ ζῶσι ἐγκαταμεμιγμένοι. καὶ Εἰ μὴ μικρὸν λέγω, εἰ μὴ ἀπεκάμετε, ἐρῶ καὶ τὴν αἰτίαν ὑμῖν, δι' ἣν τοῦτ' ἐμὲ τοὺς Ἰουδαίους, εἰκὸς ἦν τοὺς ἐξ ἐθνῶν θλίψεσθαι. καὶ γὰρ ἄξιον ζητήσεως, τί δήποτε Παῦλος ἐμὲ, ὁ μὲν ἀκριβείας νόμου παιδεύσεως, ὁ πρὸς τοὺς πόδας Γαμαλιὴλ διατρέφων, ὁ καὶ διηγησάμενος τὸν νόμον ἡμῶν μόνος ἄμεμπτος, οὐκ ἐγκαταλείπεται τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ τοὺς ἕλληνας· ὁ ἦν ἀλλοῖος, καὶ ἀγράμματος, καὶ μηδὲν τοσοῦτον εἰδὼς Πέτρος, τὴν τῶν Ἰουδαίων εἰσεπίθετο περιτομήν. σκοπεῖτε γὰρ τί ἐστὶ περὶ τὴν λύσιν ἡμῖν ὃ λεγόμενον, διὰ αὐτὸ δυνηθῶμεν φθέγξασθαι καλῶς. καὶ γὰρ διὰ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι οἰκονομοῦντα καὶ διαδυόμενον ἰδὼν Παῦλον καὶ φεύγοντα τὴν οἰκείαν τὴν περιτομήν, οὐκ ἠθέλησε βιάσασθαι καὶ ἀναγκάσαι· τοιοῦτον μὲν οὖν οὐδὲν ἐποίησεν. οὐ γὰρ διὰ μίσος οὐκ ἔφυγε τῶν Ἰουδαίων τὴν θρησκείαν, ἀλλὰ καὶ περιτεμὼν ἐπιπόθησε· καὶ τοῦ Χριστοῦ κελεύοντος ἀπελθεῖν εἰς τὰ ἔθνη, αὐτὸς ἀξιοῖ τὴν τῶν Ἰουδαίων οἰκουμένην ἐγκρατεῖσθαι· καὶ μυρία πολλαχοῦ πάσχων πρὸς αὐτῶν δεινὰ, καὶ τῶν

ἀλλὰ πιστῶν καὶ μαθητῶν, ἀγαπᾷ, καὶ δίδοικα, καὶ οὐκ ὀρθοποδοῦσι τῶς μὴ ἔχει τὰ λεγόμενα, μὴ ἀποκόπτωνται τῆς πυρᾶς καὶ εἰς ὕψος ἐκλεγόμενος καταβάλλῃ, σκανδαλίσαι ἢ καὶ ἡμᾶς μᾶλλον τέφραν δεδικέναι καὶ τέμνειν; Εἰ δειλὸς ἦν καὶ ἄνανδρος ὁ Πέτρος, ἐν ἀρχῇ τοῦ κηρύγματος, ἐν τῇ μητροπόλει τῶν Ἰουδαίων, ὅπου πολλοὶ ἦσαν οἱ πολέμιοι, τότε ἂν ἔδεισεν, * ὃ μὴ χρῆναι τοσούτοις ἐν τῇ χειμαζομένῃ πόλει, ἐνδεῖ, φίλων καὶ γνησίων παρόντων. ὡς οὔτε ὀχυρᾶς, οὔτε ὁ τόπος, οὔτε ἡ ποιότης τῶν προσώπων ἀφίησιν ἡμᾶς πιστεῦσαι τοῖς λεγομένοις οὕτως ὡς εἴρηται, καὶ καταγνῶναι τοῦ Πέτρου ἁλίσκ. ἐπηρεάσατε τὰ εἰρημένα; κἀτοιγε ἐν ἀρχῇ τὸ Παύλου ἐθαυμάζετε, ἡ τῆς παῤῥησίας αὐτοῦ ἐξεπλήττεσθε· ἀλλ' ἰδοὺ προέτρεψα τὴν κατηγορίαν ὁ λόγος. ἀλλ' ὥσπερ ἀρχόμενος ἔλεγον, ὅτι ἐνδεῖ μοι ὄφελος, εἰ τοῦ Παύλου καλῶς ποιοῦντος, ὁ Πέτρος διῃρθῆ μὴ καλῶς ποιῶν (τὰ γὰρ ἐγκλήματα, ἃ ἡ καθ' ἡμᾶς ἀκμὴ μέμφει, αὐτὸ τὸ ἔτος, αὐτὸ τὸ ἐκβαῖνον ἡμάρτηκώς τύχῃ) οὕτω καὶ νῦν ὃ αὖθις λέγω πάλιν· ὡς ἐνδεῖ μοι ὄφελος, τοῦ Πέτρου τὴν κατηγορίαν ἀποσκεδασαμένου, ὁ Παῦλος φαίνηται θαρσαλέως καὶ ἀνδρικώτατα τοῦ συναποστόλου κατηγορῶν. φέρε οὖν, καὶ τοῦτον τῶν ἐγκλημάτων ἀπολύσωμεν. τί οὖν; ἐμὲ Πέτρος τοιοῦτος, ὁ δὲ Παῦλος οὐ τοιοῦτος; καὶ τί Παύλου θερμότερον ἦν τοῦ, ὃς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπέθνησκε διὰ τὸν Χριστόν; ἀλλὰ νῦν οὐ περὶ ἀνδρείας ἡμῖν ὁ λόγος. Οὐ γὰρ περὶ τούτου ὁ παρακείμενος τοῦτο; ἀλλ' εἰ ἀπιστῶν πρὸς τὸν ἀπόστολον διέκειτο, εἰ κενοδοξίας τινὸς καὶ φιλονεικίας ἕνεκα αὕτη ἡ μάχη. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἐστιν εἰπεῖν· μὴ γένοιτο. οὐδὲ γὰρ Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν ἁγίων ἐκείνων μέσου, ἀλλὰ τῶν πόρρω δούλους ἦν ἁπλῶς τῶν ἀποστόλων ὁ Παῦλος, καὶ τοῦτο πλεονεκτῶν ἀπόντων τοῦ κόπους· ἀλλ' ὅμως πόρρω ἑαυτὸν ἕκαστος εἰσομίζει. Ἐγὼ γάρ Εἰμί, φησι, ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος· οὐ μόνον ὁ τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἁγίων ἁπλῶς ἀπόρων. Ἐμοὶ γάρ, φησι, πρῶτον ἐλαχίστῳ πάντων τῶν ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη. Εἶδες ζωντανεμμένον ψυχήν; Εἶδες πῶς ἑαυτὸν κατέστρεψε πάντων ἔσχατον τῶν ἁγίων, οὐχὶ τῶν ἀποστόλων μόνον; ὁ δὲ οὕτω πανταχοῦ πανταχοῦ παρακείμενος, ἤδη καὶ πόσης τοῦ Πέτρου περιφρονήσεως ἀπολαύειν ἐχρῆν, καὶ ἡδέως μάλιστα πάντων διὰ θερμότητα τοῦτον, καὶ ὡς ἄξιος ἦν, οὕτω περὶ αὐτοῦ διέκειτο. καὶ τοῦτο ἐκβαῖνον δῆλον. ἡ οἰκουμένη πᾶσα περὶ αὐτὸν ἔλεπεν, αἱ φερωνύμους τοῦ πανταχοῦ τῆς γῆς ἐκκλησιῶν τῆς ἐκείνου ψυχῆς πᾶσαι ἐξηρτημέναι, μυρία ἐμεμίμνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάγματα, πάντοθεν αὐτοῦ ἐκύκλουν κηδεμονίαι, προστασίαι, διορθώσεις, συμβουλαί, παιδεύσεις, διδασκαλίαι, μυρίων οἰκονομιῶν πραγμάτων· καὶ πάντα ἐκεῖνα ἀφεὶς, ἀπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ προφάσεις τοιαύτης ὁδοῦ οὐδεμίαν ἑτέραν ἴσμεν, ἀλλ' ἢ τὸν Πέτρον ἰδεῖν, καθὼς αὐτὸς φησιν· Ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι Πέτρον· οὕτως αὐτὸν ἐτίμα, καὶ πρὸ πάντων ἦγε. Τί οὖν; ἰδὼν αὐτὸν διέλεξεν; οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐπέμεινε πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε. Εἴ τινα οὖν γραπτὸν τῶν ἰδίων, εἶπέ μοι, ἠθέλησεν καὶ θαυμαστὸν, τὸ πολέμου συγκεχροτημένου, τῆς παρατάξεως ζωννυμένης, τῆς μάχης ζεούσης, μυρίων αὐτὸν πάντοθεν καλούντων πραγμάτων, ἀφέντα τὴν παράταξιν, καὶ πρὸς ἀπόστολόν τινος ἀπελθόντα φίλου, ἔσω τέτρωμα μέγα τούτῳ ζητῆσαι καὶ ἀπόδειξιν; Εἰπέ μοι, τῆς πρὸς τὸν ἀληθῆ πόθου ἐκείνου ἀνοίας; οὐκ ἔγωγε οἶμαι. τοῦτο τοίνυν καὶ ὅτι Παῦλος καὶ Πέτρου λογίζου. καὶ γὰρ καὶ ὁ τοῦδε πόλεμος ζωννύμενος χαλεπὸς, καὶ παράταξις ἦν, καὶ μάχη, οὐ πρὸς ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ πρὸς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου· καὶ μάχη περὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας. ἀλλ' ὅμως οὕτως ἠθέλησεν Πέτρον, ὥστε καὶ τοσαύτης ἀναγκαίας ἀπασχολήσεως καὶ κατεπειγούσης, ἐκδραμεῖν δι' ἐκείνου εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ μεῖναι πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε, καὶ τότε ἐπανελθεῖν.

α. Κορ. ιε. β.

Ερεσ. γ. η

χ. ἐλαχιστότερον

Γαλατ. α. ιη.

χ. ἐπόνου

χ. ἐσίσπ.

χ. παρεκάθισεν

χ. ὡς

Εγωτε

ἐφθέγξατο; Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, φησὶν ὁ Χριστός; καὶ Ματθ. ιϛ. ιγ.
οἱ μέν, Ηλίαν ἔλεγον· οἱ δέ, Ιερεμίαν· οἱ δέ, ἕνα τῶν προφητῶν. ὑμᾶς δὲ τίνα με λέγετε, φησὶν, εἶναι; Εἶτα ἀπεκρίθη Πέτρος λέγων· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ὑμεῖς, εἶπε, καὶ αὐτὴν πόθεν αὐτὸς ἐφθέγξατο. ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα διὰ πόντος τοῦ σώματος φθέγγεται, οὕτως ἡ γλῶττα τῶν ἀποστόλων Πέτρος ἦν, καὶ διὰ πόντων αὐτὸς ἀπεκρίνατο. ἆρ' οὖν τὸ ταῦτα μόνοι πιστοὶ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν φύσιν τῆς ἀσυδίας; οὐδαμῶς. ἀλλὰ διὰ πάντων καὶ τὸ πᾶσι τοῦτο αὐτοῦ ἐμφαίνει θερμότητα. καὶ γὰρ εἰ πάντες τοῦ Χριστοῦ, Παραδώσουσι μὲν γὰρ τοῦ διδασκάλου, καὶ μαστιγώσουσι, καὶ σταυρώσουσι, αὐτὸς φησιν· ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. μὴ γὰρ δὴ τοῦτο ἐξεπάσωμεν, ὅτι ἀσθενοῦσα ἡ ἀπόκρισις· ἀλλ' ὅτι γνησίου πόθου καὶ ζέοντος. πάλιν ἀείδει εἰς τὸ ὄρος, καὶ μετεμορφώθη· ὤφθη μεταξὺ Ηλίας καὶ ὁ Μωϋσῆς διαλεγόμενος. πάλιν καχεῖ ὁ Πέτρος· Εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς. ὅρα πῶς ἐφίλει διδάσκαλον, καὶ σκέπει τοῦ ἀκριβοῦς, & τοῦ σύνεσιν. ὅπου γὰρ τόπος ἁπλῶς ἀπεκρίθη, ἐπεσκιάσθη, οὐ ταῦτα τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ διδασκάλου ὑπηρέτησε τὸ στόμα, εἰ θέλεις, λέγων. συμβαίνει γάρ, φησὶ, καὶ πῶς ἀσθενικότως με πόθῳ κατοῦμαι εἰπεῖν. εἰ οὖν μὴ τοῦ αὐτοῦ ὑπεπέμενεν δίκην, εἰ θέλεις, φησί. συμπόνει μοι ἐκεῖνο πάλιν τὸ ἄγνοι καὶ φειδῶς· καὶ τότε λέγοντος τοῦ Ιησοῦ, Εἰς ἐξ ὑμῶν με παραδώσει με, πάλιν ὁ Πέτρος διὰ τοῦ ὑπεπίμνησεν τοῦ ἥδη γνωσθέντος ἐρωτήσας διδάσκαλον οὐκ ἐτόλμησε· διὰ δὲ πόθον, εἰ εἶχε, σιγήσας οὐκ ἠνέσχετο· ἀλλ' ἐσταύδασε καὶ μαθεῖν, καὶ μὴ δόξαι παρεπιτάς τις εἶναι καὶ ἀσθενέστερος. πῶς οὖν καὶ τοῦ ὑπεθυμήθη ἐπλήρωσε, καὶ ἀσφαλέστατον ἑαυτὸν παρεσκεύασεν; ἵνα τὸ μὲν βουληθῆναι μαθεῖν, ἀνεκδεκτον δείξῃ πόθου, τὸ δὲ μὴ δι' ἑαυτὸν τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλ' ἕτερον παρεκάλεσεν, τοῦ θελήσαντος ἐμφανίσαι καὶ τοῦ ὑπεισελθόντος ἅπασι. καὶ γὰρ τινά μοι πάντολμον, φησὶ παρεδόσεως ὄντα ὁ λόγος τοῦ διασώσαι· μέγας ὁ κίνδυνος, ὁ κρημνὸς ἐκατόρθωσε. διὰ σιγήσω, ἡ μεμνημένα καταθεῖναι μοι τοῦ ψυχοῦ· διὰ εἴπω, δέδοικα μή ποτε ὑπεπίμνησιν δίξωμαι πάλιν. μέσον οὖν ἦλθεν οὗτος, καὶ ὁ πάντολμος παρεπιδών, τότε τῆς Ιωάννου πρόρρησις ἐδείκνυτο, ὥστε μαθεῖν ὃ λεγόμενον. οὐδὲν γὰρ ἕτερον διάπτυσε, καὶ εἶχεν ὁ τῇ ψυχῇ διανοεῖσθαι, ἀλλ' ἢ διδάσκαλον μόνον. διὰ τοῦτο δὲ δισμωτηρίαν, καὶ μείζων μοῖρα ζώντα καταπάλμα θανάτου, καὶ πάσης τῆς παρούσης καταπάλα ζωῆς. διὰ σκῆνος καὶ μάστιγας λαβών, καὶ τοὺς μώλωπας ἔχων ὑπὲρ τοῦ νώτου, παρὰ τοὺς μαθητὰς ἔλεγεν, Οὐ δυνάμεθα ἡμεῖς, ἃ Παρ. δ. ε.
" Εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν, μὴ λαλεῖν. Εἴδες φρόνημα ἀδούλωτον, Εἴδες πρόρρησιν ἀχείρωτον, Εἴδες ψυχὴν οὐρανίου πόθου καὶ ἔρωτος γέμουσαν; πῶς οὖν πολμᾷς λέγειν, ὅτι φοβούμενος τοὺς ἐκ ἐπιστομῆς, ἵνα ἐστιλλεν ἑαυτὸν, καὶ ἀφώνιστ; καὶ πολλὰ ἂν ἕτερα εἰπεῖν ἐκεῖ Πέτρου, δυκνώτα αὐτοῦ τοῦ θερμότητα, καὶ τοῦ αὐδρείου, καὶ τ' πόθου, οὗ εἶχε πρὸς τ' Χριστόν· ἀλλ' ἵνα μὴ μηκύνωμεν ἀκαίρως τ' λόγον, ἀρκεῖ τὰ εἰρημένα. οὐδὲ γὰρ ἐγκαλοῦμεν αὐτῷ τότε μεγάλα εἰπεῖν προκύπτα, ἀλλὰ τοῦ δοκοῦσαι εἶναι ζήτησιν λύσαι, καὶ εἰς πέρας ἀγαγεῖν. σὺ δὲ καὶ ἐπέρωθεν σκόπει, πῶς οὐκ ἔστι πίδακα ἡ κατηγορία. τότε μὲν γὰρ τοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ, ὅτε ἔλεγε, Τοῦτο τ' Ιησοῦ, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, λύσησιν ὁ Θεὸς, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, τότε μετὰ τὴν ἐγερσιν αὐτοῦ, ἔτι φοβούμενοι, ἔτι τῷ θυμῷ ζέοντες, ἔτι βουλομένων ἀγανακτεῖσθαι τοὺς μαθητάς. ἤκμαζε γὰρ αὐξεῖς ἐπὶ τὸ πάθος, καὶ ᾠδεῖ ἡ ἀγάπη τῷ θυμῷ· καὶ, ὅτι τοῦτο Παῦλος ἔγραφεν, " ἐσθιέ καὶ δίκαιον ἔπος εἶχε τὸ κήρυγμα. Εἰ σωθῶ γὰρ, Μετὰ τρία ἔτη ἀνέβην εἰς Ιερουσαλήμ, λέγει πάλιν, ὅτι Μετὰ δεκατέσσαρα ἔτη ἀνέβην εἰς Ιερουσαλήμ. ὁ τοίνυν τότε τὸ παρόιμιος τοῦ κηρύγματος μὴ φοβηθείς, καὶ μὴ χρεῖον ποῦτον φοβοῦτο; ὁ τὸ Ιερουσαλήμ μὲν δείσας, τὸ Αντιοχείᾳ δέδοικε; ὁ, πολεμίων κυκλωσάντων αὐτὸν, " μὴ πτοηθεὶς τότε, καὶ τοῦτο πολεμίων πρόντων,

Μαθ. ιϛ. ιδ.

Μαθ. ιϛ. κε.

Μαθ. ιζ. δ.

Μαθ. κϛ. κδ.

χ. ἀφαίρη

χ. ἀκεῖνα δὲ

χ. ἴσδιων

χ. καταφρονήσας

γελῶ. Εἰσὶν ἄνδρες ἐν ἡμῖν ἔχοντες θύελλα ἐφ' ἑαυτοῖς· τούτους λαβὼν ξύρησαι ζωὸν αὐτοῖς, καὶ ἀγρίωθι μετ' αὐτῶν, ἵνα μάθωσι, ὅτι ὢν κατόχλωσαι σὺ, οὐκ ἔστιν. Εἶδες πῶς φείδεταί σου τῆς ὑστερήσεως; πῶς κρύπτει σε τῷ προσωπείῳ τῆς οἰκονομίας ἐκείνης, τῇ θυσίᾳ, τοῖς ἁγισμοῖς σε ἀφιέλλοντος; ἆρά σοι μικρὰν τοσαύτην κηδεμονίαν ἐπιδείξω καὶ σύ; ἀλλ' εἰ ἐμοὶ ἀληθῶς μάχη τὰ ῥήματα, καὶ φιλονεικία, εἶχεν ἂν λόγον τὰ χαλεπήματα ταῦτα· νῦν δὲ οὐκ ἔστι μάχη, ἀλλὰ δόκησις τις, μεγάλως δὲ καὶ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Πέτρου σοφίαν καὶ βίους ἀφορῶντος εἰς ἀλλήλους ἐπιδείκνυται. πολλὴν τοίνυν τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐξετάσεως ἀκούσωμεν.

χ. περιλαβὼν

Ὅτι δὲ ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστη. ἆρά τι; ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. καὶ τίς ὁ τρόπος τῆς κατεγνώσεως; πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινας ἀπὸ Ἰακώβου, μετὰ τῶν ἐθνῶν ἐσθίων ἦν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπεστέλλετο καὶ ἀφώριζεν ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. τί λέγεις; σκληρὸς ὁ Πέτρος καὶ ἀνάνδρος; οὐ δήπου τῶν Πέτρος ἐκλήθη, ὃς οὕτως ἀστεῖος ἦν καὶ τολμηρὸς καὶ πίστει; τί πέπονθε, φύσεται; ἀγνοίᾳ τινὶ προσκρούσεως τοῦ διδασκάλου, ἕως ἔμαθε τὸ μαθητήν. δειλὸς ὁ Πέτρος καὶ ἀνανδρος; καὶ πῶς σοι ταῦτα ἀκούεται λέγοντος; οὐ ταῦτα ζωοποιεῖ αὐτοῦ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ πρόσωπον ἐκεῖνο θεάσῃ, καὶ ἡ ἐκκλησία, εἰς ἣν πρόσωπος ἐπεπήδησε, καὶ τοῦ μακαρίου ἐκείνου προσώπου ἀφῆκε φωνὴν, καὶ εἶπε· Τοῦτον ὁ Ἰησοῦς ἀνέστησεν ὁ Θεὸς, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου. καὶ πάλιν, Οὐ γὰρ Δαυὶδ ἀνέβη εἰς οὐρανούς, αὐτὸς δὲ λέγει, φησὶν, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. τοῦτ' οὖν, εἰπέ μοι, δειλὸς καὶ ἀνάνδρος; ὁ τοσούτου φόβου καὶ τοσούτων κινδύνων ὑπερεμπεσόντων, καὶ τοσαύτης παῤῥησίας, πρὸς τοὺς αἱμοβόρους κύνας ἐκείνους, καὶ τῷ θυμῷ ζέουσιν ἔτι, καὶ φόνου πνέουσιν εἰσελθὼν καὶ εἰπὼν, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀείσῃ, καὶ ἐκ τοῖς ὑρμοῖς ὄντι, καὶ ἐκ δεξιῶν κάθηται τοῦ πατρὸς, καὶ μενεῖ οἷος· τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ πρόβαλλει κακοῖς; ὅτι γὰρ δέδεκται τόμα, ὅτι γὰρ δώσει χάριν, ὅτι σῴζων, ὅτι φανεῖται μείζων μετὰ τοῦ τὸν σταυρωσάντων αὐτὸν ἰσχύειν, οὐ θαυμάζεις αὐτὸν καὶ σιφλοῖς, εἰπέ μοι; ποῖος γὰρ λόγος, τίς ἀφωνία τὴν παῤῥησίαν αὐτοῦ τὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν ἐλευθερωθεῖσαν δυνάμει; οὐκ ἔστιν οὐδείς. Εἰ γὰρ πρὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖόν τι Ἰουδαῖοι, ἐφ' οἷς αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀπαιτοῦσι λέγοντες πᾶσι, μὴ σταυρὸν καὶ τὴν ταφὴν ἀκούοντες οὐχὶ Χριστὸν ὁμολογοῦντος μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι ὁμοῦ τὴν οἰκουμένην μετὰ πάσης φιλοσοφίας διαπερῶντες, πῶς ἂν διεσώσαντο, καὶ μηδεὶς αὐτὸν ἀνεῖλεν πρώτος, πρὸ πάντων τῆς μανίας αὐτὸν καταπολεμήσαντα; ὃ γὰρ δὴ μέγα τοῦτο ἐστὶν, οὐχ ὅτι Χριστὸν ὡμολόγησεν, ἀλλ' ὅτι πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων, μεμνημένων αὐτοῦ καὶ οἰδόντων ἀπὸ τοῦ φόνου, ὡμολόγησε μετὰ παῤῥησίας. ὥσπερ οὖν ἐν πολέμῳ καὶ παρατάξει, φάλαγγος συμπεφραγμένης, ἐκεῖνος μάλιστα θαυμάζεται παρὰ πάντων ἄλλων ἁπάντων, ὃς ἂν πρῶτος ἐμπέσῃ καὶ διαῤῥηγνύῃ (οὐ γὰρ δὴ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ὑφ' ἑτέρων γινομένων κατορθωμάτων τοῦτ' ἂν εἴη πρώτῳ αἴτιος, ὁτιὴ ἄνοιξε, καὶ τὴν εἴσοδον παρέσχε) οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ Πέτρου λογίζεσθαι χρή, ὅτι πρῶτος εἰσῆλθε, καὶ τὸ μέτωπον τῆς φάλαγγος τῆς Ἰουδαϊκῆς διαῤῥῆξας, καὶ τὴν μακρὰν σκιρτήσεως κατατείνας, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἀποστόλοις ἔδωκεν εἴσοδον. καὶ Ἰωάννης, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Παῦλος, καὶ ἄλλος ὀπίσω μετὰ ταῦτα μεγάλα ποιοῦντες φαίνεται, ἀπὸ τῶν ἐκεῖ πλοηγήσας, ὁ προοδοποιήσας αὐτοῖς τὴν παῤῥησίαν, καὶ ἀνοίξας τὴν εἴσοδον, καὶ δοὺς αὐτοῖς, καθάπερ ποταμῷ πολλῷ φερομένῳ ῥεύματι, μετὰ πολλῆς ἀδείας ἐπεισελθεῖν, καὶ σὺν μεγαλοψυχίᾳ πορεύεσθαι, τὴν μετὰ βίου ἀκηράτου ἀναπεπταμένην ταῖς ψυχαῖς ἀρδεῖν διήνεκῶς. ἆρ' οὖν μετὰ τοιούτου [τοῦ] σταυροῦ οὐ πάντων θερμότερος; οὐχὶ τὸ στόμα τῶν ἀποστόλων ἦν; οὐχὶ πάντων σιγώντων αὐτὸς ἐφθέγγετο;

χ. ἐκ τοῦ Παύλου

χ. ἐξαίρων ἑαυτὸν ἐκείνων ἀλλὰ καὶ ἐκείνοις χάριν ἀποδιδοὺς

χ. ἐλευθερίαν

χ. συνεπισπασάμενος

χ. διὰ τοῦτο

χ. γενόμενος

χ. αὐτῆς τὴν παῤῥησίαν

χ. ἀνοίξας αὐτῇ

χ. ἀναπεπταμένην

λεῖ ἀφωρίζει ἑαυτὸν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. Καὶ συνυπεκρίθησαν αὐ- Γαλ. 2.13.
τῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ιουδαῖοι· ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.
Ἀλλ' ὅτι εἶδον, ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Πέτρῳ
ἔμπροσθεν πάντων. καὶ οὐκ λέγει, τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν πάντων·
οὐδαμοῦ τοῦτο, ὃ ἐστιν, ἔμπροσθεν πάντων. Εἰ σὺ, Ιουδαῖος ὑπάρχων, ἐθνικῶς
ζῇς, καὶ οὐχὶ Ιουδαϊκῶς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν; τόλμα εἰπεῖν τῷ Παύλῳ
τῆς παῤῥησίας, ὅτι οὐκ ἠδέσθη τὸ ἀξίωμα τοῦ προσώπου, διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου
οὐκ ἠρυθρίασε τὸν πρῶτον. ἀλλ' εἰ καὶ Παύλῳ ἐγκώμιον τοῦτο, ἡμετέρα δὲ αἰρομένη γέ-
νεται. πῶς γάρ, εἰ Παῦλος καλῶς ἐποίησε; ἀλλ' ὁ Πέτρος κακῶς, εἶτα οὐκ ὀρθοποδεῖ. τί οὖν
ἐμοὶ τὸ ὄφελος, ὅταν τῆς ξενοειδοῦς ἅπτεσθε ἵππου χαλεπῆς; οὐ γὰρ πρὸς Παῦλόν μοι
νῦν ὁ λόγος, ἀλλὰ πρὸς σὲ τὸν ἔξωθεν. διὰ τοῦτο καὶ παρακαλῶ προσέχειν. καὶ γὰρ αὔξω
τὴν κατηγορίαν, ἵνα μείζονα ποιῶ, ἵνα ὑπὲρ ὑμῶν τὴν συνῳδὴν· ὁ μὲν ἀγωνιῶν ἵνα φῇ,
καὶ ὁ διδοὺς ὑπὲρ παῤῥησίας προσέχῃ· ὁ ἀκούων τῆς κατηγορίας, ὑπὲρ τοῦ δίκαιος φανῆναι τὴν
ἀπολογίαν. ἐὰν τοίνυν αὔξωμεν αὔξειν τὴν κατηγορίαν, μὴ ἀπὸ γνώμης τῆς ἐμῆς νομί-
σητε εἶναι τὰ λεγόμενα. βαθύνω γὰρ ὑμῶν τῷ λόγῳ διὰ πάντων τοῦτο ποιῶ, ἵνα ὁ τῷ βάθει
τὰ νοήματα καταδύμενος, ἄσυλον αὐτὴν ἐργάσωμεν τὴν φυλακήν. ἀλλὰ καὶ τῆς πόλε-
ως ὑμῖν ἐγκώμιον τὰ ῥηθησόμενα. αὕτη γὰρ ἡ ἀγάπη ἐδίδακτο, αὕτη τὴν μάχλον, μᾶλ-
λον δὲ οὐ τὴν μάχλον, ἀλλὰ τὴν δοκοῦσαν μὴ εἶναι μάχλον, πάσης ἦν Εἰρήνης ἀμοιβῆς
χρησιμωτέραν. ὅταν γὰρ οὕτως ἡμῖν τὰ μέλη πρὸς ἄλληλα συνέσφιγκται ταῖς τῶν νευ-
ρῶν περιβολαῖς, ὡς οἱ ἀπόστολοι πρὸς ἀλλήλους ἦσαν συνδεδεμένοι τοῖς τῆς ἀγάπης δε-
σμοῖς· ἐπιτίθεσθε τῷ Παύλῳ; ἀκούσατε τοίνυν πῶς κατηγορία ὀξεῖα Παύλου τὰ εἰρηκότα,
χ. ἀμέμπτως ἀλλ' μὴ τοσαυτοκεκρυμμένου τοῖς ῥήμασιν· ἀηρύσωμεν νοῦν. τί λέγεις, ὦ Παῦλε; ἐπεὶ-
μησας Πέτρῳ, ὅτι εἶδες οὐκ ὀρθοποδοῦντα πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου; καλῶς.
χ. ἁμάρτυρα Τίνος οὖν ἕνεκεν τοσοῦτον; τίνος ἕνεκεν ἔμπροσθεν πάντων; οὐκ ἔδει ἀμάρτυρον γένε-
σθαι τὸν ἔλεγχον; σὺ δὲ [πῶς] δημοσίους δὲ δικαστὰς καὶ πολλοὺς τῆς κατηγορίας μάρ-
τυρας ποιεῖς; καὶ πῆς οὐκ ἀν εἴποι, ὅτι [οὐκ] ἐξ ἀπιστίας τοῦτο ποιεῖς, καὶ φθόνου, καὶ φιλο-
χ. ἢ νεικίας; οὐ σὺ ἦν ὁ λέγων, Ἐλεήμονι τοῖς ἀσθενοῦσιν ὡς ἀσθενής; τί δέ ὅτι, τοῖς ἀσθε- 1 Κορ. θ. κβ.
νοῦσιν ὡς ἀσθενής; συγκαταβαίνων καὶ σφίσιν αὐτὸν τοῖς πταύμασι, φησὶ, δὲ οὐκ ἀφιεὶς
χ. ἵνα. εἰς ἀναισχυντίαν ἐκπεσεῖν. Εἶτα πρὸ τοῦ μαθητοῦ οὕτω κηδεμὼν δὲ φιλάδελφος
χ. ὑπέστελον ὢν, πρὸ τοῦ διδασκάλου ὑπέστελλον ἀπὸ θεάτρου ἐλέγων; οὐκ ἤκουσας τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ὅταν Ματθ. ιη. ιε.
ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε, ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου; σὺ δὲ δημοσίᾳ
ἐλέγχεις, καὶ μεγαφρονεῖς ὅτι πρὸ προσώπου. ὅτι γὰρ ἦλθε Πέτρος, φησὶν, εἰς Αντιόχει-
αν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην. καὶ οὐκ ἐλέγχεις δημοσίᾳ μόνον, ἀλλὰ δὲ, καθάπερ ὁ
σφὴν, τοῖς χαράγμασι τὴν μάχλον ἐγχαράξας, ἀθάνατον ποιεῖς τὸν μωμόν· ἵνα μὴ καὶ
τότε πρῶτος μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντες καὶ τὴν οἰκουμένην οἰκοῦντες ἀνθρωποι μάθωσι διὰ
τῆς ἐπιστολῆς ὃ γεγόνασιν. οὕτω σοι ἐποίησαν καὶ οἱ ἀπόστολοι οἱ Ιεροσολύμοις, ὅτε εἰσῆλ- Γένετ. ε. ε.
θεν διὰ περιτομῆς ἐκεῖνος ἀναθέσθαι αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον; οὐ σὺ λέγεις, ὅτι διὰ δεκατεσ-
χ. ὑβρίλεος σάρων ἐτῶν ἀνέβη, καὶ ἀνέτεμεν αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσι τί δέ;
τί οὖν; βουλόμενοι αὐτὸν κατ' ἰδίαν αἱρεθῆναι, ἐκώλυσαν καὶ εἰς μέσον ἦγαγον, καὶ δῆλον ἅπασι
ἐποίησαν; οὐκ ἔστιν εὑρεῖν. εἰπὲ σὺ μοι κατ' ἰδίαν αἱρεθῆς, καὶ σοῦ εἰς ἁπλῶς τὸ δοκεῖν ἀπόστολοι
ἐκπεμπόμενος; ἆρα οὖν ἐκ μόνου τούτου ἀπλᾶσαι τὴν οἰκουμένην; ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι δὲ μυριάδες
τοσαῦται τότε, οὐ μᾶλλον τὸ αὐτὸ ἐργάσαιντο οἱ σοφίας; καὶ κατ' ἰδίαν λαβόντες οἱ ἕλεγον, Θεωρεῖς, Πραξ. κα. κ.
ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ιουδαίων τῶν πεπιστευκότων; καὶ ὅτι πάντες ζηλωταί τοῦ νόμου εἰσί,
καὶ κατήχηνται περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις τὸν νόμου διδάσκεις. τί οὖν ὅτι; ποίησον, ὃ οἱ λέ-

Μιδὲ ὑμῶν ἀπειλεῖσθω ἡμέραι, ἀλλ' ὡς ἑαυτοῖς ὁλόκληροι ὑμῶν χωρισθεὶς, οὕτως ἀσάλλων καὶ ἀλύων διετέλεσα. καὶ ὅπου ἀληθῆ ταῦτα, ἴστε ἐξ ὧν ὑμᾶς ἔπαθεν. καθάπερ γὰρ παῖς νεοσσιὰς τῆς μητρικῆς θηλῆς ἀποσπασθεὶς, ὅπουπερ ἂν ἀπενεχθῇ, πυκνὰ ἐπιστρέφεται, ἀφορῶν τὴν ἑαυτοῦ μητέρα· οὕτω δὴ κἀγὼ τὴν κόλπων τὴν μητρικὴν ἀπειρηκὼς πορρωτέρω, πυκνὰ ἀφιστάμενος, πάντα χορὸν τὴν ἀγάπην ὑμῶν ὑπεζωγράφουν. πλὴν ἀλλ' εἶχον ἱκανὼς τούτων παραμυθίαν, τῷ πατρὶ φιλοστόργῳ πειθόμενος τοῦτο παρ' ἐμοῦ, καὶ ὅτι τῆς νεοσσιᾶς μιᾶς τὴν ἀπώλειαν τὴν ὑπὲρ τοῦ ξενισμοῦ ἡμῶν ἀπέτρεπε. τοῦτο γὰρ ἐμοὶ καὶ σχήματος πάντως λαμπρότερον, καὶ σεμνότερον, καὶ ἀσφαλείας μᾶλλον. τοῦτο ἐμοὶ κόσμος, καὶ ἀσφάλεια· κόσμος μέν, ὅτι οὕτως αὐτοὺς ἐκφρασάμενος, καὶ πρὸς Θεὸν ἔρωτα ἐπεσπασάμην ἐμοί, ὡς μηδαμοῦ μηδέποτε διέχεσθαι χωρὶς τοῦ παιδὸς φάσκοντας· ἀσφάλεια δέ, ὅτι πρὸς καὶ ἀγωνιζόμενοι βλέπουσι, πάντως καὶ τὴν παρὰ τῶν θυρῶν συμμαχίαν ἡμῖν πρόχειρον ἔχει. καὶ καθάπερ πλοῖον κυβερνητῶν χήρας, καὶ οἰακος, καὶ ξέφυσον πνοαὶ μὴ ἀσφαλείας εἰς λιμένα παραπέμπουσιν· οὕτω δὴ καὶ ἡ θύρα τούτου, καὶ ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ τῶν θυρῶν βοήθεια, καὶ ζέφυρος καὶ κυβερνήτης χρήσιμοι καὶ τῶν οἰακίων κατευθύνουσι λόγοι ἡμῶν. ἐμοὶ γοῦν τούτου χάριν παρεμυθεῖτο, ὅτι λαμπροὺς ὑμᾶς ἀπολαύσαι τότε τραπέζης, καὶ φιλοτιμοτέρους καὶ πολυτελῆ ἑστιάτορα χρεῖν. ἔγνωμεν γὰρ οὐκ ἐξ ἀκοῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πείρας. καὶ γὰρ ἦσαν οἱ δεχόμενοι ἡμᾶς καὶ εἰρηνικὰ, καὶ ἀπὸ τῶν λειψάνων ὁλόκληρον τὴν θυγατέρα ἐστιάσαμεν. ἐπῆσεν δὲ θεὸς ἑστιάσαντα, καὶ ἐθαύμασα τῆς πολυτελείας καὶ τοῦ πλούτου· ἐμακαρίσα δὲ ὑμᾶς τῆς διανοίας, καὶ τῆς ἀκριβείας, ὅτι μὴ τοσαύτης φυλακῆς καὶ εἰρηνικὰ κατέχετε, ὡς ἐπιρροὴ δεχομένου. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην πρόθυμοι διαλεγόμεθα. ὁ γὰρ καταβάλλων σπέρματα καὶ σπείρας, οὐ ῥίπτει αὐτὰ παρὰ τὴν ὁδὸν, οὐδὲ εἰς τὰ ἀκάνθας σπείρει, οὐδὲ ὅπου πόα πέτραι σπείρει. ὕστερον δὲ καὶ βαθύγλοιος ὑμῶν ἔστιν ἡ ἀρούρα, καὶ πάντα εἰς τὸν οἰκεῖον δεχομένη κόλπον, πολυπλασιάζει τὰ σπέρματα. ἀλλ' ἐπεὶ ποτὲ προθυμίαν μοι παρέσχετε καὶ πολλὴν σπουδὴν ὅπου τὴν ἀκρόασιν (ὥσπερ δὴ καὶ πρεσβεύκατε) ταύτην αἰτοῦ καὶ τιμᾶσιν ἐμοὶ δοῦναι τὴν χάριν. οὐδὲ γὰρ τὸ τυχὸν τῶν ἡμῶν ἐστιν ὁ λόγος, ἀλλ' ὑπὲρ μεγάλων πραγμάτων. διὸ περ ὀφθαλμῶν δίκην πάντα χθὲς ὀξυβλεπτῶν, διανοίας διεγηγερμένης, διανεκοῦς φρενίτιδος, σκοτοδινιώσης λογισμοὺς, ψυχῆς ἀγρύπνου καὶ ἐγρηγορίας. καὶ γὰρ ἠκούσατε τοῦ σώματος πάντος τοῦ ἀποστολικοῦ· εἰ δὲ τις ὀξέως προσέχει τοῖς ἀναγινωσκομένοις, οἶδεν ὅτι μεγάλοι ἡμῖν ἀγῶνες καὶ ἱδρῶτες προέκειντο τήμερον. Οτι γὰρ ἦλθε Πέτρος, φησὶν, εἰς Αντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην. ἆρα οὐ θορυβοῦ ἕνεκεν τῆς ἀκουόντων τούτων, ὅτι Παῦλος αἰτίαν τῷ Πέτρῳ; ὅτι καὶ φύλαι τῆς ἐκκλησίας συγκρούουσι καὶ ἀλλήλοις προσπαίουσι; φύλαι γὰρ ὅπως εἶσιν ὅτι, τοὺς ὀρθοποδοῦντας τῆς πίστεως διώκοντες καὶ ζητοῦντες, καὶ φύλαι, καὶ προβολαὶ, καὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, καὶ πηγαὶ τῶν ἀγαθῶν, καὶ θησαυροὶ, καὶ λιμένες, καὶ πάντων ὅπερ ἂν εἴποι τις, οὐδέπω τῆς ἀξίας αὐτὴν ἀφίξει· ἀλλ' ὅσῳπερ ἂν ἡ μεγάλα αὐτὴν τὰ ἐγκώμια, τοσούτῳ πλείων ὁ ἀγών. διαπέφηνε δὲ μάλιστα τοῦτο καὶ ὁ πατέρων γὰρ ἡμῖν ἐστιν ὁ λόγος, ὥστε ἀπακριβοῦσθαι τὰ καθ' ἑκάστων φερόμενα ἐγκλήματα πρὸς τὴν ἔξωθεν, καὶ τὴν τῆς πίστεως ἀλλοτρίαν. Οτι ἦλθε Πέτρος εἰς Αντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. Εἶτα καὶ ἡ αἰτία τῆς κατηγορίας· Πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινας ἀπὸ Ιακώβου, μετὰ τῶν ἐθνῶν συνεσθίων· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελ-

Οὔτε κατεδυνάστευσας ἡμᾶς, οὔτε ἐξεπίεσας, οὐδὲ ἔλαβες παρ' ἡμῶν οὐδέν. ἵνα μάθῃς, ὅτι ἡ Ⓜ βασιλεία αὐτοῦ παιδεύων ταῦτα ἔλεγε, ἐπήγαγε· Μάρτυς Κύριος, καὶ μάρτυς ὁ Χριστὸς αὐτοῦ. τοῦτο ἡμῖν αὖθις ἐνδεικνύων ἡ λέξις, ὡς οὐκ ἐᾷ ἡ μαρτυρία χαρισμένη, αὐτὸν ἐκάλεσε μάρτυρα Ⓜ τὰ ἀπόῤῥητα τῆς ψυχῆς εἰδότα, ὅπερ ὄντι καθαρᾶς συνειδότος ἀπόδειξις. οὐδεὶς γάρ, οὐδεὶς, εἰ μὴ σφόδρα ἑαυτῷ μεμηνὼς καὶ ἀναισχυντῶν, τὸ συνειδὸς τὸ ἑαυτοῦ καλέσειεν ἂν ποτε μάρτυρα Ⓜ Θεόν, εἰ μὴ σφόδρα ἑαυτῷ θαῤῥοῖ. μαρτυρησάτων τοίνυν ἐκείνων ὅτι τοῖς ἐρημίοις αὐτῶν, καὶ ἑτέραν ἑαυτῷ δίκην αὐτὸς ἐφιέτω· καὶ τὴν παλαιὰν ἀναμνήσας ἀπόῤῥητον τὴν κατὰ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ προστασίαν, καὶ τὴν μετ' ἐκείνους πολέμων, ἀναμιμνήσκει τῆς μάχης τὸ ἐπ' αὐτῇ ῥηθὲν καὶ τῆς νίκης τῆς προδόξου. καὶ ἵνα πῶς πολλάκις ἀφεὶς τὰ οἰκεῖα ἁμαρτήματα τοῖς πολεμίοις προδιδόναι, ἐκάλεσεν αὐτὸς Ⓜ Θεόν, καὶ ἀπήλλαξεν αὐτοῦ τῶν πολεμίων, σκιάσας τοῖς παλαιοῖς τὰ νέα, ἐπάγει καὶ λέγει· Ἐξαπέστειλε Κύριος Ⓜ Ιεροβάαλ, Ⓜ Γεδεών, καὶ Ⓜ Βαρὰκ, καὶ Ⓜ Ἰεφθαὲ, καὶ τὸν Σαμουὴλ, καὶ ἐῤῥύσατο ὑμᾶς κύκλωθεν ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ κατῳκίσατε πεποιθότες. ὁρᾷς πῶς ἔθος τοῖς ἁγίοις μὴ τὰ ἑαυτῶν κατορθώματα λέγειν, εἰ μή ποτε καταναγκασθείη; διὰ τοῦτο δὲ ὁ Παῦλος πρὸς τούτοις βλέπων, καὶ παιδεύων ἀκριβῶς, ὅπου δεῖ ἑαυτὸν λέγειν ἐπαχθῆ καὶ φορτικόν, "ἔλεγε· ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρὸν τῇ ἀφροσύνῃ· οὐ μέγα, ἀλλὰ μικρόν τι. οὐδὲ γὰρ ἀνάγκης ὄντος μὴ δι' ἀσφάλειαν ἐκεῖνα ἑαυτὸν εἰς τὸν διήγησιν τῶν ἐγκωμίων προσεισθάγειν, ἀλλὰ διὰ βεβαίωσιν αὐτὰ προσετίχισε· καὶ διὰ τοῦτο δι' ἐκείνους δὲ τὸν ἐκείνων σωτηρίαν. ὥσπερ γὰρ, οὐκ οὔσης ἀνάγκης λέγειν τὰ οἰκεῖα κατορθώματα, ἀνάγκης ὄντος ἐπικειμένης βίας οὐ ταύσης, πάλιν προσῆλθε, διὰ τὸ σιγᾶν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα. ἀλλ' ὅμως ὁ Παῦλος καὶ ἀνάγκην ὄντα ὁρᾷ, ἀπαίρει, καὶ τὸ πρᾶγμα ἀφροσύνην καλεῖ, ἵνα μάθῃς αὐτοῦ τὸν ζῆλον καὶ τὸν φόβον καὶ τὸν πολλὸν ἀσφαλισμόν. καὶ γὰρ εἰ πάνυ, Ὁ λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ Κύριον, πεποίθησις, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. μὴ νομίσῃς, φησὶ, καθ' ὕλην με τοῦτο λέγειν. ὥστε διὰ τοῦτο αὐτὴν μάλιστα ἐπαινῶ καὶ θαυμάζω καὶ σοφώτατον καλῶ, ὅτι πρᾶγμα ἀφροσύνης εἶναι νομίσας τὸ ἑαυτὸν ἐγκωμιάζειν καὶ ἐπαινεῖν. εἰ γὰρ οὕτω ἀνάγκην οὖσαν ὁρᾷ, ἀφροσύνην τοῦτο καλεῖ, τίνος ἂν εἶεν συγγνώμης ἄξιοι, ποίας ἀπολογίας, Ⓜ μηδὲ ἀνάγκης οὔσης πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες μεγάλα, ἢ καὶ ἑτέρους λίαν καταναγκάζοντες; ταῦτ' οὖν εἰδότες, μὴ ἐπαινῶμεν τὰ λεγόμενα μόνον, ἀλλὰ καὶ μιμησώμεθα καὶ ζηλώσωμεν, καὶ τὴν κατορθωμένην ἐπιλαθανόμενοι, τῶν ἁμαρτημάτων ἀεὶ μνημονεύωμεν, ἵνα καὶ μετανοίᾳ δυνώμεθα, καὶ πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι, τὸ βραβεῖον λάβωμεν τῆς ἄνω κλήσεως, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιθ. ΤΗ ΠΡΟΤΕΡΑ ΣΥΝΑΞΕΙ ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗσίᾳ τῇ κατὰ Συναξὶς τοῦ ὑποκρίτου, ταύτην δὲ τῇ παλαιᾷ εἶπεν εἰς τὸν ἐξηγητὴν τοῦ Ἀποστόλου· Ὅτι ἡ πλὴν Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ τὰ ἑξῆς. πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην ἐγώ· καὶ διάκρισιν, ὅτι οὐκ ἀντέστησα ἐγώ, ἀλλ' οἰκτρὰ τὰ κατορθώματα.

χρώμων αὐτὴ προφητείαν, τοῦ μὴ ταῦτα πολέμους, τὰς νίκας ἀς ἐσίκησιν, οὐχ ὅπλοις χρώμενος, ἀλλὰ μὴ τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ δεόμενος, ἀλλὰ τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις τοῦτο τοῦτων εἶπεν. ὅπου γὰρ ἔμελλεν ἀφίσασθαι τῆς προστασίας, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐγκλείζειν ἑτέρῳ, τότε λοιπὸν ἐωάγκαζεν τὰ ἐγκώμια αὐτοῦ διεξελθεῖν, καὶ ταῦτα ὑφαμιλλώμενος. καὶ κα-
a. Βασ ιζ α. λέσας Δαυὶδ δήμου ἀπόμαζα, πρότερος καὶ τοῦ Σαοὺλ, οὕτω πως φησίν· Ἰδοὺ ἥκουσα τῆς φωνῆς ὑμῶν, ἣ ἐβασίλευσα ἐφ' ὑμᾶς βασιλέα. καὶ ἐγὼ ἰδοὺ διάκειμαι ἐνώπιον ὑμῶν ἐκ νεότητός μου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ μαρτύρομαι. ἀποκρίθητε κατ' ἐμοῦ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ἐνώπιον χριστοῦ αὐτοῦ· μόχθον τίνος ὑμῶν εἴληφα; ἢ ὄνον τίνος εἴληφα; ἢ μή τινα ὑμῶν κατεδυνάστευσα; ἢ μή τινα ἐξεπίασα ὑμῶν; ἢ ἐκ χειρός τινος ὑμῶν εἴληφα ἐξίλασμα ἢ ὑποδήματα, καὶ ἀποκρίνατε τοῦ ὀφθαλμοῦ μου εἰς αὐτά; εἴπατε κατ' ἐμοῦ, καὶ ἀποδώσω ὑμῖν. καὶ ποῖα ἰσχὺν ἀνάγκην ταῦτα λέγει, φησί; πολλὴν καὶ μεγάλην. ὅπου γὰρ ἀρχὴν ἔμελλεν εἰσάγειν αὐθις Δαυὶδ, ἐν τῇ καθ' ἑαυτὸν ἀπολογίᾳ διδάξαι βουλόμενος ἑκάστοτε πῶς προίστασθαι δεῖ καὶ τὴν κλῆσιν τὴν ἀρχομένου, αὐθις τοῦ ὑποκύπτειν μάρτυρας αὐτῷ τὰς φιλοσοφίας προσάγει· καὶ οὐ ποιεῖ τοῦτο εἰ τῷ καιρῷ τῆς ἀρχῆς, ἵνα μή τις εἴπῃ, ὅτι διδάσκειν αὐτὸν καὶ φοβούμενοι, τὰ μὴ ὄντα ἐμαρτύρησαν· ἀλλ' ὅτι παρελύθη τὰ τῆς δημαγωγίας, καὶ εἰς ἑτέρους μετῆκε τὰ τῆς προστασίας, καὶ κίνδυνος ὁπόταν ἐν τῷ κατηρεμοῦντι λοιπὸν, τότε δικάζειν πρὸς αὐτούς. καίτοι γε εἰ ἑτέρός τις ἐν, ἐμεμψιμοίρησεν ἂν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ οὐκ ἂν ἠθέλησε τὰ ἀρχοντα τὰ μετ' αὐτὸν ὑπεύθυνα γενέσθαι καὶ μέτοικον, οὐ δηλονότι μετοικήσειν ἢ μένον, ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτὸς ἐπαινῆται μᾶλλον. καὶ γὰρ ἴσθμα τοῦτο δεινὸν τοῖς ἀρχουσιν ἔστι· τὸν μετ' αὐτοὺς ὅπως τὴν ἀρχὴν ἀρχόμενος θήσονται φαύλως εἰ καὶ πονηρούς. αἴτιον γὰρ γνήσιον τυχεῖν ὄντας, λαμπροτέρους αὐτοὺς φανῆναι τοῖς, τῶν δεδοξασμένων τὴν ἀρχὴν οὐκ ὄντων τοιούτων· ἢ τι σκαιοὶ καὶ διεφθαρμένοι, ἀπολογίαν τῆς οἰκείας ἔσεσθαι πονηρίας τοῦ μὴ ταῦτα ἄρχοντος τὴν κακίαν. ἀλλ' οὐχ ὁ μακάριος οὗτος τοιοῦτος· ἀλλ' ἠβούλετο καὶ ἤυχετο καὶ ἐπιθυμεῖ πολλῷ βελτίονος αὐτοῦ ἀπολαῦσαι τῆς προστασίας· οὕτω φιλότεκνος ἦν, οὕτω φθόνου καθαρός, οὕτω χειροδεξίας ἀπηλλαγμένος. καίτοι ἐν μόνον εἴχετο, τῶν δυσχερῶν τὴν σωτηρίαν. ἀφ' οὗ τοῦτο ἦν τὰ ἄρχοντα αὐθις ἐν τῇ καθ' ἑαυτὸν ἐρρύθμιζεν ἀπολογίᾳ. ὅπου γὰρ ὃ μὲν καλέσας τὰ βασιλέα ἦν ἐφ', ὑπόκρισις ἦν ἡ μέτοικος καὶ ἀδωροδόκητος, καὶ μηδένα βιάζομενος μηδὲ ἀδικοῦσα μηδὲ πλεονέκτουσα, φορτικὴ ἦν καὶ ἐπαχθὴς τῷ μέλλοντι ταῦτα ἀκούειν, ὃ γε σιγήσας πάλιν προσθεὶς τὸ δήμου εἶπεν, ὁπόσα τῆς ἀπολογίας προσήκοντα ἀμφότερα ταῦτα κατόρθωσε, καὶ ἑκάστοτε ἐδίδαξεν ὁποίους εἰ χρὴ
Δαυὶδ βασιλεύοντα, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ διδάσκειν ἐπαθεῖν ἔφυγε. καὶ δικαίως μὲν γὰρ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀγωνίζεσθαι παιδεύει ἕκαστος, καὶ πῶς χρὴ τὸν ἀρχόμενον ἐπιμελεῖσθαι χρή. σὺ δέ μοι σκόπει πῶς μὴ ἀκριβείας ἀπάσης καθαρὸν ἑαυτὸν ἔδειξε λημμάτων. οὐδὲ γὰρ εἶπε, μή τινος ὑμῶν ἔλαβον; μὴ χρυσίον; ἀλλ', ὃ πολλοῦ δεῖ πλείονα ἴσως, μή τι ὑποδημά, φησίν; εἶπα καὶ ἑτέρων ἑαυτῷ πολλὰ ἡμῖν ἐδίλωσαν ἀρετάς. ὅπου γὰρ πολλοὶ τῶν ἀρχόντων, ὅταν μὴ κλέπτωσιν, ὑπόκρισίς εἰσι καὶ μέτοικοι καὶ προσποιοῦνται, οὐκ εἴκοθεν, ἀλλὰ δηλονότι τὸν δυσκόλως τῶν χλεμμάτων ἀφιεμένων τὸν πρόρρησιν· ὁ γὰρ ἀδωροδόκητος, φορτικὸς ἐκποδὼν ἦν, οὐδὲ αὖθις πάλιν οἴκοθεν, ἀλλ' ὑπὸ λιμὸς χειροδεξίας καὶ τοῦ καθαροῦ λημμάτων εἶ· ἀμφότερα γὰρ οὐκ ἂν ἦν ῥᾳδίως συνελθόντα εἰς ἕνα, διὸ βουλόμενος ὁ ἄγιος εἶναι, ὅπερ ἀμφοτέρων ἀφειλήφει, καὶ λημμάτων ἐχρῆτο καὶ ὀργῆς, εἶπεν, μή μόχθον τινὸς ὑμῶν εἴληφα; οὐκ ἐσίγησαν, ἀλλ' ἐπῆγαγον, ἢ κατεδυνάστευσά τινα ὑμῶν, ἢ ἐξεπίασα; τοιοῦτόν ἐστι· οὐδεὶς δὲ ἔχει τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἔλαβον μόνον· ὅπου γὰρ οὐκ ἔλαβον, φορτικὸς ἐλογιζόμην καὶ ἐπαχθὴς καὶ ὠμὸς καὶ ἄγριος. ἀφ' οὗ τοῦτ' ἔλεγεν, ἢ κατεδυνάστευσά τινα ὑμῶν; τί οὖν ἔφησαν;

Οὔτε

νει λέγων· Ὁ τὸν πρῶτα ποιήσαντα, λέγετε ὅτι ἀγαθοῖς δούλοις ἔσμεν· ἐξ ὧν τῆς τοῦ φαυ- Ανακ. ε.
σαίου καθαιρεθείσης, καὶ τελοῦντος αὐτῷ προσῆκεν. ὥσπερ γὰρ τοῦτον ἡ μνήμη τῶν ἁμαρτη- Ανακ. ια.
μάτων ἐξαλείφουσιν, οὕτως ἐκεῖνον ἡ μνήμη τῶν κατορθωμάτων ἀπώλεσεν. καὶ Ιουδαίοις ὁ Ησ. μγ. κα.
Θεὸς τὰ αὐτὰ δὴ ταῦτα καθαιρεῖ, λέγων οὕτως· Ἐγώ εἰμι αὐτὸς ὁ ἐξαλείφων τὰς ἀμαρ-
τίας σου, καὶ οὐ μὴ μνησθῶ· σὺ δὲ μνήσθητι. τοιοῦτον τῶν ἀποστόλων ὁ ἦθος ἐστί, τοιοῦτον τῶν
προφητῶν καὶ τῶν δικαίων ἀπάντων. ὁ γοῦν Δαβὶδ τῆς μὲν ἁμαρτίας τῆς ἑαυτοῦ συνεχῶς
χ. μέμνηται. ἐμέμνητο, τῶν δὲ κατορθωμάτων οὐδαμοῦ, πλὴν εἴ ποτε κατεπαναγκάσθη. ἔτι γοῦν ὁ
βαρβαρικὸς ἐκεῖνος πόλεμος τὴν Ιουδαίαν κατέλαβε, καὶ πάντα κινδύνων ἦν μεστά, νέ-
ος ὢν ἔτι καὶ πολέμων ἄπειρος, καταλιπὼν τὰ πρόβατα, καὶ εἰς τὴν παράταξιν ἐλθών,
πάντας κατοπτεύσας βλέπων καὶ διεδιόδας καὶ τρέμοντας, σοβεῖν ἔπαγεν δι' ὀθνείου, δεδοι-
κὼς μὴ ἐγγύτερος τοῦ οἰκείου παπαπεινωμένους ὁρῶν· ἀλλὰ τῇ πίστει πάντα τὰ βλεπόμε-
να ὑπερβάς, καὶ πρὸς τὴν βασιλέα τῶν οὐρανῶν ἰδών, καὶ πολλῆς ἑαυτὸν ἐμπλήσας προ-
θυμίας, προσῆλθε τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, ἐπαγγελλόμενος ἀπαλλάσειν αὐτοὺς α. Βασ. κ.
τοῦ κατέχοντος κινδύνου. ὡς ἂν ἐξέλοιτο τοὺς εἰρημένους ἀδελφοὺς (τὰ γὰρ ἑώρων ἤδη
αὐτὸν ἀλείφοντα Θεοῦ, σοβεῖν δ' ἤρξαντο ψυχῇ τε γλυκείᾳ ἐκείνῳ καὶ ἀγαπομένῳ καὶ πολλῆς γέ-
μουσαν φιλοσοφίας) καταλιπὼν ἐκείνους, πρὸς ἑτέρους ἀπῆλθεν. ὡς ἂν πρὸς τὴν βασιλέα
αὐτὸν εἰσήγαγεν, καὶ εὕρει αὐτὸν ἀποτεθηκότα τὴν δίαιταν, προέτεινεν αὐτῷ ἀμφίεσιν ὃ φρό-
χ. δὲ ἀ- νημα, ὅτω λέγει· Μὴ συμπεσέτω ἡ καρδία τῷ κυρίου μου" ἐπ' αὐτῷ, ὅτι ὁ δοῦλός σου πο- α. Βασ. ιζ. λε.
πάτημα. ρεύσεται καὶ πολεμήσει μετὰ τοῦ ἀλλοφύλου τούτου. ὅπερ ἂν ἐκεῖνος ἠπίστει λέγων, Οὐ δυνήσῃ
παρελθεῖν, σὺ παιδάριον εἶ, αὐτὸς ἂν ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐκ νεότητος αὐτοῦ, ἐν ἀποδείᾳ
ὧν λοιπὸν ὁ Δαβὶδ, ἀναγκάζεται τὰ οἰκεῖα διηγεῖσθαι ἐγκώμια. ὅτι γὰρ οὐκ ἐβούλετο,
ἀλλὰ τῶν προτέρων ἔδειξεν, οὔτε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς εἶπεν ἃ τῶν αὐτοῦ κατορθωμάτων,
ὅτι πρὸς τοῦ γραπτῶς, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς αὐτὸν τὸν βασιλέα, ἵνα εἰδῇ αὐτὸν ἀπιστοῦντα
καὶ ἀγωνιῶντα καὶ κωλύοντα τὴν ἔφοδον τὴν καθ' ἑκείνου. εἰ γὰρ ἤθελε προέξαι λοιπόν; σιγῆσαι
τὰ ἐγκώμια; ἀλλ' οὐκ ἂν ἐπέτρεψεν ἀπελθεῖν, οὐδὲ ἀπαλλάξαι τῶν κατεχόντων κινδύ-
νων. Διὰ τοῦτο σιγήσας ἐνταῦθα ἔδει, ὅπερ ὁ καιρὸς εἰδὼς κατεπαναγκάζοντα εἰπεῖν, οὐκ
χ. δὲ βασιλέα ἐπὶ σιγᾷ, ἀλλὰ φησὶ πρὸς αὐτόν· Ποιμαίνων ἦμην ὁ δοῦλός σου ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ πατρός α. Βασ. ιζ. λδ.
μου· ἔστιν ὅτε ἦρχον λέων ἢ ἄρκτος, καὶ ἐλάμβανε πρόβατον ἐκ τῆς ἀγέλης, ἐξηρχόμην
κατόπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξον αὐτὸν, καὶ ἐξέσπασον ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἐκρατούμην τοῦ
χ. ἐπίσπαν. Φαρύγγος αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτων αὐτὸν, καὶ λέοντα δὲ τὸν ἄρκτον ἔτυπτεν ὁ δοῦλός σου· καὶ
ἔσται ὁ ἀλλόφυλος οὗτος καὶ ἀπερίτμητος, ὡς ἑνὸς τούτων. ὁρᾷς πῶς ἐδίλωσε πίστιν ἔσχεν εἰ-
πὼν τὰ οἰκεῖα κατορθώματα; τότε δή, τότε θαρρήσας ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ἐκέλευσεν ἀπέρ-
χεσθαι. καὶ ἀπῆλθε, καὶ προσετάξατο, καὶ εὐόδωσεν. Εἰ δὲ μὴ τὰ ἐγκώμια εἶπεν, οὐκ ἂν
αὐτῷ τὸν μονομαχίαν ἐκείνην ἐπίστευσεν ὁ βασιλεύς· μὴ πιστεύσας δὲ, οὐκ ἂν ἀφῆκεν
αὐτὸν εἰς τὴν παράταξιν ἀπελθεῖν· μὴ ἀφεὶς δὲ, διεκώλυσεν ἂν ὁ κατόρθωμα· τοῦ δὲ
κατορθώματος κωλυθέντος, οὔτε ὁ Θεὸς ἂν ἐδοξάσθη τότε, οὔτε ἡ πόλις τῶν ἐπικειμένων
ἀπηλλάγη κινδύνων. ἵν' οὖν μὴ τοσαῦτα γένηται ἄτοπα, μηδὲ οἰκονομίας μέγεθος
κωλυθῇ τοσοῦτον, ἀναγκάσθη τοὺς οἰκείους ἀθλους εἰπεῖν ὁ Δαβίδ. [ὥσπερ γὰρ σιγᾶν
ἴσασιν, οὕτω μιᾶς οὔσης ἀνάγκης, οὕτω καὶ λέγειν ἐπίστανται, ἐπιδεῖν πολλῷ ἴδιον βίαν ἐπι-
κειμένην.]

Οὐκ ἐπὶ τούτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ Σαμουὴλ ὁ αὐτὸς τοῦτο γεγονὼς ἴδοις ἄν.
χ. περικα- καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔστη τοσαῦτα πρεσβεύσας τῷ δήμου τῶν Ιουδαίων οὕτως, ὡς ὁ Θεὸς" ἤθελε, καὶ
λέσατο. μηδὲν μηδέποτε μέγα παρ' ἑαυτῷ φρονήσαντος, καίτοι πολλὰ ἔχων, εἴπερ ἐβούλετο
λέγειν, τὸν ἐκ προφητικῆς ἀξιώσεως, τὸν ἐν τῷ ναῷ διατελοῦντα, τὸν ἐκ παρ-

γενόμενον

Τοιοῦτοι γὰρ τῶν ἁγίων ὁ ζῆλος. Εἰ μὲν γὰρ ἔξεστιν φαῦλον, ἐκπομπεύειν αὐτὸ, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν θριαμβεύειν καὶ πᾶσι ποιεῖν καταδηλον· εἰ δέ τι χρηστὸν καὶ μέγα, ἀποκρύπτειν καὶ λήθην παραπέμπειν. αὐτὸς γοῦν οὗτος ὁ ἅγιος τὰ μὲν ἁμαρτήματα καὶ μυρίους βιαζομένου ζυνεχῶς ἔτρεφε καὶ ἐξεπόμπευε, τὸν μὲν λέγων, Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· τὸν δὲ λέγων, χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν τὸν πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν. ἀλλ' ἐλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ. καὶ πάλιν, Ἐμοὶ τοῦ πάντων ἁγίων ἐλαχιστοτέρῳ παντὶ τούτῳ ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη; οὕτως ἐπὶ τῆς σωτηρίας, δι' ἧς ἐσώθη, ἄξιος εἶναι φησιν. Εἰπὼν δέ, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ, ἄκουσον καὶ ὅπως πάλιν αἰτίαν τοῦτο λέγει. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. ὃ δὲ λέγει, τοῦτο ἐστιν· οὐ διὰ τὴν ἀξίαν μετάθεσιν τοῦ βίου ἐλεήθην, μὴ τοῦτο νομίσῃς· ἀλλ' ἵνα μηδεὶς ἀπογνῷ τῶν ἐν κακίᾳ βεβιωκότων, μηδὲ τῶν τῷ Χριστῷ πολεμησάντων, ἀλλὰ πάντων ἔχατον, ἂν μόνον ἐπὶ τοῖς ἐπ' ἐσχάτου οὕτω πολίτευσε τῷ Χριστῷ, σωθῆναι ὁρᾷς. καὶ ὁ μὲν Χριστὸς φησιν, ὅτι Σκῦλα ἁρπάσαι τοῦ βασιλέως τοῦ ἰσχυροῦ βασιλεύσαντος ἐπὶ τῆς γῆς· οὗτος δὲ ὁ ἐν οὐρανοῖς ἐστὶν ὁ τὰ ἐγκώμια ἐκείνων φυσῶν, μόνον ταπεινοῦν ἑαυτὸν μὴ τοσαύτην προθυμίαν, τοσοῦτον τῶν ἁμαρτωλῶν ἑαυτὸν καλῶν, καὶ ὅλως τοῦτο ἐλεῆσαι λέγων, ἵνα μηδεὶς τῶν καθ' ἑκάστην ἐλπιζόντων κακίαν ἀπογνῷ τῆς οἰκείας σωτηρίας, πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἡμερότητα βλέπων. τὰ μὲν οὖν ἁμαρτήματα, καὶ μηδεμιᾶς οὔσης ἀνάγκης, ἐκπομπεύει καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς αὐτῶν πάσαις, σπλιτθύων δὲ δῆλα ποιῶν οὐχὶ τοῖς τότε μόνον ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς μὴ ζῶσι τότε ἐσομένοις πᾶσι τὰ ὑπ' ἐγκώμια, καὶ ἀνάγκην οὖσαν ὁρῶν, ὅμως οὐκ ἠσχύνθη καὶ αἰσθέσθαι διηγήσασθαι. καὶ τοῦτο δῆλον μέν, ἐξ ὧν μυρίακις ἀφεσσόμενον τὸ πρᾶγμα ἐκάλεσε, δῆλον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χρόνου παντός, οὐ τέσσαρσι τισὶν ἔτεσι δὲ καὶ δέκα ἐπικαλυπτόμενον ἐκάλυψεν. οὐ γὰρ δὴ τότε, οὐδὲ πρὸ δύο καὶ τριῶν καὶ δέκα ἐτῶν, ἀλλὰ πολλῷ πλείονι χρόνῳ αὐτὸν ἐσφαλώς. διὰ τοῦτο καὶ τοῖς χρόνοις αὐτοῖς πίθησιν οὕτω λέγων· Οἶδα ἄνθρωπον πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων ἁρπαγέντα ἕως τρίτου οὐρανοῦ· ἵνα σὺ μάθῃς, ὅτι οὐκ ἀπὸ τοῦδε τότε ἐφθέγξατο, εἰ μὴ πολλῷ εἶδεν αἰσχίονα ὑστερεῖσθαι. εἰ γὰρ ἐβούλετο τοὺς οἰκείους ἑταίρους διεξιέναι, ἀθρόως ἂν αὐτοῖς εἶπεν, ὅτι εἶδεν, ἢ τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ ἔτει. νυνὶ δὲ ἔτη δεκατέσσαρα σκαρτέρησε καὶ ἐσίγησε καὶ πρὸς οὐδένα ἐλάλησε, ἀλλὰ πρὸς Κορινθίους μόνον. καὶ πέντε ἴσως τοὺς ψευδαποστόλους εἶδεν ὑστέρους, δείκνυσι δῆλα ἀπ' αὐτοῦ ἐφθέγξατο, εἰ μὴ τοσαύτην εἶχε διαφορὰν τοῖς μαθηταῖς ἡμερότητα. ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς οὕτως, ἀλλὰ τοὐναντίον ἅπαν ποιοῦμεν. τῶν μὲν ἁμαρτημάτων οὐδὲ μίαν μεμνήμεθα ἡμέραν, ἀλλὰ κἂν ἑτέρων μεταθέντων ἀκούσωμεν, ἀγανακτοῦμεν, δυσχεραίνομεν, ὕβριν τὸ πρᾶγμα λογιζόμενα, μυρίας αὐτοῦ πλυνόμεν λοιδορίας. εἰ δέ τι μικρὸν ἐργασάμεθα ἀγαθόν, τοῦτο ζυνεχῶς τρέφομεν, καὶ τοῖς μεμνημένοις αὐτοῦ χάριν ἴσμεν, καὶ φίλους τοῦτον τοιούτους εἶναι νομίζομεν. καίτοιγε ὁ Χριστὸς τὸ ἑαυτοῦ ἐπέταξε, καταρθωμάτων μὲν ἀπολελῆσθαι, ἁμαρτημάτων δὲ μεμνῆσθαι. καὶ τοῦτο δῆλον μὲν ἡμῖν ἐποίησε καὶ δι' ὧν τοῖς μαθηταῖς ἐπέτη-

χ. ἔδει

α. Τιμ. α. ιε. κε.

χ. αἰσχύνη

α. Κορ. ιε. α.

Ἐφεσ. γ. η.

α. Τιμ. α. ιε.

Πρὸξ. θ. ιε.

α. Κορ. ιβ. β.

χ. ἠμφιάσθαι

χ. αὐχῶ

λίους καλῆ, οὕτω λέγων· Οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι C. Κορ. ια. ιγ.
Εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. καὶ οὐ θαυμαστόν· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται Εἰς
ἄγγελον φωτός. οὐ μέγα οὖν, Εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαι-
οσύνης. ἐπεὶ οὖν οὗτοι μυείας δυσχερεῖς κατ' αὐτοῦ διαβολὰς, ὡς μαθητὰς ἐδέξαντο, οὐ
5 τοῦ προφάσεσι τοῦτο αὐτοῦ πείθοντες ἀδικεῖν· ἔχω δόξαν, δυσαγκάζεται λοιπὸν Εἰς δίκην
τῶν οἰκείων ἐγκωμίων ἐμπεσεῖν· οὐδὲ γὰρ ἴσως ὁ στυγνὸς λοιπὸν ἀσφαλής. ἐπεὶ οὖν μέλλει
σοὶ οἰκείους ἄθλους ἡμῖν ἐξηγεῖσθαι, καὶ ὡς ἀποκαλύψεις, ἃς εἶδε, καὶ σοὶ μόχθους, ὧς ἐμά-
θησι, βουλόμενος δόξαι πᾶσιν, ὅτι ἄκων καὶ βιαζόμενος τοῦτο ποιῶ, καὶ δυσάγκλιτος οὖσα ὀργῆς,
ὅμως ἀφροσύνης ἄκρον παράγμα ἐκάλεσεν, οὕτως Εἰ ποτὲ· Ὀφελον ἀνείχεσθέ μου μικρὸν
10 τῆ ἀφροσύνη. μέλλω, φησὶ, παράγμα δύσκολον ποιῶ, καὶ ἐμαυτὸν ἐγκωμιάζων καὶ ἑαυτὸν
ψέγων· ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τοῦτον αἴτιος, ἀλλὰ Εἰς τοιαύτην με ἀνάγκην ἐμβάλοντες. Διὰ
τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς ἀνασχέσθαι, καὶ εἰκότως ταῦτα τοῦ αὐτοῦ λογίσασθαι. καὶ ὄφελον τοῦ Παύ-
λου ζωώσαι. Εἰ ποτὲ, ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρὸν τῆ ἀφροσύνη· ἀλλὰ καὶ ἀνείχεσθέ μου
ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ, οὐκ εὐθέως ἦλθεν ἐπὶ τοῦ δίκην τῶν ἐγκωμίων, ἀλλὰ με-
15 τὰ ξὺ πάλιν σοφὰς ῥήματα, οὕτω τοῦ φησὶ· Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· β. Κορ. ια. ιϛ.
Εἰ δὲ μήγε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με. καὶ οὐδὲ οὕτως ἦλθε τῆς δίκης, ἀλλὰ πά-
λιν ἐπάγει καὶ λέγει· Ὁ λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ Κύριον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑ- β. Κορ. ια. ιζ.
ποστάσει τῆς καυχήσεως. καὶ οὐδὲ μετὰ ταῦτα τὰ ῥήματα ἐπέλιπεν καθῆκεν, ἀλλὰ πά-
λιν ὁρμήσας αἰσχύνεται καὶ φησιν, Ἐπειδὴ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τοῦ σάρκα, κἀγὼ καυχή- β. Κορ. ια. ιη.
20 σομαι. ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες. Εἶτα πάλιν δυσωδύνως ἐχόμενος,
καὶ ἕτερα ἴσως Εἰ ποτὲ, πάλιν ἐπάγει· Εἰ δὲ οὐ τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ β. Κορ. ια. κα.
κἀγώ. καὶ τότε μόλις μετὰ πολλὴν παρεμβάσεως κατεπέλιπεν τὸν διηγήσεως τῶν
ἐγκωμίων. καὶ καθάπερ ἵππους χρημάτων ἀποτόμως ἀναβαίνειν μέλλων, ὁρμᾷ μὲν ὡς ἀναβή-
σεσθαι μέλλων, ὃ δὲ βάθος ἰδὼν ταρσῶν καὶ συστέλλεται, Εἶτα δὲ ὅπισθεν τὸν ὀρθὸν σφε-
25 δρότερον δυσαγκάζοντα, πάλιν ὀπισχωρεῖ, καὶ ὃ αὖθις τοῦτο παθὼν, καὶ τὸν δυσκινήτου
μένους καὶ τὸν βίαν, ἵσταται ὅπου πολὺ χρεμπτίζων ὅπου τῶν χείλεσι τῆς φαρέτρης, ὅπως πα-
ρασθαρρύνας ἑαυτὸν καταπολμήσῃ· ὅπως ὁ μακάριος Παῦλος, καθάπερ ὅπου χρημάτων
ἴσως μέλλων ἑαυτὸν ἀφιέναι, τῶν οἰκείων ἐγκωμίων τὸν διηγήσει, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ τρὶς καὶ
πολλάκις δυσωδύνεται, ὅτε λέγων· ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρὸν τῆ ἀφροσύνῃ. καὶ πάλιν,
30 Μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· Εἰ δὲ μήγε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με. καὶ, ὁ λαλῶ, οὐ β. Κορ. ια. ιϛ.
λαλῶ κατὰ Κύριον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. καὶ
πάλιν, Ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι. ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν β. Κορ. ια. ιη.
ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες. καὶ πάλιν, Εἰ δὲ οὐ τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κα.
κἀγώ. καὶ μυριάκις ἑαυτὸν ἄφρονα καλέσας καὶ αἰσχυνόμενος, τότε μόλις ἐτόλμησεν ἐλθεῖν Εἰς
35 τοῦ ἐπαίνους τοὺς ἑαυτῆς. Ἑβραῖοί εἰσι; κἀγώ· Ἰσραηλῖταί εἰσι; κἀγώ· σπέρμα Α- β. Κορ. ια. κβ.
βραάμ εἰσι; κἀγώ· Διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; κἀγώ. καὶ οὐδὲ οὕτως ἐπλήσθητο ἑαυ-
τῆς, ἀλλὰ πάλιν ἴσθησι τῶν προσθήσουν οὕτως ἐπάγων· Παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ
ἐγώ. Εἰ οὐδὲ οὕτως ἔστη, ἀλλὰ μὴ ὃ διηγήσασθαι πρώτα αὐτοῦ τὰ ἐγκώμια, λέγει·
Γέγονα ἄφρων καυχώμενος· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ὥστε ἔλεγεν, ἐκείνων μοι λόγος οὐδεὶς β. Κορ. ιβ. ια.
40 ἴσως, Εἰ μὴ ὑμεῖς ἦτε ἐρρωμένοι, Εἰ μὴ πρέπει ἐπαθε μηδὲ ἐσαλεύεθε. καὶ γὰρ Εἰ
διαπεμπτὸς ἡμᾶς ἔλεγεν ἐκεῖνοι κακῶς, οὐδεμία μοι βλάβη διὰ τῆς ἐκείνου ἐπήρειας
κακηγορίας. ὅπου γε εἶδον ὃ ποιμένιον διαφθείροντα, τοὺς μαθητὰς ἀποπνίγοντας, κατα-
φέροντα φορτικοῦ πράγματος καὶ ἐπαχθοῦς, καὶ ἴσως ἀναγκάσθαι ἄφρονι γενέσθαι, τὰ ἐμαυτοῦ
λέγοντι ἐγκώμια δίκαιος καὶ τοῦ ὑμετέρου σωτηρίου.

Τοιούτου

νων οὐ πάρεσιν, οὐδὲ ὁρᾶται τοῖς ἡμετέροις ὀφθαλμοῖς ὁ Παῦλος· ἢ πῶς δυνατὸν φίλοι ℣ μὴ βλέπομεν; οὐδὲν γὰρ τοῦ ἔρωτος τούτου κώλυμα ℣. ἔξεστι γὰρ καὶ ἀπολῆται φίλοι, καὶ μὴ ὁρώμενοι ἀγαπᾶν, καὶ μάλιστα ὅταν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα τῆς ἀρετῆς ἐκείνου καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπομνήματα βλέπωμεν, ταῖς πόλεσι τῆς οἰκουμένης, τῆς ἀσεβείας τοῦ δράκοντος, τοῦ πονηροῦ βίου τοῦ ὅτι τὰ βέλτιστα μεταβολῶν, τῆς πλάνης τοῦ ἀπαλλάττων, τοὺς διαπεπτωκότας βωμοὺς, τοὺς ἀποκεκλεισμένους ναοὺς, τοῦ τῶν δαιμόνων σιγῶ. πόθεν γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς Παύλου γλώττης ἡ δύναμις ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἐμπεσοῦσα κατέβαλε, καὶ λαμπρὰν πόλιν τῆς ἀσεβείας αὐτῆς τὸ φλέγμα. ἔχομεν μὲν τῶν καταρθωμάτων καὶ ταῦτα καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων καὶ τοὺς ἁγίους, οἱ ℣ χαρακτῆρα τῆς μακαρίας ἐκείνης ψυχῆς ἀκριβῶς ἡμῖν ὑπογράφουσιν. ὡς οὖν αὐτοῦ τοῦ Παύλου ζηλωτάς γενώμεθα, πρόθυμοι καὶ συγκοινωνῆσαι, ὥστω μὲν τοῖς γεγραμμένοις, ἀναπτύξωμεν τὰ ἔνδον ἑρμηνεία, μάθωμεν τί ποτέ ἐστιν ὅπερ σήμερον ἔφαμεν λέγων· Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρὸν τῇ ἀφροσύνῃ· ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ. τί λέγεις, ὦ Παῦλε; ὁ χείλιων τοῖς μαθηταῖς ὑπὲρ σοφίας ἐπιτρέψῃ τοιαῦτα; τοῦτ' ἔστιν, ὁ λέγων, Ὁ λόγος ὑμῶν πρώτοις ὑπὲρ χάριτος, ἄλλο τι ἢ τρυμμός, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐπὶ ἑκάστῳ ἀποκείσεσθαι ὁ πᾶσιν ἐπάδομεν ῥυθμός, ἵνα σοφίας πληρωθῶσι πνευματικῆς, αὐτὸς λέγεις, ὅτι εἴθε ἀνείχεσθέ μου μικρὸν τῆς ἀνοίας; οὐκ ἔρχεσι σοι τὸ φθέγξασθαι πάφεσιμώης ῥῆμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο μαθητὰς τοῦτον ἐκφέρεις; καὶ οὐκ εἰς τοῦτο μαθητὰς ἐκφέρεις μόνον, ἀλλὰ ἐπὶ τοῖς μὴ τοῦτα πᾶσι γινομένοις ἀνιᾷ θεσπέσιος Παῦλος τῆς ὑπερβολῆς τοῦτο δήλον πῶς; ὁρᾶτε πῶς οὐχ ἁπλῶς δεῖ προσέχειν τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἕκαστον εἰσχωρεῖν ἀκριβῶς; τοῦτο μὲν γὰρ ἁπλῶς μὴ ἀναγινωσκόμενον εἰσάγεται τοῖς ἀκροαταῖς, ἐρθιπηδᾷ ἡ πολλὴ διάνοια τοῦ Παύλου τὴν σοφίαν, μεγάλην τὴν ζωήν, ἅπαντα τὴν κηδεμονίαν. τί ποτ' οὖν ὅτι τὸ λεγόμενον; ψευδαπόστολοι πολλοὶ ἦσαν κατὰ τῶν Κορινθίων διαφθείροντες αὐτοὺς, καταγελῶντες τοῦ Παύλου, ὑποπτεύοντες αὐτοῦ τὴν δίξαν, ἵνα κατὰ τοῖς μαθηταῖς εἶχεν, εἰς ἐρωτικὴν αὐτοὺς σκώπτοντες, ὡς ἀλάζονος καταγελῶντες. τοὺς τοιούτους καὶ ὁ Παῦλος πολλαχοῦ τῆς ἐπιστολῆς φαίνεται. καὶ γὰρ ὅταν λέγῃ, Οὐκ ἐσμὲν ὥσπερ οἱ λοιποὶ, καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· καὶ πάλιν εἶπών, Ἀδαρῆ ὑμῖν ἐμαυτὸν ἐτήρησα, καὶ ὑπερόμενος παράπαν τοῦτον ἀκίνητον διατηρήσας νόμον (Ἔστι γάρ; φησιν, ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοὶ, ὅτι ἡ καύχησίς μου αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς τοὺς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας) εἰς τὴν τῆς αἰτίας ἐπαγωγὴν ἦλθε τοῦ μισεῖσθαι ἐκείνους οὕτως εἰπών· Διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ Θεὸς οἶδεν. ἀλλ' ὁ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν ζηλούντων ἀφορμήν. καὶ αἰωτέρω ἢ τούτων παρακαλῶ τοῦ μαθητὰς μὴ καταζῆσαι αὐτοὺς εἰς ἀνάγκην τοῦ τὴν οἰκείαν ὑπερδίξαι δύναμιν ἀνῶς, οὕτωσί λέγων· Δέομαι ἵνα ὃ μὴ παρῶν θαρρήσαι τῇ πεποιθήσει, ταύτῃ λογίζομαι τολμήσαι τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας. ἀλλοὶ γὰρ ὅτι, περὶ ὧν ταῦτά φησιν, εἰς εἰρωνείαν αὐτοὶ διαβαλλόντες, οὕτως ἔλεγον, ὅτι αἱ μὲν ἐπιστολαὶ Παύλου πολλὴν ἔχουσιν ὄγκον καὶ ῥημάτων ἐπιρροιαν, αὐτὸς δὲ οὐδαμινὸς καὶ ἀπειρόλογος. ἐπειδὴ γοῦν ἐνταῦθα παρελήφθη, οὐκοῦν ἄξιος φαίνεται λόγου· ὅπερ οὖν καὶ αὐτὸ πάλιν ἐμφαίνων ἔλεγε, Ἵνα δὴ μὴ δόξω ὡς δῆθεν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. ὅτι αἱ μὲν ἐπιστολαὶ, φησι, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραὶ, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς, καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. εἶτα αὐτοῖς ἐγκαλῶν τοῖς Κορινθίοις τοῖς διαπεπτωκόσι, φησὶν· Ἡ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἐμαυτὸν ταπεινῶν, ἵν' ὑμεῖς ὑψωθῆτε; καὶ ἀποδυόμενος ἢ δὲ ἔγκλημα αὐτὸ ἐκεῖνο, πάλιν λέγει· Οὐ οἷοί ἐσμεν δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ. ἐπεὶ οὖν πολλοὶ ἦσαν ψευδαπόστολοι, οὓς καὶ ἐργάζεσθαι δόλους

λέγει

χαὶ ἐρχόμθα, ϗ μιμνησθώμθ μ᾽ ἀκριβείας ἅπαντα τὰ εἰρημένα· ϗ τοσοῦτο τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐκείνῳ μου τῷ εἰκόνα διατηρῆτε διηνεκῶς, καθ᾽ ἣν εἶπον σὺν πάσῃ τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν ἱερῶν ἐσόμθα τῆς βίκτηρίου οἴκου, ταύτην ὅπως τῆς ψυχῆς ἀναπληρώσωμεν τῷ χενώματι, ὡς ὅπως τοῦ σώματος ἡ κρίσις. ἀν γὰρ τοῦτο ὧμεν διηνεκῶς μεμνημένοι, ζωοποιούμθα ἀποτιπτόμθα λογισμῶν, καθαιρούμθα μ᾽ δυσωπούμθα τὰς δίκας ὅπως πλῆν, πολλῷ ὑπερασπίσασθαι τῆς Θεοῦ τῷ παῤῥησίας, ϗ τῆς βασιλείας ταῖς οὐρανῶν ὅπως τυχεῖν, χάριτι ϗ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα ϗ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. π. ΕΙΣ ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΡΗΤΟΝ, ΟΦΕΛΟΝ. Κορ. ια.

"ἀμείχαθέ μου μικρὸν" τῇ ἀφεσούσῃ.

χ. ἰῶν χαθ᾽ χ. τ᾽ ἀφεσούσαν.

Παῦλε μ᾽ φιλαῦ τοὺ ἁγίους, μάλιστα ὁ μακάριον Παῦλον, ὁ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸν σάλπιγγα τὸν οὐρανίων, ὁ νυμφαγωγὸν τοῦ Χριστοῦ. τοῦτο ὁ εἶπον, ϗ ὅτι ὠφείλομεν ἔρωτα ἔχειν, εἰς μέσον ἐξενέγκαι, ἵνα ϗ ὑμᾶς κινήσωμεν ποιῆσαι τὸ φίλτρον. οἱ μ᾽ γὰρ σωματικὸν ἔρωτα ἐρῶντες εἰκότως αἰσχύνονται ὁμολογῆσαι, ἀπὸ ϗ ἑαυτοὺς κατασχύνοντες, ϗ τοὺς ἀκούοντας βλασφημοῦντες· οἱ δ᾽ πνευματικὸν, μηδέποτε ὁμολογήσωσιν παυέσθωσαν. ϗ γὰρ ϗ ἑαυτοὺς ϗ τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσι διὰ τῆς καλῆς ταύτης ὁμολογίας. ἐκεῖνος μ᾽ γὰρ ὁ ἔρως, ἔγκλημα ἐστὶν ὁ ἔγκλημα. ἐκεῖνος μ᾽ πάσης ψυχῆς διαβολήν ἐστι, σῶμα ὁ ὠφέλειαν ψυχῆς ϗ ἀγαλλίαμα ϗ κόσμος ἄριστος. ἐκεῖνος εἰσάγει πόλεμον εἰς τὸν τῶν ἱερῶν διάνοιαν, ἐστὶ ϗ τὸ ὅπλα πόλεμον ἐκβάλλει, ϗ ὁ εἰρήνη πολλὴν τοῖς ἱερεῦσι καθίστησι. καὶ κεῖνος μ᾽ οὐδὲν ὄφελος ἔχει, ἀλλὰ ϗ πολλὴ ζημία χρημάτων ϗ δαπάνη βίου ἀνήκητος, ϗ ζωῆς διαφθορά, ϗ οἰκιῶν ὀλέκλησις διαφθορεά· ἐπιπολὺν ὁ πλοῦτος τῶν κατορθωμάτων, πολλὴ ἡ εὐσέβεια τῆς ἀρετῆς. τοιοῦτος ὁ τοῖς εἰρημένοις, ὁ μ᾽ σωμάτων δύμορφων ἐραστὴς, ϗ τοὺς τὰ λαμπρὰ τῶν ὄψεων κεχηνότες, διὰ ὧσπερ αἰχμάλωτοι ϗ δυστυχεῖς, οὐδὲν ἐκ τῆς ἐκείνων ἐπιθυμίας εἰς ἀπαλλαγὴν τῆς οἰκείας κερδαίνουσιν ἀμορφίας, ἀλλ᾽ ϗ αἰχμάλωτοι χρῶνται ϗ εἰδεχθέστεροι· ὅτι ὁ τῦ ἔρωτος τούτου τοιοῦτοι ἅπαν. ὁ γὰρ ψυχῆς ἀγάπας ἐρῶν ϗ δύμόρφου ϗ λαμπρᾶς ϗ σεμνοπρεποῦς, καὶ αὐτὸς αἰχμάλωτος ἢ ὲ δυστυχὴς, καὶ ἀπάντων αὐθεκτῶν ἄρχων, ἐμμένων τῷ ἔρωτι τῶν ἁγίων, ἀκριβῶς ἐστι τοιοῦτος, οἷος ὁ ἐρώμθνος. ϗ γὰρ ϗ ὅτο τῆς ὲ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἔργον, τὸ σῶμα μ᾽ ἄμορφον ϗ πεπηρωμένον μὴ δύνασθαι διορθοῦν, ψυχὴν ὁ αἰχμάλωτον ϗ δυστυχῆ δύνασθαι λαμπρᾶν ϗ σεμνοπρεπῆ ποιῆν. ἀπὸ γὰρ τῆς δύμορφίας τῆς ἐκείνου οὐδὲν μᾶλλον ἐγίνετο κέρδος· ἀπὸ ὁ τῦ κάλλους ἦν ταύτης ζοσαῦτα ἕξεσι καρπώσασθαι ἀγαθά, ὅσα εἰκὸς κεκλῆσθαι ὑπὸ ἐραστὴν ἔχοντα τὸν Θεόν. ταῦτ᾽ ἐκείνης τῆς δύμορφίας ϗ ὁ Δαβὶδ ἐν ψαλμοῖς ᾄδων, Ἄκουσον, φησὶ, θύγατερ, ϗ ἴδε, ϗ κλῖνον τὸ οὖς σου, ϗ ὑπολάθε τὸν λαόν σου ϗ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου, ϗ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου· κάλλος ἐνταῦθα λέγων ὁ τῆς ψυχῆς, ὅπερ δὴ ἀρετὴν ϗ ἀγάπην εἰώθασι καλεῖν. ἐπεὶ οὖν τοσοῦτόν ἐστι τὸ κέρδος τοῖς κεκτημένοις τῶν ἁγίων, κεκτημένοις τὸν ἔρωτος, ὲ φιλήσωμθν ὁ ἁγίου τοῦτον μὴ πολλῆς τῆς σπουδῆς. ἀν γὰρ εἰς τὴν ψυχὴν τὴν ἡμετέραν ὁ ἔρως εἰσέλθῃ ϗ φλέγα αἰτάλῃ λαμπρᾶν, καὶ ἀκηθώδης, καὶ λιθώδεις τι ϗ σκληρὸν ϗ ἀναίσθητον ἐν τοῖς λογισμοῖς εὕρῃ τοῖς ἡμετέροις, ὁ μ᾽ ἀνάλωσας, τὸ δ᾽ μαλάξας, βαθύδρυπτόν τινα ϗ λιπαρὸν ἄρουραν τὴν ἡμετέραν ἐργάσεται ψυχὴν, ϗ τοῦτο τὴν τῶν ἀγίων εὐφροσύνην καταβολὴν ὅτι πανδύδν. ὲ μή μοι λεγέτω τις, ὅτι

αὐτῶν. ὁρᾶς ὅτι οὐκ ἴσην ἡ δύσις; τοῦτο ὅτι γῆς, σκῆνα εὐθυμᾷ· τοῦτο ἀπόλλυται, σκεῦνα δημιοῦ· τοῦτο φθείρεται, σκεῦνα πάσης ἴσθι αἰωνίας ἀπωλείας. Διὰ τοῦτο καὶ περὶ τὴν θυρωτὴν τῆν οἴκων τῆν βυκτηείων ἔστησεν ὁ πάντας ἡμᾶς πατέρας ἡμετέρους, ἵνα ἡ ὡς θερμότατοι καὶ ἀπονιθερμότατοι αὐτὴ τῶν πιστῶν ἡ ὄψις περὶς ἐκαστοτε μήπω ἐγείρῃ τ' ἐλεημοσιώης. ὅταν γὰρ ἐστὴν χορὸς μεγάντων, συγκεκυφότων, ῥακία σεσυσκελπιθμένων, αἰχμώντων, ῥυπώντων, βακτηείας ἐχόντων, μόλις σπρίζαν δυναμθμένων, πολλάκις ἡ ἐν τοῖς ἰφθιμωτέροις ἐκκεκομμένων, ἡ ὅ σῶμα ὅλον ἀναπήρων, ἢς ὅτου λίθπος, ἢς ὅτου ἀδάμας, ὡς ἡ τ' ἡλικίας, ἡ τ' ἀσθενείας, ἡ τ' πηρώσεως, ἡ τ' πενίας, καὶ τ' ὑπαλοῦς τολῆς, καὶ πάντων ἁπλῶς περὶς συμπάθειαν ἐπικλώντων αὐτοῖς, ἀντιζῶσαι ἡ μβίαι περὶς ἅπαντα ταῦτα αἰσθόδος; διὰ ταῦτα περὶ τ' θυρῶν ἡμῶν ἐστήκασι πάντες λόγου δυνατώτεροι, διὰ τῆς ὄψεως ἐπιπαπτώμενοι, περὶς φιλανθρωπίαν ὅδ' εἰσιόντας ἐκκαλούμενοι. καθάπερ γὰρ χρυσᾶς εἰ ἐν ταῖς αὐλαῖς τῶν βυκτηείων οἴκων τετύμησαι, ἵνα ἡ μέλλοντες δύχεσθαι τῷ Θεῷ, περίτεροι ἀπονιψάμενοι τὰ χέρας, ὕστερος αὖτας εἰς δύχην αἰσταίνωσιν· οὕτω καὶ ὧδ' πάντας αὐτὰ πυλῶν καὶ χρυσῶν ἔστησαι ὁ πάντας περὶ τὴν θυρῶν ἵν', ὥσπερ ὕδατι τὰ χέρας ἀπονίπτομθμ, οὕτω φιλανθρωπίᾳ τὴν ψυχὴν ἀποσμήχοντες περίτεροι, οὕτως δύχώμεθα. οὐτὲ γὰρ οὕτως ὕδατος φύσις ἀποτίθησι κηλίδας σώματος, ὡς ἐλεημοσιώης δυνάμις ἀποσμήχ ῥύπτει ψυχῆς. ὥσπερ οὖν οὐ θεμιτὸς ἀνίπτοις χερσὶ εἰσελθεῖν εὔξασθαι, κἂν τοι ἔλαττον τὸ ἐγκλημα σκῆνος, οὕτω μὴ πω χωρὶς ἐλεημοσιώης ἐπ' δύχὴν ἔλθῃς πότε· κἂν τοι ἡ καθαρὰς πολλάκις ἔχοντες τὰ χέρας, ἀν μὴ περίτερον αὖτας ἀποπλυνώμθμ ὕδατι, οὐκ ἀναπεμπόμθμ εἰς εὐχὴν· τοσοῦτόν ἐστι ἡ συνήθεια. τοῦτο πάσχω δ' ἐπὶ τῆς ἐλεημοσιώης ποιῶμθμ. καὶ μηδεὶς ἑαυτοῖς ὦμθμ ζωειδότες μέγα ἀμάρτημα, ὅμως ἀποσμήχομθμ τὸ ζωειδὸς ἀπὸ τῆς ἐλεημοσιώης. πολλὰ γὰρ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἐπισπάται δεινά, ἔρις πρόξενος, δικαστὴς ἀναγκάζει ποιῆσαι τὴν οὐ βουλομένην πρᾶγμάτων, ῥήματα πολλάκις ἀσχήμονα ἄτοπα, φίλος ἐδυσώπησεν ἐργάσασθαί τι τῆν ἁμαρτίαν ἔχοντων, ἔτερα πρόσοντά μοι πολλά, οἷα εἰκὸς αἴθεσποτα ὄντα περιστρέφεσθαι τὸ ἀγορᾷ τρεφόμθμοι, δικαστηρίοις πρόσεδρεύοντα, ἀπὸ τῆς πόλεως πρόσφορα πράγματα. ἀπὸ τούτων ἁπάντων εἰσέρχῃ Θεοῦ αἰτίσων συνδιώμθμ καὶ ἀπολογησόμθμος. καταβάς τοίνυν ἀγρύπνοι εἰς τὰ τῆν πιστῶν χέρας, καὶ ἀποσμῆξον τὰ κηλίδα ἀσχύνας, ἵνα μὴ παῤῥησίας καλέσῃς αἰτήμθμος ἡ δυνάμθμόν σοι ταῦτα ἀφεῖναι τὰ ἁμαρτήματα. αὖ δὲ ζωηθείᾳ καταπλήσῃς σαυτὸν μηδέποτε χωρὶς ἐλεημοσιώης τῆν ἱερᾶν τούτων προθύρων ὑπερβαίνειν, ὁδὲ ἔποτε οὕτε ἔχω, οὔτε ἄχων ὑστερήσῃς τῆς καλῆς ταύτης ἐργασίας. ζημιοῦται γὰρ ἡ ζωηθία. καὶ ὥσπερ οὖν," ἀεὶ ὅ, μὴ οὕτω γένοιτο, χερσὶν ἀνίπτοις εὐχ ὑποστμθμεῖς εὔξασθαι, ὑπῆ κατέσῃς εἰς ζωηθίαν ἅπαξ· οὕτω καὶ ὑπὲ τῆς ἐλεημοσιώης μὴ τοῦτον σαυτῷ ὑπιθήσῃς ἡ νόμον, καὶ ἐκεῖ καὶ ἄκων αὖ πὶ καθ' ἑκάστην ἐκπληρώσεις ἡμέραν ὑπὸ τῆς ζωηθίας ἑλκόμθμος. πῦρ ἐστιν ἡ εὐχὴ, μάλιστα ὅταν ἀπὸ πηφώσης καὶ διεγηγμθμῆς διανέμπεται ψυχῆς. ἀλλὰ τὸ πῦρ τοῦτο καὶ ἐλαίου δῆται, ἵνα αὐτῆν ἅψηται τῆν οὐρανίων ἀψίδων· ἔλαιον ὁ τὸ πενὲς τοῦτο σοῦν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἡ ἐλεημοσιώη. ὑπίχνει τοίνυν τὸ ἔλαιον δαψιλές, ἵνα εὐφραινόμθμος ὑπὶ τῷ κατορθώματι, μὴ παῤῥησίας πλείονος καὶ προθυμίας μείζονος τὰ εὐχαί σου ὑπιτιλῇς. ὥσπερ γὰρ ὁ μηδὲν ἑαυτὸν ζωειδότες ἀγαθὸν, οὐδὲ εὔξασθαι μετὰ παῤῥησίας δυνάσεται, οὕτως ὁ κατορθωσαντός τι, καὶ μετὰ τὴν δικαιοσιώην ἐκείνην ὑπὲ τὴν εὐχὴν ἐρχόμθμοι, τῇ μνήμῃ τῶν κατορθώματος ἀφεσόμθμοι, μετὰ πλείονος τῆς προθυμίας ποιεῖται τὴν ἱκετηείαν. ἵ' οὖν καὶ κτῶ τοῦτο δυνατώτερα ἡμῖν ἡ εὐχὴ γένηται, χειροῦσα ἡμῖν τῆς ὀφειλῆς ἐν ταῖς δήσεσιν ἀπαιτῆς τῶν κατορθωμάτων μνήμης, μετὰ τῆς ἐλεημοσύης ὑπὲ ταῖς εὐ-

χαῖς

λήψεται, Τὸν ἀγῶνα ⓦ καλὸν ἠγώνισμαι, ⓦ δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ δίκαιος κριτής. πότε; ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἄλλαχοῦ δείκνυσι, ὅτι καὶ πᾶσιν ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσις δίδοται, Θεὸν ἀληθινὸν δεῖξαι χρά-
5 φων ἔλεγχον· Εἴπερ δίκαιον παρὰ Θεῷ ἀποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν, καὶ ὑμῖν τοῖς C. Thess. a. 5.
θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν. καὶ πάλιν, Οἱ ἡμεῖς ⓓ ζῶντες ⓓ περιλειπόμενοι εἰς τὴν a Thess. d. 15.
παρουσίαν τοῦ Κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κεκοιμημένους, δῆλον πάντων τούτων ὄντων, ὅτι κεῖται πάντας ὁμοῦ παραδεξομένους τὴν ἀνάστασιν ἀπολαύειν χρή. τοῦτο καὶ τοῖς φθάσασι πολλῷ φέρει πλείονι, ὅταν μὴ τὴν οἰκείαν μόνων τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν ἀπολαύσωσιν ἀγαθῶν. καὶ γὰρ πατὴρ πατέρας μείζονα λαμπρότητος καὶ πλουτοῦντας, ὅταν
χ. παίδων μὴ πλείονος αὐτῆς ἀπολαύσῃ τῆς εὐφροσύνης, ὅταν μὴ τῶν αὐτοῦ παίδων μετέχῃ τῆς εὐωχίας καὶ εὐφροσύνης. ὅτι δὲ Παῦλος καὶ ⓓ κατ' ἐκείνους ἅπαντας μείζονος ἀπήλαυσεν, ἀκούσεται τῆς ἡμερήσιας, ὅταν μὴ τῶν οἰκείων μόνων ὄντες ἀπολαύσωσιν αὐτῆς. οὐ γὰρ τοσοῦτον πατέρες περὶ παῖδας ὑπεδείκνυντο φιλοστοργίαν, ὅσον ἐκεῖνοι περὶ τοὺς αὐτοὺς κατορθω-
15 κότας ἀνδρῶν ἔχουσι κηδεμονίαν.

Ἵν' οὖν καὶ ἡμεῖς τῶν τότε θαυμαζομένων ἀνδρῶν γενώμεθα, σπουδάζωμεν καταλαβεῖν τοὺς ἁγίους ἐκείνους. καὶ πῶς δυνησόμεθα, φησίν, ἀνδρὸς καταλαβεῖν; τίς ἡμῖν δείξει τὴν ἐκεῖ φέρουσαν ὁδόν; αὐτὸς ὁ τῶν ἁγίων ἐκείνων διδάσκαλος, ὃς οὐχ ὅπως ἀνδρὸς καταληψόμεθα μόνον διδάσκει, ἀλλὰ καὶ ὅπως ὁμορροφίοι καὶ συσκηνοὶ γενώμεθα πᾶσιν ἀνδρός. Ποιήσατε γὰρ ὑμῖν φί- Luc. xvi. 9.
20 λους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, φησίν· ἵν' ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους αὐτῶν σκηνάς· κἀγὼ εἶπον, αἰωνίους. ἐπεὶ ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ λαμπρὰν ἔχης οἰκίαν, ἀπολεῖται πάντως φθορᾶς ἐπιγενομένης τοῦ χρόνου· μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τῆς καὶ ⓦ χρόνου φθορᾶς, θανάτου ἐμπεσόντος ἐκβαλεῖ σε τῆς λαμπρᾶς ταύτης οἰκήσεως. πολλάκις δὲ καὶ τοῦ θανάτου προλαμβάνει συμφοραὶ ἐφοδιάζουσαι καὶ ὑποδεικνύουσαι σκηνὰς αὐτῆς προπαρασκευάσαι· ἐκεῖ
25 δὲ οὐδὲν τούτων ἐστίν· ἀλλ' ἀπαθῆ σε ἔσται, οὐ φθορά, οὐ θάνατος, οὐ καταπάτησις, οὐ συμφορὰ ἐπήρεια, οὐκ ἄλλο οὐδέν, ἀλλ' ἀκίνητος καὶ ἀθάνατος ἐστὶν ἡ οἴκησις. διὰ τοῦτο αἰωνίους αὐτοὺς ἐκάλεσε. Ποιήσατε ὑμῖν φίλους, φησί, ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. ὁρᾷς πόση φιλανθρωπία τοῦ διδασκάλου, πόση χρηστότης καὶ ἐπιείκεια. οὐ γὰρ ἁπλῶς ταῦτα τέθεικε τοῖς μαθηταῖς· ἀλλ' ὅτι πολλοῖς πλουσίοις πλούτος συνεισέρχεται ἐξ ἁρπαγῆς καὶ πλεονεξί-
30 ας. καὶ οὐκ οἶδα, φησί, καὶ ἐγὼ σοι ὅτου συλλέξαι τὰ χρήματα. πλὴν ἀλλ' ὅπως συνέλεξας, ταύτῃ τῆς ἁρπαγῆς καὶ τῆς πλεονεξίας, καὶ χρῆσαι εἰς δέοντας τοὺς χρήμασιν. οὐ λέγω, ἵνα ἁρπάζῃς ἐλεῶν, ἀλλ' ἵνα τῆς πλεονεξίας ἀπῇς, καὶ ἐλεήμων γένῃ καὶ φιλανθρωπίαν ἀποχρήσῃ τῷ πλούτῳ. εἰ γάρ τις μὴ παύσαιτο τῆς ἁρπαγῆς, οὐδὲ ἐλεημοσύνην ἐργάσεται· ἀλλὰ καὶ μυρία καταβάλῃ χρήματα εἰς τὰς τῶν δεομένων χεῖρας,
χ. ἐλεημοσύνη ποτὲ ἴσην κλοπὴν ἐπὶ τῇ ἁρπαγῇ καὶ τὰς ἑτέρων ἁρπάζων καὶ πλεονεκτῶν, τοῖς αἱρομένοις ἔξεσιν" λελθήσεται τῷ Θεῷ. διὸ χρὴ πλεονεξίας ἀπὸς δύτα πρότερον, οὕτω σὺν δεομένοις ἐλεῆν. πολλὴ γὰρ τῆς ἐλεημοσύ-
χ. πενίᾳ νης ἡ δύναμις, καὶ ἧς καὶ τῇ" πενίᾳ παρὰ ζωὰς πρὸς ὑμᾶς διελήλυθεν, καὶ ἵνα μὴ ἁμαρτάνομεν. ἀλλὰ μηδεὶς τὴν ζωὴν τὴν ἐμὴν τῆς ἐμμηνότητος κατηγορείτω· ἡγείσθω τῆς ἀκυρότητος. καὶ γὰρ οἱ τοῖς ἀγῶσιν ἐκείνοις τῶν δρομέων διεγείρουσι ⓓ θεαταὶ, ὃς ἐὰν ἴδωσιν ἐκλύσαντα τοῦ βραβείου ἐφιέμενον, καὶ πολλὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχοντα. καὶ ἐγὼ τοίνυν, ὅπως μὴ πολλῆς ἀνθρωπίας ὀφλήσω τὸν περὶ ἐλεημοσύνης διεξιόντας λόγους ὑμᾶς, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς συνεχέστερον τὴν ἐμὴν τούτων κατηγορίαν ποιοῦμαι. ἰατροὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν εἰσιν ⓓ πάντες, ἐγείρεται, καὶ προτείνεται. οὐ γὰρ ποσῶν δίδως, ὅσον λαμβάνεις. δίδως ἀργύριον, καὶ λαμβάνεις βασιλείαν οὐρανῶν· λύεις πενίαν, καὶ καταλλάττεις ἑαυτῷ ⓦ δε-
χ. σεσωκὼς τὴν

τρόμοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι· ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος. εἶτα διδάσκων, ὅτι τὰ δεινὰ μὴ νομίζωμεν, τοῦτ' ἦν μαθεῖν οὐδέπω τοὺς ἀπίστους, ἐπήγαγε λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι. Πῶς εἶδον, εἶπέ μοι, τὰς μηδέπω παρούσας; τοῖς τῆς πίστεως ὀφθαλμοῖς, τοῖς νοερωτέροις Ⓦ οὐρανοῦ, τὰ ὄντως καταπεπλουτηκότα ἆθλα. σὺ δέ μοι σκόπει τὴν Θεοῦ σοφίαν· πῶς δὲ ἔδειξεν αὐτοῖς τὰ βεβαιωθέντα μὴ πόρρωθεν, καὶ οὐκ ἔδωκε μὴ θλῖψιν, ἵνα μείζονα αὐτῶν ἐργάσηται τὴν κατάπαυσιν· ἔδειξε δὲ πόρρωθεν, ἵνα ταῖς ἐλπίσι ταύταις τρεφόμενοι, μηδὲ αἰσθησιν τῶν παρόντων λάβωσι πόνων.

Ἀλλὰ πάλιν ἵνα τὴν ὀξύτητα τῶν ἰουδαίων αὐτῶν εἰς πεπλωκέναι Ⓦ λόγοι κινήσειαν. Εἰ γὰρ οὐδὲ Ⓐ παρ' ἐμοί, φησι, ἀπελαμβάνομεν τοσαῦτα πόδας τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς ἀμοιβάς, πῶς ἡμῖν μακρὰν ἀπέπεμπας λόγον, ἀριθμοῦμενος ὥρας θήκας εἶδε, σώματος ὑγίειαν, εὐπαιδίαν, πολυπαιδίαν, θυγατρῶν ἀφθονίαν, βουκόλια, πώματα, ἅπασαν τὴν βιωτικὴν δύναμιν; τί οὖν δὴ ἔπαθεν ἐπὶ τούτῳ; ὅτι ἕτερος μὲν ὁ πλοῦτος τῶν Ⓦ ἀνθρώπων ἡμῶν, ἕτερος δὲ τῶν ἡμετέρων καὶ τὴν ἐν τῇ κρύπτῃ φιλοσοφίαν ἤδη μεμαθηκότων ἡμῶν ὁ Θεὸς τότε. τοῖς μὲν γὰρ πολλοῖς καὶ χαμαὶ ἑρπυσμένοις καὶ οὐδὲν μέγα δυναμένοις ἰδεῖν, οὐδὲ ἐκτῆσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἐλπίδα πρὸς τὴν τῶν μυστηρίων ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν τοῦτα τὰ παρόντα πρόσχημα ἀγαθά, τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἐμποιοῦμενος, δι' ὧν τότε αὐτοῦ ὁδηγῶν ὅπερ τὴν τῶν ἀρετῶν ἐργασίαν, καὶ εἰς τὴν τῶν καλῶν ἐπιθυμίαν ἐμβάλλων· Ⓦ ὃν Ἠλίαν καὶ Ⓦ Ἐλισσαῖον, Ⓦ Ἱερεμίαν, τὸν Ἡσαΐαν, καὶ πάντας δὲ ἁπλῶς τοὺς προφήτας, καὶ ὅσοι τῷ χορῷ συνήρμοσται τῶν ἁγίων καὶ μεγάλων ἀνδρῶν, ὅπερ τοῦτο οὐρανίους ἐκάλει δὴ τὰ ὄντα προσκυσαμένα τοῖς ἀποδεχομένοις ἀγαθά. διὸ δὴ καὶ ὁ Παῦλος οὐχ ἁπλῶς πάντως ἀπειθήσαντα, ἀλλὰ τοῦτο μὲν λωποδύτας, τοῦτο δὲ κλεπτῶν, τοῦτο δὲ κακίνους, τοῦτο δὲ δισμωτηρίῳ, τοῦτο δὲ πατυμπομαθίζας, τοῦτο καταλιθάζας, τοῦτο δὲ λιμῷ, τοῦτο δὲ πενίᾳ, τοῦτο δὲ ἐρημίαις, τοῦτο δὲ σπηλαίοις, τοῦτο δὲ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, τοὺς τὰ μυεῖα παθόντας δεινά· καὶ τότε εἶπε τὴν πίστιν πάντας τετελευτηκέναι, καὶ μηδέπω κεκομίσθαι τὰς ἐπαγγελίας· οὐχὶ τὸ πλῆθος τὸ Ἰουδαϊκὸν, ἀλλὰ τοὺς τὴν Ⓦ Ἠλίου ἡμῖν ἀριθμοῦμενος. Εἰ δή τις λέγοι τίς, αὐτοὶ δὴ οὗτοι τίνος ἕνεκεν τοῦδέπω καὶ τῶν ἀπελαυσόντων τοὺς ὀφειλομένους αὐτοῖς στεφάνους, μαθανέτω καὶ ταῦτα τοῦδε Παύλου τοῦ λέγοντος. Εἶπε γὰρ, Κατὰ πίστιν ἀπέθανον ἅπαντες οὗτοι, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, ἐπήγαγε· Τοῦ Θεοῦ κρεῖττόν τι περὶ ἡμῶν προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι. χαίρει γὰρ ὅτι, φησὶ, τὰ πονηρὰ ὀργὴ καὶ μείζων ἡδονὴ, ὅταν χαρᾷ στεφανούμενα πάντες. τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσι γίνεται· ὁ παλαίσας, ὁ πυκτεύσας, ὁ πανκρατιάσας ἐν διαφόροις μὲν κινδύνοις τοὺς ἀγῶνας ὑπομένουσι, ἐπὶ μιᾷ δὲ κηρυχθείσῃ πάντες ἀναχωρήσαντες· οὕτω καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις γίνεται. ὅταν γὰρ τὴν δαιμόνων Ⓐ μὴ φθάσωσι προαπολυτήσαντες, Ⓐ ἃ ἔτι μέλλουσι, πλήθυτες τοὺς ἀπολειφθέντας Ⓐ ἑστάτορες, τοὺς φθάσαντας ἤδη καὶ διαφθαρησομένους καλοῦσιν αἰσθήσει τοὺς ὑστερήσαντας· τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς πεποίηκεν. ὅπερ γὰρ τοὺς ἐκ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης καὶ διαφόροις κινήσεις βιώσαντας ὅτι κοπιῶντας καὶ πνευματικῶν διωγμῶν ἐκάλεσεν, τοὺς ἤδη φθάσαντας καὶ προαπολυθέντας καλοῦσι τοὺς μὴ τοῦτα ἀπέραντα μέλλοντας διαθέειν· ἵν' οὕτω κοινὴ διαφθαρησομένων ἁπάντων, καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἡδονὴ μία ἅπασι γένηται. ἐπόησεν γὰρ ἤλιξιν ὄντα εἰς τιμῆς λόγον Παῦλον καὶ τοὺς κατ' ἐκείνον ἅπαντας, Ⓦ Δοκιμὰ, καὶ τοὺς κατ' ἐκείνους, καὶ τοὺς προ ἐκείνου πάλαι προ τοσούτων ἐτῶν ἀθλήσαντας καὶ νικήσαντας καθῆσθαι νῦν τὸν ἡμετέραν διαμιμουμένους διδοχήν. ὅπερ γὰρ οὐδέπω Ⓦ στέφανον Παῦλος ἀπείληφεν, οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπερεσχόντων, ἀλλ' οὐδὲ ἀπολήψονται, ἕως ἂν ἅπαντες Ⓐ μέχρι τέλους στεφανοῦσθαι μέλλοντες ἀφίκωνται, ἅψωσι αὐτοῦ τῶν Παύλου λέγοντος.

ζωχὸς, ἵνα δὲ πνεῦμα σωθῇ, δῆλονότι ὅτι σωτηρίαν ὁ πρῶτος ἐργάζεται πειρασμός, καὶ οἱ κίτ-
δηλοι τοῖς μετ' ἐυχαριστίας αὐλοῖς φέρεσι, καθάρσιοι ψυχῆς εἰ τι μέγιστον. ὅπου μὲν οὖν ἐθλί-
βοντο οἱ πιστοὶ, καὶ μυρία ἔπασχον δεινὰ καὶ μανθάνει καὶ διδάσκαλοι, οὐδὲ μικρὰν αἰσθάνεσι,
ποικίλως ὄντι καὶ πανταχοῦ πρὸς τοὺς πρώτους ἐξεστηκόσι πολέμους, ἱκανῶς ὁ λοιὸς ἀπέδη-
ξε· καὶ πλέον ἢ τὰ εἰρημένων τοῖς Φιλιππησίοις ἔξεστιν ἰδεῖν ἐκ τῆς θείας γραφῆς. λει-
πόν ἐστι δεῖξαι ὅτι δὲ τοὺς πειρασμοὺς οἱ λόγοι ἀγαγόμεθα. Διὰ τί δὲ τοὺς πειρασμοὺς ἐῶ εἰπεῖν; ἵνος ἕνεκεν εἶπεν ὁ Παῦλος, ἔχοντες πνεῦμα πίστεως τὸ αὐτό. πόθεν οὖν ἔνεστι λαβεῖν; ἐθορύβουν τοῦτο σὺν μαθηταί, ὅλα τὰ μὲν δεινὰ ἐν πείρᾳ, τὰ δὲ χρηστὰ ἐν ἐλπίσι καὶ μὲν πρῶτα, τὰ δὲ ἀφιξόμενα· καὶ μὲν ἐγίνετο, τὰ δὲ ἠλπίζετο. καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ τότε ἐν ἀρχῇ τὸ κη-
ρύγματος τοῦτο ἔπαθόν τινες, ὅπερ καὶ ἡμῖν μετὰ τοσοῦτον χρόνον, μετὰ τὸ πολυτροπον τῆς οἰκου-
μένης ἐκλαθεῖν τὸ κήρυγμα, μετὰ τὸ λαβεῖν ἀποδείξεις τοσαύτας τῆς ὑποσχέσεως, πολ-
λοὶ καὶ τοῦτο πάσχοντες εἰσι; οὐ τοῦτο δὴ μόνον αὐτοὺν διεπάραττεν, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐκάλε-
πτον τοῦτο. ποῖον δὴ τοῦτο; ἐννόουν πρὸς ἑαυτὸν, ὅτι ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ οὐχ ὅτω
καὶ πρόσταγμα ἐφυλάττετο· ἀλλὰ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἄθλου καὶ τοῦ μισθοῦ θᾶττον ἀπε-
λαμβάνοντο καὶ μετ' ὀπτασίας καὶ προφητείας προφητευόμενοι ζῆν. οὐκοῦν μετὰ τὴν τῶν σω-
μάτων ἀνάστασιν, τότε ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, ἀλλ' ἐνταῦθα, καὶ κατὰ πᾶν βίου πᾶσαν Δεύτ. ς. ιγ.
αὐτοῖς ἐπληροῦτο αἱ ὑποσχέσεις. Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσῃς, φησι, Κύριον Θεόν σου, θ' σοι
ἔσται, καὶ πληθυνῶ ὁ Θεός τὰ βουκόλιά σου τὴν βοῦν σου, καὶ τὰ ποίμνια τὴν προβατων σου·
οὐκ ἔσται σοι ἄγονον, οὐδὲ στεῖρον· οὐκ ἔσται σοι μαλακία, φησιν, οὐδὲ νόσος. ὥστε-
περεῖ ὁ Θεὸς τὴν εὐλογίαν αὐτὴν εἰς τὰ μισθεῖα τὴν ἀποθήκην σου, δώσει οὐρα- Λβίτ. κς. δ. ε.
νὸν καὶ δώσει σοὶ ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον. καταλήψεται ὁ ἀλητὸς τρυγητὸν, καὶ ὁ τρυ-
γητὸς σπόρον· καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, ἅπερ ἅπαντα μετὰ τὴν πα-
ρῶσαν ζωὴν αὐτοῖς ἀπεδίδοτο. Εἰ δὲ ὀξύτερος, ἤδη πρόβλεπε τὴν λύσιν. ἐπεὶ οὖν σώ-
ματος ὑγίεια, καὶ γῆς εὐκληνία, καὶ πολυπαιδία καὶ εὐπαιδία, καὶ λιπαροὶ γῆρας, καὶ ὡραία χαρὰ
χ. πολυπαι- δρίση, καὶ εὐετηρία, καὶ ὄμβρων εὐκαιρία, καὶ πολλὰ ποίμνια καὶ βουκόλια, καὶ πόντος ἁπλῶς καὶ
δία, καὶ βουκο- λία, ἀγαθὰ μετὰ τὴν πρόοδον αὐτοῖς ἐπληρῶτο ζωὴν, καὶ οὐδὲν ἐν ἐλπίσιν ἔτι οὐδὲ μετὰ τὴν σω-
τηρίαν ἀποδημίαν ἀναλογιζόμενοι οὖν ταῦτα καὶ πιστοὶ, ὅτι τοὺς προγόνους τοὺς ἑαυτῶν καὶ
πόδας ἅπαντα καὶ ἀγαθὰ ἀπέλυτα, αὐτοὺς δὲ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ ἐπαθλοφόρ
καὶ σιφανοι πόντες εἰσὶ τετραμυθημένοι, καὶ ἐν πίστει τὰ τῆς ἐπαγγελίας, ἕκαμνον, ὀξελύ-
οντο τὴν πρόοδον ζωὴν ἅπασαν διὰ πειρασμῶν ἔλκειν ἀναγκαζόμενοι ταῦτα οὖν σω-
ζοντι ὁ Παῦλος καὶ ὁ μέγεθος τῶν ἐπηρτημένων αὐτοῖς δεινῶν, καὶ ὅτι τούτοις μὲν καὶ μισθὸν
πολὺν μετὰ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἀποδημίαν ὁ Θεὸς ἐπηγγείλατο, τοὺς δὲ προγόνους αὐτῶν
σωτηρίαν ἠμείψατο, καὶ ζωοποιῶν πολλῷ ἐν τῷ λογισμῶν τούτων ἀκινδύνως ἐπινοήσαι αὐτοῖς,
βουλόμενος αὐτοὺς ἀναζῆσαι καὶ διδάξαι, ὅτι καὶ ὅτι τῷ πατρὶ [τῶν] αὐτῶν ὅτω καὶ προσέρ-
χονται τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, καὶ σὺν πίστει πολλοὶ καὶ μισθὸν ἔλαβον, οὐκ ἐν τῇ πείρᾳ, ἀνεμνησεν αὐτοὺς Ψαλμ. ρη. α.
τῆς προφητικῆς ῥήσεως, Εἶπεν Ἐχοντες τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως καθὼς γεγραμμένον Εβρ. ια. α.
ἐστίν· Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα· μονονοὺ λέγων, ὅτι ἐν ὁ μέγας Δαβὶδ, ὁ θαυμαστὸς καὶ ἔνδοξος
προφήτης ἐκεῖνος, πίστει τῷ ἀμοιβαίῳ ἐκομίσατο, οὐχὶ τῇ πείρᾳ. οὐ γὰρ ἄν, εἰ μὴ τοῦτο
ἔλαβεν, εἶπεν, Ἐπίστευσα, διὸ καὶ ἐλάλησα. Ἡ γὰρ πίστις ἐλπιζομένων ἐστὶν ὑπόστασις, πράγ-
ἐν πίστει δὲ μάτων οὐ βλεπομένων. ὁ δὲ βλέπει τις, πῶς καὶ ἐλπίζει. εἰ τοίνυν ἔστι πίστις, τοῖς ἐλ-
πιζομένοις ἔστι· εἰ δὲ τοῖς ἐλπιζομένοις ἔστι, τὰ δὲ ἐλπιζόμενα οὐδέπω βλέπε-
χ. ἔστιν ται, ὥστε ἔτι ἀπειλημμένα ταῦτα, εἰς ἃ ὑπὲρ ἔστι. διὰ τοῦτο φησιν ἔχοντες τὸ αὐτὸ
πνεῦμα τῆς πίστεως, τοῦτ' ἔστι, τὸ αὐτὸν πίστιν τὸ σὺν τῇ παλαιᾷ καὶ ἡμεῖς ἔχομεν. διὰ τοῦτο καὶ
ἀναγκαῖον φησι, δεῖ τὸν τόπον αἰῶνα λέγων· Περιῆλθον δὲ μηλωταῖς, δὲ αἰγείοις δέρμασιν, ὑ- Εβρ. ια. ιζ.
στερούμενοι,

καὶ πολλῷ χαλεπώτερα τότε ὑπέμεινον (ὅσῳ γὰρ μᾶζον ἐλύπουν τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἀληθείας, τοσούτῳ καὶ αὐτοὶ πλείονων ἐβάλλοντο) καὶ ταῦτα αὐτὰ τὰ τοῦ τοιούτου Εἰρηναίου ἀκού-
C.Kορ.ε.γ. σωμεν. Κοσμίους γάρ φησιν, οὕτως ἔλεγε· Μηδεμίαν δὲ μηδενὶ δίδοντες πρόσκοπην, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία ἡμῶν, ἀλλ' ἐν πᾶσι συνιστῶντες ἑαυτοὺς, ὡς Θεοῦ διάκονοι, χ. μωμηθῇ
ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλα-
καῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις. Εἶδες πόσας ἄθλοις ἠείθμη-
C.Kορ ιβ.κγ. σι, πόσας περιασμῶν ὑφάδας; πάλιν τοῖς αὐτοῖς ὑπιζέλλων, Διάκονοι Χριστοῦ εἰσί, φησι, παραφρονῶ λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ. Εἶτα βουλόμενος ἡμᾶς πεῖσαι, ὅτι τὰ σημεῖα ποιῶν πολλῷ λαμπροτέρους τοὺς διδ. Χριστὸν θλίβεσθαι, καὶ πειρασμοὺς ἀπόδειξιν ἀποστολῆς, καὶ διακονίας ὅπερ βελτίων αὐτῶν ὄντος, οὐχὶ τῶν ἀποστόλων λέγω, ἀλλὰ τῶν ψευδαποστόλων, οὐκ ἀπὸ θαυμάτων καὶ σημείων, ἀλλ' ἀπὸ κινδύνων ἐπαγγέλων ποιεῖται τὴν ὑπεροχῆς ἔλεγχον, οὕτω λέγων· Ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις· πεντάκις πεσαράκοντα παρὰ μίαν ὑπὸ Ἰουδαίων ἔλαβον, τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην· τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύ-
νοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θα-
λάσσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις· ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λι-
μῷ καὶ δίψει, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι, χωρὶς τῶν παρέκτος. οὗτοι τῆς ἀκριβοῦς ἀποστολῆς ⓐ
ἀπαράκλητος. σημεῖα γὰρ καὶ ἐτέρωθι πολλοὶ πολλάκις ἐποίησαν, καὶ οὐδὲν ἀπώνατο τῶν
Ματθ.ζ.κγ. θαυμάτων, ἀλλὰ μετὰ πάντα ἐκεῖνα ἤκουσαν· Ὑπάγετε, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ⓐ ἐργαζόμενοι τὴν
ἀνομίαν· τῶν δὲ ταῦτα διαπαιζόντων ἐστὶν, ἅπερ ὁ Παῦλος ἀπηριθμήσατο νῦν, οὐδὲν
ἐκείνης ἀκούσεται τῆς φωνῆς· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς παῤῥησίας τῶν οὐρανῶν ἀπολαύσεται πάντων.

Τάχα μακρότερος ἡμῖν ὁ λόγος ἐγένετο· ἀλλὰ μὴ δείσητε. οὐκ ἀπολελήσμεθα τῆς ὑποσχέσεως, ἀλλ' αὖτις καὶ δὶς τοῖς αὐτοῖς πάλιν ἐπομνήξομεν. καὶ ταῦτα οὐ μάτην ἐ-
μνήσαμεν, ἀλλὰ διὰ πλείονας κατασκευὴν ἀναμφισβήτητον καὶ σαφεστέραν βουλόμενοι ποιήσασθαι τὴν ἀπόδειξιν, ὁμοῦ τὰς θλιβομένας παρακαλέσαι ψυχάς· ἵν' ἕκαστος τῶν ἐν πειρασμοῖς ὄντων καὶ κινδύνοις ἐχθρῶν λαῶν παρεμβάλῃ ἀπέλθῃ, μαθὼν ὅτι Παύλου κοινωνοῦσι διὰ τῶν παθημάτων καὶ μᾶλλον τὰ τῶν ἀγγέλων διαπαντὸς Χριστοῦ· κοινω-
Ρωμ.η.ιζ. νοῦσι δὲ αὐτοῦ τῶν παθημάτων ⓒ ταῦτα, κοινωνήσει τῆς δόξης ἐκεῖ. Εἴπερ γάρ, φησι, συμπά-
C.Τιμ.β.ιβ. σχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν. καὶ πάλιν, Εἰ ὑπομένομεν, ἵνα καὶ συμβασιλεύσωμεν.
C.Τιμ.γ.ιβ. ἀνάγκη γὰρ ⓦ πιστὸν θλίβεσθαι πάντως. Πάντες γὰρ ⓐ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χρι-
Σειρ.ϛ.α. στῷ διωχθήσονται. Καὶ πάλιν· Τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν Κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυ- ος. ἐν ἑπερ
χήν σου εἰς πειρασμόν, εὔθυνον καὶ καρτέρησον. κολλῶ ἀπαγγελίαν ὑπομενούσης εἰς πειρασμοὺς ἐμπιστεῖ; μεγάλη προσοχὴ καὶ παράκλησις σωφρονῆς τῆς δουλείας κινδύνων εὐθὺς ἀπαγγεῖλαι; μεγίστη μὲν οὖν καὶ θαυμασία καὶ κέρδος ἔχουσα μέγιστον. ποῖοι δὲ τοῦτο;
Σειρ.ϛ.ε. ἀκούουσι τῆς ἐξῆς. Ὡσπερ γὰρ ὑπὸ πυρὶ δοκιμάζεται χρυσὸς, οὕτως ἄνθρωποι δεκτοὶ ὑπὸ καμίνῳ ταπεινώσεως. οὗ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ὥσπερ ὁ χρυσὸς ὑπὸ πυρὶ βασανιζόμενος καθαρώτερος γίνεται, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ θλίψεσιν ὁμιλοῦσα καὶ κινδύνοις, φαιδροτέρα καὶ λαμπροτέρα δύεται, καὶ πᾶσαν ἀμυρτημένην ἀπορρίπτει) κηλίδα. ὅθεν καὶ τοῖς ⓦ πλουσίοις ἔλεγεν
Λκ.ιϛ.κδ. ὁ Ἀβραάμ, ὅτι Λάζαρος ἀπέλαβε τὰ κακὰ, καὶ τὰ τούτου παρακαλεῖται. καὶ Παῦλος Κο-
α.Κορ.ια.λ. ρινθίοις ἐπιστέλλων ἔγραφε· Διὰ τοῦτο οὐκ ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι. Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς
α.Κορ.ι ε. ἐνεμομεν, οὐκ ἂν ἐκεμομεθα· κεκομεμένοι δὲ ὑπὸ Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τοῦ κόσμῳ κατακεκριθῶμεν. καὶ ⓦ πεπορισμένοι δὲ διὰ τοῦτο πρέπει εἰς ἔλεγχον τῆς

ἀρχῆς,

ἐρρίζωμένοι καὶ βάθος ἡ πίστις ἡ. & γὰρ οὐδὲν οὕτω διάκειται ψυχὴν, ὡς οἴεσθαι οὐδὲν οὕτω τήκει ψυχὴν & ἀφίσιαν, ὡς σκώμματα καὶ λοιδορίαι. πολλοὶ γὰρ παλαιὰς ἀῤῥᾳδίας ὑπέσχελίαθησαν οἰκειζόμενοι.

Ταῦτα δὴ λέγω πάντων, ἵνα σε παῤῥησίᾳ τῇ πίστιν ἔχωμεν. Εἰ γὰρ τότε, ὅτι πᾶσα αὐτοῖς ὠνείδιζεν ἡ οἰκουμένη, οὐχ ὑπεσχελίαθησαν, πολλῷ μᾶλλον νῦν σε παῤῥησίᾳ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας ἔχωμεν, ὅτι πᾶσα ἡ οἰκουμένη τοῖς ἡμᾶς μετιπάξατο. ὅπου δὲ οὐ μέλει κατηγορίας καὶ ὀνειδισμῶν & λοιδορίας ἴσασιν ἐκφοβεῖν, ἀλλὰ & ἔχαιρεν Ⓐ ταῦτα πάσχοντες, ἄκουσον τοῦ ἑξῆς. Καὶ γὰρ τῇ ἁρπαγῇ τοῦ ὑπαρχόντων ὑμῶν, φησι, μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε. ὁρᾷς ὅλη καὶ αἱ οὐσίαι αὐτῶν ἰδημεύοντο τὸ παλαιόν, καὶ πάντα εἰς ἁρπαγὴν προέκειντο τοῖς βουλομένοις ἐπηρεάζειν; & ταῦτα μὴ Εβραίοις ἐπιστέλλων ἔλεγε· Θεσσαλονικεῦσι δὲ ἕτερα τοιαῦτα μάρτυρά πάλιν λέγων· Ὑμεῖς γὰρ μιμηταί, φησι, ἐγενήθητε τῶν Κυρίου καὶ ἡμῶν, δεξάμενοι Ⓦ τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ. ὁρᾷς καὶ τούτους θλιβομένους, καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἐν θλίψει πολλῇ. μετὰ βαπτίσεως γὰρ καὶ ὁ πειρασμὸς, οὐκ ἀνίδρωτος, οὐδὲ μακρὰν διαπεφευγὼς πρέχων τοῖς ἀγωνιζομένοις τόπον. ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα πάσχοντες οὐκ ἐδυσχέραινον, οὐδὲ ἀπεδυσπέτουν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἔχαιρον. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀπ' αὐτῶν τῶν τοῦ Παύλου ῥημάτων. Εἰπὼν γὰρ, ἐν θλίψει πολλῇ, προσέθηκε, Μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου, δηλονότι ὅτι Ⓐ μὴ γὰρ πειρασμοὶ τοῦ θλίβειν ἦσαν, ἀλλὰ πειρασμοὶ τοῦ χαρᾶς ἐμποιῆσαι, ἢ τῶν πειρασμῶν ὑπόθεσις τοῦ χαρᾶς αὐτοῖς ἔπεσθαι. ἤρκει γὰρ εἰς παραμυθίαν τὸ συνειδέναι ἑαυτοῖς, ὅτι ταῦτα δι' Ⓦ Χριστὸν πάσχουσιν. Οἶδα ὅτι οὐχ οὕτω θαυμάζω σοῦ τότε, ὅτι ἐθλίβεσθε, ὡς θαυμάζω, ὅτι θλιβόμενοι δι' Ⓦ Θεὸν ἔχαιρον. τοῦτο γὰρ γνησίας καὶ φιλοθέου ψυχῆς, τὸ θλίβεσθαι καὶ κακῶς πάσχειν· τὸ δὲ γνησίως φέρειν Ⓐ πειρασμὸν, καὶ τῷ συγχωρῆσαι τοῦ θλίβειν βιάσασθαι, τοῦτο μεγίστης ἀνδρείας, τοῦτο διεγηγερμένης ψυχῆς καὶ τοῦ αἰῶνος τούτου ἀπολελαμπούσης ἀπάντων. οὐκ εὐχαριστῶ δὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπαινῶ δηλονότι, ὅσα ἔπασχεν Ⓐ πιστεύοντες τότε καὶ πάσχοντες τοῦ οἰκείου καὶ συγγενοῦς (τοῦτο γὰρ ἴσως τὸ χαλεπώτατον) ὑπὸ τοσούτων φησίν. Ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοὶ, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. καὶ τί μιμηταί; ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπάθετε ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. ἰδοὺ καὶ πόλεμος, ἀλλὰ καὶ πόλεμος ἐμφύλιος, ὃ μείζω ποιεῖ τοῦ ἐθνικοῦ. Εἰ γὰρ ἐχθρὸς ὠνείδισέ με, ὑπέμεινα ἄν, φησὶ· σὺ δὲ ἄν, φησὶ, ἰσόψυχε, ἡλικιώτης μου καὶ γνώριμος· ὅπερ τότε συνέβαινε συμβολικῶς. διὰ καὶ πολλῆς ἐδίδοντο τὰς παραμυθίας. Ὅπερ οὖν καὶ Παῦλος συνορῶν, καὶ σοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπορουμένους βλέπων καὶ μένοντας, καὶ ἱδρῶτας, καὶ βαρυνομένους τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς, καὶ πᾶσι ἐπαγγελίαις ἐθνικωτάταις πλαγᾶς, πολυτρόπως αὐτῶν διορύττουσι καὶ φρέατα, τοιαῦτά λέγων, Εἴπερ δίκαιον παρὰ Θεῷ δοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν, καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν· καὶ πάλιν, Μὴ ἀποβάλητε τὴν παῤῥησίαν ὑμῶν. ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες, κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. εἶτα πρὸς τὴν ὑπομονὴν ἀλείφων αὐτὸν, ἐπάγει· Ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ. καὶ καθάπερ παιδίον κλαυθμυρίζον, δυσχεραίνει, καὶ τὴν μητέρα ὀπίζηται πάλιν καὶ θηλάσαι λέγει, ὅπως ἔτι μικρὸν ἀναμείνῃ, καὶ ἀπολαύσεται πάντως ἡ μήτηρ· οὕτω καὶ Παῦλος ὁρῶν δυσανασχετοῦντας, ὀδυρομένους, τὴν παρουσίαν ὀπιζομένους τοῦ Χριστοῦ τότε πῶς βιάζεται διὰ τὴν ἀφορμὴν τῶν κακῶν ἐπαγαγεῖν, παραμυθούμενος ἔλεγε· ἔτι μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ. ὅπου μὲν οὖν Ⓐ μαθηταὶ ἐθλίβοντο καὶ μυρία ἔπασχον δεινὰ, καὶ καθάπερ ἐν μέσοις ἐπιλημμένοι λύκοις ἄρνες, οὕτω πάντοθεν ἠλαύνοντο, πλὴν ἐκ τούτων. ἵνα δὲ μάθῃς ὅτι καὶ Ⓐ διδάσκαλοι οὐκ ἐλάττονα τούτων, ἀλλὰ

χ. ὑπὲρ καὶ ὑπὲρ

α. Θεσ. α. ε.

Ἐβρ. ι. λδ.

α. Θεσ. β. ιδ.

Φιλιπ. κδ. ιθ.

χ. ἕνεκα τοῦ

β. Θεσ. α. ε. ζ. Φιλιπ. δ. α. ε. Ἐβρ. ι. λε. λς. λζ.

νοῦν· ὅταν ὑπερέχοντων ἁρπαγαὶ καὶ δημεύσεις, καὶ ἀπαγωγαί, καὶ θάνατοι καὶ θημέρειοι, καὶ στρεβλώσεις, καὶ δεσμωτήρια, καὶ πῦρ, καὶ σίδηρος, καὶ θηρία, καὶ ξύλον, καὶ ζυγὸς, καὶ βάραθρα, καὶ κρημνοί, καὶ πάντα τὰ εἰς ὀλέθριον τοὺς τῶν πιστῶν ὅλεθρον σκηπτόμενα καὶ σοβοῦντα μέχρι τούτων ὁ πόλεμος εἰσήκει. Οὐδὲ γὰρ τῶν ἐμῶν τὴν ἐμφορὰν διέρριπίζετο μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ φύσις ἐφίζετο. καὶ γὰρ παισὶν ἐπολέμουν πατέρες, καὶ θυγατέρες ἐμίσουν ταῖς κυπασσας, καὶ φίλοι φίλους ἀπεστρέφοντο· καὶ εἰς ταῖς συνηθείαις, καὶ εἰς ταῖς οἰκίαις ὁ πόλεμος σὺν ἕρπων εἰσήει, καὶ θόρυβος ἦν τότε πολὺς καὶ τὸν οἰκουμενίου. καὶ καθάπερ πλοῖον, κυμάτων ἐφ' ἑκατέρα βάλλοντων, νεφῶν συρρηγνυμένων, βροντῶν καταρρηγνυμένων, ζόφου πανταχόθεν κυκλοῦντος τὸ σκάφος, τῆς θαλάττης μαινομένης, θηρίων ἐπαρθέντων, πειρατῶν ἐπεσκαλλόντων, αὐτῶν τῶν ἐν δοκοῖς σωζομένων, οὐκ ἂν οἶμαι φύγοι τις κίνδυνον, εἰ μὴ πάνυ χεὶρ ἡ κρατοῦσα καὶ μεγάλη ἐπεκρούσατο πόλεμον, καὶ λύσασα χειμῶνα κατέστησεν εἰς γαλήνην σὺν πλείονι τῷ οὕτω δὴ καὶ τότε εἰς ἀρχὴν τὸ κηρύγματος γένηται. ὁ γὰρ ἔξωθεν ἐπεισέβαλλεν ὁ χειμὼν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔνδοθεν πολλαχοῦ τοὺς ἀλλήλους ἐσάσαλευεν. τίς τοῦτό φησιν; αὐτὸς ὁ Παῦλος γράφων, Ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. καὶ ὅπερ τοῦτ' ἔστιν ἀληθῶς, καὶ διδασκάλως καὶ μαθητοῦ μεῖζον ἐπεισέρχεται κακόν, καὶ πανταχόθεν ὁ πόλεμος ἐπενέμετο, αὖθις πάλιν τὸν Παῦλον τοῖς μάρτυσιν ἐπάγων. ὑμεῖς γὰρ μεμνήσεσθε τῶν λεγομένων ἀπάντων· ἵνα ὅταν μαθητὰς σὺν κινδύνοις, σὺν πειρασμοῖς, τὰ μεῖζον κακὰ, ἅπερ καὶ τότε πιστεύοντες ἐνέμεινον, μείζονος καὶ ἀγῶνος τοῦτο διηγερεῖτε τὴν Θεὸν τὸν λύσαντα πάντα ἐκεῖνα τὰ δεινὰ, καὶ εἰρήνην εἰσαγαγόντα βαθεῖαν, καὶ πόλεμον ἀπολέσαντα, καὶ πολλὴν καταισχύναντα τὴν γαλήνην, ἵνα μηδεὶς μήτε ῥᾳθυμίᾳ νομίζῃ ἐκφεύγειν τὴν κόλασιν, μήτε καταρθοῦν ἐπαίρηται τινῶν. οὐ γὰρ ἔστιν ἴσον πάντα ἐλθεῖν πολεμούμενον καὶ μείοσι πειρασμοῖς καὶ πλουτοῦντα καὶ κακοῖς δυνηθῆναι σῶσαι ἡμᾶς ἀγαίους, καὶ καθάπερ τὸ λιμὸν καθήμενον τοῦ καὶ πᾶσης ἀπολαύοντα ἀδείας τὸ αὐτὸν ὀπτεῖν ἀναζωπυρῆσαι θυμόν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τῶν τὸ πολέμου σαλευόντων τότε καὶ κλυδωνιζομένων σὺν ἀμαυροτέρᾳ διέκειντο· ἡμᾶς δὲ τῶν τὸ λιμοῦ καθημένων ἀδείᾳ θεραπεύοντας ἀφόρητον τοῦτο. μὴ τοίνυν μήτε ὀπτὰ τοῖς καταρθώμασι μεγαφρονῶμεν, μήτε ὀπτὰ τοῖς συμπτώμασι πειρασμοῖς καταπίπτωμεν, μήτε εἰς ῥᾳθυμίαν τὴν τῆς εἰρήνης ἀδεᾶ ἐκπεσόντες· ἀλλὰ νήφωμεν ἀεὶ καὶ γρηγορῶμεν. ἔστι γὰρ καὶ νῦν πάλιν τοῖς ταῖς ὀπτυμίαις τῆς φύσεως. οὐκ ἐπαίσιος αὕτη τῶν ἡμῶν δύσκρισις, ἀλλ' ἐπαμφίς δυτα αἱ τῆς θρεπτικὸς ἡδυαί· ὁ πολεμῶν τύραννοι καὶ βασιλῆς, ἀλλὰ πολεμῆ θυμὸς, κενοδοξίας ἔρως, φθόνος, βασκανίαι, καὶ τὰ μεῖζον τῆς ψυχῆς πάθη. ἐταῖ δῶν ἐκείνων τῶν πέρασμῶν ἀπηλλάγμεθα, τούτων ἐκλυόμεθα. ὅθεν γὰρ τοῦτο δυέμηνσα ὑμᾶς τῶν χειρῶν ἐκείνων ταῖς ἐπισχέσματα, ἵνα καὶ ὁ σὺν θλίψεσιν ὢν ἐκδυκῶ ἐκείθεν λαμβάνῃ παράκλησιν, καὶ ὁ πολλῆς ἀπολαύων ἀδείας, ἀντὶ τῆς ἀτενείας τῶν καθέδρων ἐκείνων πολλὴν εἰσάξῃ τὴν θυμίαν εἰς τὸν τῶν ἀπόντων λογισμόν μάχιμον. Εἰς γὰρ ἡμετέραν τουθοῦσαν καὶ παράκλησιν καὶ νουθέτησιν πάντα ἐκεῖνα ἐγράφετο· ἄνωθεν γὰρ ἀναγκαῖον ἦν ὑμᾶς εἰδέναι, καὶ διδάξαι τὸ μέγεθος τῶν τότε σὺν πίστει διεξηκότων δηώσεων, οὐχὶ σὺν διδασκάλου μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς μαθητάς. Ἐζρ. ϛ. λϛ. λϛ. ἀκούσατε γοῦν τί φησιν ὁ Παῦλος γράφων Ἑβραίοις· Ἀναμιμνήσκεσθε τῶν πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων. Οὐδὲ γὰρ βραχὺς διεῆλθετο χρόνος, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς αὐτοὺς τοῖς πρωτοκλίσεις τῆς κατηχήσεως καὶ τῆς διδασκαλίας ἐπαθλεύσασαι αὐτοῖς πειρασμοὶ, ἐν βαπτισθέντες εὐθέως ἐκπαιδεύεσθαι· πάντα γάρ, ἄρχεσθε. τοῦτο μὲν ἀπειδισμοῖς καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι. πρῶτον γὰρ ἐκάστους, ὕβριζον, κατηγόλων, ἐχλεύαζον, μυρεσὶ σκάλλω, αἰσχύνης, ὅλη τῆς πατρίδος ἅπας ὑπὸ πολιτείας, καινοὶ δόγμα κατεδίξαντο. ὁ μακρὰν ἦ τοῦτο τοῖς ἐν παλαιοῖς ψυχῶν, ἐὰν μὴ

ἐρριζωμένοις

χ. ἐξωτλίπω δμ.

ἀποχάμωμεν, ἕως ἂν ὃ πρῶ ἀποτυγήσωμεν. Εἰ γὰρ ⓐ μέταλλα διορύττοντες χρυσίου, ὅσον ἂν ἐκεῖθεν κτήσωσι πλοῦτον, οὐ πρότερον ἀφίστανται, ἕως ἂν ὃ πρῶ ἀνέλωσι χρυσίον· πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς μείζονι προθυμίᾳ κεχρῆσθαι δίκαιόν ἐστι τοῦ τῶν θείων λογίων ἔρωτος. ᾗ γὰρ ἡμῖν χρήσιμοι ὁρύττομεν, οὐκ αἰθητοί, ἀλλὰ πνευματικοί. ᾗ γὰρ
5 μέταλλα γῆς, ἀλλὰ μέταλλα τοῦ πνεύματος ἐργαζόμεθα. αἱ γὰρ ὀπτασίαι τοῦ Παύλου τοῦ πνεύματός εἰσι μέταλλα καὶ πηγαὶ μέταλλα λόγου, ὅτι χρυσίου πρώτου πλουσιώτερον ἡμῖν παρέχουσι πλοῦτον· πηγαὶ γάρ, ὅτι οὐδέποτε ἐπιλείπουσιν· ἀλλ' ὅσον αἱ κτήσεις ἐκεῖθεν, τοσοῦτον, ᾗ πολλῷ πλέον ἐπιῤῥεῖ πάλιν. καὶ τοῦτο γένοιτ' ἂν ἀπόδειξις σαφὴς ὁ χρόνος ὁ παρελθὼν
10 ἅπας. ἐξ οὗ γὰρ Παῦλος ἐλάλει, πεντακόσια λοιπὸν ἔτη παρῆλθε· καὶ τοσοῦτον ἅπαντα Ⓦ χρόνου πολλοὶ μὲν συνεῖδον, πολλοὶ δὲ διδάσκαλοι ᾗ ἐξηγηταὶ πολλαὶ πολλάκις ἐκεῖθεν ἐξήντλησαν, ᾗ Ⓦ ἀποκείμενοι οὐκ ἐκένωσαν πλοῦτον. οὐ γὰρ αἰθητὸς ὁ θησαυρὸς διὰ τοῦτο οὐκ ἀναλίσκεται τῇ τοῦ ὀρυττόντων πολυχρεία, ἀλλ' αὔξει ᾗ πλεονάζει. Ⓒ τί λέγω σοὶ ἐμὲ προσθεῖναι; πόσοι μὲν ἡμᾶς ἐσύλησαν, ᾗ μετ' ἐκείνους ἕτεροι πάλιν, ᾗ οὐ παύσεται
15 πηγάζων ὁ πλοῦτος, οὐδὲ ὑπολείψει ταύτην τὰ μέταλλα; πνευματικὰ γάρ ἐστι, ᾗ οὐ πέφυκε δαπανᾶσθαί ποτε. Τίς οὖν ἐστιν ἡ ῥῆσις ἡ ἀποστολική, ἣν ἡμῖς Ⓒ προθύμως τοῖς ὑμετέροις ἀγαπῶ διελεξόμεθα; Ἔχοντες τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα. τότε μὲν οὖν ἐζητοῦμεν, τίνος ἕνεκεν εἴρηκε, πνεῦμα πίστεως τὸ αὐτό. ᾗ οἶδα αἰτίαν τινὰς εἰρηκέναι· οὕτω γὰρ ἴσως, Ⓒ ἀδελφοί σύμφωνον τῇ γραφῇ τὴν παλαιὰν οὖσαν. ὅταν γὰρ φαίνῃ τὸ πνεῦμα τῆς πίστεως τὸ αὐτὸ ᾗ τοῦτο τὸ Δαβὶδ κινοῦν
20 γλῶτταν τοῦ λέγουσαν, Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, ᾗ εἰς τοῦτο τὸ Παύλου ψυχὴν ἐσέρχεσθαι, οὐδεὶς ὅτι πολλὴ συμφωνία προφητῶν ᾗ ἀποστόλων, Ⓒ διὰ ἀνάγκη πολλαχοῦ παλαιᾶς καὶ καινῆς εἶναι τοῦ συμφωνεῖν. ἀλλ' ἵνα μὴ πάλιν τὰ αὐτὰ διακινοῦντες ἐνοχλῶμεν ὑμῖν, φέρε, Ⓒ τοῦ ἑτέραν αἰτίαν εἴπωμεν, δι' ἣν εἴρηκε, ὁ αὐτός. Ⓒ γὰρ ᾗ πάντα ὑμῖν ἐστιν εὐθυμία ἑτέραν αἰτίαν εὑρεῖν τῆς ῥήσεως ταύτης. ἀλλὰ σχολάσατε. βαθὺ γὰρ τὸ νόημα τοῦτο
25 ἔστιν, ὃ μέλλω λέγειν πρὸς τοὺς ὑμετέρους ἀγαπῶ, ᾗ διὰ ἀκριβοῦς διανοίας, Ⓒ ὀξυτάτης ψυχῆς. διὸ παρακαλῶ μὴ ἀκριβείας παρακολουθεῖν τοῖς ῥηθησομένοις μέλλουσιν. Εἰ γὰρ ἡμέτερος ὁ πόνος, ἀλλ' ὑμέτερον τὸ κέρδος· μᾶλλον ᾗ οὐδὲ ἡμέτερος ὁ πόνος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τοῦ πνεύματος χορηγίας δωρεά. ὅταν ᾗ ἀποκαλύψῃ, οὔτε ὁ λέγων, οὔτε ⓐ ἀκούοντες κάμνουσι. πολλὴ γὰρ τῆς ἀποκαλύψεως ἡ εὐκολία. προσχῶμεν τοίνυν μὴ ἀκριβεί-
30 ας. κἂν γὰρ τοῖς πλείοσι παρακολουθήσητε, ὅτε ᾗ βραχύ μέρος ἀπουσιάζητε, ὃ πρῶ ἀγνοήσετε τὸ κάλλος, διακοπίσης τῆς ἀκολουθίας λοιπόν. Ⓒ καθάπερ ⓐ ταῖς ὁδοῖς ἀγνοοῦντες, Ⓒ ἑτέρωι διδόμενοι τὴν ὁδηγούντων, καὶ πολὺ προέλθωσιν ἀκολουθοῦντες ἀῤῥίζοις, μικρὸν ᾗ ἀπῤῥαθυμήσαντες ἀπολέσουσι Ⓦ πολύμιλοι, οὕτω καὶ ταῖς ὠφελείας ἕνεκα τῆς προτέρας ἀκολουθήσεως, ἀλλ' ἴσασι λοιπόν, οὐκ εἰδότες ὅπου προέλθωσιν· ὥστε καὶ ⓐ τοὺς
35 λέγοντα παρακολουθοῦντες, ἐὰν παρακολουθῶσι τοῦ διδασκαλίου προσέχοντες μικρὰ ραθυμήσωσιν, ἅπασαν τοῦ ἀκολουθίαν ῥίψαντες, οὐκ ἔτι λοιπὸν ὅπως ἴσασι τοῦ τέλους τὴν τομὴν δώσουσι ᾗ. ἵν' οὖν μὴ τοῦτο πάθητε, διὰ πάντων τὴν μηνύσεως ῥηθησομένων τὸ ἴσον μοι παρέχετε ἀσυδίαν, ἕως ἂν εἰς αὐτὸ τὸ τέλος ἔλθωμεν. Τίνος οὖν ἕνεκεν εἴρηκεν, ἔχοντες ᾗ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, ᾗ ἀσυδάζει διδάσκων Ⓒ ὁ τῇ πολαμῷ ᾗ ὁ τῇ καινῇ πίστει οὖ-
40 σαι τοῦ μητέρα τὴν ἀγαθήν, μικρὰ δύνῃ δυσαγχέσι εἰπεῖν. οὕτω γὰρ ἴσως καταδηλος ἡμῖν ἡ αἰτία μᾶλλον. τίς οὖν ἐστιν ἡ αἰτία; πολὺς πόλεμος ἐπεισῆκει τοῖς πιστοῖς, λοιπὸν καὶ ζωὴ ἐλέγετο, πόλεμος χαλεπὸς ᾗ ἀκήρυκτος. ᾗ γὰρ ᾗ πόλις αὐτοῖς ὁλόκληρος, ᾗ δῆμοι πρότερον ἐπῴκισαν, ᾗ τύραννοι πρότερον ἐπεβούλευον, ᾗ βασιλῆς προσεκαλοῦντο, ᾗ ὅπλα ἐκρεῖτο, Ⓒ ξίφη ἠκόνατο, ᾗ γραπτίδα ἦν περίζετο, ᾗ πᾶν εἶδος κολάσεως ᾗ τιμωρίας ἐπε-

ιοξε·

ζῶντα παῖζε, εἰπέ μοι, τὰ παίδια φιλοῦντος; εἰ γὰρ κἀκεῖνα τῶν τιτθίων παίδων, καταλάβοι γραμματεῖον αὐτοῖς, ὁ ὦ Θεὸν ἔχεις νῦν οὐθὲν ὄφελος. τοῦτο μεγίστη κληρονομία, τοῦτο κόσμος, τοῦτο ἀσφάλεια. εἰσάγαγε αὐτὸν εἰς τὴν κληρονομίαν τὴν ἐν ζωῇ, ἵνα σε μὴ τῶν παίδων εἰς τὴν κληρονομίαν ἀντεισαγάγῃ τὴν ἐκεῖ. οὗτος ὁ κληρονόμος πλούσιος, φιλάνθρωπος, χρηστός, δυνατός, πλούσιος. ὥστε κατ' οὐδὲν ἐστὶν ὑστερηθῆναι τὴν κηπουρὸν αὐτοῦ. ἀλλὰ τοῦτο μὴ ποίησῃς ἐλεημοσύνην καλέσαι, ὅπερ οὐκ ἔστι δαπάνη ὁ πρᾶγμα, ἀλλὰ πρόσοδος. σὺ γὰρ, ὅταν μὲν ἀπείρεσίαν δῇς, ἀπορεῖς, ὅταν δὲ κενοῖς τὰ ταμιεῖα τῶν παλαιῶν πλημμάτων, ἀλλὰ πρόσοχθος τῷ μηδέπω πρόσοντι τῶν πλημμάτων ἀμήτης· ἐν ζωῇ, οὐκ εἰδώς, ὅτι σαυτὸν ἐκβάλλεις. ἐν γὰρ ἐν ἐρημίᾳ, ἐν χάλαζα, ἐν ἀκρὶς, καὶ ἀέρων δύναμαλία, ἐν πολλαὶ τῆς ἐλπίδος ἡμᾶς ἀπικρούῃ τῆς μελλούσης· εἰς ἣν ὁ οὐρανὸν μέλλων ἀπείρειν, ὅπου πᾶσα μὲν ἀνωμαλία ἀέρων ἐκβέβληται, πᾶσα δὲ λύπης καὶ ἐπιβουλῆς ἀπῄρηται πρόφασις, ὀκνῆς καὶ ἀναδύῃ; καὶ ποίαν βρῆσιν συγχωρῶ, ὅταν εἰς μὲν τὸν γλίσχρον καταβάλλων θαρρῇς, καὶ μὴ προθυμίας τοῦτο ποιῇς, εἰς δὲ τὸν χεῖρα τοῦ Θεοῦ μέλλων καταβάλλειν, ὀκνῆς καὶ ἀμελῇς; εἰ γὰρ ἡ γῆ τὰ καταβληθέντα ἀποδίδωσι, πολλῷ μᾶλλον ἡ τοῦ Θεοῦ χεὶρ, ἅπερ δι' ὀλίγων δέδεκται, μὴ πᾶσιν ἀποδώσει σοι τῆς προσοχῆς. ταῦτ' οὖν εἰδότες, μὴ τῇ δαπάνῃ προσέχωμεν, ὅταν ἐλεημοσύνην ποιῶμεν· ἀλλὰ τῇ προσόδῳ καὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσι, καὶ τῷ πρόσοντι ἐν κέρδει. οὐ γὰρ βασιλείας οὐρανῶν ἐλεημοσύνη προξενεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν νῦν Θεὸν πρόσατα βίου ἀσφάλειάν τε καὶ ἀφθονίαν. τίς ζωοτρόφησιν; αὐτὸς ὁ ζωοτρόφος δεσπόζων κύριος. ὁ γὰρ ζωοτροφῶν πείνῃ, φησὶ, δεῖ, ἐκατονταπλασίονα λήψεται ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. ὁρᾷς ὅτι ἑκατέρᾳ τῇ ζωῇ ζωοτροφίας διδομένας μὴ πολλῆς τῆς προσοχῆς; μὴ τοίνυν ὀκνήσωμεν, μηδὲ ἀναβαλλώμεθα, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν Θεὸν τῆς ἐλεημοσύνης καρπὸν φέρωμεν· ἵνα καὶ ἐκ παρόδου τὰ ἡμῶν πρόγματα κατορθωθῇ φέρηται, καὶ τῆς μελλούσης ἐπιτύχωμεν ζωῆς, ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς μεταλαβεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, τιμὴ, κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ς. Κορ. δ. ιγ. Λογ. ιζ. ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΡΗΣΙΝ, ΕΧΟΝΤΕΣ ΤΟ ΑΥΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΝ· ΕΠΙΣΤΕΥΣΑ, ΔΙΟ ΚΑΙ ΕΛΑΛΗΣΑ· ΗΜΕΙΣ ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ, ΔΙΟ ΚΑΙ ΛΑΛΟΥΜΕΝ· ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ.

ΤΗ προθυμίᾳ σπουδάζει καὶ τῇ τοῦ ἐκείνου μίμῃ τὸ ἀποστολικὸν ῥῆσιν ἀποκαθάπτοντες, εἰς τὴν ἐξήγησιν ζωῆς πάντα τὰ λόγου ἀπλώσαμεν· ἐν τῇ μεσημβρίᾳ τῇ αὐτῇ ζωῇ πάλιν ἐν ἑσπέρᾳ ἀναπαύσασθαι σπουδάζομεν. ποιοῦμεν δὲ τοῦτο ἐπιτείνοντες τοῖς ὠφελείαις τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, οὐ τοῖς ἐπιδεῖξαι τὴν ὑμετέραν. οὐ γὰρ ἵνα χρήσιμοι ὦμεν καὶ πολύνοιαι ἐμαυτῷ ἀποφαίνω, ἀλλ' ἵνα καὶ τὴν Παύλου σοφίαν ὑμῖν ἐκκαλύψω, καὶ τὴν ὑμετέραν διεγείρω προθυμίαν, ὅτω μεταχείρω λόγον. τὸ τε γὰρ βάθος τῆς ἐκείνου ζωοστόμου φαίνεται μείζονος, ὅταν ἐκ μιᾶς ῥήσεως τοσαύτης ἡμῖν πίλη πάντα μυστήρια ἐκκαλύπτῃ· ὑμεῖς τι μαθόντες, ὅτι καὶ ἀπὸ μιᾶς λέξεως ἀποστολικῆς ἀφάτου ἐστὶ κερδῆσαι φιλοσοφίας πλοῦτον, οὐ προσδραμεῖσθε ταῖς ὑστεραίαις ἁπλῶς, ἀλλὰ προσδήσεσθε, ταῖς ἐλπίσι ζωώσαις τρεφόμενοι, τὴν ἐγκειμένων ῥήσεων ἑκάστου μὴ πολλῆς περιεργάζεσθαι τῆς σπουδῆς. εἰ γὰρ μία λέξις τελεῖ ἡμέραν ὁλόκληρον ἡμῖν ἔτυχε, πόσον ἡμῖν αἰσθήσονται ὁλόκληροι ἐνιαυτοὶ μὴ ἀκριβείας προσδεόμενοι; μὴ τοίνυν ἀποκάμωμεν,

ὡς δωρεὰν νομίζῃ τὰ εὐκλήματα γίνεσθαι. ὅσῳ οὖν καὶ ἔστιν ἀγαθὸς ὁ μὴ τὸ δοκεῖν ἐγκαλῶν, τοσούτῳ μᾶλλον ποιῇ τὴν ἀποδεῖξιν. οὐ γὰρ ἐξ ἀπονοίας, ἀλλ' ἐκ κηδεμονίας ποιῇται τὴν ἐπιτίμησιν. οὕτω καὶ Παῦλος ἐπῄνεσεν. Εἶπων γάρ, Εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω, ἐπάγει λέγων· ὑμᾶς δὲ ὁ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακήσητε. καίτοι δοκῇ ταῦτα σκαντία εἶναι τὰ προσῤήματα. εἰ γὰρ ὁ μὴ τοῦ ἀργοῦντας ἐσθίειν, πῶς τούτοις κελεύει τὸ καλὸν ποιεῖν; ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὕτω· μὴ γένοιτο. ἀφ' ὧν γὰρ εἶπε, φησὶν, εἶπεν, ὅτι Εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω, οὐχ ἵνα τοὺς μέλλοντας δίδοναι ἀπαγάγῃ τῆς ἐλεημοσύνης, ἀλλ' ἵνα τοὺς τὸ ἀργὸν ζῆν τοὺς ἀπαγάγῃ τῆς ἀργίας. Τὸ μὲν οὖν Εἰπεῖν, μηδὲ ἐσθιέτω, ἐκείνους ἀφώρισεν τοὺς ἐργασίαν τῷ φόβῳ τῆς ἀπειλῆς· τὸ δὲ Εἰπεῖν, τὸ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακῆτε, τούτους διεγείρει τοὺς ἐλεημοσύνῃ τῷ χρησίμῳ τῆς ῥᾳθυμίας. ἵνα γὰρ μὴ, ἀκούσαντες τῆς κατ' ἐκείνων γνώμης ἀπειλῆς, συστέλλωσι τὰς χεῖρας πρὸς φιλοφροσύνην αὐτὸν, λέγων, τὸ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακῆτε· ὥστε καὶ ἀργοῦσι δῶς, καλὸν ποιήσεις. τοῦτο καὶ ἐν τοῖς Ἐξῆς δῶλον ἐποίησεν. Εἶπων γὰρ, Εἴ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε, καὶ μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ· καὶ ἐπικόψας αὐτὸν τῆς ἱερᾶς αὐλῆς, πάλιν αὐτὸν ἑτέρῳ συνάπτει τρόπῳ, τὰς τῶν ἐκπεμόντων διανοίας οἰκείως αὐτῷ καὶ συναγων ἐπήγαγε λέγων· Μὴ ὡς ἐχθρὸν, φησὶν, ἡγεῖσθε, ἀλλ' ὡς ἀδελφόν. ὥσπερ οὖν εἰπὼν, Εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω, τοῖς κυρίοις ἐπέθηκε πολλῷ αὐτῷ πείθεσθαι πάλιν, οὕτω καὶ τοῦτο εἰπὼν, μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ, οὐκ ἀπέστησεν αὐτὸν τῆς ὀφειλομένης τοῦ ἀκούειν τιμῆς· ἀλλὰ δὲ σφόδρα αὐτοῖς δυσπαθέσι προσεκαθέσατο, προσθεὶς καὶ εἰπὼν, καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλ' ὡς ἀδελφόν. ἐχρείωδης αὐτῷ τῆς συνουσίας, ἀλλὰ μὴ χρειώδης τῆς κηδεμονίας· ἀπέκοψας αὐτὸν τῆς συνόδου, μὴ ἀπέκοψας αὐτὸν τῆς ἀγάπης. καὶ γὰρ αὖθις τοῦτο δι' ἀγάπην συνέβαινε γίνεσθαι, ἵνα τῷ χρησίμῳ ῥᾳθυμίας βελτίων, πρὸς τὸ λοιπὸν ἐπανέλθῃ σῶμα. ἐπεὶ καὶ ⓜ πατέρες τῆς οἰκίας τοὺς ἑαυτῶν συναλλοιοῦσι τοὺς παῖδας, οὐχ ἵνα ἔξω μίσους διωνεκῶς, ἀλλ' ἵνα τῷ τῆς οἰκίας συνοικεῖν ῥᾳθυμοτέρους σωφρονίσωσι πάλιν.

Πρὸς μὲν οὖν τὸν ὀργὴν ἐγκαλοῦντας ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. ὅτῳ δὲ καὶ ἕτερος ἔστι πολλοῖς μεμψιμοιρίας λόγος πρὸς ἀπολογίαν ἀπονοίας καὶ ὠμότητος γέμων, ἀνάγκη καὶ τοῦτον διεξελέγξαι πάλιν· οὐκ ἵνα ἀπολογίας αὐτοὺς ἀποστερήσωμεν, ἀλλ' ἵνα πείσωμεν τὸν οὐκ οὖσαν, οὐδὲ ὠφελοῦσαν ἀπολογίαν ἀποθέσθαι, τὸν δὲ οὖσαν καὶ προσηκόντως δυναμένην ὑπὲρ τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, τοῦτον ἀφ' ὧν ἔργων μεταῤῥυθμίσεως διωνεκῶς. τίς οὖν ἐστιν ἡ ψυχρὰ καὶ αἰσθητὴ τῶν πολλῶν ἀπολογία; παιδοτροφίαν συζῶ, φησὶν, οἰκίας προῖσαμαι, γυναῖκα τρέφω, πολλὰς ἔχω δαπάνης ἀναγκάς· ὅλως οὐκ εὐπορῶ τοῦ προσοῦσθαι μοι ἐλεῆσαι. τί λέγεις; παιδία τρέφεις, ἃ ἀφ' οὗ τοῦ προσοῦσθαι οὐκ ἐλεᾷς; διὰ αὐτὰ μὲν οὖν ταῦτα σοὶ διορθώσεις ἐλεᾷν δεῖ, ἀφ' ὧν τὰ παιδία, καὶ τὴν αὐτῶν προσῤῥύσιν· ἵνα ἀπὸ ὀλίγων χρημάτων ἴλεων ⓦ δόντα αὐτὰ Θεὸν ποιήσῃς, ἵνα καταλίπῃς αὐτοῖς προσῤῥύσεις ἐκείνων καὶ μὴ ⓦ σὺν θλάσσαν, ἵνα πολλῶν αὐτοῖς αἰωνίων θησαυρῶν ἀπὸ τῶν ἐκείνων χρημάτων τῷ Θεῷ δαπανῶν. οὐχ ὁρᾷς, ὅτι πολλοὶ ἀνθρώπους πλουτοῦντας καὶ δυνατείας ὄντας οὐδαμόθεν αὐτοὺς προσοικοῦντας, εἰς δὲ διαθήκας πολλάκις εἰσήγαγον τὰς ἑαυτῶν, καὶ τοῖς ἑαυτῶν παισὶ συγκληρονομίας ἐποίησαν, διὰ ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἵνα ᾖ ἀσφάλειαν τοῖς ἑαυτῶν κτήσωσι παισὶν ἀπὸ ὀλίγων χρημάτων· καὶ ταῦτα, οὐκ εἰδότες πῶς διαφεύσονται μὴ τὴν αὐτῶν πλοῦτον πρὸς τοὺς αὐτῶν παῖδας ⓜ τὸ κλέπτου ἡδέως κοινωνοί; σὺ δὲ εἰδὼς τὸ φιλάνθρωπον καὶ χρηστὸν καὶ ὀφειλέτης τοῦ σῶ δεσπότου, οὐ πείσεις αὐτὸν κοινωνὸν τῆς ἀφθονίας σου; οὐ πείσεις αὐτὸν συγκληρονόμον τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ; καὶ πολὺ

τοῦτο

χ. ἐκκλεῖσθε

ιγ. καὶ ις. τοῦ

χ. ἐξῆς κατασκάπτει. χ. ὑμῶν

β. Θεσσ. ιζ. ιδ.

α. Θεσ. γ. ι.

Οὐ δέχ' οὗτος ὁ μόνοι ἔλεγε, ὁ ἁγὼ πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ δι' ἑτέρων αἰτίαν οὐκ ἐλάττονα τ' Εἰρηνικῆς· ἵν' ἐβουλόμην μὲν πάντων ἑνὸς, διδοὺς ὁ μὴ τοῦ Εἰρηνικοῦ ἐκκλύσητε, εἰς ἑτέραν ὑμῖν δέλεξιν τοῦτον τραμβύσομαι, πῶς τούτης μεμνῆσθαι πάσης παρακαλέσας ὑμᾶς καὶ μὴ ἀκριβείας φυλάττειν αὐτόν, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς πολιτείας ἀρετὸν προσιδέναι, καὶ τῇ τῶν δογμάτων σωφρονεῖν αὐτὸν καθαρότητι· ἵνα κἂν ὁ μὲν θερμὸς ἢ τοῦ Θεοῦ, προὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος. ἐπεὶ καὶ χάρδος ὀφείλει εἶναι ἡμῖν τῶν ἐρρωμένων δογμάτων, ὅταν ὁ βίος διεφθαρμένος ᾖ· ὥσπερ οὖν ὀφείλει πολιτείας ἀρίστης ὄφελος, πίστεως οὐκ οὔσης ὑγιοῦς. ἵνα οὖν ἀπηρτισμένον ἔχωμεν τὸν ὠφέλιμον, ἑκατέρωθεν ἑαυτοὺς ἀσφαλιζώμεθα, ἔν τε τοῖς ἄλλοις ἅπασι καρποὺς ἐπιδεικνύμενοι ἡδυαίους, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων τὸν ἐλεημοσύνην (ταύτης γὰρ προῆλθεν ὑμῖν διελέγχειν) μὴ πολλῆς μὲν τῆς προθυμίας, μὴ πολλῆς δ' αὐτὸν ἐπιλυθῆναι τῆς δαψιλείας. Ὁ γὰρ ἀπείρων φειδομένους, φησί, φειδομένους δὲ θείσει· καὶ ὁ ἀπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θείσει. Τί ἐστιν, ἐπ' εὐλογίαις; μὴ πολλῆς τῆς ἀφθονίας. ἐννοῶμεν μὲν οὖν ὅτι τῶν βιωτικῶν προσημάτων, ὁ ἀμητὸς καὶ ὁ τρύγος τῶν αὐτῶν ἐστι καιρμάτων. καὶ γὰρ ὁ ἀπείρων, πυρὸν ἢ κριθὰς καταβάλλει, ἢ καὶ ἄλλο τι τοιοῦτον, καὶ ὁ θείζων ὃ λέγω θείζει πάλιν· ὅτι ὁ τῆς ἐλεημοσύνης οὐχ οὕτως, ἀλλὰ ἑτέρως. σὺ μὲν γὰρ καταβάλλεις ἀργύριον, συλλέγεις δὲ πρόσκλισιν τὸν πρὸς Θεόν· δίδως χρήματα, καὶ λαμβάνεις ἀμάρτημάτων λύσιν· πρίχεις ἄρτον καὶ ἱμάτιον, καὶ αὐτὴ τούτων σοὶ ἡ τῶν οὐρανῶν ἀνοίγεται βασιλεία, καὶ τὰ μυεία ἀγαθὰ, ἃ μήτε ὀφθαλμὸς εἶδε, μήτε οὖς ἤκουσε, μήτε ὅτι καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη· τὸ δὲ πάντων κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν, ὅμοιος γίνῃ τῷ Θεῷ, καὶ δυνάμει τὸν ἀνθρώπινον. πρὸς γὰρ ἐλεημοσύνης καὶ φιλανθρωπίας ἀναλεχθεὶς ὁ Χριστὸς ἐπήγαγεν, Ὅπως γένησθε ὅμοιοι τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. οὐ δυνάσῃ δυνατὸς ἥλιον, οὐδὲ ὅμβρους ἀφεῖναι σὺ, οὐδὲ οἰκουμένην συνεργετῆσαι τοσαύτην· τοῖς οὖν χρήμασιν ἀπόχρησαι πρὸς τὸν φιλοφροσύνην, καὶ γίνῃ ὅμοιος τοῦ ἥλιον δυνατόν, ὡς μὲν θεσπέσιον ὅμοιον Θεῷ γενέσθαι δυνατόν. προσέχετε μοι ἀκριβείας τοῖς Εἰρηνικοῖς. ὅτι πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, φησι. καὶ σὺ τοίνυν, ὅτι ἐλεημοσύνην ποιῇς, μὴ βίον ἐξέτασης, μηδὲ ζῆτων βιθυνίας ἀπαίτει. ἐλεημοσύνη γὰρ ὀφείλεται λέγω), ἵνα καὶ τοῖς δυσχεροῖς πρόχωμεν. ὁ γὰρ ἐλεῶν, οὐ κατορθωτικὸς, ἀλλὰ ἡμαρτηκότα ἐλεῶν. ὁ μὲν γὰρ κατορθῶν, ἐπαίνων ἄξιος καὶ στεφάνων ὄντι· ὁ δὲ ἁμαρτάνων, ἐλέου καὶ συγγνώμης. ὥστε καὶ ἡμεῖς τοῦτο μιμησόμεθα τοῦ Θεοῦ, ἐὰν καὶ πονηροῖς πρόχωμεν. σκόπησον γὰρ ὅσοι τὸν οἰκουμένην οἰκοῦσι βλάσφημοι, μιαιφόνοι, μοιχοὶ, πάσης ἐμπεπλησμένοι κακίας. ἀλλὰ ἡ τούτοις καθ' ἑκάστην τρέφει τὸν ἡμέραν ὁ Θεός, ἡμᾶς παιδεύων τὸν φιλοφροσύνην ὅτι πάντας ἐκτείνει τὰς ἡμῖν ὁ ἄπαν τὸν ὠφέλιμον τοιοῦμεν. ἡ γὰρ πονηρεῖ, οὐδὲ φαύλους μὴ θεσπέσιος ἀποτρεφόμεθα μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑγιαίνων τις ἡμῖν προσέλθῃ, ἢ δι' ὑπόκρισιν, ἢ δι' ἐλευθερίαν, ἢ ἡ δι' ἀργίαν ἴσως (ἡ γὰρ ἐστὶ τοῦτο ἄθημι) πενία συζῶν, λοιδορίας, ὕβρεις, μυεία κατ' αὐτὸν συνιέντες σκώμματα, κενεαῖς αὐτὸν ἀποπέμπομεν χερσὶ, τὸν ὑγιείαν ἀπειδίζοντες, τὸν ἀργίαν προσφέροντες, βλάπτοντες ἅπαντῶντες. μὴ γὰρ τοῦτο προστάττῃς, μὴ θεσπέσιος, ἐγκλήσῃ ἡ ὑπομονῇ ἁπλῶς τοῖς διορθώσεις· ἐλεῆσ ἡ διορθοῦσθαι τὸν πενίαν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐκέλευσεν, οὐχὶ βλάπτεσθαι ἅπαντῶν ἡ ὑβρίζειν. ἀλλὰ βούλει διορθῶσαι μὴ θεσπέσιος, καὶ τῆς ἀργίας ἀπαλλαγῆς, ἡ εἰς ἔργον ἐμβῆσ μὴ ἐργασώμεθα; δὸς προσέχειν, ἡ πῦ ὑπομεῖναι· ἵνα μὴ ὠμότητος ἐκπέσῃς, ἐγκλήσεις βαρύτητα, ἀλλὰ κηδεμονίας δόξαν λάβῃς. μὴ γὰρ μὴ δύνασαι, ἀλλ' ἐγκλῆσαι μόνον ἀποτρέφεται ἡ ἀκούει, ἐὰν σοὶ ἰδῇ ἀνάχαιτ' ἀν ὁ πόνος· ἡ μᾶλλον εἰκότως. οὐ γὰρ δέχ' κηδεμονίαν, ἀλλὰ δέχ' τὸ μὴ βούλεσθαι

Εἰ γ' λέγοιεν, ὅτι Ἰουδαϊκῇ συγκαταβάσει ἀοθενείας, τοῦτο ἐποίει, ἐγὼ λέγω γ' ἕλληνι κηρύττοντα τύπους ἑλληνικοὺς εἰσάγειν, γ' ἱστορίας μεμυθολογημένων παραγμάτων. ἀλλ' οὐκ ἐποίησε· τί γ' μᾶλλον εἰκότως. ἐκεῖνα μ' γὰρ ἔοικεν κοινὰ εἶναι πρὸς τ' ἀλήθειαν, ταῦτα γ' Θεοῦ χρησμοὶ γ' νόμοι. διὸ γ' πολλὴν συγχύσεως ἔχει τὰ παλαιὰ πρὸς τ' καινὴν διαθήκην. πρῶτον μ' οὖν τοῦτο διάκρισον, ὅτι πολλὴ ἡ συμφωνία τῆς καινῆς πρὸς τὴν παλαιάν· δεύτερον γ' οὐκ ἔλαττον τούτου γ' αὐτῇ τῇ ἱστορίᾳ. ὥσπερ γὰρ ὅτε δύο γυναῖκες ἦσαν ἑνὸς ἀνδρός, οὕτω γ' καὶ δύο διαθῆκαι ἑνὸς νομοθέτου· ἐπεὶ δ' ἄλλος ἦ τῆς καινῆς, γ' ἄλλος τῆς παλαιᾶς, πρεπόντως τὴν ἱστορίαν εἰσήγαγε. οὐ γὰρ ἄλλος μ' ἦν τῆς Σάρρας ἀνὴρ, ἄλλος γ' τῆς Ἁγάρ, ἀλλ' εἷς γ' αὐτός. ὥστε, ὅταν λέγῃ, αὗται γάρ εἰσι δύο διαθῆκαι, οὐδὲν ἕτερον λέγει, ἀλλ' ἢ, ὅτι ἑνὶ μὲν νομοθέτῃ, καθάπερ ἀνδρὶ μιᾷ δούλῃ, φησὶν, ἡ δὲ ἐλευθέρᾳ ἦν. ℭ τί τοῦτο; τέως γὰρ ζητοῦμεν ἦν, εἰ εἷς ἑκατέρων νομοθέτης. καταδεξάσθωσαν τοίνυν τοῦτο πρότερον, γ' τότε πρὸς ἐκεῖνο αὖθις ἀποκρινώμεθα. δοῦ γὰρ τοῦτο καταναγκάζῃς αὐτοὺς δέξασθαι, ℭ πιεσθῶσιν, ἅπαν αὐτῶν τὸ δόγμα εἰς ἓν ἥξεται. ὅταν γὰρ θύρᾳθεν τὴν αὐτοῦ νομοθέτου γ' ἡ παλαιὰ οὖσα, καθάπερ οὖν γ' ἐστί, πᾶσα λέλυται ἡμῖν ἡ πρὸς ἐκείνους ἀμφισβήτησις. ἵνα γ' μηδὲ τοῦτο ὑμᾶς θορυβῇ, πρόχειρον ἀκριβῶς τῇ ῥήσει. οὐ γὰρ εἶπε, μία μ' ὕλη, μία γ' ἐλευθέρα· ἀλλ', μία μ' εἰς ὕλαιόν γε γενομένη. οὐ πάντως γ' ἡ εἰς ὕλαιόν γε γενομένη, ὕλη. ℭ αὖθ' γ' ὃ εἰς ὕλαιόν τε τεθῆναι, οὐ τῆς τιχούσης ἔγκλημα, ἀλλὰ τῶν τιθέντων παιδίων. ὅτε γὰρ τῆς ἐλευθερίας ἀφ' τοῦ κακίαν ἑαυτοῖς ἀπετέρησαν, γ' τῆς εὐγενείας ἐξέπεσον, ὡς ὕλαιος αὐτοῦ ἀγνώμονας ἐποίησαν ὁ Θεὸς φόβῳ διὰ νεκῆ, κολάζων ἡμᾶς εἰκῆ, ἀπιλεῖς. πολλοὶ γοῦν γ' ἡμῶν πατέρες τοῦ ἑαυτῶν υἱοῦ, οὐχ ὡς υἱοὺς εὐαγγίσαι, ἀλλὰ μ' τῷ τρέπεσθαι οἰκέτας φόβου· γ' τὸ ἔγκλημα οὐχὶ τῶν πατέρων ἐστὶν, ἀλλὰ τῶν τοῦ πατέρας παιδευθέντων παίδων ὡς ὕλαις χαίρεσθαι τῆς ἐλευθερίας. οὕτω ℭ ὁ Θεὸς ἀφ' ἑαυτοῦ πρότερον ἐκεῖνον μ' τοσούτου φόβου γ' ἡμερείας τοσαύτης ἐσπούδασε, μᾶλλ' ὅσης εἰκὸς ἦν οἰκέτην ἀγνώμονα. ἀλλ' οὐ κατηγορία τοῦ Θεοῦ τὸ γενόμενον, τοῦτο ἔγκλημα τῶν νόμου· ἀλλὰ τῶν ἀφιστάντων Ἰουδαίων, σφοδροτέρου δεηθέντων χαλινοῦ. εἰ γὰρ αὐτῇ γε τῇ παλαιᾷ βίβλῳ ζητήσειε τις, πολλοὶ ὄψονται ἅγιοι ἄνδρες, οἵ τε Ἄβελ, ὁ Νῶε, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαάκ, ὁ Ἰακώβ, ὁ Ἰωσήφ, ὁ Μωϋσῆς, ὁ Ἠλίας, ὁ Ἐλισσαῖος, ℳ ἄλλοι πλεῖστοι, ὅσοι τῷ εἰς τὴν καινὴν φιλοσοφίαν ἐζήλωσαν. ὁ γὰρ φόβος γ' κολάσεις, οὐδὲ ἀπειλὴ γ' τιμωρία, ἀλλ' ἀγάπη θεία γ' φίλτρῳ ζέουσι τὸν πρὸς Θεὸν ἐμφύοντα τοιοῦτοι, οἷοι δὴ γ' ἐγένοντο. ὁ γὰρ ἐδιδάσκετο πρόσταγμάτων, ὁ δὲ ἐπαλαύει γ' νόμου, ὥστε ἀρετὴν ἐλέσθαι καὶ φεύγειν κακίαν, ἀλλ' ὥσπερ ὁ θήλεις παῖδες καὶ ἐλεύθεροι, τῷ οἰκείῳ ὑπιγνόντες ἀξίῳ, χρεὼν φόβου πρὸς καὶ κολάσεως ἀπεκόλπισαν πρὸς τὴν ἀρετήν· ℳ δὲ λοιποὶ πάντες Ἰουδαῖοι, ὅτε πρὸς κακίαν ἀπεκλήδου, τῷ κ' ℳ νόμοι ἐδιδάσκοντο χαλινοῦ. ὅτε γοῦν ἐποίησαν ℳ μόσχον, καὶ ὁ γλυκασμὸν πρὸς στόμασιν, τότε ἔπεσον Κύριος ὁ Θεὸς σου, Κύριος εἷς ἐστιν· ὅτι ἐφόνευσαν, καὶ τὰ γυναῖκας τῶν πλησίον διέφθειραν, τότε ἔκλεψαν, οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα ὁμοίως. ὥστε οὐκ ἔγκλημα τῶν νόμου ὁ κόλασις ἐπάγειν καὶ τιμωρίαν, καὶ καθάπερ οἰκέτας ἀγνώμονας παιδεύειν καὶ σωφρονίζειν· ἀλλὰ καὶ ἐγκώμιον μέγιστον, καὶ οὐχ ὁ τυχὸν ἔπαινος, ὅτι τοὺς πρὸς τοσαύτην κατιεχθέντας κακίαν ἀδυνάτῳ διὰ τῆς οἰκείας σφοδρότητος ἀπαλλάξαι τῆς ποινείας, μαλάξαι τε καὶ ποῦσαι καταστεῖλαι τῇ χάριτι, καὶ πρὸς τὸ τῆς καινῆς ἐδηγῆσαι φιλοσοφίαν. ὁ γὰρ αὐτὸ πνεῦμα καὶ τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ, καὶ τὰ ἐν τῇ καινῇ πάντα ἐνεργοῦν, εἰ καὶ διαφόρως. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος ἔλεγεν· Ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα.

Οὐ

Ινα ȣ̃ μειζόνως αὐτῶ τὰ τόμαια ἀπορράψωμεν, φέρε, ȣ̀ αὐτὰ τὰ ῥήσεις τῶν ἁγίων ἀναγινώσκωμεν, ȣ̀ τῶν προφήτας ȣ̀ ἀποστόλους βοῶντας, ὅτι καινῆς καὶ παλαιᾶς ἐστὶν ὁ νομοθέτης. παρέστω τοίνυν εἰς μέσον ὁ σὺν κοιλίας ἁγιασθεὶς Ιερεμίας, ȣ̀ αὐτὸ τοῦτο διακρινέτω σαφῶς ἕνα καὶ αὐτὸν ἐκατέρας ὄντα τῆς διαθήκης" Θεός. Τί οὖν φησιν, οὐκ ἀναστρέψατε τοὺς νομοθέτας κηρύττων; Διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην καινήν, ȣ̀ χ῀ τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν. ὥστε ὁ τὴν καινὴν αὐτοῖς διαθέμενος, αὐτός ἐστιν ὁ ȣ̀ τὴν παλαιὰν δοὺς Θεός. σὺ δὲ θαῦμα ȣ̀ σὺ ἀπὸ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως ἐπιτόμισαι ἰσχνῶς, οἱ τὴν ἀναγωγὴν ὑπερβαίνειν ἀναγεγράφασι τὸ μονόγραμμος. εἰ γὰρ ἀναγεγράφασι τὸ ἔκνυσιν τῆς Μαρίας σὺκ ἰῶ, οὐδὲ ἐπιτρέπω πρὶν ἢ φθάσῃ ἡ Ἐφραὶμ ἐν Ἑρκὶ, πῶς ἐνομοθέτησε μὴ ὤν; πῶς ȣ̃ ἔλεγε, διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην καινήν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν; πῶς γὰρ διέθετο τοῖς πατράσιν αὐτὸν μὴ ὑπάρχων, μηδὲ ὤν, κατὰ τὴν ἐκείνου λέξιν; ἀλλὰ πρὸς Ιουδαίους μὲν ȣ̀ σὺν τὰ Ιουδαίων νοσοῦντας Παυλιανοὺς ἰσχνὴν ἐποιήσω ἡ τῶν προφητῶν μαρτυρία· ἵνα ȣ̃ ȣ̀ Μανιχαίους ὑπερβαίνωμεν, ἀπὸ τῆς καινῆς τὴν μαρτυρίαν παραγάγωμεν, ὅπου τῆς παλαιᾶς σαφῶς αὐτοῖς ὄντι λόγος, μᾶλλον ȣ̃ σαφῶς τῆς καινῆς· ἀλλὰ δὲ ταῦτην, ἵν' δοκοῦσι τιμᾶν, οὐχ ἧττον ἐκείνης καθυβρίζουσιν· εἰ μὲν ȣ̃ ἕτερος, τῷ δὲ παλαιᾶς ἐκκλίναι, ȣ̀ δ' ἀξιόπιστοι αὐτῆς λυμαίνεσθαι. οὐ γὰρ μικρὰ τῶν ἐν αὐτῇ κειμένων τῆς ἀληθείας ἀπόδειξις. τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ προφητῶν ἡ προφανὴς φωνὴς ἵν', ὃς ἀποφραφέντες οὗτοι σὺκ αἰσθάνοντο τῶν προφητῶν μᾶλλον σὺν ἀποστόλοις ἀτιμάσαντες. εἰ μὲν οὖν ἕτερος τούτου τοῦ καινοῦ καθυβρίζοισαν, ἑτέρῳ ȣ̃ πάλιν δικαίτερος, τῷ δὲ πλείονα αὐτῆς ἐκκλίναι. πλὴν ἀλλὰ ȣ̀ αὐτὴ τῶν ἐν αὐτῇ κειμένων ἡ δύναμις τοσαύτη, ὡς ἐπ' αὐτῶν τῶν λειψάνων δι' ὑφορᾶσθαι αὐτῶν ἡμᾶς τοῦ κακουργίαν. τὰ γὰρ ἀποκοπέντα μέλη χρῄζει ἐν βοᾷ, τοῦ πρὸς τὰ οἰκεῖα μέλη συμφωνίαν ἐπιζητοῦντα. "πῶς οὖν ἀποδείξωμεν, ὅτι καινῆς ȣ̀ παλαιᾶς ἓν ἐστὶν ὁ νομοθέτης; ἀπὸ τούτων τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀποκλεκλειμμένων ῥημάτων τῶν ἀποστολικῶν, ἃ δοκεῖ μὲ ἔχειν τὸν νόμον καταργεῖν, ζημίωσιν ȣ̃ αὐτὸν μᾶλιστα, ȣ̀ δεικνὺς ἰδίοις ὄντα χρησμοῖς ȣ̀ λόγοις ἴσχυτα. ȣ̀ τοῦτο ȣ̃ τῆς τοῦ πνεύματος ἐλλάμπετο σοφίας, ὥστε τῇ προχείρῳ ῥήσει δηλαδὴ ἀναιρεῖν σὺν τὸν νόμον καταργοῦσαν, ἀκοῦσαι ȣ̀ ἀγνοοῦσαν δίκαιαν εἶναι τὴν αὐτοῦ γεγραμμένην ἀπόλυσιν· ἵνα, αὐ μὲ θελήσωσι προσέχειν τὴν ἀληθῆ ἰδεῖν, ἔχωσι τὴν ῥῆσιν τὴν χρησαμένην αὐτοῖς· ὧν ȣ̃ ὑπερνικήσωσι τῇ ἀπιστίᾳ, μηδεμιᾶς συγχώρησις λοιπὴ τύχωσι, ἐν αὐτοῖς, οἷς δοκοῦσι πιστεύειν, ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν σωτηρίᾳ. ποῦ τοίνυν ἡ καινὴ ἑαυτῆς ȣ̀ τῆς παλαιᾶς ἵνα ὁ νομοθέτην εἶ φησι; πολλαχοῦ μὲν ȣ̀ ἀλλαχοῦ· ἡμᾶς ȣ̃ ἐκεῖνον πῶς ταυτοδάζομεν ἐν ἐκποιῶ ἐν μέσῳ ἀγαγεῖν, τὴν ȣ̀ τῶν Μανιχαίων σωζομένην ἐν ȣ̀ νῦν. τίς οὖν ὅστις αὐτὴ; Λέγετέ μοι ὁ τοὺς νόμους θέλοντες εἶ, φησι, ὁ νόμον σὺκ ἀκούετε, ὃν Αβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης, ȣ̀ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας; ἤκουσαν ὁ αἱρετικοί, ὃν ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης, ἐν ἐλεύθερος" ἐπεπίθησαν (ἐνόμισαν γὰρ καταργεῖν εἶ τὸν νόμου ὃ λεγόμενον) ἐκκλίναντες αὐτὴν τῆς λειπῆς ἀκολουθίας, ὡς ζημιωθεῖσαν αὐτοῖς κατὰ χρόσιν. φέρε οὖν ἀπ' αὐτῆς διέξωμεν ἕνα ὄντα ὁ νομοθέτην. Αβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης, ἐν ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας· ταῦτα δι' ἐστί, φησιν, ἀλληγορούμενα. τί δ' ἐστιν, ἀλληγορούμενα; τύποι τ' ἐν τῇ χρείᾳ γινομένων ἦσαν τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ γινόμενα. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ δύο γυναῖκες, οὕτως ἐνταῦθα δύο διαθῆκαι· προφῆται μὲ ἐν τούτῳ δείκνυσι τὴν συγκένωσιν τῆς καινῆς πρὸς τὴν παλαιάν, ὅταν ἐκεῖνα τύποι ἡ τύπος. ὁ γὰρ τύπος τῆς ἀληθείας σὺκ ἐστιν, ἀλλὰ συσκιές. Εἰ δὲ ἐστιν ἐν ὁ Θεὸς τῆς παλαιᾶς τῷ Θεῷ τῆς καινῆς, σὺκ ἔμβαλε διὰ τῶν γυναικῶν προεκτυπῶν τῆς καινῆς διαθήκης τὴν ὑπεροχήν. Εἰ δὲ ἐκεῖνος προεδιετύπωσε, ὁ Παῦλον ἐχρῆν μὴ ἀποχρήσασθαι τῷ τύπῳ.

Εἰ

γ῀. δ'. κα.

χ. δίπλ.

χ. ἀποπίδη.

χ. ὧν

χ. δίπε χ. δίτη

ἀνάγκη ἀφ' τὴν τῶν νόμων ἀφορᾶν ἑκάστοις εἰσαγομοθέτας δύο; ἐγὼ μὲ οὐδαμοῦ ὁρῶ. Εἰ δ' αὖ τοὶ λέγει ἔχουσιν, εἰπάτωσαν. ἀλλ' οὐκ αὖ ἔχουσιν. καὶ γὰρ καὶ ἰατροὶ πολλὰ ποιοῦσι πολλάκις· ἀλλ' οὐκ ἀπὸ ἑκάστης τῆς γνώμης, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς καὶ συμφώνου. καὶ γὰρ καίει, καὶ τέμνει· τέμνει τὸ αὐτὸ σῶμα πολλάκις· καὶ νῦν μὲ πικρὰ, νῦν δ' γλυκέα δίδωσι πίνειν φάρμακα· καὶ τὰ μὲ γινόμενα ἑκάστοτε, ἀπὸ γνώμης δ', ἀφ' ἧς ταῦτα γίνεται, σύμφωνος καὶ μία. πρὸς γὰρ ἓν τέλος βλέπει, τὴν τοῦ κάμνοντος ὑγίειαν. πῶς οὖν οὐκ ἀτοπον ἰατρῶ μὲ μὴ ἐγκαλεῖν ἑκάστοτε ποιοῦντι πολλὰ & ἐναντία σώματος ἑνὸς φύσιν, τῷ Θεῷ δ' μεμφὴν ἐπάγειν*, εἰ καὶ ἀφορᾶς καιρὸς ἀφορᾶς δι' ἡθῶν προς διάφορα ἔδωκε καὶ πράγματα; ὅτι μὲ οὖν, εἰ καὶ ἑκάστοτε ἦσαν οἱ νόμοι, οὐδὲ ὅτως ἐγκαλεῖν ἔδει, δῆλον ἐκ τούτων· ὅτι δ' οὐδὲ εἰσὶ ἐναντίοι, ἀλλὰ ἀφορᾶς μόνον, φέρε, τοὺς νόμους εἰς μέσον προσχέωμεν. Ἠκούσατε, φησὶν, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις. Ματθ. ε. κα. ἐστὶ παλαιὸς ὁ νόμος· ἐδόθη δὲ τῆς καινῆς. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ, ἔνοχός ἐστιν εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Ταῦτα ἐναντία, εἰπέ μοι, τὰ προστάγματα; καὶ τίς ἀθέσπιστον, κἂν ὁπωσοῦν ἀφροσύνης μετέχῃ, τοῦτο ἂν εἴποι; εἰ μὲ γὰρ τῷ πρότερον κελεύσαντος μὴ φονεύειν, οὗτος ἐκέλευσεν, ἴσως ἂν ἦς αἰτιολογίαν ἔφησεν εἶναι τὸ λεχθέν· εἰ δ' ἐκεῖνος κελεύοντος μὴ φονεύειν, οὗτος ἐκέλευσε μηδὲ ὀργίζεσθαι, ἐπίπαστος, οὐκ ἐναντίους ὁ πρότερος τὸν δεύτερον νόμους ὄντας. ὁ μὲ γὰρ καιρὸν τῆς κακίας ἐξέτεμε, καὶ φόνον, οὗτος δ' καὶ τὴν ῥίζαν αἰτίασιν, τὴν ὀργήν· ἐκεῖνος τὸ ῥεῦμα τῆς πονηρείας ἐξέκοψεν, οὗτος καὶ τὴν πηγὴν αὐτὴν ἐξέτεμε. πηγὴ γὰρ καὶ ῥίζα τοῦ φόνου, θυμὸς καὶ ὀργή. ἐκεῖνος δὲ τότε προπαρεσκεύασεν ὁ νόμος τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν, οὗτος ἐλθὼν τὸ λοιπὸν ἐπλήρωσε. ποία οὖν ἀτοπία, ὅταν ὁ μὲν τὸ τέλος τοῦ κακοῦ, ὁ δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκκόψῃ; ἐκεῖνος τὴν χεῖρα καθαρὰν ἐποίησεν αἵματος, οὗτος καὶ τὴν ἀφορμὴν αὐτὴν ἀπήλλαξε τοῦ πονηρὰν βουλεύσασθαι. Ταῦτα δὲ συμφωνούντων ἀλλήλοις νόμων, οὐχὶ μαχομένων ἐστίν. ὅπερ δὴ καὶ κάτω ἀσυνδέτοις κατασκευάζει τὰς τῆς ἀληθείας ἐχθροὺς, μὴ συνορᾶντας, ὅτι ἐκ τούτου μεγάλη ῥᾳθυμίας καὶ εὐροσύνης αἰτία τοῖς τῆς καινῆς Θεὸν ἐπιβάλλουσιν. εὑρεθήσεται γὰρ (καὶ ἡ βλασφημία εἰς τὴν τῶν ταῦτα ἀναγκαζόντων ἡμᾶς λέγειν ἀνατρεπέτω κεφαλὴν) ἀκύρους καθ' ἡμᾶς οἰκονομήσας. τὸ δὲ ὡς, ἐγὼ λέγω. γαλακτοτροφία προσοίκειον ἡ τῆς παλαιᾶς διαθήκης παιδαγωγία, στερεᾶ δὲ τροφὴ τῆς καινῆς διαθήκης ἡ φιλοσοφία. οὐδὲν δὲ ὅριον ἦν θρέψαι γάλακτι, πρὸς τὴν στερεὰν ἀναγωγὴν τροφήν· ὅπερ ἐστὶ πεποιηκὼς ὁ τῆς καινῆς Θεός, ἀνάπερ μὴ αὐτὸς ἦ ὁ τὴν παλαιὰν δεδωκώς. πρὸς γὰρ τὸ θρέψαι γάλακτι καὶ τὴν διαθήκην παιδαγωγίαν, ὅτι τὴν στερεὰν ἡμᾶς ἤγαγε τροφήν. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερα μείζονα τούτου πάλιν αὐτὸν ἐπικαλλύνει ἐγκλήματα, εἴτε μὲ πεντακισχίλια καὶ τριακόσια ἔτη τὸ γῆρας ἦκε προσποιήσαν τὸ ἡμέτερον. Εἰ γὰρ μὴ αὐτὸς ἰῶ, ὁ διὰ τῶν προφητῶν καὶ τῶν πατριαρχῶν καὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων καθ' ἡμᾶς ἅπαντα οἰκονομῶν, ἀλλ' ἕτερός τις τοιοῦτον, οἷόν ποτε καὶ βραδέως εὑρεθήσεται τῆς ἡμετέρας ἐπιλημμένος προσοίκου, ὥσπερ ἔκ τινος μετημοίας ἀνενεγκών· ὅπερ οὐ Θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπου τὸ τυχόντος ἀνάξιόν ἐστιν, τοσούτους ἀφέντος ἀπολέσθαι καὶ τοσούτου χρόνου, οἷόν ποτε καὶ ἐκάστῳ τῶν καιρῶν τῶν ὀλίγων ἐπιλαβέσθαι προσοίκου. ὁρᾷς ὅσας καὶ Θεοῦ κατακάλλοισι βλασφημίας ἐκεῖνοι, ἕτερον μὲν τῆς καινῆς, ἕτερον δὲ τῆς παλαιᾶς λέγοντες εἶναι νομοθέτην; ἅπερ ἅπαντα λύει, ἀνένα ἑκατέρας τῆς διαθήκης δῶμεν εἶναι Θεόν. εὑρεθήσεται γὰρ καὶ λόγου καθ' ἡμᾶς οἰκονομῶν, τότε μὲν ἀφ' τοῦ νόμου, νῦν δὲ ἀφ' τῆς χάριτος, καὶ οὐ προσφάτως, οὐδὲ νεωστὶ, ἀλλ' ἀνωθεν καὶ ἐκ προοιμίων τῆς ἡμετέρας ἐπιλημμένος προσοίκου.

ἐναντία πολλὰ ποιοῦσι πολλάκις· ἀλλ' οὐκ ἀπὸ ἑκάστης τῆς γνώμης, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς καὶ συμφώνου. καὶ γὰρ καίει, καὶ τέμνει· τέμνει τὸ αὐτὸ σῶμα πολλάκις· καὶ νῦν μὲ πικρὰ, νῦν δ' γλυκέα δίδωσι πίνειν φάρμακα· καὶ τὰ μὲ γινόμενα ἑκάστοτε, ἀπὸ γνώμης δ', ἀφ' ἧς ταῦτα γίνεται, σύμφωνος καὶ μία. πρὸς γὰρ ἓν τέλος βλέπει, τὴν τοῦ κάμνοντος ὑγίειαν. πῶς οὖν οὐκ ἀτοπον ἰατρῶ μὲ μὴ ἐγκαλεῖν ἑκάστοτε ποιοῦντι πολλὰ & ἐναντία σώματος ἑνὸς φύσιν, τῷ Θεῷ δ' μεμφὴν ἐπάγειν*, εἰ καὶ ἀφορᾶς καιρὸς ἀφορᾶς δι' ἡθῶν προς διάφορα ἔδωκε καὶ πράγματα; ὅτι μὲ οὖν, εἰ καὶ ἑκάστοτε ἦσαν οἱ νόμοι, οὐδὲ ὅτως ἐγκαλεῖν ἔδει, δῆλον ἐκ τούτων· ὅτι δ' οὐδὲ εἰσὶ ἐναντίοι, ἀλλὰ ἀφορᾶς μόνον, φέρε, τοὺς νόμους εἰς μέσον προσχέωμεν. Ἠκούσατε, φησὶν, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις. Ματθ. ε. κα. ἐστὶ παλαιὸς ὁ νόμος· ἐδόθη δὲ τῆς καινῆς. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ, ἔνοχός ἐστιν εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Ταῦτα ἐναντία, εἰπέ μοι, τὰ προστάγματα; καὶ τίς ἀθέσπιστον, κἂν ὁπωσοῦν ἀφροσύνης μετέχῃ, τοῦτο ἂν εἴποι; εἰ μὲ γὰρ τῷ πρότερον κελεύσαντος μὴ φονεύειν, οὗτος ἐκέλευσεν, ἴσως ἂν ἦς αἰτιολογίαν ἔφησεν εἶναι τὸ λεχθέν· εἰ δ' ἐκεῖνος κελεύοντος μὴ φονεύειν, οὗτος ἐκέλευσε μηδὲ ὀργίζεσθαι, ἐπίπαστος, οὐκ ἐναντίους ὁ πρότερος τὸν δεύτερον νόμους ὄντας. ὁ μὲ γὰρ καιρὸν τῆς κακίας ἐξέτεμε, καὶ φόνον, οὗτος δ' καὶ τὴν ῥίζαν αἰτίασιν, τὴν ὀργήν· ἐκεῖνος τὸ ῥεῦμα τῆς πονηρείας ἐξέκοψεν, οὗτος καὶ τὴν πηγὴν αὐτὴν ἐξέτεμε. πηγὴ γὰρ καὶ ῥίζα τοῦ φόνου, θυμὸς καὶ ὀργή. ἐκεῖνος δὲ τότε προπαρεσκεύασεν ὁ νόμος τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν, οὗτος ἐλθὼν τὸ λοιπὸν ἐπλήρωσε. ποία οὖν ἀτοπία, ὅταν ὁ μὲν τὸ τέλος τοῦ κακοῦ, ὁ δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκκόψῃ; ἐκεῖνος τὴν χεῖρα καθαρὰν ἐποίησεν αἵματος, οὗτος καὶ τὴν ἀφορμὴν αὐτὴν ἀπήλλαξε τοῦ πονηρὰν βουλεύσασθαι. Ταῦτα δὲ συμφωνούντων ἀλλήλοις νόμων, οὐχὶ μαχομένων ἐστίν. ὅπερ δὴ καὶ κάτω ἀσυνδέτοις κατασκευάζει τὰς τῆς ἀληθείας ἐχθροὺς, μὴ συνορᾶντας, ὅτι ἐκ τούτου μεγάλη ῥᾳθυμίας καὶ εὐροσύνης αἰτία τοῖς τῆς καινῆς Θεὸν ἐπιβάλλουσιν. εὑρεθήσεται γὰρ (καὶ ἡ βλασφημία εἰς τὴν τῶν ταῦτα ἀναγκαζόντων ἡμᾶς λέγειν ἀνατρεπέτω κεφαλὴν) ἀκύρους καθ' ἡμᾶς οἰκονομήσας. τὸ δὲ ὡς, ἐγὼ λέγω. γαλακτοτροφία προσοίκειον ἡ τῆς παλαιᾶς διαθήκης παιδαγωγία, στερεᾶ δὲ τροφὴ τῆς καινῆς διαθήκης ἡ φιλοσοφία. οὐδὲν δὲ ὅριον ἦν θρέψαι γάλακτι, πρὸς τὴν στερεὰν ἀναγωγὴν τροφήν· ὅπερ ἐστὶ πεποιηκὼς ὁ τῆς καινῆς Θεός, ἀνάπερ μὴ αὐτὸς ἦ ὁ τὴν παλαιὰν δεδωκώς. πρὸς γὰρ τὸ θρέψαι γάλακτι καὶ τὴν διαθήκην παιδαγωγίαν, ὅτι τὴν στερεὰν ἡμᾶς ἤγαγε τροφήν. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερα μείζονα τούτου πάλιν αὐτὸν ἐπικαλλύνει ἐγκλήματα, εἴτε μὲ πεντακισχίλια καὶ τριακόσια ἔτη τὸ γῆρας ἦκε προσποιήσαν τὸ ἡμέτερον. Εἰ γὰρ μὴ αὐτὸς ἰῶ, ὁ διὰ τῶν προφητῶν καὶ τῶν πατριαρχῶν καὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων καθ' ἡμᾶς ἅπαντα οἰκονομῶν, ἀλλ' ἕτερός τις τοιοῦτον, οἷόν ποτε καὶ βραδέως εὑρεθήσεται τῆς ἡμετέρας ἐπιλημμένος προσοίκου, ὥσπερ ἔκ τινος μετημοίας ἀνενεγκών· ὅπερ οὐ Θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπου τὸ τυχόντος ἀνάξιόν ἐστιν, τοσούτους ἀφέντος ἀπολέσθαι καὶ τοσούτου χρόνου, οἷόν ποτε καὶ ἐκάστῳ τῶν καιρῶν τῶν ὀλίγων ἐπιλαβέσθαι προσοίκου. ὁρᾷς ὅσας καὶ Θεοῦ κατακάλλοισι βλασφημίας ἐκεῖνοι, ἕτερον μὲν τῆς καινῆς, ἕτερον δὲ τῆς παλαιᾶς λέγοντες εἶναι νομοθέτην; ἅπερ ἅπαντα λύει, ἀνένα ἑκατέρας τῆς διαθήκης δῶμεν εἶναι Θεόν. εὑρεθήσεται γὰρ καὶ λόγου καθ' ἡμᾶς οἰκονομῶν, τότε μὲν ἀφ' τοῦ νόμου, νῦν δὲ ἀφ' τῆς χάριτος, καὶ οὐ προσφάτως, οὐδὲ νεωστὶ, ἀλλ' ἀνωθεν καὶ ἐκ προοιμίων τῆς ἡμετέρας ἐπιλημμένος προσοίκου.

μῶν; ῥῆσις ἰῶ ἀποστολική, πολλῶ ἡμῖν τότε προσφοῦσα τῶ φιλοπνευματικῶ, ἧς μέρος μὲν ἐνεθήκαμεν ὑμῖν τῇ προαιρέσει, μέρος δὲ εἰς τὸν παρόντα καιρὸν ἀπεδεμόμεθα, ὥστε μὴ τῷ πλήθει τῶν λεγομένων καταχῶσαι τῆς μνήμης τῆς ὑμετέρας τὸν δυνάμεις. Τίς οὖν
a. Kορ. δ. ιγ. ἐστιν ἡ ῥῆσις; Ἐχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα· καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν. ἆρα ποίας μὲν οὖν πίστεως εἴρηται, πότε-
Ματθ. ιζ'. κ. ρον τῆς τῶν σημείων ποιητικῆς (ὡς καὶ ὁ Χριστὸς φησιν· Ἐὰν ἔχητε πίστιν, ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, μεταβήθι, καὶ μεταβήσεται) ἢ τῆς τὴν γνῶσιν ἐμποιούσης ἡμῖν, καθ' ἣν πολλοὶ ἐσμὲν πιστοί· καὶ τίνος ἕνεκα πνεῦμα πίστεως εἴρηται, καὶ τί ποτέ ἐστιν ἡ πίστις αὕτη, καὶ πολλὰ δὴ τοιαῦτα καὶ δυνάμενα τότε μὲν τὴν ὑμετέραν διελέξασθαι ἀγάπην, ὅτι δὲ σὺν ταῖς ἐλεημοσύναις ἐκινήσαμεν λόγους. ὅθεν ἡ ἐλεημοσύνη εἴρηται, καὶ ἕνεκεν εἴρηται, πνεῦμα πίστεως τὸ αὐτό, καὶ ὃ πλῆθος τῶν τότε λεχθέντων οὐκ ἐπέσχεπε καὶ ταύτῃ μετ' ἀκριβείας ἐπεξελθεῖν τῇ ῥήσει· τοῦτον χάριν εἰς τὸν παρόντα καιρὸν ἀναβεβλήμεθα, καὶ νῦν τοῦτο ἀνέκαθεν ἀποδώσοντες ὑμῖν ὃ χρέος. Ἵνος οὖν ἕνεκεν εἴρηκε, τὸ αὐτό; πολλῶ συνέσεως τῆς καινῆς διαθήκης δεῖται πρὸς τὸν παλαιὸν ὅπως δόξαι βούλεται. διὰ τοῦτο καὶ προφητικῆς ἡμᾶς ἀνέμνησε ῥήσεως, εἰπών, ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, καὶ ἐπαγαγών,
Ψαλμ. ριε. α. καθὼς γεγραμμένον· ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα· τοῦτο δὲ αὖθις καὶ πρὸ πολλοῦ χρόνου ὁ Δαβὶδ καὶ ἐνεθύμιος, ὅπερ ὁ Παῦλος προεκήρυττε καὶ νῦν, δηλῶν ὅτι τὸ πνεύματος ἡ χάρις ἡ αὐτὴ καὶ τὸ ἐκείνῳ τότε, καὶ νῦν τὸ ἡμῖν τὸν τῆς πίστεως ἐρρίζωσε δυνάμει· ὡσὶ ἔλεγε, τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, ὃ καὶ τὸ ἐκείνῳ λαλῆσαι, καὶ τὸ ἡμῖν ἐνήργησε. τοὺς νῦν εἰσιν ⓐ τὸν παλαιὸν διαβάλλοντες, ⓐ τὸ σῶμα τῆς γραφῆς διακωῶντες, ⓐ τῇ καινῇ μὲν ἄλλοι, ἕτεροι δὲ τῇ παλαιᾷ θεοὶ ἐπεισάγοντες; ἀκουέτωσαν Παύλου τὰ σώματα τὰ ἄθλα ἐμφράττοντος, καὶ ὑπισχνίζοντος τὸν γεωμάχον γλῶτταν, καὶ διὰ τῆς ῥήσεως ταύτης διδάσκοντος, ὅτι τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ τὸ τῇ παλαιᾷ, καὶ τὸ τῇ καινῇ. καὶ γὰρ αὐτὰ τὰ αἰνίγματα πολλῶ μᾶλλον τὴν διαθηκὴν δείκνυσι τὴν συμφωνίαν. καὶ γὰρ καινὴ διὰ τὸν παλαιὸν εἴρηται, καὶ ἡ παλαιὰ
Εφ. β. ιγ. διὰ τὸν καινόν. "καθάπερ οὖν καὶ ὁ Παῦλός φησιν, Ἐν τῷ λέγειν καινὸν πεπαλαίωκε τὸν πρότερον. Εἰ δὲ μὴ τὸ αὐτὸ εἶεν διαστάσεις, οὔτε αὕτη καινὴ, οὔτ' ἐκείνη παλαιὰ δυνατὸν λέγεσθαι. ὥστε αὕτη καὶ τοῖς αἰνίγμασι διαφορὰ τὸν συνέσεως ἑκατέρας ἐκδείκνυται, καὶ ἡ διαφορὰ δὲ αὕτη οὐ καὶ τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν χρόνων ἐνδιαιτῶσι (ἐπεὶ καὶ τὸ καινὸν τῷ παλαιῷ καὶ τοῦτο διπλασιάζεται μόνον) ἡ δὲ τῶν χρόνων ἐνδιαγὴ διαφο-
Ματθ. ιγ. ιζ. ρὰν διαστάσεως, οὐδὲ μείωσιν εἰσάγει. διὰ τοῦτο πάλιν ὁ Χριστὸς ἐπέφερεν, εἰπών· Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά. ὁρᾶς διαφορὰ μὲν καὶ κλήματα, μίαν δὲ τὴν διαστάσεων; ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος δυνάται ἐκβάλλειν καινὰ καὶ παλαιὰ εἰς ὧν οἰκοδεσπότης, οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα δυνατὸν ἑνὸς εἶ Θεοῦ τὴν καινὴν καὶ τὴν παλαιάν. αὐτὸ γὰρ τοῦτο μάλιστα δείκνυσιν αὐτοῦ ⓦ πλοῦτον καὶ τὴν εὐεργεσίαν, τὸ μὴ μόνον καινὰ κεκτῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς τὴν εὐεργεσίαν ἐνδείκνυσθαι. ὥστε διαφορὰ μόνον ὅτι ἀναμάτων ἐν ταῖς διαθήκαις, οὐ μάχη, οὐδὲ ἐναντίωσις. τὸ γὰρ παλαιὸν ἐκ τοῦ καινοῦ" ἓν παλαιόν· τοῦτο δὲ οὐ μάχης, οὐδὲ ἐναντιώσεως, ἀλλὰ διαφορᾶς ἀναμάτου μέτης. ἐγὼ δὲ τοσαύτην ἐναρμόνιον πεποίημαι, ὅτι εἰ καὶ ἐναντίοι ἦσαν ⓐ νόμοι τῆς παλαιᾶς τοῖς τῆς καινῆς, σφόδρα ἂν διεμεσάμην, ὡς οὐδὲ οὕτως ἕτερον ἐπεισάγει Θεὸν ἐχρῆν. εἰ μὲν γὰρ τοῦ αὐτοῦ καιροῦ, τοῖς αὐτοῖς ἂν ἔθεσι, καὶ τὰ αὐτὰ διατείνοιτο, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἂν ὑπ' ἐναντίας ἐπέστησε νόμους, εἷς ἂν ἦν ἀμφοῖν λόγος ἴσως τὸ σόφισμα· εἰ δὲ ἕτερος μὲν καιρὸς, ἕτερος δὲ ἐγράφησαν οὗτοι, καὶ τὸν ἑτέρῳ μὲν ἐκείνοις καιρῷ, ἐν ἑτέρῳ δὲ τούτοις, ἄλλως ἐκείνοις διακειμένοις, καὶ ἑτέρως τούτοις,

ἀνάγκη

χ. τὸν ἄλλον τοῦ ἄλλου ἐστὶν ὁ Παῦλος, ἀλλ' ὅτι ὁ αὐτὸς ἐστιν ὃν ἐπίστευσε τῷ ἐν ἐκείνοις ἐν τούτοις. ἴσ. ἐδὲ διαφ.

χ. λέγει

ἑαυτοῖς πεπλημμελημένων ἕκαστον αὐτὸ διδόντα βύβλους. Ἵνα μάθητε, ὅτι ὄντως ἐστὶν ἀληθὴς, καὶ τὴν ἀξίωσιν ποιησαι τὴν τῆς πίστεως λυμαίνον) φερόμενα, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος πρὸς Τιμόθεον γράφων· Ἵνα γράπτυσῃ, φησὶ, τὴν καλὴν γραπτίαν, ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν (ἡ δὲ ἀγαθὴ συνείδησις ἀπὸ βίου καὶ πολιτείας ὀρθῆς γίνεται δήπου) ἣν τινες ἀπωσάμενοι, περὶ τὴν πίστιν, φησὶν, ἐναυάγησαν. καὶ πάλιν ἄλλαχου· Ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν τῆς πίστεως. Εἶδες ὅτι καὶ ναυάγησαν διὰ τοῦτο, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο ἀπεπλανήθησαν, ὅταν τὴν ἀγαθὴν συνείδησιν ἀπώσωνται, ὅταν τῆς φιλαργυρίας ἐπιλάβωνται; ἅπερ ἅπαντα λογισάμενοι μετ' ἀκριβείας, ὑπιμελώμεθα πολιτείας ἀρίστης, ὥστε γενέσθαι διπλοῦν ἡμῖν τὸν μισθὸν, ἕνα μὲν, τὸν ἐκ τῆς τῶν ἔργων ἀμοιβῆς ἀπολαμβανόμενον, ἕτερον δὲ, τὸν ἐκ τῆς πίστεως πορρώτητος. ὅπερ γάρ ἐστιν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, τοῦτο ἡ πολιτεία τῇ πίστει· καθάπερ ἡ τῆς ψυχῆς φύσις τῆς ἡμετέρας ἐστὶν ἀόρατος, οὕτως οὐδὲ ἡ πίστις χωρεῖ ἔργων ἀγαθῶν. Χωρεῖ γὰρ ἔργων ἡ πίστις νεκρά. ἵνα μηδὲν λείπωμεν λέγειν, τί ποτέ ἐστι. Ἰακ. ς. κ. ὃ αὖθις. οὐ γὰρ εἶπεν ἁπλῶς, ἔχοντες τὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, ἀλλά τί; ἔχοντες τὸ αὖθις πνεῦμα τῆς πίστεως. καὶ ἐβουλόμην μὲν ἐπεξελθεῖν τῷ τόπῳ τῷ λόγῳ· ἀλλ' ἐπειδὴ πολλοὺς ποταμοὺς ὁρῶ νοημάτων ἐκ τῆς ψιλῆς ταύτης ῥήσεως ἐξιόντας, δέδοικα μὴ ὦ πλημμελῶν τῶν ῥηθέντων μαθόντων τὰ εἰρημένα ὑπεκλύσας ἅπαντα, ἄχρηστον ὑμῖν ποιήσω τὴν διδασκαλίαν διὰ τῆς ἀμετρίας ὑμῶν λυμαινόμενος. διὸ περ ἐν ταῦθα φήσας λόγῳ, παύσασθαι καλῶ καὶ δέομαι τὰ τε εἰρημένα μετ' ἀκριβείας φυλάττειν, ὅσα περὶ πολιτείας καὶ πίστεως καὶ σωφροσύνης καὶ φιλανθρωπίας καὶ ἐλεημοσύνης ἠκούσατε, καὶ ταῦτα κατέχοντας ἀσφαλῶς, πρὸς τὸν τῶν μαθόντων ἀκρόασιν ἅπαντα σπουδάσαι. οὕτω γὰρ ὑμῖν σεμνὰ καὶ ἄσειστος ἔσται ἡ τῶν εἰρημένων οἰκοδομὴ, ὅταν, τῶν πρώτων καλῶς πεπηγότων ἐν ταῖς ὑμετέραις διανοίαις, τὰ δεύτερα ἐπεμβάλλωμεν. ὁ δὲ Θεὸς ὁ καὶ ἡμῖν ταῦτα εἰπεῖν δοὺς, καὶ ὑμῖν μετὰ προθυμίας ἀκοῦσαι, καταξιώσειε διὰ τῶν ἔργων ὑπιδείξασθαι καρπὸν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιϛ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΝ ΡΗΣΙΝ ΤΗΝ ΛΕγουσαν, Ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ τοὺς Μανιχαίους, καὶ πόθεν τοὺς ἀφορίζονται τὸν παλαιὸν καὶ ἀφιρῶνται αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς, καὶ τὴν ἐλεημοσύνης. Λογ. ς.

Ἀποστολικῆς ὑμῖν ἐξηγήσεως χρέος ὀφείλω παλαιόν· ἀλλὰ τοῦτο δὲ χρέος ὑμᾶς μὲν ἴσως ὑπελέλησθε διὰ τὸν χρόνον, ἐγὼ δὲ οὐκ ὑπελέλησμαι διὰ τὴν ὑμετέραν πόθον. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀγάπη· ἄχρυπνόν τι χρῆμα, καὶ μεμεριμνηκός ἐστι. καὶ οὐχὶ τοῦτο φιλονεικοῦντος μόνον ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας τὴν ἐπίδειξιν ποιεῖται φιλοσοφίας, ἀλλὰ καὶ ὅσα διὰ αὐτοῖς ἐπανορθώσασθαι δώσει, τῶν μαθόντων ἀπολαμβάνειν ἀκριβέστερον τὸν μισθὸν ἔχουσιν. οὕτω καὶ μήτηρ φιλόστοργος τοῖς παισὶ τοῖς ἑαυτῆς λείψασα πατρίδος διατηρήσασα, καὶ ἐκεῖσε τύχωσιν ὑπολαβόμενοι, αὐτὴ μὲν οὐκ ὑπολήψεται, ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς αὐτὰ διαφυλάξασα πᾶσιν, εἰς μέσον φέρει δὲ διαπέφει πεποίηκε. Εἰ δὲ μητέρες οὕτω πρὸς τὰ ἔκγονα φιλόστοργοι, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην πλείονα σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν ὑπιδείκνυσθαι χρή, ὅσῳ τῶν τῆς φύσεως ὠδίνων αἱ τῶν πνευμάτων εἰσὶ δυνατώτεραι. Ἵνα οὖν ἡ παίδευσις ἰσχύσῃ, ἧς τὸ λύμασμα διετηρήσαμεν ὑ-

ἑαυτοὺς, λιμῷ παλαίοντι διέκειτο, δρώμενοι συζῶντι τῇ ἀγριότητι τῶν ἀφορήτων· ἵνα δικαιωθῶσι μικρὰν γοῦν μέρος τῶν ἡμαρτημένων ἀπορρίψασθαι· σοὶ δὲ ἔξεστι χωρὶς τῆς σκληρότητος ἁπάσης ἐκείνης, τὸ ῥᾴστον τοῦτο καὶ ῥᾳδίαν βούλεσθαι ἐπιδείξασθαι. πῶς γὰρ, φησὶ, ποιῶ, τῶν ὀφειλημάτων ἀπολαύοντας, τὰ ἀφειλόμενα τῆς χρείας εἰς τὸν δεσπότην αἰτοῦσαν; εἰ γὰρ μὴ μιᾶς ἐκέκτητο, εἰ γὰρ μὴ ἀμοιβὴν τοσαύτην ὤφειλε, αὐτὴ τὸ σῶμα τοῦτο ἡ φύσις οὐκ ἰσχνὴ δὲ καὶ σφόδρα λεπτὴ οὖσα, τοῖς ἀφειλέταις εἰς ἀπαμοιβὴν τῶν δεομένων ἀπαχθῆναι; ὅταν δὲ τοσοῦτοι γένωνται, καὶ τοσαῦται ἀμοιβαὶ, καὶ τοσαύτη ἀμαρτημάτων ἀμνηστία διὰ τῆς ἐλεημοσύνης γένηται, ποίαν ἕξουσιν ἀπολογίαν, εἰπέ μοι, οἱ χρεωφειλόμενοι, καὶ τῷ ψυχρῷ τοῦτο ἑαυτῶν κατατίζοντες τοῖς ἁμαρτήμασι; εἰ γὰρ καὶ μηδὲν σε περιοῦσα ἡ διανομὴ τοῖς συμπάθοις, τοῖς ἐλεημοσύνοις, τῆς τελευτῆς τοῦ ἀδηλίας ἀπαλλάσσει· δεῖ καὶ μνησθῆναι, ὅτι καὶ μὴ πάντως δῶς, ἐπιλέξῃ τὸ θανάτου καὶ ἄκων ἐκχύσῃ ἐπιεικῶς αὐτὴν, καὶ ὅτω γοῦν φιλανθρώπως νῦν. καὶ γὰρ ἐφάπαξ δοῦναι αὐ εἶπε, ὧν καὶ ἄκοντες ἀφίσασθαι μέλλομεν ἐπιεικῶς, τούτων μὴ μεταδοῦναι ἑκόντας τοῖς δεομένοις, καὶ ζῶντα μέλλοντας τοσαῦτα ἀπὸ τῆς φιλοφροσύνης ταύτης καρπούσθαι καλά. Τὸ δὲ ὑμῖν ὠφέλιμον, φησι, γενέσθω εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα. τί δέ ἐστι, τὸ λέγειν μείζονα λαμβάνειν, ἢ δίδως. δίδως αἰτηθείς, καὶ λαμβάνεις ἱκετεύσας καὶ πενθήσας· δίδως ἀργύριον, καὶ λαμβάνεις ἀμαρτημάτων ἄφεσιν· λύεις αὐτῷ πάντα λιμόν, ἐκφεύγει δέ σοι λύειν τὸν θεοῦ τοῦ ἐρχομένου. αὐτάποδοσις γάρ ἐστιν ἡ τοιαύτη πολλοῦ τοῦ δανείου μείζων καὶ χρήσιμον τέξουσα τοῦ τοιούτου ἔχουσα. τὸ μὲν γὰρ δανεῖον εἰς χρήματα ἦν· τὸ τοίνυν δανεῖον ἐκεῖνο εἰς χρήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἁμαρτημάτων ἄφεσιν, καὶ παρρησίαν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ βασιλείαν τὴν οὐρανῶν, καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, ἃ μήτε ὀφθαλμὸς εἶδε, μήτε οὖς ἤκουσε, μήτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, τοῦτο μὲν ἐμπορίας μηδενὸς φείδεσθαι τῶν ὄντων, καὶ ζῶντα μὴ ἑτέρας πόσης κτησιότερας, ἀλλ' ὁμοίας τῇ εἰσαθρήσῃ τῆς ἐμπορίας αὐτὴν μόνους ἔσεσθαι· ἡμᾶς δὲ μὴ φθαρτῶν μὲν ἐπικήρων μὴ φθαρτὰ καὶ ἀπίκηρα, ἀλλ' ἄφθαρτα καὶ ἀθάνατα καρπούσθαι μέλλοντας ἀγαθὰ, μηδὲ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνοις φιλοτιμίαν ταῖς αὐτοῖς ἐπιδείκνυσθαι; μὴ, ἀδελφοὶ, μὴ οὕτω κακῶς περὶ τῆς ἑαυτῶν βουλεύώμεθα σωτηρίας· ἀλλὰ τὸ παράδειγμα τῶν πατέρων εἰδότες, καὶ τοῦτο εἰς τὸ πῦρ ἀπαγομένους τὸ ἀσβεστότερον τῷ βδελύττομαι τοῖς ἀγέλαις αὐτῶν, ὅτι μὴ ἔθρεψαν, μηδὲ ἐπότισαν Χριστόν, κατίχωμεν τὸ πάθημα τὸ πῦρ διὰ φιλανθρωπίας δαψιλοῦς καὶ ὅτι τετραμμένης ἐλεημοσύνης, ἵνα μὴ τοῦτο τὴν πίστιν ναυαγήσωμεν. ἡ μὲν γὰρ πίστις τῆς τοῦ πνεύματος δέεται βοηθείας καὶ τῆς παρὰ θεοῦ, ἵνα ἄσυλος μένῃ· ἡ δὲ τοῦ πάθους βοήθεια διὰ βίου καθαροῦ καὶ πολιτείας ἀρίστης ἡμῖν εἴωθε παραμένειν. ὥστε εἰ μέλλοιμεν ἐρρίζωμένην ἔχειν τὴν πίστιν, πολιτείας ἡμῖν δεῖ καθαρᾶς τῆς τὸ πάθος πειθούσης μένειν καὶ ζωογόνου ἐκείνης τοῦ δώματος. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι βίον ἀκήρατον ἔχοντα, μὴ καὶ τοῦτο τὴν πίστιν σαλεύεσθαι. ἐγὼ τοίνυν εἰ μὴ βίον ἀκήρατον λαβοῦσιν, καὶ τῷ σωτηριώδει τῆς δυνάστου πρόνοιᾳ καὶ πρεσβείαις διεφθαρμένον ὅτι τὸ βάρος τῆς ἀπιστίας ταύτης κατέπεσεν. καθάπερ οἱ πυρέττοντες βουλόμενοι τὸ πῖνος ἀποπνίξασθαι, τὴν ψυχρὰν ἑαυτοῦ πολλάκις ἐρρίψαν ὑδάτων, καὶ τοὺς βαρὺ πάσχοντας μάλιστα τῇ νόσῳ, χαλεπωτέρους ὄντας ἀνέψυξε τοῦ φλέγματος· ὅτω δὴ καὶ οἱ πατρῷοι ζωογόνοι σωτῆρες δοκοῦσι, εἶτα πάσχοντες δεινὰ, καὶ μὴ βουλόμενοι μετανοίας τὰ ἁμαρτήματα ἀποπνίξασθαι, τῷ τῆς εἰλικρινοῦς ἐπιστήμης τυφομένῃ, καὶ τῷ τῆς αἱρέσεως ἀπίστῳ. διὰ τοῦτο οὖν ἐγὼ καὶ ἑαυτοῦ διὰ τῆς ψυχρᾶς λογισμοὺς τοὺς βαρὺ πάσχοντας μάλιστα, μείζονα τῆς χείρονος δύναμιν ἐ- κ. αἱρέσεως
αὐτοῖς τοῦ φλέγματος, ὅταν ἀνοίγωνται ῥᾳδιουργίαις, εἶτα ἀπελθόντες ἐκεῖ δυνάσονται τοῦ

ἑαυτοῖς

ἑαυτοῖς πεπλημμελημένων ἕκαστον αὐτὸ διδόντα δίκην, ἵνα μάθητε, ὅτι ὕστερόν ἐστιν ἀληθὲς, καὶ τὰς ἐξεις ποιησαι τῆς πίστεως λυμαίνοιτο, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος πρὸς Τιμόθεον γράφων· Ἵνα στρατεύῃ, φησὶ, τὴν καλὴν στρατείαν, ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν Α.Τιμ.α.ιθ. συνείδησιν (ἡ δὲ ἀγαθὴ συνείδησις ἀπὸ βίου καὶ πράξεων ὀρθῶν γίνεται· διὰ) ἣν τινες ἀ-
πωσάμενοι, περὶ τὴν πίστιν, φησὶν, ἐναυάγησαν. καὶ πάλιν ἄλλαχου· Ρίζα πάντων τῶν Α.Τιμ.ς.ι.
κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεχθέντες ἀπεπλανήθησαν τῆς πίστεως. Εἶδες ὅτι καὶ
χριστοὶ ἐναυάγησαν διὰ τοῦτο, καὶ δοκοῦσι διὰ τοῦτο ἀπεπλανήθησαν, ὅτι μὴ τὴν ἀγάθην
συνείδησιν ἐπώσαντο, ἤτοι ἡ τῆς φιλαργυρίας ἐπλήσθοντο; ἅπερ ἅπαντα λογισάμενοι
μετ' ἀκριβείας, ὑπιμελώμεθα πολιτείας ἀείσης, ὥστε γνέσθαι διπλοῦν ἡμῖν μισθὸν,
ἕνα μὲν, τὸν ἐκ τῆς τῶν ἔργων ἀμοιβῆς ἡτοιμασμένον, ἕτερον δὲ, τὸν ἐκ τῆς πίστεως ῥᾳδιότητος.
ὅπερ γάρ ἐστιν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, τοῦτο ἡ πολιτεία τῇ πίστει· καθάπερ ἡ τῆς ψυχῆς φύ-
σις τῆς ἡμετέρας ἐκ μιᾶς διαφερούσης ἰδέας ἔφυς, οὕτως οὐδὲ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων ἀ-
γαθῶν. Χωρὶς γὰρ ἔργων ἡ πίστις νεκρά. ἓν ὑστερεῖται λοιπὸν εἰπεῖν, τί ποτέ ἐ- Ιακ.β.κ.
στι, δὸς αὖθις. οὐ γὰρ εἶπεν ἁπλῶς, ἔχοντες τὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, ἀλλὰ τί; ἔχοντες τὸ
ἐν.ἐπιξελ- αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως. καὶ ἐβουλόμην μὲν ὑπερεξελθεῖν καὶ τοῦτο τὸν λόγον· ἀλλ' ἐ-
σιῶν πειδὴ πολλοὺς ποταμοὺς ὁρῶ τοπμάτων ἐκ τῆς ψυχῆς ταύτης ῥέοντας ἐξιόντας, δέδοικα μὴ
ὦ πλησθῶ τῶν ῥυθήσεσθαι μέλλόντων τὰ εἰρημένα ὑπερκλύσας ἅπαντα, ἄχρηστον ὑμῖν ποι-
χ. ὑμᾶς ήσω τὴν διδασκαλίαν διὰ τῆς ἀμετρίας ὑμῶν λυμαινόμενος. διὸ περ ἐν ταῦθα φήσας ὑμᾶς
λέγειν, παύσασθαι καλῶ καὶ δέομαι τὰ τε εἰρημένα μετ' ἀκριβείας φυλάττειν, ὅσα περὶ πολι-
τείας καὶ πίστεως καὶ πραότητος καὶ φιλανθρωπίας καὶ ἐλεημοσύνης ἠκούσατε, καὶ ταῦτα
κατέχοντας ἀσφαλῶς, μὴ ἐς τὴν τῶν μέλλόντων ἀκρόασιν ἀπάντησαν. οὕτω γὰρ ὑμῖν στε-
ρρὰ καὶ ἄστιος ἔσται ἡ τῶν εἰρημένων οἰκοδομὴ, ὅταν, τῶν πρώτων καλῶς πεπηγότων ἐν
ταῖς ὑμετέραις ψυχαῖς, τὰ δεύτερα ἐπεμβάλλωμεν. ὁ δὲ Θεὸς ὁ καὶ ὑμῖν ταῦτα εἰπεῖν δίδοὺς,
καὶ ὑμῖν μετὰ προθυμίας ἀκοῦσαι, καταξιώσειε διὰ τῆς χάριτος ἔργων ὑπιδείξασθαι καρπὸν,
χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιϛ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΝ ΡΗΣΙΝ ΤΗΝ ΛΕ-

γουσαν, Εχοπες ἡ δ' αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως καὶ δ' γεγραμμένοι, καὶ πρὸς Β.Κεφ.δ.γ.
Μιχαίους, καὶ πάντας τοὺς ἁγιαλλομένους τὸν παλαιὸν καὶ ἁγιαζομένους αὐ-
τὸν ἀπὸ τῆς χαμπῆς, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης. Λογ. ς.

Ἀποστολικῆς ὑμῖν ἐξηγήσεως χρέος ὀφείλω παλαιόν· ἀλλὰ τοῦτο δὲ
χρέος ὑμᾶς μὲν ἴσως ὑπελέλυθε διὰ τὸν χρόνον, ἐγὼ δὲ οὐκ ὑπελέ-
λυσμαι διὰ τοῦτο περὶ ὑμᾶς πόθου. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀγάπη· ἄγρυ-
πνόν τι χρῆμα, καὶ μεμελετημένον ὅτι. καὶ οὐχὶ τοὺς φιλοῦντας μό-
νον ὑπὲρ τῆς ἁγιοίας περιφέρεται ὁ φιλοῦντες, ἀλλὰ καὶ ὅσα μὴ
αὐτοῖς ἐπιτρέπεται δοῦναι, τῶν μέλλόντων ἀπολαμβάνειν ἀκριβέστερον
τοῦ μισθοῦ ἔχουσι. οὕτω καὶ μήτηρ φιλόστοργος τοῖς παισὶ τοῖς ἑαυτῆς λείψανα πραπέ-
ζης διατηρήσασα, κἂν ἐκεῖνοι τύχωσιν ὑπιλαθόμενοι, αὐτὴ γε οὐκ ὑπιλήσεται, ἀλλὰ μὴ
ἀσυνδέτως αὐτὰ διαφυλάξασα πάσης, εἰς μέσον φέρει καὶ διαπέφει πᾶσιν ἡμῖν. Εἰ δὲ μη-
τέρες οὕτω περὶ τὰ ἔκγονα φιλόστοργοι, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς περὶ τοῦ ὑμετέρου ἀγάπην
πλείονα ἀσυνδέτως καὶ ὑπιμέλειαν ὑπιδείκνυσθαι χρή, ὅσῳ τῶν τῆς φύσεως ὠδίνων αἱ τῶν
πνευμάτων εἰσὶ δυνατώτεραι. Εἰς οὖν ἡ τράπεζα ἐκείνη, ἧς τὰ λείψανα διετηρήσαμεν ὑ-

ἑαυτοὺς, λιμῷ παλαίσει σίτων ἐχεῖ, θρίοις συζῶν καὶ ἀγρυπνίαις ἀφορήτοις· ἵνα δυνηθῶσι μικρὰν γοῦν μέρος τῶν ἡμαρτημένων ἀπορρίψασθαι· σοὶ δὲ ἔξεστι χωρὶς τῆς σκληραγωγίας ἁπάσης ἐκείνης, τὸ ὄκνον ταύτην ῥᾳδίαν βούλεσθαι ὑπιδιξασθαι. πῶς γὰρ πόνος, εἰπέ μοι, τῶν ὄντων ἀπολαύοντας, τὰ περιττὰ τῆς χρείας εἰς τοὺς δεομένους ἀναλῶσαι; εἰ δὲ μὴ μιαθὸς ἔκειτο, εἰ δὲ μὴ ἀμοιβὴ τοσαύτη ὤφειτο, αὐτὴ τοῦ πράγματος ἡ φύσις οὐχ ἱκανὴ δὲ τοὺς σφόδρα δύσκολους πεῖσαι, τοῖς περιπέτουσιν εἰς τοιαῦτα τῶν δεομένων ἀπαχθῆσαι; ὅταν γὰρ τοσοῦτοι φέρωσι, καὶ τοσαῦται ἀμοιβαὶ, καὶ τοσαύτη ἀμοιβὴ ἀμαρτημάτων ἀμνηστία (ἀφ' ἧς τῆς ἐλεημοσύνης γίνῃ), ποίαν ἕξουσιν ἀπολογίαν, εἰπέ μοι, οἱ χρημάτων φειδόμενοι, καὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν κατατοξεύοντες τοῖς ἁμαρτήμασι; εἰ γὰρ καὶ μηδέν σε ἕτερον καὶ ἀφανίσοι περὶς συμπάθειαν, περὶς ἐλεημοσύνην, τῆς τελευτῆς τὴν ἀδηλίαν ἀναλόγισαι· ἐκ ὀνόματος, ὅτι καὶ μὴ πείσοι δῶς, ἐπιλθόντος τοῦ θανάτου καὶ ἄκων ἐκχύσῃ ἑτέροις αὐτήν, καὶ ὅτω ἤθου φιλοσώματος εἶναι. καὶ γὰρ ἐκ τῆς ἀδίκου οὐσίας ἂν εἴπῃ, ὧν καὶ ἄκοντες ἀφίστασθαι μέλλομεν ἑτέροις, τούτων μὴ μεταδοῦναι ἐκόντας τοῖς δεομένοις, καὶ ταῦτα μέλλοντας τοσαῦτα ἀπὸ τῆς φιλοφροσύνης ταύτης καρποῦσθαι καλά. Τὸ μὲν περίσσευμα, φησι, γενέσθω εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα. τί δέ ἐστι, ὃ λέγει; μείζονα λαμβάνειν, ἢ δίδως. δίδως αἰσθητὰ, καὶ λαμβάνεις νοητὰ καὶ πνευματικά· δίδως ἀργύριον, καὶ λαμβάνεις ἀμαρτημάτων ἄφεσιν· λύεις αὐτῷ πεινῶντι λιμὸν, ἐκφεύγεις δὲ σοι λύσαι τὸν Θεοῦ τοῦ ὀργιοῦ. αἰσθάνῃ ὅτι καὶ ἡ περιστερὰ πολὺ τῆς δαπάνης μείζω καὶ χρησιμωτέραν τοῦ περισσοῦ ἔχουσα. καὶ μὲν γὰρ δαπάνη σε χρήματα ζημιοῖ· καὶ περισσὸς ὁ σὸς ἐπὶ σὺ χρήμασι μόνοι, ἀλλὰ καὶ ἡ σὺ ἀμαρτημάτων ἄφεσιν, καὶ παῤῥησίαν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ βασιλείαν τὴν οὐρανῶν, καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, ἃ μήτε ὀφθαλμὸς εἶδε, μήτε οὖς ἤκουσε, μήτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, τοῦ μὲν ἐμπορεύεσθαι τὸν ὄνον, καὶ ζῶντα ἀχ ἑτέρας τινὸς κρείττονος, ἀλλ' ὁμοίας τῇ σὺ ἐνθήκῃ τῆς ἐμπορείας αὐτὴν μισθοῦσθαι ἑτέρᾳ· ἡμᾶς δὲ ἀφ' φθαρτῶν καὶ ἐπικήρων καὶ φθαρτὰ καὶ ἐπίκηρα, ἀλλ' ἄφθαρτα καὶ ἀθάνατα καρποῦσθαι μέλλοντας ἀγαθὰ, μηδὲ τὸν αὐτὸν ἐκείνου φιλοπμίαν περὶ τὰ ὦντα ἐπιδείκνυσθαι; μή, ἀδελφοὶ, μὴ οὕτω κακῶς περὶ τῆς ἑαυτῶν βουλεύώμεθα σωτηρίας· ἀλλὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο πρόχειρον εἰδότες, καὶ τοῦ εἰς τὸ πῦρ ἀπαρθμοῦ τὸ ἀποκρημνίσαντος τὸν ἀδελφὸν καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐπῆλθε μὴ ἔλεος, μηδὲ ἐπόησαν Χριστὸν, κατίχωμεν τὸ πτώματος τὸ πῦρ ἀφ' φιλοφροσύνης δαψιλοῦς καὶ ἐπὶ πολλαπλασίοις ἐλεημοσύνης, ἵνα μὴ παρὰ τὴν πίστιν ναυαγήσαμεν. ἡ μὲν γὰρ πίστις τῆς τοῦ πνεύματος δυνάμεως βοηθείας καὶ τῆς παρὰ θεοῦ, ἵνα ἀσφαλῶς μένῃ· ἡ δὲ τοῦ πτώματος βοήθεια ἀφ' βίου καθαροῦ καὶ πολιτείας ἀρίστης ἡμῖν εἴωθε παραμένειν. ὥστε εἰ μέλλοιμεν ἐρριζωμένην ἔχειν τὴν πίστιν, πολιτείας ἡμῖν δεῖ καθαρᾶς τὸ πτῶμα πεῖθούσης μένειν καὶ ζωοποιεῖν τὴν δύναμιν. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι βίον ἀκήρατον ἔχοντα, μὴ καὶ παρὰ τὴν πίστιν σαλεύεσθαι. ἐγὼ παρὰ εἰ μὴ πάντες ληστῶν, καὶ τὰ σωτηριώδη τῆς δυνάστεως ἀφαιτούντες λόγῳ, ἀπὸ σκοπιᾶς τοῦ πλοίου καὶ προσέχειν διεφθαρμένων ἐπὶ τὸ βάραθρον τῆς ἀπιστίας ταύτης κατέπιπτον. καθάπερ οἱ πυρέττοντες βουλόμενοι τὸ πῖνος ἀποπαύσασθαι, καὶ ψυχρὸν ἑαυτοῦ πολλάκις ἐπιῤῥίψαι ὑδάτων, καὶ πρὸς βραχὺ παύσασθαι τῶν νόσων, χαλεπωτέραν ὕστερον ἀνάπτουσι τὴν φλόγα· ὅτω δὴ καὶ οἱ πόρνῳ (μοιχόμενοι γὰρ οὗτοι δότε), εἶτα παύσασθαι ζητοῦντες ἀῤῥᾳ, καὶ μὴ βουλόμενοι μετανοίᾳ τὰ ἁμαρτήματα ἀποπλύσασθαι, τὸν τῆς ἐπιθυμίας ἐπεισπαγέντα τυφανίδα, καὶ τὸν τῆς αἰσθήσεως ἀπιστίαν. ἀφ' τοῦτο οἱ ἑαυτοὺς ἀφ' τῶν ψυχρῶν λογισμῶν πρὸς βραχὺ παύσασθαι, μείζονα τῆς γεέννης ἀνάψουσιν ἑαυτοῖς τὴν φλόγα, ὅταν ἀπελθόντες ἐκεῖ θεάσωνται τὴν ἑαυτοῖς

χειμάζουσι

γὰρ ἀξίωμα οὐκ ἀποχέσθαι γάμων μόνον, ἀλλὰ τὸ φιλάνδρους εἶναι καὶ φιλάδελφοι καὶ συμπαθητικοί. Τί γὰρ ὄφελος, πᾶσι γένοις μὴ ὁμότιμος; τί δὲ κέρδος, σωφρονεῖν μὴ ἀπὸ θεοσεβείας; οὐχ ἁλῶς σωφρονῶ ἀπὸ θυμίας, ἀλλ' ἁλῶς χρημάτων ἐπιθυμίᾳ· οὐκ ἔθαι μασας δι' θεὸν τοῦτο, ἀλλ' ἔθαι μασας χρυσίου κάλλος· ἵνα μείζονα σύνιχνσας ἀπαγωγὴν, ἀλλ' ὁ ἐλάττων καὶ ἀθενέστερος σκεάσῃ σε καὶ περιέλθῃ. Διὰ τοῦτο αἰσχροτέραν ἐποίησέ σε τὴν πτῶσιν· διὰ τοῦτο οὐδὲ συγνώμης ἔτυχες, τοσαύτης μὲν περιγενομένης βίας, καὶ τοῦς τὴν φύσιν αὐτὴν ἀποδυσαμένη, ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας ἁλοῦσα, ἣν καὶ οἰκέται πολλάκις καὶ βάρβαροι ἀποστατοῦντα νικῆσαι πεπόνθασιν.

Ταῦτ' οὖν ἅπαντα εἰδότες, ἀγαπητοὶ, καὶ γάμοις ὁμιλοῦντες, καὶ παρθενίαν ἀσκοῦντες, πολλὴν ἐπιδειξώμεθα περὶ τὴν ἐλεημοσύνην σπουδὴν, ὅπως μηδὲ ἕτερος ὀστὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀποτυχεῖν. Εἰ γὰρ παρθενία χωρὶς ἐλεημοσύνης οὐκ ἰσχυσεν εἰς βασιλείαν* εἰσαγαγεῖν, ποῖον ἕτερον κατόρθωμα τοῦτο ἰσχύσει, ἢ δυνήσεται σὺν τῆς χωρὶς; οὐκ ἔστιν οὐδέν. πάσῃ τοίνυν ψυχῇ καὶ δυνάμει ὁ ἔλεος ἐγχώμωμι ταῖς λαμπάσι, καὶ δαψιλὴς ἔστω καὶ διηνεκὴς τοῦτο, ἵνα φαιδρὸν καὶ πλούσιον μείνῃ τὸ φῶς. μὴ γὰρ δὴ τὰ πένητα ἴδῃς λαμβάνοντα, ἀλλὰ τῷ Θεῷ ἀποδίδοντα· μὴ δεχόμενον τὸ ἀργύριον, ἀλλὰ ἐπιβύθιον ποιούμενον τῷ ὀφλήματι. Διὰ γὰρ τοῦτο ἕτερος λαμβάνει, ἵνα ἕτερος ἀποδίδωσι, ἵνα ἡ μὲν δεχομένου πενία καὶ ἡ συμφορὰ σοὶς ἔλεον ὑπακούσῃ καὶ συμπάθειαν· ὁ δὲ τὰ μέλλοντος ἀποδίδοναι πλοῦτος τὴν καταβολὴν ἐγευσάμενος, καὶ τὴν μὲν πολλῆς τροφῆς ἕκτισιν ἐπομένην, θαρρῆσαι προθυμίαν περὶ τὰ δημόσια καὶ τὰ πένητας, καὶ μὲν πλείονος δαψιλείας ἐκκαλέσηται τὴν ἐλεημοσύνην. τίς γὰρ, εἰπέ μοι, μέλλων ἑκατονταπλασίονα λαμβάνειν, καὶ θαρρῶν πάντως ἐκ τῆς ἀποδόσεως, οὐχὶ τὰ πάντα προήσεται; μὴ τοίνυν φειδώμεθα χρημάτων, μᾶλλον δὲ φειδώμεθα τῶν χρημάτων. ὁ γὰρ φειδόμενος τῶν ὄντων, εἰς τὰς τῶν πενήτων χεῖρας αὐτὰ ἐκταπεῖνοῖ, εἰς ἀσυλλόγιστα ἀναλώματα, καὶ ληϊστὰς καὶ οἰκέτας καὶ συκοφάντας καὶ πάσας ἐφόδους αἰάλωτον. Εἰ δὲ καὶ τῶν τοιούτων ἀκεύων ἐκφεύξεσθαι τι τῶν ὄντων, καὶ οὔτε τὰ ἑκατονταπλάσια ἀπολαβεῖν, οὔτε ἡ τοῦ πένητος συμφορὰ, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ὑπακούσεταί σε δυνήσεται, αἰσθόμενος τὰ πεπλημμεληθέντα σοι· Εἴσελθε εἰς τὸ συνειδὸς τῶν ἁμαρτημάτων πᾶσαι ἐξέτασόν σε τὴν ζωήν· κατάμαθε σε τὰ παραπτώματα μὴ ἀκριβείας. καὶ ἀπάντων δι' θεὸν ἀπαλλαγεῖσης ἧς, πάντως ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν ἠμαρτημένων σοι παρὰ πάντα τρόπον χρήσει ὠδυνόμενος, καὶ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἀφεθῆναι σοι παρασκευάσῃ τὸν θεὸν, καὶ τὸ σῶμα ὑπὲρ δούσεις σαυτῇ, μήτε χρήματα. Εἰ γὰρ πραύματα ἔχοντες, καὶ νοσήματα σωματικὰ ἀποκρύπτεσθαι βουλόμενοι, οὐδένος τῶν ὄντων φειδόμεθα, καὶ αὖθις ὁ ἰατρὸν ἀποδόσθαι δεῖ, ὡς τῆς ἀρρωστίας ἀπαλλαγῶμεν ἐκείνης· πολλῷ μᾶλλον τῆς ψυχῆς ἀῤῥωστίαν ἀποτίθεσθαι μέλλοντες καὶ τὰ χαλεπὰ τῶν ἁμαρτημάτων πράγματα διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, καὶ πάσης προθυμίας αὐτὴν ἐργασώμεθα. κἀκεῖνο ὅτι μὲν τῶν νοσημάτων οὐκ ἔστι βύθιος καταβαλεῖν τὰ ἀργύριον ἀπαλλαγῆναι τὴν νόσον, ἀλλὰ δεῖ καὶ τομῆς πολλάκις καὶ καύσεως καὶ πικρῶν φαρμάκων καὶ λιμοῦ καὶ ψυχρὸν καὶ ἑτέρων φορτικωτέρων ὑπομεῖναι· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα οὕτως, ἀλλ' ἀρκεῖ καταβαλεῖν τὸ ἀργύριον εἰς τὰς τῶν πενήτων χεῖρας, καὶ πάντα εὐθέως ἀπολύσασθαι τὰ πεπλημμεληθέντα χωρὶς ἀλλοίας καὶ πόνου. ὁ γὰρ τῶν ψυχῶν θεραπεύων ἰατρὸς οὐ δεῖται μεθόδων, καὶ ὀργάνων, καὶ σιδήρου καὶ πυρός· ἀλλ' ἀρκεῖ νεῦσαι μόνον, καὶ πάντα σκῆψ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς τὰ πλημμελήματα, καὶ εἰς τὸ μὴ ὀφθῆναι ἀφανίζεται. οὐχ ὁρᾷς [τοὺς μοναχοὺς] τοὺς μονήρη βίον ἐπιθυμοῦντας καὶ εἰς τὰς χαρυφὰς τῶν ὀρέων διαχωρεῖν, ὅσην ὑπομένοντας κακοπαθείας; καὶ γὰρ σποδὸν ὑποστρωννύμενοι, καὶ σάκκον περιβαλλόμενοι, καὶ κλοιὰ σιδηρᾶ περὶ τῷ σώματι περιτιθέντες, καὶ σὺν οἴκῳ καθίρξαντες ἑ-

χ. ἰσχυσεν

χ. σοὶς τὴν ἐλεημοσύνην χ. συμπαθοῦσιν

χ. καταβαλεῖν

τος ὑπιασάσαθαι βοήθειάν, ἢ πεῖσαι μεῖναι πρὸ ἑαυτοῦ; δι' ἔργων ἀγαθῶν ἡ πολιτείας ἐρίσης. καθάπερ γὰρ τὸ λυχνίαιον φῶς ἐλαίῳ κατέχεται, ἢ αἰσλωλίτου τύτῳ κἀκεῖνο συναναλαθῶν ἄσφσι, ὅτω δὲ ἢ τῶ πνεύματος χάρις. πρόσεσι μὲν ἡμῖν ἔργων ἀγαθῶν, ἢ ἐλεημοσύνης πολλῆς ὑπεχομένης τῇ ψυχῇ, ὡθεῖ καθάπερ ἐλαίῳ καπεχομένη ἡ φλόξ ταύτης ὑ ἐκ ὕσης, ἀπεῖσι δὲ διαχωρῶ ὅπερ ἢ ὑπὸ τῶν πόντε προφήτων ἐλέγετο. ἢ γὰ ἐκεῖναι μὲν τὰς πολλὰς πόσεις ἢ τὰς ἱδρῶτας, ὑπὲρ τῶν ἀπὸ τῆς φιλανθρωπίας οὐκ εἶχον βοηθῶσαι, οὐκ ἴσχυσαι πρὸ ἑαυτῶν καθαρεῖν τὸ τῦ πνεύματος χάρισμα. διὸ ἢ τὰ νυμφαίος ἐξεσλήθησαι, ἢ τῆς φωνεράς ἐκείνης ἠκῦσαι φωνῆς, Υπαίτιε, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ἢ ἢ τῆς χείτης ἰῶ χαλεπωτέρα. διὰ τῦτο ἢ μωρεὰς αὐτὰς ὠνόμασεν· εἰκότως· ὅτι τυφλωττέρας ὑπερθυμίας ἀπολλύμθαι, ὑπὸ τῆς ἀθυμοτέρας ἁλῶσαι. ὅσα γὰρ φύσεως βίαν εἰσίκησαν, λυπῶσαι μαίνεται ἐχαλίνωσαν, τὰ τῆς ὑπερθυμίας ἐτόρεσαν κύματα, τὸ γῆ διατελέσασαν ἀσελγικὸν ἐπιδεξάμθαι βίον, σῶμα πεπειλήμθαι τοῖς τὰ σωμάτων ἡμελλήθησαι δυνάμεις· ἢ μὴ ποσῶν ποίοι χρημῶν ὑπερθυμίας οὐκ ἐκράτησαν, ὅπως μοιχοὶ ἢ μοίχοι. διὰ τῦτο δὲ οὐδὲ συγγνώμης ἠξιώθησαν. ῥᾳθυμίας γὰρ τὸ πῶμα γέγονε μόνον. εἰ γὰρ τοσαύτη φλογὶ κάμινοι ὑπερθυμίας δυνηθέσαι σβέσαι, ἢ ὑπὲρ τὰ σπάμματα πηδήσασαι, ἢ πλείω τῶν τοιχωρύχων ὑπερδιεξάμθαι (οὐ γὰρ ὅτι νόμος ἡ πρόθεσία, ἀλλὰ τῇ τοιχωρύχῃ τῶν ἀκριβούντων ὑπὸ τέχνης ἅπαν) εἶτα ὑπὸ χρημῶν ἡττηθέσαι, τίνος οὐκ ἂν εἶεν ἐλεεινότεραι, δι' ὀλίγων ἀργυρίων ἅπαντα τὰ φαῦλα ἐργασάμεναι; ταῦτα λέγω, οὐχὶ ταῖς χερσὶ τῶν πρόσω ἐκλύων, οὐδὲ τῶν πρόθεσιν βεβλόμθος· ἀλλ' ἵνα μὴ αἰσχρὰ δράμωσιν, ἵνα μὴ μὴ μοιχοὶ ἱδρῶτας ἀσεφθόντοι ἐξ αἰχμῆς γέμουσαν ὀκ τῶν σκαμμῶν διαχωρήσωσι. καλὸν ἡ πρόθεσις ἢ ὑπὲρ τὴν φύσιν τὸ κατόρθωμα· ἀλλὰ τὸ καλὸν τῦτο ἢ μέγα ἢ ὑπὲρ τὴν φύσιν, ὧν μὴ φιλανθρωπίας ἴχνη ζωεζωγμένοις, οὐδὲ ὑπολάμπει τῶν τῦ νυμφίου προθύρων ἐνώτων). ἐκ σκότους μοι τὸ φιλανθρωπίας τὸν ἰκμὸν, ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης τὴν δύναμιν. πρόθεσις μὲν χωρὶς ἐλεημοσύνης οὐκ ἴσχυσι θύραν μίσει τῶν προθύρων τῦ νυμφίου ἀνοῖξαι· ἐλεημοσύνη δὲ χωρὶς προθέσεως, οὐδὲ ἑαυτῆς ἐφίμους μὴ πολλῶν ἐγκωμίων εἰς τὸν τοῦ καταβολῆς κόσμου βασιλείαν ἑτοιμασμένων ἐκδεχομένους. αὐτὰ μὲν γὰρ, ὅπερ ἐλεημοσύνη οὐκ ἐπιδέξατο δαψιλῆ, ἤκῦσαι, Υπάγετε, οὐκ οἶδα ὑμᾶς· ἐκεῖνοι δὲ τὸν διψῶντα ποτίσαντες, ἢ πεινῶντα θρέψαντες τὸν Χριστόν, καίτοι προθέσει μὴ τοιαῦτα βουλόμενοι, ἤκῦσαι, Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. καὶ μάλα εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ προθυμῶν καὶ μὴ ποιῶν, ἑαυτῷ χρήσιμος· ὁ δὲ ἐλεῶν, καὶ ὅτι τῶν ναυαγούντων λιμένι, τοῖς τῶν πλησίον διῃρθυμένοις πενίαις, ἢ τοῖς ἑτέρων λύαις αἰάγκης. τῶν δὲ κατορθωμάτων ἐκεῖνα μάλιστα θαυμασθῆναι εἴωθεν, ἅπερ ἂν τοῖς ὃ συμφέρει ἑτέροις γίνῃ. ἐκ ἵνα μάθῃς, ὅτι αὐτὰ μᾶλλον τῷ Θεῷ προσαναπαύσασθαι τῶν ἄλλων αἱ ἐκκλησίαι, προσεύχεσθαι μὲν πηγὰς ἢ πρόθεσις ἢ ἐλεημοσύνης ἢ φιλανθρωπίας ἢ τὸ ποιῆσαι ἑαυτοῦ οἰκτίρμονας νομοθετῶν, πολὺ μείζοσι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν πίθηκε ἔπαθλον, Ὅπως γένησθε ὅμοιοι τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, λέγων. ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστα τῶν νόμων ὁμοίως ποιοῦσι τὸν φιλόθεον τῷ Θεῷ, ὡς ἂν φιλόθεοι εἰκὸς γένεσθαι ὁμοίως τοῦ Θεοῦ, ἢ τοῖς ὃ κοινῇ συμφέρει ἐκβαίνοντες. ἢ δηλονότι αὐτὸ τοῦτο ὁ Χριστὸς, ἔλεγεν· Οτι ἥλιον αὐτὸν διατίθησι ὑπὲρ πονηρῶν ἢ ἀγαθῶν, ἢ βρέχει ὑπὲρ δικαίων ἢ ἀδίκων. οὕτω ἢ ὑμεῖς τοῖς οὖσι κοινῇ δυνάμει εἰς ὃ κοινῇ συμφέρει τῶν ἀδελφῶν ἀποχρεμπίοι, μιμήσασθε ἥλιον ἢ βρέχει ἀγαθὰ αὐτὸν ποιοῦντα πᾶσιν ὁμοίως. μέγα δὲ τῆς πρόθεσιας ἀξίωμα, ἐκ δι' αὐτὸ μᾶλλον συγκροτεῖσθαι αὐτὸ βούλομαι. πρόθεσιας

γὰρ

χ. σεί: τυ)·

χ. ζε

Matth. κεφ. λ'.

(ιε. ἐμέμνη)

Matth. ε. με.

ὄρει τάττων, καταβῆθι, καὶ μετανόησον· καὶ πάλιν, ὅτε τὸ στιλπνὸν ζόμβοι οὐκ ἰσχυσαν ἀπαλλάξαι τὸ δαιμόνιον ἀπὸ μαθητοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν ἐβουλόμην μαθεῖν, διὰ τὴν αὐτοῖς πίστιν τὴν ἐλλιψιν τῆς πίστεως, λέγων· Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. καὶ ὁ Παῦλος ὁ αὐτὸς ἔλεγεν, Ἐαν ἔχω πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν. καὶ ὅτε ὁ καταπονεῖσθαι ἤμελλε, πιεζῆ βαδίζων ὅτι τῆς δαλάσσης ὁ Πέτρος, αὐτὸ τὸ πάλιν ἐσεκάλεσεν ὁ Χριστὸς, εἰπών· Εἰς τί ἐδίστασας, ὀλιγόπιστε. λέγεται τοίνυν πίστις ἡ τῶν σημείων καὶ τῶν χαρισμάτων ποιητική. λέγεται ὁ πίστις καὶ ἡ τῆς εἰς Θεὸν γνώσεως αὐξητικὴ*, καθ' ἣν ἕκαστος ἡμῶν ὅστις πιστός· ὡς ὅταν λέγῃ γράφων Ρωμαίοις, Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ· καταγέλλεται δὲ ἐν Θεσσαλονίκοις πάλιν, Ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξῆλυθε. ποίαν οὖν αἰτίαν; ἐν ταῦτα πίστιν; εὔδηλον, ὅτι διὰ τὴν γνῶσιν. καὶ δηλοῖ τοῦτο ἑξῆς. πιστεύομεν γάρ, φησι, διὸ καὶ λαλοῦμεν. Ἃ πιστεύομεν; ὅτι ὁ ἐγείρας Ἰησοῦν, καὶ ἡμᾶς ἐγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως.

Ἀλλὰ διὰ τί πνεῦμα πίστεως αὐτὸ καλεῖ, καὶ οὐ τὴν χαρισματικὴν καταλήγει ταξιν; εἰ γὰρ χάρισμά ἐστι ἡ πίστις, ἓν τῶν πνευμάτων δωρεᾶς μόνον, ἀλλ' οὐχ ἡμετέρων κατορθωμάτων, οὔτε οἱ ἀπιστοῦντες κολασθήσονται), ὅτι οἱ πιστεύοντες ἐπαινεθήσονται). τοιαύτη γὰρ τῶν χαρισμάτων ἡ φύσις, οὐκ ἐκ τῶν φύσεως, οὔτε ἀμοιβάς. οὐ γὰρ τὸ δίκαιόν ἐστι δῶρον ὅτι κατόρθωμα, ἀλλὰ τοῦ πνεύματος φιλοφρόνησις φιλοφρόνησις χάρισμα. διὰ τοῦτο καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐκέλευσε μὴ χαίρειν ὅτι τὰ δαιμόνια ἐκβάλλει, καὶ οὐ ὅτι τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐγγέγραπται καὶ δυνάμεις πολλὰς ποιήσαντας δέξασθαι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, διὰ μὲν τὸ κατορθωμάτων οἰκείων οὐδεμίαν ἐσχον πρόνοιαν, διὰ δὲ χαρισμάτων ἐβούλετο σώζεσθαι μόνον. εἰ τοίνυν ἡ πίστις τοιαύτη ὅστι, καὶ θύραν ἡμῖν εἰσπέμπουσα, ἀλλὰ δῶρόν ἐστι τοῦ πνεύματος ὅστι χάρις, καὶ ἐκείνης ἡμετέρας αὐτὴν ἐγκατέδησε ψυχάς, καὶ σώθησαν διὰ τούτων ἐλπίδα μαθεῖν, πῶς οὖν ἔλεγε, Καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν; ὅτι καὶ τῆς τοῦ πίστις δυκότος ἀρετῆς ὅστι κατόρθωμα ἡ πίστις πᾶς δ' ἄλλος τοῦτο αὖθις πάλιν ἀρίτεται λέγων, Τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ὅτι δικαιοῦται ἀσεβῆ λογίζεται ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην, εἰ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος ὁ πόθος ὅστι; πῶς δ' καὶ πατριάρχαι Ἀβραὰμ δι' αὐτῆς μυρίοις ἐνέδησαν ἐγκώμιοις θεοφανοῦς, ὅτι τὰ πρόσωπα πόθῳ καθοράμενοι, ἐπ' ἐλπίδι ἐπ' ἐλπίδι ἔπιστευσαν; πῶς οὖν ἕνεκα πνεύματος πίστεως αὐτὸν καλεῖ; σκεπτέον διεξαγωγῆς βουλόμενος, ὅτι ὁ μὲν καθ' ἑαυτὸν πιστεύσας, τῆς ἡμετέρας ἀγωνοθεσίας ὅστι, καὶ τὸ ἐξακουσθῆναι κλῆσις· μετὰ δὲ τὸ καταληφθῆναι τὴν πίστιν, τῆς τοῦ πνεύματος διέμεινε βοηθείας, ὥστε μένειν αὐτὴν διηνεκῶς ἀσυλον καὶ ἀπρεπέστατον. ὅτι γὰρ ὁ Θεὸς, ὅτι ἡ τοῦ πνεύματος χάρις τὴν ἡμετέραν προσφαίνει προαίρεσιν· ἀλλὰ καλεῖ, αἰνίττεται, ὡς τε εἰκόνας καὶ βουλήσεως οἰκεῖον προσελθεῖν· ὅτε, ἐπιδοὺς προσέλθωμεν, τότε τὴν πρὸς ἑαυτὸν πρόσοψιν συμμαχίαν ἅπασαν. ὅπου γὰρ καὶ ὁ Δημόσθενες τὸ τῇ πίστει προσελθεῖν ἡμᾶς, θύραν ἐπισέρχεται, τὴν καλὴν ταύτην ῥίζαν αἰσασπάσασα βουλόμενος, καὶ τὰ ζιζάνια ἀπῖραι ἐπιζήλωμος, καὶ τοῖς γνησίοις καθαρὸν λυμαίνασθαι σπέρμασι, διέμεινε τῆς τοῦ πνεύματος βοηθείας τότε ἵνα, καθάπερ γεωργὸς Φιλόπονος, ἐγκαθιζόμενος ἡμῶν τῇ ψυχῇ, πολλῇ τῇ φειδοῖ καὶ τῇ προνοίᾳ τειχίζῃ πόθοι τὸ θεοπαγὲς τῆς πίστεως φυτόν. διὰ τοῦτο καὶ Θεσσαλονικεῦσιν ἐπέστειλε λέγων, Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, δηλαδὴ ὅτι τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος ἐπισελθούσης, ἀκαθαρσίαι ἐν πονηρῷ δαίμονι λοιποὶ καὶ ταῖς μεθοδίαις αὐτῆς πάσαις ἐσόμεθα. Εἰ γὰρ σώθης δίκαιοι εἶναι ἐν Κύριοι Ἰησοῦ, Εἰ μὴ τὸ πνεύματι ἁγίῳ, πολλῷ μᾶλλον τὴν πίστιν ἀσφαλῆ καὶ ἐρριζωμένην δικαίους καταχεῖ, Εἰ μὴ τὸ πνεύματι ἁγίῳ. πῶς δ' ἐνωποῦται τὴν τοῦ πνεύματος

τος

* δύν.

ρα. θρα ϗ χρημνὸς καταφέρει), ϗ τὴν ὀφθαλμὸν αὐτῆς ὄφελος σῶσαι, σὺκ ἄπος τῦ χλεκαγωγοῦ τος φωτός· οὕτω ϗ ⓐ τῆς πίστεως ἀπεστερημένοι ϗ ἀλλήλοις προσπεράγησαν ϗ τοίχοις προσέπταισαν, ϗ τέλος εἰς ὃ τῆς ἀπωλείας βαράθρον ἐφέρησαν ἑαυτοὺς κατενεχθέντες. ϗ μάρτυρες τὴν λέγω τούτων ⓐ τὴν ἔξωθεν αὐχοῦντες σοφίαν, ⓐ μίγα ὀκτὶ τῷ τοίχῳ, ϗ τῷ τείχει, ϗ τῇ βακτηρίᾳ φερόμενοι. μᾶ γὰρ μαχρὰς ἓ πολλοὺς διαύλους λόγων, σὺν τοῖς τῆς ὀφθαλμῆς κύμβοις λίθοις σὺκ εἶδον. Εἰ γὰρ ὡς λίθους αὐτοὺς ἐώρων, σὺκ ἂν αὐτοὺς ἐνόμισαν εἶ) θεούς. ϗ ἀλλήλοις ἓ προσπεράγησαν, ϗ εἰς αὐτὸν τῆς ἀσεβείας ⓦ βαθύτατον κρημνὸν κατηνέχθησαν, οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ἀλλ' ἢ ἐξ ὧν Ρομ. α. κα. λογισμοῖς ὑπετόπαζον τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἅπαντα. ϗ τοῦτο ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγεν· Ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, ϗ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶ) σοφοί, ἐμωράνθησαν. Εἶτα λέγων τὸ σκότος ϗ τῆς μωρίας τὴν ἀπόδειξιν, ἐπήγαγεν· Ἠλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, ϗ πετεινῶν, ϗ τετραπόδων, ϗ ἑρπετῶν. Ἀλλὰ τοῦτο ἅπαν ὃ σκότος ἐπεισελθοῦσα ἡ πίστις διεσκέδασεν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ κατοδεξαμένου αὐτήν. ϗ καθάπερ πλοῖον ὑπὸ τῆς τῶν πνευμάτων ἐμβολῆς κλυδωνιζόμενον ϗ ταῖς τῶν κυμάτων ἐπιφοραῖς πειρώμενον ἀνατραπῆναι ἀγκύρας πάντοθεν ἵησιν, ϗ ἐν μέσῳ ῥίζει τῇ πλαγῇ· ὕπου δὲ ⓦ τοιῶν ⓦ ἡμέτερον ὅταν ⓐ προσαπίλωτον ἔξωθεν λογισμοὶ κλυδωνίζωσιν, ἀγκύρας ἀσφαλέστερον ἐπεισελθοῦσα ἡ πίστις ἀπαλλάττει τοῦ παντὸς σάλου, ὥσπερ ἐν γαλήνῃ λιμένι, τῇ τῦ Σωτῆρος πληροφορίᾳ ὃ σκάφος ὁρμίζουσα. ϗ αὐτὸ τοῦτο πάλιν ὁ Παῦλος δη- Ερεσ. δ. ιϛ. λῶν ἔλεγεν· ὅλη Διὰ τοῦτο εὐδόκησεν ὁ Θεὸς προσκαρτερήσει τῶν ἁγίων, μέχρι καταρτισθῶμεν ⓐ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως, ϗ τῆς ἐπιγνώσεως τῦ υἱῦ τῦ Θεοῦ· ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι ϗ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ. ἐρᾷς τῆς πίστεως τὸ κατόρθωμα, ὅτι ὡς ἄγκυρά τις ἀσφαλὴς, οὕτως σκάλλει ⓦ σαίνει; ὑπὲρ οὗ χ. πῶς χ. σκαίνει ϗ αὖθις πάλιν Εβρ. ϛ. ιθ. ἐρεῖ φησίν ἐπέλλει, οὐτωσὶ λέγων περὶ τῆς πίστεως· Ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ, ϗ βεβαίαν, ϗ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος· ὅπου ἀκούσας ἄγκυραν, μὴ νομίσῃς κἀτω καθέλκεσθαι, διέχρισεν, ὅτι χαμαὶ ῥίς αὕτη τῆς ἀγκύρας ἡ φύσις, οὐ κάτω πίπτουσα, ἀλλ' ἄνω κυφίζουσα τὸ ἀγκιστρον, ϗ πρὸς τὸν οὐρανὸν μιμησαμένη, ϗ εἰς ὃ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος χλευαζομένη. καταπέτασμα γὰρ ἐκαλοῦντο τὸν οὐρανὸν σκάλεσε. τίνος ἕνεκα, ϗ ἀγαπητέ; ὅτι καθάπερ ὃ καταπέτασμα ἀπὸ τῆς ἔξω σκηνῆς διέργει τὰ ἅγια τῶν ἁγίων· οὕτω δὴ ϗ ὁ οὐρανὸς τοῦτ', ὥσπερ καταπέτασμα, μέσος τῆς κλίσεως προκεχωλημένος ἀπὸ τῆς ἔξω σκιωῆς, τῦτ' ἔστι, τοῦ κόσμου τούτου τοῦ βλεπομένου, διέργει τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, τὰ ἄνω λέγων ϗ τὰ ὑπὲρ αὐτὸν, ὅσα περίδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστός. ὃ δ' λέγει τοιοῦτόν ἐστι· σὺκ ἐμπεριέχει τὴν ψυχὴν τὴν ἡμετέραν, φησὶν, ἡ πίστις, σὺκ ἀφίξασα σὺν τὴν πρόσκαιρον σκιωὴν ταπεινωθεῖσαν, ἀνακουφίζουσα σὺν πόνοις τῆς τῶν μελλόντων ἐλπίδι. ὀγὰρ περὶς τὰ μέλλοντα ἀφορῶν, καὶ τὴν σὺκ ἐν τῶν οὐρανῶν ἀνάμονον ἐλπίδα, ϗ σὺν ὀφθαλμοῖς τῆς διανοίας σὺκ μετάγων, σὺν ἀπαθάνετα τῆς ὀλιγίνης τῶν σκηνῶν ἀπολαύει· ὥσπερ οὖν σὺν Παῦλος ἠθλιεύετο. ϗ τὴν αἰτίαν τῆς φιλοσοφίας ἐδίδασκε, λέγων· Τὸ γὰρ παρανταῦθα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης ἡμῖν κατεργάζεται· πῶς, ϗ τίνι τρόπῳ; μὴ σκοπούμενοι ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα τῆς πίστεως ὀφθαλμούς. ὥσπερ γὰρ ⓐ τὸ σώματος σὺν βλέπουσι νοητὸν, οὕτως ⓐ τῆς πίστεως σὺν βλέπουσιν αἰσθητόν. ἀλλὰ ποίαν πίστιν ἐνταῦθα λέγει ὁ Παῦλος; ὃ γὰρ τῆς πίστεως ὄνομα διπλοῦν ἔχει τὸν σημασίαν. ϗ γὰρ πίστις λέγεται, καὶ ἐπὶ τῶν σημείων ἐποίουν τότε Ματθ. ιζ. κ. ⓐ ἀπόστολοι, περὶ ἧς ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· Εἰ ἔχετε πίστιν, ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει

ἡμῖν τὴν πνευματικὴν τῶν καρπῶν βελτιοῦν. Εἰ γὰρ ὅτι τῶν ἐδισμάτων τῶν ἀθηνῶν, φέρε πρὸς φιλοπμίαν ἀγάγωμεν τὸν καλοῦντα· τῶν δαιτυμόνων ὁ πλῆθος, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τῶν ἐδισμάτων τῶν πνευματικῶν τοῦτο γένοιτ' ἄν. καίτοιγε οὐχ ὁ πλῆθος τῶν κεκλημένων μᾶλλον διαλύσει τὰ ὠδοκύμβαλα, καὶ δαπάνην ἐργάζεται πλείω· ὁ τοῦθα ὁ τοιωδυτίου, οὐ μόνον οὐχ διαλύσει ὁ πλῆθος τῶν κεκλημένων, ἀλλὰ καὶ πλεονάζει τὴν τράπεζαν. Εἰ ὁ οὐχὶ ἡ δαπάνη ἀδιαλύτως ἐργάζεται, πολλῷ μᾶλλον ὁ τοῦθα. προσοδοῖ τοῦτο ἐργάσεται. καὶ γὰρ τοιαύτη τῶν πνευματικῶν ἡ φύσις, εἰς πολλοὺς διαιρουμένη μᾶλλον αὔξεται. ἐπεὶ οὖν πλήρης ἡμῖν ἡ τράπεζα, προσδοκῶ καὶ τὴν τῶ πνεύματος χάριν εὐπλοῆσαι ἡμῶν τῇ Ἀγαπόλει. ὅταν γὰρ ἴδῃ πολλοὺς πρόθυμας, τότε δαψιλεστέραν ὠδατίδεται τὴν εἴσοδον· οὐκ ὀπῇ τῶν ὀλίγων καταφορᾶς, ἀλλ' ὀπῇ τῆς τῶ πολλῶν ἐφίεται σωτηρίας. ὅθεν τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ὠδατέχοντα τὰς ἄλλας πόλεις, εἰ Κορίνθῳ μόνῃ ἐπελθοῦσι φωνὴν ὁ Χριστὸς, καὶ εἶπεν· Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς· διότι λαὸς πολύς ἐστί μοι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Εἰ γὰρ ἐνὸς ὠδατος ἕνεκα, ὅτι καὶ πάντας ὁ τῶν ἄλλων ἕνεκα ἔπεσι χάριν ὁ παιμένιος, ὅταν πολλὰ ὠδατα μέλλῃ ῥαθυμίας καὶ πλάνης ἀπάγειν, πῶς οὐ πολλῷ διπλοτέραν ἀσουσόμεν; ὅπου γὰρ οὐδὲ τῶν ὀλίγων καταφορᾶς, ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος· Οὐκ ἔστι θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων. ὅτι οὖν ὁ ὀλητὴς, φησὶν, ὅτε ἡ τελεία ἐνδείξεται αὐτοῦ τὴν τῆς σωτηρίας ἡμῶν. ἐπεὶ οὖν τοσαύτη μοῦ αὐτοῦ τῶν μικρῶν καὶ ἐλαχίστων ἡ πρόνοια, τοσαύτη ὁ τῶν πολλῶν, ὃ πρὸ ὅτι τὸν ἐκείθεν ῥοπὸν ῥίψαντες, ὅτι τὸν Παύλου ῥῆσιν τὸν σήμερον ἀναγνωσθεῖσαν λόγον ἀναγωμεν. Τίς ὁ ῥῆσις; Οἶδαμεν γὰρ, ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους, φησὶ, καταλυθῇ· μᾶλλον ὁ ἀνώτερον καὶ ἐπ' αὐτὸν τὸν κεφαλαίων τοῦ νοήματος ἴωμεν. καθάπερ γὰρ τινες πυγμὴν αἰσχύνοντες, εἶτα διέρχονται ἰδιῶται χωρίον, οὐκ ἐκεῖ διαπαίσουσι μόνον, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἰδιώδους αὐτῆς καὶ τῆς φλεβὸς ἐξαγαγόμενοι ἐνδοτέρω χωροῦσιν, ἕως ἂν ὅτι τὸν ῥίζαν τὸν ἀρχαῖον τῶν καμάτων ἔλθωσι· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς ποιήσωμεν πυγμὴν θεάτρου πνευματικὴν οὐ τῆς Παύλου σοφίας ἀξιοῦσαν, ὥσπερ ἐπὶ τινος φλεβὸς τῆς ῥήσεως ἐξαγαγόμενοι, πρὸς τὴν ῥίζαν αὐτοῦ ἀναβαίνομεν τοῦ νοήματος. Τίς οὖν ἐστιν ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ ῥίζα; Ἐχοντες ὁ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα· καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν. Τί λέγεις; οὐ μὴ πιστεύσῃς, οὐ λαλεῖς, ἀλλὰ ἄφωνος ἔσῃ; ναί, φησιν· οὐδὲ διέρχεσθαι σῶμα δυνάμενον χωρεῖς πίστεως, οὐδὲ κινῆσαι γλῶτταν, οὐδὲ ἀνοῖξαι χείλη. ἄφωνος ὁ λογικὸς ἔσῃ χωρεὶς τῆς ἐκεῖθεν διδασκαλίας. καθάπερ γὰρ ῥίζης μὴ πεφυτευμένης, οὐκ ἂν βλαστήσειε καρπός· οὕτω πίστεως μὴ προεκβεβλημένης, οὐκ ἂν προέλθοι διδασκαλίας λόγος. διὰ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ φησι· Καρδίᾳ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. τί τὸν δένδρου τούτου βέλτιον, ἢ ἴσον ἡμῖν ἄν, ὅταν μὴ καλοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ῥίζα φέρῃ καρπὸν, ἢ μὴ δικαιοσύνην, ἢ δὲ σωτηρίαν; Διὰ τοῦτό φησι· πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν. καθάπερ γὰρ τὰ ἐκτὸς σώματα μέλη καὶ τὴν χεῖρα πρόεισιν βακτηρία μετὰ ἀσφαλείας ἐξαγαγοῦσα, οὐκ ἀφίησι ὀλισθῆσαι καὶ καταπεσεῖν· οὕτω δὴ καὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἡμετέραν στηρίζουσα καὶ προεκφερομένην ἐκτὸς τῶν λογισμῶν ἀθυτείας, βακτηρίας ἀσφαλέστερον ἡ πίστις ἔλκουσα, καὶ τῇ τῆς οἰκείας ἰσχύος ἐπιμαπαίουσα δυνάμει, σπεύδει μετὰ ἀκριβείας, καὶ οὐκ ἀφίησιν ἐκτὸς σκολιοθῆναί ποτε, ὃ τῶν λογισμῶν ἀθυτείς τῇ τῆς οἰκείας ἰσχύος προέστηκε βεβαιοῦσα, καὶ τὸν ἐξ αὐτὴν ἀπολαμβάνουσα ζόφον, καὶ τὴν ψυχὴν, ὥσπερ ὀφθαλμὸν σκληνῷ, ὃ δορυφορῶ τῶν λογισμῶν καὶ ἡμῶν τῶν οἰκείων φωτὶ καὶ ζωογόνῳ. διὰ ὅπου καὶ ταύτης ἀπειρημένοι, τὸν ὀφθαλμὸν διατελοῦσιν οὐδὲν ἄμεινον διάκεινται. ἀλλ' ὥσπερ ὀφθαλμοὶ καὶ τοῖχος προσπαίουσι, καὶ τοῖς ἀπαντῶσι προσκρήγνυνται, καὶ εἰς βά-

θη θρα

νομήσης, ὅπερ ἐμὶ πένια, ὁ ὃ μεθύει· καὶ μὴ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ πολιτείας συμβαίνουσαι τοῖς δόγμασιν ὑπεδεξώμεθα, πολλῷ μᾶλλον περὶ τὸν πίστιν φιλοφρονούμεθα, πολλῷ ὑπὲρ τὴν διορθώσεων ποιούμενοι πρόνοιαν. ἐμπορείαν πνευματικὴν ἐμπορευσώμεθα, μηδὲν πλέον τῆς χρείας ὑπερζητοῦμεν. τοῦτο πλοῦτος, τοῦτο ἐμπορεία, τοῦτο θησαυρὸς ἀνέλλιπής, ὃ πένητα μὲν ὄντα εἰς ἐργασίαν μεταπέμψαι, καὶ θαρρῆσαι λιπὼν ἔξω τῆς φυλακῆς τὴν ἀποκειμένων. διπλοῦν γὰρ ὑμῖν ἀπὸ τῆς ἐλεημοσύνης ἔσται τὸ κέρδος, ὅτι τε οὐκέτι διδύκαμεν ἔξω τὴν καταλειπόντων χρημάτων, μήποτε λησταὶ καὶ τοιχωρύχοι καὶ οἰκετῶν κακουργία αὐτὰ λυμήνηται, ἢ ὅτι κείμενα οὐχ ἁπλῶς κατορώρυκται ἄκαρπα. ἀλλ' ὥσπερ ῥίζαι εἰς λιπαρῆ φυτευθέντα χωρία, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὠφίμους * φέρει τὸν καρπούς· οὕτω δὴ ἀργύριον εἰς τὰς τῶν πενήτων χεῖρας φυτευθέν, οὐ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν μένει, ἀλλὰ εἰς καθ' ἑκάστην ἡμέραν πνευματικοὺς ἡμῖν φέρει τοὺς καρπούς, παρρησίαν πρὸς τὸν Θεὸν, ἀμνηστημάτων συγχώρησιν, ἀτελῆ ἐλευθερίαν, σωφρόνας ἀγαθὰ, διάφορον πνευματικὴν ἀγαλλίασιν, ἐλπίδα ἀκαταίσχυντον, τὰ θαυμαζόμενα ἀγαθὰ, ἅπερ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, καὶ τοῖς εἰς θερμὴν ἐκζητοῦσι ψυχὴν ἐκζητοῦσι τὸ ἔλεος τῆς ὑπερφυοῦς αὐτοῦ· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς καὶ πάντα βίον διαρρήδην ἀπολαῦσαι ἐπιτυχεῖν, τῆς αἰωνίου τῶν σωζομένων χάριτος, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ζῶ ὦ πατεῖ καὶ τῷ παναγίῳ αὐτοῦ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. νε. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΝ ΡΗΣΙΝ ΤΗΝ ΛΕ-

C. Kορ. δ. ιγ. γουσαν, Ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον· καὶ Εἷς ἐστὶν, Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα· καὶ ἡμεῖς ἐλεημοσύνης. Λογ. α.

Οἱ σοφώτατοι τῶν ἰατρῶν ἐπιδόσιν ἴδωσιν ἕλκος σηπεδόνος δεόμενον, ἐπάγουσι μὲν τὴν τομὴν, ἐπάγουσι δὲ οὐκ ἀσπλάγχνως, οὐδὲ ἀσυμπαθῶς, ἀλλὰ καὶ ἀλγηδόνι καὶ χαλεπότητι αὐτῶν οὐκ ἄπειροι τῶν τεμνομένων. καὶ ἀλγηδόνι μὲν ἀφ' ἑαυτῆς ἐκ τῆς πληγῆς γινομένῃ ὀδυνῶσι, χαλεπότητι δὲ ἀφ' ἑαυτῆς πικρομένῃ ἐπίκεινται. τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐποίησε ὁ σοφὸς τῶν ψυχῶν ἰατρός. Κορινθίοις γάρ ποτε διορθούμενος ὑπερμέτρως σφοδροτέρας ὑπερμίμησας, οὐ πάθη καὶ ἐλυπήθη· καὶ ἐλυπήθη μὲν, ὅτι ὠδυνήσατο, πάθη δὲ ὅτι ὠφέλησε. καὶ ἀμφότερα ταῦτα δηλῶν, ἔλεγε· Ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ χ. ὅτι
ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελόμην. φησὶ τί μετεμέλετο; φησὶ τί δὲ πάλιν οὐ μεταμέλει; μετεμελόμην, ὑπὲρ σφοδρότερον ἔπληξα· οὐ μεταμέλομαι, ὑπὲρ διωρθωσα. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι φησὶ τοῦτο, ἄκουσον τῶν ἑξῆς. Βλέπω γάρ, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς· νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησα ὑμᾶς· ὁ λυπηθεὶς πρὸς καιρὸν, φησὶ, ὁ ὠφέλιμον διέτρεχε. δότε δὴ καμοὶ ταῦτα τὰ ῥήματα, παιδαγωγῶ, πρὸς τὴν ἀγάπην τὴν ὑμετέραν εἰσφέρων· ὥστε εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐπὶ τῇ πρότερα, παιδαγωγεῖ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελόμην. βλέπω γάρ, ὅτι ἡ παιδαγωγὸς ἐκείνη καὶ ἡ συμβουλὴ, εἰ καὶ πρὸς ὥραν ὑμᾶς ἐλύπησεν, ἀλλ' ἡμᾶς μᾶλλον ὠφέλησε· οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς πόσην κατειργάσατο ὑμῖν σπουδήν; ἀφορμὴν ἡμῖν σήμερον ἡ σύλλογος, φιλοτιμίαν δὲ θεάσασθαι, πλείων τῶν ἀληθῶν ὁ χορός. αὕτη καὶ σπουδὴ τῆς λύπης ἐκείνης καρπός. διὰ τοῦτο, ὅσον ὠδυνήθητε τότε, τοσοῦτον νῦν χαίρω, ὁρῶν τὸ ἄμπελον

ἡμῖν

ἡμῶν τὸν πνευματικὸν τῷ καρπῷ βελτιοῦν. Εἰ γὰρ ὅπου τῶν ἐδεσμάτων τὸν ἀφθονον, φέρε που φιλοπονίαν ἢ θυμηδίαν τοῦ καλύπτοντος τὴν δαπάνην ὁ πλῆθος, πολλῷ μᾶλλον ὅπου τῶν ἐδεσμάτων τὸν πνευματικὸν τοῦτο ἂν εἴποις. καίτοιγε οὐκ ὃ πλῆθος τῶν κεκλημένων μᾶλλον ἀναλίσκει τὰ προκείμενα, καὶ δαπάνην ἐργάζεται πλείω· ἀλλὰ τοὐναντίον, οὐ μόνον οὐκ ἀναλίσκει ὁ πλῆθος τῶν κεκλημένων, ἀλλὰ καὶ πλεονάζει τὸν τράπεζαν. Εἰ δὲ οὐκ ἡ δαπάνη τοσοῦτον ἐργάζεται, πολλῷ μᾶλλον οὐ τοῦτο. ἀλλὰ τοσοῦτον τοῦτο ἐργάσεται. καὶ γὰρ τοιαύτη τῶν πνευματικῶν ἡ φύσις, εἰς πολλοὺς διαιρουμένη μᾶλλον αὔξεται. ὅπου οὖν πλήρης ἡμῖν ἡ τράπεζα, τοσοῦτον καὶ τὸν τοῦ πνεύματος χάριν σπήσωμεν ἡμῶν τῇ ψυχῇ. ὅταν γὰρ ἴδῃ πολλοὺς πρὸς ἑαυτὸν, τότε δαψιλεύεσθαι προθυμεῖται τὸν ἑστιασιν· οὐκ ὅπου τῶν ὀλίγων καταφορὰ, ἀλλ' ὅπου τῆς τῶν πολλῶν εὐφροσύνης σωτηρία. διὸ καὶ τοῦτο καὶ ⓟ Παῦλος προθυμεῖται καὶ ἄλλας πόλεις, εἰ Κορινθίων μόνον ἐκέλευσε φροντίσαι ὁ Χριστὸς, καὶ εἶπών· Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς· διότι λαὸς πολὺς ἐστί μοι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Εἰ γὰρ ἑνὸς τοσοῦτος, ὅρα καὶ πάντας ἐν τὸν ἄπαντα ἔπεισι χρῆναι ὁ ποιμήν, ὅταν πολλὰ τοσοῦτα μέλλῃ ῥᾳθυμίας καὶ πλάνης ἀπάγειν, πῶς οὐ πολλῷ δικαιότερον ταῦτα λέγειν; ὅπου γὰρ οὐκ ἐν τῷ ὀλίγων καταφορὰ, ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος· Οὐκ ἔστι θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων. ὅτι οὖν ὁ ὀλιγίστους, φησὶν, ὅτε ἡ φυτείαν αὐτοῦ τοσαύτη τῆς σωτηρίας ἡμῖν· ἐπεὶ οὖν τοσαύτη μὲν αὐτῷ τῶν μικρῶν καὶ ἐλαχίστων ἡ τοσαύτη, τοσαύτη ἓν τῶν πολλῶν, ὃ πῶς ὅτι τὸν οὐκ ἐθέλειν ῥοπὸν ῥίψαντες, ὅτι τὸν Παῦλον ῥᾴθυμον τὸν σήμερον ἀναγνωσθῆσαι ⓦ λόγον ἀναγνῶμεν. Τίς ἓν ἡ ῥῆσις; Οἶδα γὰρ, ὅτι ἐάν τις ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους, φησὶ, καταλυθῇ· μᾶλλον ἓν δυνατώτερον καὶ ἐστὶ αὐτὸν τὸν κεφαλαίων τῶν νοημάτων ἴσωμεν. καθάπερ γὰρ τινες πηγὴν αἰσχύνοντες, εἶτα διόρυγας ἰδίους χαίρουσιν, οὐκ ἐκεῖ διασκάπτουσι μόνον, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῆς καὶ τῆς φλεβὸς χαραττόμενοι ἐνδοτέρω χωροῦσι, ἕως ἂν ὅτι τὸν ῥίζαν τὸν ἀρχαίον τῶν ναμάτων ἔλθωσιν· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς ποιήσωμεν πηγὴν θεάσῃς πνευματικὸν ὃν τῆς Παύλου σοφίας ἀξιοῦσαν, ὥσπερ ἐκ πηγῆς φλεβὸς τῆς ῥήσεως χαραττόμενοι, ἐπὶ τὸν ῥίζαν αὐτὸν ἀναβαίνωμεν τῶν νοημάτων. Τίς οὖν ἐστιν ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ ῥίζα; Ἐχοντες ἓν τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἔπιστεύσαμεν, διὸ ἐλαλήσαμεν· καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν. Τί λέγεις; ἐὰν μὴ πιστεύσῃς, οὐ λαλεῖς, ἀλλὰ ἄφωνος ἔσῃ; ναί, φησιν· οὐδὲ διὰ στόμα δυνάμεως χωρεῖς πίστεως, οὐδὲ κιθάραν γλῶτταν, οὐδὲ αἰσθάνῃ χείλη. ἄφωνος ὁ λογικὸς ἔσται χωρὶς τῆς ἐκεῖθεν διδασκαλίας. καθάπερ γὰρ ῥίζης μὴ πεφυτευμένης, οὐκ ἂν βλαστήσειε καρπός· οὕτω πίστεως μὴ προκαταβεβλημένης, οὐκ ἂν προέλθοι διδασκαλίας λόγος. διὸ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ φησι· Καρδίᾳ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. τί τὸ δένδρου τούτου βέλτιον, τί ἴσον ἡμῖν ἀπ', ὅταν μὴ ⓠ κλάδοι μόνοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ῥίζα φέρῃ καρπόν, ἡ μὲ δικαιοσύνην, ἡ ὃ σωτηρίαν; διὰ τοῦτό φησι· πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν. καθάπερ γὰρ τὰ ἐκ τούτου μέλη καὶ τὴν ἡμέραν πρόεισιν βακτηρίαν μετὰ ἀσφαλείας χαραττόμενα, οὐκ ἀφίησιν ὀλισθῆσαι καὶ καταπεσεῖν· οὕτω δὴ καὶ τὸν ψυχὴν τὸν ἡμετέραν στηρίζομένην καὶ προσφερομένην ἐκ τῆς τῶν λογισμῶν ἀθετήσεως, βακτηρίας ἀσφαλεστέρου ἡ πίστις ἔλκυσε, καὶ τῇ τῆς οἰκείας ἰσχύος ἐπέρεισε δυνάμει, σπεύδει μετὰ ἀκριβείας, καὶ οὐκ ἀφίησιν ἐκτραχηλιασθῆναί ποτε, ὃ τῶν λογισμῶν ἀθετὴς τῇ τῆς οἰκείας ἰσχύος προσευσία διαρθρώσῃ, καὶ τὸν ὃς αὐτὸν ἀπολαύουσα ζάλου, καὶ τὸν ψυχὴν, ὥσπερ ἐν οἴκῳ σκήνει, ὃν γονύκλιον τῶν λογισμῶν καὶ ἡμῶν οἰκείῳ φωτὶ καταγάζουσα. διὸ ὅτου ⓠ ταύτης ἀπεστερημένοι, τὸν ἐν σκότει διαπεδάσαντα οὐδὲν ἄμεινον διάκεινται. ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνοι καὶ τοῖχος προσπαίοντες, καὶ τοῖς ἀπόντων προσορῶντες, καὶ εἰς βάθρα

νομήσης, ὅπερ ὁ μὴ πφιὰς, ὁ ὃ μεθύει· καὶ μὴ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ πολιτείᾳ συμβαίνουσαι τοῖς δόγμασιν ὑπιδειξώμεθα, πολλῷ πρεῖ τὸν πένητας φιλοφρονούμενοι, πολλῷ γὰρ τῶν πλουσίων ποιούμενοι πρείττονες. ἐμπορείας πνευματικῆς ἐμπορευσώμεθα, μηδὲν πλέον τῆς χρείας ὑπιζητῶμεν. τοῦτο πλοῦτος, τοῦτο ἐμπορεία, τοῦτο θησαυρὸς ἀνέλλιπὴς, ὃ πάντα τὰ ὄντα εἰς ⸂ὦ⸃ φέρει μεταπέμψαι, ἡ θαρρῆσι λιπὼν γὰρ τῆς φυλακῆς τῶν ἀποκειμένων. διπλοῦν γὰρ ὑμῖν ἀπὸ τῆς ἐλεημοσύνης ἔσται ὁ κέρδος, ὅτι τε οὐκέτι διδόκαμεν γὰρ τῶν καταλειφθέντων χρημάτων, μήποτε λήσαι ἡ τοιχωρύχοι ἡ οἰκετῶν κακουργία αὐτὰ λυμαίνηται, ⸂καὶ⸃ ὅτι καίπερ οὐχ ἁπλῶς καταρώρυκται ἄκαρπα. ἀλλ' ὥσπερ ῥίζα εἰς λιπαρῶ φυτευθεῖσα χωρίῳ, καθ' ἕκαστον ἐαυτὴν ὠείμους * φέρει τοὺς καρπούς· οὕτω ⸂καὶ⸃ ἀργύριον εἰς ταῖς τῶν πενήτων χερσὶ φυτευθὲν, οὐ καθ' ἕκαστον ἐαυτὸ μόνον, ἀλλὰ ⸂καὶ⸃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πνευματικοὺς ἡμῖν φέρει τοὺς καρπούς, πρῆσιν πρὸς τὸν Θεὸν, ἁμαρτημάτων συγχώρησιν, ἀπέλων ἐλευθερίαν, σωφρόνων ἀγαθὴν, εὐφροσύνην πνευματικὴν ἀγαλλίασιν, ἐλπίδα ἀκαταίσχυντον, τὰ θαυμαζόμενα ἀγαθὰ, ἅπερ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, ἡ τοῖς εἰς θερμὴν ⸂καὶ⸃ ζέουσαν ψυχὴν ἐκζητοῦσι τὸν ἔλεος τῆς ὑπὲρ φύσεως αὐτοῦ· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ⸂ὦ⸃ πρῶτα βίου εὐαρέστως διαγαγόντας ἐπιτυχεῖν, τῆς αἰωνίου τῶν σωζομένων χορείας, χάριτι ἡ οἰκτιρμοῖς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ⸂καὶ⸃ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα ἡ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ις. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΝ ΡΗΣΙΝ ΤΗΝ ΛΕ-

Γ. Κορ. ε. ιγ. γουσαν, Εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, τοῦ θεοῦ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν· ἡ Εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. Λογ. α.

Οἱ σοφώτατοι τῶν ἰατρῶν ἐπιδεδώκασιν ἴδωσιν ἕλκος σιδήρου δεόμενον, ἐπάγουσι μὲν τὸν τομέα, ἐπάγουσι γὰρ οὐκ αἰδημόνως, οὐδὲ ἀσυμπαθῶς, ἀλλὰ ἡ ἀλγοῦσι ἡ χαίρουσιν αὐτῶν οὐκ ἧττον τῶν τεμνομένων. καὶ ἀλγοῦσι μὲν διὰ τὸν ἐκ τῆς πληγῆς γινομένην ὀδύνην, χαίρουσι δὲ διὰ τὸν ἐξ αὐτῆς τυχὸν ὠφέλειαν. τοῦτο ἡ ὁ Παῦλος ἐποίησε· σοφὸς τῶν ψυχῶν ἰατρός. Κορινθίοις γὰρ ποτε δεομένοις ὑπομνήσεως σφοδροτέρας ὑπεμίμησας, ⸂καὶ⸃ πάθη ἡ ἐλυπήθη· ἡ ἐλυπήθη μὲν, ὅτι ὠδύνησεν, πάθη δὲ ὅτι ὠφέλησε. ἡ ἀμφότερα ταῦτα δηλοῖ, ἔλεγε· Ὅτι εἰ ⸂καὶ⸃ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ πρώτερα ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ ⸂καὶ⸃ μεταμελόμην. διὰ τί μεταμέλει; διὰ τί δὲ πάλιν οὐ μεταμέλει; μεταμελόμην, ὅτι σφοδρότερον ἔπληξα· οὐ μεταμέλομαι, ὅτι διώρθωσα. ἡ ἵνα μάθῃς ὅτι διὰ τοῦτο, ἄκουσον τῶν ἑξῆς. Βλέπω γὰρ, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ ἡ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς· νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. εἰ ἡ πρὸς ὥραν ἐλύπησα ὑμᾶς· ὁ λυπηθεὶς πρὸς καιρὸν, φησὶ, ὁ ὠφέλιμον διέπεκε. δότε δὴ καὶ μοὶ ταῦτα τὰ ῥήματα, παρακαλῶ, πρὸς τὸν ἀγαπητὸν τὸν ὑμετέραν εἰπεῖν· ὡς εἰ ⸂καὶ⸃ ἐλύπησα ὑμᾶς ὑπὲρ τὴν πρέπουσαν παραινέσει, ἀ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελόμην. βλέπω γὰρ, ὅτι ἡ παραίνεσις ἐκείνη καὶ ἡ συμβουλὴ, εἰ ἡ πρὸς ὥρας ὑμᾶς ἐλύπησεν, ἀλλ' ἡμᾶς μᾶλλον ὠφέλησεν· οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο ὁ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς πόσην κατειργάσατο ἐν ὑμῖν σπουδήν; ἀπολογίαν ἡμῖν σήμερον ὁ σύλλογος, φαιδρότητα ὁ ἡδονὴν, πλείονα τῶν ἀδελφῶν ὁ χορός. αὕτη ἡ σπουδὴ τῆς λύπης ἐκείνης καρπός. διὰ τοῦτο, ἐπεὶ ὠδυνήθητε πρὸς τοῦτο χαίρω, ὁρῶν τὸν ἄμπελον

ἡμῖν

ἢ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τὸν Θεοῦ καταφρονῆτε, φησι, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; σὺ μὲ νομίζεις, φησὶ, Ⓦ ἀδελφὸν ὑβρίζειν μόνον, κοινωνῶν ᾧ ὁ τόπος τῆς ὕβρεως. ἐκκλησίας γὰρ ὀλοκλήρου καταφρονῶ. ἐκκλησία γὰρ ἀφ' ὅτου λέγεται, ὅλη κοινὴ πάντας ὑποδέχεται. τί τούτων τῆς οἰκίας σου τοῦ πλείονος Εἰς τοῦτο ἐκκλησίαν εἰσάγεις; Εἰ γὰρ καταφρονῶ τοῦ ἀδελφοῦ, αἰδέσθητι Ⓦ τόπον· ἢ γὰρ ἡ ἐκκλησία ὑβρίζεται. ἢ οὐκ Εἶπεν, ἀπορίπτετε τοὺς μὴ ἔχοντας, ἢ, οὐκ ἐλεᾶτε τοὺς μὴ ἔχοντας, ἀλλὰ τί; καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας. σφοδρότατα τοῦτο ἀσωτίᾳ αὐτῶν ἐπεσάγθησαν. οὐ γὰρ οὕτω μέλει τῷ πένητι, φησὶν, ὑπὲρ τῆς ἐσθῆτος, ὡς ὑπὲρ τῆς ὕβρεως. ὅσα πάσῃ καὶ ὑπὲρ τούτου σπουδῇ ἀπελογήσατο, κἀκεῖνα σφοδρότερον καθῆψατο. τί ὑμῖν Εἶπον; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ. τί τοῦτο; μὴ τοῦ ἀποδεῖξαι τῆς ἀτοπίας ὑφειμένη ἡ κατηγορία, ἢ μᾶλλον Εἰκότως· ἵνα μὴ αἰσχυντότερον ᾖ τὸ ἔγκλημα. πρὶν ἢ μὲ γὰρ ἀποδέξαι τὸ πρᾶγμα ἄτοπον, ἀπηρτισμένῳ ἐξενέγκαι τοῦ ἀποφάσει, οὕτω· τοῦτο ἢ παρῄνεσα οὐκ ἐπαινῶ. ὅτι ἢ ἀπόδειξιν ἀκριβῶς πολλῶν ὄντας ἐγκλημάτων ἀξίας, ὑφειμένη κέχρηται τῇ ἀγωγῇ, τῇ τοῦ εἰρηνεύοντος καθαστῆναι καὶ ἀποδεῖξαι τὸ σφοδρότερον τῆς κατηγορίας ἀφεῖς ἀναπαῆναι. Εἶτα ὅτι τοῦ μυστικοῦ τραπέζαι ἀξίαν Ⓦ λόγου, μείζονος αὐτὸν φοβῆσαι βουλόμενος. Ἐγὼ γὰρ, φησι, παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν. ποία ἀκαταλυσία αὕτη; ὡς εἰ ἀργίου ἀγαλείγη κοπρῶ, ἢ μυστηρίων φρικτῶν μέμνησαι; ναί, φησιν. Εἰ γὰρ τὰ πνευματικὰ σκῦλα, εἰ γὰρ ἡ τράπεζα ἡ φρικώδης κοινὴ πᾶσι προκειται καὶ πλουσίῳ ἢ πένητι, ἢ οὐχὶ δαψιλέστερον ἀπολαύει ταύτης ὁ πλούσιος, οὐδὲ ἕλαττον ὁ πένης, ἀλλὰ μία τιμὴ, ἢ προῖκος μία· ἢ ἕως δὲ πόντις μεταχῶσι ἢ κοινωνήσωσι τῆς πνευματικῆς ἢ ἱερᾶς ταύτης τραπέζης, οὐ συγκλείει τὰ προκείμενα, ἀλλ' ἐσήκασιν Ⓦ ἱερεῖς ἅπαντες, ἢ Ⓦ πάντων πένεσθαι ἢ πλείστων δυναμένους, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τῆς αἰσθητῆς τούτου χάριν ποιεῖ. Διὰ τοῦτο ἐμνήσθην ἐκείνου τοῦ Κυριακοῦ δείπνου. ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ, ᾗ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον, ἢ εὐχαριστήσας ἔκλασε, ἢ εἶπε· τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ πολλῶν κλώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. τοῦτο ποιήσατε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι.. εἶτα πολλὰ διαλεχθεὶς περὶ τῆς ἀναξίως κοινωνούντων τοῖς μυστηρίοις, ἢ σφόδρα αὐτῶν καθαπτόμενος ἢ διελέγξας, διδάσκει τι ὅπερ τοῖς Ⓦ Χριστοῦ ἀποκειμένοις τῶν αὐτοῦ ὑποστήσονται πρωτείων Ⓓ τὸ αἷμα αὐτοῦ καὶ τὸ σῶμα ἀσπλάγχνως καὶ ὡς ἔτυχε λαμβάνοντες, πάλιν εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν Ⓦ λόγον ἐξήνεγκε, εἰπών· Ὥστε, ἀδελφοὶ, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν, ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. εἰ δέ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. ὅσα πάσῃ λεπτολογίᾳ καὶ λεπτομερείᾳ αὐτῶν κατέγνω, καὶ οὐκ Εἶπεν, Εἰ δὲ πεινᾶτε, ἀλλ', Εἰ δέ τις πεινᾷ, ἵνα ἕκαστος αἰσχυνόμενος αὐτὸς ἑαυτῷ θυμιῶν φειδῶται τοῖς ἐγκλήμασι, προσλαβὼν διορθώσηται. καὶ Εἰς κολάσεως ἢ φόβου Ⓦ λόγου κατέκλεισεν Εἰπών· ἵνα μὴ Εἰς κρίμα συνέρχησθε, τουτέστι, Εἰς κατάκριμα ἢ Εἰς ἐπαισθησιν. ἢ γὰρ ὅτι ἔσφηλε, φησιν, οὐδὲ πρᾶξις ἡ μετ' αἰσχύνης τοῦ ἀδελφοῦ, ἢ μετ' καταφρονήσεως τῆς ἐκκλησίας, ἢ μετ' λοιμῶξις ἢ ἀσωτίας γινομένη. οὐκ ἔστι βύσεσθαι ταῦτα, ἀλλὰ κόλασις καὶ τιμωρία. μεγάλων γὰρ ἐπιτασθῆναι καθ' ἑαυτῶν δίκην τοὺς ἀδελφοὺς ὑβρίζοντες, τῆς ἐκκλησίας καταφρονοῦντες, δίκαιοι ἰδιωτικὴν Ⓦ ἅγιον τόπον ποιοῦντες, ἀφ' ὃ καθ' ἑαυτοὺς ἐσθίειν. ταῦτα καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες, ἀγαπητοὶ, διατεμνίζετε τοὺς ἁπλῶς τῇ ἀποστολικῇ χεχρημένους ῥήσει καὶ διδασκαλίᾳ, διορθοῦντες τοὺς ὅτι βλάβῃ τῇ ἑαυτῶν καὶ ἑτέρων ταῖς γραφαῖς κεχρημένους. ἔγνωτε γὰρ περὶ τίνος φησὶ ὁ, Δεῖ ἢ καὶ αἱρέσεις εἶναι ἐν ὑμῖν, περὶ τῆς διχοστασίας τῆς ἐν ταῖς τραπέζαις γινομένης,

πλὴν χρυσῶν, οἷα τὰ τῆς πενίτων, καταχωσθέντες καὶ βεβαρυμένοις. ἐκ ὧν τούτου σωθείημεν ἀναληφθέντες ὡσανεὶ ὕστεροι μετὰ αἰχμάλωτα ἀναχωρήσι, τῆς ταπείνης ἀναιρεθείσης, φλεγόντων τούτων, καὶ κλαυσάντων ὑστερίζοντων. ὁρᾷς τοίνυν ὁ Παῦλος ἐκ τοῦ τοιούτου τούτου πολλὰ κακά, τὰ μὲν γενόμενα, τὰ δὲ μέλλοντα (καὶ γὰρ καταφύσησις τῆς πενίτων τοῖς πλουσίοις ἐγίνετο καὶ ὑπερηφάνεια πλείων, καὶ τοῖς πένησιν ἀθυμία καὶ ἀπιστία πρὸς τὸν πλουτοῦντας, καὶ ὅσα ἄλλα εἰκὸς ἦν ἀπὸ τούτων πραγθῆναι τῆς κακίας) διορθοῦται τὴν παροῦσαν ταύτην καὶ πικρὰν ζημίαν. καὶ ὅρα μοι ὅσης σωφροσύνης καὶ ἐπιεικείας εἰς τὴν διόρθωσιν εἰσάγει. ἐρχόμενος γὰρ οὕτω φησί· Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον, ἀλλ' εἰς τὸ ἧττον ζημιοῦσθε. τί δέ ἐστιν, οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον; ⓐ πρεσβύτεροί, φησιν, ⓐ ὑμέτεροι καὶ ⓐ πατέρες καὶ τὰς ἑαυτῶν οὐσίας ἐπώλουν καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπαρξεις, καὶ χαπὰ πάντα εἶχον, καὶ πολλῷ πρὸς ἀλλήλους τὸν ἀγάπην· ὑμεῖς δὲ ὀφείλοντες ἐκείνους ζηλοῦν, οὐ μόνον οὐδὲν ἐποίσατε τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ ὅπερ εἶχε τις μόνον, καὶ τοῦτο ἀπωλέσατε, τὰ συμπόσια τὰ κατὰ Σωδόμων γινόμενα. διὰ τοῦτό φησιν, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον, ἀλλ' εἰς τὸ ἧττον ζημιοῦσθε. καὶ ἐκεῖνοι μὲν καὶ τῶν κτημάτων ἁπάντων τοῖς πένησι προσεχώρησαν· ὑμεῖς δὲ τραπέζης αὐλοῖς μεταδιδόντες, καὶ ταύτης ἀπεστερήσατε. Πρῶτον μὲν γὰρ, ζημιοῦσθαι ὑμᾶς τὸ ἐκκλησίᾳ, ἀκούω χρήματα τὸ ὑμῶν ὑπερβάλλει, καὶ μέρος τι καὶ πιθανόν. ἔσται πάλιν ζημιᾶσθαι τινὰ διόρθωσιν. οὐκ εἶπεν, οὔτε ἀπιστῶ, οὔτε πιστεύω· ἀλλὰ μέσον ἀφῆκε τὸ ῥῆμα, ὅπερ μέρος τι καὶ πιστεύω· οὐ πιστεύω τέλεον, ἀλλ' οὐδὲ ἀπιστῶ τέλεον. τῷ δὲ ἢ τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο συμβαίνειν πάντως ὑμᾶς κύειν. εἰ μὲν γὰρ διορθώσασθε, οὐ πιστεύω· εἰ δὲ ὅτι τῶν αὐτῶν μείνητε, πιστεύω. οὔτε οὖν κατηγόρησε, τὸ κατηγόρησεν. ὑ κατηγόρησεν ἀπηρτισμένως, ἵνα αὐλοῖς ἐλπίδα δῷ διορθώσεως καὶ προθυμίαν μετανοίας· οὐκ ἀφῆκεν ἀναγκλήτους, ἵνα μὴ ὅτι τῆς αὐτῆς μείνωσι ῥᾳθυμίας. οὕτω τέλεον ὅλως θυσά, φησι. τοῦτο γὰρ ὅστις ὃ εἶπεν, μέρος τι πιστεύω. τοῦτ' ἔλεγε προτρέπων μεταβαλέσθαι τὸ διορθώσασθαι τὸ ἀπαγαγεῖν αὐτὸν τοῦ καὶ οὐκ μέρος πιστεῦσαι τι κατ' αὐτὸν τοιοῦτον. Διὰ γὰρ ⓐ αἱρέσεις εἰσίν, ἵνα ⓐ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. εἰπὲ οὖν τὰς αἱρέσεις. ἐντεῦθεν προσέχετε, ὅτι οὐ πρὸς δογμάτων ὅτι ὃ, διὰ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἰσίν, ἀλλὰ πρὸς τὸ διχοστασίας τῆς τοῦ τραπέζας. εἰπὸν γὰρ, διὰ τί αἱρέσεις εἰσίν, ἐπήγαγε τὸ τοῦτον τὸ αἱρέσεων. Σωτὴρ γὰρ ὑμῶν ὅτι ὃ αὐλὸς, οὐκ ἔστι Κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν. τί ὅτι, Κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν; διαστροφὴν δεῖπνόν, φησιν, οὐκ ἔστι φαγεῖν, ἐκεῖνο λέγων τὸ δεῖπνον, ὃ τῇ ἑκάτῃ νυκτὶ παρέδωκεν ὁ Χριστὸς, ὅτε ⓐ μαθηταὶ μετ' αὐτοῦ πάντες ἦσαν. ἐν ἐκείνῳ γὰρ τῷ δείπνῳ καὶ διακονίας ἐν δουλοπρεπὴς πάντες ὁμοῦ κατεῖχεν· ὑμεῖς δὲ ζωόδουλοι ὄντες ἀλλήλους διεφθείρατε καὶ ἀπεκόψατε. κακεῖνος μὲν οὐδὲ ⓦ προδότην ἀπέλασε (καὶ γὰρ ὁ Ἰούδας μετ' αὐτοῦ ἦν τότε) σὺ δὲ ⓦ ἀδελφὸν ἀφαιρεῖ. διὰ τοῦτό φησι, οὐκ ἔστι Κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν, Κυριακὸν δεῖπνον καλῶν, τὸ μὲν ὁμονοίας, τὸ καὶ πάντων συνεκλημάδων. Ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει φαγεῖν· καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει. καὶ οὐκ εἶπεν, ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ ἐσθίει, ἀλλὰ τῷ τῆς μέθης ὀνόματι μᾶλλον αὐτὸν καθήψατο. καὶ καὶ, καὶ οὐταῦθα ἀμετρία, φησί. σὺ μὲν οὖν τῆς ἀληθαλίας ἀφῃρέθησας, ἐκεῖνος δὲ οὗτος τοῦ λιμοῦ τέθνηκεν· σὺ καὶ τῷ οἴνῳ τῷ χρεῖττον μετέχεις, ἐκεῖνος δὲ οὐδὲ τῶν ἀναγκαίων ἀπέλαυσεν. διπλοῦν δὲ ἔσται, τὸν ἰσότητος ἀφαιρεῖσθαι. τοῦτο αἱρέσεις καλεῖ, ὅταν φιλονεικῶσι πρὸς ἀλλήλους διέκειντο καὶ διεστασιάζον, καὶ ὃς μὲν ἐπεινᾷ, ὃς δὲ ἐμέθυε. καὶ καλῶς εἶπε, Σωτὴρ ὑμῶν ὅτι ὃ αὐλός. τίνος γὰρ ἕνεκεν Σωτὴρ ἐλθεῖν, φησι; τί βούλεται ἡ Σωδὰς; τίνος ἕνεκεν ἡ συλλογὴ καινὴ, ὅταν ἡ τράπεζα μὴ γένῃ) καινὴ; διαστροφὴ ὅτι τὰ χρήματα, ἅπερ ἐλάβομεν· καινὰ προσχέωμεν τοίνυν τοῖς Σωδόυλοις τοῖς ἡμετέροις. Μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχει εἰς τὸ ἐσθίειν

καὶ

ποιῆς, ὅταν ὡς σαυτὸν μᾶλλον, ἢ ⟨W⟩ λαμβάνοντα βύεργετῶν, οὕτω προέχῃς. Εἰ γὰρ μὴ οὕτω διέκειτο, μηδὲ δῶρα· Εἰ μὴ νομίζεις λαμβάνειν μᾶλλον ἢ δίδοναι, μὴ προέχῃς. τοῦτο γὰρ ἐπέρχεται λοιπὸν ὁ Παῦλος ἐμβατύρησαι, οὕτω λέγων· Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν 2.Κορ. 8. χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας, ὅτι ἡ κατὰ βάθος πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς ⟨W⟩ πλοῦτον τῆς ἁπλότητος αὐτῶν, ὅτι κατὰ δύναμιν (μαρτυρῶ) καὶ ὑπὲρ δύναμιν· αὐθαίρετοι μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους ἐπιτρέψωσιν. ὁρᾷς πῶς αὐτοὺς ὅτι τούτῳ μᾶλλον θαυμάζει, ὅτι χάριν εἰδότες, καὶ δεόμενοι, καὶ παρακαλοῦντες, οὕτω τὴν ὅτι τῶν χρημάτων δαψίλειαν ἐπεδείκνυντο; διὰ τοῦτο ⟨W⟩ Ἀδελφοὶ θαυμάζομεν, οὐχ ὅτι μόχθοι ἔθυσε μόνοι, οὐδ' ὅτι ἄλθυσε ἐφύσησεν, ἀλλ' ὅτι μετὰ πολλῆς ἡδονῆς καὶ φιλοφροσύνης τοὺς ξένους ὑπεδέξατο, περιέτρεχον, περιεπτύοντο, κυείας καλῶς, θησαυρὸν μείζονα ἀγαθῶν βύρηκέναι νομίζων, εἴ ποτε ἴδοι πτωχὸν ξένον. οὕτω γὰρ διπλῆν ἐλεημοσύνην ἔχει, ὅταν καὶ διδῶμεν, καὶ διδόντες μετὰ προθυμίας πρόσχωμεν. Ἱλαρὸν γὰρ δότην, φησὶν, ἀγαπᾷ ὁ 2.Κορ.9.7. Θεός. ἐπεὶ καὶ μικρὰ καταβάλλης βλέπων μετὰ ἀπονοίας καὶ τύφου καὶ κενοδοξίας, τὰ πολλὰ ἀπώλεσας· καθάπερ ὁ Φαρισαῖος, ὃς ἀποδεκτὴν αὐτὴν τὴν ἀρχὴν, ὅτι καὶ μέγα ἐφθέγξατο καὶ ἐφυσᾶτο, πάντα ἀπολέσας, οὕτω κατῆλθεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ. οὐκ Λουκ.ιη.ιδ. ὅτι τῶν ἀποστόλων ἦν οὗτος· ἀλλὰ χαίροντες, ἀγαλλόμενοι, κερδαίνειν τὰ μέγιστα νομίζοντες, οὕτως ἔφερον τὰ χρήματα, καὶ ἀγαπητοὶ ἦν ὁμοίως, εἰ καταξιώσειαν ⟨W⟩ ἀποστόλοις δίκαιοι. καὶ καθάπερ τοὺς τὰς μεγάλας τινὰς ἀρχὰς καλούμενοι, καὶ τὰς βασιλικωτέρας τῶν πόλεων οἰκοῦντες ὅμως ἀκαρῶς, τὴν οἰκίαν αὐτῶν πᾶσαν ἐξαργυρίσαντες, οὕτω μίσθωσαν· οὕτω δὴ καὶ ⟨W⟩ δυθεσποτικοὶ τότε ἐποίουν οἰκίαν, πρὸς ⟨W⟩ οὐρανὸν κληθέντες, εἰς τὴν ἄνω μητρόπολιν καὶ τὴν ἐκεῖ βασιλείαν. ὅπου γὰρ ἤδεισαν, ὅτι ἐκεῖνον ὄντως αὐτῶν ὄντα πατρίδα, ἐξαργυρίσαντες τὴν ἑαυτῶν οὐσίαν, διὰ τῶν ἀποστολικῶν αὐτὴν χειρῶν ἐκεῖ προέπεμπον. καὶ γὰρ ἑκάστης δυσίας ὄντι ἀφθαρὲς τὸ τῶν ἡμετέρων σῶμα ποιοῦσα, ἡμῶν μικρὸν ὕστερον μελλόντων σὺν αὐτῷ ἀναδήμασι. καὶ γὰρ ὅπερ ἀπολεύθη, ζημία ἔχει. πάντα τοίνυν ἐκεῖ προπεμπέσθω, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀφθάρτοις διαπείσεσθε μέλλομεν λοιπόν. Ταῦτα γὰρ καὶ αὐτοὶ λογισάμενοι, πᾶσαν ἀπεδύσαντο τὴν οὐσίαν, καὶ διπλοῦν ἐγίνετο τὸ κατόρθωμα. καὶ γὰρ τοῖς δεομένοις τὴν πενίαν διώρθουν, καὶ πλείω τὰ ἀσφαλέστερα τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἐποίουν, εἰς ⟨W⟩ οὐρανοὺς αὐτὴν μεταπέμπτην θησαυρούς. οὐ τότε τοίνυν τὸ νόμου καὶ τὸ ἔθους ἐγένετο τις συνήθεια θαυμαστὴ τότε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. συνιόντες γὰρ ⟨W⟩ πιστοὶ πρώτης μετὰ τὴν τῆς διδασκαλίας ἀκρόασιν, μετὰ τὰς εὐχὰς, μετὰ τὴν τῶν μυστηρίων κοινωνίαν, τῆς συναξέως λυθείσης, οὐκ ἀνεχώρουν οἴκαδε, ἀλλ' ⟨W⟩ πλουσίοις δὲ βυπορώτεροι φέροντες οἰκεῖα ἔφασαν καὶ ἐδίσματα, τὸν πένητα καλοῦσιν, καὶ κοινὰς ἐποιοῦντο τραπέζας, κοινὰς ἐστιάσεις, κοινὰ συμπόσια ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ· ὥστε καὶ ἀπὸ τῆς κοινωνίας τῆς πρὸς τὴν τράπεζαν, καὶ ἀπὸ τῆς βλάβειας τῆς ἀπὸ τοῦ τόπου, καὶ πάντα χρῆναι τὴν ἀγάπην αὐτοῖς ἐπισφίγγεσθαι, καὶ πολλῷ μᾶλλον τὴν ἡδυτέραν, πολλῷ γ' αὐτοῖς γίνεσθαι τὴν ὠφέλειαν. οἵ τε γὰρ πένητες οὐδαμοῦ ἀπέλαυον ἢ τῆς τυχούσης, καὶ ⟨W⟩ πλουτιῶντες πολλῷ βύσσαι δὲ οὐδὲ τῶν τρεφομένων, δὲ οὐδὲ τοῦ Θεοῦ, διὰ ταῦτα ἐποίουν, καρπούμενοι πολλῷ τὴν χάριν, οὕτως ἀπήεσαν οἴκαδε. καὶ μικρὰ ἦν τοῦ κέρδους τότε ἐλάμβανε τὰ ἀγαθὰ, καὶ τὸ πάντων κεφάλαιον, ἡ φιλία θερμοτέρα ἦν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ζωπυρουμένη διὰ τοσαύτης φιλοφροσύνης ἀλλήλοις συνιόντων καὶ αὐτῶν βύεργετούντων τε αὐτῶν καὶ βύεργετουμένων. ὅτε τοίνυν τὸ ἔθος κοιλωθῆναι, τὸ χρέους πεῖσαι, διέφθαρται, καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἑστιώμενοι ⟨W⟩ βύπορώτεροι, τὸν πένητα περιέωσαν, καὶ οὐκ ἀνέμενοι ὑστεροῦντα πολλάκις, καὶ ὑπὸ βιαιοπα-

δαῖοι δ' μᾶλλον οὐκ ὠφελήθησαν, τῶ Χριστοῦ πᾶσι χαμαὶ πόου, ἀλλὰ καὶ ἐβλάβησαν· ἀλλ' οὐ πᾶσι Χριστοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὴν οἰκείαν αὐτῶν ῥᾳθυμίαν καὶ ἀγνωμοσύνην. καὶ τοῦτο
Ιωαν. ιε. κε. ἄκουσον αὐτὰ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Εἰ μὴ ἦλθον, φησὶ, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ὁρᾷς, ὅτι ἡ προαίρεσις αὐτὸ καὶ συνίστησιν ἀκριβέστερον, καὶ τὴν ἀπολογίαν αὐτῶν ἀφαιρεῖται; τοσοῦτον ἐστὶ κακὸν μὴ συγκρούειν ἑαυτὸν, μηδὲ τὰ καθ' ἑαυτὸν οἰκονομεῖν, ὡς χρή. τοῦτο γὰρ ὅπερ σωτηρίας συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν. καὶ μὲν δὴ τοσοῦτον καὶ ὁ ἥλιος σκοπεῖν ἔνεστιν, καὶ ὁ ὑγιὴς οὐδὲ ὁ σκότος παραβλάψαι δύναται. καὶ τοῦτο οὐκ ἁπλῶς μηκύνω τὸν λόγον, ἀλλ' ὅπως πολλοὶ καὶ ἑαυτοὺς ἀφέντες ῥᾳθυμίας αἱρήσωνται, καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτῶν καὶ τὴν αἰσθησίαν διορθώσωσι, τοῦτο μὲν ὑ ποιοῦσι, προερχόμενοι ζητοῦντες ἑαυτοῖς ψυχρὰς ἀπολογίας, καὶ λέγοντες· Εἰ μὴ ὁ διάβολος ἦν, οὐκ ἂν ἁπωλόμεθα· εἰ μὴ νόμος ἦν, οὐκ ἂν ἡμάρτομεν· εἰ μὴ αἱρέσεις ἦσαν, οὐκ ἂν ἐσκελίσθημεν. σκήψεις ταῦτα καὶ προφάσεις, ἄνθρωποι. καὶ γὰρ πόρνα οὐδὲν βλάπτει ποτέ, ὥσπερ οὐδὲ καὶ ψευδόδοντα καὶ ῥᾳθυμοῦντα καὶ τὴν ἑαυτοῦ προδιδόντα σωτηρίαν οὐδὲν ὠφελεῖ. τοῦτο γοῦν αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος αἰτιᾶται· ἵνα δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν· τουτέστι, μὴ θορυβεῖσθε, μηδὲ ἀλύετε· οὐδὲν γὰρ ἡμᾶς αἱ αἱρέσεις προδεδλαφέναι δύνανται).

Οπι μὲν οὖν, εἰ καὶ αἱρέσεων ἦν ὁ λόγος, οὐδὲ οὕτως ἔχει ζήτημα τὸ ἐπιπλῆξαι, ἐκ τούτων δῆλον. προφητεία γάρ ἐστι, καὶ συμβουλὴ προτρέπουσα, καὶ προδιδάσκουσα· καὶ ὅ, ἵνα, ἐκδάσεως, οὐκ ἀπολογίας. ὅτι δὲ οὐδὲ περὶ δογμάτων ἐστὶν ὁ λόγος αὐτοῖν, ἀλλὰ περὶ πενήτων καὶ πλουσίων, περὶ τοῦ φαγεῖν καὶ μὴ φαγεῖν, περὶ τῆς τῶν ἀπόρων ἀσωτίας καὶ λημπρότητος, περὶ τῆς τῶν πενήτων ἐκπαιδεύσεως τῆς πρὸς αὐτῶν ἡμερότητος, δύναιτο μαχόμενος ἄν τις διηνυσμένου· οὐδὲ γὰρ ἄλλως ὑμῖν ἡμύετο σαφὲς ὃ λεγόμενον. ὅπου γὰρ ἤρξατο πτωχῶν ἀπόρων λόγου τοῦ ἀπόστολος, παρεσπάρησαν ἀθρόως πεντακισχίλιοι, καὶ πάλιν πεντακισχίλιοι, καὶ πάντων αὐτῶν ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. ὅτι δὲ τῆς ὁμονοίας αἴτιοι, καὶ ὅτι σωτῆρα αὐτῶν τὸν φιλάνθρωπον, καὶ τοσαύτας ψυχὰς εἰς ἓν σωματοῦσι, καὶ τῶν
Παρ. ξ. λε. χρημάτων ἐπανόρθωσις ἦν. Οὐδεὶς γάρ πω τῶν ἐπαρχόντων, φησὶν, ἴδιόν τι ἔλεγεν εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. ὅπου γὰρ αἱρεῖται ἡ ῥίζα τῶν κακῶν, τὸν φιλαργυρίαν λέγω, πάντα ἐπείσακτα καὶ ἀλλότρια, καὶ λοιπὸν ζωοφιλοῦνται πρὸς ἀλλήλους, οὐδενὸς ὄντος τοῦ ἀφαιρησομένου αὐτά. ὃ γὰρ ἐμόν, καὶ ὃ σόν, τοῦτο ὁ ψυχρὸν ῥῆμα καὶ μυρίους πολέμους εἰς τὸν οἰκουμένην εἰσαγαγόν, ἐκ τῆς ἁγίας ἐκείνης ἐκκλησίας ἐξώρισεν, καὶ τὸν γλῶν ἔσχεν, καθάπερ ἄγγελοι οὐρανίοι, καὶ οὔτε ἐφθόνουν πένητας τοῖς πλουτοῦσιν (οὐδὲ γὰρ ἦσαν πλούσιοι) οὔτε ὑπερεώρων πλούσιοι τοὺς πένητας (οὐδὲ γὰρ ἦσαν πένητες) ἀλλὰ πάντα ἦν κοινά, καὶ οὐδεὶς ἦν τῶν ἐπαρχόντων ἴδιόν τι ἔλεγεν εἶναι. οὐ γάρ, καθάπερ νῦν ἔστι, οὕτω καὶ τότε ἐγίνετο. νῦν μὲν γὰρ ἔχοντες τὰ ἑαυτῶν, διδόασι τοῖς δεομένοις. τότε δὲ οὐδὲ τοῦτο ἦν, ἀλλ' ἀποστάντες τῆς διανομῆς τῶν οἰκείων χρημάτων, καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτὰ καταθέντες καὶ ἀναμιξάμενοι, οὐδὲ δῆλοι λοιποὶ ἦσαν ὄντες πρόσχημα· ὥστε καὶ εἷς τις ἐκ τῆς ἐπανορθώσεως τῶν χρημάτων ἐλάμβανε τύφος, καὶ οὐδεὶς ἐνήρητο πάντα πάντων ὄντων τὰ ἴσα τὴν μίαν, καὶ τῶν χρημάτων ἀναμιξάντων ἀπάντων. οὐκ ἐκ τούτου δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς καταβολῆς ἔστιν αὐτῶν ἰδεῖν τὴν εὐλάβειαν. Οσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ
Παρ. δ. λδ. οἰκιῶν ἐπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων. οὐκ εἶπεν, ὅτι εἰς καὶ χεῖρας αὐτῶν τὰ ἐβάλλοντο, ἀλλὰ, παρὰ τοὺς πόδας αὐτῶν ἐτίθεσαν, τὴν αἰδῶ καὶ τὴν εὐλάβειαν καὶ τὸν φόβον, ὃν περὶ τοὺς ἀποστόλους εἶχον, δηλοῦντες τούτῳ. οὐ γὰρ διδόναι μᾶλλον, ἢ λαμβάνειν ἐνόμιζον. καὶ τοῦτο γὰρ μάλιστα ὅστις ἐπανορθοῦν χρημάτων, τοῦτο θρέψαι γνησίως ὅστι Χριστοῦ, ὅταν μὴ μετ' ἀπωλείας καὶ τύφου τοῦτο

ποιῇς,

χ. διαδόναι

διαστελίζηται πρὸ ὀφθαλμῶν προελάβετε, δι' ἀπόδειξιν ἔχω· αὐτὸς ἐστιν ὁ τὴν ἀποστομωσιν, ὅπερ καὶ πρεσβεύειν προεβάλετο, ἢ ἐθέλει τὸ κατὰ τὸ κηρύγματος, ἐκβάλλων ἢ λέγων, Εἰ δὲ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω· αὐτὸς ἐστιν ὁ τὴν ἀποστομωσιν, ὅπερ καὶ πρεσβεύειν προεβάλετο, ἢ ἐθέλει τὸ κατὰ τὸ κηρύγματος, ἐκβάλλων ἢ λέγων, Εἰ δὲ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω· Gal. 1. c. εὐαγγελιστὴν, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. πῶς οὖν, φησι, ἡ αἵτιον τοῦτο γέγονεν Ἑλλήνων, ἵνα δόκιμοι φανεροὶ γένωνται; τί, ἵνα, πολλαχοῦ οὐ πᾶς γραφὰς ἔστιν αἱρεσεως, ἀλλὰ τῆς τῶν ῥημάτων ἐκβάσεως· οἷς, ἦλθεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὸ φῶς ἀναλέψαι ἐποίησε. κἀκεῖνος μὲν αὐτοὺς ἀποκωλύσειν, ὁ Ἰουδαῖοι τότε γεγραπτὸν πάντα ἐποίουν ὥστε συσκιάσαι τὸ γράμμα, ἢ τὸν Χριστὸν ἦλθεσαν. τίτε τοίνυν φησὶν· Εἰς κρίμα ἐγὼ ἦλθον Εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἵνα· μὴ βλέποντες βλέπωσι, ἢ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. ἆρα οὖν διὰ τοῦτο ἦλθεν, ἵνα ἐκεῖνοι τυφλοὶ γένωνται; οὐ διὰ τοῦτο ἦλθε, ἀλλ' ἵνα διὰ τὴν ἔκβασιν τῶν γεγραμμάτων ἀπώλειαν τίκτῃ. πάλιν, νόμος ἐδόθη, ἵνα κωλύσῃ τὴν τῶν ἁμαρτημάτων φορὰν, ἵνα ἐπιχειρήσῃ πεῖσαι τοὺς δικαιουμένους· ἀλλὰ τοὐναντίον ἔξέβη διὰ τὴν ῥαθυμίαν ἐκείνων. ἤυξησαν γὰρ τὰ ἁμαρτήματα. καὶ φησιν ὁ Παῦλος, Νόμος δὲ παρεισῆλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· καὶ μέντοι οὐ διὰ τοῦτο ἐπεισῆλθεν, ἀλλ' ἵνα ἐλαττώσῃ τὸ παράπτωμα· τοῦτο δὲ ἔξέβη διὰ τὴν ἀγωνιασιώδη τῶν δεξαμένων αὐτὸν. οὕτω δὲ καὶ σεσώμεθα, τὸ, ἵνα, οὐχὶ ἀπωλείας ὄντος, ἀλλὰ ἐκβάσεως. ὅτι γὰρ ἄλλη μέν ἐστι αἰτία τῶν αἱρέσεων, καὶ οὐ διὰ τοῦτο ἐγένοντο αἱρέσεις, ἵνα δόκιμοι φανεροὶ γένωνται, ἀλλ' ἑτέρωθεν ἔλαβον τὰς προφάσεις, ἄκουσον τοῦ Χριστοῦ λέγοντος τοῦτο πεισιῶτος ἡμῖν. Ὡμοιώθη, φησὶν, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ Matth. 13. 24. σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους, ἦλθεν ἐχθρὸς ἄνθρωπος, καὶ ἔσπειρε τὰ ζιζάνια. ὁρᾷς, ὅτι διὰ τοῦτο αἱρέσεις, ὅπερ ἐκαθεύδησαν οἱ ἄνθρωποι, ὅπερ ἐῤῥᾳθύμησαν; ὅπερ οὐ προσεσχον μὲν ἀκριβείας τοῖς λεγομένοις; ἵν' οὖν μὴ λέγῃ τις, τίνος εἵνεκεν ἐχώρησεν ὁ Χριστὸς, φησὶν ὁ Παῦλος, ὅτι δοκίμους βλάπτει ἡ συγχώρησις αὕτη. ἐὰν ἦς δόκιμος, φανερώτερος ἔσῃ μᾶλλον. οὐ γὰρ ὅτι ἴσον, μηδενὸς ἐναντιολίζοντος μηδὲ ἀπατῶντος ὅτι τῆς ὀρθῆς ἐστιν αἱρέσεως, ἢ μυρίων τροσῤῥηγνυμένων καὶ μὲν ἄσιτοι καὶ ἀνεπίτρεπτοι μένειν. καθάπερ οὖν τὰ δένδρα ὑπὸ τῶν ἀνέμων πολλάκις ῥιπίζουσα ἰσχυρότερα ποιοῦσι, οὕτω δὲ καὶ τὰς ψυχὰς τὰς πιπτούσας ὑπὸ τῶν μελίων τῆς ὀρθῆς πίστεως, ὅσας δὲ προσβάλωσιν αἱρέσεις, οὐκ ἀνατρέπουσι, ἀλλὰ καὶ ἰσχυροτέρας ποιοῦσι. τί οὖν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς, φησι, καὶ ἀνατρεπομένους καὶ ἐναντιολιζομένους ῥᾳδίως; οὐδὲν ὄφελος τῶν τῆς αἱρέσεως προσβολῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκείαν ἀθύμιαν τοῦτο πάσχουσιν. ἀθυμίαν δὲ οὐ φυσικὴν λέγω, ἀλλὰ τὴν ἐκ προαιρέσεως, τὴν καὶ ἐγκλημάτων ἀξίαν καὶ ἐκ κόλασιν καὶ τιμωρίας κειμένην, ἵν' καὶ ἡμεῖς κύριοι διορθώσωμεν, διὰ καταρθοῦντές τι ἐπαιρώμεθα, καὶ μὴ κατορθοῦντες χαλάζωμεθα. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι τοὺς ἀνθρώπους οὐδὲν δυνάται διαβλέψαι, ἢ ἐπρωθεν τοῦτο ἀποδείξαι πειράσομαι. τί τοῦ διαβόλου γέγονεν ἀνθρωποκτονώτερον, τί δὲ μιαρώτερον; ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ὁ πονηρὸς καὶ κοσμοκράτωρ καὶ πολλὴν ἔχων ἰσχὺν, μὴ πάντων αὐτὸν τὴν μηχανὴν προσβαλὼν τῷ Ἰὼβ, ἐκ πάσαν αὐτοῦ τὴν βελτιστείαν Εἰς τὴν οἰκίαν ἢ τὸ σῶμα τὸ δικαίου κενώσας, οὐ μόνον αὐτὸν ἀπειλήσαι, ἀλλὰ ἢ λαμπρότερον ἐποίησε. ἢ οὐκ ἐδύνατο τὸν διάβολον τότε ἐκλαβέσθαι· ὁ δὲ Ἰούδας, ὅπερ ἡμιμηλώτος ἢ ῥᾳθυμότερος Ἰὼβ, οὐδὲ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ συνουσίας ἐκέρδανεν, ἀλλ' ἐμίσησεν ὧν προδότης μὲν τὰς πολλὰς διδασκάλου ἐκείνας ἢ συμβουλάς. ὃ δὲ λέγει, ὅτι μὴ βουλόμενόν τινα οὐκ ἀναγκάζει οὐδὲ βιάζεται ὁ Θεὸς, ὥσπερ οὖν οὐδὲ ἐκεῖνον· οὕτως, ἐὰν νήφωμεν ἢ ἡμεῖς, οὐδὲ ὁ διάβολος ἡμᾶς βλάψαι δυνατὸς· ἐὰν δὲ μὴ νήφωμεν, ἀλλὰ ῥαθυμῶμεν, οὐδὲ διὰ τὴν ὠφελουμένων χαρδομουδῶν ποτε, ἀλλὰ ἢ ζημιῶν ἐναποκεισόμεθα τὸν ἑκάτερον· τοσοῦτόν ἐστι ῥαθυμία κακόν. ὁ γοῦν Ἰσ-

ἐγκαλώμεθα, ἄν τι συκοφαντώμεθα, ἄν τι ἐπαινώμεθα, ἄν τι ψεγώμεθα, ἄν τι εἰσίωμεν, ἄν τι ἐξίωμεν, ἄν τι πωλῶμεν, ἄν τι ἀγοράζωμεν, ἄν τε σιγῶμεν, ἄν τι διαλεγώμεθα, ἄν τι ἄλλο ὁτιοῦν πράττωμεν, εἰς δόξαν Θεοῦ πάντα ποιῶμεν, κἂν μή τι εἰς δόξαν Θεοῦ γίνηται, μήτε γινέσθω, μήτε λεγέσθω παρ' ἡμῶν· ἀλλ' ἀντὶ βακτηρίας μεγάλης, ἀντὶ ὅπλου καὶ ἀσφαλείας, ἀντὶ θησαυρῶν ἀφάτων, ὅπουπερ ἂν ὦμεν, τὸ ῥῆμα τοῦτο μεθ' ἑαυτῶν περιφέρωμεν, ἐγγράψαντες τῇ διανοίᾳ· ἵνα πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ ποιήσαντες καὶ εἰπόντες καὶ πραγματευσάμενοι, τῆς παρ' αὐτοῦ τύχωμεν δόξης καὶ ἐνταῦθα, καὶ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποδημίαν. α. Βασ. β. λ. Τοὺς γὰρ δοξάζοντάς με δοξάσω, φησί. μὴ τοίνυν ῥήμασι, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πραγμάτων αὐτὸν δοξάζωμεν συνεχῶς· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ. νδ. ΕΙΣ ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΡΗΤΟΝ ΤΟ ΛΕΓΟΝ·

α. Κορ. ια. ιθ. Δεῖ δὲ καὶ αἱρέσεις εἶναι ἐν ὑμῖν, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται.

Ἱκανῶς πρῴην ὑμῖν διεθέρμανε τὸ πνευματικὸν τοῦτο θέατρον, ὅτε τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰσήγαγεν ὑμῖν τῷ λόγῳ θρηνοῦσαν, καὶ τὰς οἰκείας διαγγέλλουσαν συμφοράς. καὶ γὰρ εἶδον ὑμῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς τότε ὠδίνοντας πηγὰς ἀφιέναι δακρύων· εἶδον, δι' ὧν ἔπασχον, τὴν ἑκάστου διάνοιαν ὀλοφυρμῶν γέμουσαν καὶ συγκεχυμένην. διὸ καὶ ταχέως ἀγαθὸς ὢν μοι συνέστειλε τὴν τραγῳδίαν, ἥρπασε ἐκ τοῦ μέσου τὸν λόγον, ὥστε τοὺς θρήνους ἐκείνους τῆς ἑκάστου καρδίας ἐκρήγνυσθαι μέλλοντας προκαταλαβεῖν. ψυχὴ γὰρ πένθει καταχωσθεῖσα, οὔτε εἰπεῖν, οὔτε ἀκοῦσαί τι δύναιτ' ἂν ὑγιές. τίνος οὖν ἕνεκεν ἐκείνων ὑμᾶς ἀνέμνησα νῦν; ὅτι καὶ τὰ σήμερον ῥηθήσεσθαι μέλλοντα συγγενῆ τῶν τότε εἰρημένων ἐστίν. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνα τὴν ἐν τῷ βίῳ ῥᾳθυμίαν ἡμῶν ἀνέστελλε, καὶ τὴν ὀλιγωρίαν τὴν περὶ τὰ πρακτέα διώρθου, οὕτω δὴ τὰ ῥηθησόμενα νῦν περὶ τὴν τῶν δογμάτων ἀκριβῆ παρατήρησιν ἀσφαλεστέρους ἡμᾶς ἐργάσασθαι δύναιτ' ἄν· ὥστε δὲ ἁπάντων ἀπηρτισμένους Ἐφεσ. δ. ιγ. εἶναι εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας φθάνοντας κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον. τότε τὸ σῶμα ὑμῖν ἐθεραπεύσαμεν, νῦν τὴν κεφαλὴν ἰατρεύομεν· τότε διὰ τῶν Ἱερεμίου λόγων, νῦν διὰ τῶν τοῦ Παύλου ῥημάτων. τίνα οὖν ἐστὶ τὰ Παύλου ῥήματα, ἃ σήμερον ἡμῖν α. Κορ. ια. ιθ. διεργάσασθαι πρόκειται; Δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις εἶναι, φησιν, ἐν ὑμῖν, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. οὐ μακρὰν τὸ ζητούμενον. εἰ γὰρ συμβουλεύων τοῦτό φησιν ὁ Παῦλος, ὅτι δεῖ αἱρέσεις εἶναι, ἀναίτιοι οἱ τὰς αἱρέσεις εἰσάγοντες. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστιν. οὐ γὰρ συμβουλεύοντος τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἀλλὰ τὸ μέλλον προλέγοντος. ὥσπερ γὰρ ἰατρὸς, ὁρῶν τὸν κάμνοντα ἀδηφαγίᾳ καὶ μέθῃ προσέχοντα καὶ ἑτέροις κεκωλυμένοις, φησὶν, ὅτι τὴν ἀταξίαν ταύτην δεῖ πυρετὸν τεκεῖν, οὐχὶ νομοθετῶν, οὐδὲ συμβουλεύων, ἀλλ' ἐκ τῶν παρόντων τὸ μέλλον μετὰ σκέψεως προλέγων· καὶ γεωργὸς πάλιν, ἢ κυβερνήτης ὁρῶν νεφῶν συνδρομὰς καὶ βροντὰς καταρρηγνυμένας μετὰ ἀστραπῶν, φησιν, ὅτι δεῖ τὰ νέφη ταῦτα τεκεῖν ὑετὸν καὶ ὄμβρον σφοδρόν, οὐδὲ οὗτος προτρέπων, ἀλλὰ τὸ ἐσόμενον προαναφωνῶν· οὕτω καὶ Παῦλος τὸ, δεῖ, τέθεικε. πολλάκις γοῦν καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ἀνθρώπους ἀλλήλοις συρρηγνυμένους καὶ χαλεπαῖς ἑαυτοὺς πλύνοντας λοιδορίαις, λέγομεν, δεῖ συμπληγάδας γενέσθαι τούτους καὶ φυλακίζεσθαι, οὐ συμβουλεύοντες οὐδὲ ἡμεῖς, οὐδὲ προτρέποντες ἐκείνοις· πῶς γάρ; ἀλλ' ἀπὸ τοῦ παρόντος τὸ μέλλον στοχαζόμενοι. οὕτω δὴ καὶ ὁ Παῦλος οὐχὶ συμβουλεύων ταῦτά φησιν, ὅτι δεῖ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἀλλὰ προαναφωνῶν καὶ προφητεύων τὸ μέλλον ἔσεσθαι. Γαλ. α. η. ὅτι γὰρ οὐ συμβουλεύει αἱρέσεις εἶναι, αὐτός ἐστιν ὁ λέγων, ὅτι Κἂν ἄγγελος ὑμᾶς εὐαγγελίζηται κ. αἱρετ

Digitized by Google

χ. πλεῖν

περ ⓐ ἔμποροι πολλὰ πλέοντες ὁ πλοῦτος, καὶ εἰς πόλεις ὁρμίζοντες, οὐ πρότερον ἀποβαίνουσι τῶν λιμένος, πρὶν ἢ εἰς τὴν ἀγορὰν διαβαίνουσιν, ἕως ἂν πύθωνται, ὅτι κέρδος ἔχει ἡ τῆς ἀποτιμήσεως· οὕτω καὶ σὺ μηδὲν μήτε προσάξῃς, μήτε εἴπῃς, ἂν μὴ κέρδος ἔχῃ ὁ τῷ Θεῷ· καὶ μή μοι λέγε, ὅτι οὐ δυνατὸν ἄπαντα διὰ ⓦ Θεοῦ ποιεῖν. ὅταν γὰρ ὑβρίσεις, καὶ κονδυλίσῃς, καὶ ἁρπάσῃς, καὶ βαδίσῃς, καὶ ὕβρεις, καὶ ῥήματα, καὶ σκώμματα, καὶ ἅπαντα, καὶ ὄψῃ, καὶ ἐγκώμια, καὶ φιλίαν, καὶ ἔχθραν δύνασαι διὰ τοῦ Θεοῦ γίνεσθαι, τί ἐστὶ λοιπὸν, ὃ μὴ δυνατὸν γίνεσθαι διὰ ⓦ Θεοῦ, αἱ θέλωμεν; τί δεσμοφύλακες χεῖρον; οὐ πάντων βίος ὁ πονηρότατος εἶναι δοκεῖ; ἀλλ' ἔξεστι τῷ βουλομένῳ καὶ ἐκεῖθεν κερδᾶναι, ὅταν τὴν δεδεμένων φείδηται, ὅταν σὺν ἀδίκως ἐμβεβλημένοις θεραπεύῃ, ὅταν μὴ πραγματεύηται ἀπ' ἀλλοτρίας συμφορᾶς, ὅταν κοινὸς πρόκηται λιμὸς τοῖς δεομένοις ἅπασι. οὕτως ὁ δεσμοφύλαξ ἐκεῖνος ἐσώθη ὁ ὅτι Παῦλ. ὅταν δῆλον, ὅτι πρᾶξ. ιϛ.

χ. μὴ θαρρεῖ ἡ ἀλλοτρίας συμφορᾶς

πόρτα χθὲν, διὰ τοῦτο θαυμαστὸς ἐγένετο· διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐζήλωσαν, διὰ τοῦτο διαπρεπὴς ἦν. τί φόνου χαλεπώτερον, εἰπέ μοι; ἀλλ' ἐδυνήθη ποτὲ δικαιοσύνῃ πεκεῖν τῷ ποιήσαντι τοῦτο ὁ πόλεμος. πεπαύται ὅτι τὸ διὰ ⓦ Θεοῦ μὴ ποιῇς. καὶ πῶς ἐδυνήθη δικαιοσύνην ἐργάσασθαι φόνος; ⓐ Μαθέτωσαν ποτὲ βουλόμενοι ⓦ Θεοῦ ἐκπολεμοῦσαι τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ταύτῃ προσοδεύοντες αὐτῷ Δευτ. κα. θεραπεύεσθαι, εἰ τῆς θυσίας αὐτοὺς ἀποστρήσαιεν τοῦ διαπαντὸς, κύφας κατωπτίσαντες, καὶ τὸ στρατόπεδον προσήσαντες, ἐδηλέασαν αὐτοὺς, καὶ εἰς περιπλοῦν ἤγαγον, εἶτα ἐκβῆναι εἰς ἀστεισμόν. τοῦτο ἰδὼν ὁ Φινεὲς, μαχαιρισάμενος ξίφος, καὶ περιθέοντας δύο καταβολῶν, ἐν αὐτῇ τῇ ἀμβλίᾳ ἀμφοτέρους ἐξεκέντησε, καὶ ἔσχε τοῦ Θεοῦ τὸν ὀργὸν ἀπὸ τῆς γνώμης. καὶ ὃ μὲν ἐμέμφετο, φόνος ἐῶ· ὃ δὲ κατορθοῦτο ἐξ ἐκείνου, σωτηρία τῶν ἀπολλυμένων ἀπέβαινε. ἔδει καὶ δικαιοσύνῃ ἐγκεχειρηκέναι τὸν ποιήσαντα, καὶ οὐ μόνον σὰκ ἐμίανε τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ καθαρωτέρας ἐργάσατο ὁ φόνος ἐκεῖνος, καὶ μάλα εἰκότως. οὐ γὰρ σὺν αἱμαρεθίζαις μισῶν, ἀλλὰ τὴν λοιπὴν φιλάνθρωπος, τοῦτο ἐργάσατο. ἀπέκτεινε δύο, καὶ ἔσωσε μυριάδας ἀπείρους. καθάπερ γὰρ ἰατροὶ ποιοῦσι, τὰ σπασθέντα τῶν μελῶν ἐκτέμνοντες, ὁλόκληρον σῴζουσι τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ἐκεῖνος ἐποίησε. διὰ τοῦτό φησιν ὁ ψαλμῳδός· Ἔστη Φινεὲς, καὶ ἐξιλάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην Ψαλμ. κε. εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἕως τοῦ αἰῶνος. ἀθάνατος οὖν ἡ μνήμη μένει τοῦ κατορθώματος. πάλιν ἕτερος ἤυξατο, καὶ προσέκρουσε τῷ Θεῷ (τοῦτο δέ ἐστι τὸ μὴ ποιῇ τι διὰ ⓦ Θεόν) ὁ Φαρισαῖος, λέγω, ἀλλ' ὥσπερ ὁ Φινεὲς φόνον τινὰ ποιήσας ἀδοκίμητον, οὕτω καὶ οὗτος, καὶ παρὰ τὸν νό- Λουκ. ιη. μον, ἀλλὰ παρὰ τὸν γνώμην μόνην ἧς ἤυξατο, προσέκρουσε καὶ κατέπεσεν. οὕτως ὅταν μὴ διὰ τὸν Θεὸν γίνηταί τι, κἂν πνεύματα πτοῇ ἢ ὁ γινόμενον, τὰ μέγιστα βλάπτει τὸν ποιήσαντα. ὥσπερ οὖν ὅταν διὰ τὸν Θεὸν γένηται, κἂν βιωτικὸν ἢ ὁ γινόμενον, τὰ μέγιστα ὠφελεῖ τὸν μὴ φιλοθέου ποιοῦντα γνώμης. τί γὰρ φόνου χεῖρον καὶ χαλεπώτερον; ἀλλ' ὅμως δίκαιον ἐργάσατο τὸν τολμήσαντα. ποῖαν οὖν ἔξομεν ἀπολογίαν ἡμεῖς ⓐ λέγοντες, ὅτι ὑ δυ- χ. πῶτε εἰ δέω Θεοῦ ποιεῖν ναίδν' πάντοθεν κερδαίνειν, καὶ πάντα διὰ τὸν Θεὸν ἐργάζεσθαι, ὅταν θύρεθῇ τις ἢ ἀπὸ φόνου κερδάνας; αἰ ἐπλωμὸν προσέχει, διὰ πάντος τοῦ βίου τὰ πνευματικὰ ταῦτα ἐμπορευσόμεθα πράγματα, καὶ φιλαθεῖ τι, καὶ ἀποδόθαι δεῖ· οἷς ὅταν μὴ πλέον τῆς νενομισμένης ἅπαντα τιμῶμεν τιμῆς, ὅταν μὴ σὺν χαρᾷ τὰς ζημιοχωρίας προσπορώμεθα, καὶ τότε τοῖς δεομένοις μεταδίδωμεν. Ὁ γὰρ τιμιολόγου σῖτος, φησι, δημοκατάρατος. καὶ τί χρὴ Παροιμ. ια. καθ' ἕκαστον λέγειν, δίον δ' εἰς ὕστατον διήγματος ὁ πρῶν σωλαβεῖν; καθάπερ γὰρ ⓐ οἰκοδέ- κε. μοι, ἐπειδὰν μέλλωσι τοίχοι ἐγείρειν, ἀναιρεῖσι πέτρους ἀπὸ γωνίας εἰς γωνίαν, ὅπως ὑφαίνωσι τὸν οἰκοδομὸν, ὥστε μὴ ἀρώμενον αὐτὸν γίνεσθαι τὸν ἐπιφάνειαν· ὅτω δὴ καὶ ἡμεῖς, μήτε ἀναιρεῖσι ὃ ῥῆμα τοῦτο πέτρας ὃ λέγων, Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ἕ- α. Κορ. ι. τερον ποιῆτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιῆτε· μήτε ἀφαιροῦμεν, μήτε τοῖς θυρεοῖς,

τῶν κληθόμων ἐγλεχθήσεσθαι τοσοῦτος; καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα. μηδὲ τὰ τοιαῦτα διαλεγώμεθα, μηδὲ ἑτέρων λεγόντων ἀνεχώμεθα, ἀλλὰ σκεπτώμεθα, τί ποιοῦντες ἢ τί λέγοντες ἐστὶν ἀρέσαι Θεῷ. πάλιν δειλὴν σιγῆσαι διὰ Θεόν· ὑβριζόμενος, λοιδορούμενος, μυρία πάσχων κακά, καὶ φέρῃς γενναίως, καὶ μηδὲν ῥῆμα βλάσφημον ἐξενέγκῃς εἰς Θεὸν ταῦτα ποιοῦντα. χ. δὲ

Οὐκ ἐπαινέσαι γὰρ ψυχὴν μείζονα, οὐδὲ ἔνδοξον μᾶλλον, οὐδὲ φθέγξασθαι καὶ σιγῆσαι, ἀλλὰ καὶ κλαῦσαι καὶ λυπηθῆναι, καὶ ἀθλιῶσαι καὶ εὐφορωτέραν ἐστὶν εἰς δόξαν Θεοῦ. ὅταν γὰρ ἴδῃς ἢ ἀδελφὸν ἁμαρτάνοντα, ἢ σαυτὸν τοιοῦτόν τι πεπονθότα, εἶτα γελᾷς καὶ λυπηθῇς, ἐκέρδανας ἀπὸ τῆς λύπης τοσοῦτον ἀμεταμέλητον, καθάπερ ὁ Παῦλός φησιν· Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται. ἀλλ' ἴδῃς εὐδοκιμοῦντα ἕτερον, εἶτα μὴ βασκήνῃς, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ οἰκείοις ἀγαθοῖς εὐχαριστήσῃς τῷ Θεῷ τῷ ποιήσαντι λαμπρὸν σου ἀδελφόν, καὶ τῆς χαρᾶς ταύτης πολλὰ ἔλαβες μισθόν. Εἰ γὰρ ἐστὶ δοῦναι, εἶπέ μοι, τῶν βασιλέων ἐλεεινότερον, ὅταν ἴδῃ καὶ χαίρειν καὶ κερδαίνειν διὰ τοῦ χαροῦ, αὐτοὶ καὶ λυπεῖσθαι αἱρῶνται μᾶλλον ὑπὲρ ταῖς τῶν ἑτέρων εὐδοκιμήσεσι, καὶ μὴ τῆς λύπης ἐπὶ καὶ κόλασιν ὑπιασάσθαι τοῦ Θεοῦ τὸ ἀμεταμέλητον ἀφόρητον; καὶ τί χρὴ λέγειν ἐπαίνους καὶ ψόγους, καὶ λύπας καὶ χαράς, ὅπου καὶ ἀπὸ τῶν μικροτάτων αὐτῶν καὶ εὐτελεστάτων πειρασμῶν τὰ μέγιστα ὅτι κερδαίνεται, δῆλον; διὰ τοῦτο ποιῶμεν; τί γὰρ τοῦ κερδαίνεσθαι εὐτελέστερον; ἀλλ' ἔστι καὶ τοῦτο ποιῆσαι διὰ Θεόν. ὅταν γὰρ μὴ τιμῶν κόμιζῃ, μηδὲ κοσμιότητος τὸν ὄψιν, μηδὲ πρὸς δέλεαρ καὶ ἀπάτην τῶν ὁρώντων σεαυτὸν καταστήσῃς, ἀλλ' ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχε, καὶ ὅσον ἡ χρεία ἀπαιτῇ μόνον, διὰ Θεὸν τοῦτο ἐποίησας, καὶ πολὺν ἕξεις τὸν μισθόν, ὃν ἐπιθυμοῦμεν ἐκόλασας ποιῆσαι, καὶ φιλοτιμούμενοι ἀκαίρους εὑρίσκομεν. Εἰ γὰρ ὁ ποτήριον ψυχροῦ μόνον δοὺς διὰ Θεὸν, βασιλείαν οὐρανῶν κληρονομήσει, ὁ πόλιν ποιῶν διὰ Θεὸν, εὐνοήσει πόσης ἀπολαύσεται τῆς ἀμοιβῆς. ἔστι καὶ βαδίζειν διὰ Θεὸν, καὶ βλέπειν διὰ τὸν Θεόν. πῶς ὅτι βλέπειν διὰ τὸν Θεὸν καὶ βαδίζειν; ὅταν μὴ τοῦτο ποιεῖν πρόχειρον, ὅταν μὴ προεργάζῃ τὰ ἀλλότρια κάλλη, ὅταν ἰδὼν γυναῖκα ἀπόμορφον, καλλωπισμὸν τὸν ὀφθαλμοῦ, τυφλώσῃς τὸν ὄψιν τῆς τοῦ Θεοῦ φόβου, διὰ τὸν Θεὸν τοῦτο ἐποίησας· ὅταν τὰ μὴ πολυτελῆ καὶ μαλακώτερα ἡμᾶς τοιοῦτα, ἀλλὰ τὰ δυνάμενα ἡμᾶς σκέπειν, τοῦτα προαιρώμεθα μόνον. ἔστι καὶ μέχρις ὑποδημάτων τοῦτον ἐξαγαγεῖν τὸν νόμον. καὶ γὰρ πολλοὶ πρὸς τοῦτο βλακείας καὶ ἀσωτίας ἐξώλισθον, ὡς καὶ τὰ ὑποδήματα κοσμωτίζειν καὶ πολυτελῆ αὐτὰ ποικίλλειν, οὐχ ἕτερόν τι ἢ τὰς ὄψεις ἑτέρους, ὅπερ ψυχῆς ὄντι ἀκεραίου καὶ διεφθαρμένης. Εἰ γὰρ καὶ αὐλὸς μακρὰν εἰσδέχῃ, ἀλλὰ μεγάλης ἐξωλείας ἄγχιστα καὶ ἔλεγχος δεῖν ἔσῃ τοῦτο καὶ ἐπ' ἀνδρῶν καὶ ὅτι γυναικῶν. ἔξεστι τοίνυν καὶ ὑποδήμασι χρῆσθαι διὰ τὸν Θεόν, ὅταν πολυταχοῦ τοῦ χρεία ὑπιζητῶμεν, καὶ τοῦτο μέχρι τῆς ἀπολαύσεως ποιώμεθα. καὶ ὅπου καὶ διὰ βασίσεως καὶ διὰ σολῆς ὅτι τὸν Θεὸν δοξάσαι, ἄκουσον τί φησι σοφός τις ἀνήρ· Στολισμὸς ἀνδρὸς, καὶ γέλως ὀδόντων, καὶ βῆμα πεδῶν ἀπαγγέλλει τὰ περὶ αὐτοῦ. ὅταν οὖν κατιδεῖν λάβωσι καὶ σιμότητος γέμοντες καὶ πολλοῦ πολυταχῆσαι διὰ δικυμίαν τοῦ σωφρονεῖν φανώμεθα, καὶ διὰ φιλῆς τῆς συντυχίας καὶ ὁ ἄπιστος, καὶ ὁ ἀκόλαστος, καὶ ὁ θορυβώδης τὸν τοιοῦτον ἰδὼν θαυμάσεται, καὶ ἀπάντων ἀναθεωτέρους ἡμᾶς. καὶ γυναῖκα ἀγώμεθα, διὰ τὸν Θεὸν τοῦτο ποιῶμεν, ἵνα σωφρονῶμεν, οὐχ ἵνα τοῦ οἴσειν εὐπορωτέρας ἐργασώμεθα ψυχῆς εὐημερίαν ὑπιζητῶμεν, μὴ χρημάτων πρόσοδον· μηδὲ πρὸς γένεσιν παιδίων, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀρετῆς καὶ ὑπεικείας σωφρονεῖν τὸν βίον λαμβάνωμεν, οὐχὶ καπηλείας χάριν. καὶ τί δεῖ πάντα λέγειν; ἔξεστι γὰρ ὑμῖν λοιπὸν οὐκ τῶν ἐξηρημένων ἕκαστον ἐφοδεύειν τῶν γινομένων καὶ πρακτέων, καὶ πάντα διὰ τὸν Θεὸν ποιεῖν. καὶ καθάπερ χ. παιδίων;

μέλλῃ κληρονομεῖν ἀγαθά· ἀλλ' οὕτω καὶ αὐτὸς φιλοσοφῆς, καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους παιδεύῃς,
χ. τὴν μι- πολὺ μᾶλλον δὲ τῷ ἔργῳ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ Ⓦ μανθάνοι, ἀμφότερα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιή-
σας. καὶ ὅτι οὐ μάτην σε ψυχαγωγῶ ταῦτα λέγων, ἀλλὰ μεγάλη τις τοῖς ὕστερον τῇ γνώμῃ
ἀληθείας κεῖται τοῦτο τὸ Θεοῦ τὴν ὅλην ἀμοιβήν, καὶ ἄρετή τις ὁ τοιοῦτος ἀγὼν τετίμηται,
5 ὃ τὰ τοιαῦτα φιλοσοφεῖσθαι τοὺς τὴν οὕτω ζώντων, ἄκουσον τί φησιν ὁ τοιοῦτος, καὶ πῶς ὁ
ταῖς κατορθωμ^χ τήθησι, ὁ τοὺ πονηρευομένους ἐξουδενῶν, καὶ τοὺς φοβουμένους Ⓦ Θεὸν δο-
ξάζειν. μὴ γὰρ ὃ καταλείξαι τὴν ἀλλοίαν ἀρετὴν τὴν μέλλοντος τοῦ τοῦ Θεοῦ πηγάζῃ,
καὶ εἰ ὅσῳ οἷς εἰ χρὴ Ⓦ ὁ τῶν ἀγίων κατοικοῦντα σκηνώματι, ὅτι ἄμωμοι καὶ ἐργαζόμενοι
δικαιοσύνην, καὶ ἀπόπιπτον, καὶ τῶν τοιοῦτον ἐπεσέβησαν. Εἰ πῶν γὰρ, Ος οὐκ ἐδόλωσεν ἐν γλώσ- Ψαλμ. ιδ. α.
10 σῃ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησε τῷ πλησίον αὐτοῦ κακόν, ἐπῆρε λῆμ' Ἐξουδενῶν) ἐνώπιον αὐτοῦ πο-
νηρευόμενος, τοὺ δὲ φοβουμένους τὸν Κύριον δοξάζει· δικαίως ὑπὸ τοῦτον εἴ τι τῶν κατορθω-
μ^χ ὄντι, ὃ καταφρονῶν τῶν πονηρῶν, καὶ ἐπαινῶν καὶ μακαρίζειν τοὺς ἀγαθούς. καὶ πάλιν
ἀλλαχοῦ ὃ αὐτὸ τοῦτο δηλῶν, ἔλεγεν· Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν Ⓐ φίλοι σου ὁ Θεός, λίαν Ψαλμ. ρλζ. ιε.
ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν. ὃν ὁ Θεὸς ἐπαινεῖ, μὴ μέμφῃ· ἐπαινεῖ δὲ Ⓦ τὸ δικαιο-
15 σύνῃ ζῶντα καὶ πολιτικὸς ἦ. ὃν ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται, μὴ ἐπαίνεσης· ἀποστρέφεται δὲ τὸ πονηρὸν ζῶντα, καὶ πολιτῶν ἦ πλεονεκτικὸς πλούτου. ἀλλ' ἄν τε ἐπαινῇς, ἄν τε ψέγῃς,
ἀμφότερα, ὡς ὁ Θεὸς βούλεται, ποιεῖ. ἔστι δὲ ἐγκαλέσαι εἰς δόξαν Θεοῦ, [καὶ ἀναπεῦσαι εἰς δόξαν Θεοῦ]. πῶς; ὅτι τῶν οἰκετῶν ἀνθρώπων πολλάκις. πῶς οὖν ὅτι ἐγ-
καλέσαι ἀνὰ τὸ Θεόν; ἀν μεγάλοντα ἴδῃς, ἀν κλέπτοντα ἢ τὸ οἰκέτην, ἢ τὸν φίλον, ἢ ἕτερόν
20 τινα τῶν σοι πεφυκότων, ἀν εἰς θέαν ἔρχοντα, ἀν τὸ ψυχῆς ἀμαθῆντα τὸ ἑαυτῷ, ἂν ὀμνύοντα,
ἀν ὀπτορκοῦντα, ἀν ψευδόμενον· ἀγανάκτησον, κόλασον, ὀπίσρεψον, διόρθωσαι, καὶ ταῦτα
πάντα ἐποίησας ἀνὰ Ⓦ Θεόν. καὶ εἰς σὲ" ἀμάρτητα ἴδῃς, καὶ τῆς εἰς σὲ θεραπείας
ἐλλείποντα, σύγνωθι· καὶ ζημίωσον ἀνὰ Ⓦ Θεόν. νυνὶ δὲ πολλοὶ τοιοῦτοι ποιοῦσι καὶ ὅτι
τὴν φίλων, καὶ ὅτι τὴν οἰκετῶν. ὅταν μὲ γὰρ εἰς ἀδίκους ἁμάρτωσι, παροῦ καὶ ἀσύγνωστοι γί-
25 νονται δικασταί· ὅταν δὲ εἰς Ⓦ Θεὸν ἁμαρτάνωσι, καὶ ταῦτ' ἑαυτῶν ἀπόλωσι ψυχάς, τότε τα
πιστοῦνται λέγει. πάλιν φίλους ποιῆσαι χρή; ἀνὰ Ⓦ Θεὸν ποίησον. ἐχθροὺς ποιῆσαι χρή;
ἀνὰ Ⓦ Θεοὶ ποίησον. καὶ πῶς ὅτι φίλους ποιῆσαι ἀνὰ Ⓦ Θεόν, καὶ ἐχθρούς; ἀν μὴ ταῖς φι-
λίαις ἐκείνας ἐφελκώμεθα, ὅταν ὅτι χρήματα λαβεῖν, ὅταν κοινωνῆσαι τραπέζης, ὅταν πρε-
σείας αὐθεντικῆς τυχεῖν, ἀλλ' ἐκείνοις θηρεύωμεν καὶ ποιῶμεν φίλους, τοὺ δυνατοὺς ἡμῶν
30 ἀεὶ ῥυθμίσαι τὸ ψυχικὸν, συμβουλεῦσαι τὰ δέοντα, ἁμάρτοῦσιν ὀπτιμῆσαι, πλημ-
μελοῦντας ἐλέγξαι, ὑποσκελιζομένους ἀνορθῶσαι, καὶ συμβουλῇ καὶ εὐχαῖς βοηθοῦντας
προσαγαγεῖν τῷ Θεῷ. πάλιν ἐχθροὺς ἔξεστι ποιῆσαι ἀνὰ Ⓦ Θεόν. ἐὰν ἴδῃς τινὰ ἀκόλα-
στον, μιαρὸν, ποικίλας ἡδονὰς διώκοντα, δογμάτων ἀκαθάρτων πεπληρωμένον, ὑποσκελίζον-
τά σε καὶ προσκόπτοντά σε, ἀπόστηθι, καὶ ἀποπήδησον, καθάπερ καὶ ὁ Χριστὸς ἐκέλευσεν,
35 εἰπών, Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζῃ σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· κε- Ματθ. ε. κθ.
λεύων τοὺ φίλους ἐκείνους τοὺ ὡς ὀφθαλμοὺ ταῖς πολλοὺς ὄντας, καὶ ἀναγκαίους ὡς τοῖς
βιωτικοῖς πράγμασιν ἀποκόπτεσθαι καὶ ἐκβάλλειν, ἀλλ' προσκόπτωσιν εἰς τὴν τῆς ψυ-
χῆς σωτηρίαν ἡμᾶς. ἂν συλλόγων κοινωνῇς, καὶ λόγου ἀποτείνῃς μακρὸν, ἀνὰ Ⓦ Θεὸν καὶ
τοῦτο ποίησον· καὶ σιγᾶς, ἀνὰ Ⓦ Θεὸν σίγησον. καὶ πῶς ὅτι συλλόγων κοινωνεῖν ἀνὰ τὸ Θεόν;
40 ἂν συγκροτήμασί τισι, μηδὲν πρὸς βιωτικὴν ἀναλέγῃ πραγμάτων, μηδὲ τὴν ἁπλῶς καὶ
εἰκῇ, καὶ οὐδὲν ἡμῖν πρόσηκόντων, ἀλλὰ πρὸς φιλοσοφίας τῆς ἡμετέρας, πρὸς γένησης,
πρὸς βασιλείας οὐρανῶν· ἀλλὰ μὴ τὰ πρόσκαιρα καὶ αἰώνια· οἷς, τίς ἀρχὴς ἐπίδοσις; τίς πα-
χ. ἐζημιῶσθαι; ρελύθη τῆς ἀρχῆς; ἵνα ἔτεκεν ὁ ἀνὴρ" ἐζημίωται; πόθεν ὁ ἀνὴρ ἐκέρδανε καὶ εὐπορώτερος
γέγονε; ἵνα καταλίπῃ ὁ ἀνὴρ τὸν ἀνδρὶ πλουτῶν; πῶς γὰρ ὁ δεῖνα ἀπέτυχεν, εἰς τοὺ πρόσκοπτον

τὴν

σχότος, οὐ τῦ ἡλίου σβεσυμμύου, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου ἀχρειότητος σκοτιζομένης τῇ μέθῃ. ὃ πολλὰς ἡμέρας ἐπιπόνθασι ταυτας, ἢ πλείονα ἐν αὐταῖς διήκειθαι ἡδονῶν, ἢ λύχνους ἄπτειν ὅτι τῆς ἀληθείας, ἢ σκοτόμματα πλέκειν, παιδικῆς ἀσχολίας ὄντι. οὐ γὰρ τούτης ἀπάλλαξαι τῆς ἀληθείας, ἢ εἰς ἄνδρας τελῆς, ἢ εἰς τὸν τῶν οὐρανῶν εἰσερχόμενος πολιτείαν. μὴ τοίνυν ὅτι τῆς ἀληθείας αἰσθάνῃ τῦ πῦρ αἰσθηθεῖ, ἀλλ' ὅτι τῆς ἀχρειότητος ἀφεῖναι φῶς πνευματικόν. 5

Matth. 17. Λαμπάτω γὰρ ὃ φῶς ὑμῶν, φησι, ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι ⓦ πατέρα ὑμῶν ⓦ ὃ τοῖς οὐρανοῖς. τῦτο ὃ φῶς πολλῶν σοι φέρει τὸν ἀμοιβόν. μὴ τὸν θύραν τῆς οἰκίας σκοτόμωσης, ἀλλὰ πανταχῦ ὑπόδειξαι πολιτεύμα, ὥστε ⓦ τῆς ἀληθοσύνης σκότωσι τῇ σῇ κεφαλῇ πρόδηλα τῆς τῦ Χριστοῦ δόξαθαι χάριτος. μηδὲν εἰκῇ, μηδὲ ἁπλῶς γινέσθω. ὕτω Παῦλος ἐπέταξε τὰ πάντα εἰς δόξαν 10

a. Cor. 10. a. Θεοῦ ποιῆσαι. Εἴτε γὰρ ἐσθίετε, φησι, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιῆτε, πάντα εἰς δόξαν Θεῦ ποιῆτε. ἢ πῶς ὅστις, φησι, φαγεῖν ἢ πιεῖν εἰς δόξαν Θεοῦ; κάλεσον πόντα, χοιρωνὸν πάνσεπτον τῆς τραπέζης ⓦ Χριστόν, ἢ εἰς δόξαν Θεοῦ ἔφαγες ἢ ἔπιες. ἀλλ' ὃ τῦτο μόνον ἐπέταξεν εἰς δόξαν Θεοῦ ποιῆσαι, ἀλλὰ ἢ τὰ λοιπὰ ἅπαντα, οἷς ὅστις ἐμβαλεῖν εἰς τὸν ἀγῶνα ἢ οἴκοι μένων. ἀμφότερα * ἀφ' ⓦ Θεὸν γινέσθω. ἢ πῶς ὅστιν ἀμφότερα τοῦτα γίνεθαι ἀφ' ⓦ Θεοῦ; ὅταν εἰς ἐκκλησίαν βαδίσῃς, ὅταν θύρᾳς μετάσχῃς, ὅταν διδασκαλίας πνευματικῆς, ἡ πορεύσῃ εἰς δόξαν Θεοῦ γένῃς. πάλιν ὅστιν οἴκοι ἀφ' ⓦ Θεὸν μένων. πῶς, ἢ τίνι τρόπῳ; ὅταν ἀκούσῃς θορύβους, ἀταξίας, πομπὰς ἀχθολικάς, παιδιὰν ἀνθρώπων ἢ ἀχολάστων τῦν ἀγορὰν πεπληρωμένην, οἴκοι μένε, ἐκ τῆς ταραχῆς ἀπαλλάττου ταύτης, ἢ ἔμπας εἰς δόξαν Θεοῦ. ὥσπερ γὰρ οἴκοι ἀφέντες ἐκ τοῦ οἴκου ἔξεστι ποιῆσαι ἀφ' ⓦ Θεὸν, ὕτω ἢ ἐπαίνους ἢ ψόγους. ἢ πῶς ὅστιν εἰς δόξαν Θεοῦ πίνα ἐπαινέσαι, φησὶ, ἢ αἰτιάσασθαι; κάθιζεσθε πολλάκις ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις, ὅταν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πατρικὰς ἢ φαύλους, τοὺς ὀφρῦς αἰσχυνθέντας, πεφυσημένους, τοὺς κάτω σίτους ἢ κόλακας πολλοὺς ὑποσυρομένους, πολυτελῆ φορεμάτων τοὺς ἱμάτια, πολλῶν τοὺς ἐκκεκαλυμμένους τῦ φαντασίαν, τὰ πάντων ἁρπάζοντας, πλεονεκτοῦντας. ἂν ἀκούσῃς τινὸς λέγοντος, ὑχὶ ζηλωτὸς ἐστ; ὑχὶ μακάριος; ὑπερήμησον, ἐγκάλεσον, ὑπεσόμισον, τραγάνισον, δάκρυσον. τῦτ' ἔστι φέξαι ἀφ' ἑτέρου Θεόν. ὁ ψόγος διδασκαλία γίνεται τοῖς συγκαθημένοις φιλοσοφίας καὶ ἀρετῆς ὁ τοιοῦτος, μηκέτι τοὺς τὰ βιωτικὰ κεχηνέναι. ἀπὸ τοὺς ⓦ τοῦτα ἐρηκότα, ἀφ' τί μακάριος ἐστ; ὅτῳ θαυμαστὸν ἵππον ἔχει ἢ χρυσοχάλινον; ἢ ὅτῳ πολλοὺς οἰκέτας κέκτηται, καὶ φαιδρὰν τοὺς ἐβόλητα τολμᾷ, ἢ μέθῃ ἐν πυκνῇ ἀφορήτῳ ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέραν; ἀλλὰ ἀφ' τῦτο ἄθλιος ὅστι ἢ ταλαίπωρος, ἢ μυρίων ἀχρύων ἄξιος. ὁρᾶν γοῦν ὑμᾶς ἔσθ' ὅτε θαυμάζοντας ἐπαινέσαι τὸν αὐτὸν, ἀλλὰ τὰ ἐκτὸς αὐτῦ πάντα, ⓦ ἵππον, ⓦ χαλινὸν, τὰ ἱμάτια, ὧν ἔσθ' ὅτε τοὺς αὐτούς. τί γὰρ ἐστ' ἂν οὖν ἀθλιώτερον, εἰπέ μοι, τῦτον, ὅταν ὁ μὲν ἵππος αὐτὸν, ἢ ὁ χαλινὸς τὸν ἵππον, ἢ τὸν ἱματίων ὃ κάλλος, ἢ ἡ σωματικὴ τὸν οἰκετῶν εὐεξία θαυμάζηται, αὐτὸς ὃ αἰσχυνόμενος ἀφαιρεῖται; τί τοίνυν γὰρ ἐστ' ἀπ' τῦτον πλέον, τῦ μηδὲν ἔχοντος καλὸν οἰκεῖον, μηδὲ ὃ δυνήσεται ἐκπυθεῖν ἀπιστεγκτόν, ἀλλὰ τοῖς ἀλλοτρίοις καλλωπιζομένου πᾶσιν; οἰκεῖος γὰρ ἡμῖν κόσμος ἢ πλοῦτος, οὐκ οἰκέται, καὶ ἱμάτια, ἢ ἵπποι, ἀλλὰ ψυχῆς ἀρετὴ, καὶ πλοῦτος ἀγαθῶν ἔργων, ἐν ἡ πρὸς * Θεὸν παῤῥησία. πάλιν αὖ ἰδίης ἕτερον πάντων, ἀπερρυμμένον, κεκαθαρμένον, ἀρετῇ συζῶντα, ἢ ζηλωτιζόμενον ἀφ' τῶν συγκαθημένων, ἐπαίνεσον τῦτον· ἢ γένῃ ὁ ἔπαινος τῦ παρελθόντος, ἀφ' αἰνέσεως ἢ συμβουλὴ χρησῆς ἢ ἀγαθῆς πολιτείας. καὶ λέγωσι, ἄθλιος ἢ ταλαίπωρος, εἰπέ, ὅτι πάντων μᾶλλον ἐστ' μακαριώτατος, ⓦ Θεὸν ἔχων φίλον, ἀρετῇ συζῶν, πλοῦτον κεκτημένος οὐδέποτε ὑπολειπόμενα, σωτηρίας ἔχων καθαρόν. τί γὰρ αὐτῷ βλάβος ἐκ τῆς οἰκίας τὴν ἐν τῇ γῇ χρημάτων, ὅταν ⓦ οὐρανὸν ἢ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ

μέλλῃ

χ. παλαιᾷ λη, ταῦτα ὁ πονηρὸς ἐκφύσας σκαιωρεῖ δαίμων, ἡ εἰς ἀσέλειαν ὁμοῦ ἡ εἰς ῥᾳθυμίαν ταῖς ἡμετέραις καθελκύσαι βουλόμενος ψυχαῖς. ἀλλ' ἡμᾶς ἀποπεμπέτω ἡ χεὶρ, ἡ σαφῶς εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν κακὸν, ἀλλὰ ἀμύρτια μόνον, ἡ οὐδὲν ἀγαθὸν, ἀνὰ ἀρετὴ μόνον, ἡ ὃ" ἀφ' ἡμῶν ἀρέσκειν Θεῷ. οὐ παίζομεν ἐν φιλοσοφίᾳ, ἀλλ' ἐν ἡμῖν πνευματικῇ· οὐκ οἴκοις, ἀλλὰ λόγοις διδασκαλικοῖς. ὁ οἶνος χαίρει, ὁ λόγος χαλεπαίνει ἐργάζεται· ἐκφύσας ῥύμβον ἐπεισάγει, οὗτος ἀφαιρεῖται ἐκβάλλει· ἐκφύσας σκοτεῖ τὸν ἀέρα, οὗτος ἰσχναμένην φωτίζει· ἐκφύσας ἀθυμίας καὶ ὀκνηρίας ἐμβάλλει, οὗτος ἡ καὶ ἄσας ἀπαλύνει. οὐδὲν γὰρ ὕπνος ἐν ἀθυμίαις ἡ ἐν ἀφεσιαίοις ποιεῖ ἔοικεν, ὡς καὶ ταῖς φιλοσοφίας δόγμασι, ὃ τῶν πόνων ἐστὶ χαροποιὸν ἀφαίρεμα, τὸ πρὸς τὰ μέλλοντα κεχηνέναι, τὸ μηδὲν τῶν αἰσθητῶν βέβαιον εἶναι νομίζειν, μὴ πλοῦτον, μὴ δυναστείαν, μὴ τιμὰς, μὴ ἡδονάς. ἀλλὰ ταῦτα ἐν ἁπλῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ πλουτοῦντα ἴσως τισὶ, οὐ δηλοῖ ὁ φόβος· καὶ ἐν πενίᾳ καθαρίσει, οὐ καταπονοῦσα τῇ ταπεινίᾳ· ὅτω δὲ ἀπόντος ἑορτάζειν δυνάσεται. ⓦ γὰρ χρείσσων, οὐχὶ μιᾶς, οὐδὲ τοιμιλίας, οὐδὲ κυριακὰς ἑορτάζειν χρὴ, ἀλλὰ ἀφ' ἑκάστου τοῦ βίου τὸν αὐτῷ πρέποντα ἑορτὸν ἄγειν. ἧς ἡ αὐτὴ πρέπουσα ἑορτὴ· ἀκούσωμεν Παύλου λέγοντος Ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. δὸ τοίνυν καθαρὸν ἔχεις τὸ ζιανεῖδος, ἑορτὸν ἄγεις ἀφάπαυτος, ζέων σὰς στωμυφόλλους ἐλπίσι, καὶ ἀστυφοῦσι τῇ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν προσδοκίᾳ· ὥσπερ οὖν δὸ ἀπόρρησιν ἔχεις, καὶ ἀμύρτημ[χ] πολλοὶ ἐνθύμιον ἔσῃς, καὶ μυρίαι σοι ἑορταὶ, καὶ πανηγύρεις, τῶν πεζομένων οὐδὲν ἄμεινον ἀφανίσουσι. τί γὰρ ὄφελός μοι λαμπρὰς ἡμέρας, τῆς ψυχῆς ἐσκοτισμένης μοι τῷ σκοτάδι; εἰ δ' ἄρα μὴ καρπώσασθαι ἀπὸ τοιμιλίας βούλει, ἐκεῖνο ποίησον. ὅταν ἴδῃς σεαυτὸν πλημμελοῦντα, διόρθωσαι τῷ διανοητῇ, ὅτι σὲ εἰσήγαγε εἰς τὴν πρόοδον ταύτην τῶν σεαυτοῦ, κατάνυξόν σου τὴν καρδίαν, ἀναείθμησαί σου ⓦ χρόνον τῆς ζωῆς, εἰπὲ πρὸς ἑαυτόν· αἱ ἡμέραι τέλειοι καὶ πέρχονται, ⓐ σεαυτὸν σὺ πλημμελοῦσαι, πολὺν τῆς ὁδοῦ πρόσεχε ψαλμῷ· ἆρα τί ἡμῖν εἴργασται καλόν; ἆρα μὴ χεῖροι ἐσμεν ἔρημοι δισμυριάδων ἀπάσης σὺν τῷδε ἀπολυσώμεθα; τὸ δικαιότερον ὅπως" φύγωμεν, πρὸς γῆρας ἡμῖν ἐπείγει) λοιπὸν ἡ ζωή. ταῦτα ἀπὸ τοιμιλίας φιλοσόφει, ταῦτα ἀπὸ τῆς πρόοδου τῶν σεαυτοῦ ἀναμιμνήσκου. ἵνα μὴ γούσης ἡμέρας ἀναλογιζώμεθα, μή ποτε ἡ πρὸς ἡμᾶς εἴπῃ τις ἐκεῖνο τὸ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἰρημένον τῷ προφήτῃ· ὅτι ἐγκέλιπον σὲ ματαιότητι αἱ ἡμέραι αὐτῶν, ἡ τὸ ἔτος αὐτῶν μετ' ἀσουδῆς. ταύτην τὴν ἑορτὴν, ἵνα εἶπον ἐγὼ, τὴν διὰνεκῆ, ἡ πρόοδος ἐστὶ σὺν οὐκ ἀναμένουσαι, οὐδὲ πρόσχαρα φορμήσει ἡμέρας, ἡ πλούσιος ἡ πένης ὁμοίως ἄγειν δυνήσεται). ἡ γὰρ χρημ[χ] σὸν ἔσω χρῆμα, οὐδὲ εὐπορείας, ἀλλ' ἀρετὴ μόνης. οὐκ ἔχεις χρήματα; ἀλλ' ἔχεις ἃ Θεὸς τ' φόβον, πάντων χρημ[χ] εὐπορώτερα ἡνίκα ῥᾴστερον, οὐκ ἀναλισκόμενον, ἡ μεταδαπανώμενον, ἡ δαπανώμενον. ἴδε εἰς τ' ἀέρα, ἡ τ' οὐρανὸν τ' οὐρανῶν, τ' γῆν, τ' θάλατταν, τ' ἄβυσσον, τὰ ζῶντ' τ' ζῴων, τὰ πάντα δένδρα φυτὰ, τ' φύσιν τ' αἰθέρων ἅπασ'· σύνοψιν ἀγγέλων, ἀρχαγγέλων, ἀρχαὶ ἐξουσίαι, δυνάμεις, δυνάμενοι θρόνοι ὅπου ταῦτα πάντα τῶν ἀιδίων σοὶ ὄντι κτήματα. οὐκ ἔστι ὃ οὕτως ἀνθρώπου διακόνου δοῦλον, πάντα εἴ, ἐὰν ἴλεως τ' ἑαυτῶν κύριον ἔχῃ. ὃ πατὴρ ἡμῶν, οὐ χρείσσονος φιλοσοφίας, ἀλλ' ἐλλιπεστέρας πλάσης ὄντι. εἰς τὸν αἰῶνα πολλὰ ἀπεργάζῃ, εἰς τὴν ἐκεῖ πολιτείαν πολύς, ἀγγέλοις σαυτὸν ἀνέμιξας· οὐκ ἔστι φῶς εἰς σκότος λῆξαι, οὐδὲ ἡμέρα εἰς νύκτα τελευτῆσαι, ἀλλὰ ἀφάπαυτος ἡμέρα, ἀφάπαυτος φῶς. πρὸς ἐκεῖνα τοίνυν βλέπωμεν ἀφάπαυτος. Τὰ δὲ ὧδε γάρ, φησι, ζητεῖτε, οὐ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δόξῃ τῇ Θεοῦ καὶ πατρός. οὐδὲν ἔχεις κοινὸν πρὸς τ' γῆν, ὕδατι πλέον δρόμοι, καὶ πρόοδοι, ἡ ἡμέραι· ἀλλ' ἐὰν ὀρθῶς ζῇς, πάντα ἡμέρα σοι ἔστ'· ὥσπερ οὖν τοῖς ἐν ἀστραγαλίᾳ ἡ μέθῃ ἡ ἀκολασίᾳ βιοῦσιν ἡ ἡμέρα" αὐτὴ πρὸς ὃ τῆς νυκτὸς" μεταφέρεται σκότος,

χ. ἀλλὰ πρὸς τὸ

χ. ἀστραγαλίᾳ ἡ

καταδύεσθαι δὲ σὸν ἡμαρτηκόσι, καὶ σὸν οὐκ ἡμαρτηκόσι· σὸν μὲν, ὑπὲρ ὧν ἐπλημμέλησαι, σὸν δὲ ὑπὲρ ὧν σὸν ἀδελφοῖς εἶδον· ἀχημοσύνησας, ἀπειλῆς ἡμῖν ἡ πόλις γέγονε· καὶ φαῦλα, καὶ ἐσκοτωμένα. καὶ καθάπερ γυνὴ φιλόκοσμος καὶ πολυτελὴς, οὕτως ἡ ἀγαθὴ φιλότιμος ἐκόσμησε σήμερον, χρυσία περιέβαλε, καὶ ἱμάτια πολυτελῆ, καὶ σκευήματα, καὶ ἕτερα ἅπερ ἴδιά ἐστι, τῆς δὲ τοῖς ἐργαστηρίοις ἐκάστου τῇ τῆς οἰκείων ἔργων ὑπιδείξει τὸ ὁμότεχνον περιβαλλομένη φιλοτεχνοῦσα. ἀλλ' αὕτη μὲν ἡ φιλοτιμία εἰς καὶ παιδικῆς ὄντι ἀγχινοίας, καὶ ψυχῆς οὐδὲν μέγα οὐδὲ ὑψηλὸν φανταζομένης, ἀλλ' ὅμως οὐ τοσαύτην ἐπισύρεται βλάβην· ἀλλ' αἰσχρὸς τίς ἐστι μόνοι κατοδυρόμενος γέλωτα καταχέουσα τῶν πολλῶν. ταῦτα ἐστοχαζόμεθα. εἰ γὰρ κοσμοῦσθαι βούλει, μὴ τὸ ἐργαστήριον, ἀλλὰ τὴν σαυτῆς ψυχήν· μὴ τὴν ἀγορὰν, ἀλλὰ τὴν διάνοιαν· ἵνα μὴ ἄγελοι θαυμάσωσι, καὶ ἀγγέλοις ὁ κόσμος ἐπιδείξωται, καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων δεσπότης ἀμείψηται σε τῆς παρ' ἑαυτῆς ὄψεως. ὡς αὕτη γε ἡ ὑπόθεσις ἡ νῦν κόσμου, καὶ γέλωτα καὶ βασκανίαν φέρει· τῶν μὲν τὴν ὑψηλοτέραν τὴν διάνοιαν, γέλωτα, τῶν δὲ τὴν τὰ αὐτὰ τοσαῦτα, βασκανίαν καὶ φθόνον πολύν. ἀλλ', ὅπερ ἔφην, οὐ τοσοῦτον ἐγκλημα ἡ ἀξία αὕτη ἡ φιλοτιμία· ᾧ γε τοῖς καπηλείοις ἀγῶνες κοσμοῦσι τὴν ἐμὲ, οὗτοι μᾶλλον ὀδυνῶσι, καὶ ἀσεβείας καὶ ἀσωτίας ἐμπιπλησμένοι πολλῆς· ἀσεβείας μὲν, ὅτι παραπηροῦσι ἡμέρας ᾧ ταῦτα ποιοῦντες, καὶ οἰωνίζονται, καὶ νομίζουσιν, εἰ τὴν κουμμωνίαν τὸ μέλος τοῦτο μὴ ἡδονῆς δὲ ὑφεσιν ὑπετέλεσεν, καὶ ᾧ ἄπαντα τοιοῦτον ἔχειν σεαυτὸν· ἀσωτίας δὲ, ὅτι κατὰ τὴν ἐκ γυναικὸς καὶ ὕδωρ φιάλας καὶ πτισάνια πληρώσαντες, μετὰ πολλῆς τῆς ἀσωτίας ᾧ ἄκρατον ἀπῶσι. ταῦτα αἰτία τῆς ἡμετέρας φιλοσοφίας, καὶ ὑμᾶς [μὴ] πιεῖν, καὶ ἑτέρους ποιοῦσας ἐκείνους, καὶ οἰκίας, καὶ φίλους, καὶ γείτονας. οὐκ ἤκουσας Παύλου λέγοντος; Ἡμέρας παρατηρεῖσθε, καὶ μῆνας, καὶ καιρούς, καὶ ἐνιαυτούς. φοβοῦμαι, μήπως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς. ἄλλως δὲ, εἰ τῆς ἐμαυτοῦ αἰσίας δῶ εἶναι, ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας, εἰ δίκαια γένοιτο, καὶ τὸν πάντα τοῦτον παρεσόμενα ἐνιαυτὸν· οὐκ αἰσίας μόνον, ἀλλὰ καὶ σχολῆς ἐναργείας καὶ κρίσεως αὐτὴ μὴ τῇ οἰκείᾳ ἀσωτίᾳ καὶ παροινίᾳ, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἡμερῶν εἰσόδοις καὶ ᾧ βίοι ὑπερέπτην ᾧ ἡμέτερον. δίκαιος ὁ ἐνιαυτὸς ἔσται σοι δι' ὅλου, οὐκ ἐὰν ἐν τουμμωνίᾳ μεθύῃς, ἀλλ' ἐὰν καὶ ἐν τουμμωνίᾳ, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰ τῷ Θεῷ δοκοῦντα ποιῇς. ποτὲ μὲν γὰρ ἡμέρα καὶ ἀγαθὴ ἔσται, οὐ παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν (οὐδὲν γὰρ ἡμέρᾳ διαφέρουσαν ἡμέρας) ἀλλὰ παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀσωτίαν καὶ ῥᾳθυμίαν. αὖ δικαιοσύνης ἔργασαι, χρηστὴ σοι γέγονεν ἡ ἡμέρα· αὖ ἀμαρτίας ἐργάσῃ, πονηρὰ καὶ κολάσεως γέμουσα. αὖ ταῦτα φιλοσοφῇς, καὶ οὕτω δίκαιος ἦς, ἅπαντα δοξίον ἕξεις ᾧ σεαυτοῦ, εὐχάς, ἐλεημοσύνας καθ' ἑκάστην ἐργαζόμενος τὴν ἡμέραν· αὖ δὲ τῆς κατὰ σαυτὸν ἀρετῆς ἀμελῇς, ἀργὰς δὲ μόνον, καὶ ἀργὰς ἀριθμοῖς ἡμερῶν ἐμπιτύσῃς σὺ τῆς ψυχῆς τὴν εὐφροσύνην, πένητα ἔρημος ἔσῃ τῶν * ἀγαθῶν. ὅπερ οὖν καὶ ὁ δίκαιος σωτηρίας, καὶ ἀσωτίαν καὶ μέθην ἡμῖν ἐκβαλόντας σὸν τὴν ἀρετὴν πάσης, καὶ τῆς ψυχῆς σβέσας τὴν εὐφροσύνην, πάντας ἡμᾶς ὑπηρέτας φέρειν ἐπαίδευσε τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς κακοσεβείας. ὁ γὰρ πάσας ἑαυτὸν, ὅτι ἡμέρα ὄντι κακὴ καὶ ἀγαθὴ, οὔτε σὸν τῇ κακῇ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ὑπομνήσεται, ὡς εἰκὸς πάντα ποιῶν, καὶ σὸν ὠφελῶν δίκαι τὴν τῆς ἡμέρας αἰτίαν, οὔτε σὸν τῇ ἀγαθῇ πάλιν τοῦτο ἐργάσεται, ὡς ἤδη ἐκ τῆς οἰκείας παραβλαπτόμενος ῥᾳθυμίας δίκαι τὴν τῆς ἡμέρας εὐκλείαν πάλιν, καὶ ὅτως ἑκατέρωθεν ἢ ἑαυτῷ παρόδοσι σωτηρίαν, καὶ ποτὲ μὲν ὡς ἀγαθὸν ποιῶν, ποτὲ δὲ ὡς πονηρὰ, τὸ ἀργὸν καὶ πονηρὸν βιώσεται.

Ὅπερ οὖν εἰδὼς φεύγων δίκαι τοῦ δικαίου καὶ μαθοδείας, καὶ τούτου * ἐκβάλλειν τῆς δικαιοσύνης τὴν φθοράν, καὶ μὴ παρατρεῖν ἡμέρας, μηδὲ τὴν μὲν μισεῖν, τὴν δὲ φιλεῖν. οὐ γὰρ ἵνα ἡμᾶς εἰς ῥᾳθυμίαν ἐμβάλῃ μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ δικαιάλη,

κ. ἀχημονήσαντες,
κ. καὶ σκευὴ κατασκευάσατο.
κ. ἐμῶν
κ. πᾶσι σοι
κ. ἐκβαλεῖν

τήματα αἰκαλγήτως διαχειμένοι; ἐμὲ γὰρ πολλὰ ἔχων καπρῳώματα, ῥᾳδίως αὖ ἡ σὰ τοῦλον τὰ ἁμαρτήματα συσκιάσιεν· ὁ γὰρ γυμνὸς, ὅπου ἂν δέξηται βόλος, χειμῶνα δέχεται τὴν πληγήν. ἵν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, ὁπλίσωμεθα ἑαυτοὺς ἀγαθοῖς ἔργοις. καὶ παρασκευὴ τὴ πλημμέλημα, ἀπονιψώμεθα, ἵνα καθαρθῶμεν, εἰς δόξαν Θεοῦ ζήσαντες πρόσωπα βίου, τὴς μόνης ἀπολαύσαι ζωῆς· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. νγ. ΕΝ ΤΑΙΣ ΚΑΛΑΝΔΑΙΣ, ΜΗ ΠΡΟΕΛΘΟΝΤΟΣ τοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας Φλαβιανοῦ· ἐλέχθη δὲ κατὰ τὴν παρεσιώτων τοῦ πομλώνιας, καὶ περὶ τῶν πόλιν χορείας τελούντων, καὶ εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ ἀποστόλου τὸ, Πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. α. Κορ. ι. λα.

ΚΑθάπερ χρεὼν κορυφαῖον ὄντα, καὶ παντὸς πλήρωμα κυβερνήτην· οὕτω καὶ τὴν ἱερὰν ταύτην ὁ σύλλογος ἐκκλησίαν καινὰ ὄντα πατέρα τιμᾷσι. ἀλλ' ὅτι μὲν τοῦ χρεὼν καὶ τοῦ πλοίου, πολὺ καὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀσφαλείας ἡ τῶν προεστώτων ἐπιστασία πολλαπλασίονα τὰ κατορθώματα πολλάκις· οἶδα καὶ οὐκ οὖτος· εἰ γὰρ καὶ μὴ τῇ χειρὶ πάρεστι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι παρεῖναι, καὶ νῦν μεθ' ἡμῶν ἐστι· οἶκοι καὶ ἀπόδημος, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς μετ' ἐκείνου ἐσμὲν ὅπου καὶ οὗτος ἐσμέν. τοιαύτη γὰρ ἡ τῆς ἀγάπης δύναμις, τοὺς ἐκ πολλοῦ διεστῶτας ἄνθρας ἀναγαγεῖν εἴωθε καὶ συνδεῖν. τὸν γοῦν ἐν Μιλήτῳ διατρίβοντα, καὶ μακροῖς διωρισμένον ἡμῖν πελάγεσιν ἀπὸ φιλοῦμεν, καὶ ἐκάστην ὥραν θαυμάζομεν τὴν ἡμέραν· ὥσπερ οὖν στόμωσές τινα ἀπόδους ἔχωμεν, οὕτως ἐγγὺς ἐσμὲν πολλάκις βλέπειν δοκοῦμεν. οὕτω πρόσεστι μὲν ἀγάπης οὐδὲν βλάβος ἐκ τοῦ κατὰ τόπον διαστήματος· ἀπεῖναι δὲ οὐδὲν ὄφελος ἐκ τῆς τοῦ τόπου ἐγγύτητος. τοιγαροῦν νῦν ἡμῖν ἐγκωμιάζοντα μακάριον Παῦλον, οὕτως ἐσκιρτήσατε, ὡς αὐτὸν ὁρᾶντες παρόντα. καίτοι τὸ μὲν σῶμα ἐν τῇ Βασιλίδι κεῖται Ῥώμῃ, ἡ δὲ ψυχὴ ἐν παρρησίᾳ τοῦ Θεοῦ. [Δικαίων γὰρ ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἅψηται αὐτῶν βάσανος.] ἀλλ' ὅμως ἡ τῆς ἀγάπης δύναμις τοὺς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτὸν ἵστησι τοῖς ὑμετέροις. καὶ ἐβουλόμην μὲν ἐμμεῖναι εἰς τὸν αὐτὸν ἐπαινέσαι καὶ θαῦμα καὶ τιμᾷσι, ἀλλὰ τοὺς ἕτερα καταπείγοντα ἡμῖν ὁ λόγος ὥρμηται, καὶ σήμερον ἐπαινεῖν τῆς πόλεως ἅπασης ἀμαρτήματα. τὸν γὰρ ἀκούοντα τῶν ἐγκωμίων Παύλου, προτέρων τῆς ἀρετῆς τοῦ Παύλου ζηλωτὴν εἶναι χρή. Εἶτα τῆς τοιαύτης ἀκροάσεως ἄξιος ἐπεὶ οὖν ὁ πάρεστιν ἡμῖν ὁ πατὴρ, φέρε, τὴν παῤῥησίαν τὴν ἐκείνου θαῤῥήσαντες, πρὸς ὑμᾶς διδασκαλίας ἀφῶμεν. καὶ γὰρ Μωϋσῆς ὁ πρῶτον τῷ σώματι τοῖς πολεμίοις, οὐδὲν ἔλαττον τῶν πολεμιωτάτων, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλέον εἰς τὸν μάχιμον στρατεύεται στρατιάν, τὴν τῶν χειρῶν ἐκπαιδεύσας τὰ προσήκοντα τῶν οἰκείων ἐπαίρων, καὶ φοβερὰ τοῖς ἐναντίοις ποιῶν. ὥσπερ γὰρ ἡ τῆς ἀγάπης δύναμις ἡ διήκουσα διὰ σώματος τόπου, οὕτως οὐδὲν ἡ τῆς εὐχῆς ἐνέργεια· ἀλλ' ὥσπερ ἐκείνη τὸν ἀπόντων ἀφεστῶτας συνδεῖ, οὕτω δὲ αὕτη τοὺς παῤῥωτάτω ὄντας τὰ μέγιστα ὠφελεῖν δυναμένους παῤῥησιάζεσθαι τοῦτο ὅτι τὸν μάχιμον χορὸν. καὶ γὰρ ἡ νῦν πόλεμος στενὸς ἐκεῖνος, ὃν Ἀμαλὴκ τῷ Ἰσραὴλ ἐπολέμησεν, καθ' ἁρπαγὴν, οὐδὲ ἑτέρων τινῶν βαρβάρων καταδραμόντων, ἀλλὰ δαιμόνων πορευθέντων ὅπου τῆς ἐρήμου. εἰ γὰρ ἀβροδιαῖται πόνων χάριν σήμερον, καὶ τὰ στρώματα, καὶ αἱ λιμοδεῖαι, καὶ αἱ χορεῖαι αἱ νυκτεριναὶ, καὶ ἡ καλαμέλαστος αὕτη κωμῳδία, πόσῳ πολεμίου χαλεπώτερον τὸν πόλιν ἡμῖν ὄζειν μαλώπεσιν. καὶ δεῖ ὅτι τούτοις κατεσκάλθαι, πεῖθεῖν, καταδύεσθαι

ἁμαρτήματος· διὰ τοῦτο, ὃ μὴ σὺ προσοιμοίς τ ζωῆς, ὅτι καὶ πλείους αἱ ἐλπίδες, ἀλλὰ πρὸς τῷ τέλει ταῦτα παθών. οὐδὲ γὰρ ὁ ἔμπορος ἀπὸ λιμένος ἐξελθών, θᾶττον καὶ ταχέως ἐπανέρχεται, ὁμοίως ἀλγῶ τῷ μυρίας ἐμπορείας προβεβαιωτὴ σκάφη. τέτοι, ὃ πολλῶ ἦν ζημιωτέρα πλοῦτον, τοῦτο παθών. καὶ γὰρ οὐ μικρὰ αὐτῷ ἀπέκειτο φορτία τότε· οἶδ, ἃ καὶ τὴν τοῦ σώματος ἡλικίαν, ἰσχνὰ ἐπεδείκνυτο μακροθυμίαν, μυρίαις ἐχθροὶ εἰς χεῖρας ἐλθών, καὶ φασκόμενος δίκαιος εἶναι, καὶ μᾶλλον ἐλόμενος ἐκπεσεῖν πατρίδος καὶ ἐλευθερίας καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἢ ἀδίκως ἐπιβουλεύοντα αἰσχρῶ. καὶ μὴν τοῦ βασιλείου ἢ οὐ μικρὰ ἴσως αὐτῷ τὰ κατορθώματα. μετὰ γὰρ τὴν εἰρηνικὴν, καὶ πρὸ τὴν πολλῶν κατάληψις, ἃ ὁ λαμπρὸς οὗτος ἐδέξης ἐκπεσεῖν, οὐ πάντα τυχόντα ἐποίει θρύλλου. οὐδὲ γὰρ οὕτως αὐτὸν ἐκθηλύπιζει ἡ πορφύρα, ὡς κατάμωνεν ἡ τῆς ἁμαρτίας ταύτης κηλίς. ἴστε γὰρ πάντως ἡλίκον ἐστὶν ἁμαρτήματα ἐκπομπεύεσθαι, καὶ πῶς μεγάλης δόξαν ψυχῆς ὁ τοιοῦτος, ὥστε μετὰ τοῦ τὴν πολλῶν κατηγορίαν, ἃ ὁ μάρτυρας ἔχει τοσούτους τὴν οἰκείων πλημμελημάτ, μὴ δικαπεσεῖν. ἀλλ' ὅμως ἀπέφυγε ὁ ἡμέτερος ἐκεῖνος τῆς ψυχῆς ἐξελκύσας τὰ βέλη, οὕτως ἔλαμψε μᾶλλον ταῦτα, οὕτως ἐσμίκρυνε τοῦ κηλίδα, οὕτως ἐφάνη καθαρὸς, ὡς τὴν ἐκείνου τὴν αὐτὴ καὶ πλύνασας τὰ ἁμαρτήματα τοῦ μυθήσασθαι· καὶ ὑπὲρ ἐλέγχου τοῦ τὸ Αζεκιὰμ, καὶ τοῦ τούτου φαίνεται ὁ Θεὸς λέγων, μᾶλλον ἢ πολλῷ πλέον τοῦ τούτου. ὅτι μὲ γὰρ τὸ πατριάρχου φησὶν, Οὐκ ἐμνήσθη τῆς δικαιοσύνης τῆς τοῦ Αζεκιὰμ· ἐκεῖθεν ἢ οὐ τῆς δικαιοσύνης φησὶν, ἀλλὰ πῶς; Διὰ Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης. καὶ τὸν Σολομῶνα ἢ δηλονότι τοῦ τοῦς ἁγίους εὐεργέτου οὐκ ἀφῆκε τηλικαύτην ἁμαρτήσαντα ἁμαρτίαν τῆς βασιλείας ἐκπεσεῖν. καὶ τοσαύτη ἴσως δόξα τοῦ ἀνδρὸς, ὡς Παῦλος μὴ τοσαῦτα ἔτη δεδιηγεμένου τοῦς Ἰουδαίους λέγει· Ἐξὸν εἰπεῖν μὴ παῤῥησίας τοῦς ὑμᾶς, τοῦ τὸ πατριάρχου Δαυὶδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη. καὶ ὁ Χριστὸς δὲ τοῖς Ἰουδαίοις διαλεγόμενος, δείκνυσιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἁμαρτίας πένθος ἠξιωμένον τοσούτου, ὡς ἐκεῖ τῆς θεότητος αὐτὸ ἀξιωθῆναι προφητεύσαι, ἐκ πάλιν αὐτὸν ὀνόματι βαπτίζων, ἔλεγε· Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου; ὅπερ ὅτι τοῦ Μωϋσέως γέγραπται, τοῦτο καὶ ὅτι τοῦ Δαυὶδ. καθάπερ γὰρ τὴν Μαρίαν, καὶ ἄκοντος τοῦ Μωϋσέως, ἐκόλασεν ὁ Θεὸς διὰ τὴν εἰς ἀδελφὸν ὕβριν, ὅτῳ σφόδρα ἐφίλει ἅγιον· οὕτω καὶ τότε τὸν διὰ τὸ παιδὸς ὑγειαθέτα ταχέως ἤμυνε, καὶ ταῦτα μὴ βουλομένῳ. ἱκανὰ μὲ οὖν ἐκ ταῦτα, μᾶλλον ἢ καὶ τοῦ τὴν ἄλλων ταῦτα ἱκανὰ δεῖξαι τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός. ὅταν γὰρ ὁ Θεὸς φιλῆται, οὐδὲν δεῖ πλέον προεργάζεσθαι. Εἰ δ' βούλεσθε κατ' εἶδος αὐτὸν τὴν φιλοσοφίαν μαθεῖν, ἔξεστιν ὑμῖν ἐπελθοῦσι τὴν ἱστορίαν τὴν μὴ τὴν ἁμαρτίαν ἰδεῖν αὐτὸν τὴν παῤῥησίαν τὴν τοῦς Θεὸν, τὴν θυσίαν, τὴν τῆς ἀρετῆς ὑπόδοσιν, τὴν εἰς ἐμὲ ἀγάπας ἀκρίβειαν. ταῦτ' οὖν ἔχοντες τὰ τοιαῦτα γνωρίσματα, πίστωμεν καὶ καυυδάζωμεν μὴ καταπίπτειν. Εἰ δέ ποτε καὶ πέσωμεν, μὴ κεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἵνα εἰς ῥᾳθυμίαν ὑμᾶς ἐμβάλω, τὰ τῶν Δαυὶδ ἁμαρτήματα εἶπον· ἀλλ' ἵνα πλείονα φόβον ἐργάσωμαι. Εἰ γὰρ ὁ δίκαιος ἐκεῖνος ῥᾳθυμήσας μικρὸν, τοσαῦτα ἐδέξατο πλήγματα, τί πεισόμεθα ἡμεῖς ὀλιγωρήσαντες; μὴ τοίνυν ὅτι ἔπεσεν ἔδῃς, καὶ ῥᾳθυμήσῃς, ἀλλ' ἐνθύμησαι πόσα καὶ μετὰ ταῦτα εἰργάσατο, πόσους θρίλλους ἐπεδείξατο, πόσῃ μετανοίᾳ, τοὺς πήχεις τοῦς ἡμέρας προσευχὰς, πηγὰς δακρύων ἀφιείς, τοῦ κλίνου λούων τοῖς δάκρυσι τούτοις, σάκκον περιβαλλόμενος. Εἰ δ' ἐκεῖνος τοσαύτης ἐδεήθη τῆς ὑπερφυοῦς, πότε δυνησόμεθα σωθῆναι ἡμεῖς, μὴ τοσαῦτα ἁμαρτήματα

σιν (οὐ γὰρ ἀθλιότεροι, ἀλλὰ ἀσεβέστεροι, οὐκ ἀδικηκότα, ἀλλ' ἀδικημένοι ἐφάνησαν· οὐ μὴν πολλοὶ φονέας, ἀλλὰ πονηροὺς τοὺς μύας βιρὼ) ὥστε δὴ καὶ σὺ ταῦτα, οὐ φόβος ἐστὶν μόνον τὸ πάλημμα. οὐ γὰρ ὁ τυχὼν ἐστὶν ὁ κίνδυνος ὁ περιποιῶν, ἀλλ' ὁ πονηρός· καὶ δὲ ἀδικηκότα, ἀλλὰ καὶ ἀδικημένον δύασθαι. καὶ γὰρ ἀδίκημα τὸ τοῖς χρημάτων τῆς γυναικὸς ἁρπασθῆναι. ἀλλ' ὅμως μετὰ σκέψεως τοῦτο πρακτέον. εἴδεται πως οὐκ ἐφεκτὸν μέλειν τοῦ δικαίου, πως οὐδὲ μὴν ὑποψίας τινὸς εἶναι τὰ πεπλημμεληκότα αὐτῷ. ἀλλ' ὅμως οὕτως ὑπὲρ τῆς ἀπολογίας θαρρῶ, ὅτι μὴ ποιητὸν ὄγκον τὸ ἁμάρτημα ἐκκαλέμενον πρᾶξαι καὶ Μανιχαίοις τοῦτο μάλιστα ταῦτα κωμῳδοῦντας, ἵνα τὸ πρᾶγμα ἐκφεύγω τὰ σώματα. σκληροὶ μὲν γὰρ λέγουσιν, ὅτι ἐφόβου καὶ ἐμοίχβυσεν· ἐγὼ δὲ οὐ τοῦτο λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ διπλοῦν φόνον ἀπέφυγα, ἀπό τε τοῦ ἀδικημένου, ἀπό τε τῆς ποιότητος τοῦ πρᾶγματος τοῦ πεπλημμεληκότος. οὐ γὰρ ὅστις ἴσον πάθημα ἀξιωθήτω, καὶ τοσαῦτα διαπραττέσθω, καὶ τηλικαύτην ἐγκλίσεως τιμωρίαν, καὶ τὸ τοιαύτην ἡλικίαν ζημιοῦσθαι πολλάκις, καὶ τούτων χωρὶς τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν. ἀλλ' ὅμως καὶ ταύτῃ μάλιστα θαυμαστός ἐστιν ὁ ἡμέτερος σκῆνος ἀνήρ· ὅτι εἰς αὐτὸν τὴν πυθμένα τῆς κακίας κατασπάσαι, οὐκ ἀνέπεσεν, οὐδὲ ἀπέγνω, οὐδὲ ἔρριψεν ἑαυτὸν ὑπῆνιον, ὥστε καὶ τὸ ἀβαδὸν χωρεῖν λαβὼν πλησίον· ἀλλὰ ταχέως, μᾶλλον δὲ βιαίως καὶ μὴ πολλῆς τῆς σφοδρότητος καὶ χωρεῖσθαι ἔδωκεν, ἢ ἔλαβε τὸν πλησίον· καὶ ταύτῃ γέγονεν, ὃ μὴ εἰ καὶ πολέμῳ καὶ τάξει βαρβάρου ἰσχὺς εἰς ἀρίστως καρδίαν ἐμπήξαντος δόρυ, ἢ καὶ τοῦ ἵππου ἀφέντος βέλος, καὶ διὰ τῶν τοιούτων τραῦμα τοιαῦτος σκεύους καταγεῖσθαι, πολὺν καὶ αἷμα πολλῷ τοιαῦτα ῥεόμενος πάντοθεν ὁ ταῖς χαλεπαῖς ταύταις λαβαῖς πλησας καὶ διαξαίνας ταχέως, καὶ δόρυ τοῦ τοξεύσαντος ἀφείς, τεκμαίρεται ὅτι τοῦ πεδίου διίξειεν ἰθύτερον. οὕτω δὲ καὶ σὺ ταῦτα, ὅσῳ δὲ μείζονα εἶπας τὸν πλησίον, τοσούτῳ θαυμαστότερόν σε λυκνύειν τὸ πληγέντος τὸν ψυχόν, ὅτι ἴσχυσε μὴ ὃ χαλεπὸν τοῦτο τραῦμα καὶ διαξῆναι, καὶ ξῆσαι σὲ τῷ τῆς φάλαγγος μετώπῳ, καὶ πρώσαπτα καταπεγκεῖν. τοῦτο δὲ ἀλίκην ἐστίν, ἴσασι μάλιστα ὅσοι χαλεπαῖς τοιαύταις ἐπιπίπτουσιν ἁμαρτίαις. ἐὰν γὰρ ὅταν ἡμαίας καὶ νεφώδης ἐστὶ ψυχῆς ὀρθὰ βαδίζων καὶ ἀβλαβῆ τε ἔχῃ (ἔχει γὰρ ὁ τοιαύτην ζωοδοτοῦσαν τὸν ἀγαθὸν ἐλπίδα, ἀλείφουσαν, διεγείρουσαν, ἰθυνούσαν, προθυμότερον ἐργαζομένην) ὡς ὃ μὴ σὺν μυρίοις τοιούτοις καὶ πολλὰ ζῶπαια καὶ ταῦ νίκης, τὸν ἑκάτον ἀποτεμεῖσθαι ζημίαν δυνηθῆναι πάλιν ἀπολαβέσθαι τὴν αὐτὴν δρόμον.

Καὶ ἵνα σαφέστερον ὁ λόγος ἡμῖν, ἕτερον τὸ προτέρου σοὶ ἔλαττον προδιάγματος εἰς μέσον ὑμῖν ἀγαγεῖν προσάσομαι. σοὶ δοκῶ μοι ἅνα κυβερνήτου μυρία ἀφροσύνης πλάσαι, μὴ ὃ τὸν θαλάσσαν ἀφαπλεύσαι ἅπασαν, μὴ σὺν πολλοῖς χειμῶνας καὶ σὺν σκοπέλους καὶ τὰ κύματα, πολὺν ἔχοντα φόρτον σὲ αὐτῷ καταποντίζόμενον τῷ σώματι τῷ λιμένος, καὶ γομῷ μᾶλλον τῷ σώματι ὃ χαλεπὸν τοῦτο ἀφαφυσήσαι ναυάγιον. πῶς πρὸς τὸν θάλασσαν ἀφικέσθαι εἰκὸς καὶ τὸν ναυπλίαν καὶ σὺν τοιούτους πόνους; αὐτὸ ἀρέσκεται ποτὲ ὁ τοιοῦτος, εἰ μὴ ἡμαίας εἴη ψυχῆς, ἀγαλαὶ ἰδεῖν, ἢ πλοῖον, ἢ λιμένα ἐσόκ ἔχοντα εἶναι. ἀλλ' ἐγκαλυφάμενος κείσεται, νύκτα τὸν ἡμέραν ὁρᾷ, καὶ πρὸς πάντα ἀπαγορεύων· καὶ μᾶλλον αἱρήσεται προσαυτὸν ζῆν, ἢ τὸν αὐτὸν ἀφαθαι πόνον. ἀλλ' οὐχ ὁ μακάριος ἐστὶ ποιοῦτον ναυάγιον ἀποκλύσας μὴ σὺν μυρίοις πόνοις καὶ σὺν ἱδρῶσι σκαίνοις, οὐκ ἐώσει ἐγκαλυμμένος· ἀλλὰ καὶ τὸ πλοῖον καθέλκυσι, καὶ τὰ ἱστία πετάσας, καὶ τὸ πηδάλιον μεταχειρίσας, τὴν αὐτὴν ἀπίεται πόνων, καὶ πλείονα ὁδοῦσι ἐφιλάσατο πάλιν. εἰ δὲ ἔστιν, θαυμαστὸν οὕτω, καὶ τὸ μὴ κάθαι δίαλυπεῖσθαι· τὸ καὶ ἀναστῆναι, καὶ πάλιν ἐργάσασθαι, πόσον οὐκ ἂν εἴη σοφίαν ἄξιον; καὶ πάντα πολλὰ ἐστὶ τὰ εἰς ἀπήνωσιν αὐτὸν ἐμβάλλοντα. καὶ τοῦτο, τὸ μέγεθος τῆς ἁ-

σώματα, οἱ τὴν κεφαλὴν ἀκίνητον εἶναι φασι, τῷ διχόλοφα πλεύμοσι, καὶ ζεῖ τῶν ἀσυδάζειν βουλομένων χεῖρας ἐκλύοντες, καὶ τὴν ζωὴν ἅπασαν διατρέποντες. οἱ γὰρ ταῦτα πείθοντες, οὐ πρὸς τὰ μέλλοντα προβλεπόμενοι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὀπίσω ἀνω ἕλκουσι. καὶ τοῦτο ἄνω καὶ κάτω πρῶτα ποιοῦσι, τότε αὐτοῖς μέρος. πότε γὰρ ἐπιμνησθήσεται τῆς ἀρετῆς ταῖς ἐν κακίαις ζῶντων, ὅταν ἀδυνάτους τὸ πρὸς ἐκείνην ἐπανόδους εἶναι νομίζῃ, καὶ τὸν ὅτι ὃ βέλτιον μεταβολὴν; εἰ γὰρ ἀνθρώπων καὶ νόμων ὄντων, καὶ κολάσεων ἀπειλουμένων, καὶ δόξης τῆς τοῦ πολλοὺς διεγειρούσης, καὶ γέεννης προσδοκωμένης, καὶ βασιλείας ἐπαγγελλομένης, καὶ τῶν κακῶν ἀναιδιζομένων, καὶ τὰ καλὰ ἐγκωμιαζομένων, μόλις αἱρεῖταί τινες τοῦ ὑπὲρ ἀρετῆς ἱδρῶτας, τίνα οὐκ ἂν εἰκὸς, τί ὃ κωλύει πάντα ἀπολέσθαι καὶ διαφθαρῆναι; ζωειδότες οὖν τὸν κακοῦργον τὸν διάβολον, καὶ ὅτι τοῖς ἔξω νομοθέταις, καὶ τοῖς τοῦ Θεοῦ χρησμοῖς, καὶ τοῖς τῆς φύσεως λογισμοῖς, καὶ τῇ κοινῇ πάντων δόξῃ, καὶ βαρβάροις, καὶ Σκύθαις, καὶ Θραξὶ, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς ἀπειθοῦντας ὁρῶμεν, καὶ τὰ τῆς εἱμαρμένης δόγματα νομοθετοῦντας ὑπερχέουσι, τὴν φωνὴν, ἀγαπητοὶ, καὶ πᾶσιν ἐκείνοις ἐρρῶσθαι εἰπόντες, εὐθέως ἀφ' τῆς αὐτῆς πόλεως, καὶ θαρροῦντες, καὶ διδικότες· διδικότες μὲν, ἀφ' ἑαυτῶν ἑκατέρωθεν κρημνούς· θαρροῦντες δὲ, ἀφ' ὧν περιηγούμεθα πάμεν Ἰησοῦ. εὐθύωμεν τὴν φορτον καὶ ἐγρηγορέτωμεν. καὶ μικρόν τις ἀποτυσάζῃ, κατεπείγεται ταχέως. οὐ γὰρ ἐσμεν ἀκριβέστεροι τοῦ Δαυίδ, ὃς μικρὸν ὀλιγωρήσας, πρὸς αὐτὸν κατεκρημνίσθη τῆς ἁμαρτίας ὁ βαρὰθρον. ἀλλ' αὐτίκα ταχέως. μὴ εἴπῃς ὅτι ἥμαρτον, ἵνα μὴ πάθῃς, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἀπενίψατο. ἀφ' γὰρ τοῦτο τὴν ἱστορίαν ἐκείνην ἔγραψεν, οὐχ ἵνα πεσόντα θαύσῃ, ἀλλ' ἵνα μὰς μὴ τὰ πεσεῖν ἁμαρτάνῃς· ἵνα μάθῃς, ἐπειδὴν πέσῃς, πῶς ἀνίστασθαι χρή. καθάπερ γὰρ ὁ ἰατρὸς τὴν νοσοῦσαν ταχέως ἐκλεγόμενος, ταῖς βίβλοις ἐντρέφοντας, καὶ τῆς τοιαύτης διορθώσεως τὴν μέθοδον διδάσκουσιν, ἵνα οἱ τοῖς μείζοσι γυμναζόμενοι, ῥᾳδίως τὴν ἐλαττόνων περιγένωνται· ὅτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς τὰ μέγιστα τῶν ἁμαρτημάτων εἰς μέσον ἤγαγε, ἵνα καὶ τὰ μικρὰ παίοντες, δι' ἐκείνων ῥᾳδίαν τὴν τούτων διόρθωσιν θῶνται. εἰ γὰρ σκῆνος ἔχει ἅπαν, πολλῷ μᾶλλον τὰ ἐλάττονα. ἴδωμεν τοίνυν πῶς καὶ ἀρρώστησε, πῶς καὶ ἀνίστη ταχέως ὁ μακάριος σκῆνος. ἵνα οὖν τῆς ἀρρωστίας ὁ τρόπος ἴδωμεν· ἐμοίχευσε καὶ ἐφόνευσεν. σὺ δὲ ἐγκαλύπτομαι λαμπρᾷ ταῦτα ἀνακηρύττων τῇ φωνῇ. εἰ γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σὺκ ἐνόμισεν ἀρμόδιον, ταύτην ἀναθῆναι πᾶσαν τὴν ἱστορίαν, πολλῷ μᾶλλον σοὶ καὶ ἡμᾶς συσκιάζειν χρή. διὸπερ οὐ μόνον αὐτὰ ἀνακηρύττω, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις προσεπίθημι. καὶ γὰρ ὅσοι ταῦτα κρύπτουσιν, ὅτι μάλιστα τὴν ἀρετὴν συσκιάζουσι τὴν ἐκείνου. καὶ ὥσπερ οἱ πολεμοῦντες τὸν Γολιάθ, ἐν μικρῷ αὐτὸν ἀποτροχάσαι φιάλῃ· ὅτω καὶ ταύτην παρεσκεύασε τὴν ἱστορίαν. ἆρα ἐν δοκῇ παράδοξον εἶναι τὸ λεγόμενον; σκοπῶ ἀναμένατε μικρὸν, καὶ τότε εἴσεσθε ὅτι δικαίως ταῦτα ἡμῖν εἴρηται. ἀφ' γὰρ τὸ πρῶτον τὸ ἁμάρτημα, καὶ παραδοξότερον ποιεῖ· λέγει, ἵνα σκ πλείονος ἀφελούσιας τὰ φαρμακα καθασκευάσω. τί οὖν ἐστι ὁ προσέθημι; τὴν ἀρετὴν τοῦ ὑδρος, ὃ μᾶζον ποιεῖ τὸ ἔγκλημα. οὐ γὰρ ὁμοίως πάντα ὅτι πάντων κρίνεται. Διωατοὶ γάρ, φησι, δυνατῶς ἐπαθήσονται· καὶ, Ὁ εἰδὼς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ποιήσας, δαρήσεται πολλάς. ὥστε ἡ πλείων γνῶσις πλείονος κολάσεως ἐστιν ὑπόθεσις. ἀφ' τοῦτο ὁ ἱερὰς τὰ αὐτὰ τοῖς ἐρχομένοις ἁμαρτάνων, ἃ τὰ αὐτὰ πείσεται, ἀλλὰ τὰ πολλῷ χαλεπώτερα. ταῦτα ὁρῶντες τὴν κατηφείαν αὐξανομένην, πρέπει καὶ διδάσκειν, καὶ θαυμάζειν με, ὡς οὐ κρημνῶν ἐρχόμενοι. ἀλλ' ἐγὼ ὅτω θαρρῶ ὑπὲρ τοῦ δικαίου, ὅτι καὶ πορρωτέρω πεσοῦμαι. ὅσῳ γὰρ μᾶλλον αὐξήσω τὸ ἔγκλημα, τοσοῦτο μᾶλλον δικαίαν ἐνανίσομεν τὸ ἐγκώμιον τοῦ Δαυίδ· καὶ τί τούτων πλεῖόν ἐστι, φησι, εἰσφέρειν; ἔστι τι πλέον εἰπεῖν. ὥσπερ γὰρ ὅτι τὸν Κάϊν, οὐ φόνος ὃ γενόμενον μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ φόνοι χέ-

ἐστι

Ἰσ. πὶ ὑπεῖδε

Ἰσ. πὶ μετὰ ζωστ ἀποστα χ. ἐλλ

χέ γνωσεν μένοι

Σοφ. ε. ε. Δικ. ιβ. μη.

ἐκείνου πάλιν μέλλονται ἐμπίπλειν χεῖρας. νῦν δὲ ἀδικεῖς, ὅτι εἰς τὰς ἐκείνου μέλλομεν ἐμπίπτειν πάλιν χεῖρας, καὶ ἑκάτερος ὁ λαὸς, κἀκεῖνος, καὶ οὗτος, τοῖς ἐκείνου διοικοῦνται νόμοις, ἀνέμνησε πάντων ἐκείνων, καὶ εἶπεν, ὅτι πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν ἐγράφη. ταῦτα οὖν εἰδότες, τοῖς τε παρελθοῦσι, τοῖς τε μέλλουσι πιστεύωμεν. ἂν δέ τινες ὦσι τοῖς μέλλουσιν οὐ πιστεύοντες, ἀπὸ τῶν παρελθόντων αὐτοὺς ἀνάγωμεν εἰς τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, τὰ κατὰ τοὺς Σοδομίτας διηγούμενοι, τὰ κατὰ τὸν κατακλυσμὸν λέγοντες, τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἀναμιμνήσκοντες, ἵνα ταῖς ἑτέραις σωφρονισθέντες κολάσεσι, καὶ βίον ἄριστον ἐπιδειξάμενοι, τὸν περὶ τῆς γεέννης καὶ τῆς ἀναστάσεως δέξωνται λόγον. ἐπεὶ καὶ νῦν ὅσοι τῇ κρίσει διαπιστοῦσιν, οὐδαμόθεν ἑτέρωθεν, ἀλλ' ἀπὸ βίου διεφθαρμένου καὶ πονηροῦ συνειδότος τοῦτο πάσχουσιν. ὥστε ἐὰν ἐκκαθάρωμεν ἑαυτοὺς τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῷ φόβῳ τῶν παρελθόντων παιδεύσωμεν, καὶ τὸν περὶ τῶν μελλόντων πίστει δέξασθαι λόγον. ὥσπερ γὰρ δόγματα πονηρὰ βίον ἀκάθαρτον εἰσάγειν εἴωθεν, οὕτω καὶ διεφθαρμένος βίος πονηρίας δογμάτων πολλάκις ἔτεκεν. ὅπερ ἵνα μὴ γένηται, καὶ ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα κατεπᾴδοντες τὰ ῥήματα, τήν τε ὀρθὴν πίστιν διατηρῶμεν ἔχοντες, καὶ πολιτείαν ἀρίστην ἐπιδειξώμεθα, ἐπειδὴ πανταχόθεν ἡμῖν ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ὅτι ταύτης χωρὶς οὐδὲν ὄφελος ἡμῖν ὀρθῶν δογμάτων. γένοιτο δὲ εὐχαῖς τῶν ἁγίων, καὶ τῶν προέδρων ἁπάντων, τήν τε ὀρθότητα τῶν δογμάτων, ἣν ἄνωθεν καὶ ἐκ προγόνων παρελάβομεν, ἀκέραιον διατηρῆσαι, καὶ βίον αὐτῇ συμβαίνοντα προσθεῖναι, ἵνα τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

[Margin: κατὰ τὸν / ἴσ. ἑτέρων]

Λογ. ις. ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΟΤΙ ΟΥ ΔΕΙ ΜΕΧΡΙ ΤΕΛΟΥΣ ΘΑΡῥεῖν τὸν ἑστῶτα, οὔτε ἀπογινώσκειν ἑαυτοῦ τὸν πεπτωκότα.

Ὁ Ἰούδας, ἀγαπητοὶ, υἱὸς βασιλείας ὢν προσῆν ἐκεῖ, καὶ ἤκουσε μετὰ τῶν μαθητῶν, Ἐπὶ δώδεκα θρόνοις καθίεσθε· ἀλλὰ γέγονεν ὕστερον υἱὸς Ματθ. ιθ. κη.
γεέννης. ὁ δὲ Αἰθίοψ, βάρβαρος ἄνθρωπος ὤν, καὶ τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἀπολαύσονται τῶν στεφάνων. τοῦτο καὶ ἐφ' ἡμῶν γίνεται νῦν. Πολλοὶ γὰρ ἔσονται, φησὶ, πρῶτοι ἔσχατοι, Ματθ. ιθ. λ.
καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. τοῦτο δὲ ἔλεγεν, ἵνα μήτε ἐκεῖνοι ῥαθυμῶσιν, ὡς οὐ δυνάμενοι ἐπανελθεῖν, μήτε οὗτοι θαρρῶσιν, ὡς ἑστῶτες. τοῦτο καὶ Ἰωάννης ἄνωθεν προαναφωνῶν ἔλεγε· Δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἐ- Ματθ. γ. θ.
πειδὴ γὰρ τοῦτο ἔμελλε γίνεσθαι, προανακηρύττεται πόρρωθεν, ὥστε μηδένα τῷ ξένῳ τοῦ πράγματος θορυβηθῆναι. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν, ὡς ἐνδεχόμενον αὐτὸ λέγει (ἄνθρωπος γὰρ ἦν) ὁ δὲ Χριστὸς, ὡς πάντως ἐσόμενον, τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων ἀπόδειξιν παρέχων. μὴ τοίνυν θαρρῶμεν οἱ ἑστῶτες, ἀλλὰ λέγωμεν ἑαυτοῖς, Ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ· μηδὲ ἀ- α. Κορ. ι. ιβ.
πογινώσκωμεν οἱ κείμενοι, ἀλλὰ λέγωμεν ἑαυτοῖς, Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται; καὶ γὰρ Ψαλμ. μ. θ.
πολλοὶ εἰς αὐτὴν τὴν κορυφὴν ἀνελθόντες τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν καρτερίαν ἐπιδειξάμενοι, καὶ τὰς ἐρήμους κατειληφότες, καὶ οὐδὲ γυναῖκα ὄναρ ἰδόντες, ῥαθυμήσαντες μικρὸν ὑπεσκελίσθησαν, καὶ πρὸς αὐτὸ ἦλθον τῆς κακίας τὸ βάραθρον. ἕτεροι δὲ πάλιν ἐκεῖθεν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνέβησαν, καὶ ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας πρὸς τὴν ἀγγελικὴν μετετάξαντο πολιτείαν, καὶ τοσαύτην ἐπεδείξαντο ἀρετὴν, ὡς δαίμονας ἀπελάσαι, καὶ πολλὰ ἄλλα σημεῖα τοιαῦτα ἐργάσασθαι. καὶ τούτων μὲν πλήρεις εἰσὶν αἱ γραφαὶ, πλήρης δὲ ὁ βίος τῶν παραδειγμάτων ἡμῖν. καὶ πόρνοι, καὶ μαλακοὶ τὰ Μανιχαίων ἐμφράττουσι

πίνος ἕνεκεν ταῦτα ἐγλήθετο, φησιν; ἔμλυγεν αὐδοὺς ἐἰς ἔνα "συγκλείων τῆς οἰκουμένης τόπον, ἀ χ. συλλήψ
κελεύων ἐκῆ διωκεκῶς αὐτὸν θεραπεύειν, ἀ μήτε ναοὶ, μήτε βωμοὶ ἄλλαχοῦ που τῆς οἰκουμένης ἱδρυσθαι, ἀλλὰ ἀ ἀναθήματα, ἀ θυσίας ἐκῆ φέρειν, ἀ ἑορτὰς ἐπιτελεῖν, καὶ Ⓦ
νόμοι διαγινώσκειν, ἐ πρώτα τὰ ἄλλα τὰ τῆς "ἁγιασίας ἐκπληρωθῆ ἐκείνης. ἵν' οὖν μὴ χ. ἁγίας
τοῦ διωρισμένου τῆς θεραπείας ἔξω ἐ τῶν ἑορτῶν αὐτὸν συγκεκλεῖσθαι ἐκεῖ νομίζωσι, ἀ μετέχοι αὐτὸν ἐἰ Θεὸν, παρελαβὼν τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐπὶ τῆς ἀνωτείας ἐπέδυξεν, ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου, ἐπὶ τῆς ἐρήμου, ἔπα ὁδηγὸς ἐῶ ὁ θεραπεύων, ἔπα ὁδηγὸς ἐῶ ὁ παρεσκευάν· ἀ πρὸς τὰ ἑαυτοῦ ἡ κτίσις ὑπηρετεῖτο, δι' ὧν ἐποίει, τὴν ὄξ ἀρχῆς αὐτοῦ δημιουργίαν ἀ σὺν ἀγωνοθετοῦσα αὐτοῦ λογίζεσθαι πείθουσα. ἀ γὰρ ἡ θάλασσα σὺν μὲ ἀπέπνιγε, σὺν ἡ διέσωζε· ἐ ὁ αὐτὸς ὢν μὲ κατέφερε χαλάζαν, ἐ τοὺς βαρβάρους ἀπώλλυ, ὢν ἡ κατέφερε μάννα, ἀ τοῖς Ἰουδαίοις διέτρεφε. πάλιν ἡ γῆ ὢν μὲ σκέπας ὅτε κέλσειε τοῖς πολεμίοις, νῦν ἡ ὀρτυγομήτρα ἦν ὅτε σωτηρία τοῖς οἰκείοις ὄξέφερε. καὶ ἐκείνοις μὲν ἡ ἡμέρα σκότος, τούτοις ἡ σελὴνη φῶς ἐγίνετο. ἀ Αἰγύπτιοι μὲ Ⓦ Νείλου ἔχοντος ῥοῦν ἁρπάζοντα, διὰ ἀ αὐχμῶ διεφθείροντο· οὗτοι ἡ ἐν ἐρήμῳ ξηρᾷ ἀ αὐχμοῦντι γραπτοὶ ὄντες πολλῆς ἀπήλαυον ὑδάτων δαψιλείας. ἀ τοὺς μὲ βαπτιζομένους κατηγανίζοντο, τούτους ἡ δὲ Ⓖ Γίγαντες ἐκεῖ χρώσασθαι ἔχουσι. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν τούτων ἡμᾶς διέμνησεν ὁ μακάριος Παῦλος; ἀφ' ὧν αἰτιᾶται, ἵνα μάθῃς, ὅτι οὔτε βάπτισμα, οὔτε ἀμβροσίας ἔφεσις, οὐ γνῶσις, οὐ μυστηρίων κοινωνία, οὐ τράπεζα ἱερά, οὐχὶ ἀπόλαυσις τοῦ σώματος, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος, οὐκ ἄλλο τούτων οὐδὲν ἡμᾶς ὠφελήσαι δυνήσεται, ἐὰν μὴ βίον ὀρθὸν ἀ ζηλώσωμεν, ἀ πάσης ἁμαρτίας ἀπηλλαγμένοι ἔχωμεν. ὅτι γὰρ ἀφ' ὧν τοῦτο τούτων αἰτιᾶται, καταλέξας Ⓦ τύπον τοῦ βαπτίσματος, Ⓦ ἀφ' ὧν τῆς θαλάσσης ἀ τῆς νεφέλης, Ⓦ τύπον τοῦ μυστηρίου, Ⓦ ἀφ' οὗ μάννα ἀ τῆς πέτρας, ["παρεδήλωσεν ἐν τῇ παλαιᾷ] ἀ εἶπων, ὅτι πάντες ὁ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, ἐ ὁ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον, ἐπήγαγε λέγων· Αλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ Θεός. μὴ τοσαῦτα ἀ τηλικαῦτα ἁμαρτάνοντες, φησὶν, οὐκ ἠγάπησεν αὐτοὺς ὁ Θεός. ἀλλὰ τί; κατεπρώθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. τίνος οὖν ἕνεκα ταῦτα λέγεις ἡμῖν, ὦ Παῦλε; ταῦτα ἡ τύπος "ἡμῖν ἐγένετο, ἵνα μὴ ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν, μηδὲ εἰδωλολάτρας γένησθε, καθώς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται· Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν ἀ πεῖν, ἀ ἀνέστησαν παίζειν. ὅρα τὸ Παύλου ζηλωτόν. εἶπε τὴν ἁμαρτίαν, εἶπε τὴν αἰτίαν τῆς ἁμαρτίας, εἶπε τὴν κέλσιν τὴν ὅτε τὴν ἁμαρτίαν, ἀφ' ἑνὸς πάντων ἡμᾶς παιδεύων φεύγειν τὰ ἐκείνων μίμημα. αἰτία τῆς ἁμαρτίας ἡ ἀδηφαγία. ἐκάθισε γὰρ ὁ λαὸς φαγεῖν ἀ πεῖν. ἡ ἁμαρτία, αὐτὸ ὅ παίζειν. εἶτα ἡ τιμωρία, ὅτι κατεπρώθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. πάλιν, μηδὲ περιβώμεθα, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπερίβυσαν. σκόπει δὲ τὴν αἰτίαν τῆς πορνείας οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ τὸν τρόπον. ποίαν ἡ ταύτην; ἐπέσοσι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. ἵνος ἡ ἕνεκα τοῦ Φασὶν οὐκ εἶπεν, ἀφ' ἧς ἡ πορνεία γέγονε; τοῖς φιλοπόνοις δίδοὺς ὅτι τὸν ἰσοείδη ἐλθεῖν, ἀ μαθεῖν τὸ κακὸν τοῦ ῥίζου. οὕτω γὰρ ἰατρείας ἔθος, ὅ λέγειν ὄξ ὧν ἅπτεται τὰ νοσήματα, ἀ φάρμακα ἐπιτηδεῖα τοῖς πάθεσι. διὰ τοῦτο φησὶ· ταῦτα ἡ πάντα συνέβαινεν ἐκείνοις, ἐγράφη ἡ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν. ὥστε ὁ ποιήσας ἐκεῖνα, καὶ κολάσας σὺν ἀγωνοθετήσαντας, σὺκ ἡμᾶς νουθετῶν, οὐ διὰ ῥημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὅπερ μέγιστος ὄντος νουθεσίας ἔθος. εἶδες πῶς τοῖς ἐκ τῆς χρείας τὸ τῆς πλησμονῆς ταῦτα ποιήσαντα διδάσκουσιν ἐπέσησε, δείκνυσι ὅτι εἷς ὄντος ἀ ὁ αὐτὸς, ὁ τὰ ἐκεῖνα ποιήσας, ἀ ταῦτα δι' αὐτοῦ φθεγξάμενος; εἰ γὰρ ἄλλοτε ἄλλου ἦν, οὐκ ἐκεῖνα τούτων τύπος ἐκάλεσεν, οὐκ ἂν εἰς νουθεσίαν ἡμῖν αὐτὰ γεγράφθαι εἶπεν, οὐκ ἂν διδάσκαλον ἡμῖν ἐπέστησεν, ὃν οὐκ ὁμοίως ἐἰ Θεὸν, οὐκ ἂν ἀπὸ τοῦ τὰ ἐκείνου θαυμάζων τότε ἡμᾶς ἐφόβησεν, ὡς εἰς τὰ ἐκείνου

co by Google

πολλῶ δοξάσθηναι παρὰ τῶν δαιμόνων. διὰ τοῦτο αὐτὸ κ̀ πνευματικὴν ἐκάλεσεν, οὐκ ὅτι τῇ φύσει τοιοῦτον ἦν, ἀλλὰ ὅτι τῷ τρόπῳ τῆς χορηγίας τοιοῦτον ἐγίνετο. οὐ γὰρ τῇ φύσεως ἀκολουθίαν αὐτοῖς ἐδίδοτο, ἀλλὰ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ χαρισαμένου αὐτοῖς Θεοῦ· ὅπερ οὖν κ̀ αὐτὸ διορθούμενος ἔλεγεν. ὅτι γὰρ εἶπε, κ̀ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν βρῶμα ἔφαγον, ὕδωρ τ̀ ἴσον ἔπιον, ὑδωρ τ̀ ἦν τὸ πνεύμενον, βεβλήθημος δείξαι, ὅτι διὰ τοῦτο πνευματικὸν εἶπεν, οὐ διὰ τὴν φύσιν τοῦ ὕδατος, ἀλλὰ διὰ τὸν τῆς χορηγίας τρόπον, ἐπηγάγετο· ἔπινον γὰρ ἐκ τῆς πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός. οὐχὶ ἡ φύσις τοῦ λίθου, φησὶν, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ ἐνεργοῦντος Θεοῦ καὶ πηγὰς ἐκείνας ἀφῆκε. συνᾴδει δὲ τοῦτο τῷ Παύλου τὸ Σαμουηλίτας αἴρειν ἀνέπαυσε προφητεύοντας. εἰ γὰρ ὁ Χριστὸς ἦν ὁ πάντα ἐνεργῶν ἐκεῖνα, πῶς αὐτὸν οὐκ τότε εἶδον λέγουσιν, ἐξ οὗ Μαρία αὐτὸν ἔτεκεν; ὅταν γοῦν μὲν τῆς Μαρίας καὶ τὴν ἔρημον φαίνῃ συμβαίνοντα, σκιὰν ὄντα ὁ Χριστὸς ἦν πεποιηκὼς καὶ τὴν τοῦ Παύλου φωνὴν, ἀνάγκη κ̀ τοῦ τόκου τούτου, κ̀ τοῦ τῶν ὠδίνων αὐτὸν εἶναι τούτων. οὐ γὰρ ἦν που ὁ μὴ ὢν ἐνεργεῖν ἔμελλεν ὕστερα κ̀ παράδοξα προάγειν. ὥσπερ ὅ Εἶπεν, ὅτι πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον, τὴν βάπτισιν τῆς ἐκκλησίας ἐδήλωσεν ἀνωθεν προδιατυπούμενος· ὕστερα Εἶπεν, τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, τὸ αὐτὸ τοῦτο πάλιν ἠνίξατο. καθάπερ γὰρ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐχ ἑτέρου μὲν σώματος ὁ πλούσιος, ἑτέρου δὲ ὁ πένης, οὐδὲ ἑτέρᾳ μὲν ἔστιν αἵματος, ἑτέρου δὲ ἅγιος· ὕστερα κ̀ τότε, οὐχ ἕτερον μὲν ὁ πλούσιος ἐλάμβανε μάννα, ἕτερον δὲ ὁ πένης, οὐδὲ ἑτέρας μὲν ἐκεῖνος πατέσχε πηγῆς, ἑτέρας δὲ οὗτος κατεδιέστελλεν· ἀλλὰ ὥσπερ νῦν ἡ αὐτὴ τράπεζα, τὸ αὐτὸ ποτήριον, ἡ αὐτὴ ἔφη ἅπασι παρέκειτο τοῖς ἐνταῦθα εἰσιοῦσιν· ὕστερα κ̀ τότε τὸ αὐτὸ μάννα, ἡ αὐτὴ πηγὴ ἅπασι παρεῖχετο. κ̀ τὸ δὴ θαυμαστὸν κ̀ παράδοξον, ἐπιχειρήσαί ποτέ τινες κ̀ ⓜ πλεῖον ἐκείνου πλέον συλλέξαι τοῦ δέοντος, οὐδὲν ἀπώνηντο τῆς πλεονεξίας. ἀλλ' ἵνα μὴ τὴν ἰσότητα ἐπάνω, ἔμαθε τὸ μάννα μάννα ἴσον· ὅτι γὰρ πλεονεκτῆσαι ἐπεθύμησαν, ἡ πλεονεξία τὸ μάννα σκώληκα ἐποίησε· καίτοιγε οὐ μόνης τῆς τῶν ἄλλων ζημίας τοῦτο ἐποίουν. οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ πλησίον ἁρπάζοντες ἔφθησαν, ὥστε αὐτοὶ πλέον συνέλεξαν, ἀλλ' ὅμως ὅτι τὸ πλείονος ἐπεθύμησαν, κατεγνώσθησαν. εἰ γάρ τις μηδὲν ⓜ πλησίον ἠδίκησεν, ἀλλ' ἑαυτὸν τὰ μέγιστα κατέβλαψεν, ὡς πλεονεξίᾳ τῷ πρόσπτῳ τῆς συλλογῆς ταύτης συνεθιζόμενος. ὥστε ὁμοῦ τὸ αὐτὸ τῆς ἔφη ἰῶ, κ̀ γεωργοῦ διδασκαλία· ὁμοῦ κ̀ τὰ σώματα ἔτρεφε, καὶ τὴν ψυχὴν ἐπαίδευεν· οὐκ ἔτρεφε δὲ μόνον, ἀλλὰ κ̀ πόνων ἀπήλλαττεν. οὐ γὰρ ἔδει ζευγῶν βοῶν, οὔτε ἀγροῦ ἐλκύσαι, οὐδὲ αἰτεῖν αὖλακας, οὐδὲ σπαρτὸν ἀναμένειν, ἀλλ' ἐκ διαστημείου εἶχον τὴν τράπεζαν, προσφατον δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐφήμερον· κ̀ τὸ εὐαγγελικὸν σκοπὸν προάγειν τῷ ἔργῳ αὖθις ἐπαίδευε, τὸ μὴ μεριμνᾶν εἰς τὴν αὔριον. οὐδὲ γὰρ ὄφελος ἀπὸ τῆς μεριμνης ταύτης ἐγίνετο. εἰ γάρ τις πλέον συνέλεξε, διεφθείρετο κ̀ ἀπώλλυτο, κ̀ πλεονεξίας ἔλεγχος ὁ γενόμενος μόνοι ἦν. εἶτα ἵνα μὴ κατὰ φύσεως ἀκολουθίαν εἶναι νομίζωσιν σκῶλοι τὸ ὄμβρον, τὸ ἡμέρᾳ Σαββάτου οὐδὲν τοιοῦτον ἐγίνετο· τῶν Θεοῦ ταῦτα ἀμφότερα αὐτοῦ διδάσκοντος, ὅτι τὸ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἡμέρας αὐτὸς εἰσήγαγε τὸ θαυμαστὸν τοῦτον κ̀ παράδοξον ὑετόν, κ̀ ὅτι κ̀ τὴν ἡμέραν σκεῦος ἀπέχει, ἵνα κ̀ ἀκόντες παιδεύωνται τὸ Σαββάτου τὴν ἡμέραν ἀργεῖν. οὐκ ὅτι τῆς ἔφης ἦν μόνον, ἀλλὰ κ̀ ὅτι τῶν ἐνδυμίων, κ̀ ὅτι τῶν ὑποδημάτων, κ̀ ὅτι τῶν ἄλλων ἁπάντων, διὰ αὐτῶν τῶν ἔργων ἰῶ ἴδῃ τὰ τῶν ἀποστόλων παράδοξα σκευοποιούμενα. οὐδὲ γὰρ οἰκίαν εἶχον, οὐ τράπεζαν, οὐ κλίνην, οὐχ ἱμάτιον δύτερον, οὐχ ὑποδήματα, τοῦ Θεοῦ οὕτως οἰκονομήσαντος. ὅσα πρὸς τῆς παλαιᾶς πρὸς τὴν καινὴν συμφέρεια. ὥσπερ γὰρ τοὺς ἀποστόλους ἐσχημάτιζεν ὁ Χριστὸς ὕστερον τῶν αἰχμαλώτων ἔνεκεν· οὕτω πως κἀκείνοις ὁ τῆς πολιτείας ἐρρύθμιζε τρόπος, κ̀ κτίσις ἅπασα πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνων προσεκυλίετο. κ̀

χ χαίρει

χ κἀκείνοις
χ ἐρρυθμίζετο

ἀπὸ τῆς ἐμῆς γλώσσης, ἀφ' ἧς ἔμελλον ἐκείνοις ὠφέλειαν παρέξεσθαι. καὶ γὰρ ἔδει, καὶ τοῦτο ἐκείνους μαθεῖν ἐνταῦθα, ὅτι ἐξ ἑτέρας πόλεως ἐφοίτησαν εἰς τὴν ἐκείνων πόλιν, καὶ ἐκείνους. ἐν τῷ τοιούτῳ. Ἀναγκαῖον γὰρ ἐστὶ τὸν μαθητὴν τοῦ διδασκάλου ἀκούειν· ἐκεῖνος δὲ ἀκούει τοῦ Χριστοῦ. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως ἐφοίτησε, καὶ ἐκείνους ἐδίδασκεν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως

ποσῶπον αὐλοῖς δυσβερνικῶς χῖ ⓦ τῆς ἀρετῆς λόγον, ᾗ τῶν τιμῶ παλαιαὶ διαβαλόντων ὀπισομίζων τ̃ δυάρχωτος γλαῶπα. οὐ γὰρ δὴ, εἰ τοῖς ἐκείνου ἀπιθῶς διέκειτο, ἀπὸ τῶν θυμοτέρων ὁμοῦ αἰ μνᾶται, τ̃ τότε θρυλλίων ἀπρήκτων διαβολὴν ἐχόντων. Πάντες. Οὐδὲ τοῦτο ἁπλῶς τίθησι ὁ, πάντες, οὐδὲ πᾶσι ἔργως, ἀλλὰ μῦ πολλῆς τῆς σοφίας. οὐδὲ γὰρ ἅπαξ εἶπεν εἰσίησιν, ἀλλὰ ᾗ δὶς ᾗ τρὶς ᾗ πολλάκις, ἵνα μάθῃς, ὅτι ὁ πᾶς ἔργως αὐτὰ τοιοῦτόν ἐστιν. Εἰσὶν γὰρ, ὅτι ⓐ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, ἐπῆλθε, & πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον, ᾗ πάντες εἰς ⓜ Μωϋσῆν ἐβαπτίσαντο, καὶ πάντες ὁ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, & πάντες ὁ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον. ἤκουσας πῶς πολλάκις, το, πάντες, τίθησι; οὐκ ἂν ἦ τοῦτο ἐποίησεν, εἰ μὴ μέγα τι ᾗ θαυμαστὸν μυστήριον αἰνίξασθαι ἤθελεν. Εἰ γὰρ ἁπλῶς ἐπῆλθε, ἤρκει ἅπαξ εἰπόντα σιγῆσαι, & εἰπὼν ὅτως· ὅτι ⓐ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, ᾗ διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον, ᾗ εἰς ⓜ Μωϋσῆν ἐβαπτίσαντο, ᾗ πάντες ὁ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, & ὁ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον· νῦν ᾗ οὐχ οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον τ̃ θρυλλουμένων ὁ, πάντες, πῆξαι, ἵνα ἡμῖν τῆς ἑαυτοῦ γνώμης πλουσίως μεταδῷ, ὥστε καὶ πλεῖν αὐτὴν τὴν σοφίαν. πόσος οὖν ἔσχεν συνεχῶς τῆς λέξεως ταύτης κάμνητα; βούλεται διεῖξαι πολλῷ δῆσαν τῆς παλαιᾶς πρὸς τὴν καινὴν τὴν συγγένειαν, ᾗ ὅτι ταῦτα τύπος ἐκείνων ἦν, ᾗ σκιὰ τῶν μελλόντων. ᾗ πρῶτον ἀπὸ τούτου τὴν συμφωνίαν δείκνυσι. βούλεμενος γὰρ διεῖξαι, ὅτι ὥσπερ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἔστι δοῦλον ᾗ ἐλεύθερον ἀδιάκριτος, οὐδὲ ξένον ᾗ πολίτην, οὐδὲ γέροντος ᾗ νέου, οὐδὲ σοφοῦ ᾗ ἀσόφου, ᾗ δ' ἰδιώτου ᾗ ἀρχοντος, οὐδὲ γυναικὸς ᾗ ἀνδρός, ἀλλὰ πᾶσα ἡλικία, ᾗ πᾶσα ἀξία, καὶ ἑκατέρα ἡ φύσις ὁμοίως εἰς τὴν κολυμβήθραν ἔρχεται ἐκείνην ἐμβαίνουσι τοῦ ὑδάτου, καὶ βασιλεὺς ἤ πις, καὶ στρατιώτης, τὴν αὐτὴν ἀπολαύουσι καθαρσίου & τοῦτο ἔστι μάλιστα ὃ μέγιστον τῆς περὶ ἡμᾶς εὐγλωττίας πικμήριον, ὅτι ὁμοίως καὶ ⓦ πρόσεστιν, καὶ ⓦ τὴν ἀλυσπάδα ἔχοντα μυστηρίων, καὶ οὐδὲν πλέον ἔστ' ἐκείνου χῖ ⓦ τὴν μυστηρίων ἔχει λόγον· οὕτω καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ ζωὴν ὃ, πάντες, τίθησι. οὐδὲ γὰρ ἔχεις εἰπεῖν, ὅτι Μωϋσῆς μὲν διὰ ξηρᾶς, Ἰουδαῖοι ᾗ διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον, ἀλλ' ὅτι ⓐ μὲν ὑπόρθμοι δι' ἑτέρας ὁδοῦ, ⓐ ᾗ πεῖσται δι' ἑτέρας, ἀλλ' ὅτι αἱ γραφαὶ μὲν τοῦ ⓦ ἑνὸς, ἀλλήλας ᾗ τοῦ τ̃ νεφέλην, ἀλλὰ ᾗ διὰ τῆς θαλάσσης πάντες, καὶ τοῦ τὴν νεφέλην πάντες, καὶ εἰς ⓦ Μωϋσῆν πάντες. ὅπου γὰρ ἡ διάβασις σκιὰν τὸ μέλλοντος βαπτίσματος ἔφερε τύπος, ἔδει τοῦτο πρῶτον τὸν ὕλον* διατυπωθῆναι, ὃ πάντας τὸν αὐτὸν ἀπολαβόντα, ὥσπερ οὖν καὶ τὸ ζῶον πάντες τὸν αὐτὸν ἔξισης μετέχουσι. καὶ πῶς δυνατόν, φησι, σκιὰ τύπος εἶ τῶν παρόντων; ἀλλ' μάθῃς πρότερον, τί μοί ἐστι τύπος, τί ᾗ ἀλήθεια, τότε σοι ᾗ τότε πρόεχομαι ζητεῖν εὐθέως. τί ποτ' οὖν ἐστι σκιὰ, τί ᾗ ἀλήθεια; φέρε, ⓦ λόγον ἐπὶ τοῦ εἰκόνος ἀναλάβωμεν, ἃς ⓐ ζωγράφοι γράφουσιν. εἶδες πολλάκις εἰκόνα βασιλικὸν χιτῶνα κατακεχρωσμένον χρώμασι, εἶτα ⓦ ζωγράφον λευκαὶ διεζωσμένα γραμμὰς καὶ ποικίλα βασιλέα, καὶ ὁμοίους βασιλικοὺς καὶ ἵππους πρεσῶντας καὶ δορυφόρους, καὶ πολεμίους δεδεμένους καὶ ἐκκεκλιμένους. ἀλλ' ὅμως ἰδὼν ταῦτα σκιαγραφούμενα, ὅτι οἶδας ὃ πρῶ, ὅτι ἀγνοεῖς ὃ πρῶ· ἀλλ' ὅτι μὲν ὁ ζωγράφος γράφει καὶ ἵππους, ἀμυδρῶς ὑπέστης· ποίους δέ ἐστιν ἑβασιλεῖς, καὶ ποῖος ὁ πολέμιος, ὁ σφόδρα ἀκριβῶς οἶδας, ἕως ὃ ἐλθοῦσα τῶν χρωμάτων ἡ ἀλήθεια πατώσῃ τὸν ὄγκον, καὶ σαφεστέραν ποιήσῃ. ὥσπερ οὖν ὑπὲρ τῆς εἰκόνος ἐκείνης οὐκ ἀπαιτεῖς ὃ πρῶ περὶ τῆς τῶν χρωμάτων ἀληθείας, ἀλλὰ κἂν ἀμυδρῶς ἴσα λαβεῖς γνῶσιν τῶν χαμοῦρων, ἱκανῶς τὸν σκιαγράφον ἀπηρτίσθαι νομίζεις· οὕτω μοι ᾗ ὑπὲρ τῆς παλαιᾶς, καὶ ὑπὲρ τῆς καινῆς λογίζου, καὶ μὴ μοι πᾶσαν ἀπαιτήσῃς τῆς ἀληθείας τὸν ἀκρίβειαν ὑπὲρ τοῦ τύπου, καὶ ἀρκεσθήσῃ σοι δίδαξαι πῶς εἶχε ἴσα συγγένειαν ἡ παλαιὰ

πρὸς

φοβεῖν ὥωθε. διὰ ταῦτα ἐστιδηει αὐδοῖς διὰ λέγεται, οἷς οὐδὲ ⟨Ⓦ⟩ σφόδρα δυαιαμωτοιῶτα ἀπιζῆσαι δωατὸν ἰῶ. ὁμοῦ γ᾽ ἡ Μαρκίων ἡ Μαίεντι ἡ πᾶσι τοῖς τὰ αὐτὰ ἐκείνοις νοοῦσι χαιείαν δίδωσι τὴν πληγήν. Εἰ γὰρ μή ὅστι ὁ αὐτὸς Θεὸς τῆς παλαιᾶς, ⟨Ⓒ⟩ τῆς καινῆς, ὁ ἡ ἐκεῖνα τουδετήσας, ἡ ταῦτα μέλλων ⟨Ⓐ⟩ματυποῦν, ἀδεπίδως μοι ταῦτα λέγεις, ὦ Παῦλε, ἡ φόβοι οὐδένα τοῖς ἀκροαταῖς ἐπῆγες. δηλοῖ γὰρ ὁ ἀκούων λέγει, ὅτι Εἰ ἕτερος ἐκεῖνός ὅστι Θεὸς, ⟨Ⓒ⟩ ἕτερος οὗτος, οὐ πρῶτος οὗτος ⟨Ⓨ⟩ τὴν ἐκείνου χρηεῖ γνώμην, οὐδὲ τοῖς αὐδοῖς πείθεται νόμοις. Τί γὰρ, Εἰ τῷ τῆς παλαιᾶς Θεῷ πρῶτος ἔδοξε κολάσαι ⟨Ⓒ⟩ πιμωρήσασθαι; π᾽ μερμαλύτεις ἡ ἐκφοβεῖς; ἕτερον ἔχω διαστῆναι ⟨Ⓦ⟩ μέλοντα μὴ χρῆειν. ὥστε Εἰ ἕτερος ἰῶ ὁ τῆς παλαιᾶς, ἡ ἕτερος ὁ τῆς καινῆς, τοῦ μὴ τοῦ, ἥπερ ἐβούλετο, ὁ Παῦλος ἐποίησεν. οὐ γὰρ μόνοι σὰκ ἐφόβησε ⟨Ⓦ⟩ ἀκούοντα, ἀλλὰ ἡ πάσης ἀγωνίας ⟨Ⓒ⟩ λύσεις ἀπήλλαξεν· ὅπερ οὐδὲ τ᾽ τυχόντων αἰδεφτῶν ἡ σφόδρα δυόντων ἦς ἔπαθε δῆ, μήτης Παῦλος ὁ τοσαύτης γέμων σοφίας. ὅθεν δῆλον, ὅτι Εἷς ἡ ὁ αὐτός ὅστι Θεὸς, ὁ ἡ σὺν Ἰουδαίοις ὑπὲ τῆς ἐρήμου καταιρώσας, ἡ ἡμῶν σὺν ἀμῦρτωλοῦσι κολάζειν μέλλων. οὐ γὰρ, Εἰ μὴ εἷς ἰῶ (πάλιν γὰρ ὁ αὐτὸ ἐρῶ) ἀπὸ τῶν ἤδη γεγενημένων ἐκεῖνα, ἡ ὧδε τὰ μέλλοντα ἡμᾶς ἐφόβει· ἦ ὁ αὐτός ὅστιν, αἰαιπίρητον εἰσήγαγε αὐδοῖς τὸ ὧδε τῆς πιμελείας ⟨Ⓒ⟩σδοκίαν, δίκαιος ὅτι δεδοικέναι χρὴ ἡ φοβεῖσθαι. οὐ γὰρ δὴ ὁ σὺν πατέρας ἡμῶν κολάσας ἀμῦρτωλοῦσι, ἡμῶν φείσεται τὰ αὐτὰ πλημμελοιῶτων.

Ἄξιον ἦ ἐπ᾽ αὐτὸ τὸ ἐρχεῖν ἐλθεῖν τὸ δικήματος, ἡ ἑκάστου διερευνήσασθαι ῥᾴστη μετ᾽ ἀκριβείας ἁπάσης. ὑ θέλω ἦ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί. σὺν μαθηταῖς ἀδελφοὺς ἐκάλεσεν, οὐκ ἀπὸ τοῦ τῆς ἀξίας, ἀλλ᾽ ἀπὸ τ᾽ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ ⟨Ⓒ⟩σαγρούων ὀνόματος. ἤδει γὰρ, ἤδει σαφῶς, ὅτι ταύτης ἴσον οὐδέν, καὶ ὃ μέγιστον τῆς ἀξίας εἶδος, ὃ τῆς ἀγάπης εἶδός ὅστι. τοῦτο ἦ ⟨Ⓒ⟩ῶζον καὶ ἡμεῖς ζηλώσωμεν. καὶ σφόδρα καταδείκνυσι πιστὸν ἡμῖν ὄντας, τοῖς τῆς θεραπείας αὐδοῖς καλῶμεν ὀνόματι, μὴ μόνον ἐλευθέρους, ἀλλὰ ⟨Ⓒ⟩ δούλους, μὴ μόνον πλουσίους, ἀλλὰ ἡ πένητας. ἐπεὶ ἡ Παῦλος ὐχὶ σὺν πλουσίους ⟨Ⓦ⟩ὸε Κορινθίοις, ὐδὲ σὺν ἐλευθέρους ἡ ⟨Ⓒ⟩ὐφορμεῖς, οὐδὲ σὺν βαπτισμοὺς μόνον, ἀλλὰ ἡ ἰδιώτας, ἡ οἰκέτας, ἡ πάλιν ἁπλῶς ταύτῃ τετίμηκε τῇ ⟨Ⓒ⟩ροσηγορείᾳ. ὁ γὰρ Χριστὸς Ἰησοῦ ὐ δοῦλος, σὰκ ἐλεύθερος, οὐ βάρβαρος, οὐ Σκύθης, οὐ σοφὸς, σὰκ ἄσοφος, ἀλλὰ πᾶσα ἀξίας αἰωμαλία βιωτικῆς ἀήρη). ἡ π᾽ ἄλλα μαστοῦ, Εἰ Παῦλος σὺν ὁμοδούλους ὕπως ἐκάλεσεν, ὅπουγε ἡ ὁ δεσπότης αὐτὸ τὸν ἡμετέρων οὕτως ἐκάλεσε φύσει, οὕτω λέγων·

Ψαλμ. κγ. Ἀπαγγελῶ ὄ ὀνομά σε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. οὐ μόνοι ἦ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ἀδελφοὺς, ἀλλὰ ⟨Ⓒ⟩ ἠγάπησεν ἀδελφοὺς ἡμῶν ἡθέλησε, ἡ ἐγένετο τὸν σάρκα ⟨Ⓒ⟩αοδὲς τὸν ἡμετέρων, ἡ τ᾽ φύσεως ἡμῶν κοινωνήσας τῆς αὐτῆς· ὅπερ οὖν ἡ αὐτὸ ἐπαμάζων ὁ Παῦλος ἔλεγε· Οὐ γὰρ ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται ὁ Θεὸς, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται), ὅθεν ὤφειλε πρῶτα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι. ἡ πάλιν· Ἐπεὶ οὖν ⟨Ⓒ⟩ τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς ἡ αἵματος, ⟨Ⓒ⟩αραπλησίως ἡ αὐτὸς μετέσχε τ᾽ τῶν αὐτῶν. πρῶτα ἦ ἔζων ἀκύοντες, ἀλαζονείαν, ἡ τύφον, ⟨Ⓒ⟩ ἀπενοίαν ἅπασαν τῆς ψυχῆς ἐξορίσωμεν τῆς ἡμετέρας, ⟨Ⓒ⟩ μὴ πολλῆς τοῦτο καταρθώσωμεν τῆς ἀπονδῆς, ὃ θεραπευτικῆς ὀνόματι ἡ τιμὴν ἔγκριτον σὺν πλησίον καλῶ. Εἰ γὰρ ἡ μακρὸν ἡ ψιλὸν εἶ) δοκεῖ ὃ καπόρθωμα, ἀλλ᾽ ὅμως μεγάλων ἀγαθῶν ὅστι αἴτιον· ὥσπερ οὖν ὁ ἐναντίον, πολλὰς πολλάκις ἔβρας ἡ ἔρως ἡ φιλονεικίας ἐποίησεν. οὐ ταύτην ἦ μόνον τὴν ῥῆσιν, ἀλλὰ ἡ τὴν ἑξῆς μὴ πολλῆς ἐξεταστέον τῆς ἀκριβείας. οὐδὲ γὰρ ταύτην ἁπλῶς τέθηκεν. Εἰ πού γὰρ, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, ἐπῆγαγε, ὅτι ⟨Ⓖ⟩ πατέρες ἡμῶν πάντες. οὐκ Εἶπεν, ὅτι ⟨Ⓖ⟩ Ἰουδαῖοι, οὐδὲ ⟨Ⓖ⟩ ἐξ Αἰγύπτου ἐξελθόντες· ἀλλὰ πάντες ⟨Ⓖ⟩ πατέρες ἡμῶν πάντες, ὁμοῦ ἡ τὴν παιποφροσύνην ὑπιδιεκύμβνος τὸν ἑαυτῦ, ὅτι οὐκ ἀπηξίωσε τὸν ⟨Ⓒ⟩ὸς ἐκείνους συγγένειαν, ποεῦτοι

χ. μερμαλύτεις

χ. λύσεις

χ. ἀέρος

χ. τύφον

χ. ἐναντίου μάθ

πῶς ἡ ἀνάστασις· ἢ ὡς ἐκέλευσεν εἰς τὸ πῦρ ἀπενεχθῆναι τὸ ἱματιασμένον τῷ δεδολωμένῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, οὐ δεῖ τοῦτο ἐπιμένειν ἐκεῖ, ὅπου τῆς πίστεως ὄντες ἐκπεπτωκότες, ἀλλ' ὅπου ἀθέμιτα οὐδὲν ἠλέησαν. τούτων πάντων, καὶ τῶν τοιούτων αὐτοῦ ἀναμνησθέντες ἀδιάλειπτα, καὶ εἰπεῖν· Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πάντες οἱ βαπτίσματος ἔτυχον, καὶ μυστηρίων ἐκοινώνησαν, καὶ πίστει πολλῇ ἐπιδείξαντο, καὶ γνώσει εἶχον ἀπηρτισμένῃ· ἀλλ' ὅπου βίου οὐ πρέπον τῇ πίστει συνανέδησαν, τὴν βασιλείας ἐξεβλήθησαν, καὶ ᾧ πυρὶ παρεδόθησαν. ἵνα δὲ μὴ ἔτι ἔχειν δοκῶ τοῦτα εἰπεῖν, δηλαδὴ τοῦτα πάντα ἀφείς, ὅπου πάντες φασὶν, Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πατέρες ὑμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ τὴν Μωϋσέως αὐτῶν ἀναμιμνήσκων, τὰ ἐπὶ τῆς χάριτος τίνος σιγήσας; ἢ ἁπλῶς, ὁ δὲ αἴθε λέγω πόθεν ὅτου ποιῆ· πολλῆς γὰρ σοφίας ἐστὶ πεπληρωμένος. ἀλλὰ τί δήποτε, καὶ ἐξὸν τὰ δίδυμα ἔνεκα τούτων ὁμοῦ τι αὐτῶν βουλόμενος καθάψασθαι μᾶλλον, καὶ δεῖξαι τὴν παλαιᾶς διαθήκης πρὸς τὴν καινὴν πολλὴν οὖσαν τὴν συγκίνδυνον· ὅπου γὰρ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ⓐ μὲν τῇ γεέννῃ διαπεισόμενοι καὶ οὐδὲ εἰς κόλασιν νομίζουσιν, ἀλλὰ ⓦ Θεὸν ἁπλῶς ἔνεκεν φόβου καὶ σωφρονισμοῦ τοῦτ' ἐπειλήφεναι, σκώληκα ⓦ ἀτελεύτητον, τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον, τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, τοῖς δὲ πρόσθεν ὄντα εἰσηγμένα οὐκ ἔχουσιν ἀπιστοῦντες (τὰ γὰρ γεγυμνωμένα πῶς ἄν τις δύναιτο λέγειν μὴ γεγυμνῶσθαι; τοῖς μὲν γὰρ οὐδέπω φανεῖσι, οὐδὲ εἰς ἔργον ἐξελήλυθεν εἶναι πολλοὶ ⓐ διαπεισόμενοι, τοῖς δὲ γεγυμνωμένοις καὶ τέλος εἰληφόσι, κἂν μυριάκις τις ἀνεύθυνος ἢ καὶ ἀγνώμων, οὔτε, Εἰ βουληθείη, δυνήσεταί ποτε ἀπιστεῖν) ἀπὸ τῶν σφόδρα ὡμολογημένων, καὶ τέλος ἐχόντων, καὶ ὧν πολλὰ μέρη τὰ λείψανα, βούλεταί σου πιστωσάμενος τὴν τοῦ Θεοῦ διακρισίαν, μονονουχὶ λέγων· ἃ μὴ νομίζεις εἶναι γέενναν, μηδὲ πυρὸς εἶναι καὶ κόλασιν, ἀλλ' ἁπλῶς ⓦ Θεοῦ ἀπειλήσαντος, τὰ προειλημμένα δυσαλγεστάτους, καὶ τοῖς μέλλουσι πίστευε. Εἰ γὰρ ὁ αὐτὸς ὢν Θεὸς, ὁ καὶ τὰ ἀοράτερα, καὶ τὰ νῦν οἰκονομῶν, καὶ τὰ ὕστερα τῆς παλαιᾶς, καὶ τὰ ὕστερα τῆς χάριτος, ὥσπερ οὖν ἔστιν ὁ αὐτὸς, ποῖον δή ἔχοι λόγον, ἐκείνης μὲν ἁμαρτήσαντας κολάσας καὶ τιμωρήσασθαι, ἡμᾶς δὲ ταῦτα, καὶ πολλῷ χαλεπώτερα ἐκείνων πλημμελοῦντας ἀτιμωρήτους ἀφεῖναι; ἐρωτῶ τοίνυν· ἐπόρθησαν ⓐ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐκωλάθησαν; ἐμόλυναν, καὶ ἐτιμωρήθησαν; ἀνάγκη πᾶσα ὁμολογῆσαι. πῶς οὖν ὁ τιμωρησάμενος ἐκείνοις, τί τὰ αὐτὰ τολμῶντα πρόσταται; οὐκ ἂν ἔχοι λόγον *. ἀλλ' οὐκ ἔδωκας δίκην σὺ τούτοις; ἀλλὰ τοῦτο μάλιστα πίστευε γέενναν εἶναι καὶ κόλασιν, ὅπου δίκην σὺ τούτοις οὐκ ἔδωκας. Εἰ γὰρ μὴ ἐμοὶ γε ἐξῆν ἀπειλεῖσθαι μὴ τοῦτα τιμωρεῖα, οὐκ ἂν τοιαῦτα τοῖς πρόσθεν τολμήσασι, ἀτιμώρητος ἔμενας. καὶ σύ τοίνυν ἔτερόν τινα λάβοις πρὸ χαμαὶ, καὶ ἀλαλευμένον, καὶ πολλοῖς ἀσελγαίνοντα ὀπαδικημένοις, καὶ λίαν πρός σε, ὅτι μῦθος τοῦτα ὅστις, οὐκ ἔστι κόλασις, οὔτε γέεννα, ἀλλ' ἁπλῶς ὁ Θεὸς ἠπείλησε φοβῆσαι βουλόμενος, λέγε πρὸς αὐτόν· αἴθε πῃ, τοῖς μέλλουσιν ἀπιστεῖς, ὅπου μὴ φαίνεται, μηδὲ εἰς μέσον ἦλθε, μηδὲ ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς κεῖται τοῖς ἡμετέροις· μὴ ὅπου τοῖς γεγυμνωμένοις καὶ τέλος εἰληφόσι δυνατὸν ἀπιστῆσαί τινα; συνάπτει μοι τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα· ἐκεῖνα γὰρ δι' οὐδεμίαν ἑτέραν ἁμαρτίαν τοσαύτην ἔδωκε δίκην, ἢ ὅτι παρανόμους εἰσήγαγεν μίξεις ⓐ τὰς πόλεις οἰκήσαντες ἐκείνας, καὶ ἀθέσμους ἔρωτας, καὶ τὸν τῆς φύσεως νόμον ἐκβαλόντες ἀνέτρεψαν. πῶς οὖν μοι ἔχει λόγον, ⓦ Θεὸν, ⓦ αὐτὸν ὄντα καὶ τότε καὶ νῦν, ἐκείνοις μὲν ἁμαρτάνουσι καὶ κόλασιν χωρεῖς συνιώμενος ἁπάσης, σὲ δὲ ⓦ μετ' ἐκείνους ἁμαρτάνοντα, ⓦ πολλῷ μείζονος ὄντα τιμωρείας ἄξιον καὶ κολάσεως, ὅσῳ καὶ χάριτος ἀπήλαυσας, καὶ οὐδὲ ταῖς ἐκείνων σωφρονιζούσαις τιμωρείαις, ἀτιμώρητον ἀφῆναι; πῶς δὲ ταῦτα καὶ Παῦλος οὐδὲ περὶ γεέννης τίνος εἰπών, ὅπου πολλοῖς τὰ μέλλοντα ἔστιν ἄπιστα, ἀπὸ τῶν ἤδη συμβεβαιωμένων, καὶ ὧν ἐνῆν αὐτῷ ἔνδειγμα ἔχειν πίστεως, ἀλλοῖς σωφρονίσαι βούλεται, ἃ γὰρ καὶ φοβερώτερα τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ τοῖς ἀπειθήσασι τῶν ἀοράτων τὰ προειλημμένα πιστότερα, καὶ ταῦτα μᾶλλον ἂν οὕτως ἐκείνοις

φοβῶν

χ. ἀναμιμνῆσκω

χ. ὑμᾶς

χ. ἵν

χ. διακρισίας

χ. ἢ

α Κορ. ι. α. καὶ γὰρ ἠκούσατε σήμερον αὐτοῦ βοώντος, καὶ λέγοντος· Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὸν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσαντο, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον. ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός. ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ Θεός· κατεπρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγένηθησαν εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν· μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθώς τινες αὐτῶν, ὡσπερ γέγραπται· Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πεῖν, καὶ ἀνέστησαν [τοῦ] παίζειν· μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες· μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστόν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλοντο· μηδὲ γογγύζωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. καὶ δοκεῖ μὲν σαφῆ τὰ λεγόμενα, πρόσεχε δὲ πῶς ἀμφίβολον ποιοῦσιν οὐ τὸν τυχόντα τῶν ἀναγνωστῶν. καὶ γὰρ ἄξιον ζητῆσαι παρ' αὐτοῦ, τίνος ἕνεκεν, ὡς παλαιὰς αὐτὰς ἐμνημόνευσεν ἱστορίας, οὐκ ποίας ἀκολουθίας τοῖς εἰδωλοθύτοις διαλεγόμενος εἰς ταύτην ἐνέπεσε τὴν διήγησιν, ἢ ὅπου τῆς ἐρήμου φέρων εἰς μέσον. οὐ γὰρ ἁπλῶς, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, ὁ μακάριος οὗτος Παῦλος ἐφέρετο, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς ἀκολουθίας, καὶ ἀκριβῶς διατηρῶν πανταχοῦ τὸν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων τὸν συμφωνίαν. τίνος οὖν ἕνεκεν, καὶ πόθεν εἰς ταύτην ἐνέπεσε τὴν ἱστορίαν; ἐπεπήδα τοῖς ἁπλῶς καὶ προξενάτως εἰς τὰ εἰδωλεῖα εἰσιοῦσι, καὶ μιαρᾶς ἀπογλυφίδος τραπέζης, καὶ εἰδωλοθύτων ἀπομάξεις· καὶ δείξας, ὅτι διπλοῦν ἀπὸ τοῦ πράγματος τοῦτο μέρος βλάβην, τήν τε ἀσθενῆ πλήττοντες, καὶ αὐτοὶ χείρονοι δαιμόνων γινόμενοι, καὶ καταστάσεις αὐτῶν ἀκριβῶς τὰ φεύγειν ἀπὸ τοῦ πράγματος ἐντεῦθεν εἰρημένων, καὶ παιδεύσας, ὅτι δεῖ πιστὸν μὴ ὅ ἑαυτῷ βλέπειν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὃ τῶν πολλῶν, βουλόμενος αὖθις ὑπομνῆσαι φόβου, "παλαιὰν αὖθις ἀναμιμνήσκει" διηγημάτων. ὅπου γὰρ ἐκεῖνοι μέγα ἐφρόνουν, ὡς πιστοί, καὶ πλήρεις ἀπαλλαγῆντες, καὶ γνώσεως καταξιωθέντες, καὶ τῶν ἀπορρήτων κοινωνήσαντες μυστηρίων, καὶ τοσῆς βασιλείας οὐρανῶν κληθέντες, ἀλλ' ὅμως ἤλεγξαν, ὅτι τούτων ὄφελος οὐδέν, ἂν μὴ πολιτεία τοσοῦτον συμφωνοῦσα τῇ τοσαύτῃ χάριτι, οὐκ παλαιὰς αὖθις παιδεύει ἱστορίας. ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν πολλῆς γέμει ζητήσεως. τίνος ἕνεκεν οὐκ ἀπὸ τῶν τοῦ Χριστοῦ ῥημάτων αὖθις διαλέγεται τὸν ὑπαγελίῳ κείμενον, οὐδὲ γέγραπται ἀναμιμνήσκει καὶ σκότους ἐξωτέρου, καὶ σκώληκος ἰοῦλον, καὶ δεσμῶν ἀθανάτων, καὶ πυρὸς τοῦ ἡτοιμασμένου τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, καὶ τοῦ βρυγμοῦ τῶν ὀδόντων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπορρήτων καλεῖσθαι; εἰ γὰρ φοβῆσαι ἐβούλετο, ἀπὸ τῶν μειζόνων τοῦτο ποιῆσαι ἔδει, οὐκ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ εἰ καὶ σκληρότεροι καὶ προσκαίρως, καὶ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ· οὗτοι δὲ ἀθάνατα μέλλουσι πυρεῖσθαι καὶ χαλεπώτερα. τίνος οὖν ἕνεκεν οὐκ ἐκεῖθεν αὐτὸς ἐφόβησεν, οὐδὲ ἐμέμνησε τῶν τοῦ Χριστοῦ ῥημάτων; καὶ γὰρ ἠδύνατο λέγειν πρὸς αὐτούς· Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, οἵας ὁ Χριστὸς ἔθηκε νόμους περὶ τῶν πίστιν μὴ ἐχόντων, βίον δὲ ἄριστον οὐκ ἀπεδεικνυμένων. καὶ γὰρ θαύματα ποιήσαντας μὲν θεσπίσει, καὶ προφητείαν ἀποδεικνυμένους ἐξέβαλε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, λέγων· Πολλοί ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἀπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. καὶ ἆρα προφῆται οὐκ ἐκ πίστεως ἐγκαλῶν καὶ δογμάτων, ἀλλ' ἐκ βίου διεφθαρμένου καὶ ἀπαθοῦς ἀσεβείας καὶ ὠμότητος, ἀπέκλεισε τῆς συμφωνίας· καὶ οἱ ῥητορικοὶ δὲ δεδιδυγμένοι ἁμάρτια ἀπὸ τούτου δεδιμένοι ἐξέβαλεν, οὐκ ὀρθῶς δόγματα οὐκ ἔχει ὀρθά, ἀλλ' ὀρθῶς βίου ῥυπῶντα

χ. γίνεσθε

χ. γογγύζητε

χ. ἀνίησιν

ἱστ. εἰδωλεῖα

χ. παλαιὰν

χ. διήγημα

* τοῦτο

by Google

σύνη καὶ κοσμιότητι καὶ τῇ λοιπῇ ἀφθαρσίᾳ τῶν ἀρετῶν· ἵνα καὶ τὸν Θεὸν ἔχοντες ἵλεων, τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. να'. ΕΙΣ ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΡΗΤΟΝ, ΟΥ ΘΕΛΩ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, ὅτι οἱ πατέρες ὑμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον. α. Κορ. ι'.

ΟΙ αὐταὶ τοῦτο μάλιστα φιλοῦσι τοὺς πελάγους ὁ μέγας, ὅπερ αἱ λιμένες πυκνοῖς καὶ ὑψηλοῖς διειλημμένοι ἠϊόσι. ὁ μὲν γὰρ ἀλίμενος πέλαγος, κἂν γαλήνιον ἔχῃ, πολλὴν προσέχει τοῖς πλέουσι τὴν φυλακήν. ἔνθα δὲ ὠκεῖαι ὁρμοὶ, καὶ ἀκταὶ, καὶ αἰγιαλοὶ πάντα χρόνον εὐλιμενισταὶ, μετὰ πολλῆς πλέουσι τῆς ἀσφαλείας. κἂν γὰρ βαρεῖα διεγερθεῖσαν τὴν θάλασσαν ἴδωσι, δι' ὀλίγου τοῦ καταφυγίου ἐχόμενοι, ταχέως ἐν ὥρᾳ τῶν ὑπεισιόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν εὕρεσθαι δυνάμενοι. ἀφ' ὧν δὴ ταῦτα, οὐχ ὅταν πλησίον λιμένος ἐλαύνωσι μόνον, ἀλλὰ καὶ πόρρωθεν ὦσι, πολλὴν ἐκ τῆς ὄψεως ταύτης παράκλησιν δέχονται. οὐ γὰρ, ὡς ἔτυχε, τὰς ψυχὰς ἀναλαμβάνει πέφυκε τὰ ὄρεσι κορυφὴ φαινομένη πόρρωθεν, καὶ κρημνὸς ἀναθέσκων, ἢ τοιοῦτόν τι παίγνια τοῖς ὑπείκουσι νεφέλαις. ἐπειδὰν δὲ εἰς αὐτὸ τοῦ λιμένος τὸ στόμα ἔλθωσιν, ὁλόκληροι καρπούμενοι τὴν εὐφορωτάτην. τότε δὲ καὶ πίνειν ἀποδίδονται, καὶ τὰ σώματα τῆς ἅλμης τὰ ἐπιχθόνια ποτίμοις ἐκπλύζουσιν ὕδασι, καὶ εἰς γῆν αἰγιαλοὺ ἀφικόμενοι, καὶ τῇ γῇ μικρὸν ὁμιλήσαντες γυμνοῖς τοῖς σώμασι, πᾶσαν τὴν ἀπὸ τῆς ναυτιλίας ἀποβάλλονται παλαιπωρίαν. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνοι τὸ μάλιστα τῆς θαλάσσης ἀπολαύουσι τὰ μέγας ἀφ' ὧν αἱ πυκναὶ ταύτας καὶ συνεχεῖς ἀναπαύσεις· οὕτω δὴ καὶ ἐγὼ ταύτην μάλιστα φιλῶ τὴν ὥραν, ὅταν μήτε χειμῶνος ἀπολλάγμεθα, μήτε ἥλιος ἀπολαύομεν, ζεφύρου λιγυρὰ πνέοντος· ἀλλ' ὅταν οἱ πνευματικοὶ λιμένες ἔχωσι συνεχῶς ἀφθονουμένους ἡμᾶς, τῶν ἁγίων μαρτύρων λέγω καὶ προφητῶν. οὐ γὰρ οὕτω λιμένες σωτῆρες, ὡς αἱ τῶν ἁγίων τούτων ἑορταὶ τοὺς πιστοὺς ἀναλαμβάνεσθαι πέφυκασι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ θαλασσίων κυμάτων ἐμβολῆς, καὶ ἐρεσίας μακρᾶς ἀπαλλάττουσι λιμένες· τοὺς δὲ εἰς πανήγυριν μαρτύρων ἀφθόνως, πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀκαθάρτων, λογισμῶν ἀτόπων, πολλῆς τῆς ἐν ψυχῇ γινομένης ζάλης, ἢ τῶν ἁγίων μνήμη τούτων ἀφαρπάζει εὐθέως, καὶ ἐκ τοῦ παλαιοῦ, καὶ ἐκ τοῦ οἰκείου τοσαύτην ἀθυμίαν πνεῦμα ἐπισυρόμενος εἰσέλθῃ, πᾶσαι αὐτὴν ἀποθέλουσι, θᾶττον ἀπέστη, καὶ ῥᾷον δὴ καὶ κουφότερος, οὐχὶ κώπην ἀποθέμενος, οὐδὲ οἰάκων ἐξαναστὰς μόνος, ἀλλὰ ὁ δυσθάλασσος καὶ ταπεινὸν τῆς βιωτικῆς λύπης φορτίον ἀφελών, καὶ πολλὴν τὴν ψυχὴν διαχύσας τοῦ εὐφροσύνου. καὶ τούτων ἁπάντων μάρτυρες ὑμῖν, οἱ τοῖς ἄθλοις τοῦ μακαρίου Βαρλαὰμ ἐφιδρύσαντες, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἀδείας εἰς τὸ ἐκείνου σκηπτόσκεπτες λειμῶνα, καὶ τοῦ ἄλμης τῶν βιωτικῶν φροντίδων ἀπαλλαγέντες, καὶ καθάπερ εἰκὸς ἀπὸ τῶν ἐκείνου διηγημάτων ἀναχορτασθέντες. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ἑτέρων μαρτύρων προσελεύσῃ πάλιν πανήγυρις. ἕως δὲ ταῦτα εἰς τὸ ἐκείνων λιμένα φθάσωμεν, φέρε δὴ ἐμβησώμεθα τοὺς πλωτῆρας· καὶ καθάπερ ἐκεῖνοι τὸ πέλαγος πλέοντες ἄδουσι, τῇ ὡδῇ τὸν κόπον ἀποκουφίζοντες· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, ἕως εἰς τὸν ἐκείνων φθάσωμεν λιμένα, λόγους τινὰς πνευματικοὺς πρὸς ἀλλήλους κινήσωμεν, τὸ μακάριον Παῦλον τῆς καλῆς ταύτης ὁμιλίας ἡγεμόνα ποιησάμενοι, καὶ ἵνα περ αὐτὸς κελεύει, τούτου ἐπάκουσωμεν. ποῖ δὴ οὖν ἔπεσθαι κελεύει; τὸν ὀφθαλμὸν τῆς ἐρήμου, καὶ τὴν ἐκεῖ συμβαίνουσαν ὁδόν.

καὶ

Ταῦτ' οὖν ἅπαντα εἰδότες, καὶ συνδιάζωμεν τοῖς πρεσβύταις ἀρχιερεῦσι γάμοις· καὶ γὰρ ἐκεῖ δεύτερος πρᾶσις ἐθαυμάζετο εἰσέρχεσθαι, μὴ τῶν πρεσβυτέρων τοῦτο ἡμαρτόντων, μὴ τῶν Θεοῦ νόμων. Διὰ τοῦτο γὰρ εἶπεν, ἐλεύθερα ἐστὶν ἀφ' ἧς θέλει γαμηθῆναι· μόνον ἐν Κυρίῳ, ἀκούσας ἐκείνου τοῦ ἄθλιον διδύσκοντος, καὶ τιμῶντος τὸν ἄθλιον, καὶ ὀξυτέρου πρὸς ἔχοντος, καὶ τῇ ἐξουσίᾳ πάλιν τούτῳ χρῆσθαι καὶ νόμους τιθεὶς πάντας γράφειν· ἵνα μὴ μαχαῖραι καὶ διεφθαρμένοι ἄνδρας εἰς τὸν οἰκίαν εἰσαγάγῃ γυνή, ἢ ἐκεῖθεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἢ τὰς πορνείαις πρεσβεύοντας· ἀλλὰ μετὰ σεμνότητος, μετὰ σωφροσύνης, μετὰ εὐλαβείας, ἵνα πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ γένηται). ὅπου γὰρ πολλαὶ πολλάκις γυναῖκες, τῶν πρώτων τελευτησάντων ἀνδρῶν, μοιχευθεῖσαι πρότερον, οὕτω τοὺς ὑστέρους εἰσήγαγον, καὶ ἕτεροι ἑτέρους μαρούς ἐπεισήνεγκαν, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε, μόνον ἐν Κυρίῳ· ἵνα μηδὲν τούτων ὁ δεύτερος ἔχῃ γάμος. οὐτω γὰρ δυνήσῃ ἐγκρατὴς ἀπαλλάξαι. πάντων μὲν γὰρ βέλτιον ἀνδρὶ μὴ τελευτηκότα, ἐξ ἑαυτοῦ πρὸς ὀκνηρὸν συνάπτειν ἀρχήν, καὶ ἐγκρατῆ παιδοποιίαν αἱρεῖσθαι, καὶ τοῖς καταλειφθεῖσιν ἐπιμένειν παιδίοις, καὶ πολλὰ τὸ Θεοῦ πλείονα τὸν εὐνοιαν ἐπιπάσασθαι· δεύτερα δὲ ἐστὶ τοῦ βουληθῆναι δεύτερον ἐπεισαγαγεῖν γυμφίον, μετὰ σωφροσύνης, μετὰ σεμνότητος, μετὰ τῶν πρεσβυτέρων νόμων. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐφῆται, πορνείαν δὲ κεκώλυται· μόνον δὲ μοιχεία. Διὰ τοῦτο φεύγωμεν, καὶ τὰς γυναῖκας ἔχοντες, καὶ μὴ ἔχοντες· καὶ μὴ καταχρώμεθα τῷ βίῳ, μηδὲ καταλήγοντι ζῶμεν ζωῇ, μηδὲ μολυνώμεθα τὸ σῶμα, μηδὲ ποιήσῃ σπιλάδος εἰς τὸν ὄψιν εἰσαγάγωμεν. πῶς γὰρ εἰς ἐκκλησίαν ἐλθεῖν δυνήσῃ μετὰ τῶν πρὸς τὰς πόρνας ὁμιλίαν; πῶς τὰς χεῖρας εἰς τὸ εὐχαριστίαν αἱματίνας, αἷς τὸν πόρνην περιελάμβανες; πῶς κινήσας γλῶτταν, καὶ τῷ σώματι χαλάσας τούτῳ, ᾧ τὸν πόρνην ἐφίλησας; πῶς ὀφθαλμοῖς ὄψει τῶν φίλων τοῦ σεμνοτέρους; καὶ τί λέγω τοῦ φίλους; καὶ γὰρ μηδεὶς ὁ ζωφόνος ᾖ, σὺ σαυτὸν αἰσχυνθήσῃ πρὸ πάντων ἐρυθριᾶν δὲ αἰσχύνεσθαι, καὶ πάντων μᾶλλον τὸ ἑαυτῆς βδελύττεσθαι σῶμα. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, τίνος ἕνεκεν ὅπλα βαλλήσιον μετὰ τὸν ἀμαρτίαν πέφυκε σκεύη; οὐκ ὅπου βορβόρου πάντος ἀκαθαρώτερον ἑαυτὸν εἶ νομίζεις; πῶς ἕτερον ζητεῖς μείζονα ἀπόδειξιν τοῦ τῶν γεγυμνασμένων ἀκαθαρσίας, ἢ τίνα τῶν Θεὸν προσδοκᾷς ὑπῆρχον οἴσειν, ὅταν ὁ πεπλημμεληκὼς σὺ τοιαύτην περὶ τῶν γεγυμνασμένων γνώμην ἔχῃς; ὅπου οὖν ἀκαθάρτους ἑαυτοὺς εἶναι νομίζουσι, σφόδρα ἐπαινῶ καὶ ἀποδέχομαι. ὅτι γὰρ οὐκ ὅπου τὸν πρεσβύτατα τοῦ καθαρσίου ἔρχονται ζήτει, ἐγκαλῶ διὰ τοῦτο καὶ μέμφομαι. Εἰ μὲν γὰρ σωματικὸς ὁ ῥύπος ἦν, εἰκότως τοῖς τῶν βαλανείων καθαρμοῖς ἑαυτὸν ἀπεσήμηνας· τὸν δὲ ψυχὴν καταῤῥυπώσας καὶ ποινὰς ἀκάθαρτον, τοιοῦτον ζητεῖ καθάρσιον, ὃ τὸ σκεῖνος κηλῖδα ἀπεσμήξαι δυνήσεται. ποῖον δὲ ὕδωρ τοιαύτης ἀμαρτίας δυνήσεται; θερμαὶ δάκρυων πηγαί, στεναγμοὶ κάτωθεν ἀπὸ καρδίας ἀνιώντες, κατάνυξις δυνατή, θλῖψις ἐλεημοσύναι, καὶ ἐλεημοσύναι δαψιλεῖς, ὃ καταγνῶναι τῶν γεγυμνασμένων, ὃ μηκέτι τοῖς αὐτοῖς ὑπεχρέωσαν πρεσβεύμασιν. ὅτως ἀμαρτίας ἀποσμήχεται φύσις, οὕτως σκαθαίρεται τῆς ψυχῆς ὁ ῥύπος· ὥστε ἐὰν μὴ τοιαῦτα ποιῶμεν, καὶ ἀπάσας τὰς ποταμοὺς διέλθωμεν καὶ πηγάς, οὐδὲ μικρὸν τῆς ἀμαρτίας τούτης ὑφελέσθαι δυνησόμεθα μέρος. Ὃ μὴ οὖν ἄμοιροι, μηκέτι πρόφασιν λαβόντες τῆς μυρίας ταύτης ἀμαρτίας· Εἰ δ' ἄρα τις ἐστοκελίσθη ποτὲ, ταῦτα ὑπιδέτω καὶ φαρμακα, πρέπειν οὐ προσόμενος μηκέτι τοῖς αὐτοῖς πρεσβεύειν. ὡς ἐὰν ἁμαρτάνοντες καθαιρώσωμεν τὰς ἡδονὰς γεγυμνασμένων, πάλιν ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὑπιχρεώσωμεν, οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος ἔσται τῆς καθαρσίων. ὁ γὰρ ἀπολουόμενος, καὶ τῷ αὐτῷ πάλιν ἐγκυλισδούμενος βορβόρῳ, καὶ ὁ καθαιρῶν πάλιν ὅπερ φκοδόμησε, ἐξ οἰκοδομῶν πάλιν, ἵνα καθέλῃ, οὐδὲν κερδαίνει πλέον, ἢ ὃ πρότερα ποιεῖσθαι καὶ καλαπωρᾶν. καὶ ἡμεῖς τοίνυν, ἵνα μὴ μάτην μηδὲ εἰκῆ τὸν ζωὴν ἀναλώσωμεν, τὰ πρότερα ἁμαρτήματα ἐκκαθάρωμεν, καὶ τὰ ὑπόλοιπον ἅπαντα βίον ἐν σωφροσύνῃ

ἔχῃ, τὴν αὐτὴν ἐπιθυμίαν κεκτημένος, ἐκεῖνος τῆς αὐτῆς ἀνάγκης ὠφελούμενος, μηδεμίαν ἑτέραν ἴδῃ γυναῖκα, ἀλλὰ μόνῃ τῇ αὐτῇ χέρνητι μένειν, ποίαν ἔξεις ἀπολογίαν σὺ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἁλισκομένου; ἢ τί λέγω σοι· ἔχοντας γυναῖκας; εἰπέ μοι τοὺς ἀγάμους καὶ παρθένια ζηλοῦντας, καὶ μηδ' ὅλως ὁμιλήσαντας γάμῳ, ἢ πολλῷ ἐπιδεξιωτέρους σωφρονεῖν. ἔστω οὖν ἄλλοι χῆραι γάμου σωφρονοῦσι, ποίας σὺ τυγχάνῃς σωφρονίζων μετὰ γάμον τοιούτων; ταῦτα γὰρ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀκηκόασι, καὶ χῆραι, καὶ γεγαμηκυῖαι· πᾶσι γὰρ ὁ Παῦλος ἀφελεῖ), καὶ ὁ νόμος οὗτος ὁ λέγων· γυνὴ δέδεται νόμῳ, ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ καὶ ταῖς ἐχούσαις ἄνδρας, καὶ ταῖς οὐκ ἐχούσαις, καὶ ταῖς χηρευούσαις, καὶ ταῖς δευτέροις εἰσαγούσαις νυμφίον, καὶ πάσαις ἁπλῶς ὁ λόγος οὗτος χρήσιμος. ἡ μὲν γὰρ ἔχουσα ἄνδρα οὐχ ἁρπάσεται, ζῶντος ἐκείνου, ἔστιν ὅτε ἕτερος, ἀκούσασα ὅτι ζῶντος αὐτὴν δέδεται· ἡ δὲ ἀποβαλοῦσα πάλιν, ἂν μὴ βληθῇ δευτέροις ὁμιλήσασα γάμοις, οὐχ ἁπλῶς, οὐδ' ὡς ἔτυχε, τοῦτο ἐργάσεται, ἀλλὰ μετὰ τῶν πολλῶν τοῦτο τὸ Παύλου νόμων, εἰ πάντως, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ, τουτέστι, μετὰ σωφροσύνης, μετὰ σεμνότητος. ἂν δ' ἄρα ἔλπιδα τοῖς ἀπολωλότα ταῖς ζωσθήκαις φυλάξαι, ἀκούσεται τοῦ ἀποκειμένους αὐτῇ στεφάνους, καὶ μείζονα λήψεται τὴν ἐπιθυμίαν. μακαριωτέρα γάρ ἐστί, φησιν, ἐὰν οὕτω μείνῃ. ὁρᾷς πῶς ἅπασιν ὁ λόγος χρήσιμος, τῇ τε ἐκείνων ἀθυμίᾳ συγκαταβαίνων, καὶ ταῖς οὐκ ἀποστρωννύσαις τὸν οἰκεῖον ἱστῶνα; ὅπερ γὰρ ὅτι τῷ γάμῳ καὶ ὅτι τῆς πορνείας ἐποίησε, τοῦτο καὶ ὅτι τοῦ μετέπειτα γάμου καὶ τοῦ δευτέρου. καθάπερ γὰρ οὐκ οὐκ ἀπέκλεισε τὸν γάμον, ἵνα μὴ βαρήσῃ τοὺς ἀθυμοτέρους, οὔτε ἀνάγκην ἐπέθηκεν, ἵνα μὴ τοὺς βουλομένους πορνεύειν ἀποστρήσῃ τῶν κρείττονα στεφάνων, ἀλλ' εἶδε μέν, ὅτι καλὸς ὁ γάμος, ἐδήλωσε δὲ ὅτι κρεῖττων ἡ πορνεία· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα πάλιν ἡμῖν ἑτέρᾳ λήψεται βαθμῷ, δείξει ὅτι μείζονι μὲν καὶ ὑψηλοτέρᾳ τῆς χηρείας, δευτέρᾳ δὲ καὶ κατωτέρᾳ τῶν δευτέρων γάμων, ἵνα τε ἰσχυροτέρους καὶ μὴ μεταπηδᾷ βουλομένους ἀλείφων, καὶ τοὺς ἀθυμοτέρους οὐκ ἀφεὶς πεσεῖν. εἰπὲ γάρ, μακαριωτέρα δέ ἐστιν, ἐὰν οὕτω μείνῃ, ἵνα μὴ νομίσῃς αἱρετώτερον εἶναι τῷ νόμον, ἀκούων, τῇ ἐμῇ γνώμῃ, ἐπίστα· δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν. οὐκ ἔχεις τοίνυν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀθετοῦντα ἐστὶν ἡ γνώμη, ἀλλὰ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος ἡ ἀπόφασις, καὶ θεῖος ὁ νόμος. μὴ τοίνυν Παύλου νομίζωμεν εἶναι ταῦτα λέγοντος, ἀλλὰ τοῦ παρακλήτου ταῦτα νομοθετοῦντος ἡμῖν. εἰ δὲ λέγῃ, δοκῶ, οὐχ ὡς οὐκ ἔχων λέγω, ἀλλὰ μετειδὼς καὶ συστέλλων ἑαυτόν. ὅτι μὲν οὖν μακαριωτέρα ἐστὶν, εἶπε· πῶς δὲ μακαριωτέρα, οὐκέτι προσέθηκεν, ἐφεκτὸς ἀπόδειξιν δοὺς τοῦ καὶ τοῦ πνεύματος νομίζειν τὴν ἀπόφασιν. εἰ δὲ βούλει καὶ λογισμοὺς ἐξετάσαι, πολλὴν ἀποδείξεων εὑρήσεις ἐνταῦθα εἰρήσεις· καὶ ὄψει τὴν χήραν μακαριωτέραν οὖσαν, οὐχὶ μέλλοντα αἰῶνα μόνον, ἀλλὰ καὶ χὶ μετὰ πολὺ βίον. καὶ τοῦτο αὐτὸ μάλιστα οἶδεν ὁ Παῦλος, ὃ καὶ πρὸ τῶν πολλῶν ἠνίξατο λέγων. καθαπερεὶ γὰρ συμβαλλόμενον τῇ παρθενίᾳ αἱρεῖσθαι, οὕτω πως ἔλεγε· Νομίζω ὅτι καλὸν διὰ τὸν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην. καὶ πάλιν, Καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτε, παρθένον δὲ ταῦτα λέγων, οὐ τὴν ἀποταξαμένην, ἀλλὰ τὴν ἀπειρόγαμον μόνον, καὶ μὴ γλωσσῶν ἐστεμμένην τῇ τῆς διωκούσης πορνείας ἐπισχέσει. ἀλίσφων δὲ τῇ χαρᾷ ἔοικεν ὁ λοιδορούμενος. ἐγὼ δὲ ὁμοῦ φοβοῦμαι· ἐπὶ γὰρ τῷ μικρῷ ῥήματι τούτῳ καταλιπὼν τὸν στεμμάτων ἀκροατὴν ἅπαντα διαλέξασθαι, καὶ ὠδῖνας, καὶ παιδοτροφίας, τὴν φροντίδα, καὶ ἀρρωστίας, τοὺς θανάτους τοὺς ἀώρους, καὶ ἀπιστείας, καὶ φιλονεικίας, τὸ γνώμῃς μοιχείας δουλεύειν, τὸ τῶν ἀλλοτρίων κακῶν ἐστεμμένους εἶναι), τὸ μοιχείας δυσδιέξοδα λύπας μίαν ἔχουσαι ψυχήν. ἀπὸ πάντων οὖν τούτων ἀπαλλάττεται τῶν κακῶν ἡ τὴν ἐγκράτειαν ἑλομένη, καὶ οὐ τῆς τῶν ἀμαρτιῶν ἀπαλλαγῆς μόνον τὴν μέλλουσαν ζωὴν πολλὴν ἔχει κέρδος τὸ μισθοῦ. Ταῦτ'

δυλεύσας δεσπότῃ, πολλῷ μᾶλλον ἐφ' ἡμῖν τοῦτο γίνεσθαι χρή, ὅταν ὁ δημιουργὸς ᾖ δεσπότης ⓜ αὐτοῦ ἔχωμεν ⓖ ἀμφότεροι. Εἶδες πῶς ἡ ὁ τῆ παλαιᾶ ἄρχας καὶ προοίμια λοιπὸν ἐλάμβανε τῆς καινῆς φιλοσοφίας τὰ προστάγματα; ὅπου γὰρ πολιὰ ἐνετράφησαν τῷ νόμῳ χρόνοι, καὶ προὸς τὰ τελειότερα παρῄνεσε θελήματα εὐδοκεῖν ὤφειλον, καὶ προὸς τὸ τέλος λοιπὸν ἀπιέναι τὰ τῆς πολιτείας, μὴ τὸ προοίκοντος χαίρειν λοιπὸν ὅτι ταύτην ἄλλην τὴν φιλοσοφίαν ἀφεῖς ὁ προφήτης. πειθώμεθα τοίνυν τῷ καλῷ τούτῳ νόμῳ, καὶ πάσης αἰχμῆς ἑαυτοὺς ἀπαλλαξώμεθα, καὶ μήτε τὰς ἑαυτῶν ἐκβαλλωμεν, μήτε τὰς ἑκατέρων ἐκβεβλημένας δεχώμεθα. ποίῳ γὰρ ὄψει προσώπῳ ⓜ ἀνδρα τὰς γυναικὰς, ποίοις ὀφθαλμοῖς τοὺς φίλους τοὺς ἐκείνου, τοὺς οἰκείους; εἰ γὰρ τελευτήσαντος τὸ συνοικοῦντος, τὴν γυναῖκα τὴν ἐκείνου λαβών, εἶτα τὴν εἰκόνα μόνην ἀνακειμένην ἰδών, ἔπαθε τι καὶ ἐδυσχέρανεν, ὡς ζῶντα ⓜ ἀνδρα ὁρῶν τὴν αὐτῷ συνοικοῦσαν, ποῖον βιώσεται βίον, πῶς οἴκαδε εἰσελθοῦσα, μὴ ποίας γνώμης, μὴ ποίων ὀφθαλμῶν ὄψεται τὴν ἐκείνου γυναῖκα τὴν αὐτοῦ; μᾶλλον δὲ τοῦτο ἐκείνου, ὅτι αὐτοῦ δίκαιος ἂν τις τὴν τοιαύτην προστίποι. ἡ γὰρ μοιχαλὶς οὐδενὸς ὅτι μὴ χείρων. καὶ γὰρ τὰς προὸς ἑκάστοις συνηθείας ἐπάτησε, καὶ προὸς στέμματα τῶν προσηκόντων νόμων οὐκ ἦλθε. πόσης οὖν ἂν εἴη συνοικίας, προῆλμα τοσούτων γάμων καὶ νόμων εἰς τὴν οἰκίαν εἰσαγαγεῖν; μὴ δὲ ἀπαίτει ὅτι γυναικὸς; ἵνα ἕνεκεν πολλῶν οὐσῶν, ἃς μετὰ τῶν προσηκόντων νόμων καὶ μετὰ καθαρᾶς ζωνιδότας λαμβάνειν ἔξεστι, ὅπου τὰς κεκοινωνηκυίας τοῦ ἐχομένου, τὰς οἰκίας αἰσχύνοντες, καὶ πολέμους ἐμφυλίους εἰσαίροντες, καὶ παντοχόθεν ἕλκρας ἑαυτοῖς προσκομίζοντες, μυρίων καθημέρων αἰσίγητοι τόματα, καὶ τὴν ζωὴν τὴν ἑαυτῶν καταμαίοντες, καὶ τὸ πάντων χαλεπώτατον, ἀπροσαίτητον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τὸ κέρδος συναίροντες ἑαυτοῖς κόλασιν; τί γὰρ ἐρεῖ μοι τότε ὧν μέλλοντι κρίνειν ἡμᾶς, ὅταν ⓜ νόμοι πρὸς ἐγκλητοὶ εἰς μέσον καὶ αἰτηταὶ εἰσῶσι, κελεύσαι ἀπολελυμένην γυναῖκα μὴ λαμβάνειν, εἶπον ὅτι μοιχεία τὸ προῆλμα ἐστί; πῶς οὖν ἐτόλμησας ὅτι κεκοινωνημένον γάμοι ἐλαθες; τί ἐρεῖμεν, καὶ τί ἀποκρινούμεθα; ἃ γὰρ δὴ σὺ πρὸς τὴν ἔξωθεν κειμένους νόμους ἀφῆ προβαλέσθαι, ἀλλ' ἀνάγκη σιγᾶσαι καὶ δεδεμένους εἰς ὃ τῆς γεέννης ἀπάγεσθαι πῦρ μὴ τὴν μοιχὴν καὶ τὴν τοῦ ἀλλοτρίου ἀδικηθέντων γάμου. ὅτι γὰρ ἀπολύσας χρεὶς αἰτίας τῆς ἐπὶ πορνείᾳ, ὅτε ἐκβεβλημένον γαμεῖ τὸ αἰδρὸς ζῶντος, ὁμοίως μὴ τῆς ἐκβληθείσης κολάζοι; δέδ' ἀποκαλῶ καὶ δέομαι καὶ ἀντιβολῶ μήτε ἄνδρας ἐκβάλλειν γυναῖκας, μήτε γυναῖκας ἄνδρας ἀφιέναι· ἀλλ' ἀκούσωμεν τοῦ Παύλου λέγοντος, Γυνὴ δέδεται νόμῳ, ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ. ποίαν γὰρ ἔχοιεν συγγνώμην ⓖ, τοῦ Παύλου καὶ δὶς τρὶς ἀπιστέροντος γάμου μὴ τὴν τελευτὴν τοῦ συνοικοῦντος, καὶ τοσαύτην προέχοντος ἀδειαν τοῦ τῆς τελευτῆς, τολμῶντες τοῦτο ποιεῖν; πίνος δὲ τύχοιεν ἀπολογίας, ἢ ὅτοι ⓖ ζώντων τῶν ἀνδρῶν τὰς γυναῖκας λαμβάνοντες, ἢ ἐκβάλλοντες ⓖ προὸς τὰς πανδήμους ἀπερχόμενοι πόρνας; καὶ γὰρ καὶ ἐκείνου μοιχείας ἕτερον εἶδος, ⓜ γυναῖκα ἔχοντα ἑνδον, πόρναις γυναιξὶν ὁμιλεῖν. ὥσπερ γὰρ ἡ ⓜ ἄνδρα ἔχουσα γυνὴ, κἂν οἰκέτῃ, κἂν ἐλευθέρῳ πενὶ γυναῖκα μὴ ἔχοντι ἑαυτὴν ἐκδῷ, τοῖς τῆς μοιχείας ἁλίσκεται νόμοις, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ, κἂν εἰς πανδήμους πόρνας, κἂν εἰς ἑτέρας γυναῖκα ἄνδρα οὐκ ἔχούσας ἀμῴτοι, γυναῖκα ἔχων, μοιχείας δὲ προῆλμα ποιήσεται. φεύγωμεν τοίνυν καὶ τοῦτον ⓜ τὸν τρόπον τῆς μοιχείας. Πῶς γὰρ ἔξεσθω εἰπεῖν, πῶς δὲ προβαλέσθαι τοιαῦτα τολμῶντες; ποίαν θύπροφάσιν παρεξόμεθα προφάσει; τὴν τῆς φύσεως ἐπιθυμίαν; ἀλλ' ἐφέσηκεν ἡ πληρωθεῖσα γυνὴ, τῆς ἀπολαύσεως ἡμᾶς ζωὴν ἀποστερούσα. δέδ' τοῦτο γάμος εἰσεισήκασι, ἵνα μὴ περιθύσης· μᾶλλον δὲ οὐχ ἡ γυνὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτεροι πολλοὶ τῆς αὐτῆς ἡμῖν μεταφόρτες φύσεως, ζωὴν τῆς ἡμᾶς ἀποστερούσι τῆς συγγνώμης. ὅταν γὰρ ὁ ζωοδοτήσας, ὃ αὐτὸ σῶμα

ἔχων,

Καὶ ἔθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις. ⓜ Οἱ παῖδων αὐτῶν μὴ φεισάμενοι, οὐκ ἂν ἐφείσαντο γυναικῶν. ἵν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, τοῦτο ἐπέτρεψε. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς Ἰουδαίοις ἐρωτῶν καὶ λέγουσι, Πῶς Μωϋσῆς ἐπέτρεψε δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου; δείκνυσιν ὅτι οὐκ αὐτὸς τοῦτο ἔγραψεν, οὕτω πως φησί· Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν εἶπεν, ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως· ἀλλ' ὁ ποιήσας ἐξ ἀρχῆς, ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Εἰ καλὸν τοῦτο ἦν, φησίν, οὐκ ἂν ἕνα ἄνδρα ἐποίησε καὶ μίαν γυναῖκα, ἀλλὰ ἕνα ποιήσας ⓜ Ἀδάμ, δύο ἂν ἐποίησε τὰς γυναῖκας. Εἶτι ἐβούλετο τὴν μὲν ἐκβαλεῖν, τὴν δὲ εἰσαγαγεῖν· καὶ διὰ τοῦτο τῆς δημιουργίας ⓜ. νόμον εἰσήγαγεν, ὃν ἐγὼ γράφω καὶ. ποῖον δὴ τοῦτον; Ὃ τὴν κληρονομοῦσαν ἐξ ἀρχῆς γυναῖκα, ταύτην ἔχειν ἀγαπητὸς· οὗτος ἐκείνου παλαιότερος νόμος, καὶ βουλητός, ὅσον ὁ Ἀδὰμ τοῦ Μωϋσέως. ὥστε οὐκ καινοτομῶ καὶ ἐγώ, οὐδὲ ξένα ἐπεισφέρω δόγματα, ἀλλὰ τοῦ Μωϋσέως πρεσβύτερα καὶ ἀρχαιότερα. ἄξιοι δὲ καὶ αὐτοὶ ⓜ νόμων ἀκούσας Μωϋσέως, ὃν καὶ τοῦτο ἔθηκεν. Ἐὰν τις γυναῖκα λάβῃ, φησί, καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, ἐὰν μὴ εὕρῃ χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ὅτι εὗρεν ἐν αὐτῇ ἀσημοσύνης πρᾶγμα, γραψάτω αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου, καὶ δώσει αὐτῇ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς. ὅρα· οὐκ εἶπε, γραψάτω, καὶ δότω· ἀλλὰ τί; γραψάτω αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου, καὶ δώσει αὐτῇ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς. πολὺ δὲ τοῦτο, καὶ ἐκείνου τὸ μέσον. Ὃ μὲν γὰρ εἶπεν, γραψάτω, καὶ δότω, κελεύοντος καὶ ἐπιτάττοντος· ὁ δὲ εἶπεν, γραψάτω βιβλίον ἀποστασίου, καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, ὃ μηδαμοῦ ἀπαγορεύοντος, οὐκ οἴκοθεν ⓜ νόμον εἰσάγοντος. ἐὰν δῶμεν, φησίν, ἐκβάλῃ τὴν γυναῖκα, καὶ ἀποστείλῃ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ἀπελθοῦσα γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, καὶ μισήσῃ αὐτὴν καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ ἔσχατος, καὶ γράψῃ αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου, καὶ δώσῃ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἀποστείλῃ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἢ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, οὓς ἔλαβεν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, οὐ δυνήσεται ὁ ἀνὴρ ὁ πρότερος ὁ ἀποστείλας αὐτὴν ἐπαναστρέψαι καὶ λαβεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα. Εἶτα ἐπιδείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἐπαινεῖ τὸ γαμηθῆναι, οὐδὲ γάμον εἶναι νομίζει· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀνθίσταται αὐτῷ συγκαταβαίνει, εἰπών, οὐ δυνήσεται ὁ ἀνὴρ ὁ πρότερος λαβεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, ἐπειδὴ, μετὰ τὸ μιανθῆναι αὐτὴν, ἐμφανῶν διὰ τοῦ βιβλίου τῆς λύσεως, ὅτι ὁ δεύτερος γάμος, ζώντος τοῦ πρώτου ἀνδρός, μολυσμὸς μίασμα μᾶλλόν ἐστι, γάμος. Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπε, μετὰ τὸ γαμηθῆναι αὐτήν. ὁρᾷς ὅτι οὐδαμοῦ τῷ Χριστῷ φιλονεικεῖται; Εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν προστίθησιν, ὅτι βδέλυγμα ἐστι ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ.

Καὶ Μωϋσῆς μὲν οὕτως· ὁ δὲ προφήτης Μαλαχίας σαφέστερον πολλῷ τοῦ Μωϋσέως αὐτὸ τοῦτο ἐδιδάσκησεν, μᾶλλον δὲ οὐ Μαλαχίας, ἀλλ' ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Μαλαχίου, λέγων οὕτως· Εἰ ἄξιον ἐπιτελεῖν ἐν θυσίαις ὑμῶν, ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; Εἶτα εἰπόντος, τίνος ἕνεκεν, φησί, γυναῖκα ἐκ νεότητός σου ἐγκατέλιπες, ᾗ δι' ἣν ἐλίκων ὧν κακῶν, ᾗ δι' ἣν πάσης συγχώρησιν ⓜ τοῦτο ποιήσαντα, διὰ τὴν ἐξ ἴσου τῶν κατηφείαν αὔξει, ἐπάγων οὕτω καὶ λέγων· Καὶ αὕτη κοινωνός σου, καὶ γυνὴ διαθήκης σου, καὶ ἐγκατάλειμμα πνεύματός σου, καὶ οὐκ ἄλλος ἐποίησεν. ὅρα πόσα τί φησι δικαιώματα· πρῶτον τὸ τῆς ἡλικίας, γυνὴ νεότητός σου· Εἶτα τὸ ἀναγκαῖον, καὶ αὕτη κοινωνός σου· Εἶτα ⓜ τῆς δημιουργίας ζῶπον, ἐγκατάλειμμα πνεύματός σου· πρὸς τούτοις ἅπασι, ὁ πάντων τούτων μᾶλλον, τὸ τοῦ ποιήσαντος ἀξίωμα. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, οὐκ ἄλλος ἐποίησεν. οὐκ ἔχεις, φησὶν, εἰπεῖν, ὅτι σὲ μὲν ὁ Θεὸς ἐποίησεν, ἐκείνην δὲ οὐχ ὁ Θεός, ἀλλ' ἄλλος τις ἐκείνου καταδεέστερος· ἀλλ' εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἀμφοτέρους εἰς ὃ εἶδος πλάσας. ὥστε εἰ μὲν ἕτερον ἦν τὸ γυνὴ ἀγαθὴ, φύλαττε τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην. Εἰ γὰρ δούλοις πολλάκις τοῖς πρὸς ἀλλήλους φασὶ ζοῦσι κοινωνεῖν τῶν τοιούτων, τὸ δὴ λέγω δὴ· ἀμφοτέρους εἰς τὸ αὐτὸ δουλεύσαι

λέξεων τῆ φύσει κέχρηται. οὐ γὰρ εἶπε, Συμοικείτω τῷ ἀνδρὶ, ἐφ' ὅσον χρόνοι ζῇ· ἀλλὰ τί; γυνὴ δέδεται νόμῳ, ἐφ' ὅσον χρόνοι ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. ὥςτε καὶ βιβλίον ἀποστασίου δῶ, καὶ τὴν οἰκίαν ἀφῇ, καὶ πρὸς ἄλλον ἀπέλθοι, τῷ νόμῳ δέδεται, καὶ μοιχαλίς ἐστιν ἡ τοιαύτη. ἐὰν τοίνυν ὁ ἀνὴρ ἐκβαλεῖν βούληται τὴν γυναῖκα, ἢ ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα ἀφῆναι, ταύτης ἀναμνησθήτω τῆς ῥήσεως, ἣν Παῦλος νομίζεται πρῶτος καταδικάσειν αὐτὴν βοῶντα καὶ λέγοντα, Γυνὴ δέδεται νόμῳ. καθάπερ γὰρ δραπέτην οἰκέτην καὶ τὴν οἰκίαν ἀφαίσει τὴν δεσποτικὴν, τὴν ἄλεσιν ἔχοισιν ὅπισω ἐμβλέπειν· οὕτω καὶ γυναῖκες, καὶ τοὺς ἄνδρας ἀφοῦσι, τὸ νόμου ἔχοντα καταδικάζοντα, αὐτὰ ἀλύτους κατηρεφῶντα τὴν λαμβανούσας, καὶ λέγοντα, τοῦτ' ἔστιν ὁ ἀνὴρ ἔπι, καὶ μοιχεία ὃ γαμοῦμαι ὅτι γυνὴ γὰρ δέδεται νόμῳ, ἐφ' ὅσον χρόνοι ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. Καὶ πῶς ὁ ἀπολελυμένῳ γαμῶν μοιχᾶται. καὶ πότε, φησίν, ἔξεσαι αὐτῇ δεύτεροις ὁμιλῆσαι γάμοις; πότε; ὅταν ἡ ἀλύτους ἀπ' αὐτῆς, ὅταν ὁ ἀνὴρ τελευτήσῃ. τοῦτο γοῦν δηλῶν, ὃ πρὸς σὲ ἔφηκεν, ὅτι ἐὰν τελευτήσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, ἀλλ', ἐὰν κοιμηθῇ, μονογυναικὸς τὸ σὺν χρείᾳ, καὶ πείθων μένειν ὅτι τῷ πρώτῳ, καὶ μὴ δεύτεροις εἰσαγαγεῖν συμφέρον. Οὐκ ἐτελεύτησεν ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ καθεύδει. τίς καθεύδοντα οὐκ αἰσθάνεται; Διὰ τοῦτό φησιν, ἐὰν κοιμηθῇ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι. Οὐκ εἶπε, γαμείσθω, ἵνα μὴ δίχα διάζεσθαι καὶ ἀναγκάζειν· οὔτε οὖν κωλύσαι βουλομένῳ ὁμιλῆσι δευτέρῳ γάμῳ, οὔτε μὴ θέλουσαν πρεσβεύσατο, ἀλλὰ τὸν νόμον αἰτίαν ἔστησεν, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι. ἐλευθέραν δὲ αὐτὴν μὴ τὸν τοῦ ἀνδρὸς πλοῦτον γενέσθαι λέγων, ἔδειξεν ὅτι πρὸς τοῦτον δούλην, ζῶντος ἐκείνου· δούλη δὲ οὖσα καὶ ἀποστασίου λαβεῖν, δούλη τοῦ νόμου. καὶ μοιχαλὶς βιβλίον ἀποστασίου λαβεῖν, τῷ τῆς μοιχείας ἁλίσκεται νόμῳ. οἰκέτας μὲν γὰρ ἔξεστι δεσπότας ἀμείβειν ζῶντας, γυναῖκα δὲ οὐκ ἔξεστιν ἄνδρας ἀμείβειν, ζῶντος τοῦ ἀνδρός· ἐπὶ δὲ τοῦ γάμου μοιχεία ἐστί. μὴ γάρ μοι τοῦτο πρὸς τοὺς ἔξωθεν κειμένους νόμους ἀναγωγὰς, τοῦτον κελεύοντας δίδοναι βιβλίον ἀποστασίου, καὶ ἀφίσασθαι. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο σοι μέλλει κρίνειν τοῦτον νόμους ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀλλὰ καθ' οὓς αὐτὸς ἔθηκε. καὶ τὰ ἔξωθεν οἱ νόμοι οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ προπετῶς τοῦτο τεθείκασιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κολάζουσι τὸ πρᾶγμα. ὥστε καὶ αὐτόθεν δείκνυσι, ὅτι ἁπλῶς πρὸς ταύτην ἔχουσι τὴν ἀμαρτίαν. τὸ γοῦν αἰτίαν τοῦ ἀποστασίου γινομένην μοιχείαν καὶ ἔρημον χρημάτων ἐκβαλλουσι, καὶ ὅταν αἱ γυναῖκες τὸ ἀπὸ φάσεως, ἢ τῆς ζημίας τὸ οἰκείας τοῦτον κολάζωσι. Οὐκ ἂν δὲ εἰ τοῦτο ποιοῦσαι ἐπῄνουν ὃ γαμοῦμαι. τί οὖν καὶ Μωϋσῆς; τοῦτο ἔπραξε κἀκεῖνος ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας. οὐ γὰρ ἄκυρα τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ὅτι Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἄκυρε αὖτε πάλιν λέγοντος, Ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμῶν μοιχᾶται. Διὰ τοῦτο ἦλθεν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο δοῦλον μορφὴν ἔλαβε, διὰ τοῦτο ὃ αἷμα ἐξέχεε ὃ τίμιον, τὸ θανατον κατέλυσε, τὴν ἀμαρτίαν ἔσβεσε, διὰ φιλοτιμίαν τοῦ πνεύματος ἔδωκε χάριν, ἵνα πρὸς μείζονά σε ἀγάγῃ φιλοσοφίαν. ἄλλως δὲ, οὐδὲ ὁ Μωϋσῆς προπετῶς τοῦτο ἐνομοθέτησεν· ἀλλ' ἀναγκαζόμενος συγκαταβαίνει τῇ τῶν νομοθετουμένων ἀσθενείᾳ. ὅπου γὰρ πρὸς Φοίνικας ἦσαν ἔθιμα, καὶ συνήθεια αἰμοῦν τὰς οἰκίας ἐπλήρουν, καὶ οὔτε τὴν οἰκείαν, οὔτε τὴν ἀλλοτρίαν ἐφείδοντο· ἵνα μὴ κατασφάττωσι τὰς γυναῖκας ἔνδον, ἃς δὲ ἀπὸ φάσεως ἔχωσι, ἐκβαλεῖν ἐκβαλεῖν, μείζονι ἀναιρεῖ κακῷ τὸν πρὸ τὰς σφαγὰς εἰκολίαν. ὅπου γὰρ μιαιφόνοι πᾶσι ἦσαν, ἄκυρε αὐτὴν τὴν προφητῶν λεγόντων· Οἰκοδομοῦντες Σιὼν ἐν αἵματι καὶ Ἰερουσαλὴμ ἐν ἀδικίαις. καὶ πάλιν, Αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσι. καὶ πάλιν, Αἱ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. ὅπου οὐ κατὰ τὴν ἀλλοτρίαν μένει, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν οἰκείαν ἐμίγνυτο, καὶ τοῦτο δηλονότι ὁ προφήτης ἔλεγε·

Καὶ

Ματθ. ε. λς.

Ματθ. ι. κ.

Ματθ. ι. λς.

Μιχ. γ. ι. Ωσ. δ. β. Ησ. α. ιε.

λαμβάνοντες, ἀπεκρίθησαν Εἰς τὴν ἀπελογίαν ἐκείνων, ἡ ὅτι ὁ τοιοῦτος γάμος οὐχὶ πορνεία μόνον, ἀλλὰ καὶ μοιχεία λογίζεται, ὁ πάσης ἁμαρτίας ἐστὶ χαλεπώτερον. Ὥστε οὖν καὶ ἑαυτοῖς, καὶ ταῖς γυναιξὶν ἐπάδοντες οὕτω ἀπατελάθημεν. διὸ δὴ καὶ αὐτὸς Εἰς τοῦτο καταλύσω τὰ ῥήματα, Διὰ τὴν πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη ⟨W⟩ ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω· τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὔνοιαν ἀποδιδότω, ὁμοίως καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί, ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ· ὁμοίως δὲ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή. μὴ ἀκριβείας ἕνεκα τοῦτο φυλάξαντες τὰ ῥήματα, καὶ εἰς ἀγορὰν, καὶ εἰς οἰκίαν, καὶ εἰς ἡμέραν, καὶ εἰς ἑσπέραν, καὶ ὅτι τραπέζης, καὶ ὅτι βύπης, καὶ πόμπαχον καὶ ἀῤῥωστίαν μηχανώμεθα, καὶ τὰς γυναῖκας παιδεύωμεν δὲ ὡς εἰς ἡμᾶς λέγειν, καὶ πρὸς ἡμῶν ἀκούειν, ἵνα σωφρόνως ⟨W⟩ πρόπτα ζήσαντες βίον, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ἡ δόξα Εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ν. ΕΙΣ ΤΟ, ΓΥΝΗ ΔΕΔΕΤΑΙ ΝΟΜΩ, ΕΦ' ΟΣΟΝ ΧΡΟΝΟΝ ΖΗ Ο ΑΝΗΡ ΑΥΤΗΣ· ΕΑΝ Δ' ΚΟΙΜΗΘΗ, ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΣΤΙΝ Ω ΘΕΛΕΙ ΓΑΜΗΘΗΝΑΙ, ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΚΥΡΙΩ. ΜΑΚΑΡΙΩΤΕΡΑ ΔΕ ΕΣΤΙΝ, ΕΑΝ ΟΥΤΩ ΜΕΙΝΗ.

a. Cor. ζ. 40.

x. Απόστ. κ. 15

a. Cor. ζ. a

a. Cor. ζ. 1.

Εἰ γάμον προφωνῶν ὁ μακάριος Παῦλος ἐνομοθέτει, καὶ τὴν τοῦ γάμου διακωλύων, Κορινθίοις οὕτω γράφων καὶ λέγων· Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατέ μοι, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη ⟨W⟩ ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς τὸν Διάλεξιν ἅπασαν Εἰς ταῦτα τὰ ῥήματα ἀναδώσομεν. Ὀκνοῦμεν δὲ ἀνάγκη σήμερον περὶ τῆς αὐτῆς ὑμῖν ἐκτίθεσθαι Διαλέξεως πάλιν, ὅπως καὶ σήμερον περὶ τῶν αὐτῶν ὁ αὐτὸς Διαλέγεται Παῦλος. καὶ γὰρ ἠκούσατε αὐτοῦ βοῶντος καὶ λέγοντος· Γυνὴ δέδεται νόμῳ, ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ. μακαριωτέρα δέ ἐστιν, ἐὰν οὕτω μείνῃ κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν. ἐνθύμιον τοίνυν αὐτοῦ καὶ σήμερον, καὶ περὶ ταύτης Διαλεξώμεθα τῆς ἐκτροπῆς. ἀκολουθοῦντες γὰρ Παύλῳ, διὰ αὐτὸν πάντως τῷ Χριστῷ ἐνθύμιον· ὅπως καὶ σοὶ οὐχ ἑαυτῷ, ἀλλ' ἐκείνῳ ἀκολουθῇ, πάντα ἔγραφε. καὶ γὰρ οὐ δι' τυχὸν πρᾶγμα γάμος ἐδιαλήφθη, ὥσπερ οὖν μυείων συμφορὰ ἐστὶν ἅπασι γίνεται τοῖς οὐκ Εἰς δέον αὐτῷ χρωμένοις. ὥσπερ γὰρ βοηθὸς ἐστὶν ἡ γυνὴ, οὕτω πολλάκις καὶ ἐπίβουλος γίνεται· ὥσπερ οὖν λιμένι ἐστὶν ὁ γάμος, οὕτω καὶ ναυάγιον, οὐ διὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν γνώμην τῶν κακῶς αὐτῷ χρησαμένων. ὁ μὲν γὰρ τῷ Θεῷ συνοικήσας ἐκείνῳ ἐπιτελεῖ νόμους, τῶν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς καὶ πάντων τῶν πονηρῶν καὶ βλαβερῶν ἀπαλλαγὴν ἐκείνῃ καὶ ἀπαλλαγὴν ἐκείνῃ τὴν οἰκίαν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα· ὁ δὲ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τὸ πρᾶγμα μεταχειριζόμενος, καὶ τολμᾷ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἀπολαύειν γαλήνης, σκοπέλους καὶ ἀπορίας Εἰσελθὼν Εἰς τὴν οἰκίαν ἕξεται. ἐπεὶ οὖν οὐ περὶ τῶν τυχόντων ἡμῖν ὁ κίνδυνος, ἀναγκαίως μετ' ἀκριβείας τοῖς λεγομένοις προσέχειν, καὶ ⟨W⟩ μάλιστα γυναῖκα ἀγαθὰ, μὴ τῶν τοῦ Παύλου νόμων, μᾶλλον δὲ μὴ τῶν τοῦ Χριστοῦ νόμων τοῦτο ποιῇ. οἶδα μὲν οὖν ὅτι πολλοῖς ἐστὶ δοκῶ καινὰ καὶ παράδοξα ὁ λεγόμενα, πλὴν οὐ διὰ τοῦτο σιγήσομαι· ἀλλὰ πρέπον ⟨W⟩ νόμον ὑμῖν διδάσκοις, οὕτω τὴν δοκοῦσαν παρανομίαν λύσας πειράσομαι. Τίς οὖν ἐστιν ὁ νόμος, ὃν ὁ Παῦλος ἡμῖν ἔθηκε; Γυνὴ, φησὶ, δέδεται νόμῳ. Ὀκνοῦμεν οὖν διὰ ταῦτα ἀποζεύξασθαι ζώντος τοῦ ἀνδρὸς, οὐδὲ ἑτέρῳ ἐπεισάγειν νυμφίον, οὐδὲ δευτέρους ὁμιλεῖν γάμους. ἐὰν ἅπαξ μὴ ἀκριβείας ἕνεκα καὶ αὐτὴ τῶν

Θεὸν φοβήθητι, ἔκδικον τῶν τοιούτων, ἀφορήτους κολάσεις τοῖς τοιούτοις ἀπει-
Μαρκ. θ. μδ. λήσαντα ἀμύρτημασι. τῶν γὰρ τοιαῦτα τολμώντων, φησὶν, Ὁ σκώληξ οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται. Εἰ δὲ οὐ σφόδρα σε δάκνει τὰ μέλλοντα, τὰ γοῦν παρόντα σε φοβείτω. πολλοὶ γοῦν τῶν πόρνας μεθυσκόντων καὶ ἀπολόντο, καὶ ἐργα-
σίας ἀναμείναντες ἀπὸ τῶν πορνευομένων γυναικῶν. Φιλονεικοῦσα γὰρ ἐκείνη τῆς μὲν ζωοποιούσης οὐκ ἐφρόντισε γυναικὸς, τῷ δὲ αὐτῶν ἔρωτι μεθυσθεῖσα τέλεον, μαγγανείας ἐκίνησαν, καὶ φίλτρα κατεσκεύασαν, καὶ πολλὰς γοητείας ἔρραψαν· εἶτα ὥστε εἰς ἀρρωστίαν αὐτὸν ἐμβαλοῦσα χρονίαν, καὶ φθορᾶς παραδοῦσα, καὶ τηκεδόνι μακρᾷ, καὶ μυρίοις παραλαθοῦσα κακοῖς, ἀπεώγκωμ τῆς πρώτης ζωῆς. Εἰ μὴ φοβῇ τὸν γέενναν, ἀλλ' ἔσπτι, γε γοητείας αὐτῶν φοβήθητι. ὅταν γὰρ σαυτὸν δέῃ τῆς ἀσελγείας ταύτης ἕρημον ποιῆσαι τῆς τοῦ Θεοῦ συμμαχίας, καὶ γυμνώσῃς σαυτὸν τῆς ἄνω-
θεν βοηθείας, λαβοῦσά σε μετ' ἀδείας ἡ πόρνη, καὶ σὺν αὐτῇ καλέσασα δαίμονας, καὶ τὰ πέταλα ῥάψασα, καὶ τὰ ὀπίσω λάβε ἐρασαμένη, μετὰ πολλῆς τῆς βιαιότητος ἀφελήσεταί σου τῆς σωτηρίας, ὅπου δὲ σε καὶ γέλωτα τῶν πάλαι οἰκούντων ἀπρόπτως καταστήσασα, ὥστε μηδὲ
Σειρ. ιβ. ιζ. ἐλεεῖσθαι κακῶς πάσχοντα. Τίς γὰρ ἐλεήσει, φησὶν, ἐπαοιδὸν ὀφιόδηκτον, καὶ πάντας τοὺς προσαγομένους θηρίοις; πρίημι τῶν χρημάτων ζημίαν, τὰ καθημερινὰ ὑπερῶα, τὸν τύφον, τὴν ἀπόνοιαν, τὴν ὕβριν τὴν πρὸς τὴν πόρνην γινομένην εἰς τοὺς δούλους, ἃ θανάτων μείζω ἐστὶ πικρότερα. καὶ τὴν μὲν γυναῖκα πολλάκις οὐδὲ βαρὺ ῥῆμα εἶπουσαν οὐκ ἤνεγκας, τὴν δὲ πόρνην καὶ ῥαπίζουσαν προσκυνεῖς. καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, οὐδὲ ἐρυθριᾷς, οὐδὲ θύρᾳ δέρας σοι τὴν χύτραν; πῶς δυνήσῃ εἰς ἐκκλησίαν εἰσελ-
θεῖν, καὶ τὰς χεῖρας εἰς ὑγιαινὰ αἱματώσας, ποίῳ στόματι καλέσας Θεὸν, ᾧ τὴν πόρνην ἐφίλησας; καὶ οὐ δέδοικας, οὐδὲ φείδῃ, εἰπέ μοι, μή ποτε σκηπτὸς αὐτὸν ἐκβάλῃ κα-
ταφλέξῃ τὴν αἰσχυντὸν σου κεφαλήν; καὶ γὰρ τὴν γυναῖκα λάθῃς τὴν ἀδικηθεῖσαν,
Σειρ. κγ. κε. ἀλλὰ τὸν ἀκίμητον ὀφθαλμὸν οὐ λήσῃ ποτέ· ἐπεὶ καὶ τῷ μοιχῷ ἐκείνῳ τῷ λέγοντι, Σκό-
τος κύκλῳ μου καὶ τοῖχοι, τί βούλεσθε μοι; αὐτὸ ἐφθέγξατο ὁ σοφὸς ἐκεῖνος, ὅτω λέγων· Ὀφ-
θαλμοὶ Κυρίου μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι, βλέποντες εἰς τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρώτα ὁ Παῦλος ἔλεγεν, Ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω· τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὔνοιαν ἀποδιδότω, ὁμοί-
Παροιμ. ε. γ. ως καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Μέλι ἀποστάζει ἀπὸ χείλεων γυναικὸς πόρνης, ἡ πρὸς καιρὸν λι-
παίνει σὸν φάρυγγα, ὕστερον μέντοι πικροτέρα χολῆς εὑρίσκεις, καὶ ἀκονημένον μᾶλλον μαχαί-
ρας δικόμου. ἰὸν ἔχει τῆς πόρνης τὸ φίλημα, ἰὸν λαμβάνοντα καὶ ἐγκεκρυμμένον. τί τοίνυν δια-
κεις ἡδονὴν καταγνοῦσαν ἔχουσαι, ὅλος θέρμης πίπτουσαι, πληγὴν ἐπάγουσαν ἀΐατον, ἧς οὐ φρα-
γήσεσθαι καὶ μηδὲν παθεῖν δυνατόν; ὅτι γὰρ τῆς ἐλευθέρας γυναικὸς ἡμῖν καὶ ἡδονὴ καὶ ἀσφά-
λεια καὶ ἄνεσις καὶ τιμὴ καὶ κόσμος καὶ ζωοποιὸς ἀγαθὸν ἐκεῖ πολλὴ μὲν ἡ πικρία, πολλὴ δὲ
ἡ βλάβη, διώκεις δὲ ἡ κατηγορία. καὶ γὰρ μηδεὶς ἀνθρώπων ἴδῃ, ἀλλὰ συνειδὸς σοὶ πο-
τὲ παύσεταί σε κατηγορῶν· ἀλλ' ὅπου περ ἂν ἀπέλθῃς, ἕψεταί σε κατηγορῶν καὶ μεγάλα
καταβοῶν ὁ κατήγορος οὗτος. ὥστε εἴ πως ἡδονὴν διώκεις, ταύτην μάλιστα φυγέτω τὴν τοῦ
τῆς πόρνης ὁμιλίαν. οὐδὲν γὰρ ἐκείνης τῆς ζωοποιοῦς πικρότερον, οὐδὲν τῆς σωτηρίας ἀ-
Παροιμ. ε. ιθ. δέστερον, οὐδὲν τῶν ἐχθρῶν μιαρώτερον. Ἔλαφος φιλίας, καὶ πῶλος σῶν χαρίτων ὁμιλεί-
τω σοι· καὶ πηγὴ τὸ ὕδατός σου, σοὶ ἔστω πηγή. πηγὴν ὕδατος ἔχων καθαρὸν, τί περιζῇς ὅτι
λάκκου βορβόρου γέμοντα, χείρης ὄζοντα, καὶ χολάσεως ἀφάτου; παῖδα ἔχεις ἀπολογίαν;
τίνα συνηγόρον; Εἰ γὰρ μετὰ τὸν γάμον πορνείᾳ προσέχοντες κολάζονται καὶ δίκην
δίδασι, καθάπερ ἐκεῖνος ὁ τὴν ῥοπὴν διδυμος ἱμάτια, πολλῷ μᾶλλον μετὰ τὸν γάμον. διπλοῦν γὰρ ἐνταῦθα καὶ τριπλοῦν τὸ ἔγκλημα ἔσται, ὅτι τὴν δεσμὸν τὴν ἀπο-

λυόντες,

νίδιον βύτιλλες ἐπεισάγῃς αὐτῇ, ἵνα μυρίους ποιῇς πολέμους. Συνέμπεσεν ἔλαβες, καὶ χειρωτοὶ τῷ βίου, ⸂ἐ⸃ ἐλθὼν ἔσαν, καὶ ὁμότιμοι. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον τὴν σωφροσύνην αὐτῆς ὑποδιαβάλλωμεν, πᾶσαν ὑπεδείκνυτο βύνοιαν, καὶ μηδὲν αὐτῆς ἐλαττοῦν· ὁ γὰρ τῆς σωφρονεῖν ὄντως ἀπάσης πιμιώτερον, τὴν ⸂Θ⸃εσμοθέτου καὶ τὴν σεμνότητα καὶ τὸ σῶμα τὸ ἑαυτῆς, ὅπερ ὄντως ἐκείνης κλῆμα, ⸂ἀ⸃φαφθείρει τε καὶ μιαίνει; διὰ τὴν σωφροσύνης μειώσεως, τῷ κηδεστῇ δίδως λόγον· διὰ τὴν ⸂Θ⸃εσμοθέτου μειώσεως, τῷ Θεῷ τὰς βυθιώσας ὑφέξεις, τῷ ⸂Κ⸃ύριος εἰσαγαγόντι καὶ τὴν γυναῖκα ἐγχειρίσαντι. καὶ ὅτι τοῦτο ἔστιν ἀληθές, ἄκουσον ⸂Κ⸃ὶ φησιν ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς μοιχβυόντας· Ὁ γὰρ ἀθετῶν, οὐκ ἀνθρώπου ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν ⸂Κ⸃ύριον ⸂Θ⸃εὸν δόντα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ὑμᾶς. ὁρᾷς δὲ ὅσων ὁ λόγος ἀπέδειξεν ὅτι μοιχεία ὄντως, οὐ μόνον τὸ ὑπόδρυον γυναῖκα ⸂ἀ⸃φαφθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἰωνιακοῦ πόρνου, ἔχοντα γυναῖκα; ὥσπερ γὰρ μοιχεύεσθαι γυναῖκα λέγεται, κἂν εἰς οἰκέτιν, κἂν εἰς ὀρτυκοκόπον ἀμόρτη, ὕδρα ἔχουσιν· οὕτω καὶ ὕδρα μοιχεύει τὸν ἐπιποιμένα, κἂν εἰς θεραπαινίδα, κἂν εἰς ἰωνιακοῦ δημόσιον γυναῖκα ἀσελγαίνῃ, γυναῖκα ἔχων αὐτός.

ἰσ. σεσίνου δν Μὴ τοίνυν ἀμβλυνθῶμεν τῆς ἑαυτῶν ⸂Θ⸃εωρείας, μηδὲ τῷ δηκθόλῳ ⸂ἀ⸃ναστενάξωμεν ἡμῶν τὸ ψυχικὸν δηκ τῆς ἁμαρτίας ταύτης. καὶ γὰρ ἐντεῦθεν αἱ μυρίαι τῶν οἰκων δυάδες πατοῦνται, ⸂Κ⸃αὶ μυρίοι πόλεμοι· ἐντεῦθεν τὰ τῆς ἀγάπης ⸂ἀ⸃ναῤῥῆγνυται, καὶ τὰ τῆς βύνοιας ⸂ἀ⸃ναστύρεται. ὥσπερ γὰρ ἀμόχθονοι σώφρονα δύθεσποι ⸂ἀ⸃ποδιδῶσι γυναῖκες καὶ καθαφθεῖσαί ποτε· οὕτως ἀμόχθονοι δύθεσποι ἀσελγῆ καὶ ἀκόλαστον φιλοῦσι τὴν γυναῖκα τὴν ἑαυτῶν, κἂν ἀπρότων βύμορφοτέρα ᾖ. ἀπὸ γὰρ ⸂Θ⸃εσμοῦ τὰ ἀγάπη λύεται, ἀπὸ ⸂Ὅ⸃ ἀγάπης τὰ μυρία ἀγαθά. λίθινας τοίνυν νόμιζε τὰς λοιπὰς γυναῖκας, εἰδὼς ὅτι μὴ γάμου, κἂν ἀκηλάστοις ἴδῃς ὀφθαλμοῖς ἐπόρνην γυναῖκα, κἂν δημοσίαν, κἂν ὑπόδρυον, τοῖς τῶν μοιχῶν ἐγκλήμασιν ⸂ἀ⸃βύθιον γέμουσαν. ταῦτα σαυτῷ καθ' ἑκάστην ἐπᾴδε τὰ ῥήματα· κἂν ἰδῇς ὀπτυμίας ἄλλης γυναικὸς ἐλεγμένην σὸ σοί, εἶτα σὺ τοῦτο σοὶ τὴν γυναῖκα ἀνδῦ φαινομένην, εἴσελθε εἰς ⸂Κ⸃ύριον θάλαμον, καὶ τὸ βιβλίον ἀνάπτυξας τοῦτο, καὶ λαβὼν Παῦλον μεσίτην, καὶ ⸂Σ⸃υνεχῶς ἐπᾴδων ταῦτα τὰ ῥήματα, καθάρσεσον τὴν φλόγα. καὶ ὅτω ἡ γυνὴ πάλιν ἔσται σοὶ ποθητοτέρα, ⸂Θ⸃εσμοῦ ὀπτυμίας τὴν πρὸς αὐτὴν βύνοιαν ⸂ἀ⸃ποσυρήσεις· οὐχ ἡ γυνὴ ⸂Ὅ⸃ ἔσται ποθητοτέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ σὺ σεμνότερος πολλῷ καὶ ἐλευθεριώτερος δόξεις εἶ). οὐ γὰρ ὄντως, οὐκ ἔστιν ⸂Θ⸃εσμοῦ αἰχρότερα αἰσθέσπεσι μετὰ γάμου πορνεύοντες. οὐ γὰρ δὴ μόνον ⸂Κ⸃ηδεμόνα τῆς ⸂Θ⸃εσμοῦ φίλους τῆς ⸂Θ⸃εσμοῦ ἀπομωκᾶσθε, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ ἐρυθριᾶς ⸂Θ⸃εσμοῦ οἰκέτας. τοῦ οὐ τοῦτο μόνον ὄντως ὁ δεινόν, ἀλλ' ὅτι ⸂Ὅ⸃ τὴν οἰκίαν αὐτῆς δεσμωτηρίου πάντος ἀπλιστέραν ἔφανται, πρὸς τὴν ἐρωμένην βλέπων, τοῦ τὴν πόρνην διηνεκῶς φυλαζόμενος. βούλει μαθεῖν ἀκριβῶς ὅσον ὄντως ὁ δεινόν; σύνιστον οἷς ⸂Κ⸃ὺριος γυναῖκας ἑαυτῶν ἀποπθύοντες ζῶσι βίοι, πῶς ἀνδῦ τὰ ἄπατα. δηλητηρίων πραπίζα δοκεῖ γέμειν Φαρμάκων· ⸂Ὅ⸃ ὥσπερ ἔλεθρον, μυρίων γέμουσαν κακῶν, ὅτω φθύγγεσι τὴν οἰκίαν. οὐχ ὕπνος αὐδῆς ὄντως, οὐ νὺξ πρὸς σιωπῆς, ἀ ⸂Σ⸃ωσιούσα φίλων, οὐκ αὐταὶ αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες· ἀλλὰ καὶ πρὸ αὐτοῦ τοῦ φωτὸς σὺν ἡδονῇ νομίζουσι, οὐχ ὅταν ἴδωσι μοιχευομένην τὴν γυναῖκα μόνον, ἀλλὰ κἂν ἁπλῶς ⸂ἀ⸃ποπθύωσι. ταῦτα νόμιζε καὶ τὴν γυναῖκα πάσχειν, ὅταν ἀκούσῃ πρὸ ὀπτυοῦ, ἢ ⸂Ὅ⸃ ⸂ἀ⸃ποπθύσῃ, ὅτι πόρνῃ γυναικὶ σαυτὸν ἐξέδωκας. ταῦτα λογιζόμενος, μὴ ταῖς μοιχείας φεύγε μόνον, ἀλλὰ ⸂Ὅ⸃ ταῖς ⸂ἀ⸃ποψίας· καὶ ἀδίκως ⸂ἀ⸃ποπθύσῃ, θεραπεύσει καὶ πείσει. οὐ γὰρ ἐξ ἔρδρας ἢ ἀποιοίας, ἀλλ' ἀπὸ κηδεμονίας τῶν ποιῇς, καὶ τὸ σφόδρα διδοικέναι πρὸ τὸ κλήματος τὸ ἰδίου. κλῆμα γὰρ αὐτῆς ὄντως, ὥσπερ ἔφθην εἰπών, ὁ σῶμα ὁ σόν, ⸂Ὅ⸃ κλῆμα τῆς ὄντως ἀπρότων τιμιώτερον. μὴ τοίνυν αὐτὴν πρὸ τὰ μέγιστα ἀδικήσῃς, μηδὲ χαλεπὰς δῶς τὴν πληγήν. Εἰ γὰρ ἐκεῖνος καταφθαρτικὸς, ἀλλὰ

μοσύνι μοι, ἵνα μὴ ἀφωνίσῃς ὃ σπέρμα μου, καὶ ὃ ἄνομά μου μετ' ἐμέ. ὅπερ ἡ λοιπὴ πᾶσα ἔστι φύσις, καὶ θαυμάσῃς λέγω σοι, ἀλλὰ πρὸς ἑτέραν ζωὴν ὁδεύομεν βελτίω τῆς οὔσης, ὥστε μὴ σπεύδειν τὰ παρόντα. Εἰ γὰρ παῖδων ἐπιθυμεῖς, πολλῷ βελτίονες καὶ χρησιμώτερες δωρεὰν κτήσασθαί σοι, ὅσα πνευματικαί τινες ὠδῖνες εἰσήνεγκαν, καὶ βελτίων τόκος, καὶ γηροκόμοι χρησιμώτεροι. ὥστε μία τίς ἐστι γάμου πρόφασις, ὁ μὴ πορνεύειν, καὶ ὅπερ τοῦτο ὁ φάρμακον εἰσενήνοχεν τοῦτο. Εἰ δὲ μέλλοις καὶ μὴ γάμον κεκρῆσθαι πορνείας, ὥστε ἦλθες ἵνα γήμῃς, καὶ εἶχῃς καὶ μάτην· μᾶλλον δὲ οὐκ εἶχῃς καὶ μάτην μόνον, ἀλλὰ καὶ καὶ ἵνα βλάβῃς. οὐ γάρ ἐστιν ἴσον οὐκ ἔχοντα γυναῖκα πορνεύειν, ἢ μὴ γάμον πάλιν ὃ αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι. οὐδὲ γὰρ πορνεία ὃ τοσοῦτο λοιπόν ἐστιν, ἀλλὰ μοιχεία. Εἰ γὰρ καὶ δοξάζεται ὅτι ὁ εἰρηνεύων, ἀλλ' ἀληθῆς. οὐκ ἀγνοοῦμεν γὰρ ὅτι πολλοὶ μοιχεῖν νομίζουσι, ὅταν τις ὑπανδρον φθείρῃ γυναῖκα μόνον· ἐγὼ δὲ καὶ δημοσίᾳ πόρνῃ, καὶ θεραπαινίδι, καὶ ἄλλῃ τινὶ γυναικὶ ἄνδρα οὐκ ἐχούσῃ πρὸσχρῃ κακῶς καὶ ἀκολάστως, ἔχων γυναῖκα, μοιχείας ὃ τοσοῦτον εἶναί φημι. οὐ γὰρ διὰ μόνον ἀπὸ τοῦ ὑβριζομένου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ὑβρίζοντος ὃ τῆς μοιχείας ζωοποιεῖται ἔγκλημα. μὴ γάρ μοι τοὺς ἔξωθεν νόμους εἰπῇς νῦν, οἳ τοὺς μὲν γυναῖκας μοιχευομένας εἰς δικαστήριον ἕλκουσι καὶ βύθιον ἀπαιτοῦσι, ἀνδρὸς δὲ γυναῖκος ἐχούσης ἑταιρεύσεις πρόσφορον οὐκ ἀπαιτοῦσι βύθιον· ἀλλ' ἐγώ σοι τοῦ Θεοῦ νόμου διαγωνίσομαι, ὁμοίως ἐπὶ τῆς γυναικὸς καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀναιρουμένου, μοιχείαν εἶναι ὃ τοιοῦτον λέγοντα. Εἰπὲ γάρ, Καὶ ἐκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω, ἐπήγαγε· Τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὐνοιαν ἀποδιδότω. τί ποτε θέλων βουλόμενος τοῦτο εἶπεν; ἆρα ἵνα τοὺς πρόσθεν ἀγῶνας αὐτῇ τὴν χρημάτων ἀφαιρήσῃ; ἵνα τὴν πρόσθεν σώσαν; ἵνα ἱμάτια πρόσχῃ πολυτελῆ; ἵνα τραπέζαν δαψιλεστέραν; ἵνα ὀξόδους λαμπρούς; ἵνα οἰκέτην θεραπαίνιδα πολλήν; τί λέγεις; ποῖον βύσσου εἶδος ζητεῖς; καὶ γὰρ ζῶα πολλὰ βύσσου ἐστίν. οὐδὲν τοιοῦτο λέγω, φησὶν, ἀλλὰ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν σεμνότητα. ὃ σῶμα τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἐστὶ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τῆς γυναικός. τηρείτω τοίνυν αὐτῇ ὃ κτῆμα σῶον, καὶ μὴ μειούτω, μηδὲ προφθειρέτω. καὶ γὰρ τὴν οἰκέτην ἐκφυσᾷ βύσσου λέγω, ὃς ἂν τὰ διαφόρως δεξάμενος χρήματα, μηδὲν ἐξ αὐτῶν ἀφαιρῇ. ὅπερ τοίνυν τῆς γυναικός ἐστι κτῆμα ὃ τοῦ ἀνδρὸς σῶμα, βύσσου ἔφην εἶναι τὴν προκατηκόλουθον ὁ ἀνήρ. ὅπερ γὰρ τοῦτό φησιν εἰπών, τὴν εὔνοιαν ἀποδιδότω, ἐπήγαγε· Ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ· ὁμοίως καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή. ὅταν τοίνυν ἴδῃς πόρνην διελεύσουσαν, ὑπεβουλεύουσαν, ἐρῶσαν τοῦ σώματος, εἰπὲ πρὸς αὐτήν· οὐκ ἔστι ἐμοὶ ὃ σῶμα, τῆς γυναικός ἐστι τῆς ἐμῆς· οὐ τολμῶ καταχρήσασθαι, οὔτε ἑτέρᾳ τοῦτο ἐκδοῦναι γυναικί. τοῦτο καὶ γυνὴ ποιείτω. πολλὴ γὰρ ἐστὶ καὶ ἡ ἰσοτιμία. καίτοιγε τοῖς ἄλλοις πολλοῦ δίδωσιν ὁ Παῦλος, οὕτω λέγων· Πλεῖον ἢ ὑμῖς ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν· ἡ δὲ γυνὴ, ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα· καὶ κεφαλὴ γυναικός ὁ ἀνήρ, καὶ ὀφείλει ἡ γυνὴ ὑποτάσσεσθαι τῷ ἀνδρί. καὶ πάλιν ἐν τῇ παλαιᾷ, Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτὸς σου κυριεύσει. πῶς οὖν ἐνταῦθα ἴσην ἀμφοῖν δουλείαν καὶ διαστολὴν εἰσήνεγκε; ὃ γὰρ εἶπεῖν, ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ· ὁμοίως καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνὴ, ἰσότητά τινα πολλὴν ἔστιν εἰσάγοντος. ἐπειδὴ καθάπερ ἐκεῖνος διαστολὴν ἔστι τοῦ σώματος αὐτῆς, οὕτω καὶ αὕτη διαστολὴ τοῦ ἐκείνου σώματος. πῶς οὖν ἔτι ἔχει τοσαύτην ἰσοτιμίαν εἰσήνεγκε; ὅτι ἐνταῦθα ἀναγκαία ἡ ὑποχή. ἔνθα δὲ σωφροσύνης καιρὸς καὶ σεμνότητος, οὐδὲν ἔχει πλέον τῆς γυναικὸς ὁ ἀνήρ, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνη κολάζεται, οὐδὲ ἔστι γάμου προφάσεως καὶ μᾶλλον εἰκότως. ἐὰν γὰρ ὅπερ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς σέ, καὶ πατέρα καὶ μητέρα ἐγκατάλιπε καὶ τὰ οἰκεῖα ἅπαντα, ἵνα κεκτήσῃται, ἵνα θεραπαι-

νίδῃ

χει ἀφίλων ἀπεκάντας ⓐ πεφόβημαι πάντας καὶ δακρύσαντας ἀπέχεσθαι, καὶ τοὺς ζωλοῦ ἐπθυμήσαι. τοσοῦτον εὐχὴ χαρᾶς καὶ πανήγυρις, γέλωτος πάντος καὶ χορείας ὅσῃ χρησιμότερα. ἐν ταύτῃ τοὺς μέλλουσι ἡμέρᾳ ἡ τέρψις, οὐχὶ διήνεκές ὁ κέρδος. ἐπάνοσοι ἦλίκον ὅσῃ τοσαύτας ὅπῃ τῆς κεφαλῆς εὐλογίας λαβοῦσαν τῷ νύμφιῳ, εἰς τὴν οἰκίαν εἰσιέναι ὑ νυμφίου. πόσων σεφάνων ζῶντα συμπότερα; πόσῃ χρησιμότερα πλούτῳ; ὡς πάγκαλῶ γράμμα ἐχάτης ἀπλῆξίας καὶ ἀφροσύνης ὅστιν. εἰ γὰρ μηδὲ κόλασις, μηδὲ πημώεια ἦς ἔκατοι τοῖς τὰ τοιαῦτα ἀφημιοῦσι, ἐπάνοσοι ὅσης ὅσῃ πημώεια, αἰσχύνεσθαι τοσαύτας πλημμελείας λοιδορίας, δημοσίᾳ, πάντων ἀκουόντων, οὐκ ἀνθρώπων μεμυόντων ὑ διεφθαρμένων ⓦ νοῶ. ⓐ ὧν γὰρ πάντες λαμβάνοντες εὐλογοῦσι, μώεια (πνεύχοι) τὰ ἀγαθὰ· ἐκείνοι ὑ μὴ τῷ κάθῃ, μὴ τῷ ἀδηφαγίᾳ, πάντα βορβόρου σκάμματων καὶ τῆς τῶν χαμαιτύπων καταχύσεως κεφαλῆς, ἀμίλλαν ἴνα ζηλωτικὴν τοὺς ἀγελάστους ἔχοντες· ὑ καθάπερ ἐχθρῶν ὄντων τῶν σωμάτων, οὕτως ⓐ τοσοῦτοι ἀλλοῖς φιλοτιμοῦνται τοὺς ἀλλήλους, ἐν τῷ ῥᾳτὰ καὶ ἄῤῥητα λέγειν ἐπείδη καὶ τῶν γημάντων, μιμοῦσαι τοὺς ἀπίτιτα γαμέτους· ὑ ἡ τοὺς ἀλλήλους τούτων φιλονεικία μᾶλλον ἀκαρδολῆς ἀπάσης ⓦ νυμφίων μὴ τῆς νύμφης καταχύσασθαι τοῦ δαιμονίου.

Ἀρ' οὖν ἐτόλμα ζητήσωμεν ἀπόδειξιν, εἰπέ μοι, τῶν δαιμόνων κτισμάτων ταῖς ἀνθρώπων ψυχαῖς ταῦτα ὑ γίνεσθαι καὶ λέγεσθαι πρὸς αὐτῶν; πῶς οὖν ἀμφισβητήσει λοιπόν, ὅτι δαιμόνων κτισμάτων ταῖς ἀνθρώπων ψυχαῖς ὑ λέγεται ταῦτα πάντα ὑ γίνεται πρὸς ἀνθρώπων; οὐκ ἔστιν οὐδείς. καὶ γὰρ τοιαῦται τῶν δαιμόνων αἱ ἀπιδόσεις, λοιδορίαι, καὶ μέθαι, καὶ τοῦ ἀφροσύνη ψυχῆς. εἰ δέ τις οἰωνίζοιτο ὃ πάντας ἀπὸ τούτων εἰσάγεσθαι, καὶ συμφορᾶς λέγει εἶ) σύμβολα ταῦτα, μαθέτω ὑ τοῦτο, ὅτι οὐ ὃ πάντας πέφευθαι καὶ χάρας, ἀλλὰ ὃ μαλακοὺς καὶ πόρνας, τοῦτο ἀπάσης ἀνδίας καὶ μωρίων ὅσῃ σύμβολοι κακῶν. πολλάκις γὰρ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἐκ τῶν φίλων ⓦ νυμφίων αἰχμάλωτον λαβοῦσα ἀπῆλθεν ἡ πόρνη, καὶ ⓦ ἔρωτα ⓦ τοὺς τὸν νύμφιον ἔσβεσε, καὶ τὸν εὐνοῦχον ἐκ ἔσυρε, καὶ τὸν ἀγάπην, ὃν ἀξαφθῶναι, κατέλυσε, καὶ μοιχείας ἐγκαταλέλοιπε σπέρματα. ταῦτα δεδοικέναι τοὺς πατέρας ἐχρεών, εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, καὶ κωλύειν τῶν μίμων ὑ τῶν ὀρχουμένων ταῖς εἰς τοὺς γάμους πρόοισιν. γάμος γὰρ, οὐκ ἵνα ἀστεγάνωμεν, εἰσενίκηται, οὐδ' ἵνα πορνεύωμεν· ἀλλ' ἵνα σωφρονῶμεν. ἄκουσον γοῦν τοῦ Παύλου λέγοντος· Διὰ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη ⓦ ἴδιον ἀνδρα ἐχέτω. δύο γὰρ ταῦτά ὅστι, δι' ἅπερ εἰσενίκηται γάμος, ἵνα τε σωφρονῶμεν, καὶ ἵνα πατέρες γενώμεθα· τῶν ὑ δύο τούτων τοσημειούται ἡ τῆς σωφροσύνης ὅστι τοσόφασις. ὅπου γὰρ εἰσῆλθεν ὀπτυμία, εἰσῆλθε καὶ γάμος τὴν ἀκατείλητον ἐκκόπτων, καὶ πείθων μιᾷ χρῆσθαι γυναικί. ταῖς γὰρ παιδοποιίας οὐχ ὁ γάμος ποιεῖ πάντως, ἀλλ' ἐκεῖνο ὃ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ ὃ λέγει, Αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. καὶ μάρτυρόσθω ὅσοι γάμων μᾶλλον ἐχρήσαντο, πατέρες ὑ ὐκ ἐγένοντο. ὥστε τοσημειούμεθα αὐτῶν ἡ αἰτία, ἡ τῆς σωφροσύνης, καὶ μᾶλιστα νεῶν, ὅτι ἡ οἰκουμένη πᾶσα τῶν ἡμῶν ἐμπέπληκεν. τοῦτο μὲν γὰρ τὸν ἐρχεῖν πολιτῶν ὃ τῶν παίδων ἐῶ, ὃ δὲ μυημόσυνον καὶ λείψανα καταλιμπάνει ἕκαστος τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς. ἐπειδὴ γὰρ ἀναστάσεως ὄντος πάντα ἐλπίδες, ἀλλ' ὁ θάνατος ἐκ ἐᾷ τοὺς, καὶ μὴ τ' ἐντεῦθεν ζωὴν ἀπόλλυσθαι ἐνόμιζον ⓐ τελευτῶντες, ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸν ἐκ τῶν παίδων τοῦτον μυθόν, ὡς τ' ἀπελθόντων εἰκόνας ἐμψύχους μένειν, καὶ ὃ ἦλιος ἡμῶν ἀναστροφάς; καὶ τοῖς μέλλουσι τελευτᾶν καὶ τοῖς ὑπτιπλοίοις τοῖς ἐκείνων μεγίστην εἶ) τοῦτο κλησιν τὰ ἐκείνων ἔκγονα. ἵνα μάθῃς ὅτι ἀνθρώπου τοῦτο μάλιστα ποθεινὰ τὰ τέκνα ἐῶ, ἄκουσον τί πρὸς ⓦ Ἰωὼ ἀποδύρεται μὴ ταῖς πολλαῖς πληγαῖς ἡ γυνή. Ἰδού, φησὶν, ἀπώλεσέ ὃ μισθώσεώς σου ἀπὸ τῆς γῆς, ⓐ ἵνα σε καὶ ἀναστήσω. καὶ πάλιν ὁ Σαοὺλ πρὸς ⓦ Δαβίδ· Ο μισθὸν

Ιωσ. ιη. α Βασ. κδ. κε.

δρότερον, ἢ τὸν προσήκοντα καλέσαι εἰς τοὺς γάμους· αὐλοὶ γὰρ καὶ σύριγξ καὶ κύμβαλα καὶ ἁπλῶς σκιρτήματα, καὶ πάλιν πάντων ἀφημοσύνη πᾶσα ἐκποδὼν ἦν. ὁ δὲ ἐφ' ἡμῶν, καὶ ὕμνους εἰς τὴν Ἀφροδίτην ἄδουσι χορεύοντες, καὶ μοιχείας πολλὰς, καὶ γάμων διαφθοράς, καὶ ἔρωτας παρανόμους, καὶ πολλὰ ἕτερα ἀσυβείας καὶ ἀσελγείας γέμοντα ἄσματα κατ' ἐκείνου ἄδουσι τὴν ἡμέραν, καὶ μὴ μόνον καὶ τοσαύτην ἀφημοσύνην δι' αἰσχρῶν ῥημάτων δημοσίᾳ τὴν νύμφην πεμπούσης. πῶς οὖν αὐτὴν ἀπαιτῆς σωφρονεῖν, εἰπέ μοι, εἰς τοσαύτην ἀνάδειαν ἐκ προοίμων αὐτὴν παιδαγωγοῦντας τῆς ἡμέρας, καὶ προκαθαίροντας ἐπ' ὄψεσιν αὐτῆς καὶ γίνεσθαι καὶ λέγεσθαι ταῦτα, ἃ μηδὲ ἀσυνδήτοις ἀνδραπόδοις ἀκοῦσαι πρέπει; ποῖον τοίνυν ἐπόψεται ὁ πατὴρ μὴ τῆς μνηστῆς φυλάττειν τὴν πρέπουσαν, ὡς μήτε ἐπιπεῖν, μήτε ἕτερα ἀκοῦσαι λέγοντος τι τοιούτων ῥημάτων, καὶ θαλάμους, καὶ γυναικωνίτιδας, καὶ φύλακας, καὶ θύρας, καὶ μοχλοὺς, καὶ ταῦτα ἑκατέρα παρόδους, καὶ δι' ἀνδρὸς μηδὲ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ πολλὰ ἕτερα πλείονα τούτων παραγματευόμενος, καὶ σὺ πάντα ἐκεῖνα ἐν μιᾷ ἑλκύσῃ ἕξεως ἡμέρᾳ, δυσὶ χρωτοῖν αὐτὴν παρασκευάζων ἡδέσθαι ἀφ' ἧς ἀπίμεν πομπῆς ἐκείνης, καὶ διεφθαρμένα ῥήματα εἰς τὴν ψυχὴν εἰσάγων τῆς νύμφης; οὐκ ἐντεῦθεν ταῦτα κακά; οὐκ ἐντεῦθεν μοιχεία καὶ ζηλοτυπία; οὐκ ἐντεῦθεν ἀπαιδία καὶ χηρεία καὶ ὀρφανία ἀφεῖσι; ὅταν γὰρ τὸν δαίμονα καλῆς ἀφ' ὧν ἀκούσεται, ὅταν τὴν ἐπιθυμίαν πλησίς ἀφ' ὧν αἰσχρῶν ῥημάτων, ὅταν μίμοις καὶ μαλακοῖς εἰς τὴν οἰκίαν εἰσάγῃς καὶ τὸ θέατρον ἅπαν, ὅταν πορνῶν ἐμπλήσῃς τὴν οἰκίαν, καὶ τῶν δαιμόνων ὀλόκληρον παρασκευάσῃς ἐκεῖ κωμᾶσαι καὶ χορεῦσαι, τί προσδοκᾷς λοιπὸν ὑγιές, εἰπέ μοι; ἵνα ὑπὲρ ἔτεκεν ἡ ἱερεία εἰσάγῃς, μᾶλλον τῇ ὑγιεινοτάτῃ τοιαῦτα τιλφί; βούλει φιλοτιμίαν ὀπτιδίζασθαι κέρδος ἔχουσαν; κάλεσον χορεύειν πεπύκτας. ἀλλ' αἰσχύνη πόντος, καὶ ἐρυθριᾷς; τί τοίνυν τῆς ἀλογίας χέσει, ὅταν μὴ δέξωνται ἔλκων εἰς τὴν οἰκίαν, μηδὲ ἰουλίζης αἰσχρὰ πιεῖν, καὶ ὁ Χριστὸς μέλλων εἰσάγειν, ἐρυθριᾷς; ὥσπερ γὰρ πεπύκτων εἰσιόντων ὁ Χριστὸς ἀναχωρεῖται, οὕτω μαλακῶν καὶ μίμων ἐκεῖ χορευόντων ὁ δεξιὸς τοῦ μέσου κωμάζει. καὶ ἀπὸ μὴ τῆς δαπάνης ἐκείνης κέρδος σῶσαι, ἀλλὰ καὶ πολλὴ ζημία· ἀπὸ γὰρ τούτων τῶν ἀναλωμάτων πολλὰ ἂν λήψῃ μισθὸν παρὰ θεοῦ. ἀλλ' οὐδεὶς ἀπὸ τῆς πόλεως τοῦτο εἰργάσατο. ἀλλὰ σὺ κατάρξαι, καὶ σύνδρασον καὶ ἀρχὰς ζημίας τῆς καλῆς ταύτης ζωοποιίας, ἵνα καὶ μετὰ ταῦτα εἰς σὲ ἀναφέρωσι. καὶ ζηλώσῃ τις, καὶ μιμήσηται τοῦτο τὸ ἔθος, καὶ τὸν ὀξεπάζοντας ἔξοισι λέγει ἔξοισι καὶ ὀξὺ ἐξοίσων, ὅπου ὁ νόμος κελεύει τοῦτο ποιεῖν. εἰ γὰρ ὅπου τῶν ἔξωθεν ἀγώνων καὶ τῶν συμποσίων καὶ πρὸς τὸ φιλοπρώτερον ταῦτα λειτουργίας ἐξάγοντες, πολλοὶ ἄδονται· πολλῷ μᾶλλον ὅπου τῆς λειτουργίας τῆς πνευματικῆς ἅπαντες ἐπαιρέσονται καὶ χαρᾷ ὁμολογήσουσι τῷ προφήτῃ τὸ θαυμαστὸν τοῦτον ἄρχειν εἰσαγαγόντι, καὶ ἔσται τὸ αὐτὸ καὶ φιλοπρωτία καὶ κέρδος. καὶ γὰρ ὑφ' ἑτέρων τοῦτο κατορθούμενοι, σοὶ τῷ προφήτῃ φυτευσαμένῳ τῶν καρπῶν ἐκείνων οἷσι τὴν ἀμοιβὴν· τοῦτο σε καὶ κατέρξει ποιῆσαι τάχους, τοῦτο καὶ τὴν πικτεμένην προσήκουσαν, καὶ τὸν νυμφίον τῇ νύμφῃ συγκαταγηράσαι παρασκευάσει. ὥσπερ γὰρ τοῖς ἀμπελουργοῖσιν ἀπειλῇ συνεχῶς ὁ Θεὸς, λέγων, ὅτι Ἔσονται οἱ υἱοὶ ὑμῶν ὀρφανοὶ, καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν χῆραι· οὕτω καὶ τοῖς σὺν ἅπασιν αὖπαι πεπιθομένοις καὶ γήρως λιπαροῦ, καὶ πάντα μὴ τούτου δώσειν ἀπολαύειν τὰ ἀγαθά. καὶ Παῦλος δὲ ὅστις ἀνῆδεν ἀμπελουργοῦντος, ὅτι πολλοὶ ἀθυρεῖς καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. ὅπου γὰρ πάντες τεθορυβημένοι τοιοῦτον ἀφιᾶσι συμπόσιον, ἀλλὰ, κἂν ὀλίγοι τινὲς τῶν ἀδοκήτων, ταχέως ἐπάγουσιν αὐτὴν τὴν διόρθωσιν, ἀπὸ τῆς κόρης μάθωμεν τῆς ἐν Ἰόππῃ. καὶ γὰρ ταύτην πολὺ νεκρὰν κειμένην

Εξοδ. κε. κδ.

α. Κορ. α. ιβ

Παρ. ιθ. λα.

θότες τοῦτο δεξόμεθα ῥυπαροὺς λογισμούς, μηδέποτε ἀφ' τῆς γλώττης αὐτοὺς ἐκφέρωμεν, ἀλλ' ἀποπτύσωμεν αὐτοὺς ἀφ' τῆς σιγῆς. τὴν γὰρ τῆς θηρίας δ' ἑρπετὰ εἰς λάκκον ἐμπίπτοντα, ἀν' ὧν ὕδωρ τινὰ διέξοδον αὔωσεν, αἰσθάνεται ἀγειώτερα γιγ· ἀν' ὧν ὑδρία κάτω διϊωκέως συγκεκλεισμένα, πάντοθεν ἀπόλλυται ῥαδίως τὰ ἀφανίζεται· οὕτω δὴ τὰ ποιητὰ ἐνθυμήματα· ἂν μόνον εὕρῃ τινὰ ἀφ' τὸ στόματος ἡμῶν τὴν ῥῆξιν ἔξοδον, διὰ πάντων ἔνδον φλέγα· ἀν' ὧν ἀποκλείσῃς αὐτὰ ἀφ' τῆς σιγῆς, ἀφανίσεται γιγ. τὴν καθάπερ λιμῶν τινὰ κάλαθον, τὴν σιωπὴν, ταχέως σὺν ποθήσει τὴν ἀφανείαν. ὥστε κἂν ἐπιθυμήσῃς τινὰ αἰσχρὰν ἐπιθυμίαν, μὴ φθέγξῃ ὄῆμα αἰσχρὸν, κατίσθεσας τὴν ἐπιθυμίαν. σὺν ἔχεις δέμνιόν σου καθαρὸν; καὶν τοῦτο ἔχε καθαρὸν, τὴν μὴ κενώσῃς ἔξω Ⓦ βόρβορον, ἵνα μὴ τὴν ἔσω, τὴν σαυτὸν καταβλάψῃς. οὐ γὰρ τοῖς λέγουσι μόνοις, ἀλλὰ τὴν τοῖς ἀκούουσιν αἰσχρὰ φθέγγεσθαι ἑτέρους πολλὴ προσγίνεται κηλίς. ἀφ' τούτου παραινῶ τὴν συμβουλεύω, μὴ μόνον τῶν λέγοντα τοιαῦτα, ἀλλὰ τὴν λεγόντων ἑτέρων τῶν ἀκούειν ἀπέχεσθαι, ὡς ταῖς θείαις προσκλωσθαι νόμῳ διϊωκέως. Ⓦ γὰρ τοιοῦτον τὴν ὁ προφήτης μακαρίζει, λέγων· Μακάριος Ψάλ. α. α. 6.
ἀνήρ, ὃς σὺκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, τὴν ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν σὺκ ἔστη, τὴν ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν σὺκ ἐκάθισεν· ἀλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου ὁ θέλημα αὐτοῦ, τὴν ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας τὴν νυκτός. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἔξωθεν συλλόγοις, εἰ καί τι λεχθὲν παρὰ χρηστὸν, ἀλλ' ἐν πολλοῖς τοῖς φαύλοις μόλις ἓν ὑγιὲς Ⓐ πολλοὶ φθέγγονται· ὅπου γ' τῶν θείων γραφῶν τοιαῦτα ἄπαντα. πανταχοῦ μὲν σὺδὲν πάντα ἀκούσῃ λόγου, πάντα γ' σωτηρίας τὴν πολλῆς γέμοντα φιλοσοφίας· οἷα δὴ τὴν σήμερον ἡμῖν διαγνωσθέντα. ἵνα γ' ταῦτά ἐστι; Περὶ γ' ὧν ἐγκαλεῖτέ μοι, φησι, καλὸν μὲν θεάσασθαι γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι· διὰ γ' α. Κορ. ζ. α.
τοῦτο πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη Ⓦ ἴδιον ἀνδρα. τοῦτο γάμου ὁ Παῦλος νομοθετῶ, τὴν σὺκ αἰσχύνεται σὺδὲ ἐρυθριᾷ, ὡς μάλα εἰκότως. εἰ γὰρ ὁ διαπάντης αὐτὸν γάμου ἐπῄνεσε, τὴν σὺκ ἐπῃσχύνθη, ἀλλὰ τὴν τῇ προοίμια τὴν δῶρον τὸ τοιοῦτον σκόμμα ἐκόσμησε (ὡς γὰρ τὴν δῶρα τῶν γάμων μείζονα ἀπάντων εἰσήνεγκε, τὴν τὸ ὕδατος φύσιν εἰς Ιωαν. β.
οἶνον μεταβαλών) πῶς ὁ δοῦλος πορφύραν μὲν τοῦτον γάμου νομοθετῶ; οὐ γὰρ ποτὲ ὁ γάμος τοῦτο σκῶμμα, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἡ μοιχεία, ποτὲ δὲ ἡ πορνεία· γάμος γ' πορνείας διαιρετικὸν φάρμακον. μὴ τοίνυν αὐτὸν ἀτιμάζωμεν ταῖς ἀβολικῶς κοπταῖς· ἀλλ', ὅπερ ἐποίησαν Ⓐ ὁ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, τὴν Ⓐ νῦν γυναῖκας λαμβάνοντες ποιήσωσιν, Ⓦ Χριστὸν ἐχέτωσαν μέσον. τὴν πῶς δυνατὸν τοῦτο γένοιτο, φησί; διὰ αὐτῶν τῶν ἱερέων. Ὁ δεξάμενος Ματθ. ι. μ.
γὰρ, φησιν, ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται. διὰ τοίνυν τὸ ἀβόλου ἀπάτης, αἱ τὰ πορνικὰ ἄσματα, τὴν τὰ κεκλασμένα μέλη, τὴν τὰς ἀπάκτους χορείας, τὴν τὰ αἰσχρὰ ῥήματα, ὁ τὸν ἀβολικὸν πορπτὸν, τὴν Ⓦ θόρυβον, ὁ Ⓦ κιχλισμὸν γέλωτα καὶ τὸν λοιπὸν ὀξελάσεως ἀφημισμὸν, εἰσαγαγὼν ὁ τοῦ ἁγίου Χριστοῦ δούλους, καὶ ὁ Χριστὸς δι' αὐτῶν πάντας ἐκ τῆς μοχθηρᾶς τὴν τῶν ἀδελφῶν. Ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ, φησὶ, τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, οὗτός Ματθ. κ. ν.
μου ἀδελφὸς τὴν ἀδελφὴ τὴν μήτηρ ἐστί. τὴν οἶδα ὅπου βαρεῖς ποσὶ εἶναι δοκῶ τὴν φορτικὸς, ταῦτα σοφίσματα τὴν παλαιοῦ ἔθους ἐκκόπτων· πλὴν ἀλλ' ὅμως μοι τοῦτο μέλει. οὐ γὰρ τῆς χάριτος τῆς ἐμῆς ὑμῶν, ἀλλὰ τῆς ὠφελείας δέομαι τῆς ὑμετέρας· τὴν τῶν κρότων καὶ τῶν ἐπαίνων, ἀλλὰ τοῦ κέρδους τὴν τῆς φιλοσοφίας. μή μοι λεγέτω τις, ὅτι ἔθος ἐστὶν, ὅπου ἁμαρτία τολμᾶται. ἔθους μὴ μνησθῆς· ἀλλ', εἰ μὲν ποτὲ τὰ γινόμενα, καὶν παλαιὸν ἔθος ἦ, καταλυσον· ἀν' ὧν μὴ ποτὲ τὰ, καὶν ζημίαν μὴ ᾖ. Εἰσάγαγε δὲ καὶ καταφύτευσον. ὅτι γ' τὸ παλαιὸν ἔθος ἐῶ τοιαῦτα ἀφανίσαι, ἀλλὰ καὶ τομία τις ὅτι τὰ γινόμενα, διαμνησθῆτι πῶς ἔγημεν ὁ Ισαὰκ τὴν Ρεβέκκαν, πῶς ὁ Ιακὼβ τὴν Ραχήλ. τὴν γὰρ τῶν γάμων αὐτῶν μέμνηται ἡ γραφὴ, τὴν πῶς εἰς τὰ οἰκίας τῶν νυμφίων ἤχθησαν αὗται αἱ νύμφαι λέγει, τὴν σὺδένος τοιοῦτο μέμνηται· ἀλλὰ συμπόσιον μὲν τὴν δῆπον ἐποιήσαντο τοὺς συνήθους φαγδρόπεσιν,

α Κορ. ζ. Λεγ. μθ. ΕΙΣ ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ·ΡΗΤΟΝ, ΔΙΑ ΔΕ τὰ πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω.

Ψωμ. ριη. ϛ. Ψωμ. ιε ζ. Παροιμ. κε. κη. Ψωμ. μδ. α.

Πρὸς τὰ τοῦ μάγιστρου πηγὰς τὴμερον ὑμᾶς χιεραγωγῆσαι βούλομαι, μέλιτος οὐδὲν ποτὲ κόρον ἔχοντας τοιαύτην γὰρ τοῦ Παύλου ῥημάτων ἡ φύσις, καὶ πόντις ἐστὶν, ὅσοι πληροῦσι τὰ ἑαυτῶν καρδίας ἐκ τῶν παρόντων τούτων, ἀφ' ὧν τὸ πνεύματος τοῦ ἁγίου φθέγγονται· μᾶλλον δὲ καὶ μέλιτος ἀρετὴν ὑπερκύπτει πᾶσαν ἡ τῶν θείων ἡδονὴ λογίων. καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ μακάριος ἔλεγεν· Ὡς γλυκέα τοῖς λάρυγξί μου τὰ λόγιά σου; ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου. οὐ μέλιτος δὲ ἐστιν ἡδίων μόνον, ἀλλὰ καὶ χρυσίου καὶ λίθου πολυτελοῦς τιμιωτέρα ἐστὶν ἀρχαίου πολυτελοῦς καθαρωτέρα ἡ ἡδονὴ τῶν θείων λογίων. Τὰ λόγια γὰρ Κυρίου, φησὶ, λόγια ἁγνὰ, ἀργύριον πεπυρωμένον, δοκίμιον τῇ γῇ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως. ἀλλὰ τοῦτο καὶ τις σοφὸς ἔλεγεν· Ἐαθίειν μέλι πολὺ οὐ καλὸν, τιμᾶν δὲ λόγους ἐνδόξους. ἀλλ' ἐκείνου μὲν γὰρ καὶ ἴσως οὐκ οὔσα πίκλεται πολλάκις, ἀπὸ δὲ τούτων καὶ τῶν ὄντων ἀρρωστίαν ἀποθέσθαι δυνάμεθα· καὶ ὃ μὲν μέλι κατὰ πέψιν ἀφανίζεται, καὶ δὲ λόγια καὶ θεῖα, ὅταν πεφθῇ, τότε καὶ ἡδίω γίνεται καὶ χρησιμώτερα, αὐξεῖ τε τοὺς ἔχοντας, καὶ ἑτέρους πολλοῖς. Ἐπὶ τραπέζης μὲν τις ἀηθοῦς μὴ δαψιλείας ἀπολαύων, εἶτα ἐκεῖθεν ἐρυθριάσας, ἀηδὴς τῷ κοινωνοῦντι γίνεται· ἀπὸ διδασκαλίας δὲ ἧς ἐρυθριάσας πνεύματικῆς, πολλῆς τῆς ὠφελείας μεταδίδωσι τῷ πλησίον. ὁ γοῦν Δαβὶδ τοιαύτης ζωοχαρᾶς ἀπολαύων ἑστιάσεως, ἔλεγεν, Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν. ἔστι γὰρ καὶ ποτὲ λόγον ἐρεύξασθαι. καὶ καθάπερ ὅτι τῆς ἀηθοῦς τραπέζης καὶ τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων ἡ τῆς ἐρυγῆς πιότης ἐκδίδοται, οὕτω δὴ καὶ ὅτι τῆς τῶν ῥημάτων δυνάμεως, οἷα περ δὴ σιτευόμενα, τοιαῦτα καὶ ἐρεύγονται πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων. ὅτι, ἐὰν εἰς θέαν ἔλθῃς ἀκοῆς καὶ παρακλήσεως καὶ ἀσμάτων ἀκούσῃς, τοιαῦτα καὶ ἐρεύξῃ πρὸς εἰς πλησίον ῥήματα· δι' ὧν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐλθὼν, μετὰ χαρᾶς ἀκουσμάτων πνευματικῶν, τοιαύτας ἕξεις καὶ τὰς ἐρυγάς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἔλεγεν, Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθὸν, τῆς τραπέζης, ἧς ἀεὶ μετεῖχε, τὴν βρῶσιν ἡμῖν ἐνδεικνύμενος. τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος παιδεύων, φησὶν λέγων· Πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθός. καὶ τίς ἐστιν ὁ σαπρός, φησιν; ἐὰν μάθῃς τὸν ἀγαθὸν, τότε εἴσῃ καὶ τὸν σαπρόν. σαπρὸς γὰρ τῶν δυσπειθῶν ἐκείνων τοῦτον πέφυκε. τίς οὖν ἐστιν ὁ ἀγαθὸς, σαφῶς δεῖσον παρ' ἐμοῦ μαθεῖν. αὐτὸς γὰρ ἡμῖν αὐτὸν τῶν φύσιν ἡρμήνευσεν. Εἰπὼν γὰρ, Εἴ τις ἀγαθὸς, ἐπήγαγε, σαπρὸς οἰκοδομεῖ τῆς ἐκκλησίας, δείκνυς ὅτι σαπρός ἐστιν ἀγαθὸς ὁ τὸν πλησίον οἰκοδομῶν. ὥσπερ οὖν ὁ οἰκοδομῶν, ἀγαθός, οὕτως ὁ καθαιρῶν, σαπρὸς καὶ φαῦλος. καὶ σὺ τοίνυν, ἀγαπητὲ, εἰ μὲν ἔχεις τι τοιοῦτον εἰπεῖν, ὃ δυνάταν βελτίω ποιῆσαι τὰ ἀκούοντα, μὴ κωλύσῃς λόγον εὐχαρῶ σωτηρίας· εἰ δὲ μηδὲν τοιοῦτον ἔχεις, ἀλλὰ πονηρὸν καὶ διεφθαρμένα ῥήματα, σίγησον, μὴ κατηχήσῃς τὸν πλησίον. σαπρὸς γὰρ ὁ λόγος σαπροὺς ποιεῖ, οὐκ οἰκοδομῶν τὰ ἀκούοντα, ἀλλὰ καὶ καταῤῥέφων. μὴ τι γὰρ ἀρετῆς ἐπιμέλεται, σαπροὺς ἀπεργαζόμενος πολλάκις· μὴ τι ἡμέρας ἢ ῥᾳθυμότερος γίνεται. εὖ οἶσθα μέλλεις φθέγγεσθαι ῥῆμα καὶ γέλωτος γέμον, σίγησον. Ἐπὶ γὰρ τοῦτο ὁ λόγος σαπροὺς ποιεῖ, τόν τε λέγοντα, τόν τε ἀκούοντα ἀσελγεστέρους ποιῶν, καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἀναπτῶν. ὥσπερ οὖν τὸ πνεῦμα καὶ ξύλα ἔφθη γίνεται καὶ ὕλη, οὕτω τοῖς πονηροῖς βουλόμασι καὶ ῥήματα. Διὰ τοῦτο οὐ χρὴ πάντα, ἅπερ ἂν ἔχωμεν ἐν διανοίᾳ, φθέγγεσθαι πάντως· ἀλλὰ κατουδάζειν μὲν καὶ τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐξορίζειν τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας καὶ πᾶσαν αἰσχρὰν ἔννοιαν· εἰ δέποτε λαθόντες

ὑπὲρ ὅλης, ἐκ πίθων μηδέποτε τοῖς τῆς ἱερωσύνης ἀφορμὴν ἀδύτοις. Εἰ γὰρ δὴ μέλλοιεν ἕκαστοι ὅτι φέρουσι τὰ κακῶς γινόμενα διορθοῦν εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης εἰσάγειν αὐτὸν ἀξίωμα, ὅτε φέρουσι ὅπλα διορθώσεως ποτὲ, ὅτε ἄρχοντα, ὅτε ἀρχόμενον διαγνώσεσθαι, δύναμιν ἐχόντων πάντων ἀλλήλοις. ἢ μᾶλλον εἰ τις νομίσειε τὴν ἱερέων κατηγορίαν τοῦτο λέγειν (διὰ γὰρ τὸ τοῦ Θεοῦ ἀγάπη, πολλοὶ, ὡς ἡ ὑμῖν ἴσμεν, τὸ ὄνειδος εἰς ἅπαντα ὅπερ εἰσήκασι, καὶ σφόδρα σφόδρα ἐστὶ πρὸς ἐμὲ λαλῶ) ἀκουέτω μάθητε, ὅλη ἐστὶ καὶ μοναχοὺς ἔχειν πατέρας καὶ φορτικοὺς διδασκάλους, σφόδρα οὕτως ἀκίνδυνον ὑμῖν λῶ, σφόδρα ἀσφαλὲς βλασφημεῖν αὐτὸν καὶ λοιδορεῖσθαι. Εἰ γὰρ ὅτι τῶν σωματικῶν γονέων σοφός τις φησι, Καὶ ἀπολίπῃ ζωὴν, συγγνώμην ἔχει· τί γὰρ αὐτοῖς ἀποδώσεις, καθὼς αὐτοί σοι; Σειρ. γ. ιβ.
πολλῷ μᾶλλον ὅτι τὴν πνευματικὴν τῶν ψυχῶν ἐπιμέλειαν πεπίστευται, καὶ τὸν νόμον, καὶ τὰ ἑκάστου βίου ἑαυτὸν ἕκαστον διεργάζεται, καὶ πολυπραγμοσύνης, ἵνα μὴ ἀκούσωμεν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν· Ματθ. ζ. γ.
Ποκριτά, τί βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς δοκεῖ; καὶ ὑποκριτὰ ἔρχει τὸ δημοσίᾳ μὲν, καὶ πάντων ὁρώντων τὰς χεῖρας φιλεῖν τὰ ἱερέων, καὶ γονάτων ἅπτεσθαι, καὶ παρακαλεῖν ὑπὲρ αὐτῶν εὔχεσθαι, καὶ διωλυθίους βαπτίσματος ἐπὶ τὰ ἐκείνων τιθέναι χέρας, οἴκοι δὲ καὶ ἐν ἀπορρήτοις τοὺς ποσάκις ἀγαθῶν αἰτίους ἡμῖν καὶ σφόδρα μικροῖς πλοίοις ἐνειδίσαι, καὶ ἑτέρων ἐνειδίζοντων αἰσχύνεσθαι. Εἰ μὲν γὰρ ἀληθῶς κακὸς ὁ πατὴρ, πῶς αὐτὸν ἀξιόπιστον εἶναι νομίζεις σφόδρα τῆς τῶν φευκτῶν ἐκείνων μυσταγωγίας; Εἰ δὲ ἀξιόπιστος ἐκείνων εἶναι δοκεῖ σφόδρα, τίνος ἕνεκεν αἰσχύνῃ κακῶς ἑτέρων λεγόντων αὐτὸν, καὶ οὐκ ἐπιστομίζεις, οὐδὲ ἀγανακτεῖς, οὐδὲ δυσχεραίνεις, ἵνα μὴ καὶ τοῦ Θεοῦ πολλοὺς μισοῦντας ἀπολάβῃς, καὶ πρὸς αὐτῶν ἐκείνων τῶν κατηγορούντων ἔπαινον; καὶ γὰρ μυριάκις ὧδε ἔχουσιν αἱ, πάντως ἐπαινέσονταί σε καὶ ἀποδέξονται τῆς πρὸς τὸν πατέρα κηδεμονίας· ὥσπερ δὴ μὴ τοῦτο πεισθῶμεν, ἅπαντες ἡμῶν καταγινώσκονται, καὶ αὐτοὶ κακῶς λέγοντες. καὶ τοῦτο μόνον ὄχλος ὁ δεινὸν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκεῖ τὴν ἐσχάτην δώσομεν δίκην. Οὐδὲν γὰρ ὅπου τοιαύτη ἐκκλησίας λυμαίνεται, ὡς τοῦτο τὸ νόσημα. καὶ καθάπερ σῶμα μὴ μιᾷ ἀκριβείας σὺν διεδρύσῃ τῇ τῶν νεύρων περιβολῇ, πολλὰς πάντοθεν τοῖς ἀρρωστίας, καὶ ἀβίωτον ποιεῖ βίον· οὕτω δὲ ἐκκλησία, μὴ σφοδρᾷ καὶ ἀρραγεῖ τῇ τῆς ἀγάπης ἁπάσῃ συνδεθεῖσα, μυρίους πάλιν πολέμους, καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ αὔξει, καὶ πολλῶν πειρασμῶν ἡμᾶς ὑποδύσεως. ἵν' οὖν μὴ ταῦτα συμβαίνῃ, μηδὲ τοῦ Θεοῦ παροξύνωμεν, καὶ τὰ ἡμέτερα ἐπανορθώσωμεθα κακὰ, καὶ τὴν κόλασιν ἀπαραίτητον μὴ ἀσκῶμεν, καὶ πολλῆς ἀνδρίας πληρώσωμεν τὴν ζωὴν τὴν ἡμετέραν, μὴ διεργαζώμεθα βίον ἀλλότριον, ἀλλὰ τὴν ἑτέρων ζωὴν τῶν τὰ ἀπόῤῥητα μὴ ἀκριβείας εἰδότι κρίνειν ὅπως ἐξετάζητε, αὐτοὶ τὰ ἑαυτῶν ἀνύδρτήματα κρίνωμεν. οὕτω γὰρ καὶ τοῦ τῆς γεέννης δυνησόμεθα φεύγειν πῦρ. ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ ἀλλότρια πολυπραγμονοῦντες κακὰ, τῶν οἰκείων οὐδὲν ποιοῦνται λόγον· οὕτως ὁ δεδοικὼς εἰς ἑτέρων διαβολὰς βίον, πολλὴν ἑαυτοῖς τὴν πεπλημμεληκότων ποιήσονται τὴν φερεπόλιν· ὁ γὰρ ἑαυτὸν μὴ ἀναλογιζόμενος κακὰ, καὶ τόπους καθ' ἑκάστην κρίνοντες τὴν ἡμέραν, καὶ δικάσαι ἑαυτὸν διαιτώμενοι τὴν ἡμέραν, ἔξοισι τότε πικρὰν δικαστήν. καὶ τοῦτο ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγεν· Εἰ γὰρ ἑαυτὸν διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα ὑπὸ Κυρίου. ἵν' οὖν μὴ φύγωμεν τὴν ψῆφον ἐκείνην, πάντα τὰ ἄλλα ἀφέντες, διεργαζώμεθα τὴν ἑαυτῶν ζωὴν, καὶ κολάζωμεν λογισμοὺς ἀνδρτήματα μιαπείσματα, καὶ κατανύττωμεθα σὺν εἰδότι, καὶ λόγον ἑαυτοῖς ἀπαιτῶμεν τῶν πεπραγμένων ἡμῖν. ὅπου γὰρ δυνησόμεθα κῆφοι τῶν ἁμαρτημάτων πεισθέντες ὁ φορτίον, συγγνώμης ἀπολαῦσαι πολλῆς; καὶ πρὸς ὄντα βίον μὴ ἡδονῆς διάγειν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

τοσαύτην ὀπτασίαν κόλασιν, ὅσην ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ἀπαιτεῖ, ἀλλ' ἡ διπλασίονα πολλῷ δὲ τεσσαρασίονα. οὐ γὰρ ἀφ' ὧν αὐτὸς ἥμαρτεν, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἕτεροι ἡμάρτοσαν τὰ αὐτὰ χαλεπῶς ἐκόλασεν, ὑφίστησιν αὐτῷ τὴν τιμωρίαν ὁ Θεός. ἡ ὅτι τοῦτο ἐστὶν ἀληθές, ἀπὸ τῆς γεέννης καὶ ἐκβολῆς, μείζονος, ὅπερ ἐπαπειλοῦμεν ὑμῖν, αὐξει ποιήσω κατα-
Ανκ. ιη. φανές. ὁ Φαρισαῖος, κἂν εἴτις αὐτὸς τοῦτο ἁμαρτών, ἀλλὰ καὶ ὁ δικαιοσύνην ζήσας, καὶ 9
πολλὰ ἔχων κατορθώματα εἶπεν, ὅτι τῷ τελώνῃ, τῷ ἁρπαγὰ δὲ καὶ πλεονεκτίᾳ καὶ ῥᾳδιουργίαις τισὶ κατεδίκασεν, τοσαύτην ἔδωκε δίκην, ὡς ἐκείνοις μείζοσι περεῖσθαι κολάσεσι. εἰ δέ τις ὁ μηδὲν τοιοῦτον ἁμαρτὼν αὐτὸς, ἁμαρτήσαντα δ' ἕτερον καὶ ἀδελφὸν πάσαις ὀνειδίσας παρανομίαις ὄντα, ῥήματι ψιλῷ καταδικάσας, τοσαύτην * ἐπιτάσασε κόλασιν, ἢ πολλὰ μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἁμαρτήσοντες, ἑτέρων δὲ βίους καταδικάζοντες, οὐδὲ ἐμφανῆς ὀργὰς τινὰ οὐδὲ δίκας, σύνεσιν ὅσην ἐπισησόμεθα κόλασιν, ὡς ἐκπεσούμεθα πάσης συγ- * ἐπίτασιν, ἢ τοσαύτην.
Ματθ. ζ. β. γνώμης. Ἐν ᾧ γὰρ κρίματι, φησι, κρίνετε, δὲ ὑμᾶς κριθήσεσθε. Διὰ δὴ ταῦτα δύσκολον ἡ ῥᾳθυμον ἡ δόμεν ταύτης ἀπεκδῦσαι τῆς πονηρᾶς συνηθείας. τοὺς μὲν γὰρ ἱερέας κακῶς ἀκούοντας οὐδεὶς ῥᾳδιολήψεται, οὐ μόνον δὲ ψευδῆ τὰ λεγόμενα ᾖ, ἀλλὰ κἂν ἀληθῆ. ἐπεὶ ἡ ὁ Φαρισαῖος Ⓦ τελώνην οὐδεὶς κατέβλεψεν, ἀλλὰ δὲ ὠφέλησε, καίτοι γε ἀληθῆ εἶπε λέγων· ἅρπαγες ἦσαν τοὺς ἑκάστοις ἐπιβαλλόμενοι κακοῖς· ἐπεὶ ἡ ὁ Φαρισαῖος καθ' ἑαυτοῦ ὃ ξίφος ὤθησε, ἡ κεῖραν πληγὴν λαβὼν ἀπῆλθεν. ἵνα οὖν μὴ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ πάθωμεν, κατῶμεν ἀκριβείᾳ γλώττης. εἰ γὰρ τὸν τελώνην εἶπεν κακῶς, οὐ διέφυγεν ἐκεῖνος, Ⓦ τὸν πατέρας ἡμῶν κακῶς λέγοντες, ποίαν ἕξομεν ἀπολογίαν; εἰ Ⓦ ἀδελφοὶ βλασφημήσασα Μαρία ἅπαξ, τοσαύτην ἔδωκε δίκην, ποίας σωτηρίας ἡμῖν ἐλπὶς, ὅταν μυρίας καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸν ἀρχιερέας πλημμέλειας; μὴ γὰρ μοι τοῦτο λεγέτω τις, ὅτι ἐκεῖνος Μωϋσῆς ἦν. δυνήσομαι γὰρ εἰπεῖν κἀγώ, ὅτι καὶ αὐτὴ Μαρία ἦν. ἄλλως δ', ἵνα μὴ τοῦτο αὐτὸ μάθῃς σαφῶς, ὅτι εἰ μὴ ἐγκλημάτων ἦσαν δύσκολοι οἱ Ⓦ ἱερεῖς, οὐδὲ ὅτε σοι δῆμος τὴν ἐκείνου βίαν κρίνει, ἄκυρον ἡ φησι τοῦτ' τὴν ἀρχόντων τῶν Ἰουδαίων ὁ Θεός·
Ματθ. κγ. β. Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. πάντα οὖν, ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιεῖν, ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. οὐ γὰρ λέγουσι ταῦτα μὴ τοῦ βίου χάριν ἐκείνου, οὗ ὁ ζῆλος ἔφθασε τοὺς μαθητευομένους; ἀλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτω κατεβίβασεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀξίας, οὐδὲ δίκαια φέροντες ἐπῄνεσεν εἰ τοῖς ἀρχομένοις καὶ μάλα εἰκότως. εἰ γὰρ ταύτης ἀπολαύουσι τῆς ἀξιώσεως Ⓦ ἀρχιδίδασκοι, ὀφθήσονται πολλῷ ἀπὸ χειροτονιῶτες, καὶ οὐκ ἀβήματος καταβαίνοντες. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος Ⓦ ἀρχιερέα τὸν Ἰουδαίων υἱὸν-
Πραξ. κγ. γ. σας, καὶ εἰπών, Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεὸς, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με; ἐπειδὴ ἴσων ἤκουσεν ὑπονομιζόντων αὐτὸν, καὶ λεγόντων, Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς; οὐκ ἐβούλήθη ὅσον ἀπονέμειν δὴ τοῖς ἀρχουσι τῶν αἰδῶ καὶ τὴν τιμὴν, εἶ φησιν; Οὐκ ᾔδειν ὅτι ἀρχιερεύς τοῦ Θεοῦ ἐστιν. Διὰ τοῦτο δὲ Δαβὶδ τοσαύτην ἐπεδείξατο ἐπιείκειαν πρὸς τὸν Ⓦ Σαοὺλ, καὶ φόνου πρόκειται, δὲ μυρίας ὄντα κολάσεως ἄξιον, οὐ μόνον αὐτοῦ τῆς ζωῆς ἐφείσατο, ἀλλ' οὐδὲ
α. Βασ. κδ. ζ. ῥῆμα φορτικὸν εἰς αὐτὸν ἐκβαλεῖν ἐπέμεινε· δὲ τῇ αἰτίᾳ λύσῃ, λέγων, Ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστίν. οὐκ ἐπιτοῦθεν ἦν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρωθεν ἐκ πολλῆς τῆς εὐσεβείας ἦν ἰδεῖν, πῶς πάρρω που τοῦ τὰ τῶν ἱερέων διορθοῦν Ⓦ ἀρχόμενοι ἐσπεύδομεν χερσί. τῆς γὰρ χιβωτοῦ
β. Βασ. ς. ζ. πονται αἰσχρομυθίης, ἐπειδή τινες τῶν ἀρχομένων εὐθέως ἐπεμελοῦντο καὶ κατεπείγοντο μᾶλλον ἰδόντες αἰώρησαν, ἐπὶ αὐτῷ τῷ χωρίῳ δίκην ἔδοσαν, ὑπὸ τοῦ Κυρίου πληγέντες καὶ νεκροὶ μείναντες· καίτοιγε οὐδὲν ἄτοπον ἐποίουν. οὐδὲ γὰρ ἐπέτρεπον τῷ χιβωτῷ, ἀλλ' ἀναστέφεσθαι μέλλουσαν καὶ κατεπείγοντο, αἰώρουν. ἀλλ' ἵνα ἐκ πολλῆς εὐσεβείας μάθῃς τῶν ἱερέων τὸ ἀξίωμα, καὶ πῶς οὐ θέμις τοὺς ὑποτεταγμένους καὶ ἐν τάξει λαϊκῇ ὄντας, ἐπιβαίνειν ἐπιστομοῦν, ἀποκλείουσι τὸ μέσον τῆς πλήθη, τοὺς ἄλλους πόρρωθεν ἐκ πολλῆς φοβοῦντες τῆς

ὑποβολῆς,

ἐπίστελλεν, ὅπου καὶ ἠλαττώσατο, καὶ τῆς πατρίδος ἐξέπεσον, καὶ τὰ οὐσίας ἀπώλλυον, καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ αἵματος ἐκινδύνευον· καὶ ἅπας ὁ ἀγὼν ἀδῆλος ὁ βίος ἦν, καὶ αὐτὰ ἂν ἀκριβῶς ἐξετασθῆναι τὰ μέλη οὐκ ἂν ἔχοι τὴν διδασκάλων προσήκουσαν. τοῖς γοῦν Γαλάταις ὑπερφέλων ἔλεγε· Μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν, ὅτι, εἰ δυνατὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες, ἂν ἐδώκατέ μοι. καὶ Ἐπαφρᾶν ὁ Κολοσσαῖς ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ ἀποδέχεται πάλιν, εἰπὼν, ὅτι Ἠθέτησε θάνατον ἀναπλήσαι θανάτου, καὶ πλέον αὐτὸν ὁ Θεὸς, οὐκ αὐτὸν ὁμοίως, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἔχω. ὅταν ἴδητε διακεῖσθαι, ὅτι δικαίως ἔμελλεν ἀλγεῖν ὑπὲρ τῆς τελευτῆς τοῦ μαθητοῦ. καὶ τοὺς ἀρετὴν ἐπὶ αὐτοῦ πάλιν ἐκκαλύπτει πάσῃ, οὕτως λέγων· ὅτι Ἤγγισε μέχρι θανάτου παραβουλευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς μὲ λειτουργίας. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μακαριώτεροι, εἶτε ἐκεῖνοι μᾶλλον καὶ τὸ αἷμα, καὶ τοὺς ψυχὴν ἐπὲρ τοῦ διδασκάλου προέσθαι, ἡμᾶς ἐπὲρ ῥῆμα ψιλὸν πολλάκις προέσθαι τολμᾶν ἐπὲρ τοῦ κοινοῦ πατέρων; ἀλλὰ ἀκούοντες ἀδελφοὶ βλασφημουμένους, λοιδορουμένους κακῶς καὶ παρὰ τῶν οἰκείων, καὶ παρὰ τῶν ἀλλοτρίων, οὐκ ὑπερορίζομεν τὸν λέγοντας, οὐ κωλύομεν, οὐκ ἐλέγχομεν, εἴθ' ἵνα μὴ οὕτω μὴ αὐξοίτης κακηγορίας ἤρχομεν ταύτης. τοιοῦ γὰρ οὐ τοσαῦτα παρὰ τῶν ἀπίστων σκώμματα καὶ εἰσέτι, ὅσα παρὰ τῶν δοκούντων εἶναι πιστῶν καὶ μᾶλλον ἡμῶν τεταχθαι, γινόμενα εἰς τὸν ἀρχοντας ἴδοι τις ἄν. ἔτι οὖν ζητήσομεν πόθεν ῥᾳθυμία τοσαύτη καὶ ἀλαζονείας περιφέρεια γέγονεν, ὅταν οὕτως ὡμῶς ἀπερισκέπτως τοὺς τοὺς πατέρας διακείμενοι τοὺς ἡμετέρους; οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν οὐδέν, ὃ καταλύσαι καὶ διαφθεῖραι ἐκκλησίαν δυνατὸν ἦν· μᾶλλον δὲ οὐκ ἔστιν οὕτω γενέσθαι τοῦτο ἀλλαχόθεν ῥᾳδίως, ἀλλ' ἢ ὅταν μαθηταὶ τοῖς διδασκάλοις, καὶ τοῖς πατράσιν παῖδες, καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἀρχόμενοι μὴ μετὰ πολλῆς ὦσι σπουδῆς περὶ τῆς ἀκριβείας. Εἶτα ἀδελφὴ μὲν ἀδελφῷ πῶς εἴποι κακῶς, καὶ τῆς διαγνώσεως τοῦ θείου ἀπείρατος γραφῆς (Ἵνα Θεμ. μθ. ιζ. μὴ γὰρ ἀναλαμβάνῃς τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου, φησὶν ὁ Θεός; Εἶτα τὴν αἰτίαν ἠδεῖς, ἐπήγαγε· Καθήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις) πνευματικὸν ὂν πατέρα κατηγορῶν, ἄξιον εἶναι νομίζεις σαυτὸν διαβολῆς τῶν ἱερῶν σοφίας; καὶ πῶς ἂν ἔχοι λόγον; Εἰ γὰρ κακολογοῦντες πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτῶσι, ποίας ἄξιος ἔσται δίκης ὁ πολλῷ τῶν γονέων ἐκείνων ἀναγκαιότερον ὄντα καὶ βέλτιον τολμῶν λέγειν κακῶς; καὶ ὃ δέδοικε, μήποτε δι' ἃ κατεσκάσατο ἡ γῆ πάντα τὸν αὐτὸν ἀφανίσῃ, ἢ σκηπτὸς ἄνωθεν κατενεχθεὶς καταφλέξῃ τὸν κατήγορον γλῶτταν; οὐκ ἤκουσας τί πέπονθε ἡ Μωϋσέως ἀδελφὴ καὶ Ἐξοδ. ς β. τεταπεινωσα τὸν ἄρχοντα; πῶς οὐκ ἀκάθαρτος γέγονε, καὶ εἰς λέπρας ἐνέπεσε, καὶ τὸν ἐμὲ ἐπὶ τὸν ἐμέπεσεν ἀπειλὴν, καὶ τὸν ἀδελφοῦ παρακαλοῦσα, καὶ τῷ Θεῷ παρεπαίτησε; καὶ ἐμὲ μὲν οὐδὲν ἔτυχε συλιῶμαι, ἀλλὰ καὶ σὲ θαυμάζω καὶ ἄλλον ἐκεῖνον, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ζωπυρήσασα, καὶ ὅπως ἡ μήτηρ ἡμῶν ἔφης, καὶ μὴ ὡς βαρβαρικῆς χολῆς πρόφη τὸ παιδίον ἐξαρχῆς συμπροέξασα, καὶ μετὰ ταῦτα χρατηγήσασα τοῦ γυναικείου ἡμῶν, καθάπερ Μωϋσῆς τῶν ἀνδρῶν, καὶ πόντα διευχοῦσα τὰ δεινὰ, καὶ ἀδελφὴ Μωϋσέως οὖσα, οὐδὲν ὅμως ἀπὸ τούτων ἀπόντων ἐκέρδανεν εἰς τὸ καταφυγεῖν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ τὸν ὑπὲρ τῆς κατηγορίας· ἀλλ' ὁ Μωϋσῆς, ὁ τοσοῦτον λαὸν ἐξαγαγὼν καὶ μετὰ τοσαῦτα ἀφανισθέντα ἐκείνων, οὐδὲ τῆς ἀδελφῆς προσαπώλεσεν καὶ συγχώρησιν αὐτῇ, οὐκ ἴσχυσεν ἵλεων ποιῆσαι τὸν Θεὸν, ἀλλὰ καὶ ἐπεπλάτο σφοδρῶς· ἵνα μάθωμεν ἡμεῖς ὅσον κακόν ἐστι, τὸ τοὺς ἄρχοντας λέγειν κακῶς, καὶ τοὺς ἑτέρων κρίνειν βίους. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, οὐκ ἀφ' ὧν ἁμαρτάνομεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὧν ἑτέρους ἐψηφισάμεθα, κρινεῖ πάντως ἡμῶν ὁ Θεός· καὶ πολλάκις ὁ τῇ φύσει καθαρὸς ἔστιν ἁμάρτημα, τοῦτο χαλεπὸν καὶ ἀσύγγνωστον γίνεται τῇ τοῦ ἁμαρτάνοντος κρίσει ἑτέρᾳ κρίσει.

Τάχα ἀσαφὴς ὁ Εἰρημένος οὗτος δοκεῖ· ἀλλὰ σαφῆ ποιῆσαι πειράσομαι. ἁμαρτεῖ τις· ἕτερος ἁμαρτάνοντα τὸν αὐτὸν ἁμάρτημα κατηγόρησε σφοδρῶς. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐ

χρείαν ἔσχον; ἢ τί τοσοῦτοι (α) δύο οὗτοι ἐκκλησίας τοσαύτας ὠφελῆσαι ἴσχυσαν; ποίαν χρημάτων εἶχον περιουσίαν; ποῖον δυναστείας μέτρον; ποῖα δὲ αὐτοῖς παρῆσαν παῤῥησίας; χρημάτων μὲν περιουσίαν καὶ δυναστείαν οὐδὲ τοῖς κρατοῦσιν ἔνεστιν· ὁ δὲ τότε ἀπόντων μᾶλλον ἦν, παρόντων ἡμῶν, καὶ ψυχὴν ἡμετέραν καὶ ψυχὴν παρὰ τοὺς κινδύνους οὐδαμοῦ μὲν πολλῆς τῆς περιουσίας εἶχεν. ἀλλὰ τοῦτο πολλῶν θυμοῦται ἐλάττονι καὶ σωτῆρες. οὐ γὰρ οὕτως (α) πλουτοῦντες καὶ φοβεροὶ, ὡς (α) πενίᾳ συζῶντες καὶ μεγάλην ψυχὴν ἔχοντες ἐκκλησίας ὠφελῆσαι δυνάμενοι μᾶλλον. καὶ μηδεὶς παράδοξον εἶναι νομιζέτω ὃ λεγόμενον. ἀληθὲς γάρ ἐστι, καὶ ἀπ' αὐτῶν δείκνυται τῶν πραγμάτων. ὁ μὲν γὰρ πλούσιος πολλὰς ἔχει τὰ παραβλάπτεσθαι τοὺς λαβάς· δέδωκεν γὰρ οἰκίας, γὰρ οἰκετῶν, γὰρ ἀγρῶν, γὰρ χρημάτων, μή τις αὐτῶν τι τούτων ἀφέληται· ἢ δὲ πολλῶν ἐστὶ κύριος, πολλῶν ἐστὶ δούλη ποιῆ. ὁ μόνοις πέντε ζώσης τῆς ὢν, καὶ πάσας τοὺς ἀποθέμενος τοὺς λαβάς, λέων ἐστὶ πῦρ πνέων, καὶ ψυχὴν ἔχει ἡμετέραν, καὶ πάντων ὑπερίσταται, ῥᾳδίως ἅπαντα παρέχει τὰ δυνάμενα τοὺς ἐκκλησίας ὠφελῆσαι, καὶ ἐλέγξαι δεῖ, καὶ ὑπισχνῆσαι, καὶ μισεῖας λῦσαι (β) Χριστὸν δυνάδιξασθαι ἐπαρθείας· καὶ ὅπου ἅπαξ τῆς ζωῆς ὑπερείδε τῆς παρούσης, πάντα ῥᾳδίως ἢ μὴ πολλῆς ποιῆς τῆς ὠφελείας. τί γὰρ ἔδεισεν, εἰπέ μοι; μὴ τις αὐτοῦ τὰ χρήματα ἀφέληται; ἀλλ' ἔστι τοῦτο ἰσχυρόν. ἀλλὰ μὴ τὴν πατρίδος ἐκπέσῃ; ἀλλὰ πᾶσα ἡ οἰκουμένη πόλις αὐτοῦ ἐστι. ἀλλὰ μὴ τῆς τυφῆς αὐτὸν ὡς περικόψῃ ἢ τῆς δορυφορίας; ἀλλὰ ἢ τούτοις ἅπασι χαίρειν εἰπών, τὸ οὐρανῷ πολιτεύεται, ἢ πρὸς τὸ μέλλοντα ἐπιόντα ζωλόν. καὶ αὐτὸν ὑπεδυσάμενον δεῖ τὸν ψυχὸν, ὃ δὲ αἷμα ἐξεχεῖν, οὐ παρῃτήσατο. τοῦτο δηλοῖ ὁ τοιοῦτος ἢ τυράννων ἢ βασιλέων ἢ δήμων ἢ πόντων ὅτι δυνατώτερός τε ἢ εὐπορώτερος. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι οὐ χαλκεία ὃ λεγόμενον, ἀλλ' ἀληθῶς (α) μηδὲν κεκτημένοι, οὔτοι μᾶλλον πάντων ἐλευθεροστομεῖν δυνάμενοι αὖ, πόσοι πλούσιοι (β) καμηλοι ἦσαν Ἡρώδου, πόσοι δυνάσται; τίς πέπαλται εἰς μέσον; τίς ἐπετίμησε τῷ τυράννῳ; τίς ἤμυνεν ἀδικουμένοις τοῖς τοῦ Θεοῦ νόμοις; τῶν μὲν εὐπόρων οὐδείς· ὁ δὲ πένης (β) οὗτος, ὁ μὴ κλίνην μήτε τράπεζαν μήτε σκεῦος ἔχων, ὁ τῆς ἐρήμου πολίτης Ἰωάννης, (β) οὗτος μόνος (β) θεσπέσιος μετὰ παῤῥησίας ἁπάσης (β) τύραννον ἤλεγξε, καὶ τοῦ μοιχαλίδος ἀδελφοῦ γάμους, καὶ παρόντων ἀπόντων (β) ἀκουόντων, τῶν καταδικαζόντων αὐτὸν ἀξιέφερε φῆφον. (β) περὶ τούτου δὴ πάλιν ὁ μέγας Ἠλίας τῆς μηλωτῆς μηδὲν κεκτημένος πλέον, (β) οὗτος (β) δεδόκιμον Ἀχαὰβ ἐκεῖνον μόνος ἤλεγξε μετὰ πολλῆς ἀνδρείας. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐλευθεροστομεῖν ἀδασκυλίζει, καὶ θαῤῥοῦσι τὰ ἅπαντα πείθει τοὺς δεινοὺς, καὶ ἀνάλωτους ἐργάζεται καὶ ἰσχυροὺς, ὡς ὃ μηδὲν κεκτῆσθαι, μηδὲ περιβολαίου πέπλα πραγμάτων ἔχειν. ὥστε εἴ τις βούλεται πολλῶν κεκτῆσθαι δυνάμεις, ἀπασασάτω πέπλας, καταφρονείτω τῆς παρούσης ζωῆς, μηδὲν τοῦτο νομιζέτω θανατον. οὐκ οὐχὶ τῶν εὐπόρων μόνον, οὐδὲ τῶν πενήτων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν βασιλευόντων πλείστα τοὺς ἐκκλησίας ὠφελῆσαι δυνάμενα. (α) μὲν γὰρ βασιλεύοντες καὶ (α) εὐποροι, ὅσα ἂν ποιήσωσιν, ἀπὸ χρημάτων ποιοῦσιν· ὁ δὲ τοιοῦτος, πολλάκις καὶ ἀπὸ κινδύνων, καὶ ἀπὸ θανάτων πολλὰ δὲ μεγάλα συνεπέλεσεν. ὅσῳ δὲ χρυσίου πάντος τιμιώτερον αἷμα, τοσούτῳ βελτίων ἐκείνης αὕτη ἡ εἰσφορά. τοιοῦτοί τινες ἦσαν καὶ οὗτοι (α) Παῦλος. ξενοδόχοι, ἡ Πρίσκιλλα καὶ ὁ Ἀκύλας· οἱ χρημάτων μὲν περιουσίαν οὐκ εἶχον, πλούτου δὲ πάντος εὐπορώτερον ἐκέκτηντο γνώμην, καθ' ἑκάστην ἀποθνῄσκοντες ἡμέραν, καὶ σὺν σφαγαῖς καὶ αἵμασι ζῶντες, καὶ διὰ πάντος μαρτυρούντες τοῦ χρόνου. διὰ τοῦτο ἦσαν τὰ ἡμέτερα μὲν οὐδὲν κωλύει ἐκείνας, ὅτι οὕτω εἶ (α) μαθηταὶ τοῖς διδασκάλοις, οὕτω δὲ (α) διδάσκαλοι σπουδαῖοι τοῖς μαθηταῖς. οὐ γὰρ δὴ περὶ τούτων μόνον φησὶν ὁ Παῦλος, ἀλλὰ καὶ περὶ ἑτέρων πολλῶν. καὶ γὰρ Εὐσεβίαις καὶ Θεοσταλικεῦσι γράφων καὶ Γαλάταις, πολλαχοῦ ἅπασι μαρτυρῶν πυρασμῶν ἐπαγωγὴν, καὶ δείκνυσι δι' ὧν ἐπέστελλεν,

κ. ἀλλὰ μὴν δὴ τυράννου καὶ εἰσ.

ωντες, μὴ τοῦτο τομίσωμεν, ὅτι ἐπέταξε μαχαίρας κεκτῆσθαι, ἀλλ' ὅτι ἀφ' ὧν μαχαιρῶν τὴν ἐπιβουλὴν ἀρίτηται διαβουλίαν, καὶ ὅτι μέλλει πάσχειν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἅπερ ἔπαθε. καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἑξῆς δῆλον. Εἶπον γάρ, Ἀρκεῖσθε μαχαίρᾳ, ἐπήγαγε· δῆλα δὲ τὰ γεγραμμένα ὡς ἐμοῦ τελεσθῆναι, ὅτι ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθην. Εἰ πάντων ἦν ἐκεῖνα, ὅτι εἶδον ὧδε δύο μαχαίρας, καὶ ὃ λεχθὲν μὴ ζωπυρέντων, φησὶν, ἱκανόν ἐστι· καίτοι οὐκ ἦν ἱκανόν. Εἰ μὲν γὰρ αἰωνίαν βοηθείαν χορηγῆσθαι αὐτοῖς ἐβούλετο, οὐ μόνοι δύο καὶ πᾶς, ἀλλ' οὐδὲ ἑκατὸν ἦσαν ἱκανοὶ μάχαιραι· εἰ δὲ οὐκ ἐβούλετο δι' ἀθεσπίστου βοηθείας αὐτοὺς χορηγῆσθαι, καὶ αἱ δύο πολλαί. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐξεκάλυψε τὸ αἴτιγμα. καὶ γὰρ πολλαχοῦ φαίνεται τοῦτο ποιῶν· ἐπειδὴ μὴ νοήσωσι τὸ λεχθὲν, πάλιν ἐγκαταλείπει τὴν τῶν πραγμάτων ἐκβασιν τῇ τῶν Εἰρηνικῶν ὑπερτέρων λοιπόν· ὅπερ οὖν καὶ ἄλλαχοῦ ἐποίησε. καὶ γὰρ ὡς τῆς αἰσχύνης αὐτὸν ἀπαλλαττόμενος, ὅτω πως ἔλεγε· Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. καὶ ὅμως οὐκ ἠνέσχοντο (a) Ioan. β. 19. καὶ κβ. μαθηταὶ τὸ λεχθὲν· καὶ ὅτι οὐκ ἠνέσχοντο, ὁ εὐαγγελιστὴς ἐπεσημήνατο, λέγων· Ὅτε οὖν ἀνέστη ὁ Χριστὸς, τότε ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ τῇ γραφῇ. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Οὐδὲ Ioan. κ. θ. γὰρ ἤδεισαν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.

Ἀλλὰ τὸ μὲν ζήτημα ἱκανὸν ἔχει τὸν λύσιν· ἡμᾶς δὲ ὅτι τὸ λειπόμενον τῆς ὑποθέσεως μέρος (b) λέγειν ἀναγκαῖον. τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ λεγόμενον, καὶ πόθεν εἰς ταῦτα ἐξέπεσεν; ἐμακαρίζομεν (b) Ἀκύλαν καὶ τὴν Πρίσκιλλαν, ὅτι συνῴκουν τῷ Παύλῳ, ὅτι καὶ (b) ζήπνον τῆς σκηνῆς, καὶ τὸν ζήπνον τῶν ὑποδημάτων, καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα μετ' ἀκριβείας αὐτὸν κατεμάθησαν. ἐντεῦθεν τὸ ζήτημα ἡμῖν ἐτέχθη τοῦτο. ἐζητοῦμεν γὰρ, τίνος ἕνεκεν, τὸν Χριστὸν ἀπαξαπλοῦντες μηδὲν ὅλως ἔχειν, εἰ μὴ μόνοι ἱμάτιον, ἐφαίνοντο καὶ ὑποδήματα καὶ φελόνιον ἔχοντες. Εἶπα ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ὅτι οὐ παραβαίνοντες τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα τηροῦντες τούτοις ἐχρῶντο. ταῦτα δὲ ἐλέγομεν, οὐκ εἰς περιουσίαν χρημάτων ὑμᾶς ἀλείφοντες, οὐδὲ παραχαλινοῦντες πλέον τῆς χρείας κεκτᾶσθαι, ἀλλ' ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἀπίστους ἀπολογίαν τοὺς ἁρπαγὴν καὶ ἁρπαγὰς ἡμέτερα. εἰ γὰρ ὁ Χριστὸς λύσας τὸν παλαιὸν νόμον, οὐχὶ εἰκίας, οὐδὲ αἰθρά ποδὸς, οὐδὲ κλίνας, οὐδὲ ἀργυρώματα, οὐδὲ ἄλλο τι τοιοῦτον οὐδὲν ἐκέλευσεν ἔχειν, ἀλλὰ τῆς ἀνάγκης ἀπηλλάχθαι τῶν παλαιῶν Εἰρηνικῶν. καὶ ὁ Παῦλος οὕτω πρὸς ἡμᾶς λέγων· Ἔχοντες διαφορὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. 1 Tim. ς. η. τὸ γὰρ περιττὸν τῆς χρείας εἰς τοὺς δεομένους διαλίσκεσθαι δίκαιον, καθάπερ οὖν καὶ οὗτοι ἐποίουν, Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας. δίκαιον αὐτοὺς ἐπαινῆσαι καὶ θαυμάζειν, καὶ μέγιστον αὐτῶν στεφανῶσαι ἐγκώμιον. Εἶπον γάρ, Ἀσπάσασθε Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν Κυρίῳ, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ποίαν δὴ ταύτην; Οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου, φησὶ, τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέβαλον. Ὁρᾷς ὅτι διὰ τοῦτο αὐτοὺς ἀγαπᾷς καὶ φιλεῖς, ἴσως εἴποι τις; μάλιστα μὲν οὖν, εἰ καὶ τοῦτο μόνον ἦν, ἔρχομαι ἐγκώμιον ἦν. ὁ γὰρ τὸν σπουδὴν σώσας, τοὺς σπουδάζοντας δίδωσιν [δῶ]· ὁ τοίνυν ἵνα δείξῃ ἀπαλλάξας τῶν κινδύνων, τοὺς κάμνοντας εἰς ὑγείαν ἐπανάγαγε· ὁ τὸν κυβερνήτην ἁρπάσας τῆς κλύδωνος, ὃ πλεῖστον ὅλον τῶν κυμάτων ἀπήλλαξεν. οὕτω καὶ (a) τὸ διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης ἀσφώσαντες, καὶ τὸ αἷμα τὸ ἑαυτῶν ἐκχέαντες ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας, κοινοὶ τῆς οἰκουμένης ἦσαν εὐεργέται, διὰ τῆς πρὸς τὸν διδάσκαλον προθυμίας τοὺς μαθητὰς ἅπαντας ἀσφαλισάμενοι. ἵνα γὰρ μάθῃς, ὅτι οὐ πρὸς τὸν διδάσκαλον ἦσαν τοιοῦτοι μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τὸν αὐτὸν ἐπιδείκνυντο προθυμίαν, ἄκουσον τῶν ἑξῆς. εἰπὼν γὰρ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέβαλον, ἐπήγαγε λέγων· Οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν. τί λέγεις; σκηνοποιοῖς, σωφροῖς, χρηστοῖς, οὐδὲν πλέον τῆς ἀναγκαίας ἔχουσι θρῆσις πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν εὐ-

χίτωνας ἀπέσχλε, ἡ χωρὶς ὑποδημάτων ἐκέλευσε βαδίζειν. αὐτῆς οὖν τῆς ῥήσεως ἀκούσαντες, σαφῶς εἰσόμεθα. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπεν αὐτοῖς, ἀρᾶτε βαλάντιον καὶ πήραν, ἀλλ' ἀνίμησεν αὐτοὺς τῶν παρόντων, οὕτως εἰπών· Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου καὶ πήρας, μή τινος ὑστερήσατε; ταυτέστι, οὐ πάντα μετ' ἀφθονίας ὑμῖν ἐπέρρει, καὶ πολλῆς ἀπελαύσατε δαψιλείας; ἀλλὰ τίνων βούλεσθε ὑμᾶς καὶ δι' ἑαυτῶν ἀγωνίζεσθαι, βούλεσθε ὑμᾶς καὶ πηλίας πεῖραν λαβεῖν. ὅρᾳ τοῦτο λοιπὸν ὅτι τὸν ἀναγκαῖον οὐκ ἄγαν παρεῖναι νόμιμον, ἀλλ' ὑπερίπτωσιν καὶ βαλάντιον ἔχειν καὶ πήραν· ἵνα μὴ, καθάπερ δι' ἀφυλάκτων ὀργάνων, ἐνεργεῖν τὰ καθ' ὑμᾶς νομισθῆτε, ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς τὸν οἰκεῖον ἔχητε ὑπὲρ διήκουσθαι φιλοσοφίαν. καὶ πῶς, φησὶν, οὐκ ἂν μείζων ἐφαίνη ἡ χάρις, εἰ ὅλης πόντος ὕπνος ἐτέλεσεν ὕπνος; ἀλλ' αὐτοὶ οὐκ ἐβούλοντο οὕτω δόκιμοι. εἰ γὰρ μηδὲν μιᾶς ἔλαβον θλίψεως πεῖραν, μὴ πηλίας, μὴ διωγμοῦ, μὴ στενοχωρίας, ἔμπαν ἂν ἀρχὴ καὶ τροφὴς τῶν ὑπὲρ τὸν χάριν ὅρᾳ λαβόμενα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἀκουόντων δοκιμὸν ἠθέλησεν ὑπὲρ διεγχθῆναι, ἵνα μὴ μὴ τοῦτό τινες ἴσχωσι λέγειν, ὅτι οὐδὲν πρὸς ἑαυτῶν εἰσηνέγκαν σοφοί, ἀλλ' ὁ πάντων τῶν τοῦ Θεοῦ ῥοπὴν ἐλάμβανε. ἠδύνατο μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ Θεὸς μέχρι τέλους ἐν ἀφθονίᾳ καταστῆσαι τοσαύτῃ, ἀλλ' οὐκ ἠθέλησε· ὅρᾳ πολλὰς καὶ ἀναγκαίας τροφάσεις, ἃς πολλάκις τοῖς τὸν ὑμέτερον ἀγαπῶν εἰρήκαμεν. καὶ τῶν ἓν εἶπόμεθα, μίαν ὧν δι' ταύτην, ἑτέραν ἢ οὐκ ἐλαττοῦσα ταύτης, ἵνα καὶ μετεωρίζειν εἰδῶσι· τέταρτον ἢ, ἵνα μὴ μείζονα, ἢ κατ' ἀξίαν τοῦ πράγματος, λάβωσι δόξαν. ὅρᾳ δὲ ταῦτα, ἡ πολλῷ πλείονα τούτων ἕτερα, ἀφεὶς αὐτὸν πολλοῖς τῶν ἀδοκίμων τροπαίων, οὐκ ἠβουλήθη παρὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς νομοθεσίας τῆς τροπέας ἀφεῖναι, ἀλλ' ἐχάλασε καὶ μίκρα τῆς φιλοσοφίας ⟨Ϟ⟩ τοῦτον ἐκείνης, ὥστε μὴ βαρὺ ἴνα καὶ ἀφόρητον αὐτοῖς φανῆναι ⟨Ϟ⟩ βίον, πολλαχοῦ ἐγκαταλιμπανομένους, καὶ ⟨Ϟ⟩ ἀκριβῆ νόμον ἐκεῖνον δυναγκαζομένους τηρεῖν. ὅπερ ὁ μὲν καὶ ὁ τροπαίος ἀσαφές Matth. xvi. 19. ὂν ποιοῦσι καταφανές, δυναγκάζει καὶ τοῦτο εἰπεῖν. Εἰπὲ γὰρ, Ὃ ἔχων βαλάντιον, ἀράτω, καὶ πήραν, ὑπηρέτης· Καὶ ὁ μὴ ἔχων, πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. τί ποτε Matth. xxvi. τοῦτο ἐστί; καθοπλίζει τοὺς μαθητὰς ὀλίγων, Εἰ καὶ τις σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, ὁ κελεύων θέλοντας αὐτοὺς λοιδορουμένους, αἰρέσθαι τὴν ὑπηρεσίαν, θέλοντας ἀντὶ τῶν διωκόντων, εἶτα καθοπλίζει, καὶ δι' μαχαίρας μόνης; καὶ ποῖον αὐ ἔχει τοῦτο λόγον; εἰ γὰρ ἅπαξ ἔδει καθοπλίσαι, οὐ μαχαίρας ἔδει φαντασθῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσπίδα καὶ κράνος καὶ κνημῖδας· ὅλως δ' εἴτε αἱ θερμότητος τοιαῦτα ἐμβάλλει οἰκειοῦσθαι, πόσοις οὐκ ἴσως ὁ ὑπὲρ ἅπαντα γέλως; εἰ γὰρ μυρία τοιαῦτα ὅπλα ἐκέλευσαν τοῖς τοσούτοις ἐφοδεῦσαι καὶ ὑπερβουλίῳ δήμων, τυράννων, πόλεων, ἐθνῶν, τίνες ἔμελλον ⟨Ϟ⟩ ἐνδεῖσθαι φθέγξασθαι; φωνῆς γὰρ ἀκούσας χρεμετίζοντος ἵππου δυνατὸν ἴσως αὐτοῖς, τοῖς δὲ τὸν ὄψιν μόνον οὐκ ἂν κατεπλάγησαν τὸν τραπεζῶν, οἱ λίμναις καὶ ποταμοῖς καὶ ἀκάνθαις τραφέντες μακροῖς; τίνος οὖν ἕνεκεν τοῦτο λέγει; τὴν ἔφοδον τῶν Ἰουδαίων ὑποδεῖξαι βουλόμενος, καὶ ὅτι μέλλουσιν αὐτοὶ συλλαμβάνειν. καὶ τοῦτο φανερῶς μὲν οὐκ ἠθέλησεν εἰπεῖν, δι' αἰνιγμοῦ Matth. xxvi. δὲ, ὥστε μὴ θορυβῆσαι πάλιν αὐτούς. ὥσπερ οὖν ὅταν ἀκούσῃς αὐτὸν λέγοντος, ὅτι Ὁ ἀκούσατε εἰς τὸ οὖς, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων, καὶ ὅ" λέγετε ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί, οὐ τοῦτο νομοθετοῦντος, ὅτι κελεύει ἐν φανεροῖς καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀφίεναι ὅτι τῶν δωμάτων κηρύττειν (οὐδὲ γὰρ φαίνοιτ' ἂν τοῦτο ποιήσαντες ⟨Ϟ⟩ μαθηταί, ἀλλ' ὅ, ὅτι τῶν δωμάτων, ἡ ὅ, ἐν τῷ φωτί, ὃ μὴ παῤῥησίας αἰτίᾳ τεται· ὃ δ', Εἰς τὸ οὖς, ἡ ὅ, ἐν τῇ σκοτίᾳ, τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ὅπερ ἐν μικρῷ μέρει τῆς οἰκουμένης, ἡ ἐν εἰ χωρίῳ τῆς Παλαιστίνης ἀκούσατε, τοῦτο πάντα ταχὺ τῆς γῆς ἅπτεσθε. οὐ γὰρ δὴ ἐν σκοτίᾳ, οὐδὲ Εἰς ὃ οὖς ἐλέγετο αὐτοῖς, ἀλλ' ἐφ' ὑψηλοῦ τῶν ὀρέων, ἡ ἐν ταῖς (συναγωγαῖς πολλάκις) οὕτω ἡ ἐν ταύτῃ ἐκκλησίαν. ὥσπερ οὖν ἐκεῖ δόματα ἀκούοντες, ἐτέρως ἐνοήσαμεν, οὕτω ἡ ἐν τούτοις μαχαίρας ἀκού-

οντες,

δίχεσθαι· ἐ γὰρ συμβουλεύων ἐ παιδαγωγῶν τῇ γνώμῃ τῶν ἀκουόντων ὑπηρέπων τῶν αἱρέσεων
χ΄ ἢ χειροτονιῶν τῶν λεγομένων, κύριον ποιεῖ τὸ δέχεσθαι ἢ μή, ⓐ ἀκροατήν. ὅθεν δὴ τοῦτο οὐδὲ ἁπλῶς εἶπεν, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, ἵνα μὴ νόμον εἰ τις νομίσῃ τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ πῶς; Εἰ ἐθέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα· ἵνα μάθῃς ὅτι Matθ. 19. κα.
ἐν τῇ γνώμῃ τῶν ἀκουόντων ὁ τρόπος κεῖται. ὅτι μὲν οὖν τοῖς ἀποστόλοις ταῦτα ὑπετέτακτο μόνοις, δῆλον ἐντεῦθεν· ἀλλ' οὐδέπω τὴν λύσιν εὑρήκαμεν. Εἰ γὰρ καὶ αὐτοῖς τοῦτο νενομοθέτηται μόνοις, τίνος ἕνεκεν ὑπόδημα μὴ δύο ἔχειν, μηδὲ διπλοῦν ἱμάτιον, βλέποντες, ὁ μὲν σανδάλια κεκτημένος, ὁ δὲ καὶ φελόνιον ἔχων; τί οὖν αὖ ἐρεῖ πρὸς ταῦτα; ὅτι οὐ τοῖς αὐτοῖς μέτρον πάντως ἁρμόττει τοῖς τοιούτοις εἰ τῶν νόμων τὴν ἀ-
πάγκειαν, ἀλλ' ὅτι ⓐ σωτήριον ἦναι μέλλον δοκοῦν, ἀπέλυσεν αὐτοὺς τῆς νομοθεσίας ταύτης. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀπ' αὐτῶν τῶν τοῦ σωτῆρος ῥημάτων. ὅπου γὰρ ἔμελλεν ὅτε ὁ πάθος ὀδύνειν, καλέσας αὐτούς, φησίν· Οτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου καὶ πήρας, μή Matθ. κϛ. λε.
τινος ὑστερήσατε; ⓐ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, οὐδενός. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλάντιον, ἀράτω, καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων, πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀγορασάτω μά-
χαιραν. ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἄν, ὅτι σὺ μὲν ἀποστόλοις ἔδωκας τῶν εἰρηνικῶν ἀπήλλαξας τῶν ἐγκλημάτων· ὃ δὲ ζητούμενόν ἐστιν εἰπεῖν, τίνος ἕνεκεν σαφῶς ὁ Χριστὸς σωμολόγησε, ποτὲ μὲν λέγων, μὴ κτήσησθε πήραν, ποτὲ δὲ λέγων, ὁ ἔχων βαλάντιον, ἀράτω, καὶ πήραν. τίνος οὖν ἕνεκεν ταῦτα πεποίηκεν; ἀξίωσις τοῦ αὐτοῦ σοφίας καὶ προαιρέσεως τοῦ παρ' αὐτῶν μαθητῶν. ἔδει μὲν γὰρ τὸν ἀρχηγὸν ταῦτα ἐπιτάξαι, ἵνα ἔργῳ καὶ πείρᾳ τὸν ἀπόδειξιν τῆς αὐτοῦ δυνάμεως λά-
βωσι, καὶ λαβόντες θαῤῥήσωσι λοιπὸν εἰς τὸν οἰκουμένην ἄξελθεῖν ἅπασαι. ὅπου γὰρ λοιπὸν ἱκανῶς ἔγνωσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν, ἐβούλετο καὶ αὐτοὺς οἰκείαν τὴν αὐτῶν ἀρετὴν ὑπο-
δέξασθαι, καὶ μὴ μένειν πάλιν αὐτοῦ παραβασταζέσθαι, ἀλλ' εὐδιόδους πολλαχοῦ καὶ συγ-
χωρῆν καὶ πειρασμοὺς αὐτοῖς ἐπανιέναι, ἵνα μὴ παρὰ πάλιν ἀρχὴν μένωσι. καὶ καθάπερ ⓐ μήτραν διδάσκοντες, οὕτω μὲν ἀρχάς, οὕτω αὖ ἐπανόδους τιθέντες χεῖρας, μὴ πολ-
λῆς τῆς ἀκριβείας οὖν μαθητὰς τοὺς ἑαυτῶν παραβασταζόντων, μὴ ὑπὲρ τὸν δεύτερον καὶ τρίτον ἡμέραν πολλαχοῦ τὸν δεῖνα αὐτῶν ἐπισυνάγοντας ἐκείνοις, καλεύοντας ἑαυτοῖς βοηθεῖν, καὶ που καὶ μακρὰν βαστάζεσθαι ὑπερέποντας, καὶ πολλῷ τῷ τόματι δίχεσθαι τὸν ἄλμυρον· ὅπου δὴ καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν ὑπὲρ τῶν μαθητῶν, οὐ ἀρχὴ καὶ τὸ προσοικείους ὑμᾶς μακρὰν, ὑμᾶς μέγα αὐτοῖς ἀφῆκε παθεῖν, ἀλλὰ πάντα χοῦ πρὸ ὧν τιχίζων αὐτοῖς, τὸ δὲ φέρ-
των, πάντα μὴ ἀφροσύνας αὐτοῖς ὑπερρεῖν παραδεικνύων· ὅπου γὲ καὶ τὸν ἀνδρείαν αὐτοῖς ὑπεδείξασθαι τὸν αὐτῶν, σωφρόνως ὀλίγῳ τοῦ χρόνου, ἐγκελευσάμενος αὐτοῖς πολ-
λὰ καὶ δι' ἑαυτῶν αἰνέσεν. δέδοται τοῦτο, ὅτι μὲν οὖν εἶχεν ὑποδήματα, οὐδὲ ζώνην, οὐδὲ ῥάβ-
δον, οὐδὲ χαλκόν, οὐδένος ὑστερήθησαν· μή τινος γάρ, φησίν, ὑστερήσατε; ⓐ δὲ ἀποκριθέντες Matθ. κϛ. λε.
εἶπον, οὐδενός. ὅπου γὲ αὖ οὖν ἐκέλευσε καὶ βαλάντιον ἔχειν, καὶ πήραν καὶ ὑποδήματα, εὐ-
ρίσκοντας καὶ πεινῶντας καὶ διψῶντας καὶ γυμνητεύοντας. ὅθεν δῆλον, ὅτι πολλαχοῦ χωρεῖται καὶ παραδιδόσθαι αὐτοῖς καὶ στενοχωρεῖσθαι, ἵνα πιστὸν μισθὸν ἔχωσιν. οὕτω που καὶ ⓐ ὄρνιθες τοῖς νεοττοῖς ποιοῦσι τοῖς ἑαυτῶν. καὶ γὰρ ἐκφύσι, ἕως μὲν τὰ πτερὰ ἁπαλὰ ἔχουσι, ἐπὶ τῆς καλιᾶς καθήμενοι θάλπουσιν· ἐπειδὰν δὲ ἴδωσι πτεροφυήσαντας, καὶ δυναμένους ⓐ ἀέ-
ρα τέμνειν, προῆτοι μὲν οὐκέτι αὐτοὺς τὴν καλιὰν ἐᾶσθαι παραδεικνύουσιν, ἔπειτα δὲ, καὶ
πορρωτέρω προκαλοῦσι, παραβαλλόμενοι καὶ ὑπερπετόμενοι καὶ παραβασταζόμενοι, μὴ δὲ ταῦ-
τα αὐτοὺς ἑαυτοῖς ἀφίσαι βοηθεῖν. ὅτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε, καθάπερ ἐν καλιᾷ, τῇ Πα-
λαιστίνῃ τὰ ἔθνη τοὺς μαθητάς· ὅπου δὲ πέπαυται ἐδίδαξε πτῆναι καὶ παραβασταζόμενον αὐτοὺς, τέλος ἀφῆκεν εἰς τὴν οἰκουμένην πλεῦσαι, κελεύσας καὶ ἑαυτοῖς πολλαχοῦ βοηθεῖν. ἐ ὅτι ταῦτα ἐστιν ἀληθῆ, καὶ ἵνα τὴν δύναμιν αὐτοῦ μάθωσι, πάντων αὐτοὺς ἐγύμνωσε, καὶ μονο-

χίτωνας

χελίοντος ἐκ τ̃ εὐαγγελίου ζῆν, οὗτ̃ ἐκ τ̃ χειρῶν αὐτ̃ ἵζειν, πλέον ἢ τ̃ ὑπὲρ ταῦτα μόνον ποιῆσαι, ἄξιον ὑπὲρ τούτων ζητῆσαι, ἵνος ἔσχεν πρᾶγμα αὐτ̃ περὶ τούτων προσθεῖναι ἀκριβείᾳ αὐτ̃ τ̃ νόμον· ἀλλ' ἐ προσθεῖναι. οὐδὲ γὰ ἀς τ̃ τὸ χρήσιμον ἡμῖν οὗτ̃ ἐστ̃ αι μόνον ὁ λόγος, ἀς τ̃ ὑπὲρ τ̃ ἀγίων σκεύων ζήτησιν, ἀλλὰ ἢ εἰς τὸ πᾶ τ̃ ἑλλήνων ἐμφρᾶξαι στόματα. ἢ γὰ πολλοὶ χαρᾶ οἰκίας ἀνατρέποντες, ὀρφανὺς γυμνοῦντες, πᾶ πρᾶγμα προσδεδημένοι, λύκων οὐδὲν ἄμεινον ἁρπάζοντες, ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ζῶντες· πόσοι, ὁρᾶντες πολλάκις πιὰς τῶν πιστῶν διὰ ἀῤῥωστίαν σώματος πλέονα προσδεδεμένους ἱμάτια, τὸν νόμον εὐθέως ἐμῖν τοῦ Χριστοῦ προσβάλλοντας, ἐ ταῦτα λέγοντα ἃ ῥήματα· οὐκ ἐκέλευσεν ὑμῖν ὁ Χριστὸς μὴ ἔχειν δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα; πῶς οὖν ὑμῖς προσδέχεται ἢ νόμος τ̃ προφητῶν χείμενος; εἶτα δακρύων γεμίσαντες ἐ ἀναπηδήσαντες ἐ καταφύγαντες ἐπὶ ἀδελφὸν, ἀποπροσδώσει. εἰ οὖν μὴ ταῦτα ἐλέγετο, φέρε ἐ τὸν σκεύων ἀναχωρῆσαι δύνασθε. ἐχέτω μὲ οὖν τοῦτο πρὸς αὐτὸς μόνον εἰπεῖν ἀπαλλαγῆναι. ποῖον δὲ τοῦτο; ὅτι εἰ μὴ ἀξιόπιστόν τινα νομίζεις εἶ) τὸν Χριστὸν, εἰκότως ταῦτα προσβάλλῃ ἢ ζητᾷς πρὸς ἡμᾶς· εἰ δ' ἀπιστεῖς αὐτ̃, πόθεν ἔσχεν αὐτὸν προσβάλλῃ ταῖς νομοθεσίαις; ἀλλ' ὅταν μὲν ἡμῶν κατηγορῇς ἐθέλῃς, ἀξιόπιστος νομοθέτης ὁ Χριστὸς εἶ) σοι δοκεῖ· ὅταν δ' αὐτὸν προσκυνεῖν δέῃ ἢ θαυμάζειν, οὐδὲν ὄκνει σοι λέγειν τὸ κριτοῦ τῆς οἰκουμένης διαστόμα. πλὴν ἀλλ' ἵνα μὴ δι' ἀπειρίαν ἀπολογίας τοῦτο λέγῃ ἡμᾶς νομίζωσιν, ἐπ' αὐτῶν ἴσωμεν λοιπὸν τὴν ζητουμένην τοῦ λύσιν. ἵς οὖν ἡ λύσις ἔσται; ἐὰν ἴδωμεν, πότε, ἢ πρὸς τί ταῦτα ἐπέτρεπεν ὁ Χριστός. οὐ γὰ ἁπλῶς αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ λεγόμενα ἐξετάζειν χρή, ἀλλὰ ἢ πρόσωπον, ἢ καιρὸν, ἢ αἰτίαν, ἢ πολλὰ ταῦτα μὴ ἀκριβείας δεῖται λόγου. εὑρήσομεν γὰ ἀκριβῶς σκοποῦντες, ὅτι οὐ πᾶσι ταῦτα ἐπέτρεπτο, ἀλλὰ τοῖς ἀποστόλοις μόνοις, ἢ σκοπὸς ὁ οὐ μάχεσθαι πολλοῖς, ἀλλὰ μάχεσθαι πρὸς διωκομένου καιρόν. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐξ αὐτῶν τῶν ἐντολῶν. καλέσας γὰ τοὺς δώδεκα μαθητὰς, εἶπεν αὐτοῖς· Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, ἢ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ, ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαίρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε, μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν. ὅρα διδασκάλου σοφίαν, πῶς κοῦφον ἐποίησε τὸ ἐπίταγμα. πρότερον γὰ εἶπεν, ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαίρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε, ἢ τὴν πρὸς αὐτὸν χάριν δανειλῆ δοὺς αὐτοῖς, τότε ταῦτα ἐπέτρεψε, τῇ τῶν σημείων πειθοῖ τὰ ῥᾳδίαν ἢ κόφιον ποιῶν τὸν περὶ ἐκείνου. ὅτι δὲ οὐ μόνοι δῆλον, ὅτι αὐτοῖς μόνοις ταῦτα ἐπέτρεπτο, ἀλλὰ ἢ ὀξ ἑτέρων πολλῶν. ἢ γὰ τοὺς πρὸ ἡμῶν ἁγίους ὀξ τούτου ἐκόλασεν, ὅτι ἔλαθον οὐκ ἔχοντες ὃ παῖς λαμπάσιν αὐτῶν, ἢ ἕτερος ἐγκαλῇ, ὅτι πεπόνται αὐτὸν εἶδον, ἢ οὐκ ἤρεσεν, ἀλλὰ ἐ ἐπέπληξεν. τοὺς τοίνυν οὐκ ἔχοντας χαλκὸν, οὐδὲ ὑποδήματα, ἀλλ' ἐν ἱμάτιον μόνον, πῶς δυνατὸν ἦν ἕτερον προτρέψαι, πῶς ἄγειν εἰς τὸν οἰκεῖον εἰσαγαγεῖν; χωρεῖς δ' τούτων, ἢ ἑτέρωθεν αὐτὸ τοῦτο δῆλον ἔσται ἢ καταφανές. προσελθόντος γὰ τινος καὶ εἰπόντος, Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω, ὅτι τὰ τὸν νόμον κατέλεξεν ἅπαντα, ὁ δ' προσαγαζόμενος ἔλεγε. Ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου, τί ἔτι μοι ὑστερῇ; λέγει πρὸς αὐτόν· Εἰ θέλεις τέλειος εἶ), ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. καίτοι εἰ νόμος καὶ προσάγματα ἦν, τοῦτο προῆν ἐξαρχῆς εἰπεῖν ἔδει, ἢ νομοθετοῦσαν, καὶ ὁ προσάγματος τάξει θεῖναι, ἀλλὰ μὴ ὁ συμβουλὴν καὶ προτροπὴν αὐτὸ εἰσηγήσασθαι. ὅταν μὲ γὰ λέγῃ, μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, ὑπὲρ πάντων λέγει· ὅταν δ' λέγῃ, εἰ θέλεις τέλειος εἶ), συμβουλεύων ἢ προτρεπόμενος λέγει. οὐκ ἔστι δ' ταῦτα συμβουλεύειν καὶ νομοθετεῖν. ὁ μὲ γὰ νομοθετῶν, οὐκ πάντως ἔστω βούλεται ὃ ὑπὲρ πάντων

δίκαιος;

Λογ. μη. 322 — Matth. 5. 17. — Matth. 10. 5. — Matth. 19. 21. — χ. κακῶς — χ. ἑτέρωθεν ἀπὸ παντὸς ἡμῶν φανερόν ἐστι.

ΑΡα ἐπαινέσωμεν μηδὲν ἔχοντες συνίζειν πρὸς τὸ τῆς γραφῆς κεφάλαιον; ἆρα ἐμάθετε καὶ ὑμεῖς τὰ ὀνόματα καὶ ὑμᾶς τοὺς ἐρασταὶ γενέσθαι τῶν ἁγίων γραφῶν, ὡς ἂν ἐκείνοις τοῖς θείοις λογίοις γεγυμνασμένοι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲν ἀνώμαλον λοιπὸν τὴν φιλοπονίαν ὑμῶν ὑποπτεύω· ἀλλὰ ἐξεύρωμεν τὴν τοῦ γράφοντος διάνοιαν· καὶ γὰρ ἀνομίᾳ ἔνεστι πάσῃ, καὶ χρόνου ἀριθμὸς, καὶ ψηλαφήσεις τινὰς παρέχεται. πολλὴ οὖν ἀσφαλεστέρα αὐτῇ ἡ διόρθωσις γένηται, φέρε καὶ τὴν μεσότητα τῶν προειρημένων ἡμῖν πρὸς Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν ἐπιδραμόντες, καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον ἡμᾶς ὠφέλησον. καὶ γὰρ διδάξει ἡμᾶς, πόσον μὲν ἀγαθὸν, ἔργον, πόσον δὲ κακὸν, ἀργία· καὶ ὡς ἡ Παύλου ψυχὴ πῶς ἄχρηστος καὶ μεμεριμνημένη, οὐχὶ πόλεις καὶ δήμους καὶ ἔθνη, ἀλλὰ καθ' ἕνα ἕκαστον τὴν πίστιν πολλῷ πλουσιωτέραν τιθεμένη οὐσίαν. ἐδίδαξε πῶς οὐδὲν εἰς φιλοξενίαν ἡ πενία ἐμποδὼν κώλυμα, ἀλλ' ὅπου πλοῦτος καὶ χρημάτων, ἀλλὰ ἀρετῆς πολλαχοῦ χρεία καὶ προαιρέσεως βελτίονος ἐχούσης, καὶ ὅπου πόνων εἰσὶ λαμπρότεροι καὶ τοῦ Θεοῦ φόβον ἔχοντες, καὶ εἰς πενίαν ἑκάστην κατιόντες. τίνων χάριν Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν, σκηνοποιοὺς ὄντας καὶ χειροτέχνας, καὶ τὸν πανοχέα ζωντας, τῆς βασιλέως πόλεως μᾶλλον ἠμελήσειζομεν νῦν. καὶ ἐγὼ μὲν τὸ ἀξιώματος καὶ δυναστείας σεσιγήκα, ὁ δὲ σκηνοποιὸς μετὰ τῆς γυναικὸς ἅδοντα πάντα χρὴ τὰς οἰκουμένης. Εἰ δὲ οἱ τοῦ πατρὸς ἀπολαύοντες δόξης, τοσούτου ὅσου καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀξιωθήσονται τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς φωνῆς καὶ τοῦ τὰς ἡμέρας ὁ ἐκείνης, οὐ μικρὰν καὶ ἡδονὴν καὶ ὠφέλειαν ἡ δόξα ἐκαρπώσατο νῦν, Παύλῳ τοσοῦτοι συζήσαντες χρόνοι, καὶ ὅσα ἐμάτην, οὐδὲν ἔλεγον, τοῦτο καὶ νῦν λέγω, καὶ λέγων οὐ παύσομαι, ὅτι οὐχὶ ἡ διδασκαλία μόνον, οὐδὲ ἡ παράκλησις καὶ συμβουλὴ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ὄψις τῶν ἁγίων, πολλὴν εἶχε ἡδονὴν καὶ ὠφέλειαν, καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ἱματίων ὁ κολισμὸς, καὶ αὐτὸς τῶν ὑποδημάτων ὁ τύπος. καὶ γὰρ οὐδεὶς ἂν τοσοῦτον πολλή τις εἰς τὸν ἡμέτερον εἰσπηδήσας βίον ὠφέλεια, ὅσα μαθεῖν μόνον τῶν τοῖς ἀναγκαίοις ἐχρῶντο. οὐδὲ γὰρ μόνον τὸ μέγεθος οὐχ ὑπερβάλλον τῆς χρείας, ἀλλ' ἔστιν ὅτε αὐτὸ τῆς χρείας αὐτοὺς ἀπήλαυνον ἀπόσης· ἀλλὰ καὶ τὸ λιτὸν καὶ δίψυχον ἡ γυμνότητα διετήρησεν. καὶ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ὑποδήμασιν ὁ Παῦλος, ἔλεγε· Ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. ᾳ. Τιμ. ς. η. ὡσεὶ ἂν ἑαυτῷ φάσκοντα λέγων· ὅτι Ἀχρεῖος τῆς ἀρτιώσεως καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητιῶμεν, καὶ κολαφιζόμεθα. ᾳ. Κορ. δ, ια.

Ἀλλὰ γὰρ, ἃ μεταξὺ ἔλεγον, καὶ μὴ ταῦτα εἰσῆλθεν, ἀναγκαῖον εἰς μέσον παραθεῖναι πολλὴν ἔχοντα τὴν ζήτησιν. Τί δὲ τοῦτο ἐστι; ἔλεγον, ὅτι καὶ ὁ τῆς ἀποστολικῆς ἱματίων κολισμὸς πρόσεχε πολλὴν ἡμῖν τὴν ὠφέλειαν. μεταξὺ δὲ μὲ ταῦτα λέγοντα εἰσῆλθεν ὁ νόμος τῆς Χριστοῦ, οὐ ἔθηκεν αὐτοῖς, οὕτω λέγων· Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μηδὲ ἄργυ- Ματθ. ι. θ. ρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον εἰς τὴν ὁδὸν ἄρητε. Φαίνεται δὲ Πέτρος σανδάλια ἔχων. ὅτε γοῦν ὁ ἄγγελος καθηύδοντα αὐτὸν ἐξύπνισε, καὶ ἐζήτησε τὸ σανδαλιστήριον, φησὶν, Ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου, καὶ ἀκολούθησόν μοι. καὶ Παῦλος ὁ Τιμοθέου γράφων λέγει· Τὸν φελόνην, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, φέρε ἐρχόμενος, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. τί λέγεις; ὁ Χριστὸς οὐδὲ ὑποδήματα ἐκέλευσεν ἔχειν, καὶ σὺ φελόνην ἔχεις, καὶ ἔτι καὶ σανδάλια παλαιὰ; καὶ εἰ μὴ τῶν ἀπαλῶν τοῦτο ἦσαν, καὶ τῶν οὐ πάντοτε τῷ διδασκάλῳ πειθομένων, οὐκ ἂν ζήτημα τὸ λεγόμενον· ὅτε γὰρ καὶ τὰς ψυχὰς ἐκ τῶν ἐπιδιδόντες, καὶ χαίροντες καὶ σπεύδοντες τῷ μαθητῇ εἶναι οὕτω, καὶ πάντα ἐποίουν τῷ Χριστῷ, οὐ δῆλον τὰ ὑποδήματα ἐποίει, ἀλλὰ καὶ τὰ σκάμματα ἐπεπήδα, καὶ πολλοῦ κελεύοντος

γ. τὸν δημόσιον τύπον τοῦ σκηνικοῦ

χ. ὑπεπήδα

γίστων ἀξίαν εἶ) νομίζοισι, ὃ μὴ ἐᾷ ἑαυτῶν μεταχείρισιν πέφας, ὃ ἐφάπτων κατηγορίας, ὃ φθονώσας ἡμῖν ἐποίουν εἰδώλους. ὃ Παῦλος μὲν οὐκ ἠρνεῖτο ὁμοῦ καὶ ὁμιλίαν μεταχειρίζων, ἀ δέρματα ῥαπτῶν, ἀ τοῖς ἐν ἀξιώμασι διαλεγόμενος, ἀλλὰ ἀ ἐπεκαλλωπίζετο τῷ τοιούτῳ πράγματι, μυρίων ἕνεκεν αὐτὸν λαμπρῶν ἀ ὑπερφυῶν ἀποφαινόντων. καὶ ὁ μόνον οὐκ ἐπῃσχύνετο ταῦτα ποιῶν, ἀλλὰ ὃ καθάπερ ἐν ἡδονῇ τινὶ τὴν ὑπουλαῖς ὀδύναις ἐπιτιθεμένην ἑαυτῷ ὁ ὑπὲρ τοῦτο ἐμάθε, ὃ μετὰ ταῦτα αὖθις μετεχείριζε, ἀ τότε μετὰ ὃ εἰς οὐρανὸν τέλτοι ἁρπαγῶναι, μετὰ ὃ εἰς παράδεισον ἀπενεχθῆναι, μετὰ ὃ κοινωνῆσαι ῥημάτων ἀπορρήτων τοῦ Θεοῦ· ἡμᾶς ὃ οὐδὲ τῶν ἐπανορθωμάτων ὄντας ἀξίους τῶν ἐκείνου, ἀγχνιόμενα τούτοις, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ἐπαυρύνετο. ἀ καθ' ἑκάστην μὲν ἡμέραν πλημμελοῦντες, οὐδὲ ὑπερφόμεθα, οὐδὲ ἐνειδος εἶ νομίζομεν· ὃ δι' ὃν ἐκεῖνος πόνων ζῆν, ὡς αἰσχρὸν καὶ καταγέλαστον φεύγομεν. τίνα οὖν ἔχομεν ἐλπίδα σωτηρίας, εἰπέ μοι; ⓦ γὰρ αἰσχυνόμενοι, ἁμαρτίαν αἰσχύνεσθαι δεῖ, ἀ ὃ τοῦ Θεοῦ προσκρούσαι, ἀ ὃ ποιῆσαί τι τῶν οὐ δεόντων· ὅπου γε τέχνας ἀ ἐργασίας ἀ ἐπαυρύνεσθαι. οὕτω γὰρ καὶ πονηρὰν ἔννοιαν τὴν τῆς ἐργασίας ἀργολίαν τῆς μανούσης ἐκβαλοῦμεν ῥᾳδίως, ἀ ταῖς διορύξι ὑπικουρήσομεν, ἀ ταῖς ἑτέραν οὐκ ἐσοχλήσομεν ὑγρᾷ, ἀ ⓧ νόμον τὸν Χριστοῦ πληρώσομεν ⓦ εἰπόντα· Μακάριόν ἐστι δίδοναι μᾶλλον, ἢ λαμβάνειν. ⓩ γὰρ τῶν χειρῶν ἔχομεν, ἵνα ἑαυτοῖς βοηθῶμεν, ἀ τοῖς τὰ σώματα πεπηρωμένοις ἐκ τῶν ἡμετέρων εἰσφέρωμεν τὰ χρήσιμα [ἅπαντα]· ὡς ἐάν τις τῶν ἔργων ἀφαιρεθῇ, κἂν ὑγιαίνῃ, τῶν πυρεττόντων ἐστὶν ἀθλιώτερος. ⓧ μὲν γὰρ τῆς ἀσθενείας ἔχεσι συγγνώμην, ἀ τύχοιεν ἂν ἐλέου· οὗτοι ὃ κατεμάθομεν τὴν τοῦ σώματος εὐεξίαν, εἰκότως αὐτῆς πάντων μισούμενοι, ὡς καὶ τοῦ Θεοῦ παραβαίνοντες νόμους, ὃ τῇ πραπέζῃ τῶν ἀθεμίτων λυμαινόμενοι, ἀ τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν φαυλοτέραν ποιοῦντες. οὐδὲ γὰρ τοῦτο μόνον ἐστὶ δεινόν, ὅτι, δέον οἴκοθεν ἀ παρ' ἑαυτῶν τρέφεσθαι, ταῖς ἑτέρων εἰσοχλοῦσιν οἰκίαις, ἀλλ' ὅτι ὃ πάντων αὐτοὶ γίνονται χείρους. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι τῶν πάντων οὕτως, ὃ μὴ ἀφῃρῆσθαι τῆς ἐργίας ἀπόλλυ). καὶ γὰρ ὕδωρ, ὃ μὲν ἐσηκὸς σήπεται, ὃ ὃ τὸ ἔχον καὶ πάντα κρούον πλημμύρημον, τὴν ἀρετὴν ἀφανίζει τὴν ἑαυτῆς· ἡ σίδηρος, ὁ μὲν ὁ ἐργίας κείμενος, ἀπαλώτερός τε ἀ φαυλότερος, ἰῷ πολλῷ διαπεπωλημένος, ἢ ὁ ὃ ἐργασίαις ὤν, πολὺ χρησιμώτερος ἀ διαπρεπέστερος ἀργύρου πάντος ἀπολάμπων. καὶ γοῦν μὲν τὴν ἀργυρᾶν ἰδεῖν ὡς μὲν οὐδὲν ὑγιὲς ἐκφέρουσαν, ἀλλὰ ποπεργὰς βοτάνας καὶ ἀκάνθας καὶ τριβόλους καὶ ἀκάρπα δένδρα, τὴν ὃ ἐργασίαν ἀπολαύουσαν, καρποῖς ἡμέρους κομῶσαν. καὶ ἕκαστον ὃ τῶν ὄντων (ὡς εἰπεῖν ἁπλῶς) ἀπὸ μὲν τῆς ἀργίας φθείρε), ἀπὸ ὃ τῆς οἰκείας ἐργασίας χρησιμώτερον ἢ ὃ. ταῦτα οὖν εἰδότες ἅπαντα, ἀ πόσοι μὲν ἀπὸ τῆς ἀργίας ὃ βλάβος, πόσοι ὃ ἀπὸ τῆς ἐργασίας ὃ κέρδος, τὸ μὲν φεύγωμεν, τὴν ὃ διώκωμεν, ἵνα καὶ ⓧ πρὸ ὄντα βίου εὐημέρως ζήσωμεν, ἀ διορύξι ἐκ τῶν ἑαυτῶν ὑπικουρήσωμεν, ἀ τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν ἀμείνω κατασκευάσαντες, τύχωμεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν· ὧν ἡμᾶς ὑπὸ τύχοι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ζωὴ ὃ ἁγίῳ* πνεύματι, νῦν ἀ ἀεὶ, ἀ εἰς οὓς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Πεσὲ κ. λο.

χ. ἐλεῖν·

χ. ἐλεῖν ἐλεῖν ὑποτίλλων

* ἁγιάσθω ἀ ζωοποιῷ

Λογ. μη. ΕΙΣ ΑΚΥΛΑΝ ΚΑΙ ΠΡΙΣΚΙΛΛΑΝ Λογ. ς. ΚΑΙ Εἰς τὸ μὴ κακῶς λέγειν τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ.

Ρωμ. ιστ.

Λεγα

οὐκ εἶχεν αὕτη κλίνας ἀργυρᾶς ἑστώσας, ἀλλ' εἶχε πορφυρίδα πολλήν· οὐκ εἶχε
γραμματεῖα, ἀλλὰ σκεύη ἐκέκτητο τραπεζικῶν καὶ φιλοξένου· οὐκ εἶχε κίονας ἀπα-
χ. ἀπεστίλεον γάστους, ἀλλ' εἶχε ψυχῆς κάλλος ἀποπέμπουσι· οὐκ εἶχε τοίχους ὑψηλοὺς καὶ εἰς
βελληνθμούς, οὐδὲ ἔδαφος ψηφῖσι διαλιθισμένον, ἀλλ' ἐπὶ αὐτῆ ναὸς τῆς πνεύματος. Ταῦτα
5 ἐπῄνεσεν ὁ Παῦλος, τούτων ἠράσθη· διὰ ταῦτα ἔτη δύο μένει ὅτι τῆς οἰκίας οὐκ ἀπῃτήσατο· διὰ ταῦτα αὐτὴν μίμησιν διαπαντὸς, καὶ ἐγκώμιον ἀεὶς ζωλιθησι μέγα καὶ θαυμαστὸν, οὐχ ἵνα αὐτὸν λάμπρυνῃς ἐργάσῃ), ἀλλ' ἵνα σὺν λοιποῖς εἰς τὴν αὐτὴν ἀγάγῃ ζῆλον, καὶ πίστιν μακαρίζειν, οὐχὶ σὺν πλουτοῦντας, σὺν δὲ σὺν ἐν ἀρχαῖς ὄντας, ἀλλὰ σὺν φιλοξένοις, σὺν ἐλεήμοσιν, σὺν φιλαγαθεῖσι, σὺν πολλὴν ποιεῖ σὺν ἁγίοις φιλοφρονουμένοις
10 καὶ διδασκομένοις.

Ταῦτα δὴ καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τῆς προσρήσεως ταύτης μαθόντες, διὰ τῶν ἔργων αὐτὴν διδάσκωμεν· καὶ μήτε σὺν πλουτοῦντας ἁπλῶς μακαρίζωμεν, μήτε σὺν πτωχοὺς ἐξουθενίζωμεν, μηδὲ ἐπαισχυνώμεθα πτωχοὺς, μηδὲ ὄνειδος εἶναι νομίζωμεν ἐργασίαν, ἀλλὰ ἀργίαν, καὶ ὃ μὴ ἔχειν τι ποιεῖ. Εἰ γὰρ ὄνειδος ἦν ὃ ἐργάζεσθαι, οὐκ ἂν αὐτὸ μετῆλθεν
15 ὁ Παῦλος, οὐκ ἂν ἐπ' αὐτῷ μεῖζον ἐφρόνησεν, ὅτι λέγων· Εὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα. τίς οὖν μοί ἐστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Εἰ δὲ πτωχὸν ὄνειδος ἦν, οὐκ ἂν τοὺς μὴ ἐργαζομένους ἐκέλευσε μηδὲ ἐσθίειν. ἀμυρία γὰρ μόνον ἐστὶν ὄνειδος· ταύτην ἡ ἀργία πολλὴν ἔχουσα, καὶ οὐ μίαν καὶ δύο καὶ τρεῖς μόνον, ἀλλὰ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν πονηρίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ τῆς σοφὸς δείκνυσι, ὅτι
20 πᾶσαν τὴν κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία, καὶ ὥσπερ εἰκότως Διὰ λεγόμενός φησιν, Ἐμβαλὲ αὐτὸν Σοφ. λγ. λε.
Εἰς ἔργον, ἵνα μὴ ἀργῇ. ὥσπερ γάρ ἐστιν ὁ χαλινὸς τοῦ ἵππου, τοῦτο ὃ ἔργον τῇ φύσει τῇ ἡμετέρᾳ. Εἰ καλὸν ἦν ἡ ἀργία, πρῶτα ἂν ἅπαντα καὶ ὑπέρτατα ἡ γῆ ἀνεβλάστανεν. ἀλλ' ὁρᾷς τοιοῦτον ἐργάζεται. πρόφασιν μὲν οὖν ἐκέλευσαν ὑπέρτατα πρῶτα ἐκβαλεῖν ὁ Θεός· τὴν δὲ ἐποίησεν ὅτως, ἀλλὰ ἡ ζεῦξαι βόας, ἢ αὐλὸν ἐλκύσαι, ἢ αὔλακα διατμῆξαι,
25 ἢ σπέρματα καταβάλλειν, ἢ ἐτησίοις πολλοῖς πρόποις θεραπεῦσαι· ἢ ἄμπελον ἢ δένδρα ἢ σπέρματα τοῖς ἐν θεσπεσίοις σκομοδότησιν, ἵν' ἡ τῆς ἐργασίας ἀφορμὴ πάσης ἀπαγῆ πονηρίας τὴν τῶν ἐργαζομένων ὄφεσιν. ἔξαρχῆς μὲν οὖν, ἵνα τὴν δυνάμιν ὑπεδείξηται τὴν ἑαυτοῦ, χωρὶς τῶν πόνων τῶν ἡμετέρων ἅπαντα ἀνέδοθεν πλεονάσαι, Βλασησάτω γὰρ ἡ Γεν. α. ια.
γῆ βοτάνην χόρτου, φησί· καὶ πρῶτα σκόμβρους. μετὰ δὲ ταῦτα οὔτως· ἀλλὰ ἡ ὄφις
30 τῶν ἡμετέρων αὐτὰ πόνων ἐκφέρεσθαι ἐκέλευσεν ἐκ τῆς γῆς, ἵνα μάθῃς ὅτι ὄφις ὃ χρήσιμον ἡμῖν καὶ λειτουργὸν πόνον εἰσήγαγε. καὶ δοκεῖ μὲν εἶναι κόλασις ἡ πικρία ὃ ἀκούσας, Ἐπὶ ῥαφὴ τῷ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου· ὃ δὲ ἀληθές, τοιοῦτόν ἐστι ὃ σωφρονισμός, καὶ τὴν τοῦ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἀμυρίας ἡμιουργῶν φαρμακίαν. ὄφις ταῦτα καὶ Παῦλος εἰργάζετο διὰ νυκτός, οὐκ ἐν ἡμέρᾳ μόνῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτί. καὶ τοῦτο βοᾷ λέγων·
35 Νυκτὸς γὰρ καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι, πρὸς ὃ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν. καὶ οὐχ ἁπλῶς πέρ- α. Θεσ. β. θ.
ψωσιν εἶχεν καὶ ψυχαγωγίας ὃ ἔργον μετεῖχε, καθάπερ πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐπεδείκνυτο καὶ αὐλὸν πόνον, ὡς καὶ ἐτησίοις δυνηθῆναι ἐπικουρῆσαι. Ταῖς γὰρ χρείαις μόν, Πραξ. κ. λδ.
φησι, καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. αὐξήσεως δαίμονι ἐπιπάτων,
τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος ὤν, τὸν τῶν γῆν οἰκουμένων ἀπόστολος ἐπεῖπε, καὶ ἐπ' αὐτῷ ὑφ' ἡ-
χ. θεραπεύῃ λίῳ κειμένους ἐκκλησίας ἁπάσας, καὶ δήμους καὶ ἔθνη καὶ πόλεις μὴ πολλῆς θεραπεύων ἐπιμελείας, τύπλα καὶ ἡμέραν ἐργάζετο, καὶ σὺν μακρὰ δύπνει τῶν πόνων ἐκείνων. ἡμεῖς δὲ σὺν τὸ μειοῦν τῆς ἐκείνου φορτίδος μετέντες, μᾶλλον δὲ σὺν εἰς τοσοῦτο λαβεῖν δυνάμενοι, ὀκνηλοῦμεν τὰ ἀργία ζῶντες διὰ παντός. καὶ ποίαν ἕξομεν ἀπολογίαν, ἢ πῶς συγγνώμην, εἰπέ μοι; σὺν τοῦτο ἅπαντα εἰς βίον εἰσεπήχθη τὰ κακά, ὅτι πολλοὶ μεγίστου

ἡ τὸν ἄνδρας τὸν ἑαυτῆ ἀναγκάζουσαι, τῆς γείτονος ἢ τῆς ὁμοτίμου πολυπλεκτεῖσαι καὶ ἀναγκάζουσαι περίεσθαι τολμῶ, ἢ λευκοὺς ἡμιόνους, ἢ χρυσοπάστους χαλινούς, ἢ θεραπείαν εὐτυχῶν, ἢ πολυτελῆ θεραπαινίδων εἰσμόν, ἢ τὸν ἄλλον ἅπασαν τὸν καταγέλαστον φαντασίαν· ἀλλὰ ταῦτα πόρρω ἀποστατέω, ἢ ὁ κοσμικὸς ἀποβαλέσθω τύφον, εἰ μέλλει εἶναι, ὅπως χρηστὸς γένηται τῷ ἀποστόλῳ, ἢ τῆς θήρας αὐτῷ μεταχειρίσῃ τῆς αὐτῆς. 5

χ. λευκούς

χ. ἀπολέσθω

Ῥωμ. ιϛ. Διὰ τοῦτο οὐκ αὐτὸ μόνον λέγει, ἀλλὰ ἢ αἱ λοιπαὶ πᾶσαι. ἢ γὰρ καὶ Περσίδος λαὸς φησιν, Ἣν πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ἡμᾶς, ἢ Μαρίαν ἢ Τρύφαιναν ἀπὸ τούτου θαυμάζει τῷ πόνῳ, ὅτι ἐκοπίασεν εἰς τοὺς ἀποστόλους, ἢ τοὺς τοῦ αὐτοὺς ἀγῶνας ἀπεδύσατο. ἢ

χ. ἀπέδυτο

α. Τιμ. ϛ. ιϛ. πῶς Τιμοθέῳ γράφων φησί, Γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν τοῦ ἀνδρός; ὅταν ἢ ὁ αὐτὸς οὗτος ᾖ, ἢ τῷ αὐτῷ πίστει κεκτημένος, ἢ τῆς αὐτῆς σοφίας μετέχων. ὅταν δὲ ἄπιστος ᾖ ἢ πεπλανημένος, οὐκ ἀποστερεῖ τοῦ αὐθεντεῖν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Κοσμίοις γάρ ἐστιν ἐπιτέλλων λέγει· Καὶ γάρ, φησὶν ἔχει ἀνδρα ἄπιστον, μὴ ἀφιέτω αὐτόν. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; πῶς δὲ οὐ σώσει ἡ πιστὴ γυνὴ τὸν ἄνδρα ἄπιστον; κατηχοῦσα δηλονότι ἢ διδάσκουσα ἢ συμβουλεύουσα τοῖς τοῦ πίστει, ὥσπερ οὖν ἢ αὕτη Ἀπολλὼ ἢ Πρίσκιλλα. ἄλλως δέ, ὅταν λέγῃ, γυναικὶ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, τοῦτ' ἔστι τὸ βήματι διδασκαλίας λέγει, τοῦτ' ἔστι τὸ * κατὰ ἐξουσίαν διδάσκειν, ἢ τῆς κατὰ ἱερωσύνης λόγου· ἰδίᾳ δὲ νουθετεῖν ἢ συμβουλεύειν οὐκ ἐκώλυσεν. ἢ γὰρ αὖ, Εἰ κέκωλυμένοι εἰσὶν, ταῦτα ἐπῄνεσε τοῦτο ποιοῦσαι. ἀκουέτωσαν ἄνδρες, ἀκουέτωσαν ταῦτα ἢ γυναῖκες· ἐκεῖναι μὲν, ἵνα τὸν ὁμόφυλον ἐπισυλλέξῃ μιμήσωνται· οὗτοι δὲ, ἵνα μὴ γυναικὸς ἀδυνέστεροι φαίνωνται). ἵνα γὰρ ἔξωθεν ἀπολογήσωμαι, ἵνα συγκινήσω, ὅταν γυναικὸν τοσαύτην θεωρήσωμεν ὀπαδοῦσαν ἢ τοσαύτην φιλοσοφίαν, ἡμᾶς τοὺς τοῦ κόσμου θεραπεύσωμεν ὧδε σκληροὺς ὄντας καὶ ἀνημέρους; ταῦτα δὲ ἄρχοντες μανθανέτωσαν, ἢ ἀρχόμενοι, ἢ ἱερεῖς, ἢ λαϊκοὶ τὸν τάξιν ἔχοντες, ἵν' ἐκεῖνοι μὲν μὴ τὸν πλουτοῦντας θαυμάζωσι, μηδὲ ταῖς θεραπαίναις διώκωσιν οἰκίας, ἀλλ' ἀρετὴν μόνην ζητῶσι· καὶ τοῖς πλουσίοις τὸν ἀδόξων μὴ ἐπαιρώμεθα, μηδὲ σκηπτοῖσι ἢ βυσσοδίφαις ἢ πορφυροπώλαις καὶ χαλκοτύποις θεραπεύοντες, τὸν ἐν δωρεαῖς θεραπεύωσιν· ἵνα δὲ ἀρχόμενοι, ἵνα μὴ νομίζωσιν εἶναι κώλυμα τοῖς τὸν ἀποδοχὴν τῶν ἁγίων, ἀλλ' ἐπιεικῶς τὴν χάριν, ἣν Ἠλίου ἐπεδέξατο, δράκα ἀλεύρου μίαν ἔχουσα, καὶ τύπτει, ἢ Παῦλον διεπάρ ὀξέως, καὶ οἰκίας θεραπεύσωσι τοὺς δεομένους, καὶ πόρρω τοῖς ξένοις ὦσι κοινὰ κακὰ μείζονα. μὴ γάρ μοι τοῦτο εἴπῃς, ὅτι οἰκέτας οὐκ ἔχεις θεραπευομένους. κἂν γὰρ μυρίους ἔχῃς, ὁ Θεὸς σε κελεύει θεραπεύειν σαυτὸν τῆς φιλοξενίας ἢ καρπὸν τρυγᾶν. διὰ τοῦτο Παῦλος χήραν γυναῖκα θεραπευόμενος, καὶ κελεύων αὐτὴν ξενοδοχεῖν, ἵ δι' ἑτέρων, ἀλλὰ δι' ἑαυτῆς τοῦτο ἐπιτελεῖν. ὑπῆρχε γὰρ, Εἰ ξενοδόχησεν, ἐπήγαγε, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν. οὐκ εἶπεν, Εἰ χρήματα ἐδαπάνησεν, οὐδὲ, εἰ τοῖς οἰκέταις ἐκέλευσε τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλ', Εἰ δι' ἑαυτῆς ἔτρεχε καὶ ἐμόχθησεν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀβραὰμ πεντακοσίους ἐκτὸς καὶ δέκα οἰκονόμους ἔχων, αὐτὸς ὅτι τὰ ἀπέλιπε ἔτρεχε, ἢ ἢ μόσχον ἐδίωξε, καὶ τὰ ἄλλα ἀπρόθυμα διώκει, καὶ τὴν γυναῖκα χρηστὰ ἐποίει τῆς τῆς φιλοξενίας καρπῶν. διὰ τοῦτο δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ ὁ Φάτνην πλέξας), καὶ ὁ οἰκίαν πατόμβιος τεκτήνας), ἢ ἀόκνησεν οὐκ εἶχε τοῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι, ἵνα σε παιδεύσῃ διὰ πόνων μὴ τοῖς τὰ λαμπρὰ τοῦ βίου τούτου κεχηνέναι θαύματα, ἀλλ' ἀτελείας εἰς ἐσκηνὴν πόρρω χωρεῖν, καὶ πρόθυμον διώκειν, καὶ ξενοῦσθαι· φεύγειν, καὶ ἔσωθεν κολλωπίζεσθαι. Πᾶσα γὰρ ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως, φησὶν, ἔσωθεν. εἰ οὖν ἔχῃς προαίρεσιν φιλόξενον, ἅπασαν τὴν φιλοξενίαν ἔχεις τὴν Θεοῦ, καὶ ὁλόκληρος μένει· ἂν δὲ μισάνθρωπος ᾖς καὶ μισόξενος, καὶ τὰ πόρρω ᾖς διεφθαρμένος προάγματα, ἐστυγόρηται σοι τοῖς ξένοις ἡ οἰκία.

χ. ἐκεῖνοι μὲν ἵνα μὴ γυναικὸς ἀδυνέστεροι φαίνωνται

χ. ἵνα τὸν ὁμόφυλον μιμήσωνται

χ. πλάσας

χ. φυγαδεύειν

χ. ἐνδύειν

χ. στυγοχρῆται

Οὐκ

τοῦτο ἐστι; Ὁ μὴ κατηχηθῇ τῷ γάμῳ, μηδὲ νομίζειν ἐμπόδισμα εἶναι καὶ κώλυμα τῆς εἰς ἀρετὴν φερούσης ὁδοῦ, ὃ γυναῖκα ἔχειν, καὶ παῖδας τρέφειν, καὶ οἰκίας προΐστασθαι, καὶ τέχνην μεταχειρίζειν. ἰδοὺ καὶ σὺ τὰ δύο ἡμῖν καὶ γυνὴ, καὶ ἐργαστήριον προσῃκήσασαι, καὶ τέχνην μετιχειρίζοιτο, καὶ τὴν ἐν μοναστηρίοις ζώντων ἀκρίβειαν ἐπεδείξαντο πολλῷ τῷ φιλοσοφίας. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀφ' ὧν προστίθησιν αὐτοῖς ὁ Παῦλος, μᾶλλον δὲ οὐκ ἀφ' ὧν προστίθησιν, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὧν μὴ ταῦτα ἐμφαίνουσιν. Εἰπὼν γὰρ, ἀσπάσασθε Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν, προσέθηκεν αὐτῶν καὶ ὃ ἀξιόμισα. ποῖον δὴ τοῦτο; οὐκ εἶπε τὸν πλουσίους, τὸν ἐνδόξους, τὸν ὑπατικούς· ἀλλὰ τί; τὸν συνεργούς μου ἐν Κυρίῳ. τοῦτο δὲ οἶδεν ἴσως εἷς ἀρετῆς ζηλωτὴς μόνος· ἐκ οἶδεν οὐ πολλοὶ μέσοι, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν πρὸ αὐξῆς ἔμεινεν, οὐχὶ ἡμέρας μίας ἢ δύο καὶ τρεῖς, ἀλλ' ὅσον ἐδέησεν ἐλευθερίους δύο, τὴν αὐτὴν ἔσχεν ἀρετὴν ἰδών. ὥσπερ γὰρ οἱ τὴν ἔξωθεν ἀρχὴν ὄντες οὐκ ἂν ἔλοιντο πρὸς βιωτικοῖς καὶ ταπεινοῖς καταζεῦξαί ποτε, ἵνα μὴ βπιζητῶσι λαμπρᾶς οἰκίας βπισήμων ἀνδρῶν τινων, ὥστε μὴ τὴν τῶν ἐπιδημούντων ἰδίους βιωτέλειαν τῇ μεγέθει τῆς ἀξίας λυμήνασθαι, ὅταν καὶ ἀποστολὴν ἐποίουν· οὐ τοὺς τυχόντας κατήγοντο, ἀλλ', ὥσπερ ἐκ φίλοις οἰκίας λαμπρότητα, χ. λαμπρείας, οὕτω τῆς ψυχῆς ἀρετὴν ἐπεζήτουν οὗτοι, καὶ μετ' ἀκριβείας διερευνώμενοι τοὺς βπιτηδείους αὐτοῖς, τοὺς ἐκείνοις κατήγοντο. Ἐν γὰρ καὶ τόμοις τοῦ Χριστοῦ τοῦτο κελεύων ἔκειτο. Εἰς ἣν γὰρ πόλιν, φησὶν, ἢ οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐρωτήσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστι, κἀκεῖ μείνατε. ὥστε ἄξιοι Παύλου ἦσαν οὗτοι· Εἰ γὰρ ἄξιοι Παύλου, τοῦ ἀγγέλων ἴσων ἄξιοι. ἐγὼ δὲ δυσμάτων ἐκφύω, καὶ οὐρανὸν καὶ ἐκκλησίαν θαρρῶν δύναμαι προστίθημι. ὅπου γὰρ Παῦλος ἐκεῖ καὶ ὁ Χριστός ἐστιν. Εἰ δοκιμὴν βπιζητεῖτε, φησὶ, τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ. ὅπου γὰρ Χριστὸς ἐστιν, ἐκεῖ δὲ ἀπέλαυσι συμπαρῆν ἐφοίτων. Ἀλλ' ἦν καὶ περὶ τούτων ἀναγκαῖον τοὺς ἑαυτοὺς ἀξίους τῆς τοῦ Παύλου θεραπείας, σύνισον τίνες ἐγένοντο, ἔστιν δύο ζωοποιοῦντες αὐτῷ, καὶ ῥῆμα, καὶ βάπτισμα, καὶ βλέμμα, καὶ ἔσωθεν σοφὸς, καὶ εἴσοδος καὶ ἔξοδος. Ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα ἀναθεωροῦντες *. ὅτι γὰρ τῶν ἁγίων, οὐχὶ τὰ ῥήματα [ταῦτα] μόνον, οὐδὲ αἱ διδασκαλίαι καὶ αἱ ἀναβάσεις, ἀλλὰ καὶ ἡ λοιπὴ τοῦ βίου πᾶσα διάταξις, ἄκουσον γέγραπται δὲ τοῖς προέχουσι διδασκαλία φιλοσοφίας. σύνισον πλίκην ἐν ἰδίῳ Παύλῳ, καὶ διεπνοποιούμενον, καὶ βπτιμένον, καὶ ἀναπαυόμενον, καὶ θυμούμενον, καὶ δακρύοντα, ἀδιάπτα καὶ αἰσιόντα. Εἰ γὰρ δικαιοπράτας βπισολὰς ἔχοντες μόνον, πολλὰ ἂν τῆς οἰκειμβρίας αὐτοῖς ἀφειρέθημεν, καὶ τοῦ πηλοῦ τῶν βπιστολῶν ἔχοντες, καὶ τοῦ γλαφύρου τῆς οἰκειμβρίας, καὶ τὸ φῶς τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τὸν θαμέλιον τῆς πίστεως, καὶ τὸν σύλον καὶ τὸ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, ἵνες οὐκ ἂν ἐγένοντο ἀγέλαι τοιούτων συζώντες; Εἰ γὰρ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ δαίμονας ἐφόβει, καὶ τοσαύτην εἶχον ἰσχύν, ἡ ζωοποιὸς αὐτοῦ πόσην οὐκ ἂν ἐπεδείξατο πνεύματος χάριν; τὸ γὰρ τοῦ κλίνου ὁρᾶν τοῦ Παύλου, τὸ γὰρ τοῦ σκηνοποιοῦ, τὸ γὰρ ταῦτα ῥήματα, οὐκ ἂν ἦρκεσαν αὐτοῖς εἰς ἀνάθεσιν κατεμυξίας διωκούσης; Εἰ γὰρ δαίμονες φεύγουσι αὐτοῦ τὰ ἱμάτια ἐφερόμενα, πολλῷ μᾶλλον πιστοὶ ὄντες αὐτῷ, κατεύνωντο βλέποντες αὐτά.

Ἄξιον δὲ καὶ τὸ ἐξεπάσαι, πόθεν ἔσχεν προσηγορίαν, τοῦ Πρίσκιλλαν προτιθῆναι τὸν ἀνδρός. οὐ γὰρ εἶπεν, ἀσπάσασθε Ἀκύλαν καὶ Πρίσκιλλαν, ἀλλὰ Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν. οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἁπλοῦς ἐποίησεν, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ πλείονα αὐτῇ συνεισφέρειν τὸν ἀνδρὸς εἰς λόγων. καὶ ὅπου γε τὸ χασμός τε εἰρηνεύον, ἔξεστι καὶ ἀπὸ τῶν πράξεων τοῦτο μαθεῖν. τὸν γὰρ Ἀπολλὼ, δυνάμενον λόγου ὄντα καὶ δυνατὸν ἐν ταῖς γραφαῖς, καὶ τὸ βάπτισμα Ἰωάννου μόνον εἰδότα, αὕτη λαβοῦσα κατήχησε τοῦ ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐ διδασκάλου ἀκριβεστέρας ἐποίησεν. οὐ γὰρ αἱ ὅτι τῶν ἀποστόλων γυναῖκες ταῦτα ἐμερίμνων, ἅπερ αἱ τῶν, ὅπως λαμπρὰ ἱμάτια προΐοιντο, ἐ βπτεύμασι καὶ ἐπιγραφαῖς τοῦ ὄψιν τοῦ ἑαυτῶν καλλωπίσωσιν,

ἀλλ' ἢ ὃ τῆς ὁδοῦ δέος ἡμᾶς, ἢ ὃ τῶν φερομένων πλῆθος ἢ τὰ ἐπάλληλα κύματα, ἢ ὃ μὴ συνεχῶς ἅπασιν ἐπιχωριάζειν αὐτοῖς, ἢ πολλὰ ἕτερα πλείονα τούτων, ἰκανὰ τῆς μακαρίας ἐκβαλεῖν ἢ τὸν σφόδρα ἐπιτηδείους. ἀλλ' οὐκ ἐξέβαλε τούτους. πῶς οὖν οὐκ ἐξεβλήθησαν; δῆλον τὴν τοῦ Παύλου μεγαλοψυχίαν, ἢ τὴν ἀρρήτου αὐτοῦ ἢ γνησίου ἀγάπην. οὕτω γὰρ αὐτοῖς εἶχεν ἡ διάνοια, ὡς καὶ ἐν ἐπιτολαῖς αὐτῶν μεμνῆσθαι πολλαχοῦ. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς καὶ οἱ παῖδες ἦσαν οὗτοι, ἃ Παύλου οὕτω χλιανσάμενοι, ἢ τοσοῦτον τὸν οἰκεῖον ἐπιδεικνύμενοι πόθον. ἆρα ὑπατικοί τινες, καὶ στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ ὑπατικοί, ἢ ἄλλην τινὰ τοιαύτην ἀξιόλογον ἀρχὴν ἐπιτετηδευκότες, ἢ πλούσιοι πολλῶν ἀξιοθαύμαστοι, καὶ τὴν τοῦ πόλου ἀγέλαστον; οὐδὲν τούτων ἴσθι, εἰπεῖν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἅπαν, πτωχοὶ ἢ πένητες, καὶ ἐκ τῆς τῶν χειρῶν ἐργασίας ζῶντες. Ἦσαν γάρ, φησι, σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην· καὶ οὐκ ἠσχύνετο ὁ Παῦλος, οὐδὲ ἔφριξεν ἡ) διάνοια βασιλικωτάτην πόλιν καὶ δῆμον μέγα φρονοῦντα, καλοῦσαν οὐδὲν ἧττον τῶν ἐκείνου φιλίας· οὕτως ἰσχὺν ἅπαντα πεπαιδεύκασι τότε φιλοσοφίαν. καίτοιγε ἡμεῖς πολλάκις συγγενεῖς ἔχοντες πλουσίους ὀλίγῳ, τῆς τούτων αὐτῶν οἰκειότητος ἀλλοτριούμεθα, καὶ ἔτι ἡ) διάνοια ἡμῶν ποτὲ ἐκείνους τοιούτους. ὁ δὲ Παῦλος οὐχ οὕτως, ἀλλὰ ἢ ἐγκαλλωπίζεται τοῦτο τὸ κτῆμα· ἢ οὐ τοῖς τότε μόνοις, ἀλλὰ ἢ τοῖς μετὰ ταῦτα πᾶσι δῆλον ἐποίησεν, ὅτι εἰς τοῦτο τοῦ φίλους αὐτοῦ τὸν φιλίαν ἐτέλουν, ἐκείνους ἡ) σκηνοποιούς. ἢ μή μοι λεγέτω τις, ἢ ὅτι μὲν μέγα καὶ θαυμαστόν, ἢ αὐτὸν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἴστα τέχνης, μὴ ἐπαισχύνεσθαι τοὺς ὁμοτέχνους; τί λέγεις; τοῦτο μὲν οὖν μέγιστον ὄντως ἢ θαυμαστόν. οὐ γὰρ οὕτως ἡ) τοιαῦτα ἔχοντες εἰπεῖν φιλοῦσιν, ἐπαισχύνονται τοὺς καταδιεστηκότας, ὡς ἡ) ἡμεῖς ποτε ὑπὸ τῆς αὐτῆς βιοτικείας, εἶτα ἀθρόοι εἰς λαμπρότητα τινὰ καὶ τιμὴν ἀναβάντες. ὅπου γε Παύλου λαμπρότερον οὐδὲν ἦν, οὐδὲ τιμιώτερον, ἀλλὰ ἢ αὐτὴν τὴν βασιλείαν ὑπερτιμιώτερος ἦν, πολλοῦ που δεῖν ὄντως. ὁ γὰρ δαίμων ὑπεζώπτων, καὶ κεντρούς ἐτίρων, καὶ ἐξ ὑπερβάλματος καὶ πηρῶσαι, καὶ πεφυπεδῶσαι τοῦ πεπηρωμένους δυνάμενος, οὔτε ἱμάτια καὶ αἰσχύνας ἅπαν τοσαύτας εἶδος εἶλκυσε, δῆλον ὅτι οὐδὲ αἰδοῦς ἐλάττονος ἡ) διάνοια ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἀπέλεγε τὴν ἐξ εὐγενοῦς καταβάς. ἀλλ' ἔμφες τοσαύτης ἀπολαύων δόξης, καὶ πάντα ταχὺ θαυμαζόμενος, ἢ ὅπερ ἂν φαίη πάντα ἐπιτρέφων, οὐκ ἐπῃσχύνετο τοῖς σκηνοποιοῖς, οὐδὲ ἐλαττοῦσθαι ἐνόμιζε τοῦ ἐν τοσούτοις ἀξιώμασιν ὄντας. καὶ γὰρ εἰκὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ Ῥωμαίων πολλοὺς εἶναι τοιούτους, οὓς ἰδιάζεται τοῦτο τοῖς σκηνοποιοῖς ἐκείνοις ἀπαίρεσθαι. ἤδει γὰρ, ἤδει σαφῶς, ὅτι διήμεισθε, ἢ πλούτῳ τοιαύτῃ, οὐδὲ χρημάτων ἀφθονίᾳ, ἀλλὰ ζήλῳ ὑπερτάτῃ πίστεως εἰώθει· ὡς οἴγε ταύτης μόνῃ ἀπεστερημένοι, ἀπὸ δὲ τῆς τῶν μεγίστων αὐτοῖς δόξης μεγαλοφρονοῦντες, ὀνόματι μόνον διήμεισθε φίλῳ, ἀλλ' οὐχὶ τοιούτοις καλλωπίζονται· μᾶλλον ἢ αὐτὸ τὸ ὄνομα φοβοῦνται πολλαχοῦ, εἴ τις ὅτι τοῦ ἀνωτέρω τοιούτους τῆς διήμεισθε αἱρεῖται τούτων. ἡ) γὰρ τοιαῦτα καὶ λαμπρὰ, ἃ πατέρα ἔχοντα ὑπάρχειν εἰπεῖν καὶ πάππον, αὖ μὴ ἀκριβείας δέοντος, πολλαχοῦ διήμεισθε ὑπάρχουσι εὐτελῆ τινα καὶ ἀνώνυμα ἐληλυθότα· καθάπερ τῶν εὐτελῶν εἰώθασιν ὧν τὸ γένος ἄνωθεν ἀναβαίνοντες καὶ μακρὰν διερευνώμεθα, ὡς ἂν ἄρχοις ἢ στρατηγοὺς εὑρήσομεν αὐτοῦ πολλαχοῦ τοῦ ἀνωτέρω τοιούτους, ἢ εἰς ἱπποφορβοὺς ἢ συοφορβοὺς εὐθὺς ἀναγομένους. ἅπερ οὖν ἅπαντα Παῦλος εἰδὼς, τούτων ὧν ἐπόλεων ἐπιεικῆ λόγον, ψυχῆς ἢ διήμεισθε ἕξιν, καὶ τοῦ ἀλλήλους θαυμάζειν ἐπαίδευσεν. οὐ μικρὰν οὖν πόθεν τοῦτο τοῦ διήμεισθε καρπούμεθα, τὸ μηδενὶ τῶν διπλεστέρων ἐπαισχύνεσθαι, τὸ ψυχῆς ἀρετὴν διήμεισθε, τὸ πάντα τὰ ἔξωθεν ἡμῖν τοιαῦτα ἡγεῖσθαι, τοιαῦτα ἡ) διήμεισθε καὶ αἰσθητά. ἔστι καὶ ἕτερα τούτου οὐκ ἐλάττονα καρπώσασθαι κέρδη οὐτιδοῦν, ἃ ὀμάλισα συνέχει ἡμῶν τὸν ζωὸν καταρθοῖ. τί ἢ τοῦτο

Παῦλος

Περὶ τῶν γ.

ἀπαγινώσκειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν κάτω χειμάῤῥουν πρόσοψιν, καὶ ἐκεῖθεν μάλιστα προσκαλεῖσθαι
χ. κέρινος τὴν τοῦ "γεγραφότος ἀφέλειαν· Παύλου γὰρ γράφοντος, μᾶλλον δὲ οὐ τοῦ Παύλου, ἀλλὰ τοῦ
πνεύματος χάριτος τὴν ἐπιστολὴν ὑποβαλομένου ὁλοκλήρῳ πόλει καὶ δήμῳ τοσούτῳ, καὶ
δι' ἐκείνων τῶν οἰκουμενικῶν πάσῃ, νομίζειν προσῆκόν τι εἶναι τῆς ἐγκειμένων, καὶ προσεκτέον ἀ-
5 πλῶς, καὶ μὴ σκοπεῖν, ὅτι ταῦτα, πρὸς τοὺς δύο κάτω πεποίηκε; τοῦτο γὰρ ἐστι, τοῦτο, ὃ
πολλῆς ῥᾳθυμίας ἡμᾶς ἐνέπλησε, τὸ μὴ πάσας ὑπείναι τὰς γραφάς, ἀλλ' ἃ νομίζομεν
εἶναι σαφέστερα, ταῦτα ἐκλεγομένους, τὰ ἄλλων μηδὲν ποιεῖσθαι λόγον. τῶν καὶ τὰς αἱρέσεις
χ. ἐπώτων εἰσάγειν, ὃ μὴ βούλεσθαι "ἅπαν ὑπείναι τὸ σῶμα, ὃ νομίζειν εἶναι καὶ περιττὸν καὶ πλέον-
γειν. ἀλλὰ τῶν τὰ μὲν ἄλλα ἅπαντα ἡμῖν διεσαφήσαι, οὐχὶ τὰ προσπάθειαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ
10 αἰσθήσεα καὶ βλάβερά· τὴν γραφὴν εἶναι τὴν ἐμπειρίαν ἡμέλησε καὶ πρόδηλα. καὶ ὃ μὲ προεῖτο
θεωρίαν τὴν ἵππων ἀμίλλης ἐποιήσατο, καὶ ὀνόματα, καὶ ἀγέλαι, καὶ γῆρος, καὶ πατρίδα, καὶ αἰσ-
χ. δήμων θησιν τὴν ἵππων ἔχοντα εἰπεῖν μὴ ἀκριβείας ἀπάσης, ἐπὶ ἔτη ζωῆς, καὶ ἐνεργείας "δρό-
μων, καὶ τίς πάλι ζωγραφήσας τὴν νίκην ἁρπάσει, καὶ ποῖος ἵππος ἐκ ποίας ἀφεθεὶς βαλβίδος,
καὶ πόσα ἔχων ἰώμενον, προεῖται τὸν δρόμου, καὶ τὸν ἀντίπαλον καταβραβεύσας. καὶ ὃ μὲ προεῖτο
10 τὴν ὀρχήστραν ἢ ἐρωτήσεις, οὐκ ἐλάττω τούτων, ἀλλὰ καὶ πλείω μοιρίδα προεῖτο τὸν ἐν ταῖς
θεάτροις ἀγῶνα διδάσκουσα, μίμους λέγω καὶ ὀρχήστρια, καὶ γῆρος αὐτῶν, καὶ πατρίδα, καὶ ἀνα-
τροφήν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα καταλέγοντες· ἡμᾶς δὲ ἐρωτῶμεν, ὁπόσαι, καὶ τίνες
εἰσὶν αἱ Παύλου ἐπιστολαί, τοσοῦτοι ὄντες ἀριθμὸν ἴσμεν εἰπεῖν. εἰ δέ τινες καὶ εἶεν ὄντες ἀριθμὸν
ὑπερβάλλοντες, ἀλλὰ ταῖς πόλεσι, αἷς ταῖς ἐπιστολὰς ἐδίδοτο, ταύταις ἐρωτῶμεν, ἀλλ' οὐ προσῆκεν
χ. μειζόνως 20 προσέχειν τὴν ἐρώτησιν. καὶ δοῦλος πως μὲ βίου καὶ βάρβαρος, μυρίαις * φορτίοις τοῦ Πρᾶξ. κεφ.
μυρίων ἐλκόμενος προσαγμῶν, οὕτω προσέκειτο βιβλίοις, ὡς μηδὲ κατὰ καιρὸν τῆς ὁδοι-
πορίας ἀνιχάζειν, ἀλλ' ἐπ' ὀχήματος καὶ ἵππου, ἐγκεῖσθαι μὴ πολλῆς τῆς ἀκριβείας τῇ
τῶν θείων γραφῶν ἀναγνώσει· ἡμεῖς δὲ τοσοῦτον μέρος τῆς ἀσχολίας ἔχοντες τῆς
ἐκείνου, καὶ προσέχειν τὰ ὀνόματα τὴν ἐπιστολῶν ξενιζόμεθα, καὶ ταῦτα καθ' ἑκάστην κυριακὴν
25 εἰς ταῦτα συλλεγόμενοι, καὶ θείας ἀπολαύοντες ἀκροάσεως.

Ἀλλὰ γὰρ ἵνα μὴ μόνον ἐκ τῶν παρόντων τὸν λόγον ἀναλώσωμεν, φέρε, τὴν προσοῦσαν αὐ-
χ. πάρεργον, τὴν ἀσχολίαν ταύτην τὴν δοκοῦσαν τῆς σπουδῆς εἶναι "πρεσβυτέραν, εἰς μέσον ἀγάγωμεν. ἀναπνεύσωμεν
γὰρ αὐτῆς, καὶ διακυμάνθου τὸ κέρδος ὅσον πρέπει τοῖς προσοῦσιν αὐτῇ μὴ ἀκριβείας, τότε
μείζων ἔσται κατηγορία τοῖς ἀμελοῦσι τοσούτων θησαυρῶν, καὶ τὸν πνευματικὸν ἀπὸ τῆς
χ. ἀσπάσασθε, 30 χάριτος ῥίπτοντας πλοῦτον. τίς οὖν ἐστιν ἡ προσοῦσα; "Ἀσπάσασθε, φησι, Πρίσκιλλαν καὶ Ἀ-
χ. ἱερεῖς, κύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν Χριστῷ. Ἆρα οὐ δοκεῖ φιλή τις εἶναι "προσοῦσα, καὶ μηδὲν μέ- Ρωμ. ις. γ.
γα, μηδὲ ἡμῖν εὐδιάκυστον; φέρε οὖν, εἰς αὐτὴν μένων ἅπασαν τὴν ἀφέλειαν
αἰδώσωμεν, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀρκέσομεν σήμερον τὰ ἐγκείμενα ἅπαντα τοῖς ὀλίγοις τούτοις
χ. ἀσπάσασθε ῥήμασιν "ἀναπαύσαντες ὑμῖν τοὺς πόνους, ἀλλὰ ἀνάγκη δὲ εἰς ἑτέραν ὑμῖν ἡμέραν
ταμιεύεσθαι τὴν τῆς θεωρημένης ἀφελείας, τὴν λοιπὴν ἀπὸ τῆς ὀλίγης ταύτης προσοῦ-
σεως. οὐδὲ γὰρ ἅπασαν αὐτὴν ἐπιλήθη προδιασκευάζομεν, ἀλλὰ μέρος αὐτῆς δὲ ἀρ-
κοῦν καὶ προοίμιον μόνον· Ἀσπάσασθε Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν. προσῆκον ἐστὶν ἐκπλαγῆναι
τῷ Παύλου τὴν ἀρετὴν, ὅτι τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐγκεχειρισμένος, καὶ γῆν καὶ θάλατ-
τὴν, καὶ πάσας ὑφ' ἥλιον πόλεις ἁπάσας, καὶ βαρβάρους, καὶ Ἕλληνας, καὶ δήμους τοσούτους ἐν ἑ-
40 νὶ τῷ σεμνῷ προσφέρων, ἐνὸς ἀνδρὸς καὶ μιᾶς γυναικὸς τοσαύτην ἐποιήσατο φροντίδα. καὶ δοῦπερ
χ. πιά τοῦτο θαυμάσαι, πῶς ἀγρυπνοῦσι "τε καὶ μεμεριμνημένον εἶχε ψυχὴν, οὐχὶ κοινῇ πάντων
μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ μεμνημένος ἑκάστου τῶν δοκίμων καὶ ἐλλογίμων. τοῦ μὲ γὰρ οὐδὲν θαυμα-
στὸν, οὐδ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσεχῶς τοῦτο ποιῆσαι, τῷ καὶ οὐδ' ἀρόδους κατεσκάλθαι ἐκείνους,
καὶ μιᾶς πόλεως ἀναδεῖσθαι προοίμιον μόνον. τότε δὲ οὐ δὲ ἐν τῇ καθόλου μέτρῳ μόνον,

ἀπαγάγῃ τὴν ἀπόθεσιν μισολογήσας, ἐκεῖ λοιπὸν εἰσαχθῆναι τὴν δίκην ἀναγκη. καθάπερ οὖν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἀλλήλους ἀμφισβητοῦντας, ἂν μὴ ἔξω φιλιχώτερον διαλύσωνται τοὺς ἀλλήλους, ἢ ζημίας ἢ φόβου ἢ κινδύνων πολλῶν ἑαυτοὺς ἀπαλλάττουσι, τῇ γνώμῃ ἑκατέρους τὸ τέλος τῆς δίκης ἐκδαίνοντος, μὴ ἢ τῶν δικαστῶν τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐπιτρέψωσι, ἢ χρημάτων ζημίαν ἢ πημονὴν πολλὰκις, καὶ τὸ τὴν ἔχθραν μᾶλλον αὐτοῖς ἐντεῦθεν αὐξῆσαι· ὅπου δὴ καὶ ἐνταῦθα, μὴ μὲν τῇ προύσαι ζωὴν διαλυσώμεθα, πάσης ἐλπίδος κολάσεως ἀπαλλάξωμεν· μὴ ἢ ἔχθροὶ μένοντες, εἰς τὸ δικαστήριον ἀπέλθωμεν ἐκεῖνο τὸ φοβερόν, τὴν ἑκάστου δώσοντες δίκην ὑπὲρ τῆς ψήφου τοῦ δικαστοῦ πάντως ἐκείνου, ἢ ἀμφότεροι πημονὴν ὑποστησόμεθα ἀπαράιτητον, ὁ μὲν ἀδίκως ὀργιζόμενος, διὰ τοῦτο ὅτι ἀδίκως, ὁ δὲ δικαίως, διὰ τοῦτο ὅτι δικαίως ἐμπεσικάκησε. καὶ γὰρ ἀδίκως ὠμὸν τι πεποιηότες κακῶς, συγχώρησιν δεῖ προστίθεναι τοῖς ἠδικηκόσι. ἢ σκόπει πῶς τοῦ Ματθ.ε.κδ. ἀδίκως λυπήσαντος ὠθεῖ ἡ κατηγορία πρὸς τὸν κατηγορούμενον τῶν ἠδικημένων. Ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου, φησίν, ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ὕπαιτε, πρόσθεν διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου. οὐκ εἶπε, συνάγαγε, προσένεγκε τὸν θυσίαν, ἀλλὰ, διαλλάγηθι, καὶ τότε προσένεγκε· ἄφες αὐτὸν καὶ ἄπελθε, φησίν, ἵνα ἡ ἀνάγκη τῆς προφορᾶς καὶ ἄκοντα κατηναγκάσῃ πρὸς τὸν κατηγορούμενον ἐλθεῖν ὡς δικαίως ὀργιζόμενον. ὅρα πῶς πρέπει πάλιν πρὸς ὡς προξενοῦντα ἐλθεῖν, Μαρκ. ια.κε. εἰπών, Ἄφετε τοῖς ὀφειλέταις ὑμῶν, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα. οὐ γὰρ μακρὸν τέθεικε μισθόν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ὑπερβαίνοντα τὸ τῆς κατορθώματος μέτρος. ταῦτ' οὖν ἅπαντα ἐννοοῦντες, καὶ τὴν ἀμοιβὴν τὴν ὅτι τοσαύτην λογιζόμενοι, ὡς οὐ πολλῶν κεφαλαίων ὡς ταπεινῆς ὄντα ἀμοιβὴν ἀπαλλάξαι, συγχωρῶμεν τοῖς ἡμᾶς ἠδικηκόσιν. ὁ γὰρ διὰ τηγείας καὶ ὀδυρμῶν ὡς δύκων καὶ σάκκου καὶ σποδοῦ καὶ μυείας ὁμολογήσεως μόλις ἕτερον κατορθοῦν, τὰ παραπτώματα ἐξαλείφειν λέγω τὰ ἑαυτῶν, τοῦτο ἔξεστιν ἡμῖν ῥᾳδίως ποιῆσαι χωρὶς σάκκου καὶ σποδοῦ καὶ τηγείας, διὰ μόνου ἀπὸ τῆς διανοίας ἐξαλείψαντας τὸν ὀργὴν, καὶ μὴ εἰλικρινείας ἀφῶμεν τοῖς ἠδικηκόσιν ἡμᾶς. ὁ δὲ τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης Θεὸς πάντα θυμὸν καὶ πικρίαν καὶ ὀργὴν τῆς ψυχῆς ἐξοικίσας τῆς ἡμετέρας, καταξιώσαι καὶ τὴν τῶν μελῶν ἀκηλυδίαν μὴ ἀκριβείας σπουδάσαι ἀλλήλοις, ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ σώματι καὶ μιᾷ ψυχῇ διανεκῶς διαπέμπειν τὸν ὀφειλόμενον βιβλίδιον ὕμνον αἴνου, ὃν αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ρωμ.ιστ.γ. Λογ. μζ. ΕΙΣ ΤΟ, ΑΣΠΑΣΑΣΘΕ ΠΡΙΣΚΙΛΛΑΝ ΚΑΙ Ἀκύλαν, Λογ.α. καὶ β΄ ἐξῆς.

Ὅλοις ὑμῖν οἶμαι θαυμάζειν ὅτι τὴν εἰκοστὴν τῆς ἀποστολικῆς διαγνώσεως ταύτης, μᾶλλον δὲ πέρυσι πηλίκα καὶ ἐπιστόνου τοῦτο τὸ ἀποστόλου τὸ μέρος, διὰ τὸ προσρήσεις ἔχει μόνον ζωηρὰς καὶ ἐναλλὰξ. διὰ δὴ καὶ αὐτὸς ἑτέρωσε τὴμερον ὡρμημένος, ἀποδας ἐκείνης τῆς ὑποθέσεως, εἰς ταύτην καθῆκα παράσκευάζομαι, ἵνα μάθητε, ὅτι τὴν θείαν γραφὴν οὐδὲν ἐπίπλαστον, οὐδὲν παρέργον ἐστὶ, καὶ ἰῶτα ἕν, καὶ μία κεραία ἢ, ἀλλὰ καὶ ψιλὴ προσρησις πολὺ πέλαγος ἡμῖν δύοιγε ὁμάτων. καὶ τί λέγω, ψιλὴ προσρησις; πολλάκις καὶ ἑνὸς στοιχείου προσθήκη, ὁλόκληρον νοημάτων εἰσάγαι δυνάμιν. καὶ τοῦτο ὅτι τῆς τοῦ Ἀβραὰμ προσηγορίας ἐστὶν ἰδεῖν. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον πρὸς φίλον μὲν ἐπιστολὴν διεξιόντα, μὴ δὲ σῶμα τῆς ἐπιστολῆς ἀναγινώσκειν

χ. ἐπίφθη τίμεσι ἀσεμνόθ.

δ' μόνον δ'τι οὐκ ἐβλασφήμησαν, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλείονα φιλοσοφίαν ἐπεδείξαντο, κἀκεῖνοι εἰ μὴ-
ἐμίμησαν αὐ- ρήκει τὸν τ' Σαοὺλ, καὶ δ'τως αὐτῷ τῆς φιλοσοφίας ἐγκώμιον ἀκέραιον ἔλαβεν, δ' μόνον ὅτι
ἠμύναντο, οὐκ αὐτὸς ἀρχὴν χεῖρας ἀδίκων, ἀλλ' ὅτι καὶ, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ πολ-
ἐπῆλθε, λῆς εἶκε τῆς ὑπεικείας. δ γὰρ ἀντὶ μιᾶς σφαγῆς μίαν ἐπῆρεν, ἀλλ' ὅτι πολλῶν θανά-
ἐπῆλθε, 3 των, ὧν ἐκεῖνος ἐπηγάγετο, δ' χ' ἅπαξ, δ' δὶς, ἀλλὰ πολλάκις αὐτὸν ὑπεχρήσας ἀσελγῆ, ἵνα
ἐκώλυεν ἐταγαγεῖν θάνατον· μᾶλλον δὲ δ' τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ διδοικότα δ' μέλλοι οὕτως
ὑπὲρ τοῦ ἀμύνασθαι ἔρχεσθαι, καὶ τοῦτο μὴ τοῦ Εἰρηνεύοντος ὀλέκεσθαι αὐτῷ τῆς ἀνεξικα-
κίας διεγείρει σφόδρα. ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ τοὺς μεγαλυνόντων εἰς αὐτὸν ὀργιζόμενος καὶ ὑμνε-
ῖσθαι ἀπάντων, οὐκ ἂν δυνάσθαι τοὺς τῆς ἀνεξικακίας ὑπερτυχεῖν ἐγκωμίων· τ' δὲ τὰ μὲν
10 πρόχειρα πάντα πολλὰ ὄντα καὶ χαλεπὰ ἀφεῖναι, γέγραφε δὲ τὸν μέλλοντος διδοικότα καὶ
προκατασκευάζοντα ἀσφάλειαν ἑαυτῷ, ἐκ μὲν τούτου αἰνιττόμενος ὅτι τοῦ ἀμύνασθαι ἀνέρχεσθαι,
οὐδὲν δὲ τοῦ τῆς ὑπεικείας ἀποστρήσεις σφάλειαν. ἀλλ' ὅμως ὁ Δαβὶδ οὐδὲ τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ καιρὸν ἄλλον εὗρε φιλοσοφίας ὄντα· καὶ ὅτε μὲν
μνήμην τ' προλαβόντων, οὐχ ὁ φόβος τ' μελλόντων, οὐχ ἡ προσδοκία τ' στρατιῶν, οὐχ ἡ ἐρημία
15 τοῦ τόπου, οὐ δ' τῆς σφαγῆς εὐκολίαν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν διήγειρεν αὐτὸν πρὸς τὸ φόνον· ἀλλ'
ὥσπερ εὐεργέτου τινὸς, καὶ τὰ μεγάλα αὐτοῦ πεποιηκότος ἀγαθὰ, οὕτω τοῦ ἐχθροῦ καὶ λελυπη-
κότος ἐφείσατο. ποίαν οὖν ἔξουσιν ἡμεῖς συγγνώμην, ἀμύητοι μνησικάκων προλαβόντων μνημονεύ-
οντες, καὶ τοῦ λελυπηκότος ἀμυνόμενοι, ὅταν ὁ ἀνάγκης ἐκεῖνος, τοσαῦτα μὲν πεπονθὼς,
πλείονα δὲ καὶ χαλεπώτερα προσδοκῆσαι αὐτῷ συμβήσεσθαι κακὰ ἀπὸ τῆς τοῦ ἐχθροῦ σω-
20 τηρίας, φάσκοντα φειδόμενος οὕτως, ὡς ἐλέσθαι καὶ δυωπῆσαι μᾶλλον αὐτὸς, καὶ μὴ φόβου καὶ
δέους ζῆν, ἢ τὰ μέλλοντα μυρία προσήγματα αὐτῷ προσέχειν ἀποσφάξαι δικαίως; τοῦ
μὲν οὖν φιλοσοφίαν ἐκ τούτων ὀρθὴν ἰδεῖν, ὅτι δ' μόνον οὐκ ἔσφαξε, τοσαύτης ὕσης ἀνάγ-
κης, ἀλλὰ καὶ ῥῆμα βλάσφημον εἰς αὐτὸν ἐξενέγκαι, καὶ ταῦτα μὴ μέλλοντος αὐτῷ ἀκύ-
σασθαι τοῦ ὑβριζομένου. καίτοιγε ἡμεῖς καὶ φίλους λέγομεν πολλάκις κακῶς ἀκούοντας, ἐ-
25 κείνου δὲ καὶ τοσαῦτα ἠδικηκότος. τοῦ μὲν οὖν φιλοσοφίαν ἐκ τούτων ὀρθὴν
ἰδεῖν· τοῦ δὲ φιλανθρωπίαν, καὶ τοῦ ἄλλου κηδεμονίαν, ἐξ ὧν μὴ ταῦτα ἐποίησε. δ γὰρ
κρεμασθῆναι κέλευσε τοῦ ἱματίου, καὶ τ' φασὶ τοῦ ὕδατος ὑφελόμενος, ἀπελθὼν πορρωθεν, καὶ
σας ἐδόκησε, καὶ τοῦ δόξαντος ταῦτα μὴ ἐπιδεῖξαι, καὶ πρὸς ὀργὴν καὶ φιλονικίαν τοῦτο
ποιῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἔργου αὐτὸν πεῖσαι βουλόμενος, ὅτι εἰκῇ καὶ μάτην αὐτὸν ἐπῳ-
χ' τότε 30 δῶθεν, ὡς ἐχθρὸν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν πρὸς φιλίαν ὑπεσπάσατο ἑαυτῷ. ἀλλ' ὅμως
οὐδὲν δ'τως αὐτὸν πεῖσαι, καὶ δυνάμενος διὰ χειρὸς ἔσθαι, πάλιν ἔλεγε μᾶλλον ἐκπεσεῖν
τῆς πατρίδος ἢ εἰς ἀλλοτρίαν διαπεσεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην τὰ λῃστηρώμενος ἡμέραν, τοῦ
δυναχθῆναι αὐτῷ πορεύεσθαι φυγὴν, ἢ μᾶλλον οἴκοι λυσῳδεῖν ὑπόδικον. τί γένοιτ' ἂν ἠ-
μερώτερον τῆς ἐκείνου ψυχῆς; ὅτως δικαίως ἔλεγε, Μή σοι, Κύριε, τῷ Δαβὶδ, καὶ πάσης
35 τῆς πραότητος αὐτοῦ. τοῦτον καὶ ἡμεῖς μιμησώμεθα, καὶ μήτε λέγωμεν, μήτε ποιῶμεν κα-
κῶς τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ καὶ εὐεργετῶμεν καὶ δυνάμεθα. ἡμεῖς γὰρ ἑαυτοῖς δῶ ποιήσωμεν μᾶλλον,
ἢ ἐκείνοις. Ἀμὴν γὰρ ἀφῆτε, φησὶ, τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, ἀφεθήσεται ὑμῖν. ἄφες δ'λικὰ ἀ- Matth. c. 18.
μαρτήματα, ἵνα λάβῃς συγχώρησιν διακοσιπλοῦ ἁμαρτημάτ· εἰ δὲ μεγάλα ἠδίκησεν, ὅσῳ
περ δῶ μείζονα ἀφῆς, τοσούτῳ μείζονα λήψῃ τοῦ συγχώρησιν. διὸ γὰρ τοῦτο ἐδιδάχθημεν
40 λέγειν, Ἄφες ἡμῖν, καθὼς ἀφίεμεν· ἵνα μάθωμεν ὅσα δ' μέτρου τῆς ἀφέσεως πρὸς ἡμᾶς Matth. c. 18.
ἀνθρώπων λαμβάνει τοῦ δεσπότου. ὥστε ὅσῳπερ δῶ χαλεπώτερος ὁ ἐχθρὸς ἐργάσηται κακὰ,
τοσούτῳ μείζονος ἀέργετῆ. καὶ οὐδὲν οὕτω ἐπιτηδεῖον καταλλάττεσθαι πρὸς τοὺς
λελυπηκότας, οὐ τὸ δικαίως, οὐ τὸ ἀδίκως ὀργίζωνται. δῶ μὴ γὰρ ἐκ τούτου καταλλαγῆς,
ἀπαλλάγης τῆς ἐκ χρίσεως· ἐὰν δὲ μεταξὺ, κἂν ὑσῆς τῆς ἔξωθεν, θάνατος ὑπόδικος ἀ-

συνηώμιλω καταλείπη τοῖς μὴ τρεφόσιν αὐτόν. Ὁ γὰρ, Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτὸν, ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτὸν, οὐχὶ Παύλου ἐστὶ τοσοῦτον ῥῆμα, ἀλλὰ τοῦ Σολομῶντος.

Παροιμ. κδ. κε. Διὰ τοῦτο τὰ ῥήματα τιθεῖκεν, ἵνα πείσῃ Ⓦ ἀκροατήν, ὅτι τῶν αἰρέσεων ἐστὶ, παλαιὸν νόμον ἐκ τῶν ἀρχαίων κατορθωθέντα πολλάκις, καὶ εἰς τοσοῦτον ἐπιδοθέντα φιλοσοφίαν φορτικὴν εἶναι νομίζειν ἐκ παρέργου. ἐκ τίς αὐτὸν τῶν ἀρχαίων κατώρθωσε, φησὶ; πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι, μάλιστα δὲ ὁ Δαβὶδ μετὰ πλείονος τῆς ἀκριβείας. οὐ γὰρ ἐψώμισεν Ⓦ ἐχθρὸν, οὐδὲ ἐπότισεν μόνον, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύσαντα πολλάκις ὀφθῆναι τοῦ θανάτου, καὶ ἐλυώμενος κύριος αὐτοῦ τῆς σφαγῆς, ἐφείσατο δὲ ἅπαξ, δὶς δὲ, καὶ πολλάκις. καὶ ὁ μὲν Σαοὺλ ὕστερος αὐτὸν ἐμίσησε καὶ ἀπεστρέφετο μετὰ τοσαύτης εὐεργεσίας, μετὰ τοσούτων θαυμασίων καὶ τοῦ ὑπὲρ τοῦ Γολιὰθ φονεύσαντος, ὡς μηδὲ τῆς προσηγορίας ἀναφέρεσθαι τῆς ἐκείνου μεταθεῖναι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καλεῖν· ἑορτὴν γάρ ποτε ὄντος, ὅπερ ὅλον αὐτῷ πλέξας ψεῦδος, καὶ χθεσινὸν ἐπιβουλεύσας, φησὶν, ὁ υἱός Ἰεσσαὶ; κ. Βασ. κ. κ. καλεῖ μὲν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ὁμοῦ δὲ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν οὐχ ὑπομένων ἀναμνησθῆναι τῆς προσηγορίας, ὁμοῦ δὲ νομίζων ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς δυσκλείας τὴν τοῦ δικαίου λυμήνεσθαι δυνήσεσθαι φιλοσοφίαν. ἀθλίως καὶ παλαιπώρως νομίζων μάλιστα μὲν γὰρ, εἰ καὶ κατηγορῆν εἶχε τοῦ τρόπου, οὐδὲν τοῦτο κατέβλαψε Ⓦ Δαβίδ. τῷ γὰρ αὐτῷ πεπορισμένῳ ἀνθρώπους ὅστις ἕκαστος, καὶ ἀπὸ τούτων ἐπαινεῖσθαι καὶ κατηγορεῖσθαι δυνατόν. καὶ ἡ ποικιλία οὐδὲν μέλλει ἕξειν ἐπιφανὲς, τῶν τοῦ ψεύδους δυσκλείαν εἰς μέσον φερόντων· ταύτην τοίνυν σοφιστεύσω ἐπισκοπεῖν αὐτοῦ τὴν λαμπρότητα, ὅπερ καὶ νῦν ἑκάστης ἀνοίας ἐστίν. ποῖον γὰρ ἔγκλημα τὸ ὀξὺ θυμοῦσθαι ἐστὶ καὶ ταπεινοῦν; ἀλλ' οὐκ ἦδεν ταῦτα σοφὸς Φιλοσοφεῖν. ὁ μὲν οὖν Σαοὺλ ἀπὸ τοῦ Ἰεσσαὶ καλεῖ· ὁ δὲ Δαβὶδ ὑπὸ αὐτοῦ ἔνδον εἰς τὴν ἀσπηλαίῳ καθεύδοντα, οὐκ καλέσει αὐτὸν υἱὸν Κῶς, ἀλλὰ τῷ τῆς ἡμῶν ὀνόματι. Οὐ γὰρ μὴ ἐπαγάγω τὴν χεῖρά μου, φησὶν, ὅτι χειροτόνητος Κυρίου. οὕτω καθαρὸς ἦν ὀργῆς καὶ μνησικακίας ἁπάσης· χειροτόνητος Κυρίου καλεῖ τὸν τοσαῦτα ἠδικηκότα, Ⓦ τῶν αἱμάτων αὐτὸν διψῶντα, Ⓦ τῆς μανίας πολλάκις αὐτὸν ὑπὸ χρήσαντα ἀνελεῖν. οὐ γὰρ ἐσκόπει εἰ παθεῖν σοφὸς ἄξιος ἦν, ἀλλ' ἐσκόπει εἰ ἃ ποιῆσαι καὶ εἰπεῖν αὐτὸν πρέπει ἦν, ὅπερ μέγιστος ὅρος φιλοσοφίας ὄντι. τί τοῦτο; ὥσπερ ἐν δεσμωτηρίῳ λαβὼν τὸν ἐχθρὸν, ἁπλῶς κατισχύσας δεσμῶν, μᾶλλον δὲ σιδήρων, καὶ τῇ τοῦ τόπου χειροχωρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοηθησάντων ἐρημίᾳ, καὶ τῇ τοῦ ὕπνου ἀνάγκῃ, οὐκ ἀπαιτεῖς δίκην οὐδὲ τιμωρεῖσθαι αὐτόν; οὐχί, φησίν. οὐ γὰρ τί παθεῖν δίκαιος ἐστὶν, ὁρᾷς πῶς, ἀλλὰ τί ποιῆσαι ἐμοὶ πρέπον. οὐκ ἦδει πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῆς σφαγῆς, ἀλλ' ἦδει πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῆς αὐτῷ πρεπούσης φιλοσοφίας. καίτοι τί τῶν τότε οὐκ ἐκίνησαν ἀφανίσαι αὐτὸν πρὸς τὴν σφαγήν; τὸ δεδεμένον αὐτῷ ἀναδοθῆναι Ⓦ ἐχθρόν; ἴσε γὰρ δήπου τοῦτο, ὡς μείζοσιν ἐπιτρέχοντα τοῖς δικαίοις γέμουσι πράγμασι, καὶ τὸ κατορθῶσαι ἐλπὶς μείζονα τῆς πράξεως ἡμῖν ἐπιθυμίαν ἐντίθησιν, ὥσπερ καὶ ἐπ' ἐκείνου τότε ἐκεῖ. ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τότε συμβουλεύων καὶ διεγείρων; ἀλλ' ἡ μνήμη τῶν προελθόντων; ἀλλ' οὐδὲν αὐτὸν ἐκίνησε πρὸς τὸν φόνον· αὐτὸ μὲν οὖν αὐτὸν τὸ τῆς σφαγῆς εὔκολον ἀπέτρεψεν. εἰκότως γὰρ, ὅτι διὰ τοῦτο προέδωκεν αὐτὸν ὁ Θεὸς, ἵνα αὐτῷ πλείονα φιλοσοφίας ἐπιδείξηται ἀγῶνα καὶ ἀφορμήν. ὑμᾶς μὲν οὖν αὐτὸν ἴσως θαυμάζειν, ὅτι οὐδενὸς ἐμνήσθη τῶν προελθόντων κακῶν· ἐγὼ δὲ ἑτέρωθι πολλῷ μᾶλλον αὐτὸν ἐκπλήττομαι. ποῖον δὴ τοῦτο; ὅτι οὐδὲ ὁ φόβος αὐτὸν τῶν μελλόντων ὤθησε πρὸς τὸ διαχειρίσασθαι τὸν ἐχθρόν. ἤδει γὰρ σαφῶς, ὅτι διαφυγὼν αὐτοῦ τὰς χεῖρας, πάλιν καὶ αὖθις ἥξει· ἀλλ' εἵλετο μᾶλλον αὐτὸς κινδυνεύειν ἀπολύσας τὴν ἠδικηκότα, ἢ τῆς καθ' ἑαυτὸν ἀσφαλείας πρόνοιαν διαχειρίσασθαι τὸν πολέμιον. εἰ γοῦν δὴ οἱ ὄντως ἰσχυροὶ καὶ μεγάλης καὶ γενναίας ἐκείνης ψυχῆς, οἳ, ὃ νόμῳ κελεύοντες ἐξορύττειν ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, καὶ τοῖς ἴσοις ἀμύνεσθαι,

ἃ μέσοι

τὸ τῶ ἐχθρῶ ὄψω, πεῖσαι τὰ μέλισσα αὐτὸς εὐεργετῆσι, τὰς ἀνθρακας ἔγκει τὸ πυρός, ἵνα ἐκεί-
ἰσ. ἰμελέλη νας" ἐκβάλλῃ εἰς ἀπόδειξιν κόλασιν, ἀλλ' ἵνα σὺν ἐδικημένοις πείσας ἐς τὴ προσδοκία
τῆς κολάσεως εὐεργετῆσι τὸν ἐχθρόν, πῶ χρόνῳ λοιπὸν παίσῃ ἢ πᾶσαι αὐτοῖς ἄφεσιν τὲν
ὀργῆν. ἢ ⟨W⟩ ἐδικημένοι οὕτω προεμήσαντο· ὅσα ὃ ἢ ⟨W⟩ ἐδικημένα πῶς ζωώσῃ
5 τῶ προφητικῶ παλιν. προῆτον μὲ τῶ τὰς εὐεργεσίας ζήτω (σπάνις γὰρ ἔστιν οὕτως
ἀ. βίλτιτ ἄθλιος ἢ δυσάθητος, ὃς πονηζόμενος ἢ φωμιζόμενος, μὴ χαίρεσθαι" βελτίων δοῦλος ἢ φί-
λος τῶ ζῶντα αὐτῶ ἐργαζομένῳ) δεύτερον ἢ τῶ φόβῳ τῆς τιμωρίας. δοκῶ μὲ γὰρ τοὺς
⟨W⟩ φωμίζοντα ἀποτίνεσθαι λέγων· Τοῦτο γὰρ ποιῶν, αἰθράκας πυρὸς σωρεύεις ἐπὶ τὲν
κεφαλὲν αὐτῦ· μᾶλιστα ἢ τῶ λελυπηκότος καθαίρεσθαι, ἵνα τῶ φόβῳ τῆς κολάσεως
10 ταύτης μὴ μόνῃ δέχηται ἐχθρὸς ὤν, ἀλλ' εἰδὼς, ὅτι τὰ μέλισσα αὐτὸν καταβλάψαι δύ-
ναται· διὸ δ' ⟨W⟩ φωμίζεσθαι, ἢ πονηζεσθαι, εἰ μόνοι διὰνεχῶς ὅπῃ τῆς ἐπιμελείας, καὶ παλύσῃ τὲν
ὀργήν. οὕτω γὰρ σὺν αἰθράκας τὸ πυρὸς σβέσας δυνήσεται. ὥστε καὶ κόλασις ἢ τιμω-
ρία χειμάδιον τὸν τι ἐδικημένον ὀπιπαύεται εἰς εὐεργεσίαν τῆ λελυπηκότος, τοῦτ' ἔστι πρόξυ-
νασπα φόβῳ καὶ δέησιν, ἢ τοὺς καταπαγλὲν ὠθῆ τῆ τρέφοντος ἢ ποπίζοντος. διπλῶ
15 τοίνυν ἀμφοτέρους ζωώσῃ δισμῶ τοὺς ἀνθρώπους, ἢ ὥσπερ εὐεργεσίας, καὶ τῶ τῆς τι-
μωρίας. ὃ γὰρ δυσχερὲς, αἴρων καὶ εἴσοδον εὑρῆ τῆ κατηγορίᾳ· ταύτης ἢ ἀνοχλήσεως οἱ-
αδήποτε ζήτω, τὰ μὲ ζῶντα πόνῳ ῥᾴδια ἔσεσθαι καὶ εὔκολα. καὶ γὰρ τῶ τὲν ὀργὲν ἐλπίδι κολάσεως πέφυκε ⟨W⟩ ἐχθρὸς ὁ λελυπηκώς, ἀλλ' αὐτῶ τῶ πρέφειν ἀνθρώπους
φίλους, ἐκβαλῆσι τὲν ὀπιθυμέσαν δικήσεσθαι τῆς τιμωρίας. φίλος γὰρ γενόμενος, οὐκέτι
20 αὖ τοιαύτη ὀρέγεται προσδοκία ⟨W⟩ καταλαγέντα αὐτῶ. πάλιν ὁ προξενῶν, ἰδὼν ⟨W⟩ ἐ-
δικημένον πρέφει αὐτὸν καὶ ποπίζει προσαιρόμενον, ὀφείλει τοῦτο αὖθ', καὶ ⟨W⟩ φόβου τῆς α-
ποκειμένης αὐτῶ κολάσεως, πᾶσαι ἐκβάλλει τὲν ἀπιθῆσαν· καὶ μυελώκις σκληρὸς ἦ, καὶ
ἀπίστης καὶ ἀδάμας, πρὸς τὸ φιλοφρονούμενος διασωπούμενος, ἢ τὲν ἀποκει-
μένην αὐτῶ κόλασιν διδοικώς, εἰ μόνοι μὴ τὲν ζῶσαν ἐχθρὸς ὤν. Διὰ τοῦτο δὲ
25 ἐκ τοῦτο ἔστι τῆς προθεσίσεως, ἀλλ' ὅτι ἐκείνοσιν ἐκατέρου τὲν ὀργὲν, τότε καὶ τὲν γνώ-
μέλιον αὐτῶν διορθοῦται λέγων, Μὴ νικῶ ὑπὸ τὸ κακοῦ. αἰ γὰρ μόνῃς, φησὶ, μνησικακῶν Ρωμ. ιϛ κα.
καὶ ἀμυνόμενος, δοκεῖς δ' ⟨W⟩ ἐχθρὸν νικᾶν, νικᾶσαι ὑπὸ τὸ κακοῦ, τουτέστι, ὑπὸ τῆς
ὀργῆς. ὥστε, εἰ βούλει νικῆσαι, καταλάγηθι, ἢ μὴ ἀποξέλθῃς. αὕτη γάρ ἔστι ἡ λαμ-
πρὰ νίκη, ὅταν [τὸ] τῶ ἀγαθῶ, τουτέστι, τῆ ἀνεξικακίᾳ, νικήσῃς τὸ κακόν, τὲν ὀρ-
30 γὲν καὶ τὲν μνησικακίαν ἐκβαλών. ἀλλὰ τούτων δὲ ἐχέτω οὐκ ἀκριβῆ τὴν ῥη-
μάτων ἐξέτασιν ὁ δικημένος ἢ φλεγμαίνων. Διὰ τοῦτο, ὅτι αὐτὸ ⟨W⟩ θυμὸν ἐκάρεσε, τότε καὶ ὅτι
τὲν ἀρίσην αὐτοῦ ἦγαγε τῆς καταλλαγῆς αἰτίαν, καὶ οὐκ ἀφῆκεν ἐκατομεῖσαι τῆ ποιητρὸς
τῆς ἰμωρίας ἐλπίδι. Εἶδες νομοθέτου σοφίαν; καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι Διὰ τὲν ἀδυναμίαν
τὴν οὐκ ἀνεχομένων" ἄλλως ἐκατοῖς ζωώσεσθαι, τοῦτον εἰσήγαγε τὸν νόμον, ἄκουσον πῶς
ἰσ. ἀνέλεως
35 ὁ Χριστὸς ὃ αὐτὸ τοῦτο νομοθετῶν, οὐ ὃ αὐτὸ τίθησιν ἐπαθλον· ἀλλ' εἰπὼν, ὅτι Ἀγαπᾶτε Ματθ. ε μ.
τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιήσετε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, ὅπερ ὅτι πρέφειν καὶ ποπίζειν, οὐκ ἐ-
πήγαγεν, ὅτι τοῦτο γὰρ ποιοῦντες ἀνθράκας πυρὸς σωρεύσετε ὅτι τὰ κεφαλὰς αὐτῶν,
ἀλλὰ τί; Ὅπως γένησθε ὅμοιοι τῶ πατρὶ ὑμῶν τῶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εἰκότως. Πέτρῳ
γὰρ, Ἰακώβῳ καὶ Ἰωάννῃ διελέγετο, καὶ τῷ λοιπῷ τῶν ἀποστόλων χορῶ. Διὰ τοῦτο αὖθ' τίθησιν
40 ἔπαθλον. Εἰ δὲ λέγῃς, ὅτι καὶ ὅτω φορτικὸν ὅπισθεν μισῆσαι μὲ τὸν Παῦλον πά-
λιν ἡμῖν ἀπολεσθῆ, σαυτὸν ἢ πάσης συνεσώμενος ἀπιστρεῖς. τί δήποτε; ὅτι τοῦτο ὃ δείκνυσιν ἐ
Φορτικὸν, ἐκ τῆ παλαιᾶ σοι δείκνυμι κατορθούμενον, ὅτι ὅπου τοσαύτης φιλοσοφίας ἐπί-
δειξις ἐγένετο. Διὰ γὰρ τοῦτο ἢ ὁ Παῦλος οὐχὶ οἰκείοις ῥήμασι ⟨W⟩ νόμον εἰσήγαγεν, ἀλλ' αὐτοῖς
χρησαμένους τοῖς ῥήσεσι, οἷς ὁ Θεὸς τὲν ἐκείνου αὐτὸν εἰσαγαγὼν ἔδηκεν, ἵνα μηδεμίαν

συγγνώμην

Παύλου λαβεῖν· ὅπερ" προσῆκεν τὴμερον εἰς μέσον" ὑμῖν. Τί ποτ' οὖν ὅτι ὁ ὑφορμοῦν τοῖς ὀφιοίαις τ μὴ μετ' ἀκριβείας ἅπαντα ἀξιοῦσθαι βουλομένοις; ἀπάγων ὀργῆς ὁ Παῦλος, φησι, & πείθων ὑπακοῆς εἶ) καὶ μετείας τοὺς πέλας, μᾶλλον αὐτοὺς ἀξιοπιστοτέρους, & προσεκτικωτέρους ἡμῖν ἐποίησε. ὃ μὲ γὰρ εἶπεῖν, ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν, ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν, καλὸν ὑπόδειγμα & φιλοσοφίας γέμον, & ᾧ ποιῶμι & ᾧ πάσχοντι χρήσιμον· ὃ δ' ὀπίσω τοῦ λοιποῦ πολλὴν ἔχει τ ἀσφάλειαν, & δοκεῖ μὴ συμβαίνειν τῇ γνώμῃ τοῦ τὰ τοιαῦτα εἰρηκότος. ποῖον δ' τοῦτο; ὃ λέγει, ὅτι ποιῶν τοῦτο, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ὅτι τοῦ κεφαλοῦ αὐτοῦ. ὅταν γὰρ τύπτωμεν τὸν ἐχθρὸν & τοῦ ποιῶμεν κακῶς, & τοῦ πάσχοντα ἀδικῶμεν· τοῦ μὲ τοῦ κεφαλοῦ ἀπάλλαν, & πυρὸς ἄνθρακας ὑπάρξεις (τί γὰρ τοσοῦτον ἀπὸ τ ψωμίζεσθαι & ποτίζεσθαι ἡδιον τ· δὸ ἀγαθοῦ, ὅσον κακὸν ἀπὸ τ τ ἀνθράκων σωτηρίας;) τοῦ μὲ οὖν δὸ πάσχοντα, φησιν, ὕστερον ἀδικῶσιν, εἰς μείζονα ἐμβαλοῦσι πυρκαϊάν, τὸν δ' δὸ ποιοῦντα πάλιν ἑτέρως κατέβαλεν. Τί γὰρ & σοῦ τ ἀπὸ τ ἐχθροῦ βύθρησις κερδαίνει δοκᾷ), ὅταν ἐλπίδι τῆς ὠφελείας" αὐτὸν ποιῇ; ὁ γὰρ ὄχι τοῦτο τρέφων καὶ ποτίζων τὸν ἐχθρόν, ἵνα ἄνθρακας σωρεύσῃ πυρὸς ὅτι τοῦ κεφαλοῦ αὐτοῦ, ὑχὶ φιλάνθρωπος & χρηστός, ἀλλ' ὠμὸς & ἀπάνθρωπος ἡμῖν αὖ, ὄχι μικρᾶς βύθρησις ἄφατον ἐμβαλὼν κόλασιν. Τί γὰρ αὖ ἡμῖν χαλεπώτερον τοῦ ὄχι τοῦτο τρέφοντος, ἵνα σωρεύσῃ πυρὸς ἄνθρακας ὅτι τοῦ τοῦ τρεφομένου κεφαλοῦ; ἡ μὲ οὖν ἀνάθεσις αὕτη. δεῖ δ' λοιπὸν τοῦ λύσαι ἐπαγαγεῖν, ἵνα δι' αὐτῆς τούτων τῶν δοκούντων ὑπεναντίων τῶν τ νόμου γραμμῆς, ἵνα μὴ ἀκριβῶς τοῦ νομοθέτου τοῦ Θεοῦ ἅπασιν. Τίς οὖν ὅστιν ἡ λύσις; Σκοπῶμεν τοῦτο καλῶς ὁ μέγας & ἡμέτερος αὐτὴρ διδάσκαλος, ὅτι βαρὺ & χαλεπὸν τοῦ κρῖμα, ἐχθρῷ καταλλαγῆναι ταχέως· βαρὺ δ' & χαλεπόν, οὐ τοῦ τοῦ οἰκείας φύσεως, ἀλλὰ τοῦ τοῦ ῥᾳθυμοῦντος τοῦ ἡμετέρου αὐτοῦ δ' οὐχὶ καταλλαγῆναι μόνον ἐκέλευσεν, ἀλλὰ & φιλῆσαι. ὃ πολὺ τοῦ προτέρου βαρύτερον ἦν. Εἰ γὰρ βλέποντες μόνον τοὺς λελυπηκότας τινὲς ἐκθηριοῦνται, πῶς ἂν εἶλεντο φιλῆσαι πεισθῆναι; & τί λέγω, βλέποντες; ἂν μνησθῇ τις αὐτῶν, & τοῦ προσηνοῦς εἰς μέσον ἐκείνη μόνον, ἀμαυροῖ τοῦ πληγοῦ τῆς ἀλγηρότητος ἡμῶν, καὶ μείζω ποιῇ τοῦ φλεγμονήν. Ταῦτ' οὖν ἅπαντα σωιδὼν, ὁ Παῦλος, & βουλόμενος δ' δυσκατόρθωτον τοῦτο & χαλεπὸν, εὔκολον ποιῶν & ῥᾴδιον, & πεῖσαι Ⓦ μηδὲ ἰδεῖν ἀνεχόμενον Ⓦ ἐχθρὸν, εἰς βύθρησιν τοῦ ἐκείνου" ἡμέσθαι, τοῦ ἀνθρακας ἐνθεῖναι τοῦ πυρός· ἵν' ἐλπίδι τῆς ἡμερείας προτρέψηται, ὑπισχνούμενος τῇ τῆς λελυπηκότος ἀνθρησίᾳ. & καθάπερ ὁ ἁλιεὺς πρόσθησι δ' ἄγκιστρον προσκύλλων ᾧ δελέασι, προσέθησι τοῖς ἰχθύσι, ἵνα προσδραμὼν τῇ ζωώδει ἡδονῇ, δι' ἐκείνης ἁλῷ & καταπαθηθῇ ῥᾳδίως· οὕτω δὴ & ὁ Παῦλος, βουλόμενος εἰς τοῦ βύθρησιν ἐμβιβάσαι τοῦ πολεμοῦντος Ⓦ πολεμήσοντι, οὐ γυμνὸν προσέθησι δ' τῆς φιλοσοφίας ἄγκιστρον, ἀλλ' ὥσπερ τινὶ δελέασι, τοῖς ἀνθρακσι τοῦ πυρὸς προσκύλλας, καλῶ μὲ Ⓦ ἐπηρεαζόντα τῇ τῆς κολάσεως ἐλπίδι προσ τοῦ εὐεργεσίᾳ τοῦ λελυπηκότος· ἐλθόντα δ' αὐτὸν κατέχει λοιπὸν, & ὐκ ἀφίησιν ἀπιπηδῆσαι, αὐτῆς τοῦ προσφάτου τῆς φύσεως προσπλεύσης αὐτὸν τῷ ἐχθρῷ· & μετανοεῖν λέγει προσ αὐτὸν, οὐ βούλει δι' εὐλάβειαν τρέφειν Ⓦ πολεμήσοντα; ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ ἐλπίδα τῆς κολάσεως θρέψον. οἶδα γὰρ, ὅτι ἐὰν ἅψῃ τῆς εἰς αὐτὸν εὐεργεσίας, ἀρχὴ λοιπὸν αὐτῷ & ὁδὸς γίνῃ τῆς κατηγορίας. σοβεῖς γὰρ, σοβεῖς Ⓦ ψωμιζόμενον ὑπ' αὐτοῦ & ποτιζόμενον διηνεκῶς ἀνάγκαιον ἔχειν ἐχθρὸν, εἰ καὶ τοῦ ἀρχὴν ἐλπίδι ἡμερείας τοῦ ποιῇ. ὁ γὰρ χρόνος προσιὼν χαλᾷ καὶ τῆς ὀργῆς τὸν τόνον. ὥσπερ οὖν ὁ ἁλιεὺς, εἰ γυμνὸν δ' ἀφῆκεν προσσθησι, οὐκ ἂν ἐπεσπάσατο τ ἰχθύν, νυνὶ δ' προσέθησε τοῦ, καὶ λανθανόντως εἰσῆλθε δι' σώματι τοῦ προσιόντος ζώου δ' ἄγκιστρον· οὕτω & ὁ Παῦλος, εἰ μὴ 'προσέπηξε τοῦ προσδοκίας τῆς κολάσεως, ὐκ ἂν ἐπέστισε τοῦ πολεμήσοντι ἀφαιρῶν τ τ λελυπηκότος εὐεργεσίας. βουλόμενος δὲ ἀποπηδῶντας αὐτοῦ, & δυσχεραίνοντας, & ταρασσομένους ἐπ' αὐτοῦ

χ. σωρεύσεις ἴσ. ἐμοὶ βλέπει.

ἴσ. ἐμοὶ

ἴσ. ἐμοὶ δὲ σοφόν

δύνῃ τῶ πείθεσθαι τοῖς λεγομένοις ὠφελῆσαι δύναιτ' ἄν, ἀλλ' ἡ καταδικάζει πλέον, μὴ μέντοι τῆς ἀκροάσεως τὴν ἀπουδὴν ἀποδεξώμεθα, ἀλλ' ὅτι τῶν ἔργων φυλακτέον καὶ λεγόμενα. καλὸν μὲν γὰρ ὃ λέγεται εἰς ἀγαθοῦ θέσιν ἀκροατὴν λαγίαν· ἀλλὰ ὃ καλὸν τῶν ἀγαθῶν ἐστιν, ὅταν τὸ ἐκ τοῦ συμφέροντος ὠφέλειαν μὴ ἔχῃ συνεζευγμένην, ἵνα οὖν μὴ μάτην σὺν Χριστῷ συλλέγεσθε, μετὰ πάσης ἀπουδῆς, ἣν πολλάκις ὑμῖν ἐδείκνυον, καὶ δεόμενος ὑμῶν παύσομαι, τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν ἀποστάσασθε, τοὺς πλανωμένους ἀγαπήσατε, συμβουλεύσατε, μὴ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ. μείζων αὕτη ἡ διδασκαλία ἢ διὰ τῶν ἔργων, ἢ διὰ τῆς πολιτείας. καὶ μηδεὶς εἴπῃ, ἀξέλθης ὑπὸ συνάξεως, διὰ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ βλέμματος καὶ τῆς φωνῆς καὶ τῆς βαδίσεως καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης καταστολῆς ἐμφαίνων τοῖς ἀπολλυμένοις δυσσεβέσι τὸ κέρδος, ὅπερ ἐστὶ τοῦτο ἔξεστι λαβεῖν, ἄρχει τοῦτο εἰς παίδευσιν καὶ συμβουλίαν. ὅταν γὰρ ἡμᾶς ἐστοῦτο ἴδῃ ἀξιέραστον δεῖ, ὥσπερ ἐξ ἱερᾶς ἀδύτου, ὥσπερ ἐξ αὐτοῦ καταδεδραγμένους τοῦ οὐρανοῦ, ἡμιθείους κατεσταλμένους, φιλοσοφοῦντας, ῥυθμῷ πάντα καὶ ποιοῦντας καὶ λέγοντας. καὶ γυνὴ τὸν ἄνδρα ὁρῶσα ἀπὸ συνάξεως ἀναχωροῦντα, καὶ τὸν υἱὸν πατήρ, καὶ ὁ πατέρα ὁ παῖς, καὶ ὁ διαπόντιος ὁ δοῦλος, καὶ τὸν φίλον ὁ φίλος, καὶ τὸν ἐχθρὸν ὁ ἐχθρός, λαμβανέτωσαν ἅπαντες αἴσθησιν τῆς σὺν Χριστῷ ἡμῶν ὠφελείας· λιπόντες δή, δὴ πορνείων, δὴ φιλοσοφωτέρων, δὴ βλασφεστέρων ὑμῶν γελοιοτέρων αἰσθάνεσθε· σύνεσις οἵας ἀπολαύσεις μυσταγωγίας ὁ μυούμενος σύ, μὴ πίνων αἱματίνης τὸ μυστικὸν μέλος σκύλλων, μὴ πίνων βοᾶς ὁ τράγος. διδάξει σὸν ἔξωθεν, ὅτι μὴ τῶν στεφανίων ἐγράφησας, ὅτι εἰς ἡμῶν ἄνω τελεῖς, ὅτι εἰς τὸν χορὸν συνεγράφης τῶν ἀγγέλων, ὅτι τοῦ διαπόντιου διελήλυθας, ὅτι τοῦ Χριστοῦ γλυκύτητος. δὴ οὖτος ἑαυτὸν ῥυθμίζωμεν, σπεύδοντες ἐξελθεῖν δεσπόζομεν λόγῳ φωτὸς σὺν ἀπολαφύξας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ὠφελείας, τῆς οἰκείας αἰσθήσεως ζημίας, καὶ δραμούμεθα ταχέως, ὥστε τῶν αὐτῶν ἀπολαῦσαι. ὃ γὰρ κάλλος ὑμῶν τῆς ψυχῆς διὰ τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν ἀπολάμπον ὁρᾶτε, καὶ ἀπόντων ὥσπερ νωθρότερον, εἰς ἔρωτα τῆς διορεπείας ἐμπίπτωσι τῆς ὑμετέρας. εἰ γὰρ σώματος κάλλος δύναται τοὺς ὁρῶντας, πολλῷ μᾶλλον δυμορφία ψυχῆς διεγείραι δύναιτ' ἂν τὸ θεατόν, καὶ ὡς ἐστὶν ἴσον τῷ καλέσαι ζῆλον. καλλωπίσωμεν τοίνυν ἡμῶν ἕκαστος ἐγὼ ἀνδρεῖον, καὶ τῶν σὺν Χριστῷ λεγομένων ἔξω μεμιμούμενον· ἐκεῖ γὰρ αὐτῶν μάλιστα τῆς μιμήσεως ὁ χορεύς. καθάπερ ἀθλητὴς, ἅπερ δὴ ὅτι τῆς παλαίστρας μεμάθηκεν, ταῦτα ὅτι τὸν ἀγῶνα ὅτι δείκνυ· οὕτω δὴ καὶ ἡμᾶς, ἅπερ ἂν σὺν Χριστῷ ἀκούσωμεν, ταῦτα ὅτι τῶν ἔξωθεν τοῦ χωρὸν ὅτι δείκνυσθαι χρή. μεμιμήσθω τοίνυν τῶν σὺν Χριστῷ λεγομένων, ἴν', ὅτε ἀξέλθῃς; καὶ ὅτι λαβόντα σε ὁ διάβολος, ἢ διὰ ὀργῆς, ἢ διὰ κενοδοξίας, ἢ διὰ ἄλλης τινὸς πάθης, ἀναμνησθεὶς τῆς σὺν Χριστῷ διδασκαλίας, δυνηθῇς ῥᾳδίως ἀποδύσασθαι τὰ ἄμικτα τῦ πονηροῦ. οὐχ ὁρᾷτε οἱ τοῖς σκάμμασι τοῦ παιδοτρίβου, οἱ μὴ μυείοις ἄθλοις ἀτελεῖ λοιποὶ τὰ παλαισμάτων ἀπὸ τῆς ἡλικίας λαβόντες, ἔξω τῶν σκαμμάτων καθήμενοι τοῦ τὰ τοιαῦτα κοινὰ αὐτῶν, τοῖς εἰδόσι οὐσιῶς παλαίουσιν ἔσω φωνοῦσιν, ὥστε χεῖρα καταγεῖν, ὥστε σκέλος ἐλκύσαι, ὥστε λαβεῖν μὴ ταῦτα· καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα λέγοντες, ὅτι δὴ ὃ, καὶ ὃ ποιήσῃς, ἐκτενεῖς ῥαδίως ἂν δύναμιν, τὰ μέγιστα στεφανοῦσι τοὺς μαθητάς; καὶ σὺ παιδοτρίβου σὴν ὥρα, τὸ μακάριον Παῦλον, ὃς μὴ μυείοις στεφάνοις ἔξω τῦ σκάμματος καθήμενος τῶν, τῆς πρὸς Θεὸν λέγω ζωῆς, τοῖς παλαίουσιν ἡμῖν ἔσω φωνεῖ, καὶ [μία] βοᾷ διὰ τῶν ὅπισω λῶν, ὅταν ἴδῃ καταγομένους ἔσω ὀργῆς καὶ ἔσω μνησικακίας, καὶ ἀποπνιγομένους ἔσω τῦ πάθης, Εἰδὼ πεπᾶ ὁ ἐχθρός σου, ψωμίζε αὐτόν. καὶ καθάπερ ὁ παιδοτρίβης λέγει, ὅτι δὴ ὃ, καὶ ὃ ποιήσῃς, ὠφελεῖσθαι τῦ ἀνταγωνιστοῦ, οὕτω καὶ οὗτος ποιεῖ· Τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἀνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ὅτι τὸν κεφαλὸν αὐτοῦ. ἀλλὰ γὰρ μεταξὺ τούτου τῦ ἀναγινώσκομεν νόμου, ἐπῆλθε ὃ δοκεῖ φύεσθαι ζήτημα ἐξ αὐτοῦ καὶ πολλοῖς πρόσκομμα τῦ

Παῦλου

Rom. ιβ. κ.

ἰω Ⓐ σὺ ζῶθα εἰσιόντες λαμβάνοισι; παιδεύονται τῷ ἀτόπων * χρατῆ, βασιλεύει ἐ- * ναῦ
πιθυμίας πονηρᾶς, ἀρχὴν ὀργῆς, ὑποπάσιν φθόνου, δουλεύεθαι κενοδοξίᾳ. Οὐκ ἔστι ὕπνος
βασιλικὸς, ὁ ὅπου τῷ θείου κεκτήμενος τὸ βασιλικὸν, ἢ ἀγάθημα παρεικείμενος, ὡς
μὴ θεσπος Ⓦ ὀρθὸν σὲ εἶναι λογισμὸν ὅτι Ⓦ θείου τῆς ἀρχῆς τῷ δουλοφρεπῆ
παθῶν ἀναδησάμενος, καὶ τῇ κατ' ἐκείνου διαστολίᾳ, καθάπερ πινὶ ἀγάθηματι λαμπρῷ, τῷ
κεφαλῷ ἀνασήσας. τί γὰρ ὄφελος ἀληθείας, εἰπέ μοι, ἢ χρυσῶν ἱματίων ἢ ἀγαλίθου
σφαίου, ὅταν ἡ ψυχὴ τῶν παθῶν αἰχμάλωτος ᾖ; τί κέρδος ἐκ τῆς ἔξωθεν ἐλευθερίας, ὅ-
ταν ἔνδοθεν ἀνελεύθερον ᾖ τὸ ἡμῶν διαλανθάνῃ αἰσχρῶς καὶ ἐλεεινῶς; ὥσπερ γὰρ πυρετὸς ἔσω
βάθος καταδυόμενος, καὶ τὰ ἔνδοθεν ἅπαντα καταφλέγοντες, οὕτω ὄφελος ἐκ τῆς αὐθις ἐ-
πιφανείας τοῦ σώματος, ἂν μηδὲν πάθῃ τοιοῦτον ὅταν, τῆς ψυχῆς ἡμῶν ὑπὸ τῶν ἔνδον παθῶν
καταδαπανωμένης, οὕτω ὄφελος ἐκ τῆς ἔξωθεν ἕξεως, οὕτω τῆς καθέδρας τῆς βασιλικῆς, ὅταν
ἔνοις μὲν πολλῆς τυραννίδος ἀπὸ τοῦ θείου τῆς βασιλείας τῷ παθῶν καταστρέφηται, καὶ
ὑποκύπτῃ καὶ τρέμῃ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν. ὅπερ ἵνα μὴ γένηται, καταφθάνει καὶ ἀπόστο-
λοις πάντοθεν ζωηρεύεσι, καταστέλλοντες ἡμῶν τὰ πάθη, καὶ τῆς σὺν ἡμῖν ἀλογίας τὸν θη-
ριώδεις πᾶσαν ἐκβάλλοντες, καὶ τὸν πολλῶν τῆς βασιλείας σκηνοπηγεῖν ἐγχειρίζοντες ἡμῖν ἐγ-
χειρίζοντες. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν, ὅτι Ⓐ ζωύτης ἑαυτὸν ἀποστερῶντες τῆς ὑπηκοΐας, πε-
ρὶ τὰ χείρια λαμβάνοισι τὸν πλησίον, ζημίαν ὑποπάσσοντες, ὅσην οὐδαμόθεν ἄλλοθεν·
ὅθεν καὶ καρδίαν καρδάρισιν σὺ ζῶθα ἐρεθισμοὶ, ὅσα οὐδαμόθεν ἑτέρωθεν καρδίαν δικαίαν·
Ἐξοδ. κγ'. ιι. διό· ὥσπερ οὖν καὶ ὁ λόγος ἀπέδειξεν· Οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιον Κυρίου κενός, ὁ νόμος ἔλεγε·
τοῦτο, χωρὶς θυσιῶν μὴ εἰσέλθῃς. Εἰ γὰρ χωρὶς θυσιῶν οὐδὲ εἰσιέναι εἰς οἶκον Θεοῦ,
πολλῷ μᾶλλον εἰς ζωὰξεις μὲ ἀδελφῶν χρή. βελτίων γὰρ ἐκείνης αὕτη ἡ θυσία καὶ ἡ
προσφορά, ὅταν ψυχὴ μετὰ σαυτοῦ λαβὼν εἰσέλθῃς. οὐχ ἱερᾶτι ζῶ προσιέναι ζῶ
μεμολυσμένην, πῶς ἀξιοῦσαι θηρεύοισι ἑτέρας; τοῦτο γὰρ ἡμᾶς ποιῶμεν. . ποία γὰρ ἕξις ἂν
σκῆψις, ὅταν τῶν ἀλόγων ὃ ὁμόφυλον ζῶον δυναμένων θηρεύειν, ἡμεῖς Ⓐ λέγω πεμπόν-
τες καὶ σοφίαν τοσαύτην, τῆς τοιαύτης ἄγρας ὑποροῶμεν; πρήσεται τῇ προτέρᾳ ἀγαλίξει,
λέγω, ἕκαστος ὑμῶν εἰς ζῶ οἰκίας ἀπέντησατι τῷ πλησίον, δυάμεία τι ἀξελθόντα, κα-
τάσχετε, καὶ ἐπεμαγάγατε τοῦς τὸν κοινὸν μητέρα καὶ δεσπότην ζῶν ἀναμένοντας μιμήσασθε,
Ⓐ μετὰ πάσης εὐσυδίας ἀλλήλοις ζωταξάμενοι; ὅτως ὑπὸ τὸν ἴον τοῦς τὸν ἀγάθον αἰαμένοισι ἀδὲν
ὄνομα ἀναμένοισι ἀδὲν ὀκείνου. Ἀλλ' οὐδὲν πλέον ἡμῖν γέγονεν ἀπὸ τῆς ἀπιστίας ἐκ-
είνης. ἀγὰ τοῦτο πάλιν λέγω, καὶ λέγων οὐ παύσομαι, ἕως ἂν πίσω. οὐδὲν ὠφελεῖ ἀκρό-
ασις, ἐὰν μὴ προάξις αὐτῇ παρῇ. βαρυτέραν οὖν ἡμῖν ποιεῖ τὸν πυρετὸν, ὅταν ζωσ-
χῶς τῷ αὐτῷ ἀκούοντες, μηδὲν τῶν λεγομένων ποιῶμεν. καὶ ὅτι βαρυτέρα ἡ κόλασίς ἐστι,
Ἰωαν. ιε κε. ἀκούσῃ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Εἰ μὴ ἦλθον, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν
Ρωμ. ε. ιγ. δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας. καὶ ὁ ἀπόστολος δέ, Οὐ γὰρ Ⓐ ἀκροαταὶ τοῦ
νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' Ⓐ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται. καὶ πρὸς τοῦτο μὲ
ἀκούοντας φησι ζῶντα· Βούλεσθε δὲ καὶ τὸν λέγοντα παιδεῦσαι, ὅτι οὐδὲν ἐκείνου κέρδος ἔ-
σται τι πλέον ἀπὸ τῆς διδασκαλίας, ὅταν μὴ πολιτείαν ἔχῃ τῇ διδασκαλίᾳ ζωσζυ-
γουμένην, καὶ συμβαίνοντα δὲ λέγω τὸν βίον, ἄκουσον πῶς καὶ ὁ ἀπόστολος πρὸς αὐτὸν ἀποδύ-
Ψαλμ. μδ'. κζ'. νεται, καὶ ὁ προφήτης. ὁ μὲν γὰρ φησι, Τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός, ἵνα τί σὺ ἐκδιη-
γῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου, σὺ δὲ ἐμί-
σησας παιδείαν; ὁ δὲ ἀπόστολος πρὸς αὐτὸν τοῦτον πάλιν ἀποτεμνόμενος, οὐδὲν ὅτι τῇ δι-
Ρωμ. β. κδ. δασκαλίᾳ μεγαφρονοῦντας, οὕτω πως φησί· Πέποιθας σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς
τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων· ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν
οὐ διδάσκεις; ἐπεὶ οὖν οὔτε ἐμὲ τὸν λέγοντα ὃ λέγω, οὔτε ὑμᾶς τοὺς ἀκούοντας τὰ ἀκούειν

δεῖ

καταλύσει τὴν ἀπιστίαν πάντως. Εἶπε τοίνυν αὐτοῖς, Οὐκ αἰσχύνη Ἰουδαῖοι, οὐδὲ ἐρυθριᾶς, οἱ μὴ τοσαύτης ἀκριβείας δόξαν φυλάττοντες, ἣν ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν αὐτῆς, πᾶσης ἐργασίας ἀφίσαι); καὶ ἴδωσι Ⓦ ἥλιον τοῖς δυσμαῖς ἐπιγόμβρον τὴν τῆς σαββατου ἡμέραν, καὶ συμβόλαια διακόπτοντες καὶ πράσεις διατίμενοι. καὶ πρόφασίν τινα πρὸς αὐτὸν τοῦ ἑαυτοῦ, ἢ ἑαυτὸν τῷ πλησίον ἔλθῃ κομίζων, οὐκ ἀνέχονται λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδέξασθαι δὲ ἀγγύην. καὶ τί λέγω πλησίον καὶ συμβόλαια; καὶ θῆσαυρὸν εὑρὼν λαβεῖν, ἔλεγεν ἀπολέσας δὲ κέρδος, ἣν καταπατήσας Ⓦ νόμον. Εἶπα Ἰουδαῖοι μὲν, καὶ ταῦτα ἀκύρως τηροῦντες Ⓦ νόμον, ὅτως εἰσὶν ἀκριβεῖς, καὶ φυλακῆς ἀντέχονται οὐδὲν αὐτοῖς ὠφελοῦσης, ἀλλὰ καὶ καίπολλα βλαπτούσης· σὺ δὲ, ὁ τῆς σκιᾶς ἀνώτερος, ὁ Ⓦ ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἰδίᾳ κατάγων, ὁ τοῖς τὴν ἀρχαίαν πολιτείαν τηρῶν, οὐδὲ τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ὑπεδείκνυσαν ἀσυνδίωτοι τοῖς τῇ κακίᾳ τοῦ σταυροῦ ἀκύροις, ὁ τὴν ἀληθῆ ἐγχείρισιν· ἀλλὰ μακρὰν μέσος ἡμέρας ἐν ταῦτα καλύπτων, οὐδὲ τοῦτο ἐποίησας ἀνάλωσας τοῦ τὴν θείαν ἀκρόασιν λογίων; καὶ ποίας ἂν τύχοις συγγνώμης, εἶπέ μοι; ἵνα δὲ ἔχεις ἀπολογήσασθαι εἰπεῖν θέλοντα καὶ δικαίως; οὐκ ἔστι, οὐκ ἔστι Ⓦ ὅτως ἀμελῆ ἐν ῥᾳθυμίαν συγγνώμης τυχεῖν ποτε, καὶ μυριάκις ἀνάγκας προβάλληται προφάσεις βιωτικάς. οὐκ οἶδας, ὅτι ἐὰν ἔλθῃ ὁ ἐπισκοπῆς Ⓦ Θεὸς, καὶ μετάσχῃς τῆς ἐν ταῦτα ἑορτῆς, μᾶλλόν σοι τὰ ἐν χερσὶ θαυμάζεται πράγματα; βιωτικὰς ἔχεις φροντίδας; ἀλλὰ ταύτας ἀφεὶς ὅλως τὰ ἐν ταῦτα ἀπώθησον, ἵνα τὴν εὐνοιαν ὅτι πᾶσα σὰ μόνος τῷ Θεῷ διὰ τῆς ἐν ταῦτα ἑορτῆς, ὅτω μετ' ἀσφαλείας ἐξέλθῃς· ἵνα ἔχῃς αὐτὸν σύμμαχον, ἵνα ἀκαταγώνιστος γένῃ τοῖς δαίμοσιν ὑπὸ τῆς δύσεως βοηθούμενος χειρός. διὰ ἀπολαύσεις θύρᾳ πατεικόν, διὰ μετάσχῃς καινῆς εὐχῆς, διὰ ἀκούσῃς θείων λογίων, αἷ ὅτι πᾶσαν τὸ Θεοῦ τὴν βοήθειαν, διὰ τούτοις τοῖς ὅπλοις φραξάμενος ὅτως ἐξέλθῃς, οὐδὲ αὐτὸς ὁ διάβολος δυνήσεταί σοι λοιπὸν, μήτιγε αἱ δαίμονες πονηροὶ, ἀσυνδιάζοντες ἐπηρεάζειν ἢ συκοφαντεῖν. διὰ δὲ ἀπὸ τῆς οἰκίας ὅτι τὴν ἀγορὰν ἔλθῃς, γυμνὸς τὴν ὅπλων τούτων εὑρεθῆς, θηρεύσει ῥωτος ἔσῃ τοῖς ἐπηρεάζουσι πᾶσι. διὰ τοῦτο πολλὰ καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις πράγμασι διὰ γνώμην ἡμῖν ἀπόντα, ὅπου δεῖ τὰ πνευματικὰ προσταν ἐπισυνάξαμεν, ἐκ τότε δεῖ τὰ βιωτικὰ, ἀλλ' ἀντιστρέφαμεν τὴν τάξιν. διὰ τοῦτο καὶ ἡ τὴν προφάσεως ἀκηλουθία καὶ ὠθύτης ἀπίστρατοι, καὶ πολλῆς ἡμῖν ἄπαντα τέμπει ταραχῆς. πῶς οἴεσθε με ὀδυνᾶσθαι καὶ ἀλγεῖν, ὅταν ἐπακούσω, ὅπου πανηγύρεως μὴν ἡ ἑορτῆς ὑπισχύσης, καὶ μηδεὶς ὁ καλῶν ᾖ, πᾶσα ἡ πόλις σιωπᾷ πανηγύρεως ἢ ἡ ἑορτῆς ἀπελθούσης, καὶ ἅπασαν τὴν ἡμέραν διατελέσωμεν διαρρηγνῶντες ἑαυτοὺς καὶ λανθάνοντες ὑμᾶς, οὐδεὶς ὁ προσέχων ἐστί. ταῦτα γὰρ πολλάκις ἐν διανοίᾳ τρέφων, χαλεπῶς ἀνεχόμενος. ἐν τοῖς ἐμαυτοῦ εἰπεῖν τί δεῖ παιδεύσεως, ἢ συμβουλῆς, σιωπὴ ἁπλῶς ἅπαντα πιστεύσαι ὑμῖν, ἢ οὐδὲν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας προσθυμοτέρων γενομένων τῶν ἡμετέρων; ὅταν γὰρ ἐν ἑορταῖς μὴν μηδὲν δύνησθε τῆς πρὸ ἡμῶν παιδεύσεως, ἀπελθούσων ἢ ἐκείνων, μηδὲν ὠφελῆσθε παρὰ τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας, ἢ τί ποτοῦ ἡμῖν ἀποφαίνετε Ⓦ λόγοι, τότε εἰς ὑμᾶς ἥκει; ἆρα ἀλγοῦσι πολλοὶ τὴν ταῦτα ἀκουόντων· ἀλλ' ἢ ὅτως Ⓓ ῥᾳθυμοῦντες ἴσασιν. εἰ γὰρ, διὰ ἀπίθανον τὴν ὀλιγωρεῖν, ὡς ἡμεῖς Ⓓ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰ οἰκεῖα μελετῶντες. ἢ τοσοῦτοι κερδαίνειν ἐκ τὴν ἔξωθεν προσγμάτων, ὅσον ζημιοῖς ἑαυτόν; οὐκ ἔστιν ἑτέρας ζωοτέρας ἢ σωτῆρος τοσοῦτον κέρδος λαβόντας ἀπελθεῖν, ὅσον ἀπὸ τῆς ἐν ταῦτα ἑορτῆς· καὶ δικαίους λέγῃς, καὶ βελτίονας, καὶ αὐτὰ τὰ βασίλεια. οὐ γὰρ οἰκονομίαν τὴν ἐκκλησίαν καὶ πόλεων, οὐδὲ στρατοπέδων ὑπισχνοῦμαι ἐγχειρίζομεν, ἀλλ' ἑτέρας ἀρχὰς καὶ αὐτῆς τῆς βασιλείας σεμνοτέρας· μᾶλλον δὲ οὐχ ἡμᾶς εἰσχειρίζομεν, ἀλλ' ἢ τὰ πνεύματος χάρις. Τίς οὖν ἐστιν ἡ ἀρχὴ ἢ τῆς βασιλείας σεμνοτέρα,

ἵνα

λεωθήσεις; τὴν τειῶν παίδων δύαμιν σαι αὐδῆς βούλεμαι τὴν ὁ τῇ καμίνῳ ἐ ἐν τῇ φλογὶ, οἱ πάντα χρόνον αὐδῆς ἐδεπτέχοι τὸ πῦρ ὁρῶντες, καὶ τῷ σώματι καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ αὐτῇ ἐδεκεχυμένοι τῇ διαπνοῇ, οὐκ ἐπαύσαντο ⓦ ἱερεῖ καὶ μυστικὸν ἐκφίνοι ὕμνοι ᾄδοντες τῷ Θεῷ μὴ τῆς κτίσεως, ἀλλὰ τὴν ὁ λειμῶνι ἀφατεδόντων, ἐν μέσῃ τάπι ἑστῶτες τῇ πυρᾷ, ἐδεθυμότερον τὸν ὀφθαλμὸν τῷ κτίσῳ τὴν ὅλων διαπάντων διασώτην· καὶ μὴ τὴν τειῶν παίδων τούτων, τὴν λεόντων αὐδῆς τὴν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ τὸν Δανιὴλ καὶ τὸν λάκκου· ὐχὶ ὃ τότε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπέρου λάκκου καὶ ἐδεφότερου, καὶ βορβόρου μέλει πολλοῦ· ⓦ Ἱερεμίου ἀποπνίγοντος αἰσθανόμενοι πάλιν αὐδῆς ἀξιοῦ. καὶ ἀπὸ τὴν λάκκων δύο, εἰσαγαγῶν εἰς τὸ δεσμωτήριον βούλεμαι τότε τὸν τὸν καῦμα ἐδεβαλλομένους, καὶ δεῖξαι ⓦ Παῦλον ἐκεῖ καὶ ⓦ Σίλαν τῷ ξύλῳ ἐδεσδεδεμένους, μωλῶπων γέμοντας καὶ τραυμάτων, τῷ πλήθει τὴν πληγῶν ἅπαν καταξανθέντας τὸ σῶμα, ἐν μέσῃ τῇ νυκτὶ τὸν Θεὸν ὑμνοῦντας, καὶ τὴν ἱερεῖ ἐκείνῳ πάντων ἐπιπλοῦντας. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον τὸν μὲν ἁγίους ἐκείνους ἐν καμίνῳ καὶ πυρὶ καὶ λάκκῳ καὶ θηρίοις καὶ βορβόρῳ καὶ δεσμωτηρίῳ, ἐ ξύλῳ ἐ πληγαῖς ἐ φυλακῇς ἐ τοῖς ἀφορήτοις ὄντας δεινοῖς, μηδὲν τούτων πεπαῦσθαι πώποτε, ἀλλὰ μὴ πολλοῦ τὸν τόνου ἐ ἐδεθυμίας ζεούσῃ εὐχαῖς ἐ ὕμνοις ἱεροῖς ἐνδιατελοῦν διηνεκῶς· ἡμᾶς ὃ οὐ μακρὰν, οὐ μέγα τὴν ἀπειθημονῶν ἐπομένους καθαρῶν, ἀφ' καῦμα ἐ θέρμης βεβλῆσθαι ἐ ἱδρῶτα τῆς οἰκείας αὐτῶν ἀμελεῖν σωτηρίας, ἐ ταῖς ζωπάξεις ἀφέντας ἔξω πλανᾶσθαι, συλλήψεις ἐδεσφηλημένους οὐδὲν ἔχοντας ὑγιές; τοσαύτη δρίσος τὴν θείων λογίων, ἐ καῦμα ἐδεβάλλη; Τὸ ὕδωρ, ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, φησὶν ὁ Χριστὸς, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ πάλιν, Ὁ πιστεύων εἰς μὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. πηγὰς ἔχων ἔνδον, εἰπέ μοι, ἐ ποταμοὺς πνευματικοὺς, καῦμα δέδοικας αὐτούς; ὅτι ὃ τὸ ἀληθὲς, αὐτοί μοι, ἔνθα τοσοῦτος θόρυβος ἐ στενοχωρία ἐ πολὺς ὁ καύσων, πῶς οὐ ἐδεβάλλη πηγὴς ἐ θέρμης; οὐ γὰρ δὴ τοῦτο ἔχεις αὐ εἰπεῖν, ὅτι ἐκεῖ μὲν ψυχροτέρα τῆς τῦ ἀέρος φύσεώς ἐστιν ἀπολαύειν, ἐνταῦθα ὃ ἄπεστιν ἡμῖν σκιᾶς· ὁ πηγὴς· ἀλλὰ πάντως τοιαύτης, ἐνταῦθα μὲ ἐ ἀπὸ τῆς ὑπερκειμένης πλακὸς, ἐ ἀπὸ τὸ ἄλλης τὸ οἰκοδομῆς κατασκευῆς (ἐ γὰρ εἰς ὕψος ἀνέσηκεν ἄφατον) κουφότερος ἐ ψυχρότερος ὁ ἀὴρ· ἐκεῖ ὃ πολὺς μὲν ἥλιος πάντα χρόνον, πολλὴ ὃ ἡ στενοχωρία ἐ κραπὸς ἐ κόνις, ἐ ἕτερα πολλῷ πλείονα τούτων ἐπιτείνοντα τὴν ἀπόνοιαν. ὅθεν δῆλον, ὅτι ῥᾳθυμίας ἐ ψυχῆς διαπεπαλωκυίας καὶ τῆς τῦ πνεύματος φλογὸς ἀπεστερημένης αὗται αἱ ἐδεφάσεις αἱ ἄλογοι. Ταῦτα ἐγὼ πρὸς ἐκείνους τοῖσδε ἀποτείνομαι λέγων νῦν, ὅσοι πρὸς ὑμᾶς τὸν ὄντες ἐπισκώπτοντες, τὸν ὄντες αἰσχύνεσθε αὐτὸν ἀπὸ τῆς ῥᾳθυμίας, ἐ πρὸς τὴν ἐκείνου ταύτην ἔλκεσθε πάντα. καὶ οἰκέται μὲ κοινὸν μέλλοντες ἐκπλεῖν ἐδεκνίας, τὸν αὐτῷ συνδούλους καλοῦσιν· ὑμεῖς ὃ ὅτι τὴν πνευματικὴν ταύτην μέλλοντες ἀπάρτειν ἐκπρεσβεῖαν, ἐδεοράτε τὸν ὁμοδούλους τῦ κέρδους ἀποστερομένους. τί οὖν, εἰ μὴ βούλοιτο, φησί; ποιήσει αὐτὸν βουλευθῆναι τὴν συνεχῆ ἐδεσιδρεία. δῦ γὰρ ἴδωσιν ὀπτικαιμένους ἡμᾶς, πάντως βυλήσονται. ἀλλὰ γὰρ σκῆψις ταῦτα καὶ ἐδεφασις. πόσοι γοῦν ἐνταῦθα πατέρες εἰσὶ, καὶ τὸν υἱοὺς τὸν ἔχοντες μὴ ἑαυτῶν ἐστῶσι; μὴ καὶ τὰ τίκνων ὀπτασάσασθαί σοι δύσκολον ἐῶ; ὅθεν δῆλον ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ οὐ πρὸς τὴν οἰκείαν ῥᾳθυμίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὁμετέραν ἐκφοβίαν ἔξω εἰσίασιν. ἀλλ' εἰ καὶ μὴ ἑτέροι, νῦν γοῦν δέδιασται, καὶ μὴ τὸ μέρος ἕκαστος εἰς τὰ ἐκκλησίαν εἰσίεται, καὶ πατὴρ υἱὸν, καὶ υἱὸς ⓦ πατέρα, καὶ γυναῖκας ἄνδρες, καὶ ἄνδρας γυναῖκες, καὶ δεσπότης δοῦλον, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφὸν, καὶ φίλος φίλον διεγείρουσι καὶ παρορμῶντων πρὸς τὴν ἐντεῦθεν σωφρονεῖν· μᾶλλον ὃ μὴ τὸν φίλους μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐχθροὺς καλοῦμεν ὅτι ⓦ κοινὸν τοῦτον τὸν ἀγαθὸν θησαυρόν. εἰ ἴδῃ σου τὸν πρόσωπον ὁ ἐχθρὸς, κατελύσει.

Ιωαν. δ. ιδ. ζ. λα.

χ. π' τίκνων

μὴ πίθηται, οὐδὲν ἡμῖν ἐκ τούτου γίνεται δεινόν. ἔγκλημα γάρ, οὐ δὲ μὴ πεῖσαι, ἀλλὰ τὸ μὴ συμβουλεύσαι· μὴ γὰρ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν συμβουλίων τῶν διηνεκῆ καὶ τῶν ξυνεχῆ, οὐκέτι πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους ἔσται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. βούλομαι γοῦν εἰδέναι σαφῶς, ὅτι ἀδελφοποιῆς αὐτὸν ἀληθῶς, καὶ εἰ δέοι πάντως μάχεσθαι τῆς ῥᾳθυμίας ἐκείνου, δ οὐκ αὖ ὑμῖν οὐδέποτε ἐμποδὼν γέγονα· νῦν δὲ δέδοικα, μήποτε ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐπιεικείας καὶ ἀμελείας μᾶλλον αὐτὸν διορθῶσθαι. καὶ γὰρ ἀμήχανον αὖ θεσπέσιον ξυνεχῶς ἀπολαύοντα τῆς παρρησίας καὶ διδασκαλίας, μὴ γνῶναι βελτίω καὶ σωφρονέστερον. καὶ δημοσίᾳ μὲν ὅστις ἡ προφασις, κἂν ἐρῇ μέλλω· πλὴν ἀλλ' αὖθις τοῦτο ζητήσω. Πέτρῳ γὰρ κοιλαίνει, φησὶ, ῥᾳδίως ὑδάτων ἐνδιατρεχόντων. καίτοι τί μαλακώτερον ὕδατος, τί δὲ πέτρας σκληρότερον; ἀλλ' ὅμως ἡ ἐνδιατριβὴ τὴν φύσιν ἐνίκησεν. Εἰ δὲ φύσιν ἐνδιατρίβουσα, πολλῷ μᾶλλον προαιρέσεως δυνατὸν ἂν ἐργάσασθαι. οὐκ ἔστι παίγνια ὁ χειροτονίαι, ἀγαπητοὶ, οὐδὲ προσκύνημα πλέον. ξυνεχῶς ταῦτα λέγομεν, καὶ οὐδὲν πλέον ποιοῦμεν. πῶς οἴεσθέ με ἡδέως ἔχειν, αἰσχυνόμενον ὅτι τοῖς πανηγύρεσι πολλὴν ἀναλίσκεσθαι μανίαν τὴν ξυναξιν τὸ πλῆθος, καὶ οὐδὲν τὸ πλεῖστον τούτου πλήθους ἐκείνης μέρος ἐν ταύτῃ συλλέγεται; ποῦ νῦν εἰσὶν οἱ διεσκεδασμένοι ἡμᾶς τὸ ταῖς ἑορταῖς; ἐκείνους ζητῶ, καὶ διὰ ἐκείνους ὀδύρομαι, ὅτι ὧν πλῆθος ἀπόλλυται τὴν σωζομένων, ὅσον ἀδελφοὶ· ἐκεῖνοι ἰδίων ζημία. πῶς εἰς ὀλίγους τὰ τῆς σωτηρίας περίεσται, καὶ τὸ πλεῖον τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας μέρος νεκρὸν καὶ ἀκίνητον προσοικεῖ σῶμα; ἢ τί πρὸς ἡμᾶς, φησὶ, πρὸς ὑμᾶς μὲν ὦν μάλιστα, τοῦτο μὴ διεσκεδάσθαι, τοῦτο μὴ διαπονῶμαι καὶ συμβουλεύωμαι, πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἐπιτηδεύωμαι ἀναγκάζειν ἢ μετὰ βίας ἕλκεσθαι καὶ τῆς πολλῆς ἀπαλλάττεσθαι ῥᾳθυμίας. ὅπερ γὰρ ἐγὼ ἐμαυτῷ χρήσιμον εἶναι χρὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς, ἐδήλωσεν ὁ Χριστὸς, ἅπαξ ὑμᾶς καὶ ζυμώσας καὶ λείσας καὶ φῶς. ταῦτα γοῦν ἐστίασις ὅτι χρήσιμα καὶ λυσιτελῆ. καὶ γὰρ ὁ λύχνος οὐχ ἑαυτῷ φαίνει, ἀλλὰ τοῖς ἐν σκότῳ καθημένοις· καὶ σὺ λύχνος εἶ, οὐχ ἵνα τοῦ φωτὸς ἀπολαύσῃς μόνος, ἀλλ' ἵνα σκήνους πλανωμένου ἐπαναγάγῃς. τί γὰρ ὄφελος λύχνου, ὅταν μὴ φαίνῃ τῷ ἐν τῷ σκότει καθημένῳ; τί δ' ὄφελος χριστιανοῦ, ὅταν μηδένα κερδάνῃ, μηδὲν πρὸς ἀρετὴν ἐπαναγάγῃ; πάλιν δ' ἄλας οὐχ ἑαυτῷ διασῴζει μόνον, ἀλλὰ καὶ σηπόμενα τὴν σωμῷ συσχίλει, καὶ οὐκ ἀφίησι διαῤῥυέντα ἀπολέσθαι. ὅταν δὲ ἐν ὑμῖν ἄλας σε καταστήσῃ ὁ Θεὸς πνευματικὸν, τὰ σηπόμενα μέλη, τουτέστι, τοὺς ῥαθύμους ἀδελφοὺς καὶ βαθυρρόους διασῴζει καὶ συσχίλει, καὶ τῆς ῥαθυμίας, ὥσπερ τινὸς σηπεδόνος, ἀπαλλάξας, ἑνώσει τῷ λοιπῷ σώματι τῆς ἐκκλησίας. διὰ τοῦτό σε καὶ ζύμην ἐκάλεσε. καὶ γὰρ καὶ ἡ ζύμη οὐχ ἑαυτῇ ζυμοῖ, ἀλλὰ τὸ λοιπὸν φύραμα, τὸ πολὺ καὶ ἄφατον τῆς μάζης καὶ βαρύ. οὕτω δὴ καὶ ὑμᾶς εἰ καὶ ὀλίγοι ἐστὲ καὶ ἀριθμοῖ, ἀλλὰ πολλοὶ δυνατοὶ τῇ πίστει καὶ τῇ καὶ Θεὸν χρῆσθαι σωτῆρι. ὥσπερ οὖν ἡ ζύμη οὐκ ἀθεεὶ διὰ τὸν βαρύτητα, ἀλλὰ διείργεται διὰ τὸν ἐγκειμένην αὐτῇ θερμότητα καὶ τὸν τῆς ποιότητος δύναμιν· οὕτω δὴ καὶ ὑμᾶς δυνήσεσθε πολλῷ πλείους πρὸς τὸν αὐτὸν ὑμῖν ἐπαναγαγεῖν σωτῆρα, μόνον θέλητε. Εἰ δὲ τὸ θέρος προσβάλλοιτο (καὶ γὰρ ἐπὶ ταῦτα ἀκούω λεγόντων, ὅτι σφοδρὸν τὸ πνεῦμα νῦν, τὸ καῦμα ἀφόρητον, οὐκ ἰσχύομεν ἐκτοπορεύεσθαι καὶ θλίβεσθαι ἐν τῷ πλήθει, ἱδρῶτι πολλῷ τηκόμενοι καὶ ἀρθόμενοι τῇ θέρμῃ καὶ τῇ ἐκτοπορείᾳ) ἀσχημονήσομεν ἐν ἐκείνῃ, πιστεύσατε. γυναικώδεις γὰρ αἱ σκῆψεις, μᾶλλον δὲ οὐδὲ γυναικείας πρὸς συνήθειαν ἔρχονται αἱ τοιαῦται φάσεις, αἷς μαλακώτεραι τὰ σώματα, καὶ ἀσθενεστέρα ἡ φύσις. πλὴν εἰ καὶ αἰσχρὸν τὸ ἀποκρίνασθαι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπολογίαν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ὅμως. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι τοιαῦτα προφάσιζονται, καὶ οὐκ ἐρυθριῶσι, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς οὐκ αἰσχύνεσθαι χρὴ πρὸς ταῦτα ἀπολογούμενους. Εἰ δὲ ἔνοιμι τοῖς τοιαῦτα προσβαλ-

Οὐδὲν, ὡς ἔοικεν, ὠφελήσαμεν μακρὰν λέγοντες πρὸς ὑμᾶς ἀποτείναντες γὰρ τῆς περὶ ζωὰς σπουδῆς. πάλιν γὰρ ἡμῖν ἔρημος ἡ ἐκκλησία τῶν τέκνων. διὸ καὶ πάλιν ἀναγκάζομαι ἐπαχθὴς φαίνεσθαι καὶ βαρὺς, ὑπομιμνήσκων τοὺς πρόσθεν, ἐγκαλῶν τοῖς ἀπολειφθεῖσι· ἐκείνους μὲν, ὅτι τῇ ῥᾳθυμίᾳ οὐκ ἀπέδοντο, ὑμῖν δὲ, ὅτι τῆς τῶν ἀδελφῶν οὐκ ἀντελάβεσθε σωτηρίας. ἀναγκάζομαι βαρὺς φαίνεσθαι καὶ ἐπαχθὴς, οὐχ ὑμῶν τῶν ἐμοῦ κλημάτων, ἀλλ' ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας, ἧς οὐδὲν ἐμοὶ περισπούδαστον, ὁ βουλόμενος βαρυνέσθω, καὶ φορτικὸν καὶ ἀναίσχυντον καλείτω· ἐγὼ δὲ οὐ παύσομαι συνεχῶς γὰρ τῶν αὐτῶν σοι κλαύσας. τῆς γὰρ αἰσχύνης ταύτης οὐδὲν ἄμεινον ἐμοί. ἴσως γὰρ, ἴσως, εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, τοῦτο γενῶ ἐρυθριάσαντες δὲ μὴ συνεχῶς ὀκλάσθαι περὶ τῶν αὐτῶν, ἀνυπλήκτους ποτὲ τῆς κακοδαιμονίας τῶν ἀδελφῶν τῶν ὑμετέρων. Κ. ὀκλ.
Τί γὰρ μοι τῶν ἐπαίνων ὄφελος, ὅταν ὑμᾶς μὴ θεάσωμαι περισπουδάστως κατ' ἀρετήν; τί δέ μοι βλάβος οὐκ τῆς σιγῆς τῶν ἀκουόντων, ὅταν αὐξομένων ὑμῶν ἴδω τὴν εὐλάβειαν; ἕπαρος γὰρ τὸ λέγοντος, οὐχ ὁ κρότος, ἀλλ' ὁ περὶ τὴν εὐσέβειαν ζῆλος τῶν ἀκουόντων· οὐχ ὁ θόρυβος χεὶρ τὸν χαλινὸν τῆς ἀκροάσεως, ἀλλ' ἡ σπουδὴ καὶ ἡ ἐγκαρτέρησις τοῦ χρόνου. ὁ κρότος ἐξῆλθεν ἅμα τε τὸ στόματος, καὶ εἰς ἀέρα διαχυθεὶς ἀπώλετο· ὁ δὲ βελτίονας γινέσθαι τοὺς ἀκούοντας, ἀγήρω καὶ ἀθάνατον φέρει τὸν μισθὸν καὶ τῷ λέγοντι, καὶ τοῖς πειθομένοις. ὁ τῆς βακῆς ὑμῶν ἔπαινος σταθῆναι τὸν λέγοντα ποιῆσαι μακαριστὸν, ἡ δὲ τῆς ψυχῆς ὑμῶν εὐλάβεια πολλῷ ὅτι τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ δίδωσι παῤῥησίαν καὶ διδάξαι. ὥστε εἴ τις τῶν λεγόντων ἐρᾷ, μὴ τῶν κρότων, ἀλλὰ τῆς ὠφελείας τῶν ἀκουόντων ἐράτω. οὐκ ἔστι δὲ τυχὸν κακὸν ἀδελφῶν ἀμιγὲς, ἀλλ' ἐκάτερα κόλασις, καὶ ἀναξιότητος πμωρία· ἡ μὲν τοῦτο ὁ δὲ ἐκεῖνο καταχώσας ἐδίλωσεν. οὐδὲν γὰρ οὕτως τῆς οἰκείας ἐκκαλύπτει ζωῆς· οὐδὲν γὰρ ἐλύμηνε κακὸς περὶ τὴν κατάληψιν. ὁλόκληρος γὰρ αὐτὴν ἀπέδοκεν. ἀλλ' ὅμως ἐγένετο κακὸς ἡ περὶ τὴν ἐργασίαν τῆς ἀναλήψεως. ἡ γὰρ ἐδιπλασίασε δὲ πιστὸν ἐδίδου καὶ ἐσκόλιζεν. ἵνα δῆλον, ὅτι καὶ ἡμᾶς σπουδαίους ὠμὸν ἡ συνεκτεθυμωμένοι, καὶ πολλὴν ἐπιθυμίαν ἔχωμεν περὶ τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων γραφῶν, οὐκ ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν. διπλασιάσαι γὰρ χρὴ τὴν ἀναλογίαν τῶν θείων κτημάτων· διπλῆ δὲ ἡ ζημία, ἐτέρᾳ μὴ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, καὶ τῆς ἑτέρων ἀπολλυμένων ἡμῶν ἀμελείας. ἐπεὶ κἀκεῖνος εἶπεν, ἴδε, ἔχεις τὸ σὸν σῶον· ἀλλ' οὐκ ἤρκεσεν αὐτῷ τοῦτο πρὸς ἀπολογίαν. Εἶδε γὰρ, φησὶ, καταβαλὼν ὅτι τὰς τραπέζας ὁ καταβαλὼν. καὶ μοι σκόπει, πῶς κοῦφα τὰ δεσποτικὰ τάλαντα. ἀνάπεφται μὲν γὰρ τὰς δαπάνας χρήματα δεσποτικὰ, καὶ τῆς ἀπαιτήσεως εὐανθισώτερα ποιοῦσι. σὺ κατέβαλες, σὺ, φησὶν, ἀπαίτησον· ἐμοὶ λόγος οὐδεὶς πρὸς τὸν δεξάμενον. ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καταβαλεῖν κελεύει μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ τῆς ἀπαιτήσεως ὑμᾶς εὐανθισώτερους ποιεῖ. τὸ συμβουλεύσαι γὰρ, οὐ τὸ πεῖσαι κύριος ὁ λέγων ὅτι. διὸ τῆς καταβολῆς εὐανθισώτερα σε ποιεῖ μόνον, φησὶ, τῆς δὲ ἀπαιτήσεως οὐκέτι. Τί τοῦτο καθορᾷς; ἀλλ' ὅμως σκληρὸν ἐκάλεσε ὁ τοῦ ἡμέρου καὶ φιλανθρώπου δεσπότου δοῦλος. τοιαῦται γὰρ τῶν ἀγνωμόνων καὶ ῥᾳθύμων οἰκετῶν αἱ ζημίαι· τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων εἰς σὲ δεσπότας ἀεὶ μεταπηδήσαι τὰς αἰτίας. διὰ τοῦτο τρεπόμενος καὶ δεσμούμενος οὐδεὶς εἰς ὃ σχῆμα ἐζήτησε ὃ ἐζώτερον. ὅπερ ἵνα μὴ ἡμεῖς πάθωμεν, καταβάλλωμεν τὸν διδασκαλίαν ὅτι τοὺς ἀδελφοὺς, κἂν πείθωνται, κἂν μὴ πείθωνται. πειθόμενοι μὲν γὰρ εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἡμᾶς ὠφελήσουσι· μὴ πειθόμενοι δὲ, ἀμέτοχοι μὲν ἀναξιότητος ὀπισθοῦνται κόλασιν, ἡμᾶς δὲ οὐδὲν ὃ τυχὸν παραβλάψαι δυνάμενοι. ὃ γὰρ ἡμέτερον ἐποιήσαμεν, συμβουλεύσαντες· εἰ δὲ μὴ.

τος, τί με δεῖ ποιεῖν, ἵνα σωθῶ; ἆρα ἐπορεύθητε; ἆρα ἀνεβάλεσθε; ἆρα ἠμέλησεν ὑμᾶς τὴν κατήχησιν; οὐδαμῶς· ἀλλὰ τί πρὸς αὐτοὺς εἶπον; Πίστευσον ὅτι Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ σωθήσῃ σύ, καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ὅρα κηδεμονίαν ἀποστολικήν. οὐκ ἐρωτῶσι τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν ἐκείνου βούλησιν· καὶ τὸν προσήκοντα αὐτῷ πόθον σαλεύσαν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ οἰκονομίαν λόγῳ, καὶ εἰρήνην διδόντες τῷ βεβόλῳ τὴν πληγήν. καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα, καὶ ἠγαλλιάσατο πεπιστευκὼς τῷ Θεῷ. ἐντεῦθεν παιδευόμεθα μηδέποτε ἐν τοῖς πνευματικοῖς μηδὲ τὸν τυχὸν αἰσχύνεσθαι, ἀλλὰ πάντοτε καιρὸν ἐπιτήδειον ἡγεῖσθαι τὸν παρόντα. Εἰ γὰρ νυκτὸς οὔσης, καὶ ἄλλοι οὗτοι παραχρῆμα οὐκ ἐμέλλησαν, ποίαν ἕξομεν ἀπολογίαν ἡμεῖς, ἐν ἑτέρῳ καιρῷ παρατείνοντες πνευματικὸν κέρδος; Εἶδες ἐκκλησίαν ὁ δεσμωτήριον γενόμενον; Εἶδες ὁ κατηγόριον τὴν δημίου βύκτησιν οἶκον ἁφῆς ἀπορριφθέντα, καὶ τὴν μυσταγωγίαν ἐκ τελωνηθρίου; τοσοῦτόν ἐστι τὸ πιστεῦσαι, καὶ μηδέποτε παρατείνειν τὰ πνευματικὰ κέρδη, ἀλλὰ πάντα καιρὸν ἐπιτήδειον ποιεῖσθαι, πρὸς τὴν τοιαύτην ἐμπορείαν. καλῶς ἄρα ἔλεγεν ὁ μακάριος οὗτος Παῦλος, ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. ταύτην τὴν ῥῆσιν, παρακαλῶ, καὶ ἡμεῖς ἐγκεκολαμμένην ἔχοντες τῇ διανοίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, μηδέποτε ἀφαλλώμεθα, ἐπιδὴ λυπηρῶς ποτε κατὰ τὸν βίον τοῦτον περιπέσωμεν, ἢ περιστάσεσιν, ἢ ἀρρωστίαις σωματικαῖς, ἢ ἑτέραις ποικίλαις λυπηρῶς πράγμασιν· ἀλλὰ πολλῇ χαρᾷ μιμούμενοι τὴν φιλοσοφίαν, ἀντέχωμεν τοῖς πάντα περασμοῖς, εἰδότες ὅτι, ἂν ὠφελώμεθα, πάντα ταῦτα κερδαίνει διὰ ἄμεμπτα, καὶ μᾶλλον ἀπὸ τῶν περασμῶν, ἢ ἀπὸ τῶν εὐκαίρων· καὶ μηδέποτε ἀλύωμεν, ἐπιστάμενοι ὅσον τῆς ἐκείνου μισθὸν κέρδος, ἀλλὰ μηδὲ ἀπιθῶς ἔχωμεν τοῖς τοῦ ἐπαγγείλαντος ἡμῖν τοὺς πειρασμούς. Εἰ γὰρ καθ' ἡμέραν οἰκέται σκῶπτον πλειστάκις τὸν δεσπότην συγχωροῦντα, βουλόμενος ἡμᾶς καὶ ἐξ ὧν πάσχομεν ἐμπορεύεσθαι τὴν πνευματικὴν ἐμπορείαν, καὶ τῆς ἐκείνου μισθοῦ μιαθῆναι. καὶ οὕτω διανηθώμεθα θυμαρεῖτος ἐπαγγέλματα, οὐ μικρὸν μέρος τῆς παραμυθίας ἡμῖν ἀφαιρούμενοι. Εἰ γὰρ τὸν ἡσαυρὸν τοῦτον, καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν κινδύνοις περιπίπτοντα ὁρῶν ὁ δεσπότης ἐνεῖχεν, οὐ περιορᾷ τὸν οἰκεῖον ἀθλητήν, ἀλλὰ τὰ σκάμματα αὐτῷ μακρότερα κατασκευάζων, ἵνα τὰς στεφάνους αὐτῷ λαμπροτέρας ἀπεργάσηται, τί οὐ ποιεῖ ἡμᾶς, καὶ μυρία κτήματα ἀμαρτημάτων, καὶ ἀφ' ἑνὸς τούτου πολλάκις τοῖς περασμοῖς περιπίπτοντας, ἵνα τὸν ἀπὸ τούτων δίκαιον ἀπολαύοντες, μικρᾶς γοῦν φιλανθρωπίας ἀξιωθῶμεν, ὅτι τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἡμέρας τῶν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν ἀπολαύσαντες; τοῦτο γὰρ λογιζόμενοι πρὸ ἑαυτοῖς, τοῖς ἀπόντα γενναίως ὑπέχωμεν, ἵνα καὶ τῆς ἐκείνου μισθὸν μιαθῶμεν δεξώμεθα ἀπὸ τοῦ φιλανθρώπου δεσπότου, καὶ ὃ πλῆθος τῶν ἡμῖν ἡμαρτημένων ὑποτιμήσασθαι δυνηθῶμεν, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μς. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝΤΑΣ ΕΙΣ τὸν Ζακχαῖον, καὶ εἰς τὸν ἀποστολικὸν ῥῆσιν τὸ λέγουσαι, Ἐάν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτὸν, καὶ εἰς τὸ μνησικακεῖν.

γὰρ φωνὴ τῶν ἱερῶν ὕμνων ἐκείνων εἰς τὴν ἑκάστου τῶν δεσμωτῶν εἰσιοῦσα ψυχὴν, με-

Πράξ. ις. κς.

τέπλαττεν αὐτὴν, ὡς εἰπεῖν, καὶ μετερρύθμιζεν. Ἄφνω γάρ, φησι, σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου, ἀνεῴχθησάν τε παραχρῆμα αἱ θύραι ἅπασαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. Εἶδες τῶν ὕμνων τῶν εἰς τὸν Θεὸν τὴν δύναμιν; οὐ μόνον αὐτοὶ παρακλήσεως ἀπέλαυσαν οἱ ἐν ὕμνοις διαφέροντες, ἀλλὰ καὶ πάντων τὰ δεσμὰ λυθῆναι παρεσκεύασαν· ἵνα δειχθῇ διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. ἰδοὺ γὰρ καὶ πληγαὶ, καὶ δεσμωτήριον, καὶ ξύλον, καὶ μετὰ τῶν δημίων διαγωγὴ, καὶ ὅμως ταῦτα πάντα ἀγαθῶν ὑπόθεσις γεγόνασι καὶ εὐδοκιμήσεως ἀφορμὴ, οὐκ αὐτοῖς μόνον, οὐδὲ τοῖς οἰκοῦσι τὸ δεσμωτήριον δημίοις, ἀλλὰ καὶ

Πράξ. ις. κζ.

αὐτῷ τῷ δεσμοφύλακι. Ἔξυπνος γάρ, φησι, γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν τὰς θύρας ἀνεῳγμένας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν, ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίσας ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους. Ὅρα μοι ἐνταῦθα τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν πάντα λόγον ὑπερβαίνουσαν. τίνος γὰρ ἕνεκεν κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἅπαντα ταῦτα γίνεται; οὐδενὸς ἑτέρου χάριν, ἀλλ' ἵνα ἀθορύβως καὶ ἐν ἡσυχίᾳ τὸ πρᾶγμα οἰκονομηθῇ, καὶ τὴν σωτηρίαν πραγματεύσηται τοῦ δεσμοφύλακος. (Ισ. ἀθορύβως) τοῦ γὰρ σεισμοῦ γενομένου, καὶ τῶν θυρῶν ἀνοιχθεισῶν, τὰ δεσμὰ ἀνέθη πάντων τῶν αὐτόθι, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκπηδῆσαι συνεχωρήθη. σκόπει μοι καὶ ἄλλην ἐνταῦθα Θεοῦ σοφίαν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πάντα γέγονεν, ὁ σεισμὸς λέγω, καὶ ἡ τῶν θυρῶν ἄνοιξις, ἵνα μάθωσι διὰ τῶν [θυρῶν] ἔργων ἅπαντες, τίνες ἦσαν οἱ τότε τὸ δεσμωτήριον οἰκοῦντες, καὶ ὅτι οὐχ οἱ τυχόντες εἰσὶν ἄνθρωποι· οὐδενὶ δὲ ἐξελθεῖν ἐγένετο, ἵνα μὴ κινδύνων ἀφορμὴ γένηται τοῦτο τῷ δεσμοφύλακι. καὶ ὅτι τοῦτο ἐστὶν ἀληθὲς, ἄκουσον πῶς, ὅτε μόνον ὑπώπτευσε τοῦτο γεγενῆσθαι ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἐνόμισέ τινας ἐκπεφευγέναι, καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς κατεφρόνησε. σπασάμενος γάρ, φησι, μάχαιραν, ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν. ἀλλ' ὁ πανταχοῦ νήφων καὶ ἐγρηγορὼν, ὁ μακάριος Παῦλος, τῇ οἰκείᾳ

Πράξ. ις. κζ.

φωνῇ ἐξήρπασε τῆς φάρυγγος τοῦ θηρίου τὸν ἄγριον. Ἐφώνησε γὰρ φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν. ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. ὢ ταπεινοφροσύνης ὑπερβολή. οὐκ ἐφρόνησε μέγα ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις, οὐ κατεξανέστη τοῦ δεσμοφύλακος, οὐδὲν ὑπέρογκον φθέγξασθαι κατεδέξατο· ἀλλὰ μετὰ τῶν δεσμωτῶν, μετὰ τῶν δημίων, μετὰ τῶν κακούργων ἑαυτὸν κατηρίθμησε, λέγων· ἅπαντές ἐσμεν ἐνθάδε. Εἶδες αὐτὸν πολλῇ τῇ ταπεινοφροσύνῃ κεχρημένον, καὶ οὐδὲν πλέον ἑαυτῷ νέμοντα τῶν αὐτόθι κακούργων; ὅρα καὶ τὸν δεσμοφύλακα λοιπὸν, οὐχ ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων προσιόντα. Θαρρήσας γὰρ καὶ αἰτήσας φῶτα, εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος ὑπάρχων, προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω, ἔφη· κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν, ἵνα σωθῶ; Εἴδετε πῶς τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν; Εἴδετε τοῦ διαβόλου τὴν μηχανὴν, ὅπως διελύθη; ὅπως ἄχυρα αὐτῷ γέγονε τὰ μηχανήματα; ἐπειδὴ γὰρ ἀπήλασαν τὰ δαιμόνια, παρεσκεύασεν εἰς τὸ δεσμωτήριον αὐτοὺς ἐμβληθῆναι, νομίζων ἐμποδίζειν τὸν δρόμον τοῦ κηρύγματος διὰ τούτου. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ τὸ δεσμωτήριον ἐμπορείας αὐτοῖς ὑπόθεσις γέγονε πνευματικῆς. ἄρα καὶ ἡμεῖς, ἂν νήφωμεν, οὐ μόνον ἐν ἀνέσει ὄντες, ἀλλὰ καὶ ἐν θλίψεσι, κερδαίνειν δυνάμεθα, καὶ τότε μᾶλλον, ἢ ἐν ἀνέσει. ἡ γὰρ ἄνεσις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ῥαθυμοτέρους ἐργάζεται· ἡ δὲ θλίψις νήφειν παρασκευάζουσα, ἀξιοῦσθαι ποιεῖ καὶ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς, καὶ μάλιστα, ὅταν διὰ τὴν εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίδα τὴν ὑπομονὴν ἐπιδεικνύμεθα, καὶ τὴν καρτερίαν ἐν πάσαις ταῖς ἐπαγομέναις θλίψεσι. μὴ τοίνυν ἀλγῶμεν, ἐπειδὰν θλιβώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον χαίρωμεν. τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἡ τῆς εὐδοκιμήσεως ὑπόθεσις. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος ἔλεγεν, οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. ἀλλ' ἴδωμεν τὴν ζέουσαν ψυχὴν τῶν ἁγίων τούτων. ἐπειδὴ οὖν ἤκουσαν τοῦ δεσμοφύλακος λέγοντος,

τος,

μι, ἀδύνατον τοὺς πειρασμοὺς λέγων τοὺς ἐπαλλήλους. ἀλλ' ἴσως αἴ τις ἀπορήσειε· ζῶντα τίνος ἕνεκεν ἀπήλασαν οἱ δαίμονα τοῦτον ἑαυτῶν αὐτοῖς λέγοντα, ἀλλὰ μᾶλλον κ καταδήλους αὐτοὺς ποιοῦντα. ὅτι πολλὰς ἡμέρας ἐβόα λέγων, ὅτι Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοί τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσὶν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας. μὴ ξενιδῆς, ἀγαπητέ. ἡ πῦρ γὰρ τῆς ζωούσης ἐκ τῆς ἀπωλείας, κ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος. εἰ γὰρ μηδὲν αὐτοῖς ἑαυτὸν ἔλεγε, ἀλλ' ἵνα μὴ ὑπῶσιν ἀξιόπιστος γένηται ὁ δαίμων, κ ἐκ τῆς ἄλλης ὠφελείας δοκῇ τοῦτο ἀφελεῖσθαι, σχὼν τοῦτο ἀπιστήσας αὐτοῖς ἀπήλασεν, οὐ συγχωρήσας αὐτῷ κατ' ὀλίγον τὴν ἀξίαν φυλάξασθαι. τοῦτο γοῦν ἐποίει, ἀκολουθῶν τῷ οἰκείῳ διδασκάλῳ· ἐπεὶ κ ἐκεῖνος τοιοῦτος ἔλεγεν, Οἶδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ, κ ὅμως τοῦτο λέγοντος αὐτοῦ ἀπήλασεν. ἐγίνετο γοῦν τοῦτο εἰς κατηγορίαν τῶν αἱμαχμήτων Ἰουδαίων, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν θαύματα ὁρῶντες κ μυρία. τοσαῦτα γὰρ ἀναγκαῖον, κἀκεῖνον, κ ἡ δαίμονες ἐπεγίνωσκον, κ οὐκ ἠνείχοντο τοῦ Θεοῦ ὁμολογοῦντος. ἀλλ' ὅτι τοῦ ἀκολουθίαν ἐποιήσαμεν τοῦ λόγου.

Ἵνα τοίνυν μάθητε ὅπως τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθὸν, ἀγαγχαῖον πᾶσιν ὑμῖν ἀγαγωνίαν ζωτικὴν τὴν ἰσχυρὰν, ἵνα κ ἐντεῦθεν γνῶτε ὅπως μὴ ταῖς πληγαῖς, μὴ δὲ δεσμωτηρίοις εἰς ἀγαθὸν ἅπαντα αὐτοῖς μετέβαλεν ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς τοῦτο δείκνυσιν ὁ μακάριος Λουκᾶς λέγων· Παραγγείλαντες δὲ πάλιν ἐπὶ πλεῖον ἀπείλησαν αὐτοῖς ὁ δεσμοφύλαξ ἔθηκεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν, κ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον. σκόπει πῶς ὑπετύπωσεν τὰ σημεῖα, ἵνα κ ἡ ἀκρίβειαν τῶν λόγων ἐπιδείξηται, κ ἡ ἀφάτου τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καταπλήξῃ ἅπαντας. ἄκουε δὴ κ τοῦ ἐξῆς. ἐπάκουσον γάρ, Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος δὲ καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν. ὅρα ψυχὴν ἐπιθερμαινομένην, ὅρα σχοινία πήγνυσαν. μὴ ἁπλῶς προσδραμώμεν, ἀγαπητοὶ, τὸ ἐκκλησιαστήριον. οὐ γὰρ εἰκῇ δὲ τὸν καιρὸν ἡμῖν ἐπεσημήνατο, εἰπὼν, καὶ ἡ τὸ μεσονύκτιον, ἀλλὰ βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι, ὅτε τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἡδὺς ὁ ὕπνος ἐφίσταται κ κοιμίζει τὰ βλέφαρα, μάλιστα τότε τὸ ὀδυνηρὰς πολλὰς καθειστήκει εἰκὸς κ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τοῦ ὕπνου καθέλκεσθαι, τότε, φησὶν, ὅτε πάντοθεν περιεχύθη τοῦ ὕπνου τυραννὶς, τότε ἐκεῖνοι προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεὸν, τῆς περὶ αὐτοὺς ἀγάπης μέγιστον δεῖγμα τοῦτο ποιούμενοι. καθάπερ γὰρ ἡμεῖς ἐπὶ ἀλγηδόνι σωματικῇ ἐσχολάζομεν, τὸν τῶν γηπίων ζωγιστὰν ἐπιζητοῦμεν, ἵνα ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνους ἀγαλέξεως τὸν ὑπὲρ τῶν ὀδυνῶν παραμυθησώμεθα λόγον· οὕτω κ ἅγιοι. ὅτι τῷ πόθῳ τῷ πρὸς τὸν δεσπότην τὸν ἑαυτῶν ἐπτερωμένοι, κ τοῦ ἱεροῦ τούτου ὕμνους ἀναφέροντες, τοῦτο αὐτοῖς ἐλάμβανον τῶν ὀδυνῶν ἐκείνων, ἀλλ' ὅλοι τῆς ἱκετηρίας ἐγίνοντο, κ τὸν θαυμαστὸν ἐκεῖνον ὑμνῳδὸν ἀνέφερον, κ λοιπὸν ἐκκλησία ἐγίνετο δεσμωτήριον, κ ὁ τόπος ἅπας ἠγιάζετο διὰ τῆς ὑμνῳδίας τῶν ἁγίων ἐκείνων. κ ἰδοὺ ἰδοὺ θαυμαστὰ κ παράδοξα πράγματα, ἀνέῳξεν τὰ ξύλα προσδιδυμώσας, κ τοὺς ἐμποδιζομένους πρὸς τὸν ὑμνῳδίαν. ἡ γὰρ πόρτα κ ἐγρηγόρτα κ ζέουσα πόθου ἔχουσα πρὸς τὸν Θεὸν τοῦτον κωλῦσαι δυνήσεταί ποτε τοὺς τοῦ Θεοῦ διαπόντου ζωουσίας. Θεὸς γάρ, φησὶν, ἐγὼ ζῶν ἐγώ εἰμι, κ ὡς Θεὸς πορρώθεν· καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, Ἐπὶ λαλοῦντός σου ἐρῶ, ἰδοὺ πάρειμι. εἶθα γὰρ δὴ ἡ ἁγία νηφούσα, πεφυκυῖα ὁ λογισμὸς κ ἀπαλλάττεται, ὡς εἶπον, τοῦ ζωοδίσμου τοῦ σώματος, τοῦ πρὸς τὸν τοῦ πνεύματος πόθον αἰτήσαντος, κ τῆς γῆς ἀναφορᾶς, κ τῶν ὁρωμένων δυσπερωθούσης, πρὸς ἑαυτὸν ἐπείγεται· ὃ δὴ κ ἐπὶ τῶν ἁγίων τούτων γεγένηται. ὅσα γὰρ τοιοῦτον πρᾶγμα τῶν ὑμνων ἐπέρχεται, κ ὅπως κ οἱ δεσμωτηρίου θεμέλιοι τοῦ ξύλου προσδεδεμένοι κ μὴ γοῦν κ δημίων ζωοφαιμήτων, οὐ μόνον τοῦτο προσλάβεσθαι, ἀλλὰ κ τοῦτο μᾶλλον ἐξέλαμψαι, κ ὃ φωτὸς τῆς οἰκείας δεσποτείας κατηύγασαν ἅπαντας τοὺς δεσμωτηρίου οἰκοῦντας. ἡ

Πραξ. ις. κδ.

ἰδ. παῖτ

σκληροτέρους καθίστησι, πρὸς δυμητέρους ποιεῖ πρὸς ὃ ταῖς χείρας ἀνάπαρας τῷ πολεμίῳ, ἢ μὴ διδιχέναι ταῖς ἐκείνου καταδρομαῖς, ἀλλὰ στέρνῳ ᾧ φρονήματι ἐξ ὁπλίας ἰσαμίους καὶ αὐτὴν αὐτὴ συνίστασθαι, εἰ οἷόν τι, τὴν ὕλην, ἐ μὴ καταπλήττεσθαι τὴν πρὸς αὐτὸν ἀντίταξιν· ⓦ αὐτὸν γὰρ ἔφην καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ἡ ἀγεννόμικης ψυχὴ, διεγείραι βουλόμενος τὴν πίστιν ταῖς φρονήμασι, ἢ κάτω κάμψει, ὡς εἶπεῖν, αὐτὴν ⓦ λογισμὸν ἀνορθώσαι ἐπιχειρήσας, οὕτως ἤρξατο λέγων· Οἴδαμεν γὰρ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι ⓦ Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. ὁρᾷς τὴν ζωὴν τὴν ἀποστολικὴν; οὐκ εἶπεν, οἶδα, ἀλλ', οἴδαμεν, καὶ αὐτὸν εἰς συγκατάθεσιν ἑφελκόμενος τὴν λεγομένην, ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι ⓦ Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. σκόπει ἀκρίβειαν ῥημάτων ἀποστολικήν. οὐκ εἶπεν, ὅτι ⓓ ἀγαπῶντες ⓦ Θεὸν ⓐⓕ φθόνοις τὰ δεινὰ, ἐλευθεροῦνται τὴν πειρασμόν· ἀλλ' οἴδαμεν, φησὶ, τουτέστι, πεπείσμεθα, πεπληροφόρημαι, δι' αὐτῆς τῆς πείρας τὰ ἀποβλίξεις εἰλήφαμεν· οἴδαμεν ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι ⓦ Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. πόσην οἴεσθε δύναμιν ἔχει τὴν βεβαίαν ταύτην λέξιν; πάντα, φησὶ, συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. μὴ γάρ μοι τὰ χρηστὰ σὸ ταῦτα εἴπῃς, μηδὲ τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν ἄδειαν μόνον λογίσῃ, ἀλλὰ καὶ τὰ σκληρὰ, τὰ δεσμωτήρια, ταῖς θλίψεις, ταῖς ὑποβολαῖς, ταῖς καθημεριναῖς φόβοις, καὶ τότε ὅλην μὴ ἀκριβείας τὸ ῥήματος τὴν δύναμιν. καὶ ἵνα μὴ μακρὰν ποιῶμεν ἀγάγωμεν τὸν ὑμέτερον ἀγάπην, εἰ βούλεσθε, μικρά τινα τῶν τοῦ μακαρίου τούτου συμβόλων εἰς μέσον ἀγάγωμεν, καὶ ὄψεσθε τὸ ῥήματος τὴν ἰσχύν. ὑπὸ γὰρ ἀθείων πόλεσι κρατούμενοι, ἀπείρων ⓦ τῆς θυσιβείας λόγου, ταῖς ἀκάνθαις ὑπασσόμενοι, καὶ τὴν ἀληθείαν εἰς τὴν ἑκάστου ψυχὴν καταφυτεύειν ἐπειγόμενος, θρώμενος κατά τινα πόλιν τῆς Μακεδονίας, καθώς ὁ μακάριος Λουκᾶς, ὁ τῶν πράξεων βιβλίον συγγραφεὺς, ἡμῖν διηγήσατο, παιδίσκην τινὰ πνεῦμα πύθωνος ἔχουσαν, καὶ σιγᾶν οὐκ ἀνεχομένην, ἀλλὰ παθείσαν καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ ⓐⓕ τὸ δαίμονος ποιεῖν βουλομένου, μὴ πολλῆς τῆς ὀξύσεως λόγῳ καὶ ὑπερτάγματι, καθάπερ ὠμὰ μασιγίσι ἀπλήσας, ἀλευθέρωσεν ἐκείνου τὸ πονηροῦ δαίμονος· δίδου τοῦ τὴν πόλιν ἐκείνην οἰκειοῦται, ὡς ὑπερτὰς καὶ σωτῆρας, βλέπειν τοῦ ἀποστόλους, καὶ πρώτη θεραπείας ἔξω πόλεως ἐκείνου χρησαμένους ἀμείψασθαι τῆς τοσαύτης ὑπερβολῆς, ⓓ ὃ τοῖς σώμασιν ἀμείβονται. καὶ ἄκουε τίσιν αὐτοῖς ἀμείβονται. Ἰδόντες, φησὶν, ⓓ κύριοι αὐτῆς, ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ὁπλαγωδοῦμοι ⓦ Παῦλον καὶ ⓦ Σίλαν, εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ προσήγαγον αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς, καὶ πολλὰς ὑπιθέντες ἐκείνοις πληγὰς, ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγείλαντες ⓐⓕ δισμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρῆ αὐτούς. εἶδες πομπείας ὑπερβολὴν τὴν τὴν πόλιν ἐκείνου οἰκειώσατο; εἶδες τὴν ἀποστόλων ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν; μικρὸν ἀναμείνατε, καὶ ὄψεσθε καὶ τὸ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν. σοφὸς γὰρ ὢν καὶ βιμήχανος, οὐκ εὐθέως καὶ ἀρχῆς καὶ τοῖς προσοιμίοις λύει τὰ δεινὰ, ἀλλ' ὅταν αὐξηθῇ πάντα τὰ παρὰ τῶν ἐναντίων, καὶ διεχθῇ ⓐⓕ τὴν παρανομίαν τῶν αὐτοῦ ἀθλητῶν ἡ ὑπομονὴ, τότε καὶ τὴν οἰκείαν ῥοπὴν ὑπιδείκνυται· ἵνα μηδεὶς ἔχῃ λέγειν, ὅτι ⓐⓕ τοῦτο ὑπιπεδῶσι τοὺς κινδύνους, ⓐⓕ ὃ ἁρπάζῃ ὅτι τάχιον ἀνδρὶς πείσονται. ⓐⓕ τοι τοῦτο ἵνας μὴ καὶ σαφήσι τοῖς δεινοῖς ἀπορρήτω τινὶ σοφίᾳ χρώμενος, πινὰς ἢ ἢ ἁρπάζῃ, ἵνα ⓐⓕ πάντων μάθῃς αὐτὸν τὴν ὑπερβάλλουσαν φιλανθρωπίαν, καὶ ὅτι μείζους ἀνδρὶς ταῖς ἀμοιβαῖς ταμιεύεσθαι, συγχωρῶ πολλάκις ὑπιπίπτειν τὰ δεινά. οὕτως οὖν καὶ σὺ τοῦτο ποιεῖ. μὴ γὰρ τὴν τοσαύτην ἡμῶν ἀναστροφὴν καὶ τὴν ἀνεσιν, ἕως ὑπεδίξατο ἀπλήσαντες ⓦ δαίμονα τοσοῦτοι σκαφίοι δαίμονα, συνεχώρησε καὶ μαστιγῶσαι καὶ εἰς δεσμωτήριον ἐμβληθῆναι. οὐτοῦδεν γὰρ μᾶλλον διεδίκνυτο καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις. ⓑ Κορ. ιβ. ι. δὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἔλεγε· Ἥδιστα οὖν καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ὑπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμοὶ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. ἐ πάλιν· Ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι,

Σχὰ μακροῦ τοῦ χρόνου πρὸς ὑμᾶς πάλιν ἠλυθόμην, οὕτω σχὰ ἀπεῖμι σήμερον. εἰ γὰρ καὶ οἴκοι καθήμενος ἐτύγχανον σχὰ τῷ τοῦ σώματος ἀῤῥωστίᾳ, ἀλλ' ὡς μακρὰν τοῦ ἀπανισμένου τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, οὕτω διεκείμην. ὁ γὰρ Φιλῶν ἐν ὀλίγαις ἀκριβείαις, ὅταν μὴ ἐξῇ τῷ Φιλουμένῳ συνεῖναι, καὶ τὴν αὐτὴν πόλιν οἰκῇ, πᾶν ἐν ἀλλοτρίᾳ σχεδὸν τῶν ὁδῶν ἔλαθον σχὰ εἰσται. καὶ τοῦτο ἴσασιν ὅσοι φιλῶσι. σύγγνωτε τοίνυν ἡμῖν, πάντα λαλοῦσιν· οὐ γὰρ ἀπὸ ῥᾳθυμίας ἡμῶν ὁ χωρισμὸς τοῦτο γέγονεν, ἀλλ' ἀσθενείας σώματος ἰδίᾳ ἡσυχῇ. καὶ οἶδα μὲν ὅτι χαίρετε νῦν πάντες ὑμᾶς ὅτι ἀπηλλάχθαι τὴν ἀῤῥωστίαν· ἐγὼ δὲ χαίρω, οὐχ ὅτι τὴν ἀῤῥωστίαν μέσην ἀπῆλθεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ πρὸ τούτου πάλιν ὁρᾶν, δοὺς ἡμῖν, καὶ σπουδᾶν ὑμᾶς τῇ πρὸς Θεὸν ἀγάπῃ. καθάπερ ⓐ πολλοὶ τὰ ἀνθρώπινα, μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἀῤῥωστίας, φιάλας καὶ ποτήρια καὶ ψυχρὰ ῥάμματα ἐπιζητοῦσιν· ὅτων ἐμοὶ πάσης βυθοσιώπης ἡδυτέρα καθέστηκεν ἡ ζωοποιὸς ἡυμετέρα, καὶ τοῦτό μοι ἐστὶν ὑγιείας ἀπόδειξις, ἐστὶ βυθοσιώπης ἀφορμή.

Φέρε οὖν, ὅπως σχὰ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν ἀλλήλους ἀπολάβωμεν, ἀποδῶμεν ὑμῖν τὸ χρέος τῆς ἀγάπης, εἶπε ὅτι ἀποδοθῆναι τοῦτό ποτε. τοῦτο γὰρ μόνον τὸ ὄφλημα τέλος οὐκ ἐπίσταται· ἀλλ' ὅσῳ ἀποδίδοται, τοσούτῳ τὸ ὄφλημα ἐπιτείνεται· ἐστὶ καθάπερ ὅτι τῶν χρημάτων οὐ μηδὲν ὀφείλειν ἐπαινοῦμεν, ὅτως οὐ τοῦτο οὐ πολλὰ ὀφείλειν μακαρίζομεν. σχὰ τοῦτο καὶ ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος Παῦλος γράφων, ἔλεγε· Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, ἀλλ' ἢ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους, βουλόμενος ἡμᾶς τοῦτο τὸ χρέος καὶ ἀεὶ ἀποδιδόναι, καὶ ἀεὶ ὀφείλειν, καὶ μηδέποτε τὸ ὀφλημα τοῦτο καταλύειν, μέχρις αὐτοῦ πᾶσαν ζωὴν καταλύσωμεν. ὥσπερ οὖν τὰ χρήματα ὀφείλειν βαρὺ καὶ ἐπαχθές, ὅτω τὸ ὀφείλειν τοῦτο μὴ ἀεὶ ὀφείλειν, κατηγορίας ἄξιον. ἐστὶ ἵνα μάθῃς ὅτι τοῦτο ὅτως ἔχει, ἄκουε τῆς Σοφίας τὰ θαυμαστὰ τούτου διδασκάλου, ὅπως τὸν πάντα αἰνέσεως εἰσήγαγε. πρότερον γὰρ εἶπεν, Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, τότε ἐπήγαγε, Εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους, βουλόμενος πᾶσαν ἡμῶν τὴν ὀφειλὴν ἐντεῦθεν κενοῦσθαι, καὶ τοῦτο τὸ χρέος θέλων ἀξιάλυτον μένειν διηνεκές. τοῦτο γὰρ ὄντως μάλιστα τὸ συγκροτοῦν καὶ συσφίγγον τὴν ζωὴν τὴν ἡμετέραν. ἐπεὶ οὖν ἴσμεν ὅσον τῆς ὀφειλῆς ταύτης τὸ κέρδος, καὶ ὅτι ὁσάκις ἀποδίδομεν μᾶλλον αὔξεται, φέρε, καὶ ἡμεῖς τὴν ὀφειλήν, ἣν ὀφείλομεν ὑμῖν, οὐκ ἀπὸ ῥᾳθυμίας, οὐδὲ ἀπὸ ἀγνωμοσύνης τινός, ἀλλ' ἀπὸ τῆς συμβάσης ἀῤῥωστίας, σήμερον, καθ' ὅσον οἷόν τε, ἐκτίσαι σπουδάσωμεν, μικρά τινα σχὰ λεχθέντες πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, λύσιν τῆς σχολῆς ποιησάμενοι τῶν ⓐ θαυμασίων τῆς οἰκουμένης διδασκάλου· καὶ ἅπερ σήμερον γράφων Ρωμαίοις διελέγετο, ταῦτα εἰς μέσον ἀγαγόντες αἰσθησόμεθα, καὶ σχὰ μακρόθεν τοῦ χρόνου τὴν ἑστίαν τὴν πνευματικὴν θαῤῥοῦμεν ὑμῖν τῇ ἀγάπῃ. τίνα δέ ἐστι τὰ αἰσχρολογίαν λοιδορίαν εἶπεν, ἵν' ὑπομνησθέντες τῶν εἰρημένων, μὴ πλείονος τῆς δυσχολίας δέησθε. τὰ πρὸς ἡμᾶς λεγόμενα. Οἴδαμεν, φησὶν, ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι ⓐ Θεὸν Ρωμ. η κα. πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. τί βούλεται αὐτῷ τοῦτο θεωρούμενον; οὐδὲν γὰρ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰκῇ φθέγγεται ἡ μακαρία αὕτη ψυχή, ἀλλὰ κατάλληλα ἀεὶ τοῖς ὑποκειμένοις πάσι θεωρήμασι τὰ φάρμακα τὰ πνευματικά. τί οὖν ἐστιν ὃ φησιν; ὅτι πολλοὶ πάντα χρὴ ⓐ πειρασμοὶ θεῖσιν ἐλθόντες τοῦτο τὴν πίστιν θεωρίσαι, καὶ ἐπάλληλα ἰὼ τὰ θαυμάσια τοῦ ἐχθροῦ μηχανήματα, καὶ σπουδαῖς αἱ ὄπτασίαι, καὶ οὐκ ἀρέμενον ⓐ τὸ κηρύγματι πολεμοῦντες, τοῦτο μὲν εἰς διωμοσίαν ἐμβάλλοντες, τοῦτο δὲ εἰς ἀπαγωγάς, τοῦτο δὲ εἰς μυρία ἕτερα βαράθρα καθέλκοντες· σχὰ τοῦτο, καθάπερ στρατηγὸς ἄριστος ὁρῶν μὴ πολλοῦ δυμοῦ πόνου ⓐ δυπάλαι, θεῖσιν τοῦ οἰκείου πόνου χρόνον διεπέρα, νυσσῇ, ἀλείφῃ, θαρσαλεωτέρους

δῆλον ὅτι ἡ ἡδονὴ ἐχθρά (ὅπου γὰρ ἡδονή, πάντως ὅπου καὶ δόξα, ὅπου δὲ δόξα τοιαύτη, πάντως καὶ ἡδονή) ὅπερ τοίνυν ἔδιδαξε λαμπρὸν ἡ θεία γραφὴ ὁ θλίβεσθαι καὶ ποιοῦν καλλωπίζεσθαι, λέγει ἕτερον αὖθις κατόρθωμα μέγιστον καὶ καρπὸν μέγιστόν τινα καὶ παράδοξον. τίς δὲ οὗτός ἐστιν ἴδωμεν. εἰδότες οὖν, φησι, ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται. τοῦτο μέγιστον ἐχθρὰ καρπόν, ἰσχυρότερον ποιεῖ τοὺς θλιβομένους τούτου. καθάπερ γὰρ τῶν δένδρων τὰ μὲν σκιαζόμενα καὶ ὑπὸ ἀπτήνων ἐσχάτων χωρίων, βλαστάνοντα τὴν ἰδίαν, μαλακώτερα καὶ χαῦνα, πάσῃ ῥᾳδίᾳ παραβολῇ ἕτοιμα βλαπτόμενα· τὰ δὲ ὑπὸ ὀρθῶν ὀρίων ὑψηλοτέρων ἑστῶτα, καὶ πολλοῖς καὶ μεγάλοις ῥιπιζόμενα τοῖς ἀνέμοις, καὶ αἰωρούμενα ἀέρι συνεχεῖ φέρεσθαι, καὶ χαλεπωτάτῃ ζάλῃ κλυδωνούμενα, καὶ χιόνι πολλῇ βαλλόμενα, σιδήρου πάντως ἰσχυρότερα μᾶλλον καθίστησι· καὶ σώματα ὁμοίως τὰ πολλαῖς καὶ ποικίλαις ἡδοναῖς συζῶντα φθείρεται, καὶ μαλακοῖς ἱματίοις κοσμούμενα, καὶ συνεχέσι λουτροῖς καὶ μύροις καταπνεόμενα, καὶ πολυτελέσι τραπέζαις ὑπὲρ τὴν χρείαν τρυφώντα, πάντως ἅπασι ἄχρηστα πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς βιοτικῆς ἀθλήσεως καὶ πόνους καθίσταται), καλλίστως ἔστι μελίσσης ὑπὲρ βίβλιον· οὕτω δὴ καὶ ψυχαί, αἱ μὲν ἀπαθαίρητον βίον μεταδοῦσαι, καὶ ἀθέσμως γέμουσαι, καὶ ὃ ἡδίως ἀλλαχεῖσθαι πρὸς τὰ παρόντα, καὶ ἀπαλλάττεται τοῦ ἁλῶναι τὴν βασιλείαν θλίβεσθαι καὶ τοὺς ἁγίους ἀπόντας τῆς τιμίας βίου, χρεὼν πάντως μαλακώτεραι μᾶλλον καὶ ἀθυμότεραι καθεστάναι, αἰωνίου πυρὸς καταφρονεῖν· αἱ δὲ κινδύνοις καὶ πόνοις καὶ ταλαιπωρίαις τῆς ἁγίας Θεοῦ θλίψεως ὑποδιδοῦσαι, καὶ τὸ αὐτῆς συγχεῖσθαι, αὐτὸ τὸ σήμερον, ἢ τὸ ἀδάμαντος στερρότεραι καὶ γενναιότεραι μᾶλλον εἰσὶ καὶ τοῦ συνεχῶς πάσχειν κακῶς, τοῖς ἐπιοῦσιν ἀχείρωτοι καθιστάμεναι, καὶ ἕξιν τινὰ περιλαβοῦσαι ὑπομονῆς καὶ ἀνδρείας ἀκαταμάχητον. καθάπερ γὰρ μὴ φθῆναι τοὺς ὑποδύτας, ναυτιῶσί τε ἰλιγγιῶσι, ταράττονται καὶ δονοῦνται καὶ σκοτοδινιᾶσι καταχούμενοι· οἱ δὲ πολλὰ καὶ μακρὰ διαβαίνοντες πλάγη, καὶ μυρίων κυμάτων καταπολεμήσαντες, καὶ ναυαγίων συνεχῶν ἀνακύπτοντες, μετὰ θάρρους ἀσφαλοῦς τῆς τοιαύτης ἀποδημίας· ὅταν δὴ καὶ ἡ ψυχὴ πολλὰς ὑπομείνασα πειρασμοὺς, καὶ μεγάλης θλίψεως ἀνακυπτήσῃ, οὐ μεμέτρηκε λοιπὸν πόνων καὶ ἕξει καρτερίας καθίστα), οὐκ ὑπάρχουσα ψοφοδεὴς, οὐδὲ δύσπιστος, οὐδὲ ταραττομένη τοῖς προσπίπτουσι λυπηροῖς· ἀλλ', ἀπὸ τῆς συνεχοῦς γυμνασίας τῶν συμβαινόντων καὶ τῆς πυκνῆς μελέτης τῶν γινομένων, μετὰ πολλῆς εὐκολίας ἅπαντα φέρουσα τὰ ὑπέρογκα δεινά. τοῦτο τοίνυν ὁ σοφὸς ἀρχιτέκτων τῆς οὐρανίου πολιτείας δηλοῖ, ἔλεγε· Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν· ὅτι πρὸς τῆς βασιλείας καὶ τῶν οὐρανίων τρυφῶν μέγιστον ἐστὶ δῶρον καρπούμενα μαθεῖν, ἀπὸ δὲ ζωηρᾶς θλίβεσθαι καρτερικωτέρας τῆς ψυχῆς ἡμῶν γινομένης, καὶ τῶν λογισμῶν ἰσχυροτέρων κατασκευαζομένων. ταῦτ' οὖν ἅπαντα εἰδότες, ἀγαπητοὶ, φέρωμεν γενναίως τὰ προσπίπτοντα λυπηρὰ, δόξῃ τε τῷ τοῦ Θεοῦ δοκεῖν, καὶ ἵνα τοῦ Θεοῦ ἡμετέρῳ συμφέροντι, καὶ μὴ ἀλύωμεν, μήτε ἀπαπίστωμεν τῇ τῶν πειρασμῶν ἐπαγωγῇ, ἀλλὰ μετὰ πάσης ἰσχύος ἀνδρείας ἀπάσης ἰσχύωμεν, δυσχεραίνοντες τοῦ Θεοῦ ἀνοικείως πάσῃ τῶν εἰς ἡμᾶς τελουμένων ἐνεργείᾳ· ἵνα καὶ τῶν προκειμένων ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν δωρεᾶς, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. με'. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΝ ΡΗΣΙΝ ΤΗΝ ΛΕΓΟΥΣΑΝ, Οἶδα μὲν ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθὸν, καὶ ὡς ὑπομονῆς, καὶ ὅσον τῶν θλίψεων τὸ κέρδος.

Καὶ ἵνα μάθητε ὅτι ταῦτα τῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ἀκαλεγίσασθε ἔκαστον τῶν ἁγίων τὸ ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, ὡς φησιν, Ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθείας ἢ τῆς μακροθυμίας Ιακ. α'. 10.
τοῦ προφήτας, οἳ ἐλάλησαν ⁂ λόγοι ἐπὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου. ἀλλὰ γὰρ ἢ ἔστ' αὐτὸς ὁ πρῶτος ἡμῖν ⁂ ἀγῶνα τῦτον προτείνας, ἢ ὃ πρὸ τῶν πυθμαχικῶν ἡμᾶς ἄγειν συγκροτήσας, Παῦλος
5 λέγω, μὴ ὃ ταῖς μυείαις αὐτοῦ ἐκείνας ἐκάστου τῶν ἁγίων καταλέξας ταλαιπωρίας, ἃς μηδὲ ῥᾳδίως τις ἢ λόγῳ διεξιέναι, ἐπάγε λέγων· Περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρ- Εβ. κα. λζ.
μασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν ὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἢ ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ἀγαλλόμενοι. τῦτο γὰρ αὖθις ἴδοις ἂν, ὅτι μὴ τῶν φυλακῶν ἢ ταῖς λοιδορίαις μα- Πραξ. ι. μα.
στιχθέντας ἀπηλαύνοντο, φησὶν· Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συ-
10 εδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀτιμασθῆναι. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὅτι ἡμῶν ταῦτα λέγομεν. ἢ, Εἰ βούλοιτό τις, ἐνθυμηθήτω ὃ λέγω, ἐν τῷ καιρῷ τῶν διωγμῶν οἷα ζωώσαμεν. Εἶδόν τις πρῴην ἀπαλὴν ἢ ἀπειρόγαμον, καὶ μαλακώτερον ἔχουσα σῶμα. Εἶτα τῷ ξύλῳ προσπλωθεῖσα πρώτοθεν, διωρύττετο ταῖς πλευραῖς καταξομέ-
νη, ἢ καπῤῥᾴστο τῷ αἵματι, ἢ καθάπερ τυμφθυομένη μᾶλλον & ἐπασάλη καὶ θηριθύη, ὕστε
15 μετ' ὀλίγας ἔφερε τὰ γινόμενα πρὸ τῶν βασιλείων τῶν οὐρανῶν, ἐν αὐταῖς ταῖς ἀγῶσι τε- ἰσ. ἰσή'
φανουμένη. ἐννόησον ἡλίκον ἐστὶν ἰδεῖν τύραννον μὴ στρατοπέδων ἢ ξιφῶν ἠκονημένων & ὅπλων τοσούτων ἀπὸ μιᾶς κόρης νικώμενον. ὁρᾷς ὅτι ἢ αὐτὴ θλίψις καύχησιν ἔχει μείζονα; ἢ μάρτυρές τοι λεγόμενοι ὑμεῖς. ὅστε γὰρ τῶν μαρτύρων ἀπολαβόντων τὰς ἀμοιβάς, οὐδὲ τὰ βεβλαμμένα ἢ τὸν τεφανίσαντα, ἀλλ' εἰς κοινὴν ἀγαλυθέντων ἢ πέφευγεν, μὴ πάσης προθυ-
20 μίας ζωπυρούσης εἰς τὰ ἐκείνων πρόσω, ἢ θλίβοντι συγκροτουμένου πυθμαίνοντι, καὶ ἀνα-
κηρύττοντος τῦτον, ἢ τεφανοῦντος αὐτὸν δι' ἃ τε τὰ πάσχοντα ἢ ὃ αἷμα, δι' ἃ τὰς βασάνους ἢ τὰς θλίψεις ἐκείνας, καὶ τὰς τεννοχωρείας. ὕτω καὶ αὐταὶ αἱ θλίψεις καύχημα ἔχουσι ἢ πρὸ τῆς ἀμοιβῆς. ἐννόησον ἡλίκος ἦν Παῦλος τότε τὰ δεσμωτήρια οἰκῶν, καὶ εἰς δικαστήρια ἀπαγόμενος, πῶς τρεῖς ἐλεεῖτο, πῶς λαμπρὸς καὶ τρεῖς φανὴς τοῖς πα-
25 σιν ἐφαίνετο, μᾶλλον δὲ πρὸ τῶν ἐπολεμεῖτο, & ἐπεβουλεύετο. ἢ τί λέγω, ἀνθρώπους πε- ἐβλεπτο, ὅπου γε ἢ τοῖς δαίμοσι τότε μᾶλλον ἦν φοβερός, ὅτε ἐμαίζετο; ὅτε δὲ ἐδεσμεῖτο, ὅτε ἐκακοῦτο, τότε τὰ μέγιστα εἰργάζετο σημεῖα, τότε μειζόνως ἐνεργεῖτο τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων. Εἰδὼς οὖν καλῶς ὃ ἀπὸ τῶν θλίψεων τούτων προσγινόμενον τῇ ψυχῇ κέρδος, ἔλεγε· Ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι. Εἶτα ἐπάγει· διὸ βύλομαι β. Κορ. ιβ. ι.
30 ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν παθήμασιν, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. διὰ τῦτο ἢ πρὸς πίστιν ἐν Κορίνθῳ διατείνομαι, ἢ πρὸς τύτους ἀποτεινόμενος μεγαλοφρονούμενος ἐφ' ἑαυτοῖς, τῶν ὃ λοιπῶν καταφρονίζομένους, ⁂ χαρακτῆρα τῆς ὑπεροχῆς ἀπογράφων, ἀνάγκην ἔχει ἐντεῦθεν τῶν καθ' ἑαυτὸν κατορθω-
μάτων ζωσθῆναι ἡμῖν τὸν εἰκότα, ἢ τῦτο ὐκ ἀπὸ τῶν σημείων, ὐκ ἀπὸ τῶν θαυμάτων, ὐκ
35 ἀπὸ τῆς πίστεως, ὐκ ἀπὸ τῆς αἱρέσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῶν δεσμωτηρίων & τῶν δικαστηρίων ἢ τῶν λιμῶν ἢ τῶν ψύχους ἢ τῶν πολέμων ἢ τῶν ἐπιβουλῶν, ὕτω λέγων αὐτοῖς· Διάκονοι β. Κορ. ια. κγ.
Χριστοῦ εἰσι· παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ. & δικαιῶ δ', ὑπὲρ, ἢ τὸν ὑπερέχοντα, φησὶν· Ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις, ἢ τὰ ἑξῆς· Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι. ὁ-
40 ρᾷς αὐτὸν ἐν τύτοις μᾶλλον μειζόνως καυχώμενον, ἢ ὅτι λαμπρῆς τεφάνοις ἐγκαλω-
πιζόμενον, ἢ διὰ τῦτο λέγει τὰ· ἡ μόνον ἀλλὰ ἢ καυχήματα ἐν ταῖς θλίψεσι; τί δ' ἐστὶ δ', οὐ μόνον; οὐ μόνον, φησὶν, ὐκ ἐκακοῦμθα θλιβόμενοι ἢ τιμωρούμενοι, ἀλλ' ὡς ὅτι μείζονι προσκόπτοντες τιμῇ ἢ δόξῃ, καυχώμθα μᾶλλον ὅτι τοῖς συμβαίνουσι θλιβερῆς. Εἶτα, ὅπῃ δόξαν ἔφησεν ἂν μείζω ἢ καύχημα ἀπὸ τῶν θλίψεων & κολασμῶν; ἢ ἡ δόξα

βύλεται

πνεύματος ἁγιασθῆναι ἤδη χρὴν ἐξέχειν, καὶ τῆς τοῦ Ἁγίου λύπης ἡμᾶς ἀπηλλάχθαι, καὶ τῶν δαιμόνων ἡμᾶς ἐρρύσατο, καὶ τὴν ἀμαρτίαν κατέλυσε, καὶ τὴν καταράν ἀφαίρεται, ᾅδου πύλας συνέκλασε, καὶ Ⓦ τοῦ θανάτου ἰσχὺν ἔλυσεν, οὐκ ἀγγέλου, οὐκ ἀρχαγγέλου, ἀλλ' αὐτὸς ἀπέστειλε Ⓦ μονογενῆ· ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας, ὡς φησι Παῦλος τοῦ θεοφόρου· Οὐ πρόσωπος, οὐδὲ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς. Ταῦτα οὐ μείζων σε- Ηε. ξγ. θ. 5
φύλαξ λαμπρότερα; ὅτι ἠλάθημεν; ὅτι ἐδικαιώθημεν; ὅτι ἁγίου πνεύματος ἐτύχομεν; ὅτι τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐξ οὐρανῶν κατελθόντος ὑπὲρ ἡμῶν; ὅτι τὸν παῖδα Ⓦ ἀγαπητὸν αὐτοῦ δεδώκατος δι' ἡμᾶς; ὅτι πνεῦμα ἄγιον ἐδεξάμεθα; ὅτι μετ' εὐκολίας ἅπασης; ὅτι χάριτος ἁφάτου καὶ δωρεᾶς ἀπολαύσαμεν; Ταῦτα τοίνυν εἰπών, καὶ ὅλως μικρῶν ῥημάτων ἅπτηται Ρωμ. ε. ε
δηλώσας, πάλιν εἰς τὴν ἐλπίδα Ⓦ λόγον κατέλυσεν. Εἰπὼν γάρ, Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς Ⓦ Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην, ἐν ᾗ ἑστήκαμεν, ἐπήγαγε· καὶ καυχώμεθα ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. ἐπεὶ οὖν εἶπε τὰ μὲν γεγενημένα, τὰ δὲ μέλλοντα (τὸ μὲν γὰρ δικαιωθῆναι, καὶ Ⓦ υἱὸν ὑπὲρ ἡμῶν σφαγῆναι, καὶ τὸ δι' αὐτοῦ τῷ πατρὶ προσαχθῆναι, καὶ τὸ χάριτος ἀπολαῦσαι καὶ δωρεᾶς, καὶ τὸ ἀμαρτημάτων ἀπαλλαγῆναι, καὶ τὸ εἰρήνην ἔχειν πρὸς Ⓦ Θεὸν, καὶ τὸ ἁγίου πνεύματος μετασχεῖν, ταῦτα γεγενημένων ἐστί· τὰ δὲ μέλλοντα ἐστὶν, ἡ δόξα ἐκείνη ἡ ἀπόρρητος· ὃ καὶ αὖθις ἐπήγαγε, λέγων· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ὅτι ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ· ἡ δὲ ἐλπὶς, ὥσπερ ἔφθην εἰπών, ἡ σφοδρὰ ἰσχὺς Ⓦ μικρόψυχον ὀρθοῦσα καὶ αἴρουσα ἀκροατήν) ἔρχεται πάλιν, καὶ διδάσκει διὰ τοιούτου Παύλου, καὶ διὰ φιλοσόφου γνώμης. Ἀπὸ γὰρ αὐτῶν τῶν δοκούντων λυπεῖν καὶ θορυβεῖν καὶ παρέχειν Ⓦ ἀκροατὴν, ἀπ' αὐτῶν τούτων δύναται ἡ μακροθυμία καὶ τὰ καυχήματα τοὺς εὐφραίνειν. ὅπερ γὰρ ταῦτα κατέλεξε, λοιπὸν ἐπάγει, λέγων· οὐ μόνον ταῦτα λέγω, ἅπερ εἶπεν, φησὶν, οἷς ὅτι ἠλάθημεν, ὅτι ἐδικαιώθημεν, ὅτι ἁγίου τοῦ μονογενοῦς, ὅτι χάριτος ἀπολαύσαμεν, ὅτι εἰρήνης, ὅτι δωρεᾶς, ὅτι ἀμαρτημάτων ἀφέσεως, ὅτι πνεύματος ἁγίου κοινωνίας, ὅτι μετ' εὐκολίας ἅπασης, ὅτι καὶ χωρεῖς μάθων, καὶ χωρεῖς ἰδρώτων, ὅτι πίστις μόνη, ὅτι τὸν υἱὸν ἔπεμψε Ⓦ μονογενῆ, ὅτι ὃν μὲν ἔδωκε, ὃ δ' ἐπηγείλατο, δόξαι ἄῤῥητον, ἀφθαρσίαν, σωμάτων διάστασιν, λῆξιν ἀγγελικὴν, τὴν μετὰ Χριστοῦ διαγωγὴν, τὴν εὐφροσύνης διατείνουσαν (ταῦτα γὰρ ἅπαντα πρέσπει, εἰπὼν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ) οὐ τοίνυν ταῦτα λέγει μόνον τὰ γενόμενα καὶ τὰ ἐσόμενα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ δοκοῦντα εἶναι) τὰ λυπηρὰ, τὰ διωγμοὺς λέγω, τὰς ἀπάγωγας, τοὺς θανάτους, τὰς ἀπειλὰς, τοὺς λιμοὺς, τὰς βασάνους, τὰ τήλαυγα, τὰς κακώσεις, τὴν λεπτασίδα, τοὺς πολέμους, τὰς πολιορκίας, τὰς μάχας, τὰς στάσεις, τὰς φιλονεικίας, καὶ ταῦτα λίθοις τὰ τάξει δωρεᾶς καὶ κατορθωμάτων. οὐ γὰρ ἐστ' ἐκείνοις μόνοις τοῖς εἰρηνεύουσι χαίρειν δεῖ καὶ γεγηθέναι, ἀλλὰ καὶ τοῖς τούτοις καυχᾶσθαι χρὴ, ὡς ὅταν λέγῃ· Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀντιπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου. Εἶδες ψυχὴν εὔ- Κολ. α. κδ. 35
τονον καὶ γνώμην ὑψηλὴν καὶ φρόνημα ἀνδρεῖον, οὐκ ὅτι τοῖς στεφάνοις κεκλωπτεύομεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀγωνίσμασιν ἐπαινουμένοις; οὐκ ὅτι ταῖς ἀμοιβαῖς χαίρομεν, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς παλαίσμασιν ἐναβρυνόμεθα; οὐκ ὅτι ταῖς ἀντιδόσεσι διαφερόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ παγκρατίῳ καυχώμεθα; μὴ γάρ μοι λέγε τὴν βασιλείαν τὴν ἀνωθεν, μηδὲ τοὺς στεφάνους τοὺς ἀκηράτους, μηδὲ τὰ βραβεῖα, ἀλλ' αὐτὰ τὰ παρόντα, τὰ θλίψεσιν ἔχοντα καὶ μόχθοις καὶ ἁλσιπωρείαις πολλαῖς, ταῦτα εἰς μέσον ἄγε, καὶ δυνήσομαί σοι δεῖξαι, ὅτι ὅτι τούτοις καυχᾶσθαι δεῖ μᾶλλον μετζόνως. ὅτι μὲν γὰρ τὰ ἔξωθεν ἀγώνων τὰ μὲν παλαίσματα τὸ πόνον ἔχει, ὁ δὲ στέφανος τὴν ἡδονήν· ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν στέφανον αὐτὰ τὰ παλαίσματα πολὺ φέρει τὸ κεκμηκέναι.

Καὶ

αὐτὰ πὰ ἄψυχα αἰσθάνεσθαι ποιῆ τὴν χαρὰν τῶν θαυμάτων ὁ μόχθος· οὐκ ὀφεῖ ἀσθάνεσθαι πλὴν κτισμάτων, ἀλλ' ἵνα τὴν θαυμαῖ ὁ μόχθος προσδεξῆται διωρθῆ ἐκ τῆ συμβαρόντων τοῖς δυθεσποις. τοῦτο δὴ ⁊ ἡμῖν ἔστι λέγειν, ὅταν τὴν ἀδοκήτων συμβῆ, καὶ ὅτι τὴν φοβερῶν ἡ δυθεσκων ⁊ θηριώδη θυμὸν ἐχόντων τοῦτο αὐτὸ εἴποι τις ἄν· ὅτι αὐτὰ τὰ θηρία διέσεισαν, αὐτοὶ δὲ λίθοι αὐτὸν ἐθραυσαν· οὐκ ὀφεῖ. ὥστως δὲ λίθοι τοῦτον ἐθραυσαν, ἀλλ' ἵνα πλεῖον ὑπερβολὴν τῆς θηριώδους καρδίας αὐτῶν ⁊ ὠμὸν θυμὸν προσδεξῆται διωρθώσι. διὸ δὴ τοῦτο ⁊ ὁ θαυμάσιος προφήτης Δαβὶδ ἀπαρίθμων τὰ ἀγαθὰ τὰ Ἰουδαίοις συμβάντα, ⁊ τὴν ἰδιαίτερον πλεῖον ἐκ τῆς ἀληθείας Αἰγύπτου ἐπιποθήσαν αὐτοῖς, ἔλεγεν· Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἶκου Ἰακὼβ ἐκ λαοῦ βαρβάρου, ἐγένετο Ἰουδαία ἁγίασμα αὐτοῦ, Ἰσραὴλ ἐξουσία αὐτοῦ· ἡ θάλασσα εἶδε, ⁊ ἔφυγε, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω· τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοί, ⁊ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. ἀπὸ προσώπου Κυρίου. ⁊ τοῦτο οὐδαμοῦ ἠμόλυνεν ἤκουσέ τις. ἡ μὲν γὰρ θάλασσα, ⁊ ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω προσάγματι τοῦ Θεοῦ· τὰ δ' ὄρη ⁊ οἱ βουνοὶ οὐκ ἐσκίρτησαν· ἀλλ', ὅπερ ἔφθην εἰπών, πλεῖον ὑπερβολὴν τῆς ἡδονῆς προσδεξῆται βουλόμενος, ⁊ πλεῖον λύσιν πλεῖον ἐκ τῆς τῶν Αἰγυπτίων κακώσεως ὑπηργμένην αὐτοῖς, ⁊ αὐτὰ ἄψυχα σκιρτᾶν ἔλεγε ⁊ πηδᾶν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτοῖς χρηστοῖς· ὡς ὅταν τι ⁊ λυπηρὸν ἀπαιτῆσαι βούλῃ δίκῃ ἡμετέρας ἁμαρτίας πικτόμενοι, φησι. Πεινήσει οἶνος, πεινήσει ⁊ ἄμπελος· ⁊ ἀλαλαχοῦ· Ὀδοὶ Σιὼν πενθοῦσι. ἀλλαχοῦ δακρύων τὰ δυαγωγὰ λέγει· Τέφρος γὰρ ἔφαγε δίκην Σιὼν κεκραγὼς δάκρυά, φησι. ⁊ αὖθις δὴ τὸν γῆν, ⁊ Ἰουδαίαν πενθῆν λέγει ⁊ μύειν τῇ λύπῃ, οὐχ ὡς τῶν στοιχείων αἰσθανομένων τούτων, ἀλλ', ὅπερ ἔφθην εἰπών, ἕκαστος τῶν προφητῶν πλεῖον ὑπερβολὴν τῶν ἐκ Θεοῦ χορηγουμένων ἡμῖν ἀγαθῶν, ⁊ τῶν πιμωρειῶν τῶν ἐκ τῆς ἡμετέρας κακίας ἐπαγομένων ἡμῖν προσδεξῆται θέλων. διὸ δὴ ⁊ ὁ μακάριος Παῦλος ⁊ αὐτὸς πλεῖον κτίσιν εἰσάγει στενάζουσαν ⁊ ὠδινωμένην, ἵνα ὁ μέγεθος τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ τῶν μὴ ὄντων ταῦτα διδαξόμεθα ἡμᾶς προσδεξῆται δείξῃ.

Αλλὰ ζωῦ τὰ πόντα, φησὶ, τὸ ἐλπίσαι. ὁ δὲ μικρόψυχος ⁊ ταπεινὸς ἄνθρωπος, ⁊ πῶς τῆς εἰδωλολατρείας ἀπαλλαγείς, ⁊ οὐκ εἰδὼς πόσῃ τῶν μυστῶν φιλοσοφῇ, ⁊ σοφόρα τύπος διηρθρωμένα τοῖς λόγοις, ἀλλὰ ζητεῖ ἐν τῷ παρόντι χαρᾷ βυθίσθαι πᾶσα προσδοκίᾳ· διὸ δὴ τοῦτο ⁊ ὁ σοφὸς οὗτος διδάσκαλος, ⁊ πόντα εἰδὼς, οὐκ ἀπὸ μυστῶν μόνον" προσδυμεῖται ἀγαθῶν, ἀλλὰ ⁊ ἀπὸ τῶν παρόντων ἀλύπων χρειῶν. ⁊ ὥστε μὴ τὰ ὑπηργμένα προλέγῃ τῇ οἰκουσῃ ἀγαθά, τὰ οὐκ ἐλπὶς προσδοκία, ἀλλ' ἐν πείρα ⁊ ἀπολαύσει γνώσθησα (ἅπερ ⁊ τῶν μυστῶν ⁊ ἐλπιζομένων μείζων ⁊ σαφεστάτη ἀπόδειξίς ἐστι) ⁊ πολιὰ πίστεως καταστέρας Ⓦ λέγει, ⁊ τὸ πατριάρχου Ἀβραὰμ μεμνημένους (⁊ τῆς φύσεως ἀπαγορευούσης τὸ πατέρα αὐτὸν ἔσεσθαι, ἔλπισι ⁊ προσδοκήσι, ⁊ ἐσωμάθη ἔσεσθαι, διὸ ⁊ ἐγένετο) καλέσῃ ἐπάγων εἰς τὸ μὴ δεῖν ποτε εἰς τὸν τῶν λογισμῶν καταπλεῖν ἀθυμίαν, ἀλλὰ τῷ μεγέθει τῆς πίστεως ὁρμοδοθαι ⁊ βεβαιοῦσθαι ⁊ ὑψηλὰ φρονεῖν· εἰς ταῦτα λέγει ⁊ τὴν ὑπερβολὴν τὸ μέγεθος. τί δ' τοῦτ' ἔστι; ὅτι Ⓦ ἐγὼ, φησι, Ⓦ μονογενῆ, Ⓦ γνήσιον, Ⓦ ἀγαπητὸν, τοῦτον ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀγνωμόνων ἔδωκεν οἰκετῶν, ⁊ τοὺς μυρίοις βεβαρημένους ἁμαρτήμασι, ⁊ τοσούτοις φορτίοις πεζοῦσθαι πλημμελημάτων, οὐχὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπήλλαξε μόνον, ἀλλὰ ⁊ δικαίους εἰργάσατο· τοὺς φορτικοὺς, τοὺς ὑπὸπτους ὑπὸ ἄξας, φίλους ἐποίησε, ἀλλὰ πίστιν ζητήσας πρὸς ἡμῶν μόνον, ⁊ δικαίους ἐποίησε ⁊ ἁγίους κατεσκεύασε, ⁊ ὑμνους Θεοῦ ἀπέφηνε, ⁊ βασιλείας κληρονόμους ἀπέδειξε, ⁊ τὸ μονογενοῦς συγκληρονόμους ἀπεργάσατο, καὶ δυάζεσθαι ἐπηγγείλατο, καὶ ἀφθαρσίαν σωμάτων, ⁊ λῆξιν μὴ ἀγγέλων πόντα λέγειν ⁊ νῦν ὑπερβαίνουσαν, καὶ τὸν οὐρανοῖς ἁγαπεσθαι, ⁊ τὸν μετ' αὐτοῦ ὁμιλίαν, καὶ ἀγίου πνεύματος

ἰσ. διαλεξομένων

ἰσ. μεμεμυσθῶσι

Ησ κδ.ζ. Θρην. α.δ. ς. ιζ.

ζωνεκήρυττε δὲ ὁ αὐθέντης τῆς δεκτικῶς δικαιοσύνης. ὥσπερ γὰρ πάλης μαχομένης καὶ χαλεπὰ ἀγωνίζεσθαι ὠδινούσης, οὐδὲν ἄμεινον τὰ τῆς εὐκοσμίας δίκαιον, παῖδες παίδων ἀφ' ἑαυτῶν ἀφιέντες τότε ἀποκηρύττοντος, καὶ νύμφης πρὸς πενθερὰν χαλεπῶς, καὶ ἀδελφῶν ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ διαστῆναι χρὴ τῶν οἰκείων ἀγαπητόν, καὶ τῆς φύσεως ἀνάγκη πρὸς ἑαυτὴν ταπεινοῦσης, καὶ οὐκ ἐμφυλίου μόνου, ἀλλὰ δὲ συγγενικοῦ ἀφ' ἁπάσης οἰκίας διϊόντος πολέμου. ὁ γὰρ λόγος μαχαίρας δίκην εἰσιὼν, δὲ ὃ τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ ὑγιαίνοντος τέμνων, πολλῷ ἐποίει πάντα χαρᾶ τῷ σώματι εἶναι, καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ πάντα χθόνιον μελέτης ἀφαιρεῖσθαι χρὴ τῶν πιστευόντων παρασκευάσαι ἐπαθλίας καὶ μάχας. οὐδὲν ἀνθρώπῳ εἰς δίσμοτήρια ἀπήντησε, ἀνθρώπῳ εἰς διαφθορὰν, ἀνθρώπῳ τῶν ὑπὸ θανάτου φέρουσι οὐδὲν· καὶ τῶν μὲν αἱρέσεις ἐδημιούργησε, ἀνθρώπῳ καὶ τῆς πατρίδος δὲ τῆς ζωῆς αὐτῆς πολλάκις ἐξέπεσον, καὶ πάντα χθὼν ἰσφάδων πυκνότερα ἐφύτευσε τὰ κακά. ἔνδοθεν μάχαι, ἔξωθεν φόβοι· οὐδὲ τὸ φίλων, οὐδὲ τῶν ἀλλοτρίων, πρὸ αὐτῶν τῶν τῇ φύσει ζωοδεσμίων ἀλλήλοις. ταῦτ' οὖν ὁρῶν ὁ μακάριος Παῦλος, ὁ τῆς οἰκουμένης παιδοτρίβης, ὁ τὰ εὐαγῆ δόγματα διδάσκαλος, ὅπερ τὰ μὲν δίκαια δὲ χαρᾶς ἰῶ καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν προτίθεται, τὰ δὲ χρηστὰ δὲ ἐλπίσι μόνον καὶ ἐπαγγελίαις, βασιλείαν οὐρανῶν, λέγω, καὶ ἀνάστασιν, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων λῆξιν τῶν πάντα νοῦν καὶ λόγον ὑπερβαινόντων· κάμπτει δὲ καὶ τήκεται δὲ ξίφη δὲ τιμωρίαι καὶ πάντα δαπανῶσαι χολάσεις καὶ θάνατοι οὐκ ἐλπίσιν, ἀλλ' ἐπείρᾳ· ὅτε δὲ τοῖς ταῦτα ἀγωνίζεσθαι μέλλουσι, ἀρτίως ἀπὸ βωμοῦ καὶ εἰδώλων καὶ τυφῆς καὶ ἀκολασίας καὶ μέθης εἰσαποδύντες ἦσαν τῇ πίστει· οὐδὲν ὑφηλὸν οὐδὲ τῆς ἀϊδίου ζωῆς τοῖς μεμυημένοις ἐποεῖν, ἀλλὰ τῶν παρόντων δυτερήμοι μᾶλλον, καὶ εἰκὸς τύπτειν πολλοὺς μικροψυχεῖν καὶ σκληραίνεσθαι, καὶ ἀναπίπτειν καθ' ἑκάστην πολυπλόκους ἡμέρας, ὅρα τί ποιεῖ ὁ τῶν ἀπορρήτων κοινωνὸς, καὶ παρίστησι τῇ Παύλου σοφίᾳ. ζωηρῶς οὖν τῶν μυήσεων αὐτὸς δρᾶν), καὶ τὰ βραβεῖα ὑπὲρ ὄψιν ἄγει, καὶ δείκνυσι τὸν στέφανον, ἀλείφων αὐτὸν καὶ παραμυθούμενος τοὺς τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐλπίσι· καὶ τί φησι; Λογιζόμαι γάρ, ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. τί γάρ μοι λέγεις, φησὶ, πράγματα καὶ βώμους καὶ δήμους καὶ τιμωρίας καὶ λιμοὺς καὶ δημεύσεις καὶ πενίαν καὶ δεσμὰ καὶ ἀλύσεις; πάντα, ὅσα βούλει, πάσχει τὰ δεκτικῶς αὐθέντης δίκαια, καὶ οὐδὲν ἄξιον λέγεις τῶν ἐπάθλων ἐκείνων καὶ τῶν στεφάνων καὶ τῶν ἀμοιβῶν. τὰ μὲν γὰρ ὧδε πάντα συγκαταλύεται βίᾳ, τὰ δὲ ἐκεῖ τοῦ ἀπείρου αἰῶνος τέλος οὐκ ἔχει· καὶ τὰ μὲν παρόντα πρόσκαιρα ἐστὶ, τὰ δὲ παραμένει διηνεκῶς ἀγήρατα σεσυμπαρόντα. ὅπερ καὶ ἄλλοθί τινα αἰνιττόμενος ἔλεγε· Τὸ γὰρ παρὸν ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, τὴν ποσότητα τοῦ ποιστῆτα ὑπερτιμώμενος, καὶ τῷ χρόνῳ δὲ φορτικὸν παραμυθούμενος. ὅπερ γὰρ τῇ φύσει βαρέα καὶ φορητὰ ἰῷ τὰ τότε συμβαίνοντα, τῷ παρόντι δὲ φορτικὸν αὐτῷ ὑπερτείνει), λέγων· Τὸ γὰρ παρὸν ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. τὰ γὰρ βλεπόμενα, πρόσκαιρα· τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα, αἰώνια. καὶ πάλιν ἀνάγων αὐτὸν εἰς τὴν ἴποιαν τῆς μεγάλης τῶν τότε ἀγαθῶν, αὐτὴν εἰσάγει τὴν κλῆσιν ὁδυνωμένην δὲ συστενάζουσαν ὑπὸ τοῖς πρόσθεν μεγέθεσι, καὶ σφόδρα ὑπιθυμοῦσαν τὰ μέλλοντα, ὡς πάνυ ἄγαν χρηστὰ, λέγων οὕτω· Καὶ γὰρ ἡ κλῆσις συστενάζει καὶ στενοχωρίαν ἄγει τοῦ νοῦ. ἵνες ἔνεκεν στενάζει; πῶς ἔσχεν ὠδῖνας; τὰ μέλλοντα σκῆνος προσδοκῶσα ἀγαθὰ, καὶ ὑπιθυμοῦσα τὴν ὑπὲρ ὃ βέλτιον μεταβολήν. καὶ γὰρ ἡ αὐτὴ, φησὶν, ἡ κλῆσις ἐλευθερωθῆσι) ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. ὅταν δὲ ἀκούσῃς, ὅτι στενάζει καὶ ὠδῖνας, μὴ λογικὴν αὐτὴν νόμιζε, ἀλλὰ μάθῃς τοῦ γράφοντος ὃ εἶδος. ὅταν γὰρ βούλῃ) ὁ Θεὸς μέγα καὶ χρηστὸν ἀναπεπλάσθαι τοῖς δικαίοις ἀπὸ τῶν προσφορῶν, καὶ

αὐτὰ

θους ἀκείδωσι, ἢ πέρα τοῦ μέτρου τῆς ἐπιμελείας ἠμοιμένης, ἢ ἑτέρας τινὸς πληγῆς ἐπενεχθείσης ἐκ τῆς τοῦ ἀέρος ἀνωμαλίας, ἀπηλθε κενὰς οἴκαδε χεῖρας, ⁂ ἵνα πόσον ἅπαντα ὑπομείνας, τὸ τῆς καρποῦ τῆς ἐλπίδος ἐκπεσῇ. καὶ ὁ κυβερνήτης δὲ ὁμοίως χαίρων τῷ πλήθει τοῦ φορτίου, καὶ μὴ πολλῆς τῆς ἡδονῆς τὰς ἴσας παρασχὰς, καὶ περάσας πολὺ πέλαγος, ἐν αὐτῷ πολλάκις τῷ κύματι τοῦ λιμένος, ἢ ἀπλοΐας ἐμποδούσης, ἢ ὑφάλου ἢ σκοπέλου πρὸ προσαράξας, ἢ ἄλλη τοιαύτη ἀδοκήτου συμφορᾶς πληγείς, πολλὰ ⁂ φόρτου ἀπώλεσε, καὶ μόλις δὲ εἰς αὐτὸ σῶμα γυμνὸν διέσωσε μὴ τοὺς μυρίους κινδύνους ἐκείνους. οὕτω καὶ ὁ στρατιώτης μυρίοις πολλάκις τοῦ ταξιάρχου πόνοις πολεμοῦ, καὶ ἀποκρουσάμενος τοὺς ἐναντίους, καὶ τοῦ ἐχθροῦ συνηλωκὼς, καὶ ἐν αὐτῇ ὢν τῇ προσδοκίᾳ τῆς νίκης, πρὸ ζωῆς μεταλλάξας ἀπῆλθεν, οὐδενὸς ὅλως ἐκ τοῦ μόχθου καὶ τοῦ κινδύνου ἀπολαύσας χρησοῦ. τί γὰρ ἐλπίδας αἰωνίους ἔχει ἀκινήτους τε καὶ βεβαίας, καὶ οὐ τῷ προσκαίρῳ τούτῳ συγκαταλυομένας βίῳ, ἀλλὰ προὸς τὸν ἀληθινὸν καὶ μακαρίου ἐκείνου καὶ ἀφθαρσίαν ζωὴν, καὶ οὐ μόνον ἀνωμαλίαι ἀέρων καὶ ἀδοκήτων πραγμάτων ἐπεισάσει οὐκ ὀπιβουλευομένας, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸν τὸν θανάτου δέχα- λυομένας. ἀπὸ τῶν ἐλπίδων δὲ αὐτῶν ἴδοι τις ἂν καὶ ἐκ αὐλῆς τοὺς τυχόντας λαμπούσας αὐτῶν ⁂ καρπὸν, καὶ πολλῷ καὶ μεγάλῳ οὔσαν τοῦ ἀμείβω. δέχε τοῦτο ὁ μακάριος Παῦλος εἰδώς, λέγων· Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι. ἐπειδὴ καλὸν μὴ παρα- Ρωμ. ε. γ. σκευάζωμεν ὃ εἰρηνεύοντι ἁπλῶς· ἀλλ' ὅπως οὐκ οἶδα πῶς πάλιν ἡμᾶς ὁ λόγος εἰς τὸ τῆς καλοῦ κυβερνήτου Παύλου λιμένα εἰσήγαγεν, ἐν τῷ ὑφάσματι τῇ λέξει, βραχείᾳ μὲν ὄν- τι, πολλῆς δὲ ἡμᾶς παιδεύουσι φιλοσοφίας.

Τί ποτ' οὖν ἐστιν ἄρα ὃ εἰρηνεύοντι, καὶ τί τοῦτο εἰπὼν ἠνίξατο ἡμῖν, λέγων, Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι; μικρὸν, εἰ δοκεῖ, διώτερον ⁂ τῆς διδασκαλίας λόγον ἀναλάβωμεν, καὶ πολλὴν ὀφελήσωμεν τὴν σαφήνειαν, καὶ τὸν τῆς νοημάτων δυσκολίαν ἐκβάλωμεν πικραν ἡμῖν. ἀλλὰ μελέτα ὃ σῶμα κατὰ μαλακιζέτω· ἀλλ' ἀνὴρ ὁρᾶν γενέσθω ἡ ἐν πνευματικῆς ἀκροάσεως ὑπομονή. καὶ γὰρ διὰ θλίψεως ἡμῖν ὁ λόγος καὶ ὑπομονῆς ἀγαθῶν αἰωνίων καὶ ἀπολαύσεως καὶ τῆς ἐκ τούτων γινομένης ἀμοιβῆς τοῖς ὀρθῶς ἀγωνισα- μένοις. ἵνα ποτ' οὖν ἐστι δὲ, οὐ μόνον; ὁ γὰρ τοῦτο εἰρηκὼς εἰπεῖν ἡμῖν πολλὰ καὶ ἕτερα δεί- κνυσι προσυπηρχμένα ἀγαθὰ· καὶ μετ' ἐκείνων καὶ τοῦτο προσίθησι, δι' ἀπὸ τῆς θλίψεως. δέχε καὶ ἔλεγχε ὁ αὐτὸς οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν. ὥστε δὲ σαφέστερον γενέσθαι τὸ εἰρημένον, βραχεῖαν ὥραν διάχεσθε, μακροτέραν ἡμῖν ποιούμενον τὴν διδασκαλίαν τοῦ λόγου. ὅπως γὰρ κατισχύσθη τὸ τῶν ἀποστόλων τὸ θεῖον κήρυγμα, καὶ πρὸς ἅπασαν πᾶσαν τῆς οἰκουμένης ἀνέρρηξε τὰ ἀσεβείας ⁂ λόγοι, καὶ προῆλθον ἀπὸ τοσούτων τοῦ πλάνου, καὶ τοὺ πατρῴους τοῦ ἀσεβῶν καταλύοντες νόμους, καὶ τοῦ δαιμόνιου ἅπα- σαν ἐλαύνοντες, καὶ τοῦ γλυπτοῦ ἐκκαθαίροντες, καὶ εἰδώλων μὲν ἱερῶν καὶ βωμῶν καὶ πανηγύρεων τοῦ ἐκεῖθεν καὶ πλεκτοῦ κολάζοντες ἀποπλάνου, ὑπαγωγὸν ⁂ τοῦ ἕλκον ἕνα καὶ μόνον Θεὸν, καὶ τοὺ μηνύσας διαμένειν ἐλπίδας, καὶ πῶς παρὰ καὶ μόνου ἁγίου πνεύ- ματος διελέγοντο, καὶ πῶς διαφόρως ἐφιλοσόφουν, καὶ πῶς βασιλείας οὐρανῶν διελέγοντο· δέχε τοῦτα πόλεμος δόκιμος χαλεπὸς, καὶ πολέμων ἀπόνων ὁ τυφωνικώτατος, καὶ πανταχοῦ καὶ παραχὰς καὶ στάσεως ἔγεμε, καὶ πόλεις ἅπασαι, καὶ δῆμος ἅπας, καὶ οἰκία, καὶ οἰκουμένη καὶ ἀοίκητος, ἅτε τοῦ παλαιοῦ ἐθοῦ διαπαλαιομένου, καὶ τῆς ὅτι τοσοῦτον κατακρούσης πολλήψεως δέχεσθαι, καινοῦ τοῦ εἰσαγομένου δογμάτος, καὶ οὐ μηδεὶς μηδέποτε ἤκουσε, πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἀγόμενοι, καὶ ἀρχόντες ἐδυσχέραινον, καὶ ἰδιῶται ἐπεφέροντο, καὶ ἄρχον- τες ἐθορύβουν, καὶ δικασταὶ ἐχλεύαζον, καὶ ξίφη ἐγυμνοῦτο, καὶ ὅπλα προσκυδάζετο, καὶ μόνοι ἠγωνίζοντο. ὅπλα πυρὸς καὶ χαλκοῦς καὶ ἀσπίλους, καὶ πάντα

ϗ πεφαιρούμενοι πρεσκεύασαι σώζειν ὁ Θεὸς ϖ. δῦ θεφπεσι. δῦ θεφποι μὲν γὰρ ϗ ἐκόντων ἐκ ἀκόντων τῶν οἰκετῶν βούλεται τὴν ϗ διασώζειν, οὐ πρὸς τὸ τοῖς οἰκέταις συμφέρειν, ἀλλὰ πρὸς τὴν οἰκείαν χρείαν ὁρῶντες αὐτῶν διασώζουσι· ὁ δὲ Θεὸς ἀνενδεὴς ὤν, καὶ βουλόμενός σοι δοῦναι, ὅτι σὸ τῶν ἡμετέρων δεόμενος, τῆς δουλείας ἡμᾶς ἐφίεται, ἀλλ' εἰς ἓν μόνον σκοπεῖ τὸ συμφέρειν ἡμῖν, ϗ οὐ τῆς αὐτοῦ χρείας ἕνεκεν, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας ὠφελείας ἅπαντα πράττει, δῦ μὴ ἐκόντες καὶ βουλόμενοι καὶ χάριν αὐτῷ τῆς δουλείας εἰδότες ϕ πρεσπέλθωμεν· ἄκοντας καὶ ἀποπηδῶντας οὐκ ἀναγκάζει σοὶ βαστάζεται, ἀλλὰ τοῦτο δεικνύς, ὅτι οὐκ αὐτὸς ἡμῖν χάριν τῆς δουλείας, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτῷ χάριν τῆς διασωτείας ἔχειν ὀφείλομεν. Τῶν οὖν εἰδότες, καὶ τὴν τῦ διασώτυ φιλανθρωπίαν ἐπιστοώμενοι, ἀξίαι αὐτοῦ τῆς ἀγαθότητος ϗ δυνάμει τὴν ἡμετέραν πολιτείαν ἐπιδειξώμεθα, ἵνα ϗ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτύχωμεν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι ϗ φιλανθρωπίᾳ τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μδ. ΕΙΣ ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΡΗΤΟΝ ΤΟ ΛΕγει, Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ ϗ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες, ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ϗ τὰ ἑξῆς.

Ρωμ. ε. γ.

Πίπτοι μὲν γὰρ πάντα τὰ ξυλλαβὰς βόας, ϗ ἀρότρου ἐλκύσαι, ϗ αὔλακα ἀνατεμεῖν, ϗ σπέρματα καταβαλεῖν, ϗ δυσχέσθαι χειμῶνος, ϗ κρυμοὶ ἐνεγκεῖν, ϗ θερισάσαι τὰ φέρειν, ϗ πλοῖον ξύλινον ὑδάτων ὑπερδῦσαι τοῖς σπέρμασιν ἀποκρύσασθαι, ϗ ὄχθας ποταμῶν ὑψηλοτέρας ἐργάσασθαι, ϗ ἀφ' ἑσπέρας βαθυτέρας αὔλακας δυνατὸν μεῖναι· ἀλλὰ τὰ ὑπέρπονα τοῦτα, ϗ μόχθον ἔχοντα, καθόσον ῥᾴστα, ὅταν ταῖς ἐλπίσιν ὁ γεωργὸς ἴδῃ κομῶντα τὰ λήια, ϗ τὴν δρεπανίδα ἡσυχάζουσαν ϗ τὴν ἅλωα τῶν δραγμάτων ἐμπεπλησμένην, ϗ ϖ καιρὸν ὥριμον μὴ πολλῆς διαφερούσης οἶδε εἰσκομίζοντας. οὕτω ϗ κυβερνήτης ἀγαθὸς κυμάτων καταπολεμᾷ, ϗ χειμῶνος, ϗ μεγαλομανοῦς θαλάττης πολλάκις καταφρονεῖ, ϗ πνευμάτων αἰσάτων, ϗ ἀφανοποιοὺς κλύδωνας ϗ μανερὰς οἶδε φέρειν ἀποδημίας, ὅταν τὰ φορτία ἀναλογίσηται, ϗ τὸν τῆς ἐμπορείας λιμένα, ϗ ϖ ὃν τούτων ἅπαντων ἕνεκεν πλοῦτον ἀκτήμονα ἴδῃ. οὕτω ϗ γραπτὸς πολεμαρχὰς φέρει, ϗ νέφη βελῶν ἀποδύεται, ϗ λιμὸν ὑποφέρει, ϗ κρυμὸν, ϗ τὰς μακρὰς ἀποδημίας, ϗ τὸν ὑπὲρ τῆς τῶν στρατοπέδων καταδύσεως κίνδυνον, ὑπομένει τὰ τραύματα καὶ τὰς νίκας καὶ τὸν στεφανίτας ἀναλογιζόμενος. Ἀλλ' ὅτου ἕνεκεν τούτων ἐμνήσθην, ἤ τί μοι βούλεται τοῦτα τὰ παραδείγματα; παράσχωμεν ὑμῖν ὑπόθεσιν πρὸς τὴν ἀκρόασιν εἰσαγαγεῖν βάλθημα, ϗ παραμυθίαν πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἱδρῶτας. Εἰ γὰρ τὴν εἰρηνεύουσαν ἕκαστος τὸ ἐπίπονον καθορᾷ πεῖραν ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν μεγάλην ἐλπίδα, καὶ τοῦτα, εἰ καί τις αὐτὴν ἐπιτυχεῖν δυνηθείη, τὴν πρόσκαιρον συγκαλυόμενα βίᾳ, πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς χρὴ τὴν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας ἀκρόασιν ἀνέχεσθαι χρὴ, καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς αἰωνίου ζωῆς παράταξίν τε καὶ τὸν ἱδρῶτα ἡμερωτέρως φέρειν. τοῖς μὲν γὰρ ἄδηλα τὰ τῆς προσκαιρου ἐλπίδος ἐστὶ, καὶ ἐν προσδοκίᾳ μόνῃ τῶν χρημάτων πολλάκις ἡμύνθησαν, ϖ βίον αὐτῶν κατέλυσαν, ἐντρυφήσαντες μὲν ταῖς ἐλπίσιν, ὅτι δὲ τῶν ἔργων αὐτῶν οὐκ ἐπῆσαντες, καὶ διὰ ταῦτα τὰ χαλεπώτερα ὑπομείναντες. ὃ δὴ λέγω· μὴ πολλοὺς ἐκείνους πολλάκις πόνους τε καὶ τοὺς ἱδρῶτας ὁ γεωργὸς ἐάσῃ ἐν αὐτῷ τῷ τῆς δρεπανίδος ἀκμῇ, καὶ πρὸς ϖ ἅμητον πραγματεύζεσθαι, ἐρυσίβης καταπεσούσης, ἢ πλη-

θους

δύσης ἔ, καὶ πάλιν ἐπέβλεπτο. ἆρα τ̃ῶ λίθωι οὐκ ἦ̃ν δυναθὴ πιστεῦσαι; καὶ ἵνα μάθωσιν, ὅτι ὑ-
τός ἐστιν ὁ εἰπὼν αὐτοῖς, τίνα ζητεῖτε, καὶ ῥίψας ὀπίσω αὐτοὺς, λέγει αὐτοῖς πάλιν, ὅτε αὐτοῖς εἶπεν
τίνα ζητεῖτε; καὶ λέγουσιν, Ἰησοῦν. λέγει αὐτοῖς, εἶπον ὑμῖν, ὅτι ἐγώ εἰμι· μόνον οὖ λέγω, μά-
θητε ὅλι καὶ ὁ τ̃ρὸ τούτου εἶπών, ἵνα ζητεῖτε, καὶ ῥίψας ὑμᾶς, ἐγώ εἰμι. διὰ τοῦτο πλέον ἐκ
χ. πρώτου. 3 τούτου ἐλθέτω, ἀλλ' ἵμεναι ὅτι τ̃ῆς αὐτ̃ῶ" τ̃ρωτότητος. ταῦτ' οὖν ἄπαντα ἐκ τ̃ῆς ἁλλη-
λου συγκρίσεως μάθωμεν ἀκριβῶς, ὅλι οὐκ ἐξ ἀνάγκης τ̃ροσῆλθε Παῦλος, ἀλλ' ἀπὸ ψυ-
χῆς βιγνώμενος καὶ ἀδεκάστου συνειδότος. Εἰ δὲ καρτερεῖτε καὶ ἀπιστεῖτε, ἕτερον ἐπύτε-
ρον τούτου λέγω πάλιν, αἰδῶ ῥῆτον ἔχον ἀπὸ ἀξιώ τ̃ῆ μὴ κατ' ἀνάγκην τ̃ῆ Παύλου τ̃ροσε-
ληλυθέναι τ̃ῆ Κυρίῳ. ἦλθεν εἰς τὴν Σαλαμῖνα τ̃ῆς Κύπρου μ̃ῖ ταῦτα ὁ Παῦλος, Πραξ. γ. ι.
10 καὶ βρεῖ ἐκεῖ μάγον ὃνα ὀνομαζόμενον τ̃ῆ ἀνθύπατον Σεργίῳ. ὁ δὲ Παῦλος πλησθεὶς πνεύ-
ματος ἁγίου, εἶπε τ̃ρὸς αὐτόν· Ὦ πλήρης πάντος δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ
πάσῃ δικαιοσύνῃ, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας; καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ Κυρίου
τοίνυν Ⓦ μεταβαλόντα αὐτόν. τ̃ρὸ τούτου ἠκούετε ὅλι ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
εἰσιὼν οἴκοις εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας, παρεδίδου εἰς φυλακήν. ὁ-
15 ρᾶτε πῶς παῤῥησιάζεται τ̃ῆ διαστροφῆ τ̃ῆς κηρύγματος. οὐ παύσῃ διαστρέφων, φησὶ, τὰς ὁ-
δοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας; καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ Κυρίου ἐπ' σέ, καὶ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων ἥ-
λιον ἄχρι καιροῦ. ὃ φάρμακον ὃ ποιῆσαι αὐτὸν ἀναβλέψαι, τοῦτο ἐπέθηκε καὶ ὃ μάγω, ἀλλ'
ἔμπαλιν ἐπὶ τ̃ῆς τ̃ρώσεως ἐκείνος· ἵνα μάθῃς ὅλι οὐχ ἡ κλῆσις μόνον τ̃ροσῆγαγε Ⓦ Παῦ-
λον, ἀλλ' αὐτὸς καὶ ἡ αὐτοῦ ἐκείνου τ̃ροαίρεσις. Εἰ γὰρ ἡ τ̃ρώσεως μόνη τοῦτο ἐποίησεν, ἐγὼ
20 καὶ ἐπὶ τ̃ῶ μάγου ὃ αὐτὸ ἠμέλλησα· ἀλλ' οὐκ ἐγένετο. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἐπηρεῦν, ὁ δὲ ἀνύ-
παλος ἰδὼν τὸ γεγονὸς ἐπίστευσε. ἄλλος ἐδίδασκε τὸ φάρμακον, καὶ ἄλλος ἀνέβλεψεν. εἶδες
τ̃ῶσον ἐστὶν εὐγνωμοσύνη διαστοίας, τ̃ῶσον ἐστὶν ἀπιστία καὶ σκληροκαρδία ἐχθρὸν τ̃ρο-
ὸς ὁ μάγος· καὶ ἐκεῖνος μὲν οὐδὲν ἀπώναστο (ἀπιστῆς γὰρ ἦν) ἐγὼ δὲ Ⓦ Χριστὸν ὁ ἀνύπα-
τος. ἀλλ' ὅλι μὲ ἐκὼν καὶ ἐκ τ̃ροαιρέσεως τ̃ροσῆλθεν ὁ Παῦλος, ἐκ τοῦδε δῆλον). βού-
25 λομαι δὲ τοῦτο ὑμᾶς ἀκριβῶς εἰδέναι τ̃ῆ λόγου, ὅτι μὴ βουλομένους ὑβιάζει ὁ Θεὸς, ἀλλὰ
βουλομένους ἕλκει. διὰ τοῦτο γάρ φησιν, Οὐδεὶς ἔρχεται τ̃ρὸς μέ, ἐὰν μὴ ὁ τατήρ μου ἕλκύσῃ αὐ- Ιωαν. ς. μδ.
τόν· ὃ δὲ ἕλκων, τ̃ῆ βουλόμενον ἕλκει, τ̃ῆ κάτω κείμενον ἐ χρῆσθαι ἀρέγεται. ἵνα μάθητε ὅτι ὑ-
δένα βιάζεται, ἀλλ' ἑκὼν αὐτὸς θέλῃ, ἡμᾶς δὲ μὴ θέλοντας, διὰ πάσης τὰς τ̃ῆς σωτηρίας ἡμῖν,
οὐκ ὄντ̃ῆ" ἀθετεῖ αὐτοῦ τὸ βούλημα, ἀλλ' ὄντ̃ῆ" αἰαγκάσας οὐδένα θέλει, ἀναγκαῖον τοῦτον
30 ὑπεξαιρούμενος τ̃ῆ λόγου, ὄντ̃ῆ" πολλοὶ πολλάκις τ̃ροφάσει ῥᾳθυμίας, τούτῳ κέχρηνται τ̃ῶ τ̃ρο-
κόμματι τ̃ῆς ἀπολογίας, ἐ τ̃ροφασιζόμενοι πολλάκις ὅτι φώτισμα, ὅτι πολιτείας ἀρί-
στης μεταβολὴν, ἐφ' ἕτερα τοιαῦτα καταρθώματα, εἶτα ἐ ὡς ἀχρεῖοι ἐ ἀναδυόμενοι
τοῦτο ἀποκρίνονται· ὅτι ἐὰν θέλῃ ὁ Θεὸς, πάσει με, ἐ μεταθήσομαι. ἐ οὐκ ἐγκαλῶ μὲν
ἀόγοις, ἀλλὰ ἐ σφόδρα ἀποδέχομαι, ὅτι καταφεύγουσι ὅτι τὸν βουλὴν τοῦ Θεοῦ· βούλε-
35 μαι δὲ ἐ τὰ τ̃ῆ" ἑαυτ̃ῶ" εἰσφέρειν, ἐ ὅτε λέγει, ἐὰν θέλῃ ὁ Θεός. δεῖ γὰρ σαυτὸν ὕπνου ἐ ῥᾳ-
θυμίας τ̃ροδοῦναι, μὴ ἐγκρῆναι μὲ ταῖς ἀγαθαῖς τ̃ροέξεσι, δεῖ δὲ τοῦ Θεοῦ θέλημα τ̃ροβάλ-
λῃ μόνον, οὐδὲ ποτέ σε οὐδὲν ἐς αὖ τοιοῦτον. ὅπερ γὰρ ἔφην, ἀναγκαία βία οὐδένα τ̃ροσ-
άγεται ποτὲ ὁ Θεός· ἀλλὰ θέλῃ μὲ ἄπαντας σωθῆναι, οὐκ ἀναγκάζει δὲ ὑδένα· καθὼς καὶ
Παῦλός φησιν, Ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. α. Τιμ. β. δ.
40 πῶς οὖν οὐκ ἄπαντες σώζονται, εἰ θέλῃ πάντας σωθῆναι; ὄντ̃ῆ" ἐκ ἅπαντων τὸ θέλημα τῷ
θελήματι αὐτοῦ ἕπεται, αὐτὸς δὲ οὐδένα βιάζεται. ὅτε καὶ τ̃ρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ φησιν· Ἱερου- Λκα. ιγ. λ.
σαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, καὶ οὐκ ἠθελήσατε; ἰδοὺ οὖν;
Ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ὁρᾶς ὅτι καὶ θέλῃ ὁ Θεὸς σῶσαι, ἡμᾶς δὲ ἑαυτοὺς μὴ ἐπιδῶμεν,
μόνομαι ὅτι τ̃ῆ" ἀπωλείας; ὁ μὲν ἄκοντα, οὐδὲ μὴ βουλόμενον, ὅτ̃ῆ" λέγω πολλάκις, διὰ ἐκεῖνα

τῶ ὃ αὐτιξούσιοι, ἀλλ' ἐκὼν ωεροῆλθεν ὅλ' ἡ ἐξ οἰκείας βυλησμοσύνης, ὀξ ἑτέρυ ωεδαδείγματος τῦτο ωεισθῆναι φασιερόν. ἤκουσαι ⓐ Ιουδαῖοι φωνῆς ἀῶσθαι" φερομένης, εὐχὴ τῦ ὑιοῦ, ἀλλὰ τῦ ωαιδὸς, ωερὶ τῦ Χριστοῦ λεγούσης ωερὶ τῆν Ιορδανίων ῥεέθρων, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μυ ὁ ἀγαπητός, ἡ λόγιοι ἐκῆνοι, ὅλ' ἐστὶν ὁ πλοῦτος. Εἶδες φθονερὸν πόλεμον; Εἶδες δίκλωσι μάχλυ; Εἶδες ὅτι ωάντα ωεδὸς βυλησμοσύνης χρεία, ἡ ψυχῆς ἀδικάστου καὶ μὴ ωεροκατειλημμένης πάθη; ἰδοὺ ἡ ἐκῆνος φωνὴ, ἡ ὁ ζῶν θεὸς φωνή· ἀλλ' ὁ μὲν ἐπίστευτο, ⓐ ὃ ἀπίστουν· ὁ δὲ οὐχὶ φωνὴ μόνον, ἀλλὰ ἡ τὸ ωνεῦμα ὁ Θεῖον ωερικεχῶς. ὅτε γὰρ ἐβαπτίζετο ὑπὸ Ιωάννυ, ἐβαπτίζετο ὡς ὁ Χριστὸς, ἵνα μὴ τῷ αἰθερίῳ χήματι ωροσέχοντες, ⓐ βλέποντες μείζονα τὸν βαπτιζόμενον τῦ βαπτίζοντος εἶναι νομίσωσι, ἦλθεν ἡ φωνὴ, τῦτον ἀπ' ἐκείνυ ἀφαιρεῦσα. ἡ ὅτε ἀῦλει ὡς ωρὸς τίνος ἐλέχθη ἡ φωνὴ ὅπερ ἐλέχθη, ἦλθε καὶ τὸ ωνεῦμα τὸ ἅγιον ὁ Θεῖον ωερικεχῶς, τὴν φωνὴν ὅτι τὴν κεφαλὴν ἔλκυσε τῦ Χριστῦ. ἀλλ' ὅμως ἡ ὀξὺ φωνῆς αὐτὸν ἐκήρυξε, ἡ ὀξὺ τῦ ωνεύματος ἕλκυσε, ⓒ μὴ τῦτο ἡ Ιωάννης ἐδόα, ὅτι Οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς αὐτῦ λῦσαι ⓐ ἱμάντα τῦ ὑωοδήματος, καὶ μυρία ἕτερα ἡ ὀξὺ ῥημάτων, ⓒ ὀξὺ ωεργμάτων μάρτυρα ἐλάμβανε, καὶ ωρὸς ἅωαντα ἀωεκρίνατο φωνῶν· μᾶλλον ὃ ωάντα ὠθῦ ζωγράφων, οὐδὲ ὃ τῶν λεγομένων, οὐδὲ τῶν" ωεριωθῶν ἐωίστευον, τῆ μαρία τῆς ωαρὰ τῶν πολλῶν δόξης ωεροκατειλημμένοι τὴν ὄψιν ἦσαν. ὅπερ οὖν καὶ ὁ Βαπτιστὴς φησιν, ὅτι Πολλοὶ τῶν Ιουδαίων ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, ὀλλ' ὃ τὰς ἀρχοντας οὐχ ὡμολόγησαν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς ἔλεγε, Πῶς δύνασθε πιστεῦσαι, δόξαν ωαρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν ωαρὰ τῦ μόνυ Θεῦ οὐ ζητοῦντες; ἀλλ' οὐχ ὁ Παῦλος οὕτως, ἀλλὰ μᾶς μονῆς ἀκύσας φωνῆς αὐτῦ τῦ διωκομένυ, εὐθέως ωεσέβραμεν, εὐθέως ὑωήκυσε, καὶ ωολλῶ ἐπλεῖξαν τὴν μεταβολήν. Εἰ δὲ μὴ ἀωεκάμετε τῷ μήκει τῆς εἰρημένων, ἔωι εἰς ἑλῦτερον ωαράδειγμα ἄγω τὸν λόγον. καὶ γὰρ καὶ τῦ ὑοῦ ἤκυσαι, καὶ οὕτως ἤκυσαι ὡς Παῦλος ἤκυσε, καὶ ὡς χαμερῆ τοιῦτον ἤκυσαι, οἷον Παῦλος ἤκυσε, καὶ οὐδὲ ὅτως ἐπίστευσας. καθάπερ γὰρ Παῦλος ὅτε ἐμάνη, ὅτε" ἠγριάνη, ὅτε ἐωολέμει τοῖς μαθηταῖς, ἤκυσε τῦ φωνῆς, ὅτως καὶ Ιουδαῖοι. ωοῦ, καὶ ωότε; ὀξῆλθον ὡς τὴν νυκτὶ μὴ φωνὴ καὶ λαμωάδων εἰς τὸν σύλληψιν αὐτῦ. ὡόμιζον γὰρ αἱ θεῖαι φλογὸς ἐωιωτῆσθαι. βυλόμενος τοίνυν αὐτοῖς διδάξαι τὸν δυνάμει τὸν ἑαυτῦ, καὶ ὅτι Θεός ἐστι, καὶ ωᾶς κέντρα λακτίζουσι, λέγει αὐτοῖς, Τίνα ζητεῖτε; ἔμωροσθεν αὐτῦ καὶ ωλησίον εἰσῆκεισαι, καὶ ὐχ ἑώρων αὐτόν. ἀλλ' αὐτὸς ὁ ζητούμενος, αὐτοῖς ἐχειραγώγησε τὴν εὕρεσιν τῦ ἑαυτῦ, ἵνα μάθωσιν, ὅτι οὐκ ἄκων ὅτι τὸ ωάθος ἔρχεται, ὅτι, εἰ μὴ ἐβύλετο συγχωρήσας, οὐκ ἂν ωροσεγένοντο. ωῶς γὰρ, ⓐ μηδὲ εὑρεῖν αὐτὸν δυνηθέντες; τί λέγω εὑρεῖν αὐτὸν μὴ δυνηθέντες; ἀλλ' οὔτε ἰδεῖν αὐτὸν ωρόσωωα ἴσχυσαν· οὐ μόνον δὲ ωαρόντα οὐκ ἴσχυσαν ἰδεῖν, ἀλλὰ ἡ ἐρωτῶντι ἀωεκρινόμενοι, οὐδὲ οὕτως ἤδεσαν ὅστις ποτὲ ἦν ὁ ωαρών. ὅτω μῶν ὑωερβολῆς ἀωάσης ἀωετύφλωσαι αὐτῶν τῦ ὀφθαλμούς. ἡ οὐ τῦτο μόνον, ἀλλὰ ἡ ὑωολίους ἔρριψαι αὐτοῖς τῆ φωνῆ. Εἰωόντος γὰρ, τίνα ζητεῖτε, ἀωῆλθον ωάντες εἰς τὰ ὀωίσω ἀωὸ τῆς φωνῆς ταύτης. ὥωερ γὰρ ⓐ Παῦλον ἡ φωνὴ κατέβαλε, ἡ ωρηνῆ κλᾶσθαι ἐωοίησε, οὕτω ἡ τότους ἡ φωνὴ ωάντας ἔρριψεν ὑωολίους· ἡ ὥωερ τῦτ' οὐκ ἔλεπε ⓐ διωκόμενον ὑωὸ αὐτῦ, ὅτως ἐκῆνοι οὐκ ἔλεπον ⓐ ζητούμενον ὑωὸ αὐτῶν· ὥωερ τῦτ' οὖν τὰ ταῖς χερσὶ τῆς μαρίας ἀωετυφλώθη, κἀκῆνοι τὰ αὐτῷ τῷ χερσὶ τῆ μαρίας ἀωετυφλώθησαν. ἡ γὰρ ἐκῆνος, ὅτι ἐωορεύετο δῶσαν τῦ μαθηταῖς, ἡ ὅτι ὅτε ὀξῆλθον δῶσαν τῷ Χριστῷ, ταῦτα ἔωαθον. ἡ ἐκῆ δεσμὰ, ἡ ἐνταῦθα δεσμὰ· ἡ ἐκῆ δίωξις, ἡ ἐνταῦθα δίωξις· ἡ ἐκῆ πήρωσις, ἡ ἐνταῦθα πήρωσις· ἡ ἐκεῖ φωνὴ, ἡ ἐνταῦθα φωνὴ· ἡ ὁμοία τῆ τῦ Χριστῦ δυνάμεως ἡ ἐνέργεια, ὁμοία τὰ φάρμακα, ἀλλ' ὐχ ὁμοία ἡ διόρθωσις. οἱ γὰρ κάμνοντες ωολλῶ ἄμεινον ἔχοι ἂν ωρὸς ἰατρόν. ἵ γὰρ δύναιντ' ἂν ωοτὲ τοῦτο εἰπεῖν; ἢ τὸ ἀγνωμονέστερον ἐκείνων; ἔωεισον ὀωίσω, ἡ ωάλιν

ἀνέστης,

χ. λεγόντος,

Ματθ. γ. κ'. ις. τ' Ιορδάνια ῥεέθρα,

χ. ἐκάλει,

χ. ἀκάνθαις

χ. ἐκείνοις,

χ. τίνες κε. πῶς βέ- μαι.

χουσιν πῶς ἢ ὁ πατὴρ αὐτὸ πρὸς τὸν Ἰουδαίους" τύτῳ κέχρηται τῷ ῥήματι. ὥσπερ γὰρ τότε λέγει, Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις, οὕτω κἀκεῖνος πρὸς τὸν Ἰουδαίους φησί· Λαός μου, τί ἐποίησά σοι, ἢ τί ἐλύπησά σε; Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; ἰδοὺ κέκραγα πολλάκις, ἰδοὺ δέδεται χεὶρ ἀλύτως. ὥσπερ οὖν ὅταν διαστῇς οἰκέτην πολλὰ πρόφασιν πλάττοντα καὶ μυρία ἐργαζόμενον ἕνα λάβωσιν ἀπὸ χέρσας, καὶ δήσας λέγει πρὸς αὐτὸν διδεμένον, τί σοι βούλει ποιήσω νῦν; ἰδοὺ πέπαυσαι ἀπὸ χύσεως· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς Παῦλον λαβών, ῥίψας πρὸς πρὸς τὸν ἐρῶντα πέμποντα καὶ δεδοικότα καὶ οὐδὲν ἐργάζεσθαι δυνάμενον, φησί· Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; ποῦ οὖν ὁ θυμὸς ἐκεῖνος οἴχεται; ποῦ ἡ μανία; ποῦ ὁ ζῆλος ὁ ἄκρατος; ποῦ τὰ δεσμὰ καὶ αἱ περιδρομαί; ποῦ ἡ ἀγριότης ἐκείνη; ἀκάνθας μοι εἶς νῦν, καὶ

χ. βίοι

τόδε ἰδοὺ βάτον διακόπτουσαν καὶ πάντα τὸν περιτεῖχον, χειραγωγοῦ χρείαν ἔχοντα νῦν. Διὰ τοῦτο καὶ νῦν φησιν αὐτῷ, τί με διώκεις; ἵνα μάθῃ ὅτι καὶ ὁ τῷ περὶ τούτου ζήτημα ἔχων αὐτῷ συνεχώρει, ὅτι οὔτε ἐκεῖνα ἀθυρείας ἦν, οὔτε ταῦτα ὠμότητος, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα φιλαθηνίας, καὶ ταῦτα κηδεμονίας. Τί οὖν ὁ Παῦλος; Τίς εἶ, Κύριε; ἐπίγνω τὴν διαστολὴν ἀπὸ τῆς συγχωρήσεως, ἵνα μάθῃ τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς τότε πρώσεως, ὁμολογεῖ λοιπὸν τὴν ἐξουσίαν. τίς εἶ, Κύριε, εἶδες ψυχὴν θηρώμενα; εἶδες ζῆλον ἐλευθερίας γέμοντα; εἶδες ζωηδὸς ἀδίκαστον; οὐκ ἀντέτεινεν, οὐκ ἐφιλονείκησεν, ἀλλ' ἔγνω διαστολὴν θρόνου. οὐ καθάπερ Ἰουδαῖοι τυφλοὶ ὁρῶντες δυσταμόνους, πηγὰς ἀναβλύσαντας, λειμῶνας καθαιρομένους, ἀμέτρου οὐ παύεσθε τῷ ταῦτα ποιοῦσι, ἀλλὰ καὶ πλέον αὐτὸν ἐκάλουν, καὶ πάντα ὕβριν ὑπεδύοντο ἐκείνου. ἀλλ' οὐχ ὁ Παῦλος οὕτως, ἀλλὰ θρόνου μετέπιπτε. Τί οὖν ὁ Χριστός; Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις. καὶ δέδοικε τί μὴ εἴπῃ, ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ δυνάστης, ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ ἐν δόξῃ τοῦ Θεοῦ καθήμενος, ἀλλ', ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις; ἵνα πλήξῃ αὐτὸν τὴν ψυχήν, ἵνα κατανύξῃ αὐτὸν τὴν ψυχήν. ἄκουσον γοῦν Παύλου μετὰ πολλοὺς τοὺς χρόνους καὶ μυρία κατορθώματα τοῦτο θριαμβεύοντος· Ἐγὼ γάρ εἰμί, φησιν, ὁ ἐλαχιστος πάντων τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν. Εἰ δὲ μετὰ μυρία κατορθώματα καὶ τοσούτους χρόνους τοῦτο ἐπάθη, τί εἰκὸς ἦν αὐτὸν παθεῖν τότε καὶ χεῖρα ἐκφύνον, κατόρθωμα μὴ τοσοῦτον τοσοῦτο ἔχοντα, τὴν δίωξιν ἑαυτοῦ βλασφήμου, καὶ τῆς φωνῆς ἐκείνης ἀκούοντα;

Πεξ. θ. δ. Μιχ. ε. γ.

Πεξ. δ. ε.

α. Κορ. ιε. θ.

Ἀλλ' ἐπιφύονται ἡμῖν τὰ τοιαῦτα ὑμᾶς ἢ μὴ ἀποκάμητε, καὶ ἑκατέρα καταλάβοι. καὶ γὰρ τῷ Παύλῳ πᾶς ἡμῖν ὁ λόγος, Παύλου δὲ τεσσαράκοντα νύκτα καὶ ἡμέρας τοῦ μαθητὰς διδάσκοντος. ἐπιφύονται τοίνυν τινὲς τὰ τοιαῦτα, καὶ λέγουσι, καὶ τί μέγα, εἰ Παῦλος προσῆλθε; καὶ γὰρ μισονηχὶ ὥσπερ ἀρχὴν ποιεῖται τοιαῦτα τοῦ τραχήλου ὁ Θεὸς τὸν φωνὸν ἐκεῖνον, ὅτως αὐτὸν εἵλκυσε πρὸς ἑαυτόν. προσέχετε μὴ ἀκριβῶς. καὶ γὰρ καὶ πρὸς Ἕλληνας καὶ τοὺς ἡμῖν ὅτι ὁ λόγος, καὶ πρὸς Ἰουδαίους, οἱ τῆς οἰκείας ἀπιστίας πρόφασιν ἰσχυρίζουσιν εἶναι, τὸ τῆς δικαίου κατηγορεῖν, ὅτι εἰδότες, ὅτι διπλοῦν ἀγῶνα πρόκειται ἀγωνίσασθαι, τόν τε οἰκεῖον ὅτι ἀποθέμενοι πλοῦτον, καὶ τοὺς ἄλλους τοῦ Θεοῦ τοσαύτας αἰτίας ἐπιβαλλομένους ἐπιχειροῦντες. ἀλλ' ἡμεῖς ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ἀπολογίαν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ποιησόμεθα. τίς οὖν ἐστιν ἡ κατηγορία; ἀνάγκη, φησίν, αὐτοὺς ἐπισπάσασθαι ὁ Θεός. ποία ἀνάγκη, ἄνθρωπε; ἐκάλεσεν αὐτοὺς ἄνωθεν. ὅλως πιστεύῃς, ὅτι ἐκάλεσεν αὐτοὺς ἄνωθεν; ὅκουν καὶ σὺ καλῇ τιμωρῶν διὰ ἐκείνης τῆς φωνῆς, ἀλλ' οὐχ ὑπακούεις. ἑρᾷς ὅτι οὐχὶ ἀνάγκης ἦν ὁ προσαγωγεύς· καὶ γὰρ ἀνάγκη ἦν, καὶ σε ἔδει ὑπακοῦσαι. εἰ δὲ σὺ οὐχ ὑπακούεις, εὔδηλον ὅτι καθ' ἑκὼν οὐκ προσαιρούμενος ὑπήκουσε. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι πολὺ μοι εἰς τὸν Παῦλον σωτηρίας ἡ κλῆσις, καθάπερ καὶ εἰς τὸν τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀνθρώπων, οὐ μικρὸν ἔρημον αὐτὸν ἀφῆκεν εἰς τῶν οἰκείων κατορθωμάτων καὶ τῶν ἐκ τοῦ βούλησιν ἐπαίνων, οὐδὲ ἐλυμήνατο αὐ-

λων, ἥρπασεν ἐκεῖθεν ὁ ἀρτίως τῦ Χριστοῦ ⓦ Στέφανον, διεσπάραξεν, ἐλύμετο λοιπὸν ὑπὸ τῆς σφαγῆς ταύτης θρασύτερος. Διὰ τοῦτό φησι, ἔπ. καὶ ποῖα ὠφέλησεν ὁ φόνος ἐκεῖνος; ἵνα σὺκ ἀν' ἐπλήσθησαν ὁ φόνος ἐκεῖνος; ἵνα σὺκ ἀν' κατηδίσθη ἡ ὄψις τοῦ σφαγομένου, τὰ ῥήματα ἄπερ
Πρβλ. ζ. ξ. λιθαζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἐλιθαζόντων ἤυχετο, Κύριε, λέγων, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην; διὰ τοῦτο ὁ διώκτης βλασφημίας γέγονεν. οὐδέπω γὰρ μέτ' αὐτοῦ ἐστὶ μετεβάλλετο, ἐκείνου τῆς φωνῆς ἤκουσεν ὁ Θεός. ἐ γὰρ ἄξιος ἦν ἀκούεσθαι Στέφανος ἢ διὰ τὴν ἀρετὴν Παύλου τὴν ἐσομένην, ἢ διὰ οἰκείαν ὁμολογίαν, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. ἀκουέτωσαν ὅσοι ἐχθροὶ ἔχουσι, ὅσοι ἐπηρεάζονται, ὅσοι πλεονεκτοῦνται. καὶ γὰρ μυρία πάθης δεινά, σὺδέπω ἐλιθάσθης, καθάπερ ὁ Στέφανος. ἢ ὅρα τί γέγ. ἐνεφορεῖτο μία πηγὴ τοῦ Στεφάνου, ἢ ἐῴγετο ἑτέρα μυρίας ἀφιεῖσα ποταμούς. ὅπου γὰρ ἐσίγησε τὸ σῶμα Στεφάνου, ἤκουσεν εὐθέως ἡ σάλπιγξ τοῦ Παύλου. οὕτως οὐδέποτε ὁ Θεὸς ἐᾷς πύλας ἐγκαταλιμπάνει σοὶ αὐτῷ προσερχομένῳ, ἀλλὰ μᾶλλον ὧν ἀποστερῶσιν ⓦ ἐχθροὶ, δίδωσιν αὐτὸς τὰ δῶρα. οὐ γὰρ τοιοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τῆς Φαλαγγος γραπτώτην ἐκεῖνον, ὃν αὐτεισήγαγεν ὁ Χριστός. Σαῦλος ἦ ἔπ. ἢ ἄλλο τι δηλοῖ τοῦτο, ἔπ, τοῦτο· ὅτι, ὅτι, ἔπ μαστίζομαι, ἔπ ἀχθομαι, ἔπ οὐκ ἀκμὴ τοῦ θυμοῦ ἦτο, ἔπ τοῦ φόνου ζέουσα ἐπεκράτησε ὁ Χριστός. οὐδὲ γὰρ ἀνέμενε λῆξαι τὸ νόσημα, ἢ σβεσθῆναι τὸ πάθος, ἢ πραότερον ἰδέσθαι ⓦ ἄγγελον, ἢ οὕτως εἴλκυσεν· ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἀκμῇ τῆς μανίας αὐτὸν ἐχρώσατο, ἵνα δείξῃ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ὅτι ἐν μέσῃ τῇ βακχείᾳ τότε ἐκείνῃ ζέοντος ἐπὶ τοῦ θυμοῦ κρατεῖ, ἢ παύει τὸν διώκτην. ἢ γὰρ ἐᾷ τότε θαυμάζομεν μάλιστα, ὅταν δυνηθῇ ⓦ πυρετὸν αἰρόμενον ἢ τὴν φλόγα τοῦ νοσήματος οὖσαν ἐν ἀκμῇ σφοδρότητι καταβέσαι ἢ πάντα ὡς ἀφανίσαι· ὃ ἢ ὅπερ τοῦ Παύλου γέγονεν. ἐν ἀκμῇ γὰρ αὐτὸν ὄντα τῆς φλογὸς, ὥσπερ τις δρόσος ἄνωθεν καταπεμφθεῖσα, ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου τοῦ νοσήματος ἀπήλλαξε πάντως. Σαῦλος ἦ ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς ἢ φόνου εἰς σὸν μαθητὰς τοῦ Κυρίου. ἀφῆκε ὁ πλῆθος, ἐ τοῖς ἄρχουσι λοιπὸν ἐπιπέσθαι. ὥσπερ γὰρ ὁ ὑδρωπικὸς βουλόμενος ἐκπεμῖν, σὸν κλαίοντες ἀφεῖς, κἀκεῖνον ἐκκόπτει τὴν ῥίζαν, οὕτω δὴ ἢ σὸν ὅτι σὸν μαθητὰς ἦλθε, τὴν ῥίζαν τοῦ κηρύγματος βουλόμενος ἀνελεῖν. ἀλλ' σὐκ ἦσαν ῥίζαι τοῦ κηρύγματος ⓦ μαθηταί, ἀλλ' ὁ τῶν
Ἰωαν. ιε. α. μαθητῶν διαπόντης. διὰ τοῦτ' ἢ ἔλεγεν· Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ἐκείνη μὲν ἀκαταγώνιστος ἡ ῥίζα. διὰ τοῦτο ὅσῳ πλείονα ἀξέτιμον κλήματα, τοσούτῳ ἢ πλείονα ἐ μείζονα πάλιν ἐβλάστανεν. ἐξετμήθη γὰρ Στέφανος, ἢ ἀνεβλάστησε Παῦλος ἢ ⓦ διὰ Παύλου πιστεύσαντες. Ἐλύμετο δέ, φησι, καὶ τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν τῇ Δαμασκῷ, ἐξαίφνης περιέστραψεν αὐτὸν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἐ πεσὼν ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ, Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; τίνος ἔτυχεν οὐχὶ προσῆκον ἡ φωνὴ ἐνήχθη, ἀλλὰ περίεστραψεν φῶς αὐτὸν περιστράψαι; ἵνα μὴ ἡσυχίας ἀκούσῃ τῆς φωνῆς. ὅπου γὰρ ὀργὴ πρόσφατον καὶ θυμὸς πλήρης ὦν, καὶ μυρίοι κελεύσωσι, σὐκ ἀπιστρέφεται, ὅλως τῆς προκειμένης ἐπιθέσεως ὦν· ἵνα μὴ ἢ ὅτι Παύλου τοῦτο γέγηται, ἢ μάθωσι τῇ μανίᾳ τῶν γεγενημένων προσκαπέμψῃ τὸν φωνὸν, ἡ μηδὲ ἀκούσῃ τοῦ ἀρχιλῃστοῦ, τὸν Διάβολον ἅπασαν προσῆκε τὴν λεπτολογίαν ἐκείνην ἔχων, περίεστραψε διὰ τοῦ φωτὸς πυρώσας αὐτοῦ σὸν ὀφθαλμοὺς, ἢ ⓦ θυμὸν καταστίλας, ἢ σοφίσας ἀφῆκε τῆς ψυχῆς ⓦ δήσαντα, ἢ πολλῷ σὺ τῇ Διαβολίᾳ γαλιλαίῳ ποιήσας, οὕτω τῷ φωνῷ ἀφῆκεν, ἵνα καταπεφθείσης τῆς ἀλαζονείας σώφρονι τῷ λογισμῷ προσέχῃ τοῖς λεγομένοις λοιπόν. Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; ὑ τοσοῦτον ἐγκαλοῦντος ὅτι, ὅσον ἀπολογουμένου. τί με διώκεις; τί μακρὰν, ἢ μέγα ἐγκλῆμα ἔχων ἐμοί; τί πρὸ " ἐμοὶ πάσχοντος; ὅτι σὸν τεκροὺς ὑμᾶς ἀνέῳξα; ὅτι σὸν
Ἰσ. ἰμοῦ λεπροὺς ἐκάθηρα; ὅτι σὸν δαίμονας ἀπήλασα; ἀλλὰ διὰ ταῦτα προσκωμεῖσθαί με, οὐχὶ διώκεσθαί ἐδέ. ἐ ἵνα μάθῃς, ὅτι ὃ, τί με διώκεις, ἀπολογουμένου μᾶλλόν ὅστιν, ἀ-

ἀκουσον

σκαλοι Ⓦ ὑπ̃ρ αὐτ̃ῶ ἱσάμενοι, νύσσουσι κατ' αὐτ̃ῶ ὄντα. ἵνα οὖν μὴ ἡ τ̃ῦ ὀνόματος ἀθρόα μεταβολὴ ἀποκρύψῃ τὴν μεταβολὴν τ̃ῆς προαιρέσεως, ἀφίησιν αὐτὸν μέρει πολλοῦ τ̃ῆν προτέραν ἔχειν προσηγορίαν· ἵν', ὅταν μάθωσι πάντες, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ διώξας τ̃ὴν ἐκκλησίαν ἔτι προσθῆται, τίτε λοιπὸν γνωρίμου γενομένου πᾶσι, μεταθῇ καὶ τ̃ὴν προσηγορίαν. καὶ ὅτι τ̃ῦτο αἴτιον, ἄκουσον αὐτ̃ῶ λέγοντος· Ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τ̃ῆς Συρίας καὶ τ̃ῆς Γαλ. α. κα
Κιλικίας· ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τ̃ῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τ̃ῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Παλαιστίνῃ, φησίν. Εἰ δὲ τ̃ῷ ἐν Παλαιστίνῃ γνωστὸς ἦν ἐνθάδε διέτριβεν, πολλῷ μᾶλλον ταῖς ἄλλαχοῦ χειμῶσιν. ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τ̃ῷ προσώπῳ, φησίν, οὐχὶ τ̃ῷ ὀνόματι. Ἀλλὰ τί ἀγνοούμενος τ̃ῷ προσώπῳ; οὐδεὶς γὰρ οὐδὲ ἰδίων αὐτ̃ῶν ἐτόλμα τ̃ῶν πιστῶν, ἵνα καὶ ἡμῖν ἐπολέμει· τοσοῦτον φόβον, τοσαύτην εἶχεν αὐτοὺς μανίαν. διὸ πάντες ἀπιστοῦσιν, πάντες ἐφοβοῦντο, εἴ που προσδεχθείη εἶναι, καὶ οὐδεὶς αὐτοῖς ἐτόλμων· οὕτως ἰσχυρῶς κατ' αὐτ̃ῶν πιστῶν· μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν, ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε, νῦν εὐαγγελίζεται τ̃ὴν πίστιν ἣν ποτε ἐπόρθει. ἐπεὶ οὖν τ̃ῷ μὲν προσώπῳ αὐτὸν ἠγνόουν, μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν, εἰ δὲ ὄνομα αὐτ̃ῶ μετεβλήθη εὐθέως, οὐκ ἂν οὐδεὶς Ⓦ ἀκούοντες ἔγνωσαν, ὅτι ὁ διώκων τ̃ὴν πίστιν, οὗτος εὐαγγελίζεται. ὅπ̃ῃ γὰρ ὃ προέτερον αὐτ̃ῶ ὄνομα ἦδεσαν, ὅτι Σαῦλος ἐλέγετο, εἰ μεταβληθεὶς εὐθέως Παῦλος ἐκλήθη, εἶτα ἀπήγγειλάν τινες αὐτοῖς, ὅτι Παῦλος εὐαγγελίζεται, ὁ διώκων τ̃ὴν ἐκκλησίαν, οὐκ ἂν ἔγνωσαν ὅτι οὗτος ἐκεῖνος ἐστίν, διὰ τὸ μὴ Παῦλον αὐτὸν καλεῖσθαι, ἀλλὰ Σαῦλον. διὰ τ̃ῦτο ἀφῆκεν αὐτὸν μέρει πολλοῦ τ̃ὴν προτέραν ἔχειν προσηγορίαν, ἵνα πᾶσι γνώριμος γένηται τοῖς πιστοῖς, καὶ τοῖς πόρρωθεν οὖσι καὶ οὐκ εἰωρακόσιν αὐτόν.
χ. μεταβλήθη ἵνος μὲν οὖν ἕνεκεν οὐκ εὐθέως μετεκλήθη αὐτ̃ῶ τὸ ὄνομα, ἱκανῶς ἀποδέδεικται. αἰτίαν λοιπὸν ἐπ' αὐτοῖς ἐλθεῖν τ̃ῶ λόγῳ τ̃ὴν ἀρχήν. Σαῦλος γὰρ ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τ̃οῦ Κυρίου. τί ἐστιν, εἶπε; τί γὰρ ἐποίησε πρὸ τούτου, ὅπ̃ῃ λέγῃς εἶναι; ὃ γάρ, ἔστι, πρὸ μὲν θεσπεσίου πολλὰ κακὰ πεποιηκὼς ἐμαίνετο λίαν. τί οὖν ἐποίησε; τί γὰρ οὐκ ἐποίησεν, εἰπέ μοι, κακόν; αἱμάτων ἐνέπλησε τὰ Ἱεροσόλυμα τοὺς πιστούς· δύο μὲν τὴν ἐκκλησίαν ἐπόρθει, τοὺς ἀποστόλους ἐδίωκε, Ⓦ Στέφανον ἔσφαξεν, οὐκ ἀνδρῶν, ἀλλὰ γυναικῶν ἐφείσατο. ἄκουσον γοῦν τ̃ῶ μαθητ̃ῶ αὐτὸν λέγοντος· Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκ- Πραξ. α. γ.
κλησίαν, κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας. οὐδὲ γὰρ ἤρκει αὐτ̃ῷ ἡ ἀγορά, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς οἴκους ἐπεπήδα. κατὰ τοὺς οἴκους γὰρ εἰσπορευόμενος, φησί. καὶ οὐκ εἶπεν, ἄγων, οὐδὲ, ἕλκων ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ἀλλὰ, σύρων ἄνδρας καὶ γυναῖκας· καθάπερ ὠμὸν θηρίον ἁρπαγὴν ζητοῦντος, σύρων ἄνδρας καὶ γυναῖκας· καὶ οὐκ ἄνδρας μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας. οὐδὲ τὴν φύσιν ἠδίστο, οὐδὲ τὸ ἦθος ἠλέει, οὐδὲ πρὸς τὴν ἀθέτητον ἀπεκλᾶτο. ζῆλῳ γὰρ, οὐχὶ θυμῷ ταῦτα ἐποίει. διὰ τ̃ῦτο Ⓦ οἱ Ἰουδαῖοι τὰ αὐτὰ ποιοῦντες, ἄξιοι κατηγορίας· οὗτοι γὰρ τὰ αὐτὰ ποιοῦσι, ἄξιοι συγγνώμης. ἐκ γὰρ αὐτ̃ῶν τ̃ῶν ἐποίουν δῆλοι ἦσαν, ὅτι ἐκείνοις μὲν ὑμᾶς ἔνεκεν καὶ δόξης τ̃ῆς παρὰ τ̃ῶν πολλῶν ταῦτα ἔπραττον· οὗτοι δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τ̃ῷ Θεῷ ζῆλον, εἰ καὶ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν. διὰ τ̃ῦτο ἐκείνοις μὲν γυναῖκας ἠφίεσαν, Γαλ. α. τὸν γ αὐδρας τοῖς δὲ ἀνδράσιν ἐπολέμουν, ὅπ̃ῃ εἰς ἐκείνους ἐώρων τὸν ἑαυτ̃ῶν ἀδελφιδοῦν ὑμῶν· οὗτος δὲ, ἅτε ζηλωτυπῶν, πρὸς ἅπαντας ἴσατο. ταῦτ' οὖν ἅπαντα εἰπόντας ὁ Λυκᾶς, καὶ ὁρῶν αὐτοὺς οὔπω κεκρυμμένον, ἔλεγε· Σαῦλος δὲ ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τ̃οῦ Κυρίου. οὐκ ἐκόρεσεν αὐτὸν ὁ φόνος Στε-
χ. πέμπτῳ φάνου, οὐκ ἐκόπλησεν αὐτ̃ὸν τὸν ἐπιθυμίαν ἡ δίωξις τ̃ῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' πρὸς ἑτέρῳ πρόσω, καὶ οὐδαμοῦ ἴσατο τ̃ῆς μανίας (ζῆλος γὰρ ἦν) ἀλλ' ἐπῆλθεν ἀρτὶ ἀπὸ τ̃ῆς σφαγ̃ῆς Στεφάνου, ἐδίωκε τοὺς ἀποστόλους· καὶ ταύτη ἐοικὼς, ὥσπερ ἂν εἰ λύκος ἄγριος ἐπιπηδήσας ποίμνῃ πρόσθεν, καὶ ἀρνίον ἁρπάσας ἐκεῖθεν, καὶ τ̃ῷ οἰκείῳ παραφάξας στόματι, θρασύτερος γέγονε τ̃ῆς ἁρπαγ̃ῆς ἐγένετο. οὕτω δὲ Σαῦλος ἐπιπήδησε τ̃ῷ χορ̃ῷ τ̃ῶν ἀποστό-

λων,

ἔλαβον τάντα. τὴν γὰρ πολλῶν τούτων ⓐ μὲν παραγίνονται, ⓑ δὲ παραγίνονται πολλάκις. ἀνάγκη τοίνυν σὲ μὲν παραγινομένους ἐπαινέσαι, σὲ δὲ μὴ παραγινομένους μέμψασθαι, ἵνα σκῆψιν μὲν τοῖς ἐπαίνοις οὐσυδαιότεροι γένωνται, οὗτοι δὲ τὴν ἐγκλημάτων τινὰ ῥᾳθυμίαν ἀπέλωνται. ἔστι γὰρ ἑτέρα χρεία παροιμίων ὑμῖν. ὑποδήσεως ἀποδεῖξαι μακροτέρας πολλάκις, ἵνα οὐ δυνατὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ πρὸς τέλος ἀγαγεῖν, ἀλλὰ δευτέρας καὶ τρίτης. καὶ τετάρτης ἡμῖν ἔστι ὅτε ἔδειξεν ἐξηγήσεως εἰς τὸν αὐτὸν ἐδίνει παράγματα τάδε. ἀνάγκη τοίνυν καὶ ταύτην τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐπὶ τέλει τῆς παρούσης διδασκαλίας ἀναλαβεῖν, ἵν' οὕτως ἁρμοσθῇ τῇ ἀρχῇ ὁ τέλος, σαφεστέραν ποιῆσαι τοῖς πρόσθεν τὴν ἐξήγησιν, καὶ μὴ τῆς ἀκολουθίας ἀπορραγείσης ὁ λόγος, ἀφανέστερος ᾖ τοῖς ἀκροαταῖς. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι χρεία παροιμίων εἰσαγόμενος λόγος σοφοῖς γνώριμος ἔσται, ἰδοὺ χρείας παροιμίων αὐτὸν εἰσάγω τῶν πάνυ ἔντεχνος ἐμβλέψας οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, εἶπε, Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος. ὁρᾶτε, μὴ ζητεῖτε τὸ λεχθὲν μὴ ὄντως τὴν ἀκολουθίαν, πῶς ἔσχεν εἰρηνικῶς, ὅταν χρείας παροιμίου αὐτῷ εἰσήγαγεν, ζωὸν τοῦτον ποιήσας, ὥσπερ δή τις ἀνθρώπου πόλιν ἢ οἰκοδομὴν εἰς ὕψος ἐθέλων εἰσάγειν; φέρε οὖν, αὐτοῖς λοιπὸν ἐκκαλύψωμεν, ὃ παροιμίαν ἀποδοῦντες αὐτῷ. ἐπεὶ Παῦλος ὁ λόγος ἡμῶν πρόκειται ὑμῖν σὸν θεῷ, ὅτι ἐπεὶ τὴν ὁμιλίαν διελεγόμεθα, καὶ ἐζητοῦμεν, διὰ τί ποτε μὲν Σαῦλος, μετὰ δὲ ταῦτα Παῦλος ἐκλήθη. σὺν δοκεῖ ἐξέπιπλον εἰς παλαιὰν ἱστορίαν, ἐν ᾗ ἔχοιμεν ἐπωνυμίας ἐξετάσαμεν ἀπόδειξιν. εἶπε γοῦν ὁ Σίμωνος ἐμφάνισιν, καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ φωνῆς λεγούσης πρὸς αὐτόν, Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος. εἶδες πῶς ὁ παροιμιῶν δόξαν ἀπορίας γέμων, γνωριμώτερον ἐθέλετο ταῦτα; ὥσπερ γὰρ σῶμα κεφαλῆς, καὶ ῥίζης δένδρον, καὶ ποταμὸς δεῖται πηγῆς, οὕτω καὶ παροιμιῶν λόγος. ἐπεὶ δὲ ἐφικόμεθα ὑμᾶς ἐπ' αὐτὸν τὸν ἀρχαῖον τῆς ὁδοῦ, καὶ τὸν ἀκολουθίαν ἐδιξάμεθα, ἀνῳξώμεθα λοιπὸν αὐτὰ τῆς ἱστορίας τὰ παροιμιῶν. Σαῦλος ὁ ἐπ' ἐμπνεόν ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τὸν μαθητὰς τοῦ Κυρίου. καὶ μέντοι ὁ ταῖς ὑπιστολαῖς Παῦλος καλεῖται. πόθεν οὖν ἔσχεν αὐτὰ τὸν παροιμιῶδη μετέβαλε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; καθάπερ διαστόλης οἰκείαν ἁρμόσθησαν, εἶτα συλλόγους αὐτοῖς διδάξαι τὸν διαστολὴν, μεταπέθηκεν αὐτὰ τὸ ὄνομα· οὕτω δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐποίησε τότε. ἐν γὰρ δὲ ἀχμαλωσίας Παύλῳ ἔλαβε, καὶ παροιμιῶν τὴν διαστολὴν ταύτην παρεσκεύασε. ἵνα τοῦτο αὐτὰ μετέβαλε τὰ παροιμιῶν, ἵνα μάθῃς καὶ τοῦτον τὸν διαστολὴν ἐκεῖνος. ὅτι γὰρ ὀνόματα ἦσις διαστολῆς ἐστὶ σύμβολον, μάλιστα μὲν ἐν ἐξ ὧν ποιοῦμεν, δῆλον· γνωριμώτερον δ' ἔσται ἐξ ὧν ὅτι τὰ Ἀδὰμ ἐποίησεν ὁ Θεός. βουλόμενος γὰρ αὐτοῖς διδάξαι, ὅτι πάντων ἐστὶν ἀρχὴν καὶ διαστολὴ, Ἠγαγε πρὸς αὐτοὺς πάντα τὰ θηρία ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά, δείκνυσιν ὅτι τὴν ὀνόματα ἡ ἦσις τὸν διαστολὴν κυρεῖ. εἰ δ' βούλεσθε ἐν ἑπ' ἀνθρώπων ἰδεῖν τοῦτο γινόμενον, ἐν μαθεῖν, ὅτι ἔθος πολλάκις τοῖς ἀπ' αἰχμαλωσίας λαμβανόντας δούλους μεταθεῖν αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ἀκούσατε τί ἐποίησεν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεύς. λαβὼν γὰρ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ⓓ Ανανίαν καὶ Αζαρίαν καὶ Μισαὴλ, οὐκ ἀφῆκεν ἐπὶ τὴν παρούσαν ὀνόματα, ἀλλὰ Σεδράκ, Μισάκ, Αβδεναγὼ αὐτοὺς ἐκάλεσεν.

Ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν οὐκ εὐθέως αὐτὰ μετωνόμασεν, ἀλλ' ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἠνέσθαι τοιοῦτο; ὅτι εὐθέως εἰ αὐτοῖς μετωνόμασε μετεσάλπτα, οὐκ ἂν ἐθέλετο φαίνεσθαι ἡ μεταβολὴ τῆς Παύλου, ἀλλ' ἡ παρὰ τὴν πίστιν μετάστασις. ἀλλ' ὥσπερ ὅτι τὴν οἰκείαν συμβαίνει, ὅταν φυσήσῃ εὐθέως ἀμείλωσεν αὐτὴν τὰ ὀνόματα, ἀφανῆς γένηται, τοῦτο καὶ ὅτι τῆς Παύλου γέγονεν ἂν. εἰ εὐθέως ἀφεὶς τὸν Ἰουδαϊσμὸν, ἐπὶ τὰς ἡμᾶς ἐλθὼν μετανοεῖν ἔθη, οὐδεὶς ἂν ἔγνω ὅτι ὁ διώκτης αὐτὸς ἐστὶν ὁ εὐαγγελιστής· ὃ δὲ ἀσυδαζόμενον τοῦτο ἐᾷ, μαθεῖν ὅτι ὁ διώκτης αὐτὸς ἐστὶ, καὶ ἀπόστολος γέγονε. τοῦτο γὰρ ἐᾷ ὁ σωτὴρ τὸν Ἰουδαίους, ὅτι ⓔ διδάσκαλον

Ιωαν. α μγ.

Πραξ. θ. α.

Γεν. ε. ιθ.

Δαν. α.

τημένα ἀθρόα θέντα. ἔτι γὰρ, εἰ καὶ ἡ πρόσοδος αὐθέκαστος καὶ ἁπλῆ εὑρεθῆναι παντὸς διώκοντος, ἡ πρόσοδος τοῦ σοφοῦ μεγάλης πολλάκις οὐχ εὑρηται. ὅπερ οὖν Ξενοδότου ὁ Μωϋσῆς ἤκουσε τῆς πάσης ἐπιστήμης ἐκείνου συμβουλεύοντος, καὶ λέγοντος· ποίησον σεαυτῷ χιλιάρχους, ἑκατοντάρχους, πεντηκοντάρχους, δεκάρχους καὶ ὃ ῥῆμα ὃ βαρὺ ἀκούσαντι ἐπὶ σοί, ὃ ἡ κόσφοι ἀνδρὶ μόνῳ βλάψαι ἢ ἀφελῆσαι οὐκ ἐξεμοῦσι, οὐκ ἐρυθριῶσι, οὐκ ἀδεῶσι τοὺς ὑπηκόους, οὐκ εἰπεῖν πρὸς ἑαυτούς, ὅτι κατατρώσονταί με ἐξηλήμενοι, εἰ ἀρχὴν αὐτῶν πρὸς ἑτέρων μεθαρμόσω τὰ δίοντα, ἀλλὰ καὶ ἐπείθη καὶ ἐποίησε ταῦτα. καὶ οὐ μόνον ἐκείνους οὐκ ἠλεγξεν τότε, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τοὺς μὴ ταῦτα ἐσκηνωκότας ἀλλ' ὥσπερ ἐγκαλλωπιζόμενος τῇ διορθώσει τῇ πρὸς τὸ κρείττον ἡμαρτήκει, οὐ τοὺς τότε μόνον ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνου μέχρι σήμερον ἡμαρτηκότας, καὶ τοὺς ἀεὶ ἐσομένους μέχρι τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας καὶ τῶν οἰκουμένων ἁπάντων ἀφῆκε τῶν γραμμάτων ἐδίδαξε, καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ δίκαιος σωθῆναι οὐκ ἠδυνήθη, καὶ ὅτι τῶν διορθῶσαι ἐδέξατο πρὸς τοῦ κρείττονος. ἡμεῖς δέ, ἐὰν ἴδωμεν ἀνθρώπους ἰδιώτας πρόχειρα ἐλεγχομένους καὶ διορθουμένους, ὑλαγίσωμεθα, ἄξιοί ἐσμεν, νομίζομεν τῆς ζωῆς ἀπεστερῆσθαι πάσης. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος· ἀλλ' ὁρᾷ τοσαύτας χιλιάδας πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐρυθριάσας, μᾶλλον δὲ τοσαύτας μυριάδας ἐκεῖ τότε, ἐκ δὲ ἐκείνου μέχρι καὶ τῆς ἡλικίας ἁπάσας, ἀλλὰ κηρύττοντα πᾶσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν διὰ τῶν γραμμάτων, ὅτι ὅπερ αὐτὸς οὐ σεσώσται, τοῦτο ὁ κλέπτης σεσώσται. τίνος οὖν ἕνεκεν τοῦτο ἐποίησε, καὶ μνήμην προέδωκε τοῦ γλωσσοκόμου; ἵνα ἡμᾶς πείσῃ μηδέποτε ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα φρονεῖν, καὶ ἀπόντων οἴεσθαι σοφωτέρους, μηδὲ ἀτιμάζειν ἐκ τῶν πρὸ ἑτέρων συμβουλίας, καὶ ἀπάντων οἴεσθαι εὐπλεστέρους. εἰ μὴ γάρ τι τῶν θείων συμβουλεύσῃ τις, καὶ οἰκέτης ᾖ, δέξαι τὸν λόγον· εἰ δέ τι τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ ὁ ἀξιώματι τυγχάνῃ μείζονι, ὑπόπτευε τὸν λόγον. οὐ γὰρ τῇ ποιότητι τῶν προσώπων τὰς συμβουλὰς κρίνομεν, ἀλλ' αὐτῇ τῆς συμβουλῆς τῇ φύσει προσήκειν δεῖ πάντα τρόπον. ὅπερ οὖν καὶ Μωϋσῆς ἐποίησε, παιδεύων ἡμᾶς μὴ ἐρυθριᾶν ἐλεγχομένους, καὶ ὀλοκλήρους ἡμῖν δῆμος πρέπει. ἐγκώμιον γὰρ τοῦτο μέγιστον, καὶ ἔπαινος οὐχ ὁ τυχών, καὶ φιλοσοφίας ἔπαινος τὸ αἰσχύνεσθαι, τὸ φεύγειν ἐλεγχον ἡμαίως. οὐχ ὅτω γὰρ τὸ Ἰουδὰν ἐπαινοῦμεν καὶ θαυμάζομεν τοῦτο, ὅτι τὸ Μωϋσέως διώρθωσεν, ὡς ἁπλότητα τοῦ ἁγίου ἐπιδεικνύμενον, ὅτε ἠρώτησε διορθούμενος τοσούτων προσώπων, καὶ μνήμην τοῦ γλωσσοκόμου προέδωκε, διὰ πάντων τὸν αὐτὸν φιλοσοφίαν δείξας, καὶ ὅτι μὴ πολλῆς τῆς ὑποβολῆς τὸν διὰ τῶν πολλῶν κατιόντος δόξαν.

Ἀλλὰ γὰρ προσοιμίων ἀπολογούμενοι, πάλιν μᾶλλον τὸ προοίμιον πεποιήκαμεν. ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς τοῦτ' εἶχεν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν μειζόνων ὑμῖν διαλεγόμενοι καὶ δυσκολωτάτων, ἵνα γνησίως ἐλεγχόμενοι φέρωμεν, ἵνα προθύμως ἐλέγχωμεν τοὺς ἁμαρτάνοντας καὶ διορθώμεθα. ἀνάγκη γὰρ λοιπὸν ἀπολογήσασθαι ὑπὲρ τῶν μάχης, καὶ εἰπεῖν τίνος ἕνεκεν μαχόμεθα καὶ ποιούμεθα προοίμια. τίνος οὖν ἕνεκεν τοῦτο ποιοῦμεν; σκληρὰ ποιοῦντες διαλεγόμεθα, δυσθέρους γυναῖκας ἔχοντες, οἰκίας προσκόπους, ἐν ἐργασίᾳ καθημένην ζωὴν, καὶ βιωτικοῖς πράγμασι. καὶ τοῦτο μόνον ὅτι ὁ δυσχερές, ὅτι διὰ νυκτὸς εἰσὶν ἡμέρας, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος ἀρχὴν τοιαῦτα λαμβάνομεν. βουλόμενοι τοίνυν εὐσύνοπτα κατασκευάζειν αὐτοῖς τὰ λεγόμενα, διὰ τῶν προοιμίων σαφεστέραν ποιοῦμαι τὴν διδασκαλίαν σπουδάζομεν. ὁ μὲν γὰρ μηδὲν ἔργον ἔχων, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο γραφεὺς προσπλωμένος, ὑδίεται προοιμίων, καὶ δοξάζεται καλασκόπης· ἀλλ' ἀκούσας εὐθὺς ὁ λέγοντος, δοκιμάζει τὰ λεγόμενα τὸ δίκαιον. αὐθέκαστος ὁ μὲν πολλῷ χρόνῳ προοιμίοις βιωτικοῖς προσδιδόμενος, ἐλίγου ἢ βραχὺ σύνταγμα προβαλόμενος, εἰ μὴ προοιμίων ἀκούσῃ καὶ καλασκόπης πλέονος, καὶ πάντα χθὲς ἤδη προσόδου παλαίστα αὐτῷ λόγου, οὐδὲν κερδαίνειν ἀπέρχεται. οὐ τοῦτο ὁ μόνον ἡμῖν ὅτι αἴτιον τὸ μάχεσθαι τῶν προοιμίων, ἀλλὰ καὶ ἕτερον οὐκ

ἔλαττον

ἐχθρὸν, ἡμᾶς ὁ τὰς ψυχὰς τῶν ἀδελφῶν καθ' ἑκάστην ὑποσκελιζούσας ἡμέραν οὐδενο-
φρόνως; καὶ πῶς οὐκ ἐσμὲν τῆς τοιαύτης καὶ ἀνοήτου; μηδὲ τοσαύτην ἀποτιμῶν αὐ-
θέκτοις τοιοῦμεν, ὅσην τοῖς ἀλόγοις ἐκείνοις; τοῦτο πολλάκις ἀκούσαντες, τοῦτο Ⓜ βίβλοις ἡμῶν
ζωγράφων, ὅτι ὑπὲρ ἐλεγχόμενοι φέρομεν ἡνιαίως, οὐτε ἑτέρους ἐλέγχειν βουλόμεθα. Διὰ
γὰρ τοῦτο καὶ ἐπαχθεῖς ἐσμεν ἐλέγχοντες, ὅτι οὐ θηριούμεθα ἐλεγχόμενοι. Εἰ γὰρ ἦν ὁ ἀ-
δελφὸς, ὅτι ἐλέγξας σε ἐτύπτησε τοῦδε σοῦ, καὶ αὐτὸς ἐλεγχόμενος, τοῦ αὐτοῦ ἀμείβειν ἀ-
πέδωκεν ἄν. βούλει μαθεῖν ὅτι καὶ σφόδρα ζωσεῖς ἦς, καὶ σφόδρα ἀπρτισμένος, καὶ πρὸς
αὐτοῦτοῦ ἄκρον κορυφοῦ ἔλθῃς τῆς ἀρετῆς, χρείαν ἔχεις συμβούλου καὶ διορθωτοῦ τῶ
λειπ. ιβ. γ. ἐλέγχοντος; ἄκουσον ἱστορίαν παλαιάν. Οὐδεὶς Μωϋσέως ἦν ἵσον. Καὶ γὰρ πραότατος, φησι,
ἦν πάντων ἀνθρώπων ἐκείνων, καὶ τοῦ Θεοῦ φίλος, καὶ τῆς ἔξωθεν φιλοσοφίας ἐμπεπλησ-
περιξ. ιε. μένος καὶ τῆς πνευματικῆς πλήρης ἦν ζωσεως. Ἐπαιδεύθη γάρ, φησι, Μωϋσῆς πάσαν σοφίαν
Αἰγυπτίων (Εἰδὼς ἀπαρτισμένον αὐτὸν τοῦ παιδεύσαι) καὶ ἦν δυνατὸς ἐν λόγῳ καὶ ἔργῳ, χ. εἶδως ἀ-
φασιν ἐκεῖνοι
αὐτῶ
καὶ ἄλλῃ ἀρετῇ. Ἀλλ' ἄκουσον καὶ ἑτέραν μαρτυρίαν. Πολλοῖς, φησι, προφήταις ὡμί- χ. ἐδὲ γ.
λησεν ὁ Θεὸς, ἀλλ' οὐδενὶ οὕτως ὡμίλησεν· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐν αἰνίγμασι καὶ δι' ὁράμα- χ. αἰνίγμασι
Δευτ. λδ. ι. των, τῷ δὲ Μωϋσῆ στόμα κατὰ στόμα. τί μέγα τοῦτο ζητῶ τιμήσειν τῆς ἀρε- 15
τῆς ἐκείνου, ὅταν ὁ πάντων δεσπότης ὡς δούλῳ, ὡς φίλῳ ὁμιλήσηται; καὶ ποίαν σοφὸς καὶ
τοῦ ἔξω καὶ τοῦ ἔσω παιδεύσας· καὶ δυνατὸς ἐν λόγῳ καὶ ἔργῳ· ἐπέπασεν αὐτῇ τῇ χλόῃ, ὅτι
φίλος καὶ τῆς διαφορᾶς τῆς χλόης· ἐξήγαγε λαὸν τοσοῦτον ἐξ Αἰγύπτου· τοῦ θαλάσσης
ἔρασε, καὶ πάλιν ζωγράφησε· καὶ καὶ ἰδίαν θαῦμα προσέδωκεν. τότε γὰρ πρῶτον ἐπεῖδεν χ. ἴδεν
ἵππους θαλάσσης ἐπλεούσας, ἀλλὰ πεζευομένας, πέλαγος οὐκ κώπαις καὶ πλοίοις, ἀλ- 20
λὰ ποσὶ ἵππων περώμενον. Ἀλλ' ὅμως ὁ σοφὸς, ὁ δυνατὸς ἐν λόγῳ καὶ ἔργῳ, ὁ φίλος τῆς
Θεοῦ, ὁ τῇ χλόῃ διαφέρας, ὁ τοσαῦτα θαυματουργήσας, οὐ ζωϊδίου πρᾶγμα πολλοῖς τῶν
Ἐξοδ. ιε. δυσθεράπευτον. Ἀλλ' ὁ μὲν κηδεστὴς αὐτοῦ, βάρβαρος ἀνθρωπος καὶ βύτιλος, σωφρο-
νεῖν ἀνέβη, καὶ εἰς μέσον ἤγαγεν· ἐκεῖνος δὲ οὐδὲ οὐκ ἔβλεψε. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀκούσατε, ἵνα
μάθητε, ὅτι ἔκστασις συμβούλου δεῖται, καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ Μωϋσῆς λέγων, καὶ ὅτι τοὺς μεγάλους λογι-
σθείσας καὶ θαυμαστοὺς δυνάστας, τοὺς μικροὺς καὶ βύτιλεῖς πολλάκις οὐκ ἔλαθεν. Ὅτι
γὰρ ἐξῆλθεν ὁ Μωϋσῆς ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ, εἰσήκει πλησίον αὐτοῦ ὁ λαὸς ἅπας,
ἑξακόσιαι χιλιάδες, καὶ πᾶσι δίλυσι τὰ ἐγκλήματα τοῖς περὶ ἀλλήλους ἀμφισβητοῦσιν.
ἰδὼν οὖν αὐτὸν ὁ κηδεστὴς τοῦτο ποιοῦντα ὁ Ἰοθὼρ, ἀνθρωπος βάρβαρος καὶ ἀήθης καὶ ἐν
ἐρήμῳ βεβιωκὼς, καὶ οὔτε νόμων οὔτε πολιτείας τινὶ κεκοινωνήσας πρότερον, ἀλλ' ἐν ἀσυνεία ζῶν, 30
οὐ τί γνώσεται μεῖζον δυοῖν τεκμηρίοιν; (οὐδεὶς γὰρ ἐλλείπων δυοῖν τέταρτον) ἀλλ' ὅμως ἔκφρων
ὁ βάρβαρος, ὁ ἀσύνετος, ὁ ἀνήκοος, ἰδὼν καὶ δεύτερος αὐτὸν ποιοῦντα, διώρθωσε Ⓜ Μωϋσέα,
Ⓜ σοφὸν καὶ ζωγράφον καὶ τοῦ Θεοῦ φίλον. καὶ Εἶπεν πρὸς αὐτὸν, Τί οὖτοι ἐσχήκασι σιω-
Ἐξοδ. ιη. ιδ. πὴν σε; ἢ μαθὼν παρὰ τοῦ αὐτοῦ λέγε· Οὐκ ὀρθῶς σὺ τοῦτο ἐποίησας, φησι. μετ' ἐπιμελείας καὶ
συμβουλῆ· καὶ οὔτε οὕτως ἠχρείωσε ἐκεῖνος, ἀλλ' ἰωείχετο ὁ σοφὸς, ὁ ζωγράφος καὶ τοῦ Θεοῦ 35
φίλος, ὁ τοσαῦτα ἐφεσηκὼς μυριάσιν. οὐδὲ γὰρ τοῦτο μικρὸν, τὸ μηδὲν τοῦ βαρβάρου καὶ
ἰδιώτου παιδεύεσθαι. καὶ οὔτε τὰ θαύματα, ἃ ἠργάσατο, οὔτε ὁ μέγεθος τῆς ἀρχῆς
αὐτὸν ἐπῆρεν, οὔτε ὁ πρότερον τῶν ἐγκλημάτων διορθοῦσθαι, ἐρυθριάσας ἐποίησεν· ἀλλ' ἐν-
νοήσας ὅτι εἰ καὶ μεγάλα ἦν αὐτῷ εἴργασται σημεῖα, ἀλλ' ὅμως ἀνθρωπίνης φύσεως μετέχει,
καὶ πολλὰ ἁμαρτάνει πολλάκις, μετ' ἐπιεικείας ἐδέξατο τὴν συμβουλήν. πολλοὶ γὰρ πολλά- 40
κις ἐπὶ τοῦ μὴ φανῆναι διόμενοι συμβουλῆς τῆς παρ' ἑτέρων, εἵλοντο προδοῦναι τὸ ὠφέ-
λιμον τὴν ἀπὸ τῆς γνώμης, ἢ δοξάσθαι τὴν παρ' αὐτῶν διορθῶσαι τὸ ἁμάρτημα· μᾶλλον
ἀγνοεῖν ἢ μαθεῖν κατεδέξατο, οὐκ εἰδότες ὅτι τὸ μαθεῖν ἔγκλημα, ἀλλὰ τὸ ἀγνοεῖν κα-
τηγορία· οὐ τὸ διδάσκεσθαι, ἀλλὰ τὸ ἐν ἁμαρτίᾳ εἶναι· οὐ τὸ ἐλέγχεσθαι, ἀλλὰ τὸ ἁμαρ- χ. ἁμαρτεῖν
τάνειν

καὶ εἰς γλῶ ἀπελεύσῃ. Τίς οὖν ὠφέλησε μᾶλλον, ὑπὲρ οὗ εἶπεν, ὅτι ἔστιν ὡς θεοί, ἢ ὑπὲρ οὗ εἶπεν, ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γλῶ ἀπελεύσῃ; τοῦτον γὰρ αὐτὸν ἀπέκτεινεν, ὑπὲρ οὗ ἀθανασίαν ἐπηγγείλατο. ἀλλ' ὁ μὲν ἀθανασίαν ἐπαγγελλόμενος, καὶ τὸν θάνατον ὑπέδυσεν· ὁ δὲ θάνατον ἀπειλήσας, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπῆλθε γῆν. Εἶδες πῶς ἀξιοπιστότερα τὰ σώματα φίλου, ἢ ἐχθροῦ φιλήματα ἐδρᾶ; Ἀλλὰ τοῦτο καὶ σοὶ ἀποδέξαι, μᾶλλον ἔχω τοῖς ἐγκαλοῦσιν. Ἐὰν μὲν γὰρ, καθ' ὑπερβολὴν, καὶ ἀδίκως ἐγκαλῶσιν, οὐκ ἀνεῖσα βουλόμενοι, ἀλλὰ διορθώσασα, τοῦτο ποιοῦσιν· ἐὰν δὲ ἐχθροὶ, καὶ δικαίως ἐγκαλοῦσιν, οὐχὶ διορθώσασα, ἀλλ' ἐκπεμπύουσα αὐτοὺς διὰ ζώντος ἐλέγχουσιν· ὅτι τοίνυν ἐπαινοῦντες, αὐτοὺς διαστρέφουσι ζητοῦσι ποιῆσαι, κἂν ἐπαινῶσιν, ἀνωφελίσας αὐτοὺς δείκνυσι. πάλιν ὅπως δεῖ ὁ ἔλεγχος κόπτει, μέγα ἀγαθὸν τὸ δύνασθαι φέρειν ἐλέγχους καὶ ἐγκλήματα, καὶ μὴ ἀνθρωπεύεσθαι. Ὁ γὰρ μισῶν ἐλέγχους, ἄφρων ἐστί, φησὶν. οὐκ εἶπε, τοιούσδε, ἢ τοιούσδε ἐλέγχους, ἀλλ' ἁπλῶς, ἐλέγχους. Εἰ μὲν γὰρ δικαίως ἐκαλέσατο ὁ φίλος, διορθωσάμενος τὸ ἁμάρτημα· εἰ δὲ ἀλόγως ἐκέμψατο, τίνος ἐστὶ μᾶλλον αὐτὸν τῆς γνώμης, ἀποδύσαι καὶ σκῶπτε, χαρὶν ὀμελήσησον τῆς φιλίας. Ἀπὸ γὰρ τῆς σφοδρᾶ φιλεῖ ὁ ἐγκαλεῖν ἔοικε. μὴ δὴ χαραίνωμεν ἐλεγχόμενοι. καὶ γὰρ μεγάλης ὠφέλειας τοῦτο τοῖς ζωλοῦσι τὴν ἡμετέραν, εἰ γένοιτο μηδὲ πάντων, εἰ καὶ ἐλέγχοιμεν τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ ἁμαρτάνοντες φεύγωμεν τοὺς ἐλέγχους εὐκόλως. ὅπερ γὰρ ὅτι τὰ τραυμάτων ὅτι τὰ φάρμακα, τοῦτο ὅτι τὰ ἁμαρτημάτων οἱ ἔλεγχοι, ὥσπερ οὖν ὁ τὰ φάρμακα προσφερόμενος, ἰᾶται· οὕτω καὶ ὁ τοὺς ἐλέγχους μὴ καταδεχόμενος, ἄφρων. ἀλλ' ἐκπεμπύουσι πολλοὶ πολλάκις, ὡς ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐπαινοῦντες καὶ λίαν τε σοφὸς, φησὶν, ἐγὼ, καὶ σπουδὴν τῶν δεινῶν ἀνέξομαι; οὐκ εἰδότες, ὅτι τοῦτο αὐτὸ ἑκάστης ἀνοίας τεκμήριον. Εἶδον γὰρ, φησὶν, ἀνθρώπους δοκοῦντας σοφοὺς εἶναι παρ' ἑαυτοῖς, ἐλπίδα ἢ ἔχθρας μᾶλλον ὁ ἄφρων αὐτῶν. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος λέγει, Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς. καὶ γὰρ μωρίας εἶ σοφὸς, καὶ τὰ δίοντα σκοπεῖς, ἀλλ' ἀνόητος εἶ, καὶ χρείαν ἔχεις συμβούλου. ὁ Θεὸς γὰρ μόνος ἐστὶν ἀνενδεὴς, καὶ μόνος οὐ δεῖται συμβούλου. διὸ καὶ σοὶ εἰκότως λέγει· Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἀνόητοι ἦτε, καὶ μωρίας ὤφλητε σοφοὶ, μωρίας ἐλεγχόμενοι, καὶ ὃ τῆς φύσεως ἡμῶν ἀθυτὲς ἀφαφάπτεται. Οὐ γὰρ δύνανται πόνοι εἰς τὸ ἀνόητος εἶναι, φησί. διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀθάνατος υἱὸς ἀνόητος. τί φωτεινότερον ἡλίου; ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο σκοτίζει. καθάπερ οὖν σκότος τὸ φῶς τὸ λαμπρὸν, τοῦτο ἀπεγράψατο ἀκτῖνα, σκότος ἐπελθὸν ἀποκρύπτει· οὕτω πολλάκις καὶ τοῦ ζωοποιοῦντος ἡμᾶς, καθάπερ ὁ τὰ θηρᾶ μεσημβρίας λάμπουσαι καὶ ἀφανιούσαι, ἐπελθοῦσα δύσις ἀπέκρυψε πολλάκις. καὶ ὁ μὲν ζῶν τὸ φῶς οὐ ζωοῖδεν, ὁ δὲ ἐλάττων ἐκείνου πολλῷ ἐξύπτερον ἐκείνου τοῦτο ἐφώσατο. *ὅτο γῆ, ἵνα μήτε ὁ ζῶν ἐπαίρηται, μήτε ὁ θνητὸς ἑαυτὸν ταλανίζῃ. μεγάλα ἀγαθὸν ἐλέγχους δύνασθαι φέρειν, μέγα ἀγαθὸν δύνασθαι ἐλέγχειν. τοῦτο κηδεμονίας μεγίστης νοεῖ· διὰ μὲ ἰδιωτῶν δὲ θεραπόντων ἔχοντα τοὺς ἀλαζόνας θεραπεύειν πλανῶντας, ἢ τὸν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἔπαινον ἀποσκορακίζοντα, καὶ μηδὲν ὑπὲρ αὐτὸν ἡγούμενον, ἢ τὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἔπαινον ἐπιζητοῦντα, καὶ τοῦτον ἐκ πολλῆς τῆς σπουδῆς διώκοντα. ἐὰν ἴδωμεν αὐτὸν τὸν ζωὸν τοῦ ἀληθινοῦ καὶ καλοῦ θεραπευόμενον, διορθούμεθα καὶ ἀναμιμησκόμεθα· ἐὰν ἴδωμεν αὐτὸν τὸν ζωὸν τοῦ ἀληθινοῦ καὶ καλοῦ θεραπευόμενον, οὐδὲ λέγειν ἀνεχόμεθα· ἐὰν ἴδωμεν αὐτὸν βίον ἀχήμονα ὄντα, οὐδὲ πτοούμεθα. καίτοι τὰ μὲν τοῦ ἱματίου, μέχρι γέλωτος· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, μέχρι κινδύνου καὶ τιμωρίας ἐστί. ὁρᾷς πάλιν ἀδελφὸν, εἰπέ μοι, καὶ χρημάτων φειδόμενον, ἀμελοῦντα ἔχοντα βίον, οὐ ζωοῦντα τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ὀργῆς χάριν; οὐκ ἀνίᾳς ἂν ἐν τῷ πράγματι; οὐκ ἐγκαλεῖς καὶ ἐλέγχεις; ἀλλὰ τὸ μὴ πεφροντικέναι αὐτοῦ καὶ φαυλίσαι ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τῆς ἐκείνου σωτηρίας; καὶ ποίαν ἕξεις συγγνώμην πρὸς τὸν Θεόν; ἵνα λόγον δῷς; οὐκ ἤκουσας τί τοῖς Ἰουδαίοις ἐκέλευσεν ὁ Θεός· Τὰ ἐντεύγματα τῶν ἐχθρῶν μὴ θεωρᾶν πλανώμενα, μηδὲ παρίστασθαι ἀποβλακόντα; εἶτα Ἰουδαίων μὲν τὰ ἄλογα κελεύοντος μὴ θεωρᾶν τὴν ἐχθρῶν, Ἐξοδ. κγ. ε.

ἐχθρὸν,

πνεύματι καὶ δυνάμει ἦλθεν Ἡλίου. καθάπερ οὖν ὁ Ἰωάννης, ὅπερ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει ἦλθεν Ἡλίου, Ἠλίας ἐλέγετο, οὕτω καὶ ἐστί, ὅπερ ἐν ὁμολογίᾳ καὶ πίστει Πέτρου παραγέγονεν, εἰκότως ἂν καὶ τῆς αὐτοσηφείας ἐκείνης ἀξιωθείη. ἡ γὰρ τῆς πολιτείας συνήθεια, καὶ τῶν κοσμικῶν τῶν ἀνομιῶν ποιεῖ. εὐξώμεθα οὖν πάντες καὶ εἰς ὃ Πέτρου γῆρας αὐτὸν ἐλθεῖν. καὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος ὁ γήρᾳ Ⓦ βίου κατέλυσεν. Ὅταν γάρ, φησι, γηράσῃς, ὅτι ζώσουσί σε, καὶ ἄξουσιν ὅπου οὐ θέλεις. αἰτήσωμεν δὴ καὶ τοῦτο μακρὰν πολιτείαν. ἐκπεπόμφασι γὰρ αὐτὸν ὁ γῆρας, τὴν ὑμετέραν νεότητα τὴν πνευματικὴν μᾶλλον ἀκμάζειν ποιεῖ· ὥν γένοιτο πάντας ἐν ἀκμῇ τηρηθῆναι, εὐχαῖς τοῦ ἐκείνου καὶ τούτου τοῦ Πέτρου, χάριτι δὲ καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἰωαν. κα. ιη.

Λογ. μγ. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΓΚΑΛΕΣΑΝΤΑΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ μήκους τῶν ψαλμῶν, καὶ ὅτι χρήσιμον τὸ φέρειν ἐλέγχους, καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ εὐθέως πιστεύσας μετανοήσαι Παῦλος, ἀλλ' ὅπου ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' οὐκ ἐναρέτως γέγονεν αὐτῷ ἡ μεταβολή, καὶ εἰς τὸ ῥητόν· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις;

Ἐγκαλέσαν ἡμῖν τινες τῶν ἀγαπητῶν τῶν ἡμετέρων, ὅτι τοῦ λόγου τὰ ψαλλόμενα ψυχὰς μήκους ἐκτείνομεν. καὶ εἰ μὲν δικαίως, ἢ ἀδίκως ἐνεκάλεσαν, τότε εἴσεσθε, ἐπειδὰν καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ἀκούσαντες, ὡς ἐν κοινῷ δικαστηρίῳ τὴν ψῆφον ἐπένεγκητε. ἐγὼ δὲ πρὶν ἀποδεῖξαι τοῦτο, χρὴν αὐτοῖς ἔχω τῶν ἐγκλημάτων. κηδεμονίας γάρ, οὐ ποινείας δοκοῦσι τὰ ἐγκλήματα. καὶ Ⓦ φιλοῦσί με, οὐχ ὅταν ἐπαινῶσί με μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐγκαλῶσι καὶ διορθῶνται, ὅτι φαίνω μοι ἔγωγε φιλεῖν. ὁ μὲν γὰρ ἁπλῶς πάντα ἐπαινεῖν, καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα, καὶ τὰ μὴ καλῶς, οὐκ ἔστι φιλοῦντος, ἀλλ' ἀπατεῶνος καὶ ἐχθροῦ· ὁ δὲ ἐπαινεῖν μὲν αὖ τι τῶν δεόντων γένηται, ἐγκαλεῖν δὲ καὶ τι διαμαρτάνηται, τοῦτο φίλου καὶ κηδεμόνος. καὶ ἵνα μάθητε, ὅτι ὁ ἁπλῶς πάντα ἐπαινῶν καὶ μακαρίζειν ὅτι πᾶσιν, οὐκ ἔστι φίλος, ἀλλὰ πλανῶντος· Λαός μου γάρ, φησιν, Ⓦ μακαρίζοντες ὑμᾶς, πλανῶσιν ὑμᾶς, καὶ τὴν πεῖσιν τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐκταράττουσι. τί μοι οὖν ἐχρῆν ὑμᾶς ἐπαινοῦντα δέχομαι, Ⓦ ἢ φίλοις καὶ ἐγκαλοῦντα ψεύδεσθαι. ἐχθρὸς, κἂν φιλῇ με, ἀηδὴς ἔστι· ἔστι, κἂν τι καὶ μαλίζῃ με, πολέμιος ἔστι· ἐκείνου δὲ φίλημα ἐπιφυῆ γέμει, τοῦτο δὲ τραῦμα κηδεμονίας ἔχει. Διὰ τοῦτό φησι· Πιστὰ τραύματα φίλου, ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. τί λέγεις, τραύματα φιλημάτων βέλτιονα, φησιν; καὶ γὰρ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ τῇ διαθέσει τῶν ποιούντων ψέγεται. βούλει μαθεῖν, πῶς ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου, ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ; ἐφίλησε Ⓦ Κύριον ὁ Ἰούδας, ἀλλὰ προδοσίας αὐτῷ τὸ φίλημα ἔπεισθη, ἐν αὐτῷ δὲ τόμα εἶχε, πανοπλίαν ἡ γλῶσσα ἐπέπλεκτο· Ⓦ τῷ δὲ Κορινθίοις πεπορευκόσι ἐπαυμάτισεν ὁ Παῦλος, ἀλλ' ἔσωσε. καὶ πῶς ἐπαυμάτισε, φησί; τῷ Σατανᾷ παραδοὺς. Παραδοὺς γάρ, φησι, Ⓦ τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός. Ἆρα τί; Ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. εἶδες τραύματα σωτήρια ἔχοντα; εἶδες φίλημα προδοσίας γέμον; οὕτως ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου, ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. τοῦτο μὴ ἐπ' ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι τοῦ διαβόλου ἐξετάσωμεν. ὁ μὲν φίλος, οὐκ ἐχθρός· ὁ μὲν σωτὴρ καὶ κηδεμών, οὐκ ἀπατεὼν καὶ πολέμιος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐφίλησέ ποτε, οὐκ ἐπαυμάτισε. πῶς ὁ μὲν ἐφίλησεν, οὐκ ἐπαυμάτισεν; ὁ μὲν εἶπεν, Ἑστάναι ὡς θεοί· οὐκ εἶπε, Γῆ εἶ,

Ματθ. κς. μθ.

Α. Κορ. ε. ε.

Γεν. γ. ε. καὶ ιθ.

καὶ

οὖν αὐτὸν ἀφῆ φιλοσοφίας καὶ ἐλεημοσύνης. οὐ δυνάσαι ἐκβαλεῖν δαίμονα; ἀλλ' ἔκβαλε ἀμαρτίαν, καὶ μείζονα λήψῃ μισθόν. Εἶδες πῶς πάντα χοῦ ἡ πολιτεία, καὶ τὰ κατορθώματα μείζονα ἔπαινον ἔχει τῶν θαυμάτων, καὶ πλείονα τὸν ἀμοιβήν; Εἰ δ' βούλει, καὶ ἑτέρωθεν τοῦτο διέξοδον. Περσῶλθον αὐτῷ, φησιν, ὁ ἑβδομήκοντα μαθηταὶ, καὶ ἔχαιρον, καὶ ἔλεγον· Κύριε, καὶ τῷ ὀνόματί σου καὶ τὰ δαιμόνια ἡμῖν ὑποτάσσεται. καὶ λέγει αὐτοῖς· μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται, ἀλλὰ χαίρετε, ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὁρᾷς πάντα χοῦ τὸν πολιτείαν θαυμαζομένην; χ. διέξοδον. Δικ. ι. κ.

Φέρε οὖν, αἰσθησώμεθα τὰ εἰρημένα ἀνῶθεν. Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἰδοὺ ἀπὸ πολιτείας, οὐκ ἀπὸ θαυμάτων, τὸ γνώρισμα τοῦ μαθητοῦ εἶναι ἀπὸ δίδεται. Πέτρε, φιλεῖς με πλέον τούτων; ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. ἰδοὺ ἕτερον γνώρισμα, καὶ αὐτὸ πάλιν ἀπὸ πολιτείας. εἶτα πάλιν γνώρισμα· Μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται, ἀλλὰ χαίρετε, ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ τοῦτο πολιτείας πάλιν κατόρθωμα. βούλει δὲ πανταχόθεν ἀπόδειξιν τούτου μαθεῖν; Λαμβάνω, φησί, δόξαν ὑμῶν ἐμοὶ δοθεῖσαν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἴδωσι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἰδοὺ καὶ τὰ τοιαῦτα ἔργα φαίνεται. καὶ ὅταν λέγῃ πάλιν· Ὅστις ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφὰς ἔνεκεν ἐμοῦ, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει, τὴν πολιτείαν ἐπαινῶν, καὶ τὸν διηκριβωμένον βίον. Εἶδες τὸν μαθητὰς ἀπὸ τοῦ φιλεῖν ἀλλήλους γνωριζομένους, τὸν ἐν ἀγάπῃ τοὺς ἀποστόλους φιλοσοφοῦντα τὸν Χριστὸν ἀπὸ τοῦ ποιμαίνειν τοὺς ἀδελφοὺς φαινόμενον, τοὺς ἐν ὀφείλοντας χαίρειν, οὐκ ἀπὸ τοῦ δαίμονας ἐκβάλλειν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἐγγεγράφθαι τὰ τῶν οὐρανῶν κεκαθημένους εὐφραίνεσθαι, καὶ τοὺς μὲν τὸν Θεὸν δοξάζοντας ἀπὸ τῆς τῶν ἔργων λαμπρότητος διανυμένους, τοὺς δὲ ζωῆς ἐπιτυγχάνοντας καὶ ἑκατονταπλασίονα λαμβάνοντας, ἀπὸ τῆς τῶν πρόσεων ἀπάντων ὑποφυΐας ἐπιτυγχάνοντας ταύτης τῆς δωρεᾶς. τούτους μίμησαι πάντας, καὶ δυνήσῃ καὶ μαθητὴς εἶναι, καὶ τὸ τοῖς φίλοις τοῦ Θεοῦ ἀριθμεῖσθαι, καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν, καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπολαῦσαι. καὶ ταῦτά ἔσται σοι κάλυμμα πρὸς τὸ τυχεῖν τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων, τὸ μὴ ποιεῖν σημεῖα, ἐὰν πολιτείαν ἔχῃς διηκριβωμένην. καὶ γὰρ αὐτὸς, τοῦτο τὸ ὄνομα, Πέτρος, οὐκ ἀπὸ θαυμάτων καὶ σημείων ἔλαβεν, ἀλλ' ἀπὸ ζήλου καὶ φιλοσοφίας πνευματικῆς. ταῦτα γὰρ ὅπου νεκροὺς ἀνέστησε, ταῦτα ὅπου χωλὸν ἀνώρθωσε, ὅτως ἐκλήθη· ἀλλ' ὅπου πίστιν μετὰ τῆς ὁμολογίας ἐπιδείξατο γνησίαν, τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκληρονόμησε, Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. Διὰ τί; οὐχ ὅτι θαύματα ἐπεδείξατο, ἀλλ' ὅτι εἶπε, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ὁρᾷς ὅτι καὶ αὖθις ὁ Πέτρος κληθεὶς, οὐκ ἀπὸ θαυμάτων, ἀλλ' ἀπὸ ζήλου πνευματικοῦ ἔλαβε τὴν ἀρχήν; ἀλλ' ὅπου Πέτρου ἐμνήσθην, εἰσπήδησέ μοι καὶ ἕτερος Πέτρος μάτην, τὸν χαμαὶ πατοῦντα, καὶ διδασκάλου, ὃς τὴν ἐκείνου διαδοχὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν καθέδραν ἐκληρονόμησε τὴν ἐκείνου. εἰ γὰρ καὶ τοῦτο πλεονέκτημα τῆς ἡμετέρας πόλεως, τὸ τὴν ἀποστόλων χρυσοφαῆ λαβεῖν ἐν ἀρχῇ διδάσκαλον. ἐπεὶ γὰρ τὴν περὶ τὸ οἰκουμένης ἁπάσης τὸ τὴν χριστιανὴν διαδεδομένην ὄνομα, τὸ τῶν ἀποστόλων προστάτην λαβεῖν. ἀλλὰ λαβόντες αὐτὸν διδάσκαλον, οὐκ εἰς τέλος κατῳκήσαμεν, ἀλλὰ παρεχωρήσαμεν τῇ βασιλίδι Ῥώμῃ· μᾶλλον δὲ εἰς τὸ τέλος αὐτὸν ἐχήκαμεν. τὸ μὲν γὰρ σῶμα Πέτρου οὐ κατέχομεν, τὸν δὲ πίστιν Πέτρου κατέχοντες ὡς Πέτρου· τὸν δὲ πίστιν Πέτρου κατέχοντες, αὐτὸν ἔχομεν Πέτρον. ὅταν δὲ τοῦ ἐκείνου ζηλωτὴν ὁρῶντες, αὐτὸν δοκοῦμεν ὁρᾶν. καὶ γὰρ τὸν Ἰωάννην Ἠλίαν καλέσαι ὁ Χριστὸς, οὐκ ὅτι Ἠλίας ἦν ὁ Ἰωάννης, ἀλλ' ὅτι τὸ πνεύματι

" ἐκπλεῖς, οὐχὶς ὕτω διακριβωμένης, ⓐ τοσαύτην ἔχοντες πρόνοιαν, ⓐ μηδὲν ἑαυτοῖς ἰσ. ἐκπιεῖ
ζωωσδότης ποιεῖν, τί ποιήσομεν ἡμεῖς, μυρίων τεμνόντες τραυμάτων, οὐκ ὀπτηθέντες ὑπὸ τὴν
οὐχῆς ὃ φαρμακον; μέγα ὄπλον οὐχή. βούλει μαθεῖν ὡς μέγα ὄπλον ἡ οὐχή; ὡς ἐξα-
Πρξ. ς γ. σίας πυκτῶν πρόδρομον ⓐ ἀπέστολεν, ἵνα πλείονα φόλιν ὡς τὴν οὐχὴν ἔχωσι. Κα-
ταξήσατε γάρ, φησιν, ἐξ ὑμῶν ἄνδρας μαρτυρουμένους ἑπτὰ πνεύματος ὑγίου καὶ σο- 5
φίας τὸ λόγον ταύτης καταστήσωμεν. ἀλλ', ἵπερ ἔλεγον (μὴ γὰρ ἐκπέσωμεν τῆς ὑποθέσεως,
ὅπου ὁ μὲν Πέτρος ἡ ταραξία ἐπεδείξατο, ἡ θαῦμα ἐποίησε, ἡ ἀπὸ τῆς ταραξίας
ἐπαισθέσθαι μᾶλλον) αὐτὴν ὧν εἰς τὸ ἱερὸν ταράξασθαι· ἡ ἰδοὺ χωλὸς ἐκ κοιλίας
μητρὸς αὐτοῦ, βαστάζόμενος ἐκεῖτο παρὰ τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ· ἀπ' αὐτῆς τῆς γενέσεως ἡ πή-
ρωσις τῆς φύσεως ἰῶ, ἡ μέλη ἰατρικῆς τέχνης ὑπέρτερα· ἵνα μείζονος ὀπτασθῇ ἡ τοῦ 10
Θεοῦ χάρις. ἐκεῖ οὖν ὁ χωλὸς ἔκειτο παρὰ τὴν πύλην τοῦ ἱεροῦ· ἡ ἰδοὺ αὖθις εἰσιόν-
τας, ταράσσει αὐθις ζητῶν ἐλεημοσύνην παρ' αὐτῶν λαβεῖν. τί οὖν ὁ Πέτρος; βλέψον εἰς
ἡμᾶς, φησι, ἐκ μὴ ἀπὸ τῆς ὄψεως ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀχρημοσύνης. οὐ χρεία λόγων, οὐδὲ ἀπο-
δείξεως, οὐδὲ ἀποφίσεως, οὐδὲ διδασκαλίας. ὁ σολισμὸς σοι δείκνυσι ⓦ ἀχρήματα. Τί
οὖν ἄλλο ὁ καταρθωμα τῆς ἀποστολῆς, ἵνα ζωῦτα λέγῃς πρὸς ⓦ πάντα, ἵνα μὴ διαρθρώ- 15
σῃ τὴν πενίαν μόνον, ἵνα εἴπῃς, ὅτι μείζονα πλοῦτον. Ἀργύριον, φησι, ἡ χρυσίον οὐκ
ἔχω· ὃ γὰρ ἔχω τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔγειρε, ἡ περιπάτει. εἶδες πενίαν ἡ
πλοῦτον, πενίαν μὲν χρημάτων, πλοῦτον δὲ χαρισμάτων. οὐκ ἔλυσε πενίαν χρημάτων, ἀλλὰ διώρ-
θωσε πενίαν φύσεως. ἔφερε τὴν ὀπτασίαν Πέτρου· βλέψον εἰς ἡμᾶς· ἔχ ὕβρισεν, οὐκ ἐ-
λοιδόρησατο, ὁ πολλάκις ποιοῦμεν ἡμᾶς πρὸς σὲ σὐτυχοῦντας ἡμῖν, ὑβρίζοντας ἐγκα- 20
λοῦντας αὐτοῖς, ὅτι καθῶδεσι. μὴ γὰρ τοῦτο ἐπετάγης, ὦ δέσποτα. οὐκ ἐκέλευσέ σοι ἀργί-
αν ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ πενίαν διορθοῦσθαι· οὐκ ἐποίησέ σε κατηγορεῖν κακίας, ἀλλὰ ἰᾶσθαι κατά-
στασι συμφορᾶς· ἔχ ἵνα ὀνειδίζῃς κωφοῖς, ἀλλ' ἵνα χεῖρα ὀρέγῃς τοῖς χειμάζοις· ἔχ ἵνα κα-
κίζῃς ἔφοπον, ἀλλ' ἵνα λύσῃς λιμόν. ἡμεῖς δὲ τοιοῦτοι ποιοῦμεν· ἀφέντες τὸ δόμα τοῦ θεᾶσθαι
καὶ προσιόντας τῇ δόσει τῶν χρημάτων, καὶ προσπιτείθομεν αὐτῶν τὰ πτώματα ταῖς 25
τῶν ἐγκλημάτων ἐπαγωγαῖς. ἀλλὰ καὶ ἀπολογεῖται τῷ πέντι, καὶ μετ' ὀπτικείας δηλοῖ-
Σπρ. δ. π γεται. Κλίνον γάρ, φησι, σωσχῶ ἀλύπως τὸ ὄς σου, ἡ ἀποκείθητι αὐτῷ ὁ τραύτητι εἰ-
ρωνικῇ. Ἀργύριον ἡ χρυσίον οὐκ ἔχω· ὃ γὰρ ἔχω τοῦτο σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ
Χριστοῦ ἔγειρε ἡ περιπάτει. δύο ὁ ζωῦτά ὅστι, πολιτεία καὶ θαῦμα· πολιτεία, τὸ Ἀργύριον
ἡ χρυσίον ἔχ ὑπάρχει μοι. πολιτείας γὰρ τὸ καταφρονῆσι τῶν γηίνων πραγμάτων, τὸ ῥίψαι 30
καὶ ὑπάρχοντα, τὸ ὑπερίδῃ τῆς παρούσης ματαιότητος· θαῦμα δέ, τὸ ἐγείραι ⓦ χωλόν,
τὸ διορθῶσαι καὶ μέλη τὰ πεπτερωμένα. ἰδοὺ τοίνυν ἡ πολιτεία ἡ θαῦμα. ἴδωμεν οὖν πό-
τερον ὁ Πέτρος κανχᾶται. τί εἶπεν; ὅτι θαύματα ἐποίησε; καὶ τοι θαύματα ἰῶ πεποιηκὼς τότε·
Ματθ. ιθ κζ. ἀλλ' οὐκ εἶπε τοῦτο, ἀλλὰ τί; Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, ἡ ἠκολουθήσαμέν σοι. εἶδες
τὴν πολιτείαν ἡ τὸ θαῦμα, ἡ τὴν πολιτείαν στεφανοῦντα; τί οὖν ὁ Χριστός; τοῦτο ἀπε- 35
Ματθ. ιθ. κθ. δέξατο ἡ, ἐπῄνεσε. Λέγω γὰρ ὑμῖν, φησιν, ὅτι ὑμεῖς ⓐ ἀφέντες οἰκίας, ἡ τὰ λοιπά. οὐκ
εἶπεν, ⓐ διώξαντες νεκρούς, ἀλλ' ὑμεῖς ⓐ ἀφέντες τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καθήσεσθε
ὅτι δώδεκα θρόνους ἡ πᾶς, ὅστις ἀφῆκε τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ πάντα, ταύτης ἀπολαύσει
τῆς τιμῆς. οὐ διώξας αἰχμήσας χωλόν, καθάπερ ὁ Πέτρος; ἀλλὰ διώξας εἶπεν, ὡς
ἐκεῖνος· Ἀργύριον ἡ χρυσίον ἔχ ὑπάρχει μοι. καὶ ὅτι εἶπεν, ἐλεγξ' ἐγὼ τὸ Πέτρου· 40
μᾶλλον ἢ οὐδὲ αὖ εἶπεν, ἀλλ' ἐγὼ ποιῶ. οὐ διώξας ξηρὰν διορθῶσαν χεῖρα; ἀλλὰ
διώξας τὴν σιαυῆν χεῖρα ξηρὰν νομίζω ὑπὸ ἀπόνου θεωρίας πεῖσαι ἐκλαθέσθαι διορ-
Σπρ. δ. λδ. θώσεως θεωρίας. Μὴ ἴσως γάρ, φησι, ἡ χεὶρ σου ἐκπεπαμένη εἰς τὸ λαβεῖν, ὁ ἢ ὃ διδόναι
ζωωσαλωμένη. ὁρᾷς ὅτι ἔχ ἡ ξηρότης, ἀλλὰ ἡ ἀπόνου θεωρία συνέλλει τὴν χεῖρα; ἐκλέγου

οὖν

ἀς ὄντι, ἀλλ' οὐχὶ θαυμάτων, οὐδὲ σημείων. ἀλλ' ἐκεῖνοι, φησι, διὰ τὰ θαύματα τοῦτο ποιήσασιν. οὐχὶ διὰ τὰ θαύματα, ἀλλὰ διὰ τὴν πολιτείαν, ἣν οὗτος μάλιστα ἐλαμπεν. διὰ τοῦτό φησιν αὐτοῖς, Λαμπέτω ὁ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἴδωσιν ⓐ Matth. ε ιϛ. αὐτῶν ἀνθρωποι, οὐχὶ τὰ θαύματα, ἀλλὰ τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσιν ⓦ πατέρα ὑμῶν ⓦ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὁρᾷς πανταχοῦ τὴν πολιτείαν διαλάμπουσαν, ⓦ βίον ⓐ εὐάρεστον θαυμαζόμενον;

Βούλει σοι δείξω καὶ αὐτὸν ⓦ Πέτρον, τοῦτον ⓦ κορυφαῖον τῶν ἀποστόλων, καὶ πολιτείαν ὑπὲρ λύχνους λάμπουσαν μείζονα, καὶ θαύματα ποιήσαντα ὑπερβαίνοντα ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ἀμφότερα παραλλήλως κείμενα, καὶ τὸ θαῦμα, καὶ τὴν πολιτείαν, καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας μᾶλλον, ἢ ἀπὸ τῶν σημείων τιμηθέντα; ἄκουε τῆς ἱστορίας ταύτης. Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. μὴ παραφράμης ἁπλῶς τὸ διήγημα, ἀλλ' ἐξ ὑψους ἐπίσχε τὴν προαίρεσιν, καὶ μάθε πόση ἐν ἀλλήλοις ἡ ἀγάπη καὶ ἡ συμφωνία καὶ ἡ ὁμόνοια, καὶ πῶς πανταχοῦ οὗτοι σκοπούμενοι ἀλλήλοις, καὶ συνδεδεμένοι τῷ δεσμῷ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλίας, ἅπαντα ἔπραττον, καὶ ἐν παρρησίᾳ καὶ ἐν βυχῇ καὶ ἐν βαθείσῃ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι μετ' ἀλλήλων ἐφαίνοντο. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ⓐ φύλαι, ⓐ πύργοι, ⓐ πολλὴν παρρησίαν ἔχοντες πρὸς τὸν Θεὸν, τὴν πρὸς ἀλλήλων ἐδέοντο βοηθείας, καὶ ὑπὲρ τὴν πρὸς ἀλλήλων συμμαχίας διωρθοῦντο, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς ⓐ ἀσθενεῖς, καὶ ταπεινοί, καὶ οὐδενὸς ἄξιοι λόγου, τῆς ἀλλήλων διαπεμπόμεθα βοηθείας; Ἀδελφὸς γὰρ ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ἐχυρά. καὶ πάλιν· Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν, ἢ τί τερπνὸν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ὁμοῦ; τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀληθῶς ἀδελφοὺς εἶναι; Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἦσαν, καὶ ⓦ Ἰησοῦν εἶχον μέσον. Ὅπου γὰρ δύ' ὦσι συνηγμένοι δύο ἢ τρεῖς, φησι, τὸ τοῦ ὀνόματί μου, ἐγώ εἰμι τὸ μέσον αὐτῶν. Εἶδες πόσον ὅσον τὸ ὁμοῦ τὸ αὐτὸ εἶναι; οὐχ ἁπλῶς ἦσαν ὁμοῦ, ἐπεὶ καὶ νῦν ὁμοῦ τὸ αὐτὸ πάντες ἐσμέν· ἀλλ' ὁμοῦ τὸ αὐτὸ εἶναι χρὴ τοῦ συνδέσμου τῆς ἀγάπης, τῇ διαθέσει τῆς προαιρέσεως· ὥσπερ τὰ σώματα ἡμῶν ἑνὶς ἀλλήλων ὄντι νῶν, καὶ συνεφάψασθαι ὁμοῦ τὸ αὐτὸ, ὥστω καὶ ἡμᾶς καρδίας συνεφάψασθαι χρή. Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερόν. ἐφάνη τὸ κατάπτασμα, ἠνεῴχθη τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἀνῄρητο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευή. ὁ Παῦλος βοᾷ λέγων, Ἐν πάντι τόπῳ ἐπαίροντες ὁσίους χεῖρας. τί τοίνυν ποιήσουσι αὐτοὶ εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι; πάλιν ὅτι τὴν Ἰουδαϊκὴν ἦλθον ἀθετῆσαι; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ συγκαταβαίνουσι τοῖς ἀθετηθεῖσιν, ἵνα τὸ ῥῆμα Παύλου, ὃ λέγει, Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος. συγκαταβαίνουσι τοῖς ἀθετουμένοις, ἵνα μὴ μείνωσιν ἀθετούμενοι ἐκεῖνοι. ἄλλως τε, καὶ ἐκεῖ συνῆκτο πᾶσα ἡ πόλις. καθάπερ οὖν ἁλιεῖς ἀρίστοις ἐκείνοις τοῖς κόλποις τῆς θαλάσσης διώκουσι, ἵνα πάντες συλλέξωσιν ⓐ ἰχθύας, ὥστε μετ' εὐκολίας ἐπιτυχεῖν τῆς θήρας· οὕτω δὴ καὶ ⓐ ἀπόστολοι ἦσαν, ⓐ πολυάριθμοι ἁλιεῖς, εἰς ἐκεῖνον ⓦ κόλπον ἔσπευδον, ὅπου πᾶσα ἡ πόλις συνῆκτο, ἵνα ἐκεῖ τὸ τοῦ διαπελαγίου δίκτυον ἁπλώσαντες, μετ' εὐκολίας τύχωσι τῆς ἄγρας. τοῦτο γὰρ ἐποίουν μιμούμενοι ⓦ διδάσκαλον. καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς φησι, Καθ' ἡμέραν ἦν ὑμῶν ἡμῖν τὸ τοῦ ἱεροῦ. διὰ τί τὸ τοῦ ἱεροῦ; ἵνα ἐν τῷ ἱερῷ λάβῃ. ὅτω καὶ ὅταν ἀπήρχοντο μὴ ὡς προσευξάμενοι, διδασκαλίαν ἢ ἐμβλητα καταπαύσαι ἐκεῖ. Εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι ἐκεῖ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. ἐκεῖ ἡ ὥρα αὐτοῖς ἁπλῶς παρατετήρηται. ἐν γὰρ εἶπεν ὑμῖν πολλάκις ἐκεῖ τὴν ὥραν ταύτης, ὅτι ἐν αὐτῇ παρέδοσαν ἀνείωγη ἐν ληστὴς εἰσῆλθεν, ἐν αὐτῇ ἡ καταπέτασμα διῃρέθη, ἐν αὐτῇ ἡ θυσία τῆς οἰκουμένης προσηνέχθη, ἐν αὐτῇ τὸ σκότος ἐλύθη, ἐν αὐτῇ ὁ φῶς ἔλαμψε, καὶ ὁ αἰσθητὸν ἐν ὁ νοητόν. ἐκεῖ ὥραν ἐνάτην. ὅτι ἕτεροι ἀπὸ ἀρίστου καὶ μέσης καθεύδουσιν ὕπνου βαθέως, τότε ἐκεῖνοι νήφοντες, καὶ διεγηγερμένοι, καὶ πολλῷ τῷ πόθῳ ζέοντες, ὅτι τὴν προσευχὴν ἔσπευδον. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι βυχὸς εἶδοντο, βυχὸς ὅτω ἐκπλοῖς,

Παροιμ. ιη. ιθ. Ψαλμ. ρλϛ. α.

Πραξ. γ. α.

α. Τιμ. ϛ. ϛ.

α. Κορ. θ. κ.

ἰσ. ξύλοι.

τοῦ· ἢ ἵνα τοὺς ἐν ἐρημίαις ἢ ἐπ' ὄρη ἀναχωροῦντας, ἢ τὴν τοῦ Θεοῦ δωρεὰν αἰδεσθέντες ἐκεῖνοι ἀποθέωνται τὴν πονηρίαν, Ἰούδας ὁ τὸν διάβολον πᾶσι ὁμολογούμενος, ὅτι σημεῖα ἐποίει, ὅτι δαίμονας ἐξέβαλεν, ὅτι νεκροὺς ἤγειρεν, ὅτι λεπροὺς ἐκάθηρεν· ἀλλ' ὅμως ἐξέπεσε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. οὐ γὰρ ἴσχυσεν αὐτὸν σῶσαι τὰ σημεῖα, ὅπου λῆψις, καὶ κλέπτης, καὶ τοῦ διαβόλου προδότης ἐγένετο. ὅτι μὴ τὰ σημεῖα σῶσαι ἰσχύει χωρὶς πολιτείας ἀρίστης καὶ βίου καθαροῦ καὶ διηκριβωμένου, ἀπὸ τούτων ἀποδείκνυμι· ὅτι ἡ πολιτεία οὐκ ἴσχυσε τὸν ἀπὸ τῶν σημείων θαυμασθέντα, οὐδὲ σύμμαχον λαβοῦσα ἐκείνῳ, ἀλλ' αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν φανεῖσα, ἰσχύει μὴ πρίσεως εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀκούσει αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Διὰ τί; ὅτι νεκροὺς ἤγειρα; ὅτι λεπροὺς ἐκάθηρα; ὅτι δαίμονας ἔλασα; οὐχί· ἀλλὰ διὰ τί; Πεινάσατέ μου, καὶ ἐθρέψατε· διψήσατε, καὶ ἐποτίσατέ με· γυμνὸς, καὶ περιεβάλετέ με· ξένος, καὶ συνηγάγετε. ὑδαμοῦ θαύματα, ἀλλὰ πάντα τοῦ πολιτεία. ὥσπερ οὖν ἐκεῖ πάντα τοῦ θαύματα, ἐνταῦθα κόλασις, ὅπου γυμνὰ τὰ θαύματα τῆς πολιτείας, ὅταν ἡ τοιαύτη, πάντα τοῦ πολιτεία, καὶ οὐδαμοῦ θαύματα, καὶ αὐθέως ἡ εὐφροσύνη· ὅπου ἰσχὺς καθ' ἑαυτὴν σῶσαι ἡ ἄρίστη πολιτεία τὸν κεκτημένον αὐτήν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος οὗτος, καὶ θηναῖος καὶ θαυμάσιος Λουκᾶς, ὅπως ἐπέγραψε τὸ βιβλίον, οὐκ ἔξεις ἀποστόλων, ἀλλὰ πράξεις ἀποστόλων· καίτοι καὶ θαύματα πεποιήκασιν. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν χαρᾶς ἦν, καὶ πλῆθος· ταῦτα δὲ διὰ πάντος τοῦ χρόνου πάντας ἐπιδείκνυσθαι χρὴ τοὺς σώζεσθαι μέλλοντας. ἐπεὶ οὖν οὐ τοὺς τὰ σημεῖα, ἀλλὰ τοὺς τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων ὁ ζῆλος ἡμῖν, διὰ τοῦτο "οὗτος τὸ βιβλίον ἐπέγραψεν. ἵνα γὰρ μὴ λέγῃς, μᾶλλον δὲ ἵνα μὴ λέγωσιν οἱ ῥᾳθυμοι, ἐπιδὼ αὖθις παρακαλοῦμεν τοὺς τὰ μίμησιν τῶν ἀποστόλων, καὶ λέγωμεν, μίμησαι Πέτρον, ζήλωσον Παῦλον, γένου τοῦ Ἰωαννίου, ἀκολούθησον Ἰακώβου· ἵνα μὴ λέγωσιν, ὑ δυνάμεθα, οὐδὲ ἰσχύομεν, ἐκεῖνοι γὰρ νεκροὺς ἀνέστησαν, λεπροὺς ἐκάθηραν, δαίμονας ἔλασαν, ἀπειλοῦμεν ἡμῖν τὸν ἀναίσχυντον ἀπολογίαν, σιώπα, φησὶ, περίμενε· θαύματα, ἀλλὰ πολιτεία εἰς τὴν βασιλείαν εἰσάγει τῶν οὐρανῶν. ζήλωσον πίστιν τοῦ πολιτείαν τῶν ἀποστόλων, καὶ οὐδὲν ἔλαττον ἔξεις τῶν ἀποστόλων. οὐ γὰρ τὰ σημεῖα ἀποστόλους ἐποίησεν, ἀλλ' ὁ βίος ὁ καθαρός. καὶ ὅπερ τοῦτό ἐστι τὸ γνώρισμα τῆς ἀποστολικῆς εἰκόνος, καὶ τοῦ χαρακτῆρες τῶν μαθητῶν, ἄκουσον τοῦ Χριστοῦ τοῦτο δηλοῦντος τὸ σημεῖον. χαρακτηρίζων γὰρ τῶν μαθητῶν τὰς εἰκόνας, καὶ δεικνύς τί ποτέ ἐστιν ἀποστόλων γνώρισμα, ὅταν εἴπῃ· Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι μαθηταί μού ἐστε. ἐν τούτῳ, φησί; ἐν τῷ θαύματα ποιεῖν; ἐν τῷ νεκροὺς ἐγείρειν; οὐχί, φησὶν· ἀλλ' ἐν τίνι; ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἡ δὲ ἀγάπη οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολιτείας ἐστί. Πλήρωμα γάρ τοῦ μου ἡ ἀγάπη. εἶδες τὸ γνώρισμα τῶν μαθητῶν; εἶδες τὴν εἰκόνα τῆς ἀποστολῆς; εἶδες τὴν μορφήν; εἶδες τὸν τύπον; μηδὲν πλέον ζήτει. ὁ γὰρ διάβολος ἀποφεύγων, ὅταν ἀγάπη χαρακτηρίζει τοὺς μαθητάς. αὐ τίνων ἴχνης ἀγάπων, ἀποστόλους λέγωμεν, καὶ τῶν ἀποστόλων ποδῶν. βούλει ἑτέρωθεν τοῦτο μαθεῖν; ποτὲ Πέτρον εἶπεν ὁ Χριστός, Πέτρε, φιλεῖς με πλέον τούτων, φησί; τούτου δὲ ἴσον οὐδὲν εἰς τὴν τῆς βασιλείας οὐρανῶν, ἀλλ' ὅταν φανῶμεν Χριστὸν φιλοῦντες, ὡς φιλεῖ ἐκεῖνος. καὶ τὸ γνώρισμα εἶπε. τί πολλοῦ ὧδε ἐστὶ τοῦτο; καὶ τί ποιοῦντες δυνάμεθα φιλεῖν πλέον τῶν ἀποστόλων; ἆρα τοὺς νεκροὺς ἐγείροντες; ἢ ἄλλα τινὰ θαύματα ἐπιδεικνύμενοι; οὐδαμῶς· ἀλλὰ τί ποιοῦντες; αὐτὸν τὸν φιλούμενον Χριστοῦ ἀκούσωμεν. Εἰ γὰρ φιλεῖς με, φησὶ, πλέον τούτων, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. ἰδοὺ καὶ σὺ τοῦτο πολιτεία εὐδοκιμεῖ. τὸ γὰρ κηδεμονικὸν, τὸ συμπαθητικὸν, τὸ προστατικὸν, τὸ μὴ τὰ ἑαυτῶν ζητεῖν, ἀλλὰ πάντα, ἃ πολυμερίστα ἔχει δεῖ, πάντα τοῦτο πολιτείας

Ματθ. κε. λδ.

Ιω. ιγ. λε.

Ρωμ. ιγ. ι.

Ιωαν. κα. ιζ.

ας

παραιρέσεως τὴν ἀρχὴν ἔχουσα, θαῦμά ἐστιν ἐκ τῆς τῦ Θεῦ χάριτος τὰ παροίμια λαμβάνοντι καὶ ὃ μὲν τῆς ὠφελείας ὁρμῆς, ὃ δὲ τῆς κατορθώσεως γνώμης. παραξις δὲ ἀμφοτέρων ὑφαίνεται, καὶ δέξ ἡμετέρας ἀσυνδήτου, καὶ ἐκ θείας χάριτος· ὃ θαῦμα γυμνὸν ἐπιδείκνυται τὴν δῶρεαν χάριν, ὁπόσην τῆς ἡμετέρας ἰδρώτων διόμβυοι. παραξις ἐστὶν ἐπιτιμὴν εἰς, σώφρονα, μέτριον, ὀργῆς κρατῆν, ἐπιθυμίας καταγωνίζεσθαι, ἐλεημοσύνας ποιῆν, φιλανθρωπίαν ἐπιδείκνυσθαι, ἁπάσαις ἀσκῆν ἀρετήν. τῦτο παραξις ἐστί, καὶ πόσος, ἐξ ἰδρώς ἡμέτερος. θαῦμά ἐστι δαίμονας ἀπελαύνειν, τυφλοὺς ἀναβλέπειν ὀφθαλμοὺς δυοῖν, λεπρῶν τὰ σώματα καθαίρειν, ἀλγαλευμένα μέλη σφίγγειν, νεκροὺς ἐγείρειν, ἕτερα τοιαῦτα θαυματυργεῖν. Εἶδες πόσον τὸ μέσον παραξέως καὶ θαύματος, πολιτείας καὶ σημείων, τῆς ἡμετέρας ἀσυνδήτου καὶ τῆς τῦ Θεοῦ χάριτος; βούλει καὶ ἑτέραν σοι δείξω ἀφ' ἑτέρων; ἀφ' ὑμᾶς γὰρ σημεῖον ἅπαντα λέγων τῦτον ἐκίνησα, ὥστε μαθεῖν ὃ θαῦμα καὶ ὃ σημεῖον. ὃ θαῦμα μεῖζον μὲν ὄντι, καὶ φιλοσοφίτερον, καὶ τῆς ἡμετέρας ὑπερβαῖνον φύσιν· ἡ δὲ παραξις καὶ ἡ πολιτεία ἐλεγχθεῖσι μὲν τῆς σημείων, χρησιμώτερον δὲ καὶ κερδαλεώτερον. πάντων γὰρ ὄντι ἀμοιβὴ καὶ ἀσυνδήτου μισθός. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι ἡ παραξις τῦ σημείου κερδαλεώτερα ἐστὶ καὶ χρησιμωτέρα, παραξις μὲν ἀγαθὴ καὶ χωρὶς σημείων εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν κατορθωτὴν εἰσήγαγε, θαῦμα δὲ σημεῖα χωρὶς πολιτείας οὐκ ἴσχυσε παῖς τὰ παράξεις χρεωγωγῆσαι ἐκεῖσε. καὶ πῶς, ἐγὼ δείξω. ὑμεῖς δὲ παρατηρεῖτε πῶς τῆς παραξέως αἱ πράξεις ἔχουσι καὶ τῆς τῆς μισθῶν ἀμοιβῆς· πῶς τὰ μὲν σημεῖα καθ' ἑαυτὰ ὄντα οὐ σώζει τὸν ποιοῦντα, ἡ δὲ πράξις καθ' ἑαυτὴν οὖσα, τὸν θεῖον ἑτέρου δεῖται παῖς πρὸς σωτηρίαν τῆς κτησάμενον. Πολλοί ἐροῦσί μοι, φησὶν ὁ Χριστός, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν; (τῦτο σημεῖον καὶ θαῦμα) οὐ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια πολλὰ ἐξεβάλομεν, καὶ δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; ὁρᾷς πάντα παῖς σημεῖα καὶ θαύματα. ἴδωμεν τί φησιν ὁ Θεός. ὅπῃ γυμνὰ τὰ θαύματα, ἐξ ἀδαμαῦ πολιτεία, πορεύεσθε, φησὶ, ἀπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Εἰ οὐκ οἶδας αὐτοὺς, πῶς οἶδας αὐτὸν, εἰ ἐργάζονται τὴν ἀνομίαν; ἵνα μάθῃς, ὅ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, οὐκ ἀγνοίας ἐστὶ, ἀλλὰ μίσους καὶ ἀποστροφῆς. οὐκ οἶδα ὑμᾶς. τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι; οὐ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν; ὅρᾳ τῦτο γὰρ ὑμᾶς μισῶ καὶ ἀποστρέφομαι, φησὶν, ὅτι οὐδὲ τὴν δωρεᾶς βελτίους ἐγένεσθε, ὅτι τοσαύτης ἀπολαύσαντες τιμῆς ἐμείνατε ὁπὶ τῆς αὐτῆς κακίας. πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ· οὐκ οἶδα ὑμᾶς. τί οὖν; ὃ παλαιοὶ ἀνάξιοι ἐλάμβανον χαρίσματα, καὶ διεφθαρμένοι βίοι σημεῖα ἐπεδείκνυντο, καὶ θείας ἀπήλαυνον δωρεᾶς, τῆς πολιτείας οὐκ ὀπιμεθούμενοι τῆς ἀξίσης; ἀπήλαυνον δέ τὴν τῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, οὐ δέ τὴν οἰκείαν ἀξίαν. ἔδει γὰρ πάντα χορὸν ἀναρίθμητον τῆς εὐσεβείας λέγειν, ὅπῃ δὲ ἀρχὴ καὶ παροίμια τῆς πίστεως ἦν. καθάπερ οὖν γῆ πόνου ἄριστος νεόφυτον δίνδρον τοῖς κόλποις τῆς γῆς ἀπὸ πολλοῦ καταπηλήθυος ἀπαλὸν ὂν ἀρχόμενον, πολλῆς ἐπιμελείας ἄξιοι, πάντα χρὴ παρεῖναι φέρειν, τειχίζοντα καὶ λίθοις ἐξ ἀκμῆς, ὥστε μὴ ὑπὸ ἀνέμων δρασσαθῆναι, μήτε ὑπὸ ἄλλης τινὸς ἐπηρεασθῆναι βλάβης· ἐπειδὴ ὃ παλαὶ καὶ παῖς ὕψος ἀναδραμὸν ἴδῃ, παραιρεῖ τὰ τειχία (ἀρκεῖ γὰρ αὐτὸ τὸ δίνδρον παῖς τὸ μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν) οὕτω καὶ ὁπὶ τῆς πίστεως γέγονεν. ὅτι νεόφυτος ἦν, ὅτι ἀπαλὴ ὑπῆρχεν, ὀπιμελείας ἠξιοῦτο πολλῆς· ὅπῃ δὲ ἐπάγη καὶ ἐρριζώθη καὶ παῖς ὕψος αἰέρα μῆκος, ὅπῃ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπλήρωσε, καὶ παραιρεῖται τὰ τειχία, καὶ τὰ ἀσφαλίσματα λοιπὸν αἴρει ὁ Χριστός. Διὰ τῦτο παῖς μὲν τὴν ἀρχὴν καὶ ἀναξίοις χαρίσματα ἐδίδοτο. χρεία γὰρ Εἶχε ὃ παλαιὸς τῆς πίστεως ἕνεκα, ταύτης τῆς βοηθείας· νῦν δὲ οὐκέτι ἀξίοις δίδοται. ἡ γὰρ ἰσχὺς τῆς πίστεως οὐκέτι ταύτης δέεται τῆς συμμαχίας. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι οὐκ ἐψεύδοντο ἐκεῖνοι, ἀλλὰ ἀληθῶς σημεῖα ἐποίουν, καὶ ἀναξίοις αἱ θεῖαι χαρίσματα ἐδίδοντο

Ματθ. ζ. κε.

χ. παραίρει

τος. ὁ τοίνυν ἀφὸ ῥήματος Ⓦ οὐρανὸν τερεώσας, τὴν γῆν θεμελιώσας, τὴν θάλασσαν ὡρίφρᾶξας, τί θαυμάζεις, εἰ τὴν οἰκουμένην καὶ γῆς καὶ θαλάσσης τιμιωτέραν ἐκκλησίαν ἀφὸ τοῦ ῥήματος τούτου πάλιν ἐπήχησεν; ἀλλ' ὅπῃ οὕτως ἡ οἰκοδομὴ ἄσειστος, οὕτω δὲ τεῖχος ἀῤῥαγές, ἴδωμεν πῶς κατεβάλλοντο Ⓐ ἀπόστολοι σὺν θεμελίοις, πόσον βάθος ἔσκαψαν, ὥστε ἄσειστον θεμέθαι τὴν οἰκοδομήν. οὐκ ἔσκαψαν βάθος, οὐκ ἐδιήθησαν πόνου τοσούτου. ἀφὸ τί; παλαιὸν ὄῦρος θεμέλιον καὶ ἀρχαῖον, Ⓦ τῶν προφητῶν. καθάπερ οὖν ὁ ἄθεος μέλλων οἰκίαν μεγίστην οἰκοδομεῖν, ἐπειδὰν ὄῦρη θεμέλιον παλαιὸν καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἀῤῥαγῆ, οὐκ ἀναμοχλεύει Ⓦ θεμέλιον, οὐκ ἀφανίζει σὺν λίθοις, ἀλλ' ἀφεὶς ἑστάναι ἀκίνητον, ὥτως ἐπιτίθησι τὸν νέον καὶ προσφατον οἰκοδομεῖν· οὕτω καὶ Ⓐ ἀπόστολοι μέλλοντες τὸ μέγα τοῦτο οἰκοδόμημα οἰκοδομεῖν, τὴν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκκλησιῶν ἵδρυμένην, καὶ διέσκαψαι βάθος, ἀλλ' εὑρόντες παλαιὸν θεμέλιον, Ⓦ τῶν προφητῶν, οὐκ ἀνεμοχλεύσαν ἐκεῖνον, οὐκ ἐκίνησαν τὸν οἰκοδομεῖν, καὶ τὸν διδασκαλίαν· ἀλλ' ἀφέντες αὐτὸν μένειν ἀκίνητον, ὥτως ἐπέθηκαν τὸν πρὸς ἑαυτῶν διδασκαλίαν, τὸν νέον τοῦτον τῆς ἐκκλησίας πίστιν. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι οὐκ ἐκίνησαν Ⓦ τὸν παλαιὸν θεμέλιον, ἀλλ' ἐπῴκουν αὐτὸν ᾠκοδόμησαν, ἄκουσον αὐτὸν τοῦ σοφοῦ ἀρχιτέκτονος Παύλου λέγοντος ἡμῖν τῆς οἰκοδομῆς τὸν ἀκρογωνιαῖον αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ σοφὸς ἀρχιτέκτων. Ὡς σοφὸς γάρ, φησι, ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς αὐτὸν ἔθηκε Ⓦ θεμέλιον. ἐπῴκουν, φησίν, ἐπὶ τοῦ θεμελίου παλαιοῦ, τοῦ τῶν προφητῶν. πόθεν τοῦτο δῆλον; Οὐκ ἔτι ἐστὲ ξένοι, φησὶν, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν. Εἶδες θεμέλιον καὶ θεμέλιον, Ⓦ μὲν τῶν προφητῶν, Ⓦ δὲ τῶν ἀποστόλων ἀκριβέστερον λέγω. καὶ ὃ δὴ θαυμαστόν, οὐκ εἶπεν ὅτι μὲν τῶν προφητῶν ἦλθον Ⓐ ἀπόστολοι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοῦτο ἔδειξεν χρέος. ἵνα δὲ ποτε; ὅτι Ⓐ αὐτοὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦτο ποιοῦσιν· ἐπειδὴ καταβάλλονται θεμέλιον, οὐκ ἐκίνησαν τὸν οἰκοδομεῖν, ἵνα μὴ ἀπαλωτέρα καὶ προσφατος οὖσα τοῦ θεμελίου ἡ ἐργασία, ἀδυνατήσῃ τῷ τυχὸν ἐνεγκεῖν τὸ βάρος. ἀφὸ τοῦτο ἀφέντες χρόνῳ πολλῷ παλαιὰν σὺν λίθοις, ἐπειδὴ ἴδωσιν ἀκριβῶς σφιγγομένας, τότε ἐπιθήσασι καὶ τὸν τοῖχον τὸ βάρος. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν· ἀφεὶς παλαιὰν Ⓦ θεμέλιον τῶν προφητῶν ἐν ταῖς τῶν ἀκουσάντων ψυχαῖς, καὶ θέσθαι βεβαίαν τὴν διδασκαλίαν, ὅτε εἶδεν ἄσειστον οὖσαν τὴν οἰκοδομήν, ὅτε παλαιὰ τὰ δόγματα τὰ ἱερά, ὥστε δυνηθῶσι τὴν κρείττονα φιλοσοφίαν ἐνεγκεῖν, τότε ἀπέστειλε σὺν ἀποστόλους, ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν προφητῶν σὺν τοίχοις τῆς ἐκκλησίας διαστήσοντας. ἀφὸ τοῦτο" Οὐκ εἶπεν, οἰκοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ, τοῦτέστιν, ἐπῴκουν οἰκοδομηθέντες.

Ἀλλ' ἴδωμεν πῶς ᾠκοδομήθησαν. πόθεν οὖν εἰσόμεθα; πόθεν ἢ ἄλλοθεν, ἀλλ' ἢ ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν πράξεων, ἐκεῖθεν γὰρ καὶ ταῖς ἐμπροσθεν ὑμῖν ἡμέραις διελέξθημεν. ἔχομεν γάρ τι καὶ μικρὸν ἐκεῖθεν ὑμῖν ὀφείλημα χρέος, ὃπερ ἀναγκαῖον καταθεῖναι σήμερον. τί οὖν ἐστὶ τὸ χρέος; αὐτὴν τὴν βίβλον τὴν ἐπιγραφὴν ἐρμηνεῦσαι. συνδιάσωμεν. οὐ γὰρ φιλῶ τὸν σαφῆς ἐστὶν ἡ γραφὴ, καθὼς πολλοὶ νομίζουσιν, ἀλλὰ δεῖται καὶ ἐξηγήσεως. τίς οὖν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς βίβλου; Πράξεις ἀποστόλων. ἆρα δοκεῖ σαφὲς εἶναι; οὐ δοκεῖ γοῦν μοι, καὶ δῆλον ἅπασιν; ἀλλ' αἱ πολλαὶ συγχωρηθῆναι τοῖς λεγομένοις, ἵνα δεῖξω ὅσον τὸ βάθος τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης. ἀφὸ τί γὰρ οὐκ εἶπε, θαύματα ἀποστόλων; ἀφὸ τί δὲ οὐκ ἐπέγραψε, σημεῖα ἀποστόλων, δυνάμεις καὶ τέρατα ἀποστόλων· ἀλλ' Ⓐ πράξεις ἀποστόλων; οὐ γὰρ τὸ αὐτό ἐστι πράξεις, καὶ θαύματα· καὶ τὸ αὐτό ἐστι πράξεις, καὶ τέρατα, καὶ δυνάμεις· ἀλλὰ πολλὴ ἡ διαφορὰ τούτων ἑκατέρων. πράξεις μὲν γάρ ἐστιν οἰκείας σπουδῆς κατόρθωμα, θαῦμα δὲ θείας δωρεᾶς χάρισμα. Εἶδες ὅσον τὸ μέσον πράξεως καὶ θαύματος; πράξεις ἐστὶν ἀνθρώπινον ἰδρώτων ζωπύρισμα, θαῦμα δὲ θείας φιλοτιμίας ἐπίδειξις· πράξεις ἐστὶν ἐκ τῆς ἡμετέρας

προαιρέσεως

a. Cor. 3. 11. Ep. 2. 20.

καὶ εἰς γλῶσσαν ἀπελεύσῃ. Διὰ οὖν ὠφέλησε μᾶλλον, ὁ κύριος ὁ εἰπών, ὅτι ἔστιν ὡς θεοί, ἢ ὁ εἰπών, ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ; τὸν μὲν γὰρ αὐτὸν ἀπώλεσεν, ὁ κύριος ἀθανασίαν ἐπηγγείλατο. ἀλλ' ὁ μὲν ἀθανασίαν ἐπαγγελόμενος, καὶ τὸ προσδοκώμενον ἐξέβαλεν· ὁ δὲ θάνατον ἀπειλήσας, εἰς τὸν ὑγιεινὸν λόγον ἤγαγεν. Εἰδὼς οὖν ὡς ἀξιοπιστότερα πράγματα φίλου, ἢ ἐχθροῦ φιλήματα ἐχθροῦ; διὰ τοῦτο καὶ πρὸ ἀποδείξεως, χάριν ἔχω τοῖς ἐγκαλοῦσιν. ὁ μὲν γὰρ, καὶ δικαίως, καὶ ἀδίκως ἐγκαλῶσιν, οὐκ ἀνιείσης βουλόμενοι, ἀλλὰ διορθώσασθαι, τοῦτο ποιοῦσιν· ὁ δὲ ἐχθροὶ, καὶ δικαίως ἐγκαλῶσιν, οὐχὶ διορθώσασθαι, ἀλλ' ἐκπαρατεύσασθαι ἀσυδαλίζοντες ἐλέγχουσι· ὅταν τοίνυν ἐπαινοῦντες, ἀσυδαλιστέρως ζητοῦσι ποιῆσαι, κἂν ψέγωσι, καὶ ἐπαινῶσιν, ἀνωφελίστερα ἀσυδαίνουσι. πάλιν ὅπως δ' ὁ ἔλεγχος χρήσιμος, μέγα ἀγαθὸν τὸ δύνασθαι φέρειν ἐλέγχους καὶ ἐγκλήματα, καὶ μὴ ἐκθηριοῦσθαι. Ὁ γὰρ μισῶν ἐλέγχους, ἄφρων ὅστις, φησὶν. οὐκ εἶπε, τοιόσδε, ἢ τοιοῦσδε ἐλέγχους, ἀλλ' ἁπλῶς, ἐλέγχους. Εἰ μὲν γὰρ δικαίως ἐκαλέσθη ὁ φίλος, διορθωσάμενος τὸ ἁμάρτημα· εἰ δὲ ἀλόγως ἐπέμψατο, τίνος ἕνεκα ἄφρων αὐτὸν τῆς γνώμης, ἀποδέξαι καὶ σχῆσει, χάριν ὁμολογήσουσιν τῆς φιλίας. ἀπὸ γὰρ τῆς σφοδρᾶς φιλίας ὁ ἐγκαλεῖν ἄρχεται. μὴ δι' ἀγραμμάτων ἐλεγχόμενος. καὶ γὰρ μεγάλα ὠνήσει τὸ τοῦ ζωλεύτου τῶν ἡμετέρων, εἰ γένοιτο πάντων, εἰ καὶ ἐλεγχοίμεθα τὰ ἁμαρτανόμενα, καὶ ἁμαρτάνοντες φεύγομεν τοὺς ἐλέγχους εὐκόλως. ὅπερ γὰρ ὅτι τῶν τραυμάτων ὅτι τὰ φάρμακα, τοῦτο ὅτι τῶν ἁμαρτημάτων οἱ ἔλεγχοι. ὥσπερ οὖν ὁ τὰ φάρμακα βαρυνόμενος, ἰάτρου· οὕτω καὶ ὁ τοὺς ἐλέγχους μὴ καταδεχόμενος, ἄφρων. ἀλλ' ἐκθηριοῦνται πολλοὶ πολλάκις, ὡς ἐκ τοῦ ἐπαινοῦντες καὶ λέγοντες σοφὸς, φησὶν, ἐγὼ, καὶ στενοὺς τοὺς δεσμοὺς ἀνέξομαι; οὐκ εἰδότες, ὅτι τοῦτο αὐτὸ ἑκάστης ἀνίας τιμώριον. Εἴδον γὰρ, φησὶν, ἀνθρώπους δοκοῦντας σοφοὺς εἶ) παρ' ἑαυτῷ, ἐλπίδα ἢ ἔχει μᾶλλον ὁ ἄφρων αὐτοῦ. διὸ τοῦτο καὶ Παῦλος λέγει, Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς. καὶ γὰρ μυριάκις εἶ σοφὸς, καὶ τὰ δέοντα συνορᾷς, ἀλλ' ἄνθρωπος εἶ, καὶ χρείαν ἔχεις συμβούλου. ὁ Θεὸς γὰρ μόνος ὅστιν ἀνενδεὴς, καὶ μόνος οὐ δεῖται συμβούλου. διὸ καὶ τοῖς ἐκείνου μόνοις λέγει)· Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἄνθρωποι ἦ, καὶ μυριάκις ὦμεν σοφοὶ, μυριάκις ἐλεγχόμεθα, καὶ ὁ τῆς φύσεως ἡμῶν ἀδυνὴς διαφαίνεται. Οὐ γὰρ δυνατὸν πάντα εἶ) ὁ ἄνθρωπος, φησί. διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀθάνατος υἱὸς ἀνθρώπου. τί φωτεινότερον ἡλίου; ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο σκοτίζει. καθάπερ οὖν σκότος ὁ φῶς ὁ λαμπρὸν, τὸν ἀπεραπίσαντα ἀκτῖνα, σκότος ἐπελθὸν ἀποκρύπτει· οὕτω πολλάκις καὶ τὸν ζωλεύτην ἡμέτερον, καθάπερ οἱ καθηρᾶ μεσημβρίᾳ λάμπουσαν καὶ διαφαινομένην, ἐπελθοῦσα ἄνοια ἀπέκρυψε πολλάκις. καὶ ὁ μὲν ζωλεύτης τὸ ἴδιον οὐ ζωπύρει, ὁ δὲ ἑλάττων ἐκείνου πολλῷ ὀξύτερον ἐκείνου τὸν ἑαυτοῦ ἐφώσισε. διὸ καὶ ἔγνω, ἵνα μήτε ὁ ζωλεύτης ἐπαίρηται, μήτε ὁ βύτελης ἑαυτὸν ταλαιπωρῇ. μέγα ἀγαθὸν ἐλεγχοὺς δυνάσθαι φέρειν, μέγα ἀγαθὸν δυνάσθαι ἐλέγχειν. τοῦτο κηδεμονίας μεγίστης. καὶ ἡ μὲν ἰδιωμένη ἀνθρώπου καὶ χιτωνίσκον ἔχοντα παρδαλελυμένον ἐκ πλαγίων, καὶ τὸν ἄλλον τρόπον καλῶς ἐσκευασμένον, διορθούμενος καὶ ἐπανορθούμενος· αἱ δὲ ἰδιωμένου αὐτοῦ τὸν ζωλεύτην παρδαλελυμένον, οὐδὲν λέγειν ἐσχήκασιν· αἱ δὲ ἰδιωμένου αὐτοῦ καὶ βίου ἀχρήματα ὄντα, παρδαλεύχουσι. καίτοι τὰ μὲν τῶν ἱματίων, μέχρι γλώττης· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, μέχρι καρδίας καὶ ἀκοῆς ἐστιν. ὁρᾷς καὶ ἀδελφὲ, εἶπέ μοι, καὶ χρήσιμον φερόμενον, ἀνωφελῆ ἔχοντα βίον, οὐ ζημιοῦται τὸ δέον, ἢ οὐκ ὀρθῶς χέεται; οὐκ ἀνίησας τὸν πλησίον; οὐκ ἐγκαλῇς ἢ ἐλέγχῃς; ἀλλὰ τὸ μὴ κατασχεθῆναι αὐτὸ ἢ φανῆναι ἐν τῇ τῆς κατεγνωμένης τῆς ἐκείνου σωτηρίας; ἢ ποίαν ἕξεις συγγνώμην παρὰ τοῦ Θεοῦ; ἵνα δὲ μὴ λέγωμεν, οὐκ ἔπεμψας σὺ τοῖς Ἰουδαίοις ἐκέλευσεν ὁ Θεός· Τὰ ἐνώτια τῶν ἐμῶν καὶ θυγατέρων περιέρασθε πλησίον σου, καὶ μὴ δῶτε ἐγὼ τοῖς ἀλλογενέσι; ἐὰν Ἰουδαῖοι μὲ τὰ ἄλογα κελεύσαντα μὴ περιέρασθαι τῶν ἐμῶν ἐνωτίων,

ἐμῶν,

πνεύματι καὶ δυνάμει ἦλθεν Ηλίου. καθάπερ οὖν ὁ Ἰωάννης, ὅπου τὸ πνεῦμα καὶ δύναμις ἦλθεν Ηλίου, Ηλίας ἐλέγετο, οὕτω καὶ ἐνταῦθα, ὅπου ἡ ὁμολογία καὶ πίστις Πέτρου παραγέγονεν, εἰκότως ἂν καὶ τῆς προσηγορίας ἐκείνης ἀξιωθείη. ἡ γὰρ τῆς πολιτείας συγγένεια, καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ ὀνόματος ποιεῖ. εὐξώμεθα δὴ πάντες καὶ εἰς ὁ Πέτρου γῆρας αὐτὸν ἐλθεῖν. καὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος τὸ γῆρας τοῦτο βίου κατέλυσεν. Οταν γάρ, φησι, γηράσῃς, ἕτερός σε ζώσει σε, καὶ ἄξουσιν ὅπου οὐ θέλεις. αἰτήσωμεν δὴ καὶ τοῦτο μαχαιρᾶν πολιτείαν. ἐκπεπόμφαμεν γὰρ αὐτῷ τὸ γῆρας, τὴν ὑμετέραν νεότητα τὴν πνευματικὴν μᾶλλον ἀκμάζουσαν ποιεῖ· ἵνα γένηται Παύλου τὸ ἀκμὴν τηρηθῆναι, εὐχαῖς μὲν ἐκείνου καὶ τούτου τοῦ Πέτρου, χάριτι δὲ καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Ioan. κα. ιη.

Λογ. μγ. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΓΚΑΛΕΣΑΝΤΑΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ μήκους τῶν τριχῶν, καὶ ὅτι χρήσιμον τὸ φέρειν ἐλέγχους, καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ εὐθέως πιστεύσας μετανοεῖ Παῦλος, καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως γέγονεν αὐτῷ ἡ μεταβολή, καὶ εἰς τὸ ῥητόν· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις;

Ἐγκαλέσαν ἡμῖν τινες τῶν ἀγαπητῶν τῶν ἡμετέρων, ὅτι τοῦ λόγου τὰ πρόσωπα προὲς μῆκος ἐκτείνομεν. καὶ εἰ μὲν δικαίως, ἢ ἀδίκως ἐνεκάλεσαν, τότε εἴσεσθε, ἐπειδὰν καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ἀκούσαντες, ὡς ἐν κοινῷ δικαστηρίῳ τὴν ψῆφον ἐπένεγκητε. ἐγὼ δὲ πρὸ ἀποδείξαι τοῦτο, χάριν αὐτοῖς ἔχω τῶν ἐγκλημάτων. κηδεμονίας γὰρ, καὶ πρόνοιας δεῖ τὰ ἐγκλήματα. καὶ τὸν φιλοῦντά με, ἐὰν μὲν ἐπαινῇ με μείζονι, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐγκαλῇ καὶ διαβάλλεσθαι, δεῖ φαίνω δὴ ἔγωγε φιλεῖν. ὁ μὲν γὰρ ἁπλῶς πάντα ἐπαινεῖν, καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα, καὶ τὰ μὴ καλῶς, οὐκ ἔστι φιλοῦντος, ἀλλ' ἀπατῶνος καὶ κόλακος· ὁ δὲ ἐπαινῶν μὲν αὖ τι τῶν δεόντων γίνεται, ἐγκαλεῖν δὲ καὶ τι διαμαρτάνηται, τοῦτο φίλου καὶ κηδεμόνος. καὶ ἵνα μάθητε, ὅτι ὁ ἁπλῶς πάντα ἐπαινεῖν καὶ μακαρίζειν ὅτι πᾶσιν, οὐκ ἔστι φίλος, ἀλλὰ πλανῶντος· Λαός μου γάρ, φησιν, οἱ μακαρίζοντές σε, πλανῶσιν σε, καὶ τὴν τρίβον τῶν ποδῶν σου ἐκτεραίουσι. τὸ μὲν οὖν ἐλέγχειν ἐστὶ καὶ ἐπαινοῦντα δέχομαι, καὶ φίλοις καὶ ἐγκαλοῦσι προσίεμαι. σκῶψον, κἂν φιλῇ με, ἀηδὴς ἔστιν· ἔστω, κἂν τερατεύηται με, ποθεινός ἐστιν· ἐκείνου τὸ φίλημα σοφίας γέμει, τούτου δὲ τραῦμα κηδεμονίας ἔχει. Διὰ τοῦτό φησι τὰς· Ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου, ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. τί λέγεις, τραύματα φιλημάτων βέλτιονα, φησιν; καὶ γὰρ τῇ φύσει τῶν γινομένων, ἀλλὰ τῇ διαθέσει τῶν ποιούντων προσέχω. βούλει μαθεῖν, πῶς ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου, ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ; ἐφίλησε Κύριον ὁ Ἰούδας, ἀλλὰ προδοσίας αὐτοῦ τὸ φίλημα ἔστιν, ἰὸν αὐτοῦ τὸ στόμα εἶχε, ποτείας ἡ γλῶσσα ἐπέπλησο· καὶ τοὺς Κορινθίους πεπορνευκότας ἐπαυμάτισεν ὁ Παῦλος, ἀλλ' ἔσωσεν. καὶ πῶς ἐπαυμάτισε, φησι; τῷ Σατανᾷ τοὺς τοιούτους. Παρέδωκα γάρ, φησι, τοιούτους τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός. Διὰ τί; Ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Εἶδες τραύματα σωτήρια ἔχοντα; Εἶδες φίλημα προδοσίας γέμον; οὕτως ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου, ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. τοῦτο μὴ ἐπὶ σοῦ θεάσωμαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅπου τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅπου τοῦ διαβόλου ἐξέπασα μᾶλλον. ὁ μὲν φίλος, ὁ δὲ ἐχθρός· ὁ μὲν σωτὴρ καὶ κηδεμών, ὁ δὲ ἀπατεὼν καὶ πολέμιος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐφίλησέ ποτε, ὁ δὲ ἐπαυμάτισε. πῶς ὁ μὲν ἐφίλησεν, ὁ δὲ ἐπαυμάτισεν; ὁ μὲν εἶπεν, Ἔσεσθε ὡς θεοί· ὁ δὲ εἶπε, Γῆ εἶ, καὶ Ματθ. κς. μβ. α. Κορ. ε. ε. Γεν. γ. ε. καὶ ιθ.

καὶ

οὗτοι αὐτὴν ἀφῆ φιλαργυρίας καὶ ἐλεημοσύνης. οὐ δύνασαι σκεδάσαι δαίμονα; ἀλλ' ἔκβαλε ἀμαρτίαν, καὶ μείζονα λήψῃ μισθόν. Εἶδες πῶς πάντα χαμαὶ ἡ πολιτεία, καὶ τὰ κατορθώματα μείζονα ἔπαινον ἔχει τῶν θαυμάτων, καὶ πλείονα τὴν ἀμοιβήν; Εἰ δὲ βούλει, καὶ ἑτέρωθεν τοῦτο διέξιμεν. Πέτρον αὐτὸν φησιν, ὁ ἑβδο- Δια τ. ἁ.
μήκοντα μαθηταὶ, καὶ ἔχαιρεν, καὶ ἔλεγεν· Κύριε, καὶ τῷ ὀνόματί σου καὶ τὰ δαιμόνια ἡμῖν ὑποτάσσεται. καὶ λέγει αὐτοῖς· μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται, ἀλλὰ χαίρετε, ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὁρᾷς πάντα χαμαὶ τὴν πολιτείαν θαυμαζομένην;

Φέρε δῆτα, ἀναλογισώμεθα τὰ εἰρημένα λύσωμεν. Εἰ τούτου γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ Ιωαν.ιγ.λε.
μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἰδοὺ ἀπὸ πολιτείας, οὐκ ἀπὸ θαυμάτων, ὁ γνώρισμα τοῦ μαθητοῦ δίδοται. Πέτρε, φίλος μοι πλέον τούτων; ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. Ιωαν.κα.ιζ.
ἰδοὺ ἕτερον γνώρισμα, καὶ αὐτὸ πάλιν ἀπὸ πολιτείας. τέλεον πάλιν γνώρισμα· Μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται, ἀλλὰ χαίρετε, ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ τοῦτο πολιτείας πάλιν κατόρθωμα. βούλει δὲ πέμπτον
ἀπόδειξιν τούτου μαθεῖν; Λαμψάτω, φησὶ, τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα Ματθ.ε.ιϛ.
ἴδωσι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἰδοὺ καὶ τοῦτο ἔργα φαίνεται. καὶ ὅταν λέγῃ πάλιν· Ὅσις ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀ- Ματθ.ιθ.κθ.
δελφὰς ἔνεκεν ἐμοῦ, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει, τὴν πολιτείαν ἐπαινῶν, καὶ τὸν διπρόσωπον βίον. Εἶδες τοὺς μαθητὰς ἀπὸ τῆς φιλίας ἀλλήλους
γνωριζομένους, τὸν ἐν ἐκείνοις ἀποστόλους φιλοῦντα τὸν Χριστὸν ἀπὸ τῆς ποιμαίνειν τοὺς ἀδελφοὺς φαινόμενον, τοὺς ἐν ὀφείλουσι χαίρειν, οὐκ ἀπὸ τῶν δαιμόνων ἐκβάλλειν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἐγγεγράφθαι τὰ τῶν οὐρανῶν κελεύσμασιν εὐφραίνεσθαι, καὶ τοὺς μὲν τὸν Θεὸν δοξάζοντας ἀπὸ τῆς τῶν ἔργων λαμπρότητος δικαιοῦντας, τοὺς ἐν ζωὴν διπλοῦντας καὶ ἑκατονταπλασίονα λαμβάνοντας, ἀπὸ τῆς τῶν πόνων ἀπάντων ἀναπαύσεως διπλοῦ-
χοῦντας τοὺς τῆς δωρεᾶς. τούτους μίμησαι πάντας, καὶ δικαίωσαι καὶ μαθητὴς εἶ), καὶ τοῖς φίλοις τοῦ Θεοῦ ἀριθμοῦσθαι, καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν, καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπολαῦσαι. καὶ σοὶ ἔσται σοι κάλυμμα πρὸς ὃ τυχεῖν τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων, τὸ μὴ ποιεῖν σημεῖα, ἀλλὰ πολιτείαν ἔχειν διπρόσωπον. καὶ γὰρ αὐτὸς, τοῦτο τὸ ὄνομα, Πέτρος, οὐκ ἀπὸ θαυμάτων καὶ σημείων ἔλαβεν, ἀλλ' ἀπὸ ζήλου καὶ φίλτρου γνησίου. οὐδὲ
γὰρ ὅπως νεκροὺς ἀνέστησεν, οὐδὲ ὅπως χωλὸν ἀνώρθωσεν, ὕστερον ἐκλήθη· ἀλλ' ὅπως πίστιν μὴ τῆς ὁμολογίας ἐπεδείξατο γνησίαν, ὃ ὄνομα τοῦτο ἐκληρονόμησε, Σὺ εἶ Ματθ.ιϛ.ιη.
Πέτρος, καὶ ὅπως ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. Διὰ τί; οὐχ ὅτι θαύματα ἐπεδείξατο, ἀλλ' ὅτι εἶπε, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ὁρᾷς ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Πέτρος κληθῆναι, οὐκ ἀπὸ θαυμάτων, ἀλλ' ἀπὸ ζήλου πυρωθέντος ἔλαβε τὸν ἀρχαῖον; ἀλλ' ὅπως Πέτρου ἐμνήσθην, εἰσπλεῖ μοι καὶ ἕτερος Πέτρος μνήμης, τοῦ κορυφαίου Πέτρος, καὶ διδασκάλου, ὃς τὸν ἐκείνου διαδεξάμενος θρόνον ἀρετῆς, καὶ τὸν καθέδραν ἐκκλησιάσαι τὸν ἐκείνου. εἰ γὰρ καὶ τοῦτο πλεονέκτημα τῆς ἡμετέρας πόλεως, τὸ τὴν ἀποστόλων κορυφαῖον λαβεῖν ἐν ἀρχῇ διδάσκαλον. ἀλλὰ γὰρ τὸν πρὸ τοῦ οἰκουμένης ἁπάσης τὸ τῆς ἀληθείας δυσωπήσαντα ὄνομα, τὸν τῶν ἀποστόλων πρῶτον
ποιμένα λαβεῖν. ἀλλὰ λαβόντες αὐτὸν διδάσκαλον, οὐκ εἰς τέλος κατῳκήσαμεν, ἀλλὰ πρὸ ἐχαρήσαμεν τῇ βασιλίδι Ῥώμῃ· μᾶλλον δὲ εἰς τὸ τέλος αὐτὴν ἐχήρεμεν. τὸ μὲν γὰρ σῶμα Πέτρου οὐ κατέχομεν, τὸν δὲ πίστιν Πέτρου κατέχομεν ὡς Πέτροι· τὸν δὲ πίστιν Πέτρου κεκτημένοι, αὐτὸν ἔχομεν Πέτρον. ὅτου γὰρ τὸν σκεύους ζηλωτὰς ὁρῶντες, αὐτὸν δικαιοῦμεν ὁρᾶν. καὶ γὰρ
τὸν Ἰωάννου Ἠλίαν σκάλεσεν ὁ Χριστὸς, οὐκ ὅπως Ἠλίας ἦν ὁ Ἰωάννης, ἀλλ' ὅπως ἐν

"ἐκπλεῖς, βύζης ὕτω διηρεθισμένης, ⓐ τοσαύτην ἔχοντες πρόνοιαν, ⓐ μηδὲν ἑαυτοῖς ξένον ποιεῖν, τί ποιήσομεν ἡμεῖς, μυρίων τέμενος τραυμάτων, οὐκ ὀπτηθέντες ὑπὸ τῆς βύζης ὃ φαρμάκων; μέγα ὅπλον βύζη. βούλει μαθεῖν πῶς μέγα ὅπλον ἡ βύζη; τοξεύσασα πεντῶν πρίδαμον ⓐ ἀπέστειλεν, ἵνα πλείονα ὠφέλειαν τοῖς τῆν βύζην ἔχουσι. Καταξήσατε γάρ, φησι, τὴν ὑμῶν αὐθάδειαν μαρτυρούμενοι ἐπὶ ἡμῖς ὑπὸ τῆς τοξοσύνης καὶ τῆς δεξιότητος τῶν λόγων τοξοκαρτερήσωμεν. ἀλλ', ὑπερ ἔλεγον (μὴ γὰρ ἐκπέσωμεν τῆς ὑποθέσεως, ὅπου ὁ μὲν Πέτρος ἡ τοξεύσει ἐπεδείξατο, ἡ θαῦμα ἐποίησε, ἡ ἀπὸ τῆς τοξεύσεως ἐπαινεῖσθαι μᾶλλον) εἰπὲ μοι τίς ἐστὶν ὁ εἰς τὸ ἱερὸν τοξοβυζεύων· ἡ ἰδοὺ χαλκὸς ἐκ χιλίας μηχανῆς αὐτὸν, βασανίζοντος ἐκεῖ τοὺς τῆν θύραν τοῦ ἱεροῦ· ἀπ' αὐτῶν τῶν ὠδίνων ἡ πλήρωσις τῆς φύσεως ἰδοῦ, ἡ μηχανὴ ἰατρικῆς τέχνης ὁ τόκος· ἵνα μείζονος ὀπτηθῇ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις. ἔστι οὖν ὁ χωλὸς ἔκειτο τοξοὺς τὴν πύλην τοῦ ἱεροῦ· ἡ ἰδοὺ ἀδοὺς εἰσιόντας, τοξοσέχει ἀδοῦς ζητῶν ἐλεημοσύνην παρ' αὐτῶν λαβεῖν. τί οὖν ὁ Πέτρος βλέψας εἰς ἡμᾶς, φησι· ἐχθὲς ἀπὸ τ' ὄψεως ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀκτημοσύνης. οὐ χρεία λόγων, οὐδὲ ἀποδείξεως, οὐδὲ ἀποφορτίσεως, οὐδὲ διδασκαλίας. ὁ σολισμὸς σοι δείκνυσι ⓦ ἀκτήμονα. Τί οὖν ἄλλο ὃ κατόρθωμα τῆς ἀποστολῆς, ἵνα ζωῦτα λέγῃς τοξὸς ⓦ πέντα, ἵνα μὴ διορθώσῃ τὴν πενίαν μόνον, ἵνα εἴπῃς, ὅτι μείζονα πλοῦτον. Ἀργύριον, φησι, ἡ χρυσίον οὐκ ἔχω· ὃ δ' ἔχω τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔγειρε, ἡ τοξιπάτει. εἶδες πενίαν ἡ πλοῦτον, πενίαν μὲν χρημάτων, πλοῦτον δὲ χρισμάτων. οὐκ ἤλυσε πενίαν χρημάτων, ἀλλὰ διώρθωσε πενίαν φύσεως. ὅρα τὴν ὀπτείκειαν Πέτρου· βλέψας εἰς ἡμᾶς· οὐχ ὕβρισεν, οὐκ ἐλοιδόρησε, ὁ πολλάκις ποιοῦμεν ἡμῖς τοξὸς σὲ τυγχάνοντας ἡμῖν, θύθωνας ἐγκαλοῦντες αὐτοῖς, ὅτι καθῶδεσι. μὴ γὰρ τοῦτο ἐπετάγης, ὦ θεσπέ. οὐκ ἐκέλευσέ σοι ἀργύριον ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ πενίαν διορθοῦσθαι· οὐκ ἐποίησέ σε κατηγορεῖν κακίας, ἀλλὰ ἰατρεῖν κατάστασιν συμφορᾶς· οὐχ ἵνα ὀνειδίζῃς τοῖς πάθεσι, ἀλλ' ἵνα χεῖρα ὀρέγῃς τοῖς πεπτωκόσι· οὐχ ἵνα κακίζῃς ἔξωθεν, ἀλλ' ἵνα λύσῃς λιμόν. ἡμεῖς δὲ τοιοῦτον ποιοῦμεν· ἀφέντες τοῦτο μεμνῆσθαι ὅτι τοξοσάζει τῇ δόσει τῶν χρημάτων, ἔτι τοξοσπιτεῖζομεν αὐτοῖς τὰ πεύματα ταῖς τῶν ἐγκλημάτων ἐπαγωγαῖς. ἀλλὰ ἔτι ἀπολογεῖται τοῦ πέντα, ἔτι μετ' ὀπτικείας ὀχλεῖται. Κλίνον γάρ, φησι, τοῦ χωλοῦ ἀλύπως ὃ ὄς σε, ἡ ἀπόκειθαι αὐτῷ ὁ τραπέζιτης εἰρωνικά. Ἀργύριον ἡ χρυσίον οὐκ ἔχω· ὃ δ' ἔχω τοῦτό σοι δίδωμι· ὁ τοῦ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔγειρε ἡ τοξιπάτει. δύο ὁ ταῦτα ὅτι, πολιτεία ὁ θαῦμα· πολιτεία, ὃ Ἀργύριον ἡ χρυσίον οὐκ ὑποφεύγει. πολιτείας γὰρ ὃ καταφρονῆσαι τῶν χρημάτων τοξοχμῆς, ὃ ῥίψαι τοῦ ὑποφαύσαι, ὃ ὑποφρίξαι τῆς προύσης ματαιότητος· θαῦμα δ', ὃ ἐγεῖραι ⓦ χωλόν, ὃ διορθῶσαι τοῦ μέλη τὰ πεπτερωμένα. ἰδοὺ τοίνυν ἡ πολιτεία ἡ θαῦμα. ἴδωμεν οὖν πόθεν ὁ Πέτρος καυχᾶται. τί εἶπεν; ὅτι θαύματα ἐποίησε; καί, τοι θαύματα ἰῶ πεποιηκὼς τότε· ἀλλ' οὐκ εἶπε τοῦτο, ἀλλὰ τί; Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, ἡ ἠκολουθήσαμέν σοι. εἶδες τὴν πολιτείαν ἡ ὃ θαῦμα, ἡ τὴν πολιτείαν τοφανωμένην; τί οὖν ὁ Χριστός; τοῦτον ἀπεδέξατο ἡ, ἐπῄνεσε. Λέγω γὰρ ὑμῖν, φησι, ὅτι ὑμεῖς ⓐ ἀφέντες οἰκίας, ἡ τὰ λοιπά. οὐκ εἶπεν, ⓐ διώξαντες ἀκρασίαν, ἀλλ' ὑμεῖς ⓐ ἀφέντες τοῦ ὑποφαύσαντα ὑμῖν, καθήσεσθε ὅτι δώδεκα θρόνους ἡ πᾶς, ὅστις ἀφῆκε τὰ ὑποφαύσαντα αὐτῷ πάντα, ταύτης ἀπολαύσει τῆς τιμῆς. οὐ διώξασα αἰσχῦνα χωλόν, καθαίρει ὁ Πέτρος; ἀλλὰ διώξασα εἶπεν, ὡς ἐκβιος· Ἀργύριον ἡ χρυσίον οὐχ ὑποφαύσει μοι. καὶ ὅτε εἶπεν, ἐγεῖς' ἐγὼ τῷ Πέτρου· μᾶλλον ἡ τοῦτ' αὐ εἶπεν, ἀλλ' ἐγὼ ποιῶ. οὐ διώξασα ξηρὰν διορθῶσαν χεῖρα; ἀλλὰ διώξασα τὴν σιαυῖ χεῖρα ξηρὰν νομίζω ὑπὸ ἀπόνου θεσπίας πεῖσαι σαλαθῆναι διχοφιλοσοφίας. Μὴ ἴσως γάρ, φησι, ἡ χεὶρ σου ἐκτεταμένη εἰς τὸ λαβεῖν, οὐ ἡ ὦ διδόναι ζωνεσαλεύθη. ὁρᾷς ὅτι οὐχ ἡ ξηρότης, ἀλλὰ ἡ ἀπόνου θεσπία συστέλλει τὴν χεῖρα; ἐκλῦσον οὖν

ἀς ὄντιν, ἀχὶ θαυμάτων, οὐδὲ σημείων. ἀλλ' ἐκεῖνοι, φησι, διὰ τὰ θαύματα τοῦτο μεγάλως. οὐχὶ διὰ τὰ θαύματα, ἀλλὰ διὰ τὴν πολιτείαν, ἣ σὺ θέλει μάλιστα ἐλαμψαι. διὰ τοῦτό φησιν αὐτοῖς, Λαμβάτω ὁ φωτὸς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἴδωσιν Ⓐ Ματθ. ε ιϛ. αὐτῶν τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, ἀλλὰ τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, ἃ δοξάσωσι Ⓦ πατέρα ὑμῶν Ⓦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὁρᾷς πόσα χοῦ τὴν πολιτείαν διαλάμπουσαν, Ⓦ βίον Ⓦ εὐάρεστον θαυμαζόμενον;

Βούλομαί σοι δεῖξαι ἐκ αὐτῶν Ⓦ Πέτρου, τοῦτον Ⓦ κορυφαῖον τῶν ἀποστόλων, ἐκ πολιτείαν ὑπερδεξάμενον μείζονα, ἐκ θαύματα ποιήσαντα ὑπεραίροντα ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐκ ἀμφότερα παραλλήλως κείμενα, ἐκ τὸ θαῦμα, ἐκ τὴν πολιτείαν, ἐκ ἀπὸ τῆς πολιτείας μᾶλλον, ἢ ἀπὸ τῶν σημείων τιμηθήσῃ; ἄκουε τῆς ἱστορίας ταύτης. Πέτρος ἐκ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. καὶ παράφημος ἀνὴρ ὁ δίκημα, ἀλλ' ὑπὲρ ὑπὲρ τοῦ προσώπου, ἐκ μᾶλλον ποσὶ ἐκ ἀγάπην ἐκ ἡ συμφωνία ἐκ ἡ ὁμόνοια, ἐκ πῶς πρὸς ἀλλήλους οὕτοι ἐκκόπτουσιν ἀλλήλοις, ἐκ ζωὴν δεδεμένοι τοῦ δεσμοῦ τῆς πρὸς Θεὸν φιλίας, ἅπαντα ἔστω ἔμπαλιν, ἐκ τὸ παρίζειν ἐκ τὸ ὀχεῖν ἐκ τὸ βαδίζειν ἐκ τὸ τοῖς ἄλλοις ἅπασι μὴ ἀλλήλων ἐφάπτεσθαι. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι Ⓐ φύλαι, Ⓐ πύργοι, Ⓐ πολλοῦ πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες πρὸς τὸν Θεὸν, τί περὶ ἀλλήλων ἐδέοντο βοηθείας, ἐκ ὑπὲρ τῶν περὶ ἀλλήλων συμμαχίας διορθοῦντο, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς Ⓐ ἀδενεῖς, ἐκ τηλαυγέστερον, ἐκ σφόδρα ἄξιοι λόγου, τῆς ἀλλήλων δεόμεθα βοηθείας; Ἀδελφὸς γὰρ ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρά. ἐκ πάλιν· Ἰδοὺ δή τι καλόν, ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ὁμοῦ; οὐκ ἐκεῖνο μόνον ἐστὶν αὐτό; Πέτρος ἐκ Ἰωάννης ἦσαν, ἐκ Ⓦ Ἰησοῦ εἶχον μέσον. Ὅπου γὰρ δύ' ὦσι συνηγμένοι δύο ἢ τρεῖς, φησι, τὸ τοῦ ὀνόματί μου, ἐγώ εἰμι τὸ μέσον αὐτῶν. Εἶδες πόσον ὅσον τὸ ὅτι τὸ αὐτὸ εἶ); οὐχ ἁπλῶς ἦσαν ὅτι τὸ αὐτό, ἐπεὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὸ αὐτὸ πάντες ἐσμέν· ἀλλ' ὅτι τὸ αὐτὸ εἶ) χάριν τοῦ συνδέσμου τῆς ἀγάπης, τῇ ἀληθείᾳ τῆς προαιρέσεως· ἐκ ὥσπερ τὰ σώματα ἡμῶν ἑνὸς ἀλλήλων ὄντα τοῦ, ἐκ συνδεῖται ὅτι τὸ αὐτό, οὕτω ἐκ ταῖς καρδίας συνδέσθαι χρή. Πέτρος ἐκ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερόν. ἐκείθεν τὸ κατάπτασμα, ἥρπαζεν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἀνῄρει ἡ σὺν ἑνὶ πτῶτι προσκυνήσει. ὁ Παῦλος βοᾷ λέγων, Ἐν πάσῃ πόπῳ ἐπαίροντες ὁσίους χεῖρας. τί τοίνυν προσῆλθον αὐτοὶ εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι; πάλιν ὅτι τῶν Ἰουδαϊκῶν ἦλθον ἀθύμασι; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ συγκαταβαίνουσι τοῖς ἀσθενεστέροις, ἐκείνῳ πληροῦντες τὸ ῥῆμα Παύλου, τὸ λέγον, Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος. συγκαταβαίνουσι τοῖς ἀσθενέσι, ἵνα μὴ μείνωσιν ἀσθενῆς ἐκείνοι. ἄλλως γέ, ἐκ ἐκείνῳ ἐσώζετο πᾶσα ἡ πόλις. καθάπερ οὖν ἁλιεῖς ἀρίστοι ἐκείνης τὸν κόλπους τοῦ πολέμου διώκουσι, ἵνα πάντες συλλέγωσι Ⓐ ἰχθύες, ὥστε μετ' εὐκολίας ἐπιτυχεῖν τῆς θήρας· οὕτω δὴ ἐκ Ⓐ ἀπόστολοι οὗτοι, Ⓐ πνευματικοὶ ἁλιεῖς, εἰς ἐκείνους Ⓦ κόλπους ἔσπευδον, ὅπου πᾶσα ἡ πόλις ζωὴν ἦν, ἵνα ἐκεῖ τὸ τῆς διαβολίου δίκτυον ἁπλώσαντες, μετ' εὐκολίας τύχωσι τῆς ἄγρας. τοῦτο γὰρ ἐπίσκοπον μιμούμενοι Ⓦ διδάσκαλον. ἐκ γὰρ ὁ Χριστὸς φησι, Καθ' ἡμέραν ἦν ὑμῶν ἐμοῦ ἐν τῷ ἱερῷ. διὰ τί δὲ τῷ ἱερῷ; ἵνα τὸν ἐκ Ματθ. κϛ. ιε τοῦ ἱεροῦ λαβεῖν. οὕτω ἐκ ὅτι ἀπῆρχοντο ἐκεῖ ὡς προσευξάμενοι, διδασκαλίαν ἔμελλον κατασείρειν ἐκεῖ. Εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι ἦλθεν τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. οὐδὲ ἡ ὥρα αὐτοῖς ἁπλῶς προσπέπτωκεν. ἐκ γὰρ εἶπον ὑμῖν πολλάκις ἦλθε τὰς ὥρας ταύτας, ὅτε ἐν αὐτῇ προσεύξασθαι ἐκείνῃ ἐκ ληστὴς εἰσῆλθεν, ἐν αὐτῇ ἡ καπηλεῖα ἀνῃρέθη, ἐν αὐτῇ ἡ θυσία τῆς οἰκουμένης προσηνέχθη, ἐν αὐτῇ τὸ σκότος ἐλύθη, ἐν αὐτῇ ὁ φῶς ἔλαμψε, καὶ ὁ αἰθὴρ ἐκ ὁ νοητός. ἦλθε ὥραν ἐνάτην. ὅτε ἔτυχον ἀπὸ ἑσπέρου καὶ μέχρις καθεύδωσιν ὕπνοι βαθεῖ, τότε ἐκεῖνοι νηφοντες, καὶ διεγηγερμένοι, καὶ πολλῷ τῷ πόθῳ ζέοντες, ὅτι τῶν προσευχῶν ἔσπευδον. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ὕπνος ἐδίοντο, ὕπνος ὅτω ἐκπλεῖς,

το· ϗ ἵνα πρὸς τοὺς Εἰρηνικοὺς ϗ ἐπιεικῆ λιθοβοληθῇ, ϗ τιὼ τῦ Θεοῦ δωρεὰν αἰδιωθέντες ἐκεῖνοι ἀποθάνωσι τιὼ ποινήν, Ἰούδας ὁ τῶν δώδεκα πρὸ πάντων ὁμολογεῖται, ὅτι σημεῖα ἐποίει, ὅτι δαίμονας ἐξέβαλεν, ὅτι νεκροὺς ἤγειρεν, ὅτι λεπροὺς ἐκάθηρεν· ἀλλ' ὅμως ἐξέπεσε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. οὐ γὰρ ἰσχυσεν αὐτὰ σῶσαι τὰ σημεῖα, ὅπερ λῃστὴς, ϗ λεπρὸς, ϗ τὸ διαυτὸν πρόσωπον ἐγίνετο. ὅτι μὴ τὰ σημεῖα ἐκεῖ ἰσχύει σῶσαι χωρὶς πολιτείας ἀρίστης ϗ βίου καθαροῦ ϗ διηρθρωμένου, ἀπὸ τούτων ἀποδείκνυσι· ὅτι ἡ πολιτεία ἐκείνη ἔσχεν τιὼ ἀπὸ τῶν σημείων προσαμυδίαν, ὁπόταν σύμμαχον λαβοῦσα ἐκείνην, ἀλλ' αὕτη καθ' ἑαυτιὼ φανῆναι, ἰσχυσεν μὴ πρότερον εἰσελθεῖν εἰς τιὼ βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἔχουσι αὐτὴν τῦ Χριστοῦ λέγοντος· Δεῦτε ὦ βλασφημοῦντες τὰ ἁγία μου, κληρονομήσατε τιὼ ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ματθ. κε. λδ. τί γάρ; ὅτι νεκροὺς ἤγειραν; ὅτι λεπροὺς ἐκάθηραν; ὅτι δαίμονας ἔλασαν; οὐχί· ἀλλὰ λέγει τί; Πέφυτα εἰδότι μέ, φησι, ϗ ἐθρέψατε· διψῶντα, ϗ ἐποτίσατέ με· γυμνὸν, ϗ περιεβάλετέ με· ξένον, ϗ συνηγάγετε. ὑδαμοῦ θαύματα, ἀλλὰ πρᾶγματα πολιτεία. ὥσπερ οὖν ἐκεῖ πρᾶγματα θαύματα, ἐ βλάβους κόλασις, ὅπερ γυμνὰ τὰ θαύματα τῆς πολιτείας, ὅτω ϗ ἐνταῦθα, πρᾶγμα πολιτεία, ϗ οὐδαμοῦ θαύματα, ϗ βλάβους ἡ ἀπουσία· ὅπερ ἰσχὺς καθ' ἑαυτιὼ σῶσαι ἡ ἀρίστη πολιτεία τῦ κακῶς ἔχοντος αὐτιώ. λέγει τοίνυν ϗ ὁ μακάριος οὗτος, ϗ θαυμάσιος Λουκᾶς, ὅπου ἐπέγραψε τὸ βιβλίον, πράξεις ἀποστόλων, ὐ θαύματα ἀποστόλων· καίτοι ϗ θαύματα πεποιήκασιν. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲ χαιρῶ γέγονε, ϗ πρῶτα ἦλθε· ταῦτα δὲ λέγει πρῶτος τὸ χρόνου πρᾶξαι ἐπιδείκνυσθαι χρὴ τὸν σώζεσθαι μέλοντα. ἐπεὶ οὖν οὐ πρὸς τὰ σημεῖα, ἀλλὰ πρὸς τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων ὁ ζῆλος ἡμῖν, λέγει τοῦτο τὸ βιβλίον ἐπέγραψεν. ἵνα γὰρ μὴ λέγῃς, μᾶλλον δὲ ἵνα μὴ λέγωσιν οἱ ῥᾳθυμοι, ἐπειδὴ αὖθις παρακαλοῦμεν πρὸς τιὼ μίμησιν τῶν ἀποστόλων, ϗ λέγωσιν, μίμησαι Πέτρον, ζήλωσον Παῦλον, θαύμασον Ἰωάννην, ἀκηκόασιν Ἰακώβου· ἵνα μὴ λέγωσιν, ὐ δυνάμεθα, σπεύδομεν ἰσχύσαι, ἐκεῖνοι γὰρ νεκροὺς ἀνέστησαν, λεπροὺς ἐκάθηραν, ὅπως μίζων ἡμῶν τιὼ ἀναίσχυντον ἀπολογίαν, σιώπα, φησὶ, πεφίμωσο. ὐ θαύματα, ἀλλὰ πολιτεία εἰς τιὼ βασιλείαν εἰσάγει τῶν οὐρανῶν. ζήλωσον τοίνυν τιὼ πολιτείαν τῶν ἀποστόλων, ϗ σώσεις ἑλαττον ἔχεις τῶν ἀποστόλων. οὐ γὰρ τὰ σημεῖα ἀποστόλους ἐποίησεν, ἀλλ' ὁ βίος ὁ καθαρός. ϗ ὅπ τῦτο ἐστὶ τὸ γνώρισμα τῆς ἀποστολικῆς εἰκόνος, ϗ τῦ χαρακτῆρος τῶν μαθητῶν, ἔχουσι τῦτον διηλωμένον τὸ σημεῖον. χαρακτηρίζων γὰρ τῶν μαθητῶν τὰς εἰκόνας, ϗ δείκνυί τί πυτί ὄντι ἀποστολῆς γνώρισμα, ὅταν εἴπῃ· Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι μαθηταί μὐ ἐστε. ἐν τούτῳ, πῶς; ἐν τῷ θαύματα ποιεῖν; ἐν τῷ νεκροὺς ἐγείρειν; ὐχί, φησιν· ἀλλ' ἐν τίνι; ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἡ γὰρ ἀγάπη οὐχὶ θαυμᾷ, ἀλλὰ πολιτείας ὄζει. Πλήρωμα γάρ νόμου ἡ ἀγάπη. εἶδες τὸ γνώρισμα τῶν μαθητῶν; εἶδες τιὼ εἰκόνα τῆς ἀποστολῆς; εἶδες τιὼ μορφιώ; εἶδες τὺπον; μηδὲν πλέον ζήτει. ὁ γὰρ διαυτὸς ἀποφαίνων, ὅτι ἀγάπη χαρακτηρίζει τὸν μαθητήν. αὐ τοίνυν ἔχεις ἀγάπην, ἀποστόλους γέγονας, ϗ τῶν ἀποστόλων πρόσωπον. βούλει ἑτέρωθεν τῦτο μαθεῖν; πρὸς Πέτρον εἰπὼν ὁ Χριστὸς, Πέτρε, φιλεῖς με πλέον τούτων, φησί; τότε γ' ἴσον τὸν εἰς τὸ τυχεῖν βασιλείας οὐρανῶν, ἀλλ' ὅταν φανῶσιν οἱ Χριστὸν φιλοῦντες, ὡς φιλεῖ ἐκεῖ. ϗ τὸ γνώρισμα εἶπε. τί πολλὰ ὄντι τοῦτο; ϗ τί ποιοῦντες δυνάμεθα φιλεῖν πλέον τῶν ἀποστόλων; ἆρα τὸν νεκροὺς ἐγείροντες; ἢ ἄλλα τινὰ θαύματα ὑπιδεικνύμενοι; ὐδαμῶς· ἀλλὰ τί ποιοῦντες; αὐτὴν τὴν φιλουμένην Χριστοῦ ἀκηκόαμεν. εἰ γὰρ φιλεῖς μέ, φησὶ, πλέον τούτων, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. ἰδοὺ ϗ ἐνταῦθα πολιτεία εὐδοκιμεῖ. ὁ γὰρ κηδεμονικὸς, ὁ συμπαθητικὸς, ὁ προστατικὸς, ὁ μὴ τὰ ἑαυτῦ ζητῶν, ἀλλὰ πάντα, ἃ τὴν ποιμαίνοντα ἔχειν δεῖ, πάντα ταῦτα πολιτεί-

ας

Ματθ. κε. λδ.

Ιω. ἐπ

Ιωαν. ιγ. λε.

Ρωμ. ιγ. ι.

Ιωαν. κα. ιζ.

προαιρέσεως τὸ ἀρχαῖον ἔχουσα, θαῦμά ἐστιν οὐκ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος τὰ προοίμια λαμβάνουσι καὶ ὃ μὴ τῆς ὑστάτης ῥοπῆς, ὃ δὴ τῆς κατὰ τὴν γνώμης. προθέξις δὲ ἀμφοτέρων ὑφαίνεται, καὶ δεῖ ἡμετέρας σπουδῆς, καὶ οὐκ θείας χάριτος· ὃ θαῦμα γυμνὸν ὑπεδείκνυται τὴν δύναμιν χάριν, οὐδὲν τοῦ ἡμετέρων ἱδρώτων διάφορον. προθέξις ὅστις ὑπομονή ἐστι, σώφρονα, μέτριον, ὀργῆς κρατοῦν, ἐπιθυμίας καταγωνίζεσθαι, ἐλεημοσύνας ποιεῖν, φιλανθρωπίαν ἐπιδείκνυσθαι, ἅπερ σαν ἀσκεῖν δέοντι. τοῦτο προθέξις ὅστι, καὶ πόνος, καὶ ἱδρὼς ἡμέτερος. θαῦμά ἐστι δαιμόνιας ἀπελαύνειν, τυφλοὺς ἐργάζεσθαι ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν, λεπροὺς καθαίρειν, ἀβελευμάτα μέλη σφίγγειν, νεκροὺς ἐγείρειν, ἕτερα τοιαῦτα θαυματουργεῖν. Εἶδες πόσον τὸ μέσον προθέξεως καὶ θαυμάτων, πολιτείας καὶ σημείων, τῆς ἡμετέρας σπουδῆς καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος; βούλει καὶ ἑτέρωθι σοι δείξω ἀμφοτέρων; ἀμφὶ γὰρ ὑμᾶς σημεῖα ἅπαντα λέγων τοῦτον ἐκίνησα, ὡς μαθεῖν τὸ θαῦμα καὶ τὸ σημεῖον. τὸ θαῦμα μεῖζον μὲν ὅστι, καὶ φειδωλέστερον, καὶ τὴν ἡμετέραν ἐπιδεικνύμενον φύσιν· ἡ δὲ προθέξις καὶ ἡ πολιτεία ἐλεγχτικὸν μὲν τοῦ σημείου, χρησιμώτερον δὲ καὶ κερδαλεώτερον. πόσων γὰρ ὅστιν ἀμοιβὴ καὶ σπουδῆς μισθός. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι ἡ προθέξις τοῦ σημείου κερδαλεωτέρα καὶ χρησιμωτέρα, προθέξις μὲν ἀγαθὴ καὶ χωρεῖ σημεῖον εἰς οὐρανὸν διὰ καθαρθωκότας εἰσήγαγε, θαῦμα δὲ καὶ σημεῖα χωρεῖς πολιτείας οὐκ ἴσχυσε τοὺς τὰ πρόσθυρα χλευαγωγήσαντας ἰχθύα. καὶ πῶς, ἐγὼ δείξω. ὑμᾶς δὲ παρατηρῶ πῶς τὴν προεδρίαν αἱ πράξεις ἔχουσι καὶ τὴν τῶν μισθῶν ἀμοιβήν· πῶς γὰρ μὴ σημεῖα καὶ ἑαυτὰ ὄντα οὐ σώζει δὲ τοιούτους, καὶ πράξις καθ' ἑαυτὴν οὖσα, οὐδενὸς ἑτέρου δεῖται πρὸς σωτηρίαν τῶν κεκτημένων. Πολλοί μοί φησιν ὁ Χριστός, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν; (τοῦτο σημεῖον καὶ θαῦμα) οὐ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια πολλὰ ἐξεβάλομεν, καὶ δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; ὁρᾷς πάντα μοι σημεῖα καὶ θαύματα. ἴδωμεν τί φησιν ὁ Θεός. ὅπου γυμνὰ μὲν θαύματα, ἡ δὲ ἁμαρτωλὸς πολιτεία, πορρωτάτω, φησίν, ἀπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Εἰ οὐκ οἶδας αὐτούς, πῶς οἶδας αὐτοὺς, εἰ ἐργάζονται τὴν ἀνομίαν; ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐκ οἶδα ὑμᾶς, οὐκ ἀγνοίας ἐστὶ, ἀλλὰ μίσους καὶ ἀποστροφῆς. οὐκ οἶδα ὑμᾶς. τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι; οὐ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν; διὰ τοῦτο μισῶ καὶ ἀποστρέφομαι, φησίν, ὅτι οὐδὲ τὰ δωρεᾶς βελτίους ἐγένεσθε, ὅτι τοσαύτης ἀπολαύσαντες τιμῆς ἐμείνατε ὅπερ ἦτε τῆς αὐτῆς κακίας. παρέβητε ἀπ' ἐμοῦ· οὐκ οἶδα ὑμᾶς. τί οὖν; ὁ παλαιοὶ ἀνάξιοι ἐλάμβανον χαρίσματα, καὶ διεφθαρμένοι βίον σημεῖα ἐπεδείκνυντο, καὶ θείας ἀπόλαυσιν δωρεᾶς, τῆς πολιτείας οὐκ ὀπτιμηγούμενοι τῆς ἀρίστης; ἀπόλαυσιν διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, οὐ διὰ τὴν οἰκείαν ἀξίαν. ἔδει γὰρ πάντα μᾶλλον ἀπαρτῶσαι τῆς εὐσεβείας λέγει, ὅπου ἀρχὴ καὶ προοίμια τῆς πίστεως ἦν. καθάπερ οὖν γεωπόνος ἄριστος νεόφυτον δίδυμον τοῖς κόλποις τῆς γῆς ἀρτι πρόσφατον καταπήλυθος ἀπαλὸν ἔτι, πολλῆς ἐπιμελείας ἄξιοι, πάντα χρὴ ποιεῖν, τειχίζων καὶ λίθοις περιβάλλων ἀκριβῶς, ὡς μὴ ὑπὸ ἀνέμων δραπαθῶσαι, μήτε ὑπὸ ἄλλης τινὸς ἐπηρεαθῶσαι βλάβης· ἐπιδὴ γὰρ καὶ πρὸς ὕψος ἀναδραμὸν ἴδῃ, περιαιρεῖ τὰ τειχία (ἀρκεῖ γὰρ αὐτὸ τὸ δένδρον πρὸς τὸ μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν) οὕτω καὶ ὑπὲρ τῆς πίστεως γέγονεν. ὅτε νεόφυτος ἦν, ὅτε ἀπαλὸν ὑπῆρχεν, ὑπομελείας ἤξιούτο πάντοθεν· ὅπου δὲ ἐπάγη καὶ ἐρριζώθη καὶ πρὸς ὕψος αἴρεται, ὅπου πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπλήρωσε, καὶ περιῆρε τὰ τειχία, καὶ τὰ ἀσφαλίσματα λοιπὸν αἴρειλεν ὁ Χριστός. διὰ τοῦτο πάντα μὲν τὴν ἀρχὴν καὶ δικαίοις χαρίσματα ἐδίδοτο. χρεία γὰρ ἦν ὁ παλαιὸς τῆς πίστεως ἕνεκα, ταύτης τῆς βοηθείας· νῦν δὲ οὐδὲ ἀξίοις δίδοται. ἡ γὰρ ἰσχὺς τῆς πίστεως οὐκέτι ταύτης δέεται τῆς συμμαχίας. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι οὐκ ἐψεύδοντο ἐκεῖνοι, ἀλλὰ ἀληθῶς σημεῖα ἐποίησαν, καὶ δικαίοις αἱ θεότητος χαρίσματα ἐδίδοντο.

Matth. ζ. κε.

χ. περιαίρει

τος. ὁ τοίνυν διὰ ῥήματος Ⓦ οὐρανὸν περιῶσας, τὴν γῆν θεμελιώσας, τὴν θάλασσαν ἀφεφάξας, τί θαυμάζεις, εἰ τὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης πιωτέραν ἐκκλησίαν διὰ τοῦ ῥήματος τούτου πάλιν ἐπίσχυσεν; ἀλλ' ὅπου οὕτως ἡ οἰκοδομὴ ἄσειστος, οὕτω δὲ τεῖχος ἀῤῥαγές, ἴδωμεν πῶς καταβάλλουσι Ⓐ ἀπόστολοι τοὺς θεμελίους, πόσον βάθος ἐσκαψαν, ὥστε ἄσειστον γενέσθαι τὴν οἰκοδομήν. οὐκ ἐσκαψαν βάθος, οὐκ ἐδιήθησαν πόνου τοσούτου. διὰ τί; παλαιὸν ὄρος θεμέλιον ἦν ἐκεῖνον, Ⓦ τῶν προφητῶν. καθάπερ οὖν ἀνθρωπος μέλλων οἰκίαν μεγίστην οἰκοδομεῖν, ἐπειδὰν ὄρη θεμέλιον παλαιὸν ἰσχυρὸν καὶ ἀῤῥαγῆ, οὐκ αἰανομοχλεύει Ⓦ θεμέλιον, οὐκαῦν τοὺς λίθους, ἀλλ' ἀφεὶς ἐκεῖνα ἀκίνητα, ὅτως ἐπιτίθησι τὴν νέαν καὶ προσφατον οἰκοδομήν· οὕτω καὶ Ⓐ ἀπόστολοι μέλλοντες τὸ μέγα τοῦτο οἰκοδόμημα οἰκοδομεῖν, τὴν παντοχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίαν ἱδρυμένην, οὐ διέσκαψαι βάθος, ἀλλ' εὑρόντες παλαιὸν θεμέλιον, Ⓦ τῶν προφητῶν, οὐκ αἰανομόχλευσαν ἐκεῖνον, οὐκ ἐκίνησαν τὴν οἰκοδομήν, καὶ τὴν διδασκαλίαν· ἀλλ' ἀφέντες αὐτὸν μηδὲν ἀκίνητον, ὅτως ἐπέθηκαν τὸν πρὸ ἑαυτῶν διδασκαλίαν, τὴν νέαν ταύτην τῆς ἐκκλησίας πίστιν. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι οὐκ ἐκίνησαν Ⓦ τὸν παλαιὸν θεμέλιον, ἀλλ' ἐπῴκουν αὐτὸν ᾠκοδόμησαν, ἄκουσον αὐτὰ τοῦ σοφοῦ ἀρχιτέκτονος Παύλου λέγοντος ἡμῖν τῆς οἰκοδομῆς
1. Κορ. γ. ι. τὴν ἀκρίβειαν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ σοφὸς ἀρχιτέκτων. Ὡς σοφὸς γάρ, φησι, ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς αὐτὸν ἔθηκε Ⓦ θεμέλιον.
Ερ. β. ιθ. ἐπῴκουν, φησίν, ἐπὶ ἄλλου θεμελίου παλαιοῦ, τοῦ τῶν προφητῶν. πόθεν τοῦτο δῆλον; Οὐκ ἔτι ἐστὲ ξένοι, φησὶ, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν. εἶδες θεμέλιον καὶ θεμέλιον, Ⓦ μὲν τῶν προφητῶν, Ⓦ δὲ τῶν ἀποστόλων; ἀμφότερα καλὰ καὶ ἄμωμα. καὶ τὸ δὴ θαυμαστόν, οὐκ αὐτοῖς μὲν τοῖς προφήταις ἦλθον Ⓐ ἀπόστολοι, ἀλλὰ πολὺς μᾶλλον πόλεμος ἐγένετο χρόνος. ἵνα δέ ποτε; ὅτι Ⓐ ἀρίστη τῶν οἰκοδομῶν τοῦτο ποιοῦσιν· ἐπειδὰν καταβάλλωνται θεμέλιον, οὐκ αὐτοῖς ὅτι πίπτουσι τὴν οἰκοδομήν, ἵνα μὴ ἀπαλωτέρα δὲ προσφατος οὖσα τοῦ θεμελίου ἡ ἐργασία, ἀδυνατήσῃ τῶν τειχῶν ἐνεγκεῖν τὸ βάρος. διὰ τοῦτο ἀφέντες χρόνῳ πολλῷ παλαιωθῆναι τοὺς λίθους, ἐπειδὰν ἴδωσιν ἀκριβῶς σφιγγομένους, τότε ἐπιτίθενται καὶ τῷ τοίχῳ τὸ βάρος. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν· ἀφεὶς παλαιωθῆναι Ⓦ θεμέλιον τῶν προφητῶν ἐν ταῖς τῶν ἀκουσάντων ψυχαῖς, καὶ θέλοντα βεβαίαν τὴν διδασκαλίαν, ὅτε εἶδεν ἀσείστους οὔσας τὰς οἰκοδομάς, ὅτε παλαιὰ τὰ δόγματα τὰ ἱερά, ὥστε δύνασθαι τὴν τοῦ τοῦ κόσμου φιλοσοφίαν ἐνεγκεῖν, τότε ἀπέστειλε τοὺς ἀποστόλους, ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν προφητῶν τοὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας ἀνιστῶντας. διὰ τοῦτο" οὐκ εἶπεν, οἰκοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ, τουτέστιν, ἐπῴκουν οἰκοδομηθέντες. 1. ἐν

Ἀλλ' ἴδωμεν πῶς ᾠκοδομήθησαν. πόθεν οὖν εἰσόμεθα; πόθεν ἢ ἄλλοθεν, ἀλλ' ἢ ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν πράξεων, ἐκεῖ γὰρ καὶ τὰ ταῖς ἔμπροσθεν ὑμῖν ἡμέραις διελέχθημεν. ἴσχα γάρ τι καὶ μικρὸν ἐκλεῖπον ὑμῖν ὀφείλομεν χρέος, ὅταν ἀνάγκη καταλῦσαι σήμερον. τί οὖν ἐστὶ τὸ χρέος; αὐτὴν τὴν βιβλίον τὴν ἐπιγραφὴν ἐρμηνεῦσαι. ἀσυνδάτως μοι. οὐ γὰρ ψιλή τίς ἐστι καὶ σαφὴς, καθὼς πολλοὶ νομίζουσι, ἀλλὰ δεῖται καὶ ἐξηγήσεως. τίς οὖν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς βιβλίου; Πράξεις ἀποστόλων. ἆρα δοκεῖ σαφὲς εἶναι; οὐ δοκεῖ γοῦν μοι, καὶ δῆλον ἅπασιν· ἀλλ' αἱ προδιαληφθεῖσαι τοῖς λεγομένοις, ὄψεσθε ὅσον τὸ βάθος τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης. διὰ τί γὰρ οὐκ εἶπε, θαύματα ἀποστόλων· διὰ τί οὐκ ἐπέγραψε, σημεῖα ἀποστόλων, δυνάμεις καὶ τέρατα ἀποστόλων· ἀλλ' ἢ πράξεις ἀποστόλων; οὐ γὰρ τὸ αὐτό ἐστι πράξεις, καὶ θαύματα· ἢ τὸ αὐτό ἐστι πράξεις, καὶ τέρατα, καὶ δυνάμεις· ἀλλὰ πολλὴ ἡ διαφορὰ τούτων ἑκατέρων. πράξεις μὲν γάρ ἐστιν οἰκείας αὐτουδοῦς κατόρθωμα, θαῦμα δὲ θείας δωρεᾶς χάρισμα. εἶδες ὅσον τὸ μέσον πράξεως, καὶ θαύματος; πράξις ἐστὶν ἀνθρωπίνων ἱδρώτων ζωτέλεσμα, θαῦμα ἐστι θείας φιλοτιμίας ἐπίδειξις· πράξις ἐστὶν ἐκ τῆς ἡμετέρας 1. ἐκ πράξεως

προαιρέσεως

ρων. ὁ τοίνυν λέγων τοιοῦτόν ἐστιν· ἂν τοιοῦτοι κίνδυνοι καταπράγωσι τὴν θεσσαλίωσιν, ὡς πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἡμᾶς Ⓦ ἄθλιε, ἀπελήλεγκται ἡ ἐκκλησία μόνον. ἠδύνατο μὲν γὰρ μὴ ἀφεῖναι πεῖσαι αὐτὸν λαβεῖν τὴν δωρεάν. τίνος οὖν ἕνεκεν ἀφῆκεν; ὅτι πολλῷ μείζονι ἔστι τὸ κωλύσαι τοὺς πειρασμοὺς τοῦ συγχωρήσαντα τοὺς πειρασμοὺς ἐλθεῖν, μηδὲν ἀφελεῖν δυνάμενον ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς τούτων παλιόν. Διὰ τοῦτο ἀφῆκε πάντας ἐπελθεῖν τοὺς πειρασμοὺς, ἵνα δοκιμωτέραν αὐτὴν ἐργάσηται. Ἡ γὰρ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν. καὶ ἵνα τὴν δύναμιν τοῦ ἑαυτοῦ μὴ πλείονος ὑπολάβῃ τις εἶναι οὐσίας, ἐξ αὐτῶν τῶν πυλῶν τὸν θανάτον ἐξαρπάζει αὐτούς. Διὰ τοῦτο καὶ τοῦ κλυδωνίου εἶναι γνώσεται, καὶ βαπτισθῆναι τὸ σκάφος οὐκ εἴασεν. ὅταν καὶ κυβερνήτην θαυμάζωμεν, οὐχ ὅταν ἐξ οὐείας πλέων, οὐδὲ ὅταν κλύμαν ἱσταμένου τοῦ πνεύματος διασώσῃ τὸ σκάφος· ἀλλ' ὅταν τῆς θαλάσσης σφοδρῶς ζουσης, καὶ τῶν κυμάτων ἀγερωχούντων, καὶ τοῦ χειμῶνος καταῤῥηγνύντος, τοῦ τείχους τοῖς τοῦ ἀνέμου ῥιπίσμασι φερομένου, οὐκ ἄνευ τοῦ χειμῶνος ἐξαρπάσῃ τὸ πλοῖον. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε· καθάπερ πλοῖον ἐν θαλάσσῃ, τοῦτον ἐκκλησίαν ἐν τῇ οἰκουμένῃ φέρεσθαι πάλιν ἀφεὶς, οὐ κατέλυσε τοῦ ζάλου, ἀλλ' ἐξήρπασε τῆς ζάλης· οὐ κατέσβεσε τοῦ θαλάσσου, ἀλλ' ἀσφαλίσατο τοῦτον ναόν· καὶ διασταλάσσων τῶν πιστῶν τοῖς πνεύμασι, καθάπερ κυμάτων ἀγρίων, καὶ προσβαλόντων αὐτῇ τῶν πνευμάτων τῶν πονηρῶν, καθάπερ χαλεπῶν αἰθέων, καὶ πάντοθεν ἐκθεμένου τοῦ χειμῶνος, πολλῷ τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ γαλήνιον ἐποίει. καὶ τοῦδε θαυμάσεις, ὅτι οὐ μόνον ὁ χειμὼν οὐ κατέκλυσε τὸν ναόν, ἀλλ' ὅτι καὶ Ⓦ χείμαρρος ναοῖς κατέλυσεν. Ⓐ καὶ διωγμοὶ Ⓐ συνεχῶς οὐ μόνον οὐ κατεπόντισαν τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ διελύθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας. πῶς καὶ πίνα τρόπον, καὶ πόθεν; ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τῆς λεγούσης, Πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. πόσα ἐκαμοὶ ἔλλειψις, ὥστε τὸ ῥῆμα τοῦτο καθεῖλε, ὥστε ἀχυρον ποιῆσαι τὴν ἀπόφασιν, καὶ οὐκ ἰσχύσαι καταλῦσαι. Θεοῦ γὰρ ἡ ἀπόφασις ἰσχυρὰ καθάπερ πύργος ἐξ ἀδαμαντίνων λίθων συνκείμενον, σιδήρῳ συνδεδεμένοις ἀκριβῶς, Ⓐ πολέμιοι πάντοθεν βάλλοντες, οὔτε τοῦ οἰκοδομεῖν χαίνουσιν, οὔτε τὴν ἁρμονίαν διαλύουσιν, ἀλλ' ἀπέρχονται τοῦ μὴ πύργου μηδὲν καθελόντες, μηδὲ ποιήσαντές τι κακὸν, τοῦ δὲ ἑαυτῶν καταλύσαντες δυνάμεως· οὕτω δὴ καὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καθάπερ πύργος ὑψηλὸς ἐν μέσῃ τῇ οἰκουμένῃ μὴ ἀσφαλείας τετειχισμένον, Ⓐ ἔλλειψις πάντοθεν βάλλοντος αὐτὸν τὸ ἰσχυρὸν ἀπώσασθαι, τοῦ δὲ ἑαυτῶν καταλύσαντος ἰσχύν, οὕτως ἀπέβαινον. Τί γὰρ οὐκ ἐμηχανήσαντο κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης; στρατόπεδα προσκαθίζετο, ὅπλα ἐκινεῖτο, βασιλεῖς καθωπλίζοντο, δῆμοι διηγείροντο, πόλεις ἀφανίσαντο, δικασταὶ παρωξύνοντο, ἅπαν τιμωρίας εἶδος ὑπῆρξε· θηρία πρὸς ἐμπρησμὸν χαλκόστομα ζῶα· πῦρ, καὶ σίδηρος, καὶ θηρίων ὀδόντες, καὶ κρημνοὶ, καὶ κατασκοπισμοὶ, καὶ βάραθρα, καὶ ξύλα, καὶ σανίδες, καὶ κάμινος, καὶ πόντος, ὅσα ὤφθη πώποτε, βασανιστήρια εἰς μέσον ἐφέρετο· ἀπειλαὶ ὄγκος ἅπτεται, λιμὸν ὑποφέστις ἅπτεται, ὥστε ἐκεῖνο μὲν φοβῆσαι τοῦ ζῆσαι, τοῦτο δὲ ἐκλύσαι καὶ διλεάσαι. οὐδὲν γοῦν ἀπάτης, οὐ βίας πρὸς ἐμπρεπὲς εἶδος. καὶ γὰρ πατέρες παῖδας πρὸς ἔδωκαν, καὶ παῖδες πατέρας ἠγόρασαν· μητέρες ὠδῖνων ἐπελάθοντο· καὶ Ⓐ τῆς φύσεως ὑπερεπάτησαν νόμοι. ἀλλ' ὅμως Ⓐ θεμέλιοι τῆς ἐκκλησίας οὐδὲ οὕτως ἐσαλεύθησαν· ἀλλὰ διὰ τῆς συγχύσεως αὐτῆς ὁ πόλεμος ἤρετο, καὶ τῶν τειχῶν αὐτῆς οὐχ ἥψατο. διὰ τὸ ῥῆμα ἐκεῖνο λέγει, ὅτι πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. μὴ γὰρ ἴδῃς, ὅτι ῥῆμα ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι ῥῆμα Θεοῦ. καὶ γὰρ Ⓦ οὐρανίου ῥήματος ἐστερέωσεν ὁ Θεὸς, καὶ τὴν γῆν ῥήματι ἐθεμελίωσε· διὰ τῶν ὑδάτων, τὴν τυχοῦσαν ταύτην καὶ βαρεῖαν φύσιν διὰ τῆς χαυνοτάτης ἐκείνης καὶ διῤῥεούσης ποιήσας φέρεσθαι· καὶ τὴν θάλασσαν τὴν ἀπέρατον ταῖς βίαις, ἐκείνην τὴν τοσαύτα ἐγείρουσαν κύματα, ἀθενεῖ τοίχῳ τῇ ψάμμῳ πεπιστεύκασιν ἐπίσχειν διὰ ῥήμα-

Matth. 16. 18.

τος.

ἀμαρτίαν τὴν φωνὴν, ἵνα ἀπολύσω τὸν ψυχήν. Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. Ἦκουσε τῆς δι-
κασπικῆς " προστάγματος ὁ νεκρὸς, καὶ βιάίως τῆς θανάτου δεσμοὺς " πρέλυσεν. ἠ- Ἰω. σαφέ-
χμωλώτισαι ⓓ αἱρετικοὶ, ἢ ἀπολέσθωσαν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. ἢ γὰρ ἀπώλεσεν ὁ μα πε
λόγος, ὅτι οὐ δι' ἐμὲ τὸν τῆς νεκροῦ μιάσματα γέγονεν ἡ προσευχή, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν χ. ἐστίων.
πρότων ἀπίστων ἀθετεῖν. Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. ἢ διὰ τί ὀμοιωθεὶς τοῖς νεκροῖς ἐκάλεσε; διὰ τί; ἵνα μὴ τὴν φωνὴν ἀπολελυμένην εἰς τοὺς νεκροὺς ἀποτείνας, πάθῃς τὸν ὃν τοῖς ᾅδου ἐγκείρη, διὰ τοῦτο φησι, Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. σὲ μόνον ὅτι τῆς πρόντος τῶν ἀνακαλοῦμαι ὄχλου, ἵνα διὰ τῆς μέσης ἢ τῆς τῶν μαθητῶν ὁδοιπορίας διώκω. ὁ γὰρ ἵνα ἐγείρας ἐγὼ, τὴν οἰκουμένην αἴρω. ἐγὼ γάρ εἰμι ἡ ἀνάστασις ἢ ἡ ζωή. Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. ἢ ἐξῆλθεν ὁ νεκρὸς δεδεμένος χεῖρας. ὢ τῶν δοκούντων προσμάτων. ὁ τὸν ψυχὴν ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ θανάτου λύσας, ὁ τὰς πύλας τοῦ ᾅδου διαρρήξας, ὁ πύ-
λας χαλκᾶς ⓒ μοχλοὺς σιδηρᾶς ζωοτείνας, ἢ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ θανάτου ἐλευθερώσας, οὐκ ἠδυνάτο καὶ τὰς χεῖρας λῦσαι τοῦ νεκροῦ; καὶ, ἠδυνάτο· ἀλλὰ κελεύει τοῖς Ἰουδαίοις λῦσαι τὰς χεῖρας, ἃς αὐτὸς προέτεινε σπαφιάζοντας ἰσφιγ-
ξαι, ἵνα τῶν εἰκείων δεσμῶν ὑπογώσωσι τὰ γνωρίσματα, ἵνα τῇ πείρᾳ μάθωσι, ὃν ὧν ἐ- ἢ ἵνα μὴ
προσαξαν, ὅτι Λάζαρός ἐστιν ὁ πρὶν αὐτῶν σπαφιασθείς*, ἢ Χριστὸς ὄντως κατ' εὐδοκίαν τοῦ πα- τὸ προσ-
τρὸς τῶν ὅλων θελήσαντος εἰς τὸν κόσμον, ὁ ζωῆς ⓒ θανάτου τὴν ἐξουσίαν ἔχων. αὐτῷ ἡ δό- φώνημα
ξα ἢ τὸ κράτος ζωὴ τῶν ἀνάρχων σὺν πατρὶ ἢ ⓒ πνεύματι ⓒ ζωοποιῷ σου πνεύματι, νῦν ἢ διαλύσω
ἀεὶ, ⓒ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μδ. ΣΥΝΑΞΕΩΣ ΔΙΑ ΧΡΟΝΟΥ ΕΝ ΤΗ ΠΑΛΑΙΑ

*ἐκκλησίᾳ θεωθῆναι, εἰς τὸ ὑπογραφῆναι τὰ προσέξεως τὰ ἀποστόλων, ἢ ὅτι χρησι-
μώτερος βίος ἀρετῆς σημείων ἢ θαυμάτων, ἢ περὶ τῆς ἀφέρει πολιτείας σημείων.*

Διὰ χρόνου πρὸς τὴν μητέρα ἡμῶν ἐπανήλθομεν πάλιν, τὴν πα-
τρίδα ἢ ἑαυτοῖς ταύτην ἅπασαν ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν μητέρα ἡμῶν ἢ τῶν ἐκκλησιῶν ἁπασῶν. μήτηρ γὰρ, οὐχ ὅτι τοῦ χρόνου προσθυτέρα μόνον, ὅτι· ἀλλ' ὅτι καὶ ἐξ ἀποστολικῆς ἐθεμελιώθη χειρός. διὰ τοῦτο πολλάκις ἢ καπασκαφῆσα διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, πάλιν ὠρθώθη διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ. οὐ γὰρ αἱ ἀποστολικαὶ μόνον αὐτὴν ἐθεμελίωσαν χεῖρες, ἀλλὰ ἢ τὸ διαπόντου τῶν ἀποστόλων ἡ ἀ-
πόφασις ἐτείχισεν αὐτὴν καινῷ ἢ πνευματικῷ τειχίσματι τρόπῳ. οὐ γὰρ ξύλα ⓒ λίθοις συν-
θεῖς, ὕπως φκοδόμησε ⓜ ⓦ βέλος, οὐδὲ ⓒ φροῦ ἔζωθεν προελθόσας, ⓒ σκόλοπας καπα-
πήξας, ἢ πύργους διαστήσας, ὕπως αὐτὴν ἠσφαλίσατο· ἀλλ' ἐφθέγξατο δύο ῥήματα φυλὰ μόνον, ἢ ταῦτα ἤρκεσεν αὐτὴ τεῖχος αὐτῇ, ἢ πύργος, ἢ τάφρου, ἢ ἀσφάλειαν ἀπό-
Matth. 16. σης. ἢ ποῖα ὄντα ῥήματα ταῦτα, ἃ τοσαύτην ἔχει τὴν ἰσχύν; Ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ταύτῃ οἰ-
κοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· ἢ πύλαι ᾅδου οὐ καπισχύσουσιν αὐτῆς. τοῦτο ἐστὶ τεῖχος, τοῦτο ὁ βέλος, τοῦτο ἡ ἀσφάλεια, τοῦτο λιμὴν ⓒ καταφυγή. σὺ δέ μοι σκόπει καὶ-
τοῦτο τὸ τεῖχος ὃ ἀρράγες. οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι δώσουσιν ὀπίσω καὶ ἡ καπισχύσουσιν αὐ-
τῆς μόνον, ἀλλ' ὅτι οὐδὲ αἱ μηχαναὶ τοῦ ᾅδου. πύλαι γάρ, φησὶν, ᾅδου οὐ καπισχύ-
σουσιν αὐτῆς. οὐκ εἶπε, προσβαλοῦσιν αὐτῇ, ἀλλ' ὅτι οὐ καπισχύσουσιν αὐτῆς. προσβα-
λοῦσι μὲν γὰρ, οὐ βλάψουσι δὲ αὐτῆς. ἀλλὰ τί ποτέ ἐστι, πύλαι ᾅδου; τάχα γὰρ ἀσαφὲς ὃ εἰρημένον. μάθωμεν τί ἐστι πύλη πόλεως, ἢ τότε εἰσόμεθα τί ἐστι πύλη ᾅδου. πύλη πό-
λεώς ἐστιν εἴσοδος ἢ εἰς τὸν πόλιν· οὕτω ἢ πύλη ᾅδου ἐστὶ κίνδυνος εἰς ⓜ ᾅδην φέ-

ρων.

μίζει " αὐδ'. ἐὰν ἡ μέγα, μέγα λαμβάνει· ἐὰν ἡ μικρὸν, μικρὸν λαμβάνει. αὕτη τοίνυν προσευχὴν ἤτησε, ἡ δόξαν προσευχὴν ὁ Σωτήρ· ἄλλος εἶπεν, Οὐκ εἰμὶ ἄξιος, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ, μόνον ἰάθητω σοι, εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ σωτήρ· Κατὰ τὴν πίστιν σου γενηθήτω σοι, ἄλλος εἶπε, Δεῦρο ἀπόλυσόν μοι τὴν θυγατέρα· καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀκολουθήσω σοι. προσὸς ταῖς προσαιρέσεις τοίνυν τῶν αἱρέσεων καὶ ἡ θεραπεία τῆς ἰατρικῆς προσάγεται. ἄλλη πάλιν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ παραχρῆμα ἐστάθη τὸ αἷμα αὐτῆς, καὶ ἐστάθη τὴν θεραπείαν ἐκαρπώσατο. ἕκαστος ὡς ἐπίστευσε, καὶ τὴν θεραπείαν ἐλάμβανε. αὕτη λέγει, οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ ϖ πατέρα, δώσει σοι ὁ πατήρ. καὶ ὅθεν προσευχὴν ἤτησεν ἡ Μάρθα, προσευχὴν δίδωσιν ὁ Σωτήρ, οὐκ αὐτὸς τῆς προσευχῆς ὑποδιδάσκαλος, ἀλλὰ τῆς γυναικὸς αὐθαδιάν συμπαιδαγωγούμενος, καὶ ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ λαὸς αὐτὸς ποιῇ, τοῦτο καὶ ὁ πατήρ ποιεῖ. ἔπλασεν ὁ Θεὸς ὁ ἐξ ἀρχῆς τὸν ἄνθρωπον· ἀμφοτέρων ἐνῆν τὸ πλάσμα. Ποιήσωμεν γάρ, φησι, κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. πάλιν ἠθέλησε τὸν λῃστὴν εἰς τὸν παράδεισον εἰσενεγκεῖν· καὶ θύραν λέγει εἶπε, καὶ τὸν λῃστὴν εἰς τὸν παράδεισον εἰσήγαγε, καὶ οὐκ εἰσῆλθε προσευχὴς· καίτοι πῶς ἂν τὸν μὴ τὸν Ἀδὰμ κωλύσας ἐνὸς ὁ Χριστὸς ἐξ ἐκείνης τῆς εἰσόδου. ἔθηκε γὰρ τὸν Φλογίνεον ῥομφαίαν Φυλάττειν τὸν παράδεισον. ἀλλ' αὐθεντία Χριστὸς τὸν παράδεισον ἐνέῳξε, καὶ τὸν λῃστὴν εἰσήγαγε. λῃστήν, διάνοιαν, εἰσάγεις εἰς τὸν παράδεισον; ὁ πατὴρ ὁ σὸς ἀφῆκε μόνον ἀμάρτημα τὸν Ἀδὰμ ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ παραδείσου, καὶ σὺ τὸν λῃστὴν εἰσάγεις τὸν μυρίοις κακοῖς, καὶ μυρίαις παρανομίαις ἐμβυθιωσας; καὶ ἁπλῶς ὅτω σήμερον μίαν φωνὴν εἰς τὸν παράδεισον αὐτὸν εἰσάγεις; ναί. οὔτε γὰρ ἐκεῖνος χωρὶς ἐμοῦ γέγονεν, οὔτε τοῦτον χωρὶς τοῦ παθους μου· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐμόν, κἀκεῖνο τοῦ παθους μου. ἐγὼ γὰρ εἰμὶ τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί. καὶ ἵνα εἴδῃς, ὅτι οὐκ ἐλύετο προσευχὴς ἔργον τὸ ἀναστῆσαι τὸν νεκρὸν, ἄκουσον τῆς προσευχῆς. Οἶδα γάρ φησι; Εὐχαριστῶ σοι, πάτερ, ὅτι ἤκουσάς μου. τί οὖν; τοῦτο προσευχὴς εἶδος ἐστί; τοῦτο τύπος ἱκεσίας; βούλεσθε εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἤκουσάς μου. ἐγὼ δέ, φησιν, ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις. Εἰ οὖν οἶδας, ὦ Κύριε, ὅτι πάντοτε σου ἀκούει ὁ πατὴρ, τί λοιπὸν εἶπεν ὧν οἶδας πρεσβυτής; ἐγὼ δὲ, φησιν, οἶδα ὅτι πάντοτέ μου ἀκούει ὁ πατὴρ, ἀλλὰ διὰ τὸν περιεστῶτα ὄχλον εἶπον, ἵνα γνῶσι πάντες, ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶπὶ διὰ τὸν νεκρὸν προσηύξατο; μὴ ἱκέτευσεν ἵνα ἀναστῇ ὁ Λάζαρος; μὴ εἶπε, πάτερ, κέλευσον τὸν θάνατον ἀνακοῦσαι; μὴ εἶπε, πάτερ, κέλευσον τῷ ἅδῃ, μὴ ταῖς πύλαις ἀποκλείσῃ. ἀλλὰ προθύμως τὸν νεκρὸν ἀποδοῦναι; ἀλλὰ διὰ τὸν περιεστῶτα τοῦτον ὄχλον εἶπεν, φησιν, ἵνα γνῶσι πάντες, ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Οὐκοῦν οὐκ ἔστι τὸ μεμφόμενον σημεῖον, ἀλλὰ κατήχησις τῶν πολλῶν. εἶδες πῶς οὐκ ἐλύετο ἡ προσευχὴ διὰ τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ διὰ τοὺς πολλοὺς ἀπέστειλας, ἵνα γνῶσι, φησιν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ πῶς ἔχομεν γνῶναι, φησιν, ὅτι αὐτός σε ἀπέστειλε; προσέχε, προσκαλῶ, μετὰ πάσης ἀκριβείας. ἰδού, φησι,. μετὰ τῆς ἐμῆς αὐθεντίας καλῶ τὸν νεκρόν· ἰδού τῇ οἰκείᾳ ἐξουσίᾳ ὑπατεύω τὸν θάνατον· καλῶ τὸν πατέρα, πατέρα· καλῶ καὶ τὸν Λάζαρον ἐκ τοῦ τάφου. Εἰ οὖν ἔστι τὸ πρῶτον ἀληθὲς, μηδὲ τοῦτο γινέσθω. Εἰ δὲ ἀληθῶς ὁ πατὴρ, πατὴρ, ἐπακουέτω καὶ ὁ νεκρὸς προς διδασκαλίαν τῶν πολλῶν. τί γὰρ ἡ Χριστὸς ἔλεγε; Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. ὅπου γέγονεν ἡ προσευχὴ, οὐκ ἀνέστη ὁ νεκρός· ἀλλ' ὅτε εἶπε, Λάζαρε, δεῦρο ἔξω, τότε ἀνέστη ὁ νεκρός. ὦ τυραννὶς τοῦ θανάτου, ὦ τυραννὶς τῆς ἐνυαλίου· ἐκείνης τῆς κατεχούσης τὸν ψυχήν. ὦ ᾅδη, προσευχὴ γέγονε, καὶ οὐκ ἀπολύεις τὸν νεκρόν; οὐχί, φησι. διὰ τί; ὅτι οὐ προσετάχθην. " δίσημός εἰμι αὐτοῦ κατέχων τὸν ἐμβυθιον. ἐὰν μὴ προσταχθῶ, φησιν, οὐκ ἀπολύω. ἡ γὰρ προσευχὴ, φησιν, οὐ δι' ἐμὲ γέγονεν, ἀλλὰ διὰ τὸν πολλοὺς ἀπέστειλας. ἐγὼ γὰρ, ἐὰν μὴ προσταχθῶ, οὐκ ἀπολύω τὸν ἐμβύθιον.

ἀναστῶ

μάρτας" ἴνα πιστεύσωσιν μοι. καταβὰς οὖν ἴδωμεν, εἰ χρὴ τὴν κραυγὴν αὐτὴν τὴν ἐργαζομένην πρὸς μὲ ζωτιλοῦσαν· εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ. ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὸ γενέσεως αὐτῶν, ὁ ἐπάζων καρδίας καὶ νεφρούς· ὁ Θεός, ὁ εἰδὼς τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων μυριάκις "ἔλεγε· καταβὰς οὖν ἴδωμεν, εἰ χρὴ τὴν κραυγὴν αὐτὴν τὴν ἐργαζομένην πρός μὲ ζωτιλοῦσαν· εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ. εἰ ἐκφοβῶ" ἀγνοίας, ἢ τοῦτο" ἀγνοοῦσά ἐστιν. ἀλλ' οὔτε ὁ πατὴρ χρὴ τὴν παλαιὰν διαθήκην ἠγνόησεν, οὔτε ὁ υἱὸς χρὴ τὴν καινὴν διαθήκην. τί οὖν ἐστι, καταβὰς ἴδωμεν, εἰ χρὴ τὴν κραυγὴν αὐτὴν τὴν ἐργαζομένην πρὸς μὲ ζωτιλοῦσαν· εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ; ἀκοή, φησιν, ἦλθε πρὸς μέ. ἀλλὰ θέλω πάλιν ἀκριβέστερον διὰ αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν πεῖραν λαβεῖν, οὐχ ὅτι ἐγὼ ἀγνοῶ, ἀλλ' ὅτι διδάξαι βούλομαι τοὺς ἀνθρώπους μὴ ἁπλῶς τοῖς λόγοις προσέχειν, μηδ', ἐὰν ὑπὲρ τὸν ἑαυτοῦ, πιστεύειν θύραθεν· ἀλλὰ πρὸ πείρας αὐτοὺς ψηλαφήσαντας ἀκριβῶς καὶ δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν πεῖραν λαβόντας, οὕτω πίστιν θέσθαι χρή. ὃ δὴ τοῦτο καὶ γραφὴ ἑτέρα ἔλεγε, Μὴ πεποίθετε ἐπὶ λόγῳ. διὸ δὴ οὕτως ἀναιτίως πέπτωκεν ὁ ζωλὸς τῶν ἀνθρώπων, ὡς δὲ ταχέως πιστεῦσαι ἵνα τοῖς λεγομένοις. τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Δαυὶδ προφητεύων ἔλεγε, Τὸν καταλαλοῦντα λάθρᾳ τὸν πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίωκον. οἶδας πῶς οὐκ ἐλάμβανε ἀγοσια τῷ σωτῆρι ὁ τῷ ἁγίῳ, ποῦ τιθέμενος αὐτόν; ὡς οὐδὲ τῷ πατρὶ ὁ τῷ εἰπόντι τῷ Ἀδάμ, ποῦ εἶ, ἢ τῷ Καΐν, ποῦ ὁ ἀδελφός σου Ἄβελ, ἢ καταβὰς ἴδωμεν, εἰ χρὴ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐργαζομένην πρὸς μὲ ζωτιλοῦσαν· εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ;

Οὐκοῦν ὥρα δὴ λοιπὸν πρὸς ἑκάστους διαπάξασθαι τοὺς λέγοντας, ὅτι διὰ ἀθέειαν ὁ Χριστὸς προσευξάμενος ἦγειρε τὸν Λάζαρον. προσέχετε δή, ἀγαπητοί, μὴ πάσης ἀκριβείας, διδασκάλου. ἐπελθόντος τοίνυν ὁ Λάζαρος, ἢ οὐκ ἦν ὁ τοῖς τρισὶν ἑκάστοις ὁ Ἰησοῦς, ἀλλ' ὁ τῇ Γαλιλαίᾳ, ἢ ἔλεγε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται). ἐκεῖνοι δὲ νομίζοντες ὅτι περὶ τοῦ ὕπνου" τοῦτο λέγει), λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, εἰ κεκοίμηται), σωθήσεται). λέγει αὐτοῖς φανερῶς ὁ Ἰησοῦς, Λάζαρος ἀπέθανεν. ἔρχεται) λοιπὸν ὁ σωτὴρ εἰς τοὺς Ἱεροσολύμους εἰς τὸν τόπον ὅπου ὁ Λάζαρος ἦν κείμενος, ἢ ἀπαντᾷ αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου, ἢ λέγει αὐτῷ· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. εἰ καὶ ὧδε. ἀθυμίας ἡ γυνή. οὐκ ἐπίστευσε) πω ἡ γυνή, ὅτι μὴ πρότερον ὁ Χριστὸς σωματικῶς, πρότερον τὴν τῆς θεότητος ἐξουσίαν· ἀλλὰ τὴν τοῦ σώματος πρεσβείαν ἐπιμετρεῖται τοῦ διδασκάλου τὴν δύναμιν. Λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα, Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. καὶ νῦν, φησιν, οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ Θεὸν, δώσει σοι. ὁ σωτὴρ οὖν πρὸς τὴν αἴτησιν αὐτῆς ποιεῖ τὴν προσευχήν. οὐ γὰρ προσευχῆς ἐδεῖτο ὁ Θεός, ἵνα τὸν νεκρὸν ἐγείρῃ. μὴ γὰρ ἢ ἄλλους νεκροὺς οὐκ ἤγειρεν; ὅτε ἐκ ἰωτήσει ἵνα ὀφελήσωμεν ἐν τῇ πύλῃ νεκροὺς, μόνον ἤψατο τῆς σοροῦ, ἢ ἀνέστησε τὸν νεκρόν. μὴ προσευχῆς ἐδεήθη τότε εἰς τὸ ἐγεῖραι τὸν πεθνεῶτα; ἢ πάλιν ἄλλοτε, μόνον λόγῳ εἶπεν ὅτι τῆς κόρης, Ταλιθὰ κοῦμι, καὶ θύρας προέδωκεν αὐτοῦ τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς ὑγιῆ. μὴ προσευχῆς ἐδεήθη τότε; καὶ τί λέγω περὶ τοῦ διδασκάλου; ἀλλὰ μαθηταὶ αὐτοῦ λόγῳ μόνῳ τοὺς νεκροὺς ἤγειραν. Πέτρος τὴν Ταβιθὰν οὐ λόγῳ διήγειρε; Παῦλος ὁ διὰ τῶν ἱματίων αὐτοῦ πολλὰ σημεῖα πεποίηκε; μάθε δὴ καὶ τὸ παράδοξον τούτων. ἡ σκιὰ τοῦ ἀποστόλου νεκροὺς ἤγειρεν. Εφεσον γάρ, φησιν, ὅτε κεφαλαίων τὸν κακῶς ἔχοντας, ἵνα κἂν ἡ σκιὰ Πέτρου ἐπισκιάζῃ τινὶ αὐτῶν, καὶ θύραθεν διηλλάγησαν. ἵ οὖν; ἡ σκιὰ τοῦ μαθητοῦ διήγειρε τὸν νεκρούς, ἢ ὁ διδάσκαλος προσευχῆς ἐδεῖτο, ἵνα νεκρὸν ἐγείρῃ; ἀλλὰ διὰ τὸν ἀθύμου τῆς γυναικὸς ποιεῖ τὴν προσευχὴν ὁ Σωτήρ. λέγει γὰρ αὐτῇ, Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός· ἢ νῦν οἶδα, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεὸν, δώσει σοι ὁ Θεός. προσευχὴν ἤτησας, προσευχὴν δέδωμι. καὶ τάχα ἡ πηγή. οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς προσενέγκῃ αἰτίοις, γεμίζει

χ. ἐπαίδωσε τῷ.

χ. τὴν λέγει

χ. ἀγνοεῖ, χ. ἀγνοεῖ

χ. αὐτῷ

ψυχὴς καὶ λλος αὐτὸν τ̃ Θεὸν τὸν τ̃ ἔρωτα ὑπαναπαῦται τ̃ οἰκεῖον, καθάπερ καὶ ὁ τοῦ-
φότης Φησὶ, πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀφαλειφόμενος· Ἀκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τ̃ λαοῦ σου, καὶ τ̃ οἴκου τ̃ πατρός σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τ̃ κάλλους σου. ἵνα οὖν, ἀγαπητοὶ, ἡμῶν φίλοι τ̃ Θεῷ, τοῦτο καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐξαστράψωμεν τὸ κάλλος, τῇ τ̃ χαρᾶς ἀναγωσώσι πᾶσαι κηλίδα ἀποσμήχοντες, παῖς θλίψεως, τ̃ ἐλεημοσύνης, τῇ πρὸς ἀλλήλους ὁμοιότητα· ἵνα ὁ βασιλεὺς ἐφαπτόμενος ἡμῶν τ̃ χειρῶν τ̃ ψυχικῆς μορφῆς, τ̃ βασιλείας τ̃ οὐρανῶν ἡμᾶς καταξιώσῃ· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τ̃ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τ̃ αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μα. ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΕΤΡΑΗΜΕΡΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ. Ιωαν. ια. ιδ.

χ. ὅτι τ̃ ἐγειραι τ̃ δικαίου Λαζάρου.

Ἡμεροι ἐκ νεκρῶν ἐγερσίδιος ὁ Λάζαρος πολλοῦ τ̃ διαφόρων σκωλάκων τὴν λύσιν ἡμῖν χρείζεται. ἡ γὰρ οὐκ οἶσθ' ὅπως ὁ ἀνάγνωσμα τῶν τ̃ τοῖς αἱρετικοῖς δίδωκε βλάβην, τ̃ τοῖς Ἰουδαίοις εἰς πλανίας ἀφορμὴν, οὐκ ἐξ ἀληθείας (μὴ γένοιτο) ἀλλ' ἐκ τ̃ ἐκείνων κακοτέχνου ψυχ̃. πολλοὶ μὲν γὰρ τ̃ αἱρετικ̃ λέγουσιν, ὅτι οὐχ ὅμοιος ὁ υἱὸς τ̃ πατρί. διὰ τί ; ὅτι ἐδιήθη, φησὶ, προσευχ̃ ὁ Χριστὸς εἰς τὸ ἐγεῖραι τὸν Λάζαρον· εἰ μὴ γὰρ προσηύξατο, οὐκ ἂν ἤγειρε τ̃ Λάζαρον. τ̃ πῶς ἔστιν, φησὶν, ὅμοιος ὁ προσευχάμενος τ̃ δεξαμένῳ τ̃ ἱκεσίαν; ὁ μὲν γὰρ προσύχεται, ὁ δὲ τ̃ προσευχ̃ ὧν δεῖται τὸ ἱκετεύοντος ἐδέξατο, βλασφημοῦσι μὴ νοοῦντες πῶς συγκαταβάσεως ἕνεκα, καὶ τ̃ τ̃ πρόσωπον ἵνεκα ἀθενείας ἡ προσευχὴ ἐπεὶ, εἰπέ μοι, τίς μείζων ὁ νίπτων τοὺς πόδας, ἢ ἐκεῖνος, ὃν νίπτῃ τοὺς πόδας ; πρώτως ὅτι ἐκεῖνος μείζων, οὐ νίπτει τοὺς πόδας ὑπὸ τῶν. ἀλλ' ὁ σωτὴρ νίπτει τοὺς πόδας τ̃ προδότου Ἰούδα. μετὰ γὰρ τὴν μαθητ̃ λύσιν. τίς ἆρα μείζων ; ὁ προδότης Ἰούδας τ̃ δεσπότου Χριστοῦ, ἐπεὶ περ ὁ Χριστὸς νίπτει τοὺς πόδας αὐτ̃ ; μὴ γένοιτο. τί δὲ ταπεινότερόν ἐστι, τὸ νίπτειν τοὺς πόδας, ἢ τὸ προσεύχεσθαι ; πρώτως ὅτι τὸ νίπτειν τοὺς πόδας. ὁ οὖν τὸ ταπεινότερον μὴ δυνάμενος πεῖσαι, πῶς τὸ ὑψηλότερον πεῖσαι δύναιτο ; ἀλλὰ πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν πρόνοιαν ἀθετεῖν ἐγίνετο Ἰουδαίων, ὡς προεῖπεν ὁ λόγος ἀποδείξει. ἀλλὰ καὶ Ἰουδαῖοι λαβόντες ἐντολὴν ἀπλανίας ἀφορμὴν, λέγουσι· πῶς οὗτος ὁ χριστιανῶν Θεὸν ἔχοντες, τ̃ ἐν τ̃ τόπον ἀγνοήσαντα, εἶτα πεζὸν κατέχειν Λάζαρον ; ἐπειδήπερ ἔλεγεν ὁ σωτὴρ ταῖς περὶ Μάρθαν καὶ Μαρίαν ἀδελφαῖς Λαζάρου, Ποῦ τεθείκατε αὐτόν ; Εἶδες, φησὶν, ἀνθρώποις ; Εἶδες ἀλλοτρίοις ; Εἶδες ἀλλοτρίοις ; ὁ τ̃ τόπον ἀγνοήσας, οὗτος Θεός ; ἀλλ' ἐρῶ πρὸς αὐτούς, οὐχ οὕτως ἔχων, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν αἰνίττεσθαι βουλόμενος. ἠγνόησα, λέγει, ὁ Χριστὸς, ὦ Ἰουδαῖε, διὰ τὸ εἰπεῖν, ποῦ τεθείκατε αὐτόν ; σκόλοψ γὰρ ὁ πατὴρ ἠγνόησε τὸ τ̃ ἀνθρωπείου, ποῦ κεκρυπτόμενος ὁ Ἀδάμ. ἐπεὶ ἦρχετο γὰρ ὡς ὀπαδὸν τ̃ αὐτοῦ τὸ τ̃ ἀνθρωπείου, λέγων· Ἀδάμ, ποῦ εἶ ; αἰτῶ τὸν, ποῦ σαρκοῦσαι ; διὰ τί τὸ προέρχεται οὐκ εἶπε τ̃ τόπον, ὅθεν ἐκ πτώσεως ὡμίλει τ̃ Θεῷ ὁ Ἀδάμ ; Ἀδάμ, ποῦ εἶ ; κάκωσις ἦν ; τ̃ς φωνῆς σου ἤκουσα ἐπιστοῦτος τὸ τ̃ ἀνθρωπείου, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. Εἰ ταύτην, ὦ Ἰουδαῖε, ἄγνοιαν καλῇς, κἀκείνην κάλεσον ἄγνοιαν. ἔλεγε γὰρ ὁ Χριστὸς τοῖς περὶ Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ποῦ τεθείκατε αὐτόν ; ταύτην οὖν ἄγνοιαν καλῇς ; τί οὖν λέγῃς, ὅταν ἀκούσῃς τ̃ Θεοῦ λέγοντος τῷ Κάϊν, Ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου ; τί λέγῃς ; Εἰ ταύτην ἄγνοιαν καλῇς, κἀκείνην ἄγνοιαν κάλεσον. λαβὲ καὶ ἑτέραν ἀπόδειξιν ἀπὸ τ̃ Ἰλίου γραφ̃ς. Εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, Κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γο- Γεν. ιη. θ.

μόρρας

κἀκεῖνοι βασιλέα ἔξῃ, ὅπου δὲ καὶ ὁ σὸς ζῶν. ὅπερ φαίνῃ μὴ αὐθεντίας ζῶντα ποιεῖν ὁ Χριστός, εἶτα εὐχαλούμενος τὸ πατέρα προσβάλλεται λέγων, ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι πᾶσα καὶ τῆγην ἴσον ἔῃ ἑαυτῷ τῷ μὴ αὐθεντίας ποιεῖν. καὶ γὰρ αὖ, εἰ μὴ ἴσος ἦν αὐτῷ, τοῦτο δὲ διαμολογίας ἐχρήσατο ὃ ζητῶ. καὶ ἵνα σαφέστερον μάθητε ὃ λεγόμενον, ἔλυσαν τὸ σάββατον ποτὲ μὲν Θεὸς καὶ τῷ τίλλειν σὺν τοὺς χάχυας, καὶ ἐθίειν τὸ σαββάτου· ἔλυσε καὶ αὐτὸς νῦν. συνεχάλεσαν καὶ κεῖνοι οἱ Ἰουδαῖοι, συνεκάλεσαν καὶ τοῦτο. ἴδωμεν πῶς μὲν ὑπὲρ ἐκείνων ἀπολογῆται, πῶς δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ· ἵνα ἐκ τῆς διαφορᾶς τὸν ὑπερορισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν αὐτοῦ μάθῃς. πῶς οὖν ὑπὲρ ἐκείνων ἀπολογεῖται; Οὐκ οἶδατε τί ἐποίησε Δαβίδ, ὅτε ἐπείνασε; ὅτε μὲν γὰρ τὴν δούλων ἀπελογῆτο, ὅτι οἱ συνδοῦλοι αὐτὸν κατεφθόνησαν Δαβίδ· ὅτε δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὅτι τὸ πατέρα δικαίως λέγει· ὁ πατήρ μου ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι.

Καὶ ποίαν ἐργασίαν λέγει, ἴσως εἴποι τις αὖ; (οὐ γὰρ ἐξ ἡμέρας κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ) τὴν καθημερινὴν προνοίαν. οὐ γὰρ πεποίηκε μόνον τὴν κτίσιν, ἀλλὰ καὶ διαιρεῖται αὐτὴν συνεχῶς. καὶ ἀγγέλους εἶπεν, καὶ ἀρχαγγέλους, καὶ ἀγαθὰς αὖ δυνάμεις, καὶ πάντα ἁπλῶς τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, τῆς προνοίας ἀπολαύει τῆς ἐκείνου· καὶ ἕρπετα γίνεται τῆς ἐνεργείας ἐκείνης, οἴχεται καὶ διαῤῥεῖ, καὶ ἀπόλλυται. βουλόμενος τοίνυν δεῖξαι ὁ Χριστός, ὅτι τὴν προνοίαν ὅτι, καὶ οὐχὶ τὴν προνοουμένων, τὴν ἐνεργούντων, οὐχὶ τὴν ἐνεργουμένων, εἶπεν, ὁ πατήρ μου ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι, ὃ πρὸς τὸ πατέρα ἰσοτάσιον ὅπερ δεῖξαι βούλεται. ζῶντα δὲ μεμνῆσθε, καὶ φυλάττεσθε μὴ ἀκριβείας ἀπάσης, καὶ τοῦ ἀπὸ τῆς πολιτείας φιλοσοφίαν τῇ τῶν δογμάτων ὀρθότητι ζητοῦντες, ὃ δὴ πρόκειται, καὶ τοῦ πρᾶξαι, καὶ τοῦ μαθεῖν οὐ παύσομαι· πολιτείαν δὲ καὶ φιλοσοφίαν οὐκοῦν οὕτως, ὡς ἂν σὺ ζῶντα ποιῇ διατείνῃ. καθάπερ γὰρ ἡ χερσουμένη γῆ, μηδένα τὸν ἀρδεύοντα ἔχουσα, τίμιά ἀκάνθας, καὶ τριβόλους, ἡ δὲ γεωργηθεῖσα ἀπολαύουσα χάρων, πίπτει, καὶ χαμαί, καὶ πολυβρύτῳ τῷ καρπῷ· οὕτω δὴ καὶ ἡ ψυχὴ ἡ μὲν τὴν ἀρετῆς τὴν θείαν ἀπολαύουσα λογίαν, πίπτει, καὶ χαμαί, καὶ πολυβρύτῳ τῷ καρπῷ τῶν πνευμάτων· ἡ δὲ τὸ αὐχμῷ, καὶ ἀμελείᾳ, καὶ ἀπαίδευσίᾳ τῆς τοιαύτης ἀρετῆς καθιζῶσα ἐρημοῦται, καὶ ὑλομανεῖ, καὶ ἀκάνθας ἐκφέρει πολλὰς, τὰς ἁμαρτίας τὰς φύσει. εἶθα δὴ ἄκανθαι, ἐκεῖ δράκοντες καὶ ὄφεις καὶ σκορπίοι, καὶ πᾶσα ἡ δυνάμις τοῦ διαβόλου. καὶ εἰ ἀπιστεῖς τῷ λόγῳ, φέρε, σὺν ἀπολιφθῶμεν, καὶ ἡμᾶς προβάλωμεν, καὶ ὑφάδατι πολὺ τὸ μέσον. μᾶλλον δὲ ἡμεῖς ἡμᾶς ἐὰν σὺν ἐξετάσωμεν, τίνες μὲν ἐσμεν θείας ἀπολαύοντες διδασκαλίας, τίνες δὲ ἐπὶ πλεῖστον ζώντες ἀπορισεύμενοι τῆς ὠφελείας τυγχάνομεν. μὴ τοίνυν προδῶμεν κέρδος τοσοῦτον. ἡ γὰρ σὺ ζῶντα διατείνῃ, πάντων ἀναθησόμεθα τῶν ἀγαθῶν. σὺ τοίνυν μὴ χωρὶς ἀνὴρ γυναικὶ φάνῃ πρεσβύτερος, καὶ γυνὴ ἀνδρὶ παθητέρα. γυναῖκα γὰρ ἐπίστασαι σὺ μορφὴ ποιῇ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἀρετῇ. σὺ ἔστι χρήματα, καὶ ἀναγράφαι, σὺδὲ χρείσιοι, καὶ ἱμάτια πολυτελῆ, ἀλλὰ σωφροσύνη, καὶ ἐπιείκεια, καὶ φόβος ἐναντίωμος τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸ νοητὸν κάλλος σὺκ ἔστιν ἄλλοις τοῦ εἰδέναι αὐτὴν θέλοντας, ἀλλ' ἢ ὁ τῷ θαυμαστῷ καὶ θείῳ τούτῳ χορείῳ, τῷ ἀποστόλων, τῷ προφητῶν ἀποσυμπλέοντας, καλλωπιζόντας, ἀποξυόντας τῆς ἁμαρτίας τὸ γῆρας, ἐπαγόντας τῆς νεότητος τὸν ἀκμὴν, πᾶσαι κηλίδα, πᾶσαι ῥυτίδα, πάντα σπίλον ἐκβαλλόντας τῆς ψυχῆς τῆς ἡμετέρας. τοῦτο τοίνυν καὶ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες σπουδάσωμεν ἑαυτοῖς ἐγκαταστίσαι τὸ κάλλος. τὸ μὲν γὰρ τοῦ σώματος καὶ νόσος ἐμβάλλει, καὶ πλῆθος χρόνου διέφθειρε, καὶ γῆρας ἔσβεσε, καὶ θάνατος ἐπελθὼν ἀνεῖλεν ἅπαν· τὸ δὲ τῆς ψυχῆς, οὐ χρόνος, οὐ νόσος, οὐ γῆρας, οὐ θάνατος, οὐκ ἄλλο σὺκ ἔστι τὴν τοιαύτην λυμήνασθαι δυνάμενα, ἀλλὰ μένει διὰ παντὸς ἀθάνατον. καὶ τὸ μὲν τοῦ σώματος σὺν ὁρᾶτε εἰς ἀκολασίαν ἐκκαλοῦντα πολλάκις, τὸ δὲ τῆς

ψυχῆς

νης, οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν, οὐκ ἀνέμνησεν αὐτὸν ἁμαρτημάτων. δυσάρεστος γὰρ πως καὶ παλαίπωρός ἐστιν ἡ τῶν ἀρρωστούντων ψυχή. ὅτι γὰρ ἀπήλασε τὴν ἀρρωστίαν, ὅτι περὶ τὴν ὑγείαν ἐσπούδαζεν, ὅτι τὸ δυνάμεως αὐτῷ ϗ τῆς ἰσχύος ἔργον τὴν ἀπόλυξιν πεποίηκεν, τότε οὐχ ἡσυχίαν ποιῆται τὴν συμβουλίαν ϵ τὴν ϖδαίτευσιν, ἀξιόπιστος δι' αὐτῶν λοιπὸν τ ἴργων φαινόμενος. τί οὖν; οὐχ ἵνος ἀπελθὼν καταδήλοι ἐποίησεν αὐτὸν τοῖς Ἰουδαίοις, κοινωνὸν αὐτὸν βουλόμενος λαβεῖν τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας; ἀλλ' οὐχ ἵνα διὰ τοῦτο ἐμίσουν αὐτόν, φησί, ϗ ἐδίωκον. σὺ γὰρ οἶδα μοι περισσεύετε· σὺ γὰρ ὦν γὰρ ὁ πᾶς ὄχλος ἀγών. διὰ τοῦτο ἐδίωκον αὐτόν, ὅτι ταῦτα ἐποίει σὺ σαββάτῳ. εἰδωμεν οὖν πῶς ἀπολογεῖται. ὁ γὰρ τῆς ἀπολογίας τρόπος δείκνυσιν ἡμῖν, εἴτε τὴν ὑποταγμένων, εἴτε τὴν ἐλευθέρων ὄντων, εἴτε τὴν ἁμαρτανόντων, εἴτε τὴν ὑπερτεινόντων. ϖδαιρμία μεγίστη ἐδείκνυτο ὁ γεγονώς. ϗ γὰρ ξύλα ποτέ τις ἐν σαββάτῳ συλλέξας ἐλιθάσθη διὰ τοῦτο, ὅτι βαστάγματα ἔφερεν ἐν σαββάτῳ. τοῦτο δὲ μέγα ἁμάρτημα ἐνεκάλει ὁ Χριστός, ὅτι ἔλυσε τὸ σάββατον. εἰδωμεν οὖν εἰ περίεργοι συνιώμεν αὐτῆς ὡς ἄλλος ϗ ὑποταγμένος, ἢ ὡς ἐξουσίαν ἔχων ϗ αὐθεντίαν ὑπερείκειν), ὡς διακονίας, ϵ ὑπεικόμενος τῷ νόμῳ, ϗ ταῖς ἐντολαῖς αὐτῶν διδοχάς. πῶς οὖν ἀπολογῆται, φησίν; Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. ἴδιος αὐθεντίαν. καίτοι εἰ καταδέεστερος ϵ ἐλάττων ἦν ὁ παρὼν, οὐκ ἔστι τὸ ἐρημῶσαι ἀπολογία, ἀλλ' ἔγκλημα μᾶλλον, ϵ κατηγορία χαλεπωτέρα. ὅταν γὰρ ποιῇ τις, ὁ ὢν μείζονι μείζω ποιῇ ἐξέσει, εἶτα ἄλλος ἐγκαλῇ, ϗ λέγει, ὅτι ὅπερ ὁ μείζων ἐποίησε, διὰ τοῦτο κἀγὼ ἐποίησα, οὐ μόνον οὐκ ἀπολύει τῶν ἐγκλημάτων ἑαυτὸν τούτῳ τῆς ἀπολογίας τῷ λόγῳ, ἀλλ' ϗ μείζονος μέμψεως ϵ κατηγορίας ὑποβάθρων ἑαυτὸν καθίστησι. ὑπερηφανίας γὰρ ϗ ἀλαζονείας ἐστί, τὸ τοῖς μείζοσι τῆς ἀξίας ἐπιχειρεῖν πράγμασι. ϵ ὁ Χριστὸς τοίνυν εἰ καταδέεστερος ἦν, οὐκ ἂν ἀπολογία τὸ λεγόμενον, ἀλλ' ἔγκλημα μᾶλλον. ὅπερ γὰρ ἵσος αὐτῷ ἦν, διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἔγκλημα. ϗ εἰ βούλεσθε, ἐπὶ ὑποδείγματος, ὃ λέγω, ποιήσω φανερόν. ὦ βασιλεῦ φέρων ἀλαζονίαν, ϗ διάδημα ἔχει· ὅτι τῆς κεφαλῆς μείζων ἔξεστιν, ἑτέρῳ δὲ οὐδενί. ἐὰν τοίνυν φανῇ τις τῷ πολλῶν τοῦτο τὸ χρῆμα ὑπερκείμενος, εἶτα ϗ εἰς δικαστήριον ἑλκόμενος λέγῃ, ὅτι ὅπερ ὁ βασιλεὺς τοῦτο τὸ χρῆμα ὑπέρκειται, διὰ τοῦτο κἀγὼ ὑπέρκειμαι, οὐ μόνον οὐκ ἀφίσιν ἑαυτὸν τ κατηγορίας, ἀλλὰ ϗ μείζονος κολάσεως ϵ τιμωρίας καθίστησιν ὑποβάθρων τῷ ἔργῳ τῆς ἀπολογίας. πάλιν τὸν αὐτὸν αἰρέσεως ἀφεῖναι κολάσεως ϗ τιμωρίας, οἷ αἱδροφόνους, λῃστάς, τυμβωρύχους, ϗ τοὺς ἑτέρα τοιαῦτα τολμηκότας, βασιλικῆς ὄντι φιλοτιμίας μόνης. κἂν τοίνυν τις δικαστὴς τ καταδικασθέντα χωρὶς βασιλικῆς γνώμης ἀφῇς, ἔγκλητος, ϗ λέγῃ ϗ αὐτός, ὅτι ὅπερ ϗ βασιλεὺς ἀφίησι, κἀγὼ ἀφίημι, ἁμαρτάνει τούτῳ τῷ ἔργῳ, διὰ ϵ μείζονα ἐξάρσει καθ' ἑαυτῆς τὴν ἐργῶν. ϗ μάλα εἰκότως. ὁδὶ γὰρ δίκαιον οὐ ταῖς πρεσβείαις ὅτι τὴν τῶν μειζόνων αὐθεντίαν ἀναβαίνοντας τὸν ὑποδιεστερὸν, ἐκβῆναι ἑαυτοῖς ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν· ὅπερ τοῦτο οὐδεὶς μείζων ὄντι εἰς τὸν ἐγκλείσαντας αὐδὶς τὴν ἀρχήν. διὰ τοῦτο δὴ μὴ ὑποδιέστερος ἦν τις, οὐδέποτε τοῦτον ἀπολογήσῃ) τὸν ὄγκον· ἐὰν ϗ βασιλεὺς ϗ τῆς αὐτῆς ὢν ἀξίας, εἰς παρρησίας τοῦτο ἐρᾷ. ὡς γὰρ ἡ τῆς ἀρχῆς μία ὑποχή, ὅτω ϗ ἡ ἐξουσία μία γίνοιτο ἂν εἰκότως. ὥστε δὴ φανῇ τις ὅτως ἀπολογούμενος, ἀνάγκη πᾶσα τῆς αὐτῆς ἀξίας εἶ) ἐκείνῳ, οὗ τὴν ἐξουσίαν ὑπὲρ ἑαυτὸν περιβάλλεται. οὐκοῦν ὅπερ ϗ ὁ Χριστὸς ὅτως ἐδικαιολογήσατο πρὸς Ἰουδαίους, ἀναμφισβητήτως ἡμῖν ἀπόλυξιν, ὅτι τῆς αὐτῆς ἀξίας ὄντι τῷ πατρί. ϗ μεταλάβωμεν, εἰ δοκεῖ, τὸ ὑπόλυμα ὅτι τὰ ῥήματα τ Χριστοῦ, ϗ τὸ ἔργον, ὅπερ εἰργάσατο. ἔξω τοίνυν τὸ μετ' ἐξουσίας λύσαι τὸ σάββατον, ὅπερ ἡ ἀλαζονία, ϵ τὸ διάδημα, ϗ τὸ ἀφιέναι τὸν ὑποβαθῶσιν. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνα τῷ βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν, οὐδενὶ δ' ἄλλῳ τ ὑποκειμένων· ἐνὼ δ' φανῇ τις ποιῶν αὐτὰ, ϗ δικαίως ποιῶν, ἀναλ-

ἔχοιεν. ὃ πῶς εἰσφέρει. οὐκοῦν θαυμαζε ὃ γεγυμνωμένον μόνον, μὴ ἀνεργάζου τὸ ἔργον. ὅπερ
Ioan. 5. τοίνυν ἐποίησε ὁ ἀνθρωπος, ἀκούσας, καὶ τῷ κλίνην ἔλαβεν, ἰδόντες αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, λέγουσι·
Σάββατόν ἐστι, καὶ οὐκ ἔξεστι σοι ἆραι κράβαττον σου ἐν σαββάτῳ. διὸν ἀνθρωποκτόνους
οἱ ἐργασάμενοι, διὸν θαυμάσαι ὃ γεγυμνωμένον, οἱ μὲν σαββάτου διαλέγονται, ἀληθῶς οἱ καὶ κόπτα διυλίζοντες, καὶ τῷ κάμηλον καταπίνοντες. τί οὖν ἐκεῖνος; Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει. ὁρᾶς θεμελιωμένην ἀνθρωπου; ὁμολογεῖ τὸν ἰατρὸν, καὶ ἀξιόπιστον φησὶν εἶναι τοῦ προστάγματος τὸ νομοθέτην, καὶ ὥσπερ
Ioan. 8. π. "αὐτὸν ὁ τυφλὸς συνελογίσατο, ὅτι καὶ ἦν. πῶς γὰρ ἐκεῖνος συνελογίσατο; ἔλεγον αὐτῷ· ὅτι σὺ ὁ χ. αὐτὸς
ἀνθρωπος οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. τί οὖν ἐκεῖνος; οἶδα μόνον, φησὶν, ὅτι ἁμαρτωλὸς ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· οὗτος δὲ ἀνοιξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς. ὃ γὰρ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· εἰ πρέπει τὸν νόμον, ἥμαρτεν· εἰ δὲ ἥμαρτεν, οὐκ ἀνθρωπος ἰσχυρός. εἶδε γὰρ ἁμαρτία, ὑπόδειξις δυνάμεως οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ μὴν ἰσχυρὸς, οὐκ ἄρα ἥμαρτε παραβαίνων τὸν νόμον. οὕτω καὶ
οὗτος συλλογίζεται. " τὸ γὰρ εἶπεν, ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, τοῦτο ἠκούσατο, ὅτι εἰ οὗτος ἐστιν ὁ χ. τὸ
ὑποδειξάμενος δύναμιν, ὡς οὐκ ἂν εἴη δίκαιος παρανομίας ἐγκλήμασιν ἐναθήσειος
γένεσθαι. Τί οὖν οὗτοι; ποῦ ἐστιν ὁ ἀνθρωπος ὁ εἰπών σοι, ἆρον τὸν κράβαττόν σου; ἢ πε-
ριπάτει; ὅρα τὸν ἀγνωμοσύνην καὶ τὸν δυσαθησίαν, ὅρα ψυχὴν ἀλογοτείας γέμουσαν. ἡ
γὰρ τῶν φθονούντων ὀφθαλμοὶ ὑγιὲς μὲν οὐδὲν βλέπουσι, ὅλον δὲ ὅτι λαβεῖν βόρβορον μόνον· οὕτω
καὶ οὗτοι, τὸ θεραπεῦσθαι ἀμφότερα ὁμολογήσαντες, καὶ ὅτι ἐθεραπεύθη, καὶ ὅτι ἐκέλευσεν
ἆραι τὸν κλίνην, τὸ μὲν ἀπεκρύψαν, τὸ δὲ εἶπον. ἀπεκρυψάμην μὲν τὸ χαῦμα, παραβαλ-
λόμενοι τὸν τοῦ σαββάτου παράλειπον. οὐ γὰρ εἶπον, ποῦ ἐστιν ὁ ποιήσας σε ὑγιῆ, ἀλλὰ σι-
γήσαντες ἐκεῖνο, εἶπον, ποῦ ἐστιν ὁ εἰπών σοι, ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ ὕπαγε. οὗτοι δὲ οὐκ ἤ-
δεισαν. ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξέκλινεν, ὄχλος ὢν ὁ ἐν τόπῳ. τοῦτο ἀπολογία τοῦ ἀνθρώπου μεγίστη,
τοῦτο τῆς τοῦ Χριστοῦ κηδεμονίας ἀπόδειξις. ἴσθι, ὅταν ἀκούσῃς, ὅτι παρεγυμνώθη αὐτὸν
Matth. 2. 2. οὐχ ὁμοίως ἐπαιδέξατο ὡς ἑκατοντάρχη, οὐδὲ εἶπεν, ὅτι εἶπε λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς χ. λόγῳ
μου, μὴ κατηγορήσῃς αὐτοῦ ἀπιστίας, εἴπερ οὐκ ἤδει αὐτόν. οὐδὲ γὰρ ἤδει οὔπω ποτὲ ἐμέ. πῶς
γὰρ αὐτὸν ὅ ποτε ἑωρακὼς ἰδοὺ πιστεύσατο; ἀλλὰ τοῦτο ἔλεγεν, οὐκ ἔχω ἄνθρωπον, ἵνα βάλῃ με εἰς τὴν
κολυμβήθραν. ὡς εἰ ἤδει αὐτὸν, οὐκ ἂν κολυμβήθρας ἐμνήσθη, οὐδὲ τὴν ἐκεῖ καταβάσεως, ἀλλ'
ὅτας ἂν ἠξίωσε θεραπευθῆναι, ὡς καὶ ἐθεραπεύθη. ἀλλ' ἐνόμισεν ἵνα τῶν πολλῶν αὐτὸν ᾖ,
καὶ ἄνθρωπον φιλῇ, καὶ ἀλλ' ὅτι τῆς προτέρας ἐμνήσθη θεραπείας. ἀπόδειξις ἦν τὸ ἐκ Χριστοῦ κη-
δεμονίας, πάλιν καλλιπεῖν τὴν ἰατρείαν, καὶ μὴ καταιῆσαι ἑκόντα ἑαυτόν. ἵνα γὰρ μὴ ὑπόν-
θωσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι ἀποδολιμαῖος ἦν οὗτος ὁ μάρτυς, καὶ ὃ Χριστοῦ πρόντος καὶ πείθον-
τος αὐτὸν ὅτο ἔλεγε, ἄγνοια καὶ ὃ μὴ πρεῖναι ταύτην αἰτῆσαι τὴν ἰατρείαν. εἶπε γὰρ ὁ εὐαγ-
γελιστὴς, ὅτι οὐκ ἤδει αὐτὸν τίς ἐστι. ἀλλὰ τοῦτο μόνον καθ' ἑαυτὸν πέμπει τὸν πεθεραπευμένον,
ἵνα ὡς βάλων), καὶ μόνας λαβόντες βασανίσωσι τὸ γεγυμνωμένον, καὶ λαβόντες ἐκμάθωσι τὸ ῥάγ-
ματος ἀπόδειξιν παύσωσι) τῆς ἀκάρδου μανίας. ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸς μὲν οὐδὲν φθέγγε), τὴν δὲ ἀλλὰ
τὸ πεθεραμμένον αὐτοῖς ὑπόδειξιν πρέπειν), πέμπει χοῦν φωνὴν σαφεστάτην ἀφεὶς, καὶ σάλ-
πιγξος λαμπροτέραν ἀπάσης. οὕτω γὰρ καὶ αὐτοπαθὴς λοιπὸν ἡ μαρτυρία. ὁ ποιήσας
με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ ὕπαγε. ὁ παράλυτικὸς εὐαγγελι-
στὴς γέγε, διδάσκαλος τῶν ἀπίστων, ἰατρὸς καὶ κήρυξ εἰς ἐκείνων ἀκοὴν καὶ κατάκριμα· ἰατρὸς,
οὐκ ἀλλ' φωνῆς, ἀλλὰ δι' ἔργων, οὐκ ἀλλ' λόγων, ἀλλὰ ἀλλ' τῶν πεθεραμμάτων αὐτοῦ. σαφῆ
γὰρ καὶ ἀναμφισθήτητον ἐπιφέρετο τὴν ἀπόδειξιν, καὶ, ὅπερ ἔλεγον, ἐδείκνυε ἀλλ' τοῦ σώματος.
Ioan. 5. 14. Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτῷ· ἴδε, ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα
μὴ χεῖρόν τί σοι γένη). εἶδες ἰατροῦ σοφίαν, εἶδες κηδεμονίαν; οὐκ ἀπήλλαξε τοῦ πρότερος
νοσήματος μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος ἀσφαλίζε). καὶ πῶς; διχείρως. ὅτε μὲν γὰρ τὴν ὑπὸ τὴν κλί-

της,

παραλυτικὸν ἐπαιτίσας, ἢ τίνι ἡμᾶς τρόπῳ κακίσας ῥᾳθυμίαν; ποίας γὰρ ἂν εἶπεν ἀπολογίας ἄξιοι, ποίας δὲ συγγνώμης, ὅταν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα ἔτη, ἡμεῖς δὲ τοσαῦτα μὰ πίστωσιν; τί οὖν ὁ Χριστός; ὅτε ἔλεξεν, ὅτι θεραπείας ἄξιός ἐστι, καὶ διηγήσεως περὶ τῆς ἄλλων ἐπ' αὐτὸν ἦλθε, καὶ λέγει αὐτῷ· ἔγειραι, ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει. ὁρᾷς πῶς οὐδὲν ἀπὸ τῶν τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν προσέλαβεν, ὅτι μὴ ὑπομονῆς μόνης εἶχε τὸ συμβολον; ἡ τε γὰρ ψυχὴ φιλοσοφωτέρα αὐτῷ ἐν τῷ μακρῷ τούτῳ γέγονε χρόνῳ, ὥσπερ ἐν χωνευτηρίῳ τῇ συμφορᾷ δοκιμαζομένη, τό τε ἰατρεῖον μὴ πλείονος ἀπολαύσασθαι δόξης. οὐ γὰρ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῶν ἀγγέλων ἐθεράπευεν αὐτὸν δεσπότης. τίνος γοῦν ἕνεκεν καὶ τὸν χλιετῆ αὐτῷ ἐκέλευσε λαβεῖν; ἵνα μὴ μάλιστα καὶ σοφὸν, ἵνα ἀπαλλάξῃ λοιπὸν τοὺς Ἰουδαίους τῆς τοῦ νόμου παραβάσεως. τῷ γὰρ ἡλίου φαίνοντι, οὐκέτι τῷ λύχνῳ προσέρχονται ἔθος· τῆς ἀληθείας ἐλθούσης, οὐκέτι τοῖς τύποις προσέχουσιν ἐκείνοις. ἀφ' ἑαυτοῦ, εἴ ποτε σάββατον ἦλυε, μέγιστον ὂν αὐτοῖς σημεῖον εἰργάζετο, ἵνα καὶ τὸ θαύματος ὑπερβολὴ τοὺς ὁρῶντας ἐκπλήξασα, τὴν τῆς ἀργίας παραβάσεως καὶ μακρὰν συγχώρησιν εὕρωσιν ἄξιον. διὸ προεῖδε, ἵνα ὑποφωμίσῃ αὐτοῖς τὰ δυσκίνητα τὰ σώματα. ὅπου γὰρ οὐδὲ τὴν κρίσιν τῶν θαυμάτων ἐκακούργουν, οὐδὲ τῇ δόξῃ τῶν γινομένων ἐπηρεάζειν ἐπεχείρουν, ὥσπερ τὰ ἔμπαλιν καὶ ἔλεγχον ἀμαμφισβήτητον τῆς ὑγείας, τὴν φορεῖν τὴν κλίνην ἐκέλευεν ὑπιδείκνυσθαι· ἵνα μὴ, ὅπερ ὑπὸ τῶν τυφλῶν ἔλεγον, τοῦτο καὶ ὑπὸ τούτων λέγωσι· πῶς ἔλεγον ὑπὸ ἐκείνων; σοῦ ὄντι, οὐκ ἔστι σοῦ, αὐτὸς ὤν. ἵνα μὴ οὖν καὶ ὑπὸ τούτων λέγωσι τὰ τοιαῦτα, ἡ κλίνη κατήγορος αὐτοῖς τῆς ἀναισχυντίας γίνεται, ἐφ' ὑψηλῆς φερομένη. ἔστι δὲ καὶ τρίτον εἰπεῖν, τοῖς εἰρημένοις οὐκ ἔλαττον. ἵνα γὰρ μάθῃς, ὅτι οὐκ ἀνθρώπου τέχνη, ἀλλ' ἀληθὴς καὶ εἰλικρινὴς ὑγείας μεγίστην παρέσχεν ἀπόδειξιν καὶ σαφῆ· ἵνα μή τις τοῖς βλασφήμων ἐκείνων λέγῃ, ὅτι συμπαιγνιώμενος ὁ παραλυτικὸς, καὶ τῷ Χριστῷ χαριζόμενος, ἐχρημάτισε βαδίσαι φίλῳ. ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ καὶ φορτίον ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτὸν καθεὶς φέρειν. εἰ γὰρ μὴ λίαν πεπηγότα αὐτῷ καλῶς τὰ μέλη, καὶ τὰ ἄρθρα σφιγκτὰ, οὐκ ἂν ἐδύνατο βαστάσαι τοσοῦτον ὄγκον ὑπὸ τῶν ὤμων. καὶ πρὸς τούτοις ἅπασι καὶ τοῦτο ἐδείκνυτο, ὅτι ὑφ' ἓν ἅπαντα ἦγε, ὅταν ὁ Χριστὸς παρῇ, καὶ ἀπαλλαγὴ νόσου, καὶ ὑγείας ἐπανόδος. ϖ̃ μὲν γὰρ ἰατροὶ καὶ ἀπηλλάξωσι νοσημάτων, ἀλλ' ὑφ' ἕν παρὲς ὑγιείαν ἐπανάγαγεῖν τὰ ἀῤῥωστούμενα οὐκ ἰσχύουσι, δεῖται ἑτέρας δίαιτας μακρᾶς χρόνου τῆς τῆς ἀναλήψεως, ὥστε τὰ λείψανα τῆς ἀῤῥωστίας καὶ μικρὸν ἀποζύσαι τὸ σῶμα· ὁ δὲ Χριστὸς οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἐν μιᾷ καιρῷ ῥοπῇ καὶ τῆς ἀῤῥωστίας ἀπήλλαξε, καὶ τὴν ὑγίειαν ἐπανήγαγε, καὶ μέσος σοβεῖς ἐγίνετο χρόνος, ἀλλ' ἅμα τῆς φωνῆς γλώττης δεξιᾶς ἀνέστησεν ἡ ἱερὰ ἐκείνη φωνή, καὶ ὁ κόσμος τοῦ σώματος ἐδραπέτευε, καὶ ὁ λόγος ἔργον ἐγίνετο, καὶ ἡ ἀῤῥωστία πᾶσα πανωλεθρεὶ ἐθεραπεύετο. καὶ καθάπερ θεράπαινά τις σασαίζουσα, ἐπειδὰν ἴδῃ ϖ̃ ἑαυτῆς δεσπότην, συστέλλεται, καὶ πρὸς τάξιν τὴν προσήκουσαν ἐπανέρχεται· οὕτω καὶ ἡ φύσις τοῦ σώματος, καθάπερ θεράπαινά τις τότε σασαίζουσα, καὶ τὴν πρέπουσαν ἐργαζομένη, ὅπου ϖ̃ δεσπότην εἶδε τὸν ἑαυτῆς παραγινόμενον, πρὸς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθεν τάξιν, καὶ τὸν πρέποντα κόσμον ἀνέλαβε· καὶ ταῦτα πάντα ἡ φωνὴ εἰργάσατο. ὑγιᾶ γὰρ ἐποίησε τὰ ῥήματα, ἀλλὰ ῥήματα Θεοῦ, πρὸς ὧν φησι, ὅτι λόγῳ τὰ ἔργα λόγων αὐτοῦ. εἰ γὰρ οὐκ ὄντα δι' ἔργων ἐκάλεσε, πολλῷ μᾶλλον σαθρὰ καὶ ἀσθενῆ καὶ ἀφανιζόμενα πάλιν ἐπανώρθωσεν.

Ἐντεῦθεν ἰδεῖν ἔστιν ἡμῖν τοῦ πολυπραγμονοῦντας τὰ Θεοῦ τὸν νοῦν, πῶς συνέλθῃ τὰ μέλη ἐκεῖνα; πῶς ἐσφίγγετο τὰ ὀστᾶ; πῶς ὁ τόνος καὶ χαλαρὸς ὁ ἀναλελυμένος ἐῤῥώννυτο; πῶς τὰ χαλασθέντα νεῦρα πάλιν ἐτείνοντο, καὶ ἡ καταβληθεῖσα δύναμις αἴσιος καὶ ἀνορθοῦτο; ἀφ' ὧν οὐκ ἂν

μῆκος, ἀλλ' ἐαν ἀκούσητε αὐτῶν τῆς ῥημάτων, τότε μάλιστα εἴσεσθε αὐτῶν τὴν φιλοσοφίαν, καὶ τὴν ὑπερβολὴν ἅπασαν. ἐπεὶ ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; καὶ τίς δῆτα τοῦτο ἠρώτησεν, ὅτι ἐβούλετο γενέσθαι ὑγιής; τίνος οὖν ἕνεκεν ἐρωτᾷ; οὐκ ἀγνοῶν· ὁ γὰρ τὰ ἀπόῤῥητα τῆς ἀγαθότητος εἰδὼς, πολλῷ μᾶλλον τὰ δῆλα καὶ σαφῆ πᾶσι πάντα ἐποίησε. τίνος ἕνεκεν ἠρώτα; ὥσπερ τότε τῷ ἑκατοντάρχῃ φησὶν, Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν, οὐκ ἀγνοῶν ἅπερ ἤμελλεν ἐρεῖν, ἀλλὰ τὸν τρόπον καὶ σφόδρα ἀκριβῶς ἐπισάμενος, καὶ βουλόμενος ἀφορμὴν αὐτῷ δοῦναι καὶ παῤῥησίαν, ὡς τὴν οἰκίαν ἐκκαλύψαι πᾶσι βλέπειν, καὶ εἰπεῖν, Μὴ, Κύριε· οὐ γὰρ εἰμὶ ἄξιος, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· οὕτω καὶ ὅτε τὸν παραλελυμένον τότε εἰδὼς ἅπερ ἤμελλεν ἐρεῖν, ἐρωτᾷ· Εἰ βούλεσθε θεραπευθῆναι, οὐκ ὅτι ἠγνόει τοῦτο, ἀλλ' ἵνα παράσχῃ αὐτῷ ἵνα παρρησίαν καὶ ἀφορμὴν ἐκπαγῶσαι τὴν οἰκείαν συμφορὰν, καὶ γνῶναι διδάσκαλον ὑπομονῆς. Εἰ γὰρ σιγῇ τὸν δεσπότην ἐθεράπευσεν, ἐζημιώθημεν ἂν ἡμεῖς ζημίαν τὴν ἐκ τούτου, μὴ μαθόντες αὐτοῦ τῆς ψυχῆς τὸ καρτερεῖν. ὁ δὲ Χριστὸς οὐ τὰ παρόντα διορθοῦται μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα πολλῆς ἀξιοῖ τῆς ἐπιμελείας. διδάσκαλον τοίνυν ὄντα αὐτὸν καρτερίας καὶ ὑπομονῆς ἅπασιν ἀνεκάλυψε τοῖς τὴν οἰκουμένην οἰκοῦσι, διὰ τῆς ἐρωτήσεως εἰς ἀνάγκην αὐτὸν ἀποκείστως ἐμβαλών. θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; τί οὖν ἐκεῖνος; οὐκ ἐδυσχέρανεν, οὐκ ἠγανάκτησεν, οὐκ εἶπε πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, ὁρᾷς με παραλελυμένον, τί χρόνιος ἦνεγκε τὴν μακροθυμίαν τῆς ἐμῆς ἀῤῥωστίας, καὶ ἐρωτᾷς εἰ βούλομαι γενέσθαι ὑγιὴς; ταῖς ἐμαῖς πληγαῖς ἐπιτηδείαν συμφορὰν, καὶ ἀλλότρια κωμῳδοῦσαν κακά; ἴσως γὰρ ὡς μικρόψυχοι οἱ ἄῤῥωστοί εἰσιν, εἰ καὶ σφόδρα μόνον ὅτι κλίνης κατακλιθεῖεν· ὅπου γε καὶ ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη τὸ νόσημα προτεταθὲν, ὡς οὐκ εἰκὸς ἅπασι λοιπὸν ἀπογνῶναι φιλοσοφίαν καὶ μακρὰν ταῦτα χρόνῳ δοκιμηθεῖσαν; ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τοιοῦτον ὅτε εἶπεν, οὔτε ἐνεθυμήσατο ἐκεῖνος, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιεικείας ποιεῖται τὴν ἀπόκρισιν, καὶ φησι, ναὶ, Κύριε· ἀλλ' ὅτι ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵν', ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν. ὅσα πόσα συνῆλθεν ὁμοῦ, καὶ τὸ ἀῤῥώστημα ἐπολιόρκει· νόσος, καὶ πενία, καὶ ἐρημία τῶν προσησομένων. ὧν ἕνα ἐγὼ ἔργῳ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. τοῦτο πολλὴν ἐλεεινότερον, καὶ λίθου αὐτὸν ἀνθρώπου ἐπικάμψαι. καὶ γὰρ ὁρᾷ μοι δοκεῖ τὸν ἀῤῥωστοῦντα καθ' ἕκαστον ἑαυτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς κολυμβήθρας γινόμενον, καὶ ὡς αὐτῷ τῷ πάλαι τῆς χρείας ἐκκρεμάμενον ἐλπίδος καθ' ἕκαστον ἑαυτόν. καὶ ὃ δὴ μᾶλλον, ὅτι ταῦτα ὑπομένει οὐκ ὀλίγον δύο ἢ τρία καὶ δέκα ἔτη, ἀλλ' ὅτι ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα. καὶ τὴν μὲν ἀσθένειαν ἐπιδείκνυτο πᾶσαν, τῆς δὲ καρτερίας ἔκρυπτε· καὶ ὁ μὲν δρόμος ἐγίνετο, τὸν δὲ δρομέα ὁ βασιλεὺς ἐτήρει ὅτι τοῖς πολλοῖς ἐκείνοις ἔτεσι. καὶ ὃ δὴ χαλεπώτερον, ὅτι καὶ ἄλλους ἀπαλλαττομένους εἶδεν. ἴσως γὰρ δὴ τοῦτο, ὅτι τὴν οἰκείαν κακὴν ἀκριβέστερον αἰσθησιν λαμβάνομεν, ὅταν ἑτέρους τοῖς αὐτοῖς περιπεσόντας δεινοῖς, καὶ ἀπαλλαττομένους ἴδωμεν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ πόνος, ὅταν ἴδῃ πλουτοῦντα ἕτερον, τότε μᾶλλον τὴν οἰκείαν αἰσθάνεται πενίαν· καὶ ὁ νοσῶν πλέον ὀδυνᾶται, ὅταν πολλοὺς τῶν καμνόντων ἴδῃ τὴν ἀῤῥωστίαν ἀποθεμένους, αὐτὸς δὲ ἀθλίαν ἔχοντα χρηστὴν ἐλπίδα. ἐκ γὰρ τῶν ἑτέρων εὐπραγιῶν τὰς οἰκείας σαφέστερον καθορῶμεν συμφοράς· ὃ δὴ καὶ τούτῳ τότε ζωὴν ἔλαβεν. ἀλλ' ὅμως καὶ νοσήματι καὶ πενίᾳ καὶ ἐρημίᾳ ὅτι τοσοῦτον χρόνον παλαίων, καὶ ἑτέρους ὁρῶν ἀπαλλαττομένους, καὶ αὐτὸν ὑπισχνούμενον μὲν ἀεὶ, ἰσχύοντα δὲ οὐδέποτε, καὶ οὐδὲν μᾶλλον τοῦτο πάλιν ἐλπίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ δεινοῦ, οὐδὲ οὕτως ἀφίσταται, ἀλλὰ κατ' ἐκείνου ἔτρεχεν. ἡμεῖς δὲ ἐνὶ ἄπαξ προσκόπτοντες τῷ Θεῷ ἀφίεμεν πάντα ὁπόσα, καὶ μὰ λάβωμεν, ἀθρόως ἀλυόμεθα, καὶ εἰς ἀπιστίαν ἑαυτοὺς ἐμπίπτομεν· ὡς τῆς αἰτήσεως ἀφιστάμενα, ἐκλύομεν τὴν ἀσυδίαν. ἆρα ὅτι κατ' ἀξίαν, ἃ παρα-

παρακλητικὸν

τῆς ὕδατος κίνησιν. τίνος δὲν ἕνεκεν τὰ Ἱεροσόλυμα συνεχῶς ὁ Χριστὸς καταλαμβάνει, καὶ τὰ ταῖς ἑορταῖς ἐπιχωριάζει τοῖς Ἰουδαίοις; ὅπου τότε τὸ πλῆθος συνελέγετο, καὶ τόποι ἦσαν καὶ καιρὸς πρόσφορος, ὥστε ἐπιλαβέσθαι τῶν ἀσθενούντων. οὐ γὰρ τοσαύτην ἐκίνουν εἶχον ἐπιθυμίαν ἀπαλλαγῆναι τῆς νόσου, ὅσην ὁ ἰατρὸς ἐπιτιθέναι σπουδὴν ἀπαλλάξαι αὐτοὺς τῆς ἀῤῥωστίας. ὅτε τοίνυν πλήρης ὁ σύλλογος αὐτῷ ἦν, καὶ ἀπηρτισμένον τὸ θέατρον, τότε εἰς μέσον ἐρχόμενος, τὰ πρὸς τὸ σωτήριον τῆς ἐκείνων ψυχῆς ἐπεδείκνυτο. κατεῖχετο τοίνυν πλῆθος ἀσθενούντων ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν, καὶ ὁ μὲν πρῶτος καταβαίνων ἐθεραπεύετο μιᾷ τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν, ὁ δὲ δεύτερος οὐκέτι· ἀλλ' ἀνηλοῦτο τὸ φάρμακον, ἐδαπάνατο ἡ ἰατρεία τῆς χάριτος, λοιπὸν ἔρημα τὰ ὕδατα ἔμενε, τῆς τοῦ πρώτου καταβαίνοντος ἀῤῥωστίας ἅπαν αἱμαξαμένης αὖθις. ἦν μάλα εἰκότως. δουλικὴ γὰρ ἦν ἡ χάρις. ἀλλ' οὐχ ὅτι ὁ διακονήσας προεῖλετο, οὕτως ἐγίνετο, οὐδὲ ὁ πρῶτος καταβαίνων εἰς τὸ κολυμβῆθρον τὸ ὑδάτων τὸ βαπτίσματος ἐθεραπεύετο μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, καὶ ὁ τέταρτος, καὶ ὁ δέκατος, καὶ ὁ εἰκοστός. καὶ μυρίους εἶπεν, καὶ δὶς τοσούτους, καὶ τρὶς, καὶ ἀπείρους τοῦ πλήθους, καὶ πάντα οἰκουμένην ἅπασαν ἐμβαλεῖν εἰς τὸν κολυμβήθρου τὸν ὑδάτων, οὐδὲ κἂν μικρὸν ἐλαττοῦται ἡ χάρις, ἀλλ' ἡ αὐτὴ μένουσα, πάντας σκεπάζουσα. ποσοῦτον δὲ μέσον δουλικῆς δυνάμεως, καὶ δεσποτικῆς αὐθεντίας. ἐκεῖνος ἕνα ἐθεράπευσεν, οὐδὲ πάντα τὸν οἰκουμένην ἅπασαν· ἐκεῖνος ἐφ' ἑαυτῷ ἕνα, οὐδὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἰ βούλοιτο μυρίους ἐμβαλεῖν, ἀπαλλάττοντας ὑγιαίνοντας ἀποδίδωσι· ἐκεῖνος καταβαίνων, καὶ ταράττων τὸ ὕδωρ· οὐδὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἀρκεῖ φιλῶ αὐτὸν καλέσαι τὸν προστηγεῖον ὅπου τὸν ὑδάτων μόνον, καὶ πᾶσαν αὐτοῖς ἐναποθέσθαι θεραπείας ἐπόθεσιν· καὶ ἐκεῖνος μὲν σωμάτων πήρωσιν ἴατο, οὐδὲ ἡ ψυχὴ καλῶς διέρρωται. ὁρᾷς πῶς ἐφ' ἑνὸς πολὺ τὸ μέσον καὶ ἀπειρον φαίνεται; κατεῖχετο τοίνυν πλῆθος ἀσθενούντων δυναμένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. καὶ γὰρ ἰατρεῖον ἦν ὁ τόπος πνευματικόν. καθάπερ οὖν τὸ ἰατρεῖον πολλοὺς ὄντι ἰδεῖν τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένους, πεπηρωμένους τὸ σκέλος, ἄλλο μέλος ἀῤῥωστοῦντας, ἅτε κοινὴ πάντας συνεχόντων, καὶ ἰατροὶ δυναμένους· οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ τὸ πλῆθος τῶν ζωντελωλυθότων ἦν ἰδεῖν. τὸ γοῦν τοσούτους τοσοῦς ἦν τις ἂν θεάσασθαι τὰ ὀκτὼ ἔτη ἔχοντα τὸ τῇ ἀῤῥωστείᾳ αὐτόν. τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πάλαι πολλὸν χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενὴς, καὶ εἶπε, ναὶ, Κύριε· ἄνθρωπον δὲ οὐκ ἔχω, ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὸν κολυμβήθρου· ἐν ᾧ δ' ἐγὼ ἔρχομαι, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. τίνος ἕνεκεν οὖν ἄλλους πάντας παραδραμὼν ὁ Ἰησοῦς, πρὸς τοῦτον ἦλθεν, ἵνα καὶ τὸν δυνάμενον, καὶ τὸν φιλανθρωπίαν ἐπιδείξηται· τὸν δυνάμενον μὲν, ὅτι τὸ ἰσόμοιρον λοιπὸν δύο ἔτη ἐνεγείρει, καὶ εἰς ἀμηχανίαν προεισήκει τὰ τῆς ἀῤῥωστίας αὐτῷ· τὸν δὲ φιλανθρωπίαν, ὅτι τὸν μάλιστα ἄξιον ὄντα ἐλέους καὶ θεραπείας, τοῦτον πρὸ τῶν ἄλλων εἶδεν ὁ κηδεμών, καὶ φιλάνθρωπος.

Μὴ δὴ παραδράμωμεν ἁπλῶς τὸ χωρίον, μηδὲ τὸ ἀριθμοῦ τὰ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη, ὡς εἶχε τὸ τῇ ἀῤῥωστείᾳ αὐτόν. ἀκουέτωσαν ἅπαντες, ὅσοι πενίᾳ παλαίουσι διηνεκεῖ, ὅσοι καὶ ἀῤῥωστίᾳ συζῶσιν, ὅσοι πρόσκαιρος ἐπιμένουσι πρᾶγμάτων βιωτικῶν, ὅσοι χάλυβα δὲ κλυδώνιον τὴν ἀδοκήτων ἐπέσπασαι κακῶν. κοινὸς γάρ ἐστιν ὁ παραλυτικὸς κεῖται λιμὸν τῶν δυσφορῶν συμφορῶν. οὐδεὶς γὰρ ὕπνος ἡδίων, οὐδεὶς ὕπνος ἄῤῥιος καὶ ἀλαίπωρος, ὡς πρὸς τοῦτον ἀφορῶντα, μὴ πόνου δὲ ἐπαγόμενα φέρει ἡδυπαθῶς καὶ ἐν θυμηδίας ἀκάκου. εἰ γὰρ δέκα εἴκοσι ἔτη μόνον, εἰ γὰρ δέκα, εἰ γὰρ πέντε μόνον, οὐκ ἐνῆν ἐκμαθεῖν ζηλοῦσαι αὐτὸν τοῦτον τῆς ψυχῆς; ὁ δὲ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη μόνου, καὶ οὐκ ἀφίσταται, καὶ πολλοῦ ἐπιδέδυται τὸν ἐπιστομίου. ἴσως ὑμῖν θαυμάσιον δόξει δοκεῖ τὸν χρόνου τὸ μῆκος,

ὁ φαρμακὸν, ἀπὸ δακρύων καὶ ἀσυδησίας καὶ πενιδρίας καὶ καρτερείας ζωοποιήσατε αὐτόν. οὕτω γὰρ δίκαιος ἀποπλούσιος τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς μισθαποδοσίας ἐπιτυχόμεθα ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ισα. ε. α. κα' ιζ. Λογ. μ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΡΑΛΥΤΙΚΟΝ ΤΟΝ ΤΑ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ἔτη ἔτι ἔχοντα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ, καὶ εἶδε, ὅτι πατὴρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι.

Ὑλοτόμος ὁ Θεὸς· καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀξινομοῦμεν ὁρᾷ τὴν ἄμπελον, κομῶσαν τὰ λήϊα, πεπληρωμένην τὴν ἄλωνα, πλησιάζοντα τὰ δράγματα. καίτοι γε πολλὰς ἡμέρας ἔχομεν, ἐξ οὗ οὐκ ἀπόρει τοῦτον καταβαλόμενος, καὶ ἰδοὺ πλούσιος ἡμῖν εὐθέως ὁ τάχος τῆς ἐσχάτης ἐλεύσεως. ὅλον δῆλον, ὅτι οὐκ ἀνθρωπίνη δύναμις, ἀλλὰ θεία χεὶρ ταύτην γεωργεῖ τὴν ἐκκλησίαν. καὶ γὰρ τοιαύτη ἡ φύσις τοῦ σπόρου τοῦ πνευματικοῦ. οὐκ ἀναμένει χρόνον, οὐ προσμένει πλῆθος ἡμερῶν, οὐκ ἐκδέχεται προϊόντας μόνους, οὐδὲ ὥρας ἐκδέχεται καὶ ὀψίας· ἀλλ' ἔστι σὺν ἡμέρᾳ μιᾷ καταβαλόντα τὰ σπέρματα, μεταξὺ καὶ πεπληρωμένον τοῦτον ἀμῆσαι καὶ ἀμητόν. ἐμὲ γὰρ τὴν ἀθυμίαν ταύτην ἀπαιτήσοντες λέγω, πολλῆς δέονται τῆς προσμονῆς, καὶ μακρᾶς τῆς ἀναβολῆς. καὶ γὰρ καὶ βοῦς ἀροτῆρας ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἀεὶ ἀναγκάζονται, καὶ βαθείαν αὔλακα τέμνειν, καὶ δαψιλῆ τὰ σπέρματα καταβάλλειν, καὶ τὴν ὀπισθότομον ἀξομαλίσαι τῆς γῆς, καὶ τὰ καταληφθέντα κάπτα πουλῶν διελεῖν, καὶ ἀναμεῖναι συμμίξεις ὄμβρων φορεῖς, καὶ πολλὰ ἕτερα φιλοτοιοῦσαν, καὶ πολλὰ ἐκδέχεσθαι χρόνον, καὶ τότε τῆς τέλειας ἐπιτυχεῖν. σὺ παῦσαι γοῦν καὶ σὺ θέρει, καὶ σὺ χείμαρρε καὶ αὐτέρει καὶ ἀμαλᾷ ἴσι. καὶ σὺ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ πολλάκις ἀμφότερα γέγονε, καὶ μάλιστα ὅταν λιμῶδες καὶ πίων τύχῃ οὖσα ἡ γεωργουμένη ψυχή· ὃ δὴ καὶ ἐφ' ὑμῶν ὅτι ἰδεῖν. διὸ καὶ ἡμεῖς πρὸς ὑμᾶς προθυμότερον τέχνομεν· ἐπεὶ καὶ γεωργὸς ἐκείνου ἐργάζεται τὴν ἄρουραν ἐπιτήδειον, ἀφ' ἧς τὴν ἄλωνα πολλάκις ἐπέπλησεν. ἐπεὶ οὖν καὶ ὑμᾶς ἐξ ὀλίγου πόνου πολλῶν ἡμῖν πεποίηκε τὴν πρόσοδον, μὴ πολλῆς τῆς προσοχῆς τῆς γεωργίας ἀπολώμεθα ταύτης, καὶ τὴν προτέραν εἰρημένων παλαίωσα ὑμῖν καμίζοντες ἤκομεν. τότε μὲν οὖν ἀπὸ τῆς παλαιᾶς λόγον ὠφελήσαμεν πρὸς τὴν δόξης τῆς μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· νυνὶ δὲ ἀπ' αὐτῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιήσωμεν. τότε [οὖν] ἐλέγομεν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἔλεγε· Εἰ ἐπιστεύετε Μωϋσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· νυνὶ δὲ λέγομεν, ὅτι εἶπε Μωϋσῆς, Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμὲ, αὐτοῦ ἀκούσεσθε. ὥσπερ γὰρ ὁ Χριστὸς πρὸς Μωϋσέα προδιετέμνετο, ἵνα δι' ἐκείνου πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπάσηται, οὕτως ὁ Μωϋσῆς τοὺς διδασκάλους προδιδόασι τοῦ μαθεῖν, καλοῦσι αὐτοὺς καὶ πέμπτα πιθανὰ, πειρώμενα τούτου, οἷς αὐτοῖς ποιῇ λέγῃ, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι, καὶ τούτῳ τῷ σήμερον ἀναγνωσθέντι ἡμῖν σημείῳ. Τί ἦν τοῦτο ἐστιν; Ἦν, φησιν, ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. ὅτι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις προβατικὴ κολυμβήθρα, ἡ λεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθεσδᾶ, πέντε στοὰς ἔχουσα, εἰς ἣν πολὺς ὄχλος ἔκειτο προσμένων ἄνθρωποι ἄπειροι καὶ κωφοὶ καὶ ξηροὶ καταδύεσθαι, καὶ τοῦτο γινώσκεσθαι ἀφ' τοῦ τοῦ ὕδατος κίνησιν· ὅτι οὖν πρότερον ἐμβαίνοντα μετὰ τὸν ἐν τῷ ὕδατι κλύδωνα, ὑγιῆ γίνεσθαι, ὅ, τι δήποτε ἄρρωστημα ἔχοντα. ἐν ταύταις οὖν κατέκειτο πολὺς πλῆθος ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν

τοῦ

ἀὐθέντας ἀναγκάζω τὰ ἁμαρτήματά σου. ὃ ζωοποιὸς ἀνάβλυζον ἔρωτος θεῖου, αὐτοῦ δύζεσι τὰ θεράματα ἐν τὰ τραύματα, ℭ πρὸ αὐτοῦ τὰ φάρμακα αἴτησον· δῶξον πρὸ μὴ ὀνειδίζοντι, ἀλλὰ διεκπύνοντι. καὶ γὰρ σιγήσης, οἶδεν σαφῶς ἅπαντα. Εἰπὲ τοῦτο, ἵνα καρδιώσῃς· Εἰπέ, ἵνα * ἀποδύμωμος, ὡς καθαρὸς ἀπέλθῃς τῶν πλημμελημάτων, ἐν τῆς ἀφορμῆς τοῦ δημοσιεύσαι σε κείνης ἀπαλλαγῆς. ④ τρὸς παῖδες σε καμόντα δίηγοι, ℭ" τῶν ψυχῶν ἐπέδωκεν ὑπὲρ τῆς Εἰς ℣ διαστάσεως ὁμολογίας. ἀλλ' ὅμως μὴ τοσαῦτα ἐν τοιαῦτα καταρθώματα λέγεσι· Οὐκ ἔστι ἡμῖν λύσεως ὃ τόμος, αἰχμὴν καὶ ἀπειλὴς ἐγκεῖσθαι τοῖς δούλοις σου. ἡμῖς τοῖνυν ἀνοίγωμεν ἡμῶν ℭ τόμον, ἵνα αὖθις τοῦτ' Εἴπωμεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν αἰσθέσεως τὸ τόμος, ἐν αὐτοῦ τοῦτ' ℣ διαστάσεως ὑπεπαστόμεθα. ὦ χῆς δυνάμεως πυρὸς δυνάμει ἔσβεσεν, λεόντων θυμοὺς ἐχαλίνωσεν, πολέμους ἔλυσεν, μάχας ἔπαυσεν, χάλυβας ἐπεφύσησε, δαίμονας ἤλασεν, οὐρανοῦ πύλας ἀνέῳξε, δισμὰ θανάτου διέκοψεν, ἀῤῥωστίας ἐφυγάδευσεν, ὑπηρέτας ἀπεκρούσατο, πόλεις σεισμοῖς ἔρεισεν, ἐν ταῖς αἰῶσιν φερομένας πλήγας, καὶ ταῖς ἀθέσμοις αἰθεσίαις ὑπεβουλάς, καὶ πάντα ἁπλῶς ἀνέλυε τὰ δεινά. ὦ χῆς λέγω πάλιν, οὐ τῶν ἁπλῶς ἁμαρτόντος τὸ φερομένου, ἀλλὰ τῶν ἐκ τῆς βάθους τῆς καρδίας ἀποδύσαι. καθάπερ γὰρ τὴν δένδρων ὅσα κάτω δύνεσι τὸ βάθος ἀδρεπίπλεκται ταῖς ῥίζαις, καὶ μυελὸς ἀνέμων δίκῃ) περισοβοῦσι, οὐ διαλακλᾶται, οὐδὲ ἀναπαύεται, τὴν ῥίζων μὴ ἀκεραίας τῷ βάθει τῆς γῆς ἐξισοφρονοῦσιν· οὕτω δὲ ὦ θῆκαι αἱ κάτωθεν ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας ἀναπεπτώκασι, ἐῤῥιζωμέναι μὴ ἀσφαλείας, ἐκ ὕψους ἀνατείνουσι), καὶ οὐδεμιᾷ περισολῇ λογισμοῦ ἀδρεπέπτωκε). διὰ τοῦτο καὶ ὁ περφήτης φησὶν· Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι, Κύριε. Οὐ τοῦτο λέγω, οὐχ ἵνα ἐκπαρῇτε μόνον, ἀλλ' ἵνα ἐν ὅτι τῆς ἔργων ὑπεδείκνυσθε. Εἰ γὰρ ὁ περὶς δυθέσπεις ἐξεπτεῖ τὰς οἰκείας συμφορὰς, καὶ τὰ κατειληφότα ἐκπεραγώδησαν κακὰ, φέρει ἴσα τοῖς ἐδεωσιδέσι ἀδαμθίαν, ὥσπερ ἴσοις διαφοροῖς διὰ τὸ λόγου γαμορβίας· πολλῷ μᾶλλον, ὅσοι περὶς ℣ διαστάσει ℣ σὺν ἀναχεσιῶν τὰ τῆς οἰκείας ψυχῆς πάθη, λήθῃ ἴσα ψυχαγωγίας καὶ ἀδαμθίαν πολλήν. αὐθέσπεσι μὲν γὰρ ἐν βαρυώσεις πολλάκις ℣ περὶς αὐτοῖς ἀπεδυσθμῶσι καὶ θρήνοις κόπτα, ℭ ἀκαρούσεις καὶ ἀπωδῖσι· ὁ ἐν Θεὸς οὐχ οὕτως, ἀλλὰ περσάσεις ἐν ὑπαπᾶσι, καὶ ἀμερούσης ἀναχοιούμθμος αὐτοῦ ταῖς συμφοραῖς, τότε σε μᾶλλον φιλῆ ἐν ὑπνεύει σου τοῖς ἰκεσίαις. τοῦτ' ἔων αὐτὸς ἐδιδάχθημεν ὁ Χριστὸς ἔλεγε· Δεῦτε περὸς μὲ πάντες ④ κοπιῶντες ἐν πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς· καλῆ μὲν ἀδαμθίαν ἐκκύσαμεν· ὑπαπᾶσι, μὲν ὑπαπόδοσιν. καὶ γὰρ μυελὸς ἁμαρτήματα ἔχωμεν, τοῦτο μυζόμεν" περσρέχωμεν. ℭ γὰρ ἐὰν τινὸς τοιούτους καλῆ. Οὐ γὰρ ἦλθον, φησὶ, καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς Εἰς μετάνοιαν καλῆ ἐὰν ἐξ ὅλης καρδίας λέγητε, ὁ Θεὸς, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ· ἐν ἀσθένειαν ἐὰν περφορτισμένοι, ἐὰν" πεποικότες, ἐὰν ἐκ τῆς βάθους τῆς ἁμαρτημῶν καχεπωμένοι. Θεὸς ἀδαχλύσεως λέγεται, ἐν Θεὸς οἰκτιρμῶν, ὅτῳ τοῦτ' ἔργον αὐτοῦ δίωκεσίς ἐστιν ὠδινωμένης ἀδαμθεῖσθαι ἐν ἀδαχαλᾶν, καὶ μυελὸς ἁμαρτήματα ἴχνη· μόνον ὑπιδώσωμεν ἑαυτοῖς, μόνον περσδράμωμεν αὐτῷ, ℭ μὴ ἀπεστῶμεν, ἐν ταῖς πείσεις αὐτὸς εἰσέρχεται τῆς Εἰρηνίων τῶν ἀληθῶν, ἐν σὺν ἡμᾶς τῆς ἔντων λυπῆσαι δυνάσεται, ἐὰν ἴχωμεν ἐκπαῖν ἐν διηκεκωμένων θῦμόν· ὅπερ ἐὰν ἐπέλθῃ, ῥᾳδίως ἀφ' ἑαυτῆς ἀποκρυόμεθα. ἐν τί θαυμαστὸν, Εἰ σεισάσης δυθέσπεσιν οἷόν λύσαι θῦμὸς δυνάμεις, ὅπου ἐν ἁμαρτημάτων φύσιν σβέσαι ἐν ἀφανίζειν ῥᾳδίως. ἢ σὺν ἐν μετ' εὐχαλίας ℣ παρέστα δηκύσωμεν βίον, ἐν ὅσα περσεπτεφάλαια ἁμαρτήματα, ταῦτα ἀποτόμεθα, ἐν μετὰ πρήσεως ταῦτ' ὀπὶ τὸ βήματος τοῦ Χριστοῦ, τοῦτ' δίκαιος κατασκευάζωμεν ἑαυτοῖς

ὃ

μέγα σεαυτὸν φαντάζεσθαι, πιόχυς μοι δύο ποίησον τῷ λόγῳ ὅτι ὁ ταῦτα ἐλθόντας, καὶ ἁρπάσατα ζηλώσαντας· ⓦ μὲν δικαιοσύνην, καὶ σωφροσύνην· ⓦ δ' ἕτερον, ἁμαρτίαν καὶ ταπεινοφροσύνην· ἐξ ὑψηλοῦ τοῦ ζυγοῦ τῆς ἁμαρτίας σεσαλευμένου ὁ τῆς δικαιοσύνης, οὐ σῶμα τοῦ οἰκείου δυνάμει, ἀλλὰ σῶμα τοῦ ἰσχνοῦ τῆς συζύγου ταπεινοφροσύνης· καὶ τοῦτο πάλιν πεπλήρωμαι, οὐ σῶμα τοῦ ἀσθένειαν τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ σῶμα τὸ βαρὺ τῆς σωφροσύνης καὶ ⓦ ὄγκον. ὥσπερ γὰρ ἡ ταπεινοφροσύνη δι' ὑπερβολὴν αὐτῆς ὕψος τῆς ἁμαρτίας ἐκάμψε τοῦ βαρύτητα, καὶ φθάσαι σεὸς τὸ Θεοῦ ἀναβῆναι· οὕτω δὲ καὶ ἡ σωφροσύνη, διὰ τὸ πολὺ βάρος αὐτῆς ἐν τοῦ ὄγκου, ἰσχνὸν τῆς κουφοτάτης δικαιοσύνης σεργάζεται, καὶ καθελκῦσαι κάτω ῥᾳδίως αὐτοῦ. καὶ ὅτι τοῦτο ἐκείνου τῶν ζυγῶν ταχύτερον, φέρε, εἰς μέσον σεσθῶμεν ὃ ἀρτίως ἡμῖν ὑπεδυάγωνισάμεθα τῷ εὐαγγελίου ῥητῷ. Ανθρωπε δύο δούλοις οὐ δύναται σεσυζεύχθαι, ὁ εἷς φαρισαῖος, καὶ ὁ εἷς τελώνης. ⓐ δύο ἰδίοις τῷ σαββάτῳ ἐπέβησαν. ἔζευξεν ὁ φαρισαῖος δικαιοσύνῃ καὶ ὑψηλοφροσύνῃ· ὁ δὲ τελώνης ἁμαρτίᾳ ἐν ταπεινοφροσύνῃ. σεσύχηκε ὁ φαρισαῖος ταῦτα λέγων· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ, ὡς ⓐ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. ὦ τῆς μανίας, ὦ τῆς ὑπερόγκου ἀλαζονείας, ὦ τῆς ὑπερβαλλούσης μεγαλαυχίας. οὐκ ἐχώρησεν αὐτὸν τὴν μανίαν πᾶσα τὴν ἀνθρωπίνη φύσιν εἰς οἰκειδισμοί· ἀλλὰ καὶ τῶν πλησίον ἐσῶτι, μὴ πολλῆς ἐπεπιδόσης τῆς αἰσίας. τί οὖν ἐκφησίς; ἀπεκρούσατο τὰ οἰκεῖα; οὐκ ἤλεγξον ὅτι τῆ κατηγορίᾳ, ἀλλὰ κατεδίξατο. ὁ Εἰρηναῖος μετ' εὐγνωμοσύνης καὶ γλώσσης ὃ τῆς ἐμφροβέλους αὐτῷ φαρμακεῖ ἰάσεως, καὶ ὃ οἰκειοῦς ἐγκαίειον, καὶ ἡ κατηγορία σῴφανος. ὁ Θεὸς, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ, ὡς ⓐ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαξ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ ὅσα κέκτημαι. τί λέγεις, ἄθλιε; ὅτι νηστεία μεγαλαυχίας; οὐκ αἰσθάνῃ τοσαύτην ὑπερφίαν τοσοῦ; τὸν τῆς ὑπερβαλλούσης ἀλαζονείας τὸν ὄγκον οὐχ ὁρᾷς; Διϋλίζεις ⓦ κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνεις, ἐν τοιούτῳ σεαυτὸν λέγων, ὃ μεγαλαυχίαν ἀγαθός· Εἰκαιμαζέτω σε ὁ πέλας, καὶ μὴ ὃ σὸν σῶμα· ἀλλότριος, καὶ μὴ τὰ σὰ χείλη. Ο δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστώς, οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς ⓦ οὐρανὸν, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στῆθος αὐτοῦ, λέγων, ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. ἤκουσεν ὁ φιλάνθρωπος τῶν ταπεινῶν ῥημάτων, καὶ θύρας ⓦ στόμου ἐχαράξατο. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς ⓦ οἶκον αὐτοῦ μᾶλλον ⓦ φαρισαῖος. τοσοῦτόν ἐστι ταπεινοφροσύνη καλὸν, τοσοῦτόν ἐστι τὸ κέρδος μὴ δύνασθαι παῖς πρὸς ἑτέραν λοιδορίας, μηδὲ ἐνθυμεῖσθαι σεὸς τὰ τῶν πλησίον ὕβρεις. ἔστι γάρ τι καὶ ἀπὸ αὐτῶν καρπώσασθαι μέγα καὶ γνήσιον ἀγαθόν, ὅπερ καὶ ὅτι τοῦ τελώνου γέγονε. δεξάμενος γὰρ τὰ οἰκεῖα, ἀπέθετο τὰ ἁμαρτήματα· καὶ εἰπὼν, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, κατῆλθε δεδικαιωμένος εἰς ⓦ οἶκον αὐτοῦ παρὰ ἐκεῖνον. ἐκ λόγου σεσεβάλλετο ἔργων, καὶ ῥήματα σεσάξη ἐσώσησαν. ὁ μὲν γὰρ δικαιοσύνῃ σεσεβάλλετο, καὶ πηγίας ἐκ δικαίας· οὗτος δὲ ῥῆμα εἶπε φιλὸν, ἐκ πάντα ἀστεῖον τὰ ἁμαρτήματα. οὐ γὰρ τῶν ῥημάτων ἤκουσε ὁ Θεὸς μόνον, ἀλλὰ ἐκ τῆς διανοίας, ἐξ ἧς ταῦτα σεσεβάλλετο, καὶ τεταπεινωμένῃ θύρᾳ καὶ ζωπυρημένῃ ψυχῇ, πλέον καὶ ἐφιλανθρώπευσε.

Ταῦτα δὲ οὐχ ἵνα ἁμαρτάνωμεν λέγω, ἀλλ' ἵνα ταπεινοφρονῶμεν. Εἰ γὰρ τελώνης δι' ἕν σφηκος, ὃ ἔχατε τῆς κακίας εἴδος, οὐχὶ ταπεινοφρονήσας μόνον, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστήσας τοσαύτην εὕρεσιν ἐπεσάσατο παρὰ τοῦ Θεοῦ· πόσων ⓐ μεγάλα μὴ καταρθωκότες ἀγαθὰ, μηδὲν μέγα ἑαυτῶν νομίζοντες ὅτι σεσάσονται τὴν βοήθειαν αὐτοῦ; διὰ τοῦτο σεδεκελῶ ἐξομολογεῖσθαι ζωοχῶς. οὐδὲ γὰρ εἰς δεσποτείαν σε ἄγω τοῦ ζωοδύλακος τῶν σῶν, οὐδὲ σκληρύναι τοῖς

δι' ἕν σφηκος

Δεκ. ιπ.ι.

Ματθ κγ. κδ Παροιμ. κ. ε

Λκ. ιη ιγ.

μὴν συμφορὰς ἢ εὐεξάστις, μηδὲ κινδύνους ἢ δεσμά, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ὥραν τῆς ἡμέρας αἰσχυνόμεθα πρὸ ἑαυτοῖς τοῦτο, ἢ ταῖς ψυχαῖς καθ' ἑαυτὰ φέρομεν, ἢ πειρώμεθα πάντα τρόπον ἀπολογεῖσθαι τῷ Θεῷ, ἢ μήτε αὐτοὶ εὐεξ τῆς δικαίσεως καὶ τῆς κρίσεως ἀμφισβητοῦμεν, μήτε ἑτέρων λεγόντων ἀνεχόμεθα, ἀλλὰ πάντα τρόπον σχῆ τὴν εἰρηνικὴν αὐτοῦ ὑποτομίζωμεν. οὐ γὰρ ἂν, εἰ μὴ τοῦτο ἐμέλλομεν ὑθήσεσθαι ὑφέξειν τὴν τῶν πεπλημμεληκότων, τοιοῦτον ἡμῖν ἐπέθετο δίκης φόβον ὁ Θεός· ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῆς εἰς αὐτὸν φιλανθρωπίας τεκμήριον. ὅπου γὰρ τότε μέλλει λόγον ἡμᾶς ἀπαιτεῖν τῶν πεπλημμεληκότων, ἐγκατέσπειρε τοῦτον ⓦ ἀδέκαστον κριτήν, ἵνα τοῦ φόβου ἰσχὺν τῶν ἁμαρτημάτων δικαίως ἡμῖν ἢ εὐφροσύνες ποιῶν, ὅταν παύσηται τῆς μέλλουσης ἐκεῖ κρίσεως. ὅπερ οὖν ἢ ὁ Παῦλος λέγει· Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα ὑπὸ τοῦ Κυρίου. ἵνα οὖν μὴ τότε κολαζώμεθα, μὴ τότε βυθιώμεθα ὑπὸ ἐχώμεθα, ἕκαστος εἰς τὸ ξωφελὲς εἰσελθέτω τὸ ἑαυτοῦ, καὶ πάνυ ζωὴν διαπλεξάτω, ἢ ἅπαντα τὰ πεπλημμεληκότα αὐτῷ ἀκριβείας ἐπελθών, καταγινωσκέτω τῆς ψυχῆς τῆς τοιαῦτα ἐργασαμένης, κολαζέτω τοῦ λογισμοὺς, θλιβέτω, στενοχωρείτω τὸν ἑαυτοῦ θάνατον, δίκην ἑαυτὸν ἀπαιτείτω τῶν ἡμαρτημάτων διὰ τῆς καταγνώσεως, διὰ τῆς μετανοίας τῆς ἐκριβωμένης, διὰ δακρύων, διὰ ἐξομολογήσεως, διὰ νηστείας ἢ ἐλεημοσυνῶν, διὰ ἐγκρατείας ἢ ἀγάπης, ἵνα πάντα τρόπον δυνηθῶμεν πάντα τὰ ἁμαρτήματα, μὴ πλῆκτος ἀπελθεῖν ἐκ τῆς παῤῥησίας· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, τιμὴ, καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λθ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΕΛΩΝΗΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΑΡΙΣΑΙΟΝ, καὶ περὶ καταπεφρονημένης ἢ πεπονηχῆς. Λουκ. ιη.

Κ.γ.β

ΚΑθάπερ, ἀδελφοὶ, νεφῶν συνδρομὴ πολλάκις τὴν ἀρχὴν ζοφερὰν ποιοῦσα τοῦ αἰέρος ὑπτίως ἐπαλλήλως ἀφῆ τοὺς ἡφαίστους, ἀπολαμπὴν ⓦ ὑετοῦ ἅπαντα, γαλήνιον ἢ φαιδρὸν ἐργαζέται τότε τὸ πᾶν· οὕτω δὴ ἢ ἀθυμία, ἕως μὴ ἔνδον συγρέφεται, σκοτεῖ ⓦ ἡμῶν λογισμοὺς· ὑπιδυὸν ἢ διὰ τῶν τῆς προσευχῆς ῥημάτων, ἢ τῶν μετ' ἐκείνης διακρίσεων ἐκκενωθῇ, ἢ εἰς τὸ ἔξω διαπνεύσῃ, πολλὴν ὑπίδυσιν τοῦ φαιδρότητα, τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Θεοῦ ὁ τῇ ψυχῇ, καθάπερ ἀκλίνοις, εἰς τὸν ἀθάνατον αἰσθησιν τοῦ βυθοῦ. ἀλλά τις ὁ ψυχῆς τῶν πολλῶν λόγος ἀπαῤῥησιάστος, φησὶν, εἶμι, ἀσεμνῶς γάμω, σεσηπὸς δώδεκα τὸ σῶμα δυσωδίας. Σατανικὴ αὕτη ἀνθρώπου ῥαθυμίας τοιαῦτα προσκλύσματα. ὑποκλέψαι γὰρ σοι τοιαῦτα τῆς πρὸς ⓦ Θεὸν εἰσόδου βούλεται ὁ διάβολος. ἀπαῤῥησιάστος, φησὶν, εἶμι. μεγάλη μὲν οὖν παῤῥησία τοῦτο ἀνθρώπου, ὃ σαυτὸν νομίζειν ἀπαῤῥησίαστον εἶναι· ὥσπερ οὖν ἐχάτη αἰσχύνη ἢ κατάκρισις, ὃ νομίζειν παῤῥησίαν ἔχειν. κἂν γὰρ πολλὰ ἔχῃς κατορθώματα, ἢ μηδὲν σαυτῷ συνειδὸς πονηρὸν, νομίζῃς δὲ παῤῥησίαν ἔχειν, πάσης ἐξέπεσες σωτηρίας. κἂν μυρία ἔχῃς ἀνθρώπινα ἁμαρτήματα εἰς τὸ συνειδὸς, ἢ μόνον τὸν πείσῃς σαυτῷ, ἐπὶ πάντων ἔχατος εἶναι, πολλὴν ἐξεις πρὸς τὸν Θεὸν τὴν παῤῥησίαν· καὶ τοῦτο οὔτε καταπεφρόνηται ἐστὶ, τὸ οὕτω ἁμαρτωλὸν λέγειν ἑαυτὸν ἀμαρτωλόν. καταπεφρόνηται ἐστὶν, ὅταν τις πολλὰ ἢ μεγάλα συνειδὼς ἑαυτῷ τὰ κατορθώματα, μηδὲν μέγα σεσεμνῦσθαι ἑαυτῷ φαντάζηται. ἢ γὰρ οὐχὶ τοῦ καταπεφρονῆσθαι μεῖον, ἀλλὰ ἢ τοῦ βλασφημεῖσθαι τὰ ἀνθρώπινα ἑαυτῷ καταλέγεσθαι προσέταξε ἢ δέχεται, ἢ τῆς ἴλεως ἢ βυθμὸς τοῖς οὕτω διακειμένοις ὁ Θεός. ἵνα δὲ μάθῃς ἔστι ἐστὶ ἀγαθὸν μηδὲν μέγα

σω] συμπάσχοιτε ἐλέγχης. ἐπὶ ἡ τοῦτ μ̄ᵒ" τὰ οἰκέτα ἐκφια τοῖς τῶν ἐχάτων κινδυνεύσας, ἡ τοσαῦτις ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἔ τοσαῦτα τῆς διανοίης ὑπεβουλεύθης, καὶ πάλιν εἰς δεσμωτήριον ἐμπίπτων, οὐκ εἶπε πρὸς ἑαυτόν, τί ποτε τοῦτό ἐστιν; ἀπάτη τὰ οἰκέτα ἐκφια ἐμοῦ· "ἐξέπεσον τῆς πατρίδος, ἀπεστερήθην ἐλευθερίας· ἀλλ' ὦ Θεοῦ οὐκ εἶξα τῇ διανοίᾳ τοῖς μηχανήμασι καλύσῃ· ἀλλὰ σωφρονοῦντα ἡ ἀρετὴν κολάζομαι. ἡ οὐδὲ οὕτως ἤμυνεν, οὐδὲ χεῖρα ὤρεξεν, ἀλλ' εἴασε τοσαῦτα θλιβῆναι δεσμοῖς ἐπαλλήλοις, ἔ συνεχέσι συμφοραῖς. μ̄ᵒ γὰρ τ' λάσκων, ἀγαλεία· μ̄ᵒ ἀγαλεῖν, ὑπεβαλή· μ̄ᵒ ὑπεβαλεῖν, συκοφαντία· μ̄ᵒ συκοφαντεῖν, δεσμωτήριον· ἀλλ' οὐδὲν τούτων αὐτὸν ἐθορύβει, ἀλλ' ἔμενε τῇ ἐλπίδι θαῤῥῶν, ἔ εἰδὼς ὅτι τὰ ἐπηρεάζοντα οὐδέποτε. ἐδυνήσατο μ̄ᵒ γὰρ ὁ Θεὸς ἡ πρὸ αὐτοῦ αὐτὰ πληρῶσαι τοῦ ἡμέρᾳ· ἀλλ' ἵνα ἡ τοῦ αὐτοῦ δυνάμεως ὑπόδειξιν, ἡ τὸ πίστιν τῶν αὐτοῦ δούλων, ἀφίησι χρόνοις μεταξὺ πρὸ ἐμπεσεῖν μακρὸν, καὶ πολλὰ ἡμέρας κολύμματα, ἵνα ἡ τοῦ αὐτοῦ μαθῆς ἰσχύν, τότε πληρωθῆναι τὰ ἐπηγγελμένα, ὅταν εἰς ἀπόγνωσιν ἐμπέσῃ, ἡ τοῦ δούλου ἴδῃς ἀκλινῆ ἡ πίστιν, οὕτω τὴν ἐν μέσῳ συμβαινόντων τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως ἐκπίπτοντα. ἀλλ', ὅπερ ἔλεγον, ἐπὶ τὸν λιμὸν, καθάπερ γραπτῶν τινός, ὅτι κεφάλαιον αὐτοῦ ὠθούμενος καὶ πρήσαντος ἄρχοιτο τοῦ Ἰωσήφ, ἡ ἐβούλοντο πρίασθαι σῖτον. ὁ δὲ τί φησι πρὸς αὐτούς; Κατάσκοποί ἐστε. ⓦ δὲ εἶπον ἐγὼ εἰς, τί ποτε τοῦτό ἐστι; προφὰ ἤλθομεν ἐμπορευόμενοι, ἡ πρὸ ψυχῆς κινδυνεύομεν; εἰκότως. ἐπὶ ἡ αὐτὸς προφὰ ὑμῖν ἐκόμισε, καὶ πρὸ τῆς ζωῆς ἐκινδύνευσεν. ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἀληθείᾳ ἀπέλυσεν, ὑμεῖς δὲ ἀποκρίσει ταῦτα παίζετε. ὁ γὰρ ἐμπόρος ἐμοῦ, ἀλλὰ πρόσωπεῖον ἀνέλαβεν ἐμπόρου, ἵνα τὰς τῆς οἰκίας μ̄ᵒ ἀκριβείας μάθῃ. ὅθεν γὰρ ποιηρὸν πρὸ αὐτὸν ἐλθόντα ἡ ἀγνώμονες, τὸν" τι Βενιαμὶν οὐκ εἶδε μετ' αὐτοῦ ὄντα, δείσας ἀπὸ τοῦ παιδὸς, μήποτε κακόηθες τὰ ἀδελφὰ αὐτῷ πέπονθε, κελεύει δεθῆναί μου ἵνα ἡ ἀφεθῶμεν ἐκεῖ· εἶτα αὖθις λαβόντες σῖτον ἄπρακτος ἀπελθεῖν, ἀπειλήσας θάνατον αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτῶν ἐπαγάγοιεν. ἐπὶ οὖν ταῦτα ἐλθόντα, ἡ εἶπεν, ἄφετέ τινα ἐν τούτοις, ἔ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀγάγετε, εἰ δὲ μή, θανάτῳ ἀποθνῄσκετε· τί πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον ἐκεῖνοι; Ναί, ἐν ἀμύρτιας * ἐσμὲν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, ὅτε κατεδίετο ἡμῶν. εἶδες μ̄ᵒ πόσον χρόνον τῆς ἀμύρτιας ἀνεμνήσθησαν ἐκείνης. ἡ πρὸς μὲν τὸν πατέρα ἔλεγον, Θηρίον ποιηρὸν κατέφαγε τὸν Ἰωσήφ· αὐτὸ ἡ τοῦ Ἰωσήφ παρόντος ἡ ἀκούοντος, τῷ ἀμύρτιᾳ ἐξήλεγχον. τί τοίνυν προσδοκῶντες ἐλπίζουσι; διηκριβωμένοις ἐλέγχοις ἡμῖν, ἔ ἀπολογία χωρεῖς κατηγορίας, ἡ ἀπόδειξις δύο μύρτύρων, αὐτῷ τῷ ὁ πρᾶγμα ἐργασαμένων ἑαυτοὺς ἐλεγχόντων, ἡ ὁ λαθραῖα γεγλυμμένον ἐκπομπεύοντων. τίς ἔπεισι, τίς ἰσάγκασεν εἰς μέσον ἐξενεγκεῖν τὰ ποῦ τοσοῦτο τολμηθέντα χρόνῳ; οὐκ εὔδηλον, ὅτι ὁ Συμεὼν, ὁ ἀπροαίρετος δικαστὴς, συνεχῶς αὐτῷ κατίστατο τῷ διανοίᾳ, ἔ τὴν ψυχὴν ἐθορύβει; ἡ ὁ φονευθεὶς τότε ἐκάθητο σιγῇ δικάζων αὐτούς· ἔ μηδεμιᾶς ἐξενεχθείσης ἀποφάσεως, καθ' ἑαυτὴν τὴν καταδικάζουσαι αὐτοὺς ψῆφοι αὐτοὶ ἔφερον. ἡ ὅταν μὲν τὰ ἔλεγεν· ἕτερος ἦ ἀπελογεῖτο, λέγων Οὐκ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, ὅτω λέγων· μὴ ἀδικήσητε ὁ παιδάριον, μηδὲ ποιήσητε" αὐτὸν μηδὲν κακόν, ὅτι ἀδελφός ἡμῶν ἐστι· ἡ ἰδοὺ καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται, φησιν, ἐκ τῆς χειρὸς ἡμῶν; καίτοι οὐδὲν αὐτὸς, ὁ ταῦτα λέγων περὶ τοῦ φόνου ἡ τῆς σφαγῆς ἐκείνης, ἔ εἶπεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν καθήμενος ὧδέ τι τοιοῦτον ἐζήτει, ἀλλὰ ⓦ ἕτεροι ἀδελφοὶ ἐποίουν· ὃ ἡ Συμεὼν αὐτῷ ὑπολαβόμενον καὶ φοβοῦμαι, λέγειν ἡ καθήψατο τῆς ἐκείνων ἀγριότητος, ἡ μηδενὸς ἀναγκάζοντος, τὰ τετολμημένα ὁμολογῆσαι προεκάλεσατο. ταῦτα ἡ ἡμεῖς πολλάκις πάσχομεν, παρελθόντων τῶν ἁμύρτημάτων. τὸ δὲ λοιπὸν μὲν ἐξεπαζόμενοι ἔ φεισάσεσι, μνημονεύομεν τῶν πρότερον ἁμύρτημάτων. ἅπερ οὖν ἅπαντα εἰδότες, ἐπειδή τι προσέχομεν ποιηρὸν, μὴ ἀναθρώ-

μεν

χ. ἐκ ὀπισθοτέρων ἐκείνων

χ. δι' ἀνίξ-

χ. παρεισῆλθον

χ. ἐκ

Γεν. μς. κα.

Γεν. λζ. λγ.

χ. αὐτῷ

Γεν. μς. κς.

μὴν συμφορὰς ἢ θλίψεις, μηδὲ κινδύνους ἢ δεσμά, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ὥραν τὴν ἡμέραν αἰσχυνώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς τοῦτο, ἐὰν ταῖς ψήφοις καθ' ἑαυτὴν φέρωμεν, ἢ πειρώμεθα πάντα τρόπον ἀπολογεῖσθαι τῷ Θεῷ, ἢ μήτε αὐτοὶ κατὰ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς κρίσεως ἀμφιβητῶμεν, μήτε ἑτέρων λεγόντων ἀνεχώμεθα, ἀλλὰ πάντα τρόπον ἀγαπῶμεν τὴν Ἱερουσαλὴμ αὐτὴν ὑπονοοῦντες. οὐ γὰρ ἂν, εἰ μὴ πάντες ὁμολογοῦμεν δικαίως ὑφέξειν τὴν ἀπόπληκτον μωρίαν, τοσοῦτον ἡμῖν ὀφλῆσαι δικαστὴν ἐπιτρέψαι ὁ Θεός· ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας ἐστὶ τὸ ἀκριβές. ὅπου γὰρ τότε μέλλει λόγον ἡμᾶς ἀπαιτεῖν τῶν πεπλημμεληκότων, ἐγκατέσπειρε τοῦτον ἡμῖν τὸν ἀδέκαστον κριτήν, ἵνα σοῦ τὰ ὀφλήματα ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων δικάζωνται ἡμῖν. ἢ ἀφορμὰς ποιῶν, ἁρπάσῃ τῆς μελλούσης ἐκεῖ κρίσεως. ὅπερ οὖν καὶ ὁ Παῦλος λέγει· Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα ὑπὸ τοῦ Κυρίου. ἵνα οὖν μὴ τότε κολάζωμεθα, μὴ τότε δίκην ὑπέχωμεν, ἕκαστος εἰς τὸ ζωηδὲς εἰσιλθέτω τὸ ἑαυτοῦ, καὶ τὸν ζωὸν διάπυξας, ἢ ἅπαντα τὰ πεπλημμεληκότα εἰς ἀκρίβειαν ἐπελθών, καταγινωσκέτω τῆς ψυχῆς τῆς ταῦτα ἐργασαμένης, κολαζέτω σὸν λογισμοῖς, θλιβέτω, στενοχωρείτω τὸν ἑαυτοῦ βίον, δικάζων ἑαυτὸν ἀπαιτείτω τὴν ἡμαρτημένων δίκην τῆς κατηγορίας, δίκην τῆς μετανοίας τῆς πικρωτάτης, δίκην δακρύων, δίκην ἐξομολογήσεως, δίκην ἱκετείας ἢ ἐλεημοσύνης, δίκην ἐγκρατείας ἢ ἀγάπης, ἵνα πάντα τρόπον δυνηθῶμεν πάντα τὰ ὀφλήματα ἀποδόντες τὰ ἁμαρτήματα, εἰς πολλὴν ἀπολαύσωμεν τῆς παῤῥησίας. ἣν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, τιμὴ, καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λθ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΕΛΩΝΗΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΑΡΙΣΑΙΟΝ, καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης ἢ ταπεινότητος. Λουκ. ιη.

χ.ιδ Ἀθάνατον, ἀδελφοὶ, κτῆμα τὴν ἀρχὴν ζοφερὰν ποιεῖται ἡ αἵρεσις ὑπερήφανος ἀφῆκε γὰρ ἡ φαύλη, ἀποδεδύκασι πάντα, γαλήνιον ἢ φαιδρὸν ἐργάζεται τὸν βίον οὕτω δὲ ἡ ἀγωγὴ, ἕως μὲν ἔνδον συγκρέφεται, σκοτεινοὶ λογισμοὶ ἐπιπλέουσι ἢ δίκαι τῶν τῆς συνειδήσεως ῥημάτων, ἢ τῶν κατ' ἐκείνης δακρύων ἐκκαίονται, ἢ εἰς τὸ ἔξω διαπνέουσι, πολλὴν ὑποπτίαν τοῦ φαιδρότητα, τῆς διπλόης τοῦ Θεοῦ τὸ τῇ ψυχῇ, καθάπερ ἀκίνητος, εἰς τὴν ἀρχαίαν αἰαφθορίαν τοῦ βυθοῦ. ἀλλὰ τίς ὁ ψυχρὸς τῶν πολλῶν λογισμὸς παῤῥησιάσεται, φησὶν, εἰμὶ, αἰσχύνης γέμω, τοσοῦτον δυσωδίαν τὸ σῶμα ἐκπνεύματος. Σατανικὴ αὕτη ἡ δολερὰ ῥαδιουργία ταῦτα τοιαῦτα λυμήματα. ἀποκλῆσαι γὰρ σοι τὰς ὁδοὺς τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εἰσόδου βούλεται ὁ ἀβέβαιος. ἀπαῤῥησιάσεται, φησὶν, εἰμὶ. μεγάλη μὲν οὖν παῤῥησία τοῦτο κακὸν, ὃ σαυτὸν νομίζειν ἀπαῤῥησιάστως εἶ· ὥσπερ οὖν ἐκεῖνο αἰσχύνη καὶ κατάκρισιν, τὸ νομίζειν παῤῥησίαν ἔχειν. καὶ γὰρ πολλὰ ἔχεις κατορθώματα, ἢ μηδὲν σαυτῷ συνοίδεις πονηρὸν, νομίζῃς δὲ παῤῥησίαν ἔχειν, πάσης ἀξίωσεως σωτηρίας. κἂν μυρία ἔχῃς ἀμαρτήματα εἰς τὸ συνειδὸς, ἢ μόνον τοῦτο πείσῃς σαυτὸν, ἐπὶ πάντων ἕκαστος εἶ, πολλὴν ἐξεις παῤῥησίαν πρὸς τὸν Θεὸν τὴν παῤῥησίαν· κρίνει τοῦτο οὐ τὰ ὄντα ἁμαρτάνει λέγει ἑαυτὸν ἀμαρτωλόν. ταπεινοφροσύνη ὄντως, ὅταν τις πολλὰ ἢ μεγάλα συνειδὼς ἑαυτῷ κατορθώματα, μηδὲν μέγα περὶ ἑαυτοῦ φαντάζηται. ἢ γὰρ οὐχὶ τὸν ταπεινοφρονοῦντα μέσον, ἀλλὰ ἢ τὸν βλασφημοῦντα τὰ ἁμαρτήματα ἑαυτῶν καταλέγοντας προσώπατα ἢ δέχεται, ἢ γῆς ἴλεως ἢ βυθοῦ τοῖς οὕτω διακειμένοις ὁ Θεός. ἵνα μάθῃς ἵστι ἐστὶ ἀγαθὸν μηδὲν μέγα

σω] συμπάθοιτε ἐγώ. ἐπὶ γὰρ οὐ μὴ τὰ οἰκεῖα σκεύη τῶν ἑαυτῶν κινδυνεύσας, καὶ τοσαῦτα τοῦ ἀδελφοῦ, ὁ τοσοῦτος τῆς διανοίας ὑπερβολῆς, καὶ πάλιν εἰς δισμοιρίαν ἐμπίπτων, οὐκ εἶπε πρὸς ἑαυτόν, τί ποτε τοῦτό ἐστιν; ἀπάτη τὰ οἰκεῖα σκεύη λῶ· ἵνα ἐξέλθωσι τῆς πατρίδος, ἀπιστερήθω ἐλευθερίας· ἀλλὰ θεὸν οὐκ εἶχα τῇ διανοίᾳ πρὸς μοιχείαν καλοῦσαν· ἀλλὰ σωφροσύνῃ καὶ ἀρετῇ κολάζομαι. καὶ οὐδὲ οὕτως ἤμυνεν, οὐδὲ χεῖρα ὤρεξεν, ἀλλ' εἴασε τοσαῦτα δοθῆναι δισμοῖς ἐπαλλήλοις, καὶ συνεχέσι συμφοραῖς. μὴ γὰρ τὸ λάκκου, ἀλλεία· μὴ ἀλλεία, ὑπονόμη· μὴ ὑπονόμη, συκοφαντία· μὴ συκοφαντία, δισμωτήριον. ἀλλ' οὐδὲ τούτων αὐτὸν ἐφορύσσει, ἀλλ' ἔμενε τῇ ἐλπίδι θαρρῶν, καὶ εἰδὼς ὅτι τὰ εἰρημένα οὐ διαπεσεῖται οὐδέ ποτε. ἐδυνήσατο μὲν γὰρ ὁ Θεὸς καὶ πρὸ αὐτῶν αὐτὰ πληρῶσαι τὴν ἡμέραν· ἀλλ' ἵνα καὶ τὴν αὐτοῦ δυναμιν ὑπιδείξηται, καὶ τὴν πίστιν τοῦ αὐτοῦ δούλου, ἀφίησι χρόνον μεταξὺ πρὸ ἐμπεσεῖν μακρὸν, καὶ πολλὰ γνέσθαι κωλύματα, ἵνα καὶ τὴν αὐτοῦ μαθῃς ἰσχύν, τότε πληθυόντος τοῦ ἐπιβουλεύματος, ὅταν εἰς ἀπόγνωσιν ἐμπέσῃ, καὶ τὴν τοῦ δούλου ἴδῃς ὑπομονὴν καὶ πίστιν, οὐδὲν τοῦ σὺν μέσῳ συμβαρεῖσθαι τῆς ἀγαθῆς προσδοκίας ἐκπίπτοντα. ἀλλ', ὅπερ ἔλεγον, ἐπεμπλήσθη αὐλὸς, τὸ λιμοῦ, καθάπερ γραπτόν τινος, ὅπου κεφαλὴν αὐτοῦ ὡδοῦντος καὶ πρίσαντος ἄρχοιτο τοῦ Ἰωσήφ, καὶ ἐβούλετο φρίσσειν ὅπου. ὁ δὲ τί φησι πρὸς αὐτούς; Κατάσκοποί ἐστε. ἆρ' οὖν εἶπον ἐκεῖνοι, τί ποτε τοῦτό ἐστι; προφανῶς ἦλθομεν ἐμπορευσόμενοι, καὶ πρὸς ψυχῆς κινδυνεύομεν; εἰκότως. ἐπεὶ καὶ αὐτὸς προφανῶς ὑμῖν ἐκόμισε, καὶ πρὸ τῆς ζωῆς ἐκινδύνευσεν. ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἀληθείᾳ προσέμενεν, ὑμεῖς δὲ προσκρίσει τοῦτο πάσχετε. καὶ γὰρ ἐμπρὸς ἰῶν, ἀλλὰ προσωπεῖον μελέτᾳ ἐφορᾷ, ἵνα τὰ τῆς τοῦ οἰκίας μὴ ἀκριβείας μάθῃ. ὅπερ γὰρ ποτε καὶ αὐτοὶ ἐλύοντο καὶ ἀγνώμονες, τοῦτο τι Βενιαμὶν οὐκ εἶδε μετ' αὐτῶν ὄντα, δείσας ὑπὲρ τοῦ παιδὸς, μήποτε καὶ τὰ ἀδελφὰ αὐτῷ πέπονθε, κελεύει διῆναι ἵνα ἵνα καὶ ἀφεθῶσιν ἐκεῖ· εἶτα αὖθις λαβόντας τὸν σῖτον ἄπρακτος ἀπελθεῖν, ἀπειλήσας θάνατον αὐλοῖς, εἰ μὴ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ ἐπαγάγοιεν. ἐπὶ δὲ τῶν τοῦτο ἐλέγετο, καὶ εἶπεν, ἄφετέ που σὺ τοῦτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀγάγετε, εἰ δὲ μή, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· τί πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον ἐκεῖνοι; Ναί, ἀλλ' ἁμαρτίας * ἐσμὲν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, ὅτε κατεδίετο ἡμῶν. εἶδεν μὲν πόσον χρόνον τῆς ἁμαρτίας διεμνήσθησαν ἐκείνης. καὶ πρὸς μὲν τὸν πατέρα ἔλεγον, Θηρίον πονηρὸν κατέφαγε τὸν Ἰωσήφ· αὐτὸς δὲ τοῦ Ἰωσὴφ παρόντος καὶ ἀκούοντος, τῷ ἁμαρτήματι ἐξέλεγχον. τί τούτου πρόδηλοτέρον γένοιτ' ἄν; δικαστήριον χωρεῖ ἐλέγχων γῆς, καὶ ἀπολογία χωρεῖ κατηγορίας, καὶ ἀπόδειξις δύο μαρτύρων, αὐτὴν τὴν ὁ πρᾶγμα ἐργασαμένων ἑαυτοῦ ἐλεγχόντων, καὶ ὁ λαθραῖα γεγονὼς ἐκπομπεύοντων. τίς ἔπεισε, τίς ἠνάγκασεν εἰς μέσον ἐξενεγκεῖν τὰ πρὸ τοσούτου τολμηθέντα χρόνου; οὐκ εὔδηλον, ὅτι ὁ Ζωοποιὸς, ὁ ἀπροσδιόνητος δικαστὴς, ζωοποιῶν αὐτὴν κατέσεισε τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν ψυχὴν ἐφόρυσσε; καὶ ὁ φονευτὴς τότε ἐκάθητο συνεῖναι δικάζων αὐτοῖς· καὶ μηδεμιᾶς ἐξενεχθείσης ἀποφάσεως, καθ' ἑαυτὸν τὴν καταδικάζουσαι αὐτοὺς ψῆφον αὐτοὶ ἔφερον. καὶ ὅτι μὲν τοῦτο ἔλεγον· ἕτερος δὲ ἀπελογεῖτο, λέγων· Οὐκ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, ὥστε λέγων· μὴ ἀδικήσητε ὁ παιδάριον, μηδὲ ποιήσητε αὐτὸν μηδὲν κακὸν, ὅτι ἀδελφός ἡμῶν ἐστι· καὶ ἰδοὺ νῦν τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται, φησὶν, ἐκ τῆς χειρὸς ἡμῶν; καίτοι οὐδὲν αὐτὸς, ὁ ταῦτα λέγων πρὸς τοὺς φόνου καὶ τῆς σφαγῆς ἐκείνης, εἶπεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν καθήμενος ὑδὲν τοιοῦτον ἐζήτει, ἀλλὰ θεὸν ἕτερον ἀδελφὸν ἐπεζήτει· ὁ δὲ Ζωοποιὸς αὐτὴν ὑπελαβόμενον καὶ ἐσῴζετο, ἀμαύρωσε καὶ κατέλυσε τῆς ἐκείνων ἀμαυρώσεως, καὶ μηδενὸς ἀναγκάζοντος, τὰ τετολμημένα ὁμολογῆσαι προεκάλεσε. ταῦτα καὶ ἡμῖς πολλάκις πάσχομεν, παρελθόντων τὴν ἁμαρτημάτων. τὸ δεινοῖς γὰρ ἐκπαγέντας καὶ ἐκπλαγέντας, μνημονεύομεν τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων. ἅπερ οὖν ἅπαντα εἰδότες, ἐπιδιδόν τι προσέχωμεν ποτὲ, μὴ διαμαθόμεθα

μεν

χ. τὰ οἰκεῖα τῶν ἑαυτῶν

χ. δι' ἀνίκ-

χ. παιζόντος

χ. ἑαυτῷ

Γεν. μζ. κα.

Γεν. λζ. λγ.

Γεν. μζ. κε.

νουμένων. τί τοίνυν γίνεται ἀν τῶ πλησίον ἀθλιώτερον, ὅταν ἑτέρων κατηγορουμένων, αὐτὸς καταδύνῃ; τί δὲ τῶ ζῶντος εὐθρετῆ μακαριώτερον, ὅταν ἑτέρων ἐπαισχυνόντων, αὐτὸς χαίρῃ καὶ διηχήται, καὶ τοῖς ἑτέρων ἐγκωμίοις ἐπαίρηται λαμπαίοις τῶν οἰκείων κατορθωμάτων; ταῦτα τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας τὰ ἔργα, ταῦτα τῆς μελίτης αὐτῆ προνοίας τὰ σπλάγχνα. ἄγχιστα γὰρ τῆς ὕβρεως τὸ ζηλοῦν τοῦ ὑπερήφανος ἡ ὑπερήφανος, οὐκ ἐάσει τέλεον ἡμᾶς εἰς Ⓜ τῆς ἁμαρτίας καταπορπαθῆναι βυθόν. οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν τῶν ἁμαρτημάτων Ⓜ χαλεπὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ μὴ πολλὰς ἐναντίων προφάσεις οἴδεν ἡμᾶς πολλάκις παλαιᾶς ἀναμιμνήσκειν ἁμαρτίας. καὶ τοῦτο καὶ ἀπ' αὐτῶν παθήσομαι τῶν γραφῶν σαφῆ τὴν ἀπόδειξιν. ἀπόδοτέ μοι Ⓜ Ἰωσὴφ Ⓓ ἀδελφοί, ἐγκαλῶ δὲ οὐδὲν ἔχοντες, ὅτι ἡ σύμπνοια τὸ ἰσόρροπον τῶν μέλλουσαν αὐτῷ προσαφωνοῦντα δόξαν. Εἶδον γάρ, φησι, τὰ δράγματα Γεν. λζ.
ὑμῶν προσκυνοῦντα τὸ ἐμὸν δράγμα· καὶ τί γάρ ποτων φυλάττειν αὐτὸν ἐχρῆν. φθόνος γὰρ τῆς οἰκίας ἁπάσης ἔμελλεν ἔσεσθαι, καὶ λαμπρότης τῶν ἡμέρων πάντων. ἀλλὰ τοιοῦτον * ἡ βασκανία· τοῖς οἰκείοις πολεμεῖ καλοῖς. καὶ μᾶλλον αὐ ἔλυπτο μυελὸς πάχος δεπά- *τῶν
ὁ βασκάνων, ἢ Ⓜ πλησίον ἰδεῖν εὐδοκιμοῦντα, καὶ εἰς αὐτὸν ἀγαλλόμενον μᾶλλον τὰ τῆς δό- χ πάντων
ξης· οὐ τί γάρτοι αὖ ἀθλιώτερον; ὅπερ οὖν καὶ χαίρει ἔπαθον, καὶ ἰδόντες αὐτὸν πόρρωθεν *ὦ
ἤκοντα, * προφῶν αὐτῶν κομίζοντα, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· Δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ Γεν. λζ.
ἴδωμεν τί ἔσται τὰ σύμπνοια αὐτοῦ. εἰ δὲ μὴ ὡς ἀληθῶς ἠδίαθης, οὐδὲ τὴν φύσιν ἐπέγνως· τὴν γοῦν πρᾶξιν αὐτὴν αἰδιαθήτως ἔδει, καὶ τὸν τῆς ἀγαπήσεως τρόπον, ὃν σφέων σε πεπλήρωτο. ἀλλ' ὅρα πῶς καὶ ἄκοντες προφητεύουσι. δεῦτε, φασὶ, ἀποκτείνωμεν αὐ- τὸν, ἵνα ἴδωμεν τί ἔσται αὐτοῦ τὰ σύμπνοια. εἰ γὰρ οὐκ ἐβουλεύσαντο, καὶ τὸν δόλον ὑφῆναν, καὶ τὴν δυσμὴν βυθὸν ἐρρᾶψαι σκεύεσιν, οὐκ ἂν ἔγνωσαν τῶν σύμπνοιαν σκεύεσι τὴν διάνοιαν. καὶ γὰρ ἴσως, μηδὲν παθόντα ἀγαθὸν ὑπὸ τῶν ἀφθόνων ἀναβλῶσαι τὴν Αἰγύπτου, καὶ ἀγα- χ. ἐμποδισ-
θοσύνων τῶν κωλυμῶν [καὶ τῶν ἐμποδίων] τῆς αὐτῆς ταύτης ὑπολαβεῖσθαι λαμπρότητος. μένων
Εἰ μὲν γὰρ ἐπιβάλλουσαν, οὐκ ἂν εἰς Αἴγυπτον ἀπέδοντο· εἰ μὴ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυ- πτον, οὐκ ἂν ἠγάθη ἡ διάνοια· εἰ μὴ ἠγάθη ἡ διάνοια, οὐκ ἂν ἐνεβλήθη εἰς τὸ δε- σμωτήριον, οὐκ ἂν ἔμαθε τὰ ὀνείρατα, οὐκ ἂν τῆς βασιλείας ἐπέτυχε· εἰ μὴ τῆς βασιλείας δι' ἐπέτυχε ἐκείνης, οὐκ ἂν ἦλθον οὗτοι κατ' ἐμπορείαν σίτου, καὶ προσκυνήσαν αὐτόν. ὥστε ὅπῃ ἀπέκτεινάν αὐτόν, ἐκεῖ τοῦτο μάλιστα ἔγνωσαν αὐτοῦ τὰ σύμπνοια. τί οὖν; ἆρά τοι προῖξεν τῶν μισούντων ἀγαθὸν αὐτῷ πάντων ἐ- γένετο καὶ τῆς προφητείας ἐκείνης; οὐδαμῶς. ἀλλὰ ἀλλὰ μὲ θανάτῳ καὶ ἀθυμίᾳ χ. ἐξέλετο
καὶ τῇ ἀγελείᾳ καὶ τοῖς ἑαυτοῦ προδιδοῦναι ἐβουλεύσαντο κακοῖς· ὁ δὲ εὐμήχανος Θεὸς, τῇ τῶν ὑπερβουλευόντων πονηρίᾳ πρὸς τὴν τοῦ προφήτου καὶ ὑπερβουλευθέντος βύθισιν ἀ- πεχρήσατο. ἵνα δὴ μὴ συντυχίας τινὸς, μηδὲ προαγωγῆς χ. σκευασίας
ἐπιπλοίας τὰ συμβαίνοντα εἶναι νομίζηται, δι' αὐτῶν τῶν ἐκπονούντων, δι' αὐτῆς τῆς κωλύσεως, αὐτὰ κατασκευάζει τὰ κωλύσεα ὁ Θεὸς, τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ πρὸς τὴν βύθισιν ἑτοίμοις χρώμενος, ἵνα μάθῃς, ὅτι ἃ ὁ Θεὸς βούλεται, οὐδεὶς διαπεδάσει, καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν χ. βέλτιον,
οὐδεὶς ἀποστρέψει· ἵν' ὅταν βουλεύῃ τι ἀγαθὸν, μὴ καταπίπτῃς, μηδὲ δυσχεράνῃς, καὶ πεπίσεως
ἀλλ' εἰδέναι ἔχῃς, ὅτι πρὸς τέλος ἀπάντα χρηστὸν ἡ βουλή, μόνον αἱ ψυχαὶ φέρῃς τὰ συμπίπτοντα. ἰδοὺ γοῦν ἐγὼ ἐν τούτῳ φθόνος βασιλέα ἔτεκε, καὶ βασιλεία ἀγάθημα προεξέπεσε, καὶ ἀθέοις ἐκόμισε· καὶ αὐτοὶ Ⓓ βουλευσάμενοι, ἀλλοι ζωώσαι αὐτὸν πρὸς τὸ μέγεθος ἐκείνης τῆς ἀρχῆς· καὶ ὁ μὲν βουλευθεὶς ἐβασίλευσεν, Ⓓ δὲ βουλεύσαν- τες ἐδούλευσαν· καίριος μὲν προσκείσθω, οὗτοι δὲ προσκείσθων. ὅταν τοίνυν ἐπέλθῃ σοι δεινά ζωσχὲ καὶ ἐπάλληλα, μὴ θορυβοῦ, μηδὲ δυσχέραινε, ἀλλὰ μάθε τὸ τέλος. πάν- τας γὰρ ἀπαντήσεται τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλοδωρεᾶς ἄξιον, μόνον ἐὰν βιβαιότητος τὰ [ἐν μέ-
σῳ]

σαι μὴν, ἀλλ' ἐξελθοῦσαν εἰς ἔργον τὴν ἁμαρτίαν ἀποκτεῖναι πάλιν δι' ἐξομολογήσεως καὶ δακρύων, ἀφ' ἧς κατηγορῆσαι ἑαυτῶν. οὐδὲν γὰρ οὕτως ὀλέθριον τῇ ἁμαρτίᾳ, ὡς κατηγορία καὶ κατάγνωσις καὶ μετανοία καὶ δάκρυα. κατάγνωσον σὺ τὴν ἁμαρτίαν· ἀπέθανε ὁ Φαρισαῖος. καὶ τίς ζῶσαι φησι; αὐτὸς ὁ διηκόζων Θεός. Λέγε σὺ ζῇ ἁμαρτίας σου ἀφεθῆναι, ἵνα δικαιωθῇς; τίνος γὰρ ἕνεκεν αἰσχύνῃ καὶ ἐρυθριᾷς, εἰπέ μοι, τὰ ἁμαρτήματα εἰπεῖν; μὴ γὰρ ἀνθρώπῳ λέγεις, ἵνα ὀνειδίσῃ σε; μὴ γὰρ τῷ συνδούλῳ ὁμολογεῖς, ἵνα σκώμματα; τῷ δεσπότῃ, τῷ κηδεμόνι, τῷ φιλανθρώπῳ, τῷ ἰατρῷ τὸ πταῖσμα ἐπιδεικνύεις. μὴ γὰρ, καὶ σὺ μὴ εἴπῃς, σκεῦος οὐκ οἶδα, ὅσον ἐστὶ τοῦ τῶν ὅλων ἀφεθῆναι ἠπείλητο; τίνος οὖν ἕνεκεν οὐ λέγεις; μὴ γὰρ οὐκ ἴσῃ κατηγορίας φορτικώτερον γένῃ τὸ ἁμάρτημα; ἡμερώτερον μὲν οὖν καὶ χαυνότερον. καὶ ἀφ' τοῦτο βούλεσθαι σε εἰπεῖν, οὐχ ἵνα κολάσῃ, ἀλλ' ἵνα συγχωρήσῃ· οὐχ ἵνα αὐτὸς μάθῃ τὴν ἁμαρτίαν (πῶς γὰρ, ὁ εἰδώς;) ἀλλ' ἵνα σὺ μάθῃς πόσου σοι συγχωρεῖ χρέος. Βούλεται δέ σε μαθεῖν τῆς χάριτος τὸ μέγεθος, ἵνα διὰ ταπεινοφροσύνης ἀφανίσῃς, ἵνα ὀκνηρότερος πρὸς ἁμαρτίαν ᾖς, ἵνα προθυμότερος εἰς ἀρετήν. ἀλλὰ μὴ εἴπῃς τὸ χρέος τὸ μέγεθος, οὐκ ἐπιγινώσκεις τῆς χάριτος τὸν ὑπερβολήν. οὐκ ἀναγκάζω, φησὶν, εἰς μέσον ἐλθεῖν θέλοντα, καὶ μάρτυρας παρεῖναι πολλοὺς ἐμοὶ "τὸ ἁμάρτημα εἰπεῖν μόνῳ κατ' ἰδίαν, ἵνα θεραπεύσω τὸ ἕλκος, καὶ ἀπαλλάξω τῆς ὀδύνης. ἀφ' τοῦτο τοῦ ζωοδότου ἡμῶν ἐγκατέθηκε καὶ παρεῖδε φιλανθρωπότερον. πατὴρ μὲν γὰρ ἅπαξ, ἢ δεύτερον, ἢ καὶ τρίτον, ἢ καὶ δεκάκις ἐπιπλήξας τῷ παιδὶ, ἐπειδὰν ἴδῃ μόνον ἀδιορθώτως, ἀπαγορεύσας ἀποκηρύττει, καὶ τῆς οἰκίας ἐκβάλλει, καὶ τῆς συγγενείας ἀφαιρεῖται. "ἀλλὰ οὐ τοιοῦτος ὁ ζωοδότης· ἀλλὰ, καὶ ἅπαξ, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον, καὶ μυριάκις ἐλέγξῃ, καὶ πολλαχοῦ, καὶ πάλιν ἐρῇ, καὶ οὐκ ἀφίσται) ἕως ἑκάστης ἁμαρτίας· καὶ τὸ οἰκεῖον, καὶ τὸ ἀμφόδιον, καὶ τὸ τραπέζιον, καὶ τὸ ἀγοραῖον, καὶ τὸ ὁδοῖς, πολλάκις ἢ καὶ τὸ ἐπιεικὲς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτημάτων ἡμῶν τὰ εἰδωλα καὶ ταῖς φαντασίαις παείσηται. καὶ ὅρα σοφίαν Θεοῦ. οὔτε διωκεῖν τὸν κατηγορεῖν ἐπαίνησεν εἰς τὸν ζωοδότου (οὐ γὰρ ἂν ἐναντίον ὁ Φαρισαῖος, ζωοῦ ἐγκαλοῦντος) οὔτε οὕτως ἀθεῖν, ὡς ἂν προφήτης καὶ δικαίους ἀπαγορεῦσαι τοιαύτης. Εἰ μὲ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν δὲ ὥραν ἔμελλεν ἡμᾶς κεντᾶν, καὶ ἀπαπτίγημεν ἀπὸ τῆς ἀθυμίας· Εἰ δ' ἅπαξ δὲ δεύτερον ἐπανορθώσασθαι ἀπεῖπεν τὸν ἐπιπλήξεως, οὐκ ἂν πολλὴν ἐκερδησάμεθα τὴν ὠφέλειαν. διὰ τοῦτο διωκεῖν μὲ ζωοῦ ἐπαίνησεν εἰς τὸν ἐπιπλῆξιν, οὐ μὴν συνεχῆ· διωκεῖν μὲ, ἵνα μὴ εἰς ῥᾳθυμίαν ἐμπέσωμεν, ἀλλ' ἀεὶ ἡ μέχρι τέλους τῆς ἐπομμυσκόμενοι πόνου· οὐ συνεχῆ δὲ ἐπάλληλον, ἵνα μὴ καταπέσωμεν, ἀλλ' αἰσθόμενοι πνὰς λαμβάνοντες καὶ ῥᾳθυμίας ἀναπέσωμεν. ὥσπερ γὰρ ὁ μεσημβρία ὅλως ἀλιτεῖν ὑπὸ τῆς ἁμαρτήμασιν, ὀλέθριον, καὶ τὸν ἐκάστην αἰσθησίαν ἐπικίνδυνον ἡμῖν· οὕτω ὁ συνεχῶς καὶ πέρα τοῦ μέσου τοῦτο παχύν, ὑπόληψιν. ἡ γὰρ ὑπόληψις τῆς ἀθυμίας ἰσχὺς καὶ τὴν ἰσχὺν φύσιν πολλάκις ἐκβαλοῦσα φρενῶν, ἐπισωρεύσασα τὸν ψυχὴν, καὶ πρὸς ἅπαντα ἀχρεῖον ἐργάσασθαι τὰ καλά. ἀφ' τοῦτο καὶ ἀφελεῖμμάτων ἡμῖν τοῦ τοῦ ζωοδότου ἐλέγχου πλεονάσαι ὑπόληψιν, ὑπὲρ σφόδρα ὄντι ἀπότομος, καὶ πρωτὸς καὶ ἔτι σφοδρότερον ἡμαρτηκότα τύπτειν ἐώλει. οὐδὲ γὰρ ἐώικα δὲ ἁμαρτάνομεν αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ ἐώικα δὲ ἕτερος τὰ αὐτὰ πλημμελοῦσι ἡμῖν, διεγείρεται σφοδρῶς καὶ μὴ πολλῆς ἡμᾶς καταβοᾶ τῆς βύσσης. καὶ γὰρ ὁ πόρνος, καὶ ὁ μοιχὸς, καὶ ὁ κλέπτης, ὅ μόνον ὅταν αὐτὸς κατηγορῆται, ἀλλ' ὅταν καὶ ἑτέρων τοιαῦτα τολμησάντων ἀκούῃ κατηγορουμένων, αὐτὸς ἑαυτὸν μαστίζεσθαι, τὸ τῆς ἑτέρων ὑπερτιμήσεσι τῆς οἰκείας ἁμαρτίας λαμβάνων ἀκόμησιν. καὶ ἐγκαλέσῃ μὲν ἄλλος, πλήττεται δὲ οὗτος ὁ μηδὲν ἐγκαλούμενος, ὅταν ἢ τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ τετολμηκώς· ὥσπερ οὖν καὶ ὑπὲρ τοῖς κατορθώμασιν, ἑτέρων ἐγκωμιαζομένων, καὶ σεφανουμένων, ὁ τὰ αὐτὰ κατορθωκότες ἐκείνοις, χαίρεσι καὶ ἀγάλλονται, ὡς οὐκ ἐκείνων μᾶλλον, ἢ αὐτῶν ἐπαινουμένων.

Ησ. μγ. κε.

χ. τ' ἁμαρτίας;

χ. ὀνίσῃ;

χ. ἀπὸ

χ. σοὶ

χ. τὸ χρεῖ σματος

χ. ἐ σιλθεῖν

χ. τὸ ἁμάρτημα

χ. ἰδιαιτέρων

χ. τὸ συνήθες

χ. περίεστιν

χ. λαζόντες.

χ. οἶδε

χ. ἀλλ' ἐφ' ἑτέρων

χ. ἀκούσῃ

τὴν πλάνην ἀπήλασε, τὴν ἀλήθειαν ἐπεμήνατο, δι' ἁλιέων καὶ βυτιλῶν δόγματα θεῖα πάντα καὶ τάρθωσε, καὶ ἱκανὰς ἀποδείξεις τῆς ἑαυτοῦ θεοσοίας πάντα χοῦ πρέφει ἡμῖν. μὴ τοίνυν μείζονι τὸ πλοῦτος βίου τὰ ἡμέτερα συγκεκλεῖσθαι νομίζωμεν, ἀλλὰ πιστεύωμεν, ὅτι πάντως ἔσται κεῖνος ὁ τῶν τοιούτων ἀπόδοσις τὴν ἐνταῦθα πρὸ ἡμῶν γινομένων ἀπάντων. τοῦτο γὰρ οὕτως ἐστὶ σαφὲς καὶ σαφῶς πᾶσι, ὡς καὶ Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας εἰς αἵρεσιν ἄγειν, καὶ πάντα ὀρθρίζειν αὐτῷ πρόσωπον ὑπὲρ τούτων ὁμολογοῦντι. Εἰ γὰρ καὶ μὴ καθὼς ἔδει τῆς ἀκριβοῦς φιλοσοφίας ἅπαντες, ἀλλ' ὅμως τῆς κρίσεως καὶ τῆς κολάσεως καὶ τῶν ἐκεῖ διαγωγείων ἅπαντες συμφωνοῦσιν, ὅτι ἔστι τὴν ἐνταῦθα γινομένων ἀπόδοσις ἐκεῖ. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, ὅμως ἔτερα οὐράνιον τοσοῦτον ἔτεινε, γῆν ὑπερέστησε, θάλασσαν πλῶσιν, ἀέρα ἔζεχε, τοσαύτην εὐταξίαν ἐπεδείξατο, Εἰ μὴ μέλλει τέλος ἕξειν ἡμῶν ἔσεσθαι; οὐχ ὁρᾷς πόσοι βιώσαντες ἐν ἀρετῇ, μυρία παθόντες δεινὰ ἀπῆλθον, μηδὲν ἀπολαβόντες ἀγαθόν; ἕτεροι δὲ πάλιν πονηρίαν πολλὴν ἐπιδειξάμενοι, τὰ ἑτέρων ἁρπάσαντες οὐσίας, χήρας καὶ ὀρφανοὺς ἀποδύσαντες καὶ καταδουλωσάμενοι, πλοῦτον καὶ τρυφὴν καὶ μυρίων ἀπολαύσαντες ἀγαθῶν ἀπῆλθον, ὥστε τὸ τυχὸν παθόντες δεινόν; πότερον οὖν οἱ ἐκεῖσε τῆς ἀρετῆς ἀπολήψονται τὰς ἀμοιβάς, ἢ οὗτοι τῆς πονηρίας δώσουσι τὰς ἐπιμοιρίας, Εἰ μέλλει τὸ πρόσωπον τὰ ἡμέτερα ἴσα ταῖς πράγμασι; ὅτι γάρ, Εἰ ἔστι Θεός, ὥσπερ οὖν καὶ ἔστι, δίκαιός ἐστι, πᾶς ὁσιοῦν ἂν εἴποι. ὅτι δὲ, Εἰ δίκαιός ἐστι, καὶ τούτοις κἀκείνοις ἀποδώσει τὰ κατ' ἀξίαν, καὶ τοῦτο ζωωμολόγηται. ἢ γὰρ μέλλοι κἀκείνοις καὶ τούτοις ἀποδιδόναι κατ' ἀξίαν, οὐ τῷδε δὴ τῷδε αὐτῶν ἀπέλαβεν, ἅτε σκῆνος τὸ πονηρίας τὸ κόλασιν, οὐτε τῆς ἀρετῆς τὰς ἀμοιβάς, εὔδηλον ὅτι λείπεται τὰς καιρὸς, ἐν ᾧ τὴν ποθουμένην ἀπόδοσιν ἑκάτεροι τούτων ἕξουσι. ἵνος γὰρ ἔτεκεν ὅλως ἐν τῇ σχολαίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ κειτὴν οὕτω διωκεῖν ἐγκηρεύεται καὶ τὴν φοίτα κατέχουσι ἡμῖν ὁ Θεός, τὸ σωτῆρος λέγω; οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι τοῦτο δικαστὴς οὕτως ἄγρυπνος ἐν αἰσθήσεις, ὡς τὸ ἡμέτερον σωτῆρος. ἢ μὴν γὰρ ἔξωθεν δικασταὶ καὶ τῶν χρημάτων σχολάζουσι, καὶ κολακείας χαίρουσιν, καὶ σχολὴ φόβου καθυποκείνονται, καὶ πολλὰ ἕτερα ὅσα τὰ λυμαινόμενα τὸν ὀρθὸν ἐκεῖσε ψῆφον· τὸ δὲ τῆς σωτῆρος δικαστήριον τοῦτο τῶν ἐκεῖσε οἶδεν· ἀλλὰ, κἂν χρήματα δῷς, καὶ κολακεύσῃς, καὶ ἀπειλήσῃς, κἂν ἕτερόν τι οὑτινοῦν ἐργάσῃ, δικαίαν ἐξοίσει τὴν ψῆφον τῶν ἡμαρτημάτων λογισμῶν· καὶ αὐτὸς ὁ τὴν ἀμαρτίαν ἐργασάμενος αὐτὸς ἑαυτὸν καταδικάζει, καὶ μηδεὶς ἕτερος κατηγορῇ· καὶ οὐχ ἅπαξ, τοῦτο δίς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐν παντὸς τοῦ βίου τοῦτο ποιῶν διατελῇ. κἂν πολὺς προέλθῃ χρόνος, τοῦτο ποτὲ ἐπιλήσεται τῶν γεγενημένων, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι τὴν ἁμαρτίαν, ἐν τῷ γίνεσθαι, καὶ μὴ ὃ γίνεσθαι σφοδρὸς ἐφέσηκεν ἡμῖν κατήγορος, καὶ μᾶλλον μὴ ὃ γίνεσθαι. ἐὰν μὲν γὰρ τῶν προσόντων τὴν ἁμαρτίαν, ὑπὸ τῆς ἡδονῆς μεθύοντες οὐχ οὕτως ἀσθανόμεθα· ἐπειδὰν δὲ γένηται καὶ λοιπὸν τέλος, τότε δὴ μᾶλλον, τῆς ἡδονῆς σβεσθείσης ἅπασης, ὃ πικρὸν τῆς μετανοίας ἐπεισέρχεται κέντρον ἀπειλητίας ταῖς ὠδινούσαις γυναιξίν. ἐπ' ἐκείνων μὲν γὰρ ποῦ τὸ τόκου πολὺς [καὶ ἀφόρητος] ὁ πόνος καὶ ὠδῖνες δριμεῖαι ἀναχόπτουσαι ταῖς ἀλγηδόσιν αὐτάς· μὴ ὃ δὲ τόκον αἴσης, τῷ βρέφει τῆς ὠδῖνος ζωοξελθούσης. ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἕως μὲν ὠδίνομεν καὶ συλλαμβάνομεν τὰ διεφθαρμένα βουλεύματα, ὠφεσπόμεθα καὶ χαίρομεν· ἐπειδὰν δὲ ἀποτίκτωμεν ὃ πονηρὸν παιδίον τὴν ἁμαρτίαν, τότε τὸ αἶσχος τοῦ τεχθέντος ἰδόντες ὀδυρώμεθα, τότε ἀναπτόμεθα τῶν ὠδίνων γυναικῶν χαλεπώτερον.

χ. συλλάβωμεν

Διὸ καὶ ἀκαλῶ μὲν δέχεσθαι μᾶλλον τὰ τῆς ἐπιθυμίας διεφθαρμένα· Εἰ δὲ καὶ δεξόμεθα, ἀποπνίγειν ἔνδον τὰ τέκνα· Εἰ δὲ καὶ μέλλει τοῦτο ῥαθυμήσαμεν,

τοῖς λεγομένοις προσέχοιμι. Διὸ καὶ ὁ Αβραάμ· Εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσι, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, ἀκούσονται. Ἐ ὅτι τοῦτο ἔστιν ἀληθές, ὅτι ὁ τῶν γραφῶν οὐκ ἀκούων, οὐδὲ νεκρῶν ἀνισταμένων ἀκούσεται, ἔδειξαν ⓦ Ἰουδαῖοι, οἱ ὄντες Μωϋσέως οὐκ ἤκουσαν καὶ τῶν προφητῶν, οὐδὲ νεκρους ἀναστάντας ἰδόντες ἐπίστευσαν· ἀλλὰ καὶ διὰ ⓦ λάζαρον ἐπιχείρουν ἀποκτεῖναι. Διὰ τοῦτο καὶ τοῖς Ἀποστόλοις ἐπιπλήττει, καίτοι πολλῶν ἀναστάντων νεκρῶν ἐν τῷ καιρῷ τὸ σταυροῦ. Ἵνα δὲ καὶ ἑτέρωθεν μάθῃς, ὅτι ἀξιοπιστότερα ἦν τῶν προφητῶν διδασκαλία τῆς τῶν ἀναστάσεων ἀπαγγελίας, ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι εἰ καὶ μὴ ἅπας δοῦλός ἐστιν ἃ δεῖ αἱ γραφαὶ φθέγγονται, ἀλλὰ ὁ δεσπότης ἐφθέγξατο. ὥστε καὶ νεκρὸς ἀναστῇ, καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ καταβῇ, πάντως ἔσονται αἱ γραφαὶ ἀξιοπιστότεραι. ὁ γὰρ τῶν ἀγγέλων δεσπότης, καὶ τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ζώντων κύριος, οὐκ ἐν χείραις ἐρωμολόγησεν. καὶ ὅτι ταῦτά ζητοῦσιν ⓦ ζητοῦντες νεκρούς ἔκειθεν ἐλθεῖν, ἀλλὰ τοῖς Εἰρηναίοις καὶ ἀπὸ τῶν πρώτων ἐστὶ δίκαια δικαστήρια τοῦτο. ἡ γέεννα οὐ φαίνεται τοῖς ἀπίστοις· τοῖς γὰρ πιστοῖς ὅτι δῆλη καὶ φανερά, ἀλλ' ὅμως τοῖς ἀπίστοις οὐ φαίνεται. τὰ μὲν τοι δικαστήρια φαίνεται, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀκούομεν, ὅτι ὁ δεῖνα ἐκολάσθη, ὁ δεῖνα ἠζημιώθη*, ἕτερος τὰ ἀμφότερα ἐργάζεται, ἄλλος κατέχει πυρί, ἄλλος ἕτερον ἕτερῳ κολάσεως καὶ τιμωρίας ἀπώλετο. ἀλλ' ὅμως ταῦτα ἀκούοντες ⓦ πονηροὶ καὶ κακοῦργοι ἐσμεν ζῆται, οὐ σωφρονίζονται. καὶ τί λέγω, ὅτι ⓦ μηδέποτε τούτοις προσέχοντες οὐ σωφρονίζονται; πολλάκις πολλοὶ τῶν ἀληθῶς καὶ ἀληθινῶς τῷ κόσμῳ, καὶ ὁ δεσμωτήριον διορύξαντες καὶ ἐκπηδήσαντες, πάλιν τοῖς αὐτοῖς ἐπέθεντο, καὶ πολλῷ χαλεπώτερα τούτων εἰργάσαντο. μὴ τοίνυν ζητῶμεν νεκροὺς ἀκούειν ταῦτα, ἃ πολλῷ σαφέστερον αἱ γραφαὶ περὶ ἐκείνων ἡμᾶς παιδεύουσι τῇ ἡμέρᾳ. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ὁ Θεός, ὅτι νεκροὶ ἀναστάντες τὴν ζωὴν ὠφέλησαι δύνανται, οὐκ ἂν ἐπέλιπεν, οὐδ' ἂν ἐπέσχε πρῶτον χεῖρας ὁ πάντα ἡμῖν τὰ συμφέροντα προμηθούμενος. χρεία γοῦν τούτου, εἰ συνεχῶς ἔμελλον ἀναστάσεις νεκροὶ, καὶ τὰ ἐκεῖ πάντα ἀπαγγέλλειν ἡμῖν, καὶ τοῦτο δὴ τῷ χρόνῳ κατεφθάρη πάλαι. τοῖς γοῦν τότε καὶ τοτὲ δὴ ἀσήμοις δόγμασι ὁ Ἀβραὰμ μὴ πολλῶς τῆς εὐκολίας. εἴθωλε γὰρ πολλάκις δικαιοῦν πολλάκις, ἢ δὲ κατασκευάζων πᾶς ὑποκείσεται θανάτῳ καὶ καταρτίζεσθαι, διακωλύει πάλιν ὡς ἐκ νεκρῶν ἀναστάντας, καὶ δι' ἐκείνων ὅσα ἐβούλετο πιστεύεσθαι τοῖς τῶν ἀπατεώνων Ἀβραάμοις. Εἰ γὰρ καὶ τοῦτο, θαυμάσιος ἔστω τοιοῦτος, ἀνάγκη πολλάκις φανέντας ἐκ τοῦ πυρὸς τῶν ἀπελθόντων, πολλοὺς ἀπάτησαι ἂν διέφθειραν· πολλῷ μᾶλλον, εἰ τότε πεμφθέντες καὶ τοῖς κακεργοῦσιν ἐκ τοῦ αἰῶνος δόγμασι, οἷς ὅτι πολλοὶ τῶν ἀπελθόντων ἐπανῆλθον πάλιν, μυρίους ἂν ὁ μιαρὸς δαίμων ἐκεῖνος δόλους ἔπλεξε, καὶ πολλοὺς ἀπάτησεν εἰς ⓦ βίου εἰσαγωγήν. Διὰ τοῦτο ἀπέκλεισε τοῦ θύρας ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἀφῆκεν ἵνα τῶν ἀπελθόντων ἐπανελθόντα εἰπῇ τοῖς ἐκεῖ, ἵνα μὴ λαθὼν ἀφορμὴν ὑποθῆται ἐκεῖνος, τοῖς πρὸ ἑαυτοῦ πάντα εἰσαγάγῃ. Ἐ γὰρ ὅτι προφῆται ἦσαν, ψευδοπροφήτας ἦλθε καὶ ὅτι ἀπόστολοι, ψευδαποστόλους Ἐ ὅτι Χριστὸς ἐφάνη, ψευδοχρίστους· καὶ ὅτι δόγματα εἰσπέμπεται ὑγιῆ, διεφθαρμένα εἰσήγαγε, καὶ ζοφερὰ πάντα τοῦ ἀφανεστέρου. ὥστε εἰ καὶ τοῦτο ζωώδη, καὶ τοῦτο ἐπιχειρήσει δὲ ὑποκρίνασθαι τῶν οἰκείων ὀργάνων, οὐχὶ νεκροὺς ἀληθῶς αἴσας, ἀλλὰ μαγγανείαις τισὶ καὶ ἀπάταις τινὰς ὁμοίους τῶν ὁρωμένων ἀπατᾷ, ἢ καὶ τινας τοιούτους ζωοποιεῖν, ὡσπερ ἔφθημεν εἰπών, ὑποκρίνεσθαι πλάττει, τὰ δὲ κάτω πάντα ἐποίησεν δὲ Ἐ ζωοποιεῖ. ἀλλὰ ὁ Θεὸς ἅπαντα ταῦτα προλαβὼν, ἀπεπίκλεισεν αὐτῷ τὴν ἐπιβουλὴν ταύτην, καὶ φιλάνθρωπος ἦν, οὐ συνεχώρησεν ἐλθεῖν πρὸ πολλοῦ ἐκεῖθεν τοὺς ἐκεῖ διαλεχθῆναι τοῖς ζῶσιν αἰσθητοῖς, παιδεύων ἡμᾶς πάντων ἀξιοπιστέρας ἡγεῖσθαι τὰς θείας γραφάς. πολὺ γὰρ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως σαφέστερα ἡμῖν ἔδωκε πράγματα τῆς οἰκουμένης ἐπιστροφὴν ἅπαξ

τῆς

χ. ἔκπεμ. χ. πιθάνως)

χ. αἰτεῖν χ. ἐκπεμ

χ. αἰτεῖ

χ. μελέτω χ. τάχα

πρόσει· καὶ οὐκ ἂν μὴ μεγαλαυχήσω τοιοῦτον, ὅταν πεπρυόμενοι καὶ δῶσι σὺ τοῦτο δίκαιον, ὡς χθὲς καὶ πατὴρ ἀπέστειλεν ὁ τῶν πιστῶν ἀγαθὸς, τοῦτον ὁ πλούσιος παρακαλέσας, μὴ τοῖς ἑτέροις βιωτικαῖς θορυβεῖσθαι, μηδὲ νομίζειν ἀπορίαν εἶναι τὰ καθ' ἡμᾶς, ὅταν δίκαιος ᾖ σὺ ταῦτα πάσχῃ κακῶς, πονηρὸς δὲ ᾖ μακάριος αὖθις πρὸς εὐθηνίας βιωτικὰς ἀπολαύῃ διηνεκοῦς. ἀμφότερα γὰρ ὁ κατ' ἀξίαν ἀπολήψονται ἐκεῖ, ὁ μὲν τοῦ στεφάνους τῆς ὑπομονῆς ἢ τῆς καρτερίας, ὁ δὲ τὰς κολάσεις ἢ τὰς πράξεις τῆς πονηρίας. ταῦτην τὴν παραβολὴν εἰκάζατε ἢ πλούσιοι ἢ πένητες· πλούσιοι μὲν τοῖς τοίχοις τὴν ὑμετέραν οἰκίαν, πένητες δὲ τοὺς τοίχους τὴν δικαιοσύνης καὶ ἐξαίφνης ποτὲ λήθης ἐξωμοιώσης, ὑπηρείσατε πάλιν δικαίῳ μισθωτῷ. μᾶλλον δὲ ἢ οἱ πλούσιοι τοῦ τὴν οἰκίαν εἰς τὴν δικαιοσύνην ἐγγράψατε ἢ ζωγράφου ἀφείρετε, ἢ ἔσται διδασκαλεῖον ὑμῖν ἢ σωφροσύνης φιλοσοφίας ἁπάσης. καὶ γὰρ ταῦτην δικαίως ἐγκεχαραγμένην ἔχωμεν εἰς τὴν δικαιοσύνην, ὅτι τὰ περιττὰ τοῦ πρόσκαιρος βίου ἡμᾶς φυσῶσαν δυνήσῃ, ὅτι τὰ λυπηρὰ τοῦ σώσῃσαν ἢ κρατήσῃ· ἀλλ' ὡς τοῦ τὰ ζωγραφίας τοῦ εἰς τοὺς τοίχους, οὕτω τοῦ ἑκάστου ταῦτα δικαιοσύνης. καθάπερ γὰρ εἰς τοὺς τοίχους γεγραμμένοι ὁρῶντες πλούσιοι ἢ πένητα, οὕτε ἐκείνου φθονοῦμεν, ὅτι τὴν πένητος ὑπερορῶμεν, οὔτε τοῦτον θαυμάζομεν, ἀλλὰ μὴ τοῦ γραφικῆς ἀληθείας εἶναι τὰ ὁρώμενα· οὕτω καὶ πλούτου καὶ πενίας, καὶ δόξης καὶ ἀτιμίας, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν τοιούτων ἢ φαύλων τῇ φύσει οὐ καταμανθάνομεν, τῆς δὲ ἑκάστου τούτων ἐκβεβηκυίας ἡμῖν εἰκαιότητος ἀπαλλαγησόμεθα. σκιαὶ γὰρ ὄντως ἀπατηλότερα ἅπαντα ταῦτα, καὶ ὑγιαίνοντι καὶ γρηγοροῦντι, οὐδὲν οὔτε τῷ λαμπρῷ καὶ ὑπιδόξῳ ἐπᾶραι, οὔτε τῷ ταπεινῷ καὶ ἀπερίμμενον συσκιάσαι δυνάμενα.

χ ἀσκεῖν ἢ ζωγραφίας ἢ

Ἀλλὰ γὰρ ὥρα λοιπὸν ἡμῖν ἢ τῶν ῥημάτων ἀκούσας τῶν τοῦ πλουσίου. ἐρωτῶ σέ, φησι, πάτερ, τοῦτο, παρακαλῶ, δόμῳ, ἱκετεύω, ἵνα πέμψῃς εἰς τὸν οἶκον τοῦ τὰ ἕξ μου λάζαρον (εἰ- Λουκ. κϛ.
σὶ γὰρ μοι πέντε ἀδελφοί) ἵνα διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ὅπως μὴ ἔλθωσι εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. ὅπερ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀπέτυχεν, ὑπὲρ ἑτέρων ποιήσῃ τοῦ ἱκετεύειν. ὅσα πως φιλάδελφος ἢ ἧμερος γίγνεται ὑπὸ τῆς κολάσεως. ὁ γὰρ τοῦ λαζάρου συγκαταφερόμενος πρότερος, ἑτέρων ἀπόντων φερομένων· ὁ τοῦ τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν κείμενος παρακείμενος, τῶν οὐχ ὁρωμένων μέμνηται, ἢ μᾶλλον πολλῆς ἀξιοῖ τῆς ἡμῶν ἢ τῆς σπουδῆς, ὥστε γενέσθαι τινὰ αὐτῶν προνοίαν τοῦ ἀπαλλαγῆναι τῶν καταληψομένων αὐτὸν κακῶν. καὶ παρακαλεῖ πέμψαι τὸν λάζαρον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἵνα τὰ σκάμματα ἢ αὐτοῦ, ἢ ὃ τὰ δίκαια μὴ ἐφίστηται τῆς ἀρετῆς. ἐκεῖνοι βλεπόμενοι αὐτὸν στεφανοῦσι μόνοι, φησὶ, ἢ θαυμάζονται ἀγωνισάμενοι· ἢ μάρτυρες αὐτοῦ τῆς πενίας ἢ τοῦ λιμοῦ ἢ τῶν μυρίων κακῶν, γενέσθαι μάρτυρες τῆς ἡμῶν, τῆς μεταβολῆς, τῆς δόξης ἁπάσης· ἵνα ἑκατέρωθεν παιδευθέντες ἢ μαθόντες, ὅτι οὐ μένει τὸ πρόσκαιρος βίου τὰ ἡμέτερα σήσεται πράγματα, ὅτι ἀσκυβάσωνται, ὡς δυνηθῶμεν ταύτην τὴν κόλασιν διαφυγεῖν ἢ τὸν πυρὸς μυρίον. τί οὖν ὁ Ἀβραάμ; Ἔχουσι Μωϋσέα, ἢ τοὺς προφήτας, φησὶ (ἀκουσάτωσαν αὐτῶν) οὐχ οὕτω, φησὶ, σὺ κήδῃ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ὁ ποιήσας αὐτοὺς Θεός. μυρίους αὐτοῖς ἔπεμψεν, διδασκάλους προφήτας, συμβουλεύοντας, νουθετοῦντας. τί οὖν αὐτοὺς πάλιν; Οὐχί, φησὶ, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν ἀναστῇ, αὐτῷ πιστεύσουσι. ταῦτα δὲ καὶ ἡ πολλὴ ῥᾳστώνη. τοιοῦτοι οἱ Εἰσὶ ἢ λέγοντες, τίς ἦλθεν ἐκεῖθεν; τίς ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνέστη; τίς εἶπε τὰ ἐκεῖ; πόσα τοιαῦτα ἢ τηλικαῦτα τοῖς ἑαυτοῖς εἶπεν ὁ πλούσιος ἐκεῖνος, ἐάν τι εὕρῃ; οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς προσκαλεῖται δύο τινὰ ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀλλ' ὅπερ τῶν γραφῶν ἀκούειν κατεφθαρμένοι, καταγέλαστοι, μύθους εἶναι νομίζουσι τὰ λεγόμενα. ἀφ' ὧν οὖν αὐτοὺς ἔπαθε, ἢ τοῦτο τῶν ἀδελφῶν νομίζει. καίτοι φησὶ, οὕτως ἐστὶ τοῦτο θέσεσι. ἐὰν δέ τις ἀπὸ νεκρῶν ἀναστῇ, οὐκ ἀπιστήσουσιν αὐτῷ, οὐδὲ καταγελάσονται, ἀλλὰ μᾶλλον

μὲν τοιοῦτον. τοῦ δὲ αὐτὸν καταλίπωμεν· ἐπὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς διηγήσεως τὰς δικαίους ἀπὸ τῆς
Λκατ. κδ. ἁμαρτωλοῦ. Εἰ πόντες γὰρ τὸ πλουσίου, Πίμψον Λάζαρον, ἵνα πέμψῃ αὐτὸν ὁ Αβραάμ·
"χάος μέγα ἐστήρικται μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ὅπως ⓐ θέλοντες διαβαίνειν ἐκεῖθεν πρὸς ἡ- χ. χάσμα
μᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ ⓐ ἐκεῖθεν ἡμᾶς διαπερῶσι. καὶ ἐδείκνυμεν διὰ πολλῶν τῶν ἀ-
ρημένων, ὡς ὅτι μὴ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ἐπὶ τοῖς οἰκείοις κατορθώμασι τὰς ἐλπίδας
τῆς σωτηρίας ἔχειν χρή, μὴ πατέρας καὶ πάππους ἀριθμουμένους, μηδὲ συμ-
Φαγ. μὲ βίους, καὶ φίλους, καὶ οἰκείους, καὶ γείτονας. Ἀδελφὸς γὰρ οὐ λυτρώσεται· λυτρώσεται δὲ ἄνθρω-
πος; ἀλλ' ὅσα δὲ ⓐ μὴ δύναται ἐκλείσαι καὶ διακωλύσαι τὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐκπτωσιν ἀπολ-
Ματθ. κα. λύντες, πάντα ἐκεῖ καὶ μάτην λοιπὸν εὑρήσει. καὶ γὰρ αἱ πρῶται αἱ πάντα πρακαλέσαι τὰς
ὁμιλίας ὑπὲρ ἐλαίου, καὶ οὐκ ἐπέτυχεν· καὶ ὁ δὲ βάλλων καὶ καταφύλας [δ] ἐπὶ τῆς γῆς, πολ- 10
λὰ ἀπολεσας μάθος, κατεχρίθη πάλιν ⓐ μὴ θρέψαντας αὐτὸν πτωχόν. μηδὲ ποτί-
σαντες διψῶντα, καὶ "αἰδοῖ δικαιοῦντες εἰς ἄγγοιαν καταφεύγει, οὐδὲ ἐκφοι σεσῴσμένος καὶ ἀπε- χ. ἔπι.
λαμίας ἔτυχεν, ἐπεσεν δὲ οὐδὲ εἰπεῖν ἔχωμεν, ὥσπερ ἐκεῖνος ὁ βαπτιστὴς ἀναδενδρώδης
ἰμάτια· ἐγκαλυπτόμενος γὰρ ἐάσει. οὐχ οὕτως ὁ μόνος, ἀλλὰ καὶ ἄλλος τῷ πλησίον μεσιτεύ-
σας, καὶ ἑκατὸν ἀπαντήσας δίκαια, εἶτα ὑπὲρ τούτων αὐτὸν παρὰ τοῦ διαπαντὸς ἐγ- 15
καλούμενος ὅτι ὠμότητι καὶ ἀπανθρωπίᾳ, οὐδὲν ἔχει εἰπεῖν. ὅθεν δῆλον, ὅτι οὐδὲν ἡμῶν
ὄφελος ἔσται, ἐὰν ἔργα μὴ ἔχωμεν ἀγαθά· ἀλλ' ἵνα μὴ τὰς κατηγορίας καὶ τὰς διακωλύ-
σεις δῶμεν, ἵνα τὸ σιγηλὸν ἐμοίως ἐφ' ἡμᾶς ἕξει καὶ τὰς κολάσεως καὶ τὰς τιμωρίας. ἀκούσατε
γοῦν πῶς καὶ ἐνταῦθα αἰτήσεις αἰτήσεις δύο ⓐ Αβραάμ, ἀμφοτέρων ἀπέτυχε. "πρῶτο- χ. πρῶτ.
ον μὲν γὰρ ἑαυτῷ τὴν ἱκετηρίαν ἐποιῆτο λέγων, πέμψον Λάζαρον· ὕστερον δὲ οὐκ ἔτι 20
ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν. ἀλλὰ τοῦτο μάλιστα ἰῶνται αἴτησιν· ἐμὲ γὰρ ἰῶ ἀδυνά-
τησε πρῶτόν· δεύτερον δὲ πρῶτον ἡ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν. πλὴν ἀλλά, εἰ δοκεῖ, καὶ αὐτῶν
ἀκούσωμεν τῶν ῥημάτων τῶν πολλῆς "τῆς ἀσυδίας. Εἰ γὰρ ἄρχοντες εἰ ἀγορᾷ μέση καθη- χ. ἀγορᾷ
μένη κατάδικοι ἀγόμενοι, καὶ δημίους σκληροτάτους, καὶ καλαζόνας ⓐ ὑπὸ δύσιν ὄντας, μετὰ πολλῆς ας.
τῆς σπουδῆς ζωντάχειρα ἅπαντας ἀκούσαι βουλόμεθα, τί μὴ ὁ δίκαιος ἐρωτᾷ, τί δὲ ὁ 25
κατάδικος ἀπεκρίνατο· πολλῷ μᾶλλον σπουδῆς μετὰ πολλῆς ἀκούειν χρὴ, τί μὴ ὁ κα-
τάδικος ἔφη, ὁ πλούσιος λέγω, ἄξιοι, τί δὲ ὁ δίκαιος δικαστὴς ἀπεκρίνατο δῆλα τῷ Αβραάμ. καὶ
γὰρ ὁ πατριάρχης ἦν ὁ δικάζων, καὶ μὴ αὐτὸς ἐφθέγξατο· ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἔξωθεν δικαστήρια τύποι,
ὅταν ὦσίν ποτε ἀκατάδικοι καὶ μὴ αἱ αἰδροφόνοι, πέρρα τὰ ἔνδικα δικάζοντες ἀποτίσαντες
τύπος ⓐ νόμου τῆς τὸ κράτιστον οὐκ ἀπεστέρησαν ἀκούσας φωνῆς, καὶ τοῦτο μὴ τῶν χ. τὸ
ἄλλων αὐδὴς ἀτιμάζοντες, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἐρωτήσαντας τοῦ δικάζοντος, καὶ τοῖς 30
ἀπορίσασι τὴν δικαζομένην, οὕτω δὲ καὶ τότε ἐγένετο· οὐ τοῦ Θεοῦ φθονοῦντος πρὸς αὐ- χ. τὸ δυσ-
τὴν ἔχουσι ἡ κατάδικος, ἀλλὰ μόνος ἐῶ ὁ Αβραάμ. ἐπὶ πολὺ τοῦ δικάζοντος ἀμφισβητή- μένον.
σαντος τὴν δικαζομένην. οὐ γὰρ οἴκτου ἔλεγεν ἄπερ ἔλεγεν, ἀλλὰ θείοις διεγνωσμένοις νόμοις
αὐτὸς, καὶ ἐκ δώρων φερομένας ἔλεγεν ἀποφάσεις. δέον γὰρ ἐκεῖ οὐδὲ ἀνθίστασθαι ἢ κα- περι-
ἐχομένην τινὰ ἀκριβείας τοῦ λεγομένου. ἐπὶ γὰρ ἀνέσεως ἐκαθέζετο ἐκείνη τῇ πα- 35
ρεδρίᾳ," καὶ τετάρτην ἡμέραν ἔχων ἐκείνης οὐκ ἀφίσταμαι, ὅπου καὶ πολὺ τὸ κέρδος ἐκ τούτου χ. τοῦτ.
τῆς διηγήσεως ἀφορμὴν λαμβάνω "καὶ πλουσίους καὶ πένητας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς τῶν πατρῴων διατρι- χ. βίους
βῆς καὶ τοὺς τῶν δικῶν πταίσας ἐπὶ θλίψεως δορυφορουμένους. καὶ γὰρ οὐδὲν οὕτω τοὺς πολλοὺς
κακοδαλίζει εἰωθὸς καὶ ἐκφέρει, ὡς ὁ πλουσίους ἐκ πατρίας ζωῆς ἐκ εὐημερίας ἀπολω- 40
σας καὶ πολλῆς, καὶ δικαίως μετὰ δεκτὸς ζωῆς πρὸς ἑκάτερα" ἐκπεσόντα πείνῃ, καὶ ἕτερα χ. ἐκπεσ.
μυρία τῆς πείνης ἐκπορώτερα πρόσχημα. ἀλλὰ αὐτὸ μὲν ἡ πρόθε-
σις καὶ πρόσχημα τὰ φάρμακα, τοὺς μὲν πλουτοῦντας σωφρονίζουσα, τοὺς δὲ πένητας παραμυ-
θουμένη· ἐκείνους μὲν παιδεύουσα μὴ μεγαφρονεῖν, τοὺς δὲ πένητας παραμυθουμένη ὅτι τοῖς

πρόσω-

ὅτε μ οἰκοδομὴν ἔχωσι τὰ τῶν ἀδικημάτων τῆς ἀρετῆς, ἀναξίοι ἐσμὲν τῆς τοσαύτης καὶ ἐσχάτης ἀρετῆς. ἀλλὰ φίλον ἔχεις ἡμᾶς καὶ ἀναμάσον; οὐδὲ τοῦτό σοι τοσοῦτον ἐστι. πῶς οὖν φησι, Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵν' ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς; οὐχ ἡ φιλία ὅτιν ἐνταῦθα ἡ τοσαύτη μόνη, ἀλλ' ἡ ἐλεημοσύνη. ἐκεῖ γὰρ ἡ φιλία μόνη τοσοῦτον, ἐνταῦθα ἁπλῶς εἰπεῖν, ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἡμᾶς δι' ἀδικίας, ὅτι οὐχ ἡ φιλία μόνη τοσοῦτόν ἐστι, τοσοῦτον, ἐκ τοῦ μαμμωνᾶ τῆς ἀδικίας. καί τι ἴσως εἴποι τις ἄν, ὅτι δυνάμει χωρὶς τοῦ μαμμωνᾶ ποιῆσαι φίλον, ἢ ἀσυδαίστερον μᾶλλον, ἢ διὰ τοῦ μαμμωνᾶ. ἀλλ' ἵνα μάθῃς ὅτι ἐλεημοσύνη ὅτιν ἡ τοσοῦτον ὠφελοῦσα, καὶ ὃ ἔργον ὃ σὸν καὶ ὃ κατόρθωμα, οὐκ ἐκ τῆς φιλίας τοῦ ἁγίου ἁπλῶς, ἀλλ' ἐκ τῆς φιλίας τοῦ διὰ μαμμωνᾶ μισθίου, ἔπεισόν σε θαρρῆσαι. ἄκαρ οὖν ἅπαντα εἰδότες, ἀναπτοὶ, τοσοῦτον ὦμεν ἑαυτοῖς μὴ ἀκριβείας ἀπάσης. καὶ κολαζώμεθα, θύραις εἰσῶμεν καὶ ἐκ βήματος ἀφῶμεν, ἀσφαλιζώμεθα ἑαυτούς, καὶ τοῦ ἑτέρων πλουσίας συφορτιζόμενοι, διὰ μετανοίας καὶ κατανύξεως καὶ ζωῆς ἀξιολογήτους εὐχαριστῶμεν. καὶ εἴ τι πεκλημμέληται καὶ τῶν πρόντα βίου ἡμῖν, ἀποθώμεθα, καὶ μὴ πολλῆς τῆς ἀσυδησίας πᾶσαν τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀποσμήξαντες τὸν κηλῖδα, τοῦ μακαλοῦμεν τὸν Θεὸν καταξιοῦσαν πάντα ἐνταῦθα ἀφλυσαμένους, οὕτως ἀπελθεῖν ἐκεῖσε, ἵνα μὴ μετὰ τοῦ πλουσίου, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Λαζάρου τὴν τοῦ πατριάρχου κόλπων ἀπολαύσαντες, τῆς ἀθανάτου στεφανοῦσθαι ζωῆς ἀγαθοῖς· ὧν γένοιτο πάντας ὑμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λη'. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΣΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ λόγος τέταρτος.

Ἐκ τοῦ Λαζάρου τοσαύτης τὸ τέλος ἀνάγκη τὴν μισθὸν ἀποδοῦναι. ὑμᾶς μὲν γὰρ ἴσως τὸ πρῶτον ἀπειρίαθαι νομίζειν· οὐ μὴν ἐγὼ χρήσομαι ὑμῖν εἰς ἀκρίβειαν τὴν ἀγροικίαν, οὐδὲ ἀποχήσομαι τοσούτων, ἕως ἂν τὸ φαινόμενον ἅπαν ἀπέλθω λαβών. ἐπεὶ δὲ γεωργὸς τῆς ἀμπέλου πυγμῆς ἀπάσης, οὐ τοσούτων ἀφίσαται, ἕως ἂν καὶ τὰς ῥάγας ἐκτέμῃ. ἐπεὶ δοῦ καὶ τῶν φύλλων, ὥσπερ τοῦ Φύλλους, τοῖς γράμμασιν ἐναπεκεκρυμμένα τοσούτων ἔστι, φέρε δὴ καὶ ταῦτα, μύτι δρεπάνης, τῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάλιν μετ' ἀκριβείας ἀποτρυγήσωμεν. ἄμπελος μὲν γὰρ πυγμῆσα καθάπαξ, ἔπηξε γυμνὴ τὸ καρπόν, φύλλα ἔχουσα μόνον· ἡ δὲ ἄμπελος ἡ πνευματικὴ τὸν λόγον γράφων οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἂν τὸ φαινόμενον ἅπαν αἰσθώμεθα, τὸ πλέον ἐναπολείπει πάλιν. πολλοὶ γοῦν μὲν καὶ τῶν ἐνθάδε εἰρήκασι τὸν ἑκατόν, πολλοὶ καὶ μὲν ἡμᾶς ἴσως ἐρῶσι· ἀλλ' οὐδεὶς ἅπαντα πλοῦτον κενώσας δυνήσεται τοιαύτα γὰρ τῆς οὐσίας ταύτης ἡ φύσις. ὅσῳπερ ἂν ἀφαιρήσῃ τὸ δοθέν, τοσούτῳ πλέον ἀναβλύσει καὶ δῶρα τοσαῦτα. πηγὴ γάρ ἐστι οὐδέποτε ἐπιλείπουσα. καὶ ἔδει μὲν τὴν παρὰ ζωὴν ταύτην ἀποδοῦναι τὸ χρέος· ἀλλ' οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι νομίσαμεν, τὸ μακρεῖον βαστάσαι καὶ τῆς ξυνωρίδος τὸν ἁγίων μαρτύρων τὸν μετ' ἐκείνου πρελθεῖν τὰ κατορθώματα. διὸ τὸν καταλοιπὸν ἐναφελόμεθα, πορευθέντες εἰς τὸν παρόντα ὑμῶν ἡμέραν ἐλάκληρον τὸν ἔκπυον. φέρε οὖν, ὅπως καὶ τοῖς πατράσι τὰς εὐφημίας ἀποδεδώκαμεν, οὐ τὰς κατ' ἀξίαν τοσούτων, ἀλλὰ τὰς κατὰ δύναμιν τοσούτων ἡμετέραν, ἀποδῶμεν καὶ ὑμῖν τὸ δικαίωμα τοῦτο τὸ λείψανον. ἀλλὰ μὴν ἀποκάμητε, ἕως ἂν τοσοῦτο τέλος ἀφικώμεθα, ἐκβῆναι ἀναλαβόντες τὸν λόγον, ἔνθα αὐτοῦ κατελίπομεν

Γεν. μζ. 8. σης αὐτὴ ζωῆς. Μικραὶ γὰρ πανταχοῦ αἱ ἡμέραι μου, καὶ οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων μου. καὶ τοι τίς ἰδὼν ὑμᾶς ὅτι θεσπίου βασιλικοῦ κεκτήμενοι καὶ τοσαύτης ἀπολαύοντας δόξης, οὐκ ἂν ἐπελήσθη τῶν προελθουσῶν συμφορῶν; ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀφιοις οὕτως ἰσχυρῶς ἐπαιεχυμένους, ὡς μηδὲ εἰς βυθμεῖα τοσαύτη ὑπολαθέσθαι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν. τί γὰρ ὁ Δαβὶδ; πόσας οὐκ ἐποίησε παραινέσεις; ὑχὶ τὰ αὐτὰ αὐτῷ καὶ σοὶ φθέγγεται λέγων· Αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη· ἐὰν δὲ ἐν δυναστείαις, ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος· τί δὲ ὁ Ἱερεμίας; οὐχὶ καὶ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τὴν γενεσίου κατηράσατο λέγων· Ἀπόλοιτο ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐτέχθην ἐγώ; τί δὲ ὁ Μωϋσῆς; οὐχὶ καὶ αὐτὸς ἀναγορεύων φησὶν, Ἀπόκτεινόν με, εἰ οὕτω μοι μέλλεις ποιεῖν· ὁ δὲ Ἠλίας, ἡ οὐρανομήκης ψυχὴ, ὁ τὸν οὐρανὸν ἀποκλείσας, καὶ μὴ τὰ πολλὰ θαύματα θρίαμβον διέπλεκε τῷ Θεῷ, λέγων· Ἄρον τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἐγώ εἰμι βελτίων τῶν πατέρων μου; Καὶ τί χρὴ τούτων ἕκαστον ὑπομένειν; πάντας γὰρ αὐτοὺς ὁμοῦ συλλαβὼν ὁ Παῦλος, διέξεισι λέγων· Περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος. καὶ ἁπλῶς πᾶσα ἀνάγκη τὰ μέλλοντα θλίψεις εἶναι τοῖς Θεῷ καὶ δοκίμοις εἶναι βουλομένοις διώκειν βίον· ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ πόνου, καὶ μέχρι θανάτου γέροντα πολλοῦ καὶ ἱδρῶτος. Οὐδεὶς γὰρ στεφανοῦται, φησὶν, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. καὶ ἑτέρωθι, Πᾶς ὁ ἀγωνιζόμενος, πάντα ἐγκρατεύεται, καὶ ἀπὸ ῥημάτων, φησὶ, καὶ ἀπὸ βλέμματος, καὶ ἀπὸ φωνῆς [αἰσχρᾶς], καὶ ἀπὸ λοιδορείας, καὶ ἀπὸ βλασφημίας, καὶ ἀπὸ αἰσχρολογίας. [τούτων μανθάνομεν, ὅτι] καὶ μὴ πειρασμὸς ἡμῖν ἐπενεχθῇ πολὺς ἔξωθεν, ἐκ τοῦ ἔνδον ἡμᾶς ἐκ τῶν ἡδέων τῆς ὕλης, σκληραγωγίαις, ὑπνῳ ὀλίγῳ, λιτῇ τραπέζῃ, καὶ πολυτελείας πάσης καὶ φθόγγους· ἄλλως γὰρ οὐκ ἔστι θεαρεστῆσαι Θεῷ. μή γάρ μοι ὁ ψυχρὸς ῥῆμα ἐκεῖνο λεγέτω τις, ὅτι καὶ τὰ τοιαῦτα ὁ ἁγὴς ἔχει, καὶ τὰ ἐκεῖ ἀμήχανον τοῦτο ὅτι τὸ πλουτοῦντι καὶ τρυφῶντι καὶ ἀμβροσιώντι συμβιῶναι· ἀλλ', εἰ χρὴ τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι τῷ θλιβομένῳ ἐστὶ εἰπεῖν, τῷ ἐν φιλοσοφίᾳ, ὅτι καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχουσι, καὶ τὰ ἐκεῖ. τὰ μὲν γὰρ ἐκεῖ ἔχουσιν, ἀμιγῶς ἀπολαύοντες· τὰ δὲ τοιαῦτα ἔχουσι, ταῖς ἐλπίσιν ἐκείνων συντρεφόμενοι, καὶ οὐ λαμβάνοντες ἄθλησιν τῶν παρόντων διὰ τὴν προσδοκίαν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. ἀλλ' ἀκούσωμεν καὶ τῶν ἐξῆς.

Λκ. ιϛ. κϛ. Ψαλμ. μϛ. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, χάσμα μέγα ἐστήρικται, φησὶν, ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν. καλῶς ἄρα εἶπεν ὁ Δαβὶδ, ὅτι Ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται· * οὐδὲ γὰρ δυνατὸν, καὶν ἀδελφὸς, καὶν πατὴρ ᾖ, καὶν υἱός. ὅσα γὰρ τέκνοις ἐκάλεσεν ὁ Ἀβραὰμ τὸν πλούσιον, καὶ ἃ παῖς ὑπεδείκνυτο οὐκ ἴσχυσε· πατέρα μὲν γὰρ τοῦτον ὁ πλούσιος, καὶ ἦς εἰκὸς ἀπολαῦσαι τέκνοι πατρικῆς βίνοιας, οὐκ ἠδυνήθη, ἵνα μάθῃς, ὅτι οὔτε συγγένεια, οὔτε φιλία, οὔτε προστασία, οὔτε ἄλλο τι τῶν ὄντων ὀνῆσαι δυνατὸν τοὺς τῆς οἰκείας ζωῆς προδιδόμενοι. Ταῦτα δὲ λέγω, ὅτι πολλοὶ πολλάκις ἡμῶν ἀδικουμένων προσέχθη ἑαυτοῖς καὶ ὠφελεῖν, ῥᾳθυμοῦσι καὶ εἰς γέλωτα τὸν ἀδικοῦσιν ἐκβάλλουσι, λέγοντες· σὺ μὲν προσεύχου. φησί, κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν· καὶ θαρρῶ, καὶ οὐ δέδοικα. πάλιν ἄλλος, πατέρα μάρτυρα ἔχω· φησὶ καὶ ἕτερος, πάππους ὁσίους· ἄλλοι πάλιν τοῦ τῆς οἰκίας πόθου τῆς ἑαυτῶν προσκαλοῦνται. ἀλλὰ πόθος ψυχρὰ ταῦτα τὰ ῥήματα. * οὐδὲ γὰρ ἡμᾶς οἱ ἑτέρων ἀρετὴ ὠφελῆσαι τότε δυνήσεται. δυσωπήθητι τῶν πρόθεν ἐκείνων ἃ ταῖς πόλαι πρόθεσις οὐ μετέδωκεν τὸ ἑκάστου· ἀλλ' αἰτῶ εἰσῆλθον εἰς ᾅδου συμφωνία, αἱ δὲ ἀπεκλείσθησαν. μέγα ἀγαθὸν τοῖς οἰκείοις κατορθώμασι τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχειν· φίλος δὲ ἐκεῖ οὐδεὶς οὐδέποτε προέσεται. Εἰ γὰρ οὐ ταῦτά φησι τῷ Ἱερεμίᾳ, Μὴ αἴτει ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου, ἵνα κείμενοι τὸ μεταβαλέσθαι· πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖ. τί λέγεις; πατέρα μάρτυρα ἔχεις; ἀλλ' οἶδα σε τοῦτο μᾶλλον καταδικάσαι δυνάμενον, ὅτῳ

* ἀλυτρώτῳ] ἀνθρώπου, ἀλλὰ τῷ Θεῷ ἐξίλασμα δοῦναι.

χ. ἐκάλεσεν

χ. ἐμαυτὸν

χ. ὅτι ἄλλος τις τῶν οἰκείων ὀνήσαι δύναται

χ. σεσώκασι.

χ. ἀλλ' ἐμοὶ

χ. καὶ ἀπεκλείσθησαν ἐκεῖνοι.

χ. συμφέρει

ψυχὰς μὴ βουληθέντων παρὰ τοῖς Φαρμάκοις εἰς τὸν οἰκεῖον ἀποχρήσασθαι σωτῆρα.
Ἐ ἵνα μάθῃς, ὅτι διὰ τοῦτο, τοῦτο ποιῇ· ὡς ὅτε ἔμιξέ ποτε ὁ αἷμα τῶν Γαλιλαίων ὁ Πι- Λουκ. ιγ.
λάτος μὲ τῶν θυσιῶν, Ἐ ὡσαύτως ἐλθόντες [τινὲς] ἀπήγγειλαν τῷ Χριστῷ αὐτὸ τοῦτο ἐν λόγῳ,
Τί δοκεῖτε, ὅτι ἐκεῖνοι ⓐ Γαλιλαῖοι ἁμαρτωλοὶ μόνοι ἦσαν; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ', ἐὰν μὴ με-
χ. τὰ αὐτὰ ὡσαύτως. 5 τανοήσητε, ἐν ὑμῖν ὁμοίως ἀπολεῖσθε. πάλιν ἕτεροι δέκα ἐκ τῶν κατοικούντων Ἰερου-
σαλὴμ τῷ πύργῳ τινὲς, ἐν τῷ Σιλωὰμ τὰ αὐτὰ Εἶπε. τί δὲ λέγω, Εἶπεν, τί δοκεῖτε, ὅτι ἐκεῖνοι ἁμαρτω-
λοὶ ἦσαν μόνοι; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἔδειξεν, ὅτι ἐν ⓐ ζωῇ τῷ αὐτῷ ἦσαν ἐν τῷ θυμῷ. τῷ
δὲ Εἶπεν, ὅτι ἐὰν μὴ μετανοήσητε, καὶ ὑμεῖς ὡσαύτως ἀπολεῖσθε· ἔδειξεν, ὅτι καὶ ἐκείνοις
10 ἐμενεχώρησε διὰ τοῦτο τοῦτα παθεῖν, ἵνα ⓐ ζῶντες ἐκ τῶν ἑτέρων συμβαίνων φοβηθέντες
ἐν μετανοήσαντες, βασιλείας κληρονόμοι γένωνται. τί οὖν, ἵνα γένωμαι ἐγὼ βελτίων, ἐκεῖ-
νος χαλάζεται, Φησὶν; οὐ διὰ τοῦτο. ἀλλὰ χαλάζεται ἵ διὰ τὸν οἰκεῖον ἁμαρτήσαν· ἵ
ἐν ἐξουσίας τοῖς ἐμοὶ σύνοιχοι σωτηρίας ἐστέρησεν, τῷ φόβῳ τῶν αὐτῷ συμβαίνων ἀσυν-
δεμοτέρους αὐτοὺς ποιῶν. οὕτω καὶ δι' ἀσθενῆ ποιεῖσθαι ἵνα πολλάκις μαστιγώσαντες οἰκέτην,
χ. πολλὰς τοὺς λοιποὺς σωφρονεστέρους ἐποίησαν ἢ φόβῳ. ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰς ἢ ναυαγίῳ ἐμπεσόντας,
15 ἢ ὑπὸ οἰκίας καταχωσθέντας, ἢ ὑπὸ ἐμπορήσασθαι ἐκδημήσαντας πολυμόχθους, ἢ ὑπὸ πολιτικῷ ἐκδη-
μήσαντας, ἢ ἄλλῳ τινὶ ἐπιτηδείῳ τοιούτῳ βιαίῳ τινὶ ζωὴν καταλύσαντας, εἶτα ἑτέρους τὰ αὐτὰ
κἀμαρτήσαντας, αὐτοῖς ἢ μὴ τὰ χείρονα· ἁμαρτήσαντας, ἐν μηδὲν παθόντας τοιοῦτον, μὴ θορυβηθῇς λέγων, τί
δήποτε τὰ αὐτὰ ἁμαρτήσαντες, οὐ τὰ αὐτὰ πεπόνθασιν; ἀλλὰ τοῦτο λογίζου, ὅτι τὸ μὲν εἶναι
χ. τὸ πᾶν. διαιρεθῆναι ἐν ἀποπνιγῆναι, ἠμερωτέραν αὐτὴν ἐργάζωνται τὴν ἐκείνου πρωείδη, ἢ ἐν
20 τέλεσι αὐτὸν ἀπαλλάττων· τοῦτον ἵ οὐδὲν ἀφῆκε τοιοῦτον παθεῖν, ἵνα τῇ τούτου ἡμερείᾳ
χ. ἡμέρᾳ σωφρονισθεὶς, ὁπωσιοῦν ἐπιεικέστερος γένηται. ἀν' ἵ ὁπωσδήποτε τοῖς αὐτοῖς, ἀναδραμόντων ἑαυτῷ
χ. ἀφ' ἑαυτοῦ θεὶς εἰς αἰῶνα κολάσεως. τὴν ἑαυτοῦ ῥᾳθυμίας σωρεύσει τὴν πρωείδη· Ἐ ὁ Θεὸς οὐκ ἄπιστος τῆς ἀφορήτου κο-
λάσεως. πάλιν αἱ ὕδατος δίκαιοι γίνεσθε, ἢ πᾶσι τοῖς ἐπιτηδείοις πάσχοντα, μὴ κα-
ταπίπτης. ἐν γὰρ κἀκείνῳ λαμπρότερος τοὺς φαύλους ἐργάζεται τὰ δεινὰ· ἐν ἁπλῶς πᾶσα
χ. πτῶσις. 25 κόλασις, ἀν' μὲ ὅτι ἁμαρτωλῶν γίνῃ). ἐστὶ τέμνεται ὁ τῆς ἁμαρτίας φορτίον· ἀν' ἵ
ὅτι δίκαιον, φαιδρότερον αὐτὴν ἐργάζεται τὸν ψυχὴν, ἐν μείζονι ἑκατονταπλασίονι ὁ κέρδος ἀπὸ
τῆς θλίψεως συμβαίνει, μόνον ἐὰν ἀνδρείως φέρωμεν. τοῦτο γάρ ἐστι ὁ ζητούμενον
χ. τὸ δίκαιον γενέσθαι. διὰ τοῦτο μυρίων τοιούτων ἁπάντων. ἵ ἀν' τῆς θείας γραφῆς ἡ ἱστορία ἐμπεπλήκαμεν· ἐν δίκαιος Ἐ πονηρὸς κακῶς πάσχοντας ἡμῖν ἐπιδείκνυσι, ἵνα ἀν' τι δίκαιος ἢ τὸ, ἀν' τι ἁμαρ-
30 τωλὸς, ἔχων τὰ ἐπιδείγματα, φέρη γενναίως. οὐ πάσχοντας ἵ κακῶς μόνον, ἀλλὰ ἐν εὐ-
χαριστοῦντας σοι δίκαιοι ποιεῖ, ἵνα μὴ ταῖς ἐκείνου εὐχαριστίαις θορυβηθῇς, μαθὼν ἀπὸ
τῶν τῷ πλουσίῳ τούτῳ συμβεβηκότων, ὅτι αὐδοὺς μὲ ζῶντα μόνον ὁ πῦρ, Εἰ μὴ με-
ὑπιδων. ταβληθεῖεν *. καὶ οὐκ ἔστι, Φησὶ, καὶ ὁ ζῶντα καὶ ἐκ ἀτόπους ἀπολαύων; οὐκ ἔστι.
Διὰ τοῦτο ὁ ζῶντα ⓐ δίκαιοι ⓦ. ὅτι πάντων ἐδίωσαν βίον. τί οὖν, Φησὶν, ὁ Ἀβραάμ;
35 καὶ τίς τοσαῦτα ἔπαθε δίκαι; οὐχὶ τῆς πατρίδος ἐξέπεσεν; οὐχὶ τῶν οἰκείων ἐχωρίσθη
πάντων; οὐκ ὁ ἀλλοτρίαν γῆν λιμὸς κατέμεινεν; οὐχί, καθάπερ ἀλήτης. Ζωῆς μετανί-
στατο ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Μεσοποταμίαν, κἀκεῖθεν εἰς Παλαιστίνην, εἶτα σπεύδει εἰς
Αἴγυπτον; τί δῆτα εἶπον ὁ τῆς γυναικὸς, ὁ τῶν βαρβάρων πολέμους ἐν σφαγὰς;
τὸν αἰχμαλωσίαν τῆς τῶ συγγενοῦς οἰκίας; μυρία ἕτερα τοιαῦτα; ὅτι ἵ ἐν ⓦ γόνῳ ἔλαβεν,
40 οὐδὲ πάντων ἀπέκτησε κατέμεινε, ⓦ αὐτῷ πολιτὰ ἐν ἑπέρασεν τῆς αὐτῶ σφάξαι χεροὶ
καλυόμενος; τί δαὶ αὐτὸς ὁ σφαγιασθεὶς Ἰσαάκ; οὐχὶ πάντοθεν πληγέντος ὁ τῶν ἐ-
μόρων Ζωῆς, ἐν τὸν γυναῖκα ἁρπάζη, καθάπερ ἐν ὁ πατὴρ, ἐν ὁ ἀπαιδίας τοσοῦτον δὶ
ἔμεινε χρόνον; τί ἵ ὁ Ἰακὼβ ὁ ὁ οἰκία πεφεὶς, οὐχὶ τῶ πάππου χαλεπώτερα κατέμεινε;
ἐν ἵνα μὴ πάντα κατηγόρητος μακρὰν ποιῶμαι ⓦ λόγον, ἄκουσον τί Φησι περὶ τῆς ἀπά-

σης

τῶ πλουσίου τότε γλῶτα φλεγομένη ῥᾳδιωδίας ἔτυχε δεδιμιᾶς. σὺν ἐχθροὶ σε παρεστάλκει ὁ Θεὸς φιλῶν· σὺ δὲ Ⓜ φιλεῖν τὰ σε ἀποτρέπῃ Θεόν; σὺν ἐπηρεάζοντας εὐφημεῖν, σὺν λοιδορουμένους εὐλογεῖν· σὺ δὲ Ⓜ εὐεργέτην καὶ παρεστῶτα λέγεις κακῶς μηδὲν ἀδικηθέντος; μὴ γὰρ οὐκ ἠδύνατο λῦσαι Ⓜ πειρασμόν; ἀλλὰ συνεχώρησεν, ἵνα γνῶμεν δοκιμώτερος. ἀλλ' ἰδού, φησι, καταπίπτω καὶ ἀπόλλυμαι. οὐ παρὰ τὴν τῦ πειρασμοῦ φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ῥᾳθυμίαν τὴν σήν. τί γὰρ βέλτιον, εἰπέ μοι, βλασφημία, ἢ εὐχαριστία; ἐχὶ τὸ μὲ καὶ σὺν ἀκούοντας ἐχθροὺς σοι καὶ πολεμίους καθίστησι, καὶ εἰς ἀθυμίαν ἐμβάλλει, μὴ ταῦτα καὶ πολλῶ ἐργάζεται τὴν ὀδυνῶν· τὸ δὲ μνείους σοι φέρει φιλοσοφίας στεφάνους, καὶ μνεία παρὰ πάντων θαύματα, καὶ μεγάλης παρὰ τῦ Θεοῦ ταῖς ἀμοιβάς; τί τοίνυν ὄφελος ἢ εὐκολον ἢ ἡδὺ ἀφεῖς, ὃ βλάπτει καὶ λυπεῖ καὶ κατατήκει σὲ τὸν ἐκείνου δίκαιος; ἄλλως δ', εἰ καὶ τῦ πειρασμοῦ καὶ τῆς πενίας θλίψις αἰτία τὴν βλασφημίαν ἐγίνετο, πάντως ἔδει σὲ τὸν τὸ πενία βλασφημεῖν νῦν δ' τὸ πενία ζώντων ἑκάστῃ πολλοὶ διὰ τοῦτο εὐχαριστοῦσι, ἕτεροι δ' ἀπολαύοντες πλούτου καὶ τρυφῆς, οὐ δυσκολιμπάνοισι βλασφημοῦντες. οὕτως οὐχ καὶ τῶν πραγμάτων φύσις, ἀλλὰ καὶ προαίρεσις καὶ μετέρα καὶ τοῦτο καὶκεῖνο ἐργάζεται.

Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ταύτην διέγνωμεν τὴν παραβολήν, ἵνα μάθῃς, ὅτι Ⓜ μὲ ῥᾳθυμοῦντα σὲ δεῖ ὁ πλοῦτος εἶπεν, Ⓜ προσέχοντα δὲ σὲ δεῖ καὶ πενία· καταβλάψαι δυνᾶται. καὶ τί λέγω, πενία; καὶ ἄπαντα ὁμοῦ ζωὴ τὰ δυσχερῆ καὶ, τὴν τῦ φιλοθέου καὶ φιλοσόφου ψυχὴν οὐδέποτε ἐλέγξει, οὐδ' ἅπαξ ἴσως πεῖσαι τῆς ἀρετῆς (καὶ τοῦτον μάρτυς ὁ Λάζαρος) ὥσπερ οὖν Ⓜ χρῶνται καὶ θλιβόμενοι οὐ πλοῦτος, οὐχ ὑγίεια, οὐ δίαιτα ἐχόντων εὐημερία, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ὠφελῆσαι δυνήσεταί ποτε. μὴ τοίνυν λέγωμεν, ὅτι πενία καὶ νόσος καὶ κακώσεις ἐπαγωγαὶ βλασφημεῖν ἀναγκάζουσιν. οὐ πενία, ἀλλὰ μῶρια· οὐ νόσος, ἀλλὰ καταφρόνησις· οὐ κακώσεων ἐπαγωγαί, ἀλλ' εὐλαβείας ἔρημία, καὶ εἰς βλασφημίαν, καὶ εἰς πᾶσαν ἄγαν κακίαν τοὺς μὴ προσέχοντας. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν, φησι, Ⓜ μὲ τοῦτο κολάζει Ⓜ δὲ οὐκέτι καὶ οὐκ τοῦτο πάντες; τίνος ἕνεκεν; ὅτι εἰ τοῦτο ἦν, πάντες ἂν ἀπωλόμεθα· πάντες γὰρ ἐσμεν οἱ ἁμαρτωλοί. πάλιν, εἰ μηδεὶς τοῦτο σχολάζει, ῥᾳθυμότεροι οἱ πλείους ἐγένοντο, καὶ πολλοὶ ἂν ἦσαν μὴ εἰς προσοχήν. εἰ γὰρ νῦν ὁρῶντες τὸν πατέρα πολλοὶ κολάζομένους, πολλὰ τοιαῦτα βλασφημοῦσι· εἰ μηδὲ τοῦτο ἦν, τί οὐκ ἂν ἦσαν; πῶς δ' οὐκ ἂν ἦλθον κακίας; ἆρα ἕνεκα τοῦτο ὁ Θεὸς τοὺς μὲν τοῦτο κολάζει, τοὺς δὲ οὐ κολάζει. κολάζει μὲν γὰρ πάντας, τὴν κακίαν αὐτῶν σκοπῶν, καὶ κυφοτέρους τὴν ψυχὴν ποιεῖ πρὸς εἰδωλα, καὶ τέλεον ἀπαλλάττων· ἄλλους δὲ τοὺς μὲν παιδεία ζωῆς σωφρονεστέρους ποιεῖ τῇ τούτων τιμωρίᾳ. τοὺς δὲ οὐ κολάζει πάλιν, ἵνα μὴ μᾶλλον προσέχωσιν ἑαυτοῖς, μετανοήσαντες καὶ τὴν τῦ Θεοῦ μακροθυμίαν αἰδεσθέντες καὶ τῆς τοῦτο κολάσεως ἀπαλλαγῶσι καὶ τῆς ἐκεῖ τιμωρίας· καὶ δὲ ὑπερβαίνωσι μηδὲν ἀπὸ τῆς ἀνέξικακίας ὠφελούμενοι τὸν Θεόν, μείζονα κατασπῶσι τὴν τιμωρίαν ἀφ' ἑαυτῶν καταφέροντες. εἰ δέ τις [τὴν τῦ Θεοῦ ἀνεξικακίαν] ὑπερβαίνει, ὅτι Ⓜ κολάζομένους ἐπηρεάζοντας (ἠδύνατο γὰρ μετανοῆσαι) ἐκεῖνο δεῖ εἰπεῖν, ὅτι εἰ προσῆλθε μετανοήσοντας αὐτοὺς ὁ Θεός, οὐκ ἂν ἐκόλασεν. εἰ γὰρ ὧδε εἶδεν ἀδιορθώτους μένοντας, ὅμως ἀφῆκε, πολλῷ μᾶλλον, οἷς ἤδει κερδαινομένους ἀπὸ τῆς αὐτοῦ μακροθυμίας, εἴασεν ἂν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ὥστε ἀπολαῦσαι τῆς προθεσμίας εἰς μετάνοιαν. νυνὶ δὲ προσμαρτύρων αὐτοὺς, καὶκείνους κυφοτέρους τὴν ψυχὴν δείκνυσι, καὶ τούτους σωφρονεστέρους ταῖς ἐκείνων τιμωρίαις κατεργάζεται. καὶ ἵνος ἕνεκεν οὐκ ὀπίσω τούτων τῶν ποινῶν τῶν πατρῴων; ἵνα τῷ φόβῳ καὶ ταῖς ἑτέρων τιμωρίαις, μόνοντες σωφρονέστεροι γένωνται, καὶ τῆ μακροθυμίαν ἐπαισθόμενοι τῦ Θεοῦ καὶ τῆ ὀπτεύκειν αἰδεσθέντες, τῆς ποινῆς ἀπαλλάττωσιν. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ποιοῦσι, φησιν. ἀλλ' οὐχ ὁ Θεὸς αἴτιος λοιπόν, ἀλλ' ἡ ἐκείνων ῥᾳθυμία

χ. ἀβλαβὲς γὰρ ἦν καὶ χ. πενίας;

χ. ἁμαρτῆσαι

χ. αὐτῶν.

χ. φιλανθρωπίαν

χ. ἐργάζεται.

χ. ἀπαλλάττωσιν

πιφθῆ ζωὴς ἡ ὀργὴ ἐ χαυνὴ ἡ βλασφημία. ἀφῆτω ἀφ' ὑμῶν.) ἵνα μὴ ἀμελοῦντες ἀπολώμεθα, ἵνα μὴ ἀτιμα λείπωμεν. οὐ μικρὸς ὁ πόνος οὗτος, ἀκριβῶν πλὴ τούτων ἅπαντα τηρῆσαι ἐπιτάγματα· ἵνα ἰσχύσῃς πόσον ἐστὶ τὸ φιλοσοφεῖν, ἡ ὡς οὐκ ἔχει τὸ σῶμα ἄνεσιν, ἀκούσατε τῆς φωνῆς τοῦ Παύλου, Ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα ἡ δουλαγωγῶ. τοῦτο γὰρ ἐν πολλοῖς, πηξα- a. Kor. 9. κζ.
3 τὸ πλοῖον βάλω ἡ τὰ πολλὰ ποιῶ, ἡ ἀναγκαῖον ἀνάγκη τοὺς βουλομένους τὸ ἄπαντα ἀπλῶς χαταπολεμεῖν τὸ σῶμα. ἐ ὁ Χριστὸς ἡ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν· Εἰ τῷ κόσμῳ θλίψις ἔξετε, Ioan. ιϛ. λγ.
ἀλλὰ θαρσεῖτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. αὐτὴν, φησὶν, ἡ θλῖψις ἀνεσιν ὑμῖν παρέξει. σκάμμα οὖν ἐστὶ τοῦτο βίος. ἐν ᾧ τῷ σκάμματι ἡ ἐν ταῖς ἀγῶσι τούτοις οὐκ ἂν δυναίμεθα ἀπολαῦσαι ἀνέσεως οὐδεμιᾶς ποτε μᾶλλον. ἆρα εἴ τις βούλοιτο στεφανωθῆναι, τὸν σκληρὸν ἡ ὀδυ-
χ. πονήσαντες χ. κακώσαντες 10 ηρὸν ἀριστᾶσθαι βίον, ἵνα βραχὺν σκιρτήσῃ "πόνους χρόνιος, διὰ παντὸς ἀπολαύσῃ τιμῆς ἐκεῖ. πόσαι παρασκευαὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀγωνίας; πλείονες δὲ εἰσὶ ψυχῆς μὴ ἀποδυσαμένης μηδὲ δυσχερείας, ἀλλὰ διεγερθείσης, δεξάσης, παρασκευασάσης τὸν συγχεραυνοῦντα σὺν πυρὶ τοὺς τοιούτους ἐπιτηδεύσαι; πόσα ἀδόκητα; πόσαι ξενοχωρίαι; καὶ μὴ θλίβειν τὸν πονηρὸν λογισμοὺς, καὶ μὴ συγχωρεῖν τῇ γλώσσῃ φθέγ-
15 ξασθαι τὰ τοῦ ἀπόπτου. καθάπερ καὶ ὁ μακάριος Ἰὼβ μυρία παθὼν ἔλαθεν διεγερθεὶς τῷ Θεῷ. εἰσὶ δέ τινες, οἳ ἐὰν παρασκιάσωσιν ἐν τινι, ἢ ὠδῇ τινες λοιδορηθῶσιν, ἢ σαρκικὰ παρεπέσωσιν, ἢ ποδαλγία, ἢ κεφαλαλγία, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον νοσήματι, βλασφημοῦσιν διὰ τοῦτο ἡ ὡς μὴ πάσης ὑφίστασθαι τοῦ νοσήματος, τοῦ χειρὸς ἡ ἀπεστραμμένου). ἡ ποιᾷς, ἄνθρωπε, διεργάτιν ἡ σωτῆρα ἡ παρεστάτιν ἡ κηδεμόνα βλασφήμων; ἢ
20 οὐκ ἀκούεις τῆς ἐρημικῆς φερούσης, ἐ εἰς βάραθρον σεαυτὸν ἐμβαλλων ἀπωλείας ἑαυτῆς; μὴ ἡδέως βλασφημήσῃς, καυφότερον ὁ πᾶς ποιῇς; ὑπομένεις γὰρ οὐκ ἀνθ' ἑαυτοῦ, ἡ χαλεπώτερον ἐργάζῃ τὸν ὀδυνῶντα. δεῖ γὰρ τοῦτο ὁ δεσπότης μυρία ἐπάγειν δεινά, ἵνα εἰς ἐλάφιον σε καταγάγῃ τὸ βάθος δεσμοῦ. καὶ λοιπὸν ἴδῃ βλασφημοῦντα ῥᾳδίως, αὖξει τὴν ἀλγηδόνα, ἡ μείζονα ποιῇ, ἵνα κατὰ μόνας ἀποδυσωπήσῃς πάλιν. ἀλλ' ἴδῃ σε ἡμερωθέντα
25 φέροντα, ἐ ὅσα ὁ πᾶς ὑπομένει), τοσούτῳ μᾶλλον διεγερεῖται τῷ Θεῷ, ἀφίσταται ῥᾳδίως, ὡς εἶχῃ ἡ μάτην "παροδρύων λοιπόν· ἡ καθάπερ κύων τραπέζῃ πλησίον, ἂν μὴ ἴδῃ ἐσθίοντα ἀλλ' ἕστηκότα, ἀπέρχεται τὴν ὑπὸ τῆς τραπέζης τὴν χειμάρρουν, μόνως διεκῶς· ἀλλ' ἂν ἀΐξῃ καὶ δάκτυλον μηδὲν "ἀπειλῇ λαβεῖν, ἀφίσταται λοιπόν, ἅτε εἶχῃ παροδρεύειν καὶ μάτην· οὕτως καὶ ὁ δεσπότης διεκῶς κέ-
χ. παρεδρεύειν. ἢ μὴ ἐρεθίζων
30 χηνε πρὸς ἡμᾶς. ἀλλ' μὴ ῥίψῃς αὐτὸν, καθάπερ κυνὶ, ῥῆμα βλασφημίας, δέξαι μόνος πάλιν "ὑπηρέτης). αἱ δὲ μείζης εὐχέρειαι, ἀπειπίζας αὐτὸν τῷ λιμῷ, καὶ ταχέως ἀπήγαγες καὶ ἀπαπηδῆσαι ἐποίησας. ἀλλ' οὐ δυνάσαι σιγᾷν τῶν τῆς ὀδύνης κεντούμενος. σὲ δὲ ἐγὼ κωλύω σε φθέγξασθαι· ἀλλ' ἀντὶ τῆς βλασφημίας εὐχέρειαν, ἀντὶ τῆς ἀποδυσωπήσεως εὐφημίαν· ὁμολόγησον τῷ δεσπότῃ, βόα μεγάλῃ εὐχόμενος, βόα
35 μεγάλῃ δοξάζων τὸν Θεόν. οὕτω σοι καὶ ὁ πᾶς ὑπουφίξει), τὸ δεσμωτήριον μόνον ἀφιεμένου δεῖ τῆς εὐχαριστίας, τῆς τοῦ Θεοῦ ἡ βοηθείας παραγινομένης. ἀλλ' μὴ ἡδέως βλασφημήσῃς, ἡ τῷ τοῦ Θεοῦ συμμαχίαι ἀπιχθούσῃ, καὶ σφοδρότερον ἐπιργάσῃ τὸν σεαυτοῦ δεσπότην, ἡ μᾶλλον σεαυτὸν ἐκπλήξας ταῖς ἀλγηδόσιν. ἀλλ' οὐχ ἁρπάσῃς, ἅτε τὸ ὑπεύθυνον ἀπειρουσίως ἐστὶ τοῦ ποιητοῦ δαίμονος, ἐ τῷ τοῦ κηδεμόνος Θεοῦ παρεπιδη-
40 ἐπιπαθοῦσι παρῇς σεαυτῷ. ἀλλ' ἐκ τῆς σωφρόνου ὁρμῆς πολλάκις ἡ γλῶττα τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο φθέγξασθαι ῥῆμα. ἀλλ' ἐπίβαλε ὁρμῆσαι, ὅπου ἡ τὸ ῥῆμα ἐξενεγκεῖν, καὶ πάδακα τοῖς ὀδοῦσι σῷζε· πάντως σφοδρῶς. βέλτιον αὐτῷ αἷμα ῥεπτεῖν, ἢ ὅτι σαγὴς ὑπερθυμήσασα μὲ δαιμονιώδη τῆς παρεμπτώσεως ταύτης τυχῇ. βέλτιον αὐτῷ παρασπάσαι ἐκ τοῦ μέσου πόνου, ἡ διαπύσεις κλοιὸν ἐκ παρεμπτώσεως τινὸς ἀμαθοῦς τοῦτο· καθάπερ ἡ ἡ
τῶν

χ. ἢ διωκτὸν ἡ ἐξάνατον σημαίνει διωκόμενον

ἔστι δῆλον, ὃς τελέαν ἔχοντα τὴν ἀκοὴν ἔτι ἔχων τὸ τῆς ἀθυμίας, καὶ τῆς μάκρας τῆς ἀῤῥωστίας καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἀπέθετο. ὅπου γὰρ ἁμαρτημάτων οὕτω διέκειτο, ἄκουσον τί φησιν ὁ Χριστός· Ἰδοὺ, ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτῃς, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται. Ioan. 5. 14.

Οτι μὲν οὖν τινες τὸ ταῦτα κωλύζονται, καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἀποτίθενται, δῆλον ἐκ τούτων· ὅτι δέ τινες καὶ τὸ ταῦτα οὐ κωλύζονται, ὅταν μὴ τὴν ἀξίαν τοῦ μεγέθους τῶν ἁμαρτημάτων τὰ ταῦτα ἀπολάσωσι τιμωρίαν, ἄκουσον πάλιν τοῦ Σοδομιτῶν τί φησιν ὁ Χριστός. Εἰπὼν γὰρ, ὅτι Ος ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς, ἀποτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν, ἐπήγαγε λέγων· Ανεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόῤῥας τῇ ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. τοῦτο γὰρ εἶπεν, ἀνεκτότερον, τοῦτο δηλῶν, ὅτι κἀκεῖνοι κολασθήσονται μέν, κουφότερον δέ· ὅθεν καὶ τὸ ταῦτα ἔδωκεν ἐλπίδα. ὅτι δὲ εἰσί τινες οἱ τὸ ταῦτα μὴ θέλει πάσχοντες δεινὰ, ἐκεῖ πᾶσαν ἀναιδῶς τιμωρίαν, ἐδήλωσεν ἡμῖν ὁ πλούσιος οὗτος, ἀπαιτήσαν ἐκεῖ κόλασιν ἀτόμους, καὶ μηδὲ μικρᾶς ἀπολαύων παραμυθίας, διὰ τὸ πᾶσαν ἐκδεδιηθῆσθαι αὐτῷ τὴν τιμωρίαν. ὥσπερ οὖν ὅτι τῶν ἁμαρτανόντων, οἱ μηδὲν παθόντες ἐνταῦθα δεινὸν, μείζονα ὑφίστανται τὴν τιμωρίαν ἐκεῖ· οὕτως ὅτι τῶν κατορθούντων, οἱ πολλὰ παθόντες ἐνταῦθα δεινὰ, πολλῆς ἀπολαύσονται τιμῆς ἐκεῖ. καθάπερ ἁμαρτωλοὶ ὄντων δύο, ὧν ὁ μὲν τὸ ταῦτα κολασθῇ, ὁ δὲ μὴ κολασθῇ, μακαριώτερός ἐστιν ὁ κολασθεὶς τοῦ μὴ κολασθέντος· οὕτω δὴ καὶ δικαίων ὄντων δύο, ὧν ὁ μὲν πλείους, ὁ δὲ ἐλάττους ἀνομίας τὰς θλίψεις, μακαριώτερος ὁ τὰς πλείους ἀνομίας ἔχων ἐστὶ· διὰ ἑκάστῳ ἀποδώσει κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. τί οὖν; οὐκ ἔστι τις καὶ τὸ ταυτὰ, φησὶ, καὶ ἐκεῖ ἀνέστεως ἀπολαύων; ἀμὴ γένοιτο τοῦτο εἶναι, ὦ δέσποτα, τοῦ θεοῦ τῶν ἀδυνάτων εἶναι. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι τὸν τὸ ταῦτα ῥᾳθυμίας καὶ ἀδείας ἀπολαύοντα, καὶ πεφωτισμένον τοῖς παθήμασι, καὶ τὸ εἰκῇ καὶ ἁπλῶς ζῶντα βίον, πῶς ἀπολαῦσαι ἐκεῖ. καὶ γὰρ πενία μὴ εὐσχολῆ, ἀλλ' ἐπιθυμία εὐσχολῆ, καὶ διὰ ταύτης κατέχεται, καὶ οὐ μικρὸς ἐν τούτῳ ὁ πόνος· καὶ τὸν σῶμα μὴ ἐπηρεάζῃ, ἀλλὰ θυμὸς ἐκκαίει, καὶ οὐχ ἡ τυχοῦσα ὀδυνᾶται τοῦ ψυχῆς ὀργῆς· καὶ πειρασμοὶ μὴ ἐπενεχθῶσιν, ἀλλὰ λογισμοὶ πονηροὶ ζωοτρόφως ἐπαμύξαται· οὐκ ἔστι δὲ ὃ τυχὸν καλῶσαι ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, παῦσαι κενοδοξίαν, καταστεῖλαι ἀπρεπείαν, τρυφῆς ἄκρατον, τὸ σκληραγωγίαν δείξαι. τὰ γὰρ μὴ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ποιοῦντα ἀμήχανον σωθῆναί ποτε. καὶ ὅτι οἱ τρυφῶντες οὐ σώζονται, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος τοῦ γυναικὸς χήρας· Ἡ δὲ σπαταλῶσα, ζῶσα τέθνηκεν. Εἰ δὲ τοῦ γυναικὸς τοῦτο εἴρηται, πολλῷ μᾶλλον τοῦ ἀνδρός. καὶ ὅτι οὐκ ἔστι πᾶσι ἄνετον ζῶντα βίον ἐπιτυχεῖν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὁ Χριστὸς τοῦτο αὐτὸ δῆλον ἐποίησεν, οὕτως εἰπών· Στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. τοῦς, οὖν λέγει, φησὶν, Ο ζυγός μου χρηστός ἐστι, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν; εἰ γὰρ στενὴ ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη, πῶς πάλιν αὐτὴν ἐλαφρὰν καὶ εὐσταλῆ καλεῖ; τὸ μὲν οὖν τὴν φύσιν τῶν πειρασμῶν, τὸ δὲ οὐ τὴν τῶν αἱρέσεων τῶν μιαιόντων. ἔστι γάρ τι καὶ τὸ ἀφόρητον τῇ φύσει νενικῆσθαι καλόν, ὅταν μὴ τοῦ θυμοῦ αὐτὸ δεχώμεθα· ὥσπερ οὖν καὶ οἱ ἀποστόλοι μαστιγωθέντες ἐπέστρεφον χαίροντες, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου πάσχειν. καίτοι ἡ φύσις τῶν βασάνων θλῖψιν εἶχεν ἐμποιῆσαι καὶ ὀδύνην· ἀλλ' ἡ προαίρεσις τῶν μαστιγωθέντων καὶ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἐνίκησε. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησι· Πάντες οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται. ὥστε καὶ εἰ θεσπέσιος μὴ διώκῃ, ἀλλ' ὁ διάβολος πολεμεῖ, καὶ πολλῆς ἡμῖν δεῖ τῆς φιλοσοφίας καὶ μεγάλης τῆς καρτερίας, ἵνα ἐν ταῖς θύραις ἑστῶμεν καὶ ἀγρυπνῶμεν, ἵνα τῶν ἀλλοτρίων μὴ ἐπιθυμῶμεν, ἵνα τὰ ὄντα πρὸς τοὺς δεομένους διαμοιράσωμεν, ἵνα πάσῃ τρυφῇ γένωμεν καὶ οἰμώζειν ἐπιτρέψωμεν, καὶ τῇ διὰ τῆς ἱματίων, καὶ τῇ διὰ τῆς τραπέζης, ἵνα πλουτεῖν φύγωμεν, ἵνα μέθης, ἵνα λαιδορίας, ἵνα γλωττῆς κρατήσωμεν, ἵνα μηδὲ βοᾶν ἀπάλως (Πᾶσα γὰρ παρία

Ανε. θ. ε.

Ιακ. δ. ιδ.

Ματθ. ιε. λ.

Πραξ. ε. μα.

Ε. Τιμ. γ. ιε.

Εφ. δ. λα.

παρία

ἐγὼ ἢ οὐ τούτους, ἀλλὰ τοὺς ἐν σώματι καὶ σκληρολογουμένους. ὁ μὲν γὰρ σῶμα πεφορεῖται δεινὸν, καὶ φοτίζεται αἰσθήσεται τῆς σκληρολογίας· ὁ δὲ πᾶσαν ἀναγκαζόμενος σκληρολογεῖν τὴν κόλασιν ὑπομένει, ἀπροσδοκήτως ἔξει τὸν δίκαιον· καθάπερ ἐν τούτοις ὁ πλούσιος οὗτος μηδὲν σκληρολογούμενος τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, οὕτω χαλεπῶς ἐκολάζετο, ὡς μηδὲ σταγόνος μικρᾶς δυνηθῆναι ἐπιτυχεῖν. ἐν τούτοις ἢ αὐτὸν τῶν ἁμαρτημάτων μὴ, μηδὲν ἧττον σῶμα παχύτων δεινὸν, πολλῷ μᾶλλον ἐκείνους χαλεπώτερον σκληρολογεῖν τοῦ μὴ πεφορῆσθαι σῶμα ἐν πτωχείᾳ καὶ ἀδείᾳ ἀπολαύοντας. ὥσπερ γὰρ ὁ μὴ δυνάμενος δίκαιον σῶμα τῶν ἁμαρτημάτων, χαλεπώτερον σκληρολογεῖ τοῦ μὴ πεφορῆσθαι σῶμα ἐν πτωχείᾳ καὶ εὐπορείᾳ, οὕτω δὴ ὁ πολλῆς αἰσθήσεως ἀπολαύων τοῦ ἁμαρτάνειν καὶ πτωχείας καὶ εὐπορείας, εὐφόλιον αὐτοῖς καὶ σώφρονος κολάσεως καὶ ὑμνῳδίας σκληρότερος μείζονος. ὅταν γὰρ ἁμαρτάνοντες πεφύκαμεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ τοῦτο ἡμᾶς μᾶλλον εἰς ὃ πῦρ μείζονος ἐμβαλεῖν δυνήσεται. εἰ γὰρ μακροθυμίας ὢν ἀπολαύων μένει, πῶς εἰς δέον αὐτῇ μὴ χρήσονται, χαλεπώτερον ἔχει τὴν ὑμνῳδίαν· ὅταν μὴ τῆς μακροθυμίας καὶ ἡμᾶς ἔχῃ μεγίστας, εἶτα ἐπιμένῃ τῇ πονηρίᾳ, τίς αὐτὸν ἐξελεῖται τῆς κολάσεως ἐκείνης; ὅπου γὰρ Ⓐ μακροθυμίας σὺν τούτοις ἀπολαύοντες σωφρονεῖν ἑαυτοῖς ὀλίγον ἔχουσιν ἐκεῖ τὸ κακὸν, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος· Λογίζῃ ἢ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράττοντας, καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ. ὅταν οὖν ἰδωμεν [ἡμᾶς] πλουτοῦντας, τρυφῶντας, μύρων ὄζοντας, ἐν μέθῃ διημερεύοντας, ἐν δυναστείᾳ ὄντας καὶ δόξῃ πολλῇ καὶ πολλῇ τῇ φαντασίᾳ καὶ ἀσεφφυείᾳ, καὶ ἀμαρτάνοντας, καὶ μηδὲν πάσχοντας δεινόν· διὰ αὐτὸ τοῦτο αὐτοὺς μᾶλλον θαρρώμεν καὶ θρηνῶμεν, ὅτι ἀμαρτάνοντες οὐ κολάζονται. ὥσπερ γὰρ ἐν ἡμῖν αἱ ἕδες ὑδέρῳ ἢ ἀσθενοῦσι κατεχόμεναι, ἢ σπυρίδια ἡμᾶς ἔχοντα καὶ ἕλκη μυεῖα πάμπολλα· εἶτα ὅτι πᾶσι τούτοις μαθόντα, τρυφῶντα, καὶ τὸ νόσημα ἐπιτείνοντα· οὐ μόνον οὐ θαυμάζεις, οὐδὲ μακαρίζεις διὰ τοῦτο τὸν τρυφῶντα, ἀλλὰ διὰ αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ἐλεεῖς αὐτόν· οὕτω καὶ ὅτι τῆς ψυχῆς ληγίζει. ὅταν ἴδῃς ἀσεφφυεῖς πονηροὺς συζῶντας, καὶ πολλῆς ἀπολαύοντας τῆς εὐημερίας, καὶ οὐδὲν πάσχοντας δεινὸν, διὰ τοῦτο μᾶλλον θρήνησον, ὅτι νοσήματι κατεχόμενος καὶ σπυρίδι χαλεπωτάτῃ, τοῦ ἀῤῥωστήματος ἐπιτείνει, διὰ τῆς τρυφῆς καὶ τῆς ἀνέσεως χείρων γινόμενος. οὐ γὰρ ἡ κόλασις κακὸν, ἀλλ' ἡ ἁμαρτία κακόν. αὕτη μὲν γὰρ τοῦ Θεοῦ διώκουσι, ἐκείνη δὲ σωφρονίζει ἡμᾶς πρὸς Ⓜ Θεὸν, καὶ καταλύει τοῦ ὀργοῦ. πόθεν δῆλον; ἄκουσον τοῦ προφήτου λέγοντος· Παρεκάλεσε, παρεκάλεσε Ⓜ λαόν μου ἰερεῖς, λαλήσατε ὀρθὸν τοῦ Ἰερουσαλήμ, ὅτι ἐδέξατο ἐκ χειρὸς Κυρίου διπλᾶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς καὶ πάλιν, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν. καὶ ἵνα μάθητε, ὅτι Ⓐ μὲν ἐνταῦθα, Ⓐ ἐκεῖ κολάζονται Ⓐ δὲ ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖ, ἀκούσατε τί φησιν ὁ Παῦλος κατηχῶν τῶν δικαίων κοινωνοὺς τοὺς μυστηρίους. εἰ πάντα γὰρ, ὅτι Ο ἐσθίων καὶ πίνων τὸ σῶμα καὶ αἷμα ἀναξίως τοῦ Κυρίου, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἐπήγαγε βλέπε· Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ γὰρ ἑαυτοὺς ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· νῦν δὲ κρινόμενοι ὑπὸ τοῦ Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὁρᾷς πῶς ἡ ἐνταῦθα κόλασις ἀφαιρεῖται τῆς ἐκεῖ ὠμότητος ἡμᾶς; ἢ πρὸς τοὺς πορνεύοντας δέ φησι· Παραδόντες Ⓜ τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ πάλιν τοῦ Λαζάρου ἢ τοῦτο δῆλον, ὅτι εἰ μὴ κακοὶ ἐποίησαν, ἐνταῦθα τοῦτον ἀπενεφάνθησαν, ὅτως ἀπῆλθεν ἐκεῖ καθαρός. καὶ πάλιν τοῦ Ἀβραὰμ ἢ τοῦτο

χῶν

μηδὲν ἧττον σῶμα παχύτων δεινὸν, πολλῷ μᾶλλον ἐκείνους χαλεπώτερον σκληρολογεῖν τοῦ μὴ πεφορῆσθαι σῶμα ἐν πτωχείᾳ καὶ ἀδείᾳ ἀπολαύοντας.

χ. ὧν

χ. ὧδε

χ. ἔχει χρήσιμα.

χ. ἐνθυμοῦ χ. ἴδιος

χ. ὑπὸ πονηρὸν φ ζωντα.

Ησ. μ. α. ς.

Ησ. κε. ιϛ.

α. Κορ. ια. χ. κα. κδ.

Ιωαν. α.

ταῦτα προείρηται, ἵνα μὴ ταῦτα πάθωμεν. Εἰ γὰρ ἐβούλετο κολάσαι, οὐκ ἂν ταῦτα προεφθέγξατο. ὅτῳ δ' οὐ βούλεται ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γεέννην, ἀφ' τούτου προλέγει τὴν γέενναν, ἵνα τῇ προρρήσει σωφρονισθέντες, τὴν ἀπ' αὐτῆς ἐκφύγωμεν πεῖραν. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν οὐκ εἶπεν, ἔλαβες τὰ ἀγαθά σου, ἀλλ', ἀπέλαβες; μέμνησθε γάρ, ἔφ' οἷς, ὅτι σύνεσθε ἔφλιψε πένητας ἀχρὶς ἡμῶν ἐννοίας. Ὃ γὰρ, ἀπέλαβες, ὀφειλόμενα ἐδήλωσεν ὡς ἀνειλημμένα ἡμῖν ἐστιν. ἀπολαμβάνει γὰρ ἃς τὰ ὀφειλήματα. εἰ τοίνυν μακρὸς, καὶ παμμακάριος, καὶ ὠμὸς, καὶ ἀπάνθρωπος ἦν ὁ πλούσιος ἐκεῖνος, τίνος ἕνεκεν οὐκ εἶπεν αὐτῷ, ἔλαβες τὰ ἀγαθά σου, ἀλλ', ἀπέλαβες, ὡς χρεωστούμενα καὶ ὀφειλόμενα; ἵνα οὖν σύνεσθε μάθωμεν καὶ ἐννοήσωμεν, ὅτι καὶ μακάριοί τινες ὦσι, καὶ εἰς ἕκαστος κακίας ἐπλήσθησαν, πολλάκις ἐν μιᾷ καὶ δυσὶ καὶ τρισὶ εἰργάσαντο ἀγαθά. καὶ ὅτι οὐ σκαζόμενος ταῦτα πρὸς λέγω, δῆλον ἐκ τοῦδε. πῶς γὰρ τοῦ κριτοῦ τῆς ἀδικίας ἐκείνου μακαρώτερον γένοιτ' ἄν; πῶς δ' ἀσεβέστερον; οὔτε Θεὸν ἐφοβεῖτο, οὔτε ἄνθρωπον ἠσχύνετο· ἀλλ' ὅμως τοσαύτην πονηρίαν συζῶν, εἰργάσατό τι καλόν, τὸ ζυνεχῶς ἐνοχλούσης αὐτῷ τὴς χήρας, καὶ δεομένης τὴν ἐκδίκησιν, καὶ δι' ὅλης τῆς αἰτήσεως, καὶ ἐπιξελθὼν τοῖς ἀδικοῦσιν αὐτήν. ὅταν συμβαίνῃ τινὰ ἀκόλαστον μὲν εἶναι, ἐλεήμονα δὲ πολλάκις ἢ καὶ τὸν θεὸν μὴ, σώφρονα δέ. εἰ δὲ καὶ ἀκόλαστος καὶ ὠμὸς εἴη, ἀλλ' ὅμως ἔν τι κἂν τῷ βίῳ πολλάκις ἐπιδείξεται ἀγαθόν. Ὃ αὖθις δὲ πάλιν καὶ ἐπὶ τῶν χρηστῶν ἀναπαλεύειν χρή. καθάπερ γὰρ οἱ φαυλότατοι εἰργάζονταί τι πολλάκις χρηστόν, ὅταν καὶ οἱ σπουδαῖοι καὶ σπουδαιότατοι τῶν πολλάκις, τὶς γὰρ καυχήσεται, φησὶν, ἁγνὸν ἔχειν τὸ καρδίαν, ἢ τίς παρρησιάσεται καθαρὸς εἶναι ἀπὸ ἁμαρτίας; ἐπὶ οὖν εἰκὸς ἦν καὶ τὸν πλούσιον, εἰ καὶ τοὺς ἕκαστον ἐλαφρὰς πονηρίας, εἰργάσασθαί τι ἀγαθόν, καὶ τὸ Λαζάρου, εἰ δὲ τοὺς ἄκρους ἀφίκετο ἀρετῆς, ἡμαρτηκέναι τι μικρὸν, ὅσα πως ἀμφότερα ταῦτα ἠίξατο ὁ πατριάρχης, εἰπών· ὅπερ καὶ σὺ ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά. Ὃ δὴ λέγει τοῦτο ἐστι· Εἰ καὶ σὺ ἀγαθὸν εἰργάσω, καὶ ὠφέλητό σοι τοῦτο ὁμοίως, πολὺ τὰ ταῦτα ἐν ἐκείνῳ τῷ κόσμῳ ἀπέλαβες, τρυφὴν, πλοῦτον, θησαυροὺς ἀπολωλυῖαν καὶ βυθοῦ γαλήνης πολλῆς. καὶ ἔστ' Εἰ τι κακὸν εἰργάσατο, πολὺ τὰ ἀπέλαβεν ἐν πενίᾳ καὶ λιμῷ καὶ τοῖς ἑκάτοις ταλαιπωρούμενος κακοῖς· καὶ γυμνὸς ἑκάτερος ὑμῶν ἐν ταῦθα ἀφῖκται, ἐκεῖνος μὲν ἁμαρτημάτων, σὺ δὲ δικαιοσυνῶν καταρθωμάτων. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖ καθαρεύει ἔχει τὸν τραπέζης, ἐν σὺ ἀπολαμυθητοι ἀπολούμενος τὸν πυρός. ὅταν γὰρ μικρὰ καὶ σπιλῆ τὰ κατορθώματα ἡμῶν ᾖ, καὶ πολὺ καὶ ἄφατος ὁ τῶν ἁμαρτημάτων ὄγκος, εἶτα ἐν ταῦθα βυθοῦ γαλήνης ἀπολαύσωμεν, καὶ μηδὲν πάθωμεν δεινὸν, ἐν αὐτῆς τῆς ἀγαθωσύνης ἔρημοι καὶ γυμνοὶ πάντως ἀπελευσόμεθα, πάντων ἐν ταῦθα ἀπολελοιπότες· ὥσπερ οὖν ὅταν μεγάλα μὲν ᾖ τὰ κατορθώματα ἐν πολλὰ, μικρὰ δὲ καὶ εὐτελῆ τὰ ἁμαρτήματα, εἶτα πάθωμέν τι δεινὸν, καὶ ἐν ταῦθα μικρὰ ἐν ταῦθα ἀποθέμενοι, καθαρὰν καὶ ἀπρόσκοπτον ἐκεῖ τὴν τῆς ἀγαθωσύνης ἔργων ἀπολαμβάνομεν ἀμοιβήν. ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ ζῶντα μὲν ἐν πονηρίᾳ, μηδὲν δὲ ἐν ταῦθα πάσχοντα δεινὸν· μὴ μακαρίσῃς, ἀλλὰ δάκρυσον καὶ θρήνησον, ὡς πάντα ἐκεῖ τὰ δεινὰ ἐναποκείμενα· καθάπερ οὖν καὶ ὁ πλούσιος ἦν. πάλιν ὅταν ἴδῃς τινὰ ἀρετῆς ἅπτεσθαι καὶ μετέχοντα πειρασμοῖς, μακάρισον, ζήλωσον, ὡς ἐν τῆς ἁμαρτήματος αὐτὰ πάντων ἐν ταῦθα ἀπολυομένων, καὶ πολλῆς τῆς ὑπομονῆς ἑτοιμαζομένων ἐκεῖ τὸν μισθόν· ὥσπερ οὖν καὶ ὅτε τοῦ Λαζάρου τοῦτο γέγονε. τὸν γὰρ πλούσιον ἐν μὲν ταῦθα πάσχοντα δεινὰ μόνον, ἐν δὲ ταῦθα μὲν οὐδὲν πάσχοντα δεινὸν, πᾶσαν δὲ ἐκεῖ τὴν τιμωρίαν ἀπολαμβάνοντα· ἐν δὲ καὶ ταῦθα ἐκεῖ κολαζόμενον. τίνας οὖν ἐκ τῶν τοιούτων μακαρίζετε τούτους; πότερον μὴν, ἔφ' οἷς, ὅτι ταῦθα κολαζόμενοι καὶ ἀποπλυνόμενοι τὰ ἁμαρτήματα. πλουτήσεις δὲ μετ' ἐκείνους τίνας; ὑμεῖς μὲν ἴσως οὐδὲν ταῦθα πάσχετε, ἀλλ' ἐκεῖ πᾶσαν ἀπολαμβάνετε τὴν τιμωρίαν.

ἐγὼ

Λουκ. — χ. κἀν — χ. ἠδίστ' ἂν — χ. ὥσπερ οὖν — χ. καὶ ἀκρων ἀρετῶν ἐπελίξατο — χ. αὐτῆς τῆς — χ. ἐλεεῖσθε. — * ἀπολειπόντες

πτωχοῦσι· καὶ οὐκ οἶδα μὴ μεγαλαυχῶ τοῦτο λέγουσα, ὅταν ποτὲ πορνεύομαι μὴ δῶσι τὰ ἐμαυτῆς δίκαιον, ὡς χήραν πατάξας ἀπηνῶς ἀπολύσῃς αὐτὴν ἐκ τῆς πορείας, τοῦτο μὲν ἀδικοῦσα, μὴ ταῖς ἑτέρων βιωτικαῖς χρυσοῦσθαι, μηδὲ νομίζειν ἀσεμνότητα εἶναι τὰ καθ' ἡμᾶς, ὅταν δίκαιος ὢν ἐκ ταύτης πάσχῃ κακῶς, ποτὲ μὲν ὑπὸ πορνοβοσκοῦ τινος ἀνθρώπου βδελυρίας ἀπολαύειν διωκόμενος. ἀμφότεροι γὰρ ὁμοίως ἀπολήγουσιν ἐκεῖ. ὁ μὲν τοῦ τιθασσοῦν τὰς ὑποκειμένας καὶ τὰς καρτερείας, ὁ δὲ τὰς κολάσεις καὶ τὰς πρωείας τῆς πορνείας. ταύτην τὴν ἀδελφὴν ἐκλέξασθαι καὶ πλούσιοι καὶ πένητες· πλούσιοι μὲν τοῖς τοίχοις τὴν ὑμετέραν οἰκίαν, πένητες δὲ τοῖς τοίχοις τὴν ἀγοραίας καὶ ἐξηλείφθη ποτὲ λήθης ἐπιπροσθούσης, ὑπηρέτησαι πάλιν ἀγαθὴ μνήμης δώρων. μᾶλλον δὲ καὶ οἱ πλούσιοι τοῦτο τὴν οἰκίαν ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ ἀγαγράψαται καὶ ζωγράφου τινὸς εἰσφέρεται, καὶ ἔστι διδασκάλου ὑμῖν καὶ ὑποθήκης φιλοσοφίας ἀπάσης. ἐστὶ γὰρ ταύτην εἰκόνα ἐγγεγραμμένην ἔχωμεν ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ, ὅτι τὰ περιττὰ τοῦ παρόντος βίου ἡμᾶς φυσῶσαν δυνάμεις, ὅτι τὰ λυπηρὰ ταπεινοῖ καὶ καθαίρει· ἀλλ' ὡς τοῖς τὰς ζωγραφίας ἐπὶ τοῖς τοίχοις, οὕτω τοῖς ἑκάστοις ταῦτα ἀγαγράφωμεν. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τοῖς τοίχοις γεγραμμένοι ὁρῶντες πλούσιοι καὶ πένητα, οὔτε ἐκείνῳ φθονοῦμεν, ὅτι τῶν πένητος ὑπερορῶμεν, ἀγαθὸν δὲ σκιαὶ, ἀλλὰ μὴ πραγμάτων ἀλήθειαι τὰ ὁρώμενα· οὕτω καὶ πλούτου καὶ πενίας, καὶ δόξης καὶ ἀτιμίας, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν τοιούτων καὶ φαύλων τῇ φύσει καταμάθωμεν, τῆς δὲ ἑκάστου τούτων ἐγγινομένης ἡμῖν ἀνωμαλίας ἀπαλλαγησόμεθα. σκιαὶ γὰρ ὄντως ἀπατηλότερα ἅπαντα ταῦτά, καὶ οὐ ὑγιαλοῖ καὶ ὑγιαῖοι, οὐδὲν οὔτε τῶν λαμπρῶν καὶ ἐπιδόξων ἐπᾶραι, οὔτε τῶν ταπεινῶν καὶ ἀπερρυμμένων συστεῖλαι δυνάσται.

Ἀλλὰ γὰρ ὥρα λοιπὸν ἡμῖν καὶ τῶν ῥημάτων ἀνῦσαι τῶν τοῦ πλουσίου. ἐρωτῶ σε, φησι, πάτερ, ταύτης, παρακαλῶ, δέομαι, ἱκετεύω, ἵνα πέμψῃς εἰς οἶκον τοῦ πατρός μου Λάζαρον (εἰσὶ γάρ μοι πέντε ἀδελφοὶ) ἵνα διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ὅπως μὴ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. ὁρᾷς τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀπέτυχεν, ὑπὲρ ἑτέρων ποιήσῃ τὴν ἱκετηρίαν. ὅρα πῶς φιλάδελφος καὶ ἥμερος γίγνεται ὑπὸ τῆς κολάσεως. ὁ γὰρ τοῦ Λαζάρου καταφρονήσας πρότερον, ἑτέρων ἀπόντων φροντίζει· ὁ τὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν κείμενον παρατρέχων, τῶν οὐχ ὁρωμένων μέμνηται, καὶ μὴ πολλῆς ἀξιοῖ τῆς ἴασης καὶ τῆς ἀσυδίας, ὥστε γενέσθαι πικρὰ αὐτῶν τοιούτοις τοῖς ἀπαλλαγὴν τῶν καταληψομένων αὐτοὺς κακῶν. καὶ παρακαλεῖ πεμφθῆναι τὸν Λάζαρον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, εἶτα τὰ σκάμματα ἰδεῖν αὐτόν, καὶ τὸ σῶμα διευρῦναι τῆς ἀρετῆς. ἐκεῖνοι βλεπόμενοι αὐτὸν σφαιρουμένον, φησὶ, καὶ θεασάμενοι ἀγωνιάσαντες· καὶ μάρτυρες αὐτοῦ τῆς πενίας καὶ τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν μυρίων κακῶν, γενήσονται μάρτυρες τῆς ὕβρεως, τῆς μεταβολῆς, τῆς δόξης ἀπάσης· ἵνα ἑκατέρωθεν παιδευθέντες καὶ μαθόντες, ὅτι οὐ μέχρι τοῦ παρόντος βίου τὰ ἡμέτερα ἵστηται πράγματα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν ἀναλήψεται τὰ ἐπιτήδεια, ὡς δυνηθῶμεν ταύτην τὴν κόλασιν διαφυγεῖν καὶ τὴν τιμωρίαν. τί οὖν ὁ Ἀβραάμ; Ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας, φησὶ (ἀκηκοέναι αὐτῶν) οὐχ οὕτω, φησὶ, σὺ κήδῃ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ὁ ποιήσας αὐτοὺς Θεός. μυρίους αὐτοῖς ἔπεμψεν, διδασκάλους προφήτας, συμβούλευσιν, νουθετοῦντας. τί οὖν αὐτὸς πάλιν; Οὐχί, φησὶ, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν ἀναστῇ, αὐτῷ πιστεύσουσι. ταῦτα δὲ πάλιν πολλοῦ ῥήματα. τοῦ γοῦν εἶσι λέγοντες, τίς ἦλθεν ἐκεῖθεν; τίς σὺν τῶν νεκρῶν ἀνέστη; τίς εἶπε τὰ ἐκεῖ; πόσα τοιαῦτα τοῖς ἑαυτοῦ εἶπεν ὁ πλούσιος ἐκεῖνος, ἰδοὺ καὶ ἐτύφα; οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς προσκαλεῖται μίαν ἴασιν πᾶσαν ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀλλ' ὅπερ τῶν γραφῶν ἀκούων κατεφρόνει, κατηγόρει, μύθους εἶναι νομίζει τὰ λεγόμενα. ἀφ' ὧν οὖν αὐτὸς ἔπαθε, ταῦτα τοῖς ἀδελφοῖς νομίζει. καίτοι, φησὶ, οὕτως ἐστὶ τὰ θεῖα. ἐὰν δέ τις ἀπὸ νεκρῶν ἀναστῇ, οὐκ ἀπιστήσουσιν αὐτῷ, οὐδὲ καταγελάσονται, ἀλλὰ μᾶλλον

μὴν ἐρώτων τοῦ ἐξ αὐτῶν κατηλίσκεσθαι· ἐν τῷ χάσματι τῷ διώρυγι τοὺς δικαίους ἀπὸ τῶν
λυσ. κλ. ἁμαρτωλῶν. Εἰκότως γὰρ τὸ πλουσίου, Πέμψον Λάζαρον, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀβραάμ·
"χάος μέγα ἐστήρικται μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ὥστε Ⓐ θέλοντας διαβῆναι ἐκεῖθεν πρὸς ἡ- χ. χάσμα
μᾶς, μὴ δύνασθαι, μηδὲ Ⓐ ἐκεῖθεν ἐκεῖ διαπερᾶσαι. καὶ εἰκότως διὰ πολλῶν τῶν ἁ-
ρημένων, ὡς ὅτι μὴ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ἐν τοῖς οἰκείοις κατορθώμασι τὰς ἐλπίδας 2
τῆς σωτηρίας ἔχῃ χρεών, μὴ πατέρας καὶ πάππους ἀριθμούμενος, μηδὲ συμ-
τὴν μι- βίους, ἢ φίλους, ἢ οἰκείους, ἢ γείτονας. Ἀδελφὸς γὰρ οὐ λυτρώσεται· λυτρώσεται ἄνθρω-
ματι. πος; ἀλλ' ὅσα ἂν Ⓐ διαπαλαίσωσι καὶ καθικετεύσωσι Ⓐ μὴ ἀμήτιμον ἐκεῖθεν ἀπολ-
μαθ. κα. θεῖν, πείθειν εἰκῇ καὶ μάτην λοιπὸν ἐοίκασι. καὶ γὰρ αἱ πρῶτον αἱ πάντα πρᾶγμα καλεῖσαι τὰς
ὁμιλούσας ὕδωρ ἐλαίου, ἢ οὐκ ἐπέτυχεν· ἢ ὁ δὲ βάλλων κατακρύψας [δ] ἐν τῇ γῇ, πολ- 10
λὰ ἀπολογησάμενος, κατεχρίθη πάλιν ἐξ Ⓐ μὴ θρέψαντος αὐτὸν τιμωρίᾳ, μηδὲ ποτί-
σαντος διψῶντα, καὶ "αὐλοὶ δεκτοὶ πᾶσιν εἰς ἀγροικίαν καὶ εὐφυΐαν, οὐκ ἐξίσου συμβαίνουσι καὶ ἀπο- χ. ἔπι.
λαύσεις ἔτυχεν, ἐπειδὴ οὐκ εἰκῇ ἔχουσι, ὥσπερ οὐκ ἴσος ὁ μὴ δεδεμένος καὶ δεδεμένος
ἱμάντα· ἐγκαλούμενος γὰρ εἴκαζε. οὐχ οὕτως ἡ μέθη, ἀλλὰ ἡ ἄλογος τῶν πλησίον μανία κα-
κόνους, ἐξ ἧς τοὺς ἀπαντῶντας ὑβρίζει, εἶτα ὕδωρ τούτων αὐτὴν οὐδὲ τὸν διαφθεῖραι ἐγ- 15
καλούμενος δικαίως ἂν ὑμᾶς ἡ ἀπονοία, οὐκ ἔχει εἰπεῖν. ὅθεν δῆλον, ὅτι οὐκ ἀμφὶ
ἐκείνοις ἐστὶν ἡ ἔκβασις, ἐὰν ἔργα μὴ ἐχωμεν ἀγαθά· ἀλλ' ἂν τε καθικετεύωμεν ἢ παρακαλῶ-
μεν, ἂν τε σιγῶμεν, ἀμοίρους ἐφ' ἡμᾶς ἕξει τῶν κολάσεως καὶ τῆς τιμωρίας. ἄκουσον
γοῦν πῶς καὶ ταύτας αἰτήσεις δύο Ⓐ Ἀβραάμ, ἀμφοτέρων ἀπέτυχε. "πρώτην μὲν γὰρ ὕδωρ ἐμοὶ τὴν ἱκετηρίαν ἐποιοῦτο λέγων, πέμψον Λάζαρον· ὑστέραν δὲ οὐκ ἔτι 20
ὕδωρ ἐμοί, ἀλλὰ ὕδωρ τοῖς ἀδελφοῖς. ἀλλὰ πόθεν μοίραν ἔσχον αἴτησιν ἡ μὲν γὰρ ἐμὴ ἀδυνα-
τεῖ καὶ πρώτην δηλῆσαι· δεῖται δὲ ταύτης ἡ ὕδωρ τῶν ἀδελφῶν. πλὴν ἀλλ', εἰ δοκεῖ, καὶ αὐτὴν
ἀκούσωμεν τὴν ῥῆσιν· ἐν ταύτῃ πολλῆς "τῆς ἀσωτίας. Εἰ γὰρ ἄρχοντες ἐν ἀγορᾷ μέσῃ κατά- χ. ἐ ἀκούσ-
δικοι ἀναγόντες, ἢ δημόσιοι θεσπίσαντος, ἢ καὶ ἐξάρχοντες Ⓐ ὕδωθεν, μὴ πολλῆς ας.
τῆς ἀσθενείας ζωπυρήσωσι πάντας ἀκούσας βυκανῶσαι, τί ἂν ὁ δίκαιος ἐρωτᾷ, τί δὲ ὁ 25
κατάδικος ἀποκρίνεται· πολλῷ μᾶλλον ἐνταῦθα μὴ ἀκριβείας ἀκούειν χρή, ἵν' μὲν ὁ κα-
τάδικος ἔσῃ, ὁ πλούσιος λέγει, ἄξιοι, τί δὲ ὁ δίκαιος δίκαιος ἀποκρίνεται δῆλα τῷ Ἀβραάμ. ἐγὼ
γὰρ ὁ πατριάρχης ὢν ὁ δικαίων, οὐ μὴν αὐτὸς ἐφθέγξατο· ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἔξωθεν δικαστηρίοις τύπον,
ὅταν ὦσί τινες ὕδωθεν οἱ κρίνοντες, οὐδὲν δὲ ἐνίοις ἡ ἀνδροφόνοι, πάρεδρος δ' ἑνὸς ἕκαστος δικάζοντας ἀποκρίνασθαι
τύπος Ⓐ νόμου τοὺς τὸν κρίνοντος οὐκ ἐπιτρέπουσι ἀκούσαι φωνῆς, "καὶ τοῦτον μὴ τῶν 30 χ. καὶ
ἄλλων ἀδίκως ἀτιμάζοντας, ἀλλὰ μέσους τοὺς ἐξαγορεύοντας ἐρωτήσεσι τοὺς δικάζοντας, καὶ ταῖς
ἀπορίαις "τὴν δικαιοκρισίαν, οὕτω δὲ καὶ πάντα ἐγίνετο· οὐ τοῦ Θεοῦ φθονεροῦ ἐστὶν ἀκούειν τοὺς αὐ- χ. τοῦ δικάζ-
τοὺς ἅπαντας ὁ κατάδικος, ἀλλὰ μέσους ἐῶ ὁ Ἀβραάμ, ἐξ ὧν τοὺς δικάζοντας ἐξεταζομένους μένου.
τοὺς δικαζομένους. οὐ γὰρ αἰσχύνει ἔλεγχος ἅπερ ἔλεγχος, ἀλλὰ θείους ἀνεγκλήτους νόμους
αὐτοῖς, καὶ ἐκ δώρων φεύγοντας ἔλεγχος ἀποφάσεις ἐξ ὧν ἔστι οὐδὲν ἀμφίλεκτον ἡμῖν προσα- 35
γόμενον πρὸς ἀκρίβειαν τοῦ λεγομένου. ἐν γὰρ ἑκάστοις ἐπιζητεῖσθαι ζητήσεως τῆς παρ-
εκβολῆς, "καὶ πανταχοῦ ἡμέρας ἔχει τούτοις οὐκ ἀφίσταμαι, ὅτῳ καὶ πολὺ δοκεῖ κέρδος εἶναι τότε χ. κύπτ.
τοῦ διηγήματος ἐφ' ἑαυτοῦ γενέσθαι "καὶ πλουσίους καὶ πένητας, καὶ τοὺς ὕδωρ τῆς τοῦ πατρὸς ἀπορρη- χ. βάσεως
γίας καὶ τῆς τοῦ δικαίου πτώσεως ἐξ ἀλλήλοις χορηγουμένους. καὶ γὰρ οὐδὲν οὕτω τοὺς πολλοὺς
ἐκδιδάσκει καὶ ἐλέγχει καὶ ἐξορίζει, ὡς ὁ πλουσίου τοῦ πατρὸς ζωὴν ἐξεταζόμενος· ἐνταῦθα 40
γὰρ πολλῆς, καὶ δικαίους μετὰ ἀρετῆς ζῶντας πρὸς ἑαυτὸν "ἐλεεῖσθαι πείθει, καὶ ἕτερα κ. ἐλεεῖσθαι.
μυρία τῆς πτώσεως ὕδωρ μᾶλλον χρήσιμα πρόσχημα. ἀλλὰ αὐτὴν ἰσχὺν ἡ ἐξέτα-
σις ἐκείνη ἔχει· φαίνεται, ἐὰν μὲν πλουτοῦντας σωφρονίζῃ, ἐὰν δὲ πένητας ἐξαμυ-
νομένη· ἐκείνους μὲν παιδεύουσα μὴ μεγαλοφρονεῖν, ἐὰν δὲ πένητας ἐξαμυνομένη ὅτι τοῖς
πλουσίοις

ὅταν οἰκοδομὴν ἔχωσι τὰ ὑποδείγματα τῆς ἀρετῆς, αἰάξιοι σώζονται τῆς ἀνωτάτω τῆς φιλοσοφίας ἀρετῆς. ἀλλὰ φίλων ἐχθρῶν ἡμῖν ὄντων καὶ βλασφημούντων; οὐδὲ τοῦτό σοι κωλύσει τότε. πῶς οὖν φησι, Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς*; οὐχ ἡ φιλία ὅτι σώζουσα ἡ ἀνταποδίδουσα μόνη, ἀλλ' ἡ ἐλεημοσύνη. ἐὰν γὰρ ἡ φιλία μόνη ἀνταποδιδῷ, ἐὰν ἁπλῶς εἴπῃς, ποιήσατε ὑμῖν φίλους· ἐγὼ δὲ λέγω, ὅτι οὐχ ἡ φιλία μόνη ἀνταποδίδοται, ἀνταποδίδοται, ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. καὶ τί ἴσως εἴποι τις ἄν, ὅτι δύναμαι χωρὶς τοῦ μαμωνᾶ ποιῆσαι φίλους, ἢ ἀνυδαμώτερον μᾶλλον, ἢ διὰ τοῦ μαμωνᾶ. ἀλλ' ἵνα μάθῃς ὅτι ἐλεημοσύνη ἐστὶν ἡ ἀνταποδιδοῦσα, καὶ ὃ ἔργον ὃ σὸν καὶ ὃ κατόρθωμα, ἐκ τῶν φίλων τῶν ἁπλῶς, δηλονότι τῶν φίλων τῶν διὰ μαμωνᾶ γινομένων, ἔνεισί σοι πολλοὶ ἀναρρῆξαι. ἄφες οὖν ἅπαντα εἰδότες, ἀγαπητοί, ἀνταποδιδῶμεν ἑαυτοῖς μετ' ἀκριβείας ἀπάσης, καὶ καλλωπιζώμεθα, θύραν ἐκτιθῶμεν· καὶ τὸ θυμιατήριον διφθερώμεθα, ἀσφαλιζώμεθα ἑαυτούς, καὶ τὴν ἑτέραν πλουσίαν σωφρονιζόμενοι, διὰ μετανοίας καὶ κατανύξεως καὶ ζωηρᾶς ἐξομολογήσεως εὐχαριστῶμεν· καὶ εἴ τι πεπλημμελήκαμεν κατὰ τὸν παρόντα βίον ἡμῖν, ἀποθώμεθα, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς πᾶσαν τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀποσμήξαντες τὴν κηλῖδα, ἀναλαλώμεν τὸν Θεὸν καταξιώσαντα πάντα σώζεσθαι διηλυσαμένους, οὕτως ἀπελθεῖν ἐκεῖσε, ἵνα μὴ μετὰ τοῦ πλουσίου, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Λαζάρου τοῦ τοῦ πατριάρχου κόλπων ἀπολαύσαντες, τῆς αἰωνίας τρυφῆς ἀγαθοῖς· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λη'. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΣΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ λόγος τέταρτος.

ΗΣ τοῦ Λαζάρου παρακολουθῆς ὁ τόπος ἀνάγκην τίθησι λαβεῖν ἀποδοῦναι. ὑμᾶς μὲν γὰρ ἴσως τὸ πρῶτον ἡμῖν ἀπορεῖσθαι νομίζειν οὐ μέλλω ἐγὼ χρήσομαι ὑμῖν εἰς ἀγάπην τὴν ἀγγοίαν, οὐδὲ ἀποχήσομαι πρότερον, ἕως ἂν τὸ φαινόμενον ἅπαν ἀπέλθω λαβών. ἐπεὶ δὲ γεωργὸς τῆς ἀμπέλου πνευματικῆς ἀπάσης, οὐ πρότερον ἀφίσταμαι, ἕως ἂν καὶ τὰς ῥάγας ἐκτέμω. ἐπεὶ δοῦναι καὶ τοῦτο ἀνάγκη, ὥσπερ καὶ τὸν φύλλοις, τοῖς γράμμασιν ἐσκεπασμένα τὰ νοήματα ἔτι, φέρε δὴ καὶ ταῦτα, ἀπὸ δρεπάνης, τῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάλιν μετ' ἀκριβείας ἀποτρυγήσωμεν. ἄμπελος μὲν γὰρ πνευματικὴ καθάπαξ, ἔσται γυμνὴ τοῦ καιροῦ, φύλλα ἔχουσα μόνα· ἡ δὲ ἄμπελος ἡ πνευματικὴ τῶν λόγων γραφὴ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἂν τὸ φαινόμενον ἅπαν ἀπελώμεθα, τὸ πλέον ἐναπολείπει πάλιν. πολλοὶ γοῦν μὲν ἤδη ἡμῶν εἰς ταύτην εἰρήκασι τὴν ὑπόνοιαν, πολλοὶ δὲ μέλλουσιν ἴσως ἐρεῖν· ἀλλ' οὐδεὶς Ⓜ ἅπαντα πλούτου κενώσας δικαίως ἐστὶν οὕτω γὰρ τῆς οὐσίας ταύτης ἡ φύσις· ὅσῳπερ ἂν ἀφαιρήσῃς τὸ βάθος, τοσούτῳ πλέον ἀναβλύσει τὰ θεῖα νοήματα. πηγὴ γάρ ἐστιν οὐδέποτε ἐπιλείπουσα. καὶ ἔδειμεν μὲν τὴν πατρίδα ζωνάξει τοῦτο ὑμῖν ἀποδοῦναι τὸ χρέος· ἀλλ' οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι νομίσαμεν, τῷ μαχαιρίῳ Βαβύλα καὶ τῆς ξιωρίδος τῶν ἁγίων μαρτύρων τῶν μετ' ἐκείνου πρελθεῖν τὰ κατορθώματα. διὰ τοῦτο καταλοιπὸν ἀναδεδέμεθα, πεφευγότες εἰς τὸν παράδεισον ὑμῶν ἡμέραν ὀλόκληρον τὸν ἔκπυον. φέρε οὖν, ὅπως καὶ τοῖς παρεῖσι τὰς εὐφημίας ἀποδιδῶμεν, οὐ τὰς κατ' ἀξίαν τοῦ ἐκείνου, ἀλλὰ τὰς κατὰ δύναμιν τὴν ἡμετέραν, ἀποδῶμεν καὶ ὑμῖν τῆς διηγήματος τούτου τὸ λείψανον. ἀλλὰ μὴ ἀποκάμητε, ἕως ἂν τοῦ τέλους ἀφικώμεθα, ἐκεῖθεν ἀναλαβόντες Ⓜ λόγον, ἔνθα αὐτοῦ κατελίπομεν

* αὐτῶν; Λουκ. ιϛ. θ.

λ. τὰ ἔσωθεν. χ. καὶ εὐχαριστίας.

χ. ἑαυτοὺς ἀμεσόπυθον δια. χ. ἐντυφόμεθα.

χ. τὸ ἐφειλόμενον

χ ἴσως

Γεν. μζ. θ. σης αὐτῆ ζωῆς. Μηκέτι γὰρ πορευθῶμεν πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ τοὺς ἰδίους ἡμῶν ὄψεται θάνατος βασιλικοῦ κεκτημένους καὶ τοσαύτης ἀπολαύοντας δόξης, οὐκ ἂν ἐπελήσθη τῶν παρελθουσῶν συμφορῶν; ἀλλ' ὅμως ἐκφίος οὕτως ἐστὶ τεταπεινωμένος, ὡς μηδὲ ἐν βήματι τοσαύτην ὑπολαβεῖν τὴν γεγενημένην ἄνοιαν. τί γὰρ ὁ Δαβίδ; πόσας ὑπὲρ ἐμοῦ πεποίηκε τραγῳδίας; καὶ τὰ αὐτὰ αὐτῷ καὶ οὗτος φθέγγεται λέγων· Αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη· ἐὰν δὲ δυνασταίας, ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν κόπος καὶ πόνος· τί δὲ ὁ Ἱερεμίας; οὐχὶ καὶ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τὴν γενέσιον κατηράσατο λέγων· Ἐπάλληλα δυνατά; τί γὰρ ὁ Μωϋσῆς; οὐχὶ καὶ αὐτὸς ἀπαγορεύων φησὶν, Ἀπόκτεινόν με, εἰ οὕτω μοι μέλλεις ποιεῖν· ὁ Ἠλίας, ὁ οὐρανομήκης ψυχή, ὁ τὸν οὐρανὸν ἀποκλείσας, ὁ μυρία τὰ πολλὰ θαύματα θρίαμβον διεπλάσατο τῷ Θεῷ, λέγων· Ἄρον τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ εἰμὶ βελτίων τῶν πατέρων μου; καὶ τί χρὴ τούτων ἕκαστον ὑπτιάζειν; πάντας γὰρ αὐτοὺς ὁμοῦ συλλαβὼν ὁ Παῦλος, διέξεισι λέγων· Περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος. καὶ ἁπλῶς πᾶσα ἀνάγκη τὰ μέλλοντα βάρεσιν εἶναι τῷ Θεῷ καὶ δόκιμον εἶναι καὶ ἀγαπητόν, μὴ τὰ ῥᾴστου καὶ ὑγροῦ καὶ διηνθισμένου διώκειν βίου· ἀλλὰ τὰ ὑπὲρ πόνου, καὶ μυρίων κάμνοντα πολλῶν καὶ ἱδρώτων. Οὐδεὶς γὰρ στεφανοῦται, φησὶν, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. καὶ ἑτέρωθι, Πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος, πάντα ἐγκρατεύεται, καὶ ἀπὸ ῥήματος, φησὶ, καὶ ἀπὸ βλέμματος, καὶ ἀπὸ φωνῆς [αἰσχρᾶς], καὶ ἀπὸ λαιδορίας, καὶ ἀπὸ βλασφημίας, καὶ ἀπὸ αἰσχρολογίας. [σκοπῶμεν μανθάνομεν, ὅτι] καὶ μὴ πειρασμὸς ἡμῖν ἐπιεσχῇ πολὺς ἔξωθεν, ἑαυτοὺς γυμνάζειν χρὴ ἐκάστην ἡμέραν τῆς ὕλης, σκληραγωγίας, ὑπολῆς δεῖται, λιτῆς τραπέζης, τῆς πολυτελείας πάντα χορηγούσης· ἄλλως γὰρ οὐκ ἔστι βάρεσιν εἶναι Θεῷ. μὴ γάρ μοι ὁ ψυχρὸν ῥῆμα ἐκφίου λεγέτω τις, ὅτι καὶ τὰ ἐν ταῖς οἰκίαις ἔχει, καὶ τὰ ἐκφ. ἀμήχανον τοῦτο ὑπὲρ τὸ πλουτοῦντα καὶ τρυφῶντα καὶ ἀμυθήτων συμβιοῦντα· ἀλλ', εἰ χρὴ τοῦτο εἰπεῖν, ὑπὲρ τὸν θλιβόμενον ἐστὶ εἰπεῖν, τὸν ἐν γενεσίᾳ, ὅτι καὶ τὰ ἐν ταῖς οἰκίαις ἔχουσι, καὶ τὰ ἐκεῖ. τὰ μὲν γὰρ ἐκφ. ἔχουσιν, ἀμελοῦς ἀπολαύοντες· τὰ δὲ ἐν ταῖς οἰκίαις ἔχουσι, ταῖς ἐλπίσιν ἐκείνων συντρεφόμενοι, καὶ οὐ λαμβάνοντες αἴσθησιν τῶν παρόντων διὰ τὴν προσδοκίαν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. ἀλλ' ἀκουσώμεθα καὶ τῶν ἐξῆς.

Ακ. ιε. κε. Ψαλμ. μη. ζ. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, χάσμα μέγα ἐστήρικται, φησὶν, ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν. καλῶς ἄρα εἶπεν ὁ Δαβὶδ, ὅτι Ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται· * οὐδεὶς γὰρ δυνατὸς, καὶ ἀδελφὸς, καὶ πατὴρ ἦ, καὶ υἱός. ἔσχε γὰρ τέκνον ἐκάλεσεν ὁ Ἀβραὰμ τὸν πλούσιον, καὶ τί παθὼν ὑπεδείξατο σὺν ἴσχυσε· πάτερ" προσεῖπε τὸν Ἀβραὰμ ὁ πλούσιος, καὶ ἧς εἶχεν ἀπολαύσας τέκνον πατρικῆς βοηθείας," οὐκ ἠδυνήθη, ἵνα μάθῃς, ὅτι ὅτε συγγένεια, ὅτι φιλία, "ὅτι προσευχή, οὔτε ἄλλο τι τῶν ὄντων οὐδὲν δυνάμενα τοὺς ἐκτὸς τῆς οἰκείας ζωῆς προσδιδόμενοι. Ταῦτα δὲ λέγω, ὅτι πολλοὶ πολλάκις ἡμῶν καταφρονούντων προσέχειν ἑαυτοῖς καὶ τηρεῖν, ῥᾳθυμοῦσι καὶ εἰς γέλωτα τιθέασιν σκεδάλλοισι, λέγοντες· σὺ μὲν "προσεῖχον. φησί, κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν· καὶ θαρρῶ, καὶ οὐ δέδοικα. πάλιν ἄλλος, πατέρα μάρτυρα ἔχω· φησὶ καὶ ἕτερος, πάππους ὁπλίσχους· ἄλλοι πάλιν τοῦ τῆς οἰκίας πόθου τῆς ἑαυτῶν προσκαλοῦσι). ἀλλὰ πάντα ψυχρὰ ταῦτα τὰ ῥήματα. " οὐδὲ γὰρ ἡμᾶς ἡ ἑτέρων ἀρετὴ ὠφέλησεν τότε δυνῆσαι). δυναμνήσθητι τῶν πρόθεν ἐκείνων, ἃ τοῖς πάλαι προθέσεις οὐ μετέδωκας τῷ ἐλεεῖν· ἀλλ' αἰφνιδίου εἰσπλεύσαντος εἰς ⟨illegible⟩ συμφοράν, "αἱ δὲ ἀπεκλείσθησαν. μέγα ἀγαθὸν τοῖς οἰκείοις κατορθοῦμεν ταῖς ἐλπίσιν τὸ σωτηρίας ἔχειν· φίλος δὲ ἐκφ. ἀδίκως ἀδίκοτο" προσίσται. Εἰ γὰρ οὗτοι φησὶ τῷ Ἱερεμίᾳ, Μὴ ἀξίως σοὶ τῷ λαῷ τούτῳ, ἵνα κύριοι τῷ μεταβαλέσθαι· πολλῷ μᾶλλον ἐκφ. τί λέγεις; πατέρα μάρτυρα ἔχεις; αὐτὸ μὲν οὖν σε τοῦτο μάλιστα κατεδικάσας δυνήσει) πλέον, ὅτῳ

Ψαλμ. πη. ι. Ιερ. κ Εξοδ. λς. λζ. γ. Βασ. ιθ. δ. Εζρ. ια. γ. β. Τιμ. δ. α. Κορ. θ. κε.

χ. ὑπὲρ τῶν πατέρων μου

χ. αὐτὸς ἑαυτὸν γυμνάζειν χρὴ

* ὁ λυτρούμενος ἄνθρωπος, ἢ λύσιν τῷ Θεῷ ἐξίλασμα δοῦναι·

χ. ἐκάλεσεν

χ. ὁ μετὰ τοῦ

χ. ὅτι ἄλλος τις τῶν οἰκείων ὑπὲρ αὐτοῦ δύναται

χ. προσεύξεται

χ. ἀλλ' εἰμὴ

χ. καὶ ἀπεκλείσθησαν ἑαυτούς.

χ. προσέσται

ϛυμία μὴ βουληθέντων τοῦτοις φαρμάκοις εἰς τὸν οἰκεῖαν ἀποχρήσασθαι σωτηρίαν.
Ἐ ἵνα μάθῃς, ὅτι διὰ τοῦτο, τοῦτο ποιῇ; ὅτε ἔστιν ἐμιξέ ποτε ὁ αἷμα τοῦ Γαλιλαίου ὁ Πι- Λουκ. ε.
λᾶτος μὲ τὰ θυσιῶν, Ἐ τοὺς ἐλθόντας [πιὲς] ἀπὸ Γαλιλαίας τῷ Χριϛῷ αὐτὸ τὸ ἐ λέγει,
Τί δοκεῖτε, ὅτι ἐκεῖνοι ⓐ Γαλιλαῖοι ἁμαρτωλοὶ μόνοι ἦσαν; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ', ἐὰν μὴ με- χ. τὰ αὐτὰ
τανοήσητε, ἐ ὑμεῖς ὁμοίως ἀπολεῖσθε. πάλιν ἕτεροι δέκα ἐ ἀπὸ κατεχώθησαν ὁ τοῦ ἐν ὑπονοεῖτε.
πύργῳ πιὲς, ἐ ἐκεῖνοι τὰ αὐτὰ εἶπε. τί οὖ ἐ εἶπεν, τί δοκεῖτε, ὅτι ἐκεῖνοι ἁμαρτωλοὶ ἦσαν μόνοι; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἔδειξεν, ὅτι ἐ ⓐ ζῶντες τῷ αὐτῷ ἦσαν ὁ τοῦ εὐθυμοι. τῷ δ' εἶπεῖν, ὅτι ἐὰν μὴ μετανοήσητε, καὶ ὑμεῖς ὡσαύτως ἀπολεῖσθε· ἔδειξεν, ὅτι καὶ ἐκείνοις ζωοχόρησε διὰ τοῦτο τοῦ τὰ παθεῖν, ἵνα ⓐ ζῶντες ἐκ τῶν ἕτερος συμβάντων φοβηθέντες ἐ μετανοήσαντες, βασιλείας κληρονόμοι γένωνται. τί οὖν, ἵνα γένωμαι ἐγὼ βελτίων, ἐκεῖνος χολάζεται, φησι; οὐ διὰ τοῦτο. ἀλλὰ χολάζεται ἵ διὰ τὸν οἰκεῖον ἁμαρτήσαντα· ἵ δὲ ἐκ τοιαύτης τοῖς ἀκροάταις σωτηρίας ὁ τοῦ λόγος τῷ φόβῳ τῶν αὐτῷ συμβάντων ἀσυνδιαφόρους αὐτοὺς ποιῇ. οὕτω καὶ δι' αὐτοῦ ποιῶσι ἵνα πολλάκις μαστιγώσαντες οἰκέτην, χ. πολλὰς
τοὺς ὑπεναντίως σωφρονεστέρους ἐποίησαν τῷ φόβῳ. ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰς ἢ ναυαγίῳ περιπεσόντας, ἢ ὑπὸ οἰκίας καταπεσόντας, ἢ ὁ τοῦ ἐμπορήσαντα πολλοὺς, ἢ ὁ τοῦ ποταμῷ πολλοὺς συρέντας, ἢ ἄλλῳ τινὶ τοιούτῳ βιαίῳ τὸν ζωὸν καταλύσαντας, εἶτα ἑτέρους τὰ αὐτὰ αὐτοῖς ἢ μὴ τὰ χείονα· ἁμαρτήσαντας, μὴ δὲ πολλὰ τοιοῦτον, μὴ θορυβηθῇς λέγων, τί χ. ἁμαρτόν-
δήποτε τὰ αὐτὰ ἁμαρτήσαντες, οὐ τὰ αὐτὰ πεπόνθασιν; ἀλλὰ τοῦτο λογίζου, ὅτι τ' μὲ ἔλασσον τας,
διαφθορᾶς καὶ ἀποστιγμῆς, ἢ μερωτέρας αὐτῷ πολλαπλασίονα τὸν ὁλέθριον, ἢ καὶ χ. καὶ πολ-
τέλεσιν αὐτὸν ἀπαλλάττων· τοῦτον γὰρ οὐδὲν ἀφῆκε τοιοῦτον παθεῖν, ἵνα τῇ τούτου ἡμερείᾳ σωφρονισθεὶς, ὕστερος γένηται. αὖ δ' ὕστερόν τοὺς αὐτοὺς, ἀπολαμβάνοντι ἑαυτῷ πολλὰς τῆς ἑαυτῶν ῥᾳθυμίας σωρεύσει τὸν ἡμερείαν· Ἐ ὁ Θεὸς οὐκ ἄπιστος τῆς ἀφορήτου κολάσεως. πάλιν αὖ ἴδῃς δικαίους θλιβομένους, ἢ πολλὰ τοιαῦτα ἄτοπα πάσχοντα, μὴ κατα- χ. ἄρα ὁ Θεὸς ἐς ἀπο-
πίπτῃς. ἐ γὰρ ἐκείνῳ λαμπρότερος τοὺς φαύλους ἐργάζεται τὰ δεινά· ἐ ἀπλῶς πᾶσα κολάσεως
κόλασις, αὖ μὴ ὅτι ἁμαρτωλῶν γένῃ), ὁ τοσοῦτον τιμωρεῖται ὅ τῆς ἁμαρτίας φορτίον· αὖ δ' χ. κακίας
ὅτι δικαίων, φαιδροτέρους αὐτῶν ἐργάζεται τῷ ψυχῇ, ἐ μέγιστον ἐκατόσεως ὅ κέρδος ἀπὸ τῆς θλίψεως συμβαίνει, μόνον ἐὰν διαγείρωμεν. τοῦτο γάρ ἐστι ὅ ζητούμενον· χ. τὴν θείαν
διὰ τοῦτο μυρίων τοιούτων πάσχειν. ἐ δ' τῆς θείας γραφῆς ἡ ἱστορία ἐμπέπλησαι· ἐ δικαίους ὁ πονηρούς κακῶς πάσχοντας ἡμῖν ὁ τοῦ δίκαιος, ἵνα αὖ τι δίκαιος ἢ τὸ, αὖ τι ἁμαρτωλὸς, ἔχοντα ὁ τοῦ δίκαια, φέρη γναίως. οὐ πάσχοντας γὰρ κακῶς μόνον, ἀλλὰ ἐ εὐπαθοῦντας σοὶ δίκαιοι πονηρὰς, ἵνα μὴ τῆς ἐκείνων εὐπαθείας θορυβηθῇς, μαθὼν ἀπὸ τῶν πλουσίῳ τούτῳ συμβεβηκότων, οἳ αὐτοὺς μὲ ζῶντα μόνον ὁ πῦρ, ἐὰν μὴ με- *ὑπόδυσιν.
τανοήσωσι *. καὶ οὐκ ἔστι, φησί, καὶ ὁ ζῶν θα καὶ ἐκ ἀτόπως ἀπολαύειν; οὐκ ἔστι. διὰ τοῦτο ὁ ζῶντα ⓐ δίκαιοι ⓦ. ὑπάρχουσι ἐδίωσαι βίοι. τί οὖν, φησιν, ὁ Ἀβραάμ; καὶ τίς τοσαῦτα ἔπαθε δικαίᾳ; οὐχὶ τῆς πατρίδος ἐξέπεσεν; οὐχὶ τῶν οἰκείων ἐχωρίσθη πρώτων; οὐκ ὁ ἀλλοτρίᾳ γῇ λιμὸν ὁ τοῦ ἐμεσεν; οὐχί, καθάπερ ἀλήτης. διωχῶς μετῳκίσατο ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Μεσοποταμίαν, χαλκεῖαν εἰς Παλαιστίνην, εἶτα ὁ τοῦ ἐκεῖθεν εἰς Αἴγυπτον; τί δ' ὡς εἶπεν ὁ τῆς γυναικὸς, ὁ τῶν βαρβάρων πολέμους ἐ σφαγὰς τὸν αἰχμαλωσίαν τῆς τῶν συνήθους οἰκίας; μυρία ἔπεσε τοιαῦτα; ὅτι ἐ ⓦ γὰρ ἔλαβεν, οὐδὲ πρώτων ἀπέστη ὁ τοῦ ἐμπεν, ⓦ αὐτῷ παθεῖν ἐ ἐπέρασεν τῆς αὐτῶν σφάξαι χεροὶ καλυούσης; τί δαὶ αὐτὸς ὁ σφαγιασθεὶς Ἰσαάκ; οὐχὶ πρώτου ἠλαύνετο τῶν ἐμῶν ὁμόρων διωχῶς, ἐ τὸν γυναῖκα ἀφηρέθη, καθάπερ ἐ ὁ πατὴρ, ἐ ὁ ἀπαιδίᾳ πρῶτον ἐθὶ ἐμεν χρόνον; τί δ' ὁ Ἰακὼβ ὁ ὁ οἰκίας πεφεὶς, οὐχὶ τὸ πάππου χαλεπώτερα ὁ τοῦ ἐμενε; ἐ ἵνα μὴ πρώτα κατηγόρους μαχόμενοι ποιῶμεν ⓦ λόγῳ, ἄκουσον τί φησι τοῦ τῆς ἀπά-

σης

τῶ πλουσίου τότε γλῶτα φλεγομένη ῥᾳδιμωδίας ἔτυχε σπλάγχνων. σὺν ἐχθροῖς σε προστάξει ὁ Θεὸς φιλεῖν· σὺ δὲ μὴ φιλεῖς σε ἀδελφὸν Θεοῦ; σὺν ἐπηρεάζουσιν εὐφημεῖν, σὺν λοιδορουμένοις εὐλογεῖν· σὺ δὲ μὴ εὐεργέτην καὶ προστάτην λέγεις κακῶς μηδὲν ἀδικηθείς; μὴ γὰρ οὐκ ἠδύνατο λύσαι τὸν πτερισμόν; ἀλλὰ συνεχώρησεν, ἵνα γνῶ δοκιμώτερος. ἀλλ' ἰδού, φησι, καταπίπτω καὶ ἀπόλλυμαι. οὐ διὰ τὴν τοῦ πτερισμοῦ φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν τὴν σήν. τί γὰρ βέλτιον, εἰ μὴ μετὰ βλασφημίας, ἢ εὐχαριστία; ἆρ' οὐχὶ τὸ μὴ καὶ σὲ ἀκούοντας ἐχθροὺς σοὶ καὶ πολεμίους καθίστησι, καὶ εἰς ἀθυμίαν ἐμβάλλει, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῶ ἐργάζεται τῶ ὀδυνῶντι τὰ δι' ἡμερίους σοὶ φέρει φιλοσοφίας στοφούς, καὶ μυρία διὰ πάντων θαύματα, καὶ μεγάλας διὰ τοῦ Θεοῦ σοὶ ἀμοιβάς; τί τοίνυν ὠφελεῖ καὶ ἡδὺ ἀφεὶς, ὀδυνᾶσθαι καὶ λυπεῖσθαι καὶ κατατήκεσθαι μὴ ἐκείνου δικαίως; ἄλλως δέ, εἰ καὶ τοῦ πτερισμοῦ καὶ τῆς πενίας θλῖψις αἰτία τῆς βλασφημίας ἐγένετο, πάντως ἔδει σὲ τὸ πενίᾳ βλασφημεῖν· νυνὶ δὲ τὸ πενίᾳ ζῶντα ἑκάστη πολλοὶ δικαίως εὐχαριστοῦσι, ἕτεροι δὲ ἀπολαύοντες πλούτου καὶ τρυφῆς, οὐ δυσχερανθέντες βλασφημοῦσι. οὕτως οὐκ ἡ τῆς πράγματος φύσις, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἡμετέρα καὶ τὸ κακῶς ἐργάζεται.

Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τοιούτων διέγνωμεν τὸν πλοῦτον, ἵνα μάθῃς, ὅτι μὲ ῥᾳθυμοῦντα οὐδὲ ὁ πλοῦτος εἵλκυσε, μὲ προσέχοντα δὲ οὐδὲ ἡ πενία· κατακλᾶσθαι δυνατόν. καὶ τί λέγω, πενία; καὶ ἅπαντα ὁμοῦ συνέλθῃ τὰ δυσχερῆ κακά, τὸν τοῦ φιλοθέου καὶ φιλοσόφου ψυχὸν οὐδέποτε ἐλέγξει, ἀλλ' ἅπερ ἴωβ πάσης τῆς ἀρετῆς (καὶ τοῦτον μάρτυς ὁ Λάζαρος) ὥσπερ οὖν καὶ μᾶλλον οὐ πλοῦτος, οὐχ ὑγίεια, οὐ διαίτης εὐημερία, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ὠφελῆσαι δυνήσεταί ποτε. μὴ τοίνυν λέγωμεν, ὅτι πενία καὶ νόσος καὶ κινδύνων ἐπαγωγαὶ βλασφημεῖν ἀναγκάζουσιν. οὐ πενία, ἀλλὰ δύοια· οὐ νόσος, ἀλλὰ καταφρόνησις· οὐ κινδύνων ἐπαγωγαί, ἀλλ' εὐλαβείας ἰατρεῖα, καὶ εἰς βλασφημίαν, καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην κακίαν τοὺς μὴ προσέχοντας. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν, φησι, μὲ σώζωσθαι κωλύουσι, μὲ ὁ σκηνοποιὸς καὶ οὐκ σώζωσθαι πάντας; τίνος ἕνεκεν; ὅτι εἰ τοῦτο ἦν, πάντες ἂν ἀπωλόμεθα· πάντες γὰρ ἐσμεν οἱ ὀπτιλιμίοις. πάλιν, εἰ μηδεὶς σώζωσθαι ἐκωλύετο, ῥᾳθυμότεροι οἱ πλείους ἐγένοντο, καὶ πολλοὶ ἂν εἶπον μὴ εἶναι προνοίαν. εἰ γὰρ νῦν ὁρῶντες τὴν πονηρὰν πολλοὺς κολαζομένους, πολλὰ τοιαῦτα βλασφημοῦσιν οἱ μηδὲν ὄντα νομίζοντες, τί οὐκ ἂν εἶπον; πῶς ἂν οὐκ ἂν ἦλθον κακίας; ἀλλ' ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς μὲν σώζωσθαι κωλύει, τοὺς δὲ κολάζει κολάζειν μὲ γὰρ πᾶς, τὴν κακίαν αὐτῶν ἐκκόπτων, καὶ χρυσοτέραν τὴν ἐκ πίστεως δικαιοσύνην, καὶ τελείους ἀπαλλάττων· αὐδεῖς, καὶ τοὺς σὸ πονηρεία ζωΐζοις σωφρονεστέρους ποιεῖ τῆ τούτων τιμωρίᾳ. τοὺς δὲ οὐ κολάζει πάλιν, ἵνα μὴ μᾶλλον προσέχωσιν ἑαυτοῖς, μετανοήσαντες καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ μακροθυμίαν αἰδεσθέντες καὶ τῆς σωζωσθαι κολάσεως ἀπαλλαγῶσι καὶ τῆς ἐκ πίστεως· εἰ δὲ ὀπτιμείνωσι μηδὲν ἀπὸ τῆς ἀνεξικακίας ὠφελούμενοι τοῦ Θεοῦ, μείζονα κατακρίσωσι τὴν τιμωρίαν ἀπὸ τὴν ἄγαν αὐτῶν καταφρόνησιν· εἰ δέ τις [τὴν λύσιν αἰδέσεται], ὅτι μὲ κολαζόμενοι ἐπηρεάζοντα (ἠδύνατο γὰρ μετανοῆσαι) σκῆψιν ἂν εἶποιμεν, ὅτι εἰ προῆδει μετανοήσοντας αὐτοὺς ὁ Θεός, οὐκ ἂν ἐκόλασεν. εἰ γὰρ ἦσαν οἷοι ἀληθῶς μόνοις, ὅμως ἀφίησι, πολλῷ μᾶλλον, οἷς ἤδει καρδιομώντας ἀπὸ τῆς αὐτοῦ μακροθυμίας, εἴασεν ἂν ὁ τῆ πρόνοιᾳ ζωῆ, ὥστε ἀπολαῦσαι τῆς προθεσμίας εἰς μετάνοιαν. νυνὶ δὲ προσαρπάζων αὐτούς, καὶ ἐκείνοις κινδυνεύσει τὴν δίκην καθίστησι, καὶ τούτους σωφρονεστέρους τῆς ἐκείνων τιμωρίας καταργάζεται. καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ ὀπὶ πάντων τοῦτο ποιεῖ τὴν πονηρὰν; ἵνα τῷ φόβῳ καὶ τῆς ἑτέρων τιμωρίας, μόνοις σωφρονέστεροι γένωνται, καὶ τὴν μακροθυμίαν ἐπαισθόμενοι τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ὀπτιμείνειν αἰδεσθέντες, τῆς πονηρείας ἀπόσχωσιν. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ποιοῦσί, φησιν. ἀλλ' οὐχ ὁ Θεὸς αἴτιος λοιπόν, ἀλλ' ἡ ἐκείνων ῥᾳθυμία

χ. ἀδελφὸν
χ. πενίαν;
χ. ὁμαρτῶ
χ. αὐτῶν.
χ. φιλοσοφοῦσι
χ. ἐρχόμενος.
χ. ἀκολουθοῦσι

ψυχία μὴ βουληθέντων τοῦτοις φαρμάκοις εἰς τὴν οἰκείαν ἀποχρήσασθαι σωτηρίαν. Ἵνα μάθῃς, ὅτι διχῇ τοῦτο, τοῦτο ποιῇς· ὡς ἔσχε ἔμιξέ ποτε ὁ Δίμας τῶν Γαλιλαίων ὁ Πιλάτος μετὰ τῶν θυσιῶν, καὶ ὡς στιλθόντες [τινὲς] ἀπὸ σπλάχνα τῷ Χειρῶ αὐτὸ τοῦτο ἐλέγετο, Τί δοκεῖτε, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ Γαλιλαῖοι ἁμαρτωλοὶ μόνοι ἦσαν; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ', ἐὰν μὴ μετανοήσητε, καὶ ὑμεῖς ὁμοίως ἀπολεῖσθε. πάλιν ἕτεροι δέκα καὶ ὀκτὼ κατεχώσθησαν ὑπὸ πύργου τινὲς, καὶ ὡς ἐκείνων τὰ αὐτὰ εἶπε. τί μὴ δὲ εἶπεν, τί δοκεῖτε, ὅτι ἐκεῖνοι ἁμαρτωλοὶ ἦσαν μόνοι οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἔδειξεν, ὅτι καὶ οἱ ζῶντες τῶν αὐτῶν ἦσαν ὑπεύθυνοι. τοῦ δὲ εἶπεν, ὅτι ἐὰν μὴ μετανοήσητε, καὶ ὑμεῖς ὡσαύτως ἀπολεῖσθε· ἔδειξεν, ὅτι καὶ κακείνοις συνεχώρησε διὰ τοῦτο ζῆν τὰ παθεῖν, ἵνα οἱ ζῶντες ἐκ τῶν ἑτέρων συμβαίνοντων φοβηθέντες καὶ μετανοήσαντες, βασιλείας κληρονόμοι γένωνται. τί οὖν, ἵνα γένωμαι ἐγὼ βελτίων, ἐκεῖνος κολάζεται, φησίν; οὐ διὰ τοῦτο. ἀλλὰ κολάζεται μὲν διὰ τὴν οἰκείαν ἁμαρτίαν· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐκείνου τοῖς ἄλλοις σωτηρίας ἐστὶ δῆλον, τῷ φόβῳ τῶν αὐτῷ συμβάντων σωφρονέστερος αὐτοὺς ποιῆσαι. οὕτω καὶ δι' αὐτοὺς ποιεῖ ἵνα πολλάκις μαστιγώσαντες οἰκέτην, τοὺς λοιποὺς σωφρονεστέρους ἐποίησαν τῷ φόβῳ. ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰς ἢ ναυαγίῳ περιπεσόντας, ἢ ὑπὸ οἰκίας καταχωσθέντας, ἢ ὑπὸ ἐμπρησμοῦ δεδαπανημένους, ἢ ὑπὸ τοιαύτης δεδαπανημένους, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ τοιούτῳ βιαίῳ τὴν ζωὴν καταλύσαντας, εἶτα ἑτέρους τὰ αὐτὰ αὐτοῖς ἢ καὶ τὰ χείρονα ἁμαρτάνοντας, καὶ μηδὲν παθόντας τοιοῦτον, μὴ θορυβηθῇς λέγων, τί δήποτε τὰ αὐτὰ ἁμαρτάνοντες, οὐ τὰ αὐτὰ πεπόνθασιν; ἀλλὰ τοῦτο λογίζου, ὅτι τὸ μὲν εἶναι διαφθαρῆναι καὶ ἀποπνιγῆναι, ἡμερούσης αὐτῷ δεδασκυάζων τὴν ὀργὴν πρωείδη, ἢ καὶ τέλεον αὐτὸν ἀπαλλάττων· τοῦτον δὲ οὐδὲν ἀφῆκε τοιοῦτον παθεῖν, ἵνα τῇ τούτου ἡμερείᾳ σωφρονισθείς, ὕστερος γένηται. ἀεὶ δὲ ὑπεμίμνησκε τοὺς αὐτοὺς, ἀποδαμοῦντον ἑαυτῷ δεῖν τῆς ἑαυτῶν ῥᾳθυμίας σωφρονίζειν τὴν πρωείδη. Ὁ δὲ Θεὸς οὐκ ἄπορος τῆς ἀφορήτου κολάσεως. πάλιν αὖ ἴδῃς δικαίους θλιβομένους, ἢ τὰ ἀνθρώπινα ἄπτωτα πάσχοντα, μὴ καταπέσῃς. καὶ γὰρ κἀκείνων λαμπροτέρους τοὺς φαύλους ἐργάζεται τὰ δεινά· καὶ ἁπλῶς πᾶσα κόλασις, αἰ μὲν ὑπὲρ ἁμαρτωλῶν γίνῃ, ἐπιτείνεται δὲ τῆς ἁμαρτίας φορτίον· αἰ δὲ ὑπὲρ δικαίων, φαιδροτέραν αὐτῶν ἐργάζεται τὴν ψυχήν, καὶ μέγιστον ἐκτίσεως ὄφελος ἀπὸ τῆς θλίψεως συμβαίνει, μόνον ἐὰν βιαίως φέρωμεν. τοῦτο γάρ ἐστι δι' ὃ ζητοῦμεν διὰ τοῦτο μυρίων τοιούτων δεδεγμένην τῆς θείας γραφῆς τὴν ἱστορίαν ἐμπεπλεγμένην καὶ δικαίους ἐκπειρασθέντας καὶ κακῶς πάσχοντας ἡμῖν ἐπιδείκνυσι, ἵνα αὖ τὸ δίκαιος ἦ τις, αὖ τὸ ἁμαρτωλός, ἔχων τὰ ἐπιδείγματα, φέρη γενναίως. οὐ πάσχοντας γὰρ κακῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ εὐτυχοῦντας δείκνυσι ποτὲ μὲν διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ τοῖς ἐκείνων εὐτυχίαις θορυβηθῇς, μαθὼν ἀπὸ τῶν τῶν πλουσίων τούτων συμβεβηκότων, ὅτι αὐτοὺς μὲν ἔσωσε μόνους τὸ πῦρ, εἰ μὴ μεταβληθεῖεν*. καὶ ὅτε ἔστι, φησί, καὶ ὁ σῴζων καὶ ἐκ ἀνέσεως ἀπολαύειν; ὅτε ἔστι. Διὰ τοῦτο ὁ δίκαιος Ἰὼβ δίκαιος ἐβίωσεν βίον. τί οὖν, φησὶν, ὁ Ἀβραάμ; καὶ τίς τοσαῦτα ἔπαθε δεινά; οὐχὶ τῆς πατρίδος ἐξέπεσεν; οὐχὶ τῶν οἰκείων ἐχωρίσθη πάντων; ὅτε γὰρ ἀλλοτρίαν γῆν λιμὸς ἐπέμενεν; οὐχί, καθάπερ ἀλήτης διετέλεσε διὰ Βαβυλῶνος εἰς Μεσοποταμίαν, κἀκεῖθεν εἰς Παλαιστίνην, εἶτα ἐντεῦθεν εἰς Αἴγυπτον; τί δῶρα εἶπεν ὅτε τῆς γυναικὸς, ὅτε τῶν βαρβάρων πολέμους καὶ σφαγὰς, τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς τῶν συβίνων οἰκίας; μυρία ἕτερα τοιαῦτα; ὅτι δὲ καὶ ἐλάλει, οὐδὲ πάντων ἀνέχεται ἐπέμενε· καὶ αὐτοῦ πολεμεῖ καὶ ἐπέρχεται τοῖς αὐτῶν σφαγεῖσι χεροὶ καλλυόμενος; τί δαὶ αὐτὸς ὁ σφαγιασθεὶς Ἰσαὰκ; οὐχὶ πάντων ἀλγύνετο τῶν δεινῶν καὶ τῆς ἐμφύτου ἀνέχεσθαι, καὶ τὴν γυναῖκα ἀφῆρέθη, καθάπερ καὶ ὁ πατήρ, καὶ οὐκ ἀπαιδίᾳ τοσοῦτον ἐθλίβετο χρόνον; τί δὲ ὁ Ἰακὼβ ὁ τὸν οἶκον πραφεὶς, οὐχὶ τὸν πάππου χαλεπώτερα ἐπέμενε; καὶ ἵνα μὴ πάντα κατηγορῶμεν μακρὰν ποιούμενος λόγον, ἄκουσον τί φησι περὶ τῆς ἀπάσης

χ. τὰ αὐτὰ ὧν πάσχει.

χ. πολλὰς

χ. ἁμαρτάνοντας,

χ. καταπαύσῃ

χ. δημίῳ

χ. ἄρα ἐθελεῖ εἰς ἀπώθησιν.

χ. πτῶσις

χ. τὸ δίκαιον γένηται

* ὑπεδέξατο.

τῶ πλουσίου τότε γλῶτα φλεγομένη ῥᾳδιμωδίας ἔτυχεν ὠδίνας. σὺ δὲ ἐχθρὸς εἶ τοῦ σταυροῦ ὁ Θεὸς φιλῶν· σὺ δὲ Ⓦ φιλεῖται τε ἀποστρέφῃ Θεόν; σὺ δὲ ἐπηρεάζοντας εὐφημεῖν, σὺ δὲ λοιδορεῖσθαι εὐλογεῖν· σὺ δὲ Ⓦ εὐεργέτην καὶ προστάτην λέγεις κακῶς μηδὲν ἀδικηθείς; μὴ γὰρ οὐκ ἠδύναντο λύσαι Ⓦ πειρασμόν; ἀλλὰ συνεχώρησαν, ἵνα γνῶμεν δοκιμώτερος. ἀλλ' ἰδού, φησι, καταπίπτω καὶ ἀπόλλυμαι. οὐ τοῦτο τοῦ πειρασμοῦ φύσις, ἀλλὰ τοῦτο τῆς ῥᾳθυμίας τοῦ σοῦ. τί γὰρ βιοτικώτερον, εἰπέ μοι, βλασφημία, ἢ εὐζωΐα; οὐχὶ τοῦτο μὲν καὶ σὺν ἐχθροῖς εἶ καὶ πολεμίοις καθίστησι, καὶ εἰς ἀθυμίαν ἐμβάλλει, μυρίων δὲ κακῶν καὶ πολλῶν ἐργάζεται τὸν ὀδυνῶντα τὸ δὲ μισεῖσθαι σοι φέρει φιλοσοφίας τεκμήριον, καὶ μεγάλης τοῦτο τοῦ Θεοῦ τοῖς ἀμοιβαῖς; τί τοίνυν ὄφελος ἢ εὐκολίαν ἢ ἡδυ ἀφεῖς, ὃ βλάπτουσι καὶ λυποῦσι καὶ κατατήκει μύρια ἐκείνου διώκειν; ἄλλως γ', εἰ καὶ τῆς πενίας θλίψις αἰτία τὴν βλασφημίαν ἐγίνετο, πάντως ἔδει σὲ τὸ πενίᾳ βλασφημεῖν· νυνὶ δ' τὸ πενίᾳ ζῶντων ἑκάστη πολλοὶ διαφερόντως εὐχαριστοῦσιν, ἕτεροι δ' ἀπολαύοντες πλούτου καὶ τρυφῆς, οὐ διαλιμπάνουσι βλασφημοῦντες. οὕτως οὐχ ἡ τῶν πραγμάτων φύσις, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἡμετέρα καὶ τοῦτο κακῶν ἐργάζεται. 5 10 15

Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τούτων ἀπέγνωμεν τοῦ παρακολουθεῖν, ἵνα μάθῃς, ὅτι Ⓦ μὲ ῥᾳθυμοῦντα οὐδὲν ὁ πλοῦτος εἴωθεν, Ⓦ προσέχοντα δὲ οὐδὲν ἡ πενία" καταλαβέσθαι δυνάμενον). καὶ τί λέγω, "πενία;" καὶ ἄπορα ὁμοῦ συνέβη τὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ φιλοθέου καὶ φιλοσόφου ψυχὴν οὐδέποτε ἐλέγξει, οὐδ' ἀπορίαν ποιήσει τῆς ἀρετῆς (καὶ τούτων μάρτυς ὁ Λάζαρος) ὥσπερ οὖν Ⓦ χρῶνται καὶ πλούτῳ οὐχ ὑγίεια, οὐ διαπαντὸς θύμησις, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ὠφελοῦσαν δυνήσεταί ποτε. μὴ τοίνυν λέγωμεν, ὅτι πενία καὶ νόσος καὶ κακοδαίμων ἀπαγορεύειν βλασφημεῖν ἀναγκάζουσιν. οὐ πενία, ἀλλὰ δύσια· οὐ νόσος, ἀλλὰ καταφρόνησις· οὐ κακοδαίμων ἀπαγορεύει, ἀλλ' εὐλαβείας ἰσχυρὰ καὶ εἰς βλασφημίαν, καὶ εἰς πᾶσαν ἀγνωμοσύνην τοὺς μὴ προσέχοντας. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν, φησίν, Ⓦ μὲ σκοπῶν κολάζει; Ⓦ ἢ οὐκ οἶδα· καὶ οὐκ οἶδα πάντες; τίνος ἕνεκεν; ὅτι εἷς τοῦτο ἐστί, πάντες αὖ ἀπολούμεθα· πάντες γὰρ ἐσμεν οἱ ὁπλιμαῖοι. πάλιν, εἰ μηδεὶς σκοπῶν κολάζεται, ῥᾳθυμότεροι οἱ πλείους ἐγένοντο, καὶ πολλοὶ ἂν ἦσαν μὴ εἰς προσέχοντες. εἰ γὰρ νῦν ὁρῶντες τὸν πονηρὸν πολλοὺς κολαζομένους, πολλὰ τοιαῦτα βλασφημοῦσιν εἰ μηδὲ τοῦτο ἦν, τί οὐκ ἂν ἦσαν; πῶς ἂν οὐκ ἂν ἦλθον κακίας; ἆρα ἵνα ὁ Θεὸς τοὺς μὲν σκοπῶν κολάζει, τοὺς δὲ οὐ κολάζει. κολάζει μὲν γάρ τινας, τὴν κακίαν αὐτῶν σκληρύνων, καὶ κυφοτέραν τὴν σκέψιν ποιῶν τῆς ψυχῆς, καὶ τέλεον ἀπαλλάττων" αἰδοῦς, καὶ τὰς μὲν ποινὰς ζωῆς σωφρονεστέρας ποιῶν τῇ τούτων τιμωρίᾳ. τοὺς δὲ οὐ κολάζει πάλιν, ἵνα μὴ μᾶλλον προσέχωσιν ἑαυτοῖς, μετανοήσαντες καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ" μακροθυμίαν αἰδεσθέντες καὶ τῆς σκληρότητος ἀπαλλαγῶσι καὶ τῆς ἐκ τῆς τιμωρίας. αὖ δὲ ὑπομείνωσι μηδὲν ἀπὸ τῆς ἀνέξικακίας ὠφελούμενοι τοῦ Θεοῦ, μείζονα κατορθώσωσι τὴν τιμωρίαν ἀφ' τὴν ἄγαν αὐτῶν καταφρόνησιν. εἰ δὲ λέγοι τις [τῶν ἀνοήτων], ὅτι Ⓦ κολαζόμενοι ἐπηρεάζουσι (ἠδύναντο γὰρ μετανοῆσαι) σκέψιν δὲ εἰ ποιῶμεν, ὅτι εἰ προηδει μετανοήσοντας αὐτοὺς ὁ Θεός, οὐκ ἂν ἐκόλαζεν. εἰ γὰρ ὃς εἶδεν ἀδιορθώτους μένοντας, ὅμως ἀφίησι, πολλῷ μᾶλλον, οἷς ἤδει κερδαινομένους ἀπὸ τῆς αὐτοῦ μακροθυμίας, εἴασεν ἂν ἐν τῇ πρώτῃ ζωῇ, ὥστε ἀπολαῦσαι τῆς προθεσμίας εἰς μετάνοιαν. νυνὶ δὲ προσαναπαύων αὐτούς, καὶ κωφοτέρους τὴν σκέψιν δίκην καθίστησι, καὶ τούτους σωφρονεστέρους ταῖς σκαιαῖς τιμωρίαις" κατεργάζεται. καίτοι ἔνεκεν οὐκ ὀφείλει πάντων τοῦτο ποιεῖν τῶν πονηρῶν; ἵνα τῷ φόβῳ καὶ ταῖς ἑτέραις τιμωρίαις, μόνοις σωφρονεστέροις γενομένοις, καὶ τὴν μακροθυμίαν ἐπαισχυνθέντες τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὀπτικὴν αἰδεσθέντες, τῆς ποινῆς" ἀπορρίψωσιν. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ποιοῦσι, φησιν. ἀλλ' οὐχ ὁ Θεὸς αἴτιος λοιπόν, ἀλλ' ἡ σκαιὰ ῥᾳθυμία

χ. ὠδίνας
χ. πενία;
χ. ἁμαρτία
χ. αὐτῶν
χ. φιλοσοφίας
χ. ἐρρίζωται.
χ. δικαίως

πληρῶ ἐξωθεν ἡ ὀργὴ ἡ κραυγὴ ἡ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν.) ἵνα μὴ ἀμέλως ἔχωμεν, ἵνα μὴ ἀίστια λέγωμεν. οὐ μικρὸς ὁ πόνος οὗτος, ἀκριβῶν τὴν τέχνην τοῦ θεραπεύειν ἐπιδείκνυσθαι· καὶ ἵνα μαθῆς πόσον ἐστὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ ὡς οὐκ ἔχει τὸ πρᾶγμα ἄνεσιν, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος· Ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ. τοῦτο γὰρ εἰπὼν, ἵνα μὴ ἐπὶ τῷ θείῳ καὶ τῷ πολλῷ πόνῳ, καὶ τὴν συνουσίαν ἀναγκαίαν οὖσαν βδελύξωμαι, τὸ ἀπασι θνητοῖς κατάλυσιν εἰσάγον τὸ σῶμα. Ἐρῶ Χριστὸς καὶ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν· Εἰ τὸν κόσμον θλίβει ἔξωθεν, ἀλλὰ θαρρεῖτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. ἀκούσατε, φησὶν, ἡ θλῖψις ἄνεσιν ὑμῖν παρέξει. καὶ μοι δοκεῖ ὁ πρῶτος βίος. εἰ γὰρ τοῦ σκάμματος ἦν ἡ τῶν ἀγώνων ὁδὸς, οὐκ ἂν ἔδωκε τὰ ἔπαθλα μέλλων. ὥστε εἴ τις βούλοιτο σοφὸς γενέσθαι, τὸν πόνον καὶ τὴν θλῖψιν ἀμφιέσθω βίου, ἵνα βαδίζῃ σὺν αὐδῇ· πόνοις χρῶνται, διὰ τοῦτο ἀπόλαυσιν πεμπῆς ἐκεῖ. πόσοι παρασκευάζουσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀθυμίαν; πλίνης δὲ ἔστι ψυχῆς μὴ ἀποδυσωπητὸν ἔχειν δυσχέρειαν, ἀλλὰ βιαίως ἔχειν, δέχεσθαι, παρασκευάζειν τὸν συγγενόμενον σὺν πολλαῖς τούτοις ἐπενεγκεῖν; πόσα ἀδύνατα; πόσαι ξενοχωρίαι; καὶ σὺ θλίβεις σὸν ποιητὴν λογισμοῖς, καὶ μὴ συγχωρεῖς τῇ γλώττῃ φθέγξασθαι τὰ ἄπορα. καθάπερ καὶ ὁ μακάριος Ἰὼβ μυρία παῖδων ἤκουσε βιαίως τοῦ Θεοῦ. Εἰσὶ δέ τινες, οἱ ἐὰν παρασκευάσωσί τι τοιοῦτο, ἢ πάθῃ τινὲς λοιδορηθῶσι, ἢ ἀρρωστίᾳ περιπέσωσι, ἢ πενίαν, ἢ κεφαλαλγίαν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον νοσήματα, βλασφημοῦσι θύραθεν καὶ ὧν μὲν ποιοῦ φείσασθαι τοῦ νοσήματος, τοῦ κέρδους ἡ ἀσφαλείας). Τί ποιῆς, ἄνθρωπε, ὧν βιάζῃ καὶ σωτῆρα καὶ παράκλητον καὶ κηδεμόνα βλασφημῶν; ἢ οὐκ αἰσθάνῃ τὴν κρημνοῦ φερόμενος, καὶ εἰς βάραθρον σαυτὸν ἐμβαλλων ἀπωλείας ἑκάστης; μὴ γὰρ, ἐὰν βλασφημήσῃς, κουφότερον τὸ πάθος ποιῇς; ὑπερπίπτεις μᾶλλον εἰς αὐτό, καὶ χαλεπώτερον ἐργάζῃ τὴν ὀδυνήν. διὰ γὰρ τοῦτο ὁ δεσπότης μυρία ἐπάγει δικαὶ, ἵνα εἰς σὲ ἡ κατάγῃ τὸ βάρος. καὶ λοιπὸν ἴδῃ βλασφημοῦντα ῥᾳδίως, αὔξει τὴν ἀλγηδόνα, καὶ μείζονα ποιῇ, ἵνα κἀντεῦθεν ἀπολυσιτελὴς πάλιν. ἀλλ' ἴδῃ σε ἡδέως φέροντα, καὶ ὅσῳ τὸ πάθος ὑπερτείνῃ), τοσούτῳ μᾶλλον εὐχαριστοῦντα τῷ Θεῷ, ἀφίσταται θᾶττον, ὡς εἶχεν ἡ μαθοῦσα· πρόσωπον λοιπὸν· καθάπερ χεὶρ τραπέζης πρέπει, οὕτω δὴ καὶ ἡδὺ ἐστὶ τὸ ἀνθρώπου ἀνέχεσθαι συνεχῶς αὐτοῦ ῥίπτοντα τὴν ὑπὸ τῆς τραπέζης τὴν χειμάρρουν, λύπην διὰ συνεχοῦς· διὸ δὲ ἄταξε καὶ δύσχρηστον ἔδειξας μηδὲν πρόσωπον λαβοῦσα, ἀφίσταται λοιπὸν, ἅτε εἶχεν προσπαίουσα καὶ μάτην· οὕτω καὶ ὁ δεσπότης συνεχῶς κέχυκε πρὸς ἡμᾶς. διὸ μὴ ῥίψῃς αὐτὸν, καθάπερ χεῖρα, ῥῆμα βλασφημίας, δόξα μόνος πάλιν· ὑπόστηθι· αἱ δὲ μείζης εὐχαριστίας, ἀπαίρηξας αὐτὸν τοῦ λιμοῦ, καὶ ταχέως ἀπήγαγες καὶ ἀπροσδεήτους ἐποίησας. ἀλλ' οὐ δύνασαι σιγᾷν τὰς ὀδύνας κεκτημένος. σιγᾶν ἐγὼ κελεύω σε φθέγγεσθαι· ἀλλ' ἀντὶ τῆς βλασφημίας εὐχαριστίαν, ἀντὶ τῆς ἀποδυσωπήτου εὐφημίαν· δέομαι λέγησον τῷ δεσπότῃ, βόα μεγάλως εὐχόμενος, βόα μεγάλως δοξάζων τὸν Θεόν. οὕτω σοι καὶ ὁ πάτος ἐπικουφίζει), τὸ δὲ βάρος λοιπὸν ἀφαιρεθήσεται τῆς εὐχαριστίας, τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας παραγινομένης. ἀλλ' μὲν γὰρ βλασφημοῦντος, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ συμμαχίαν ἀπεκρούσω, καὶ σφοδρότερον ἐβάρυνας σεαυτὸν τὸν βάρος· εὐχαριστοῦντος δὲ, καὶ τὴν βοήθειαν ἐπισπασάμενος τοῦ ἀγωνίσματος, καὶ τὴν τοῦ κηδεμόνος Θεοῦ φιλανθρωπίαν ἐπιδεδωκότος τοῖς σεαυτοῦ. ἀλλ' ἐστὶ τῆς σωτηρίας ὁρμὴ πολλαχοῦ καὶ γλῶττα δὲ πονηρὸν εἰς ἀγαθὸν φθέγξασθαι ῥῆμα. ἀλλ' ἐπιδεῖξαι ὁρμὴν, φησὶν ἡ δὲ ῥῆμα ἐξενεγκεῖν, καὶ παδέως τοῖς ἐδόσοις ἀγαθὸν πρόσωπον σφοδρῶς. βέλτιον αὐτὸν αἷμα ῥεῖν ἢ, ἢ τὸν ἰατρὸν ὑπερθυμῆσαι μὴ δυνηθῆναι τῆς ἀρρωστίας τὴν τύχην. βέλτιον αὐτὸν κατασχεῖν ἐστομίαν πόνον, ἢ διαπεσεῖν κλαίοντα τὸν ἀμφιτάλαν πόνον καθάπερ ἐκ τῶν

τῶν

χ. πονήσωντες
χ. ἀπολαύσωντες

χ. παρεδρεύων. ἄλλ. ἐφεδρεύων

χ. ὑπὸπεσεῖν

χ ἢ διὰ τοῦτο ἢ ἀδύνατα τοῦτο ἐργάζεται διὰ τοῦτο

a Κορ. θ. κζ.

Ιωαν. ις. λγ.

ἔστι δῆλον, ὃς τελέως καὶ ἐκ τοῦ ἔτι ἔχειν τὸ τῆ ἀσθενείᾳ, ἀλλὰ τῶν μείζονες τῆς ἀρρωστίας καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἀπῄρτο. ὅτι δὲ ἐξ ἁμαρτημάτων οὕτω διέκειτο, ἄκουσον τί φησιν ὁ Χριστός· Ἰδε, ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται. Ioan. 5. 14.

Οτι μὲν οὖν πίστις τὰ τοιαῦτα κολάζονται, καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἀποπίπτει, δῆλον ἐκ τούτων· ὅτι δὲ πίστις καὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἀεὶ κολάζονται, ὅταν μὴ τιμωρίας τῶν μεγέθους τὰ ἁμαρτήματα τὰ τοιαῦτα ἀπολάβωσι πωμῳρίαν, ἄκουσον πάλιν τοῦ Σοδομιτῶν τί φησιν ὁ Χριστός. Εἶπον γάρ, ὅτι Ος ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς, ἀποτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν, ἐπήγαγε λέγων· Ανεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. τῷ γὰρ εἶναι αὐτοὺς, ἀνεκτότερον, τοῦτο ἐδήλωσεν, ὅτι κἀκεῖνοι κολασθήσονται μέν, κουφότερον δέ· ὅθεν καὶ τὰ τοιαῦτα ἴδιόν ἐστι. ὅτι δὲ εἰσί τινες οἳ τὰ τοιαῦτα μὴ οὐδὲν πάσχοντες δεινὸν, ἐκεῖ πᾶσαν ἀποστεροῦντες τιμωρίαν, ἐδήλωσεν ἡμῖν ὁ πλούσιος οὗτος, ἀπολαύσεται ἐκεῖ κόλασιν ἀνωμάλων, οὐ μικρᾶς ἀπολαύων εὐθυμίας, ἀλλὰ δι' ὅλου τοῦ βίου τὴν τιμωρίαν. ὥσπερ οὖν ὅτι τῶν ἁμαρτανόντων, καὶ μηδὲν παθόντες ἐνταῦθα δεινὸν, μείζονα ὑφίστανται τὴν τιμωρίαν ἐκεῖ· οὕτως ὅτι τῶν κατορθούντων, καὶ πολλὰ παθόντες ἐνταῦθα δεινὰ, πολλῆς ἀπολαύσονται τιμῆς ἐκεῖ. καθάπερ ἁμαρτωλῶν δύο, ὧν ὁ μὲν τὰ τοιαῦτα κολασθῇ, ὁ δὲ μὴ κολασθῇ, μακαριώτερός ἐστιν ὁ κολασθεὶς τοῦ μὴ κολασθέντος· οὕτω δὴ καὶ δικαίων τὰ τοιαῦτα ὄντων δύο, ὧν ὁ μὲν πλείους, ὁ δὲ ἐλάττους ἀνωμαλίαν τινὰ θλίψεως, μακαριώτερος ὁ τὰ πλείους ἀνωμαλίας ἔχων· ὅθεν ἐκάστῳ ἀποδώσει τὰ ἔργα αὐτοῦ. τί οὖν; οὐκ ἔστι τις ἃ τοιαῦτά, φησι, καὶ ἐκεῖ ἀνέστεως ἀπολαύων; ἀμήχανον τοῦτο ἐστιν, ἀδελφοὶ, καὶ τοῦ ἀδυνάτου ἐστίν. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι τὸν τὰ τοιαῦτα ῥᾳθυμίας καὶ ἀδείας ἀπολαύοντα, καὶ τρυφῶντα ζωηρῶς τὰ πάντα, καὶ τὴν εἰκῆ καὶ ἁπλῶς ζῶντα βίον, τιμῆς ἀπολαῦσαι ἐκεῖ. καὶ γὰρ πενία μὴ εἰσοχλῇ, ἀλλ' ἐπιθυμία εἰσοχλεῖ, καὶ δι' αὐτῆς κατέχεται, καὶ οὐ μικρὸς τὸ τοῦτο ὁ πόνος· καὶ τόσος μὴ ἐπηρεάζῃ, ἀλλὰ θυμὸς ἐκκαίῃ, καὶ οὐχ ἡ τυχοῦσα ὀδυνᾶσθαι ποιεῖ θυμός· ὀργῆς· καὶ πειρασμοὶ μὴ ἐπιεικῶσιν, ἀλλὰ λογισμοὶ πονηροὶ ζωηρῶς ἐπαίρονται· οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀλλ' ἐπιθυμίᾳ ἀτοπον, παῦσαι κενοδοξίαν, καταστεῖλαι ἀπόνοιαν, τρυφῆς ἀπηλλάγαι, τὸ σκληραγωγίᾳ δοκεῖν. τὰ γὰρ μὴ ταῦτα τὰ τοιαῦτα ποιοῦντα ἀμήχανον φιλοσοφῆσαί ποτε. καὶ ὅτι οὐκ ἔστι πιστὰ ἄνετον ζῶντα βίον ἐπιτυχεῖν τῶν οὐρανῶν, καὶ ὁ Χριστὸς τοῦτο αὐτὸ δῆλον ἐποίησεν, οὕτως εἰπών· Στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. πῶς οὖν λέγει, φησὶ, Ο ζυγός μου χρηστός ἐστι, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν; εἰ γὰρ στενὴ καὶ τεθλιμμένη, πῶς πάλιν αὐτὴν ἐλαφρὰν καὶ κούφην λέγει; τὸ μὲν οὖν τὴν φύσιν τῶν πειρασμῶν, τὸ δὲ τὴν προαίρεσιν τῶν μιλούντων. ἔστι γάρ τι καὶ τὸ ἀφόρητον τῇ φύσει δοκοῦσαι εἶναι, ὅταν μὴ προθυμίας αὐτὸ δεχώμεθα· ὥσπερ οὖν καὶ ἀποστόλοι μαστιγούμενοι ἐπορεύοντο χαίροντες, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου πάσχειν. καίτοι ἡ φύσις τῶν βασάνων θλίψιν ἔχουσαν ἐμποιεῖ καὶ ὀδυνᾶν· ἀλλ' ἡ προαίρεσις τῶν μαστιγούντων καὶ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἐξέκλινε. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησι· Πάντες οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται. ὥστε καὶ ἀνθρωπος μὴ διώκῃ, ἀλλ' ὁ διάβολος πολεμεῖ, καὶ πολλῆς ἡμῖν ἐστὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ μεγάλης τῆς καρτερίας, ἵνα ἐν ταῖς θύραις ἱστώμεθα καὶ ἀγρυπνῶμεν, ἵνα τῶν ἀλλοτρίων μὴ ἐπιθυμῶμεν, ἵνα τὰ ὄντα πρὸς τοὺς δεομένους διαμερίζωμεν, ἵνα πάσῃ τρυφῇ τέλειον κακὸν οἰμώζειν εἴπωμεν, καὶ τῇ διαίτῃ καὶ τῇ τραπέζῃ, ἵνα πλουσιοξίαν φύγωμεν, ἵνα μέθην, ἵνα λιποδορίαν, ἵνα γλωττης χαλινῶμεν, ἵνα μηδὲ βοῶμεν ἀπαιδεύτως (Πᾶσα γὰρ Ephes. 5. 4.

πικρία

κ. μέτ. ι

κ. κολάζ.

κ. χαλινεγ γῆται

ἐγὼ ὑμῖν οὐ τούτους, ἀλλὰ τοὺς τοιούτους τὴν ἐκ πολέμου. ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος πο-
μφείμου δοὺς, κερδήσας αἰσθάνεται τῆς ἐκ πολέμου· ὁ δὲ πᾶσαν ἀναγκαζόμενος ἐκ
χ.ὧν τοῦ πολέμου ἀποβολὴν ὑπομένειν, ἀπολωλεκὼς ἔοικεν ὧν δίκαιον· καθάπερ γὰρ οὗτος ὁ πλούσιος οὐ-
τοιοῦτος μηδὲν ὠφελούμενος τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, οὕτω χαλεπὸς ἐκολάζετο, ὡς
μηδὲ σταγόνος μικρᾶς δυνηθῆναι ἐπιτυχεῖν. ἡ τοίνυν ἀντὶ τῶν ἁμαρτημάτων μὴ,
μηδὲ ἀντὶ τοιούτων παχόντων δεινὰ, πολλῷ μᾶλλον ἐκείνους ζημιώσω τοῦ μὴ τὰ μὴ πο-
χ.ὧν μορφοῦσθαι τοιαῦτα ἡ τυφῆς ἡ ἀδείας ἀπολαύοντας. ὥσπερ γὰρ ὃ μὴ δοὺς δίκην οὐ-
τοιοῦτος τῶν ἁμαρτημάτων, χαλεπώτερον ἐκολάσθη τοῦ μὴ τὰ μὴ πο-
χ.ὧν ἔχει μορφῶσθαι, οὕτω δὴ ὁ πολλῆς αἰσθήσεως ἀπολαύων τὰ ἁμαρτήματα, ἡ τυφῆς ἡ εὐπορείας, ἐφόδιον αὐτοῖς ἡ κατάθεσις κο-
χ.ὧν δεῖ λάσεως τοῦ ἡμωρεῖσθαι ἐκείνης ἥξει μείζονες. ὅταν γὰρ ἁμαρτάνοντες μεμφόμεθα τὸν Θεὸν,
αὐτὸ τοῦτο ἡμᾶς μᾶλλον εἰς τὸ πῦρ μείζονος ἐμβαλεῖν δυνήσεται. εἰ γὰρ μακροθυμίας
χ. ἔχει χάριν ἀπολαύουσι μόνον, ἀλλ' εἰς δέον αὐτῇ μὴ χρήσονται, χαλεπωτέρου ἔσει τιμωρίαν·
χάριν ἡμῶν. ὅταν μὴ τῆς μακροθυμίας ἡ τιμᾶς ἔχῃ μείζονας, εἶτα ὑπομένῃ τὴν ποινὴν, τίς αὐτὸν
ὀφελήσει τῆς κολάσεως ἐκείνης; ὅπου γὰρ Ⓜ μακροθυμίας οὐ τοιοῦτοι σωά-
ζεσθαι ἑαυτοῖς ὁλόκληρον ἐκ τοῦ κακοῦ, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος· Ρωμ. ε. γ.
Λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράττοντας, καὶ ποιῶν αὐτὰ, ὅτι σὺ
ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μα-
κροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν
σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ
ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ. ὅταν οὖν ἴδωμεν [ἵνας] πλουτοῦντας, τρυφῶν-
τας, μύρων ὀζοντας, καὶ μὴ δημοσίᾳ πράττοντας, καὶ δωσιδίκας ὄντας καὶ δόξῃ πολλῇ καὶ πολλῇ τῇ
χ.ὑφηρανίᾳ φαντασίᾳ καὶ εὐδοξίᾳ, καὶ ἀμαρτάνοντας, καὶ μηδὲν πάσχοντας δεινόν· διὰ αὐτὸ τοῦτο αὐτοὺς
χ.ἰδὼν μᾶλλον θαυμάζωμεν καὶ θρηνῶμεν, ὅπου ἁμαρτάνοντες οὐ κολάζονται. ὥσπερ γὰρ εἰ ἵνας" εἴ-
δες ὑδέρῳ ἢ αὐλοὶ καταχέοντι, ἢ σπεδόνα ἵνα ἔχοντα καὶ ἕλκη μυρία πάσχοντι· εἶτα
ὅτι πᾶσι τούτοις μεθύοντα, τρυφῶντα, καὶ τὸ νόσημα ἐπιτείνοντα· οὐ μόνον οὐ θαυμάζεις,
οὐδὲ μακαρίζεις ὡς τοὺς τρυφῶν, ἀλλὰ διὰ αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ζημιοῖς αὐτοὺς· οὕτω
χ.ἐν ποιμέσι καὶ ὅτι τῆς ψυχῆς λογίζῃ. ὅταν ἴδῃς αὖ ἀνθρώπους" ποιμένας συζῶντας, καὶ πολλῆς ἀπολαύ-
ζοντας τῆς εὐπιμελείας, καὶ οὐδὲν πάσχοντας δεινὸν, ἀλλὰ τοῦτο μᾶλλον θρήνησον, ὅτι νόσημα κα-
τακέκλυσμένος καὶ σπεδόνι χαλεπωτάτῃ, τοῦ ἀῤῥωστήματος ἐπιτείνει, διὰ τῆς τρυφῆς καὶ τῆς ἀμέ-
λειας χείρων γινόμενος. οὐ γὰρ ἡ κόλασις κακὸν, ἀλλ' ἡ ἁμαρτία κακόν. αὕτη μὲν γὰρ τοῦ
Θεοῦ διίστησιν, ἐκείνη δὲ συνάγει ἡμᾶς πρὸς Ⓜ Θεόν, καὶ καταλύει τοῦ ὀργοῦ. πόθεν δῆ-
λον; ἄκουσον τοῦ προφήτου λέγοντος· Παρακαλεῖτε, παρακαλεῖτε Ⓜ λαόν μου ἱε- Ησ. μ. α. ε.
ρεῖς, λαλήσατε ὅπου τοῦ καρδίαν Ἱερουσαλήμ, ὅτι ἐπλήσατο ἡ ὀργὴ Κυρίου διπλᾶ τὰ ἁ- Ησ. κε. ιε.
μαρτήματα αὐτῆς καὶ πάλιν, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν.
καὶ ἵνα μάθητε, ὅτι Ⓜ μὲν τοιαῦτα, Ⓜ δὲ ἐκεῖ κολάζονται Ⓜ ἡ δὲ τοιαῦτα καὶ ἐκεῖ, ἀκού-
σατε τί φησιν ὁ Παῦλος κατηχῶν τοὺς δικαίους κοινωνοῦντων τοῖς μυστηρίοις. Εἰπὼν γὰρ,
ὅτι Ο ἐσθίων καὶ πίνων τὸ σῶμα καὶ αἷμα ἀναξίως τοῦ Κυρίου, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ α. Κορ. ια.
αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἐπήγαγε θλίβει. Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ κοι- κ.ε. κα. λδ.
μῶνται ἱκανοί. Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκολαζόμεθα· νῦν δὲ κρινόμενοι ὑπὸ τοῦ
Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ ζὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὁρᾷς πῶς ἡ ἐντεῦθεν κό-
λασις ἁρπάζει τῆς ἐκεῖθεν ἡμωρίας ἡμᾶς; καὶ ἀφεὶς τὰ παροιμιώδη δὲ φησι· Παρέδοτε α. Κορ. ε. ε.
Ⓜ τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ἀπὸ τοῦ Λαζάρου δὲ τοῦτο δῆλον, ὅτι εἰ ἦν κακοήθους, ἐντεῦθεν
τοῦτο ἀποκλείσθη, ὅτως ἀπῆλθεν ἐκεῖ καθαρός. καὶ ἀπὸ τοῦ ἀβραὰμ δὲ τοῦτο Ισαι. ε.

ἔστι

ζῶντα προσείρηται, ἵνα μὴ ζῶντα πάθωμεν. Εἰ γὰρ ἐβούλετο κολάσαι, οὐκ ἂν ζῶντα προσῆψεν. ὅπῃ δ' οὐ βούλεται ἁμαρτάνειν εἰς ἡμᾶς εἶναι, ἀφ' οὗτο προσλέγει τὸν ἡμῶν εἶδω, ἵνα τῇ προσρήσει σωφρονίσῃ τὸν, τὸν ἀφ' ἧς τὴν προσαγωγὴν ἐκφύγωμεν πᾶσαν. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν οὐκ εἶπεν, ἔλαβες τὰ ἀγαθά σου, ἀλλ', ἀπέλαβες; μέμνησο γὰρ, φησὶν, ὅτι σὺ πολὺ ἔφυν πλέονος ἀχθεῖς ἢ μέγα νομίζῃς ἡμῖν ἀφίεσθαι. ὃ γὰρ, ἀπέλαβες, ὀφειλόμενα ἐστὶ καὶ δικαίως ἢ δικαίως ἐστίν. ἀπολαμβάνει γὰρ ἃ τὰ ὀφειλόμενα. εἰ τοίνυν μακρὸς, καὶ παμμακάριος, ἢ ὠμὸς, ἢ ἀπάνθρωπος ἐστὶ ὁ πλούσιος ἦν, τίνος ἕνεκεν οὐκ εἶπεν αὐτῷ, ἔλαβες τὰ ἀγαθά σου, ἀλλ', ἀπέλαβες, ὡς χρεωστούμενα ἢ ὀφειλόμενα; ἵν' οὖν σύντεθῇ μεθ' ὑπομονῆς, οὐκ ἀπὸ μακροθυμίας ἢ ἀνεξικακίας ἐληλακότος, πολλάκις εἴπῃ ἢ δύο ἢ τρία εἰργάσατο ἀγαθά. καὶ ὅτι οὐ τραχύνομαι ζῶντα τοῦτον λέγω, δῆλον ἐκ τοῦ. τί γὰρ τοῦ κρείττονος τῆς ἀδικίας ἐκείνου μακρότερον ἦν; τί δ' ἀπόν, θεσπότερον; τί δ' ἀσεβέστερον; οὗτος οὔτε Λκεπ. Θεὸν ἐφοβήθη, οὔτε ἄνθρωπον ἠνέσχετο· ἀλλ' ὅμως τοσαύτην ποιεῖται συζωὴν, εἰργάσατό τι καλὸν, τὸ ξυνεχῶς εὐκολύνῃ αὐτῷ ἐλεήσας χρέα, ἢ δοὺς τὴν αἴτησιν, ἢ ἐπιξελθὼν τοῖς ἀδικοῦσιν αὐτόν. ὥστε συμβαίνει πολλάκις ἀκόλαστον μὲν εἶναι, ἐλεήμονα δὲ πολλάκις ἢ ἀνθρωπον μὲν, σώφρονα δέ. εἰ δὲ καὶ ἀκόλαστος ἢ ὠμὸς εἴη, ἀλλ' ὅμως ἔστι τὸν βίον πολλάκις ἐπανορθοῦν ἀγαθοῖς. ὃ αὖθις δὴ πάλιν ἐπὶ τῶν χρεῶν λαμβάνει χρή. καθάπερ γὰρ οἱ φαυλότατοι εἰργάζονται τὰ πολλάκις χρηστὰ, ὅταν ἢ οἱ κακοδαίμονες ἢ σκαιότεροι σχεδιάσωσι τὰ πολλάκις. τίς γὰρ κενοῦται, φησὶν, ἀγκῶνα ἔχων τὴν καρδίαν, ἢ τίς προῖκα σώσεται καθαρὸς ἐξ ἀκαθαρσίας; ἐπεὶ οὖν εἰκὸς ἐκ τοῦ πλουσίου, εἰ καὶ τοὺς ἑκατὸν ἐληλακὼς ποιμένας, εἰργάσατό τι ἀγαθὸν, καὶ τὸν Λάζαρον, εἰ δὲ τοὺς ἄκρους ἀφίκετο ἀρετῆς, ἡμαρτηκέναι τι μικρὸν, ὅσα πως ἀμφότερα τοῦτον ἠδίκησε ὁ πατριάρχης, εἶπεν· ὅτι καὶ σὺ ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, ἢ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά. ὃ δὲ λέγει τοῦτο ἐστιν· Εἰ καὶ σὺ ἀγαθὸν εἰργάσω, καὶ ὠφέλητό σοι τοῦτο ὁμοίως, πολλὰ ζῶντα ἐν ἐκείνῳ τῷ κόσμῳ ἀπέλαβες, πυρφόρα, πλοῦτον, ὑπηρεσίας ἀπολαύων ἢ βιωτικὰς πολλάς. καὶ ἔστι Εἴ τι κακὸν εἰργάσατο, πολλὰ ἀπέλαβε τὰ πενία καὶ λιμὸς καὶ τοῖς ἑκατοῖς ἀλγεινοτέροις κακοῖς· καὶ γυμνὸς ἑκάτερος ὑμῶν ἐν ζῶντα ἀφῖκται, ἐκεῖνος μὲν ἁμαρτημάτων, σὺ δὲ δικαιοσυνῶν κατορθωμάτων. Διὰ τοῦτο καὶ οὗτος καθαρὸν ἔχει τὸν προθάλαμον, ἐν σὺ ἀπροθαμυθήτου ἐστορθύεις τὸν πυρεῖον. ὅταν γὰρ μικρὰ μὲν ἀπολῶσι κατορθώματα ἡμῶν οἱ, καὶ πολλὰ ἄφατος ὁ τῶν ἁμαρτημάτων ὄγκος, εἶτα ἐν ζῶντα βιωτικὰς ἀπολαύσωμεν, καὶ μηδὲν πάθωμεν δεινὸν, "ἐν αὐτῆς τῆς ἀγαθῶν τῆς ἀμοιβῆς ἔρημοι καὶ γυμνοὶ πάντως ἀπελυσόμεθα, πάντων ἐν ζῶντα ἀπολαύοντες· ὥσπερ οὖν ὅταν μεγάλα μὲν ἢ τὰ κατορθώματα ἐν πολλὰ, μικρὰ δὲ καὶ εὐτελῆ τὰ ἁμαρτήματα, εἶτα πάθωμέν τι δεινὸν, καὶ αὐτὰ τὰ μικρὰ ἐν ζῶντα ἀποθέμενοι, καθαροὶ καὶ ἀπερισκέπτως ἐκ τῶν τῆς ἀγαθῆς ἔργων ἀπολαμβάνομεν δικαίως. ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ ζῶντα μὲν ἐν πονηρίᾳ, μηδὲν δὲ ἐν ζῶντα πάσχοντα δεινὸν· μὴ μακαρίσῃς, ἀλλὰ δάκρυσον καὶ θρήνησον, ὡς πάντα ἐκ τῶν δεινῶν ἐστασιασμένον· καθάπερ οὖν καὶ ὁ πλούσιος· ἐστὶ. πάλιν ὅταν ἴδῃς τινὰ ἀρετῆς ἐπιμελούμενον, καὶ μυρίοις ἐστασιάζοντα πειρασμοῖς· μακάρισον, ζήλωσον, ὡς καὶ τῶν ἁμαρτημάτων αὐτὸν πάντων ἐν ζῶντα ἀπολελυμένον, καὶ πολλῆς τῆς ὑπομονῆς ἑτοιμαζομένον ἐκ τῶν μισθῶν· ὥσπερ οὖν καὶ ὁ τότε λέγοντος τοῦ Λαζάρου τότε γέγονε. τῶν γὰρ δικαίων οἱ μὲν ἐν ζῶντα πονηρῶν μένει, οἱ δὲ ἐν ζῶντα μὲν ἀπόντες διενοί, πᾶσαν δὲ ἐκ τοῦ πονηροῦ ἀπολαμβάνουσι· οἱ δὲ καὶ ἐν ζῶντα * ἐκ κολάζονται. πόσας οὖν ἐκ τοῦ τελώνου μακαρίζεσθε τότων; ἐφέτους μοι, φησὶν, ἐπὶ τοῦ ἐν ζῶντα κολαζομένους καὶ ἀποπλυθέντας τὰ ἁμαρτήματα. δευτέρους δὲ μετ' ἐκείνους πόσας; ὑμεῖς μὲν ἴσως οὐδὲν ἐν ζῶντα πάσχοντες, ἀλλ' ἐκ πάσης κολαζόμενοι τοῦ πονηροῦ

* ἀπολειπόντος

ἐγὼ

ναγνώστως βύρσι δ λεγόμβροι, βάδιστον τοὺς Ⓦ σοφώτερον, ἐλθὲ τοὺς Ⓦ διδάσκαλον, ἀναχύπωσαι τὴν Εἰρηνίων, πολλὰ ὑπόδυξαι τὴν ταπεινὴν. καὶ ἴδῃ σε ὁ Θεὸς τοσαύτην κεχρημένον τῇ προθυμίᾳ, οὐ παύσεται σε τὴν ἀγρυπνίαν ἢ τὴν φροντίδα· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς μὴ διδάξῃ δ ζητούμβρον, αὐτὸς ἀποκαλύψῃ πάντως. ἀναμνήσθητι τῆς εὐνούχου τῆς Βασιλίδος Αἰθιόπων, ὃς αἰθίοψ βάρβαρος ὤν, ἢ μυείαις σαυεχόμβρος φερομένη, ἢ πολλοῖς περικυκλούμβρος πρόγμασιν, οὐκ εἰδὼς ἅπερ ἀναγίνωσκεν, ὅμως ἀναγίνωσκεν ὅτι τοῦ ὀχήματος καθήμβρος. Εἰ δὲ ἐν ὁδῷ τοσαύτην ταπεινὴν ἐπιδείκνυτο, σύπῶς ἂν ἐν οἴκοις ἐχρημάτιζεν. Εἰ Ⓦ χωρὶς τῆς ὁδοιπορίας οὐκ ἠνείχετο χωρὶς ἀναγνώστου μένειν, πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ οἰκίᾳ καθήμβρος· Εἰ μηδὲν εἰδὼς ὧν ἀναγίνωσκεν, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἀναγνώστου, πολλῷ μᾶλλον μετὰ τὸ μαθεῖν. ὅπερ γὰρ ἀναγίνωσκεν οὐκ ἤδει, ἄκουσον τί φησιν αὐτῷ ὁ Φίλιππος· Ἆρα γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκῃς; καίτοι τούτων ἀκούσας οὐκ ὑπερφρόνησεν, οὐδὲ ἠχθέσθη, ἀλλ' ὁμολογεῖ τὴν ἀγνοιαν, καὶ φησι· πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με; ἐπεὶ οὖν οὐδέπω Ⓦ ὁδηγοῦντα ἔχων, οὕτως ἀνεγίνωσκε, πόσῳ τοῦτο μᾶλλον ἐποιεῖτο τὸν χειραγωγοῦντα. Εἶδεν αὐτοῦ τὴν προθυμίαν ὁ Θεὸς, ἀπέδειξεν τὴν ταπεινὴν, ἢ ἔπεμψεν αὐτῷ διδάσκαλον θεῖον. ἀλλ' οὐ πρόκειται ὁ Φίλιππος νῦν· ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ κινῆσαν Ⓦ Φίλιππον πάρεστι. μὴ καταφρονῶμεν τῆς ἁγιότητος ἡμῶν, ἀγαπητοί. Ταῦτα πάντα ἐγράφη δὲ ἡμᾶς, τοὺς εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν. μεγάλη ἀσφάλεια τοῖς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, ταύτην γράφει ἡ ἀνάγνωσις· μέγας κρημνὸς καὶ βάραθρον βαθύ, τὴν γραφὴν ἡ ἄγνοια· μεγάλη τοῖς δεδοσία σωτηρίας, τὸ μηδὲν ἀπὸ τῆς θείας εἰδέναι νόμου. τοῦτο γὰρ αἱρέσεις ἔτεκε, τοῦτο καὶ βίοι διεφθαρμένοι εἰσήγαγε, τοῦτο τὰ δύο κάτω πεποίηκεν. ἀμήχανον γάρ, ἀμήχανον ἄκαρπον ἀναχωρῆσαί τινα συνεχῶς ἀναγνώστως ἀπολαύοντα μετὰ ὑπομονῆς.

Ἰδοὺ γοῦν μία παραβολὴ πόσα ἡμᾶς ὠφέλησε; πῶς ἡμῶν βελτίω τὴν ψυχὴν εἰργάσατο; πολλοὶ μὲν γάρ, εὖ οἶδ', ὅτι μεγάλη τὴν ὠφέλειαν ἐκ τῆς ἀκροάσεως λαβόντες ἀπῆλθον. Εἰ δέ εἰσί τινες, οἳ μὴ τοσοῦτον ἐκαρπώσαντο, ἀλλ' ὅμως τὴν γοῦν ἡμέραν αὐτὴν, καθ' ἣν ἤκουσαν, βελτίους ἐγίνοντο πάντως. οὐ μικρὸν γὰρ τὸ ἡμέρᾳ μιᾷ ἐκ ἀμαρτημάτων καταπαύσαι μεγάλην, καὶ μεταβολὴν τοῖς τὸν αὐτὸν φιλοσοφίαν, καὶ παραχεῖν τὴν ψυχὴν μικρὸν γοῦν ἀπὸ τῆς βιωτικῆς ἀναπνεῦσαι φροντίδων. μὴ γὰρ καθ' ἑκάστην τοῦτο ποιῶμεν σωφρονῶμεν, ἐὰν μὴ μεγαλοπρεπῶμεν, ἡ συνέχεια τῆς ἀκροάσεως ἐργάσεται μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἐν ἡμῖν ἀγαθά. Φέρε οὖν καὶ τὰ ἑξῆς πάλιν ἐπιδῶμεν ὑμῖν τῆς παραβολῆς. τίνα δέ ἐστι τὰ ἑξῆς; εἰπόντος τοῦ πλουσίου, Πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τοῦ ἄκρου τοῦ δακτύλου αὐτοῦ, καὶ καταψύξῃ μου τὴν γλῶτταν, ἀκούσωμεν τί φησιν Ἀβραάμ. Τέκνον, μνήσθητι, ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος τὰ κακά· ἐκεῖ νῦν δὲ παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ὅτι πᾶσι δὲ τούτοις, χάσμα μέγα μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ ὑμῶν ἐστήκασι, ὅπως Ⓓ θέλοντες ἐκεῖθεν διαβαίνειν πρὸς ἡμᾶς, μὴ δυνῶνται, μήτε Ⓓ ἐντεῦθεν, ἐκεῖ περῶσι. Φορτικὰ τὰ Εἰρηνίου, καὶ πολλὴν ἡμῖν κατέχει τὴν ὀδυνην· οἶδα κἀγώ· ἀλλ' ὅσον δάκνει τὸ ζωῶδες, τοσοῦτον καὶ ὠφελεῖ τὴν διάνοιαν τῶν δακνομένων. Εἰ μὲν γὰρ ἐκεῖ ταῦτα ἐλέγετο ἡμῖν, καθάπερ τῷ πλουσίῳ, οὕτως ἀρκεῖν ἔδει, καὶ ὀδύρεσθαι, καὶ πενθεῖν, ὅτι μετανοίας καιρὸς οὐκ ἔτι ἡμῖν ἐστιν ἐλεύθερος. ὅτῳ δὲ ἐνταῦθα ὄντες ταῦτα ἀκούομεν, ὅπου ἐξ ἀναπνοῆς δυνατόν, καὶ τὰ ἡμέτερα ἀποπλαθῆναι, καὶ πολλὴν κτήσασθαι τὴν πρόνοιαν, καὶ ἐκ τῶν ἑτέρων συμβαίνων κακῶν φοβηθῆναι μεταβαλέσθαι, δι' ἐλεημοσύνης τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν, καὶ διὰ τῆς ἑτέρων κολάσεως τὴν ἡμετέραν διεγείρωμεν σωτηρίαν, καὶ ἀφυπνίζωμεν καθυδούσας ἡμᾶς. διὰ γὰρ τοῦτο

ἡγιασμένοι, ⁊ δέηται τοῦ διδασκάλου, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένοι. μὴ τοίνυν ἀμελῶμεν τῆς κλήσεως τῆς βιβλίων, ἵνα μὴ ὦμεν τὰ κύρια ὀδόντα τοῦ πλησίον· μηδὲ χρυσίου κατερύπωμεν, ἀλλὰ τὰ βιβλία θησαυρίζωμεν ἐπουρανίους πνευματικά. ὅ μὲν γὰρ χρυσίον, ὅταν γήρᾳ πλέον, τότε μάλιστα ἐπιβουλεύει τοῖς κεκτημένοις· τὰ δὲ βιβλία ἀποκείμενα, πολλῷ πλείονα ἰσχύει τοῖς ἔχουσι τὴν ὠφέλειαν. ὥσπερ γὰρ οἶδα αὐλὴν ἀποκειμένην ὅπλα βασιλικά, καὶ μηδενὸς ἥψατο κεχρημένου, πολλῷ πλείονα ἰσχύει τοῖς ἔνδον οἰκοῦσι τὸ φυλακτήριον, οὔτε ληστὴν, οὔτε τοιχωρύχον, οὔτε ἄλλο τι τοιοῦτον τῶν κακουργούντων παριέντος ἐπιβουλεύειν τῆς οἰκίας· οὕτως εἴθε καὶ ἡ βιβλία πνευματικὰ, πᾶσα ἰσχὺν ἔλαυνε ⁊ ἐνέργειαν ἀφανοποιὸν, ⁊ πολλὴν τοῖς ἐνοικοῦσιν ἀσφάλειαν παρέχει. ⁊ αὐτὴ γὰρ καθ' ἑαυτὴν τὴν βιβλίων ἡ ὕλη ἱκανὴ ἐστὶν ἡμᾶς πολλὴν ἀφελεῖν πονηρίαν. καὶ τι γὰρ τολμήσαιμι τῶν ἀπηγορευμένων, ⁊ ἀκαθάρτους ἑαυτοὺς ἐργασάμενος, ἐπελθὼν οἴκαδε, ⁊ τὰ βιβλία ἐρωτᾶν, μᾶλλον ἡμῶν καταδικάζουσι; ⁊ πολλοὺς δὲ τοὺς αὐτοῖς ἐπιτιμῶν οἰκτειρήσει μᾶλλον. δεῦτε πάλιν ἐπὶ ἀκρόασιν ἀφῶμεν τελοῦντες, πλείονα ἰσχὺν λαμβάνωμεν τὴν τῆς ὠφελείας. ἅμα γὰρ ἥψατό τις βιαγγελίου, ⁊ μετὰ ῥυθμοῦ ἐαυτὸν ἀθάνατον εὐθέως, ⁊ τὴν βιωτικὴν ἀπέστησε ⁊ ἀπὸ τῆς ὄψεως μίσος αὐτῆς. εἰ δὲ ἀνάγνωσις τοσοῦτον ἐργάζεται, πολλῷ μᾶλλον ἡ ἀκρόασις, καθάπερ εἰσάγουσα ἀδύτους καὶ ψυχὴν τελευτῶσαν, οὕτως ἐκκαθαίρεται καὶ βελτίονα ἀπεργάζεται, τοῦ Θεοῦ ὁμιλοῦντος αὐτῇ διὰ τῶν γραμμάτων ἐκείνων. ἵν' οὖν μὴ εἰδῶμεν τὰ ἐγκείμενα, φησὶ, μάλιστα μὲν καὶ μὴ εἰδῆς τὰ ἐγκείμενα, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀναγνώσεως πολλὴ ἡ ἀγιασμός· ἄλλως τε, ἀδύνατον πάντα εἰδέναι ἀκριβῶς. διὰ γὰρ τοῦτο ὁ τοῦ πνεύματος φιλοτιμεῖται χάρις πολλοὺς ⁊ ἁλιέας ⁊ σκηνοποιοὺς ⁊ ποιμένας ⁊ αἰπόλους ⁊ ἰδιώτας ⁊ ἀγραμμάτους ἐκλέγεσθαι τὰ βιβλία, ἵνα μηδεὶς τὴν ἰδιωτείαν εἰς ταύτην ἔχῃ καταφεύγειν τὴν πρόφασιν, ἵνα πᾶσι διδασκαλία ᾖ τὰ λεγόμενα· ἵνα ⁊ ὁ χρηματιζόμενος, ⁊ οἰκέτης, ⁊ ὁ χεῖρα γυνὴ, ⁊ ὁ πάντων αἰσθητῶν ἀμαθέστατος, κερδάνῃ τι ⁊ ὠφεληθῇ πρὸς τὸ ἀκριβέστερον. οὐ γὰρ πρὸς κενοδοξίαν, καθάπερ οἱ ἔξωθεν, ἀλλὰ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀκουόντων ταῦτα πάντα ζωγράφηται οἱ ἅγιοι ⁊ πρὸς τὸ ὠφελεῖν καὶ διορθοῦσθαι τοὺς ὑπομένοντας χάριτος. οἱ μὲν γὰρ ἔξωθεν φιλόσοφοι, ⁊ ῥήτορες, ⁊ συγγραφεῖς ὑπὸ τοῦ κενοῦ συμφέροι ζητοῦντες, ἀλλ' ὅπως αὐτοὶ ὦσι μαθητῶν μόνον σκοπούντες, εἰ δύνανται εἰπεῖν, ⁊ τοῦτο καθάπερ τὸ ζόφῳ λαῖ *, τῇ τῆς ζωγράφου ἀσαφείᾳ κατέκρυψαν. οἱ δὲ ἁπλούστεροι ⁊ οἱ πρὸς ἀφέλειαν γεγραφῶτες πάντα ποιοῦσιν ἁπλᾶ καὶ ἀνεπιτήδευτα. σαφῆ γὰρ ⁊ δῆλα τὰ πρὸ ἑαυτῶν κατέσησαν ἅπασι, ἅτε κοινοὶ τῆς οἰκουμένης ὄντες διδάσκαλοι, ἵνα ἕκαστος ⁊ δι' ἑαυτοῦ μανθάνειν δύνηται ἐκ τῆς διαγνώσεως μόνης τὰ λεγόμενα. ⁊ τοῦτο σαφηνῶν ὁ προφήτης ἔλεγεν· Ἔσονται πάντες διδακτοὶ Θεοῦ· ⁊ οὐ μὴ εἴπῃ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, γνῶθι τὸν Κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ * ἕως μεγάλου αὐτῶν. ⁊ ὁ Παῦλός φησι· Καγὼ, ἀδελφοὶ, ἦλθον πρὸς ὑμᾶς, οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου, ἢ σοφίας, καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ. ⁊ πάλιν· Ὁ λόγος μου ⁊ τὸ κήρυγμά μου, οὐκ ἐν πιθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος ⁊ δυνάμεως. ⁊ πάλιν· Λαλοῦμεν γὰρ σοφίαν, φησὶ, οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων. τοίνυν οὐκ ἔστι δῆλα τὰ τῶν βιαγγελίων ἅπαντα, ὡς δὲ ἀκούειν, ὅτι μακάριοι οἱ πτωχοὶ, μακάριοι οἱ πενθοῦντες, μακάριοι οἱ πεινῶντες, μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ⁊ ὅσα τοιαῦτα, διδασκάλου δέονται, ὡς ἂν μάθῃ τὴν λεγομένην· ἀλλὰ τὰ μὲν σημεῖα ⁊ θαύματα ⁊ ἱστορικὰ ἁπλῶς ⁊ τῷ τυχόντι γνώσιμα ⁊ σαφῆ· σκῆψις ταῦτα ⁊ προφάσεις ἐστὶ γνώσεως τὰ δογματικὰ μυστήρια. οὐκοῦν τὰ ἐγκείμενα; πῶς γὰρ δυνατὸν ἐστὶ γνῶναι ποτε, μηδὲ ἁπλῶς ἐγκύψαι βουλόμενος; λάβε μετὰ χεῖρας τὸ βιβλίον· ἀναγνώθι τὸν ἱστορικὸν ἅπασαι· τὰ δὲ γνώσιμα καὶ ταχέως, τὰ δὲ ἄδηλα ⁊ τὰ ἀσαφῆ πολλάκις ἐπιλθὲ. κἂν μὴ ἐδυνήθης τῇ συνεχείᾳ τῆς ἀναγνώσεως

α. οἰκοῦσι

β. μᾶλλον ἡμῶν κατακρίνει τὸ συνειδὸς, κ. ἀσφάλεια.

γ. διὰ

δ. ἀπόστολοι

ε. οἱ μὲν γὰρ ἔξωθεν φιλόσοφοι λόγων, ⁊ ῥήτορες * ⁊ σοφίας

ζ. ἡ σαφήνεια ἀσφάλεια γ. τέκνων.

Ιερ. λα.

α. Κορ. β. α. δ.

ϛ. αὐτῷ

ζ. σταύρου

α. Κορ. β. ε.

Ματθ. ε.

η. ἐν τοῖς ἀγγελίοις

θ. ὅτι μακάριοι τὸ λεγόμενον

ϗ διωκτικοὺς ἀεὶ διάθεσιν τῆς ἀπὸ τῆς γραφῆς ὠφελείας. ἐκβιοι πόρρω τῆς μαχης κάθου), ὅθπερ σοὶ πολλὰ δίκοι) πτώματα· σὺ ϗ διωκτικῶς ὅπι τῆς ὠφελιμοπάξεως ἔστηκας, ϗ ζωοχῆς δίκη "ζαι σπλησας. διὸ ϗ πλουσίοις σοι διὰ τῆς φαρμάκων. ϗ γὰρ ἐ γωνὴ προξωίει, ϗ ὑὸς λυπεῖ, ἐ οἰκέτης εἰς ὀργὴν ἐμβάλλει, ϗ ἐχθρὸς ὑπερκαλῶ, ϗ φίλος βασκαίνει, ϗ γείτων ἐπηρεάζει, ϗ συγκαλιώτης ἐπισκελίζει, ἐπολλάκις ϗ δικαστὴς ἀπειλᾷ, ϗ πενία λυπᾷ, ἐ ἀπολωλὴ τῆς οἰκείου πήδος ἐργάζεται), ϗ ὑπερεία φυσᾷ, ἐ δυσεργασία συχέλλει· ϗ πολλαὶ μὲ ὀργῆς, πολλαὶ ϗ φθονερίδων, πολλαὶ ϗ ἀθυμίας ϗ λύπης, πολλαὶ ϗ κενοδοξίας ϗ ἀπρεπείας ἀφορμαὶ ϗ ἀνάγκαι πρώτοδεν ἡμᾶς ὠθεισοιχίζουσαι, καὶ μυρία πρήματα χόδεν τὰ βέλη φέρει). διὸ τῆς ἀπὸ τῆς γραφῆς πρωπλίας χρεία διωκτικῶς. ὑπόγνωθι γὰρ, φησιν, ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων ἀβασαίνεις, καὶ ὅτι ἐπαλξεων "πόλεως ὠθεπατεῖς. ϗ γὰρ αἱ τῆς ὄρνεως ὑπθυμίαι χθεπόντεροι τῶν ἐν μέσῳ τρεφομένων κατιξαίνουσι). ϗ γὰρ καὶ ἔνεδις βύπρεπὴς, ϗ σῶμα λαμπρὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἔβαλε, καὶ ῥῆμα αἰσχρὸν διὰ τῆς ἀκοῆς εἰσελθὸν ἐξορύσσει ἡμῶν τὸν λογισμὸν, πολλάκις ϗ ϗ μέλος κατακεκλασμένον τῆς ψυχῆς βύπνον κατεμάλαξε. καὶ τί λέγω ταῦτα; ὃ γὰρ πρώτων τούτων "βύπλέσατον εἶ) πολλάκις δοκῶ, μύρων ὀσμὴ ὠσεισπεσοῦσα πολλαχοῦ γυναικῶν ἐπαγερζομένων τὸ τῆ πρόδρα, λαβοῦσα ἀπῆλθεν αἰχμάλωτον ἀπὸ φιλῆς τῆς ζωντυχίας. καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὅστι τὰ πολιορκοῦντα ἡμετέραν ψυχήν· ϗ διὰ τῆς θείου φαρμάκου ἡμῖν, ἵνα καὶ τὰ ἡπόμβια ἕλκη θεραπεύωμεν, καὶ τὰ μηδέπω μὲ ἡπόμβια, μέλλοντα ϗ ἡπεῖσθαι, ὠσαναστέλλωμεν, πόρρωθεν τὸ ἀβολῆ τὰ βέλη κατασεισπώντες καὶ ἀποκρουόμενοι διὰ τῆς ζωοχῆς τῆς θείου γραφῆς ἀναγνώσεως. ὁ γὰρ ὅστι, οὐκ ἔστι τινὰ σωθῆναι μὴ ζωοχῆς ἀναγνώσεως ἀπολαύοντα πνευματικῆς· ἀλλ' ὅτως ἀγαπητὸν, εἰ ϗ διωκτικῆς ταύτης "ἀπολαύοντες τῆς θεραπείας, διωπετέπωμεν σωθῆναί ποτε. ὅτεν ϗ καθ' ἑκάστην μὲ πληπώμβια τὴν ἡμέραν, ἰατρείας ϗ μυδίμιας ἀπολαύωμεν, ποία σωτηρίας ἐλπὶς; οὐχ ὁρᾶς σὺν χαλκοτύποις, σὺν χρυσοχόοις, τοὺς ἀργυροκόπους, σὺν ἰωπαποιῶ μεπόντας τέχνῃ, ἅπαντα τὰ τῆς τέχνης ἔχοντας ἀπηρτισμένα τὰ ἐργαλεῖα; καὶ λιμὸς ἀναγκάζῃ, καὶ πενία θλίβῃ, πάντα αἰσχυνόμενος ζωρμῆσαι μᾶλλον, ἢ τῶν τῆς τέχνης ἐργάνων ἀποδόσθαι τι, καὶ διαπεφεῖναι; πολλοὶ γοῦν πολλάκις διωμόσαντο μᾶλλον ἐῖλοιν, [ϗ ἀφανίσαι ϗ τὴν οἰκίαν καὶ τὰ παιδία], ἢ τῶν τῆς τέχνης ἐργαλείων καὶ ὃ μικρότατον "ἀποδόσθαι· καὶ μάλα τι ἐῖκότως. ἴσασι γὰρ ὅτι, ὠφελοῦντα ἐκείνοις, ἄχρηστα τὰ τῆς τέχνης αὐτοῖς ἅπαντα, καὶ ἡ τῆς βιοπορίας ζωοπόρησις διήρηται πᾶσα. ἐκείνων μὲν γὰρ μὴ ὄντων, δυνατὸν τὰ ἡπόμβια διωμόσασθαι τῇ τέχνῃ ζωοχῆς χρωμένους· εἰ ϗ φθάσαντες ἑτέροις αὐτὰ "ἀποδοῦντο, ὠφέλειαν ἔκτε ὠφελοῦσιν τῇ πενίᾳ καὶ τῷ λιμῷ ποθεν ὑπισχνεῖσθαι δυνήσονται. οὕτως "ὧν καὶ ἡμᾶς ἀφελεῖσθαι χρή. καθάπερ γὰρ ἐκείνοις ἐργαλεῖα τῆς τέχνης ὅστι σφῦρα καὶ ἄκμων καὶ πυρεῖα· οὕτω δὴ καὶ ἡμῖν ἐργαλεῖα τῆς τέχνης ὅστι, ἀποστολικὰ καὶ προφητικὰ βιβλία, καὶ πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος *. καὶ καθάπερ ἐκείνοι δι' ἐκείνων τὰ σκεύη πάντα, ἂν δέ λάβωσι, ἀφανίζουσι· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς ἀφ' τούτων τὴν ψυχὴν τ ἡμετέραν χαλκεύομεν, καὶ διεγραμμένην ἀφορθοῦμεν, καὶ παλαιωθεῖσαν ἀνακαινίζομεν. κἀκεῖνοι μὲν μέχρι τῶν χημάτων τὴν ἑαυτῶν ὑπεδύσαντο) τέχνην (οὐ γὰρ δὴ τὴν ὕλην τ σκευῶν μεταβαλεῖν δυνατὸν ἦν, σὺν τ ἀργύρου ποιῆσαι χρυσόν, ἀλλὰ σὺν τύποις αὐτῶν μεταρρυθμίζουσι μόνοις) σὺ ϗ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἔχεις τι πλέον [ἐκείνων], καὶ ξύλινοι σκεῦος λαβὼν δυνήσῃ ποτὲ χρυσοῦν ποιῆσαι. καὶ τοῦτο μάρτυς ὁ Παῦλος, οὕτω λέγων· Ἐν μεγάλῃ ϗ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεῦη χρυσᾶ ϗ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ ἐ ξύλινα ϗ ὀστράκινα. ἐὰν τις οὖν ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων *, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον,

χ. πανταχοῦ βολάς.

χ. πόλεων

χ. εὐπλίσεσιν

χ. μετέχεται

χ. διαδέχεται

χ. γεγονότα

χ. ἀποδίδοται

χ. δὲ

* ϗ ὠφέλιμος

* τούτων

c. Tim. 2. n.

Λογ. λζ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ· ΚΑΙ πίνος ἔνεκεν οὐκ εἶπεν, Ἔλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, ἀλλ', ἀπέλαβες· ᾧ δῆλον ὅτι οἱ μὲν δικαιοσυνιδωίους πολλάκις ἐπιπίπτουσιν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ τύτους ἀφαφεύγουσιν.

Luc. 16. 25.

ΟΥ τὰ τυχόντα ἡμᾶς ὤπτευεν ὁ τῦ Λάζαρον παραβολή, ἀλλὰ πλησίους καὶ πίνακας· ὃν μὲν γὰρ εὐκόλως φέρειν τὴν πενίαν παιδεύσασα, τὸν δὲ οὐκ ἀφιεῖσα μέγα φρονῆσαι ἐπὶ τῷ πλούτῳ· ἀλλὰ διὰ αὐτῶν τῶν ἔργων διδάξασα, ὅτι πολλῶν ἐλευθέρους ὁ πτωχὸς συζῶν, καὶ μυρίων τῶν ὄντων μεταδιδούς. Φέρε οὖν καὶ σήμερον τῆς αὐτῆς πάλιν ἀψώμεθα διατυπώσεως· ἐπεὶ δὲ οὐ τὰ μέτρια ἐργαζόμεθα, ἵνα δὴ ἴδωσι πολλοὶ τὸ χρήσιμον τὰς ἴνας, οὐκ ἀφέσεται πάλιν, καὶ οὐκ ἀφίσεται πρότερον, ἕως ἂν ἅπαν ὃ φαινόμεθα ἐξετυπώσωσι. ἐπαμύνωμεν τοίνυν, ἵνα πρὸς ἡμᾶς κατελίπομεν ὁ λόγος, ἵνα σκηδῶμεν αὐτοὶ αἰσθώμεθα. οὐδὲν μὲν γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ μιᾷ πᾶσαν ὑμῖν τὴν αὐτὴν ἐξαπλώσας τὴν παραβολήν· ἀλλ' οὐχ ὅπως πολλὰ εἰπόντες ἀπέλθωμεν, τοῦτο ἐσπουδάκαμεν, ἀλλ' ὅπως μετ' ἀκριβείας τὰ λεχθέντα δεξάμενοι καὶ κατασχόντες, λάβοιτε λοιπὰ ἀπὸ τῆς φυλακῆς ταύτης ὠφελείας πνευματικῆς. καὶ γὰρ μήτηρ φιλόστοργος μέλλουσα ὀπτᾶν θρέψασθαι παιδίον ἄγαν ἐρῶν, οὐ πρότερον ἐγχεῖ τῷ στόματι τὸν ἄρτον, οὐδὲ εἰσπνεῖ, πρὶν ἂν ἀπολύσῃ τὸ παιδίον τὸ διδόμενον, ἕως ἂν ἐκφορήσῃ τὸν ἐν τῷ στόματι ἄρτον κατασχόν· οὕτω κἀγὼ ὑμῖν οὐκ ἐπιτρέπω τὸν λόγον ἐγχεῖν, πρὶν ἂν ἐκπέμψητε τὸ δοθὲν ἀλύπως. εἰ οὖν καὶ ὑμᾶς τὸ δοθὲν μὴ ἀπολύσῃ, οὐκ ἀθέσει ὑμῖν ἐπεκλίναμεν τὸν τῆς διδασκαλίας πότον, ἀλλ' ἵνα πολλὰς ὑμῖν αὖθις κατασκευασώμεθα ἡμέρας, ἐν ταῖς μεταξὺ ταύταις ἡμέραις ἀναπαύεσθαι παρέχοντες ὑμῖν ἀπὸ τῦ τῆς ἀκροάσεως πόνου, ἵνα καὶ κατανεήσητε παγῆ μετὰ ἀσφαλείας ἐν τῇ ἀγοίᾳ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, ἐν ᾗ ῥηθήσεσθαι μέλλοντα αὐτομάτη καὶ ἀκμαζούσῃ δέξασθε ψυχῇ. διὰ τύτο καὶ τὸν ἀνάθεσιν τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι πολλάκις ὑμῖν ποιούμεθα πρὸ πολλῶν ἡμερῶν, ἵνα ἐν ταῖς μεταξὺ ταύταις ἡμέραις ὁ βιβλίον λαβόντες, καὶ τὸν ἀδιάκριτον ἅπασαν ἀπιόντες, καὶ κατὰ μόνας τί μὴν εἴρηται, τί δὲ παραλέλειπται, διαμνησθέντες ὑμῶν ποιήσητε τὸν ἄγγελον πρὸς τὸν ἀκροατὴν τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησομένων. ἐν τύτοις ἀεὶ πρὸς καλοῦ, καὶ πρὸς καλοῦ οὐ παύσομαι, ἵνα μὴ μόνον ἐν τούτοις τοῖς λεγομένοις προσέχητε, ἀλλὰ καὶ οἴκοι γινόμενοι, τῇ τῶν θείων γραφῶν ἀναγνώσει συνεχῶς ἐναπείσητε. τύτο καὶ τοῖς ἰδίᾳ συγγινομένοις ἡμῖν οὐ παρέλιπον ἀεὶ παραινοῦντες. μὴ γὰρ μοι λέγετε ὡς τὰ ψυχρὰ ῥήματα ἐκεῖνα, καὶ πολλῆς καταγνώσεως ἄξια, ὅτι δικαστήρια καὶ σύλλογοι, καὶ τὰς πόλεως πράξεις καὶ πράγματα, τέκνων παιδοποιίαν, γυναῖκα ἔχω, παιδία τρέφω, οἰκίας προΐσταμαι, ἀνὴρ εἰμὶ βιωτικός· οὐκ ἔστιν ἐμοὶ γραφὰς ἀναγινώσκειν, ἀλλ' ἐκείνων τῶν ἀποταξαμένων, τῶν τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων καταληφάντων, τῶν τὸν ἀληθῆ βίον ἐζηκότων ἀδιαπτώτως. τί λέγεις, ὦ θεσπέ; οὐκ ἔστι σοὶ ἔργον γραφὰς προσέχειν, ὅπου μυρίας ἀφέλειαι φέρει; σοὶ μὲν οὖν μᾶλλον ὄντι, ἢ ἐκείνων. οὐ γὰρ οὕτως οἰκίοις χρήζουσι τῆς ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν βοηθείας, ὡς ὁ κόσμος ἀνθρώποις πραγμάτων πολλῶν. οἱ μὲν γὰρ μοναχοὶ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπαλλαγέντες θορύβων, καὶ τὰς χαλύβας ὁ ἡσυχίαν ἀσκήσαντες, καὶ πρὸς οὐδένα καιρὸν οὐδὲν ἔχοντες, ἀλλ' ἐμφιλοσοφοῦντες τὴν ἀδείας τὴν τῆς ἡσυχίας ἐκείνης γαλήνην, καθάπερ ὁ λιμένι καθήμενοι, πολλῆς τῆς ἀσφαλείας ἀπολαύουσιν· ἡμᾶς δὲ, ὁ καθάπερ ὁ μέσῳ πελάγει σαλευόντες, καὶ μυρίων ἁμαρτημάτων ἀνάγκας ἔχοντες, συνεχῶς

χ. ἐπλασάμεθα

χ. πότου

χ. ὠφείλομεν τις

χ. γάμους,

χ. ἀναγκῶ

χ. καρὰ ἐναντίαν,

χ. οὐ χ. φοβίδιν

τῦ μακαρίου γέγονεν Ἀβραάμ, ὃς οὐ διεπραγματεύσατο, οὐδὲ πολυπραγμοσύνῃ τὸν παρόντα ἐδιώκησεν, ἀπέλαυσε τοῦ δικαιωθῆναι ποτε. τοῦτον γὰρ ἡμῖν ζηλωτέον, καὶ μετ' αὐτὸν Ἰσαὰκ ἔγγονον αὐτοῦ Ἰακώβ. καὶ γὰρ καὶ οὗτος τὸν προγόνου μεγαλοψυχίαν μὴ πάσης ἐμιμήσατο τῆς ἀφιλοσοφίας, καὶ δηλοῖ τοῦτο ἐλεγχόμενος· Ἡ θύρα μου πρωΐ ἐλθόντι αἰσχρόν· ἀλλ' οὐχὶ Ἰακ. λα. λς.
χ. ἰωϊηλο
τῷ δηλονότι" ἀνέῳκτο, ἑτέρῳ ἀπεκέκλειστο, ἀλλὰ πᾶσιν ἁπλῶς ἀνέῳκτο. οὕτω καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν, παρακαλῶ, μηδεὶς ἀκριβολογούμενος πρὸς τὸν πλησίον. ἄξια γὰρ τῶν πόνων ἡ χρεία μόνον δεῖ καὶ ὁσίου τοῦ τρόπου μὴ τούτοις ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς ποτε, μηδὲ διεπραγματεύσατο πλέον (ἐγὼ γὰρ τῷ ἔργῳ πρέχομαι, ἀλλὰ τῷ δυνάσθαι) οὐδὲ δι' ἑτέραν αὐτοῦ, ἀλλὰ δι' ἑαυτοὺς συμφορὰν ἐλεήσωμεν, ἵνα καὶ αὐτοὶ παρὰ τοῦ δικαστοῦ τοῦ πολιοῦ ἔλεον ὑπάσωμεν, ἵνα καὶ αὐτοὶ, δίκαιοι ὄντες, φιλανθρωπίας ὑπερτύχωμεν. Εἰ γὰρ μέλλομεν τὸν ἀξίαν ὑπιζήσειν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ ἀκριβολογεῖσθαι, τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἐφ' ἡμῶν ἐργάσεται· καὶ ζητοῦντες παρ' ὁμοδούλου ἀπαρτῆσαι βιβλίδια, αὐτοὶ τῆς ἄνωθεν ἐκπεσόντες φιλανθρωπίας. Εἰ γὰρ ἐν ξύλῳ χλωρῷ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γενήσεται; Luc. 23. 31.

χ. ἐπαισθάνομαι. Ἀλλ' ὅτι τὸν τοιοῦτον" πάλιν λόγον ἐπαισθανόμεθα, ἴδωμεν τίνων αὐτὸν ἐν τοῖς κόλποις τῦ Ἀβραάμ, φησί· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον. τίνος ἕνεκεν οὐχὶ τοὺς Λάζαρον λόγους ἀπέστειλε πρὸς ἐμέ; δικαίᾳ ὄντι ἠρμόσθη" ἐρυθρίασον, καὶ ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν διεπραγματεύσατο [αὐτὸν] μεταπαιδεύσασθαι πρότερον. Εἰ γὰρ ἐγώ, φησι, τοσαύτης ἀπολαύων βιοτικῆς, καὶ οὐδὲν πλημμελῶν, ἐν τοσούτοις ὢν κακοῖς ἐπῳδὸν ἀνθρώπου, καὶ ψυχῶν μετέδωκα, πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς ὁ πάντων ἐπιφορτίζεις ἐκ ὑπομενοῦσι τὴν χάριν. Τοῦτο καὶ τὸν Λαζάρου κατηγορῶν λέγομεν (οὐ γὰρ ἦν ὅπως ἐκεῖνος δίκαιος ἦν· μὴ γένοιτο) ἀλλ' ὅτι τοῦτ' ἐδίδασκεν, οὐκ ἐκάλεσεν ἐκεῖνον, ἀλλὰ τὸν Ἀβραάμ ἐφώνησεν, ἵνα μάθῃ τοῦτο τὰ γεγενημένα· καὶ τὸν διάκονον ἐπιζήτησεν ἐκεῖνον, ἵνα τῆς γλώσσης τῆς κακῆς ἀφῇ" πτερυγισθῆναι πολλάκις. Luc. 16. 25.
χ. παμπλουτῆσαι

Τέκνον, ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου. ὅρα φιλοσοφίαν, ὅρα φιλοτιμίαν δικαίου. οὐκ εἶπεν, ἀπάτησε καὶ ὁ παμπόνηρε, τοσαῦτα [κακὰ] διαθεὶς τὸν ἄνθρωπον, φιλανθρωπίας μεμνησαι νῦν καὶ ἐλέους καὶ συντριμμοῦ; οὐκ ἐρυθριᾷς, οὐδὲ αἰσχύνῃ; ἀλλὰ τί; τέκνον, φησὶν, ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου. Ψυχὴν γὰρ" κακακωμένην μὴ ποτὲ ἁρπάσῃ, φησὶν. ἐκεῖ τὰ τῆς πονηρίας αὐτοῦ· μὴ ποτὲ συμπαιδαγωγήσωμεν αὐτὸν τὰ συμφορᾶς. ἄλλως δέ, εἰ ἵνα μὴ νομίσῃ, ὅτι μισητικῶν ἐκεῖνον τὰ πρελθόντα, κωλύει ἀπολαβεῖν τὰ Λαζάρου, τέκνον αὐτὸν καλεῖ, μισοῦντος ἐκεῖνα διὰ τὰς ποτὲ ἁμαρτίας ἀπολογούμενος. δοῦλός εἰμί, σοί, φησι, μεταδίδωμι τὸ ὃ οὐτιδανὸν ἀπολαβεῖν ἐκεῖ, ἐκ ἔστιν ἡμέτερον λοιπόν, ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου. εἰ δὲ τί οὐκ εἶπεν, ἔλαβες, ἀλλ', ἀπέλαβες; πολὺ πέλαγος ἐστιν ἡμῖν ἐνταῦθα διαστήματος ὁρῶ αἰωρούμενον. διὸ δὴ πάντα τὰ ἐξῃρημένα μὴ ἀκριβείας φυλάξωμεν, τὰ τι νῦν, τὰ τι ποτέ" λεγόντες, μὴ ἀσφαλείας ἀπάσης ἀποθώμεθα, καὶ ποτὲ τὸν τῦ μηδένα ῥᾳθυμεῖν ἀκριβάσαι ἐκ τῶν ἐξῃρημένων ὑπερπηδήσαντες ἑαυτοὺς καθαιρεθήσεσθε· καὶ εἰ μὴ δυνατὸν ὑμῖν γένοιτο, πάντα μοι μνημονεύετε· εἰ δὲ μὴ δυνάσθε πάντα, ἀντὶ πάντων ἐκεῖνο, παρακαλῶ, μέμνησθε διὰ παντός, ἵνα τὸ μὴ μεταδιδόναι πάντων [ἐκ τῶν οἰκείων χρημάτων], ἀρπαγὴ πάντων ὄντι ἡ ἀποστέρησις τῆς ἐκείνων ζωῆς· καὶ οὐ τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ τὰ ἐκείνων κατέχομεν. διὰ γὰρ οὗτος ὧδε διακείμεθα, πάντες ἁρπαστὴν τὰ χρήματα· καὶ πανδήμει ἁρπάζαντες τὸν Χριστὸν ἐνταῦθα, καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν" ἐμπορίαν ἀποθέμενοι, δυνησόμεθα τῷ μηδένα ὑπερτυχεῖν ἀγαθόν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπερτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ, ᾧ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, τιμὴ, κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ζαρεη ὁρᾷ, ἀλλ' ἐν τοῖς κόλποις αὐδὲ τ̃ Ἀβρααμ. φιλόξενος γὰρ ὁ Ἀβρααμ. ἵν' οὖν μὴ τοῦτ' ἐλεγχθῇς αὐτῷ γένῃ τῆς μισοξενίας, ἅμα τοῦτο αὐτὸν μετ' ἐκείνου βλέπει. ἐκεῖθεν γὰρ μὴ τοῦτ' παιδίσκας ἐθήρευε, μὴ εἰς τὴν οἰκίαν εἴλκεν εἶσω τὴν ἑαυτ̃· οὐδ' ἡ Ⓦ ἔσω κείμενοι πρεσβεῖα, μὴ θησαυροὶ τοσοῦτοι ἔχουν [ἐ] σωτηρίας ἐπαθλον, πρέπει καθ' ἑκάστην ἡμέραν, μὴ οὐκ ἐχρήσατο εἰς δίον τῆ τ̃ πένητος προσῆσία. ἀλλ' οὐχ ὁ πατριάρχης τοιοῦτος, ἀλλὰ τοιοῦτον ἄπαν· ἀλλ' τ̃ θύραν καθήμενος ἐπαγλίζεται τοὺς παριόντας ἅπαντας. μὴ καθάπερ τις ἁλιεὺς ἀμφίβληστρον βάλλων εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ πᾶ μ̃ ἰχθύων, διὰ πᾶ ἡ μὴ χρυσίον πολλάκις μὴ μαργαρίτας· ὅτω δὲ μὴ τοῦτ', σαγλεύων αἰθέριος, ἁλίσκεσθαι πέπεικε ἀγγέλους. ἐ δὲ θαυμαστὸν τοῦτο ἐστι, ὅπου μὴ εἰδώς. ὅπερ οὖν μὴ ὁ Παῦλος ἐκπλήττομαι φησὶ μὴ λέγῃ· Τῆς φιλοξενίας μὴ ὑπολαμβάνετε διὰ τί γὰρ ἐκ. γ. ε. ταύτης ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. μὴ καλῶς εἶπεν, ἔλαθον. εἰ γὰρ εἰδὼς αὐτοὺς ἐδέξατο μ̃ τοσαύτης εὐνοίας, οὐδὲν μέγα μὴ θαυμαστὸν ἐποίησεν· ὁ δὲ πᾶς ἔπαινος, ὅτι ἀγνοοῦν, τίνες Ⓦ πρόσωπα ἦσαν, μὴ δι' θεόσωσις αὐτοὺς εἰ νομίζων ἁπλῶς οὐδένας, μ̃ τοσαύτης αὐτοὺς ἔνδοθεν ἐκάλεσε τῆς προθυμίας. ἐ σὺ τοίνυν, μὴ ὧν τινα προφθάνῃ μὴ λαμπρὸν ὑποδεχάμενος, πολλῷ ὅτι δίζῃ τὴν προθυμίαν, θαυμαστὸν οὐδὲν ἐργάσῃ. ἡ γὰρ ἀρετὴ τ̃ ξενιαθέντος μὴ Ⓦ μισόξενον καταγωνίζεται πολλάκις πᾶσαν εὔνοιαν ὑπιδείξασθαι· ὃ δὴ μέγιστον μὴ θαυμαστόν, ὅταν ἐ σὺν τυχόντας, ἐ σὺν ἀσθρίμμενους, μὴ σὺν βύπλους μ̃ πολλῆς δεχώμεθα τῆς θύρας. διὸ τοῦτο μὴ ὁ Χριστὸς σὺν πιστεύοντας οὕτως ὑποδεχόμενος ἔλεγεν· Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τ̃ ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. μὴ πάλιν· Οὐτως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τ̃ πατρός μου, ἵνα ἀπόληται ἓν τ̃ μικρῶν τούτων. μὴ πάλιν, Ος ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τ̃ μικρῶν τούτων, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ Ⓦ τράχηλον αὐτοῦ, μὴ ῥιφῇ εἰς τὴν θάλασσαν. μὴ πάντα χοῦ πολὺ τῷ Χριστῷ τ̃ μικρῶν μὴ ἐλαχίστων ὁ λόγος. ὅπερ οὖν μὴ ὁ Ἀβρααμ εἰδώς, οὐκ ἀξίπαζε τοὺς παριόντας τίνες εἶεν, μὴ πόθεν, καθάπερ ἡμεῖς νῦν· ἀλλ' ἁπλῶς σὺν παρίοντας ἐδέχετο πρόθυρα. Ⓦ γὰρ φιλοφρόσυνον ὅτι δυσκύμονον, οὐκ ἀθρόως ἅπαντα σῆ βίου, ἀλλὰ μέρος τινὰ διορθοῖ, μὴ τὴν χεῖρα πλησιῶ. μέχρι ἔχῃ ζωπυρεῖσθαι ὁ πόθος, τὴν εἰσιόντα μὴ ὃ καθεστῶσαν σὺ χρείαν· μηδὲν αὐτὸν λυπῆσαι ἀπαίτησι πλέον, ἀλλὰ καὶ ἀπόντων ἡ πενεστάτης μὴ τ̃ ἀναγκαίας ἀπορῇ ζοφῆς, λύσωμεν αὐτ̃ Ⓦ λιμόν. ὅτω μὴ ὁ Χριστὸς ἐκέλευσε ποιῆσαι, λέγων· Γίνεσθε ὅμοιοι τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι Ⓦ ἥλιον αὐτ̃ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηρούς μὴ ἀγαθούς, μὴ βρέχει ἐπὶ δικαίους μὴ ἀδίκους. λιμὸν ὅστι τὴν ἐσ "ἀνάγκην ὁ ἐλεήμων. ὁ δὲ λιμὸν σὺν ναυαγίῳ περιπεσόντας ἅπαντας ὑποδέχεται, μὴ λύει τὴν κινδύνων· καὶ πονηροί, καὶ χρηστοί, καὶ ὁποιῶν ὧσιν Ⓦ κινδυνεύσαντες, εἶσω τὴν οἰκείων αὐλῶν προπέμπει κόλπων. μὴ σὺ πῶς ὁρᾷς ὅτι τῆς γῆς τῷ τῆς πενίας ναυαγίῳ περιπεσόντα Ⓦ δι' θεόν, μὴ" δίκαζε, μηδὲ βάθους ἀπαίτει, ἀλλὰ λύσον τὸν συμφορᾷ. τί σαυτῷ πρέχεις προάγματα; ἀπήλλαξέ σε προνοίας ἁπάσης μὴ πολυπραγμοσύνης ὁ Θεός. πόσα ἔμελλον πολλοὶ λέγειν ἐ δυήσεσθαι, εἰ προσέταξεν ὁ Θεὸς Ⓦ βίον μ̃ ἀκριβείας ἀξιπαίζειν, τὸν αἱρετροφῶν, τὰ πεπραγμένα ἑκάστῳ προνοεῖσθαι προϊέναι, καὶ τί τι ἐλεῖν; νυνὶ μὴ πάσης τοιαύτης ἀπηλλαγμένα δυσκολίας. τί οὖν προπηδᾷς ὅτι ἀπολωλέναι φερωνύμους; ἕτερόν ὅστι δικαίους, ἕτερον ἐλεήμονας. "ἐλεημοσύνην τὸ δίδοναι ἁπλῶς τοῦτο λέγομεν, ὅπου ἐ τοὺς δικαίους δίδασκεν τοῦτο μὴ Παῦλος προλαμβάνει παῖδι, λέγων· Ὑμεῖς μὴ τὸ καλὸν ποιοῦντες μὴ" ἐκκακῆτε, προσθήσει μοι, μάλιστα μὴ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως. διὸ τοὺς δικαίους προσεπιζητοῦμεν μὴ πολυπραγμονοῦμεν, οὐδὲ ἀξιοί ποτε ῥᾳδίως ἐμπεσοῦνται ἡμῖν· αὐ μὴ ἐν τοῖς δικαίοις πρόχωμεν, πολύτους καὶ Ⓦ ἄξιοι μὴ Ⓦ πολύτων ἐκείνων δικαίοις ἐν ταῖς ἡμετέραις ἥξουσι χερσίν· ὥσπερ οὖν μὴ ὅτι τῷ

ἐκ. γ. ε. ἐποιήσατε ἐλαχ. διὸ τὸ φιλοξενίαν· διὰ τί

χ. τὴν μικρῶν τ πεδίον ὀνικὸν

χ. αὐάγκην

χ. δικάζε

χ. ἐλεημοσύνην ἐπὶ τῶν λέγομεν, ὅπ χ. ἐκκάμητε

κατεμπικρὺ τῶ πενθαλέον κατοικιον ὁ Θεός, ἵνα ἡ ζωηρὰ ὄψις αἰσθοῦσα τὸ πάθος, ἀκεκλείστεροι αὐτῷ παρασχῃ τῆς ἐκπλώσεως τὴν ἀγαθὴν τιμὴν αἴθησιν· ὕτω δὴ ἡ τῶν κατέναντι τῶ Λαζάρου κατοικισεν, ἵνα ἴδῃ τίνων ἑαυτὸν ἀπεστέρησεν. ἐπεμφάσοι, φησιν, Εἰς τὰ πυλῶνα Ⓦ [πάντα] Λάζαρον, ἵνα σοι γλῶπται διδάσκαλος ἀρετῆς, ἢ φιλοσοφίας ἐπανθήσει· πᾶσδες τὸ κέρδος, ὅτε ἠθέλησας εἰς δίον χρήσασθαι τῇ τῆς σωτηρίας ἀφορμῇ· χρόνον λοιπὸν αὖτις εἰς μείζονα κολάσεως ἡμερίας ἐπάξιον. ἀπὸ τούτου μανθάνωμεν, ὅτι πολύτας Ⓦ πᾶν ἡμῶν ἐπιπρεαζόμενοι ἢ ἀδικούμενοι, καὶ πρόσωπον ἡμῶν φησιν· ὅτι τοίνυν οὐδὲν ἠδίκητο πᾶδα τῶ πλουσίου. οὐ γὰρ τὰ ἐκείνου ἔλαβε χρήματα ὁ πλούσιος, ἀλλὰ τὴν ἑαυτῶ οὐ μετέδωκεν. Εἰ γὰρ τὴν ἑαυτῶ μὴ μεταδίδοι, κατηγορεῖ ἔχει Ⓦ οὐκ ἐλευθερίαν· ὁ δὲ τὰ ἀλλότρια ἁρπάσας, ποίας τυγχάνει συγγνώμης, πόσης ἀξιοῖ αὐτὸν παρὰ τῶν ἠδικημένων; οὐ γὰρ μάρτυρον ἐκεῖ χρεία, οὐδὲ κατηγόρου, οὐδὲ ἀποδείξεων, οὐδὲ τεκμηρίων· ἀλλ' αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ πράγματα, οἷα δὴ αὐτὰ κατανοῦσαμεν, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεται τῶν ἡμετέρων. Ἰδοὺ γάρ, φησιν, αἱ θηρες, ἃ τὰ ἔργα αὐτῶν. ἃ γὰρ ἃ ὅτε ἁρπαγῇ, τὸ μὴ μεταδιδόναι τῶν ἴσων.

χ. μεταδὸς χ. ἰσων

Καὶ πάλα ὑμῖν θαυμασιον ἐστὶν δικαίως τὸ λεγόμενον. ἀλλὰ μὴ θαυμάσητε· μαρτυρίαν γὰρ ὑμῖν ἀπὸ τῶν θείων προσέρομαι γραφῶν λέγουσαν, ὅτι οὐ τὰ ἀλλότρια ἁρπάζειν μόνον, ἀλλὰ ἃ τῶν ἑαυτῶ μὴ μεταδιδόναι ἑτέροις, ἃ τοῦτο ἁρπαγὴ ἃ πλεονεξία ἐστὶν ἀποστέρησις ἐστί. πῶς οὖν ἔστιν αὐτή; πῶς Ἰουδαίοις ἐγκαλῶν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου, φησίν· Ἐξιλάσκεται ἡ γῆ τὰ ἐκφόρια αὐτῆς, ἃ οὐκ εἰσιλάσκεται τὰ ὁπλίσματα· ἀλλ' ἡ ἁρπαγὴ ἔστω παρὰ τοῖς οἴκοις ὑμῶν. ὅτι γὰρ πρόφορεύς, φησι, καὶ εἰδωλίας οὐκ ἰδώκατε, ἡρπάσατε τὰ τοῦ πένητος. τοῦτο γὰρ λέγει, δίκαιος τοῖς πλουσίοις, ὅλα τὰ τῶν πενήτων ἔχουσι, καὶ πατρῶον διὰ δίκαιον κλῆρον, καὶ ὁπωσδήποτε συλλέξωσι τὰ χρήματα. ἃ πάλιν ἁρπαγὴν λέγει· Μὴ ἀποστρήσῃς τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον. ὁ γὰρ ἀποστρῶν, τὰ ἀλλότρια ἀποστρῶ. ἀποστρήσεις γὰρ λέγεται, ὅταν τὰ ἀλλότρια λαβόντες κατέχωμεν. καὶ διὰ τοῦτο παιδευόμεθα, ὅλα ὅταν ἐλεημοσυνῶν μὴ μεταδιδῶμεν, ὁμοίως τοῖς ἀποστερουσι κολασόμεθα. διασαφικὰ γὰρ ὅτι τὰ χρήματα, ὅσα αἱ αὐτὰ συλλέξωμεν [καὶ τοῖς διοικοῦσιν αὐτὰ προέξωμεν, πολλῆς ὅπου τυγχάνομεν τῆς ἀφορμίας]. ἃ διὰ τοῦτό σοι πλείονα ἔχειν συγχώρησεν ὁ Θεός, οὐχ ἵνα εἰς πορνείαν, ἃ μέθην, ἃ ἀδηφαγίαν, ἃ ἱματίων πολυτέλειαν, ἢ τὴν ἄλλην βλαβερὰν δαπάνησης, ἀλλ' ἵνα τοῖς δεομένοις αὐτὰ διανείμῃς. καθάπερ γὰρ ὁ ταμίας δίκτης πᾶς βασιλικὰ δεξάμενος χρήματα, καὶ ἀφεὶς οἷς καὶ κελεύηται διανεῖμαι, εἰς οἰκείαν κατάναλωσιν βλαβερὰν, δίκην ἀδίδωσι καὶ πολλήν· οὕτω δὴ καὶ ὁ πλούσιος, ταμίας δίκτης ὢν τῶν τοῖς πένησιν ὀφειλομένων χρημάτων διανεμηθῆναι, ὑπὸ ταῦτα ἀφεὶς αὐτὰ διανέμειν τῶν ἑαυτῶ συνδούλων τοῖς πενομένοις. καὶ οὖν πλέον τι τῆς χρείας εἰς ἑαυτὸν ἀναλῶσι τῆς ἀναγκαίας, καλεπωτάτην δώσει τὴν δίκην. οὐ γὰρ ὅσιν αὐτῶ τὰ αὐτῶ, ἀλλὰ τῶν συνδούλων τῶν ἑαυτῶ. φειδώμεθα τοίνυν αὐτῶν, ὡς ἀλλοτρίων, ἵνα γλῶπται ἡμέτερα. πῶς γὰρ αὐτῶν φεισόμεθα, ὡς ἀλλοτρίων; ὅταν μὴ εἰς περιττὰς αὐτὰ ἀναλίσκωμεν χρείας, μηδὲ εἰς ἡμετέρας μόνον, ἀλλὰ ταῖς τῶν πενήτων αὐτὰ συμμερίζωμεν χερσί. καὶ ὅπερ ἦς, πλέον δέ τι τῆς χρείας ἀναλίσκῃς, λόγον δώσεις τῶν ἐμπιστευθέντων σοι χρημάτων. τοῦτο γὰρ ὅτι τοῦ οἰκοδεσπότου τοῦ μεγάλου. πολλοὶ γοῦν τὰ ταμεῖα τὰ ἑαυτῶν τοῖς οἰκέταις τοῖς ἑαυτῶν εἰσπίστευσε· ἀλλ' ὅμως Ⓦ πιστευθέντες ἐκεῖνοι φυλάττουσι τὰ δεδομένα, ἃ οὐκ ἀποχεῶνται τοῖς ἐμπιστεύσασιν, ἀλλ' οἷς δεῖ ὁ δεσπότης, ἃ ἐκεῖνα κελεύσῃ, διανέμουσι. ὅπερ καὶ σὺ ποίησον. ἃ γὰρ ἔλαβες ἑτέρων πλείονα, ἃ ἐπανελθὲ, οὐχ ἵνα αὐτὰ ἀναλώσῃς μόνος, ἀλλ' ἵνα ἃ ἑτέρους οἰκονόμους ἐκεῖ χαλᾶς. ἄξιον δὲ καιρὸν ζητῆσαι, πότε οὐχὶ πᾶν ἑτέρῳ δικαίῳ τὸν Λάζαρον

Λαγ. α.

Σιρ. δ. α.

χ. δικαίως τοῦ πλουσίου τὰ τῶν πενήτων ἔχοντα.

ἴσ. καὶ ἀποδώσωμεν.

χ. ἐπιτρέπει

ὁ πλούσιος ὃ πένης ἐγένετο, καὶ τὸ τότε τραπέζης ἐδέετο, καὶ λιμοῦ ποτε, ἐκ τοῖς σώμασι τῶν κυνῶν τροφὴν ἐμοῦντο. καὶ ἕλκη τοιαῦτα μετεκάλλετο, ἐκ ἐμέλησεν ἀπάντων, τίς ἦν ὁ πλούσιος, καὶ τίς ἦν ὁ πένης· καὶ ὅτι ὁ μὲν Λάζαρος πάντων ἦν εὐπορώτερος, οὗτος δὲ πάντων πενέστερος. καθάπερ γὰρ ἐν σκηνῇ, τραγῳδοῦντες βασιλέων καὶ στρατηγῶν καὶ ἰατρῶν καὶ ῥητόρων καὶ σοφιστῶν ἐκ στρατιωτῶν λαμβάνοντες εἰσέρχονταί τινες, οὐδὲν τούτων ὄντες αὐτοί· οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος βίου, καὶ πενία καὶ πλοῦτος τραγῳδοῦσι μόνον εἰσίν. ὥσπερ οὖν ἐν τῷ θεάτρῳ καθήμενος, εἶδές ποτε τὸν κάτω παίζοντα τραγῳδοῦντα βασιλέως, οὐ μακαρίζεις αὐτὸν, οὐδὲ βασιλέα εἶναι νομίζεις, οὐδ' ἂν βούλοιο γενέσθαι τοιοῦτος· ἀλλ' οἶδας, ὅτι τὴν ἀληθείαν τὴν ὄψιν, χρυσοτρόφος τυγχάνει, καὶ χαλκοτύπος, καὶ ἕτερόν τι τοιοῦτον, ἃ μακαρίζεις ἀφ' ὧν τραγῳδοῦσι καὶ τὸν στολὸν, οὐδ' ἀπὸ τούτων αὐτοῦ κρίνεις τὸν πολιτικόν, ἀλλ' ἀπατῶσιν αὐτὸν ἀφ' ὧν ἀλλοτρίων βύτηλειαί· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, καθάπερ ἐν θεάτρῳ, τῷ κόσμῳ καθήμενος, ἐκ ὅτι σκηνῆς παίζοντας βλέπων, ἐπειδὴ ἴδῃς πλουτοῦντας πολλοὺς, μὴ πλουσίους ἀληθῶς εἶναι νόμιζε, ἀλλὰ πλουσίων ὑποκρίνεσθαι τραγῳδίαν. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος, ὁ ὅτι τῆς σκηνῆς βασιλέα καὶ στρατηγὸν ὑποκρινόμενος, πολλάκις οἰκέτης ὢν τυγχάνει, καὶ τὴν σύγκλητον καὶ βοᾶς πωλουμένων ἐστὶ ἀγοραῖος· οὕτω δὴ καὶ ὁ πλούσιος, πολλάκις πάντων πενέστερος ὢν τυγχάνει. δι' ὃ γὰρ ὠφείληται αὐτὸν τραγῳδοῦσι, καὶ ὃ ζωοποιὸς ἐκεῖνος ἐκβληθεὶς, καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον εἰσελθὼν, πολλῷ βύρσεως ἀρετὴν ἐκείνης πενίαν, καὶ πάντων ἀθλιώτερον ὄντα τὸν ἄνθρωπον. ὥσπερ γὰρ ὅταν τὸ θεάτρου τὸ ἑσπέρας καταλαβούσης, καὶ τὸ συγκαθημένων ἀναχωρησάντων, ἐξελθόντες ἔξω, καὶ ἐκ σῶμα τῆς ὑποκρίσεως ἀποθέμενοι, οἱ βασιλῆς καὶ στρατηγοὶ πᾶσιν εἰσὶ δοκοῦντες, φαίνονται λοιπὸν ὄντες ὅπερ εἰσίν· οὕτω δὴ καὶ νεκρῶν τὸν θανάτου καταλαβόντος, καὶ τὸ πλούτου τραγῳδοῦντα καὶ τὰς πενίας ἀποθέμενοι πάντες, ἀπηλθον ἐκεῖ ἐκ ἀπὸ τῶν ἔργων μόνον κεκριμένοι φαῦλοι, τίνες μὲν ἀληθῶς πλούσιοι, τίνες δὲ πένητες, καὶ τίνες μὲν ἔντιμοι, τίνες δ' ἄδοξοι. πολλάκις γοῦν τὸν ὑποκριτῶν τις πλουσιωτάτου βιοὺς πάντων ἐκεῖ πενέστερος ὤν, καθάπερ οὖν καὶ ὁ πλούσιος οὗτος. ὅπου γὰρ ἡ ἐσπέρα κατέλαβε, τοῦτ' ἔστιν, ὁ θάνατος, καὶ ἐκ τοῦ θεάτρου τῆς παρούσης ζωῆς ἐξῆλθε, καὶ τὸ σῶμα ἀπέθετο, ὥφθη πάντων ἐκεῖ πενέστερος ὤν, καὶ οὕτω πένης, ὡς μηδὲ σταγόνος ὕδατος δεῖσθαι κύριος· ἀλλ' ἐπεὶ ταῦτης προσαιτῆσαι, ἐκ μὴν αὐτὸν ὀφείλων ἀπέτυχεν αἰτήσεως. τί οὖν ἡ πένης ἐκείνη γλῶσσα δι' ἣν ἀκούει πάλιν; Ἐπάρας γὰρ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, φησὶ πρὸς τὸν Ἀβραάμ· πάτερ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου. ὁρᾷς πόσην ἔχει ἡ θλῖψις; πλησίον ὄντα προσέτρεχε, καὶ πόρρω γε ὄντα καλεῖ πάλιν· οἱ πολλάκις ἐγγίζοντες τοῖς ὀξέως οὐχ ἑωρᾶτε, τότε μακρόθεν ὄντα μετ' ἀκριβείας βλέπει. τίνος γὰρ ἕνεκεν αὐτὸν ὁρᾷ; πολλάκις ἴσως ἔλεγεν ὁ πλούσιος οὗτος, τί μοι εὐλαβείας καὶ ἀρετῆς χρεία; πάντα μοι καθάπερ ἐκ πηγῆς ῥεῖ πλούτου, πολλῆς ἀπολαύω τῆς ἀφθονίας, πολλῆς τῆς εὐημερίας, οὐδεὶς ἐνοχλεῖ τὴν ἀδοκήτων· τίνος ἕνεκα μετέρχομαι ἀρετήν; οὗτος ὁ πένης ὁ δικαιοσύνη καὶ εὐσεβείᾳ ζῶν, μυρία πάσχει δεινά. ταῦτα δὴ πολλοὶ καὶ νῦν πολλάκις λέγουσιν. ἵν' οὖν τοιοῦτόν τι ταῦτα ἀκούσασθαι τὰ κακὰ δόγματα, δείκνυσιν αὐτοῖς, ὅτι καὶ τῇ κακίᾳ κόλασις κεῖται, καὶ τιμὴ καὶ στέφανος τοῖς ἀπὸ τῆς εὐσεβείας πόνοις. οὐ γὰρ τοῦτο μόνον αὐτοῖς εἶδεν, ἀλλ' ἵνα, ὅπερ ἔπαθεν ὁ πένης, τοῦτο καὶ ὁ πλούσιος παθὼν νῦν μείζονος τῆς ἀπορίας. καθάπερ γὰρ ἐκείνῳ χαλεπώτερον ἐποίησε τὸν βασανισμὸν τὸ ἐν τῷ πυλῶνι τοῦ πλουσίου κεῖσθαι, καὶ ὁρᾶν ἐκ ἄλλοτε ἀλλαχοῦ ὄντα δι' ἐκ τούτου χαλεπωτέρους ἐποίει τοὺς τιμωρίας νῦν, ὃ ἐν τῇ χειρὶ κεῖσθαι, καὶ ὁρᾶν τὸν τοῦ Λαζάρου τρυφῶντα· ἵνα μὴ τῇ φύσει τοῦ βασάνου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ προαιρέσει τῆς ἐκείνου τιμῆς ἀφορητότερον ἔχῃ τὸν κολασμόν. καὶ καθάπερ Ἀδὰμ ἐκβαλλόντων τοῦ παραδείσου,

κατόμτικρὺ

χ. διαβάλλει

χ. κἀκ

χ. ὑποκρίσεως

χ. ἀποθέμενοι

χ. ἄπαιδες.

Λυκ. ις. κγ.

χ. ὑφ' ἧς παύσεις ὀπτασίαν ἐφάνη μακρὰν πενίας καὶ δίψης. =

χ. αὐτοῦ

χ. κατεφρόνησε ἢ. γλώσσης

χ. ὅπως

* ὁ ἐκ καὶ

χ. χρεὼν- ὁ ὢν δεινὸν ἐργάσατο· ἅπας ὁ τῆς ἁμαρτίας ἐσμὸς αἰανεύσας τῷ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἴσατας, καὶ τὴν διάνοιαν κεντᾷ. ὡς καθάπερ ὁ δεσμωτήριον οἰκοῦντες, ἀεὶ μὲν ἐν κατηφείᾳ καὶ ὀδυνῶνται εἰσί, μᾶλλον δὲ τῇ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν δὴ μέλλουσιν ἐξάγεσθαι, καὶ πρὸς αὐγὰς ἄγεσθαι τοῦ δικαίου τοῦ κριτοῦ· καὶ τοῦ τῶν κυνηγετῶν ἐσῶντες, καὶ τῆς τῶν κρίνοντος φωνῆς ἐνδοθεν ἀκούοντες, ἀποπήγνυνται τῷ φόβῳ, καὶ τῶν χειρῶν οὐδὲν ἄμεινον διάκεινται· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ μᾶλλον μὲν καὶ ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς ἁμαρτίας ὀδυνᾶται καὶ στενοχωρεῖται, πολλῷ δὲ πλέον ὅταν ἐστυθῇ ἀποσπασθεῖσα ἀπάγεσθαι μέλλῃ. σιγᾶτε ταῦτα ἀκούοντες; πολλὰ ὑμῖν ἔχω χάριν τῆς σιγῆς ταύτης μᾶλλον, ἢ τῶν κρότων. οἱ μὲν γὰρ κρότοι καὶ οἱ ἔπαινοι λάθρα τοῦτο ἐργάζονται ἐμὲ ποιοῦσι, καὶ σιγὴ δὲ αὕτη σωφρονεστέρους ὑμᾶς ἐργάζεται. οἶδα ὅτι λυπεῖ τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ πολὺ κέρδος ἔνεστι τὸ ἄφατον. ὁ πλούσιος ἐκεῖνος, εἰ μὴ ἐν εἶχε τοιαῦτα αὐτῷ συβουλεύοντας, καὶ εἰς πυφλὸν ἔλκοντας, οὐκ ἂν εἰς τὴν γέενναν ἦλθεν ἐκείνην, οὐκ ἂν τοὺς βασανίστας ἐκείνους ἐποίησε τοὺς ἀφορήτους, οὐκ ἂν ἀπρηγόρητα μετ' αὐτῶν μετεκίνησεν· ἀλλ' ὅτι τοὺς τοῦ χάριν ἅπαντες διελέγοντο, πρέδωκαν αὐτὸν ᾧ πυεῖ. εἰθὲ ἐν ἀεὶ καὶ διανεκῶς ταῦτα φιλοσοφῶμεν, ἵνα τοῦτο γένηται φθάσαι θαι. ἐν μὲν πᾶσι γὰρ, φησὶ, τοῖς λόγοις σου μεμνήσθη τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἁμάρτῃς. καὶ πάλιν, Ἐπίμαζε εἰς τὴν ἔξοδον τὰ ἔργα σου, καὶ παρασκεύαζε πρὸς τὴν ὁδόν. εἴ τινος ἥρπασας ἢ, ἀπόδος, καὶ εἰπὲ τῷ Ζακχαῖον· Δίδωμι τετραπλασίονα τὰ ἁρπαγήματα. εἴ τινος τι ἐσυκοφάντησας, ἀνάλωσον γέγονας ἔμπορος, καταλλαγὴν ποιοῦ τοῦ δικαστηρίου, πρὸ τοῦ ἐκβαλεῖν σε ἐκεῖθεν ἀφέλεσαι, ἵνα χωρὶς τραυμάτων τὸ βῆμα ἴδῃς ἐκεῖνο. ἕως δὲ ἐνταῦθα ὦμεν, ἐλπίδας ἔχομεν χρηστάς· ἐπειδὰν δὲ ἀπέλθωμεν ἐκεῖ, κύριε λοιπὸν μετανοίας οὐκ ἐσμέν, οὐδὲ τοῦ τὰ ἡμαρτημένα ἡμῖν ἀπονίψασθαι. διὸ χρὴ παρασκευάζεσθαι συνεχῶς πρὸς τὴν ἐνθένδε ἔξοδον. τί γὰρ ἐὰν ἐσαίφνης δόξῃ τῷ δεσπότῃ καλέσαι ἡμᾶς; πῶ ἐὰν αὔριον; ἄδηλον γὰρ τὸ μέλλον, ἵνα συναγόμενοι διανεκῶς ὦμεν, καὶ πρὸς τὴν ἀποδημίαν βαρεπεῖς ἐκεῖνον· καθάπερ οὖν ὁ Λάζαρος ἄβασπαστος ἦν ἐν ἀπορίᾳ καὶ πενίᾳ, διὰ τῆς μετὰ ταπεινοφροσύνης καὶ καρτερίας, διὰ τῆς μετὰ παρρησίας ἀπήγετο πρὸς. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη, καθάπερ ἐν μνήματι, τῷ σώματι τῆς ψυχῆς αὐτοῦ κατορωρυγμένης, καὶ τάφον περιφερούσης τὴν σάρκα. ὥσπερ γὰρ ἀλύσει τινὶ, τῇ μέθῃ καὶ τῇ μετριμερίᾳ πεπεδημένος, οὕτως ἀφεκτον αὐτὸν ἡ νεκρὰ ἐποίησατο. μὴ ἁπλῶς σου καταφρόνησε, ἀγαπητὲ, ὁ ἐτάφη· ἀλλ' ἐνταῦθα μετὰ τῆς ἀπέλας καὶ περιπορφυρωμένης, καὶ κλίνης, καὶ τραπέζης, καὶ τὰ ὀπισθόγραφα, καὶ ἄλλα τὰ κατὰ τὸν οἶκον ἅπαντα, τὰ μύρα, καὶ ἀρώματα, πολλοῦ ἄξιον, τῇ ἐδεσμάτων καὶ ποικιλίας, καὶ κιθαρῳδίας, καὶ μαγείρους, καὶ κόλακας, καὶ δορυφόρους, καὶ οἰκέτας, καὶ ἄλλου ἅπασαν φαντασίαν καὶ περιβεσιμότητα καὶ κατασκευὴν ἔσαν. πάντα ἀπόδος, πάντα τέφρα καὶ κόνις, θηρίων καὶ σκωλήκων βορὰ ἔσται λοιπὸν, οὐσῆς ἀπελθούσης ἐπιμαγαπῶν τοῦ ψυχοῦ· τότε ἡ δυνάμις ἐλέγχεται τοῦ χρυσίου, καὶ τῆς πολλῆς περιουσίας. οὐ γὰρ τοσαύτης θεραπείας γυνὴ καὶ μήτηρ ἀπῄτησε, καὶ οὐ τῆς τοσαύτης εὐπορείας ἀπεστέγνωσε τοσοῦτον δυνάμενος· ἀλλ' ἔρημος, ἀπεσκευασμένος [ἀπῆγετο]· οὐδεὶς τῶν θεραπευσάντων, οὐδεὶς τῶν βοηθησάντων παρῆν· ἐξαιρησούμενος τῆς κολάσεως καὶ τῆς πυρείας· ἀλλὰ πάντων ἐκείνων ἀποσπασθέντων, μόνος ἀπελαμβάνετο τοῖς ἀφορήτοις ὑποδιδοὺς πυρείας. ὅπως Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου. ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε· τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ἦλθε θάνατος, καὶ πάντα ἔσβεσεν ἐκεῖνα· καὶ καθάπερ ἀγχμάλωτον λαβών, οὕτως ἀπήγαγε κάτω κύπτοντα, αἰσχύνης γέμοντα, ἀπαρρησίαστον, πτέμοντα, ἀδικοῦντα, ὥσπερ τι σύνειρος ἀπολαύσαντα τῆς πυφῆς ἐκείνης ἀπάσης. καὶ λοιπὸν ἱκέτας ὁ πλούσιος

χ. πεπεδημένος

χ. ἀπεσκευασμένος

χ. ἐξαιρησούμενος

Σειρ. ξ. λη.

Παροιμ. κδ. κζ.

Λκ. ιθ. π.

Ησ. μ. ζ.

σιν λαβόντες, τοῖς ἀληθῶς καὶ ψαλδῶς παλιν ἀναμίξωσι, καὶ ἀξιόπιστοι ἡμῶν ᾖ. ὅπῃ γὰρ
Πσξ. ις. ιζ. ἔλεγεν, Οὗτοι ⓐ αὖδελφοι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσί, καταγγέλλοντες ἡμῖν ὁδὸν σω-
τηρίας. ὅθεν πιθηλὴς τῷ πνεύματι, ἐπετίμησε τῷ Πύθωνι, καὶ ἔξελθε ἐκέλευσε. καίτοι γε χ. ἐπετίμησε
πάντων ἔλεγεν; οὗτοι ⓐ αὖδελφοι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν. ἀλλ' ὅπῃ πολλοῖς τ' ἀ-
φελεστέροις ἀεὶ ὄφελος εἶναι σὺν ἴσασι τὰ τῶν δαιμόνων ἐγκλήματα, καθάπαξ αὐτοῖς 5 χ. αὐτοῦ
ἀπέκλεισε τὸ πιστεύειν. τῶν ἠπιμελημένων εἶναι φησι, ἀπρόπτωτος εἶναι σιωπᾶν, πυθέσθαι. σὺν χ. τὸ μὴ
ἔξεστι σοι τοιαῦτα κηρύττειν· ἀποστόλων ὄντι τοῦτο τοὐξίωμα. τί αἰρπάζεις τὸ μὴ σόν; σίγα, ἵνα τιμη- πιστεύειν.
Δικ. δ. λδ. θῇς. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε· λέγουσιν αὐτῷ τινες δαίμονες, Οἴδαμέν σε τίς εἶ, ἐπετίμησεν
αὐτοῖς εὐθέως πολλῆς τῆς σφοδρότητος. διδάσκων ἡμᾶς μηδαμοῦ δαίμονι πείθεσθαι, μηδὲ χ. τοιούτοις
δι' οὐδεμίαν πρόφασιν. ἄπειρα γὰρ τὰ ψεύδη τῶν δαιμόνων ἐστί. καὶ ἀπόστολος ὢν ἐκεῖνος 10 ὑμῖν
ἠναγκάσθη φεύγειν αὐτὸν καὶ ἀποστρέφεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ὑγιῆ δόγματα ἐδίδασκε σωτηρίας,
οὐ τῶν δαιμόνων, ἀλλὰ τῆς θείας γραφῆς ὄντα μετ' ἀκριβείας μαθεῖν. ὅτι γὰρ οὐκ
ἔστι ψυχῇ τὸ σώματος ἐξελθοῦσαι πάλιν ἀπὸ τῶν τῶν δαιμόνων ἡνιοχεῖσθαι τυραννίδα, ἄκουσον
Ρωμ. ϛ. ζ. τί φησιν ὁ Παῦλος. Ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, τουτέστιν, οὐκ ἔτι ἁ-
μαρτάνει. Εἰ γὰρ ἐκ τοῦ σώματος οἰκείου τῇ ψυχῇ βίᾳ ἐπαγαγεῖν οὐ δυνήσεται ὁ διάβο- 15
λος, εὔδηλον ὅτι οὐδὲ ἁπλῶς. πῶς οὖν ἁμαρτάνοιεν, φησι, εἰ μὴ βίᾳ πάσχουσι; χ. ἐνδῶσι,
ἑκοῦσαι δὲ βουλόμεθα, ἢ ἑαυτάς" ἐκδεδοῦσαι, οὐκ ἀναγκαζόμεθα, οὐδὲ τυραννούμεθα.
ἢ τοῦτο ἐδήλωσαν ἅπαντες ⓐ ἀπελθόντες τῶν ἐκείνου μαχημάτων. ⓦ γοῦν Ἰωὴλ μυ-
ρία κυκήσας, οὐκ ἴσχυσε πεῖσαι βλασφημῶν τι ῥῆμα ἐξενεγκεῖν. ὅθεν δῆλον, ὅτι ἢ τῷ πεί- χ. κακόσαι
θεσθαι, ἢ τῷ μὴ πείθεσθαι ταῖς ἐκείνου συμβουλαῖς ἡμεῖς ἐσμεν κύριοι, ἢ ἀνάγκην οὐδεμίαν 20
ἔχει τυραννίδα ἐφιέμενα πρὸς ἐκείνου.

Οὐκ ἐκ τῆς εἰρηνικῆς ταύτης διδασκαλίας εὔδηλον, ὅτι τὰ σώματος αἱ ψυχαὶ ἐξελθοῦσαι, οὐκ ἔτι εἰς τὰ ἄγια ἀφικνοῦνται, ἀλλ' εὐθέως ἀπάγει).
Λουκ. ιϛ. κϛ. ἢ ἄκρα πᾶς. Ἐλέγετο γὰρ αὐτοῖς, φησιν, ἀποθανεῖν, ἢ ἀπιέναι ἐκεῖθεν τῶν ἀγαθῶν. οὐχ
αἱ τῶν δικαίων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν πονηρίᾳ ζώντων ἀπάγει) ἐκεῖ αἱ ψυχαί. ἢ τοῦτο δὴ 25 χ. μόνων
Λουκ. ιϛ. ιε. πάλιν ἐξ ἑτέρου πλησίον δῆλον. ὅπῃ γὰρ εὐφόρησεν ἡ χώρα αὐτοῦ, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· Τί ποιή-
σω; καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω. τοῦτο ἀθλιώτερον τῆς
τοῦ αὐτοῦ γνώμης. ὅπως καθέλῃ αὐτὰς τὰς ἀποθήκας. ἀποθῆκαι γὰρ ἄσυλοι, οὐχ
ⓐ τοῖχοι, ἀλλ' αἱ τῶν πενήτων εἰσὶ γαστέρες· ὃ δ' ἐκεῖνος ἀφεὶς, τοῦτο τοίχους ἠρόλφτο. τί
οὖν φησι πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός; Ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἀπαιτοῦσι σε τὴν ψυχήν σου ἀπὸ σοῦ. 30
καὶ ὅσα· ἐν ταύτῃ φησὶ ἀπιέναι ἐκεῖθεν τῶν ἀγαθῶν, ἐκεῖ ἀπαίτησι δὲ ⓦ μὴ ὡς
δεσμώτην ὄζηγε, ⓦ ἢ ὡς εὐφημίτην ἐδορυφόρησε. δὲ καθάπερ ἐν τῷ σκάμματι
πολλὰ ἄνια τῆς ἅμματα λαβόντα ἢ αἷμα κατέρρανται μένον, εἶτα τὴν χεῖρα ἀφαδη-
σάμενοι ⓐ πρὸ τοῦ σκάμματος ἑστῶτες ἐκπλαγέντες ἐμβλέπουσι τῇ πολλῆς τῆς βύθμιας οἴκα-
δε ἄγουσι κροτοῦντες, βύθμιοῦντες, θαυμάζοντες· ὅτω καὶ ⓦ Λάζαροι ἀγέλαι τότε ἀ- 35
πήγαγε· ἐκείνου ἢ τὴν ψυχὴν ἀσήτων φοβεραί τινες δυνάμεις, ἴσως ἁπτὸν ἁμαρτίαι
ὅπῃ τοῦτο. οὐ γὰρ αὐτόματος ἡ ψυχὴ πρὸς ἐκεῖνα ἀναχωρεῖ τὴν ζωήν· ὅπῃ μηδὲ
δυνατόν. Εἰ γὰρ πόλη ἐκ πόλεως ἀμείνονος, τὰ χείρονα ζῶντος διόλλυται πολλῷ μᾶλ-
λον ἡ ψυχὴ τῆς ἔρχεσθαι ἐπορεύεσθαι δὲ πρὸς τὴν μέλλουσαν μένειν ζωήν, τὴν ὁδηγη-
σόντων αὐτὴν δεήσεται. ἀφ' τοῦτο πολλάκις ἀναδύεται, ἢ πρὸς ὃ βαίνος κάτω χωρεῖ, 40
ἢ διδοικε, ἢ φείδεται, μέλλουσα τῆς ἔρχεσθαι" ἀφίσταται. ἀεὶ μὲν γὰρ ἡμᾶς κατέχει τῶν ἀ- χ. ἀφίσταται.
μαρτημάτων ὁ ζωοδὸς, μάλιστα ὅταν ἐκείνην τὴν ὥραν, ὅταν μέλλωμεν ἐκδύεσθαι ἀ-
παλλαγῆναι πρὸς τὰ βιώτικα καὶ ἐκεῖ ἢ ὁ φοβερὸν δικαστήριον. τότε, εἴτε πράττεις, εἴ-
τε ἐπλεονέκτησεν, εἴτε πιὰ ἐπηρέασεν, εἴτε τινὸς γέγονεν ἐχθρὸς ἀδίκως, εἴτε ἄλλο ὁπο-
οὖν

πενίᾳ ἐκφυγεῖν ὧν οὐκ ἀπέδυσαντο, ἵνα ἔξωσι συγχωρούμενα ⓐ τὸ πλουτεῖν τοῦτο ποιοῦντες; Εἰ δὲ λιμῷ καὶ ποσάκις κακοῖς ὧν εὐαγρέστησε, πῶς ἔξουσιν ἀπολογίαν ⓐ μετ' ἀφθονίας μὴ βουλόμενοι πρὸς τὴν αὐτοῦ ἔλθειν ἀρετήν; πάλιν ⓐ πίπτεις ⓐ ἀφ' ἑτέρου ⓐ τοὺς πλουσίους ⓐ ἀφ' ἑτέρου ⓐ τοὺς πτωχοὺς ἀναναπτεῖς ἢ δυσχεραίνεις, ἵνα ἔξωσι συγχωρούμενα, ὅταν οὗτος λιμῷ καὶ πενίᾳ ἢ ἐρημίᾳ καὶ ἀῤῥωστίᾳ καὶ ἄλλῳ παντοδαπῷ ζωὴν τὴν οἰκείαν πλουτοῦντος, καὶ πολλὰ πόνων ἀναφερόμενος, ἢ πρὸς ἕτερον τὰ αὐτὰ αὐτῷ πεπονθότα ἰδεῖν οὐκ ἔχων, οὕτω φαίνηται φιλοσοφεῖν; ἀπὸ τούτου μάθωμεν, μὴ τοὺς πλουτοῦντας μακαρίζειν, μηδὲ τοὺς πτωχοὺς βαλανίζειν. μᾶλλον δέ, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, οὐδὲ πλούσιός ἐστιν ἐκφυγὼν ὁ πολλὰ περιεσκεδασμένος, ἀλλ' ὁ μὴ πολλῶν δεόμενος· οὐδὲ πένης ἐστὶν ἐκφυγὼν ὁ μηδὲν κεκτημένος, ἀλλ' ὁ πολλῶν ἐφιέμενος· ἢ τοῦτο ὅροι πενίας καὶ πλούτου δεῖ νομίζειν ἢ). διὸ τοίνυν ἵνα μὴ πολλῶν ἐφιέμωμεν, πάντων αὐτὸν πενέστερον ἢ) νομίζωμεν, κἂν τὰ πάντων ᾖ κεκτημένος χρήματα. διὸ δὲ πάλιν ἵνα μὴ πολλῶν δεόμενοι, πάντων αὐτὸν εὐπορώτερον ἢ) φιλοσοφῶμεν, κἂν μηδὲν κεκτημένος ᾖ. τῇ γὰρ ἀφαιρέσει τῆς γνώμης, οὐ τῷ μέτρῳ τῆς οὐσίας, καὶ πενίας καὶ εὐπορίας κρίνειν εἰώθαμεν. ὥσπερ οὖν τὸ ἀπλουστέρως διῳκῆσθαι οὐκ ἂν ἀποιμάνῃ ὑγιαίνειν, καὶ ἀφθονίας ἀπολαύειν, καὶ τοῦδε ποταμοῦ καὶ πηγῆς καταχέεσθαι (τί γὰρ ὄφελος τῆς τῶν ὑδάτων δαψιλείας ἐκείνης, ὅταν ὁ πάσχων ἀσθενῇ καὶ μὴ ᾖ;) οὕτω δὴ καὶ ὅταν τῶν πλουτούντων ποιῶμεν· οὐδὲ ἐπιθυμοῦντας αὐτοὺς καὶ διῳκῆσθαι τῶν ἀλλοτρίων, μηδέποτε νομίζωμεν ὑγιαίνειν, μηδὲ ἀφθονίας ἀπολαύειν πινός. ὁ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ κτῆσιν μὴ δυνάμενος ἐπιθυμίας, καὶ τὰ πάντων ἀφειδέλληται, πῶς ἔστ' ἐστὶ ἐν ἀπορίᾳ ποτέ; οὐδὲ ἐν τοῖς οἰκείοις ἀρκούμενος, καὶ ἐργαζόμενος τὰ ἑαυτοῦ, καὶ μὴ ἀφειδεστέρου μένος καὶ ἀλλοτρίας οὐσίας, καὶ ἀπάντων ὅσοι ἀπορώτεροι, πάντων εὐπορώτερος ἢ) καὶ νομίζειν. ὁ γὰρ μὴ δεόμενος τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐν αὐτάρκειᾳ ἄγαν πᾶν ἢ), πάντων ὅστις εὐπορώτερος. ἀλλ', εἰ δοκεῖ, ὅτι τὰ προκειμένου ἐπιθυμίαν ἐπῆλθον ἐπῆλθον. Ἐγκρατὴς, φησὶν, ἀποθήμενος τὰ λάζαρα, καὶ ἀπεστερῆσθαι τοῦ τῶν ἀγαθῶν. ἐν τοῦτο ποιῶν τὸ τῆς ὑμετέρας ἀξιῶ βούλομαι ψυχῆς. καὶ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀφελεστέρων νομίζουσι τὰς ψυχὰς τῶν βιαίῳ θανάτῳ τελευτώντων δαίμονας γίνεσθαι. οὐκ ἔστι γὰρ τοῦτο, οὐκ ἔστιν. οὐ γὰρ αἱ ψυχαὶ τῶν βιοθανατούντων δαίμονες γίνονται, ἀλλ' αἱ ψυχαὶ τῶν τὸ ἀμαρτήμασι ζώντων· οὐ τῆς οὐσίας αὐτῶν μεταβαλλομένης, ἀλλὰ τῆς προαιρέσεως [αὐτῶν] τὴν ἐκείνων μιμουμένης κακίαν. τοῦτο γοῦν καὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔλεγε Χριστὸς ἔλεγεν· Ὑμεῖς τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν ποιεῖτε· ὑμεῖς δὲ Ἰωαν. η. μδ. Ματθ. γ. ζ. Λουκ. ιγ. κϛ. Ματθ. κγ. λγ. Ἰωαν. η. μδ. Ματθ. γ. ζ. Λουκ. ιγ. κϛ. Ματθ. κγ. λγ.

3 Ἀβραὰμ αὐτοῦ ἐστιν, οὐκ ὅπως εἰς τὸν οὐσίαν τὴν ἐκείνου μετέπεσον, ἀλλ' ὅπως τὰ ἔργα ἐκείνου ἐποίουν. διὸ καὶ προσέθηκε· Τὰς γὰρ ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. καὶ πάλιν ὁ Ἰωάννης· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ δόξητε λέγειν, * πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. συγγενείας γὰρ τόμους, οὐ τοὺς ἀπὸ τῆς φύσεως, ἀλλὰ τοὺς ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας οἴδεν ἡ γραφὴ καλεῖν· καὶ ὥσπερ ἂν τις ὁμοτρόπους γένοιτο, ὅταν καὶ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ εἶναι φησιν ἡ γραφή. ἀφ' ὅτου δὲ ὁ Ἀβραὰμ τὸ παρὸν δόγμα τῆς εἰσήγαγε; τὸν μάρτυρα ἐπιχείρησε λόγου ἔδοξαν. ὅπως γὰρ βιαίῳ θανάτῳ τελευτῶσιν ἐκεῖνοι, βουλόμενος αὐτοὺς κατασκεδάσαι παντελῶς ἀπόλεσθαι, τοῦτο ἐπέπεισεν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔχρυσε (μένουσι γὰρ τὸν οἰκείαν ἔχοντες λαμπρότητα) ἕτερον δὲ χαλεπώτατον κατεργάσατο, τοὺς γνῶσιν * τοὺς ἀκριβεστέρους αὐτῷ δοκοῦντας τῶν πολλῶν, πολλοὺς πολλῶν ἀπαλλαγῆναι σώματα κατεσφάξεν ἐλπίδι τοῦ δαίμονας ἔσεσθαι, καὶ πάλιν αὐτοῖς ὑπηρετῆσαι. ἀλλ' οὐκ ἔστι ζῶντα, οὐκ ἔστι. τί οὖν, ὅτι ⓐ δαίμονες λέγουσι, τοῦ μονογενοῦς τοῦ δεσπότου ὑμῶν ἐγώ εἰμι, φησὶ; διὰ γὰρ τοῦτο οὐ πιστεύω, ὅτι δαίμονες λέγουσιν· ἀπατῶσι γὰρ τοὺς ἀκούοντας. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος κελεύει ἀληθεύοντας ἐπιτέμνειν αὐτοῖς, ἵνα μὴ τοῦ φα-

σιν

τὴν ἡδύζωιαν. μὴ τὰ παρόντα βλέπωμεν, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα σκοπῶμεν· μὴ τὴν ἔξωθεν εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ τὴν ἐκείσε ζωὴν δόξωμεν ζῆν, καὶ τὴν ἐκ τῶν κατορθωμάτων ἀρετὴν ἢ κακίαν διώκοντες, ζηλώσωμεν τὸν Λάζαρον ἢ πλουσίους καὶ πένητας. οὐ γὰρ ἓν καὶ δύο καὶ τρία μόνον ἐστί, ἀλλὰ πλοῦτος ἄθλιος ἀρετῆς ἐστέρηται· τὴν πενίαν λέγω, τὴν ἀρρωστίαν, τὴν ἐρημίαν τῶν προσπορισμάτων, ὃ δὴ οἰκίας δυναμένη τὰ τοιαῦτα σοφίσαι κακὰ ἄπορα ἐστορημένα, καὶ μανδύας εἰς εὐδαιμονίας λόγου ἀξίους δεῖσθαι· ὃ τυφῶς τοσαύτης ἀπολαύοντα τὸν ἐστερημένον ὁρᾷ, καὶ οὐ τυφῶς ἀπολαύοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ πονηρὸν τοῦτο τοῖς πολλοῖς ἀπὸ τῶν συμφορῶν ἐκείνων λαμβάνειν ἐπιλῆψιν, τὸ μὴ μίσει δύο καὶ τριῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ δι' ὅλου τοῦ βίου, ἢ ἑαυτὸν ἐν τούτοις, ἢ τὸ πλούσιον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ὁρᾷ. τίνα οὖν ἐξόμεθα ἀπολογίαν, οἱ τοσαῦτα πρόφατα ὁμοῦ τὰ δεινὰ μιᾷ τοσαύτης φέροντος αἰσθήσεως, ἡμᾶς μηδὲ τὰ ἥμισυ τούτων οἴσομεν; ὁ γὰρ ἔχεις, οὐκ ἔχεις δεῖξαι, ὁδὶ εἰπεῖν ἄλλον ἴσως τοσαῦτα ἢ τοιαῦτα πεπονθότα κακά. Διὰ γὰρ τοῦτο αὐτὸν ἢ εἰς μέσον προῆχθαι ὁ Χριστός, ἵνα ὅπου πέρ αἱ ἐμπέσωμεν τοῖς δεινοῖς, ὁρῶντες τοῦτο τὸ ἐπιβολὴν οὖσαι τὴν θλῖψιν, ἰσχυρὸν ἐκ τῆς ἐκείνου φιλοσοφίας ἢ ἐπιμονῆς αἰσχύνωμεν τὴν κλῆσιν ἢ τὴν ἐμφάνειαν. χρησὸς γὰρ τῆς οἰκειότητος διδάσκαλος προέκειται τοῖς ὁποιῳοῦν πάθεσι δεινοῖς, πρὸς αὐτὸν πρέχων πᾶσιν ὁρᾶν, ἢ πόθεν αὐτὸν νικῶν τῇ τῶν οἰκείων κακῶν ἐπιβολῇ. ἐπὶ δὲ τούτων ἁπάντων διαφερόντως τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ, καρπωσώμεθα τὴν ἐκ τῶν δεινημάτων ὠφέλειαν, ζωηρὰς αὐτοῦ ἢ σωτηρίους, ἐν σοφίᾳ, καὶ σοφίᾳ ἢ σὺν ἀγάπῃ, ἢ πάντα μᾶλλον ἀφέλησιν, ἢ μὴ ἀκρισίας ἅπαντα ἐκ τῆς παρούσης ταύτης καταμανθάνοντες πλούτου· ἵνα δὲ καὶ πρόφατα ἀλύπως παραφράμωμεν δεινά, ἢ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀξιωθῆναι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, τιμὴ, προσκύνησις νῦν ἢ ἀεί, ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λϛ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ· ἢ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν βιοθανάτων οὐ γίνονται δαίμονες, ἢ περὶ κρίσεως καὶ ἐλεημοσύνης.

Θαύμασα τὴν ἀγάπην ὑμῶν, ὅτι τὸν περὶ τοῦ Λαζάρου περιῶν ἐκίνησα λόγον, ὅπως ἢ τὴν ἐστορισμένην τῶν πάντων ἀποδέξασθε, καὶ τὴν ὠμότητα ἢ ἀπανθρωπίαν τοῦ πλουσίου τῶν ἀπιστράφητε. οὐ μικρὰ ὄφελος ταῦτα καλοκαγαθίας δείγματα. καὶ γὰρ μὴ μετιόντων ἀρετὴν, ἐπαινοῦμεν ὄφελος ἀρετὴν, δωρούμεθα πάντας αὐτὴν μεταλαβεῖν. καὶ μὴ φεύγωμεν κακίαν, ἀλλὰ φεύγοντων κακίαν, δωρούμεθα πάντας αὐτὴν ἐκφυγεῖν. ἐπεὶ τῶν μὴ πολλῆς εὐποιίας ἐκείνους ἐστελέχασθε τοῦτο λέγεις, φέρε, ἢ τὰ λειπόμενα ὑμῖν ἀποδώσωμεν. Εἶδετε αὐτὸν τὸ τοῦ πυλῶνος τοῦ πλουσίου τότε, βλέπετε αὐτὸν σήμερον τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραάμ· Εἶδετε αὐτὸν ἐπὶ κυνῶν ἀνελευθέρων, βλέπετε αὐτὸν ἐπὶ ἀγγέλων δορυφορούμενον· Εἶδετε αὐτὸν τὸ πυῖα τότε, βλέπετε τὸ τυφῆν νῦν· Εἶδετε τὸ λιμῶ, βλέπετε τὸ ἀφθονίᾳ πολλῇ· Εἶδετε ἀγωνιζόμενον, βλέπετε στεφανούμενον· Εἶδετε τοῦ πόνου, βλέπετε τὰ ἀμοιβὰς ἢ πλούσιοι ἢ πένητες· πλούσιοι μὲν, ἵνα μὴ μόνα εἰς νομίζητε τὸν πλοῦτον χωρεῖς ἀρετῆς· πένητες δὲ, ἵνα μηδὲν κακὸν νομίζητε εἰς τὴν πενίαν. ἑκατέρως δὲ διδάσκαλος οὗτος ἔστηκεν. Εἰ γὰρ τὸ πυῖα

χ. καὶ πολλῶν πλούσιος

χ. ἔχων

χ. αὐτὸ

χ. ἀπόλαυσιν

καὶ τὰ ἐνταῦθα πολλῷ πλείονι τινὶ κόσμῳ· ὁ δὲ πτωχείας καὶ πλουτοεξίας, καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖ κολάζονται. καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα κολάζονται τῇ περισσότητι τῆς ἐφημωείας, καὶ τῇ πενίᾳ πολλῶν ἐστερημένοι, καὶ αὐτῷ τῷ ἀμαρτάνειν καὶ τῷ ψυχῷ τὴν ἑαυτῶν ἀφελκύσειν· καὶ μὴν τῷ σώματι ἀπολαύειν ἀφορήτως ἐπιθυμήσουσι τιμωρίας. πάλιν ὁ δίκαιοι, κἂν μυρία πάσχωσιν ἐνταῦθα δεινά, χρηστὴν ζωὴν τὴν ἐλπίσιν, καθαρεύειν βεβαίαν, ἀκίνητον· καὶ μὴν ταῦτα, τὰ μυρία αὐτῶν ἀφελόμενα ἀγαθά, καθάπερ οὖν καὶ ὁ Λάζαρος. μὴ γάρ μοι τοῦτο εἴπῃς, ὅτι πλάκωτο, ἀλλὰ τοῦτο σκόπει, ὅτι χρυσοῦ πολὺ τιμιώτερον εἶδος εἶχε τὴν ψυχήν· μᾶλλον δὲ οὐ τὴν ψυχὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα αὐτό. ἀρετὴ γὰρ σώματος οὐ πολυσαρκία καὶ εὐεξία, ἀλλὰ ἰσχνότης καὶ ἰσχνότης φέρει βασάνους. οὐ γάρ, εἴ τις ὅλον τὸ σώματος πεπώματα ἔχοι ἰσχνά, βδελυκτὸς ὁ τοιοῦτος· ἀλλ' εἴ τις ὅλην τὴν ψυχὴν ἕλκη μυρία ἔχων, μηδεμίαν αὐτῶν ἐπιμέλειαν ποιοῖτο· οἷος ἦν ὁ ἐκεῖνος ὁ πλούσιος, ἔνδοθεν πλακωμένος ἅπας. καὶ καθάπερ οἱ κύνες τοῦτο ἐκείνου ἐλείχον τὰ πεπώματα, οὕτως ἐκείνου δαίμονες τὰ ἀμαρτήματα· καὶ καθάπερ οὗτος τὸ λιμῷ ἔσφιγξεν, οὕτως ἐκεῖνος τὸ λιμῷ πάσης ἀρετῆς ἔζη.

χ. ἔχοι

Ταῦτ' οὖν εἰδότες ἅπαντα φιλοσοφήσωμεν, καὶ μὴ λέγωμεν, ὅτι εἰ ὁ θεὸς ἐφίλει ὁ Θεός, οὐκ ἂν αὐτὸν ἐάσῃ πενθεῖν πένητα. αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο μέγιστον ἀγάπης τεκμήριόν ἐστι. Οἱ γὰρ ἀγαπῶντες Κύριος, παιδεύει· μαστιγοῖ γὰρ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται· καὶ πάλιν, Τέκνον, ἐὰν προσέρχῃ δουλεύειν Κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν, εὔθυνον τὴν καρδίαν σου, καὶ κατάρτισον ἐκκάλαυθον οὖν, ἀγαπητοί, τὰς προσπαθείας τῶν πραγμάτων [ἐφ' ἑαυτῶν], καὶ τὰ δημόδη τῶν ῥημάτων. Αἰσχύνης γάρ, φησι, καὶ μωρολογία, καὶ βωμολοχία μὴ ἐκπορεύεσθω ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. μήτι οὖν αὐτοὶ τοῦτα λέγωμεν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ἴδωμεν τοῦτα λέγοντας, ἐπισκοπίσωμεν, καὶ ἐξελαύνωμεν σφοδρῶς, ὅπου χωλὸν τὸν δαίμονα αὐτῶν γλωττήν. εἴ τινα ἴδῃς, εἶπέ μοι, λήσαντα καὶ παρεγκλίνοντα τὰς ὁδοὺς, τοῖς πρὸ ὀδοντιῶν ἐφεδρεύοντα, τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἁρπάζοντα, εἰς ἀπώλειαν καὶ καταδύσεις χείσιον καὶ ἀργύρεια καταρύπτοντα, καὶ ἀγέλας ἀπολλύοντα πολλὰς ἐκ φῶν, καὶ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα πολλὰ κεκτημένον ἐκ τῆς καταδρομῆς ἐκείνης· ἆρα αὐτὸν, εἶπέ μοι, μακαρίζεις ἀφ' ὧν πλοῦτον ἐκτήσατο, ἢ παλαιίζεις ἀφ' ὧν μέλλουσι αὐτὸν ἀφαιρεῖσθαι δίκαιοι; κἂν ὅπου ζωοκλοπίαν, κἂν εἰς χῆρας τὸ δικαστοῦ πραγματεύσεται, κἂν εἰς δεσμωτήριον ἐμπέσῃ, κἂν κατάγειον ἔχει, κἂν ὑπὸ ψήφου γένηται· ἀλλὰ πυρᾶς, μυρίων, ἢ ὑποκειμένας ἀπολαύει πολλῆς. ἀλλ' ὅμως οὐ σφόδρα τὰ πρόντα καὶ τὰ ὁρώμενα αὐτὸν μακαρίζομεν, ἀλλὰ σφόδρα τὰ μέλλοντα καὶ προσδεχώμενα τηδικίζομεν. τοῦτο δὲ ὅτι τῶν πλουτοποιούντων καὶ πλεονεκτούντων λέγομεν. ληστάς πολλοὺς εἶπεν ὁδοῖς ἐφεδρεύοντας, τὰ τῶν προϊόντων ἁρπάζοντας, ὥσπερ ὁ πλούσιος καὶ καταδύσεσι, τοῖς ἑαυτῶν θαλάμοις καταρύπτοντας τὰ ἑτέρων οὐσίας. μὴ τοίνυν μακαρίζωμεν αὐτοὺς ἀφ' ὧν τὰ προϊόντα, ἀλλὰ τηδικίζωμεν ἀφ' ὧν μέλλοντα, ἀφ' ὧν φοβεροὶ ἐκείνοις δικασταί, ἀφ' ὧν τὰ ἀποδεκτοὶ τοῦ θεοῦ ἀνάγκας, ἀφ' ὧν ὁ σκώληξ ὁ ἄσβεστος, ὁ μέλλων αὐτοὺς ἐκδέχεσθαι. καίτοι καὶ μὴ ληστὰ πολλάκις ἀξέφυγεν ἀνθρώπων χεῖρας· ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο εἰδότες, καὶ ἑαυτοῖς, καὶ ἐμοὶ ἀπαλλάξωμεν τῶν τοιούτων βίου, καὶ τῆς ἀπονοίας τοῦ ἐπαίρεσθαι. ὅτι γὰρ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι τοῦτο εἰπεῖν. οὐδεὶς γὰρ αὐτὸν ἀφαιρεῖται τὸν ψῆφον, ἀλλὰ πάντες πάντως καὶ οἱ πλεονεξίαις καὶ ἁρπαγαῖς ζῶντες, τοῦ πρὸ αὐτοῦ δίκαιον ὑπερασπίσουσι τὸν ἀθάνατον ἐκείνου καὶ τέλος οὐκ ἔχουσαν, καθάπερ οὖν καὶ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος. ἅπερ οὖν ἅπαντα πρὸ ἑαυτοῖς συλλέγοντες, ἀγαπητοί, μὴ τοὺς ἐν πλούτῳ, μηδὲ τοὺς ἐν ἀρετῇ ζῶντας μακαρίζωμεν· μὴ τοὺς ἐν πενίᾳ, ἀλλὰ τοὺς ἐν κακίᾳ

Ηβρ. ια. τ. Σαρ. 6. α.

Ερμ. ε. δ.

χ. πᾶν τον

χ. μηδὲ

χ. ἐυσεβείας

τηδικίζωμεν.

πολλάκις γελᾶτις λέγεσιν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο διαβολικῆς κακουργίας ἐστίν, ὁ πάσῃ ῥημᾳδίᾳ ἀσείων διεφθαρμένα εἰσάγει εἰς τὸν βίον ἡμῶν δόγματα. ταῦτα γὰρ ζωοτρόφα καὶ ὁ ἐργαστήριος, καὶ ὁ ὅπου τῆς ἀγορᾶς, καὶ ὁ ταῖς οἰκίαις πολλοὶ συμφέρουσιν· ὅπερ ἑκάστης ἀπιστίας ὅστις καὶ πολυπραγμοσύνης καὶ γέλωτος ὄντως καὶ παιδικῆς ἀφροσύνης. ὃ μὲν γὰρ λέγει, ὅτι ἐὰν ἀπῇ τινες ἀγαθοὶ καὶ ὠφελήσωσι, καὶ μὴ σφόδρα πιπτούσης ἐστὶν ἐκείνης, ὅπου κολασθήσονται πάντως ἀπιστούντων ὅστις καὶ διαμφισβητούντων. ὃ δὲ εἰ καὶ τοῦτο συμβαίη (ὅπερ οὖν καὶ συμβήσεται) νομίζει τῆς ἴσης αὐτοῖς τοῖς δικαίοις αὐτὰ ποδόστεως ἀπολελαυκέναι, τοῦτο ἑκάστης μανίας. τί λέγεις, εἰπέ μοι; ἐὰν ἀπῇ ὁ πλούσιος ἐκεῖ κολάζηται, εἰ ἐν γέεννῃ καὶ πῶς δύναται λέγειν, πόσα γὰρ αὐτὸν τὸ ζῆν θαυμάζειν ἀπολελαυκέναι τῆς ζημίας ἔτη; βούλει θῶμεν ἑκατόν; ἐγὼ δὲ καὶ διακόσια τίθημι, καὶ τριακόσια, καὶ δὶς τοσαῦτα· καὶ εἰ βούλει, καὶ χίλια (ὅπερ ἀδύνατον· Αἱ ἡμέραι γάρ, φησι, τῶν ἐτῶν ἡμῶν, ὀγδοήκοντα ἔτη) πλείω ἀλλὰ κείσθω καὶ χίλια. μὴ ζωὴν ἔχεις, εἰπέ μοι, ὁ τοῦ θανάτου κρείττονα οὐκ ἔχουσαν, οὐδὲ πέρας ὑπισταμένην, οἵαπερ ἐστὶν ἡ τῶν δικαίων ἐκεῖ; εἰ τις οὖν, εἰπέ μοι, τὸ ἑπτακόσιον ἑκατὸν μίαν νύκτα ὅλην ἀριθμῶν χρήσοι, καὶ πολλῆς καθ' ὕπνους ἀπολαύσας τρυφῆς, τὰ ἑκατὸν ἔτη κολάζοιτο· ἆρα δυνήσῃ λέγειν ὅτι "τοῦτο, εἰ καὶ ἓν, καὶ τῶν μίαν νύκτα τῶν ἀειθαλῶν ἐκείνων τοῖς ἑκατὸν ἔτεσιν ἀνίσον ποιήσασθαι; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. τοῦτο δὴ καὶ ἐπὶ τῆς μελλούσης ζωῆς λογίζου. ὅπερ γάρ ἐστιν ὅλον ἓν πρὸς ἑκατὸν ἔτη, τοῦτο ἔστιν ὁ παρὼν βίος πρὸς τὸν μέλλοντα ζωήν· μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ πλέον. ὅσον ὅστι σταγὼν μικρὰ πρὸς πέλαγος ἀπέχει, τοσοῦτόν ὅστι χίλια ἔτη πρὸς τὸν μέλλοντα δόξαν ἐκείνην καὶ ἀπόλαυσιν. καὶ τί γὰρ ἂν ἔχοι τις πλέον εἰπεῖν, ἢ ὅπου πέρας οὐκ ἔχει καὶ πέλας οὐκ οἶδε; καὶ ὅσον ὅστι ὁ μέσον ὀνείρου καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἀληθείας, τοσοῦτόν ὅστι τῆς καταστάσεως ταύτης καὶ τῆς ἐκεῖ ὁ διάφορος· ἀλλ' ἵνα καὶ περὶ τῆς ἐκεῖ κολάσεως, ἐντεῦθεν ἀναπείσωμεν οἱ ἐν ἁμαρτίαις ζῶντες κολάζεσθαι. μὴ γάρ μοι τὸν πλατέζης ἀπολαύοντα πολυτελοῦς ἁπλῶς εἰπῇς, καὶ τὰ ἱμάτια περιβεβλημένον σπιρικά, καὶ ἁβρὰ πάσχοντα ἁπλῶς περιφέροντα, καὶ σοβοῦντα ὅπου τῆς ἀγορᾶς· ἀλλὰ δάκρυσόν μοι τοῦτο ὁ ζωφόδης, καὶ ὀλίγα πολὺν ἔνδοθεν θόρυβον, τῶν ἁμαρτημάτων φόβον διϊσχνῆ, χλωρὸν, παραλελυμένον, καθάπερ ἐν δικαστηρίῳ, τὸ νοεῖν ὅπου τὸ θεῖον δύναται· τὸν ζωσιδότην, καὶ ὥσπερ τινὰ δικαστὴν καθήμενον, καὶ τὸν λογισμὸν πρίσασαν, καθάπερ δημίους, καὶ αἰαρτωλὰ τὸν πλούσιον, καὶ κατασχίσαντα τὸν σῶμα τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ἐμβαλόντα μεγάλα, μανδύας ἐνδότους, ἀλλ' ἢ τὸν ζωῦτα ὅπισθεν μόνου βλέπειν Θεοῦ μόνου. καὶ γὰρ ὁ μοιχεύων, καὶ μυριάκις ἢ πλούσιος, καὶ μηδένα κατηγορεῖν ἔχῃ, ὃ πάσχεται ἑαυτῷ κατηγορῶν ἔνδοθεν· καὶ ἡ μὲν ἡδονὴ παρέσκαψεν, ἡ δὲ ὀδύνη διϊσχνᾷ. φόβος πάντα ἐρεθίζει καὶ ζῆμα, σκοτία καὶ ἀγωνία· τὸν ξενοπρεπῆ δέδοικε, ζῶσαν σκιὰν αὐτὸν τρέμει, τὸν οἰκεῖον τὸν ἑαυτῷ, τὸν ζωσιδότην, τὸν ἀγροικοῦντα, τὸν ἀδικημένην αὐτόν, ὡς ὑδρισμένοι ἄνδρα· περιέρχεται πικρὸν κατήγορον περιφέρων τὸ συνειδὸς, αὐθεκαίριτος ὤν, καὶ οὐδὲ μακρὰν ἀναπεύσας δυνάμενος. ἐν γὰρ καὶ ὅπου κλίνης, καὶ τὸ τραπέζῃ, καὶ τὸ ἀγορᾷ, καὶ τὸ οἰκίᾳ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ, καὶ ὁ νυκτὶ, καὶ τὸ αὐλαῖς τοῖς ὀνείρασι πολλάκις τὰ τῆς ἁμαρτίας εἴδωλα βλέπει, καὶ τὸν τῆς Καινῆς ζῆν βίον, ξένον καὶ τρέμον ὅπου τῆς γῆς· καὶ μανδύας ἐνδότους, ἔνδον ἔχει τὸ πῦρ σωπαλεγμένον αὐτῷ. τοῦτο καὶ ὁ ἁρπάζοντες, καὶ ὁ πλεονέκτοντες παίζοντες τοῦτο καὶ οἱ μοιχεύοντες, καὶ ἕκαστος ἁπλῶς τὸν ἐν ἁμαρτίαις ζῶντες. ἀμήχανον γὰρ ἐκεῖνο διαφθαρῆναι τὸ δικαστήριον, ἀλλὰ κἂν μὴ μετανοήσωμεν τὴν ἀρετὴν, ὅμως ὀδυνώμεθα, ὅτι μὴ μετεργάσμεθα· κἂν μετανοήσωμεν τὴν κακίαν, ὅμως παυσάμενοι τῆς ἡδονῆς τῆς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, αἰσθανόμεθα τῆς ὀδύνης. μὴ τοίνυν λέγωμεν ὅτι τῶν πλουσίων τὰ ζῶντα καὶ πονηρευομένων, καὶ τῶν δικαίων τῶν ἀπολαυόντων ἐκεῖ, ὅτι ἓν ἐστι, ἀλλ' ὅτι δύο ἐστίν. τοῖς μὲν γὰρ δικαίοις καὶ τὰ ἐκεῖ

καὶ

ἐκοίτας, κλέπτας, οἰκέτας μοιχεύοντας, καπηλεύοντας, ὀρύττοντας, εἰσιόντας, κατ-
χ. ἐνδιχα. ορύχοντας, τοίχους, μεθύοντας, πηδῶντας, καὶ πάσιν ἄλλοις ἀσελγήμασι ἐπιδικνυμένους. ὥσπερ γὰρ διὰ τοῦτο ἦλθεν, ἵνα μάρτυς ἡ τῶν ἀλλοτρίων ἀγαθῶν, οὕτως εἰς τὸ πυλῶνα ἔρριπτο. τοιοῦτοι ζῶσι, ὅσοι αἰσθάνεσθαι εἶχε τῶν οἰκείων κακῶν μόνοι· οἱ λιμοὶ πανάγιοι καὶ πορφύρεοι, πλησίον πηγῆς δίψῃ γαλεπωτάτῃ τὴν ψυχὴν ἀγχόμενος. Εἶπον μοι καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις κακά; οὐκ εἶχεν εἰς ἕτερον Λάζαρον ἰδεῖν.
χ. λιτάς. ἡμᾶς μὲν γὰρ καὶ μυρία παύσωμεν κακά, ἀλλ' ἔχομεν εἰς σφᾶς ἰδίους, ἰχθυοπωλεῖα πορνεῖα καπηλεῖα, καὶ πολλῆς ἀπολαύσας τῆς πονηρίας (ὃ γὰρ κοπιῶσι βιαίοις τῶν οἰκείων κακῶν ἢ ἐπιτηδεύμασιν, ἢ ἐπιγήμασι, πολλῷ φέρει τοῖς ἀδικουμένοις πονηρότερον) σφᾶς ὁ Θεὸς ἕτερον εἶχεν ἰδεῖν ἢ τὰ αὐτὰ αὐτῷ πεποιηκότα· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀκοῦσαί πως ὑπὲρ τῆς πονηρίας τῆς ἑαυτῶν τοσαῦτα ἐπομένους. ἰχθυοπωλεῖον δὲ
χ. ἐδίπω τοῦτον σκοτώσας ψυχήν. ἔστι δὲ ἕτερον πρὸς τούτοις εἰπεῖν, ὅπερ οὐδὲν πω πρὸς ἀνάστασιν φιλοσοφεῖν ἠδύνατο, ἀλλὰ μέχρι τοῦ παρόντος βίου τὰ παρόντα ἐνόμιζε συγκεκλῆσθαι πράγματα. τῶν γὰρ πρὸ τῆς χλαμύδος ἰῶ. Εἰ δέ τις ἐφ' ἡμῖν, μὴ τοσαύτην προνοίαν, καὶ τὰς χρησιμότητας τῆς ἀναστάσεως ἐλπίδας, καὶ τὰς χειμῶνας τοῖς ἀμύρτοις πημονὰς ἐκεῖ, καὶ τὰ ἑτοιμασθέντα τοῖς κατορθοῦσιν ἀγαθὰ, οὕτω μακροψύχως τινὲς καὶ γαληνιώντως διέκειντο), ὡς μηδὲ τούτοις διορθοῦσθαι τὰς προσδοκίας· πόθεν εἰκὸς ἦν ἐκεῖνον καὶ τούτοις ἀπερισκέπτως τῆς ἀγκύρας; σφᾶς γὰρ οὐδὲν ἂν δεῖπω τοιοῦτοι φιλοσοφεῖν ἠδύνατο, ὅθεν δ' μηδέπω ἐκεῖνος ἀφίχθαι τῶν διδαγμάτων.

Ἦν δὲ καὶ πρὸς τούτοις ἄλλο, ὃ καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ διαβεβλῆσθαι ποιεῖ πρὸς τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων. καὶ γὰρ ἐνόμισαν πολλοὶ, ἐπειδὴ ἰδιώτας τὸν λιμὸν καὶ νόσῳ διέφθειρεν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς οὐδὲν κακοῖς, μηδὲ χρησιμεύειν πρὸς αὐτὴν δόξαν ἔχειν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς συμφορᾶς τὰς χεῖρας βίοις κρῖναι, καὶ διὰ πονηρίαν τοιαύτην πρόνοιαν πρώτως αὐτοῖς οὕτω γαληνιῶσαι. καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους λέγουσιν (ἀκούσας μὲν, λέγουσι δ' ὅμως) ὅτι
χ. πονήρως ἐστὶ, Εἰ τῷ Θεῷ φίλος ἰῶ, οὐκ ἂν εἴασεν αὐτὸν τὸ πεινᾶν, καὶ τοῖς ἄλλοις κακοῖς γαληνιᾶσθαι. οὕτω γινώσκω καὶ ὅτι τὸν Ἰῶβ, καὶ ὅτι τὸν Παῦλον ζωέβοτον. καὶ γὰρ σκώπτων ἔλεγεν· Μὴ πολλάκις σοι λελάληται τὸ κόσμῳ; ἰσχνὸν δ' ῥημάτων σου τὸ ὑποδύσιον; Εἰ γὰρ σὺ σοφὸς εἶ καὶ δυνατὸς πολλοῖς, καὶ χεῖρας ἀδάμαντος πεπαλαίκασι, ἀδάμαντος δὲ δεδημιούργησαι ῥήμασι,
χ. ἀδάμαντος καὶ ἡ φωνή σου ἔτρωσε καὶ ἀδυνατοῦσι φέρειν ἰσχυρὸς πάρος· νυνὶ δ' ἥκει ὅτι σὲ πόνος *. σὺ δ' ἑαυτοῦ διδάσκεις. πότερον οὐχ ὁ φόβος σοῦ ὅτι τὸ ἀφροσύνη; ὃ δ' λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· Εἰ τί σοί, φησι, ἀγαθὸν ἰῶ πεποιηκότι, οὐκ ἂν ταῦτα ἔπαθες ἄφρων ἔπαθες· ἀλλ' ἀμύρτημα τινες δίκης, καὶ παρανομίας. καὶ τοῦτο ἰῶ ὁ μάλιστα ἔδακνε Μακάριον Ἰῶβ. καὶ πρὸς τὸν Παῦλον δὲ οἱ Βάρβαροι τοῦτο ἔλεγον. ὅτε γὰρ εἶδον τὸν ἔχιν συκρεμαμένον αὐτοῦ τῆς χειρός, οὐδὲν χρηστὸν περὶ αὐτοῦ ὑπενόησαν, ἀλλὰ τὸ πάσχα κακὸν τετολμηκότα αὐτὸν εἰς τοῦτο νομίζουσι.
χ. διασπ. καὶ ἄλλως. καὶ δικὴν δὲ ὧν ἔλεγον. Τοῦτον γὰρ, φασὶν, οὐκ ἀθλαίως σωθέντα ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ὑφ' ὡς Πράξ. κη'. ἔτυχε δὲ καὶ τοῦτο ἡμᾶς εἰδέναι δρυσίν. ἀλλ' ὅμως τοσούτων ὄντων τῶν κυμάτων, καὶ ἐπαλλήλων φερομένων, οὐ κατεποντίσθη ὁ σκάφος· ἀλλ' ὡς ὁ χαμαίζωος χείμαρρος, καθάπερ δρόσον διωκόμενος ἀπολαύων, οὕτως ἐφιλοσόφει. οὐ γὰρ εἶπε πρὸς ἑαυτὸν οὐδὲν τοιοῦτον, ὅς πολλοὺς λέγει· εἰκός· ὅτι ἐστὶν ὁ πλούσιος, ἀπ' ἐμοῦ ἀπῆλθεν· οὐκ ἐκολάσθη καὶ δι' ἐμὲ πονηρός, εἰ εἰ γέγονεν· ἀπ' ἐμοῦ καὶ τῶν αὐτῶν ἀπολαύσει πάλιν, δύο γέγονεν ἔτη. ἢ οὐ ταῦτα πρὸς φέρετε οἱ πολλοὶ, τὰ ἀπὸ τῆς ἱπποδρομίας καὶ τῶν ἔξω θεάτρων εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσάγοντες; ἀφ' ὧν ἐγὼ δὴ εἰς μέσον ταῦτα προβάλλω τὰ ῥήματα, καὶ ἐρυθριῶ· πάλιν ἀλλ' ἀνάγκη πάντα εἰπεῖν, ἵνα ὑμεῖς ἀπαλλαγῆτε τοῦ ἀπάνθρωπου γέλωτος καὶ τῆς ἀφροσύνης καὶ τῆς βλάβης τῆς ἀπὸ τῶν ῥημάτων τούτων. ταῦτα πολλοὶ

ὐχ ἵνα κολάζῃ), ἀλλ' ἵνα λαμπρότερος γένῃ), ὅπερ οὖν ἐγίνετο. δεινὸν μὲν γὰρ οὕτως ἡ πενία, ἡ ἴσασιν ὅσοι πεῖραν ταύτης εἰλήφασι. λύχνος γὰρ οἰκίας σβεσθεὶς δυνήσεται τὴν ὁδοιπόρον, ὅσον ἐπισκοτοῦσιν οἱ πολυχείρια συζῶντες, ἡ φιλοσοφίαν οὐκ εἰδότες. ὅπερ ἦν τοῦ Λαζάρου, οὐ τοῦτο μόνον ἐν δεινόν, ἀλλὰ καὶ ἀρρωστία αὐτὴν ζωπύρησε, καὶ αὕτη μὴν ἐπιβολῆς. καὶ ὅρα πῶς ἑκατέρας τὰς συμφορὰς δείκνυσιν εἰς ἄκρον ἐληλυθυίας. ὅπου μὲν γὰρ πᾶσαι πενίαν ἡ τοῦ Λαζάρου πενία πολὺ ἐνίκησεν, ἔδειξεν εἰπών· Ὅπου δὲ τῶν ψιχίων ἀπέλαυε τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου. ὅπου δὲ καὶ ἡ ἀρρωστία πρὸς τὸ αὐτὸ μέτρον ἐφθάκει τῇ πενίᾳ, μᾶλλον ἔλειπεν· κατεφθίνων οὐκ ἐᾷ, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ πάλιν ἐδήλωσεν, εἰπών· ὅπου καὶ κύνες ἀπέλειχον καὶ ἕλκη αὐτοῦ. οὕτως ἐξηυθενηκὼς, ὡς μηδὲ τοὺς κύνας ἀποσοβῆσαι δύνασθαι, ἀλλὰ νεκρὸς ἔμψυχος ἦκεν, ὑπὸ τῆς μὲν αὐτοῦ θεωρῶν, ἀμύνασθαι δὲ οὐκ ἰσχύων. οὕτως αὐτῷ τὰ μέλη πρόῃσι, οὕτω τὴν ἀρρωστίαν, οὕτω διεδαπάνησε τῷ πειρασμῷ. εἶδες μετ' ἄκρας ἐνδείας καὶ μετὰ πενίαν καὶ ἀρρωστίαν πολιορκεῖσθαι αὐτοῦ τὸ σῶμα; Εἰ δὲ καθ' ἑαυτὸ τούτων ἕκαστον ἀφόρητον καὶ δεινόν, ὅταν ὁμοῦ συμπλεχθέντα ᾖ, πῶς οὐκ ἀδάμας τις ἂν ὁ τοῦτο ἐνδείκνυσθαι; πολλοὶ πολλάκις ἀρρωστοῦσι, ἀλλὰ τῆς ἀναγκαίας οὐκ ἀποροῦσι τροφῆς· ἄλλοι πενίᾳ μὲν συζῶσιν ἑκάστῃ, ἀλλ' ὑγιείᾳ ἀπολαύουσι· καὶ θάτερον θατέρου παραμυθίαν φέρει. ἐνταῦθα δὲ ἀμφότερα τούτων συνεδραμήκει. ἀλλ' ἔχεις μοί τινα εἰπεῖν καὶ ἀρρωστίαν ἄνευ καὶ πενίας; ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐρημίαν τοσαύτην. Εἰ γὰρ καὶ μὴ πρὸ ἐμοῦ μηδεὶς οἴκοθεν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὁρώντων ἐλεηθῆναι δύναιτο ἄν εἰς ὃ μέσον παρακείμενος· τούτῳ δὲ τὰ παρεμπόδια δεινὰ χαλεπώτερα ἐποίει γίνεσθαι τῶν παρεσκευασμένων ἡ ἐρημία. καὶ αὖτε τούτου πάλιν χαλεπωτέρου ἐποίει φαίνεσθαι, ὃ δὲ πυλῶνι κεῖσθαι τοῦ πλουσίου. Εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς οἰκίας κείμενος, τοῦτ' ἔπαχε καὶ πεποίηκεν, οὐκ ἂν οὕτως ἤλγησεν. ὃ γὰρ μηδένα πρόῃται· καὶ ἄκρατα φέρει ἐπιθυμοῦντα· ὃ δὲ ἐν μέσῳ τοσούτων κείμενον μυρίων, θύουσι, ἑστιῶσι, πάντας μηδενὸς μηδὲν τῆς τυχούσης ὑπομένειν τυγχάνει, δριμυτέραν ἐποίει τὴν ὠδῖνα τῶν ἐδωδίμων γίνεσθαι τὴν ἀθυμίαν, ἢ τὴν ἀθυμίαν ἐξέκαιε μᾶλλον. οὐ γὰρ οὕτως ἀπόντων τῶν βοηθούντων, ὡς παρόντων μέν, οὐκ ἐθελόντων δὲ ὀρέξαι χεῖρα, δάκνεσθαι πεφύκαμεν ἐν ταῖς συμφοραῖς· ὅπερ οὖν καὶ τότε ἔπαθεν. οὐδεὶς γάρ μοι, οὐχὶ λόγῳ παρακαλῶν, οὐχ ἔργα παραμυθούμενος, οὐ φίλος, οὐ γνώτων, οὐ συγγενὴς, οὐ τῶν ὁρώντων οὐδείς, πάσης τῆς τοῦ πλουσίου διεφθαρμένης οἰκίας. ἐπὶ πρὸς τούτοις, ἑτέραν αὖτε παρεθήκην ἕλκους ἐποίει ὃ καὶ ἕτερον διαπρεπέστατα ὁρᾶν· οὐκ ὀφθαλμὸς βασκάνου μοι καὶ πόνηρος, ἀλλ' ὀφθαλμὸς πεφυκὼς ἅπαντας ἐν ταῖς ἑτέρων εὐημερίαις ἀκριβέστερον τὰς οἰκείας καταμαθάνειν συμφοράς. ὅπερ δὴ τοῦ πλουσίου καὶ μᾶλλον αὐτὸ ἕτερον ὃ δυνάμενον αὐτὸν δακεῖν. οὐ γὰρ δὴ μόνον ταῖς εὐημερίαις ταῖς ἐκείνου συγκείμενον τὴν ἑαυτοῦ δυστυχίαν, μᾶλλον τὴν ἀθυμίαν ἐξάπτομεν τῶν οἰκείων κακῶν, ἀλλὰ καὶ λογισμὸς, ὅτι ὁ μὲν μετ' ὠμότητος καὶ ἀπανθρωπίας ζῇ, ἐν ἅπασιν εὐοδούμενος· οὗτος δὲ ἐν ἀρετῇ καὶ ὑπερβολῇ τὰ ἔσχατα πάσχει δεινά· καὶ εἴθισται ἀπαραμύθητον τὴν ἀθυμίαν πάλιν ἐπάγειν. Εἰ γὰρ δίκαιος ἦν, Εἰ γὰρ ὑπερβολὴν, Εἰ γὰρ θαυμαστὸς ὁ ἀνὴρ, Εἰ γὰρ πάσης γέμων ἀρετῆς, οὐκ ἂν αὐτὸν ἐλύπουν· νυνὶ δὲ καὶ πονηρίᾳ συζῶν, καὶ πρὸς ἅπασι κακίαις ἁλισκόμενος, καὶ τοσαύτην ἀπανθρωπίαν ὑπερβαλλόμενος, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτὸν ἁμαρτήματα, καὶ ὥσπερ λίθον αὐτὸν πρὸς τέχνην δυσκινήτου καὶ δύσλεω, καὶ μὴ ταῦτα πάντα τοσαύτης ἀπολαύων εὐπορίας· οἰκέτησιν πῶς εἰκὸς ἦν, ὥσπερ ἐπαλλήλοις κύμασι βαπτίζειν αὐτὸν τῷ πίπτειν τὸν ψυχόν. οἰκέτησιν δὲ Λάζαρον, οὗ εἰκὸς ἦν ἔτι, ὁρῶντα παρόντας,

ὃ σῶμα ἀναπαύσῃ). τὸ γὰρ ἡμιαῖόν μου καὶ χρηστὸν ἀποληψεται σοῦ τὸ μέρος ἵζητος καὶ γυμναζομένου, μᾶλλον δὲ ἐπιμελουμένου καὶ ἀρχῆς καὶ αἱρεσιωμένου βίου· πνεῦμα σου πνευματικῆς ἀνάπαυσις καὶ ψυχή, ἵνα καὶ σαυτὸν καὶ τὸν συγκοιμώμενόν σοι ὠφελῇς τὰ μέγιστα. ἀνάπαυσον γάρ, φησὶν, τὴν ψυχήν σου ἀπὸ τῆς ἀνομίας σου. ἀκουσον τί περὶ αὐτῆς φησι πάλιν ὁ Μωϋσῆς· Ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος. καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἀπέστη, ἀλλ', ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος, ὃ μάλιστα καὶ δυσώπητον αὐτὸν παρεμφαίνων ἡμῖν. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Φυλαὶ καὶ πιὼν προσέχετε σεαυτοῖς, μήποτε ὀπίσω λάθῃ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. Δευτ. ια. ιε.

οὕτως ἡ ψυχὴ προσκλίνεται πρὸς τὰ ἡδέα. καὶ εἰ ἔστι * πάντα. καὶ σὺ τοίνυν, ἀγαπητέ, ἐὰν καθίσῃς ὀπίσω τῆς τραπέζης, ἀναμνήσθητι ὅτι μὴ τοῦ τράπεζαν εὐχαριστῆσαί σε μόνον καὶ καθίσαι καὶ ἐσθίειν ἐκάλεσεν ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ ἵνα μὴ βαρυνόμενος ἀδυνατίσῃς πρὸς τὴν κλῆσιν, καὶ τοῦ Θεοῦ σοῦ καλέσαντος. οὐχ ὁρᾷς τὸ ἀκόλουθον, ὅτι μὴ τοῦ φάγειν ὁδὸς πορεύεται, καὶ ἀγορᾶς, καὶ οἰκιῶν δέησις ἀποπληροῖ; σὺ δὲ μὴ τοῦ τράπεζαν ἄρξῃς πρῶτον ἔργον καὶ ἀπερίσκεπτος γίνῃ; καὶ πῶς οὐκ ἔσῃ καὶ τῶν ἔνδον αὐτῶν ἀπηλλοτριωμένος; τίνος ἕνεκεν; ὅτι τότε μάλιστα ἡδονὴν χορὴν καὶ ἐγρηγορέναι. ὁ γὰρ μὴ τοῦ τράπεζαν καιρὸς, εὐχαριστίας δεῖ καιρός; τοῦ δὲ βλασφημοῦντα οὐχὶ μεθύειν, ἀλλὰ νήφειν δεῖ καὶ ἐγρηγορέναι. διὰ τραπέζης μὴ ὅπου κλίνω, ἀλλ' ἐπὶ βήματος τρεπόμενα, ἵνα μὴ τῶν ἀλόγων ἀλογώτερος γενώμεθα. οἶδα ὅτι πολλοὶ καταγινώσουσι τῶν λεγομένων, ὡς καινόν τινα καὶ παράδοξον ζωὴν εἰσαγόντων τῷ βίῳ· ἀλλ' ἐγὼ μείζονος τῆς ποινῆς καταγνώσομαι ζωῆς τῆς νῦν κατεχούσης [ἡμᾶς]. ὅτι γὰρ μὴ τοῦ φαγεῖν καὶ τραπέζης ἕνεκεν, οὐκ εἰκῇ, ἀλλ' εὐχὰς καὶ θείων λόγων ἀκροάσεις ἐκάλεσε λογίων. οὐ γὰρ διέρρηξεν αὐτῶν τὰς γαστέρας, οὐδὲ εἰς μέθην ἐξέβαλεν, ἀλλὰ πληρώσας αὐτῶν τὴν χρείαν, πρὸς τὸν πνευματικὸν ἦγε τρόφιμον. ὅταν δὲ ἡμεῖς ποιῶμεν, καὶ τοσοῦτον ἐφροντίσαμεν ἑαυτῶν ἐσθίειν, ὅσον πρὸς τὸ ζῆν μόνον, οὐκ ὄντες δίκαια πάλιν καὶ βαρυνόμενοι. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο ἐσθίομεν καὶ ζῶμεν, ἵνα φάγωμεν καὶ πίωμεν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐσθίομεν, ἵνα ζῶμεν· ἡ δὲ ζῆν διὰ τὸ φαγεῖν, ἀνάγκη διὰ τὸ ζῆν τὸ φαγεῖν γίγνεσθαι δεῖ ἀρχῆς. ἡμεῖς δὲ ὡς διὰ τοῦτο ἐλθόντες εἰς τὸν κόσμον, ὅπως ἀπόμαχα εἰς ὕστερον καταθησόμεθα. ἀλλ' ἵνα σφοδρότερα γένῃ τῆς ψυχῆς ἡ κατηγορία, καὶ μᾶλλον καθίκῃ τῆς εἰς αὐτὴν ζώντων· φέρε, πάλιν ἐπὶ τὸν Λάζαρον τὸν λόγον ἀναγάγωμεν. ὅταν γὰρ ἡμῖν ἀληθεστέρα τις καὶ σαφεστέρα ἡ παιδαίωσις ἔσται καὶ ἡ συμβουλή, ἐντεῦθεν μὴ διὰ ῥᾳθυμίαν, διὰ δὲ πραγμάτων ἰδίων παιδευομένους καὶ κολαζομένους τοὺς ἀδιαφορίᾳ προσιόντας. ὁ μὲν γὰρ πλούσιος τοσαύτην ποινὴν ζωῆς, καθ' ἑκάστην ἐστέφετο ἡμέραν, καὶ ἐσπαδύσκετο λαμπρῶς, χλιαντήριον ἑαυτῷ ἀναπλῶν τὸν κόλπον, καὶ μέζον ὁ πῦρ ἐργαζόμενος. [ὁ] δὲ προσαιτῶν ἑαυτῷ ποιῶν τὸν δίκαιον, καὶ ἀσυγκρίτως τὸν πλουσίου. ὁ μὲν πόσης ἔρριπτο προσαίτης τὸν πυλῶνα αὐτοῦ, καὶ ὅτ' ἀπεδυσάτησεν, ὅτ' ἐβλασφήμησεν, ὅτ' ἠγωνάκτησεν. οὐκ εἶπε πρὸς ἑαυτόν, οἱ πολλοὶ λέγουσι τί ποτε ὄφελος; οὐδὲ ποινὴ συζῶν καὶ ὠμότητι καὶ ἀπανθρωπίᾳ, καὶ τῷ ὑπερορᾶν τὸν πένητα καὶ ὑβρίζειν, καὶ ἀλλ' ἄλλο τι τῶν ἀδοκήτων, οἷα πολλὰ [τὰ] τοιαῦτα διαπράττονται ἄνθρωποι ὄντες, ἀλλὰ καὶ καθαιρόμενοι καὶ πολλῆς τῆς ἡδονῆς· ἐγὼ δὲ οὐδὲ τὰ αἰσχρὰς ἔχω ἐσθῆτος μεταλαχεῖν· ἀλλὰ τούτων ἐστερημένος, καὶ κόλακας, καὶ μέθην, καὶ ὕπνα ἄπαντα διαπεπωκώς, ὥσπερ ἐκ πολλῶν ἀπορίας ἐπιῤῥεῖ ἐγὼ δὲ ἀπολαύων τῶν ἐναντίων, καὶ πενίαν, καὶ νῆστιν, καὶ λιμὸν τηκόμενος. ἆρα ταῦτα προνοίας; ἆρα ἐφορᾷ δίκην τὰ ἀνθρώπινα πράγματα; οὐδεὶς τολμῶν οὐκ εἴποι, οὐκ εἰκάσοι. πόθεν οὖν τὸ δῆλον, ἐξ ὧν ἀπήλαυσαν αὐτοῦ οἱ ἄγγελοι διαφορούντες, καὶ εἰς τὸν κόλπον τὸν Ἀβραὰμ ἀπενεχθέντες; οὐκ ἀν δὲ ἦ, εἰ βλασφημίας ἦν, τοσαύτης ἀπόλαυσις ἡμᾶς. ὅτω δὲ οὖν οἱ πολλοὶ δέ τοῦτο θαυμάζουσι τὸν ἄνθρωπον μόνον, ὅτι οὐ πενίᾳ ἦν ἐγὼ δὲ δείκνυμι πρωΐας οὐδὲ τὰ ἀριθμοὶ αὐτὸ τεκμήριά.

καθεύδοντος ὅτι κλίνης ἐλεφαντίνης, *ἕτερος οὐδὲ αὐτὸς μὴ ἀδείας ἀπολαύειν ἔχει; οὐ καταγνώσεταί σου ὁ Χριστός, ἢ ἐπιμαρτύρηται κατηγορῶν τῆς αἰωμαλίας ταύτης; Εἰ δὲ ὅτι ἐλεφαντίνων κλινῶν καθεύδειν, ἔγκλημα, ὅταν ἡ ἐγγύρω τοιαῦτα βλέπωμεν πάντοθεν ὦσι, ποίαν ἕξομεν ἀπολογίαν; βούλει κἀλλος κλίνης εἶδη; ἐγώ σοι δείκνυμι πάντων, οὐκ ἰδιωτικῆς, οὐδὲ γραπτικῆς, ἀλλὰ βασιλικῆς κλίνης βιωφέλειαν. καὶ γὰρ φιλοπμφτατος ἦς πάντων, εὖ οἶδα, ὅτι τῆς τοῦ βασιλέως κλίνης οὐκ ἐθελήσεις ἔχειν βιωφελεστέραν· ἡ, ὃ δὴ μᾶλλον, οὐ τοῦ τυχόντος βασιλέως, ἀλλὰ τοῦ σφετέρου, καὶ τοῦ πάντων βασιλέως βασιλικωτέρου, καὶ μέχρι πάντων ἀδιαφθόρου παντὸς τῆς οἰκουμένης· δείκνυμί σοι κλίνην, τὴν τοῦ μακαρίου Δαβίδ. ποταπὴ τοίνυν ἦν ἐκείνη; οὐκ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, ἀλλὰ δάκρυσι, καὶ ὁμολογήσουσι πάντες ἐν ἐκκλησίαις. καὶ ταῦτα αὐτὸς φησιν οὕτω λέγων· Ψαλμ. ς. Λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω. ὥσπερ γὰρ μύρῳ ῥέοιτο, τὰ δάκρυα αὐτῇ ἐπιπολῆς πάντοθεν. καὶ σκόπει μοι φιλόθεον ψυχήν· ὅπου γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πολλαὶ αἱ θερμότητες ἀρχόντων, ταξιαρχῶν, ἐθναρχῶν, δήμων, στρατιωτῶν, πολέμων, εἰρήνης, τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν, τῶν πόρρωθεν, τῶν ἐγγύθεν, ἐκείνη καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡσυχίᾳ· τὴν φιλίαν, ἣν πάντες εἰς ὃ καθεύδειν ἀναλίσκουσιν, εἰς ἐξομολόγησιν καὶ εὐχὰς ἐν δάκρυσι δαπανᾷ ἐκείνη. καὶ οὐχὶ μίαν ταύτην ἐποίησε νύκτα, τὴν ἣ δὶς τρεῖς, ἢ δὲ μεταξὺ διέλιπεν· ἀλλὰ καθ' ἑκάστην νύκτα τοῦτο ἐποίησε. Λούσω γὰρ καθ' ἑκάστην νύκτα, φησὶ, τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω, τὴν δαψίλειαν τῶν δακρύων καὶ τὴν συνέχειαν ἐμφαίνων. πάντων γὰρ ἡσυχαζόντων, καὶ εἰρηνεύοντων, μόνος τῷ Θεῷ τότε συστύγχανε, ἐν πρώτῳ ὁ ἀκοίμητος ἐφθέγγετο ὀδυρμῷ καὶ θρήνοις καὶ τὰ οἰκεῖα ἐξεπίλαινε κακά. τοιαύτην δὲ σὺ κατασκεύασον κλίνην. ὁ μὲν γὰρ ἀργυρᾶς ἐκείνης καὶ φθόνου πολλοῦ ἀφεστηκὼς ἐλαίρει, καὶ ὀρχεῖται ἐκείνῃ τὴν ἀνάπαυσιν· τὰ δὲ τοιαῦτα δάκρυα, οἷα τὰ τοῦ Δαβὶδ, καὶ αὐτὸ τῆς γεέννης οἶδε κατασβέσαι πῦρ. βούλει σοι καὶ ἑτέραν δείξω κλίνην; τὴν τοῦ Ἰακὼβ λέγω. ἔδαφος εἶχεν ἀποκείμενον, καὶ λίθον ὑπὸ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. σκληρὰ τοῦτο καὶ ἀνιαρὸν ἦν τοῖς λίθοις, καὶ τὴν κλίμακα ἐκείνην, δι' ἧς ἀνέβαινον, καὶ κατέβαινον ἄγγελοι.

Τοιαύτας ἐπινοῶμεν κλίνας καὶ ἡμεῖς, ἵνα καὶ τοιαῦτα βλέπωμεν ὀνείρατα. αἰσχρὸν ἐπὶ τῆς ἀργυρᾶς ὥμην καθεύδοντας ἡδονὴν χαρπωσόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀθυμίαν ἀποθησόμεθα. ὅταν γὰρ ἐννοήσῃς, ὅτι ἐν κρυμῷ ἐκάτῳ, ἐν νυκτὶ μέσῃ, σὺ καθεύδοντος ὅτι κλίνης, ὁ πένης ὅτι σιδήρου ἐρρίπτας ἐν τοῖς τῶν βαλανείων προπυλαίοις, καλάμην ἐπιβεβλημένος, πέμπων, πηγνύμενος τῷ κρύει, ἀγχόμενος τῷ λιμῷ· καὶ ἀπὸ τούτων μᾶλλον λίθινος ἦς, οἶδα, ὅτι καταγνώσῃ σαυτοῦ, σὺ μὴ ἐπὶ τῇ χρυσῇ τρυφῇ, ἐκεῖνος ὁ μηδὲ τῶν ἐκ τῆς χρυσῆς ἀπολαύσει ἀφείς. Οὐδεὶς φιλοθύραυλος, φησὶν, ἐμπλήκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις. γραπτὸς εἶ πανταχοῦ γραπτὸς ὁ τοιοῦτος οὐ καθεύδων ὅτι κλίνης ἐλεφαντίνης, ἀλλ' ὅτι ἐδάφους· οὐχ ἑρπετῶν ἡ διεφθαρμένων ἡ τοιούτων ἀσυνδέτων, τῶν ὅτι τῆς πηγῆς, τῶν ἐπὶ ἀμελείᾳ ζώντων. εἰ δὲ οὐχὶ μύρων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀποπτώσεως. οὐδὲν ψυχῆς ἀκαθαρτότερον, ὅταν τὸ σῶμα τοιαύτην ἔχῃ * τὴν εὐωδίαν. τῆς γὰρ δυσωδίας τῆς ἔξωθεν, καὶ τῆς ἀκαθαρσίας σῆμα, ἡ τοῦ σώματος καὶ τῶν ἡμετέρων εὐωδία γίνεται αὕτη. ὅταν γὰρ ἐμπλησθῇ ὁ ἔσω ἄνθρωπος τῆς ψυχῆς, καὶ βλασφημίας ἐμπλήσῃ πολλῆς· τότε δὲ εἰς τὸ σῶμα τῆς οἰκείας ἔσω φθορᾶς τὴν κηλῖδα ἐκαπομάσσει τοῦ ἔσω τῶν μύρων. καὶ καθάπερ ὁ κορύζῃ τις καὶ καταῤῥοῇ διὰ παντὸς ἀλισκόμενος, καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν ὄψιν μολύνοιτο, ὁ τοῦ ῥινὸς ῥέων διὰ παντὸς ἐκαπομασσόμενος· οὕτω δὴ καὶ ἡ ψυχὴ, τῷ ἀπὸ τοῦ τότε ῥύματος τὴν κακίαν εἰς

ὃ

*ἢ καὶ ἐκεῖνος ὅτι τῶν φώκων

χ. ἐκεῖνος ὁ μηδὲ τῶν ἐκ τῆς χρυσῆς ἀπολαύσει ἀφείς.

χ. τοῦ ἐξολιθάζοντος

* τυχὸν

πρώτη μὲν οὖν κακία αὕτη ὠμότητος, ἡ ἀπόνοια δὲ φιλοπτωχείου ὄνομα ἔσχουσα. οὐ γὰρ ὅτι ἴσον ἐστὶ τὸ πενίᾳ ζῆν τὰ μὴ βοηθῆν τοῖς δεομένοις, ἡ τοσαύτης ἀπολαύοντα πυφῆς, λιμῷ τηκομένους [ἑτέρους] ὁρᾶν. πάλιν οὐκ ἔστιν ἴσον, ἄσαξ ἢ δεύτερον ἰδόντα πίνειν, ἀβασάνιστον, ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν βλέποντα μηδὲ ἀπὸ τῆς τοῦ ὕδατος ἕνεκα συνεχείας τοὺς τὸν ἔλεον καὶ τὸν φιλανθρωπότατον ἀγανακτοῦντας. πάλιν οὐκ ἔστιν ἴσον τὸ συμφορᾶς ὄντα δὲ ἀθυμίας ἡ κακῶς τοῦ ψυχικοῦ διακείμενον μὴ βοηθεῖν τοῖς πλησίον, ἡ τοσαύτης ἀπολαύοντα εὐθυμίας ἡ διηνεκοῦς εὐπορίας, λιμῷ τηκομένους ἑτέρους ὁρᾶν, ἡ ἀποκλῆσαι τὰ σπλάγχνα, δὲ μηδὲ ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτῆς ἡμᾶς φιλανθρωπότερον. ἴσως γὰρ δήπου τοῦτο, ὅπερ καὶ ἀπόνοιαν ὠμότητος ἀγενεστέραν, τῆς εὐπορίας ἡμερωτέρους δὲ χρηστοτέρους πεφυκέναι ἡμᾶς ἀναγκάζει. ἀλλ' οὐδὲν οὐδὲ ἀπὸ τοῦ βίου μείζονα βελτίωσιν ἐγίνετο, ἀλλ' ἐμάνη σκληρότερος, μᾶλλον δὲ ἡ θηρίου πάντος ὠμότητα ἡ ἀπόνοιαν θεοπίσαι τοῖς ἔργοις ἀπέφυγεν. ἀλλ' ὅμως ὁ μὲν ἀπὸ πενίας ζῶν ἡ ἀπόνοιαν, πάσης ἀπήλαυνε εὐπορίας, ὁ δὲ δίκαιος ἡ ἀρετῆς ἐπιμελούμενος, ἐν ἑκάστοις ἐῶ κακοῖς. ὅτι γὰρ δίκαιος ὁ Λάζαρος ἐῶ, πάλιν ἡ ὁ Χριστὸς τὸ τέλος ἀπέδειξε, δὲ ἀπὸ τοῦ τέλους αὐτὴν ἡ τὸν πένητα ἀναμένει. ἆρα οὖν δοκεῖτε αὐτὰ ἅπερ ὁρᾶτε τὰ πράγματα ὁρᾶν; πλήρης μὲν πλούτου ἡ ναῦς τὴν ἐμπορίαν ἐῶ, ἡ ἐξ οὐρίας ἔπλει. ἀλλὰ μὴ θαυμάσητε· ὡς ναυάγιον γὰρ ἠπείλητο, ὅθεν ὁ Χριστὸς οὐκ ἠθέλησε δοξασθῆναι μεθ' ὕβρεως. βούλει σοι ἡ ἑτέρῳ εἶπω κακὸν αὐτοῦ, ὃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πυφᾷ ἀδεῶς; ἡ γὰρ ἡ τοῦτο κακία ἑκάστη, οὐχὶ νῦν, ὅτε τοσαύτην ἀπαιτούμεθα φιλοσοφίαν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρχῇ, ὅτε τῆς παλαιᾶς, ὅτε οὐ τοσαύτης φιλοσοφίας ὑπῆρξεν ἐῶ. ἄκουσον γοῦν τί φησιν ὁ προφήτης. Οὐαὶ οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἡμέραν κακὸν, οἱ ἐγγίζοντες καὶ ἀπόλοιθοι σαββάτων ψυδῶν. τί ὅτιν, οἱ ἀπόλοιθοι σαββάτων ψυδῶν; οἱ Ἰουδαῖοι νομίζουσιν, ὅτι δι' ἀργίαν αὐτοῖς τὸ σάββατον δίδοται. οὐκ ἔστι δὲ αὕτη ἡ αἰτία, ἀλλ' ἵνα τῶν βιωτικῶν ἐκείνου τοὺς ἀπαγαγόντες, πρὸς ἀργίαν ἅπασαν εἰς τὰ πνευματικὰ διδάσκωσιν. ὅπερ δὲ οὐκ ἀργίας ὅτι τὸ σάββατον, ἀλλ' ἐργασίας [ὅτι] πνευματικῆς ἐστὶν ἔνδειξις, ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων δῆλον. ὁ μὲν ἱερεὺς διπλοῦν ἔργον τὸ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ποιεῖ· ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἁπλῆς διαφερούσης θυσίας, διπλοῦν διαφέρειν κελεύεται τότε. Εἰ δὲ καθάπαξ ἀργίας ἦν τὸ σάββατον, τοὺς τῶν ἄλλων ἱερεῖα ἀργεῖν ἐχρῆν. ἐπεὶ οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῶν βιωτικῶν ἀπαλλαγέντες πραγμάτων, τοῖς πνευματικοῖς οὐ προσεῖχον, σωφροσύνη, ἡ ὑπακοῇ, ἡ ἀκροάσει θείων λογίων· ἀλλὰ πονηρότεροι ἐποίουν, χαριζόμενοι, μεθύοντες, διαῤῥηγνύμενοι, πυφῶντες, δι' ἃ τοῦτο κατηγόρησεν αὐτῶν ὁ προφήτης. Εἰπὼν γὰρ, οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἡμέραν κακὸν, ἡ ἐπαγαγών, οἱ ἐφαπλόμενοι σαββάτων ψευδῶν, ἔδειξε διὰ τῆς ἐπαγωγῆς, ὡς ἐῶ αὐτοῖς τὰ σάββατα ψευδῆ. πῶς οὖν αὐτὰ ἐποίουν ψευδῆ; τῷ κακὸν ἐργάζεσθαι, πυφῶντες, μεθύοντες, καὶ τὰ μυσία αἵματα ἡ χαλεπὰ προφέροντες. ἡ ὅτι τοῦτο ὅτιν ἀληθές, ἄκουσον τοῦ ἐξῆς. δίκαιοι γὰρ ὁ λέγω, δι' ὧν βλέπει ἐπάγει ἡ λέγει· Οἱ καθεύδοντες ὅτι κλαύσει ἐλεφαντίνοις, ἡ κατασπαταλῶντες ὅτι τοῦ χρωμάτων αὐτοῦ, οἱ ἐσθίοντες ἐρίφους ἐκ ποιμνίων, ἡ μοσχάρια ἐκ βουκολίων γαλαθηνά, οἱ πίνοντες μετὰ διϋλισμένου οἴνου, ἡ τὰ πρῶτα μύρα χριόμενοι. ἔλαβες δὲ σάββατον, ἵνα τῆς πονηρίας ἀπαλλάξῃς τὸν ψυχικόν· σὺ δὲ αὐτὸν κατεργάζῃ πλέον. Πῶς γὰρ ἂν ἠθροίσθη τῆς βλακείας ταύτης χάριν, ἡ ὅτι κλαύσει ἐλεφαντίνοις καθεύδουσι; αἱ ἄλλαι ἁμαρτίαι, [καὶ μυρίαι οὖσαι] ἡδονὴν εἶχόν τινα, δι' ἣν ἡ μέθη, ἡ πλεονεξία ἡ ἀσωτία· δὲ δὲ ὅτι κλαύσει ἐλεφαντίνοις καθεύδουσαι, ποίαν ἡδονὴν ἔχει; ποῖον προσεμποιῶ; μὴ γὰρ ἥδιον ἡ γλυκύτερον ἡμῖν τὸ ὕπνον ἐργάζεται τῆς κλίνης δὲ κάλλος; Φορτικώτατον [μᾶλλον] μὲν οὖν ἡ ἐπαχθέστατον τοῦτο, ἐὰν τοῖς ἐγκύπτῃς. ὅταν γὰρ σκοπῇς, ὅτι, σὺ

καθεύδοντος

χ. ἐπιδίδωσι

χ. ἀλλ'

Αμ. γ.

χ. γὰρ
χ. ἐπεὶ

χ. ἐρυθρὰ

Αμ. δ.

χ. ἐρυθρὰν

χ. ἐῶ

Δια.τ.ιδ. ὑμῖν αὐτλω" διαγνώσομαι τλὼ ⟨Ϣ⟩δαβολλω. Αν,θρπος ῆς ιῶ πλούσιος, ⟨Ϣ⟩ ἐνεδδύσκετο πορφύραν ⟨Ϣ⟩ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς· πτωχὸς δέ τις ιῶ ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο ⟨Ϣ⟩ πυλῶνα αὐτ' ἡλκωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν χορταθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῦ πλουσίου. ἀλλὰ ⟨Ϣ⟩ κύνες ἐρχόμενοι," ⟨ϢϢ⟩ἐλειχον τὰ ἕλκη αὐτ'. Τίνος μὲν οὖν ἔνεκεν ὁ ⟨Ϣ⟩δαβολῆς ἐλάλει ὁ διδάσκαλος, ⟨Ϣ⟩ τί δήποτε τῶν ⟨Ϣ⟩δαβολῶν ⟨τοῦ⟩ μὲν" ἔλυε, ⟨τοῦ⟩ δ' οὐκ ἔλυε, ⟨Ϣ⟩ τί ποτ' ἐστὶν ἡ παραβολή, ⟨Ϣ⟩ ὅσα τοιαῦτα, ⟨ϢϢ⟩ εἰς ἕτερον καιρὸν ταμευσόμεθα, ὥστε μὴ τοῦ κατεπείγοντος ἀποσπᾶναι λόγου ἡμῶν. ἐκεῖνο δ' πᾶσι ⟨ϢϢ⟩ὑμᾶς ἐρωτῶμεν μόνον, τίς ἐστι τῶν ⟨Ϣ⟩αγγελιστῶν, ὁ τλὼ ⟨Ϣ⟩δαβολλω' ταύτην εἰρηκέναι ⟨Ϣ⟩ Χριστὸν εἰπών. τίς οὖν ἐστιν; ὁ Λουκᾶς μόνος. ⟨Ϣ⟩ γὰρ ⟨Ϣ⟩ τοῦτο ἀναγκαῖον εἶδέναι, ὅτι τῶν εἰρημένων τὰ μὲν ⟨Ϣ⟩ τέσσαρες εἶπον, τὰ δ' κατ' ἰδίαν ἕκαστος ἀπολαβών. πῶς ἔσχεν; ἵνα ⟨Ϣ⟩ τῶν λοιπῶν αἰσθώμεθα ἡμεῖς ἡ διάγνωσις" ἡμῖν ταῦτα, ⟨Ϣ⟩ δι' τῆς συμφωνίας ἐξαίρετον λαμφθῇ. Εἰ μὲν γὰρ πάντες πάντα εἶπον, οὐκ ἂν" πᾶσι μὴ ἀσυνδήτως προσίεμεν, ἀρκοῦντος ἑνὸς διδάξαι δ' πᾶν. εἰ δὲ πάντες πάντα ἐλλαμβάνειν εἶπον, οὐκ ἂν ἐφάνη δι' τ' συμφωνίας ἐξαίρετον. ἐπεὶ δ' ὅτε ⟨Ϣ⟩ κοινῇ πάντες πολλὰ ἔγραψαν, ⟨Ϣ⟩ καθ' ἰδίαν ἕκαστος ἀπολαβών. ὅπερ οὖν Χριστὸς ἐν τ' ⟨Ϣ⟩δαβολῇ διδάσκει, τοῦτο ἔστιν. ἄνθρωπος ῆς, φησὶν, ιῶ πλούσιος καὶ ἐν πολλῇ συζῶν· οὐδεμιᾶς πεῖραν ἐδέχετο συμφορᾶς, ἀλλὰ πάντα αὐτῷ, ὡσπερ ἐκ πηγῆς, ἐπέρρει. ὅπου γὰρ οὐδὲν τῶν ἀδοκήτων ⟨ϢϢ⟩ἐνέβαινεν αὐτῷ, οὐδ' ἀθυμίας ὑπόθεσις, οὐδ' ἀθυμαλία τις βιωτική, αὐτὸ τοῦτο ἠίξατο τῶν εἰπεῖν, ὅτι νυφραίνετο καθ' ἡμέραν. ὅτι ⟨Ϣ⟩ καὶ ἐν ἡδονῇ συνέζη, δῆλον· εἰ ⟨Ϣ⟩ καὶ ἔξω λαμπρότητος αὐτῷ πέλας, ἀλλὰ ⟨ϢϢ⟩ τοῦ τέλους ⟨Ϣ⟩ ἐκ τῆς" ⟨ϢϢ⟩ εἰ ⟨Ϣ⟩ πέπτα * ἡμερόφρων ⟨Ϣ⟩φροσύνη. ὅτι γὰρ οὐ μόνον ἐκεῖνον ⟨Ϣ⟩ τὸν πυλῶνα, ἀλλ' οὐδ' ἄλλον τινὰ ἠλέει, αὐτὸς ἐκεῖνο τοῦτο ἔδειξεν. Εἰ γὰρ ⟨Ϣ⟩ τὸν πυλῶνα διὰ συνεχῶς ἐρριμμένον, ⟨ϢϢ⟩ τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν κείμενον, ὃν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ⟨Ϣ⟩ ἅπαξ, ⟨Ϣ⟩ δίς, ⟨Ϣ⟩ πλειοτάκις ὁρᾷ ἀναγκάζετο εἰσιὼν, ⟨Ϣ⟩ ἐξιὼν (οὐ γὰρ ἦν ἀμφόδῳ, οὐδ' ἐν κρυπτῷ ⟨Ϣ⟩ στενωπῷ κατέκειτο τόπῳ, ἀλλ' εἴθα ⟨τῆς⟩ συνεχεῖς ⟨τοῦ⟩ εἰσόδους ⟨ϢϢ⟩ τοῦ ἐξόδους ποιούμενος ὁ πλούσιος, ἄκων αὐτὸν ὁρᾷ ἀναγκάζετο) εἰ τούτων τῶν οὐκ ἠλέησε, [⟨Ϣ⟩ ἐν τοιούτῳ χαλεπῷ πάθει καταχείμενον, ⟨Ϣ⟩ πτῶσις ⟨Ϣ⟩ ἀπορία τοσαύτη συζῶντα, μᾶλλον ⟨Ϣ⟩ ὅλῳ πάντος τῦ βίου ἀῤῥωσίᾳ ⟨τῷ⟩ λαμπρευομένῳ τὰ ἀῤῥωσία χαλεπωτάτη·] ⟨ϢϢ⟩ πρὸς τίνα αὖ τῶν ἐντυγχανόντων ἐπεκαλέσθη ποτὲ μὴν εἰ τλὼ ⟨ϢϢ⟩ πρώτην ἡμέραν παρέδραμε, τλὼ δευτέραν εἰκὸς ἦν τι παθεῖν. Εἰ ⟨Ϣ⟩ γὰρ ⟨Ϣ⟩ τοῦτο πρόδηλον, ἀλλὰ τλὼ τελευτλω, ἢ τλὼ τεταρτλω," * ἢ τλὼ μετ' ἐκεῖνον, πρώτως αὐτὸν ἐπικαμφθῆναι ἔδει, καὶ εἰ τῶν θείων ἀγελαιότερος ἦν. ἀλλ' οὐδὲν ἔπαθε τοιοῦτον· ἀλλὰ ⟨Ϣ⟩ ἐκείνου τὸ δικαστὸν, τὸν μήτε ⟨Ϣ⟩ Θεὸν φοβούμενον, μήτε ἄνθρωπον αἰδούμενον ⟨Ϣ⟩ ἀπαραίτητος ⟨Ϣ⟩ ἀπηνέστερος γένηται. ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἡ τῆς χήρας ⟨τοῦ⟩ ἐνόχλει, ⟨Ϣ⟩ ταῦτα, ὠμοὶ ὄντα ⟨Ϣ⟩ ἄγριον, δοῦναι τλὼ χάριν ἔπεισε, ⟨ϢϢ⟩ πρὸς τλὼ ἱκετηρίαν ἐπικαμφθῆναι· τοῦτον δ' οὐδὲ τοῦτο ἴσχυσεν ἐπικάμψαι πρὸς τλὼ τὸ πάντος αἰτίλησιν. καίτοιγε οὐκ ἴσον ἦν ἡ αἴτησις· ἀλλ' αὐτὴ πολλῷ δυσχολωτέρα ⟨Ϣ⟩ δικαιοτέρα. ἡ μὲν γὰρ κατ' ἐχθρῶν αὐτὸν παρεκάλει, οὐδ' ἐξίου λύσαι λιμὸν, ⟨Ϣ⟩ μὴ πρεσβῦσι ἀπολλύμενον· καὶ εἶπε μὲν ⟨τοῦ⟩ ἰκανῶς ⟨Ϣ⟩δακαλῆσαι, οὐδ' ἐξίου πολλάκις τῆς ἡμέρας * ἐφαίνετο τῶν πλησίον σιγῇ κείμενος. πολὺ δ' τοῦτο ἰσχυρὸν μαλάξαι μᾶλλον ⟨Ϣ⟩ λιθίνου" δήποτε. ἐνοχλούμενοι γὰρ πολλάκις ⟨Ϣ⟩ προσκρούομεν· ὅταν δ' οὐδὲν διομνύωσι [βοηθεῖν] ἰδιώμενοι σιγῇ πολλῇ προσιόντας, ⟨τοῦ⟩ μηδὲν φλεγμαίνοντας, ἀηδ' * ἐντυγχάνοντας μὲν ἀεί, μὴ δυσχεραίνοντας δ', ἀλλὰ σιγῇ φαιδρύνοντας μόνον ἡμῖν, καὶ αὐτῶν τῶν λίθων ὠμῶν ἀναισθητότερον, τλὼ ⟨Ϣ⟩φροσύνῃ τῆς ἐπιεικείας αἰδεσθέντες καταχαμπτόμεθα. ⟨Ϣ⟩ ἕτερον δέ τι πρὸς τούτοις τούτων ἐκ ἔλαττον ιῶ, ὃ ⟨Ϣ⟩ τλὼ ὄψιν αὐτλω ἐλεεῖν εἰ τῦ πάντος, λιμῶ· ⟨Ϣ⟩ ἀῤῥωσία μακρᾷ καταργαθεῖσαν. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων τ' ἀνήμερον ἐκεῖνον ἐμάλαξε.

πρὸς τὴν

χ. ἀναγνώσμη τλὼ

χ. ἐκεῖν.

χ. ἔλυεν

χ. φαίνεται

χ. ἐκεῖνον

χ. πρὸς ἑαυτὸν

* ἢ ? πέμπτον

* ἢ περιττὸν μὴ σε χ. τοῦτο

* ἢ

μαχαίρας ἢ ξύλων ἅς χεῖρας ὁπλίσαντες κατ' αὐτοῦ, ὅτε πρῶτον αὖθις ἐπήρωσι. Τί γὰρ
Εἴπατε, Τίνα ζητεῖτε; τοῦτο ἐμφαίνοντες ἐκεῖ· ὅπερ γὰρ ἔλεγε ζωηρῶς ὁ Ἰούδας· τί ἦλε- Ισαι. ιη. ε.
τέ μοι δοῦναι, ἢ ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; βουλόμενος ὁ Κύριος ἢ τοὺς Ἰουδαίους πεῖσαι,
καὶ ἡμᾶς διδάξαι, ὅτι ἑκὼν ἦρχε· ὅτι δὲ πάθους, ἢ τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἐστι, οὐ τῆς ἐκείνου καθυρ-
γίας διωγμοῖσιν αὐτὸν παραπέμπεσθαι, αὐτὸ τοῦτο μὴ πρώτων ἐκεῖνος, φησι, τίνα
ζητεῖτε; ὅτως οὐκ ἦλθεν οἱ ἔμβλητος παραδοθῆναι, ἀλλ' ἐπήρωσεν αὐτὸν τὸν ὦτα· ἢ οὐ τοῦτο
μόνον, ἀλλὰ ἢ ὑπήκοος ἀπέδειξε ἑαυτὸν ἐρρίπτα ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν φωνήν ταύτην. ἢ ὅπερ μηδὲ τοῦτο αὖθις
ἐπιτρεπτέρως ἐποίησε, μηδὲ τὸν μαθητὴν ἐκβῆναι τῆς προδοσίας ἀπέπεμψεν, ἀλλ' ἔμφρονα διά-
κατον ὤν, οὐδὲ ὅτω πάλιν ὁ Χριστὸς ἀπέκτησε τὸν αὐτοῦ διανοίας τε ἢ ὑπομονῆς. ἀλλ' ὅρα
πῶς ἐντρεπτικώτατα τῆς ἀναιδοῦς καθάπτεται ψυχῆς, ἢ φθάνεται· ῥήματα ἱκμαδ ἢ λι- χρῆμα ἱκανὸν
θίνων μαλακώτερα ἀφίησιν. ὅπερ γὰρ ὥρμησεν αὐτὸν φιλῆσαι, τί φησι; Ἰούδα, φιλήματι Λυκ. κβ. μ.
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; οὐδὲ αὖθις τῆς προδοσίας αἰσχύνη τὸ ῥῆμα; ταῦτα ἢ
ἔλεγεν ὁ Χριστὸς καθαπτόμενος αὐτοῦ, ἢ τῆς ἐντεύξεως αἰαμιμήτου ζωηρότητος. ἀλλ' ὅ-
μως τοσαῦτα τοῦ Κυρίου ἢ ποιησάντος, ἢ εἰπόντος, οὐκ ἐγένετο βελτίων ἐκεῖνος· οὐ παρὰ
χ. πεπείκει. ἀλλ. μοῖραν πρώτου τοῦ συμβουλεύσαντος ἀθέτησεν, ἀλλὰ παρὰ τὸν αὐτὸν ῥαθυμίαν. ὁ ἢ Χριστὸς, κἂν
ταῦτα πρῶτα προεῖδε, οὐ διέλιπεν ἐξ ἀρχῆς μεχρὶ τέλους τὰ πρὸ ἑαυτοῦ ἅπαντα ὑπο-
δεικνύμενος. ἅπερ οἶδα ἅπαντα ἢ ἡμᾶς εἰδέναι, ἀγαπητοί. ζωηρῶς ἢ ἁμαρτωλὸς
χ πλανῶν. τοὺς ἡμελημένους τῶν ἀφ' ἑαυτοῦ τῶν ἀμετέρων ῥιθυμίαν [ἢ φιλαργυρίαν] ζητεῖ, καὶ μηδεὶς ἐκ
τῆς συμβουλῆς γινέσθω κέρδος. Εἰ γὰρ ὁ τοῦ τέλους εἰδὼς τοιοῦτος ἐσόμενος, τοσαύτην ποιεῖ
τὸν οὐδὲν μέλλοντα καρποῦσθαι ἐκ τῆς παραπέσεως ταύτης ἐγκράτειαν, ποίας
δῆτα εἰκὸς ἀξιοῦσθαι συγγνώμης ἡμᾶς, ὅταν μηδὲ τοῦ τῶν γραμμάτων ἔκβασιν εἰδότες, ὅπου
τῆς τῶν πλησίον σωτηρίας ῥαθυμοῦμεν, ἐκ ποίας ἢ δόξης ἀδελφοὺς συμβουλῆς ἐγκα-
ταλιμπάνοντες; μὴ γὰρ τῶν εἰρημένων ἅπαντων ἢ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀδελφοὶ ἐννοήσωμεν, ὅπως
καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῷ Θεῷ προσεγγίζωμεν ἀφ' ἑαυτῶν προσφορᾶς, ἀφ' ἑαυτῶν
ἀποστόλων, καθ' ἑκάστην παρακούοντες τοῦ ἡμέρου· ἢ ὅμως οὐκ ἀφίσταται καὶ προσεγγί-
ζομεν, ἢ παρακαλοῦντες ἀεὶ τὸν ἀφιλανθρωπότερον ἢ μὴ προσιέμενον. ἢ βοᾷ Παῦλος λέγων·
χ χριστοῦ Ὑπὲρ Κυρίου πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν, δεόμεθα ὑπὲρ Χρι- β. Κορ. ε. κ.
στοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ. Εἰ γὰρ χρὴ ἡμᾶς φιλανθρωπεύεσθαι· οὐ τοσαύτην ἐπαίνου ἄ-
ξιος ὁ προειδὼς, ὅτι πεισθήσεται πάντως ὁ διηνεκὴς τοῦ συμβουλεύοντος, ἢ οὕτω συμβουλεύ-
ων· ὡς ὁ πολλάκις μὲν εἰπὼν ἢ συμβουλεύσας ἢ ἀποτυχὼν, οὐκ ἀφίσταται δὲ οὐδὲ ὅτω.
ὃν μὲν γὰρ προτέρα ἡ τοῦ πεισθήσεσθαι ἐλπὶς ὃν ἀκμάζουσα, καὶ ἀπάντων κουφοτέρα ἡ, δι-
εγείρει πρὸς τοῦ παραινεῖν. ὅταν ἢ ὁ ζωηρὸς συμβουλεύων ἢ παρακούωμεν, εἶτα οὐκ
ἀφιστάμεθα, θερμοτέρης ἢ γενναιοτάτης ἀγάπης τεκμήριον ἀπολέλοιπεν, ἐλπίδι μὲν οὐ-
δεμιᾷ τοιαύτη πεφόρημεν, ἀφ' ἢ ὃ πρὸς τὰ ἀκούοντα φίλτρον μόνον τῆς πρὸς τὰ ἀδελ-
χ. σωζόν. φοὺς οὐκ ἀφιστάμενος· ὑπομονῆς.

Ἀλλ' ὅπου μὲν χρὴ μηδέποτε ἀφίστασθαι τῶν πεπλανημένων, καὶ προειδότες ὠφθῶμεν, ὅτι οὐ
πεισθήσονται ἡμῖν, ἐκφανῶς ἀποδιδράσκοντες. ἀφ' ἢ λοιπὸν ὅτι τοῦ τῆς ψευδοῦς κατηγορίας
χ ἐλέγχων βαθίσας. ἕως γὰρ αὐτὴ ἐσκήνη ἡ ἑορτὴ αὕτη, καὶ τὰ ἕλκη τῆς μέθης ἐν ταῖς τῶν μεθυόντων ἐρ-
γάζεται ψυχαῖς ὁ ἀβέβολος, καὶ ἡμᾶς τὰ φάρμακα ὑπομένειν χρή. ἴδωμεν δὴ οὖν τὸν Παῦ-
λον αὖθις ἐπιτιχίσαιμεν λέγοντα· Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς α. Κορ. ι. λα.
δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. σπουδὴν ἢ τὴν Παύλου διασώσωμεν αὐτοῖς, συγγνώμασι μόνον, οὐδὲ συμβουλεύοντες ἀπέχεσθαι τρυφῆς, ἀλλὰ καὶ καλέζοντα τὸν τρυφᾶν ζῆν-
τα, καὶ πιμπρεύμενον. ἡ γὰρ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου καὶ τῶν ἑκατέρου συμβούλων
ἱστορία, οὐδὲν ἕτερον, ἢ τοῦτο ἐνδείκνυται. μᾶλλον ἢ, ἵνα μὴ πλέονος τοῦτο ποιησώμεθα, δίδωσιν

ὑμῖν

καρτερείᾳ ϗ τῇ ⸗σεσι δρίᾳ δωώσῃ πολλάκις ἀφ᾽ ἡμῶν ϗ τῶν δακρύων ἐπιτασάσαθαι ϗάναξῆσαι. Συνεβούλευσας, ϗ οὐκ ἔπεισας; δάκρυσον, ϗ καθάψῃ πολλάκις σταλάξον παρεῖ, ἵνα αἰδεσθείς σου τὴν κηδεμονίαν, ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸ σωτήριον. Ἀ᾽ δυνήσομαι ἐγὼ μόνος ποιῆσαι; οὐ γὰρ δὴ πᾶσιν ὑμῖν καθ᾽ ἑκάστην συλλιταῖς δύναμαι [μόνος] τὴν ἡμέραν, οὐδὲ ἄρχω πληθὺν ποσὴν ἀφαλέσθαι μόνος. ὑμᾶς γ᾽, εἰ βουληθείητε τὴν ἀγαλλιῶν ἀφαιρεῖσθαι σωτηρίαν, ϗ ἕκαστος ἕνα ἀποκλεῖσαι τῶν ἀμελημάτων ἀδελφῶν, ταχέως ἡμῖν τὰ τῆς οἰκοδομῆς αὐξηθήσεται. ϗ πῶς λέγω τῶν ἐξ πολλῶν ⸗δόσεσιν ἀναπτομένων ἑαυτούς; οὐδὲ γὰρ σκεύων τῶν ἀνάτατα ἰσοστάτων ἀφίσασθαι χρὴ ϗ ἀμελεῖν· καὶ ⸗σεσθε; ὥμην σαφῶς, ὅτι πολλῆς ἀπολαύσαντες τῆς ⸗σουδῆς ⸗ὲ συμβουλῆς, οὐδὲν κερδήσουσι πλέον.

Εἰ γ᾽ ⸗δόξεις ὑμῖν ὁ λόγος οὗτος εἶναι δικαίως· φέρε, ἀφ᾽ ὧν ὁ Χριστὸς ἐποίησέ τι ϗ εἶπεν, ἀπὸ τούτων αὐτὸν πίστωσώμεθα. ἡμεῖς μὲν γὰρ ⸗ὰν ἄνθρωποι τὸ μέλλον ἀγνοοῦμεν, ὅθεν οὐδὲ διημαρτάνομεν δυνάμενα ⸗ὸς τὰ ἀκουόμενα, ἢ πείθεσθαι, ἢ ἀπειθεῖν)· εἴτε ἀπειθήσουσι τοῖς ⸗ρ᾽ ἡμῶν λεγομένοις· ὁ γὰρ Χριστὸς ⸗άντα ἀμφότερα εἰδὼς σαφῶς, οὐ διέλιπε τὸ οὐκ ἀκουσιάζειν αὐτὸν διορθούμενος μέχρι τέλους. τὸ γοῦν Ἰούδᾳ εἰδὼς οὐκ ἀποχειρούμενον τὴν ⸗σοδοσίαν, οὐ διέλιπε συνεχῶς συμβουλεύων, ⸗ροσέχοντα, διεγείρων, ἀπειλῶν, πάντα ⸗ράττων διδασκαλίας ἀναστέλλων αὐτὸν ἐκ τῆς ⸗ροδοσίας, ϗ συνεχῶς ἀναχρουόμενος, ὥσπερ πρὸς χαλκῷ, τῷ λόγῳ. τοῦτο γὰρ ποιεῖ, παιδεύων ἡμᾶς, καὶ ⸗σειδότες ὦμεν, ὅτι οὐ πειθήσονται)· ⓐ ἀδελφοί, τὰ ⸗ρ᾽ ἑαυτῆς ἅπαντα ἀποπληρῶ, ὡς ἀπηρτισμένου τῆς συμβουλῆς ἡμῖν τοῦ μαθητοῦ. καὶ ὅρα πῶς συνεχῶς αὐτὸν καὶ σοφῶς ἀνέτειλε, δι᾽ ὧν ἔλεγε· Εἷς ἐξ ὑμῶν ⸗ροδώσει με. καὶ πάλιν, Οὐ ⸗ερὶ πάντων ὑμῶν λέγω· οἶδα ὃν ἐξελεξάμην· ϗ πάλιν, Εἷς ἐξ ὑμῶν διάβολός ἐστι. καὶ εἰσῆγεν ⸗άντας ἐν ἀγωνίᾳ καθίστασθαι, ὥστε μὴ ἐκπομπεῦσαι τὸν ⸗ροδότην, ϗ αἰσχυντότερον ποιῆσαι τὴν τῶν ἐλέγχων ⸗ερίφασιν. ὅπου γὲ τῆς "ἄλλοις ἀγωνίᾳ καὶ φόβοις ἐτάραξε τὰ λεγόμενα, καίτοι μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδότι ⸗οιηρόν, ἄκουσι πῶς ἕκαστος ἀγωνιῶν ἔλεγε· Μήτι ἐγώ εἰμι, Κύριε; οὐ διὰ ῥημάτων γε μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ ⸗ραγμάτων αὐτοὺς ἐπαίδευεν. ὅθεν γὰρ τὸν ἑαυτῶν φιλανθρωπίαν ἐπεδείξατο ⸗ολλάκις καὶ διὰ ⸗άντων, λε⸗ρῶν καθαίρων, δαιμονᾶς ἀπελαύνων, νοσοῦντας ἰώμενος, νεκροὺς ἐγείρων, ⸗δαλελυμένους σφίγγων, καὶ ⸗άντας μὲ ὠνήσατο,* σκόλοπος γὰρ ὑπῆρξεν, καὶ συνεχῶς ἔλεγεν, Οὐκ ἦλθον * ἵνα κρίνω ⓚ κόσμον, ἀλλ᾽ ἵνα σώσω ⓦ κόσμον· ἵνα μὴ νομίσῃ ὁ Ἰούδας, ὅτι ὑπερτείνει με μείζων οἶδεν ὁ Χριστὸς, κωλύει γ᾽ οὐκ ἔστι, ϗ τοῦτο αὐτὸν διδάσκει ὃ μέρος, οἷς ὅτι ϗ κωλύειν δύναται ⸗ὲ ⸗ιμορφοῦσθαι τὴν ἀμαρτάνουσαν. ϗ ὅρα πῶς σοφῶς ϗ ⸗ροσηκόντως ⸗ὲ "τοῦτον μὲ ἐπαίδευσε, ⸗ὲ δὲ Ἰούδαν οὐδέπω κωλύσαι, οὐδὲ ⸗ιμωρήσασθαι ὑπέσχετο. ⸗ῶς οὖν, ἵνα μάθῃ τὴν ⸗ιμορητικὴν αὐτοῦ δύναμιν ὁ μαθητής; Εἰ μὲν γὰρ σκόλοπας ἔλεγεν, ἔδοξεν ἂν σκαιοῦσθαι ἑαυτῷ λέγειν· οὐκ ἦλθον, ἵνα κρίνω ⓦ κόσμον, ἀλλ᾽ ἵνα σώσω τὸν κόσμον. πάλιν, Εἰ μηδένα σκόλοπα, ἀδιόρθωτος ἔλυεν ὁ μαθητής, ϗ μηδὲν μαθὼν ἀφ᾽ ὧν ἔργων τὴν κολαστικὴν αὐτοῦ δύναμιν. τί οὖν ἵνα γένηται), ὥστε ϗ ⓦ μαθητὴν φοβηθῆναι ϗ μὴ καταφρονήσαντα γλιάσθαι χάριν, ϗ αὐθέκτων μηδένα πλησιάσαι, μηδὲ κόλασιν ⸗αρρησίας ϗ ⸗ιμωρίαν· Εἰς τὴν σκιὰν τοῦ δύναμιν τοιαύτην ὑπεδείκνυται ὁ Χριστὸς, Εἰ ⸗τεν, Μηκέτι σὺν σοὶ καρπὸς γένηται, ϗ ῥήμασι φιλῷ ξηρᾶνας αὐτὸν ⸗ροσηγόρευμα. ὅτων γὰρ οἵ τε ἀπόστολοι ⸗άντες ἔλθοι ἀσελγοῦς, αὐτός τε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἐπεδείκνυτο, τὸν φυτὸν ἀξιόμηνον τὴν ⸗ιμωρίαν. ϗ ὁ μαθητὴς γ᾽ Εἰ ⸗ροσεῖχε, μεγάλην ἂν ἀπὸ τῆς κολάσεως ταύτης ἐκαρπώσατο τὴν ὠφέλειαν. ἀλλ᾽ ὅμως οὐδὲ ὅτω διορθώθη. ὁ γὰρ Χριστὸς ⸗ὲ τοῦτο ⸗ροσιδὼς, οὐχὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ ϗ ἕτερον μεῖζον τούτου ⸗ολλῷ μείζονα τούτου ἐποίησεν. ὅτε γοῦν ἐπέλεκτο αὐτῷ ⓐ Ἰούδᾳ μετὰ μαχαιρῶν

ν. δυνάσ-
ται ἐγὼ μόνος

Ματθ. κε. 12.
Ἰωαν. 17. 12.

χ. ἐκαστος
καθίστα-
χ. αὐτὸς

Ματθ. κε. 16.

Ἰωαν. 18, μζ.

* ἐλήλυθα ἵνα κρίνω, ἰδ'

χ. τῶν

Ματθ. κα. 19.

χ. κλῆμα ψυλὸν ἐξήρανεν αὐτὸ

πηρτισμένοι παρὰ τοῦ Θεοῦ τῆς συμβουλῆς· ἢ τοσαύτην ἀπολίψῃ τὴν ἀμοιβὴν, καὶ παρακύσαντες ἐκείνου, ὅσον ἔλαβες δῶ, εἰ ἐπακούσει. ὃ γὰρ σαυτοῦ πόθῳ ἐπλήρωσας. τοῦ [μὴ] πεῖσαι σὸν ἀκόλουθος οὐκ ἐσμὲν ἐπιθύμιοι, ἀλλὰ τοῦ συμβουλεύσαι μέτοι. ὃ μὲν γὰρ παρέσχες, ἡμέτερον· ὃ δ' ἠπειθήσας, ἐκείνου. ἢ καθάπερ ἡμῶν μὴ παρασπάντων, καὶ μυρία καταρῥάσσουσιν ἐχθροὶ, μόνοις αὐλῖς ἅπας ὁ μισθὸς κείσεται, ἡμῖν δ' οὐδὲν ἔσται ὃ κέρδος, ὅτῳ μὴ ξυνεβουλεύσαμεν· οὕτως δῶ ἡμῶν παρασπάντων ἐχθροὶ μὴ παρέσχοντο, ἅπασα αὐτῶν ἡ δυνατὰ καταλήψεται, ἡμῖν δ' οὐδὲν ἔσται ἔγκλημα, ἀλλὰ ἡ πόλις ὁ μισθὸς ἀπόντος ἐπὶ τοῦ Θεοῦ· ὃ γὰρ ἡμῶν ἅπαν ἐπληρώσαμεν. καταδῦναι μόνοι κελεύομεν ἐς ἀργύρια ὅτι σὸν τραπέζῃς, εἰσφέρειν δ' ἡμᾶς συμβουλεύσαι. εἶπε τοίνυν, ἡ παρῄνεσεν τῷ ἀδελφῷ. ἀλλ' οὐκ ἤκουσεν; ἀλλὰ σὺ Ⓜ μισθὸν ἔχεις ἀπηρτισμένον· μόνος δῶ ἀεὶ τοῦτο ποιῇς, δῶ μηδέποτε ἀποχῇς, ἕως δῶ πείσῃς, ἕως δῶ ἐμπνέῃς. πέφυκας ἔχειν τῆς συμβουλῆς, ἡ ἀνάγκη τοῦ παρῄνεσεν ἐστὶ διχοῦθεν. ὁ μὲν βόλος χῇ τῆς σωτηρίας ἀεὶ τέθυκε τῆς ἡμετέρας, οὐδὲν αὐτὸς κερδαίνων, ἀλλὰ ἓξ τὰ μέγιστα βλαπόμενος ἀπὸ τῆς ἀπωλείας. ἀλλ' ὅμως τοσαύτην ἔχει μοῖραν, ὡς ἡ πολλάκις ἀδυνάτοις ὑπῆρξεν παρέγκλασι, ἡ ὑπῆλθεν μὴ μόνοι ἐκείνοις, οἷς προσδοκᾷ πᾶσιν ἐπιστρέφειν ἓξ ἀδιστάκτως, ἀλλὰ καὶ ὃς εἰκὸς ἀφίεσθαι τῶν μηχανημάτων αὐτοῦ. Ⓜ χρεὼν Ἰωὴλ ἀκούσαι ἐπαπορούμενον· πῶς τὰ ἀπίρρητα πάντα εἰδότος Θεοῦ, προσδέχεσθαι δυνήσεται καὶ ἀφίστασθαι καὶ ὅλα ἀπόντα πάντα χειρὶ καὶ μηχανώμενος [ὁδόλιος], ὥστε ἐπιστρέψαι Ⓜ ἀνθρώπου· καὶ οὐκ ἀπόντα πάντα χειρὶ καὶ μηχανώμενος ὁ μισθὸς ἡ παμπόνηρος διαμόνοις ἐκείνοις, καίτοι τοῦ Θεοῦ τοσαύτην τῆς δικαίας ψηφισαμένου τὴν ἀρετήν. εἶπε οὐκ αἰσχυνόμεθα, οὐδὲ ἐρυθριάζομεν, εἶπέ μοι, εἰ, τὸ βόλου μηδέποτε ἀποχωσάσης τῆς ἀπωλείας ἡμῶν, ἀλλ' ἀεὶ προσδοκῶντος αὐτὴν, αὐδὲ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἀποχωσόμεθα σωτηρίας; καίτοι ἐκείνοις μὲν καὶ τοῦ τῆς πίστεως ἀποῤῥίψαι τῶν παλαισμάτων ἔδει (θεὸς γὰρ ἰῶ ὁ μάρτυρῶν τῷ δικαίῳ τὴν ἀρετὴν) ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀπέστη· ἀλλ' ἐπὶ πολλῆς μοίρας τῆς καθ' ἡμᾶς ἓξ μὴ τὴν τοῦ Θεοῦ μαρτυρίαν ἤλπισεν προσέσθαι τὸ ψευδὲς ἐκείνου. ἡμᾶς δ' οὐδὲν ὅστις ἐστὶν ὁ ποιῶν εἰς ἀπόγνωσιν ἐμπίπτειν, καὶ ὅμως ἀφιστάμεθα. καὶ ὁ μὲν βόλος, καίτοι τοῦ Θεοῦ κωλύοντος, οὐκ ἀναχωρῇ τῆς καθ' ἡμῶν μάχης· σὺ δ', τοῦ Θεοῦ προτρέποντος σε καὶ διεγείροντος εἰς τὴν αὐτὴν ἀγωνίαν τῶν προθυμουμένων, ἀποπηδᾷς; ἤκουσεν ὁ βόλος τοῦ Θεοῦ λέγοντος· Ἀνὴρ δίκαιος, ἀλήθης, δικαιοσύνης, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, καὶ ὅπου οὐδείς ἐστι τοιοῦτος τῶν ὅλων τῆς γῆς· καὶ μὴ τοσαύτας καὶ τοιαύτας ψήφους σύμπεπεν ὅμως λίγων· μήποτε τῇ συνεχείᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἐπαγομένων αὐτῷ κακῶν δυνηθῶ αὐτοῦ προσγίνεσθαι, καὶ Ⓜ μέγα τοῦτο κωλύει πύργον; ὡς οὖν ἡμῖν ἔσται συνδιώκειν, ἀγαπητοὶ, τίς ἡ ἀπόνοια, εἰ τοσαύτην τοῦ πονηροῦ δαίμονος καθ' ἡμῶν κεχερμάδου μανίαν, ἡμεῖς μηδὲ ὀλίγοστὸν τῆς τοσαύτης ἀσυδοῦς εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν εἰσενέγκωμεν, καὶ ταῦτα Ⓜ θεὸν σύμμαχον ἔχοντες; ὅταν γοῦν ἴδῃς σκληρὸν καὶ ἀπόπτον Ⓜ ἀδελφὸν, καὶ μὴ προσέχοντά σοι· λέγε πρὸς σεαυτὸν, μήποτε τῷ χρόνῳ δυνηθῶμεν πεῖσαι; οὕτω καὶ Παῦλος ἐκέλευσε ποιεῖν· Δοῦλον δ' Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, ὀνητικὸν παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῶῃ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας. οὐχ ὁρᾷς τοὺς πατέρας, πῶς, πολλάκις τῶν υἱῶν αὐτοῖς ἀπειγωσμένων, προσκόπτουσι δακρύοντες, θρηνοῦντες, καταφιλοῦντες, τὰ πρὸ ἑαυτῶν εἰσφέροντες ἀπόνοιαν ἑκάστης ἀναπτοῆς; τοῦτο δὴ σὺ πρὸς Ⓜ ἀδελφὸν ποίησον. καίτοι ἐκείνοι μὲν ἀπὸ τῶν θρήνων δὴ τῶν δακρύων ὅτι τὸν ἀρρωστίαν ἀπελάσαι, οὗτε Ⓜ θάνατον ἐπιλύσασθαι ἀπεκρούσασθαι δυνάμενοι· σὺ δ' ψυχὴν ἀπογνωσθεῖσαν τῇ

καρτερίᾳ

χ. παρεγκλασ.
χ. ἀποπίπτοις
* σκυμαζόμενον
χ. καὶ ταῦτα
χ. ἐμφρίττομ.
Ιωὴλ. α. ιε.
C. Tim. C. ιδ.
χ. ὅπ, κάτοι

ζας ὁ μιᾷ σαγηνεύσει ἡμέρᾳ; Εἰ γὰρ δέκα μόνοι ἐπείσθησαν, εἰ γὰρ πέντε μόνοι, εἰ γὰρ
εἷς, οὐχ ἱκανοὶ ἡμῖν εἰς παράμυθίαν; ἐγὼ δὲ καὶ ὑπερβολὴν ἑτέραν ποιοῦμαι. καίτοι
μανθάνω πεπεῖσθαι τοῖς ἡμετέροις λόγοις (ὅπερ ἀδύνατον, εἰς τοσαύτας ἀκοὰς ταπεινοῦ
λόγοι ἄκαρπον ἡμᾶς θαι ποτε) πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο αὖθις. οὐδὲ οὕτως ἀκερδὴς ἡ-
μῖν ὁ λόγος. Εἰ γὰρ καὶ εἰσῆλθον εἰς καρπλόν, ἀλλ' οὐ μετὰ τῆς αὐτῆς δυσκολίας 5
εἰσῆλθον, ἀλλ' ἃ μὲν ὅτι τῆς πραπίζης πολλάκις τῶν ἡμετέρων ἐμνήσθησαν λόγων, τὸ ὅτι
μόστομον, τῆς ὅπλοξέως· ἃ μνησθέντες, ἡσχύνθησαν, πρυθρίασαν καὶ δίκαιον· ἃ μὲν οὖν
τοσαύτης ἁμαρτίας τὰ εἰκότα ἔπαθον. τοῦτο δὲ ἀρχὴ σωτηρίας καὶ μεταβο-
λῆς ἀρίστης, τὸ ὅλως αἰσχυνθῆναι, τὸ ὅλως καταγνῶναι τῶν γινομένων. εἰ δὲ τούτοις 10
δὲ οὐκ ἔλαττον καὶ ἕτερον ἡμῖν ἐκ τούτου μεῖζον κέρδος. ποῖον δή τοῦτο; ὃ δὲ σώφρο-
νοι μᾶς σεμνοτέρους ποιῆσαι, καὶ πεῖσαι μᾶλλον τῶν εἰρημένων, ὅτι ἄριστα πάντων εἰσὶ βε-
βουλευμένοι, μὴ ζηλοτυπούμενοι τοῖς πλουσίοις. οὐκ ἀνέπεισα τοὺς νουθετουμένους; ἀλλὰ τοὺς ὑ-
γιεῖς ἀσφαλεστέρους ἐποίησα. οὐκ ἀπήλασά τινας τῆς κακίας ὁ λόγος; ἀλλὰ τοὺς ἐν ἀρχῇ 15
ζωῆς ἀκριβεστέρους εἰργάσατο. εἶπον τι καὶ πρὸς τὰ τοὺς πένητας. οὐκ ἔπεισα σήμερον; ἀλλ' αὖ-
ριον ἴσως δυνήσομαι πεῖσαι. ἀλλ' οὐδὲ αὔριον; ἀλλὰ μὴν τὴν αὔριον, ἣν καὶ σκιὰν ἴσως.
ὁ σήμερον ἀκούσας, καὶ μεθυσόμενος, αὔριον ἴσως ἀκούσεται καὶ καταδέξεται· ὁ δὲ σήμερον
δὲ αὔριον καταφρονήσας, μᾶλλον ἴσως ἡμέρας πρόσθεσιν τοῖς λεχθεῖσιν. καὶ γὰρ καὶ ἀλι-
θὲς πολλάκις διὰ ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ νὺξ διανύσασα δέδυκεν, ὁ δὲ πόρρω πολλάκις αἰσχρο-
ρροῖ μέλλων, καὶ διὰ ὅλης αὐτὸν τῆς ἡμέρας δίκαιον ἐμπεσὼν ἀλιθεύσας ἀπῆλθεν. εἰ δὲ
μέλλομεν δίκαιον ἀεὶ τοὺς ἀεὶ πονηροὺς ἀπαλλάττειν, καὶ τῶν πορνῶν ἀφίσασθαι
πάντων, ἅπας ἡμῖν ὁ βίος ἀπολεῖται· καὶ οὐχὶ τὰ σωματικὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ βιωτικὰ
οἰκήσεται πάντα. καὶ γὰρ ὁ γεωργὸς εἰ μέλλοι διὰ τοὺς ἀεὶ καὶ δὶς καὶ πολλάκις γινομένας
τῶν ἀέρων ἀνωμαλίας τῆς γεωργίας ἀποπηδᾶν, λιμῷ τοὺς ἅπαντας ἀπολεῖν ἔμελλε πάντας. καὶ χ. ἀπολοῦμεν
κυβερνήτης δὲ εἰ διὰ καὶ δὶς καὶ πολλάκις συμβαίνει χειμῶνα φύσει τὴν θάλατταν, ἄπλωτον ἡμῖν ἂν ἦν τὸ πέλαγος, καὶ ἄχρηστος [καὶ] ἀνόνητος [ἡμῖν] ὁ βίος πάλαι γε- 15
νόηται. καὶ ἐκεῖνο δὲ τὸ τέχνον ὅπως, εἰ τοῦτο πονηροὺς καὶ συμβουλεύοις, πάντα χ. καὶ
ἀρρίζωτα ἀπολεῖται, καὶ ἀοίκητος ἔσται ἡ γῆ. ἅπερ οὖν ἅπαντες εἰδότες, καὶ ἅπαξ, χ. ἅπαντα
καὶ δίς, καὶ πολλάκις ἀποτυχόντι τὸ τέλος τῶν πορνῶν, ἐπὶ οἷς εἰσὶ καὶ διατρίβουσι,
πάλιν αὐτῶν ἐπιλαμβάνονται μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας. ἅπερ ἅπαντα δὴ καὶ ἡμεῖς
εἰδότες, ἀγαπητοί, μὴ, πονηρὸν, μὴ τοῦτο φιλονικῶμεν, μηδὲ λέγωμεν· τί δὴ λόγων 20
ἡμῖν ποιήσων; ἐπεὶ ἐκ τῶν λόγων τούτων ὄφελος ἔσται. καὶ γὰρ ὁ γεωργὸς ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πολ-
λάκις τὸν αὐτὸν ἀγρὸν ἔργασται, καὶ ἀποτυχὼν τοῦ κέρδους, πάλιν αὐτὸν εἰργάσατο, χ. τίλλει
καὶ ἐκ τούτου πολλάκις εἰσαῦθις τοῦ πρώτου χρόνου τὸν ζημίαν διώρθωσε. καὶ ἔμπορος ἂν ναυάγια
πολλὰ πολλάκις ὑπομείνας, οὐκ ἀπέστη τοῦ λιμένος, ἀλλὰ καὶ πλοῖον καθείλκυσε, καὶ ναύ- 25
τας ἐμισθώσατο, καὶ χρήματα δανεισάμενος τῶν αὐτῶν ἤλασε πελαγῶν, καίτοι τὴν μέλ-
λοντος ὁμοίως ὄντος ἀδήλου. καὶ ἕκαστος δὲ τῶν ὁπουοῦν μετίόντων, οὕτω ποιεῖ εἰώθασιν, ὥσπερ ὁ
γεωργὸς καὶ ὁ ἔμπορος. Εἶτα ἐκεῖνοι μὲν τοσαύτην χρόνου πρὸς τὰ βιωτικὰ ἀσυνδή- χ. χείμωνι
τοις, καίτοι τοῦ τέλους ὄντος ἀδήλου, ἡμεῖς δὲ, διὰ εἰ πάντες μὴ ἀκουσθῶμεν, διὰ τοῦτο ἀπογνησόμεθα; αὐ ἀεὶ
καὶ ποῦ ἔξομεν συνιόντες; πόσα δὲ ἀπολογήσει; καίτοι ἐκείνοις μὲν οὐ ταῖς ἀπειρυχίαις οὐ-
δεὶς ἔστιν ὁ τοῦ ζημίαν παράμυθησόμενος· ἡμῖν, ἐὰν ἐπισχύσῃ τὸ πλοῖον ἡ θάλασσα, χ. θέτω-
οὐδεὶς τοῦ πεῖσαι τοὺς ναυαγοῦντας διορθώσεται· διὰ καταχώσῃ τοῦ ἀρούρας ἐπομβρία, μεν
καὶ ἀποπλύνῃ τὰ σπέρματα, ἀνάγκη καὶ τοῖς γεωργοῖς οἴκαδε διαχωρῆσαι χερσίν. ἐφ' ἡ-
μῶν δὲ τῶν λεγόντων καὶ παραινούντων οὐχ οὕτως· ἀλλὰ κἂν καταβάλῃ τὰ σπέρματα, καὶ ὁ
ἀκροατὴς μὴ δέξηται, μηδὲ ἐνέγκῃ τοῖς καρποὺς τῆς ἀκοῆς, σὺ μὲν μισθὸν ἔχεις ἀ-

πηρτισμένον

ἀλλὰ διδασκαλίας πεπληρωμένου πνευματικῆς· ᾗ αὐλὸς ἐγήρευε ᾗ κιθάρα τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· ᾗ τῶν ἄλλων τῶν ὀργάνων χορευόντων, ὑμᾶς ὄργανα ἐσκευὴ πνευματικὴ κατασκευάσαντες ἑαυτῷ, διὰ τῆς σαρκὸς διδασκαλίας, ἐδώκατε τῷ πνεύματι χρῆσθαι τὰς ὑμετέρας ψυχάς, ᾗ τὴν πρὸ ἑαυτῶν χάριν ἐμπνεύσαι ταῖς ὑμετέραις διανοίαις· ὅθεν ᾗ πνευματικοὶ ἦτε μέλος, οὐκ αἰσθητοὶ μόνον, ἀλλὰ ᾗ ταῖς αὐτῶν δυνάμεις βύθραιοι. Φέρε οὖν ᾗ σὺ μάθῃς ὀπλίσωμαι τὴν γλῶτταν, ᾗ ἵνα ᾗ ὑμεῖς ᾗ διαρρέοντα καταβολώμεθα βίον· κατηχήσωμεν τὸν ἐν αὐτῇ διημαρτηκότων, οὐχ ἵνα αὐτοὺς καταισχύνωμεν, ἀλλ' ἵνα αὐτοὺς ἀφέμενοι ἀπαλλάξωμεν· οὐχ ἵνα αὐτοὺς ἐπιδείξωμεθα, ἀλλ' ἵνα αὐτοὺς διορθωσώμεθα· οὐχ ἵνα αὐτοὺς ἐκπομπεύσωμεν, ἀλλ' ἵνα πομπῆς ἀζήμιοι ἀπαλλάξωμεν, ᾗ τὸν τὸ διαβόλου χρηστὸν ἐξαρπάζωμεν. ὁ γὰρ ἐν μέθῃ διημαρτών, ἐκ τρυφῆς, ᾗ ἀδηφαγίας, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διαβόλου τοῦ τυραννίδα γεγόνοτος. ᾗ γλῶττα μὲν τι πλέον γλύφεται ἐκ τῶν ἡμετέρων ῥημάτων· ἀλλ' ἡ ἄφεσις τοῖς αὐτοῖς ὑπομένουσι ᾗ μετὰ τοῦ σωθήσεσθαι, οὐδὲ οὕτως ἡμᾶς ἀποστησόμεθα τῆς πρὸς αὐτοὺς συμβουλῆς. ᾗ γὰρ αἱ κρῆναι, καὶ μηδεὶς ὑδρεύηται, ῥέουσι· ᾗ αἱ πηγαί, καὶ μηδεὶς ἀρύηται, ἀναβλύζουσι· ᾗ ὁ ποταμοί, καὶ μηδεὶς πίνῃ, πλέουσι. διὰ τοῦτο ᾗ τὸν λέγοντα, καὶ μηδεὶς πρόσεχῃ, ἀεὶ πρὸς ἑαυτὸν πρόσταττε πληροῦν. ᾗ γὰρ ὁ μόνος ἡμῖν τοῖς τοῦ τοῦ λόγου διακονίαν ἐγκεχειρισμένοις παρὰ τοῦ φιλανθρώπου καὶ Θεοῦ μηδέποτε τὰ πρὸς ἑαυτὸν ἐλλιμπάνειν, μηδὲ σιγᾶν, καὶ ἀκηδιᾶν τινος, καὶ ὑποστέλλεσθαι. ὁ μακάριος Ἱερεμίας, ὅτι πολλὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἀπεφήνατο, καὶ τὰ μέλλοντα προσημαίνων ἀφιᾶ, οὐδὲ τῶν ἀκουόντων ἐκωμῳδεῖτο, ᾗ δι' ὅλης ἐγλάττετο τῆς ἡμέρας, ἐβουλεύσατό ποτε τῆς προφητείας ἀπαλλαγῆναι ἐκείνης, διὰ θεσπιῶν τι παθών, ᾗ τὰ σκώμματα καὶ τὰς λοιδορίας οὐκ ἐνεγκών. καὶ ἄκρας αὐτὰ τῶν ὀνειδιζόντων, διὰ ὧν φησιν· Ἐλοιμώδην εἰς γέλωτα ἅλων τὴν ἡμέραν· εἶπεν, οὐ μὴ λαλήσω, οὐδὲ μὴ ὀνομάσω τὸ ὄνομα Κυρίου· καὶ ἐγένετο ἐν ἐμοὶ ὡς πῦρ καιόμενον καὶ πεφλεγμένον ἐν τοῖς ὀστοῖς μου. πάρεισμαι πρότερον, καὶ οὐ δύναμαι φέρειν. ὃ γὰρ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ἐβουλευσάμην ἀπαλλαγῆναι τῆς προφητείας, φησίν, ὅτι οὐκ ἤκουον ᾗ Ἰουδαῖοι· καὶ ἅμα τοῦτο ἐβουλευσάμην, κατάπιπτε πῦρ εἰς τὴν ψυχήν μου ἐκπίπτουσα τὴν ἐμὴν ἐκ τῶν πυθμάτων ἐνέργειαν, ᾗ πάντα τὰ εἴδη κατέφλεγε, ἐπιδαπανῶσά μου τὰ ὀστᾶ καὶ καταθύουσα ἅπαξ, ὡς μὴ δύνασθαί με ἐνεγκεῖν ᾗ ἐμπαρησιάσασθαι ἐκεῖσε. εἰ γὰρ ὁ μελῳδούμενος καὶ χλευαζόμενος ἐκεῖσε καὶ καθ' ἑκάστην λοιδορούμενος τὴν ἡμέραν, ὅτι ἐβουλεύσατο σιγῆσαι, τοσαύτην ἔσπευσε τιμωρίαν· τίνος δὲ εἰπεῖν ἡμᾶς συγγνώμης ἀξίους, τοιοῦτον μηδὲν ὀφείλοντας παθεῖν, ἀλλ' ᾗ τὴν ῥᾳθυμίαν τινῶν μικροψυχήσαντες, καὶ τῆς διδασκαλίας ἀποστάντες τῆς πρὸς ἐκείνους ᾗ μᾶλλον, ὅταν τοσοῦτοι ᾗ προσέχοντες ὦσι; ταῦτα γὰρ λέγω, οὐχ ἑαυτὸν προμηνύοντος, οὐδὲ προδιδασκαλῶν (ᾗ γὰρ πέπεικα τὸν ἐμαυτοῦ ψυχήν, ἕως ἂν ἐμπνέω, ᾗ δοκῇ τῷ Θεῷ καὶ τὸν παρόντα βίον ἡμᾶς εὐθαλῆ), ταύτην πληροῦν τὴν διακονίαν, ᾗ μή τι προσέχῃ μοι, οὐ τι μὴ προσέχῃ, ὃ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν) ἀλλ' ἐπειδὴ πολλοὶ εἰσι ᾗ ταῖς τῶν πολλῶν σκυλόντες χαραῖς, καὶ προσέχουσι μηδὲν αὐτοῖς ὠφέλιμοι εἰς ᾗ βίον εἰσφέρειν ᾗ ἡμέτερον, ᾗ τὸν ἑτέρων προσαλλότριον ἀπορρίπτοντες, χλευάζοντες ᾗ διακωμῳδοῦντες ᾗ λέγοντες, ἀποστῆναι συμβουλεύων, παῦσαι προσκαίων· οὐ βούλομαι σοι προσέχειν, μηδὲν ὑπόνοιαν ἔχε πρὸς αὐτούς· ἐπειδή τινες εἰσι ταῦτα λέγοντες, τὸν ποιητὴν ᾗ ἀπορῶν, ἀπόστηθι τούτων γνώμης ᾗ διακολακίας· ὑπεκδύομαι τὴν ψυχήν μου τῶν πολλῶν σκώψαι βουλόμενος, μακρόθεν τοῦτο ποιῶ τὸν λόγον. ᾗ γὰρ ᾗ οἶδα πολλοὺς εὑρηκότας ταῦτα τὰ ῥήματα, εἰ, ἐπειδή τινας εἶδον εὐκαταφρόνητον αὐτοὺς ποιήσαντας, γελάσαντες ᾗ διακλυάζοντες ἔλεγον· πάνυ γὰρ ἐπαίθησαν· ὅλως οὐδεὶς εἰς καπηλεῖον εἰσῆλθε· ἅπαντες ἐπορεύθησαν. τί λέγεις, δέσποτα; τοῦτο γὰρ ὑπομένομεν πάν-

ῥίπτειν ἑαυτούς, ἀλλ' ἀναμένειν μὲ ὑπόστασιν, καὶ ἀνδρίζου πᾶσαν ὑπομένειν δοκιμασίαν· μὴ μέλλῃ αὐτοὺς παραπλῆσαι, μηδὲ παρόντας ὁμοίους τοῖς ἀπίστοις ἐᾷν. τί δήποτε; ἡ παιδεύσω χ. κατηχήσω
διδάσκων, καὶ τὴν τῆς κενοδοξίας ἐγκληματικὴν ἀπαλλάττων. διὰ τοιοῦτον καὶ σὺ ζῶθα, ὅτι
τοῦτο ἔλεγεν, ἀπελθών, φησι, προσεύξατο· καὶ μὴ τὸ προσεύξασθαι λέγῃ τοῖς μα-
Matth. κε. μα. θηταῖς οὕτως· Οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε μὴ 5
εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. ὁρᾷς ὅτι οὐ προσεύχεται μόνον, ἀλλὰ καὶ παιδαγωγεῖ; τὸ μὲν γὰρ
πνεῦμα προθυμεῖ, φησιν, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. τοῦτο δὲ ἔλεγε, τύφου τινὰ ψυχὴν αὐτῶν
κατιδών, καὶ ἀπονοίας ἀπαλλάττων, ζωσεφαλμώδους ποιᾶς, μετεωρίζειν παρασκευάζων. ὁποίαν
οὖν ἠβούλετο αὐτοὺς διδάσκειν βύζασθαι, τοῦτο ἡμᾶς αὐτὸς ἤυξατο αἰσθητῶς· οὐ τὴν τοῦ δεῖ-
πνα (ἀπαθὴς γὰρ ὁ θεῖος) ἀλλὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου. ἤυξατο δὲ παιδεύων ἡμᾶς βύζε- 10 χ. προσεύξατο.
σθαι, καὶ ἀεὶ ζητεῖν τὴν διηνεκῆ τοῦ ἀπαλλαγῆναι· εἰ δὲ μὴ ἐγκρατείᾳ, τάχα τὰ τῶν θεῶν δο-
κοῦντα. Διὰ τοῦτο ἔλεγε, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ· οὐκ ὅτι ἄλλο μέν αὐτοῦ
βούλημα, ἄλλο δὲ παῖς· ἀλλ' ἵνα παιδεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀγωνίσῃ, καὶ τρέμωσι,
καὶ κίνδυνος ὑπῇ, καὶ μὴ βούλωνται ἀπορραγῆναι τῆς πρὸς αὐτὸν ζωῆς, ὅμως τὸ οἰκεῖον βουλή- 15
ματος προτιμᾷ τὸ τοῦ Θεοῦ βούλημα· ὅπερ δὴ καὶ ὁ Παῦλος παιδεύων, ἀμφότερα ταῦτα διὰ
τῶν ἔργων ἔδειξε. τοὺς τε γὰρ πειρασμοὺς ἠξίωσιν ἀποκινηθῆναι αὐτὸν, οὕτω λέγων, Χαρὰ
α. Κορ. ε. ι. τούτῳ πεῖσαι τοὺς Κύριον παρεκάλεσα· καὶ ὅπερ οὐκ ἔδοξε τῷ Θεῷ, φησι, διὰ τὸ δόξαν εἶναι ἀσθενείας, εἶναι ὄφρυσι, εἶναι διωγμοῖς. τάχα δὲ ἀσαφὲς τὸ εἰρημένον· σκοπῶ ποιῶ αὐτὸ σαφέστερον.
σκανδαλίζεται πολλὰ ὁ Παῦλος, καὶ ἤυξατο μὴ κινδυνεύειν. ἤκουσον οὖν τῶν Χριστοῦ λέγοντος, 20
ὅτι Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ἐπεὶ οὖν εἶδε τὸ
Θεοῦ θέλημα ὄν, λοιπὸν τὸ ἑαυτοῦ θέλημα ὑποτάττει τῷ τοῦ Θεοῦ θελήματι. Ταῦτα τοί-
νυν ἀμφότερα ἀπὸ τῆς εὐχῆς ταύτης ἐπαίδευσε, μήτε ὑπερπηδᾶν τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ
εὔχεσθαι μὴ ἐμπεσεῖν εἰς αὐτούς· εἰ δὲ ἐπέλθοιεν, φέρειν αὐτοὺς γενναίως, καὶ τὸ οἰκεῖον θε-
λήματος προτιμᾶν τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα. Ταῦτα οὖν εἰδότες, βύζώμεθα μὲ μηδέποτε
εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν· καὶ εἰσέλθωμεν, παρακαλῶμεν τὸν Θεὸν δοῦναι ἡμῖν 52
ὑπομονὴν καὶ ἀνδρίαν, καὶ τὸ αὐτοῦ θέλημα πάντως θελήματος ἡμῶν προτιμῶμεν. οὕτω
γὰρ καὶ τὰ παρόντα βίου μὴ ἀσφαλείας ζημιούσθαι, καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ὑπερβα-
λούμεθα· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπερτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν χ. εἰλικρινοῦς
Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεί, καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. 30

Λογ. λε. ΜΕΤΑ ΤΑΣ ΚΑΛΑΝΔΑΣ ΤΗΣ ΕΞΗΣ ΕΝ ΑΝ-

ποχείᾳ λεχθεὶς καὶ μεθυόντων, καὶ περὶ τῶν εἰς καπηλεῖα εἰσιόντων, καὶ εἰς τὴν πόλιν χορείας τελούντων, καὶ ὅτι ὁ διδάσκαλος οὐ χρὴ ἀπογινώσκειν τῶν μαθητῶν, καὶ περὶ τοῦ παροῦ μὴ πιθωμαι, καὶ εἰς τὸν σωζόμενον Λάζαρον καὶ τὸν πλούσιον λόγος πρῶτος. 35

Ἤν χθὲς ἡμέρα, ἑορτὴν ἄγουσα τὴν ἁγιοκλητείαν, ἐποίησατε ὑμᾶς ἑορτὴν πνευματικὴν, καὶ πολλῆς τῆς βιωτικῆς τοῦ παρ' ἡμῶν δοξάσθητε λόγους, καὶ τὸ πλέον ἐπαύσθητε τῆς ἡμέρας ἀγρυπνήσαντες, καὶ μεθυσθέντες σωφρονοῦντος γέγονατε, καὶ τῷ Παύλου χορεύσαντες. διπλοῦν τοίνυν οὕτω τὸ κέρδος ὑμῖν γέγονεν, ὅτι καὶ τῆς ἀτάκτου τῶν μεθυόντων ἀπηλλάγητε χορείας, καὶ σκιρτήματα ἐσκιρτήσατε πνευματικὰ, πολλὴν τὴν ταξίαν ἔχοντα· καὶ μετάσχετε χαρᾶς, οὐκ ἄκρατου οὐκ οἴνου, ἀλλὰ, χ. Σαπροπλείᾳ. χ. τῶν

γλῶσαι τῆς παρούσης ζωῆς. Εἰ γὰρ μηδὲν τούτων εἴρηκεν, εἶχον ἂν εἰπεῖν, ὅτι εἰ δοῦλος ἦν, ἔδει αὐτὸν παθεῖν τὰ τοῦ δεσπότου. τίνα δέ ἐστι ταῦτα; τὸ μέλλοντα φαυλίζεσθαι, καὶ διαλιᾶσαι καὶ ἀγαπᾶσαι, καὶ μὴ ἀπαθῶς ἀπορρήγνυσθαι τῆς παρούσης ζωῆς. τῇ φύσει γὰρ ἔγκειται τὸ φιλεῖν τὰ παρόντα. διὰ τοι τοῦτο δεῖξαι βουλόμενος ἀληθῆ τῆς
2 ἔρωτος τὸν ἀπελθόντα, καὶ τὴν οἰκουμένην πιστώσασθαι, μετὰ πολλῆς τῆς ἀποδείξεως τὰ πάθη γυμνὰ ἀπεπέμψατο.

Εἰς ὃ οὖν λέγεις οὗτος ἐστὶν ἢ ἄλλος τούτου οὐκ ἐλέγχει. τίς γὰρ οὗτος; ἀλλ' ἐβουλόμην ὁ Χριστὸς, πᾶσαν ἀρετὴν παιδεύσας τοὺς ἀληθεῖς ἐβούλετο· οὐ παιδεύων, οὐ λόγῳ μόνον διδάσκει, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ. αὕτη γὰρ ἡ ἀρίστη διδασκαλία ἐστὶ τοῦ διδάσκοντος. ἐπεὶ
10 δὲ κυβερνήτης ἐβούλετο Ⓦ μαθητὰς, δείκνυσι μὴ αὐτῷ ἀπλῶς κατέχειν τὸν οἴακα, ἀπεστάλη δὲ καὶ λόγου καὶ ἔργου· καὶ οὔτε λέγειν μόνον, οὔτε ἐργάζεσθαι μόνον. ὁμοίως καὶ οἰκοδόμος ἐβούλετο Ⓦ μέλλοντα πρὸς αὐτὸν μανθάνειν πῶς τεῖχος ὑφαίνεται, δείκνυσι μὴ αὐτῷ διὰ τοῦ ἔργου, δείκνυσι δὲ αὐτῷ καὶ διὰ τοῦ λόγου· οὕτω καὶ ὑφάντης, καὶ ποικίλτης, καὶ χρυσοχόος, καὶ χαλκοτύπος, καὶ πᾶσα τέχνη διὰ λόγου τε καὶ ἔργου ἔχει Ⓦ διδάσκοντα.
15 ἐπεὶ οὖν ὁ αὐτὸς πρεσβύτερον παιδεύσαι ἡμᾶς πᾶσαν ἀρετὴν, διὰ τοῦτο δὲ λέγει τὰ περὶ τοῦτο, φησί. Ὁ γὰρ ποιήσας, φησὶ, καὶ διδάξας, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασι- Matth. 5. 19.
λείᾳ τῶν οὐρανῶν. σκόπει δὲ ἐκ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὰ ταπεινοφροσύνης καὶ πραΰτητος, καὶ ἐδίδαξε διὰ τῆς ῥήσεως. ὅρα πῶς αὐτὰ παιδεύει καὶ διὰ τῆς σιγῆς. Εἶπον γὰρ, Μακάριοι Ⓐ Matth. 5. 3.
πτωχοὶ τῷ πνεύματι, μακάριοι Ⓐ πραεῖς, δείκνυσι πῶς αἱ τὰ διὰ καταρθοῦν. πῶς οὖν
χ. ἔδειξε; 10 "ἐδίδαξε; Λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτὸν, καὶ εἰς ἓν τῶν μαθητῶν τοὺς πόδας. τί οὖν τούτου ἴσον τῆς Ioan. 13. 5.
ταπεινοφροσύνης; οὐκ ἐπὶ γὰρ διὰ τῆς λόγου μόνον ταύτην παιδεύει, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἔργου.
χ. παιδεύει πάλιν τὴν ἀνέξικακίαν διὰ τῆς ἔργου. χ. ὡς ἐ ταυτὸν "πάλιν τε ῥαδιότητα καὶ τὴν ἀνέξικακίαν διδάσκει διὰ τῆς ἔργου. πῶς; ἐῤῥαπίσθη γὰρ ὁ τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως, καὶ φησιν, Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ἐκέλευσεν εὔχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν. πάλιν καὶ οὗτος διὰ τῆς ἔργου παιδεύει. Ioan. 18. 23.
διαβὰς γὰρ ἐπὶ τὸν σταυρὸν λέγει, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν. ὥσπερ οὖν Luc. 23. 34.
ἐκέλευσεν εὔχεσθαι, ἵνα καὶ αὐτὸς αὐχῇ, οὕτω παιδεύων αὐχεῖν, οὐκ αὐτὸς ἀποιᾷ ἀφίεναι. πάλιν ἐκέλευσεν αὖ ποιεῖν τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς, καὶ καλῶς ποιεῖν αὐτοὺς ἐπηρεάζοντας. τοῦτο δὲ διὰ τῆς ἔργου ἐπέτρεψε. τὸν γὰρ Ἰουδαίων αὐτὸν δαίμονας ἐξέβαλε, τὸν καλούμενον αὐτὸν δαιμονῶντα, ἐλεημόνας εὐεργέτης, ἐπιβουλεύοντας ἔτρεφε, σταυρώσαι βουλευομένους εἰς βασι-
30 λείαν ἐκάλεσεν. ἔλεγε πάλιν τοῖς μαθηταῖς, Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ Matth. 10. 9.
χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, τοὺς ἀκτημοσύνῃ ἀλείφων· τοῦτο πάλιν διὰ τῆς ἔργου Matth. 8. 20.
ἐπαίδευεν οὕτω λέγων, Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώ-
σεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. καὶ οὐκ ἴσως αὐτῷ τρά-
πεζα, οὐκ οἰκία, οὐκ ἄλλο τι τῶν τοιούτων ὑπῆρχεν· οὐκ ὅπου ἤπορεν, ἀλλ' ὅπου ἐπαίδευε
35 τοὺς ἀνθρώπους τούτων ἐλθεῖν τὴν ὁδόν. καὶ διὰ τοῦτο Ⓦ ζήτει καὶ εὔχεσθαι αὐτοὺς ἐδί-
δασκεν. ἔλεγεν οὖν αὐτῷ, δίδαξον ἡμᾶς "αὐχεῖσθαι. διὰ τοῦτο καὶ εὐχῆς, ἵνα σχῶσι μά- Luc. 11. 1.
χ. σαυτὸν γ. θησιν εὐχεσθαι. ἀλλ' οὐκ εὔχεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πῶς δεῖ εὔχεσθαι μαθεῖν αὐτοὺς ἐζήτει. διὰ τοῦτο καὶ εὐχὴν προέθηκεν οὕτως ἔχουσαν· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθή-
τω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς
40 γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, τουτέστιν, εἰς κίνδυνον, εἰς ἐπιβουλάς. ἐπεὶ οὖν ἐκέλευσεν εὔχεσθαι, μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, τοῦτο αὐτὸ διδάσκων αὐτοὺς διὰ αὐτοῦ τοῦ σχήματος λέγων, πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, παιδεύων ἀπομάττειν τοὺς ἀγῶνας μὴ ἐπιπολάζειν τοῖς κινδύνοις, μηδὲ ἐπιῤ-

κειδείας. πολὺ δυσαπολόγητος ἰῶ ὁ τῆς ἁμαρτίας λόγος. ἡ γὰρ ὑπερβολὴ τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ, καὶ ὁ μέγεθος τῆς συγκαταβάσεως τῦτο φέρουσι ἔγκλημα, καὶ πολλῆς ἐδέετο κατασκευῆς ὥστε πεῖσαι ἡμᾶς. ἐπείσθησαν γὰρ ἤδη καὶ ἰῶ ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν, ὅτι ὁ Θεὸς ὁ ἄῤῥητος, ὁ ἀφθαρτος, ὁ ἀπερινόητος, ὁ ἀόρατος, ὁ ἀκαταλήπτος, ὁ ἐν τῇ χειρὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς, ὁ ὁρῶν καὶ βλέπων ὅτι τὸν χῶν, καὶ ποιῶν αὐτὸν τρέμειν, ὁ ἀπειλῶν τὰ ὄρη, καὶ κατα- χ. καπίζων
ζῶν αὐτὰ, καὶ τὸν ῥοῦν τῆς συγκαταβάσεως ὑπὸ τὰ Χερουβεὶμ ἐσάγκη ἐδυνήθη, ἀλλὰ τὰς ὄψεις ἀπέκρυπτον τῇ περιβολῇ τῶν πτερύγων· διὰ ὁ πρῶτα τοῖς ὑπηκόοις, καὶ πρῶτα λογισμῶν ἁπλῶν, πεζοπορεῖν ἀγέλαις, ἑξακοσίαις, πάσας τὰς αἰῶνος ἐκ δυνάμεις, καταδέξατο γλυφεῖν δῦ θέσπις, καὶ σάρκα τὸν ἀπὸ γῆς καὶ πηλοῦ πλασθεῖσαν ἀναλαβεῖν, καὶ εἰς μήτραν ἐλθεῖν παρθενικὴν καὶ ἐναμνιῶσαι χυροφορηθῆναι χρόνον, καὶ γαλακτοτροφηθῆναι, καὶ τὰ αἰθέσπιτα πάθη. ἐπεὶ δῖον ὕτω πεπρέπον ἰῶ δοξον μέλλοντος ἔσεσθαι, ὡς καὶ γινόμενον πεπρὸ πολλοῖς ἀπιστεῖσθαι, πεῖστον. πεφήτας πεμπτικὸν πέμπει, τῦτο αὖθις ἀπαγγέλλοντας. καὶ γὰρ ὅτι πατριάρχης αὐτὸν φασι φωνὴ λέγων, χ. σφαιρικὸν
Γεν. μθ. θ. Ἐκ βλαστοῦ, υἱέ μου, ἀνέβης· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων· ὅτι Ησαΐας λέγων, Ἰδοὺ ἡ παρ-
Ησ. ζ. ιδ. καὶ νγ. ε. θένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτῦ Ἐμμανουήλ. καὶ ἕτερος πάλιν, Εἰδόμην αὐτὸν ὡς παιδίον, ὡς ῥίζαν ἐν γῇ διψώσῃ. χλῶν δὲ διψῶσαν τὸν μήτραν λέγει τὴν παρθενικὴν, ἀφ' ἧς μὴ δέξασθαι σπέρμα ἀνθρώπου, μηδὲ ζωογονίας ἐπιλαβοῦσαν, ἀλλὰ χωρὶς γάμων αὐτὸν τεκεῖν. καὶ πάλιν, Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν· καὶ πάλιν,
Ησ. θ. ε. καὶ ια. α. Ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαὶ, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται. ὁ δὲ Βαρούχ
Βαρ. γ. λε. καὶ λζ. λη. ὁ τῦ Ἱερεμίου φησίν· Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν· ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ιακὼβ τῷ παιδὶ αὐτῦ, καὶ Ισραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα ὅτι τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. καὶ ὁ Δα-
Ψαλ. πα. ε. βὶδ τὴν ἐπιφοιτὴν αὐτῦ παρουσίαν δηλῶν ἔλεγε, Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἐνστάζουσα ἐπὶ τὴν χῶν, ὅν ἀψοφητὶ καὶ ἀθορύβως εἰς τὴν μήτραν εἰσελήλυθε τὴν παρθενικὴν. ἀλλ' οὐκ ἤρκεσε ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ παρεληλύθως, ἵνα μὴ νομισθῇ φαντασία ὁ γινόμενον, οὐ τῇ ὄψει μόνον πιστοῦται τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ χρόνῳ πολλῷ, καὶ ὃ δὴ πάντων ἐλθεῖν τῶν ἀνθρωπίνων. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἰς ἄνθρωπον εἰσέρχεται ἀπορλυσμένον καὶ πεπληρωμένον, ἀλλ' εἰς μήτραν παρθενικὴν, ὥστε καὶ χυροφορῆσαι, καὶ τόκων ἀνασχέσθαι, καὶ γαλακτοτροφίας, καὶ αὐξήσεως, καὶ ὃ μήκει τοῦ χρόνου καὶ τῇ διαφορᾷ τῶν ἡλικιῶν ἁπασῶν πιστωσασθαι τὸν γινόμενον. καὶ ὑπὸ οὐ ταῦτα ἴσα πάντα τὰ τῆς ἀποδείξεως μέρη, ἀλλὰ καὶ προφέρει τὸν σάρκα, ἀφίησιν αὐτὸ τὰ τῆς φύσεως ἐλαττώματα ὑποπίπτειν, καὶ πεινῆσαι καὶ διψῆσαι καὶ καθυδῆσαι καὶ κοπιάσαι, πόνος καὶ ὕπνῳ τὸν ἀνθρώπων γινόμενος, ἀφίησιν αὐτῷ τὰ τῆς ἁμαρτίας παθεῖν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ κέρατοι καταφέρεται ἰδρῶτες ἐξ αὐτῦ, καὶ ἄγγελος ὑπεφαίνετο αὐτῷ διακρατῶν, καὶ λυπεῖται καὶ ἀδημονεῖ· καὶ γὰρ περὶ ἃ ταῦτα εἴρηται, φησὶν, ἡ ψυχή μου ταπείνωται καὶ συνέλυπός ἐστιν ἕως θανάτου. εἰ δὲ τούτων ἀπόντων γινομένων τὸ ποιμὴν τοῦ Διαβόλου σῶμα διὰ Μαρκίωνος τοῦ Ποντικοῦ, καὶ Οὐαλεντίνου, καὶ Μανιχαίου τὸ Πέρσου, καὶ ἑτέρων πλειόνων αἱρέσεων ἐπιχείρησε δυνατείαν καὶ τῆς οἰκονομίας λέγει, καὶ ἦκεν Σατανικὸν πνεῦμα ἡμῖν λέγων, ὅτι οὐδὲ ἐσαρκώθη, οὐδὲ σάρκα περιεβάλετο, ἀλλὰ δόκησις τῦτο ἰῶ καὶ φαντασία, καὶ σκιὰ καὶ ὑπόκρισις, καίτοι τῶν παθῶν βοώντων, τοῦ θανάτου, τοῦ τάφου, τῆς πείνης· εἰ μηδὲν τούτων ἐτέθη, πῶς ὁ πολλῷ πλέον ὁ Διάβολος τὰ ποιμνὰ ταῦτα αἱρεσιάρχη τὰ ἀσεβείας δόγματα; διὰ τί τοῦτο, ὥσπερ ἐπείσθη, ὥσπερ ἐκαθεύδησεν, ὥσπερ ἐκοπίασεν, ὥσπερ ἔφαγεν, ὥσπερ ἔπιεν, οὕτω καὶ θανάτου πεῖραν, ὃ δὴ θέσπιον ἐδιήκυνεν, καὶ τὴν ἀθανασίας τὴν φύσεως τὴν ἐκ μιᾶς μήτρας ἀπάντων ἀπορρα-

γῆναι

χ. Πέτρικον.
χ. Οὐαλεντινοῦ,
χ. αἱρεσιάρχην ἔχων, τὴν αὐτῆς ἀναιρῶν

σημεῖα " σημεῖον αἰτοῦσι, κ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν· ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον. σαυ-
πεδία ρὸς μὲν δὴ ἐστιν ἡ ἐσχάτη, λῃστοῦ εἰσάγει, τὸ τὴν δι' αὐθημέρου ψυχὴν ἀπόλυσθαι μέλλοντι κ
οὐδὲ τῆς γῆς ἄξιον ποιεῖ τὸν τὴν οὐρανίων βασιλείαν ἐκπεραγώντα. " τοσαῦτα ἀγα-
θὰ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ κ γέγονε κ γίνεται, κ οὐ βούλεται σταυρωθῆναι, εἰπέ μοι; ὃ τίς δύ-
5 ναται τοῦτο εἰπεῖν; εἰ δὲ μὴ ἐβούλετο, τίς αὐτὸν ἠνάγκασε; τίς ἐδίδασκε; πῶς δὲ κ ποιεῖ τὸ
ἀπαγ' λ- ποτήριον τοῦτο " ἀπαλλαγῆναι, ὅπου σταυρωθῆσεται, μὴ μέλλων σταυροῦσθαι, μηδὲ βουλόμενος
ιν τοῦτο ὑπομεῖναι; τίνος δὲ ἕνεκεν κ ποτήριον καλεῖ ⓦ σταυρόν, εἴγε μὴ ἐβούλετο σταυρω-
θῆναι; τοῦτο γὰρ ἐνδεικνυμένου ὅτι τὴν ἐπιθυμίαν, ἵνα ἔχῃ τοῦτο τὸ ποτήριον. ὥσπερ
γὰρ τοῖς διψῶσι τὸ ποτήριον ἡδύ, οὕτω κ αὐτῷ τὸ σταυρωθῆναι. διὸ ὁ Ἐλεγμὸς· Ἐπιθυμίᾳ Λκ. κβ. 15.
10 ἐπιθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν, οὐχ ἁπλῶς εἰπὼν τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὴν αἰ-
τίαν ταύτην, ὅπως μὴ τὴν ἐπιοῦσαν ὁ σταυρὸς αὐτοῦ διεδέχετο. ὁ τοίνυν κ δόξαν τὸ πρᾶ-
γμα καλὸν, κ τῷ μαθητῇ ἐπιτιμῶν, ὅτι διεκώλυεν αὐτοῦ, κ ⓦ καλὸν ποιμένα ἐστεῖδεν
λιπεῖν ἀπὸ τοῦ σφάττεσθαι ὑπὲρ τῶν προβάτων, ἐπιθυμίᾳ ἐπιθυμεῖν λέγων τὸ
πρᾶγμα, κ ἐκὼν ἐπὶ τοῦτο ἐρχόμενος, πῶς οὐ δικαίως μὴ θέλεσθαι τοῦτο; εἰ δὲ μὴ ἐ- ι. ἵνα
15 βούλετο, τί δύσκολον ἦν ἀναχωλύσαι αὐτὸν ἐρχομένου ἐπὶ τοῦτο; νῦν δὲ κ " ὁρᾷς αὐτὸν ἐπι-
πρέποντα τῷ πράγματι. ἔτι γοῦν ἐπῆλθον αὐτῷ, λέγοντες, Τίνα ζητεῖτε; ⓐ δὲ λέγουσιν, Ιωαν. ιη. 5.
Ἰησοῦν. κ λέγει αὐτοῖς, ἰδοὺ, ἐγώ εἰμι· κ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω κ ἔπεσον χαμαί· οὕτω
πηρώσας αὐτοὺς ὁ πρότερον κ δείξας, ὅτι ἠδύνατο δραφυγεῖν, τότε ἔξεδωκεν ἑαυτόν· ἵνα μά-
κ. ἐλθῇ, θῃς ἐπὶ οὐκ ἀνάγκῃ " οὐδὲ βίᾳ, οὐδὲ τῇ τυραννίδι τῶν ἐπελθόντων ἄκων τοῦτο ὑπέμει-
20 νεν, ἀλλ' ἑκὼν κ προαιρούμενος καὶ βουλόμενος, καὶ οὐκ πολλοῦ ταῦτα οἰκονομῶν. διὰ
τοῦτο κ προφῆται προεπέμποντο, κ πατριάρχαι προὐλέγοντο, καὶ διὰ ῥημάτων καὶ
κ. προγυμ- διὰ προαγμῶν ὁ σταυρὸς " προδιετυποῦτο. καὶ γὰρ τὸν Ἰσαὰκ ἡ σφαγὴ ⓦ σταυρὸν ἐ-
πάσ. δήλωε ἡμῖν. διὸ καὶ ἔλεγεν, Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ " ὑμῶν ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν " ἡμέραν Ιωαν. η. 56.
κ. ἡμῶν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδε, κ ἐχάρη. εἶπα ὁ μὲν πατριάρχης ἐχάρη βλέπων τὴν εἰκόνα τοῦ
κ. ἐμὴν σταυροῦ, αὐτὸς δὲ προδιετύπου τὸ πρᾶγμα· καὶ Μωϋσῆς δὲ οὕτω τὸν Ἀμαλὴκ προεγράφετο,
25 ὅπου τὸ τύπον ἐπεδείκνυτο τοῦ σταυροῦ. κ μυεῖται ἰδοὺ ὡς ἐν τῇ παλαιᾷ γινόμενα, τὸν σταυ-
ρὸν προδιαγράφοντα. Τίνος οὖν ἕνεκεν οὕτως ἐγένετο, εἴγε ὁ σταυροῦσθαι μέλλων οὐκ ἐβούλετο τοῦτο γίνεσθαι;

κ. ἐπὶ πάλιν ἀπερώτησον. * πάλιν κ. λείπουσι, Καὶ ὃ μὲν τοῦτο δὴ ἐπὶ ἀπορώτερον. Εἰπὲ γάρ, πρόελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο,
ἐπῆγαγε, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. ἐστιν δὲ *, ὅσον κ τὴν ῥῆσιν, δύο θε-
λήματα ἐναντία ἀλλήλοις " δείκνυμεν, Εἴγε ὁ μὲν πατὴρ βούλεται αὐτὸν σταυρωθῆναι,
αὐτὸς δὲ οὐ βούλεται. καίτοιγε πάντα κ ὁρῶμεν αὐτὸν τὰ αὐτὰ τῷ πατρὶ βουλόμενον, τὰ αὐ-
τὰ προαιρούμενον. ὅτε γὰρ ὅταν λέγῃ, Δὸς αὐτοῖς, καθὼς ἐγὼ κ σὺ ἐν ἐσμεν, ἵνα ὦσιν αὐτοὶ ἐν ἡμῖν Ιωαν. ιζ. 11.
ἓν ὦσιν, οὐδὲν ἄλλο λέγει, εἰ μὴ τὸ αὐτὸ ἓν γνώμην πάντες ἔχωμεν· ὅτε δὲ κ ὅταν λέγῃ, Τὰ ῥήματα, Ιωαν. ε. 19.
ἃ ἐγὼ λαλῶ, οὐ λαλῶ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα ταῦτα, τοῦ-
το ἐνδείκνυται. ὅτε δὲ ὅταν λέγῃ, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, κ οὐ δύναμαι ἀπ' ἐμαυτοῦ
ποιεῖν οὐδὲν, οὐ τοῦτο δηλοῖ λέγων, ὅτι ἀξιοῦσίας ἀπεστέρηται κ τοῦ λαλεῖν κ τοῦ ποιεῖν, ἁπαγ-
λοῦν, ἀλλὰ μὴ ἀκριβείας δόξαι βουλόμενος σύμφωνον αὐτὸν τῷ γνώμῃ, κ τοῖς ῥήμασι, κ
τοῖς πράγμασι, κ τοῖς πάσαις οἰκονομίαις τοῦ ⓦ πατρὸς μόνῳ κ τῷ αὐτῷ
ὄντι, καθὼς κ ἤδη πολλάκις ἀπεδείξαμεν. Τὸ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, οὐκ ἀξιοῦσίας
ἀναίρεσις, ἀλλὰ συμφωνίας ἔστιν ἀπόδειξις. πῶς οὖν τὰ τοιαῦτα φησι, Πλὴν οὐχ ὡς ἐ-
γὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ; τοῦτο εἰς πολλοὺς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐνεβάλομεν, ἀλλὰ νῦν φανήσεται. εἰ
κ. ἀναίρεσις. γὰρ κ πολλὰ τὰ εἰρημένα, ἀλλ' οὖν οἶδα ὅτι νεανίζει ὑμῶν ἡ " προθυμία. τοὺς γὰρ αὐ-
τὸν λοιπὸν τὸ λύσιν ὁ λόγος ἐπίστευσεν. Τίνος οὖν ἕνεκεν ἔτι ἐρήτει; προσέχετε μοι ἀ-

χλῶς τῶν οὐρανῶν, Σατάναν καλέσας καὶ σκάνδαλον, καὶ ὑπάγε φησί, ὡς μὴ φρονοῦντα τὰ τοῦ Θεοῦ, ὅπερ εἶπεν αὐτῷ, ἵλεώς σοι, Κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο, τὸ σαυρωθῆναι. ὁ τοίνυν Ⓜ μαθητὴν οὕτως ὑβρίσας, καὶ τοσαύτην κατ' αὐτοῦ ἐνσπασάμενος τὴν καταφορὰν, ὡς καὶ Σατανᾶν αὐτὸν καλέσας μὴ τοσαῦτα ἐγκώμια, ὅπερ ἔλεγε, μὴ σαυρωθῇς; πῶς αὐτὸς ἐβούλετο μὴ σαυρωθῆναι; πῶς οὖν μὴ ταῦτα τοῦ καλοῦ ποιμένος ὑποτρέφων τὰ εἰκότα, τοῦτο ἔφησε μάλιστα δεῖγμα εἶναι τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, τὸ σφάττεσθαι ὑπὲρ τῶν προβάτων, οὕτω λέγων· Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων; καὶ οὐδὲν μέχρι τούτου ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐπῆλθε· ὁ δὲ μισθωτὸς, καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, θεωρεῖ Ⓜ λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει. Εἰ τοίνυν ὁ καλὸς μὲν ποιμὴν, τὸ σφάττεσθαι, τοῦ δὲ μισθωτοῦ, τὸ μὴ βούλεσθαι τοῦτο ὑποτρέχειν, πῶς αὐτὸς λέγων εἶναι ποιμὴν καλὸς, παρακαλεῖ μὴ σφαγιασθῆναι; πῶς ἔλεγεν, Ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμαυτοῦ; Εἰ γὰρ ἀπὸ σαυτοῦ τίθης, πῶς ἕτερον παρακαλεῖς, ἵνα μὴ θῇς; ὡς δὲ αὐτὸν ὁ Παῦλος θαυμάζει διὰ ταύτης ἔνεκα τῆς προφάσεως, οὕτω λέγων· Ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς, ὡς ἄνθρωπος, ἐαυτὸν ἐταπείνωσε, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ; αὐτὸς δὲ πάλιν οὕτω σφᾶς φησί· Διὰ τοῦτό με ἀγαπᾷ ὁ πατήρ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. Εἰ γὰρ οὐ βούλεται, ἀλλὰ παρακαλεῖσθαι καὶ παρακαλεῖ Ⓜ πατέρα, πῶς ἔλεγε τοῦτο ἀγαπᾶται; ἢ γὰρ ἀγάπη τὴν τῶν γινομένων γνωμένων δείκνυσι. πῶς δὲ φησι πάλιν ὁ Παῦλος, Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν; αὐτὸς δὲ πάλιν ὁ Χριστὸς μέλλων σταυροῦσθαι, ἔλεγε· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου Ⓜ υἱόν, δόξαν τὸν σταυρόν καλῶν. καὶ πῶς σὺ τοῦτο μὲν παρακαλεῖς, σὺ δὲ καταπείγει; ὅπερ γὰρ δόξα ὁ σταυρός, ἀκούσον τί φησιν ὁ εὐαγγελιστής· Οὐδέπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅτι Ἰησοῦς οὔπω ἐδεδόξαστο. ὃ δὲ λέγει, τοῦτο ἐστὶ· οὐδέπω ἐπὶ σοὶ δεδόξασα ἡ χάρις, ὅτι ἡ ἔχθρα ἡ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους οὐδέπω ἐπὶ σοὶ κατελύθησαν, τῆς μεσότοιχον τοῦ σταυροῦ καταλυθέντος. ὁ γὰρ σταυρὸς τὴν ἔχθραν τοῦ Θεοῦ κατέλυσε τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ καταλλαγὰς ἐποίησε, τὴν γῆν οὐρανοὺς ἐποίησε, τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἀγγέλοις ἀνέμιξε, τὸν θάνατον τὴν ἀκρόπολιν κατήργησε, τὸν Ἅδην τὴν ἰσχὺν ἐξεβύρωσε, τῆς ἁμαρτίας τὴν δύναμιν ἀφάνισε, τὴν γῆν τῆς πλάνης ἀπήλλαξε, τὴν ἀλήθειαν ἐπεδήμησε, τοὺς δαίμονας ἀπέλασε, ναοὺς καθεῖλε, βωμοὺς ἀνέτρεψε, κνίσσαν ἀφάνισε, τὴν ἀρετὴν κατεφύτευσε, καὶ ἐκκλησίας ἐρρίζωσε. σταυρὸς, ὃ τοῦ παντὸς θέλημα, ἡ τοῦ ὑιοῦ δόξα, τὸ τοῦ πνεύματος ἀγαλλίαμα, τὸ τοῦ Παύλου καύχημα. Ἐμοὶ γὰρ, φησὶ, μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. σταυρὸς ὁ τοῦ ἡλίου φωτεινότερος, ὁ τῆς ἀκτῖνος φαιδρότερος. ὅταν γὰρ σκότος σκοτίζηται, τότε οὗτος λάμπει. σκοτίζεται δὲ ὁ ἥλιος τότε οὐκ ἀφωτίζόμενος, ἀλλὰ κωλύμενος τῇ τοῦ σταυροῦ φαιδρότητι. σταυρὸς τὸ χειρόγραφον ἡμῶν διέρρηξε, τοῦ θανάτου τὸ δισμωτήριον ἄχρηστον ἐποίησε, σταυρὸς τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης ἡ ἀπόδειξις. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς Ⓜ κόσμον, ὅπερ Ⓜ υἱὸν αὐτοῦ Ⓜ μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπόληται. Ὁ πάλιν ὁ Παῦλος· Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. σταυρὸς τὸ τεῖχος τὸ ἀῤῥαγές, τὸ ὅπλον τὸ ἀχείρωτον, τὸν πλουτοποιοῦντα ἡ ἀσφάλεια, τὸν πενιχρὸν ἡ εὐπορία, τὸν ἀτιμοῦλευθερούμενον τὸ τεῖχος, τὸν πολεμούμενον τὸ ὅπλον, τὸν παθόντα ἡ ἀναίρεσις τῆς ἀρετῆς ἡ κλῆσις, τὸ σημεῖον τὸ θαυμαστὸν Ⓒ παράδοξον. Σημεῖον γὰρ ἔπηξεν ἡ χεὶρ αὕτη· καὶ σημεῖον οὐ δεδώκασιν αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ πάλιν ὁ Παῦλος· Ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον

Ἰσαι. ι. ια. Φιλιπ. β. ζ. Ἰωαν. ι. ιζ. Ἐφ. ε. β. Ἰωαν. ιζ. α. Ἰωαν. ζ. λθ. Γαλατ. ς. ιδ. Ἰωαν. γ. ις. Ρωμ. ε. ι. Ματθ. ιζ. λβ. α. κορ. α. κβ.

χ. καταλύσας χ. αἰσχρόν.

χ. ἐφίζετο. σῃ " ἐφάρετο. τότε ὁ θάνατος ἐπέπτετο, ϗ ἡ τυραννὶς αὐτοῦ κατελύετο. πολλὰ γὰρ ὦ σώμα-
τα τῶν κακοιμημένων ἀγίων ἠγέρθη. Ταῦτα οὖν ὁ προλέγων ὁ πατριάρχης, ϗ δει-
κνὺς ὅτι καὶ σαρκούμενος ἦσαι φοβερός, αἰσθησοῦ, φησι, σκοιμήθης ὡς λέων. ϗ οὐκ εἶ-
χ. ἐκέμωντ. πεν, κοιμηθήσῃ, ἀλλ', σκοιμήθης, διὰ τὸ πάντως " ἰσόμοιρον. ἔθος γὰρ τοῖς προφήταις
προλαχοῦ τὰ μέλλοντα, ὡς προγεγλυμμένα, προλέγειν. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔτι τὰ γεγλυμμέ-
να μὴ γεγλύφθαι, ἔτως οὐδὲ τοῦτο, κἂν μέλλοι ἔτι, μὴ γλύφεσθαι. Διὰ τοιοῦτο τοῦ σχή-
ματος τοῦ πεπροφασκότος χρόνου τὰ μέλλοντα προσημαίνουσι, τὸ ἀδιάπτωτον αὐτῶν καὶ
πάντως ἐσόμενον διὰ τούτων ἐδιδάσκόμενοι. Ἔτω καὶ ὁ Δαβὶδ τὸ σταυρὸν δηλῶν, ἔλεγεν·
Ὤρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου. οὐκ εἶπεν, ὀρύξουσιν, ἀλλ', ὤρυξαν. ἐξηριθμήσαντο πάντα Ψαλ. κα. ιη.
τὰ ὀστᾶ μου. καὶ οὐ τοῦτο λέγει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν τῆς πραπιστῆς πηγότητα. Διεμερί-
σαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον· καὶ οὐ τοῦτο μόνον,
χ. γόητ. ἀλλ' ὅτι καὶ χολὴν αὐτὸν ἐψώμισαν, καὶ ὄξος ἐπότισαν. Ἐδίψησα " γάρ, φησι, εἰς τὸ βρῶ-
μά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. ἕτερος ἦ πάλιν, ὅτι λόγχῃ αὐτὸν
ἔπαισαν, φησι. Ὀψονται γὰρ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. ὁ ἦ Ησαΐας ἑτέρως πάλιν τὸν σταυρὸν Ζαχ. ιβ. ι.
προσημαίνων, ἔλεγεν· Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κεί- Ησ. νγ. ζ.
ροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις
αὐτοῦ ἤρθη. σὺ δέ μοι πρόσεχε πῶς ἕκαστον τούτων, ὡς πρὸ προφητῶν, διαλέγεται, τὸ
πάντως ἐσόμενον καὶ ἀναπαρράτως ἐκβησόμενον διὰ τοῦ χρόνου τούτου δηλῶν. οὕτω καὶ ὁ
Δαβὶδ τὸ δικαστήριον ἔτοιμον τοῦ σταυροῦ φανέν, ἔλεγεν· Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτη- Ψαλ. β. α.
σαν κενά; παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ
τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. οὐ τὸ δικαστήριον ἦ λέγει μόνον, καὶ τὸν σταυρὸν, καὶ τὰ
ἐν τῷ σταυρῷ, ἀλλὰ ἐν ᾧ προσδοκᾶται, ὅτι ὁμοδίαιτος ϗ ὁμοτράπεζος ἦν. Ὁ γὰρ ἐσθί- Ψαλμ. μι.
χ. μετ' ἐμοῦ ἔφαγεν, ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ πτερισμόν. ων, φησίν, " ἄρτους μου, ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερισμόν. ϗ τὸν φωνὴν ἦ ὅταν προσλέγῃ,
ἵνα " μὴ ὠθήσει ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ τῶν σταυρῷ, λέγων· Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, ἵνα τί ἐγκατέλιπές με;
ϗ ᾧ ἄφοι πόλιν· Ἐλυτρώσατο με ὁ λαός μου, ὁ σκηπτοῖς, ὁ ὁ σταῖς θανά- Ψαλμ. πζ. ιε.
του. καὶ τὸν λύσασθε· Οὐ γὰρ ἐγκαταλείψεις τὸν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώ- Ψαλ. ιη. ι.
σεις ᾧ ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. καὶ τὸν ἀνάληψιν· Ἀνέβη ὁ Θεὸς ὁ ἀναβαθμοῦ Κύρι- Ψαλμ. μζ. ε.
ος ὁ φωνῇ σάλπιγγος. ϗ τὸ ἐκ δεξιῶν καθέδραν· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν Ψαλ. ρι α.
μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ὁ ἦ Ησαΐας ϗ τὸ αἰτίαν φησί, λέγων·
χ. ἧχθη 30 Ὅτι ἀπὸ τῆς ἀνομίας τοῦ λαοῦ μου " ἦκεν εἰς θάνατον· ϗ ὅτι ὅθεν πάντως ὡς πρόβατα ἐ- Ησ. νγ. η.
σφαγὴν, διὰ τοῦτο σφαγιάζει. ἵνα ϗ τὸ κατόρθωμα ἐπάγῃ λέγων, Τῷ μώλωπι αὐ-
τοῦ ἡμεῖς πάντες ἰάθημεν, ϗ ὅλη ἀνομίας πολλῶν ἀνέγκειν. Εἶτα ᾧ μὲ προφῆται δὲ
ᾧ σταυρὸν ἤδεισαν, ϗ τὸ σταυροῦ τὸν αἰτίαν, δὲ διὰ σὲ τὸ σταυροῦ καταρδούμενα, ϗ ᾧ
χ. ἐλέσατ. ϗ τὸν φωνὴν, ϗ τὸν σάσασιν, καὶ τὸν " λύσασθαι, ϗ τὸν προδοσίαν, δὲ τὸ δικαστήριον, ϗ πάντα
τὰ ἀκριβείας διέγραπται· ὁ ἦ λόγος σιλᾶς αὐτοῦ, ϗ ταῦτα κελεύσας εἰπεῖν, αὐτὸς ἀγνοῦς;
ϗ τίς αἱ ταῦτα νοῶν ἔχων εἰπεῖν; ὁρᾷς ὅτι οὐ διὰ τῆς ῥήμασιν ἁπλῶς προσέχει; οὐ γὰρ δὴ
ἔστι μόνον ὅσα τὸ ἄπορον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξῆς ἀπορώτερον. τί γὰρ φησι; Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρ-
ελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο. οὐ γὰρ δὴ ἀγνοῶν μόνον εὑρεθήσῃ, ἀλλὰ ϗ προδιατιθέμενος
τὸ σταυρόν. ὃ γὰρ λέγει τοῦτο ἐστι· Εἰ ἐγχωρεῖ, φησι, μὴ ἐμπέσοιμι εἰς τὸ σταυρωθῆναι, μηδὲ
ἁιμαρεθῆναι. κρίνει τῷ Πέτρῳ τῷ χοροφαίῳ τῶν ἀποστόλων τοῦτο αὐτῷ εἰπόντι, ὅτι ἵλεώς Ματθ. ις. χγ.
σοι, Κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο, οὕτω σφόδρα ἐπτόηται, ὡς εἰπεῖν, Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σα-
τανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων· κρίνων
τοῦ μακροῦ μακαρίσας αὐτόν. ἀλλ' οὕτως αὐτῷ ἔστω τὸν ἐδόκει εἶ τὸ μὴ σταυρωθῆναι, ὡς
ἐκεῖνον τὸ πρὸς τοῦ πάθους τὸν ἀποκάλυψιν δοξάσθαι, τὸ μακαρισθῆναι ᾧ λοιπὸν ἐκ

λεῖς

χῶς πληροφορίας ἀποσκιρτῆσαι τῆς θεραπείας. οὕτω γὰρ ἔχει τοῖς ποιοῦσι· μὴ ζήτει τόπους ἁμπλάτους ὑετιπλήσαι καὶ φαράγγας, ἵνα λιμπάνωσιν ἡμέρας, ἀλλ' ὥσπερ μυθεύονται τὸ ὀδωδὸν ὑπισοῶντες. τοῦτο δὴ καὶ ἡμῖς μιμούμενοι σήμερον ἐνδῶμεν αὐλῆς, ὥστε καρπώσασθαι τὸν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας διηλέξεως ὠφελεῖσθαι, καὶ οὐκέτι δογμάτων χυτὸν λόγοι, εἰς τὰ αἰσθησόμενα λόγοι ἀφίεντες. καὶ γὰρ οἶμαι πολλοὺς διαπορεῖν, πῶς ἔνεκεν ταῦτα εἴρηται περὶ τοῦ Χριστοῦ. εἰκὸς γὰρ αἱρετικοὺς πρόφασιν ἐπιπηδῆσαι τοῖς εἰρημένοις, καὶ πολλοὺς τῶν ἀφελεστέρων ἀδελφῶν σκοτοῦν καὶ σκανδαλίζειν. ἵνα οὖν καὶ τὸν ἐκείνων ἔφοδον ἀποτειχίσωμεν, καὶ σὺν διαπορευώμεθα δορυφόρου καὶ φρουρᾶς ἀπαλλάξωμεν, μεταχειρίσασθε τὰ εἰρημένα, συλλογιστείνωμεν τῇ λέξει, καὶ πρὸς τὸ βάθος καταβάντες τῶν νοημάτων. οὐδὲ γὰρ ἔχει ἡ διάγνωσις, ἐὰν μὴ πρόσῃ καὶ ἡ γνῶσις. ἐπεὶ δὲ ὁ θεόπνευστος Παῦλος Καινότερός μοι δοκεῖ λέγειν· ἀλλ' ἕως ὅτε παρεγίνετο ὁ διδάσκων αὐτόν, τί ποτε λέγει ὁ ἀπόστολος, οὐδεὶς ἐσκοπεῖτο μέγα. ἵνα οὖν μὴ καὶ ὑμῖς τὸ αὐτὸ πάθητε, προσέχετε τοῖς λεγομένοις, συντείνατε τὴν διάνοιαν, σχολάζουσαι μᾶλλον τῇ ψυχῇ πρόσεχετε· ὀξυδερκὲς ἔχω τὸ ὄμμα, συντεταμένη ἡ γνώμη, ἀπηλαγμένη φροντίδων βιωτικῶν· ἡ ψυχή, ἵνα μὴ καταβαλλώμεθα εἰς τὰς ἀκάνθας, μηδὲ εἰς τὰς πέτρας, μηδὲ παρὰ τὴν ὁδὸν τὰ λεγόμενα· ἀλλὰ βαθύγειον καὶ λιπαρὰν γεωργοῦντες ἀροῦμεν, καρπὸν ἑκατὸν ἀμήσωμεν. ἐὰν γὰρ οὕτω προσέχητε τοῖς λεγομένοις, καὶ ἡμεῖς κοπιοφορτέρους πόνον ἐργάσεσθε, καὶ ὑμῖν εὐκολωτέρα τὴν εὕρεσιν καταστήσετε. Τί οὖν ἐστὶ τὸ ἀπεγνωσμένον; Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθάτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ. Τί ποτέ ἐστιν ὃ φησι; δεῖ γὰρ τὸ εἰρημένον σαφέστερον ἑρμηνεῦσαι ἡμᾶς, οὕτως ἐπαναγαγεῖν τὴν λύσιν. τί οὖν ἐστὶ τὸ φησι; πάτερ, εἰ δυνατόν, παρέλθατω ἀπ' ἐμοῦ. τί λέγεις; ἀγνοεῖ εἴτε δυνατόν, εἴτε ἀδύνατον τοῦτο; καὶ πῶς ἂν τοῦτο εἴποι; κεῖται τὰ ῥήματα ἀγνοούντως ἔχοντα. ἐὰν γὰρ ᾖ, ἐὰν προθῇ, ἀμφιβάλλοντός ἐστιν· ἂν, ὅπερ ἔφην, ἐπὶ δὲ τοῖς ῥήμασι προσέχῃ, ἀλλὰ πρὸς τὰ νοήματα τρέπεται, καὶ σχεδὸν ἐν λέγοντος εἰδέναι, καὶ τὸ αἰτεῖν, καὶ τὸ κρατεῖν, καὶ πάντα συναγαγόντα, ὅπου θηρᾶν τὸ ἀποκεκρυμμένον διανοεῖται. ἡ οὖν σοφία ἡ ἀπόρρητος, ὁ τὸν πατέρα ὅπως εἰδώς, ὡς ὁ πατὴρ οἶδε τὸν υἱόν, πῶς ἂν τοῦτο ἠγνόησεν; οὐδὲ γὰρ μείζων αὐτὸν ἡ γνῶσις ἡ κατὰ τὸν υἱὸν τῆς γνώσεως τοῦ κατὰ τὴν οὐσίας, ἐν ἀκριβείᾳ μόνος οἶδεν αὐτός· Καθὼς γάρ, φησι, γινώσκει με ὁ πατήρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα. καὶ τί λέγω κατὰ τὸ μονογενοῦς μου τοῦ Θεοῦ; οὐδὲ γὰρ ἡ σοφὴ φαίνεται τοῦτο ἠγνοηκότες, ἀλλὰ καὶ Εἰδότες σαφῶς καὶ προαναφωνοῦντες μὴ πλήρης τῆς πληροφορίας, ὅτι δεῖ τοῦτο γενέσθαι, καὶ ὅτι πάντως ἔσται. ἄκουε γοῦν πῶς διαφόρως ἅπαντες τὸν σωτῆρα ἀπαγγέλλουσι. προφητικὸς ὁ πατριάρχης Ἰακώβ. προφητικὸς γὰρ αὐτὸν ἀποτείνων τὸ λῆξαι φησιν, Ἐκ βλαστοῦ, υἱέ μου, ἀνέβης· βλαστὸν τὸν πρόνοιαν, καὶ ὃ ἄχραντον τῆς Μαρίας ἐμφαίνων. Εἶτα τὸ σαφὲς δηλῶν ἔλεγε· Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος λέοντος. τίς ἐγερεῖ αὐτόν; καὶ γὰρ θανάτου αὐτὸν κοίμησιν ἐκάλεσε καὶ ὕπνον· καὶ τῷ θανάτῳ ζωὴν τὴν ἀνάστασιν λέγων, τίς ἐγερεῖ αὐτόν; ἄλλος μὲν δηλονότι, αὐτὸς ἢ ἑαυτόν. διὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε, Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω λαβεῖν αὐτήν. καὶ πάλιν· Λύσατε καὶ ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. τί δέ ἐστι, ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων; ὥσπερ γὰρ ὁ λέων οὐκ ἐγρηγορὼς μόνον, ἀλλὰ καὶ καθεύδων δεινὸς φοβερός· οὕτω καὶ ὁ Χριστός, οὐ πρὸ τοῦ σταυροῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σταυρῷ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τελευτῇ φοβερὸς ἦν, καὶ τὰ μεγάλα τότε εἰργάζετο θαύματα, πέτραι διερρήγνυντο, πέτρας ἔτηκεν, τὴν γῆν ἔκλονεν, ὁ καταπέτασμα σχίζων, τὴν γῆν σείων, τὸν Πιλάτου διεστόμωσε, τὴν Ἰουδαίων ἐλέγχων. τότε γὰρ ἔλεγε, Ἦλθετε ὡς ἐπὶ λῃστὴν μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμην διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. τότε ὁ σύμπας τῶν οἰκουμένων κατελάμβανε, καὶ ἡ ἡμέρα μέ-

σῃ

χ. ἐφίστα. σῃ" ἐφάρετο. τότε ὁ θάνατος ἐπέπτετο, ϗ ἡ τυραννὶς αὐτοῦ κατελύετο. πολλὰ γὰρ σὺν μακ-
ρᾷ τῇ κακομοιρίᾳ αἰῶνι ἠγόρθη. ταῦτα ἄνωθεν προλέγων ὁ πατριάρχης, ϗ δι-
καίως· ὅτι καὶ σαρκούμενος ἔσαι φοβερὸς, καὶ πτωσῶν, φησι, κοιμήθης ὡς λέων.
χ. ἐσώθησαν. ϗ οὐκ εἶ-
πε, κοιμηθήσῃ, ἀλλ', κοιμήθης, ἀφ' ὧ πάντως" ἐσώθησαν. ἔθος γὰρ τοῖς προφήταις
5 πολλαχοῦ τὰ μέλλοντα, ὡς προγεγλυμμένα, προλέγειν. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἐπὶ τὰ γεγλυμμέ-
να μὴ γλύπεσθαι, ὕτως οὐδὲ τοῦτο, κἂν μέλλοι τι, μὴ γλύφεσθαι. ἀφ' ὧν τοίνυν τοῦ γλύ-
μματος τοῦ πρωτοπλάστου χρόνου τὰ μέλλοντα προσημαίνουσι, τὰ ἀδιαπτώτως αὐτῷ ϗ
πάντως ἐσώθησαν ἀφ' τούτων εἰδεικνύμενοι. ὕτω καὶ ὁ Δαβὶδ τὸ σαρκὶ δηλῶν, ἔλεγεν·
Ὠρυξάν χεῖράς μου ϗ πόδας μου. οὐκ εἶπεν, ὀρύξουσιν, ἀλλ', ὤρυξαν. ἀριθμήσαισαν πάντα Ψαλ. κα. ιη.
10 τὰ ὀστᾶ μου. καὶ οὐ τοῦτο λέγει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τούτων τῶν στρατιωτῶν ποιήσετε. Διεμερί-
σαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον· καὶ οὐ τοῦτο μόνον,
χ. γέγ. ἀλλ' ὅτι καὶ χολὴν αὐτοὶ ἐψώμισαν, καὶ ὄξος ἐπότισαν. Ἐδωκάν" γάρ, φησι, εἰς τὸ βρῶ-
μά μου χολὴν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. ἔτερος δὲ πάλιν, ὅτι λόγχῃ αὐτὸν
ἔπαισαν, φησι. Ὀψονται γὰρ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. ὁ δὲ Ἡσαΐας ἑτέρως πάλιν τὸν σαρκὶ Ζαχ. ιϛ. ι.
15 προσημαίνων, ἔλεγεν· Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἀμέμπτου τοῦ κεί- Ησ. νγ. ζ.
ραντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις
αὐτοῦ ἤρθη. σὺ δέ μοι πρόβατον πρὸ ἔκρεως τούτων, ὡς περὶ πρωτοπλάστου, προλέγεται, τὸ
πάντως ἐσώθησαν καὶ ἀναπήρητος εἰδεικνύμενον ἀφ' τοῦ χρόνου τούτου δηλοῖ. οὕτω καὶ ὁ
Δαβὶδ τὸ δικαίωμα ὅπου ἐστιγράφων, ἔλεγεν· Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτη- Ψαλ. β. α.
20 σαν κενά; παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ
τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. οὐ τὸ δικαίωμα ὃ λέγει μόνον, καὶ τὸν σαρκὶ, καὶ τὰ
τὸ τῶν σαρκῶν, ἀλλὰ ἐν οἷς προδιδοκᾷ, ὅπου ὁμοδίαιτος ϗ ὁμοτράπεζος ἦν. Ὁ δὲ ἐκθύ- Ψαλμ. μα.
χ. κατ' ἐμοῦ ἐμεγάλυνεν ὑπ' ἐμὲ πτέρισμόν. ϗ τὴν φωνὴν ὅτω προλέγει,
ἐπῆρεν ἀφ' ἐμοῦ ἔπτερνισμόν, ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ πτέρισμόν. ϗ τὴν φωνὴν ὅτω προλέγει,
25 λέγων· Ὁ Θεὸς, ὁ Θεός μου, ἵνα τί ἐγκατέλιπές με; Ψαλμ. κβ. α.
ϗ οὐκ ἄφεσι πάλιν· Ἐθέντο με εἰς λάκκον κατωτάτω, εἰς σκότη ποῖς, εἰς σκιὰν θανά- Ψαλμ. πζ. ϛ.
του. καὶ τὴν ἀνάστασιν· Οὐ γὰρ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώ- Ψαλ. ιε. ι.
σεις οὐσίαν σου ἰδεῖν διαφθοράν. καὶ τὴν ἀνάληψιν· Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύρι- Ψαλμ. μζ. ϛ.
ος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. ϗ τὴν ἐκ δεξιῶν καθέδραν· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν Ψαλ. ρι. α.
μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ὁ δὲ Ἡσαΐας ϗ τὰ αἰτίαν φησὶ, λέγων·
χ. ἦλθε Ὅτι ἀπὸ τῆς ἀνομίας τοῦ λαοῦ μου" ἦλθεν εἰς θάνατον· ϗ ὅτι ὥσπερ πρόβατα ἐ- Ησ. νγ. η.
30 σφάγη, ἀφ' τούτου σφαγιάζει). εἶτα ϗ ὃ κατόρθωμα ἐπάγει λέγων, Τῷ μόλωπι αὐ-
τοῦ ἡμεῖς πρόβατα ἰάθημεν, ϗ ὅλη ἀνομίας πολλὰ ἀνέτεγκεν. Εἶπα μὲν προφῆται ϗ
Χριστὸν σαρκὶ ἥδεισαν, ϗ τὸ σαρκοῦν τὴν αἰτίαν, ϗ τὰ ὁπόσα τῆς σαρκὸς κατορθούμενα, ϗ Χριστὸν
γύλεπτον. ϗ τὸν σαρκοῦν, ϗ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν" ἀνάβασιν, ϗ τὴν προδοσίαν, ϗ ὃ δικαίωμα, ϗ πόσα
35 μὴ ἀκριβείας δίχα φαίνεται· ὁ δὲ πιστίλας αὐδοὺς, ϗ ταῦτα κελεύσας εἰπεῖν, αὐτὸς ἀγνοῶ;
ϗ τίς αὐ ταῦτα νοῶν ἔχει εἰπεῖν; ὁρᾷς ὅτι οὐ δι' τῶν ῥημάτων ἁπλῶς προσέχει· οὐ γὰρ δὴ
ὅτο μόνον ὅτι τὸ ἄπορον, ἀλλὰ καὶ ὃ ἐξῆς ἀπορώτερον. τί γὰρ φησι; Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρ-
ελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο. οὐ γὰρ δὴ ἀγνοῶν μόνον εὑρεθήσῃ), ἀλλὰ ϗ παραιτούμενος
τὸ σαρκί. ὃ γὰρ λέγει τοῦτο ἐστι· Εἰ ἐγχωρεῖ, φησι, μὴ ἐμπεσοῦμαι εἰς τὸ σαρκωθῆναι, μηδὲ
40 ἀναιρεθῆναι. χάριτι τῷ Πέτρῳ τῷ κορυφαίῳ τῶν ἀποστόλων τοῦτο αὐτῷ εἴπωμι, ὅτι ἵλεώς Ματθ. ιϛ. κγ.
σοι, Κύριε, οὐ μὴ ἔσαι σοι τοῦτο, οὕτω σφόδρα ἐπιτίμησον, ὡς εἰπεῖν, Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σα-
τανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων· κράτησα
τοῦ μακροῦ μακαρίσας αὐτόν. ἀλλ' οὕτως αὐτῷ ἔδοκον εἶναι τὸ μὴ σαρκωθῆναι, ὡς
ἐκεῖνον τὸ παθεῖν τὸν ἀποκαλυφθέντα δοξάσθαι, τὸ μακαρισθέντα, ϗ λιθῶσαι ἐκ

λῆς

χῶς πληθομένους ἀποκιρτῆσαι τῆς θεραπείας. οὕτω γὰρ ἐργάζεται πανοῦργος· μὴ ταῖς τομαῖς ἐμπλάττοντες ὑπτιάσωμεν τὰ φάρμακα, ἵνα μὴ λιμπάνωμεν πάντας, ταῖς ἀδημονούσαις ἀπειροκάλως τὸν ἀδωνίν ὑπτιοῦντες. τοῦτο δὴ καὶ ἡμᾶς μιμούμενοι σήμερον ἐνδῶμεν αὐτοῖς, ὥστε καρπώσασθαι τῶν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἐκλεξέως ὠφέλειαν, τὰ δὲ δόγματα κατασιωπήσωμεν λέγοντες, εἰς τὰ αἰνιγματώδη δὲ λόγοι ἀφίεντες. τὰ γὰρ οἴκοι πολλοὺς ἀφαιρεῖ, ἵνα δὲ ἔχωσι τὰ εἰρημένα δεῦτε τῶν Χριστοῦ. εἰκὸς γὰρ αἱρετικοὺς πρόφασιν ἐπιπηδῆσαι τοῖς εἰρημένοις, καὶ πολλοὺς τῶν ἀφελεστέρων ἀδελφῶν σκοτίσαι. ἵν' οὖν καὶ τῶν ἐκείνων ἔφοδον ἀποτειχίσωμεν, καὶ σὺν ἀφαιρεθῶμεν φόρτου καὶ ἀσχολίας ἀπαλλάξωμεν, μεταχειρίσωμεθα τὰ εἰρημένα, σπουδαιοτέραν τῇ λέξει, καὶ πρὸς τὸ βάθος καταβάντες τῶν νοημάτων. οὐδὲ γὰρ ἀρχὴ ἡ ἀνάγνωσις, ἐὰν μὴ πρόσῃ καὶ ἡ γνῶσις. ἐπεὶ δὲ ὁ βίβλος

Πραξ. κεφ. κζ. Κανδάκης ἀνέγνωσκεν· ἀλλ' ἕως ὅτε προέλθετο ὁ διδάσκων αὐτὸν τί ποτε ἐκεῖνο ἀνέγνωσκεν, οὐδὲν ἐκαρποῦτο μέγα. ἵν' οὖν μὴ καὶ ὑμῖν τὸ αὐτὸ πάθητε, προσέχετε τοῖς λεγομένοις, σωτηρίαν τὴν ἀφίξιαν, θορυβοῦσαί μοι τὴν ψυχὴν οὐδαμῶς· ὀξυδερκὴς ἔστω τὸ ὄμμα, σωφρονείσθω ἡ γνώμη, ἀπηλλαγμένη φροντίδων βιωτικῶν ἡ ψυχή, ἵνα μὴ καταβαλόντων εἰς τὰς ἀκάνθας, μηδὲ εἰς τὰς πέτρας, μηδὲ παρὰ τὴν ὁδὸν τὰ λεγόμενα· ἀλλὰ βαθύγειοι καὶ λιπαραὶ γεωργούμενοι ἄροτρον, καρπὸν ἑκατὸν ἀπάξωμεν. ἐὰν γὰρ οὕτω προσέχητε τοῖς λεγομένοις, καὶ ἡμῖν κουφοτέραν τὸν πόνον ἐργάσεσθε, καὶ ὑμῖν

Ματθ. κεφ. λθ. εὐκολωτέρας τὰς εὑρέσεις κατασκευάσετε. Τί οὖν ἐστι τὸ αἰνιγματώδεις; Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ. Τί ποτέ ἐστιν ὃ φησι; διὰ γὰρ τὸ ἑρμηνεῦσαι προσφέτερον ἑρμηνεύσαντας, οὕτως ἐπαναγαγεῖν τὸν λόγον. τί οὖν ἐστιν ὃ φησι; πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθάτω τὸ ποτήριον. τί λέγεις; ἄγνοεῖ εἴτε δυνατόν, εἴτε ἀδύνατον τοῦτο; καὶ πῶς ἂν τοῦτο εἴποι; κεῖται τὰ ῥήματα ἀγνοουμένου ἐστίν. εἰ γὰρ ἦν, οὐ, προσθήκην, ἀμφιβαλλόντος ἐστίν. ἀλλ', ὅπερ ἔφην, ἐκ δὲ τοῖς ῥήμασι προσέχωμεν, ἀλλὰ πρὸς τὰ νοήματα τρέπωμεν, καὶ σκοπῶν ἐκεῖνα λέγοντος εἰδέναι, καὶ τὴν αἰτίαν, καὶ τὴν κρίσιν, καὶ πάντα ζωπυρούντα, ἵνα θηρᾶν τὸ σπουδαιότερον δυνώμεθα. ἡ οὖν σοφία ἡ ἀπόρρητος, ὁ τὸν πατέρα μόνος εἰδώς, ὡς ὁ πατὴρ οἶδε τὸν υἱόν, πῶς ἂν τοῦτο γνοίησαν; οὐδὲ γὰρ μείζων αὐτῶν ἡ γνῶσις ἡ περὶ τοῦ πάντων τῆς γνώσεως τοῦ περὶ

Ησαΐου. κεφ. της οὐσίας, ἢν ἀκριβῶς μόνος οἶδεν αὐτός. Καλῶς γάρ, φησι, γινώσκει με ὁ πατήρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα. καὶ τί λέγω περὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ; οὐδὲ γὰρ οἱ σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων φαίνονται τοῦτο γνησιώτερον, ἀλλὰ καὶ Εἰδότες σαφῶς καὶ περιφανῶς μὴ πολλῆς τῆς πλεονεξίας, ὅπερ ἐκ τούτου γνώσεσθαι, καὶ ὅτι πάντως ἔσται. ἄκουε γοῦν πῶς ἀφόρως ἅπαντες τὸν σωτῆρα ἀπαγγέλλουσι. προφήτης ὁ πατριάρχης Ἰακώβ. προσέτι γὰρ αὐτὸν ἀποτείνων τὸν λόγον φησίν, Ἐκ βλαστοῦ, υἱέ μου, ἀνέβης· βλαστὸν τὸν πρόθυον, καὶ ὡς ἄρξαντα τῆς Μαρίας ἐμφαίνων. Εἶτα τὸν σωτῆρα δηλοῖ ἑλέσθαι· Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος λέοντος. τίς ἐγερεῖ αὐτόν; καὶ γὰρ θανάτου αὐτὸν κοίμησιν ἐκάλεσε καὶ ὕπνον· καὶ τὴν θανάτου ζωοπλαστίαν λέγων, τίς ἐγερεῖ αὐτόν; ἄλλος μὲν οὐδείς, Ιωαν. ι. ιη. αὐτὸς δὲ ἑαυτόν. διὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε, Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν Ιωαν. ε. ιθ. ἔχω λαβεῖν αὐτήν. καὶ πάλιν· Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. τί δέ ἐστι, ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων; ὥσπερ γὰρ ὁ λέων οὐκ ἐγρηγορὼς μόνον, ἀλλὰ καὶ καθεύδων ἴσχυε φοβερός· οὕτω καὶ ὁ Χριστός, οὐ μόνον ἐγρηγορὼς, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σταυρῷ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πλευρᾷ φοβερὸς ἦν, καὶ τὰ μεγάλα τότε ἐργάζετο θαύματα, καὶ λοιπὸν ἀποτρέφων, πέτρας τέμνων, τὸν γῆν κλονῶν, ὃ καταπέτασμα σχίζων, τὸν γυναῖκας Ματθ. κζ. δ. καὶ ιθ. τοῦ Πιλάτου διεστόμωσε, τὸν Ἰούδαν ἐλέγχων. τότε γὰρ ἔλεγε, Ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Πιλάτου ἔδηλε, Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ τούτῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. τότε δὲ σκότος τὸν οἰκουμένην κατεσκέπασε, καὶ νὺξ ἐν ἡμέρᾳ μέ-

σῃ

χαπος. ὁρᾷς ὅτι τοῦτο ἐβούλετο, ὃ πεῖσαι ἠμέλλες μείζους καὶ δυσπειθεῖς, καὶ, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀρχοντας αὐτῆ; δέδοικε δὴ ὁ τοῦ πόρος ὅτου ἰσάμβους, καὶ πᾶ ἀπόῤῥητα αὐτῶν εἰς μέσον ἐξάγαν, ἔλεγλω· ὁ θέλων ἐν ὑμῖν εἶναι πεῖσαι, ἔστω πάντων ἄφιχνος. ἡ πεῖσεδρίας ἐρᾶτέ, φησι, καὶ τῆς δυσπάτω τιμῆς, πᾶ ἔμαζα διώκετε, τὸ πάντων αὐτελέστεσι εἶναι, τὸ πάντων ζαπεπότεσι, τὸ πάντων μικρότεσι, τὸ μὴ ἐν ἄλλοις ἑαυτοὺς πάπειν. αὕτη γὰρ ἡ ἀρετὴ ἐκείνῳ δίδωσι τὴν τιμήν. Ὃ πρόσταγμα ἐπύθου, καὶ μὴ πολλῆς τῆς πεῖσεως. Οὐ γὰρ Matth. 20. με.
χ. ἐκεῖνοι, ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἄφιχνιασθῶναι, ἀλλὰ ἄφιχνῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
χ. ἐν ἐμοὶ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. ὅπ γὰρ τοῦτο ποιῆ λαμπρεῖς ἡ ὑπεροχὴν, ὁρᾶτε ἐπ' ἐμοῦ, φησι, τὸ πρόσταγμα συμβαῖνον, τῷ μὴ δουλῶσ πρῶς μηδὲ δόξης, ἀλλ' ὅμως δὲ ἐγὼ τὰ μυεῖα
χ. πᾶν ἀγαθὰ ἄφ' ἑαυτοῦ ποιῶ. πρὶν γὰρ λαβεῖν αὐτὸν τὴν σάρκα καὶ ταπεινῶσαι ἑαυτὸν, πάντα ἀπολωλεν καὶ διέφθαρτο. ὅθεν ὁ ἑαυτὸν ταπεινώσας ἑαυτὸν, πάντα εἰς ὕψος ἀνήγαγε, καθάπερ καὶ φαίνει, θαύματα ἔδωκεν, ἐδαίμονας ἀπέφηνε, νεκροὺς ἀνέστησε, ἀκαθάρτων ἐκάθηρεν, οὐρανοῦ ἀνέῳξε δύας καὶ ἀνέπτασε, τὴν ἀνθρωπίνην ἡμῶν εἰς οὐρανοὺς ἀνήγαγε, τὴν οἰκουμένην εὐσεβείας ἐπλήρωσε, τὸν πλοῦτον ἀπέλασε, τὸν ἀληθῆ ἐπεμήνατε, τὸν ἀνθρωπίνην ἡμῶν εἰς θεοὺς ἀνεβίβασε βασιλικοὺς, καὶ μυεῖα ἀγαθὰ εἰργάσατο, ἃ μήτε ἐγὼ, μήτε πάντες ἄν θεοπτοι δυνάμητ' ἂν τῷ λόγῳ πεδράψαι. καὶ πρὶν ἢ μὲν ταπεινῶσαι ἑαυτὸν, ἄγγελοι μόνοι αὐτὸν ἐγίνωσκον· ὅθεν ὁ ἑαυτὸν ταπεινώσας ἑαυτὸν, ἅπασα ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις ἐπέγνω αὐτόν. ὅρα πῶς ἡ ταπείνωσις οὐκ ἐλάττωσιν εἰργάσατο, ἀλλὰ μυεῖα κέρδη, μυεῖα κατορθώματα, καὶ μείζονι αὐτὸν τὴν δόξαν ἄφ' ἑαυτοῦ ἐποίησεν. Εἰ γὰρ ὅπ Θεοῦ, τὸ ἀνεπίδυτος καὶ μηδενὸς προσδιορίστου, τὸ ταπεινωθῆναι τοσοῦτον ἐπῆγεν ἀγαθῶν πρόξενον, καὶ πλείους αὐτῷ τοὺς οἰκέτας πεποίηκε, καὶ τὸ βασιλεῦσαι ἐπέτεινε, πῶ δίδοικας αὐτὸς, μὴ ἀπὸ τοῦ ταπεινωθῆναι ἐλαττωθῇς; τότε ὕψηλος ἦν, τότε μέγας, τότε λαμπρὸς, τότε θεοφανὴς, ὅτε σεαυτὸν ἐξευτελίσῃς, ὅτε μὴ τὸ πεῖσαι ἐρᾷς, ὅτε ἐλαττωθῆναι καταδέχῃ καὶ σφαγῆναι δὲ καὶ
χ. ὑψηλότερος, δυωθῆναι, ὅτε τὴν ἄφιχνίαν τῶν πολλῶν μεταδιώξῃς, καὶ τὴν θεραπείαν δὲ τὴν κηδεμονίαν, καὶ ταῦτα πάντα καὶ ποιῆσας καὶ παθὼν ἧς προεσκευασμένος. Ταῦτα οὖν εἰσοῦντες, ἀγαπητοὶ, διώκωμεν ταπεινοφροσύνην· μὴ πολλῆς τῆς πεῖσεως, καὶ ὅταν ὑβριζώμεθα καὶ κατατρυώμεθα, καὶ τὰ ἔμαζα πάντα ὑπομένωμεν, καὶ ἀνεχώμεθα, καὶ καταφερώμεθα, πάντα μὲν ἡδονῆς φέρωμεν. οὕτω γὰρ οὕτω ποιῆ ὕψος εἴωθε καὶ δόξα καὶ τιμὴ, καὶ μέγαν δικαιῶναι, ὡς ἡ τῆς ταπεινοφροσύνης ἀρετὴ· ἣν γένοιτο μὴ ἀκριβείας καταρθοῦσθαι ἡμᾶς τῶν ἐπαγγελμάτων τυχεῖν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λδ. ΕΙΣ ΤΟ, ΠΑΤΕΡ, ΕΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΕΣΤΙ, ΠΑΡΕΑ- Matth. xxvi.
δέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ· καὶ περὶ Μαρκιωνιστῶν καὶ Μανιχαίων· καὶ ὅτι οὐ χρὴ ὑποπτεύειν τοὺς κακοδιώκους, ἀλλὰ πάντος θελήματος πειρᾶν τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα.

Ἀθῶαν ζωὴν τοῖς ἁρπάζουσι καὶ πλεονεκτεῖν βουλομένοις περιῆλθον ἐδωκάμην, οὐχ ἵνα πλήξωμεν, ἀλλ' ἵνα διερθωσώμεθα, οὐ τοὺς αἱρετικοὺς μισοῦντες, ἀλλὰ τὴν πονηρίαν ἀποτρεφόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἰατρὸς τέμνει τὸ ἕλκος, οὐ τῷ ἰσοσθενεῖ σώματι πολεμῶν, ἀλλὰ τῇ νόσῳ καὶ τῷ τραύματι μαχόμενος. Φέρε δή, σήμερον μικρὸν ἐνδῶμεν αὐλοῖς, ὥστε αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ὠδῖνος αἱαπνεῦσαι, καὶ μὴ ζωπυ-

χῆς

σθαι, οὐκ ἔστιν ἐμὴ δοῦναι, ἀλλὰ τῶν ἀγωνιζομένων λαβεῖν δίχα πλούτου τῆς ταπεινῆς, δίχα μείζονος τῆς μεγαλοψυχίας. ἵνα δὲ, ὃ λέγω, γλίττω σαφέστερον, ἀναθώμεθα τὴν παραβολήν· ἵνα ἀγωνοθέτην, εἶτα μετέρχεται ἕτερος δύο παῖδας παρεστηλῶς μὴ τὸν παῖδον αὐτῆς τῷ ἀγωνοθέτῃ καὶ λέγῃ, Εἰπὲ ἵνα οὗτοι ⓐ δύο υἱοί μου ⓦ στέφανον λάβωσι. Ἢ τίνων ἕκαστος ἀπορήσεται; Ὃ αὖθις δὲ τοῦτο, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐμὴ δοῦναι· ἀγωνοθέτης εἰμὶ, οὐ χαρίτων βραβεύων, οὐδὲ ἱκετείαις, οὐδὲ δείσεσι τῶν παρισούντων, ἀλλὰ τῶν τέλει τῶν παραγμάτων. τοῦτο γὰρ μάλιστα [τοῦ] ἀγωνοθέτου, τὸ μὴ ἁπλῶς ᾧ ὡς ἔτυχε, διδόναι ἢ βραβεῦσαι, ἀλλὰ ἀνδρείας ἅμιλλαν. τοῦτο δὴ καὶ ὁ Χριστὸς φησιν, οὐκ ἐξαίρων τὰ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ τοῦτο δηλῶν, ὅτι οὐκ αὐτὸ μόνον δοῦναι, ἀλλὰ τῶν ἀγωνιζομένων λαβεῖν. Εἰ γὰρ αὐτὸ μόνον ἦν, πάντες ἂν ἦσαν οἱ σωθησόμενοι, καὶ οὐδεὶς ἂν ἐβλάβη τῆς ἀληθείας ἥλιος. εἰ αὐτὸ μόνον ἦν, οὐκ ἂν ἐγίνετο διαφορὰ ἅμα. πάντας γὰρ αὐτὸς ἐποίησε, καὶ πάντων ὁμοίως κήδεται· ὅτι δὲ εἰσὶ διαφοραὶ ἅμα, ἄκουε Παύλου τοῦτο δηλοῦντος καὶ λέγοντος, Ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων. ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. καὶ πάλιν, Εἴ τις ἐποικοδομεῖ ὅτι ⓦ χρυσίον τοῦτον, ἄργυρον, λίθους τιμίους. Ὃ ποικίλην γὰρ τὴν χάριν ἐμφαίνων ὁ Παῦλος, οὕτω τὸν λόγον διεσκεύασε. Ζώπυρος ἦλεγε δικαίως ὅτι οὐκ ἔστι καταδοῦναι εἰς βάγχαρας εἰσελθεῖν εἰς τὸν βασιλέως τὸν οὐρανὸν, ἀλλὰ δίχα πολλῆς θλίψεως δίκαιον τὰ βραβεῖα εἶναι. ὅπερ γὰρ ἅμα ὁ πολλὴν ἀπολαύειν φιλίας καὶ παῤῥησίας, οὐκ ὀμιζοι οὐδὲν τῶν ἑτέρων παρημεληκότα, ἵνα μὴ ζώπυρος καταπλήττοντος, ῥᾳθυμότερον ἔχωμεν, ταύτης ἀπάγων αὐτὸν τῆς καταστάσεως, φησὶν, οὐκ ἔστιν ἐμὴ δοῦναι, ἀλλ' ὑμῖν, εἰ βουληθήτε λαβεῖν, ἵνα πλείονα ἐπιδείξησθε παρρησίαν, ἵνα μείζονα πόνον, ἵνα πολλὴν πρὸς αὐτὸν τὴν οἰκειότητα. τοῖς γὰρ ἔργοις πεῖσαι τὸν στέφανον, ἢ τοῖς πόνοις τὰς τιμάς, ἢ τῷ ἱδρῶτι τὰ βραβεῖα. αὕτη πρὸ ἐμοῦ συσκιάσει ἡ ἐπὶ τῶν ἔργων ἀπόδειξις. ὁρᾷς πῶς οὐ μάτην ἔλεγον, ὅτι οὔτε αὐτὸ ἐστὶν, οὔτε τῷ παῤῥησίᾳ, ἀλλὰ τῶν ἀγωνιζομένων ἢ πονούντων ἐστὶ παλαιπωρουμένων; ὅπερ δὴ τοῦτο ἐστὶ τὸ Ἱερουσαλὴμ ἔλεγε· Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα ὑμῶν, ὃν τρόπον ὄρνις τὰ νεοσσὰ ἑαυτῆς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ὁρᾷς ὅτι τὸν ῥᾳθυμοῦντα καὶ ἀκαπονώτατα; καὶ ὕπνον καὶ ῥᾳθυμίαν οὐκ ἔστι συνθεῖναι πόνῳ; ἐκ τούτου δὲ ἕτερόν τι μεμηθεύσονται ἀπόῤῥητον, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ σοὶ μόρτυρες εἶναι τοῦ ἀναστάντα δοῦναι τιμὴν καὶ τοῦ ὑψηλοτάτου καθεδρίου. ἰδοὺ γοῦν τούτους παρῆσαν, ὅτι μάρτυρήσουσί μοι, οὐ πάντως ἦν τῶν παρόντων τοῦτο. Εἰσὶ γὰρ τινες ⓐ δὲ μείζονα δεδιδάχθαι. δὲ τοῦτο δηλοῖ ἔλεγε, Ὃ μὲ πατήσει μου πίεσθε, δὲ Ὃ βάπτισμα βαπτισθήσεσθε, Ὃ ἢ καθίσαι ἐκ δεξιῶν ἢ ἐξ ἀριστερῶν μου, οὐκ ἔστιν ἐμοὶ δοῦναι· οὐχ ὅτι καθίζει, ἀλλὰ Ὃ μείζονος ἀπολαύσαι τιμῆς, Ὃ τῶν παρόντων ἀπαιτεῖν, Ὃ ἀνωτέρω πάντων ἡγεῖσθαι, τοῦτ' ἔστι φησὶ Ὃ ἢ καθίσαι ἐκ δεξιῶν ἢ ἐξ ἀριστερῶν μου, συγκαταβαίνων αὐτοῖς ὅτι τῇ ἀνοήτοις φησίν. ἐκεῖνοι γὰρ τὰ παρόντα ἐζήτουν, ἢ Ὃ τῶν ἄλλων ἀπάντων μείζονες φαντασίαν. τοῦτο δέον αὐτὸ φησι, τὸ τῶν ἄλλων ὑμᾶς μείζονας φαντασίαν ἢ πάντων ἀνωτέρους, οὐκ ἔστιν ἀπὸ τούτου μόνου λαβεῖν. ἀπορηθεῖσθαι γὰρ. τὸ ἢ τῆς ἀνωτάτω τιμῆς ἀπολαῦσαι, οὐκ ἔστιν ἐμοὶ δοῦναι, ἀλλ' ἐκείνοις οἷς ἡτοίμασται. ἢ ποτε ἡτοίμασται, Εἰπέ μοι; ἰδοὺ πολλοὶ οὗτοι ⓐ μακάριοι δὲ πεπλουτηκότες, ἢ τῶν λαμπρῶν ἐκείνων ἀπολαύοντες στεφάνων. πῶς οὖν "Εἶδον οὗτοι, καὶ τί ποιήσαντες οὕτω "Φανοῦνται λαμπροί; ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος. ὅπερ γὰρ ἠγωνιάκτησαν ⓐ δίκαι τοῦ τῶν δύο, ὅτι δὴ ἀπῤῥαθύμησε τοῦ χορηγοῦ, τοῦ ἀνωτάτω τιμῆς ἐκ τοῦ ἐαυτοῦ στεφῆσαι ἐβούλοντο, ὅρα πῶς ἢ ἐκείνων ἀφορᾶται ὁ πόθος, ἢ τούτων. κελεύσας γὰρ αὐτοὺς, φησὶν ⓐ ἀρχίσειν τῶν ἐνδεῶν καταγελᾶσθαι αὐτῶν, ὁ ⓦ μεγάλοι [αὐτῶν] καταζηλοτυπούσιν αὐτῶν· πάντως ἢ ὑμῖν οὐκ ἔσται οὕτως· ἀλλ' ὁ θέλων ἐν ὑμῖν εἶναι πάντων, γενέσθω πάντων ἔσχατος.

ἀ. Κορ. ιε. μα. ἀ. Κορ. γ. ιϛ. Ματθ. κ. κδ. Λουκ. ιγ. κδ.

χ. χρ. χ. μόνον] χ. μόνον. χ. ἀπόδειξιν. χ. καθίσαι. χ. φανοῦνται ἄλ. φαίνονται

κατ' ἰδίαν, ἔλεγλε, ἵλεώς σοι, οὐ μὴ ἔσται τοῦτο. ὁρᾶς πῶς οὐδὲ τῶν αἰσχίστων οὐδὲν ἦλυσαν σαφές; ἢ τοῦτο αὖθις ὁ Εὐαγγελιστὴς ὑπισημαίνεται λέγων· οὐδέπω γὰρ ἤδεισαν, ὅτι διὰ αὐτοὺς ἐκ νεκρῶν ἀνάστηναι. ④ Ἆρ' οὖν οὐκ ὑπισχνοῦμαι, πολλῷ μᾶλλον τὰ ἄλλα πάντα ἀκριβοῦν, καὶ τῶν βασιλείας τῆς ἄνω, καὶ τῆς ἀπορρήτου τῆς ἡμετέρας, καὶ τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως, καὶ ἑτέρων μυρίων ὄντων, οὐδέπω δυνάμενοι ὑψηλὰ πτῆσθαι. ἅπερ οὖν διαπτύοντες ἔχοντες ἔννοιαν, καὶ προσδοκῶντες ὅτι βύθιος ἀπαντήσει αὐτῷ ἡ βασιλεία ἐν Ἱεροσολύμοις (τοῦτο γὰρ οὐδέπω πλέον ἤδεισαν· ὅπερ οὖν καὶ ἕτερος Εὐαγγελιστὴς ὑπισημαίνεται λέγων, ὅτι Ἐνόμιζον ἤδη παραχρῆμα ἔσεσθαι αὐτὴν τὴν βασιλείαν, διὸ θερμοὶ ἦσαν αὐτὴν ὑ- Πραξ. ε. τ.
ποπτεύοντες, καὶ προσδοκῶντες ὅτι τοῦτο αὐτοῖς χωρὶς, ἀλλ' οὐκ ὅτι σταυρὸς καὶ θάνατος καὶ γὰρ μυριάκις ἀκούοντες, σαφῶς εἰδέναι οὐκ εἶχον) ὅτι οὖν τετραυωμένων μὲν τῶν δογμάτων οὐδέπω ἀκριβείαν ἐκέκτηντο, ἐνόμιζον δὲ αὐτοὺς ὅτι βασιλείαν χωρὶς τὴν αἰσθητὴν ταύτην, καὶ βασιλεύειν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἀπολαβόντες αὐτοὺς ὅτι τῆς ὁδοῦ, ὡς καιρὸν ὑπιτήδειον ἐγκαινομίζοντες, ταύτην αἰτοῦσιν τὴν αἴτησιν. ἀπορρήξαντες γὰρ ἑαυτοὺς τοῦ καιροῦ τῶν μαθητῶν, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ὃ πᾶν εἰσηκόντες, ἀξιοῦσιν ὑπὲρ προεδρίας καὶ τοῦ προτιμηθῆναι τῶν ἄλλων, νομίζοντες ἤδη τὰ πρόγματα εἰληφέναι τέλος, καὶ ὃ πᾶν καταρθωθῆναι, καὶ σταθέντων ἐν) λοιπὸν καιροῦ, ὅπερ καὶ αὖθις τῆς ἑκάστης ἀγωνίας ἰσῶ. καὶ ὅτι οὐ τοιαῦτός ἐστιν οὗτος εἶπεν, οὐδὲ λόγων πιθανότητος, πρὸ αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ τὰ ἀπόρρητα ὑπισχνουμένου τὴν ἀπόδειξιν ὑμῖν ἐπαγάγων. ὅπερ γὰρ τοῦτο ἤτησαν, ἄκουε τί φησι πρὸς αὐτούς. Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. Ἆρ' ταύτης σαφέστερον τῆς ἀποδείξεως; ὁρᾶς ὅτι οὐκ ἤδεισαν ὅπερ ἠτοῦντο, καὶ σταυρὸν καὶ προεδρίας καὶ τιμῆς αὐτῷ διαλεγόμενοι, οὐδέπω τῶν ἀγώνων οὐδὲ ἐγκλεῖν εἰληφότων; δύο τοίνυν αἰτεῖται διὰ τοῦ λέγειν, οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· ἓν μὲν, ὅτι καὶ βασιλείας διαλέγονται, ἧς οὐδὲν ἴσως τῷ Χριστῷ λόγος (οὐ γὰρ δι' καὶ ταύτης ἐπῆλθεν τῆς κάτω καὶ τῆς αἰσθητῆς) ἕτερον δὲ, ὅτι προεδρίαν ζητοῦντες ἤδη καὶ τιμὰς καὶ δώσατε, καὶ τῶν ἑτέρων βουλόμενοι λαμπρότεροι φανῆναι καὶ καὶ φθόνου πλέοι, οὐδὲ ἐν καιρῷ ταῦτα ζητοῦσι, ἀλλὰ καὶ σφοδρὰ ἀκαίρως. ὁ γὰρ καιρὸς ἐκεῖνος οὐχὶ σταυροῦ, οὐδὲ ἐπάθλων, ἀλλ' ἀγωνισμῶν καὶ παλαισμάτων καὶ πόνων καὶ ἱδρώτων καὶ σκαμμάτων καὶ πολέμων. ὅ οὖν λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε, καὶ τούτων μοι διαλεγόμενοι, οὐδέπω καμόντες οὐδὲ ἀποδυσάμενοι καὶ τοὺς τοῦ ἀγῶνας, ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ἀθληθῆτε μονούσης, τῆς ἀσεβείας ὑπικρατούσης, τὸ διάβολον πάντων ἀπάντων ἀπολωλότων· οὐδέπω τῆς βαλλίδος ἐξεπηδήσατε, οὐδέπω καὶ τὰ παλαίσματα ἀπεδύσασθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι; ποτήριον ἐν ταύτῃ τὸ βάπτισμα καλῶ καιροὺς καὶ ἐκείνους καὶ τὸ θλιβόμενον· ποτήριον μὲν, ὅτι μετὰ ἡδονῆς αὖθις ἔπιε βάπτισμα δὲ, ὅτι δι' αὐτοῦ τὸ οἰκουμένῳ ἐκαθήρατο· οὐ δι' τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς δυνάσεως. ὥσπερ γὰρ ὁ βαπτιζόμενος ὕδατι, μὴ πολλῆς δύσεται τῆς εὐκολίας, οὐδὲν ὑπὸ τῆς τοῦ ὑδάτων φύσεως κωλυόμενος, οὕτω καὶ αὐτὸς εἰς θάνατον καταβάς, μὴ πλείονος δύσεν τῆς εὐκολίας· διὰ τοῦτο αὖθις βάπτισμα καλεῖ. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· δύνασθε σφαγῆναι καὶ ἀποθανεῖν; τούτων γὰ ὁ καιρὸς ἦν, θανάτου καὶ κινδύνων καὶ πόνων. λέγουσιν ἐκεῖνοι, δυνάμεθα, οὐδὲ εἰδότες, τί ποτε ἦν τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ τῇ ἐλπίδι τῆς ἀπολήψεως ὑπισχνούμενοι. λέγει πρὸς αὐτούς· τὸ μὲν ποτήριον πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε, τῷ θλίβεσθαι οὕτω λέγων. καὶ γὰρ Ἰακώβου ἀπελήφθη μαχαίρᾳ, καὶ Ἰωάννης πολλάκις ἀπέθανε. τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου, οὐκ ἔστι μοι δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασαι ὑπὸ τοῦ πατρός μου. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ἀποθανεῖσθε μὲν καὶ σφαγήσεσθε καὶ μάρτυρες ἡμισθήσεσθε· τὸ μὲν τοῦ πρόσεστιν ἡμέ-

σθαι,

ἡμας, ἵνα ἀρπασθέντες τῆς ἀσεβείας ἡ τῆς κοσμικῆς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ
ὁσίως ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν [τῆς δόξης] τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἀλλ' ἡ μὲν πρὸς τοῦτ' ἀ-
ρετὴ ἡμῖν μάχη τέλος ἔχει, ἡ δὲ ἡδονὴ ἡσύχασεν, καὶ τὴν νίκην λαμπρὰν ἠράσθη, ἐκ τῶν Ἑβραίων ἀπόντων ἐπιδείξαντες, ὅτι κύριος ἡμᾶς ἡ κολάζειν ὀργή, πᾶσαν τὴν τοῦ χρίσαι ἔχων, καὶ τὸ ἀπόντων ἀμύνασθαι φανῆναι καὶ ἀναπρῶτον, καὶ ἐν ταῖς πρώταις ἐκείναις ἐκάτερα αὐτὸς ἐργαζόμενος. διὸ ὁ λοιπὸν καὶ τὸν γόρυθον τῶν ἀδελφῶν ἐκκαλεῖ, καὶ διδάξαι τίνος ἕνεκεν οὕτως ἐθρήνει, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐμοὶ" τὸ δοιᾶσαι. καὶ γὰρ οἴμοι πολλοὺς ἐπαπορεῖ τοῖς Ἑβραίοις. ἵν' οὖν τοῦτο λύσωμεν, καὶ τὸν γόρυθον τῆς ψυχῆς κατασιωπήσωμεν, ζωπύρατέ μοι τὴν ἀθάνειαν, προσκυβάσατέ μοι τὴν γνώμην. καὶ γὰρ πλείστος μοι πόνος δεῖ νῦν. οὐ γὰρ ἔστι ἴσον πολεμεῖν καὶ διδάσκειν, βάλλειν τὸν ἐχθρὸν, καὶ διορθοῦσθαι τὸν οἰκεῖον· ἀλλὰ πλείστος μοι χρεία σοφίας τῆς ἄνωθεν, ὥστε μὴ πρόδηλον τὸ μέσος χωλεῦον, μηδὲ τινα θορυβήσωμεν προδραμόν. λέγω γὰρ (ἀλλὰ μὴ θορυβεῖσθε πρὸς" τὰ λεγόμενα, μηδὲ διαταράττεσθε) ὅτι οὐ μόνον τὸν ἐμὸν φημι μὴ εἶ), ἀλλ' οὐδὲ τοῦ πα-
τρός· καὶ μεγάλῃ τοῦτο βοᾷ τῇ φωνῇ καὶ σάλπιγγος" λαμπροτέρᾳ, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτοῦ δοῦ-
ναι, οὔτε αὐτὸ, οὔτε τὸν πατέρα. Εἰ γὰρ αὐτὸ ἰῶ, καὶ τὸν πατέρα ἰῶ· εἰ τὸν πατέρα ἰῶ, καὶ αὐτό. Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς οὐκ εἶπεν *, οὐκ ἔστιν ἐμοὶ δοῦναι ἀλλὰ τὸν πατέρα, ἀλλὰ τί; οὐκ ἔστιν ἐμοὶ δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. δείκνυσιν ὅτι οὔτε αὐτὸ, οὔτε τὸν πατέρα, ἀλλ' ἑτέρων τινῶν. τί οὖν ἐστὶ τὸ Ἑβραίους; εἶμοι γὰρ ὑμῖν κυρῆσαι τὸν γόρυθον, καὶ πλείονα χρὴ σθαι τὴν ἀπορίαν, καὶ ἀναγωνίας εἶ). ἀλλὰ μὴ δείσητε. οὐ γὰρ ἀπορήσομεν, ἕως ἂν ἐπαγάγω τὴν λύσιν. μικρὸν ὑπάκουσόν μοι λόγου καὶ ἀναγνόντες. οὐ γὰρ ἑτέρως μὴ σα-
φηνίας ἅπαντα" ὑμῖν προδιακριθῆναι τὴν γνώμην δυνατόν. τί ποτ' οὖν ἐστὶ τὸ Ἑβραίους; ἢ μήτηρ τῶν ὑιῶν Ζεβεδαίου * αἰσχυνομένη πρὸς τὸ Ἰησοῦ προσελθεῖν μὴ τῶν παίδων λέγουσα· Εἰπὲ, ἵνα οἱ δύο υἱοί μου καθίσωσιν, ἓν ἐκ δεξιῶν σου, καὶ ἓν ἐξ εὐωνύμων σου. ἕτερος ὁ Εὐαγγελιστής φησιν, ὅτι οἱ παῖδες τοῦτο ἠτοῦντο πρὸς τὸν Χριστοῦ. ἀλλ' οὐκ ἔστι διαφωνία (οὐδὲ γὰρ τοῦτο δεῖ τὰ μικρὰ προσηρέχθαι) ἀλλὰ τὴν μητέρα προβαλλόμενοι, ὅπερ εἶπον ἐκεῖνοι καὶ δύσερι ἰδιοῦσι, ἐκ αὐτοῦ τὴν ἱκετηρίαν προσήγαγον, οὐκ εἰδότες ἃ" ἄρτι ἔλεγον, λέγοντες ὁμῶς. εἰ γὰρ καὶ ἀπόστολοι ἦσαν, ἀλλ' ἀτελέστερον ἔτι διέκειντο, καθάπερ νεοττοὶ, ὡς ἐκ καλιᾶς" πλαζόμενοι, οὐδέπω τὸ πνεῦμα παρόντες αὐτοῖς. καὶ τοῦτο μάλιστα ὑμᾶς ἀναγκαῖον εἰδέναι, ὅτι πρὸ τοῦ σταυροῦ ἐκ πολλῆ ἦσαν ἀγροικία. διὸ καὶ ὑπεμίμνῃσκεν αὐτοῖς ἔλεγεν, Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσυνετοί ἐστε; οὕπω νοεῖτε, οὐδὲ ζυνίετε, ὅτι οὐ περὶ τῶν ἄρτων εἶπον ὑμῖν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων; καὶ πάλιν, Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. οὐ μόνον δὲ ἀνόητοι καὶ ὑψηλότεροι, ἀλλὰ καὶ ἃ ἤκουον ἀπέβαλλον ἀπὸ φόβου καὶ δειλίας πολλάκις. ὅπερ ἀεὶ λέγω. αὐτοῖς ἔλεγεν, Οὐδεὶς δὲ ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με πού ὑπάγεις, ἀλλ' ὅτι ταῦτα εἶπον ὑμῖν, ἡ λύ-
πη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. καὶ πάλιν, Ἐκτὸς ὑμᾶς ἀποσυνάγωγους ποιήσουσι, καὶ διδάξει ὑμᾶς; πρὸς τὸ παράκλητον λέγω. Οὐκ ἀπ' ἐμοῦ εἶπεν, ἀφαιρήσει, εἰ μὴ πολλὰ τῶν Ἑβραίων ἐξέβλαπτον. ταῦτα δέ μοι οὐχ ἁπλῶς εἴρηται, ἀλλ' ὅπως φαίνεται Πέτρος τῶν μὲ ἀπαρνησομένων" ἀμελοῦντα ὀμολογοῦντα, τῶν ὁμολογήσαντων, τῶν πρώτων ὑπολελησμένος. ὁ γὰρ εἶπεν, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ μακαρισθεὶς ὅτι τούτου, τοιοῦτον ἤμβλυτε μικρὸν, ὡς Σατανᾶς προσαγορευθῆναι. λέγε γὰρ, Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. * ὅπερ γὰρ οὐδὲ σφοδρὸν αὐτῷ διελέγετο καὶ ἀσαφώτερον, οὐκ εἰδὼς ὁ βάθος τῶν λεγομένων, οὐδὲ ὁ ἀπόρρητον τῶν δογμάτων, οὐδὲ τὸν μέλλουσαν τῇ οἰκουμένῃ σωτηρίαν καταλαμβάνων, λαβὼν αὐτὸν κατ'

Λαρ.ι.λα. Ματθ.ιε.ιγ. Ιωαν.ιγ.ιε. Ιωαν.ιδ.ιε. Ματθ.ιε.κγ.

χ. τῶν

χ. τὰ λεγόμενα.

χ. λαμπρότερα

* ἀπολῶ

χ. νοῦν.

* Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου

χ. ὅπερ

χ. παροιμίαν

χ. ἔχων

* τί φρονεῖτε ἀπολίσειν τὰ τοῦ Θεοῦ μὴ φρονοῦντες, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων;

ἀποδημίας, ὃ λυθῆναι ὃ δεδέσθαι, οὐκ ἔστι λοιπὸν φαρμακεῖα βύρσῃ τοῖς γεγηρακόσι, οὐδὲ συνδιώκειν ἡ ἀπολογίαν, ἀλλ' ἀνάγκη λοιπὸν κολάζεσθαι, ὅπερ ἡ τότε γέγονεν. ὅτε γὰρ ἦλθεν ὁ νυμφίος, οἱ μὲν εἰσῆλθον λαμπάδας ἔχουσαι καὶ λαμπάδας, οἱ δὲ ὑστερήσασαι τῆς εἰσόδου καὶ θύρας ἐπάταξαν τῷ νυμφίῳ, ὃν ὃ φόβος ἐκεῖνο ἦκουεν, ὑπάντι, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. εἶδες αὐτοὺς πάλιν καὶ πρόθυμα καὶ κολάζοντα, καὶ στεφανοῦντα, καὶ πυρούμενα, ἃ δεχόμενον ἡ ἀπεπίμπρατα, καὶ ἐκατέρου τοῦ μέρους τῆς κρίσεως ὅτα κύειν; ὅτε καὶ ὅτι τοῦ ἀμπελῶνος, τοῦτο καὶ ὅτι τῶν πέντε καὶ δύο τάλαντων, καὶ τοῦ ἑνὸς ἴδιοι λόγοι. σὺ μὲν γὰρ ἀπεδίξατο ἡ εἰσήκουσε ὅτι πλείονι, ἡ ἐκέλευσε δεῦρο ἔξω βάλλεσθαι εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. ἀλλὰ πῶς αὐτῷ ὁ δρόμος λόγος, μᾶλλον ἡ πολλῆς ἀνοίας γέμων; ἐχρῆν μὲν δέεσθαι ἡ κολάζειν ἡ στεφανοῦν, ἡ πυρῶσθαι ἡ ἀμοιβὰς δοῦναι· ἀλλὰ τίνι τρόπῳ, φησί, τίνι ἀκριβεστάτῳ, ἡ τίνι ὑψηλοτάτῳ τιμῶν ταῦτα ἔφησεν οὐκ εἰ) ἀδύνατον δοῦναι. τί οὖν; ἐκεῖ μαθὴς ὅτι οὐδέν ἐστιν ὃ τι ἐξηρημένον αὐτοῦ τῆς ψήφου, καὶ καταδήσῃ ποτὲ τίνι ἄχρηστον ἀπὸ τῶν φιλοτεχνίας; οὐκοῦν πάλιν ἄκουε λέγοντος, ὅτι ὁ πατὴρ οὐ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ πᾶσαν τίνι κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ. εἰ τοίνυν πᾶσαν τίνι κρίσιν ἔχει, οὐδὲν ἔστιν ὃ τι ἐξήρηται τῆς ψήφου. ὁ γὰρ πᾶσαν ἔχων τίνι κρίσιν, κύριός ἐστι πάντας ἡ τιμωρεῖσθαι ἡ στεφανοῦν. ὃ δὲ, ἔδωκεν, οὐ παῦλα μὲν δυθεσπίτου ἀκούσῃς, ἀγαπητὸν οὐ γὰρ οὐκ ἔχοντι ἔδωκεν, οὐδὲ ἀτιμίαν ἐλπίσαντι, οὐδὲ ὅσιον αὐτῷ προσελθεῖν, ἀλλὰ ὃ, ἔδωκε, τοιοῦτόν ἐστι, τοιοῦτον αὐτὸν ἐλπίσαντα, τέλειον, ἀπηρτισμένον. ταύτην δὲ κέχρηται τῇ λέξει, ἵνα μὴ δύο γλυπτὰς νομίσῃς θεούς, ἀλλ' ἵνα ἴδῃς ἡ τὴν ῥίζαν καὶ καρπόν, οὐχ ἵνα ὕστερόν αὐτῷ προσγεγλυφθαι νομίσῃς τοῦτο. ἐὰν γὰρ ἐρωτώμενος ἄλλαχοῦ, Εἰ βασιλεὺς εἶπε, οὐκ εἶπεν, ὅτι ἔλαβον τὴν βασιλείαν, [οὐκ εἶπεν, ὅτι προσελθόντος αὐτῷ ὕστερόν ἐβασίλευσα,] ἀλλ' ὅλως, Ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι. εἰ βασιλεὺς ἀπηρτισμένος ἐλήλυθεν, εὐδήλως ὅλως ἡ κρίτης καὶ δικαστής. βασιλέως γὰρ μάλιστα τὸ κρίνειν καὶ δικάζειν, καὶ θλιβῆναι καὶ πυρωθῆναι καὶ ἑτοίμως δι' τοῦτο ἴδοι τις αὖ, ὅτι καὶ ταῖς ἄνω τιμαῖς κύριος αὐτὸς ὢν ἔδωκεν. ὑπὲρ γὰρ ἀναγόμενος εἰς τὸ μέσον τὸ ἀπόντων αὐθεντῶν ἀμείνων, ἡ διέζευκεν τοῦτον ὑπ' αὐτὸ στεφανούμενον, ποία λοιπὸν ὑπολείφθησ) παρόφασις ὑμῖν; ἵνα δὲ ἀπόντων αὐθεντῶν ἀμείνων; ἵνα δὲ ἕτερος, ἀφ' ἧ ὁ σκηνοποιὸς ἐκεῖνος, ὁ τῆς εἰκαιμένης διδάσκαλος, τῆς ἡ θαλάσσης, καθάπερ ὑπόπτερος, ἁρπάσαι, τὸ σκῦλος τ ἐκλογῆς, ὁ νυμφαγωγὸς ὁ Χριστοῦ, ὁ τ ἐκκλησίας φύλαξ, ὁ σοφὸς ἀρχιτέκτων, ὁ κήρυξ, ὁ δρομεύς, ὁ ἀγωνιστὴς, ὁ στρατιώτης, ὁ παιδοτρίβης, ὁ πάντα χορτ οἰκουμένης ὑπομνήματα τῆς οἰκείας ἀρετῆς καταλιπών, ὁ τῶν ἀνάρσιων εἰς τὸ τοναρπαγεῖς οὐρανοῦ, ὁ εἰς παράδεισον ἁπλοῦς ἀναβάτης, ὁ ἀπορρήτων κοινωνήσας τῶ Θεῶ μυστηρίων, ὁ ἁγιάσας ἀκούσας ἐ λαλήσας, ὁ δυθεσπίτης Φύσει λαλῆσαι οὐκ ἴσχυσε, ὁ ἐ χριστὸς πλείονος ἀπολαύσας, ἡ μείζονα κόπον ἐκδυξάμενος; ὅλως γὰρ πλοῦτον ἀπόντων ἐκτήσατο, ἄκουσον αὐτῷ λέγοντος, ὅτι Περισσότερον αὐτῶν τῶν πόνων ἐκοπίασα. εἰ δὲ περισσότερον πόνων ἔκαμε, περισσότερον ἡ στεφανοῦται. ἔκαστος γὰρ κατὰ ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ ἴδιον κόπον. εἰ τοίνυν μείζονα τῶν ἀποστόλων λαμβάνει στέφανον, τῶν ἡ ἀποστόλων ἴσος οὐδὲ εἷς γίγνεται, οὐδ' ἡ καὶ κείνων μείζων, δῆλον ὅτι τῆς ἀνωτάτω ἀπολαύσεται τιμῆς ἡ τρυφερείας. τίς οὖν ὅστις, ὁ αὐτὸν στεφανῶν; ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος· Τὸν ἀγῶνα κατὰ καλὸν ἠγώνισμαι, κατὰ δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής. Ὃ πατὴρ οὐ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ. οὐκ ἐστυδλεν ἡ τοῦτο μόνον δῶλον, ἀλλὰ ἡ ἐκ τῶν ἐξῆς. Οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ, ἀλλὰ ἡ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. τίνος δέ ἐστιν ἡ ἐπιφάνεια; αὐτὸν λέγοντος ἄκουσον. Ἐπιφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσι ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς,

νος ἡμῖν, καὶ οὐ ζωοποιεῖ με. Εἶδες κεῖσαι ἀπηρτισμένην; καὶ πῶς καὶ ῥιμᾷ, καὶ κολάζει, καὶ στέφανοι, καὶ ὑμωρέπαι, καὶ σὺν μὴ εἰς τὴν βασιλείαν εἰσαγθῇ, σὺν δὲ εἰς τὴν γέενναν ἀποπέμπει; σκόπει δὲ σὺ ζῆλα τὴν πολλὴν" ὡς ὁ ἦλος ἡμῖν κηδεμονίαν. τοῖς μὲν γὰρ στεφανουμένοις ὅτε διελέγετο, δῆλόν φησι, ὦ βλέποντες τὰ ἀόρατα, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· τοῖς δὲ κολαζομένοις οὐκ εἶπε, πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ ὦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον ὑμῖν, ἀλλὰ τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ. τὴν μὲν γὰρ βασιλείαν ἀνθρώποις" ἡτοίμασι, τὴν δὲ γέενναν οὐκ ἀνθρώποις, φησίν, ἀλλὰ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ *. Εἰ δὲ ὑμᾶς τοιοῦτον ἐπεδείξασθε βίον, ὡς ἄξιοι γενέσθαι τῆς καλήσεως καὶ τῆς τιμωρίας, ἐκεῖσε ἂν εἴπετο τοῦτο λογίζεσθαι δίκαιοι. καὶ σκόπει ὅσοις φιλανθρωπίαι ὑπερβεβήκασι. ὅτε γὰρ τὴν ἀγωνίαν ἐθεώμεν, καὶ στέφανοι προητοιμάσθησαν, καὶ τὰ βραβεῖα προεπροσκυλίσθησαν. κληρονομήσατε γάρ, φησί, τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. καὶ ὅπου τῆς καταβολῆς δὲ τὴν δίκην παρῆνεν ὁ τοιοῦτος ἴδιος αὐ. ὅπου γὰρ ἔμελλε καταγινέσθαι ὁ νυμφίος, λέγουσιν αἱ μωραὶ ταῖς φρονίμοις,

Ματθ. κε. 9. Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν· αἱ δὲ φρόνιμοι, μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· οὐ τοῦ ἐλαίου δὲ πυρὸς ὁ λόγος ἐνταῦθα δηλοῖ ἡ γραφή, ἀλλὰ τῆς παρθενίας καὶ φιλανθρωπίας. καὶ τὴν μὲν παρθενίαν ὁ λόγος, τὴν δὲ ἐλεημοσύνην ὁ παῖς ἐλαίῳ πίθοις, δείκνυσα ὅτι σφόδρα δεῖται φιλανθρωπίας ἡ παρθενία, καὶ δύνασθαι [τῆς αἰτίας] σωθῆναι οὐκ ἔνι. τίνες δὲ οἱ ἔλαιοι τοῦτο πωλοῦντες; τίνες ἄλλοι, ἀλλ' ἢ οἱ πένητες; οὐ γὰρ λαμβάνοισι μᾶλλον, ἢ δίδασι. μὴ δὴ νόμιζε τὴν ἐλεημοσύνην δωρεὰν εἶναι, ἀλλὰ πρᾶσιν, μηδὲ δαπάνην, ἀλλὰ πραγματείαν. πείθω γὰρ λαμβάνειν, ἢ δίδως. δίδως ἄρτον, καὶ λαμβάνεις ζωὴν αἰώνιον· δίδως ἱμάτιον, καὶ λαμβάνεις ἀφθαρσίας στέφανον· δίδως χοϊκῶν τινῶν, καὶ λαμβάνεις βασιλείαν οὐρανῶν· πλεῖστα τὰ ἀπολλύμενα, καὶ δίκην τὰ διωκόμενα. καὶ πῶς ἂν δύναμαι ἐλεῆσαι πένης ὤν, φησί; μάλιστα ὅταν πένης ᾖς, τότε δύνασαι ἐλεῆσαι. ὁ μὲν γὰρ πλουτῶν, μεθύων τῇ περιουσίᾳ τῶν" πραγμάτων, καὶ πυρετὸν χαλεπώτατον πυρέττων, καὶ ἀκόρεστον ἔχων ἔρωτα, πλείονα ποιεῖν" τὰ ὄντα βούλεται· ὁ δὲ πένης τούτων ἀπηλλαγμένος τῆς νόσου, καὶ τῆς ἀῤῥωστίας καθαρεύων, εὐκολώτερον ἐκ τῶν ὄντων πρᾶσαι). οὐ γὰρ τὰ μέτρα τῆς οὐσίας, ἀλλὰ τὰ μέτρα τῆς γνώμης ἐλεημοσύνῃ ὁρίζεσθαι πέφυκεν· ἐπεὶ καὶ ἡ χήρα ἐκείνη τότε δύο κατέβαλεν ὀβολούς, καὶ τοῦ τῶν πλουτούντων κόμπου ἐκαθήρισε. καὶ ἡ ἄλλη χήρα ὁ δρακὴ ἀλεύρου καὶ ὀλίγου ἐλαίου τὸν ὑπερμεγέθη ἐκείνον ψυχῶν ὑποδοχὴν ἐδεξιώσατο. καὶ διὰ μιᾶς ταύτης γέγονεν ἡ πενία κώλυμα. μὴ δὴ προφασίζου ταύτην ἀναίτιον" αὐτήν. οὐ γὰρ πλουσίαν εἰσφορᾶς ἀπαιτῶ, ἀλλὰ πλουσίου προαιρέσεως, ἣς οὐκ ἀπὸ τοῦ μέτρου τῶν διδομένων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς" προθυμίας τῶν παρεχόντων" δίκαιον. πόσης εἶ, ὃ πάντων δυσθεράπευτε ἀνθρώπων, πενίας ἀλλ" οὐκ ἂν ἡ χήρας ἐκείνης πτωχοτέρας, ἢ σὺν πλουσιωτέρας οὐ πολλοῦ δεούσης ὑπερπεπόνθασι. ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ἀπορῶ τῆς ἀναγκαίας ζοφῆς· ἀλλ' οὐκ εἰ τῆς Σιδωνίας ἀπορώτερος, ἢ πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσα τὸν λιμὸν τὴν πυθμένα, τοῦ δαιμονίου πρὸς δοκιμὴν λοιπὸν, καὶ χρυσοῦ παίδων ἀνεζωτος, σὺν δὲ οὕτως ἐφείσατο τῶν ὄντων, ἀλλὰ διὰ τῆς ὑπερπεπαμένης πενίας πλοῦτον ἀφθονον ἐφάνη, ἄλωνα τὴν χήραν, καὶ λίμνην τὴν ὑδρίαν ἐργασαμένη, ἐξ ὀλίγων πολλὰ πηγάζειν πρὸς ἀνακύκλησιν.

Αλλ' ὅπου ὁ προκείμενος ἥκομεν, ἵνα μὴ ζωοχειρεῖν δοκῶμεν, ἐπὶ τοῦτο τὰς παρεκβάσεις ποιώμεθα. ὅπου δῶν ἔμελλον ὁ νυμφίος ἔρχεσθαι, ταῦτα πρὸς ἀλλήλας αἱ παρθένοι διελέγοντο· καὶ εἰκότως πρὸς τοὺς πωλοῦντας ἔπεμπον αὐτάς· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῖς ἐκεῖσε ἐλαίοις· εἰκότως. οἱ γὰρ πωλοῦντες ἐν τῷ παρόντι βίῳ μόνον εἰσὶ· μετὰ δὲ τοῦτον ἀποδημοῦσι,

χ. κεῖται ἀπηρτισμ.

χ. ἡτοίμασε, * παρεσκεύασε.

χ. ὅπου χ. ἐπὶ μὲ

χ. χρυσοῦ χ. ἐπὶ πᾶσι

χ. αἴσθησιν

χ. σκεδάσαι χ. λίμνη δὲ πέρυσι.

χ. ἐκ

Ἑρμηνεῖ, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ τοὺς καθαίρεσιν ὑπομένοντας, λογισμοὺς καθαιρῶντα, καὶ
χ.κατασ. πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. ἔδει μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς ἀπολειφθεῖσι εἰπεῖν τὰ πλήματα καὶ τὰς ἡδονὰς, καὶ διηγήσασθαι τὴν κατάκρισιν, τὴν συμβουλὴν, τὴν τίσιν, τὰ ἐγκλήματα. ἀλλ' ἵνα μὴ ῥᾳθυμοτέρους ὑμᾶς ποιήσωμεν, ζῶντα τὰ τραύματα
ὑμᾶς 5 ὠδίνοντες, ὥστε τῇ ζημίᾳ τῶν ἀπολειφθέντων * ἀκριβεστέρους ἡμᾶς ἀσυνδαμοτέρους γενέσθαι, πάλιν τῶν ἐξῆς ἀψώμεθα σήμερον· εἰ δέ τις ἀσυνδαμος καὶ διεγηγερμένος ἦ, τὰ τῶν παραγινομένων ἔστω τὰ λεχθέντα ἡμῖν τῇ χθὲς ἡμέρᾳ. ἐὰν γὰρ τοσαύτην ἡμῖν τὴν προθυμίαν ἀνεραπίστως διέξωμεν, ὡς πάντα λαβόντες οἰκαδε ἀπέλθωμεν χαρᾶς, καὶ μηδὲν ἀφῇσι διαρρυεῖσαν τῶν εἰρημένων. ἐκεῖνα μὲν οὖν πρὸ ἐκείνων ἔστω· ἃ δὴ σήμερον ἀναγκαῖον εἰπεῖν, ζητῶ τὰ ἡμᾶς ἐσόμενα ὑμῖν, τὴν ἀντίδοσιν, ἣν ἀπὸ τῶν αἱρετικῶν παίδες ἀντιπάσχομεν, εἰς μέσον προθέντες. τίς οὖν ἐστιν αὕτη; ὅτε τρώσει τὰς τῶν μονογλωσσῶν ἐξουσίας διελεγόμεθα, δικαιοῦντες ἴσην οὖσαν τὴν ἐξουσίαν τῶν πολυγλωττικότατον αὐτὸν παῖδας, καὶ πολὺ ὑπὲρ τούτων ἁπλούστερον λέγειν, πλησίον τοῖς εἰρηνεύουσιν ὄντας, φωνήν τινα διαγελᾶν, ἑτέρως μὲν εἰρηνεύειν, ἑτέρως δὲ πρὸς αὐτὴν ὑποπεπλῆχθαι εἰρῆσθαι, ταύτην ἀντιπάσχομεν λέγοντες· καὶ μὴν γέγραπται, Τοὺς καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. ἐγὼ δὲ, ὅπερ ἀεὶ παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, τοῦτο καὶ σήμερον παρακαλῶ καὶ συμβουλεύω, μὴ ἁπλῶς ὑπείναι τὰ γράμματα, ἀλλὰ διερευνᾶσθαι τὰ τοιαῦτα. εἰ γάρ τις ἁπλῶς ταῖς λέξεσι παρακάθοιτο, καὶ μηδὲν πλέον τῶν γεγραμμένων ὁπτίζοιτο, πολλὰ ἀμῦσαι τίσει. ἐὰν γὰρ καὶ πέρυσι τὰ γράμματα ἔχειν φησὶ τὸν Θεὸν, τὸν προφήτην λέγοντας, Ὅτι Εἰ σκέπῃ τὸν πέρυσιν σου σκεπάσεις με· ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦτο περιττὸν εἶναι φήσομεν τὸν προφήτην ἐκείνου καὶ αἰώνιον οὐσίαν. εἰ γὰρ ἐπὶ δυσσεβῶν οὐκ ἐν τούτῳ εἶπεν, πολλῷ μᾶλλον ὅτε τῆς ἀχράτου καὶ ἀοράτου καὶ ἀκαταλήπτου φύσεως ἐκείνης. τί οὖν ἐστιν ἀπὸ τῶν πέρυσιν ἡμῖν; τὴν βοήθειαν, τὴν ἀσφάλειαν, τὴν σκέπην, τὴν συμμαχίαν, τὸ ἀχείρωτον τῆς βοηθείας.
χ.ὑπολέγου- πάλιν ὑπνοῦσι αὐτοῖς φασιν αἱ γραφαί, ὡς ὅτε τοῦ Ἀνάστηθι, ἵνα τί ὑπνοῖς, Κύριε; οὐχ ἵνα
σι, Θεὸν καθεύδειν κατασκευάσωμεν (τοῦτο γὰρ ἐκτὸς τῆς οἰκείας) ἀλλὰ τῷ ὀνόματι τοῦ ὕπνου τὴν
χ.ἐμφαίνουσι. μακροθυμίαν καὶ τὴν ἀνεξικακίαν αὐτὸν ἡμῖν ἐμφαίνουσαν. ἕτερος δὲ προφήτης φησὶ, Μή
χ.ἴσχ ὅτι ὡς ἀνὴρ πεπος ὑπνῶν; ὁρᾷς ὅτι πολλῆς ἡμῖν τῆς ζωοποιοῦ χρείας ἦν; ὅπου γὰρ διεβρωμένοις τὸν ἔσω γράφει· ὡς ἐὰν ἁπλῶς καὶ εἴκῃ, καὶ ὡς ἔτυχε, ἀκούωμεν τῶν λεγομένων, καὶ μέσον τὰ ἄτοπα ἐκεῖνα ἔσται, ἀνὴρ καὶ μάχη πολλὴ ἐν τοῖς εἰρηνεύουσι φανήσεται. ὁ μὲν γὰρ κατανοῶν αὐτὸν φησιν, ὁ δὲ μὴ κατανοῶν· ἀνὴρ ἀμφότερα ἀληθῆ, διὰ τὴν προσηκούσαν ἑκατέρου διάνοιαν. ὁ μὲν γὰρ λέγων αὐτὸν κατανοῶν, τὴν ὀπτασιν τῆς μακροθυμίας ἐνδείκνυται· ὁ δὲ λέγων μὴ κατανοῶν, τὸ ἀκήρατον τῆς φύσεως ἡμῖν ἐμφαίνει. ἐπεὶ οὖν πολλῆς ζωοποιοῦ ἡμῖν χρεία, μηδὲ τοῦτο ἁπλῶς ἐκλάβωμεν τὸ εἰρημένον, ὅ, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. οὐ γὰρ ἐξουσίας ἀφαίρεσις τοῦτο, οὐδὲ αὐθεντίας ἀκρωτηριασμός, ἀλλὰ κηδεμονίας πολλῆς ἀπόδειξις, καὶ σοφίας, καὶ προνοίας τῆς κατὰ τὸ ἦθος τὸ ἡμέτερον. ὅλη γὰρ κύριος ὢν καὶ κολάζειν δυνάμενος, ἀκούστω μὲ φησὶ αὐτὸς ὁ ταῦτα λέγων· Ὅταν [γὰρ] ἔλθῃ, φησὶν, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, φησὶ τὰ [μὲν] πρόβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ [δὲ] ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων· ἐρεῖ τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, διότι εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με· τοῖς δὲ ἐξ εὐωνύμων ἐρεῖ, πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπείνασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, ξέ-

Matth. κε. λγ.

Matth. κε. λγ.

σαι συγχώρησιν εὑρέσθαι, αὐτὴ ἡ μόνη οὐκ ἴσχυσι συγκώμης τυχεῖν, ἀλλ' ἡ ταπείνωσις ἀφανισθεῖσα καθάπαξ λύσεως πάλιν. ὥστε διπλοῦν κακὸν ἡ μετανοίας, ὅλη τὸ σωτήριον ἀπολωλέναι ἡμῖν τοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα, καὶ συγχωρηθῆναι, πάλιν δυσκολαίνειν καὶ καθ' ἡμῶν ἵστασθαι· ὅπερ οὖν καὶ ἐνταῦθα ἐποίησαν. σωθῆναι γάρ, σωθῆναι ὅπως ὁ Θεὸς μετὰ ἡμῶν ἀποχρέφει), ὡς ἂν θεσπέσιον μετανοίας καὶ ἀγαπήσεως ὄργανον. ἃ δὲ τούτου μάλιστα μὲν ἐστερῆσθαι ἐπεδίξατο, καὶ ἀπὸ τῆς εὐχῆς ἣν αὐτὸς ἐκέλευσεν ἡμῖν λέγειν Matth. 6. 12. ὅτως, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. ταῦτα οὖν ἅπαντα εἰδότες, καὶ τὴν διαβολὴν ἐγγράψαντες ταύτην ἐν ταῖς καρδίαις, ὀντως σπουδάσωμεν ἅπερ πεπόνθαμεν διὰ τὸν Ἰωσηδύλλιον, λογισώμεθα ἅπερ ἐποιήσαμεν εἰς ⓜ διαβολήν· καὶ τῇ φόβῳ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων ⓜ θυμοῦ ⓜ ὑπὲρ τοῖς ἀλλοτρίοις πλημμελήμασι ταχέως ἀπόσασθαι δυνησόμεθα. εἰ γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι ἁμαρτημάτων, τῶν οἰκείων δεῖ μεμνῆσθαι μόνον. ἐὰν ἡ τῶν οἰκείων μνημονεύσωμεν, οὐδέποτε τὰ ἀλλότρια λογιούμεθα· ὥσπερ οὖν ἐν τούτων ὑπολαμβανώμεθα, εὐκόλως ῥᾳδίως ἐμφιλοχωρήσει τοῖς ἡμετέροις λογισμοῖς. καὶ γὰρ οὐκ εἰ τῶν μυρίων τάλαντων ἠμέλητο, οὐκ ἂν ἐμνήσθη τῶν ἑκατὸν δηναρίων· ἀλλ' ὅτι ἐκείνων ἐπελάθετο, διὰ τοῦτο καὶ τούτων ἤγχε ⓜ Ἰωσηδύλλου, ἡ ὀλίγα βουλόμενος ἀπαιτῆσαι, οὐτε ἐκείνων ἐπέτυχεν, ἀλλὰ καὶ τῶν μυρίων τάλαντων τὸν ὄγκον εἰς τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν ἀπεσπάσατο· διὰ τοῦτο θαρρῶν ἔλεγεν, ὅτι πάσης ἁμαρτίας αὐτὴ χαλεπωτέρα· μᾶλλον ἢ οὐκ ἐγὼ λέγω τοῦτο, ἀλλ' ὁ Χριστὸς διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης τοῦτο ἀπεφήνατο. εἰ γὰρ μὴ τῶν μυρίων τὰ λοιπὰ, λέγω δὴ τῶν ἀφάτων ἁμαρτημάτων αὐτὴ χαλεπωτέρα ἐστίν, οὐκ ἂν διὰ ταύτην καιρίαν ἀνεκαλέσατο. μηδὲν τοίνυν οὕτω σπουδάζωμεν, ὡς ὀργῆς καθαρεύειν, καὶ σὺν τοῖς ἡμᾶς ἀπὸ ὧν ἔχομεν καταλάθειν, εἰδότες ὅτι οὐτε εὐχὴ, οὔτε ἐλεημοσύνη, οὔτε νηστεία, οὔτε κοπιῶντα μυστήρια, οὔτε ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, ἐὰν μετανοήσωμεν, δυνήσεται ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνον καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥσπερ οὖν ἐὰν ταύτης ἀπεργώμεθα τῆς ἁμαρτίας, κἂν μυρία ἔχωμεν πλημμελήματα, δυνησόμεθα πάσης συγγνώμης τυχεῖν. καὶ γὰρ οὐκ ἐμός ὁ λόγος, ἀλλ' Matth. 18. 21. αὐτοῦ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς τότε κρίνειν Θεοῦ. καθάπαξ γὰρ ἐνταῦθα εἶπεν, ὅτι Οὕτω ποιήσει καὶ ὁ πατήρ μου, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν· ὅταν καὶ ἀλλαχοῦ φησιν, Ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. ἵνα οὖν καὶ σπουδάσωμεν ταῦτα καὶ πρεμνόθεν ἐκκόψωμεν βίου, καὶ καιρὸν συγχωρήσεως καὶ ἀφέσεως τύχωμεν, σπουδάζωμεν καὶ τοὺς ἐχθροὺς θεραπεύωμεν, ὅσους ἐὰν ἔχωμεν ἐχθροὺς, καταλλάττειν ἡμῖν. ὅταν γὰρ καὶ τὰ διαβολὴν ἡμῖν, καὶ μυρία ὦμεν ἡμάρτηκότες, καταλλαξόμεθα, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτυχόμεθα ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀξιωθῆναι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λγ. ΚΑΤΑ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΙΝ τῆς μητρὸς τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου. Matth. κ. 2.

ΕΚ πολέμου γὰρ εἰσεληλύθαμεν, οὐκ πολέμιοι ἀλλὰ μάχης αἱρετικῆς, ἡμαγμένα τὰ ὅπλα ἔχοντες, τὸ ξίφος τοῦ λόγου πεφοιτημένον, οὐ σώματα καταβαλόντες, ἀλλὰ λογισμοὺς ἀνελόντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. ποιοῦσι γὰρ τῆς μάχης ταύτης ὁ εἶδος· δὴ καὶ τοιαύτη τῶν ὅπλων ἡ φύσις. ὅπερ ἀμφότερα διδάσκων ὁ μακάριος Παῦλος, ἔλεγε· Τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικὰ, 2 Cor. 10. 4. χ. Κεφ.

κος εὗρε τὸν συνδοῦλον, ἀφ' ὧν τούτων ἐδύνατο ἀξιοῦν σωθῆναι. ὁ δὲ οὐδὲν τῆς ἀγάπης ὠμότητος, οὐδὲ τούτοις τοῖς λόγοις κατακάμπτεται, οὐδὲ ἐννοεῖ, ὅτι ἀφ' ὧν ἐσώθη τῷ ῥήματι. καίτοιγε καὶ εἰ ζωοχόρησεν, οὐδὲ οὕτω φιλανθρωπία τὸ τοιοῦτον λοιπὸν ἦν, ἀλλ' ὀφειλὴ καὶ χρέος. εἰ μὲν γὰρ, ὧν ἢ ἠρέσθαι τὸν δανείσαντα, καὶ τὸν ὑπὸν ἀφεῖναι ἐκείνῳ, καὶ τοσαύτης ἀπολαύσας εὐεργεσίας, τοῦτο ἐποίησεν, οἰκείας μεγαλοψυχίας ἦν τὸ γενόμενον· νυνὶ δὲ μὴ τοσαύτην δωρεὰν καὶ τοσούτων ἀμαρτημάτων ἄφεσιν, ὥσπερ ἀναλγήτου ἅπαντος ὀφλήματος λοιπὸν ἀνεύθυνος ἦν τῆς εἰς Ⓜ συνδούλου ἐνδείξεως. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ τοῦτο ἐποίησεν, οὐδὲ ἐννοήσει ὅσον ὃ μέσον ἦν τῆς ἀφέσεως, ἧς τε αὐτὸς ἀπήλαυσε, καὶ ἧν εἰς Ⓜ συνδούλου ἐπιδείκνυσθαι ἔμελλεν. οὐ γὰρ δὴ τῇ ποσότητι τῶν ὀφλημάτων, οὐδὲ τῷ ἀξιώματι τῶν προσώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ ἔργῳ πολλὴν ἔστι διαφορὰν ἰδεῖν πρὸς ἄλληλα. ἐκεῖνα μὲν γὰρ μύρια τάλαντα ἦν, ταῦτα δὲ ἑκατὸν δηνάρια· καὶ ἔστι μὲν εἰς τὸν δεσπότην ὕβρισεν, ὁ δὲ ὀφλὼν αὐτῷ εἰς τὸν συνδοῦλον· καὶ ἔστι μὲν εὖ παθὼν ἔμελλε χαρίζεσθαι, ὁ δεσπότης δὲ οὐ μικρὰ, οὐ μέγα ἀγαθὸν ἰδὼν παρ' αὐτοῦ ἤμελλεν, πλοῦτον ἀφήκεν. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων ἐννοήσει, ἀλλὰ καθάπαξ ἐκεῖνος τῆς ὀργῆς πρωθὶς ἦν χθὲς αὐτὸν, καὶ εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐβάλλει. Ἰδόντες δὲ οἱ συνδοῦλοι αὐτὸν, φησὶν, ἠγανάκτησαν, καὶ τὸν δεσπότην συνδοῦλοι καταφιλοῦσιν ἵνα μάθῃς τὸν δεσπότην ὃ ἔμελεν. ἀκούσας δὲ ὁ δεσπότης αὐτὸν, καὶ καλέσας αὐτὸν, πάλιν κρίνει τὸν αὐτὸν, καὶ οὐδὲ ὅτως ἁπλῶς ἐκφέρει τὴν κατάκλισιν, ἀλλὰ πρότερον διαλογίζεται, καὶ τί φησὶ, δοῦλε πονηρὲ, πᾶσαν ἐκείνην ὀφειλὴν ἐκείνῳ ἀφῆκά σοι. τί τοίνυν ἦμουν ἂν ἀγαθώτεροι τοῦ δεσπότου; ὅτι μὲν οὐδὲν ὤφελε τὰ μύρια τάλαντα, οὐδὲ μέχρι ῥήματος αὐτὸν ἐκάλεσεν, ἀλλὰ προσῆλθεν ἐκείνῳ καὶ τοῦτο ἵνα ἀπαλλάξῃ τὴν ὀφλημένην· ὅπερ οἱ εἰς Ⓜ συνδοῦλοι πολλῷ ἐλθόντες τότε ὀργίζεται δὲ προσκύπτει, ἵνα μάθῃς ὅτι εὐκολώτερον τὰ εἰς αὐτὸν ἀφίησιν, ἢ τὰ εἰς τοὺς πλησίον ἁμαρτήματα. καὶ οὐκ οἶδα μόνον τοῦτο ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα χρή. Ἐὰν γὰρ προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου, φησὶν, ὅτι θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ὕπαγε, πρῶτον διάλλαγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν προσφέρε τὸ δῶρόν σου. ἆρας ὡς πάντα χρὴ τὰ αὐτοῦ τὰ ἡμέτερα προτιμᾶν, καὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης τῆς εἰς Ⓜ πλησίον οὐδὲν αἰώρεσιν ποιῆσαι; καὶ πάλιν ἄλλαχοῦ, Ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι. διὰ τί Παῦλος οὕτως ἀπομαθέτησε; Εἴ τις ἀδελφὸν γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὕτη συνδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν. ἀλλ' εἰ μὲν πορνεύσῃ, φησὶν, ἐκβαλέτω ἀλλ' ὁ ἄπιστος ἦ, μὴ ἐκβαλλέτω. ἐὰν εἰς σὲ ἁμάρτῃ, φησὶν, ἀπόκτεινον· ἐὰν δὲ εἰς ἐμὲ ἁμάρτῃ, κἄτεχε. οὕτω καὶ οἴδαμεν, ὅτι μὲν εἰς αὐτὸν ἕν ἁμάρτημα ἁμαρτήματα τοσαῦτα συνεχώρησεν· ὅτι δὲ εἰς τὸν σύνδουλον ἓν ἁμάρτημα ἐλάττονα πολλῷ καὶ βραχέα τῶν εἰς Ⓜ διαστήματα, οὐκ ἀφῆκεν, ἀλλ' ἐπεξῆλθε· καὶ οἴδαμεν μὲν πάντοτε ἐκάλεσεν, ἐκεῖ δὲ οὐδὲ μέχρι ῥήματος αὐτὸν ἐλύπησε. διὰ τοῦτο μὲν καὶ οἴδαμεν καὶ τοῦτο προσκείσεται, ὅτι ὀργιζόμενος προσέκειτο αὐτοῖς τοῖς βασανισταῖς, ἕως ἂν αὐτὸν ἀπαιτήσει λόγον τῶν μυρίων ταλάντων, οὐδὲν τοιοῦτον προσεδόκησεν· ἵνα μάθῃς, ὅτι ἐκεῖνος μὲν ὁ φθόνος οὐχὶ ὀργῆς ἦν, ἀλλὰ κηδεμονίας προσήκοντος ἐπαγρυπνήσεως· αὕτη δὲ αὐτὸν μάλιστα προσώκειεν ἡ ἁμαρτία.

Ἆρα τί φησὶ καὶ μνησικακίας χεῖρον, ὅταν φιλανθρωπίαν ἀνεγκλήτως ἐπιδείκνυσθαι δύνασθαι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἅπερ οὐκ ἴσχυσεν αὐτὸν διαλῦσαι τὰ ἁμαρτήματα, ταῦτα ἰσχύειν αὐτὸν ἐργάσασθαι ἡ πρὸς τὸν πλησίον ὀργή; καίτοι γε λέγομεν, ὅτι Ἀμεταμέλητα τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ. πῶς οὖν οἴδαμεν μὴ δόντα ἀνεγκλήτως τὸν δωρεὰν, μὴ δόντα συνεχώρησε τῷ φιλανθρωπίαν, ἀνεκλήθη πάλιν ὁ φθόνος; ὥστε οὐκ ἀναίτιοι, πάσης ἁμαρτίας ταύτης χαλεπωτέρα ἀπεφηνάμεθα εἶναι· καὶ μὴν γὰρ ἄλλας πάσας ἠδυνήθη-

ζωντες μμένης ἡ τεταπεινωμένης ψυχῆς. τὰ γὰρ σύτω δεῖ οὐκ ἐπ' ὄμια τοῖς πρεγτέρεις. ἅπερ γὰρ λέγε τῆς "ἱκετηρίας ζωήκατι, ταῦτα ἀδήλοι ἐξέχει ἅπαντα λέγε τῆς εἰς Ⓦ πλησίον ὀργῆς. ἀλλὰ τίνος ἕνεκα τὸ τέλος τῆς συγχωρήσεως ἐλήφαμεν· ἵνα μὴ πως αὐτὸν ἀφῆκα, ἡ πάθοι ἐκεῖνο ὁ δικαστής. Στλαγχνισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ, φησιν, ἀπέλυσεν αὐτὸν, ἡ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. ἐκεῖνος μέλλησεν ἤτησεν, οὗτος συγχώρησιν ἤνεγκεν· ὥστε πλέον δ' ἤτησεν, ἔλαβεν ἐκεῖνος. διὰ τὴ Παῦλός φησι, Τῷ δυναμένῳ ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν. οὐδὲ γὰρ ἰσχύς ἐστιν ἃ ποιῆσαι τοσαῦτα, ὅσα ἐκεῖνος σοι παρεσκεύασεν δοῦναι. μὴ τοίνυν ἀθυμήσῃς, μηδὲ ἐρυθριάσῃς· μᾶλλον δὲ ἀθυμήσου μὴ ὅτι τῆς ἁμαρτήματος· μὴ ἀπογνώσκε δὲ, μηδὲ ἀφίστασο τῆς εὐχῆς, ἀλλὰ προσέλθε τὴ ἁμαρτωλὸς ὤν, ἵνα "καταλάξῃς σοῦ τὸ δικαστήριον, ἵνα δηλῶς αὐτῷ τὴν οἰκείαν φιλανθρωπίαν διὰ τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν σῶν ἐπιδείξασθαι. ὡς ἐὰν φοβηθῇς προσελθεῖν, εἰσπόδισας αὐτὸν τῇ ἀγαθότητι, διεκώλυσας αὐτὸν τῆς χρηστότητος τὴν δαψίλειαν, τὸ γὰρ Εἰς σε ἦκεν. μὴ τοίνυν ἀπαπείθωμεν, μηδὲ ἐκκαίωμεν σε ταῖς εὐχαῖς. καὶ γὰρ προῒς αὖθις τῆς κακίας "κατισχθῶμεν ὃ βαρὰ θεὸν, ταχέως ἐκβαλεῖν ἡμᾶς ἀναπαύσας δυνήσεται. οὐδὲν τοσοῦτον ἁμάρτημα, ὅσα σοῦ. ἡ γὰρ ἄπαν Εἶδος ποινείας ἐπῆλθε· ἡ τοῦτο δηλοῖ τὰ μύρια τάλαντα. οὐδὲν ἔρημος οὕτως ἐῶ, ὡς σοῦ. τοῦτο γὰρ δηλοῖ ὃ μὴ ἔχει αὐτὸν ἀπαίτησαι. ἀλλ' ὅμως Ⓦ πάντοθεν προσδοκᾶται ἴσχυσεν θύρας ἁρπάσαι δυνάμεις. ἡ ποσοῦτον δύναται, φησιν, θύρα, ὡς Ⓦ δὲ ἔργων ἡ μυρίων προσαγμός· προσκρούσαντα τῷ δικαστῇ ἀπαλλάξαι κολάσεως ἡ τιμωρίας; καὶ, ποσοῦτον δύναται, ἀνάθεμα. οὐδὲ γὰρ αὕτη μόνη ὅτι ἡ τὸ πᾶν αἰτοῦσα, ἀλλ' ἔχει σύμμαχον ἡ βοηθὸν μέγιστον, τὴν φιλανθρωπίαν τὴν θείαν τὴν δημιουργοῦ τὴν θύραν Θεοῦ, ἥτις σε τοῦτο τὸ πᾶν εἰργάσατο, καὶ τὴν εὐχὴν ἐποίησε δυνατήν. τοῦτο γοῦν καὶ αἰτιᾶσθαί μοι ἔλεγε· καλαγχνισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ, ἀπέλυσεν αὐτὸν, ἡ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ· ἵνα μάθῃς ὅτι, μὴ τὴν θύραν, καὶ τὸν τῆς θύρας, τοῦ δικαστοῦ τὰ σπλάγχνα τὸ πᾶν ἐποίησε.

Ἐξῆλθεν ὁ ἐκεῖνος εὑρεῖν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, ἡ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε, λέγων, ἀπόδος μοι, "εἴ τι ὀφείλῃς. Ἆρα πὶ τούτῳ ἤμοιτ' ἂν μαρώτερον; ἔναυλον ἔχει τὴν θύρησίαν, ἐπειλήφθη τῆς τοῦ δικαστοῦ φιλανθρωπίας. ὁρᾷς ὅσον ὄντι ἀγαθὸν ἁμάρτημα μεμνῆσθαι; ἡ γὰρ οὗτος, Εἰ δικαίως τούτων ἐμέμνητο, οὐκ ἂν οὕτως ἄγριος ἐγένετο ὁ ἀπόθεσπος. ἀλλὰ τοῦτο συνεχῶς λέγω, ἡ λέγων οὐ παύσομαι, ὅτι χρήσιμον σφόδρα ἡ ἀναγκαῖον, τὸ δικαίως μνημονεύειν ἡμᾶς τῶν πεπλημμεληθέντων ἡμῖν ἀπάντων. οὐδὲν γὰρ οὕτω φιλόσοφον καὶ ὑπερτεθὲν καὶ σοφὸν τὴν ψυχὴν ἐργάσασθαι δύναται, ὡς ἡ δικαίας τῶν ἁμαρτημάτων μνήμη. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος οὐ μόνον τὸ μὴ τὸ λυπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ τοῦ βαπτίσματος ἁμάρτημα ἐμέμνητο, χαίτοιγε ἀφωνιθέντων καθάπαξ. Εἰ δὲ ἐκεῖνος τῶν περὶ τοῦ βαπτίσματος ἐμέμνητο, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τῶν μὴ τὸ βάπτισμα μεμνῆσθαι δεῖ. οὐ γὰρ δὴ μόνον αὐτὰ "δεδιλύομεν τῇ μνήμῃ, ἀλλὰ ἡ περὶ ἄπαντας δικαίως ἐσμὲν δεδικαιώμεθα, ἡ τῷ Θεῷ μὴ πλείονος δεδιλύσομεν τῆς βύσσης, τὴν ἄφατον ἀγάπην φιλανθρωπίαν ἐκ τῆς τούτων μνήμης καταμαθόντες· ὅπερ οὗτος οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' ὑπερθυμότερος τοῦ μεγέθους τῶν ἐφλημάτων, ἡ τῆς θύρησίας ἐπελάθετο· τῆς δὲ θύρησίας ὑπερθυμότερος, πάντες πρὸς Ⓦ ζωὸν ἐγένετο, ἡ δεῖ τῆς εἰς ἐκεῖνον ποινείας ἅπαντα, ἅπερ ἐκέρδανεν ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, ἀπώλεσε. κρατήσας γὰρ αὐτὸν ἔπνιγε, λέγων, ἀπόδος μοι, Εἴ τι ὀφείλεις. οὐκ Εἶπεν, ἀπόδος μοι τὰ ἑκατὸν δηνάρια (ἠκούσει γὰρ τοῦ χρέους τὴν βύτιλειαν) ἀλλ' ἀπόδος, Εἴ τι ὀφείλεις. ὁ δὲ πρὸς "ὅτι σὸν πόδας αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτὸν, λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ, ἡ πάντα σοι ἀποδώσω. δεῖ τῶν ῥημάτων, δι' ὧν ἐκε-

Ιρις. γ. κ.

χ. ἰμείσα

χ. λξέσει

χ. σεσιτημας χαίρω

χ. ὁ, τ

χ. ἐλαθόμεθα μὴ

χ. ὁ δὲ

λοὶ ἀθεῖς ϗ ἄῤῥωστοι, ϗ χειμῶνται ἱκανοί. Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς ἐκείνομεν, οὐκ ἂν ἐκεινόμεθα· κρινόμενοι δ' ὑπὸ τοῦ Κυρίου, παιδευόμεθα, ἵνα μὴ ϛὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. εἰ δ' πιεζασμὸς ϗ νόσος ϗ ἀσθένεια ἐ ϛρικὸς ὅλεθρος, ἅπερ ἀζυλήτως ὑποφέρομεν, οὐκ αὐτοὶ κατασκυάζοντες, λογίζεται ἡμῖν εἰς ἀμαρτίας ἄφεσιν, πολλῷ μᾶλλον καθορθώματα, ἅπερ ἑκόντες ϗ ασυσκάζοντες μετερχόμεθα. ἀλλ' οὗτ ἔρημος μὲ ἀγαθοῦ πόνου ἐῶ, φορτίοις δ' ἁμαρτημάτων ἀφόρητον εἶχε. διὰ τοῦτό φησι, μὴ ἔχοντες αὐτὸ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτ ϖερᾶναι. ὅταν μάλιϛα δεῖ τ διαφόρου τινὸ φιλανθρωπίᾳ κατανοήσῃ, ὅτι ϗ τὸ λογισθέσον ἐποίησε, ϗ ϖερᾶναι ἐκέλευσεν. ἀμφότερα γὰρ ϛῶν τα εἰργάσατο, ὥϛε αὐτ μὴ ϖερᾶναι. πόθεν τ' τίλυς; ἀπ' τ τίλυς. εἰ γὰρ ϖερᾶναι αὐτ ἐβούλετο, τίς ὁ κωλύων ἦν; τίς ὁ ἐμποδίζων; τίνος οὖν ἕνεκεν ἐκέλευσε, μὴ μέλλων ποιῆσ; ἵνα αὐξήσῃ τὸν φόβον· τὸν δ' φόβον ηὔξησε διὰ τ ἀπειλῆς, ἵνα αὐτ εἰς ἱκετηρίαν ἐμβάλῃ· εἰς ἱκετηρίαν δ' αὐτὸν ἐκάθεζεν, ἵνα ἀφορμὴν λάβῃ συγχωρήσεως. ἠδυήθη μὲν γὰρ ϗ ϖερὶ τῆς ϖεδαγλήσεως αὐτοῦ ἀφεῖναι, ἀλλ' ἵνα μὴ χείρονα ἐργάσηται, τοῦτο οὐκ ἐποίησε. ἠδυήθη καὶ ϖερὶ τοῦ λογισθέντος ποιῆσαι τὴν συγχώρησιν· ἀλλ' ἵνα μὴ ⳙ ὄγκον ἀγνοῇ τὴν ἁμαρτημάτων, ἀπὸν δεσπότερος ἠνέσχετο ὠμότερος ϖρὸς τὸν πλησίον, διὰ τοῦτο αὐτὸν ϖρὸς τερον ἐδίδαξε τὸ μέγεθος τοῦ χρέους, ϗ τότε ἀφῆκεν ἅπαν. Εἰ γὰρ τοῦ λογισθέντος ἠμελήθη, ϗ τοῦ ὀφλήματος διηρθρώθη, ϗ τῆς ἀπειλῆς ἐπενεχθείσης, ϗ τῆς καταδίκης ἠμελήθη δήλης, ἵνα ϖαραμυθίαν δίκαιος ἴσχῃ, ὅτως ἄγελος ϗ ὠμὸς ϖρὸς ⳙ ϛωδούλους ἐγένετο, εἰ μηδὲ τούτων δέοιτο, ϖοῦ οὐκ ἂν δεξιώλιθεν ἀγελιότητος; διὰ τοῦτο ταῦτα πάλιν ὁ Θεὸς ἐποίει ϗ ἐ ϖερᾳματεύετο, ϖερασαφίλλων αὐτὸν τὴν ἀπιθίαν ἐκείνων. Εἰ δ' μηδὲν διορθωθῇ τούτων, οὐ ϖρὸς ⳙ διδάσκαλον, ἀλλὰ παρ' ἑαυτοῖς ⳙ μὴ δεξάμενοι τὴν διόρθωσιν ἡ αἰτία. πλὴν ἀλλ' ἰδωμεν ϖῶς αὐτὸν μεθοδεύει ὁ ἔλκος. Πεσὼν οὖν, φησι, ϖρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτὸν λέγων, μακροθύμησον ἐϖ' ἐμοὶ, ϗ πάντα σοι ἀποδώσω. ϗ μὴν εἶπεν, ὅτι οὐκ εἶχεν * ἀποδοῦναι. ἀλλὰ ϛιοῦτον τὸν ὀφειλόντων ὁ ἔχος· καὶ μηδὲν ἔχων ἀποδοῦναι, ἐπαγγέλλεται, ὥϛε μὴ παρῆσθαι ἀπαλλαγὴν ὀφλῶν. ἀκούσωμεν ὅσοι ῥᾳθυμοῦμεν βύλας, πόσην τὴν δύσιν ἡ δυνάμις. οὐ ϖεῖραν ἐποιήσατο σῶσαι, οὐκ "ἀκλημοσύνην, οὐκ ἄλλο τὴν τοιούτων σοφίαν, ἀλλ' ἔρημος ὢν ϗ γυμνὸς ϖᾶσης ἀρετῆς, ὅθεν παρεκάλεσε τ διαφόρου μόνον, ἵσχυσεν αὐτὸν ἐπιασάσθαι ϖρὸς ἔλεον. μὴ τοίνυν ἀπαγορεύωμεν ὲ τ δύσιν. Τίς γὰρ τούτου ῥᾳδιοπαθέϛερος, ὃς τοσούτοις μὲ ἐγκλήμασιν ὑπεύθυνος ὢν, κατόρθωμα ἂν ἡγήσατο μακρόν, ἢ μέγα σκέλημα; ἀλλ' ὅμως οὐκ ὤκνησε ϖρὸς ἑαυτὸν, ἀπαρρησίαϛος εἶναι, αἰσχύνης γέμων· πῶς δυνάμην ϖροσελθεῖν; πῶς δυνάμην ϖαρακαλέσαι; ὁ πολλοὶ τ ἁμαρτωλοὶ τοιοῦτοι λέγουσι, δραβολικῶς ὑποσκώπτοντες βούλεσθαι ἀπαρρησίαϛος εἶναι; διὰ τοῦτο ϖροσῆλθε, ἵνα κλίνῃ παρρησίαν πολλῷ μᾶλλον δεσπότης ὢν ὁ μέλλων σοι κρίνειν ἀτελῆ, ἵνα αἰσχυνθῇς ϗ ἐρυθριάσῃς; Θεὸς ὢν, ὁ σὸς μᾶλλον βλάπτων ἀπαλλάξαι σε τ ἐγκλημ[ατ]ος. οὐχ οὕτω σὺ τ σαυτοῦ [ἀσφαλείας ὑπερθυμεῖς], ὡς ἐκεῖνος ἐφίεται σου τ σωτηρίας. ϗ τοῦτο δι' αὐτὴν τ ἔργων ἡμᾶς ἐπαίδευσεν. οὐκ ἔχεις παρρησίαν; διὰ τοῦτο δυνῆσῃ παρρησίαν ἔχειν, ὅτι οὕτω διάκεισαι. μεγίϛη γὰρ παρρησία, ὃ μὴ νομίζειν ἔχειν παρρησίαν· ὥσπερ οὖν αἰσχύνη μεγίϛη, ὃ δίκαιον ἑαυτὸν ϖιστεῦσαι κύριον. ἐκεῖνος ἀκαθαρτὸς ὄντι, καὶ ἀπρεπῶν ἀνθρώπων ἀνιώτερος ἦ· ὥσπερ οὖν δίκαιος γίνῃ ὁ ϖείσας ἑαυτὸν ϖρεπῶν ἔχειν τ; ϗ μάρτυρες τοῦ λεγομένου ὁ Φαρισαῖος ϗ ὁ τελώνης. μὴ τοίνυν ἀπογινώσκωμεν ὲ τοῖς ἁμαρτήμασι, μηδὲ ἀπαγορεύωμεν, ἀλλὰ ϖροσερχώμεθα τῷ Θεῷ, ϖροσαιτησώμεθα, δεώμεθα καλῶμεν, ὅπερ οὖν ἐποίησε, μέλλει τοῦτο καλὴν τὴν γνώμην χρησαμένους. τό τε γὰρ μὴ ἀπαγορεῦσαι, τό τε μὴ ἀπογνῶναι, τό τε ὁμολογῆσαι τὰ ἁμαρτήματα, τό τε αἰτῆσαι ἀπαλλαγὴν ἵνα ϗ μέλλῃσι, ταῦτα πάντα καλά, ϗ δίκαια

ζωντεσεμμένης,

χάῤῥαν

χ. πλὴν ἴδωμεν ϗ τὰ ἑξῆς. Πεσὼν οὖν, * εἶδε

ὑπ. ἀλεημοσύνην,

χ. ἀμαρτημάτων.

ζωαίρει λέγει μὴ τῶν δούλων αὐτῶ, μὴ προέλθῃς ἁπλῶς τῶν ῥῆσιν, ἀλλ' ἐπίσκοπον πᾶσι ἀξίας, πᾶσαι ἡλικίαν, ἐκ κτίσεως τῶν φύσιν, τῶν τε ἀνδρῶν, τῶν τε γυναικῶν· ἐπίσκοπον οἷς ἔστω τότε ὁ διορθώσεσθαι, ἀπαλλάσσεσθαι τὰ ἡμαρτημένα σου πάντα. καὶ γὰρ αὐτὸς ὑπελήφθη τῶν πεπλημμεληκότων, ὁ Θεὸς οὐδέποτε ὑπολήψεται, ἀλλὰ πάντα τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν φησὶ τῶν ἡμετέρων, ἀφ' ὧν μὴ προσλαβόντες αὐτὰ καταλύσωμεν ἀφ' ἑαυτῶν ἀφορμὰς καὶ ἀξιομεμψίας καὶ τοῦ μηδέποτε μνησικακεῖν τοῖς πλησίον. πόθεν οὖν ἔσεται τοῦτο τὸ λεχθέν; οὐχ ὡς αὐτὸς ἀγνοῶν (πῶς γὰρ, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὸ γενέσεως αὐτῶν;) ἀλλ' ἵνα σε πείσῃ καὶ εἰκότως, ὅτι δικαίως ὀφειλῆς, ὅπερ ἀφ' ὀφείλης· μᾶλλον δὲ οὐχ ἵνα μάθῃς μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ ἀποπλύνῃ· ἐπὶ τῇ τοῦ προφήτου ἀφορμῇ τοῦτο εἰρῆσθαι τὰ ἁμαρτήματα λέγει τῶν Ἰουδαίων. Λέγει γάρ, φησι, τὰς ἀνομίας αὐτῶν τῷ οἴκῳ Ἰακὼβ, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ· οὐχ ἵνα ἀκούσαντες μόνον, ἀλλ' ἵνα διορθώσωνται.

Ησ. νι. α.

Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ Ζακχαίου, προσπίπτει αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. Ἆρα πόσα ἐπεσκεύασθη, ὅτι τοσαῦτα κατέφαγε; μάγας ὁ τῶν ὀφλημάτων ὄγκος. ἀλλ' οὐχὶ μόνον τοῦτο ἰδεῖν ἔξεστι, ἀλλ' ὅτι καὶ πρόσπιπτε τῷ διακόνῳ. Εἰ μὲν γὰρ μὴ πολλοὺς ἑτέρους διηγωνισμένους ἑώρα, οὐκ ἂν προσέπεσε, οὐχ οὕτω θαυμαστὸν ἦν ὅμοια πρᾶξαι διακόνῳ. ἡ γὰρ τῶν φιλοσόφων διηγωνισμένη, τοῖς μὴ ταῦτα ἠγωνισμένοις ἡμερώτερον αὐτὴ ἔμελλε ποιεῖν. τὸ δὲ προσπεσεῖν εἰσαγούσης ἀγώνισμα φιλίας, καὶ ὅτος ἀγώνισμα ἡγούμενοι, φιλανθρώπου τυχεῖν διακόνου, τοῦτο ἔστι τὸ μάλιστα θαυμαστὸν καὶ παράδοξον. μὴ θαυμάσῃς μοι ὦν, ἐπειδὴ βύρωσι σοὶ ὀφειλόντας, ὥσπερ ἄγρας θηρεύοντες, οὕτω γαργαλᾶσι, καὶ πόρρω πίπτουσι, ὅπως τὸ πρῶτον ἀπαντήσωσι. καὶ μὴ διωκήσῃς ἀφ' ἑαυτοῦ πεινῶντας τῶν ὀφειλόντων, τὸν ὑπὲρ τῶν χρημάτων ὀργὸν εἰς τὸ ταλαίπωρον σῶμα τῶν ἀθλίων ἐκχέοντες, αἰκίζοντες καὶ τύπτοντες ἑαυτοὺς πολλάκις· ὁ δὲ Θεὸς τοὐναντίον, ἅπαντα ἐκεῖνα ἐμηχανήσατο, ἵνα αὐτῶν ἀπαλλάξῃ τῶν ὀφλημάτων. ὅπου γὰρ ἡμῶν τὸ ἀπαιτῆσαι, πλοῦτος· ὅπου δὲ Θεοῦ τὸ συγχωρῆσαι, πλοῦτος. ἡμεῖς ἐπειδὰν λάβωμεν τὰ ὀφλήματα, τότε εὐπορώτεροι γινόμεθα· ὁ δὲ Θεὸς ἐπειδὰν συγχωρήσῃ τὰ πλημμελήματα, τότε μάλιστα πλουτεῖ. πλοῦτος γὰρ Θεοῦ, οἷς δωρεῖται ἡ σωτηρία, καθάπερ ὁ Παῦλός φησι· Ὁ πλοῦτος εἰς πάντας, τοὺς ὑπὲρ πάντας τοὺς ὑπερκειμένους αὐτοῦ. ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἄν, ἢ πῶς ὁ βουλόμενος ἀφεῖναι καὶ συγχωρῆσαι τὰ ἐγκλήματα, ἐκέλευσεν αὐτὸν προσελθεῖν; αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο μάλιστα αὐτοῦ τὴν φιλανθρωπίαν δείκνυσιν. ἀλλὰ μὴ ἐπιγώμβα, ἀλλὰ τάξει προσλαμβάνου ὅτι τὴν τῆς προδοσίας δίκην. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτῷ ἀποδοῦναι, φησὶ. τί δέ, μὴ ἔχοντος αὐτὸ ἀποδοῦναι; πάλιν ὕβρισας ἀγωμοσύνης. ὅταν γὰρ εἴπῃ, μὴ ἔχοντος αὐτὸ ἀποδοῦναι, οὐδὲν ἄλλο λέγει, ἀλλ' ἢ ὅτι κατορθωμένης ἔρημος ἦν, καὶ οὐδὲν εἶχεν ἔργον ἀγαθὸν, ὥστε λογισθῆναι αὐτῷ εἰς τὴν τῶν ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγήν. λογίζεται γὰρ, λογίζεται πάντως ἡμῖν ὅτι ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγὴν κατορθώματα, καθάπερ οἶμαι πίστις εἰς δικαιοσύνην. Τῷ γὰρ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ὅτι δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. καὶ τί λέγω πίστιν καὶ κατορθώματα, ὅπου γε καὶ ἐλεημοσύνη λογίζεται ἡμῖν εἰς ἁμαρτημάτων ἄφεσιν; καὶ τοῦτο δηλοῖ μοι ὁ Χριστὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν Λάζαρον προδοὺς, εἰσάγων τὸν Ἀβραὰμ λέγοντα πρὸς τὸν πλούσιον, Ὅτι Λάζαρος ἀπέλαβεν ὁμοίως τὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ τὰ κακὰ, καὶ ἀφ' οὗτος ὧδε προδοκᾶται. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ Παῦλος Κορινθίοις ὑπομιμνήσκων πρός τε πορνεύοντας, καὶ λέγων οὕτω· Παραδόντα τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ. καὶ ἑτέρως δὲ ἡμαρτηκότας προδεξαμένους οὕτως ἔλεγε· Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ

Ρωμ. ι. ιϛ.

Ρωμ. δ. α.

Λουκ. ιϛ. κα.

α Κορ. ι. α.

α. Κορ. ιι. ι.

χ. ἐν τῷ

χ. ὄχα

χ. ἐπιστρέφῃ.

χ. ἐπέκεινα

χ. ὑπόπιπτε.

χ. λάλυπτε.

χ. λάλυπτε.

χ. μὴ ἀπαρνίζοντα τῶν ἴσων,

ρῶν τρυφῶντα καὶ ἀσωτεύοντα, ἑαυτοὺς δὲ ὄντα τὸ ἀνάλγητα. ὥσπερ γὰρ ὁ πλούσιος τῆς ἐλεημοσύνης, οὕτω καὶ ὁ πένης τῆς ὑπομονῆς ἀπαιτεῖται λόγον· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τῆς ὑπομονῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἐλεημοσύνης. οὐ γὰρ ὅτι κάλυμμα τοῦ ἐλεημοσύνου ἡ πενία. ἢ μὴν τυφλοὶ ἢ χωλοὶ ἢ πάνυ νόσῳ καταβαλλόμενοι λεπρὰ, ἢ τοὺς πολ- Ματθ. ιϛ. μϛ.
λὰ κατηφῶντας ὑπεραναστήσασα τῆς μακρᾶς ἀνάπαυσις καὶ παβολῆς. ϗ πλούσιοι ἢ καὶ πάντες μόνον, ἀλλὰ ἢ ἀρχοντες ἐξ ἀνάγκης μὲν πολλῶν ὀφείλουσι τῆς ἀκριβείας, εἰ μὴ διέφθειραν τὸ δίκαιον, εἰ μὴ τοὺς χήρας, εἰ μὴ τοὺς ἀπηλπισμένους ἐφοβήσαντο τοὺς δικάζουσιν, εἰ μὴ κολακευόντες ἴδιόν τι δοῦναι τοῦ δίκαιον ἔφθασαν. οὐχ ϖ ἔξωθεν ἢ μόνον ἄρχοντες, ἀλλὰ ἐ ϖ τῶν ἐκκλη-

χ. ἰσόδικον

10 σιῶν τοσοῦτοι τῆς οἰκείας ἀρχῆς ὑφέξουσι ϖ λόγον. ἢ μᾶλλον ὅτοί εἰσιν ϖ ὅτι πλέον ἁμαρτίας ἢ βαρείας θυθήσονται ὑποσχόντες. ἢ γὰρ ἐν τῇ λόγῳ τοῦ ἀφανισμοῦ ἐγκαλεσόμενος ἔξεται θήσεται μὴ ἀκριβείας ἕνεκα, εἰ μήτε ἔσχεν, μήτε φθόνῳ πρὸς τὸν δίκαιον εἶπεν, ἢ ἀφ' ὧν ἔργων ἐπίδειξει ὅτι πάντα διεσκέλατο, ἢ δοῦλοι ἔκρυψε τῶν συμ-

ϗ ἀρχῶν

φορῶν. πάλιν ὁ τοῦ ὑποσχόντος λόγος, ὅσῳ τοσοῦ μείζονα ὄγκον* ἀναδέδεκται, τοσού-

15 τῳ πλείονα ἀπαιτηθήσεται λόγον, οὐχὶ διδασκαλίας μόνον ἢ πίστεως ἀποδόσεως, ἀλλὰ ἢ ζωῆς ἐπιστήμης δοκιμασίας ἢ μυρίων ἑτέρων. ἢ ταῦτα δηλοῖ ὁ Παῦλος, ϖ Τιμοθέῳ ἐγρα- φε· Χῆρας τὰς ὄντως μαλλον τίμα, μηδὲ κατάκου ἁμαρτίας ἀλλοτρίας. ϖ Ἑβραίοις ἢ α. Τιμ. ε. κδ.
ϖ αὐτῶν ἀρχόντων ἀπολογοῦνται, ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες. Εϛ. ιγ. ιζ.

χ. περιέχω

τοῦτο οὐχὶ ποσαγμῷ ἢ μόνον, ἀλλὰ ἐ ῥημῷ περιέχομαι θυθήσας. καθάπερ γὰρ καὶ ἡμᾶς ἀγνοεῖν τοὺς οἰκέτας ἐμπιστεύσαντες, ἃ πάντων ἀπαιτοῦμεν ἀδικεῖν λόγον, ὅτω καὶ ὁ Θεὸς, ῥήματα ἡμῖν ἐμπιστεύσας, ζητήσει τῆς δαπάνης αὐτῶν ϖ τρόπον. ἀπαιτούμεθα ἢ ἐξετα-

χ. ἀναλίσκω

ζόμεθα μὴ ἀκριβείας, εἰ μὴ εἶχῃ μηδὲ μάτην αὐτὰ ἀναλώσαμεν. οὐ γὰρ ὅτως ἀργύριον ἀπλῶς ἀναλωθὲν ἔβλαψεν, ὡς ῥήματα εἶχῃ ἢ μάτην ἐξενεχθέντα ἢ εἰς οὐδὲν

25 δίκαιον. ἀργύριον μὲν γὰρ μάτην δαπανηθὲν οὐ χρήσιμον πολλάκις τὴν ζημίαν ἐώργνε, λόγος ἢ ἁπλῶς προσπηδὴς ὁλοκλήρους ἀνέτρεψεν οἰκίας, ἢ ψυχὰς ἀπώλεσε ἢ κατέλυσεν. ἢ τὴν μὲν χρησμὸν τὴν ζημίαν διορθῶσαι πάλιν ἔνι, λόγου ἢ ἐκπεσόντα καθάπαξ ἀνακλήσασθαι παλιν οὐκ ἔνι. ἢ ὅπ λόγων δίδυμα δίκας, ἀκουσόν τί φησιν ὁ Χριστός. Λέγω Ματθ. ιϛ. λϛ.
ἢ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν ϖ ἄνθρωποι ὅτι τῆς γῆς, ἀποδώσουσι

30 λόγον τοῦ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, ἢ ἐκ τῶν λόγων σου κατακριθήσῃ. οὐ ῥημῷ δὲ μόνον δίδομεν εὐθύνας, ἀλλὰ ἢ ἀκουσμῷ· εἴ τι πρόσεδλέψω κατηγορίαν τὸ πλησίον ψευδῆ λεγούσῃν. Ἀκούω γάρ, φησι, μαθεῖν μὴ παραδέξῃ. Εξοδ. κγ. α.
Εἰ δὲ ϖ δικαίωμα ματαίαν ἀκούω οὐκ ἂν τύχοιμι συγγνώμης. ϖ Ἀλλόφυλοι καὶ κατηγοροῦντες ποίαν ἔχουσιν ἀπολογίαν; ἢ τί λέγω ῥήματα ἐ ἀκούω, ὅπου γε ἢ ὀφθαλμῶν εὐθύνας ὑπέχομεν; ἢ τοῦτο αὐτὸ ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγεν: Ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὃς ἢ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βου- α. Κορ δ. ε.
λὰς τῶν καρδιῶν. ἢ ὁ Ψαλμῳδὸς δὲ φησι, ὅτι Ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἐξομολογήσεταί σοι. τί Ψαλμ. μϛ. ι.
ἐστιν, ἐνθύμιοι ἀνθρώπου ἐξομολογήσονταί σοι; οἶδ, εἰ μὴ φίλον ἢ ποιητὴς γενόμενος πρὸς

χ. αὐτὸν ἐκάλεσε ἢ ἀνόμασε

ϖ ἀδελφὸν διελέχθης, εἰ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐπαρῶν καὶ τῆς γλώττης μοῦ ἐξέκοψας καὶ ἐφθόνησας αὐτῷ. πάλιν γὰρ τοῦτο ἐκεῖ ὁ Χριστὸς ἀπειπόμενος, ὅτι οὐχὶ ἔργων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμημῷ δίδομεν δίκας, ἐλέγχει Οἰμὴ ἐλέησας γενεαῖχί πρὸς τὸ ἐπιθυ- Μαθθ. ε κε.
μῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοιχεύσατο αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. καίτοι γε πρὸ πολλοῦ Εἰς ἔργον ἡ ἀνοσία, ἀλλὰ ἐν διανοίᾳ τόνου ἐστὶν· ἀλλ' ἐκεῖ ὅτως ἀνέγκλητος δικαίως μένει ὁ μὴ τοῦτο ἐξεσκευασμένος κακὸν γενέσθαι, ἵνα ἀφέλῃ πᾶσαν ἐνθύμιον. ὅτε δεῖ ἀκούσῃς, ὅτι,

Χαίρει

κατὰ ἐπιζήτησιν, δύσκολον ἐπίταγμα, χαλεπὸς ὁ νόμος· ὅτε εἰσήγησιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑπὲρ τὸν λοιπὸν κηδεμονίαν ἐπεδείξατο, καὶ τὴν διδασκάλου δεδὲ μαθητοῦ τιμὴν ὀφειλομένην ἀπέτεισεν, οὕτως εἰπών, καὶ τίς δύναται σωθῆναι; καὶ μηδέπω ἡμέλητος τοιμελὴς, τοιμένος εἶχε ψυχὴν, ἢ μηδέπω τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίδεις; τὴν πρέπουσαν ἀρχὴν κηδεμονίαν ἐφύλαττεν, ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ἅπασης φροντίζων. Εἰ μὲν γὰρ πλούσιος ἦν καὶ πολλὰ χρήματα κεκτημένος, ἴσως εἶπέ τις ἄν, ὅτι οὐ τῶν λοιπῶν, ἀλλ' ἑαυτῷ κηδόμενος, καὶ ὑπὲρ τῶν καθ' ἑαυτὸν πρᾶγμα φροντίζων, ταύτην πρόσχημα τὴν πενίαν ποιεῖται ἡ πενία ταύτης αὐτὸν ἀπαλλάττει τῆς ἐπιμελείας, καὶ δείκνυσιν ὡς τῆς ἑτέρων κηδεμονίας σωτηρίας ἐμεμέλητο καὶ προεργάζετο, καὶ πρὸ τοῦ διδασκάλου μαθεῖν ἐβούλετο τὴν τῆς σωτηρίας ὁδόν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς αὐτὸν πρὸ παρρησίας ἔλεγε, τὰ πρὸ δυνατοῦ παρὰ τῷ Θεῷ δυνατὰ ὄντι. μὴ γὰρ νομίσῃς, φησὶν, ὑμᾶς ἐρήμους ἐγκαταλιμπάνεσθαι ἐγὼ συνεφάπομαι ταύτης ὑμῖν τῆς ἀποστολῆς, καὶ τὰ ἀπορα ποιῶ ῥᾴδια γενέσθαι καὶ εὔκολα. Matth. 19. 1. πάλιν περὶ γάμου καὶ γαμικῆς διαλεγομένου τῷ Χριστοῦ καὶ λέγοντος, ὅτι Ὁ ἀπολύων γυναῖκα παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ πᾶσαι κακίαν γυναικὸς πρᾶγμα τοιοῦτος φέρει πλὴν πορνείας μόνης, ὁ Πέτρος τῶν ἄλλων σιγώντων προσελθὼν ἔλεγε τῷ Χριστῷ· Εἰ οὕτως ἔστιν ἡ αἰτία τοῦ δεσπότου μὴ τῆς γυναικὸς, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. ὅρα καὶ σὺ ταῦτα πῶς καὶ τὴν πρέπουσαν διδασκάλῳ τιμὴν ἐφύλαξε, καὶ τῆς τῶν λοιπῶν ἐφρόντισε σωτηρίας, οὐδὲ σὺ ταῦτα ὑπὲρ τῶν καθ' ἑαυτὸν μεμιμοῦ. ἵνα οὖν μὴ σὺ ταῦτα εἴπῃ τι τοιοῦτον, προλαβὼν διὰ τῆς παραβολῆς προδυσλύει αὐτὸν τὴν ἀντίρρησιν. τότε χάριν καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς εἶπε· διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ, δίκαιος ὅπου διὰ τοῦτο λέγει τὴν παραβολὴν ταύτην, ἵνα μάθῃς ὅτι καὶ ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ ἀφῆς τὰς ἡμέρας τῷ ἀδικοῦντί σε ἁμαρτήματα, οὐδέπω οὐδὲν μέγα εἰργάσω, ἀλλὰ πολὺ ἀφατον ἀπολείπῃ τῆς διαπύρου φιλανθρωπίας, καὶ ἀνυπόστατον δίδως ὅσον λαμβάνεις.

Ἐπαχύνωμεν τοίνυν τῆς παραβολῆς. εἰ γὰρ δοκεῖ σοὶ αὐτόθεν εἶναι σαφὴς, ἀλλ' ἔχει καὶ εἰς βάθος κεκρυμμένον πολὺ θησαυρὸν ἐννοιῶν ἄφατον. ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἠθέλησε συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. μὴ παραδράμῃς ἁπλῶς τὴν ῥῆσιν, ἀλλὰ καὶ αἰτιῶ μοι τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο, καὶ εἰς τὸ συνεδρίου εἰσελθὼν τὸ σαυτοῦ, ἀναγάγωσαι τὰ πεπραγμένα σοι παρὰ πᾶσαν τὴν ζωήν. καὶ ὅταν ἀκούσῃς, ὅτι συναίρει λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ βασιλεὺς, καὶ στρατηγὸς, καὶ ἔπαρχος, καὶ πλούσιος καὶ πένης, καὶ δοῦλος καὶ ἐλεύθερος, πολλοὺς ἀναλογίζου. Πολλοὺς γὰρ ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἑστῶτας τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ· καὶ πλούσιος εἶ, ἐνόησον ὅτι δώσεις λόγον, πότερον εἰς πόρνας, ἢ εἰς πένητας τὰ χρήματα κατεμάλωσας, πότερον εἰς ἱππους καὶ κόλακας, ἢ εἰς τοὺς δυστυχοῦντας, πότερον εἰς ἀστέγους ἢ εἰς φιλανθρωπίαν, πότερον εἰς τρυφὴν καὶ ἀσωτίαν καὶ μέθην, ἢ εἰς τὸν τῶν ἐπηρεαζομένων βοηθόν. οὐ γὰρ τῆς δαπάνης ὁ μισθὸς, ἀλλὰ καὶ τῆς κτίσεως ἀπαιτηθήσῃ λόγον, πότερον ἐκ δικαίων πόνων, ἢ ἐξ ἁρπαγῆς καὶ πλεονεξίας συνέλεξας, πότερον κλῆρον δεδεγμένος πατρῷον, ἢ διὰ τῶν ἐφόδων καταστρέψας οἰκίας, καὶ διὰ τῶν χειρῶν διαρπάσας οὐσίας. καθάπερ ἡμᾶς τοὺς οἰκέτας τοὺς ἡμετέρους οὐχὶ τῆς ἐξόδου μόνον τῶν χρημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰσόδου ἀπαιτοῦμεν λόγον, ἐξετάζοντες πόθεν προσέλθοντο τὰ χρήματα, καὶ τοῦτο πίνων, καὶ τοῦτο, καὶ πόσα· οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς οὐχὶ τῆς δαπάνης μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς κτίσεως ἡμᾶς ἀπαιτεῖ καὶ βάσανος. οὐχ ὁ πλούσιος ὁ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ πένης τῆς πενίας δίδωσι λόγον· εἰ γλυκαίνων καὶ βαρυθυμίᾳ τὸν πένητα ἐβάστασεν, εἰ μὴ ἀπεδυσωπήσεν, εἰ μὴ ἐδυσχέρανεν, εἰ μὴ κατηγόρησε τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας, ἔσεσθε ὀ-

ρᾳ δι

χ. ἑαυτὸν

χ. ἔπαρχος

χ. ἐπαδεξάμενος

πᾶσαν τὴν ὀφλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι ϖ σὸν σύνδουλον σου, ὡς ἐγὼ σὲ ἠλέησα; καὶ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν. ἦν δὲ παραβο- χ. σφόδρα λὴ, οὔτε δεῖ ὀφείλειν, ἵνα μὴ ἔχει αἰτίαν αὐτὸν μετανοῆσαι. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπεν, ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ δείκνυσι τὸ τοιοῦτον ὡμοιώθη ἡ βασιλεία οὐρανῶν. τίνος οὖν ἕνεκεν ἡ αἰτία παρέσχηται; ἵνα διὰ συνεχείας τοῖς μαθηταῖς διελέγετο, καὶ χαριζόμενος αὐτοῖς ἐπαίδευε, καὶ τὴν πρὸς ἑτέρους ἐκ τῶν ἡμετέρων γενομένων ἀδικημάτων μὴ πολλὴν ποιεῖσθαι λόγον, οὕτω λέγων· Ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ Ματθ. ιη μόνου· ἐὰν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας ϖ τὸν ἀδελφόν σου. ζῶντα δὲ καὶ τοιαῦτα τοῦ Χριστοῦ ἀκολουθοῦντος τοῖς μαθηταῖς καὶ φιλοσοφοῦντος διδάσκοντος, Πέτρος ὁ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων κορυφαῖος, ὁ στόμα τῶν μαθητῶν, ὁ σύλλογος τῆς ἐκκλησίας, ὁ τῆς πίστεως χ. ἰσχύσωμεν χ. ἰδιάζοντας χ. ἰσχύσαμεν ὁμολογίας ἡγεμών, ὁ τῆς οἰκουμένης ἀλιεύς, ὁ δι' ὅλου τοῦ βυθοῦ τῆς σκληρᾶς χ. σοὶ "Εἰς ϖ ὑψηλὴν ἀναγαγὼν, ὁ πάντα τοῦ λογισμοῦ καὶ παρρησίας γέμων, μᾶλλον δὲ ἀγαπᾷ πᾶς, ἡ παρρησία, σιγῶν τῶν ἀπόντων προσελθεῖν τῷ διδασκάλῳ, φησί· Ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ, ἕως ἑπτάκις; οὐδὲ καὶ ἐρωτᾷ δὲ ἐπισχεῖν, καὶ "ἕως μάθῃ, φιλοτιμεῖται. τὴν γὰρ γνώμην τοῦ διδασκάλου σαφῶς εἰδώς, ὅτι προῒξ φιλανθρωπίαν ῥέπει, καὶ πλέον ἐκεῖνος μάλιστα πάντων "ἐκδέχεται ὁ μάλιστα πάντων καὶ ἀμαρτήματα τῶν πλησίον προσδεχόμενος καὶ μὴ πικρῶς ἐξετάζων, βουλόμενος ἀρέσαι τῷ χ. ἕως ἢ μαθεῖν, χ. ἕως οὗ χαρίσηται ἰομοθέτῃ, φησίν, ἕως ἑπτάκις; Εἶτα ἵνα μάθῃς ὅτι μὲ δὴ θέλοντος, ἀλλ' ὑπὸ Θεοῦ, καὶ πῶς ἡ τούτου φιλοτιμία, ὅπερ ὑπὲρ δὴ ἀφίκηται, προῒξ τὴν βουλὴν τὴν ἐκείνου συγχρωμένη, πανταχόθεν ἀπόντος βουλεύεσθαι, ἔτι ὅπου ἔσωθεν προῒξ πάλαγος ἄπειρον, πόσου τοῦτον ἡμῖν ἡ ἀγαθότης προῒξ τὸ ἄφατον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, εἰπόντος αὐτοῦ ἕως ἑπτάκις, καὶ νομίσαντος αὐτοῦ μεγάλα φιλοτιμεῖσθαι καὶ δαψιλεύεσθαι, ἀκούσωμεν τί φησιν. Οὐ λέγω σοι, ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. τινὲς ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα νομίζουσιν, οὐκ ἔστι δὲ· ἀλλὰ πρόληψιν ποιοῦνται τοσούτου ὄντι. ὃ γὰρ ἑπτάκις ἑβδομήκοντα, τετρακόσια καὶ ἑνενήκοντά ἐστι. καὶ μὴ νομίσῃς δύσκολον εἶναι τὸ ἐπίταγμα, ἀγαπητέ· ἐὰν γὰρ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀμάρτωσι συγχωρήσῃς τῇ ἡμέρᾳ, καὶ σφόδρα ἡ λίμνη, καὶ αὐτὴν τὴν δαιμόνων ἀγελαιοτέρους ὁ λευκηκώς, οὐκ ἔσαι οὕτως ἀναίσθητος, ὡς πάλιν τοῖς αὐτοῖς ἐπιπεσεῖν· ἀλλὰ τῇ πυκνότητι τῆς συγχωρήσεως σωφρονισθείς, βελτίονές σαι καὶ ἐπιεικέστερος· σὺ τε αὖ ἐκείνῃς προσεσχυασμένος τοσαυτάκις καταφρονεῖν τὴν εἰς σὲ γινομένην ἁμαρτημ, ἀπὸ μιᾶς καὶ δευτέρας καὶ τρίτης συγχωρήσεως γυμνασάμενος, οὐδὲ πάνυ ἔξεις λοιπὸν εἰς τὴν τοιαύτην φιλοσοφίαν, μελετήσας καθάπαξ τὴν πυκνότητα τῆς συγχωρήσεως μὴ δὲ πλατύνεσθαι παρὰ τὰ πέλας ἁμαρτήμ. ταῦτα ἀκούσας ὁ Πέτρος, ἀχανὴς εἰκότως, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῷ φειδόμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν μελλόντων αὐτῷ ἐμπιστεύεσθαι. ἵνα οὖν μὴ ὃ αὖθις ποιήσῃ, ὅπερ καὶ ἐφ' ἑτέρων ἐντολῶν ἐποίησε προσλαβών, ἀπείκλεισεν αὐτῷ πᾶσαν ἐρώτησιν. τί γὰρ ἐστὶ τῶν λειπουσῶν ἐντολῶν ἐποίησεν; Εἴ ποτέ τι τοιοῦτον ὁ Χριστὸς ἐπέταττεν, ὃ δυσκολίαν τινὰ ἔχον ἐδόκει, προπλοῦν τῶν ἄλλων ἦρτα καὶ ἐπιωθάζετο περὶ τῆς ἐντολῆς. καὶ γὰρ ὅτε προσελθὼν ὁ πλούσιος περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ϖ Χριστὸν ἠρώτα, καὶ μαθὼν τὰ ποιητικὰ τῆς τελειότητος, ἀπῆλθε λυπούμενος ὑπὸ τῶν χρημ, ἐπιπτε τῷ Χριστῷ. Οτι εὐκοπώτερόν Μαρκ. ικδ. χ. πτωχὸς ἐστὶ κάμηλον διὰ "τρυμαλιᾶς ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλουσίου εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἰσελθεῖν, ὁ Πέτρος, κρίνων πάντων ἑαυτὸν γυμνώσας, καὶ οὐδὲ ὃ ἀγκίστρου κεντρὸν λοιπὸν, ἀλλὰ καὶ τῆς τέχνης καὶ τῶν ἀκάνθων καταφρονήσας, προσελθὼν ἔλεγε τῷ Χριστῷ, καὶ τίς δύναται σωθῆναι; καὶ ὅρα καὶ ἐπείκειαν μαθητοῦ, καὶ θαρρύτητα. ὅτε γὰρ εἶπεν, ἀδύ-

νατα

θεῶν; οὐκ οἶδ' ὅπως ἁμάρτοι τὴν τοιαύτην οἰκίαν, ἐκκλησίαν Θεοῦ περιστῶσαν. ὅπου γὰρ
σωφροσύνη τοσαύτη, ὡς ἐν καιρῷ πᾶσιν ἐμπεσεῖν μανίαν ἐρωτικὴν τῶν θείων νόμων, ἐξὸν παρεῖναι ἀπαθεῖς· ἐρᾷ γὰρ τότε περὶ ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι καὶ φιλονεικεῖν, οἶδ' ἔγωγε, οἱ δαίμονες ἅπαντες καὶ πονηρὰ δυνάμεις ἀπειλήφασι). Χριστὸς γὰρ πάρεστι χαίρων ὅτι τὴν καλὴν τῶν δούλων φιλονικίαν, πᾶσαν αὐτοῖς ὑπιδὰν φιλοδοξίαν βλέπων. Διὰ δὴ τοῦτο σαυτὸν ἀφεὶς λειτουργεῖν τῷ ἐπιτελοῦντι (οἶδα γὰρ ὅτι Θεοῦ χάριτι πᾶσαι ὑπέδραμεν τὴν πόλιν ἡμῶν θερμαὶ παρουσίαι καὶ λαμπρόδουλοι καὶ ἀρχὴν ἐμοῦσαι) ἐφ' ἑτέραν μεταβῆσομαι, τὴν τῆς ὀργῆς ἐπανορθώσων. ὥσπερ γὰρ ὅτι τῆς κλίμακος οὐκ ἀρκεῖ μόνον ἀπὸ μιᾶς ἁψεῖσθαι τῶν μελῶν ἐργάσασθαι, ἀλλὰ πάσας ὑπιέναι δεῖ μετὰ ῥυθμοῦ τοῦ παρόντος· οὕτω καὶ ὅτι τῆς νῦν ψυχῆς ἀρετῆς οὐκ ἀρκεῖ μόνος ἡμῖν εἰς σωτηρίαν εἷς νόμος, καθάπερ ἔφθην εἰπὼν, ἀλλὰ δεῖ πάντας αὐτοὺς μετὰ ἀκριβείας φυλάττειν, ἃ δὴ μέλλομεν ἐπάπασης ἀρμονίας ᾠδῇ καὶ χρησιμωτέραν μελῳδίαν ἐργάζεσθαι. ἔμαθέτε δὲ τοῦτο μὴ ὁμωνύμως ἐπαυδᾶν ἡ γλῶττα καὶ οὐ λέγει πάντα μου; μαθόντα καὶ λοιδορίαν ἀποῤῥίπτειν ἅπασαν, καὶ πλείονα περὶ τῶν ἐπιτελούντων εἰσφέρειν σπουδήν, ὅπως καὶ πλείονες ἡμῖν δεῦρο καὶ πόνος. οὐκ ἔστι γὰρ ζητήσεως περιγενέσθαι μόνοις ἔδει, ὅτι τῆς ὀργῆς ἐστὶν ἐπιτηδειοτέρας ἡ τῆς σπουδῆς. τυραννικὸν γὰρ τὸ πάθος, καὶ πολλάκις παρασύρει τοὺς ἡφιεῖσθαι, καὶ περὶ τὸ βαρύνεσθαι αὐτὸ καταγελᾶν τῆς ἀπωλείας. διὰ ταῦτα τοίνυν τὸ μάκρος τῶν λόγων. καὶ γὰρ ἄτοπον καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰ αὐτὰ ζητοῦμεν καὶ ἀγορεύειν, τὰ οἰκίαις, τὰ φίλοις, τὰ συνέδροις, τὰ ἐμπόροις, τὰ τέκνοις, τὰ οἰκέταις, τὰ γυναιξὶ, τὰ παιδίοις, τὰ οἰκείοις λογισμοῖς, μηδὲ ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος ἁπάσης ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν παρόντων ἐκείνων φροντίζειν, καὶ ταῦτα εἰδότας ὡς ἀδιάπτωτός τις καὶ ἀῤῥαγὴς ὁ τῆς δεκάτης ἐστὶ τόπος. οὐδὲ γὰρ τὸ σιδήρειον ἐν τῇ χειρὶ κατέχωμεν, ἀλλὰ λέγει μοῦ σιδηρείου μεταχειρίζομαι, σιδηρίῳ μὲν πάντως ἅπαντα τομώτερον, καὶ πᾶσαν τὴν ἀμῦρίαν ἐκκόπτοντα τὴν σπιδόνα, οὐ μὴν ἔχοντα τὴν ὀδυνηρὸν τοῦ τομωμάτου. οὐκ ἔχω πῦρ ἐν τῇ δεξιᾷ, ἀλλ' ἔχω διδασκαλίαν πυρὸς σφοδρότερον, οὐ καυτήρια ἐπάγουσαν, ἀλλ' αἰσχύλουσαν τὸν τοιοῦτον τῆς κακίας, αἰτοῦσαν δὲ τὴν ἀληθινὸν, πολλῷ τῷ τῆς κακίας ἀπαλλαττομένῳ πρέπουσαν τὴν ἡδονήν. οὐ χρεία χρώσεως ἐνταῦθα, οὐ χρεία πόνου, οὐ χρεία χρημάτων. ἀρκεῖ θελῆσαι μόνον, καὶ πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς ἡμῖν κατόρθωται. καὶ σύνοισμεν ὃ ἀξίωμα τοῦ καλέσαντος Θεοῦ καὶ νομοθετοῦντος, ἱκανὸν πληροῦμεν διδασκαλίαν δὲ οὐδαμοῦ. οὐδὲ γὰρ οἴκοθεν ἐφευρίσκομεν, ἀλλ' ὅτι τοῖς νομοθέταις ἅπαντες ὑμεῖς ἀγόμεθα. ἔστιν οὖν, καὶ τῶν θείων ἀκούειν νόμων.

Ποῦ τοίνυν ἐστὶν ἡ ὀργὴ καὶ τὸ μνησικακεῖν διελεύσῃ; πολλαχοῦ μὲν καὶ ἀλλαχοῦ· μάλιστα δὲ ἀφ' ἧς τὸν οὐδοκοῦντα ἐκεῖνον, ὃν πρὸς τοὺς μαθητὰς ἔλεγε, τοιοῦτον ἅπαντες ἀξιάκουστον.

Matth. ιη. κγ Διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συναραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. ἐπεὶ δὲ οὐκ εἶχεν ὃ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἔλεγε τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτὸν, λέγων· κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ, καὶ πάντα σοὶ ἀποδώσω. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτὸν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας ἔπνιγεν αὐτὸν λέγων· ἀπόδος μοι εἴ τι ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ συνδοῦλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. ἰδόντες δὲ οἱ συνδοῦλοι αὐτοῦ ἠγανάκτησαν, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν. τότε καλέσας αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ, εἶπε· δοῦλε πονηρὲ,

πᾶσαν

ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ. Οὐδὲ γὰρ οὕτω πυρετὸς σώματος φύσιν καταχρεῖν εἴωθε τὸν πυρέποντας, ὡς τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ὁ κεχωρίσθαι τῶν φιλουμένων· ἢ καθάπερ ἐκεῖνοι φιάλας ἢ ποτήρια ἢ ψυχρὰ ἀναπαύσεως ἐπιζητοῦσι, οὕτως οὗτοι τῶν ποθουμένων τὰς ὄψεις. ἴσασι ζῶντα καλῶς, ὅσοι φιλοῦσιν εἰώθασι. Φέρε οὖν, ὅπως τὸ ἀρρωστίαν ἀπεθέμεθα, πάλιν ἀλλήλων ἐμφορηθῶμεν, εἶτε δυνατὸν ἐμφορηθῆναί ποτε. ἡ γὰρ τῆς ἀγάπης φύσις κόρον οὐκ οἶδεν, ἀλλ' ἀεὶ τῶν ἀγαπωμένων ἀπολαύουσα, πρὸς μείζονα αἴρεται φλόγα. ἢ τοῦτο ὁ τῆς ἀγάπης ζῆλος Παῦλος εἰδὼς ἔλεγε, Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. τοῦτο γὰρ μόνον τὸ ὄφλημα ἀεὶ μὲν καταβάλλεται, οὐδέ ποτε ἢ ἀποδίδοται· εἰ ζῶμεν τὸ δικαίως ὀφείλειν καλὸν ἢ ἐπαίνων ἄξιον. ὅπου μὲν γὰρ τῶν χρημάτων τὸν μηδὲν ὀφείλοντας ἐπαινοῦμεν, ὅτι ἢ τῆς ἀγάπης τὸν δικαίως ὀφείλοντας ἀποδεχόμεθα ἢ θαυμάζομεν· ἢ ὅπερ ἀγνωμοσύνης ἐκεῖ, τοῦτο εἰ ζῶμεν δικαιοσύνης σημεῖόν ἐστι, τὸ μηδέποτε ἀφαλύνεσθαι τὸ τῆς ἀγάπης ὄφλημα. μὴ δυσχεράνητε ἢ πρὸς τὸ μῆκος τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι. ἢ γὰρ κιθαρῳδίαν ὑμᾶς ἅπαξ θαυμαστὴν διδάξαι βούλομαι, οὐχὶ λύραν ἢ κρέκειν μεταχειρισάμενος, ἀλλὰ τὰς τῶν γραφῶν ἱστορίας ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ὑπὲρ ἰδιωτῶν ἀνατείνας. ἢ καθάπερ Ⓐ κιθαρῳδοὶ τὸν δακτύλους τῶν μαθητευομένων λαμβάνοντες, πρέμα τοῖς φθόγγοις προσάγουσι, ἢ ἀφαιφαφᾶν μετ' ἐμπειρίας διδάσκοντες, οὐκ τῶν ἀφώνων φθόγγων τι ἢ ἰδιωτῶν πάσης φωνῆς ἡδίω ἢ γλυκυτέρην παιδεύουσι κατασκευάζειν φωνὴν, οὕτω δὴ κἢ ἡμᾶς ποιήσωμεν· ὑπὲρ δακτύλων τὸν ὀφθαλμὸν ὑμῶν μεταχειρισάμενοι, ἢ ταῖς ἐπιστολαῖς τῶν Θεοῦ προσαγαγόντες, μετ' ἐμπειρίας αὐτῶν ἀκούεσθαι προδιδάξομεν τὸν ὑμετέραν ἀγάπην, οὐχ ἵνα δι' ἐκείνων ἡδέως ἔχητε, ἀλλ' ἵνα τῶν ἀγγέλων Ⓜ δῆμον ἀφ' ἑαυτῶν τῆς ἐδωδῆς ἀπαλλάξητε. οὐ γὰρ ἐρεῖ τὰ θεῖα λόγια ἐπιλήθειν μόνον, ἀλλὰ δι' ἧς ἐκ τῆς ἀπὸ τῶν ἔργων ὑπολείψεως. ἢ καθάπερ ὑπὸ τῆς κιθάρας, ἄπεται μὲν ὁ τεχνίτης τῶν ἠχούς, ἄκουσται δ' ἢ ὁ ἄτεχνος, ἀλλ' ὁ μὲν λύσας Ⓜ ἀκροατὴν, ὁ δ' ψυχαγωγῆς ἢ πρόσω, κεῖνται Ⓐ αὐτοῖ δάκτυλοι καὶ αἱ αὐταὶ ἠχοῦσαι, ἀλλ' οὐχ ἡ αὐτὴ ἐμπειρία· οὕτω δὴ κἀκεῖ ὑπὸ τῶν θείων γραφῶν. ἐπαίρονται μὲν πολλοὶ τὰ θεῖα λόγια, ἀλλ' οὐ πάντες κερδαίνουσι, οὐδὲ καρποῦνται πάντες. τὸ δ' αἴτιον, ὅπερ μήτε τοῖς ἐρημίαν ἐμβαθυνοῦσι, μήτε αὖ τέχνης τῆς κιθάρας ἄπιον). ὅπερ γὰρ ὑπὸ τῆς κιθαρῳδίας ἡ τέχνη, τοῦτο ὑπὸ τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ἡ ὄψις τῶν ἔργων ὑπόδειξις. πάλαι μὲν οὖν μίαν ἐκρεμάσαμεν ἠχοῦσαν δι' ὅλης τῆς παραφυλακῆς Ⓜ τοῖς τῶν ὅρκων νόμον ὑμῖν διαγινώσκοντες, καὶ ὄψει τὸν τοῦ Θεοῦ χεῖρα πολλὰ τόματα τῶν ἀκροατῶν ἡμῖν ἐπαιδεύθη τὸν τοῦ νόμου μελῳδίαν ἐκείνου, καὶ τὸν ποτὲ μὲν ἀπολέσαντες ζωὴν ἐκτήσαντο αὖθις τὸν Ⓜ Θεὸν ὁμιλοῦντα, τὸ ναί, ἢ τὸ οὔ, καὶ τὸ πίς θυσον, ὅπερ τὸν τόματος φέρεσι δικαίως ὅπου ἀφαλίζεως ἅπασης· καὶ μείζων προφυλακὴ ἀναγκαία βιάζηται, περαιτέρω προελθεῖν οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο. ὅπου γ' οὐκ ἔστι πρὸς σωτηρίαν ἡμῖν μιᾶς ἐντολῆς ὑποδοχὴ, φέρε τιμωρῶν καὶ ὅπου ἑτέρας ὑμᾶς μεταλάμβανε. καὶ γὰρ ἢ εἰ μὴ πάντες κατώρθωσαν τὸ πρότερον νόμον, ἀλλάγη τὸ χρόνου προϊόντος τὸν φθάσαντας Ⓐ ὑστερήσαντες καταλήψονται. καὶ γὰρ ἔγωγε, ὡς βουλοίμην τὸ προτάγματος ἧς ἀκουσθῆ, ὡς καὶ "ὅπου οἰκίας καὶ ὅπου τραπέζης αἰδρᾶσι πρὸς γυναῖκας, δούλοις πρὸς ἐλευθέρους ἄμιλλαι εἰ Ⓜ τῆς ὑπολήψεως ταύτης, καὶ ἐμπλέουσα τὸν οὕτως ἐστιωμένους. Ἡ γὰρ τῆς τραπέζης ἐκείνης ἀγλαΐστερον ἡμῖν αὖ, ἵνα μὴ μὴ καὶ ἀδηφαγία καὶ πᾶσα ἀσωτία ἀπελήλαται, θαυμαστὴ δὲ ἧς ἀντιτετέχνηται Ⓜ τῆς φυλακῆς τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ἄμιλλα· καὶ πάντα μὲν αἴρ τὸν χωλὰ, ὅπως εἰς τὰ τῆς ὑπορχίας μηδέποτε ἐμπέσῃ βαρὰθρα, φυλάττει ἢ χηλὴ τ' ὕδρα, ἢ καταδίκη τὸν πάντα καίτοι μεγίστη· οὐκ ἐπαισχύνεται ἢ οὐδὲ ὑπὸ τῶν δούλων ὁ δικαιότης ἐλέγχεσθαι, οὐδὲ τὸν οἰκέτης αὐτὸν ὅπου τύπτεις δίκαιον;

ὁ δὲ Κύριος λέγει πρὸς αὐτήν· ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. πολὺ αἱρετικός; μὴ εἶπε, πῶς καλέσω μου τὸν πατέρα; μὴ εἶπεν, ἐκτύπησε τὸν γυναῖκα μου; μὴ εἶπεν, ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ ταῦτα; ὑδαμοῦ. ἀλλὰ τί; ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις. μέγα ὄντως ὁ σκῦλος, μεγάλη ἡ χάρις ἐδέχθη. ὅπου γὰρ ἐψύχος, ἀθετεῖς ὁ σκύλος. ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις. οὐ νεκροὺς εἶδες ἐγειρόμενον, οὐ λεπροὺς καθαριζομένους, οὐ τυφλοὺς ἤκουσας, οὐ τόμον ἐμελέτησας, οὐ θάλασσαν εἶδες ἁζιζουμένην, ἀλλ' ἕτερόν τι σπέρμα ἐώρακας πρὸ ἐμοῦ γεγονός· ὑβρίσθης δὲ μᾶλλον πρὸ ἐμοῦ, καὶ ἀδικηθῆς. ἀπηγόρευσά σε τὸ πάθος· καὶ οὐκ ἀνεχώρησας, ἀλλὰ προέμφας. λοιπὸν ἀπόλαβε καὶ σὺ πρὸ ἐμοῦ ἀξίαν καὶ πρέπουσαν εὐφημίαν. ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις. ἀπέβαινε ἡ γυνή, καὶ ὁ ἐγκόμιον αὐτῆς μᾶλλον ἢ δίκαιος ἀκροατὴς ἐγένετο. ὅπου ἐκεῖ ἀπέλθῃς, ἀκούεις τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις. Εἰσελθὲ εἰς Περσῶν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκούσεις τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· εἰς τὴν Γότθων, εἰς τὴν βαρβάρων, εἰς τὴν Ἰνδῶν, εἰς τὴν Μαύρων, ὅσων ἥλιος ἐφορᾷ γῆν. ἕνα λόγον ὁ Χριστὸς ἐφθέγξατο, καὶ οὐ σιωπᾷ ὁ λόγος, ἀλλὰ μεγάλη τῇ φωνῇ διακηρύττει τὴν πίστιν αὐτῆς, λέγων, ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. οὐκ εἶπε, θεραπευθήτω ὁ γυναικάριόν σου· ἀλλ' ὡς θέλεις, σὺ αὐτὸν θεράπευσον· σὺ γνωρίζεις, σοὶ ἐγχειρίζω ὁ φάρμακον· ὕπαγε, ὅπῃθες, γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. τὸ θέλημα σου θεραπευσάτω αὐτόν. ἡ Χαναναία θελήματι ἐθεράπευσε, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐ θεραπεύει; γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. οὐδὲ ἐκίνησεν ἡ γυνή, οὐδὲ ἐπιτάξεως τοῦ δαιμονίου, ἀλλ' ἠθέλησε μόνον· καὶ τὸ θέλημα τῆς γυναικὸς ἐθεράπευσε, καὶ δαίμονας ἐξέβαλε. πολὺ εἶσι καὶ τελῶναι λέγειν, ὅτι δὲ εὐχῆς υἱὸς ἰώμενος; γενηθήτω σοι, ὡς θέλεις. βλέπε καὶ τῆς λέξεως τὴν εὐγλωττίαν. τὸν πατέρα τὸν ἑαυτῆς μιμεῖται. ὅτε γὰρ ἐποίει τὸν οὐρανὸν ὁ Θεός, εἶπε, γενηθήτω ὁ οὐρανός, καὶ ἐγένετο ὁ οὐρανός· γενηθήτω ἥλιος, καὶ ἐγένετο ἥλιος· γενηθήτω γῆ, καὶ ἐγένετο γῆ· ὑπόδειγμα τὴν οἰκείαν ἤγαγε. οὕτω καὶ αὐτὸς, γενηθήτω σοι, ὡς θέλεις. ἡ συγγλωττία τῆς λέξεως τὴν κοινωνίαν τῆς φύσεως ἐδήλωσε. καὶ ἰατρὸς ἡ θυγάτηρ αὐτῆς. ποτὲ, ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης· οὐκ ἐξ ὅτου ἦλθεν ἡ μήτηρ αὐτῆς εἰς τὸ τοῦ οἴκου, ἀλλὰ πρὶν ἐλθεῖν. ἦλθεν θύρᾳ δαιμονιζομένη, καὶ εὗρεν ὑγιαίνουσαν τῷ θελήματι αὐτῆς θεραπευθεῖσαν. ὑπὲρ ὧν τούτων ἀπολύτων δυσωπήσωμεν τὸν Θεὸν, ὅπως αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ματθ. ιη κδ. Λογ. λϛ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗΝ ΤΟΥ ΤΑ ΜΥΡΙΑ ΤΑΛΑΝΤΑ ἐφιλοτιμήσατο, καὶ τὰ ἑκατὸν δηνάρια ἀπαιτοῦντος· καὶ ὅπως πάντος ἁμαρτήματος τὸ μυσαχθὲν χεῖρον.

Ὅταν μακρᾶς ἀποδημίας ἐπιμελῶς ποιῆς τοὺς υἱούς, οὕτω καὶ μᾶλλον τὴν μέριμναν τοῖς δούλοις, ὅταν μὴ δυνώμεθα συνεσθίειν τοῖς φιλουμένοις, τοῦτο ὄφελος ἐστὶ τῆς παρουσίας. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀποδημοῦντες, τῆς ἀποδημούσης τοῦτο ἄμεινον διεκείμεθα, ὅπως τὸν πρέποντα χρόνον διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἰσχύσαμεν. ἀλλὰ σύγγνωτε. οὐδὲ γὰρ ῥᾳθυμίας, ἀλλὰ ἀνάγκης ἦν ἡ σιγή. ὑμᾶς μὲν ὧν χαίρειν ἐῶ, ὅπως τῆς ἀῤῥωστίας ἀπαλλαγῆτε· ἐγὼ δὲ χαίρω, ὅπως τὸν ὑμέτερον ἀπόλαυσον ἀγάπην. ἐπεὶ καὶ ἰώμενα ἀθύμους, τῆς νόσου μᾶλλον χαλεπώτερον ἰῶ τὸ μὴ δυνάσθαι τοῦ ἀγαπητοῦ τούτου μετέχειν συλλόγου· ἐγὼ ὅπως τὴν ἀῤῥωστίαν ἀποδύσω, τῆς ὑγιείας μᾶλλον ποθητέρην ποιήσω τὸ μὴ ἀνδρείας ἔχειν σύντροφον

x ἰσχυσ

ὑμῶν

οὐκ ἀπεγοιμίσω ἔλεγεν, ἀνεχώρει δ' ἔχων, ἢ τὸν ἡσυχασμὸν αὐτῆς οὐκ ἠνέσχετο ἵνα. διὰ τοῦτο ἀνεβαλόμην τὴν δόσιν, ἵνα ἅπασι δείξω τὴν πίστιν. ὦ γύναι. Θεὸς λέγει. ὦ γύναι. ἀκουέτωσαν ⓐ εὐχόμενοι μὴ βαπτυσίας. ὅταν εἴπω τινί, προσκάλεσαι τὸν Θεὸν, δεήθητι αὐτοῦ, ἱκέτευσον αὐτὸν, λέγε· πρόσκαλεσαι ἅπαξ, δεύτερον, τέταρτον, δέκατον, εἰκοστόν· ἢ οὐκέτι οὐκ ἔλαβον. μὴ ἀπόσῃς, ἀδελφὲ, ἕως ἂν λάβῃς· τέλος αἰτήσεως, ἡ δόσις τοῦ αἰτουμένου. τότε ἀπόσῃ, ὅταν λάβῃς· μᾶλλον δὲ μηδὲ τότε, ἀλλ' ἢ τότε προσάιμφε. καὶ μὴ λάβῃς, αἴτει ἵνα λάβῃς· ὅταν δὲ λάβῃς, βδελύξῃσαι, ὅτι ἔλαβες. Εἰσέρχεται πολλοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀπὸ πόζοισι μυρίοις τίχοις βύρσης, ἢ ἐξέρχονται, ἢ οὐκ οἴδασι τί ἦκουσαν· τὰ χείλη χαίρει, ἡ δὲ ἀκοὴ οὐκ ἀκούει. σὺ οὐκ ἀκούεις τῆς βύρσης σου, ἢ τὸν Θεὸν θέλεις εἰσακοῦσαι τῆς βύρσης σου; ἔκλινα λέγεις τὰ γόατα, ἀλλ' ἡ δέησίς σου ἔξω ἐπέπτετο· τὸ σῶμά σου ἔνδον τῆς ἐκκλησίας, ἢ ἡ γνώμη σου ἔξω· τὸ σῶμα ἔλεγε τῷ βύρσῃ, καὶ ἡ δέησις ἡ εἰθισμένη τύχεις, συμβόλαια, ζωαλλάγματα, χωρία, κτήματα, φίλων συνοικίας, ὁ γὰρ ἀμβολὸς τοιοῦτός ἐστιν, ἢ εἰδὼς ὅτι ὁ κύριός μου ἐγγύς ἐστιν *, τότε ἐσώπησα. πολλάκις κείμενα ὑπῆρξι τὸ κλίνη, ἢ οὐδὲν λογιζόμενα· πλὴν ἐξαίφνης, ὁ μοιοι λογισμοὶ, ἵνα σκάλλῃ μας κακούς.

* ἐξέστη θεῷ ἐκεῖ

Ταῦτα τοίνυν εἰδὼς ὁ τὰς βύρσας, ἀγαπητὲ, γίνεσθαι, τὴν Χαμαναίαν μίμησαι, ὁ αἴρων τὴν γυναῖκα, τὴν ἀνόφυλον, τὴν ἀθεῖν, τὴν ἀσέβημένην ὁ βύρσταφείσην. ἀλλ' οὐκ ἔχεις θυγατέρα δαιμονιζομένην; ἀλλ' ἔχεις ψυχὴν ἁμαρτάνουσαν. ἢ εἶπεν ἡ Χαμαναία; ἐλέησόν με, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. εἶπε καὶ σὺ, ἐλέησόν με, ἡ ψυχή μου κακῶς δαιμονίζεται. μέγας γὰρ δαίμων ἡ ἁμαρτία· ὁ δαιμονῶν ἐλέγεται, ὁ ἁμαρτάνων μισεῖται· ἐκφυσᾷ συπνόμενον ἔχει, οὐδὲ ἀπολογίας ἐχόμενα. ἐλέησόν με· βραχὺ τὸ ῥῆμα, ὁ πλοῦτος ὅλος φιλανθρωπίας. ὅπου γὰρ ἔλεος, πάντα τὰ ἀγαθά· καὶ ἔξω ἧς, κράζε καὶ λέγε, ἐλέησόν με, μὴ κινῶν τὰ χείλη, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ βοῶν. καὶ οὕτω γὰρ ἀκούει ὁ Θεός. οὐ ζητᾷ τόπους, ἀλλ' ἕξι ζητοῦ. ὁ Ἱερεμίας ὁ βορβορῶν, ἢ Ⓦ Θεὸν ἐπεκαλέσατο· ὁ Δανιὴλ ὁ λάκκῳ λεόντων, ἢ Ⓦ Θεὸν ἐδυνάμωσατο· Ⓐ παῖδες Ⓐ πυρὶ ὁ τῇ καμίνῳ ὄντες, ὁ Ⓦ Θεὸν ὑμνοῦντες εὐδοκίμησαν· ὁ λῃστὴς ἐσταυρώθη, ἢ οὐκ ἐκώλυσεν ὁ σταυρὸς, ἀλλὰ προσέδωκεν ἰῶσιν· ὁ Ἰὼβ ὁ θρίαμβος ἰῶ, καὶ Ⓦ Θεὸν ἵλεων κατεσκεύασεν· ὁ Ἰωνᾶς ὁ τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους, ἢ Ⓦ Θεὸν ἱλεώτερον ἔχε. καὶ ὁ βαλανεὺς ὅς, βύρσου, καὶ ὁ ὁδοῦς, καὶ ὅπου κλίνης· ὅπου ἐὰν ἧς, εὖχου. ναὸς ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, μὴ ζήτει τόπον· γνώμης χρεία μόνον. κἂν δικαστὴς προσέρχῃς, εὔχου· ὅταν ὀργίζηται ὁ δικαστὴς, εὔχου. θάλαττα ἰῶ ἔμπροσθεν, ὄπισθεν Αἰγύπτιοι, μέσος ὁ Μωϋσῆς. πολλὴ ὁ τῇ εὐχῇ εὐνοχωρία, ἀλλὰ μέγα ὁ πλάτος τῆς εὐχῆς ἰῶ. ὄπισθεν Ⓐ Αἰγύπτιοι ἐδίωκον, ἔμπροσθεν ἡ θάλασσα, μέσον ἡ εὐχή. ἢ οὕτω ἐλάλει ὁ Μωϋσῆς, ἢ λέγει αὐτῷ ὁ Θεός· Τί βοᾷς πρός με; ὁ μὲν σῶμά ἢ λαλῇ, ἡ δὲ ἀληθινὴ βοᾷ. ἢ σὺ τοίνυν, ἀγαπητὲ, ὅταν προσέρχῃς δικαστῇ μεγαλοψύχῳ, τυραννοκτόνῳ, τὰ μέγιστα ἀπειληθῶντι, ὁ ἄλλοις δημίοις τὰ ἀρχὰ ποιοῦσι, εὖξαι σὺ τῷ Θεῷ, ἢ εὐχομένου σου τὰ κύματα καταστέλλεται. ὁ δικαστὴς ἐπὶ σοί; σὺ ὅπου Ⓦ Θεὸν καταφεύγει. ὁ ἄρχων πλησίον σου; σὺ Ⓦ διακόνου κέλευσον. μὴ γὰρ ἀνθρώπους ὄντι, ἵνα ἀπέλθῃς εἰς τόπον; Θεὸς ἀεὶ ἐστίν ἐστιν. ἐὰν θέλῃς προσκαλέσαι ἀνθρωπον, ἐρωτᾷς τί ποιεῖ, καθεύδει, ἀσχολεῖται, ὁ μαθητὴς οὐκ ἀποκρίνεταί σοι. ὅπου ἢ τοῦ Θεοῦ οὐδὲν τόπον. ὅπου ἐὰν ἀπέλθῃς ἢ καλέσῃς, ἀκούει. οὐκ ἀσχολία, οὐ μεσίτης, ἀλλ' ἡ μάστιξ μαστιγίζει. εἶπε, ἐλέησόν με, ὁ πρόσευξαι Θεὸς προσδέχεται. Ἐπὶ γὰρ φησι, λαλεῖν τοῦτον, ἰδοὺ ἐγὼ πάρειμι. ὦ ῥῆμα ἡμερότητος γέμον. οὐδὲν ἀναμένει τελέσαι τὴν εὐχήν. οὔπω πλῆξ τὴν εὐχὴν, ἢ λαμβάνεις τὴν δόσιν. ἐλέησόν με. ταύτην μοι μεσῴδα τὴν Χαναναίαν, προσκαλῶ, ἐλέησόν με, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.

Ιες. λη.
Δαν. ς.
Δαν. γ.
Λυκ. κγ.
Ιωϛ. ϛ.
Ιων. ϛ.
Εξοδ. ιδ. ιε.
Ησ. κθ.

θεὸς· πῶς; ἅμα ἀΐξειε ὁ λόγος, ἡ ἐδραστέτδυστο τὸ ἰσόπμα, ἐφυγαδεύθη ἡ λεπτερ, λει-
Ματθ. ε. δ. πὸν καθαρὸς ὁ λεπτός. Διὰ τοῦτο λέγει· Ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε
τὸ δῶρον, ὃ προσέταξε Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς· πῶς; τοῖς Ἰουδαίοις· ἵνα μὴ λέγω-
σιν ὅτι καθαίρω τὸν νόμον. ἐγὼ ἐθεράπευσα, καὶ λέγω, προσένεγκε τὸ δῶρον τοῦ νό-
μου, ἵνα ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ λεπτὸς αὐτῆς κατηγορίαν λίγων· ἐμοὶ προσέταξε 5
δῶρον περὶ νόμου προσενεγκεῖν. καὶ ὥσπερ πολλαὶ ἔνεκεν Ἰουδαίων ἐποίει ὁ Χριστός, δύα-
Ματθ. ιε. κε. πολογήτους αὐτοὺς εἰς πάντα ποιῶν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα. Ἐλέησόν με, ὅτι ἡ θυ-
αγ. γάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίνατο αὐτῇ λόγον. προσελθόντες
δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν, ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. Τί οὖν
αὐτός; οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ισρα- 10
ήλ. ἵνα μὴ λέγωσιν Ἰουδαῖοι, ὅτι ἀφῆκας ἡμᾶς, καὶ ἀπῆλθες ἔξω, καὶ διὰ τοῦτό
σοι οὐκ ἔδωκε θύσαι ἡμῖν· ἰδού, φησι, καὶ ἀπὸ ἐθνῶν ἔρχονται, καὶ οὐ διέρχομαι αὐτούς· ὑμᾶς δὲ καὶ
Ματθ. κα. κβ φθάνοντας καλῶ, Δεῦτε πρὸς μὲ πάντες οἱ κοπιῶντες, καὶ οὐκ ἔρχεσθε. Ταύτην ἀπερ-
Ψαλ. ξ. μδ. ρίπτω, καὶ προσέρχομαι. Λαός, ὃν οὐκ ἔγνων, ἐδούλευσέ μοί, φησιν· εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπή-
Ησ. ξε. α. κουσέ μου. Καὶ ἀλλαχοῦ, Ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσι, καὶ εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ 15
ἐπερωτῶσιν. Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. Ἴδωμεν οὖν τί φησιν ὁ Χρι-
στός. Οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ισραήλ. Οὐκ οἶδα τὰ
ῥήματα ἀποτρεπτικά; μετανοοῦσι γὰρ λέγει, ἀπίστη, ὅτι οὐδὲν κοινὸν ἔχεις πρὸς ἐμέ· Οὐκ
ἦλθον διὰ σέ, ἀλλ' ἦλθον διὰ Ἰουδαίους· Οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ 20
ἀπολωλότα οἴκου Ισραήλ. Τί δὲ ἀκούσασα εἶπε· ναί, Κύριε, βοήθει μοι, καὶ προσκυνεῖ
Ματθ. ιε. κζ. λέγουσα. Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίνατο αὐτῇ. Ἀλλ' ὅρα ἀπόκρισιν. Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρ-
τον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ὢ κηδεμονία ἀληθής. τὸ ἀπαγορεύσαι ὅτι ἀσυ-
μπαθὲς αὐτῷ. Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν (Ψ) ἄρτον τῶν τέκνων· ἴδιον; τῶν Ἰουδαίων· καὶ δοῦναι
τοῖς κυναρίοις, τουτέστιν, ὑμῖν. ὅντως εἰς ἀχρείους Ἰουδαίων ταῦτα εἴρηκεν ὁ Κύριος. τέ-
Φιλιπ. γ'. ε. κνα γὰρ καλούμενοι, κύνες ἐγένοντο. διὰ τοῦτο δὲ Παῦλος λέγει· Βλέπετε τοὺς κύνας, βλέ- 25
πετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν· ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή· (Ω)
Γαλατ. δ. ιθ. ἔθνικοὶ κύνες ἐκλήθησαν, καὶ ἐγένοντο τέκνα. Τέκνα μου, οὓς πάλιν ὠδίνω ἄχρις οὗ μορφωθῇ
Χριστὸς ἐν ὑμῖν. Τὸ ἐγκώμιον τοῦτο, Ἰουδαίου κατηγορία ἐστίν. Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν (Ψ)
Ματθ. ιε. κζ. ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ δοῦναι τοῖς κυναρίοις. Τί οὖν ἡ γυνή; ναί, Κύριε. ὦ βία γυναικός, ὦ
φιλονικία ψυχῆς. ὁ ἰατρὸς λέγει, οὐχί, καὶ αὐτὴ λέγει, ναί· ὁ διδάσκαλος λέγει, οὐκ, αὐτὴ λέγει, 30
ναί· οὐ κατηγορήσασα οὐδὲ ὑβρισμένη σιωπᾷ, ἀλλὰ ταπεινὴ ἐκδικεῖται. Οὐκ ἔστι καλὸν
λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ δοῦναι τοῖς κυναρίοις. ναί, Κύριε. κύων με καλεῖς, ἐγὼ
δέ σε Κύριον καλῶ· σὺ με ὑβρίζεις, ἐγὼ δέ σε τιμῶ. ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίου-
σιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἐκ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. ὦ σοφία γυ- 35
ναικός· ἀπὸ τοῦ ὑποδείγματος εὗρε λόγου πρέποντα. κύων με καλεῖς· ὡς κύων εἰσέρχομαι·
καὶ θαρρῶ μέχρι τοῦ ὀσφρᾶσθαι τὴν ὀσμὴν· οὐ φεύγω τὴν κλῆσιν, κἂν ὦ τῆς θυσίας τοῦ κυνός. καὶ λέγει
πρᾶγμα ἐν Σωτηρίᾳ συμβαῖνον. σὺ τὰ σὰ ζητεῖς· κύων με ἐκάλεσας, δὸς μοι ψιχίον.
Σωτῆρος ἐδεήθην μου τῇ αἰτήσει. ἐν τῇ προθέσει τὴν συγκατάθεσιν ὑπέδυσεν. ναί,
Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν 40
κυρίων αὐτῶν. τί οὖν ὁ προθυμούμενος, ὁ διώκων, ὁ ἐλεούμενος, ὁ λέγων, οὐκ ἔστι καλὸν λα-
βεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις; ὁ λέγων, οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ
πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ισραήλ; Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις. ἐπαινέτης ἀθέ-
των ἐγένου; ἀναισχυντίας τὴν γυναῖκα; οὐκ ἤλεγχες; οὐκ ἐδίωκες; θαρσεῖ· διὰ τοῦτο ἀ-
πεδεδόμην. Εἰ γὰρ ἐξαρχῆς αὐτὴν ἀπέλυσα, οὐκ ἂν ἔμαθες αὐτῆς τὴν πίστιν. Εἰ

οὐκ

διὰ τὴν σὺν ἀκούσας αὐτῷ λοιδορίαν ⓐ Ἰουδαῖοι, ⓦ νόμον πληροῦτες αὐτὸν λοιπόν. ἐπεὶ οὖν αὕτη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς Χαναναίων γῆς (ἰδοὺ γὰρ γυνή, φησιν, ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα) ἐπὶ οὖν αὕτη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῶν Χαναναίων γῆς, προσῆλθε τῷ Χριστῷ, διὰ τοῦτο ἔλεγε, Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας, εἰ πρέπει ⓦ νόμον; ὅπερ Ἰωαν. η. μγ.

χρὴ λέγειν

γὰρ δώδεκα φυλὰς γῆς, καὶ τὰ δώδεκα ἔπαθλα ἐπεδείκνυτο. λοιπὸν προσέχετε μοι ἀκριβείας τοῦ λόγου. ὅπερ ἡ γυνὴ Χαναναία γῆς, ἐκ τῶν ὁρίων ἐκείνων, ἔνθα ἡ λύσσα καὶ μανία καὶ ἀσέβεια, ἔνθα διαβόλου τυραννὶς, καὶ δαιμόνων βακχεία, καὶ Φύσις πατρῴαν, καὶ εἰς ἀλόγων ἀλογίας κατεληλύθησαν, εἰς δαιμόνων μανίας, ἐπίταξον ὁ νόμος, μηδενὶ σοι καὶ Χαναναίοις, μὴ ὁδὸς, μὴ λαβὴς περὶ ἐκείνων, μὴ γυναῖκα λάβῃς, μὴ υἱὸν λάβῃς, μὴ συμβόλαια ποιήσῃς, μὴ συναλλάγματα (διὰ τοῦτο ὁ Φαρισαῖος προεῖπεν) ἐλθοῦ ὁ Χριστὸς, καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀναλαβὼν ὅπλα, αὐθωρεὶ προεῖπε μάθη, θυσίας προσώνυχα, προσφοράς, καὶ ἄλλα πάντα, ἅπερ ἦν λύειν ⓦ νόμον· ἵνα μὴ λέγωσιν, ὅτι ἀτιμίας πληρώσας αὐτὸν, διὰ τοῦτο ἔλυσε, πρότερον αὐτὸν πληροῖ, καὶ τότε λύει. ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι ἀτιμὸς, ἀλλὰ πληροῖ πάντα καὶ ὑπὲρ ἔθος. διὰ τοῦτο βοᾷ καὶ λέγει, Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; ἐπεὶ οὖν καὶ τοῦτον νόμιμον ἦν, ὃ μηδενὶ κοινὸν ἔχειν μετὰ Χαναναίων, ἵνα μὴ ἀρξωνται ἐγκαλεῖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ λέγειν, διὰ τοῦτο οὐκ ἤθελε θύσαι σοι· προλαμβάνομες γὰρ ἦς, ἔλυσε ⓦ νόμον, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Χαναναίων χώραν, Χαναναίοις ἀνειμιγής, τῷ νόμῳ λέγοντος, μὴ ἀναμιγῆς, διὰ τοῦτο αὐτῇ τοιαῦτα λαλεῖ πάντως. προσέοικε πῶς πληροῖ ⓦ νόμον, ὁ προσδίδωσι τὴν σωτηρίαν· καὶ Ἰουδαίους ὑπερορίζει, καὶ τούτων αἰκάτα ποιεῖ. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίνατο, φησιν, αὐτῇ λόγον. μή μοι προφάσεις εἴπῃς. ἰδοὺ λαλῶ, ἰδοὺ διαλέγομαι, ἰδοὺ συμφορὰ, καὶ τὸ ἐμαυτοῦ οὐκ ὑπεδείκνυμι, ἰδοὺ ναυάγιον, καὶ ὁ κυβερνήτης οὐκ ἀναλύω τὰ χρήματα διὰ τὴν ὑμετέραν ἀγωμοσυνίαν, ἵνα μὴ ἔχητε προφάσιν. ἰδοὺ, γυνὴ θλᾶσί μοι πεντάκοντα, καὶ ὅπου λαμβάνει ἀπόκρισιν, ἵνα μὴ λέγητε, ὅτι ἐπίδοκος σαυτὸν Χαναναίοις, καὶ ὑπὲρ νόμον, καὶ τούτων προφάσεις ἔχομεν τοῦ μὴ πρὸς αὐτὴν διαλέγεσθαι. σκόπει πῶς διὰ τοῦτο οὐκ ἀπεκρίνατο τῇ γυναικί, ἵνα ἀποκριθῇ Ἰουδαίοις. ἡ προς τὴν γυναῖκα σιγὴ, φωνὴ ἀγωμοσύνης τοῖς Ἰουδαίοις ἐγίνετο. ταῦτα δὲ ἐποίει οὐ προς τὴν οἰκείαν ἀξίαν, ἀλλὰ προς τὴν ἐκείνων συγκαταβαίνων ἀσθένειαν. καὶ γὰρ ὅτι ⓦ λεπρὸν ἐκαθάρισε, λέγει· Ἀπελθὼν, προσένεγκε τὸ δῶρον, ὃ προσέταξε Μωϋσῆς. σὺ καθάρας, καὶ πέμπεις αὐτὸν Ματθ. η. δ.

εἰς τὰ ἐμὰ τὰ ἐκείνου

εἰς τὰ ἐμὰ Μωϋσέως; ναί. διὰ τί; διὰ σὲ * Ἰουδαίους, ἵνα μὴ ἀρξωνται ἐγκαλεῖν, ὅτι πρὸς τὸν νόμον. διὰ τοῦτο καὶ ὅτι ἐθεράπευσε τὸν λεπρὸν, ξένως ἐθεράπευσεν αὐτὸν. καὶ ἄκουε πῶς. Καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτὸν λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι· καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο αὐτοῦ, λέγων· θέλω, καθαρίσθητι. οὐ τὸν νόμον οὖν ἐχρῆν ἅπτεσθαι λεπροῦ. ὅτε οὖν ἦλθε Νεαμὰν ὁ στρατηλάτης πρὸς Ἐλισσαῖον τὸν προφήτην λέπρα κατεχόμενος, λέγει αὐτῷ ὁ μαθητὴς, Ἰδοὺ Ματθ. η. α. β. γ. δ. Βασ. ε.

λεπρὸς στρατηλάτης ἔρχεται. ὁ δὲ πέμπει ⓦ μαθητὴν ἐξελθεῖν καὶ εἰπεῖν αὐτῷ, ἀπελθὼν λοῦσαι εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ οὐκ ἐπέμενεν ἐξελθεῖν αὐτὸς δὲ ἰδεῖν τὸν λεπρὸν καὶ ἅψασθαι αὐτοῦ. ἐπεὶ οὖν καθαρίσαι ὁ Ἐλισσαῖος λεπρὸν, ἵνα μὴ λέγωσιν ⓐ Ἰουδαῖοι, ὅτι ὁμοίως Ἐλισσαίῳ ἐκάθαρε, διὰ τοῦτο ἐκεῖνος μὲν οὐ τολμᾷ ἅψασθαι, οὐδὲ ὁ ἀπελθὼν), καὶ λέγει, θέλω, καθαρίσθητι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἥψατο τοῦ λεπροῦ. διὰ τί ἥψατο; ἵνα σε διδάξῃ ὅτι οὐκ ἔστι δοῦλος ὑποκείμενος νόμῳ, ἀλλὰ δεσπότης ὑπερκείμενος τῷ νόμῳ. πῶς οὖν ἐτήρησε τὸν νόμον; ὃν εἶπεν, θέλω, καθαρίσθητι, εἰ μὴ θέλων αὐτὸν ἅψασθαι. προσέλαβε ὁ λόγος, ἐδραπέτευσε τὸ κόσμημα, εἶτα ἥψατο τοῦ ἀκαθάρτου, καὶ εἶπε, θέλω, καθαρίσθητι. πῶς; εὐθέως ἐκαθαρίσθη. οὐχ εὑρίσκει ὁ εὐαγγελιστὴς εἰπεῖν (καὶ γὰρ τοῦτο βραδύ ἐστιν) οὐχ εὑρίσκει λέγει ἰσόρροπον τῷ πάλῃ τῆς ἐνεργείας. εὐ-

δ Θεὸς ἐν φωνῇ ἀγγελικῇ· ὅτι Κύριος ὕψιστος, φοβερός, βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.
Ψαλμ. μζ. ε Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. καὶ ἄλλος, Εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ
Ματθ. κα. ιθ. τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ σὺ αὐτὸς ἔφης, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες
αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἐλθὼν δὲ οὐ μάχης θέλεως ἐκάλεσας, τὴν ἀκρόπολιν τῶν ἐθνῶν; τὴν τετράπλαν τοῦ Μαμβρῆ; τὴν δρυῒ αμὶ τῶν δαιμόνων; οὐ καταβὰς τοσαῦτας αὐλὰς ἐπέπησας; σὺ μάχης καλεῖς, ὁ τοσαῦτα ταῦτ' ἐθνῶν λέγουσι, αἰσχρὰς ἀπὸ τοῦ ἄδου λέγεις τοῖς μαθηταῖς, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· καὶ ὅτι ἦλθεν ἡ ἀθλία, ἡ ταλαίπωρος, ὑπὲρ γυναικὸς τοσαῦτα λύσαι, συμφορὰν διαμιᾶς λύσαι, τοῦτο λέγεις, οὐκ ἀπιστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ τοσοῦτα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ισραὴλ; καὶ ὅτι μὲ ἐκατόνταρχος τοσοῦτος ἦλθε, λέγεις· Ἐγὼ ἐλθὼν ἰάσομαι αὐτόν· ὅτι ὁ λῃστὴς, Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ σὺ τῷ παραδείσῳ· ὅτι ὁ παραλυτικός, Ἔγειρε ἆρόν σου τὸν κλίνιόν σου· ὅτι ὁ Λάζαρος, Λάζαρε δεῦρο ἔξω· καὶ ἐξῆλθε τετραήμερος. λεπροὺς καθαίρεις, νεκροὺς ἐγείρεις, παραλυτικοὺς σφίγγεις, τυφλοὺς θεραπεύεις, λῃστὰς σώζεις, πόρνῃ πρῶτον συμφερόντως ποιεῖς, καὶ ταύτην οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί δὲ χαίνων; τί δὲ ξένον; τί δὲ παράδοξον; προσέχετε ἀκριβῶς, ἵνα μάθητε γυναικὸς φύσεως καὶ διαστάσεως σοφίαν καὶ κηδεμονίαν, ἵνα μάθητε μέλλουσι κέρδος ἔχειν, ἵνα μάθητε πρᾶξιν πλοῦτον πρεσβεύουσαν· ἵνα καὶ θύρᾳ καὶ σὺ, καὶ μὴ λάβῃς, μηδέποτε ἀπείπῃς. τοσοῦτον καὶ Σωτῆρος στα τόν. ὅτι τὴν Αἰγυπτιακῆς ἀπαλλαγῆς Ἰουδαίους τοσούσδε, καὶ θάλασσαν τοσαύτας ἀποφυγόντας, ὅτι τὴν ἔρημον ἦσαν, καὶ ἔμψυχον εἰσιέναι τὴν Χαναάν, μᾶλλον τῶν εἰδώλων καὶ ἀσεβῶν αἱρόντων, προσκυνούντων λίθους, θεραπευόντων ξύλα, πολλοῦ ἀσεβήματος ἐπιδεικνυμένων, δέδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν νόμον τοῦτον, λέγων, Μὴ λάβῃς γυναῖκα ἀλλοτρίαν αὐτῶν εἰς γαμβρὸν, μηδὲ δῷς τὴν θυγατέρα σου υἱῷ αὐτῶν εἰς γαμβρόν. μὴ μεταδῷς αὐτοῖς χρείαν μήτε πραπέζης κοινωνίαν μηδὲ σωμάτων μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν τοιούτων, ὅλως προσήκοντα τὰ ἔθνη, εἰς ἃ εἰσάγω σε κληρονομῆσαι αὐτήν. τοῦτο οὖν αὐτοῖς ὁ νόμος μετεποίησε· μὴ ἀγοράσῃς, μὴ πωλήσῃς, μὴ γάμον ὑπερβλέψῃς μηδὲ συμβόλαια, ἀλλ' ἴσον εἶ ὧν τόπων εἶ γύς, ἀλλὰ τῷ ἔθνει χαρισάμενος. μηδέν σοι χρησὶ πρὸς αὐτόν, μὴ σωματίσματα, μὴ πρᾶσις, μὴ ἀγορασία, μὴ ὑπογαμία, μὴ ὑπογαμβρεία, ἵνα μὴ τῆς συγγενείας ἡ ἀνάγκη εἰς ἀσεβῆσαί σε ἐξολισθήσαν προσκυνᾶσαι, ἵνα μὴ δοῦναι ᾖ τὸ λαβεῖν ποιήσῃ φίλον αὐτῶν· ἀλλ' ἐχθρὸς ἀεὶ ἔσο αὐτοῖς. μηδέν σοι ὦσι Χαναναίοις, μὴ χρυσὸν αὐτῶν λάβῃς μηδὲ ἀργύριον, μὴ ἱματισμόν, μὴ θυγατέρα, μὴ υἱόν, μὴ ἄλλο τι τῶν τοιούτων μηδέν· ἀλλ' αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἔσο. γλαφῆναι ἔχεις χωρίζουσά σε, καὶ νόμον σοι ἔδωκα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ νόμος φραγμὸς λέγεται. ὥσπερ γὰρ ἀμπελῶνι φραγμὸς πρέπει, οὕτω δὲ τοῖς Ἰουδαίοις ὁ νόμος, ἵνα μὴ ὑπερβάντες αἰσχύνωσι τοὺς Χαναναίους. ἦσαν γὰρ πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ ὑπομιξίαι, διεφθαρμένοι τῆς φύσεως ὁ νόμοι, εἰδώλων προσκυνούμενα, ξύλα θεραπευόμενα, Θεὸς ὑβριζόμενος, τέκνα σφαττόμενα, πατέρες ἐμπυούμενοι, μητέρες ἀπομαζόμεναι, πρόβατα ἠλλοίωτο, πρόβατα ἀνατέτραπτο, δαιμόσιν ζῶα ἔζων. διὰ τοῦτο οὐδέποτε συμβόλαια ἐποίουν, οὐ συμβόλαια, οὐ πρᾶσις μετ' ἐκείνων· ἀλλ' ὁ νόμος ὑπὸ τοῖς μεγίστοις χείμασι, εἶργε μετ' ἀλλήλων τοὺς γάμους, τὰ συμβόλαια, τὰς ὑπογαμβρίας. οὐδὲν χρεὼν τοῖς ἐκείνους εἶχον. ἀπειρημένοι οὖν ἦσαν ὑπὸ τοῦ νόμου τὸ συναλλάξαι Χαναναίοις, τὸ χρείαν μεταδοῦναι, ἢ ἕτερόν τι, ἵνα μὴ τῆς φιλίας ἡ ἀνάπαυσις ἀσεβείας ἀφορμὴ γένηται· ὁ νόμος πρόκειται ὑπὸ φραγμοῦ. Ἀμπελὼνά, φησιν, ἐφύτευσα, καὶ φραγμὸν περιέθηκα, τουτέστι, νόμον, οὐχὶ ἀπὸ ἀκηδίας, ἀλλ' ἀπὸ στολῆς, περιζώσασα καὶ ἐπείρασά σε αὐτοῖς. ἀπειρημένοι οὖν ἦσαν Χαναναῖοι, βδελυγεῖ, ἀσεβεῖς, ἀναγεῖς, μιαιφεῖ, ἀκάθαρτοι.

Ματθ. π. Λουκ. κγ. μγ. Ματθ. θ. ε. Ιωαν. ια. μγ.

Εξοδ. κγ. κδ. Δευτ. ζ. γ.

χ. ἵνα μὴ τὸ δοῦναι καὶ τὸ λαβεῖν ποιήσῃ αὐτῶν φίλον.

δοντα καὶ μὴ φαινόμενον; τὸν μαστίζοντα μὴ ὁρώμενον, τὰς δὲ μάστιγας φαινομένας; ἕστηκα θεωρὸς τῶν ἀλλοτρίων κακῶν, ἕστηκα τῆς φύσεώς μου κεντριζούσης. ἐλέησόν με. χαλεπὸν τὸ κλυδώνιον, πάθος καὶ φόβος· πάθος φύσεως, καὶ φόβος δαίμονος. προσελθεῖν οὐ δύναμαι, οὐδὲ καταλιπεῖν. ὠθεῖ με τὸ πάθος, καὶ διακρούεταί με ὁ φόβος. ἐλέησόν με. ἐνόησον γυναικὸς φιλοσοφίαν. οὐκ ἀπῆλθε πρὸς μάγους, οὐκ ἐκάλεσε μάντεις, οὐ περίαπτα ἐποίησεν, οὐ μαγγανευτρίας γυναῖκας ἐμισθώσατο, ταύτας τὰς ἐρεθιζούσας δαίμονας καὶ αὔξουσας τὸ ἕλκος· [γ. γοητευούσας τοὺς δ.] ἀλλ' ἀφῆκε τὸ διαβόλου τὸ ἐργαστήριον, καὶ ἔρχεται ἐπὶ τὸν σωτῆρα τῶν ψυχῶν τῶν ἡμετέρων. ἐλέησόν με· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ἴστε τὸ πάθος, ὅσοι πατέρες ἐγένεσθε· βοηθήσατέ μου τῷ λόγῳ, ὅσαι μητέρες ἐγένεσθε. οὐ δύναμαι* [*ἀπαγγεῖλαι] ἑρμηνεῦσαι τὸν χειμῶνα, ὃν ὑπέμεινε τὸ γύναιον. ἐλέησόν με, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. Εἶδες τὴν φιλοσοφίαν τῆς γυναικός, Εἶδες τὴν καρτερίαν; τὴν ἀνδρείαν; τὴν ὑπομονήν; ὁ δὲ οὐχ ἀπεκρίνατο αὐτῇ λόγον. καινὰ πράγματα. παρακαλεῖ, δεῖται, κλαίει τὴν συμφοράν, αὔξει τὴν τραγῳδίαν, διηγεῖται τὸ πάθος· καὶ ὁ φιλάνθρωπος οὐκ ἀποκρίνεται. ὁ λόγος σιωπᾷ, ἡ πηγὴ κλείεται, ὁ ἰατρὸς τὰ φάρμακα συστέλλει. τί τὸ καινόν; τί τὸ παράδοξον; ἄλλοις ἐπιτρέχεις, καὶ ταύτην ἐπιτρέχουσαν ἐλαύνεις; ἀλλ' ἐνόησον τοῦ ἰατροῦ τὴν φιλοσοφίαν. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίνατο αὐτῇ λόγον. τίνος ἕνεκα; ὅτι οὐ τὰ ῥήματα ἐξήταζεν, ἀλλὰ τὰ ἀπόρρητα τῆς διανοίας κατεμάνθανεν. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίνατο αὐτῇ λόγον. τί δὲ οἱ μαθηταί; ἐπειδὴ οὐκ ἔτυχεν ἡ γυνὴ ἀποκρίσεως, προσελθόντες αὐτῷ λέγουσιν· Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. [Ματθ. ιε. κγ.] ἀλλὰ σὺ τῆς ἔξωθεν ἀκούεις κραυγῆς, ἐγὼ δὲ τῆς ἔνδοθεν. μεγάλη ἡ φωνὴ τοῦ στόματος, ἀλλὰ μείζων ἡ τῆς διανοίας. ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. ἄλλος δὲ λέγει εὐαγγελιστής, ἔμπροσθεν ἡμῶν. ἐναντία τὰ εἰρημένα, ἀλλ' οὐ ψευδῆ. ἀμφότερα γὰρ ἐποίει. πρότερον γὰρ ὄπισθεν ἔκραζεν· ὅτι δὲ οὐκ ἀπεκρίθη, ἦλθεν ἔμπροσθεν, καθάπερ κύων λείχων [γ. ἐκλείχων] τοὺς πόδας τοῦ κυρίου αὐτοῦ. ἀπόλυσον αὐτήν. θέατρον περιέστησε, δῆμον συνήγαγε. *τὴν αἰσχύνην [*τὴν ὀδύνην ἢ τὸ] ἐθεώρουν τὴν ἀνθρωπίνην ἐκεῖνοι, ὁ δὲ δεσπότης τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς γυναικός. ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. τί οὖν ὁ Χριστός; Οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ὅτι ἀπεκρίνατο, χεῖρον αὐτῆς ἐποίησε τὸ ἕλκος. ἰατρὸς γάρ ἐστι τέμνων, οὐχ ἵνα διέλῃ, ἀλλ' ἵνα συνάψῃ. ἐνταῦθα προσέχετέ μοι μετὰ ἀκριβείας, καὶ συντείνατέ μοι τὴν διάνοιαν. ζήτημα γὰρ βαθὺ ἀνερευνῆσαι βούλομαι. Οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. τοῦτο ὅλον; διὰ τοῦτο ἄνθρωπος ἐγένου, σάρκα ἀνέλαβες, οἰκονομίας τοσαύτας εἰργάσω, ἵνα μίαν γωνίαν σώσῃς, καὶ ταύτην ἀπολλυμένην; ἡ δὲ οἰκουμένη πᾶσα ἔρημος, Σκύθαι, Θρᾷκες, Ἰνδοί, Μαῦροι, Κίλικες, Καππαδόκες, Σύροι, Φοίνικες, ὅσην ὁ ἥλιος ἐφορᾷ γῆν; διὰ Ἰουδαίους μόνους ἦλθες, τὰ δὲ ἔθνη ἐν ἐρημίᾳ* [*ἐφορᾷς;]; καὶ περιορᾷς κνίσσαν; περιορᾷς καπνόν; περιορᾷς τὸν πατέρα σου ὑβριζόμενον; εἴδωλα προσκυνούμενα; δαίμονας θεραπευομένους; καίτοι οἱ προφῆται οὐ ταῦτα λέγουσιν, ἀλλ' ὁ πρόγονός σου ὁ κατὰ σάρκα τί φησιν; Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. [Ψαλ. β. η.] Ἡσαΐας δὲ ὁ τῶν σεραφὶμ θεωρός, Καὶ ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν· ἐπ' αὐτὸν ἔθνη ἐλπιοῦσι. [Ησ. ια. ι.] καὶ Ἰακώβ, Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, οὐδὲ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως οὗ ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, [Γεν. μθ. ι.] καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν. καὶ Μαλαχίας, Διότι ἐν ὑμῖν συγκλεισθήσονται πύλαι χαλκαῖ, καὶ οὐκ ἀλλάξονται τὸ προσκείμενον· [Μαλ. α. ια.] Ὅτι ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ μέχρι δυσμῶν ἡλίου τὸ ὄνομά σου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσφέρεται τῷ Κυρίῳ, καὶ θυσία καθαρά. καὶ ὁ Δαβὶδ πάλιν, Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε [Ψαλ. μϛ. α.]

τῷ

εἰργάσατο τὴν δημιουργίαν. μὴ δυνάσαι ⓜ ζῆσον εἰπεῖν καθ' ὅπερ ἐδημιούργησης; οὕτως οὐδὲ τὸ ζῆσον δυνάσαι εἰπεῖν καθ' ὃν καθαιρήσεται τὰ ἁμαρτήματα. εἰ γὰρ τὸ πῦρ ἐμπίπτον εἰς τὰς ἀκάνθας, ἀναλίσκει αὐτάς, πολλῷ μᾶλλον τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ τὰ πλημμελήματα τῶν ἡμῶν δαπανᾷ καὶ τὸ ῥίζα ἀνάσατα, καὶ τὸ μὴ ἡμαρτηκότος τὸ ἡμαρτηκότα ὁμοίως καθασκευάζει. μὴ ζήτει τὸ ζῆσον, μὴ περιεργάζου τὸ γινόμενον, ἀλλὰ πίστευε τὰ θαύματα. ἡμάρτηκα, λέγεις, πολλὰ καὶ μεγάλα· καὶ τίς ἐστιν ἀναμάρτητος; ἀλλ' ἐγὼ χαλεπά, φησι, καὶ μεγάλα καὶ ὑπὲρ πόλεις ἀνόσια. ἔρχου σοι εἰς θυσίαν τοῦτο. λέγε σοῦ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς· ὅπως γνῶθι ὅτι ἡμάρτες, καὶ ἔρχου σοι διορθώσεως τοῦτο ἕνεκεν). γύμνασον, ἵνα μου κατηφὴς, ἔκχεε δάκρυα. μὴ γὰρ ἄλλο τι ἐξέχει ἡ πόρνη; οὐδὲν ἕτερον, ἢ δάκρυα καὶ μετανοίαν. ἔλαβε χλευασμὸν τὴν μετανοίαν, καὶ προσῆλθε τῇ πηγῇ. τί δὲ φησιν ὁ πλανώμενος καὶ ὁ βδελυκτὸς, ἀκούσωμεν. Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. καὶ ἰδοὺ γυνὴ. θαυμάζει ὁ εὐαγγελιστὴς, ἰδοὺ γυνὴ, ὃ παλαιὸν ὅπλον τοῦ διαβόλου, ἡ τοῦ προδόσαι με ἐκβαλοῦσα, ἡ μήτηρ τῆς ἁμαρτίας, ἡ ἀρχηγὸς τῆς προδοσίας, αὐτὴ ἐκείνη ἡ γυνὴ ἔρχεται), αὐτὸ ἡ Φύσις. καινὸν θαῦμα καὶ προδόξον. Ἰουδαῖοι φθάνουσι, καὶ ἡ γυνὴ καταδιώκει. καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, πρὸς ἐκάλει αὐτὸν λέγουσα· Κύριε, ἐλέησόν με. θυγατέρια χαλεπῶς ἡ γυνὴ, καὶ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν οἰκειομένην ὁμολογεῖ. Κύριε, τὴν δεσποτείαν· ἐλέησόν με Δαυίδ, τῆς ῥιζικὸς τοῦ ἀνάληψιν. ἐλέησόν με. ὄρα φιλόσοφοι ψυχαί. ἐλέησόν με, οὐκ ἔχω κατορθώματα βίου, οὐκ ἔχω πρόφασιν πολιτείας· ὅτι ἔλεον καταφεύγω, ὅτι ⓜ κακοὶ τῶν ἡμαρτηκότων λιμένα. ὅτι ἔλεον καταφεύγω, ὅπου δίκαιοι οὐκ εἰσὶν, ὅπου αἰσχύνεται ἡ σωτηρία. καίτοι οὕτω ποιοῦσα οὖσα ἡ προδόμος, ἐτόλμησε προσελθεῖν. ἡ ὄρα γυναικὸς φιλοσοφίαν. οὐ προκαλεῖ Ἰάκωβον, οὐ δέεται) Ἰωάννου, οὐδὲ προσέρχεται Πέτρῳ, ἀλλὰ δίετίμε τὸν χορόν. οὐκ ἔχω μισίτην χρείαν, ἀλλὰ λαβοῦσα τὸν μετανοοῦντα Σωτῆρα, αὐτῇ τῇ πηγῇ προσέρχομαι. ἔχει τὸν κατήφη, ἔχει τοῦτο σάρκα ἀνέλαβεν, ἵνα καὶ γὼ αὐτῷ ἔχελεήσω. δῶν τὰ χρεωφειλόμενα αὐτῷ τίνει, καὶ κάτω πόρνη αὐτῷ ἔχαλέγει). ἐλέησόν με. ψιλὸν τὸ ῥῆμα, καὶ πέλαγος ἀχανὲς σωτηρίας εὑρίσκει. ἐλέησόν με. ἔχει τὸν προφήτην, ἔχει τοῦτο σάρκα ἀνέλαβεν, ἔχει τοῦτο ἐγκόμιον ὅπερ ἐγὼ εἶμι. αὖν ἔχομες, καὶ κάτω πόρνη. ἐλέησόν με. οὐ χρείαν ἔχω μισίτου, ἐλέησόν με. τί ἔχεις; ἔλεον ζητῶ. τί πάσχεις; ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται). ἡ Φύσις βασανίζει), ἡ συμπάθεια ὠμάζει). ἐξῆλθε Σωτὴρ ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου· οὐ φέρει τὸν τόπον, ἀλλὰ φέρει τὸν πίστιν. Θεὸς ὄντι, καὶ τὰ πάντα βλέπει. ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. πάθος χαλεπόν. τὸ κάλλος τῆς φύσεως τὸν μήτραν διέφθειρε, τὸ κλυδώνιον ἐν τοῖς σπλάγχνοις. τί ποιήσω; ἀπόλλυμαι. καὶ ἔχα τί μὴ λέγεις, ἐλέησον τὴν θυγατέρα μου, ἀλλά, ἐλέησόν με; ἐκείνη ἐν ἀναισθησίᾳ ἔχει· ὃ πάσχει, οὐκ οἶδε τί πάσχει, οὐκ αἰσθάνεται τῆς ὀδύνης, τὸ παράπτωμα τῆς συμφορᾶς ἔχυσε· ὃ ἀνώδυνον, μᾶλλον ὃ ἀναίσθητον· ἐμὲ ἔλέησον τὴν θεωροῦσαν τὴν καθημερινὴν κακῶν. θέατρον ἔχω συμφορᾶς ἐν τῇ οἰκίᾳ. ποῦ ἀπέλθω; εἰς τὴν ἔρημον; ἀλλ' οὐ τολμῶ αὐτὴν καταλιπεῖν μόνην. ἀλλὰ εἰς τὴν οἰκίαν; ἀλλ' ἐκεῖ σκώληκες ⓜ πολέμιοι εἴδον, τὰ κύματα ἐν τῷ λιμένι, θέατρον συμφορᾶς. τί αὐτὴν καλέσω; νεκρά; ἀπέθανε. ἀπέθανε ζῶσα; ἀλλ' οὐκ οἶδε, ἃ ποιεῖ. οὐκ οἶδα θρῆνον ὁμοῖον ἁρμόσαι τὸ πάθος. ἐλέησόν με. εἰ ἐτεθνήκει τὸ θυγάτριον, οὐκ ἂν τοιαῦτα ἔπαθον· προέδωκα δὴ τοῖς κόλποις τῆς γῆς τὸ σῶμα, καὶ τῷ χρόνῳ τὴν λήθην δῶ ἐκείνῃ, καὶ διεφόρησα δῶ τὸ ἕλκος· νῦν δ' νεκρὸν ἔχω διὰ παντὸς θεωρεῖν μοι ἐργάζόμενον, ὑφαίνοντά μοι τὸ τραῦμα, πλεονάζοντά μοι τὸ πάθος. πῶς ἴδω ὀφθαλμοῖς ἀγρεφομένους; χεῖρας γραδηγυμνάς; πλοκάμους λευκάνους; ἀφεῖν" προσιέμενον; ⓜ δάκνον ἔι-

δον

κ. σεσημασμένον;

Ζωοποιοῦντα μὴ τὴν ἀμαρτίαν. ἴσασιν τί ἔπραξαν. ἐπεὶ καὶ ὁ Καὶν ἐβούλετο σφάξαι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ἀλλ' ὅπερ ἐβούλετο σφάξαι, ἡ ἐπιθυμία ἐῶλει· ὃ δὲ τὴν ἁμαρτίαν εἰργάσατο, τοῦτον ἡ πρόνοια πρόμπαλιν τῆς οἰκουμένης ἀπεκύρχετο. ὅρα δέ, εἰ καὶ μὴ ἔσφαξαν τὴν πίστιν, ἀλλ' ἔσφαξαν τὴν γνώμην. ἡ σφαγὴ γοῦν ἐχώρησεν ὅσον ἐπὶ τῇ τῶν ἐκείνων πονηρίᾳ, ἡ δὲ ζωὴ ζωοχωρήθη διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν. ταῦτα λέγω, τὴν προθυμίαν τὴν ὑμετέραν ἐπαλείφων, ἵνα μηδέποτε φοβηθῆτε πειρασμόν. πόσα εἰ; μὴ φοβοῦ τὰ κύματα. Ἐπὶ γὰρ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς, φησί. ποτὲ ἐξῆλθε πόλεμος, ποτὲ ἐδόθη· ἀλλ' οὐδεὶς καταπτοεῖται τὸ σκάφος. ἀλλ' ἵνα μὴ καὶ ἀπόντα κακῶς εἰς τὰ ἐκείνων ἐγκλήματα ἀναλώσωμεν, παραδόντες ἑαυτοὺς τῷ φόβῳ τοῦ ζωοδότου, καὶ τὰ δῶρα φέροντες ἁγνίζειν αὐτὴν τὴν ἀφθονίαν καὶ τὴν λογισμὸν τὴν ἀκαίρων ἐπιθυμιῶν, ἀφέντες εἴ φυγάδας, μηδενὸς ἐλαύνοντος, ἀφέντες εἴ ἀπάτορας, μηδενὸς αὐτοῖς πολεμοῦντος, ἵνα μὴ συνήθη παραθησόμεθα πρόφασιν. οὐδὲ γὰρ δίκαιον τὰ κακῶς ἀναλῶσαι εἰς τὰ ἐγκλήματα τὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὰ παιδία λιμῷ τηκόμενα παριδεῖν. διὸ τοίνυν ὁ Παῦλος τοῦτο πρόπαλαι ἠμῖν προέθηκε, σήμερον ὁ Ματθαῖος· διὸ ὁ σκηνοποιός, σήμερον ὁ τελώνης· διὸ ὁ βλάσφημος, σήμερον ὁ ἁρπαξ· διὸ ὁ διώκτης, σήμερον ὁ πλεονέκτης. ἀλλ' ὁ βλάσφημος οὐκ ἔμεινε βλάσφημος, ἀλλ' ἐγένετο ἀπόστολος· καὶ ὁ ἁρπαξ οὐκ ἔμεινεν ἁρπαξ, ἀλλ' ἐγένετο εὐαγγελιστής. λέγω καὶ τοῦτο πρὸς τὴν παροῦσαν κακίαν, καὶ τὴν μὴ ταῦτα ἀρετοῦν, ἵνα μάθῃς ὅση τῆς μετανοίας ἡ ὠφέλεια, ἵνα μηδέποτε σὺ τῆς σωτηρίας ἀπογνῷς. καὶ διδάσκαλοι ἡμῖν ἀπὸ ἁμαρτίας ἔλαμπον πρὸ τούτου, ἀλλ' ὕστερον ἔλαμψαν ἀπὸ δικαιοσύνης. τελώνης καὶ βλάσφημος, τὰ ἀκρότατα τῆς ποικιλίας. τί γάρ ἐστι τελώνιον; ἁρπαγὴ ἔνομος, βία πεπαρρησιασμένη, ἀδικία νόμον ἔχουσα ζωοτηρεῖν. λῃστὴν χαλεπώτερος ὁ τελώνης. τί ἐστι τελώνιον; βία νόμου εἰς ζωοτηρείαν προβαλλομένη, τὸν ἰατρὸν ἔχουσα δήμιον. συνήκατε ὃ εἶπον; καὶ νόμοι ἀσφαλεῖς εἰσι, ἔπειτα καὶ δήμιοι γίνονται. οὐ γὰρ λύουσι τὸν ἔλεγχον, ἀλλὰ αὐξουσι. τί ἐστι τελώνιον; αἰσχίμως ἁμαρτία, ἁρπαγὴ προφάσιν οὐκ ἔχουσα, λῃστείας χαλεπώτερον. ὁ λῃστὴς καὶ αἰσχύνεται κλέπτων· δεῖ δὲ παρρησιάζεσθαι ἁρπάζων. ἀλλ' οὗτος ὁ τελώνης ἀπὸ τοιούτου εὐαγγελιστὴς ἐγένετο. πῶς δὲ τοῦτο; Παράγων, φησίν, ὁ Ἰησοῦς εἶδε Ματθαῖον ἐπὶ τὸ τελώνιον καθήμενον, καὶ λέγει αὐτῷ, ἀκολούθει μοι. ὦ λόγου δυνάμεως. εἰσῆλθε τὸ ἄγχιστρον, καὶ τὸν αἰσχιμάλωτον ἁρπαστὴν ἐποίησε, τὸν πάλαι χρυσοῦν εἰργάσατο. εἰσῆλθε τὸ ἄγχιστρον, καὶ εὐθέως ἁρπάσας ἠκολούθησεν αὐτῷ. εἰς τὸ βάθος ἦν τῆς ποικιλίας, καὶ εἰς τὴν ἀψίδα ἀνέβη τῆς ἀρετῆς. μηδεὶς τοίνυν, ἀγαπητοί, ἀπογινωσκέτω τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας. οὐκ ἔστι φύσεως τὰ τῆς πονηρίας· προαιρέσει πολιτευόμεθα καὶ ἐλευθερίᾳ. τελώνης εἶ; δύνασαι γενέσθαι εὐαγγελιστής. βλάσφημος εἶ; δύνασαι γενέσθαι ἀπόστολος. λῃστὴς εἶ; δύνασαι καὶ διδάσκαλος συνιέναι. μάγος εἶ; δύνασαι προσκυνῆσαι καὶ διακονῆσαι. οὐκ ἔστιν οὐδεμία κακία μετανοίᾳ μὴ νικωμένη. διὰ τοῦτο τὰ ἀκρότατα τῆς ποικιλίας ἐξελέξατο ὁ Χριστός, ἵνα μηδεὶς προὸς ὃ πλέον ἀπογενέσθαι δύνηται. μή μοι λέγε, ἀπωλόμην, καὶ τί λοιπόν; μή μοι λίαν, ἡμάρτηκα, καὶ τί ποιήσω; ἀλλ' ἔχεις δώρον τῆς ἀρρωστίας, ἀλλ' ἔχεις νικῆσαι τὸ νοσήματος τὴν φύσιν, ἀλλ' ἔχεις ἰάματα προπίνοντα, ἀλλ' ἔχεις θελήματι διορθούμενον καὶ δυναμένου βαλόμενον. οὐκ ὄντα σε παρήγαγον, ὄντα δὲ διαφθείρα πολλῷ μᾶλλον διορθώσασθαι δυνήσεται. οὐκ ἤκουσας, ὡς ὁ πρότερον ἔλαβε χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἔπλασε καὶ ἐνεφύσησε; πῶς τὸν χοῦν σάρκα ἐποίησε; πῶς νεῦρα; πῶς ὀστᾶ; πῶς δέρμα; πῶς φλέβας; πῶς ῥῖνα; πῶς ὀφθαλμούς; πῶς βλέφαρα; πῶς ὀφρῦς; πῶς γλῶτταν; πῶς θώρακα; πῶς χεῖρας; πῶς πόδας; πῶς τὰ ἄλλα πάντα; χοῦν ὄντα καὶ μόνον, μίαν οὐσίαν, καὶ εἰσῆλθεν ἡ τέχνη, καὶ ποικιλίαν

εἰργάσατο

πιφέρει ἡ ἀληθόνας. ὅπῳ τοίνυν πολλὰ ἢ διάφορα ἐστὶ τὰ πολλαχόθεν περιπίπτοντα λυπηρά, ἐδιδάξθημεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν ὅλων αὐτῶν τέχνην μανθάνειν. αὐτὴ γὰρ ἐπαμφοτέρους, πᾶσαν μὲν κατασβέννυται ζάλην, ὁ δὲ κλύδωνα εἰς γαλήνην μεθίστατι, καὶ ἀσφαλῆ κατηφυμμένος ὁ πορεύς, καθάπερ ποτὲ τοὺς ἀνθρώπους καταλείπων, καὶ τὴν χεῖρων ἐχώρησεν, οὐδὲ σκάφος ποιήσας πολυμήχανος διὰ τὸ κολυόσαντος. ὁ δὲ κατὰ χεῖρα ἀξιοσήμου οὐκ ἔχων, πῶς ἂν θεάσαιτο ἐγκρατῶς καὶ πρώτων, καὶ ὑπὸ Θεοῦ φυλαττομένων, καὶ βασιλέα οἰκεῖον ἡγουμένων αὐτὸν κεκτῆσθαι δυνήσεται; ἀλλὰ τοῦτο καὶ τῷ τέλει τῆς παραινέσεως, τὴν Θεοῦ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν ὑποδείξων, εἰπών· ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. ταῦτα γάρ, φησιν, αἰτῶ παρά σου, ὅτι οἶδά σε βασιλέα πάντων, αἰώνιον κεκτημένον κράτος, καὶ πάντα δυνάμενον, ὅσα περ αὐ θέλῃς, καὶ δόξαν κεκτημένον ἀναφαίρετον. ὑπὲρ δὲ τούτων ἁπάντων εὐχαριστήσωμεν τῷ ποιήσαντι ἡμᾶς ἀξιώσαντι ἀγαθῶν, ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ κράτος, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ματθ. κε. Λογ. λα. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΙΝ ΤΗΣ ΧΑΝΑΝΑΙΑΣ. *ΕΡΡΕΘΗ Ἡ ΜΗ Ὁ ΑΠΟΣΤΡΕΨΑΣ ΑΥΤΟΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΑΥΤΟΥ.

* ὅτι παρεθύρθησαν οἱ ἀπόστολοι ὑπὸ τῆς ἀπιστίας, καὶ εἰς τὸ Συνεχῶς εὐχεσθαι ἐξ ὧν πάσχουσι.

Ολεῖς ὁ χειμὼν, ἀλλὰ τὴν προθυμίαν τῶν πλεόντων οὐ διακώλυσι· πολλοὶ μὲν πειρασμοὶ, ἀλλὰ πόνον ὑμῖν οὐκ ἐξέλυσαν. οὐ παύεται ἡ ἐκκλησία πολεμουμένη καὶ νικῶσα, ὑπὸ βουλευομένη καὶ προκοπτομένη. ὅσοι ἄλλοι ὑπὸ βουλεύουσι τοσοῦτοι αὔξεται. καὶ γὰρ μὴ κύματα διαλύεται, ἀλλ' ἡ πέτρα ἔσχηκε ἀκίνητος. τὸ ἡμέρᾳ διδασκαλία, τὸ νυκτὶ πάννυχίδες. ἡ ἡμέρα τοῖς τὴν νύκτα ἀμιλλᾶται· ἐκεῖ Συναύξεις, κἀ τοῦτο Συναύξεις. ἡ νὺξ τὴν ἀγρυπνίαν ἐκκλησίαν ἐργάζεται, ἡ προθυμία πυρὸς σφοδροτέρα. οὐ διαφθορᾶς, καὶ ὑπὸ δύκνυσθε τὴν ἀσυδιάν. πῆς οὖν ἂν ἐκπλαγείη, πῶς οὐκ ἂν θαυμάσειεν; οὐ μόνον οὐκ ἀπελείφθησαν, ἀλλὰ καὶ μὴ ὄντες προσηλύτουν. τοιοῦτον τῶν πειρασμῶν τὸ κέρδος. καθάπερ γὰρ ὑετὸς εἰς τὴν γῆν κατιὼν διεπείρει τὰ σπέρματα, οὕτω καὶ ὁ πειρασμὸς εἰς τὴν ψυχὴν εἰσιὼν διεπείρει τὴν προθυμίαν. λέγω ὅτι τοῦ Θεοῦ ἀκίνητος· Πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ὁ πολεμῶν, ἑαυτὸν καταλύει, τὴν ἐκκλησίαν ἰσχυροτέραν ἀπεργαζόμενος· ὁ πολεμῶν, τὴν ἰσχὺν ἑαυτοῦ καταβάλλει, ἡμῶν λαμπροτέραν ἐργαζόμενος τὸν ἀγῶνα. ὁ Ἰὼβ Ἰὼβ καλὸς καὶ πρὸ τούτου, μᾶλλον ἐφάνη. οὐχ οὕτω καλὸς Ἰὼβ ὅτε αἰσιν Ἰὼβ τὸ σῶμα, ὡς καλὸς Ἰὼβ ὅτε τῷ ἰχῶρι τὴν πραυμᾶν ἐστιφλοῦτο. μηδέποτε φοβηθῇς πειρασμὸν, ἐὰν ψυχὴν προκυβασμένην ἔχῃς. οὐ βλάπτει ἡ θλῖψις, ἀλλ' ἐπαινετὸν κατεργάζεται. ὥσπερ γὰρ τὸ χρυσίον οὐ βλάπτει ἡ κάμινος, οὕτως οὐδὲ θλιβομένην διαφθείρει ἡ θλῖψις. τί ποιεῖ ἡ κάμινος τὸ χρυσίον; καθαρὸν ἀπεργάζεται. τί ἐργάζεται ἡ θλῖψις τὸν φέροντα τὸν ἐπαινετόν; ὑψηλότερον καθασκευάζει, ῥᾳθυμίαν ἐκκόπτει, συναγεῖ τὸν ψυχὸν, σωφρονίστερον ποιεῖ λογισμόν. ἐπήγαγε πειρασμὸν, ἵνα τὰ πεσόντα ἀπολάσωσι, τὸ ὑπάντιον ἐξέβη· εἰσήγαγε πομφόλυγα. τὸ τίσι τὰ ἡμέτερα; τὸ εὐδοκιμήσει. τὸ τίσι τὰ σκεύη; τὸ αἰχμὴν. ποῦ εἰσι τὰ σκεύη; οὐδὲ φαίνονται. τὸν ἀγῶνα προερχόμεθα, τὸ οὐδὲν βλέπω. φύλαξ Ἰὼβ, ἡ αἰτήσας φυσήσαντος ἐξέπεσεν· ἄγγελος Ἰὼβ, ἡ ἀνερρίπισθη, ἡ ὁ σῖτος ἐφάνη ὤφελος· μόλυβδος Ἰὼβ, ἡ ἐζήτει, τὸ χρυσίον διέμεινε καθαρόν. Ἰὼβ ἐλαιώνι; οὐδείς. ἀλλὰ τὸ Συνοδὸς πολέμιον ἔχοισι

Συνοικοῦντα

ζωοποιοῦντα μὴ τὴν ἁμαρτίαν. ἴσασι τί ἔπραξαν. ἐπεὶ καὶ ὁ Καὶν ἐβούλετο σφάξαι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ἀλλ' ὅτι ἐβούλετο σφάξαι, ἡ ὀπτασία ἐῶλει· ὅτι δὲ τὴν ἁμαρτίαν εἰργάσατο, φέναι καὶ τέλεμον πάντα χρὸν τῆς οἰκειότητος ἐπεῖρχετο. ὅτι δὲ, εἰ καὶ μὴ ἔσφαξαν τὴν πίστιν, ἀλλ' ἔσφαξαν τὴν γνώμην. ἡ σφαγὴ παρεχώρησεν ὅσον μὴ τὴν ἐκείνου πονηρίαν, ἡ δὲ ζωὴ ζωοχωρήθη ἅμα τῷ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ. ταῦτα λέγω, τὴν παρουσίαν ὑμῶν ἐπαλείφων, ἵνα μηδέποτε φοβηθῆτε πειρασμόν. πίστις εἰ; μὴ φοβοῦ τὰ κύματα. Ἐπὶ γὰρ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ Matth. 16. 18.
πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς, φησί. ποτὲ ἔξεισι ⓐ πόλεμος, ποτὲ ἔνδοθεν· ἀλλ' οὐδὲν καταπονεῖ τὸ σκάφος. ἀλλ' ἵνα μὴ ⓦ ἅπαντα χαμαὶ εἰς τὰ ἐκείνου ἐγκλήματα ἀναλώσωμεν, παραδόντες ἑαυτοὺς ᾧ φόβῳ τῆς ζωοδότου, καὶ τὴν δίκαιον ἀφέντες ἁλιεύειν αὐτῷ τὴν ἀλόγιστον καὶ τὴν λογισμὸν τῶν ἀκαίρων ὀπτασιῶν, ἀφέντες εἰ φυγάδας, μηδενὸς ἐλαύνοντος, ἀφέντες εἰ ἀπίμους, μηδενὸς αὐτοῖς πολεμοῦντος, ἡμᾶς τὸν συνήθη παραθησόμεθα πειρασμόν. οὐδὲ γὰρ δίκαιον τὸν καιρὸν ἀναλῶσαι εἰς τὰ ἐγκλήματα τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὰ παιδία λιμῷ τηκόμενα παραδοῦναι. διὸς τοίνυν ὁ Παῦλος τὴν πειρασμὸν ἡμῖν προέθηκε, σήμερον ὁ Ματθαῖος, διὸς ὁ σκηνοποιὸς, σήμερον ὁ τελώνης, διὸς ὁ βλάσφημος, σήμερον ὁ ἁρπαξ· διὸς ὁ διώκτης, σήμερον ὁ πλεονέκτης. ἀλλ' ὁ βλάσφημος οὐκ ἔμεινε βλάσφημος, ἀλλ' ἐγένετο ἀπόστολος· καὶ ὁ ἁρπαξ οὐκ ἔμεινεν ἁρπαξ, ἀλλ' ἐγένετο εὐαγγελιστής. λέγω δὲ τὴν προτέραν κακίαν, καὶ τὴν μὴ ταύτα ἀρετὴν, ἵνα μάθῃς ὅση τῆς μετανοίας ἡ ὠφέλεια, ἵνα μηδέποτε σὺ τῆς σωτηρίας ἀπογνῷς. ⓐ διὰ σκάλοιο γὰρ ἔπεσεν ἀπὸ ἁμαρτίας ἕλαμψον πρὸ τούτου, ἀλλ' ὕστερον ἔλαμψαν ἀπὸ δικαιοσύνης. τελώνης καὶ βλάσφημος, τὰ ἀκροθίνια τῆς πονηρίας. ἵνα γὰρ ἔσῃ τελώνιον; ἁρπαγὴ ἕπομαι, βία παρρησιασμένη, ἀδικία νόμον ἔχουσα ζωοτηρεῖν. λῃστὴν χαλεπώτερος ὁ τελώνης. τί ἐστὶ τελώνιον; βία νόμον εἰς ζωοτηρείαν παραλλοιωθεῖσα, τὸν ἀπὸ ἔχουσα δήμιον. συνήκατε ὃ εἶπον; ⓐ νόμοι ἀγαθοί εἰσι, ἔπειτα καὶ δήμιοι γίνονται. οὐ γὰρ λύουσι τὸν ἕλκος, ἀλλὰ αὔξουσι. τί ἐστὶ τελώνιον; αἰσχίμονος ἁμαρτία, ἁρπαγὴ παρέφασιν οὐκ ἔχουσα, λῃστείας χαλεπώτερον. ὁ λῃστὴς καὶ αἰσχύνεται κλέπτων· ἔστι δὲ παρρησιάζεται ἁρπάζων. ἀλλ' οὗτος ὁ τελώνης ἀπὸ σκοπῆς εὐαγγελιστὴς ἐγένετο. πῶς δὲ τοῦτο γέγονε; Παράγων, φησὶν, Matth. 9. 9.
ὁ Ἰησοῦς εἶδε Ματθαῖον ἐπὶ τὸ τελώνιον καθήμενον, καὶ λέγει αὐτῷ, ἀκολούθει μοι. ὦ λόγου δυνάμεως. Εἰσῆλθε τὸ ἀγχίστροφον, καὶ τὸν αἰσχιμάλωτον γραπτὸν ἐποίησε, καὶ πάλιν γενέσθαι εἰργάσατο. Εἰσῆλθε τὸ ἀγχίστροφον, καὶ εὐθέως δυνάμεως ἠκολούθησεν αὐτῷ. Εἰς τὸ βάθος ἦν τῆς πονηρίας, καὶ εἰς τὴν ἀψίδα δύσεν τῆς ἀρετῆς. μηδεὶς τοίνυν, ἀγαπητοὶ, ἀπογινωσκέτω τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας. οὐκ ἔστι φύσεως τὰ τῆς πονηρίας· προαιρέσει τιμήμεθα καὶ ἐλευθερίᾳ. τελώνης εἶ; δύνασαι γενέσθαι εὐαγγελιστής. βλάσφημος εἶ; δύνασαι γενέσθαι ἀπόστολος. λῃστὴς εἶ; δύνασαι τοῦ δόξαι σωθῆναι. μάγος εἶ; δύνασαι προσκυνῆσαι ⓦ δι' ἀστέρων. οὐκ ἔστι τοσαύτη κακία μετανοίᾳ μὴ νικηθῆναι ἀφ' οὗ τὰ ἀκροθίνια τῆς πονηρίας ἐξελέξατο ὁ Χριστὸς, ἵνα μηδεὶς πρὸς τὸ τέλος ἀπορρῖψαι ἔχοι. μή μοι λέγε, ὁ ἀπολλύμενος, καὶ τί λοιπόν; μή μοι λέγε, ἡμάρτηκα, καὶ τί ποιήσω; ἀλλ' ἔχεις δυνάστειαν τῆς ἀρρωστίας, ἀλλ' ἔχεις νικῆσαι τὴν νόσημα τῇ φύσει, ἀλλ' ἔχεις νίκημα πρεσπεύοντα, ἀλλ' ἔχεις θλίμματι βραβευόμενον καὶ δυνάμενον βοηθῆσαι. ἐκ ὅτου σε παρήγαγεν, ὅτε σε ἐγκαταφέτευσε πολλῷ μᾶλλον βραβεῦσαι δυνήσεται. οὐκ ἔχουσας, ὡς ὁ πρότερον ἔλαβε χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἔπλασε ⓦ ἄνθρωπον; πῶς τὴν ἐμὴν σάρκα ἐποίησε; πῶς ἐνεύρα; πῶς ὀστᾶ; πῶς δέρμα; πῶς φλέβας; πῶς ῥῖνα; πῶς ὀφθαλμούς; πῶς βλέφαρα; πῶς ὀφρῦς; πῶς γλῶτταν; πῶς θώρακα; πῶς χεῖρας; πῶς πόδας; πῶς τὰ ἄλλα πάντα; γνῶ τὸν ποιήσαντα, μίαν οὐσίαν, καὶ εἰσῆλθεν ἡ τέχνη, καὶ ποικίλλει

εἰργάσατο

πιφέρει ἡ ἀξιοδίας. ὅθεν τοίνυν πολλὰ ἡ ὠφέλεια ὅτι τὰ πολλαχόθεν περιπίπτοντα λυπηρὰ, εἰσιδόντες μόνον πρὸς τὸν Θεὸν τὴν ὅλων αἰτίαν τιθῶμεν τούτων ἀπαλλαγήν. αὐτὸς γὰρ ἐπαμύνοντος, πᾶσα μὲν καταβέβυται ζάλη, ὁ δὲ κλύδων εἰς γαλήνην μεθίσταται, ἡ ἀκαχωρὴς κατηχυμμένος ὁ πόντος, καθάπερ ποτὲ τοὺς ἀνθρώπους καταλείπων, καὶ τὴν χεῖρα ἐχώρησεν, οὕτω καὶ ἐκεῖνο ποιῆσαι τολμήσας δίκα τοῦ κελεύσαντος. ὁ δὲ κατὰ χειρῶν ὀξυσιόμενος οὐκ ἔχων, πῶς ἀνθρώπων ἐγκρατῶν καὶ πηφώντων, ἐκ τοῦ Θεοῦ φυλαττομένων, καὶ βασιλέα οἰκοῦσι ἠγνοημένων αὐτὸν κρατῆσαι δυνήσεται; δίκα τοῦτο καὶ τῷ τέλει τῆς προσευχῆς, τοῦ Θεοῦ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν ἐπιδείξει, εἰπών· ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. ταῦτα γάρ, φησιν, αἰτοῦ προσόν, ὅτι οἶδά σε βασιλέα πάντων, αἰώνιον κεκτημένον κράτος, καὶ πάντα δυνάμενον, ὅσαπερ ἂν θέλῃς, καὶ δόξῃ κεκτημένον ἀναφαίρετον. ἐπεὶ δὲ τούτων ἀπάντων θαρρεῖν ἐπέσπευδεν τῷ τοιούτων ἡμᾶς ἀξιώσαντι ἀγαθῶν, ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ κράτος, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ματθ. ιι κζ. Λογ. λα. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΙΝ ΤΗΣ ΧΑΝΑΝΑΙΑΣ. *ΕΡΡΕΘΗ ἡ μὴ ὁ ἀναγράψας αὐτὸν ἐκ τῆς ἀξοείας.

* ὅτι περιῆλθον οἱ ἀπόστολοι ἀπὸ τῆς αἰκαπόλεως, καὶ εἰς τὸ Συναγωγὰς εὐαγγελίζεσθαι ἐξεπεμπτὸ πάφ.

ΠΟλλὰ ὁ χειμὼν, ἀλλὰ τὴν πρόθυμίαν τῶν ἀθλητῶν οὐ διεκώλυσε· πολλοὶ μὲν πειρασμοὶ, ἀλλὰ πόθον ὑμῶν οὐκ ἐξέλυσαν. οὐ παύεται ἡ ἐκκλησία πολεμουμένη καὶ νικῶσα, βπιβουλευομένη καὶ περιγινομένη. ὅσον ἄλλοι βπιβουλεύουσι τοσοῦτον αὕτη αὔξεται. καὶ γὰρ μὴ κύματα διαλύεται, ἀλλὰ πέτρα ἔστηκεν ἀκίνητος. τὸ ἡμέρας διδασκαλία, τὸ νυκτὶ πάννυχίδες. ἡ ἡμέρα πρὸς τὴν νύκτα ἀμιλλᾶται· οὐκ ἔστιν Συναύξεις, ἢ οὐκ ἔστιν Συναύξεις. ἡ νὺξ τὴν ἡμέραν ἐκκλησίαν ἐργάζεται, ἡ δὲ προθυμία πρὸς σφοδροτέρα. οὐ διαδοχὴ παραστάσεως, ἢ ὑπολείπουσα τὴν ἀκουσίαν. πῆς οὐκ ἂν ἐκπλαγείη, βίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν; οὐ μόνον ὅτι οὐκ ἀπολείφθησαν, ἀλλὰ ἢ μὴ ὅτι προσεγένοντο. τοιοῦτον τῶν πειρασμῶν τὸ κέρδος. καθάπερ γὰρ ὑετὸς εἰς τὴν γῆν κατιὼν διατέμνει τὰ σπέρματα, οὕτω καὶ ὁ πειρασμὸς εἰς τὴν ψυχὴν εἰσιὼν διατέμνει τὴν προθυμίαν. λόγος ὅτι τοῦ Θεοῦ ἀκίνητος· Πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ὁ πολεμῶν, ἑαυτὸν καταλύει· τὴν δὲ ἐκκλησίαν ἰσχυροτέραν δείκνυσιν· ὁ πολεμῶν, τὴν ἰσχὺν ἑαυτῷ καταβάλλει, ἡμῖν δὲ λαμπροτέραν ἐργάζεται τὸν ἀγῶνα. ὁ Ἰὼβ ἰὼ κλὸς ἢ πρὸ τούτου, μᾶλλον δὲ ταῦτα βελτίων ἐφάνη. οὐχ οὕτω καλὸς ἰὼβ ὅτε ἀσινὴς ἰὼβ τὸ σῶμα, ὡς καλὸς ἰὼβ ὅτε τῷ ἰχῶρι τὴν πανοῦργον ἐξεθεμόστο. μηδέποτε φοβηθῇς πειρασμὸν, ἐὰν ψυχὴν προεσκευασμένην ἔχῃς. οὐ βλάπτει ἡ θλῖψις, ἀλλ' ὠφελιμωτέραν κατεργάζεται. ὥσπερ γὰρ τὸ χρυσίον οὐ βλάπτει ἡ κάμινος, οὕτως οὐδὲ ἢ ὠφελοῦσαν δίκαιον φθείρει ἡ θλῖψις. τί οὖν ἡ κάμινος τὸ χρυσίον; καθαρὸν ἀποτελεῖ. τί ἐργάζεται ἡ θλῖψις τῷ φέροντι τὸν ἀγῶνα; ὑψηλότερον καθασκευάζει, ῥᾳθυμίαν ἀποκόπτει, συνάγει τὸν ψυχὸν, σωφρονίστερον ποιεῖ τὸν λογισμόν. ἐπήγαγε πειρασμὸν, ἵνα τὰ περίττα ἀπολέσωσι, καὶ τὸ εὐαπόδεκτον δείξῃ· εἰσήγαγε γὰρ πομφόλυγα. τὸ τίς τὰ ἡμέτερα; τὸ εὐδοκιμήσει. τὸ τίς τὰ ἐκείνων; τὸ αἰσχυνῆ. ποῦ εἰσι τὰ ἐκείνων; οὐδὲ φάντασμα. τὸν ἀγῶνα ἀπερχόμενος, καὶ οὐδένα βλέπω. φύλαξ ἰὼβ, ἢ αἰέρας φυσήσαντος ἔπεσεν· ἄγγελος ἰὼβ, ἢ μυέρριπίδη, ἢ ὁ σῖτος ἐφάνη ὤελιμος· μόλυβδος ἰὼβ, ἢ ἐβάπη, καὶ τὸ χρυσίον διέμεινε καθαρόν. βίς αὖθις ἐλπιῶν; οὐδείς. ἀλλὰ τὸ Συναυδὸς πολέμιον ἔχοντι

Συνοίκοντα

ὲ οὐρανῷ μιμεῖσθαι πολιτείαν, ἵν' ἀθλεῖς αὐτὸς, ὁ ἡμᾶς θέλωσιν. ἐπάρκεσον τοίνυν προαιρέσει καὶ μιᾷ ὁρμῇ, καὶ ποίησον μὴ ἐπιθυμῶσι τὰ σὰ, ὑπὸ ἧς τὸ σώματος ἀσθενείας κωλυομένους ἔρεξον χάριν τοῖς πένησι μὴ ἐπιτηδείους, κωλύειν ἢ ἰσάγκασμένους. ὑπόπτερος ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ βαρυῖται ταύτην ἡ σὰρξ· ὀξεῖα σκέλη πρὸς τὰ οὐράνια, ἀλλὰ βραδεῖα αὐτὴ πρὸς τὰ ὑπάγειν. τῆς ὃ σῆς βοηθείας πρόσπες, ἧς αἱ δυνατὰ ὁ τὰ λίαν ἀδύνατα. γλυπθήτω τοίνυν τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, ἐπὶ τῆς γῆς. ὁ ὑπὲρ τῆς γῆς ἐμπεμόθυσι, χρεία ὃ τοῖς ἐξ αὐτῆς γεγηπυῖσι ὁ ἐν αὐτῇ διατρωμένοις, ὁ γηγενὲς σῶμα περικειμένοις, ὁ τῆς καταλλήλου τροφῆς, αἰσαγκάμου ἐπήγαγε, Τὸν ἄρτον ἡμῶν ⁂ ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. ἄρτον ἐκέλευσεν αἰτεῖν ἐπιούσιον, οὐ τρυφῆν, ἀλλὰ τροφήν, τὴν τὸ ἐλλεῖπον ἀναπληροῦσαι τὸ σώματος, ἐπ ⁂ ἐκ λιμοῦ κωλύουσαι θάνατον· οὐ τραπέζας φλεγμαινούσας, οὐδὲ ὄψων ποικιλίας, ὁ ὀψοποιῶν μαγειρείας, ὁ ἀρτοποιῶν ἐπιτοίας, ὁ οἴνους δυσμίας, ὁ τἆλλα ὅσα τὸν μὲν λιμὸν κδυπεῖ, τὴν ὃ γαστέρα φορτίζει, ὁ σκιρτᾷ τὸ σῶμα κατὰ τῆς ψυχῆς παρασκευάζει, ὁ δυσκίνητον πρὸ ἰκανὸν τὸν πόνον ἐργάζεται). ὁ ταῦτα ἡμᾶς αὐτὸς ὁ λόγος ἐδίδαξεν, ἀλλ' ἄρτον ἐπιούσιον, τουτέστιν, ἐπὶ τὴν οὐσίαν τοῦ σώματος ἀρκοῦντα, ὁ συντρόφους ὅσας ταύτην δυνάμενον. ὁ τοῦτον ὃ οὐκ εἰς πολὺ ἑαυτῷ ἀριθμοῦν αἰτεῖν ἐκελεύσθημεν, ἀλλὰ τὸν σήμερον ἡμῖν ἐρχόμενον μόνον. Μὴ μεριμνήσητε γάρ, Matth. c. xl.
φησιν, εἰς τὴν αὔριον. Οὐ δύνασαι γὰρ τοῦ τῆς αὔριον φροντίζειν τις, ὁ τὴν αὔριον ὁ πάντως ἐφήμενος, ἀλλὰ τὸν μὴ πόνον διχόμενος; θαῤῥήσωμεν τῷ Θεῷ τῷ δεδωκότι τροφὴν πάσῃ σαρκί. ὁ δὲ σῶμά σου διδαχὰς, ὁ τὴν ψυχήν σου μορφώσας, ὁ ζωὴν σε λογικὸν κατασκευάσας, καὶ πάντα σοι τὰ ἀγαθὰ τοῦ παραπλάσιος ἑτοιμάσας, πῶς σε διπλασθῆναι παρόψεται, ὃς δυὰ τέλλει ⁂ ἥλιον αὐτὸς ἐπὶ πονηροὺς ὁ ἀγαθοὺς, ὁ βρέχει ἐπὶ δικαίους ὁ ἀδίκους; τούτῳ τοίνυν θαῤῥῶν, τὴν ἐφήμερον μόνην αἰτεῖ τροφὴν, τῆς ὃ αὔριον αὐτῷ κατάλιπε τὴν φροντίδα, ὡς ὁ μακάριος ἔλεγε Δαβίδ· Ἐπίῤῥιψον ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάν σου, ὁ αὐτὸς Psalm. liv. xxiii.
σε διαθρέψει. οὕτω διὰ τῆς Εἰρηνάων τὴν ἄκρον σκοπευδύσας Φιλοσοφίαν, Εἰδὼς ὅτι τῆς ἀδυνάτων ἐστὶν, ἀνθρώπους ἡμᾶς ὄντας ὁ θνητὸν σῶμα περικειμένους μὴ πλανᾶν, ἐδίδαξε λέγων, Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφλήματα ἡμῶν, ὡς ὁ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. τέλεια κατ' αὐτὰ ἀγαθὰ διὰ τοῦδε τοῦ λόγου πραγματεύῃ· οὐ μὲν ἄκρως τὴν ἀρετὴν, μετεώρως διδάσκει φρονήματος, ὁ πρὸς κατελθεῖν μὴ θαῤῥεῖν τοῖς κατορθώμασιν, ἀλλὰ διδύναι ὁ τρέμειν ὁ τὴν πρὸς τὸν ἀμάρτημα μνησικακίαν· ὡς ὁ ὁ παράσιος ποιῆς Παῦλος, μὴ μικρὰ κατορθώματα λέγων· Ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς ⁂ κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ. Οὐκ εἶπεν, ἡμῶν, ἀλλ', Εἰμί, δικαίως ὅλα ἅπαντα εἶχε τὴν εἰργασμένων τὸν μισθόν. τοῖς μὲν ὧν ἄκρως τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τῆς ταπεινοφροσύνης ἀσφάλειαν διὰ τούτων τὴν λόγων ἐμηχανήσατο· τοὺς ὃ παιδαγωγίας μὴ τὸν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος χάριν. Οὐκ ἀφίησιν ἀπογινώσκειν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' αὐτοῖς διδάσκει πρὸς τὸ ἀεὶ τὴν ψυχὴν τῆς ἀφέσεως τὰ φάρμακα. πρὸς ὃ τούτοις, καὶ φιλανθρωπίας διδασκαλίαν ὁ λόγος ἐποιήσατο. βούλεται γὰρ ἡμᾶς ἡμέρους εἶ) πρὸς τοὺς ἐπαβύθιους, ἀμνησικάκους πρὸς τοὺς εἰς ἡμᾶς πλημμελοῦντας, ὁ τῇ πρὸς τούτους συγγνώμῃ ἑαυτοῖς δωρεῖσθαι συγγνώμην, ὁ ἡμᾶς αὐτοὺς προσφέρειν τῆς φιλανθρωπίας τὰ μέτρα. τοσούτου γὰρ αὐτοῦ λαβεῖν, ὅσου τοῖς πλησίον προέχομεν, ὁ τοσαύτης ἀξιούμεθα συγγνώμης τυχεῖν, ὅσον τοῖς ὀφείλεσι δωρούμεθα. πρὸς τούτοις, ἐκελεύσθημεν λέγειν, Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πολλὰ μὲν γὰρ ἡμῖν ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας προσγίνεται λυπηρὰ, πολλὰ ὃ ὁ ἐξ ἀνθρώπων, ἢ προφανῶς ἐπιβουλευόντων. ὁ τὸ σῶμα ποτὲ μὲν ἐπωμισάμενον τῇ ψυχῇ, χαλεπὸν ἐργάζεται βλάβος· ποτὲ ὃ πρυτοδαποῖς ἀρρωστήμασι προσπίπτον, οὐδενὸς ἡμῖν ἐ-

πιφέρει

χειώτερον; καίτοι ἐκεῖ δύο ὄντι κωλύματα, ἡ ὁ λογισμοῦ ἑστερῆσθαι ὁ θηρίον, ἡ τὸ πολύτων τῶν ἀλόγων ἀνωμοιότερον· ἀλλ' ὅμως ἀφ' ἧς τῶν τοῦ Θεοῦ δοθείσης σοφίας, ἡ τῆς θηριώδους ἀπηλλάγησαν φύσεως. ἡ ὅτι τῶν θηρίων τὴν φύσιν νικῶμεν, ἐφ' ἑαυτῶν μὴ τῆς φύσεως ἡ τῆς προαιρέσεως ἀπόλλυσι καλόν· ἡ λέοντα μὲν ποιῆς ἀνθρωπον, ἑαυτὸν δὲ ἀνθρώπου γινόμενον λέοντα· ἡ ἐκείνῳ μὲν τὰ ὑπὲρ φύσιν χαρίζεται, ἑαυτῷ δὲ τὰ κατὰ φύσιν προίεται. πῶς τοίνυν ὁ τοιοῦτος δυνήσεται πατέρα καλεῖν τὸν Θεόν; ὁ μάλιστα μὲν τοῦ πλησίον ἦμεσος ἡ φιλάνθρωπος, ἡ τοῦ ὡς αὐτὸ πλημμελοῦντας οὐκ ἀμυνόμενος, ἀλλ' ὑπερτείνας τὰς ἀδικίας ἀμφόμενος, ἡ κατακρίνει πατέρα καλεῖν τὸν Θεόν. προσέχωμεν τῇ ἀκριβείᾳ τοῦ λόγου, πῶς ἡμῖν νομοθετεῖ ὁ φιλάλληλος, ἡ εἰς ἀγάπην ἅπαντας ζωπάτει διδάσκων. ἡ γὰρ ἐκέλευε λέγειν, πάτερ μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀλλά, πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἵνα κοινὸν πατέρα ἔχοντες διδασκάλον τὸν Θεόν, ἀδελφικῶς πρὸς ἀλλήλους διακείμεθα εὐνοίαν. εἶτα διδάσκων ἡμᾶς καταλιπεῖν τὸν γῆλον, ἡ μὴ κεχηνέναι κάτω, ἀλλὰ τὴν πίστιν λαβεῖν τὰ ἄνω ἡ ἀναπτῆναι, ἡ δραξάμενον τοῦ αἰθέρος, ἐκεῖ ζητῆσαι τὸν καλούμενον πατέρα, προστάττει λέγειν, πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. οὐκ ὀκνῶ δὲ τοῖς οὐρανοῖς μόνον ὄντα ὁ Θεὸν, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς κάτω τοῦ γῆλου καλπιδυμήσους ἀναπεύσας εἰς ὕψος ἀναστήσῃ, ἡ τῷ κάλλει τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν τὰς ψυχὰς ἡμῶν πᾶσαν ἐκεῖ μετενέγκῃ. εἶτα δευτέρου τοσοῦτον ἐπιρρῆσαι, εἰ πάντες, ἁγιασθήτω ὁ ὄνομά σου. καὶ μοι μηδεὶς αἰσθήτως ἐπολαμβανέτω ἁγιασμοῦ τοσαύτης χρείαν ἔχειν τὸν Θεὸν ἐκ τῶν λέγειν, ἁγιασθήτω ὁ ὄνομά σου. ἅγιος γὰρ ὄντι, ἐ πάντων ἅγιος, ἡ ἁγίων ἁγιώτατος. ἡ ταύτην αὖθις τὴν ὑμνῳδίαν προσφέρει τὰ στρατεύματα τῶν ἀσωμάτων βοῶντα καὶ κράζοντα, Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαὼθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς ἡ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. ἀλλ' ὥσπερ οἱ τοῖς βασιλεῦσι τὰς βλασφημίας προσφέροντες, ἐ βασιλέας καλοῦντες ἡ αὐθαιρέτους, οὐχ ὁ μὴ ἔχουσι χαρίζονται, ἀλλ' ὅπερ ἔχουσιν, εὐφημοῦσιν· οὕτω ἡ ἡμεῖς, οὐ τὴν οὖσαν ἀγνοοῦντες προσφέρομεν τῷ Θεῷ, λέγοντες, ἁγιασθήτω ὁ ὄνομά σου, ἀλλὰ τὴν οὖσαν δοξάζομεν. τὸ γὰρ, ἁγιασθήτω, ἀντὶ τοῦ, δοξασθήτω, εἴρηται. διδασκόμεθα τοίνυν ἀφ' ἧς φωνῆς ταύτης τὸν κατ' ἀρετὴν μετιέναι βίον, ἵνα τοῦτον ὁρῶντες ἡ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὃ ἐ ἄλλαχοῦ φησι· Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, ἡ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. μὴ τοῦτο λέγειν ἐδιδάχθημεν, Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. τυραννούμενοι γὰρ ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων, ἡ μυρίας πειρασμῶν διηρθρωμένοι τροχοὺς, τῆς τοῦ Θεοῦ χρήζομεν βασιλείας, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ σώματι ἡμῶν εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, μηδὲ παριστάνωμεν τὰ μέλη ἡμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλ' ἵνα παραστήσωμεν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ, ἡ στρατευώμεθα τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων. διδασκόμεθα ἡ τοὺς τύτοις, μὴ σφόδρα τῷ παρόντι βίῳ προσετηκέναι, ἀλλὰ καταφρονεῖν μὲν τῶν παρόντων, ἐπιθυμεῖν ἡ τῶν μελλόντων ὡς μονίτων, ἡ τὸ βασιλεύειν ἐκεῖνον ζητεῖν, τὸν οὐράνιον ἡ αἰώνιον, ἡ τοῖς ἐναῦθα πειρασμοῖς μὴ καταίχεσθαι, μὴ σωματικῇ βιωμορφίᾳ, μὴ χρηματικῇ εὐπορίᾳ, μὴ κλημακικῇ εὐθηνίᾳ, μὴ λίθων πολυτελείας, μὴ οἴκων μεγαλουργίας, μὴ ἡγεμονίας ἐ στρατηγίας, μὴ ἀλευρικοῖς ἡ ὀψαρίοις, μὴ ἐμποριάς ἐ καπηλείας ἡ παντοδαπαῖς χλιδαῖς, μὴ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἐκ ἡμετέρας διλεαζόντων ἀθυμίας, ἀλλὰ πᾶσι τούτοις ἐρρῶσθαι φρονήσαντες, τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας ἀδιαλείπτως ἐρήσωμεν. οὕτως ἡμᾶς ἡ ταύτην διδάξας τὴν ἀρετὴν, ἐκέλευσε λέγειν, Γενηθήτω ὁ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, ἡ ἐπὶ τῆς γῆς. ἐστηκὼς γὰρ ἡμῖν τῶν μελλόντων τὸν ἔρωτα, ἐ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας τὸν ἐπιθυμίαν, ἡ πτώσας ἡμᾶς ἐκείνῳ τῷ πόθῳ, ἀναπαύεται λέγει, γενηθήτω ὁ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, ἡ ἐπὶ τῆς γῆς. δὸς ἡμῖν, φησι, διάστημα, τὸν

ὁ

Ησ. ξ. γ.

Ματθ. ε. ις.

Ρω. ς. ιϛ. γ.

οὐκ ἀνέξῃ ὁ ἱκετεύσ τῆς τῦ καμνοντος ἱκεσίας, ἀλλὰ καὶ δακρύοντα ἴδῃ καὶ ὀλοφυρόμενον, πῶ νόμῳ τῆς πίστης ἀκλεὴς φανῆναι μᾶλλον, ἢ τοῖς τότε δάκρυσιν ἐπικαμπῆναι, καὶ τὴν ἀπιστίαν οὐκ ἀπόνοιαν θεραπεύσαι, ἀλλὰ φιλανθρωπίαν ὀνομάζομεν. πιθόμενος μὲν γὰρ τῶ τοσοῦτο, καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν χρειζόμενος, τὰ πολεμίων εἰς αὐτὸν ἐργάζεται· ἀνιπτόνων ὁ [αὐτῶ], καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ μαχόμενος*, ἐλέου κέκτηται καὶ φιλανθρωπίας· οὕτω καὶ ὁ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἰατρὸς, οὐκ ἀνέχεται δοιῶν τοῖς αἰτοῦσι τὰ εἰς βλάβην αὐτοῖς ἐσόμενα. ὅτι γὰρ οἱ φιλόστοργοι πατέρες τοῖς κομιδῆ νηπίοις μαχαίρας ἐπιζητοῦσιν, ἢ πυρὸς αἴθραχας, ὀρέγειν αἰσχύνεται· ἴσασι γὰρ σαφῶς βλαβερὰν αὐτοῖς οὖσαν τὴν τοιαύτην δόσιν. ὧν δὴ καὶ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς αἰτοῦσι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν ἐπαρῶνται, καὶ ἅνα πυρὸς εἶναι ἐπευχόμενοι αὐτοῖς ἱκετεύουσι, καὶ οἱ ἑαυτοῖς ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ καὶ φιλανθρωποι εὐχονται, τῦτον τοῖς ἐχθροῖς δύνεσθαι καὶ ἀπάνθρωποι βούλονται.

*τῇ ἰδίᾳ.

χ τῶν τέκνων ἰάσεων.

Ταῦτα τοίνυν ὁ δεσπότης παραινέσας, παρελυσε μὲν μὴ βαττολογεῖν· διδάσκει δὲ πῶς χρὴ λέγειν ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ ἐν ὀλίγοις ῥήμασι πᾶσαν ἀρετὴν ἐκπαιδεύει. καὶ μόνον γὰρ εὐχῆς ὄντα διδασκαλία ἐκεῖνα καὶ ῥήματα, ἀλλὰ καὶ βίου τελείου παιδαγωγία. ἵνα δὲ ὅτι ταῦτα, καὶ τίς ἡ τούτων ἔννοια, μὴ πολλῆς ἀκριβείας ἀπαιτήσωμεν, καὶ ὡς θείοις νόμοις ἀσφαλῶς τηρήσωμεν. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὦ πόσης τῆς φιλανθρωπίας ἡ ὑπερβολή; ὦ πόσης τῆς φιλοτιμίας ἡ ὑπεροχή; ποῖος ἀρκέσει λόγος πρὸς εὐχαριστίαν τῆ τοσαῦτα παρέχοντος ἡμῖν ἀγαθά; σκέψασθαι, ἀγαπητὲ, τῆς σῆς καὶ ἐμῆς φύσεως τὸν εὐτέλειαν, ἐρεύνησον τὸν συγγένειαν, τὸν γῆν, καὶ χοῦν, καὶ πηλὸν, τὸν πλίνθον, τὸν ἀσυνδόν. ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς ληφθέντες, πάλιν εἰς τὸν γῆν μὴ τέλος ἀναλύομεν. ταῦτα οὖν σκοποῦντες ἐκπλαγῶμεν καὶ ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τῆς πολλῆς περὶ ἡμᾶς τῦ Θεοῦ ἀγαθότητος, ὅτι πατέρα καλεῖν παρεσκεύασεν αὐτὸν, ὁ γήινος καὶ θνητὸς καὶ ἀθάνατον, ὁ φθαρτὸς καὶ ἄφθαρτον, ὁ παρόσκαιρος καὶ αἰώνιον, ὁ χθὲς καὶ πρῴην πηλὸς, καὶ ὕπα παρὰ τῶν αἰώνων Θεόν. ἀλλ' οὐ μάτην ἐδιδάχθης ταῦτην ἀφίναι τὸν φωνὴν, ἀλλ' ἵνα τὸν ἐκ τῆς γλώττης σε παρεφερομένην καὶ παῖζειν σιωμένην καὶ παίζειν αἰδυόμενος, μιμῇ αὐτῦ τὸν ἀγαθότητα, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ φησι· Γίνεσθε ὅμοιοι τῦ πατρὸς ὑμῶν τῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. οὐ δύναται γὰρ πατέρα καλεῖν τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν ὁ τὸν χαμαὶ ἔχων θηριώδη καὶ ἀπάνθρωπον. οὐδὲ γὰρ σώζει τὸν χρηστὸν ἐν τῷ ἐπουρανίῳ πατρὶ ἀγαθότητος, ἀλλ' εἰς ὃ θηριώδης εἶδος ἑαυτὸν μεταμόρφωσε, καὶ τῆς θείας εὐμορφίας ἐξέπεσε, κατὰ τὸν τῦ Δαβὶδ εἰρημένον· Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. ὅταν γὰρ ἴδῃς σκιρτᾶν μὲν ὡς ταῦρος, λακτίζῃ δ' ὡς ὄνος, μυκᾶσθαι ἀκῇ δ' ὡς χάμηλος, καὶ γαστριμαργῇ μὲν ὡς ἄρκος, ἁρπάζῃ δ' ὡς λύκος, πλήττῃ δ' ὡς σκορπίος, ὑπουλος δ' ἢ ὡς ἀλώπηξ, χρεμπτίζῃ δ' ὅτι γυναικὶ ὡς ἵππος θηλυμανὴς, πῶς δύναται ὁ τοιοῦτος τὸν ὑπὸ πρέπουσαν διαπέμψαι φωνὴν, καὶ πατέρα ἑαυτῷ καλεῖν τὸν Θεόν; τί οὖν ὀνομάζεσθαι χρὴ τὸν τοιοῦτον; θηρίον; ἀλλὰ καὶ θηρία εἰ τούτων τῇ ἐλαττωμένῃ κατέχεται· ἔστι δ' πάντα ζωαγωγὸν ἑαυτῷ, καὶ τῆς ἰδίας ἀλογίας γέγονεν ἀλογώτερος. καὶ τί λέγω θηρίον; θηρίου πάντως χαλεπώτερός ἐστιν ὁ τοιοῦτος. ἐκεῖνα μὲν γὰρ, κρίσει τῇ φύσει ἄγρια ὄντα, δι' θεσπίσης ἀπολαύσαντα τέχνης, ἥμερα πολλάκις γέγονε· σοὶ δ', διὰ θεσπὸς ὢν, καὶ τὸν ἐκείνων ἀγριότητα τὸν κρείττονι φύσει εἰς τὸν ἡμερότητα μεταβαλὼν τὸν σαυτοῦ φύσιν, ποίαν ἕξεις ἀπολογίαν, τὸν ἑαυτῷ σφαγότητα τὸν κρείττονι φύσει εἰς ἀγριότητα ἀξιάγων τὸν σαυτοῦ φύσιν; καὶ ὃ μὲν ἄγριον φύσει ποιᾷ ἥμερον, ἑαυτὸν δὲ τὸν ἥμερον φύσει ποιᾷ ἄγριον; καὶ λέοντα μὲν πραότερον, καὶ χελώνην ποιᾷ, τὸν δὲ θυμὸν τὸν ἴδιον καταπαύζων ἀ-

Ματθ. ς. θ.

ἐν ἀλυσίτελεσι.

Ματθ. ε. μα.

Ψαλμ. μα.

τὴν ἀθάνατον καὶ τῆς ἀεὶ ὄντος τῆς ἀθανάτου καὶ τοῦ ἀλλοίοις πειρώμενος. ἀλλὰ τοῦτο λίαν ὀλοφυρόμενος τὴν ἀεὶ κεχειμασμένην ἀγνοίαν τῆς τῶν ἀνθρώπων ψυχῆς, καὶ τῆς ἀπεικασμένης αὐτοῖς ἀχλύος τὴν παχύτητα, ἐβουλόμην ἂν ὑμῖν σκηπτὰ πῦρ ὑψηλὸν καὶ τοῦ δεσπότου σοι πρὸ τῶν ἀνθρώπων ἦλθε· ἐβουλόμην ἂν ἐν φωνῆς τυχεῖν, πρὸ τοῦ σκηνοῦσης καὶ πέρατα, καὶ πᾶσιν ἀρκούσης τοῖς ἀπὸ τῆς γῆς, ἐν τῷ βοῆσαι, καὶ τὴν Δαυϊτικὴν ἐ- 5
Ψαλμ. δ'. 7. κεῖνη φάσκειν φωνὴν, Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι; ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα καὶ ζητεῖτε ψεῦδος, παρὰ μὴν τῶν οὐρανίων τὰ γήινα, τῶν αἰωνίων τὰ πρόσκαιρα, τῶν ἀφθάρτων καὶ ἀφθαρσίας; ἕως πότε ἐν ὀφθαλμοῖς μένετε, καὶ τὰ ὦτα βύετε;
Ματθ. ζ. ζ. καὶ τῆς θείας φωνῆς οὐκ ἀκούετε, τῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν βοώσης, Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε, κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν; πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν 10
εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται). ὅθεν δέ τινες ἀπολέγουσι βλασφημοῦσι, καὶ πρὸς τὰ βιωτικὰ μᾶλλον ἐπιῤῥεπῶς ἔχοντες, καὶ τοῖς φιλοσάρκοις συνδυαζωῶντες λογισμοῖς, ἃ καθήκοντος ποιοῦνται τὰς αἰτήσεις, τοῦτο χρὴν ὁ κοινὸς διδάσκαλος ἡμῶν διδασκαλίαν
Ματθ. ε'. ζ. ἐνεδείξατο, εἰπών· Ὅταν προσεύχησθε, μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ, ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται· βαττολογίαν ὀνομάζων, τὴν φλυαρίαν, τὴν 15
ἐκ πολλῶν μὲν λόγων προσφερομένην, ὠφελείας δὲ πάσης ἐστερημένην. ἐναιτίᾳ τοίνυν, ἀπαγορεύων τὴν βαττολογίαν ὁ Κύριος, μὴ χρεῶν τοὺς προσευχομένους αἰτεῖσθαι τὰ ῥέοντα καὶ ἀπόλλυμενα· μὴ σώματος ὠφελιότητα, τὴν ἐπὶ τοῦ χρόνου μεμαρομένην καὶ ἐπὶ τοσοῦτον διαπεφωμένην, καὶ ἐπὶ θανάτῳ καλυπτομένην (τοιοῦτον γὰρ τὸ σωματικὸν κάλλος. αὖθις ὅτι ὀλιγοχρόνιον, πρὸς ὀλίγον μὲν φαινόμενον τῷ ἀεὶ τῆς τοιότητος, μετ' ὀλίγον δὲ 20 Ἰσ. μ' ἔκει
φαινόμενον ἐπὶ τῆς τοῦ χρόνου παλαιότητος. Εἰ δὲ καὶ τὴν ἐπούσαν αὐτοῦ τις διεξεπάζειν ἐθέλοι, τότε πλέον αὐτοῦ ἀσχημόνη δυνήσεται. Σαπρὸν γὰρ ἕτερόν ἐστι, ἢ φλέγμα καὶ αἷμα καὶ ῥεῦμα, καὶ ξηρὰ ἀσχημοσυνεῖσις χυλός. οὐκ τούτου γὰρ ἡ ὀφθαλμιὰ, ἡ πεῖρα, ἡ ῥῖνες, ἡ ὀφρῦες, ἡ χεῖλη, ἡ ὅλον ἐρεθίζει) τὸ σῶμα. καὶ ὑπολείψῃ ποτὲ ἡ τούτων ἐρεθία, 25
(ὡσεπιλείψει πάντως ἡ τοῦ προσώπου ἡ εὐμορφία) μὴ πλοῦτον χρημάτων τὸν καθ' ὁμοιότητα τῶν ποταμίων ὑδάτων ὑπῤῥέοντα τὸν μεταῤῥέοντα, καὶ ταῦτα μὲν τοῦτο, ταῦτα δὲ πρὸς ἐκείνοις πάντων ὄντα, καὶ τοῖς φιλοῦσιν αὐτὰ προδήλως οὐκ αἰεξάμενον, καὶ μυρίας ὑποβουλὰς ἔχοντα, καὶ σῆτας, καὶ λῃστὰς, καὶ συκοφάντας, καὶ ἐμπορισμοὺς, 30
καὶ ναυάγια, καὶ πολέμων ἐφόδους, καὶ δημοσιοποιήσεις, καὶ κακεργάτας οἰκετῶν, καὶ γραμμῶν ἀφαιρέσεις, καὶ προσθήκας, καὶ μειώσεις, καὶ τἆλλα ὅσα τοῖς ἐρῶσι χρημάτων ἐκ τῆς φιλοπλουτίας ὑπέφυτα δεινά· μὴ δυναστείαν ἀξιωμάτων. πολλὰ γὰρ καὶ ταύτης ἀλγεινὰ προσφύεται, φθονεροὶ δυσκολίαι, ἀγρυπνίαι ἀνεκτοὶ, ὑποβουλαὶ προδήλων τῶν φθονούντων, 35
καταγνώσεις προσκέκρουκε τῶν μισούντων, γωμυλία ῥητόρων τοῖς κατθυμολοιπισμένοις λόγοις ὑποκλέπτουσα τὴν ἀλήθειαν, καὶ πολλὰ τοῖς δικάζουσι προσξενοῦσα κίνδυνον. εἰσὶ γὰρ, εἰσὶ βαττολόγοι τινὲς, καὶ ματαιολόγοι, ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα προδήλως τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων αἰτούμενοι, καὶ τῶν ὄντως ἀγαθῶν οὐδένα ποιούμενοι λόγον. καὶ τὴν μὲν ἰατρείαν οὐκ ἐκ τοσούτου διδάσκουσι τὸν φαρμάκων τὴν χρῆσιν, ἀλλὰ τὸν αὐτοῦ προσφερομένων αἴσχος) μόνον, καὶ ὑπόπονος ἡ τῆς θεραπείας ὁδὸς· καὶ τὴν κυβερνητικὴν ἐκ πλοιοτὸς ἂν κελεύουσι τοιαῦτα κατέχειν σοῦ οἴακος, καὶ ὃ σκάφος ἰθύνειν, ἀλλὰ ὑπὲρ τῶν ἐρωμάτων καθημένους, τῆς ἐκείνου ὑπισχνουμένης ἀρέτης), οὐ μόνον ἐξ οὐσίων φερομένους, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔσπατον ἐκινδυνοῦντας κίνδυ- 40
νον. τῷ Θεῷ δὲ μόνον, τῷ δὲ συμφέρει ἡμῶν ἀκριβῶς ὑπισχνουμένῳ διδύναι, καὶ τὰς φρένας καλῶς ἀφελκύσθαι, τῶν χωρὶς οὐκ ἀνέχεται), ἀλλ' αἰτοῦσιν ὡς ὠφέλιμα τὰ ὀλέθρια, ὁμοίως ποιοῦντες ἀῤῥώστῳ, τὸν ἰατρὸν δοῦναι αὐτῷ κελεύοντι, οὐχ ὅσα λύει τὸν νόσον, ἀλλ' ἅπερ πέφυκε τὸν ὕλην τὸν τῆς νόσου μετιέναι. ἀλλ'

χ. τὰ τῶν ἐρωμένων
χ. ὀκνεῖ δὲ εἰσακουσθῆναι τοιαῦτα αἰτούμενος.

οὐκ

ΑΣης μὲν ἰατρικῆς ἡ ἀνάγκαιος τοῖς σώμασιν ἐπιγνῶσις· οὕτω καὶ τοῖς τῆς ψυχῆς ἀσθενείαις ἐπίγνωσις ἡ τῶν θείων γραφῶν ὑφηλοτέρων ἐστὶ διδασκαλίας ἐπιδεής. τὰ γὰρ ἐν αὐταῖς ἐμφερόμενα λόγια, ὑψίστου βασιλέως εἰσὶν ἀρχὴ διατάγματα. δεῖ δὲ φόβου ἁγίου ἡ ἀπειλὴ κόλασις τοῖς μὴ φυλάττουσιν ἀκριβῶς τὰ ἐν αὐτῇ εἰρημένα. Εἰ γὰρ τῶν ὑπὸ γῆς ἀρχόντων ὁ ᾅδης αἰωνίων ἔδωκε νόμους, ἀπὸ αἰτίας ὑφίστασθαι κόλασιν, πόσῳ μᾶλλον ἀφορήτοις ἐκδώσεται βασάνοις ὁ τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν τὰ παραγγέλματα; ἐπεὶ οὖν μεγάλη ἐστὶν ἡ τῆς ἀπωλείας κίνδυνος, μὴ πολλῆς ἀκριβείας παραγενώμεθα τῇ ἀκροάσει τῶν ἀρτίως ἀναγνωσθέντων ἡμῖν ἐκ τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου ῥημάτων. ἔστι γὰρ εἰπεῖν ὅτι· Στενὴ, φησὶν, ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι ἐν αὐτῇ. καὶ πάλιν, Πλατεῖα ἡ πύλη, καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ διερχόμενοι δι' αὐτῆς. τούτων ἐγὼ ζωηρὰς ἀκούων τῶν λέξεων, καὶ τῶν αἰνιγμάτων τὴν ἀκρίβειαν βλέπων ἀσυνάλλακτον, λίαν θαυμάζω τῶν εἰρημένων. πάντες γὰρ ἴσμεν τὰς πλατείας βαδίζοντες ὁδοὺς, πάντες εἰς τὰ πρόσκαιρα κεχήραμεν πράγματα, καὶ τῶν μελλόντων οὐδέποτε λαμβάνεσθαι βουλόμεθα· ἀλλ' εἰς μὲν τὰ σωματικὰ ἀπολαύστεις ἀδιαλείπτως ἐσπεύσαμεν, τὰς δὲ ψυχὰς ἐάσαμεν εἰς λιμῶ κατατηκεσθαι, καὶ μυρία καθ' ἑκάστην ἡμέραν λαμβάνοντες τραύματα, οὐδέπω τι φάρμακον ἐφέρομεν τῶν εἰς οἷς εἰσι κακῶν. καὶ τῶν μὲν τοῦ σώματος ἕνεκα πανημάτων, φροντῶμεν ὡς οὖν τοῦτα θεραπεύσωμεν, καὶ αὐτοὺς ἡ τούτοις οἰκείας ἀναπέμπομεν τιμὰς, καὶ μισθοὺς πολλοὺς ἐχόμενοι ὑπὲρ μάλιστα πλείους, καὶ καρπεύεσθαι ὑπισχνούμεθα πολλῷ, καὶ τῆς ὑπερβαλλούσης θεραπείας μυόμενοι, ἵνα τοῦ ἐκείνου ὑγιοῦς ἀπήσωνται· τῆς δὲ ψυχῆς κακῶν ἀμηχανωτάτης ἀμελοῦσι, καὶ τὴν ἀξιέραστον αὐτῆς ὑγείαν λαθεῖν οὐ σπουδάζοντες, κἂν σαφῶς ὑπισχνώμεθα, ὅτι ὃ μὲν σῶμα ἀπολεῖ ὑπὸ ὑπάνεμοι, καὶ τῶν ἑαρινῶν ἀνθέων ἀσθενέστερον (ὁμοίως γὰρ ἐκείνοις μαραίνεται καὶ σβέννυται), καὶ φθορᾷ παραδίδοται· τοῦ δὲ ψυχοῦ ἴσασιν ἀθανασίᾳ τιμιωτέρου; καὶ κατ' εἰκόνα θείαν γεγονότος, καὶ τοῦ ζῴου πεπιστευμένου τὸν οἶακα. ὅπερ γὰρ ὑπὸ ἱππέως ἅρμασι, καὶ κυβερνήτης πλοίῳ, καὶ μαιστὸς ἁρμονίᾳ, τοῦτο δὴ τῷ γένει τούτῳ σκεύει τοῦ ψυχοῦ ὁ πλάσας εἰσομοιώτησεν. αὕτη γὰρ κατέχει τὰς ἡνίας, καὶ κινεῖ τὰ πηδάλια, καὶ τὰς χορδὰς ἁναχρούει, καὶ εὖ μὲν τοῦτο ποιοῦσα, ὁ πλησμονὴν τῆς ἀρετῆς ἀναχρούεται μέλος· ὅταν δὲ ἡ χαλάσῃ τὸν φθόγγους, ἢ ἀφανίσῃ πέρα τὸ δέοντος, καὶ τὴν τέχνην καὶ τὴν ἁρμονίαν λυμήνεται. ταύτης ἕνεκα ἀμελοῦσι μὲν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲ βραχείας αὐτοῦ ἐπιμελείας ἀξιοῦσι, ἀλλ' ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτῶν εἰς τὰς σωματικὰς ἀπολήσεσι φερούσιν. ὁ δὲ μὴ τὸ ναυτίλων ἀπαράζον βίον, καὶ κύμασι καὶ πνεύμασι μάχονται, τοῦ ζωοῦ καὶ θείαν μὲν ἑαυτῶν ποιοῦντες, καὶ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας ἐν ὀλίγαις σανίσι κατέχοντες· οἱ τὸ γεωπονίας ἀνάδεκτον ἱδρῶτα, βῶν ἀροτῆρας ζευγνύντες, καὶ τὸ γῆν ἀροτριῶντες, καὶ νῦν μὲν σπείροντες καὶ θερίζοντες, νῦν δὲ φυτεύοντες καὶ τεμνόντες, καὶ ἅπας αὐτοῖς ὁ χρόνος μετὰ τῆς τοιαύτης ὁδοῦ παλαιπωρείας· οἱ τὰς ἐμπορείας ἐπερχόμενοι, καὶ ὑπὲρ πάντων τὰς ἐν γῇ τε καὶ θαλάττῃ ποιοῦντες ἀποδημίας, καὶ τῆς οἰκείας τοῦ ἄλλοδαπὴν προτιμῶσι, καὶ πατρίδα, καὶ γένος, καὶ φίλους, καὶ ὁμιλίας μετὰ παίδων καταλιμπάνοντες, ὀλίγων ἕνεκα κερδῶν τοῦ ξένου ἀπαράζοντες. καὶ τί δεῖ πάσας καταλέγειν τὰς τέχνας, ἃς ταῖς χερσὶν τοῦ σώματος ἐξασκοῦσι οἱ ἄνθρωποι, ἐν αἷς διημερεύοντες καὶ συναγρυπνοῦντες, τοῦ μὲν ἐκείνου θεραπείαν ἑαυτοῖς προσποιοῦνται, τοῦ δὲ ψυχοῦ ὑποφοροῦσι πεπωκότα τὰ ἐν δηλῶσαι καὶ ἀνιχνῶσαι καὶ ῥυπῶσαι, καὶ ὑπὸ μυρίων ἐσοχλοῦντα κακῶν; καὶ μετὰ πολλοῦ ἱδρῶτος ἐν πόνῳ, οὐδὲ ὃ θνητὸν σῶμα θανάτου κρύπτοι ἐργάζονται, ἐν τοῦ

στεροχωρείαν κατηφύτησας πεποίηκε, τῶτον ὄντα καὶ πτηλιμιδῆν εἰς τοῦτον ἦλθε τὸν λιμένα. καὶ ὅτι πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήκει). ὅρα ⟨W⟩ πάντα, ἃ ἀλλοιωθέντα (πάλιν γὰρ τοῦτο λέγω) τῷ παρεισάρκτῳ ζιζανίῳ μύθῳ, καὶ τῷ χορτῷ τῷ διχαίων κατειλεγμένον. μεταξὺ γὰρ ἡμῶν καὶ ὑμῶν, φησιν. εἶδες οἵα λέξις διεδέξατο ⟨W⟩ μεθ' ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας τὸν χαλεπὸν ἐκεῖνον ἀρρωστίαν καὶ ⟨W⟩ λιμὸν ὀνόματι; μεταξὺ γὰρ ἡμῶν καὶ ὑμῶν, φησι, χάσμα μέγα ἐστήκει). πολύ, φησίν, ὅτι τὸ διάφορον, καὶ οὐκ ἁπλῶς χάσμα, ἀλλὰ μέγα. καὶ γὰρ ἀληθῶς πολὺ τὸ μέσον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας, καὶ πολλὴ ἡ διαφορά. ἡ μὲν γὰρ ὅτι πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος, καὶ ὄντι καὶ πτηλιμιδῆν· ἡ δὲ πτυχὴ πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος, καὶ πενία καὶ ἀνδεια στενὴ καὶ πτηλιμιδῆν. ὥσπερ οὖν ἐκεῖθεν εὐσωτίαι εἰσὶν αἱ ὁδοὶ, καὶ ὁ μὲν τὸν πλούσιον ἐλόμενος τὸν στενὸν ὁδεύει καὶ πτηλιμιδῆν, καὶ ὁ τὸν ὀφθαλμὸν μεταδιώκων, καὶ ὁ τὸν ἀκήμοσιώλεν ἀναζόμενος, καὶ ὁ τῆς κενοδοξίας ἐπαφρῶν, ὁ δὲ τὸν πλατεῖαν ὁδεύων εὐπόδων καὶ τὸν εὐρύχωρον, μέθη καὶ πτυχῆ, καὶ χρημάτων μανία καὶ ἀκολασία, καὶ ταῖς ὑπολαβούσαις ἡδοναῖς ἑαυτὸν ἐκδιδόσι, καὶ πολλὴ ἑκατέρων ὅτι ἡ διαφορά· ὅτω δὲ καὶ ἐκ τοῦ τῆς κολάσεως κειρῶ καὶ τῆς δύτα-ποδύσεως, τῷ μείζων πολὺ τὸ μέσον ὅτι εὐρύ. χάσμα γάρ, φησι, μέγα ἐστήκται με-ταξὺ ἡμῶν, τουτέστι, τῶν δικαίων, τῶν ἐναρέτων, τῶν τὸν λῆξιν ἐκείνου λαχόντων· καὶ ὑμῶν, τουτέστι, τῶν ἐν ποινείᾳ καὶ κακίᾳ καταδεδαπανηκότων. καὶ ποῦ τοῦτ' ὅτι μέγα τὸ χάσμα, ὥστε μήτε ἐκεῖθεν ἐνταῦθα τινας πρὸς ὑμᾶς διαβαθῆναι, μήτε ἐνθένδε πρὸς ἡμᾶς διαπερᾶσαι. εἶδες χάσματος μέγεθος; εἶδες ἀπόρρητον γέενης βαρύτητα; ἆρα ἐν πρεσβυμίοις ἀκούσαντες τὸν εὐημερίαν τῶν πλουσίου καὶ τὸν πολλὴν θεραπείαν ἣν εἶχε, τοῦδε πρώτων ἀπορροφήσωμεν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῇ πυκνῇ προσπλαυμένοι, οὐκ ἐναμίζεται μακαρίσει εἶναι; καὶ πάλιν ὁρῶντες ⟨W⟩ πάντα ὅτι τὸ πυλῶνος ἐρρυμμένον, καὶ τοῖς χαλεποῖς ἕλκεσιν ἐκείνοις ἐκδεδομένον, οὐκ ἐπαλαύζεται αὐτὸν τὸν ζωόν; ἀλλ' ἰδοὺ νῦν ἀπὸ τῶν πύλης τῶν προαυλίων ἐρῶμεν χαιρόντα, καὶ ⟨W⟩ μὲ ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατριάρχου μετὰ τὸν πενι-λοῦ ἐκείνου τὸν ἐράτιον καὶ τὸν λιμένα. ἀλλ' ἵνα μὴ εἰς πολὺ μῆκος ἐκτείνωμεν τὸν λόγον, ἄρχει μέχρι τούτου συνελθεῖν τὸν διδασκαλίαν, καὶ παρακαλέσαι τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, μὴ τὸν πλατεῖαν μεταδιώκειν πύλην, μηδὲ τὸν εὐρύχωρον ὁδὸν, μηδὲ τὸν αἴσιον ἐκπονεῖν τρόπον ζητεῖν, ἀλλὰ τὸν τέλος ἑκατέρας σκοπεῖν, τοῦτον μὲν φεύγειν, λογιζομένους τὰ καταληφόμενα ⟨W⟩ πλούσιον τοῦτον, τὸν δὲ στενὸν πύλην μεταδιώκειν καὶ τὸν πτηλιμιδῆν ὁδὸν, ἵνα εἰς ὃ τῆς ἀνέσεως χωρεῖν μὴ ἔχωμεν ἐνταῦθα θλίψιν κατηφτέσαι δυνηθῶμεν. φεύγετε τοίνυν, παρακαλῶ, τὰς Σατανικὰς ἡδονὰς, καὶ τὸν ὑπολαβὴν τῶν ἱπποδρομιῶν ἐκείνων. μετὰ γὰρ ταῦτα ἀναστρέψαντες καὶ πρὸς τὸν εὐρύχωρον ὁδὸν βαδίσαντας, τοῦτα εἰ-πεῖν ἠξιώθημεν, ἵνα μαθόντες, ἐκείνων μὲν καταλίπωσι, τὸν δὲ πτηλιμιδῆν ὁδεύσαντες, τὸν τῆς ἀρετῆς λέγω, τῶν κόλπων τοῦ πατριάρχου ὁμοίως τοῦ Λαζάρου ἀξιωθῶσι, καὶ τῆς γε-ένης τῶν πυρὸς κατὰ πάντες ἐλευθερωθέντες, τῶν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν, ἃ ὀφθαλ-μὸς οὐκ εἶδε, καὶ ὃς οὐ ἤκουσεν, ἀπολαύσωμεν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπάντυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύ-ματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λ.' ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΕΣΘΑΙ,

καὶ εἰς ὃ, φησὶν ἡ πύλη, καὶ τὰ ἑξῆς, καὶ ἐμφάνεια τῆς προσευχῆς, "Ὃ Πα-τὴρ ἡμῶν.

Παύσης

σιν τοῖς αὐτοῖ ἐποίησατο. οὐδὲν γὰρ ἰσχνὸς ὑψηλὸν φαντάζομαι, οὐδὲ τὰ μέλλοντα αὐτοῖ διαδέχεσθαι κακὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχων, ἰσχνὰ ἀγαθὰ εἶ) ἐνόμιζε. τοῦτο [γὰρ] ἐστὶ πᾶν ἔθος λέγειν τοῖς πολλοῖς τοῖς περὶ πτωχείαν καὶ τὴν ἀδηφαγίαν ἐσπουδακόσιν, ὅτι πολλὰ ἀγαθὰ ἐργάζεται, ὅταν βούλωνται ἀνάξαι τῆς πολλῆς πτωχῆς τοὺς ὀπίσω. μὴ κάλει τοίνυν τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ, φησὶν, ἀδελφὲ, εἰ μὴ ὅτι τοιαῦτά ἐστι πρὸς τὸ διαυόπου, ἵνα τῆς συμμετρείας ἀπολαύοντες, τὴν σύρασιν ἔχωμεν τῆς ζωῆς, καὶ τὴν ἀθύμιαν ἀφέλωμεν τοῦ σώματος· ἕτερα δὲ ὅτι καὶ ὄντως ἀγαθά. οὐδὲν γὰρ τούτων ἀγαθόν, ὁ πτωχὸς, ὁ πλούτου, οὐκ ἐσθῆτος πολυτέλεια, ἀλλ' ὄνομα μόνον ἔχει. τί γὰρ λέγω ὄνομα μόνον ἔχει τοιαῦτα μὲν οὖν πολλάκις ἡ ὀλίγου ἡμῖν ἅπαντα ἦν, ἐπειδὴ μὴ δίοιτο αὐτοῖς χρησόμεθα. ὁ γὰρ πλούτος τότε μόνον ἀγαθός τῷ κεκτημένῳ, ὅταν μὴ εἰς πτωχεῖαν μόνον αὐτὸν ἀνάγηται, μηδὲ εἰς μέθην ἢ καὶ ὑπερβαλλούσας ἡδονάς, ἀλλ' ὅταν τῆς πτωχῆς συμμέτρως ἀπολαύων, καὶ λοιπὰς εἰς τὸ πενήτων διαφέρῃ χορηγίας, τότε ἀγαθὸν ὁ πλοῦτος. εἰ δὲ μέλλοι τις πτωχὴν ἑαυτὸν ἐκδιδύσκειν καὶ τῇ ἄλλῃ ἀσωτίᾳ, οὐ μόνον οὐδὲν αὐτὸν εἴργησον, ἀλλὰ καὶ εἰς βαθὺ κρημνὸν καταγει, ὃν καὶ ὁ πλούσιος οὗτος πέπονθε. διὸ φησιν αὐτῷ ὁ πατριάρχης, τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου. ἰσχνὰ δὲ ἐνόμιζες εἶ) ὄντως ἀγαθὰ, ταῦτα ἀπέλαβες, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ, οὐκ ὀπίσω Λάζαρος αὐτὰ κακὰ ἐνόμιζε (μὴ γένοιτο) ἀλλ' ἀπὸ τῆς ψήφου τοῦ πλουσίου καὶ τοῦτο ἐπήγαγεν. ἐκεῖνος γὰρ ταύτην πρὸ ἑαυτοῦ κυρώσας τὴν ψῆφον, ὡς μὴ πλοῦτον καὶ τὴν πτωχείαν καὶ τὴν ἀνεσιν καὶ τὴν ἄλλην βλακείαν ἀγαθὰ ἐνόμιζε· τὴν δὲ πενίαν καὶ ὡς λιμὸν καὶ τὴν χαλεπὴν ἀῤῥωστίαν καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπῆνει. ὡς οὖν αὐτὸς ἐπελάμβανεν, καὶ τὴν ἐνθυμίαν ἐκείνου εἶχεν, μνήσθητι, ὅτι καὶ τὴν σὴν ψῆφον δεῖ σὺ τὰ ἀγαθὰ ἰσχνὰ ἀπέλαβες, τὴν πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον ὁδεύσας ὁδὸν, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ καὶ ὡς ὡς λέγει, τὴν στενὴν πύλην καὶ τὴν τεθλιμμένην βαδίσας ὁδόν. ἐπεὶ οὖν σὺ μὲν τὰ προοίμια μόνον εἶδες τῆς ὁδοῦ, οὗτος δὲ καὶ τέλος εἶδε, τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ τοῦ προοιμίου τῆς ὁδοῦ γινόμενος ἐκπρίτερος, διὰ τοῦτο νῦν ἐκεῖνα παραλέγεται, σὺ δὲ ὁδυνᾶσαι, καὶ ἀπειλαστίας ἀλλήλοις ὁ τέλος κατέστησεν.

Εἶδεν δὲ αὐτὴν τὴν προαγωγὴν τῆς εὐρυχώρου καὶ πλατείας ὁδοῦ ὁ τέλος, ἐμάθετε τῆς στενῆς πύλης καὶ τῆς τεθλιμμένης ὁδοῦ ὅπως χρηστὸν ὁ πέρας ἐδέξατο καὶ ταύτην ἐλόμενοι ἀκούσατε δὴ καὶ ὁ φοβερώτερον. καὶ ὅτι πᾶσι, φησι, τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβαίνειν ἐκεῖθεν μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. μὴ ἁπλῶς παραδραμώμεθα, ἀγαπητοὶ, [ὁ λεχθὲν, ἀλλ' ἐπιποσώμεθα] τῶν λεχθέντων τὴν ἀκρίβειαν, καὶ ὅσοις ἀπολαύει τῆς πενίας καὶ τῆς προαιρέσεως ὁ παρὰ τὴν πυλωτὴν ἐρριμμένος, ὁ βίᾳ καταφερόμενος, ὁ πτωχὸς, ὁ λιμῷ διηνεκῶς παλαίων, ὁ τοῖς ἕλκεσι πολιορκούμενος, ὁ τοῖς κυσὶ προσκείμενος. ἡδέως γὰρ ταῦτα τρέφω ζωηρῶς, ἵνα μηδεὶς τῶν ἐν πενίᾳ, ἢ τῶν ἐν νόσοις ὄντων καὶ λιμῷ καταφρονήσῃ, ἑαυτὸν ἀλγυνίζων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνεσμιότητος καὶ εὐχαριστίας ἅπαντα φέρων, ἤδη πάσης χρηματικῆς ἐλπίσι τρέφῃ), καὶ ἀπορρήτους ἐκείνας ἀμοιβὰς ἀμοιβαίας, καὶ τὴν πάνυ ταύτας ἀντιδόσεις. καὶ ὅτι πᾶσι τούτοις. τί ἐστιν, ὅτι πᾶσι τούτοις; εἶπεν, ὅτι σὺ μὲν ἅπαντα ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἀπέλαβες, ἅπερ ἦν εἶ) ἀγαθὰ, καὶ ὅτι οὗτος ἀπέλαβεν, ἅπερ σὺ ἐνόμιζες εἶ) κακὰ, τοῦτο προσέθηκε, διδάσκων αὐτὸν, ὅτι καὶ ἀκόλουθοι ἕκαστοι πέρας ἐδέξατο ὅτι πᾶσι τοῖς ῥηθεῖσι, σὲ μὲν μὴ ὁ τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἐνόμιζες ἀπολαύειν, ἡ θλῖψις καὶ ἡ στενοχωρία καὶ ὁ πῦρ τὸ ἄσβεστον, τοῦτον δὲ μὴ τὸ προαπαλλάσσειν ἐν ἀνέσει τῇ ζωῇ οἷς ἐνόμιζες αὐτὸς εἶ) κακοῖς, ἡ ἄνεσις καὶ ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσις καὶ ἡ μὴ τῶν ἁγίων λῆξις. ὅθεν πάντων τὸ τέλος ἀκόλουθοι ἕκαστος εὗρε, καὶ σὲ μὲν ἡ πλατεῖα πύλη καὶ ἡ εὐρύχωρος ὁδὸς εἰς ταύτην τὴν

δ ἐμπεπλήσθαι, ἑαυτὴν ὑ τοσαύτης αἰσχύνης ἀπολελυμένην καὶ μὴ τούτοις καὶ ἐκ τῶν πυρὸς ἀποτηγανιζόμενον, πλείονα τῆς ὀδύνης τὴν αἴσθησιν ἐλήμβανεν. ὁρᾷς τοίνυν ὅπως ἐκ τῶν ἐναντίων εἰς ὃ ἐνάντιον τὰ πράγματα μεταβάντα, καὶ αὐτὸν μὲν, ὡς εἶπεῖν, ἐν ὀνείρῳ καὶ σκιᾷ τρυφήσαντα, [καὶ] πολλῶν τὴν ἀφόρητον κόλασιν ἐκτισόμενον, καὶ μὴν τὴν εὐρύχωρον ὁδὸν καὶ τὴν πλατεῖαν πύλην εἰς οὕτω στενὸν καταστρέψαντα τέλος· ἐκεῖνον δὲ τὰ ἐνάντια ζηλώσαντα, καὶ διὰ τὴν ἐπαθλα ἐκτισόμενον τῶν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν αὐτὸν ἀπολαύοντα· καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ γεγενὼς, καὶ τῇ πείρᾳ μαθὼν τὴν ἀπάτην, ἵν' ἐκφύγῃ δι' ὅλου τὴν εὐρύχωρον ὁδὸν ἐλόμενος, ἱκετηρίαν πέμπει πρὸς Ⓦ πατριάρχην, καὶ ἐλεεινὰ φθέγγεται ῥήματα, καὶ δακρύων γέμοντα. Ἐ ὁ πρὸ τούτου μηδὲ ὑπισχνούμενος, μηδὲ ἰδεῖν αἰτούμενος Ⓦ Λάζαρον, τὸ πάντα, τὸ ἐν τῷ πυλῶνι ἐρριμμένον, ἀλλὰ καὶ βδελυττόμενος αὐτὸν, ὡς εἶπεῖν, διὰ τὴν τῆς ἑλκῶν δυσωδίαν, Ἐ τὴν οἰκείαν βλακείαν, ἐν ᾗ διὰ παντὸς τρυφῶν διῆγε, νῦν ἱκετεύει τὸν πατριάρχην, καί φησι· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, Ἐ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. ἱκανὰ τὰ ῥήματα εἰς οἶκτον ἀφεῖλκυσαι θεὸν, ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ὅτως ὤκτισέ τι πλέον. ἄκαιρος γὰρ ἡ ἐξομολόγησις, καὶ ἡ παῤῥησία οὐκ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι γινομένη. πέμψον, φησὶ, τὸν Λάζαρον σκῆψιν, τὸν πάντα, ὃν πρὸ τούτου ἐβδελυττόμην, ᾧ τὴν ψυχὴν οὐ μετεδίδουν· ἐκείνου δέομαι νῦν, καὶ τὸν δάκτυλον σκῆψιν ὀπίζηται, ὃν Ⓐ κυνῶν ἔλιχον. Εἶδες πῶς ἐζωκέτλευε αὐτὸν ἡ τιμωρία; εἶδες πῶς εἰς στενὸν τέλος κατέπτησεν ἡ εὐρύχωρος ὁδός; καὶ οὐ ποιεῖται πρὸς τὸν Λάζαρον τὴν ἱκετηρίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸν πατριάρχην. εἰκότως. οὐδὲ γὰρ ἀνθελέσθαι ἐτόλμα τῷ πάντι. εἰκότως γὰρ αἵμασι τὴν οἰκείαν ἀπόνοιαν θεραπεύων, καὶ ὃ αἰτλεὲς λογιζόμενος ὅπερ εἰς αὐτὸν ἐπεδείξατο, τοῦτο ὠπλευεν αὐτὸν ἴσως μηδὲ ἀπροίστως αἰτιῶν. Διὰ τοι τοῦτο οὐδὲ πρὸς αὐτὸν ποιεῖται τὴν πρόσκλησιν, ἀλλὰ Ⓦ πατριάρχην ἱκετεύει. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτως ἐκέρδανέ τι πλέον. τοσοῦτον κακόν ἐστιν ἡ ἀκηδία, καὶ ὃ Ⓦ διδόμενον ἡμῖν τῆς ζωῆς χαρᾶσι πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας εἰς τὸ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας τοσοῦτον προθυμίαν. ποῖον γὰρ ἀδάμαντα οὐκ ἂν κατέκαμψε ταῦτα τὰ ῥήματα, Ἐ εἰς οἶκτον Ἐ συμπάθειαν ἤγαγε; ἀλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτως ὁ πατριάρχης ὑπακούει τῇ αἰτήσει, ἀλλ' ἀπροίστως μὲν αὐτὸν ἀξιοῖ, διδάσκει δ' αὐτὸν ὅτι αὐτὸς ἑαυτῷ αἴτιος τούτων ἐγένετο τῶν κακῶν. Φησὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν ὁ πατριάρχης· Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, Ἐ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὁ μὲν παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ὅτι πᾶσι τούτοις, μεταξὺ ὑμῶν καὶ ἡμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως Ⓐ θέλοντες διαβαίνειν ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ Ⓐ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσι. Φοβερὰ τὰ εἰρημένα, Ἐ ἱκανὰ καθηκέσθαι τῶν νοῦν ἐχόντων. ἵνα γὰρ διδάξῃ αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς μὲν τὴν οἰκείαν ὠμότητα πρὸς αὐτὸν ὑπεδείκνυτο, καὶ εἰς οἶκτον ὑπῆγε, ὁρᾷς αὐτὸν τῆς κολάσεως τὴν ὑπόπτασιν, οὐδὲν ἧττον πλέον εἰς παραμυθίαν ἐπεγκεῖν δυνάμενον, μενοῦνγε ἀπολογούμενος αὐτῷ φησιν, ὅτι ἐβουλόμην χρῆναί σοι ὀρέξαι, καὶ ὑπεκυφίσαι σε τὰς ἀλγηδόνας, καὶ τὴν τιμωρίαν ἐκστῆναι Ὁ σφοδρὸν, ἀλλὰ προλαβὼν αὐτὸς ταύτης ἀπεστέρησας ἑαυτὸν τῆς παραμυθίας· διὰ τοῦτό φησι, τέκνον, μνήσθητι. ὅτι σὸν μὲν τὴν ἀγαθότητα τέκνον αὐτὸν καλεῖ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὴν ἡμερότητα τὴν ἑαυτοῦ ἐμφῆναι δυνάται, ἀδημίαν δὲ αὐτῷ βοήθειαν πρόσεστι, διὰ δὲ ὑφ' ἑαυτοῦ αὐτὸν προδίδοσθαι. τέκνον, φησὶ, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου· εἰς ἔννοιαν ἐλθὲ τῶν προελθόντων, μὴ ὑπολάβῃ πόσης τρυφῆς ἀπόλαυσας, πόσης ἁβύσσου, πόσης φαντασίας, πῶς ὁ χαριτόβρυτος ἡμῶν μέθη πάντα Ⓦ βίον διετέλεσας, ὃν ἐκείνοις νομίζων εἶναι πρόξενον τοῦ αἰῶνος, καὶ σκῆνος οἰκεῖον ὄντα τὰ ἀγαθά. ἀπὸ τῆς ψήφου τῆς αὐτοῦ τὴν ἀπόκει-

σαι

δικ. ις. κδ.

ἰσ. ἑρμηνέ.

χ. ἐκφεύγειν

χ. λέγων τέκνον

Λυκ. ις. κε.

χ. ἐστερημένος

χ. κάσμα τὴν διάμεσον

τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν ὁδεύσαντα προσαγαγώμεν εἰς μέσον, ἕ ὅπω τὸ τέλος ἀμφοτέρων ἡσασάμενοι, τὴν πρὸς ὀπίσω ἐκείσε ἑκάστου ψῆφον οἴσωμεν. τίνα γὰρ ἄλλον ἔχομεν τῶν παραγαγεῖν, ἢ τὸν Λάζαρον, τὸν ὅτι τῶν πυλώνων τοῦ πλουσίου κατακείμενον, καὶ ἀπὸ τῶν ἐλ- Λουκ. ις
κῶν ἐκείνων πολιορκούμενον, καὶ ἐρώντα τῶν κυνῶν ψαυούσας αὐτοῦ τῶν πλη-
μάτων, καὶ μηδὲ ἀπολάσας τούτοις ἰχνύοντα. καθάπερ γὰρ ἔκφυος ἔξω τῆς πλατείας εἰσελθεῖν, τὴν εὐρύχωρον ἐβάδιζεν· οὕτω δὴ καὶ ὁ μακάριος οὗτος (μακάριον γὰρ αὐτὸν ἤδη καλῶ ἔξω τῆς στενῆς εἰσελθεῖν ἐθέλοντα) εἰσῆλθε ἔξω τῆς στενῆς πύλης τῆς ἀπειρασίας ἐκείνης πόρτα ἐχούσης. καθάπερ ἐκφυος διέτρεχῶς ἐτύφα, οὕτω καὶ οὗτος λιμῷ παλαίων διετέλει. ἢ ἔκφυος ὠὴ μὴ τῆς τυφῆς καὶ ὑγιείας σώματος ἀπόλαυε, καὶ χρημάτων εὐπορίας, καὶ σὺ
γαστριμάργια καὶ μέθη διημερεύων καὶ πιδαπάνα τό· οὗτος ὁ μὴ τὸ λιμοῦ καὶ ἑκατὴ πενία εὐδοκιμούμενος καὶ νόσῳ διέτρεχε καὶ ἕλκεσιν ἀφορήτοις, οὐδὲ τῆς ἀναγκαίας ὑποπάρειν ἐφῆς, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ἐπεθύμει τὴν ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου, καὶ οὐδὲ τούτων ἠξίωτο. Εἶδες πῶς ἔξω τῆς στενῆς πύλης οὗτος εἰσῆλθεν, τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν διέτρεχε ἐβάδιζεν; Εἶδες πῶς ἔκφυος ἔξω τῆς πλατείας πύλης καὶ τῆς εὐρύχωρου ὁδοῦ
ἐπορεύετο;

Ἀλλ' ἴδωμεν λοιπὸν ἑκάτερον τὸ τέλος, καὶ πῶς μὲν ἔκφυος εἰς στενὴν κατέστρεψε τέλος, πῶς δὲ οὗτος εἰς πλατὺ καὶ πολλῆς ἀνέσεως γέμον· ἵνα ταῦτα μαθόντες ἀκριβῶς, μὴ τὴν εὐρύχωρον ἐκπόρτος ἐφ' ὅπου διώκωμεν ὁδόν, μηδὲ ἔξω τῆς πλατείας πύλης εἰσέρχεσθαι σπουδάζωμεν, ἀλλὰ τὴν στενὴν πύλην μεταδιώκωμεν, καὶ τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν
βαδίζωμεν, ἵνα εἰς χρηστὸν καὶ ἀνέσεως γέμον τέλος κατόρθωσαι δυνηθῶμεν. ὅπῃ γὰρ ὁ τέλος τῆς ἑκάστου ζωῆς ἔφθασεν, ἔρα τί "φησι τὸν τὴν τεθλιμμένην ὁδεύσαντος πρότερον. Ἐγένετο δέ, φησι, ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγ- Λουκ. ις. κε.
γέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ. ἆρα καὶ ἄγγελοι ἀπῆραν αὐτὸν προπεμπόμενοι καὶ δορυφορούμενοι, καὶ εἰς ὃ τῆς ἀνέσεως χωρίον μὴ καὶ πολλὰς ἐκφυας θλίψεις καὶ τὴν στενὴν
ὁδοιπορίαν ἀποκαθιστῶντες. Εἶδες ὅσον τῆς στενῆς πύλης καὶ τὴν τεθλιμμένης ὁδοῦ τὸ πλάτος ὑπερβέβηκεν τὰ τέλη φαίνεται; ἔρα λοιπὸν καὶ τῆς εὐρύχωρου ὁδοῦ καὶ ὀλέθρια τέλη. Ἀπέθανε, φησι, καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη. οὐδεὶς ὁ προπεμπόμενος, οὐδεὶς ὁ δορυφορῶν, οὐδεὶς ὁ ὁδηγῶν, καθάπερ τὸν Λάζαρον ὅπῃ γὰρ ἐν τῇ εὐρυχώρῳ ὁδῷ τούτων ἀπόντων ἀπόλαυε, καὶ πολλοὺς ἔχε τοὺς δορυφορήσοντας, τοὺς θεραπεύοντας, τοὺς κόλακας λέγω, τοὺς παρασίτους, ἰσόκα τοὺς ὃ
τέλος ἔφθασε, γυμνὸς καὶ ἔρημος ἀπόντων γέγονε μὴ καὶ πολλὰς ἐκείνας ἀνέσεις, μᾶλλον δὲ μὴ τὸν βεβαχθὲν ἐκείνων ἄνεσιν καὶ θύπνεσιν. ἅπας γὰρ ὁ πρόσθιος βίος βεβαχύς, τοῦ μέλλοντος αἰῶνος συγκρινόμενος. μὴ τὸν βεβαχθὲν τούτων ἄνεσιν, ἧς ἀπόλαυσε τὸν εὐρύχωρον ὁδὸν βαδίζων, ὃ τῆς στενοχωρίας καὶ τῆς θλίψεως χωρίον αὐτὸν ἐδέξατο. καὶ ἔκφυος μὲν ἐν τοῖς κόλποις τὸν πατριάρχου ἐπόνει ἐπαίων, τῶν πόνων καὶ τῆς πολλῆς βαλανιπτωρίας βαλ ἀμοιβὰς ἀπολαμβάνων, καὶ μετὰ πολλοῦ λιμοῦ καὶ τὰ ἕλκη καὶ τὸ ἐν τῷ πυλῶνι κατάκλισιν, τῆς ἀπορρήτου ἐκείνης ἀνέσεως καὶ οὐδὲ λόγῳ ἐρμηνευθεῖσης δυναμένης μεῖξαι· οὗτος δὲ μετὰ τὸν πτύφλω καὶ ἄνεσιν καὶ γαστριμάργιαν τὸ πολλοῦ καὶ τὴν μέθην εἰς τὸν ἀνωδυνώτατον κόλασιν ἐκείνην κατόρθωσας ἀπετηνανίζετο. καὶ ἵνα ἑκάτερος αὐτῶν βλέπῃ τὸν τοῦ γυμνοῦ μάθῃ, ὁ μὲν τῆς στενῆς ὁδοῦ ὁ κέρδος, ὁ δὲ τῆς εὐρυχώρου τὸν "ζημίαν καὶ ὃ ὀ-
λεθρον, ἀπὸ πολλοῦ τοῦ βλέμματος ἀλλήλους ὁρῶσιν." ἀκουε δή πως. Καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ, Λουκ. ις. κγ.
φησὶν, ἐπάρας οὗν ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὢν ἄρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. ἐμοὶ δὲ δοκῇ, ὅτι θεασάμενος τὸν ἀθέλητον οὕτω τῷ πατριάρχῃ μεβαθολίῳ, καὶ τὸν μὲν ἐν τῷ πυλῶνι ἐρριμμένον, καὶ ταῖς γλώσσαις τῶν κυνῶν προσκείμενον τοσαύτης ἀπολαύοντα τὴν παῤῥησίας καὶ τοῖς κόλποις τὸν πατριάρχου ἐν-

χωλάζειν κ. ἐπὶ γόμφιον ὁ πλούσιος τὸν Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις τῶ Ἀβραὰμ· καὶ διατί δὴ Θ

Digitized by Google

χιλιάκις ὠ. χ. πῶ κυνῶν τὰς γλώσσας ψαύοντας

χ. μὴ

χ. λίμῳ

φέρε, εἰ δοκῇ, πορευώμεθα εἰς μέσον τὸν ἀγῶ τῆς πλατείας πύλης εἰσελθόντες δὲ ἀγῶ τῆς βυρυχώρου βαδίσαντες, καὶ ἰδωμεν οἵᾳ αὐτὸν ἐδέξατο πύλη, καὶ τὸν ἀγῶ τῆς στενῆς πύλης εἰσελθόντες καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ, δὲ καταμάθωμεν καὶ τούτους οἷα ἐδέξατο τὰ ἀγαθά. ἵνα οὖν καὶ τὴν ἀγῶ ταύτης τῆς πύλης εἰσελθόντων τῆς πλατείας, καὶ ἵνα τὴν ἀγῶ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ βαδίσαντων εἰς μέσον ὑμῖν παρθέντες, δείξωμεν τὴν πορείαν τοῦ Κυρίου εἰρημένον τινὰ ἀληθῆ, αὐτὴν πάλιν τὴν τοῦ Κυρίου παραβολὴν χρησάμενοι. χ. Χριστοῦ

τίς οὖν ὅστις ὁ ἀγῶ τῆς πλατείας πύλης εἰσελθών, καὶ τινὰ βυρυχωρον ὁδὸν βαδίσας; παρόντων γὰρ πολλῶν ἀκοῦσαι δέξαι τις ἂν ὅστ, καὶ πόσου μήκους ὥδοῦσιν ὁδὸν " τὴν πλατεῖαν βαδίζων, καὶ τότε φανερὸν ὑμῖν ποιῆσαι, εἰς οἷᾳ κατάντησε πύλης. καὶ οἶδα μὲν, ὅτι ζωντοὶ ὄντες ἤδη ζωήκατε τὸ μέλλον ῥηθήσεσθαι· ἀλλ' ὅμως δὲ ἡμᾶς ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἀναμνήσθητε μοι τοῦ πλουσίου ἐκείνου, ὃς καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὴν πορφύραν καὶ τὰ βύσσινα ἐνδιδυσκόμενος, καὶ λαμπρῶς εἰστιώμενος, καὶ παρασίτους καὶ κόλακας τρέφοντος, καὶ πολυτελῆ " ἄγκειται ἐγχεόμενος, καὶ γαστριζόμενος καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τῇ τρυφῇ τῇ πολλῇ ἑαυτὸν ἐκδιδοκότος, καὶ ἀγῶ τὴν πλατείας πύλης εἰσελθόντος, καὶ ἐν ἡδονῇ καὶ θυμίαις βιωτικῇ διηνεκῶς τυγχάνοντος. πόθεν γὰρ αὐτῷ, ὥσπερ ἐκ πηγῆς ἐπέρρει· θεραπεία πολλή, τρυφὴ ἄφατος, σώματος ὑγίεια, χρημάτων εὐετηρία, τιμὴ παρὰ τῶν πολλῶν, αἱ παρὰ τῶν κολάκων θέρμειαι, δὲ οὐδὲν ἰσῶ αὐτῷ τέως δὲ λυπεῖν· καὶ τὸ δὴ μεῖζον, ὅτι ἐν τοσαύτῃ χρηστοπάλῃ καὶ ἀδηφαγίᾳ διημερεύων, οὐ μόνον ὑγείας ἀπήλαυσε σωματικῆς καὶ ἀδείας πάσης, ἀλλὰ δὲ πάντα λάζαρον ὁπὸ τὸν πυλῶνος κατακείμενον καὶ ἑλκωμένον καὶ ὑπὸ τῶν κυνῶν κυκλούμενον καὶ ἀγαλυκόμενον, καὶ λιμῷ τηκόμενον ἀπλέως πρέπες ἔχει, οὐδὲ ψιχίων αὐτῷ μεταδιδούς. δὲ ὁ μὲν ἀγῶ τῆς πύλης τῆς πλατείας εἰσελθών, τινὰ εὐρύχωρον ὁδὸν ἐβάδιζε, τινὰ τῆς τρυφῆς, τινὰ τῆς ἀνεσεως, τινὰ τοῦ γέλωτος, τινὰ τῆς ἡδύτητος, τινὰ τῆς γαστριμαργίας, τινὰ τῆς μέθης, τῆς τῶν χρημάτων ἀφειδολῆς, τῆς δὲ τῆ ἑαθυμίᾳ βλαχείας. καὶ μέχρι πολλοῦ πόντα χρόνον τῆς πρόσω ζωῆς τινὰ εὐρύχωρον ὁδὸν ἐβάδισεν, οὐδενὸς λυπεῖν πειρῶντος, ἀλλὰ πάντοτε ἐξ οὐσίας φερόμενος, καὶ ἅπερ δὴ ἀεὶ δὶ εὐρυχώρου βαδίζων ὁδοῦ, μετὰ πολλῆς τῆς ἀδείας διέπεσχεν. οὐδαμοῦ σκόπελοι, οὐδαμοῦ κρημνοί, οὐδαμοῦ ὕφαλοι * ἀπλώδες, οὐδαμοῦ ναυάγιον, οὐδαμοῦ δρόμαλος μεταβολὴ, ἀλλὰ διηνεκῶς τερπνὸν καὶ ἰσόπεδον ὁδοῦον, οὕτω τὸν πρόντα βίον " διέδραμε, καθ' ἑκάστην τινὰ ἡμέραν ὑπὸ τῶν κυμάτων τῆς κακίας " καταπονπιζόμενος, καὶ οὐ λαμβάνων ἄθησιν· καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπαρεκπόρθητος ὑπὸ τῶν ἀπόπων ὀργυμιῶν, καὶ μᾶλλον ἡδόμενος· διηνεκῶς πολιορκούμενος ὑπὸ ἀστοργείας, ὑπὸ γαστριμαργίας, ὑπὸ τῆς τῶν χρημάτων μανίας, καὶ οὐδεμίαν τῶν δεινῶν λαμβάνων τινὰ ἄθησιν, οὐδὲ παρεῖδεν δυσάνωτος * τῆς ὁδοῦ τὸ τέλος· ἀλλὰ τὸ πρὸ ἡδὺ μόνον καρπούμενος, οὐδεμίαν ἔννοιαν ἐλάμβανε τῆς διηνεκοῦς ὀδυνης, ἀλλὰ ἀπατώμενος, ὡς εἶπεῖν, ἐβάδιζε τινὰ εὐρύχωρον ὁδὸν, εἰς αὐτὸν τὸ κρημνὸν ἐπειγόμενος, ὑπὸ τῆς πολλῆς μέθης ζωὴν οὐκ ἔχων. ἡ γὰρ ὑπὸ ἄπασι τοῖς βιωτικοῖς θύμασι καταβαπτίσασα αὐτὸν τὸν λογισμὸν, ἐτύφλωσε τὸ ὄμμα τῆς διανοίας, δὲ καθάπερ πεπηρωμένος λοιπὸν τοῖς ὄμμασι, οὕτως ἐβάδιζεν, οὐκ εἰδὼς ποῦ φέρεται· τάχα δὲ οὐδὲ ἔποιδεν ἐλαμβάνε τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὁρᾶν ἑαυτὸν οὐδεμίαν δυσκολίαν ὑπομένοντα. οὐδὲ γὰρ ἐτύφλα μόνον, ἀλλὰ δὲ ἐπλήττει· ἦδὲ ἐπλήττει μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑγείας σώματος ἀπήλαυε· ἦδὲ ὑγείας σώματος ἀπήλαυε μόνον, ἀλλὰ καὶ θεραπείας, καὶ ἦ θεραπείας μόνον πολλῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπερρέοντα, ὥσπερ ἐκ πηγῆς, αὐτῷ πάντ' ὁρᾶν, οὐ πόθεν ἡδονῆ δὶ ἣν ἐλάμβανεν ἐξέπιπτε, ἀγαπητοὶ, τὸν ἀγῶ τῆς πλατείας πύλης εἰσελθόντα, καὶ τινὰ εὐρύχωρον ὁδὸν δι' ὅλης βαδίσαντα, ὅσης αἰῶνος " ἀπήλαυεν; ἀλλὰ μενοῦν τῶν τοιούτων ἀχθόντων ποτὲ τῷ τέλους μακαρίσας αὐτὸν δύναμαι), ἀλλὰ δύναμαι νῦν τὸ πρεσβυτέρων τὸ τέλος, καὶ τότε οἴσει τινὰ ψῆφον. εἰ δοκεῖ τοίνυν καὶ τὸν ἀγῶ τῆς στενῆς πύλης εἰσελθόντα, καὶ τινὰ

λαμπ. χ. ἐναγκάλιον

χ. πλατεῖαν

χ. βύσσ.

χ. ἐναγκάλιον

χ. διὰ

χ. κατακαθιζόμενος.

χ. ἀπόλαυσιν.

τινὰ

τῶν πλημμελημάτων, καὶ τοὺς τῶν ἀδομολόγησιν ἐπιζητῶσι. καὶ τοῦτο ποιήσωμεν, ταχέως ἡμῖν τὸν συγχώρησιν ἐπαγγέλλε). αὐτὸς γὰρ ὅστις ὁ λέγων· Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνί- Ier. 8. 4.
στα), ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει; ταῦτα τοίνυν εἰδότες, μὴ" καταφρονῶμεν τῶν ὕπω
χ. ὑπερ-πόνων. φιλανθρώπων διαστάντες, ἀλλ" ἀσπαζώμεθα τῆς ζωοποιείας τῆς ἐπιβλεφούσης· καὶ μὴ τὸν
χ. ὁδεύω. πλατὺν πύλιν, καὶ εὐρύχωρον ὁδὸν βαδίζωμεν· καθάπερ σήμερον ἠκούσατε τοῦ κοινοῦ Matth. 7. 13.
πάντων διαστάντος ἀδημονοῦντος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, καὶ λέγοντος· Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς
πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη, καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὸν ἀπώλειαν, καὶ πολ-
χ. εἰσπορ. λοί εἰσιν ⓐ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. "Ἀκούσας πλατείαν πύλιν, καὶ εὐρύχωρον ὁδὸν, μὴ τοῖς
ἀκολούθοις ἀπατηθῆς, μηδὲ, ὅτι πολλοὶ εἰσέρχονται δι' αὐτῆς, τοῦτο ἴδῃς, ἀλλ' εἰνόει ὅτι
Εἰς στενὴν καταφέρει τέλος. καίτοι ὀξέως λογίζῃ, ὅτι οὐ πᾶσι τῆς ἀληθοῦς πύλης ὅστιν ὁ
λόγος, οὐδὲ πᾶσι ὁδὸς ἁπλῶς, ἀλλὰ πᾶσι τῆς ζωῆς τῆς ἡμετέρας, καὶ πᾶσι ἀρε-
χ. ἐγκείται τῆς καὶ κακίας ὅστιν ἡ διάθεσις. διὰ τοι τοῦτο καὶ ὁ ἀρχέμυθος ὕπτως ἤρξατο λέγων, Εἰσέλ-
θετε διὰ τῆς στενῆς πύλης, τὴν τῆς ἀρετῆς" πύλιν οὕτω καλῶν. Εἶτα εἶπών, ὅτι Εἰσ-
έλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης, διδάσκει ἡμᾶς λοιπὸν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τοῦτο διδάσκει. Εἰ
γὰρ ἡ στενὴ, φησὶν, αὕτη, καὶ πολὺν ἔχει ⓦ κάματον εἰς τὴν εἴσοδον, ἀλλ' ἐὰν μικρὸν κά-
μητε, Εἰς πολὺ πλάτος ἐκβήσεσθε καὶ εὐρυχωρίαν πολλὴν τὴν δύσιν δυναμένην ὑμῖν
ἀναψῦξαι. μὴ τοίνυν ὅτι στενὴ ὅστι [, φησὶν,] ἴδητε, μηδὲ τὰ προοίμια ὑμᾶς ἐκπλησσέτω,
μηδὲ ὁ στενὸς τῆς εἰσόδου ὄγκος ἀπεργαζέσθω. ἡ γὰρ πλατεῖα αὕτη πύλη, καὶ ἡ εὐρύχω-
ρος ὁδὸς εἰς ἀπώλειαν καταφέρει. διὰ καὶ πολλοὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τοῖς προοιμίοις ἀπατώ-
μενοι, καὶ οὐδὲν τῶν μελλόντων προορώμενοι, εἰς τὴν ἀπώλειαν ἑαυτοὺς ἐκδιδόασι. διὰ
τοῦτό φησιν, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη, καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ
πολλοί εἰσιν ⓐ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. καὶ καλῶς αὐτὴν πλατεῖαν πύλιν ἐκάλεσεν,
καὶ εὐρύχωρον ὁδὸν τὴν ὅτι τὴν ἀπώλειαν ἀπάγουσαν. ⓐ γὰρ ὅτι ταῖς ἱπποδρομίαις αἱα-
ρόμενοι ἀπύδοντες, καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς Σατανικαῖς ἡδοναῖς, καὶ τῆς ἀφροσύνης ἀμελοῦντες,
καὶ τῆς ἀρετῆς οὐδένα λόγον ποιούμενοι, καὶ ἀσπλαγχνίαν βυλόμενοι, καὶ ⓐ τῇ πυφῇ καὶ τῇ
ματαιολογίᾳ ἑαυτοὺς ἐκδιδόντες, καὶ πρὸς τὴν τῶν χρημάτων μανίαν καὶ λύτταν καθ' ἑκάστην
ἡμέραν διαπτώμενοι, καὶ πρὸς τὸ πρόσπορος βίου πρόσχημα κεχηνότες, διὰ τῆς πλα-
τείας πύλης βαδίζουσι καὶ εὐρυχώρου ὁδοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ ὅτι πολὺ πορεύσονται, καὶ πολλὰ
τῶν ἁμαρτημάτων ἑαυτοῖς τὰ φορτία συνάξουσι, καταδαπτώμενοι, ἐλθόντες εἰς τὸ τῆς ὁ-
δοῦ τέλος, οὐκέτι περαιτέρω πορευθῆναι δύνανται), τῆς στενότητος τὴν ὁδὸν πιεζούσης αὐτούς,
διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τῷ ὄγκῳ τῶν ἁμαρτημάτων βαρυνομένους ταύτην διελθεῖν· διὰ
ἀνάγκην εἰς αὐτὴν τῆς ἀπωλείας ⓦ κρημνοὺς ἀώρους καταφέρεται. ποῖον οὖν ὄφελος, εἰ-
πέ μοι, πρὸς ὀλίγον τὸν εὐρύχωρον βαδίσαντας, εἶτα διὰ παντὸς ἀπωλείᾳ ζημιοῦσθαι; ἢ ὅταν,
ὡς εἰπεῖν, πτυφῶσαντας, εἶτα ἀληθείᾳ κολάζεσθαι; ὅπερ γὰρ ὅστι μιᾶς νυκτὸς ὅταν, τοῦτο
ἅπας ὁ πτωχὸς βίος πρὸς τὸν ἀφανῆ ἡμᾶς κόλασιν καὶ τιμωρίαν. μὴ γὰρ, ἵνα
ἀσπλάγχνως ἀγωνώσκωμεν, ταῦτα γέγραπται; διὰ τοῦτο ἡ τοῦ πνεύματος χάρις γραφῆναι τοὺς
τοὺς" Κυρίου λόγους παραδοθῆναι πεποίηκεν, ἵνα προφυλακὴν τῶν παθῶν τὴν ἡμετέ-
χ. Χριστοῦ ραν φαρμακεῖον εὑρόντες λαμβάνοντες, τὸν ἐπηρτημένον κόλασιν διαφυγεῖν δυνηθῶμεν.
διὰ τοῦτο καὶ τότε καπάλληλα τοῖς πάθεσιν αὐτῶν τὰ φάρμακα ἐπιφέρει ὁ δεσπότης ἡ-
μῶν Χριστὸς, ἔλεγε παραινῶν· Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης. στενὸν δ' αὐτὸν ἐκά-
λεσε, οὐκ ὀνῷ τῇ φύσει στενὴν τυγχάνῃ, ἀλλ' ὀνῷ ἡ γνώμη ἡ ἡμετέρα πρὸς ῥᾳθυμίαν μᾶλ-
λον ῥέπουσα, στενὸν αὐτὸν εἶναι νομίζει. οὐδὲ γὰρ ἵνα ἀποστρέψῃ ἡμᾶς, διὰ τοῦτο στενὸν
αὐτὸν ὠνόμασεν, ἀλλ' ἵνα τὸ πλάτος τῆς ἐπ' ἐσχάτοις φυγόντες, καὶ ἐκ τοῦ τέλους ἐκάστου κα-
ταμαθόντες, οὕτω ταύτην μᾶλλον ἐλώμεθα. ἀλλ' ἵνα πᾶσιν ὁ λόγος εὐσταθὴς γένηται,

φέρε,

δδξάμενοι ταῦτα τὰ πνευματικά, ποίαν ἔξουσιν, εἰπέ μοι, ἀπολογίαν, ποίαν δὲ συγγνώμην, ὅταν μὴ μόνοι αὐτοὶ ἁπάντων), ἀλλὰ δι' τὴν τούτων ἐργασίαν; ποίους ὀφθαλμοὺς ὄψονται κριτοῦ; πῶς οἴσουσι τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν φοβερὰν; τὰ κολαστήρια τὰ ἀφόρητα; μὴ γὰρ εἰς ἄγνοιάν ἔχουσι καταφυγήν; καθ' ἑκάστην ἡμέραν σκηνοῦμεν, ῥᾳθυμοῦμεν, περιεπόμεθα, δυκηφοροῦμεν τῆς ἀπάτης ὅλεθρον, τῆς βλάβης δὲ μέγεθος, τῆς Σατανικῆς πανηγύρεως τὴν δόλον, καὶ οὐδὲ οὕτω καθικέσθαι δεδυνήμεθα. καὶ πῶς λέγω τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν φοβεράν; πόσα τὰ σὺν ταῦτα γυμνάσωμεν. πῶς, εἰπέ μοι, ὁ τῆς Σατανικῆς ἐκείνης μεταχόντες θεωρίας δυνήσονται μὴ πτοηθῆναι σὺν ταῦτα ῥᾳθυμοῦσαν, ὃ ζωοδὸς ἔχοντες κατεξανιστάμενον καὶ καταδοῦν μεγάλα; ἢ οὐκ ἀκούουσιν οὗτοι τοῦ μακαρίου Παύλου λέγοντος [τὴν διδασκαλίαν τῆς οἰκουμένης], Τίς χωνεία φωτὶ πρὸς σκότος; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; πόσης γὰρ οὐκ ἂν εἴη καταγνώσεως ἄξιοι, ὅταν ὁ πιστὸς καὶ τὴν ἐνταῦθα τελουμένην καὶ θύραν καὶ φρικτὴν μυσταγωγίαν καὶ πνευματικῆς διδασκαλίας ἀπολαύων, μετὰ τοῦ ἐνταῦθα πλεστοῦ ἀπελθὼν καθίζῃ) εἰς τὴν Σατανικὴν ἐκείνην θεωρίαν μετὰ τοῦ ἀπίστου, μετὰ τοῦ δι' σκότους τῆς αἰσχύνης πλανωμένου, ὁ τῷ φωτὶ καὶ τῇ δικαιοσύνῃ πολὺ καταδικαζόμενος; πῶς, εἰπέ μοι, λοιπὸν ὑπεύθυνοι ἐσόμεθα, ἢ Ἕλλησιν, ἢ Ἰουδαίοις; πῶς δὲ σαλεύσει αὐτοὺς ἰσχύσομεν, καὶ πείσομεν μεταπέσαι εἰς τὴν θύραν, ὅταν ὁρῶσι σὲ μὲν ἡμῶν τεταγμένον εἰς τὰ ἀληθινὰ ἐκεῖνα καὶ πάσης λύμης γέμοντα θέατρα συμφυρόμενον αὐτοῖς; τίνος γὰρ ἕνεκεν, εἰπέ μοι, μετὰ τὸ σωθῆναι σὺν ταῦτα καὶ ἐκκαθᾶραι τὸν λογισμὸν, καὶ τὴν διάνοιαν εἰς τῆψιν ἀγαγεῖν καὶ κατανύξαι, πάλιν ἀπελθὼν ἐκεῖ καταῤῥυπαίνεις ἑαυτόν; ἢ οὐκ ἀκούεις σοφοῦ τινος λέγοντος, Εἰς οἰκοδομὴν, καὶ εἰς καθαιρεσιν, τί ὠφέλησαν πλέον ἢ κόπους; ὃ δὴ καὶ νῦν. ὅταν γὰρ τὰ σὺν ταῦτα ὑφ' ἡμῶν οἰκοδομηθέντα διὰ τῆς συνεχοῦς διδασκαλίας καὶ τῆς σωφρονίστου ταύτης τῆς πνευματικῆς, ἀπελθὼν ἀθρόον ὁκεῖ πάντα καθέλῃς, καὶ εἰς ἔδαφος, ὡς εἰπεῖν, καταγάγῃς, ποῖον ὄφελος πάλιν ἡμᾶς δοῦναι τὰ τῆς οἰκοδομῆς ὑποδείκνυσθαι, καὶ πάλιν ἡμᾶς τὰ τῆς καθαιρέσεως; πόσης τοῦτο δυσοίας σὺκ ἂν εἴη καὶ σωφρενίας; εἰπέ γὰρ μοι· εἰ ἐνταῦθα τὰς αἰσθητὰς ταύτας οἰκοδομὰς ταῖς διὰ τῶν λίθων γινομένας τοῦτο ἴσασι ποιοῦντα, οὐχὶ ὠφεμεμηκότι αὐτῷ προσέξεις δὲ εἰκὸς καὶ μάτην κοπτομένῳ, καὶ εἰς οὐδὲν δέον πάντα τὰ αὐτοῦ κατατρέχοντι; ἢ αὐτὸν δὲ ζῆτον καὶ ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς ταύτης τὴν πνευματικῆς λογίζῃ, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχουσι ψῆφον. ἰδοὺ γὰρ ἡμεῖς μοῦ, ὑπὲρ εἰς τοῦτο ἐπάθημεν διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὴν οἰκοδομὴν ταύτην τὴν πνευματικὴν εἰς ὕψος ἐγείρομεν, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς διδασκαλίαν ὑμᾶς ἐναγόντες ἀσυδαλίζομεν· ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ζωπυρήσαντες τὴν μὴ πολλοῦ ποιοῦ αὐξηθῆσαν οἰκοδομὴν σὺν μιᾷ καρδίᾳ ῥοπῇ μετανοήσητε ταῖς οἰκείαις χαροῖς διὰ τῆς ἀφάτου ταύτης ῥᾳθυμίας εἰς ἔδαφος καταγεῖσαι, ἡμῖν μοῦ πολλὴν τὴν ἀθυμίαν ὑπεύθυνον ἔχοντες, ἑαυτοῖς δὲ μείζονα ἀφέρητε.

Τάχα σφοδρότερον τὴν ὑπόμνησιν ἐποιησάμην ὅσον μὲ πρὸς τὴν ἡμετέραν φιλοσοφίαν σφοδρότερον, ὅσον δὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πλημμελήματος οὐδὲ τὴν ἀξίαν. ἀλλ' ὅμως ὑπὲρ διὰ τοῖς πανσοφωτάτοις χεῖρα ὀρέγει, καὶ σὺ τοσοῦτον ἐῤῥαθυμηκότας τὴν πατρικὴν οὐσίαν ὑποδέξασθαι, οὐδὲ ὕστερον ἀπαγορεύομεν αὐτοῖς τὴν σωτηρίαν· μόνον ἵνα βουληθῶσι μηκέτι τοῖς αὐτοῖς πάλιν ἐνέπεσειν, ἀλλὰ μέχρι τούτου σῴσαι τὰ τῆς ῥᾳθυμίας, καὶ ἀπαγορεύσαι ἑαυτοῖς τὴν ὑπὸ τὰς ὑποδρομίας ἀγωγὴν, καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην Σατανικὴν θεωρίαν. διαπαντὸς γὰρ ἔχομεν φιλεῖν θέσπον καὶ ἡμεῖς καὶ κηδεμονικοί, ὡς, ὑπὲρ οἶδε τὴν ἀθάνατον τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας, ἐπειδὴ ἁμαρτήματι τινι ἐνεπεσοῦμεν ῥᾳθυμίᾳ καταστελιθέντες, οὐ μόνον ὑπὲρ ἡμῶν, μὴ ἀπογνῶναι, ἀλλὰ ἀπεστείλαμεν τὸν

Λοιπ. κδ'. κε'.

Σαρ. λδ'. κε'.

χ. ἐπικάλυμμα.

χ. ἀνάγων

χ. πολλὴν ἐσπούδασεν τὴν μὴδὲν ἀξιοπιστοῦντες, ἑαυτοῖς δὲ μεγ.

χ. ἐπικαλύμμα

χ. τὸ ἀνδρεῖον

ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς ἀποστῇ, ἀλλ' ἵνα καὶ Φίλωνι δοκῶμεν τὸν Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, μὴ δι' ἄλλου τινὸς ἀκούειν, ἀλλὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος, παρ' οὗ αὐτὸς, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

χ. ἀναβαίνει.

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΑΣ ΑΠΕΛΘΟΝΤΑΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΟΥΣ ΡΗΤΟΝ ΤΟ ΔΙΑΣΕΛΕΥ. Εἰσελθὼν δέ τις εἰς τινα πόλιν, ὅπου φλαυιανὴ πόλις, ἢ εὐρύχωρος ἦν ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὸν ἀπέναντι, καὶ πολλοὶ εἶεν οἱ ἐπερχόμενοι αὐτῷ· καὶ πρὸς τὸ τέλει εἰς πλοῦτον ἢ εἰς τὸ ἀναίδεον.

Matth. 7. 13.

ΘΕΛΟΜΕΝ τὴν ζωὴν ἅπασαν παλιν διδασκαλίας, καὶ τὸ πνευματικὸν ὑμῶν κρέας ἐσθίειν πράττεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἀκαδύομεν, φοβοῦμαι μὴ καρυωθῶμεν ὑμᾶς ἐν τῇ ζωοχόῳ διδασκαλίᾳ. ἐπεὶ δὲ γυμνοὺς, ἐπιδῶ δαψιλῆ τὴν χεῖρα καὶ σπέρματα τοῖς κόλποις τῆς ψυχῆς καταβάλω, ἢ μὴ ἄξιαι τῶν πόνων ἴδῃ τὸν βλαστὸν χλοερὸν, οὐ μὴν τῆς αὐτῆς προθυμίας τῆς γεωργίας ἄπεστι. καὶ γὰρ ἐλπὶς ἀεὶ τὰς τῶν καρπῶν φορᾶς ἀποτίμηται τὸ βαρὺ τῶν πόνων. τί οὖν δεῖ καὶ ἡμᾶς τὸν πολὺν τοῦτον πόνον τῆς διδασκαλίας κοῦφον ποιῆσαι, εἰ ἐμαυτῷ πλέον τι γνόμενον ἐν τῇ καθημέρου τῆς ἡμέρας εἰς ὠφέλειαν τοῦ ἀκροατοῦ. καὶ γὰρ ὅταν θεασώμεθα, ὅτι μὴ τοσαύτας ἡμῶν καθαιρέσεις, μὴ τοσαύτας κενοδοξίας καὶ ὑποπτώσεις (οὐδὲ γὰρ ἐπαυσάμεθα ζωοχόως ὑμᾶς ὑποτιμπάσοντες τὸ φοβερὸν δικαστηρίου καὶ τὴν ἀθανασίαν τὴν ἀπαραμύθητον, καὶ τὸ πορρὼ ἐκείνου τὸ ἀσβέστου, καὶ τὸν σκώληκος τὸν ἀτελευτήτου) πείσῃ τὴν ψυχὴν ταῦτα ἀκούουσαν (οὐδὲ γὰρ ἐκ πόντου ἀναφέρομεν τὸν ψῆφον, μὴ γένοιτο) πόντων τούτων ὑπολαβόντες, πάλιν ὅτι τοῦ Σατανικοῦ θεωρείου τῆς ἱπποδρομίας ἑαυτὸν ἐκδιδόασι, ποίαν λοιπὸν προσαδοκίαν τῆς αὐτῆς ἀφορμῆς ποιῶν, ἢ τὸν διδασκαλίαν αὐτοῖς ταύτην τὴν πνευματικὴν τροφὴν ἀποδῶμεν, ὁρῶντες μηδὲν πλέον αὐτοὺς ἐπιδιδόντας καρπουμένους, ἀλλ' ἀπωλῶς συνήθειαν τοῦ κατακλυζομένους, ἢ χροτοποιοῦσι μὲ τὰ πρὸ ἡμῶν λεγόμενα ἢ δεικνυμένους ἡμῖν, ὡς μὴ πάντως δέονται τῶν ἡμετέρων λόγων, καὶ μὴ τοῦτο πάλιν ὅτι τὸν ἱπποδρομον τρέχοντας, καὶ μείζονας τῶν χρότων ὅτι τῶν ἰδιώτων ὑποδυομένους καὶ ἀκάθεκτον τὴν μανίαν, ἢ μὴ πολλοῦ τοῦ τόπου συντρέχοντας, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλάκις ἁμαρτανομένους καὶ λέγοντας, ὅτι ἐμὲ τὸν ἵππον οὐ καλῶς ἤλασε, ὁ δὲ καταδικαιοῦται καὶ πίπτει· καὶ ὁ μὲν τὸν τὸ ἰδιώτου ἑαυτοῦ προστίθεται, ὁ δὲ τὸν ἵππον· καὶ ἀδαμοῦ ἔστιν, οὐδὲ κατάμνησις τῶν ἡμετέρων λόγων, οὐδὲ τὸν πνευματικὸν καὶ φερεκτὸν μυστηρίων τῶν σπουδαζομένων, ἀλλὰ καθάπερ αἰχμάλωτοι γεγόναμεν τῶν τοῦ διαβόλου παγίδων, ἐκεῖ διατρίβουσι, τὴν Σατανικὴν θεωρείαν ἑαυτοῦ ἐκδιδόντες, καὶ εἰς αἰχμὴν προκείμενοι καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τοῖς τὰ ἡμέτερα διασύρειν βουλομένοις· τίς δ' οἶδεν, καὶ σφόδρα ἢ λίθινος, ἢ καὶ ἀναίσθητος, ταῦτα διαλήθειν ἐνεγκεῖν δυνάσται, μήτιγε ἡμεῖς τὸν κατεκλυσμὸν φιλοτεχνήσαντες πάντας ὑποδύνοντας, ἀσυνδιάζοντες; οὐδὲ γὰρ τοῦτο μέσον ὅτι τὸ λυποῦν ἡμᾶς, ἐπὶ δύσκολον τὸν ἡμέτερον ὑποδύκνυσθαι κάμινον, ἀλλὰ πολλῷ πλέον [ἡμᾶς καθαίρει]*, ἵνα δὲ ἐπιστώσωμεν, ὅτι βαρυτέρων ἑαυτοῖς τὸν ταῦτα ποιοῦντες ἐργάζονται τὸ κέρδος. Ἡμεῖς γὰρ τῶν πόνων τὸ ἀναλγὲς ἀναδεδόμεθα πρὸς τὸ διαυγὲς. τὸ γὰρ ἡμέτερον ἀπόδον πεπόνηκεν, καὶ ὁ ἀργύριον κατεκάλεσεν, καὶ ὁ πάλαι τὸ ἐμπίστευθεν ἡμῶν διενεμήσατο, καὶ οὐδὲν τῶν εἰς ἡμᾶς πάντων ἀπολελοίπαμεν· ἡ δὲ ἀργυρεὰ δραχμὴ

δραχμοὶ

θέλω. Εἰ μὲν τὸ πεῖν ἐν ἡμῖν κεῖται, ἵνα ἀφεθῇ τὸ θέλειν ἢ τὸν πειρασμὸν ἐπιτρέπει τοῦ Θεοῦ τὸ ῥᾴστειν ἢ τὴν θλῖψιν, ὥστε σωματεῖον καὶ χεῖρα ἀρίζαι καὶ τοῦτο τὸ πάλαι κελεῦσαι. ἐπεὶ γὰρ ἀμέλησε τοῦτο, ἐπαύσατο τοῦ πειρασμοῦ καὶ θλῖψιν, ὅτε ὁ Θεὸς ἀφεῖλε χεῖρα, ἀλλ' ἐπησεν ἢ αὐτῷ. Ματθ. κζ'. πάθει τοῦτο θλῖψιν; ἔκλαυσαν οἱ ἅγιοι τὴν ἔρημον παλαιάν. Ποτὲ γὰρ ἠθέλησα βασιλεῦσαι ἀγαθῶν καὶ πάλιν ἐν, καὶ οὐκ ἠθέλησα τοῦ ἰδεῖν, ἀφεῖλε ὁ οἰκονομῶν ἡμέρας. ὁρᾷς, ὅτι οὐκ ἠθέλησεν, οὐκ ἔστιν; ὁ Θεός. Ἀλλὰ τοῦτο χρεία ἡμῖν ἢ τοῦ θέλειν ἢ τοῦ πειρασμοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ ἐπιτάσσοντος. πῶς οὖν φησιν ἢ ὁ ἀπόστολος, ὅτι ὃ κατορθῶσαι, οὐκ ἐκ ἡμῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας· τὸ θέλειν δὲ καὶ ἐν ἡμῖν ἢ ἐκ τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως. Οὕτω οὖν εἰ ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας τὸ κατορθῶσαι, φησί, καὶ μὴ κατορθοῦσι, οὐθενὸς ἂν ἕτερος ἀνάγκης ἀποδῶμεν αἰτίαν. ὅταν γὰρ ἐκ προσώπου ἀπολέσω πόλιν, καὶ θλίψω, καὶ πολεμήσω, καὶ τὸν πόλεμον ἐπαγάγω, ὁ μὴ τὸν τέλους χάριν ἀφεῖναι μηδὲ χεῖρα ἀρεῖναι, πάντως ἀπάλλαγμα ἐγκλήματος. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν. ἀμήχανοι γάρ, θλῖψαι τῶν πόλιν καὶ πολεμῆσαι καὶ βουληθῆναι, ἢ Θεοῦ ἐγκαταλιπεῖν. εἰ γὰρ τοῖς μὴ βουλομένοις σωθῆναι ἐκ συνεκάλει, ἵνα θλίψωσι καὶ βουληθῶσι, πολλῷ μᾶλλον τοὺς ἀεὶ μεμνημένους οὐκ ἐγκαταλιμπάνει. Ἐμβλέψατε γάρ, φησι, εἰς ἀρχαίας ἡμέρας, καὶ ἴδητε, τίς ἤλπισεν ὅτι Κύριος ἐγκατῳκοδόμησε τοῖς ἐπολεμήσε ταῖς ἐπολεμήσε ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐπόρθησεν αὐτούς; καὶ πάλιν ὁ Παῦλός φησι· Ἡ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ἡ ἐλπὶς ἡ εἰς ἢ Θεόν. ἀμήχανον γὰρ τὸν πόλεμον ἐκπεσεῖν τὴν ὅλην ἡμῶν ἐλπίζοντα, ἐκ τὰ πρὸς ἑαυτὸν παντα εἰσφέροντα. καὶ πάλιν, Πιστὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑποενεγκεῖν. ἀφ' ὅτου παρῆλθον αἱ ἅγιαι ἐκεῖναι καὶ σοφὲς τῆς αἱρετικῆς λέγων· Τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν Κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν· εὐθύνον τὴν καρδίαν σου, καὶ καρτέρησον, καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν καιρῷ ἀποχωρῆσαι καὶ μὴ ἀποστῆναι, καὶ μὴ ἀπορρίψῃς ἕτερος σωθῆναι λέγων· Ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. ταῦτα γὰρ πάντα καινὰς εἶναι ἐφεῖναι καὶ δόγματα ἀκίνητα, καὶ δεῖ τὸν πιστεύειν ἐν τῇ ψυχῇ τῇ ἡμετέρᾳ, ὅτι ἀμήχανόν ἐστι ἀνυποδήτους καὶ μεμιασμένους ὑπὸ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, καὶ τὰ πρὸς ἑαυτὸν πάντα ὑπεκκαίοντας, ἐγκαταλιφθῆναί ποτε ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. οὐκ ἀκούεις τί φησι πρὸς τὸν Πέτρον; Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ἐξῃτήσατο ὁ Σατανᾶς σινιάσαι ὑμᾶς ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. ὅταν μὲν γὰρ ἴδῃ τὸ φόβον μείζω τῆς ἡμετέρας δυνάμεως ὄντα, ἐρεῖ χεῖρα, καὶ ὑπεκκαύσει τὸν πειρασμόν· ὅταν δὲ ἴδῃ ἐξ οἰκείας ῥᾳθυμίας καὶ ὀλιγωρείας τὴν οἰκείαν παροδεύοντα σωτηρίαν, καὶ μὴ βουλομένους σωθῆναι, ἀφίησι καὶ ἐγκαταλιμπάνει. οὐ γὰρ βιάζεται, οὐδὲ ἀναγκάζει. ἐφ' ὅπερ ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας ἐποίει, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα ἔδειξε. καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ μὴ θέλοντος ἀκούειν, ἀλλ' ἀπωθουμένου, οὐκ εἶλκεν οὐδὲ ἐβιάζετο, τοὺς δὲ προσέχοντας διέλυε πάσαφῶς, καὶ τὰ αἰνίγματα ἐποίει φανερά· οὕτω δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας οὐκ ἐβιάζετο οὐδὲ ἀναγκάζει, οὐδὲ βιάζεται. τοὺς δὲ προσερχομένους ὑποδεχόμενος ἐξ πολλῆς τῆς σφοδρότητος. Πρᾶξ. κ'. λε'. Ἐπὶ τούτοις ἐν Πέτρος φησίν· Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι, ὅτι ὁ πρόσωπον ἐστὶν ὁ Φοβούμενος τὸν Θεὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστι. Ἡσ. α'. ιθ'. κ'. καὶ ὁ ἀποστάτης αὖθις τοῦτο ἀποφαίνεται λέγων· Ἐὰν θέλητε, καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακούσητέ μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται. ταῦτα οὖν εἰδότες, καὶ ὅτι καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ πράττειν ἐν ἡμῖν ἐστι, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἐκβάλλωμεν τὴν ἀκηδίαν, ὑπὲρ τοῦ σωθῆναι ἕκαστον αὐτῶν, καὶ τὸν τέλους ἔχωμεν τὸν προκείμενον, ἀγαπητοί, καὶ τοῦ ἀγῶνος ἐπιδεξώμεθα ἐν τῇ τῆς ψυχῆς ῥᾳθυμίᾳ τῆς ἡμετέρας, ἵνα μικρὸν ἐνταῦθα πονήσαντες χρόνον, καὶ τὴν ἀγήρω καὶ ἀδιάπτωτον αἰώνιον τρυφὴν ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν· ὧν

γένοιτο

λάκις ἀξιῶν. ἀλλ' ὅτε τ' πόλιν ᾠδησεν ἀζῆ θριαμβῶσαν ᾠσῆτοι. ὅπῃ γὰρ ζωντες ἔλεγε, μὴ ἀξίου γὰρ αὐτῶν, τὴν διορθρίαν αὐτὴν τῆς Φιλαθεσπίας κλῆσιν ᾠσῆτην, ἵνα ἐκβῆναι ἀφορμὴν ἵνα ἀ ᾠσῆφασιν ὕλην λάβῃ τῆς ᾠσῆς Θεὸν γὰρ αὐτῶν ἱκετηρίας, ἀ ᾠσῆς αὐτὴν ἀποστολῆς λόγον, καὶ φησὶν· Ἐρρέθη, οὐαὶ τῷ ζωντι ἐμμάτων σου, Ισρ. 1. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26.
ἀλλ' ἐγὼ ἡ πληγή σου. Εἶτα ἐκεῖνα φησὶν· ὄντως τοῦτό μου τὸ πταῦμά ἐστιν, ἡ σκηνή μου ὠλετο, αἱ δέρρεις μου διεσπάθησαν, ἀ ὑοί μου ἐξ ἀ ᾠσῆλθον ἀπ' ἐμοῦ, ἀ οὐκ εἰσίν· ἀ ποιμένες μου ἠφανίσαντο, ἀ τ' Κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν· φωνῆς ἀκοὴ ἔρχεται ἀ σεισμὸς μεγάλος ἀπὸ βορρᾶ, τοῦ παράξαι ἀ πόλεις Ιούδα εἰς ἀφανισμὸν ἀ κατοικητὴν δρακόντων. Εἶτα ὅπῃ ἐπαναφέρει τὴν οἰκείαν συμφορὰν ἐκεῖνα, φησὶ· Κύριε, οὐχὶ τοῦ ἀθέσπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. Ἀ οὕτω, ὅπῃ θρηνῶν, φησὶ, δόγμα ὀλέθριον εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκουμένην, τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν ἀφαιρούμενος, ἀ λέγων οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ) τὰ ᾠσεκτά; οὐδαμῶς, ἀλλὰ ἀ θρηνῶν ἀσφαλίζεται)· εἰ πὼν γὰρ, ὅτι οὐχὶ τοῦ ἀθέσπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐκ ἐσώσαντο, ἀλλ' ἐπήγαγον· οὐδὲ ἀθέσπας πορεύσονται) ἐ κατορθώσει τὴν πορείαν αὐτῶν. ὃ ᾗ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὸ πρῶτον· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐφ' ἡμῖν, τὸ ᾗ ὑπὸ τῶ Θεῶ. τὸ μὲν γὰρ ἐλέσθαι τὰ κάλλιστα, ἀ βελτιθῆναι, ἀ ἀσυδάσαι, ἐ πρῶτα ᾠσορμίαν ποιεῖσθαι, τῆς ἡμετέρας ἐστὶ ᾠσοθέσεως· τὸ ᾗ εἰς τέλος ἀγαγεῖν αὐτὰ, ἀ μὴ συγχωρῆσαι ἁμαρτεῖν, ἀ ᾠσὸς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν τὴν κατορθωμένην, τῆς δωρεᾶς ἐστὶ χάριτος. ἐκωλύσατο γὰρ ᾠσὸς ἡμᾶς τὸν ἀγαθὸν ὁ Θεὸς, ἀ οὔτε ἐφ' ἡμῖν ἀφῆκε τὸ πρῶτον εἶναι), ἵνα μὴ εἰς ἀπροσδόκητα ἐκπαιρώμεθα, οὔτε αὐτὸς τὸ πρῶτον ἔλαβεν, ἵνα μὴ εἰς ῥᾳθυμίαν ἀποκλίνωμεν· ἀλλ' ὀλίγον ἀφεὶς ὅπου τοῖς ἡμετέροις πόνοις, τὸ πλέον αὐτὸς κατορθοῖ. ὅπου γὰρ εἰ τὸ πρῶτον ἦν ἐφ' ἡμῖν, πολλοὶ ἂν τοῦτο εἰς ἀπροσδόκητον ἐσπέρας ἀ σχολῆς ἐκάλυσαν, ἀ χύσαντες τὸ φαεσταῖον, τί φησιν, εἰς ὕσπνον ἀλαζονείαν ἐσπέρατο, πῶς ἐμεγαλήνυνε ἀ τῆς οἰκουμένης ἅπασης ἐφέστηκε μείζονα. Ἀλλ' τοῦτο οὐ τὸ πρῶτον ἐποίησεν, ἀλλ' ἀφῆκέ τι ἐφ' ἡμῖν εἶναι), ἵνα βλέποντες λάβῃ ᾠσόφασιν τὸ δικαίως ἡμᾶς στέφανοῦν. ἀ τοῦτο ἐδήλωσε ἀλλὰ τῆς ᾠσβολῆς ἐκείνης; καθ' ἣν φησιν, ὅτι ᾠσεὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν βίρων αἰθέρος, ἔπεμψεν εἰς Ματθ. κ. ε.
ἀμπελῶνα ἐργάζεσθαι. καίτοι τί οὐ τῇ ἑνδεκάτῃ ὥρᾳ εἰργάσαντο; ἀλλ' ὅμως ἤρκεσε τῷ Θεῷ ἀ βραχέα τοῦ παντὸς ῥοπὴ ᾠσὸς ὃ δοῦναι μισθὸν αὐτοῖς ἀπηρτισμένον. ἀ ἵνα μάθῃς ὅτι τοῦτο ἀληθῶς ὁ ᾠσβήτης φησὶ, ἐ οὐκ ἀφαιρεῖται τὴν ἐξουσίαν ἡμᾶς, ἀλλὰ ᾠσεὶ τοῦ τέλους τὴν ᾠσαγωγὴν σὺ ταῦτα φιλοσοφῇ, ἄκουσον τῆς ἐπαγωγῆς. Εἰ-
πὲ γὰρ, οὐκ ἐσὶ αἰθέρι ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ὑπέφερε, Παίδευσον ἡμᾶς, Κύριε, πλὴν σὲ Ιερεμ. ι. κδ'.
χρίσει, ἀ μὴ σὲ θυμῷ. Εἰ γὰρ μηδὲν ὅλως ἐφ' ἡμῖν ἦν, ᾠσεπῶς ἔλεγε, παίδευσον ἡμᾶς, πλὴν σὲ κρίσει. τί γὰρ ἂν ἀδικώτερον ἠμύετο τοῦ κολάζεσθαι ἐδὲν οὐκ ὄντας κυρίους τῶν ᾠσακτέων, ἀ τιμωρίαν ὑπέχειν ἀνθρώπους, ὧν ἡ ὁδὸς ἀ ὁ βίος οὐκ ὑπὸ τῇ αὐτῶν ἐξουσίᾳ κεῖται; ὥστε ὅταν φαίνῃ) Θεὸν ᾠδικαιλόν ὑπὲρ τοῦ μὴ σφοδροτέραν ἠμύεσθαι τὴν τιμωρίαν κατ' αὐτῶν, οὐδὲν ἕτερον, ἢ τοῦτο ἐμφαίνει, ὅτι ἄξιοι τοῦ κολάζεσθαι ἀ τι-
μωρίαν ὑπέχει εἰσί. τοῦτο ᾗ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ὃ αὐτεξούσιον ζωώσιον. Εἰ γὰρ μὴ κύριοι τῶν ᾠσακτέων ἦμεν, οὐκ ἂν ᾠσοσχὴν ἐδὲν τὴν τιμωρίαν ἀξιοῦν αὐτοῖς ὑπομένειν, ἀλλὰ μηδὲ ὅλως κολάζεσθαι· μᾶλλον ᾗ οὐδὲν ἀξιώσεως ἔδει. ὁ γὰρ Θεὸς οὐ δεῖται τοῦ ᾠδικαιλοῦσθαι αὐτὸν, ὥστε μὴ κολάσαι σὲ δυθυμήσας. καὶ τί λέγω, ὁ Θεὸς, ὅπουγε
οὐδὲ αἰθέρος ἰσοῦν ἔχει; ὅταν οὖν φαίνῃ) ᾠδικαιλοῦν ὁ ᾠσβήτης ὑπὲρ Ιουδαίων, ὡς ὑπὲρ ἡμαρτηκότων εὐδηλον ὅτι ᾠδικαιλ. ἀλλ' πὰ ᾗ τότε φαίνεται), ὅταν ἡμεῖς, ὄντες κύριοι τοῦ μὴ ᾠδικεῖσθαι Θεὸν τόμον, ᾠδικώμεθα. ὥστε πολλοῦ δεῖ ἡμῖν ὅπου ἐφ' ἡμῖν, ἀ ὑπὸ τῷ Θεῷ τὰ ἡμέτερα κατορθώματα. τοιοῦτόν ἐστι ἐ τὸ, Οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. ἀ τίνος ἕνεκεν τρέχω, φησὶ; τίνος ᾗ ἕνεκεν Ρωμ. θ. ις.

ὅτι οὐ δεῖ ἁπλῶς τὰς τῶν γραφῶν ῥήσεις παραφέρειν, οὐδὲ σκοπεῖσθαι τῆς ἀκολουθίας, οὐδὲ τῆς συνειρμοῦ ἀπαιτεῖσθαι, οὐδὲ ἔρημα καὶ γυμνὰ τὰ ῥήματα τῆς τῶν ἐπομένων ἢ προλαβόντων βοηθείας λαμβάνοντας συκοφαντεῖν ἁπλῶς ἐπιχειρεῖν. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, ἐν δικαστηρίῳ μὲν παρὰ βιαστοῦ δικαζομένους πάντα εἰς μέσον προτιθέναι τὰ δικαιώματα, καὶ τόπους καὶ χωρία καὶ αἰτίας καὶ πρόσωπα καὶ μυεῖα παραγαγεῖν ἐπειγομένους, περὶ δὲ ζωῆς αἰωνίου προκειμένων ἡμῖν ἀγώνων, ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τὰ ἀπὸ τῶν γραφῶν παραφέρειν; καὶ τόμον μὲν ὁρᾷς ἀναγνώστου βασιλικὸν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἂν μὴ καὶ τὸ χρῶμα εἴπῃ, καὶ τὸν δάκτυλον ἐπιδείξῃ, καὶ ὑγιὲς καὶ ὁλόκληρον αὐτὸν παράσχῃ, κολάζεται καὶ δίκην δίδωσι τῷ ἑαυτοῦ· ἡμεῖς δὲ οὐκ ἀνθεστῶτα τόμον, ἀλλὰ ὅλον ἀνῳγότα ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰληφότα αἰσχυνόμεθα, τοσαύτην ῥᾳθυμίαν χρησάμενοι, ὡς μέλη καὶ μέρη παραπαίειν; καὶ ποῦ ταῦτα ἀπολογίας ἄξια καὶ συγνώμης;

Τάχα πέφρικε μέν τις ἀκοῦσαι τὸν λόγον· ἀλλ' οὐκ ἀστόλως, ἀλλ' ἵνα τὴν πονηρὰν ὑμῶν ἀπαγάγω συνήθειαν. μὴ τοίνυν ἀποκάμωμεν, ἕως ἂν ὁ τέλος βύρωμεν. διὰ γὰρ τοῦτο ἐγκρύπτομεν, οὐχ ἵνα φάγωμεν καὶ πίωμεν καὶ ἐκδυσώμεθα, ἀλλ' ἵνα φύγωμεν κακίαν, ἐλώμεθα δὲ ἀρετήν, τὰ θεῖα ἐπιγνῶμεν καὶ φιλοσοφίας. ὅλη γὰρ οὐχ ἵνα φάγωμεν καὶ πίωμεν ἐγκρύπτεται, ἀλλ' ἵνα ἐπερωτήσεις πολλῷ μείζους καὶ βελτίους, ἀκούσωσιν δὲ Θεοῦ καὶ τὰ αἴτια λέγοντος, ἐφ' οἷς τὸν ἄνθρωπον ἐποίησε. διαπλάττων γὰρ αὐτόν, οὕτω φησὶ· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. ἵνα οὖν Θεοῦ γνώμεθα οὐκ ἐσθίοντες καὶ πίνοντες καὶ ἐκδυόμενοι (Θεὸς γὰρ οὔτε ἐσθίει, οὔτε πίνει, οὔτε ἐκδύεται) ἀλλὰ διανοητῶν ἀκουσμάτων, φιλανθρωπίαν ἐπιδεικνύμενοι, χρηστοὶ καὶ ἐπιεικεῖς ὄντες, τὸν πλησίον ἐλεοῦντες, ἀρετὴν διώκοντες, ἐπεὶ τὸ φαγεῖν καὶ τὸ πιεῖν καὶ τοῖς τῶν ἀλόγων φύσιν ἡμῖν ἔστι, καὶ οὐδὲν ἐκείνων κρεῖττον τοῦτο ἀνώνυμος ἐσμέν. ἀλλὰ πόθεν ἡμῖν ἡ ὑπόνοια; ἐκ τοῦ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγενῆσθαι καὶ ὁμοίωσιν. μὴ τοίνυν ἀποκάμωμεν τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς κινοῦντες λόγους, ἀλλ' ἀναγόντες τὸν προφητικὸν τοῦτον ῥητὸν εἰς μέσον, μὴ ἀκριβείας αὐτὸν διερευνησώμεθα, καὶ * τίς ὁ εἰρηκώς, καὶ ὑπὲρ τίνων, καὶ πότε, καὶ τοῖς πίναξ, καὶ πῶς τῶν προγεγραμμένων ἁμαρτιῶν, καὶ πάντα ἀστόλως ἐξετάζοντες τὰ τοῖς τὸν εὕρεσιν ζητοῦντα. ὁ μὲν οὖν εἰρηκὼς, Ἱερεμίας ἐστὶν ὁ προφήτης, οὐ μὰν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ ἑτέρων τὸν ἱκετηρίαν ποιούμενος, ὑπὲρ Ἰουδαίων, τῶν ἀγνωμόνων, τῶν ἀπειθῶν, τῶν ἀδιορθώτως ἐχόντων, τῶν ὀφειλόντων κολασθῆναι καὶ τὸν ἑαυτῶν * ὑπερμῆκες ἡμωνείαν, τοῦ εἰπόντος αὐτῷ ὁ Θεός, μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαί σου. καὶ τίνες μάν φασι τοῦτο πρὸς τὸν Ναβουχοδονόσορ λέγεσθαι. ὅτε γὰρ ἔμελλεν ἐπιστρατεύειν αὐτοῖς ὁ βάρβαρος, καὶ τὴν πόλιν ἀφαιρεῖσθαι, καὶ λαφύρων αἰχμαλώτους ἀπάγειν, βουλόμενος πεῖσαι πάντας, ὅτι οὐ διὰ τὴν οἰκείαν ἰσχὺν καὶ δύναμιν τῆς πόλεως ἐπιχείρησε, ἀλλὰ πρὸς ἃ τὰ τούτων ἁμαρτήματα, τὸν Θεὸν στρατηγοῦντος τὸν πόλεμον, καὶ χειραγωγοῦντος αὐτὸν ἐπὶ τὴν οἰκείαν πόλιν, φησὶν Οἶδα, Κύριε, ὅτι οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ἀνθρώπου πορεύσεται καὶ κατορθώσει τὴν πορείαν αὐτοῦ. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ἡ ὁδὸς αὕτη, φησὶ, ἣν ὁ βάρβαρος βαδίζειν ἐπιχειρεῖ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, οὐχὶ πρὸς ἑαυτοῦ ἐστιν, οὐδὲ ἐκ φύσεως κατόρθωσε τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ τὴν νίκην, ἀλλ' εἰ μὴ σὺ παρέδωκας ἡμᾶς ταῖς ἐκείνου χερσὶν, οὐκ ἂν ἐκράτησεν, οὐδὲ ἐνεγένετο. διὰ τοῦτο, φησὶ, δέομαι καὶ παρακαλῶ, ὅπερ τοῦτο ἔδοξε, μὴ μάτην γενέσθαι τὴν ἡμετέραν παίδευσιν ἡμᾶς, πάλιν δὲ κείμενα, καὶ μὴ δὲ θυμῷ. ἀλλ' ἐπειδή τινες πρὸς τοῦτο ἀντιλέγουσι, καὶ οὐχὶ τοῦ βαρβάρου φασὶν εἶναι, ἀλλὰ τῆς κοινῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων, ἀνάγκη καὶ πρὸς τούτους ἀποκρίνασθαι. ἡ δὲ ἐστὶ πρὸς τούτους εἰπεῖν; ὅτι ὑπὲρ ἀνθρώπων ἡμαρτηκότων κέκλυε, ὑπὲρ ὧν ἐκωλύθη πολ-

λάκις

κ. παρεκφέρειν.

κ. διαζημίων

ἕτερα λοιπὰ ἀπὸ τῆς γραφῆς προφέρουσι, διεστραμμένως ἀπαγγέλοντες. γέγραπται γάρ, φησι, Εἰ πεφίλησας, γάμησον. οὐδαμοῦ γὰρ τοῦτο οὕτως ἔστι γεγραμμένον. ἀλλὰ πῶς εἴρηται, σκόπησον· Λέγω γὰρ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐστιν, ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ· εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμείτωσαν· κρεῖττον γάρ ἐστι γαμῆσαι, ἢ πυροῦσθαι. οὐκ ἔστιν οὖν ταὐτόν, φησι, τὸ Εἰ πεφίλησας, γάμησον; μάλιστα μέν, εἰ καὶ ταὐτὸν ἦν, τὸ Εἰ πεφίλησας, γάμησον, οὐκ ἐχρῆν ἀφέντας αὐτοὺς τὴν ὑγιῆ τῆς γραφῆς ἀπαγγελίαν, διαστρέφειν καὶ οἰκείοις ῥήμασι προφέρειν τὰ τῆς γραφῆς νοήματα· νυνὶ δὲ καὶ πολὺ τὸ μέσον εὑρήσομεν. διὰ μὲν γὰρ ἁπλῶς εἰπεῖν, Εἰ πεφίλησας, γάμησον, πᾶσιν ἔδωκας ἐξουσίαν τοῖς πρὸ γάμου θέλειν προσηρμόσθαι, πρίν σε ὑπὸ ἐπιθυμίας ἐκλῦσαι, καὶ τοὺς Θεοῦ διαλῦσαι συνθήκας, καὶ τοὺς γάμοις αὐτομολῆσαι, καὶ τῆς προτέρας ἀκαταστάτου ἐπιλαθέσθαι. εἰ δὲ μάθοις πῶς ὁ Παῦλος διαλέγεται, οὐκ ἀπλῶς, ἀλλὰ τοῖς οὐδέπω γεγαμημένοις ἐπ' ἀκαταστάτοις, διώκων ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἐλεύθεροι αἰεὶ ἐξουσίας. λέγω γάρ, φησι, τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, οὐ ταῖς ἀκαταστάτοις χηρεύσαις, ἀλλὰ ταῖς μήτε τοῦτο, μήτε ἐκεῖνο μηδέπω ψηφισαμέναις, ἀλλ' ἐν μεταχειρίσει ἔτι τῆς γνώμης ἐκούσης· οὔσης· εἰ, ἀπέβαλέ τις ὕδρα, φησίν· οὔπω κέκριται περὶ ἑαυτῆς, οὔτε ἐκύρωσεν, εἴτε χηρεύσαι δεῖ, εἴτε δεύτερον ἐπισπάσασθαι νυμφίον. ταύτην οὖν φησι, φησι, ὅτι καλὸν ὁ οὕτως ἐστί. εἰ δὲ μὴ δυνατὸν φέρειν ὁ φορτίον, γαμείτω. ταῖς δὲ ἤδη τοῦ ἐπιβαλλομένου ἥδη καὶ ἀπογραφαμένας εἰς τὸ τῆς χηρείας ἀκατάστατον, ἃς τοὺς Θεοῦ θεμένας συνθήκας οὐ φησι λοιπὸν εἶναι χυείας ἃς τοὺς δεύτερον γάμον ἐπιμελεῖσθαι. Διὰ τοῦτο Τιμοθέῳ γράφων φησὶ αὐτῷ, οὗτως φησί· Νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ. ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γάμου θέλουσι, ἔχουσαι κρίμα, ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν. ὁρᾷς πῶς αὐτὰς ἐνταῦθα κολάζει καὶ μεμφεται, καὶ φησιν ἀκαθαιρέτους εἶναι δίκην καὶ κρίματι, ὅτι ταῖς τοὺς Θεοῦ συνθήκας ἠθέτησαν καὶ τὴν ἀκαταστασίαν διέφθειραν. ὥστε ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ῥητὸν οὐ τοὺς ταῖς ἀκαταστασίας εἴρηται. Διὰ τοῦτο οὐχ ἁπλῶς αὐτὸ χρὴ προφέρειν, ἀλλ' εἰδέναι καὶ τὰ πρόσωπα, τοὺς ἃ διαλέγηται αἱ γραφαί. πάλιν ἕτερα διεφθορότα ῥήσιν, οὐχὶ διαστρέφοντες αὐτῆς τὴν ζωοποιὸν, ἀλλ' ἕτερα οὐκ ἐγκεγραμμένα προστιθέντες. Τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ διαβόλου κακουργία, ἢ πλεονασμῷ, ἢ ὑφαιρέσει, ἢ διαστροφῇ, ἢ μεταλλῇ τὴν κειμένων τὰ ὀλέθρια εἰσαγαγεῖν δόγματα. τί οὖν τοῦτο ἔστι τὸ ῥῆμα; Ἐμοὶ ἔστι, φησι, τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμοὶ τὸ χρυσίον· καὶ ᾧ ἐὰν θέλω, δίδωσι αὐτά. τοῦτο μὲν εἴρηται, τὸ οὖν οὐκ εἴρηται, ἀλλ' ἔξωθεν πολλοὶ προστίθησι. τὸ μὲν γὰρ, ἐμοὶ τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμοὶ τὸ χρυσίον, εἶπεν ὁ προφήτης· τὸ δὲ, ᾧ ἐὰν θέλω, δίδωμι αὐτά, οὐκ ἔστι προστεθεικὸς, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ πολλοῦ ἀμαθίας προσφέρει. Πῶς οὖν καὶ τοῦτο χρὴ βλάπτειν; πολλοὶ μὲν καὶ χήρας καὶ ἀκόλαστοι, καὶ ὑδρὶ τῶν ἡλίου τὸν ὁρᾶν ἄξιοι οὔτε ζῆν οὔτε διαπνεῖν, πολλῆς ἀπολαύουσιν εὐπορείας, διαπεπόντες πόντον, οἰκίας χρυσᾶς ἁρπάζοντες, ὀρφανοὺς λυμαινόμενοι, καὶ καταδεεστέρων ἐπαιρόμενοι. βουλόμενος τοίνυν ὁ διάβολος πεῖσαι τὸν διδάσκοντα, ὅτι πᾶς πλοῦτος δῶρόν ἐστι [καὶ] ἐκ τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς, ἵν' ἐκ τούτου πολλὴν βλασφημίαν προσρίψῃ τῷ διατάττοντι, ῥῆσιν ἀπὸ τῆς γραφῆς λαβὼν τὸ λέγουσι, ἐμοὶ τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμοὶ τὸ χρυσίον, ἐπέσχε τὸν ὦν ἐκ τῇ γραφῇ προσκείμενα λέγων· καὶ ᾧ ἐὰν θέλω, δίδωσι αὐτά. ὁ δὲ προφήτης Ἀγαθὸς οὐκ οἶδα φησὶν· διὰ τοῦτο ἐπανῆλθον εἰς τὴν βαρβάρων γῆς Ἰουδαῖοι, καὶ τὸν ναὸν ἐμελλον δώσειν αὖ καὶ εἰς τὴν προτέραν ἀγλαΐαν εὐφρόσυνα, ὅτε διπόρευσαν πολεμίων προεχώρουν, πυκνὰς οὔσης πολλῆς, εὐθυμίας εὐδαιμόνων εὐπορείας φαιδρότητος, βουλόμενος ἐκ ζοφερᾶς ἀγαγεῖν αὐτοὺς ἐλπίδας καὶ πεῖσαι θαρρεῖν πρὸς τοὺς πόλεις, φησὶν ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· Ἐμοὶ ἔστι τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμοὶ τὸ χρυσίον· καὶ ἕξει ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν προτέραν. καὶ ἵνα τοῦτο πρὸς τὸ προκείμενον, φησι;

α. Κορ. ζ. ι. β

α. Τιμ. ε. ιά.

Λογ. β. θ.

πάσης ἐξουσίας ἀπεστερημένῳ; οὔτε ὁ κατορθώσας ἄξιος ὅστις ἐπαίνου, ὅτι ὁ ἁμαρτὼν ἀβάθμητος κολάσεως καὶ ἀμοιρείας, ἀλλ' μὴ ἐφ' ἡμῖν ἦ τὰ πρακτέα. Εἰ δὲ τοῦτο πιστεύεις ἀνθρωποι, οὐδὲ εἷς οὐκ ἔτι λοιπὸν οὐκ ἀρετῆς ἀνθέξεται, οὐ κακίας φεύξεται. Εἰ γὰρ ἰσ. κακίαν πᾶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸν ἐπιτηδείως ἐπηχοῦντα ἡμῖν, τὸν βασιλέως ἁλεξημένων, καὶ τὰς κολάσεις τὰς ἀφορήτους, καὶ τὰ ἔπαθλα τὰ ἀνθαίροντα ἁγίοις ἀνθρώποις τροπῆτων, συμβολῶν, παραλειπόντων, πρώτα κινούντων λόγων, μόλις πνὲς ἀναμένουσι τὸν ἀνθρώπους ἀρετῆς ἱδρῶτας, μόλις ἀφίσανται τῆς εἰς τοὺς ἁμαρτήμασιν ἡδονῆς· αὖ καὶ τοῦτον ἐκκόψῃς τὸν ἄγκυραν τὸν ἱερὸν, οὐκ ἐκλύσῃ βαπτισθήσει; Τὸ σκάφος, καὶ πρῶτος εἰκάσουσι ῥᾳθυμοι τέλεοι ἀναβρύχιοι, καὶ πολλὰ ἔσαι καθ' ἡμέραν τὰ ναυάγια; οὐδὲν γὰρ, οὐδὲν ὅτως ἐκπαύδαχεν ὁ ἁμβολος, ὡς τοῦτο πᾶσαι τὴν αἰθερίων ψυχὴν, ὅτι καὶ ὅτι εἰς τοὺς ἁμαρτήμασιν ὅστις ἀβάθμητος κολάσεως, ὅτε εἰς τοὺς κατορθώμασιν ἔπαινον ἄξιος καὶ στεφάνων· ἵνα καὶ τὴν παυσάμενον ἐκλύσῃ τὰς χεῖρας, καὶ σβέσῃ τὸν προθυμίαν, καὶ τὴν διαπεπωκότων ὑποτιμήσῃ τὸν ὀλιγωρίαν καὶ αὐξήσῃ τὸ ῥᾳθυμίαν. διὰ γὰρ προσέχει μὴ ἀκριβείας τοῖς λεγομένοις. κρημνὸς ἐκπαρῴνει ὅστις εἰς βόθρος, αἱ μὴ πφοιτως διαγνωσθῇ τὸ ῥητόν. Τί γὰρ εἴπωμεν; ὅτι ἐψεύσατο ὁ προφήτης; ἀλλ' ὑπερήνδρων. προφήτης γὰρ οὐ ψεύδεται· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ φθέγγεται ῥήματα. ἀλλ' οὐκ ἐψευσατο ὁ προφήτης; οὐκοῦν οὐκ ἐφ' ἡμῖν τὰ πρακτέα; ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἡμῖν τὰ πρακτέα, καὶ ὁ προφήτης οὐκ ἐψεύσατο· καὶ ἀμφότερα ταῦτα διασῴσωμεν, ἐὰν προσέχωμεν. Διὰ γὰρ τοῦτο ἐκατέρωθεν ἐδέησε ℣ κρημνοῦ, ἵνα πφοιτες διαγνῶσωμεν τὴν προκειμένην ἡμῖν ὁδόν. μὴ γὰρ δὴ τοῦτο μόνον ἐξεπάσωμεν, ὅ, Οὐκ ἐστὶ παῦ δύθρωπος ἡ ὁδὸς αὕτη, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀκολουθίαν ἅπασαν, καὶ ὅσα πάντα εἴρηται, καὶ παραβάλωμεν, καὶ ποὲς τίνα, καὶ διὰ τί, καὶ πότε, καὶ πῶς. οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ λέγειν, ὅτι ἐν ταῖς γραφαῖς γέγραπται, οὐδὲ ἁπλῶς παραδοῦναι ῥήματα καὶ ἀναγινώσκοντας τὰ μέλη τοῦ σώματος τῶν θεοπνεύστων γραφῶν, ἔρημα καὶ γυμνὰ τῆς οἰκείας αὐτῶν ζωηφόρου λαβόντας, ἐπ' ἐξουσίας καὶ ἀδίας ἐπηρεάζειν αὐτοῖς. ὅταν γὰρ πολλὰ δόγματα διεφθαρμένα εἰς ℣ βίον εἰσυπεκλαῦ ℣ ἡμέτερον, τὸ διαβόλου πείθοντος τοὺς ῥᾳθυμοτέρους διεστραμμένως ἀναπέλλειν τὰ ἐν ταῖς γραφαῖς κείμενα, ἢ παρεκτείνοντας, ἢ ὑφαιρουμένους ὑπὲρ ζοφοῦν τὴν ἀλήθειαν. οὐ τοίνυν ἀρκεῖ τὸ εἰπεῖν, ὅτι ἐν τῇ γραφῇ γέγραπται, ἀλλὰ χρὴ καὶ τὴν ἀκολουθίαν διαγνῶναι πᾶσαν. ἐπεὶ εἰ μέλλομεν διακοπεῖν τὸν ποὸς ἄλληλα συνέχειαν αὐτῶν καὶ συνδέσεως, πολλὰ ὕστερον πεπτωκότες δόγματα. καὶ γὰρ ἐν τῇ γραφῇ γέγραπται, ὅτι Οὐκ ἔστι Θεὸς, καὶ ὅτι Ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ μὴ βλέπειν εἰς πέλος, καὶ ὅτι Οὐκ ἐκζητήσει ὁ Θεός. Τί οὖν, εἰπέ μοι; οὐκ ἔστι Θεός; οὐδὲ ἐφορᾷ τὰ τοῦ ἡμῶν πρόσωπα; καὶ πῶς τοῦτο αἱρόμενοι εἰπεῖν, ἵνα ἀκούσωσι, κρίνουσιν ἐν τῇ γραφῇ γέγραπται; ἀλλὰ μαθὲ πῶς γέγραπται. Εἶπεν, φησὶν, Ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι Θεός. οὐ τῆς γραφῆς ὅστιν ἡ γνώμη καὶ ἡ φῆφος, ἀλλὰ τῆς τοῦ ἄφρονος ἀφροσύνης· οὐ τὰ ἑαυτῆς εἶπεν ἡ γραφὴ, ἀλλὰ τὰ ἑτέρου ἀπήγγειλε. καὶ πάλιν Ἕως πότε, κύριε, προσόξεται ὁ ἀσεβὴς ℣ Θεόν; Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἐκζητήσει· ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τοῦ μὴ βλέπειν εἰς πέλος. καὶ ἐν ταῦθα πάλιν ἀσεβοῦς ἀνθρώπου καὶ διεφθαρμένου κεῖται καὶ ψῆφος ἐκπέπτωκε). οὔπω καὶ ἰατρεῖς ἔγνως ὅτι τοῖς ὑγιαίνουσι διαλεγομένοις τὰ τῶν παραπαιόντων καὶ ἐξεστηκότων ἀνθρώπων λέγειν, ἵνα τούτους ἀσφαλεστέρως ἐργάσωνται. ἐπεὶ οὖν ὑγιὰ μὲν ψυχῆς εὐσέβεια, νόσος δὲ ἑκάστη καὶ ἀρρωστία, τὸ ℣ Θεὸν μὲν εἰδέναι, λέγειν δὲ τὰ ῥήματα τῶν ἀσεβούντων, οὐχ ἵνα ἀκούσωμεν ἁπλῶς, ἀλλ' ἵνα φυλαξώμεθα· λέγει τι εἶπεν ὁ ἄφρων, ἵνα σὺ μὴ γένῃ φρόνιμος, καὶ μὴ δέξῃ τὸ ῥῆμα· λέγει τι εἶπεν ὁ ἀσεβὴς, ἵνα σὺ φύγῃς τὴν ἀσέβειαν. οὐ μόνον δὲ τῆς ἀκολουθίας ἐκκόπτειν οὐ χρὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑγιῆ προσφέρειν αὐτοῖς, καὶ μηδὲν προσιδύειν. πολλοὶ γοῦν καὶ

ἕτερα

Ψαλμ. ια. Ψαλμ. θ. λε. καὶ λδ.

γὰρ δ δῆσον ἀναῤῥήγνυσθαι πάλιν πρὸς ἀλλήλους πάσης ἀπαγορεύουσαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὑμῖν ὡδὶ Παῦλος καὶ Πέτρος διαλεξάμενοι καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ γλυκύτητος αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεως, καὶ τὴν δοκοῦσαν ἐκείνων εἶναι μάχην πάσης εἰρωνείας χεῖρον ἀμφοτέραν ὑμῖν ἀποδείξαντες, δ ὅτι τὴν ὑποῖδιν ἐκείνην καὶ τραχεῖαν ἀναγόντες ὁδὸν, ὅπῃ πεποικόσι εἰδώλων, τῇ μετ' ἐκείνην ἡμέρᾳ πρὸς ἑτέραν εὐκολωτέραν ἐλθεῖν παρεσκευάσθησαν, τὸ μακαρίου Εὐσταθίου καὶ ἐγκώμια διηγούμενοι, καὶ μετ' ἐκεῖνα τὸ γλυκαίου μάρτυρος Ῥωμανοῦ τὸν ἔπαινον διεξιόντες· ὅτι δὴ καὶ λαμπρότερον ἡμῖν ὁ ἑκάστου γένηται, καὶ πλείων ὁ κόρος, καὶ μείζων ὁ θόρυβος. καθάπερ γὰρ ἰὸς καμών, εἶτα εἰς λειμῶνα εἰσπλεύσῃ, γάνυται δ ἀσχάλλοντα, πολλὰ μὲν ὁρῶν οὐδὲν οὐδὲ ὀπίπονον, ἀΰσεσι δὲ δ πτερύγων καὶ ψυχαγωγίαν πολλὴν· οὕτω καὶ ὑμᾶς μοι διέκεισθε τότε. Ἀπὸ γὰρ τῶν πόνων καὶ τῶν δυσχολιῶν τῆς ἀκροάσεως ἐκείνης, ὥσπερ εἰς λειμῶνα, εἰσελθόντες τῶν μαρτύρων τὰ ἐγκώμια, μετὰ πολλῆς τῆς ἡδονῆς τῆς τέρψεως ἀπεφορήσατε ἐκεῖνα. οὐδὲ γὰρ λαβαὶ καὶ δύπλαβαὶ ἦσαν τότε, οὐδὲ παλαίσματα καὶ διαδύσεις, ἀλλ', οὐδενὸς δυσκρούοντος, ἄφετος καθ' ἑαυτὸν ὁ λόγος ἠγωνίζετο, ἀπολελυμένος καὶ ἐλεύθερος ὤν. Διὰ τοῦτο καὶ λαμπρότερος ἐκεῖνος καὶ πολυγυιαικώτερος καὶ πλειόνων ἀπέλαυνε παίνων. καὶ γὰρ διὰ τὴν ἀκροατῶν, ὅταν μετ' εὐκολίας τοῖς λεγομένοις προσχωρήσῃ, πολλὴν αὔξεσιν ἀπολαύουσα, προθυμοτέρους πρὸς ἔπαινον τὸν λέγοντος διεγείρεται. ἐπεὶ οὖν ἡδέως ὑμᾶς ἀνεκινήσαμεν εἰς ταῖς ἡμέραις ταύταις, οὐδὲν ὀπίπονον δ τραχὺ πρὸς τὴν ὑμετέραν κινήσαντες ἀγάπην, φέρε δὴ τίμερον ὑμᾶς πάλιν ὅπῃ τὴν προτέραν ἀγαγόντες γυμνασίαν, πρὸς τὰ ἐπιπονώτερα τῶν γραφῶν καὶ πολλῆς δεόμενα ζωώσεως χαλεπαίνοντες ὑμῖν· οὐχ ἵνα ζωτειφωμεν τοῦ καμάτου, ἀλλ' ἵνα γυμνάσωμεν εἰς τὸ δυνασθαι καὶ ταῦτα μὴ ἀσθενείας δέχεσθαι τὰ χωρία. ὥσπερ οὖν τότε μὲν τὴν ἀρχὴν ἐδόκει μάχης εἶναι καὶ φιλονεικίαν τῶν ἀποστόλων· ὅπῃ δὲ διέβημεν τὸν σκοπέλους ἐκείνους, εἰδέναι αὖθις ἀπολιπὼν καιρὸν τὸ πνεύματος, ἀγάπην, χαράν, εἰρήνην, καὶ οὐ μάταιος ἡμῖν οὐδὲ περιπὸς ὁ πόνος ἐγένετο, ἀλλ' εἰς ὕφεσιν ἡμῖν κατέληξεν· οὕτω καὶ σήμερον προσδοκῶ ταῖς εὐχαῖς ταῖς ὑμετέραις, καὶ μετὰ καρτερίας καὶ πολλῆς τῆς ἀνεσμονῆς τὴν προκειμένην ἡμῖν διανύσομεν ὁδὸν, καὶ ὅπῃ τὴν κορυφὴν αὐτὴν διαβεβήκαμεν, ἰσόπεδα καὶ λεῖα δ ὑπῖλα πάντα θεήσεται ἐκεῖ. τί ποτ' οὖν ἐστὶ δ προκείμενον ἡμῖν νῦν; δ καὶ τὸ προφήτης σήμερον διαγινώσκει· Κύριε, οὐκ ἐν τῇ ἀνθρώπῳ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ἀνθρώπος πορεύσεται καὶ κατορθώσει τὴν πορείαν αὐτοῦ. Τὸ μὲν ζήτημα, τοῦτο· ὑμεῖς δ, ὥσπερ ὅτε πρέσβεις τὴν ἀποστολὴν, καὶ νῦν ζωτεινατέ ἑαυτούς. οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἔλαττον ἐκείνου δ ζήτημα, ἀλλὰ καὶ πλείονος δεῖται φροντίδος. Ἵνα δηποτε; ὅτι ἡμῖν Παῦλος καὶ Πέτρος διῆσαν μὲν ἀφορμὰς, οὐκ ὄσας δ, καὶ πολλοῖς γνώριμοι ἦσαν, ὅθεν οὐδὲ πολλὴν ἐκ τῆς ἀγνοίας εἰκὸς ἦν γίνεσθαι τὴν βλάβην· αὕτη δὲ ἡ ῥῆσις πάντα χοῦ φέρει, ἐν οἰκίαις, ἐν ἀγορᾷς, ἐν χώραις, ἐν πόλεσιν, ἐν νήσῳ καὶ θαλάττῃ καὶ νήσοις· καὶ ὅπουπερ ἂν ἀπέλθῃς, ἀκούσῃ ταῦτα λεγόντων πολλῶν· εἰ γὰρ πᾶς, οὐκ ἐν τῇ ἀνθρώπῳ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. οὐ ταύτην δ μόνον μεμελετήκασι τὴν ῥῆσιν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας πρὸς ταύτην ζωειρησι τοιαύτας ὅπ Οὐ τὸ θέλοντος, οὐδὲ τὸ τρέχοντος καὶ μετ' ἐκεῖνο πάλιν, Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἰκοδομοῦντες αὐτόν. τοῦτο δ ποιοῦσι, τῆς οἰκείας ῥᾳδιουργίας πρόκλυμμα τὰς θείας γραφὰς προβαλλόμενοι, καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν καὶ τὴν ἐλπίδα διὰ τούτων διορύττειν ὑπιχνεύοντες τῷ ῥηκτῇ. οὐδὲν γὰρ ἕτερον κατασκευάσαι βούλονται διὰ τούτων, ἀλλ' ἢ ὅτι οὐδενὸς ἐσμεν κύριοι. πάντα εἶχεται τὰ καθ' ἡμᾶς· εἰκὴ βασιλείας ὑπόθεσις, εἰκὴ γένεσις ἀπειλή· εἰκὴ νόμοι καὶ ἡμέρα δ κλῆσις καὶ συμβουλαί. Εἰ γὰρ δῶν τις πείσειε τὸν μηδενὸς ἐπικρατεῖν; τί δ' ἂν τις ὑπόροιτο τὰ

χ. ἰδιωτῶν

Ιερ. ι. κγ.

χ παῖτα

Ρωμ. θ. ιε. Ἐγκωμ. εἰς α.

λοι (ὡς ἐν ὁ προφήτης διελέγετο λέγων, Ο ποιμὴν Ἐιρηνίου, ἡ κλίζων κριός) ἀλλὰ χρησιμώτερον τοῖς εἰς δόξαν χωρουμένοις· σωφρονεστέρους ἢ ἡ ὀπτικωτέρους ποιῆ τὸ ἐκκόπτουσα ἀπόνοιαν. ἀδούλωτον γὰρ ἡ ἀρετὴ, ἡ οὐδὲν αὐτῆς δεσμεύεσθαι δυνάμενον αὐτῇ, οὐ δουλεία, οὐκ αἰχμαλωσία, ἡ πενία, οὐ νόσος, οὐκ ἄλλο, ὃ πόνων τυραννικώτερον, ὁ θάνατος. ἡ δηλονότι ἅπαντες Ⓐ ταῦτα ὑπομένοντες ἅπαντα, ἡ δι' αὐτῆν μείζονας λάμποντες. Τί γὰρ Ⓦ Ιωσὴφ ἔλαβεν ἡ δουλεία; (οὐδὲν γὰρ κωλύει πάλιν Ⓦ αὖτε δοῦλον εἰς μέσον ἀγαγεῖν) Τί ἢ τὰ δεσμά; Τί ἢ αἱ ἁλύσεις; Τί ἢ ἡ συκοφαντία; Τί ἢ ἡ ὀπτικουλή; Τί ἢ ἡ ὀπτὴ τῆς ἀλλοτρίας ἅψασθαι; Τί Ⓦ Ιωὴλ ἡ τῆν βουκολίαν ἡ τῆν ποιμνίων αἵρεσις; ὁ βιαῖος ἡ ἄωρος τῶν παίδων θάνατος; ἡ πληγὴ τοῦ σώματος; αἱ πηγαὶ τῆν σκωλήκων; ἡ ὀδυνὴ ἡ ἀκαρτέρητος; ἡ ὀπτὴ τῆς γυναικὸς; πατρὸς τῆν φίλων; αἰ λοιδορίαι τῆν οἰκετῶν; Τί ἢ τὸν Λάζαρον τὸν τῆν πυλῶνι κεῖσθαι, ἡ τὰς γλώσσας τῆν κυνῶν ἐπιλείχεσθαι, καὶ ὁ λιμὸς ὁ διωκτικὸς, ἡ ἡ ἐπιφορὰ τοῦ πλουσίου, ἡ τὰ πεινῶντα, ἢ ἡ νόσος ἡ ἀφόρητος, καὶ ἡ ἐρημία τῶν προσιόντων, καὶ ἡ ἐπιφορὰ τῆν βοηθούντων; τί ἢ τὰ Παύλου αἱ περιφάνειαι ἐκείνου τῆν δεσμωτηρίων, τὰ ἀπαγωγῶν, τῶν θανάτων, τῶν καταπονισμῶν, τῶν λοιπῶν περισμῶν, ἃς οὐδὲ λόγῳ ἐξαριθμῆσαι ἔστι; ταῦτα ἅπαντα αἰσθησόμενοι καὶ ἐκεῖνα φεύγωμεν, ἀρετὴν διώκωμεν· καὶ δυνώμεθα μὴ μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν· εἰ δέ ποτε ἐμπέσωμεν, μὴ ἀλύωμεν, μηδὲ δυσχεραίνωμεν. καὶ γὰρ ὅπλα ἐστὶ ταῦτα ἀρετῆς τοῖς εἰς δόξαν χωρουμένοις, καὶ δυνησόμεθα δι' αὐτῶν πόνων εὐδοκιμεῖν, ἐὰν ὑφέλωμεν, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ιησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κη. ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΙΕΡΕΜΙΟΥ,

Ιερ. κγ. Κύριε, ἐχὶ τὸ αὐθέντης ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ἀνθρωπος πορευόμενος ἡ κατορθώσει τὴν πορείαν αὐτοῦ, ἐν κατευθυνῇ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ.

ΤΗς ὁδοῦ ταύτης τῆς αἰθυπτῆς ἡ λεωφόρου τὰ μὲν ὄντι ὑπλᾶ καὶ λεῖα, τὰ δὲ πρόσαντη καὶ τραχύτερα· οὕτω δὲ καὶ τῶν θείων γραφῶν τὰ μὲν ὄντι αὐτόθεν πᾶσι διευκόλυντα, τὰ δὲ πλείονος ἐξεργασίας καὶ πόνου δέοντα. ἀλλ' ὅταν μὲν ἰσόπεδον καὶ λείαν ὁδοιπορῶμεν ὁδόν, οὐ πολλῆς ἡμῖν δεῖ ἀκριβείας· ὅταν δὲ ὀπλίαν καὶ ξυλώδη καὶ πρὸς αὐτῇ ἀνατεταμένην τινὰ ἀκρώρειαν, καὶ κατὰ κρημνῶν ἑκατέρωθεν ἀπειλημμένην, πολλῆς ἡμῖν δεῖ ψυχῆς καὶ διεγηγερμένης, τῆς δυσχωρείας ῥᾳθυμεῖν οὐκ ἐπιτρεπούσης. κἂν γὰρ μικρὸν ὑποδολισθῇ, μόνου τοῦ ποδὸς ὀλισθήσαντος, ἅπαν τὸ σῶμα κατακρημνίζεται, κἂν εἰς φάραγγας κατακύλῃ κάτω, σκοπέλῳ κατενεχθὲν καταφέρεται. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν θείων γραφῶν, τὰ μὲν εὔκολα καὶ ῥάδια τῶν τοιούτων καὶ ἀπόντι δηλῶσαι ἔστι, τὰ δὲ τραχύτερα ἡ πρόσαντη οὐχ ὁμοίως εὔπορον ἀφηγεῖσθαι δηλοῦσι δι' ἐγχειρήσεως, ὅταν τοιαῦτα ἀφαιρώμεθα χωρία, ὥστε μὴ πρὸς τῶν ἑκάστων ἡμῶν γνώσεσθαι ἡ κίνδυνον. διὰ γὰρ τοῦτο ἡ ἡμᾶς ποτε μὲν τοῖς εὐκολωτέροις ὑμᾶς ἐπιμυθολογοῦμεν, ποτὲ δὲ ὅτι τὰ δυσκολώτερα αἱρόμεθα, ἵνα ἡ Ⓦ πόνοι ὑμῖν προγυμνασώμεθα, ἡ τὴν ῥᾳθυμίαν ἐκβάλωμεν. ὥσπερ γὰρ Ⓐ διὰ πάντος εὐκολίας ἀπολαύοντες, χαυνότεροι γίνονται, οὕτως Ⓐ διὰ πόνων ἀεὶ τοὺς τραχύτερα ἐλκόμενοι, πρὸς Ⓦ πόνον ἀπογυμνώσεσθε. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀναμιμνήσκομεν ὑμᾶς τῆς διδασκαλίας ἕνεκα, ἡ ἵνα μὲν τοῦτο, μᾶλλον δὲ ἐκεῖνο μεταχειρίζειν, ὥστε μήτε χαλᾶσθαι πρὸς τὸ μέσον τὴν ἀφετηρίαν ἡμῖν, μήτε διατεμνομένην

χ. γυμνάζομεν. χ. ὑμῖν

ῥία ᾗ ὁ ἐλαφρεία ἀφανιζουσα, ὁτιδήν ἀπόλωνται; οὐχὶ πάντων ἰῶ ἀθλιωτέρα, ὅτι τοῖς εἰς δίον χρήσασθαι οὐκ ἠθέλησιν; οὐκοῦν ταῦτα μὲν ἡμῖν ἀποδέδεικται σαφῶς, τίνα μὲν καλὰ, τίνα δὲ καλὰ, τίνα δὲ μέσα· καὶ ὅτι οὐδεὶ τῶν μέσων ὁ τῶν φητὴς φησὶν, οὐ τῶν ὄντως κακῶν, ἀλλὰ τῶν δοκούντων εἶ) τοῖς πολλοῖς, αἰχμαλωσίας, δουλείας, ἀπαγωγῆς. τίνος δὲ ἕνεκεν ταῦτα εἴρηκε, μάγκαιον εἰπεῖν.

Φιλάνθρωπος ὢν ὁ Θεὸς, καὶ οὐδεὶ ὃ ἐλεῆσαι ὀκνῶν, τοὺς δὲ τιμωρεῖσθαι καὶ κολάζειν αἱμαδυόμενος, ὥστε μὴ τὰς Ἰουδαίας ψευδοδιδασκαλίας τιμωρίας ἐπεμψε, φοβῶν αὐτὰς διὰ τῶν ῥημάτων, ὥστε μὴ κολάσαι διὰ τῶν πραγμάτων, ὅπερ καὶ ὅτι τῶν Νινευϊτῶν ἐποίησε. καὶ γὰρ ἐκεῖ τότε τὴν πόλιν κατασρέψαι ἠπείλησεν, οὐχ ἵνα κατασρέψῃ, ἀλλ' ἵνα μὴ κατασρέψῃ· ὅπερ οὖν καὶ ἐνθάδε. τοῦτο δὴ καὶ τότε ἔπραξε, καὶ τῶν φὴς ἔπεμπεν, ἀπειλῶν βαρβάρων ἔφοδον, πολέμους, αἰχμαλωσίας, δουλείας, ἀπαγωγὴν, τὴν δὲ ἀλλοτρίαν ἀφανισμόν. καὶ καθάπερ πατὴρ φιλόσοργος παῖδα ἀκόλαστον ἔχων καὶ ῥᾳθυμοῦντα, σωφρονίσαι θέλων, ἐμφοβίζεται δεσπότης, σκύτος ἀπειλῇ, λέγων· δήσω, μαστίξω, ἀναιρήσω, καὶ γὰρ ἐν τοῖς ῥήμασι φοβερὸς, ὥστε τοῦτον τὸν κακὸν διαφυγεῖν τὸν νέον· οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς ἠπείλει ζωοποιῶν, τῷ φόβῳ ποιῆσαι βελτίους βουλόμενος. ταῦτα ὁρῶν ὁ διάβολος, καὶ βουλόμενος σκυλεῦσαι τὴν σκηνὴν τοιαύτης ἀπειλῆς διορθωσιν γινομένην, καὶ ἐπιχειρῶν ψευδοπροφήτας, καὶ τὰ τῶν φητῶν ἀπειλήματα αἰχμαλωσίαν, καὶ δουλείαν, καὶ λιμοὺς, σκήνωσιν ταῖς ἐκκλησίαις ἔλεγεν, Εἰρήνην, βεβαίαν, καὶ μυρίων ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν. διὸ καὶ εἰσιόντες αὐτοῖς οἱ τῶν φῆται ἔλεγον· Εἰρήνη, Εἰρήνη, καὶ ποῦ ἐστιν Εἰρήνη; καὶ ὅσοι τῶν Φιλιστ. Ιερ. ς. ιδ.
γάν, τοῦτο ἴσασιν, ὡς ἄπαντα κρατεῖ, ἃ τοῖς τῶν φήταις τῶν ψευδοπροφήτας ἐνήκουσε, σκυλεύοντα τὸν λαὸν τῶν ἀσεβῶν. ἐπεὶ οὖν ὅταν σκυλεύοντες διέφθειραν οἱ λαοὶ, φησὶν ὁ Θεὸς διὰ τῶν τῶν φητῶν· Ἐγὼ ὁ Θεὸς ποιῶν Εἰρήνην, καὶ κτίζων κακά. καὶ ποῖα κακά; ταῦτα δὲ Εἰρηνικὰ, αἰχμαλωσίαν, δουλείαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· οὐ πορνείαν, οὐδὲ ἀσέλγειαν, καὶ πλεονεξίαν, οὐδὲ ἄλλο τι τοιοῦτον οὐδέν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἕτερος τῶν φητῶν Εἶπεν, Εἰ ὅτι Αμως. γ. ς.
κακία ἐν πόλει, ἢν Κύριος οὐκ ἐποίησε, ταύτην λέγει τὴν κακίαν, οὐδὲ λιμοὺς, οὐδὲ νόσους, οὐδὲ θηλάτους πληγάς· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς, ὅταν λέγῃ· Ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς, οὐδὲ Ματθ. ς. λδ.
ἰδρῶτας, τὸν μόχθον, τὰ λοιμώδεια φησί. τοῦτο οὖν φησιν ὁ τῶν φήτης μὴ ὑμᾶς ἐκλυέτωσαν οἱ ψευδοπροφῆται. ἀγαθὸν Θεὸς ὑμῖν εἰρήνην δεδωκὼς δέδωκατε, καὶ αἰχμαλωσίαν τῶν δεδεδωκὼς· τουτέστιν, ὁ ποιῶν εἰρήνην, καὶ κτίζων κακά· καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι τοῦτό ἐστιν ἀληθὲς, αὐτὸς τὰ λέξεις βασανίσωμεν μετ' ἀκριβείας. Εἶπων γὰρ ἔμπροσθεν, ἐγώ εἰμι ὁ ποιήσας φῶς, καὶ σκότος, τότε ἐπήγαγε, ποιῶν εἰρήνην, καὶ κτίζων κακά. δύο σκήνη ἐποίησε, καὶ δύο σκήνη μετὰ ταῦτα, ἵνα μάθῃς ὅτι οὐ τῶν πορνείας λέγει, ἀλλὰ τῶν συμφορῶν. τί γὰρ ἀντιδιέστειλε τῇ εἰρήνῃ; δῆλον ὅτι αἰχμαλωσίαν οὐκ ἀσέλγειαν, οὐδὲ πορνείαν, οὐδὲ πλεονεξίαν. ὥσπερ οὖν αὐτοτέρω ἑκάτερα δύο πέφυκεν, οὕτω δὴ καὶ τοῦτο, εἰρήνη μὲν ἡ εἰρήνη καὶ πορνεία, οὐδὲ μοιχεία, οὐδὲ ἀσέλγεια, οὐδὲ αἱ λοιπαὶ κακίαι· ἀλλ' αἰχμαλωσία καὶ δουλεία, ἀλλ' ὅπερ ὅτι τῶν στοιχείων πάσχουσι, τοῦτο καὶ ὅτι τῶν φῆται. οἷς τι λέγω· ὥσπερ ἐποίησε φῶς καὶ σκότος, καὶ πολλοῖς δὲ μὲν φῶς νῦν δοκεῖ εἶ), δὲ δὲ σκότος ἐπάγθες, καὶ διαβεβηλωμένοις τὰ νύκτα ὡς ποιήσει ἵνα οὖσαι ἄτιμα δὴ καὶ ὅτι τῶν φῆται. διὰ οὔτε τὰ νύκτα διαβεβηλωμένοι, οὐδὲ τὰ σκότος, οὐδὲ ἁπλῶς τὴν δουλείαν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν. τί γὰρ, εἰπέ μοι, φαῦλον ἔχει τὸ σκότος; οὐχὶ πόνων ἐστὶ παῦσις; καὶ φροντίδων ἄνεσις; καὶ λύπης διάλυσις; οὐχὶ ἡμῖν ὠφέλιμον; εἰ δὲ μὴ σκότος ἦν καὶ νῦν, πότε ἂν ἀπελαύσαμεν τοῦ φωτός; οὐκ ἂν διεφθάρη ἀπάλαστον τοῦτο τὸ ζῶον ὁ ἄνθρωπος; ὥσπερ οὖν τὸ σκότος δοκεῖ μὲν τοῖς δυσκόποις εἶ) κακὸν, οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλὰ τοῖς τὴν ἡμέραν ἡμῖν ζωτελῆ καὶ τοῖς ἐργασίας ἐν αὐτῇ τοῦ διαπεπαυμένοις ἀκριβεστέρας κατασκευάζει· οὕτως οὐδὲ αἰχμαλωσία φαῦ-

λον

ρητεῖται, ποτὲ ὴ Εἰς ἐλεημοσύνῃ, ἀλλὰ πρὸς τὴν γνώμην τὴν χρωμένου. πενία ποτὲ μὲ Εἰς βλασφημίαν, ποτὲ ὴ Εἰς εὐφημίαν καὶ φιλοσοφίαν ὑπηρετῆται. ἐπεὶ οὖν πολλοὶ τῶν ἀληθινωτέρων (ὅτι γὰρ τὴν λύσιν ἐτέθη λοιπὸν) οὐ τὰ κακὰ μόνον, ἃ οὐκ ἦν ποτε ἡγοῦντο κακά, ἀλλὰ καὶ τῶν μέσων ἔνια, κακὰ καλοῦσι, οἷον, πενίαν, αἰχμαλωσίαν, δουλείαν, ἅπερ ἐδιξάμην οὐ τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῶν μέσων ὄντα· πολλοὶ ὴ, ὅπερ ἔφθην Εἰπών, τοῦτα κακὰ καλοῦσι, οὐκ ὄντα κακά," πρὸς ὃν ὁ προφήτης φησί, τὴν χεῖρα τὴν τῶν πολλῶν ὑποτείνων καλουμένων, οὐ τῶν ὄντως κακῶν, πρὸς αἰχμαλωσίαν, πρὸς δουλείαν, πρὸς λιμόν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ὅτι γὰρ ταῦτα οὐ κακὰ, ἀλλὰ καὶ κακῶν ἀναιρετικὰ, καὶ λιμὸν πρότερον Εἰς μέσον ἀγαγόμην, καὶ πᾶσι φανερὸν ἢ φοβερὸν εἶναι δοκοῦντα. πῶς οὖν οὐ κακὸν, μάθετε, καὶ παιδεύου φιλοσοφῆν. ἰνίκα τῷ Ἑβραίων ὁ δῆμος Εἰς ἑκατοντάχειλε πρόγνωμίας, τότε δὴ ὁ μέγας Ἠλίας, καὶ τῶν οὐρανῶν ἄξιος, ὁ βουλόμενος τὸν ἐκ τῆς ῥᾳθυμίας νόσον αἰσθέσθαι, καὶ διορθώσασθαι ταύτην, ἐπήγαγε λέγων· Ζῇ Κύριος, ᾧ παρέστηκα ἐνώπιον αὐτοῦ, Εἰ ἔσται ὑετὸς, Εἰ μὴ διὰ στόματός μου· καὶ ὁ μηλωτὴν μόνην κεκτημένος, τὸν οὐρανὸν ἀπέκλεισε· τοσαύτη παρρησία αὐτῷ πρὸς τὸν Θεόν. ὁρᾷς ὅπου οὐ κακὸν ἡ πενία; "Οὐκ αὖ ὁ πρώτων ἀνθρώπων πένεστερος τοσαύτης ἀπέλαυσε παρρησίας, ὡς χαμαὶ βαδίζων, καὶ μόνῳ λόγῳ τοσαύτην ἰσχὺν ὑπεδείξασθαι. Εἰπὼν τοίνυν τοῦτο, ἐπήγαγε λιμὸν, καθάπερ παιδαγωγὸν ἄριστον, καὶ διορθωτὴν τῶν γινομένων κακῶν· καὶ καθάπερ πυρετὸν λάβρον Εἰς σῶμα ἐμπεσόντος, καὶ αὐτὰ τῆς γῆς αἱ φλέβες ἀνεξηράνθησαν, καὶ χειμάρροι ἐπέλιπον, καὶ βοτάναι, καὶ τὰ γῆς αἱ λαχάνιες ἄγονοι λοιπὸν ἦσαν. καὶ δὴ μικρὰ τότε ὁ δῆμος ἐκαρπώσατο, τὸ ῥύμης τῆς ὑπὸ τὴν πρόγνωμίαν ἀπαλλαγείς, καὶ συσταλείς, καὶ γνόμενος ὑπτιαχέστερος, καὶ τῷ προφήτῃ χρησάμενος. ⓐ γὰρ πρὸς τὰ Εἴδωλα τρέχοντες, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν κατασφάττοντες τοῖς δαιμονίοις, οὗτοι, τοσούτων ἱερέων τῆς Βάαλ φανέντων, οὐκ ἐδυσχέρανθη, οὐκ ἠγωνάκτησαν· ἀλλ' ἐνέγκῃ σιγῇ καὶ φόβῳ τὸ γινόμενον, ἀπὸ τοῦ λιμοῦ βελτίους γνώμενοι. ὁρᾷς ὡς οὐ μόνον κακὸν ὁ λιμὸς, ἀλλὰ καὶ κακῶν ἀναιρετικὸς, ἐκ παρέργου φαρμάκου τὰ νοσήματα διορθωσάμενος; Εἰ καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτὴν ἴδοις οὐ τῶν κακῶν οὖσαν, εὕροις τίνες μὲν ἦσαν ⓐ Ἰουδαῖοι πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας, τίνες δὲ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ· ἵνα μάθῃς ὅτι οὔτε ἡ ἐλευθερία ἁπλῶς καλὸν, οὔτε ἡ αἰχμαλωσία κακόν. ὅτε μὲν γὰρ ἦσαν ἐν ἐλευθερίᾳ, καὶ τὴν πατρίδα Εἶχον τὴν ἑαυτῶν, τοιαῦτα ἔπραττον, ὡς καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοὺς προφήτας αὐτῶν καταβοᾶν, τῶν νόμων πατρῴων, καὶ τῶν Εἰδώλων προσκυνουμένων, καὶ τῶν σκηνῶν τοῦ Θεοῦ" παραβαινόντων· ὅτε δὲ ἀπῳκίσθησαν Εἰς χώραν ἀλλοτρίαν, καὶ ἐν τῇ τῶν βαρβάρων χώρᾳ διέτριβον, οὕτω σωφρονίσθησαν, καὶ βελτίους ἐγένοντο, καὶ τοὺς νόμους φύλακες, ὡς ἔστιν ἐκ τοῦ ψαλμοῦ τούτου μαθεῖν, ὃν ἀναγκαῖον Εἰς μέσον ἀγαγεῖν σήμερον, ἵνα μάθητε τῆς αἰχμαλωσίας καρπόν. τίς δέ ἐστιν ὁ ψαλμός; Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν, καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὸν Σιών· ὅτι ταῖς ἐτέραις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν· ὅτι ἐκεῖ ἐπροπέτησαν ἡμᾶς ⓐ αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς λόγους ᾠδῶν, λέγοντες· ᾄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν Σιών. πῶς ᾄσωμεν τὰ ᾠδὰ Κυρίου ὅτι γῆς ἀλλοτρίας; εἶδες πῶς αὐτοὺς συνέσφιγξεν ἡ αἰχμαλωσία; πρὸ μὲν γὰρ ταύτης ἐν τοῖς προφήταις ἐπεχείρουν μὴ παραβαίνειν τοὺς νόμους, οὐκ ἠθέλησαν· μετὰ δὲ ταύτην, καὶ ἐν βαρβάρων ὑπερηφάνων, καὶ ἐν κυριευόντων καταπαλαιόντων καὶ καταπειρώντων παραβαίνειν, οὐχ ὑπήκουσαν· ἀλλ' ἔλεγον, οὐκ ᾄσομεν τὰ ᾠδὰ Κυρίου ὅτι γῆς ἀλλοτρίας, ὅπου ὁ νόμος οὗτος οὐκ ἐπέτρεπεν. ὁρᾷς ὴ καὶ τοὺς παῖδας τοὺς τρεῖς, οὐ μόνον ἀδὴν βλασφημούσης ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀλλὰ καὶ λαμπροτέρους ἀπ' αὐτῆς γενομένους, καὶ τὸν Δανιὴλ ὁμοίως. τί ὴ ὁ Ἰωσήφ; τί κακὸν ἔπαθε, καὶ ξένος, καὶ δοῦλος, καὶ δίσημος γενόμενος; οὐχὶ δῆτα μέσον δυσκλεὴς καὶ ἔλεμπε; τί ὴ ἡ βαρβάρος ἐκείνη γυνὴ, καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ τρυφὴ καὶ ἡ

τοῦ

ρητεῖται, ποτὲ ὴ Εἰς ἐλεημοσύνῃ, ἀλλὰ πρὸς τὴν γνώμην τὸν χρωμένου. πενία ποτὲ μὲ Εἰς βλασφημίαν, ποτὲ ὴ Εἰς εὐφημίαν καὶ φιλοσοφίαν ὑπηρετῆται. ἐπεὶ οὖν πολλοὶ τῶν ἀληθινωτέρων (ὅτι γὰρ τὴν λύσιν ἐτέθη λοιπὸν) οὐ τὰ κακὰ μόνον, ἃ οὐκ ἦν ποτε ἡγοῦντο κακά, ἀλλὰ καὶ τῶν μέσων ἔνια, κακὰ καλοῦσι, οἷον, πενίαν, αἰχμαλωσίαν, δουλείαν, ἅπερ ἐδιξάμην οὐ τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῶν μέσων ὄντα· πολλοὶ ὴ, ὅπερ ἔφθην Εἰπών, τοῦτα κακὰ καλοῦσι, οὐκ ὄντα κακά," πρὸς ὃν ὁ προφήτης φησί, τὴν χεῖρα τὴν τῶν πολλῶν ὑποτείνων καλουμένων, οὐ τῶν ὄντως κακῶν, πρὸς αἰχμαλωσίαν, πρὸς δουλείας, πρὸς λιμόν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ὅτι γὰρ ταῦτα οὐ κακὰ, ἀλλὰ καὶ κακῶν ἀναιρετικὰ, καὶ λιμὸν πρότερον Εἰς μέσον ἀγαγόμην, καὶ πᾶσι φανερὸν ἢ φοβερὸν εἶναι δοκοῦντα. πῶς οὖν οὐ κακὸν, μάθετε, καὶ παιδεύου φιλοσοφῆν. ἰνίκα τῷ Ἑβραίων ὁ δῆμος Εἰς ἑκατοντάχειλε πρόγνωμίας, τότε δὴ ὁ μέγας Ἠλίας, καὶ τῶν οὐρανῶν ἄξιος, ὁ βουλόμενος τὸν ἐκ τῆς ῥᾳθυμίας νόσον αἰσθέσθαι, καὶ διορθώσασθαι ταύτην, ἐπήγαγε λέγων· Ζῇ Κύριος, ᾧ παρέστηκα ἐνώπιον αὐτοῦ, Εἰ ἔσται ὑετὸς, Εἰ μὴ διὰ στόματός μου· καὶ ὁ μηλωτὴν μόνην κεκτημένος, τὸν οὐρανὸν ἀπέκλεισε· τοσαύτη παρρησία αὐτῷ πρὸς τὸν Θεόν. ὁρᾷς ὅπου οὐ κακὸν ἡ πενία; "Οὐκ αὖ ὁ πρώτων ἀνθρώπων πένεστερος τοσαύτης ἀπέλαυσε παρρησίας, ὡς χαμαὶ βαδίζων, καὶ μόνῳ λόγῳ τοσαύτην ἰσχὺν ὑπεδείξασθαι. Εἰπὼν τοίνυν τοῦτο, ἐπήγαγε λιμὸν, καθάπερ παιδαγωγὸν ἄριστον, καὶ διορθωτὴν τῶν γινομένων κακῶν· καὶ καθάπερ πυρετὸν λάβρον Εἰς σῶμα ἐμπεσόντος, καὶ αὐτὰ τῆς γῆς αἱ φλέβες ἀνεξηράνθησαν, καὶ χειμάρροι ἐπέλιπον, καὶ βοτάναι, καὶ τὰ γῆς αἱ λαχάνιες ἄγονοι λοιπὸν ἦσαν. καὶ δὴ μικρὰ τότε ὁ δῆμος ἐκαρπώσατο, τὸ ῥύμης τῆς ὑπὸ τὴν πρόγνωμίαν ἀπαλλαγείς, καὶ συσταλείς, καὶ γνόμενος ὑπτιαχέστερος, καὶ τῷ προφήτῃ χρησάμενος. ⓐ γὰρ πρὸς τὰ Εἴδωλα τρέχοντες, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν καταφάττοντες τοῖς δαιμονίοις, οὗτοι, τοσούτων ἱερέων τῆς Βάαλ φανέντων, οὐκ ἐδυσχέρανθη, οὐκ ἠγωνάκτησαν· ἀλλ' ἐνέγκῃ σιγῇ καὶ φόβῳ τὸ γινόμενον, ἀπὸ τοῦ λιμοῦ βελτίους γνώμενοι. ὁρᾷς ὡς οὐ μόνον κακὸν ὁ λιμὸς, ἀλλὰ καὶ κακῶν ἀναιρετικὸς, ἐκ παρέργου φαρμάκου τὰ νοσήματα διορθωσάμενος; Εἰ καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτὴν ἴδοις οὐ τῶν κακῶν οὖσαν, εὕροις τίνες μὲν ἦσαν ⓐ Ἰουδαῖοι πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας, τίνες δὲ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ· ἵνα μάθῃς ὅτι οὔτε ἡ ἐλευθερία ἁπλῶς καλὸν, οὔτε ἡ αἰχμαλωσία κακόν. ὅτε μὲν γὰρ ἦσαν ἐν ἐλευθερίᾳ, καὶ τὴν πατρίδα Εἶχον τὴν ἑαυτῶν, τοιαῦτα ἔπραττον, ὡς καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοὺς προφήτας αὐτῶν καταβοᾶν, τῶν νόμων πατρῴων, καὶ τῶν Εἰδώλων προσκυνουμένων, καὶ τῶν σκηνῶν τοῦ Θεοῦ" παραβαινόντων· ὅτε δὲ ἀπῳκίσθησαν Εἰς χώραν ἀλλοτρίαν, καὶ ἐν τῇ τῶν βαρβάρων χώρᾳ διέτριβον, οὕτω σωφρονίσθησαν, καὶ βελτίους ἐγένοντο, καὶ τοὺς νόμους φύλακες, ὡς ἔστιν ἐκ τοῦ ψαλμοῦ τούτου μαθεῖν, ὃν ἀναγκαῖον Εἰς μέσον ἀγαγεῖν σήμερον, ἵνα μάθητε τῆς αἰχμαλωσίας ⓐ καρπόν. τίς δέ ἐστιν ὁ ψαλμός; Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν, καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὸν Σιών· ὅτι ταῖς ἐτέραις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν· ὅτι ἐκεῖ ἐπροπέτησαν ἡμᾶς ⓐ αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς λόγους ᾠδῶν, λέγοντες· ᾄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν Σιών. πῶς ᾄσωμεν τὰ ᾠδὰ Κυρίου ὅτι γῆς ἀλλοτρίας; εἶδες πῶς αὐτοὺς συνέσφιγξεν ἡ αἰχμαλωσία; πρὸ μὲν γὰρ ταύτης ἐν τοῖς προφήταις ἐπεχείρουν μὴ παραβαίνειν τοὺς νόμους, οὐκ ἠθέλησαν· μετὰ δὲ ταύτην, καὶ ἐν βαρβάρων ὑπερηφάνων, καὶ ἐν κυριευόντων καταπαλαιόντων καὶ καταπειρώντων παραβαίνειν, οὐχ ὑπήκουσαν· ἀλλ' ἔλεγον, οὐκ ᾄσομεν τὰ ᾠδὰ Κυρίου ὅτι γῆς ἀλλοτρίας, ὅπου ὁ νόμος οὗτος οὐκ ἐπέτρεπεν. ὁρᾷς ὴ καὶ τοὺς παῖδας τοὺς τρεῖς, οὐ μόνον ᾠδὴν βλασφημούσης ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀλλὰ καὶ λαμπροτέρους ἀπ' αὐτῆς γενομένους, καὶ τὸν Δανιὴλ ὁμοίως. τί ὴ ὁ Ἰωσήφ; τί κακὸν ἔπαθε, καὶ ξένος, καὶ δοῦλος, καὶ δίσημος γενόμενος; οὐχὶ δῆτα μέσον δυσκλεὴς καὶ ἔλεμπε; τί ὴ ἡ βαρβάρος ἐκείνη γυνὴ, καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ τρυφὴ καὶ ἡ

τοῦ

ιδ. καὶ τέκνα

ιδ. ἐὰ γὰρ

ιδ. βάλλειν

ιδ. παραβαίνειν

Ψαλμ. ρλζ. ε. ζ.

γ. Βασ. ιζ. α.

τοῦ

ϗ πολλοῦ μισθοῦ παρεθήκω ἐλάμβανε, ἡνιαίως τὴν ἀρρωστίαν ἐνέγκας, βύβλοι ὅτι οὐ κακὸν ἡ νόσος. ϗ ἕτερος ὁ παρέπτης τὸν ὀφθαλμὸν νοσῶν διεπλέ· ἀλλ' οὐ κτ τοῦτο κακὸς, ἀλλὰ ϗ παρεφήτευε, ϗ τὰ μέλλοντα παρεώρα. ϗ οὐδὲν ἡ νόσος εἰς τὴν ἀρετὴν ἐμπόδιον. ἀλλ' οὐδὲ ἡ ὑγίεια ἁπλῶς καλὸν, εἰ μὴ τις εἰς δέον χαρισθείη αὐτῇ εἶναι, ἀλλ' εἰς ἐργασίαν ποιηρὰν, ἢ εἰς ὀργὴν αἰώνιον. οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἀνύβριστον. διὸ ϗ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, Εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. ἀλλὰ ζῶντα τὴν μέσην ὅτι, παρὰ τὸν χαρισθέντα ποτὲ μὲ τοῦτο, ποτὲ δὲ σκληρὸν γινόμενον. ἐπὶ τί δὴ λέγω ὑγίειαν, ϗ νόσον, ϗ πλοῦτον, ϗ πενίαν; αὐτὸ γὰρ τοῦτο, ὁ δοκεῖ τοῖς πολλοῖς εἶναι τῶν ἀγαθῶν κεφάλαιον, ϗ τῶν κακῶν ὁ κολοφών, ὁ θάνατος λέγω καὶ ἡ ζωή, οὐδὲ ζῶντα ἁπλῶς ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ζῶντα τὴν μέσην, παρὰ τὴν γνώμην τὴν χαρισθεῖσαν ἑκάτερα ταῦτα γινόμενα. οὐ γὰρ λέγω ὅ ζῆν καλὸν, ὅταν εἰς δέον χαρίσηται αὐτῷ τις εἰπὼν ὅταν ὑπὲρ ὑβριστήματα ϗ παρανομίας, οὐκέτι αἱρετὸν εἶναι καλὸν, ἀλλὰ βέλτιον τὸ τοιοῦτον τελευτῆσαι. πάλιν ὁ πολλοῖς φθαρτὸν εἶναι δοκῶν, μυρίων ἀγαθῶν γέμοιτ' ἂν αἴτιον, ὅταν αἰτήσαντα ἔχῃ τὸ μαρτύριον· ϗ δηλοῦσιν οἱ μάρτυρες, οἱ πάντων εἰσὶ δίκαιοι τελευτῆσαι μακαριώτεροι. διὰ δὴ τοῦτο ὁ Παῦλος οὐκ ἁπλῶς ἐπιθυμεῖ ζῆν τῷ Χριστῷ, ἀλλ' ὅπου τοῦτο αὐτῷ καρπὸς ἔργου. Καὶ τί αἱρήσομαι γὰρ, φησὶν, οὐ γνωρίζω· συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων τοῦ ἀναλῦσαι ϗ σὺν Χριστῷ εἶναι (πολλῷ γὰρ μᾶλλον κρεῖττον) τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. διὰ δὴ τοῦτο ϗ ὁ παρέπτης, Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. οὐχ ἁπλῶς ὁ θάνατος, ἀλλ' ὁ τοιόσδε θάνατος. ϗ πάλιν ἄλλαχοῦ, Θάνατος ἁμαρτωλῶν πονηρός. ὁρᾷς ϗ τοῦτο τὴν μέσην, οὐχ ἁπλῶς καλὸν, οὐδὲ ἁπλῶς κακὸν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς γνώμης τῶν ὑποδεχομένων αὐτό. διὰ δὴ τοῦτο ϗ ὁ σοφώτατος Σολομὼν, τὸ μέσον τούτων τὸ χρήσιμον καταλέγων, ϗ φιλοσοφῶν ὑπὲρ αὐτῶν, ϗ δείκνυσι ὅτι οὐχ ἁπλῶς τοῦτο καλὸν, καὶ ἐκεῖνο κακὸν, ἀλλὰ μετὰ καιροῦ τοῦ παρόντος γῆρας καλὸν, καὶ φορτικὰ εἶναι δοκῇ, ὅταν μὴ καιρὸν μὴ ἔχῃ παρόντα, Καιρὸς τοῦ κλαῦσαι, ϗ καιρὸς τοῦ γελάσαι, ἔλεγε, καιρὸς τοῦ ζῆσαι, ϗ καιρὸς τοῦ ἀποθανεῖν. οὐδὲ γὰρ πάντοτε τὸ χαίρειν καλὸν, ἀλλ' ἔστιν ὅπου δεῖ βλασφεμεῖν· οὔτε πάντοτε τὸ ἀλγεῖν καλὸν, ἀλλ' ἔστιν ὅπου δεῖ θανάσιμον, ϗ ὀλέθριον. ϗ τοῦτο αὖθ' πάλιν δείκνυς ὁ Παῦλος ἔλεγε· Ἡ κτ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. ὁρᾷς ϗ τοῦτο τὴν μέσην ὅτι; οὐκοῦν ϗ τὸ σκυθρωπὸν αὐτὸ τὴν μέσην, τὸ χαίρειν λέγω. διόπερ οὐχ ἁπλῶς χαίρειν σκέλευσεν, ἀλλὰ χαίρειν τῷ Κυρίῳ.

Ἀλλ' ὁ μὲν τὴν μέσην λόγος ἱκανῶς ἡμῖν διακρίπται, εἴγε ἀκροασάμενοι ἔχοιμεν παρόντα. ἴσως δὲ λοιπὸν ὅπου τὰ μὴ μέσα, ἀλλ' ὅπου τὰ καλὰ, ἃ οὐκ ἂν γένοιτο κακὰ, ϗ ὅπου τὰ κακὰ, ἃ οὐκ ἂν γένοιτο καλά. τοῦτο μὲν γὰρ τὰ εἰρημένα, ποτὲ μὲν τοῦτο, ποτὲ δὲ ἐκεῖνο γίνεται· οἷον ὁ πλοῦτος, ποτὲ μὲν κακὸν, ὅταν εἰς πλεονεξίαν δαπανᾶται, ποτὲ δὲ καλὸν, ὅταν εἰς ἐλεημοσύνην ἀναλίσκηται· ϗ τὰ ἄλλα τοιαῦτα κτ τὰ αὐτὰ τοῦτον. ἔστι δέ τινα, ἃ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο καλά· τὰ δὲ, ἐναντία τούτοις, ἀεὶ καλὰ, ϗ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο κακά· οἷον, ἀσέβεια, βλασφημία, ἀσέλγεια, ὠμότης, ἀπανθρωπία, μαιμυθρία, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οὐ λέγω ὅτι ἀνθρωπος κακὸς οὐκ ἂν ποτε γένοιτο καλὸς, οὔτε καλὸς οὐκ ἂν ποτε γένοιτο κακός· ἀλλ' ὅτι αὐτὰ τὰ πράγματα οὐκ ἂν ποτε γένοιτο. ζῶντα μὲν γὰρ ἐν ὅπου τῆς οἰκείας τάξεως, τὰ μὲν καλὰ, ϗ τὰ κακὰ· ὁ δ' ἄνθρωπος, ὅταν μὲν σκληρὸν ἔλῃ, καλὸς, ὅταν δὲ σκυθρωπία, κακός. οὐκοῦν πρὸς αὐτὰ μοῖραι. τὰ μὲν γὰρ καλὰ, οὐκ ἂν γένοιτο κακὰ, οἷον, σωφροσύνη, ἐλεημοσύνη, ϗ ὅσα τοιαῦτα· τὰ δὲ κακὰ, οὐκ ἂν ποτε γένοιτο καλὰ, οἷον ἀσέλγεια, ἀπανθρωπία, ὠμότης· τὰ δὲ, ποτὲ μὲν τοῦτο, ποτὲ δὲ σκληρὸν γινόμενον, παρὰ τὴν γνώμην τὴν χαρισθεῖσαν· ὁ πλοῦτος, ποτὲ μὲν γὰρ εἰς πλεονεξίαν ὑπηρετεῖται,

β. Θεσ. γ. ι.

ἰσ. γίνεται·

χ. οὖν,

Φιλοτ. α. κε.

Ψαλμ. ριε. α.

Ψαλμ. λδ. κα.

Ἐκκλη. γ. δ.

β. Κορ. ζ. ι.

ἰσ. ἔτι

ἰσ. γίνεται·

ρετεῖται,

ιδω, ἀλλ' ὅπως πρὸς τὸ βάθος τῆς νοημάτων λοιπὸν χωρήσωμεν. τῆς πρώτης μοι δόξα καλή, ἡ δὲ κακή, ἡ δὲ μέση· ὧν ἕνεκα πολλοῖς μὲν ἔστι δόξα κακή, οὐκ ἔστι δέ, ἀλλὰ λέγεται μόνον καὶ νομίζεται). ἀλλ' ἵνα σαφέστερον ὁ λέγω ποιήσω, φέρε καὶ ὅπως πρώτης δόξης μὲν πολλοῖς ἔστι κακή, οὐκ ἔστι δέ· ἀλλ' ἐάν τις νήφοι καὶ φιλόσοφος, καὶ κακὴν ἀναιρεῖται. ὁ πλοῦτος πάλιν δόξῃ μὲν πολλοῖς ἔστι καλὸν, οὐκ ἔστι δὲ ἁπλῶς καλὸν, εἰ μή τις εἰς δέον αὐτῷ χρῷτο. εἰ γὰρ ἁπλῶς καλὸν ἦν ὁ πλοῦτος, ἔδει καὶ σὺν ἔχουσι αὐτὸν εἶναι καλούς. εἰ δὲ πονηροὶ πλουτοῦντες εὑρέθησαν, δῆλον ὅτι οὐκ ἁπλῶς καλὸν ὁ πλοῦτος ἐστίν, ἀλλ' ὕλη τις, ἔστιν ἀρετῆς ἐν τῷ μέσῳ κειμένη. σκόπει δὲ· εἰσὶν ἐν τῷ σώματι ποιότητες, ἃς ἔχοντες ἀπ' αὐτῶν καλοῦνται. οἷον λέγω· τὸ λευκὸν οὐκ ἔστιν οὐσία, ἀλλὰ ποιότης, ἣ συμβεβηκός ἐστιν ὑποκειμένῃ τῇ οὐσίᾳ. δύνασαι οὖν μοι σοφίσασθαι τοῦτο, λευκὸν ποιοῦσιν καλεῖσθαι. ἔστι ἀρρωστία πάλιν ἐν αὐτῇ ποιότης τις οὖσα ἣ συμβεβηκός· καὶ μοι σοφίσασθαι, ἄρρωστον ποιοῦσιν καλεῖσθαι. εἰ τοίνυν ὁ πλοῦτος οὐ χρεία, ἔδει ἔχοντα τὸν πλοῦτον εὐαρεστεῖν ἢ λέγεσθαι. εἰ δὲ οὐ πάντως ὁ πλούσιος εὐαρεστεῖ, οὐκ χρεία, οὐδὲ καλόν ὁ πλοῦτος ἁπλῶς, ἀλλὰ τῷ γνώμῃ τῇ χρωμένου τοῦτο γίνεται. πάλιν ἡ πενία εἰ κακὸν οὖν, ἔδει σὺν τῇ πενίᾳ ἅπαντας εἶναι κακούς. εἰ δὲ πολλοὶ τῆς τῆς πενίας ὄντες, τῇ ἀρετῇ ἐπιλάβοντο, οὐκ ἄρα ἡ πενία κακόν. τί οὖν ὅτι πολλοὶ βλασφημοῦσι διὰ τὴν πενίαν, φησίν; οὐ διὰ τὴν πενίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκείαν ἀφροσύνην τοῦτο ποιοῦσι. ἐν τούτοις ἀπόδειξις ὁ μακάριος Ἰώβ, ὃς τῆς ἐκάστης πενίας ὢν, ἐν τοῖς αὐτῆς πράγμασιν διαπρεπὴς ὢν βαρὺ θεῖον, ἀλλ' οὐκ ἐβλασφήμησεν, ἀλλ' εὐλογεῖ τὸν Θεὸν διετέλει, λέγων· Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο· ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο· εἶπε δὲ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τὸν αἰῶνας. ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν πλοῦτον πολλοί, φησιν, ἁρπάζουσι καὶ πλεονεκτοῦσιν. ἀλλ' οὐ διὰ τὸν πλοῦτον, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκείαν ἀφροσύνην. καὶ τούτου μάρτυς πάλιν ὁ αὐτὸς αὐθέντης ἑαυτοῦ, ὃς τοσούτῳ πλούτῳ οὐ μόνον οὐχ ἥρπασε τὰ ἑτέρων, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκεῖα ** λύπῃ **

Ἰὼβ λα. λϛ. καὶ λιμένα ὅτι τοῖς ξένοις κατεσκεύαζεν, οὕτω λέγων· Ἡ οἰκία μου πᾶσι ξένοις ἐλθοῦσι ἠνέῳκτο. καὶ ὁ Ἀβραὰμ πλοῦτον τοσοῦτον εἶχεν, τοῖς πένησι πᾶσι ἐδαπάνα· καὶ ὅτι τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνον πλεονεκτεῖν ὁ πλοῦτος ἐποίησεν, ὥσπερ οὐδὲ βλασφημοῦσι ὅτι ἐκεῖνον, οὕτω Λάζαρον ἡ πενία· ἀλλ' οὕτω διέλαμψαν ἐκάτεροι, μηδὲ τῆς ἀναγκαίας ὑποχωρούσης ἕξεως, ὡς καὶ ὁ Θεοῦ δέξασθαι τὴν μαρτυρίαν, τοῦ τε ἀπορρήτου σαφῶς εἰδότος, τό τε ἀπὸ τῶν ἀγγέλων προσδοκωμένων ὅτως ἐστεῦξεν ἀπειρηκέναι, ἢ ὁμόσκηνον τῶν πατριάρχην γενέσθαι, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι, ὧν ἐκεῖνος. ἆρα τῶν μέσων ταῦτά ἐστι, πενία καὶ πλοῦτος, ὑγίεια καὶ νόσος, καὶ ζωὴ καὶ θάνατος, δόξα καὶ τιμή, δουλεία καὶ ἐλευθερία, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οὐ γὰρ οἷόν πρὸς ἑκάτερα ἐπιτεῖναι, ὥστε μὴ μετοικῶσαι τὸν λόγον· ἀλλὰ ἐν τούτοις παρέχονται ὑμῖν ἀφορμὰς ὅτι τὰ κατεπείγοντα βαδίζειν. Δίδου γάρ, φησι, σοφῷ ἀφορμήν, καὶ σοφώτερος ἔσται. ἆρα τῶν μέσων ταῦτά ἐστι πρᾶγμα, ὡς τούτοις καὶ εἰς καλὸν, καὶ εἰς κακὸν ἑκάτερα δυνάμενα; ὅτι γὰρ τῶν μέσων ἐστὶ ταῦτα, ὧν ὁ πλοῦτος, εὗρεν ὁ Ἀβραάμ, εἰς δέον αὐτῷ χρησάμενος· εὗρεν δὲ καὶ ὅτι τοῦ Λαζάρου ὁ σπλάγχνος, ὅτι ἀπωλείας τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς τὰ ὄντα δαπανήσας. οὕτω οὖν καλὸν ἁπλῶς ὁ πλοῦτος, οὔτε κακόν. εἰ καλὸν ἦν ἁπλῶς, ἀλλ' οὐχὶ μέσον, οὐκ ἂν ὁ ὅτι τοῦ Λαζάρου πλούσιος τοιαῦτα σκολάζειν· εἰ κακὸν ἦν, οὐκ ἂν Ἀβραὰμ ὅτως δεδοκίμηκεν πλούσιος ὤν. τοιοῦτόν τι καὶ ἡ νόσος ἐστίν. εἰ γὰρ κακὸν ἦν ἡ νόσος, ἔδει καὶ τοῦτον κακὸν εἶναι τὸν ἔχοντα. ἆρα καὶ

Τιμόθεος ἔμαθεν εἶναι καὶ τοῦτο κακὸν, ἑκάτερα νόσου παλαιῶν. Οἵου γὰρ ὀλίγου χρόνου, φησι, διὰ τὸν στόμαχόν σου, καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας. εἰ δὲ μέσον κακὸν οὐκ ἦν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ

τοῦ ποιήσαντος. ὥσπερ γὰρ ἡ ἡμέρα εἰς ἐργασίαν διεγείρει τὸν ἄνθρωπον, οὕτως ἡ νὺξ διαδεχομένη, ἀπὸ τῶν μυρίων ἀναπαύει μόχθων, καὶ τῶν φροντίδων ἀφίησι καὶ κάμνουσαν τὴν κόρην κοιμίζουσα, καὶ τὰ βλέφαρα καταστέλλουσα, ἀκμαζούσῃ τῇ δυνάμει παρασκευάζει τὴν ἀκτῖνα δέχεσθαι πάλιν. ὥστε καὶ ταύτης οὐκ ὀλίγον τὸ χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα πολύ. εἰ γὰρ μὴ διανέπαυε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν μυρίων μόχθων ὑποδεχομένη, οὐδὲν ὄφελος ἦν τῆς ἡμέρας εἰς ἐργασίαν αὐτὸν εἰσαγαγούσης. τῆς γὰρ φύσεως ἀπαγορευούσης τῷ διηνεκεῖ πόνῳ διεφθάρη ἂν, καὶ ἀπώλετο τὸ ζῶον, καὶ οὐδὲν αὐτῷ πλέον ἐκ τῆς ἀκτῖνος ἐγένετο. ἡ τοίνυν ποιοῦσα τὴν ἡμέραν χρήσιμον τῷ ἀνθρώπῳ, αὕτη μάλιστά ἐστιν, ἡ διὰ τῆς οἰκείας διακονίας τὸν ἀπολαύοντα τῆς χορηγίας αὐτῆς πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν χειραγωγοῦσα. ὅταν γὰρ ἐννοήσῃ τις, πόσον μὲν τὸ χρήσιμον τῆς ἡμέρας, πόσον δὲ τὸ τῆς νυκτὸς, καὶ πῶς αὕτη διαδέχεται ἐκείνην, καὶ ἐναλλὰξ, ὥσπερ ἐν τινὶ χορῷ, τὸ μῆκος ἡμῶν ἀμοιβαδὸν διαδεχόμεναι διατηροῦσι, κἂν ἁπάντων ἀνθρώπων νωθρότερος ᾖ, δυνήσεται τὸν οἰκεῖον λογισμὸν ἀνακινῆσαι, εἰδέναι τοῦ ἀριστοτέχνου Θεοῦ τὴν σοφίαν, ἣν διά τε τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἐπεδείξατο, ἐκείνην μὲν εἰς ἐργασίαν, ταύτην δὲ εἰς ἄνεσιν τῶν πόνων ἀποκληρώσας ἡμῖν.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ τῶν προοιμίων ἅπαντα εἰπεῖν διεξήλθομεν. ἐπειδὴ δὲ τὸ σήμερον ἡμῖν ἀναγνωσθὲν τινὰς πολλοὺς τῶν οὐ προσεχόντων ἴσως ἐθορύβησε, καὶ τῶν ἀπείρως γραφὰς ἐχόντων, φέρε δὴ, πολλῇ τῇ ῥύμῃ πρὸς ταῦτα χωρήσωμεν. ἀνεγνώσθη μὲν γὰρ καὶ Ματθ. θ. κ. ἡ αἱμορροοῦσα ἡ τῇ ἀφῇ τὰς πηγὰς τῶν αἱμάτων στήσασα, καὶ τῇ τῆς πίστεως δυνάμει τοσοῦτον συλήσασα θησαυρὸν (καὶ γὰρ ἦν κλοπὴ τὸ γινόμενον· ἀλλὰ καὶ κλοπὴ εὐδοκιμοῦσα, καὶ ἡ συλήσασα μετὰ τῶν ἐλέγχων ἐπαινουμένη. αὐτὸς γὰρ ὁ συληθεὶς Ἰησοῦς ἀνακηρύττει τὸ γενναῖον) ἀνεγνώσθη καὶ τὰ στίγματα Παύλου, τὰ τραύματα, τὰ δεσμωτήρια, αἱ ἀπαγωγαὶ, τὰ ναυάγια, τὰ δεσμὰ, αἱ ἁλύσεις, αἱ ἐπιβουλαὶ αἱ ποικίλαι καὶ διηνεκεῖς, οἱ θάνατοι οἱ καθημερινοὶ, ὁ λιμὸς, τὸ δίψος, ἡ γυμνότης, ἡ ἐπισύστασις ἡ καθημερινή. ἀλλὰ τί πάθω; ἀνάγκη φυγεῖν πολλῇ τῇ σφοδρότητι χρησαμένους, μὴ πάλιν ὁ Παῦλος κατασχὼν, ἀπαγάγῃ τοῦ προκειμένου. καὶ γὰρ ἴστε, πολλάκις ἑτέρωθί με βαδίζοντα καὶ τετραμμένον ἀπαντήσας ἐν μέσῳ τῷ λόγῳ κατέσχε, καὶ οὕτως εἷλεν, ὡς ἐν αὐτῷ πεῖσαι καταλῦσαι τὸν λόγον. ἵν' οὖν μὴ καὶ σήμερον τοῦτο πάθωμεν, καθάπερ χαλινὸν ἐκ τούτου φερόμενοι τῷ λόγῳ μετὰ ἴσ. φερόμενοι πολλῆς τῆς σφοδρότητος ἐμβαλόντες, οὕτως αὐτὸν ἑλκύσωμεν, καὶ ἐπὶ τὴν προφητικὴν ἀγάγωμεν ῥῆσιν. τίς οὖν ἐστιν ἡ ῥῆσις; Ἐγὼ Κύριος, φησὶν, ὁ ποιήσας φῶς καὶ σκότος, ὁ ποιῶν εἰρήνην, καὶ κτίζων κακά. Ἡσ. με. ζ. Ὁρᾶτε ὡς οὐκ εἰκῆ οὐδὲ μάτην ἐπὶ τὸ χωρίον τοῦτο τὸν δρόμον ἐποιησάμεθα· ἀλλὰ πάντα τὰ ἄλλα παρατρέχοντες, ἐνταῦθα ἀπαντῆσαι ἐσπουδάζομεν. καὶ γὰρ πολὺν τῷ μὴ προσέχοντι τὸν θόρυβον ἐμποιεῖ τὸ εἰρημένον. διαναστῆτε τοίνυν καὶ συντείνατε τὴν ἀκοὴν, καὶ πᾶσαν βιωτικὴν φροντίδα ἐκβαλόντες, προσέχετε τοῖς λεγομένοις. καὶ γὰρ βούλομαι τοῦτον ὑμῖν τῆς ἐνταῦθα προσεδρίας τὸν μισθὸν ἀποδοῦναι, καὶ τῶν πνευματικῶν ἐμπλήσας ἐδεσμάτων, οὕτως ἐκπέμψαι· ὥστε καὶ τοὺς ἀπολειφθέντας ἔργῳ μαθεῖν ἡλίκην ὑπέμειναν ζημίαν. εἴσονται δὲ, εἰ μετ' ἀκριβείας ὑποδεξάμενοι τὰ λεγόμενα, καὶ πρὸς ἐκείνους διαβιβάσαι δυνηθείημεν. ἴσ. δυνηθείητε Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας φῶς καὶ σκότος, ὁ ποιῶν εἰρήνην, καὶ κτίζων κακά. Συνεχῶς αὐτὸ περιστρέφω, ὥστε ἐντεθῆναι ὑμῶν τῇ διανοίᾳ, καὶ τότε τὴν λύσιν ἐπαγαγεῖν. οὐδὲ γὰρ οὗτος μόνος τοῦτό φησιν, ἀλλὰ καὶ ἕτερος προφήτης συνῳδὰ ἔτι ἀποφθεγγόμενος ἔλεγεν· ἴσ. συνῳδὰ Εἰ ἔστι Ἀμως. γ. ς. κακία ἐν πόλει, ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησε; τί οὖν ἐστι τὸ εἰρημένον; ἅπασι γὰρ δεῖ μίαν λύσιν ἐπαγαγεῖν. τίς οὖν ἐστιν ἡ λύσις; εἰ μάθοιμεν τῶν λέξεων τούτων τὴν δύναμιν. ἀλλὰ προσέχετε μετ' ἀκριβείας. οὐ γὰρ εἰκῆ, οὐδὲ μάτην συνεχῶς τοῦτο ὑμῖν παραγγέλλομεν,

αὐτὸ τὸ κάλλος, τὸ μέγεθος, τ' ὄψιν, τὸ ἀγαθότητα, ἢ ταῦτα πάντα ζωαγωγὰ ὄντα· σαυτῷ, δόξαν τὸν δημιουργὸν, εὐφημήσας τ' ποιήσαντα, ὁ οὐρανὸς φωνὴν ἀφῆκε, ἀλλὰ τῆς γλώττης ἀπαίμλας τῷ Θεῷ δόξαν. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον, ὅτι οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; τὸν ποιητὴν τῷ κάλλει τῆς οἰκείας φαιδρότητος εἰς νοῦν ἀπέμποντες τὸν δημιουργόν. ὅταν γὰρ ἰδωσι τοιοῦτον ἔργον, εἴποις, δόξα σοι ὁ Θεὸς, ἡλίκον σῶμα εἰργάσω, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τέθηκας; οἱ οὐρανοὶ τὴν δόξαν ταύτην ἀνέκραξαν, τῇ σῇ γλώττῃ χρησάμενοι, καὶ ἀλλ' ἀπὸ τῆς ὄψεως τὸ νοῦν ἀπέμποντες. οὕτω σιγῶντες ἀναφέρουσι δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ ταύτης τῆς φωνῆς πάντες ἀκούουσιν· διὰ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀκοὴ ταῦτα μαθεῖν, ἀλλ' ὄψις καὶ θεωρία, ὄψις ἣ πᾶσι κοινὴ, εἰ καὶ ἡ γλῶττα βαρβάρους, καὶ Σκύθας, καὶ Θρᾴκας, καὶ Μασσαγέτας, καὶ Ἰνδοὺς ταύτης ἀκούσεται τῆς φωνῆς· τουτέστι, τὸ νοῦν βλέποντες, τὸ κάλλος ἐκπληττόμενοι, τὴν φαιδρότητα, τὸ μέγεθος, τὰ ἄλλα ἅπαντα τὰ τοιαῦτα οἱ οὐρανοὶ, δόξαν ἀναφέρουσι τῷ δημιουργῷ τὰ καλῶς φρονοῦντες. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἔστιν εἰπεῖν. ὥσπερ γὰρ ὅταν ἴδῃς κάλλος, τὴν ὄψιν, τὸ μέγεθος, τὴν φαιδρότητα, τὸ ἀγαθὸν ὑπάρχον, τὴν χρείαν, τὴν ἐνέργειαν, τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εἰς νοῦν ἀπέμπεις τὸν ποιητὴν, ποιᾷ δόξαν ἀναφέρεις τῷ δημιουργῷ· οὕτω καὶ ἐπὶ ἡμέρας. ὅταν γὰρ ἴδῃς τὴν διαταξίαν τῶν χρόνων τάξιν, καὶ πῶς τὸ οἰκεῖον ἀπολαβοῦσα μέρος ἡ ἡμέρα, καὶ φιλονεικοῦσα τὴν νύκτα ἐξώσασα τῶν οἰκείων ὅρων, καὶ πλεονεξίαν τινὰ ὑπομένουσα, οὐδὲ, ὅπερ φαιδροτέρα ἐστὶν αὐτῆς, τὰ ἅπαντα βιάζεται καταλαμβάνειν χρόνον, ἀλλὰ διαχωρεῖ καὶ ἡ νὺξ τὸ αὐτὸ πάλιν, ἀπολαβοῦσα τὸν αὐτὸν δρόμον, οὐδὲ χωρεῖ τὴν ἡμέραν, καὶ τοῦτο ὅπερ τοσούτοις ἔτεσι γέγονε, καὶ οὐδεμία σύγχυσις, οὐδὲ ταραχὴ, καὶ οὔτε αὐτὴν ἔξωθησεν ἐκείνην, οὔτε ἐκείνη ἐπλεονέκτησε ταύτην (καίτοι καὶ φαιδροτέρα, καὶ ζοφωδεστέρα) πάλιν τὴν διαταξίαν ἡμᾶς μάσας, οὐ δόξαν ἀναπέμψωμεν Θεῷ; καθάπερ ἀδελφοὶ δύο οἰκείως πρὸς ἀλλήλους διακείμενοι, πατρῷον διανεμάμενοι κλῆρον εἰς σταθμοὺς καὶ ζυγοὺς, οὐδὲ ὁ τυχὸν ἕτερα τὴν ἑτέραν πλεονεκτεῖ· οὕτω δὴ καὶ νὺξ καὶ ἡμέρα τὸν χρόνον ἅπαντα διελάμβανον, τοσαύτην διατηροῦσιν ἰσότητα, οὐδὲ ὁ τυχὸν ἀλλήλας πλεονεκτοῦσαν, ὅσον ἴσε διὰ τῆς πείρας αὐτὰς μαθόντας. ἀναχωρεῖτωσαν οἱ πλεονέκται, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀγωνιῶντας τοῦ κλήρου. αἰδεσθήτωσαν τὴν διαταξίαν, νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὴν ἰσηγορίαν, καὶ καταλυέτωσαν τὸ ἰδιωτικὸν ἰσόσημον. οὕτω τοίνυν ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν, οὐ φωνὴν ἀφεῖσαν, ἀλλὰ διὰ τῆς διαταξίας, καὶ τοῦ ῥυθμοῦ, καὶ τῆς ἰσότητος, καὶ τῶν παρεμποδίζειν μὴ τολμώντων, ἀλλὰ πιστὸς λαμπαδοφορεῖ, τὸν δημιουργὸν ἀνακηρύττουσαν· οὐκ ἐν μιᾷ τῆς οἰκουμένης γωνίᾳ, ἀλλ' ὅπου ὁ ἥλιος ἐφορᾷ φῶς. αὗται γὰρ αἱ φωναὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης φέρονται, ὅπου πανταχοῦ ὁ οὐρανὸς, καὶ πανταχοῦ ἡμέρα, καὶ πανταχοῦ νὺξ, καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ἐκτείνουσι, καὶ ἐν γῇ, καὶ ἐν θαλάττῃ. διὰ τοῦτο ὁ σοφώτατος οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, ὅτι οἱ οὐρανοὶ φθέγγονται δόξαν Θεοῦ, ἀλλὰ διηγοῦνται· τουτέστι, καὶ ἑτέρους παιδεύουσι, καὶ μαθητὰς ἔχουσι, τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· καὶ διδασκάλους μείζονας εἰς τὸ μέσον εἰσὶ προβαλλόμενοι, ἀντὶ βιβλίων καὶ γραμμῶν, τῆς οἰκείας φύσεως τὸ κάλλος, καὶ ἰδιώτας, καὶ σοφοὺς, καὶ πᾶσι προέχοντες ὁπόσα, καθάπερ ἐν βιβλίῳ, τὸν ἐγκείμενον αὐτοῖς περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας καὶ δυνάμεως διδασκαλίαν. οὕτω καὶ ἄνθρωποι οὐχὶ φθεγγόμενοι, ἀλλὰ σιγῶντες δι' ἑτέρων δοξάζουσι τὸν Θεόν. διὰ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε, Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὥσπερ οὖν τις ὁρῶν βίον λαμπρὸν, καὶ σιγῶντος τοῦ βιοῦντος, δόξαν ἀναφέρει τῷ Θεῷ· οὕτω δὴ καὶ τὸ κάλλος ὁρῶν τοῦ οὐρανοῦ, δοξάζει τὸν ποιήσαντα. διὰ τοῦτο ἔλεγον, Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, διὰ τῶν ἔργων· ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν. γνῶσιν; πρίαν; τὴν περὶ

Matth. 5. 16.

τοῦ

οὐκ ἀέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ νεφέλας· οὐ νεφέλας μόνον, ἀλλὰ καὶ αἰθέρα· οὐκ αἰθέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ λίμνας, καὶ πηγάς, καὶ ποταμούς, καὶ ὄρη, καὶ νάπας, καὶ βουνούς, καὶ λειμῶνας, καὶ παραδείσους, καὶ σπέρματα καὶ φυτά, καὶ βοτανῶν εἴδη ποικίλα, καὶ διάφορα σχήματα, καὶ διαφόρους ἐνεργείας, καὶ διαφόρους φύσεις, ἁπανταχοῦ τὸν κόσμον περιιὼν ἴδοι τις ἄν· [ἴσ. τῷ κόσμῳ] καὶ τὸ σῶμα τῆς οἰκουμένης ἐπιτρέχων τῷ λογισμῷ, ἐρεῖς μετὰ τοῦ προφήτου· Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. [Ψαλ. ργ. κδ.] ὥστε εἰ βούλει θέατρον ἰδεῖν, καταλιπὼν ἐκεῖνο τὸ σατανικόν, ἐλθὲ ἐπὶ τοῦτο τὸ πνευματικόν· εἰ βούλει λύρας ἀκοῦσαι, ἀφεὶς ἐκείνην τὴν μελῳδίαν, καὶ τοὺς τόνους τῆς διανοίας συντείνας, ἐλθὲ ἐπὶ ταύτην τὴν διεγείρουσάν σου τὸ φρόνημα, καὶ νευροῦσάν σου τὴν διάνοιαν. ὅρα φθόγγους διαφόρους καὶ νευρὰς ἐνηλλαγμένας, μίαν καὶ πανάρμονιον μελῳδίαν τῷ ἀριστοτέχνῃ Θεῷ πανταχόθεν ἀναπεμπούσας ** λείπει ** γάρ τις ** λείπει ** τος ἐκ διαφόρων φθόγγων συγκείμενος μίαν ἔχει μελῳδίαν, τὴν εἰς τὸν ποιήσαντα δοξολογίαν. καὶ ἠχοῦσι μὲν καθ' ἑαυτὰς αἱ νευραί, ἠχοῦσι δὲ καὶ μετ' ἀλλήλων. καὶ ἵνα μάθῃς πῶς καθ' ἑαυτὰς ἠχοῦσι, κροῦσον τῷ λογισμῷ τὴν νευρὰν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀκούσῃ μεγάλα ἠχούσης, καὶ τῷ Θεῷ δόξαν ἀναπεμπούσης. ὅπερ οὖν καὶ ὁ προφήτης συνιδών, ἔλεγεν· Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα. [Ψαλμ. ιη. α.] ἀπὸ τῆς νευρᾶς ἐκείνης μετάβηθι ἐπὶ τὴν νευρὰν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καὶ ὄψει καὶ τούτους τοὺς φθόγγους λύρας ἁπάσης καὶ κιθάρας ἥδιον φθεγγομένους· καὶ μάλιστα, ὅταν ᾖ τις ὁ τὰς νευρὰς ταύτας ἀνακρούσασθαι ἐπιστάμενος. καὶ πῶς ἠχοῦσι, φησί; στόμα οὐρανὸς οὐκ ἔχει, οὔτε γλῶτταν, οὐδὲ φάρυγγα, οὐδὲ ὀδόντας, οὐδὲ χείλη. πῶς οὖν ἡ φωνὴ πάρεισι; πῶς δὲ ἡ ἡμέρα φθέγγεται; οὐδὲ γὰρ ταῦτα ὄργανα φωνητικά ἐστιν, ἀλλὰ δρόμος ἐστὶν ἡλίου καὶ σελήνης, ἡμέρα καὶ νύξ, καιροῦ περίοδος. ἵν' οὖν μή τις τῶν παχυτέρων ταῦτα ἀκούων θορυβῆται καὶ ταράττηται, ἄκουσον πῶς ὁ προφήτης ἐπαγωνίζεται τῷ εἰρημένῳ. Εἰπὼν γάρ, ὅτι οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, καὶ ὅτι ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν, οὐκ ἔστη μέχρι τούτου, ἀλλ' ἐπήγαγεν· Οὐκ εἰσὶ λαλιαί, [Ψαλμ. ιη. γ.] οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐ μόνον φωνὴν ἔχουσιν ἡμέρα καὶ νύξ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος, [ἴσ. ὡς ὁρατός] ἀλλὰ καὶ τοιαύτην φωνήν, ἣ τῆς ἀνθρωπίνης ἐστὶν εὐσημοτέρα, καὶ σαφεστέρα, καὶ εὐτονωτέρα. πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; ἄκουσον τῆς ῥήσεως αὐτῆς. Οὐκ εἰσὶ λαλιαί, οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. τί ποτ' οὖν τοῦτό ἐστιν; ἐγκώμιον τῆς φωνῆς, ἔπαινος τῆς ἠχῆς. ἡ μὲν γὰρ ἐμὴ φωνὴ τῷ ἐμῷ ὁμοφώνῳ γνώριμος, ἑτερογλώσσῳ δὲ οὐκ ἔτι· εἴ τι λέγω, ἑλλάδι διαλεγομένῳ μοι γλώττῃ. ἂν τοίνυν τὴν φωνὴν εἴδῃ τις, ἐκεῖνος ἀκούσεταί μου· ὁ δὲ Σκύθης καὶ ὁ Θρᾷξ καὶ ὁ Μαῦρος καὶ ὁ Ἰνδὸς οὐκ ἔτι. ἡ γὰρ διαφορὰ τῆς γλώττης οὐκ ἀφίησιν εὔσημον αὐτῷ γενέσθαι τὴν ἐμὴν διάλεξιν. πάλιν ἐγὼ τοῦ Σκύθου καὶ τοῦ Θρᾳκὸς διαλεγομένου οὐ δυνήσομαι ἀκούειν, οὐδὲ ἕτερος τῆς ἑτέρου γλώττης· ἐπὶ δὲ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῆς νυκτός, καὶ τῆς ἡμέρας οὐκ ἔστι τοῦτο· ἀλλὰ τοιαύτη αὐτῶν ἐστιν ἡ φωνή, ὡς πάσῃ γλώττῃ, πάσῃ λαλιᾷ, παντὶ ἔθνει ἀκούεσθαι, καὶ εὔδηλον εἶναι καὶ σαφῆ. διὰ τοῦτο εἰπών, ὅτι οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, καὶ ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, ἐπήγαγεν· Οὐκ εἰσὶ λαλιαί, οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· τοιαύτην ἔχουσι λαλιάν, καὶ τοιαύτην ἔχουσι φωνὴν ἡ ἡμέρα, καὶ ἡ νύξ, καὶ ὁ οὐρανός, καὶ τὰ κτίσματα ἅπαντα, ὡς πάσαις ταῖς λαλιαῖς, τουτέστι, πάσαις ταῖς γλώτταις, πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἀκούεσθαι αὐτῶν τὴν φωνήν. οὐ γάρ ἐστι λαλιά, φησί, τουτέστιν, οὐκ ἔστιν ἔθνος, οὐκ ἔστι φωνή, ἔνθα μὴ ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ οὐρανοῦ· ἀλλὰ καὶ ὁ Σκύθης, καὶ ὁ Θρᾷξ, καὶ ὁ Μαῦρος, καὶ ὁ Ἰνδός, καὶ ὁ Σαυρομάτης, καὶ πᾶσα λαλιά, καὶ πᾶσα γλῶττα, καὶ πᾶν ἔθνος δυνήσεται ταύτης ὑπακούειν τῆς φωνῆς. πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; τοῦτο λοιπὸν ἄκουε, ἵνα μάθῃς πῶς σιγῶν ὁ οὐρανὸς φθέγγεται. ὅταν γὰρ ἴδῃς

ἑτέρωσι δι' ὑμῶν γλώττῃ χρήσιμα, φέρε αὖθις πάλιν ἀνακεφαλαιωσώμεθα. διελέξημεν γὰρ περὶ τῆς Σεραφείμ, ἐδείξαμεν ὅσον ἐστὶν ἀξίωμα, πλησίον ἑστάναι τοῦ θρόνου τοῦ βασιλικοῦ, καὶ ὅλως ἐν ἀνθρώποις ὃ ἀξίωμα τοῦτο κεκτῆσθαι δυνατόν. εἶπομεν περὶ τῆς περιφερείας καὶ τῆς ἀπορρήτου δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ τῆς περὶ ἡμᾶς αὐτοῦ συγκαταβάσεως ὠλιγομερῶς· παρεστήσαμεν τὴν αἰτίαν τῆς κραυγῆς καὶ τοῦ διπλοῦς ἁγίασμα, καὶ πῶς ἐν ἀκαταπαύστῳ ἡσυχίᾳ ἀκατάπαυστος καὶ ἡ δοξολογία τῶν Σεραφείμ· ἐμνημονεύσαμεν ὑμᾶς εἰς ποῖον ἐτελέσαμεν χορόν, καὶ μὴ πίνων ὁ κοινὸν αἰνιγμήσαμεν διαστολήν· περὶ τοῦ περὶ μετρούσας παρεστήσαμεν λόγους. καὶ τέλος, ὅσον ἐστὶ κακὴ παρασκευὴ τοῖς μυστηρίοις μὴ πονηρὸν ζωιδότος ἀποδείξαμεν, καὶ πῶς οὐκ ἔστι διαφυγεῖν ὁ ἀδιόρθωτον μόνοπα. ταῦτα καὶ γυνὴ παρὰ ἀνδρὸς μανθανέτω, καὶ παῖς παρὰ πατρὸς, καὶ οἰκέτης παρὰ δεσπότου, καὶ γείτων παρὰ γείτονος, καὶ φίλος παρὰ φίλου, μᾶλλον δὲ καὶ παρὰ ἐχθροῦ· ταῦτα διαλεγόμενα καὶ γὰρ καὶ τῆς ἐκείνων σωτηρίας ἡμᾶς ἔσεσθαι κοινωνούς. εἰ γὰρ καὶ ἀσύζυγα αὐτῶν πεπλωκότα διανήξασα καὶ πεπληρωμένα διασῶσα καὶ ἐπὶ μακαρίαν καταγαγοῦσα καλυβόμενα, πολλῷ μᾶλλον τὴν ψυχὴν αὐτῶν πλανωμένην ἐπὶ μακαριότητα ἀγαγεῖν καὶ πεπλωκότα διασῶσαι. δι' οὕτω ταῦτα καθ' ἑαυτὸν καὶ τὰ τοῦ πλησίον οἰκονομήσωμεν, διωκόμενα μὴ πρόρριζοι ἐκκοπῆναι ἐπιτρέψωμεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ᾧ οὗ τὸ πατρὶ δόξα, τιμὴ, κράτος σὺν τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Λογ. κζ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΦΗΤΙΚΗΝ ΡΗΣΙΝ, ΤΗΝ ΛΕ-

Ησ. με. ζ. γουσαν· Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ἐποίησα φῶς, καὶ σκότος· ποιῶν εἰρήνην, καὶ κτίζων κακά.

Ὀλίγα μὲν τὰ εἰρημένα, γλυκεῖα δὲ τοῦ μέλιτος ἡ πηγή, μέλιτος χόρτον οὐκ ἔχοντος. τοῦτο μὲν γὰρ ὁ αἰσθητὸς μέλι τὸ τῇ γλώττῃ καταλύει τὴν ἡδονὴν, καὶ εἰς φθορᾶς χωρεῖ· ὁ δὲ τῆς διδασκαλίας μέλι ἐγκαθίσ. ἐγκαθέτα. χύθεται τῷ ζωιδότῃ, διὰ τοῦτο τὴν εὐφροσύνην παρέχει, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμᾶς φωτίζει. καὶ ὁ μὲν ἀπὸ βοτάνων ζωπήγητα, ὁ δὲ ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν φύεται). τοῦτο σήμερον ὑμᾶς ἐνέπλησεν ὁ καλὸς εἰρηναῖος, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὁ βασιλεὺς ἥρπασε, καὶ τῆς ἀγάπης τὴν ἰσχὺν ἐνέδυσε καὶ τῆς πίστεως τὴν εὐθυμίαν. φέρε δὴ καὶ ἡμεῖς τὴν εἰωθυῖαν πάλιν ὑμῶν παραθώμεθα τράπεζαν μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας. καὶ γὰρ σφόδρα χαίρομεν, ὅτι ἱπποδρομίας οὔσης οὕτω λαμπρᾶς, τοσοῦτον ἐκείθεν πλῆθος ἀφῖκται τῆς ἐκεῖ καταφρονῆσαι ἀκρατείας. διὸ δὴ καὶ ἐν αὐλῇ μετὰ πολλῆς τῆς δαψιλείας καὶ κρατῆρα ἱστῶμεν, κρατῆρα, οὐ μέθην ποιοῦντα, ἀλλὰ σωφροσύνην κατασκευάζοντα. τοιοῦτος γὰρ ὁ τῶν γραφῶν οἶνος, τοιαῦτα τὰς τραπέζης ταύτης ἐκεῖθεν ὄψα· οὐ πιαίνει σάρκα. καὶ ταῦτα λέγομεν οὐκ ἀτιμάζοντες τῆς σαρκὸς τὴν φύσιν, ἀλλὰ σωφρονίζοντες τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν· οὐδὲ τὴν χρῆσιν ἐκβάλλοντες, ἀλλὰ τὴν ἀμετρίαν κολάζοντες. καὶ γὰρ φιλοσοφῶμεν, οὕτω διὰ φιλοσοφίαν, ὥστε μὴ διδόναι τοῖς τῶν αἱρετικῶν τόμοις λαβεῖν. καὶ γὰρ ὁ σῶμα τοῦτο ἔλαττον μὲν τῆς ψυχῆς, οὐκ ἐναντίον δὲ τῇ ψυχῇ· ἀλλ' ἁπλῆ μὲν αὐτὴ, διακοσμεῖται δὲ ταῖς ἐπιθυμίαις ταῖς ἐκείνου. ὁ γὰρ δημιουργὸς Θεὸς οὐκ ἐκ μιᾶς καὶ δύο δὲ τοιῶν οὐσιῶν τόδε τὸ πᾶν ζωεπήσατο, ἀλλὰ ποικίλας καὶ διαφόρους φύσεις εἰσήγαγε, τῆς οἰκείας σοφίας τὸν πολυποίκιλον ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν γενομένων ἐπιδεικνύμενος. οὐ γὰρ οὐρανὸν ἐποίησε μόνον, ἀλλὰ καὶ γῆν· οὐ γῆν μόνον, ἀλλὰ δὲ ἥλιον· οὐχ ἥλιον μόνον, ἀλλὰ καὶ στέλλων· οὐ στέλλας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀστέρας· οὐκ ἀστέρας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀέρα· οὐκ

καὶ τῆς ἱερᾶς ἑαυτοῦ παρθενομιμήσεως ἐκείνης, ἔχῃ τις λέγειν, ἀπαθὴς σκευάσας εἰσῆλθον καὶ ἔρημος, καὶ ὅτι πάλαι ταῦτα προσεῖπεῖν ἐχρῆν. Εἰ γὰρ πάλαι ταῦτα ἤκουσα, πρώτως ἂν μετεβαλόμην, πρώτως δ' ἐμαυτὸν καθάρας, οὕτω προσῆλθον. ἵν' οὖν μηδεὶς ταῦτα προφασίζεσθαι ἔχῃ, εἰπεῖν ἤδη προδιαμαρτύρομαι καὶ παρακαλῶ πολλῶν ὅπως δείξωμεν τὴν μετάνοιαν. οἶδα ὅτι πρώτης ἑσμὲν ἐν ὀπτασίαις, καὶ ὅτι ἀδελφὸς καυχήσεται ἀγνὴν ἔχων τὴν καρδίαν. ἀλλ' ὅρα μὴ τοῦτο ἐστὶ τὸ δηχθῆναι, ὅτι ἀγνὴν καρδίαν οὐκ ἔχομεν, ἀλλ' ὅτι μὴ ἔχοντες καρδίαν ἁγνὴν, οὐδὲν τῷ δυναμένῳ ποιῆσαι ταύτην ἁγνὴν προσπεράσαμεν. δυνατὸς γάρ, ἐὰν ἐθέλῃ· μᾶλλον δὲ καὶ πλέον ἡμῶν κατασκευάζει ἡμᾶς εἰ θέλει, ἀλλὰ δυναμένην μικρὸν πρὸ ἡμῶν ἀφορμὴν λαβεῖν, ἵνα μὴ πρόφασις ἡμᾶς ἀφελήσῃ. τίς τοῦ τελώνου γέγονεν ἁμαρτωλὸς; τίς τῆς πόρνης παλαιότερος; ἀλλ' ἵνα μόνον εἴπῃ, Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, κατῆλθεν· ὑπὲρ Λουκ. ιη ι.
Φαρισαῖον δεδικαιωμένος. καίτοι πόσην δυνάμιν εἶχεν ἡ λέξις ἐκείνη; ἀλλ' οὐχ ἡ λέξις αὐτὸν ἐκάθηρεν, ἀλλ' ἡ ἀλήθεια, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἡ ἀλήθεια μόνη, ἀλλὰ μετὰ ταύτης ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία. ποῖον γάρ, εἰπέ μοι, κατόρθωμα, ποῖος πόνος, ποῖος ἱδρὼς ᾧ ἁμαρτωλῷ, πείσας ἑαυτὸν ὅτι ὁσίου ἁμαρτωλὸς, καὶ πρὸς Θεὸν τοῦτο εἰπεῖν; ἐρᾷς ὡς οὐ μάτην ἔλεγεν, ὅτι μικρὸς πρὸ ἡμῶν ὑπελήφθη παρὰ τοῦ Θεοῦ βούλεται, δὲ ὃ πρὸ αὐτοῦ εἰσφέρει λοιπὸν εἰς τὴν σωτηρίαν ἡμῶν; μετανοήσωμεν τοίνυν, κλαύσωμεν, δεηθῶμεν. δυνατόν τις πολλάκις ἁπολέσαι, Θεὸν πλείω χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρήσαντα ἐν θρήνοις καὶ ὀδυρμοῖς ἡμᾶς ψυχὴν ἀπολέσαμεν, καὶ οὐ θρηνοῦμεν; σωτηρίας ἐξεπίτομεν, καὶ οὐ καταπτόμεθα; δὲ τί λέγω ψυχῆς καὶ σωτηρίας; διαφθορὰν πρωϊαίαν οὕτω ῥᾳδίως καὶ ἡμέρως, δὲ οὐ κατορύττομεν ἑαυτούς; καὶ γὰρ οὐχὶ διαφθορὰ κηδεμονικοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ παντὸς φιλοστόργου καὶ μὴ λίαν φιλοπαίδος πᾶσιν οἴκοθεν προσβαίνει τὴν περὶ ἡμᾶς κηδεμονίαν. Μὴ ὀπτιλίσῃ γάρ, φησι, γυνὴ τὸ παιδίον Ησ μβρ δ.
αὐτῆς, ἢ τὸ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; Εἰ δὲ καὶ ὀπτιλήθητο γυνὴ, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ὀπτιλήσομαί σοι, λέγει Κύριος. πῶς μοι οὖν καὶ ἡ ἀπόδειξις ἡ ἀπόφασις· Θεοῦ γάρ ἐστι πάλιν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων, φέρε, προσάγωμεν τὴν ἀπόδειξιν. ἡ Ρεβέκκα ποτὲ κελεύουσα τῷ παιδὶ ὃ κατὰ τὴν κλοπὴν τῶν εὐλογιῶν ὑποκρίνασθαι δράμα, καὶ προειπεῖσα αὐτῷ πρώτως καλῶς, καὶ ὃ προσωπεῖον ὑπόθουσα τοῦ ἀδελφοῦ, ὅπως εἶδον οὐδὲ οὕτω θαρρῶ, βουλομένη πρώτα φόβον τοῦ παιδὸς ἐξελεῖν, Ἐγὼ ἐμὶ ἡ κα- Γεν. κζ γ.
τάρα σου τέκνον, φησί. μηδὲν ὅπως ὃ ῥῆμα καὶ σκανδαλισθῇ τοῦ παιδός. ἀλλ' ὁ Χριστὸς τοῦτο οὐκ εἶπε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐποίησεν· οὐκ ἐπηγείλατο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἔδειξε. καὶ βοᾷ Παῦλος λέγων· Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς καταράς τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν Γαλατ. γ. ιγ.
κατάρα· τοῦτο οὖν παρεξιωμεν, εἰπέ μοι; δὲ πῶς οὐχὶ τούτου τοῦτο χαλεπώτερον, καὶ τοῦ ἀτελευτήτου σκώληκος καὶ τοῦ ἀσβέστου πυρός; ὅταν οὖν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ προσιέναι μέλλῃς, νόμιζε ἐκεῖ καὶ βασιλέα τῶν ἀπάντων πρᾶξαι. δὲ γὰρ πάρεστιν ὅτως, τὴν ἐκείνου καταμεμαθήκαμεν γνώμην· καὶ ὅρα ὅπως μὴ μετὰ πολλῆς ἀκολουθίας, πολλῆς δὲ μετὰ πονηρᾶς προσέρχεται ζωοδότου, μετὰ λογισμῶν ἀκαθάρτων δὲ ῥυπαρῶν, μετὰ ἕξεως μιαρᾶς. καὶ μὴ δόξῃ πού τοιοῦτον, ὅπως μὴ αὐτὸν τῷ δικαστηρίῳ τοῦ ζωοδότου παραδώσωμεν. Εἶτα καὶ μὴ λαθὼν ἐκεῖνος μασίζῃ τοὺς λογισμοὺς, καὶ βελτίω καθασκευάσῃ, προσίεται πάλιν αὐτόν· κἂν ἀδιόρθωτος μείνῃ, καὶ οὕτω ποτὲ λοιπὸν εἰς τὰ αὐτοῦ χέρας ἐμπίπτει, ὡς ἀχάριστος καὶ ἀγνώμων. ὅσον γὰρ τοῦτο ἐστὶν, ἄκουε Παύλου λέγοντος, Φοβερὸν ἐμπεσεῖν εἰς χεῖ- Εβρ. ι. λα.
ρας Θεοῦ ζῶντος. οἶδα ὅτι δάκνει τὰ ῥήματα· ἀλλὰ τί πάθω; Εἰ μὴ πικρὰ ὑπόθωμεν τὰ φάρμακα, τὰ τραύματα οὐκ ἀφανισθήσεται· κἂν πικρὸν ὑπόθωμεν, ὑμᾶς τοῦ ὀδυνᾶν οὐ φέρεται. εἶτά μοι πρώτον· πάλιν ἀναγκαῖον ἀναχεῖν τὸν χεῖρα λοιπόν. καὶ γὰρ ἱκανὰ τὰ εἰρημένα πρὸς διόρθωσιν τῶν προσιόντων. ἀλλ' ἵνα μὴ μόνοις ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ

δέξη μ' ἐκείνην, μηδέποτε ἐπαύσαντο μεθ' ὑπερβολῆς βοῶσαι· ἀλλ' ὅπερ ἡμεῖς πάσχομεν ὑπὸ βαρυτάτου καιροῦ καὶ τῶν ὄψεων ἡμᾶς ἀσπασίως φερομένης, τοῦτο ἐκεῖναι διὰ παντὸς ὑπομένουσι, καὶ ἀπαύστως μετὰ πόνου ἡδονῆς τὸ θαῦμα ἔχουσι. καὶ γὰρ οὐ μόνοι κεκράγασιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀλλήλους τοῦτο ποιοῦσιν· ὃ τῆς ὀπτεταμένης ἐκπλήξεως σημεῖόν ἐστιν. οὕτω καὶ ἡμεῖς, βορᾶς τῆς καταῤῥηγνυμένης, καὶ τῆς γῆς σειομένης, οὐ μόνοι διαπεπόνημεν καὶ βεβράγμεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀλλήλους καταφεύγομεν εἰς ταῖς οἰκίαις. τοῦτο γὰρ τὰ Σεραφεὶμ ποιεῖ· καὶ διὰ τοῦτο ἕτερος τοὺς ⟨Ψ⟩ ἕτερον κέκραγεν, Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος. ἆρα ἐπίστασθε τὴν φωνὴν ταύτην; ἆρα ἡμετέρα ἐστίν, ἢ τῶν Σεραφείμ; ἡμετέρα μὲν τῶν Σεραφείμ, διὰ ⟨Ψ⟩ Χερσὶ τὰ μέλητα ὁ μεσότοιχον, ὁ ἐξιλεωπαίσαντα τὰ ἐν οὐρανοῖς, καὶ τὰ ὑπὸ τῆς γῆς, διὰ ⟨Ψ⟩ ποιήσαντα τὰ ἀμφότερα ἕν. τοιγαροῦν μὲν γὰρ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἔστ ἤδετο μόνον ὁ ὕμνος. ὅπερ ὁ ἐπιδεῖξαι τῆς γῆς κατηξίωσεν ὁ δεσπότης, καὶ τὴν μελῳδίαν ταύτην κατήγγειλε τοῖς ἡμᾶς. διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας ἔστ ἀρχιερεύς, ἐπειδὴ ὅπου τῆς ἁγίας ταύτης ἔστηκε τραπέζης, τὴν λογικὴν ἀναφέρων λατρείαν, τὴν ἀναίμακτον προσφέρων θυσίαν, οὐχ ἁπλῶς ἡμᾶς ὅπου τὴν θυφημίαν ταύτην καλεῖ, ἀλλὰ τοιγαροῦν τὰ Χερουβεὶμ εἰπών, καὶ τῶν Σεραφεὶμ ἀναμνήσας, οὕτω προσέρχεται πᾶσιν ἀναπέμψαι τὴν φρικωδεστάτην φωνήν, τῇ τῶν συγχορευόντων μνήμῃ τὴν διάνοιαν ἡμῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀναπτῶν, καὶ μετοικίζων βοᾶν πρὸς ἕκαστον ἡμῶν, καὶ λέγειν, μετὰ τῶν Σεραφεὶμ ᾄδω, μετὰ τῶν Σεραφεὶμ ᾄδω, μετ' ἐκείνων τὰς πτέρυγας πέπασμαι, μετ' ἐκείνων τὸ πτερωτὸν ⟨Ψ⟩ θεῖον ⟨Ψ⟩ βασιλικόν. καὶ πῶς μαστόν, εἰ μετὰ τῶν Σεραφεὶμ ἕστηκας, ὅπου γε οὐκ ἐτόλμησαν ἅψασθαι τὰ Σεραφεὶμ, ταῦτά σοι μετὰ ἀδείας ἔδωκεν ὁ Θεός. Ἀπεκάλυψε γὰρ πρός μέ, φησί, ἕν τῶν Σεραφεὶμ, καὶ εἶχεν ἀνθρακα πυρός, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. ἐκεῖνο δὲ θυσιαστήριον, τὰ θυσιαστηρίου τούτου τύπος ἐστὶ καὶ εἰκών· ἐκεῖνο δὲ πῦρ, τούτου τοῦ πυρὸς τὸ πνευματικοῦ. ἀλλ' οὐκ ἐτόλμησαν ἅψασθαι τῇ χειρὶ τὰ Σεραφεὶμ, ἀλλὰ τῇ λαβίδι· σὺ δὲ τῇ χειρὶ λαμβάνεις. ἀνόμοιον οὖν πρὸς τὴν ἀξίαν ἰδοὺς τῶν προκειμένων, καὶ τῆς τῶν Σεραφεὶμ ἀφῆς παύσασθαι μείζω πολλῷ μοι δοκεῖ τὴν τοῦ δεσπότου σου φιλανθρωπίαν ἐπιδεῖξαι, ἢ πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀτέλειαν ἐπιτρέψαι χαλεπῶς τῶν προκειμένων ἡμᾶς. Ταῦτ' οὖν ἐννοῶν, ἀνθρωπε, καὶ ὁ μέγεθος τῆς δωρεᾶς λογιζόμενος, φύσαι ποτὲ, τῆς γῆς δέσποτα, πρὸς ⟨Ψ⟩ θεῖον ἀναβῆναι. ἀλλ' ἔλκει ὁ σῶμα καὶ βιάζεται κάτω; ἀλλ' ἰδοὺ προσλαμβάνουσι τῆς εἰας, καὶ δύφα μὲν τῆς ψυχῆς ἐργαζόμενα τὰ πτερὰ, κοῦφον δὲ τῆς σαρκὸς κατασκευάζουσα ὁ φορτίον, καὶ μολύβδου πάντως βαρύτερον λαβοῦσι σῶμα.

Ἀλλ' ὁ μὴ τῆς ἡσυχίας ἀναμιμνήσκωμεν λόγος, ὁ ἔστ τῶν μυστηρίων ἤδη χωρίσθω, δι' ἃ καὶ αἱ νηστεῖαι. καθάπερ γὰρ τῶν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶσι παλαισμῶν τέλος ὁ στέφανος, οὕτω καὶ τῆς νηστείας τέλος ἡ καθαρὰ χυμωσία. ὡς ἂν μὴ τοῦτο καταργώσωμεν διὰ τῶν ἡμερῶν τούτων, ἔξω καὶ μάτην κατακόψαντες ἑαυτοὺς, ἀστεφάνωτοι καὶ χωρὶς βραβείων ἀπὸ τοῦ σκάμματος τῆς νηστείας ἀναχωρήσωμεν. διὰ τοῦτο καὶ ⟨Ψ⟩ πατέρες ἐζήτησαν τῆς νηστείας τὸ στάδιον, τοσαυτησίαις μετουσίας ἀδόντες ἡμῖν, ἵνα καθεκάμψωμεν καὶ ἀποσμήξαντες ἑαυτοὺς; οὕτω προσιώμεν. διὰ τοῦτο καὶ ὧπτος ἐστὶ πυθέσθαι ἤδη βοᾷ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, καὶ διαμαρτύρομαι ἐξ ἰσχύος καὶ ἀπειλῶ, μὴ μετὰ κηλίδος, μηδὲ μετὰ πονηρᾶς συνειδότος τῇ ἱερᾷ ταύτῃ προσιέναι τραπέζῃ. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο ἐστὶν ἡ τροφὴ, οὐδὲ κοπωσία, καὶ μυελὸς καὶ ἀφώμματα τοῦ ἁγίου σώματος ἐκείνου, ἀλλὰ κατάδικοι καὶ κόλασις καὶ πυρὸς ἀποθήκη. μηδεὶς τοίνυν ἁμαρτωλὸς προσίτω, μᾶλλον δὲ οὐ λέγω, μηδεὶς ἁμαρτωλὸς, ἀλλὰ μηδὲ προσιέσθω ἐμαυτὸν ἀπείρων τῆς θείας τραπέζης, ἀλλὰ μηδεὶς μὴν ἁμαρτωλὸς προσίτω. διὰ τοῦτο ἐπιδεῖξαι ἤδη προσλέγω, ἵνα μὴ τῶν βασιλικῶν καταλαβόντων δείπνων,

χ. ἐ ἔστηκε ἀλλ. ἔστηκα

χ. συγχορευόντ

χ. καὶ ἀ ἀπόσπασιν διδάξων.

Ησ. ς. ς.

χ. ὅτι

χ. ὅτι ὅτι τῶν ἡμετέρων ἀ τέλειαν ἀπὸ παντὸς μὲν ἔχοντο τῶν προκειμένων ἡ χάρις ἀλλοῖ. παῦτ.

χ. θεωρία

νομίζομεν, ὅς αἰ ἴδωμεν ἐκεῖ τοὺ ζυγοὺς ἐληλυθότας τοῦ βασιλικοῦ ὀχήματος. οὕτω καὶ
χ. ἐκεῖ τὴν δυνάμεων τῶν ἀσωμάτων ἐκείνων λαμπρότερον, ὅσῳπερ αἱ ὄψεις ἔγλιτα τοῦ
θείου. διὰ τοῦτο ὁ προφήτης ἀφεὶς διαλεγόμενος περὶ τοῦ τῆς φύσεως αὐτῶν ἀξι-
ώματος, προσέρχεται περὶ τῆς τοῦ τόπου προσεδρίας, εἰδὼς ὅτι οὐτὶ μεί-
5 ζων ὁ κόσμος ὅδε, ἢ ὅτι τοῦτο τῶν φύσεων ἐκείνων τὸ κάλλος. καὶ γὰρ τοῦτο ἡ δόξα καὶ ἡ τι-
μὴ ἐκ πάσης ἀσφάλεια, τὸ κύκλῳ τοῦ θρόνου [ἐκείνου] φαίνεσθαι. τοῦτο δὲ ὅτι τῶν
ἀγγέλων ὅδε ἴδιον. καὶ γὰρ ἐκείνους βουλόμενος δεῖξαι μεγάλους ὁ Χριστὸς, οὐκ εἶπεν, ὅτι
ἄγγελοί εἰσι, καὶ ἐσίγησεν· ἀλλ' ὅτι Οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσω- Ματθ. ιη. ι.
χ. ἐκεῖ πον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ὥσπερ γὰρ ἐνταῦθα μείζονα ὅδε τῆς ἀγγελικῆς ἀξίας
10 τὸ βλέπειν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς· οὕτω τῆς τῶν Σεραφείμ ἀξίας μεῖζον τὸ ἐγγὺς εἶναι κύ-
κλῳ τοῦ θρόνου, καὶ μέσον ἔχειν αὐτόν. ἀλλὰ τοῦτο τὸ μέγα καὶ σοὶ δυνατὸν ὅδε, ἂν ἐθέλῃς, λαβεῖν.
οὐ γὰρ διὰ τῶν Σεραφείμ μόνοι μέσος ὅδε, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν αὐτῶν, ἂν ἐθέλωμεν. Οὗ γάρ εἰσι Ματθ. ιη. κ.
δύο ἢ τρεῖς, φησι, συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν· καὶ, Κύριος Ψαλμ. λγ. ιη.
ἐγγὺς τοῖς συντετριμμένοις τῇ καρδίᾳ, καὶ τοὺς ταπεινοὺς τῷ πνεύματι σώσει. διὰ τοῦτο
χ. πῶς 15 καὶ ὁ Παῦλος βοᾷ· Τὰ μὲν φρονήσει, ὃ ὁ Χριστός ὅδε ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ σοφία. Κολασσ. γ. δ.
οἶδας πῶς ἡμᾶς ἔπεισε μὴ τῶν Σεραφείμ, ἐγγὺς ἀγαγὼν τοῦ θρόνου τοῦ βασιλικοῦ; εἶτα
φησιν. Ἐξ πτέρυγες τῷ ἑνί, καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί. τί ἡμῖν αἱ ἓξ πτέρυγες ὠδύνησαν αὖται; Ησ. ϛ. ε.
τὸ ὑψηλὸν δὲ μεταρσίου καὶ κοῦφον καὶ τοῦ ταχὺ ἐκείνων τῶν φύσεων. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Γαβριὴλ
ἵνα δείξῃ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τιμὴν, οὐχ ὅτι πτερὰ περὶ αὐτὸν ἀσώματον ἐκείνον δυνάμει, ἀλλ' ὅτι
20 ἐκ τῶν ὑψηλοτάτων καὶ πλησίον χωρεῖαν, καὶ ταῦτα δύο ἀφεστεῶσας ἀφεῖς, ἀφῖκται. πῶς καὶ ὁ ἀε-
ριθμὸς βάλλεται τῶν πτερύγων; ὁ μὲν οὖν τῆς πρὸς ἡμᾶς οἰκονομίας. αὐτὸς γὰρ ἑ-
αυτὸν ὁ λόγος ἐπέλυσεν, τινὰ χρείαν ἡμῖν αὐτῶν ἐκτησάμενος. Ταῖς μὲν δυσὶ, φησι, σκέ-
χ. διὰ τοῦτο καὶ τοὺς πόδας ἐκάλυπτον ταῖς δὲ δυσὶ ἑαυτῶν· [εἰκότως,] ὥσπερ τὴν διπλῆν ἁμαρτίαν ταύτην ὑβρίζουσαν, διὰ τοῦ μὴ φέρειν τινὰ ἐκ τῆς δόξης ἐκείνης ἐκπλῆσαι ἀτρεπτίαν. καὶ ταῖς
25 δυσὶ τοὺς πόδας· ταῦτα διὰ τὴν αὐτὴν ἔκπληξιν. Εἰώθαμεν μὲν ἡμεῖς, ὅταν ὑπὸ τινος
θαύματος καταληφθῶμεν, πρώτους κωφοῦσθαι τοὺς πόδας. καὶ τί λέγω τὸ σῶμα, ὅταν καὶ
αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦτο παθοῦσα, εἰς ταῖς ὑπερβαλλούσαις ἐπιφανείαις, καὶ ταῖς ἐνεργείαις ἑ-
χ. διὰ τὸ ἄκρως ἐπιφα- αὐτῆς συνέλκουσα, πρὸς τὸ βάθος καταφέρῃ, καθάπερ τινὶ πρὸς ἐλεύθερίᾳ τῷ σώματι ἑ-
νείας αὐτὴν πρώτην κωφώσασα; ἀλλὰ μὴν ὡς ἔκπληξιν τὸ θαύματος ἀκούων, ἀνδρὸς πνα ἀγω-
30 νίδα αὐταῖς ἐπιγενέσθαι νομίζετω. καὶ μὲν τῆς ἐκπλήξεως ταύτης καὶ ἡδονή ὡς ἀφόρη-
τος κεκραμένη ὅδε. Ταῖς δὲ δυσὶν ἐπέπτετο. Καὶ τοῦτο σημεῖον τὸ τῶν ὑψηλῶν ἐφίεσθαι
χ. ἵπτεσθαι πρὸς πέτ. ζωτικῆς, καὶ μηδέποτε κάτω βλέπειν. Καὶ ἐκέκραγον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον· Ἅγιος, ἅ-
γιος, ἅγιος. καὶ ἡ κραυγὴ πάλιν τοῦ θαύματος ἡμῖν δόγμα μέγιστον. οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς ὑ-
μνοῦσιν, ἀλλὰ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς· καὶ οὐδὲ μετὰ κραυγῆς ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ διωκισμένου τοῦ
35 ποιοῦσι. διὰ μὲν γὰρ λαμπρότητα τῶν ὄψεων, καὶ μὴ ὑπερβολὴν ἡ λαμπρότης, τότε ἡμᾶς
μόνον ἐκπλήττει εἰπεῖν, ὁπόταν ἐξ ἴσου αὐτῶν ταῖς ὄψεσιν αἰσθανώμεθα· ἐπειδὰν δὲ
πλέον αὐτῶν ἐνδιατείνωμεν τῇ θεωρίᾳ, τῇ ζωτικῇ δὲ θαῦμα καταλύομεν, τῶν ὀφθη-
μῶν ἡμῶν ἐμμελετησάντων λοιπὸν τοῖς σώμασι. διὰ τοῦτο καὶ εἰκότως βασιλικῶν ἁρπὴν μὲν
αἰσπθῆσαι καὶ φαιδρὸν ἀπὸ τῶν χρωμένων στάσεως ἰδιότης, ἐκπλῆξιν δὲ μίαν καὶ
χ. σκιαζόμενον. χ. ἐνδιάτειτον χ. ἐξεκλάτητο. χ. ἐκπίπτειν 40 δόλιχον ἡμέραν, οὐκ ἔτι. καὶ τί λέγω εἰκόνα βασιλικὴν, ὅπου γε δὲ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀκτίνων τοῦ
ἡλίου τοῦτο αὐτὸ πεπόνθαμεν, ὡς οὐδὲν ἧττον αἱ φαιδρότεραι σώματος; ὅταν ὅτι τάχιστα σωμάτων ἀ-
πόντων ἡ ζωτικὴ καταλύσῃ τὸ θαῦμα· ὅτι γὰρ τῆς Θεοῦ δόξης οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ πολὺ τοὐναντίον.
ὅσον γὰρ ἐνδιατείνουσι τῇ θεωρίᾳ τῆς δόξης ἐκείνης αἱ δυνάμεις αὗται, τοσοῦτον μᾶλλον
ἐκπλήττουσι καὶ ἵπτεσθαι ποιοῦσι τὸ θαῦμα. διὰ τοι τοῦτο δὲ ἓξ ἡ γενέσθαι μέχρι νῦν ὁρᾶσαι τινὰ

(μυστικῶν γὰρ μέλλομεν καταπολμᾶν διηγημάτων) μηδεὶς ἀκάθαρτος καὶ τῆς ἀκροάσεως ταύτης ἀνάξιος· μᾶλλον δὲ βέβηλος καὶ ἀναγὴς πρόεστω πᾶς, ἀλλὰ τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ τὸν πονηρὸν ἀποθέμενος ἔξω πάσαι, οὕτως εἰσίτω. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τοὺς ῥυπαροὺς ἱμάτια ἔχοντα δι' τοῦτο ἐξέκλεισε τοῦ νυμφῶνος καὶ τῆς ἱερᾶς παστάδος ὁ τοῦ νυμφίου πατήρ, οὐκ ὅτι οὐκ εἶχον ἱμάτια ῥυπαρά, ἀλλ' ὅτι ἔχων αὐτὰ, οὕτως εἰσῆλθε. τοῦτο γὰρ εἶπε πρὸς 5
αὐτούς, δι' τί οὐκ ἔχεις ἔνδυμα γάμου; ἀλλά, φησί, δι' τί οὐκ ἔχων ἔνδυμα γάμου οὕτως εἰσῆλθες; ὅτι τῶν τειχέων, φησὶν, εἰσήκεις· πρόσωπον, οὐκ ἐπῃσχύνθης σε τὴν πενίαν, οὐκ ἐβδελυξάμην σε τὴν ἀπορίαν, ἀλλὰ πάσης ἐκείνης ἀπαλλάξας σε τῆς δυστελείας, εἰσήγαγον εἰς τὸν νυμφῶνα τὸν ἱερὸν, καὶ δίπτυον ἠξίωσα βασιλικῶν, καὶ πρὸς τὸν χ. ἐπαυτῶν· χ. αὐτὸν
ἄνω τιμὴν ἦγαγον, τὸν ἑκατὸν ὄντα χαλκοῦς ἄξιον· σὺ δὲ οὐδὲ ταῖς δυσεργασίαις ἐνέμεινας βελτίων, ἀλλ' ὅτι τῆς ζωοποιοῦς ἔμεινας κακίας, ὑβρίσας μὲ εἰς σὸν γάμον, ὑβρίσας δὲ εἰς τὸν νυμφίον. ἀπὸ τούτων λοιπὸν, καὶ διδοὺς τὸν ὀφλοῦντα τῆς τοιαύτης ἀναισθησίας δικαιολογείσθω σχηματίζεσθω τοίνυν καὶ ἡμῶν ἕκαστος, μὴ ὡς ταῦτα ἀκούσας τοῦ φωνοῦ, καὶ πάντα λογισμὸν ἀποβαλὼν τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας ἀνάξιον, οὕτω τῆς ἱερᾶς μετεχέτω τραπέζης. Καὶ ἐγένετο, φησι, τῷ σπαρῆναι Ὀζίας ὁ βασιλεὺς, εἶδον Ⓚ Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου. πῶς εἶδεν, οὐκ οἶδα. ὅπου μὲν γὰρ εἶδεν, εἶπεν, ὃ δὲ ὡς εἶδεν, ἐσιώπησε· δηλοῖ μοι τὰ εἰρημένα, καὶ πολυπραγμονεῖ τὰ σεσιγημένα· κατανοῶ τὰ ἀποκεκαλυμμένα, οὐ διεργάζομαι τὰ συγκεκαλυμμένα. διὰ τοῦτο γὰρ συγκεκάλυπται. πέπλος χρυσοῦς ἐστὶ τὸ τῆς γραφῆς τὸ δίπλωσις, ὁ ξύλων χρυσὸς, ἡ κρύπτη χρυσός. οὐ περιφαίνω τοῖς ἀραχνοῖς τὰ ὑφάσματα· τὴν ἐμὴν λογισμῶν τὸν ἀθέτειν οἶδα. Μὴ μέταρσε ὅσα αἰώνια, φησιν, ἃ ἔδοντο Ⓚ πατέρες σου. ὅσα χεῖρ οὐκ ἀσφαλὲς δὲ πῶς, ἅπερ ἡμῖν ὁ Θεὸς ἔθηκε, μετὰ θησαυρὸν, βούλει μαθεῖν πῶς εἶδε τὸν Θεόν; γλυκὺ καὶ αὐτὸς προφήτης. καὶ πῶς δυνατὸν τοῦτο, φησι, γυναῖκα ἔχοντα, καὶ παιδοτροφίας ὄντι μεμεστωμένον; δυνατὸν μοι, ἐὰν ἐθέλῃς, ἀγαπητέ. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς γυναῖκα εἶχε, καὶ παίδων δύο πατὴρ ἦν, ἀλλ' οὐδὲν τούτων αὐτὸν ἐκώλυσεν. οὐ γὰρ ὅτι κώλυμα τῆς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀποδημίας ὁ γάμος. ἐπεὶ εἰ κώλυμα ἦν, καὶ ὅπου βούλεται ἡμῖν ἔμελλεν ἡ γυνὴ, οὐκ ἂν αὐτὸν ἐξ ἀρχῆς ποιῶν ὁ Θεὸς, ἐκάλεσε βοηθόν. ἐβουλόμην μοὶ τῶν εἰπεῖν τί ποτέ ὅτι ὃ κεκώλυται Ⓚ Θεόν. οὐ γὰρ δὴ κεκώλυται ὁ Θεός. σωματικὸν γὰρ ὁ σχηματισμός· ὃ θῆλυ καὶ ἄρρεν καὶ ἀσώματον. ἐβουλόμην εἰπεῖν τί ποτέ ὅτι θῆλυς Θεοῦ. οὐ γὰρ δὴ θῆλυ ὁ Θεὸς ἐπιδεείληπται. ἀπορίζεται γὰρ ὃ λέγω. ἀλλὰ δίδωκε, μὴ τῇ πρὸς τούτων ἀδιαστείλῳ διδασκαλίᾳ, προσκόψω ὃ ὄφλημα. εἰ γὰρ πρώην ὁρῶ πρὸς τὰ Σεραφεὶμ κεχηνότας, οὐχὶ τιμωρίαν μείζονα, ἀλλὰ καὶ πρότερος ἡμέρας. διὸ περ, καθάπερ πλῆθος ἀνθρώπων, πολλῇ τῇ ῥύμῃ διακόπτων ὁ λόγος τὰ ἀπορρητότατα τοῦ πλῆθος, πρὸς ἐκεῖνον ἐπείγει τὴν διήγησιν. Καὶ τὰ Σεραφεὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, φησιν. ἰδοὺ τὰ Σεραφεὶμ, ἃ πάλαι ἐπεθυμεῖτε πρώτης ἰδεῖν. θαυμάσατε τοίνυν, καὶ τὴν ὀπτικὴν ἐμπλήσατε, ἀλλὰ μὴ μετὰ θορύβου, μηδὲ ἀπροσδιότητος τῷ λογισμῷ, ὅπερ ὅτι τὰ βασιλικὰ εἰσόδων ἴδιον. ἐκεῖ μοὶ γὰρ εἰκότως ἔστω τὸ αὐτὸ συμβαῖνον. ὁ γὰρ ἀναμένοισιν οἱ δορυφόροι τὰ ὁρώντων τὰ ὄψις, ἀλλὰ πρὶν ἢ πρόσωπα αὐτοῖς ὀφθῆναι καλῶς, ἀναγκάζοισι προσκυνεῖν· οὐ τοίνυν ἦν ὧδε, ἀλλ' ἵστησιν ἡμῖν ὁ λόγος τὸν θεωρεῖν, ἕως ἂν πρόσωπα ἐπιλάμψῃ, ὅσα δυνατὸν ἐπιλάμψαι. καὶ τὰ Σεραφεὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ. τοσοῦτον τῆς φύσεως ἀξιώματος, ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ ἀπὸ τῆς ἐγγύτητος τῆς πρὸς Ⓚ τὸν τιμὴν ἀξίωμα. οὐ γὰρ εἶπε προσῆσαν τινα τῷ Σεραφεὶμ, ἀλλ' εἶπεν ἵστηκεν. τοῦτο γὰρ ἐκείνου τὸ ἀξίωμα μάλιστα. πῶς; ὅτι οὐχ οὕτω δείκνυσι τὰς δυνάμεις ἐκείνας μεγάλας οὔσας, ὃ Σεραφεὶμ εἶναι, ὡς τὸ ἑστὼς ἑστάναι τοῦ θείου βασιλικοῦ. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς τῶν δορυφόρων ἐκείνους ἀπιστοτέρους εἶναι νομίζομεν,

Ησ. ς. α.

Παροιμ. κε. α. πα.

χ. πειθοῦν

χ. ἀποδημίας

χ. ἀπορρήτων τῶν τοιούτων

χ. ἵστασθαι

ὥστε ἡ σὺν τῇ πόλει βελτίους ἡμᾶς γενέσθαι, καὶ αὐτοὺς μὴ προσκεῖσθαι, τοῖς βουλομένοις ὑβρίζειν, σκωμμάτων καὶ χλευασίας ἀφορμὴν, ἀλλ' ἔξω τῆς πόλεως μόνοντα, τῶν ἁμαρτήματα τῆς συμφορᾶς ἔχειν, τὸν ἐρημίαν. τοῦτο δὲ ϖ βασιλέα τοῦτον ἐκολούσεν ἔχειν μὴ τὸ λέπρας. ἀλλ' οὐχ ὑπέμεινε, τὴν σὺν τῇ πόλει δίκην τὸν ἀχθῆναι αὐτὸν αἰδεσθέντα· ἀλλ' ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ κρυφίως. τοῦτο προῆκεν ϖ Θεοῦ, τοῦτο τὸν προφητείαν ἐκώλυσε· καὶ ὅπερ ὅτι τὸ Ηλὶ γέγονε, ῥῆμα τιμωρίας, καὶ οὐκ ἐν ὁράσει ἐξελθοῦσα. σὺ δέ μοι δὲ ἐνθάδε σκόπει τὸ Θεοῦ τὸν φιλανθρωπίαν. οὐ γὰρ ἀνέτρεψε τὸν πόλιν, οὐδὲ ἀπώλεσε τὸν οἰκοῦντας· ἀλλ' ὅπερ φίλοι ποιοῦσι προὸς τὸν ὁμοτίμους τῆς φίλων, ἐπεισῆλθεν ἔχωσί τι δίκαιον ἐγκαλεῖν, οὐ προσωποληπτοῦσι μόνοντες, τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς προὸς
10 τὸ ἔθνος ἐποίησε, μείζονος ὢν ἄξιον καλοῦντος καὶ τιμωρίας. ἐγὼ μὲ γὰρ ἐξέβαλον αὐτὸν, φησι, τὸ ἱερὸν, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τῆς πόλεως· ἐγὼ δίκας αὐτὸν ἔλαβον τῆς λέπρας, ἰδιώτην προέδωκα, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ οὕτω προεδώκατε, ἀλλὰ τὸν ἐμοῦ καταδικασθέντα οὐκ ἠνέσχεσθε τῆς πόλεως ἐκβαλεῖν. καίτοι ποῖος δὴ τῶν βασιλέων προφάσεως ἔσχεν, ἀλλ' οὐκ ἂν οὐκ βάλοι τὸν πόλιν ἀνέτρεψε, ϖ Εἰς τὸν ἀσφάλειαν μετοικισθῆναι κελευσθέντα, ἢ διὰ-
15 τείνοντα τῇ πόλει ὁρᾶν; ἀλλ' οὐχ ὁ Θεὸς τοῦτο ἐποίησε. Θεὸς γὰρ ἦν, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. ὅπερ δὲ ἐπλούτησε, τῇ ζωῇ τούτου καὶ τὸν προὸς ἐκείνους ὀργὴν συγκατέλυσε, καὶ τῆς προφητείας ἅς ἔφερεν ἀνέσχεσ, καὶ πάλιν προὸς αὐτοὺς ἐπεμελήθη. σὺ δὲ οὐκ τὸ ἔργον τῆς καταδίκης σκόπει τὸ Θεοῦ τὸν φιλανθρωπίαν. Εἰ γὰρ "ὡς ἐζεπαίζοντο ϖ τὸ δικαίου λόγου, οὐδὲ τότε καταλλαγὴν ἔχειν; τίνος ἕνεκεν; ὅτι οὐκ αὐτῶν κατόρθωμα
20 γέγονε τὸ τὸν Οζίαν ἐκβαλεῖν. οὐ γὰρ αὐτοὶ λαβόντες ἀπήλασαν, ἀλλ' ἡ πλουτοῦσα τόμων φύσεως ἐπλήθουσα τῆς πόλεως αὐτὸν ἐξέβαλε τότε. ἀλλ' οὐκ ἀκριβολογεῖται μέχρι τῶν προὸς ἡμᾶς ὁ Θεος, ἀλλ' ἐν μόνοι ζητεῖ, ἅμα τῆς προὸς ἡμᾶς καταδίκης. ὑπὲρ ὧν ὅ τούτων ἁπάντων διαχειρίσασθαι αὐτῷ, δεξάσθαι τὸν ἄφατον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν· ἧς ἠξίωτο πάντας ἡμᾶς ἀξίους φανῆναι, χάριτι δὲ οἰκτιρμοῖς τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, Κυ-
25 ρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ᾧ οὐ τῷ πατρὶ δόξα, κράτος, τιμὴ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὸν αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. κϛ. ΕΙΣ ΤΑ ΣΕΡΑΦΕΙΜ.

30 Μόλις ποτὲ ὁ κϛ' τοῦ Οζίαν διεπλεύσαμεν πέλαγος· μόλις δὲ διεπλεύσαμεν, οὐ διὰ τὸ τῆς ὁδοῦ μῆκος, ἀλλὰ διὰ τὸ φιλονεικεῖς ὑμῶν τὴν συμπλεόντων ἡμῖν. οὕτω καὶ κυβερνήτης ὀπίσω ἔχων φιλοτίμους καὶ πόλεις ξένας ὀπίσω μοιοῦσας ἰδεῖν, οὐκ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ διανύει τὴν ὁδὸν, καὶ μιᾶς ἡμέρας τὸ διάστημα "ἔδει, ἀλλὰ πλείονα διαστρέφειν ἀναγκάζει χρόνον, καθ' ἕκαστον λιμένα ὁ σκάφος "ὁρμίζων, καθ' ἑκάστην πόλιν ὀπίσω μένειν "ὀπισθέπτων, ὥστε χρείαν ἔχειν τῆς τὴν συμπλεόντων ὀπίσω μένειν. τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐποίησαμεν, οὐ πάσης πλέοντες, οὐδὲ ὀπίσω ἐν λιμένας πόλεις ὀπίσω μεινάντες, ἀλλ' ἀνδρῶν κατορθωτῶν ἀρετὴν, καὶ διημερτηκότων ῥαθυμίαν, βασιλέως ἀναχωρήσαντος καὶ προφήτου ἱερέως, ὀργὴν Θεοῦ καὶ φιλανθρωπίαν, ἀμφότερα προὸς διόρθωσιν γεγνομένα. ἀλλ' ὅπερ λοιπὸν εἰς τὸν βασιλικὸν ἀποπλεύσαμεν πόλιν, μηκέτι μέλλωμεν, ἀλλὰ καταστείλαντες ἑαυτοὺς, ὡς εἰς πόλιν ἐπιστέαν μέλλοντες, ὅτως ἀναβαίνωμεν εἰς τὸν ἄνω μητρόπολιν, τὸν Ιερουσαλὴμ, τὸν μητέρα πάντων ἡμῶν, τὸν ἐλευθέραν, ἔνθα τὰ Σεραφεὶμ, ἔνθα τὰ χερουβεὶμ, ἔνθα χιλιάδες ἀρχαγγέλων, ἔνθα μυριάδες ἀγγέλων, ἔνθα ὁ ἁγιος ὁ βασιλικός. μηδεὶς τοίνυν πρόσχω βέβηλος, μηδὲ ἀναγνὴς

(μυστικὸν

ἔμβυες; οὐδαμῶς, ἀλλὰ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν. ἀλλ' ὥσπερ ὅταν τὰ στέλεχια ζο-
Matth. 18. 10. μῶμεν, τῶν μαθητῶν οὐκ ἰσχυόντων Ⓦ δαίμονα ἐκβαλεῖν, ὁ Χριστὸς φησι, Φέρετέ μοι αὐτὸν
ὧδε· οὕτω δὲ καὶ τοῦτο, τὰ ἱερέως μὴ δυναμένου πάντος δαίμονος χαλεπώτερον νόσημα,
τὴν ἀμαρτίαν, ἐκβαλεῖν, αὐτὸς λοιπὸν ὁ Θεὸς Ⓦ κάμνοντα μεταχειρίζεται. καὶ τί ποιεῖ;
6 Παρ. 15. 10. λέπρας ἐπαφίησιν αὐτῷ τὰς μετώπου. Εἶδεν γάρ, φησι, τὸ δεινὸν πεπονθὼς αὐτὸν τῷ ἱε- 5
ρεῖ, λέπρας δύετειλεν ὅτι τὸ μετώπου αὐτοῦ, καὶ δεξιᾶς λοιπὸν, καθάπερ Ⓓ τὴν ὅτι θανάτου
ἀπαρρήσει, ἀπαρτίου ὅτι τὸ σώματος ἔχοντες, τῆς καταδικαζούσης σύμβολον ψήφου·
οὕτω καὶ αὐτὸς τῆς ἀτιμίας τὸ σύμβολον ὅτι τὸ μετώπου φέρων, οὐ δημίων αὐτὸν ἑλκόντων,
ἀλλὰ αὐτῆς τῆς λέπρας δῆτα " δημίων ὅτι " κεφαλίων ὠθούσης. Εἰσῆλθεν ἱερωσύνην λαβεῖν, ὁ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν ἀπώλεσεν· εἰσῆλθε θηρεύσαι σεμνότερος, καὶ γέγονεν ἀναγέστε- 10
ρος. καὶ γὰρ ἰδιώτου πάντος λοιπὸν " ἀτιμότερος ἦν ἀκαθάρτου ὤν. τοσοῦτόν ἐστι κακὸν, τὸ
μὴ μόνον [ἔνδον] ὅτι τῶν δοθέντων ἡμῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ μέτρων, δῶρα ὅτι τιμῆς, δῶρα ὅτι
γνώσεως τοῦτο ἦν. οὐχ ὁρᾷς ταύτην τὴν θαλάττην, πῶς ὅτι τὰς βίας ἀφρίττει, πόσοις
κυρτοῦται τοῖς κύμασιν; ἀλλ' ὅμως πρὸς ὕψος ἀφίησιν μόνη μέχρι, καὶ μετὰ πολλοῦ πρεσ-
οῦσα τοῦ θυμοῦ, ἐπειδὴ ἐλθὴν πρὸς ὃ τέτοκεν ὅμοιον αὐτὴν πρὸς τοῦ Θεοῦ, τὰ κύματα εἰς
ἀφρὸν ἀφαλύσασα, πρὸς ἑαυτὴν ἐπῴκισεν. κἀντεῦθεν τί φαίνεται μοι δῆτα ἀθυμότερον;
ἀλλ' οὐκ ἐκφύει ὅτι ὃ κωλύει, ἀλλ' ὁ τοῦ θήτος φόβος. Εἰ γοῦν σωφρονίζει σε τοῦτο τὸ
πρόβλημα, τάχα Ⓦ Ὀζίου σε παιδεύσει, τὰ νῦν ἡμῖν εἰρημένα.

Ἀλλ' ὅπως τὴν ὀργὴν εἰδῶμεν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀξίαν δίκαν πόδωσι, φέρε δὲ τὴν φι-
λανθρωπίαν αὐτοῦ καὶ τὴν πολλὴν ἐπιείκειαν ἐπιδείξωμεν. οὐ γὰρ "μόνος σοὶ πρὸς τὴν 20 χ. μόνον
ὀργὴν σήμερον λόγος, ἀλλὰ καὶ σοὶ πρὸς τὴν χρηστότητα· ἵνα μήτε εἰς ἀπόγνωσιν" ἐμβά- χ. ἵνα βάλωμεν
λωμεν σοὶ ἀκούοντες, μήτε εἰς ῥᾳθυμίαν. οὕτω δὲ Παῦλος ποιεῖ, καὶ τούτοις ἀμφοτέροις
Romans 11. χεῖρα τὴν προσήκουσαν, οὕτως λέγων· Ἰδὲ οὖν τὴν χρηστότητα, καὶ ἀποτομίαν Θεοῦ· ἵνα
καὶ τῷ φόβῳ καὶ ταῖς ἡμέραις τὰ πεπαιδευόμενα. Εἶδες ἀποτομίαν Θεοῦ; ἰδὲ καὶ
χρηστότητα. πῶς οὖν ὁμόβδα τὴν χρηστότητα; δῶρ μάθωμεν τίνος ἄξιος ἦν ὁ Ὀζίας. πό- 25
τερον οὖν ἄξιος ἦν; ἀμφὶ τὸν προθύρων ὁπλὰς τῷ ἱερῷ μετὰ τοσαύτης δυσχερείας, μυ-
ρίων σκηπτῶν, καὶ τῆς ἐκάστης κελεύσεως καὶ ὑμωρίας. εἰ γὰρ Ⓓ προῆντο ταῦτα θλιβήσαντες
ταύτην ἔδοσαν τὴν δίκην, Ⓓ πρὸς Δαθὰν καὶ Κορὲ καὶ Ἀβειρών· πολλῷ μᾶλλον τοῦτον οὕτω κο-
λάζεσθαι ἔδει, τὸ μηδὲ τοῖς ἐκείνων σωφρονισθέντα συμφοραῖς. ἀλλ' οὐκ ἐποίησε τοῦτο
ὁ Θεός, ἀλλὰ πρότερον αὐτῷ λόγους " προσήγαγε πολλῆς ἐπιεικείας γέμοντας ἀπὸ τοῦ ἱε- 30 χ. ἐπάγαγε
ρέως· καὶ ἅπερ ὁ Χριστὸς παρήνεσεν ἀνθρώποις ποιεῖν, ὅταν εἰς ἀλλήλους ἁμάρτωσιν, τοῦ-
Matth. 18. 15. το ὁ Θεὸς πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐποίησεν. Ὅταν γάρ, φησι, ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου,
ὕπαγε, ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ὅπου δὲ τὸν βασιλέα τοῦτον ἤλεγξεν ὁ Θεός.
καὶ ὁ μὲν Χριστὸς φησιν· Ἐὰν μὴ ἀκούσῃ σου, ἔστω σοι ὡς ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης· ὁ δὲ Θεὸς φι-
λανθρωπίᾳ τοῦ οἰκείου ἐπορίσατο νόμους, οὐδὲ ὅπως αὐτὸν ἀξέχῃ, ἀλλὰ προσκαλεσά- 35
μενος καὶ ἀγωνακτήσας οὐκ ἀπέρριψεν, ἀλλὰ πάλιν προσίεται, καὶ παιδαγωγῇ ἔστιν ἑτέρῳ διόρθωσιν ἔχοντι
μᾶλλον, ἢ τιμωρίᾳ. οὐδὲ γὰρ σκηπτοὶ ἀφῆκεν δῶρα, οὐδὲ κατέφλεξε τὸν δυσχερανθέντα κε-
φαλήν, ἀλλὰ τῇ λέπρᾳ μόνον ἐπαίδευσε. Τί τοίνυν μοι τὸν Ὀζίαν τοιαῦτα· ἐγὼ δὲ ἔτι μείζονα
προσθεὶς, καταπαύσω τὸν λόγον. Τί δέ ἐστιν; ὁ πάλαι καὶ ἐξαρχῆς ἐζητήσαμεν· πόθεν ἔσχεν ἐν
τοῖς ἔξω τραύμασι, καὶ σὺν τῇ προφητείᾳ, ἀπρόπτων εἰσῆλθε τὸ ζῆν τῷ βασιλεῖ σὺν 40
χρέους ὑπισημήνασθαι, σὺν ὅτου ἀφεὶς, ὃ χρέους τῆς τελευτῆς μέμνηται ὁ Ὀζίου, οὕτως
λέγων· Καὶ ἔθετο τὸν ὀνειδισμὸν, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεύς. καίτοιγε εἶπεν Ⓦ τὸν βα-
σιλεύοντα χρέον εἰπεῖν, ὥσπερ ἔθος ἅπασι τοῖς προφήταις ἦν· ἀλλ' οὐκ ἐποίησε τοῦτο.
τίνος οὖν ἕνεκεν οὐκ ἐποίησε; νόμος ἦν παλαιὸς Ⓦ λεπρὸν τῆς πόλεως ἐξελαύνεσθαι,

ὡς

τῷ Κυρίῳ. Οὐκ ὠόμοσεν αὐτὴν βασιλέα, οὐδὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐκάλεσεν ὀόμα-
τος, ὅπῳ ἑαυτὸν προσλάβῃ ἀξίωσιν τῆς πηρᾶς. Εἶδες πῶρησίαν ἱερέως; Οὐκοῦν κα-
πάμαθε ἡ προθυμία. οὐ γὰρ πῶρησίας ἡμῖν ὀφείλον, ὅταν ἐλέγχειν μέλλωμεν, ἀλλὰ
πραότητος μᾶλλον, ἢ παῤῥησίας. ὅπῳ γὰρ οὐδεὶς τῶν αἱρετικῶν οὕτως ἀποστρέφονται
5 ἢ μισοῦσι Ⓐ ἁμαρτάνοντας, ὡς τὸν ἐλέγχειν μέλλοντα. Ἐ προφάσεως ὅπιλαβέσθαι ὅπι-
θυμοῦσιν, ὥστε ἀποπηδῆσαι, Ἐ τὴν ὅπιτιμίαν ὀλιφυτῶν, ὀφ' οὗ κατέχει αὐδεὶς τῇ πρα-
ότητι ἢ τῇ ὅπιεικείᾳ. οὐ γὰρ φωνὴν μόνον ἀφεὶς ὁ τοιοῦτος, ἀλλὰ ἢ βλεπόμενος, βαρὺς ἔ-
σαι τοῖς ἁμαρτάνουσι. Βαρὺς γάρ ἐστιν, φησίν, ὅτι ἢ βλεπόμενος. ὀλίγα ταῦτα πολλῶν
χ. ἐστὶν ἴδιον χρὴ τὴν προθυμίαν ὅπιδείκνυσθαι. ὀλίγα ταῦτα ὑμῖν ἢ ὁ λόγος" ἐπ' ὄψει ἤγαγε Ἐ τὸν
10 ἁμαρτήσοντα, ἢ τὸν ὀρθοῦν αὐτὸν μέλλοντα. ἢ γὰρ Ⓐ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν, ὅταν μέλλωσι
σιτίοις τέμνειν μέλη, ἢ λίθους τοῖς πέρασι συναπτοφλωμένους ἐξέλκειν, ἢ ἄλλο τι τῆς
φύσεως ἁμάρτημα ὀρθοῦν, οὐκ Εἰς γοναῖα λαβόντες τὸ κάμνοντα, τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλ'
χ. ὑπόνοιαν ποιοῦ ἐς μέσας αὐτοὺ θέντες τὰς ἀγκύρας, ἢ θεάσῃ οὐκ ὀλίγα παιόντων" ἐξισήσαντες, ὅτως ἐ-
πάγουσι τῷ τομεῖ. ποιοῦσι δὲ τοῦτο, οὐχὶ τὰς ὀφθαλμίας ἐμπεμπτώσει βουλόμενοι συμ-
15 φορᾶς, ἀλλ' ὥστε πολλῷ τῆς οἰκείας ὑγιείας ἔκαστον ποιῆσθαι τῷ τομεῖ. ὅταν καὶ ἡ
γραφὴ ποιῇ· ἐπιδιδόντα λαβεῖν τὸν ἁμαρτάνοντα, ἐφ' ὑψηλῷ τοῦ κηρύγματος αὐτοὺ
στῆσαι, οὐκ ἐς μέσας ἀγκύρας, ἀλλ' ἐς μέσην τὴν γῆν ἢ τὸ τῆς οἰκουμένης ἐξισῶσαι
θεάσῃ, ὅτω τῷ ἰατρείῳ ὅπιδείκνυται, παραδοῦσα ἡμᾶς ἀσφαλεστέρᾳ σωτηρίᾳ τῷ οἰ-
κείᾳ εἰ) σωτηρίῳ. ἰδωμὲν οὖν πῶς ἐπιχείρει τοῦτον ὀρθώσασθαι τότε. Οὐκ
20 Εἶπεν, ὦ μαρὲ Ἐ παμμίαρε, πόσα αἰτησάμενος ἢ ζωὴν, εἰς ἕκατον ἀσεβείας ἐξε-
πήδησας, οὐδὲ μακροῦ ἐξέπεσε κατηγορίας λόγος· ἀλλ' ὥσπερ Ⓐ τίμιον τοῦ ποιῆ-
σαι τοὺς ἀνθρώπους σπουδάζοντι, τῷ ταχεῖ τῆς τομῆς κλέπτοντος τὴν ὀδύνην τῷ αἰσθήσει· ὅτω
ἢ οὗτος τῇ βασιλείᾳ, τὴν θρασύτητος τοῦ βασιλέως τῷ φλεγμονῇ ἔσῃσι. ὅταν γὰρ
χ. σταυμάτων ὅπὸ τῶν" κάμνοντος τομή, τοῦτο ὅπὸ τῶν ἁμαρτανόντων ἔλεγχος. Ἐ τὸ μὲν ὅπεικείας
25 μὴ τῶν ἄλλων ἢ ὀφθῆς τῆς βασιλείας ἡμῖν ὅπιδείκνυται. Εἰ δὲ βούλῃ ἢ τὸ τόμον τῶν
χ. εὐεργε- ῥημάτων ἰδεῖν, ἢ ποῦ ὅ σιδήρεος" ἔκρυψεν, ἄκουσον. Οὐκ ἔξεστί σοί, φησι, θυμιάσαι Κυρίῳ,
σίαν. ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ααρὼν, τοῖς ἁγιασθεῖσι. σὺ δὲ οὐδὲν τῷ πλησίον. ἢ
χ. φησίν. πῶς, ἐγὼ" λέγω. ὀφθῆ τί γὰρ οὐκ Εἶπε, τοῖς ἱερεῦσιν ἁπλῶς, ἀλλὰ προσέθηκε τ Ααρών;
ἀρχιερεὺς ἐγένετο πρῶτος, ἢ ἐτολμήθη τῷ σὺν ἐκείνου χρόνοις τοιοῦτον τόλμη-
30 μα. Δαθὰν γὰρ ἢ Κορὲ ἢ Αβειρὼν συνάπτοντες κατ' αὐτῶν μὴ ἢ ἕτερόν πινα ἐβούλοντο
αὐτοὶ ἱερατεύειν. ἀλλὰ σὺν μὲν ἡ γῆ ὀφάξασα κατέπιε, τοὺς δὲ πῦρ αἴφνης κατενεχθὲν κα-
τέφλεξε. Τούτους οὖν αὐτοὺς τῆς ἰσοτιμίας ἐπανομήσας βουλόμενος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τ Ααρών
.ὅ ποτε ἀδικηθέντος, ὥστε πρὸς τ τῶν ἠδικηκότων συμφορὰν πρόφασιν ἢ τοῦτο ὀφέλησαι.
πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐβούλετο πλέον· δὴ δὲ πρὸ τ ἱερέως, δὴ πρὸ τ τοῦ βασιλέως θρασύτητα.
35 δέον γὰρ ἐπαρέσαι Ⓦ ἱερεῖ, Ἐ χάριν ὁμολογῆσαι τῆς συμβουλῆς· ὁ δὲ ἐθυμώθη, φησί, ἢ ὅ
ἕλκος Εἰργάσατο χαλεπώτερον. οὐ γὰρ οὕτως ἁμάρτια κακὸν, ὡς ἡ μὴ τοῦ ἁμάρτιαν ἀ-
ναισχυντία. ἀλλ' οὐχ ὁ Δαβὶδ οὕτως· ἀλλὰ πῶς; μὴ τοῦ ἐπὶ τοῦ Ναθὰν μομφὴν
κατηγορίαν τοῦ ὅπὸ τῆ Βηρσαβεὲ, Ἡμάρτηκα τῷ Κυρίῳ, φησίν. Εἶδες ζωτικὴν μομφὴν β.Βασ. ιϛ.ιγ.
καρδίαν; Εἶδες τεταπεινωμένον ψυχήν; Εἶδες πῶς ἢ τὰ σώματα τῶν ἁγίων λαμ-
40 πρύνει; καθάπερ γὰρ τὰ λαμπρὰ τῶν σωμάτων, ἢ ὅπὸ τῆς ἀῤῥωστίας πολλὰ τῆς βύμορ-
φίας ἡμῖν ἐπιδείκνυται τὰ ἴχνη· οὕτω ἢ τῶν ἁγίων αἱ ψυχαὶ, ἢ ὅταν αὐδεῖς τοὺς πρόσωποσι
τῆς οἰκείας ἀρετῆς τὰ σύμβολα φέρωσι. κἀπειτα ἐκεῖνος μὲν ἐν μέσοις τοῖς βασιλείοις
κατηγορεῖτο πρὸς τὸ πρόσωπον, παρόντων πολλῶν· ὅστις ἦν ἔνδον ἐν τοῖς αὐδύτοις, ἢ ἁ-
μάρτυρος ἦν Ⓦ ἔλεγχος. Ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐῴκησε τῷ ὅπιτιμήσει. Τί οὖν; αἰσθανος
ἔμψυχος;

ζαλοῦσα, ἡ τ' ἰώδη χρῶτα ῥίψασα λογισμὸν ἁπάσῃ, τὰ τῆς καλιᾶς ὑπερέχῃ χωρία, ἕως
ἂν εἰς τὰ τῆς ἀπωλείας βαράθρα φέρουσα καταχρημίσῃ τὴν ἑαυτῆς σωτηρίαν. δεῖ
γὰρ συνεχῶς αὐτὴν αἰσχύνεσθαι, καὶ καθάπερ ἰοὺς χαλκῷ, τῷ τῆς εὐσεβείας λογισμῷ, τ
ἄλογον αὐτῆς διαχαράξαι ὁρμήν· ὅπερ ὁ Ὀζίας οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν ὑ-
ψηλότατον πρόπυλον ἀρχιερεῖ προῆλθεν. ἱερωσύνη γὰρ ἡ αὐτῆς τῆς βασιλείας σεμνοτέρα, 5
μείζων ὄντως ἀρχή. μὴ γάρ μοι τὴν ἀλυσίδα εἴπῃς, μηδὲ τὸ διάδημα, μηδὲ τὰ ἱμάτια
Ησ. μ. ιι. τὰ χρυσᾶ. σκιὰ πάντα σκιᾶς, ἡ τῶν ἐκείνων ἀνθρώπων αὐτοπρεπεστέρα. Πᾶσα γὰρ δόξα ἀν-
θρώπου, φησίν, ὡς ἄνθος χόρτου, καὶ ἂν αὐτὸν λέγῃς τὸν βασιλικόν. μηδὲ ταῦτά μοι λέ-
γε, ἀλλ' εἰ βούλῃ ἱερέως πρὸς βασιλέα τὸ ἀξιόχρεων ἰσχύειν, τῆς ἑκάστῳ διδομένης ἐξουσίας
τὸ μέγεθος ἐξέτασον, ἡ πολλῷ τῷ βασιλέως ὑψηλότερον ὀφθήσεται τοῦ ἱερέως καθήμενον. Εἰ γὰρ 10
ἡ σωτηρία ἡμῶν ὁ θεῖος φαίνεται ὁ βασιλικὸς ἀπὸ τῶν περικειμένων αὐτῷ λίθων, καὶ τοῦ
περικαθίζοντος αὐτὸν χρυσίου, ἀλλ' ὅμως καὶ ὑπὸ τῆς γῆς ἕλκεται οἰκειότητα, ἡ πλησίον ἕστηκε
τῆς ἐξουσίας ταύτης σαρκί· ὁ δὲ τῆς ἱερωσύνης θεῖος καὶ τοῖς οὐρανοῖς ἵδρυται, ἡ καὶ σκηνῆς
Ματθ. ιπιπ. διέπτηκε ὑπερτέραν. Τίς ταῦτά φησιν; αὐτὸς ὁ τῶν οὐρανῶν βασιλεύς. Ὅσα γὰρ ἂν
δήσητε, φησίν, ὑπὲρ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα καὶ τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ὑπὲρ τῆς γῆς, 15
ἔσται λελυμένα καὶ τοῖς οὐρανοῖς. τί ταύτης ἴσον γένοιτ' ἂν τῆς τιμῆς; ἀπὸ τῆς γῆς τὴν
ἀρχὴν τῆς κ χείσεως λαμβάνει ὁ οὐρανός. ὅταν ὁ κριτὴς ἐν τῇ γῇ καθίσηται, ὁ δεσπό- κ. κτίσεως
της ἕτερα τῷ δούλῳ· καὶ ἅπερ ἂν ἐκεῖ κάτω κρίνει, ταῦτα σκῆπτρα ἄνω κυρεῖ. καὶ μέσος τ
Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων φύσεως ἕστηκεν ὁ ἱερεύς, καὶ σκέπει ὑμᾶς κατάγων πρὸς ἡμᾶς, καὶ
καὶ πρὸς ἡμᾶν ἱκετηρίας ἀναλαμβάνων σκῆπτρα, ὀργιζόμενον αὐτὸν τῇ κοινῇ κατηγάπησε φύσει, 20
περισκεπτόμενος ἡμᾶς ἐξαρπάζων τῶν σκείνου χειρῶν. Διὰ τοῦτο δὲ αὐτὸν τὸν βασι-
λικὸν κεφαλὸν ὑπὸ καὶ τὸ ἱερέως χέρας φέρων τίθησιν ὁ Θεός, παιδεύων ἡμᾶς, ὅτι
οὐδὲν ἐκείνου μείζων ὁ ἄρχων. Ὃ γὰρ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. ἀλλὰ
περὶ ἱερωσύνης, ἡ ὅσον τῆς ἀξίας τὸ μέγεθος, ἐν ἑτέρῳ καιρῷ δηλώσομεν· πῶς δὲ ἴδωμεν
τῆς ἀδικίας τὸ μέγεθος τοῦ βασιλέως, μᾶλλον ἢ τοῦ τυράννου. εἰσῆλθεν εἰς (ω) ναὸν Κυρίου, 25
Εἰσῆλθε δὲ Ἀζαρίας ὁ ἱερεὺς ὀπίσω αὐτοῦ. ἆρα μὴ μάτην ἔλεγεν, ὅτι μείζων τοῦ βα-
σιλέως ὁ ἱερεύς; οὐ γὰρ ὡς βασιλέα μέλλων ἐξελαύνειν, ἀλλ' ὡς δραπέτην καὶ οἰκέ-
την ἀγώμονα, οὕτως ἐπῆλθε μετὰ σφοδρότητος, ὥσπερ ὑπὸ σκύλακι λύκαινα ὑπε- χ. λυκαίνα
δραμοῦσα τοῦ ἀναθάρτου θηρίου, ὥστε ἀπὸ τῆς δεσποτικῆς ἐξαγαγεῖν οἰκίας. Εἶδες ψυ-
χῆς ἱερέως περίνοιαν γέμουσαν πολλῆς, καὶ φρονήματος ὑψηλοῦ; οὐκ εἶδεν εἰς (ω) τῆς 30
ἀρχῆς ὄγκον, οὐκ ἐσκέπτετο, ὅσον ὀφλισκάνει φυχῆς ὑπὲρ θυμίας μεθύουσαν καταιδεῖν, οὐκ ἠκύρωσε τὸ
Παρομ. ιδ. ιε. Σολομῶντος λέγοντος· Ἀπειλὴ βασιλέως ὁμοία θυμῷ λέοντος· ἀλλὰ πρὸς (ω) ἀληθῆ
βασιλέα, τὸν οὐρανὸν ἰδών, καὶ τὸ βῆμα σκοπήσας ἐκεῖνο καὶ τὰς θυσίας, καὶ τύπους ἑαυτοῦ τοὺς
λογισμοὺς ὀχυρώσας, οὕτως ἐπεκπήδησε τῷ τυράννῳ. ἤδει γὰρ, ἤδει σαφῶς, ὅτι ἀπειλὴ
βασιλέως ὁμοία θυμῷ λέοντος τοῖς πρὸς τὴν γῆν βλέπουσιν· ἀνθρώπῳ δὲ (ω) οὐρανὸν 35
φαντάζομένῳ, καὶ προσκυνουμένῳ τὴν φυχὴν ἔνδον ἐν τοῖς ἀδύτοις ἀφῆναι, ἣ σὺν ἱερεῖ
νόμιμος ὑπερίζομένοις πρωτοπλαστίας πάντος αὐτοπλέστερος ἐν σκήνει. Σοφὸν γὰρ ἀθετέστε- χ. ἰδίων
ρον τὸ σὺν θείοις πρῳβαίνοντος νόμους· ὥσπερ οὖν σοφὸν ἱκανώτερον τὸ σὺν θείοις ἐκδι- χ. ἀνίστ
κοῦντος νόμους. Ὁ μὲν γὰρ τὴν ἀμαρτίαν ποιῶν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας, καὶ μυρίοις Ιωαν. η, λδ.
ὑπὸ τῆς κεφαλῆς ἔχει τὰ φθόνους· ὁ δὲ τὴν δικαιοσύνην ἐργαζόμενος, καὶ αὐτὸ τὸ βασιλέως 40
βασιλικώτερός ἐστι, καὶ πάντων ἔχαρις ἦ. Ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν φιλοσοφήσας ὁ θαυμάσιος
σκῆπτρος, ἐπεισῆλθε τῷ βασιλεῖ. Συνεισέλθωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, εἰ δοκεῖ, ἵνα ἴδωμεν τί
πρὸς τὸν βασιλέα διαλέγεται. ἔξεστι γὰρ, οὐ μακρὰν [ὄ] εἰς ὠφελείας λόγοι, ἐλεγχό-
μενον ἰδεῖν ὑπὸ ἱερέως βασιλέα. τί οὖν φησιν ὁ ἱερεύς; οὐκ ἔξεστί σοι, Ὀζία, θυμιᾶσαι
τῷ

σας, ἐκείνου ᾗ μὴ τοῦ φθιτὸς βίου τες ἐλύθη ἡ ὀργὴ, ᾗ ἡ τοῦ φθιτοῦς ἐπομπλθε, λοιπὸν ἀναγ-
χ. τῷ ἑαυτῷ κάως ὁ τοῦ φθίτης ὑπισημαίνεται Ⓦ κυρίου, ᾗ λέγει· ᾗ ἐλάλετο ἐν τῷ ἑαυτῷ, οὗ ἀ-
πθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον Ⓦ Κύριον καθημένον ὑπὲρ θρόνου ὑψηλοῦ ᾗ ἐπηρμένου. ἕως ἀπέθανε, τότε εἶδεν τὸν Κύριον. πρὶν γὰρ Ⓦ Θεὸν οὐχ ἑώρων ὁριζόμενον ἡμῖν. ἦλθε
5 γὰρ ὁ θάνατος τῆς ἀκαθαρσίας, ἐλύσε τὸν ὀργήν. διὰ τοῦτο, πολλαχοῦ τῶν βασιλέων
χ. ἐν τῷ ἑαυτῷ, τὸν ζωὸν λέγων, ἐν τούτῳ τελευτὴν εἶπε τὸν Ὀζίου· ἐλάλησεν, φησι, "τῷ ἑαυτῷ, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον Ⓦ Κύριον καθήμενον ὑπὲρ θρόνου ὑψηλοῦ ᾗ ἐπηρμένου. ἀλλὰ πάλιν τοῦ Θεοῦ τὸν φιλανθρωπίαν ἐνταῦθα ἰδεῖν ἐστιν. ἀπέθανεν ὁ ἀκάθαρτος, ᾗ κατηλλάγη Θεὸς τοῖς ἀνθρώποις. διὰ τί, μὴ ὄντων κατορθωμάτων ἐλάλει, ἀλλὰ τῷ
10 ἀποθανεῖν αὐτὸν; ὅτι φιλάνθρωπός ἐστι, ᾗ οὐκ ἀκριβολογεῖται ἐν τοῖς τοιούτοις· ἵνα ἐζήτει μόνον ὁ φιλάνθρωπος καὶ ἀγαθὸς Θεὸς, ἵνα ὁ ἀκάθαρτος ἐξέλθῃ. τοῦτα τοίνυν εἰδότες, ἀπὸ τοιαύτης διώξωμεν, ταπεινοφροσύνην ἀσασώμεθα, τὸν εἰωθότα δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ πατρὶ, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ᾗ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

15 Λογ. κε. ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΣΑΙΟΥ

ὃ λέγει· Ἐλάλετο τῷ ἑαυτῷ, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον Ⓦ Ησ. ς. α.
Κύριον· ᾗ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι δικαίως ἐλεποφθη Ὀζίας ἀναξίως θυμιάσας, ὅτι οὐκ ἔξεστι βασιλεῦσι, ἀλλ' ἱερεῦσι.

20 Ἔρε, τίμιοι τοῖς ᾧ Ⓦ Ὀζίου διηγήμασιν ἀποδῶμεν τὸ τέλος, ᾗ τὸν ὀφθαλμὸν λοιπὸν ὑπιθῶμεν τῷ λόγῳ, μήποτε ᾗ ἡμεῖς καταγελασθῶμεν, καθάπερ ἐκεῖνος, ὁ τὸν πύργον ἐν τοῖς βασιλείοις ἐπιχειρήσας μὴ" οἰκοδομῆσαι, μὴ δυνηθεὶς δὲ μήποτε τὶς τῶν παρόντων ᾗ τοῦτο ἡμῶν εἴπῃ, Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο μὴ οἰκοδομῆσαι, οὐκ ἴσχυσε δὲ ἐκτελέσαι. ὥστε δὲ σαφέστερον ὑμῖν γνωσθῆναι τὰ
χ. εἰκοδομῆσαι λεγόμενα, μικρὰ τῶν προτέρων εἰρημένων ἀναλαβόντες. ἔσαι γὰρ τὰ αὐτὰ, τοῖς μὲν ἀκηκοόσι ὑπόμνησις, τοῖς δὲ μὴ ἀκηκοόσι διδασκαλία. προφέλιμον δὲ οὖν εἰρῆσθαι, πῶς Λκ. ιδ. κε.
ἐν τοῖς βασιλεῦσι ὁ Ὀζίας, πῶς δὲ γέγονε φαῦλος, ᾗ πόθεν, ᾗ μέχρι ποῦ τῆς ἀπονοίας ὠλίσθησε. σημεῖον δὲ ἀναγκαῖον εἰπεῖν, πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἱερὸν, πῶς ἐπεχείρησε θυμιάσαι, πῶς ἐκώλυσεν ὁ ἱερεύς, πῶς οὐκ εἶξεν ἐκεῖνος, πῶς ἐπαπάσατο τὸν Θεοῦ τὸν ὀργὴν, πῶς ἐν τῇ λέπρᾳ Ⓦ βίον κατέλυσε· ᾗ πόσος ἔσχεν ὁ προφήτης χρόνος ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ πρεῖς, τῆς πλάνης ἐμνημόνευσεν, οὕτως λέγων· Τῷ ἑαυτῷ, ὃ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασι- Ησ ς. α.
λεύς. τοῦτο γὰρ ὅτι, διὰ ὅπασαν ἐξ ἀρχῆς τὸν ἱστορίαν" ἐκπέσαιμεν. ἀλλὰ προσέχετε
χ. ἀκριβῶς ἀκριβῶς. Καὶ ἐλάλετο, φησι, διότι ἴσχυσεν ὁ Ὀζίας ὁ βασιλεύς, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ ἕ- ς. Παράλ.
ως τοῦ διαφθεῖραι, ᾗ ἐδίκησεν ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτοῦ. διὰ ὁ ζῆλος τῆς ἀδικίας; εἰσῆλθε, κς. ις.
φησι, εἰς Ⓦ ναὸν Κυρίου θυμιάσαι ὅτι ὁ θυμιατήριον τοῦ θυμιάματος. ὦ τῆς τόλμης, ὦ τῆς αἰσχύνης· αὐτῷ τῷ ἱερεῖ ἀδύνατον κατατόλμησεν, εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσπηδῆσαι, ὃ πᾶσι ἄβατον ἐν χωρίοις, πλὴν τοῦ ἀρχιερέως, τοῦτο βεβιάσασθαι ἐπιχείρησε. τοιοῦτόν ἐστιν εἰς ἀπόνοιαν ἐμπεσοῦσα ψυχή. καθάπερ γὰρ τῆς οἰκείας
40 ἀπογνοῦσα σωτηρίας, ὑδαμοῦ τῆς μανίας ἵσταται· ἀλλὰ τὰ ἐναντία τῆς σωτηρίας αὐτῆς ἐπιδιδοῦσα ταῖς ἀλόγοις ἐπιθυμίαις πανταχοῦ φέρεται. ᾗ καθάπερ ἵππος δυσκίνητος, Ⓦ χαλινὸν ἀπὸ τοῦ στόματος ἐκβαλὼν, ᾗ τὸν ἡνίοχον ῥίψας ἀπὸ τοῦ ἅρματος, πανταχοῦ φέρεται, ᾗ τοῖς ἀπαντῶσιν ὅτι ἀφόρητος, ἐπὶ φθορὰν ἀπάντων ἀπάντων, καταχεῖ ᾗ τολμήτου ὀνειδίσεις· οὕτω ᾗ ψυχὴ, τὸν χαλινοῦντα αὐτὴν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐκβαλοῦσα,

τῶν αὐτὸ. ὅπου ἡ ἀναχώρησις, ἐκεῖ καὶ ἡ πηγή. Εἶδες φιλανθρωπίαν τῆς τοῦ Θεοῦ πηγῆς. οὐ χαμαὶ ἀφῆκε, ἀ γλῶ ἔστησεν, ἀ ζωοτάραξε τὸν ἀέρα, ἀλλὰ ἐξῆλθεν ἡ λέπρα, οὐκ εἰς ἄλλο τόπο, ἀλλ' ὅπου τὸ μέτωπον, ἵνα τῷ κόλασιν τὸ πρόσωπον φέρῃ, ἵνα ὡς εἰς πλάκα γράμματα ἡ κείμενα. οὐδὲ γὰρ διὰ αὐτὸν ἐλήφθη, ἀλλὰ διὰ τὸν μετὰ Δαθάν. δυνάμενος γὰρ ἀξίως τῆς πηγῆς ἐπαγαγεῖν, οὐκ ἐπῆγαγεν· ἀλλὰ καθάπερ νόμος ἔκειτο ἐπὶ ὑψηλῷ τόπῳ πηγὴ λέγειν· μὴ ποιῆτε τοιαῦτα, ἵνα μὴ πάθητε τοιαῦτα. ἐξῆει νόμος ἔμψυχος, εἰς μέτωπον φωνῶν· ἀφίω σάλπιγξ λαμπρὸν τέρας. γράμματα εἰς ἀναξηραμμένα εἰς μέτωπα, γράμματα ἐξαλειφθῆναι μὴ δυνάμενα. ἀ γὰρ μέλλω, ἵνα μὴ ἐξαλείψῃ, ἀφ' ἑαυτοῦ ἀποφάσεως ἡ λέπρα, ἀ ἀκάθαρτον ἐποίησεν, ἵνα τοὺς ἄλλους καθαροὺς ποιήσῃ. εἰς καθάρσιον τοὺς καταδίκους, ἐπειδὴ ἀσαρτίοι λήψονται, ἐξάγεσθαι αὐτοὺς τὸ ἀσαρτίον ὅπου τὸ σώματος ἔχουσι· οὕτω ἀ οὗτος μὴ ἀσαρτίον ὅπου τὸ μετώπου εἶχε τὴν λέπραν ἀπαράμυθος, ὅθεν τὴν ἱερωσύνην ὕβρισε. ταῦτα λέγω, οὐχὶ βασιλέας ἀφαιρῶν, ἀλλὰ σοὶ τὴν ἀπονοίαν ἀ τὸν θυμὸν μηδύνων, ἵνα μάθητε ὅτι ἡ ἱερωσύνη βασιλείας μείζων. καὶ γὰρ ὁ Θεός, ὅταν ἁμάρτῃ ἡ ψυχή, τὸ σῶμα κολάζει. οὕτω ἀ ὅτι τὸν Κάϊν ἐποίησεν· ἡ ψυχὴ ἥμαρτε φόνον ἐργασαμένη, ἀ τὸ σῶμα αὐτῆς προῆλθεν, ἀ μάλα εἰκότως. ἐξῆλθε δὲ; Στένων καὶ τρέμων, φησὶν, ἔσῃ ὅτι τῆς γῆς ἀ ἔφριξε ὁ Κάϊν πᾶσι βαλεγόμενος, σιγὴ φωνὴν ἀφεῖς, ἀφωνίαν παραδοῦναι. ἡ γλῶσσα εἶπεν, ἀ τὰ μὴ ἔδει, ἀ πᾶσι διελέγετο ἐξῆλθε τρόμος, ἐξῆλθε τρόμος ἀδελφοὺς ἀπέκτεινα, φόνον εἰργασάμην. ὁ Μωϋσῆς μὲν ταῦτα ἔλεγε ἐξῆλθε γράμμα, ἐκεῖνος ἐξῆλθε ῥημάτων ἔφριξε πᾶσι λέγων, οὐ φονεύσεις. εἶδες σῶμα σιγῶν, ἀ ῥῆμα βοῶν; Εἶδες νόμον ἔμψυχον ἔφιππον; εἶδες πλάκα ἔφερόμενον; εἶδες πλάκα ἔφερχομένην; Εἶδες πηγὴν πηγῆς ἀμείνονα; Εἶδες κόλασιν παιδεύσεως ἐπάθησιν γινομένην; Εἶδες ψυχὴν ἁμαρτοῦσαν, ἀ τὸν σάρκα κολαζομένην; εἰκότως. οὕτω γὰρ ἀ ὅτι Ζαχαρίου, ἡ ψυχὴ ἥμαρτε, ἀ ἡ γλῶσσα ἐδέθη, ἐκεῖνος ὁ τὸ φωνὴν ἡμπόσας Ζαχαρίας. οὕτω γὰρ κἀκεῖνος ἐλέγχθη, ἀ ἔξῃει ὁ βασιλεὺς πᾶσιν ἐπίταγμα γινόμενος, ἀ ἐκαθάρθη ὁ ἱερεύς, ἀ ἐξεβάλλετο, σεβάσιος ὠθούμενος, εἰς θέλων τὴν ἱερωσύνην προσλαβεῖν, ἡ ὁ ἔλεγχος ἀπώλεσε. εἰς ἔξῃει ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ. ὃ μὲν παλαιὸν πάντα λεπρὸν νόμος ἔξω τῆς πόλεως ἐκβάλλεσθαι· νῦν γὰρ οὐκέτι. ἀφ' οὗ; ὅθεν ὡς παιδίοις προσέτριβε ὁ Θεός. τότε λέπρα μὲν τοῦ σώματος, νῦν ἡ λέπρα τῆς ψυχῆς ζητεῖται. ἐξῆλθε τοίνυν ὁ βασιλεὺς λεπρὸς γενόμενος, ἀ οὐκ ἐξέβαλον αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως, αἰδούμενοι δὲ ἀφεῖδημα αὐτοῦ ἀ τὸ βασιλείαν, ἀλλ' ἐκάθητο πάλιν προσιόμενος. τί οὖν ὁ Θεός; ὀργιζόμενος τοῖς Ἰουδαίοις ἔστησε τὴν προφητείαν. ταῦτα οὖν ἄπαντα ἀφῆκε τὸ ῥῆμα τοῦ προφήτου, ἵνα καταβάλω σου τὸ χρέος. ἐγὼ δὲ ἐμοὶ ἐποίησα, φησὶν· ὑμεῖς ὁ δῆμος φοβεῖσθε τὸ ἀκάθαρτον ἐκβαλεῖν; ἀλλ' αἰδεῖσθε τὸν βασιλέα μᾶλλον ἢ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ προσαγορεύοντα; ἀφῆκα οὖν αὐτὸν ἔνδον καθῆσθαι. τί οὖν ὁ Θεός; ἀπεστράφη αὐτούς· οὐκέτι, φησὶ, λαλῶ τοῖς προφήταις ὑμῶν, οὐκέτι πέμπω πνεύματος χάριν· ἀ οὐκ ἐν ῥῆμα τίμιον τοῦτο, ἀ οὐκ ἐν ῥῆσις προφητεύουσα· σιγᾷ τὸ πνεύματος ἡ χάρις, οὐκ ἐδείκνυτο ὁ Θεός. ὅθεν ὅτι ἀκαθάρτου οὐκ ἐν ἡ χάρις, * ἀ προεῖπεν, οὐ Θεὸς ἐφάνετο, οὐχ ὁράσεις ἔδωκεν, οὐ προφῆται διελέγοντο τὰ ὀφέλιμα. ἀλλ' ὥσπερ δὲ εἶπεν, οὐκέτι λαλήσω σοι, οὐ λαλῶ σοι· ὅταν ὁ Θεὸς ὁρᾷ ἀ ὀργίζεται. οὐ γὰρ ἠμελήθησαν γέρασαι ἐκόλασεν, οὐδὲ ἐπεμφήσατο, οὐδὲ αἰσχύνει τὴν πόλιν, ἀλλὰ τί φησιν; οὐ θέλετέ με ἐκδικῆσαι; οὐχ ὁμιλῶ ὑμῖν. καὶ γὰρ οὐκ ἐδυνάμην αὐτὸν ἐκβαλεῖν; ἀλλ' ἐβουλήθην * ὑμῖν καταλείπειν. οὐ βούλεσθε; οὐδὲ ἐγὼ ὁμιλῶ ὑμῖν, οὐδὲ κινῶ τὸν προφήτην τὴν ψυχήν. οὐκ ἐνεργεῖ τὸ πνεύματος ἡ χάρις, σιγᾷ ἐν, ἔμφρα Θεοῦ ἀ ἀνθρώπων. ἐπεὶ οὖν ἔκφυος μὲν ταῦτα ἀπέβαινε, ἀ ἐλυπεῖτο τὸν ἀκάθαρτον ἡ ἐπανόρθωσις. ὅθεν οὖν χρόνοι πολὺν εἶχεν ὁ προφήτης, μὴ προφητεύσας,

χ. ἐκολάσατο τὸ πρόσωπον ῥῆμα.

χ. ἀφίεται

χ. ἀπὸ φύσεως

χ. ἐδιελέγετο ἄλλ. ἐκ ἐλέγετο ἡ χάριν ἡ τὸ πνεύματος χάρις.

χ. πολὺν χρόνον

ται, ἐγὼ τὰ οὐράνια. ἐγὼ ὅταν εἴπω, Ⓦ ἱερέα λέγω. μὴ οὖν, ἂν ἴδῃς ἱερέα δυάξιον, τὴν ἱερωσύνην ὀφείλεις. οὐ γὰρ τὸ πρᾶγμα ὀφείλεσθαι φησί, ἀλλὰ Ⓦ κακῶς τῷ καλῷ χειρισθέν (ἐπεὶ καὶ ὁ Ἰούδας προδότης ἦλθεν, ἀλλ' οὐ κατηγορία τῆς ἀποστολῆς τοῦτο, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου γνώμης) ἡ τὸ ἔγκλημα τῆς ἱερωσύνης, ἀλλὰ τὸ κακὸν τῆς γνώμης. καὶ σὺ τοίνυν μὴ τὴν ἱερωσύνην ὀφείλε, ἀλλὰ Ⓦ ἱερέα Ⓦ κακῶς τῷ καλῷ χειρισθέντα. ἐπεὶ ὅταν σοι ὡς ὀφειλήσῃ, καὶ λέγῃ, Εἶδες τοῦτον Ⓦ χειρίσαντα; εἶπέ, ἀλλ' ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον πρόσωπον, ἀλλὰ οἶδα πρᾶγμα σοι ὀφειλόμενον. ἐπεὶ πόσοι ἁγίων ἦλθον, καὶ δηλητήρια ἐδώκασι δοῦναι Φαρμάκων; διὰ τοῦτο οὐ τὴν τέχνην βδελύττομαι, ἀλλὰ Ⓦ κακῶς τῇ τέχνῃ χρησάμενον. πόσοι καὶ τῶν πιστῶν κατέπιον πλοῖα; ἀλλ' οὐχ ἡ ναυπηγία, ἀλλ' ἡ κακὴ γνώμη ἐκείνων. καὶ ἡ χείρισις φαῦλος, μὴ τῶν δογμάτων κατηγόρει καὶ τῆς ἱερωσύνης, ἀλλὰ Ⓦ κακῶς τῷ καλῷ χειρισθέντος. ὁ βασιλεὺς σώματα ἔμπυα βλέπει, ὁ δὲ ἱερεὺς ψυχάς· ὁ βασιλεὺς λεπροὺς χρημάτων ἀφίησι, ὁ δὲ ἱερεὺς λεπροὺς ἁμαρτημάτων· ἐκεῖνος ἀναγκάζει, οὗτος προσκαλεῖται· ἐκεῖνος ἀνάγκην, οὗτος γνώμην· ἐκεῖνος ὅπλα ἔχει σιδηρᾶ, οὗτος ὅπλα πνευματικά· ἐκεῖνος πολεμεῖ πρὸς βαρβάρους, ἐμοὶ πόλεμος πρὸς δαίμονας. μείζων ἡ ἀρχὴ αὕτη· διὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς τὴν κεφαλὴν ἔσπασε τοῦ χρίσαντος τοῦ ἱερέως ἄγαν, καὶ πάντα χοῦν ἐν τῇ παλαιᾷ ἱερᾶς βασιλείας ἦγεν. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος τὰ ἴδια σκάμματα ἔσκαψε, καὶ ὃ μέσον τῆς βασιλείας διαπεδήσας, προσθῆναι ἐπεχείρησε, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν μὴ αὐθεντίας, θυμιάσαι θέλων. τί οὖν ὁ ἱερεύς; Οὐκ C. Parall. xx. 18.
ἔξεστί σοι, Ὀζία, θυμιᾶσαι. ὅσα πρήσεις, φέσεις ἀδύλωτον, γλῶσσαν ἐκείνου ἀποβαλοῦσιν, ἐλθεῖν ἀχείρωτον, μὴ θεσπέσιον τὸ σῶμα, καὶ ἀγγέλου τὸ φέσεμα, χαμαὶ βαλόντα, καὶ σὲ ὑραιῷ καλυπτόμενον. Εἶδε τὸν βασιλέα, καὶ οὐκ εἶδε τὴν πορφύραν· εἶδε τὸν βασιλέα, καὶ οὐκ εἶδε τὸ σχῆμα. μὴ μοι λέγε τὴν βασιλείαν, ὅπου ῥᾳθυμία. Οὐκ ἔξεστί σοι, βασιλεῦ, θυμιάσαι εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἐσκαμμένα τὰ σκάμματα, τὰ μὴ διδόμενα ζητεῖς· διὰ τοῦτο καὶ ἃ ἔλαβες, ἀπολεῖς. οὐκ ἔξεστί σοι θυμιάσαι, ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσιν· οὐκ ἔστι σὸν τοῦτο, ἀλλ' ἐμόν. μὴ ἥρπασάν σου τὴν πορφυρίδα; μὴ ἁρπάσῃς μου τὴν ἱερωσύνην. οὐκ ἔξεστί σοι θυμιάσαι, ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρών. μὴ πολιοὶ χρῄουσι, μὴ τὴν τελευτὴν Ἀαρὼν τοῦτο ἰσχύει. καὶ διὰ τί οὐκ εἶπε, τοῖς ἱερεῦσι μόνοις, ἀλλ' ἐμνημόνευσε καὶ τοῦ πάθους; ζωπυρεῖ σε ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ τοιοῦτόν τι γεγενῆσθαι. Δαθὰν γὰρ καὶ Ἀβειρὼν καὶ Κορὲ κατεπόντισαν τὸν Ἀαρών. ἰδοὺ ἐθεσπίσθη ἡ γῆ, καὶ κατέπιεν αὐτούς· Num. xvi.
χ. ἐφανίσθη ἐν αὐ
ἦλθε πῦρ μόνον, καὶ κατέκαυσαν αὐτούς. βουλόμενος οὖν αὐτὸν ἀναμνῆσαι τῆς ἰσοτιμίας ἐκείνης, ὅτι καὶ ποτὲ ἐπρέσβευσαν τὴν ἱερωσύνην, ἀλλ' οὐκ ἠτιμήθη, ἀλλ' ἐπλήθυνε πλῆθος, καὶ ὁ Θεὸς αὐτοὺς ἐτίμησε. οὐκ ἔξεστί σοι θυμιᾶν, ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρών. οὐκ εἶπεν, ὅτι ὑπέμφιλον Ⓐ τότε ἔμοσχα ποιήσαντες· οὐκ εἶπεν, ὅτι ὅτι ἐφθόνησαν Ⓐ ἐπιθυμήσαντες, ἀλλ' εἶπε τὸν ἐκδικητὴν Ἀαρών, ὃς εἰς ἀπάμυνσιν αὐτοῖς τῆς ἰσοτιμίας ἦλθε. μὴ τόλμα τὰ τοῦ Δαθάν, ἵνα μὴ πάθῃς τοιαῦτα, οἷα ἔπαθε τὸν Ἀαρών. ὁ δὲ βασιλεὺς Ὀζίας οὐκ ἐνόησε, ἀλλὰ τῇ ἀποστασίᾳ φυσιούμενος, ἐπεισῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀνεπίτακτα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, θέλων θυμιάσαι. τί οὖν ὁ Θεός; ἐπεὶ οὖν οὐ κακῶς ὁ ἱερεὺς κατεφρονήθη, καὶ λόγος ἱερωσύνης ἐπατεῖτο, καὶ οὐδὲν ἠδυνάτουν οὐκέτι ὁ ἱερεὺς (ἱερέως γὰρ ἐλέγχειν ὅτι μόνοις, καὶ πρήσεις ὑποδείκνυσθαι, οὐχ ὅπλα χινεῖν, οὐδὲ ἀσπίδας ἁρπάζειν, οὐδὲ δόρυ σείειν, οὐδὲ τόξα πήνειν, οὐδὲ βέλος πέμπειν, ἀλλὰ μόνον ἐλέγχειν καὶ πρήσεις ὑποδείκνυσθαι) ὅπῃ οὖν ἤλεγχε ὁ ἱερεύς, οὐκ εἶξεν ὁ βασιλεύς, ἀλλὰ ὅπλα ἔκτισε, καὶ ἀσπίδας, καὶ δόρατα, καὶ πανοπλίαν ἐκέκτητο τῇ ἑαυτῷ, ὁ ἱερεύς φησι· ἐγὼ τὸ ἐμαυτῷ ἐποίησα, οὐδὲν τοιοῦτον δυνάμενον, βοήθησον ἱερωσύνη πατρῴᾳ, νόμοι ἀδικοῦνται, θεσμοὶ ἀναιρεῖσθαι. τί οὖν ὁ φιλάνθρωπος; Καὶ βλέπων ἐξέκαυσε λέπρα εἰς τὸ μέ-
χ. καὶ ὅσα τοιαῦτα.

διὰ τί τὸν τελωνικὸν αὐτὸν [ταῦτα] εἶπεν; ὅτι ὁ Ὀζίας βασιλεὺς ἦν, καὶ αὐτὸς δίκαιος, καὶ πολλοῖς κομᾷ τοῖς κατορθώμασιν· ἀλλ' ὕστερόν ποτε εἰς ἀπόνοιαν ἦλθεν, εἰς ἀπόνοιαν τὴν μητέρα τῆς κακίας, εἰς ἀλαζονείαν" τὴν θορύβων γέμουσαν, εἰς ὑπερηφάνειαν, τὴν ἀπώλειαν τοῦ διαβόλου. οὐδὲν γὰρ ἀπονοίας χεῖρον. διὰ τοῦτο καὶ τὸν λῃστὴν ἅπαντα εἰς τοῦτο κατενάλωσαν οἱ, τὴν ἀπόνοιαν καθαιρεθῆτες καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην διδάσκοντες. εἶπω σοι, πόσον ἀγαθὸν ταπεινοφροσύνη, καὶ πόσον κακὸν ἀπόνοια; ἀμαρτωλὸς δίκαιον ἐποίησεν, ὁ τελώνης Φαρισαῖον, καὶ ῥήματα ἔργων ἀπελογήσατο. πῶς ῥήματα; ὁ τελώνης λέγει· Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ· ὁ Φαρισαῖος λέγει, Οὐκ εἰμὶ, ὡς ὁ λοιπὸς τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαξ, ἢ πλεονέκτης. ἀλλά τί; νηστεύω δὶς" τοῦ ἑβδομάδος, ἀποδεκατῶ μου τὰ ὑπάρχοντα. ὁ Φαρισαῖος ἔργα ἐδικαίωσε δικαιοσύνης· ὁ τελώνης ῥήματα εἶπε ταπεινοφροσύνης. ἐκ λόγου ἔργων ἀπελογήσατο, καὶ ὁ τοσοῦτος θησαυρὸς" ἐξεφυσήθη, καὶ ἡ τοσαύτη πεῖρα εἰς πλοῦτον μετεβλήθη. ἦλθον δύο πλοῖα ἔχοντα γόμον· εἰσῆλθον ἀμφότερα εἰς τὸ λιμένα. ἀλλ' ὁ τελώνης καλῶς τοῦ λιμένος" ἀπεσωρμίσθη, ὁ δὲ Φαρισαῖος ναυάγιον ὑπέμεινεν· ἵνα μάθῃς πόσον κακὸν ἡ ἀπόνοια. δίκαιος εἶ; μὴ ταπεινώσῃς ἀδελφόν σου. κομᾷς κατορθώμασι; μὴ ὀνειδίσῃς τῷ πλησίον, καὶ ὑποτέμνῃ σου ὃ ἐγκώμιον. "ὅσον μέγας εἶ," τοσοῦτον ταπείνου σαυτόν. καὶ ἀπόστιχε μετ' ἀκριβείας τοῦ λόγου, ἀγαπητέ. μᾶλλον ὁ δίκαιος ὀφείλει φοβεῖσθαι τὴν ἀπόνοιαν, ἢ ὁ ἁμαρτωλὸς (τοῦτο καὶ ἐξὸν εἰπεῖν, καὶ τάμεσον λέγω ἀπὸ σοῦ ἐξὸν ἀπολυφθῆναι) διότι ὁ ἁμαρτωλὸς ἔχει τὸ" ζωηδὸς ἀναγκαῖον ταπεινοῦν, ὁ δὲ δίκαιος ἐπαίρεται κατορθώμασιν. ὥσπερ οὖν ὅτι τοῦ πλοίου, ὃ μὴ ἔχοντες κενὸν πλοῖον, οὐ δεδοίκασι πειρατὴν σύημα (οὐ γὰρ ἔρχεται ἀφαρπάσαι τὸ πλοῖον τὸ μηδὲν ἔχον) ὃ δὲ φόρτου γέμον ἔχοντες πλοῖον, δεδοίκασι πειρατάς (ὁ γὰρ πειρατὴς οἶδεν ἀφαρπάζειν), ὅπου χρυσὸς, ὅπου ἄργυρος, ὅπου λίθοι τίμιοι) οὕτω καὶ ὁ διάβολος, οὐκ εὐκόλως ἐπηρεάζει τῷ ἁμαρτωλῷ, ἀλλὰ τῷ δικαίῳ, ὅσον πλούτου πολύ. "ὅπου" πολλάκις ἡ ἀπόνοια ἐξ ὑπερβουλῆς τοῦ διαβόλου, πάθεν ἀναγκαῖον." ὅσον μέγας εἶ, τοσοῦτον ταπείνου σαυτόν. ὅταν δώδεκα εἰς τὸ ὕψος, ἀσφαλισθῆναι χρεία ἔχεις, ἵνα μὴ πέσῃς. διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἡμῶν λέγει· Ὅταν πάντα ποιήσητε, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν. τί μέγα φρονεῖς, ὦ ἄνθρωπος ὤν, τῆς γῆς συγγενὴς, ὁμοούσιος τῇ πέτρᾳ, σὺ τῇ τῇ φύσει, ἢ τῷ τῇ γνώμῃ, καὶ τῇ προαιρέσει τοῦ προφήτου; σήμερον πλούσιος, αὔριον πένης, σήμερον ὑγιαίνων, αὔριον νοσῶν, σήμερον χαίρων, αὔριον λυπούμενος, σήμερον ἐν δόξῃ, αὔριον ἐν ἀτιμίᾳ, σήμερον ἐν νεότητι, αὔριον ἐν γήρᾳ; μὴ ἴσα ταῦτα τοῖς ἀνθρωπίνοις, ἀλλ' ὥσπερ τοῦ ποταμίου ῥοῦ μιμῆται δρόμοι; ὅρα τι γὰρ ἐφάνη, καὶ σκιᾶς εὐκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. τί οὖν μέγα φρονεῖς, ἄνθρωπε, ὁ χόρτος, ἢ ματαιότης; Ἀνθρώπος γὰρ ματαιότητι ὡμοίωται· ὡσεὶ" χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ· Ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν. ταῦτα λέγω, οὐχ ὡς τὴν οὐσίαν ἐξευτελίζων, ἀλλὰ τὴν ἀπόνοιαν χαλινῶν. καὶ γὰρ μέγα ἀνθρώπος, καὶ τίμιον ἀνὴρ ἐλεήμων. ἀλλ' ὁ Ὀζίας ἦν βασιλεὺς ὤν, καὶ ὃ Ἀβδήμα προκείμενος, ὅτι δίκαιος ἦν, ἐφρόνησε ποτὲ μέγα, καὶ φρονήσας μέγα, καὶ μείζονος τῆς ἀξίας, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ τί φησιν; εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ λέγει, βούλομαι θυμιάσαι. βασιλεὺς ὢν ἱερωσύνης ἀρχὴν ἁρπάζει. βούλομαι, φησι, θυμιάσαι, ὅτι δίκαιός εἰμι. ἀλλὰ μένε ἐσω τῶν οἰκείων ὅρων· ἄλλοι ὅροι βασιλείας, καὶ ἄλλοι ὅροι ἱερωσύνης· ἀλλ' αὕτη μείζων ἐκείνης. εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν Φαρισαίων Φαίνεται βασιλεὺς, οὐδὲ ἀπὸ τῶν πεπραμένων αὐτῷ λίθων, καὶ ὧν ᾠκοδόμει) χρυσίων, ὀφείλει κρίνεσθαι ὁ βασιλεύς. ἐστὶ μὲν γὰρ τὰ ὑπὲρ τῆς γῆς ἐλάχιστα οἰκονομῆν· ὁ δὲ τῆς ἱερωσύνης θεσμὸς, ἄνω κάθηται). Ὅσα οὖν δίκαιός ἐστιν ὑπὲρ τῆς γῆς, ἔστω δεδεμένα καὶ τοῦ οὐρανοῦ. ὁ βασιλεὺς τὰ ἐν τούτοις πεπίστευται,

χ. ἐθάρρησεν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις κατορθώμασι.

Λουκ. ιη. ια'

χ. τῶν Σαββάτων.

χ. ἐξυβρίσθη.

χ. ὥρμισεν.

χ. ὅσῳ

χ. τοσούτῳ

χ. σωτῆρος κατηγορῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπάλλαττε τῆς ὑπερηφανίας.

χ. ἐπειδὴ ἐξ ἀπονοίας τὰ ἁμαρτήματα πάλιν, διὰ τοῦτο νήφειν ἀναγκαῖον.

Λουκ. ιζ. ι'

Φιλιπ. γ. ιβ'. Ησ. ιγ'. ιε'.

γ. κρίνει

Μεσθ. ιη. ιθ'.

ται, ἐγὼ τὰ οὐράνια. ἐγὼ ὅταν εἴπω; Ⓦ ἱερέα λέγω. μὴ οὖν, ἂν ἴδῃς ἱερέα ἀνάξιον, τὴν ἱερωσύνην σκέδασε. οὐ γὰρ τὸ πρᾶγμα σκεδάζει σε, ἀλλὰ Ⓦ κακῶς τῷ καλῷ χειρισθέν (ἐπεὶ καὶ ὁ Ἰούδας πρόδοτης ἐγένετο, ἀλλ' οὐ κατηγορία τῆς ἀποστολῆς τοῦτο, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου γνώμης) ἢ τὸ ἔγκλημα τῆς ἱερωσύνης, ἀλλὰ τὸ κακὸν τῆς γνώμης. καὶ σὺ
3 τοίνυν μὴ τὴν ἱερωσύνην σκέδασε, ἀλλὰ Ⓦ ἱερέα Ⓦ κακῶς τῷ καλῷ χειρισθέντα. ἐπεὶ ὅταν σοι ἴδῃς σκληρόν, καὶ λέγῃ, Εἶδες τοῦτον Ⓦ χειρίσμενον; Εἶπε, ἀλλ' ἐγὼ ὁρῶ πρᾶον, ἀλλὰ πρᾶον πρᾶγμά σοι σκληρὸν μιμεῖται. ἐπεὶ πόσοι ἀπὸ ἐθνῶν δῆμοι ἐγένοντο, καὶ δηλητήρια διδόασι τοῖς Φαρμάκοις; μὴ οὖν τὴν τέχνην σκεδάννυε, ἀλλὰ Ⓦ κακῶς τῇ τέχνῃ χρησαμένους. πόσοι ναῦται κατεπόντισαν πλοῖα; ἀλλ' ὄχι ἡ ναυπλία, ἀλλ' ἡ κακὴ
10 γνώμη σκέπασον. καὶ ἡ χειρίσμενος Φαῦλος, μὴ τῶν δόγματος κατηγόρει καὶ τῆς ἱερωσύνης, ἀλλὰ Ⓦ κακῶς τῷ καλῷ χειρισθέντος. ὁ βασιλεὺς σώματα ἔμπις ἐβάλλετο, ὁ δὲ ἱερεὺς ψυχάς· ὁ βασιλεὺς λοιπάδας χρημάτων ἀφίησιν, ὁ δὲ ἱερεὺς λοιπάδας ἁμαρτημάτων· σκῆπτρον αἰανγκάζει, σοῦ καθαιρεῖ· σκῆπτρον αἰάγκη, σοῦ γνώμη· σκῆπτρον ὅπλα ἔχει αἰσθητά, σοῦ ὅπλα πνευματικά· σκῆπτρον πολεμεῖ τοὺς βαρβάρους, ἐμοὶ πόλεμος τοὺς
15 δαίμονας. μείζων ἡ ἀρχὴ αὕτη· διὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς τὴν κεφαλὴν ἔτυπτε τοῦ ἱερέως ἀγνοῶν, καὶ πάντα χοῦν τὴν παλαιὰν ἱερεῖς βασιλέας ἔχειν. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος τὰ ἴδια σκάμματα ἐνόμιζε, καὶ ὃ μέσον τῆς βασιλείας διέσπασας, τοῦτο ἔπεινα ἐπεχείρησε, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν μετ' αὐθεντίας, θυμιάσαι θέλων. τί οὖν ὁ ἱερεύς; Οὐκ C. Παρθ. κε. ἔξεστί σοι, Ὀζία, θυμιᾶσαι. ὄρεξι πρόρρησις, φόβημα ἀδούλωτον, γλῶσσαν ἐρασιοῦ ἀστόλ- π.
20 μωτον, ἐλευθερίαν ἀχείρωτον, μὴ θεσπεσίου τὸ σῶμα, καὶ ἀγγέλου τὸ φόβημα, χαμαὶ βαλόντα, καὶ εἰς ὑραιῶ πολιτευόμενον. Εἶδε τὸν βασιλέα, καὶ οὐκ Εἶδε τὴν πορφύραν· Εἶδε τὸν βασιλέα, καὶ οὐκ Εἶδε τὸ σχῆμα. μὴ μετάγε τὴν βασιλείαν, ὅπου τρυφὴ καὶ μία. Οὐκ ἔξεστί σοι, βασιλεῦ, θυμιάσαι εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὑπερβαίνειν τὰ σκάμματα, τὰ μὴ διδυμᾶνα ζητεῖν· διὰ τοῦτο καὶ ἃ ἔλαβες, ἀπολεῖς. Οὐκ ἔξεστί σοι θυμιάσαι, ἀλλὰ
25 τοῖς ἱερεῦσιν· οὐκ ἔστι σὸν τοῦτο, ἀλλ' ἐμόν. μὴ ἥρπασά σου τὴν πορφυρίδα; μὴ ἁρπάσῃς μου τὴν ἱερωσύνην. Οὐκ ἔξεστί σοι θυμιάσαι, ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρών. μὴ παλαιὸν χρέος, μὴ τὴν τελευτὴν Ἀαρὼν τοῦτο ἐγένετο. καὶ διὰ τί οὐκ Εἶπε, τοῖς ἱερεῦσι μόνοις, ἀλλ' ἐμνημόνευσε καὶ τοῦ παρόντος; ζωὴν δὲ τὸ ἐκείνῳ τῷ χρέῳ τοιοῦτόν τι γενέσθαι. Δα- Λευϊ. ιε.
χ. ἐφανέσεν ἐν σοὶ
30 θὰν γὰρ καὶ Ἀβειρὼν καὶ Κορὲ κατεπόντισαν τὴν Ἀαρών· ἐκόλασεν ἡ γῆ, καὶ κατέπιεν αὐτούς· ἦλθε πῦρ δεύτερον, καὶ κατέκαυσεν αὐτούς. βουλόμενος οὖν αὐτὸν διὰ μιᾶς σῶσαι τῆς ἰσοφίας ἐκείνης, ὅτι καὶ ποτὲ ἐπηρέασαν τὴν ἱερωσύνην, ἀλλ' οὐχ ἡττήθη, ἀλλ' ἐπῆλθε πλῆθος, καὶ ὁ Θεὸς αὐτοῦ ἠμύνατο. οὐκ ἔξεστί σοι θυμιᾶν, ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρών. οὐκ Εἶπεν, σπόνσον τὴν ὑπερμαχίαν Ⓐ τότε ταῦτα ποιήσαντες· οὐκ Εἶπεν, σπόνσον ὅτι σκάψαντες Ⓐ
35 ἐπόμασάτε, ἀλλ' Εἶπε τὸν ἐκδικηθέντα Ἀαρών, ἢ Εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῖς τῆς ἰσοφίας ἦν-
νεγκε. μὴ τόλμα τὰ τοῦ Δαθὰν, ἵνα μὴ πάθῃς τοιαῦτα, οἷα ὅτι τῷ Ἀαρών. ὁ δὲ βασιλεὺς Ὀζίας οὐκ ἐνόησεν, ἀλλὰ τῇ ἀπονοίᾳ φυσιούμενος, ἐπεισῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀνεπέτασε τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, θέλων θυμιάσαι. τί οὖν ὁ Θεός; ἐπεὶ οὖν οὐ καλῶς ὁ ἱερεὺς κατεφρονήθη, καὶ λόγος ἱερωσύνης ἐπατεῖτο, καὶ οὐδὲν ἠδύνατο οὐκέτι ὁ ἱερεὺς (ἱερέως γὰρ
χ. κατὰ κατ. ἐλέγχῃ ὅτι μόνοι, καὶ πρόρρησιν ὑπεδείκνυσθαι, οὐχ ὅπλα χινεῖν. οὐδὲ ἀσπίδας ἁρπά-
40 ζειν, οὐδὲ δόρυ σείειν, οὐδὲ τόξον τείνειν, οὐδὲ βέλος πέμπειν, ἀλλὰ μόνον ἐλέγχειν καὶ πρόρρησιν ὑπεδείκνυσθαι) ὅπερ οὖν ἤλεγχεν ὁ ἱερεύς, οὐκ Εἶχεν ὁ βασιλεύς, ἀλλὰ ὅπλα σκέπειν, καὶ ἀσπίδας, καὶ δόρατα, καὶ θωρακείαν σκέπεσθαι τῇ ἑαυτῷ, ὁ ἱερεύς φησιν· ἐγὼ τὸ ἐμφανὲς ἐποίησα, οὐδὲν τοιοῦτον δυνάμενον, βοήθησον ἱερωσύνη παντοδυνάμῳ, νόμοι ἀδικουμένοις, θεσμοὶ ἀπατεύμενοι. τί οὖν ὁ φιλάνθρωπος; Καὶ βλέπων ἐξεύθησε λέοντα εἰς τὸ μέ- χ. καὶ ὄφεα τὸ λέοντος

διχῶ σὺ τὴν τελωνίου αὐτὸν [ταύτην] εἶπεν; ἔστι ὁ Ὀζίας βασιλεὺς ἰῶν, καὶ αὐτὸς δίκαιος, καὶ πολλοῖς κομῶν τοῖς κατορθώμασιν· ἀλλ' ὕστερόν ποτε εἰς ἀπόνοιαν ἦλθεν, εἰς ἀπόνοιαν τὴν μητέρα τῶν κακῶν, εἰς ἀλαζονείαν, τὴν δορυφόρων γέμουσαν, εἰς ὑπερηφάνειαν, τὴν ἀπώλειαν τοῦ διαβόλου. ταύτην γὰρ ἀπονοίας χάριν. διὰ τοῦτο καὶ τὸν λόγον ἅπαντα εἰς τοῦτο κατεναλώσαμεν ἡμῖν, τὴν ἀπόνοιαν καθαιρεθῶμεν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην διδάσκωμεν. εἴπω σοι, πόσον ἀγαθὸν ταπεινοφροσύνη, καὶ πόσον κακὸν ἀπόνοια; ἀμαρτωλὸς δίκαιον οἰκίσωμεν, ὁ τελώνης Φαρισαῖον, καὶ ῥήματα ἔργων ἀφιεμένων. τίνα ῥήματα; ὁ τελώνης λέγει· Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ· ὁ Φαρισαῖος λέγει, Οὐκ εἰμί, ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαξ, ἢ πλεονέκτης. ἀλλὰ πῶς; νηστεύω δὶς τῆς ἑβδομάδος, ἀποδεκατῶ μου τὰ ὑπάρχοντα. ὁ Φαρισαῖος ἔργα ἔδειξε δικαιοσύνης· ὁ τελώνης ῥήματα εἶπε ταπεινοφροσύνης. ἃ λόγοι ἔργων ἀφιεμένων, καὶ ὁ τοσοῦτος θησαυρὸς ἐξεφυσήθη, καὶ τοσαύτη πηγὴ εἰς πλοῦτον μετεβλήθη. ἦλθον δύο πλοῖα ἔχοντα γόμον· εἰσῆλθον ἀμφότερα εἰς τὸ λιμένα. ἀλλ' ὁ τελώνης καλῶς τῷ λιμένι προσορμίζεται, ὁ δὲ Φαρισαῖος ναυάγιον ὑπέμεινεν· ἵνα μάθῃς πόσον κακὸν ἡ ἀπόνοια. δίκαιος εἶ; μὴ ταπεινώσῃς ἀδελφούς σου. κόμας κατορθώμασι; μὴ ὀνειδίσῃς τῷ πλησίον, καὶ ὑποτίμησαι σου τὸ ἐγκώμιον. "ὅσον μέγας εἶ," τοσοῦτον ταπείνου σαυτόν. καὶ προσέχωμεν μετ' ἀκριβείας τῷ λόγῳ, ἀγαπητοί. μᾶλλον ὁ δίκαιος ὀφείλει φοβεῖσθαι τὴν ἀπόνοιαν, ἢ ὁ ἁμαρτωλός (τοῦτο καὶ ἡμῖν εἶπον, καὶ πάλιν λέγω διὰ τοῦτο ἵνα μὴ ἀπολιμφάνωμεν) διότι ὁ ἁμαρτωλὸς ἔχει τὸ ἀναγκαῖον ὅπλον τοῦ μετανοεῖν, ὁ δὲ δίκαιος ἐπαίρεται κατορθώμασιν. ὥσπερ οὖν ὅτι τῶν πλοίων, ὃ μὴ ἔχοντες κενὸν πλοῖον, οὐ δεδοίκασι πειρατῶν σύγκρουσιν (οὐ γὰρ ἔρχονται διαπρῆσαι τὸ πλοῖον τὸ μηδὲν ἔχον) ὃ δὲ φόρτου γέμον ἔχοντες πλοῖον, δεδοίκασι πειρατάς (ὁ γὰρ πειρατὴς ἐκεῖ ἀφίκετο), ὅπου χρυσός, ὅπου ἄργυρος, ὅπου λίθοι τίμιοι) οὕτω καὶ ὁ διάβολος, οὐκ εὐκόλως ἐπηρεάζει τῷ ἁμαρτωλῷ, ἀλλὰ τῷ δικαίῳ, ὅσον πλούτου πολύ. "ὅπου πολλάκις ἡ ἀπόνοια δέδεται βουλῆς τοῦ διαβόλου, νήφειν ἀναγκάζει. ὅσον μέγας εἶ, τοσοῦτον ταπείνου σαυτόν. ὅταν δυάδος εἰς τὸ ὕψος, ἀσφαλιζώμεθα χεῖρα ἔχοντες, ἵνα μὴ πέσῃς. διὸ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν λέγει· Ὅταν ποιήσητε, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν. τί μέγα φρονεῖς, ὦ ἄνθρωπε, τῆς γῆς συγγενὴς, ὁμοούσιος τῇ τέφρᾳ, τῷ τῇ φύσει, ἢ τῷ γνώμῃ, καὶ τῇ προαιρέσει τῶν προκειμένων; σήμερον πλούσιος, αὔριον πένης, σήμερον ὑγιαίνων, αὔριον νοσῶν, σήμερον χαίρων, αὔριον λυπούμενος, σήμερον εὐδόξου, ἄυριον εὐτιμία, σήμερον εὐτεκνίᾳ, αὔριον εὐορφανίᾳ; μὴ ἴσα ταῦτα τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ὥσπερ τῶν ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται δρόμοι; ὅμως τι γὰρ ἐφαίη, καὶ σκιᾶς εὐκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. τί οὖν μέγα φρονεῖς, ἄνθρωπε, ὁ καπνὸς, ἢ ματαιότης; Ματαιότητι ὡμοίωται· ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ· Ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε. ταῦτα λέγω, οὐχ ὡς τὴν οὐσίαν ἐξουθενίζων, ἀλλὰ τὴν ἀπόνοιαν χαλινῶν. καὶ γὰρ μέγα ἀνθρώπου, καὶ τίμιον ἀνὴρ ἐλεήμων. ἀλλ' ὁ Ὀζίας ἦν βασιλεὺς ὢν, καὶ τὸ διάδημα περικείμενος, ὅτι δίκαιος ἦν, ἐφρόνησέ ποτε μέγα, καὶ φρονήσας μέγα, καὶ μεῖζον τῆς ἀξίας, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ τί φησι; εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ λέγει, βούλομαι θυμιάσαι. βασιλεὺς ὢν ἱερωσύνης ἀρχὴν ἁρπάζει. βούλομαι, φησι, θυμιάσαι, ὅτι δίκαιός εἰμι. ἀλλὰ μένε ἔσω τῶν οἰκείων ὅρων· ἄλλοι ὅροι βασιλείας, καὶ ἄλλοι ὅροι ἱερωσύνης· ἀλλ' αὕτη μείζων ἐκείνης. ὃ γὰρ ἀπὸ τῶν φαινομένων φαίνεται βασιλεύς, τοῦτο ἀπὸ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ λίθων, καὶ ὧν ᾠκείωται) χρυσίων, ὀφείλει κεῖσθαι ὁ βασιλεύς. ἔστι μὲν γὰρ ὅτε τῆς γῆς ἔλαχε οἰκονομεῖν· ὁ δὲ τῆς ἱερωσύνης θρόνος, ἄνω κεῖται). Ὅσα αἱ δήσητε ὅτε τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὁ βασιλεὺς τὰ ἐν τούτοις πεπίστευται,

χ. ἡ ἀπόνοια ἡ ταπείνωσις.

Λουκ. ιη'. ιδ'.

χ. τῶν Σαδδουκαίων,

χ. ἐξυβρίσθη.

χ. ἀμαρτωλὸς.

χ. ὅσον χ. τοσοῦτον

χ. ἐπειδὴ ἡ ἀπονοία ἁμαρτήματα πολλὰ, διὰ τοῦτο πάντων ἀναγκαῖον.

Ψαλμ. ρμγ'. ε'. Ησ. μ'. ς'.

γ. κεφ.

τοὺς ἀπίστους μαθητεύσατε. ὥσπερ κάτω τὸν τυφλὸν, καὶ ἐκεῖνον τὸν δύο βασιλεύοντα· ὥσπερ καὶ κάτω βασάνους, καὶ ἐκεῖνα τὰ δύο βεβαθά· ὥσπερ τὴν πρῶτον κόλασιν, καὶ ἐκείνην τὴν μέλλουσαν ἀθανασίαν. μὴ σκοπῶμεν ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα, μή τι κώλυμα ὁ γάμος ἐγένετο; τί, ὁ Πέτρος, ἡ κρηπὶς τῆς ἐκκλησίας, ὁ μανικὸς ἐραστὴς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἀπαίδευτος τῶν λόγων, ὁ ῥητόρων ἀδιδακτότερος, ὁ ἀμαθὴς, καὶ φιλοσόφων ἀποφράξας στόματα, ὁ τὴν ἑλληνικὴν σοφίαν, καθάπερ ἀράχνην, διακλώσας, ὁ τὴν οἰκουμένην περιδραμὼν, ὁ σαγηνεύσας τὴν θάλασσαν, καὶ ἁλιεύσας τὴν οἰκουμένην; τί δέ φησιν; Εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς τοῦ τὴν πενθερὰν Πέτρου πυρέσσουσαν. ὅπου πενθερὰ, ἐκεῖ καὶ γυνή, ἐκεῖ καὶ γάμος. τί οὖν ὁ Φίλιππος; οὐ τέσσαρας θυγατέρας εἶχεν. ὅπου οὖν τέσσαρες θυγατέρες, ἐκεῖ καὶ γυνή, καὶ γάμος. ἵν' οὖν ὁ Χριστὸς; ἀπὸ πρώτου μου· ἀλλ' εἰς γάμον παρῆλθεν, καὶ δῶρα εἰσήνεγκεν. Οὐκ ἔχουσι γάρ, φησιν, οἶνον· καὶ τὸ ὕδωρ οἶνον ἐποίησε, τὴν παρθενίαν τὸν γάμον τιμῶν, τὴν δωρεὰν τὸ παράγμα θαυμάζων. ἵνα μὴ βδελύξῃ τὸν γάμον, ἀλλὰ μισῇ τὴν πορνείαν, ᾧ ἐμοὶ κινδυνεύων ἐγὼ ἐπιορκῶ σε τὴν σωτηρίαν, καὶ γυναῖκα ἔχῃς. πρόσχες σαυτῷ· γυνὴ ἐάν εὕρῃς ὄντι, βοηθὸς σοῦ ὄντι. τί οὖν μὴ ἡ εὕρεσις; ποίησον αὐτὴν εὕρεσιν. μὴ οὐκ ἐγένοντο καλαὶ γυναῖκες καὶ κακαί, ἵνα μὴ ἔχῃς πρόφασιν; ποταπὴ ἡ τοῦ Ἰώβου; ἡ τῆς Σάρρας καλή σοι· δείξω σοι γυναῖκα φαύλην καὶ πορνικήν. οὐκ ἔβλεψε τὸν ἄνδρα ἡ γυνὴ τοῦ Ἰώβ. πορνικὴ σοὶ καὶ φαύλη, καὶ βλασφημοῦσα αὐτόν. ζωοδούλευσε. τί οὖν; ἔστεσε τὸν πύργον; κατέσυρε τὸν ἀδάμαντα; ἐξεγύμνου τὰς πέτρας; ἔκρουσε τὸν γραπτώτην; διέτρησε τὸ σκάφος; ἐξερρίζωσε τὸ δίδρον; οὐδέν τούτων· ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν ἔσεισεν, ὁ δὲ πύργος ἀσφαλέστερος ἐγένετο. αὐτὴ τὰ κύματα ἤνεγκε, καὶ τὸ πλοῖον οὐ κατεπόντιζεν, ἀλλ' ἐξ οὐρίας ἔπλεεν· ὁ καρπὸς αὐτοῦ ἐτυγχάνθη, καὶ τὸ δίδρον οὐκ ἐσαλεύθη· τὰ φύλλα ἔπεσε, καὶ ἡ ῥίζα ἔμεινε ἀσάλευτος. ταῦτα λέγω, ἵνα μηδεὶς προφασίζηται κακίαν γυναικός. Φαύλη ὄντι; διόρθωσαι αὐτήν. ἀλλά, φησι, διὰ τοῦτο μὴ ἐξέβαλες· ἀλλὰ καὶ εἰς οὐρανοὺς σε ἐξήνεγκεν· ἡ αὐτὴ μὲν φύσις, διαφορὰ δὲ γνώμης. ἀλλ' ἡ τοῦ Ἰὼβ φαύλη; ἀλλ' ἡ Σωσάννα καλή. ἀλλ' ἡ Αἰγυπτία ἀκόλαστος; ἀλλ' ἡ Σάρρα σεμνία. εἶδες ἐκείνην; βλέπε καὶ ταύτην· ἐπεὶ καὶ σὲ αἰδρώσει, ἂν μὴ φαύλην, ἂν δὲ σπουδαίαν. καλὸς ὁ Ἰωσήφ, ἂν δὲ πρεσβύτερος ἀκόλαστος. εἶδες πάμπαν κακίας καὶ ἀρετὴν, μὴ τῇ φύσει ταῦτα κρινόμενα, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ διαιρούμενα. μή μοι προφάσεις προφάσιζου. ἀλλ' ὅτι τὰ χρεία καὶ τὴν καταβολήν ἀπούδαμεν. Καὶ ἐγένετο τῷ σείσαι, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεύς. μέλλω λέγειν διὰ τί ὁ προφήτης ἐπεσημήνατο τὸν χρόνον. ζητῶσι γάρ τινες, τί δήποτε τὴν προφητὴν ἀπήντων τὸ χρόνῳ τῆς ζωῆς τὴν βασιλέως ἱστορῆται, καὶ αὐτὴ τοῦτο, ὡς τοῦτο ὃ ἔτος ἐλύθη καὶ οὐ λέγῃ, ὡς τοῦ ἡμέρας Ὀζίου, ἀλλ' ὡς τῇ τελευτῇ Ὀζίου. τοῦτο λύσαι βούλεμαι σήμερον. Εἰ γὰρ καὶ πολὺ τὸ κακὸν, ἀλλὰ μείζων ἡ δρόσος τοῦ λόγου· εἰ καὶ βιάζεται τὸ σῶμα μαλακιζόμενον, ἀλλ' ἀκμάζουσα ἡ ψυχὴ εὐφραίνεται. μή μοι λέγε κακὸν καὶ ἱδρῶτα. ἐὰν ἱδρώσῃς τῷ σώματι, σπεῦσόν σε τὴν ψυχήν. ἂν παῖδες ἂν τρυφὴ τὸ κακόν ἦσαν, καὶ δεῖ ἐπαχθῆναι, ἀλλ' ἡ κάμινος δρόσος ἐγένετο. ὅταν σπουδῇς ἱδρῶτα, σπεῦσον καὶ τὴν μισθὸν καὶ τὴν ἀμοιβήν. ἂν γὰρ καλυμωρητὴς δοῦλος, δι' ὃν ἄλλο πολλὰ εἰς τὸ βάθος ἑαυτὸν καταβαλῇ τῆς ὑδάτων, ἢ διὰ μαργαρίτας, τὸ πολέμου τὴν κατάδυσιν. ἀλλ' οὐ τὴν ὕλην διαβάλλω, ἀλλὰ τὸν ἀκόλαστον γνώμην. καὶ σύ, ἵνα λαβὼν θησαυρὸν ἀνελπίστως, καὶ φυτεύσῃς ἄμπελον ἐν τῇ ψυχῇ σου, οὐκ αἰσχύνῃ καύματος, οὐδὲ ἱδρῶτος; οὐχ ὁρᾷς τοὺς ἐν θαλάττῃ κινδυνεύοντας, πῶς ἱδρῶσι, καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ τὴν ἀκτῖνα δέχονται, ἵνα γλυκάνωσι θαλάττης ἀχμάλωτοι, ἵνα πόρνης δουλεύσῃς; Εἰς ἀπώλειαν ἐκφύσει κάμινοι, καὶ σὺ εἰς σωτηρίαν ἐκλύῃ; ἀθλητὴς εἶ, καὶ γραπτώτης. τίς οὖν ἐστιν ὁ Ὀζίας ἐκεῖνος; καὶ

χ. θραυσ' ας

χ. πίνυν

χ. μισήσῃς

χ. τὸ δίδρον ἀσφαλέστερον ἐγένετο

χ. ἀπούδαμεν. χ. χθὲς

χ. μεμνημένον.

χ. κατὰ τολμᾷ

ἰχμὼ, πῶς δὺ κολώτεροι ⓦ ἥλιον σβεσθῆναι, ἢ τὴν ἐκκλησίαν ἀφανισθῆναι. τίς τοῦ-
Ματθ. κδ'. λε' τὰ φησιν; ὁ κηρύττων, ὁ θεμελιώσας αὐτὴν· Ο οὐρανὸς δὲ καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, ⓐ ὁ λό-
γός μου δὲ μὴ παρέλθῃ. ταῦτα οὐ μόνον εἶπεν, ἀλλὰ καὶ ἐπλήρωσε. Τί γὰρ χ. ἐφανισθῆναι γὰρ μᾶλλον
μᾶλλον οὐρανοῦ μείζονα αὐτὴν ἐθεμελίωσε; πρωτίστη γὰρ οὐρανοῦ ἡ ἐκκλησία. Τί δὲ αὐτὴν μείζονα.
ὁ οὐρανός; διὰ τὴν ἐκκλησίαν, οὐχ ἡ ἐκκλησία διὰ τὸν οὐρανόν. ὁ οὐρανὸς γοῦν διὰ τὸν ἄνθρω- 5
πον, οὐκ αὐτὸν διὰ ⓦ οὐρανόν. καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς ἐποίησε δῆλον. Οὐρανοὶ γὰρ σῶμα χ. ἐφανισ.
οὐκ ἀπέλαβεν ὁ Χριστός.

Ἀλλ' ἵνα μὴ μηκύνωμεν ⓦ λόγον, πάλιν χρεωστοῦμεν διαχωρήσωμεν σήμερον (ἴστε γὰρ ὅσα περ διὰς ὑπερεχόντα) καταβαλόντες ἑτοιμάσωμεν. διὰ γὰρ τοῦτ' ἀπολειφθέντας αἰεὶ χ. ἐκκλησ.
καλέμεν. ἐπεὶ οὖν ⓐ ἀπολειφθέντες τὰ ἑαυτῶν ἐπλήρωσαν, καὶ τῇ προθυμίᾳ ἡμῖν τὴν χ. ἡ παρασκευὴν ἡμῖν ἡ
ἑαυτῶν ἐχρείσαντο πρόθυμον πεπληρωμένην τῶν ἀναλωμάτων, φέρε ἴδωμεν τὰ ὄψα προθυ-
μηθῶμεν, ὅσα οὐκ ἔωλα. Εἰ γὰρ καὶ χθεσινὰ ἰδεῖν, ἀλλ' οὐ χίονται ἔωλα. Τί δήποτε; οὐκ
ἔστι κρέα, ἵνα σαπρὰ, ἀλλὰ τοιμάλια διὰ παντὸς αἰγοῦντα. Τὰ μὲν γὰρ κρέα φθείρει
(σῶμα γάρ ἐστι) τὰ δὲ τοιμάτια μένοντα, διὰ παντὸς καθίστα. τί οὖν ἴδωμεν, ἃ χθὲς εἰρήκα-
μεν; καὶ γὰρ καὶ ἡμᾶς χθὲς ἀπηλαύσαμεν τραπέζης, καὶ ⓐ ἀπολειφθέντες οὐκ ἐζημιώ- 15
θησαν. Καὶ ἐλθέτω τὸ σιαυῦ, ὃ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον ⓦ Κύριον κα-
Ησ. ϛ'. α' θήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου. τίς οὖν τοῦτ' φησιν; Ησαΐας, ὁ θεωρὸς τῶν Σε-
ραφὶμ, ὁ γάμῳ ὁμιλήσας, καὶ τὴν χάριν μὴ σβέσας. καὶ παρεστήκασι τῷ προφήτῃ, καὶ
Ησ. γ'. ἠκούσατε τοῦ προφήτου σήμερον· Ἔξελθε σύ, καὶ Ἰασοὺδ ὁ υἱός σου. διάγνωσιν δὲ ταῦτα χ. ἰασὼ
μὴ παραδραμεῖν. Ἔξελθε σὺ, δὲ ὁ υἱός σου. ὑοῦ εἶχεν ὁ προφήτης; σκόπει εἰ υἱοῦ, καὶ 20
γυναῖκα· ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐ Φαῦλον ὁ γάμος, ἀλλὰ κακὸν ἡ πορνεία. Ἀλλ' ὅπου πολ- χ. φαῦλ.
λοῖς ἴσμεν ἁμαρτήμασι, καὶ λέγομεν, διὰ τί μὴ ὀρθῶς ζῇς, διὰ τί μὴ βίον ἀκριβῆ ἐπιδείκνυσαι; πῶς δύναμαι, φησιν, ἐὰν μὴ ἀποτάξωμαι γυναικί, ἐὰν μὴ ἀποτάξωμαι παιδίοις, ἐὰν μὴ ἀποτάξωμαι προγόνοις; διὰ τί; μὴ κώλυμα ὁ γάμος; βοηθὸς σοι δέδοται καὶ γυνή· μὴ ἐπίσκουλος; ὁ προφήτης οὐ γυναῖκα εἶχε, καὶ οὐκ ἐλύετο κώλυμα τὸ πνεύ- 25
ματος" ὁ γάμος· ἀλλὰ συνομιλεῖ τῇ γυναικί, καὶ προφήτης ἦν. ὁ Μωϋσῆς οὐ γυναῖκα χ. ἢ χέος
εἶχε, καὶ πέτρας ἔρρηξε, καὶ ἀέρα μετέβαλε, καὶ Θεῷ διελέγετο, καὶ ἀκήλητον ὀργὴν ἐμέτρησεν; ὁ Ἀβραὰμ οὐχὶ γυναῖκα εἶχε, καὶ πατὴρ ἐλύετο εἶναι, καὶ τῆς ἐκκλησίας; ⓦ γὰρ Ἰσαὰκ υἱὸν εἶχε, καὶ αὐτὸς ἐλύετο κατορθωμάτων ὑπόθεσις. οὐκ αἰδώγκαι δὲ παιδίον, τὸ καρ-
πὸν τοῦ γάμου; οὐκ ἐλύετο καὶ πατὴρ καὶ φιλόθεος; οὐκ ἰοῦ ἰδεῖν ἱερέα ἐξ οἰκείων συναγόμενον 30
γινόμενον; ἱερέα δὲ πατέρα; φύσιν νικωμένην, καὶ διαβόλειαν κρατουσαν; συναγόμενα πτώ-
ματα, καὶ κατορθώματα θύσιν ἀπεργαζόμενα; καὶ ⓦ πατέρα λυόμενον, καὶ φιλόθεον σφαιού-
μενον; οὐκ εἶδες ὅλην φιλόπαιδα καὶ φιλόθεον; μήτι σκώλυσιν ὁ γάμος; τί δαὶ ἡ μήτηρ τῶν Μακκαβαίων, οὐχὶ γυνὴ ἰοῦ; οὐχὶ ἑπτὰ δέδωκε παῖδας τῷ χορῷ τῶν ἁγίων; οὐκ εἶδεν αὐλοὺς μαρτυρήσαντας; οὐχ εἰσῆκει καθάπερ ὄφις μὴ σαλευομένη; οὐχ εἰσῆκει 35
καθ' ἕκαστον αὐτῶν μαρτυροῦσα, καὶ μήτηρ μαρτύρων, καὶ ἑπτάκις ἐμαρτύρησε; βασανιζο-
μένων γὰρ ἐκείνων, αὐτὴ τὸν πληγὸν ἐδέχετο. οὐδὲ γὰρ ἀπαθῶς ἦτω τὰ γινόμενα" ἐ- χ. ἴσως.
δέχετο. μήτηρ γὰρ ἰοῦ, καὶ τῆς φύσεως ἦν ὕβρεις τὸν οἰκεῖον δύναμιν ἐπεδείκνυτο. ἀλλ' οὐκ ἐκόπτο. θάλασσαν γὰρ ἰοῦ δὲ κύματα· ἀλλ' ὥσπερ ἡ θάλασσα μαινομένη καταλύ-
εται, ἕτω καὶ ἡ φύσις ἐλεεμένη τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ ἐχαμηνύετο. πῶς αὐλοὺς ἤλειψε; πῶς 40
αὐλοὺς ἔθρεψε; πῶς ἐσταλάσσεις τῷ Θεῷ πρόσωπον, διὰ φιάλας χρυσᾶς, μᾶλλον δὲ καὶ χρυσᾶ
λιμνοτέρους; ὅπου γὰρ ἁπλοῦν χρυσὸς, οὗ ψυχὴ μαρτύρων, εἰσῆκει ὁ τύραννος, καὶ ὑπὸ μιᾶς γυ-
ναικὸς ἡττώμενος ἀνεχώρει. σκῆπτρος ὅπλοις ἐπολιόρκει, καὶ αὕτη προθυμία προεληλύθει· ἐκφυὲς
κάμινον ἀνῆψε, καὶ αὕτη τὸν ἀρετὴν τοῦ πνεύματος· σκῆπτρον τραπεζοῦν σκιᾶς, καὶ αὕτη

πρὸς

χ. συγκατοικῶν κοδομήματα ϗ κίονας; ζῶντα τῷ πρόσπ" συγκαταλύεται βίῳ. Εἴσελθε εἰς ἐκκλησίαν, ϗ βλέπε τὴς πόλεως τὴν εὐημερίαν, Εἴσελθε, ἰδὲ πάντας ἐκ μεσονυκτίου μέχρι τ ἡμέρας ᾠδομένους, βλέπε πάννυχίδας ἱερὰς" ἡμέρᾳ ϗ νυκτὶ ζωαφθείσας, οὔτε ἐν ἡμέρᾳ, οὔτε ἐν νυκτὶ τὴν τυραννίδα τῦ ὕπνου, οὔτε τὴν ἀνάγκην τῆς πενίας φοβουμένους.

χ. ἡμέρας ϗ νυκτὸς

* πόλιν μεγάλη πόλις, ϗ μητρόπολις* τῆς οἰκουμένης. πόσοι ἐπίσκοποι, πόσοι διδάσκαλοι ἤλθον ἐν ταύτῃ, ϗ παιδεύσαντες τὸν λαὸν ἀπέστειλεν, ϗ τὸν νόμον τὸν ἔμφυτον" ἐντυπῶσαν μεταφυτεύσαντες θεοσεβεῖς ἀπειργάσαντο; ἐμὲ λέγῃς μοι" ἀξιώματα, ϗ χρημάτων περιουσίαν, ἀπὸ τῶν φύλλων ὁ δένδρον ἐπαρεῖς, ϗ οὐκ ἀπὸ τῦ καρπῦ. ταῦτα ἐγὼ λέγω, ὁ χαλκεύων ὑμῶν τὸν ἀγάπην, ἀλλὰ τὸν ἀρετὴν ὑμῶν διακηρύττων. μακάριος ἐγὼ δι' ὑμᾶς, μακάριοι ὑμεῖς δι' ἑαυτούς. Μακάριος ὁ λέγων εἰς ὦτα ἀκουόντων· ὅτως ἐγὼ μακάριος ἐγνώσθην. Μακάριοι ⓐ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· "ἴδε πῶς ὑμεῖς δι' ἑαυτῶν μακάριοι ἐγένεσθε· μακάριος ἀνὴρ λέγων ἑαυτῷ πνευματικῶν τῦτο διέγειρε ἡμᾶς τῶν ἀκοήν. οὐ γὰρ δὴ ἡ τῦ σώματος ἀναλογία, οὐδὲ τὸ τρέφεσθαι, οὐδὲ τὸ πίνειν, οὐδὲ τὸ τέμνεσθαι, οὐδὲ τὸ ζῆν. ταῦτα γὰρ ἡμῖν ἅπαντα κοινὰ πρὸς τὰ ἄλογα. ἀλλὰ τί διέσηκεν αὐθέντης τῶν ἀλόγων; τῷ λόγῳ. διὰ τῦτο καὶ λογικὸν ζῶόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος. ὥσπερ γὰρ τρέφεται τὰ σώματα, ὕτω τρέφεται ϗ ἡ ψυχή· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα, ἄρτῳ, ἡ δὲ ψυχὴ, λόγῳ. αἱ οὖν ἴδῃς ἀνθρώπους λίθων ἐαθιότα, ἆρα αὐτοὺς εἴπῃς ἀνθρώπους εἶναι; οὕτως ἂν ἴδῃς μὴ λόγῳ τρεφομένους, ἀλλ' ἀλογίᾳ, ἐρῇς, ὅτι ϗ οὗτος ἄνθρωπος ἀπώλεσεν. ἡ γὰρ διαφορὰ δείκνυσι τὸν ἄνθρωπον τὴν ὑγίειαν. ὅπερ τοίνυν ὁ θεὸς ἡμῖν πεποίηκεν, ϗ πάλιν ἡ θάλασσα ἡ κυμαινομένη, ϗ γαλήνιος γέμουσα, ϗ πάλιν ὁ πέλαγος ὁ χειμαζόμενον, ϗ ἐσηκός· φέρε δὴ ὁ πλοῖον ἐλκύσωμεν, αὐτὴ μὲν ἵστε, τὴν γλῶτταν αἰσθανόμενοι, αὐτὴ τὸ ζεφύρου, τὸ πνεύματος τὴν χάριν καλέσαντες, αὐτὴ τὸ εὐχάριν ϗ πηδαλίου, τῷ σαυρῷ χρώμενοι κυβερνήτῃ. ἡ θάλασσα μὲν γὰρ ἔχει ἁλμυρὰ ὕδατα, ἐνταῦθα δὲ ὕδωρ ζῶν· ἐκεῖ ἄλογα ζῶα, ἐνταῦθα δὲ ψυχαὶ λογικαί· ἐκεῖ ⓐ πλέοντες ἀπὸ θαλάσσης εἰς γῆν, ἐνταῦθα δὲ ⓐ πλέοντες ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ὁρμίζονται· ἐκεῖ πλοῖα, ἐνταῦθα δὲ λόγοι πνευματικοί· ἐκεῖ σανίδες εἰσὶ τὸ πλοῖον, ἐνταῦθα δὲ λόγων συγκροτήματα· ἐκεῖ ἱστίον, ἐνταῦθα δὲ γλῶττα· ἐκεῖ ζεφύρου αὔρα, ἐνταῦθα πνεύματος ἐπιδημία· ἐκεῖ δὴ θεσπος κυβερνήτης, ἐνταῦθα δὲ κυβερνήτης ὁ Χριστός. ἐκεῖ δὴ τῦτο τὸ πλοῖον χειμάζεται, ἀλλ' ἐπισωρεύεται ὑπὸ χρῆμα. πλυνάτο μὲν γὰρ ἂν γαλήνιον πλοῖον, ἀλλ' οὐκ ἀφῆκεν ὁ κυβερνήτης, ἵνα δὲ τῶν πλειόνων τὴν ἐπαινίαν" ἴδῃς, δὲ τῦ" κυβερνιῶντος τὴν ζωὴν ἀκριβῶς" καταμάθῃς. ἀκούετωσαν Ἕλληνες, ἀκούετωσαν Ἰουδαῖοι τὰ κατορθώματα ἡμῶν, ϗ τ προσδρίμου τ ἐκκλησίας." ἐπὶ πόσων ἐπολεμήθη ἡ ἐκκλησία, ἀλλ' ὐδέποτε ἐσείσθη; πόσοι τύραννοι; πόσοι στρατηγοί; πόσοι βασιλῆς; Αὔγουστος, Τιβέριος, Γαΐος, Κλαύδιος, Νέρων, ἄνθρωποι λόγοις τιμημένοι, δυνατοὶ, τοσαῦτα ἐπολέμησε ἀκμὴν νεάζουσαν, ἀλλ' οὐκ ἐξέρριζωσαν· ἀλλ' ⓐ μὴ πολεμήσαντες στοιχεῖν ϗ λαὸν ᾠδαὶ δέδωκεν, ἡ δὲ πολεμηθεῖσα ⓦ οὐρανοὺς ὑπερκύρει. μὴ γάρ μοι τῦτο ἴδῃς, ὅτι ἐν γῇ ἔσχεν ἡ ἐκκλησία, ἀλλ' ὅτι ἐν οὐρανῷ πολιτεύεται. πόθεν τῦτο δῆλον; δείκνυσι τῶν θαυμάτων ἡ ἀπόδειξις. ἐπολεμήθησαν ἐνδεκα μαθηταί, ϗ ἡ οἰκουμένη ἐπολέμει ⓐ δὲ πολεμηθέντες ἐνίκησαν, ϗ οἱ πολεμήσαντες ἠρίθησαν· τὰ πρόβατα τῶν λύκων περιεγένοντο. εἶδες ποιμένα τὰ πρόβατα ἐν μέσῳ τῶν λύκων ἀποστέλλοντα, ἵνα μηδὲ τῇ φυγῇ τὸν σωτῆρα προέσωνται; ποῖος ποιμὴν τῦτο ἐργάζεται; ἀλλ' ὁ Χριστὸς τῦτο ἐποίησεν· ἵνα σοι δείξῃ, ὅτι οὐ χρὴ ἀκηλυθεῖν τῶν προαγμάτων, ἀλλ' ἐπὶ φύσιν ϗ ἀκηλυθεῖν τὰ κατορθώματα χρῆ. ἡ γὰρ ἐκκλησία οὐρανοῦ μᾶλλον ἐρρίζωται. ἀλλ' ἴσως ἀπόστασίαν μὲν καταπώσει ὁ ἕλλην. ἀλλ' αἱμαθέτω τῶν προαγμάτων τὴν ἀπόδειξιν, ϗ μαθανέτω τῆς ἀληθείας τ

χ. συγκατοικῶν

χ. ἴδῃς χ. κυβερνιῶντος χ. καταμάθῃ χ. ὧν

ωδεισιλάσου πρώτοθι τ' χαπούσχοι τ' καταβάλλυσι τῆ τ' ζωῆς ἀσφαλείᾳ. ὅταν γ' ἡμᾶς πεισώμεν, εἰς μῆνας ἐκταθήνται τ' λόγοι ωδεισιλάωμθ, ἐ τῆ τῆς μνήμης ωδέκα παθώμθα φυλακῆ. ἠκούσατε πῶς ὁ θεὸς ἡμᾶς ωρὸς ὑπόδειξη χρὴ ποιῆ *, γ' πόσοι ῥαθυμία κακοί, πῶς γ' τὸ ὁ ἀκριβὲς ζῶντα βίῳ ῥᾳδίως τ' καταπέλιστι· ἔγνωτε πόσης ἡμῖν δεῖ τῆς σπουδῆς, ἐ μάλιστα ωρὸς αὐτὰ τὰ βίου ζ' τέλη, γ' πῶς οὔτε ἀπογνώσκει ὅτι τοῖς ωδεπτώμασι τὸν μετακαλλόμθον, οὔτε θαῤῥῆ ὅτι τοῖς κατορθώμασι τὸν ῥαθυμήσαντα χρή. διελήλυθεν ωδεὶ διαφορᾶς ἁμαρτημάτων ὑμῖν, ωδεὶ τὸ μὴ κατηγορεῖν ωρὸς ζ' λαμπρὸν τῶν σωμάτων *, γ' πόσον ἐκ τούτου κακόν, ἐδιδάξαμθ· ζ' ωδεὶ ἀπιστίας ἐίρηται ὑμῖν μέμνησθε, ζ' ωδεὶ τῶν πατρῴων λογισμῶν. ζῶντα φυλάσσοντες, δυσαχωρήσωμθ οἴκαδε· μᾶλλον γ' ζῶντα φυλάσσοντες, δοξώμεθα γ' τλεῖον τελεῖσθαι τ' καλοῦ διδασκάλου ωδαίτευσιν. τὰ μὲν γὰρ ἡμέτερα, οἷα δῶ εἶπη, ἐχθ τὰ τῆς νεότητος δίγματα· τὰ γ' τούτου, οἷα δῶ ἦ, πλείονι κακόσμη ζ' ῷ φρονήματι. γ' τα μὲν ἡμέτερα ωρόσοικα ῥύακι ῥοιζήδει φερομένῳ· ζ' γ' τούτου ωρόσοικε πηγῇ πολυαμεῖ ἀφθόνῳ μθ' ἡσυχίας πολλῆς, ἐλαίου μᾶλλον ἢ ὑδάτων μεμιγμένῃ τὰ δρέμει. δοξώμεθα οὖν τὰ τάλαντα, ἵνα γλίσχρας ἐκ ἡμῖν πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἧς γλίσχρα πάντως ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι ἐ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Αογ. κδ. ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΣΑΙΟΥ

Ησαι α. Ὃ λέγει· Ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς Ὀζίας, εἶδον Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ γ' ἐπηρμένου· γ' ἐπλήρουν τὰς πύλας τῆς Ἀντιοχείας· γ' ἐν τῷ κωλυόντων τὸν γάμον εὐθὺς ἀπόδειξις.

Ἀμωσὶ ἡμῖν τήμερον ὁ θαῦμα λέγειν, γ' φαιδρὸς ὁ σύλλογος. τί ποτε ἄρα τὸ αἴτιον; τῶν μὲν ἀπερμάτων καρπὸς, ὁ σήμερον θερισμός· μὲν ἐφυτεύσαμθ, καὶ σήμερον τυγχάνομθ. οὐ γὰρ γῆν ἀψύχον γεωργοῦμθ, ἵνα βεβαιωθῇ, ἀλλὰ ψυχὰς λογικάς· οὐκ ἔστι φύσις ἡ μέλλουσα, ἀλλὰ χάρις ἡ παρεῖσα. Εὐτακτος ἡμῖν ὁ λαὸς, φιλήκοος ὁ δῆμος· μὲν ἐκλήθησαν, γ' σήμερον τεφανῶνται· τῆς μὲν ωδεσίσεως ὁ καρπὸς, * ἡ σήμερον ἐστακοή. ἀλλὰ τοῦτο γ' ἡμᾶς μᾶλλον ωρὸς θυμίας ζ' ἀπέρματα καταβάλλομθ, ὅπη καθαρὰν ὁρῶμθ τὴν ἀρούραν, οὐδαμοῦ ἀκάνθας ἀπαντήσασαν, οὐδὲ ὁδὸν πατουμένην, οὐδὲ πέτρας ἄγονον· ἀλλὰ βαθεῖαν μὲν γῆν γ' λιπαρὰν χάρμ, ἡμῖν δὲ χορηγοῦσα τὰ σπέρματα, ἐ τάχιον ἡμῖν πρέχουσαν. ζῶντα λέγω ἀεί, ἐ λέγων οὐ παύσομαι, ὅτι ἐγκώμιον τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας, οὐχ ὅτι σύγκλητον ἔχει, γ' ἑστάτους ἀριθμεῖ ἔχουσα, οὐδ' ὅτι αὐδριάντας πολλοὺς, οὐδ' ὅτι ὠδεῖον ἀφηγοῦμαι, οὐδ' ὅτι θέσεως ὀκτασδειότητα· ἀλλ' ὅτι δῆμον ἔχει φιλήκοον, γ' τοὺς Θεῷ πεπληρωμένους· γ' ἡ ἐκκλησία μᾶλλον τυφᾷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν λόγοι ῥέοντα, γ' πόθον ἐνδύεται χαρεπώτερον. ἡ γὰρ πόλις οὐκ ἀπὸ τῶν οἰκοδομῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν οἰκούντων χαρακτηρίζεται. μὲν μοι λέγε, ὅτι ἡ Ρωμαίων πόλις μεγάλη τῷ μεγέθει· ἀλλὰ δύξόν μοι ἐκεῖ οὕτω λαὸν φιλήκοον. ἐπεὶ γ' τὰ Σόδομα πύργους εἶχεν, ἡ ᾗ καλύβη Ἀβραάμ. ἀλλ' ἐλθόντες ἄγγελοι, τὰ μὲν Σόδομα πυρίφλεγμον, ὅτι ᾗ τῶν καλύβων κατέδησαν. οὐ γὰρ οἴκων ἀξιοῦσιν ἐζήτουν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῇ ἀξιέπαινα ζητοῦντες γ' κάλλος. οὕτω ᾗ γ' ἄλλως ἡ ἔρημος εἶχε Ἰωαννίου, ἡ ᾗ πόλις Ἡρῴδου. ἀφ' τοῦτο ἡ ἔρημος πόλεως ἐμοὶ θαυμασιωτέρα. τί δήποτε; ὅτι οὐκ ἐν ταῖς κτίσεσιν ἡ σοφία. ζῶντα ᾗ λέγω, ἵνα μηδέποτε πόλιν * ἐγκωμιάσωμθ, ἀπὸ τοσαύτης καταλυομένου. τί μοι λέγεις οἰκοδομήματα

ἀν, τὴν ἀπὸ ψυχῆς διεφθαρμένης καὶ ὑπερηφάνου αἵρεσιν. καὶ τί φησι, Οὐκ τότε γλύκιστ' ἂν
κ. αἰδεῖ). βλέβος; οὐκ τότε, φησὶ, φιλία ὡς πῦρ ἀναφέρεται. καθάπερ γὰρ τὸ πῦρ, ἐπειδὴν χόρτου πυὸς ἢ καλάμης ἐπιλάβηται, οὐκ ἀναμένει χρόνον πινά, ἀλλ' ὁμοῦ τι φλογὸς τῆς ὕλης, καὶ λαμπρὰν ἀπηφανίσασα φλόγα· οὕτω καὶ τὸ πῦρ τῆς ὑπερηφανίας τῆς ἐν ἡμῖν, ἐπειδὰν ἀφὲ
* τῶν ἐμῶν τῶν ὀφθαλμῶν ὕψεως, εὐθέως καὶ λαμπρὸν καὶ κάλλους ἅπτεται), διήκειος * ἐμπίπρησι τὴν ψυχήν. μὴ τοίνυν τὴν φρόνησιν ἴδῃς ἡδονὴν τὴν ἀπὸ τῆς θεωρίας, ἀλλὰ τὴν διὰ παντὸς συμπαροῦσαν ὀδυνίαν τὴν ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας. ἡ μὲν γὰρ τὸ πάθημα ἐξαίρουσα, ἀποπήδησε πολλάκις· τὸ δὲ πάθημα οὐκ ἀποπηδᾷ, ἀλλὰ μένει πολλάκις καὶ ἀπόλλυσι.
κ. διαφύγῃ καὶ καθάπερ ἕλαφος ὀδάξασθαι βέλος ἐν καιρῷ τοῦ σώματος, καὶ " ἐκφύγῃ τὴν θηρατὴν καὶ χεῖρας, οὕτω καὶ κεφαλὴν λαιπόν· οὕτω καὶ ψυχὴ ὀδάξασθαι βέλος ὑπερηφανίας ἐξ ἀκολάστου καὶ ἀνιέρου θεωρίας, καὶ τὸ βέλος ἀφοῦσα ἀπέλθῃ, αὐτὴ ἀφαφθείρεται καὶ ἀπόλλυ), πόντας δὲ Ⓦ πολέμιον ὁρῶσα [καὶ] ἐπόμενον [ἔχουσα]. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον (οὐ γὰρ ἔδει μακρὰς συγχωρεῖν τοῖς λόγοις ποιεῖσθαι καὶ ἐκβάσεις) ὅτι ἡ γραφὴ καὶ τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰς
κ. Ὀζία. αἰτίας αὐτῶν λέγει ἐνταῦθα, ἀκούσωμεν δὲ αὐτοῦ τί φησι περὶ τοῦ " Ὀζία. οὐ γὰρ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, τοῦτο μόνον ἡμᾶς ἐδίδαξεν, ἀλλὰ καὶ πόθεν ὑψώθη προσέθηκε. πόθεν οὖν ὑψώθη; Ηὐξήθη ἰσχυρῶς, φησὶν, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ. οὐκ ἐπαίνεσε τῆς δυναστείας τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὥσπερ ἐξ ἀδηφαγίας μὴ τῆς φλεγμονῆς, οὐκ φλεγμονῆς τὸ πλέον πυρετός, εἶτα ἀκόλουθος θάνατος πολλάκις· οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀπὸ τῆς πολλῆς τῆς προσφορᾶς ἀδιβολῆς ἀπόνοια γίνεται. ὅπερ γὰρ ὅτι τῷ σώματι φλεγμονή, τοῦτο ὅτι τῇ ψυχῇ ἀπόνοια. εἶτα ἐξ ἀπονοίας ὑπερηφανία τοῦ οὐ προσηκόντων αὐτῷ προσάψασθαι. ταῦτα οὐχ ἁπλῶς μανθάνωμεν, ἀλλ' ἵνα μηδέποτε ζηλωταὶ εἶναι νομίζητε, μηδὲ μανθάνειν τοῦ ἐν δυναστείαις εἶναι, εἰδότες ὅσοι τὸ προσήκοντος ὑπερφρονοῦσι, ἵνα μηδέποτε τοῦ ἐν
κ. παλαιπωρίᾳ πενίᾳ ἐξ" ὑπερηφανίας ἀθλίους ἡμᾶς ὄντας, εἰδότες ὅτι πλέον ἐστὶν ἡ ἀσφάλεια. διὸ ὁ προφήτης ἐνταῦθα λέγει· Ἀγαθόν μοι, Κύριε, ὅτι ἐταπείνωσάς με. ὅσα γοῦν ὅσον ἐκ τῆς ὑ- Ψηλοκαρδία.
βρεως γίνεται τὸ κακόν. ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ ἕως τοῦ ἀφαφθεῖραι, φησί. τί ἐστι, ἕως τοῦ
κ. τῆ ψυχῆ. ἀφαφθεῖραι; τὴν πατρῴαν λογισμὸν Ⓦ μὲν οὐδὲ ὅλως ἡμῖν ὑπαίσιον " τῇ ψυχῇ, δι' πολλῆς προφάσεως ἐκβάλωμεν ἑαυτοὺς ἀσφαλείας· Ⓦ δὲ πίπτοντας μὲν εἰδότ, ῥᾳθυμήσαντας δὲ ἡμῖν καὶ βλαπτόμενον· διὰ δὲ προσληφθῆναι, ἀποπίπτειν) ταχέως δὲ καταχώσαι) ἄλλοι καὶ πάντοτε), καὶ ἀξιόπιστοι), καὶ πρὸς ταῖς ποιηρὰς ἐκβαίνουσι προφάσεις, καὶ πᾶσαι ἡμῖν τῆς ψυχῆς τὴν ὑ-
βρίσαι ἀφαφθείρουσι, ὅταν ἐν πολλῇ ῥᾳθυμίᾳ ὦμεν ῥᾳθυμίᾳ. τοῦτο οὖν φησιν, ὅτι ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔμεινεν ἐνδοτὴ ἡ ἀπόνοια, οὐδὲ κατεσκέλθη, ἀλλ' ἐξεπήδησε, καὶ πρὸς ἔργοις ἐλθοῦσα ποιηρὰ, πᾶσαν αὐτοῦ διέφθειρε τὴν ἀρετήν. διὰ μὲν οὖν μανθάνειν μήτε ὅ-
λως δίκαιον [Ⓦ] ποιηρὰ λογισμὸν· ὅπερ οὖν καὶ ὁ προφήτης ἔλεγε, Κύριε, οὐχ ὑψώθη Ψηλοκαρδία.
ἡ καρδία μου. οὐκ εἶπεν, ὑψώθη μοι, κατέσχεν ὁ αὐτὸν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἀρχὴν ὑψώθη, τοῦτ' ἔστιν, ἄδικον ἀφὲ παντὸς ἐτήρησε τὴν καρδίαν τὴν ψυχήν. διὰ μὲν οὖν μανθάνειν τοῦτο· διὰ δὲ μετ' ἐκφοβίας, ἐπειπεδόντας τοὺς λογισμοὺς ταχέως ἀπώσασθαι, καὶ μὴ συγχωρῆσαι ἐνδοτέραν πλέον, ὥστε μὴ ποιηρὰ τὸ ἡμῖν ἐργάσασθαι τὴν νομήν. εἰ δὲ καὶ μέχρι τούτου ῥᾳθυμήσαμεν, ἔστι ἀφὲ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν δὲ ταύτης τῆς ῥᾳθυμίας παῤῥησία, δὲ πολλὰ παῤῥησίας τῆς ἀγαθότητος ἐλπίς τῆς ἀφάτου καὶ μεγάλης τοῖς τοι-
οὗτοις πάθεσι καταπαύσασθαι τὰ φάρμακα. ἀλλὰ φέρε λοιπὸν Ⓦ λόγου καταπαύσωμεν, ἵνα μὴ τοῦτο, ὅπερ ἐδείσαμεν τὸ ἀρχῆ, γένηται νῦν, καὶ ὁ πλῆθος λυμήνηται τὴν μετέμελον ὑμῶν. διὸ καὶ ἀφὲ βραχέων ἀναπαυσώμεθα τὰ ἐν ἱκετηρίᾳ ἀναγκαῖα
κ. καὶ ὄντα. οὕτω γὰρ" αἱ μητέρες ποιοῦσιν. ἐπειδὰν ὀπώρας ἢ πράγματα, ἃ μὴ τοιοῦτοι εἰς τὰ παιδικὰ ἐμβάλωσι κίνδυνον, ὥστε μὴ τῇ ῥᾳθυμίᾳ τῶν παιδίων ἐκπεσεῖν μὴ τῶν δοθέντων αὐτοῖς,

ἀφελέσθαι

φησὶν, ἡ καρδία αὐτοῦ. χαλεπὸν ὃ τραῦμα. ἀπόνοια γάρ ἐστιν, ἀπόνοια καὶ πηγὴ πάντων τῶν κακῶν. ἔστω Χριστόμυσος μάθῃς τὸ ῥῆμα τῆς τοσούτου κακίας, σαφῶς ἄκουσον. ἓν μὲν ἄλλα ἁμαρτήματα κατὰ τὴν ἡμετέραν γράφει φύσιν, ἡ δὲ ἀπιστία δυνάμει ἀσώματον κατέστασε, καὶ χαλεπώτερον ἅπαντα. Ⓦ γὰρ βλασφημοῦσι οὐκ ὄντα πεποιηκότι βλασφημοῦσι, τοῦτο δὲ βλασφημοῦσι ἐποίησε. καὶ μοι Ⓦ Ησαΐου τοῦ μεγάλου μάρτυρα λέγοντα ὅτω κατὰ αὐτοῦ· Εἰς Ⓦ οὐρανὸν ἀναβήσομαι, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ. Ⓠ τοσαύτης ἀπονοίας οὐχ ἁπλῶς διεγνωκότες, προσκρούσαι τὴν μαρτυρίαν ἡμῖν· διὸ δὲ Ⓦ Παῦλος ἐπισκήπτων αὐτοῖς κατηγορεῖν, οὐδὲν οὐκέτι λοιπὸν ἀπαρᾷ. τί οὖν ὁ Παῦλος Τιμοθέῳ γράφων; ὅπως τὸν ἀρτίως τοῦ κηρύγματος ἀφαιρῶνται ὁ λῃστὴς τοῖς δὲ μέγαν ἐπισκοπῆς ἄγει ἀξίωμα, εἰπὼν οὕτω· Μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς, εἰς κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ παλαιοῦ τοῦ διαβόλου· ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ ἁμαρτὼν σκιρτῶ, φησὶ, τὰ αὐτὰ αὐτῷ πείσομαι. ἀλλ οὐκ ἐντεῦθεν ἦν μόνον δηλονότι, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν ἔφην τοσούτων πόνων ἀνθρώπων ἡμοιβὴν ζημιοῦσθαι ὁ πονηρὸς δαίμων σκαιός. ὥσπερ γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς ἔθος· ζῶντα τοῖς πλησίον ὠφελεῖν, δι ὧν αὐτοὶ γεγόνασιν ἀγαθοί· οὕτω καὶ τοῖς πονηροῖς ἔθος τοιαῦτα εἰσπηδᾶσθαι τοῖς πλησίον, δι ὧν αὐτοὶ γεγόνασι φαῦλοι. ἓν γὰρ καὶ τοῦτο τῆς πονηρίας εἶδός ἐστι, καὶ τὴν ἀμοιβὴν ἡγοῦνται τῆς οἰκείας κολάσεως τὴν ἑτέρων ἀπώλειαν. τί οὖν ὁ διάβολος ζημιοῦσθαι τῷ Ἀδὰμ; μείζονα τῆς οἰκείας φύσεως λαβεῖν ἀποινα, καὶ ἰσοθεῖν· ἐλπίσας. Εἰ γὰρ ἐμὲ τὸν οὐρανοῦ τύραννον, φησὶν, ἐξέβαλε, πολλῷ μᾶλλον τύραννον τῆς ἀνθρωπείου Παροιμ. λδ' ὄντα τοῦτον ἐκβαλεῖ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σολομὼν ἔλεγεν· Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται. οὐκ εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερηφάνους ἀφίησι, καὶ ἐγκαταλιμπάνει, ἐκ τῆς οἰκείας βοηθείας γυμνοῖ, ἀλλ, ἀντιτάσσεται, φησὶν οὐχ ὅτι ἀνθρωπείως αὐτῷ καὶ μάχεσθαι τοῖς Ⓦ ὑπερηφάνοις. τί γὰρ ὑπερηφάνου χεῖρον; ὥσπερ γὰρ ὁ τῆς ὕλης ἀπολέσας, ἅπασι πεφύκει πονηρὸς πᾶσι κακῶς παθεῖν, οὕτως ὁ ὑπερήφανος, ὁ μὴ εἰδὼς τὸν Κύριον (Ἀρχὴ γάρ, φησὶν, ὑπερηφανίας, τὸ μὴ εἰδέναι τὸν Κύριον) καὶ ἀνθρώπους βλάπτειν Σειρ. ι. ιδ. πέφυκε, τῷ φωτὶ ἐκπεσὼν ἐκείνου. Εἰ δὲ καὶ ἰσχυρὸς ἦν, οὐκ ἂν ἀνθρωπείως ἔδοξεν τῷ Θεῷ πρὸς αὐτόν. ᾧ γὰρ ἡ βούλησις ἤρκεσε πρὸς τὸ πεῖσαι ἀνθρώπους, πολλῷ μᾶλλον καὶ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν ἔχει. πῶς οὖν ἔτεκεν φησὶν, ἀντιτάσσεται); ἵνα τὸ σφοδρὸν τῆς ἀπιστίας ἐκδιδίξηται τὸν πρὸς τὸν ὑπερήφανον. ἵνα μὴ οὖν χαλεπὸν τὸ τραῦμα τὸ τῆς ὑπερηφανίας, ἐκ τούτων, καὶ ἀλλαχόθεν δῆλον. Εἰ δὲ βούλεσθε, καὶ [ἀλλαχόθεν] τὴν αἰτίαν [" αὐτοῦ] μάθωμεν, ἀφ ἧς ὁ ἕλκος ἐγένετο. καὶ γὰρ ἔθος τῇ γραφῇ, ἐπειδὰν μέλλῃ τινὸς κατηγορεῖν, μὴ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν λέγειν μόνον, ἀλλὰ καὶ " αἰτίαν τῆς ἁμαρτίας διδάσκειν ἡμᾶς. ποιεῖ δὲ τοῦτο, ἵνα ὑγιαίνοντας ἀσφαλεστέρως καθαιρεῖν οὖσα πρὸς τὸ μὴ " τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν ᾖ. οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ κυρίου ἐποίησε, τὴν τοσούτων ἀνοίξασα ἡμῖν πηγάς, ὥστε δῶσαι αἰσχυνθῆναι τὸ κακόν. ὁ γὰρ, τῆς ῥίζης μενούσης, καὶ βλαστήματα ἑκατόμμυρα μένει, οὐδὲν ἕτερον, ἢ ματαιοπονίαν. διὰ τοῦτο καὶ ἡ γραφὴ καὶ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν αἰτίαν τὴν ἁμαρτίας εἶπε· κατηγορίαν τοῦ πρὸς κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι τὸν οὐ Γεν. ε. ς. προσποιούσας ἐπιμέλειας, καὶ ἄκουσον πῶς ἔλυσεν τὴν αἰτίαν. Ἰδόντες Ⓠ οἱ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ὅτι καλαί εἰσι, ἔλαβον αὑτοῖς ἑαυτοῖς εἰς γυναῖκας. τί οὖν; τὸ κάλλος τῆς ἁμαρτίας αἴτιον; μὴ γένοιτο. τῆς γὰρ Θεοῦ σοφίας ἔργον ὄντι· Θεοῦ δὲ ἔργον οὐκ ἂν ποτε γένοιτο πονηρίας αἴτιον. ἀλλὰ τί οὖν; τὸ ἰδεῖν; οὐδὲ τοῦτο, καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς φύσεως ἔργον ὄντι. ἀλλὰ τί; τὸ κακῶς ἰδεῖν. τοῦτο γὰρ προαιρέσεως " διεφθαρμένης ὄντι. Σειρ. δ. κ. διὰ τοῦτο καὶ τις σοφὸς παραινῶν λέγων, Μὴ κατανόησε κάλλος ἀλλότριον. οὐκ εἶπε, μὴ ἴδῃς (συμβαίνει γὰρ καὶ ἀπὸ " τοῦ αὐτομάτου τοῦτο γίνεσθαι) ἀλλὰ, μὴ κατανόησε, φησὶ, τὴν ἐκ μοιχείας κατάσκοπον, τὴν πρὸς ἑτέρους ἔνδον, τὴν μὴ διὰ τοῦτο ἐκ πονηρᾶς πονηρὰν ἰωνεί-

δα,

τὸν πειρασμὸν τοιοῦτον. ἵνα γὰρ μήτε ὁ δίκαιος τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ θαρρῶν, εἰς ῥᾳθυμίαν ἀποκλίνας ἀπόληται, φόβος ἐχέτω τὸν τέλειον αὐτόν· μήτε ὁ ἁμαρτωλὸς ἀπογνοὺς ὅτι τοῖς κακοῖς ἐνδίδωμι, μᾶλλον ἐκπτώτου τὸ ὂν πλώματι, ἀνίσχυν ἐχέτω τὸν τέλειον αὐτόν. πολλοὶ ἁμαρτεῖς πολλά, φησιν, ἀλλὰ μὴ ἀπελπίσῃς. ἔστι γὰρ ἐπάνοδος, ἐὰν σεαυτὸν τῆς ἀρχῆς διίξῃς τὸ τέλος. πάλιν τοῖς τοῦ δικαίου, καταῤῥῶσας πολλά, φησιν, ἀλλὰ μὴ θαρρήσῃς συμβαίνει γὰρ ἐκ πίστεως, ἐὰν μὴ ἐχέτω τέλειον τὸν ἴσον ἔχῃς κόπον. εἶδες πῶς τὸν μὲν τοῦ ῥᾳθυμίας, τὸν δὲ τοῦ ἀπογνώσεως ἀφεῖλεν; οὐδένος τούτων ἄκουσον Ὀζίας· ἐκπεσὼν θαρρήσας, κατέπεσε πλῶμα χαλεπὸν καὶ αἰώνιον. οὐδὲ γὰρ τὸ πεσὼν πλῶμα ἴσον ἡμῖν ἐργάζεται τὸ πταῖσμα, ἀλλὰ τὸν ἁμαρτωλόν, ἐὰν μὴ ἀναστὰς κατάγνωσιν κεῖται μένον, ἐὰν δὲ χαλεπωτάτην δίκην λαμβάνει. τοῖς γοῦν οὐκ ἀναμένουσι τὸν ἀδελφοὺς ἐν τοῖς κοινοῖς δειπνοῖς ὁ Παῦλος ἐπιπλήττει, οὕτως ἔλεγε· Τοῦτο μὲν οὐκ ἐπαινῶ. ὁρᾷς μέχρι καταγνώσεως ἐξάλλεται τὸ ἁμάρτημα, ἐν ᾧ ἔστι τὸ ἐπιτίμιον. ἀλλ' οὐχ, ὅταν περὶ πορνείας διαλέγηται, οὕτω ποιεῖ, ἀλλὰ πῶς; Εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός. ἐνταῦθα γὰρ οὐκ ἔστι φύσις, οὐδὲ κατάγνωσις, ἀλλ' ἡ χαλεπωτάτη τιμωρία. οἶδε γὰρ ὁ Σολομὼν ἁμάρτημα διαφορᾶς. τὸν γοῦν κλοπὴν τῇ μοιχείᾳ συγκρίνων, ὅτι σοι πως φησίν· Οὐ θαυμάσουσιν, ἐὰν ἁλῷ τις κλέπτων (κλέπτει γάρ, ἵνα ἐμπλήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ πεινῶσαν) ὁ δὲ μοιχὸς δι' ἔνδειαν φρενῶν, ἀπώλειαν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ περιποιεῖται. ἁμάρτημα δὲ τοῦτο, καίτοι, φησίν, ἀλλὰ ὃ μὴ ἔλαττον, ὃ δὲ μεῖζον. ὁ μὲν γὰρ ἔχει τὸν ἀπὸ τῆς πενίας προφάσεως ἔπαινον (οὐδὲ γὰρ πάσης ἀπολογίας ἐστέρηται). ἀλλὰ δὲ οὐδὲ ἔχει, φησί, τὸν ἀπὸ τῆς φυσικῆς ἐπιθυμίας ἀναγκαῖον. ἀλλ' οὐκ ἀφίησιν ἡ κληρωθεῖσα αὐτῷ γυνή, ἀλλ' ἐφέστηκεν ἀποτρέπουσα τῆς συνηθείας αὐτοῦ. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο μάλιστα δὲ ἀπόλαυσις ἐπίκλημος, ἵνα μηδὲν ἔχῃ τοῦτον λέγειν ὁ ἀνήρ. ἀλλ' ὅτι ἀνθρώπου ἐδούλθη ἡ γυνή, ἵνα μισηθείσα κατασχεθῇ τῷ φύσει, ἵνα ἐπορίσῃ τῆς ἐπιθυμίας τὰ κύματα. ὥσπερ οὖν κυβερνήτης ὁ λιμένα ναυαγὸν ἐργαζόμενος, οὐκ ἀν τύχοι συγγνώμης ποτέ· οὕτως ὁ ἀνδρὸς μὲν τοῦ ἀσφαλείᾳ τοῦ ἀπὸ τοῦ γάμου, τοῦ ἑτέραν διαφυτεῦσαι γάμους, ἢ γυναῖκα ἐπιποθοῦσαν ἐργασαμένου ὁρᾷ, οὐκ ἂν τύχοι ποτὲ συγγνώμης, ὁ δὲ ἀνθρώπους, οὐ δὲ Θεῷ, κἂν μυριάκις λέγῃ τοῦ τῆς φύσεως ἡδονοῦ, μᾶλλον ἡ ποία γένοιτ' ἂν ἡδονή, ὅπου φόβος καὶ ἀγωνία καὶ κίνδυνος καὶ προσδοκία ποινῶν, ὅπου διαφθορὰ δὲ ἐνθυμίας, καὶ δικαστοῦ θυμὸς καὶ ξίφος δὲ; δίκαιος καὶ βαρὺ θεῖον δὲ ἀπαγωγή; πόρτα * τρέμει δὲ δέδοικεν ὁ τοῖχος, ὅταν οἰκίας, ὅταν τοίχους, ὅταν λίθους αἴρῃς, καθάπερ φωνὴν ἀφιέντας· πολλάκις ὑφορᾶται καὶ ὑποπτεύει, ὅταν οἰκέτας, ὅταν γείτονας, ὅταν φίλους, τοὺς ἐχθροὺς, τοὺς πόρτα εἰδέναι, τοὺς οὐδὲν εἰδέναι. μᾶλλον γὰρ, εἰ βούλει, καὶ ταῦτα δυνήσεται, καὶ μηδὲν ἴσως τὰ τοιαῦτα μηνύσῃ, ἀλλ' ἡ μόνος αὐτὸς μετὰ τῆς ὑπερβολῆς τῆς πονηρίας γινώσκει. πολλοὶ οἶδα Ὡ ἀπὸ τῆς ζωῆς δίκαιον ἔλεγχον, παρὸν πόρτα χρὴ φέρειν καὶ τηρεῖν· ὥσπερ γὰρ ἑαυτὸν οὐκ ἂν ποτέ τις φύγοι, οὕτως οὐδὲ τὸν ἀπὸ τοῦ κριτηρίου ἔνδον ἐκείνου. τοῦτο δὲ δικαστήριον οὐ χρήμασι διαφθείρεται, οὐ κολακείαις ἐνδίδωσι. θεοῦ γάρ ἐστι, καὶ πάσης ἐπιστήμης ἐνηρμένον ψυχαῖς. οὕτως ὁ μοιχὸς δι' ἔνδειαν φρενῶν, ἀπώλειαν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ περιποιεῖται. οὐ μικρὸν οὖν ὁ κλέπτης κολάσεως ἀπεστέρηται· ἀλλὰ δίδωσι μὲν δίκην, ἐλάττονα δέ. αἱ γὰρ συγκρίσεις, οὐκ εἰς τὸν σωτηρίαν ἐξωθοῦσι τάξιν τὰ συγκρινόμενα, ἀλλ' ἀφίσασι μένειν ὅπου τῆς οἰκείας χώρας αὐτά, ἐλάττωσιν εἰσάγουσι καὶ ἀνοχήν. ἔχει οὖν συγκατάθεσιν τὸ λεχθέν· σὺ μὲν δυνάμενος σαυτὸν φέρειν * ἀπέφυ. καλὸν ὁ γάμος, ἀλλὰ χρείττων ἡ πτωχεία· οὐκ ὀφθῆ χρείττων ἡ πτωχεία, ἔχει τοῦτο κακὸν ὁ γάμος, ἀλλ' ἐλάττων μὲν ἐκείνου, κακὸν δὲ καὶ οὗτος. ὅτω δὲ σὺ τοῦτο, κακὸν ἡ κλοπή, ἀλλ' ἐλάττων μὲν ἐκείνου, κακὸν δὲ καὶ οὗτος. εἶδες ἁμαρτημάτων διαφοράς. ἰδωμὲν οὖν ποίαν σοὶ ἁμαρτάνω ἥμαρτεν. γέγραφε,

φησὶν,

νοθέτην; ἀλλ' οὐκ * Ὀζίας τοιοῦτος ἦν, ἀλλ' ἐνώπιον Κυρίου τὸ εὐθὲς ἐποίει. πῶς οὖν οὕτω μετὰ ἀκριβείας πολιτευόμενος, ὑπεσκελίσθη καὶ κατέπεσε; τοῦτο γὰρ κἀγὼ θαυμάζω καὶ διαπορῶ, μᾶλλον δὲ οὐκ ἂν εἴη τοῦτο διαπορήσεως ἄξιον. ἄνθρωπος γάρ ἐστι, πρᾶγμα πρὸς ἁμαρτίαν εὐόλισθον, καὶ πρὸς κακίαν ὀξύρροπον. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ τὸ χαλεπόν, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁδὸν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδεύειν ἐπετάγημεν ὑπὸ κρημνῶν ἑκατέρωθεν ἀπειλημμένην. ὅταν οὖν καὶ προαιρέσεως εὐκολία, καὶ ὁδοῦ δυσκολία συνέλθωσιν εἰς ταὐτόν, μὴ θαύμαζε λοιπὸν ὑπὲρ τῶν παραπτωμάτων. καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς θεάτροις οἱ τὴν σχοῖνον τὴν κάτωθεν ἄνω τεταμένην ἀναβαίνειν καὶ καταβαίνειν μελετῶντες, ἂν μικρὸν παραβλέψωσι, παραχρῆμα πεσόντες κατενεχθήσονται εἰς τὴν ὀρχήστραν καὶ ἀπολοῦνται· οὕτω καὶ οἱ τὴν ὁδὸν ταύτην ὁδεύοντες, ἂν μικρὸν ῥαθυμήσωσι, * κατακρημνίζονται. καὶ γὰρ ἐκείνης τῆς σχοίνου ἡ ὁδὸς αὕτη καὶ στενοτέρα καὶ ὄρθιος καὶ προσάντης μᾶλλόν ἐστι καὶ ὑψηλοτέρα πολλῷ. πρὸς γὰρ αὐτὸν ἄνω τελευτᾷ τὸν οὐρανόν, καὶ τότε ἡμῖν σφαλερώτερα ἔσται τὰ διαβήματα, ὅταν ἄνω καὶ πρὸς αὐτῇ γινώμεθα τῇ κορυφῇ. τοῖς γὰρ ἐφ' ὕψους ἑστῶσι πολὺς ὁ τρόμος, καὶ μία μόνον ἀσφάλεια λοιπόν, τὸ μὴ κατακύψαι κάτω, μηδὲ εἰς γῆν ἰδεῖν. καὶ γὰρ χαλεπὸς ἐντεῦθεν ὁ σκοτόδινος γίνεται. διά τοι τοῦτο συνεχῶς ἡμῖν ὁ προφήτης ἐπιβοᾷ λέγων, Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς, ῥαθυμοῦσαν ἡμῶν τὴν ψυχὴν ἀναστέλλων, καὶ μέλλουσαν καταπίπτειν ἀνέχων καὶ διακρατῶν. ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ οὐ πολλῆς δεόμεθα τῆς παρακλήσεως. τί δήποτε; ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, κἂν ἁπάντων νωθέστατος ᾖ, μέλλων ἅπτεσθαι πράγματος, πολλὴν ἐν τοῖς προοιμίοις ἐπιδείκνυται τὴν σπουδήν, [καὶ] τῆς προθυμίας ἀκμαζούσης, καὶ τῆς δυνάμεως νεαρᾶς οὔσης ἔτι, [ῥᾳδίως πρὸς τὸ προκείμενον ἐπιβαίνει]. ὅταν δὲ τὸ πλέον τῆς ὁδοῦ προέλθωμεν, καὶ μαρανθῇ τὰ τῆς προθυμίας ἡμῖν, τὰ δὲ τῆς δυνάμεως [ἡμῶν] λήξῃ, μέλλωμεν δὲ καταπίπτειν, τότε ἡμῖν ὁ προφήτης εὐκαίρως παρίσταται, καθάπερ βακτηρίαν τινὰ τὸ ἐπίφθεγμα τοῦτο ὀρέγων, καὶ λέγων, Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς. καὶ γὰρ ὁ διάβολος τότε σφοδρότερον πνεῖ· καὶ καθάπερ οἱ τὴν θάλατταν πλέοντες πειραταί, οὐχ ὅταν ἴδωσιν ἐξιόντα τοῦ λιμένος τὰ πλοῖα, τότε ἐπιτίθενται (τί γὰρ αὐτοῖς ὄφελος κενὸν καταδῦσαι τὸ σκάφος;) ἀλλ' ὅταν ἐπανίῃ πλήρη τὸν φόρτον ἔχοντα, τότε πᾶσαν κινοῦσι μηχανήν· οὕτω καὶ ὁ πονηρὸς δαίμων ἐκεῖνος, ὅταν ἴδῃ πολλὰ συνειλοχότας, νηστείαν, εὐχάς, ἐλεημοσύνην, σωφροσύνην, τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀρετήν· ὅταν ἴδῃ γέμον ἡμῖν τὸ πλοῖον τῶν πολυτελῶν τῆς εὐσεβείας λίθων, τότε προσβάλλει, πάντοθεν διορύττων τὸν θησαυρόν, ὥστε παρ' αὐτὰ τοῦ λιμένος τὰ στόματα καταδῦσαι τὸ σκάφος, καὶ γυμνοὺς παραπέμψαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν λιμένα λοιπόν. διὰ τοῦτο ὁ προφήτης παραινεῖ πᾶσι λέγων, Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς. καὶ γὰρ μετὰ τὴν τοιαύτην ὄλεσιν δυσανάκλητος πάλιν ἡ ἀνάστασις. ὁ γὰρ ἐλθὼν εἰς βάθος κακῶν, καταφρονεῖ. καὶ τοῖς μὲν ἐν ἀρχῇ πεσοῦσι συγγινώσκομεν ἅπαντες διὰ τὴν ἀπειρίαν, τῶν δὲ μετὰ πολλοὺς δρόμους ὑποσκελισθέντων οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως ἀξιώσειε συγγνώμης ἢ ἀπολογίας· ῥαθυμίας γὰρ τότε τὸ πτῶμα εἶναι δοκεῖ. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ τὸ δεινόν, ἀλλ' ὅτι καὶ πολλοὶ οἱ σκανδαλιζόμενοι τοῖς τῶν τοιούτων πτώμασιν εἰσίν, ὥστε καὶ ταύτῃ πάλιν ἀσύγγνωστον τὸ ἁμάρτημα γίνεται. ταῦτ' οὖν εἰδότες ἀκούωμεν τοῦ προφήτου, καὶ Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθειρώμεθα. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ ἐβόα λέγων· Ἐὰν γένηταί τις δίκαιος, εἶτα μεταπεσὼν ἁμάρτῃ, οὐ μὴ μνησθῶσιν αὐτοῦ αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται. καὶ γὰρ καὶ οὗτος δίδωσιν ὑπὲρ τοῦ τέλους. καὶ οὐκ ἐντεῦθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐναντίων δείκνυσι πολλὴν τοῦ πράγματος τὴν ἰσχὺν οὖσαν. Ἂν γὰρ γένηταί τις ἁμαρτωλός, φησίν, εἶτα μεταβαλλόμενος γένηται δίκαιος, οὐ μὴ μνησθῶσιν αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ· * ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ζήσεται. ὁρᾷς καὶ ἐνταῦθα πολλὴν τοῦ τέλους αὐ-

τὸν

Ψαλ. νδ'. ἐν τῇ ἐπιγραφῇ

Ἰεζεκ. γ. κ.

Ἰεζ. λγ.

* ὃ

χ. θαυμάζειν διαπορῶ

χ. διατεταμένην

χ. τοῖς.

* ἢ παραβλέψωνται

χ. τέτακται

χ. ἀσφαλέστερα

χ. βήματα

χ. ὁρῶν

χ. νωθέστερος

χ. ἐπέρχεται

χ. συναγηοχότας, ἀλλ. συναγαγόντας

χ. ἄγχων

χ. δυσανάκλητος

χ. εἰσελθεῖν

χ. συγγνώμην

χ. ποιῶν

χ. ἐὰν

* ἀλλ'

πεπλησμένους λαίλαπος τοῦ δαιτυμόνας, δυώδεκα αἱ τῇ πολυτελείᾳ τῶν ἀνδρακαθαλύτων
χ. ἐνδυμάσι διεγείρει πλεῖ" ὑποδυμίαν αὐτοῖς· πλεῖ ἢ τῶν πεντήκοντα τὰς ἀπεζωσμένους ἐν δείπνοις οὕτω ποιᾷ φαίνεσθαι λαμπρούς, ὡς ὃ πεινῶντας ἀπωθοῦσαν τοῦ μέλλοντας μετέχειν αὐτῆς. τίς οὖν ἐστιν
• ἰ * Ὀζίας, ἢ τίνων ἀπόγονος, ἢ τίνων βασιλεύς, ἢ πόσον ἐβασίλευσε χρόνον, ἢ τί μὲν κατόρ-
χείμασιν 5 θωσε, τί δ" ἀπέβη, πῶς ἢ τὸν βίον κατέλυσεν, ἅπαντα ταῦτα τοῖς ὑμᾶς ἐρωτῶσιν, μᾶλλον ἢ ὅσα δυνατὸν εἰπεῖν, ὥστε μὴ δῶ πλήθει καταχῶσαι τὸν μέμυλον ὑμῶν· ὁ γὰρ ἢ ὅτι τὸ λυχνιαῖον πυρός. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐκ μικρᾶς ἀπιστίας τὴν θρυαλλίδα ὃ ἔλαιον, ἐκχεῖν ἔδωκας τῷ πυρί· πλεῖ ἢ ἀληθοῦς καταχύσεως, ἢ πλεῖ οὔσαν φλόγα κατέσβεσας. ὃ τοίνυν ὁ Ὀζίας ἀπόγονος μὲν ἦν τοῦ Δαβίδ, βασιλεὺς ἢ τῶν Ιου-
χ. δ' διαμάσας χ. ἐκ χ. αὐτόν 10 δαίων· ἐβασίλευσε ἢ δύο καὶ πεντήκοντα ἔτη. καὶ τὰ μὲν πρῶτα " εὐδόκιμος ὤν, ὕστερον " εἰς ἁμαρτίαν κατέπεσε. μείζονα γὰρ τῆς οἰκείας φερούσας ἀξίας, ἐπιπέπλωκε τῇ τῆς ἱερωσύνης ἀρχῇ. τοσοῦτόν ἐστιν ἀπόνοια κακόν. καὶ γὰρ " ἑαυτόν τινα ἕκαστον ἀγνοεῖν διαπείθει, καὶ μὴ πολλοὺς πόνους ἅπαντα κτᾶσθαι τῆς ἀρετῆς τὸν θησαυρόν. ἃ τὰ μὲν ἄλλα κακὰ ῥᾳδιουμένων, ἡμῶν προεγίνεσθαι πέφυκεν, αὐτὴ ἢ καταρρᾴδουσιν ἡμῖν ὀπτῆρες). οὐ-
15 δεὶς γὰρ ὕπνου ἀπόνοιαν πίκτειν ἔωθεν, ὡς ζωειδὲς ἀγαθόν, ἐὰν μὴ προσέχωμεν. ἀφ' οὗπερ καὶ ὁ " Χριστὸς εἶδώς, ὅτι μὴ τὰ κατορθώματα ἐπισείρει) τοῦτο τὸ πάθος ἡμῖν, τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν, Ὅταν πάντα ποιήσητε, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν. ὅταν Λυκ. ιζ. ι.
χ. κύριος χ. ἀποκλείσατε γὰρ μέλλῃ ἐπισπᾶσθαι τὸ θεῖον ὑμῖν, τότε ἀφ' τῶν ῥημάτων τούτων, φησίν, " ἀποκλείετε τὰς θύρας αὐτῷ. καὶ οὐκ εἶπεν, ὅταν πάντα ποιήσητε, ἀχρεῖοί ἐστε, ἀλλ', ὑμεῖς λέ-
20 γετε, ὅτι ἀχρεῖοί ἐσμεν. εἰπέ, μὴ φοβηθῇς, ἐκ ἀπὸ τ̃ κρίσεως ἢ σὴς φέρω τ̃ ψῆφον ἐγώ. ἀλλ' γὰρ σὺ σαυτὸν εἶπας ἀχρεῖον, ἐγώ σε ὡς χρήσιμον στεφανῶ. οὕτω γὰρ ἀλλαχοῦ φησι,
χ. ἁμαρτίας * ἢ ὁμολογίας Λέγε σὺ πρῶτος τὰς " αἰσχύνας σου, ἵνα δικαιωθῇς. ὅτι μὲν γὰρ τὴν ἔξωθεν δικαστηρίων, Ησ. μδ. κϛ'.
• ἣν ἁμαρτημάτων μὴ τῷ κατηγόρῳ * τὴν ἁμαρτημ̃ν, δῆλόν ἐστιν ὅτι ἢ τ̃ θείου δικαστηρίου, μὴ τῷ κατηγόρῳ * σίφωνος. ἀφ' οὗ ὁ Σολομὼν ἔλεγε, Μὴ δικαίου σαυτὸν ἐνώπιον Κυρίου. ἀλλ' Σειρ. ζ. α.
χ. τῷ ναῷ 25 ὑστερῶν τούτων ἥκουσεν Ὀζίας, ἀλλ' ἐπεισῆλθεν εἰς " τ̃ ναόν, ἢ θυμιᾶν ἐβούλετο· καὶ τὸ ἱερέως κωλύοντος, οὐκ ἐμάνη. τί οὖν ὁ Θεός; ἐπαφῆκεν αὐτῷ λέπρᾳ τ̃ τοῦ μετώπου,
* αὐτῷ χ. πιαδ. χ. ἦν τῷ ἀναίσχυντον * κηλίδων ὄψιν, ἢ παραδόξων αὐτόν, ὅτι θεῖόν ἐστι τὸ δικαστήριον, ἢ ἃ τοὺς ἀνθρώπους αὐτῷ ὁ πόλεμος ἐῶ. ἢ τὰ μὲν τ̃ Ὀζίου, " ταῦτα. φέρε δή, ἢ ἀνθῶμεν τῷ ἱστορίᾳ αὐτῷ ἐπέλθωμεν. ἀφ' οὗ γὰρ τοῦτο ἢ αὐτὸς προσλαβεῖν τὸ βεβαίᾳ δικησαμένων
χ. ἀνέσητε 30 ὑμῖν τὰ συμβεβηκότα [πάντα], ἵν' ὅταν " ἀκούητε τῆς γραφῆς ταῦτα ἀπαγγελλούσης, παρασκολυθῆτε μὴ ἀκριβείας αἴσθησις. ἀλλὰ προσέχετε. Καὶ ἐποίησε, φησίν, Ὀζίας ὃ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου. μεγάλων αὐτῷ ἀφ' τούτων ἀμφυτρήσιν ἀρετῶν. οὐ γὰρ τὸ εὐθὲς ἐ- Ε. Παραλειπ. κϛ, δ.
• ἀλλ' χ. προσῆκε τῷ Ιουδαίων ποιεῖν μόνον, ἀλλ' ἢ ἐνώπιον Κυρίου, οὐ * προσέκειτο τοῖς ἀνθρώποις, καθάπερ ἐκεῖνοι οἱ " τῶν τοῦ Ιουδαίων προσ τῆς ἐλεημοσύνης σαλπίζοντες, ἀλλ' ἐν ταῖς συναγωγαῖς τὰ προ- Ματθ. ϛ. ιϛ.
35 σευχὰς ἀφανίζοντες, ἀλλ' τὰς θύρας ἐν τοῖς ἀμφόδοις ποιούμενοι· ἆρ' τί γλίσχρ' ἂν ἀθλιώτερον, ὅταν τὸν μὲν πόνος ἐκπονήσῃ, τῆς δ' ἀμοιβῆς " ἀποστερῆται ἁπάσης; τί πεῖσε, ἀνόητε; ἑτέρῳ μέλλεις εὐθυμίας δίδοιαι τῷ πανηγυρίσαι, ἢ ἕτερον μάρτυρα καλεῖς τῶν γινομένων; ἕτερον ἐγκλῆς δικαστήν, ἕτερον καλεῖς θεατὴν οὐχ ὁρᾶς τὸν ἰωβόχους, οἳ τ̃ πόλε-
χ. ἀνατίχων 40 ως ἁπάσης ἄνω καθημένης; ἐν ταῖς τῶν " ἱππων ἡνίαις ἅπαν τὸ σαθρὸν ἀνατέχοντες
• ἰσῶν ὃ μέρος, ἐκεῖ φιλονεικοῦσι τὰ τῶν " αἰτιατῶν ἄρματα καταρρέφειν, ἵνα αἱ ἴδωσι τ̃ βασιλέα καθήμενον, ἢ ἰσοῦτων ὄψεων * ἵνα νομίζοιτο ἀξιοπιστότερον ὀφθαλμόν. σὺ ἢ αὐτοῦ τὸν τῶν ἀγγέλων [αὐτῷ] βασιλέα τοῖς σοῖς δρόμοις ἀγωνοθετοῦντα ὁρᾷς, ἐκεῖσε ἀφεὶς ἵνα τὰ τῶν ὁμοδούλων καταφεύγεις ὄψεις; δέῃ σοι τοῦτο μὲν τὰ μυρίας πάλας ἀτιφαίστου ἀναχωρῆς, μὲν τοῦ πολλοὺς ἱδρῶτας χυρεῖς βεβαίων ἀπέρχῃ πρὸς τὸν ἀγω-

νοθέτην,

πάθημα ἀπάντης τῆ χρόιαι γέγονεν ἀγνοίας; μὴ τοίνυν ἀμελήσης ὠφελείας τοσαύτης. καθάπερ γὰρ ὅταν ἡ σῆψις εἰς τοὺς ἀγκῶνας ἢ καὶ ἐπὶ τὰς ἀρούρας οὐκ ἐάσῃ συγχωρηθῆναι· ὅτως ⓐ χρόιοι καὶ ⓐ κακοὶ τὰ τοιαῦτα πάθη οὐκ ἐάσουσιν ἀλλήλοις συμπίπτειν, ἀλλὰ διείργοντες ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰ, ἢ κῆ τὴν τοιαύτην ἐκκαίοντες ἁφὴν πάντες τάξιν, πολλῆς ἀπαλλάττουσιν ἡμᾶς ταραχῆς. ἄξιον τοίνυν εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἵνα ἴδητε ὁ Ὀζίας, ἢ πότε ἐβασίλευσε, καὶ τίνων ἐβασίλευσε, ἢ πόσος αὐτῷ χρόνος γέγονεν ὁ τῆς ἀρχῆς χρόνος, καὶ πῶς ⓦ βίον κατέλυσε· μᾶλλον δὲ ἄξιον σιγῆσαι λοιπόν. ἀνάγκη γὰρ εἰς ἄπειρα πέλαγος ἐμβεβηκότας ἀφίεσθαι ⓦ λόγου· τοῦτο δὲ τοιοῦτόν μέλλοντας πορεύεσθαι πέλαγος, ἢ κεκμηκότων τῶν πλωτήρων, ἀλλ' ἀκμαζόντων, ἄπεισθαι χρὴ τῆς ὁδοῦ. διὰ τοῦτο καὶ λιμένες καὶ ἵπποι πρόκειται τῆς θαλάσσης εἰσὶ πεφυτευμένα, ἵνα καὶ κυβερνῆται καὶ ναῦται ἀναπαύηται, ὁ μὲν τῷ κώπῃ ἐκπονθέμενος, ὁ δὲ τῶν οἰάκων ἐξαίσιος ὤν. διὰ τοῦτο καὶ πανδοχεῖα καὶ καταγώγια πρόκειται τῆς ὁδοῦ ὑπεπείκηται, ἵνα καὶ ὑποζύγια καὶ ὁδοιπόροι τῶν πόνων λήγωσι. διὰ τοῦτο καὶ τῷ λόγῳ τῆς διδασκαλίας καιρὸς σιωπῆς ὥρισται, ἵνα μήτε ἑαυτὸν καταπείσωμεν τῷ πλήθει τῶν λεγομένων, μήτε ὑμᾶς ἀποκναίωμεν. τοῦτον οἶδε τὸν καιρὸν καὶ Σολομών, ὅτε λέγει· Καιρὸς τοῦ σιγῆσαι, καὶ καιρὸς τοῦ λαλῆσαι. γένοιτο οὖν ἡμῖν καιρὸς τοῦ σιγῆσαι, ἵνα γένηται καιρὸς τοῦ διδασκαλίας λαλῆσαι. διὰ μὲν γὰρ ἡμέτερα ἔοικεν οὕτω πρόσφατος τῶν ὑποκειμένων ἐξεπιτηδείως, τὰ δὲ τούτου πρόσοικεν οὕτω παλαιωμένῳ καὶ γεγηρακότι πολλοῦ προέχοντι καὶ τοῦ ὠφελεῖν καὶ τοῦ ἰσχύειν τοὺς ἀκροωμένους. καὶ ὁ τοῦ εὐαγγελίου ἐκφωνητὴς γέγονε σήμερον· μᾶλλον δὲ ἐλάττονα γὰρ οἶδεν ὁ βελτίων εἰσκομίζεται. καὶ καθάπερ ἐκεῖνος οὐκ ἀμπελος ἔτυχε τότε, ἀλλ' ἡ δύναμις ἐποίησε τοῦ Χριστοῦ· οὕτω καὶ τούτου ⓦ λόγου οὐκ ἀνθρωπίνη προσέχει ἀκρόασις, ἀλλ' ἡ τοῦ πνεύματος χάρις. ἐπεὶ οὖν ἀναφίλητα καὶ πνευματικὰ τὰ ῥήματα, μὴ ἀπορρίπτωμεν ὑποδεχώμεθα, μετ' ἀσφαλείας τηρήσωμεν, ἵνα τούτοις ἀρδόμενοι διηνεκῶς, ὥριμον φέρωμεν ⓦ καρπὸν τῷ ταῦτα χαρισαμένῳ Θεῷ· ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, καὶ τιμὴ ζωὴ τῷ μονογενεῖ αὐτοῦ υἱῷ καὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κδ'. ΕΙΣ ΤΟ, ΥΨΩΘΗ Η ΚΑΡΔΙΑ ΟΖΙΟΥ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗΣ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΧΡΗ ΜΗ ΘΑΡΡΕΙΝ ΤΟΝ ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ, ΚΑΙ ΟΣΟΝ ΚΑΚΟΝ Η ΑΠΟΡΙΑ.

Ἐγλήγησε ὁ Θεὸς, * καὶ ὅτι τῆς ἡμετέρας ἐβλάστησαν μάρτυρες. κατηξιώθημεν καὶ ἡμεῖς ἀνθρώποις ἰδιώταις τοῦ Χριστοῦ σφαγιασθῆναι, ἀνθρώποις αἷμα σάρκινον ἄλογον, τῷ σκληρῷ πάντων ἀρχόντι, αἷμα σάρκινον, δαίμοσι μὲν φοβερόν, ἀπίστοις δὲ πρόσκομμα, ἡμῖν δὲ σωτήριον. κατηξιώθημεν ἰδιῶται ἀνθρώποις τοῦ βασιλέως πολεμάρχαις, νικηταῖς, ἐστεφανωμένοις· οὐκ ἰδιῶται κατηξιώθημεν μόνοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ σώματα τῶν ἀθλητῶν δίκαιον, καὶ πρὸ ἑαυτῶν τοὺς στεφανίτας ἔχομεν νῦν. ἀλλὰ τὸν μὲν περὶ τῶν μαρτύρων λόγον ἀφίσωμεν νῦν τῷ τῶν μαρτύρων ζηλωτῇ, ᾧ κἀγὼ διδασκάλῳ. αὐτοὶ δὲ καὶ τὸ Ὀζίου πρὸς ὑμᾶς ἐσχολάσωμεν νῦν, παλαιὸν καταβάλλοντες χρέος, καὶ χρονίας ὠδῖνας ἀκροάσεως λύοντες. ὠδῖνει γὰρ ἕκαστος ὑμῶν, εὖ οἶδ' ὅτι, τῆς ἱστορίας ἀκούσας ἐκείνης· ἐξ ἧς ὠδῖνα τοιαύτην ἡμεῖς προεπαμύναμεν, ἵνα τὴν ὀδυνίαν ὑμῶν ὑπερῆραι βουλόμενοι, ἀλλὰ τὴν ὑπερθυμίαν αὐξήσαμεν ἀποδάζοντες, ὥστε πείσω ὑμῖν φανῆναι τὴν ἡμετέραν ἰσχύν. ⓐ μὲν γὰρ ὕπνος τῶν ἐσταφορῶν, ἐκ ἐμπεπλησμένης

* ἐπ

χ. αὐχένα

χ. ἀγλύιν

χ. παλαίστρ
χ. παρεμπ
τας
χ. ἀρίσκ

δὲ ἄπυρος χρυσίον. ἐπὶ δὲ τῆς γραφῆς οὐκ ἔστιν οὕτως. οὐ γὰρ μετὰ τῆς γῆς ἀναμεμιγμένον πρόκειται τὸ χρυσίον, ἀλλὰ καθαρὸν χρυσίον ἐστί. Τὰ λόγια γάρ, φησι, Κυρίου ἁγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον τῇ γῇ. (Ψαλ. ια. ζ.) οὐ γάρ ἐστι μέταλλα κατεργασίας δεόμενα αἱ γραφαί, ἀλλὰ θησαυρὸς ἕτοιμον παρέχουσι τοῖς ζητοῦσι τὸν πλοῦτον τὸν ἐξ αὐτῶν. ἀρκεῖ γὰρ διακύψαι μόνον, καὶ πάσης ἐμπλησθέντας ὠφελείας ἀπελθεῖν. ἀρκεῖ μόνον ἀνοῖξαι, καὶ τῶν λίθων εὐθέως θεωρῆσαι τὰς μαρμαρυγάς. (γρ. ἀνεῦσι) Ταῦτα δέ μοι οὐχ ἁπλῶς εἴρηται, οὐδὲ εἰκῇ ἐξέτεινα τὸν λόγον· ἀλλ' ἐπειδή τινές εἰσιν ἄνθρωποι βάναυσοι, οἳ, ἐπειδὰν τὰς θείας μετὰ χεῖρας λάβωσι βίβλους, εἶτα ἀριθμὸν χρόνων ἢ κατάλογον εὕρωσι κείμενον ὀνομάτων, εὐθέως παρατρέχουσι, καὶ πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας λέγουσιν· ὀνόματα μόνον ἐστί, καὶ οὐδὲν χρήσιμον ἔχει. τί λέγεις; ὁ Θεὸς φθέγγεται, καὶ σὺ τολμᾷς εἰπεῖν, οὐδὲν χρήσιμον τῶν εἰρημένων ἐστίν; εἰ γὰρ ἐπιγραφὴν μόνον ἴδοις ψιλήν, οὐκ ἐπιστήσῃ μετὰ σπουδῆς, εἰπέ μοι, καὶ τὸν κείμενον ἀνερεύνητον πλοῦτον; καὶ τί λέγω χρόνους καὶ ὀνόματα καὶ ἐπιγραφάς; μάθε ὅσον ἰσχύει καὶ στοιχείου προσθήκη ἑνὸς μόνου, καὶ παῦσαι ὁλοκλήρων καταφρονῶν ὀνομάτων. ὁ πατριάρχης ἡμῶν Ἀβραὰμ (ἡμῶν γὰρ μᾶλλον, ἢ τοῖς Ἰουδαίοις προσήκει ἐστί) Ἀβρὰμ τὸ πρότερον ἐκαλεῖτο, ὅπερ ἑρμηνευόμενόν ἐστι περάτης· μετὰ δὲ ταῦτα, Ἀβραὰμ μετονομασθεὶς πατὴρ ἐγένετο πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἑνὸς προσθήκη στοιχείου τοσαύτην τῷ δικαίῳ τὴν ἀρχὴν ἐνεχείρισε. καθάπερ γὰρ οἱ βασιλεῖς τοῖς ἑαυτῶν ὑπάρχοις χρυσᾶς ὀρέγουσι δέλτους, σύμβολον τῆς ἀρχῆς· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τότε τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ σύμβολον τῆς τιμῆς δέδωκε τὸ στοιχεῖον. ἀλλὰ περὶ μὲν ὀνομάτων ἐν ἑτέρῳ καιρῷ διηγησόμεθα· ὅσον δὲ τῶν χρόνων τὸ κέρδος ἐστὶ γινωσκομένων, καὶ ὅσον τὸ βλάβος ἀγνοουμένων, ἀναγκαῖον εἰπεῖν. καὶ πρότερόν γε ἀπὸ τῶν βιωτικῶν τοῦτο ἐπιδείξομεν πραγμάτων. αἱ διαθῆκαι καὶ τὰ γραμματεῖα τὰ περὶ γάμων, τὰ περὶ ὀφλημάτων, τὰ περὶ τῶν ἄλλων συμβολαίων, ἐὰν μὴ τῆς ὑπατείας τοὺς χρόνους ἄνωθεν ἔχῃ προσγεγραμμένους, πάσης ἔρημα τῆς οἰκείας ἐστὶ δυνάμεως. τοῦτο γάρ ἐστιν * ἐκείνοις τὸ ἰσχυρόν, (* ἐν) τοῦτο τὰς ἀμφισβητήσεις αἱρεῖ, τοῦτο δικαστηρίων ἀπαλλάττει, καὶ τοὺς ἐχθροὺς φίλους ποιεῖ. διὰ τοῦτο οἱ ταῦτα γράφοντες, ὥσπερ λύχνον ἐπὶ λυχνίας, οὕτως ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν γραμμάτων προστυποῦσι τὴν ὑπατείαν, ἵνα πᾶσι τοῖς κάτω φαίνῃ. κἂν ταύτην ἀνέλῃς, ἔσβεσας τὸ φῶς, καὶ πάντα σκότους καὶ πολλῆς ἐνέπλησας ταραχῆς. διὰ τοῦτο πᾶσα δόσις καὶ λῆψις, κἂν πρὸς φίλους, κἂν πρὸς ἐχθρούς, κἂν πρὸς οἰκέτας, κἂν πρὸς ἐπιτρόπους καὶ οἰκονόμους γένηται, ταύτης δεῖται τῆς ἀσφαλείας, καὶ πανταχοῦ καὶ μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς καὶ ἡμέρας κάτωθεν παραγράφομεν. εἰ δὲ οὕτω ἐπὶ τῶν βιωτικῶν τοσαύτη τοῦ πράγματος ἡ ἰσχύς, ἐπὶ τῶν πνευματικῶν πολλῷ μείζων καὶ χρησιμωτέρα. τὰς γὰρ προφητείας τοῦτο δείκνυσι προφητείας. οὐδὲ γὰρ ἄλλο τί ποτέ ἐστι προφητεία, ἀλλ' ἢ τῶν μελλόντων πραγμάτων προαναφώνησις. ὁ τοίνυν τοὺς καιροὺς ἀγνοῶν τῶν εἰρημένων πραγμάτων ἢ τῶν ἐκβάντων, πῶς δυνήσεται δεῖξαι τῷ φιλονεικοῦντι τὸ τῆς προφητείας ἀξίωμα; ἐντεῦθεν ἡμῖν καὶ οἱ πρὸς Ἕλληνας ἀγῶνες καὶ νῖκαι, ὅταν πρεσβύτερα ἀποφαίνωμεν τὰ ἡμέτερα τῶν παρ' ἐκείνοις. ἐντεῦθεν ἡμῖν καὶ πρὸς Ἰουδαίους ἀποδείξεις περὶ τῆς ἀληθείας εἰσί· πρὸς Ἰουδαίους τοὺς ἀθλίους καὶ ταλαιπώρους, οἳ διὰ τὴν τῶν χρόνων ἄγνοιαν τὸ μέγιστον σφάλμα ἐσφάλησαν. εἰ γὰρ ἤκουσαν τοῦ πατριάρχου λέγοντος, Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, οὐδὲ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, (Γεν. μθ. ι.) ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται, καὶ εἰ παρετήρησαν μετ' ἀκριβείας τοὺς τῆς παρουσίας καιρούς, οὐκ ἔμελλον ἐκπεσόντες τοῦ Χριστοῦ, τῷ ἀντιχρίστῳ περιπίπτειν· καθάπερ οὖν καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοῦτο αὐτοῖς ἀπειλούμενος εἶπεν· ὅτι Ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐκ (Ἰωάν. ε. μγ.) ἐδέξασθέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. Εἶδες πόσον

οὖν ὅτι οὗτος; τίς ὁ μέγας τοῦτο ἐμπεπιστευμένος, καθ' ὃ βουλόμενα [ταῦτα] εἰσελθεῖν; Ησαΐας, ὁ τῶν προφητῶν μεγαλοφωνότατος. οὐκοῦν ἀνάγκη τοῦτο διαλεχθῆναι. ἀλλ' ἵνα πεισθῇς κατὰ σαλμῷν ῥυθμῷ βαδίζοντες μετὰ ἡσυχίας πολλῆς μηδὲν φορτίδας ἔχοντι βιωτικὰς εἰσίωμεν, μηδὲν μετέωρος μήτε ἐπιπομβώδης, ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἔξω προφυγόντες θυρῶν ἀποδεδειλμένοι, πάντες οὕτως εἰσίωμεν. εἰς βασίλεια γὰρ εἰσερχόμεθα τοῦ οὐρανοῦ, ἀφραπόντων ὀπτεδαίνομεν χαρίεν, πολλῆς τὰ εἴδεα γέμει σιγῆς καὶ μυστηρίων ἀπορρήτων. ἀλλὰ προσέχετε μετὰ ἀκριβείας. ἡ γὰρ τῶν γραφῶν ἀνάγνωσις τοῦ οὐρανοῦ ὅτι ἀνοιξις. Καὶ ἐλάλησε, φησι, τῷ Ισαιᾳ, οὗ ἀπτεται Οζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ὅτι θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου. εἶδες εὐγνώμονος οἰκέτου φιλοφροσύνην; διὰ τοῦτο ἡμᾶς πρῶτον τὸ θρόνον εἰσήγαγε τὸν βασιλικόν, οὐ μαχαίρας προτίθησι προσαγορεύων εἰσόδους, ἀλλ' ὁμοῦ τι τὰς πύλας ἀνέῳξε, καὶ κατόπτρου τὸν βασιλέα καθήμενον ἔδειξε. καὶ τὰ σεραφείμ, φησι, εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ· ἓξ πτέρυγας τῷ ἑνί, καὶ ἓξ πτέρυγας τῷ ἑνί· καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον*, καὶ ταῖς δυσὶ τοὺς πόδας, καὶ ταῖς δυσὶ ἐπέτοντο. καὶ ἐκέκραγον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἔλεγον· Αγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ. ὧντως ἅγιος, ὃς τοσούτων καὶ τηλικούτων μυστηρίων κατηξίωσε τὴν ἡμετέραν φύσιν, ὃς τοιούτων ἡμᾶς ἐποίησεν ἀπορρήτων χοροστάς. φείσηται μου καὶ ὁ ζῆλος μεταξὺ ἐλάβε τῆς ὠδῆς ταύτης. καὶ τί θαυμάσῃ, εἰ ἐμοὶ τηλικοῦτοι καὶ τὸν ἀπὸ γῆς, ὅπου γε καὶ αὐτὰς τὰς δύο δυνάμεις ἀφτόμενος μείζονα ἐκπλῆξιν κατέχει. ἐγὼ τοίνυν γράφω ἀποστρέφοντα τὰς ὄψεις, καὶ τὰς πτέρυγας δύο τείχους προβάλλονται, τὰς ἐκφῦναι ἀκτῖνας μὴ φέρουσαι. κἂν τοι, φησί, συγκατάβασις ἐστὶν ὃ φαινόμενον. πῶς οὖν οὐκ ἤνεγκα μου ταῦτα λέγεις; εἰπὲ τοῖς τὴν ἀπόρρητον καὶ μακαρίαν πολυτελεστέραν φύσιν, τοῖς τὰ ἀτέλμητα τολμῶσι. τὰ σεραφείμ οὐδὲ συγχαλάσαι ἐτόλμησαν ἑαυτῶν ἰδεῖν, ἀνθρώπου ἐτόλμησεν εἰπεῖν, μᾶλλον δὲ ἀνθρώπου εἰς τοῦτο λαβεῖν ἐτόλμησεν, ὅτι τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ [τῇ καὶ τοῖς χερουβεὶμ ἀθεώρητον] δύναται μετ' ἀκριβείας ἰδεῖν, [καὶ σαφῶς]; φείσοι οὐρανέ, ἔκφηνον γῆ· μείζονα ταῦτα ἐκείνων τὰ τελμήματα. ἃ μὲν γὰρ τότε ἠσέβουν ἐκεῖνοι, καὶ νῦν ἀσεβοῦσιν οὗτοι (τῇ γὰρ κλίσει προσκυνοῦσιν ὁμοίως) ὃ δὲ ἐπέτοντο οὗτοι νῦν, οὐδεὶς τῶν τότε ἀνθρώπων οὔτε εἶπεν, οὔτε ἀκούσας ἐτόλμησεν. τί λέγεις; συγκατάβασις ἐστὶν ὃ φαινόμενον; καὶ, ἀλλὰ Θεοῦ συγκατάβασις. εἰ δὲ οὖν ὁ πολλοῦ πρήσειν ἔχων πρὸς τὸν Θεὸν Δανιὴλ ἄγγελον συγκαταβάντα αὐτῷ ἰδεῖν οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἔπεσε καὶ ῥωμὴς ἔκειτο, τῶν ζωδίσμων τῆς ὄψεως αὐτὸν λυθέντων [ὑπὸ τῆς δόξης ἐκείνης], τί θαυμάσῃ, εἰ τὰ σεραφείμ δέους πλήρη, οὐκ ἐσεγκόντα τοῦ δόξαν ἐκείνου ὁρᾶν; οὐ γὰρ πρὸς τὸν Δανιὴλ πρὸς ἄγγελον ὁ λόγος ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεὸν τῶν δυνάμεων ἐκείνων. ἀλλ' ἵνα μὴ καὶ ἡμᾶς ὅτι πλήσῃ τοῖς θαύμασι τούτοις ἐνδιατείνοντες, εἰς θάμβος ἐμβάλωμεν ὑμῶν τὴν ψυχήν, φέρε ὅτι τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορίας ἄγγελον λάβῃ ἐπιστρέψαντες, τάχα ποτέρως αὐτοῦ ψυχαγωγήσωμεν διηγήματι. καὶ ἐλάλησε τῷ Ισαιᾳ, οὗ ἀπτεται Οζίας ὁ βασιλεύς. ἄξιον προσέχειν ὅτι ζητοῦσα, τίνος ἕνεκεν ἡμῖν ὁ προφήτης ὑπεσημήνατο. οὐ γὰρ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰκῇ τοῦτο ποιεῖ. τὰ γὰρ τῶν προφητῶν σώματα τοῦ Θεοῦ ὅτι σῶμα· ὃ δὲ τοιοῦτον σῶμα οὐδεὶς ἂν εἴποι πτέρυγας. μηδὲ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς πτέρυγας ἀκούσωμεν. εἰ γὰρ καὶ τὰ ὑπόδημα δουρύπορτοι, οὐδὲ τὰ μικρὰ φήματα πτέρυγας ἔχουσιν, ἀλλ', ὅταν χρυσοπέδιλος ὑπολάβωσι φλεβός, ἃς ἵππας ἀκριβῶς πρέπουσι πέδαι, πόσῳ μᾶλλον ὅτι τῶν γραφῶν τοῦτο ποιεῖ ἡμᾶς χρή; καίτοιγε ὅτι τῶν μετάλλων σφόδρα δυσθήρατος ἡ τῶν ζητουμένων ἐστὶν εὕρεσις. ὅπου γὰρ τὰ μέταλλα γῆ, τὸ δὲ χρυσίον οὐδέν" ἕτερον ὄντως, ἢ γῆ, καὶ ἡ κοινωνία τῆς φύσεως τὴν ζητουμένην κλέπτει τὰς ὄψεις, ἀλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτως ἀφίσανται σκῶλοι, ἀλλὰ πᾶσαν ἀκρίβειαν ὑπεδύσαντο· καίτοι ὁρῶντες ἴσασι, τί μὴν οὕτως γῆ, τί

Ησ. ς. α.

* ἑαυτῶν

χ. βασιλέως

χ. ὕπεγκεν
χ. βαλέσθαι

χ. ἑαυτῶν προελυόντων
χ. συγκαλύπτει τὰς ὄψεις
χ. ἰδεῖν 3
χ. ἀσφαλεστέρως ἡμᾶς.

χ. ἄλλο

ὥστε μᾶζιον ἔχειν παῖδα ζῶντα ἢ γαλεπὸς πηγὰς μὴ δυνῆται ἀφθόνως παρέχειν αὐτῷ. ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνος ἔχθρα Ⓦ μετὰ θηρίδιόν, ὁ δὲ λαβὼν ἕλκει καὶ κατατίνει, ἡ δὲ σώματι κεκαψυγμένῳ θερμαίνεται τῷ ἡλίῳ, πλείω τῆς ὄψεως σκληρὰν τὴν ἕξιν τῷ ἔρωτι· ἡ δὲ μήτηρ ἀλλοῖ μὲν καταπεσοῦσαν αὐτῆς τὴν μαζὸν, οὐκ ἀπωθεῖται ὁ παιδίον. μήτηρ γάρ ἐστι, κἂν πάντα αὐ ἕλκυσε παιδὶ μᾶλλον, ἢ λυπῆσαι τὸ τηλίκον. εἰ οὖν μητέρες καὶ ἕτεραι οὕτως εἰσὶ φιλόστοργοι, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς καὶ τὸν ὑμετέραν ἀγαπᾷν οὕτω δέκεται λόγος· τῶν γὰρ τῆς φύσεως θερμότερα αἱ τοῦ πνεύματος ὠδῖνες εἰσι. ὥστε εἰ καὶ πολλῆς ἡμῖν πενίας ἡ πρόπαζα γένοιτο, ἀλλὰ πάντα ὑμῖν μόνοις [τὰ πρὸ ἡμῶν] φέρομεν, καὶ ἀποθνήσκομεν ὑμῖν, ἂν μικρὰ ὄπτα ζῶντα ἡμῖν εὑπορῆ, τὸν τῆς χαρᾶς ὑμῶν φορώμενοι κόσμον. ἐπεὶ καὶ χάρις ὁ τὸ πάλαι τοῦτο ἐμπεσὼν ὕλης, οὐχ ὅπως μὴ πάντα παρεσκεύασε ζῆλα, ἀλλ' ὅπως μὴ τὸ ἓν κατόρθωσιν ὅπερ ἔλαβε, ἀλλὰ τοῦτο δείκνυσιν ἐλάττω. τὸ γὰρ ζητούμενον παρὰ τῷ Θεῷ [καὶ ἀνθρώποις] οὐκ ὀλίγα ἢ πολλὰ καὶ παθήματα, ἀλλὰ μεθαμοῦ τῆς ἀρχούσης δυνάμεως ἐλάττω τὴν εἰσφορὰν εἰσηνέχθη. ἐκείνη μὲν οὖν, ὅτι παρὰ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἁλίσκεται καταξιώθημεν, τὸ φιλεῖν ἐκεῖνον ἀναγινώσκοντες ἡμῶν, ὃς τὸν ἀμόρτωλον τῆς ἱερᾶς περιβόλου σκυβάλων, ἀγγέλους καὶ τὰς ἄνω δυνάμεσιν ὑφηγεῖ πῶς ἐκελεύετο τὸν τῶν ὅλων Θεόν. βούλεσθε οὖν καὶ ὑμεῖς αὐτὸ τοῦτο ἀγγελικοῦ μέλους ἀκούσωμεν ἑτέρου τινὸς ᾄδοντος ἡμῖν; ἐμοίγε δοκεῖ. εἰ γὰρ ἄνθρωποι μακρὰν χώρας ἰσάντες ὅπου τῆς ἀγορᾶς, τὸ σκότος βαθὺ καὶ ἀωρὶ τῆς νυκτὸς περικαλύπτουσι τὰ σώματα καὶ κεκλεισμένα ἀδοντες μέλη, πᾶσαν ἀναπαύεσθαι τὴν πόλιν [καὶ] τοὺς ἑαυτῶν ὑπερφέρουσι, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς τὸν ὑπουρανίων δήμων, τὸν ἄνω χορὸν τὸν βασιλέα τῶν ὅλων μιμούμενοι οὐ σωφρονιοῦμεν, ὥστε ἀκοῦσαι τῆς θείας ἐκείνης καὶ μακαρίας φωνῆς; καὶ τίς ἂν ἡμῖν γένοιτο συγγνώμη; καὶ πῶς ἔστιν ἀκοῦσαι, φησι; Εἰς αὐτὸν ἀπελθόντας τὸ ἱερεῖον *, εἰ καὶ μὴ τῷ σώματι, [ἀλλὰ τῷ φρονήματι· εἰ καὶ μὴ τῇ προθυμίᾳ], ἀλλὰ τῇ ἀμοιβῇ. τὸ μὲν γὰρ σῶμα γαῖα ἐσμεν καὶ σποδὸς οἱ δὲ βαρύ, κάτω πέφυκε βάρος, ἡ δὲ ψυχὴ τῆς αἰσχύνης ταύτης ἀπήλλακται, [καὶ τοῖς ὑψηλοτάτοις καὶ μετεωροτάτοις χωρεῖ ῥᾳδίως ἐφίπταται·] ὥστε καὶ εἰς αὐτὰς ἥλιόν τῆς οἰκουμένης ταύτας ἐξαπαῖς ἐλθεῖν, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβῆναι, τὸ κωλύον οὐδέν. οὕτως αὐτῇ κοῦφα τὰ περὶ τῶν λογισμῶν δέδωκεν ὁ Θεός. οὐ περὶ ἡ κοῦφα δέδωκε μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἐχειρίσατο πολλῷ τοῦ σώματος ὀξύτερον βλέποντας. καὶ γὰρ τοῦ σώματος ὄψις, αὐτὰ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ φέρεται τοῦ ἀέρος, μέχρι πολλοῦ τοῦ ἀφεστῶτος τόπου· αὐτὴ δὲ μακρῷ τοσαύτῳ σώματι, καθάπερ δεσμὰ φερόμενον δυσχαλινώτῳ, εἰς τοὐπίσω πάλιν ἀποστρέφεται· ἡ δὲ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοί, καὶ τείχους, καὶ τείχη, καὶ ὄρη μεγάλα, καὶ αὐτὰ τοῦ οὐρανοῦ θύρωσιν αὐτοῖς ἀπολλώσιτα τὰ σώματα, πάντα διαβαίνουσι ῥᾳδίως. ἀλλ' ὅμως οὕτω καὶ ταχυτῆτος καὶ ὀξυωπίας ἔχουσα ἡ ψυχὴ, οὐκ ἔστιν αὐτάρκης τοῖς τοῦ οὐρανοῦ κατανοῆσαι αὐτὰ καθ' ἑαυτά, ἀλλὰ τοῦ χορηγήσαντος αὐτοῖς δεῖται. ποιήσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς τὰ βασιλικὰ ἀκούειν Ⓦ βουλόμενοι ἰδεῖν ποιοῦσι. τί δαί; ἐκεῖνοι ποιοῦσι; ζητήσαντες Ⓦ τὰ κλῆθρα τῶν θυρῶν ἐγκαχλεισμένοι, ἐκεῖσε προσέρχονται καὶ παρακαλοῦσι καὶ ἱκετεύουσι, πολλάκις δὲ καὶ δεχόμενοι καταβάλλουσιν, ὥστε δοῦναι αὐτοῖς τὴν χάριν προσελθοῦσιν ὧν καὶ ἡμεῖς ἵνα τῶν τὰς πύλας ὑπτίους ἀνοιγόντων τοῖς οὐρανοῖς, καὶ παρακαλεσθῶμεν, ἱκετεύσωμεν, αἰτήσωμεν, ἀνοίξει ὑπτιάζωμεν καὶ δέξηται εἰλικρινῆ. καὶ ὅταν ἐκεῖνος λάβῃ Ⓦ μισθὸν, τῆς χάριτος ἡμῶν λαβόμενος, πάντα παρεσκεύασται, οὐκ αὐτὰ δικαιοῖ τὰ βασίλεια, ἀλλ' αὐτοὺς καθήμενον Ⓦ βασιλέα, τῶν στρατευμάτων πλείονας, καὶ τῶν ἀρχιστρατήγων πλείονας, τῶν μυριάδων τῶν ἀγγελικῶν, τῶν χιλιάδων τῶν ἀρχαγγελικῶν· πάντα ἡμῖν ὑπεδείξει μετὰ ἀκριβείας, ὡς ἡμῖν ἰδεῖν δυνατόν. τῆς

χ. εἰ γὰρ μικρὰ ταῦτα καὶ διττὰ, ἵνα μὴ πολλάκις ἐπὶ χ. ἴδωκε.

Ματθ. κε.

χ. ἐκ ἄλλων χ. συνεφ... χ. μυστικοῦ χ. ἰσάντες χ. ἀναίρ. χ. κατακαλ. χ. ἀναπτύζουσι

* οἱ δυνατὸν,

χ. πρόπαντας

χ. φαίνεται

χ. ἐπὶ

αὐτῷ, ϗ τῷ σκιωλῷ αὐτῷ, ϗ πάντα ὅσα ὑπῆρχεν αὐτῷ· ὃ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν πᾶς Ισραὴλ ὁ λίθος. αὕτη τῆς δικαιοσύνης ἡ ἀνταπόδοσις· οὕτως ἡ τοῦ Θεοῦ ἀδέκαστός ἐστι δίκη. τοῦτο τοίνυν εἰδότες, οἰκείων ἁμαρτημάτων εἰσπράξωμεν, τῷ τῶν ἀλλοτρίων φόβῳ λογιζώμεθα, ϗ καθ' ἑκάστην τὰ ἑαυτῶν ἐξετάζοντες ἐγκλήματα, μὴ ἑτέρους, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς τῷ τούτων φόβῳ κολάζωμεν. οὐ γὰρ ἡ τῶν ἀρχόντων μόνον ἀπαίτησις, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ ἡμέτερα πλημμελήματα τὰ καθ' ἡμῶν συνεισπράττει. οὕτω τοίνυν σκοπῶμεν ἕκαστος, ϗ τὰ οἰκεῖα λογιζόμενος πλημμελήματα, οὔτε ἑτέρου μεμψίμοιρος*, ὃ μὴ τῆς προσηκούσης αὐταξίας τῷ πρόσωπι ἀναπεμφθῇ δοξολογίᾳ. ἔστι γὰρ ἡ παρ' ἡμῶν ἀπαιτουμένη αὐταξία τοιαύτη· προσῆλθεν μοι συντετριμμένη καρδία προσέρχομαι τῷ Θεῷ, ἔπειτα ϗ ὁ τῆς καρδίας ἦχος δηλοῖ τὸ φαιδρυνόμενον σχῆμα τοῦ προσώπου, δηλοῖ τῆς στάσεως, δηλοῖ τῆς τῶν χειρῶν εὐταξίας, δηλοῖ τῆς προσευχῆς ϗ συνεσταλμένης φωνῆς. εὔκολον γὰρ τοῦτο, καὶ πάντι τῷ βουλομένῳ δυνατόν. πῶς οὖν εἰς πάντας κατορθωθήσεται; θῶμεν ἑαυτοῖς τόμον, ϗ εἴπωμεν, ὅτι χαμαιφελὴς ἐντολή καὶ βαθεῖα, ϗ δι' ἣν πάντας ἡμᾶς τῆς τοιαύτης μεταδεῖν ὠφελείας. διὰ τοῦτο καὶ τὰς ἀτάκτους καταστολὰς ὠθῶμεν φωνάς, καὶ τὰ τῶν χειρῶν καταπειλώμεθα πάθη, δεδιότας τὰς πρισταμένους τῷ Θεῷ, ϗ μὴ τοῖς ἀκόσμοις ἐπαγομένους νεύμασι. μισεῖ γὰρ τοῦτο, καὶ ἀποστρέφεται ὁ Θεός, ὥσπερ τὸν σωφρονοῦντα ἀγαπᾷ ϗ προσίεται. Επὶ τίνα γάρ, φησι, ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν πρᾶον ϗ ἡσύχιον ϗ τρέμοντά μου τοὺς λόγους; Εἴπωμεν ἀλλήλοις, ὅταν βουλώμεθα αὐτῷ προσομιλεῖν ἡμᾶς ϗ ἑαυτοὺς προσομιλεῖν, τοῦτο ἀφέτας τὸν πρὸς αὐτὸν διάλεξιν ϗ τῶν πρώτων διαγωνίσασθαι σωτηρίας, ϗ τὸ βορβόρῳ ἀναφύρειν. ὕβρεσι γὰρ οἰκείοις, ϗ δοξολογίαι τὸ τοιοῦτον κηλῖται. κἂν τις βουληθείη ταύτην πλημμελῆσαι τὴν ἐντολήν, ἐπισκοπείσθω, ὡς ἐπιβουλὴν τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, ἀποδιώξωμεν, ἔξω τῶν θεοφιλῶν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἐκβάλλωμεν. ὕτω γὰρ τοιούτους, τὰ μὲν πρότερα ἁμαρτήματα ῥᾳδίως ἀποψήσθαι, αὐτοὺς δὲ τὸν διαστῆναι εἰς μέσον ἕξομεν μὴ τῶν ἁγίων ἀγέλων συγχεύοντα, ϗ ἑκάστῳ τῶν εὐταξίας ἀποτέμνοντα σφάγιον. ἐπεὶ γὰρ ὅτι φιλάνθρωπος, ϗ μεγαλόδωρος, ϗ χάριτι ὅτι τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, διὰ τοῦτο διπλοῦται πόλεμος τοῖς ἡμῶν καλοῖς ϗ βασιλείοις ὑφαίνουσι ἐπηγγείλατο, ϗ ζωὴν ἀκήρατον μίξεσι, ϗ πάντα τὰ ἀγαθὰ προσποίησε, βουλόμενος ἡμᾶς σὺν τούτοις* καταστεφανῶσαι· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπάρχειν, χάριτι ϗ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ πρέπει δόξα, κράτος, τιμὴ ϗ προσκύνησις τῷ πατρὶ, ϗ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ϗ ἀεί, ϗ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

* μόνον. χ. ἐπάγων. * αὐ. χ. φέρεσθαι. χ. τῷ] χ. σωφρονοῦντα, λέ. * δι αὐτοῦ.

Λογ. κϐ. ΠΕΡΙ ΟΖΙΟΥ ΛΟΓΟΣ β, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΡΗτὸν, Καὶ ἐθυμώθη τοῦ ὀνόματος, ὃ ἀπέθανεν Οζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον τὸν Κύριον ϗ.

Ησ. ϛ. α.

ΠΑίρων ζωπτέχοντας ὑμᾶς ὁρῶ πρὸς τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων λογίων, ϗ πλημμέλειον μέγιστον τοῦτο ποιοῦμαι τῆς τοῦ Θεοῦ ὑμῶν προνοίας. ὥσπερ γὰρ ὁ πεινῶν σωματικῆς ἐστι βυθίζειας [σημεῖον], ὕτω ὁ λόγων ἐρᾶν πνευματικῆς ψυχῆς ὑγιείας σημεῖόν ἐστι. χαίρομαι δὲ διὰ τοῦτο· δέδοικα γὰρ μήποτε τῆς προθυμίας ζωὴν ἄξιον δυνηθῶ παρασχεῖν. ὕτω που ϗ μήτηρ ὀδυνᾶται φιλόστοργος, ὅταν

χ. ὀκνηρίας

ὑπομάζιον

χ. ἐξελο-
γήσῃ

τὸ ῥάθυμα δηλοῖ) μή τις οὖν τοσοῦτον] τῶν ἀπειθούντων Κυρίῳ τῷ Θεῷ, ἢ "ἐξολε-
θρεύσει ἡμᾶς ἐκ τῆς γῆς. ὑπερπίπτουσι γὰρ ἡ ἐντολή, πολὺ τὸ τῆς ἀκριβείας τοῦ προστάτου
χ. παρεκ-
λῶν
ντος Θεοῦ, ἢ τὸ νομοθετοῦντος Ἰησοῦ. πῶς γὰρ οὐκ ἰῶ σε τοσούτῳ πλήκτρῳ" παιδαγω-
γῶν Ⓦ νόμον τοῦτον, πολλοὶ γὰρ ὄντων τῶν ζωοδοτούντων προσ τοῦτο; ἢ γὰρ ὁ ἀγαθύμητος ἢ
ὁ φιλοκερδὴς τοῦ δήμου, ἢ ὁ μὴ πόλεως κηδεύεσθαι τῆς προτιθείσης ἐντολῆς, ἢ ἡ
ποικιλία τῶν σύλων, καθάπερ δίλεαρ, προσκειμένη, ἐ τὸν φιλοκτήμονας διελεάζουσα,
χ. ἐξεκλί-
νατο.
βύκολως δὲ πρὸς τὴν παιδάσιν" πτοῦρμησεν. ἀλλ' [ὅμως] ὁ νόμος" οὕτω ἐτέθη, καὶ
χ. ἵπτω
ὑπὲρ κεφαλῆς ὁ τῆς παιδεύσεως αὐτοῦ κίνδυνος ἐπικρεμάσθη. τί οὖν μὴ τοῦτο; κα-
τέπεσον τὰ τείχη, καὶ ἐν χρῷ τῶν πολιορκούντων ἦν τῆς πόλεως ἐλθεῖν πρώτα. πρω-
τοὺς τοίνυν τοῦ λαοῦ τὴν ἐντολὴν παραβάντας, εἶτα τοῦ ἔθνους παιδεύσεως ἕνεκα ἄπαν
τὸ πλῆθος τὴν τοῦ Θεοῦ μῆνιν ὑφῆκεν ὀργήν. Ἐπλημμέλησαν γάρ, φησιν, Ⓐ οἱ υἱοὶ Ισραὴλ Ιησ. ζ. ια.
πλημμέλημα μεγάλιον, ἢ ἐνοσφίσαντο, ἢ ἔλαβον ἀπὸ τοῦ ἀναθήματος, ἢ ἔλαβεν Αχὰρ
χ. ἡ γὴ Κυ-
ρίου
υἱὸς Χαρμὶ ἀπὸ τοῦ ἀναθήματος, ἢ ἐθυμώθη" ὀργῇ Κύριος τοῖς υἱοῖς Ισραήλ. καὶ μικρὸν
ἕνεκα ἵνα ὁ πλημμελήσας· πῶς οὖν ἐπλημμέλησαν Ⓐ οἱ υἱοὶ Ισραὴλ, καὶ ἐθυμώθη Κύριος
τοῖς υἱοῖς Ισραήλ; ὁρᾷς πῶς ἡ τοῦ ἑνὸς ἁμαρτία πάντι τῷ λαῷ τὴν τιμωρίαν προεξήνεσε;
πῶς πρὸς ὃ πλῆθος Ⓦ Θεοῦ ἐξεπολέμωσεν; ἐπεὶ οὖν ὃ παιδεύομεν ἐπροφάσθη,
καὶ σπάνις ἵνα ὁ ζιβυδώς, πλὴν μείου τοῦ τὰ κρύφια γινώσκοντος Θεοῦ, ἢ μὴ τιμωρία
ἤμελλεν, ὁ δὲ προφάσας τοῦτο, καὶ ἐδόκει λαθεῖν, ἀλλ' ὅμως ὑπὸ τοῦ ζωοδότος, ὡς ὑπὸ
πυρὸς κατεκαίετο. ἦλθε τοίνυν ἐ τῆς ἀπειλῆς ὁ καιρός, ἢ τὸ φανερὸν γίνεσθαι ὃ ἁμάρτη-
μα. Απέσφαλε γάρ, φησιν, Ἰησοῦς ἄνδρας ἀπὸ Ιερειχὼ εἰς Γαΐ, ἐ ἀνέβησαν ὡσεὶ τρισ- Ησ. ζ. ά.
χίλιοι ἄνδρες, ἢ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου τῶν ἀνδρῶν Γαΐ, ἢ ἀπέκλιναν ἀπ' αὐτῶν τριάκο-
ντα ἢ ἓξ ἄνδρας, ἢ ἀπέδιωξαν αὐτοὺς, ἐ συνέτριψαν αὐτοὺς, ἢ ἐπλοήθη ἡ καρδία τοῦ
λαοῦ, ἢ ἐγένετο ὥσπερ ὕδωρ. ὅσα μιᾶς ἁμαρτίας ἕνεκα προσῆλθον, ἕως πληγῶν ἀπεδεμώ-
θησαν. Εἷς ἐπλημμέλησε, ἢ εἰς ἅπαντα Ⓦ δῆμον ὁ θάνατος ἢ ἡ δουλία ἐπέπεσε. Τί
τοῦτο, ὦ φιλόθεε δέσποτα; σὺ εἶ μόνος δίκαιος, ἢ βλέπεις αἱ κρίσεις σου· σὺ ἐνάρχῃ τὰ
τοῦ οἰκέτου ἔργα ἀπαιτεῖν [τοῦ κρίνειν], σὺ ἔφης, φιλάνθρωπε, τὸ τὴν ἰδίαν ἕκαστον ἀποθα-
νεῖσθαι ἁμαρτίᾳ, ἐ μὴ ἄλλον ἀντὶ ἄλλου ζημιοῦσθαι. τίς οὖν αὕτη ἡ δικαία σου
χ. ἀμεῖ-
νον
ψῆφος; καλῶς σε τὰ πάντα, Κύριε, ἢ λίαν καλῶς, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον" ἡμῖν οἰκονομή-
μαθα. λύμη τίς ἐστί, φησιν, ἡ ἁμαρτία· οὕτω ἐκπορεύεσθω δι' ἧς τὴν τιμωρίαν εἰς
πάντας, ἵνα μὴ τοῦ πάντας καταλυμαίνηται, ἵνα γένηται πόσιν ἀπειλῶν μία παιδεύ-
σεως ἕτερα, φύγωσι τὴν ἐκ πλειόνων ἀπολεθρίαν τολμῶσιν. ἰδοὺ οὖν, φησιν, ὁ Ἰησοῦς τὴν
δυσπόρατον φυγὴν, διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἢ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν, ἐκείνους τοῦ θρή-
νους τραγῳδῶν, ὃς ἡ θεία σημαίνει γραφή. τί οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ διαστάτης; Ανάστηθι· ἵνα τί Ιησ. ζ. ιά
οὕτω συμπέπτωκας; ἥμαρτηκεν ὁ λαός σου, ἢ παρέβη τὴν διαθήκην μου, ἐ οὐ μὴ δυνή-
χ. ἐξάρῃ
σονται Ⓐ οἱ υἱοὶ Ισραὴλ στῆναι κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ἕως ἂν "ἐξαίρητε τὸ ἀ-
γάθημα ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐκπυρώθητι τοίνυν ἐπὶ τῷ λαῷ τούτῳ, ἐ μιαίνεται ὑπὸ Θεοῦ ὁ
τὴν παιδεύσαι προφάσας· συγκατάθου ἐπεί. ἀπεκρίθη γάρ, φησιν, Αχὰρ τῷ Ἰησοῦ, ἢ
εἶπεν· Αληθῶς ἥμαρτον "ἐναντίον τοῦ Κυρίου Θεοῦ Ισραήλ· οὕτω, ἢ οὕτως ἐποίησα. εἶδον
χ. ἐνώπιον
χ. μίαν
ἐν τῇ προνομῇ σκῦλον ψιλὴν, ποικίλον," λίαν καλὸν, ἐ διακόσια δίδραχμα ἀργυρίου, ἢ
γλῶσσαν μίαν χρυσῆν πεντήκοντα δίδραχμον, ἢ ἐπῆμι ταῖς ἔλαβον, ἢ ἰδοὺ ταῦτα ἐγκέ-
κρυπται ἐν τῇ γῇ ἐν τῇ σκηνῇ μου. πάντα λοιπὸν εἰς φάρυγγα ἄγει, ὅθεν ἀφῆκεν Ⓦ ταῦτα
χ. ἀσφαλῶς τα
χ. οἰκείωσον
κατεμιαίνοντα ἑώρα, "σφοδρὰν τὴν ἔχε τὸ ἐλέγχοντα μάρτυρα. ἕως ὃ Ⓦ" ἐποιεῖτο ἢ
ἐλέθριον αὐτῷ θάνατον. Ανάστηθι, φησιν, αὐτῷ Ἰησοῦς εἰς φάραγγα Αχὰρ, ἢ σὺν υἱοῖς αὐτοῦ,
ἢ ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ, ἢ τοῖς μόχλοις αὐτοῦ, ἢ τοῖς ὑποζυγίοις αὐτοῦ, ἢ πάντα τὰ πρόβατα

[τὰ τῶν πατέρων, καὶ] τὰ τῆς πολιτείας διέκειτο), καὶ πολις ἡμῖν ἐκεῖ τότε ὁ λόγος, πολις ὁ ἀγών. καὶ τίς ἡ αἰτία; ἡ τῶν κατοικούντων, φησὶν, ἀβουλία. οὐχ ἡ τῶν κατοικούντων ἀβουλία, ἀλλ' ἡ ἡμῶν ἁμαρτία, ἡ τῶν πλημμελημάτων εἴσοδος, ἐκεῖνα τὰ αἴσχη κατεπαίχει, ἐκεῖνα πόρρωτα τὰ δεινὰ εἰσήγαγε, ἐκεῖνα τὸν πολέμους ὡξώπλισεν, ἐκεῖνα τὴν ἦτταν συνῆργησεν. οὐκ ἄλλοθεν ἡμῖν ὁ τῶν δυσαρεστούντων ἐσμὸς ἐπαφῆκται, ἀλλ' ἢ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας. ὥσπερ καὶ Ἀβραάμ πις ἦν ὁ κατ' αὐτῶν, καὶ Μωϋσῆς, καὶ Δαβὶδ, καὶ Σολομὼν ὁ σοφώτατος, καὶ ἀπόντων διηγήσεις δυνάμεθα, ἡμῶν κακῶν ἐξεπιτηδείων, ἀδιάφορον ἔχει τὴν πρὸς τὰ κακὰ αἰτίαν. πῶς δὲ λέγω τοῦτο; ὅτι εἰ μὴ τῶν ἀδικουμένων εἶεν, καὶ τῶν ἀβουλήτως καὶ ἀτάκτως φερομένων, ἡ ἡμῶν ἀβουλία καὶ ἀταξία οὐ τοιούτους ἐκαρποφόρησε, τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα τὴν πληγὴν προεξέπεσε. ὃ γὰρ καὶ τοῖς καρδίας ἡμῶν λαμβάνειν ἀρχομένοις, δῆλον ἑτέρωθί ἐστιν, ἀλλ' ἢ τοῦτο, ὅτι προημάρτηκότες, τοιούτου τοῦ προεχομένου ἐτύχομεν, καὶ τι τῶν ἱερωμένων ἢ πις, καὶ τι τῶν τοῖς κοσμικοῖς διεπόντων ἐξουσίας. εἰ δὲ καὶ λίαν δίκαιος ἦν, καὶ οὕτω δίκαιος, ὥστε μέχρι τοῦ Μωϋσέως ἐλθεῖν ἐπλημμέλειαν, οὐκ ἦν αὐτῷ μόνου δικαιοσύνη τοῖς ἅπασιν συγκαλύψαι δυνήσεται πλημμελήματα. καὶ τοῦτο ἐξ αὐτοῦ αὐτῶν τις ἀκριβῶς καταμάθοι τοῦ Μωϋσέως, τοῦ πολλοῖς μὲν κακοπαθήσαντος ὑπὲρ τοῦ Ισραὴλ, πολλῷ δὲ πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ ἱκετεύσαντος πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ συγγνώμου τοῖς ἐξημαρτηκόσι. καὶ τοῦτο ἐξ αὐτοῦ αὖ πις ἀκριβῶς καταμάθοι τοῦ Μωϋσέως, τοῦ πολλοῖς μὲν κακοπαθήσαντος ὑπὲρ τοῦ Ισραὴλ, πολλῷ δὲ πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ ἱκετεύσαντος πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ συγγνώμου τοῖς ἐξημαρτηκόσι, ὥστε τὴν ἐπηγγελμένην αὐτὸν καταληρονομῆσαι γῆν. ἀλλ' ἐπὶ ξένοις ἑαυτὸν ἔδειξε τῆς καταστάσεως ταύτης οἰκείας κατέστησε. δικαιοσύνη, οὐκ ἴσχυσεν ἡ αὐτοῦ δίκαιος τὴν τοῦ Θεοῦ δικαίαν ὀφθεῖσαν μεταποιῆσαι, πάντος τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ καταπεπωρωμένου. καὶ πῶς τοῦ Isai. 1. 16. Μωϋσέως δικαίους; ἢ πῶς πεπρησιτεχώτερος πρὸς τὸν Θεόν; ἰσχύει μὲν λέγεται δικαίου δίκαιος, ἀλλ' ἐνεργουμένη, τυπτόμενη, βασανιζομένη τῇ μεταβολῇ καὶ ἀπιστροφῇ, ὑπὲρ ὧν κατεβάλλετο. οἷς δὲ ἀμετανόητος, καὶ ἀνεπίστροφός ἐστιν ὁ ζῆτος, πῶς ἂν ἐπαμῦναι δυνήσεται αὐτοῖς ἐκείνων τοῖς ἔργοις ἀνυκπόστατος; καὶ τί λέγομεν ὅτι ὁλοκλήρου λαοῦ πανομοιώτος τοῦτο συμβαίνει, ὅπου δὲ ἡ τῶν ὀλίγων ὑπονόησις ἁμαρτία, ἡ πολλάκις καὶ τοῦ ἑνὸς, τῶν δικαίως κατώντων ὑπερισχύει πρόρησιν. ἐξ τοῦτο πάλιν ἐξ αὐτοῦ ἂν πις κατανοήσειε τοῦ Ισραὴλ, ὃς ὑπὸ Μωϋσέως δημαγωγούμενος, ἵνα μὴ τοῖς τῶν ἀλλοφύλων πρέσβεσι γῆν, καὶ τοῖς αὐτοῖς Σωτῆρι μάχῃ, πῶς πίνες αὐτῶν μανέντες εἰς τὰ ἐκείνων γυναῖκας, τοῖς πόθημοι ἐκείνοις θεσμοῖς, καὶ τὸν ὅλεθρον κατεπράσαντο. ὅπου ἑνὸς ὄντος τοιούτου συμβάντος, ὡς ὅτι Αχὰρ τοῦ τοῖς πασίλλου σολοῦ ἀφελομένου τὸ ἀνάθημα, καὶ κατὰ τοῦ λαοῦ τοῖς τοῦ Θεοῦ ἐκκαύσαντος ὀργήν. ἀλλ' ἴσως πίνες τῶν παρόντων τὰ τῆς ἱστορίας ταύτης ἀγνοοῦσι. διὰ τοῦτο δεῖ βραχέα περὶ ταύτης ὑποπτα ὑπομνῆσαι μὲν τοὺς εἰδότας, διδάξαι δὲ τοὺς ἀγνοοῦντας. ἔστι δὲ πόλις ὁ Αχὰρ εἷς ἐτύγχανε τῶν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ διαβάντων τὸν Ἰορδάνην, Ἰησοῦ ἐκείνου τοῦ ψιφῳ Θεοῦ διαδόχου Μωϋσέως προκεχριμένου, τοῦ εἰκόνα καὶ τύπον ἐπέχοντος τοῦ ἀληθινοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ἐκ τῆς ἐρήμου διὰ τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας τὸν λαὸν διεβίβασεν, οὕτω καὶ ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἐκ τῆς ἐρήμου τῆς ἀγνωσίας καὶ τῆς εἰδωλολατρείας διὰ τοῦ ἁγίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος εἰς τὸν ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἡμᾶς μετατίθησιν, [εἰς] τὴν μητέρα τῶν πρωτοτόκων, ἐν ᾗ τῆς ἀληθοῦς καταπαύσεως ἤντε ἐπιθυμοῦσαι αἱ μυριάδες ἔνθα καὶ ἀγγέλων ἐστὶ πανήγυρις. ἔστι τοίνυν τῇ τοῦ προκατόπτου δυνάμει λαὸν διαβιβάσας, προσέβαλε τῇ Ιερειχὼ, ἐξ τὴν ξένην ἐκείνην πολιορκίαν ἐνεργοῦσι, πᾶσι τῶν τειχῶν καταπίπτειν μηχάνων, τί φησι πρὸς τὸν λαόν; Ἔσται ἀνάθημα ἡ πόλις αὕτη, ἐξ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ, Κυρίῳ Σαβαὼθ· πλὴν Ραὰβ τὴν πόρνην φείσασθε αὐτήν. φυλάξασθε οὖν ἀπὸ τοῦ ἀναθήματος, μήποτε ἐθυμηθέντες ὑμᾶς λάβητε ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐκπέσητε ἡμᾶς. ἀφιερώθη, φησὶν, ἄπαντα τὰ ἐν τῇ πόλει (τοῦτο γὰρ τὸ

χ. ἐκλείπουσιν

χ. ἀρχὰς χ. ἀμάρτας

χ. ἀτοκρίτους

χ. ἐκὼς τὰ χ. ἀγνοῦντας χ. εἰδότας

χ. μεταβίβασεν.

δοξολογίαν προσπέπτωκα· Ἀλαλάξατε γὰρ τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. ἀλλ' οὐδὲ ἡμᾶς τ' τοιούτων ἐξακολουθημάτων ἀλαλαγμὸς, ἀλλὰ τὸν ἄσημον βοῶ· οὐδὲ τ' φωνὴν τῆς αἰσθήσεως, ψυ. ξγ. ς.
ἤγουν τὸν φωνὴν τῆς ἀταξίας, ἢ τοὺς ἀλλήλους φιλονεικίας, ἢ Εἰκὴ καὶ μάτην ἐπαιρομένας χεῖρας εἰς τὸ ἄνω, " οὐδ' ἵππους παζομένους πόδας, ἢ ἄκοσμα καὶ ἀδιακόσμητα
χ. τὸν κατακαλύπτων ἀκαταλαζομένους πόδας,
χ. μίλη
χ. πάντα
χ. ἀκρατοφόρητον
χ. ὅσα πα
5 "ἤθη, ἅπερ τοῖς εἰς τοὺς θεάτρους καὶ ταῖς ἱπποδρομίαις προσκαίουσι τοῖς ὅτι παίγνια· ἐκβλητέον ἡμῖν ἢ ὀλέθρια "ταῦτα" πρὸς ὠφέλειαν) διδάγματα· ἐκβλητέαι αἱ αἰθυλακόδεις αὗται καὶ δημοτικαὶ φωναί· ἐκβλητέαι αἱ τῶν χειρῶν ἀταξίαι, αἱ ἔριδες, αἱ φιλονεικίαι, ἢ " ἅπαντα ἤθη. οὐδὲν γὰρ οὕτω καταφερῶς τῶν τοῦ Θεοῦ προσκυλίει λογίων, ὡς ἡ τῶν ἐκ θεάτρων μεθοδισμοί. διὰ τοῦτο πρόεκάλεσα πολλάκις μηδένα τῶν ἐνταῦθα προσγινομένων, καὶ
10 τὰς θείας διδασκαλίας ἀπολαυόντων, καὶ τὰς φρικτὰς καὶ μυστικὰς μετεχόντων θεσίας, πρὸς ἐκεῖνα βαδίζειν τὰ θέατρα, καὶ παθεῖν τοῖς δαιμονικοῖς ἀναμιγνύειν μυστήρια. ἀλλ' ὅπου πνεῦ μέμηνασι, ὥστε καὶ ῥῆμα βλασφημίας ὑπομεῖναι, καὶ εἰς πολιτὰς ἐληλακότες βαθεῖαν, ὅμως ἀνύμνουσι πρὸς ἐκεῖνα, μήτε τοῖς ἡμετέροις προσέχοντες λόγοις, μήτε τὰ οἰκείων ἀκμαιόρθμοι μέρφωσιν. ἀλλ' ὅταν αὐτοῖς τοῦτο προτείνωμεν, καὶ τὰ πολιτὰ καὶ τὰ βύ-
15 λασιν αἰτεῖσθαι προσπαίομεν, τίς αὐτῶν ὁ ψυχρὸς καὶ κατάπλεως λόγος; προσάδειμά, φησι, τ' ἐκεῖσε νίκης, ἐξ ἧς φθόνων εἰσὶ, καὶ πλείστην ὑπὸ δύλων καρπούμεθα τ' ὠφέλειαν. τί λέγεις, ἄνθρωπε; "ἕωλος οὗτος ὁ λόγος, καὶ ἀπάτης ἀνάμεστος. πόθεν τ' ὠφέλειαν καρποῦσθαι; ἐκ τῶν μυρίων ἐκείνων φιλονεικιῶν, καὶ τῶν Εἰκῆ ἐξ μάτην καταβαλλομένων ὄρκων ὑπὲρ κακῶν τῶν λεγόντων, ἢ ἐκ τῶν ὕβρεων, καὶ βλασφημιῶν, καὶ σκωμμάτων, οἷς ἀλλήλους κατημπλάκασιν ἡ
20 θεατραὶ τ' τοιούτων; ἀλλ' ἐκ τούτων μὲν οὐχί· ἐκ δὲ τῶν ἀπάντων πάντως φωνῶν, καὶ τῆς ἀσήμου βοῆς, καὶ τῆς κόνεως τῆς ἀναπεμπομένης, καὶ τῶν ὠθουμένων, καὶ βιαζομένων, καὶ τῶν ἀνακαζομένων καὶ πνιγομένων τὰ τῆς ὠφελείας συλλέγεις; καὶ ἐνταῦθα μὲν αὐτὸν ἡ διατοῦτο τῶν ἀγέλων προφῆται πάντες καὶ διδάσκαλοι ὅτι θεάτρου ὑψηλοῦ καὶ ἱππηρμένου καθήμενον ἐπιδείκνυσι, καὶ τοῖς μὲν ἀξίοις ἐξ βεβαίοις καὶ σὺν σιφάνοις ἀπενέμοντα, τοῖς
25 δὲ δυσκόλοις γέεννας καὶ πῦρ ἀποκληροῦντα, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τοῦτο διαβεβαιοῖ. εἶτα τούτων μὲν καταφρονεῖς, ἐν οἷς καὶ ὁ ἐξ ἰσωειδὴς φόβος, καὶ ἡ τῶν προσαγομένων ἔλεγχος, καὶ ἡ τῶν βιθυνῶν ἀγανία, καὶ ὁ τῆς κολάσεως ἀπαραίτητος· ἵνα δὲ προφάσει ἄλλῃ τῶν σῶν ἐφθύρης μετιωσιμῶν, ὠφελῆσθαι λέγεις, ἐν οἷς τὸν ἀπαράμυθον ἐστι μύθοις ζημίαν; μὴ, δέομαι καὶ δυπιβολῶ, μὴ προφασιζώμεθα προφάσεις ἐν ἀμυπίας. σκῆψις
χ. ἔχης
χ. τόνων
30 γὰρ ταῦτα, ἡ ἀπάτη ἡμῖν αὐτοῖς τὸ ὑπιζήμιον προξενοῦσα. ἀλλὰ πρὸ "τούτου μὲν τοσαῦτα. ὥρα δὲ λοιπὸν εἰς τ' προτέρων διάδρασιν παραίνεσιν, καὶ βεβαίαν πρὸ ταύτης εἰπόντα, ὃ προσοίσω τέλος ὑπισχνεῖσθαι ὦ λόγῳ. καὶ γὰρ ὑμῶν τὰ τ' ἀταξίας ἐπαύθη, ἤγουν ἐξ ἑτέρᾳ πάλαι ποτὲ "προκειμένου νόσημα. ποῖον δὴ τοῦτο; ὃ πρὸς Θεὸν τὸν ἀγαλλόμενον ποιᾷ προσηνῶς, καὶ
χ. κατακρατεῖ
χ. διαλαγχάνω
αὐτῷ τ' δοξολογίαν διὰ πάντων ἐξ, ὥστε ἀφέλεις τοῦτον, τ' πλησίον ἕκαστος ἀπολαβεῖν, καὶ τὰ
35 καθ' οἶκον διαπίθεσθαι, τὰ ἐν τ' ἀγορᾷς, τὰ ἐν ᾧ δήμῳ, τὰ ἐν τοῖς θεάτροις, ἐξ ἐν τῷ στρατῷ, καὶ πῶς μὲν ταῦτα διοικεῖσθαι, πῶς δὲ ἐκεῖνα πρέπει ἐξ, καὶ τί ὃ πλεονάζει ἐν ταῖς προαιρέσεσιν, τί δὲ ὃ ἐλλεῖπον· καὶ ἁπλῶς πρὸς πάντων τῶν κοινῶν καὶ ἰδίων ἐνταῦθα διαλέγει). ἐξ ποίας ταύτας συνελὼν μῆνας ἄξια; ἐξ βασιλεῖ μόνῳ τῷ ὑπερέῳ διαλεγόμενος, πρὸς ἐκείνου μόνου ποιεῖται τ' λόγον, πρὸς ὃν δὲ ἐκεῖνος βουλήσεται, καὶ ὡς προτείνῃ ταῖς
40 ἐρωτήσεις· εἰ δὲ καὶ ἕτερόν τι πρὸς τοῦ ἐκείνου γνώμῃ κατοκαλεῖν τολμήσειε, τοῦ ἑκάστου τιμωρίᾳ κατοχήσει). σὺ δὲ τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλευόντων προσομιλῶν, ᾧ πείθοντες λειτουργοῦσιν ἄγγελοι, ἀφεὶς τοῦ πρὸς αὐτὸν διάλεξιν, πρὸς πλοῦν, καὶ κόνεως, καὶ ἀράχνης διαλέγῃ; ("ταῦτα γὰρ ὅτι τὰ πρόκατα προσγινόμενα) καὶ πῶς οἵοις τοῦ τῆς
χ. παύεται
καταφρονήσεως δίκην; τίς δέ σε τῆς τοιαύτης ἐξαιρήσεται τιμωρίας; ἀλλὰ κακῶς, φησι,

[τὰ

δοι ϖ Κύριοι καθήμενοι ὅτι θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου. Τίνος ἕνεκεν τὸ ὑψηλὸν εἶπεν, καὶ τὸ ἐπηρμένον προσέθηκε; μὴ γὰρ ὄντα ἦρχεν ἀφ' τοῦ ὑψηλοῦ τὸ πάν; σημεῖον δὲ τοῦ παράγματος, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ τῆς ἀξίας ὑπεραίρουσα; ἀφ' τί οὖν τὸ ἐπηρμένον ἐπήγαγεν; ἵνα τὸ τῆς καθέδρας ἀκατάληπτον ἐνδείξηται. ὅπερ γὰρ πρὸς ἡμᾶς τὸ ὑψηλὸν ἔστιν, ἵνα περέχεται συγκρίσεως τοῦ πρὸς τὰ χαμαίζηλά τε, καὶ ταπεινότερα (οἷς, ὑψηλὰ μὲν τὰ ὄρη προσ τοῖς πεδιάσι καὶ τὰ κοίλα τῆς γῆς, ὑψηλὸς δὲ ὁ οὐρανὸς ὁ πάντων ὑπεραρθεὶς τῶν γηίνων) ὃ δὲ ἐπηρμένον καὶ ὑπερηρμένον μόνης ἐστὶν ἐκείνης τῆς ἀκαταλήπτου φύσεως, ἣν μήτε ἐνοῆσαι, μήτε ἑρμηνεῦσαι ἔστι δυνατόν. ἀφ' τούτου φησὶν, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ὅτι θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου. καὶ τί ἕτερον εἶδες, ὦ προφῆτα; τί σοι αὐτὸν ἐλάλησε; Καὶ τὰ στερεφίμ εἰσήκουσεν, φησι, κύκλῳ αὐτοῦ. τί ποιοῦντα, καὶ τί λέγοντα, ποίας πρῴρησίας ἀπολαύοντα; πρῴρησίας μὲν, φησι, σεισμοῦ, φόβου τε καὶ καταπλήξεως γέμοντα, ἐξ ὧν αὐτῶν τῶν ῥημάτων ὃ ἄφατον ἐπιδεικνύμενα τοῦ θείου. Ταῖς γὰρ δυσὶ πτέρυξι κατακαλυπτόντα τὰ πρόσωπα, ὁμοῦ μὲν ἀποτιχίζοντα τῷ ἐκπεμπομένῳ ἀκτῖνα τοῦ θρόνου ἀφ' ὃ μὴ δυνάσθαι φέρειν τὸν ἀγγέλων αὐτῆς δόξαν, ὁμοῦ τε καὶ τὸν οἰκεῖον βλάβεσθαι ὑπαφαίνοντα, ὡς ἔχοιεν πρὸς ϖ διαπόντιον. τοιαύτη χειρὶ χαίρουσιν ἐκεῖνα, τοιαύτη δὲ φερόμενα ἀγάλλονται. καὶ οὐ μόνον τὰ πρόσωπα καλύπτουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πόδας. τίνος ἕνεκεν τοῦτο ποιοῦσι; ταῖς μὲν γὰρ ὄψεις εἰκότως ἀφ' ὃ φοβεροῦ τοῦ θεάματος, καὶ ὃ μὴ δυνάσθαι ἀντοφθαλμεῖν τῇ ἀπροσίτῳ δόξῃ· τοὺς πόδας τί ἀφ' τί συγκαλύπτουσι; καὶ ἐβουλόμην μὲν ὑμῖν τοῦτο καταλιπεῖν, ὥστε * ποιεῖν ὑμᾶς πρὸς τὸν αὐτὸν λύσιν, καὶ ἐγκηρύσσειν πρὸς τὸν τῶν πνευματικῶν ἔρευναν. ἵνα δὲ μὴ ἀσχολουμένων τὸν ὑμετέραν ἀφόρητον εἰς τὸν αὐτὸν ζήτησιν καταλιπὼν, ἀμελεῖν τῆς προσηκούσης οἰκοδομῆς ποιήσω, αἰσχυνόμενος αὐτὸ ἐπιλύσασθαι. ἀφ' τί οὖν τοὺς πόδας καταλύουσιν; ἄπληστον τὸν τῶν τοιούτων ἐμβλέψαι ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν, πολλῷ τὸν ἀγῶνα καὶ ἀφ' τοῦ σχήματος, καὶ ἀφ' τῆς φωνῆς, καὶ ἀφ' τῆς ὄψεως, καὶ δι' αὐτῆς τῆς στάσεως πειρώμενα δεικνῦσαι. ἐπειδή τε καὶ οὕτω τοῦ ὑπερμεγέθους καὶ τοῦ προσήκοντος ἀποτυγχάνουσι, "ὃ συγκαλύπτειν πάντα χρή, ὃ ἐλλείπειν ἀνακρύπτουσιν. ἆρα ἐνοήσατε ὃ εἰρηκότες, ἢ πάλιν αἰνίγματι ἀνὸ διέχομεν; ἀλλ' ἵνα σαφέστερον τοῦτο γένηται), ἐκ τῶν πρὸς ἡμᾶς παραδειγμάτων φανερὸν αὐτὸ ποιῆσαι πειράσομαι. πρίσασθαί τις ὦ ὑπερείῳ βασιλέα, καὶ ἀφ' πάντων μεγαλύνεται, ὥστε πολλῷ τὸν πρὸς αὐτὸν βλάβεσθαι ὑπεδιέξασθαι, ἵνα ἀφ' τούτου πλείονα τὸν ἐξ αὐτοῦ ὑπάρχοντα βίον. τούτου χεῖρα καὶ ἀφ' τῆς κεφαλῆς σχήματος, καὶ ἀφ' τῆς φωνῆς, καὶ ἀφ' τοῦ δεσμοῦ τῶν χειρῶν, καὶ τῆς τῶν ποδῶν συζεύξεως, καὶ τῆς συσκιάσεως τοῦ ὅλου σώματος τὸν τοιοῦτον βλάβεσθαι ὑπεπτόησεν. τοῦτο καὶ ὑπὲρ τῶν ἀσωμάτων ἐκείνων γίνεσθαι δυνάμεων. καὶ γὰρ πολλῷ ἔχοντα τῆς πρὸς τὸν κύριον εὐλαβείας τὸν ὑπερβολὴν, καὶ τούτῳ πάντα χρὴν μεγαλύνεσθαι, εἶτα τῆς ἐφέσεως ἀποτυγχάνοντα, ὃ ὑστεροῦσι τῆς ὑπερβολῆς τῷ καλύμματι ἐπικρύπτουσιν. ἀφ' τοῦτο τοίνυν ἔστι τὸ ὅλον καὶ τοὺς πόδας καταλύπτεσθαι λέγειν). Εἰ δὲ καὶ ἄλλη τίς ἐστι μυστικωτέρα θεωρία ἡ πρὸς τούτοις θεωρουμένη· οὐκ ὄπ πόδας καὶ πρόσωπα ἔχουσι (ἀσώματα γὰρ ὄντα, ὥσπερ καὶ ὃ θεῖον) ἀλλ' ἵνα ἀφ' τούτων ὁ λόγος ὑπεδιέξῃ πάντα χρῆναι αὐτὰ ζωοτελεῖσθαι, φόβου τε καὶ εὐλαβείας λειτουργεῖν ὦ δεσπότῃ. ὅτου ἀφ' οὗ ἡμᾶς πρίσασθαι τὸν τοιοῦτον αὐτὸν δοξολογίαν προσφέρουσας, διδοικότας καὶ τρέμοντας, καὶ ὡς αὐτὸν ἐκεῖνον τοῖς τῆς ἀγγελικῆς ὀργάνοις ὀφθαλμοῖς. πάρεστι γὰρ ἐν ἡμῖν πάντως ὁ μηδενὶ τόπῳ περιγραφόμενος, καὶ ἅπασι πανταχοῦ ἀπερίγραφος). ὅτου τοίνυν συντετριμμένῃ καρδίᾳ καὶ τεταπεινωμένῃ αἴνεσιν ἀναπέμποντες, εὐπρόσδεκτον αὐτὸ ποιήσωμεν, καὶ ὡς βδελυκτὸν θυμίαμα πρὸς οὐρανὸν ἀναπέμψωμεν. Καρδίαν γάρ, φησι, συντετριμμένην, καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. ἀλλ' ὁ προφήτης, φησὶν, ἀλαλαγμῷ ποιεῖ τὴν δοξολογίαν

χ. ὑπερπε.

χ. ὑπὲρ τὸν

χ. διὰ τῶν

χ. τὸν κ. ἀλάλησιν.

Ησ. ς. ε.

Ψαλμ. μθ.

γλῆς, ἀτάκτως ἐμ ταῖς χερσὶ ἐπιφερόμενον, καὶ τοῖς ποσὶν ἐφαπτόμενος, καὶ ὅλῳ σφιγγόμενος τῷ σώματι. καὶ πῶς ὁ διδοὺς, οὐδὲ φείδεται τοιούτων καταπολιτῶν λογίων; οὐκ οἶσθας, ὅτι αὐτὸς ἀορίστως εἰ ταῦτα πρέσβεις ὁ διαπότης, καὶ ἑκάστου τὴν κύπριν αἱμάττεις, καὶ τὸ ζωφόδες ἀξεπάζει; οὐκ οἶσθας, ὅτι ἄγγελοι ταύτῃ τῇ φειδοῖ πρίσανται τραπέζῃ, καὶ φόβῳ ταύτην σφίσουσι; ἀμὰ σὺ ταῦτα οὐ κατόμοσας, ὅτε τὸ τῶν εἰ τοῖς θεάτροις ἀκουσμῶν τε καὶ θεαμῶν ἀνωτέρω ζωγραφῆσαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐκ ἔσῃ τραπεζόμενα τοῖς τῆς ἐκκλησίας διαφόροις τύποις. διὰ τοῦτο ταῖς ἀσήμοις χαυλιαῖς τὸ τῆς ψυχῆς ἄτακτον δημοσιεύεις. πῶς οὖν συνήσομέν ἀξαιτήσῃ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων; πῶς εἰς οἶκον ὑπεισέλθῃ ὁ διαπότης, ὅταν καταφθορόμενος τὴν δίκην ὑπομένῃ; ἐλέησόν με ὁ Θεός, λέγε, καὶ τὸ ἔλεός σου κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου σῶσόν με βοᾷς, ἐν ξένοις τῆς σωτηρίας τὸ ῥῆμα διατυποῖς. τί ζωπυροῦσι τοὺς ἱκετικοὺς χέρας ὑπὸ μετανοεισμῷ συνεχῶς ἐπαιρόμενα καὶ ἀτάκτως φερόμενα, χαυλιόδοντι τοῦ πνεύματος ὠθούσῃ τὸ ἄσημον ἔχουσα; οὐχὶ ταῦτα τῶν εἰς ταῖς τελώναις ἐπαιρομένων γυναικῶν, ταῖς τὰ θεάτρα φοιτώσαις ὅτι ἔργα; πῶς οὖν τολμᾷς τὴν ἀγγελικὴν ταύτην δοξολογίαν ταῖς τῶν δαιμόνων αἰσχυντηλαῖς παίγνιαις; πῶς ἡ σὰ ἀνθήσῃ ταύτην τὴν φωνήν, ἣν ἐκ ἐκφέρεις, Δυνήσομαί σοι Κύριε εἰ φόβῳ, λέγων, καὶ ἀγαλλιάσει αὐτῷ ἐν τρόμῳ; Ψαλμ. ϲ. ια.
τοῦτο ἔστιν, εἰ φόβῳ δουλεύων, ὁ διακεχύσθαι τε καὶ διατίνεσθαι, καὶ μηδὲ σαυτὸν ὑπίσχεσθαι τοῖς τῶν διαλέγῃ τὴν ἀπάτην τῆς φωνῆς εἰσήκουσε; τοῦτο καταφρονήσεως ὅτι, οὐ φόβου, ἀλαζονείας, οὐ καταπλήξεως· τοῦτο παίζοντας μᾶλλον, ἢ δοξολογοῦντας. ἵ οὖν ὅτι τὸ δουλεύειν τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ; τὸ πᾶσαι ἐντολὴν ἀποπληροῦσθαι, φόβῳ δὲ συνολῇ ταύτην κατεργάζεσθαι, ὁ ζωπυροῦμενον καρδία, καὶ πεπληρωμένον τοῦ διὰ ἱκεσίας προσβάλλεσθαι. καὶ οὐ μόνον δουλεύειν ἐν φόβῳ, ἀλλὰ καὶ ἀγαλλιᾶσθαι ἐν τρόμῳ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ προφήτου παρακελεύεται. ὅτε γὰρ ἡ τῆς ἐντολῆς πλήρωσις χαρᾶς ἔλωθεν ἐμποιεῖ τῷ τὴν ἀρετὴν ἀσκοῦντι, καὶ ταύτην, φησὶ, τρόμῳ δὲ δεῖ ποιεῖσθαι προσήκει· ἵνα μὴ τῇ ἀφοβίᾳ συνεχόμενοι, τοὺς τε πόνους ζημιωσώμεθα, καὶ τὸν Θεὸν προσύνωμεν. πῶς δὲ ἔσται, φησὶν, ἀγαλλιᾶσθαι ἐν τρόμῳ; καὶ γὰρ ὁδὸν δοκεῖ τὰ δύο συμβαίνειν, πολλῆς οὔσης τὸ μεταξὺ αὐτῶν διαφορᾶς. χαρὰ γάρ ὅτι καταγωγίων πλήρωσις, καὶ ἡδέων ἀπόλαυσις, καὶ ἀμεριμνίας λήθη· φόβος δέ, ἐλπιζομένων κακῶν ὑπόπτωσις, ὅτε κατηγωνισμένῳ ζωπυρώμενος συναιδόπ. πῶς οὖν ἔστι ἀγαλλιᾶσθαι ἐν φόβῳ, καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐν φόβῳ, ἀλλ' ἐν τρόμῳ, ὅπερ ὑπόπτασις ὅτι τοῦ φόβου, καὶ πολλῆς ἀγωνίας σημεῖον; πῶς δέ, φησι, τοῦτο γένοιτο; καὶ σε τὰ σεραφὶμ διδάσκουσι, ἔργῳ τοιούτῳ ἀποπληροῦντα διακονίαν. καὶ γὰρ ἐκεῖνα τῆς ἀφάτου δόξης ἀπολαύοντα τὸ κλέος, καὶ τὸ ἀμήχανον ὑποπτεύοντα κάλλος· οὐ λέγω αὐτὸ ἐκφοβεῖσθαι, ἐπεὶ ὅτι τῇ φύσει (ἀκατανόητον γὰρ τοῦτο, καὶ ἀθεώρητον, καὶ ἀχωρίστου, καὶ ἀπορρήτου ὅτι τοῦτο τοιοῦτον ἀλλὰ ἐννοεῖσθαι) ἀλλ' ὅσον ἐγχωρεῖ ἐνορᾶσθαι, ὅσον τῆς ἀκτίνος ἐκείνης ἰσχύουσι καταλάμπεσθαι. ὅτε γὰρ διαπαντὸς λειτουργοῦσι κύκλῳ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου, τὸ διαπαντὸς χρὰ ἀκατεύδοντας, τὸ αἰδίῳ ὑφεστώσῃ, τὸ ἀγαλλιάσει ἀκαταπαύστῳ, χαίρειν, σκιρτᾶν, ἀσιγήτως δοξολογεῖν. τὸ γὰρ ὑπόπτωσιν εἶναι τῆς δόξης ἐκείνης, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξ αὐτῆς ἀπαστραπτούσης καταφωτίζεσθαι ἀγγέλους, τοῦτο αὐτοῖς καὶ χρὰ, τοῦτο καὶ ἀγαλλίασις, τοῦτο καὶ ὑφεστώσῃ, τοῦτο καὶ δόξα. τάχα τι πρὸς ἡδονὴν ἐπάγεται, τὸ τὸ ἐπιθυμίαν τῆς δόξης ἐκείνης γενέσθαι. ἀλλ' εἶπα βουληθείητε προσέχοντες ἀκοῦσαι, καὶ μετὰ εὐλαβείας τὴν πρόοδον δοξολογίαν ποιεῖσθαι, οὐκ ἀπολειφθήσεσθε τῆς τοιαύτης χαρᾶς. αὐτὸς γάρ ἔστιν ἐκεῖνος ὁ διαπότης, ὁ καὶ ἐν οὐρανοῖς, καὶ ὑπὲρ γῆς δοξαζόμενος Πλήρης γὰρ ὁ οὐρανὸς, φησὶ, καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. πῶς οὖν ἐκεῖνα τῆς τοσαύτης δόξης ἀπολαύοντα, φόβῳ ταύτην δυναμενοῦσι; ἀκούσει τί φησιν ὁ προφήτης. Εἶ- Ησ. ϛ. γ. ιϛ. Ησ. ϛ. α.

δον

δυαπέμπει πληθύς. καὶ τὴν ἐπουρανίων, ἢ ὑπηκόων συγχορτάζειν πομπήγεις· μία βυζαντία, ἓν ἀγαλλίαμα, μία εὐφροσύνος χορεσταία. ταύτην γὰρ ἡ ἄφατος τῆς διαστάσεως συγκατάβασις ἐκρέτησι, ταύτην ὁ πνεῦμα ζωέπλεξε ὁ ἅγιον, ταύτης ἡ ἁρμονία τὰ φθόγγων τὴν πνευματικὴν εὐδοκίαν ζωηρμόσθη. δῶρον ἔχει τὴν τῶν μελῶν εὐρυθμίαν, ἢ ὑπὸ τὰς τειάδος, καθάπερ ὑπὸ πλήκτρου τινὸς, κινουμένη ὁ τερπνὸν ἢ μελέων ἐπιχαρὲς μέλος, ὁ ἀγγελικὸν ἆσμα, τὴν ἄληκτον συμφωνίαν. τοῦτο τῆς σοφίας ἀσυνδέτου ὁ πόθος, ὃς ὁ τῆς ζωοτελεύτου ὑμῶν καρπός. λέγει τοῦτο χαίρω τὴν τοιαύτην καθορᾶν εὐδοκίμησιν· χαίρω τὸ τῆς ψυχῆς ὑμῶν εὐφροσύνη κατάμαθεῖν, τὸ χαρᾶς τὸ πνευματικὴν, τὸ χῆς Θεοῦ ἀγαλλίασιν. οὐδὲν γὰρ οὕτω ἐπιχαρῆ τὴν ἡμετέραν ἀγαπᾶσθαι ζωὴν, ὡς ἡ ὁ ἐκκλησίας θυμηδία. ὁ ἐκκλησία ἡ τῶν χαιρόντων ζωτηρίας χαρά, ὁ ἐκκλησία ἡ τῶν ἀθυμούντων εὐθυμία, ὁ ἐκκλησία ἡ τῶν λυπουμένων εὐφροσύνη, ὁ ἐκκλησία ἡ τῶν καταπονουμένων" ἀναψυχὴ, ὁ ἐκκλησία ἡ τῶν κοπιώντων ἀνάπαυσις. Δεῦτε γάρ, φησι, πρὸς μὲ πάντες οἱ κοπιῶντες ἢ πεφορτισμένοι· κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. τί ταύτης τῆς φωνῆς γλυκύτερον αὐ πρόσταττεσι; τί τῆς κλήσεως ταύτης ἡδύτερον; πρὸς βιωχίαν σε καλεῖ ὁ ἐκκλησία * καλεῖ ὁ διασώτης, εἰς ἀνάπαυσιν" ἀπὸ τῶν κόπων μεταπέμπεται, εἰς ἄνεσιν ἀπὸ τῶν ὀδυνηρῶν μεταπίθησι, ὁ βαρὺς τῶν ἁμαρτημάτων κυφίζων. τυφλὴ τὴν ἀθυμίαν, ἢ θύφεσωὴν τὴν λύπην ἰᾶται. ὦ τῆς" αὐτοῦ κηδεμονίας, ὦ κλήσεως ἐπουρανίου. "ἀπαύσω μὲν πάντας, ἀγαπητοὶ, αὐτὴν μὲν ὑπὲρ πάντων ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀπαυδίαν· μὴ ἧττον δὲ τῆς μετανοίας θύταξίας ἢ τῶν πρέποντος σπουδῆς ταύτην" ἀπαιτεῖν. ἢ γὰρ ἵνα τοῦτο λέγει ὑμῖν σήμερον κύπριος βούλεται, φορτίον μὲν ἐ * δέχεσθαι, αἰσπάζεσθαι ἢ ὠφέλιμον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. οὕτω γὰρ ἢ φιλόστοργοι πατέρες παιδίοις. οὐ μόνον τὰ πρὸς ὀλίγον χρόνον ὠφελοῦντα, ἀλλὰ ἢ τὰ λυποῦντα πρὸ ἐπιφέρειν τοῖς τέκνοις· ἢ οὐ τὰ αὐτόθεν σὺν ἡδονῇ τὴν ὠφέλειαν ἀποδιδόντα μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσα δοκοῦντα μὲν εἶ φορτικὰ, σωτήρια δὲ ὄντα ἀποπληροῦντα, ἢ ταῦτα μᾶλλον τῆς ὑπὲρ μελείας διδάσκει, ἢ ἀσφαλῶς τὴν αὐτῶν ἀπαιτοῦσι ζωτήριον. ἢ τοῦτον παρακαλῶ ἵνα μὴ μάτην ταῦτα καταδεδεγώμεθα πόνον, ἵνα μὴ τὴν τῆς ἀκροσφαλείας ὑποδύντες ἀνάγκην, ἀσωτίας πεπλησθώμεν, ἵνα μὴ εἰς ἄδου ἀφαλυσθῶμεν αἱ φωναὶ, ὑπὲρ ζημίας μᾶλλον ἐσχηκότες, ἢ οὐκ ὑπὲρ κέρδους. Δεῖ γὰρ ἐμπορίας μακρᾶς μὲν ἐμπορίας στιλλόμενος, πολλὴν ἢ τὴν πνευματικὴν ἐμβολὴν, ἢ τὴν κυμάτων ἐπιφάσεων ὑπομένων, καὶ ἀδέξιος ἂν εἰκῆ ἢ μάτην ἐδὲ τοιούτους ὑποφέρει" πόνους· ἀλλὰ Δι' ἃ τοῦτο ἢ πλάγη τίμνει, καὶ καθαίρων καταπολμᾷ, ἢ τόπους ἐκ τόπων μεταμείβει, καὶ ἀύπνους" πάσας Δι' ἀπλῆ ἰύκτας, ἵνα τὰ τῆς ἐμπορείας αὐτῷ πλεονάζῃ. ὡς εἶγε τοῦτο" μὴ προσῇ, ἀλλὰ ζωὴ τῷ κέρδει καὶ ἡ τῶν κεφαλαίων αὐτῷ ὑπάρχῃ ζημία, ἐδὲ ἀπαίρει" ἔχειν αὐτῷ, ἐδὲ ἐδὲν πολυπλάνους ἐκείνους ὑποφέρει καθόλου. τοῦτο τοίνυν εἰδότες, μὴ τῆς προσηκούσης εὐλαβείας ἐσταῖμεν ἀφιέμεθα, ὅπως μὴ λάθῃ ἀμάρτημα ἀφέσεως, προσθήκην τούτων ποιησάμενοι, οἷς καὶ παρθυσώμεθα. τί δέ ἐστι ὃ ζητούμενον, ἢ ὁ περὶ ἡμῶν ἀπαιτῆται; ὃ τῶν θείων ἀναπέμπουσιν ὕμνους, φόβῳ πολλῷ ζωσταλμένους, ἢ εὐλαβείᾳ κεχρημένους, οὕτω" προφέρει τόπους. ἢ γὰρ εἰσί τινες τῶν ἑσταῖμεν, ὃς ἐδὲ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἀγοφὶ οἴμοι, οἵτινες καταφρονοῦντες μὲν τοῦ Θεοῦ, ἃ ἢ τὸ πνεύματος λόγια, ὡς κοπιῶντες, φωνὰς ἀτάκτως ἀφιᾶσι, καὶ τῶν μυρομένων ἐδὲν ἅμιλλον Δι' ἕκειται, ὅλῳ τῷ σώματι δονούμενοι, ἢ πρὸς φερόμενοι, ἢ ἀλλότρια τῆς πνευματικῆς καταστάσεως ὑποδεικνύμενοι ἃ ἤθη. ἄθλιε καὶ ἀκλαίπωρε, δίοι σε διδιοκότα καὶ τρέμοντα, τὴν ἀγγελικὴν δοξολογίαν ἐκπέμπειν, φόβῳ τε τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ κλίσῃ ποιεῖσθαι, ἢ Δι' ταύτης συγχώμιλον τῶν ὑστερουμένων αἴτεῖσθαι· σὺ ἢ τὰ μίμησι ἢ ὀρχηστῶν ἑσταῦθα πρόσ-

γῆς,

χ. ἄφατος
χ. ζωοτελεύτου,
χ. ἄγιον, τὴν τὴν ἁρμ. τ. φθ. πνευμ. εὐδοκίαν συνάρμοσεν. ὅπερ ἐστὶν.
χ. πατεῖ τὴν
χ. ἡμῶν
χ. εὐθυμία,
* σε
χ. ἀπὸ
χ. ἀφάτου
χ. μὴ ὑπερβαίνωμεν τούτων, ἀγαπητοὶ,
ὑπτιενομένων μὲν ἐσθίειν. τ. ασ. ὅπ μὴ
χ. ἀποπληρούντες
* πιν
χ. κόπους· πῶς γάρ; ὃς δὲ ἐδὲν
χ. πολλὰς
χ. συμεῖ
χ. ἐξίστησι λεγόμενον αὐτῷ.
χ. ὑποκλιθῶμεν. τί ἐν τῷ τὸ ζητ.
χ. ἀναφέρει

χρήμασιν ὄντως εἰ πλεονέκτας, ἢ τὴν αὐτὴν μὴ ἁρπάσῃ ἰσονομίαν, ἀλλὰ τὴν ἀλόγων
χ. παρέρχεσθαι πρέρχεσθαι τὴν θηριωδίαν, ἢ ζώπυρα, μέλλοντας αὐτὴν μικρὸν ὕστερον ἀφίσασθαι, ἢ οὐκ ἀφίσασθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ σὺν τῷ ἑκάτερα, τύπτων ἔνεκεν, κινδυνεύειν; ὁ γὰρ ἁλιατὸς τῆς μὲν ἀπολαύσεως ἀπάγει, τοὺς δὲ ἁλὸς βυθοὺς ἀγαλλόμενος, ἢ ἁλὶ ἀθανάτους κολάσεις. ἵν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, πολλῆς χρησώμεθα τῆς ἐλεημοσύνης. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν, ἡ τοὺς θησαυροὺς μὲν πορφύρας ἐκφεύγειν, ἢ ἁλιτηρίασται τῆς κολάσεως ἢ τῆς ἡμέρας, καὶ σοφοὺς λυτῆσαι τῷ μὲν ταύτης εἰς Ὡ ὑφαντὴν εἰσιόντι. καὶ γὰρ κοσμεῖ αὐτῆς τὸ τοιοῦτον, ἡ πολλὴ τῆς πορφύρας αὐτῆς ἡ ὑπερβολή, ἡ τοὺς αὐτὴν ἀναβαίνει τὸ βασιλικὸν ἦθος, σὺν αὐτῆς ἐνδύμενος μετ' ἀδείας εἰσάγουσα. Αἱ θύραι γάρ σου, φησὶ, ἡ Ψαλ. ι. δ.
ἀνεῳγέσαν εἰς ἐλεημοσύνας εἰσέπεσαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἵνα οὖν μὴ ἐν ἡμῖν τοῦτο τὸ ὕψος δυνάσθωμεν ἐκφυγεῖν, ἀπαλλαγῶμεν τῆς ἀκαίρου ταύτης πλεονεξίας καὶ ἀχρήστου περιφῆς ἡ φιλοπλουτίας; ἃ δὲ ἐπὶ πολὺ ποιησώμεθα χρήσιμα, Ὡ πολλοὶ ἐκφύγοι πολέμιοι πλοῦτον, καὶ τῇ δόξῃ τοῦ δικαίου τοῦτον ἐγχειρίσαντες, ὃς ἡ φυλάξαι δυνήσεται μετ' ἀκριβείας, ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἐπιδῆναι ἡμέρας ἡδονῆς ἢ ἵλεως· καὶ μυρία ὧμεν πεπλημμεληκότες, μεταδώσει συγγνώμης ἡμῖν ἢ ἀπολογίας· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα ἡ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κα. ΕΠΑΙΝΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ἐκκλησίᾳ, ἡ περὶ ἐπταλξίας τῆς εἰς τὰς δοξολογίας, καὶ Εἰς ὅ, Εἴδον Ὡ Κύ- Ησ. ς. α.
ριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ ἡ ἐπηρμένου.

Ἀλλὰ τὴν ὁρᾶτε τὴν ἀσυδίαν ἐκδιηγημένοις ὑμᾶς εἰς ἔργα ἀγαθὰ τὰ πρόσω ἡμῖν εἰρημένα. Διὰ τοῦτο τοίνυν ἀόκνως τὰ τῆς διδασκαλίας * καταβάλλομεν σπέρματα, χρῆσαι ἐντεῦθεν ταῖς ἐλπίσι πεφόμεθα. καὶ γὰρ ὁ γεωργὸς ὁπόταν πόνῳ μὲν τὰ σπέρματα καταβάλῃ, θάρρους δὲ τὴν γῆν καὶ τὰ λήια κομῶντα θάσσηται, τὴν πρόσω ἐπιλησθαίνει κόπων, καὶ πρὸς τὴν ἐξῆς ἐργασίαν τε καὶ σωτήριον τῷ προσδοκωμένῳ δέχεται κέρδη. καίτοι πόσοι πολεμίων, ἡ ἐπιχειρὴς αὐτῇ καθέστηκεν ἡ γεωργία; ἐκεῖνα μὲν γὰρ τὴν καρπῶν τὴν αἰσθητὴν ἐκποιουμένη τὴν ἀφθονίαν, σώματι συναπόλλυσι θνητῷ· αὕτη δὲ τὴν τῶν λόγων καταβαλλομένη διδασκαλίαν, ἡ τὰ τῶν πνεύματος πλεονάζουσα χρείσματα, Ὡ ψυχὴν συναπόλλυσι πλοῦτον, τὸν ἀδαπάνητον ἡ ἀκήρατον θησαυρὸν τὸν μὴ ἁλυσμένον, μηδὲ φθειρόμενον ἀκολουθοῦν, ἀλλὰ ἀρρήτῳ τινὶ σωτηρίῳ πρόνοιᾳ, ἡ νοητὴν τὴν ἀπόλαυσιν ἔχουσαν. αὕτη τοίνυν ἐμοὶ πόνων ἡ ἀκαρπία, σοὶ δὲ συναπόλλυται τῇ ὑμῶν ἀγάπῃ πλοῦτος. τοῦτον οὖν αὐξανόμενον ἐν ὑμῖν κατάμαθε, χαίρω διὰ πάντος, ὡς μὴ εἰκῇ τὰ σπέρματα καταβαλλόμενος, ὡς μὴ μάτην τῶν πόνους ὑπομένας, ὡς εἰς βύθους ἡ λιθώδη ἀπανθρώπους γῆν, ἡ πρὸς καρποφορίαν ἐπιτηδείαν. πόθεν οὖν ὁ τοιοῦτον καρπὸν χαίρομεν κέρδος; πόθεν εἰς ἔργα τὸν λόγους πρόθυμος κατάμαθε; ἐκ τῆς πρόσεως δηλονότι σωφροσύνης, ἐκ τοῦ μετέρα πάντων τὴν ἐκκλησίαν μὴ ἀσυδῆς ὑμᾶς καταλαβεῖν, ἐκ τῆς πάντων ταύτης ἡ ἀπεκδύσεως ἑαυτῶν, ἐκ τοῦ τὰ ἀγγελικὴν χορεύσασθαι μιμεῖσθαι, ἀκατάπαυστον τῷ κτίσῃ τὴν ὑμνολογίαν προσφέρειν. ὧν τοῦ Χριστοῦ δωρησαμένου. δύο γραπταὶ δοξολογοῦσιν ἀγγέλων· κάτω ἐν ἐκκλησίαις χορεύοντες ἄνθρωποι, τὰ αὐτὰ ἐκείνοις ἐκμιμούμενοι δοξολογίαν. δύο δὲ σεραφὶμ τὸν πετόμενον ὕμνον ᾄδουσι· κάτω τὸν αὐτὸν ἡ τὰ ἀγέλων

ἀνάπεμπει

τοίνυν ηλίκος κόσμος τὸν παῖδας φρονίμους μυρίους ἔχειν ἐρασάς, καὶ πῶς πάντα λέγειν τὰ ῥήματα, εἰ εἷς τὼν τ' δεομένων μόνος ἐφρόντιζεν ὁ πλοῦτος, ὁ τῦ φιλανθρώπου, ὁ τῦ ἐλεήμονος υἱός. ἀλλὰ σὺ μὴ ἀναίσθητον κατηγορίας εἰκῆ καὶ μάτην (ἀναίσθητος γὰρ ἐστιν ὁ λίθος, καὶν μυρία τάλαντα αὐτῷ τις περιθῇς χρυσᾶ) μηδ' ἀφιλάνθρωπον καὶ λιμῶ τηκόμενον τοῦτ' τῆς ἀναγκαίας τροφῆς μεταλαμβάνειν ἐφθῆς. ὅταν οὖν ὁ φοβερὸς βῆμα φανῇ, καὶ τὸ πυρὸς ποταμοὶ, καὶ τῶν πεπραγμένων τὰ εὐθύνας ἀπαιτώμεθα, πῦ ἐρᾷς τότε τῆς τοσαύτης βλακείας, τότε τῆς τοσαύτης ἀνοίας, καὶ ὠμότητος καὶ ἀπανθρωπίας; ποίαν προφάσει εὔλογον; ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος τῶν ἄλλων σκηπτὸς ὅτι ὁ λόγος, καὶ ὁ γεωργὸς, ἐὰν ἀπαιτήσῃ αὐτὸν εὐθύνας, ἐρᾷ πρὸς ἔνεκεν καὶ βόας ἔζευξε, καὶ αὔλακας ἔτεμε, καὶ ἀρότρου εἵλκυσε· καὶ ὁ ἔμπορος, πρὸς ἔνεκεν τὸ πλοῖον καθείλκυσε καὶ ἐρμάτων ἐμισθώσατο, καὶ χρήματα ἐναπέθετο· καὶ ὁ οἰκοδόμος, καὶ ὁ νεοδημιατοῤῥάφος, καὶ ὁ χαλκοτύπος, καὶ ὁ ἀγροτοποιός, καὶ ἕκαστος τῶν ἰδιωτικῶν μεπόντων τόκων, ἀποδίδωσι τῷ λόγῳ καὶ τῷ αἰτοῦντι· οὕτω καὶ σὺ, ὁ τῷ κλίνῃ τῷ ἀργύρῳ καθεύδων, ὁ τὸν ἵππον καὶ λίθοις χρυσοῦς, ὁ τὰ δέρματα ῥοδινα κατασκευάζων, οὐ ἀπαιτηθῇς εὐθύνας καὶ λόγον, ποίαν ἐρᾷς αἰτίαν; ποῖον ῥῆμα; πόθεν ὁ ὕπνος σοι τῆς τοιαύτης γνώμης κλίνης; ἀλλ' οὐκ αἰσχύνῃ ἔχοις εἰπεῖν· ἀλλ', εἰ χρή σε καὶ ἀπολόγησαι εἰπεῖν, καὶ ἀνάδυσεσο. φορτὶς γὰρ πλοίου, καὶ ἀγωνία μείζων. ἀλλ' ἀσφαλεστέρα ἡ οἰκοδομὴ ἀπὸ τῦ χρυσίου; ἀλλ' οὐδὲ τῦτο. ἀλλ' ἀμείνων ὁ ἵππος ἀπὸ τῦ χαλκοῦ; ἀλλ' ὁ οἰκέτης; τίνα μοι ἄπαντα καὶ σὺ ῥῶθι. τίνος οὖν ἕνεκα τοσαύτην ἀπιστοκαλίαν ὑπεδείκνυσθε καὶ πάντων τούτων; πάντως ἐρᾷς, ὅτι δόξαν ὑμῖν καταστρεπτέραν κατασκευάζοντες. εἶτα οὐκ ἤκουσας καὶ τὸ παροιμίᾳ τῦ λόγου, ὅτι ταῦτα οὐκ ἔστι δῶρα θεῖα δόξα, ἀλλὰ τύραννος ἄπαν, ἀτιμία καὶ ἔνειδος, καὶ κατηγορία καὶ γέλως; ὁκ τούτων πίπλεται φθόνος καὶ βασκανία, καὶ τὰ μυρία δάκρυα. καὶ ὅσῳ μυριωτέρα τὰ κτήματα, τοσούτῳ καὶ ἡ κατηγορία δεσποτικὴ, καὶ αἱ μεγάλαι αὗται καὶ λαμπραὶ οἰκίαι ἐρήμους φανοῦσαι ἀφίσουσι, καὶ μυρίων πολυτίμων τῶν κτεανιόντων, κατηγόρων πικροτάτων. καὶ ὁ μὲν σῶμα τῇ γῇ παραδίδοται, καὶ ὁ ὄψις τῶν οἰκημάτων οὐκ ἀφίσει συγκατακρωθῆναι τῇ σαρκὶ τῆς πλεονεξίας τοῦ μνήματος· ἀλλ' ἕκαστος πρίων, καὶ πρὸς ὕψος καὶ μέγεθος ἀφορᾷ τῆς λαμπρᾶς καὶ μεγάλης οἰκίας, καὶ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ πρὸς τὸν πλησίον ἐρᾷ, οὐκ πόσων δακρύων αὕτη φκοδόμηται καὶ οἰκία; πόσων ὀρφανῶν γυμνωθέντων; πόσων χηρῶν ἀδικηθεισῶν; πόσων μισθῶν ἐρημθέντων; ὥστε τύραννος σοι συμβαίνει. βουλόμενος δόξης ἀπολαῦσαι ἐν τῷ ζῆν, οὐδὲ μὴν ὃ καταλῦσαι ὃ ζῆν, ἀπαλλάττῃ τ' κατηγόρων, ἀλλ' ὥσπερ ἐν φιλῃ χαλκῇ ὃ ὁμοιά σου πρεσφέρουσα ἡ οἰκία, καὶ τὸν οὐδὲ ζῶντά σε ἐνεκαλόντας παρασκευάζει μυρίοις βάλλειν ἀνείδεσιν. ἐπεὶ οὖν οὐδὲ τῦτο ἔχῃ ὃ κέρδος ἡ πρεσπῆ αὕτη φιλοτιμία, φεύγωμεν, ἀγαπητοὶ, φεύγωμεν ὃ νόσημα, καὶ μὴ γινώμεθα τ' ἀλόγων θηρίων δείγματα. ἐκείνοις πάντα κοινὰ, καὶ γῆ, καὶ πηγαὶ, καὶ τομαὶ, καὶ ὄρη, καὶ πάτοι, καὶ οὐδὲν θάτερον θατέρου πλέον ἔχει· σὺ δὲ ἄνθρωπος ὤν, τὸ ἡμερώτατον ζῶον, θείου μέρη χαρακτῆρος, μυρίων πενήτων ἐφάς, καὶ πολλάκις μυρίων μιᾶς καταλύσαν οἰκίας. κρίνοις οὐχ ἡ Φύσις ἡμῖν μόνη κοινὴ, ἀλλὰ καὶ ἕτερα πολλῷ τῆς Φύσεως πλείονα· οὐρανὸς κοινὸς, καὶ ἥλιος, καὶ σελήνη, καὶ ὁ τῶν ἀστέρων χορὸς, καὶ ἀὴρ, καὶ θάλασσα, καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ γῆ, καὶ ζωὴ, καὶ τελευτὴ, καὶ αὔξησις, καὶ γῆρας, καὶ ὕσος, καὶ ὑγεία, καὶ χρεία ἐφθῆς καὶ οὐδυμίᾳ· καὶ τὰ πνευματικὰ πάλιν κοινὰ, καὶ ἡ πράπεζα αὕτη ἡ ἱερὰ, ὃ σῶμα ὃ δεσποτικὸν, τὸ αἷμα ὃ τίμιον, τῆς βασιλείας ἡ ἐπαγγελία, ὃ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας, ὁ χαρισμὸς τῶν ἁμαρτημάτων, ἡ δικαιοσύνη, ὁ ἁγιασμὸς, ἡ ἀπολύτρωσις, τὰ ἀπόῤῥητα ἀγαθὰ, Ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ ὃς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. πῶς οὐκ ἄτοπον οὖν ἐν τοσούτοις κοινωνοῦντας ἀλλήλοις, καὶ φύσει, καὶ χάριτι, καὶ ἐπαγγελίαις, καὶ νομοθεσίαις, τύφους ἐν τοῖς

Ρωμ. ια.

χρήμασιν

ζητῆς ἐν μέσαις ταῖς πόλεσι, καὶ οὐκ ἐνοῆς ὅτι καὶ ὁ δικαιότατος σου μὴ πλουτῶν πάθοι, ἢ μὴ πόρνης διελέγετο, καὶ μὴ ληστῶν ἐστερεῖτο, καὶ τοῖς δυθεσπίοις συναριθμήσεται· ἀλλὰ τῷ τύφῳ καὶ τῇ ἀπονοίᾳ τυραννούμενος, ἀπολλύεις καὶ ὃν ἄνθρωπον εἶ); ἐστιν ὅτε καὶ ἡμῖν ἡ πολλὴ τῆς ἐλεημοσύνης εὐφορία, ἐστιν ὅτε τῆς πλεονεξίας ἔρως. ἐστιν ἡ ὠμότης καὶ ἀπανθρωπία. ὅταν γὰρ καὶ χαλκοῦν χρυσοῦν τῷ ἵππῳ ἐνέθηκε, καὶ μαργαρίτῃ χρυσοῦν τὸν οἰκέτην, καὶ πίνακα χρυσᾶ τῷ λίθῳ, καὶ δέρματα χρυσᾶ ποδήρη σοί, καὶ ἱμάτια χρυσᾶ, καὶ ζώνη χρυσῆ, καὶ ὑποδήματα, καὶ τοσαύτας τὰς πομπὰς ταύτης σαυτῷ ἐνέθηκας, βυθόμυος τὴν ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν πληρῶν, καὶ ἐφιεὶς τῷ πάντων ὠμοτάτῳ θηρίῳ πρόσχυσιν, τῇ φιλαργυρίᾳ λέγω, τότε καὶ ὀρφανοὺς ἀποδύεις, καὶ χήρας γυμνοῖς, καὶ κοινὸς ἐπιέρχῃ πολέμιος ἅπασι, μάταιόν τινα ἀνελίττων πόνον, καὶ δρόμον οὐδὲν ἔχοντα πέρας χρηστόν. τί γάρ σοι βούλει; ὃ τὴν οἰκέτιν σου τὴν βαρβαρικὴν χρυσοφορεῖν; τί δὲ κέρδος; πῆς ἡ ὠφέλεια τῆς ψυχῆς; πῆς ὕφεσις σώματος; ποία περίοδος οἰκίας; τίνα τοίνυν μοι ἄπαντα, ἄκαιρος δαπάνη, ἀνάλωμα ἀληθείας γέμον, ἀσυλλογίας ἐπίθεσις, διδασκαλεῖον κακίας, βασανιστὴς βίου καὶ ἀχαρίστου ἀφορμή, φθορεὺς ψυχῆς, ὁδὸς ὑπὲρ μυρία φέρουσα κακά. αἱ μὲν κλῖναι αἱ ἀργυρόποδες, αἱ χρυσοπάστοι, καὶ τὰ ἐλεφαντόποδα, καὶ ἡ λίθινος κατασκευασμένοι, καὶ ὁ πολὺς γέλως, τί σοι τὸν βίον ὠφέλησαν δυνάμενα; τί δὲ ἀμείνω σε ἐποίησεν, ἢ τὸν ζωοποιὸν, ἢ ἄλλων ὠνᾶ τῶν κρειττόνων καὶ τὸν οἰκέτην; οὐκ ἐστιν ὅτε καὶ ληστὰι καὶ τοιχωρύχοι πολλοί; οὐκ ἐστιν οἰκέται δραπετεύοντες; ὅταν γὰρ πάντα χαλᾷ βλέποντες, ἀργύρου ἰδοῦσι σίλλοντα, τρέφεται ἐν αὐλῇ τὸ ἰσόσημα τῆς κλοπῆς. Εἰ γάρ σε τὸν ἐλεύθερον, καὶ ἐπ' εὐθηνίας μέγα φρονοῦντα ἀργύρου ἐν ἀγορᾷ λάμπων ἐφέλκεται τὸν ἐπιθυμοῦντα, πολλῷ μᾶλλον τὸν οἰκέτην. καὶ ταῦτα λέγω οὐκ ἀπαλλάττων ἐγκλημάτων σὸν δραπέτην τὸν οἰκέτην, ἐκ σοῦ δὲ καὶ ἐναύτα καὶ κακοῦργον ὄντα, ἀλλὰ παραινῶν ὑμῖν μὴ παρανοίᾳ τῶν τοιούτων ἰσοσήμων αὐλῆς τὸν ἔφιλον. ἀλλὰ ποῦ καταθώμεθα αὐτά, φησιν; Εἰς γῆν κατορύξωμεν; ἄπαγε. ἀλλ', Εἰ βούλει τῆς ἐμῆς ἀκούσεσθαι συμβουλῆς, ἐρῶ σοι τρόπον, δι' οὗ τὸν δραπέτην θησαυρὸν ἀσυλίαν ποιήσαι. ἐκ γὰρ δραπέτης ὅστις ὁ πλούτος, σήμερον μὲν ἐν τούτοις, αὔριον δὲ ἐν ἑτέροις μεταπηδῶν· οὐ δραπέτης δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ δραπετοποιός, σὸν φυλάττοντας αὐτὸν πολλάκις φυγάδας ποιῶν. πῶς οὖν οὐκ ἄν τις καταγελάσειε; ἀπὸ σκοπιᾶς τοῖς ἄλλοις δραπέταις. ὁ μὲν γὰρ ἄλλοι τηρούμενοι μόνοι, σὺ δὲ τηρούμενος φεύγῃ, σκορπιζόμενος μόνῃ. Εἰ δὲ χαίρει τὸ Εἰρημένον εἶναί σοι δοκῇ, μαίθανε τοῦτο ποιῶν τῶν γηπόνων. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τὸν σῖτον ἐνὸν μὲν ἐν οἴκῳ καταχώσαντες χάσωσι, σπεῖρα καὶ σκώληκα πολλοὺς ἀπώλεσαν· ἐὰν δὲ σκορπίσωσιν εἰς τοὺς ἀρούρας, οὐ μόνον φυλάττουσιν, ἀλλὰ καὶ πλείονα ἐργάζονται. οὕτω καὶ ὁ πλούτος, μόνῳ μὲν ἐγκλωστὸς, καὶ ἐπὶ θύραις ὢν καὶ μοχλοῖς, καὶ Εἰς γῆν κατορυττόμενος, δραπετεύει ταχέως· ἐὰν δὲ αὐτὸν, ὡς ὁ γηπόνος τὸν σῖτον εἰς τὰ ἄρουρα, οὕτως εἰς τοὺς πένητας σκορπίσῃς ταχέως, οὐ μόνον οὐ δραπετεύει, ἀλλὰ καὶ πλείονα ἐκεῖθεν ἕξεις. ταῦτα τοίνυν εἰδὼς, μὴ παραδόξως αὐτὸν οἰκέτην, ἀλλὰ μυρίας αὐτὸν ποίησον κατέχεσθαι χαρὰς, ταῖς τῶν χηρῶν, ταῖς τῶν ὀρφανῶν, ταῖς τῶν σώματα λελωβημένων, ταῖς τῶν δεσμωτηρίων οἰκουμένων. οὐ γὰρ δὴ δυνήσῃ ἁθρόαν τοσαύτας λαβεῖν, ἀλλὰ κατέχεται μετ' ἀσφαλείας, καὶ πλείονα ἕξεις. καὶ τί καταλείπω τοῖς παισίοις, φησί; μάλιστα μὲν οὖν οὐ πάντα σοι αἰτιάσομαι κτῆσιν. Εἰ δὲ καὶ πάντα, ταύτῃ μᾶλλον σὸν παῖδας ἀπορωτέρους ποιήσεις, ἀντὶ χρημάτων ἀρετὴν οἰκείαν καταλιμπάνων ἅπασι. θεὸν αὐτοῖς καταλιμπάνω ἵλεων, τὴν ἀπὸ τῆς ἐλεημοσύνης ἀπορρέουσαν, μυρίους πορίζουσαν, καὶ εὐεργέτιν καὶ ἐν ἀνθρώποις. ὥσπερ γὰρ σὸν πλουτοῦντας, καὶ μὴ ἀδικουμένων, μισοῦμεν· οὕτω σὸν ἐλεεῖν εἰδότας, καὶ μὴ αὐτοῖς τῆς φιλοπτωχίας ἀπολλυομένης, ἀγαπῶμεν, καὶ πόθοῦμεν, οὐκ ἐκείνους μόνον, ἀλλὰ καὶ σὸν ἐκείνων παῖδας. ἐπίσης

μὴν ζωμεν διορθούμενος, καὶ τῆς τοιαύτης ἀπάγων ἀγωνίας ἡμᾶς, καὶ πείθων ὡς ὀφείλομεν ἅπαντα καταφρονεῖν, ἔλεγε· μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἀνθρωπος, ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τῆς οἰκίας αὐτοῦ. ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πρώτα. Εἶδες ἀκρίβειαν λέξεων καὶ διαίρεσιν σαφεστάτην; οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα αὐτοῦ, ἀλλ', ἡ δόξα τῆς οἰκου αὐτοῦ, δηλονότι ὅτι ἑτέρου δόξα ἀνθρώπου, καὶ ἑτέρου δόξα οἰκίας. τί τοίνυν δόξα ἀνθρώπου; καὶ τί δόξα οἰκίας; δεῖ γὰρ ταῦτα εἰδέναι σαφῶς, ὥστε μὴ τὰ ἀνάρμοστα περὶ τῆς ἀληθείας ἀπαιτεῖσθαι. οἰκίας μὲν οὖν δόξα τοῖχοι, φησὶν ὄροφος, ἔδαφος ψηφῖσι καλλωπιζόμενοι, λειμῶνες, πολυτελεῖς, ἀνδραπόδων ἀγέλαι, καὶ ἔπιπλα καὶ πολυτελῆ, ὧν οὐδὲν περὶς Ⓦ ἀνθρωπον. ἀνθρώπου δόξα, πίστις ὀρθή, ζῆλος ὁ κατὰ Θεόν, ἀγάπη, φρόνησις, ὑπομονή, καὶ ἡ τῆς ψυχῆς εὐπείθεια, καὶ ἡ τῆς ἐλεημοσύνης φιλοσοφία, σωφροσύνη, κοσμιότης, καὶ λοιπὰ ἅπερ τῆς ἀρετῆς μέλη. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ταῦτα τὸν ἔχῃ Ⓦ θεόν, ὁ μὲν σκεῦνα κεκτημένος οὐ καρποῦται τὴν ἐξ αὐτῶν δόξαν, οὐδὲ ἂν κληθείη τις καλὸς, ὅτῳ οἰκίαν ἔχῃ καλὴν, ἢ ἀνδράποδον, ἢ λειμῶνα, ἢ πλῆθος ἀνδραπόδων, ἢ ἱματίων πολυτέλειαν. τὸ γὰρ θαυμαστὸν ἅπαν περὶ τὸ κτῆμα ἴσχυται, οὐ δίκαιον περὶς Ⓦ ἔχοντα. τὴν γὰρ οἰκίαν θαυμάζομεν, καὶ Ⓦ ἀνδράποδον, ἢ Ⓦ λειμῶνα, καὶ τῶν ἱματίων τὸ κάλλος, ἀ τῶν ἐργασαμένων τῆς τέχνης ὄντι ἐγκώμια, οὐ τῆς τῶν κεκτημένων ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ τοιαῦτα ἅπερ τῆς κακίας ἀπόδειξις. τοσοῦτον γοῦν ἀπέχει τούτων ἡ φύσις τὸν κτησάμενον ἔχειν δόξῃ περιβεβλημένον, ὅτι καὶ λυμαίνεται αὐτὸν μᾶλλον ἐπαφρόλης. καὶ γὰρ ὡς ὠμοὶ, καὶ ἄπονθεν ἄνθρωποι, καὶ βάναυσοι, καὶ φιλοσοφίας ἀλλοτρίοι, οὕτως ἅπαντες κωμῳδοῦσι τὸν τοῦτοις περιουσίαν ὑπὸ ἀκρυμόνων. οὐ γάρ ἐστιν ἀνθρώπου δόξα ταῦτα, καθὼς εἶπον, ἀλλὰ τῆς οἰκίας. τὸν μὲν τοι τὸν σωφροσύνῃ ζῶντα, κοσμιότητι, φρονήσει, ὑπομονῇ, τῷ Θεῷ μετ' ἀκριβείας ἀνακειμένον, αὐτὸν θαυμάζομεν, ἐπαινοῦμεν, ἀνακηρύττομεν· ἐπειδήπερ αὕτη ἀνθρώπου μάλιστά ἐστιν ἡ δόξα. ταῦτα γοῦν εἰδότες, μηδένα ζηλωτὸν εἶναι νομίζωμεν τὸν σκεῦνα περιβεβλημένον, ἃ μηδὲν περὶς αὐτὸν ἔχῃ χρηστὸν. καὶ ἴδῃς ὅτι ὀχήματος ἵνα καθήμενον, καὶ ὄφρυς ἀνασπῶντα, αἰσχυνόμενον, αὐτὸν ἀπόμενον τῆς ὠφελείας, οὐ τῇ φύσει τοῦ πράγματος (οὐ γὰρ δυνατὸν) ἀλλὰ τῇ ἀπονοίᾳ τῆς ψυχῆς, μᾶλλον δὲ τῇ μανίᾳ, μὴ νόμιζε τοῦτον ἔνδοξον, μηδὲ ὑψηλὸν ἢ μέγαν. ὑψηλὸν γὰρ οὐχ ἡμίονοι ποιοῦσιν ἕλκουσαι, ἀλλ' ἀρετῆς χρυσῆ πρᾶξις καὶ ἀψίδας ἀναίρουσα τῶν οὐρανῶν. καὶ ἄλλοι θάσσουσιν ἐφ' ἵππου καθήμενοι, πολλοὺς ἔχοντα τοὺς ῥαδιουργοῦντας, καὶ σφοδρῶς ἅπτεται τῆς ἀληθοῦς, μηδὲ τοῦτον μακαρίζῃς ἀπὸ τούτων· ἀλλ' ἀναπαύου αὐτοῦ τῷ ψυχῷ, καὶ τότε πρὸς αὐτὸν ψηφίζου ταῦτα, ἅπερ ἡ ἐκείνης ὄψις ἐπιβάλλει. ὡς ἔγωγε καὶ ὁρώμενα καταπίπτοντα. Οἶδα γὰρ σοφῆς ὅτι τῆς ἀληθοῦς, Εἰπέ μοι; τί δὲ ἐλαιώνες τοῦτον ἅπαντες, καὶ φυλακτήρια, καὶ θεράποντες ὦσι, καὶ θεράποντα; πῶς ὁ τοῦτος; πῶς ἡ ἀπονοία; μὴ γὰρ λύκος γέγονας, ἢ λέων, ὡς εἰσιὼν εἰς πόλιν ἅπαντας εἰς φυγὴν πρέπειν; μᾶλλον δὲ λύκος μὲν λύκον ἀεὶ ποτε ἐλάσῃ, οὐδὲ λέων λέοντα· ἀλλὰ ζωολοιδόρησαι, τὴν κοινωνίαν τῆς φύσεως αἰδούμενοι· σὺ δὲ, ὁ μετὰ τῆς φύσεως καὶ ἕτερα πολλὰ διαφώματα ἔχων ἡμερότητος, καταφρονήσεως, ἰσονομίας, τί χάριν τῶν θηρίων θηριωδέστερος, καὶ δηλονότι τὸν ἄλογον τῶν λογικῶν καταφρονῇς; καὶ ὁμῶν διακοσίους εἰς οὐρανοὺς ἀνήγαγε Ⓦ ἀνθρωπον, σὺ δὲ οὐδὲ ἀγροῦ αὐτῷ μεταδίδως; τί δὲ λέγω εἰς οὐρανούς; εἰς θρόνους καθίζει βασιλικούς, σὺ δὲ τῆς πόλεως ἐξελαύνεις; τί δὲ σοι καὶ ὁ χαλκοῦς εἰκὼν βούλεται ὁ χρυσοῦς ὁ Ⓦ ἵππου κατακοσμῶν; ποίας δὲ ἀπολογίας τύχῃ, ἢ τίνος συγγνώμης, ὃ μὲν ἄλογον καὶ οὐδὲ τῆς φιλανθρωπίας αἰσθανόμενον ἕνεκεν τῶν χρείαν κηδεμονίζων (ταῦτα γὰρ ἐκείνῳ καὶ χρυσοῦς, καὶ μόλιβδος) Ⓦ δὲ Χριστὸν λιμῷ τηκόμενον ὁρῶν, καὶ οὐδὲ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς ἀπολαύειν ἐφῆς; τί δὲ οὐκ ἀνέχῃ, ἀνθρωπος ὤν, ἀνθρώπους ἀναμίγνυσθαι, ἀλλ' ἐρημίαν ὑπο-

ζητεῖς

χ. λίξεως

χ. ἀναπαῦ-

Λογ. κ. ΛΕΧΘΕΙΣ ΕΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΕΝ τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ μεγάλῃ, ὀλίγαι ζωνελθόντων, Εἰς ὃ, Μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος· καὶ περὶ ἐλεημοσύνης. Ψαλμ. μθ. ις.

Βραχὺς ὁ καιρὸς τῆς καλῶς εἰρηκότος, ἀλλ' ὠφέλιμος· λεπτὴ ἡ ὑφή, ἀλλὰ μεγάλη ἡ ὠφέλεια· ὀλίγα τὰ ῥήματα, ἀλλὰ πολυτελῆ τὰ νοήματα. καὶ γὰρ νόμοι ὁλόκληροι τοῖς ἐπαίνοις οὐκ ἐπέρωσι, καὶ σοφωτέρους τοὺς ἐγκωμίους εἰργάσατο, καὶ ⓦ αὐτοὶ τῆς γεωργίας ἐδήλωσεν, ὕμνους τε ζωηροὺς αὐτῷ καὶ βιβλιοθήκας, καὶ ⓦ ἀποστολικοὺς νόμους, εἰς δοξολογίαν ⓦ λόγοι κατέλυσεν. Εἰ δὲ ταχέως τοῦτο τοῦ στόματος ζωὴ ἔφθειρε, οὐδὲν θαυμαστόν, ἀλλὰ δεῖ καὶ πεπεισμένους εἶναι. οὐ γὰρ ἐπορφύρει πλείονα εἶπεῖν, εἰς σιγὴν ⓦ λόγοι κατέκλεισεν, ἀλλ' ἡμῖν τῆς διδασκαλίας ἀφεχώρει. Φέρε οὖν καὶ ἡμεῖς τῆς ζάλης τὴν ἡδονὴν μελιτηρῶν δρυβλίων ἀπαλλαγέντες, ὥσπερ ποτὲ ποταμίοις ὕδασι, τῇ τοῦ γραφέως ἀναγνώσει τὸν ἀκοὸν ἀποπλυνώμεθα. οὕτω καὶ ναῦται ποιοῦσιν, ἐπειδὰν χειμῶνα ἀφθαρμόντες, καὶ πολὺ ἀφεστῶντες πέλαγος, εἰς λιμένα κατάντησιν γαλήνιον, ἱστία χαλάσαντες, καὶ κώπην ἀποθέμενοι, ἐκ τῆς πολὺ ἀποβάντες, βαλανείοις, καὶ σιτίοις, καὶ πότοις, καὶ ὕπνῳ καὶ ἡδίσι τὸ σῶμα ἀνακτησάμενοι, ἀκμαιότεροι αὖθις πρὸς τὸν λοιπὸν ναυτιλίαν ἀφασκυάζουσι. τοῦτο δὴ καὶ ἡμεῖς μιμησώμεθα καὶ τῆς πρόσθεν χειμερίας ἀπαλλαγέντες, καὶ τὸ δρυβλίου, ἐκ τοῦ κυμάτων, ὥσπερ εἴς τινα λιμένα βύθιον, τοῦ γραφέως τὸν ἀναγνώσει τὸν ψυχὸν τὸν ἡμετέραν ὁρμίσωμεν. ἐκ γὰρ λιμένος ἐστὶν ἀκύμαντος, καὶ πᾶσης ἀρρᾳστίας, ἐκ πύργος ἀσείστος, καὶ δόξα ἀναφαίρετος, καὶ ἔσω ἄτρωτα, ἐκ θύρας ἀμβράσιος, καὶ ἡδονὴ διηνεκής, καὶ πάντα ὅσα δὴ εἴποι τις καλά, τῶν θείων γραφῶν ἡ σύνοψις. αὕτη καὶ ἀθυμίαν ἀποκρύπτει, καὶ εὐθυμίαν διαλήρει, καὶ τὸ πένητα τοῦ πλουσίου πλουσιώτερον καταστάζει, καὶ τοῖς πλουτοῦσιν ἀσφάλειαν ἐντίθησι, καὶ τὸ ἀμύρτωλον δίκαιον ποιεῖ, καὶ τὸν δίκαιον ἐν ἀσφαλεῖ καθίστησι φυλακῆς, καὶ τὰ ὄντα καλὰ ἀναπαύει, καὶ τὰ οὐκ ὄντα ἀγαθὰ καταφύλλει, ἀπελαύνει ποινείας, ἐκ ἐᾷ ἐπιθυμεῖν, οὐκ ἐπιθυμεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ῥίζοι καὶ διώκειν ποιεῖ. φάρμακον οὖσα παθῶν ἰατικόν, ἐσφῶν ὑγιὲς καὶ ἀπόρρητος, παθῶν αἱρετικὴ. καὶ γὰρ τὰς ἀκάνθας ἀναπαύει τοῦ ἀμύρτημος, ἐκ καθαρὰν τὴν ἀρόσιν ἐργάζεται, ἐκ τὰ σπέρματα καταβάλλει τῆς θυσείας, καὶ πρὸς ἀκμὴν ⓦ καρπὸν ἄγει. μὴ δὴ ποσῶν ἀφαμαρτάνωμεν ἀγαθῶν, μηδὲ ἀπολιμπανώμεθα ζωῆς, ἀλλὰ ζωῆς ἐπιζητῶμεν, ἵνα διώκωμεν ἀφαπαύωμεθα, καὶ μηδεὶς μήτε φθόνῳ βάλληται πλουτοῦντα ὁρῶν, μήτε πενίᾳ πιέζηται· ἀλλὰ κατὰ μαζὸν τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων φύσιν, ἀφαπτεχέτω μὲν τῆς σκιᾶς, δυτιχέσθω δὲ τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ σκιὰ, εἰ καὶ μείζων τοῦ σώματος εἶναι δοκεῖ, ἀλλ' ὅμως σκιὰ τυγχάνει· ἄλλως δὲ οὐδὲ ἔστι μείζων, ἀλλὰ τότε δοκεῖ, ὅταν μακροτέρᾳ τῆς ἀκτῖνος γένωμεθα. ὅτω γοῦν, ἵνα μὴ καὶ ἐνθάδε μεσημβρίαν τῆς ἀκτῖνος ἐπὶ κεφαλὴν ἱσταμένης ζωνελαύνεται πρότερον, καὶ συστέλλεται καὶ βραχυτέρα γίνεται. ὁ δὲ καὶ ὅτι τοῦ δυσμῶν ὄντι ἰδεῖν. ἕως μὲν γὰρ ἦς μακροτέρᾳ τῆς ἀρετῆς καθίστων ἑαυτὸν, μεγάλα φαίνεται τὰ τῶν πρότερον βίου σώματα· ὅταν δὲ αὐτοῦ τοῦ φαεινοτάτου φωτὸς τοῦ θείου ἑαυτὸν καταύγασον γραφῇ, τότε καὶ ὁ αὐτελὴς καὶ ὁ βραχὺς καὶ τὸ οὐδαμοῦ τοῦ ὑπερόπτου τούτου ὁρᾷ σώματος, καὶ μυθάζει σαφῶς, ὅτι ποταμίων ὑδάτων ὀσμὴν ἄμικτον ταῦτα δέχεται, ὁμοῦ τε φαινόμενα καὶ σώζοντα. διὰ τοῦτο ὁ σοφὸς Παῦλος Φιλοσοφῶν, τοὺς μακροψύχους, καὶ ἀλαζονείας, καὶ χαμαὶ συρομένους, καὶ κεχηνότας πρὸς τὴν τοῦ πλούτου φαντασίαν, καὶ διδοικότας, καὶ πένητας τοὺς ἐν τούτοις κε-

χ. ἔσωθεν ἄτρωτον.

χρυσὸς ἄψυχός ἐστιν ὕλη. ἀλλὰ τὸ ἀνθρωπον φοβῇ; ναί. Διὰ τί; μὴ γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ πλοῦτος; τὸ οἰκίας ἢ περιφάνεια. * μύρμηκες ἦσαν ὁ τοῖχος. τί οὖν τοὺς τὸ οἰκοδομᾶς; χρυσοῦς ὀρύσσοντας. τί οὖν τοὺς τὸ κεκτημένους; αἱ κεφαλαὶ τὸ κίονων χρυσαῖ. τί οὖν πρὸς τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο τὸ * ἁμαρτίας βεβαρημένον; ἀλλὰ καθαρεῖ ὁ ἵδρωτος; δηλαδὴ ἀκάθαρτον ὁ Σιμωνίδης. ἀλλὰ σπεκτὰ τὰ ἱμάτια; ἀλλὰ ῥακίων γέμουσα ἡ ψυχή. ἡ οἰκία πλουσία, δηλονότι ὁ κεκτημένος τὸ οἰκίδιον, πάνυ. ὅταν πλουτῶν ᾖ ἡ δόξα τὸ οἴκου αὐτοῦ. ἵνα μάθητε, ὅτι ὃ εἶχον ὄντως ἡ δόξα, καὶ οὐχὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τῶν ῥημάτων ὑμῶν ἐλέγχω ὑμᾶς. "εἰσερχόμενος πολλάκις εἰς οἰκίαν πινὰ ὡραίαν ἰδοὺ, ἐξερχόμενος τί λέγεις; ὡραία εἶδον μάρμαρα. μὴ λέγεις, ὡραῖον εἶδον ἄνθρωπον; θαυμασὸν ⓐ κίονες, θυείδες καλαί. μὴ λέγεις, θαυμαστὸς ὁ οἶκος; πολὺς ὁ χρυσὸς ἐν τῷ ὀρύγματι. μὴ λέγεις, πολλὴ ἡ ἐλεημοσύνη, πολλαὶ αἱ χρῆσις καὶ δαψίλεια πολλή. μὴ λέγεις, πολλὴ ἡ δαψίλεια ἐκείνου τοῦ κεκτημένου; πόντα χοῦν εἰς τοὺς τοίχους, πόντα χοῦν εἰς τὰ μάρμαρα, πόντα χοῦν εἰς τὰς χρύσας, πόντα χοῦν εἰς τὰς πηγάς. Διὰ τί λέγῃ. πάλιν ὁρᾷς ἵππον ἔχοντα χρυσοῦν χαλινόν, καὶ λέγεις, καλὸς ὁ χαλινός. οὐκοῦν τὸν χρυσοχόου ἐγκώμιον. θαυμασὸν τὸ ἱμάτιον· ὀχλοῦσι τὸν ὑφάντην ὁ ἔπαινος. καλοὶ ⓐ οἰκέται· ὀχλοῦσι τὸν πεπωληκότες ὁ ἔπαινος. καὶ μάλα μὲ ἐκεῖνος ἀστοφώτους, εἰ ὃ εἰκῆ αὐτοὺς ἐγκωμίων ἀπολαύουσιν. ἀλλ' ὅταν ἴδῃς δοῦλον καλὸν, λέγεις, καλὸς δεσπότης, ὠφέλιμος, ὀπτικὸς, θαυμαστὸς, ἐλεήμων, φιλόφρων, ζωοτιτρημένος, ἀεὶ ἐν βυζαῖς τροφοῦσαν, ἀεὶ ἐν παιδείαις τρέφοντα, ἀεὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σχολάζων, ἀεὶ ἀχώριστος ὄντα τῆς θείας διδασκαλίας. ταῦτα, ἐγκώμια τοῦ ἐκεῖνον * . μάθε οὖν τί πλοῦτος ἀνθρώπου, καὶ τί πλοῦτος οἰκίας, καὶ μὴ φοβοῦ. ἐὰν γὰρ μάθῃς ὀρθῶς τὸν πλοῦτον καλῶς, οὐκέτι φοβηθήσῃ. ὁρᾷς ὃ τὸν νομιζόμενον πλοῦσιον τρέμει καὶ πάντα ὄντα καὶ πλουτοῦντα; μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, εἰ ἦν σοι ταῦτα τοῦ ἀπατᾶν, σὲ χαίρω τῆς τελευτῆς αὐτοῦ βλέπει αὐτόν. μὴ λαμβάνει τι οἰκεῖον τούτων ἀπόντων, ἢ ἀπέρχεται; εἶπα ἀπέθανε, ἦν κεῖται γυμνὸς ὁ τὰ σπειρὰ τρέφων ἐβεβλημένος ἱμάτια. κεῖται γυμνὸς ὅπου τοῦ βάθρου, ἦν ⓐ οἰκέται ἀπέρχονται ἦν ἔρχονται, καὶ σοὶ φορτίζει. οὐ γὰρ ἦσαν αὐτοῦ ⓐ οἰκέται. ἀπεδήμησε, ἦν σοὶ αὐτοῦ λοιπὸν κεῖται. ἡ γυνὴ κατακόπτεται, τὰ τείχη λύει, τὰ δοκοὶ σοὶ πόντες, οὐχ ὑπάρχουσι· τὰ παιδία τὸ ὀρφανία, ἡ γυνὴ τὸ χηρεία, " πόντες τὰ πτωχοί, οἰκοχόοι, κεραμῆρες, τὰ δόσιτοι, κόλακες, δίωνυσοι· λαβεῖν τι ἐξ ἐκείνων τῶν σκυλῶν, ἦν ἀπολαβεῖν οὐ δύνανται. ἀλλὰ τί; ἀποφέρεται " μόνος· εὐφημείας βάλλουσι. καὶ τί πρὸς αὐτὸν πάλιν; ἀνθ' ἡ κενοδοξία αὐτοῦ θάψῃ. Διὰ τί; μὴ γὰρ δύναταί τι λαβεῖν ἀπ' αὐτῆς; οὐ δύναται· οὐδὲν ἐξ αὐτῶν παραδειγματίσαι αὐτὸ τὸ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ. ἀπέρχεται· Εἰς ⓦ τάφον ὁ πόντα ἁρπάζων, εἰς τῆς πύλης θάλασσαν· ἦν πλέον οὐδέν· ἦν γῆ ἐπόντων τῆς ὄψεως, ἦν ὁ κάλυμμα τῆς θήκης, ἐὰν διαχωρῇ ἡ γυνή. πῦ ὁ πλοῦτος; ποῦ ⓐ δοῦλοι; ποῦ ἡ φαντασία; ποῦ ἡ οἰκία ἡ μεγάλη ἦν περικαλλής; καταλιμπάνουσιν αὐτόν. ἀφίησιν αὐτὸν ἐὰν ἡ γυνή, κἂν μὴ βούληται. ἡ δυσωδία γὰρ αὐτὸν ἐλαύνει, αἱ πηγαὶ τῶν σκωλήκων αὐτὸν διώκουσι. τοῦτο ὅλον; ναί. οὐδὲν γὰρ ἔχων ἀπῆλθε τῶν αὐτοῦ. ἦν ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐδὲν ἔχων τῶν αὐτοῦ ἀπῆλθεν, ⓐ μαρτύρει μάρτυρες ὅπου τὰ " ἑαυτῶν λαμβάνουσιν, οὐκ ἀναχωροῦσιν τὸ πάθους αὐτῶν. καὶ ὥσπερ μὲ οὐδὲ γυνὴ ἀνέχεται πολεμεῖσαι ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς ῥίπτει ὁ Διάδημα, ἦν πολεμῶσι τῷ τάφῳ τοῦ μάρτυρος, " δυσωπῶν ἦν δεόμενος δοθῆναι αὐτῷ λύσιν τῶν δεινῶν, ἦν νίκην κατ' ἐχθρῶν. μὴ οὖν φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. τοῦτον λαβόντες ⓦ σῖγον, ἐξαρξώμεθα τῆς Κυρίου, ὑπὲρ τούτων ἀπόντων δυσωπήσωμεν αὐτὸν ὃ πατρὶ, ἦν τῷ υἱῷ, ἦν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ὅπ αὐτῷ ἡ δόξα ἦν ὁ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κ.

* λέγεις

χ. περιφέρεται

* ἐν

χ. εἰσὶ χωρὶς εἰς οἰκίαν ποῦ ἐστ; εἰς τὸν-δι τὸ οἰκίαν.

χ. τὸν Θ

χ. πεπορεύ-τ Θ

χ. αἱ ἀπαίτεται,

χ. ἀνθρώπου.

* πάντα σύ-φασον.

χ. πλουτῆσαι

χ. ἔχει ἄπαν-τας,

χ. βαστάζει,

χ. ἱμάτιον

ἴσ. μόνον;

χ. αὐτῷ

χ. δυσωπῶν ἦν δεόμενος ὑπὲρ αὐτῶν εὐλογίας.

καρπὸς (ὁ γὰρ οὕτως αὐτὴ ἡ μήτηρ ἐχρήσατο ἐλπίσασα εὑρεῖν, ὡς ἐλπίσασι καὶ τὰ πάντα, τοῖς ἐν πόνοις τὸ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ) ὅπερ οὐκ ἠνέχθη ἡ ὠδὶν ἐγένετο, ἡ ὥρα γάμου λοιπὸν ἦν (τοῦτο μετ' ἀκριβείας ὃ λέγω) ἔμεινε λοιπὸν τελευτᾶν ὁ γέρων, ὁ μακάριος Ἀβραάμ· ἐκεῖνος, ὁ πατριάρχης, πρόκειται γυναῖκι διεφθαρμένῃ καὶ ἔτι πονηροτάτῃ, καλέσας ⟨ω⟩ οἰκέτην ⟨ω⟩ ἐπ' αὐτῇ, φησὶν Ὧδε πονηραί εἰσιν αἱ γυναῖκες τῶν Χαναναίων. τί οὖν φίλας; ἀπελθὲ εἰς τὴν γῆν μου, ὅθεν ἐτέχθην ἐγώ, καὶ λάβε γυναῖκα ἐκεῖθεν τῷ υἱῷ μου. κατὰ τοὺς νόμους τοὺς ἐμοὺς, καὶ τὰ ἔθη τὰ ὑμέτερα, καὶ Γεν. κδ'. ε.
σφόδρα ὀπίσω ἐστὶ τὸ ἔθνος. ὅταν μὲν γὰρ γυναῖκα βάλληται τις αἰσχρὰν τῷ υἱῷ, καὶ ὁ πατὴρ διαλείπει, καὶ ἡ μήτηρ, καὶ εἰς ἀλλοτρίας οἰκίας παραγίνονται, καὶ τούτοις κολακεύουσι, καὶ οἰκέται θεραπεύουσι, καὶ μητέρια πολλὰ, καὶ συμφαγεῖν γίνονται πολλοί, καὶ χρημάτων ἐπανορθώσεις, καὶ πᾶσα σπουδὴ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ δι' ἑαυτῶν ἀφαιρεθῆναι, καὶ οὐκ ἀχθέσονται, οὐδὲ ἐρυθριάσουσιν, οὐδὲ ὑποπτήξουσιν οἰκέτας· ὅταν δὲ ἔλθῃ ξένος, ἄπελθε σὺ, κατέπεγκε αὐτὸν κάτω, δέξαι αὐτόν. ὁ Ἀβραὰμ ἀπηρόφως· ὅταν μὲν ἴδῃ ποιοῦσαν τὸ ἔργον ὑφηλὸν καὶ φιλόσοφον, δι' ἑαυτῆς ποιεῖ· τὴν φιλοξενίαν οὐκ ἐπέτρεψεν οἰκέτῃ, ἀλλ' αὐτῇ καὶ ἑαυτῷ· ὅτι δὲ γυνὴ καὶ γάμος ὑφαίρετο, ἄπελθε, λέγει τῷ οἰκέτῃ. ὧδε δὲ ἐναντίον ποιοῦσιν αἱ γυναῖκες. ἐὰν μὲν θέλωσι χρυσοχόῃ ἀφαιρεθῆναι, οὐκ αἰσχύνονται, ἀλλ' ἐξέρχονται αὗται δι' ἑαυτῶν, καὶ συναλλάττουσι), ἵνα μὴ ὁ χρυσὸς κλαπῇ, καὶ ἡ ὀπτηθυμία τῶν χρημάτων ἀφέσιν αὐταῖς καταφερέπασα τῆς βιαιμοσύνης καὶ τῆς σεμνότητος. ἀλλ' ὁ Ἀβραὰμ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὅτι ξένους ἤθελεν ἐπισπάσασθαι, δι' ἑαυτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· ὅτε δὲ τὸν γάμον, ἀφὸ τοῦ οἰκέτου. τί οὖν μιμήσασθαι τοῦ Ἀβραάμ; ὅτι πλούσιος ἦν; ταῦτα καὶ σὺ ἐπόησε τῷ Ἀβραάμ, καὶ θαύμασον καταφερόμενος πάντα. ἀλλὰ πόθεν δέξεσθαι ταῦτα εἰπεῖν, τὸν μετὰ φόβου λαβεῖν καὶ τὴν βακτηρίαν ἐκείνην, μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος; ἐκεῖνος γὰρ ὁ ἰσχὺς ἄπαντα ταῦτα ἔπεκε. καὶ ἰδοὺ θησαυροὶ βρίσκεσθαι χρυσοῦ γέμοντα. μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος *. λαβὲ τὴν βακτηρίαν ταύτην τὴν δυναμένην ἐπανορθώσασθαι τὰ σώματα " διορθῶσαι. οὐδὲ γὰρ ὅτω βακτηρία " ἐπανόρθωμα ὅπου τὰ σώματα τῷ παλαιῷ καὶ γεγηρακότι αἰσθήσεως πέφυκεν, ὡς ὁ ἰσχὺς οὗτος τῷ νέῳ καὶ γεγηρακότι ἐν τῇ ὀπτηθυμίᾳ καὶ ἐπὶ τῆς ἀμαρτίας " πολιορκουμένου " ἐπανόρθωμα ὅταν τὴν δεξιὰν ἐκείνου. μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. τί δέδοικας ἄνθρωπον, οὐκ ὄπα καὶ ἄνθρωπον, ἀλλὰ λύκον; τί δέδοικας ἄνθρωπον ἀστοβημάτων γέμοντα, καὶ χρυσῷ πολιορκούμενον; τί δέδοικας ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἀδικίας ζῶντα καὶ τοῦ τὰ δεδωκότα, καὶ τὸ πολέμιον εἴδωλον " πολλάκις ἔχοντα; ἀλλ' ἀπεφιλώσατό μοι ὁ τοιοῦτος φήτης λέγων, μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. εἰπέ μοι λοιπὸν καὶ τὸ τέλος, δι' ὃ οὐκ ὀφείλω φοβεῖσθαι τὸ πλούσιον. ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. ὦ βλασφημίας λέξεως. πῶς οὖν δικαιοσύνη καὶ διδασκαλία φιλοσοφίας εἰσάγει; μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. οὐκ εἶπε, καὶ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα αὐτοῦ, ἀλλ', ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. ὅταν γὰρ εἰσέλθῃς εἰς οἰκίαν πλουσίου, καὶ ἴδῃς σε τῷ οἴκῳ αὐτοῦ κίονας ἐπαφειμένους τῷ μεγέθει, καὶ χρυσᾶς κεφαλίδας, καὶ μάρμαρα τῷ τοίχῳ περιαπεπηγότα, καὶ κρίνας ῥεούσας καὶ πηγὰς καὶ περιπάτους, καὶ ἀνδράντας ὡς ἀνέμῳ κεκαταδόμενα, καὶ " πάντα φιλοτίμου γέμοντα, καὶ διπύχων χρυσοφορεσιῶν ἀγέλας, καὶ οἰκετῶν πλῆθος, καὶ παπίζας ὅτι τὰ ἐδάφους κειμήλους, καὶ τραπέζας ἐκλάρους πυσὶ ὡς χρυσῷ, καὶ κοιτῶνας κεκοσμημένους· ταῦτα πάντα δόξα οἴκου ἐστὶν, οὐ δόξα ἀνθρώπου. δόξα " γὰρ ἀνθρώπου *, ἀνδρεία, ἐπιείκεια, ἐλεημοσύνη, φρόνησις, καταφρόνησις, εἰρήνη, δικαιοσύνη, ἀγάπη ἀνυπόκριτος πρὸς πάντας. ταῦτα πάντα δόξα αὐθρώπου. τί φοβῇ τὸ πλούσιον; ὄκνου τὴν αἰσχίαν αὐτοῦ μᾶλλον φοβοῦ. ἐκεῖνο γάρ ἐστιν ἡ πλουτοῦσα, οὐχ ὁ οἰκῶν. ἀλλ' οὐ φοβοῦμαι ταῦτα, φησί. διὰ τί; ἵνα ὁ

χρυσὸς

χ. ὑπερβάλετο

χ. οὔτως, ἀλλὰ φιλόξενον αὐτὸν, ἢ γάμον τῇ οἰκέτῃ. τί

* λαβὲ τὴν βακτηρίαν ἐκείνην, μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος χ. αἰσθήσεται χ. διώματα αἰσθητά πνα, ὡς ὁ ἰσχὺς ἔτος αἴρεσθαι τὸν νέον καὶ γεγηρακότα χ. -μένου χ. ἐπανορθώμενος χ. ἀναφέρεται;

χ. ταῦτα

χ. ἓν * ἔθνη

ταφέρηται ὅπου εἰκῆ τύχῃ. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον ἐπὶ τὸν Λάζαρον (οὐ γὰρ ὑπολήσομαι τῆς ὑποθέσεως) οὕτω καὶ ἐνταῦθα γυνὴ ἐπιφανὴς τῇ ἀξιοῖ, ταῦτα ἔχειν ἐπὶ τοῦ ζωυδίου. Ἡ μὲν φέρει σπείρας ἱματίων, καὶ ἵππους χρυσοχαλινώτους, καὶ ἡμιόνους κοσμοπίζομένους; ἡμίονος κάτω κοσμοπίζεται, ὁ χρυσὸς δὲ σὺν τέχνῃ κατέχεται· τὰ χρήματα ἡμίονοι ἄλλοι φέρουσι, χρυσοῦς ἔχουσι χαλινούς· ἡμίονοι ἄλλοι κοσμοπίζουσι), ὁ δὲ πένης ἐλεεῖται θύραν οὐ προσαιτοῦσαν, καὶ ὁ Χριστὸς ἑστηκε. ὦ τῆς ἐναντίας ἀξίας. ποία ἀπολογία, ποία συγγνώμη, ὅταν ὁ Χριστὸς ἑστηκὼς πρὸ τῆς θύρας σου προσαιτῇ, σὺ δὲ μηδὲ ὅλως εἰσπαμπόμενος; πῶς σοι ἐξαρκέσεται τῆς ἐκείνου τιμωρίας; διὸ καὶ, φησι, ἔλεον. ἀλλὰ μὴ λέγῃς μόνον ὅσον θέλει ἐκεῖνος, ἀλλ' ὅσον δύνασαι. Ἡ τοτὲ ἐρεῖς, Εἰπέ μοι, ὅταν αἱ κολάσεις αἱ ἀΐδιοι, ὅταν αἱ τιμωρίαι ἐκείναι, καὶ αἱ ἀπειλαὶ, καὶ αἱ φοβεραὶ δυνάμεις, ὅταν ὁ ποταμὸς τὸ πυρὸς κατακλύζῃ, ὅταν ὁ βρυγμὸς ὁ φοβερὸς, ὅταν ὁ κρατῆρες ὁ ἀδέκαστος, ὅταν ἡ φύσις ἡ ἀναίτιος, ὅταν ἑρπετὰ τῶν αἰθερίων προσαγμένα, ὅταν μήτε πατὴρ, μήτε μήτηρ, μήτε γείτων, μήτε βασιλεὺς, μήτε παρρησίτης, μήτε ξένος δύναταί σε ὠφελῆσαι, ἀλλ' ἕκαστος μόνος ὁ αἰθέριος μὲ τῶν ἔργων αὐτοῦ, καταχρησόμενος γὰρ ἐκείνοις, ἢ ὠφεληθήσεται γὰρ αὐτοῖς; τί τότε ἐρεῖς; τίνα μνημονεύσῃ μου τῶν λόγων. ἀλλά τί σοι τὸ ὄφελος; οὐδέν. ἐπεὶ καὶ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος μνεμονεύθη καὶ ἐζήτει χειρὸς μετάνοιας, ἀλλ' οὐδὲν ἦν αὐτῷ χέρδος. πλὴν ἔλεγε, Πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατι, καὶ καταψύξῃ μου τὴν γλῶσσαν, ὅτι πόνῳ ὀδυνῶμαι. ἀλλ' οὐκ ἔπεμψε Λάζαρον, οὐχ ὅτι ζημίαν ἔφερε μία ῥανὶς εἰς τὸν μεγάλον τοῦ παραδείσου πόνον, ἀλλ' ὅτι ἡ τῆς ἐλεημοσύνης ταμιεῖον ἀμίκτους ἔχει τοὺς πόνους. ὅπου γὰρ ἐν τῷ χωρῷ τοῦ σταδίου κατέφερεν, ἐν ᾧ χωρῷ τοῦ σταδίου οὐδεμίας παραμυθίας αὐτὸν ἠξίωσε. ταῦτα λέγω, ἵνα μήτε ὁ πένης δακρύῃ διὰ τὴν πενίαν, μήτε ὁ πλούσιος χαίρῃ διὰ τὸν πλοῦτον. ὕπερες εἶ; ἀπώλετο ὁ πλοῦτος, ἐὰν μὴ εἰς μέσον φέρῃς τὸν προσκαιρον πλοῦτον. οὐσίαν, καὶ φύσεσον τοῖς μετὰ σεμνάλεως. εἶτα ἐδραμὼν αὐτὸς εἰς τὰς βόας, καὶ ἔθυσε μόσχον. δρομὰς ἐθέλετο ὁ γέρων. οὐ γὰρ ἐχαιρεν αὐτῷ τῆς ξενικὸς ὁ τόκος, ἀλλ' ἐπεθύμει τῆς φιλοσοφίας ἡ δόξα, εἰκότως τῇ φύσει ἡ προθυμία. ὁ διακόσια τεσσαράκοντα δίκας καὶ ἑκατὸν οἰκετῶν, μόσχον βασάζων, οὐ κατεβαρύνετο ὦ ἄνθρωπε, ἀλλ' εὐκοπίζετο τῇ δόξῃ, καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ. "ὦ δρόμος ὦ γέροντος" προσκείμενος, ἐν ὑπηρεσίᾳ πολλῇ, καὶ τῇ γυναικὶ πόνος καὶ κάματος. οὐ γὰρ μόνον φιλοτιμία ζημίας, ἀλλὰ καὶ δόξα πενίας, ἀλλὰ καὶ δόξα καὶ ὑπηρεσία πολλὴ τοὺς ξένους ἐδέξιώσατο, οὐ δι' οἰκετῶν, ἀλλὰ δι' αὐτῶν καὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν μηρῶν τῶν ἑαυτῶν" ὑπηρετοῦντος. εἶτα προσῆκεν ἡ γυνὴ θεραπαίνης λαβοῦσα χώραν, καὶ οἱ ξένοι ἀνέκειντο, οἱ ἀγνῶτες. οὐ γὰρ παύσομαι τοῦτο λέγων. ἐνόμιζον γὰρ αὐτοὺς πιπράσκειν τοῖς πᾶσι. ἀλλ' οὐ προσῆκον τοῦτο, ἀλλ' ὅτι ξένοι ὑπεδέχοντο. ἐν πρεσβείαις ἀμφότεροι ἐν ᾧ χωρῷ ἐκείνῳ, τὸν βοῦν τῆς φιλοξενίας πυγμαίοντες τῇ γνώμῃ, τῇ φιλοσοφίᾳ, τῇ ἀγαθοσύνῃ, τῇ ὑποδοχῇ, ᾧ πόνου, τῇ ὑπηρεσίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ οἰκειότητι, τῇ ἀκριβείᾳ, ᾧ μηδὲν" προσαλιπεῖν. καὶ εἰσῆκει προσ τὸ δένδρον ἡ γυνὴ, ἀντὶ θαλάμου ᾧ δένδρῳ χρησαμένη, καὶ τὸν σκιὸν τῆς φύλλων ἔχουσα τέγος, καὶ οὐκ ἠμύετο δημοσιεύεσθαι. Εἰσῆκει γὰρ τὸν οἰκεῖον κοσμιότητα ὑποδυομένη, ἐν τῆς ἀγαθοσύνης τὸν καιρὸν" πυγμαίουσα. τί οὖν ὁ προσηλυτὸς; Καὶ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλθόντα, ἐν ἔσται τῇ Σάρρᾳ ὑός. οὐ καιρὸν ἐβλάστησεν ἡ πράπεζα; πῶς καλὸν; πῶς ταχύ, πῶς ὠφέλιμον; πῶς "ὡς βοτρυς περικάζων καὶ ἀπερισμένος; καὶ γὰρ τὸ ῥῆμα ἐκεῖνο εἰσῆλθεν εἰς τὸν μύστην, καὶ ἐδημιούργησε τὸ παράδεισον. τοιοῦτον τῆς φιλοξενίας ἐν καιρῷ. προσέτι ὁ μέλλω λέγειν. μὴ ταῦτα δή, τὸ παράδεισον ὅπου ἀνέβλαστεν, τὸ ἀπὸ τῆς τραπέζης" τοῦτο, ὅπου ἀνέβλεπε ὁ τῆς φιλοξενίας καιρὸς.

χ. χρυσοχαλίνους.

χ. κοχλάζῃ.

χ. ἵστα τοῦ

ἐσ. ἐπιτρεπόμενον, ἢ, ἐπιτρέπουσα

χ. ἢ διάνειμα τῇ προθυμίᾳ

χ. ὁ

χ. προσκείμενος

χ. ὑφιστῶντο

χ. τὸ παλιπτον.

χ. προβλαστῆσα.

χ. ὁ

Γεν. ιη. ι.

μυλωθείδα ϗ ἀρτοπώλοι ποιήσῃς, γυναῖκα τῷ πλούτῳ ἔχουσαν τοσαύτην; τετρακοσίους δίκας ϗ ὀκτὼ δούλους ἔχῃς, ϗ σκεύους ὀπτὰ ξαὶ ὀξέα οὐκ εἴλου, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἀβρακάμι, οὐ σιτοποιίας μόνον ᾽ σώματος, ἀλλὰ ϗ κοινωνίας ἀρετῆς, ἀφ᾽ ἧς τοῦτο λέγω, ἀκούσον. ϗ ἁρπάζει τὸ ὀπτάλαγμα σκεῦος ἐπιθυμίας· ἥδεται γὰρ ⟨ω⟩ χαρπὸν βρύοντα τῆς φιλοξενίας. ἀκούσον, φύσησον. ἥδεται γὰρ τῆς γυναικὸς τὸ ἐπιμελές. ποῦ αἱ νῦν γυναῖκες; ⟨ω⟩δε καλῶμεν αὐτὰς τὴ Σάῤῥα. ἆρα ζητοῦσι ὀπτάλαγματα δέχονται; τοιαῦτα ἔργα; ἔκβαλέ μοι τὰς φιλοκόσμους γυναῖκας τοῦ χαλκοῦ, ϗ ὁρᾷς αὐτοῦ χαλκοῦν ἔξωθεν, ἔνδοθεν ϗ πολυορκίαν κακίαν. πόσων πεντῶν, εἰπέ μοι, πλειοτέλεια ἡ χεὶρ σου βαστάζει; ἔκβαλέ μοι τοῦ χαλκοῦ σου, δεῖξον αὐτοῦ· τί ἐνδίδυται; πλειοτέλειαν. ἔκβαλε τοῦ χαλκοῦ τῆς Σάῤῥας· τί ἐνδίδυται; φιλοξενίαν, ἐλεημοσύνην, ἀγάπην, φιλοπαλλακίαν. ὦ καλῆς δόξης. * ὄψα μία μορφὴ δόξης, πολλὴ ϗ δυσφορία. ἐκβαλὲ πηγὰς δακρύων, ἐξαῦθις σῴζουσι καὶ βοηθοῦσι. ταῦτα λέγω, ἵνα μήτε γυναῖκες τοιαῦται ⟨ω⟩δὲ ἀνδρῶν ζητῶσι, μήτε ἄνδρες ἀνέχωνται ϗ γυναικῶν τοιαῦτα ἀπαιτούντων. ἴδε, ἡ Σάῤῥα, ἴδε, ἡ πλουσία ἐφύσησε τρία μέτρα σεμιδάλεως. πόσος ὁ πόνος; ἀλλ᾽ οὐκ ἠθέτησε πόνου δυνάμενον τὴν ἐλπίδα τοῦ καρποῦ ϗ τῶν κόρδυλος. ἀκούσον, φύσησον τρία μέτρα σεμιδάλεως. τί μοι καλλωπίζῃ, γύναι; ἵνα τίνι ἀρέσῃς; τῷ ἀνδρί; καλὴ μελέτη, εἰ οὕτω μέλλεις ἀρέσκειν τῷ ἀνδρί, εἰ οὕτω ἀκούδως ἀρέσκεις σου τῷ ἀνδρί. πῶς οὖν ἀρέσω; τῇ ⟨ω⟩φελείᾳ. ἀλλὰ πῶς ἀρέσω; τῇ ὀπτικείᾳ, τῇ φιλοσοφίᾳ, τῇ ⟨ω⟩σαύτῃ ϗ τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὁμοιοτροπίᾳ, ϗ τῇ συμφωνίᾳ. ταῦτά σε ⟨ω⟩κόσμησα, γύναι· αὗται σε αἱ ἀρεταὶ ὁμοίοις ἐργάζονται· ἐκεῖνα τὰ κόσμια ἀρέσκει ὑπὸ παιδί, ἀλλὰ ϗ τῷ ἀνδρί σε φορτικὸν ⟨ω⟩δυσκυᾴζειν ποιεῖ. ὅταν γὰρ ἴδῃς, ἄρπασον ϗ φέρε μοι, * τὸ ὀλίγον μοῦ σοι ἀρέσκει, ὕστερον ϗ πολέμους ἔχῃς. ἵνα ϗ μάθῃς, ὅτι οὐκ ἀνδρὶ ἀρέσκῃς τὸ τῇ οἰκίᾳ γὰρ αὐτὰ ἀποτίθησαν, ϗ τὸ τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτὰ ⟨ω⟩φελλῇ. εἰ ⟨ω⟩ ἀνδρὶ ἤρεσκες, τὸ τῇ οἰκίᾳ αὖ αὐτὰ ἐφόρεις. ἀλλ᾽ ὅπερ εἶπον, εἰσέρχῃ εἰς τοῦ ἐκκλησίαν, χαλκοῦν μᾶλλον τὰς χεῖρας, ϗ ⟨ω⟩ πεζάλλου. ἐὰν ἔλθῃ Παῦλος, ὁ φοβερὸς ἁγίοις ϗ πολιτοῖς, φοβερὸς τοῖς ἁμαρτάνουσι, ϗ πολιτοῖς τοῖς βύσσοις, βοᾷ ⟨ω⟩ λέγει ὡσαύτως· ταῖς γυναῖκας κοσμεῖν ἑαυταῖς χρὴ μὴ τῷ χρυσῷ, μὴ τῷ μαργαρίταις, μὴ τῷ ἱματισμῷ πολυτελεῖ. εἶτα δὲ εἰσ- Τιμ. β.
ἐλθῃ ὁ ἔλλιν, ϗ ἴδῃ δύο μὲν φορούσας ταῦτα σκεύη, κάτω ϗ Παῦλον ταῦτα λέγοντα, οὐκ ἐρεῖ, ὅτι σκιὰ ϗ μῦθός ταῦτά ἐστι; οὐκ ἔστι μὲν σκιὰ τὰ ἡμέτερα, καὶ οὕτω ταῦτα γίνεται· ὁ δὲ ἕλλιν βλασφημεῖται ϗ λέγει, εἰσῆλθον εἰς ἐκκλησίαν χριστιανῶν, ϗ ἤκουσα τοῦ Παύλου λέγοντος, Μὴ τῷ χρυσῷ, μηδὲ τῷ μαργαρίταις, τὸν δὲ ἔνδοθεν τοῦ ἔργων ὡραιότητα ἐπιδεικνυμένου. τί σοι ὄφελος τοῦ χρυσίου, γύναι; ἵνα καλὴ φαίνῃ ⟨ω⟩ ὡραία; ἀλλ᾽ οὐδὲν σοι τοῦτο εἰς ⟨ω⟩ κάλλος τῆς ψυχῆς *. γλυφὲ τὸν ψυχήν εὔμορφος, ϗ ἴσον ϗ ⟨ω⟩ σῶμα ποθήσῃ. Σοφία ἀνθρώπου φωτίζει ⟨ω⟩ πρόσωπον * αὐτοῦ. καὶτοι ἡ σοφία, τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ἐκκλησ. η. α
ἐστὶν ποιᾷ πόθον ϗ ἔρωτα, ὡς ἀγάπη. ἐὰν γὰρ φιλῇ σε ὁ ἀνήρ σου, καὶν ἄμορφος ᾖς, ποθήσει αὐτὴν φαίνῃ· ἐὰν ϗ μισήσῃ σε, καὶν εὔμορφος ᾖς, οὐ θέλει σε ὁρᾶν. ⟨ω⟩ γὰρ μῖσος τῆς ψυχῆς οὐκ ἀφίησι τοῦ εὐμορφίαν τῆς ὄψεως φαίνεσθαι. ὅταν γὰρ μέλλῃς αὐτὸν ἀπαιτεῖν κόσμια, ϗ χρυσόν, τότε μέλλει σε ϗ αὐτὸς μισεῖν ⟨ω⟩ φθόνῳ, ὡς τὰ ἀπαιτητικὰ ⟨ω⟩ ἀγορᾶ φθονοῦντα. ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι μὲν δύνανται φυγεῖν σέ· σὺ δὲ οὐ δύνασαι, ἔνδοθεν οὖσαν διὰνεκῶς ϗ ἀπαιτοῦσαν λειτουργίας λόγον οὐκ ἐχούσας. ταῦτα μὴ μόνον ἀκουέτω ἡ ἀκοὴ σου, ὦ γύναι, ἀλλὰ ϗ μεταδοκείσθω σου ἡ διάνοια. φάρμακά ἐστι δάκνοντα, τὰ ῥήματα τὰ ἐμά· δάκνοντα ⟨ω⟩ς καιρὸν ϗ εὐφραίνοντα διὰνεκῶς. ἰατρὸς εἰμι, σκάλλω τὰ τραύματα, ἵνα μὴ παλαιότερα ἡμῶν ἁμάρτημα, χείρονα τοῦ νομίου ἐργάσηται. ἐγὼ μὲν γὰρ ἰατρεύω, τοῦ ἀφ᾽ ἑνὸς γύναιον ζημιοῦμαι, ⟨ω⟩ ϗ τῶ πρώτου βίου δ ᾽ ὀπίσω ϗ σφαγεὺς ϗ εὐκα-

ταφεύσῃται

Γεν. ιη. ς. ζ. σει; πλούσιος ἰῶ ὁ Αβρααμ; ναὶ, πλούσιος ἰῶ. Εἶδες αὐτὸ ⓦ πλοῦτον; βλέπε αὐτῶ ἐν τὴν διδασκαλίαν. καὶ ὁ μισηθεὶς ὤφθη αὐτῷ ὁ Κύριος πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῆ καθημένῳ ἐν ἰσότητος δόξης. καὶ δύας (οὐ γὰρ ἐνόμιζεν, ὅτι Θεὸς ἰῶ ὁ παρών. πῶς γὰρ;) προσεκύνησε, καὶ λέγει, Εἰ κεχάρισταί μοι ἄξιον, ἵνα εἰσέλθητε εἰς τὸν οἶκόν μου δοῦλόν μου. Εἶδες τί ἐποίει ἡ μισηθεία ἐγέρων; οὐκ ἐπὶ τείχους καθήμενος, ἀλλὰ ξένους, καὶ ὁδοιπόρους οὐδαμόθεν γνωρίμους ὑπισχνούμενος, καὶ δύας προσκυνήσαι ὁ πλούσιος ἐκ βύθους. ὁ χρήματα προελόμενος, καταλιπὼν οἰκίαν, γυναῖκα, παῖδας, οἰκέτας, καὶ τοὺς τεσσαράκοντα δέκα καὶ ἑκατὸν ἔχων, καταλιπὼν ἄπαντας, ἐξῆλθεν ἀλιεύσων, σαγήνην ἁπλώσας φιλοξενίας, μήπου ὁδοιπόρος, μήπου ξένος, καὶ προσδράμῃ τὴν οἰκίαν. βλέπε τί ποιεῖ ὁ γέρων. οὐκ ὑπομένει οἰκέτην, καίτοι τεσσαράκοντα δέκα καὶ ἑκατὸν ἔχων (ἤδει γὰρ ὅτι ῥαθυμοῦντες ὅτι ὁ γένος τῶν οἰκετῶν) μήπου ἀπονυστάξῃ ὁ οἰκέτης, ἐκ προσδράμῃ ὁ ξένος, καὶ ἀπολέσῃ τὴν ἄγραν. ἴδε, ὁ Αβρααμ, ἴδε, ὁ πλούσιος. καταξιοῖς σὺ καὶ ἰδίᾳ πεῖσαι; καὶ ἀποκριθῆναι; καὶ προσελθεῖν; ἀλλὰ καὶ πῶς δῶς, ὅταν δοῦλος. ἀλλ' οὐκ ἰῶ ὁ δίκαιος ὅτως· ἀλλὰ σκάνδηκος θερμὸν τὸν ἀκτῖνα δεχόμενος, θρόσει σὺ καύματι ζωῆς ἐμβλύς. σκιὰ ἰῶ αὐτῷ ἡ ὑπερβολὴ τῆς φιλοξενίας· σκάνδηκος πυγὼν ⓦ καρπὸν τῆς φιλοξενίας, ἐκ τοῦτο πλούσιος. προσβαλλέ μοι τοὺς πλουσίους τοὺς νῦν. σὺ μισηθεία ποῦ κάθηνται; σὺ τῇ ἀδῇ. ποῦ κάθηνται; σὺ τῇ θαλάττῃ τῆς μέθης. ποῦ κάθηνται; ὅπου τῆς δημοσίας ἐρήμους, μεθύοντες, πεπωρωμένοι τὸν καρδίαν, ἀλόγως ἀλογώτερον. ἀλλ' οὐχ ὁ δίκαιος ὅτω. θέλεις μιμήσασθαι ⓦ Αβρααμ; μίμησαι ὅτως, οὐ κωλύω, ἀλλὰ καὶ βούλομαι· καὶ τοι μείζονα τὰ Αβρααμ ἀπαιτούμενα. Ἐμὲ γὰρ, φησι, μὴ προσκύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς τὰ βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν. πῶς δὲ σὺ καὶ ⓦ Αβρααμ φθάσαι. καὶ τί εἶχεν ὁ Αβρααμ; φιλόξενος ἰῶ, καὶ αἰδῆ, καὶ προσκυνήσαι, οὐδὲ εἰδὼς ὅτως ἦσαι ⓐ παιδευτής. Εἰ γὰρ ἤδει, οὐδὲν θαυμαστὸν ἐποίει, ὅτι Θεὸν ἐξεφάνησαν· ἀλλ' ἡ ἄγνοια τῶν προσδοκωμένων μείζονα αὐτῶ δείκνησι τῆς φιλοξενίας τὸν προθυμίαν. ἐκ σκάνδηκος καὶ ἐπεδέχετο. καὶ πῶς; δαψιλῶς, μόχθοι ἔθυσε, καὶ κλῆ καὶ τὸν Σάρραν, καὶ κοπωνὸν ποιεῖ τῆς φιλοξενίας τὸν γυναῖκα, καὶ οὐκ ἐν θαλάμῳ χρυσομηρίτῳ, ἀλλ' ὑπὸ τὸν δρυῶ ἐσκήνωμα. ἡ γὰρ τράπεζα ἐκείνη λοιπὸν διϊούσῃ αὐτῆς τὸν μήτραν, ἐκ τὸν πήρωσιν τῆς φύσεως διώρθωσεν. ἔθυσε μόχθοι, καὶ ἔλαβε ⓦ Ισαάκ· ἐφύτευσε ἄλθεα, καὶ ἔλαβε ὃ σπέρμα αὐτῆ, ὡς ἐν ἄστρα τῷ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὸν ψάμμον τῆς θαλάσσης. ἀλλὰ πάντως ἐρᾷς· δὸς καὶ ἐμοὶ ⓦ καρπὸν Ἰουδαίοις γένεσιν. ἄθλιε, καὶ ταλαίπωρε, καὶ βύπλέσαι, ἐν τῇ γῇ ζητῶ; ⓦ οὐρανίοις σοι δίδωμι, τὸν μετ' ἀπείρων χρείας, τὸν δι' αἰῶνος ἀπόλαυσιν, καὶ θᾶττον φθαρτὸν ζητῶ; ζωὸν σοι δίδωμι πόλυς οὐκ ἔχουσαν. μείζων ἡ ἀμοιβή, πλείων ἡ ἀντίδοσις. προσέσχε μετ' ἀκριβείας ὃ λέγω, ἵνα ἴδῃς ἀντίστροφον προαιρέσεως. ὅτε ἔδωκε φιλοξενίαν ὑπεδείκνυε ὁ Αβρααμ, τί λέγει τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Σάρρᾳ; σπεῦσον, καὶ φύρασον τρία μέτρα σεμιδάλεως. ἀκούσασα γυναῖκες τὸν λεγομένων, ἀκούσατε καὶ ἄνδρες, καὶ μιμήσασθε. σπεύσον, φησι, καὶ φύρασον τρία μέτρα σεμιδάλεως, καὶ σὺτος ἔδραμεν ὑπὸ τὸν ἀγέλην τῶν βοῶν. μείζονα ⓦ πόνοι, ἵνα μείζονα καὶ ⓦ σέφανοι. κοπὰ τὰ τοῦ γάμου, ἔστω κοπὰ καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς. βοηδόν σε ἔλαβον, δρομαῖος μοι βοηδὸς ἐκ τοῖς ὑψηλοτέροις προσάγμασι. σπεῦσον, σπεῦσον. ἐπεῖγε τὸν γυναῖκα, [καὶ] ἵνα μὴ ἡ μέλλησις εἰς ῥαθυμίαν ἐμβάλλῃ σὸν ξένος. σπεῦσον, ἐκ φύρασον τρία μέτρα σεμιδάλεως· ὑπίσχνει ὃ ὑπέσχετο, φορτικὸν τὸ κέλευσμα· φύρασον τρία μέτρα σεμιδάλεως. καὶ οὐκ εἶπε, τί τοῦτο; ὅτι τοιούτοις ταῖς ἐλπίσι συμφιλοῦσθαι σοι, ἵνα με μιλωδείδα

Ματθ. ε. κ. — Γεν. ιη. ς.

χ. μίσπω — χ. συμζυγίδω — χ. πείσεις. — χ. ἀπὸ — χ. ποσοῦσιν γενέσιν ὑμῶν. — ἰσ. ὑμῶν — χ. δημοσίων — χ. ἐγκαμπύλω, ἵνα

καταδίκης δίδεται τὸ σῶμα, οὐδὲ ἡ τιμὴ ψυχῆς. ὁρᾷς αὐτὸν διαμώμενον, ἢ οὐκ ἐλεᾷς αὐτόν. Διὰ τοῦτο αὐτὸν μισῶ, ὅτι δίδοται, οὐκ ἀναίρεσιν, ἀλλὰ περαίρεσιν δίδοι τῷ ἄλυσιν ἐπισπάσαντα. πάλιν σὺ περὶ σὸν πλησίον, ἐρωδιὸς μοι; πάλιν ὑμᾶς κύ τοὺς πτέρνας. πάλιν σὺ κύ τοὺς ἁρπάζοντας; πάλιν ὑμᾶς κύ τοὺς ἁρπάζοντας. ὑμᾶς δ' χορεύοντας ἐναλλάττοντας ἢ καταδάκνοντας τοὺς πέρδικας, ἢ ἐγὼ οὐ χορεύσομαι διαρθρούμενος ὑμᾶς. ἀεὶ σὺ" τούτοις κεκόλλησαι; ἀεὶ σὺ ᾧ πέπτηκε κεκόλλησαι; ἀπόστηθι σὺ τ' περιβάτου μου, ἀπόστηθι τ' ποίμνης μου, μὴ αὐτ' λυμήνῃ. εἰ ἢ λυμήνῃ μου τ' ποίμνιον, ἐγκαλεῖς ὅτι διώκω σε; ποιμαίνω εἰ ἥμην περιβάτων, οὐκ ἐκάλεις ἂν μοι, ὅτι διώκω ἐπὶ χοίροις τὴν ποίμνην λύκοις; ποιμαίνω εἰμὶ λογικῶν θρεμμάτων· οὐ λίθῳ διώκω, ἀλλὰ λόγῳ· μᾶλλον ἢ οὐδὲ διώκω σε, ἀλλὰ καλῶ σε. ἔρχου περίβατε, ἔλθε, ἔρχου τῆς αὐλῆς μου. τί λυμήνῃ τοῖς ποίμνιοις ὁ ἐφίλων αὐξῆσαι τοὺς αὐλίτας; οὐ διώκω σε, ἀλλὰ λύκοι διώκω. Εἰ μὲν λύκος εἶ, οὐ διώκω σε. Εἰ ἢ λύκος ἔρχου, σαυτὸν αἴτιος. Οὐκ εἰμὶ κύ τῶν πλουτούντων, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν πλουτούντων. Ταῦτα γὰρ λέγω, ὑπὲρ σοῦ λέγω, καὶ μὴ ἀγνόει. πῶς ὑπὲρ ἐμοῦ λέγεις; ὅτι ἀπαλλάττω σε ἀμαρτίας, ἐλευθεροῦ σε ἁρπαγῆς, πᾶσι ποιῶ φίλον, πᾶσι πολίτην. ἀεί σοι λέγω, ἥρπασας; ἐπλεονέκτησας; ἐλθέ, ἢ μεταβάλλω σε, μεταβάλλω τοὺς ἔνδρυν εἰς φιλίδυν, ἵνα κτήσωσιν εἰς ἀσφάλειαν. Ταῦτα σὺ ταῦτα, ἢ ἐκεῖ δίδωμί σοι πάλιν τοὺς βασιλείας τοὺς οὐρανούς, ἵνα μὴ εἰς ταῦ" ἀπειράτους κολάσεις ἀπέλθῃς, ἵνα ἀπολάβῃς τὰ ἀγαθά, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσε, ἢ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. Ταῦτα οὖν ποιῶν διώκοιτός ἐστι, ἢ συμβουλεύοιτος; φιλούμενός ἐστι, ἢ μισούμενός σε; ἀλλὰ σὺ μισεῖς με; ἀλλ' ἐγὼ φιλῶ σε. ὑπόταγμα ἔχω τὸ διαστὰν μου, Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν. οὐκ ἀφίστα μοί σου ἰατρεύων σε. ὁ διαστὰς" ἡμῶν ἑαυτοῦ, ἢ ἔλεγεν, Ἄφες αὐτοῖς, πάτερ· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. μὴ γὰρ σε διώκω; ὃ πάθος σε ἐλαύνω. μὴ γὰρ σοι πολεμῶ; τῇ κακίᾳ σου. ἢ οὐχ ἥττῃ με βιαιότητι; οὐχ ἥττῃ με ἀνδρίᾳ; οὐχ ἥττῃ με περιφανείᾳ πόνων μᾶλλον; τίς σοι πρεῖττων ἄλλος ἰφ; ὁ ἄρχων; οὐδεὶς τοιοῦτος· ἀλλὰ πρεῖττον ἐγκλημᾶ", πρεῖττον κατηγορίας. ἀλλ' ἡγωνί; πρεῖττον κοσμίων, πρεῖττον χρυσοῦ. ἀλλ' ὁ παῖς; πρεῖττον κληρονομίας, πρεῖττον βαπτίσεως, πρεῖττον κλήρου. ἀλλ' ὁ οἰκέτης; πρεῖττον ὑπηρεσίας, πρεῖττον δουλείας, πρεῖττον ἐλευθερίας. ἀλλὰ πρόεσται; πρεῖττον συμποσίων, πρεῖττον δείπνων, πρεῖττον ἀρίστων. ἀλλ' ἃ σὺ τὰ θεάτρου; πρεῖττον γέλωτος αἰσχροῦ, πρεῖττον ὀπτηθυμίας ἀκολάστου. ἀλλ' ὁ σὺ τοῖς δικαστηρίοις; πρεῖττον βραβείων, πρεῖττον κληρονομίας, πρεῖττον ἐλευθερίας. ποῦ ἔχεις ἀκούσαι ταῦτα, εἰ μὴ παρ' ἐμοῦ; πάντες σε φοβοῦνται, ἐγὼ δέ σε καταφρονῶ. ἕως πρὸ ἧς ζωῆς, καταφρονῶ σου, ὑπερορῶ σε, καταφρονῶ σοῦ τῶν παθῶν. ἐγὼ τέμνω, σὺ κεάζεις· ἀλλ' οὐ φοβοῦμαί σε τὸν φονέα, πολλῶ δέ σε τὸν σωτῆρα. ἰατρὸς γάρ εἰμι. ἆρα εἰ ἕλκος ἔχοι ἰατρὸς μετακαλεῖ, εἰ εἶδεν ὅτι ἀκόπως τὸ σιδήριον, οὐκ ἔλεγε, τέμε, εἰ δὲ ὀδυνῶμαι, τὸν ἀπὸ τῆς τομῆς σωτηρίαν ἐκδεχόμενος; ἐμὲ ἢ φεύγεις μὴ τέμνοντα, ἀλλὰ λόγῳ τὸν ἀφαιρεῖσθαί σε καθαίροντα; καὶ τί ὁ ἰατρὸς τί ποιεῖ; τέμνει πολλάκις, ἢ χάριν ποιεῖ ὃ ἕλκος· ἐγὼ ἢ ποιῶ χαίρειν, ἀλλὰ βέλτιον. ἐκεῖ μὲν γὰρ φύσις ἐστὶν ἡ ἀπορουμένη, ἢ φαρμάκων ἀδυναμία, ἐνταῦθα ἢ λόγων δυνάμις. ἰατρὸς οὐκ ἐγκαλῶ σε τὸν σωτῆρα, ἐγὼ ἢ ἐγκαλῶμαί σε τὸν σωτῆρα. ἄνες με. Διὰ τοῦτο ὁ μισοπόνηρος ὁρῶν τὸν Θεὸν κατιόντα, ἵνα ἡμᾶς διασαλάγῃ, ἢ τὴν" οὐρανὸν ὑφηλοτέρους ἐργάσῃ). ἐν φοβοῦμαι μόνον, ἀμαρτήσω· τὰ ἢ ἄλλα ἅπαντα οἰκείως, καὶ πλοῦτος, καὶ πενία, καὶ δυναστεία, καὶ ἰδιωτεία. Ταῦτα λέγω, ἢ λέγων οὐ παύσομαι. οὐδέν γὰρ βούλομαι ἀπολέσθαι τῆς ἀγέλης τῆς ἐμῆς. τί οὖν; δυνατόν ἐστι πλούσιον σωθῆναι; ἢ πάνυ. ὁ Ἰὼβ πλούσιος ἦν, ὁ Ἀβραὰμ πλούσιος ἦν. Εἶδες αὖτε ἅπαξ πλοῦτον; βλέπε αὐτὸν ἢ τὸν φιλοξενίαν. Εἶδες αὖτε τὸν πρόπτην βλέπε αὐτὸν ἢ τὸν φιλόθεον. τί οὖν ὁ Ἀβραάμ; πλούσιος ἦν, καὶ ἐφιλανθρώπησέ σοι;

σοι;

Ἰσ. πτήσεις

χ. ἐκεῖ γὰρ λέγω ταῦτα

χ. ἁρπάζοντες

χ. ὁ

χ. σου

Ρωμ. ια. ιι.

Ματθ. ε. μ. Λουκ. κγ. λδ.

χ. αἰσχρολογίαν

θεσπ· λάβε τὸν σίγη ῥίζαν πλούτου ἢ ὑποψίας. οὐ γὰρ τὸ πλουτεῖν, ἀλλὰ τὸ μὴ βούλεσθαι πλουτεῖν, τοῦτο ἐστὶ πλοῦτος. ἀρὰ ζωπύρου τὸ λεχθὲν πρὸς ὑμᾶς; ὁ βουλόμενος πλουτεῖν, χρείαν ἔχει χρημάτων, ὁ δὲ μὴ βουλόμενος πλουτεῖν, ἀεί ἐστιν ἐν εὐπορίᾳ. Μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. μὴ φοβοῦ, εἰπέ μοι, διὰ τί; ὅτι γὰρ φοβεροί εἰσιν οἱ πλουτοῦντες, ἐκλαλεῖ τὶς ζωὴ ὁ προφήτης. τί δέδοικας ἄνθρωπον, φύλλοις ἐοικότα, καρποὺς οὐ παρέχοντα; τί δέδοικας ἄνθρωπον εἰς ἀταφίαν βαδίζοντα; τί δέδοικας ἄνθρωπον αἰεὶ τρέμοντα; τί δέδοικας ἄνθρωπον διηνεκῆ φόβον συζῶντα; ὁ μὲν γὰρ δοῦλός σου οὐ δέδοικέ σε ὅλον, ἐκεῖνος δὲ διαπαντὸς ἔνδοθεν προσφέρει. ὅπου ἐὰν ἀπέλθῃ, ὁ ἔρως τῆς φιλοχρηματίας ἕπεται· καὶ πλουσίοις, καὶ οἰκέταις, καὶ φίλοις, καὶ βασκάνοις, καὶ συνεργέταις, ἅπασιν ὁμοῦ ἐχθρὸς ἔχει. φθόνον γὰρ ἐγείρει μέγαν. ὁ μὲν γὰρ πένης οὐδένα· διὰ δικαίως δέδοικε, ὅτι πλουτεῖ τὴν φιλοσοφίαν καὶ σωφροσύνην· ὁ δὲ πλούσιος, ὅτι πλεονεξίαν συζῇ, μισεῖται πᾶσι παρὰ πάντων, ἐπὶ τοῖς κοινοῖς συλλόγοις πολέμιος προσέρχεται, καταβαλλόμενος μὲν τὸν προσώπων, μισούμενος δὲ τὴν οὐσίαν. διὰ δὲ ταῦτα τοῦτον ἔχει φόβον· ὅταν ἔλθῃ ἄνεμος, καὶ ῥίψῃ τὰ φύλλα, ὅταν μεταβολὴ τὸν προσώπου γένηται, τότε διείσκεται πεπλασμένοι φίλοι, ὅτε γυμνοῦται τὰ προσωπεῖα τῶν κολάκων, τότε φανεροῦται ὁ χορὸς τῶν ὑποκριτῶν, καὶ ἡ σκηνὴ τῶν δραμάτων. διοίγεται τὰ στόματα πάντων· λοιδορεῖται, ὁ μιαρός, ὁ πονηρός, ὁ παμπόνηρος. τί λέγεις; οὐχὶ δεῖς αὐτῶν ἐκολάκευες; οὐχὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ κατεφίλεις; προσωπεῖον ἦν ἐκεῖνο· ἦλθεν ὁ καιρός, καὶ ἔδειξεν τὸ προσωπεῖον, καὶ ἀπεφώλωσεν τὴν οὐσίαν. τί οὖν δέδοικας, εἰπέ μοι, ὑπὸ τοσούτων κατηγορούμενος; ἐγὼ τί τοῦτο; εἶδα μὴ αὐτὸς ἑαυτὸν κατηγόρει. ταῦτα λέγω οὐ πλοῦτον ἀφανίζων (μωρία εἶπεν) ἀλλὰ τὸν κακῶς τῷ καλῷ χρησθέντος πράγματι. τὰ γὰρ χρήματα ἔνεστιν πρὸς ἔξεσι καλά. πῶς καλὰ δέ; ἐὰν προσφωνῆται τοῖς πενίᾳ, ἐὰν διορθῶται τοὺς ἀνοήτους. ἄκουσον· ὡς λέγει ὁ Ἰώβ· Ἐγὼ ἤμην ὀφθαλμὸς τυφλῶν, πούς εἰμι χωλῶν, ἐγὼ ἤμην πατὴρ ἀδυνάτων. ἰδοὺ πλοῦτος, καὶ ἀνδρία οὐκ ἰδού, ἀλλὰ φιλοπτωχία. ἡ οἰκία μου πᾶσι ἐλέγετο ἀνέῳκτο. τοῦτο πλοῦτος ἀφθονία, πλοῦτος οὐκ ὀνόματι, ἀλλὰ πράγματι. ἔστι ὁ πλοῦτος δοῦλος ἐκείνου τοῦ πλούτου. ἔστι μὲν γὰρ ὄνομά ἐστιν ἔρημον πράγματος, ἐκεῖνος δὲ ὀνόματος καὶ πράγματος ἔχει τὴν ἀλήθειαν. ποῖος; ὁ τῆς ἀρετῆς, ὁ τῆς ἐλεημοσύνης. πῶς, ἐγὼ λέγω. ἔστι πλοῦτος τὰ πάντων ἁρπάζων, καὶ ἔστι πλοῦτος τὰ ἑαυτοῦ τοῖς πέσι παρέχων· ὁ μὲν τῷ ζωάγρᾳ, ὁ δὲ τῷ ἀναλίσκειν πλοῦτον· καὶ ὁ μὲν ἀπείρει τὴν γῆν, ὁ δὲ γεωργεῖ τὸν οὐρανόν. ὅσον ὁ οὐρανὸς τῆς γῆς βελτίων, τοσοῦτον ἐκείνου ἡ εὐφορία ταύτης ἀνθηροτέρα. ἔστι μοιχὸς ἔχει τὸν ἐρασταὶ, ἐκεῖνος δὲ πάντας κατηγόρους· καὶ ὃ δὴ θαυμαστὸν, ὅτι μὲν τὸν ἁρπαγὰς καὶ πλεονέκτην, οὐ μόνον ἀδικημένοι *, ἀλλὰ καὶ μισοῦντες ἐκεῖνον, ζωαλγοῦντες τοῖς κακῶς πεποιθόσιν· ὅτι δὲ τὸν ἐλεήμονος, οὐ μόνον ἐλεηθέντες, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐλεηθέντες φιλοῦσιν αὐτόν. βέλτιον ἡ ἀρετὴ τῆς κακίας, ἀδελφοί. ἡ κακία καὶ τὸν μὴ ἀδικηθέντας πολεμίους ἔχει, ἡ δὲ ἐλεημοσύνη καὶ τοὺς μὴ εὐεργετηθέντας ἐραστὰς κέκτηται. λέγεσι γάρ πάντες, καλῶς αὐτῷ ὁ Θεὸς ποιήσει. τί δὲ εὐεργετήθης; οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ ἀδελφός ὁ ἐμός· οὐκ ἐγὼ, ἀλλὰ ὁ μισθὸς ὁ ἐμός. τὸν γὰρ εἰς ἐκεῖνον ἐνδομύχως εὐποιΐαν εἰς ἐμαυτὸν λογίζομαι. εἶδες ἡλίκην ἡ ἀρετή; πῶς ἐπῄνεσαν; πῶς ἐπέρασαν; πῶς καλῶν; ὁ ἐλεήμων ὁ κατὰ τὸν λιμὸν, ὁ πατὴρ πάντων, ἡ βακτηρία τῶν γεγηρακότων. καὶ ὅτι μὲν τὸν ἐλεήμονος, ἐὰν τι ἀνθρώπινον πάθῃ, εὔχονται πάντες, ὁ Θεὸς αὐτὸν ἐλεήσαι, ποιήσαι αὐτῷ καλῶς, συμμείναι αὐτῷ τὰ ἀγαθά· ἐὰν δὲ ἔλθῃς ὅτι τὸν ἅρπαγα, ἀκούσῃ λεγόντων, ὁ μιαρός, ὁ πονηρός, ὁ βδελυκτός. τί ἠδίκησας; ἐγὼ μὲν οὐδέν, ἀλλ' ὁ ἀδελφός ὁ ἐμός. βοαὶ μυρίαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν· ἐὰν πέσῃ, πάντες ἐπεμβαίνουσι τούτῳ. τοῦτο ζωή; τοῦτο πλοῦτος; τοῦτο οὐ χαλεπώτερον καταδίκης; ὁ

καταδίκης

Ἰὼβ κθ. 12

χ. ἐλλείπει

χ. καὶ ρῆσι,

χ. τοῦ Ἰὼβ λέγοντος

χ. αὐξάνων ὀνόματα

* κατηγοροῦσιν

χ. βελτίων

χ. ἐλεεῖσθαι

Ἰσ. ποιήσαι·

χ. παθεῖν τι

χ. ἐλεῖσαι,

χ. ποιῆσαι

χ. φθεῖραι εἶ

χρόνῳ. ἱκανὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς ἐν ταύτῃ ἀσχολουμένῳ πλείονος εὐποιΐας τὰς σὰς πόνους ἐξαντλῆσαι. καὶ ὃ λέγω τοῦτό ἐστι δυσαγκάζω, τοῦτ' ἐστὶ λέγω, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀρκάζει, ἀλλὰ δευτέραν τῆς ἑβδομάδος. τί βαρύ, τί φορτικόν; τοῦτ' ὀλίγον τινὸς ἡμέρας, ἀλλὰ μικρὰν καιροῦ ῥοπὴν ἐλθὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, δέξαι ἀσεσήματα, ἵνα μὴ δέξῃ πταίσματα· οὐχ ἵνα ἄλλους καταβάλλῃς, ἀλλ' ἵνα ποιήσῃς τὴν ἀγορὰν ἐκκλησίαν. ἐλθέ, λάβε ὅπλον, ἵνα σὺ τῷ ὅπλῳ μὴ δέξῃ τὸν πληγὴν βλαβεράν. ζῆθι ὀπίσω τῆς ἀδελφῆς ἀταξίας, μόνον ὡπλισμένος· ζῆθι σὺν πόνῳ ἀγίῳ, μόνον καθαρὰ ἔχων τὰ ὄμματα· ἔμβηθι εἰς Ⓦ λιμένα, μόνον μετ' ἀκριβείας σαλεύων τὸ πλοῖον. ταῦτα σὺ ταῦτα δυνάσαι μαθεῖν· ἡ οὐ θέλεις, ἀλλ' ἔξεργη σὺ ἀδελφῇ ἐν ἀταξίᾳ κοσμικῇ γυμνὸς τὴν τοῦ Θεοῦ σὺ παλαῖ. σύνοισον ἤλίκον ἐστὶν ἐξιέναι ἀπὸ ἐκκλησίας πόντων τὴν δυσθεσίαν ὑποφορώντα, καὶ τὰ λυπηρὰ πατοῦντα, καὶ χρειῶν ὑψηλότερον γινόμενον, οὔτε ὑπὸ ἐκείνοις ἐπαιρόμενον, οὔτε ὑπὸ τούτοις πιεζόμενον· οἷος ἦν ὁ Ἰώβ, οὔτε ὑπὸ τῆς πενίας βασταζόμενος, οὔτε ὑπὸ τοῦ πλούτου ἐπαιρόμενος, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνωμαλίᾳ τὴν ἰσαγγελίαν ἴσον τὸν ἑαυτοῦ γνώμονα ἀγαπῶν. ἐλθέ, λάβε ὅπλον παρ' ἐμοῦ. ποῖον δὲ ὅπλον; ὃ πολλάκις σοι εἶπα πολλάκις τὸ φυτήριόν. ἔξεργη, ἐν βλέπεις ἀδελφοὺς ἐφ' ἵππου ἐπαιρόμενον χρυσοχαλινώτου, καὶ πολλοὺς ὀπίσω αὐτοῦ δορυφόρους· πάλιν βύτελλα ἴνα ᾖ ἀσφράμματα. εἶτα εἰσέρχεταί σοι φθόνος ἀφ' Ⓦ πλούσιον, καὶ πίπτει σοι βασκασία τοῦ πόντου. ὀπίσω ἔρχεταί σοι ὁ Δαβίδ, πρίζεταί σοι καὶ λέγει· Μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. ἔξελθε μετὰ τοῦ ψαλμ. μη ις.
ὀπίσω φύτου, καὶ μὴ φοβοῦ. ἄπελθε ὅπου λέγω σοι μετὰ τοῦ ὀπίσω φύτου, μετὰ τοῦ διδασκάλου, μετὰ τῆς βακλῃρίας, μετὰ τοῦ κήρυκος, μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. ἀλλ' ἐρῶ, τοῦτο ὀδυνηρότερόν ἐστι καὶ συμβουλεύοντος, καὶ τὰ δέοντα ἀποφαινομένου· εἰπέ μοι καὶ Ⓦ ζῆσον, διὰ ὃν σὲ ὀφείλω φοβηθῆναι Ⓦ ἄνθρωπον. ὅπου μιμήσῃ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις τοῦ πλούτου. καὶ πῶς, ἐγὼ λέγω. τί ἄνθρωπος ζῶον εὐπαλές, ὑπόκρισιν, ὀλιγοχρόνιον. ὁμοῦ τοι καὶ ὁ πλοῦτος, μᾶλλον δὲ οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ ἀθετέστερον. οὐ γὰρ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου πολλάκις, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ ἀνθρώπου πολλάκις. καὶ ἵνα ὑμεῖς μυρία ἴδητε τῇ πόλει ταύτῃ ὑποδείγματα τοῦ πολλοῦ τοῦ ἀώρου πλούτου, καὶ μεμαθήκατε, ὅτι ὁ μὲν κεκτημένος ζῇ, ὃ δὲ κτῆμα ἀπώλετο. πολλοῦ γὰρ πλούτου μεταβολὴ πενίας. ὁμοίως οὖν πῶς ὀλιγοχρόνιον ὃ κτῆμα. ὁ μὲν γὰρ κεκτημένος ζῇ, ὃ δὲ κτῆμα ἀπώλετο, καὶ εἴθε ἀπώλετο μόνον, καὶ μὴ σὺν ἀπώλεσε Ⓦ κεκτημένον. οἶκοι οὖν οἱ μὴ Ⓦ πλουτοῦντες ἀγνώμονα οἰκέτην καλέσας, οἰκέτην αἱμοβόρον καὶ ἀνθρωφάγον, οἰκέτην αἱμοβαῆ ἀποδιδόντα τῷ δεσπότῃ τὸν σφαγέα, ὃ δὴ χαλεπώτερον, οὐχ ὅταν αὐτὸν καταλίσκῃ, ὡς ἐάλω καὶ λύκοις, ἀλλὰ καὶ ὅταν μὴ καταλίσκῃ αὐτὸν, θορυβῇ αὐτὸν καὶ ταράττῃ. μὴ γάρ μοι ἴδῃς Ⓦ τὰ σπήλαια ὡς ἐβεβλημένον ἱμάτια, καὶ μέσον πτέρνα, καὶ θεραπαινίδων ἔξωθεν. * ἀνάπλεον αὐτὸ ὁ ζωοδὸς, γέμωσον αὐτὸ τὸν ἀφθονίαν ἐπὶ πλουτησάντος, καὶ ὄψει ἔνδοθεν θορύβους καὶ ταραχάς. ὅταν ἴδῃς ἕτερον κτίσαντα, ἐκ τοῦ ἐκείνου σῶματι τὸν φιλεῖν συμφορὰν καταμάθανε. τί γὰρ σφαλερώτερον τῆς ἀνθρωπίνης ὑπολήψεως; ὁ πολλάκις εἶπον, ὅτι ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται φύσιν *, ὁμοῦ τι φαίνεται καὶ ἀσφαλὲς ἔχει, ὁμοῦ κατέχεται καὶ ἀποπνίγει. μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. τοῦτον λάβε τὸν λόγον, τὸ ὠφέλιμόν τοι πνεῦμα πικόν. ὅταν γὰρ εἰσέλθῃ ὁ φθόνος, ἐπεισέλθῃ ἢ καὶ ὁ ἵππος, ἀπαλλάττει ὁ ῥῆμα τὸ πάθος. μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. ταῦτα μοι τὰ φάρμακα οὐ χρημάτων δεόμενα, ἀλλὰ ἀνθρώπων. οὐ γὰρ σῶμα θεραπεύω, ἀλλὰ ψυχὴν ἰατρεύω· οὐ τὸν ὑμέτερον ὃν λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐμαυτοῦ. εἰ γὰρ καὶ διδάσκαλός εἰμι, ἀλλ' ἀνθρώπος εἰμὶ, τῇ κοινῇ φύσει ὑποκείμενος, κοινὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν παρέχω, μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. λάβε τοῦτον Ⓦ ζῆθι, θυσιαστὴν καὶ ὑπὸ-

χ. ἐνδότερον

χ. δέξαι

χ. λίξω

χ. κλίνοντα, ν. ἀφ' ἑαυτοῦ,

χ. ἀδίκως.

* ὁ παῖς,

χ. ὅπου ἐπισείλῃ ὁ φθόνος, ὡς ἵππος, ἀπαλλάττει τὸ ῥῆμα τὸ πάθος.

χ. ἀνθρώπων.

χ. παρέχω,

θεσιν·

μασι; ϗ τί τοῦτο πρὸς τὴν ψυχήν; εὐπορώτερος χρήμασι, ϗ πενέστερος τὴν ψυχήν, χ. τῇ ψυχῇ.
χημᾶς τοῖς φύλλοις, ϗ πίνῃ τῷ καρπῷ. Ὦ ὄφελος, εἰπέ μοι; ἔλαβες χρήματα, ἃ μέλλεις σὺ τοῦτα καταλιμπάνειν· ἔλαβες ἀρχήν, ἐξ ἧς ὑπιοῦλιν πίλεται. ἐλθέ, ϗ ἀπάλαυσον λόγων φιλοσόφων, δαπάνησόν σε τὰ ἀμύθητα, ἀνάλωσόν σε τὰ πρόσωπα, καθαρόν σε ὁ Ζωσιμᾶς, μεταρσιον ποίησον τῷ λογισμῷ, ἥμου ἄγγελος ἐν ἀνθρώποις, καταλιπὼν τὸν Ἅιδην τῇ φύσει, ϗ λάβε κἀκεῖθεν τὸ πρεσβύτερον τῆς ζωῆς, ἀπάλλαξον σαυτὸν τῶν ὀρῶν, ϗ χρέμασον σεαυτὸν ἐν ταῖς ἀοράτοις, ἀνάβα εἰς τοὺς οὐρανούς, χόρδυε μὴ τὴν ἀγγέλων, πρόσθηκαι τῷ βήματι τῷ ἄνω, ὃν ὑμνῳδῶν καπνοί, ϗ πνοὴ σκιαί, καὶ χόρτου καὶ πνοῆς ἄνεμος. οὐδὲ γὰρ ἴσομαι οἶδα ἄξιον τῆς εὐπιλείας ταύτης ὑπισχνεῖσθαι. ταῦτα μὲν λέγω, ϗ λέγων οὐ παύσομαι. ἐλθέ, καὶ ἥμου ἀνάθεμα γένῃ, ἵνα μὴ ὑπιφθάσῃ σε ἡ πρόσπηξις τῆς φύσεως. ἄρα ζωπυρεῖται τὸ λεχθὲν πρὸς ὑμᾶς; ἀνάθεμα ὄντι, φησίν, ἀλλ' ἀνάθεμα μὲν τὸ ὄνομα πολλάκις, οὐκ ἀνάθεμα ἡ τὸ φρόνημα. ὅταν γὰρ ἴδω σε ἀλόγως βιοῦντα, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ βοῦν; ὅταν ἴδω σε ἁρπάζοντα, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ λύκον; ὅταν ἴδω σε πριβόλοντα, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' ὑὸν χοῖρον; ὅταν ἴδω σε δολεροῖς, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' ὄφιν; ὅταν ἴδω σε ἵππον ἔχοντα, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ ἀσσίδα; ὅταν ἴδω σε αἰσχρόν, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ ὄνον; ὅταν ἴδω σε μοιχεύοντα, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' ὑὸν χοῖρον ἐπιθυμοῦντα; ὅταν ἴδω σε ἀπειθῆ ϗ ἀσώτοις, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ λίθον; ἐλάβες εὐχρείαν τοῦ Θεοῦ, τί ποιεῖς τὴν ἀρετὴν τῆς φύσεως; τί ποιεῖς, εἰπέ μοι; ἕτερον τέχνῃ ἔχουσιν ἄνθρωποι, ζῶα ἄλογα, τὸ ὃ ἐγχωρεῖν, εἰς ἄνθρωπον βούλεσθαι μετα πίπτειν· ψιττακοὶ παιδεύονται φωνὴν ἀνθρωπίνην φθέγγεσθαι, ϗ τῇ τέχνῃ τὴν φύσιν βιάζονται· λέοντες ἡμέρους ἐργάζονται, ἀλλὰ τῆς ἀγρίας ἔλκυστος. τὸν λέοντα ἥμερον ποιεῖς *, ϗ σαυτὸν λύκου ἀγριώτερον καθεῖς ἄρα; καὶ ὁ μὲν χαλεπώτερος, ὅτι τὴν μὲν ἀλόγων ἔσχατον εἶχε πάθημα ἔχει, ὁ λύκος [ὀλίγον] εἰς ὃ ἁρπακτικόν, ὁ ὄφις εἰς ὃ δολερόν, ἡ ἀσπὶς εἰς ὃ ἰοβόλον· ὅτι δὲ ἀνθρώπου πατρῷον, οὐκ ἔνι τοῦτο. οὐδὲ γὰρ ἓν ἔλαττωμα πολλάκις κέκτηται ὁ ἀνθρωπος, ἀλλὰ ϗ ἁρπακτικὸς ϗ δολερὸς, ϗ ἰώδης, ϗ ζῆλον τὴν ἀλόγων κακίας εἰς τὸν ἑαυτοῦ ζωάγρια ψυχήν. πῶς οὖν σε καλέσω ἄνθρωπον, ὃς οὐκ ἔχεις τῆς βασιλείας τὸ ζώπυρον, οὐκ ἔχεις τὸ ἀμφίβλημα, οὐκ ἔχεις τὸν πορφύραν; Ποιήσω δή, φησίν, ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ϗ ὁμοίωσιν ἡμετέραν. εἰκόνισον τινος εἰκόνα ἐμοῦ *, ϗ μὴ κατενεχθῇς εἰς τὸν τῆς ἀλόγων διάπλειαν. ἐὰν ἴδῃς βασιλέα πορφύραν ῥίψαντα τὸ διάδημα, καὶ μὴ τὴν ἀραπωνῶν ζωαγελαζόμενον, ϗ προσδιδόντα τὸν ἀρχὸν τὸν ἑαυτοῦ, πῶς καλέσεις τοιοῦτον βασιλέα; ϗ σὺ ἄνθρωπος εἶ. μή μοι οὖν δείξῃς, ὅτι ψυχὴν ἀνθρώπου ἔχεις, ἀλλ' εἰ τὸ φρόνημα ἀνθρώπου εἶ. ἄρχων εἶ τῆς ἀλόγων, ϗ τῶν σοὶ ἀλόγων παθῶν δοῦλος ἐμοῦ. ϗ πῶς γένωμαι ἄνθρωπος, φησιν; εἰ κρατῆς τῆς λογισμοῦ τῆς ὀργῆς, ἐκκόψῃς τὴν ἀλόγων, εἰ ἐξέβαλες πορνείαν, εἰ ἐξέβαλες ἐπιθυμίαν χρημάτων ἀκαίρων, εἰ ἐξέβαλες τὸν πικρὸν ἐκεῖνον τύραννον, εἰ καθαρὸν σαυτὸν τὸν χωρὸν εἰργάσω. ἀλλὰ πῶς γένῃ ἄνθρωπος; ἐὰν ἔλθῃς ὧδε, ὅπου δημιουργοῦνται ἄνθρωποι. ἐὰν λάβω σε ἵππον, ποιῶ σε ἄνθρωπον· ἐὰν λάβω σε λύκον, ποιῶ σε ἄνθρωπον· ἐὰν λάβω σε ὄφιν, ποιῶ σε ἄνθρωπον, οὐ μεταβάλλων τὴν φύσιν, ἀλλὰ μεταπλάσις τὴν προαίρεσιν. ἀλλὰ τί, φησι; τέκνα ἔχω, οἰκίας προίσαμαι, γυναικὸς ἐπιμελοῦμαι, πενίαν κατέχομαι, ὑπὸ τὴν ἀναγκαίαν ἀπιδῶ θρῆνον. σκῆψις ταῦτα ϗ πρόφασις. εἰ μὲν γὰρ δι' ἄλλα σε κατέχει σὺ ταῦτα, ϗ οὐδὲν μικρὰν κηδεμονίαν ποιῶ τοῖς ἔξω σου ζωγραφίαν ἐπιδείξαι προσάγομαι *, καλῶς δὲ ταῦτα ἔλεγες· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τότε ταῦτα λέγειν ἐχρῆν.

χ. ἥμου ἐξ ἀνθρώπου ἄγγελος, χ. τῆ ἀοράτου

* ζῶον ἀπεδείκνυτον,

Γιν. ἔλεγες.

* ἄνθρωπε, χ. γραπτὸν?

νοια. ἴδωμεν ὧδε ποῖον λέγει κάλλος. ἄκουσον θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. ποῖον κάλλος ἐπιθυμήσει; τὸ ψυχικόν. πόθεν; ὅτι ἐπιλάθετο. λέγει, ἄκουσον οὖν, καὶ ἐπιλάθου. ταῦτα προαιρέσεώς ἐστιν. ἄκουσον εἶπεν, ἄμορφος ἀκούει, καὶ ἡ ἀμορφία αὐτὴ οὐ λύεται ἀπὸ τοῦ σώματος. εἰπὲ τῇ ἀμόρφῳ, ἄκουσον, καὶ εἰ μὴ ἀκούσει, βλέπει οἵα ἡ ἀμορφία. ἐπὶ οὖν ἡ ἀμορφία τῆς γυμφης οὐκ ἐκ φύσεως, ἀλλὰ προαιρετική (οὐ γὰρ ἤκουσε τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πείθει) διὰ τοῦτο ἑτέρῳ φαρμάκῳ ἄγει αὐτήν. ἄμορφος ποιεῖ ἐθέλουσα, οὐκ ἀπὸ φύσεως, ἀλλὰ προαιρέσεως, καὶ εὔμορφος ἐθέλουσα ἀπὸ μετανοίας. ἄκουσον θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. εἶπε ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐδὲν λέγει αὐθέντου, ἀκούων σὺ κάλλους, μὴ ὀφθαλμοὺ τομίσῃς, μὴ ῥῖνα, μὴ στόμα, μηδὲ τραχήλου, ἀλλὰ βουλήσεως, πίστιν, ἀγάπην, τὰ ἔνδον. Πᾶσα γὰρ ψυχὴ μὲν ἐστὶ ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν. ὑπὲρ ὧν τούτων ἀπρώτων βουλησόμεθα τοῦ Θεοῦ, τῷ δοτῆρι, ὅτι αὐτῷ πρέπει μόνῳ δόξα, τιμὴ, κράτος * εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ψαλμ. ιδ.

* τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Λογ. ιθ. ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΔΑΒΙΔ ΤΟ· λέγον, Μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος· καὶ περὶ φιλοξενίας.

Ψαλμ. μη. ις.

ΗΔΥ μοι γηπόνῳ, ὃς ἀρότρου ἐλκύσαντος εἰς καθαρισμὸν τῆς ἀρούρας, καὶ τὴν αὔλακα διατεμόντος, καὶ τοὺς ἀκάνθας αἰσασοῦντος, καὶ ὕστερον τὰ σπέρματα καταβαλόντος, ἀκμήσης οὐκ οὔσης τὸν λυμεωρυμένης τὸν σπόρον. πολὺ δὲ ἥδιον τοῦ λέγοντος, ὅταν εἰς ἀκοὰς καταβάλῃ τὰ θεῖα νοήματα θόρυβον οὐκ ἔχοντα. διὰ δὲ τοῦτο μᾶλλον ἡδεῖαν ἀπόλαυσιν τοῦ λόγου, ὅτι τὸν ἀρότρον τοῦτον ἐκκεκαθαρμένον ὁρῶμεν. εἰ γὰρ καὶ τὸν διδάσκαλον ὑμῶν οὐ βλέπομεν, ἀλλὰ τὰ ὄμματα ὑμῶν διεωιγμένα καὶ προσανεσκαμμένα ἡ ἀκοὴ σημεῖά μοι δίδωσι τῆς ἐνδόθεν γαλήνης. εἰς μὲν γὰρ ὁ ζωυδὸς ὑμῶν εἰσελθεῖν οὐ δυνάμενος· τὰ δὲ ὄμματα ἐσκότα καὶ μετέωρα γινόμενα φανερὰ ἀφίησι, ὅτι θόρυβος οὐδεὶς ἔνδον ἐστίν, ἀλλὰ μᾶλλον βοᾷ μὲν προθυμίας, καταβαλὼν τὰ σπέρματα, ὑπομονὴν δὲ χρόνου, ὅπερ αἱ καταβολαὶ, διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ καρποῦ· πᾶσαν γὰρ φροντίδα βιωτικὴν ἀξιούσαμεν τῆς ἀρούσεως. διὰ τοῦτο καὶ βαθυτέρων ἀεὶ ἀπτόμενοι νοημάτων, θαῤῥοῦσι τῇ εὐημερίᾳ τῆς ἀρούσεως. οὐ γὰρ δὴ σοφοὺς διδάσκαλοι ἡ γραφὴ ζητεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ζωοποιοὺς ἀκροατάς. διὰ τοῦτο μακαρίζω μὲν ὑμᾶς, μακαρίζω δὲ καὶ ἐμαυτόν. Μακάριος γάρ, φησὶν, ὁ λέγων εἰς ὦτα ἀκουόντων· καὶ, Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην. σὺν ὑμῖν οὖν εἰς ὑμᾶς τοὺς μὴ προθυμίας ἀξιολογουμένους καταβαλοῦμεν τὰ νοήματα. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες νῦν ἐν ἀγορᾷς καὶ βιωτικῆς φροντίσι καταπίπτουσι, ὑμῖς δὲ τῆς γῆς ὑψηλότεροι γινόμενοι, τὰ νοήματα ἀνεκδέχεσθε. κἀκεῖνοι μὲν τῇ δουλῇ δουλεύουσι, τῆς ἐφικτὸς ἐπιμελούμενοι, ὑμῖς δὲ τὴν εὐγνώμονα καὶ ἐλευθέραν ψυχὴν κοσμοπλέοντες, ἀφαιρεῖτε. ποῦ γὰρ ἀφαιρεῖσαι, δέσποτα, νῦν; ἐν ἀγορᾷ; ἵνα δὲ ζωαγάγῃς; βόρβορον καὶ πηλόν; ἐλθὲ, λάβε μόνον πρὸς ἐμοῦ. ἢ ζωαγεῖς χρήματα ἀπολλύμενα, φιλαργυρείαν τύραννον, ἀρχὰς καὶ ἀπολλυμένας, οὐσιοῦσαι τὴν βιωτικὴν φροντίδων, τὴν νῦν οὖσαν, καὶ αἰώνιον οὐκ οὖσαν; τί δρέπῃ τὰ δένδρα, καὶ ἀφίης τὸν καρπόν; τί τρέχεις ὀπίσω τῆς σκιᾶς, καὶ οὐ καταλαμβάνεις τὴν ἀληθῆ; τί διώκεις τὰ ἀπολλύμενα, καὶ οὐ ζητεῖς τὰ μένοντα; Ὅτι πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε· τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. γέγραπται εὔπορος χρήμασι;

Ησ. μ. ς.

Ματθ. ε. ς.

Ησ. κα. ιϛ.

τ̃ πατέρα ἀφῆκα, ⁊ ἦλθον πρός σε, ἡ σὺ οὐκ ἀφίης τ̃ σὸν πατέρα; ἀλλ' ὅ, ἀφῆκα, ὅτι τῷ ἰσῷ, μὴ ἐγκαταλείψω τόμιζε. συγκατίδω, φησὶ ὁμηρος, σάρκα σὰ ἐλαφρόν. τοῦτο συμφέρον, τοῦτο ὠφελεῖ, ἵνα καταλείψῃ τὸν γονέας, ἡ ἀλλήλοις ἁρμοσώμεθα.

Ψαλμ. μδ. ια. Ἄκουσον θύγατερ, ἡ ἴδε, ⁊ ἐπιλάθου τ̃ λαοῦ σου, καὶ τ̃ οἴκου τ̃ πατρός σου. καὶ τί μοι δίδως, ἐὰν ἐπιλάθωμαι; Καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τ̃ κάλλους σου. ἔχεις ἐκεῖ τὸν διαπότην. αὐ' σφίσιν ἐκεῖ τὸν ἔχης, ⁊ σκύπου κάλπασαν. λάβε τὰ σκύπου, ⁊ ἔχε σκύφον, ἐὰν" δυνήσηται ζωιδῆναι ὁ λεγόμενος. λεπτὸν γὰρ ὄντα τὸν νόημα, ἡ βούλομαι ἀπορρᾶψαι Ιουδαίοις τὴν γλωττῆν· ἀλλὰ ζωτεύματί μοι τὴν ἀληθείαν. ἀν" τε γὰρ ἄκουσή τις, ἀν" τε μὴ ἀκούσῃ, ἐγὼ σκάπτω, ἐγὼ ἀροτριῶ. ἄκουσον θύγατερ, ἡ ἴδε, ⁊ ἐπιλάθου τ̃ λαοῦ σου, ἡ τ̃ οἴκου τ̃ πατρός σου, ἡ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τ̃ κάλλους σου. κάλλος σὺ ζῶθα ὃ αἰσθητὸν λέγει ὁ Ιουδαῖος, οὐχὶ ὃ νοητόν, ἀλλὰ ὃ σωματικόν. πρόσχες· μάθωμεν τί ἐστι σωματικὸν κάλλος, ἡ τί ἐστι νοητόν. ἔστι ψυχὴ, ἔστι σῶμα, δύο οὐσίαι εἰσίν. ἔστι κάλλος σώματος, ἡ ἔστι κάλλος ψυχῆς. τί ἐστι κάλλος σώματος; ὀφρὺς εὐτετραμμένη, ὀφθαλμὸς μελιδής, πρέπουσα ἐρυθραιομένη, χεῖλη φοινίσσοντα, τράχηλος αἰσχυνόμενος, κόμη κεκαλλωπισμένη, δάκτυλοι εὐμήκεις, ἡλικία αἰσχυνομένη, λευκότης ἐπηνθισμένη. τοῦτο τὸ κάλλος τὸ σωματικὸν ἀπὸ φύσεως ἔχει, ἡ ἀπὸ προαιρέσεως; ἀμφιλέγηται, ὅτι ἀπὸ φύσεως. πρόσεχε, ἵνα μάθῃς" φιλόσοφον τόνημα. τοῦτο τὸ κάλλος, τὸ τῆς ὄψεως, τὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὸ τῆς κόμης, τὸ τοῦ μετώπου ἀπὸ φύσεως ἔχει, ἡ ἀπὸ προαιρέσεως; βούλεται ὅτι ἀπὸ φύσεως. ἡ γὰρ ἄμορφος καὶ μοχθηρὰ φιλοκαλήσῃ. εὔμορφος γενέσθαι οὐ δύναται τὸ σῶμα. ⁊ γὰρ τῆς φύσεως ἀκίνητα, ὅσα πεπόηται, μὴ μεταβαίνοντα. ἡ τοίνυν καλὴ, ἀεὶ καλὴ, καὶ μὴ ἔχῃ φιλοκαλίαν· ἡ ὃ ἄμορφος εὔμορφον ποιῆσαι οὐ δύναται, οὐδὲ ἡ εὔμορφος, ἄμορφον. Ἀλλὰ τί; ὑπὲρ φύσεώς ἐστι ταῦτα. Εἶδες οὖν σωματικὸν κάλλος; ἀγάπησον ἐσω εἰς τὴν ψυχήν· ἡ δύλη προσὸς τὴν διαπόραν· προσὸς τὴν ψυχὴν ἀγάπησον. βλέπε ἐκεῖνο κάλλος, μᾶλλον ὃ ἄκουε ἐκεῖνο. οὐ γὰρ δύναται αὐδ', ἰδῆν· αὐόρατον γάρ ἐστιν. ἄκουε ἐκεῖνο τὸ κάλλος. Τί οὖν ἐστι κάλλος ψυχῆς; σωφροσύνη, ἐπιείκεια, ἐλεημοσύνη, ἀγάπη, φιλαδελφία, φιλοξενία, ὑποταγὴ Θεοῦ, νόμου πλήρωσις, δικαιοσύνη, ζωτεῦσαι ἀληθείας. Ταῦτα κάλλη ψυχῆς. Ταῦτα τοίνυν οὐκ ἐστὶ φύσεως, ἀλλὰ προαιρέσεως, ⁊ ὁ μὴ ἔχων, δύναται ταῦτα λαβεῖν, ὁ ὃ ἔχων, ἐὰν ῥαθυμήσῃ, ἀπώλεσεν. ὥσπερ γὰρ ἔλεγεν ὅτι τ̃ σώματος, ὅτι ἡ ἄμορφος εὔμορφος γενέσθαι οὐ δύναται· ὕτω ⁊ ὅτι τ̃ ψυχῆς τὸ ἐναντίον λέγω, ὅτι ἡ ἄμορφος ψυχὴ, εὔμορφος γενέσθαι δύναται. τί γὰρ ἀμορφότερον τ̃ ψυχῆς Παύλου, ὅτε βλάσφημος ἦν ⁊ ὑβριστής; πῶ ὃ μορφότερον αὐτοῦ, ὅτε ἔλεγε, Τοὶ ἀγῶνα ⟨Ϣ⟩ καλὸν ἠγώνισμαι, ⟨Ϣ⟩ δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα; πῶ ἀμορφότερον τ̃ ψυχῆς τὸ λῃστοῦ; πῶ ὃ μορφότερον αὐτὸ ἐγένετο, ὅτε ἀνέκραγεν, Αμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ; πῶ ἀμορφότερον τ̃ τελώνου, ὅτε ἥρπασε; πῶ ὃ εὐμορφότερον, ὅτε τὴν οἰκείαν ἔδωκε γνώμην; ὁρᾶς, ὅπως τὴν εὐμορφίαν τοῦ σώματος οὐ δύναται μεταλλάξαι (οὐ γὰρ ἔστι προαιρέσεως, ἀλλὰ φύσεως) ἡ ὃ τ̃ ψυχ̃ βδμορφία ἐκ τ̃ προαιρέσεως γέγονεν" προείζε). ἔλαβες τὸν ὅρους. ποίους; ὅτι τὸ κάλλος τ̃ ψυχ̃ ἀπὸ ἀναχ̃ τ̃ Θεοῦ. ἐὰν γὰρ ἀκούσῃ τῷ Θεῷ ἡ ἄμορφος

Πρξ. θ. ιδ. ψυχὴ, ἀποβάλεται τὴν" ἀμορφίαν, ⁊ γέγ εὔμορφος. Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; ὃ δ, ⁊ τίς εἶ, Κύριε; ἐγώ εἰμι Ιησοῦς. καὶ ἀναχήσασε, ⁊ ἡ ἀναχὴ τὴν ἄμορφον ψυ-

Ματθ. ιθ. κα. χὴν εὔμορφον ἐποίησε. πάλιν τῷ τελώνῃ λέγει, Δεῦρο, ἀκολούθει μοι· ⁊ δύσῃ ὁ τελώνης, ⁊ ἐγένετο ἀπόστολος. ἡ ἄμορφος ψυχὴ ἐγένετο εὔμορφος. πόθεν; ἀπὸ

Ματθ. δ. ιθ. ἀναχ̃. πάλιν τοῖς ἁλιεῦσι λέγει, Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων· καὶ ἀπὸ τ̃ ἀναχ̃ ἐγένετο εὔμορφος αὐτῶν ἡ ἀλή-

θεια.

χ. λυπεῖσθαι

χ. φιλοσόφων νόημα.

χ. κτησαλλάξεται.

χ. ἁμαρτίαν.

ὁ ἔρως ὁ βλέπει ἀμορφίαν. δέχῃ τοῦτο ὃ καλῆται ἔρως, ὅτι πολλάκις ϗ ἄμορφον φιλῇ. ὅτω δὲ ὁ Χριστὸς ἐτήρησεν. ἄμορφοι εἶδεν (οὐ γὰρ αἰ εἶπαιμι αὐτὸν ἄμορφον) ϗ πρᾶξιν, δὲ ποιῇ αὐτὸν νέαν, μὴ ἔχουσαν πτῶσιν ἢ ῥυτίδα. ὡ νυμφίου καλλωπίζοντος ἀμορφίαν νύμφης. ἄκουσον θύγατερ, ἄκουσον, ϗ ἴδε. δύο λέγει, ἄκουσον, ϗ βλέπε. τὰ δύο ἀπὸ σοῦ, τὰ μὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς, τὰ δὲ τῇ ἀκοῇ. ἐπὶ σῶν ἡ πορνεία ἐκ τῆς ἀκοῆς ἦν, εἰ καί τινες ὀξύτερον πορνεύσουσιν, ἀλλὰ μὴ ἑτέρωσαι τὸν ἀθυρεύρεσιν. ϗ ὑμᾶς ἐπαινῶ πορνεύοντας, καὶ ἐκείνοις συγχωρῶ ἀκολουθοῦσιν. ὅπῃ ἡ πορνεία αὐτῆς ἐν ἀκοῇ ἦν (τί ἐστιν, ἐν ἀκοῇ; ἐν πίστει. ἡ γὰρ πίστις ἐξ ἀκοῆς. ἐν πίστει, οὐκ ἐν ἀπολαύσει, οὐκ ἐν πείρᾳ πάσῃ) πορνεύσουσιν, ὅτι εἰς δύο μέρη διῆλε τὴν πορνείαν αὐτῆς, ϗ τὰ μὲν ἔδωκεν αὐτῇ αὐτὴ ἀρραβῶνος, τὰ δὲ ἐπηγγείλατο αὐτῇ εἰς τὸ μέλλον. τί αὐτῇ ἔδωκεν; ἔδωκεν αὐτῇ ἀμαρτημάτων συγχώρησιν, κολάσεως ἄφεσιν, δικαιοσύνην, ἁγιασμόν, ἀπολύτρωσιν, σῶμα διαπονηρόν, πρόπιζαν θείαν, πνεῦμα πονηρόν, νεκρῶν ἀνάστασιν. ταῦτα γὰρ πάντα εἶχον οἱ ἀπόστολοι. οὐκοῦν τὰ μὲν ἔδωκε, τὰ δὲ ἐπηγγείλατο· ϗ τὰ μὲν ἐν πείρᾳ ἦν ϗ ἀπολαύσει, τὰ δὲ ἐν ἐλπίδι καὶ ἐν πίστει. ϗ ἄκουε. τί ἔδωκε; τὸ βάπτισμα, τὴν θυσίαν. ταῦτα ἐν πείρᾳ. βλέπε δὲ τί ἐπηγγείλατο; ἀνάστασιν, σωμάτων ἀφθαρσίαν, τὴν μετὰ ἀγγέλων ὁμοίαν, τὴν μετ' αὐτοῦ πολιτείαν, τὴν ζωὴν τὴν ἀκήρατον, τὰ ἀγαθά, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὓς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ζωὴν δὲ λεγόμενον, μὴ ἀπολέσητε αὖθις. δέχῃ τοῦτο καὶ μνῶ, ἵνα τοήσητε. εἰς δύο οὖν ἐν αὐτῆς ἡ πορνεία διηρημένη, εἰς τὰ πρόσκαιρα, ϗ εἰς τὰ μέλλοντα· εἰς τὰ ὁρώμενα, ϗ εἰς τὰ ἀκούομενα· εἰς τὰ διεφθαρμένα, ϗ εἰς τὰ πιστευόμενα· εἰς τὰ ἐν πείρᾳ, ϗ εἰς τὰ ἐν ἀπολαύσει· εἰς τὰ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ϗ εἰς τὰ μετὰ τὴν ἀνάστασιν. ταῦτα βλέπεις; σκῶλα ἀκούεις. βλέπε οὖν, τί λέγω αὐτῇ, ἵνα μὴ νομίσῃ, ὅτι ταῦτα μόνον ἔλαβε, κρίσει μεγάλῃ ϗ ἀπόῤῥητα ϗ πᾶσαν ἀξίωσιν ὑπερβαίνοντα. ἄκουσον θύγατερ, ϗ ἴδε· ἄκουσον σκῶλα, ϗ βλέπε ταῦτα. ἵνα δὲ μὴ λέγῃς, πάλιν ἐπ' ἐλπίδι; πάλιν ἐν πίστει; πάλιν ἐν τῷ μέλλοντι; ϗ βλέπε· τὰ μὲν δίδωμι, τὰ δὲ ἐπαγγέλλομαι· σκῶλα μόνον ἐν ἐλπίδι, ταῦτα δὲ λάβε σὺ ἔχουσα, ταῦτα λάβε ἀῤῥαβῶνα, ταῦτα λάβε εἰς ἀπόδειξιν. ἐπαγγέλλομαί σοι βασιλείαν, πίστευε ἀπὸ τῶν πρώτων, πίστευέ μοι. βασιλείαν μοι ἐπαγγέλλῃ; ναί. ὃ μᾶλλόν σοι ἔδωκα ὁ πατὴρ λέγει· ἁρμόζομαι αὐτὸν ὡς ἐγώ. δίδωμί σοι βασιλείαν· ἀλλὰ βλέπε. μᾶλλον αὐτῆς μᾶλλόν σοι ἔδωκα, τὸν διαπότιμον τῆς βασιλείας. Οστις τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ ζωὴν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσηται; ἀνάστασιν δίδωσι σωμάτων; ναί. τὸ μᾶλλόν σοι ἔδωκα. ποῖον; ἀπαλλαγὴν ἁμαρτίας. πῶς τὸ μᾶλλον; ὅτι τὸν θάνατον ἡ ἁμαρτία ἔτεκε. τὴν μητέρα ἔσφαξα, ϗ τὸν υἱὸν οὐ σφάζω; τὴν ῥίζαν ἐξήρανα, ϗ τὸν καρπὸν οὐκ αἴρω; ἄκουσον θύγατερ, ϗ ἴδε. τί ἴδω; νεκροὺς ἐγηγερμένους, λεπροὺς καθαιρομένους, χαλεπουμένην θάλασσαν, περιλυπεῖν σφιγγομένους, περιόντας ὑποχωροῦντας, αὖθις πηγάζοντας, ἁμαρτήματα λυόμενα, χωλοὺς πηδῶντας, λησταὶ παραδείσου πολίτην γενόμενον, τελωνίου διαγελίου καθιστάμενον, πρὸ πόου στεμνοτέρου τὸ πάριον. ἄκουσον, ϗ ἴδε. ἄκουσον ἐκεῖνα, ϗ βλέπε ταῦτα. ἀπὸ τῶν πρώτων λάβε τὴν ἀπόδειξιν καὶ περὶ ἐκείνων. ἔδωκά σοι σὺ ἔχουσα ταῦτα ἐκείνων ἀμείνω. ϗ τί θέλεις, λέγε; ταῦτα ἐμά. ἄκουσον θύγατερ, ϗ ἴδε· ταῦτα ἡ πορνεία. τί εἰσφέρει ἡ νύμφη, ἴδωμεν. ϗ σὺ εἰσένεγκε. τί ποτε; ἵνα μὴ ἡς ἄπορνος. ἐγὼ τί ἔχω, φησί, εἰσενεγκεῖν; ἀπὸ βωμῶν; ἀπὸ κρίσης; ἀπὸ δαιμόνων; τί ἔχω εἰσενεγκεῖν; τί; γαμοῦμαι ϗ πίστει. ἄκουσον θύγατερ, ϗ ἴδε. ϗ τί θέλεις, ποίησον; ἐπιλάβου τοῦ λαοῦ σου. ποῖον λαόν; τὸν δαιμόνων, τὸν εἰδώλων, τὸν καπνοῦ, τὸν κρίσης, τὸν αἵματος. ϗ ἴδε, ὅπιλάβου τὸν λαόν σου, ϗ τὸν οἶκον πατρός σου ἄφες τὸν πατέρα σου, ϗ δεῦρο πρὸς μέ. ἐγὼ τὸν

εἴδυμα γάμου; ὥστι οὐκ εἴδυμα λέγει, ἀγαθὸν τὴν πορνείαν, * καὶ τὴν ῥυπαρὰν πρᾶξιν καὶ ἀκάθαρτον. ὥσπερ οὖν τὰ ῥυπαρὰ ἱμάτια, ἀμιγῆ τὰ· οὕτω καὶ ἀγαθὸν, ἀρετή. ἀγαθὸν δὲ ἱμάτιον τοῦτο τὸ βασιλέως ἰῶ. αὐτὸς αὐτὴν καὶ ἱμάτιον ἔδωκε. γυμνὴ γὰρ ἰῶ, γυμνὴ καὶ ἀγημοῦσα. * περιεχει

Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ. οὐχ ἱμάτια λέγει, ἀλλ' ἀρετήν, οὐκ εἶπεν, ἐν χρυσῷ. πρόσεχε καὶ αὐτὴ ἡ λέξις πολλὴν ἔχει διήγημα νοημ. οὐκ εἶπεν, ἐν χρυσῷ, ἀλλὰ, διαχρύσῳ. ἄκουε Ἰωσήπου. ὁ χρυσὸν ἱμάτιον, ὅλον ὅτι χρυσοῦν· ὁ δὲ διαχρύσεον μέρη μὲν ἔχει χρυσᾶ, μέρη δὲ σπειρικά. διαχρύσῳ τί οὖν μὴ χρυσοῦν ἱμάτιον εἶπε φορᾷ τὴν ὑμνῳδίαν, ἀλλὰ διαχρύσεον; πρόσεχε ἀκριβῶς. τὴν πολιτείαν λέγει τῆς ἐκκλησίας τὴν ποικίλην. ὅπου γὰρ οὐ πάντες βίου εἴδους ἐσμεν, ἀλλ' ἕν μὲν πρᾶγμα, ὁ δὲ χρεία μου, ὁ δὲ θυσιαστήριον ἀσκεῖ, ἱμάτιον τῆς ἐκκλησίας, ἡ πολιτεία τῆς ἐκκλησίας. ὅπου οὖν ἡδονὴ ὁ διαστολὴν ἡμῖν, ὅτι μὲν μίαν ὁδὸν τέμνη, πολλοὶ ἔχουσιν ὀχοῦσαν, ποικίλας ἑτέρας ὁδούς. ἃ μὲν οὖν ἐστὶ πρᾶγμα εἰσελθεῖν; εἴσελθε διὰ γάμου. ἃ μὲν οὖν μοιχαλίδας; καὶ διὰ δὲ πορνείας. ἃ μὲν οὖν σωφροσύνης εἰσελθεῖν; εἴσελθε δὲ ἐλεημοσύνης. ἃ μὲν οὖν ἐλεημοσύνης; εἴσελθε διὰ παρθενίας. ἃ μὲν οὖν παύτην; δεῦρο ἐκείνην. ἃ μὲν οὖν ἐκείνην; δεῦρο παύτην. διὰ τί τε οὐκ εἶπεν ὅτι ἱμάτιον χρυσοῦν, ἀλλὰ διαχρύσεον. ἢ ὅτι σπειρικὴ ἐστιν, ἢ περφυρᾶ ἐστιν, ἢ χρυσᾶ ἐστιν. ἃ μὲν οὖν ἐν χρυσοῦς; ἡμῖν σπειρικός. δέχομαί σε, μόνον ἐν ᾧ ἱματίῳ. διὰ τί τε γὰρ ὁ Παῦλος, Εἰ τις ἐποικοδομεῖ ὅτι τὰ θεμέλιον τοῦτον, χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους τιμίους. ἃ μὲν οὖν ἐν λίθος τιμίους; ἡμῖν χρυσός. ἃ μὲν οὖν ἐν χρυσός; ἡμῖν ἄργυρος· μόνον ἐν ᾧ θεμελίῳ. καὶ πάλιν ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων. ἃ μὲν οὖν ἐν ἥλιος; ἡμῖν σελήνη. ἃ μὲν οὖν ἐν σελήνη; ἡμῖν ἀστήρ. ἃ μὲν οὖν ἐν μέγας ἀστήρ; ἡμῖν καὶ μικρὸς, μόνον ἐν ᾧ ὁρμῶ. ἃ μὲν οὖν ἐν πρᾶος; μάμησον μοι σωφροσύνης, μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἃ μὲν οὖν ἐν ἀκλήμων; ἐλέησον, μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, μόνον ἐν ᾧ ἱματίῳ, μόνον ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ. διὰ χρυσοῦν ἐστὶ τὸ ἱμάτιον, ποικίλον τὸ ἱμάτιον. ἐκ ἀποκλείω σοι τὸ εἶδος. ἡ ἀφθονία γὰρ τῆς ἀρετῆς, εὔκολον ἐποίησε τὸ οἰκουμένῳ τοῦ βασιλέως, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένην, πεποικιλμένην. ποικίλον ἐστὶ καὶ τὸ ἱμάτιον. καὶ βούλει, διὰ πύξου τὸ βάθος τοῦ λόγου τοῦ εἰρημένου, καὶ βλέπε τὸ ἱμάτιον ὑπὸ τὸ διαχρύσεον. σὺ μὲν γὰρ οἱ μὲν μοναζοντὲς εἰσιν, οἱ δὲ γάμον σεμνὸν ἀσκοῦσιν, καὶ πολὺ ἐκείνων ἀπολαμπρυνόμενοι. καὶ οἱ μὲν μοιχαμεῖ, αἱ δὲ χῆραι λυθεῖσαι. διὰ τί δὲ πεποίκιλται; ὅτι ποικίλοι, ἔχει δὲ διαφορὰς, καὶ δίοδοι, καὶ πολλὰς τὰς μερίδας. πολλοὶ οἱ ἀστέρες, ἀλλὰ εἷς ὁ ἥλιος· πολλοὶ οἱ βίοι, ἀλλὰ εἷς ὁ πεποίκιλται· πολλοὶ οἱ ναοὶ, ἀγαθὰ μία ἡ μήτηρ. τὸ μὲν, σῶμα, τὸ δὲ, ὀφθαλμὸς, τὸ δὲ, δάκτυλος, ἀγαθὰ πάντες εἷς. ἐν ᾧ αὐτῷ γὰρ τὸ μικρὸν καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ ἄτιμον. ἡ πρᾶγμα τοῦ γαμικοῦ μυστηρίου χρεία ἔχει. καὶ γὰρ ἡ πρᾶγμα ἀπὸ γάμου, ἵνα μὴ καταφρονῇ γάμου, καὶ πρᾶγμα ῥίζα τοῦ γάμου. πάντα συνδεδεμένα, τὰ μικρὰ τοῖς μεγάλοις, καὶ τὰ μεγάλα τοῖς μικροῖς. χ· ἐρῶμαι, Ψαλμ. ι.

Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. τὸ λοιπὸν, Ἄκουσον θύγατερ. ὁ νυμφαγωγὸς φησιν, ὡς μέλλοις ἐξέρχεσθαι πρὸς τὸν νυμφίον, ὑποβαίνοντά σε τὸ ὕψος, ὑποβαίνοντά σε τὸν φόβον. ἐγὼ νυμφαγωγός. ἄκουσον θύγατερ. εὐθέως ἐμνήσθη ἡ γυνή; ναί. ὑδεῖ γὰρ σώματα πικόν. καὶ γὰρ ὡς γυναῖκα ἁρμόσατο, καὶ ὡς θυγατέρα φιλεῖ, καὶ ὡς δένδρον πρόσεστι, καὶ ὡς πρᾶγμα τηρεῖ, καὶ ὡς πρᾶγμα σώματι τιμᾷ, καὶ ὡς μέλος σώματος ἐπιποθεῖ, καὶ ὡς κεφαλὴ σώματος, καὶ ὡς ῥίζα φυτεύει, καὶ ὡς ποιμὴν βόσκει, καὶ ὡς νυμφίος ἁρμόζεται, καὶ ὡς ἱματισμὸν συγχωρεῖ, καὶ ὡς πρόβατον δύεται, καὶ ὡς "νυμφίος θέλει τηρεῖ σε καλλεῖ, καὶ ὡς ἀνὴρ σώματος. πάσης κηδεμονίας πολλὰ τὰ νοήματα, ἵνα καὶ μικροῦ μέρους τὸ οἰκουμένου ἀπολαύσωμεν. ἄκουσον θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ βλέπε τὰ γαμικὰ πρόσωπα, καὶ πῶς πνευματικά. ἄκουσον θύγατερ. θύγατερ καὶ τὸ δαιμόνιον "αὐτὴ πρόσεστι, θύγατερ τῆς γῆς, αἰσχρία καὶ τῆς γῆς καὶ νῦν γέγονε θύγατερ τοῦ βασιλέως. ὅπου γὰρ κάλλος ἐστὶν ὁ ἐρῶν αὐτῆς. ὁ γὰρ ἐρῶν οὐκ ἀξιοπαίζει ἔχων. ὁ ἔρως χ· μικροῦ μέρους· χ· αὐτὴ χ· ἡμῶν ἐλεήμων μόνον

ζωὴ ἔχουσα τέλος, ἐκεῖ ζωὴ οὐκ ἔχουσα τέλος· ὧδε ἀμαρτία, ἐκεῖ δικαιοσύνη, ἀμαρτία
χ· τοῦ τόπου. γὰρ οὐδαμοῦ· ὧδε φθόνος, ἐκεῖ οὐδὲν τοιοῦτον. δὸς μοί, φησι, ταῦτα. δύαμαι, ἵνα καὶ
Ⓦ ζωὸν δουλεύσω σοι θεῷ, δύαμαι. Ὁ γὰρ βεβαιῶν ἡμᾶς, καὶ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶ- β. Κορ. α. κδ.
να. ποῖον ἀρραβῶνα; τὸ πνεῦμα· τὸ ἅγιον, τὸ πνεύματος τοῦ χορηγίαν· ἀλλ' ὁ λέγω
5 ὧδε τὸ πνεύματος, ἔδωκε τοῖς ἀποστόλοις Ⓦ δακτύλιον, εἰπών· λάβετε, καὶ δό-
χ· οἱ τε πᾶσιν. "ὁ δακτύλιος μεγίζεται, μεγίζεται, καὶ οὐ διαιρεῖται, μεγίζεται, καὶ οὐκ ἀναλίσκε-
ται. μάθε πνεύματος χορηγίαν. ἔλαβε Πέτρος, ἔλαβε καὶ Παῦλος πνεῦμα ἅγιον. πε-
ριῆλθε τοῦ οἰκουμένου, ἁμαρτωλοῖς ἀπήλλαττεν ἁμαρτημάτων, χωλοὺς διώρθου, γυμνοὺς
ἐνέδυε, ἰσχνοὺς ἤγλαϊζε, λεπροὺς ἐκαθάριζε, δαίμονας ἀπέπνιγε, τῷ
χ· ἐκκλησίαν 10 Θεῷ διελέγετο," ἐκκλησίας ἐφύτευσε, λαοὺς κατέσκαψε, βωμοὺς ἀνέτρεψε, τοῦ κακίαν
ἔλυσε, τοῦ ἀρετὴν ἐφύτευσε, τὸν αἰθέρα ἀπέλυσε ἐποίησε. ταῦτα πάντα ἀκμὴν
ἀρραβών. ἐπλήρωσε τοῦ οἰκουμένου ἅπασαν. ἅπασαν γὰρ ὅτε μὲν εἶπε, λέγω ὅσην ἥλιος ἐ-
φορᾷ γῆν, θάλασσαν, νήσους, ὄρη, πάντας, καὶ βουνούς. ὡς ἔπλη, καθάπερ τις σπορεύς, ὁ
Παῦλος εἰς τόπον πᾶσαν, ὁ σκηνοποιός, ὁ σμίλην μεταχειρίζόμενος, καὶ δέρματα ρά-
15 πτων, ἐς αὐτὴν τὴν τέχνην κάλυμμα τῇ ἀρετῇ οὐκ ἐγίνετο, ἀλλ' ὁ σκηνοποιὸς δαιμόνων ἰαμ-
χ· σοφώτερος. ευτὴς, ὁ ἄτεμος φιλοσόφων" φιλοσοφώτερος. πόθεν; ἔλαβε τὸν ἀρραβῶνα, ἐβάπτιζε
τὸν δακτύλιον καὶ ὡς ἐφερε. ἔβλεπεν πάντας, ὅπου ὁ βασιλεὺς ἡρμόσατο τοῦ φύσει ἡμῶν.
Εἶδεν ὁ δαίμων, καὶ ἀνεχώρει· εἶδε τὸν ἀρραβῶνα, καὶ ἔτρεμε καὶ ἀνεχώρει. ἰματίαν ἔβλε-
πε, καὶ ἐδραπέτευεν. ὦ δυνάμεως πνεύματος. οὐ τῇ ψυχῇ ἔδωκε τοῦ ἐξουσίαν, οὐ τῷ σώ-
χ· ἱματίοις 20 ματι, ἀλλὰ καὶ "ἱματίῳ· οὐχ" ἱματίῳ, ἀλλὰ καὶ" σκιᾷ. ὡς εἶδε ὁ Πέτρος, καὶ ἡ σκιὰ αὐτοῦ
χ· ἱματίοις ἰοῦσης ἐφυγάδευσε, καὶ δαίμονας ἀπέλασεν, καὶ λεπροὺς ἤγλαϊσε. ὡς εἶδε Παῦλος τοῦ οἰ-
χ· σκιᾶς· κουμένου, ὃς ἀκούσας δραπέτευσε τῆς ἀσεβείας, τὰ σπέρματα καταβάλλων τῆς εὐσεβείας,
καθάπερ ἀγροτὴρ ἄριστος, τὸ ἄροτρον ἔχων τῆς διδασκαλίας. καὶ ὡς Ἴβηρας ἦλθε; ὡς
Θράκης, ὡς Σκύθας, ὡς Ἰνδούς, ὡς Μαύρους, ὡς Σαρδόνας, ὡς Γοτ-
χ· θέους ἀγ- 25 θούς, ὡς" θηρία ἄγρια, καὶ μετέβαλλε" πάντα. πόθεν; ἀπὸ τοῦ ἀρραβῶνος. πῶς δι-
κίους ἥρκεσεν; ἀπὸ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος, ἰδιώτης, γυμνὸς, αὐτόπτης. Ὁ καὶ δοὺς τὸν ἀρ- β. Κορ. β. στ.
χ· πάντα. ραβῶνα τοῦ πνεύματος. ἀλλὰ τοῦτο λέγει, Καὶ ὡς τούτοις τοῖς ἰχθύσι; Ἀλλ' ὁ ἰχθύστης γ. ι.
ἡμῶν οὐκ τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἰχθύωσεν ἡμᾶς ἀλιεῖς χαρᾶς ἀλιθήσης, οὐ γράμματος, ἀλλὰ
πνεύματος. ἴδε τὸ πνεῦμα πόσα ἐποίησεν. εὗρε τοῦ γῆν δαιμόνων γέμουσαν, καὶ ἐποί-
30 ησεν αὐτοῦ οὐρανόν. μὴ γὰρ τὰ πράγματα σύνοπτε, ἀλλὰ διαλάβετε τῷ λογισμῷ αὐτά. τότε
ἦν θρῆνος, τότε πάντα χοῦ βωμοί, πάντα χοῦ καπνός, πάντα χοῦ κρίσαι, πάντα χοῦ πορείαι,
πάντα χοῦ πλάναι, πάντα χοῦ θυσίαι, πάντα χοῦ δαίμονες βακχεύοντες, πάντα χοῦ ἀκρό-
χ· πορεία πολις τοῦ ἀλαλάζειν, πάντα χοῦ" πορεία στεφανοῦται· καὶ εἷς ἦν ὁ Παῦλος. πῶς οὖν κατε-
πατήθη; πῶς οὐ διεσπάσθη; πῶς ἐῶσε τὸ σῶμα; Εἰσῆλθεν εἰς Θηβαΐδα, καὶ ἀχμα-
35 λώτους ἔλαβεν· Εἰσῆλθεν εἰς τὰς βασιλικὰς αὐλάς, καὶ Ⓦ βασιλέα μαθητὴν ἐποίησεν·
χ· ὠλίγῳ Εἰσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ δικαστής, "πρὸ ὀλίγου με πείθεις Χρεισ-
τιανὸν γενέσθαι, καὶ ὁ δικαστὴς, μαθητὴς ἐγένετο· Εἰσῆλθεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ τὸν δε-
σμοφύλακα ἔλαβεν· ἀπῆλθεν εἰς βαρβάρων ἤθους, καὶ τὸν ἰχνηλατοῦντα ἐποίησεν· ἀπῆλ-
χ· πᾶσαν θεν εἰς Ⓦ δῆμον τῶν Ρωμαίων, καὶ τοῦ σύγκλητον ἀπέκαμψεν· ἀπῆλθεν εἰς ποταμούς,
40 ἀπῆλθεν εἰς ἐρήμους τόπους πάντα χοῦ τῆς οἰκουμένης. οὐ γῆ, οὐ θάλασσα ἀμοιρεῖς αὐ-
τοῦ ὅτι τῶν κατορθωμάτων. ἔδωκε γὰρ τὸν ἀρραβῶνα τοῦ δακτυλίου· καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶ-
να, λέγει· "δὸς μοὶ ἣν δίδωμί σοι, δὸς ὃ ἐπαγγέλλομαι. Διὰ τοῦτο λέγει αὐτῷ ὁ σωτὴρ· Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ. οὐχ ἱμάτιον Ψαλμ. μδ. ι.
λέγει, ἀλλ' ἀρετήν. διὰ τοῦτο ἡ γραφὴ ἀλλαχοῦ λέγει, Πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων

ποιᾶ τέχνῃ. ἔχοντες ὁ Θ̄ν θησαυρὸν τοῦτον. ὦ θησαυρὸς οὐ τηρούμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ τηρῶν Θ̄ν οἶκον, ἕως ἀπόκειται. Χωλῆς τί εἶπον; Ⓐ βασιλεὺς τῆς γῆς Ⓒ Ⓐ ἄρχοντες, ὅταν ἔχωσι θησαυρούς, μεγάλους οἴκους κατασκευάζουσι, δι' τοίχους, μοχλούς, δύας, φύλακας, κλεῖθρα, ἵνα τηρηθῇ ὁ θησαυρός· ὁ Χριστὸς ὁ τοιοῦτον ἐποίησεν· οὐκ εἰς λίθον, ἀλλ' εἰς ἐρασιτέχνου σκεύη Θ̄ν θησαυρὸν ἔθηκεν. Εἰ μέγας ὁ θησαυρός, διὰ τί ὁ σκεῦος ἀθανεῖς; ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τοῦτο ἀθανεῖς ὁ σκεῦος, ὅτι μέγας ὁ θησαυρός. οὐ γὰρ τηρεῖται ὑπὸ τοῦ σκεύους, ἀλλ' αὐτὸς τηρεῖ ὁ σκεῦος. Ἀθρήσωμεν ἐγὼ Θ̄ν θησαυρὸν, τίς διώκει τὸν λῃστήν· κλεῖθρα; ἦλθεν ὁ ἀρχιδιάβολος, ἦλθεν ἡ οἰκουμένη, ἦλθον μυρίοι, καὶ τὸν θησαυρὸν οὐκ ἔκλεψαν· ἐμαίνετο, ὁ θησαυρὸς οὐ παρεδόθη· κατεποντίσθη εἰς θάλασσαν, καὶ ναυάγιον οὐκ ἐποίησεν· ἀπέθανε, καὶ ὁ θησαυρὸς μένει. ἔδωκε τοίνυν τὰ ἄρραβώνα. ποῦ εἶ- 10
α. Κορ. α κε. σιν Ⓐ τοῦ πνεύματος τὸν ἀξίωμα βλασφημοῦντες; προσέχετε· Ὁ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν Θεός, ὁ καὶ δούς Θ̄ν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος. ἴστε πρώτους ὑμᾶς, ὅτι ὁ ἀρραβών, μέρος ἐστὶ μικρὸν τοῦ πράτος. ὅπως, ἄκουε. ἀπέρχεταί τις ἀγοράσαι οἰκίαν πολλῆς τιμῆς, καὶ λέγει, δός μοι ἀρραβῶνα, ἵνα θαρρῶ. ἀπέρχεταί τις γυναῖκα ἀγαγέσθαι, προῖκα ζητοῦσα Ⓒ " χρήματα, καὶ λέγει, δός μοι ἀρραβῶνα. προῖκες· καὶ σὺ προ- 15 χ. χρήματα.
σει δούλου ἀρραβῶνα, Ⓒ σὺ πᾶσι τοῖς ζωγραφίαις ἀρραβῶνα. ἐπὶ τούτων καὶ ὁ Χριστὸς ζωγράφημα μὲν ἡμῶν ἐποίει (καὶ γὰρ ὡς νύμφῃ με ἔμελλε λαμβάνειν) καὶ προῖκα μοι γράφει, ἀλλ' οὐ χρήματα· προῖκα δέ μοι ζητεῖ γράφειν τὴν ἀγαθὴν τὴν ἀπόδοσιν, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ὃ τὴ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. ἔγραψε τοίνυν εἰς τὴν προῖκα, ἀθανασίαν, ἀφθαρσίαν, ἀπαλλαγὴν 20
θανάτου, ἐλευθερίαν ἀμαρτίας, κληρονομίαν βασιλείας (πολὺς ὁ πλοῦτος) δικαιοσύνην, ἁγιασμόν, ἀπολύτρωσιν τὴν πρότερον, εὕρεσιν τὴν ἀπολωλότων. μεγάλη μοι ἡ προῖξ. πρόσεχε μοι ἀκριβείας βλέπε τί ποιῇς. ἦλθε λαβεῖν τὴν πόρνην. λέγω γάρ σοι τοῦτο, ὡς ἐν ἁγνὴ θαρτος, ἵνα μάθῃς τὸν νυμφίου τὸν ἔρωτα. ἦλθεν, ἐλαβέ με, γράφει μοι προῖκα, λέγει, δίδωμί σοι πλοῦτον Θ̄ν ἐμόν. πῶς; ἀπόλεσας, λέγει, δὸς ἀπόδοσιν; λάβε αὐτόν. ἀπώ- 25
λεσας, λέγει, ὃ θέλεις δός; λάβε αὐτό. [λάβε ζωὴν πρώτην]. ἀλλ' ἡ προῖξ μου οὐκ ἐδόθη μοι ὧδε. πρόσεχε. διὰ τοῦτο εἰς τὴν προῖκα ζητεῖ, ἀπερ ἔγραψέ μοι ἐν τῇ προικί, ἀναστασιν σωμάτων, ἀφθαρσίαν. ἐν γὰρ ἀκολουθίᾳ πρώτως τῇ δικαιοσύνῃ ἡ ἀφθαρσία, ἀλλὰ δύο ἐν ζωὴν ταῦτα. καὶ γὰρ πολλοὶ ἀνέστησαν, καὶ πάλιν ἔπεσον, ὥσπερ ὁ Λάζαρος, καὶ " πολλὰ σώματα τῶν ἁγίων· ἀλλ' " ὧδε οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἁγιάσασι ἐν ἀφθαρσίᾳ, τὸ μὴ 30 χ. τὰ σώματα
α. Θεσ. δ. ιζ. ἀπίλων χορείαν, τὴν τοῦ ἐν ἀπαντήσει τὸ νεφέλης, καὶ τό, Οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα, τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ θανάτου, τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀμαρτίας, Ⓦ " κατακληρο- χ. κατὰ ποτε-
Ρωμ. ια. δοτισμὸν τῆς πλούτου. ποῖον ὄφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, ἃ ὅτι καρδίᾳ ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἀγαθά μοι δίδως, ἃ οὐκ οἶδα; λέγει, ναί, ὧδε " ἁρμόζω, ὧδε μοι φίλει. Εἰς τί οὖν οὐ δίδως μοι τὴν 35 χ. ἁρμόζει, ὧδε μοιλεῖ.
προῖκα ὧδε; ὅταν ἔλθῃς, φησί, πρὸς τὸν πατέρα μου, ὅταν ἔλθῃς εἰς τὰς βασιλικὰς αὐλάς. ἐγὼ πρὸς σὲ ἦλθον· μὴ γὰρ σὺ πρὸς μέ, ἦλθον, οὐκ ἵνα μείνῃς, ἀλλ' ἵνα λάβω σε καὶ ἀπέλθω. μὴ ζήτει ὧδε τὴν προῖκα. πίστα τὰ ἐλπίδι, πίστα τὰ πίστει. καὶ σὺ δός μοι δίδως ἐν ζωῇ; λέγει, λάβε ἀρραβῶνα, ἵνα μοι πιστώσῃς περὶ τῶν μέλλοντος· λάβε ὑπόβολα, λάβε καὶ μνᾶς. διὰ τοῦτο Παῦλος λέγει, Ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς· ὡς μνᾶς 40
ἔδωκεν ἡμῖν τὰ πράγματα ὁ Θεός· μνᾶς ὅτι τὰ πράγματα, ἀρραβών ἐστιν ἡ προῖξ ὅλη σήμερον. πῶς, ἐγὼ λέγω. ὧδε γυμνός, σήμερον· ὧδε πεινῶ, σήμερον οὐκ ἀποπεινάσω· ὧδε λυπούμενος, σήμερον δὲ λυπούμενος· ὧδε πενία καὶ νόσος καὶ βασκανία, σήμερον οὐδὲν τούτων· ὧδε σκότος δὲ φῶς, σήμερον φῶς μόνον· ὧδε βασκανία, σήμερον ἐλευθερία· ὧδε νόσος, σήμερον ὑγίεια· ὧδε

ζωὴ

γέμουσαι, ἐκτιθεῖσαι, ὑπὸ δαιμόνων πεφορτισμένοι, καὶ τί ποιῇ; προσέρχεται αὐτῇ. Εἶδεν ἐκείνη, καὶ ἔφυγε. καὶ λέγει μάγους· Τί φοβεῖσθε; οὐκ εἰμὶ κριτὴς, ἀλλ' ἀγαθός· οὐκ ἦλθον, ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. καὶ λέγει θεόθεν μάγοις. ὥσπερ οὖν καὶ τῶν δοξῶν προσαγωγή. αἱ ἀπαρχαὶ θεόθεν μάγοι. εἶτα ὁ φάτνη ὁ τὸν οἰκουμένην βαστάζων, καὶ ἐσπαργάνωται ὁ πάντα περιέπων. εἶτα ὁ ναός, καὶ σκοποὶ ὁ Θεός· καὶ ἔρχονται ἐκεῖθεν, καὶ προσκυνοῦσιν θεόθεν. ἔρχεται πλανώμενος, καὶ ἡ εὐαγγελιστής· ἔρχεται πέρην, καὶ ἡ πρόδηλος· ἔρχεται Χαναναία, καὶ ἀπολαύει φιλανθρωπίας. τοῦτο ἐρωτᾶς, τὸ μὴ ἀπαντῆσαι εὐθέως ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ συγχωρῆσαι προδιαμαρτήματα πλημμελημάτων. Καὶ τί ποιῇ; λαμβάνει αὐτὸν, καὶ σώζει αὐτόν. τί αὐτῷ δίδωσι; δακτύλιον. ποῖον; τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς λέγει Παῦλος· Ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Θεός, ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος. πνεῦμα αὐτῷ δίδωσι. Εἶτα φησι, οὐκ εἰς προδώσει σε ἐφύτευσα; λέγει, ναί. Καὶ πῶς ἐξέπεσες ἐκεῖθεν; ἦλθεν ὁ διάβολος, καὶ ἔλαβέ με ἀπὸ τοῦ παραδείσου. ἐφυτεύθης ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐβαλέσε ἔξω. ἰδοὺ τετεύχα σε ἐν ἐμαυτῷ. πῶς; ἐγώ σε βαστάζω· ὁ τολμᾷ ἐμοὶ προσελθεῖν. οὐδὲ εἷς θεράπων σε δύναται, ἀλλὰ μόνοι ἐν ταύτῃ τοῦ σώματος, ἐν ἐμαυτῷ ὃ διαπαντὸς τοῦ σώματος βαστάζω σε. ποιμὴν βαστάζει, καὶ ὁ λύκος οὐκ ἔτι ἔρχεται, μᾶλλον δὲ ἀφεὶς αὐτῷ καὶ προσελθεῖν. καὶ βαστάζει τὴν ἡμετέραν φύσιν· καὶ προσέρχεται ὁ διάβολος, καὶ πλανᾷ. ἐφύτευσά σε ἐν ἐμαυτῷ. διὰ τοῦτο λέγει· Ἐγὼ ἡ ῥίζα, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Καὶ ἐφύτευσεν αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ. Isaac. n. 9.
καὶ τί λοιπόν; ἀλλὰ ἀμαρτωλός εἰμι, φησι, καὶ ἀκάθαρτος. μή σοι μηδέποτε ἰαθῶ εἰμι. οἶδα τὸ σκεῦος τὸ ἐμόν· οἶδα πῶς διεσράφη. πολλοὶ ἐν προσέπεσον τούτῳ, καὶ διεσράφη. διαπλάττω αὐτὸ διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας, καὶ προδίδωμι αὐτὸ ᾧ πνεῖ. ὅσα γὰρ ἔλαβε χωῦ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησε θεὸν ἄνθρωπον. ἔπλασεν αὐτόν. ἦλθεν ὁ διάβολος, διέσρεψεν αὐτόν. ἦλθεν αὖτος, ἔλαβε πάλιν, ἀνέφυσεν αὐτόν, ἀνεχώνευσεν αὐτὸν ἐν τῷ βαπτίσματι· ἀλλ' οὐκ ἀφῆκεν αὐτῷ πάλιν εἰς τὸ σῶμα, ἀλλ' ἐποίησεν αὐτὸ ὀστράκινον· προέδωκε θεὸν πνεῦμα τοῦ πνεῖ τὸ πνεύματος. Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ ἐν ὕδατι· ἵνα ἀναπλασθῇ ἐν πνεῖ, ἵνα στερεωθῇ. Διὰ τοῦτο ὁ προφήτης ἀνωθεν προσαγορεύων ἔλεγεν, Ὡς σκεῦη κεραμέως ζωτείλῃς ἡμᾶς. οὐκ εἶπεν, ὡς σκεῦη ὀστράκινα, ἃ ἕκαστος κέκτηται· ἔστι γὰρ σκεῦη κεραμέως ἐκεῖνα, ἃ ἐργάζεται ὁ κεραμεὺς ἐν τῷ ξύλῳ. ἀλλὰ τὰ σκεῦη τοῦ κεραμέως πήλινα· τὰ δὲ ἡμέτερα ὀστράκινα. προσαναφωνῶν οὖν τὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀναχώνευσιν, ὡς σκεῦη, φησὶ, κεραμέως ζωτείλῃς ἡμᾶς. ἀναπλάττει, λέγει, καὶ χωνεύει. πῶς; καταβαίνω εἰς τὸ βάπτισμα, καὶ ἀνατρέπεται μου τὸ ἦθος, καὶ ἀναχωνεύει τοῦ πνεύματος τῷ πνεῖ, καὶ γίνεται ὀστράκινον. ὅπου οὖν κόμπος τὰ ῥήματα, ἄχυσον τὸν Ἰωῆ· Ἐποίησας δὲ ἡμᾶς πηλόν. ὁ δὲ Παῦλος· Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν. ἀλλὰ βλέπε ὀστράκου ἰσχύν· ὁ γὰρ πνεῖ ὤπτησε, ἀλλὰ πνεύματος ἐν πῶς τὸ ὀστράκινον ἰσχύει; Πεντάκις τεσσαράκοντα μίαν ἔλαβον, τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, καὶ τὸ ὀστράκινον σκεῦος ὁ καπηλεύσθη. Νυχθημερὸν ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα. τοσοῦτον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκε, καὶ τὸ ὀστράκινον οὐ διελύθη. ἐνανάγησι, καὶ ὁ θησαυρὸς οὐκ ἀπώλετο· τὸ σκοῖνον ἐπαφρύχιον, καὶ ὁ φόρτος ἔπλευσεν. ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν. ποῖον θησαυρόν; πνεύματος χρηστότητα, δικαιοσύνην, ἁγιασμὸν, ἀπολύτρωσιν. ποῖον θησαυρόν. Εἰπέ μοι· Ἐν ᾧ ἀνόμασι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔγραψε καὶ σε πάτει· Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός· σοὶ λέγω τὸ ποιητὸν πνεῦμα, ἄπελθε ἀπ' αὐτοῦ. Εἶδες θησαυρὸν βασιλικὸν θησαυρὸν λαμπρότερον; τί γὰρ τοιοῦτον δύναται πεῖσαι μάγους εἰ τῆς βασιλέως, οἷ ῥῆμα ἀποστόλου; ὄφεις μυρία σχήματα ἐχρᾶτο, καὶ οὐκ ἐγείρεται, ἐν ᾧ ῥῆμα ἐξῆλθεν ἀποστόλου, καὶ φασιάζουσαι τὴν φύσιν ἐπῆμησαν, καὶ τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἀποκατέστησεν.

Ps. 5. 6. Matth. 7. 14. Ps. 5. 6.

χ. αὐτὸν

χ. αὐτῷ

χ. αὐτὸν.

χ. αὐτὸν.

χ. ἀναχωνεύει τὸ πνεῦμα τὸ πνεῦ. χ. Ἐποίησεν

2 Cor. 4. 7. 2 Cor. 11. 25.

μ̃ παλαιὸς φαίνεται, ποτὲ ὁ νέος· ποτὲ ὁ ὐπνος, ποτὲ ὁ ὐρανὸς, ποτὲ ὁ ὕδατι, ποτὲ ὁ ὅπλος, οὐ μεταβάλλων τὴν οἰκείαν ὐσίαν, ἀλλὰ χημαπίζων τὴν ὄψιν πρὸς τὴν ποικιλίαν τῆς ὑποκειμένων) οὕτω δὴ ὅταν βούληται τι πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν, διὰ θεωρίνων
Matth. 17. 5. εἰκόνων φέρεται. οἷον τι λέγω· Ανέβη εἰς ὄρος, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς τὸ φῶς, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ, ὡσεὶ χιών. παρῳκοδόμησε, φησὶν, ὀλίγον τι τῆς ἁπλότητος, ἐδίδαξεν αὐτοὺς ⓜ συνεισφέρειν τι Θεόν, ⓒ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν. πρόσεχε μοι ἀκριβείας παρὰ λόγῳ. λέγει, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὡς τὸ φῶς, καὶ ἡ ὄψις ὡς ὁ ἥλιος. διὰ τί εἶπον, τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος, ⓒ εἶπον, ἵλεώς μοι γένοιτο, δίκασπα (οὐ γὰρ ἐκαπορῶ τῇ λέξει, ἀλλ' ἀπορῶ, καὶ οὐκ ἔχω ἄλλην λέξιν ζωπυρῆσαι) θέλω σε μαθεῖν, ὅτι ἀπὸ τῆς γραφῆς τοῦτο ἐπαιδεύθην. ἠθέλησεν οὖν δεῖξαι τὴν λαμπηδόνα αὐτοῦ ὁ εὐαγγελιστὴς, καὶ λέγει, ἔλαμψε. πῶς ἔλαμψεν, εἰπέ μοι; σφοδρῶς. καὶ πῶς λέγεις; ὡς ὁ ἥλιος. ὡς ὁ ἥλιος, λέγεις; ναί. διὰ τί; διότι οὐκ ἔχω ἄλλο ἄστρον φαιδρότερον. καὶ λευκὸς ἦν ὡς χιών. διὰ τί ὡς χιών; διότι οὐκ ἔχω ἄλλην ὕλην λευκοτέραν. ὅτι γὰρ οὐχ οὕτως ἔλαμψεν, ἀπὸ τῆς ἑξῆς δείκνυται· καὶ ἔπεσον χαμαὶ ⓐ μαθηταί. Εἰ ὡς ὁ ἥλιος ἔλαμψεν, οὐκ ἂν ἔπεσον ⓐ μαθηταί. ἥλιον γὰρ ἔβλεπον καθ' ἡμέραν, καὶ οὐκ ἔπιπτον. ἀλλ' ὅτι ὑπὲρ ⓜ ἥλιον ἔλαμψε, ⓒ ὑπὲρ τὴν χιόνα, διὰ τοῦτο μὴ φέροντες τὴν λαμπηδόνα, κατέπεσον. Εἰπέ μοι δῆτα, ὦ εὐαγγελιστά, ὑπὲρ ⓜ ἥλιον ἔλαμψε, καὶ σὺ λέγεις, ὡς ὁ ἥλιος; ναί. γνώριμόν σοι θέλων ποιῆσαι τὸ φῶς, οὐχ ἕτερον ἄλλο ἄστρον μέζον, οὐκ ἔχω ἄλλην εἰκόνα τὴν ἐκ τῶν ἄστρων βασιλεύουσαν. ταῦτα εἶπον, ἵνα μὴ τῇ θαυμασίᾳ τῆς λέξεως ἐκαπομείνῃς. ἔδειξά σοι τὸ πάθημα τῶν μαθητῶν. ἔπεσον χαμαὶ, καὶ ἐκαρώθησαν, ⓒ κατεχώντο. αἰάσκετε, λέγει, καὶ ἤγρευε αὐτοὺς, ⓒ ὅσοι βεβαρημένοι. τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῆς λαμπηδόνος οὐκ ἤνεγκαν, ἀλλὰ κάτω ἔκλασε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν· οὕτω τὸ φαινόμενον φῶς ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἦν. εἶπε δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς, ὡς ὁ ἥλιος· ὅτι τὸ ἄστρον τοῦτο γνώριμον ἡμῖν ἐστι, καὶ ἐν ὑπερβολῇ τῶν λοιπῶν ἄστρων ἀπῆν. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος, ἐπιθυμεῖ πορνῆς. πορνῆς ἐπιθυμεῖ ὁ Θεός; ναί, πορνῆς· τῆς φύσεως ἡμετέρας λέγω. πορνῆς ἐπιθυμεῖ ὁ Θεός; καὶ διὰ τί μοι, ἐὰν ἐπιθυμήσῃ πορνῆς, καταδικάζεται Θεὸς ὁ πορνῆς ἐπιθυμῶν; καὶ πάνυ. ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἐπιθυμῶν πορνῆς, ἵνα λήψεται πόρνος· Θεὸς ὁ μὴ ἐπιθυμῶν πορνῆς, ἵνα τὴν πόρνην πρόθυμον ἐργάσηται. ὥστε ἡ ἐπιθυμία τοῦ διαβόλου ἀπωλείας ἐστὶν ἐπιθυμία· ἡ δὲ ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ, σωτηρίας τῆς ἐπιθυμουμένης. ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος ἐπιθύμησε πόρνης; καὶ τί ἵνα λήψεται ὁ νυμφίος, εἰπέ μοι; οὐ πέμπει πρὸς αὐτὴν σπόνδια τῶν δούλων, οὐ πέμπει τὴν ἄγελαν πρὸς πόρνην, οὐ πέμπει ἀγελάδας, οὐ πέμπει πρόβατα, οὐ πέμπει τράγους, οὐ πέμπει τὰ στεατώματα· ἀλλ' αὐτὸς προσκαλεῖται ὁ ἐραστής.

Πάλιν ἔρωτα αἰχμάσας, μὴ ἀθυμήσῃς νόμιζε· ἔχει τὰ ἰσήματα ἀπὸ τῶν λέξεων, καθάπερ ἀρίστη μέλιττα ἐφιπταμένη τοῖς ἄνθεσι, καὶ τὸ χρήσιμον λαμβάνουσα, τὰς βοτάνας ἐάσασα. ἐπιθύμησε πόρνης, καὶ τί ποιεῖ; οὐκ αὐτὴν ἄγει αὐτὸν (οὐ γὰρ ἐβούλετο πόρνη εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναγαγεῖν) ἀλλὰ καταβαίνει αὐτὸς κάτω. διὰ τί οὐκ ἠδυνήθη διαλεῦσαι ἄνω, αὐτὸς κατέβη κάτω. πρὸς τὴν πόρνην ἔρχεται, καὶ οὐκ αἰσχύνεται, ἔρχεται εἰς τὴν καλύβην αὐτῆς, ὁρᾷ αὐτὴν μεθύουσαν. καὶ πῶς ἔρχεται; οὐ γυμνῇ τῇ οὐσίᾳ, ἀλλὰ ἐνδύσει ὅπερ ἦν ἡ πόρνη, οὐ τῇ γνώμῃ, ἀλλὰ τῇ φύσει ἐνδύσει τοῦτο, ἵνα μὴ ἰδοῦσα αὐτὸν φοβηθῇ, ἵνα μὴ ἀποπηδήσῃ, ἵνα μὴ φύγῃ. ἔρχεται πρὸς τὴν πόρνην, καὶ ἐνδύσει ἄνθρωπος. καὶ πῶς ἐνδύσει; εἰς μήτρας δοῦλον φορεθήσεται, αὔξεται χρόνον μακρὸν, καὶ ἔρχεται τὴν ὁδὸν τῆς ἡλικίας τῆς ἐμῆς. ὕλης; ἡ οἰκειότης, οὐχὶ ἡ ποιότης· ἡ τοῦ δούλου μορφὴ, οὐχὶ ἡ τοῦ δεσπότου· ἡ σὰρξ ἡ ἐμὴ, οὐχὶ ἡ οὐσία· ἐκείνου αὔξεται χρόνον μακρὸν, καὶ μίγνυται ἀνθρώπῳ. καὶ τί; θυσίαν αὐτὸν ἐλκύσῃ

χ. ὑπὲρ ἡ ἥλιον.

χ. ὀπτάνομαι

χ. ἐπιθύμητα

χ. καὶ τί ἵνα λήψεται, τί ποιεῖ;

χ. ἀναγάγῃ

χ. ἐλαίσῃ, χ. κάτω

γέμουσαν,

τοις ἡμᾶς ἀπήλλαξε. Ἀλλὰ τί ἐκλήθη Βεαχάρ; ὅτι ὁμοούσιός ἐστι τῷ πατρί. Ἀλλὰ τί ἐκλήθη λόγος; ὅτι ἀπὸ τοῦ πάθους ἐτέχθη. ὥσπερ γὰρ ὁ λόγος ὁ ἐμὸς ἀπὸ τῆς ψυχῆς μου γεννᾶται, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς ἀπὸ τοῦ πάθους ἐτέχθη. Ἀλλὰ τί ἐκλήθη ἱμάτιον; ὅλη ἐνδέδυμαι αὐτοῦ βαπτισθείς. Ἀλλὰ τί ἐκλήθη τράπεζα; ὅλη ἐσθίω αὐτὸν ἀπολαύσας τῶν μυστηρίων. Ἀλλὰ τί ἐκλήθη οἶκος; ὅτι οἰκῶ ἐν αὐτῷ. Ἀλλὰ τί ἐποίησας; ὅλη ναὸς αὐτοῦ γινόμαι. Ἀλλὰ τί ἐκλήθη κεφαλή; ὅτι μέλος αὐτοῦ κατέστην. Ἀλλὰ τί ἐκλήθη νυμφίος; ὅλη νύμφην με ἡρμόσατο. Ἀλλὰ τί ἐκλήθη ἄγγελος; ὅλη πνεῦμα με ἔλαβε. Ἀλλὰ τί ἐκλήθη δεσπότης; ὅλη δούλη αὐτοῦ εἰμι. ὅσα γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπερ ἔλεγον, ὅτι ποτὲ νύμφη ἐστί, ποτὲ θυγάτηρ ἐστί, ποτὲ πρόβατον ἐστί, ποτὲ δούλη ἐστί, ποτὲ βασίλισσα ἐστί, ποτὲ σῖτος ἐστί, ποτὲ ὄρος ἐστί, ποτὲ ὡραῖος ἐστί, ποτὲ πολύτοκος ἐστί, ποτὲ κρίνον ἐστί, ποτὲ πηγή ἐστι· πάντα ἐστί. Ἀλλὰ τοῦτον ἀκούσας τὸν τόπον, μὴ νόμιζε σωματικά εἶναι, ἀδελφαλῶ, ἀλλὰ ζωτφίνον σε τῇ Ἀλήθειᾳ. τὰ γὰρ σωματικὰ τοιαῦτα εἶναι οὐ δύναται. οἷόν τι λέγω· ὄρος πρόβατον οὐκ ἔστιν· ἡ πρόβατον νύμφη οὐκ ἔστιν· ἡ βασίλισσα, δούλη οὐκ ἔστιν· ἡ ἐκκλησία πάντα ἐστί. Ἀλλὰ τί; ὅτι οὐκ ἐν σώματι ταῦτα, ἀλλ' ἐν ψυχῇ. ἐν μὲν γὰρ σώματι ταῦτα ἑτεροχρηται· ἐν δὲ ψυχῇ, πολὺ ἔχει τὸ πέλαγος.

Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου. βασίλισσα; ἡ ἀπατημένη, ἡ πλανᾷ, πῶς βασίλισσα ἐγένετο; καὶ ποῦ ἐμένεν; ἐμένω πρότερον ἡ βασίλισσα " ἐκ δεξιῶν σου. ὅτε ὁ βασιλεὺς ἐγένετο δοῦλος. οὐκ ἦν, ἀλλ' ἐγένετο. μάθε οὖν τὰ τῆς θεότητος, καὶ σοφίζου τὰ τῆς οἰκονομίας· μάθε πῶς ἦν, καὶ πῶς ἐγένετο διὰ σέ, καὶ μὴ σύγχεε τὰ πράγματα, μηδὲ τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς φιλανθρωπίας, ἀφορμὴν ποιοῦ βλασφημίας. ὑψηλὸς ἦν, καὶ αὖθις τὰ πάντα· ὑψηλὸς οὐ τόπῳ, ἀλλὰ φύσει. ἀχώρητος ἦν, ἀνώλεθρος ἦν" τῇ οὐσίᾳ, ἄφθαρτος ἦν" τῇ φύσει, ἀόρατος, ἀκατάληπτος, ἀεὶ ὤν, ὡσαύτως ὤν, ἀπερίγραπτον ἀγγέλοις, ἀνώτερος τῶν δύο δυνάμεων, νικᾷν λογισμὸν, ὑπερβαίνων διανοίαν, ὀφθῆναι μὴ δυνάμενος, πιστευθῆναι δὲ μόνον. ἄγγελοι ἔβλεπον, καὶ ἔτρεμον, τὰ χερουβὶμ δὲ καὶ σεραφὶμ ἐπικαλλον, πάντα δὲ φόβος. Ἐπιβλέπει ὅπου θέλει, καὶ ἐποίησε αὐτὸν πέμπει· ἐπιβλέπει τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἀξηραίνει αὐτὸν· ποταμοὺς ἐρήμους· τὰ ὄρη ἔσπασε θυμῷ, καὶ τὰς νάπας ζυγῷ. πῶς εἶπω; πῶς σιγήσω; ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ πέρας οὐκ ἔχει, ἡ σοφία αὐτοῦ ἀριθμὸν οὐκ ἴσχει, τὰ κρίματα αὐτοῦ ἀβύσσου βαθύτερα, αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἀνεξερεύνητοι. ἀλλ' ὅσος ὁ θεσπέσιος καὶ τηλικοῦτος, εἰ ἀσφαλὲς καὶ τοῦτο εἰπεῖν, θεσπέσιος καὶ τηλικοῦτος. ἀλλὰ τί πάθω; ἀνθρωπος εἰμι, καὶ " αἱ θεοπρεπῶς ἀγγέλωμεν. " πηλίκων κέκτημαι γλῶσσαν, συγγνώμων ἔστω μοι καὶ τοῦτο τὸ δεσπότης. οὐ γὰρ ἐξ ἀπονοίας ταῖς λέξεσι ταύταις κέχρημαι, ἀλλὰ διὰ ἀπορίαν τῆς ἀδυνατείας καὶ τῆς φύσεως τῆς γλωττης τῆς ἡμετέρας. ἵλεως ἔσο, δέσποτα. οὐ γὰρ ἀπονοίᾳ κεχρημένος, ταύτας λέγω τὰς λέξεις, ἀλλ' οὐκ ἔχω ἄλλας. οὐ μόνον " οὐδὲ ἴσαμεν τὸ τῆς βυτιλείας τῆς λέξεως, ἀλλὰ αἰσχύνομαι τῷ πλήθει τῶν ἀνομημάτων. ὁ θεσπέσιος καὶ τηλικοῦτος. ταῦτα λέγω, ἵνα μὴ ταῖς λέξεσι βλάπτωμαι, μηδὲ τῇ πλοκῇ τῶν λεγομένων, μάθῃς καὶ αὐτὸς τοῦτο ποιῆσαι. τί θαυμάζεις, εἰ ἐγὼ τοῦτο ποιῶ, ὅπου καὶ αὐτὸς, ὅταν βούληταί τι βλάψαι ἀγαθὸν τὰ ἀθέσπετα, ὅπερ δὲ ἀθέσπετα λέγεται, καὶ ἀθεσπίσιας κέχρηται εἰκότως, οὐκ ἀρκούσας μὲν βλάψαι ὃ λεγόμενον, οὐδὲ δυναμένας ὅλον τὸ μέγα ἀγαγεῖν εἰς τὸ μέσον, ἐκχεούσας ἐν τῇ ἀδυνατείᾳ τῶν ἀκουόντων. ζωτφίνον σαυτὸν, μὴ ἀπόκαμνε ἐν τῷ λόγου μηκυνομένῳ. ὥσπερ γὰρ ὅταν φαίνηται, οὐχ ὁρᾶται, φαίνεται, οὐδὲ γυμνὴ ἡ οὐσία φαίνεται (οὐδεὶς γὰρ εἶδε Θεὸν, αὐτὸς ὁ υἱός. τῇ γὰρ συγκαταβάσει καὶ τὰ χερουβὶμ ἔτρεμε. συγκατέβη, καὶ τὰ ὄρη κεκοπίακε)· συγκατέβη, καὶ ἡ θάλασσα ἐξηράνθη· συγκατέβη, καὶ ὁ οὐρανὸς ἐσαλεύθη. καὶ εἰ μὴ συγκατέβη, τίς ἂν ἤνεγκεν) ὥσπερ οὖν οὐ φαίνεται) ὅπερ ὁρᾶται, ἀλλ' ὃ δύναται ὁ ὁρῶν ἰδεῖν (ἀλλὰ τοῦτο ποτὲ

χ· ἀγγέλ;

χ· αὐτὸ πῶς

χ· ἡ οὐσία, χ· ἡ φύσις,

χ· αὐθρώπους ἴσ· πλείω

χ· ϛ

χειὲς δ᾽ πρὸς τὸν Θεὸν, θυγατέρα αὐτὸν καλῆ· ἓ πολύτιμον, τιμᾶται αὐτὸν καλῆ πάθηται ἐπὶ· μυρία ὀνόματα, ἵνα πρόσχῃ αὐτῆς τὸν εὐλάβειαν· ὥσπερ γὰρ ὁ δεσπότης αὐτῆς πολλὰ ὀνόματα ἔχει, ἡ πατὴρ καλῆται, ἡ ὁδὸς καλῆται, ἡ ζωὴ καλεῖται, καὶ φῶς καλῆται, ἓ βραχίων καλεῖται, καὶ ἱλασμὸς καλεῖται, ἓ θεμέλιος καλεῖται, ἡ θύρα καλεῖται, καὶ ἀναμάρτητος καλῆται, ἡ θησαυρὸς καλῆται, καὶ Κύριος καλῆται, καὶ Θεὸς καλῆται, καὶ υἱὸς καλῆται, ἓ μονογενὴς καλεῖται, ἡ μορφὴ Θεοῦ ἡ εἰκὼν Θεοῦ καλεῖται. μὴ ἀρκεῖ ἓν ὄνομα πρόσχῃσαι σὸ ὅλοι; οὐδαμῶς. ἀλλὰ διὰ τοῦτο μυρία ὀνόματα, ἵνα μάθωμέν σε πρὸς Θεοῦ, καὶ μακράν. οὕτω δὲ ἡ ἐκκλησία πολλὰ καλῆται· πατὴρ λέγει, καὶ μυρία πόρνη ἐστὶ πρὸς τοῦτο. διὰ τὸ θαυμάσαι τὸ νυμφίου, ὅτι ἔλαβε πόρνην, ἡ ἐποίησε παρθένον. ὡ χαρᾶς ἓ προσδοκίας πρᾶγμα. γάμος πρὸς ἡμᾶς παρθένου λύει, γάμος προσὰ Θεῷ παρθένους ζωοποιῆ. πρὸ ἡμῶν ἡ οὖσα πόρνη, γαμηθῆναι οὐκ ἔστι παρθένος· προσὰ Χριστῷ ἡ οὖσα πόρνη, γαμηθῆναι παρθένος γέγονεν. ἐρμηνευέτω ὁ αἱρετικὸς τοῦτο μόνον, ὁ προσερχόμενος τῷ δῶρα θλίψαι, ἡ λέγων· πῶς ἐθλίψατο ὁ πατὴρ; εἶπὲ αὐτῷ, πῶς ἡ ἐκκλησία πόρνη οὖσα, παρθένος ἐθλίψατο; πῶς ἢ θλιψάσασα, παρθένος ἔμεινε; Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ. ὁ Παῦλος· Ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν προσαγαγεῖν τῷ Χριστῷ. ὡ σοφία ἡ ζωώσης. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ. τί ἐστι τοῦτο; Ζηλεύω, λέγει. ζηλεύεις ὁ πνευματικός; ζηλεύω γὰρ, λέγει, ὡς ὁ Θεὸς ζηλεύει, οὐ παθεῖν, ἀλλὰ ἀγάπην ἡ ζηλοτυπίαν. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ. εἶπω σοι, πῶς ζηλοῖ; εἶδεν ἐπὶ τοῦ δαιμόνων δῶρα φθεγγόμενα τῇ γλώσσῃ, ἡ τὰ ὑπὸ αὐτοῦ δεξάμενα. τὰ γὰρ ῥήματα ἐπὶ τοῦ Θεοῦ λεγόμενα, ἃ τὰ αὐτὸν ἔχει ἰσχύν· οἷς, Ζηλοῖ Θεὸς, ὀργίζεται Θεὸς, μετανοεῖ Θεὸς, μισεῖ Θεὸς· τὰ ῥήματα τοῦτα αἰσθητὰ, ἀλλὰ τὰ νοήματα διορατέα. πῶς ζηλοῖ Θεὸς; ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ. ὀργίζεται Θεὸς; Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με. ὥστε ἡ καθεύδει Θεὸς. Ἀνάστηθι, ἵνα τί ὑπνοῖς, Κύριε; μετανοεῖ Θεὸς; Μετανόησα, ὅτι ἐποίησα ἄνθρωπον. μισεῖ ὁ Θεὸς; Τὰς ἑορτὰς ὑμῶν καὶ τὰς νεομηνίας μισεῖ ἡ ψυχή μου. ἀλλὰ μὴ προσέχῃς τῇ εὐτελείᾳ τῆς λέξεως· ἀλλὰ λάβε διορατέα τὰ νοήματα. ζηλεύει ὁ Θεὸς· ἀγαπᾷ γάρ. ὀργίζεται ὁ Θεὸς, οὐ πάθει, ἀλλὰ τιμωρίᾳ ἡ κολάσει. ὑπνοῖ Θεὸς, ἵνα καθεύδῃ, ἀλλὰ μακροθυμῶ. ἔκλεγε τὰ λέξεις. ὅταν δὲ ὅταν ἀκούσῃς, ὅτι μισεῖ Θεὸς, μὴ τιμῆσιν νόμιζε, ἀλλὰ ἀγάπην ὁμοίωσιν. τὰ γὰρ ῥήματα τοῦτα πολλὰ πρὸς ἡμᾶς ἐχρήσατο ὁ Θεὸς· ἡ ἡμεῖς πρὸς αὐτὸν, ἵνα τιμηθῶμεν. ζωοποιὲ τί εἶπον; προσέχε μοι ἀκριβείας, ἀγαπητέ. ὀνόματά ἐστι θεῖα, καὶ ὀνόματα ἀνθρώπινα. ἔλαβε πρὸς ἐμοῦ, ἡ ἔδωκέ μοι αὐτός. δὸς μοι τὰ σὰ, καὶ λάβε τὰ ἐμά, λέγει. τοῦ ἐμοῦ χρείαν ἔχεις; οὐκ ἐγὼ χρείαν ἔχω, ἀλλὰ σύ· ὅπου γὰρ ἡ οὐσία μου ἀκήρατος ἐστι, σὺ ἂν ἀνθρώπου συμπεπλεγμένος, σωματικὰς ζητῶν ἡ λέξεις, ἵνα σὺ ὁ σώματι συμπεπλεγμένος λάβῃς ἀπὸ τοῦ παρόντος γνωρίσματος ῥημάτων, νοήσῃς τὰ ὑπερβαίνοντα σε νοήματα. ποῖα ἔλαβε πρὸς ἐμοῦ, ποῖα ἂν ἔδωκέ μοι ὀνόματα; αὐτὸς Θεός ἐστι, ἡ ἐμὲ Θεὸν καλέσει. σκῆνος φύσεως πρόσωπος, οὐ τοῦτο τιμὴ ὀνόματος. ἐγὼ εἶπα· Θεοί ἐστε, ἓ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. ῥήματα ἐστι τοῦτα, σκῆνος ἂν τοῦτο, σκῆνος ἂν φύσεως. καλέσει με Θεόν· ἐτιμήθην γάρ. σκληθήτω αὐτὸς ἀνθρωπος, σκληθήτω αὐτὸς υἱὸς ἀνθρώπου, σκληθήτω αὐτὸς ὁδὸς, σκληθήτω αὐτὸς θύρα, σκληθήτω αὐτὸς πέτρα. τοῦτα πρὸς ἐμοῦ ἔλαβεν· σκῆνα πρὸς ἑαυτῷ τὰ ῥήματά μου ἔδωκε. διὰ τί ἂν ἐκλήθη ὁδὸς; ἵνα μάθῃς, ὅτι διὰ αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἀνερχόμεθα. διὰ τί ἐκλήθη πέτρα; ἵνα μάθῃς τὸ ἀπαράβατον καὶ ἀσάλευτον καὶ ἑδραῖον τῆς πίστεως. διὰ τί ἐκλήθη θεμέλιος; ἵνα μάθῃς, ὅτι πάντα βαστάζει. διὰ τί ἐκλήθη ῥίζα; ἵνα μάθῃς, ὅτι σὺ αὐτῷ ἀνθοῦμεν. διὰ τί ἐκλήθη ποιμήν; ὅτι ἡμᾶς νέμει. διὰ τί ἐκλήθη πρόβατον; ὅτι ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη, καὶ ἱλασμὸς ἐγένετο. διὰ τί ἐκλήθη ζωή; ὅτι νεκροὺς ἀνέζωσε ἡμᾶς αἰσθητοὺς. διὰ τί ἐκλήθη φῶς; ὅτι σκότους

τους

Ζηλ. 5. α. Κορ. ια. 2.

Ψαλ. 5. α. μγ. κα. Παρ. 5. ζ. Ησ. α. ιδ.

χ. ζηλῶ.

χ. ζηλοῖ

χ. ἡ ἐμοκοινότητα.

χρυσᾶ χρήματα; μέχρι πότε ἀργυρεῖς; μέχρι πότε ξυλίνους; μέχρι πότε οἴνους ἐκχεόμενος; μέχρι πότε ὀλοσχερεῖα οἰκεῖν; μέχρι πότε κατῃρες ἐστόμωνοι; μέχρι τοῦτο συμποσία Σατανικά. ᾗ ἀφροδισίων γάμοντα ἐνεργείας; οὐκ οἶδα, ὅτι ἀποδημία ἐστὶν ὁ παρὼν βίος; μὴ γὰρ πολίτης εἶ; ὁδίτης εἶ. Σωκράτης τί εἶπεν; οὐκ εἶ πολίτης, ἀλλ' ὁδίτης εἶ καὶ ὁδοιπόρος. μὴ εἴπῃς, ἔχω τινὰ τὴν πόλιν, καὶ ἔχω τινά. οὐκ ἔχεις οὐδεὶς πόλιν ὧδε. ἡ πόλις ἄνω ἐστί· τὰ πρόσκαιρα ὁδός ἐστιν. ἐφόδιόν μοι παίνων καθ' ἡμέραν, ἕως ἡ φύσις πήγνυ. ἔστι τις σοι ὁδῷ χρήματα ἀποδήμιος; ἔστι τις σοι ὁδῷ χρεία καταρτίζων; ὅταν οὖν εἰσέλθῃς εἰς πανδοχεῖον, εἰπέ μοι, ὃ πανδοχεῖον κατηγορίας; οὐχί· ἀλλ' ἐαθείας ᾗ πίνεις, ἕως παύσῃ ἔρχεσθαι. πανδοχεῖόν ἐστιν ὁ πρόσκαιρος βίος. εἰσέλθωμεν, καταλύσωμεν· ἀπουδάζωμεν ἐξελθεῖν μὴ καλῆς τῆς ἐλπίδος. μηδεὶς ἀφολμῶν ὧδε, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἐκεῖ. ὅταν εἰσέλθῃς εἰς ὃ πανδοχεῖον, τί λέγεις τῷ παιδί; βλέπε παῖ ἀσπάσῃ τὰ σκάμματα, μήτε καταλείπῃς σὺ ζῶδα, ἵνα μή σε ἀπόληται, μήτε μακρὰν, μήτε εὐτελές, ἵνα πάντα εἰς τὴν οἰκίαν ἀποκομίσωμεν. οὕτως ἡμεῖς ἐν τῷ πρόσκαιρος βίῳ, βλέπωμεν ὥσπερ πανδοχεῖον βίον, ᾗ μηδὲν ὧδε καταλείπωμεν ἐν τῷ πανδοχείῳ; ἀλλὰ πάντα εἰς τὴν μὴ ἐκπολιν ἀποκομίσωμεν. ὁδίτης εἶ ᾗ ὁδοιπόρος, μᾶλλον δὲ ᾗ ὁδίτου εὐτελέστερος. ᾗ πῶς; ἐγὼ λέγω· ὁ ὁδίτης οἶδε ὅτε ἐσέρχεται εἰς τὸ πανδοχεῖον, ᾗ πότε σκηνοῖ· κύριος γάρ ἐστι τοῦ ἐξελθεῖν, ὥσπερ ᾗ τοῦ εἰσελθεῖν. ἐγὼ δὲ εἰσερχόμενος εἰς τὸ πανδοχεῖον, τουτέστιν, εἰς τὸ πρόσκαιρον βίον, πότε ἐξέρχομαι οὐκ οἶδα. ᾗ εἰσπορεύομαι πολλοῦ χρόνου ἀφ' ἑσπέρας, ᾗ ὁ δεσπότης μου πανδοχεῖόν μοι κελεύει με· Ἄφρων, ἃ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; τῇ νυκτὶ γὰρ ταύτῃ λαμβάνουσι τὴν ψυχήν σου. Λουκ. κ. ἄδηλος ἡ ἔξοδος, ἄστατος ἡ κτῆσις, μωροὶ κρημνοί, πάντα ἀβέβαια κύματα. Τί μοι μὴ πανδοχεῖα σκιάς; τί ἀφεὶς τὸν ἀληθῆ, καταπέχεις ὅπου τὰ σκιάς; ταῦτα λέγω, ᾗ λέγων οὐ παύσομαι, ἕως τὸν ὀδυνῶν ἐργαζόμενος, ᾗ τὰ πράγματα κατασείων. ᾗ οὐ πάντα σὺν πείθομαι, ἀλλὰ πάντα σὺν ἐσθίω. σκῶμεν γὰρ ἀπέλθῃ, ᾗ πίωμεν ἕλκοντες· Ⓦ ἔστω τις, ὃ ταῖς σκιαῖς συμφοραῖς ἀσφαλέστερον ἡμέσθωσαν. ᾗ τί, φησι, ποιήσωμεν; ἐν μόνον ποίησον, μίσησον χρήματα, ἀγάπησον φίλους τὸν ζῶντα. ῥίψον τὰ ὄντα, οὐ λέγω τὰ πάντα, ἀλλὰ τὰ ἐπιπλα πολλά. τὴν ἀλλοτρίωσιν μὴ ἐπιθύμει, τὸν χάρτην μὴ γυμνώσῃς, Ⓦ ὄρφανον μὴ ἁρπάσῃς, τὸν οἰκίαν μὴ λάβῃς. οὐ λέγω τὰ σώματα, ἀλλὰ τὰ κτήματα. Εἴ πως ᾗ ἐπιλαμβάνῃ ὁ Σωκράτης, αὐτὸς αἶπος, οὐχ ὁ ἐμὸς λόγος. Τί ἁρπάζεις, ὅπου φθόνος; ἁρπασον, ὅπου εὐφθονος. μὴ ἁρπάζῃς τὸν χλόν, ἀλλὰ Ⓦ οὐρανόν· βιαστῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ᾗ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. Τί ἁρπάζῃς Ⓦ πέπλα, Ⓦ ἐγκαλυπτήρια; ἄρπασον Ⓦ Χριστόν, τὸν ἐπαμφιάσωτα. Εἶδες ἀγνωμοσύνην καὶ μανίαν; ἁρπάζεις πέπλα τὸν ἔχοντα ὀλίγον; ὁ Χριστὸς λέγει· ἐμὲ ἄρπασον, χάριν σοι ἔχω τῆς ἁρπαγῆς. τὸν ἐμὸν βασιλέα ἁρπασον ᾗ βίασαι. τὸν κάτω βασιλέα, ἐὰν θέλῃς ἁρπάσῃ, μᾶλλον δὲ κἂν θελήσῃς σώσῃ, κολάζῃ· τὸν ἄνω δὲ ἐὰν μὴ ἁρπάσῃς, ὅτι κολάζῃ. ὅπου τὰ βιωτικά, φθόνος· ὅπου δὲ τὰ πνευματικά, ἀγάπη. Ματθ. κα. ιδ.

Ταῦτα μνήσθητι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ᾗ μὴ πάλιν ἴδῃς μὴ δύο ἡμέρας ἄλλοι ὀχήματι φερόμενον, σημεῖα πεδιδεδλημένον, ἱμάτια χορυφούμενον, θορυβούμενης, ταραχθῆς. μὴ ἐπαίρει πλούσιον, ἀλλὰ Ⓦ τὸ δημοσιῶν μίσει. μὴ κάκιζε πένητα, ἀλλὰ μάθε τὴν τραγῳδίαν τὸν κρίσιν ἔχει ὀρθὴν ᾗ ἀδιάπτωτον. μὴ ἀπίχθε ἐκκλησίας. ὠδεῖν γὰρ ἐκκλησίας ἰσχυρότερον. ἡ ἐλπίς σου, ἡ ἐκκλησία· ἡ σωτηρία σου, ἡ ἐκκλησία· ἡ καταφυγή σου, ἡ ἐκκλησία. Τί οὐρανοῦ ὑψηλότερα ἐστί, τῆς γῆς πλατύτερα ἐστίν. ὠδεῖ ποτε γηρᾷ, ἀεὶ ᾗ ἀκμάζει. Τί τοῦτο ὃ στρόβιλος αὐτῆς; ἀσάλευτος δηλοῦσα ἡ γραφή, ὄρος αὐτὸν κελεῖ· τὸ ἄφθορον, αὐτὸν κελεῖ πρόσκαιρον· ὃ πολυτελές, βασίλειον μου αὐτὸν κελεῖ· ὃ συ-

γενές

πορφύρα ὑβείζετο, ὅτε μεμίαις πόλα ἔγεμε, ποῦ ὁ πλοῦτος; ποῦ τὰ ἀργυρώματα; ποῦ αἱ κλίναι αἱ ἀργυραῖ; ποῦ ⓐ οἰκέται; πάντες γὰρ φυγῇ. ποῦ ⓐ θύοντες; πάντες ἐδραπέτευσαι. ποῦ ⓐ φίλοι; τὰ πρόσωπα ἄλλαοσιν. ποῦ αἱ οἰκίαι; ἀπεκλείοντο. ποῦ τὰ χρήματα; ἔφυγε, ἔφυγε ὁ ἔχων αὐτά. καὶ τὰ χρήματα ποῦ κατωρύγη, ποῦ ἀκρύβη τοῦτο ὅλον;

Μὴ φορτικός εἰμι, μὴ ἀπαθὴς ἀεὶ λέγων, ὅτι ὁ πλοῦτος τοὺς κακῶς κεχρημένους προδίδωσιν; ἦλθεν ὁ καιρὸς δηλῶν τὴν ῥημάτων τοῦ ἀληθείαν. τί κατέχῃς αὐτόν, ὦ πενεσμῶ σε μηδὲν ὠφελοῦντα; εἰ ἔχῃ ἰσχύν, ὅταν ἐμπέσῃς εἰς δυσάγκλιαν, πρέσβευσον. εἰ δέ ποτε φθάνῃ, τί χρεία αὐτὸν ἔχειν; αὐτὰ τὰ πράγματα μάρτυρές. τί δὲ ὄφελος; ξίφη ἀκονημένα, θάνατος ἀπειλούμενος, στρατόπεδον μαινόμενον, πρόσοδοι ἀπειλῆς πεπυκνωμένης· καὶ ὁ πλοῦτος ἀδάμαντος ποῦ ἔφυγεν ἀδραπέτης; ἀστὸς σοι κατεσκεύασε τοῦτο πρᾶγμα, καὶ ἐκ χαμηλῆς δυνάστης φεύγει. καίτοι πολλοὶ ἐπηκολούθησάν μοι ἀεὶ λέγοντες, κεκόλλησαι τοῖς πλουσίοις· καὶ γὰρ καὶ ἐκβάλλουσι ἀεὶ κεκολλώμενοι τοῖς πένησιν ἐγὼ δὲ οὐ κεκόλλημαι τοῖς πλουσίοις ἢ τοῖς πλουσίοις μέν, ἀλλὰ τοῖς κακῶς τοῦ πλούτου χεχρημένοις. ἀεὶ γὰρ λέγω, ὅτι οὐ ⓦ πλούσιον μισῶ ἀλλὰ ⓦ ἅρπαγα. ἄλλο δὲ πλούσιος, καὶ ἄλλο ἅρπαξ· ἄλλο εὔπορος, καὶ ἄλλο πλεονέκτης. μισῶ μὲν τὰ πράγματα, καὶ μὴ σύγχει τὰ ἄμικτα. πλούσιος εἶ; οὐ κωλύω. ἅρπαξ εἶ; κατηγορῶ. ἔχεις τὰ σά; ἀπόλαυε. λαμβάνεις τὰ ἀλλότρια, οὐ σιγῶ. θέλεις με λιθάζειν; ἕτοιμός εἰμι· ὃ αἷμά μου ἐκχέαι, μόνον τοῦ ἁμαρτάνειν οὐ κωλύω. ἐμοὶ οὐ μέλει πλοῦτος, οὐ μέλει μοι πόλεμος· εἷς δέ μοι μόνος μέλει, τῆς προαιρέσεως τῆς ἀκινήτου. καὶ ⓐ πλούσιοι ἐμὰ τέκνα, καὶ ⓐ πένητες ἐμὰ τέκνα. ἡ αὐτὴ γὰρ ἀμφοτέρους ὠδῖνες, αἱ αὐταὶ ὠδῖνες ἀμφοτέρους ἔτεκον. διὰ τοῦτο κεκόλλησαι τοῖς πένησι, κατηγορῶ σου. οὐ τῶν πένητος δ' ἐστὶν, ὅσον τὸ πλουσίου τὸ ἀδίκημα. ὁ μὲν γὰρ πένης ἐὰν μέγα ἀδικεῖται (εἰς χρήματα γὰρ βλέπεται) οὐ δι' εἰς ψυχὴν βλέπεται. ὁ βουλόμενος ἀποτεμνέτω, ὁ βουλόμενος λιθαζέτω, ὁ βουλόμενος μισείτω· ἐκτὸς θήκης γὰρ ἐμοὶ τὰ φθόνου αἱ ὀπίσουλαι, καὶ ἀριθμὸς βεβαίων τὰ τραύματα. οὐ δέδοικα τοίνυν ὀπίσω λύω· οὐ δέδοικα μάτην, ἁμαρτάνω. μή μέ τις ἐλέγξῃ ἁμαρτάνοντα, ἐὰν ἡ οἰκουμένη πᾶσα πολεμεῖτό μοι. ὁ γὰρ πόλεμος οὗτος λαμπρότερόν με ἐργάζεται. οὕτω καὶ ὑμᾶς παιδεῦσαι βούλομαι πόθεν. ποῦ ⓐ ἀπελθόντες, εἰπέ μοι; οὐχὶ πάντες ἐπέκυσθον; οὐχὶ ⓐ οἱ ἀρχὴν ὄντες· μᾶλλον ἔτεμον αὐτούς; οὐκ ἐπεφάνθοι; ἀλλ' ἦλθεν ἡ ἁμαρτία, καὶ πάντα ἠλέγχθη, καὶ ⓐ πεφανθόντες δίκαιοι ἐγένοντο, ⓐ κολασθέντες δήμιοι, ⓐ ταῖς χρείαις καταφιλοῦντες αὐτοὶ αὐτοὺς ἐξέλκουσιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὁ χρὼς τοῦ χείρα καταφιλοῦν, σήμερον πολέμιος. διὰ τί; ὅτι οὔτε χρὼς μᾶλλον ἀληθείας ἐφίλει. ἦλθε γὰρ ὁ καιρὸς, καὶ ἠλέγχθη τὰ πρόσωπα. οὐ χρὼς ταῖς χρείαις καταφίλεις, καὶ σωτῆρα ὑπώμαζες καὶ κηδεμόνα καὶ εὐεργέτην; οὐκ ἐγκώμια ὕφαρες μοι εἶα; διὰ τί σήμερον κατηγορεῖς; χρὼς ἐπαινέτης, καὶ σήμερον κατήγορος; χρὼς ἐγκώμια, καὶ σήμερον ἐγκλήματα μεγάλα; ποῦ ἡ μεταβολή; ποῦ ἡ μετάστασις; ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τοιοῦτος. ἀλλ' ἐγὼ ὀπίσουλλόμενος, πρόσταξ ἐθέμην· μυρία ἔπαθον δηλαδή, καὶ οὐκ ἀμείβομαι. ⓦ γὰρ δικαστὴν τὸν ἐμαυτοῦ μιμοῦμαι, ὃς ἐν τῷ σταυρῷ ἔλεγε· Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. ταῦτα δὲ λέγω, ἵνα μὴ τῇ νουθεσίᾳ τῶν πονηρῶν συναφθείρηται. πόσαι μεταβολαὶ γεγόνασιν, ἐξ οὗ τῆς πόλεως ἐπέβαν, καὶ οὐδὲις σωφρονίζεται; οὐδεὶς δ', ὅταν εἴπω, ὁ πλοῦτον καταγινώσκω (μὴ γένοιτο) οὐ γὰρ ὅτι τοῦ ἀρύσασθαι ταύτην τὴν λιπαρὰν δεξαμενὴν ἀπέμαθα μὴ καὶ τάχιν ἐμπλησθῆναι· ἀλλ' ἐγὼ ἀκόρεστός εἰμι· οὐ βούλομαι ὀλίγους σωθῆναι, ἀλλὰ πάντας. κἂν εἷς ἀπολειφθῇ ἀπολλύμενος, ἐγὼ ἀπόλλυμαι, καὶ οἶμαι τὴν παιδιὰν ἀκριβῶς μεμαθηκέναι, ὃς ἐπιτήκοντα ἐτέων ἤχθη πρόβατα, καὶ ὅτι ἓν τῶν πεπλανημένων εὕρηκε μέ-

γει

δμι, καὶ ⟨ϰ⟩ πολεμήσαιτο ⟨ϰ⟩ πόλοιτο; αὕτη δὲ ἰσχὺς τῆς οὐρανοῦ ἀναβέβηκε. τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ ἐκκλησία· πολεμεῖται μὲν καθ' ὅλης ἡμέρας, ἀλλ' οὐ νικᾶται· κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται· χειμάζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐκ ἀποβάλλει· παλαίει, ἀλλ' οὐκ ἥττηται· πολεμεῖται, ἀλλ' οὐ νικᾶται. Διὰ τί δῆτα συνεχώρησε ⟨ϰ⟩ πόλεμον; ἵνα δείξῃ λαμπρότερον τὸ στέφανον. πῶς οὖν καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ἐβλέπετο ὅσα ἐκείνῃ ὅπλα· καὶ θυμὸς τραπεζοποιὸς πυρὸς σφοδρότερος· καὶ ἡμᾶς ὅτι ⟨ϰ⟩ βασιλικὰς αὐλὰς ἀπηρτίσθαι. ἀλλὰ τί; τῇ Θεοῦ χάριτι σῴζει ἡμᾶς ἐκείνων καταπλήξας. ταῦτα δὲ λέγω, ἵνα καὶ ὑμεῖς μιμῆσθε. Διὰ τί δὲ καταπλαγῶμεν; ὅτι σῴζει τῆς πρόσθεν δεινῶν ἐλευθέρους. Τί γὰρ ὅτι δεινόν; θάνατος; οὐκ ἔστι τοῦτο δεινόν. ταχέως γὰρ ὅτι ⟨ϰ⟩ λιμὸς ἀπερχόμενα τὰ ἀκίνητα. ἀλλὰ δημεύσῃς; Γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι. ἀλλ' ἔξοδος; Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. ἀλλὰ συνοφθυτίαι; Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅταν εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἑώρων τὰ ξίφη, καὶ ⟨ϰ⟩ οὐρανοὺς ἐλογιζόμην· προσεδόκων ⟨ϰ⟩ θάνατον, καὶ τὴν διάσεισιν ἔβλεπον· ἑώρων τὰ κάτω πάθη, καὶ εἰσῆμουν τὰ ἄνω βεβαίως ἔβλεπον ἐλπίδας, καὶ ἐλογιζόμην ⟨ϰ⟩ ἄνω στέφανον. ἡ γὰρ ὑπόθεσις τῶν ἀγώνων ἐδεδοκτό μοι ἐκ τοῦ ἐκκλησιάσαι καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ συναθροίσαι. ἀπηγόμην, ἀλλ' οὐκ ἐν ὕβρει ἐμοὶ τὸ γινόμενον. ὕβρεις γὰρ ἐν μόνοις ἐστὶν, ἃ μαρτία. κἂν γὰρ ἡ οἰκουμένη πᾶσα σε ὑβρίζῃ, σὺ δὲ σαυτὸν μὴ ὑβρίσῃς, οὐκ ὑβρίσθης. προδοσία δὲ μόνη ἐστὶν ἡ τῆς ζωοδότου. μὴ προδῷς σου τὸ σύνειδος, καὶ οὐδείς σε προδώσει. ἀπηγόμην, καὶ ἑώρων τὰ προάγματα, μᾶλλον δὲ τὰ ῥήματα μου προάγματα γινόμενα, τὴν ὁμιλίαν μου τὴν διὰ τῆς ῥημάτων, ὅτι τῆς ἀληθοῦς διὰ τῶν προαγμάτων κηρυττομένης. ποίαν ὁμιλίαν; ὡς ἔλεγον ἀεί· Ησ. μ. 20 Ἄτεμος ἔπνευσε, καὶ τὰ φύλλα κατέβαλεν· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε· ἀπῆλθεν ἡ νύξ, καὶ ἐφάνη ἡ ἡμέρα· ἠλέγχθη ἡ σκιὰ, καὶ ἐφάνη ἡ ἀλήθεια. ἀνέβησαν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέβησαν ἕως τῆς πυθμένος. τὰ κύματα γὰρ ἀνέσεισαν διὰ τῶν ἀνθρωπίνων προαγμάτων. πῶς; διδασκαλία ὡς τὰ γινόμενα, καὶ ἔλεγεν πρὸς ἑαυτούς, ἆρα σωφρονίζονται ⟨ϰ⟩ ἐκ τούτων; ἆρα οὐ παρέρχονται δύο ἡμέραι, καὶ λήθη τὰ γινόμενα ποιεῖ; ἐναύλους τὰ ὑπομνήματα ὡς. πάλιν εἶπα, πάλιν λαλήσω. τί ὄφελος; μᾶλλον δὲ ὄφελος. κἂν γὰρ μὴ πάντες ἀκούσωσι, ⟨ϰ⟩ ἡμίσεις ἀκούσονται· κἂν μὴ ⟨ϰ⟩ ἡμίσεις ἀκούσωσι, τὸ τρίτον μέρος· κἂν μὴ τὸ τρίτον, τὸ τέταρτον· κἂν μὴ τὸ τέταρτον, κἂν δέκα, κἂν μὴ δέκα, κἂν πέντε, κἂν μὴ πέντε, κἂν εἷς, κἂν μὴ εἷς, ἐγὼ ⟨ϰ⟩ μισθὸν ἀπηρτισμένον ἔχω. Ἐξηράνθη ὁ χόρτος, ὡς τὸ ἄνθος ἐξέπεσε· τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ Ησ. μ. π. μένει εἰς τὸν αἰῶνα. εἴδετε τῆς ἀνθρωπίνου προαγμάτων τὴν ἀτέλειαν, εἴδετε τὴν δυναστείας τὸ ὀπίσω, εἴδετε τὸν πλοῦτον, ὃν ἀεὶ δραπέτην ἐκάλουν, οὐ δραπέτην δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ δόδροφον. ὁ γὰρ καταλιμπάνει σὺν ἔργῳ μένει, ἀλλὰ καὶ σφάζει αὐτούς. ὅταν γὰρ ὡς αὐτὸν θεραπεύῃ, τότε μάλιστα αὐτὸν ἀπολλύσι. τί θεραπεύεις τὸν πλοῦτον, τὸ σήμερον πρὸς σὲ, καὶ αὔριον πρὸς ἕτερον; τί θεραπεύεις πλοῦτον, τὸν μηδέποτε καταχθόνιον δυνάμενον; βούλει θεραπεῦσαι αὐτόν; βούλει αὐτὸν καταχεῖν μὴ καταρύξῃς αὐτὸν, ἀλλὰ δὸς αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας τῶν πενήτων. θηρίον ἐστὶν ὁ πλοῦτος. ἂν μὲν κατέχηται, φιλεῖ· ἂν δὲ σπαρπίζηται, μισεῖ. Εσπάρπισε γάρ, φησὶν, ἔδωκε τοῖς πένησι· Ψ. ρια. π. ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. σπάρπισον, ἵνα μείνῃ· μὴ καταρύξῃς, ἵνα μὴ φύγῃ. πολὺ πλοῦτος, ἡδέως ἂν ἐρεῖμεν σὸν ἀπελθόντας. λέγω δὲ ταῦτα, οὐκ ἀνειδίζων (μὴ γένοιτο) οὐδὲ αἰκαζόμενος τὰ ἕλκη, ἀλλὰ τὰ ἑτέρων ναυάγια ὑμῖν λιμένα κατασκευάζων. ὅτι ⟨ϰ⟩ τραπῶσι, καὶ τὰ ξίφη, ὅτε πόλις ἐκινεῖτο, ὅτι δήμους οὐκ ἴσχυε, ὅτε

θεσπία τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μθ' ὧ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιη. ΟΤΕ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΞΩ ΕΥΡΕΘΕΙΣ ΕΥ-
ζήπιος ἀπεπαύθη, καὶ πῶς περιδεδίσε καὶ γραφῶν· καὶ ὅτι χρησίμη τῶν γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις, καὶ ὅτι τῦ περιδεδίσου βέλτιον αἱ γραφαὶ, ἢ ἡ ἐκκλησία διωστέα πρώτων, καὶ εἰς τὸ, Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου.

Φσμ μδ'. ιε.

ΗΔύ μὲ λυπεῖ καὶ περιδέδισσε, πολὺ ἦν ἡδύτερον τῶν θείων γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις. ἐκεῖ μὲ γὰρ ὄντι δῶδη μυρεπόμενα, ἐκεῖνα ἦν ῥήματα ἀκμάζοντα· ἐκεῖ ζέφυρος πνέων, ἐκεῖνα ἦν πνεύματος μοῦσα· ἐκεῖ ἄκανθαι αἱ τειχίζουσαι, ἐκεῖνα ἦν προφῆται κεκοσμῶντες· ἐκεῖ τέτιγες ᾄδοντες, ἐκεῖνα ἦν προφῆται κελαδοῦντες· ἐκεῖ τέρψις ἀπὸ τῆς ὄψεως, ἐκεῖνα ἦν ὠφέλεια ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως. ὁ περιδέδισσος ἐν εἰκῇ χωρίῳ, αἱ ἦν γραφαὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης· ὁ περιδέδισσος καὶ ἀγελεύει κυρίως ἀνάγκης, αἱ ἦν γραφαὶ καὶ ἐν χειμῶνι, καὶ ἐν θέρει καμῶσι, τοῖς φύλλοις βείθρεσι καὶ τοῖς καρποῖς. προσέχωμεν τοίνυν τῇ τῶν γραφῶν ἀναγνώσει. ἐὰν γὰρ τῇ γραφῇ προσέχῃς, ἐκβαλῇ σε τῶν ἀγυμίδων, φυτεύει σου τὴν ἡδονὴν, ἀναῤῥᾷ τὴν κακίαν, ῥίζοι τὴν ἀρετὴν, οὐκ ἀφίσιν ἐν θορύβῳ προσγενέσθαι τὰ τῶν κλυδωνιζομένων πάθη. ἡ θάλασσα μαίνεται, σὺ ἦν μὴ γαλήνης πλέεις. ἔχεις γὰρ κυβερνήτην τὴν γραφῶν τὴν ἀνάγνωσιν. τοῦτο γὰρ τὸ χρήσιμον οὐ διαῤῥήγνυσι τῶν προσγενέσθαι ὁ πειρασμός. ἐπεὶ οὐ ψεύδομαι, μάρτυρες τὰ πράγματα αὐτά. ἐπολιορκήθη ἡ ἐκκλησία πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν· ἦλθε στρατόπεδον, καὶ πῦρ ἀπὸ τῶν ἐφθαλμῶν ἥφιει, καὶ τὴν ἐλαίαν οὐκ ἠδύνατο ἐξάψαι. ἐξῆφθη γεγύμνωται, καὶ πρανῆ ἐστήκασιν. αἱ βασιλικαὶ πύλαι σὺν ἀγωνίᾳ, καὶ ἡ ἐκκλησία σὺν ἀσφαλείᾳ. καίτοιγε ὁ πόλεμος σὺν ταῦτα ἔρρευσεν· σὺν ταῦτα γὰρ ἔζητεῖτο ὁ καταφυγών· καὶ πρισάμενα μὴ διδοικότες τῶν ἐκείνων θυμόν. Ἵνα δέσποτα;

Ματθ. κ'. ιη. Εἶχομεν σὲ χεῖρον ἀσφαλές σὺ, Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ἐκκλησίαν ἦ λέγω, οὐκ τόπον μόνον, ἀλλὰ καὶ δόγμα ἐκκλησίας. ὅταν καταφεύγῃς σὲ ἐκκλησίαν, μὴ τόπῳ καταφύγῃς, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ. ἐκκλησία γὰρ ἡ τοῖχος καὶ ὄροφος, ἀλλὰ πίστις καὶ βίος. μὴ λέγε, ὅτι προσεδόθη ἀπὸ ἐκκλησίας ὁ προσδιδείς. εἰ μὴ ἀφῆκε τὴν ἐκκλησίαν, οὐκ ἂν προσεδίδοτο. μὴ λέγε, ὅτι καὶ καταφυγὼν, καὶ προσεδόθη. οὐχ ἡ ἐκκλησία αὐτὸν ἀφῆκεν, ἀλλ' αὐτὸς αὐτὸν ἀφῆκεν" καταλιπὼν. οὐκ ἔδοξεν προσεδόθη, ἀλλ' ἔξωθεν, διότι καταλιπὼν τὴν ἐκκλησίαν. βούλῃ σώζεσθαι; ὄφειλες καταίσχυνον σὸ θεσπεσίου. οὐκ ἦσαν σοι ταῦτα τοῖχοι, ἀλλὰ Θεοῦ προσευχὴ καὶ ἀσφαλιζομένη. ἀμάρτυλος" ἦς; οὐκ ἀποπεμπτικὴ σοι ὁ Θεός. Οὐκ ἦλθε γὰρ καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμάρτωλους εἰς μετάνοιαν. πόρρω ἐστὼν, ὅπως πόδας κατέχει. ἠκούσατε τοῦ σήμερον ἀναγινωσκομένου; ταῦτα ἦ λέγω, ἵνα μηδέποτε εἰς ἐκκλησίαν καταφεύγων ἀμφιβάλλῃς. μᾶλλον εἰς ἐκκλησίαν, καὶ οὐ" προσδίδοσαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἐὰν δὲ φύγῃς ἀπὸ ἐκκλησίας, οὐκ αἰτία ἡ ἐκκλησία. ἐὰν μὲ γὰρ ἦς ἔσω, ὁ λύκος οὐκ εἰσέρχεται· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς ἔξω, θηριάλωτος γίνῃ. ἀλλὰ οὐ περὶ τοῦ μισθοῦ τοῦτο, ἀλλὰ περὶ τοῦ ζῆν μικροψυχίαν. ἐκκλησίας γὰρ οὐδὲν ἴσον. μή μοι λέγε τοίχους καὶ ὅπλα. τοίχους μὲ γὰρ τῷ χρόνῳ παλαιοῦται, ἡ ἐκκλησία δὲ οὐδέποτε γηρᾷ· τοίχους βάρβαροι καταλύουσιν, ἐκκλησίας δὲ οὐδὲ δαίμονες προσίστανται. ἐπεὶ οὐ κόμπος τὰ ῥήματα, μάρτυρες τὰ πράγματα. πόσοι ἐπολέμησαν τὴν ἐκκλη-

σίαν,

ἀδικούμενος, ἀλλὰ τὴν παίδευσιν τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρικωτέραν τὴν φυγάδα. καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Δαβὶδ ἀρετῆς τεκμήριον, ὃ καὶ τῶν τοιούτων θαρρῆσαι τὸν ἐχθρόν. Εἰ δ' ὀργὴ ἀπαιτεῖ, οὐκ ἀπαιτῶ τοῦ ἔργου τοῦ Δαβὶδ, ἀλλ' ἐκεῖνα ἅπερ εἰς αὐτὸν εἰργάσατο κακά. ὁμοῦ μοι μὴ ἀφαίρεσιν ὃ αὐτὸ μοι ὄπισω μοι. ὅπου γὰρ τὸ πολέμιον καταλιμπάνει τὴν ἑαυτοῦ παίδευσιν, καὶ τὸ ἐκείνου χεροὶ σπάσηται τὰ ἐκείνου, μισοῦντος δὲ τὸ δεξιᾶς αὐτὸ λαβόμενος δέχεται τὸ ῥημα τοῦτο, καὶ τὸ Θεοῦ μισεῖται εἰσάγων. τί οὖν ὁ Δαβὶδ; ἆρα καὶ μικρὸν εἰρωτᾷ σοὶ ταῦτα; οὐδαμῶς· ἀλλ' αὐτίκα ἐπέθυσε, καὶ τὴν χλαῖναν ἔδωκε· καὶ πολυτιμήσαντος τοῦ Σαοὺλ, οὐ μόνον οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλὰ καὶ πλέον ὧν ὠμολόγησε, τότε πρέσβυς. τὸ γὰρ ἔκγονον τοῦτο, χαλεπὸν ὅταν καὶ πεπηρωμένον ᾖ σκέλος, εἰς τὴν οἰκίαν εἰσήγαγε τὴν ἑαυτοῦ, καὶ ὁμοτράπεζον ἐποίησε, καὶ τῆς μητρὸς ἠξίωσε πάσης. καὶ οὐκ ἀρυθρία, οὐδὲ ἐνεκαλύπτετο, οὐδὲ τὴν τράπεζαν ὑπώμοζε κατασχεῖν θεῖναι τὴν βασιλικὴν τῇ πηρώσει τοῦ παιδός· ἀλλ' ἐκαμωπίζετο καὶ ἐσωφρόνει μᾶλλον. καὶ γὰρ ἕκαστος τῶν ζωδιπνούντων αὐτῷ, μεγάλην φιλοσοφίας διδασκαλίαν λαμβάνων ἀπῄει. ὁρᾷς γὰρ τὸ ἔκγονον τοῦ Σαοὺλ, τοσαῦτα κακὰ ἐργασαμένου τὸν Δαβὶδ, τοσαύτης ἀπολαύοντα παρ' αὐτοῦ πάσης, εἰ δὲ πόλεων ἦν ἀρχιώτερος ἦν, αἰχμαλώτους καὶ ἐρυθρὰν τοὺς ἀπόρους τοῦ ἐχθροῦ ἐποίησε. καίτοι εἰ καὶ ἐτέρωθεν αὐτῷ τροφὴν ἐπέταξε, καὶ στρῆσιν ὥρισε πεταγμένον πολύ, μεγάλην· τὸ γὰρ καὶ εἰς αὐτὴν αὐτὸ ἀγαγεῖν τὴν τράπεζαν, ὑπερβολὴν ἔχει φιλοσοφίας. ἴστε γὰρ δήπου, ὡς οὐ σφόδρα βούλεται ἐχθροῦ παῖδας φιλεῖν. τί λέγω φιλεῖν; μὴ μισεῖν μόνον, μηδ' ἐλαύνειν. πολλοὶ γοῦν καὶ πολυτιμήσαντος τὴν ἐχθρὰν εἰς τοὺς παῖδας τοὺς ἐκείνου τὴν τοῦ πολεμίου διετήρησε, καὶ ἀπολύτους ἐκείνου, τὴν τοῦ ἐκείνου βύσσον εἰς τοὺς παῖδας ἐνεδύσατο. τί τῆς τραπέζης τῆς ἐκείνου ἀγιώτερον, ἢ ἐχθροῦ παῖδες ἐκύκλουν, καὶ ἐχθροῦ σφαγέως; τί τῆς βυσσοῦ ἐκείνης πνευματικώτερον, ἐν ᾗ τοσαῦται ἔκεινται εὐλογίαι; ἀγγέλων μᾶλλον, ἢ ἀνθρώπου συγχρονοῦντος ἦν. τὸ γὰρ ἀπαντᾶσθαι καὶ φιλεῖν τοὺς παῖδας τοῦ μυελὸν ἀκμῆς αὐτὸν ἐκβαλόντος, καὶ οὕτω τὴν ζωὴν καταλύσαντος, εἰς ἔκφυσιν αὐτὸ πηδᾷ τὸ χρεών. τοῦτο καὶ σὺ ποίησον, ἀγαπητὲ, καὶ ζώντων καὶ πολυτιμήσαντων τὴν ἐχθρὰν τοὺς παῖδας θεραπεύων ζώντων μὲν, ἵνα τῷ ἔργῳ τούτῳ κατηνάξῃς αὐτὴν τοὺς πατέρας ἀπολλύοντων δὲ τοὺς παῖδας θεραπεύων, ἵνα τοῦ Θεοῦ πολλὴν ἀπαιτήσῃ τὴν βύσσον, καὶ μυρίους ἀναδήσῃ στεφάνους, καὶ μυρίας δέξῃ τοῦ πόντου εὐχάς, οὐχὶ τῶν εὐπαχόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀρώντων. τοῦτό σοι κατ' ἐκεῖνο τοῦ κρίσεται τὴν ἡμέραν, καὶ μεγάλοι ζωσπηρεῖ σε ⟨ὑ⟩ εὑρεσιτηλότητος ἐχθροὶ κρίνοντες τὸν κριθέντα τῆς κρίσεως ἔσεσθαι, καὶ πολλὰ ἀφελύσῃ τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ἀπαντήσεις ⟨ὡ⟩ μισθοὶ, καὶ μυρία πεπληρωμένα ἦς, τὴν εὐχὴν ἐκείνην τοῦ τιθέντος τὴν λέγουσαν, Ἄφετε τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει ὑμῖν τὰ ⟨τοῦ⟩ παραπτώματα ὑμῶν. μὴ πολλῆς τῆς πρήσεως τὴν ἄφεσιν λάβῃ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπόντων, καὶ σπουδὴ μὴ χρείας ἡ μὴ χρείας τῆς ἐλπίδος, καὶ πόθος ἔξεις εὐποιεῖν τοὺς σὲ δῃκειμένους. ⟨ὡ⟩ γὰρ ὁρῶντες ὅτι τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας οὕτω φιλεῖς, πῶς οὐ χαρήσονται φίλοι γενέσθαι καὶ ὑπερτείνειν, καὶ πόθῳ; ἆρ' οὖν καὶ ποιήσας ἡ παύσῃ; ὅταν οὖν τοσαύτης μὲν τοῦ Θεοῦ τῆς εὐνοίας ἀπολαύῃς, ὅταν ᾖ πόθος ἔχῃς τὰ γαθὰ σοὶ ζωυχρόμενος ἄπονα, τίνος αἰσθήσῃ λυπηροῦ, τίνων δ' ὧν βιώσεις μακαριώτερον βίον; ταῦτα μὴ ἐν ταῦθα θαυμάζωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξελθόντες φυλάττωμεν, καὶ εἰσελθόντες, καὶ διερευνησάμενοι τοὺς ἐχθροὺς· ἕκαστος τοὺς ἑαυτοῦ, κατηνάζωμεν ἡμῖν ἑαυτοῖς, καὶ φίλους ποιήσωμεθα γνησίους. καὶ ἀπολογήσασθαι δεῖ, καὶ συγγνώμην αἰτῆσαι παρ' ἐκείνου, μὴ θεραπεύματα, καὶ αὖθις ὦμεν ἐλεήμονες. οὕτω μείζων ἡμῖν ὁ μισθὸς, οὕτω πλείων ἡ πρῆσις, οὕτω τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτυγχάνομεν πάντως, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ

ζης τὸν ἐχθρὸν, μὴ κατηγορήσῃς, ἀλλ' ἀπολόγησαι, ἵνα σοῦ κατηγορήσωσιν ἐκεῖνοι ἑαυτῶν κατηγορήσαι. σὺ μὲν γὰρ ἡμᾶς κατηγορεῖσθαι, παρακινεῖται· αὐτοὶ δ' ἀπολογησόμεθα, ὑπὲρ ἐπιβουλῆς ἡμῖν τῆς διαβολικῆς, αὐτὸς ἑαυτὸν κατηγορήσει λοιπὸν, καὶ ὅπως ὅτι ἔλεγχος αὐτοπτος γίνεται, ἐκεῖνός τε τῆς πονηρίας ἀπαγγέλλει πάσης· ὅσῳ δὲ καὶ ἐκείνου συνίεσι, καὶ κατηγορεῖ μᾶλλον πολλῆς τῆς σφοδρότητος ὁ ἀδικούσας, ὁ ἠδικημένος σιγᾷ τοσοῦτος. Ἀδίκει γάρ εἰπεῖν ἁπλῶς, εἰργάσω εἰς ἐμὲ ἀγαθὰ, ἀλλ' ἀντὶ ἀγαθῶν κακά μοι ἀγαθὰ· τυφλὸν, ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦς, ἀντὶ τοῦ σφαγῆς, ἀντὶ τῶν μυρίων κακῶν ἐκείνων εὐεργεσίας ἡμᾶς ἡμείψω μεγάλας· ἐγὼ δὲ οὐδὲ ὅτως ἐμιμήσαμην βελτίων, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς εὐεργεσίας ἐκείνης ἐπέμενα τῇ πονηρίᾳ, καὶ οὐδ' οὕτω μετέβαλον, ἀλλ' ἀπειλήσας τὸν σαυτοῦ δεσπότην ἔφυγον, καὶ πάλιν ἡμᾶς ἐπιβουλεύσομαι εὐεργετῶν. πόσων ἂν εἴη τιμωρίων ἄξιος καθ' ἕκαστον τῶν ῥημάτων τούτων ὁ Δαβίδ; Εἰ γὰρ καὶ ὁ τόμος αὐτὰ ἐφθέγξατο τοῦ Σαούλ, ἀλλ' ἡ σοφία καὶ ἡ τέχνη τοῦ Δαβὶδ εἰς τὸν ἐκείνου κατεφύτευσεν αὐτὰ ψυχήν. Καὶ ἀπήγγειλάς μοι σήμερον, φησὶν, ἃ ἐποίησάς μοι ἀγαθὰ, ὡς ἀπέκλεισέ με Κύριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ οὐκ ἀπέκτεινάς με. καὶ ἑτέραν αὖθις μαρτυρῆσαι πάλιν ἀρετὴν, ὅτι εὐεργετήσας οὐκ εἰσήγησεν, οὐδ' ἐπῆρεν, ἀλλ' ἐλθὼν εἶπεν, οὐ τοιοῦτός ὑπέδειξεν ἑαυτὸν πεισθῆναι, ἀλλὰ δεῖξαι βουλόμενος, ὃ δεῖ τὸν ἔργον αὐτὸν διδάξαι, ὅλῃ τῇ καθόλου τῶν ἀγαθῶν ὄντι καὶ τοιούτων. Τὸ γὰρ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας λέγειν, ἔστιν ὅπου καὶ κέρδος ἔχει μέγιστον ὅταν γὰρ μηδεμιᾶς ὑποψίας οὔσης τοιαύτη τις αὐτὰς καὶ αἰσχρὰ ὑπῇ, τὸν ὀνειδιζόντων τοῦτον ἄμεινον δεικνύσθαι· ὅταν ὁ βουλόμενος πεῖσαι τὸν διεφθαρμένον, καὶ ποιῶν τοῦτο μετὰ πολλῆς ἔχοντα τοῦτο ποιῇ, κερδαίνει καὶ εὐεργέτης· ὅπερ οὖν καὶ ὁ Δαβὶδ ἐποίησεν, οὐ τῆς παρ' αὐτοῦ δόξης ἐρῶν, ἀλλὰ τὸν ἐρριζωμένον ἐκ αὐτοῦ θυμὸν ἀνασπάσαι βουλόμενος. καὶ διὰ τοῦτο γοῦν αὐτὸ ἐποίησεν, ὅπου καὶ εὐεργέτησεν, καὶ τὴν εὐεργεσίαν εἶπεν. Εἶτα ζητῶν ἀμοιβὴν, καὶ ἀντίμισθον ἔχων τὴν γενομένων ὕσπερ ὀφλὴν, τὸ Θεὸν αὐτὸ αὐτῷ δίδωσιν ὀφειλέτην, οὐκ αἰσχυνόμενος λέγων· Ὅπου Εἰ ὄψεται τις τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ εἰς θλῖψιν, καὶ ἐκπέμψει αὐτὸν εἰς ὁδὸν ἀγαθὴν, καὶ Κύριος ἀνταποδῷ αὐτῷ ἀγαθὰ, καθὼς ἐποίησας σὺ σήμερον. Ἦ γὰρ καὶ ἦν ἄξιον ἀποδοῦναι τὴν εὐεργεσίαν, εἰ καὶ τὴν βασιλείαν ἔδωκε, καὶ πάσας ἀπάσας; οὐ γὰρ πόλεις ἁπλῶς καὶ βασιλείας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν αὐτῷ τὸν ψυχὴν ἐχαρίσατο ὁ Δαβίδ· ὃν δὲ ψυχὴν ἀνταδοῦναι ἑτέραν οὐκ ἔχει. διὰ τοῦτο αὐτὸν τῷ Θεῷ ἀνταπεμπτέον, καὶ τὸν οἰκεῖον ἀμοιβαῖς, τοῦτον ἐπαινῶν, καὶ παιδεύων ἀπάντας, ὅτι τότε μείζους ἡμῖν ἀνάγκη τοῦ Θεοῦ κεῖσονται ἀντιδόσεις, ὅταν μυρίας τοὺς ἐχθροὺς ἀγαθὰ ποιήσαντες, ἐκείνους ἀπολάβωμεν. εἶτά φησιν, ὅτι Ἰδοὺ ἐγὼ γινώσκω, ὅτι βασιλεύων βασιλεύσεις, καὶ στήσεται ἡ βασιλεία Ἰσραὴλ ἐν χειρί σου· καὶ νῦν ὄμοσόν μοι κατὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα μὴ ἐξολεθρεύσῃς τὸ σπέρμα μου ὀπίσω μου· καὶ μὴ ἀφανίσῃς τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. καὶ πόθεν γινώσκεις, εἰπέ μοι, τοῦτο; ἀπὸ σοῦ ἐκ στρατοπέδα, ἀπὸ σοῦ ἐκ χρήματα, τὰ ὅπλα, αἱ πόλεις, ἵππους, στρατεύματα, πάσας τῆς βασιλικῆς ἀπαιτούσας δυνάμεις· ἀπὸ ἔρημος καὶ γυμνὸς, ἄπολις καὶ αἰτιος, ἄοικος. πόθεν οὖν ταῦτα λέγεις, εἰπέ μοι; ἀπ' αὐτοῦ μὲ τοῦ βοῦπου. οὐ γὰρ δὴ ὁ γυμνὸς, καὶ ὅπλος, καὶ ἔρημος ἐμοῦ τοῦ καθωπλισμένου δύναμιν ἐδεδίει, εἰ μὴ τὸ Θεὸν εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τὸ Θεὸν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, πάντων ἐστὶν ἰσχυρότερος. Εἶδες οἵα φιλοσοφεῖ μετὰ τοῦ ἐπιβουλεύοντος ὁ Σαούλ; Εἶδες πῶς δύναται ἅπασαν ἀποβαλόντα πεποίθησιν καὶ μεταβαλέσθαι, καὶ πρὸς τὸ βέλτιον ἐπιμεληθῆναι; μὴ τοίνυν καταῤῥᾳθυμῶμεν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας. κἂν γὰρ πρὸς αὐτὰ κατενεχθῶμεν τῆς κακίας τὰ βαράθρα, δύναται ἑαυτοὺς ἀναστῆσαι πάλιν, καὶ γενέσθαι βελτίους, καὶ πᾶσαν ἀποθέσθαι κακίαν. Εἶτά φησι· Ὄμοσόν μοι κατὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα μὴ ἐξολεθρεύσῃς τὸ σπέρμα μου, καὶ μὴ ἀφανίσῃς τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. φείσεται ὁ βασιλεὺς τῆς ἰδιώτης προστάγματι, καὶ ἱκετηρίαν τίθησιν ὁ δεδιὼς τὸν ἀδικηθέντα,

a. Βασ. κδ'. ιθ.

a. Βασ. κδ'. κ.

a. Βασ. κδ'. κα.

a. Βασ. κδ'. κβ

a. Βασ. κδ'. κγ

ἰῶ σφόδρα ἐπιμαγαγεῖν αὐτὸν πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρετήν· τὸ δ' ἐκτεθειωμένον καὶ πρὸς ἑκάστην κακίαν ἐξοκείλαντα, καὶ πρὸς σφαγὴν ἐπιχαίρον, οὐ βραχείᾳ καὶ ῥᾳδίᾳ προφάσει πεῖσαι πᾶσαν τὴν πικρίαν σβέσαι ἐκείνου, πόθεν οὖν αὐ ἀποκρύψεις τὴν πώποτε ὅτι διδασκαλίᾳ φιλοσοφίας βεβοηθήκων; καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν λάβῃς τὸν ἐχθρὸν, μὴ τοῦτο σκόπει, ὅπως αὐτὸν ἀμυνόμενος καὶ μυρίας πληγὰς πατάξας τῆς λοιδορίας ἐκπέμψῃς, ἀλλ' ὅπως θεραπεύσῃς, ὅπως ἐπιμαγάγῃς πρὸς ὑπείκειν· καὶ μὴ πρότερον ἀπείπῃς πράττων καὶ ποιῶν καὶ λέγων, ἕως ἂν πείσῃς τῇ προθύμῳ τῆς ἀμύνης τὴν ἐκείνου. ὀδὺν γὰρ ὑπείκειν δυνατώτερον. καὶ τοῦτ' αὖθις δηλοῖ τις ἐλεγχθείς, ὅτι Λόγος ἀπαλὸς συγκλᾷ ὀστᾶ. καίτοι τί ἐκείνου σκληρότερον; ἀλλ' ὅμως καὶ οὗτος σκληρὸς τις ἦν καὶ ἀκαμπὴς, πείσας ῥᾳδίως ὁ μετ' ὑπείκειν αὐτῷ χρώμενος. καὶ πάλιν Ἀπόκρισις ἀναπίπτουσα ἀποστρέφει ὀργάς. ὅταν δὲ ἴδῃ ὅτι τοῦ κινῆσαι θυμὸν ἐχθρὸν, καὶ τοῦ καταλλαγῆναι σὺ κυριώτερος εἶναι. ἐν γὰρ ἡμῖν, οὐκ ἐν τοῖς ὀργιζομένοις κεῖται καὶ τὸ σβέσαι, καὶ τὸ πρὸς μείζονα ἄξειν ἐκβῆναι φλόγα θυμὸν τὸν ἐκείνου. καὶ τοῦτ' αὖθις πάλιν ὁ τὰ πρὸ εἰπὼν ἐδήλωσε μᾶλλον παραδείγματος. ὥσπερ γὰρ, φησὶν, εἰς ἀσπίδα πυρὸς ἂν μὴ φυσήσῃς, ἄσβεστον ἂν φλόγα, ἂν δὲ πνεύσῃς, κατέσβεσας, καὶ ἀμφοτέρων σὺ κύριος (ἀμφότερα γάρ, φησὶν, ἐν τῷ στόματός σου πέφυκεν) οὕτω καὶ ὀργὴ τῆς ἐχθρᾶς τῷ πλησίον· ἂν μὲν πνεύσωμεν καὶ ἀποτινάξωμεν πρὸς σὲ ἐγκλήσεις λόγους, αἰτίαις ἐκείνου τὸ πῦρ, ἐκκαίεις τὸν ἀνθρακα· ἂν δὲ πρόσωπον καὶ ἀνεκταλάβωμεν, ἀφεὶς τὴν πυρὰν ἀρθῆναι, κατέσβεσας τὴν ὀργὴν ἅπασαν. μὴ τοίνυν λέγε, ὅτι τὰ μὲν τὰ ἔπαθον, τὰ δὲ τὰ ἤκουσα· πρότερον γὰρ τοῦτον σὺ κύριος. οὕτω γὰρ ὥσπερ ἀσπίδα μὲν σβέσας καὶ ἀνάψαι, καὶ θυμὸν ἐκκαύσας καὶ καταστεῖλαι πάλιν ἐν σοί. ὅταν ἴδῃς ἐχθρὸν, καὶ μὴ εἰς τοιοῦτο λάβῃς, ὅσα μὲν ἤκουσας καὶ ἔπαθες λυπηρὰ, πρότερ' ὑπολαβὼν ἀκοῦσαι ταῦτα· εἶτ' οὖν ἀναμνησθείς, τῷ ἀληθεύειν ταῦτα λογίζου. σὺ λέγε γὰρ, εἴ τί σοι χρηστὸν εἶπε πώποτε, καὶ ἐπαίνησε. καὶ τῇ τούτων ἐπιμελείᾳ μνήμῃ, ταχέως καταλύσεις τὴν ἔχθραν, καὶ μᾶλλον ἐγκαλέσῃ καὶ ἀναλέξασθαι, πρότερον δὲ παῦσαι ἐγκαλῶν καὶ τὸν θυμὸν σβέσας, ὅτως εὐθέως ἀπαίτει, ὅτως ἔλεγχε, καὶ δικάζου πρότερον ῥᾳδίως. θυμοῦμαι γὰρ ὅτ' εἶπεῖν, ὅτ' ἀκούσαί ποτε δικαιότερα ἢ ὑμεῖς· ἀπαλλαγῆτε γὰρ τοῦ πάθους, ὅτ' αὖθις ῥῆμά ποτ' ἐξοίσομεν πικρὸν, οὐδ' ἑτέρων λεγόντων οὕτως ἀκουσόμεθα. οὐ γὰρ ἡ τῶν λεγομένων φύσις, ὡς ἡ τῆς ἔχθρας πρόληψις ἡμᾶς ἀγελαίους ἐποίησε. πολλάκις γοῦν πρὸς φίλων καὶ αὖθις ἀκούσαντες λοιδορίας παίζοντων, ἢ καὶ πρὸς παιδίων μικρῶν, οὐ μόνον οὐδὲν ἐπάθομεν ἀνδρὶ, οὐδ' ὠργίσθημεν, ἀλλὰ καὶ ἐπιλαθόμεθα καὶ διεχύθημεν. οὐ γὰρ μετ' διεφθαρμένης ἀκούσαντες γνώμης, οὐδὲ μετ' ψυχῆς θυμῷ προκατειλημμένης. ὥστε καὶ ὅτι τῶν ἐχθρῶν, ἂν σβέσῃς τὸν θυμὸν, ἂν τὴν ἔχθραν σκεδάσῃς, οὐδὲν σε τῶν λεγομένων λυπῆσαι δυνήσεται. καὶ τί λέγω τῶν λεγομένων; οὐδὲν τῶν γιγνομένων, ὡσπερεὶ οὐδὲ τὸν μακάριον τοῦτον· ἀλλ' ὁρᾷς τὸν πολέμιον καὶ τῆς αὐτῆς σωτηρίας ὁπλιζόμενον, καὶ πάντα ἅμα τοῦτο χειροῦται, οὐ μόνον οὐκ ὠφέλησεν, ἀγαθὸς δὲ εἰς πλέονα ἦλθε συμπάθειαν. ὅσῳ μείζονα ἐπεβούλευε, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν ἐδάκρυεν. ἤδει γὰρ, ἤδει σαφῶς, ὅτι οὐχ ὁ πάσχων κακῶς, ἀλλ' ὁ ποιῶν, οὗτ' ὅτι δακρύων ἄξιος καὶ θρηνῶν, ἑαυτὸν καταβλάπτων. ἅμα τοῦτο καὶ μακρὰν πρὸς αὐτὸν συνέσπασεν ἀπολογίαν, καὶ πρότερον ἀπέσῃ, ἕως καὶ αὐτὸν ἀπολογήσασθαι παρεσκεύασε μὴ δακρύων καὶ θρηνῶν. ὅταν γὰρ ἀνάγκην ἡ πικρὰ ἀφῇ φωνὴ, καὶ μέγα αἰωλόλυξεν, ἄκουσον τί φησι· Δίκαιος εἶ Κύριε ἐμοὶ· ὅτι σὺ μὲν ἀναπέδωκάς μοι ἀγαθὰ, ἐγὼ δὲ ἀναπέδωκά σοι κακά. ὁρᾷς πῶς καὶ τῆς οἰκείας κακίας καταγινώσκει καὶ τὴν ἀρετὴν ἀνυμνεῖ τοῦ δικαίου, καὶ μηδενὸς ἀναγκάζοντος ἀπολογεῖται; ὅτω δὲ σὺ ποίησον. ἐπειδὴ λά-

ὑβείζεσθαι καὶ ἐλαττοῦσθαι, εἰ φιλῆς πινι μεταδιδοῦσι πρεσβείας. τί ταύτης τῆς ἀνοίας ἀθλιώτερον; τί τοῦ τύφου τῆς ἀπονοίας αἰσχρότερον; τότε γὰρ, τότε ἐλαττοῦσθε, ὦ ἀδελφοὶ, τότε ὑβείσθε, τότε ἀτιμάζεσθε, ὅταν αἰσχύνης καὶ πλησίον πρέσβεσι σε πρεσβεύειν. τί γὰρ ἀπονοίας χεῖρον; τί τύφου δὲ κενοδοξίας καταγελαστότερον; διὰ τί γὰρ πρέσβεις πρεσβεύεις, καὶ ὁ Θεὸς ἐπαγγέλεται (ὃ ἀθλιώτατον μέντοι) καὶ ἀδελφοὶ δεδοξῶνται, καὶ τῆς ἐκείνης πρεσβείας σὺ καὶ μαθὼν ἅπαντα λήψῃ· αὐτὸς δὲ καὶ τιμηθεὶς ὅτε τιμῶσαι, οὐδὲν μέγα εἰργάσω λοιπόν. ὁ γὰρ τῆς εἰς σὲ καταρξας τιμῆς, αὐτὸς καὶ τῆς παρὰ σοῦ γνωμένης εἰς αὐτὸν θεραπείας καὶ μαθὼν ἅπαντα λήψεται.

Μὴ δυναμένωμεν τοίνυν τιμᾶσθαι πρὸ ἑτέρων πρέσβεσι· ἀλλ' ὑπερέχωμεν ταῖς εἰς καὶ πλησίον τιμαῖς, καὶ τῆς πρεσβείας αὐτὴν καταρχώμεθα, καὶ μὴ νομίζωμεν φιλεῖ καὶ βύπτεσθαι τοῦτο, ὃ γινώσκειν εὐπρεσβύτερον καὶ φιλοπρεσβύτερον πολλαχοῦ φιλίας ἐλλείφθη τοῦτο διέκοψε, πολλὰς ἔχθρας εἰργάσατο· ὡσπερεῖ μὴ αὐτοῦδῆς πληρούμενον χρονίους πολέμους κατέλυσε, καὶ ἅπασαν φιλίας ἀπέσφιγξε. μὴ τοίνυν ἀμελῶμεν, ἀγαπητοὶ, τῆς περὶ ταῦτα αὐτοῦδῆς· ἀλλ' εἴ μὲ οἴ τι, σὺ ἀπόμεινον ἐκεῖνος, οἵοι τινες ἂν ὦσι, καὶ ἐν ταῖς πρεσβείαις, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι πρέσβεσι θεραπεύωμεν. διὰ δὲ τί ἕτερος φθάσῃ, μείζονα ἐπίδειξαι τὴν τιμὴν πάλιν. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τὸ πρήνεσι ὁ Παῦλος, οὕτως εἰπών· Ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· οὕτως ὁ Δαβὶδ ἐποίησε, καὶ πρέσβεις ἔπεμψε, καὶ τιμηθεὶς πάλιν μείζονας ἀντιτίμησεν, εἰπών· δοῦλός σου, χύριέ μου βασιλεῦ. καὶ ὄρα ὅσον εἰργάσατο κέρδος. ὅπου γὰρ εἶπε τοῦθ' ὁ Δαβὶδ, οὐκ ἐώργνεν ἀδακρυτὶ λοιπὸν ταύτην ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν ὁ Σαοὺλ· ἀλλ' ὠλόλυξε πικρὸν, τὴν ὑγιείαν τὴν ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἣν ὁ Δαβὶδ ἐνέθηκε, διὰ τῶν δακρύων δηλῶν. Εἰ γοῦν τοῦ πρέσβεως μακαριώτερον, ὃς ἐν βραχεῖ καιρῷ τροπὴν οὕτω καὶ ἐπὶ μετερρύθμισε, καὶ ψυχὴν αἵματος καὶ σφαγῆς διέσωσαν λαβών, εἰς ἡμέρους ἐνέβαλεν ἀνθρώπους καὶ ἀλλοτρίους· οὐχ ὕτω θαυμάζω τὸν Μωϋσέα, ὅτι ἀπὸ πέτρας ἀκροτόμου πηγὰς ἐξήγαγε ὑδάτων, ὡς θαυμάζω τὸν Δαβὶδ, ὅτι ἐξ ὀφθαλμῶν λιθίνων πηγὰς ἐξήγαγε δακρύων. ἐκεῖνος μὲν τὴν φύσιν ἐνίκησεν, οὗτος δὲ καὶ τὴν προαιρέσεως ἐπιεχόμενος· ἐκεῖνος ἐπάταξε τῇ ῥάβδῳ τὸν λίθον, οὗτος ἔκρουσε τῷ λόγῳ τὴν καρδίαν, οὐχ ἵνα λυπήσῃ, ἀλλ' ἵνα καθαρὸν ἐργάσηται καὶ πρόσοιον· ὅπερ οὖν καὶ ἐποίησε, μείζονα τῆς προτέρας ἐνεργείας ἐπιδειξάμενος. ἑταίρου μὲν ἄξιοι καὶ μείζονος θαύματος δὲ τὸ μὴ βαπτίσαι ὃ ξίφος, μηδὲ ἀπτέσθαι τὴν πολεμίαν ἐκείνου κεφαλήν· πολλῷ γὰρ πλείονα αὐτὸν ἔθηκεν φόβον, ὃ καὶ αὐτὴν αὐτοῦ μεταβαλεῖν τὴν προαίρεσιν καὶ βελτίω ποιῆσαι, καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν αὐτὸν ἐπιείκειαν μεταβαλεῖν. αὕτη μείζων ἐκείνης ἡ ἐνέργεια. οὐ γὰρ ὅτι ἴσον ζωὴν χαρίσασθαι, καὶ εἰς φιλοσοφίαν ἐναγαγεῖν· οὐκ ἔστιν ἴσον ἀπαλλαξαι θυμοῦ πικροῦ φόνου ἄδικον, ἐξελέσθαι σφαγῆς, καὶ ἐξελέσθαι πολλῶν κακῶν. διὰ μὲν γὰρ ὀργὴν φόνους κωλύσας αὐτὸν ἐλεεῖ καὶ τὸν πλησίον βίου ἀφελεῖ· τὴν δὲ πονηρίαν τῆς ψυχῆς ἐκβαλὼν, διὰ τῆς τοῦ ῥήματος ἐπιεικείας, τὴν μέλλουσαν αὐτῷ ζωὴν ἐχαρίσατο καὶ τὰ ἀκίνητα ἀγαθὰ, τότε εἰς αὐτὸν ἦκεν. ὅταν οὖν αὐτὸν ἐπαινῶμεν διὰ τὴν οἰκείαν φιλανθρωπίαν, μειζόνως αὐτὸν θαυμάσομεν διὰ τὴν τοῦ Σαοὺλ μεταβολήν. τὸ γὰρ τοῦ οἰκείων κρατῆσαι παθῶν, πολὺ κρεῖττόν ἐστι καὶ τῆς ἑτέρων ἐπιχειρεῖσθαι μανίας, καὶ φλεγμαίνουσαν καταστεῖλαι καρδίαν, καὶ τοσαύτην χαλεπὸν ἀπὸ τοσαύτης ἐργάσασθαι ζάλης, καὶ ὀφθαλμοὺς φόνου βλέποντας δακρύων ἐμπλῆσαι θερμῶν. καὶ τοῦτό ἐστι, τὸ πολλῆς ἐκπλήξεως γέμει καὶ θαύματος. καὶ γὰρ οἱ μὲν τοῦ ἐπιεικοῦς δὲ μετεῖσι ἀνθρώποι ἐκεῖνος ὁ Σαοὺλ, ὃ μέγα

ἐκεῖ

Εἰσελθόντα τ̃ν τ̃ν θηρίων τ̃ὸν τ̃τον, πᾶσαν τ̀ὴν τ̃ὴν ἐργάσατο τ̃ὴν μεταβολήν, ὣς ἀπὸ τ̃ν ῥημάτων τ̃ύτων ὄφελε ἰδεῖν. αὐτ̀ὸς γὰ̀ρ εἶπεν, Ⓐ λήψεσθε οὗτοι, τέκνον Δαβίδ; ἀλλ' ἀ τί; ἡ φωνὴ σου αὕτη, τέκνον Δαβίδ; καὶ πρὸ̀ς αὐτ̃ὸν γὰ̀ρ Ⓦ Φθόγγον διεθεμῳήνατο λοιπόν. καὶ καθάπερ πατ̀ὴρ χρονίας ἀκούσας φωνῆς παιδὸ̀ς ἐπιμελήτου πολλ̀ὴν οὐχὶ πρὸ̀ς τ̀ὴν ὕψιν μόνην, ἀλλ' ὓ πρὸ̀ς τ̀ὴν φωνὴν αὐτ̀ὴν διεγείρεται· οὕτω καὶ ὁ Σαοὺλ, ὅπερ̃ τὰ ῥήματα τ̃ὸν Δαβὶδ εἰσελθόντα τ̀ὴν ἔνδραν ὄξέδεγεν, ἐπέγνω λοιπὸν τ̃ὸν ἅγιον, ὓ πάλος ἀπεθάμβησε, πάλος ἐδίξατο. ἐκδεχὼ γὰ̀ρ θυμὸν, ἐδέξατο εὐθυμίαν τε ὓ συμπάθειαν. ὓ καθάπερ νυκτὸς μ̀ὴ παρούσης ὅλως πρότερον πολλάκις ἐπιγινώσκωμεν φίλον, ἡμέρας δ' ἡμουλίης, ὓ παρόντα ὁρῶντες αὐτὸν γνωρίζομεν· οὕτω ὓ ὅτι τ̃ὴς ἔνδρας συμβαίνει ἐνθάδε. ἕως μ̀ὲν ἀν̀ ὠμεν ἀπὸ̃ς πρὸ̀ς ἀλλήλους ἔχοντες, ὓ φωνὴς ἑτέρως ἀκούομεν, ὓ ὄψιν μ̀ὴ διεφθαρμένης βλέπομεν γνώμης· ἐπὰν δὲ̀ ἀποθώμεθα τ̀ὴν ὀργ̀ὴν, ἡ πρὸ̀ς τ̃ύτον πολεμία ὓ ἔνδρα φωνὴ, προσιοῦσα δ' ὀδὶξη ἡμῖν φαίνεται, ὓ ἡ πολεμία ὄψις δ' ἀπὸ̃ς, πολλὴ ὓ ὀπίζησις. τ̃ὸν γ̃ὸν ὓ ὅτι τ̃ὸν χιόνος. ὄχ ἁφὴσι τ̃ὸν οὐρανὸν ὁ κάλλος ἡ τ̃ νεφῶν φαίνεται ζοιδρομή· ἀλλὰ καὶ μυελάκις ὀξυδερκὲς ἔχοντι τ̃ὸ ὄμμα, ὄκ ἰσχύοντι διϊλαβέσθαι τ̃ὴς δύο φαιδρότητος· ἐπειδὰν δ' ἡ ἡ τ̃ὸς ἀκτῖνος θερμότης σὺν δριμείᾳ καὶ δριμήξασα τ̃ὸ νέφος, δείξῃ Ⓦ ἥλιον, δύκησι ὓ τ̀ὴν τ̃ὸν οὐρανοῦ πάλιν ὑποπρέπειαν. οὕτω ὓ ἐφ' ἡμῖν ὀργιζομένων γ̃ὸν ὓ ὣς καθάπερ νέφος πεπυκνωμένον πρὸ̀ τ̃ν ὀφθαλμῶν ὓ πρὸ̀ τ̃ν ἀκοῶν ἑστῶσα ἡ ἔνδρα, ἑτέρας ὓ ταῖς φωναῖς ὓ ταῖς ὄψεσι ποιῇ φαίνεσθαι· ἐπειδὰν δ' ἡ φιλοσοφήσας ὡς τ̀ὴν ἔνδραν ἀποθῆται ὓ διαῤῥήξῃ τ̃ὴς λύπης ὁ νέφος, τότ' ἀδεκάστως λογισμῷ δ' ὄψεται πρῶτα, δ' ἀκούσεται· ὅπερ οὖν ὓ ὁ Σαοὺλ τ̃ότ' ἔπαθεν. ὅπερ̃ γὰ̀ρ ὁ νέφος διέῤῥαγη τ̃ὴς ἔνδρας, ἐπέγνω τ̃ὸν Δαβὶδ τ̀ὴν φωνὴν, καὶ φησὶν ἡ φωνὴ σὰ αὕτη, τέκνον Δαβίδ; ποία αὕτη; ἡ Ⓦ Γολιὰθ καπνέγκουσα ὓ τ̀ὴν πόλιν ἐξαρτάσασα τ̃ν κινδύνων, ὓ τ̃ὸν δ' ὑλείας ὓ τ̃ὸν θανάτου κινδυνώδους ἀπρόβλητα ὓ πρὸ̀ς ἀσφάλειαν ὓ πρὸ̀ς ἐλευθερίαν ἐπρόμαγσα πάλιν, ἡ τ̀ὴν ἐκείνου καταστέλλουσα μανίαν, ἡ πολλὰ ὓ μεγάλα αὐτὸν ἐργασαμένη καλά. αὐτ̀ὸς γὰ̀ρ ἡ φωνὴ Ⓦ βαρβάρου ἐκεῖνον κατέτοξευκε. πρὸ̀ς γὰ̀ρ τ̃ὸν λίθον, ἡ τ̃ὴς εὐχ̃ὴς δύναμις αὐτὸν ἐνεπρώσατο. οὐ γὰ̀ρ ἁπλῶς τ̃ὸν λίθον ἔῤῥιψεν, ἀλλὰ πρόσθεν εἶπεν, Σὺ ἔρχῃ πρὸ̀ς μὲ ἐν τ̃ὸις δόροις σου· ἐγὼ δ' ἔρχομαι πρὸ̀ς σὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Σαβαὼθ, ὃν ὠνείδισας σήμερον, οὕτως ἀφῆκε. καὶ αὐτ̃ὸν τ̃ὸν λίθον ἐχειραγώγησεν ἡ φωνὴ, αὐτ̀ὴ τ̀ὴν ἀγωνίαν ἐνέβαλε τ̃ῳ βαρβάρῳ, αὐτ̀ὴ ὁ θράσος ἐξέκοψε τ̃ὸν πολεμίου. ὓ τί θαυμάζεις, εἰ θυμὸν καταστέλλει φωνὴ δικαίου, ὓ πολεμίους χαθαιρεῖ, ὅπου γε ὓ δαίμονας ἀπελαύνει; ἐφθέγξατο γοῦν μόνον Ⓐ ἀπόστολος, δ' πᾶσαν ἐδραπέτευσαν αἱ δυσκείμηλοι δυνάμεις· ἡ φωνὴ τ̃ὴ ἁγίων ὓ τὰ στοιχεῖα πολλάκις ἔστησε, ὓ τ̃ὰς ἐνεργείας αὐτ̃ν μετέβαλεν. Εἶπε γοῦν ὁ Ἰησοῦς τ̃ῷ Ναυῆ, Στῆτω ὁ ἥλιος ὓ ἡ σελήνη, δ' ἔστη· ἄτω ὓ ὁ Μωϋσῆς θαλάσσῃ ἐπέβησε, ὓ δύνῃ· οὕτως Ⓐ παῖδες Ⓐ τρεῖς ὓ τ̀ὴν ἐνέργειαν τ̃ὸ πυρὸς ἐσβεσαν δι' τ̃ν ὕμνων ἐκείνων δ' δι' τ̃ὸ φωνῆς. δι' τ̃το ὓ πρὸ̀ς αὐτ̀ὸν τ̃ὸν Φωνὴν διαθερμανθεὶς ὁ Σαοὺλ, ἔλεγε· Ἡ φωνὴ σὰ αὕτη, τέκνον Δαβίδ; τί γοῦν ὁ Δαβίδ; δοῦλός σου, κύριέ μου βασιλεῦ. ἄμιλλα λοιπὸν ὓ φιλονεικία γ̃ὸν, πῶς Ⓦ πλησίον μειζόνως τιμήσει· ἐκφυὶς δὲ̀ συγγένειαν ἤγαγε, δ' διασώζει αὐτὸν ὡμόσασεν. ὃ δ' λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· εἴ ζητῶ μόνον, φησὶ, τ̀ὴν σωτηρίαν τ̀ὴν σὴν, ὓ τ̀ὴν ὑπόδοσιν τ̃ὴς ἀρετ̃ὴς· τέκνον με ἐκάλεσας, ἐγὼ δ' ἀγαπῶ ὓ τέρπω, ἐὰν̀ δοῦλόν με ἔχῃς, μόνον μ̀ὴ τ̃ὸ ἀποθέσθαι τ̀ὴν ὀργ̀ὴν, μόνον μ̀ὴ τοῦ μηδὲν ἀναπείθειν πρὸ̀ς ἐμοῦ πεσεῖν, ὓ μὴ νομίζειν ὑπόβουλον εἶ ὓ πολέμιον. Ⓦ γὰ̀ρ ἀποστολικὸν ἐκφυὶς ἐπλήρου νόμον, Ⓦ κελεύοντα τ̃ῇ τιμ̃ῇ ἀλλήλους προηγεῖσθαι, ὑποφέρουσα ἑαυτ̃ὴν· ὓ καθάπερ πολλοὶ, βουκολικ̃ὴν ἀφαιρεῖσθαι χρεῖαν, ὅπου προσιοῦσι Ⓦ πλησίον δύνηται πρόσωπον, νομίζοντες ὑβρίζεσθαι

Ἰησ. ι. ιζ. Ἐξοδ. ιδ. καὶ Δαν. γ. Ρωμ. ιε. ι. Φιλιπ. γ.

ἀνθρώπων, ἁρπαγες, πλεονέκται· οὐδὲ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. ὁ γὰρ τελώνης παῤῥησίαν εἶχεν, ὀὐκ ἀθυμεῖσεν, οὐκ ἀπελπίσεν, οὐκ εἶπε ταῦτα τὰ τῶν πολλῶν ῥήματα· σὺ δὲ τολμᾷς τὸν ἐμὸν μεμνῆσθαι βίου, ὑπολαβεῖν δὲ τὸν ἐμὸν πεπραγμένων; οὐ γὰρ εἰμί σου βελτίων; εἶπω σοι πεπλημμελημένα, καὶ ποιήσω μηδέποτέ σε τὸν ἱερὸν τοῦτον ὑπερβῆναι παρεμθύρων. ὅσοι τοίνυν τοῦτων εἶπε τὸν ψυχρὸν ῥῆμα, ἃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀλλήλοις πλησίοντες λέγομεν· ἀλλὰ παρῶς τινάξας καὶ παπάξας ὁ ζῆλος, ποσῶν εἶπε μόνον, Ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ· καὶ κατέλθε δεδικαιωμένος. εἶδες τέλος; κατεδίξατο ὄνειδος, καὶ ἀπενίψατο ὄνειδος· ἐπέγνω τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἀπέθετο τὰ ἁμαρτήματα· καὶ ἡ κατηγορία τῆς ἁμαρτίας γέγονεν ἀναίρεσις τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὁ ἔλεγχος ἄκων ἐνεργέτης καθέστατο. πόσα γὰρ ἔδει κάμνειν τὸν τελώνην νηστεύοντα, χαμευνοῦντα, ἀγρυπνοῦντα, τὰ ὕπτια τοῖς δεσμοῖς ἀναλίσκοντα, σὺν σποδῷ καὶ σάκκῳ καθήμενον ἐπὶ πολλῷ τῷ χρόνῳ, ὥστε δυνηθῆναι τὰ ἁμαρτήματα ἀποθέσθαι ἐκεῖνα; ἢ τίνι οὖν τούτων ποιήσας, ἅπερ φιλεῖ ῥήμασι πᾶσιν ἀπέθετο τὸν κακόν· καὶ τὰ ὀνείδη καὶ αἱ λοιδορίαι τοῦ δόξαντος αὐτὸν ὑβρίζειν, τέφραν αὐτῷ δικαιοσύνης ἐκόμισαν, χωρὶς ἱδρώτων, καὶ πόνων, ἢ χρόνου μακροῦ. ὁρᾷς ὅτι καὶ ἀληθῆς λέγη περὶ ἡμῶν, καὶ διαστὰς ἅπερ ἡμεῖς ἑαυτοῖς ζωώσομεν, ἡμεῖς δὲ τὸν λέγοντα μὴ ὑβρίσωμεν, ἀλλὰ τινάξωμεν παρ' αὐτοῦ, καὶ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων παρακαλέσωμεν, πόθεν τὰ δικαιώματα ἀποθέσθαι τὰ πλημμελήματα; ὅτου γὰρ καὶ ἔστι δεδικαίωται. ὅτου γὰρ οὐκ ἀνθρώπεισεν ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐτίναξεν ὑπὲρ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, κατῆλθε δεδικαιωμένος μᾶλλον οὗτος, ἢ ἐκεῖνος.

Ὁρᾷς ὅσον ἔγκειται κέρδος ἐν τῷ ἐχθρὸν ὑβρίσει, ἐὰν φιλοσόφως αὐτὸν φέρωμεν; ὅταν γοῦν ἡμᾶς ψευδόμενοι καὶ ἀληθεύοντας ἡμᾶς ὠφελῶσι, τίνος ἕνεκεν ἀλγοῦμεν, τίνος ἕνεκεν δακνόμεθα; ἂν μὴ σὺ σαυτὸν παραβλάψῃς, ἀνθρωπε, οὔτε φίλος, οὔτ' ἐχθρὸς, οὔτ' αὐτὸς σε ὁ διάβολος παραβλάψαι δυνήσεται. ὅταν γὰρ ⓐ ὑβρίζοντες, ⓐ δημεύοντες, ⓐ μέχρι τῆς ζωῆς αὐτῆς ἐπιβουλεύοντες ὠφελῶσιν ἡμᾶς, καὶ ⓐ μὴ μαρτυρίου στέφανον ἡμῖν πλέκωσι, καθάπερ ἀποδιξάμενοι, ⓐ ἢ τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν ὑποσύρωσι, καὶ δικαίους ἡμᾶς ἐργάζωνται, ὥσπερ ὅτι τῶν τελώνου τήνδε, τίνος ἕνεκεν ἀχθόμεθα πρὸς αὐτούς; μὴ τοίνυν λέγωμεν, ὁ δεῖνά με πτώσειε, καὶ ὁ δεῖνά με παρήγαγε εἰπεῖν ῥήματα αἰσχρά· ἡμεῖς αἴτιοι πάντων τούτων. αὐ γὰρ ἠθέλομεν φιλοσοφεῖν, οὐδεὶς δαίμων ἡμᾶς δυνήσεται κινῆσαι πρὸς ὀργήν. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν ἄλλων μὲν πολλῶν, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς παρακειμένης ἡμῖν ἱστορίας τῆς περὶ τὸν Δαβίδ, ἵνα ἄξιον καὶ σήμερον παραγαγεῖν εἰς μέσον, παρέτεσον δυναμώσαντες ὑμᾶς πρὸς τὸν ἀγάπην, καὶ τὸν λύπην κατελύσαμεν παρόντα. καὶ τοίνυν αὐτὸν κατελύσαμεν; εἰς τὸν ἀπολογίαν τὸν τοῦ Δαβίδ. οἶδα γὰρ ἀνάγκην σήμερον τὰ τοῦ Σαοὺλ ῥήματα εἰπεῖν, καὶ ἰδίαν τινὰ πρὸς τὸν δικαιολογίαν ἐκείνου ἀπενεγκάτω οὗτος. οὐ γὰρ δὴ μόνον ἀφ' ὧν ὁ Δαβὶδ ἐφθέγξατο ῥήματα, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὧν ὁ Σαοὺλ λέγει, τὸν ἀρετὸν εἰσόμεθα τοῦ Δαβίδ. δῶ γὰρ φανῇ μοι σαφῶς ἐκ τούτου φιλόσοφος, τὸν αἰτίαν τούτων ἐκείνῳ λογισόμεθα ὡς μεταβαλόντι τὸν αὐθέντην, τῷ παιδεύσαντι καὶ ῥυθμίσαντι τὸν ψυχὴν αὐτοῦ. τί οὖν φησιν ὁ Σαούλ; ἀκούσας τοῦ Δαβὶδ εἰπόντος, ἰδοὺ ὁ πολεμίσιον τοῦ διπλοΐδος σὺ τῇ χειρί μου, καὶ πάλαι πρωΐ· ἀ μὴ τούτων ἀπελογήσατο, τί φωνή σου αὕτη, τέκνον Δαβίδ; ὡς πόσον γέγονεν ἀληθοῦς ἡ μεταβολή; ὁ γὰρ μηδ' ἀπὸ φιλοῦ τοῦ ὀνόματος ἀνεχόμενος αὐτὸν καλέσαι ποτὲ, ἀλλὰ διὰ αὐτὸν αὐτοῦ μισῶν τὸν πολυστηρίδα, καὶ εἰς συγγένειαν αὐτὸν ἦγαγε, τέκνον αὐτὸν πολυστιπτόν. τί τοῦ Δαβὶδ μακαριώτερον, ὃς τὸν αὐθροφόνον πατέρα ἐποίησε, καὶ τὸν λύκον πολέμιον, καὶ τὸν χείμαρρον τῆς ὀργῆς δρόσου πολλῆς ἐπέπλησε, καὶ τὰ κύματα εἰς γαλήνην μετέβαλε, καὶ τὸν φλεγμονὴν τοῦ θυμοῦ κατέσβεσεν ἅπασαν; τὰ γὰρ ῥήματα σκληρὰ τοῦ Δαβὶδ εἰς τὸν ἀφόνιαν

εἰσελθόντα

a Bas. xxi. 15.

χρήματά σε ἀφείλετο· ἀλλ' αὖ σὲ ἔγχης ἡνιαίως τὴν ἀρπαγὴν, τοσαῦτον λήψῃ μισθὸν, ὅσον αὖ οἱ τοῖς τ' ἀνιήτων αὖ τὰ χεροὶν ἐκαπίθηκας· καὶ γὰρ ὁ πέπων δίδωκεν, καὶ ὁ ὦ πλουτεκίπσαιτι μήτε ἐπιβουλεύων, μήτε καταρώμενος, ἀλλ' Θεοῦ ταῦτα ἀμφότεροι πιοῦσιν. ὅταν οὖν ἡ ἀνάπαυσις τῆς διαπόμπης ἢ μία, εὐθὺς ἔπι ὑ τέφανος εἶς. ἀλλ' Εἰς ψυχὴν ἐπιβούλευσι, ὑ αἰτίαν ἐπιχείρησε; μάρτυρόν σοι τὸ πρᾶγμα λογίζεται. αὐτὸς ἐπιβουλεῖ, ὑ μέχρι τοσούτου τῶν ἐχθρῶν ἐξαγαγόντα, ὃν τοῖς εὐεργέταις ἀριθμὸς, ὑ ἀληθινὸς βιβλίωμος ὑπὲρ αὐτοῦ, ὑ Θεοῦ ἵλεως ἡμέσθαι παρακαλοῦ. καὶ γὰρ δὴ τοῦτ' ἴδωμεν, ὅτι διεκώλυσεν ὁ Θεὸς σφαγῶναι τὸν Δαβὶδ, ἀλλ' ἐκεῖσε σκόπει, ὅπου περιπλοῦν ἐκ τῆς πλοῦν τέφανον μάρτυρίου ἀνέδησατο ἀπὸ τῆς τοῦ Σαοὺλ ἐπιβουλῆς. ὁ γὰρ ἀγὼ τὸν Θεοῦ τὸν πολέμιον σώζων, τὸν ἅπαξ ὑ δὶς ὑ πολλάκις τὸ δόρυ κτὶ τὸν αὐτοῦ κεφαλῆς ἀκοντίσαντα, ἐκ ἡμύνατο κύριος ἀνελεῖν, εἶτα φεισάμενος, ὑ ζῶντ' εἰδὼς, ὅτι μὴ τὴν φυλὴν ζωντίων πάλιν ἐπιθήσεται, ἀλλὰ λιπὼν ὅτι μυριάκις ἐσφάγη τῇ παρθένοι· μυριάκις ἢ σφαγεὶς ἀγὼ τοῦ Θεοῦ, πολλοὺς ἔχει μάρτυρίου τεφάνους, ὑ ὅπερ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, Ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκω ἀγὼ τοῦ Θεοῦ. Ρωμ. η. λς.

δυνάμενος γὰρ ἀνελεῖν τὸν ἐπιβουλεύοντα, ἀγὼ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἠθέλησεν· ἀλλ' Εἵλετο κινδυνεύειν καθ' ἑκάστην ἡμέραν μᾶλλον, ἢ δικαίαν ἐργασάμενος σφαγὴν, ἀπὸ τοσούτων ἀπαλλαγῆναι θανάτων. Εἰ ἢ τὲ μέχρι ζωῆς αὐτῆς ἐπιβουλεύοντα ἀμύνασθαι ὑ μισεῖν οὐ χρὴ, πολλῷ μᾶλλον Εἰς ὁποιονοῦν ἄλλο ἀδικοῦντα· πολλοῖς δὴ κἀκῶς ἀκούειν, ὑ Εἰς ὑποληψιν παρακλίνεσθαι παρὰ τὴν ἐχθρὰν, φόνων θανάτων ἀφορητότερον εἶναι. Φέρε οὖν, ἐκ αὐτὸ τοῦτο ἐξετάσωμεν. Εἶπέ σε τις κἀκῶς, καὶ μοιχὸν ὑ πόρνον ἐκάλεσε. ταῦτ' Εἰ μὲν ἀληθῆ λέγει, διόρθωσαι· Εἰ ἢ ψεύδεται, καταγέλασον· εἰ ζωοδὰς σαυτὸν τὰ Εἰρημένα, σωφρόνησον· εἰ ἢ μὴ σύνοιδας, καταφρόνησον· μᾶλλον ἢ μὴ καταγελάσῃς, μηδὲ καταφρονήσῃς μόνον, ἀλλὰ ὑ χαῖρε, ὑ σκίρτα κτὶ τὸν Κύριόν σου, τὸν κελεύοντα οὕτω ποιεῖν· Ὅταν γὰρ ὀνειδίσωσί, φησι, ὑμᾶς, ἐκ Εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, χαίρετε ὑ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς· ὁ τοῖς ἀρχαίοις ὑ πάλιν, Χαίρετε ὑ σκιρτᾶτε, ὅταν ἐκβάλωσιν ὑμῶν πονηρὸν ὄνομα ψευδόμενοι. ὅπερ ἢ καὶ ἀγαθὸν εἶπε, σὺ ἢ μὴ ὑπομενείας ἐνέγκῃς τὰ ῥήματα, ἐκ μὴ αἰσθήσῃς, μηδὲ λειποψυχήσῃς, ἀγαπᾷ γὰρ ἀνάξιος πικρὸν, ὑ καταγνοὺς τῶν πεπλημμεληκότων, ὑκ ἐλάττονα τὴν τοῦ πρότερον καρπώσῃ μισθόν. ὑ τὶ γὰρ ἀπὸ τῆς γραφῆς ὑμῖν παράσχωμεν πιεῖσόμεθα, ἵνα μάθητε ὅτι ὅσα ὑκ ὠφελοῦσι φίλοι ἐπαινοῦντες ἐκ χαριζόμενοι, τοσαῦτ' ὠφελοῦσιν ἐχθροὶ κακῶς λέγοντες, καὶ ἀληθεύοντες, μείζονα αὖ Εἰς δόξαν ἡμᾶς ταῖς κατηγορίαις χρήσασθαι βουληθῶμεν. ⓐ μὲν γὰρ φίλοι πολλάκις ὑ πρὸς χάριν κολακεύουσι· ⓐ δ' ἐχθροὶ τὰ ἁμαρτήματα Εἰς μέσον ἄγουσι. ὅθεν γὰρ ὑπὸ φιλαυτίας ἡμῖν τὰ ἡμέτερα πλημμελήματα οὐχ ὁρῶμεν, ὑπὸ τῆς ἐχθρᾶς σκοποὶ πολλάκις ἡμῶν ἀκριβέστεροι γινόμενοι ὑ ὀνειδίσαντες, Εἰς μνήμην ἡμᾶς ἐκάλεσαν διορθώσεως, καὶ γέγονεν ἡμῖν ἡ ἐχθρὰ μείζονος ὠφελείας ὑπόθεσις, ὑ μόνον ὅτι μιμησόμεθα πρὸ ἐκείνων τοὺς ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλ' ὅτι αὐτὰ ἐκ ἀποτηξόμεθα. καὶ γὰρ ὀνειδίσῃ σε ὁ ἐχθρὸς ἁμάρτημα, ὃ σὺ σαυτῷ ζωοδὰς, σὺ δ' ἀκούσας, ἐκφύσι μὴ ὑγείσῃς, γενάξῃς ἢ πικρὸν, ὑ ⓐ Θεοῦ παρακαλέσῃς, βύθιον ἀπόδυ τὴν ἁμαρτίαν ἅπασαν. ἆρα τί τούτου ἥδιον ἢ μακαριώτερον; τί δ' εὐκολώτερον πρὸς ἁμάρτημ' ἀπαλλαγή; ἀλλ' ἵνα μὴ τομίσῃς ἡμᾶς ἁπλῶς σε ψυχαγωγεῖν, ἀπὸ τῆς θείων γραφῶν τὴν ὑπὲρ τούτων παρέξομαι μάρτυρίαν, ἵνα μηδὲν ἀμφίβαλες λειπόν. Φαρισαῖός τις ἦν, ὑ τελώνης· ὁ μὲν Εἰς ἑκάτερον κακὸν ἐληλακώς, ὁ ἢ δικαιοσύνης ὑπομελήθρους ἔχρας. ὑ γὰρ τὰ ὑστερήματα, ὑ τῆς βίου δὶς ἑπτὰ ἐτέλει, ἐκ πλεονεξίας ἦν καθαρός. ἐκφύσι δ' ὁ ἁρπαγῆς ὑ βίας ⓐ ἅπαντα χρῶν ἀπέλωσεν. ἀπῆλθον ἀμφότεροι προσεύξασθαι Λκ. ιη. ι. Εἰς τὸ ἱερόν· Εἶτα ἐκεῖνος ἔστη ἐληλυθὼς, εὐχαριστῶ σοι, Κύριε, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡς ⓐ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων,

Ιε. περίκ.

ὠφέλιαν. καὶ καθάπερ ⓐ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοσούτων, ἀσωλίας δὲ ἱματίων ῥάκη κυαν[ί]ζόντων κατέχοντες, καὶ ζωεχῶς εἰς αὐτὰ βλέποντες, καρπούμεθά τινα τῆς ὠσήματος τοῦ δαιμονίου ἀπὸ τοῦ χρώματος ἐκείνου· οὕτω καὶ σὺ δαιμόνιε τὴν εἰκόνα τοῦ Δαβὶδ τοσοῦτον ὀφθαλμὸν ἔχεις τῶν ἑαυτοῦ, καὶ ζωεχῶς εἰς αὐτὴν ἀτενίζῃς, καὶ μυρίαις θυμοὺς ἀνοχλῇ καὶ συγχέῃ τὸ ὀφθαλμοῦ τὸ δεξιοῦ, ὁρᾷν εἰς ἐκεῖνον τὸ χαρακτῆρα τοῦ ἀρετῆς, ὁλόκληρον δέξῃ τὸ ὑγίειαν, καὶ καθαρεύῃ τῆς φιλοσοφίας. μὴ γάρ μοι λέγε τοῦτο, ὅτι μιαρὸν ἐχθρὸν ἔχω, πονηρόν, διεφθαρμένον, ἀδιόρθωτον. οἶδ' ὅτι Αἰγύπτης, οὐκ ἔστι τοῦ Σαοὺλ χείρων, ὃς καὶ ἄπαξ, καὶ δὶς, καὶ πολλάκις δεσποτὴς ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ, αὐτὸς μυρία ὑπεβουλεύσας, εἶτα αὖτις τούτων ὑπερτιθεὶς, ἔμελε τοῦ ἑαυτοῦ πονηροῦ δεσπότου. τί γὰρ ἔχεις εἰπεῖν; ὅτι γλῶ ἀπεστόμωται, καὶ σὸν ἀγορὰς ἠδίκησεν, καὶ οἰκίας ἔρια ὑφῄρεθη, καὶ διδράσκοδα ἥρπασε, καὶ ὕβρεσι, καὶ ἐπλεονέκησι, καὶ εἰς πενίαν ἤγαγε; ἀλλ' οὕτω τὴν ψυχὴν ἀφέλετο, ὅπερ σοῦ ἐστοχάζετο. εἰ γὰρ τὴν ψυχὴν ἐστοχάσατο ἀφελέσθαι, ἀλλ' ἅπαξ τοῦτ' ἐτόλμησεν ἴσως, οὐχὶ δὶς, καὶ τρὶς, καὶ πολλάκις· ἀλλ' ὑποσαῦτα ὑπερτιθεὶς, ἀλλ' οὐκ ἐλθὼν εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἅπαξ, καὶ δεύτερον, καὶ δεσωθεὶς. Εἰ γὰρ καὶ τοῦτο, καὶ οὕτω πλεονεκτεῖ πάλιν ὁ Δαβίδ. οὐ γάρ ἐστιν ἴσον ὑπὲρ τὰ παλαιὰς εἶτα τοιαῦτα φιλοσοφεῖν, καὶ νεῶν μὴ τὴν χάριν τοιαύτας χαρίζεσθαι δωρεάς. οὐκ οἶδ' ὁ Δαβὶδ ἀκούσας τοῦ βολιδοσκοπεῖ τὰ μυρία τῶν παλαίτων, καὶ τὴν ἐκ τοῦ δωματείου· οὐκ οἶδ' ὁ Δαβὶδ ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ λεγούσης, Ἄφετε τοῖς δούλοις τὰ ὀφλήματα αὐτῶν, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· οὐκ οἶδ' ὁ τὸν Χειρὸν σαυρωθεὶς, οὐχ αἷμα τὸ ἅγιον ἐκχυθὲν, οὐδὲ τὸν μυρίους περὶ φιλοσοφίας ἀκούσας λόγους· οὐκ ἀπέλαυσε θυσίας τοιαύτης, οὐδὲ αἵματος μετέχει διαστικοῦ· ἀλλ' ἀτελεσθεὶς ὑπερφόβους νόμοις καὶ οὐδὲν ἀπαντῶσι τοιοῦτον, ὡς αὐτὸν τὸν κορυφαῖον τῶν ἐν τῇ χάριτι ἔφασε φιλοσοφήσας. καὶ σὺ μὲ πολλάκις ὑπὲρ τῶν πρελήφθαι ὀργιζόμενος, μνησικακεῖς· ἔστι γὰρ καὶ ὑπὲρ τῶν μιγόντων δεδοικὼς, καὶ εἰδὼς ἀκριβῶς, ὅτι ἀοίκητος αὐτῷ ἔσται ἡ πόλις, καὶ ἀβίωτος ὁ βίος σώσαντι τὸν ἐχθρὸν, οὐκ ἀφίσατο τῆς ἐκείνου κηδεμονίας, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἐπεσκήπτε, καθ' ἑαυτοῦ ⓑ πολέμιον τρέφων. Ἵνα οὖν χρὴ ταῦτης μείζονα αἰσχύνην εἰπεῖν; ἵνα γὰρ οὐκ ἐν τῷ νεῶν χρονῶν μάθῃς, ὅτι δυνατὸν, καὶ ἐθέλομεν, πάντα ἄνθρωπον τοὺς ἡμᾶς ἀπεχθῶς ἔχοντα καταλλάξαι, τί λέοντος ἀγριώτερον; ἀλλ' ὅμως τοῦτον ἡμερῶσαι ἀνθρωποι, καὶ γὰρ τοσοῦτον πάντος ὑπερέχει ὁ πάντων θηρίων ἀγριώτερος καὶ βασιλικώτερος, καὶ ὅλως τῆς ἀγρίας βαδίζει μηδένα διελθεῖν ὠφελῶς. πῦ οὖν ἔξομεν ἀπολογίαν, ἵνα συγνώμεν, θηρία μὲ ἡμερῶντες, καὶ ἀνθρώπους ὄντας λέγοντες μὴ δύνασθαι καταπραΰνειν ποτὲ, μηδὲ ποιῆσαι τοὺς ἡμᾶς ἔχειν ἡδέως; καίτοιγε τῷ θηρίῳ μὲ παρὰ φύσιν ὄντι ἡμέρωσε· τῷ ἀνθρώπῳ ὄντι παρὰ φύσιν ὄντι ἄγριον. ὅταν οὖν τῆς φύσεως ἀπαιτώμεθα, ἵνα ἔχομεν ἀπολογίαν, τοσαίρεσιν λέγοντες μὴ δύνασθαι διορθοῦν; Εἰ δ' ἔτι φιλονεικεῖς, ἐκεῖνό μοι εἰπὲ, ἔτι καὶ μείζονα ἦσαν τοσοῦτος, ὅσος σοι μείζων ὁ πόνος, τοσοῦτος σοι καὶ ὁ μισθὸς παρὰ τοῦ δεσπότου ⓒ νοσοῦντα αἴτια. εἰ τοίνυν σκοπῶμεν μόνοι, οὐχ ὅπως μηδὲν πάθωμεν παρὰ τοῦ ἐχθροῦ κακὸν, ἀλλ' ὅπως μηδὲν αὐτοῦ ἡμᾶς ὠφελήσωμεν καὶ καὶ τοῦτο πείσομεθα δεινὸν, καὶ μυρία πάθωμεν δεινά· ὡσαύτως γὰρ καὶ ὁ Δαβὶδ, ἐλαυνόμενος, φυγαδευόμενος, μάχεται τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὑπερβουλευόμενος, ἔπαθέ τι δεινὸν, ἀλλ' ἐκείνου λαμπρότερος ἐγένετο καὶ σεμνότερος καὶ παθητότερος ἅπασι, καὶ οὐκ ἀνθρώπου ἦν μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. τί γὰρ ἠδικήθη ὁ ἅγιος ἐκεῖνος τότε τοσαῦτα παθὼν παρὰ τοῦ Σαοὺλ; οὐχὶ μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας ἄδεται, καὶ λαμπρὸς μὲ ἐν γῇ, λαμπρότερος δὲ ἐν οὐρανῷ; οὐχὶ ταῦτα ἅπερ ῥητὰ αὐτῷ ἀγαθὰ μένει, καὶ ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία; τί δ' ὠφέλησεν ὁ παλαίπωρος ἐκεῖνος καὶ ἄθλιος τοσαῦτ' ὑπερβαλόμενος; οὐχὶ καὶ τῆς βασιλείας ἐξέπεσε, καὶ ἐλεεινὸν ἔσχε τὸν θάνατον μετὰ τῆς παιδὸς, καὶ παρὰ πάντων κατηγορεῖται; δὲ τὸ δὴ γαλεπώτερον, ταῖς ἀθανάτοις τῶν ἐκδίκοις πυρείαις; ὅλως δὲ σοὶ ποτέ ἐστιν, ὅπερ ἐγκαλεῖ τῷ ἐχθρῷ ὁ βούλει καταλλαγῆναι;

χρήματα

χ. σκάμβω. χλίαν τὴν ὀπὴν τῆς ὀρχήστρας βλέπων, ἔνθα τὰ μυστικὰ τελοῦνται τῆς μυήσεως δράματα, καὶ τὴν τῆς ἁπλόης τῶν τῶν ἱερῶν, ἔνθα τὰ φρικτὰ τελοῦνται μυστήρια; ταῖς αὐταῖς ἀκοαῖς πόρης ἀκούων αἰσχρολογούσης, καὶ πορφύρου καὶ ἀποστόλου στυγνοῦντος; τῇ αὐτῇ καρδίᾳ τὰ δηλητήρια διχόθυμος φαρμακὸς, καὶ τὴν θυσίαν τὴν φρικτήν *;

* ἢ ἐλίαν;

χ. διαλυθεὶς χ. τὸ γύναιον τὸ ἑαυτοῦ χ. οἷον

5 Οὐκ ἐστυφλώθη ἀναξιπαῖ βίαι, καὶ ἀφρόφθορε γάμων, καὶ πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ταῖς οἰκίαις; ὅταν γὰρ ἀπὸ τῆς ἐκεῖ θεωρίας ἁρπαχθῇς, καὶ χρωτότοκος ἡμόρθμος καὶ ἀστηλίτευτος καὶ σωφρονούσης ἀπάσης ἔχθρος, ἐπὶ μοιχείᾳ ἴδῃς τὴν γυναῖκα τὴν ἰδίαν, ἀνδίκτεσι ὄψει πόρτων, οἷα δή ἢ. ἀπὸ γὰρ τῆς ἐν τοῖς θεάτροις ἀκαθάρτου ὀπτασίας, καὶ ἀπὸ τῆς ξένης ἐκείνης θεωρίας ἄλυσις τῆς μεγαληγορίας, τὴν σωφροσύνην καὶ τοῦ βίου πάντος κοσμικοὶ ἀπομάζεις, ὑβρίζεις, μοιχεῖς καὶ βδελλάλυξις ἐκείθεν, οὐδὲν ἔχων ὅλως ἐγκαλέσαι· ἀλλ' αἰσχυνόμενος ὁ λόγος εἰπεῖν, καὶ ὁ τραῦμα δεῖξαι, ὅπερ ἐκ θεάτρου λαβὼν ἐπώλλης, ἑτέρας πλέκεις παραφασις, ἀφορμὰς ζητῶν ἀπρεπείας ἀλήσεις, ἢ τὴν μὲν οἴκοι πάντων ἐκφοράν, πρὸς ἣ τὴν μαρσὰν ἢ ἀκαθαρσίαν κεχρισμένος ἐκείθεν ὀπτασίαν, πρὸς ἣν ὁ τραῦμα ἐδείξω· ἢ τὴν ἠχὼ τῆς φωνῆς ἔχων ἐγκαθημένην τῇ ψυχῇ ἔναυλον, ἢ τὸ σχῆμα ἢ τὸ βλέμμα ἢ τὰ κινήματα ἢ πάντα τῆς πορνείας τὰ εἴδωλα, σοὶ μὲν ἡδονῆς ἰδεῖν τὴν ὀπὴν τῆς οἰκίας. καὶ τί λέγω τὴν γυναῖκα καὶ τὴν οἰκίαν; ἢ τὴν ἐκκλησίαν γὰρ αὐτὴν ἀνδίκτεσι ὄψει, ἢ ῥημάτων ἀπρεπῶς ἀκούσῃ τὴν ἐκεῖ σωφροσύνης, τὴν ἐκεῖ σεμνότητος (οὐκέτι γὰρ ἐς αἰσχρολογίαν, ἀλλὰ κατηχεῖα τὰ λεγόμενα) ἢ εἰς ἀπόγνωσιν χ' μᾶλλον ἀποσυρεῖς, τέλεον ἑαυτὸν ἀπορρήξεις τῆς κοσμοφθόρου τῶν τῆς διδασκαλίας. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, ἀδελφοί τι φθόγγῳ ἐκ πορνείας ἐν τοῖς θεάτροις διαστείλας, ἐκ τοῦ ἐφολκόσας τούτοις ἐκεῖθεν ἀφέλκειν. οὐ γὰρ ὄβελ ψυχαγωγία, ἀλλ' ὄλεθρος, ἐκ πτῶσις, ἢ κόλασις τὰ ἐκεῖ γινόμενα ἅπαντα. τί γὰρ ὄφελος τοῦ παρακαίειν τῶν τῆς ἡδονῆς, ὅταν διὰ ταύτης ἐκδύσῃ ὁλοὺς πάντας), ἢ ἐν ἡμέρᾳ, ἢ ἐν νυκτὶ κατὰ μόνας ἀπὸ τῆς ὀπτασίας, πᾶσι ἧς δυσχερὴς ἢ δυσάρεστος; ἐξέστασα γοῦν σαυτὸν," πῶς μοι γένη ἀπὸ ἐκκλησίας αἰσχρῶς," πῶς ἢ ἀπὸ θεάτρου, ἐκ ἑκατέρας ἢ παιδάγωγε τὰς ἡμέρας, ἐκ ὀφθῇ δεῖσον τὴν ἡμετέραν λόγων. ἐχθὲς γὰρ ἑκατέρας ἡ σύγκρισις τὸν ἡμέρας δεῖξαι τὸ μέγεθος καὶ τῆς ἀστυθῆναι ὠφελείας, ἐκ τὸ ἐκφύγειν βλάβης.

χ. πῶ χ. τί

χ. κατὰ τὸ ἐκείνου ἐλείας

Ταῦτα ἢ ἤδη πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην εἶπον, ἢ ὀφείλομεν παύσομαι λέγων. τὰς τῆς γὰρ νοσούσας τὰ τοιαῦτα τραύματα παραμυθούμεθα, τὰς τὴν ὑγιαίνουσας ἀσφαλίζεσθαι παρακαλοῦμεν. ἑκατέρας γὰρ ὁ πρὸς τούτων χρήσιμος * λόγος τοῖς μὲν, ἵνα ἀπόσχωσι, τοῖς δὲ, ἵνα μὴ ἐμπέσωσιν. ἀλλ' ὅλῳ χρὴ τῷ τοῦ ὑπομνήσαι τοῦτο συμμέτρως ποιῆσαι, μάλιστα τούτου τοῦτον ἕνεκα τὴν παράπεσιν τὴν παραθέσεως ὑμῖν ἀποδώσομεν, ὅτι Δαβὶδ ἐπεμελήθη πάλιν. καὶ γὰρ τοῖς ζωγράφοις ἔθος· ἐπειδὰν μέλλωσιν ἐμφερῆ τινα ἐργάζεσθαι εἰκόνα, καὶ μόνον καὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας τοῦ χρώματος μέλλοντας παραθήγουσιν αὐτοῖς, ἵνα τῇ συνεχείᾳ τῆς θεωρίας ἀμβλυνθῶσιν τῆς μορφῆς· ἀφομοιώσωνται τὴν ἀκρίβειαν. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡμεῖς ζωγραφοῦμεν παρόντα τινῶν, οὐχὶ τύπον μορφῆς σωματικῆς, ἀλλὰ ψυχῆς κάλλος, καὶ νοητὴν ἐμορφίαν, καὶ σήμερον ὑμῖν παραγεγράφθαι βουλόμεθα Δαβίδ, ἵνα παρόντες αὐτὸν πάντοτε ὁρῶντες, εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστος ψυχὰς ἀπομάξησθε τὴν ἐμορφίαν τοῦ δικαίου, καὶ ὃ τραῦμα ἐκ ἥμερον, καὶ μεγαλόψυχον, καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν αὐτοῦ ἀρετήν. Εἰ γὰρ σώματος εἰκόνες φέρεσι ἵνα παραμυθῶμεθα τοῖς ὁρῶσι, πολλῷ μᾶλλον αἱ τῆς ψυχῆς εἰκόνες. καὶ κἂν ἃ δυνατὸν πάντα κατὰ ὁρᾶν, ἀλλ' ἀνάγκη διὰ πάντων ἐφ' ἑνὸς ἱδρυθῆναι τόπου· τοῦτο γὰρ ὅπερ ἀν' ἥλιος περιαγαγεῖν, τοῦτο ὁ κωλύει. ἀναπαύεται γὰρ αὐτὸν τοῖς τῆς Δαβὶδ ταμείοις, ὅπου περ ἂν ἦς, συνεχῶς εἰς αὐτὸν ὁρᾶν δυνήσῃ, ἢ πολλὴν πρὸ αὐτῆς καρπώσεται τὴν ὠφέλειαν.

χ. ἀφορᾷν

χ. καὶ πάσεσθαι

τα, δι' ἃ τῆς ἐκκλησίας, ἧς ἐξέπεσαν, δυωπόσονται μὴ καθαρεῦσαι τὸ σωματεῖον πάλιν ἐπανελθεῖν· ἀ ὃ μολυσάντες ἑαυτοὺς, καὶ καλυπτόμενοι μὴ τολμῶσι ἐπιβλῶψαι, ἕως ἂν ἀποκαθάρωνται τὴν κηλῖδα τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας, πῶς δυσχερανοῦσι, χαλεπώτερον τὸ τραῦμα ἐργάζονται; μείζων ὁ ἔλεγχος. οὐ γὰρ οὕτω τὸ ἁμαρτάνειν ἐστὶ χαλεπὸν, ὡς τὸ μὴ τῆς ἁμαρτίας αἰσχύνην, καὶ τὸ μὴ πείθεσθαι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοιαῦτα κελεύουσι. καὶ τί δεῖ τοσοῦτον ἡμάρτηται τούτοις, φησὶν, ὥστε αὐτοὺς ἐκβαλεῖν τῆς ἱερᾶς τούτων παρεμβολῆς; καὶ ποῖον ἕτερον ταύτης ζητεῖς μείζονα ἁμαρτίαν, ὅταν μοιχοὺς ἑαυτοὺς ἀπεργασμένους ποιήσαντες, δυσωδεῖς, καθάπερ χοίρους λυτρωθέντας, ἐπιπηδῶσι τῇ ἱερᾷ *τραπέζῃ; καὶ εἰ βούλει μαθεῖν καὶ τὸ ζῆτον τῆς μοιχείας, οὐκ ἐμοὶ ἑρῶσι λέγειν, ἀλλ' αὐτῷ τῷ μέλλοντι ἡμῶν δικάζειν τῷ ζωλώ ἅπασαι. Ὁ γὰρ ἐμβλέψας, φησὶ, γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν τῷ ὀφθαλμῷ τῆς καρδίας αὐτοῦ. Εἰ δὲ ὁ ἀπὸ ταὐτομάτου καὶ τὴν ἀγρίαν ὀντυχήσασα γυνὴ, καὶ ὡς ἔτυχεν ἔσαλμόν, τὸν πανεργὸν ἰδοῦσα εἶλε πολλάκις τῇ τῆς ὄψεως δυνάμει· ἀ μὴ ἁπλῶς, μηδὲ ἀπὸ ταὐτομάτου, ἀλλ' ἀπὸ κατασκευῆς τοσαύτης, ὡς καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκβαλεῖν, καὶ δι' αὐτὸ αἰσχυνθῆναι ἐκεῖ, καὶ δημοσιευθῆναι, καὶ ταῖς ὄψεσι τῶν ἀπιμωμένων γυναικῶν ἐκείνων περιπλακῆναι, πῶς δυνήσονται λέγειν, ὅτι οὐ πρὸς ἐπιθυμίαν εἶδον; ὅπου καὶ ῥήματα διακεκλασμένα, καὶ ἄσματα πορνικὰ, καὶ φωνὴ πολλὴν ἡδυλίαν ἔχουσα, καὶ ὀφθαλμῶν ἐκπυρώσεις, καὶ ἐπιτεύγματα πανουργίας, καὶ σολὴ πανεργὸς συγκειμένη, καὶ σχῆμα γοητείας γέμον, καὶ ἕτερα πολλὰ μαλθακίας πρὸς ἀπάτην καὶ διάλεκτον τῶν ὁρώντων κατασκευασμένα, καὶ ῥᾳθυμία ψυχῆς τῶν θεωμένων, καὶ πολλὴ ἡ ἀφέλκυσις, καὶ ἡ πρὸς τὸ πόρνον πρὸς ἀσέλγειαν πρόκλησις, καὶ ἡ τῶν φθεγγομένων, καὶ ἡ τῶν μὴ τοιούτων ἀκουσμάτων, ἡ διὰ τῶν ᾠδείων, ἡ διὰ τῶν αὐλῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων μελῳδία καταγοητεύουσα, καὶ ὁ τερπνὸς τῆς διαγωγίας καταμαλάττουσα, καὶ ταῖς τῶν πορνῶν ἐπιβουλαῖς παρευτρεπίζουσα τοὺς τῶν καθημένων ψυχὰς καὶ εὐάγωγους ποιοῦσα, [δι' αὐτῶν ἀγιασθέντα τὸν Χριστόν.] εἰ γὰρ ἐνταῦθα, ὅπου ψαλμοὶ, καὶ εὐχαὶ, καὶ θείων λογίων ἀκρόασις, καὶ θεοῦ φόβος, καὶ βλεφάρων πολλὴ, πολλάκις, ὥσπερ ὑπὸ λῃστὴς κακοῦργος, λαθοῦσα ἐπεσπλύθη ἐπιθυμία· πῶς οἱ ἐν θεάτρῳ καθήμενοι, καὶ μηδὲν μήτε ὁρῶντες, μήτε ἀκούοντες ὑγιές, [ἀνάπλεοι πολλῆς τῆς ἀκρατοσύνης, πολλῆς τῆς βλακείας], καὶ ἀπὸ πάντων πολυορχούμενοι, καὶ δι' ὤτων, καὶ δι' ὀφθαλμῶν, δυώμενοι ἂν δύνωνται ἡμέσθαι τὴν ποικίλης ἐκείνης ἐπιθυμίας; μὴ δυνάμενοι δὲ, πῶς δυνήσονται τῆς μοιχείας ἐγκληματικῶς ἀπαλλάξαι; ἀ δὲ τῆς μοιχείας ἐγκληματικῶς οὐκ ἀπαλλαγήσονται, πῶς δυνήσονται χωρὶς μετανοίας τῶν ἁγίων τούτων ἐπιβῆναι πρόθυρων, καὶ τῆς καλῆς ταύτης μετασχεῖν συλλόγου; διὰ δὴ τοῦτο δέομαι πρότερον ὁμολογῆσαι καὶ μετανοίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀποσμηχθέντας τὸν ἐκ τῆς ἐκεῖ θεωρείας ἀμαρτόν, ὕστερον τῶν θείων ἀκροᾶσθαι λογίων. οὐ γὰρ τὸ τυχὸν ἡμῖν πεπλημμέληται. καὶ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ παραδείγματος ἴδοι τις ἂν σαφῶς. Εἰ γάρ τις οἰκέτης εἰς κιβώτιον, ἔνθα τὰ διαφανῆ ἱμάτια ἀποτίθεται πολυτελῆ καὶ ἁβρὰ ὄντα, ἱμάτιον ὑγιεινὸν ῥύπου γέμον καὶ πολλῶν τῶν φθορῶν ἀναπίπτον, ἀρᾶ ἂν εὐφράνας τὸν δεσπότην, εἰ ἐπὶ μοι; τί δ', εἴ τις εἰς ἀγγεῖον χρυσοῦν μύρα διαφανῆ ἔχει εὐωδῆ, κόπτων καὶ βόρβορον ἀνέχει, οὐκ ἂν καὶ πληγὰς ἐπιθείης τῷ πλημμελήσαντι τοῦτο; εἶτα κιβωτίων μὲν καὶ σκευῶν, καὶ ἱματίων, καὶ μύρων τοσαύτην ποιούμεθα πρόνοιαν, τὴν δὲ ψυχὴν τὴν ἡμετέραν πάντων τούτων ἀτελεστέραν εἶναι νομοθετοῦμεν; καὶ ἔνθα τὸ μέσον τὸ πνευματικὸν εἰστήκει, ἀφροσύνης πομπὰς ἐπεμβαλόμεθα, καὶ ἀκατάσματα Σατανικὰ, καὶ ἄσματα πορνείας γέμοντα; καὶ πῶς ταῦτα ὁ Θεὸς οἴσει, εἰπέ μοι; καίτοι οὐ τοσοῦτον τὸ μέσον μέσον καὶ βορβόρου, καὶ ἱματίων διαφθορᾶς καὶ δουλικῆς, ὅσον τὸ μέσον τῆς πνευματικῆς χάριτος, καὶ ταύτης τῆς πομπῆς ἐνεργείας. οὐ δέδοικας, ἄνθρωπε, τοῖς αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τὸν κλίνειν

*ταύτην ἡ μυστικὴ.

Matth. 5. 28.

χ. ἐκβάλλειν

χ. γυναικα

χ. ἀπεσαλμ. χ. ἐπειεμ. πτεσν

χ. ἢ τὰ

χ. διαπῶν

χ. ἱερῶν

χ. ὑμῖν

χ. ἰδιώματα

χ. πεύμεθα

χ. ἐξοχῆν, χ. ἐμβαλ.

ἴδιον πῶδαμωδίας ἔλαβε." ὦ γὰρ εἶπεν, ὁ τῇ ζωῇ αὐτῶ οὐ κεχωρισμένοι, καὶ ὁ τῷ θάνατω αὐτῶ οὐκ ἐχωρίσθησαν, οὗτοι ἕτεροι, ἢ τῶν κατασκυάζοντες ἰῶ. οὐ γὰρ ὅτι, φησι, Εἶπεν, ὅτι ὀρφανίαν ὁ παῖς ἐθρήνησεν, οὐδὲ ἀπαιδίαν ὁ πατὴρ ὠδύρατο, ἀλλ', ὁ μηδεὶς ζωέτω, ζωέτω ἐκεῖνος. ὁμοῦ γὰρ καὶ τῇ μίαν ἡμέραν τῆς ζωῆς ἀποβράγησαν, οὐ καταλειφθεὶς θάτερος. ἢ γὰρ ἂν ἀδίωτον ἑαυτῶ εἰ τὸν βίον ὑπόμιστ τῇ δίκασόσι θατέρου. διεκρμαίθητε νῦν, ἐδακρύσατε, ζωεχύθητε Ⓦ λογισμοῖ, καὶ τοῖς ἄφεσιν δακρύων βύτερπεῖς ὑμῶν Ⓐ ὀφθαλμοὶ γεμίσωται; νῦν ἕκατος δύναμιμνησκέσθω μοι τῶ ἐξόδου καὶ τῶ λελυπηκότος, ἐπὶ ζεούσης τῇ πίθῃ τῆς Χαναίας· καὶ τῶτον καὶ ζῶντα φυλαττέτω, καὶ ἀπελθόντα πτιθέτω, μὴ τοῖς ὑπόδιξιν, ἀλλ' ἀπὸ Χαναίας Ⓒ ψυχῆς γνησίας: καὶ δὴ καὶ παθεῖν, ὥστε μὴ λυπῆσαι Ⓦ πλείονότα, πρῶτα ποιείτω καὶ παρέτω, τῶδε τῆ Θεοῦ μεγάλας δυνάμεων ζαὶ ἀμοιβάς. ἰδοὺ γοῦν Ⓒ τὸν βασιλείαν ἔλαβε, Ⓒ τὸν χεῖρα Ⓒ ἐμάλιωεν, ἀλλὰ καθαρὰν ἔχων τὸν δεξιάν, οὕτω Ⓦ σφαγὸν ἀνεδήσατο, καὶ ὅπι Ⓦ θεῖον ἀνέβη, τῆς αἰλουργίδος καὶ τοῦ Χαδήματος λαμπρότερον ἔχων εὐφημίας ἐπαθλον, Ⓒ φείσασθαι τοῦ πολεμίου, Ⓒ θριαμβεῦσαι πεσόντα. Χαὶ τῶτο οὐχὶ ζωὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολιτείας μυημονεύεται. ὥστε εἰ βούλει καὶ σὺ καὶ ὁ ζῶν θα διωκεῖς δόξης τυχεῖν, ἀνάθεσθε, καὶ χὰς τῆ ἀκινήτων ἀπολαῦσαι καλῶν, μίμησαι τὸν ἀρετὸν τῶ δικαίου, ζήλωσον τὸν φιλοσοφίαν, ὑπόδιξαι Χαὶ τῶ ἔργων τὸν ἀνεξικακίαν ταύτην· ἵνα καὶ αὐτὸς ἐπαινεσθῆς αὐτῶ πάνυ, καὶ τῶ αὐτῶ ἀξιωθῆς ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τῶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῶ πατρὶ ἡ δόξα, ζὺν τῶ ἁγίω πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ζ. ΕΙΣ ΤΟ ΜΗ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙΝ ΘΕΑΤΡΟΙΣ, ΚΑΙ ὅτι μείζονές ἀπαρτισμῶνς ποιῆ, καὶ ὅτι ἀνθρωπίνης πολέμου τοῦτο, καὶ ὅτι πρὸς ἀνεξικακίας εἶδος ἐπαρεβάλετο ὁ Δαβὶδ τὸν τῆς Ⓦ Σαούλ.

ΠΟλλοὺς οἶμαι τῶν πρόσω καταλιπόντων ἡμᾶς, καὶ πρὸς τὰ θέατρα τῆς πανδημονίας αὐτομολησάντων πρόθυμα τὴν ἡμέραν. ἐγὼ δὲ βούλομαι εἰδέναι τούτους σαφῶς, ὥστε αὐτοὺς τῶν ἱερῶν ἐκβαλεῖν πρόθυρον, οὐχ ἵνα μόνον ἔξω διατελῶσιν ἔξω διατελῶσιν, ἀλλ' ἵνα διορθωθέντες, ἐπανέλθωσι πάλιν. ἐπεὶ καὶ πατέρες παῖδας σφοδροὺς τῆς οἰκίας ἐκβάλλουσι πολλάκις, καὶ τῆς τραπέζης ἀπείργουσιν, οὐχ ἵνα διὰ παντὸς τούτων ἐκπέσωσιν, ἀλλ' ἵνα βελτίους τῇ τοιαύτα ζημίᾳ γένωνται, μετὰ τῆς προσηκούσης δόξης [καὶ τιμῆς] ὅπι τ̀ πατρῶον ἐπανέλθωσι κλῆρον. τοῦτο* καὶ ποιμένες ποιοῦσι, τὰ μόνας ἐμπιπλησμένα προβατα τῶν ὑγιαινόντων ἀπείργουσιν, ἵνα *ἀποθέμενα τὸν ἀρρωστίαν, μετ' ἀσφαλείας πρὸς τὰ ὑγιαίνοντα ἐπανέλθῃ πάλιν, καὶ μὴ νοσοῦντα τὸν ἀγέλην ἅπασαν ἐμπλήσῃ τῆς ἀρρωστίας ἰκμάδος. διὰ τοι τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐβουλόμεθα τούτους ἐκβάλλειν. ἀλλ' εἰ καὶ μὴ τοῖς [αἰσθητοῖς] ὀφθαλμοῖς αὐτῶν διακρίναι δυνάμεθα, ὁ λόγος αὐτοὺς ὑπογράσει πάντως, καὶ τοῦ ζωηδότος αὐτῶν ὑπιλαβόμενος πείσει ῥᾳδίως ἐκόντας αὐτοὺς ἐπανελθεῖν, διδάσκων ὅτι ἀκεῖνος ἔνδον ὅστις μόνος, ὁ τῆς σωτηρίας διατειδῆς ἀξίας πρέχων τὸν νόμιμον· ὡς ὁ μὴ πολιτείας διεφθαρμένης τῶ ἱεροῦ τούτου μετέχων συλλόγου, καὶ τὸ σῶμα σωτηρίας ἐκβέβληται, καὶ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἔξω καὶ μηδέπω δυναμένων τῆς ἱερᾶς μεταλαβεῖν τραπέζης μᾶλλον ἀπελήλαται. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ Ⓐ τὸν τοῦ Θεοῦ νόμους ἐκβληθέντες, καὶ μένοντες ἔξω, πόσης χρησὰς ἔχοιεν τὰ ἐλπίδας. καὶ γὰρ ἐθέλωσι διορθώσασθαι τὰ πεπλημμελήμενα,

χ. ἐξεῖσαι

χ. ἔρχεται,

χ. εἰς

χ. ἔρχεται.

χ. μοχθηρὸν

χ. διαγ.

χ. ἐξελθεῖν,

χ. ἔχων

χ. ὁ ἐκεῖ,

χ. μετέχει

χ. ἐπελέσθαι

χ. ἀμαρτήματα

χει μάρρου ῥύμιλω ἀπέφλαξε τὼ ἔφοδον τῶν βαρβάρων ἐκείνων, καὶ τὼ πόλιν σιομβύλιω ἔσησα· ἢ δὶ ἐμέ, οὐ μᾶ τὼ βασιλέαν καὶ τὼ ψυχίω, ⓐ ἦ λοιπὶ πάντις μᾷ τᾶς ψυχᾶς τὼ πόλιν, καὶ ζᾶς οἰκίας, καὶ τὰ παιδία, καὶ ζᾶ γυάαμα ἔχοισι. καὶ μετ' ἐκῆνο ἦ πάλιν τὸ ζόπαιον, ἴπεσις οἷς καπάρθωσι πολέμοις, ἐπιπῖ ἴχα ὀκὲ λάβοις ἐκείνου. καὶ ὅπι καὶ ἄπαξ καὶ δὶς καὶ πολλάκις ἔπι χειρήσαντος ἀνελῆν, καὶ ὦ δόρυ κᾷ τᾶς αὐτᾶ κεφαλᾶς ἀφέντος, ὀκ ἐμνησικάκησε, καὶ ὅπι μᾷ ζῶπα μέλλοι ἀποδιδόαι τὸν μισθὸν τᾶς προτέρας μάχης, ἔδια ἀπήτησεν, οὐ χρυσίον καὶ ἀργύριον, ἀλλὰ σφαγὼ καὶ πάντων ἐλευθερίαν· καὶ ὀνὲ ὀνέδεα ἀνέθυσε.

Ταῦτα πάντα, ἢ πολλῷ πλείονα τούτων ἢ μείζονα ἔχω εἰπῖν· ἀλλ' ὀνὲν τούτων εἶπεν. οὐ γὰρ ὠνείδισεν αὐτῷ ζᾶς εὐεργεσίας ἐβούλετο, ἀλλὰ πεῖσαι μόνον, ὅπι τῶν φιλούντων αὐτὸν ἢ κηδομένων ἐστίν, οὐχὶ τῶν ἐπιβουλευόντων ἢ πολεμούντων. ἀφ' τούτου πάντα ἐκεῖνα ἀφεὶς, τὸ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ συμβὰν μόνον εἰς λόγον ἀπολογίας προήγαγε. οὕτως ἰῶ ἄτυφος ἢ κεκοσμημένος ἁπάσης, ἢ προῆς ἐν ἐβλέπε μόνον, τὼ τοῦ Θεοῦ ζῆφον.

a. Bas. tom. ii. Εἶπέ φησι· Κεῖναι Κύριος διὰ μέσου ἐμοῦ ἢ σοῦ. τοῦτο Εἶπε τὸ ῥῆμα, οὐχὶ κολασθεῖναι βουλόμενος ⓦ ὕδρα, ὀνὲ πιμελείας πᾶρ αὐτὸν λαβεῖν, ἀλλὰ φοβῆσαι τῇ μνήμῃ τᾶς μιαλούσης κείσεως, ἢ οὐ φοβῆσαι μόνον, ἀλλὰ ἐ νικᾶσθαι τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀπολογήσασθαι. μάλιστα μᾶ γὰρ, φησι, ἔχω ἢ ζᾶς ἀπὸ τῶν προγμάτων ἀποδείξαι ἃ ἦ ἀπιστῆς, αὐτὸν καλῶ ⓦ θεὸν μάρτυρα, ⓦ τὰ ἀπόῤῥητα τᾶς ἐκάστου ζωᾶς εἰδότα, ἢ τὸ ζωὸν ἐρυθῆσαι δυνάμενον. ζῶπα ἦ ἔλεγε, δίκαις ἐστὶ ὀκ ἂν ἐτόλμησε καλέσαι τὸν ἀποδεκλέγοισι δίκαις, ἢ ἐπ' αὐτῷ τὼ δίκαν εἰσαγαγῆν, ἃ μὴ σφόδρα ἰῶ πεπιστικὼς ἑαυτὸν, ὅτι πάσης ὑπερβολῆς ἰῶ καθαρός. ἢ ὅπι οὐ σοφισμὸς τὰ εἰρημένα, ἀλλὰ ἢ νικᾶν τ' καθ' ἑαυτὸν ἀπολογήσασθαι βουληθεὶς, κἀκῆνον σωφρονίσαι θέλων, τᾶς δίκας ἐκείνης ἀέμνησεν, ἐνθυμᾶ μᾶ ἐ τὰ ἤδη γεγενημένα δηλώσαι· ὀκ ἔλαθεν ἦ ἐκεῖνον ἢ τὰ μᾷ ζῶπα συμβάντα τοῦτο πιστώσασθαι δυνάμενα. καὶ γὰρ πάλιν αὐτ' εἰς χέρας λαβὼν, μᾷ τὼ σωτηρίω ταύτᾳ ὑπερθέμενον αὐτὸν ἢ ἀνελῆν βουλόμενον, ἢ δυνάμενος αὐτ' μᾷ τ' γραπτοῦ καὶ ταχέ-ως πάντος, ἀφῆκεν, ὀνὲν ὧν εἰκὸς ἰῶ παθεῖν, πεποηθότα. διὸ καὶ ζωνιδὼν ὡς ἀνήκεστα νοσεῖ, καὶ τᾶς προῆς αὐτ' ἔχθρας οὐδαμοῦ λῆξαι ποτὲ, ἐξήγαγε ἑαυτ' τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἐκείνου, καὶ πρὸς τοῖς βαρβάροις ἔζη, δουλεύων, ἀτιμαζόμενος, αἰχμαλώτοις, ἐκ πόνου καὶ τραγωδείας τ' ἀναγκαίας ἑαυτῷ προσίζων ἔφοβον. ἢ οὐ τοῦτο μόνον ὅτι ὃ θαυμαστὸν, ἀλλ' ὅπι καὶ πεσοῦσα ἀκούσας ἔπι τ' πρὸς τάξεως, διέῤῥηξέ τε ⓦ χαπαίσκην, ἢ ἀσοδὸν κατεπάσατο, ἢ θρῆνον ἐθρήνησεν, ὃν ἀΐδης θρηνήσεις, παῖδα μονογενῆ ἢ γνήσιον ἀποβαλών, ζωεχῶς αὐτῷ ὃ ὄνομα ἀπαχαλῶν μᾷ τῷ παιδίου, ἐ ἐγκώμια ζωπτῆς, ἢ πικρὰν ἀφιὶς φωνὰν, ἢ μέχρις ἐσχάτου ἄστος μόνων, ἐ αὐτὰ τὰ χωρία καταρώμενος τὰ δεξάμενα ὃ αἷμα τῷ Σαούλ.

β. Bas. a. na. Ὄρη γάρ, φησι, ζᾶ Γελβουέ· μὴ πέσοι ἐφ' ὑμᾶς, μήτε δρόσος, μήτε ὑετός· ὄρη θανάτου, ὅπι ἐκεῖ ἐῤῥίφη σκέπη δυνατῶν. ὅπερ πατέρες ποιοῦσι πολλάκις, ἢ τὼ οἰκίαν ἀποστρέφονται, ἢ τὸν ζωπὸν ἀπλῶς ὁρῶσι, δὶ οὗ τὸν υἱὸν προέπεμψαν, τοῦτο ἢ σοῦ ἐποίησι, ἢ κατηράσατο τοῖς ὄρεσι τοῖς τὼ σφαγὼ δεξαμένοις. μισῶ καὶ τὸν τόπον αὐτοῖ ἀφ' οὗ ἐκεῖ πεσοῦζαι νεκροί, φησι. μηκέτι τοίνυν βλαστήσατε τοῖς ἄνωθεν ὑετοῖς ἐδεκάσατε γὰρ ἄσμενος κακῶς τῶν τῶν φίλων μου αἵματι· καὶ ζωεχῶς ἢ αὐτῶν προεστρέφετο τὰ σώματα, οὕτωσί λέγων·

β. Bas. e. a. Σαοὺλ ἢ Ἰωνάθαν, ⓦ ἠγαπημένοι καὶ ὡραῖοι, οὐ κεχωρισμένοι σὺ τῇ ζωῇ αὐτῶν, ἢ σὺ τῶν θανάτῳ αὐτῶν οὐ διεχωρίσθησαν. ὅπῃ γὰρ τὰ σώματα μὴ πᾶρ ὀνὲν ἐδυνατὸν ἐγένετο ἔχειν, ἀδιαπλέκη ἢ αὐτῶν ταῖς προσοπηρείαις, τῷ οἰκείαν ὁδυνῶν, ὡς ἢ τις, τύπις καταστρέφων, καὶ ὃ τῆς συμφορᾶς μέγεθος. ὅπῃ γὰρ πολλοῖς ἐδόκει ὃ πεσῆν ἀμφοτέρους σὺ ἡμέρᾳ μιᾷ αἴτιον εἶ κακῶν, αὐτὸ δὶ τοῦτο εἰς ὑπόνοιαν

θεσιν

μάτων ἀμφιβάλλουσί, φησὶν· ἐγὼ δὲ διὰ τοσαγμάτων ἀπολογοῦμαι, καὶ δι' ἔργων ἀπισκυ-
ἄζομαι τὴν κατηγορίαν. ὑγιεία μοι λόγοι, αὐτὴς τῶν τοσαγμάτων τῆς ἐκβάσεως
πόρρωθεν λόγου σαφέστερον διδάσκαλος, ἵνες μὴ ἐκεῖνοι, πῆς ἦ ἐγὼ καὶ ὡς συκοφαν-
τία καὶ ψευδὴς ἡ κατ' ἐμοῦ ἡμορμὴν διαβολή. καὶ τούτων οὐκ ἔστεργι, ἀλλ' αὐτὸν σε καλῶ
μάρτυρα Ⓦ τοῦ παθόντα. καὶ πῶς, φησὶν, ἠδυνάμην μάρτυρα ἐκφυγεῖν; ἰωΐκα γὰρ ταῦτα ἐ-
γίνετο, ἐκ παθοῦσι, καὶ ὅτε τῶν ῥημάτων ἤκουσι, ὅτι Ⓦ Δαβὶδ εἶδε πρῶτα, οὔτε τῆς γρα-
φούσης διαλελήθημεν· πῶς οὖν ἀποφευξόμεθα, ἵνα σαφὴς ἡ ἀπόδειξις ᾖ; εἰ γὰρ
μάρτυρας πρῶτον μὲν θέσπιες τὸν τότε ζωὸν αὐτὸν ὄντας, ἐπ' αὐτοφώροις αὐτοῦ
ὁ Σαοὺλ, καὶ χαριζομένους τῷ δικαίῳ ταῦτα λέγειν ὑπόμισον. Εἰ δὲ ἀπὸ λογισμῶν τὲ εἰ-
κότων ἐπιχείρησιν ἀπολογήσασθαι, μειζόνως ἔμελλεν ἀπιστεῖσθαι, τῆς τοῦ δικαίζοντος γνώ-
μης διεφθαρμένης. πῶς γάρ, ὁ μὴ τοσαύτας διεργασίας πολεμῶν τῷ μηδὲν ἀδικήσαντι,
ἐδυνάμην πίστιν δοῦναι, ὅτι ὁ ἀδικηθεὶς Ⓦ ἀδικήσαντα λαβὼν εἰς χεῖρας, ἐφείσατο; καὶ γὰρ ὡς
τὰ πολλὰ Ⓦ πολλοὶ τῶν θνητῶν ἐκ τῶν καθ' ἑαυτοὺς καὶ τῶν ἄλλων τὰς ψήφους
φέρουσιν· οἷς, ὁ μηδὲν διαφερόντως, οὐκ ἂν ῥᾳδίως πιστεύσειεν εἶναι ἄνθρωπον ἐν ἐγκρα-
τείᾳ ζῶντα· ὁ πόρρωθεν τοσούτων, καὶ τὸν κοσμίως βιοῦντας ἀκολάστους εἶναι νομίζει· πάλιν,
ὁ τὰ τῶν ἄλλων αἰτιάζων, οὐκ ἂν πειθοῖ ῥᾳδίως, ὅτι εἰσὶν ἂν θρωποι καὶ τὰ ἑαυτῶν τοσού-
τοι. ὅτου δὴ καὶ τοῦτ', ἀπαυξάνοντος τῆς ὀργῆς ἀλογίᾳ, οὐκ ἂν ῥᾳδίως ὑπῆρχεν, ὅτι ἔστιν
ἂν θρωπος ὅτε τὸ πάσχειν τοσούτοις ὁμοίως, ὡς μὴ μόνον μηδὲν ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ Ⓦ ἀδικουμέ-
νους σώζειν.

Ἐπεὶ οὖν καὶ ἡ γνώμη τῶν δικαζόντος διέφθαρτο, καὶ μάρτυρες, εἰ προήχθησαν, δι' ὑποψίας
ἦλθον εἶναι, ἀκόλουθον ἂν ἀποδείξειν ἵνα ᾖ θέλοντας δυναμένους καὶ τὸν σφόδρα δύσκολον
τοσούτους ὑπισχνούμενα. ποῖόν δὴ τοῦτ' ἂν; τὸ περίλυπον τῆς διπλοΐδος. ὁ καὶ τοσβαλλόμε-
νος ἔλεγεν· Ἰδοὺ ὃ περίλυπον τῆς διπλοΐδος ἐν τῇ χειρί μου, ὃν ἐγὼ ἀφεῖλον, καὶ οὐκ ἀπέκτει- a Bασ. κδ. ις
νά σε. ἄφωνος ὁ μάρτυς, ἀλλὰ τῷ φωνῷ ἐχόντων σαφέστερος. ὁ γὰρ δὴ εἰ μὴ πλησίον
ἐλθόμενος, φησὶ, καὶ τὸ σώματος ἐγγὺς εἰσήκειν τῷ σῷ, ὃ μέρος δὲν ἔκοψα τὸ ἱματίου. φᾶς
ὅσον ἀγαθὸν ἐγένετο ἐκ τῆς κινδύνου τοσβαλεῖν τὴν ὀργὴν Ⓦ Δαβίδ; εἰ μὴ γὰρ ἔκοπτον τὸν
τὴν ὀργὴν, οὐκ ἂν ὅτε τὴν φιλοσοφίαν ἐμάθομεν τῶν δούρος (οὐδὲ γὰρ ἀπὸ φι-
λοσοφίας, ἀλλ' ἐξ ἀναγκαίας μᾶλλον ἔδοξεν αὐ πολλοῖς ἡ φιλοσοφία γενέσθαι) οὐδὲ ἂν ἐξέ-
κοψε τὴν διπλοΐδα· μὴ ἐκκόψας δὲ, οὐδαμόθεν ἐτέρωθεν εἶχε πεισθῆναι Ⓦ ἐχθρὸν
τὸν δὲ κινηθεὶς καὶ τιμῶν, ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν τῆς αὐτοῦ εὐνοίας προέφερε. ἐπεὶ
οὖν ὅτως ἀληθῆ καὶ δύσποτμον μυτυρίαν προήχθη, αὐτὸν λοιπὸν Ⓦ ἐχθρὸν καὶ δικαζόν
καὶ μάρτυρα καλῆς τῆς οἰκείας κηδεμονίας, οὕτω λέγων· Γνῶθι καὶ ἴδε σήμερον, ὅτι οὐκ ἔστιν a Bασ. κδ. ις
ἐν τῇ χειρί μου κακία, οὐδὲ ἀθετησις· καὶ σὺ διαμάρτεις τὸν ψυχήν μου τοῦ λαβεῖν αὐτήν.
ἐκπλαγῆναι μάλιστα δὲν ἂς αὐτὸν ἦν μαστιε τῆς μεγαλοψυχίας, ὅτι ἀπὸ τῶν κατ' ἐκείνου
τὴν ἡμέραν συμβαίτων τὴν ἀπολογίαν ποιῆται μόνον. τοῦτο γὰρ ἠνίξατο εἰπών· γνῶθι
καὶ ἴδε σήμερον. οὐδὲν λέγω τῶν προηγουμένων, φησὶν· ἀρκεῖ μοι πρὸς ἀπόδειξιν ἡ προ-
οῦσα ἡμέρα· καίτοι γε πολλὰς καὶ μεγάλας ἔμοιγε θεὶ διεργασίας γεγενημένας εἶχεν ἀριθ-
μεῖν, εἰ περιεβάλλετο. ἐκ γὰρ τῆς πρὸς Ⓦ βαρβάρους μονομαχίας αὐτὸν αἰσθόμενος ἐ-
δυνάτο, καὶ εἰπεῖν, ὅτι τ̀ βαρβαρικοῦ πολέμου, καθάπερ κατακλυσμοῦ τινος ἅπασαν
μέλλοντος τοσβαίνειν τὴν πόλιν, κατεπηγότων μόνων καὶ δεδικότων, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέ-
ραν ἀπολλυσθαι προσδοκώντων, ἐγὼ προῆλθον, οὐδένος αἰσχυνόμενος, ἀλλὰ καὶ σοῦ
κωλύοντος καὶ κατέχοντος καὶ λέγοντος, Οὐ δυνήσῃ παρθενῶναι, ὅτι παιδάριον εἶ, αὐτὸς δὲ a Bασ. ιζ. λζ.
αὐτὸς πολεμιστὴς ἐκ νεότητος αὐτοῦ, οὐκ ἐνεχόμην· ἀλλὰ τοσὸν τῶν ἄλλων ἀπόντων ἐ-
πόησα, καὶ Ⓦ πολέμιον ἐδεξάμην, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμον, καὶ ὥσπερ ἵνα

δός, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐνώπιον τοῦ τῆς ἁμαρτίας ἐκείνης διωκόμενος· ὁ δὲ Φασσαλμὸς ἐν μικρὸν καρτερήσας χρόνον, γαῦρος ἦν τοῖς τοιούτοις ἐλπίσι, καὶ ταῖς ἀμοιβαῖς τῆς ἀνεξικακίας τοῦ Θεοῦ προσδοκῶν· καὶ εἴ ποτε παρεπέσοι τινὶ δεινῷ, μὴ πολλῆς πρόνοιας ἀπαιτήσει τὸν Θεὸν τῷ αὐτίδοσιν· καθάπερ οὖν καὶ οὗτος ἀπόντων ἀπήλαυσε τούτων, μεγάλας καὶ θαυμαστὰς τῆς παρὰ τοῦ ἐχθροῦ τούτου κηδεμονίας λαβών τοῦ Θεοῦ τὰς ἀμοιβὰς ὕστερον.

a. Bασ. κδ. 9. Ἀλλὰ γὰρ ἴδωμεν καὶ τὰ μὴ τοιαῦτα. Καὶ λέγει Δαβὶδ ἐκ τοῦ σπηλαίου, φησὶν, ὀπίσω Σαοὺλ, καὶ ἔστησε· ὀπίσω αὐτοῦ, οὕτω λέγων· κύριέ μου βασιλεῦ. καὶ ἀνέβλεψε Σαοὺλ ὀπίσω αὐτοῦ· καὶ ἔκραξε Δαβὶδ ὅτι προσέσχεν αὐτῷ ὅτι τιμᾷ γλῶ, καὶ προσκύνησεν αὐτῷ. Ταῦτα τοῦ σῶσαι τὸν ἐχθρὸν οὐκ ἐλαττόνα φέρει κόσμον. οὐδὲ γὰρ τῆς τυχούσης ψυχῆς ἐῶ ὃ μὴ φυσηθῶμεν ταῖς εἰς τὸν πλησίον εὐεργεσίαις, μᾶλλον ὃ μὲν ὃ τῶν πολλῶν παθὼν, οἱ καθάπερ ἀδραπόδων οὕτως ἐπορεύοντο τῶν εὐεργετηθέντων, καὶ τὰς ὄφρυς ἀνασπῶσιν. ἀλλ' οὐχ ὁ μακάριος Δαβὶδ ὕπως, ἀλλὰ μειζόνως ἐμετρέιζε, καὶ μὴ τὴν εὐεργεσίαν. ὃ δὲ αἴτιον, ὅτι οὐδὲν τῶν καταρθωμάτων τούτων ἐνόμιζε τῆς αὐτοῦ ἀσυδίας εἶναι, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ ἀνεπίφθονον τὴν θείαν χάριν. διὰ τοῦτο αὐτὸς σώσας, αὐτὸς προσκυνεῖ τὸν σωθέντα, καὶ βασιλέα καλεῖ πάλιν, καὶ δοῦλον ὀνομάζει ἑαυτὸν, διὰ τῶ ῥήματος ἐκείνου καταγέλων ὃ φύσημα, καὶ τὴν θυμοῦ τοῦ μυδῶντος, καὶ τὴν βασκανίαν αἰκαιρῶν. ἀκούσωμεν δὴ καὶ τῆς ἀπολογίας αὐτοῦ. Ἵνα τί ἀκούεις τῶν λόγων τοῦ λαοῦ λεγόντων, ἰδοὺ, Δαβὶδ ζητεῖ τὴν ψυχήν σου; καὶ μᾶλλον αὐτοῦ τούτων ὁ συγγραφεὺς εἶπεν, ὅτι πᾶς ὁ λαὸς ἐῶ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἤρεσκεν ὀφθαλμοῖς τοῦ δούλου τοῦ βασιλέως· καὶ ὁ τοῦ κρατοῦντος υἱός, καὶ ὃ στρατόπεδον ἅπαν, μετ' αὐτοῦ ταῖς γνώμαις ἑστήκεσαν. πῶς οὖν οἱ ταῦτα φησιν, ὅτι πᾶσαν ἀνεβάλλοντες καὶ φυγοφωτῶντες, καὶ τὸν Σαοὺλ προξιώντες; ὅτι γὰρ οὐ περὶ ἑτέρων αἱ ἀπιστίαι, ἀλλ' αὐτὸς οἶδεν τὴν ποτε ταύτην τειχῶν ἐπολέμει ἐῶ διηγοῦμαι, καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν ὁ τὰ βιβλία γράψας, εἰπών· Οὐκ ἐκ τῆς εὐφημίας ὁ φόβος ἐστὶ κατὰ, καὶ σοφίαν ἤυξατο καθ' ἑκάστην ἡμέραν. τίνος οὖν ἕνεκεν ἐφ' ἑτέρους μέτεισι τὴν αἰτίαν, λέγων· Ἵνα τί ἀκούεις τῶν λόγων τοῦ λαοῦ σου λεγόντων· ἰδοὺ, Δαβὶδ ζητεῖ τὴν ψυχήν σου; δίδως· ἀξιοῖ αὐτὸν ἐπικρούσασθαι τὴν πηγήν. τοῦτο γοῦν οἱ πατέρες πολλάκις ποιοῦσιν ὅτι ἐῶ· καὶ λαῶν τις ἐκείνων ἐμοῦ ἐῶ διεφθαρμένου καὶ πολλὰ ἐῶ ἐργασμένου κακὰ, καὶ πεπεικὼς τύχοι ἑαυτὸν, ὅπου οἴκοθεν καὶ παρ' ἐμοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ἀξώκειλεν, ὅμως ἐφ' ἕτερον μετάγει τὰ ἐγκλήματα πολλάκις ὑπὸ λέγων· οἶδα ὅτι οὐ σὺ γέγονε ὃ ἁμάρτημα· ἕτερός σε διέφθειρεν καὶ ἀπάτησεν· ἐκείνου ἅπαν ὀφείλει τὸ πλημμέλημα. ὁ γὰρ ταῦτα ἀκούων δικαίως] μικρὸν ἀπὸ τῆς κακίας ἀφαιρεῖται, βύκαλώπτερον πρὸς ἀρετὴν ἐπιμελῆται, αἰσχυνόμενος καὶ ἐντρεπόμενος ἀνάξιος τῆς παρ' αὐτοῦ δόξης φαινόμενος. τοῦτο δὲ Παῦλος ἐποίησε, τοῖς Γαλάταις γράφων. μὴ τοὺς πολλοὺς λέγω καὶ μακροὺς ἐκείνους λόγους δὲ ταῖς ἀφάτοις κατηγορίας, ἃς αὐτῷ κατηγόρησε, πρὸς τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς, βουλόμενος αὐτῷ ἀποσκυβάσασθαι τὴν κατηγορίαν, ἵνα μικρὸν διαπνεύσαντες ἐκ τῶν ἐγκλημάτων δικηθῶσιν εἰς ἀπολογίαν ἐλθεῖν, ὅπερ Γαλατ. 6. 1. φησίν· Ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρῖμα, ὅστις ἂν ᾖ. οὕτω καὶ ὁ Δαβὶδ ἐποίησε τοῦτο. τὸ γὰρ εἰπεῖν, ἵνα τί ἀκούεις τῶν λόγων τοῦ λαοῦ λέγοντος, ἰδοὺ, Δαβὶδ ζητεῖ τὴν ψυχήν σου, ἔδωκεν ἑτέρους οὐ τοὺς τοῦ προξιόντας, ἑτέρους τοῦ ἀφαιρουμένους. ὅπως ἂν πάντα δόξῃ τοῦτο ἀσυδάζων ἀπολογίαν αὐτῷ προσφέρειν τῶν ἐγκλημάτων. Εἶτα γὰρ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀπολογούμενος φησι· a. Bασ. κδ. 10. Καὶ ἰδοὺ ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου σήμερον, ὡς παρέδωκέ σε Κύριος εἰς τὰς χεῖράς μου ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ οὐκ ἠβουλήθην ἀποκτεῖναί σε· καὶ ἐφεισάμην σου, καὶ εἶπον· οὐκ ἐπὶ σοὶ τὴν χεῖρά μου ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστίν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἀφ' ῥημάτων

μάτων

ἦν ἔχων ὁ Δαβὶδ μάχαιραν τοῦ Σαοὺλ, ἀλλ' ἄξιλθεν ἔχων ἱμάτιον διάμοσιώσης· οὐκ ἄξιλθεν ἔχων πορφυρίδα βασιλικὴν, ἀλλ' ἄξιλθε φοβούμενος ὑπεῖκειαν ἀναβαίνουσαν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀμάτιον πάσης σαρκὸς λαμπροτέρων. ἄξιλθεν ἀπὸ τοῦ σπηλαίου μὴ τοσαύτης δεόμενος φιλοσοφείας, ἀλλ' ὅσης οἱ παῖδες οἱ περὶ τὸν Ἀνανίαν ἐκ τῆς καμίνου. καθάπερ γὰρ ἐκείνους μὲν ἔξωθεν ὁ πῦρ ὁμιλῶν οὐδὲν ἐπαίσιον· οὕτω γὰρ ἔνδοθεν ἔχων τὸν ἀνθρακας καιομένους, καὶ Δαβὶδ ἔξωθεν ἔξωθεν ὁρῶν τὸν καπνὸν ἀναβαίνοντα, ἀπὸ τῆς ὄψεως τοῦ ἐχθροῦ, ἀπὸ τῆς δεδαιότητος τῶν γραπτῶν, ἀπὸ τῆς εὐκολίας τῆς κατὰ τὸν σφαγὸν, ἀπὸ τῆς ἐρημίας τῶν βοηθησόντων, ἀπὸ τῆς μανίας τῶν προελθόντων, ἀπὸ τῆς τῶν μαγόντων ἀγωνίας (καὶ γὰρ τὸ τοιοῦτο κλυδωνίδος καὶ πίστεως καὶ συμπαθείας, καὶ πάντων τῶν τοῦ Βαβυλωνίου ἀναπόδοτων καπνοῦ λαμπροτέραν ἀπῆγε τὸν φλόγα) οὐκ ἐπτοήθη, οὐδὲ ἔπαθέ τι τοιοῦτον, οἷς εἰκὸς ἦν, ἀλλ' ἄξιλθε καθαρὸς, καὶ ἰδὼν τὸν πολεμίου τὸν ὕπνον, οὐτωσὶ μᾶλλον ἐφιλοσόφησεν. ἰδὼν γὰρ αὐτὸν καθεύδοντα καὶ ἀκίνητον μένοντα, καὶ οὐδὲν δυνάμενον ἐργάσασθαι, πρὸς ἑαυτὸν εἶπε· πόθεν ποτὲ ὁ θυμὸς ἐκεῖνος; πόθεν ἡ παρρησία; πόθεν αἱ τοσαῦται μάχαιραι καὶ θηκοθῆκαι; οἵ τε πάντα ἐκεῖνα καὶ ἀπόλωλεν ὕπνου μιᾶς ἐπελθούσης, καὶ κεῖται διδυμῆς ὁ βασιλεὺς, οὐδὲν ἡμῶν ἧττον τῶν τούτων βουλευσαμένων, οὐδὲ προέσθαι τῶν. ἐώρα καθεύδοντα, καὶ πρὸ τοῦ κτύπου πάντων ἐφιλοσόφει θανάτου. ὕπνος γὰρ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ θάνατος προσκαιρος, καὶ ἐφήμερος τελευτή. οὐκ ἂν τις ἀκριβῶς καὶ τὸν Δαβὶδ σοφὸν ἀναγνοίη. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος ἀνέβαινεν ἀπὸ τοῦ λάκκου, τὴν θηρίων πρόμολος, οὕτω καὶ οὗτος ἀπὸ τοῦ σπηλαίου, θηρίων ἕτερων χαλεπωτέρων κρατήσας· ὥσπερ γὰρ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ λέοντες ἐκατέρωθεν προσεκάθηντο, οὕτω καὶ τούτῳ λέοντες ἀγριώτεροι πάντων, καὶ πάθη ἐπεπήδων· θυμὸς τῶν προελθόντων εἶδεν, φόβος τῶν μαγόντων ἐκράτει· ἀλλ' ὅμως ἀμφότερα οὗτος κατέστειλε καὶ ἐπεσόμιζε τὰ θηρία, διδάσκων Δαβὶδ τὸν ἔργον, ὅτι οὐδὲν ἀσφαλέστερον τοῦ φεύδεσθαι τῶν ἐχθρῶν, οὐδὲ σφαλερώτερον τοῦ βούλεσθαι ἐκδικῆσαι ἑαυτὸν καὶ ἀμύνασθαι. ὁ γοῦν βουληθεὶς ἐπεξελθεῖν, γυμνὸς καὶ ἄοπλος καὶ πάντων ἔρημος, καθάπερ αἰχμάλωτος προήδετο, οὕτως ἔκειτο· ὁ δὲ εἶχων καὶ προχωροῦν πάντα χορὸν, καὶ μηδὲν δικαίως ἐπεξελθεῖν ἐλόμενος, χωρὶς μαχαιρῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων καὶ γραπτῶν, τὸν πολέμιον εἰς χεῖρας ἐλήλυθε· καὶ ὁ μὲν μέσος ἀπάντων ἐκεῖνος, ὁ Θεὸς εἰς πλείονα δόξαν ἐπανάγεται. οὐ γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ μακαρίζω ὁ ἅγιος ἐκεῖνος, οὐχ ὅτι ὁ ἐχθρὸς ὑπὸ τὸν πόδας εἶδε τὸν ἑαυτοῦ κείμενον, ἀλλ' ὅτι εἰς χεῖρας λαβὼν ἐφείσατο. τὸ μὲν γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως ἔργον ἐκεῖνος, τὸ δὲ τῆς αὐτοῦ φιλοσοφίας· πῶς γὰρ εἰκὸς λοιπὸν τὸν γραπτὸν ἐκεῖνον προσέχειν, μὴ ὅσης δυνάσθαι ἐφεῖναι πρὸς αὐτόν; εἰ γὰρ μυρίας εἶχον ψυχὰς, οὐκ ἂν ἑτοίμως ἀπάσας ἐπέδωκαν ὑπὲρ τοῦ γραπτοῦ, ἔργα μαθόντες ἐκ τῆς τοῦ πολεμίου κηδεμονίας τὸν περὶ τοὺς οἰκείους εὔνοιαν; ὁ γὰρ περὶ τοὺς λελυπηκότας τοιοῦτος ὢν, καὶ ἥμερος ὤν, πολλῷ μᾶλλον περὶ τοὺς εὐνοϊκῶς διακειμένους οὕτως ἔμελλε διακεῖσθαι. ὃ δὴ μέγιστον ἐπέτυχεν ἀσφαλείας ἐν αὐτῷ, οὐκ εὐτυχέστεροι ἦσαν, οὐδὲ προθυμότεροι περὶ τοὺς πολεμίους ἦσαν, εἰδότες ὅτι τοῦ Θεοῦ ἔχονται ὑπὲρ αὐτῶν πολεμοῦντα, καὶ αἱ πρόνοια τοῦ γραπτοῦ, καὶ τὰ σφάγματα ἄπαντα διευθύζοντα καὶ τοῦ Δαβὶδ ἦν, οὐχ ὡς αὐθέκτῳ λοιπὸν, ἀλλ' ὡς ἀπέλῳ προσεῖχον· καὶ περὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ Θεοῦ, μείζονα καὶ σοφωτέρων αὐτὸς ἐκαρποῦτο, καὶ λαμπροτέρων ἤρατο νίκης, ἢ εἰ κατέβυσε τὸν Σαοὺλ. τί γὰρ δὴ τοσοῦτον ἐκέρδανε σφάξας τὸν ἐχθρὸν, ὅσον ἐκαρπώσατο φειδόμενος νῦν; τοῦτο τοίνυν καὶ σὺ λογίζου, ἐπειδὴ λάβῃς τὸν λελυπηκότα σε, ὅτι πολλῷ μᾶλλον καὶ κερδαλεώτερον ἐστὶ φείσασθαι τοῦ ἀμύνασθαι. ὁ μὲν γὰρ ἀμύνασθαι καὶ κατορθώσας πολλάκις ἑαυτὸν, καὶ κατελθὼν ἔξω ζωνευ-

κωλῦσαι. ὁ γὰρ Δαβὶδ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὥσπερ ἰατρὸς τραυματίαν λαβών, καὶ μέλλων αὐτῆς εὐθυμίας διδόναι, οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ ἥψατο τοῦ πολεμίου, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις βουλομένοις ἅψασθαι ἐκώλυσε, σωματοφύλαξ ὑπὲρ πολεμίου γενόμενος καὶ ὁπλοφόρος ἄριστος. ὥστε οὐκ ἂν εἴη μοι πρὸς τοῦτο μᾶλλον κινδυνεύειν ἀποπεπωκέναι εἰπών, ὅτι Σαοὺλ. οὐ γὰρ τὰ τυχόντα ἀγῶνα ὑπέμενε, πρωτεῖα δὲ τοῦτο ἀσυνδάζων αὐτοῦ ἀξιέα, τὸ ὑπὲρ ἐκείνων· οὕτω δὲ οὕτως ἐδιδοίκει μέλλων αὐτὸς ἀποσφάττεσθαι, ὡς ἐδιδοίκει μήποτε τῶν γραπτῶν τις ὁδὸς τοῦ θυμοῦ, ἀφαφθείρῃ τὸν ἄνθρωπον. ἀφ' οὗτος καὶ δικαιολογίαν τοιαύτην ζωὴ ἔπλασε. καὶ γὰρ κατηγόρουν μὲν ἐκεῖνοι, κατηγορεῖτο δὲ ὁ καθεύδων, ἀπελογεῖτο δὲ ὁ πολέμιος, ἐδίκαζε δὲ ὁ Θεὸς καὶ τὰ τοῦ Δαβὶδ ψῆφον ἐκύρωσεν. οὐ γὰρ ἄλλου τῆς τοῦ Θεοῦ ῥοπῆς ἴσχυσεν ἀνατραπῆναι μᾶλλον ἐκείνων τοξευθέντας. ἀλλ' ἢ τοῦ Θεοῦ χάρις ἰσῶσι τοῖς χείλεσι ἐγκαθημένη τοῦ φήτορος, καὶ πίστωμα δοῦσα τοῖς ῥήμασιν ἐκείνοις. οὐ μακρὰν δὲ καὶ ὁ Δαβὶδ ζωὴ ἐβάλετο. ὅπερ γὰρ αὐτὸς ἐμοὶ ἔφασκε χρόνοις οὕτως ἐπαίδευε, ἀφ' τούτου δὲ τοῦ χαρτίου τῶν ἀγώνων πρεσκευασμένους βύρε καὶ ἐίκαζε. οὐ γὰρ ὡς γραπτὰς γραπτῶν, ἀλλ' ὡς ἱερὰς, οὕτως αὐτῶν τοῦτο ἰσχὺν καὶ ἰῶ ἐκκλησία δὲ ἀπλοῦν ἐκεῖνο λαοπόν. καὶ γὰρ ὥσπερ τις ὑποκριτὴς λαχὼν, οὕτω τοὺς αὐλοὺς ἐποίησατο ὁμιλίαν· καὶ μὴ τὴν ὁμιλίαν ταύτην, θεσίαν δυνάμεως ἰῶ τινα καὶ παράδοξον, οὐ μόνον καταδύσας, οὐκ ἐχθροὺς κατασφάξας, ἀλλ', ὃ πολλῷ τούτων τιμιώτερον ἰῶ, πρᾳότητα καὶ ὑπείκειαν ἀναλύσας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄλογον καταδύσας θυμὸν, καὶ τὴν ὀργὴν ἀποκτείνας, καὶ νεκρώσας τὰ μέλη τὰ ὄντα τῆς γῆς· καὶ ἐγένετο αὐτὸς καὶ ἱερεὺς, καὶ ἱερὰ, καὶ θυσιαστήριον. ὅ τε γὰρ τοξοτικὸν τὴν πραότητα καὶ τὴν ὑπείκειαν λογισμὸς, ἢ τε ἐπιείκεια καὶ ἡ πραότης καὶ ἡ καρδία, ἐφ' ἧς ταῦτα τοξοφέρετο, ἄπαντα ἰῶ ἦν αὐτῷ.

Ἐπὶ οὖν τοξοτικὸν τὴν καλὴν ταύτην θεσίαν, καὶ τὴν νίκην ἀπήρτισε, καὶ οὐδὲν τῶν ἔμπροσθεν ἐκέλευσε, αἰέρει λοιπὸν ἡ τῶν ἀγώνων ἔκβασις ὁ Σαοὺλ, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ αὐλαίου, τῶν γεγυμνωμένων οὐδὲν ἐιδώς. ἐξῆλθε δὲ καὶ ὁ Δαβὶδ ὅπλα θεὶς, ἐλευθέρως λοιπὸν ὀφθαλμοῖς τοῖς οὐρανοὺς βλέπων, καὶ μᾶλλον ποτὲ γανύμενος, ἢ ὅτε Γολιὰθ κατενέγκε καὶ τὴν τοῦ βαρβάρου κεφαλὴν ἀπέτεμε. καὶ γὰρ αὕτη λαμπροτέρα ἐκείνης ἡ νίκη, καὶ τὰ λάφυρα σεμνότερα, καὶ τὰ σκῦλα θειοφανέστερα, καὶ ὁ ἔμπροσθεν ἐνδοξότερος. ἐκεῖ μὲν γὰρ καὶ σφενδόνης ἐδεήθη καὶ λίθου καὶ τοξεύσεως· ἐνταῦθα δὲ, πάντα ὁ λογισμὸς ἐγένετο, καὶ χωρὶς ὅπλων ἡ νίκη κατωρθοῦτο, καὶ αἰσχυνθεὶς ὁ ἔμπροσθεν ἴσατο. ἐπῆρεν τοίνυν οὐχὶ κεφαλὴν βαστάζων βαρβάρου, ἀλλὰ θυμὸν ἠττημένον καὶ ὀργὴν ἐκτετενισμένην. καὶ ταῦτα οὐκ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀνέπεμψε τὰ λάφυρα, ἀλλ' εἰς οὐρανοὺς καὶ τὴν ἄνω πόλιν. ἣν οὐχὶ γυναῖκες χορεύουσαι ἀπῆντων, ταῖς ὠφημίαις αὐτὸν διεκόμπασαι, ἀλλὰ τῶν ἀπέλων ὁ δῆμος αἴνων ἐπεκρότει, ἀγάλλων τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ὑπείκειαν. ἐπῆρεν γὰρ τοῦ πολεμίου μὲν εἰς τὰ σώματα δοὺς, οὐ μὴν Σαοὺλ ἀφαιρούσας, οὐ γὰρ ἀληθῶς ἐχθρὸν οὐ ἀφαίρουν πολλαῖς καταικτίσας πληγαῖς. ὥσπερ γὰρ ὀργιζομένων ἡμῶν καὶ πυκιθύντων καὶ τοὺς ἀλλήλους συγχρουομένων, χαίρει τι καὶ γέγηθεν ἐχθρὸς ὅταν εἰρωνευόντων καὶ ὁμοιοσώτων καὶ κεκτημένων ὀργὴν, συστέλλεται πάλιν καὶ ταπεινοῦται, ὅτε ἐχθρὸς εἰρήνης ὤν, καὶ πολέμιος ὁμοιότητος, καὶ βασκανίας πατήρ. ἐξῆλθε τοίνυν ὁ Δαβὶδ, δόξαν τῆς οἰκουμένης ὑπέρροπον ἔχων μὲν τὴν κεφαλὴν ἐστεφανωμένην. καθάπερ γὰρ ὅπλα τῶν ἀρίστων πυκτευόντων, τοὺς τῆς κεφαλῆς πολλάκις βασιλεῖς τὸν δόξαν τὸ πυκτεύοντος ἢ παγκρατάζοντος ἐστεφανώσαν· ὅτω δὴ καὶ τὴν χεῖρα ἐκείνου ὁ Θεὸς ἐστεφάνου, ἢ ὃ ξίφος ἴσχυσε καθαρὸν ἐξενεγκεῖν, καὶ ἀναίμακτον τῷ Θεῷ δεῖξαι τὴν μάχαιραν, καὶ τοὺς τοσούτων ὑπεστρωμένους θυμοὺς ῥύμῃ.

ξει

οὐκ ἀτιμία, οὐκ ἄλλο τοιοῦτον τῶν δοκούντων εἶ) λυπηρῶν ἡμᾶς δίξειεν, ἀλλὰ κἂν θλίψεσιν ἡδονὴν καρπωτάμενοι ἀεὶ πόντων, τῶν μὴ ὄντων ἀγαθῶν ὀπτευξόμεθα, χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ις. ΟΤΙ ΜΕΓΑ ΑΓΑΘΟΝ ΟΥ ΤΟ ΜΕΤΙΕΝΑΙ ΜΟΝΟΝ ἈΡΕΤΗΝ, ἈΛΛΑ ϗ ΤΟ ἘΠΑΙΝΕΙΝ ἈΡΕΤΗΝ· ϗ ὅΤΙ ΜΕΙΖΟΝ ἘΣΤΙ ΘΡΑΣΟΣ ΦΥΣΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥ Σαοὺλ ὁ Δαβὶδ, Ἢ ὅΤΙ Ⓦ Γολιὰθ ΚΑΤΕΠΟΝΕΓΚΕ· ϗ ὅΤΙ ἑαυτὸν ΜΑΛΛΟΝ, Ἢ Ⓦ Σαοὺλ ὠΦΕΛΗΣΕ ΤΟΥΤΟ ΠΟΙΗΣΑΣ· ϗ ΕΙΣ ΤΗΝ ἈΠΟΛΟΓΙΑΝ ΑΥΤΟΥ ΤΗΝ ὡΣ Ⓦ Σαοὺλ.

ΜΕῖς μὲν ὡσφέλειαν ἐπηνέσαμεν τ̀ Δαβὶδ τ̀ ἀνεξικακίας· ἐγὼ δὲ ὑμᾶς ἐθαύμασα τῆς ὡσὶ τ̀ Δαβὶδ εὐνοίας τε καὶ φιλοστοργίας. ὁ γὰρ δὶ μόνον τὸ μισεῖσθαι καὶ ζηλοῦσθαι ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ σὺν μετανάστασι ἐπαινεῖν καὶ θαυμάζειν, φέρει ἴσως μισθὸν ἡμῖν οὐ μικρὸν· ὥσπερ οὖν οὐ μόνον τὸ ζηλοῦν κακίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ σὺν αὐτῇ ζωγραφεῖν ἐπαινεῖν, φέρει κόλασιν οὐ τινὰ τυχοῦσαν ἡμῖν, καὶ εἰ ζῇ τι καὶ θαυμάζειν εἰπεῖν, αὐτῷ τῷ σὺν πεπείσθαι ζώντων χαλεπώτερον. ϗ ὅτι τοῦτο ἔστιν ἀληθές, δείκνυσιν ὁ Παῦλος σὺν οἷς φησι. ὅταν γὰρ κακίας ἄκρον εἶδος πείθωσι, καὶ τῶν κατὰ τοιούτων σὺν τῷ Θεοῦ νόμῳ κατηγόρησεν ἀπῇσιν, ἐπήγαγε λέγων ὡσὶ αὐτῶν ἐκείνων· Οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ γνόντες, ὅτι Ⓐ οἱ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσὶν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσι, ἀλλὰ ϗ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσι. διὸ καὶ πολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε. ὁρᾷς ὅτι διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν, ἵνα δείξῃ τοῦτο ἐκείνου χαλεπώτερον ὄν; τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν ἐξ ἐπάρξι σὺν ἁμαρτάνοντας, πολὺ μᾶλλον εἰς κολάσεως λόγον· ϗ μάλα εἰκότως. διεφθαρμένης γὰρ ὄντι γνώμης ϗ ψύχεται νοσούσης αὕτη κίνδυνος. ὁ μὲν γὰρ τῷ πλημμελεῖν καταγινώσκων τῆς ἁμαρτίας, χρόνῳ ποτὲ ἑαυτὸν διωρθώσατο ϗ ἀναλήψεται· ὁ δ' ἐπαινῶν πεπεῖσθαι, τῆς ἐκ τοῦ μετανοῆσαι θεραπείας ἑαυτὸν ἀπεῖργεν. ὥστε εἰκότως τοῦτο ἐκείνου χαλεπώτερον ὁ Παῦλος εἶ) ἀπέδειξεν. ὥσπερ οὖν οὐχ Ⓐ τὰ Φαῦλα πράσσοντες μείζονα, ἀλλὰ Ⓐ τούτοις ἐγκωμιάζοντες, τῆς αὐτῆς, ἢ ϗ χαλεπωτέρας, ἐκείνοις κοινωνοῦσι κολάσεως· οὕτως Ⓐ σὺν ἀγαθοῖς ἐπαινοῦντες ϗ θαυμάζοντες, συμμετέχειν τῶν ἐκείνοις ἀποκειμένων στεφάνων εἴσι. ἐκ τούτου αὖθ' πάλιν ἀπὸ τῆς γραφῆς ἴδωμεν. πρὸς γὰρ Ⓦ Ἀβραὰμ ἀλαζονεύεσθαι φησι ὁ Θεός· Εὐλογήσω σὺν εὐλογοῦντάς σε, ϗ σὺν καταρωμένους σε καταράσομαι. τοῦτο ϗ ὅτι Γεν. ις. γ. τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων συμβαίνοι ἴδοι τις ἄν. οὐ γὰρ ὁ Ⓦ στέφανος ἀπροκρίτως ἀθλητὴς, οὐδ' ὁ σὺν πόνοις ἱδρῶτας ϗ σὺν ἱδρῶτας μόνον, ἀλλὰ ϗ ὁ θαυμασὴς τὸ γενναιοτέρου, οὐκ ὀλίγου ἐκ τῆς εὐφημίας ἐκείνης καρποῦται τοῖς ἠδονοῖς. ἀλλ' οἱ τοῦτο οὐχὶ Ⓦ ἡμῶν σοφιστὴν τῆς φιλοσοφίας μακαρίζω μόνον, ἀλλὰ ϗ ὑμᾶς τῆς ὡσὶ αὐτοῦ διανοίας. ἐπαινέσαι μὲν γὰρ ἐκόσιος, ϗ εἰκότως ϗ ἐστεφανώθη· ἐπαινέσαντες δ' τοῖς νικῶσιν ὑμεῖς, οὐ μικρὸν τοῦ στεφάνου μέρος λαβόντες ἀπήλθετε. ἵν' οὖν μείζων ἡ ἡδονὴ γένηται ϗ πλέον ὁ κέρδος, φέρε, ϗ τὰ λειπόμενα τῆς ἱστορίας ἀποδῶμεν ὑμῖν. Εἰπὼν γὰρ ὁ συγγραφεὺς τὰ ῥήματα, δι' ὧν πληγὴν ἔσχε τοῖς σφαγεῖ, ἐπήγαγε δ', ὅτι οὐκ ἔδοκεν αὐτοῖς δύασθαι ϗ ἀποκτεῖναι τὸν Σαοὺλ, ὁμοῦ ϗ τοῖς ἐκείνου ὁπλοφόροις τοῖς ὡσὶ τοῖς σφαγεῖ, ἐ τοῖς δρεπάνῳ τοῖς τότε δίξαι βουλόμενος. καίτοιγε πολλοὶ τῶν ἐγχρῶν, ϗ Ⓐ δοκιμώτατοι φιλοσοφῆσαι, καὶ αὐτοὶ μὴ καταδέξασθαι ἀνελεῖν, ὑφ' ἑτέρου διαιρεθῆναι μέλλοντες οὐκ ἂν ἔλεσθαι κωλῦσαι. Ρωμ. α. λϛ. c. a. Γεν. ις. γ. α. Βασ. κδ. α.

ἀθλιώτεροι πάντες· καὶ τοῦτο οὐδ' αὐ αὐτοὶ ⓐ πεφύκατε δυτείποιεν. πολλάκις γοῦν πλούσιος ὑπὸ φρονήσεως κατακείμενος ἀπαλῆς, οἰκετῶν καὶ θεραπαινίδων πλήθοντων, πολλῆς θεραπείας ἀπολαύων τῶν ἐμπάντων, πέντε δέκα τὰ στενοπρόσωπα ἀκούσας βοώντος, ἄρτοι αἰτιῶντος, ἐδάκρυσε, καὶ ἐστέναξε, καὶ ἤυξατο ἡμέρας τοιούτος μὴ τῆς ὑγιείας, ἢ μὴ τοῦ πλούτου τοῦ ἀργυρίου ἔχειν. οὐκ ὑπὲρ τῆς ὑγιείας ὁ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς παιδοποιίας πάλιν ὑ- 5
δὲν ὄφελος ἂν τοῖς πλούσιοις τοῦ πέντε πλεονεκτοῦντα· ἀλλ' ὁμοίως καὶ τῶν ἐμπάντων τούτοις, καὶ πρὸς ἐκείνους καὶ πολυπαιδίαν καὶ παιδίαι· μᾶλλον δὲ καὶ τοῦτο ἴδοι τις ἂν τοὺς πλουσίους ἐλαττούμενον. ὁ μὲν γὰρ πένης, καὶ μὴ ἡμέραν παστὴρ, οὐ πολλῆς ἀφαιρεῖται τῆς ὀδύνης· ὁ δὲ πλούσιος, ὅσῳ τοῦ οὐσίαν αὐξομένην ὁρᾷ, τοσούτῳ δάκνεται μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπαιδίας, σοβεῖται καὶ δοπῆς ἀφανιζόμενος ὀφθαλμοῦ τοῦ ἐρημίαν τοῦ κληρονόμου. καὶ τοῦ πέντε μὲν ὀκλῆσεις, καὶ 10
ἅπαξ ἀπέλθη, ἅμα τοῦ ἀπέλθαι οὐκ ὢν ἐμέμαχτο, εἰς φίλους δίεδη καὶ συγγνώμης· ὁ δὲ τοῦ πλουσίου πολλοὺς πόνους ἐν ἑαυτοῦ ὀφθαλμοῖς ἕλκων, εἰς ταῦ χέρας τῶν ἐχθρῶν τοῦ τετελευτηκότος ἦλθε πολλάκις· καὶ ταῦτα ζῶν οὐκ ἴσως, καὶ βλέπων ἐφ' ἑτέρων συμβαίνοντα, θανάτου πάντος χαλεπώτερον βιώσας βίον, ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο συμβῆσεσθαι προσδοκῶν. ἀλλὰ ταῦ τοῦ θανάτου οὐ χαπά; οὐχὶ καὶ ὑπὲρ πλουσίων καὶ πενήτων ἅπαντες γίνονται 15
θανάτοι; εἰ μὴ τοῦ θάνατον ὁ οὐχ ἅπασι ὁμοίως εἰ τοῦτο, καὶ χεῖρον ὃ σῶμα ὀφαλύεται εἰ ὑπὸ τέφρα καὶ κόνις, καὶ σκώληκας ἴκλει; ἀλλὰ ταῦ τοῦ σοφίαν οὐ χαπά, φησι. καὶ τί ὄφελος; ὅταν γὰρ πολλοῦ ὑπερβαίνης τοῦ πλούσιον τολμῶν εἰ πολυτελῆ καὶ ὀφάλμους, σοῦτ' ἔτερον, ἢ πλέον αὐτοῦ προξενεῖς ὃ μῖσος, καὶ μείζονα τοῦ κατηφείαν, καὶ ταῦ πάντων ἀνοίγεις τόματα κατὰ τοῦ τετελευτηκότος, εἰ ἀρὰς μυρίας ὑπαπάσας κατ' αὐτοῦ, εἰ σφοδροτέρους τῆς 20
πλουσιοξίας ἀνάπτεις τοῦ ἅμα βολίου, ἐκάστου ἁμαρτήματος μνημονευομένου, καὶ καταγραφομένου τὸν τελευτήσαντα, ὅτι μηδὲ ἀποθανὼν τοῦ παύει τὰ χρήματα μυρίαν κατάλυσιν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ δεινόν, ἀλλ' ὅτι καὶ σὺν τοῦ "τοιχωρύχων ἀνοίγει ὀφθαλμούς. ὥστε ἡ πλείων θεραπεία πλείονος ἀχημοσύνης αὐτοῦ τοῦ παύσεως. ὃ μὲν γὰρ σῶμα τοῦ πέντε οὐκ ἂν τις ἔλοιτο γυμνῶσαι λοιπόν. ἡ γὰρ εὐτέλεια τῶν ἱματίων φυλακὴ τῆ παρεδολῆ τοῦ σώματος τοῦ· οἱ δὲ τοῦ κλῆθρα καὶ μοχλοὶ καὶ θύραι καὶ φύλακες, καὶ πάντα εἶχε καὶ μάτην, τῆς τῶν χρημάτων ἐπιθυμίας σὺν ταῦ τοιαῦτα κακουργοῦν ὑπισαμένους πάντα τολμᾶν ἀναπειθούσης. ὥστε ἡ πλείων τιμὴ πλείονα ἐπάγει τοῦ τετελευτηκότι τοῦ ὕδειν. καὶ ὁ μὲν εὐτελῆ λαβὼν σοφίαν, κεῖται τῆς τιμῆς ἀπολαύων· ὁ δὲ πολυτελῆ, γυμνοῦται καὶ ἀτιμάζεται. εἰ δὲ μηδὲν τούτων ἤνοιτο, σοῦ οὕτως ἔσαι τι πλέον αὐτοῦ, ἀλλ' ἢ ὃ διαφλεγέσεται τοῦ καὶ παραχεῖν τοῦ σκώληκι τοῦ τραπέζης, καὶ πλείω ἡμέραν τοῦ σηπεδόνα. ταῦτα οὖν, εἰπέ μοι, μακαρισμοῦ ἄξια; καὶ τίς οὕτως ἄθλιος καὶ ταλαίπωρος, ὡς ἀπὸ τούτων ζηλωτὸν νομίζειν εἶ) δύνασθαι τινα; οὐ ταῦτα ὁ μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῦ ἄλλα καθ' ἑκάστην ὑπάντες, καὶ μὴ ἀκριδείας διερευνώμενοι, σὺν πάντας τοῦ πλουτοῦντων πολὺ πλέον εὑρήσομεν
Παροιμ. θ. θ. ἔχοντας. ταῦτ' οὖν ἅπαντα μὴ ἀκριδείας σκοπούντες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐπεξιόντες (Δίδου γάρ, φησι, σοφῷ ἀφορμήν, καὶ σοφώτερος ἔσαι) κἀκεῖνο μεμνημένοι διηνεκῶς, ὅτι σοῦδὲ αὐτοῦ τοῦ τῶν χρημάτων περιουσία ἴσαι τι πλέον τοῖς κεκτημένοις, ἀλλὰ φροντίδες καὶ ἀγωνίαι καὶ φόδοι καὶ κίνδυνοι, μηδὲν νομίζωμεν ἔλαττον ἔχειν τοῦ πλουτούντων. ἐὰν γὰρ νήφωμεν, καὶ πλέον ἕξομεν, ἔν τε τοῖς τοῦ Θεοῦ προστάγμασιν, ἔν τε τοῖς πρὸς ἅπαντας. καὶ γὰρ ἡδονὴν καὶ ἀσφάλειαν καὶ δόξαν ἀληθῆ καὶ ὑγίειαν σώματος καὶ φιλοσοφίαν ψυχῆς καὶ ζωῆς ἐλπίδας, καὶ τὸ μὴ ταχέως ἀμαρτάνειν τοῦ πρὸς τοῖς πένησιν θύρησι τῆς μάλλον, ἢ πρὸς τοῖς πλουτοῦσι. μὴ τοίνυν τοῦ σὺν ἀγνώμοσιν τοῦ οἰκετῶν ζηλοῦν ὠμεν, μηδὲ τῶν διαφθορᾶς κατηφοροῦμεν, ἀλλ' ἐν πᾶσι θύρησιν ὦμεν, καὶ ἐν μόνοις νομίζωμεν εἶ) δεινόν, ἀμυρτάνειν, καὶ ἀγαθοῦ, διηνεκοῦς. οὐ γὰρ ὅτως ὠμεν ἀφανεῖς, οὐ νόσος, ἡ πενία,

οὐκ

χρήματα δὲ ἄκαιρα χρυσίον ἀνάλωτον πόλεμον

ζάων," δῆλον ὅτι τὰ ἄκρως ἐκβλητὰ ζωωποιῆσαι ψηφίσασθαι τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ. δεύτερον δὲ ὅτι τὰ ζωϊκὰ τὴν ζωὴν ἡμῖν ἰῶνται τὴν λύπην, καὶ διεξοδικώτερον αὐτὰ μὴ ἀκριβείας· καὶ εἰ δοκοῦμεν εἰ πλουσιακτεῖ ⟨Ψ⟩ πέντε ὁ πλούσιος ὁ ἐκείνου. ἢ ὁ πλούσιος ἔχει θαλάσσας, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα πόμασι περφαρμακευμένα, καὶ μὴ πολλῆς κατασκευασμένα [τῆς] καρυκείας. ἀλλ' αἱ τῶν ὑδάτων πηγαὶ κοιναὶ πᾶσι προσκεῖνται, καὶ πλουσίοις, καὶ πένησι. τάχα ἐγέλασας ἀκούων τὴν ἰσότητα ταύτην. σκόπει μάλα, πόσῳ πρεσβύτερον οἴνου πόμα τὸ, ὕδατος φύσις, καὶ ἀναγκαιότερον καὶ χρησιμώτερον· καὶ τότε σαυτῷ καταγνώσῃ, καὶ ⟨Ψ⟩ ἀληθῶς τῶν πενήτων θεῖον πλοῦτον. οἴνου μὲν γὰρ ἀναιρεῖται, οὐ πολλή τις αἰδὼς ἡμῖν βλάπτει πρὸ, πλὴν τοῖς ἀσθένεσι μόνοις· ὑδὸς δὲ ἅπασι θεῖα τὰ ὕδατος πηγαί· καὶ ὃ στοιχεῖον ἀνέλῃ, ⟨Ψ⟩ βίον ἡμῖν αἱρήσεσθαι ἀπάντα, καὶ πάσας ἂν τέχνας φάναι· καὶ οὔτε δύο διαπορήσαι μόνον ἡμέρας, ἀλλ' εὐθέως ἀποθανούμεθα πάντες θᾶττον ἐλέους ἂν καὶ χαλεπώτερον. ὥστε ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις καὶ ζωϊκοῖς ἡμῖν τὸ ζῆν ὁ πένης οὐδὲν πλεονεκτεῖται, ἀλλ', εἰ δεῖ καὶ τὸ θαυμαστὸν εἰπεῖν, καὶ πλεονεκτεῖ τὸ πλουτοῦντος. πλουσίοις μὲν γὰρ πολλοὶ ὄντες ἴδιοι νοσοῦσι τῆς τοῦ σώματος ἀῤῥωστίας τῆς ἀπὸ τοῦ τρυφᾶν ἐπιτομώτερον αὐτοῖς καὶ πολλὰ ὑδροπισίας ἀπεχομένοις· ὁ δὲ πένης διὰ τὸ βίου πάντως ἀδιαλείπτως ἀπολαύει τοῦ ναματίου τούτου, ὡς ὅτι πηγὰς μᾶλλον, οὕτως ὅτι καὶ τῶν ὑδάτων πίνων πηγάς, καὶ εἰλικρινῶς καθαρὰν ἐκβλύζων καρπούμενος τοῦ ἡδονίου. ἢ ἡ τοῦ πενέος φύσις, οὐχὶ μυρίων ἀναγκαιοτέρα θησαυρῶν καὶ πλούτου πάντος ἀνθρωπίνου; καὶ αὖ πάλιν ἐξ ἴσης πλουσίῳ καὶ πένητι ἀπόκειται τῆς χρείας ὁ θησαυρός. καὶ γὰρ τὸ ἀέρος χαρισθὲν τοῖς σώμασιν ἡμῶν ὠφέλημα, καὶ ὃ φῶς τῆς ἀκτῖνος, ἆρα τοῖς μὲν ὑπάρχοις πλέον, τοῖς δὲ πένησιν ἔλαττον πρὸς γένεσιν; καὶ κεῖνοι μὲν τέτρασι, οὗτοι δὲ δυσὶ μόνοις καθορῶσιν αὖθις ἐφθαλμοῖς; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο αἴτιόν τις εἰπεῖν. καὶ γὰρ καὶ πλουσίοις καὶ πένησιν ἴσον τῆς ἀπολαύσεως ὥρας αἱ μέσαι, μᾶλλον δὲ καὶ ταύτας οὐδὲ πένητας τῶν πλουσιωτάτων πλεονεκτοῦσιν ἴδοι τις ἄν, ὅσῳ δὲ τρυφερώτερος ἡ αἴσθησις, καὶ ὀξύτερον ὄμμα, καὶ ἀκριβεστέρας ἔχουσι τὰς ἀπολαύσεις ἁπάσας. διὸ καὶ γοητωτέρα καρποῦται τὴν ἡδονὴν, καὶ μᾶλλον ἀπολαύουσι τῆς θηλείας τῆς κτίσεως. οὐκ ὀπίσω τῶν στοιχείων ἡ μέση τούτων, ἀλλὰ καὶ ὀπίσω τῶν ἄλλων τῶν ἀπὸ τῆς φύσεως εἰσπορευθέντων ἡμῖν, πολλῷ ὅμως τὴν ἰσότητα, μᾶλλον δὲ τὴν πλεονεξίαν ἀπὸ τοῖς πένησιν οὖσαν. καὶ γὰρ ὕπνος, ὁ πᾶσιν τρυφῆς κοινὸν καὶ ἀναγκαιότερος, καὶ θρεπτικὸς ἁπάσης χρησιμώτερος, εὐκολώτερος τοῖς πένησι, ἢ τοῖς πλουσίοις ὀφθείς· οὐκ εὐκολώτερος ἡ μέση, ἀλλὰ καὶ εἰλικρινέστερος. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἡ πολλὴ τρυφὴ, καὶ ὁ μήτε πεινῶντας ἐσθίειν, μήτε διψῶντας πίνειν, μήτε καθεύδειν ἀναζόντας, τὴν σὺν ἅπασι ἡδονὴν ἐκλύειν εἴωθεν. οὐ γὰρ οὕτως ἡ τῶν σωμάτων φύσις, ὡς ὁ τῆς χρείας ἀναγκαῖον ἕκαστον ἡμῖν τούτων ἡδὺ καθίστησι. οὐχ οὕτω γοῦν ὁ πίνειν οἶνον ἡδὺ καὶ αἰδέσιμόν, ὡς ὁ διψῶντας πίνειν ὕδωρ θρέψαιεν ἄν· οὐχ οὕτω ὁ πλακοῦντας ἐσθίειν, ὡς τὸ πεινῶντας ἐσθίειν· οὐχ οὕτω ὁ καθεύδειν ὅτι σφόδρα ἀπαλῆς, ὡς τὸ ἀναζόντας καθεύδειν ἄπερ ἄπονα τοῖς πένησι μᾶλλόν ἐστιν, ἢ τοῖς πλουτοῦσι. καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ἄλλης ἐξεῖς ἁπάσης οὐ κεκραμένοις καὶ πλουσίοις καὶ πένησι προσκεῖται; μὴ δυνατὴ τις εἰπεῖν ἢ δεῖξαι, ὅλως πένητας μὲν ἀῤῥωστοῦσι μόνοι, πλούσιοι δὲ πάντως ἐν καθαρᾷ διαμένουσιν ὑγιείᾳ; τοιοῦτον μὲν οὖν ὅτι ἰδίαν πένησι μὲν οὐ ῥᾳδίως ἀλισκομένους τοῖς αἰσίοις νοσήμασι, πάντας δὲ ἐν τοῖς τῶν πλουτούντων σώμασι ζῶντα βλαστάνοντας. παραλλαγὰς γοῦν καρδιακὰς καὶ πλεύρεσι καὶ πνεύμοσι δυσκόλους διαφθορὰς, καὶ κοιλίας καὶ διεφθαρμένα ῥεύματα πάντα ἐστὶ πλὴν ἐκείνοις μάλιστα ἐνοχλεῖ ἐώθασι τοῖς τρυφῶσι, τοῖς μύρων ὄζουσι," ἐν τοῖς ποτοῖς καὶ ταλαιπωρουμένοις καὶ ἐν τῇ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐργασίας τὸν ἀναγκαῖον τροφὸν πορίζουσι. διὰ τοῦτο καὶ τῶν πενήτων ἡ τρυφὴ συζῶσιν ἀθλιώτερον

ἴσ. ἐ τοῖς

ελος Παῦλος περὶ τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν ὑπὲρ τοῖς συμβαίνουσιν· αὐτῷ δὲ τὸν Χε-
Κολασ. εἰκὼ Ρωμ. ε. γ. Θιλιπ. α. κδ. ἰσὸν λυπηροῖς ἔχαιρε, καὶ εὐθὺς λέγων, Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ἡμῶν. καὶ πάλιν, χ. ἡμῶν.
Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι. καὶ πάλιν, Ὅτι ἡμῖν ἐχαρίσθη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν. καὶ γὰρ ἔντος χάρις μεγίστη, τὸ καταξιωθῆναι δι' Χριστὸν καὶ παθεῖν, καὶ σέφανος δι' ὃ τοιοῦτον ἀπηρτισμένοις, ἐκ ἀμοιβὴ τῆς μελλούσης ἀποδόσεως οὐκ ἐλάττων. καὶ τοῦτο ἴσασιν ὅσοι γνησίως καὶ θερμῶς φιλοῦσι τὸν Χριστόν. τοιαύτη τις ἰσχὺς καὶ ἡ γνώσις αὕτη, θερμὸν ἔχουσα τὸν πόθον τὸν πρὸς τὸν Θεὸν πόθον, καὶ φιλοῦσι δικαίως. δι' τοῦτο ἔλεγεν, Εὐφραίνθω σου τὸ σωτήριον. Οὐδὲν γὰρ κρεῖττον αὐτῆς πρὸς τὸν νῦν βίον, ἀλλ' ὑπερέχει καὶ θεσπεσίου βοηθείας ἀπάσης, καὶ ἐπαίρουσα τῇ τοῦ πνεύματος χάριτι, καὶ μετάρσιον ποιοῦσα, καὶ πρὸς τὸ Θεῖον ἀεὶ ἀπαίρουσα ἔβλεπε, καὶ τὸ ἀπεκδύσασθαι δεινῶν τὴν λύσιν ἐκαλεῖτο ἐζήτει. ἤδη γὰρ, ἤδη σαφῶς, ὅτι τὰ μὲν ἀνθρώπινα, οἷα δὴ ἦν, μεμιγμένα τὴν φύσιν τὴν διδασκόντων· διὸ καὶ πολυπραγμονοῦσης αὐτῶν ἡμῖν ῥοπῆς, εἴτε μᾶλλον εἰς ἀσφαλῆ ὁρμεῖν τῆς αἰτιάσεως. διὰ τοῦτο καὶ πρὸς αὐτὸν ἀεὶ πάσαι κατέφυγε, καὶ λαβοῦσα τὸν χάρτην, ὅπερ τῶν διδασκόντων μᾶλλον ἔχαιρε, καὶ εὐχαριστοῦσα ἔλεγεν· Οὐκ
α. Βασ. ς. ς. ἔστιν ἅγιος, ὡς ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ οὐκ ἔστιν ἅγιος, πλὴν σοῦ. ιε.
ἀλήθεια [γὰρ] ἡ κρίσις αὐτοῦ, φησι, καθαρὰ καὶ ἀναμφίλογος ἡ ψῆφος. Εἶδες ψυχῆς εὐγνώμονος ἔπαινον. οὐ γὰρ εἶπε πρὸς ἑαυτόν, Τί γὰρ μοι μέγα γέγονε; Τί δὴ πλέον τῶν ἄλλων; ὅπερ ἡ φιλοτίμητος πάλαι ἔλεγε, καὶ μὴ πολλῆς τῆς δαψιλείας, τοῦτο μὴ πολλῷ χρόνῳ ἐγὼ, μὴ καμάτου καὶ δακρύων καὶ ἱκετηρίας καὶ δεήσεως καὶ πόνου πολλοῦ. ἀλλ' ὅτι καλῶς ἐπέπηδα πρὸς τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας, οὐκ ἀπαιτεῖ διασύρειν τὴν φιλοσοφίαν τῶν διδασκόντων, ὃ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ποιοῦσι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῷ Θεῷ δικάζοντες. καὶ ἴδωσι τὸν μὲν πλουτοῦντα, τὸν δὲ πενόμενον, μυρίους κατὰ τῆς προνοίας ἀφιᾶσι λόγους. Τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; τῷ σωφρονοῦντι δικάζειν σε οὐκ ἀφῆκε Παῦλος, ὅπου λέγων, Ὥστε μή τις ὑμᾶς κρινέτω, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος· καὶ τί διασύρεις εἰς δικαστήριον ἕλκεις; καὶ λόγον ἀπαιτεῖς τῶν πεπραγμένων; καὶ οὐ φείδῃ, οὐδὲ δέδοικας; καὶ ποίαις τούτῃ συγγνώμης, ποίας δὲ ἀπολογίας, εἰπέ μοι, ποιούμενος τῆς προνοίας αὐτοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν ἀποδιύξεις λαμβάνων, ἀπὸ δὲ τῆς τοῦ πλούτου καὶ τῆς πενίας δοκούσης αἰσθητῶς εἶναι καταψηφιζόμενος τῆς περὶ ἅπαντα εὐταξίας, καὶ ταῦτα ἀδίκως; Εἰ γὰρ μὴ τῆς προνοούσης γνώμης, καὶ πεποιημένης δίκαια καὶ ταῦτα ἀξετάζειν ἤθελες, εἰ δὲ μηδὲν ἕτερον ἰδὼν σωιζῶν τὸν τοῦ Θεοῦ προνοίαν, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πενία ταῦτην δὴ μάλιστα σαφῶς ἀπέδειξεν. δὴ γὰρ δύσης τὸν πένητα, τὸν βίον τὸν σύσσιτον ἀπεῖλες ἅπασαι, καὶ διέφθειρας ἡμῶν τὸν ζωόν· καὶ οὔτε ταύτης, οὔτε κυβερνήτης, οὐ γεωργός, οὐκ οἰκοδόμος, οὐχ ὑφάντης, οὐχ ὑποδηματορράφος, οὐ τέκτων, οὐ χαλκοτύπος, οὐ σκυτοτόμος, οὐ σιτοποιός, οὐκ ἄλλος ἧς τῶν δημιουργῶν ἐς αἰῶνα τούτων· τούτων δὲ οὐκ ὄντων, πόθεν ἡμῖν οἰκήσει; νῦν μὲν γὰρ, καθάπερ διδάσκαλός ἧς ἀρίστη, ἐκάστῳ τούτων ὑπηκαθημένη ἡ τῆς πενίας δύναγκη πρὸς τὰ ἔργα καὶ ἀκονᾷ ζωωθεῖ. Εἰ δὲ ἄπαντες ἔμελλον πλουτεῖν, ἄπαντες ἔμελλον οἱ ἀργία ζῆν· καὶ οὕτω πόθεν δὴ ἀπόλειπο καὶ διεφθάρη. χωρεῖς δὲ τῶν εἰρημένων καὶ ἕτερος αὐτὸν ἀπ' αὐτῶν, ὧν ἐγκαλῶσι, πάλιν ὑπεσμίσας ῥᾴδιον. Ἵνος γὰρ ἔνεκεν, εἰπέ μοι, κατηγορεῖς τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας, ὅτι ὁ μὲν πλείω, ὁ δὲ ἐλάττω κέκτηται χρήματα; Τί οὖν δὴ τὸ τοῖς δυναγκαιοτάτοις καὶ πολλῷ μείζοσι καὶ χωρίσιν ἡμῶν τὸν ζωὸν διύξομεν ἰσομοιρίαν οὔσαν πᾶσιν δὴ ἀνθρώποις; ψῆφος τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας; δύναγκη πᾶσα. Εἰ γὰρ τὸ μὴ πάσχειν ὑπῆρχεν ἁπλοῦν εἶναι τοῦ σώματος, χ. ἐξ ἴσου
χρημάτων λέγω, ἀπόδειξιν ποιῆ τῆς μηδεμίαν εἶναι προνοίας, αἱ φανῶσιν ἄξιοι ἅπαντες ἁπλοῦντες, οὐχ ἑνὸς σώματος, οὐδὲ οὕτως εὐτελοῦς, ἀλλὰ πλείονι καὶ πολὺ μει-

ζόνων,

χ. ἆρα οὐχὶ ἡ ἄκων ζώσει, εὔδηλον ὅτι. δεῖ δὲ ἡμῖν ὁμολογῆσαι τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν. δεύτερον οὖν ὅτι τὰ ζωώδη τὴν ζωὴν ἡμῖν ὡμολόγησαν, καὶ διεξιόντες αὐτὰ μὴ ἀκριβείας· καὶ εἰδωλῶν εἰ πλεονεκτεῖ ⟨Ψ⟩ πέντε ὁ πλούσιος ὁ ἐκείνοις. οἷς ὁ πλούσιος ἔχει θαύσιον, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα πόματα πεφαρμακευμένα, καὶ μὴ πολλῆς κατασκευασμένα [τῆς] καρυπείας. ἀλλ' αἱ τῶν ὑδάτων πηγαὶ κοιναὶ πᾶσι παρέκειντο, καὶ πλουσίοις, καὶ πένησι. τὰ χαλκώματα ἀκούων τὴν ἰσότητα ταύτην. σὺ οὖν μάθε, πόσῳ τιμιώτερον οἶνου πόντος, ὕδατος φύσις, καὶ ἀναγκαιότερον καὶ χρησιμώτερον· καὶ τότε σαυτὸν κατάγνωσι, καὶ ⟨Ψ⟩ ἀληθῶς τῶν πάντων θεῖον πλοῦτον. οἶνου μὲν γὰρ ἀμαιρεθέντος, οὐ πολλή τις αἰ ψυχαὶ βλάβη πίνει, πλὴν τοῖς ἀσθενέσι μόνοις· ὕδατος δὲ μὴ σβεσθέντος τὰ ὕδατος πηγαὶ δὲ ὅ τι χυθῶσι μάλα, ⟨Ψ⟩ βίον ἡμῖν αἰτήσεψαι ἅπαντα, καὶ πάσας ταῖς τέχναις φύσι. δὲ οὔτε δύο δυνησόμεθα μόνοι διαρκέσαι ἡμέρας, ἀλλ' εὐθέως ἀποθανούμεθα πάντες θανάτοι ἐλεεινοὶ μάλα δὲ χαλεπώτατοι. ὥστε οἱ τοῖς ἀναγκαιοτάτοις καὶ ζωτικωτάτοις ἡμῖν τῆς ζωῆς ὁ πένης οὐδὲν πλεονεκτεῖται, ἀλλ', ἃ δεῖ μᾶλλον καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν, καὶ πλεονεκτεῖ τοῦ πλουτοῦντος. πλουσίοις μὲν γὰρ πολλοῖς ὄντι ἰδεῖν ἐστὶ τοῦ τῆς τοῦ σώματος ἀῤῥωστίας τῆς διὰ τὴν τροφὴν ἐπιγινομένης αὐτοῖς καὶ πολλὰ ὑδροπικίας ἀπεχομένοις· ὁ δὲ πένης διὰ τοῦ βίου πάντως ἀνάγκην ἀπολαύει τοῦ καθάρτου τούτου, ὡς ὅτι πηγὰς μόνης, οὕτως ὅτι καὶ τῶν ὑδάτων πίνων πηγάς, καὶ εἰλικρινῆ δὲ καθαρὰν ἐκδέχεται καρπούμενος τὴν ἡδονήν. ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πυρὸς φύσις, οὐχὶ μείζων ἀναγκαιοτέρα θησαυρὸν δὲ πλούτου πάντος ἀνθρώπου· καὶ οὗτος πάλιν ἐξ ἴσης πλουσίῳ καὶ πένητι παρέκειται τῆς χρείας ὁ θησαυρός. καὶ μὴν διὰ τοῦ ἀέρος γινομένη τοῖς σώμασιν ἡμῶν ὠφέλεια, καὶ ὅ φῶς τῆς ἀκτῖνος, ἆρα τοῖς μὲν πλουσίοις πλέον, τοῖς δὲ πένησιν ἔλαττον παρέχεται; καὶ ἐκείνοις μὲν τέτρασι, οὗτοι δὲ δύο μόνοι καθορῶσιν αὐτὸ ὀφθαλμοῖς; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο αἴτιόν τις εἰπεῖν. καὶ γὰρ καὶ πλουσίοις καὶ πένησιν ἴσον τῆς ἀπολαύσεως ὕλης μέτρον, μᾶλλον δὲ καὶ οὐ τοῦδε πένητας τῶν πλουσιωτάτων πλεονεκτοῦντας ἴδοι τις ἄν, ὅσῳ δὲ πρόθυμότερας ταῖς αἰσθήσεις, καὶ ὀξύτερον ὅμμα, καὶ ἀκριβεστέρας ἔχουσι τὰς ἀναπλήψεις ἅπασας. διὰ καὶ γνησιώτερον καρπούμενοι τὴν ἡδονὴν, καὶ μᾶλλον αὐτοῦ φασι, καὶ ἀπολαύουσι τῆς θωπείας τῆς κτίσεως. οὐκ ὅτι τῶν στοιχείων ἡ μέση τούτων, ἀλλὰ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων τῶν διὰ τῆς φύσεως εἰσπεμπόντων ἡμῖν, πολλῷ ὄψει τὴν ἰσότητα, μᾶλλον δὲ τὴν πλεονεξίαν διὰ τοῖς πένησι οὖσαν. καὶ γὰρ ὕπνος, ὁ πάσης τροφῆς ἡδίων καὶ ἀναγκαιότερος, καὶ τροφῆς ἁπάσης χρησιμώτερος, εὐκολώτερος τοῖς πένησι, ἢ τοῖς πλουσίοις ὅστις· οὐκ εὐκολώτερος ἡ μέση, ἀλλὰ καὶ εἰλικρινέστερος. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἡ πολλὴ τροφὴ, καὶ ὁ μήτε πεινῶντας ἐσθίειν, μήτε διψῶντας πίνειν, μήτε καθεύδειν νυστάζοντας, πολὺ δὲ ἅπαντι ἡδονὴν ἐκλύειν ἔοικεν. οὐ γὰρ οὕτως ἡ τῶν σωμάτων φύσις, ὡς ὅ τῆς χρείας ἀναγκαῖον ἕκαστον ἡμῖν τούτων ἡδὺ καθίστησι. οὐχ οὕτω γοῦν ὅ πίνειν οἷον ἡδὺ καὶ αἰσθησιμόν, ὡς ὅ διψῶντας πίνειν ὕδωρ θύφοειδὲς ὦσιν· οὐχ οὕτω δὲ πλακοῦντας ἐσθίειν, ὡς τὸ πεινῶντας ἐσθίειν· οὐχ οὕτω ὅ καθεύδειν ὅτι ῥωμαλέος ἀπελθὼν, ὡς ὅ νυστάζοντας καθεύδειν ἅπερ ἄπορα τοῖς πένησι μᾶλλον ὄντι, ἢ τοῖς πλουτοῦσι. καὶ ἡ τῆς ὑγιείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ἄλλης εὐεξίας ἁπάσης οὐ κοινὰ καὶ πλουσίοις καὶ πένησι παρέκειται; μὴ δυνατή τις εἰπεῖν ἢ δικαία, ὀλιγοπενίας μὲν ἀῤῥωστοῦσι μείζον, πλουσίοις ἡ δὲ πάντως ὁ καθαρὰ διαμένουσι ὑγιεία; τοιοῦτον μὲν οὖν ὄντι ἰδεῖν πένητας μὲν οὐ ῥᾳδίως ἀλισκομένους τοῖς αἰσθητοῖς νοσήμασι, πάντας δὲ ὁ τοῖς τῶν πλουτούντων σώμασι ζωτικὰ βλαστάνοντα. ποδαλγίαι γοῦν καὶ χειραγρίαι καὶ πλεῖστοι ἡ νεύρων ἀνίατοι διαφοραὶ, καὶ ποικίλαι καὶ διεφθαρμέναι ῥεύματα πάντοθεν ἀπὸ, καὶ εἰσὶν μάλιστα ὁ ἰσχνοῖς καὶ τοῖς πυρώσι, τοῖς μύρων ὄζουσι, καὶ τοῖς ποτοῦσι καὶ παλαιοπαθουμένοις καὶ ὁπόσοις ὧν ἡμέραν ἐργασίας τοῦ ἀναγκαίου ἔφιλον ποιεῖσθαι. διὰ τοῦτο καὶ τῶν ποτοπαθῶν ⟨Ψ⟩ πυρῇ συζῆτις ἀθλιώτερα

χ. ἆρα οὐχὶ ἡ ἄκων ζώσει, εὔδηλον ὅτι. δεῖ δὲ

ἰσ. ὁ τοῖς

ειος Παῦλος περὶ τῶν ἀποκριθῆναι ἀγαθὴν ὑπὲρ τοῖς συμβαίνουσιν· αὐτὸς γοῦν ἀφ' ὧν Χει-
Κολασ. κακὸν σὺν λυπηρῆς ἔχαιρε, καὶ ἐβόα λέγων, Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν. καὶ πάλιν, χ. ὑμῶν.
Ρωμ. ε. γ. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι. καὶ πάλιν, Οτι ἡμῖν ἐχαρίσθη ἀπὸ τοῦ
φιλιπ. α. κβ. Θεοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν. καὶ γὰρ ἅπασι χάρις
μείζων, τὸ καταξιωθῆναι ἀφ' Χριστοῦ τινὰ παθεῖν, καὶ τέφανος δὲ τὸ τοιοῦτον ἀπηρτι- 5
σμένος, ἢ ἀμοιβὴ τῆς μελλούσης ἀποδόσεως οὐκ ἐλάττων. καὶ τοῦτο ἴσασιν ὅσοι γνησίως καὶ
θερμῶς φιλεῖ ἴσασι ⓦ Χριστόν. τοιαύτη τις ἰῶ καὶ ἡ γυνὴ αὕτη, θερμὴ ἔχουσα τὸν
ⓦ Θεὸν πόθον, καὶ φιλοῦσα ἀφανεῖς. ἀφ' τοῦτο ἔλεγεν, Εὐφράνθητι ἡ σωτηρία σου.
Οὐδὲν γὰρ χαίρει αὐτῇ τοσοῦτον τὸν γλῶσσαν, ἀλλ' ὑπερεώσα αὐθεντικὴς βοηθείας ἅπασης,
καὶ ἐπιθέρωτο τῇ τοῦ πνεύματος χάριτι, καὶ μετάρσιος ἰῶ, καὶ πρὸς τὸ Θεὸν ἡ ἅπασι ἔβλεπε, 10
ἢ τὸ ἐπικρίνων ἅπαντα τὸ λύπην ἐκφεύγειν ἐζήτει. ἤδη γὰρ, ἤδη σαφῶς, ὅτι τὰ μὲν ἀνθρώπινα,
οἷα δὴ ἦν, μεμίκται τῇ φύσει τὸ διδωκότος· δεῖ δὲ πάντα χορηγοῦντος τὰ αἴρειν ἡμῖν ῥοπῆς, ἵνα μὴ
λειμθῶμεν ἐπ' ἀσφαλοῦς ὁρμεῖν τῆς ἀτκύρας. διὰ τοῦτο καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ ἅπασι καταφθύγε,
καὶ λαβοῦσα τὸν χάριν, ὅτι τῷ διδωκότι μᾶλλον ἔχαιρε, καὶ εὐχαριστοῦσα ἔλεγεν· Οὐκ
α. Βασ. ε. ε. ἔστιν ἅγιος, ὡς ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος, ὡς ὁ Θεός ἡμῶν· καὶ οὐκ ἔστιν ἅγιος, πλὴν σοῦ. 15
ἄληπτος [γὰρ] ἡ κρίσις αὐτοῦ, φησι, καθαρὰ καὶ ἀπροσκάλυπτος ἡ ψῆφος. Εἶδες ψυ-
χῆς εὐγνώμονος ἔννοιαν. οὐ γὰρ εἶπε πρὸς ἑαυτὴν, Τί γάρ μοι μέγα γέγονε; τί γὰρ πλέον
τῶν ἄλλων; ὅπερ ἡ δυσπίζηλος πάλαι ἔλαβε, καὶ μὴ πολλῆς τῆς δαψιλείας, τοῦτο μὴ
πολλῷ χρόνῳ ἐγὼ, μὴ καμάτου καὶ δακρύων καὶ ἱκετηρίας καὶ δίκτους καὶ πόνου πολλοῦ.
ἀλλ' ὅπερ καλῶς ἐπέπρωτο πρὸς τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας, οὐκ ἀπαιτεῖ ⓦ διασώτων 20
βιωτικῶν τῶν γινομένων, ὃ πολλοὶ τῶν δυσθέρπτων ποιοῦσι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῷ Θεῷ δι-
κάζοντες. κἂν ἴδωσι τινὰ μὲν πλουτοῦντα, τινὰ δὲ πενόμενον, μυρίους κατὰ τῆς προνοίας αὐτοῦ
κινοῦσι λόγους. Τί ποιεῖς, δύσθερπτε; τῷ σωφρόνως δικάζειν σε οὐκ ἀφῆκε Παῦλος, ὅτε
α. Κορ. δ. α. τὰ λέγων, Ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος· καὶ τί διασύρεις εἰς δι-
καστήριον ἕλκεις; καὶ λόγοι σε πάντοθεν τῶν πεπραγμένων; καὶ οὐ φείδεται, οὐδὲ δέδοικας; 25
καὶ ποίας τύχης συγχύμης, ποίας δὲ ἀπωλείας, εἰπέ μοι, τοσαύτας μὲν τῆς προνοίας αὐ-
τοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν ἀποδείξεις λαμβάνων, ἀπὸ δὲ τῆς κτίσεως καὶ τοῦ πλούτου καὶ τοῦ
πενίας δοκούσης ἀσυμμαλίας εἰς καταφιλοσόφους τὰς ἐν ἅπασιν εὐταξίας, καὶ ταῦτα
ἀδίκως; Εἰ γὰρ μὴ τῆς προνοίας γνώμης, καὶ πεπομμένη διανοία ταῦτα ἐξετάζῃ
ἤλθες, Εἰ δὲ μηδὲν ὑπὲρ τὸν σωτῆρα τὸν τοῦ Θεοῦ προνοίαν, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πενία ταύ- 30
τῶν μᾶλλον σαφῶς ἀπόδειξιν. μὴ γὰρ ἀνέλης τοῦ πένητα, τὸν βίου τοῦ σύσασιν ἀ-
νείλες ἅπασαν, καὶ διέφθειρας ἡμῶν τοῦ ζωοῦ· καὶ οὔτε ναύτης, οὔτε κυβερνήτης, οὐ γεω-
γός, οὐκ οἰκοδόμος, οὐχ ὑφάντης, οὐχ ὑποδηματορράφος, οὐ τέκτων, οὐ χαλκοτύπος, οὐ
σκυτοτόμος, οὐ σιτοποιός, οὐκ ἄλλος τις τῶν δημιουργῶν ἐς αὖ τούτων· τίνων ἢ οὐκ ἄντων,
πάντα ἡμῖν οἰκεῖος). τοῦ μὲν γὰρ, καθάπερ διδάσκαλος τις ἀρίστης, ἑκάστῳ τούτων ὑπικα- 35
σθημένη ἡ τῆς πενίας ἀνάγκη πρὸς τὰ ἔργα καὶ ἀνοίγει ζωοθεῖ. Εἰ δὲ ἄπορτες ἔμελλον
πλουτεῖν, ἄπορτες ἔμελλον οἱ ἀρχαὶ ζῆν· καὶ οὕτω πάντα ἂν ἀπόλετο καὶ διεφθάρη.
χωρεῖς δὲ τῶν Εἰρηνάων καὶ ἕτερος αὐτὸν ἀπ' αὐτῶν, ὧν ἐγκαλῶσι, πάλιν ὑποσμίσαι ῥᾴ-
διον. Τίνος γὰρ ἕνεκεν, εἰπέ μοι, κατηγορεῖς τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας, ὅτι ὁ μὲν πλούσιος, ὁ δὲ
ἐλάττων κέκτηται χρήματα; Τί δῶν ἂν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις καὶ πολλῷ μείζοσι καὶ ζωτι- 40
κοῖσι ἡμῶν τοῦ ζωοῦ διείλομεν ἰσομοιρίαν οὖσαι πᾶσιν ἀνθρώποις; ψηφὶ τῇ τοῦ Θεοῦ
προνοίᾳ; ἀνάγκη πᾶσα. Εἰ γὰρ ὁ μὴ πάσχειν. ὄφις ἀπολαύειν ἐνὸς ἀποστόματος, χ. ἐξ ἑνὸς
χρημάτων λέγω, ἀπόδειξιν ποιῇ τὸ μηδεμίαν εἶναι προνοίαν, αἱ φαμῶσιν ὄφεις ἅπαντες
ἀπολαύοντες, οὐχ ἑνὸς ἀποστόματος, οὐδὲ οὕτως ὀλίγου, ἀλλὰ πλείονα καὶ πολὺ μει-

ζόνων,

ζουσα τῷ θείῳ πνεύματι ἡ δύναμις, οὐδέποτε ἐπιλείπουσα, οὐδὲ διαφθειρομένη. μὴ τοίνυν ἀποκάμωμεν. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν τυχόντων ἡμῖν ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ βίου, τῆς ἐλπίδος τῆς ἡμετέρας· εὐχῆς ἦν, δι' ἧς ἡ ἁγία μήτηρ ἐγήγετο, καὶ πολύπαις ἡ ἄπαις, καὶ ἡ κατώδυνος ἐν θυμηδίᾳ· διὰ τοῦτο ἡ πεπηρωμένη διορθοῦτο φύσις, καὶ μήτρα ἀποκεκλεισμένη αἰσχρὸν αἰσχρῶς ἐδέχετο, καὶ τὰ ἀδυνατα δυνατὰ πρότερα ἐγίνετο. διὸ δὴ κἂν μικροὶ διερρωγότα πρότερα, καθ' ἑκάστου ῥῆσιν ἀναπτύξαντες, ὥσπερ μηδὲ ὃ μικρότατον ἡμᾶς, ὡς οἷόν τε, διαφθαρῆναι. ἀλλὰ δὴ τῶν δύο ἀληθείας ἀληθείαις εἰς δύο ῥήσεις ἀναλώσαντες μόνας, εἴς τι τῶν προτέρων τῶν λέγουσαι, Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν τῷ Κυρίῳ· καὶ τῶν δευτέραν τῶν μετ' ἐκείνην, Ὑψώθη κέρας μου ἐν τῷ Θεῷ μου. ἀκόλουθον δὲ σήμερον ἐπὶ τὸ τρίτον ἐλθεῖν. Τίς δέ ἐστιν αὕτη; Ἐπλατύνθη στόμα μου ἐπ' ἐχθροὺς μου, φησίν· εὐφράνθην ἐν σωτηρίᾳ σου. προσοχὴν τῇ ἀκριβείᾳ τῆς λέξεως. οὐκ εἶπεν, ἠνοίγη στόμα μου ἐπ' ἐχθροὺς μου. οὐ γὰρ προῆλθε λοιδορίας καὶ σκώμματα πρόσφορα, οὐ προῆλθε ὀνείδη καὶ κατηγορίαι, ἀλλὰ προῆλθε παραίνεσιν ἐν συμβουλίῳ, προῆλθε διόρθωσιν καὶ νουθέτησιν. ἀλλ' ἔτι οὐκ εἶπεν, ἠνοίγη ἡ γλῶσσά μου ἐπ' ἐχθροὺς μου, ἀλλ', ἐπλατύνθη. αἰσίως ἀπήλαυσα, φησίν, ἐλευθερώσαντος δυνάμει. νῦν ἀπεκρυσάμην τὸν αἰχμάλωτον, προῆλθε πρόρρησιν ἐπαναπλῆσαι. καὶ οὐδὲ σὺ ταῦτα εἶπε τὸν γυναῖκα τὸν ἀνδρίζηλον οἰομαι, ἀλλὰ ἁπλῶς ὡς τῆς προφητείας ἀδιοίκητος, καθάπερ προφωνεῖσα κατέκρυψε τὸν τοσαῦτα λυπήσασαν. οὐκ εἶπεν, ὁ πολλαὶ λέγουσι γυναῖκες, κατήχησεν αὐτὸν ὁ Θεὸς, κατέρραξε καὶ κατέβαλε τὸν μαρδὼ καὶ ἀλάζονα καὶ μεγαλόφρονα· ἀλλ' ἁπλῶς, ἐπλατύνθη στόμα μου ἐπ' ἐχθροὺς μου· Εὐφράνθην ἐν σωτηρίᾳ σου. ἔφα πῶς ὃν αὐτὸν ἅγιον πατέρα νόμον ἁγίαν τῆς βύβλου ἁπάσης. ὥσπερ γὰρ ἐν ἀρχῇ ἔλεγεν, Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου, ἐπλατύνθη στόμα μου ἐπ' ἐχθροὺς μου· οὕτω καὶ ἐνταῦθα, Εὐφράνθην ἐν σωτηρίᾳ σου. οὐχ ἁπλῶς ἐν σωτηρίᾳ, ἀλλ' ἐν σωτηρίᾳ σου. οὐ γὰρ ὅπως ἐσώθην, φησίν, ἀλλ' ὅπως σὺ ἐσώθην, ἁγίαν τέρπομαι καὶ ἀγάλλομαι. τοιαύτην τῶν ἁγίων αἱ ψυχαὶ· τῶν δώρων μᾶλλον χαίρουσιν ὅτι τῶν διδόντων Θεῶν. οὐ γὰρ αὐτοὺς ἁγίαν τὰ δοθέντα φιλοῦσιν, ἀλλ' ἁγία δι' αὐτούς. τοῦτο οἰκετῶν εὐγνωμόνων, τοῦτο δούλων βιβαίων, πρώτων τὸν ἑαυτῶν τὸν διαστάντα ἑαυτῶν προτιθέναι. οὕτω, παράκλητε, καὶ ἡμᾶς ἁγίασόν. καὶ ἀμύητοι μὴ ἀγνῶμεν, ὅπως κολαζόμεθα, ἀλλ' ὅπως πρωϊσώμεν τὸν διαστάντα· καὶ κατορθώσωμεν, μὴ χαίρωμεν ἁγίαν τὸν βασιλείαν τῶν ἐρανῶν, ἀλλ' ὅπως πρέσωμεν τὸν βασιλέα τῶν ἐρανῶν. τὸν γὰρ νοῦν ἔχοντι χείττης ἁπάσης φοβερώτερον ὃ προσκεῖσθαι Θεῷ, ὥσπερ ἡ βασιλείας ἁπάσης ποθεινότερον ὃ ἀρέσαι Θεῷ. καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ ἔστι τοῦ Θεοῦ ὕστερα ἁγίαν χεῖρ, ὅπου τε καὶ ἐστὶ λύπης ὕστερα πολλοὶ ἁγίασται. ὑβρίζει γοῦν ἔχοντα πολλάκις γυναῖον· καὶ ἄκυρος αὐλοῖς ἁγιάζων τι κακὸν, ἑαυτὸν τιμωρούμενα καὶ κολάζουσιν· καὶ ὅτι φίλων τοῦτο ποιοῦμεν. εἰ γὰρ ὅτι φίλων καὶ ἐγὼ τὸν κολασθῆναι ὃ λυπῆσαι ἑκείνους πολλῷ χαλεπώτερον εἶναι νομίζομεν, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τοῦ Θεοῦ ὕστερα ἁγίαν χεῖρ, καὶ χείττης ἁπάσης χαλεπώτερον εἶναι νομίζειν ὃ σκῶπτόν τι τῶν μὴ δοκιμώτων αὐτῷ. τοιοῦτος ἴσως ὁ μακάριος Παῦλος ἁγίαν τοῦτο ἔλεγε, Πέπεισμαι, ὅτι οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. καὶ ἡμεῖς γοῦν ἁγίους μύρτυρας ὅταν μακαρίζωμεν, ἀπὸ τῶν παθημάτων προτέρου μακαρίζομεν, καὶ τότε ἀπὸ τῶν βασάνων· ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ τότε ἀπὸ τῶν ἀποκεκμηκότων σφαγῶν. ἀπὸ γὰρ τῶν παθημάτων τὰ βασανα, οὐκ ἀπὸ τῶν βασάνων τὰ παθήματα τῶν ἀρχὴν λαμβάνει ἐν τῷ νικᾶσθαι. ὅτω καὶ ὁ μακάριος

Ρωμ. η. λθ.

χ. αἰσχύνεται, χ. αἰσχύνεται,

χ. ἔχοντες πολλάκις γυναῖα, αὐ ἄκυροι

a Βασ. ς. α.

τύφης δὲ ταῖς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν διατείνῃ, δέησιν ἢ μόνον ὑπεδείξῃ θερμήν, τὸ πᾶν ἀπήρτισας τῆς εὐχῆς. ἔξεστι γὰρ καὶ γυναῖκα ἢ λαϊκάτην κατίδοιμι καὶ ἰσουργοῦσαν διάνοιαν εἰς τὸν οὐρανὸν τῇ ἀγωγίᾳ, καὶ καλέσαι μετὰ θερμότητος τὸν Θεόν· ἔξεστι καὶ αὐθέκαστον εἰς ἀγορὰν ἐμβάλλοντα καὶ καθ' ἑαυτὸν βαδίζοντα εὐχὰς ποιεῖσθαι ἀκτενεῖς· δὲ ἔτερον ἐστὶν ἐργαστήριον καθήμενον καὶ δέρματα ῥάπτοντα, τῇ ψυχῇ αἰτεῖσθαι πρὸς τὸν δεσπότην· ἔξεστι οἰκέτην, καὶ ἀνάρμενον, καὶ διάβαιον καὶ καταβαίνοντα, καὶ μετὰ χεῖρα πλέκοντα, ὅταν μὴ δυνατὸν εἰς ἐκκλησίαν ἐλθεῖν, εὐχὴν ποιεῖσθαι ἀκτενῆ δὲ διεγηγερμένην. οὐκ ἐπαισχύνῃ) τόπον ὁ Θεὸς· ὃν ζητεῖ μόνον, διάνοιαν θερμήν, καὶ ψυχὴν σωφρονοῦσαν. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι οὐ σχήματος χρεία καὶ τόπων πάντας καὶ χειρῶν, ἀλλὰ φρονήματος γνησίου καὶ διεγηγερμένου, ὁ Παῦλος ὕστερος ὑπὸ τοῦ δεσμωτηρίου χείμαρρος, καὶ οὐκ ὀρθὸς ἑστὼς (οὐ γὰρ ἠφίει τὸ ξύλον, ᾧ σου πόδας ἐδέδετο) ὅπως μετὰ θυμέας ἤυξατο χείμαρρος, ὃ δεσμωτήριον ἔστιση, καὶ τὰ θεμέλια διεσάλευσι, καὶ τοὺ δεσμοφύλακα ἔδησι, καὶ πρὸς τὴν ἱερὰν μετὰ ταῦτα μυσταγωγίαν ἐχειραγώγησε. πάλιν ὁ Ἰεζεκίας οὐκ ὀρθὸς ἑστὼς, οὐδὲ χάματα κλίνας, ἀλλ' ὕστερος ὑπὸ τῆς κλίνης χείμαρρος διὰ τὴν ἀρρωστίαν, γράψας ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ τοίχου, ὅπως τὸν Θεὸν θερμῶς ἐκάλεσε καὶ μετὰ ψυχῆς σωφρονούσης, καὶ ἀπόφασιν δεξιεδέξατο αἰσχαλέσατο, καὶ πολλὴν ἐπεσπάσατο τὴν εὐτοιδν, καὶ πρὸς τὴν πρότερον ἐπάνηλθε ὑγείαν. οὐκ ἐπ' ἀνδράσι δὲ ἁγίοις καὶ μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ποιμένων τοῦτο ἴδοι τις ἂν συμβαῖνον. καὶ γὰρ ὁ λῃστής, οὐκ ἐν οἴκῳ σὰς εὐκλείᾳ, οὐδὲ χάματα κλίνας, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ σταυροῦ τεταμένος, ἀπὸ μιᾶς ὀλίγων, τῆς βασιλείας τὴν ἀρετὴν ἐπέτυχεν. ἄλλος δὲ βορβόρῳ καὶ λάκκῳ καὶ θηρίοις, ἕτερος δὲ αὐτῇ τῇ κίστῃ τῇ ὑδρί, τὸν Θεὸν παρακαλέσαντες, τὰ ὑπερείμενα ἅπαντα διέλυσαν, καὶ τὴν αἰώνιον εὐτοιαν ἐπεσπάσαντο. καὶ ταῦτα μὲ λέγων, πρὸς αὐτὸ σιωπῶς ταῖς ἐκκλησίαις ὑπεχωρεάζειν, καὶ δὲ οἰκίᾳ μετὰ πολλῆς ἡσυχίας εὔχεσθαι, καὶ κατὰ σχολὴν χάματα κλίνοντας, καὶ ταῖς χερσὶν αἰσταίνοντας· εἰ δὲ ἢ διὰ καιρὸν, ἢ διὰ τόπον ἀπολυφλίπωμεν μεταξὺ πολλῶν ἑτέρων, μὴ διὰ τοῦτο καὶ σιωπῆσις ἀπολιμπάνωμεν εὐχάς, ἀλλὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ὃν ἔφην εἶναι πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, εὔχεσθε καὶ παρακαλεῖτε τὸν Θεόν, ὡς ὀλίγον ἔλαττον παρὰ ταύτην ἔχοντες τὴν εὐχήν. ταῦτα εἶπον, οὐχ ἵνα κροτήσητε καὶ θαυμάσητε, ἀλλ' ἵνα διὰ τῶν ἔργων αὐτὰ ὑπεδείξησθε, καὶ τὸν καιρὸν τὸν τῆς νυκτὸς, καὶ τὸν τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν τῆς ἐργασίας καιρὸν τὰς εὐχὰς καὶ δήσεσι [τοῦτον] διαλαμβάνοντες. αἱ οὕτω καὶ καθ' ἑαυτὸν οἰκοῦμεν, καὶ τὸν πρόσθεν μετ' ἀσφαλείας διανύσομεν βίον, καὶ τῆς βασιλείας τὴν οὐρανὴν ὑπερτυχόμεν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπερτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιε. ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΥΧΗΝ ΤΗΣ ΑΝΝΗΣ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΧΡΗΣΙΜΟΣ Η ΠΕΝΙΑ, ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΟΥ ΠΛΕΙΟΝΑ ΗΔΟΝΗΝ ΕΧΕΙ Η ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ

ΟΙ θησαυροὶ διορύττονται ἐν τῷ κόσμῳ, ἀγαπητοὶ, καὶ μυρία λέγουσιν εἶναι χρήματα, οὐ πρότερον ἀφίσαι), ἕως αὐτὸν πᾶν ἐξαντλήσωσι. ἡ γὰρ ὃ πολλὰ λαβεῖν, ἀλλὰ ὃ μηδὲν ἀφεῖναι τοῦτο μάλιστα αὐτοὺς διακαθαίρει πέφυκεν. εἰ γὰρ ὁ τοσαῦτα χρήματα μηνύσαι τοσαύτην πρὸς τὰ ἀπολλύμενα καὶ μὴ μένοντα κέχρηται τὴν σπουδὴν, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν θείων θησαυρῶν τοῦτο παθεῖν χρή· μὴ πρότερον ἀφίσασθαι, ἕως ἅπαν ὃ φαινόμενον ἐξαντλήσωμεν. ὃ φαινόμενον γὰρ εἶπον, ὅπως πάντα ἐξαντλήσαι ἀμήχανον. πηγὴ γάρ ἐστι διηνεκῶς βλύζουσα

μόνου. ἀλλ' ἐπὶ δώδεκα ὄντας εἰκὸς καὶ εἰς ῥαθυμίαν ἐμπεσεῖν, ἐπειδὴν πλέλθῃ μία καὶ δευτέρα ὥρα καὶ τρίτη μὴ τὴν εὐχὴν, καὶ ἴδῃς τὴν θερμότητα καὶ μικρὸν ὑποῤῥεῖν μέλλουσαν, δραμὲ ταχέως πάλιν ὅπου τὸν εὐχὸν, καὶ καταψυχεῖσάν σου τὸν δάκτυλον θέρμανον. καὶ τοῦτο ποιῆς δὰ πάσης τῆς ἡμέρας, τὰ μεταξὺ διαλείμματα τῇ πυκνότητι τῆς εὐχῆς διαθερμαίνων, οὐ διὰ τὸ διαβόλῳ ἀφορμὴν καὶ εἴσοδον τὴν τῶν λογισμῶν. καὶ ὥσπερ ἀριστοποιούμενοι καὶ πίνειν μέλλοντες ποιοῦμεν, ἐπιδὰν ἴδωμεν ὃ θερμαινὸν ὕδωρ καταψυχὸν, ὅτι τῆς ἐμφύσης αὖθ' ἥδιον πάλιν, ὥστε διαθερμανθῆναι ταχέως, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα ποιῶμεν. καὶ καθάπερ ἐπ' αἰθράκων, τῆς εὐχῆς, λύοντες ἡμῶν. ὃ σῶμα, οὕτω πάλιν ἀνάπτωμεν ἡμῶν τὸν δάκτυλον εἰς εὐλάβειαν. καὶ μιμώμεθα τοὺς οἰκοδόμους· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πλίνθους μέλλοντες οἰκοδομεῖν, διὰ ὃ τῆς ὕλης σαθρὸν, ξύλοις μακροῖς ἀποσφίγγουσι τὸν οἰκοδομικὸν, καὶ οὐδὲ διὰ πολλοῦ τοῦτο ποιοῦσι τὸ διαστήματος, ἀλλὰ δι' ὀλίγου, ἵνα τῇ πυκνότητι τῶν ξύλων τούτων ἀσφαλέστερον τὸ ζωτικὸν τῶν πλίνθων ἐργάσωνται· τοῦτο καὶ σὺ ποίησον, καὶ τὰς βιωτικὰς φροντίδας ἁπάσας, καθάπερ ἱμάντωσί τισι ξύλοις, τῇ συνεχείᾳ τῆς εὐχῆς διαλαμβάνων, πάντοθέν σου περιφράττειν τὸν ζωόν. διὰ τοίνυν οὕτω ποιῆς, καὶ μυρίοι πνεύσωσιν ἄνεμοι λοιποὶ, καὶ πειρασμοὶ, καὶ ἀδυμίαι, καὶ λογισμοί τινες ἀνδεῖς, καὶ ὁτιοῦν ἐπέλθῃ δεινὸν, οὐ δυνήσεται καταβαλεῖν τὸν οἰκίαν ἐκείνην ψυχῆς οὕτως εὐχῆς σωδεδομένην. καὶ πῶς δυνατὸν, φησι, διὰ νύκτα βιωτικὰ, δικαστήρια συνεσπειωμένα, καὶ πρεῖς ὥρας εὔχεσθαι τῆς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐκκλησίαν ἐστήκειν; δυνατὸν καὶ σφόδρα εὔκολον. καὶ γὰρ εἰς ἐκκλησίαν δραμεῖν μὴ ῥᾴδιον, ἐχόντα ἐκεῖ τὸν ἰδρῶτα, ἐν τῷ δικαστηρίῳ τοσοῦτον εὔξασθαι δυνατόν. οὐδὲ γὰρ οὕτω φωνῆς χρεία, ὡς διανοίας, οὐδὲ ἐκτάσεως χειρῶν, ὡς σωστικωτάτης ψυχῆς, οὐδὲ σχήματος, ἀλλὰ φρονήματος. ἐπεὶ ἐν Λύκα αὐτὴν, οὐκ ὀπίσω λαμπρὸν καὶ μεγάλην ἀφῆκε φωνὴν, διὰ τοῦτο ἠκούετο, ἀλλ' ὀπίσω μεγάλα εἰδυῖα τὸν καρδίαν ἐβόα. Ἡ φωνὴ γὰρ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο, φησι, ἐν οὐρανῷ· ἠκούετο αὐτῆς ὁ Θεός. τοῦτο δὲ ἄλλοι πολλοὶ πολλάκις ἐποίησαν· καὶ βοῶντες τὰ ἄρχοντα εἶδον, ἀπειλοῦντος, διατιθεμένους, μαινομένους, τοὺς τῶν θυρῶν ἑστῶτας, σφραγισαμένους, τὰ ὀλίγα ῥήματα τῶν διαιούντων εὐξάμενοι, εἰσελθόντες μετέβαλον αὐτὸν καὶ ἐποίησαν δὲ ἡμέρᾳ ἐξ ἀγρίου κατέστησαν· ἐν οὐδὲν οὔτε ἀπὸ τοῦ τόπου, οὔτε ἀπὸ τοῦ καιροῦ, οὔτε ἀπὸ τῆς σιγῆς, ἀλλὰ τὸν εὐχὸν ταύτην ἐπεδείξαντο. τοῦτο οὖν καὶ σὺ ποίησον, ἵνα ὑψηλότερος πικρὸς, καὶ μυριάκις τῶν ἁμαρτημάτων τῶν σῶν, ἀναβλέψῃς εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰπεῖν τῶν δικαίων, ἐλέησόν με ὁ Θεὸς, καὶ ἀπήρτισαί σε ἡ εὐχή. ὁ γὰρ εἰπὼν, ἐλέησον, ὡμολόγησεν ἐπεδείξατο καὶ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων. τῶν γὰρ ἁμαρτιῶν ὅτι τὸ ἐλεεῖσθαι. ὁ εἰπὼν, ἐλέησόν με, συγχώρησιν ἔλαβε τῶν πεπλημμεληκότων. ὁ γὰρ ἐλεηθεὶς, οὐ κολάζεται· ὁ εἰπὼν, ἐλέησόν με, βασιλείας ἔτυχεν οὐρανῶν. ὅτι γὰρ ὁ Θεὸς ἐλεήσας, οὐ κολάσεως ἀπαλλάττει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀξιοῖ. μὴ τοίνυν περφασιζώμεθα λέγοντες, ὡς οὐκ ἔστι πλησίον εὐκτήριος οἶκος. ἡμᾶς γὰρ αὐτὸν, ἐὰν θέλωμεν, ναοὺς ἐποίησε τοῦ Θεοῦ τοῦ πνεύματος ἡ χάρις· ὥστε πολλὴ πανταχοῦ ἡμῖν ἡ εὐκολία. καὶ γὰρ οὐ τοιαύτη ἡμῖν ἡ λατρεία, οἵα τῷ Ἰουδαίων ὃ περιῆρεν τόπος, πολὺ τὸ αἰσθητὸν ἔχουσα, καὶ πολλῆς δεομένη περιμελείας. ὅταν μὲν γὰρ τὸν εὐχόμενον καὶ εἰς τὸ ἱερὸν διαβαίνειν ἔδει, καὶ πυγόνα περιάλλειν, καὶ ξύλα καὶ πῦρ μεταχείσασθαι, καὶ μάχαιραν λαβεῖν, καὶ τὰ βωμῷ προσφέρειν, καὶ πολλὰ ἕτερα διανύσαι δύσπαιστα· οὐκοῦν οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν θέλῃς, ὃ θυσιαστήριον ἔχεις μετὰ σαυτοῦ, καὶ τὸν μάχαιραν, καὶ ὃ ἱερεῖον, αὐτὸς ὢν σὺ καὶ ἱερεὺς καὶ θυσιαστήριον καὶ ἱερεῖον. ὅπου γὰρ ἂν θέλῃς, δυνάσαι στῆσαί σε τὸν βωμὸν, τῆς αἱρέσεως ἡμῶν διδασκάλους μόνον. καὶ οὐδὲν κωλύει τόπον, οὐδὲ ἐμποδίζει καιρός· ἀλλὰ κἂν γόνατα μὴ κλίνῃς, κἂν μὴ στῆθος

ας, ἀλλ' ἐκπίνων μᾶλλον. οὐ γὰρ οὕτω ὁ πλῆθος τ̃ ἐρχομένων, ὡς ἡ ἀρετὴ τ̃ βαπλθομένων διέκρισιν αὐτὸ τὴν ἀρχὴν· ὅθεν οὕτω χαίρει καλούμενος Θεὸς οὐρανοῦ καὶ γ̃ς καὶ θαλάττης ἐπ̃ τ̃ ἐν τούτοις, ὡς χαίρει καλούμενος Θεὸς Αβρααὰμ καὶ Ισαὰκ καὶ Ιακώβ. ὅπερ ἐπ' ἀὐ θεφπων οὐ γίγ, τοῦτ' ὅτι τ̃ Θεοῦ συμβαίνει ἐστὶν ἰδεῖν. οἷ̃ π λέγω. ὅτι τ̃ αὐθεφπων, ἀπὸ τ̃ διακόν τ̃ Ⓦ δούλων καλουμένων, καὶ οὕτως ἔθος ἅπασι λέγειν, ὁ δεῖνα ὅτι ἔφπος τ̃ δεῖνος, ὁ δεῖνα οἰκονόμος τ̃ δεῖνος, ἢ στρατηγός, τ̃ ὧν ἀρχῶν. ὅθεν δέ φησιν, ὁ δεῖνα ὁ ὑπ̃ρέτης τ̃ δ̃ τ̃ ὅτι ἔφπος· ἀλλ' ἀπὸ τ̃ ἐλαττόνων ἀπὸ τ̃ μειζόνων ἀεὶ καὶ μᾶλλον εἰώθαμεν ὅτι δ̃ ἢ Θεῦ τοιοῦτοι γέγονεν. ἐγὼ γὰρ μόνον Αβρααὰμ ἢ Θεῦ λέγω), ἀλλὰ καὶ ὁ Θεὸς ἢ Αβρααὰμ, καὶ ὁ διακόνητος ἀπὸ τ̃ δούλου καλεῖται. τοῦτο γοῦν αὖθις καὶ ὁ Παῦλος ἐκπληττόμενος ἔλεγε; Δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ὁ Θεὸς, Θεὸς καλεῖσθαι αὐτ̃ν. οὐκ ἐπαισχύνεται, φησὶ, ὁ διακόνητος ἀπὸ τ̃ δούλων καλεῖσθαι. Διὰ τί οὐκ ἐπαισχύνεται); Εἰπὲ τὴν αἰτίαν, ἵνα μιμησώμεθα καὶ ἡμεῖς. ἀλλ' ἐκεῖνοι ξένοι καὶ πρεπόδημοι ἦσαι, φησιν. καὶ μὴν καὶ διὰ τοῦτο ἐπαισχύνεσθαι δεῖ. ὁ γὰρ ξένος, θύτης καὶ θύεται Φεφπτος εἴ̃ δοκεῖ. Ⓦ ἅγιοι, οὐ θύται ἦσαι ξένοι Ⓦ ἔφπων, οὐχ ἡμεῖς νομίζομεν, ἀλλ' ἕτερόν τινα ἐ̃ παράδοξον. ἡμεῖς μ̃ γὰρ ξένους ἐκείνους καλοῦμεν τοὺς τ̃ αὐτ̃ν πατρίδα ἀφέντας, καὶ εἰς ἑτέραν γῆν ἐλθόντας· ἐκεῖνοι δ̃ οὐχ οὕτως ἦσαν ξένοι, ἀλλὰ τ̃ οἰκουμένης ἀπάσης ὑπερίδοντες, καὶ μικρὰν οἰ̃ νομίσαντες τ̃ γῆν, πρὸς τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς πόλιν ἔβλεπον, οὐ διὰ ἀλαζονείαν, ἀλλὰ διὰ μεγαλοψυχίαν, οὐ διὰ ἀπόνοιαν, ἀλλὰ διὰ φιλοσοφίαν. ὅπ̃ γὰρ ἐσκέψαντο ἅ ὅτι γ̃ς ἄπωτα, καὶ εἶδον ὅτι ῥᾴ̃ ἐ̃ ἀπέλλυται, καὶ ὅθεν ἐν τούτῳ βέβαιον καὶ ἀκίνητον, οὐ πλοῦτος, οὐ δυναστεία, οὐ δόξα, οὐκ αὐτὴ ἡ ζωὴ, ἀλλ' ἕκαστον ἐχῇ τέλος, καὶ πρὸς ὃ οἰκεῖον ἐπείγεται πέρας· ἅ δ' ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἃ τοιαῦτα, ἀλλὰ ἀπολύτητα καὶ ἀθανασία, εἵλοντο ξένοι τ̃ν ῥεόντων καὶ παραπεχόντων γνέσθαι, ἵ' ἐκείνων τ̃ν μονίμων ἐπιλάβωνται. ξένοι τοίνυν ἦσαι, οὐ παρ' μὴ ἔχον πατρίδα, ἀλλὰ τ̃ πατρίδος ἐφίεσθαι τ̃ς ἀεὶ μενούσης. ὅπερ οὖν καὶ αὐτὸς παρεδήλωσεν ἔλεγε· Οἱ δ̃ τοῦτο λέγοντες, ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ζητοῦσι. ποίαν, εἰπέ, πατρίδα; ἆρα τὴν ταπεινὴν, ἣν ἀπέλιπον; οὐχί, φησὶν. Εἰ γὰρ ἐκείνης ἐμέμνηντο, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· νῦν δ̃ κρείττονος ὀρέγονται, τουτέστιν, ἐπουρανίου, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. διὰ τοῦτο οὐκ ἐπαισχύνεται ὁ Θεὸς καλεῖσθαι αὐτ̃ν Θεός. μιμησώμεθα δὴ καὶ ἡμεῖς τούτους, παρακαλῶ, ἐπανορθώσωμεν τ̃ν πρότερον, ἐπιθυμήσωμεν τ̃ν μενόντων, καταφρονήσωμεν τ̃ν γηινῶν καὶ τούτων διδάσκαλον, καὶ πρὸς Ⓦ Θεὸν ἀεὶ καταφεύγωμεν, καὶ π̃ρ ἐκείνου πάντα αἰτῶμεν. ὅθεν γὰρ εὐκ̃ς ἴσον. καὶ γὰρ τὰ ἀδύνατα αὕτη ποιῆ δυνατὰ, καὶ τὰ δύσκολα ῥᾴδια, καὶ τὰ δυσχερῆ εὐθέα καθίστησι. Τοῦτον καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ κατόρθου.. διὸ καὶ ἔλεγε, Ἐστάλαξε τ̃ς ἡμέρας ἤρεσά σε ὅτι τὰ κρίματα τ̃ς δικαιοσύνης σου. Εἰ γὰρ βαπλὰς ἀπ̃ρ μυρίαις βαπτιζόμενος φεφπτοῖς καὶ πάντα χρόνον ἀδιαλείπτως, τοσαυτάκις τ̃ς ἡμέρας πρόσκλει Ⓦ Θεὸν, ἵνα μὴ ἔχῃμεν ἀπολογίαν ἣν συγχωρήσωμεν ἡμῖν, τοσαύτην ὀλιγωρίαν ἄγοντες, καὶ μὴ ζωηρῶς αὐτὸν ἱκετεύοντες, καὶ τοῦτο τοσοῦτον μέλλοντες καρποῦσθαι κέρδος· ἀμήχανον γὰρ, ἀμήχανον ἄνθρωπον μ̃ τ̃ προσηκούσης προθυμίας εὐχόμενον, καὶ παρακαλοῦντα Ⓦ Θεὸν ζωηρῶς, ἁμαρτῆσαι ποτε. καὶ πῶς, ἐγὼ λέγω. ὁ Αβραὰμ ἀπιστίας αὐτ̃ν τὴν ἀφέσεως, καὶ τὴν ψυχὴν αἰσχύνας, καὶ πρὸς Ⓦ ἑαυτὸν ἑκατὸν μετοικίσας, καὶ οὕτω Ⓦ διακόνητον Ⓦ ἑαυτ̃ καλέσας, καὶ τ̃ν ἁμαρτημ̃ν αἰσθόμενος, καὶ τὴν συγχωρήσεως τούτων αὐτ̃ν Αβραὰμ, καὶ παρακαλέσας ἵλεων γενέσθαι καὶ ἡμῖν, ἀπὸ τ̃ς ἐν τοῖς λόγοις τούτοις ἀκριβείας, πᾶσιν ἀπολύεται βιωτικὴν φεφπίδα, καὶ τελευτᾷ, καὶ τ̃ν αἰθεφπίνων παθῶν ὑψηλότερος γίγ. καὶ ἐξορκίζω μ̃ τὸν εὐχὴν, οὐκ ἐπ' ὠφελείᾳ ἐξηρτῆσθαι· καὶ γυναῖκα εὔμορφον, οὐ κατακλασθήσεται πρὸς τ̃ ὄψιν, τὸ πρὸς τὸν τ̃ τ̃ εὐχὴν ἐνδον μόνον, καὶ πάντα ἀποπνίγουσι διωγμὸν

μῶν.

ματα μυρία καταλιπόντες, σεσίγηνται, καὶ οὐδὲ ἀπὸ ψιλῆς τινος προσηγορίας εἰσί τισι γνώριμοι· αὕτη δὲ ἡ γυνὴ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ᾄδεται νῦν. κἂν εἰς Σκυθίαν ἀπέλθῃς, κἂν εἰς Αἴγυπτον, κἂν εἰς Ἰνδούς, κἂν εἰς αὐτὰ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, πάντων ἀκούσῃ τὰ κατορθώματα τῆς γυναικὸς ταύτης ᾀδόντων, καὶ πᾶσαν ἁπλῶς, ὅσην ἥλιος ἐφορᾷ γῆν, ἡ δόξα τῆς Ἄννης καταλαμβάνει. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ τὸ θαυμαστόν, ὅτι πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ᾄδεται ἡ γυνή, ἀλλ' ὅτι τοσούτου παρελθόντος χρόνου, οὐ μόνον οὐκ ἐσβέσθη τὰ τῆς εὐφημίας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ αὔξεται καὶ ἐπιτείνεται πολλῷ πλέον, καὶ τὴν φιλοσοφίαν αὐτῆς καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν καρτερίαν ἅπαντες ἴσασι· καὶ ἐν πόλεσι, καὶ ἐν ἀγροῖς, καὶ ἐν οἰκίαις, καὶ ἐν στρατοπέδοις, καὶ ἐν πλοίοις, καὶ ἐν ἐργαστηρίοις, καὶ πανταχοῦ τῆς γυναικὸς ἐγκωμιαζομένης ἀκούσῃ ταύτης. ὅταν γὰρ ὁ Θεός τινα δοξάσαι βουληθῇ, κἂν διάβολος ἐπιγένηται, κἂν χρόνου πλῆθος, κἂν ἄλλο ὁτιοῦν, μένει τὰ τῆς δόξης ἐκείνης ἀνθοῦντα διηνεκῶς· καὶ οὐδεὶς ἐπισκοτῆσαι τῇ περιφανείᾳ ταύτῃ δυνήσεται. διὰ τοῦτο καὶ αὐτὴ παιδεύουσα ἰδοὺ ἀκούοντας ἅπαντας, ὅτι οὐ χρὴ καταφεύγειν τοῖς ἐπικαίροις, ἀλλ' ὅθεν βέβαια καὶ ἀκίνητα ἡμῖν μένει τὰ ἀγαθά, εἶπε τὸν τῆς δόξης αἴτιον. εἰποῦσα γάρ, ὅτι ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ, ἐπήγαγεν, ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου, διπλᾶ ἐνταῦθα ἡμῖν ἀριθμουμένη τὰ ἀγαθά· ἅπερ δύσκολον συμβαίνειν ταχέως. καὶ γὰρ τοῦ σάλου, φησίν, ἀπηλλάγην, καὶ τὴν ἀτιμίαν ἀπεθέμην, καὶ ἀσφαλείας ἀπέλαυσα, καὶ δόξης μετέσχον. ταῦτα δὲ ἀμφότερα οὐκ ἄν τις ἴδοι ῥᾳδίως ἀλλήλοις συντρέχοντα. πολλοὶ γὰρ κινδύνων μὲν ἀπαλλάττονται, ἐπίδοξον δὲ οὐκ ἔχουσι βίον· ἕτεροι πάλιν δόξης μὲν ἀπολαύουσι καὶ περιφανείας, κινδυνεύειν δὲ ἀναγκάζονται διὰ τὴν δόξαν ταύτην. οἷόν τι λέγω· πολλοὶ πολλάκις τὸ δεσμωτήριον οἰκήσαντες, μοιχοὶ καὶ γόητες καὶ τυμβωρύχοι καὶ ἕτερα ἄττα τοιαῦτα ἡμαρτηκότες, εἶτα ἀπό τινος φιλανθρωπίας βασιλικῆς ἀφέθησαν τοῦ οἰκήματος. οὗτοι τῆς κολάσεως μὲν ἀπηλλάγησαν, ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἀπετρίψαντο, ἀλλ' ἔχουσι τὴν ἀτιμίαν ἑπομένην αὐτοῖς. ἀλλ' οἱ στρατιῶται γενναῖοι οἱ ἐπίδοξοι καὶ περιφανῆ βίον διώκοντες, ῥιψοκινδύνως ἑαυτοὺς τοῖς πολεμίοις ἐκδόντες, πολλὰ πολλάκις ἔλαβον τραύματα, καὶ ἔσχατον ἄωρον ὑπέστησαν θάνατον. οὗτοι δόξης ἐπιθυμήσαντες, ἀσφαλείας ἐξέπεσον. ἐπὶ δὲ τῆς γυναικὸς ἀμφότερα ταῦτα συνέβη, καὶ ἀσφαλείας ἀπέλαυσε, καὶ δόξης ἐπέτυχεν. οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν παίδων ἐγένετο. καὶ γὰρ κινδύνων ἀπηλλάγησαν διαφυγόντες τὸ πῦρ, καὶ περιφανεῖς ἐγένοντο, ὑπὲρ φύσιν τοῦ στοιχείου νικήσαντες τὴν δύναμιν. τοιαῦτα τοῦ Θεοῦ τὰ κατορθώματα. ὁμοῦ γὰρ λαμπρὸν καὶ ἀσφαλῆ χαρίζεται βίον. ἅπερ οὖν ἀμφότερα καὶ αὕτη ἀριθμουμένη ἔλεγεν, Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου. οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἐν Θεῷ, φησίν, ἐν Θεῷ μου, τὸν κοινὸν τῆς οἰκουμένης δεσπότην ἁρπάζουσα πρὸς ἑαυτήν. τοῦτο δὲ ἐποίησεν, οὐκ ἐλαττοῦσα αὐτοῦ τὴν δεσποτείαν, ἀλλὰ τὸν οἰκεῖον ἔρωτα ἐνδεικνυμένη τε καὶ παραμυθουμένη. τοιοῦτον γὰρ τῶν φιλούντων τὸ ἔθος· οὐκ ἀνέχονται μετὰ τῶν πολλῶν φιλεῖν, ἀλλ' ἐξαιρέτως καὶ ἰδιαζόντως βούλονται αὐτῶν ἐνδείκνυσθαι τὸ φίλτρον. οὕτω καὶ ὁ Δαβὶδ ποιεῖ λέγων, Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, πρὸς σὲ ὀρθρίζω. Εἰπὼν γὰρ τὴν κοινὴν αὐτοῦ δεσποτείαν, εἶπε καὶ τὴν ἰδιάζουσαν τὴν ἐπὶ τῶν ἁγίων. καὶ πάλιν, Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, πρόσχες μοι· ἵνα τί ἐγκατέλιπές με; καὶ πάλιν, Ἐρῶ τῷ Θεῷ, ἀντιλήπτωρ μου εἶ. ψυχῆς γὰρ ζεούσης καὶ θερμῆς καὶ διακαιομένης ὑπὸ τοῦ πόθου ταῦτα τὰ ῥήματα. οὕτω καὶ ἡ γυνὴ αὕτη ἐποίησεν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀνθρώπους τοῦτο ποιεῖν, θαυμαστὸν οὐδέν· ὅταν δὲ ἴδῃς τὸν Θεὸν τοῦτο ποιοῦντα, τότε ἐκπλάγηθι. καθάπερ γὰρ οὗτοι οὐ κοινῇ μετὰ τῶν πολλῶν αὐτὸν καλοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἰδιαζόντως ἑαυτῶν αὐτὸν βούλονται εἶναι Θεόν· οὕτω καὶ αὐτός, οὐ κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων φησὶν αὐτῶν εἶναι Θεὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰδιαζόντως αὐτῶν. διὰ τοῦτο λέγει, Ἐγὼ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, οὐ συστέλλων αὐτοῦ τὴν δεσποτεί-

Ψαλμ. ξβ. α.
Ψαλμ. κα. α.
Ψαλμ. ζ. ς.
γρ. πάθους
Ἐξοδ. γ. κς.

συλλόγου, διὰ νεκτὸς ταῦτα ποιῆσαι χρή, ἀλλ' ὑχὶ μὴ τὴν τὸ ἑορτὴν μόνον φαιδρότητα, μετ' ἐκείνων ἀφίσασθαι πάλιν, ἀφεμένην δίκην ἀπλῶς ἀγάλματος.

Ἡδυνάμην μὲν οὖν καὶ πλέονι μῆκος ἐκτεῖναι τὸν λόγον· ἀλλ' ὀκνῶ· οἶδα σαφῶς, ὅτι τὸ τῆς ἡμετέρας παραινέσεως βούλεται ὑμῖν αὐλοῖς ποιοῦντες, καὶ πλείονα τὴν εἰρημένων ἐρῆτε, ὥστε μὴ δόξαι παρεγκλῆσαι τὸ τὴν κατ' ἐκείνων ἐπιτιμήσεσι, καὶ λοιπόν, ἃ ἅπαντα ὑμῖν ἀφεὶς, τῆς εἰωθυίας ἅψομαι διδασκαλίας, ὅπερ τινὰ τῆς Αννης ἱστορίαν ἐπαναλαμβάνων καὶ λέγων. ὦ μὴ θαυμάσητε, εἰ μηδέπω τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἀπηλλάγημεν. ὦ γὰρ οὐ δυνάμεθα τὸν γυναῖκα ταύτην ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐκβαλεῖν τῆς ἐμῆς· οὕτως αὐτῆς θαυμάζω τὴν εὐμορφίαν τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ κάλλος τῆς ἀρχαίας. φιλῶ γὰρ ὀφθαλμοὺς δακρύοντας εὐχαῖς, καὶ πόνους, καὶ χείλη, καὶ σώματα ὠχριῶντα νηστείαις πονηρευομένων, ἀλλ' εὐσεβείᾳ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν καλωπιζόμενον, οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης· διὰ τοῦτο θαυμάζω μᾶλλον ὅτι ἐφιλοσόφησε, θαυμάζω δὲ μείζονος, ὅτι γυνὴ οὖσα ἐφιλοσόφησε, γυνὴ, ἧς πολλοὶ πολλάκις κατηγόρησαν. ἀπὸ γὰρ γυναικὸς, φησὶ, ἀρχὴ ἁμαρτίας, καὶ δι' αὐτὴν ἀποθνήσκομεν πάντες. καὶ πάλιν, μικρὰ πᾶσα κακία ὑπὲρ κακίαν γυναικός· καὶ ὁ Παῦλος, Ἀδὰμ γὰρ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα εἰς παράβασιν γέγονε. διὰ τοῦτο μάλιστα αὐτὴν θαυμάζω, ὅτι τὰ ἐγκλήματα ταῦτα διεκρούσατο, ὅτι τὴν κατηγορίαν ἀπέθετο, ὅτι τὸ διαβαλλομένου γένους ὅσα καὶ κατηγορουμένου, τὰ οἰκεῖα πάντα ἀπεστείλατο, διὰ τῆς ἔργων παιδεύουσα, ὅτι καὶ ἐν τῇ φύσει τοιαῦται γεγόνασιν, ἀλλὰ διὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν οἰκείαν ὀλιγωρίαν, καὶ ὅτι τὸ τῷ γένει τοῦτο δυνατὸν ἄκρας ἀρετῆς ἐπιλαβέσθαι. φιλόπεινον γάρ ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο καὶ ἄπιστον. κἂν εἰς πυκνὴν ἀπόκλιπῃ, μεγάλα ἐργάζεται κακά· κἂν ἀρετῆς ἐπιλάβηται, τὴν ψυχὴν προήσεται προθύτερον, ἢ τῆς προθέσεως ἀποστῆσαι). οὕτω γοῦν αὐτὴν τὴν φύσιν εἴκασε, καὶ τὸν ἀνάγκην εἰδέναι ἔσται, καὶ τῇ προαιρέσει τῆς εὐχῆς, ἀπὸ μήτρας πεπηρωμένης τέκνοι βλαστῆσαι πρέπει. διὰ τοῦτο πάλιν ὅτι τὴν εὐχὴν καταφεύγει, καὶ μὴ δὲ λαθεῖν ὅτω λέγουσα· Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου. ὅπερ μὲν οὖν, τί ὅτιν, ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ, πρόδηλον εἶναι πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, δῆλον ὑμῖν· καὶ ἡ ἀναγκαίως τὴν ἐξῆς ἐμνημόνευσαν ῥῆσιν. εἰ γὰρ ἔστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ, ἐπήγαγε, Ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου. τί ὅτι, κέρας μου; καὶ γὰρ ἀκολούθως ταύτῃ κέχρηται τῇ λέξει ἡ γραφή, ὡς ὅταν λέγῃ, Ὑψώθη κέρας αὐτοῦ, καὶ ὑψώθη κέρας Χριστοῦ αὐτοῦ. τί ποτ' οὖν λέγει κέρας; τὴν δύναμιν, τὴν δόξαν, τὴν ἀφθαρσίαν, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἀλόγων ζώων αὐτὸ πεφυκός. ἐκ γὰρ ἐκείνων καὶ δόξης καὶ ὅπλου τὸ κέρας μέσον ἐσήκασιν οἱ Θεοί. καὶ ἀποβάλωσι τοῦτο, τὸ πλέον ἀπέβαλον τῆς δυνάμεως· καθάπερ ἄοπλος ὁ τραπώτης, οὕτω καὶ τοὺς χοίρους χειρώσατο ῥᾳδίως ἁλίσκει). οὐκοῦν οὖν διὰ τούτου ἄλλο φησὶν ἡ γυνὴ, ἀλλ' ἢ ὅτι ὑψώθη ἡ δόξα μου. ἐπεὶ οὖν ὑψώθη ὁ Θεῷ, διὰ τοῦτο καὶ ἀσφαλὲς τὸ ὕψος ὅτι, βεβαίαν καὶ ἀκίνητον ἔχει τὴν ῥίζαν. καὶ γὰρ τῶν ἀνθρωπίνων δόξα, τὴν δόξαζόντων μισθὸν τὴν εὐτέλειαν, ὅταν καὶ μεταπίπτῃ ῥᾳδίως· καὶ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὕπνος, ἀλλὰ ἀκίνητος μένει διὰ πάντος. καὶ ταῦτα ἀμφότερα δηλῶν ὁ προφήτης, καὶ εἰπὼν τὸ ἀμεταπίπτον, ἐπὶ ταύτης τὸ μόνιμον, ὅτως ἔλεγε· Πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν. τοιγὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ οὐχ ὕπνος, ἀλλὰ πῶς; Τὸ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μένει. καὶ ἐπῆλθεν τοῦτο καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς γυναικός. βασιλεὺς μὲν γὰρ καὶ στρατηγὸν ἐκ δυνάσθαι, πολλὰ προαγματεύσασθαι πολλάκις, ὥστε αὐτὴν ἅλωσιν γένεσθαι τοῖς μισοῦσιν, καὶ πάσης λαμπρότητος ἀποστερῆσαι, καὶ ἀνδριάντας αἰσχῦναι τοὺς, καὶ εἰκόνας πολλὰς πολλαχοῦ, ἐκ καταφρονῶσι τὸ μνη-

μεῖα

a. Τιμ. c. ii. a. Bas. c. a. Ψαλ. ο'. i. a. Bas. c. i. c. Ησαι. ζ. γ'.

πα ἢ λέγω, ἢ τὴν γεγηραϰότων ϰαθάπτομαι, ὐχὶ τῶν νέων ἀπαλλάττων ϰατηγορίας ἢ ψόγου, ἀλλὰ δι' ἐϰείνων τούτους ἀσφαλιζόμενος. Εἰ γὰρ ϖρ γεγηραϰότα δεῖ, πολλῷ μᾶλλον ϖρ νέον. ϵ̓ϰεῖ μὲν γὰρ πολὺς ὁ γέλως, ϵ̓ϰεῖ δὲ μείζων ἡ ἀϰηµοσύνη· ἐνταῦθα δὲ χαλεπώτερος ὁ ἄλεϑρος, βαϑὺ δὲ βάρος ϑροῦ, ὅσῳ ϵ̓ϰµηϰέστερα μᾶλλον τὰ τῆς ὀπτηρίας τοῖς νέοις, ἢ σφοδρότερα αὐδῆς ἡ φλόξ· ϰἂν µιϰρᾶς ὀπὸ τῆς ϕάσεως µόνον ἐξωθεν ὕλης, τὰ πάντα ἐµπίπρησι. ἢ γὰρ ϖρὸς ϑυµὸν ἢ ϖρὸς ὀπτηρίας βούλεσϑαι µᾶλλόν ἐστι γέρων· διὸ ϰαὶ πλείονος ἀεὶ δεῖται τῆς ϕυλαϰῆς, σφοδροτέρου τοῦ χαλινοῦ, ἀσφαλεστέρου τοῦ πηϰτοῦ ϵ̓ τοῦ ϰωλύµατος. µὴ γάρ µοι τοῦτο εἴπῃς, ὡς ἥδεται, ὅτι ἡδονὴν ἔχει ἡ ϑεωρία· ἀλλ' εἰ µὴ µετὰ τῆς ἡδονῆς ἢ βλάβην ἔχει, τοῦτό µε δίδαξον. ἢ τί λέγω βλάβην ὅτι γὰρ οὐδὲ ἡδονὴν ὃ ϖρόσϰειται ἔχει, ἐντεῦϑεν εἴσῃ σαφῶς. ἐϰ τῆς ἱπποδροµίας δύο χορεῦσι ϵ̓ϰεῖνοι, ἀπόντησαν τοῖς ἐϰ τῆς ϵ̓ϰϰλησίας διαχωρεῦσι, ἢ ϰαταµάθε µετὰ ἀϰριβείας, πόσην ὁδὸν µείζονι, ὁ ϖρεσϕυτὴν ἀϰούσας, ἢ µεταχὺ εὐλογίας, ἢ διδασϰαλίας ἐπολαύσας, ἢ ϖρ Θεὸν ϖροσϰαλέσας ὑπὲρ τῆς οἰϰείας ἁµαρτηµάτων, ἢ ϰουφότερον πτήσας τὸ σωµατῶδες, ἢ µηδὲν ἑαυτὸν ϰαταγωϊϰὸν ποιῆσαι, ἢ σὺ ὁ ϰαταλιπὼν τὸ µητέρα, ϰαὶ τοὺς ϖροφήτας ἀπιµάσας, ϰαὶ ϵ̓ἰς ϖρ Θεὸν ὀξυδρεῖσας, ϰαὶ µετὰ τοῦ ϑεάτρου χορεύσας, ϰαὶ βλασφηµούντων ἀϰούσας ἢ λοιδορουµένων, ἢ ϖρ ϰαιρὸν ἀναλώσας ϵ̓ἰϰῇ ἢ µάτην, ἢ µηδὲν οἰϰεῖον ἔχων ἀπειλῆσαι, µήτε σωµατιϰὸν, µήτε πνευµατιϰὸν ϰέρδος σϰῆψαι. ὥστε ἡδονῆς ἔνεϰεν µάλιστα ἐνταῦϑα ἀπόντα χρή. ϵ̓ϰεῖ µὲν γὰρ εὐθέως ϰατάγνωσις, ϰατηγορία τοῦ σωιδότος, µεταύοια ὅτι τοῖς γεγηµόσι, αἰσχύνη ἢ ὄνειδος ἢ ὃ ἀπόρρητον ἔχει τοὺς ὀφθαλµούς· ἐνταῦϑα δὲ τοὐναντίον ἄπαν, παῤῥησία, ϵ̓ὐ δὲ ἐλευϑεροσυµβῆναι, ϰαὶ ὃ µὴ αἰδείας ἅπασι ϖρσϰαλέσϑαι ϖρὸς τὴν ἐνταῦϑα αἰσχυσµάτων ἀπόντων. ὅταν τοίνυν εἰς ἀγορὰν ἐµβαλὴς, ϰαὶ ϖολλοὺς ἴδῃς ὅτι τῶν ϑεωρούντων πέχονται ϵ̓ϰεῖνοι, ϰαταφυτεύου ὅτι τῶν ϵ̓ϰϰλησίαν εὐθέως, ϰαὶ µιϰρὸν ϰαρτερήσας χρόνον, πύϕα διϊνεϰῶς τὴν ϑείαν ῥηµῶν· ὡς µὲν γὰρ ϖρὸς συρρεῖς µετὰ τῶν ϖολλῶν ἀπέλϑῃς ϵ̓ϰεῖ, µαϰρὰν ψυχαγωγηϑεὶς, ϖρὸ πάσης τῆς ἡµέρας ἀλγήσεις, τῆς τε ὀπτασίας, ϰαὶ ϖολλῶν ἐπέρων, ϰαταγινώσϰων ϵ̓αυτοῦ· ὡς δὲ µιϰρὸν ὀπίσω χῆς ϵ̓αυτοῦ, ὀλίγα πάσης τῆς ἡµέρας ἕξεις πεύϕα. ὁ γὰρ ὀπτὸς τοῦτο µόνον, ἀλλὰ ϰαὶ ὀπτὸς τῶν ἄλλων ἀπόντων ὅπως συµβαίνει ϵ̓ἰδήσει. ἡ µὲν γὰρ ϰαϰία ϖρὸς ἑαυτὴν ἔχει τὴν ἡδονὴν, διϊνεϰῆ δὲ τὴν ὠδυνίαν· ἡ δὲ ἀρετὴ, βραχὺ µὲν ϖόνον, διϊνεϰὲς δὲ τὸ ϰέρδος µετὰ τῆς εὐφροσύνης. οἶδ, ἤδεταί τις ϖρὸς Θεὸν, ἐδάϰρυσεν, ἤλγησεν ὀλίγον χρόνον ϰαὶ τὴν εὐχήν, ἕτερος ὀπὸ πάσης ἡµέρας ἐπεύϕα, εἶτα ἐλεηµοσυνῶν ἔδωϰεν, ϵ̓ὐήτευσεν, ἄλλο τι τῶν ἀγαϑῶν εἰργάσατο, ἢ ὑβριωδὴς οὐϰ αἰτελεσϑήσεται. ϵ̓ὶ µιᾷ γοῦν ϰαιροῦ ῥοπῇ ϰαρτερήσας ϰαὶ ϰαταχὼν τὸν ϑυµὸν, ὀπὸ πάντος γέγονεν ϰαὶ εὐφραίνεται, τῶν ϰατορθωµάτων ἀναµιµνήσϰων ἑαυτὸν ϵ̓ϰείνων. ὅτι δὲ τῆς ϰαϰίας, τοὐναντίον· ὕβριστής, ὑπελείσθη. µετὰ ταῦτα οἴϰοι γενόµενος, ἑαυτὸν ϰαταθήσει ϰαὶ ῥήµατα ἀναλογιζόµενος, ἃ ϖολλάϰις ϖολλοῖς ἐνέγϰε βλάβην. ὥστε εἰ διώϰεις ἡδονὴν, ϕεῦγε ϰαὶ νεωτερισµοὺς ὀπτασίας, ϰαὶ σωφροσύνης ὀπιµέλου, ἢ ἀϰροάσει ϑείων ϖροσέσται λογίων. ταῦτα ϖρὸς ὑµᾶς λέγοµεν, ἵνα ὑµεῖς ϖρὸς ϵ̓ϰείνους λέγοντες, ϰαὶ σιωπῶντες τούτοις αὐτοὺς ἐπανορθοῦντες τοῖς ῥήµασιν, ἀφέλϰητε πάσης ϖονηρᾶς σωτηρίας, ϰαὶ πείϑητε λογισµῷ πάντα ποιεῖν τῷ ϖροσήϰοντι. τῶν γὰρ τοιούτων ϰαὶ ἁπλῶς ϰαὶ εἰϰῇ φερόµενον οὐδὲν τοῦ ϖροσώπου ἐπαιτιῶν ἔυροι τις ἂν ὄσαν. ϰαὶ τοῦτο ὀπὸ τῆς ὀπτασίας σωάξεως δῆλον ϰαθίστηµι. τῆς γὰρ ἁγίας ἡµῶν ϖαλαιµονίης ϖεντήϰοντα, ϖοσοὶ δραµεῖται πλῆϑος, ὡς ἅπαντα ἡµῶν τὰ ϵ̓ϰείνου ϖιοχωρήσαι. ἀλλ' ὅµως οὐδὲ ταύτην ἀποδείχοµεν τὴν συλλογήν· σωτηρίας γὰρ ὅτι, οὐϰ εὐλαβείας. ἵ τοίνυν ἡµῖν ἀµείνων ἀθλιώτερον, ὅταν ϰαὶ ἡ ῥαθυµία αὐτὸν ἐγϰλήσῃ γέµειν, ϰαὶ ἡ δοϰοῦσα εἶναι σοφὴ, ἐγϰωµίων ἢ ἔρηµος; τὸν γὰρ ζῆλον ἢ ϖόϑον ϰαὶ σώφρονι λογισµῷ τὸν ϑεῖον τοῦτον µετέχοντα

Οὐκ οἶδα ποίοις χρήσομαι λόγοις σήμερον. καὶ γὰρ ὁρῶ τὰς ζωὰς ἐκπεπτωκυίας, τοὺς φίλους ὑβριζομένους, ἀποστόλους ὑποφερομένους, πατέρας καταφρονουμένους, ἀφ' ἧς δούλων εἰς δεσπότην διαπότην ἀφικάρουσαν τὴν ὕβριν, βούλομαι μὴ ἐπικαλέσαι· τοὺς δὲ ὀφειλόντας ἀκοῦσαι τῆς κατηγορίας οὐκ ὀρῶ παρόντας, ἀλλ' ὑμᾶς τοὺς οὐδὲν δεομένους τῆς παρούσης διατριβῆς ταύτης καὶ τῆς ταλαιπωρίας. πλὴν ἀλλ' οὐδὲ θεμιτὸν ἡμῖν. τίνα γὰρ οὐδυνήσω τὸν ἐπ' ἐκείνοις ἀφικνεῖσθαι μακρὰν παρασκευάσομαι εἰς τὰ ἔξω, ἀφ' ἧς ῥημᾶν ἐκβάλλοντες αὐτὴν, αὐλοὺς τε ἐκείνοις αἰχμωλεσθαι καὶ ἐρυθρίαν ποιήσομεν, τοσούτους αὐλοὺς ἐπαφέντες κατηγόρους, τοὺς ἀκούοντας ἄπαντας ὑμᾶς. Εἰ μὲν γὰρ οὐτωσὶ πρεγμένοι, ἡμῶν μόνον ὑπεμνήσαν ἦκουσαν ἂν· νῦν δὲ φεύγοντες τὴν πρὸς ἡμᾶς ὑπόμνησιν, πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἀκούσονται πάντα. οὕτω καὶ φίλοι ποιοῦσι· ἐπιδεῖν τοὺς ἀναθυμίους μὴ βίωσι, τοῖς ἐκείνων ἐντυγχάνοισι φίλοις, ὥστε ἀπολαβόντας εἰς τὰ ἐξῆς ἐπιμεῖναι. τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε. τοὺς γὰρ εἰς αὐτὸν ἡμαρτηκότας ἀφεὶς, τῷ μηδὲν ἠδικηκότι κατεντυγχάνει τῷ Ἱερεμίᾳ, λέγων· Εἶδες τί ἐποίησέ μοι ἡ ἀσωτος θυγάτηρ Ἰούδα; ἀφ' ἧς δὲ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ὑμῖν ἀναντυγχάνομεν κατ' ἐκείνων, ἵνα ἀπολαβόντες διορθώσητε αὐτούς. Τίς γὰρ ἂν ἐνέγκοι τὸν ὀλιγωρίαν τὴν τοσαύτην; ἅπας τῆς ἑβδομάδος ἐνταῦθα συλλεγόμενα, καὶ οὐδὲ ταύτην ἀνέχονται τὴν ἡμέραν τῆς βιωτικῆς ἀναπαύσεως. καὶ ἐγκαλεῖ τις, ἀθλίως πενίαν προβάλλονται, τὴν τοῦ ἀναγκαίου σοφίαν, τὴν ἀσχολίας κατεπειγούσας, ἀπολογίαν κατηγορίας ἁπάσης χαλεπωτέραν μελετήσαντες. τί γὰρ ἂν ταύτης τῆς κατηγορίας γένοιτ' ἂν ἰσχυρότερον, ὅταν τὴν τοῦ Θεοῦ προαγορεύσεως ἔτερον ἀναγκαιότερον ὑμῖν τι φαίνηται καὶ κατεπεῖγον μᾶλλον; μάλιστα μὲν οὖν εἰ καὶ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, κατηγορία ἡ ἀπολογία ἦν, ὥσπερ ἔφην. ἵνα δὲ μάθητε, ὅτι καὶ ταῦτα σκῆψις καὶ προφάσεις καὶ ῥαθυμίας ὄντα προπετάσματα, οὐδὲν ἐμοῦ λέγοντος, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν ἀνίσχυσι πόλεις ἡμέρας οὐ τὰ τοιαῦτα προφασιζομένους, ὅταν πᾶσα ἡ πόλις προσὼ ἱππόδρομον μετασῇ, καὶ οἰκίας, καὶ ἀγορὰ εἰς τὸν προαίρεσιν χειροθέσιαν ἐκείνων. καὶ ἐνταῦθα μὲν οὐδὲν ἀνύσειν τῆς ἐκκλησίας τόπον πληθούσθω ὅτι ἰδιῶν· ἐκεῖ δὲ ἱππόδρομον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγορὰ, καὶ οἰκίας, καὶ δώματα, καὶ χρημάτων, καὶ μυρίους ἑτέρους δῶρα καταλαμβάνοισι τόπους· καὶ οὔτε πενία, οὔτε ἀσχολία, οὔτε ἀσθένεια σώματος, καὶ ποδῶν ἀῤῥωστία, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τοιούτων ἐπέχει τὴν ἀκόλαστον μανίαν· ἀλλ' ἄνθρωποι γεγηθότες νέων ἁρμάτων σφοδρότερον ἐκεῖ πέτονται, τὴν πολιὰν καταμύοντες, τὴν ἡλικίαν παραδιαπαίζοντες, ὃ γῆρας αὐτὸ καταγέλαστον ποιοῦντες. καὶ οὐτωσὶ μὲν εἰσιόντες, καυτιῶντες, ὥσπερ καὶ σοχλάζειν νομίζοισι, καὶ ἀναπεπλώκασιν ἐν τῇ τῶν θείων γραφῶν ἀκροάσει, ξενοχωρίαν καὶ πτῶμα, καὶ τὰ τοιαῦτα προβαλλόμενοι· ἐκεῖ δὲ καὶ ἥλιον χρυσῇ διαλάμποντες τῇ κεφαλῇ, καὶ πατούμενοι, καὶ ὠθούμενοι, καὶ μὴ πολλῆς πιεζόμενοι τῆς σφοδρότητος, καὶ μυρία ἕτερα παράλογα δεινὰ, καθάπερ ἐν λαμπρομυσταγωγίαις, οὕτω διάκεινται. Διὰ τοῦτο ἡμῖν αἱ πόλεις εἰσὶ διεφθαρμέναι, ὅτι πονηροὶ τοὺς νόστους εἰσὶ διδάσκαλοι. πῶς γὰρ δυνήσῃ τοὺς νέους ἀκόσμους ὄντας καὶ ἀστηριάτους σωφρονίσαι, αὐτὸς ἐν πολιᾷ τοιαῦτα μανιωρίζων, αὐτὸς μὴ τοσοῦτον χρόνον κόρον μὴ λαβὼν τῆς ἀπρεπεστάτης θέας ἐκείνης; πῶς δυνήσῃ ῥυθμίσαι τοὺς νέους, πῶς κολάσαι τὸν οἰκέτην ἁμαρτάνοντα, πῶς ἑτέρῳ συμβουλεύσεις τὰ δέοντα ἀμβουλῶν, τοιαῦτα αὐτὸς ἐν ἑκάστῃ ὥρᾳ ἁμαρτάνων; καὶ μὲν ὑβρίσῃ νέος τὸν γεγηθότα, τὴν ἡλικίαν ἀθλίως προβάλλεται, καὶ μυρίους ἔχει ζωγραφικοὺς· ὅταν δὲ σωφρονίσῃ δέῃ τὸν νέον, ἐν ἡμέρᾳ πικρὸν ἀρετῆς αὐτὸν γήρως, οὐδαμοῦ τῆς ἡλικίας αὐτῆς λόγος, ἀλλ' αὐτὴν ἐκείνων μανικώτερον ὅτι τὴν προαίρεσιν βαδίζοισι θεωρίαν. ταῦ-

πε

λὺ φέρει ὃ κέρδος ἡμῖν ἐν μόνιμον. ° οὐ γὰρ αἱ θεῶν ποιηταὶ μισθοῦνται, ἀλλ' αὐτῶν ἀγγέλων ὁ δῆμος τὸν ἐκεῖ πολιτευόμενοι χρόνον διηνεκῶς. καὶ πῶς λέγω τῶν ἀγγέλων τὸν δῆμον; αὐτὸς αὐτὸν ὁ τῶν ἀγγέλων διδάσκαλος ἐπαινέτην ἐαυτοῦ ἀποδείκνυσι). ὁ δὲ συνδοῦλος τοῦ Θεοῦ ἐπαινούμενος, οὐ μίαν, οὐδὲ δύο, οὐ πρὸς ἡμέρας, ἀλλ' ἀφ' ἑσπέρας τοῦ αἰῶνος παρεμβάλλει στέφανον, καὶ γυμνὸν οὐκ αὖ ποτε ἴδοις τῆς δόξης ἐκείνης τὸν τοῦ τοιούτου κεφαλόν. οὐ γὰρ εἰσαῦθις ἡμέρας ὁ τῆς παρηγύρεως ταύτης ἀπολαύσεται χρόνος, ἀλλ' εἰς τὸν ἀθανασίαν τῶν μισθῶν ἐκτείνεται. ταύτης τῆς λειτουργίας οὐκ αὖ ποτε ἡμῖν πενία κώλυμα, ἀλλ' δυνατὸν ἐν τῷ πένητα λειτουργῆσαι ταύτην τὴν λειτουργίαν, καὶ μάλιστα τὸν πένητα, ὅτε πάσης ἀπηλλαγμένοι φαντασίας βιωτικῆς. οὐ γὰρ δαπάνης χρημάτων ἡ παρουσία, ἀλλὰ ψυχῆς δεῖ καθαρᾶς καὶ σωφρονούσης διανοίας. ἀπὸ ταύτης ἡ τὰ ἱμάτια τῆς πολιτείας ἐκείνης ὑφαίνεται τῇ ψυχῇ, ἡ ὁ στέφανος πλέκεται. ὥστε δὴ μὴ τοῖς τῆς ἀρετῆς ἢ κακοσμημάτων καταρτώμασι, οὐδὲν ὄφελος αὐτῇ χρυσίου πολλοῦ, ὥσπερ οὖν οὐδὲ βλάβος ἔσται πενίας, ἐὰν τὸν ἔνδοθεν ἔχῃ πλοῦτον ἀναποκείμενον. ταύτην τὴν λειτουργίαν μὴ μόνον ἄρρενες παῖδες, ἀλλὰ καὶ θυγατέρες ἡμῖν λειτουργεῖτωσαν. οὐ γὰρ ὥσπερ ὅτι τὸν ἔξωθεν πολιτείας διάδραμα μόνον ταύτα λειτουργεῖν ὑπέτιπακται, ἀλλὰ ἐκ γενεᾶς ἐκείνου τὸν θεσμὸν δέχεται), καὶ γέγονεν, ἡ νέος, ἡ δοῦλος, ἡ ἐλεύθερος. ὅπου γὰρ ψυχῆς ἐστιν ἡ ἐπίδειξις, οὐ φύσις, οὐχ ἡλικία, οὐκ ἄξίωμα βιωτικὸν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ἐμποδίζειν πέφυκε. ἀφ' ἧς δὴ τῆσδε παρακαλῶ ὑμᾶς ἐκ ταύτης ἡλικίας ἐκδιδόναι καὶ ὑμᾶς τὰς θυγατέρας ταῖς τοιαύταις λειτουργίαις, ἐκ τῆς τοιαύτης πολιτείας ἁρμόζοντα ταύτας ἀποτίθεσθαι πλοῦτον ἀΰλοις, οὐ χρυσίον καταρύπτοντας, οὐδὲ ἀργύρειον συλλέγοντας, ἀλλ' ὑπείκειν, σωφροσύνῃ, σεμνότητα, τ' ἄλλων ἅπασαν ἀρετὴν ἐναποτιθεμένους αὐτῇ τῇ ψυχῇ. ταύτης γὰρ δίχα τῆς δαπάνης ἐκείνη ἡ λειτουργία. ὧν ταύτην οὖν ἐν ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς παισὶν συλλέξωμεν τὸν εὐπρεπῆ, καὶ κτησώμεθα τὸν πρέποντα βίον, πολλῆς ἀπολαυσόμενα τῆς λαμπρότητος, καὶ κτησώμεθα τὸν μέλλουσαν ζωὴν τῆς μακαρίας ἐκείνης ἀκηράτου φωτός, δι' ἧς ἀπόντες σὺν ὁμολογήσαντες αὐτὸν ὁ Χριστὸς αἰσχυνθήσει. ὁμολογία γὰρ οὐχὶ ἀφ' πίστεως μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀφ' τῶν ἔργων, ὡς ἐὰν μὴ ἐν αὐτῇ πρᾷ, κινδυνεύομεν μὴ τῶν ἀρνουμένων κολάζεσθαι. οὐ γὰρ ἐξ ἀρνήσεως ἐστὶ τοῦτο, ἀλλὰ πολλοὶ ἐν ἀφ' ἑαυτοῖς. καὶ ὅσα ἁπλῶς ἡμῖν αὐτὸν ὑποτυπούμενος ὁ Παῦλος δηλοῖ ἐν οἷς φησι, Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται· ἐν πάλιν, Εἰ δέ τις τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων· ἐν πάλιν, Φεύγετε τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία. ἐπεὶ οὖν ἀρνήσεως τοσοῦτοι εἰσὶν, ἐνδηλον ὅτι ἐν ὁμολογίας τοσοῦτοι, ἐν πολλῷ πλείονες· ὅς δὴ πῶς ὁμολογήσαι ἀπευδόσωμεν, ἵνα καὶ αὐτοὶ τῆς ἐκ τῶν ὑμεναίων πομπῆς ἀπολαύσωμεν, χαρᾶς καὶ φιλοτιμίας τῆς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ, καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ἐν ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

Τιτ. α. ιτ. α. Τιμ. ε. η. Κολασσ. γ. ε.

Λογ. ιδ'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΑΣ ΣΥΝΑΞΕΙΣ ΚΑΤΑΛΙΜΠΑΝΟΝΤΑΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ ΔΙΑΒΑΙΝΟΝΤΑΣ· ΚΑΙ ὍΤΙ ΟὐΚ ΕἸΣΙΝ ΧΡΗΣΙΜΩΤΕΡΑΙ ΤΗΣ ΕἸΣ ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ ἈΓΑΓΩΓΗΣ Ἡ Ἡ ΕἸΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΡΙΒΗ, ἈΛΛΑ ΚΑΙ ΠΟΛΛΩΝ· ΚΑΙ ΕἸΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΑΙΡΗΣΑΙ ΤΗΣ ΑΝΝΗΣ, ΚΑΙ ΕἸΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕ ΖΩΝΤΑΣ ΕὐΧΕΣΘΑΙ, ΚΑΙ ΕἸΣ ΠΑΝΤΙ ΤΟΠΩ, ΚΑΝ ΕἸΣ ΑΓΡΑΝ ὦΜΕΝ, ΚΑΝ ΕἸΣ ὁΔΟΝ, ΚΑΝ ὅΤΙ ΚΛΙΝΗΣ.

ῷ Κυρίῳ. παρὰ μὲν τοῦ ἀρχιμ οὐκ ἔλεγε, αἰτιατὸν σοι· ἀλλὰ τί; Δώσει σοι πᾶν αἴτημά σου. ὅπερ ἦν ὀφειλέτου κατέχοντος τὸν Θεόν, αἰτιατὸν σοι λέγει, χρησιν τὴν μελλόντων ἐναποτίθησι ἐλπίδας. Εἰ γὰρ οὐκ ὀφείλων ἔδωκε, πολλῷ μᾶλλον μὴ ὀφείλοντι δώσει παντός. Ἐκ ὁ προφητικὸς τοίνυν ἐξ ὠδῆς, καὶ μετ' εὐφροσύνης ἐξ βυθοῦ ἀρχὰς ἔλαβον· καὶ οὕτω λοιπὸν ὁλόκληρος ὁ καρπὸς τῆς γυναικὸς ἐγεννᾶτο. Ἐκ ἦν ὁμοῦ προφητικὸς κατόρθωμα τῆς γυναικός, ὁ δοῦλος ἦν αὐτῆς καὶ τοῦ ἱερέως κηπωρός. καὶ καθάπερ γῆ λιμῷ δαπανᾶται, πίων, δέκα μῆνας τὰ σπέρματα, κωλύματα δίκην ὑμῶν τὰ λεῖα· ὅταν καὶ ἡ γυνὴ μετὰ πίστεως τὰ ῥήματα δέξαμένη τοῦ ἱερέως, κωλύσας τὰ χύας ἐπέρας ἔνεγκε, καὶ τὴν προγαμίαν μετέβαλεν ἀρά, ἀπὸ βύσσης καὶ βυσσοῦ βλαστήσασα. καὶ σὺ τοίνυν, ὦ γυναῖ, ταύτην ζήλωσον, καὶ μὴ ἐπὶ ἐμοῦ, βούλομαί τι ὑπόδειξαι τοιοῦτον, καὶ τὸν ἱερέα προσκάλεσαι ζωγράφον σοι τὸν προσευχάς. πάντως ἂν μετὰ πίστεως δέξῃ τὰ ῥήματα, εἰς καιρὸν τελευτήσει καλὸν καὶ ὥριμον τῆς πατέρων ἡ βυσσός. διὸ καὶ ἡμῖν μητήρ, αἰτήσεως σου καὶ σὺ τὸν υἱόν. ἐκεῖνοι εἰς ναοὺς δαίμονας, σὺ ναοὺς κατασκεύασον σαυτῇ βασιλικούς. Τὰ γὰρ μὴ ὑμῶν, φησί, σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐστί, καὶ ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματος. καὶ ὁ Χριστός, Ἐνοικήσω ἐν ὑμῖν καὶ ἐμπεριπατήσω. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον οἰκίαν μὲν γεγενημένην καὶ καταπίπτειν μέλλουσαν διορθοῦν, καὶ χρήματα δαπανᾶν, καὶ οἰκοδόμους συλλέγειν, καὶ πάντα πραγματευομένους· ναὸν δὲ οἰκεῖν τοῦ Θεοῦ (οἰκία γὰρ τοῦ Θεοῦ, τοῦ νέου γέγονεν ἡ ψυχή) μηδὲ τῆς τυχούσης ἀξιοῦν προνοίας; ὅσα μὴ ταῦτ' ἀκούσῃς, ὅπερ καὶ Ἰουδαῖοί ποτε ἔπαθον. ἐκεῖνοι γὰρ ὅπου τὸν ναὸν τοῦτον τὸν ἀοράτου ἀπὸ τῆς ἀκαθαρσίας ἐπορνεύοντες ἠμελημένον εἶδον, καὶ τὰς ἑαυτῶν ἐκλιπαρούσας οἰκίας, οὕτω προῆκαν τὸν Θεὸν, ὡς μὴ μόνον πέμψαι τὸν προφήτην, καὶ λιμὸν ἀπαλλάξαι, καὶ πολλοῦ τοῦ διαγκάνου τὸν αὐχένα, ἀλλὰ καὶ τὸν αἰτίαν τῆς ἀπαλλαγῆς ταύτης εἰπεῖν· Αὕτη ἐστὶν, ὅτι ὑμεῖς μὲν οἰκεῖτε τὰς οἰκίας καλοστάθμους, ὁ δὲ οἶκός μου ἠρήμωται. Εἰ δὲ τοὺς ναοὺς ἐκεῖνοι ἡ ὀλιγωρία τοσαύτην ἐξήνεγκε τοῦ Θεοῦ τὸν ὀργήν, πολλῷ μᾶλλον ἡ τοῦ ναοῦ τούτου ῥαθυμία προῆκεν τὸν δικαστήν. πολὺ γὰρ ἐστὶν ἐκείνου τιμιώτερος, ὅσῳ καὶ μείζονα ἔχει τῆς ἁγιασίας τὰ σύμβολα. μὴ τοίνυν ἀφῇς τοῦ Θεοῦ τὸν οἶκον ἔρημον ἁπλῶς ἐᾶν εἶναι λῃστῶν, ἵνα μὴ καὶ ἑτέρου ὑπομείνῃ ἀκούσῃς, ὡς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Χριστὸς ἐποιήσατο λέγων, Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστιν, ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν. πῶς δὲ σπήλαιον λῃστῶν γίνεται; ὅταν ἀνελεύθερος καὶ ἀνδραποδώδης ὑπάρχῃ θυμός, ὅταν ἀσέλγειαν πᾶσαν εἰσιέναι καὶ ἐμφιλοχωρῆσαι ταῖς ψυχαῖς τῶν νέων ἐάσωμεν. λῃστῶν γὰρ χαλεπώτερος ὁ τοιοῦτος λογισμός· τὸν ἐλευθερίαν τῶν παιδίων ἐξανδραποδίσαντες, δούλους τῶν ἀλόγων ποιοῦσι παθῶν, καταχειροῦντες αὐτῶν τὸν τρόπον, καὶ πολλῶν τραυμάτων πλησιοῦντες αὐτῶν τὸν ἀγαθοειδῆ. διὰ δὲ ταῦτα καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσευχώμεθα, καὶ καθάπερ μάστιγι τῷ λόγῳ χρώμενοι, πάθη τὰ τοιαῦτα παίωμεν τῆς ἐκείνων ψυχῆς ἀπελαύνοντες, ἵνα τὴν αὐτῶν πολιτείαν μεταλάβωσιν ἡμῖν οἱ παῖδες, καὶ τὴν ἐκείνων λειτουργίαν ἀξιωθῶσιν ὑπηρετῆσαι. οὐκ ἴστε ὅτι οἱ τῇ πόλει πολιτευόμενοι, τῆς θηλῆς πολλάκις τὸν ἑαυτῶν παῖδας εὐθὺς ἀποσπασθέντας, θαλλοφόρους, καὶ ἀγωνοθέτας, καὶ χορηγοὺς ποιοῦσι; τί τοῦτο ἡμᾶς ἐργασώμεθα· ἐκ προφητικῆς ἡλικίας αὐτοὺς εἰς τὴν πολιτείαν εἰσαγάγωμεν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. αὕτη μὲν γὰρ ἡ ὑπάγειος, δαπανηρά μόνον ἐστὶ, καὶ κέρδος οὐδὲν ἔχει. ποῖον γὰρ ἂν γένοιτο κέρδος ἐκ τῶν τῶν δήμων εὐφημίας, εἰπέ μοι; τῶν ἡνιόχων γὰρ καταλαβούσης, εὐθέως ὁ χρόνος ἐκείνος καὶ ὁ θόρυβος ἅπας μεθάπτεται), καὶ προελθούσης τῆς παρηγορίας, ὥσπερ ὄναρ τινὰ φαντασθέντες, οὕτως ἔρημοι πάσης καθίστανται εὐφροσύνης, καὶ οὔτε τὴν ἀπὸ τοῦ στεφάνου, οὔτε τὴν ἀπὸ τῆς σολῆς τῆς λαμπρᾶς καὶ τῆς ἄλλης φαντασίας εὐθυμίαν ἐπιπομένην αὐτοῖς ζητοῦντες εὑρεῖν δύνανται· διὸ, ἀγαπητοὶ μοι, πρὸς ταχύτερον τὸν ἀναβαίνοντα αὐτὸν ἀπαντῶμεν. ἡ δὲ τῶν οὐρανῶν πολιτεία τοιαύτη ἐστὶν ἅπαν. χωρὶς δὲ ἀπορίας πολ-

λοῦ

κίας ἦλθεν, ἀλλ' ὀξ αὐτῷ τῷ ἀπαρχῶν τὴν ἀρετὴν εἵλετο. οὐ μετέχε Σωσδρίων πολυαριμίας ἐχθέτων, οὐδὲ ἐκοπώσε συλλόγων ἀσεβείας πεπληρωμένων, ἀλλ' ὁκ ἀφ' ἑτέρης ἡλικίας ἀπὸ τοῦ μαζοῦ τῆς μητρὸς, ἐφ' ἕτερον ἦλθε μαζὸν πνεύματικόν. καὶ ὥσπερ δένδρον διλωκυδὲς ἀπολαβὸν ἀρδείας, πολὺς ὕψος αἴρεται μέγα· οὕτω δὴ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἁγίου ἐφθάσεν ἀρετῆς, τῇ τῶν θείων λογίων παρεζόμενος ἀκροάσει διλωκῶς. ἀλλ' ἴδωμεν καὶ πῶς αὐτὸν ἐφύτευσεν· ἀκολουθήσωμεν τῇ γυναικί, εἰσέλθωμεν εἰς ⲫ ναὸν μετ' αὐτῆς. Ἀνέβη, φησὶ, μετ' αὐτοῦ εἰς Σηλὼμ ὁ μόσχος τελεπίζοντι. διπλῆν λαμβάνει ἡ θυσία ἐγίνετο, καὶ ἰῶ μέρος, ὁ μὲν ἄλογος, ὁ δὲ λογικός· καὶ ⲫ μὲν ὁ ἱερεὺς κατέβυσε, τὸν δὲ ἡ γυνὴ ἀνέθηκε· μᾶλλον δὲ τῆς γυναικὸς ἰῶ βελτίων ἡ θυσία τῆς θυσίας, ἰῶ ὁ ἱερεὺς ἀνένεγκε. ἐν γὰρ αὕτη ἱερεία τῶν οἰκείων ἀπολάγχων ἐγίνετο, ἐν ⲫ πατριάρχῃ Ἀβραὰμ ἐμιμήσατο, ἐν ὃς ἐκεῖνον τὸν ἄμνὸν ἔθετο. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν λαβὼν ⲫ ὠνὸν, κατέγαθε· αὕτη δὲ ἀφῆκεν ὃ τῷ ναῷ μένειν διηνεκῶς· μᾶλλον δὲ καὶ ἐκεῖνος ἀνέθηκε καλῶς. μὴ γὰρ δὴ τοῦτο ἴδῃς, ὅτι οὐκ ἔσφαξεν, ἀλλ' ὅτι τῇ γνώμῃ ὃ πᾶν ἀπήρτισεν. Εἶδες γυναῖκα ὃς αἷρα ἀμνὸν ἀμνὸν; Εἶδες οὐδὲ ὃς τῆς φύσεως ἐμποδιθεῖσαν ζηλώσας ⲫ πατριάρχην; ἀλλ' ἴδωμεν πῶς αὐτὸν αἰκατέθησεν. ὃς εἰσελθοῦσα τῷ ἱερεῖ, Εἶπον αὐτῷ· Ἐν ἐμοὶ, Κύριε. Ἵ ποτέ ἐστιν, ἐν ἐμοί; μετ' ἀκριβείας ὃς ἐσχάτης τὰς λεγομένους, φησὶν. ὅπερ γὰρ ἐχθρὸς πᾶν ἦλθε πολὺς, αἰαμᾶσαι βούλεται πάλιν τῷ ὃς ἐν Εἰρημένων. ἐν ἐμοὶ, Κύριε, ζῇ ἡ ψυχή σε· ἐγὼ, φησὶν, ἡ γυνὴ ἡ κεκραγᾶσα ἐνώπιόν σε ἐν τῷ προσεύξασθαι ὃς τὸν Κύριον. ὑπὲρ τοῦ παιδαρίου τούτου προσηυξάμην ὃς τὸν Κύριον, ἐν ἔδωκέ μοι ὃ αἴτημά μου ὃ ἠτησάμην πρὸς αὐτὸν· κἀγὼ κίχρημι αὐτὸν τῷ Κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ζῇ αὐτὸς, χρήσιμον ⲫ Κυρίῳ. οὐκ εἶπεν, ἐγὼ ἡ γυνὴ, ἵνα ἀναπαύσας, ἵνα ἐλαιοδρήσας, ἵνα ἐσκωλᾶς εἰς πρόνοιαν ἐν μέθῃ· ἔδειξέ σοι ὁ Θεὸς, ὅτι οὐ μεθύω· σὺ δὲ ἁπλῶς τοῦτο ἐνεκάλεσας. οὐδὲν τούτων τῶν πολλῶν ῥημάτων εἶπεν· ἀλλὰ μετ' ὀπτασίας ἀποκρίνεται πολλῆς· καὶτοι τινὰ ἀπὸ τῶν προσωπείων ἔκβασιν ἔχουσα μαρτυρῆσαι αὐτῇ, καὶ δυναμένη ἀναδῆσαι νικῶσα τῷ ἱερεῖ, ὡς εἶχεν ἐν μαίτῃ αὐτοῦ μεμαλαμένῳ τότε, οὐδὲν τούτων ποιεῖ, ἀλλὰ τὴν εὐεργεσίαν ἔ Θεῷ λέγει μόνον. ἐν σκότει δούλης εὐγνωμοσύνῃ. ὅτε ἔπαθε κακῶς, οὐδὲν τὴν συμφορὰν ἀξεκάλυψεν, οὐδὲ εἶπε τοῖς ⲫ ἱερεῦσι, αἰτίζηλον ἔχω γυναῖκα, καὶ εἰ μὴ ἀναδίζουσά με ἐν λοιδορουμένῃ χρεὼν ἔχει παῖδα, ἐγὼ δὲ ὀπτασίαις ζῶσα, οὐδέπω ἐν τῇ μήτρᾳ ἠδυνήθην γνῶσθαι μήτηρ, ἀλλὰ ζωέχλευστός μοι ὁ Θεὸς τὴν μήτραν, ἐν θλιβομένην ὁρᾷ οὐκ ἀλέησεν. οὐδὲν τούτων εἶπεν· ἀλλὰ σιγήσασα τῆς συμφορᾶς ὃ εἶδος, ὅτι ἀγνὴ μόνη ἐλάλησεν, εἰποῦσα, Ὅτι γυνὴ ἐν σκληρᾷ ἡμέρᾳ ἐγώ εἰμι. ἐν οὐδ' ὧν τοῦτο ἐφθέγξατο, εἰ μὴ ὁ ἱερεὺς παύσασθαι, μᾶλλον προσευξάμενος αὐτῷ. ὅπερ γὰρ ἐν τῷ πληγῇ ἐκείνῃ, ἐν τὴν αἴτησιν ὁ Θεὸς ἔδωκε, τότε ποιεῖ κατάφασιν τὴν ἐγερσίαν τοῦ ἱεροῦ, βουλομένη κοινωνὸν τῆς ἐγέρσεως λαβεῖν, ὥσπερ τότε τῆς βλάβης ἔλαβε. καὶ φησὶν, ὑπὲρ τοῦ παιδαρίου τούτου προσηυξάμην, ἐν ἔδωκέ μοι Κύριος ὃ αἴτημά μου ὃ ἠτησάμην πρὸς αὐτὸν· ἐν νῦν κίχρημι αὐτὸν ⲫ Κυρίῳ. ὅσα πῶς μετεωρίζει. μὴ νομίσῃς με μέγα τι ἐν θαυμαστὸν ποιεῖν, φησὶν, ὅτι ὃ παιδίον ἀνατέθεμαι· οὐκ ἐγὼ κατῆρξα τοῦ κατορθώματος, ἀλλ' ὀφλὴν ἀποδίδωμι. προέλαβε γὰρ ἔλεος, ἐν ταύτην ἀποκαθίστημι ⲫ δεδωκότι. ἐν ταῦτα τὰ ῥήματα λέγουσα, ἐν ἑαυτὴν ἀνεπλήμπλη τοῦ παιδίου, καθάπερ σειρᾷ τινι, τῇ τῆς φύσεως συμπαθείᾳ, ὃς ⲫ ναὸν ἑαυτὴν ἀναδήσασα. εἰ γὰρ ὅπου ὁ θησαυρὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ ἐν ἡ καρδία αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ὅπου τὸ παιδίον τῆς γυναικὸς, ἐκεῖ ἐν ἡ ὀρμὴ τῆς μητρὸς ἦν. ὃς ἡ γλῶσσα αὐτῆς βλασφημίας ἐπλησθη πάλιν. ὅπερ γὰρ ταῦτα εἶπε τὰ ῥήματα, ἐν ηὔξατο, ἄχυσεν τί φησιν ὁ ἱερεὺς ὃς ⲫ Ἐλκανά. Ἀγαθοποιῶ σοι Κύριος σπέρμα ἕτερον ἀπὸ τῆς γυναικὸς ταύτης, ἀντὶ τοῦ χρέους οὗ ἔζησας

ὃ

a. Bas. a. εδ.

a. Bas. a. εζ.

a. Bas. β. a.

οὐκ ἀναβήσομαι, ἕως τῦ ἀναβῶσι τὸ παιδάριον μετ' ἐμοῦ· ὅταν δὲ ἀποχαλκήσω αὐτό, ὀφθήσεται τῷ προσώπῳ Κυρίου, καὶ καθίσεται ἐκεῖ ἕως αἰῶνος. ὁρᾶς; ἀφῆκα ὅτι τῆς οἰκίας, καὶ ἀνῆλθον, οὐκ ἐνόμιζεν εἶ) ἀσφαλὲς (μὴ γὰρ τὸν τῦ δώρου δόσιν, οὐκ ἠνείχετο χωρὶς τῦ δώρου φανῆναι) αἰσχυνθεῖσα ἦ πάλιν, καὶ λαβοῦσα αὐτό, κατελθεῖν ἐτόλμησε. διὰ τῦτο ἔμεινε χρόνον ἱκανόν, ὥστε μὴ τῦ δώρου φανῆναι. ἐπὶ ἀνήγαγον οὖν ἐπὶ κατέλιπε, καὶ οὔτε ἐκεῖνος τῆς ἡλικίας ἀπαιτηθεὶς ἐδυσχέρανεν (ἴσως ἦ πῶς ἀγαλλιᾶται ἐπὶ ὤφθη τὰ παιδία τὰ γαλακτοτροφίας ἀπαλλάττοντα) οὔτε αὐτὴ πλήττεται τῦ παιδίου χωρισμῷ. τὸν γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως συμπάθειαν μεσιτεύουσα ἡ χάρις ἐποίησε, καὶ ζωφιλίαν ἀλλήλοις ἐδόκησεν. καὶ καθάπερ ἄμπελος ἐν εὐ ἱδρυμένῃ χωρίῳ, μέχρι πολλοῦ προβάλλεται τὰ κλήματα, καὶ ἐκ πολλοῦ τὸ βλαστήματος κρεμάμενος ὁ βότρυς τῇ ῥίζῃ συγγίνεται· οὕτω δὴ καὶ ὅτι τοῦτος ἐγίνετο τῆς γυναικός. μένουσα γὰρ ὅτι τῆς πόλεως, τὸ κλῆμα αὐτῆς ὀξέτεινεν ἕως τῦ ναοῦ, κἀκεῖ Ⓦ βότρυν ἐκρέμασεν ὥριμον, καὶ ἐσθίει τὸ βλάστημα τῦ τόπου διεκώλυσε, τῆς χῦ Θεοῦ ἀγάπης ζωπαθούσης τῇ μητρὶ τὸ παιδίον. Εἰ γὰρ καὶ ἄωρος ἡ ἡλικία, ἀλλ' ὥριμος ἐν αὐτῷ ἡ ἀρετή, καὶ τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ⓦ ναὸν διδάσκαλος πᾶσιν ἐγίνετο θεοσεβείας πολλῆς. συνεργαζόμενοι γὰρ καὶ μανθάνοντες τῆς γλυκύτητος αὐτῦ τὸν τρόπον, ἔρχεσθαι ἐλάμβανον προθύμως, τὸν εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίδα· καὶ οὐδεὶς ὁρᾶν τὸ παιδίον σιγῇ κατῄει, ἀλλὰ πάντες ἐδόξαζον τὸν ἐπ' ἐλπίδας αὐτῷ δεδωκότα. διὰ ταῦτα ὁ Θεὸς ἀνεβάλετο τὸν τόκον, ὥστε ὅτι τοσῦτον τὸν ἡδυσμόν, ὥστε συμφορεσέραν τὸν γυναῖκα ποιῆσαι. Ⓐ γὰρ τὸν συμφορὰν αὐτῆς ὑπισάμενοι, μάρτυρες ἐγίνοντο τῆς τῦ Θεοῦ χάριτος. ὥστε τὸ πολὺ αὐτὸν τὸ ἀπαιδίας μέσιαν χρόνον, γνωσιμωτέραν τε πᾶσιν ἐποίησε, καὶ θαῦμα πάντων αὐτὸν μακαρίζεσθαι καὶ θαυμάζεσθαι, καὶ τὸν Θεὸν βλογεῖσθαι δι' αὐτῆς προθυμίαν. ταῦτα ἦ λέγω, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἰδόντες ἁγίας γυναῖκας τὸ ἀπαιδίαν φέρουσας, ἢ τὸ ἄλλο τοιοῦτόν τι συμβὰν, μὴ δυσχεραίνωμεν, μηδὲ ἀχαλλώμεθα, μηδὲ λέγωμεν πρὸς ἑαυτοὺς, ἵ δήποτε προῖδεν ὁ Θεὸς μετ' ἀρετῆς τοσαύτης ζῶσαν γυναῖκα, καὶ παιδίον αὐτῇ οὐκ ἔδωκεν; οὐ γὰρ προορᾶτος ταῦτά ἐστι, ἀλλ' εἰδότος τὸ συμφέρον ἡμῖν ἡμῶν αὐτῶν ἀκριβέστερον. δώσει τοίνυν εἰς τὸν ποίμνιον, καὶ τὸν μόχθον εἰς τὸν ἀτέλειαν εἰσάξαι, καὶ εἰς τὸν λειμῶνα τὸ ῥόδον τὸ ἀκάνθων ἀπηλλαγμένον, ῥόδον οὐδέποτε μαραινόμενον, ἀλλὰ διηνεκῶς ἀνθοῦν, καὶ πρὸς αὐτὸν δυναμένους ἀναδραμεῖν τὸν εὐωδίαν, οὗ τῆς βιώσεως ἅπαντες Ⓐ χῦ τὸν οἰκουμένην αὐτὸν πληρωθέντες μέχρι τέλους. ποσοῦτος οὖν ἐστὶν ἀριθμός, καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς τῆς χῦ τὸν βιωσίμου τοῦτον ὑπερτείνεται, καὶ οὐ γέγονεν ἀθυμεσέρα τῷ πλήθει τῦ χρόνου. τοιαύτη γὰρ τὴν πνευματικὴν ἡ φύσις. δύπλησε τοίνυν τὸ καλὸν ἔρως τῦτο μεταφυτεύουσα. καὶ καθάπερ Ⓐ φιλόπονοι τὴν γῆν πόνοι, πρότερον σπέρματα εἰς τὸν γλῶ καταβάλλουσι κυπαρίττων καὶ ἑτέρων τοιούτων, εἶτα ἐπιδεῖν ἰδωσι τὸ σπέρμα ὕδατι γλυκάνοντες, οὐκ ἀφιᾶσιν ὅτι τῆς αὐτῆς γῆς, ἀλλ' ἀναστάσαντες ἐκεῖθεν, ἐφ' ἑτέραν μεταμοχλεύουσι χώραν, ὥστε πεπαρῶσθαι τοῖς κάλλεσι τὸν πολυξανθεῖαν τὸν γλῶ, ἀκεραίῳ καὶ ὁλόκληρον τὸν ἑαυτῆς δύναμιν εἰς τὸν ἀναθεῖναι ἐκείνης ὑπεδέξαντο τῆς ῥίζης· οὕτω καὶ ἡ γυνὴ ἐποίησε αὕτη. τὸ γὰρ παιδίον τὸ ἐπ' ἐλπίδας ἀπαρὸν τῇ χαρᾷ ἐκείνῃ, μετέθηκεν ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ εἰς Ⓦ ναὸν ἐφύτευσεν, ἔνθα πηγαὶ ἐκ ἀρδείας πνευματικαὶ καὶ διηνεκεῖς. καὶ ἐν ἴδιν ἐκεῖνο τὸ προφητικὸν ἐπ' αὐτοῖς πληρούμενον, ὅπερ ὁ Δαβὶδ ἔλεγε, Μακάριος ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη, καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν· ἀλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός· καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῦ ὑδάτων, ὃ Ⓦ καρπὸν αὐτῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτῦ. οὐ γὰρ μὴ τὸν πεῖραν τῆς καρδίας ὅτι τὸν ἀπαλλαγὴν τῆς καρδίας

Ψαλ. α. α. ε.

σθένι, τῷ ὑ τῆς Φύσεως διακόπτῃ μόνῳ δυνατόν. σὺ ὑ, Εἰ μὴ ἰσόημα αἰάτου ἔχουσα, ἓ πάλι ἐξελθοῦσα ἅπασαι, ἡ χρήματα διαπρήσασα, ἓ ἰατρῶν χρησαμένη πολλοῖς, ἡ μηδενὶ ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα τῷ αἱμορροοῦντι τὸ αὐτὸ παθεῖν πάθος ἡ ἀπαλλαγῆναι, σὺκ ἂν ἀπίστης ἐκεῖνα πιθόμενα, ἃ ἐκεῖνος ἐκέλευσε, διαμένη, ὥστε πίσας τ' ἀπαλλαξάμενα δεῖ-
5 ξαι· καὶ ὑ ἐρώτα Ἅπαξ ἐγὼ ἐν τῷ μέσῳ, ἡ τὸ πάθος αὐτ' ὀξηνθυμούμην, ἡ τὸ φάρμακον λέγουσαν, ἡ ἵνα δῶ δικαιοῦν χωρὶς ἰατρείας, χωρὶς ἀδάκτου, οὐ προσπαλεύσῃ ἡ λήψῃ τὸ φάρμακον, οὐδὲ τῆς ἰσοτείας μετ' ἀκριβείας ἁπάσης; ἡ πῶς δυνήσῃ ποτὲ ἐπιτυχεῖν ἀγαθοῦ; ἀλλ' ἔτερόν μὲ ἓ πλάγιον διέβαλον μάχεσθαι πολλάκις, ἡ πολλὴν ἀποδημίαν ἐστείλαντο, ἡ χρήματα ἐδαπάνησαν, ἡ πόνον ὑπέμειναν, ἵνα ὃ ὅτι τῆς ἀλλοτρείας μη-
10 νύσῃ ἰατρὸν ἴδωσι, ἡ θαῦμα ὑ σφόδρα θαῤῥοῦντες, ὅτι πρώτως ἀπαλλαγήσονται τοῦ νοσήματος. σὺ ὑ, ὦ γύναι, ἡ δέῃ πόθεν ἀποδημίαν τέλεσαι μέλλουσα, οὐδὲ εἰς τὸ ὑπαντιάσειάν μοι τοιοῦτός τις ἐν ὁδῷ (οὐ λέγω τὸν ὑπαντιάσειάν;) οὐδὲ αὐτὸν ῥᾳθῦναί τ' ὑδὸν ἀναγκάζοιμι τῆς οἰκίας ὑπαρχοῦσαν, ἀλλὰ ἡ ἐν αὐτῷ δυναμένη τῷ θαλάμῳ συνεῖναί μοι τῷ ἰατρῷ, ἓ χωρὶς μέσου τινὸς ἀνθρώπου διαλεχθῆναι περὶ πάντων ὧν δύνῃ δέ-
15 λῃς (Θεὸς γάρ, φησι, ἐπίζωσεν ἐμὲ ἰσχύν, ἡ Θεὸς οὐ πάρεστιν) ἀναβάλλῃ ἡ ἀκούῃς; ἡ ποίαν ἔξεις Ισ. κγ. κγ.
ἀπολογίαν; τίνας ὑ ἀπολύσῃ συνηθάμους, ὅταν ἡ εὔκολον ἡ πάντα γένηται ῥᾳδίως τὴν ὑπεκκαιομένην κακίαν ἀπαλλαγῆναι εὐρεῖν δυναμένην, ῥᾳθυμίας, ἡ τὸν σαυτῆς σωτηρίας προδήλως; οὐ γὰρ δὴ μόνον χείρονι ἰατρῷ ἐχρήσω σαυτῆς, ἀλλὰ ἡ πρὸ ὁποιουοῦν ἰσόημα ἓ ψυχῆς καὶ σώματος θεραπεῦσαι δυνάμενον, θηλύτερος μόνον. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ὅτι ὃ θαυμαστόν, ὃ-
20 τι χωρὶς πόνου, καὶ ἀποδημίας, καὶ δαπάνης, καὶ μεσίτου, ἀλλ' ὅπου ἡ χωρὶς ἀλλοδόξου τινὸς ἰατρείαν ποιήσῃ. οὐ γὰρ σιδήρῳ καὶ πυρὶ προσὶς τὸ πάθος ἴσασι, καθάπερ ὃ τῶν ἰατρῶν παῖδες ποιοῦσι· ἀλλ' ὀρκῇ νεῦσαι μόνον, καὶ πᾶσα μὲ ἀθυμία, πᾶσα ὑ ὀδύνη, ἡ πάθος ἅπαν ἀναπτεύσει ἡ φυγαδεύσει. μὴ τοίνυν ἀμφιβάλλου, μηδὲ διαβαλλώμεθα, ἡ εἰ πίστις ὡμὴ ἡ εἰς ἐμὲ τέλειος καὶ πεπιωκότις ἰσχύν. οὐδὲ γὰρ ζη-
25 μιατί ὅτι καθαλῇ, ἵνα πανύσῃ προβαλλώμεθα. ὑ γὰρ ἀργύριον οὐδὲ ὁ ἰατρὸς ἀπαιτεῖ ὃ μισθόν, ἀλλὰ δάκρυα, ἡ εὐχάς, ἡ πίστιν. καὶ ταῦτα ἔχων προὶς αὐτὸν ἐλθῇς, λήψῃ πάντως, ὅπερ δὴ αἰτήσῃς, ἡ ἀπολαύσῃ μὴ πολλῆς τῆς διαφορᾶς. ἡ τοῦτο μὲ πολλαχόθεν ἔξεστι μαθεῖν, οὐχ ἥκιστα ὑ ἡ ἀπὸ τῆς γυναικὸς ταύτης. οὐ γὰρ χρισίοις ἡ ἀργύρου καταβαλοῦσα, ἀλλ' εὐχῇ ἡ πίστει ἡ δάκρυσι, ὅπερ ἤπιστο λαβοῦσα, οὕτως ἀπῆλθε. μὴ
30 τοίνυν νομίζωμεν ἀκαρδὲς πρᾶγμα εἶναι ὃ διήγημα. Ταῦτα γὰρ ἐγράφη, φησί, προὶς νου- a. Κορ. ι. ια.
θεσίαν ἡμῶν, εἰς ὃς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατέλυτησεν. ἀλλὰ προσέλθωμεν αὐτῷ, ἡ μαθωμεν, πῶς ἐλύθη ὃ ἰσόημα, ἡ τί μὴ ὃ λυθῆναι πάλαι ἐπρέπεν, ἡ πῶς ἐχρήσατο τῷ δοθέντι δώρῳ παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐκάθισε, φησι, ἡ ἐθήλασε ὃ Σαμουήλ. ὅρα a. Βασ. α. κγ.
πῶς εὐθέως ὃ παιδίον ἐκεῖνο λοιπόν, οὐχ ὡς παιδίον μόνον, ἀλλὰ ἡ ὡς δυάδημα· ἓ δικαιοῦν
35 αὐτῷ ὃ φιλοτεχνήσαντο, ὃ μὲ ἀπὸ τῆς φύσεως, ὃ ὑ ἀπὸ τῆς χάριτος. ἐμοὶ ὑ δοκεῖ ἓ αἰδεῖσθαι ὃ παιδίον ὃ ἑαυτῆς· ἡ εἰκότως. Εἰ γὰρ φιάλας ἡ ποτήρια χρυσᾶ μέλλοντές τινες αἰσθήσασθαι τῷ Θεῷ, ἐπιμελῶς κατασκευάσθαι λέγουσι, ἡ προὶς τὴν ἡμέρας ἀποδοθῆναι οἴονται, οὐχ ὡς κοπὰ λοιπὸν ὀφθησόμενα σκεύη, ἀλλ' ὡς ἀναθήματα, ἓ οὐδὲ τολμῶσιν ἁπλοῦς ἡ εἰκῇ τύπαι ἄμοιρα, καθάπερ ἓ τῶν λοιπῶν· πολλῷ μᾶλλον ἡ γυνὴ μὴ τοι-
40 αύτης τῷ παιδίῳ χαίρουσα προσέχουσα, ἡ φρὶ εἰς ὃ ναὸν εἰσαγαγεῖν, ἡ ἐφίλει μεῖζόν τι ὡς παιδίον, ἡ ἐπεφάντευτο ὡς ἀνάθημα, ἀγιάζεσθαι δὶ ὑκείνου νομίζουσα. ἡ γὰρ ἡ οἰκία αὐτῆς ναὸς ἐλήλυτο, ὃ προφήτου εἶδον ἔχουσα ἡ ὃ ἱερέα. ὑκ ἐξ ὧν ὑπέφατο ὃ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ ἓ ἐξ ὧν ὑκ ἐκώλυσαν ὑπεδέξατο τὸν ναόν, φρὶ ἡ τῆς χαλκηδόνος φύσεως ἀπαγαγεῖν αὐτὸν, τῷ διαβόλῳ αὐτῆς ὄντι ἰδίῳ. Εἶπε γὰρ, φησι, τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς·

ὑκ

Λογ. γ'. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΝΑΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛ ΓΑΛΑΚΤΟΤΡΟΦΙΑΝ· ΚΑΙ ὅΤΙ ΧΡΗΣΙΜΟΣ Ὁ ΠΟΘΟΣ ΤΟΙΣ ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙΣ, ΚΑΙ ὅΤΙ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΦΑΛΕΡΟΥ ΤΟ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ ἈΜΕΛΕΙΣΘΑΙ.

ΕΙ μὴ δοκῶ περιεργός τισιν εἶναι καὶ φορτικός, βούλομαι τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἅψασθαι πάλιν, ἐπεὶ καὶ ἐπὶ σοφίαν ὑμᾶς διελήλυθα, καὶ πρὸς τὴν Ἄνναν ὑμᾶς ἀπεκαλεσάμην, καὶ εἰς τὸ λεμμάτιον τῆς κατορθωμένης τῆς γυναικὸς εἰσαγαγεῖν τὸν λόγον· λευκὰ οὐχὶ ῥοδινὰ ἔχοντα, οὐδὲ δρόσου μυρεπόμενα, ἀλλ' ὑγρὰ καὶ πίστει καὶ ἀνεξικακίᾳ πολλῇ. πολὺ γὰρ τοῦτο τὸ ἱμάτιον εὐωδέστερον, οὐχὶ πηγῆς ὑδάτων, ἀλλ' ὀμβρίους δακρύων ἀναδίδοντα. οὐ γὰρ οὕτω σοὶ κήπου αἱ πηγαὶ τῶν καμάτων εὐθαλεστέρους ποιοῦσιν, ὡς τὸ φυτὸν τῆς εὐχῆς αἱ πηγαὶ τῶν δακρύων ποτίζουσαι, πρὸς ὕψος μέγιστον ἀναπτέσθαι παρασκευάζουσι· ὅπερ οὖν καὶ ἡ γυνὴ αὕτη ἐποίησε. καὶ γὰρ ἐφθέγξατο, καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν αἰδήμονα τὴν εὐχὴν, καὶ καρποὺς ἤνεγκεν ἀξίους, τὸν ἅγιον Σαμουήλ. μὴ δὴ δυσχεράνητε, εἰ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἀρχόμεθα πάλιν. οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ ἐροῦμεν, ἀλλ' ἕτερά τινα καὶ ἀσφαλῆ. καὶ γὰρ ὅτι τράπεζα ἀληθῶς πατρίδος ἐξ ἑνὸς ὄψου πολλὰ αἱ τῆς ἰδίσματα καὶ παρασκευάσεις· καὶ σὸν χρυσοχόου ὁρᾶν, ἀπὸ μιᾶς μάζης χρυσίου, καὶ φιάλια, καὶ περιδέραια, καὶ ἕτερα πολλὰ εἴδη κόσμου ποιοῦντα. εἰ γὰρ καὶ μετεωρίζῃς τὴν ὕλην, ἀλλὰ ποικίλον τὴν τέχνην, καὶ διαγλυφὴν τῷ μονοειδεῖ τῆς κατασκευῆς οὐσίᾳ εὐπρεπίζουσα καὶ πολυμήχανος. εἰ δὲ τὰ σὰ ταῦτα τοιαῦτα, πολλῷ μᾶλλον ἡ τῶν πνεύματος χάρις. ὅπου γὲ ποικίλη καὶ ταύτης ἡ τράπεζα, καὶ πολύτροπος, καὶ πολυειδὴς, ἄκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος, ὃ σοὶ γράφω, Ὦ μὲ ΑΓΑΠΗΤΕ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΔΙΔΟΤΑΙ ΛΟΓΟΣ ΣΟΦΙΑΣ, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως, ἑτέρῳ δὲ πίστις, ἄλλῳ χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. ταῦτα δὲ πάντα ἐνεργεῖ ΤΑ ΑΥΤΑ ΠΝΕΥΜΑ, ΔΙΑΙΡΟΥΜΕΝΟΣ ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται. ὁρᾷς πῶς ποικίλη; ἀλλ' εἷς ὁ ποταμὸς πολλοί, ἀλλὰ μία ἡ πηγή· εἰ διάφορα τὰ ἐδίσματα, ἀλλ' εἷς ὁ ἐστιάτωρ. ἐπεὶ οὖν τοσαύτη ἡ τοῦ πνεύματος χάρις, εἰδῶμεν ἣ αὐτὴν ἔσχεν οὖσαν, εἰδῶμεν αὐτὴν μητέρα γενομένην, εἰδῶμεν δακρύουσαν, εἰδῶμεν χαίρουσαν, ΣΥΝΗΛΓΗΣΑΜΕΝ ταῦτα· ΣΥΝΑΘΩΜΕΝ σήμερον. οὕτω καὶ Παῦλος ἐκέλευσε χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων. τοῦτο γὰρ οὐχ ὅτι τὴν ζωοποιὸν τῶν ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὴν πάλαι γεγενημένην ποιεῖ χρείαν. καὶ μή μοι λεγέτω τις, καὶ τί μοι κέρδος ἀπὸ τῆς Ἄννης ἔσται, καὶ τῶν τούτης διηγημάτων; αἰσχυνέσθω μαθεῖν, πῶς αἱ γένοντο μητέρες· καὶ αἱ μητέρες εἴσονται πάλιν, ποίας παιδὸς σοφίας ἄρίστης δεῖ γένεσθαι τέκνον. οὐ γυναῖκας γὰρ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄνδρες μέγιστα ἀπὸ τῆς ἱστορίας ταύτης κερδήσονται, παιδοκλύστου ἡμέρως πρὸς τὰ αὐτὴν ἀσχεῖσθαι γυναῖκας, καὶ ἀπαιδίαν νοσοῦσι, καθάπερ ὁ Ἑλκανὰ πρὸς τὴν Ἄνναν διέκειτο. οὐ τοῦτο γὰρ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερα τούτου μείζονα κερδήσουσι, μαθόντες ὅτι δεῖ τὸν γαμοῦντα ἀπόνως τῷ Θεῷ τὰ τιθέντα τρέφειν παιδία. μὴ τοίνυν, ὅταν χρήματα ἡ ἀργύριον οὐκ ἔστι λαβεῖν ἀπὸ τοῦ διηγήματος, αἰσθητὸν ἡμῖν τὸ κέρδος τῆς ἀκροάσεως νομίζωμεν· ἀλλὰ δι' αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο κερδαλέον καὶ ὠφέλιμον, ὅταν μὲ χρήσιοι καὶ ἀργύριον, ἀλλ' ὅτι πολλῷ μείζονα τούτων ὄντα, ψυχῆς εὐλάβειαν, ἢ καὶ τοῦ τοὺς εὐσεβοῦς ἡμῖν διδάσκοντας θησαυροὺς, μᾶλλον δὲ διδάσκει πῶς ἅπαντα ἀναχρυσοῦμεν κάλλιον. χρήματα μὲν γὰρ καὶ ἀνθρώπους ῥᾴδιον, διαφθαρεῖσαν δὲ φύσιν, καὶ ἀθυμίᾳ λύσασαν τοιοῦτον, καὶ ὀδυνῶν ἀνελεῖν, καὶ ψυχὴν ἀναστῆσαι κατακειμένην μόνοισιν, ἀνθεστῶσι μὲ

οὐδενὶ,

πύῳ ϖ Θεοῦ, ἀλλ', ἐκχέω τὴν ψυχήν μου ἐνώπιον Κυρίου· τοῦτέστιν, ἀλλὰ ἐμαυτὴν μετέπεσα πρὸς ϖ Θεόν, τὸν δεόμενόν μου ἀξιέκτητον πρὸς αὐτόν, ὅλη ψυχῇ καὶ δυνάμει τὴν ψυχήν μου ἐποπτεύοντα, εἶπον ᾧ Θεῷ τὸν συμφορεῖ τὰ ἡμῶν, ἔδειξα ὃ ἔλκος, ἐκφιος ὃ φαρμακοῦν δῆναι δυνάμενον). Μὴ δῶς τὴν δούλην σου εἰς πρόσωπον ὑὸς θυγατέρα λοιμήν. a Bασ. a. ιϛ.
πάλιν δ' ἄλλην ἑαυτὴν καλεῖ, καὶ πολλὴν ποιεῖται σπουδήν, ὥστε μὴ πορεῖαν δόξαν πρὸ τῆς ἱερᾶς λαβεῖν. Ἐὰν οὖν εἴπῃ πρὸς ἑαυτήν, Τί δέ μοι μέλει τῆς τούτου ἀκαιρολογίας; ἁπλῶς ἡ εἰκὴ κατηγόρησεν, ὡς ὠφέλησεν εἰς οὐδέν δίκη· ὃ Σωκράτης μου καθαρὸν ἔσω, καὶ πάντες με μαθηταὶ τίτωσαν· ἀλλὰ ϖ ἀποστολικὸν ἐκφιον ἐπλήρωμεν, ϖ κελεύοντα Ρωμ. ιϛ. ιζ.
Περιοράν καλὰ μὴ μόνον ἐνώπιον Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων. Ἐὰν πάντι ἔργῳ τὸ ὑπερφίαλον ἀπεκρούετο λέγουσα, μὴ δῶς τὴν δούλην σου εἰς πρόσωπον εἰς θυγατέρα λύμην, τί δέδοται, Εἰς πρόσωπον; μὴ νομίσῃς ἀναίσχυντον εἶναι μετὰ παρρησίας· ἀθυμίας, καὶ παρρησίας ὅτι αὕτη ἡ παρρησία, οὐδενός, οὐχὶ μέθης. τί οὖν ὁ ἱερεύς; ἔρα χαίρων τὴν σύνεσιν. οὐ προεργάσατο τὸν συμφορεῖ, οὐκ ἠβουλήθη πολυπραγμονῆσαι τὴν αἰτίαν, ἀλλὰ τί φησί; Πορεύου ἐν εἰρήνῃ, δῴη σοι Κύριος ὁ Θεὸς τὸ Ἰσραὴλ πᾶν αἴτημα, ὃ ἠ- a Bασ. a. ιζ.
τήσω παρ' αὐτοῦ. ϖ κατήγορον ζωγράφου εἰργάσατο ἡ γυνή. πόσον τὸν ὅτι εἰκῇ καὶ παραύτης καλὸν καὶ αὐτὴ ὕδρεως ἐφόδια ἱκανὰ λαβοῦσα ἀπῆλθε, καὶ πρεσβύτην ἔχε καὶ πρεσβευτὴν ϖ ὑπερμήσαντα. καὶ οὐδὲν οὕτως ἀφίσα), ἀλλὰ πάλιν φησίν, Εὕρεσι ἡ δούλη σου χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου· τοῦτέστι, μάθοις παρ' ἐμοῦ τὸν πόνον αὐτοῦ, καὶ τῆς τοῦ παρ- a. Bασ. a. ιϖ.
μένειν ἐκβάσεως, ὡς οὐκ ἀπὸ παρρησίας, ἀλλ' ἐξ ὀδυνῆς τοσαύτης ἐποπτεύμενον ἱκετηρίαν καὶ τὸν δέησιν. καὶ ἀπελθοῦσα, φησίν, οὐκέτι ζωέπεσεν. Εἶδες πίστιν γυναικός; παρὰ λαβὴν ὅπερ ἤτησεν, ἐθάρρησεν ὡς λαβοῦσα. Ὃ γὰρ αἴτιον, ὅτι μετὰ πολλῆς δυάζετο τῆς σωφροσύνης, μετὰ σπουδῆς διακείτω. Διὰ τοῦτο, ὡς πρὸ Εἰληφέναι, κατέλθει. ἄλλως δέ, ἐπεὶ ὁ Θεὸς λοιπὸν αὐτῆς τὴν ἀθυμίαν ἐξέβαλε, μέλλων δίδοναι ὃ δώρον. Τοιοῦτον ζηλώσωμεν δὲ ἡμεῖς, καὶ εἰ ἀπάσαις ταῖς συμφοραῖς πρὸς ϖ Θεὸν καταφεύγωμεν. καὶ μὴ ἔχωμεν παιδία, πρὸς ἐκεῖνον αἰτῶμεν καὶ λαβώμεν, μετὰ πολλῆς δυατρέφωμεν αὐτὰ τῆς σπουδῆς, καὶ πάσης μὲν κακίας ἀπάγωμεν τοὺς νέους, μάλιστα δὲ ἀστοργίας. χαλεπὸς γὰρ νῦν ὁ πόλεμος, καὶ οὐδὲν οὕτως ἐνοχλεῖ τὸν ἀληθινὸν ἐκείνου, ὡς τοῦτο ὃ πάθος. πόσα γὰρ τοῦτο ἀνδρῶν τέτηκε συμβουλαῖς, πραγματείαις, φόβοις, ἀπειλαῖς. μὴ τοίνυν ἑαυτὸν ἐκδῶμεν τῆς ὑπερβολῆς τῆς ὑπερφυΐας, ἀλλὰ καὶ μετρίως ἔσονται κρείττους, καὶ μέθης κρατήσουσι καὶ παρρησίας, καὶ τὰ πονηρὰ ζωοτροφίας πάσης σπουδῆς διαχρούσονται, καὶ πολλοστεύσουσι μᾶλλον τοῖς γεγηρακόσι, αἰδεσιμώτεροι δὲ πᾶσι μᾶλλον πρόσωποι. πῶς γὰρ οὐκ αἰδεσθήσῃ) σωφρονοῦντα νέον; πῶς δὲ οὐκ ἀγαπήσῃ) καὶ φιλήσει τὸν χαλινώσαντα τὰς ἀτόπους ὑπερβολίας; πῶς δὲ οὐχ αἱρήσεται καὶ τῶν σφόδρα εὐπορωτάτων μετὰ πολλῆς αὐτῆς τῆς χάριτος ἐκδοῦναι τὸ θυγάτριον, καὶ ἀπόντων ἐκεῖνος πενέστερος ἦν; ὥσπερ γὰρ ϖ οἱ ἀσωτίᾳ ζῶντα, καὶ πορνείᾳ προσέχοντα, καὶ ἀπάντων βιορώτερος ἦν, οὐδεὶς οὕτως ἄθλιος καὶ ταλαίπωρος, ὡς θελῆσαι κηδεστὴν λαβεῖν· οὕτω ϖ σωφροσύνη καὶ σεμνοὶ οὐδεὶς οὕτως ἀνόητος, ὡς ἀπορρύσασθαι καὶ ἀπεμάσαι. ἵν' οὖν καὶ ἀνθρώπους αἰδέσιμοι, καὶ τῷ Θεῷ πολλοὶ ϖ παῖδες γένωνται), καταχρισώμεθα αὐτῇ ταῖς ψυχαῖς, καὶ μετὰ σωφροσύνης ὅτι τὸν γάμους ἀγωμεν. οὕτω γὰρ καὶ τὰ πρόσκαιρα αὐξῆς, ὥσπερ ἐκ πηγῆς, ἄπονα ἕξει, καὶ τὸν Θεὸν ἔξοισιν ἵλεων, καὶ τῆς παρούσης, καὶ τῆς μελλούσης ἀπολαύσονται δόξης· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπάρχειν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

μθν, ἀγχοντις, ἕλκοντις, βιάζωμας ἁπαντοιῶντις τῷ Εἰρηνάρχῃ, ϗ τύπτις ἀλόγις, οἷς ποιοῦμθν, τλὼ καθ' ἡμθν βεβαιοῶντις ἐκκλοίσιν. Εἰ γὰρ βούλει δεῖξαι τοὺς ὑβρικόσις, ὡς οὐ μεθύεις, δεῖξον ἐξ ἀκριβείας τὴν ὀπτικείας, μὴ δὲ ὕβρεως, μηδὲ ἐξ ἀσελγείας. διὸ μὴ γὰρ τυφλήσῃς ⓦ ὑβρικότα, μάθε σε καταγνόσονται πάντις· διὸ ἢ ἡμιαίως ἐνέγκῃς, ἀπακρούσω ἐξ' τῷ ἔργων τλὼ ποιητὴν ἐκκλησίαν· ὅπερ οὖν ϗ ἡ γυνὴ ὅτε ἐποίησε, Σὲ ἐποῦσα, οὐχὶ Κύριε, δι' αὐτὴν τὴν ἀκριβμ̄ ἐδίκην, ὅτι φυλὴς τοῦ ἐκκλησία. πόθεν ἦ ὅλως ϗ ὑπώπθβεν ὁ ἱερεύς ἦν; μὴ γὰρ μαλωὴ εἶδε; μὴ γὰρ χρεύσαν; μὴ γὰρ ἀφιερωμθνίου ϗ κατασπασθῆ; μὴ γὰρ αἰχμάλωτι ϗ ἀνελθύθεσι φθεγομθνίου ῥῆμα; πόθεν οὖν ταῦτλν ἔχε τὴν ἐκκλησίαν; οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ διὰ τὸ χειμὼν τὴν ἡμέραν· ϗ γὰρ τοῦτο τὸ μεσημβρινόν, ὅτε τὴν εὐχλὼ ἐποίησε. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀνωθεν εἰρηνάρχου. Ἀνέστη γάρ, φησι, Ἅννα μ̄ τὸ φαγεῖν αὐτοῦ ἐν Σηλωμ, ϗ μ̄ τὸ πιεῖν, ϗ κατέναντι ἐνώπιον Κυρίου. ὁρᾷς; οἱ ἀνέστως χειμῶνι ποιοῦνται ἅπαντες, τότε εὐχὴς ἐποίησε αὕτη χειμῶνι, καὶ μ̄ πάπιζαι εἰς ἐκλησίαν ἀνέτρεχε, ϗ πηγὰς ἠφίει δακρύων, καὶ δίκαιον πρᾶγμα συμφερούσαι καὶ ἡφουσαι, Σ μετὰ πάπιζαν ὅτως ἐκτενῶς ηὔξατο, ὡς δῶρον ἀπὸ φύσει λαβεῖν, ϗ λῦσαι στεῖρωσιν, καὶ φύσιν ἀθετήσασαι διορθῶσαι. ταῦτα τοίνυν ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐκερδάνωμθν, ὥστι Εἰδέναι μετ' εὐωχίαν εὔχεσθαι. ὁ γὰρ εἰς τοῦτο πρεσκευασμένος, οὐδέποτε εἰς μέθην ϗ προφάσιν ἐκπεσεῖται, οὐδέποτε ἐκ τοῦ ἀδηφαγίας διαῤῥαγήσε), ἀλλὰ τλὼ εὐσοδκίαν τῆς εὐχῆς ἀντιχαλινὸν τοῖς λογισμοῖς ὀπτικειμθνίων ἔχων, μ̄ τὸν εὐσήκοντος μέσον τῶν ἀδηκειμθνίων ἅψεται πόνων, ϗ πολλῆς μὲν τλὼ ψυχλὼ, πολλῆς ἦ ὃ σῶμα ἐμπλήσει τῆς ὠλογίας. πράπιζα γὰρ ἀπὸ βύχης ἀρχομθνίη, ϗ εἰς βύχλὼ καταλήξουσα, οὐδέποτε ὑστερηθήσεται, ἀλλὰ πηγῆς δαψιλίσι ἐσι ἅπαντα ἡμῖν ἔσται τὰ ἀγαθά. μὴ δὴ τοῦτον παροῳλμθν κέρδος. ϗ γὰρ ἄτοπον τὸν μὲν οἰκέτας τὸν ἡμετέρους, εἴ ποτέ τι τῶν ἀδηκειμθνίων λάβοιεν πρὸ ἡμθν μέρος, θύμωσιν τι ἡμῖν καὶ μετ' ὠφιμίας διαχωρῆ· ἡμᾶς ἦ τοσούτων ἀπολαύοντας ἀγαθῶν, μηδὲ τοσαύτλν ἀποδιδόναι τῷ Θεῷ τλὼ ὑμνλν, καὶ ταῦτα, μέλλοντας πολλῆς ἀπολαύσισθαι τῆς ἀσφαλείας. ὅπου γὰρ θύχη ϗ εὐημερισία, ἀγὼν πνεύματος ἀδαμάντινον χάρις, ϗ φυγαδεύονται δαίμονες, καὶ πᾶσα ἀντικειμθνίη δυνάμις δραπετεύει Σ ἀφίσα). ὁ μέλλων εἰς εὐχλὼ τρέπεσθαι, οὐδὲ ἄτοπον θλιμμᾶ φθέγξασθαι, οὐδὲ ἐν μέσῃ τραπέζῃ· καὶ φθέγξηται, μεταγνώσκει ταχέως. διὸ χρὴ ϗ ἀρχομθνίους ϗ λήγοντας εὐημερισεῖν τῷ Θεῷ. μάλισα μὲν γὰρ οὐδὲ εἰς μέθλν ἐμπεσούμθα ῥᾳδίως, καθάπερ ἔφθλν εἶπον, εἰ κατασήσωμθν εἰς τοῦτλν ἑαυτοὺς τλὼ σωφθλσιν. ὥστι καὶ κραιπαλῶν, καὶ μεθύων ποτὲ ἀνάσης, μηδὲ ὅτε καταλύσῃς ὃ ἔθος, ἀλλὰ καὶ χαριβαρώμθν, καὶ ἀνειφερώμθα ϗ κατασπώμθν, ϗ ὅτως εὐξώμθα, ϗ μὴ ἀφαλύξομθν τλὼ σωφθλσιαν. διὸ γὰρ τῇ μεσήρᾳ ἡμέρᾳ ὅτως εὔξῃ, τῇ δευτέρᾳ διορθώσῃ τλὼ ἐν τῇ μεσήρᾳ γλυομθνίην ἀχημοσυνίλν ἡμέραν. ὅτον τοίνυν ἀρίσα ποιώμθα, μνημονεύωμθν ταύτης τῆς γυναικός, ϗ τῶν ταύτης δακρύων, ϗ τῆς μέθης τῆς καλῆς ταύτης. ἀμέθυε γὰρ ϗ ἡ γυνὴ, οὐκ ἀπὸ οἴνου, ἀλλ' ἀπ' εὐλαβείας πολλῆς. Εἰ γὰρ μετ' ἄδειαν τοιαύτλν εἶχεν, ποία ἂν ἦν ἐκκλησία; Εἰ μ̄ ὃ φαγεῖν ϗ πιεῖν ὅτως ἐκτενῶς ηὔξατο, ἐποία ἐκκλησία ἦν ἐκείνη ὅσα; ἐπανέλθωμθν τοίνυν πάλιν ὅπι τὰ ῥήματα αὐτῆς τὰ φιλοσοφίας γέμοντα πολλῆς ϗ ἀνδρείσητος. Εἶπε γὰρ, οὐχὶ Κύριε, ἐπήγαγε· Γυνὴ σκληρὰ ἡμέρα ἐγώ εἰμι, ϗ οἶνον ϗ μέθυσμα οὐ πέπωκα. ἀνδρείαν· οὐδὲ ἐν τοῦτο λέγει τὰ ἀειδῆ τῆς αἰτίσεως, οὐδὲ ἐκπομπεύει τλὼ ποιητὴν ἐκείνης, οὐδὲ ἐκφαγωδεῖ τλὼ συμφορὰν τλὼ οἰκείλν, ἀλλὰ ποσοῦτον ἀποκαλύπτει τλὼ ἑαυτῆς ἀθυμίλν, ὅσον ἀπολογήσασθαι τοὺς ⓦ ἱερέας μόνον. γυνὴ σκληρᾶ ἡμέρᾳ, φησὶ, ἐγώ εἰμι· καὶ οἶνον ϗ μέθυσμα οὐ πέπωκα, ϗ ἐκχέω τλὼ ψυχλὼ μου ἐνώπιον Κυρίου. οὐκ εἶπεν, εὔχομαι τῷ Θεῷ, ἱκετεύω

a. Bas. a. 11.

χλιῶ. ὅπου γὰρ καὶ εἰδὼς ἦς ἀκριβῶς, οὐκ ἔχῃς ἀπολογήσασθαι, οὐδὲ συγχωρῶμεν, καταφρονῶν τῶν πρεσβυτέρων, ἢ μᾶλλον τῶν λεγομένων, ἄκουσον πῶς ἐκ ταύτης ἡμῶν ἀπήλλαξε τὴν πρόφασιν ὁ Χριστός, δι' ὧν φησι τοῖς ἀπολλίοις· Ἐπὶ τῆς καθέδρας Μωϋσέως Matθ. κγ. ς.
ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν ποιῆσαι, ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. ὁρᾷς πῶς, ὧν ὁ βίος ἄτοπος ἦν, ὡς ἄξιος εἰσὶ διδασκάλης τοῖς μανθανομένοις, τούτων τὴν πρόφασιν οὐκ ἀίρωσιν, οὐδὲ τὴν διδαχὴν ἀξιόλογον; ταῦτα δὲ λέγω, οὐχὶ τῶν ἱερέων κατηγορῶν βουλόμενος· μὴ γένοιτο (καὶ γὰρ ὑμεῖς μάρτυρες ἐστὲ τῆς τε ἀναισχυντίας αὐτῶν καὶ τῆς εὐλαβείας ἀπάσης) ἀλλ' ἵνα σὺ πολλῆς τῆς περιουσίας παλλίων αὐτοῖς τὴν αἰδῶ καὶ τὸ τιμᾶν προσχωμεν. οὐ γὰρ αὐτοὺς τοσοῦτον, ὅσον ἡμᾶς αὐτοὺς ὠφελήσομεν. Ὁ δι-χόμενος οὖν προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου, μι- Matθ. ι. μα.
σθὸν προφήτου λήψεται. Εἰ γὰρ σὺν ἀλλήλων βίους οὐκ ἐπιτηδείους κρίνει, πολλῷ μᾶλλον τοὺς τῶν πατέρων. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον (πάλιν γὰρ ὅτι τὴν γυναῖκα ταύτην ἐπαινεῖν ἀναγκαῖον) ἐκ οἵας δὲ φέρει γυναῖκας ταῖς λοιδορίας πολλῶν ἡμῖν ἀγαθῶν αἴτιον γίνεται, τοῦτο καὶ ὅτι τοῦ Ἰωὰβ ζωπύρου. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι οὐχ οὕτω θαυμάζω τὸν τῆς ἀνδρείας τῆς γυναικὸς, ὡς μὴ τὴν ὅλην θρίαμβον συμβουλεύσαι ἐκείνῳ. καὶ μή τις ἀνδρώδη εἶναι νομιζέτω ὁ λεγόμενον. πολλάκις γοῦν ὃς ἡ τῶν πραγμάτων φύσις οὐχ ὑποκέλισε, ῥῆμα ἐκ ἀνδρείας διεφθαρμένη κατέλυσεν. ὅπερ οὖν καὶ ὁ δίκαιος Ἰωνᾶς, μὴ τὴν ἀπὸ τῆς πίστεως πληγὴν, καὶ τὴν διὰ τῶν ῥημάτων ἐπαγομένην προσβολήν· ὅπερ οὖν ἐποίησεν ὅτε τοῦ Δαβὶδ. ὅτε γὰρ εἶδεν αὐτὸν γυναῖκα ἐπεγκεντα τὴν ἐπιμάσασαν τοῦ παιδὸς καὶ τὴν ἀνδρώδη ἐκείνου τυραννίδα, βαλόμενος ὑποκέλισαν τὴν διάνοιαν, καὶ πῖσαι εἰς ὀργὴν ἐκπεσεῖν, καθῆκεν ἐκείνου τοῦ Σεμεεὶ, ῥήμασι πικροῖς ἀνδρώδη σκευάσας δάκνειν αὐτοῦ τὴν ψυχήν. Τοῦτο καὶ ὅτε τοῦ Ἰωὰβ ἐκακούργησαν. ὡς γὰρ εἶδε καλὸν καταγελάσαντα αὐτῶν τῶν βελῶν, ἐκ ὧν ἀδαμάντινοι πύργοι πρὸς πάντα σαίνοντα γέλωτα, καθώπλισε τὴν γυναῖκα, ἵνα ἀνύποπτος ἡ συμβουλὴ γένηται), καὶ ἐκέκρυφε δηλητήριον τοῖς ἐκείνης ῥήμασι, καὶ τὴν συμ-
φορὰν ἐπεσπάσατο. Τί οὖν ὁ γέλως ἐκεῖνος; ἵνα τί, ὡς μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν ἐ- Ioβ. ς. ι.
λάλησας; Εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα ἐκ χειρὸς Κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ ὑποίσομεν; ὁ γὰρ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Εἰ μὴ διαστήσω ἐγὼ, μηδὲ τοσοῦτον ἡμῶν ὑπερέχων, ἀλλὰ φίλος τις ὁμότιμος, ποίαν ἔχομεν ἀπολογίαν, τοσαῦτα εὐεργετηθέντες παρ' αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἐναντίοις αὐτοῦ ἀμβάλλοντες; Εἶδες γνώμην φιλόθεον, καὶ πῶς ἀμεγαλόφρονα; οὐδὲ ἐναυθυμεῖται ὅτι ὡς ἡμῶν ἐκείνης ἐστὶ φύσει ἐκείνας πληγάς· οὔτε σοφίας εἶναι νομίζει καὶ μεγαλοψυχίας τὸ τοιαύτην ὑπομονὴν· ἀλλ' ὥσπερ ἀναγκαῖον ὄφλημα ἐκτίνει, καὶ οὐδὲν ἀπιθὲς παθὼν, ὕστερον ἐκ περιουσίας ὁ γέλως ἐπεσύρετο. τοῦτο καὶ ὅτι τῆς γυναικὸς ταύτης γέγονεν. ὅτε γὰρ εἶδεν αὐτὴν γελῶσαν φέρουσαν τὴν ἀπαιδίαν, καὶ ὡς θεῷ προσπίπτουσαν, καθῆκε τὸ παιδάριον τὴν ἱερέως, ὥστε μᾶλλον αὐτὴν ἀγελάσαι. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἔπαθεν ἡ γυνὴ, ἀλλὰ μελετήσασα φέρειν τὰς λοιδορίας ὅτι τῆς οἰκίας, καὶ τοῖς οἰκέταις ἐγυμνασαμένη τῆς αἰτιολογίας, ἀδεῶς λοιπὸν πρὸς τὰς τοιαύτας ἀπεδύετο προσβολάς. διὸ δὲ καὶ τὴν ἱερὰν πολλῶν ὑπεύθυνον ἐπεδείκνυτο, ἀνδρείως μάλα καὶ μεγαλοψύχως τὰ σκώμματα φέρουσα, τὰ ὅτι τῇ μάθῃ δὲ τῇ προνοίᾳ. οὐδὲν γὰρ οὕτω καὶ αὐτὴν ἀκόσμησε τῶν ῥημάτων. Εἰσπόντος γὰρ τοῦ παιδαρίου, προελθοῦσα ἔφη οἶσθα σὺ ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπελθὲ ἐκ προσώπου Κυρίου, ἀπο-
κρίθητι Ἀπα, καὶ εἶπεν, οὐχί, Κύριε. ἔφη ὑβρίσαντα διαστῆναι ἐκάλεσε. καὶ οὐκ εἶπεν, ὁ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων λέγουσιν, εἶπόν μοι ταῦτα ἱερεύς; ταῦτα, ὁ διδάσκων οὐκ ἄλλους εἰς μέθην καὶ προπέτειαν ἐσκωψεν; ἀλλ' ἐσκέψατο ὅπως ἀποκρύψαιτο μόνον τὸν ὑπόνοιαν, καίτοι γε οὐκ οὖσαν ἀληθῆ. ἡμεῖς δὲ πολλάκις, ἐπὶ ψόγῳ λοιδορηθέντες, δέον ἀπολογήσασθαι καὶ ἀπαλλαγῆναι, ἐξάπτομεν τὸ πῦρ, καὶ καθάπερ θηρία τοῖς ὑβρισταῖς ὑπεπηδῶ-

πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀπὸ τῆς τοῦ Δαβὶδ συμβάντων. τί δὴ οὖν ἔπαθε; ἐξέπεσε ποτε τῆς πατρίδος, καὶ πρὸς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐκινδύνευε, καὶ τοῦ στρατοπέδου τοσοῦτον ἀπόλαυσον ἐνδυσόμενος τὸν τύραννον ἐκεῖνον καὶ παρανόμου μεταταξάμενος, ἐπλανᾶτο καὶ τὴν ἔρημον, καὶ οὐκ εὐδυχέρανεν, οὐδὲ ἀπεδυσπέτησε πρὸς τὸν Θεόν, οὐδὲ εἶπε, τί ποτε τοῦτο ὅτι; ζημιοῦμαι τοῦ παιδὸς καταξιωθεὶς τοῦ μεγίστου; καίτοι καὶ δίκαια ἐγκαλεῖν εἶχεν, οὐδὲ οὕτω τοῦτο ἐποίησε· νυνὶ δὲ οὐ μακρὰν, ἀλλὰ μέγα ἀδικημένος πρὸς ἐμὲ, προσέρχεται τὴν δεξιὰν ὀπτηυμένῃ αἵματι μολυνῶν πατρικῷ, καὶ ὁ Θεὸς ἀνέχεται ταῦτα ὁρῶν. ἀλλ' οὐδὲν τούτων εἶπε. καὶ τὸ δὴ μεῖζον καὶ θαυμαστὸν, ὅτι πλανωμένῳ, καὶ πάντων ἀπεστερημένῳ, ζημιᾶς τοσαύτης, μιᾶς δὲ θεσπεσίου ἐπέθετο αὐτῷ, μιαιφόνοι ἀποκαλῶν, καὶ ἐτέρους μυρίους αὐτοῦ πλείων ὀνείδισεν. οὐ δὴ οὖν οὕτως ἠχθέσθη. εἰ δὲ λέγοι τις, καὶ τί θαυμαστὸν, ὅτι οὐκ ἠμύνατο ἀδικούμενος ὤν, καὶ οὐκ ἐχώρει; ἐκεῖνο αὖ εἶποιμι, ὅτι οὐχ οὕτως αὐτὸν θαυμάζω, εἰ ὃ ἐζήτημα καὶ τὴν βασιλείαν ἔχων, καὶ ὅτι τοῦ θεοῦ κεκριμένος, εἶτα λοιδορούμενος, ὑπέμεινεν, ὡς νῦν αὐτὸν ἐπαινῶ καὶ ἐκπλήττομαι τὸ τῷ χειρῶ τῆς συμφορᾶς φιλοσοφήσαντα. τότε μὲν γὰρ ὁ τῆς ἀρχῆς ὄγκος, καὶ ὃ εὐπαλὲς τοῦ ὑβρίζοντος καταφρονῆσαι αὐτὸν πολλάκις ἔπεισε. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι βασιλῆς πολλάκις τοιαῦτα ἐφιλοσόφησαν, τὴν ὑποβολὴν τῆς μανίας τῶν ὑβριστῶν εἰς ἀπολογίαν λαβόντες. οὐ γὰρ ὁμοίως ἡμᾶς εὐημερίας ἀπολαύοντας, καὶ κεκοσμημένους, τὰ ἀνειδη καθαπτόμενα πέφυκεν· ἀλλ' ὅταν πταίσωμεν, τότε καθικνῆται μείζονος ἡμᾶς καὶ δάκνει σφοδρότερον. ὅτι δὲ τοῦτο, καὶ ἕτερόν τι πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι καὶ κύριος ἐμὲ ἀμυνάσθαι, ἀλλ' οὐκ ἠμύνατο. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐκ ἀσθενείας, ἀλλ' ἐμφύτου ἀκριβείας ἐστὶν ἡ φιλοσοφία, τοῦ στρατηγοῦ τότε ἀξιοῦντος ὑπερασπίσαι ἀγαθῶν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν τὴν ἐκείνου, οὐ μόνον οὐκ ἐπέτρεψεν ὁ Δαβὶδ, ἀλλὰ καὶ ἐδυσχέρανε, λέγων· Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, υἱὲ Σαρουΐα; ἄφετε αὐτὸν καταρᾶσθαι, ὅπως ἴδῃ τὴν ταπείνωσιν μου Κύριος, καὶ ἀνταποδῷ μοι ἀγαθὰ ἀντὶ τῆς καταρᾶς αὐτοῦ τῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ· ὅπερ οὖν καὶ ἐγένετο. ὁρᾷς πῶς οἶδεν ἀμύνασθαι, ὅτι ὃ φέρει βλαισόν ταῖς λοιδορίαις ἀφορμὴν πλείονος εὐδοκιμήσεως ἔχει; διὰ τοῦτο ποτὲ καὶ ὁ Σαοὺλ ἐν σπηλαίῳ διπλοῦ τοίχου λαθὼν, καὶ κύριος ὢν ἀποσφάξαι, ἐφείσατο· καὶ ταῦτα, τῶν πρόσθεν κακούργων ὠθήσας ὃ ξίφος. ἀλλ' οὔτε ὃ τῆς ἐξουσίας φύσας, οὔτε ὃ πρὸς ἑτέρων προξενεῖς, οὔτε ὃ πολλὰ πεποιθέναι δεινὰ, οὔτε ὃ τοσοῦδε κρατεῖν πίστασθαι χαλεπώτερα, ζημιοῦσαν ἔλκωσε ὃ ξίφος. καίτοιγε οὐδὲ τῷ στρατοπέδῳ καταφωρὸς ἔμελλεν ἔσεσθαι τοιοῦτον ἐργασάμενος τὸν σφαγέα· ἀπώλετο γὰρ ἄν, καὶ οὐδεὶς ἕτερος πρῶτος, ἀλλὰ μόνος αὐτός. ἢ οὐκ εἶπεν, ὅπερ τις μειρακίαν ἐργαζόμενος ἔλεγε, σκότος κύκλῳ μου καὶ τοῖχοι, τί εὐλαβοῦμαι; ἀλλ' ἐώρα ἀκριβῶς ἀκριμήτου ὀφθαλμοῦ, καὶ ἤδει ὅτι ὀφθαλμοὶ Κυρίου μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι. ἔλεγε τοῦτο πρῶτα, οὕτως ἐσωφρονίζετο καὶ ἔλεγεν, ὡς ἐκείνου παίοντος, καὶ δικαίζοντος τοῖς λεγομένοις. καὶ φησιν, Οὐ μὴ ἐπαγάγω τὴν χεῖρά μου ὅτι χριστὸς Κυρίου. οὐχ ὁρᾷ τὸν πονηρὸν, ἀλλ' ὁρᾷ τὴν ἀξίαν. μὴ μοι λεγέτω τις, ὅτι βίαιος καὶ μιαρὸς οὗτος. ἐγὼ γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ τιμῶ ψῆφον, καὶ οὗτος δικαίως φαίνεται. οὐ γὰρ ὅτι ἐμοὶ ἔγκλημα, ὃ τοῦτον ἀνάξιον φαίνεται τῆς τιμῆς. ἀκουέτωσαν ὅσοι καταφρονοῦσιν ἱερέων, μανθανέτωσαν ὅσον εὐλαβοῦμαι οὗτος ἀεὶ βασιλέα ἐπαιδίζατο. κρεῖττον πολὺ τιμιώτερος καὶ αἰδεσιμώτερος βασιλέως ὁ ἱερεύς, ὅσον καὶ ὅτι μείζονα ἀρχὴν κέκληται. μανθανέτωσαν μὴ κρίνειν, μηδὲ εὐθύνας ἀπαιτεῖν, ἀλλ' ὑποδέχεσθαι καὶ εἴκειν. σὺ δὲ μὴ γὰρ τὸν τῆς ἱερέως βίον, καὶ φαῦλός τις καὶ ἠμελημένος, οὐκ οἶδας· οὗτος γὰρ ἤδει μετ' ἀκριβείας ἅπαντα, ὅσα ἐποίησεν ὁ Σαοὺλ· ἀλλ' ὅμως καὶ οὕτως ἠδύνατο τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ἀρχὴν.

c. Bασ. ιε. ια. ιϛ.

c. Bασ. κδ. ζ.

ποῖον τῆς πλήθους ῥημᾶτος; τί ποτ' οὖν ἠνίξατο εἰπών, ἐπλήθυνε; ζωοχῶς τὰ αὐτὰ ἐφθέγξατο, καὶ οὐκ ἀφίξατο πολὺ διαπεμψώσα χρόνον διὰ τῶν αὐτῶν ῥημάτων. ὅτε γοῦν καὶ ἐν τοῖς διαγελίοις ὁ Χριστὸς ἐπιτάξει εὔχεσθαι. Εἰπὼν γὰρ τοῖς μαθηταῖς, Μὴ τὸν αὐτὸν Matth. 6. 7.
ἐθνικοὺς εὔχεσθαι, καὶ μὴ βαττολογεῖν, καὶ μέλλων ἡμᾶς εὐχῆς ἐδίδαξε· δείκνυς ὅτι οὐκ ἐν τῷ πλήθει τῶν ῥημάτων, ἀλλ' ἐν τῇ ἁπλότητι τῆς διανοίας κεῖται τὸ εἰσακουσθῆναι. πῶς οὖν, φησιν, Luke 18. 1.
ἐν ὀλίγα δεῖ εὔχεσθαι, πάλιν ἑτέρωθι εἶπεν αὐτοῖς ποιεῖν δεῖν ἀεὶ προσεύχεσθαι, ὅλη ἡμέρα τις ᾖ, καὶ τῇ συνεχείᾳ τῆς ἐντεύξεως ὁμοῦ δικάζων καὶ ἀπομάθοι οὕτι Θεοῦ φόβον, ὅτι μὴ δεδιέναι ἔχοντα αἰδῶ, τῇ πυκνότητι τὸ προσόν κατέκαμψε; πῶς δ' ἂν ὁ Παῦλος πάλιν λέγων, Τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες; καὶ πάλιν, Ἀδιαλείπτως προσεύχε- Rom. 12. 12.
σθε. Εἰ γὰρ δεῖ μὴ μακρὰς ἀποτείνειν λόγους, καὶ συνεχῶς εὔχεσθαι, ἐναντίον τοῦτο ἑαυτῷ. 1. Thess. 5. 17.
ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐναντίον, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ καὶ σφόδρα συμβαῖνον. ἐγὼ καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Παῦλος βραχείας καὶ πυκνὰς ποιεῖσθαι τὰς εὐχὰς ἐκέλευσαν ἐξ ὀλίγων διαλεμμάτων. εἰ μὲ γὰρ εἰς μῆκος ἐκτείνῃς τὸν λόγον, ὀλιγωρήσας πολλάκις, πολλῶν ἐδέησας τῶν ἀδειῶν τῶν διαβόλῳ προσελθεῖν, καὶ ὑποσκελίσαι, ἐκ τῶν διφίστων ἀπαγαγεῖν τῶν λεγομένων·
κτῶν 15 αὖ δὲ συνεχὴς καὶ πυκνὰς ποιῇς τὰς εὐχάς, πάντα τὰ πρόσφορα τῇ πυκνότητι διαλαμβάνων, δυνήσῃ σωφρόνως εὐκόλως, αὐτάς τε τὰς εὐχὰς μὴ πολλῆς ποιήσῃ τῆς νήψεως· ὁ δὲ αὐτὸς ἐποίει, οὐ μακρους ἀποτείνουσα λόγους, ἀλλὰ συχνὰς καὶ πυκνότερον προσευσα τῷ Θεῷ. Εἶτα ὀπίσω ἐπεστόμισεν αὐτῇ ὁ ἱερεύς (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, Ἐφύλαττε τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ τὰ χείλη αὐτῆς ἐκίνει, φωνὴ δὲ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο) ἐβιάσατο καὶ ὑπακοῦσαι τὸν 20 ἱερέα, καὶ τῆς βύβης μὴ ἀπὸ ἴσου. ἐπεστόμισε οὖν αὐτῆς ἡ φωνή, οὐκ ἐπεστόμισε δὲ ἡ παῤῥησία, ἀλλὰ μείζων ἡ καρδία ἔνδον ἐβόα. τοῦτο γάρ ἐστι μάλιστα εὐχή, ὅταν ἔνδον αἱ βοαὶ διαφέρωνται· τοῦτο μάλιστα ψυχῆς πεπονημένης, μὴ τῷ τόνῳ τῆς φωνῆς, ἀλλὰ τῇ προθυμίᾳ τῆς διανοίας τὸν εὐχὴν ἐπιδείκνυσθαι. οὕτω καὶ Μωϋσῆς ἤυχετο. διὸ καὶ μηδὲν αὐτὸν φθέγγεσθαι φησὶν ὁ Θεός, Τί βοᾷς πρός με; αἱ διάνοιαι μὲν γὰρ ταύτης μείζονι ἐπακοῦσαι τῆς Exod. 14. 15.
25 φωνῆς· ὁ δὲ Θεὸς πρὸς ταύτης τὸ ἔνδοθεν κραζόντων ἀκούει. ἄρα ἐστὶ καὶ μὴ κραζόντας ἀκούεσθαι, καὶ ἐπ' ἀγορᾶς βαδίζοντας εὔχεσθαι καὶ διαίσιδιμ μὴ πολλῆς ἀκριβείας, καὶ μὴ φίλων ζωοδρεύοντας, καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ποιουμένους μὴ σφοδρᾶς τῆς βοῆς κελεῦσαι Θεόν, τῆς ἔνδοθεν λέγω, καὶ μηδενὶ τῶν παρόντων καταδῆλον ταύτην ποιῆσαι, ὅπερ οὖν καὶ ἡ γυνὴ αὕτη ἔπαθε· ποιήσασα. φωνὴ γὰρ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο, φησὶ καὶ ὅμως εἰσήκουσεν αὐτῆς ὁ Θεός· τοσαύτη
30 ἰσχὺς αὐτῆς ἔνδοθεν ἦν κραυγή. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ παιδαγωγὸς Ηλεί· Ἕως πότε μεθυσθήσῃ; a. Bas. a. 1.
χρ. ἀπελθὲ καὶ ἀπέλθουσα καὶ οἴνου σου ἀπὸ σοῦ, ἄπελθε ἐκ προσώπου Κυρίου. σὺ ταῦτα μάλιστα ἴσθι τὴν φιλοσοφίαν τῆς γυναικὸς ἰδών. ὅπως τῆς οἰκίας ἡ δυπίζηλος ἀπείδιζεν, ἦλθεν εἰς τὸν ναόν, καὶ ὁ παιδαγωγὸς τῶν ἱερέων ὕβρισεν, καὶ ὁ ἱερεὺς ἐπετίμησεν. ἔφυγε τὸν οἶκον χάμψα, ἦλθεν εἰς λιμένα, καὶ κύματα πάλιν εὗρεν ἕτερα. ἦλθε φάρμακον λαβεῖν, καὶ οὐ μόνον οὐκ ἔλαβεν,
35 ἀλλὰ καὶ πληγὴν διὰ τῶν ἐνδόθεν προσεκτήσατο, καὶ τὸ ἕλκος μᾶλλον δι' αὐτὴν ἐξήρετο. ἴσως γὰρ ἴσως αἱ ὀδυνώμεναι ψυχαὶ πρὸς τὰς λοιδορίας καὶ τὰς ὕβρεις διάκεινται). καθάπερ γὰρ τὰ μείζονα τῶν τραυμάτων, οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπιδιδόασι θεραπείαν, χείρονα γίνεται· οὕτω καὶ ψυχὴ πεπαρωμένη δυσάρεστός πώς ἐστι, καὶ πρὸς ἅπαντα δυσχεραίνει, καὶ μᾶλλον τὸν τυχόντος διάκενε ῥήματος. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τοιοῦτον ἔπαθεν ἡ γυνή, ἀλλὰ ταῦτα, τὸν παι-
40 δὸς λοιδορουμένου. Εἰ μὲν οὖν ὁ ἱερεὺς ἦν ὁ ὑβρικώς, οὐκ οὕτω θαυμαστὴ ἦν ἡ ἀνεξικακία. τὸ γὰρ μέγεθος τοῦ ἀξιώματος, καὶ ὁ τῆς ἀρχῆς ὄγκος καὶ ἀκόσαι αὐτὴν ἔπειθε σωφρονεῖν· νυνὶ δὲ οὐδὲν πρὸς τὸ παιδάριον τοῦ ἱερέως ἐδυσχέρανε. διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον Θεοῦ εἰς οἶκον ἐπανάσατο. οὕτω καὶ ἡμᾶς δεῖ λοιδορηθέντας, καὶ μυρία παθόντας δεινά, τοὺς ὀνειδίζοντας φέρωμεν γενναίως, μείζονα πάλιν τοῦ Θεοῦ τὸν οἶκον ὑπανασώμενα.

ἀπειθείας ἀλλήλοις ἐμπιπτόντων, καὶ σκάφος μέσον τὴν τοῦ ἀλλήλους ἀποβαλεῖν τῶν μάχην, καὶ πολλὰ μὲν ἀπὸ τῆς ῥώμης, πολλὰ δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ πέλαγος ἐγειρόντων τὰ κύματα, ὁ κυβερνήτης ὅτι τὴν τοῦ ἀέρος καθήμενος διασώζει τὸ σκάφος, τὰς τῶν κυμάτων ἐμβολὰς τῇ τῆς ἐπιστήμης σοφίᾳ διαχρούόμενος· οὕτω δὲ καὶ γυνὴ τότε ἐκείνη, καθάπερ πνεύματος ἐκτὸς ὄντος, τοῦ θυμοῦ, καὶ τῆς ἀθυμίας, εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς ἐμπεσόντων, καὶ τὸν λογισμὸν αὐτῆς διαχειμαζόντων, καὶ πολλὰ τὰ κύματα ἐγειρόντων, οὐχὶ δύο, οὐδὲ τρεῖς, καὶ εἴκοσι ἡμέρας, ἀλλ' ἐπ' ἐνιαυτὸν ὁλοκλήρους (καὶ γὰρ ἐξ ἐκείνου τοῦτο ἐθρύλητο, φησὶν) ἐώκει Ⓦ χειμῶνα διαιτᾶσθαι, καὶ κατὰ πολλῶν Ⓦ λογισμῶν οὐκ εἴασεν. ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ φόβος, καθάπερ κυβερνήτης ὅτι τὸν οἰακα καθήμενος, ἔπειτα διαιτᾶσθαι φέρει τὸ κλυδώνιον ἐκεῖνο· καὶ ὁ τοιοῦτος ἀπόντα διακυβερνᾷ αὐτῆς τὴν ψυχήν, ἕως εἰς Ⓦ βύθιον λιμένα κατήγαγε πεπληρωμένην τὸ φορτίου τὸν ναῦν, καὶ πολυτίμου θησαυροῦ τὸν ταμίευσαι. οὐ γὰρ χρυσίον, οὐδὲ ἀργύριον ἐβάσταζεν, ἀλλὰ τοῦ φίτιον καὶ ἱερέα. καὶ διπλοῦς ἰδοὺ αὐτῆς τῆς γαστρὸς ὁ ἁγιασμός, ὅτι τὸν τοιοῦτον ἰδοὺ τὸ κυούμενον παιδίον, ὅτι τε ἐξ ἀρχῆς, καὶ τῆς δώδεκα χρόνος τὸν ἀρχὴν τῆς κυήσεως ἔλαβεν. ἀλλ' ὁ φόρτος οὐ μόνον πολύδεξος ἰδοὺ καὶ θαυμαστός, ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς πρὸς τῆς ἐμπορείας πολυδοξότερος γίνεται. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ἀθέσπιστος ἀπίδοτε, οὐδὲ ἐμπορεῖς πρὸ καπήλους, ἀλλ' εὐθέως αὐτὰ ἐκβαλοῦσα τῶν σκάφος ἐπώλησε τῷ Θεῷ, καὶ τοσαύτην εἰργάσατο τὸν ἐμπορείαν, ὅσον εἰκὸς ἰδοὺ Θεῷ συμβαλεῖν εἰργάσασθαι. οὐ γὰρ ὃ λαβοῦσα αὐτὰ, αἰτίδωκεν ἕτερον αὐτῇ τέκνον· μᾶλλον δὲ οὐκ ἓν, ἀλλὰ δύο, οὐδὲ τρία, καὶ πάσαρα μόνον, ἀλλὰ πολλῷ πλείονα, ὅπου τεσσαράκοντα, φησὶν, ἔτεκεν ἑπτά, καὶ ἐπτάφθη ὁ κεφάλαιον ὁ τόκος. τοιαύτη γὰρ ἡ πρὸς Ⓦ Θεὸν πραγματία, καὶ ὁ πολλαπλασίονα τοῦ κεφαλαίου, ἀλλὰ τὸ πολυπλάσιον ἀποδίδωσι. καὶ ὁ Ἡλεὰ μόνον ἔδωκε παιδία, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑκατέρας τῆς φύσεως Ⓦ τόκον αὐτῆς ζωοκρότησεν, ὥστε ἀπηρτισμένην αὐτὴν ἡμέραν τὸν ἡδονῶν.

Τοῦτα λέγω, οὐχ ἵνα ἐπαιρώμεθα μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ ζηλώσητε τὸν πίστιν, τὸν ἀνεξικακίαν τῆς γυναικός, ἣν ἠκούσατε· καὶ ἐκ μέσης καὶ πρώην. ὥστε καὶ τὰ λείψανα ἀποδοῦναι, δότε μοι μικρὸν διηγήσασθαι πρὸς τὴν ῥηθεῖσαν τὴν μὴ τὸν πρώτην θύραν πρὸς Ⓦ ἱερέα καὶ Ⓦ παῖδα τοῦ ἱερέως ἡμερῶν, ἵνα μάθητε τὸ πρᾶον καὶ τὸ ἥμερον φρόνημα τῆς γυναικός. Καὶ ἐλθόντος, φησὶν, ὅτε ἐπλήθωσε προσευχομένη ἐνώπιον Κυρίου, καὶ Ἡλεὶ ὁ ἱερεὺς ἐφύλαττε τὸ στόμα αὐτῆς. διπλοῦν ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς ἀρετὴν μαρτυρᾷ τῇ γυναικὶ, καὶ τὸν καρτερίαν τὸν ἐν ταῖς θύραις, καὶ τὸ τῆς διανοίας ἐγκρατές· τὸ μὲν, διὰ τοῦ εἰπεῖν, ἐπλήθωσε, τὸ δὲ, διὰ τοῦ προσεύχεσθαι, ἐνώπιον Κυρίου. πάντες μὲν γὰρ θύρας, ἀλλ' οὐ πάντες ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ὅταν γὰρ τοῦ σώματος ὁ τῆς καρδίας, καὶ τὸ στόματος εἴκῃ λογισμὸς, ἡ διάνοια πάντα χωρεῖ τῆς οἰκίας καὶ τῆς ἀγορᾶς ταχύτερον, πῶς ὁ τοιοῦτος δυνήσεται εἰπεῖν, ὅτι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἤυξατο; ἐνώπιον γὰρ Κυρίου εὔχεται, ὁ πάντοθεν ἑαυτῷ τὸν ψυχὴν συλλέγων, καὶ μηδὲν ἔχων κοινὸν πρὸς τὸν γῆν, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν Ⓦ οὐρανὸν ἑαυτὸν μετοικίσας, καὶ πάντα ἀνθρώπινον λογισμὸν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἐκβαλών· καθάπερ οὖν καὶ αὕτη ἡ γυνὴ ἐποίησε τότε. ὅλην γὰρ ἑαυτὴν συναγαγοῦσα, καὶ συστήσασα τὸν διάνοιαν, σκάλει Ⓦ Θεὸν μετ' ἐδωκωμένης ψυχῆς. πῶς δέ φησιν, ὅτι καὶ ἐπλήθωσε τὸν θύραν; καίτοιγε βραχὺ τὸ μέσον τῆς θύρας τῆς γυναικός. καὶ γὰρ μακρὰς ἀπέτεινε λόγους, οὐδὲ εἰς μῆκος τὸν ἱκετηρίαν ἐξέβαινεν, ἀλλ' ὀλίγα καὶ ψυχρὰ εἶπε ῥήματα, ΑΔΩΝΑΙ ΚΥΡΙΕ ΕΛΩΙ ΣΑΒΑΩΘ, ἐκὼ ὑπολείπων ἐπιλέγω ὅτι τὸν ζωπύρωσιν τῆς δούλης σου, καὶ μνησθῆς μου, καὶ μὴ ὑπολάθῃ τῆς δούλης σου, καὶ δῷς τῇ δούλῃ σου σπέρμα ἀνδρός, δώσω αὐτὸ ἐνώπιόν σου ὅτου ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ, καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα οὐ μὴ πίῃ, καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ὅτι τὸν κεφαλὴν αὐτοῦ.

ποῖον

* ἴσμεν εἶναι

Ὑμὲν ἀρὰ ἴσην βίχης, ἀγάπητοι, ὀφθὶν πίστεως * δυναπώτερον. ἀμφότερα ἔδειξεν ἡμῖν ἡ Ἄννα σοφίαν. μετὰ γὰρ τὸ τόκον προσελθοῦσα τῷ Θεῷ τὴν δώρων, πολύπα ὅσα ἠθέλησεν ἰῶσθαι, ἰῶτο φύσιν πεπρωμένην διώρθωσε, ἰῶτο μήτραν κεκλεισμένην ἀνέῳξε, ἰῶτο ἀγκύλην ἴσιον ἐποίησε, ἰῶτο τὰ ὀπίσθια τῆς δυτικλὰς κατέλυσε, ἰῶτο τοὺς πρόσθεν ἑαυτὴν ὑπερήγαγεν, οὐκ πέτρας ἀγίου ἀλλὰ κοιλίαν τεκούσης. ἰῶτο πολύτοκος ἐγένετο, πῶς ἔκλαυσε, πῶς ηὔξατο, πῶς ἤτησε, ὃ ἔπεσε ἰῶτο ἔλαβε, ὃ ἔπεσε ἰῶτο ἔθρεψε ἰῶτο ἐδόξασε Σαμουήλ. ὥστε οὐκ αὖ τις ἀμῦρτοι, μητέρα ὁμοῦ ὃ πατέρα τοῦ παιδίου τὴν γυναῖκα ταύτην προσειπών. Εἰ γὰρ ἰῶτο ὁ ἀνὴρ ἔσπειρεν, ἀλλὰ τῷ σπέρματι τὴν δύναμιν ταύτης προέχει ἡ βίχη, καὶ σεμνοτέρας τοῦ Σαμουὴλ ὃ ἀρχὰς τῆς γλυκείας ἐποίησεν. οὐ γὰρ δὴ, καθάπερ ὀπὶ τοῦ Ἰακὼβ, ὕπνος καὶ ζυόδοι τὸν γλυκασμὸν μόνον, ἀλλ' βίχαι, καὶ δάκρυα, καὶ πίστις, ἀρχαὶ τῆς γλυκείας ταύτης ἐγένοντο, καὶ σεμνοτέρας τὸν ἄλλων ἔχει ὃ γενεὰς προφήτης, ὀφὶ τὴν πίστιν τῆς μητρὸς γενεάς. διὸ καὶ περὶ ταύτης δικαίρως ἂν τις εἴποι τῆς γυναικός, Οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν, ἐν ἀγαλλιάσει θερίσουσι. ταύτην ζηλώσωμεν ἄνδρες, ταύτην μιμησώμεθα γυναῖκες. καὶ γὰρ ἐκατέρου γένους διδάσκαλός ἐστιν ἡ γυνή. ὅσαι σπείρεσθε, μὴ ἀπαγορεύετωσαν· ὅσαι μητέρες, οὕτω τρεφέτωσαν τὰ παιδία· καὶ πάντες ζηλώσωμεν τῆς γυναικὸς τὴν φιλοσοφίαν τὴν περὶ τὸν τόκον, τὴν πίστιν τὴν ἐπὶ τῷ τόκῳ, τὴν ἀνωδινίαν τὴν μετὰ τόκον. τί γὰρ αὐ γένοιτο τῆς γυναικὸς ἐκείνης φιλοσοφώτερον, ἢ συμφορὰν οὕτως ἀφόρητον ῥᾳδίως ἤνεγκε καὶ γενναίως; καὶ οὐκ ἀπέστη προσεύχεσθαι, ἕως ἔλυσε τὸ δεινὸν, καὶ τὸν κακὸν πέρας εὗρε θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, οὐδένα κάπηλον λαβοῦσα σύμμαχον καὶ βοηθόν. καὶ γὰρ ἤδει τὸν τῶν ἁπάντων φιλανθρωπίαν· διὸ καὶ μόνη προσῆλθε, καὶ ἤνυσεν ὅπερ ἠθέλησεν. οὐ γὰρ δὴ φιλανθρωπίας βοηθείας, ἀλλὰ τῆς θείας ἐδεῖτο χάριτος ἡ διόρθωσις τῆς ἀγονίας ἐκείνης. καὶ γὰρ οὐκ ἐν ζημίᾳ χρημάτων ἦν, ἵνα τις ἐπεγκὼν χρήσιμον, λύσῃ τὴν ἀγονίαν· " οὐκ ἐν σώματος ἀῤῥωστίᾳ, ἵνα ἰατρὸν προσκαλέσῃ παῖδας, καὶ ἀπελάσῃ τὸ νόσημα. φύσις ἦν ἡ ἐπηρεαζομένη, τὸ δένδρον δεομένη χειρός. διὸ δὴ πολλὰ τὰ ὀπίσθια τῆς ἀφόρου, προσῆλθε τῷ φύσεως ἔδραμε διακόνῳ, καὶ οὐκ ἀπέστη προσεύχεσθαι, ἕως δὴ αὐτὸν ἔπεισε λῦσαι τὸ ἀπαιδίαν, καὶ τὴν μήτραν ἀνοῖξαι, καὶ ποιῆσαι μητέρα τὴν στεῖραν. μακρεία μὲν οὖν καὶ ὀφὶ τοῦτο, οὐχ ὅτι μήτηρ ἐγένετο, ἀλλ' ὅτι οὐκ οὖσα ἐγένετο. ἐκφύσει μὲν γὰρ καινότης φύσεως, τοῦτο δ' ἂν ἀφαίρεσιν τῆς γυναικὸς ἰῶ κατόρθωμα. μακρεία μὴν οὖν καὶ ὀφὶ ἃς ὠδῖνας ἐκείνας, μακρεία δ' οὐχ ἥττον καὶ ὀφὶ ἃς περὶ τὸν ὠδῖνα ἄπονα. ἴστε γὰρ δήπου πάντες, καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες, ὡς ὀφθὶν ἀφορητότερον ἀπαιδίας γυναικὶ γένοιτ' ἄν· ἀλλὰ καὶν μυριάκις ἀπολαύῃ τῆς εὐπαιδείας, τὸν ἐκ τῆς πλαγῆς ταύτης ὀδυνῶν ἐπιπομφὸν αὐτῇ οὐκ ἂν ποτε ἀποκρούσαιτο. Εἰ δὲ τοῦ οὕτως ἀφόρητον, ὅτι πρὸς μείζονα φιλοσοφίαν ἐκλήθημεν, ὃ πρὸς ἐρημίαν ὁδεύομεν, ἐν λόγῳ ἡμῖν τὸ πρόσταγμα ὀφθὶς, ἀγαπᾶτε πρὸς ἑτέρους ζωὴν προσκυλιόμενα, ἐν πολὺ ὃ τῆς πρᾳότητος ἐγκώμιον, εὑρήσομεν ἡλίκην τότε κακὸν ὃ προστάγμα ἐνομίζετο εἶναι), ὅτι τὴν μνηστῆραν μὲν οὐδεμία ἦν ἰῶ ἐλπὶς, οὐδὲ ἔποια τοῖς παλαιοῖς, πολλὰ γὰρ τὸν πρότερον ἐπρόσμενον προσαγμὸν, ὃ ὁρᾷ τις ἰῶ ἐν καταδίκῃ ὃ στεῖραν εἶναι) καὶ ἄγονον. οὐκ ἔστιν Εἰπεῖν, οὐδὲ προσπάσαι τῷ λόγῳ τὴν ἀπὸ τῆς πλαγῆς ταύτης ὀδυνῶν. μαρτυροῦσι γυναῖκες, ὅσαι πᾶσαι μὲν ἐπεδίξαντο φιλοσοφίαν, ταύτην δ' τὴν δυσκλείαν οὐκ ἠνέγκαν· ἀλλ' ἅμα μὲν πρὸς τοὺς ἄνδρας ἐδυσχέρανον, αἰ δ' βίον ἀβίωτον εἶναι) ἐνόμισαν· τὴν δ' γυναῖκα ταύτην οὐκ ἀθυμία μόνον ἡ ἀφὰ τὴν στεῖρωσιν, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐπολιόρκει πάθος, θυμὸς ὀφὶ τὰ ὀπίσθια τῆς δυτικλὰς. καθάπερ δύεμεν ἀπε-

χ. ἐσώματος ἀῤῥωσία σώματος, ἵνα

ὅ τι ασυδαίζειν χρὴ καὶ φρυπτίζειν ὅπὶ τῶν νέων, ὡς σωφρονίζωσιν ἔνεκεν καὶ σεμνότητος. τῦτο γὰρ μάλιστα ὃ πάσης ἐκείνης ἀποκλείει παῖς ἡλικίας. καὶ ὅπερ ὅπὶ τῶν λύχνων ποιοῦμεν, τοῦτο καὶ ὅπὶ τῶν παιδίων φυλάττωμεν. πολλάκις γοῦν θεραπαινίδι λύχνον ἀπολούσῃ προσκελεύόμεθα μὴ προσαγαγεῖν λύχνον, εἶθα αὖ ἡ καλάμη, ἡ χόρτος, ἢ τι τῶν τοιούτων, μήποτε ἀγνοούντων ἡμῶν, ἀσυνθέτως ἐκπεσὸν, καὶ τῆς ὕλης ὁπτηλαβόμενος ἐκείνης, ὁλόκληρον ἐμπρήσῃ τὴν οἰκίαν· ὧν τὸν καὶ ὅπὶ τῶν παιδίων τὸν προσοιδὰ ἔχομεν, καὶ μὴ προσάγωμεν αὐτῶν τὰς ὄψεις, εἶθα θεραπαινίδες ἀστεγεῖς, εἶθα κόραι ἄσωτοι, εἶθα δοῦλαι ἀκόλαστοι, ἀλλὰ κελεύωμεν ἐκ πρεσβυτέρων, καὶ θεραπαινίδα τοιαύτην ἔχωμεν, καὶ γέροντα, καὶ ἁπλῶς ἕτερόν τινα τοιαύτην, μήτε εἰς ὄψιν, μήτε εἰς ζωοτροφίαν λόγων τοῖς νέοις ἔρχεσθαι, ὥστε μὴ ἀσπόρου ἐκεῖθεν ἐκπεσόντος, ὁλόκληρον ἀπάψαι τὸ παιδίου τὸν ψυχὸν, καὶ ἀπροσμάχητον γενέσθαι τὸν συμφορᾶν. μὴ παμπόνηρος ὁ μέσος, ἀλλὰ καὶ μέσος αὐτὸς μεταβαλώμεθα καὶ ἀμελετήτων ἀπάγωμεν, ἵνα μὴ χρηστῶν ὄντων τῶν αὐτοῦ ἡ ψυχὴ· μηδὲ εἰς δέκτρα αὐτοὺς δώσωμεν, μηδὲ εἰς συμπόσια δὲ μέλλας, ὀργὰ τῶν ἀκολασιόντων πρὸς ἥδονὴν μᾶλλον ἡμῶν οἱ νέοι φυλαττέσθωσαν. οὐδὲν γὰρ ὕτω τὸν ἡλικίαν ἐκείνην κοσμεῖν πέφυκεν, ὡς ὁ τῆς σωφροσύνης στέφανος, καὶ τὸ πάσης αἰσχρότητος καθαρεύοντα, τοὺς γάμους ἐλθεῖν. ὕτω καὶ αἱ γυναῖκες αὐτοῖς γένοιντ' ἂν πολλαί, ὅταν μὴ πορνείαν ἡ ψυχὴ τοσαυτηνικαῦτα, μηδὲ διεφθαρμένην ᾖ, ἐπὰν ἐκείνην εἰδὼς ᾖ τὴν γυναῖκα μόνην ὁ νέος τὸν γάμων ζωοφθεῖσαν αὐτῷ. οὕτω καὶ οἱ ἔρωτες θερμότεροι, καὶ ἡ εὔνοια γνησιωτέρα, καὶ ἡ φιλία ἀκριβεστέρα γένοιτο, ὅταν μετὰ τοιαύτης φυλακῆς ὅπὶ τοὺς γάμους οἱ νέοι βαδίζωσιν. ὡς γὰρ νῦν γίνεται, οὐ γάμος ἐστὶν, ἀλλ' ἁπλῶς χρημάτων ἐμπορεία, καὶ καπηλεία. ὅταν γὰρ ἡ πρὸ τῶν γάμων διεφθαρμένος ὁ νέος ᾖ, καὶ μετὰ τοὺς γάμους πάλιν πρὸς ἑτέραν βλέπῃ γυναῖκα, τί τῶν γάμων ὄφελος, εἰπέ μοι; μείζων μὲν οὖν ἡ κόλασις, ἀσύγγνωστος ἡ ἁμαρτία, ὅταν γυναικὸς εἶδος οὖσης εἰς πορνείας ἑαυτὸν καταιχμάλωτον, καὶ μοιχείαν ἐργάζηται. μετὰ γὰρ γυναῖκα, καὶ πόρνη ἡ προσφιλεστέρα τῷ γεγαμηκότι, μοιχεία ὃ προσαγορεύεται. ταῦτα ἦν, καὶ μετὰ γάμους τοὺς ἀπαιδεύτους γυναῖκας τρέχουσι, ὅπου τοὺς τῶν γάμων σωφρονιστὰς οὐκ ἐμβλέπουσαν. ἐντεῦθεν μάχαι, καὶ λοιδορίαι, καὶ οἰκιῶν διαστάσεις, καὶ καθημερινοὶ πόλεμοι· ἐντεῦθεν ὁ πρὸς τὴν γυναῖκα ἔρως ἐκπίπτει καὶ μαραίνεται, τῆς ἐν τοῖς πορνείοις ὁμιλίας ἐκλυούσης αὐτόν. ὡς ἐὰν σωφρονιστὰς μάθῃ, πρώτων πολλοστὸν τὴν αὐτοῦ γυναῖκα ἡγήσεται, καὶ μετὰ πολλῆς αὐτὴν ὄψεται τῆς εὐνοίας, καὶ πολλῷ πρὸς αὐτὴν τηρήσει τὸν ὁμόνοιαν· εἰρήνης ἡ οὖσης καὶ ὁμονοίας, πάντα εἰς τὸν οἰκίαν ἐκείνην εἰσελθόντα τὰ ἀγαθά. ἵν' οὖν καὶ ταῦτα ἡμῖν καλῶς οἰκονομῆται, καὶ μετὰ τούτων καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτύχωμεν, καὶ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν παιδίων προνοησώμεθα· ταῦτης ἔνεκεν μάλιστα τῆς ἐντολῆς, ὅπως μὴ ῥυπῶντες ἐνδεδυμένοι ἱμάτια, εἰς τὸν πνευματικὸν ἑκάστων εἰσέλθωμεν γάμον, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς ἐσταλμένοι τῆς ἐκ χειμάρρου τοῖς ἀξίοις ἡμῖν, ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιβ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ ΤΗΣ ΑΝΝΗΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ τὸν φιλοσοφίαν, καὶ εἰς τὸν ὑπεικτὸν αὐτῆς καὶ περὶ τῆς εἰς τοὺς ἱερεῖς ἡμῶν, καὶ εἰς ὃ δεῖ καὶ ἀρχομένους ἀρίστου καὶ λήγοντας εὔχεσθαι.

Οὐδὲν

ζαπείωσιν τῆς δούλης σου. δύο δικαιώματά, φησιν, ἔχω, τὴν δουλείαν καὶ τὴν συμφοράν. Ϛ δός μοι τῇ δούλῃ σου πῦρμα ὑδρὸς, δῶσω αὐτὸ δοτὸν ἐνώπιόν σου. τί ἐστιν, ἐνώπιόν σου δοτόν; ἐκδοτον καὶ ὁλόκληρον δοῦλον. ἀφίσαμεν τῆς ἐξουσίας ἅπασης. ποσῶτον γὰρ βούλεται γλυκάναι μᾶτηρ μόνον, ὅσον τὴν ἀρχὴν πρὸ ἐμοῦ λαβεῖν τὸ παιδίον, καὶ λοιπὸν ἀξίσαμεν καὶ ζωοδοχοῦσι. καὶ σχέτι γυναικὸς βλάβειεν. οὐκ εἶπεν, ἐὰν δῶς μοι πεῖν, σὺ δύο σοι δίδωμι, ἐμὲ δὲ δύο, τὸ ἕνα σοι δίδωμι· ἀλλ', ἐὰν μόνον ἕνα δῷς, ὁλόκληρον ἀποδίδωμί σοι τὸν καρπόν. καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα οὐ μὴ πίεται. ὅπως ἔλθοι τὸ παιδίον, καὶ ἤδη ἀγκαλιάζει προφήτην, καὶ ταῖς παιδαγωγίαις αὐτοῦ ἀγαλλέται), καὶ ζωοθήκης ποιεῖται τοὺς τοῦ Θεοῦ. ὦ πολυρρησίας γυναικός. ὅπου καταβαλεῖν οὐδὲ ὅτε εἶχε, ἀφ' οὗ τὸ μηδέπω λαβεῖν, ἀπὸ τῶν μηνύτων καταβάλλει τὸν πυθμένα. καὶ καθάπερ πολλοὶ τῶν γηπόνων ὁ πενία ζῶντες ἑκάτερ, Ϛ ἀργύρεοι ὄντες ἔχοντες ὥστε μόχθοι ἢ πένητες ὁρίσασθαι, ἐφ' ἡμισείᾳ παρὰ τῶν διαιτητῶν αὐτὰ λαμβάνουσιν, ἀπὸ τῶν μηνύτων καρπῶν τὸν πυθμένα ὑπερισχύουσι καταβαλεῖν· ὅτω δὴ καὶ αὕτη, μᾶλλον ἢ καὶ πολλῷ πλέον ἐποίησεν. οὐ γὰρ ἐφ' ἡμισείᾳ τὴν μοῖραν λαμβάνει τοῦτο τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὥστε ὁλόκληρον αὐτοῦ ἀποδοῦναι πάλιν, καὶ τὸν παιδοτροφίαν καρπώσασθαι. ἀρχόσεται γὰρ ἀμοιβὴν εἰ) ὁμοίως, τὸ ποιῆσαι τοῦτο τοῦ Θεοῦ ἱερέα. καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα οὐ μὴ πίεται, φησιν. οὐκ ὀνειδίσασι τοῖς ἑαυτοῦ, λέγουσα· τί γὰρ οὐ ἀπαλὸς ὢν ἐκ τῆς ὑδροποσίας ἀφθείρηται; τί γὰρ οὐ ἀρρωστίᾳ τοῦτον ἐποίησε; τί δεῖ ἀποθανεῖν, νόσῳ τοιαύτῃ χαλεπῇ; ἀλλ' ὀνειδίσασα ὅτι ὁ δοὺς αὐτὸν, αὐτὸς Ϛ τῆς ὑγείας προνοήσασθαι δυνήσεται), ὃς αὐτῶν τῶν ἀπαργαίων καὶ τῶν ὠδίνων εἰς τοῦτο ἀναγωγίων αὐτὸν ἐκεῖσασιν, ὅτι τοῦ Θεοῦ ῥίψασα τὸ πνεῦμα, καὶ τοῦ τῶν ὠδίνων ἡγεμόνος αὐτῆς ἠγάζετο προφήτην ἔχουσα, καὶ ἱερέα κυοῦσα, καὶ τὸ ἀναθημα φέρουσα, ἀνάθημα ἔμψυχον. ὃς γὰρ ταῦτα ἰωείχετο ἀγομένους αὐτῆς ὁ Θεὸς, ὃς γὰρ τάχος βραδέως ἐδίδου, ἵνα λαμπροτέραν αὐτοῦ τὴν ἔμφυτον ποιήσῃ, ἵνα σιμάξῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ϛ γὰρ εἰς τὴν βύλην καταξᾶσα, οὐκ ἐμνήσθη τῆς αἰτησάμενος, οὐκ εἶπεν αὐτῆς τὰς λοιδορίας, οὐκ ἰώνεγκεν εἰς μέσον τὰ οἰκεῖα, οὐκ εἶπεν, ἐκδίκησόν με ἐκ τῆς μιαρᾶς καὶ πονηρᾶς γυναικὸς ἐκείνης, ἅπερ πολλάκις ποιοῦσι γυναῖκες· ἀλλὰ μηδὲ μνησθεῖσα τῶν οἰκείων ἐκείνων, τοῖς τῶν αὐτῇ συμφερόντων πύχετο μόνοις. τοῦτο καὶ σὺ ποίησον, ἄνθρωπε, καὶ ἴτην ἴδῃς ἐχθρὸν λυποῦντα, τοῖς ἐκφοβοῦντα μὴ μηδὲν ἐκβάλῃς ῥῆμα πικρὸν, μηδὲ ὄζῃ κατ' αὐτοῦ· εἰσελθὼν δὲ, Ϛ τὰ γόνατα κάμψας, καὶ δάκρυα ἀφεὶς, τοῖς ἐκλείσει Θεὸν λύσαι τὴν ἀγνοίαν, σβέσαι τὸν λύπον. ὅπερ οὖν καὶ αὕτη πεποίηκε, καὶ τὰ μέγιστα τοῖς ἐχθρᾶς ἐκαρπώσατο γυναικός. ἐκεῖσε γὰρ τοῖς Θεοῦ τόκον τοῦ παιδίου ζωοτροφίαν. καὶ πῶς, ἐγὼ λέγω. ὅπου ὠείδισεν, ἐθλιψε, καὶ μείζονα τὴν ὀδυνίαν εἰργάσατο, ἀπὸ τῆς ὀδυνίης ἡ εὐχὴ τοσουτικλιμακωτέρα γέγονεν, ἡ βύλη Θεοῦ ἐπεκράτησε, καὶ ἐπαινεσθεῖσα ἐποίησε· καὶ ὅτως ὁ Σαμουὴλ ἐτέχθη. ὥστε, ὅταν ἐνφωνῶμεν, ὅ μόνον ἡμᾶς ἐχθροὶ οὐδὲν ὠφελῆσαι δυνήσονται, ἀλλὰ καὶ ὠφελήσουσι τὰ μέγιστα, πρὸς πάντα ἡμᾶς ἀποδυσωπήρως ἐργαζόμενοι, μόνον δὲ μὴ τοῖς λοιδορίας καὶ ὕβρεις, ἀλλὰ τοῖς βύλας ἑαυτῶν ἀγωνῶμεν ἀπὸ τῆς πρὸ ἐκείνων ἐγκομιζούσης ἡμῖν ἀθυμίας. τεκοῦσα δὲ τὸ παιδίον, ἐκάλεσεν αὐτὸ Σαμουὴλ, τουτέστιν, ἀκούσῃ Θεοῦ. ὅπου γὰρ οὐκ τῶν ἀκροᾶσθαι, καὶ ἐξ βύλης αὐτοῦ ἔλαβε, Ϛ οὐκ ἀπὸ φύσεως, τῆς ἐργασίας τοῦ μηνύματος, ὥσπερ ἐν ξήλῃ χαλκῇ, τῇ τοιαυτηρείᾳ τῶν παιδίων λοιπὸν ἐναπέθετο. καὶ οὐκ εἶπε, καλέσωμεν αὐτὸν τῷ ὀνόματι τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, ἢ τοῦ ἰείου, ἢ τοῦ πάππου, ἢ τοῦ ὁππάππου· ἀλλ' αὐτὸς ὁ δεδωκὼς αὐτὸν, αὐτὸς Ϛ τῇ τοιαυτηρείᾳ τοῦ παιδίου τιμάσθω, φησί. τούτῳ ζηλώσατε γυναῖκες, τούτου μιμησώμεθα ἄνδρες, καὶ τοσαύτῃ τοῖς τὰ παιδία ποιώμεθα τοῦ ὁπιμελείσθαι, οὕτως ἐκτρέφωμεν τοὺς τεκνίσκους, ἔν τε τοῖς ἄλλοις ἅπασι, ἔν τε τῷ τῆς σωφροσύνης λόγῳ. οὐδὲν γὰρ

ὕτω

ς. ἐὰν δῷς μοι δύο,

χ. πολλαὶ

* τοῖς σὶ ἀπαχθῶς ἔχουσι.

χ. ἀκούσῃ Θεόν.

α. Βασ. ιη.

ἐγώ σοι ὑπὲρ δέκα τέκνα; ὁρᾷς πῶς αὐτῆς ἐξήρτητο, καὶ ὑπὲρ ἐκείνης ἠλγηκὼς πλέον, οὐ διὰ δὲ μὴ ἔχειν παιδία, ἀλλὰ διὰ δὲ ὁρᾶν ἀθυμοῦσαν αὐτὴν ἐν τοῖς οἰκείοις κατηφοῦσαν· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔπεισεν αὐτὴν ἀπορίαν τῆς ἀθυμίας. οὐ γὰρ δι' αὐτὸν ἐ-
a.Bec. a.b. ζήτει τὸ παιδίον, ἀλλ' ἵνα τινὰ καρπὸν ὀπτιδείξηται τῷ Θεῷ. Καὶ μύϊση, φησὶ, μετὰ τὸ φαγεῖν αὐδὲν οἱ Σηλωμ, ἐν μῇ τὸ πιεῖν, ἐν κατέση ἐνώπιον Κυρίου. οὐχ ἁπλῶς δὲ τοῦτο εἴρηται, ὅτι μὴ τὸ φαγεῖν ἐν πιεῖν· ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι ⓦ κμεῖν, οὐ μύεσιν ἕτερον ἐν ἀδείας ποιούμενα, τοῦτον θύρας ἐν δακρύων ἐπιεῖν κμεῖν, διὰ τὸ σφόδρα νήφειν δὲ ἐγκηδέραν. ἐν κατέση ἐνώπιον Κυρίου, ἐν Ηλεὶ ὁ ἱερεύς, φησὶ, ἐκάθητο ὅπου τὸ δίφρον ὅπου τῶν φλιῶν ναοῦ Κυρίου. Οὐδὲ τοῦτο ἁπλῶς εἴρη), ὅτι ὁ Ηλεὶ ὁ ἱερεὺς ἐκάθητο ὅπου τῶν φλιῶν ναοῦ Κυρίου, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ δεῖξαι τινὰ θερμότητα τῆς γυναικός. καθάπερ γὰρ χήρα πολλάκις γυνὴ ἀπροστάτευτος οὖσα ἐν ἔρημος, ἐπηρεαζομένη, πολλὰ ἀδικουμένη, βασιλέως εἰσιόντος μέλλοντος, δορυφόρων, ἀσπιδηφόρων, ἱππέων, ἑτέρας πολλῆς θεραπείας περιαπτώσης, οὐ καταπλήττει), οὐδὲ προστάτου δεῖται, ἀλλὰ πόρρω αὐδὲ ἀφεστηκυῖα μετὰ πολλῆς ἐντυγχάνει τῷ βασιλεῖ παῤῥησίας, τινὶ οἰκείῳ σχεδιαζομένη συμφορᾷ, τῆς ἀνάγκης αὐτὴν χρεαγωγούσης· οὕτω δὴ καὶ αὕτη ἡ γυνὴ οὐκ ἠρυθρίασεν, οὐκ ἠσχύνθη, τὸ ἱερέως καὶ δημόσιον, αὐτὴ δι' ἑαυτῆς αἰτῆσαι ἐν μετὰ πολλῆς τῆς παῤῥησίας τῷ βασιλεῖ προσελθεῖν· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πόθου παρορθεῖσα, ἐν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀναβᾶσα τῇ διανοίᾳ, ὡς αὐτὸν ὁρᾶσα τὸν Θεὸν, οὕτω μετὰ πάσης αὐτῷ θερμότητος διελέγετο. ἐν τί φησι; μᾶλλον ἢ οὐδὲν φθέγξῃ) προσεύξομαι, ἀλλ' ἀπ' ὀδυρμῶν ποιήσῃ καὶ προοίμια, ἐν θρήνους ἀφήσει πηγὰς δακρύων. ἐν καθάπερ ὅμβρων καταφερομένων ἐν ἡ σκληρὰ γῆ καταβρεχθεῖσα ἐν καταμαλαχθεῖσα, ῥᾳδίως ἑαυτὴν πρὸς τὰς τῶν καρπῶν διεγείρει γονάς· οὕτω καὶ ὅτι τῆς γυναικὸς ταύτης ἐλυθέτο. καθάπερ γὰρ ὑπὸ ὅμβρων τῶν δακρύων ἡ μήτρα μαλαττομένη, ἐ ὥσπερ τῆς ὀδυνῶν ὥσπερ θερμαινομένη, πρὸς τὸν καλὸν ἐκείνῳ τικτογονίαν ἤρχετο διεγείρεσθαι. ἀκούσωμεν δὴ ἐν αὐτῆς τῆς ῥημάτων, ἐ τῆς καλῆς ταύτης ἱκετηρίας. κλαίουσα ἔκλαυσε, φησὶ, ἐ ηὔξατο θύχῳ τῷ Κυρίῳ, λέγουσα, Α-
ΔΩΝΑΙ ΚΥΡΙΕ ΕΛΩΙ ΣΑΒΑΩΘ. φοβερὰ τὰ ῥήματα, ἐ φρίκης γέμοντα· ἐ καλῶς ἐποίησεν ὁ συγγραφεὺς μὴ μετενεγκὼν αὐτὰ πρὸς τὸν ἡμέτερον φωνόν. οὐ γὰρ ἴσχυε μὴ τῆς οἰκείας αὐτὰ ἀρετῆς μεταθεῖναι πρὸς τὸν ἑλλάδα γλῶττον. οὐκ ἀφ' ἑνὸς ἢ αὐτὸν ἀκούσεσε ῥήματος ἡ γυνὴ, ἀλλ' ἀπὸ πολλῶν τῶν προσόντων αὐτῇ, ⓦ δεῖ αὐτὸν πόθον ἐνδιακυμῆναι, ἐ τὸν θερμὸν διάθεσιν. ἐ καθάπερ ⓐ ταῖς δήσεσι χρώφορτες ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἐπιθέασι ἐν ὄνομα μόνοι, ἀλλὰ ⓦ Τεραπαυζον, ⓦ Αὔγυσον, ⓦ Αὐτοκράτορα, ἐ πολλὰ ἕτερα τούτων ἀνω" προσθέντες, τότε ποιοῦνται χ. προσθ.
τὸν ἱκετηρίαν· οὕτω ἐ αὐτὴ δήσιν τινα διαφέρουσα ὁ Θεῷ, πολλὰ ἐθέσιν ἐν ὁ προοιμίῳ τῆς δήσεως ὀνόματα, τὸν τε οἰκείαν διάθεσιν ἐνδιακυμῆναι, καθάπερ ἔφθην εἶπον, ἐ τὸν Εἰς ⓦ προκαλούμενον τιμὴν. καὶ τὸν δίκην αὐτὸν ὑπανορθοῦται ἡ ὀδυνή. διὸ καὶ ταχέως ἠκούετο μετὰ πολλῆς αὐτὸν χαλάσασα τῆς ζωώσεως. τοιαῦται γὰρ αἱ ἐκ ὀδυνῆς ψυχὰς γινόμεναι θύραι. καὶ γὰρ αὐτὶ χάρτα μὴ ἐν αὐτῆς ἡ διάνοια, αὐτὶ καλάμου ἡ γλῶττα, ἐ δάκρυα δὲ αὐτὶ μέλανος. διὸ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας ἡ δίκη ἔμεινεν. αἰεξάλειπτα γὰρ ἐ τοιαῦτα γίνεται γράμματα, ἅπερ αὖ ὑπὸ ἐκείνῳ βαφῆ τῷ μέλανι. ἐ τὰ μὴ προοίμια τῆς δήσεως τοιαῦ-
a.Bec.a.ia. τα· τὰ δὲ ἑξῆς τίνα; Εἰσὶ ὁπτιβλέπων ὁπτιβλέψῃς, φησὶν, ὅτι τὸν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου. ὅπου οὖν ἔλαβε, ἐ ἐξ ὑποστάσεως τὸν ἀρχὴν ἐποίησατο τῆς θύρας. ἀμείνεται τὸν Θεὸν ἤδη μηδὲν ὑπὸ χαρᾶς κατέχουσα. ὅτως εἶχε ἐ ὠδῖνα πρὸς τοῦτο μᾶλλον, ἢ πρὸς ὑιόν, ἐ διὰ τοῦτο ἤνεγκε λαβοῦσα ὁ παιδίον. ἐὰν ὁπτιβλέπων ὁπτιβλέψῃς ὅτι τὸν ταπείνωσιν

σιν ἀπαλλίες ζῆν, ἢ τὸ δηλαλεπώτερον, ὅτι ἡ ἀντίζηλος αὐτῆς παίδων ἐστὶ μήτηρ πολλῶν. ἔτι δὲ καὶ τῇ φύσει ἡ καθ' ἑαυτὸ τὸ σεμνὸν ἀφορητόν ἐστι ταῖς γυναιξίν· ὅταν δὲ ἡ ἀντίζηλος σεμνὴν παῖδας ἔχουσα, πολλῷ χαλεπώτερον ζῇ. ὁ γὰρ τῆς γυναικὸς ἑκάστης ἐν σεμνείᾳ τὸ οἰκεῖον ἀκριβέστερον καταμανθάνει συμφορᾶς· καθάπερ οὖν ὦ ⓦ πενία σεμνοὺς ἐφ' ἑαυτῇ, τότε ὀδυνῶνται μᾶλλον, ὅταν ἴδωσι τοὺς πλουτοῦντας. καὶ γὰρ τοῦτο μάτην ὦ δύστον, ὅτι παῖδας οὐκ εἶχεν, ἐκείνη δ' εἶχεν, ἀλλ' ὅτι ἡ ἀντίζηλος ἦν, καὶ γὰρ ὅτι ἀντίζηλος ἦν μάτην, ἀλλ' ὅτι ἡ παροργίζειν αὐτὴν δοκοῦσα ἐδύνατο λυπεῖν· ὁ δὲ Θεὸς τοῦτο πάντα ὁρᾷ ἐκείνη, ἢ οὐκ ἐδίωκεν αὐτὴν Κύριος, φησί, παῖδίον καὶ τὴν θλῖψιν αὐτῆς, ἢ καὶ τὴν ἀθυμίαν τῆς ψυχῆς αὐτῆς. τί δέ ἐστι, καὶ τὴν θλῖψιν αὐτῆς; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, φησὶν, ὅλως ὁρᾶν φέρουσαν τὴν συμφορὰν ἐπιτηδείως αὐτὴν ⓦ τὸν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐφεστηκότος ἀφῆ, ὀδυνωμένην, θλιβομένην, οὐκ ἔλυσε τὴν ἀθυμίαν, ἔτι δὲ τι πολλῷ μεῖζον οἰκτιρμῶν. ταῦτα μὲν πρόφασις ἀκούσωμεν, ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν μάθωμεν μείζω φιλοσοφίαν, καὶ ἐπιδὰν δεινῶν τινι συμπίπτωμεν, καὶ ἀλγῶμεν, καὶ ὀδυρώμεθα, καὶ ἀφόρητον ἡμῖν εἶδος δοκῇ τὸ κακὸν, μὴ καταδώμεθα, μηδὲ ἀλύωμεν, ἀλλ' ἀναμένωμεν τὸν Θεοῦ τέλος σκοπούμενον. σκόπει γὰρ δὴ σαφῶς πότε δεῖ λῦσαι τὸ πικρὸν τὴν ἀθυμίαν ἡμῖν· ὅταν οὖν ἢ ὅτε ταύτης ζημίαν. οὐ γὰρ μισῶν αὐτὴν, οὐδὲ ἀποστρεφόμενος ὁ Θεὸς ἀπέκλεισεν αὐτῆς τὴν μήτραν, ἀλλ' ἵνα πλείονα ἀποίξῃ τοὺς θύρας τῆς φιλοσοφίας τῆς ἐν τῇ γαστρί, καὶ τὸν πλοῦτον αὐτῆς τῆς πίστεως καθίδωμεν, ἢ γνῶμεν ὅτι λαμπρότερον αὐτὴν ἐκ τότε ἐργάζετο. ἄκουε γοῦν καὶ παρ' ἑτέρου· Καὶ οὕτως ἐποίει, φησὶν, εἰς ἑαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ ἱκετηρίου οὗ ἐὰν ἀναβαίνειν αὐτὴν εἰς οἶκον Κυρίου. καὶ ἐθύμαινε καὶ ἔκλαιε, καὶ οὐκ ἤσθιεν. ὁπότε τοίνυν ἡ ὀδύνη, πολὺ τὸ μῆκος τῆς λύπης, οὐ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας, οὐδὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, οὐδὲ χιλίας ἢ δὶς τοσαύτας. ἐπὶ πολλὰ λυπουμένη καὶ ὀδυνωμένη ἐπὶ ᾧ γυνή. τοῦτο γάρ ἐστι, τὸ ἀπὸ ἐνιαυτοῦ. καὶ ὅμως οὐκ ἀπεδυσπέτησεν, οὐδὲ ἔλεγξεν αὐτῆς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ χρόνου τὸ μῆκος, οὐδὲ τὰ ὀνείδη καὶ αἱ λοιδορίαι τῆς ἀντιζήλου, ἀλλ' ἤνεγκε συνεχῶς καὶ ἐκάθευε. καὶ τὸ δὴ μεῖζον ἁπάντων, καὶ ὃ μάλιστα δίκαιοι αὐτὴν τρέπειν τὸν Θεὸν πόθον, οὐκ ἁπλῶς αὐτὸ τοῦτο τὸ παιδίον κτήσασθαι ἐπεθύμει, ἀλλὰ καρπὸν ἀναθήσειν τῷ Θεῷ, καὶ τῆς οἰκείας γαστρὸς ἀπόξεσθαι, καὶ τῆς κοιλίας αὐτῆς ἀποστόματος λαβεῖν τὸ μισθόν. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ῥηθῆναι. ἴσως γὰρ δόξαι πολλοῖς, ὅτι ταῖς γυναιξὶ μᾶλλον τὸν ἄνδρες μᾶλλον ἀφόρητοι ἡ ἀπαιδία. πολλοὶ γὰρ τῶν ἀνδρῶν οὕτως ἀλόγως διάκεινται, ὡς ταῖς γυναιξὶν ἐγκαλεῖν, ἐπειδὴ μὴ τίκτουσιν· οὐκ εἰδότες ὅτι τὸ τεκεῖν ἄνωθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν, ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, καὶ οὔτι γυναικὸς φύσις, οὔτι σύνουσία, οὔτι ἄλλο τοιοῦτον αἰτιατικὸν σοφὸς τόκου ἐστὶν. ἀλλ' ὅμως καίτοιγε εἰδότες ὅτι ἀδίκως ἐγκαλοῦσι, ὀνειδίζουσι, καὶ ἀποστρέφονται πολλάκις, καὶ οὐκ ἠδέως σοφὸς αὐτὰς ἔχουσιν. ἴδωμεν πάλιν ὦ ὅτι ταύτης τῆς γυναικὸς εἵνεκα τοῦτο ἔφη. ἂν μὲν γὰρ ἴδῃς αὐτὴν καταφρονουμένην, ἀπομαζομένην, ὑβριζομένην, πορνεύειν οὐκ ἔχουσαν σοφὸς ⓦ ἄνδρα, οὐδὲ πολλῆς ἀπολαύουσαν τῆς οὐσίας, δικαίως σχάσασθαι, ὅτι δέχεται τοῦτο ἐπιθυμεῖ παιδίου, ἵνα πορνεύειν ἔχῃ ἐλευθερίαν πολλήν, καὶ πολυτελεστέρα γένηται τοῦ ἀνδρί. ἂν δὲ τοιοῦτον ἄπαιδα ἴδῃς αὐτὴν τῆς τοῦ παιδίου ἐχούσης μᾶλλον ἀγαπωμένην, καὶ πλείονος ἀπολαυούσης οὐσίας, εἰδέναι ὅτι οὐδὲ μὴ ἀφέρηται τι, οὐδὲ ἵνα ⓦ ἄνδρα ὑπεκκαίσηται μᾶλλον, ἐπιθυμεῖ παιδίου, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ. πόθεν οὖν τοῦτο δῆλον; ἀκούσον αὐτοῦ τοῦ συνοφθέως αὐτῶν λέγοντος· οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς αὐτὰ τίκτει, ἀλλ' ἵνα τῆς γυναικὸς μισθὸς τὴν ἀρετὴν. ἢ οὖν φησὶν· Ἠγάπα γὰρ ὁ Ἐλκανὰ τὴν Ἀννα· ἔχε τὴν Φενεννάν. εἶτα μετὰ ταῦτα ἰδὼν αὐτὴν οὐκ ἐσθίουσαν, ἀλλὰ κλαιούσαν, φησὶ τί ἐστί σοι, ὅτι κλαίεις; καὶ ἵνα τί οὐκ ἐσθίεις; καὶ ἵνα τί πονηρεύεται σου ἡ καρδία; οὐκ ἀγαθὸς ἐγὼ

σοι ἀπὸ δέκα υἱῶν; ἢ τὸ δηλαλεπώτερον, ὅτι ἡ ἀντίζηλος αὐτῆς παίδων ἐστὶ μήτηρ πολλῶν. ἔτι δὲ καὶ τῇ φύσει ἡ καθ' ἑαυτὸ τὸ σεμνὸν ἀφορητόν ἐστι ταῖς γυναιξίν· ὅταν δὲ ἡ ἀντίζηλος σεμνὴν παῖδας ἔχουσα, πολλῷ χαλεπώτερον ζῇ. ὁ γὰρ τῆς γυναικὸς ἑκάστης ἐν σεμνείᾳ τὸ οἰκεῖον ἀκριβέστερον καταμανθάνει συμφορᾶς· καθάπερ οὖν ὦ ⓦ πενία σεμνοὺς ἐφ' ἑαυτῇ, τότε ὀδυνῶνται μᾶλλον, ὅταν ἴδωσι τοὺς πλουτοῦντας. καὶ γὰρ τοῦτο μάτην ὦ δύστον, ὅτι παῖδας οὐκ εἶχεν, ἐκείνη δ' εἶχεν, ἀλλ' ὅτι ἡ ἀντίζηλος ἦν, καὶ γὰρ ὅτι ἀντίζηλος ἦν μάτην, ἀλλ' ὅτι ἡ παροργίζειν αὐτὴν δοκοῦσα ἐδύνατο λυπεῖν· ὁ δὲ Θεὸς τοῦτο πάντα ὁρᾷ ἐκείνη, ἢ οὐκ ἐδίωκεν αὐτὴν Κύριος, φησί, παῖδίον καὶ τὴν θλῖψιν αὐτῆς, ἢ καὶ τὴν ἀθυμίαν τῆς ψυχῆς αὐτῆς. τί δέ ἐστι, καὶ τὴν θλῖψιν αὐτῆς; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, φησὶν, ὅλως ὁρᾶν φέρουσαν τὴν συμφορὰν ἐπιτηδείως αὐτὴν ⓦ τὸν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐφεστηκότος ἀφῆ, ὀδυνωμένην, θλιβομένην, οὐκ ἔλυσε τὴν ἀθυμίαν, ἔτι δὲ τι πολλῷ μεῖζον οἰκτιρμῶν. ταῦτα μὲν πρόφασις ἀκούσωμεν, ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν μάθωμεν μείζω φιλοσοφίαν, καὶ ἐπιδὰν δεινῶν τινι συμπίπτωμεν, καὶ ἀλγῶμεν, καὶ ὀδυρώμεθα, καὶ ἀφόρητον ἡμῖν εἶδος δοκῇ τὸ κακὸν, μὴ καταδώμεθα, μηδὲ ἀλύωμεν, ἀλλ' ἀναμένωμεν τὸν Θεοῦ τέλος σκοπούμενον. σκόπει γὰρ δὴ σαφῶς πότε δεῖ λῦσαι τὸ πικρὸν τὴν ἀθυμίαν ἡμῖν· ὅταν οὖν ἢ ὅτε ταύτης ζημίαν. οὐ γὰρ μισῶν αὐτὴν, οὐδὲ ἀποστρεφόμενος ὁ Θεὸς ἀπέκλεισεν αὐτῆς τὴν μήτραν, ἀλλ' ἵνα πλείονα ἀποίξῃ τοὺς θύρας τῆς φιλοσοφίας τῆς ἐν τῇ γαστρί, καὶ τὸν πλοῦτον αὐτῆς τῆς πίστεως καθίδωμεν, ἢ γνῶμεν ὅτι λαμπρότερον αὐτὴν ἐκ τότε ἐργάζετο. ἄκουε γοῦν καὶ παρ' ἑτέρου· Καὶ οὕτως ἐποίει, φησὶν, εἰς ἑαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ ἱκετηρίου οὗ ἐὰν ἀναβαίνειν αὐτὴν εἰς οἶκον Κυρίου. καὶ ἐθύμαινε καὶ ἔκλαιε, καὶ οὐκ ἤσθιεν. ὁπότε τοίνυν ἡ ὀδύνη, πολὺ τὸ μῆκος τῆς λύπης, οὐ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας, οὐδὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, οὐδὲ χιλίας ἢ δὶς τοσαύτας. ἐπὶ πολλὰ λυπουμένη καὶ ὀδυνωμένη ἐπὶ ᾧ γυνή. τοῦτο γάρ ἐστι, τὸ ἀπὸ ἐνιαυτοῦ. καὶ ὅμως οὐκ ἀπεδυσπέτησεν, οὐδὲ ἔλεγξεν αὐτῆς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ χρόνου τὸ μῆκος, οὐδὲ τὰ ὀνείδη καὶ αἱ λοιδορίαι τῆς ἀντιζήλου, ἀλλ' ἤνεγκε συνεχῶς καὶ ἐκάθευε. καὶ τὸ δὴ μεῖζον ἁπάντων, καὶ ὃ μάλιστα δίκαιοι αὐτὴν τρέπειν τὸν Θεὸν πόθον, οὐκ ἁπλῶς αὐτὸ τοῦτο τὸ παιδίον κτήσασθαι ἐπεθύμει, ἀλλὰ καρπὸν ἀναθήσειν τῷ Θεῷ, καὶ τῆς οἰκείας γαστρὸς ἀπόξεσθαι, καὶ τῆς κοιλίας αὐτῆς ἀποστόματος λαβεῖν τὸ μισθόν. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ῥηθῆναι. ἴσως γὰρ δόξαι πολλοῖς, ὅτι ταῖς γυναιξὶ μᾶλλον τὸν ἄνδρες μᾶλλον ἀφόρητοι ἡ ἀπαιδία. πολλοὶ γὰρ τῶν ἀνδρῶν οὕτως ἀλόγως διάκεινται, ὡς ταῖς γυναιξὶν ἐγκαλεῖν, ἐπειδὴ μὴ τίκτουσιν· οὐκ εἰδότες ὅτι τὸ τεκεῖν ἄνωθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν, ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, καὶ οὔτι γυναικὸς φύσις, οὔτι σύνουσία, οὔτι ἄλλο τοιοῦτον αἰτιατικὸν σοφὸς τόκου ἐστὶν. ἀλλ' ὅμως καίτοιγε εἰδότες ὅτι ἀδίκως ἐγκαλοῦσι, ὀνειδίζουσι, καὶ ἀποστρέφονται πολλάκις, καὶ οὐκ ἠδέως σοφὸς αὐτὰς ἔχουσιν. ἴδωμεν πάλιν ὦ ὅτι ταύτης τῆς γυναικὸς εἵνεκα τοῦτο ἔφη. ἂν μὲν γὰρ ἴδῃς αὐτὴν καταφρονουμένην, ἀπομαζομένην, ὑβριζομένην, πορνεύειν οὐκ ἔχουσαν σοφὸς ⓦ ἄνδρα, οὐδὲ πολλῆς ἀπολαυούσης τῆς οὐσίας, δικαίως σχάσασθαι, ὅτι δέχεται τοῦτο ἐπιθυμεῖ παιδίου, ἵνα πορνεύειν ἔχῃ ἐλευθερίαν πολλήν, καὶ πολυτελεστέρα γένηται τοῦ ἀνδρί. ἂν δὲ τοιοῦτον ἄπαιδα ἴδῃς αὐτὴν τῆς τοῦ παιδίου ἐχούσης μᾶλλον ἀγαπωμένην, καὶ πλείονος ἀπολαυούσης οὐσίας, εἰδέναι ὅτι οὐδὲ μὴ ἀφέρηται τι, οὐδὲ ἵνα ⓦ ἄνδρα ὑπεκκαίσηται μᾶλλον, ἐπιθυμεῖ παιδίου, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ. πόθεν οὖν τοῦτο δῆλον; ἀκούσον αὐτοῦ τοῦ συνοφθέως αὐτῶν λέγοντος· οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς αὐτὰ τίκτει, ἀλλ' ἵνα τῆς γυναικὸς μισθὸς τὴν ἀρετὴν. ἢ οὖν φησὶν· Ἠγάπα γὰρ ὁ Ἐλκανὰ τὴν Ἀννα· ἔχε τὴν Φενεννάν. εἶτα μετὰ ταῦτα ἰδὼν αὐτὴν οὐκ ἐσθίουσαν, ἀλλὰ κλαιούσαν, φησὶ τί ἐστί σοι, ὅτι κλαίεις; καὶ ἵνα τί οὐκ ἐσθίεις; καὶ ἵνα τί πονηρεύεται σου ἡ καρδία; οὐκ ἀγαθὸς ἐγὼ

χ. ἐν παῖδα φιλοσοφώμεν

α

α. Βασ. α. ζ.

χ. ἐν αὐτὸν

α. Βασ. α. α.

ἐγὼ

εἰδώ, ἢ ἀξιακούωμεν ἡμῶν τὸ ἦθος. πάλιν εἰ τὸ πρῶ ἐπὶς ἐφ' τῇ τυραννίδι τῆς φύσεως, ἢ μηδὲ ποτὲ ἀφῇς ὡς μοτὴν ἀφῆκεν, ἀλλὰ ἢ ὑβριζόμενοι ἢ μυρία πάσχοντες ὑφ' αὐτῶν ὑπὸ πατέρες δεινά, ἀξιοῦτε τὸν τῆς φύσεως ἀνάγκαν ἐμβύσαι θεραπεύοντες ὑβρίζοντας ἢ ἐμπαροινοῦντας αὐτοῖς τοὺς παῖδας, εἰς ἑκατὸν δὲ κακίας τὸ ἦθος ἡμῶν ἐξώλιεθεν. εἰ γὰρ νῦν ἐν τῷ πρῶ ἔχοντες τὴν φύσιν θαῤῥοῦσι ὑπὸ παῖδες, ἀλλ' εἰδότες ὅτι πολλοὶ ἡμόμεθα φαῦλοι, ἢ τῆς οἰκίας, ἢ τῆς οὐσίας ἐξέπεσον τῆς πατρικῆς, ὅμως πολλαχοῦ παρ' τῶν γονέων φίλτρῳ θαῤῥοῦντες ὑβρίζουσιν εἰς τοὺς τοκέας· εἰ μὴ ζωοχάρτην αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἢ ἀγωνακῆσι, ἢ ἐπιζήμιον, ἢ κακοὺς νομοθέτας ἐκβάλλαν τοὺς παῖδας, παῦ παιδείας δὲ ἔγνωσαν; ἀξιῶ ταῦτα ἢ τὴν τῆς φύσεως ἀνάγκην, ἢ παρ' τῶν παιδίων ἔρωτα τὸ φίλτρον ὑπερπίς θυσι τῶν γονέων ὁ Θεός, ἵνα ἢ ἀμφοτέρωθεν σύμμετρα συνδιώσκωσι τοῖς παισί, τῆς φύσεως αὐτοὺς ὑπὲρ τούτου ἀναβαλούσης, ἢ παιδείας νομοθέτας δὲ ἀνίατα νοσοῦντας μὴ παραδοτεύσῃ ὑπὲ κακίᾳ τῇ παιδείᾳ, τῆς φύσεως πάλιν ἐλεγχούσης δὲ δυναμένης ἀνάγκασαι ἢ φαύλους ἡμομένους θεραπεύειν τοὺς παῖδας. πόσης ταῦτα σωτηρίας, εἰπέ μοι, ἢ τὸ κελεύσαι ἢ φιλῆσι, ἢ τὸ μίσῃ ὑπερθεῖναι τῷ φίλτρῳ, καὶ τὸ πάλιν ἀμοιβὴν ὀφείσαι τῇ καλῇ παιδοσοφία; ὅτι γὰρ ἀμοιβὴ κεῖται, ἢ οὐκ αἰδρᾶσι μόνον, ἀλλὰ ἢ γυναῖξι, ἀκούσαν πῶς πολλαχοῦ ἢ ταύτας ἢ ὡς τούτων ἡ γραφὴ ἀφελέσθαι, δὲ οὐχ ἥττον ταύτας, ἢ τοὺς ἀνδράσιν. εἰ πὼν γὰρ ὁ Παῦλος, Ἡ γυνὴ ὀφαπατηθεῖσα εἰς παράβασιν γέγονεν, ἐπῆγαγε· σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας. ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· ἀλγεῖς, φησι, ὅτι σε ἡ πρώτη γυνὴ εἰς ὠδῖνας καὶ πόνους εἰσέβαλε ἢ κύησι μαχεῖται; ἀλλὰ μὴ δυσχεράνῃς· οὐ γὰρ τοσοῦτον ἐπηρεάσθης ἀπὸ τῶν ὠδίνων, καὶ τῶν πόνων, ὅσον χαρδαίνεις, ἐὰν θέλῃς, ἀπὸ τῆς παιδοσοφίας τροφασιν λαμβάνουσα κατορθωμάτων. τὰ γὰρ παιδία τὰ τικτόμενα, αὐ τῆς προσηκούσης ἀπολαύῃ θεραπείας, καὶ εἰς ἀρετὴν ἀναγῇ) πρὸς τῆς σῆς προνοίας, πολλῆς σοι σωτηρίας ἀφορμὴ καὶ τροφάσεις γίνῃ, ἢ παρὸς τοῖς οἰκείοις κατορθώμασι, ἢ τῆς περὶ ταῦτα θεραπείας πολλὴν ἀπολήψῃ τὴν ἀμοιβήν. δὲ ἵνα μάθῃς, ὅτι ἡ δὲ τεκοῦσα ποιεῖ μητέρα, σὺν τούτῳ κεῖται μαθοῦς, ἢ ἀλλαχοῦ μὲ χρὰ ἀφελεσθήσεσθαι ὁ Παῦλος ὅτως εἴπει, Εἰ ἐτεκνοτρόφησε, ἢ οὐκ εἶπεν, Εἰ ἐτεκνοποίησε, ἀλλ', Εἰ ἐτεκνοτρόφησε. ὃ μὲν γὰρ, τῆς φύσεως, τὸ δ', τῆς προαιρέσεώς ἐστι. ἢ διὰ τοῦτο ἢ σώζεσθαι εἶπεν, σωθήσεται) διὰ τῆς τεκνογονίας, οὐκ ἔστι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ διὰ βούλεσθαι, ὅτι ὁ τὸ γλυπῆσαι τέκνα, ἀλλὰ τὸ θρέψαι τέκνα καλῶς, τοῦτο ἡμῖν φέρει ἡ μισθόν, ἐπῆγαγε· ἐὰν μείνωσι τῇ πίστει, ἢ τῇ ἀγάπῃ, καὶ τῷ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης. ὃ δὲ λέγει τοῦτο ἐστὶ τοῦτο λέγει πολλοὶ τὸ μισθόν, ἐὰν ὁ γλυπτὸν τὰς παῖδας ὑπομείνωσι τῇ πίστει ἢ τῇ ἀγάπῃ ἢ τῷ ἁγιασμῷ. ἀντοίνυν αὐτοὺς εἰς ταῦτα ἐκάγῃς, δὲ διδάξῃς, δὲ συμβουλεύσῃς, τὸ ὑπομένειν ταύτης κείσεται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πολλὴ ἡ ἀμοιβή. μὴ τοίνυν ἀλλότριοι αὐτῶν εἶ νομιζέτωσαν αἱ γυναῖκες, δὲ ἢ θηλειῶν ἢ ἀῤῥένων ὑπομελήσθαι. οὐ γὰρ διήκουσε τοῦτο ὁ ἦθος, ἀλλὰ ἢ οὐκ ἁπλῶς εἶπεν, Εἰ ἐτεκνοτρόφησε· ἢ τοῦτο, ἐὰν ὑπομείνωσι τῇ πίστει, ἢ τῇ ἀγάπῃ, καὶ τῷ ἁγιασμῷ, ὥστε ἀμφοτέρων ἡμῖν ὑπομνητέον τῶν παιδίων, ἢ μάλιστα τῶν γυναιξί, ὅσῳ δὲ τὰ πλείονα οἴκοι κάθηνται). τὰς μὲν γὰρ ἀνδρὰς δὲ ἀποδημίαι, ἢ αἱ τῆς ἀγορᾶς θορυβίδες, ἢ τὰ τῆς πόλεως πράγματα πολλάκις ἡ ἡ γυνὴ πάσης τοιαύτης θορυβίδος ἀτέλειαν ἔχουσα, εὐκολώτερον δυνᾶται τῶν τοκέων ὑπομελεῖσθαι, πολλῆς ἀπολαύουσα τῆς σχολῆς. οὕτως αἱ παλαιαὶ ἐποίουν γυναῖκες. οὐ γὰρ αἰδρᾶσι μόνοις "ἀλλ' οὐ ἢ γυναιξὶ αἰανγκῶν τοῦτο τὸ ὄφλημα· λέγω δ', τὸ τῶν οἰκείων προνοεῖσθαι παίδων, ἢ εἰς φιλοσοφίαν αὐτοὺς ἐκάγειν. ἢ ὅτι τοῦτο ἔστιν ἀληθὲς, ἀρχαίαν πατρίδα ὑμῖν διηγήσομαι. Ἄννα τις ἐγένετο παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις γυνή. αὕτη ἡ Ἄννα πολὺν ἐκόσμη-

σεν

χ. ἡμῶν

γὰρ πάσχει, οὐκ ἀφ' ἑτέρου τινὸς ἢ ἡμῶν ἀφήκει ἀβαίατον εἶναι. ἀλλ' οὐδὲ ἀσθενῆ, τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον ἐποίησε ζῶον τοιοῦτον. εἰ γὰρ ἠσθένει, οὐκ ἂν οὐρανοὺς, καὶ θεοὺς ἀστέρας, καὶ τὸ δῶμα τῆς γῆς ἴσχυσε θεοῦ τοσοῦτον δημιουργὸν χρόνον· ἀλλὰ καὶ τῶν βελτίονος πείσας καὶ σωφρονεστέρους, καὶ αὐτῷ μᾶλλον καταπείθεις, ὅπερ ἁπάσης ἐστὶ φιλοσοφίας κάλλιστον. διὰ τοῦτο οὐρανοὺς μὲν οὐκ ἐποίησεν οὔτε γηρᾶν ἀλίσκεσθαι πέφυκε, οὔτε ἄλλαις ταῖς τοιαύταις ἀρρωστίαις. ὁ γὰρ τοῦ σώματος ἀσθενὴς καὶ ψυχῆς ἀπειστερημένος, οὔτε ἀμύνειν, οὔτε κατορθοῦν δύναται· διὸ δὴ οὐδὲ διορθώσεως αὐτῷ χρεία τοιαύτης. ἡμῖν δὲ τοῖς λόγῳ καὶ ψυχῇ τεπιμημένοις ἀναγκαῖον γίγνεται διὰ τῶν παθῶν τούτων ἐγγενομένην σωφροσύνην, καὶ καρτερίαν σύν, ὅπως καὶ τοῦδε τοῦ ζῴου τὸ ἀσθενὲς τῶν ἄλλων ἀπόρων εἰς ἀπορίαν ἀπεσκίρτησεν ὁ τοῦ θεοῦ νομοθέτου θυμός. ἄλλως τε, εἰ καθάπερ τὰ ἡμέτερα σώματα, οὕτω καὶ ὁ οὐρανὸς ἔμελλε κατασκευάζεσθαι καὶ γηρᾶν, πολλοὶ ἂν πολλοὶ τῶν τοιούτων κατέγνωσαν ἀθένειαν, ὡς οὐκ ἰσχύοντος εἰ σῶμα δημιουργῆσαι ὅτι πολλὰς ἔτη διατείνει· νῦν δὲ αὐτοῖς καὶ αὕτη ἡ διαφορὰ δυνήσεται, τῶν ἔργων ὅτι τοσοῦτον χρόνον μένοντων. τοῖς δὲ τοῖς εἰρημένοις, οὐδὲ μέχρι τούτου ἔσονται τὰ ἡμέτερα, ἀλλ' ἐπιδιδοὺς τῷ πρόσθεν βίῳ σωφρονισθῶσιν καλῶς, μὴ πλείονος δεήσῃσι δόξης τὰ σώματα, καὶ οὐρανοῦ, καὶ ἡλίου, καὶ τῶν ἄλλων ἀπόρων ἔσαι λαμπροτέρα, καὶ τοῖς τοῦ αἰῶνος μετασήσεται λήξαν. εἷς μὲν οὖν θεογνωσίας ζῆλος, ὁ διὰ τῆς κτίσεως ἁπάσης· ἕτερος δὲ οὐκ ἐλάττων, ὁ τοῦ Ζωσιβίου, ὃν καὶ τούτου ἄπορα τότε διὰ πλειόνων ἐξελόμεθα λόγων, δεικνύοντες πῶς αὖ διδάσκαλος ἡμῖν ἐστιν ἡ τῶν καλῶν καὶ τῶν οὐ τοιούτων γνῶσις, καὶ πῶς ἔνδοθεν ἡμῖν ὁ Ζωσιβίου ἄπορα σοφὰ ζητεῖται. δύο γὰρ οὗτοι διδάσκαλοι γεγόνασιν ἡμῖν ἔξωθεν, ἡ κτίσις, καὶ ὁ Ζωσιβίου· καὶ οὐδέτερος αὐτῶν φωτὸν ἀφιεὶς, σιγῇ τὰς διανοήσεις ἐπαίδευον. ἥ τε γὰρ κτίσις διὰ τῆς ὄψεως εἰσπλέουσα τῷ θαυμάτῳ, εἰς ὃ τὸ ποιήσαντος αὐτὸν θαῦμα τοῖς διανοητικοῖς ὁρῶντα ἄπορα· τί τι Ζωσιβίου εἶδον σοφὸν, ἄπορα καὶ τοῦτο καλλίω τὰ πρακτέα· καὶ τὸν δυνάμεων αὐτοῦ, καὶ τῆς ψήφου τὸν κρίσιν, διὰ τῶν τῆς ὄψεως πρόσεσιν καταλαμβάνομεν. ὅταν γὰρ εἴδοι κατηγορῇ τῆς ἀμαρτίας, συγχεῖ τὸν ὄγκον ἔξωθεν, καὶ πολλῆς τῆς ἀθυμίας πληροῖ. πάλιν αὖ χρηστοὺς ἐργάζεται καὶ πρᾴους, ὅταν ὅπως πως τῶν αἰσχίστων ἀλισκώμεθα, καὶ τῆς φωνῆς μὴ σκληρὰ ἀκούομεν, διὰ τῆς ἔξωθεν ὄψεως τὸν ἔνδοθεν γινομένων ἀγανάκλησιν θεωρούμενοι. μὴ δὲ τούτων τῶν δύο, καὶ τέταρτον ἡμῖν διδάσκαλον ἐδείκνυμεν προσῆκον τοῦ θεοῦ κηδεμονίας ὁ λόγος, οὐκέτι ἄφωνον, καθάπερ τοὺς πρότερος, ἀλλὰ λόγῳ, καὶ σοφίσει, καὶ συμβουλῇ ῥυθμίζοντα ἡμῶν τὸν γνώμιον· τίς δὲ οὗτος ἐστι; ὁ συγκεκληρωμένος ἑκάστῳ γεννωμένῳ πατήρ. διὰ γὰρ τοῦτο φιλοσοφεῖν τοῦδε τῶν γεννησαμένων ἡμᾶς κατεσκεύασεν ὁ θεὸς, ἵνα παιδευθέντες ἔχωμεν τῆς ἀρετῆς. οὐ γὰρ τὸ ποιῆσαι ποιεῖ πατέρα μόνον, ἀλλὰ τὸ παιδεύσαι καλῶς· οὐδὲ τὸ κτῆσαι μοιχὸν ἐργάζεται, ἀλλὰ τὸ ὠφέλησαι καλῶς. καὶ ὅτι τοῦτ' ἔστιν ἀληθὲς, καὶ οὐχ ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ ἀρετὴ ποιεῖ πατέρας, αὐτὸς Ζωσιμολογήσαιεν ἂν ἡμῖν ὁ γοητὸς. οὐδὲν γὰρ ἴσως οὐδὲν ἑαυτῷ πολλάκις, ἐπιδιδοὺς φαύλους ἴδιους γνωμιδίους, καὶ εἰς παιδείαν ἀποσκίρτησαν καὶ, τῆς συγγενείας δὲ ἑαυτῷ ἐκκόψοισιν, ἀποκηρύττοντες, ἑτέρους ποιοῦντες ἑαυτοῖς πολλάκις ἐποίησε. ἆρα δὲ τούτων γνοῖεν ἂν οἱ ἕτεροι, ὅταν ὃς μὲν ἐλπιθῇ ἐκβαλλόμενοι, ὃς δὲ οὐκ ἐλπίσαντες εἰσάγωνται; ἢ οὐχ ἁπλῶς ἡμῖν ταῦτα εἴρηται, ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι προαίρεσις φύσεως δυνατωτέρα, καὶ αὕτη μᾶλλον ἐκείνης καὶ γονεῖς καὶ πατέρας ποιεῖν εἴωθε. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τοῦ θεοῦ κηδεμονίας ἔργον ἐγένετο, ὃ μήτε γυμνοὺς τῆς φυσικῆς διαθέσεως ἀφεῖναι γνησίους τοὺς παῖδας, μήτε τὸ πρῶτον ὀπτικὸν πάλιν ἐκεῖνο. εἰ μὲν γὰρ μένοι ὅλως ἔμφυτον φιλεῖν τοὺς ἑαυτῶν γονεῖς καὶ γνησίως ἀναγκαίως κινούμενοι φύσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων, καὶ τῶν καταρθωμάτων μόνον, πολλοὶ δὲ εἶδες ἔξω τῆς πατρῴας οἰκίας γνωμιδίους διὰ τὰ οἰκεῖα ἁλίσκο-

δυνατὸν ῥᾳδίως ἀνενεγκεῖν τινὰ τότε ἡμῖν θορυβήσειν πρὸς ἕλληνας ζήτησιν· ἐγὼ γὰρ ὁ ἀφ' ἁπλοῦ τοῦ τρόπου καὶ ταύτην ἔχων μηχανὴν, ῥᾴστα πρὸς ὑμᾶς ὀλίγα τῶν τότε εἰρημένων εἶπον, ὀλοκλήρου τῆς τῶν λόγων οἰκοδομήσεως ἀναμεῖναι δυνάμενος. τίς οὖν ἐστὶν ἡμῖν ἡ οἰκοδόμησις; ἐζητοῦμεν πῶς ὅλως ἀρχὴν ὁ Θεὸς ἡμῶν ποιήσεται τοῦ γράφειν, καὶ πῶς τὰ συμφέροντα ἐπαίδευσεν, οὔτε γραμμάτων ὄντων, οὔτε γραφῶν δοθέντων· καὶ εὑρίσκομεν ὅτι ἀπὸ τῆς κτίσεως καὶ τῶν κτισμάτων θεωρίας πρὸς τὸν αὐτὸν δημιουργὸν ἐπαναγάγησιν· ὅτι καὶ λαβόμενος ὑμῶν, οὐχὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ τῆς ἁμαρτίας, πόνους ἔταξεν τῆς κτίσεως ἀπειλήσας, δίκην ὄρεσι, καὶ γῇ, καὶ θαλάτταις, καὶ λίμναις, καὶ πηγαῖς, καὶ ποταμοῖς, καὶ πλάνῃ μακρᾷ, καὶ λειμῶσιν, καὶ ἀβάδισσοις, καὶ χαράδραις τε καὶ λύκοις, καὶ βεβοτόμοις τοῖς καρποῖς τε καὶ δένδρεσι, καὶ καλυπτομένοις δρυμοῖς καρυφαῖς ὄφεσι· ὅτι καὶ ἀπὸ πτερυγίων, καὶ ἀπὸ βοτανῶν, καὶ ἀπὸ ὑδάτων, καὶ ἀπὸ φυτῶν ἐγκάρπων τε καὶ ἀκάρπων, καὶ ἀπὸ λόγων, καὶ ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων, σὺν ὕδραν τε καὶ χερσαίων, καὶ ἀμφιβίων, ἀπὸ τῶν ἀέρα τεμνόντων, ἀπὸ τῶν χαμαὶ συρομένων, καὶ ἀπὸ αὐτῶν τῶν τοῦ πάντος στοιχείων πολλὰ διελέγθη, καὶ καθ' ἕκαστον ἐπεδοσθῶμεν κτίσιν πάντες, ἀζητούσης ἡμῖν πρὸς τὸν ἄπειρον πλοῦτον τῆς σοφίας, καὶ ὃ πάντων κατάληπτὸν μὴ δυναμένης, Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. οὐ μόνον δὲ πλῆθος ἢ μόνον ἐθαυμάζομεν τοῦ Θεοῦ τὴν σοφίαν, ἀλλὰ καὶ δι' ἀμφότερα ταῦτα, ὅτι καλὰ καὶ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἅπαντα τὰ κτίσματα ἐποίησε, καὶ ὅτι πολλὰ πάλιν τῆς ἀθεΐας αὐτῆς δίγματα ἐσκεδάσατο τοῖς ὁρωμένοις· ὃ μέν, ἵνα θαυμάζηται ὅτι σοφία, καὶ πρὸς τὴν ἑαυτῆς λατρείαν τὸν ὁρατὰ ἐφέλκηται· ὃ δέ, ἵνα μὴ τὰ ποιήσαντα ἀφέντες τὰ θαυμαστῶς αὐτῶν ὁ κάλλος καὶ ὁ μέγεθος, αὐτὰ ἐκείνου θεσπεσιώσωσι καὶ ὁρώμενα, τὰ δὲ αὐτῆς ἀθεΐας δυναμένης τὴν διαυτὴν διεφθαρμένην πλάνην. ἐπεὶ πῶς φθαρτὴ πᾶσα ὕλη ἡ κτίσις, καὶ πρὸς ὃ βέλτιον μεταχήσει σχῆμα, καὶ πλείονος ἀπολαύσεται δόξης, καὶ ποτὲ, καὶ ὅταν τί, καὶ τίνος ἕνεκεν φθαρτὴ γέγονε, καὶ ταῦτα ἅπαντα πρὸς ὑμᾶς ἐφιλοσοφοῦμεν τότε, καὶ τὸ Θεοῦ τὴν δύναμιν καὶ τότε ἐδείκνυμεν, ὅτι ἐν φθαρτοῖς σώμασι τοσοῦτον εἰργάσατο κάλλος (ὅπερ καὶ ἐξαρχῆς αὖθις ζωοποιήσει ὁ Θεὸς) ὃ τῶν ἄστρων, ὃ τοῦ οὐρανοῦ, ὃ τοῦ ἡλίου. καὶ γὰρ ὅτι καὶ θαυμάσαι, πῶς ἐν τοσούτῳ προελθόντων τοσούτων, οὐδὲν ἔπαθον, οἷς καὶ ἡμέτερα σώματα, οὐδὲ ὧν ἡμέρα ἀθανέστερα γέγονεν, οὐδὲ νόσῳ καὶ ἀῤῥωστίᾳ ἅπαξ κατεμαλάχθη, ἀλλὰ τὸ οἰκεῖον ἀκμαῖόν τε ὁ κάλλος, ὅπερ, ὡς ἔφθην εἰπών, ἐξαρχῆς αὖθις ζωοποιήσει ὁ Θεὸς, μένει διατηροῦντα, καὶ οὔτε ὁ ἡλιακὸς ἐξετείνου φλὸξ, οὔτε ὁ τῶν ἄστρων δρόμος ἀμαυρότερον γέγονεν, οὐχ ἡ τοῦ οὐρανοῦ φαιδρότης ἐξέῤῥυη, οὐχ αἱ τῆς θαλάττης ἐκπέπαυνται ὀργαὶ, οὐχ ἡ τῆς γῆς ἐσθὴς ἀπώλεσε δύναμιν ἢ τοῦ τόκους τῶν ἐτησίων καρπῶν. καὶ ὅτι φθαρτὰ ταῦτα ἐστὶ, καὶ ἀπὸ λογισμοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν ἀπεδείξαμεν· ὅτι γὰρ καλὰ, καὶ φαιδρὰ, καὶ ὁ δρόμος ἀκμαίους διετήρησεν, ἡ καθημερινὴ μαρτυρεῖ τῶν ὁρώντων ὄψις, ὁ δὲ μάλιστα ἐστὶ θαυμάσαι τὸν ποιήσαντος οὕτως αὖθις ἐξαρχῆς Θεοῦ. ὅτι δὲ ταῦτα λεγόντων ἡμῶν ποτε πιστὸν ἀπέστεπον, λέγοντες· ὀκνῶ πάντων τῶν ὁρωμένων ἀϊδιώτερον ὁ ἀήθερπος, εἶναι οὐρανοῦ μὲν σῶμα, καὶ γῆς, καὶ ἡλίου, καὶ τῶν ἄστρων ἀπάντων, ἃ δυνήσεται διήκειν χρόνον· ἔστι δὲ μυρίοις ἐνδομυκήσασι ἔτεσι διαλύεσθαι, καὶ ἀπόλλυσθαι. πρὸς τοῦτο μὲν ἐκεῖνο ἂν εἴποιμι, ὅτι οὐχ ὁλόκληρον ἀφανίζεσθαι ὃ ζῶον, ἀλλὰ ὃ κυριώτερον αὐτῶν καὶ ἀναγκαιότερον, ἡ ψυχὴ μένει διηνεκῶς ἀθάνατος, οὐδενὶ τούτων εἴκουσα τῶν παθῶν, καὶ ἡ φθορὰ πρὸς ὃ ἔλαττον ἔχει· δεύτερον ὅτι καὶ τούτων αὖθις ἡμεῖς μελήσει. οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς, οὐδὲ αὖθις αἰτίας ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ δικαίως, καὶ ὅτι χρήσιμα, καὶ γῆς καὶ τόσας ἐποιησάμεθα. δικαίως μὲν, ὅτι πρὸς ἀνδρὸς πάντα κατεπίσταμεν χρήσιμος ἦν, ἵνα τὸν ἐκ τῆς ῥαθυμίας ἐλπομένων ἡμῖν ἀπολαύσειν ἀφ' ἁπλοῦ τῆς οἰκείας ζωῆς καὶ τῶν παθῶν διορθώσωμεν. οὐ τοίνυν ἀπαιτίζων ἡμᾶς ὁ Θεὸς τοῦτο ἠνέσθαι εἴασεν. εἰ γὰρ

ψαλ. ριδ. 1.

ἐν αὐτῷ

κατεμαλάχθη

καὶ θεάτρου ἐστὶν οὕτω μικροψύχως διακεῖσθαι καὶ ταπεινῶς, οἱ καθάπερ ἐκ δεσμῶν ἀφεθέντες, καὶ δεσμωτηρίου πικροῦ ἀπαλλαγέντες χαλεποῦ, πρὸς ἀλλήλους λέγουσι, μόλις ποτὲ τοῦ χαλεποῦ τῆς ἡσυχίας διέφυγομεν πέλαγος· ἄλλοι δὲ τούτων ἀσθενέστεροι γεγόνασι διακείμενοι, καὶ ὑπὸ τῆς ἡδονούσης διεδύκησαν παραγωγῆς. τοῦτο δὲ γίνεται ἐκ τοῦ (ϖ) ἄλλοι ἄπαντα χαιρῆσι τρυφῇ, καὶ ἀσωτίᾳ, καὶ μίᾳ πάσῃ μᾶλλον ὑπὸ κολακείας ἑαυτὸν ἐκδιδόναι. ὡς εἶγε μεμνήμεθα τὰς ἄλλας ἡμέρας σωφρόνως καὶ βιωτικῶς ζῆν, καὶ ἀπολαύσαι ἂν ἐπιθυμήσαμεν τοῦ ἡσυχάζειν, καὶ οὐδὲ γενέσθαι μέλλουσαι μετὰ πολλῆς ἂν ὑποδεξάμεθα τῆς ἡδονῆς. νῦν δὲ οὐκ ἀγαθὸν ἡμῖν ἀπὸ ἡσυχίας; πάντα γαλήνης γέμει καὶ καθαρᾶς εὐδίας. οὐχὶ καὶ οἰκίαι θορύβων καὶ δρόμων καὶ πάσης εἰσὶν ἠλευθερωμέναι ταραχῆς; καὶ τοῦ οἰκίου ἢ τῶν ἡσυχαζόντων δίκαιον ταύτης ἀπολαύειν τῆς ἡσυχίας· πόλις δὲ ἅπασα, τοῦ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ τοῦ ἐν ταῖς οἰκίαις βίου τάξιν μιμεῖται. οὔτε γὰρ ἐν ἑτέραις ἀδόντων ὄντων ἀκούσαι, οὔτε ἐν ἡμέραις θορυβούντων καὶ μεθυόντων, οὐ κραζόντων, καὶ μαχομένων, ἀλλὰ πολλοῦ πάντα χοῦ τὴν ἡσυχίαν ἐστὶν ὁρᾶν. ἀλλ' οὐχὶ νῦν ὅτως, ἀλλ' εὐθέως ὑπὸ τοῦ ἑωθινοῦ καὶ θόρυβοι, καὶ μαγείρων δρόμοι, καὶ πολὺς μὲν ἐν τοῖς οἰκίαις, πολὺς δὲ ἐν τοῖς λογισμοῖς ὁ καπνός, τῶν παθῶν ἡμῖν ἔνδον ὑποκαιομένων, καὶ τὴν φλογὸς διεγειρομένης τοῦ ἐν τοῖς ἀτόποις ἐπιθυμίαις ὑπὸ τῆς τρυφῆς. διὰ ταῦτα ζητῶμεν καὶ ἀπελθόντες τοῦ ἡσυχάσαι· ἐκεῖνα γὰρ ταῦτα πάντα κατέστελλε. καὶ (ϖ) πόσοι αὐτῆς ἀπεδράμεθα, ἀλλ' (ϖ) πόθον αὐτῆς μὴ καταλύσωμεν, μηδὲ τοῦ μνήμου σβέσωμεν· ἀλλ' ὅταν ἀρίστους καὶ καθυδήσας εἰς τοῦ ἀγορᾶι ἐμβάλῃς, καὶ τοῦ ἡμέραν τοῖς ἑαυτοῦ ἐπιτρυφῶντας ἴδῃς, εἰσελθὼν εἰς τοῦ ἐκκλησίαν ταύτην, καὶ τοῦτο τὸ βῆμα τοῦτο ἐλθών, ἀναμίμνησκου τῶν χαιρόντων τῆς ἡσυχίας, καθ' ὃν μεσοῦντος ἡ ἐκκλησία τῶν πλήθους ἡμῖν ἰῶ, σφοδρὰ γὰρ ἡ τῆς ἀκροάσεως προθυμία, πολλὴ δὲ ἡδονὴ, καὶ διεγηγερμένων πάντων ἡ ἀκρόασις, καὶ πάντα ταῦτα συλλέγων, ἀναμίμνησκου τῶν παλαιῶν ἡμερῶν ἐκείνων, καὶ μέλλῃς ποτὲ ἁπτίζεσθαι πράττειν, μὴ τῆς μνήμης ταύτης ἄπιθι τῶν ἐδισμάτων, καὶ οὐδέποτε εἰς μέθην ἐξολισθήσαι δυνήσῃ. ἀλλ' ὥσπερ (ϖ) γυναῖκα σωφρονοῦσαν καὶ σώφρονα καὶ ἐλευθέραν ἔχοντες, καὶ σφόδρα αὐτῆς ποθοῦμεν, ὅταν δὲ ἐπύουσιν αὐτῆς, πόρνης δὲ διεφθαρμένης ἐφάνθειεν οὖσα, τοῦ πόθου δ' ποθεῖ ἐκείνου ποθοῦντος τοῦ ἐλευθέρου, καὶ ἔτερον ἐπεισπλεῦσαι ἔρωτα οὐκ ἐάσῃς· ὅτω δὲ δὴ τῆς ἡσυχίας, καὶ τῆς μέθης ταύτης. ἂν τοίνυν ἐκείνης τῆς ἐλευθέρας καὶ σώφρονος μνημονεύωμεν, τοῦ πανδήμου πόρνου ταύτου, καὶ πάσης ἀκημοσύνης μητέρα, τοῦ μέθου λέγω, μὴ πολλῆς ἀπολυσώμεθα τῆς θηκολίας, τὸ πόθου τῆς ἡσυχίας, πάσης χαλεπῆς σφοδρότερον, ἀπολυόμενοι τῆς ταύτης ἀναισχυντίας. διὰ ταῦτα δὴ πάντα παραιτοῦμαι καὶ τοῦτο ἀεὶ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἔχωμεν. ἵνα δέ τι καὶ πρὸς τοῦ μνήμου" ἐκείνης συμβάλωμεν, τοῦ αὐτοῦ ἐπιθέσει, ἐῶ ὅτε καὶ πρεσβυτέρους, ταύτην καὶ τοῦτο εἰς μέσον ἀγαγεῖν πειράσομαι, ὥστε καὶ τῇ τοῦ διδασκάλου ὁμοιότητι ζηλοῦσθαι ὑπὸ τοῦ καιροῦ μνήμου ἡμῖν ἐκείνου. ὑμᾶς μὲν γὰρ ἴσως ἐπιλέλησθε, ἐμὲ δὲ μετὰξὺ πολλὰς λαβεῖν ἀφορμὰς ἡμῶν, καὶ ὑπὸ ἑτέρων πεπαγμένων. καὶ γὰρ ἐλθόντος τοῦ παρόντος ἀπὸ τῆς μακρᾶς ἀποδημίας, ἀναγκαῖον ἐῶ τὰ τοῦ σπουδαίου συμβάντα ἅπαντα εἰπεῖν, καὶ μὴ ταῦτα πρὸς ἕλλειψιν ἀποτείνεσθαι, ὥστε τοὺς ἀπὸ τῆς συμφορᾶς βελτίους γενομένους, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐλλείψεως αὐξομένους πλείω, μετ' ἀκριβείας ῥιζῶσαι, καὶ διδάξαι οἷον μὴ ἀπολλάγησαν σκότους, οἵῳ δὴ πεσόντες ἀληθείας φωτί. μετ' ἐκεῖνο πάλιν, πολλὰς ἡμέρας τῆς τῶν μαρτύρων ἀπολαύσαι πανηγύρεως, καὶ ἀκριβῶς ἐῶ τὰ φοῖς μάρτυρων διαπρέποντα, τοῖς μάρτυσι πρεπόντων ἐγκωμίων ἀμοίρους ἀπῆχθαι. ταῦτα τὰ ἐγκώμια διεδέξατο πάλιν ὁ πρὸ τῶν ὄρχων πανήγυρις. ὅπερ γὰρ τῇ ἀγρυπνίᾳ ἅπασαι τῆς πόλεως ὥδαμεν ὑπισχνοῦμαι, ἐβουλήθημεν αὐτοῖς δοῦναι ἐφόδια ταῦτα, οὕτως αὐτοὺς ἐκπέμψαι πρὸς ἡμᾶς ἀπόντας. ὑμῖν μὲν οὖν δοκεῖ ταῦτα οὐκ ἂν εἴη

χ. ἐπιθυμοῦσιν

χ. ἀνδίαι.

χ. ζητῶμεν

ιθ. σφοδρὰ

ιθ. ἀπολυόμενοι

χ. ἐκείνου

ὡ συμπαθούμενος ὁ Ισαάκ, ⁊ γυμνὸν ⁊ πατρὶ πρέχων τὸν λαιμὸν εἰς σφαγὴν, ⁊ χεὶρ τῦ ἱερέως ὑψηλὴ τὴν πληγὴν ἀπαπτύδουσα· ⁊ ῥᾳδιεργῆμα φέρε ⁊ ἀφειδῶς ἐλέυ φωνὴ, καθάπερ χεὶρ τὴν χεῖρα κωλύουσα, ⁊ ζαχυπάτη τροσάγματι τὴν τροθυμίαν τῦ ἱερέως ἐπίσχουσα. μὴ γὰρ, φησι, ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σε ἐπὶ τὸ παιδάριον· ἀρκοῦμαι τῇ τροθυμίᾳ, καὶ ἡ τροθυμία ἀπεῖη. οὐκ ἤθελον σφαγιάσαι τὸν παῖδά σε, [ἀλλ'] ἤθελον φανῶσαι τὴν πίστιν σου [τὸ ὅλον τῷ κόσμῳ]. ὅπῳ γὰρ οὐκ ἐφείσω τῦ ἰοῦ σε τῦ ἀγαπητῦ δι' ἐμὲ, ἀλλὰ τὸν σὸν μέρος ἀπέλωλεν Ισαάκ, ὅσον ἐπὶ σοὶ, ἠτίκῳ ⁊ Σάρρα, ⁊ οὔτε σὺ ὠμαίζῃ πατὴρ, [ἀπὸ τῦ νῦν δηλ. τὴν ἀγάπην τὴν εἰς ἐμὲ] σῶον ἀπολαμβανές σε τὸν ἰὸν, [μακρόθυμόν τε ⁊ πολυχρόνιον.] ὃ γὰρ ἔργον ἐμοὶ πίστεως ἦν τῷ ζᾷ ἀληθέσιν [τῷ σπουδῇ] βλέπειν. ἀμείψομαι δέ σε τρὸς τῦτο, φησι, πρώτη καὶ μόνη δωρεᾷ, [⁊] τροσφόρῳ τροσηγορίᾳ ὑμνήσω σε, πᾶς ὅστις σε καλέσει πατέρα· ἡ τροθυμία αὕτη πολλοὺς σοὶ δικαίους ἀποδείξει παῖδας, σὺ πρώτων τῷ εἰς ἐμὲ πιστευόντων καληθήσῃ πατὴρ, ἐγὼ σοι κατ' ἐξαίρετον οὐκ λίθων ἐγείρω τέκνα. ἐνὸς γοῦν καταφρονήσας, ἔξεις ἀπείρους [ἀπὸ τῦ νῦν]. πατέρα γὰρ πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε· ⁊ τῷ μὴ τρῶτον Θεοῦ ζητᾶτε· ἡμᾶς ὃ ἅπαντες, ἀγαπητοὶ, ⁊ τοιχαμμῷ φιλοθεΐας ὦ τροπάτορι Αβραὰμ χρώμενοι, μηδὲν τῶν τροσκαίρων ἀγαθῶν τῆς εἰς Θεὸν πίστεως ἡγώμεθα ὑμᾶτέρων, μὴ πατρίδα, μὴ γένος, μὴ πλοῦτον, μὴ δόξαν, μὴ τέκνων ἀγαπητῶν, καὶ μόνον τυγχάνῃ ἡμόμεθα· ὅπως ὁμοίστροπι πίστεως τέκνα ἡμόμεθα τῦ τροπάτορος Αβραὰμ, ὡς σὺν φωτεινοῖς αὐτῦ κόλποις μετ' Ισαὰκ ἀναπαυσώμεθα, χάριτι ⁊ φιλανθρωπίᾳ τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ⁊ ἀεὶ, ⁊ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ια. ΕΙΣ ΤΟ ΔΕΙΝ ΚΑΙ ΕΝ ΤΗ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ

⁊ ἀεὶ τῆς ἡσυχίας μεμνῆσθαι, ⁊ ὅτι οὐ παρουσία μόνον, ἀλλὰ ⁊ μνήμη ἡσυχίας ὠφελῇ· ⁊ ὡς ἐπὶ τῆς τοῦ Θεοῦ τροφητείας, ⁊ ὅτι μετὰ τῶν ἄλλων ⁊ μικρὸν μέρος αὐτῆς ἡ φυσικὴ τῶν χηλίων ὡφελεῖ τὰ ἔκγονα φιλία· ⁊ ὅτι οὐ πατρόθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ μητρόθεν ἐπιτέτακται τὰ παιδία ῥυθμίζειν, ⁊ τρὸς τῶν τέλει τῆς Αἴτης. a Βασ.α.α

Παιδῶν ξένον τινὰ καταβίβλα τρὸς ἡμᾶς ἡμέρας τινὰς ὑποδεξάμενοι φιλοφρόνως, ⁊ λόγων αὐτῷ ⁊ ἀλλοκοπωτάτων, ἀποτέμνομεν τῇ μετὰ τὴν ἀποδημίαν ἐκείνου ἡμέρᾳ, ⁊ ἀπίζης ῥᾳδιεργίας, εὐθέως ἀναμιμνησκόμεθα αὐτῦ τε ⁊ τῶν λόγων τῆς ζωοποιίας, καὶ μετὰ πολλῆς αὐτὸν ἐπιζητᾶμεν τῆς ἀγάπης. τῦτο δὴ ⁊ ἐπὶ τῆς ἡσυχίας ποιήσωμεν. ⁊ γὰρ καταβὰν τρὸς ἡμᾶς ἡμέρας τινὰς παρεσχόντα, ⁊ τοσαῦτα ἐμάθομεν αὐτὸν φιλοφρόνως, ⁊ ἀπεπεμψάμεν. ἐπὶ τοῦτων μέλλομεν παραλήψεσθαι τράπεζαν τῶν πνευματικῶν, ἀναμνησθῶμεν αὐτῆς, ⁊ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπόντων ἐγκαινιζόντων ἡμῖν ἀγαθῶν. οὐ γὰρ δὴ παρουσία ἡσυχίας μόνον, ἀλλὰ ⁊ μνήμη ἡσυχίας τὰ μέγιστα ὠφελῆσαι δυνᾶται αὖ. ⁊ καθάπερ Ⓐ φιλεύμενοι τρὸς ἡμῶν, οὐχὶ τρόντες μόνον, ἀλλὰ ⁊ εἰς τοῦτο ἡμῖν ἐρχόμενοι, πολλῆς ἡμᾶς πλησθῆναι ἡδονῆς ἔτω ⁊ αἱ τῆς ἡσυχίας ἡμέραι, ⁊ οἱ σύλλογοι, ⁊ αἱ ἀγρυπνίαι αἱ νυκτεριναὶ, ⁊ τὰ ἄλλα, ἃ τρὸ ἐκείνης σκαρπτόμεθα καλὰ, ⁊ ἀπὸ τῆς μνήμης εὐφραίνει, καὶ ταῦτα ἅπαντα συλλέξαντες ἀναμνησθῶμεν, μεγάλην ⁊ τὴν Ⓐ παρόντα κομιούμεθα κερδῶν. ταῦτα ⁊ λέγω οὐκ ἀναγκάζων πιστεύειν, ἀλλὰ πείθων μὴ τρυφᾶν, μηδὲ τὴν τῶν πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀγαπᾶσθαι, εἴγε

ἀνθρώπους

πωσιν; οὕτω γὰρ ἔκθεσμοι, οὕτως ἔκνομοί ἐσμεν, ὅτι οὐδὲ τοσαυτηνείδωμεν ἔχειν προσφορὰν τὸν νόμον. ὧν οἷα ἰδιῶται πλήσαιμεν, καὶ οἷα νῦν ἀναθήματα; πλήσαιμεν αὐτὸν ἐπὶ ὀργεῶνα σιτοῦ τοῖς τῆς θυσίας, λειτουργιῶμεν τοῖς τῆς ἱερουργίας. νῦν δέ, ὦ τῶν ἀνοήτων κακῶν, οὐ πρόσκεται τῷ ἱερεῖ θύματος ἀγαθόν, ἀλλ' αὐτὸς κεῖται διδεμένος ὁπὸ θύματος, οὐδὲ φωνὴν ἀφίησι, ὡς ἄνθρωπος, ἀλλ' ἄφωνος κεῖται καὶ ἄλαλος, καὶ ἀφελέστερος καὶ προβάτου πρὸς μόνον βλέπει τὸν δεδεμένον, ἵνα πολλάκις ὡς φιλοσόφου παρὸς καταφίλησι, πολλὰ δὲ καὶ νῦν μὴ τὸ ξίφος ἐκνεύρωμεν αὐτοῦ φρένα, καταφιλήσαι θέλει. πολλαὶ σοι ποιμναὶ προβάτων, δίασσοτα, βοῶν ἀγέλαι πολλαί· ἐκ τούτων πλήρωσον τὸν θυσιαστὴν τῶν βυσσόμενον, τῶν νενομισμένων, οὐ τῶν ἀγρίων [καὶ ἀγρώτων]. πᾶσαι εἰς ἓν ὁλοκαρπώσου, εἰ βούλει [καὶ ἀπόλεσον], ἐκ φιλοπλεονῶν (ἔνομος γὰρ τῆς θυσίας ταύτης ἡ φιλοτιμία) τὸ δὲ νῦν προσπόλημον πόλεμος μᾶλλον ἢ θυσία, πολυορκία τις, οὐ προσφορά. ταῦτα γὰρ βυκόλημον ἐκτομώμεθα, ἅπερ βυκόλλα μὴ ἰδεῖν πολεμούμενοι· καὶ τοιαῦτα πάσχομεν ἐν θυσίαις, οἷα ἵνα μὴ πάθωμεν βυκόλλα. τὸ νῦν ἔργον ὁλεθριώτερον καὶ πολέμου. ταῦτα γὰρ ἀνῃρέθη καὶ πολέμιος, τὸν νέον τὸν μορφὸν, τὸν ἡλικίαν αὐτοῦ καταλείπουσα. πῶς οἰκήσεις ἐπὶ τῆς Χαναναίων τὴν χώραν, νικήσας οὕτω καὶ θηρίων ὠμότητα; ταῦτα πάντες βδελύσσονται σοι τὴν Χαναναίαν ⓐ παῖδες, αἰέλωτον, λέγοντες, ⓦ τεκνοκτόνον, μὴ ποτὲ γλῶτταν παιδοκτονίας προβάλλωμαί τοῖς ἡμετέροις πατράσι. ἔκκοψον δὲ καὶ σὺ τὸν φιλόξενον δρῦν, τὸν φιλάγαθον σκηνὴν, ἔμπρησον αὐτὸν, ὡς τὰ παιδία (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ πλησιάσαι σοι τὴν ὁδὸν οὗτοι τολμήσει) ὑποπτος αὐτῶν ὑπάρχων, ὁ μοῦ μὴ φείσασθαι. πῶς οὖν ἡ ἀθλία σου Σάρρα, ἡ μητέρα δίασσοτα, ἡ σὴ μὲν ζωοῖκος, ἡ τοῦτο δὲ μήτηρ ὄφεται, ἀγαθότερον ἐκ τῆς θυσίας τὰ παιδία προσδεχομένη; τί γὰρ νομίζεις παθεῖν αὐτὸν ἔρημον ὄντα τοῦ πατέρα θρασυμθῆναι; οὐχὶ πιστεῦται εἰς γῆν ἀθυμία λυθῆσα; οὐ παράκλημα κινδυνεύσει πεσεῖσα; ἐκ ἀπολέσεις μὲν τοῦ ἑνὸς καὶ τὸν ζωοῖκον; πῶς οὖν ἄλλον Ισαὰκ γεωργήσεις, δίασσοτα, πεπρωθείσης τῷ θανάτῳ τῆς χώρας; ὡς εἴθε μηδὲ τὸν ἀρχηγὸν ἐλύθη τῆς Σάρρας ἡ εἰρωσις, ἵνα σὺ μήτε πατὴρ, μήτε παιδοκτόνος ἐκλήθης. ποῖος αἰὼν οὕτω μακρὸς λήθην καλύψαι δυνήσεται τοσοῦτον προσπόλημον; ἐκ ἴσχυσεν ὁ πρῶτος χρόνος τῆς ἀδελφοκτονίας ἀπαλεῖψαι μῖσος, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν φέρεται Καΐν, ὡς μὴ γνωρίσας τὴν φύσιν, καὶ προέρριζον μὲν ἄπαν αὐτοῦ τὸ κατακλυσμοῦ τὸ γένος ἀπώλεσεν, ἓν δὲ μνήμα τῆς ἀδελφοκτονίας ἐκεῖ πλήθη τοσούτων ὑδάτων ἐκπίπλυ). καὶ πολὺ δὲ τεκνοκτόνος ἀδελφοκτόνου βαρύτερον, καὶ τοσοῦτον ἐστιν ἀδελφὸν πατρὸς οἰκειότερος. τί τοίνυν, δίασσοτα, ποιοῦσα καὶ θαυμάσῃ φῶς αἰσχύνην ἐπάξῃς ἀθάνατον, ἓν χρόνῳ δυναμένην ἐξαλεῖψαι φθόνον, ἓν ὕδασι; δεῦρο δὴ, λοιπὸν [ἄκοντι ἡμῖν, καὶ] τῶν δεσμῶν τὸν υἱὸν ἄφες ἐλεύθερον, ῥῖψον τὸ ξίφος, σβέσωμεν τὸ πῦρ, αὐτὸν τὸν βωμὸν καταστάλωμεν, μηδὲν ὅλως ἴχνος ἐάσῃς ἀπίστου τολμήματος [ὅπου γῆς.] εἰ γὰρ ἀπιθεῖς μὴ τοσαύτην προδίδωσι, καὶ πατρῷ φιλονεικεῖς ἀναιτίαστον δαίμονι, τὸν μόνον δεόμεθα, μόνον ἐκβάλλειν ἡμᾶς, καὶ ἡδίως δεξόμεθα τὸν σφαγέα. ἄμεινον γὰρ ἡμῖν ἐστὶν ἐκεῖθεν πεσεῖν, ἢ ἄλλης κληθῆναι παιδοκτόνου δίασσοτα. πῶς οὖν, τοιαῦτα καὶ λεγόντων καὶ προσπόντων ἐξ ἀνοίας τῶν δούλων, ὁ πατὴρ καθωσιώθη τῷ τῆς δίασσοτα προσάγματι; πῶς δὲ οὕτως ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἀγαθὴ φιλοθεΐας ἔλαμψε πρᾶξις; πῶς αἱ ὑμνηλὴ πίστεως ἀνορθώθη σήλη; πῶς αἱ ἔργοις ἐμαθε κόσμος, ὅτι φόβος Θεοῦ πόθου παιδὸς ἡμιώτερος; ἀλλὰ τοῦτο μόνος ὅτι τὸν θυσιαστὴν προσάγει), μόνος τὸν μονογενῆ καὶ μονογενοῦς ὧν μόνῳ προσφέρων Θεῷ. ἐμάθετε, ἀγαπητοὶ, καὶ τῶν Εἰρηναίων τὸ πάθος τὴν φιλοθεΐαν· μάθετε καὶ τὴν ἐξῆς τοῦ Θεοῦ τὸν ἄφατον φιλανθρωπίαν, μάθετε πῶς ⓐ καὶ τὸν Θεὸν τὸν πρώτων καταφρονήσαντες καὶ προκόπτοισιν εἰς ἀρετὴν, καὶ τὴν προσκαίρων οὐχ ἁμαρτάνοισιν. ἔκειτο τοί-

ἡόν, ἢ οὐκ ἐλύθησαν τῆς φύσεως ⟨Ⓦ⟩ ἁρμοί· ὃ ξίφος ἐν χερσί, ἢ οὐκ ἐκάρκησεν ἡ δεξιά. πῆς δὲ ἤπεγκε πρεσβὺς τοῖς γηραιοῖς; πῆς οὐκ ἀπεγράφη; πῆς οὐκ ἔφυγε τὸ παρὸν ἡλικιώτης συμπαθήσειεν; ἀφ' ὅτου σὸν δοῦλος ὁ σοφὸς γέρων οὐ προῆκατο καὶ [μᾶλλον ἑαυτόν], ἀλλὰ μάχεται προσιόντι κελεύει, ἵνα μὴ συμπαθήσαντες τῇ σφαγῇ τὸ διανοητὸν, φιλοθέου γνώμης προῆξιν κωλύσωσι. πῖνα γὰρ οἴει πρόσχες σὸν παῖδας λάβῃ ἔννοιαν προῒὼν τὸ διανοητὸν, βλέποντάς σε αὐτὸν ἁπλῶς οὕτως ὁρμῶντα ὑπὲρ τοῦ τὸ ἠγαπημένου παιδὸς σφαγεῖν; πίνας δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγους εἴποιμι; ὧν τὴν [ἀνίκης ταύτης ἡ] ἀπαλλαγὴν συμφορᾶς· ὁ διανοητὸς ἡμῶν τάχα μᾶλλον, ἢ οὐ γνωρίζει τὸν προπάτορα ἡμῶν, ἀλλ' ἂν ἡ τοῦ εἰς θυσίαν κατέχῃ φαντάζεται, μόγις ἢ προσέσεται. προσέλθωμεν τοίνυν ὁ τάχος αὐτῷ (ἡ γὰρ ἀνάγκη ὁ πρᾶγμα βεβαιοῖ τὸν) κρατήσωμεν τοῦ ξίφους, ὑπερχώμεν τοῦ δέρατος, μὴ φθάσῃ τοῦ προλαβεῖν ἢ πληγή. μὴ γὰρ ἀκίνδυνον ὁ προσελθεῖν; πῶς φείσεται δούλων, ὁ γοῦν μὴ φιλόθεος φιλτάτου; προκαταδικάσωμεν δὲ ὅμως· ἐγκλείει ἡμῶν ὁ θάνατος, ἀλλ' ἴσως· ἐπεὶ γὰρ νέου ἔσται διανοητοῦ. φθάσωμεν θάπτειν πρὸ τοῦ προσβῆναι, ὑπερπηδήσωμεν ὡς μεμηνότας, εἰ ἄρα δὲ ἀγάθητο. τιμῆς ἄξιος ὁ διανοητὸς, ἀλλ' ἐν σωφρονίζωμεν· αἰδοῦς, ἀλλ' οὐκ εἰς θάνατον. ὑγιαθεὶς ἐν μανίᾳ, χάριν εἴσεται σωφρονήσας, ἢ ὡς εὐεργέτας ἀμείψεται, ὡς σωτῆρας τῆς τέκνων. ταῦτα λέγοντες προστέραμον ἀλλήλοις, ἐκ προῆντο μὲν τῆς δεξιᾶς χεῖρες ἐκβάλλειν τὸ ξίφος, ἐκ τοῦ θανάτου ⟨Ⓦ⟩ Ισαάκ· ἔπειτα καὶ λόγοις ἀλλήλοις ἐχρήσαντο, τοῖς μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀγνοίᾳ, τοῖς δὲ πρὸς ἑαυτὸν μᾶλλον τὸν ὁμιλοῦντα τοῦ διανοητοῦ μεταγνοίᾳ, λέγοντες· ὑπόσχου, διάνοητα, τῇ ὀξυτοίᾳ, ⟨Ⓦ⟩ γοῦν ἐν χερσὶν ἔχῃς ⟨Ⓦ⟩ ἀγαπητὸν, τὴν τῆς τεκούσης τόκον, τὸ παρὰ Θεοῦ ὄνειδος δῶρον, τὴν τῆς φιλοξενίας καρπὸν, τὴν ἀνθ' ὅσου μόχθου μέγαν, δι' οὗ μόνον ἡμεθλίσθης ἐπλεσας ἱορτάς, καὶ σωτηρίοις ὑψίστῳ θυσίας προσώνεγκας, οὗ σὺ ἐλπίσι αἰθέριος ὡς βακτηρίαν γήρως, δι' οὗ ἔζης ἡδέως, ὃν ἀφῃρέθης μὴ ἰδὴν θάνατον, ἀλλὰ κληρονόμον ἀπολιπεῖν καὶ διανοητὸν ἡμέτερον· τοῦτον ἐν χερσὶν ἔχῃς. ἰδὲ τὸ παιδὸς τοῦ μορφὴν, διάνοητα, τὴν σὴν γνώρισον εἰκόνα. τοιοῦτος γὰρ ἦς καὶ σὺ ποτε, ὅτε ἦς νέος. Ισαάκ, φθάξας καὶ σὺ πρὸς τὸν πατέρα, ὅπως δὴ τῆς φωνῆς γνωρίσῃ τὸ ῥῆτμα. οὗτός ἐστι, διάνοητα, οὐχ ἡ θυσία, ἀλλ' ἀφ' οὗ πολλαὶ θυσίαι, ἀφ' οὗ πολλαὶ δεήσεις πρὸς τὸν Θεὸν, εἰς μόδρας ἡλικίαν ἐλθὼν, καὶ τοιαύτην ἀγαγέσθαι χρηστὸν τὸν βίου, οἵα χρὴ ἀρετὴν ἡ τοῦτον τυγχάνει μήτηρ, δίχα μόνου τῆς στειρώσεως. ἐπόθης γὰρ αὐτὸν ἡ προῖμος ἰδίαις καρποῖς, ἡ τούτοις πρέπεσθαι πάλιν, ὡς ὅπου θηλάζοντι τὸν Ισαάκ. ἀλλ' ὦ τῆς ἀπευκταίου συμφορᾶς, εἰς οἵας αὐτὸν ἤγαγες ἡμέρας. μόνου σταφίδων δισμὰ, μόνου γυναικὸς μάχαιρα· φαίνεις ἢ μὴ πῦρ, οὐχ ὡς γήμῃ τις, ἀλλ' ὡς λάμπῃ). "παίζεται ἢ ἡ νέος, οὐ παιδὸς ἐστεφανωμένος, ἀλλὰ βωμῷ δεδεμένος, ἡ φορᾷ σὰν ἐαθῆτα γαμήλιον, ἀλλὰ σῆμα θανάσιμον· οὐ" πρέσει ἢ κνδεστὴς "γάμων ζωαίτιον τὰ διωρισμένα τῷ ἡλίῳ, ἀλλὰ" πρέσει πατὴρ σφαγῆ χαρίζων τὰ ἰδιώτιμα τῇ Φύσει. ὅπου πρὸ τέκνων μηδὲ Χαναναίων πατέρες βουλεύσαιντο. ποιαῦτα μέχρι τῶν τῷ ὑψίστῳ προσφέρειν θύματα; ποιαῦτα προσῆκε σωτηρίας τοῦ τόκου χαριστήρια; ἦ οὐ κριοὶ ἡ τράγοι ἐδικτοῦντο μοι, ἄλογα ζῶα, τὰ τῆς λογικῆς ἡ ἀλόγων διανοητὸν ἱλασκόμενος; ὃ δὲ νῦν σφάγιον ἐπιεῖον; ὦ τῆς δυσποίνων καὶ χθὲς ὁμοίου ἱερᾶς ὃ ἱερᾶς, συγγενὲς ἱλασκομένῳ ὃ ἵλασμα, οὐκ ἐκ ποίμνης, ἀλλ' ἐκ φύσεως αὐτῆς τὸ ἱερεῖον τὸ θῦμα. ποιαῦτα ὁ Θεὸς οὐ λαμβάνει θυσίας. φιλάνθρωπος γὰρ ὤν, ἀνθρώπου εἰς θυσίαν ἃ δέχεται. πῶς σε καλέσωμεν ἀπὸ τοῦ νῦν. ὦ διάνοητα; ἱερέα ἀφ' ὅτου θυσίας, ἢ τεκνοκτόνον ἀφ' οὗ τέκνου; ξίφος πῆς ἐστὶ ἀληθῶς ὁ τῆς θυσίας τύπος, ἢ σὺ λόγχην ῥητός. πᾶσαι γὰρ αἱ θυσίαι ὑπὲρ σωτηρίας τελοῦνται, ὁ ἢ σὸς υἱὸς ἀφ' ὅτου θυσίας ἀπόλλυται. πῶ ἢ κελεύσωμεν τὸ προπόμενον; φάνει, ἢ θυσίαν, ἀφανῆ, ἢ προστροφὴν, ἐμπορησμὸν, ἢ ἐλευκέρ-

πωσιν;

χ. ὡς

χ. γυναῖς
χ. παῖσαι
χ. παρέσει
ἰσ. γάμῳ
χ. πάρεσο

σάκις ἐπέθηκε τῇ πυρᾷ τὸ τέκνον ὁ λύφανον, τοσαυτάκις τῷ καρδίᾳ πληγὰς, ὁσάκις
χ. ἰσάνεπ. ἀν τῷ θυσίᾳ" αἱ ελογίζετο· ὃ μὲν γὰρ πεφαγμένον καὶ νεκρὸν ἔβλεπεν πρὸς λήθην ὁρᾷ, ὁ δ' ὁ
ἐλπίσι λυπεῖ τοσαυτάκις, ὁσάκις ἀν ἐλπίσῃ. ὁρᾷ λοιπὸν ὁ μακάριος πάρρωθεν τῆς λει-
τουργίας Ⓜ τόπον, ἄρρητα φωνῆς κρείττονα αὐτῷ, ὃ μόνον παραλαμβάνει Ⓜ γὰρ ὁ
πατὴρ, ἀπαλείπων μὲν τῆς ὄνου σὺν δούλοις· μόνος ὁδεύει λοιπὸν μὲν μόνου τὸ Ἰσαάκ, οὐχ
ὡς πατὴρ μὲν τέκνου, ἀλλ' ὡς ἱερὰς μὲν θύματος. ὑπεπίθησι δ' ἡ τῷ Ἰσαὰκ τῆς θυσίας
τὰ ξύλα, ἃ τὸς φέρων τῷ μάχαιραν ἡ ὁ πῦρ· βαρυνόμενον τῷ φόβῳ Ⓜ νέον, ἵνα ἐφιδρώσας
ὁ παῖς ᾧ κάματῳ, ἡ τοῖς τῆς φύσεως λογισμοῖς καθηδεσμένος, ἀναγκαίως γένηται ᾧ Θεῷ
προσφορά. σὺν τούτοις δ' γενομένου τὸ λόγου, Ⓜ τύπον ἰδὼν, ἀνεμνήσθην τῆς ἀληθεί-
ας. ἰδὼν γὰρ πῶς Ἰσαὰκ ἑαυτῷ βαστάζει τῆς θυσίας τὰ ξύλα, δοξάζω Ⓜ Χριστὸν Ⓜ δίχα
τῷ τῆν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἑαυτῷ τὸν σταυρὸν βαστάσαντα. ὅλης γὰρ τῆς τοῦ
Χριστοῦ οἰκονομίας τῷ σκιὰν σὺν τούτοις προλαβοῦσαν ὁρῶ. Ὡς προέβαινον ὅτι σφαγὴν
ἄγων ὁ Χριστὸς· τοῦτο τύπος Ἰσαὰκ ἐκ θυσίας ἀγόμενος. σὺν ὀφθαλμοῖς ἡ σφαγὴ, ἡ δὲ ἀπει-
θὴς τῷ γενέσαντι Ἰσαάκ. τύπος γὰρ ἦν Χριστοῦ, Ὃς ὑπήκουσε πατρὶ μέχρι θανάτου, θανά- φιλιπ. β. η.
του δ' σταυροῦ. Ἰσαὰκ δὲ τέκνον ἦν σὺν τούτοις ἡ θῦμα· ὁμοίως ἡ ὁ Χριστὸς ὁμὸς θεοῦ, δὲ ἀμνὸς
ὁ αἴρων τὰ ἁμαρτήματα κόσμου. οὐ φείδεται δ' Ἰσαὰκ ὁ πατὴρ, ἀλλ' οὐδὲ Θεὸς τοῦ Χριστοῦ· Ὃς γὰρ Ρωμ. πλε.
τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν. τρίτον μέρον μὲν τῆς θυ-
σίας ἡ μήτηρ ὁρᾷζωντα τὸν Ἰσαάκ, τρίτον μέρον ἡ ἐκκλησία ἄφθαρτον ὁρᾷ τὸν σωτῆρα. ἡ ταῦ-
τα μὲν ὡδὶ τύπων, ὡς ἐν προθέσει. Ἀβραὰμ δ' ἐφέστηκεν ἤδη τῷ τόπῳ τῆς λειτουργίας, ἔνθεν
λοιπὸν τὸ ἀγῶνος θυμούμενος, ἐν ᾧ φύσις μὲν ἡ προαίρεσις μάχεται, τὸ φιλόστοργον δ' γνώμη μὲν
χ. δικαίου τῆς φύσεως, ἡ φέρει φιλοθεία" δικαίως μὲν φιλοτεκνίας ἀκαιρότερα. ἦλθεν ὁ πατὴρ μὲν
τοῦ τέκνου, μόνος ὁ ἱερὰς μὲν μόνου τοῦ θύματος. πάντα δ' ὧν ὁ παῖς τῷ πατρὶ, ἡ λειτουργὸς
πρὸς ὑπηρεσίαν, ἡ θῦμα πρὸς ἱερουργίαν. ἐγὼ δ' ἡ τοῦ νέου θαυμάζω τῷ ζωῇ,
ὅπως αἰδεσίμως προσέρχεται ᾧ πατρὶ, καί φησι, Πάτερ, ἰδοὺ ὁ πῦρ, ἡ τὰ ξύλα, ὁ πρό- Γεν. κβ. η.
ἱσ. οἶδα. βατον ποῦ; ἡ καταγελᾷ τῆς λήθης τοῦ παθοῦς (εἶδε γὰρ Χαναναίους δουλεύοντας μὲν γέ-
λωτα Χαμ) ἀλλ' ἐρωτᾷ, ποῦ, σήμαντρα πάντως λήθης βέβρυθμος σφάλμα. Πάτερ,
φησὶν, ἰδοὺ τὰ ξύλα καὶ τὸ πῦρ, τὸ πρόβατον ποῦ; ποῖος ἔρχεται λόγος πρὸς προάσασιν τοῦ
αἵδρος μεγαλοψυχίας; οὐκ ἐχάλασεν αὐτὸν ὧρος δάκρυα τῦ παιδὸς ἡ φωνὴ, οὐκ
ὠλοφύρατο τῷ ἡλικίᾳ τοῦ νέου ἀναγαθεῖσαν τῆς οἰκείας σφαγῆς, ἀλλ' ἔμεινε βέβαιος
ἄκρως καὶ ἀδαμάντινος, τῆς πατρικῆς βέβαιότητος ἐκλαθόμενος. φησὶν δὲ πρὸς αὐτὸν θύ-
σας ὁ Θεός· ὑπόσταγε ἑαυτὸν πρόβατον, τέκνον. ὃ προστάσσει ᾧ νέῳ ὃ ἐπ' αὐτῷ δ' Θεοῦ
χ. θέλημα, χ. ἀπλῆ χ. διακρίσει καὶ σωλώσῃ "βούλημα, ἵνα μὴ" ἀπαλῇ βέβαιοι ἑαυτῷ· ὑπεπτοήσας ὁ νέος, "διάκρισι ἀπολώσῃ τὸ θῦμα. πῶς
ὑμῖν, ἀδελφοὶ, ἀδάκρυτα μὲν τὰ τοῦ τόπου διηγήσομαι; πεποίηται μὲν ὧρος τὸ τοῦ ἔργον διήγησιν, ὡς
πατὴρ. μόνος γὰρ ὧν τὸ τοῦ Ἀβεσσαλὼμ γλυκὺς [ὡς οἶμαι,] ἀδάκρυτα μὲν τὰ γινόμενα διηγήσασθαι, ἡ
τοιαύτην δύξαν ὑπὲρ τὸν λόγων μεγαλοψυχίαν, οἵαν ἐκεῖνος ὑπὲρ τὸ ἔργον ἔδειξε τὸ γεννήτορα. τὸ
γὰρ δὴ θαυμαστὸν ἡ ἴδιον τὸ ὑδάτος, ὅτι ὁ ἐκεῖνος θύσασθαι ἐθέλησαν, τοῦτο ἡμεῖς οὐδὲ
τοῖς λόγοις εἰπεῖν ἀπαθῶς ὑποτολμῶμεν. ἀλλ' ὅμως πειρατέον, καὶ μὴ λίαν ὑπὸ πυ τῆς
τῶν προπάτορος ἀρετῆς ἐφικνώμεθα, φιλοθεΐας νόμῳ τὰ πάθη νικήσαντα, χαριωτήσαν αὐτῷ τὴν
θυσίας, τῷ μέρει τῆς διηγήσεως. ἀναλαβόντας τοίνυν λαμπρὸν ὑπὸ τῷ βωμῷ ὃ πῦρ, σχη-
ματίζει πρὸς τὸν θυσίαν, ἱερεῖα νόμου, Ⓜ γὰρ ὁ πατὴρ, τὸν ἀγαπητὸν, τὸν μονογενῆ, ἡ δεῖς
ὡς ἐκ προσκυνήσεν ὅτι τὰ γειράτα, ὅπισθε κεῖται τὸν νῶτον πρέπειλε, ὃ ἐσθίοντον χῆμα πε-
ριτιθεὶς ᾧ παιδὶ. ἔπειτα τοῖς οἰκείοις αἰτιαιρέσεως χάσασι ὄπισθεν, ἡ" τῷ κόμῃ ὧρος ἑ-
χ. τῆς κόμης αὐτὸν" αὐτοφυαχλάσας, αὐαστείνας τὴν δέξιαν, τολμᾷ φέρειν ἀφ' ὑψηλοῦ κεῖται τὸ λαιμοῦ
χ. αἰκάτε. τῷ σφαγῷ. ὦ τόνος φιλοθεΐας· ὦ ψυχῆς" αἰήκητος ἀνδρεία. ἔδησε ὧρος σφαγὸν τὸν

γόν,

ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως αὐτῶν γινομένης φύσεσιν, ἀμμεν ἁλία, καὶ ἄστροις οὐρανοῦ· ἀλλ' ὅμως πάντων ὄντων τῶν ἐπαγγελίας ἀξίων, χλευάζω καὶ τὰ λεγόμενα, καὶ
Γεν. ιε'. μὴ προσίεμαι ἑκούσιος, τὸν ἀπαιδίαν ὀλοφυρόμενος, καὶ λέγων· Τί μοι δώσεις, κύριε; ἐγὼ δὲ ἀπολλυμαι ἄτεκνος. Ταύτην ἀφεὶς τὴν φωνὴν, ἔλαβες τέκνον. θρηνοῦ πατέρ, ταύτην ἄφες νῦν, ἵνα σώσῃς τὸ τέκνον. Εἶπε πάλιν, τί μοι δώσεις, δέσποτα, ἀναιρῶν μου τὸν κληρονόμον; εἶμαι, ταῦτα τότε φιλότεκνος ἦς, ὅτε σὺκ ἦς πατήρ.

Τοῦτο λέγουσης τῆς Σάρρας τὶ ποιεῖ ὁ Αβραάμ; δηλονότι ἀφέμενον τοῦ θείου προστάγματος, δι' οὗ θεοσεβείας πεῖσαι λόγους, καὶ πείθει τὴν Σάρραν, ὅτι, τοῦτο αὐτὸν λέγει Θεός, δίδωσί σοι κρείττονα. Εἰ πῶς δὲ ἔπεισε γυναῖκα τοῦ πάθους μεθύουσαν; ἀλλὰ δι' ἐπιτάξεως· θεοσεβὴς γὰρ ἡ γυνὴ, καὶ διὰ τοῦτο πιστοτάτη ζωοποιός. πρώτως γοῦν ἀκόλουθον παιδεῦσαι αὐτὴν, προπαιδαγωγεῖ ὁ Θεὸς τὴν θείαν ὁδοιπορίαν, στέγην μὲν ἴσως πόνοι βιαζομένην δέχεσθαι τοῦ δικαίου τοῦ Θεοῦ, κατὰ τῆς φύσεως αὐτῆς πρὸς ἡδονὰς ἀβουλήτως ὁλισθαίνειν. πόσοι γεράποντες ἐκεῖ τοῦ πόθου τοῦ τέου δαιμόνιοι; πόσαι γεράπαιναι τῆ διαστάσει σύμπαθρουσαι; Χαναναῖοι πόσοι ζωηφόροι, καὶ γείτονες, ὅπου τοῖς τοῦτο συμβεβηκόσι θαυμάζοντες; δόρυφος ἐκ τούτων πολὺς, καὶ οἰκεῖος, καὶ θρῶνος καὶ δάκρυα ὡς ὅπου περιπεπτώκασι νεκρῷ. Εἶπε δ' αὖ ἡ μήτηρ ἀνακωκύσασα μέγα· δός μοι, τέκνον, τελευταίας περιπλοκάς· ἐγὼ μὲν ἤλπιζον ἐκεῖσε σὲ πεμπτὴν θεῶναι τέκνον, καὶ ἐμὸν θάνατον τοῖς σοῖς κηδεμονεῦσι δακρύοις· ἐπεὶ ὁ ὕψιστος τὰ κείσαντος ἐμὰς ἐλπίδας νενίκηκε, καὶ θρῶσαι τοῦτον, ὑφ' ὃν θρηνηθῆναι πεποίθασι, τοῦτό σε μόνον αἰτῶ, ὅπως ἀναμείνωσι τὴν τῆς ζωῆς πνεῦμα, πρίσθλοσι πρὸς ὃ θέλουσι ἐκεῖσε, ἀπελθεῖν με τὸν βίον πρὶν ἐπιμελεῖσθαι τῆς ταφῆς ἱερέα. δέξαι γὰρ παῖδος αἵματι παιδὸς ἱδρῶτι ἡμαγμένου οὐδὲν ἄμεμπτον. ἡ μὲν οὖν μήτηρ τοσαῦτα. Τίς δ' ἂν ἐνέγκοι τὰ πρὸς τὴν Χαναναίαν εἰπεῖν, τὴν ἐπὶ τῇ θέᾳ τότε ζωοδραμοῦσαν; ὁ μὲν γὰρ Εἶπεν ἀπῆν, ἐφ' οἷς θαλάσσιον ἦν ὁ καλὸς ἄγαν πατήρ; ὁ δὲ, σὺκ ἐποίας ἄρα ποίμνης αὐτῷ τὸ ἱερεῖον; ὁ δὲ, καλῶς αὐτὸ ὁ Θεὸς προνοεῖται θύειν τὸ ἄμωμον, ὡς καὶ ἄρτα τὸ οὐσιῶδες. ἄλλος, ὦ πόσοι γέροντες ὡς ὑπὸ θρῶνος ἦν τὸ ἄθλιον· "Ω τοῦ ἡλιθίου γέροντος τοῦ δακρύειν τὸ ἴδιον τέκνον; ταῦτα μὲν ὁ Χαναναῖος τῷ γεροντοπόντῳ, ὁ μὲν ἀνοιμώξας, Εἶπεν· ὦ παιδίον ἄθλιον, καὶ θρώδυνον ὄμμα, καὶ ἀπολλύμενον ἄωρον. σὺ δὲ πρόδρομος ἡ τάφησις, καὶ πρόδρομος ἡ τελευτή. μόνος ἐκ πάντων δέξῃ ἀγλαὸν μήτρας, μόνος ἐκ πάντων ἀκούων τὸ ἐπὶ τῇ ταφῇ σὸν θρῆνον. ὦ, οἵας ὁ δεσπότης αὐτὸς εἰκόνα δέξαλείφει τὸν βίου; ταῦτα μὲν οὖν ὁ καθ' ἕκαστον· ὁμοῦ δὲ πάντες· ἐκφερέφαντες οἰκάδε, ὡς ἀφ' ἑνὸς στόματος Εἶπον δή· ὁδὸν λοιπὸν, ὦ πρεσβύτα, τοῦτο μόνον ἐνθυμούμενος, ὅτι τὸν δὴ ζώσης, ἄλλοι μὲν ἀπὸ Σάρρας οὐκ ἔξεις. ταῦτα λογισμῷ σώφρονι προοδοιπορῶν Αβραάμ, ταῦτα σκηπάσας ὁ μακάριος, ἐμβύθιον ἐκρυφὲ τὸ πρόσταγμα, οὕτω δέχεσθαι, ὡς ἀκούσας ἄρρητα ῥήματα, ἃ σὺκ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι ὡς θησαυρὲ κρύφιε δεσποτικῶν ἐντολῶν· ὦ [τα μιείων ἀπορρήτων,] τα μιεῖον ἱερὸν Θεοῦ λόγων. ταῦτά σε τὰ μυστήρια καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἀνεκήρυξεν. ἐδοῦναι δέχεσθαι ταῦτα σιγῇ μὴ τὸ Ισαὰκ ὁ πατήρ, δύο μόνοις θεράπουσι παραδόμενος, καὶ τούτοις σὺκ ἐδόθη τῆς θυσίας τὸ ἔδαφος. ὁδοῦ δὲ πειρᾶ ἡμερῶν ὁδὸν. σὺ δὲ μεμάθανε τὴν δικαιοσύνην τῆς γνώμης τὸ θεσπέσιον, καὶ τοῦτ' ἐκ τοῦ Δράσήματος τῆς ὁδοῦ. οὐ γὰρ εἰκῆς αὐτῷ Θεὸς δείκνυσι τὸ θυσιαστήριον, ἵνα μὴ τῇ θερμότητι τῆς πίστεως κλαπῇ φύσεως τὸν σοφὸν· ἀλλ' ὅπως μακρὰν βαδίζων ὁδὸν, ἐξ ὑγιοῦς ὅτι πλάσεως χρόνον ζωοῦσθαι πεφυκότος, τοῖς ἀγκάλαις προσφερόμενος, τῇ ἐννοίᾳ τοῦ θεσπεσίου, καθάπερ χρυσὸς ἐν πυρὶ, τῷ πόθῳ πολλῷ χρόνῳ δοκιμασθεὶς, λαμπρότερον τῆς ἐντολῆς ὅτι δείξῃ τὸν προαίρεσιν. ὦ, τόσαις ἐν τῷ πεπιμέρῳ τούτῳ Δράσήματι καθ' ἑαυτὸν ὁ πατὴρ ἀμέτρου πόσου τὸ ὑγιὲς τὸν σφαγὸν; πο-

σάκις

χ. ὑποφέρεται

πατέρα προστρύτυσες. μὴ γὰρ ἀπόλυται Ἰσαὰκ; καὶ γαίρεϊ) ὦ πυεὶ ὃ σῶμα, λύεται τῷ τῆς σαρκὸς πόθῳ, ἀλλ' ἀδημόνει τῷ βίῳ, ἀλλ' ἀδημόνει προὸς Κύριον. πιούτοις λογισμοῖς τὰ τῆς φύσεως νικήσας συμπτώματα ὅτι τῷ θεσπίσματι ἐπείγεται, ὅτι σάξας τῷ ὄνῳ, ἧξας τῷ μαχαίρᾳ, τὰ ξύλα, ὃ πῦρ ὑπερέπεισας, Ⓜ ἰδοὺ ὡς ἀμνὸς ἐπαγόμενος. ἢ οὐδεὶς τῷ θείᾳ ἐξεῖπε φωνῷ, οὐκ ἀπεκρύσατο φίλοις, οὐδὲ αὐτῇ τῇ κτίσει τῆς γῆς, οὐ μισῶν τῷ σύζυγι, ἀλλὰ Ⓜ ὅπως φοβούμενος, μὴ προφάσει φιλοτεκνίας ἀμβλυώσῃ θεοσεβείας τὸ ὑδιόν. ὦ πίστεως ἄκρας, ὦ σοφίας αὐτοσχεδίτου. ἐνεύησεν ὁ πατριάρχης πόσα συμβήσεται καὶ ἐκ πύου γνησίου τὸ θεῖον προστάγματος, πόσος ἔσται θρίνος, πόσος κλυσμός, πόσα δάκρυα. ἀλλ' τοῦτ' ἐχρῆν θεῖναι, σιωπῇ σβέσαντα μεγάλων ὀδυρμῶν φλόγα. τί γὰρ οἷός δράσας τῷ Σάρρᾳ ἀκούσασαν προὸς τῆς αἱρέσεως τὸ τέκνου; οὐ προσεπλάκη δὲ βύθῳ τοῦ Ἰσαάκ, ἔνδοι αὐτὸν πάλιν, εἰ οἷόν τε ἦν, τῇ μητρὶ καταχρύψαι μηχανώμενον, τέκνον φίλτατον ἀπόλυσαν, λέγουσα, ἐν θυσίας πολιορκούμενα; θαῦμοι δ' ἀφῆκεν, οἷμαι, τῷ ἰδίᾳ ψυχῇ, ἣ Ⓜ παῖδα προσέδωκε. ἓ ἐν δυάγκη δυοῖν θάτερον, ἢ μὴ ἁγνεύσαι τῷ θυσίᾳ, ἢ τῷ μητέρα συγκαρπωθῆναι τοῦ τέκνῳ. εἶπε δ' αὖ ἓ προὸς Ⓜ Ἀβραάμ τοιούτους τινὰς λόγους· σωφρόνησον, ὦ ἄνερ, σωφρόνησον ὑπὲρ θῆτα φιλαν θρώπου Θεοῦ. οὐδεὶς ἢ δυσσεβοῦς προσαύσει θεία φωνή, βασκαίνουσι τῆς βυπαρᾶς ποινῆς δοίμων, ἢ τῷ τοῦ Θεοῦ χάριν δυατρέψαι βούλεται, ἐν θυσιῶν προσφάγματι παιδοκτονίας προσάγων ἔρανον. οὐκ οἶδα τὸ θαυμάσιον Μελχισεδὲκ τὸν ἱερέα τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; μάθε πῶς αὐτὸν θυσιῶν ἤμυνε, μάθε ποίας Θεὸς ἐπαγάλλεϊ) θυσίας, κρίτος πάλαι σε προὸς ἱεροσυλίαν ἐμυσαγάγησεν ἀπὸ τῆς κτίσεως τῶν πιστῶν βασιλέων ἐπιδιώκτα. οὐκ ἄρτος θῶν ἦσαν αὐτῷ ἓ οἶνος, θυσγεῖς προσφορεῖ, δυαίμακτοι, ἢ καθαρεῖ θυσίαι; μὴ μόχος; μὴ προβατον; μὴ τέκνον; αἵματι γὰρ θεοῦ ὅλως οὐκ ἥδεται πέπαθας. Μὴ φάτε) Ψαλ. μ. ιγ. Θεὸς κρέα ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίεται; θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος ὦ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου. εἰ δὲ ἡ ὁ Θεὸς ὅστις ἀληθῶς ὁ φιλῶν, ζωῆς, ἄνερ, τὸ φειδόμενος ὃ βουλημα. ἀποπειρᾶται σου ὁ Θεὸς τοῦ Ⓜ παῖδα μαθήσεως. γνωσθῆναί σε θέλει, πῶς ἔχεις προὸς φιλοσοφίαν, εἰ φιλεῖς τὸν υἱόν, εἰ ἀγάπησας πατρικῶς, εἰ τοῖς ἀλόγοις τῆς φύσεως ἴσησας, εἰ θαυμάζεις αὐτὴ τὸ τέκνου προσήρησας. θέλει σε ἓ φιλοτεκνίας καλὸν φιλεῖσθαι τοῖς Χριστιανοῖς παράδειγμα, ζηλωτὴν σὲ οὐκ ἀποκτείναντα, ἀντιτιμῶν σε μᾶλλον προὸς τῆς σφαγῆς τὸ τέκνου, ἰδεῖν πολιᾶς πλουσίας, πικρὰ ῥίπτα δάκρυα, φανῆναι μὲν τούτῳ φιλόπαιδα. δέδικε μὴ τεκνοκτονίας μέμψις ἐπὶ σοὶ προσχῆς ποτὲ ὦ φιλανθρώπῳ μέντοι τῷ συγκαλέσει, ἄνερ, πείθητί μοι, μὴ γίνου δίκαιος πολύ. ταύτῃ σου τῷ προσκλητῷ Θεὸς ἐπαρέσεται. εἰ δὲ ὁ Θεὸς ἀληθῶς θέλει καρποῦσθαι Ⓜ Ἰσαὰκ, σπουδαῖοί παρῶσι, ἱκέτευσον, προέσεσον, ἐπιδάκρυσον τῆς ἱκετηρίας τοῖς ῥήμασιν. ἀγαθός ἐστιν ὁ τῷ θυσίᾳ αὐτῷ, πολὺ παθὸς φιλανθρώπτερος, ἀλλάξει τῷ ψήφῳ, ἀλλάξῃ τῷ κρίσιν. οὐκ ἂν ἀπώλετο καταχυσμῷ ὃ ἡλιος τοῦ Ἀβραὰμ ποτὲ, εἰ δάκρυσιν ἱκετηρίοις Ⓜ προδρομοῦντες ἐλύσαντο. ἰὼ δὴ ἐπὶ τὰ Σόδομα, εἰ σπαγμῷ καρδίας τὸ κριτὴν ἐξιλάσαντο. εἰ δὲν ἐλεῖ προδιώμοις, πολλῷ πλέον Ⓜ δικαιοῖ [σι]. Εσωσάς ποτε Ⓜ Λὼτ τὸ δικαίστατον πυρὸς, βύξάμβος τοῦ κριτῆ· σῶσον ἓ νῦν Ⓜ παῖδα τὸ ἱλασπείου πυρὸς, δικηθεὶς τὸ Θεοῦ. προὸ Σοδομιτῶν ἱκέτευσας ἀνδρῶν ἀδίκων, ἢ πολλάκις ἀπολωλέναι μηγότων δικαίως, ἢ προὸ παιδὸς ἀχ ἱκετεύσεις ἀμώμου; χρῆσαι πάλαι τῇ πρεσβείᾳ· εἶπε, μηδαμῶς· ὁ κρίνων πᾶσαι τῇ γῇ, ἃ ποιήσεις κρίσιν; οὐκ ἀπολέσεις δίκαιον μετ' ἀσεβοῦς. Γεν. ιη. κε. προσμνήσθητι τῆς παλαιᾶς φιλοτεκνίας, ἧς εἶχες, ὅτε οὐκ εἶχες τέκνον. πρὶν γὰρ" λαβεῖν Ⓜ Ἰσαὰκ, προέστεις αἴτησίν σου τὸ διαστῆσαι κόσμου γῆς καταπαύσεις γλυκείας, χρημάτ' ἢ κλήρου πολλὴ, αὔξησις τοῦ γένους τοσαύτη, ὡς

ἢ

αἰφνίδιος φορᾷ βαρυτέρᾳ ἐπάγῃ τὴν ἀλγηδόνα, διὰ τοῦτό φησι· λαβὲ Ⓦ υἱόν σου, καὶ σφάγιόν μοι, Ⓦ ἀγάπητόν, ὃν πάλιν, ὃν ἠγάπησας, ἵνα τῆς ἀγαθῆς ταύτης ἐπωνυμίας εἰς χρηστῶν ἐπιτυχόντων ἐλπίδας μετενεγκόντων φιλόπαιδα γέροντα, ἀθέμιτον ὕβρις ἐπαγάγῃ τὸν ἠγαπημένον τὴν ἀναίρεσιν, τοῖς περὶ ἐλπίδα προσάγμασι πλῆξαι θανάσιμον τραῦμα τὸ μεγιστόκοτος βαρύτερον, οὐ μισῶ Ⓦ δίκαιον, φθονῶ δὲ λαμπρότερον τοῦ κόσμου τὴν τότε πίστιν βουλόμενος. παιδεύων, φησὶν Εἶπε, δύνεγκε αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἐκ τῶν προφητικῶν ἡμῖν τύπων πολλὰ ποιεῖ χρηστὰ τοῦ δικαίου φθονᾶζεσθαι. ἀκούσας γὰρ καλοῦντος τοῦ Θεοῦ καὶ λέγοντος, Ἀβραάμ, Ἀβραάμ, θᾶττον ἐγήθησεν ὁ φιλόθεος πρὸς τὴν κλῆσιν, διεχύθη πρὸς τὸ φωνεῖν, εὐθυμούμενος, ὡς εἰκὸς, ἆρά με ὁ Θεὸς ἄξιον πάλιν ἡγεῖται τῆς θαυμαστῆς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας; ἆρά με ποῖς θείοις αὖτις καθαγιάσας θέλει ῥήμασιν; ἢ μεταστῆσαι πάλιν εἰς χώραν βούλεται κρείσσονα; ἢ σὺν ποιμέσι· ἀπολέσαι θέλει Χαναναίοις, ὡς Σοδομίτας, καὶ τὸ οἰκεῖον δοῦλον, ὡς ὅπου Σοδόμων, ἀγνοεῖν θέλει τὸ τῆς χρίσεως βούλημα; ἆρά μοι δοκῶ τέκνου μὴ τὸν Ἰσαὰκ χρηστὸν φιλοπαίστας προσδοκᾶν θαλίας, ὀφθαλμοῖς δύο τέκνων τὸν ἐμὸν θέλων ὁμματῶσαι γῆρας; ὡς ἤκουσε, λαβέ, φησὶν ἀκούσῃ, τὸν υἱόν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Θεὸν δηλέξεσθαι, αἰτοῦντα πρὸς αὐτὸν πρῶτον βούλησιν ἀντὶ τῆς δόσεως τοῦ παιδός. ἀκούσας δέ, τὸν υἱόν σου, πῶς τὸν Ἰσμαὴλ ὑπέτεινε, οἰόμενος λελυσθαι τὴν ζηλοτυπίαν τῆς Σάρρας, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸν φιλόθεον θεὸν ἀποκλίσασθαι πάλιν εἰς τὸν πατρῷον ἑστῶτα. ὅπερ δὲ σαφῶς ἤκουσε, τὸν ἀγαπητὸν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαάκ, ἔζεσε εὐθὺς τῇ καρδίᾳ, ἠγαλλιάσατο τῇ ψυχῇ, νομίσας ὅτι πρὸς μνηστείας αὖτις διαπέμπεται, ἁρμόζων ὡς Θεὸς εἰς ὑπὲρ δόσιν τὸν γλυκὺν γυναῖκα τὸν νέον εὔφορον εἰς τέκνου φυτόν. Εἰς δὲ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ ὁ Θεὸς καλῶς τὴν ὑφηλήν. διὰ τί; ἢ πάντως ἵνα δι' ἀπόστολου τε μειώσῃ τοσοῦτον πᾶσαν ὡς κληρονόμῳ τῆς ἐπαγγελίας ἀποδείξῃ τὴν γλῶτταν, ἢ πάντως αὐτὸν εἰς πατριαρχὴν θέλει χρῆσαι ζωντος ἐμοῦ, ἢ ἐνώπιος ἐνωπίῳ διαλεχθῆναι, καὶ φωνῇ ζώσῃ προδιδοῦναι νόμους θεοφιλοῦς βίου, οἷς ὁδεύων εὐαρεστήσει τῷ κτίσαντι. Ταῦτα μὲν δὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα ἀκούσεσθαι παρὰ Θεοῦ προσδόκησεν ὁ μακάριος, ὁ δὲ Θεὸς, τί; ἀνένεγκε, φησὶν, αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν. Φορτικὸν δὲ ὑπόπτευμα καὶ τῷ τυχόντι ἀνδρὶ, μὴ πάγε πατρὶ, καὶ ταῦτα φιλόπαιδι. ἀλλ' ὢ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ πίστεως· ὢ τῆς φιλοθέου ψυχῆς. οὐδέπω Θεὸς ἐπαύσατο καλῶν, καὶ πρὸς τὸν ὑπακοὴν Ἀβραὰμ ὑπῆρχεν εὐτρεπὴς, τὸ τέλος τοῦ προσάγματος ἤδη τῆς ὁδοιπορείας ποιούμενος. τίς [δὲ] τὴν ἄλλων πατέρων ἐνέγκει ἂν τὸν τοιοῦτον φωνὸν, καὶ οὐ προσχρῆμα κατέπεσεν εἰς γῆν, ἀθυμίᾳ τὰ μέλη λυθεὶς, ἢ τάχα πρὸς αὐτὴν διεφθάρη τῷ προσάγματι, ὑπὸ πατρικῆς δηλήσεως πυρπολούμενος; τὸ γὰρ προσάγματος ἀνδραμύθητον ἔχει. ὃν εἰς σφαγὴν ἁπλῶς ἤτησε τὸν νέον ὁ Θεὸς, ἵνα ἔχοι τὸ λείψανον ὁ γέρων προδραμεῖν τὰ πάθη τῷ τάφῳ προσκρούσαντα μύθους, ἢ εἰς ὁλοκάρπωσιν, εἰς ἐμπρησμὸν, εἰς ἀφανισμὸν παντελῆ, ὅπως μηδὲ προσχὼν ἔχῃ τῆς καρδίας τὸ δηλητήριον ὑπόδακρυον τῷ σώματι. δεῖ ὅμως εἰ καὶ ἀφίρητον τὸ προσάγμα, καὶ μόνῳ τῷ ῥηθῆναι πλῆξαι δεινὰ μύθους, ἀλλ' ὁμῶς ἔξεστι τὸ δῶρα τοῦ θείου φρονήματος. πολὺ γὰρ ἦν σύμφορον εἰ καὶ ἀγαθὸν, ὃ προστάσσει Θεὸς. τοιγαροῦν προθύμως ὑπομένει τὸ προστεταγμένον, καὶ μὴ ἡδονῆς ἀφορᾶσθαι τὴν θυσίαν ἐργάζεται, ταῦτα λογισάμενος, ὡς εἰκὸς, ἄτεκνος ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀλλ' ἐγὼ τέκνον Θεοῦ δι' ὑπακοῆς γίνομαι· ἀπόλλυμι Ⓦ κληρονόμον, ἀλλὰ κληρονόμῳ τὰ μέλλοντα· οὐκ ὄφομαι Ⓦ υἱόν, ἀλλ' ὄφομαι Ⓦ Θεόν· οὐ γηροβοσκήσει με παῖς, ἀλλὰ γηροβοσφήσει Θεός· μεμφθήσομαι τοῦτο τὸν δυσκόλων, ἀλλ' ἀποδεχθήσομαι τοῦτο τοῦ πανσόφου· λυπήσω τὸν Σάρραν, ἀλλ' εὐαρεστήσω τῷ κτίσαντι. ἔχω πολλὸν προμηθέα· λυπεῖ με βαιὸν, ἀλλ' ἱερέα ὑψίστου ποιεῖ· ἀπαγόμενος καθίστησι, δηλαδὴ πατέρα

χ. μεταστῆσαι

χ. νομίζων ἰσ. τὴν σὺν

χ. σεσῆγμα.

λος. ὤφθη σοι Χριστὸς, ὦ θαυμάσιε, ὑπ' ἀγγέλων δορυφορούμενος δύο, ἢ γέγονας ἀφ' φιλοξενίας ἢ Θεῷ ἢ ἀγγέλοις ὁμόσκηνος. ὦ μακαρία σκηνή, ἣ Θεὸν μετ' ἀγγέλων δι' οἰκηνομίαν χωρήσασα. ὤφθη σοι Χριστὸς ἐν ἀνθρώπου σχήματι, τῆς θείας αὐτοῦ ἢ σωτηρίου ἐπιδημίας τὰ φαίνοντα σοι τὰ μυστήρια. ὅμως οὐκ ἔλαθέ σε τὸ πρόσωπον ἡ δόξα ἀφ' οὗ τὸ

χ. δούλειον * τετίμα, παλαιὰ ἢ γέρα. δουλικὸν σῆμα. Εἶχες γὰρ ὀφθαλμοὺς ἄλλους, οἷς διαπότης γνωρίζεται. ἐπίγνωσι πνευματικὴν μετίτιν Θεοῦ, τὸν ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωρίζεσθαι μέλλοντα ὑἱόν *. θαυμάζω μέν σε, μακάριε, τὴν ὠδὲ τῶν φαινέντων ἀσυνδρίαν. ὄζει γὰρ ὑπαίθρια θεράποντι ἢ πληρώσαντι τὴν χρείαν τοῦ προστάγματος, ἑστάμενος σὺ εἰς τὰς βάσας τοῦ προσώπου τοῦ, ἀκμάζοντι πόθῳ παλαιὸν σῶμα γηράζων· ἐκκοπώτει δέ σοι τοῦ θυμοῦ τὴν ἔργων ἡ σύζυγος, ἢ πλήθη ἀζύμων ἄρτων ἐξεφάνου τὴν τράπεζαν. οὐ γὰρ ἀνέμενε τὴν ζύμωσιν ἡ τῆς φιλοξενίας ἀσυνδρία. πόθεν ἦν σοι φόβου ἢ σεβάσματος τὰ προσπόμενα, ὡς ὡς ἀνδρὶ ξενίζοντι, ἀλλ' ὡς Θεῷ θυσίαν προσφέροντος. καλῶς σε, μακάριε, ἀφ' ὧν τὰ τῆς φιλοξενίας ὁ καρπὸς, καλὴ ἢ τῆς φιλοθεΐας ἡ ἀμοιβή. λύεται γὰρ πάσας ἐλπίδας μήτρας ἐγκρωμώσης δισμάς, ἐκ γενεᾶς προσθύτης μέλη τοῦ τέκνου γνησίου κύριον αἰτεῖ, ἢ δίκῃ θεοῦ μονογενοῦς Θεοῦ μεγαλυνούσης ἰσοῦ βασιλεία. Κατὰ τὸν καιρὸν γάρ, φησι, τοῦτον ἐλεύσομαι, ἢ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός. πῶς σε κατ' ἀξίαν ἐπαινέσω τὴν πίστιν, πανόλβιε; οὐ γὰρ διεκρίθης τοῖς τοῦ γέροντος, οὐδὲ τοῖς ἐπαγγελίαν ἐχούσας, οὐδὲ καταισχύνας τὸ ἑαυτοῦ σῶμα γενεκρωμένον ἐκατονταετοῦς πρὸς γέροντος ἀρχήν, οὐδὲ ἀπέλεγξας εἰς τὴν στεῖρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας, ἀλλ' ἐνεδυναμώθης τῇ πίστει, εἰδὼς, ὅτι ὁ ἐπηγγελμένος ὁ Θεὸς, δυνατὸς ὂν ἢ πληρῶσαι. οὐ γὰρ ἀνελεῖ φύσεως πάθεσιν ὁ φύσεως δημιουργὸς, ὅτι οὐκ ἐστὶν φύσεως ἀνάγκη Θεὸς ἐν οἷς ἐργάζεται, πάσης φύσεως ὑπεράρχων δημιουργός· ἀκολουθεῖ γὰρ τοῖς πρώτοις εἴδεσι μεταβολὴ ἡ φύσις τῷ ἐλευθέρῳ τῶν ποιητικῶν θελήματι. τοιγαροῦν οὐκ ἐψεύσθης τὴν ἐλπίδα, μακάριε, ἀλλ' ὠνομάζῃ πατὴρ ἐν προσθεσμίᾳ ῥητῇ, ἐν ἡλικίᾳ γενεᾶς. καὶ' προσῆκτος βλέπεις ἐκ Σάρρας καρπὸν, ἢ θαυμάζεις πῶς ὑπερβέσεσι πρὸς ἐλπίδας τὴν γαγγραίνην τῶν γάλακτος αἱ πηγαὶ, ἢ μετ' ὀλίγον προσψελλίζεις τῷ τόκῳ, καλῶν πατέρα διδάσκων ὃ ῥῆμα, ταύτην αὐτὴν πρὸς τὸ τέκνου τὴν κλῆσιν, ἰὼ προλαβοῦσα δι' ἐπαγγελίας ἡ χάρις ἐκύρωσε. πῶς τὰ μὴ παῦτά σε διηγήσομαι, κατορθώματα, θαυμάσιε; πῶς ὑμνήσω σε ἢ προσεύξωμαι" ἀπαγγελῶ πίστιν; ἀναφ' πίστιν ἡ πίστις σου, ἀναφ' ἀκολουθῶ πᾶσαν ἡ τοῖς Θεοῦ σε καθοσίωσις. τίς γὰρ πίστις θύσει ποτὲ, ὅτι πατὴρ οἰκεῖον τέκνον θυσίαν προσζωέγκε γνησίως τῷ Θεῷ; πάντα μᾶλλον πιστεύομεν Ⓐ μὴ γεγενημένοις πατράσι, Ⓐ τέκνων στοργὴν μὴ διδιδαγμένοι φύσεως. ἡκέτω ἢ τῶν Εἰρηνεύων μάρτυς, ἡ θεία γραφὴ, καθάπερ κήρυξ ὑμνῶν, ἐκβοῶσα τὸ μακαρίου τὴν φιλόθεον γνώμην. μὴ ταῦτά, φησι, ἐπείραζεν ὁ Θεὸς τὸν Αβραάμ. ἐπείραζε δὲ, οὐχ ἵνα μάθῃ ἀφ' πείρας τὸ ἀγνοούμενον, μάρτυσι τῆς γνώμης τὸ ἀνδρὸς τοῖς ἀπὸ πολέσμασι χρώμενος (γινώσκει γὰρ οὐδὲν οὐδέποτε ὁ Θεὸς, αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ θεοείᾳ πρώτοτε προεῖς τὸν πρώτων γνῶσιν ἀρκούμενος) ἀλλ' ὅπως οἱ σαφῶς προεγνώσκε, τοῦτον ἀφ' πείρας μαθόντες Ⓐ δι' ἔργων προεῖς μίμησιν θεοσεβείας ὑπογραμμόν. πίνα δὲ ἢ τὰ τῆς πειρασμοῦ ῥήματα, φέρε σκοπήσωμεν. Αβραάμ, φησι, Αβραάμ. ὁ δὲ Εἶπεν, Ἰδοὺ ἐγώ. ἔφη αὐτῷ, λαβὲ Ⓦ ὑόν σου Ⓦ ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας, Ⓦ Ισαὰκ, ἢ πορεύθητι εἰς τὸν γῆν τὸν ὑψηλὸν, ἢ ἀνένεγκέ μοι αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν. ὦ πόσον ὁ Θεὸς ἀφ' τῶν ὅτως Εἰρηνεύων ῥημάτων τῆς πίστεως τοῦ προπάτορος εἰργάσατο βάσανον; ἤρκει μὲν γὰρ μόνον εἰπεῖν, λαβὲ Ⓦ Ισαὰκ, ἢ ἀνένεγκε αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν, μήτε ὑὸν εἰπόντα, μήτε τῆς τοῦ ἀγαπητοῦ μνήμην τὰ πατρῷα σπλάγχνα κινήσαντα. ἀλλ' ὅπως ἐν τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν ἀγαθῶν ἀφ' ἑκάστου μέρους ἡ τῶν καλῶν

ἀφνίδιος

χ. πειράσαι. Γεν. κβ. α. χ. ἀπαγγείλω

τῶν ἀφθόνων τοῦ Θεοῦ δωρεῶν τοῦ τῆς χρήστεως ἀπολαῦσαι. ὦ Θεῷ, ἐ μὴ τοσκρίνεν Θεοῦ τιμῆς ἄλλην πάσης χαρᾶς. τῷ γὰρ πρεσβυτάτῳ τῶν ὄντων ὁ μακάριος δῶκε Αβελ τὰ πρωτότοκα, σοδεὶ μὲ τὸ ὑστάτων εἰς τιμὴ τοῦ τοιούτου τοσφέρων λατρείαν, παῖς ὢ τῶν ἡμερῶν ἀπολαύσεις τῶν τοιούτων δοξάζων πλήτορα. μεῖ' ὀκφνον παιδεύει τοὺς δικαιοσύνη ὁ θαυμάσιος Νῶε, ὁ πάντι τοδικαιομοιῶτι κόσμῳ μόνος αὐτὸς ἀκλιπῆ φυλάξας ὁ τοιούτοις ἀγαθοῖς τῆς δικαιοσύνης τιμὴ πλάσιγγα. μέγα σωφροσύνης τοῖς νέοις τοῦκειται παίδευμα Ιωσὴφ ὁ μακάριος, ὁ τέφ σώματι λθικὴν ἀγνείας ἀνθήσας πολιάν, ἢ χήμαλι δουλίφ ζωκὸς ἡδονῶν διαστὴς ἡμιαίως φανείς. ἀλλ' οὗτοι μὲ ⓐ μακάριοι μειοκαί τινες ἴσως ἀγαθῶν ἔργων οἰκέτες εἰσίν· ἑνὸς ὢ πεποίη) μνήμιλιν ἀνδρός, Αβρααμ τῦ πατρός, ὁ εἰ μόνφ τοσώπῳ πάντι ὧ κόσμῳ χίλιον ὑψώσας παναρέτην τοὺς μίμησιν. τοιαῦτα ὁ μὲν πάντες δίκαιοι, πάντες ὅσοι τ πιστοὶ Αβρααμ αὐχοῦσι πατέρα, ἢ κλέος τοῦσιμνοι πίνται τῷ τοὺς αὐτὸν οἰκειότητα. πιστοῖς μὲ γὰρ ἀφ' τοῦτον ὁ ζῆλος ὑπαρχὴ τῆς πίστεως· φιλοξένοις δὲ φιλοξενίας καθηγητὴς, ἔργοις, οὐ λόγοις ὃ τοκλέοι δικαιεῖ· ⓐ θεοσεβείας ἀθλητὰς τιφθορηφορῦσι, τῷ μυδρείῳ τῷ τῦτο ζηλώσαντες· τῦ ἀρχετύπου τῦτο ἐμφερῆς εἰκόνες πάντες ⓐ μεγαλόψυχοι· ἢ τοὺς ὕ- τοι ἄμιλλα τῶν τοσούτων δικαίων πλῆθος ἰῶνεγκεν· ὁκ ἔστης τῆς φιλοθέου ῥίζης πάντες ἐλάστησαν ⓐ φιλόθεοι. ἢ πῶ κατ' εἶδος ἀπαειθμοῦμαι; πάντες γὰρ, ὡς ἔπος εἰπῆν, ὧν λάμπει ὁ φῶς ἐμποσθεν τῶν μυθήκων, ὁκ τῆς πίστης τῦ πατέρος λαμπάδος αἰθήφησαν. τοσοῦτος αὖτ παῖδας ἀγαθοὺς ὁ κατ' βύσέβειαν ζῆπος ἐφόρησεν. ἀφθονὸς γὰρ ὁ ἔπαν, ὅλη Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθηκά σε. ὦ μακαρία ψυχή, τοσοῦτον πλῆθος ὑφ' ἓν καπρθωμῆ χωρήσασα. σὺ πάμφορος ἀληθῶς χώρα, σὺ πεδίον πάλκαρπον τῶν κατ' βύσέβειαν ἔργων, σὺ λειμὼν βύθνθὴς, πάντοίοις δικαιοσύνης μύθοις βρύων· σὺ ἢ σταφυλὸς βότρεπτὸς, μίσον ἔχων τῆς πίστεως μαργαρίτην τοσλάμποντα. τοσοέταπεν ὁ Θεὸς, Ἔξελθε ὁκ τῆς γῆς σου· σὺ ὃ οὐκ ἠμέλησας, ἀλλ' ἔσχου τῆς ὁδοῦ, πρὶν πλεαθῆναι ὃ τοσέγαμα. τοσοπτῆ τῷ ἔξελθε ὁκ τῆς γῆς σε, ὃ, ἢ ὁκ συγγενείας σε· σὺ ὃ οὐκ ἐθηλιώσου τῇ τοὺς ὃ γλῶς ὀργῇ, τῦ γλῶς γλωσιουργὸν τοσπμῦ. εἶπεν ὁ Θεὸς, ἔξελθε ὁκ τῆς γῆς σου, ἢ ὁκ τῆς συγγενείας σε, ἢ ὃ τῦτων βαρύτερον, ἢ ὁκ τ οἴκου τῦ πατρός σε· ἀλλ' οὐδὲν ἡήσω βαρύ, ὧν τοσταίσει Θεός. οὐκ ἐπίσχε σου τῆς ψυχῆς τιμὴ τοσθυμίαν, οὐ πρὸ πατρός, οὐ πρὸ μητρός, οὐ ὀργὴ συγγενῶν, οὐκ οἰκείνησας οἷα ὅτι σοὶ θρηνήσει μήτηρ γηραλέα, οἷα ὅτι σοὶ κλαύσετ) πρεσβύτης πατήρ. εὐ γὰρ ἐώθης ὀφὲ τῆ) φιλοθεοπότερος τῦ τιμὴ κλῆσιν" ἐπάγοντος. ἰῶ σοι πατὴρ αἰδέσιμος, ἀλλ' ὐχ ὡς πάντων πατήρ· ἐπόθης μητέρα, ἀλλὰ θεοσέβειαν μᾶλλον. οἴκτου καπιφρόνησας πατρικοῦ, ἢ πλούτου τοσγενικοῦ. μόνον γὰρ ἡδέως τῇ ψυχῇ πρέποντα ⓦ ὠφέπίστεως πλοῦτον, τὸ ἀθάνατον κῆμα, ⓦ ἄσυλον θησαυρόν. ὦ οἵος ἀστὴρ, ἑωσφόρου φαιδρότερος, ὃς ἀπολῶν εἰς Παλαιστίνην" ἐξέλαμψας, τὸ ἀφεῖσι πολυτελείας βίφ φαιδρὰς "σκλαμψας θεοσεβείας ἀκτῖνας· σὺ Θεὸς ἀγαθὸν θεοσεβείας γλύκασμα τῇ πικρᾷ τ Χαναναίων τοσέδωκε πολιτείᾳ· σὺ, καθάπερ ἄλλος φιλοθέσπιας, λέγεις πατρῷ βίῳ τοσφέρτυμα· σὺ γαλιλαῖος πέφηνας φιλοξενίας λιμένι τὸ μέσῳ κλυδωνίῳ τῇ τ ἀλλοφύλων μεσαιθέσπια. πῶς σε, μακάριε, τ φιλοθέσπιον ὄγκον ἀφέλω σκηνῆ; πῶς [ὰ] θαυμάσω τῷ δρυῖ τῷ καλουμένῃ Μαμβρῆ, ἐῶ σὺ τοῖς ἀγαθοῖς ξένοις ἡμέρωσας; κοπὸν ἐῶ ἡ σκηνὴ τοῖς ὁδοῖσιν οἰκητήριον, μία πάντων τῶν ξένων ἄφθονος ἑστία, πάσης τῆς οἰκουμένης πανδοχεῖον ἁπλοῦν, ὁκ τὸ τοσφυγῆς φ κεκμηκὼς, ἵνα λάβῃ τὸ κέρδος τῆς ἀναπαύσεως, ἀλλ' ὁ ἐρήμων μὲ, ὁ ὁδῷ ὢ μέσῃ, ἢ κοπῷ ἡδέως πάσης τῆς Παλαιστίνης ἀφετηρίαν. ἠυλίζε ὢ σὺ πανημέριος ὑπὸ τῇ δρυῖ, ἀγαθὸς ξένοις ὁδοῦ ὁ τοσφαιρόμβους ἀναπαύσεως ἄγγε-

λος.

Γεν. ιζ. δ.

Γεν. ιζ. ε.

Γεν. ιη. α.

χ. μετέχοντος.

χ. ἐσκλάμψας χ. ἐξέλαμψας,

μθμος ἐστὸ τῆς ἐπιθυμίας πάπι ἧς δυσχερὴς καὶ δυσάρεστος; ἐξέτασον γρωῦ σαύτόν,
χ. πῖ "ὅις μὲ γίνη ἀπὸ ἐκκλησίας ἀναχωρῶν, "ὅις ἢ ἀπὸ θεάτρων, ἢ ἑκατέρας ἢ ᾠδᾶ-
χ. πῖ βαλεῖας ἡμέρας, ἢ σὸν δίκην τῶν ἡμετέρων λόγων. ἀρκέσει γὰρ ἑκατέρας ἡ σύγκρι-
χ. κοινωφε- σις τῆς ἡμέρας δῦναι τὸ μέγεθος ἢ τῆς ἐντεῦθεν "ὠφελείας, ἔτι τῆς ἐκεῖθεν βλάβης.
λείας, ταῦτα καὶ ἤδη πρὸς τὸν ὑμέτερον ἀγάπιον εἶπον, ἔτι σὲ ἔπεστι παύσομαι λέγων.
τοὺς τε γὰρ νοσοῦντας τὰ τοιαῦτα νοσήματα ᾠδαμωσόμθα, τοὺς τε ὑγιαίνοντας ἀσφαλε-
ἐστέρους ποιήσομθ. ἑκατέρους γὰρ ὁ σὸς τύπων χρήσιμος * λόγος· τοῖς μὲ, ἵνα ἀπορῶσι, τοῖς ἢ,
χ. ἐκπιο- ἵνα μὴ "ἐμπίπτωσιν. ἀλλ' ὅπῃ χρὴ ἢ σὸν ὑπομνῆσαι τοῦτο συμμέτρως ποιῆσι, μέχρι τούτ
χ. ποιέσητε τούτων "ἔφασαν τὸν ᾠδαίοσι, τὰ ἐστολειφθέντα ἐν τῆς πρώτερας ἐστηθέσεως ὑμῖν
ἀποδώσομθ, ὅπῃ ⟨W⟩ πατέρα ἡμῶν Αβραὰμ ἐπῆλθόντος πάλιν. καὶ γὰρ τοῖς ζωγρά-
φοις ἔθος, ἐπειδὰν μέλλωσιν ἐμφερῆ τινα ἐργάζεσθαι εἰκόνα, ἢ μίαν ἢ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας
χ. διαιώσιν σὺν γράφεσθαι μέλλοντας ᾠδασκαλίζουσιν αὐτοῖς, ἵνα τῇ ζωηρείᾳ τῆς ἰδέας ἀδιάπω-
τον τῆς μορφῆς "ἀφασώσηται τῷ ἀκριβεῖ. ἐπεὶ οὖν ἢ ἡμῖν ζωγραφῆσαι πρόκειται νῦν,
οὐχὶ τύπον μορφῆς σωματικῆς, ἀλλὰ ψυχῆς κάλλος, ἢ νοητὸν ὠμορφίαν, ἢ πολιτείαν
ἀκμάζουσαν τῷ δικαίου, ἢ ὃ πρᾶον, ἢ ἥμερον, ἢ μεγαλόψυχον, ἢ τῷ ἄλλων ἅπασαν
χ. ἐν τούτῳ αὐτῷ ἀρετῷ, δίκην πλείονα τῷ Αβραὰμ" πρὸς τοῦτον" ποιήσασθαι, ἵνα τῇ ζωηρείᾳ
χ. ποιεῖσθαι, τῆς τῷ λόγου διηκριβωμένης τῆς τῷ ἀρχετύπου ὁμοιότητος μὴ ἀμοίρωμθ. εἰ γὰρ
σώματος εἰκόνες φέρουσί τινα ᾠδαμῶς τοῖς ὁρῶσι, πολλῷ μᾶλλον αἱ τῆς ψυχῆς εἰκόνες.
χ. ἀφορᾷν, καὶ ἐκείνας μὲ οὐ δυνατὸν πάντα χρὸ "ὁρᾶν, ἀλλ' ἀνάγκη διὰ μέρους ἐφ' ἑτοῖς ἵδρυσθαι τόπου·
ταύτῃ ἢ ὅπουπερ αἱ ἥλης πρὸς αγαπᾶν, οὕτω ἢ ὁ κωλύων. ἐναποθέμθος γὰρ αὐτῷ τοῖς
τῆς διανοίας ταμείοις, ὅπουπερ αἱ ἧς, ζωηρῶς εἰς αὐτὸν ὁρᾶν δυνήσῃ, ἢ πολλῷ πρῦ
χ. ἐφ πόσας αὐτῆς "κατασκάσθαι τῷ ὠφέλειάν. καὶ καθάπερ ⟨W⟩ σὸν ὀφθαλμοὶ τοσοῦτος ἀσυγ-
γνώς, ἔτι ἱματίων ῥάκη κυδωνίζοντας κατέχοντες, ἢ ζωηρῶς εἰς αὐτὰ βλέποντες, καρποῦ-
ται ἵνα τῶν τοσούτων ᾠδαμῶς ἀπὸ τῶν χρωμάτων ἐκείνου· οὕτω ἢ σύ, μᾶν τῷ εἰκόνα τοῦ
πατριάρχου Αβραὰμ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχῃς τῶν ἑαυτῆς, ἢ ζωηρῶς εἰς αὐτὸν ἀτενίζῃς,
καὶ μυρίας ὕλας, "ἕτερόν τι τῶν ἀτόπων ἐννοίας ἢ συγχέῃ ⟨W⟩ ὀφθαλμοὶ τῆς διανοίας,
ὁρᾷς. εἰς ἐκεῖνον ⟨W⟩ χαρακτῆρα τῆς ἀρετῆς, ὁλόκληρον δίκην τῷ ὑγιαίνω, ἢ καθαρὰν
τῷ φιλοσοφίᾳ. λοιπόν, εἰ δοκεῖ, ὅπῃ ὃ προκείμθον ⟨W⟩ λόγῳ χειραγωγήσωμθ.

Ο μακάριος Μωϋσῆς, ἀγαπητέ, ὁ τοῖς καθ' ὑπερβολὰν ἔργοις οἰκειωθεὶς τῷ Θεῷ, ὁ ᾠδᾶ
πάσης σὺν μεθ' αὐτὸν προφήτας ἰδιωτέρας ἀξιωθεὶς τὸ κτίσαντος ὁμιλίας, ὡς ἢ τόμα κῦ Αριθ. ιϛ. π.
τόμα λαλήσαντος αὐτῷ τὸ Θεοῦ ἐν εἴδει, ἢ οὐ δι' αἰνιγμάτων, ὁ θεῖα πυρὶ φωτίζειν μόνον, Εξοδ. ζ. α
οὐ χαίρει ἐν εἴδωλα πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ μυσταγωγηθεὶς θεωρίαν, ὁ θεία βουλῇ Θεοῦ τῶν ⟨W⟩ Φαραὼ
χρηματίσας, ἔτι μετοχῇ σιβασμίου πρεσπυρείας ᾠδᾶ πάσης ἐξαιρέτως σὸν τότε κο-
σμοῦμθος, ὁ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μεγαλωνύμων θεοπλάστων πληγῶν ᾠδάκτος πολεμιώτατος
φοβερώτατος, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δραστηρίου δυνάμεως φανὶς ἐστορητὴς ὀξύτατος, ὁ θεμελιω-
χία πνεύματος ἁγίου ⟨W⟩ νοητῶν τῆς ψυχῆς φωλιωθεὶς ὀφθαλμοῖ, καὶ τῶν ἐργαίων τοῦ πνεύ-
ματος ἔργων ἐξηγητὴς ἡδύμολος ὄντως, οὕτως ὁ μακάριος μὲ τῷ βίῳ τάκτον καὶ κα-
λῷ τῆς κοσμοποιίας διήγησιν, ὅπῃ τῷ τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ἰσοείδη ἐχάρισεν, ἰδίᾳ μὲ τῶν
ἀγαθῶν, ἰδίᾳ ἢ τῶν πονηρῶν. καὶ τῶν μὲ ἀγαθῶν τεσμακάριοι ὄντως ὁ πλοῦς, τῶν ἢ
ἐναντίων τύπος ἐπλάτυνεν ἀνεγράφατο, ἵνα ἔχοντες ἐν μὲ τῆς κοσμοποιίας τὰ ᾠδὶ τῆς θεο-
σεβείας παιδεύεσθαι δόγματα, ἐν ἢ τῶν πρεσβεύοντων [⟨W⟩] βίοι ἢ μιστῶν πονηρίαν, καὶ
πρὸς ἀρετῷ, ῥᾳδίως τὸν θεοφιλῆ ἢ μακάριον διανύωμθ βίον. πολλὰ μὲ οὖν ἀρετῆς
ἢ καλοκαγαθίας παλαιῶν ἀνδρῶν ἀνεγράφατο κατορθώματα, πρεσθεὶς ὥσπερ ἐστοι-
χ. ἐς χειρωμένοις τηλαυγῆ ταῦτα τοῖς ὀψιγόνοις πρὸς μίμησιν. παιδεύει τοιγαροῦν ἡμᾶς Αβελ

ασις, καὶ Θεοῦ φόβος, καὶ βλάβεια πολλὴ, πολλάκις, ὥσπερ ὕς λησὴς κακοῦργος, λαθοῦσα ἐπισπλθεν ὀπιθυμία· πῶς ἂν ἐν θεάτρῳ καθήμενοι, καὶ μηδὲν μήτε ὁρῶντες, μήτε ἀκούοντες ὑγιές, [ἀλλὰ πολλῆς γέμοντες αἰσχρότητος, πολλῆς τῆς βλακείας,] καὶ ὄχι πόντων πολιορκούμενοι, καὶ δι' ὤτων, καὶ δι' ὀφθαλμῶν, δυνατὸν αὖ φύγειν τῆς ποικίλης ἐκείνης ἐπιθυμίας; μὴ δυνάμενοι γὰρ, πῶς δυνήσονται χωρὶς μετουσίας τῆ ἀγίων τούτων ὀπτασιῶν παρελθεῖν, καὶ τὸ καλὸν τοῦτο μεταχεῖν συμβάλλω; διὸ δὴ παραινῶ καὶ δέομαι παντὸς ἔχεσθαι λογισμοῦ καὶ μετουσίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐκφυγεῖν βαθμοὺς τοὺς ἐκ τῆς ἐκεῖ θωπείας ἀώρους, ὅταν τῶν θείων ἀκροᾶσθαι λογίων. οὐ γὰρ ὃ τυχὸν ἡμῖν πεπλημμέλημεν· ἐπὶ τούτοις γὰρ καὶ παῤῥησιάσασθαι ἴδοι τις ἂν σαφῶς. Εἰ γάρ τις οἰκέτης εἰς κιβώτιον, ἔνθα τὰ δεσποτικὰ ἱμάτια σωρεύεται πολυτελῆ καὶ ἁβρύνουσα, ἱμάτιον δουλικὸν ῥύπου γέμον ἐπὶ πολλῶν τῶν φθορῶν συναπέλετο, ἆρα ἂν θαῤῥῶν ἐνέγκας τοῦτο ὕβρεως, εἴποι μοι; τί δή, εἰ μὴ εἰς ἀλλοῖον χρυσοῦν μόνον διηνεκῶς ἔχοι εἰσόδους, κύπτων καὶ βαρούμενος εἰσέρχεται, οὐκ ἂν καὶ πληγὰς ἐπιθήκοις τῷ πλημμελήσαντι τοῦτο; εἶτα κιβωτίων μὲν, καὶ σκευῶν, καὶ ἱματίων, καὶ μύρων τοσαύτην ποιησόμεθα πρόνοιαν, τοῦ δὲ ψυχικοῦ τοῦ ἡμετέρου πάντων τούτων εὐτελεστέρου εἶναι νομοῦμεν; καὶ ἔνθα μὲν τὸ πνευματικὸν εἰστρέχθη, ἀβρολιχὰς πομπὰς ἐπιβαλούμεθα, καὶ ἀκούσματα Σατανικὰ, καὶ ᾄσματα πορνείας γέμοντα; καὶ πῶς ταῦτα ὁ Θεὸς οἴσει, εἰπέ μοι; καίτοι οὐ τοσοῦτον τὸ μέσον μύρου καὶ βορβόρου, καὶ ἱματίων διεστραμμένων καὶ δουλικῶν, ὅσον τὸ μέσον τῆς πνευματικῆς χάριτος, καὶ ταύτης τῆς ποικίλης ἐνεργείας. οὐ δίδοικας, ἄνθρωπε, τοῖς αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τὸν κλίνην τὸν ὑπὲρ τῆς ὀρχήστρας βλέπων, ἔνθα τὰ μυσαρὰ τελεσθέντα τῆς μοιχείας δράματα, καὶ τὸν τράπεζαν ταύτην τὸν ἱερὰν, ἔνθα τὰ φρικτὰ τελεσθέντα μυστήρια· ταῖς αὐταῖς ἀνάγκαις πόρνης ἀκόλουθος αἰσχρολογούσης, καὶ πορνοβότης ἐκπεσόντος μυσαγωγιῶτος· τῇ αὐτῇ καρδίᾳ τὰ δηλητήρια δεχόμενος φάρμακα, καὶ τὸν θυσίαν τὸν φρικτὴν *; οὐκ ἐπιτρέψει σοι σωφρονεῖν βίον, καὶ ἀφθορεῖν γάμων, καὶ πόλεμοι, καὶ μάχαι ἐν ταῖς οἰκίαις· ὅταν γὰρ ἀπὸ τῆς ἐκεῖ θωπείας ἁβρυνθῇς, καὶ χαυνότερος γένῃ καὶ ἀστελεστέρος καὶ σωφρονισμοῦ ἀπάσης ἐρᾷς, ἐπαναστῇ ἡδονὴ τοῦ γυναικὸς τοῦ ἰδίου, ἀπόστροφοι ἔσῃ πάντως, οἷα δὴ ἡ. ἀπὸ γὰρ τῶν ἐν τοῖς θεάτροις ἐμπορευθεὶς ὀπιθυμίας, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκείνης θωπείας ἀλοὺς τῆς γεγενημένης, τὸν σώφρονα καὶ κοσμίαν καὶ ἀβίαν πάντως κεκτημένην, ὑβρίζεις, μοιχοὺς ἀναβάλλεις οἰκέτας, οὐδὲν ἔχουσι ὅλως ἐγκαλέσαι· ἀλλ' ἀκμωμένος ὁ πάθος εἰπεῖν καὶ ὃ πεῖσμα ὄψει, ὅπερ ἐκεῖθεν λαβὼν ἐπεμπλήθης, ἐπέρας πλέκεις ἀποφάσεις, ἀφορμὰς ζητῶν ἀπιστίας ἀλόγους, καὶ τῶν μὴ οἴκοι πάντων ἀναφορὰν, ἀπὸ τῆς μιαρᾶς καὶ ἀκαθάρτου κεκτημένης ἐκείνου ὀπτασίας, πρὸς ἣν ὁ πεῖσμα ἐδίξω· καὶ τὸν ἡλίου τῆς φωνῆς ἔχων ἐγκαθημένον τῇ ψυχῇ ἔναυλον, καὶ ὃ ῥῆμα, καὶ ὃ βλέμμα, καὶ τὰ κινήματα, καὶ πάντα τῆς πορείας τὰ εἴδωλα, οὐδὲν μᾶλλον ἡδονῆς ὁρᾷς τὸν ὀπὸ τῆς οἰκίας. καὶ τί λέγω τὸν γυναῖκα καὶ τὸν οἰκίαν; καὶ τὸν σκληρίαν γὰρ αὐτὸν ἀπόστροφον ἔσῃ, καὶ ῥημάτων ἀπειθῶς ἀκούσῃ τῶν περὶ σωφροσύνης, τῶν περὶ σεμνότητος (οὐκέτι γὰρ ἔξω σοι διδασκαλία, ἀλλὰ κατηγορία τὰ λεγόμενα) καὶ εἰς ἀπόγνωσιν ἥξεις μακρὰν ἀποσυρείς, τέλεον ἑαυτὸν ἀπῤῥήξεις τῆς κοσμίους ταύτης διδασκαλίας. διὰ τοῦτο παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, φεύγειν τὰς ποικίλας ἐκείνας θεάτρου διαβολὰς, καὶ τὸν ἐμπαθεστάτας ταύτας σκῆψιν ἀφέλκειν. οὐ γὰρ ὅτι ψυχαγωγία, ἀλλ' ὄλεθρος, καὶ πυρὸς, καὶ κόλασις, τὰ ἐκεῖ γινόμενα ἅπαντα. τί γὰρ ὄφελος τῆς ποικίλης ἐκείνου ταύτης ἡδονῆς, ὅταν διηνεκὴς ἐντεῦθεν ὀδυνὴν πάντων, καὶ ἐν ἡμέρᾳ, καὶ ἐν νυκτὶ κεντούμενος

χ. ἱερῶν

χ. ἱμῶν

χ. ἱμάτια

χ. πολύβολα

χ. ἐξοχῶν, χ. ἐμοῦ

χ. διὰ τοῦτο,

χ. τὸ γυναῖκα τὸ ἑαυτοῦ,

χ. οὗ

χ. ἐπαχθῶς

Πολλοὶ ὀίμαι τῶν πρόσθεν καταλιπόντων ἡμᾶς, καὶ πρὸς τὰ ἄκρα τῆς παρανομίας ἐξομολησαίντων πρόοδον τὴν μεγίστην. Ἐ ἐβουλόμην εἰδέναι τούτους σαφῶς, ὥστε αὐτοὺς ταῖν ἱερῶν ἐκβαλεῖν πρόθυρων, οὐχ ἵνα μάθωσιν ἔξω διατελοῦντες, ἀλλ' ἵνα διορθῶνται, καὶ ἐπανέλθωσι πάλιν. ἐπεὶ καὶ πατέρες παῖδας σφοδροτέρας τῆς οἰκίας ἐκβαλλουσι πολλάκις, Ἐ τῆς τραπέζης ἀπείργουσιν, οὐχ ἵνα διὰ παντὸς τούτων ἐκπέσωσιν, ἀλλ' ἵνα βελτίους τῇ τοιαύτῃ χρήσωνται, μετὰ τῆς προσηκούσης δόξης [καὶ τιμῆς] τοῦ πατρὸς ἐπανέλθωσι κἀκεῖνοι. τοῦτο * Ἐ ποιμένες ποιοῦσι, τὰ ψώρας ἐμπλήσαντα πρόβατα τῶν ὑγιαινόντων ἀπείργουσιν, ἵνα * ἀποθέμενα τὴν ἀῤῥωστίαν, μετ' ἀσφαλείας πρὸς τὰ ὑγιαίοντα ἐπανέλθῃ πάλιν, καὶ μὴ νοσοῦντα τὸν ἀγέλην ἅπασαν ἐμπλήσῃ τῆς ἀῤῥωστίας ἰσχύος. διὰ τοι τοῦτο Ἐ ἡμεῖς ἐβουλόμεθα τούτους ἐκβάλλειν. ἀλλ' ἐὰν μὴ τοῖς [ἀληθινοῖς] ὀφθαλμοῖς αὐτῶν διαχρήσωνται δυνάμενοι, ὁλόγους αὐτοὺς ἐπιγνῶσεται πάντως, Ἐ τὸ ζωοδότου αὐτῶν ἐπιλαβόμενος, πείσει ῥᾳδίως ἑκόντας αὐτοὺς * ἐντεῦθεν, διδάσκων ὅτι ἁγίου ἐνδον ὄντι μόνου, ὁ τῆς σωτηρίας διατελοῦντος ἄξιον * πρέπει τὸν γνώμονα· ὡς ὁ μὴ πολιτείας διεφθαρμένης τὸ ἱερὸν τοῦτο μετέχων συλλόγου, καὶ τὸ σῶμα σώζεσθαι * εἰσάγῃ, ἐκβέβληται, καὶ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἔξω καὶ μηδέπω δυναμένων τῆς ἱερᾶς * μεταλαβεῖν τραπέζης μᾶλλον ἀπελήλαται. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ⓐ κατὰ τοὺς τοῦ Θεοῦ νόμους ἐκβληθέντες, καὶ μόνοντες ἔξω, πάσας χρησάμενοι ἔχουσι τὰς ἐλπίδας. κἂν γὰρ * ἐθέλωσι διορθώσασθαι τὰ * πεπλημμελημένα, διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἧς ἀφέστηκεν, δυνήσονται μετὰ καθαρσίου τοῦ ζωοδότου πάλιν ἐπανελθεῖν· ⓑ μολυνόμενοι ἑαυτοὺς, καὶ κολυθέντες μὴ προσέχοντες ἐπιβιῶναι, ἕως δὲ ἀποκαθάρωνται) τὴν κηλῖδα τὴν ἐκ τῶν ἁμαρτημάτων, εἶτα διαιρεμωτοῦντες, χαλεπώτερον τὸ πρᾶγμα ἐργάζονται καὶ μᾶλλον τὸ ἕλκος. οὐ γὰρ οὕτω τὸ ἁμάρτημεν [ὅτι] χαλεπὸν, ὡς ἡ μετὰ τὸν ἁμάρτημα αἰσχύνη, καὶ τὸ μὴ πείθεσθαι τοῖς ἱερεῦσι καὶ θείοις κελεύουσι. καὶ τί λέγω τοὺς ἁμαρτάνοντας τούτους, φησὶ, ὥστε αὐτοὺς * ἐκβεβλῆσθαι τῶν ἱερῶν τούτων πρεσβόλων; καὶ ποίαν ἑτέραν ταύτης ζημίαν μείζονα ἁμαρτίαν, ὅταν μοιχοὺς ἑαυτοὺς ἀπηρτισμένους ποιήσαντες, διαῤῥᾳδῶς, καθάπερ κωμῳδοὺς λυθέντας, ἐπιπηδῶσι τῇ ἱερᾷ * τραπέζῃ; καὶ εἰ βούλει μαθεῖν καὶ ⓒ παρὰ τῆς μοιχείας, σὲ οὐκ ἐμὸν ἐρωτῶσι λόγον, ἀλλ' αὐτὸν τὸν μέλλοντος ἡμᾶς δικάζειν τὸν ζωὸν ἅπαντα. Ὁ γὰρ ἐμβλέψας, φησὶ, γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· εἰ δὲ ἐν τῷ σώματι καὶ τὸ ἀγρεῦσαι συνέβησαν γυναῖκα, καὶ ὡς ἔτυχε, ἐξαλοῦμεν, τὸ * ἐπιεργὸν ἐθέλοντα ἄλλο πολλάκις τῆς ὄψεως θηρεία, ⓓ μὴ ἁπλῶς, μηδὲ ἀπὸ σώματος, μὴ ἀπὸ κοινωνίας τοσαύτης, ὡς καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀπελαθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο δικαίως ἐκεῖ, καὶ δεῖ μεμβύσαντας, καὶ ταῖς ὄψεσι τὴν ἀτιμωρίαν γυναικῶν ἐκείνων προσπλώμενοι, πῶς δυνήσονται λέγειν, ὅτι οὐ πρὸς ἐπιθυμίαν εἶδον, ὅτου καὶ ῥήματα διεκεκλασμένα, καὶ ἄσματα πορνικὰ, καὶ φωνὴ πολλὴν ἡδυλόγου ἔχουσα, καὶ ὀφθαλμῶν ἀπογραφαὶ, καὶ ἐπιτερίσματα πρέπειας, καὶ τολμηρὸν προσέργως συγχεῖται, καὶ σχῆμα χρηστείας γέμον, καὶ ἕτερα πολλὰ μαγδαλείας πρὸς ἀπάτην καὶ δέλεαρ τῆς ἐρώντων κατασκευασμένα; καὶ ῥᾳθυμία ψυχῆς τῆς θεωμένων, καὶ πολλὴ ἡ διάχυσις, καὶ ἡ πρόδηλος τοῦ τόπου πρὸς ἀσέλγειαν προκλῆσις, καὶ ἡ τῶν φθασάντων, καὶ ἡ τῶν μὴ τοιούτων ἀκουσμάτων, ἡ διὰ τῶν συείρων, ἡ διὰ τῶν αὐλῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων μελῳδία καταγητεύουσα, καὶ ὃ σφόδρα διαφθείρει ἀκροατὰς καταμελοῦσα, καὶ ταῖς τῶν πορνῶν ὀπτικουλαῖς προσβυτερίζουσα καὶ τῶν καθημένων ψυχὰς καὶ διαφθείρουσα ποιοῦσα, [διὰ αὐτῶν διασῴσασα τὸν Χριστὸν;] εἰ γὰρ ἐκεῖνα, ὅπου ψόφοι, καὶ ὕβρεις, καὶ θείων λογίων ἀκρόασις,

χ. ἐξελθεῖν

χ. ἔρξιν.

χ. ἐς * ἢ χ. ἔρξιν. * ἢ μοχθηρὸν

χ. διαγν.

χ. ἐξελθεῖν χ. ἔχων

χ. εἰσίναι * χ. μετέχειν

χ. ἐξαλείψωσι χ. ἁμαρτήματα

χ. ἐκβεβλῆσθαι

* τοῦτο ἐ μυστικὸν

λ. γυναικὶ

χ. ἀπεργ. χ. ἀπεργάσηται

χ. ἤ τι

χ. διασῴσασα

πατέρα, Εἰ δίκαιος ἰῶ. Τί οὖν ἐκεῖνος ; ἐπάθηκεν ὄνομα ἐκ παιδίᾳ, πολλὰ ἔχει τὴν μεγάλην τοῦ ἀγγέλου τὴν ἰσχύαν, καὶ αὐτὸ τοῦτο σημεῖον τῦ δικαίου. τὸ γὰρ ὄνομα τοῦτο Ⓦ μέλλοντα καθαχλυσμὸν ἔσεσθαι ἐδήλου. καὶ πῶς Ⓦ μέλλοντα ἔσεσθαι καθαχλυσμὸν ἐδήλου τὸ ὄνομα τῦ Νῶε ; τὸ, Νῶε, τοῦτο τὸ ὄνομα Ἑβραϊκῆ λέγεται γλώττῃ καὶ ἑρμηνεύεται ὁ ἀναπαύων. Τὸ γὰρ, Νία, τῇ Σύρων φωνῇ, ἀνάπαυσίς ἐστιν. ὥσπερ οὖν ἀπὸ τῦ Ἀβὰρ, ὅσῳ ἐστὶ πέρα, Ἀβεσσαλὼμ ἐλέγετο, καὶ ἀπὸ τῦ Αἰδὴμ, ὅπερ ἐστὶ γῆ, Ἀδὰμ ἐλέγετο, ὅπερ ἐστὶ γήϊνος· οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀπὸ τῦ Νία, ὅπερ ἐστὶν ἀνάπαυσις, Νῶε ἐκλήθη, Γεν. εκδ. ὅπερ ἐστὶν ἀναπαύων. Δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ ἡ ἐπαγωγή. ἐκάλεσε γὰρ αὐτὸν Νῶε, λέγων· Οὗτος ἡμᾶς ἀναπαύσει, ἀναπαυσιν τὸν καθαχλυσμὸν καλῶν. ὅπερ γὰρ ἔμελλεν ἐπ' αὐτῷ καὶ αἰσ. γενέσθαι καθαχλυσμός, τοῦτο τὸ ὄνομα ἐκάλεσε. καὶ γὰρ καθαχλυσμὸς ἐγένετο, ὁ δὲ καθαχλυσμὸς θάνατος ἦν, θάνατος δὲ ἀνδρὶ ἀνάπαυσις, ὅσῳ τοῦτο τὸ ἀνθρώπου, ἐφ' οὗ γίνεται ὁ καθαχλυσμός, τὸ ἀναπαύσεται ἐκάλεσε. καὶ ὅτι τὸ βιάζομαι τὴν ἑρμηνείαν, ἀπ' αὐτῆς τῆς γραφῆς ἀκούσωμεν τοῦτο. ἔζησε Λάμεχ ἔτη ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτὰ, καὶ ἐγέννησεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῷ Νῶε, λέγων· Οὗτος ἡμᾶς ἀναπαύσει καὶ αἰσ. ἀπὸ τῶν ποιῶν ἡμῶν, καὶ τῶν λυπῶν, καὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς κατηράσατο ὁ Θεός. τί λέγῃς ; ἀναπαύσει ἡμᾶς ; καὶ ὅτι τί μὴ Εἰπέ, φησὶν, οὐκ ἀποκτενεῖ ἡμᾶς, οὐκ ποιήσει Ⓦ καθαχλυσμὸν γενέσθαι ; ἀλλ' Εἰπὲν, ἀναπαύσει ἡμᾶς ; ἀνεσοχλώθη ἡ κτίσις ἅπασα, ἄνυσοι ἀερράγησαν κάτωθεν, καταρράκται ἀνεῴχθησαν ἄνωθεν, ἄπομπα πέλαγος ἰῶ ξένον καὶ παράδοξον καὶ φοβερώτερος, ἐν τάφῳ κοινῷ τὴν ἰλὺν καὶ σώματα ἀνθρώπων καὶ σώματα ἵππων καὶ θηρίων ἐκρύπτετο· καὶ τοσαῦτα κακὰ, Εἰπέ μοι, καὶ τοσαύτην συμφορὰν ἀνάπαυσιν καλεῖς ; ναί, φησι. ὅπερ γὰρ ἐν κακίᾳ ἔζων Ⓐ ἄνθρωποι, ὁ δὲ καθαχλυσμὸς τὴν κακίαν ἀνέκοψεν, Ⓐ τῆς κακίας ἀπαλλαγέντες ἀνέπαυσαν. καθάπερ γὰρ σῶμα ποικίλοις νοσήμασι κατεχόμενον, καὶ ἰατρείαν σοβαρὰν βιείσχει, ἐὰν ἐπέλθῃ ὁ θάνατος λάβῃ, ἀνέπαυσεν· οὕτω δὴ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων γνώμην, καθάπερ σῶμα ἀνίατα νοσοῦν καὶ πολλοῖς ἐγκατειλημμένον δεινοῖς ἀθεραπεύτοις σοβαρεμάτοις ἔχοισιν, ἐπέλθεν ὁ καθαχλυσμὸς ἐξήρπασε καὶ ἀνέπαυσεν. Εἰ γὰρ θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις, πολλῷ μᾶλλον τοῖς ἐν κακίᾳ ἀδιορθώτως ζῶσιν ἀνάπαυσις ὁ θάνατος, τῶν πόνων αὐτοὺς ἀπαλλάττων, καὶ οὐκ ἐᾶν περαιτέρω τῆς πονηρίας τὴν τομὴν προελθεῖν, σοβεῖ καιρύτερον τὸ ὀπὸς γενέσθαι τῶν ἁμαρτημάτων ὁ φορῖον. σοβερὸν γὰρ οὕτω βαρὺ καὶ δυσβάστακτον, ὡς ἁμαρτίας φύσις· σοβερὸν οὕτω κάματον καὶ πόνον ἡμῖν παρέχει, ὡς ὁ τῆς πονηρίας εἶδος καὶ τὰ πλημμελήματα. διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς τοῖς ἐν ἁμαρτίαις ζῶσιν ἔλεγε, Δεῦτε πάντες Ⓐ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Λάμεχ, ἀνάπαυσιν Ⓦ καθαχλυσμὸν ἐκάλεσεν ἐπιλθόντα ἐξ ὑπάρχης τὸν πονηρόν. ἐβουλόμην περαιτέρω Ⓦ λόγῳ ἐκτεῖναι τοῦτον. καὶ γὰρ πολλὰ ἐκωλύθημεν ἀπὸ τῆς σημειώσεως τοῦ Νῶε· ἀλλὰ τοῖς τοῦτο τῇ μνήμῃ τῦ ὑμετέρας διαιρεῖσθαι ἐναποθέμενοι, καὶ τοῖς τοῦ ὑμετέρους ἀδελφοὺς τοῦ ἀπολαμβάνειν εἰπόντες, ἵνα μὴ πάλιν ἀναγκαζώμεθα μακρότερα ποιῆσαι τὰ περίττα, τῶν εἰρημένων τὸν ἀκόλουθον ἀσφαλιζόμενοι, εἰς δύχας Ⓦ λόγῳ καταλύσωμεν, εὐχαριστοῦντες τῷ τοῦτα δίδοντι εἰπεῖν Θεῷ, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ι. ΕΙΣ ΤΟ ΜΗ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙΝ ΘΕΑΤΡΟΙΣ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΜΙΣΧΕΙΣ ΑΠΕΡΠΟΜΕΝΟΥΣ ΠΟΙΕΙ, ΚΑΙ ὅΤΙ ΑΦΥΜΙΑΣ ΑΠΤΟΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΟΥΤΟ· ΚΑΙ ΕΙΣ Ⓦ ΑΒΕΣΣΑΛΩΜ.

Πολλοὶ

οἰκείων ἀφεὶς γλῶ, τοὺς τῶν ἀλλοτρίων μετίῃ, καὶ τὰ δῆλα τοῦ σφαλμοῦ, τοὺς τὰ ἄδηλα ἐβλεπε, τὰ ἐν χερσὶ ῥίψας, ἐπεχεῖνει τοὺς τὰ ἐν ἐλπίσι, καὶ αἰσθητὰ λαβών, τοὺς τὰ νοητὰ διέτεινατο, καὶ τῶν τὰ τοῦ χριτοῦ, τοὺς τὸν νόμου, τοὺς τῆς ἀπὸ τῶν προφητῶν διδασκαλίας. ὅτι δῆλον, ὡς τοῦδενὰ ἔχε κατηγορίαν, ἀλλ' ἤρκεσεν αὐτῷ ἡ φύσις τοῦ τῶν ζωιοδότης κτίσασα λογισμούς, ἐξ οὗτος θῦρε τὸν Θεὸν τὸν τῶν πάντων δημιουργόν. Διὰ τοῦτο Ἀβραὰμ ἐλέγετο, διὰ τοῦτο καὶ ὁ χριτὸς αὐτῷ τὸ ὄνομα ἐπέθηκεν τοῦτο. ἀλλὰ τάχα ἴσως ἐρεῖ τις δῶ, ὅτι τοῦτο ψεῦδος. μὴ γὰρ δίκαιοι ἦσαν ὁ χριτὸς τῶν Ἀβραάμ; μὴ γὰρ θυάρεστοι τῷ Θεῷ; μὴ γὰρ ἤδεισαν τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι; μὴ γὰρ προσεώρων τὴν ἀνάστασιν τὴν τῶν νεκρῶν μέλλουσαν γενήσεσθαι; οὐχὶ ἀσεβεῖς ἦσαν καὶ εἰδωλολάτραι, βαρβάρων βαρβαριχώτατοι; οἶδα κἀγὼ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπαινῶ τὸν δίκαιον, ὅτι τοιούτους ἔχων πατέρας τοιοῦτος αὐτὸς ἐγένετο. καὶ ὃ γὰρ μάστιξ καὶ παίδευσις τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἐξ ἀλλοτρίας ῥίζης καὶ ἀγρίας ἥμερος ἐξέφυ καρπός. οὐ γὰρ ἔστι κατηγορία παιδὸς τὰ θυσεβείας ζώντος ἡ τῶν πατέρων κακία, ἀλλ' εἰ χρὴ καὶ ὑπερβολὴν εἰπεῖν, καὶ ἐγκώμιον μᾶλλον, ὅτι μὴ τοσοῦτον προσγήσαν δυσάρεστον τὴν θυσεβείαν, μηδὲ τὸν χαρακτῆρα ἔχοντες, ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἐρήμου καὶ ἀβάτου ἐκβλαστόντες, πλουτήσαντα τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὸν οὐρανὸν φέρουσαν θύραν. δὺ τοίνυν κατηγορία ἀσεβῆ πατέρα ἔχειν, ἀλλὰ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέβειαν τῶν πατέρων· καὶ ἔγκλημα μέγιστον, οὐχ ὅταν φαύλους ἔχωμεν γονεῖς, ἀλλ' ὅταν αὐτοῖς μὴ ὁμοιωθῶμεν, καὶ τὰ πρὸ ἑαυτῶν πάντα εἰσφέρωμεν πρὸς τὸ τῆς κακίας αὐτῶν ἀπομαξάμενοι τύπους· ὡς ὅταν ἡμεῖς μὲν πάντα ὑπερβαίνωμεν τὰ τῶν ἐκείνων ψυχῶν, ἐκεῖνοι δὲ ὑπὲρ τῆς αὐτῶν μιαιφονίας πονηρίας ἀπολαύσωμεν καὶ αἰτίας. Ταῦτα δὲ εἶπον, ἵνα μὴ αἰσχυνθῆς, ἀγαπητὲ, ὅταν ἀκούσῃς, ὅτι πατέρα ἀσεβῆ ἔχει ὁ Ἀβραάμ. καὶ γὰρ καὶ ὁ Τιμόθεος ἀσεβῆ πατέρα εἶχεν. ὡς γὰρ Ἰουδαίας γυναικὸς ἦν, φησι, πιστῆς μητρὸς, πατρὸς δὲ ἕλληνος. Πρβλ. ιε. α. καὶ ὅτι ἔμεινε τὸ ἀσεβείας, καὶ οὐ μετεβάλετο ὁ πατὴρ, δῆλον ἐκεῖθεν. ἐπαινῶν γὰρ τὴν Τιμοθέου τὴν πίστιν, οὕτω φησὶν ὁ Παῦλος· Ἧτις ἐνῴκησεν ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι, καὶ τῇ μητρὶ Εὐνίκῃ· πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. καὶ οὐδαμοῦ τὸν πατέρα ὀνομα. Διὰ τί; ὅτι τὴν ἀσέβειαν ἔμεινεν, οὐκ ἦν ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι μετὰ τῶν παίδων. καὶ ὁ Παῦλος ἐπιστέλλει ποιημένοις ἔχοι πατέρας· καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν ὁ Χριστὸς εἰπών· Εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; Διὰ τοῦτο αὐτοὶ ἔσονται κριταὶ ὑμῶν. ἀλλὰ μή σε θορυβείτω τοῦτο, μηδὲ σκανδαλιζέτω. καὶ γὰρ ἐκ τούτου μανθάνομεν, ὅτι οὐ φύσεως, ἀλλὰ προαιρέσεως ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετή. Εἰ γὰρ φύσεως ἦν, πῶς ἂν ὁ ποιητὴς ποιητοὺς ἔπλασεν, καὶ ὁ χρηστοὺς τοιούτους. ὅθεν ὅτι προαιρέσεώς ἐστι τὸ φαῦλον εἶναι καὶ σπουδαῖον, διὰ τοῦτο καὶ πατέρων πονηρῶν παῖδες ἐγίνοντο χρηστοὶ, καὶ παίδων ῥᾳδίως πατέρες σπουδαῖοι πολλάκις, ἵνα μὴ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ πάντα ταῦτα ἑκάτερα λογιζώμεθα. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, ὅτι ἀσεβὴς ὢν ὁ χριτὸς ὁ Ἀβραάμ, πῶς τὸ ὄνομα αὐτῷ ἐπέθηκεν τοῦτο; τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας μάλιστα ἔργον καὶ τοῦτο ἦν, διὰ τοῦ ἀπίστου γλώττης οἰκονομήσαντος ὑπισχνεῖσθαι ὄνομα τῶν μελλόντων ἔχειν τὴν ἰσοτιμίαν. καὶ γὰρ τὸν Βαλαὰμ ἠνάγκασέ ποτε καὶ μέλοντα εἰπεῖν, τὴν οἰκείαν διανοίαν ὑπεδικαίωμα, καὶ δηλῶν ὅτι οὐχὶ σὸ τοῖς οἰκείοις μόνοι, ἀλλὰ καὶ σὸ τοῖς ἀλλοτρίοις κεκτῆσθαι δικαίωμα. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι ὑπὲρ τῶν δικαίων, καὶ μὴ ἀσεβὴς ὢν οἱ πατέρες, πολλάκις οὐκ ἐάσοντες ὑπισχνεῖσθαι ὀνόματα πολλῶν τῶν μελλόντων δηλωτικὰ τῆς οἰκειότητος, καὶ ἐξ ἑτέρου σοι τοῦδε δείγματος τοῦτο ποιήσω φανερόν. ὁ Λάμεχ ὁ τοῦ Νῶε πατὴρ, τοῦ Νῶε ἐκείνου, ἐφ' οὗ ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, οὐκ ἦν δίκαιος; οὐκ ἦν θυάρεστος τῷ Θεῷ, οὐκ ἦν δίκαιος τῷ Θεῷ. Εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, Εἰ ἦν θυάρεστος, Εἰ ἦν εὐδόκιμος τῷ Θεῷ, οὐκ ἂν εἶπεν, ὅτι Νῶε μόνος εὑρέθη τέλειος ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ· οὐκ ἂν προέβαλε τοῦ δικαίου τὸν Γεν. ς. β.

καὶ πλούτῳ καὶ τῷ τοιούτων διαλεγόμενος, ἢ σκώπτων εἰς τοῦτο τοὺς αὐτὰ κεχηνότας,
Αμως 6. ὡς διαμένοντα, φησὶν, Ὡς ἐκεῖνα ἐλογίσαντο ταῦτα, καὶ οὐχ ὡς φθαρησόμενα. ὁκ εἶπεν, ἡ περιχόμενα, ἀλλ', ὃ πολλῷ μᾶλλόν ἐστι, ὡς φθαρησόμενα. ὁδὲ γὰρ ἥρεμα διαχωρῇ, ἀλλὰ μετὰ πολλοῦ τοῦ θάρους. ἀλλ' οὐχ ὁ πατριάρχης οὗτος, ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἀφεὶς, τοὺς διὰ ἐπαγγελίας διὰ τοῦ Θεοῦ μόνον ἔβλεπε, τοσοδοποιῶν ἡμῖν τοὺς τῶν μελλόντων πίστιν, ἵν', ὅταν ἐπαγγέλληταί σοι ὁ Θεὸς τὰ μέλλοντα ἢ μὴ ὁρώμενα, μὴ λέγῃς ὅτι ἀδηλά ἐστιν ἐκεῖνα ἢ ἀφανῆ· τὰ γὰρ ἀδηλα ἐκεῖνα τούτων ἐστὶ σαφέστερα τῶν ὁρωμένων, ἐπεὶ τοῖς τῆς πίστεως ἔχομεν ὀφθαλμοῖς. Εἰ γὰρ ἡ μὴ ἑωρακαμεν αὐτὰ, ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὰ ἐπηγείλατο ἢ ὑπέσχετο. ὅταν γὰρ ὁ Θεὸς ἐπαγγείλῃται, ἀσάλευτος μεταβολὴ τῶν ὑποκειμένων ἐστὶ· ὥστε ἐκεῖνα μᾶλλον μένει ἢ πέπηγε διὰ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ. ἐκ γὰρ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ
Ιωαν. 1. κθ. ἁρπάζειν οὐδεὶς δύναται, φησὶν. Ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ παθόντος μὲν οὐδεὶς δύναται. ἐπεὶ οὖν οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ δῆλον μένει σταυρῷ προσηλωτός. Ταῦτα δὴ πανταχοῦ μεταβολῆς ὑποκείται καὶ ἔξω πάσης. διὰ τοῦτο πολλάκις
Ⓦ μὲ ποιον αὐτῷ ὑπομένομεν, τοῦ δὲ πίστεως αὐτῷ ἀποστερούμεθα. ἐπὶ δὲ τῶν ἐλπίδων
Ρωμ. 8. 8. ἐκείνων οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀλλὰ τὰ ποτὲ σαντα πάντως διὰ τῶν ὄψεων ἐπιτυχεῖν. Ἡ γὰρ ἐλπὶς ἢ καταισχύνει. Θεοῦ γὰρ ἐστὶν ὑπόσχεσις, καὶ τὰ ὑποχόμενον μεμίσθωται· διὸ φησι. ἀφεὶς ταῦτα φησὶ, καὶ ἄδηλα, καὶ τὰ φαινόμενα. τὰ γὰρ φαινόμενα οὐκ ἀπόντα ἐστὶν, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα. Εἰ δέ τινες τοὺς καὶ πόντα ἐπόθησαν, τῶν μελλόντων ὑστεροῦσιν, ἐπειδὴ ἀσθενέστεροί εἰσι τοῦ ὄψους τῆς ἐλπίδος ἐκείνης, διὰ τοῦτο ὑστεροῦσιν, οὐχ ὅτι
ταῦτα ἐστὶ καὶ ἄδηλα. σκόπει γοῦν τὴν φιλοσοφίαν τοῦ δικαίου. ὁ Θεὸς ἐπηγείλατο αὐτῷ αἰώνια ἀπόντα πράγματα, καὶ αὐτὸς νοητὰ ἐζήτει. καὶ πῦ ὁ Θεὸς αἰώνια αὐτῷ ἐπηγείλατο, αὐτὸς δὲ νοητὰ ἤθελεν; Ἐξελθὲ, φησὶν, ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ
Γεν. 12. α. οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν δὴ σοι δείξω. αἰώνιον καὶ ἡ ἀποστέρησις, καὶ ἡ μέλλουσα δίδοσθαι ὕστερον. τί οὖν αὐτὸς; μᾶλλον δὲ μὴ αὐτὸν ἀκούσωμεν, ἀλλὰ Παῦλον περὶ αὐτοῦ λέγοντος· ἵνα μάθωμεν ὅτι οὐ τοὺς ταύτην ἔβλεπε τὴν γῆν, εἰ καὶ ταύτην ἐπηγείλατο ὁ Θεὸς, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα ἀφεὶς, τοὺς τὰ μέλλοντα ἐκδεχόμενον. τί οὖν ὁ Παῦ-
Εβρ. 11. α. λος φησι; Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, περὶ Αβραὰμ λέγων, καὶ Ισαὰκ, καὶ Ιακὼβ, καὶ τῶν δικαίων ἁπάντων. οὐδὲ γὰρ Αβραὰμ μόνος, ἀλλὰ πάντες τῆς αὐτῆς ἦσαν φιλοσοφίας κοινωνοί. καθ' πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες. τί λέγεις; οὐκ ἐκομίσατο τὰς ἐπαγγελίας ὁ Αβραὰμ, οὐδὲ ἦλθεν εἰς τὴν Παλαιστίνην; ψεύδεις οὖν τὰ Εἰρημένα; οὐχί, φησιν. ἦλθε μὲν γὰρ εἰς τὴν Παλαιστίνην, οὐ τοὺς ταύτην ἔβλεπε τὴν ἐπαγγελίαν, ἀλλ' ὡσεὶ ἐπιθυμῶν τοὺς τὸ θεῖον, καὶ τῶν πόντων ξένοι ἑαυτοὺς ἐνόμιζεν. εἶ δὲ ἁπάντων. ὅπερ οὖν καὶ αὐτῷ μαρ-
Εβρ. 11. α. 13. καὶ 11. τυρῶν ὁ Παῦλος ἐπήγαγε· Καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσι. ξένος ὁ πατρίδα λαβὼν, εἰπέ μοι, καὶ χάρμα τοσαύτην; ναί, φησιν. ἀλλ' οὐ τοὺς ταύτην, ἀλλὰ τοὺς ἀρμὸν ἔβλεπεν. Οἱ γὰρ ταῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσι, φησιν, ὅτι ἑτέραν πατρίδα ζητοῦσιν, ἧς πεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεὸς, σκεύην τὴν ἐπουρανίου Ιερουσαλὴμ, τὴν ἄνω· εἰδὲς πῶς ἐπηγείλατο αὐτῷ ὁ Θεὸς αἰώνια, ὡς ὄντος τὴν ἄνω Ιερουσαλὴμ ἐζητεῖτο; Ⓐ γὰρ ταῦτα λέγοντες, φησιν, ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ζητοῦσι. καὶ Εἰ μὲν ἐκείνης ἐμέμνηντο, ἀφ' ἧς ἐξῆλθον, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· νυνὶ δὲ ἑτέρας κρείτ-
τονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἔστιν, ἐπουρανίου. Οὕτω καὶ αἰώνιον μὲν ἡ ὑπόσχεσις, νοητὴ δὲ ἡ ἐπιθυμία τοῦ δικαίου, ἀπενδυτέρα ἡμῶν. ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἐπηγείλατο τὴν Παλαιστίνην, ὁ δὲ ἐβλέπετο Ⓦ οὐρανοῦ· ἡμῖν δὲ ἐπαγγέλλεται τὸν οὐρανὸν, καὶ τοὺς τὴν γῆν κεχηνότας. Ταῦτα ἐκερδάνωμεν ἀπὸ τοῦ Αβραὰμ ὀνόματος, μαθόντες ἀκριβῶς τί περιέχεται ἐλέγξαι, καὶ ὅπως τὴν

οἰκείαν

γλώσσῃ, ἀλλὰ τῇ τῶν Ἑβραίων οὕτω λέγεται. Ἵνα οὖν ὅτι ἐμοὶ δοκοῦσι τὸ ὄνομα τοῦτο; προφήτης. Ἐν γὰρ τῷ Ἀβραὰμ τῇ Σύρων φωνῇ τὸ πατὴρ λέγεται, καὶ ἴσασιν ὅσοι τῆς φωνῆς ταύτης εἰσὶν ἔμπειροι. πολλῷ δὲ τῇ Σύρων φωνῇ πρὸς τὴν Ἑβραίων γλῶτταν ἡ συγγένεια. καὶ διὰ τί προφήτης ἐλέγετο, φησὶν; ἡ Ἰουδαία χώρα, τοῦτ' ἔστι, ἡ Παλαιστίνη πᾶσα, ἡ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ Εὐφράτου, καὶ ἀνάπαλιν τῆς Βαβυλωνίας, ὅλη ἐστὶν ὁ Ἀβραὰμ ἐν μέσῳ ῥοῇ διαφορῶν ὁ ποταμὸς, χωροῦσιν ὧν ἑκατέρας τῆς γῆς. ἐπεὶ οὖν νῦν ἀπὸ τῆς Παλαιστίνης ἐῶν, ἀπὸ τῆς πέραν ἦλθεν ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίας, διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ προσέματος τὸ ὄνομα ἔλαβε, ἐπροφήτης ἐλέγετο, ὅτι ἀπὸ τῆς πέραν ἦλθε. διὰ τί δὲ ἀπὸ τῆς πέραν ἦλθεν; ὅτι ὁ Θεὸς ἐκέλευσε. καὶ διὰ τί ὁ Θεὸς ἐκέλευσεν; ἵνα δείξῃ τὴν ὑπακοὴν τὴν δικαίου. ἐπῶς ἐδείκνυτο τὴν ὑπακοὴν τοῦ δικαίου; ὅτι διὰ τὸ ἀπόσταγμα τῆς οἰκείας ἀφῆς, τῆς ἀλλοτείας αὐτὸν ἐκείνης ἠλλάξατο. Εἶδες πόση πλεονεξία ὑπερβολὴ ἀπὸ τῆς τοῦ δικαίου προσηγορείας; ὁλόκληρον ἡμῖν πέλαγος ἰσορεῖας τὸ ὄνομα ἤνοιξε τοῦτο. μάθε τοίνυν αὐτοῦ τὸ ὄνομα τὸ παλαιὸν, ἵνα ὅταν ἴδῃς αὐτὸν τὴν Παλαιστίνην οἰκοῦντα, διὰ τῆς προσηγορείας αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀρχαίαν πατρίδα χειραγωγούμενος, καὶ μανθάνων τὴν ἀγάπην, δι' ἣν αὐτὴν ἐγκατέλιπεν, ἰκανὸν πρὸς τὸν αὐτὸν ζῆλον λάβῃς προσέχειν. αὐθέντος γὰρ νόμου ἐν τῆς ἐπιμιξίας πολιτείας ὤν, τὴν δὲ τῇ χάριτι φιλοσοφίαν ἐπεδείξατο, καὶ ὅπερ ἔλεγεν ὕστερον ὁ Χριστὸς τοῖς ἀποστόλοις· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲν ἔστι, ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ὃς οὐχὶ ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει· τοῦτο ἐκεῖνος ἤδη τῷ ἔργῳ πρὸς τῆς χάριτος ἐποίησεν. οὐκ ἀπὸ τούτου ἦν μόνον τὴν φιλοσοφίαν ὅσην ἐδέξατο τοῦ δικαίου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς αὐτῆς τοῦ Θεοῦ. δοῦλος γάρ, φησὶν, ἐστὶ τῷ κύριῳ, καὶ δύο σοι δείκνυμι. Εἰ γὰρ καὶ ἀμφότεραι αἱ πατρίδες, ἀλλ' ἡ μὲν οἰκεία ἦν, ἡ δὲ ἀλλοτρία· καὶ ἡ μὲν φθαρτὰ, ἡ δὲ ἄφθαρτος· καὶ ἡ μὲν σὺν χρόνῳ, ἡ δὲ σὺν ἐλπίσι. καὶ ὅμως τὰ φαινόμενα καὶ δῆλα καὶ τὰ σὺν χρόνῳ ἀφεὶς, πρὸς τὰ ἀφανῆ καὶ ἄδηλα, καὶ ὧν οὐκ ἦν κύριος ἔπεσχε, ἵνα σε πείσῃ καὶ παιδεύσῃ, ὅταν ὁ Θεὸς τὰ μὴ δῆλα ἀφῇ καλῶν, πρὸς δὲ τὰ ἄδηλα βλέπειν, μὴ ἀνάπλεγε μηδὲ ἀμφισβήτει. οὐ γὰρ ὅτω δῆλα· ὅτι τὰ σὺν χρόνῳ, ὡς οἰκεῖα τὰ σὺν ἐλπίσι· οὐχ οὕτω δῆλα ὅτι ἡ προοῦσα ζωὴ, ὡς ἐκείνη ἡ μέλλουσα. Τοῦτον μὲν γὰρ ὁρᾶσθαι τοῖς ἡμετέροις ὀφθαλμοῖς, ἐκεῖνον ὁρᾶσθαι τοῖς τῆς πίστεως ὀφθαλμοῖς· τοῦτον ὁρᾶσθαι σὺν τοῖς ἡμετέροις χροὶ χειμάῤῥοις, ἐκεῖνον ὁρᾶσθαι· καὶ τοῖς ἐπαγγελίαις τοῦ Θεοῦ φυλαττομένοις. αἱ γὰρ ἐπαγγελίαι τοῦ Θεοῦ πολλῷ δυνατώτεραι τῶν ἡμετέρων χρῶν. βάλει μαθεῖν πῶς αὕτη μὲν ἡ ζωὴ ἡ προοῦσα σὺν ἀδήλῳ κεῖται διαπομπῇ, ἐκείνη δὲ ἡ μέλλουσα, ἡ δοκοῦσα ἄδηλος εἶναι, φανερωτέρα τῆς παρούσης ὅτι καὶ βεβαιοτέρα καὶ μονίμως; ἀξιπάσωμεν, εἰ δοκεῖ, τὰ λαμπρὰ τῆς προούσης ζωῆς, τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν, τὴν δυναστείαν, τὰ τιμὰς τὰ ἀγαθὰ ἀνθρώπων, καὶ ἐφ' ἑνὶ τούτων σοὶ ἀδηλότερον. Ἵνα γὰρ ἀπιστότερον πλοῦτος τῷ μηδὲ μένειν τῆς ἐπιούσης πολλάκις ἡμῖν ἀναδιδόντος; καθάπερ γὰρ δραπέτης ἀγνώμων ἀπὸ τούτου εἰς ἕτερον συνεχῶς μεθίσταται, καὶ πάλιν ἀπὸ τούτου πρὸς ἄλλον· τοιοῦτόν ἐστι καὶ ἡ δόξα ὅτι. ὁ γὰρ πρὸς τοῦτον λαμπρὸς καὶ ἐπίσημος, ἄτιμος καὶ ἀνώνυμος ἀξαίφνης γίνεται· καὶ ὃ σώφρων πάλιν. καὶ καθάπερ ἐν ἔθνει συνεχῶς τρεφόμενον οὐκ ἔστιν ὁρᾶν ὅπου τὸ αὐτοῦ τῆς ὑγιείας μέρος (τῇ γὰρ πυκνότητι τῆς δίαιτης ὧδε τοῦδε τὰ ἄνω κάτω γίνεται, καὶ τοὐναντίον πάλιν) οὕτω καὶ ἡ τῶν πραγμάτων τῶν ἡμετέρων φορὰ συνεχῶς τρεφομένη, τὰ δῶρα κάτω ποιεῖ· οὕτω καὶ ὅτι τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι τῆς δυναστείας, καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἀπόντων. οὐδέποτε ὅτι τῆς αὐτῆς ἔσχεν ἕδρας, ἀλλὰ τὰ τῶν ποταμῶν μιμεῖται ῥεύματα, μηδαμοῦ ποτε ἱσταμένα. τί οὖν τούτων χάριν ἀδηλότερον, τῶν ὄντως συνεχῶς μεταβαλλομένων, καὶ σὺν ἡ φθορᾷ ἀφισταμένων, σὺν ἡ προσδοκᾶσθαι ἀπογινώσκων; διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ἀεὶ πτυῶς

καὶ

Ιωαν. ιγ. λε. μάτων. Ἐν τούτῳ γὰρ γνώσονται, φησι, πάντες ὅτι μαθηταί μού ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· ἀγάπῃ ἢ δείκνυσι γνησίαν ἡ κοινωνία τεθαρρέζης, οὐδὲ τοξότρησις φιλή, οὐδὲ κολακεία ῥημή, ἀλλὰ τὸ διορθῶσαι καὶ σκοπῆσαι τὸ συμφέρον τῷ πλησίον, τὸ δὲ πανταχόθεν διαναστῆσαι, τὸ τῷ κάμνοντι χεῖρα ὀρέξαι τῆς οἰκείας ἀμελήσαντι σωτηρίας, καὶ τοῦ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν τὰ τοῦ πλησίον ζητῆσαι. τοῦτο ἀγάπης γνησίας* . ἡ γὰρ ἀγάπη τὰ αὑτῆς οὐ βλέπει, ἀλλὰ τοῦ τῶν αὐτῆς τὰ τοῦ πλησίον ὁρᾷ, ἵνα δι' ἐκείνων τὰ αὑτῆς εἰδῇ. ἐπεὶ καὶ ἐγὼ νῦν, οὐχὶ δι' ἐμαυτὸν ἀποτείνω τοσούτους λόγους, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς· καὶ ὑμεῖς πάντων μὴ δι' ἑαυτοὺς ἀκούετε μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἑτέρους τοὺς πρὸ ὑμῶν παιδεύεσθαι μέλλοντας. καὶ γὰρ τὸν ἀκολουθοῦντα τῷ μιγάδι, καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας τρέφει σῶμα ὥσπερ οὖν τὸ μέλος, ἐὰν κατάχῃ πρὸς ἑαυτὸ τὸ ἕλκος πᾶσαν, καὶ μὴ μεταδῷ τοῖς πλησίον, καὶ ἑαυτὸ λυμαίνεται καὶ τὸ λοιπὸν διαφθεῖρει σῶμα· οἷον, ὁ τόμαχος, ἐὰν τὴν ἕλκη αὐτὸς κατάσχῃ μόνος, καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα τῷ λιμῷ κατατήκει, καὶ ἑαυτὸν τοῦ τῆς ἀμετρείας διαφθείρει· οὕτω δὲ ὁ ἐρχομὸς λαβὼν καὶ τὸν φρενιτιῶντα ἀκολουθήσαντα, ὃ λοιπὸν τοῖς ἑτέροις ἐνδεικνύμενος μέλεσι, καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα τῆς ὑγιείας διατηρεῖ· οὕτω δὲ σύνοιδα, ὧν ἀκούσας τὰ πρὸ ἡμῶν κατάσχῃς, ἑτέρῳ μὴ μεταδῷς, καὶ ἑαυτὸν ἐζημίωσας καὶ σεαυτὸν διέφθειρας, χαλεπώτατα νοσήματα ὑπασασάμενος, νωθρίαν καὶ φθόνον. ἡ μὲν γὰρ διὰ πονηρίαν, ἡ δὲ διὰ ῥᾳθυμίαν καὶ μαλακίαν ἑτέροις. ὁπότερον δὲ αὐτῶν τούτων, ἐκεῖνον ἀπολέσαι ἔοικε. διὸ δὲ ἀφθόνως καὶ εἰς ἑτέρους ἐνδεικνύμενος τὸν ἔνδον, καὶ ἑαυτὸν καὶ ἐκεῖνον ὠφέλησας.

Ἀλλ' ἴσως μὲν τούτων ἱκανὰ τὰ εἰρημένα· δεῖ δὲ λοιπὸν ὅπως τὴν ἀκολουθίαν ἐλθεῖν τῶν ἔνδον λεχθέντων. ἵνα οὖν καὶ ἐκεῖνα· πῶς Σαῦλος καὶ Παῦλος ὅτι ἐκλήθημεν, διὰ τί ποτὲ μὲν Σαῦλος, ποτὲ δὲ Παῦλος ἐλέγετο. εἶτα ὀξέως ἐκ τῆς ἀκολουθίας ταύτης εἰς ὑπόνοιαν ἐπεισέρχεται πολλοῖς. καὶ ὅπως ὀξέως ἀπ' αὐτῶν, οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἄξιον εἶναι παραδραμεῖν τὴν ἐμποιοῦσαν ἐκείνοις. εἰ γὰρ καὶ διὰ Παῦλον ἤλθομεν ὅτι τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, ἀλλ' ὅμως καὶ τὴν τῶν ἄλλων ὑπόνοιαν εὕρεσιν ἐμπορεύσασθαι ἐγνώκαμεν. οὕτω καὶ ὁ τὴν θάλατταν πλέοντες κατ' ἐμπορείαν ποιοῦσι πολλάκις, ἐπὶ βραχυτέρας ὀλίγων ἡμερῶν διαπεμπόμενοι· ἐπειδὰν εἰς τὴν πόλιν ἐλθόντες, εἰς ἣν ἐξέλθοντο, ἴδωσι καὶ ἑτέρων ἀγωνίμων ἔχουσαν ἀφθονίαν, πολλῷ πλείονα τῆς προεσκεμμένης ποιοῦνται τὴν ἐμπορείαν. καὶ ἐγκαλέσῃ μοι, ταῦτα λέγοντι τὰ ῥήματα· μακρὰν, φασὶν, ἦλθομεν ὁδὸν, πολλοὺς χειμῶνας ὑπεμείναμεν, πολλοὺς κινδύνους, διὰ τί ποτε ἀποδημίαν ἐξελάβομεν· τί δὲ κωλύει ἀφθονωτέραν ἡμῖν τὴν πραγματείαν ἡμῖν; ταῦτα δὲ καὶ ἡμεῖς ἀπολογούμεθα. καὶ γὰρ ἡμεῖς ζητοῦντες πρὸς τὸν ὄνομα τοῦ Παύλου, εὕρομεν ἐκ τῆς ἀκολουθίας καὶ ἑτέραν ἐμποιοῦσαν ὄνομα, ὃν τὸν ὁ Πέτρος Σίμων ἐκαλεῖτο πρὸς τούτῳ, καὶ ὁ μὲν Ζεβεδαίου, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οἱ βροντῆς ὠνομάσθησ· εὕρομεν δὲ ἐν τῇ παλαιᾷ τὸν Αβεσαμ πρὸς τούτοις μὲν Αβεσαμ καλούμενον, οὗ δὲ ταῦτα Αβεσαμ, καὶ τὸν Ἰακὼβ Ἰσραὴλ μεταληφθέντα, καὶ τὴν Σάρραν Σάραν· θέρμων πρὸς τούτοις, ὅτι ἕτεροί τινες οὐ μετωνομάσθησ, ὥσπερ ἔστι, ἀλλ' ὀξαρχῆς ἔλαβον τὰ ὀνόματα, ὥσπερ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς, ὡς ὁ Ἰσαὰκ, ὡς ὁ Ἀδάμ. ἄτοπον τοίνυν ἡμῖν ἔδοξεν εἶναι καὶ βλακείας ἑκάστης, τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ χειρὸς ῥίψαι ὑπομονήν. διὰ δὲ μακρότερον ἐποιησάμην τὸν λόγον, ἵνα πρὸς τὸ ὀξαρχῆς ὀνομασθέντων πρόσωπα εἰπόντες, σημεῖον διανοούμεθα πρὸς τὴν διανύμνιον εἰπεῖν, ὧν ἓν ὅτι ὁ Αβεσαμ. ὁ μὲν γὰρ Ἀδὰμ τὸ ἐκλήθη διαπάντος ὄνομα, καὶ οὐκ ἔσχεν ἕτερον· καὶ ὁ Ἰσαὰκ οὕτω πάλιν οὐκ ἐδέξατο δευτέραν προσηγορίαν, ἀλλ' ὀξαρχῆς μέχρι πέλας Ἰσαὰκ ἐλέγετο· ὁ δὲ τοῦ Ἰσαὰκ πατὴρ, Αβεσαμ πρὸς τούτῳ μὲν ἐλέγετο, νῦν δὲ ταῦτα Αβεσαμ. Εἶπε γὰρ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς, φησὶν, οὐκέτι ἔσται τὸ ὄνομά σου Αβεσαμ, ἀλλὰ Αβεσαμ κληθήσεται τὸ ὄνομά σου. καὶ γὰρ Αβεσαμ ἐκάλεσε τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ τοῦτο τὸ ὄνομα οὐκ ἔσχεν ἐλλείψεως, οὐδὲ τὴν ἡμέραν γλώσσης,

* πνεύματος.

Γεν. ιζ. ε.

ἰσ. ἕτερα

μα, ἐκβαλὼν τὸ ἀρετὴ ἔθηκε τὸ πρεσβυτέρων. πολὺ γὰρ τὸ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ. ὑμεῖς ⓐ πνευματικοί. εἰ πνευματικὸς εἶ, δεῖξόν μοι τοῦτο ἐκ τοῦ σοῦ, μὴ ἀπὸ τοῦ τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ μὴ ἀπὸ τῆς ἐμῆς σωτηρίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς βοηθείας τῆς εἰς σὲ πεπλωκυίας. τοῦτο γὰρ πνευματικοῦ, μὴ πρεσβεύειν τὰ οἰκεῖα μᾶλλον ἢ ἐμὰ ηὐμηνευμένα. καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἀχείρωτον ποιητήν, φησὶν, ἀκαταγώνιστον, ἄμαχον ὦ ἀδελφοὶ μου. σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. αὕτη μεγίστη συμβουλὴ, αἰαγκαστικὴ προθυμίας. καὶ λίθος ἢ ὁ ἀκύων, ἐνθυμοῦ αὐτὸν φοβούμενον ὃ ῥῆμα, καὶ πρὸς ἀνάληψιν διατίθεται τὸν πεπλωκότα. ὑβρίλει, φησὶν, ὡς ἀδελφὸς ἐλεῶν; ὑβρίλει ὡς ἀνθρωπος ὅτι δοῦλος συγχώρει; οὐβρίλει ὡς πνευματικὸς χεῖρα ὀρέξαι; καὶ τὶς σαυτὸν σκόπησον, καὶ οὐ δείσῃ τὸν συμβουλεύοντος ὡς βοηθοῦσαν σοι εἰκόνα, ἀλλ' οἴκοθεν καὶ προθύμως σαυτὸν δεῖξαι τὸν προθύμως. πῶς καὶ ἵνα τοῦτο; σκοπῶν σεαυτόν, φησὶ, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. οὐκ εἶπε, πάντως γὰρ σὺ ἁμάρτησον, ἵνα μὴ φορτικώτερον ποιήσῃ τὸν λόγον· ἀλλὰ πῶς; μή ποτε καὶ σὺ πειρασθῇς. ἴσως γὰρ ἁμάρτησον, ἴσως γὰρ οὐκ ἁμάρτησον. ἐπεὶ οὖν ἄδηλον τὸ μέλλον, πρεσβεύου σοι φιλανθρωπίας ἔρανον, δι' ὧν εἰς τὸν πλησίον ποιεῖς. ἴσως ποτὲ πρόπετὴς πείνης, πολλῶν θύρισις συγχώρησις ἀποθήκην ἀποκειμένην. οὐκ εἶπε, μή ποτε γὰρ σὺ ἁμάρτῃς, μή ποτε καὶ σὺ πίσῃς (πρὸς σὲ γὰρ ἀκριβῶς τὴν δύναμιν τῶν ῥημάτων αὐτῶν) ἀλλὰ, μή ποτε καὶ σὺ πειρασθῇς. ἔδειξεν ὅτι πρόσκαιρον ἔχθρα ἐχθροῦ· ὁ δὲ πειρατὴς οὐκ ὠμολογημένου τῆς ὑπολήψεως τὸ κακὸν ἔχει, ἀλλὰ πολλάκις ἡμῖν καὶ καθύδοντι καὶ ῥαθυμοῦσιν ὑπολύεται. διὰ τοῦτο κἀκεῖνος ὁ πρόπετὴς συγχώρησις ἄξιος, ὅτῳ μὴ τοῦ πειρατοῦ ἑαλω. οὐ γὰρ ἴσῳ αὐτῷ φαίνεται ἡ μάχη, ὅταν ὠμολογημένου ὁ κακὸς τοῦ πολέμου, ἀλλὰ ἀγνοοῦντι ἐπίκειται, καὶ διὰ τοῦτο πρόπετὴς γίνεται. ὥστε καὶ ⓐ πλέοντες τὴν θάλατταν τὴν μεγάλην ταύτην καὶ βυθίζεσθαι ποιοῦσι. καὶ ἐξουσίαν αὐτοῖς φέρει) ὁ σκάφος, καὶ πάσης ἀπολαύσεως ἀσφαλείας, ἴδωσι δὲ πορρώθεν ναυαγήσαντας ἑτέρους, οὐ πρὸς τὴν οἰκείαν ὑπορρίπτειν βλέποντες, τῆς ἐκείνων καταφθορᾶς συμφορᾶς· ἀλλ' ὁ πλοῦτον κτησάντες, καὶ τὰ ἀγκύρας χαλάσαντες, καὶ τὰ ἱστία καθελόντες, ἐξανατίζουσι βοΐνους, καὶ ῥίπτουσι σανίδας, ὥστε ἐκφυγεῖν ⓑ τὸν τῶν κυμάτων βαπτίζεσθαι μέλλοντα ἐκ τούτων ὑπολαμβάνοντες, διαφεύγειν τὸ ναυάγιον. μίμησαι τοίνυν καὶ σὺ τὰς ναύτας, ἀδελφέ. καὶ γὰρ καὶ σὺ θάλατταν πλεῖς μεγάλην καὶ βυθώδη, ὁ μῆκος τοῦ παρόντος βίου, θάλατταν θηρία ἔχουσαν καὶ πέτρας, θάλατταν σκοπέλους ἔχουσαν καὶ σποράδας, θάλατταν ὑπὸ κυμάτων καταπολεμῶν πολλῶν καὶ χειμώνων· καὶ πολλοὶ πολλάκις καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ ταύτῃ ναυαγίῳ πρεπίπτουσι. ὅτ' οὖν ἴδῃς τινὰ τῶν πλεόντων ὑπὸ πνοῆς πρεσβείας ἀπολύτατα τὸν πλοῦτον τῆς σωτηρίας, καὶ κλυδωνιζόμενον καὶ μέλλοντα ὑποβρύχιον γίνεσθαι, σπεῦσον ὡς ὁ πλοῖον, καὶ ἑτέρῳ τινὶ σανίδος, πρόσπεσον τῆς ἐκείνου σωτηρίας, καὶ τὰ σεαυτὸν ἀφεὶς. οὐ γὰρ δύνασαι αἰαβολῆς, οὐδὲ βραδυτῆτος ὁ βαπτίζεσθαι μέλλων. ὑπόσχῃ τοίνυν ταχύ, ἐξαρπάσει αὐτὸν ὀξέως τοῦ κλυδωνίου, πρὸ τοῦ κύμασι κάλων, ὥστε αὐτὸν διασπασθῆναι ἐκ τοῦ βάθους τῆς ἀπωλείας. καὶ μυρία σε ἔλκη πρόσωπα, μηδὲν ἔχω τῆς σωτηρίας τοῦ κάμνοντος ἀναγκαιότερον. καὶ γὰρ μακρὸν ἀναβαλέσθαι βουλῇς, πρόδοσις αὐτὸν τῇ τοῦ χειμῶνος ὀξύτητι. διὰ ταχέως ἡμῖν ἐν ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς δεῖ, ταχέως καὶ ἀνυσθῆς ὑπομιμνήσκεται. ἀκούσωσι πῶς Παῦλος ἐπίσταται, καὶ ἑτέρους διδάσκει πολλούς. ἰδοὺ τινα δεῖ θέσπιν βουλεύεσθαι μέλλοντα, Κυρώσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην, φησὶ, μή πως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. δεῖ τοῦτο κελεύει ταχέως ὀρέξαι χεῖρα, ἵνα μὴ, μωγέντων ἡμῶν τὸ αἰαβαλλομένων, φθάσῃ καταποθῆναι ἐκεῖνος. γοῦν ἴδωμεν τοίνυν κηδεμονικὸν περὶ τοῦ ἀδελφοὺς τοὺς ἡμετέρους. τοῦτο κεφάλαιον τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας ὅτι, τοῦτο γνώρισμα, τὸ μὴ τὰ ἑαυτῶν σκοπεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη ἡμῶν διεγραμμένα δέρδοιῶ καὶ καταρτίζειν· τοῦτο δεῖγμα τῆς πίστεως μάλιστα.

Ισ. Χρυσόστομος

Ε. Κορ. Ε. κ.

βλέπειν συμπάσχοντες, βελτίους γίνονται, τῇ ζημίᾳ σωφρονίζόμενοι. ἐγὼ δὲ ἐπαινῶ μὲν ὑμᾶς, ὅτι οὕτω διάκεισθε ὑπὲρ τῆς ῥᾳθυμίας τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ζηλοῦν θαυμάζω· βούλομαι δὲ φιλοσοφίαν ζηλοῦν ὑμᾶς καὶ σπουδὴν ταύτην. ζῆλος γὰρ συγγνώμης ἀπεριμάθητος, οὐ ζῆλος, ἀλλὰ θυμὸς μᾶλλον ἐστί, καὶ τυραννὶς φιλοσοφίαν οὐκ ἔχουσα, βασκανία τις ἐστὶ δοκεῖ. διὰ τοῦτο ὑμᾶς μᾶλλον παρακαλῶ μὴ πικρῶς τὰ τῶν πλησίον κρίνειν ἁμαρτήματα. ὥσπερ γὰρ ὁ χωρὶς συγγνώμης ὁρῶν τὰ τῶν ἀδελφῶν πταίσματα, εἴ ποτε καὶ αὐτὸς ἁμάρτοι, οὐδένα εὑρήσει τὸν συγγνώμην αὐτῷ νέμοντα· οὕτως ὁ μετ' ἐλέους δικάζων τοῖς τῶν πλησίον παραπτώμασιν, εἴ ποτε κατασκευασθείη, πολλοὺς εὑρήσει τοὺς χεῖρα ὀρέγοντας. καὶ ταῦτα λέγω πρὸς, ὃ τὴν ῥᾳθυμίαν τῶν ἀπολειφθέντων αὐξῆσαι βουλόμενος, ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν κηδεμονίαν ἐπιτεῖναι σπουδάζω, ἵνα μὴ λόγῳ γίνηται καὶ φιλοτιμίας. ἐπεὶ καὶ ἡμῖς πολλοὺς καὶ μακροὺς τῇ παρρησίᾳ κατ' αὐτῶν ἀπετείναμεν λόγους, καὶ οὐδὲν αὐθέντας αὐτοὺς εἴ ἔφαμεν, καθάπερ μέμνησθε, κατηγορίας αὐτοῖς ἐπιτρίψαντες δύο παρρησίας οὖσ χορυφαίους· τὴν μὲν λέγοντα, Ἤλθον, καὶ οὐκ ἦν ὁ θεσπος· ἐκάλεσα, καὶ οὐκ ἦν ὁ ὑπακούσομαι· τὴν δὲ καταδοῦντα πάλιν ἐπιθυμοῦσαν, Περὶ τίνα λαλήσω καὶ διαμαρτύρομαι; ἀποδείκνυται τὰ ὦτα αὐτῆς, καὶ οὐ δύναται ἀκούειν· καὶ σφόδρα αὐτῆς διὰ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἐδάκομεν τὴν διάνοιαν. ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν πάλιν παρακαλοῦμεν. ὅτω γὰρ καὶ ὁ Παῦλος ἐκέλευσεν. Ἐλεγξον γάρ, φησι, παρακάλεσον, ἐπιτίμησον. οὔτε γὰρ τοῦτο ἀεὶ χρὴ ποιεῖν μόνον, ὅτε ἁμάρτοι μόνον, ἀλλ' ἑκάτερα μίγνυντα ἀπηρτισμένως ἐργάζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. διό τοι γὰρ διαπεπτωκότας ἐλέγχομεν, αἰσχυντοτέρους αὐτοὺς ἀπεργαζόμενα· διό τοι διαπεπτωκότας παρακαλοῦμεν, ῥᾳθυμοτέρους ποιοῦμεν. διὰ τοῦτο καὶ ἰατροὶ οὐχὶ τέμνουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τραύματα ἐπιδιδόασι, οὐδὲ ἀεὶ φαρμακα πικρὰ ἐπιβάλλουσι, ἀλλὰ καὶ πρὸσιῶπ πολλάκις· διὰ ἐκείνων μὲν τὸν πρότερον ὀσφραντὸν ἀποκαθαίροντες, διὰ τούτων δὲ τὸν δεύτερον τὸν ἐξ ἐκείνων ὀδυνῶν παραμυθούμενοι. διὰ τοῦτο καὶ ἀναχωρεῖ φησι ὁ Παῦλος· Ἀδελφοί, ἐάν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. ἐρίζει παραίνεσις, ἀπηρτισμένη συμβουλή, πολλὴν ἔχουσα τὴν ἀναγκαιοδεικνυμένη πατρικήν· ὅπως τὰ Παύλου γλώττης τὰ ῥήματα, ἀδελφοί. βλέπεις ἀπὸ τῆς συγγενείας ὀνόματος πρὸς τὸν βίον ἐπασπάσατο τὸν ἀκροατήν. τὰς αὐτὰς ὠδῖνας ἔλυσας αὐτῷ, τὰς αὐτὰς ἐπάφης ἔσφαξ, τὸν αὐτὸν ἔχεις πατέρα, σκοπήσας αὐτῷ καὶ τὸν τόκον τὸν πνευματικὸν· τὴν συγγένειαν ταύτην καὶ σὺ τῇ τῶν πραγμάτων ὑπεδείκνυσο διορθώσει. ἐὰν προληφθῇ. οὐκ εἶπεν, ἐὰν ἁμάρτῃ, ἀλλ' ὅτι εἶδος ἁμαρτίας κατέφυτε συγγνώμην ἔχον. τὸ γὰρ, ἐὰν προληφθῇ, τοῦτ' ἔστιν, ἐὰν ἐπηρεασθῇ, ἐὰν ἀπατηθῇ, οὐ πάνυ σὺν μελέτης ἁμαρτήσαντα λέγων, ἀλλὰ τὸν ἀσυνδάζοντα μὲν κατορθώσας, καὶ πολὺ πρεσβύτερον ἡ διαβολικῆς καὶ πανουργίας. ὁ γὰρ τοιοῦτος οὐ τοσοῦτον κατηγορίας, ὅσον συγγνώμης ἐστὶν ἄξιος. ἐὰν καὶ προληφθῇ δοῦλος. πάλιν ἑφ' ἕτερον εἶδος συγγνώμης κατέφυτε, τῆς φύσεως τὸν ἀσθενέστερον, ὃν διὰ τῆς προσηγορίας ἠίξατο. καθάπερ οὖν καὶ ὁ μέγας Ἰωὴλ ἐπισπασάμενος καὶ τὸν Θεὸν συγγνώμην βουλόμενος ἐλεῖν, Τί ἐστιν ὃν θεσπος, ὃν λαλήσῃ αὐτοῖς, καὶ ὑπισχνεῖται ἐπίσπασιν τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν; οὕτω καὶ ἡμῖς ποιοῦμεν, ὅταν πινὰ τῶν ἡμαρτηκότων ἐλαττώμεθα, δοῦλος ἐστὶ συνεχῶς λέγοντες, ἢ τῆς φύσεως ἀναμιμνήσκοντες, καὶ ταύτῃ πρὸς ἔλεον ἐφελκόμενοι τὸν ἀγανακτοῦντα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ὅτι τὴν φύσιν εἰς τὸ βούλημα αὐτῆς κατέφυγεν εἰπών, ἐὰν προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι. οὐχ ἁπλῶς τὰ μεγάλα λέγει ἁμαρτήματα, τὰ συγγνώμης μείζονα καὶ τὰ φιλοσοφίας οὐκ ἄξια, ἀλλὰ τὰ μικρὰ εἰς κατεσταλμένα. ὑμεῖς οἱ πνευματικοί. ὁ μὲν ἁμαρτών, δοῦλος, οἱ δὲ καταρθοῦντες, πνευματικοί. ἐκ τῆς φύσεως εἶπε τὸ ὄνομα,

Λογ. θ. 32 ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

βλέπειν συμπάσχοντες, βελτίους γίνονται, τῇ ζημίᾳ σωφρονιζόμενοι. ἐγὼ δὲ ἐπαινῶ μὲν ὑμᾶς, ὅτι οὕτω διάκεισθε ὑπὲρ τῆς ῥᾳθυμίας τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ζηλοῦν θαυμάζω· βούλομαι δὲ φιλοσοφίαν ζηλοῦν ὑμᾶς καὶ σπουδὴν ταύτην. ζῆλος γὰρ συγγνώμης ἀπεριμάθητος, οὐ ζῆλος, ἀλλὰ θυμὸς μᾶλλον ἐστί, καὶ τυραννὶς φιλοσοφίαν οὐκ ἔχουσα, βασκανία τις ἐστὶ δοκεῖ. διὰ τοῦτο ὑμᾶς μᾶλλον παρακαλῶ μὴ πικρῶς τὰ τῶν πλησίον κρίνειν ἁμαρτήματα. ὥσπερ γὰρ ὁ χωρὶς συγγνώμης ὁρῶν τὰ τῶν ἀδελφῶν πταίσματα, εἴ ποτε καὶ αὐτὸς ἁμάρτοι, οὐδένα εὑρήσει τὸν συγγνώμην αὐτῷ νέμοντα· οὕτως ὁ μετ' ἐλέους δικάζων τοῖς τῶν πλησίον παραπτώμασιν, εἴ ποτε κατασκευασθείη, πολλοὺς εὑρήσει τοὺς χεῖρα ὀρέγοντας. καὶ ταῦτα λέγω πρὸς, ὃ τὴν ῥᾳθυμίαν τῶν ἀπολειφθέντων αὐξῆσαι βουλόμενος, ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν κηδεμονίαν ἐπιτεῖναι σπουδάζω, ἵνα μὴ λόγῳ γίνηται καὶ φιλοτιμίας. ἐπεὶ καὶ ἡμῖς πολλοὺς καὶ μακροὺς τῇ παρρησίᾳ κατ' αὐτῶν ἀπετείναμεν λόγους, καὶ οὐδὲν αὐθέντας αὐτοὺς εἴ ἔφαμεν, καθάπερ μέμνησθε, κατηγορίας αὐτοῖς ἐπιτρίψαντες δύο παρρησίας οὖσ χορυφαίους· τὴν μὲν λέγοντα, Ἤλθον, καὶ οὐκ ἦν ὁ θεσπος· ἐκάλεσα, καὶ οὐκ ἦν ὁ ὑπακούσομαι· τὴν δὲ καταδοῦντα πάλιν ἐπιθυμοῦσαν, Περὶ τίνα λαλήσω καὶ διαμαρτύρομαι; ἀποδείκνυται τὰ ὦτα αὐτῆς, καὶ οὐ δύναται ἀκούειν· καὶ σφόδρα αὐτῆς διὰ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἐδάκομεν τὴν διάνοιαν. ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν πάλιν παρακαλοῦμεν. ὅτω γὰρ καὶ ὁ Παῦλος ἐκέλευσεν. Ἐλεγξον γάρ, φησι, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον. οὔτε γὰρ τοῦτο ἀεὶ χρὴ ποιεῖν μόνον, ὅτε ἁμάρτοι μόνον, ἀλλ' ἑκάτερα μίγνυντα ἀπηρτισμένως ἐργάζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. διό τοι γὰρ διαπεπτωκότας ἐλέγχομεν, αἰσχυντοτέρους αὐτοὺς ἀπεργαζόμενα· διό τοι διαπεπτωκότας παρακαλοῦμεν, ῥᾳθυμοτέρους ποιοῦμεν. διὰ τοῦτο καὶ ἰατροὶ οὐχὶ τέμνουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τραύματα ἐπιδιδόασι, οὐδὲ ἀεὶ φαρμακα πικρὰ ἐπιβάλλουσι, ἀλλὰ καὶ πρόσιῶπ πολλάκις· διὰ ἐκείνων μὲν τὸν πρότερον ὀσφραντὸν ἀποκαθαίροντες, διὰ τούτων δὲ τὸν δεύτερον τὸν ἐξ ἐκείνων ὀδυνῶν παραμυθούμενοι. διὰ τοῦτο καὶ ἀναχωρεῖ φησι ὁ Παῦλος· Ἀδελφοί, ἐάν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. ἐρίζει παραίνεσις, ἀπηρτισμένη συμβουλή, πολλὴν ἔχουσα τὴν ἀναγκαιοδεικνυμένη πατρικήν· ὅπως τὰ Παύλου γλώττης τὰ ῥήματα, ἀδελφοί. βλέπεις ἀπὸ τῆς συγγενείας ὀνόματος πρὸς τὸν βίον ἐπασπάσατο τὸν ἀκροατήν. τὰς αὐτὰς ὠδῖνας ἔλυσας αὐτῷ, τὰς αὐτὰς ἐπάφης ἔσφαξ, τὸν αὐτὸν ἔχεις πατέρα, σκοπήσας αὐτῷ καὶ τὸν τόκον τὸν πνευματικὸν· τὴν συγγένειαν ταύτην καὶ σὺ τῇ τῶν πραγμάτων ὑπεδείκνυσο διορθώσει. ἐὰν προληφθῇ. οὐκ εἶπεν, ἐὰν ἁμάρτῃ, ἀλλ' ὅτι εἶδος ἁμαρτίας κατέφυτε συγγνώμην ἔχον. τὸ γὰρ, ἐὰν προληφθῇ, τοῦτ' ἔστιν, ἐὰν ἐπηρεασθῇ, ἐὰν ἀπατηθῇ, οὐ πάνυ σὺν μελέτης ἁμαρτήσαντα λέγων, ἀλλὰ τὸν ἀσυνδάζοντα μὲν κατορθώσας, καὶ πολὺ πρεσβύτερον ἡ διαβολικῆς καὶ πανουργίας. ὁ γὰρ τοιοῦτος οὐ τοσοῦτον κατηγορίας, ὅσον συγγνώμης ἐστὶν ἄξιος. ἐὰν καὶ προληφθῇ δοῦλος. πάλιν ἑφ' ἕτερον εἶδος συγγνώμης κατέφυτε, τῆς φύσεως τὸν ἀσθενέστερον, ὃν διὰ τῆς προσηγορίας ἠίξατο. καθάπερ οὖν καὶ ὁ μέγας Ἰωὴλ ἐπισπασάμενος καὶ τὸν Θεὸν συγγνώμην βουλόμενος ἐλεῖν, Τί ἐστιν ὃν θεσπος, ὃν λαλήσῃ αὐτοῖς, καὶ ὑπισχνεῖται ἐπίσπασιν τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν; οὕτω καὶ ἡμῖς ποιοῦμεν, ὅταν πινὰ τῶν ἡμαρτηκότων ἐλαττώμεθα, δοῦλος ἐστὶ συνεχῶς λέγοντες, ἢ τῆς φύσεως ἀναμιμνήσκοντες, καὶ ταύτῃ πρὸς ἔλεον ἐφελκόμενοι τὸν ἀγανακτοῦντα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ὅτι τὴν φύσιν εἰς τὸ βούλημα αὐτῆς κατέφυγεν εἰπών, ἐὰν προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι. οὐχ ἁπλῶς τὰ μεγάλα λέγει ἁμαρτήματα, τὰ συγγνώμης μείζονα καὶ τὰ φιλοσοφίας οὐκ ἄξια, ἀλλὰ τὰ μικρὰ εἰς κατεσταλμένα. ὑμεῖς οἱ πνευματικοί. ὁ μὲν ἁμαρτών, δοῦλος, οἱ δὲ καταρθοῦντες, πνευματικοί. ἐκ τῆς φύσεως εἶπε τὸ ὄνομα,

μᾶ,

δεῦσαι. πῶς οὖν ὠλίσθησαν ἐκεῖνοι; πῶς δὲ τὸν ἑαυτῶν ῥᾳθυμίαν καὶ δηλοῦσιν ὅσοι νόμοι ἔλαβον, καὶ οὐκ ὤλισθον, ἀλλὰ καὶ πλείω τῶν ἐπιτεταγμένων ἐποίησαν.

Ἀλλ' ἵνα τὸν καιρὸν ἡμᾶς ὁρᾶν ζωοτελαιώτατα ποιῶμεν, εἰς ἑτέραν διάλεξιν αἰδαβαλῶμεν τὸν λόγον· ὑμεῖς δὲ τὰ εἰρημένα τέως φυλάττετε καὶ μέμνησθε, καὶ τὸν οὐκ ἀκηκοότας διδάσκετε, καὶ ζῶντα καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν ἀγορᾷ, καὶ ἐν οἰκίᾳ μελετάτω ἕκαστος. οὐδὲν γὰρ ἥδιον ἀκροάσεως θείας. ἄκουσον γοῦν τί φησι περὶ ταύτης ὁ προφήτης· Ὡς γλυκέα τῷ λαρυγγί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι [καὶ κηρίον] τῷ στόματί μου. τοῦτο τοίνυν πρᾶτε τίθη τὸ κηρίον ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς ἐκκλησίας, ὥστε πᾶσαν αὐτὴν ἡδονῆς πληρῶσαι πνευματικῆς. οὐχ ὁρᾷς τὸν* πόρνον πῶς μετὰ σπιθαρῳδοῦ καὶ αὐλητοῦ ἐπεισάγεται; θέλεις ἐκεῖνοι ποιοῦσι τὸν ἑαυτῶν οἶκον, σὺ ποίησον τὸν σὸν οἶκον οὐρανόν· πρόσεισι γάρ, οὐχὶ τὸν τοίχους ἀμείβων, οὐδὲ μεταλλάττων τὰ θεμέλια, ἀλλ' αὐτὸν τὸν τῶν οὐρανῶν διὰ τοῦτο ὅτι τὸν τραπέζην καλῶν τὸν σόν. οὐκ ἐπαισχύνεται τὰ τοιαῦτα δεῖπνα ὁ Θεός. ἔνθα γὰρ διδασκαλία πνευματική, ἐκεῖ καὶ σωφροσύνη, καὶ σεμνότης, καὶ ἐπιείκεια· ἔνθα ἀνὴρ καὶ γυνὴ καὶ παιδία ὁμοιότης καὶ φιλία καὶ τοῖς τῆς ἀρετῆς ζωσμοῖς δεδεμένοι ὧν δεσμοῖς, ἐκεῖ μέσος ἐστὶν ὁ Χριστός. ἐν γὰρ ζητοῦσι σωφροσύνην, οὐδὲ ἀγραπάς χιόνων, οὐδὲ καλλιμύρδωνα, ἀνὰ ψυχῆς ὥραν, καὶ δικαιοσύνης εἶδος καὶ ἐλεημοσύνης καρπὸν ἔχουσαν. κἂν ἴδῃ τοιαύτην τράπεζαν, ταχέως κοινωνὸς συλλόγου, καὶ τραπεζίτης· ἐν γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ εἰρηνοποιός· Πεινῶντά με εἴδετε, καὶ ἐθρέψατε. ὅταν δὲ ἀκούσῃς κάτωθεν πέπτος μεγάλης βοῶντος, εἶτα ἀπὸ τῆς τραπέζης τῆς προκειμένων δῶρα δοῦναι, "Ὦ διαπόντιε ἐκάλεσας δεῦρο τὸν δοῦλον εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν εὐλογίαν Θεοῦ ἐνέπλησας, καὶ δεῦρο τῆς ἀπείρου ἀφορμῆς μείζω τὸν πληθύνεσθαι σοι τὰ ταμεῖα ἀγαθὰ πολλαπλασιάσας. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ὁ δοὺς ἄρτον εἰς βρῶσιν, καὶ σπέρμα τῷ σπείροντι, πληθύναι ὑμῖν αὐτοὺς, καὶ αὐξήσαι τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν, ἐν παντὶ ὑμῖν τὸ πᾶν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν· ἵνα ἐπιδείξησθε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς μεταλαχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. θ. ΕΙΣ ΤΟ, ΠΩΣ ΔΕΙ ΕΠΙΤΙΜΑΝ ΤΟΙΣ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ἁμαρτήμασι, καὶ ὅτι χρὴ τῆς τούτων σωτηρίας προνοεῖν, καὶ ὅτι τὴν Ἀβραὰμ Γεν. ιζ. ε. Ἀβρὰμ ἐκλήθη, καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Νῶε· ὅτι οὐχ ἁπλῶς τοῦτα ὁ δίκαιοι ἐκάλουν τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ οἰκονομίᾳ.

EI μὴ ἐμοὶ δυνατὸν ὑμῖν εἰδέναι, τί μὴ ἡμῖν εἴρηται, τί δὲ παρελείφθη, καὶ ποῦ μὲ ὁ λόγος καταλύσαμεν προφήτου, πολλοὶ ἂν αὐτοὶ σήμερον αἰσχύνεσθαι χρεών, βλέποντες τὰ προοίμια ἀπὸ τῆς ἀκολουθίας τῶν προφητῶν εἰρημένων ἐποιησάμην αὖ. ὅπερ δὲ καὶ τῶν τότε ἀκηκοότων ἦν· ἡμῖν πολλοὶ σήμερον οὐ πρόσκεισι, καὶ τῶν νῦν προόντων τότε οὐκ ἦσαν, ὃ διαφορὰν τῶν ἀκροατῶν ἀναγκαίαν ποιεῖ πρὸς τοὺς εἰρημένους ἡμῖν τὸν ἔλεγχον. οὕτω γὰρ καὶ τοῖς ἐξ ἀρχῆς προσκαλεσθησόμεθα τοῦ λόγου μᾶλλον ἐμπαγήσεται τούτων ἡ μνήμη, πάλιν διαμνημονευθείσης αὐτῆς ἀκουσάσι, καὶ τοῖς ἀπολειφθεῖσιν οὐ τοσαύτην ἔσαι βλάβην, τὸ λόγου γνωσιμώτερον αὐτοῖς ἀπεργάζεσθαι ποιοῦντος τὸν διδασκαλίδα. καὶ μὴν ἴσως αἰ εἶποιεν ἂν ἡμῖν, διαπορούμενοι, ὅτι δὶ ἀδὸ μὲ δεῖν τοῦτο, οὐκ ἐχρῆν αἰδαβαλεῖν τὰ εἰρημένα, ἵνα ἀπολαύσῃτε καὶ τῆς ζωοτελείωσεως καὶ φεισάντες, ἔργον τὸν

βλέπειν

βλέγησι σὸν ἰοὺς σου ἐσὶ σοί." ὁ Ὑψὴς γὰρ ἔλεά σε ἐβρώσω, ἢ χεὶρ πυρὸς ἐμπιπλᾷ σε. εἶτα εἰπὼν ἐξ τὴν ἀξίαν τῆς ἄλλης κλήσεως ἐνεργασίαν τοῦ Θεοῦ χορηγημάτων, ἐπήγαγε τὸν ἀξαίρετον καὶ μείζονα, ὅτε σὶ λέγων· Ὁ ἀποστέλλων τὸν λόγον αὐτοῦ τῷ Ιακὼβ, δικαιώματα καὶ κρίματα αὐτοῦ τῷ Ισραὴλ. Οὐκ ἐποίησε οὕτω παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς. ὅρα πόσα κατέλεξεν ἀγαθά. ἀσφάλειαν πόλεως· σὶ-ρωσε γάρ, φησὶ, σοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου. ἀπαλλαγὴν πολέμων· ὁ Ὑψὴς γάρ, φησὶ, ἔλεά σε ἐβρώσω. ἀφθονίαν τῶν ἀναγκαίων· καὶ χεὶρ πυρὸς ἐμπιπλᾷ σε. ἀλλ' ὄμως πάντων τούτων τὸν τοῦ νόμου δόσιν πολυτιμοτέραν ἀπέφηνεν. ὅτι γὰρ καὶ ἀσφαλείας, καὶ εἰρήνης, καὶ ἀπαλλαγῆς πολέμων, καὶ εὐπαιδίας, καὶ πολυπαιδίας, καὶ τῆς τῶν ἀναγκαίων ἀφθονίας πολλῷ μᾶλλον δῶρόν ἐστι τὸ νόμον λαβεῖν, καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ μαθεῖν, πάντων ὕστερον αὐτὸ θεὶς ὡς κεφάλαιον καὶ ζημίωσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐπήγαγε λέγων· Οὐκ ἐποίησε οὕτω παντὶ ἔθνει. ὅπως, πῶς; καὶ μυρίων καὶ ἀφθονίας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπειθημηθέντων πολλοὶ πολλάκις ἀπήλαυσε. διὰ δὲ τοῦτο τῶν εἰρημένων λέγω, φησὶν, διὰ τοῦτο τὸν νόμον οὐκ ἐποίησε οὕτω παντὶ ἔθνει. καὶ δῆλον τὸ ἐπήγαγε· καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς. ὁρᾷς πῶς τῶν ἀπειρημένων ἀπάντων ἀγαθῶν μεῖζον ὁ νόμος. τοῦτο καὶ Ἱερεμίας σαφέστερον. οὐδὲ γὰρ οὐ μικρὰ μαλακία ἦν τὸ μὴ εἰδέναι θεόν, ἔλεγε· Τί ὅλως οὐ τὴν γῆν τὸ ἐμπορεύεσθαι ἐξ τὸν πλοῦτον τῆς σοφίας ἐγκατέλιπες, ὃν νόμον λέγων." καθάπερ ἡ πηγὴ πολλοὺς πάντας ἔχει ἀφέσεως ῥύακας, οὕτω καὶ ὁ νόμος πολλὰς ἀπέστρεφε" ἀφέσεις τοῖς ἐσόλοις, ἀρδεύων ἡμῶν τὸν ψυχήν. Εἶτα δηλοῖ ὃ ἐξαίρετον τῆς τιμῆς τῆς ἐκ τοῦ νόμου γνωρίσεως, ἔλεγε· Οὐκ ἠκούσθη ἐν Χαναὰν αὐτὴ ἡ σοφία, οὐδὲ ὤφθη ἐν Θαιμὰν, οὐδὲ ἐγένετο Ἀγὰρ, καὶ ἔμπορεῖ καὶ ἐκζητεῖται ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, οὐδὲ ἐμνήσθησαν τῶν τρίβων αὐτῆς. καὶ δεικνὺς ὅτι πνευματική τίς ἐστι καὶ θεία, Τίς ἀνέβη, φησὶν, εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κατέβασεν αὐτὴν; εἶτα ἐπήγαγε· σὺ δὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ιακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ Ισραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ ἔλεγε· Οὐκ ἐποίησε οὕτω παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς. τοῦτο γοῦν καὶ Παῦλος ἀριστόμηθος ἔγραφε· Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. ὁρᾷς πῶς ἐκ τοῦ ἠρμήνευσε τὸ, οὐκ ἐποίησε οὕτω παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς; εἰ γὰρ τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου τοῦτό ἐστι, ὅτι αὐτοῖ μόνοι τῶν ἄλλων πάντων ἐτιμήθησαν τῇ δόσει τοῦ χαρακτῆρος νόμου, οὐκ ἄρα βαρβάροις ἡμῖν τῇ φύσει, ἀλλὰ τιμῶν, ὃν νόμον ἔδωκεν ὁ Θεός. ἐπὶ δὲ τούτῳ μόνον ἐτίμησε, τῷ δοῦναι τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ τῷ δι' ἑαυτοῦ δοῦναι. καὶ γὰρ καὶ πολὺ μείζονα ἔδωκε τιμὴν, τὸ μὴ μόνον παρασχεῖν τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ δι' ἑαυτοῦ παρασχεῖν. ὅταν γὰρ μέγα πολὺ ἐστὶ τὸ δῶρον, ἄκυρον καὶ τοῦ Παύλου πολὺ ἀποδεικνυμένου. ὁρᾷς γὰρ τοὺς Ἰουδαίους πεφισωμένους ἐπὶ τῷ τοῦ προφήτου πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν, καὶ καταγέλων αὐτῶν τὸ ῥήτορα, καὶ δεικνὺς ὅτι μείζονος ἡμᾶς ἀπολαύσαμεν τιμῆς, οὐ δοῦλον, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ διδασκαλίας τυχόντες, φησὶ πῶς φησι πρὸς Ἐζεκίαν γράφων· Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν. ὁρᾷς αὐτὸ οὐκ ὅτι τῇ καταλλαγῇ καυχώμενοι [μόνον,] ἀλλὰ καὶ ὅτι τῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ λαβεῖν τὴν καταλλαγήν; καὶ πάλιν τὴν ἀνάστασιν σημαίνων, φησὶν· Αὐτὸς ὁ Κύριος καταβήσεται ἐξ οὐρανοῦ. ὅσῳ καὶ διὰ τοῦ διαστῆσαι τὸ πρᾶγμα· καὶ οὐ τοῦτο οὐ δι' εἰκότος τινὸς, οὐδὲ ἀγγέλου καὶ ἀρχαγγέλου, ἀλλ' αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἐπιτίλατο τῷ Ἀδάμ, διπλῆν τὴν δώρησιν τιμῶν, τῷ δοῦναι τὸν νόμον, καὶ τῷ δι' ἑαυτοῦ δοῦναι.

χ. ὅτι θεὸς

χ. ὅτι θεὸς

ἰσ. πρ γαρ πας ὁ χ. ἀξίου

χ. ἐξέστευ

Λογ. κ'. ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΧΕΙΜΕΡΙΟΝ ΟΥΣΑΝ, ΚΑΙ Εἰς τὴν Συνοδον τῶν ἁγίων, ἢ Εἰς τὴν δόσιν τῆς ἐντολῆς πρὸς τὸν Ἀδάμ, ἐν ὅτι πολλῆς κηδεμονίας τὸν νόμον λαβόν.

Μὴ τὴν νεφὴν Συνδρομὴν τὴν ἡμέραν ἡμῖν κατηφεστέραν ἐποίησεν· ἢ ἡ προσοχὴ τῶν διδασκάλων φαιδροτέραν αὐτὴν εἰργάσατο. οὐ γὰρ ὕτως ἥλιος ἐκ μέσης τῆς οὐρανοῦ τῆς κορυφῆς τὰς ἀκτῖνας ἀφιεὶς, καταλάμπει τὰ σώματα, ὡς ὄψις πατερικῆς φιλοσοφίας ἀκτῖνας ἀφεῖσα ἐκ μέσου τοῦ θεοῦ, καταυγάζει τὰς ἡμετέρας ψυχάς. ὅπερ οὖν ἢ αὐτὸς Συνδρομὴ, οὐχὶ μόνος ἡμῖν προσηγόρευεν, ἀλλὰ ἢ φωστῆρων χορὸν ἑαυτοῦ ἔχων ἦλθε μεθ' ἑαυτοῦ, ὥστε πλέον γλυκάθαι τὸ φῶς. διὰ ἢ ἡ ἐκκλησία * ἡμῖν ἀγαλλ[illegible]), ἢ σκιρτᾷ τὰ ποίμνια, ἢ ἡμεῖς μὴ πλείονος προσθυμίας τῆς λόγων ἀπολαύωμεν. ὅπου γὰρ Συνδρομὴ ποιμένων, ἐκεῖ ἢ πρόβατων ἀσφάλεια. ὅτω ἢ παῦται χαίρουσι κυβερνητῶν αὐλοῖς πρόβατα πολλά. καὶ γὰρ γαλήνης ὄσης ἢ πνεύσας, τὸ κυματῶδες πόντου αὐλοῖς ὀπτικουφίζουσι διὰ τῶν οἰάκων· ἢ τῆς θαλάσσης σφοδρὰ ζούσης, τῇ τέχνῃ ἢ τῇ πολυχειρίᾳ τῶν τῶν ὑδάτων καταστέλλουσι μάλιστα. διὰ τοῦτο ἢ ἡμεῖς θαρροῦντες, ἢ λέγει Εἰς διδασκαλίαν πρόσεισιν, ταῖς βύβαις αὐτῶν ὃ πᾶν ὀπιρρίψαντες. ὥστε ὃ βέβαιον ἔσεσθαι ἢ σαφέστερον ἡμῖν γλυκάθαι τὴν ἀκρόασιν, ἢ τῶν θείων ὑμῖν εἰρημένων ἀναμνήσωμεν ὀλίγα. Εἶπον ὅτι πρὸς τῆς τοῦ ξύλου βρώσεως ἦδυ τὸ καλὸν καὶ τὸ πονηρὸν ὁ διάβολος, ἐν ὅτι τὸ μὲν τὴν γλῶσσαν τοῦτον ἔλαβε τὴν γεῦσιν. Εἶπον ὕτως ἔτεκεν ξύλον γνώσεως καλοῦ ἢ πονηροῦ· ἐλέγετο, ἢ πῶς ἐξὸς τῆς γραφῆς, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα συμβὰν πρὸ τόπου ἢ χρόνου, ἀπὸ τοῦ πράγματος ὀνομάζει ἢ τὸν τόπον ἢ τὸν χρόνον. σύμφορον ἀναγκαῖον αὐτὸν ἀναγνῶναι τὴν ἐντολὴν, δι' ἧς ἐκώλυσε τοῦ ξύλου τὴν βρῶσιν. τίς οὖν ὄστιν αὕτη; Καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδάμ, λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. θεῖος ὁ νόμος· ἀλλὰ προσέχωμεν. Εἰ γὰρ βασιλικὰ ἀναγινώσκοντες γράμματα ἀνθρωποι, ὀλόκληροι ἀνιέναι δοκοῦσι· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς οὐκ ἀνθρωποι, ἀλλὰ Θεοῦ νόμους ἀναγινώσκειν μέλλοντας δικαίως ἔχει τῇ διανοίᾳ, ἢ προσέχειν τοῖς λεγομένοις. οἶδα ὅτι κατηγοροῦσί τινες τοῦ νομοθέτου, καὶ τὸν νόμον ἄπιστον εἶναι φασὶ τοῦ παραγεγομένου. πρὸς τοῦτο οὖν ἀνάγκη σιωπᾶν προτίθεμαι, ἢ δόξαν διὰ τὴν προαιρετὴν αὐτῶν, ὅτι οὐχὶ μισῶν τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲ ὑβρίσαι βουλόμενος τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν, ἀλλὰ φιλῶν ἢ κηδόμενος, τὸν νόμον ἔδωκεν. ὅτι γὰρ Εἰς συμμαχίαν ἡμῖν αὐτὸν ἔδωκεν, ἄκουσον τῦ Φησὶ Ησαΐας· Νόμον γὰρ Εἰς βοήθειαν ἔδωκεν. ὁ μισῶν; οὐ βοηθεῖ. πάλιν ὁ προφήτης βοᾷ· Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, ἢ φῶς τοῖς τρίβοις μου. ὁ μισῶν, οὐ λύει τὸ σκότος διὰ τοῦ λύχνου, οὐδὲ ὁδηγεῖ μὴ φωτὸς τῦ πεπληρωμένου. πάλιν ὁ Σολομῶν· Λύχνος ἐντολὴ νόμου, ἐν φῶς, ἐν ζωὴ, ἢ ἔλεγχος, ἢ παιδεία. ἰδοὺ οὐχὶ βοήθεια μόνον, οὐδὲ λύχνος μόνον, ἀλλὰ ἢ φῶς ἢ ζωή. ταῦτα ἃ οὐκ ἔστι μισουμένου, οὐδὲ ἀπολέσαι βουλομένου, ἀλλὰ χαίρει ὀρέγοντος ἢ διδασκόντος. διὰ τοῦτο ἢ Παῦλος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀποστεμόμενος, ἢ δικαίως ὅσον εἰσιόντα κέρδος ὀνόμασε, ἢ ὅτι ἀνάπαυσις, οὐ βαρηρὸς τῆς φύσεως ἡμῶν ὄστι, ἔλεγεν· Ἴδε σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, ἢ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ. ὁρᾷς ὅτι οὐχὶ βαρεῖν ἡμῶν τὴν φύσιν, ἀλλ' ἀναπαύειν, τοὺς νόμους ἔδωκεν ὁ Θεός; βούλει μαθεῖν ἢ πρῶν; [καὶ] μάλιστα μὲν οὖν ἢ ταῦτα ἐκανὰ δεῖξαι τὴν ἡμῶν ἐν τὴν κηδεμονίαν· πλὴν ἢ ἀφ' ἑτέρων μαρτυριῶν αὖθις ἀναδραμεῖν ποιήσομαι φανερόν. Ἐπαίνει, φησὶν, Ἰερουσαλὴμ, τὸν Κύριον· αἶνει τὸν Θεόν σου Σιών· ὅτι ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου,

χ. ἐκλύσῃ.

Γεν. ἐκ. ιζ.

Ησ. ν. κ.

Ψαλμ. ριη. ρδ.

Παροιμ. ς. κγ.

Ρωμ. ε. ιζ.

Ψαλμ. ρμζ. α. ε. γ. δ.

οὖν; ἤδη κέκριται; καίτοι οὔπω ἀνάστασις, οὔπω κόλασις ἢ ἀμοιβή· πῶς οὖν ἤδη κέκρι- κ. κε'σις.
Ιωαν. ε. κδ'. ται; ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. καὶ πάλιν, Ὁ πιστεύων εἰς ⳩ὸν, φησι, μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. καὶ οὐκ εἶπε, μεταβήσεται, ἀλλ', ἤδη μεταβέβηκε, καὶ οὐδὲ πάλιν ἀπὸ τοῦ καταδικάσματος, καθάπερ πάλιν ἀπὸ τοῦ ἁμαρτήματος. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος κέκριται μηδέπω κρινόμενος, καθάπερ μεταβέβηκεν εἰς τὴν ζωὴν μηδέπω μεταβάς, καὶ κ. κεισθαι, οὗτος ἐκεῖνον ἀπὸ τοῦ καταδικάσματος, καὶ οὗτος τοῦτον ἀπὸ τῆς ἁμαρτήματος, ὡς γεγλυμμένων δὴ τούτων ἤδη καὶ οὕτω γεγλυμμένων ἀμαλέκτων· οὕτω καὶ οὗτος ⳩ληστὴν ἔλεγε. καὶ γὰρ ⳩ιαζοῖ, ἐπειδὴν ἰδωσί σε ἀπηγωνισμένον, λέγουσι, ὅτι ἤδη πέθανε καὶ νεκρός ἐστι, καὶ πάντα ἐπ' ἐμπείρου τὰ βλέποντες. ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος, ὅτι μὴ ἐλπίδα σωτηρίας οὐκ ἔχει, πέθανε γὰρ τοῦτο πᾶς ἰαζοῖς· οὕτω καὶ ὁ ληστής, ὅτι μὴ τοσαύτην οὐκέτι εἶχεν ὑπο- 10
Γεν. β. ιζ. στροφὴν εἰς ἀπώλειαν, εἰσελήλυθεν εἰς τὸν οὐρανόν. οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ ἔκλαυσεν, Ἡ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Τί οὖν, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέθανεν; οὐδαμῶς· ἀλλ' ἔζησεν ἔτη ἑκατὸν καὶ ἐπτακόσια [καὶ ἑπτὰ] μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. πῶς οὖν ἔλεγεν ὁ Θεός, ὅτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀποθανῇ; τῇ ἀποφάσει, οὐ τῇ πείρᾳ. οὕτω καὶ κ. ἀποθανεῖ-
ὁ ληστὴς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οὐρανόν. ἄκουσον γοῦν τί φησιν ὁ Παῦλος, δηλῶν ὅτι οὐδεὶς οὐδέ- σθε 15
πω τὴν ἀγαθὴν ἀπέλαβε τὴν ἀντίδοσιν. οὐδὲ γὰρ τῶν προφητῶν καὶ τῶν δικαίων δια-
Εβρ. ια. λβ. μ. λεγόμενος ἐπήγαγε· Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, τὸν Θεὸν προφασίζει τοῦτο, ἵνα μὴ χωρεῖς ἡμῶν τελειωθῶσι.

Ταῦτα κατέχοντες μέμνησθε, ἃ ἐδιδάσκετε * * * ἀκηκόατε διδάσκειν. ταῦτα δὲ ἐν ἐκκλη- 20 ις. λείπει μὲ
σίᾳ, καὶ ἐν ἀγορᾷ, καὶ ἐν οἰκίᾳ μελετᾶτε ἕκαστος. οὐδὲν γὰρ ἡδύτερον ἀκροάσεως θείας. ἄ-
Ψαλμ. ριθ'. κουσον γοῦν τί φησι περὶ ταύτης ὁ προφήτης· Ὡς γλυκέα τοῖς λάρυγξί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί μου. τοῦτο τοίνυν παιδαγωγεῖ τὸ κηρίον ὅτι τῆς τραπέζης τῆς ἐπουρανίου, ὥστε πᾶσαν αὐτοῦ ἡδονὴν πληρῶσαι πνευματικῆς. οὐχ ὁρᾶτε τοὺς βύπό- ρους τῶν ἀνθρώπων, πῶς μὴ τὰ σιτία καθαρῶδιεῖ καὶ αὐληταῖς ἐπισάγουσι; διὰ τοῦτο 25
ἐκεῖνοι ποιοῦσι τοῖς ἑαυτῶν οἰκέταις· σὺ ποίησον τοῖς οἰκέταις τοῖς ἐμοῖς οὐρανοῦ· ποίησις δέ, οὐχὶ τοῦτο τοίχους ἀμείβειν, οὐδὲ μετσημάτων τὰ δωμάτια, ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς οὐρανοὺς διασώ- ζειν ὅτι τοῖς τραπέζαις καλοῖς τοῖς ἐμοῖς. οὐκ ἐπαισχύνεται τὰ τοιαῦτα δόγματα ὁ Θεός. ἔνθα γὰρ διδασκαλία πνευματικὴ, ἐκεῖ δὲ σωφροσύνη καὶ σεμνότης καὶ ἐπιείκεια. ὅθεν δήπου δὲ γυνὴ, καὶ παιδία, καὶ ὁμόνοια καὶ φιλία, δὲ τοῖς τῆς ἀρετῆς ζωοδιδυμίοις δεσμοῖς, ἐκεῖ μέσος 30
ὁ Χριστός. οὐ γὰρ χρυσοῦν ὄρος φορτίζεται, οὐδὲ ἀργυρᾶς κίονες, οὐδὲ κάλλη μαρμάρων· ἀλλὰ ψυχῆς ὥραν, δὲ ἀγαθοεργίας βύμορφίαν, καὶ τράπεζαν δικαιοσύνης γέμουσαν καὶ ἐλεημο-
Ματθ. κε'. σύνης καρπὸν ἔχουσαν. καὶ ἴδῃ τοιαύτην τράπεζαν, ταχέως κοπωθεὶς τὸν συλλόγου δὲ πα- σχόμενος. καὶ γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ Εἰρηκώς· Πινακίδα με εἴδετε, καὶ ἐφάγατε. ὅταν οὖν ἀκού- σῃς πάντας κάτωθεν μεγάλα βοῶντας, εἶπε ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ προκειμένου ὅτι τοῦ δειπνοῦ, καὶ διασώτου ἐκάλεσας ὅτι τὸν ὄνον πρὸς τὴν τράπεζαν τὴν ἐμήν, πᾶσαν αὐτοῦ βδελυγμίαν ἐξέπλησας, καὶ ὅτι τῆς ἀπάτης ἀφορμὴν μείζω τὸ πλουτεῖ- σθαι σοι τὰ ἁμάρτια ἀγαθοῦ πολλοῦ προεκτήσασας. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ δίδους ἄρ- τον εἰς βρῶσιν καὶ σπέρμα τῷ σπείροντι, πληθυνοῖ καὶ σπορὴν ὑμῖν, καὶ αὐξήσειε τὰ γενή- ματα τῆς δικαιοσύνης ἐν πᾶσιν ὑμῖν, τὴν πρὸς αὐτὸν χάριν δηλῶν, δὲ καταξιώσειε τῆς βα- σιλείας τῶν οὐρανῶν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυ- ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ἡ δόξα δὲ τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ.

ζόν ἐστι. Ταῦτα ἀκούσωμεν. δέχεσθε ὦ λοιπὸν καὶ τὰ περὶ ἡμῶν, μᾶλλον δὲ οὐ τὰ περὶ ἡμῶν, ἀλλὰ τὰ τοῦ τῆς ζωῆς γράφης. οὐ γὰρ τὰ ἡμέτερα λέγομεν, ἀλλὰ τὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος. τί λέγεις; οὐχ ὑπακούεις τῶν σεφθώων ἡ σὰρξ; ἀλλ' ὅταν μὲν τοῖς πόνοις σκοπῶμεν, οὐδὲ τοῖς μισθοῖς ἀποστερούμεθα; καὶ ὅτι μὲν ἀγωνίζεσθαι ἔοικε, τὸ πλέον ἐδέξατο τῶν ἱδρώτων· ὅτι δὲ σε-
5 φαίων χορὸς, μόνη ἡ ψυχὴ σεφθώουσα; οὐκ ἀκούεις τοῦ Παύλου λέγοντος, ὅτι Παραστῆσαι Rom. 14. 1.
ἡμᾶς δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἕκαστος κομίσηται τὰ διὰ τοῦ σώματος
πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε φαῦλον; οὐκ ἀκούεις αὐτοῦ λέγοντος πάλιν, ὅτι τὸ 2. Kor. 12. 7.
θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν, καὶ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν; τὸ θνητὸν
ποῖον; τὴν ψυχήν, ἢ τὸ σῶμα; εὐδηλον ὅτι τὸ σῶμα. ἡ γὰρ ψυχὴ φύσει ἀθάνατος, θνητὸν δὲ
10 φύσει τὸ σῶμα. ἀλλὰ πολλὰ προεκόπτουσι τότων πλείω καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀκολελειμ-
μένων τὴν συγγένειαν τῶν προεκπεπτώκοτων ἐλέγξομεν. εἰσπλέει εἰς τὸν παράδεισον ὁ λῃστὴς,
φησὶ, καὶ τί τοῦτο; μὴ γὰρ ταῦτά ἐστι τὰ ἀγαθὰ, ἃ ὁ Θεὸς ἡμῖν ἐπαγγέλλεται; οὐκ ἀκούεις τοῦ
Παύλου πρὸς τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα τί φησιν; Ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὓς οὐκ ἤκουσι, καὶ ἐπὶ καρδίαν Ps. 144. 8.
ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη ἃ ὁ παράδεισος καὶ ὀφθαλμὸς εἶδε τοῦ Ἀδάμ, καὶ οὓς ἤκουσε, καὶ καρ-
15 δία ἀνθρώπου ἐδέξατο. πρὸ γὰρ αὐτοῦ τοσαύτας ἡμέρας διαλελήμμεθα. πῶς οὖν ἀ-
πέλαβε τὰ ἀγαθὰ ὁ λῃστής; οὐ γὰρ εἰς παράδεισον ἐπαγγέλλεται εἰσαγαγεῖν ἡμᾶς ὁ Θεὸς,
ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν· οὐδὲ βασιλείαν παράδεισον, ἀλλὰ βασιλείαν οὐρανῶν ἐκή-
ρυξεν. Ἤρξατο γάρ, φησι, κηρύττειν καὶ λέγειν, μετανοεῖτε· ἤγγικε γάρ, οὐχ ἡ βασιλεία τὸ Matth. 3. 2.
παράδεισος, ἀλλ', ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀπώλεσας οὖν γὰρ παράδεισον, ἔδωκε δέ σοι
20 ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν, ἵνα καὶ τὴν οἰκείαν φιλανθρωπίαν ἐπιδείξηται, καὶ τὸ διάβολον δάκῃ, δει-
κνὺς ὅτι καὶ μυρία τῶν δαιμόνων ἐπιβουλεύοντι ἦμεν, οὐδὲν ἧσσον αὐτῷ, τὸ Θεοῦ
πρὸς μείζονα ἀεὶ τιμῶν ἡμᾶς ἀνάγοντος. ἀπώλεσας τοίνυν παράδεισον, καὶ δύσεξέ σοι ὁ
Θεὸς τὸν οὐρανὸν· καὶ πεδικάσθης πάντως σεσοκαρφωμένῃ καὶ ἐλαμπρυσμένῃ ζωῇ αἰωνίῳ· ἐκέλευσε τῇ γῇ
ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνενεγκεῖν, καὶ ἐκλάσασί σου χαρπὸν πνεύματος ἡ ψυχή. ὁρᾷς πῶς
25 μείζων ἡ ἀποστασία τῆς ζημίας; πῶς πλείων ὁ πλοῦτος; οἷς τί λέγω. ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν
ἄνθρωπον ἀπὸ γῆς καὶ ὕδατος, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ. οὐκ ἐγένετο χρήσιμος ὁ
πλασθεὶς, ἀλλὰ διεφθάρη. οὐκοῦν λοιπὸν ἀπὸ γῆς καὶ ὕδατος αὐτὸν ἀναπλάττει, ἀλλ' ἐξ
ὕδατος καὶ πνεύματος· καὶ οὐκ εἰς παράδεισον ἐπαγγέλλεται πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ βασιλείαν
οὐρανῶν. καὶ ὅπως, ἄκουε. Νικοδήμου γὰρ τοῦ ἄρχοντος τῶν Ἰουδαίων καταπεσόντος, καὶ
30 τοῦτο εἰ τοῦτο γένοιτο λέγοντος, Ἀδύνατον εἰ γένηται γεννηθῆναι δεύτερον, Ioan. 3. 5.
ὅσα πρὸς ὁ Χριστὸς σαφίζεται αὐτῷ ἀποκαλύπτει τῆς γεννήσεως τὸν τρόπον. Ἐὰν μή τις
γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
Εἰ τοίνυν βασιλείαν οὐρανῶν ἐπηγγείλατο, εἰς παράδεισον εἰσήγαγε τὸν λῃστήν, οὐδέ-
πω ἀπέδωκεν αὐτῷ τὰ ἀγαθά. ἀλλ' ἕτερόν τι πρὸς τοῦτο λέγεσι. τὸν παράδεισόν, φασι,
35 τοῦτον, οὐ τὸν παράδεισον εἶπεν, ἀλλὰ τῷ τὸν παράδεισον ὀνόματι τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν ὠνόμασεν. ὅπερ γὰρ πρὸς λῃστὴν διελέγετο, τὸν παράδεισον οὐδὲν ἀκήκοότα τῶν ὑ-
ψηλῶν δογμάτων, οὐδὲ εἰδότα πρὸ παροιμίας, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον ἐν ἐρημίαις διατρίψαντα, καὶ φόνοις ἐργασάμενον, καὶ μηδὲν παράπαν πώποτε εἰς ἐκκλησίαν, μήτε
ἴσ. μήτε μεταλαχόντα θείας ἀκροάσεως, μὴ εἰδότα τί ποτέ ἐστι βασιλεία τῶν οὐρανῶν, τοῦτο ἔλεγε,
40 σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. τῷ γνωσιμωτέρῳ καὶ ζωηδεστέρῳ ὀνόματι τοῦ
παραδείσου τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δηλοῖ, καὶ πρὸς ἐκείνης αὐτὸν διαλέγεται ὁ Χριστός.
δέχομαι. ἀκούω φησι, εἰσελθὲ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. πόθεν δῆλον; ἐγὼ εἶπε,
σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. Εἰ δὲ βιαιοτέρα ἡ λύσις αὕτη, τὴν συγχώρησιν Ioan. 3. 18.
ἐπαίρομεν. Τίς οὖν ἐστιν αὕτη; εἶπεν ὁ Χριστὸς, Ὁ μὴ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν, ἤδη κέκριται. Τί

οὕτω γὰρ ὁ χάρισμα, ἀλλὰ πλείονα εἰσήγαγε τῶν ὁ ξύλων ἀγαθὰ τῷ πᾶσι τοῦ ἀρχῆς εἰσηχθέντων κακῶν; ταῦτα γὰρ εἶπον, ἵνα μὴ νομίσῃς ἐπηρεάζεσθαί σε τοῖς τῶν ὠφελουμένων. ἔρχεται ὁ διάβολος ⓦ Ἀδὰμ, εἰσήγαγε ⓦ λησταὶ ὁ Χριστός. γὰρ σκοπὸς ὁ διάφορον. ἐκεῖνος οὐκ ἔχοντα ἁμαρτίαν ⓦ δι' θεσπότου, ἀλλὰ μίαν κλίβανον πᾶσαν, ἔρχεται· ὁ Χριστὸς λῃστὴν μυρίαις φορτία ἁμαρτημάτων βαστάζοντα ὕστερος εἰσήγαγεν εἰς ⓦ παράδεισον. ἆρ' οὖν τοῦτο μόνον ὁ θαῦμα ἐστι, ὅτι λῃστὴν εἰσήγαγεν εἰς παράδεισον, ἄλλο γε οὐδέν; ἔστι γὰρ ἄλλο μείζονα εἰπεῖν. οὐ γὰρ λῃστὴν εἰσήγαγε μόνον, ἀλλὰ γε τοῦ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης, γε τοῦ τῶν ἀποστόλων· ἵνα μηδεὶς τῶν μὴ ταῦτα ἀπογνῷ τὴν ὕστερον ὁδὸν, μηδὲ ἀπελπίσῃ τὸν σωτηρίαν τὸν ἑαυτοῦ, τὰ μυρία γέμοντα κακῶν εἰς τοῖς βασιλικοῖς αὐλαῖς τρεφόμενον ὁρᾷς. ἀλλ' ἴδωμεν, μὴ πόνος ἐπεδείξατο γὰρ κατορθώματα καὶ καρπὸν ὁ λῃστής· οὐκοῦν τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀπὸ ψιλοῦ ῥήματος, ἀπὸ πίστεως μόνης, γε τῶν ἀποστόλων εἰσεπήδησεν εἰς ⓦ παράδεισον· ἵνα μάθῃς ὅτι οὐχ ἡ ἐκείνου βίγωμοσύνη ζοῦσιν ἴσχυεν, ὅσον τὸ διαστῆσαι ἡ φιλανθρωπία τὸ πρῶ ἐποίησε. τί γὰρ εἶπεν ὁ λῃστής; πῦρ ἔσωσεν; σίδηρον; ἐδάκρυσεν; ἐθεράπευσε; μετένοιαν ἐπεδείξατο ὁ πολλῷ τῷ χρόνῳ; οὐδαμῶς. ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ σταυρῷ μόνῃ τὴν ἀπόφασιν σωτηρίας ἔτυχεν. ἔρχεται ἀπὸ σταυροῦ εἰς οὐρανὸν, ἀπὸ καταδίκης εἰς σωτηρίαν. πῶς ἐστιν ἄρα ἐκεῖνα τὰ ῥήματα; πόσῳ ἴσχυε τὴν δύναμιν, ὥστε τοσαῦτα τότε ἐκέρδησεν ἀγαθά; Μνήσθητί μου, φησὶν, ὅταν τῇ βασιλείᾳ σου. καὶ τί τοῦτο; ἦτησε λαβεῖν ἀγαθὰ, οὐ συνεδίωξε τὸν δι' ἔργων ἐπιδείξατο. ἀλλ' ὁ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰδὼς, οὐ τοῖς ῥήμασι προσέχει, ἀλλὰ τῇ προθέσει τῆς διανοίας. ⓖ μὲν γὰρ προφήτην ἀπολαύσαντες διδαγμάτων, ⓖ τὰ σημεῖα ἰδόντες, ⓖ τὰ θαύματα θεασάμενοι ἔλεγον περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι δαιμόνιον ἔχει, ἐπλανᾶ ⓦ ὄχλους· ὁ δὲ λῃστὴς, μὴ προφητῶν ἀκούσας, μὴ θαύματα ἰδὼν, ἰδὼν ὅτι τὸν σταυρὸν προσπλωθέντα, οὐ προσέσχε τῇ ἀτιμίᾳ, οὐκ εἶδε τὴν ἀδοξίαν· ἀλλ' εἰς τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ ἰδὼν, μνήσθητί μου φησὶν, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καινὸν τοῦτο καὶ παράδοξον. σταυρὸν ὁρᾷς, καὶ βασιλείας μέμνησαι; τί βασιλείας ἄξιον εἶδες; ἐσταυρωμένον δι' θεσπότου, ῥαπιζόμενον, χλευαζόμενον, κατηγορούμενον *. ταῦτα οὖν βασιλείας ἄξια, εἰπέ μοι; ὁρᾷς ὅτι τῆς πίστεως ἔβλεπεν ὀφθαλμοῖς, οὐ τὰ φαινόμενα ἐξήταζε; σκοπὸν τοῦτο αὐτὸ ὁ Θεὸς τὰ ῥήματα ἐξήταζε τὰ ψιλὰ, ἀλλ', ὥσπερ οἶδεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, οὕτως ὁ Θεὸς οἶδεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ λῃστοῦ, καὶ φησι, Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. ἐν ταῦτα προσέχει. ζήτημα γὰρ οὐ τὸ τυχὸν ἐπιφύεται. οὐ γὰρ ⓖ Μασσαῖοι, ⓖ κυνες ⓖ ἔπεσι δὲ λυπῶντες τὸ χῆμα μὴ ἐπιδείκνυνται ἐπιεικείας, τὴν χαλεπὴν ἢ ἔνδον ἔχουσι τὴν κυνῶν μανίαν, καὶ καχρύπτουσι τῇ δορᾷ τὸ προβάτου τὸ λύκον. ἀλλὰ μὴ τὸ φαινόμενον ἴδῃς, ἀλλὰ τὸ ἔνδον, κεκρυμμένον θηρίον ἐξέτασον. οὕτοι τοίνυν ἐπιλαβόμενοι τοῦ χωρίου τούτου, φασὶν Εἶπεν ὁ Χριστὸς, Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. οὐκοῦν ἀνάπαυσις ἦλθε γέγονε τῶν ἀγαθῶν, ἢ ἀθετεῖται ἡ διάταξις. εἰ γὰρ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέλαβεν ὁ λῃστὴς τὰ ἀγαθὰ, ὃ ἦ σῶμα αὐτοῦ οὐκ λύσιν οὐδέπω ἢ τὴν μέσην, οὐκ ἔσται " σωμάτων λοιπὸν ἀνάστασις. ἆρα ἐνόησατε τὸ λεχθὲν, ἢ δεύτερον εἶδε πάλιν εἶπεν " ἀνάγκη; ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. εἰσῆλθον οὖν, φησὶν, εἰς ⓦ παράδεισον ὁ λῃστὴς σὺν τοῦ σώματος. πῶς γὰρ, ἐπεὶ οὐκ ἐτάφη τὸ σῶμα αὐτοῦ, οὐδὲ διελύθη ἓξ κεῖτο ἐκεῖτο; ἢ οὐδαμοῦ εἴρηται, ὅτι λύσησιν ὁ Χριστὸς αὐτοῦ. εἰ ἦ εἰσήγαγε ⓦ λῃστὴν, ἢ χωρὶς τοῦ σώματος ἀπέλαυσε τῶν ἀγαθῶν, δῆλον ὅτι σώματος οὐκ ἔστιν ἀνάστασις. εἰ γὰρ ἐν σώματος ἀνάστασις, οὐκ ἂν εἶπε, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ, ἀλλ', ἐν τῷ καιρῷ τῆς ζωοποιήσεως, ὅταν σωμάτων ἀνάστασις ἦ. εἰ ἦ ἦλθε εἰσήγαγε ⓦ λῃστὴν, τὸ ἦ σῶμα αὐτοῦ φθορὰν ἔμπαν ἔχω, δῆλον ὅτι σωμάτων ἀνάστασις

οὐκ

χ. παρενθυμοῦμαι

χ. † παράδεισον.

Λουκ. γ. μ.

* ἐμβυθισμένον, μαστιζόμενον.

χ. σώματος χ. ἀναστάσεως

ἔμαθεν ὁ αὐθεφπος, γνωσὸν κελευ κ̀ ποιησυ ὃ ξύλον κελφαι; ὅλι ἔγος τῇ γραφῇ τῦτο, ἐπειδὴ ὃ ωεᾶγμα γλήφ), ἢ ἐν τόποις, ἢ ἐν χωρεῖς, ἀπὸ τῶ ωεᾶγμ χ κλησι κ̀ ϲὸν τόποις κ̀ ϲὸν χωρους. κ̀ ἵνα σαφέστερον γλήφ) ὃ λεγόμενον, ὅτι ἐπὶ τοδείγματος ὑμῖν τῦτο ποιήσω φανερόν. ὁ Ισαακ ποτε φρέατα ὤρυξε· ταῦτα τὰ φρέατα ἐπεχείρησαν ⓐ γείτονες
χ. κατεχῶσαι. 5 ἀλλοφύλοι. ἐντεῦθεν ἐγένετο ἡ ἀπέχθεια, κ̀ ϲκάλεσε ὃ φρέαρ ἔχθρα· ϲὸν ὅπῃ αὐτὸ τὸ φρέαρ ἦν ἔχθρα, ἀλλ' ὅπῃ ωᾶσι αὐτὸ ἡ ἔχθρα γέγονεν. οὕτω δὲ τὸ ξύλον, γνωσὸν
ἴσ. αὐτὸ κελευ κ̀ ποιησυ κελφαι, ϲὸκ ὅπῃ αὐτὸ εἶχε γνῶσιν, ἀλλ' ὅπῃ ωᾶσι" αὐτὸ ἐγένετο ὁ ἔλεγχος τῆς γνώσεως τῦ κελευ κ̀ τῦ ποιησυ. πάλιν ὤρυξε φρέαρ ὁ Αβεσαλωμ, ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ Αβιμέλεχ· ζωοπλῆξαι, κατέλυσαν τὴν ἔχθραν, κ̀ ὅρκους δόντες ἀλλήλοις,
10 ϲκάλεσαν ὃ φρέαρ ϲκέφο φρέαρ ὅρκου, ϲὸκ ὅπῃ ὃ φρέαρ ὤμοσεν, ἀλλ' ὅπῃ ωᾶσι ὃ φρέαρ ὁ ὅρκος ἐγένετο. ὁρᾶς πῶς οὐχὶ τῶν ωεᾳγμ χ ⓐ τόποι αἴτιοι γίνονται, ϵἰ κ̀ τῶν ωεᾳγμάτων λαμβάνουσι τὰ ὀνόματα; ϵ γὰρ πολλὴ ἀνάγκη ωᾶσαν ἀπαιτῆν ωᾶσαν δείγματα, ὥϛε σαφέστερον γνῶσθαι ὃ λεγόμενον. πάλιν ϵἶδεν ὁ Ιακὼβ ἀγγέλους ἀπαντήσαντας
αὐτῷ ϵ ωᾶρεμβολὴν Θεοῦ, ϵ ϲκάλεσεν ⓦ τόπον ωᾶρεμβολήν. κεῖται οὐχ ὁ τόπος ἵν' ἡ
15 παρεμβολὴ, ἀλλ' ὅμως ϲκληθη ὁ τόπος παρεμβολὴ, ὅπῃ ϲκέφ ϵἶδε τὴν παρεμβολήν. ὁρᾶς πῶς ἀπὸ τ ωεᾳγματος τ συμβαίντος ἐν ᾧ ἅπαξ τ τόπον ὠνόμασεν; ὕτω κ̀ ὃ ξύλον γνωσὸν κελευ ϵ ποιησυ κελφαι, ϲὸκ ὅπῃ αὐτὸ εἶχε γνῶσιν κελευ ϵ ποιησυ, ἀλλ' ὅπῃ ωᾶσι αὐτὸ ἐγένετο ἡ ἀπόδειξις* τ κελευ κ̀ τ ποιησυ, ϵ ἡ γυμναϲία τ ωᾶδαγωγῆς κ̀ τ
* τ γνῶσιν ϲυναγωγῆς. πάλιν ϵἶδε ⓦ Θεὸν ὁ Ιακὼβ, ὡς ἰδφ αὐθεφπῳ δυνατὸν ὄν, ϵ ϲκάλεσε Γεν. κε. ιδ.
20 ὃ ὄνομα τοῦ τόπου ϲκείνου, ϵἶδος Θεοῦ. λέγ τί; ὅτι ϵἶδον ⓦ Θεόν, φησι. κ̀ μὲν οὐχ ὁ τόπος ϵἶδος Θεοῦ ἦν, ἀλλ' ἀπὸ τ ωεᾳγματος τ συμβαίντος ἐν τῷ τόπῳ ἡ ωροφητεία γέγονεν. ὁρᾶς λέγ πόσων ἀποδείξεων, ὅτι ἔγος τῇ γραφῇ ἀπὸ τῶν ωεᾳγμ χ τῶν συμβαινόντων ἐν τοῖς τόποις αὐτὸν ϲὸν τόπους κελφι; ὃ αὐτὸ ϵ τῦτο ϵ ὅτι χαρὰν ποιῆσι ϵἰπεῖν.

25 Αλλ' ἵνα μὴ καταπίνωμαι ὑμᾶς, φέρε, μεταβαίνωμεν ⓦ λόγον ἀπὸ τῶν σκυθφοτέρων ὅτι τὰ φαυλότερα. ϵ γὰρ ἔκαμεν ὑμᾶς ἡ Αθηναία τοῖς λεπτοτέροις νοήμασιν
χ. ἀσθενεῖσι κ̀ φαυλοτέροις ἐνδεχομένους· διόπερ αὐτοῖς λιμπαΐσαν κελεῖ, τοῖς" σαφεστέροις Αθηναῖα νοήμασιν. ἐπιμένωμεν τοίνυν ὅτι ὃ σωτὴρ ἡμῶν τῦ ϲαυροῦ ξύλον.
χ. λόγους, τῦτο, τῦτο πάντα αὐέλυσε τὰ" δόγματα, ὅσα ϲκιᾶν εἰσήγαγε· μᾶλλον δὲ ὀϲὲ ϲκιᾶν εἰσήγαγε τὰ δόγματα, ἀλλ' ὁ διάβολος ἀ-
χ. αὐτὸς 30 πάντα, ἅπερ ωᾶσι πολλῆς ὕϲτερον αὐέλυσε τ ωροϊοϲίας ὁ Χριϲτὸς, πολλῷ μείζονα" αὐτῶν εἰσαγαγὼν ἀγαθά. διὸ καὶ ὕτο ὁ Παῦλός φησιν· Οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίϲϲευϲεν Ρωμ. ε. κ.
ἡ χάρις, τῦτϵϲι, μείζονα δῶρον ἤ ἁμαρτήματος. λέγ ὕτο πάλιν φησίν· Οὐχ ὡς ὃ παράπτωμα, οὕτω κ̀ ὃ χάρισμα· οὐχ ὅσον ἥμαρτεν ὁ διάβολος, τοσοῦτον ἐχαρίσατο ὁ Θεός· οὐχ Ρωμ. ε. ιε.
ὅση ἡ ζημία, τοσαύτη κ̀ ἡ ϖαραμυθία· οὐχ ὅσον τὸ κακὸν μέγιον, τοσαύτη κ̀ ἡ ἐμπορεία· ἀλλὰ
35 πλείω τὰ ἀγαθὰ τῶν κακῶν κ̀ εἰκότως. τὰ μὲν γὰρ κακὰ δοῦλος εἰσήγαγε, κ̀ ἐλάττονα ἦν· τὰ δὲ ἀγαθὰ δεσπότης ἐχαρίσατο, λέγ κ̀ πλείονα ἦν. λέγ τῦτό φησιν, Οὐχ ὡς ὃ παράπτωμα, οὕτω κ̀ ὃ χάρισμα. Εἶτα ἐπάγ κ̀ τίνων ἕνεκα. Τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. ἀναφέρει τὰ εἰρημένα· ὀκνοῦν ἀνάγκη τὴν λύσιν ἐπαγαγεῖν. τὸ μὲν γὰρ κρίμα, τῦτϵϲι, ἡ κόλα-
40 σις, ἡ ζημία, ὁ θάνατος ἐξ ἑνός, τῦτϵϲιν, ἁμαρτήματος (μία γάρ, φησι, ἁμαρτία τοσοῦτον εἰσήγαγε κακόν) τὸ δὲ χάρισμα ὀκ ἐκείνῳ" μόνῳ τὴν ἁμαρτίαν ἔλυσεν, ἀλλὰ κ̀ ἑτέρας πολλάς. λέγ τῦτο λέγει, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. λέγ τῦτο κ̀ ὁ Ιωάννης ὁ βαπτιϲτὴς ἔλεγε, Ιδὲ ὁ ἀμνὸς τῦ Θεοῦ, ὁρᾷ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν Ιωαν. α. κθ.
τῷ Αδάμ, ἀλλ', ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ϵἶδες πῶς ὐχ ὡς ὃ παράπτωμα,

κρὸν δὲ μαθῶν, ἀφ' ἑαυτῶν τὸν προσηγορίαν ἔχει ἡ ξύλον. καὶ γὰρ ὁ ἀφέλεσθε εἰ-
Γεν. γ. γ. πεν· Ἡ δ' ἡμέρα φάγητε ἀπ' τοῦ ξύλου, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἔσεσθε
ὡς θεοὶ, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. πῶς οὖν σὺ λέγεις, φησὶν, ὅτι οὐκ ἐγνώκασι γνῶσιν κα-
λοῦ καὶ πονηροῦ; τίς γὰρ, εἰπέ μοι, εἶδεν; ἆρα ὁ ἀφέλεσθε; καί, φησὶν, εἰπὼν, ἔσεσθε
ὡς θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. εἶτα τῇ ἐξόδου μοι φέρεις τὸν μάρτυρα καὶ τὸ ὅτι- 5
βούλει; καίτοι οὗτος εἶπεν, ὅτι καὶ θεοὶ ἔσεσθε. ἆρα οὖν καὶ θεοὶ ἐγένοντο; ὥσπερ οὖν οὐκ ἐγέ-
νοντο θεοὶ, οὕτως οὔτε γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ τότε ἔλαβον. ψευδὴς γάρ ἐστιν ἐκεῖνος, καὶ
Ιωαν. η. μδ. οὐδὲν ἀληθὲς φθέγγεται. Εἰ γὰρ τῇ ἀληθείᾳ, φησὶν, οὐκ ἔστηκε. μὴ δὴ τοῦ ἐξόδου παραγαγώμεν τὸν μάρτυρα, * ἀλλ' ἴδωμεν αὐτὸν τὴν προαίρεσιν, τίνος εἶχεν * μᾶλλον ἐπὶ τοῦ
γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ κτῆσιν ὁ ὄφις. καὶ πρότερον, εἰ δοκεῖ, τί ποτέ ἐστι καλὸν καὶ πο- 10 ἐπὶ τοῦ λογιζόμεθα.
νηρόν· ὑπισχνεῖται γάρ. τί οὖν ἐστι καλόν; τί δὲ πονηρόν; τί μὲν καλόν· τί δὲ πονηρόν; καὶ τέως
ἡμῖν, ἵνα μὴ πλανώμεθα περὶ τὸν φύσιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ, ἀπὸ τῆς γραφῆς τοῦ- χ. μ'
τα ἀφορίσωμεθα. ὅτι γὰρ τοῦτό ἐστι τὸ καλὸν καὶ πονηρὸν, ἀκούσωμεν τί φησιν ὁ προφήτης. Τί
καλόν, καὶ τί Κύριος ὁ Θεὸς ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ; εἰπὲ τί καλόν. ἀγαπᾶν Κύριον Θεὸν
Ιερ. ζ. γγ. σου. ὁρᾷς ὅτι τὸ ἐναντίον καλόν; ἐκ γὰρ τῆς ἀγάπης τὸ ἐναντίον. καὶ πάλιν, Δύο πονη- 15
ρά, φησὶ, ἐποίησεν ὁ λαός μου ἐμέ· ἐγκατέλιπόν με πηγὴν ὕδατος ζωντος, καὶ ὤρυξάν ἑ-
αυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν. ὁρᾷς ὅτι πονηρὸν τὸ χ. συρεῖν
καὶ ἐγκατάλειψις; τέως οὖν τοῦτο τεκμαιρώμεθα, ὅτι καλὸν τὸ ἐναντίον, καὶ πονηρὸν χ. κακὸν
τὸ ἐναντίον, καὶ οὕτως εἰσόμεθα ἀκριβῶς. καὶ γὰρ ἀφ' τούτου γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ κτῆσιν
ὁ ξύλον, ὅτι ἡ ἐντολὴ, ἡ γυμνάζουσα * τὸν ἐναντίον καὶ τὸν πονηρὸν, τοῦτό ὁ ξύλον 20 * αὐτῶν
ἐκάλει. ἤδει μὲν γὰρ καὶ περὶ τούτου ὁ Διάβολος, ὅτι καλὸν μὲν ἡ ἐναντίον, πονηρὸν δὲ ἡ πονηρόν·
ἔμαθε δὲ σαφέστερον διὰ αὐτῆς τῆς παραγγελίας τῆς πείρας. * ὥσπερ γὰρ ὁ Κάϊν * ἢ καὶ περὶ
ἤδει μὲν, ὅτι κακὸν ἡ ἀδελφοκτονία, καὶ περὶ ἡ σφάξαι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ (ὅτι γὰρ ἤδει πονη- παραγγέλματος πεῖρα
Γεν. δ. ι. ρὸν τὸ πρᾶγμα, ἄκουσον τί φησι. Δεῦρο, ἐξέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον. κρίτου τίνος ἔνεκεν λαβὼν τὸν ξύλου γέγονεν·
ἔλαβε εἰς τὸ πεδίον ἀπὸ τῆς πατρικῆς * ἀγκάλης τὸν ἀδελφόν; τί δὲ καθεῖλε σε ἐρη- 25 * ἀποπλάνης
μίαν; τί δὲ γυμνὸν ποιεῖ τῆς κληρονομίας; τί πόρρω τῆς πατρικῆς ἀπάγει ὄψεως; τί ἀφ-
κρύβδην τὸν τόλμαν, εἰ μὴ δέδοικας τὸν ἁμάρτημα; τί δὲ καὶ μὴ ποιήσας τὸν φόνον,
παλιρρωτόμενος δυσχεραίνεις καὶ φθόνῃ; τοῦ γὰρ Θεοῦ εἰπόντος, Ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός
σου, εἶπας· Μὴ φύλαξ εἰμὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐγώ; ὅλον δῆλον ὅτι σαφῶς εἰδὼς ἦλθεν
ὅτι τὸν ἐργασίαν (τοῦτον) ὥσπερ οὖν ἔστι· ἤδει μὲν καὶ περὶ τῆς πείρας ὅτι κακὸν ὁ φόνος, 30 χ. αὐτὸς
ἔμαθε δὲ σαφέστερον καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτε τὸ σημεῖον ἐδέξατο, καὶ ἔπαυσε, Στένων καὶ τρέμων ἔσῃ
ἐπὶ τῆς γῆς ὕστω καὶ ὁ πατὴρ τότε εἶχε τὸ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ περὶ τοῦ φαγεῖν τὸν γνῶσιν,
εἰ καὶ μὴ οὕτω σαφῆ, ὡς μετὰ τὸν τοῦ ξύλου βρῶσιν. τί λέγω; τὰ γὰρ κακὰ πάντες οἴδαμεν
καὶ περὶ ἡ πονηρόν, σαφέστερον δὲ μανθάνομεν μετὰ τὸ πονηρόν· πολλῷ δὲ σαφέστερον, ὅταν
κολαζώμεθα. οὕτω καὶ ὁ Κάϊν ἤδει μὲν, ὅτι κακὸν ἀδελφοκτονία καὶ περὶ τούτου· ἔμαθε δὲ 35
ὕστερον ἀφ' τῆς κολάσεως σαφέστερον· ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι καλὸν ἡ ὑγίεια καὶ φορητὸν
ἡ νόσος καὶ περὶ τῆς πείρας· πολλῷ δὲ μᾶλλον, ὅταν ὡς τὸν νόσον ἐμπίπτωμεν, ἀμφοτέρων
τὸν διαφορὰν γινώσκομεν. καὶ οὗτος δὲ ὁ Διάβολος ἤδει μὲν ὅτι καλὸν ἡ ἐναντίον,
καὶ κακὸν ἡ πονηρόν· ὕστερον δὲ σαφέστερον ἔμαθεν, ὅτι τὸν ξύλου γευσάμενος ἐξεπλάγη τὸν
παραδείσου, καὶ τῆς μακαριότητος ἐκείνης ἐξέπεσεν. ἐπεὶ οὖν ὡς ἡμῶν εἶπεσεν, οὕτω 40
καὶ Θεοῦ κωλύσαντος ἐγεύσατο τοῦ ξύλου, καὶ ἡμῶν αὐτὸ σαφέστερον ἐπαίδευσε τῆς πείρας,
ὅσοι κακοὶ Θεοῦ παραινέσει, καὶ ὅσον ὑπακούειν καλὸν τῆς τοῦτο γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ δὲ ξύ-
λον κτῆσιν. καὶ τίνος ἕνεκεν, εἰ μὴ αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ ξύλου τὸν γνῶσιν εἶχε τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ
πονηροῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡμῶν τῆς τοῦ παραινέσεως τὸν ὅτι τοῦ ξύλου σαφέστερον τοῦτο

ἔμαθεν

ἐπεδέξατο, τοσαῦτα αὖθις καταθῆναι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ πλέον οὐδὲν οὐδὲ ἀπαιτῆται πρὸ αὐτοῦ· ὅτι γὰρ τοῦ Θεοῦ λόγου εὐχὴ φυλακῆς ἐστιν ἀνθρώπινος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐργασίας πολλῆς. οὐδὲ γὰρ ἅπερ ἐδέξαμθα μόνον ἀποδοῦναι καλὸν ἦν, ἀλλὰ καὶ διπλᾶ ταῦτα τοῦ διδάσκοντος ἀπαιτεῖται. καὶ τοι εἰ καὶ φυλάξαι ἀπαιτεῖται μόνον, πολλῆς
χ. σχίσιν
3 ἀγωνίας καὶ σπουδῆς ἐδέησε τὸ πρᾶγμα· ὅταν γὰρ καὶ πλειόνων αὐτὸ ἀπαιτῇ ἡμῶν ὁ διδάσκων, εἰκότως ὅσῳ πόνου καὶ φροντίδος ἡμῖν δεῖ περὶ τοῦτο. δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τῆς παραβολῆς τῆς πέντε τάλαντα, οὐχ ὅσα εἰς πίστιν ἦλθε, παρεσώθη, ἀλλὰ καὶ ἕτερα τοσαῦτα. Ματθ. κε.
χ. διαύτο
ἐκεῖνα μὲν γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἦν· ἔδει γὰρ καὶ ⟨Ⓐ⟩ οἰκέτην τὸν ἑαυτοῦ σπουδὴν ἐπιδείξασθαι. ὁμοίως καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα πιστεύθεις ἐργάσατο ἄλλα δύο, καὶ
ἰσ. ἴσως.
10 τοῦτο μὲν ἕνεκα ἀξιωθῆναι τῆς αὐτῆς δωρεᾶς τοῦ ἰδίου δεσπότου. ἄλλος δέ τις πάλιν ἓν τάλαντον πιστεύθεις, καὶ παρεστενοχωρεῖτο ὑπὸ ὅπερ ἐπιστεύθη, ἢ μιῶσαι, οὐκ ἐλαττῶσαι τὸν παραδεδομένον, οὐκ ἐξ ἡμισείας ἀποδοῦναι, ὅπερ μὴ τὸν παραγγείλαντα ἐπεδείξατο, μηδὲ διπλοῦν παρεσώσεγκε τὸ πιστευθὲν, τὸν ἑκάτερον ἔδωκε δίκαιον· καὶ μάλα εἰκότως. εἰ γὰρ ἐδεδοίκειμεν, φησὶν, αὐτὸν φυλάττεσθαι μόνον, καὶ ἀλλοῦ μὴ ἠξιοῦσθαι ἐμπο-
15 εῖσθαι οὐ ἀπῆλθεν, οὐκ ἂν αὐτὸ ταῖς τῶν δούλων ἔδωκε χερσί. σὺ δέ μοι θέα τὸν φιλανθρωπίαν τοῦ δεσπότου. παρεσώσεγκεν ὁ τὰ πέντε τάλαντα πιστευθεὶς ἄλλα πέντε, καὶ ὁ τὰ δύο ἄλλα τοσαῦτα· καὶ τῷ αὐτῷ ἑκάτερος ἀπήλαυσεν ἀμοιβῆς. ὥσπερ γὰρ ἐκείνῳ εἶπεν, Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ὅτι ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι πολλῶν σε καταστήσω· οὕτω καὶ τῷ τὰ δύο παρεστενοχότι φησὶν, Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ὅτι ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι πολλῶν σε καταστή-
ἰσ. τῶν
20 σω. ἡ παρῳδὸς οὐχ ἡ αὐτὴ, καὶ ὁ μισθὸς ὁ αὐτὸς, οὕτω καὶ τὴν αὐτῆς ἠξίωσε τιμῆς. τί δήποτε; ὅτι οὐ τῇ ποσότητι τῶν παρεστενεχθέντων, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τῶν ἐργαζομένων παρεσκεύασε ὁ Θεός. ἐκείνων μὲν γὰρ ἕκαστος τὰ ἴσα δυνάμει ἐπεδείξατο. Ⓐ πλεονασμοὶ δὲ τῶν παρεστενεχθέντων καὶ τὸν ἐλάττωσιν οὐχ ἡ ῥᾳθυμία ἐκείνου, οὐδὲ ἡ σπουδὴ τούτου, ἀλλ' ἡ διαφορὰ τῆς παραδεδομένης ἐποίησεν. ἑξαίρετος πέντε ἔλαβε, καὶ πέντε ἄλλα παρεσκεύασε· οὗτος δύο ἔλαβε, καὶ δύο παρεσώσεγκε, καὶ κατ' οὐδὲν ἠλάττωται τὸ πρὸς τῆς σπουδῆς λόγῳ. καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ διπλᾶ, καὶ ἐνταῦθα διπλᾶ τὰ πιστευθέντα ἐργάσατο. ὁ μὲν δὲ ἐν λαβεῖν ἀπολειῶν παρεζεύγνυε· διὸ καὶ σχολάζετο. ἠκούσατε πόσων ἡμῶν εἰρηται τοῖς μὴ παραγματευομένοις [αὖ] τὰ χρήσιμα τὰ διδασκαλικά; οὐκοῦν καὶ φυλάξωμεν, καὶ παραγματευσώμεθα, καὶ πολλὴν ⟨ἐπὶ⟩ δεξιὰν αὖ αὐτὰ τὸν ἐμπειρίαν. μὴ λεγέτω τις,
30 ἰδιώτης εἰμὶ, μαθητὴς εἰμὶ, λήγει σὲ ἔχειν διδασκαλίας ἀμαθὴς ὢν καὶ οὐδενὸς ἄξιος. κἂν γὰρ ἰδιώτης ᾖς, κἂν μαθητὴς, κἂν ἐν ταλάντοις πιστευθῇς, ἐργάζου ἐγχειρισθὲν, καὶ τὸ αὐτὸ τῷ διδάσκοντι λήψῃ μισθόν.
χ. ἀμαθὴς
χ. σφόδρα

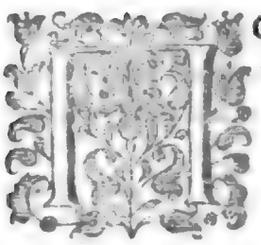
Ἀλλ' ὅμως φυλάττετε τὰ εἰρημένα καὶ μὴ πολλῆς τῆς ἀκριβείας κατίχητε, πολὺν σπόρον δώσει. ἵνα δὲ καὶ εἰς τοῦτο Ⓐ λήγῃ ἅπαντα αἰσχύνωμθα, φέρε, καὶ ἐξῆς τὸ χθὲς
χ. τοῦτον
35 ἡμῖν λεχθέντων παρῳδῶμεν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, τοῦτον τῆς φυλακῆς ὑμῖν ἀποδιδόντες Ⓐ μισθόν. ἐγὼ γὰρ τὰ παρόντα πιστεύσας καὶ τηρήσας, ἄξιος ἂν εἴην καὶ ἕτερα πάλιν λαβεῖν. τί οὖν ἐστὶ τὸ διήγημα τὸ χθὲς ἡμῖν παρεπτυόν; ἐξ οὗ τὸ ξύλον ὁ λόγος ἐμοὶ ἐδόκει
χ. ἐδόκιμον.
"ἐδόκιμον ἐμοὶ, ὅπηδεν ὁ δεσπότης τὸ κελεύσαι τὸ πονηρὸν, ἀρὶ ἡ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ πολλῆς σοφίας ἐπεπλήρωτο, ἀφ' ὧν ἐπέγνωκε τὰ σώματα τῆς ἁμαρτίας, ἀφ' ὧν ἐπέγνω τὸ
40 γυμνὸν τὸν ἑαυτοῦ, ἀφ' ὧν εἶπε, τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, ἀφ' ὧν ἐξεῖ τοῦ χάους διελήλυθε τὸ φῶς παιδοτοκίας καὶ συζυγίας καὶ παρθένου καὶ μητρός, ἀφ' ὧν οὐδὲν ἐλλείπει. οὐδὲ γὰρ ἐπιτηδεῖον δίδωσί τις καὶ νόμιμον τὸ παρόντων καὶ τοῦ μὴ παρόντος δὲ τὸ καλὸν καὶ πονηρὸν ἀγνοεῖσθαι, ⟨ἀμαρτωλὸν δὲ⟩ γνῶναι ἐκ τῶν ἔργων ἐστὶν ἴδιον. θέμενος οὖν ἐπὶ τοῦ ξύλου τὸν γνόφον ὁ ἀθάνατος ὄφις, γυμνὸν ἐκεῖνον καὶ πονηρὸν τὸ ξύλον ἔφησεν· ἀν γὰρ μι-

κρὸν

ὑμῖν ἢ ἀπὸ τῆς ἀκροάσεως, μᾶλλον δὲ τῆς σωματικῆς τραπέζης ἡ πνευματικὴ τράπεζα ὑμῖν καταφανεστέρα γένηται. καὶ γὰρ καὶ ἀσφάλεια ἅπας κόσμος ἔσται ὑμῖν γινόμενος, καὶ πρὸς τῆς μελλούσης ζωῆς ὁδὸς εὐμαρὴς ὁ συμφέρων ὁ Θεὸς καταδείξει, καὶ ῥᾴστα ὑμῖν ἔσται πάντα καὶ εὔκολα. Ζητεῖτε γάρ, φησι, πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντα ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. ζητῶμεν οὖν ταῦτα, ἀγαπητοί, ἵνα καὶ τῶν ἐν τούτοις, καὶ τῶν ἐκεῖ ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ δόξα, τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Ματθ. ε. λγ.

Γεν. β. θ. Λευ. κγ. μγ.

Λογ. ζ. ΔΙΑ ΤΙ ΞΥΛΟΝ ΓΝΩΣΤΟΝ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΠΟΝΗΡΟΥ" κελεύει τὸ ξύλον, καὶ τί ποτέ ἐστι, Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

Πολλὰ τοίνυν ἐκάλεσα ὑμᾶς τοῦ ὑμετέρου ἀγάπου μεμνῆσθαι τῶν Ἐρημιτῶν, καὶ διπλοῦν τὸ ἐπίρρημα προσθεῖναι τοῦ τράπεζον, τοῦ τῶν βρωμάτων, καὶ τοῦ ἀπὸ τῶν λόγων προσγενέσθαι ἐπιστήμης. ἵνα οὖν; ἐποιήσατε τοῦτο, καὶ παρεθήκατε διπλοῦν τοῦ τράπεζον; οἶδα ὅτι ἐποιήσατε· καὶ οὐκ ἐκείνης μείζων, ἀλλὰ καὶ ταύτης μετέχετε. ὁ γὰρ δεῖ τοῦ ἐλαφρῶν καταδιάκαντες, τῆς βελτίονος ἐμέλλετε ἀμελεῖν. καὶ γὰρ βελτίων ἐκείνης αὕτη. τοῦ μὲν γὰρ μαγείρου" ζωοθήκην χάρις, ταύτην δὲ τοῦ προφητῶν παρεσκεύασαν γλαῦσαι· καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τῆς γῆς ἔχει βλαστήματα, ἡ δὲ καρπὸν ἀπὸ τοῦ πνεύματος· καὶ ταύτης μὲν τῆς τραπέζης πρὸς φθορὰν ἐπίγεται τὰ σιτία, τὰ δὲ ἐκείνης πρὸς ἀφθαρσίαν· καὶ αὕτη μὲν τοῦ παροῦσαν ἡμῖν συγχαλᾷ ζωήν, ἐκείνη δὲ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἡμᾶς ὁδηγεῖ. ὅτι μὲν οὖν παρεθήκατε μετ' ἐκείνης καὶ ταύτην, οἶδα, οὐκ ἀκόλουθον ὑμῶν ἐρωτῆσαι, οὐκ οἰκέτην, ἀλλὰ πάντων σαφέστερον ἄγγελον. τίνα δὲ τοῦτον; χρόνον τῶν Ἐρημιτῶν, ἔπαινον ὅτι τῇ διδασκαλίᾳ. ὅπερ γὰρ εἶπον ἔμπροσθεν, ὅτι ἔχετε ὑμῶν ποιήσατε τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ σκληρότερον, μέγα ἀνακεκράγατε, δηλοῦντες τοῦ ἡδονὴν τοῦ ὅτι τοῖς Ἐρημίταις. ὁ δὲ μὴ ἡδονῆς ἀκούων τῶν λεγομένων, οὐδὲ καὶ πρὸς τοῦ τῶν ἔργων ἐπίθεσιν προσκαίεται. Διὸ ταῦτα καὶ τήμερον προθυμότερον ἀπεδυσάμην πρὸς τοῦ διδασκαλίαν. ἀλλὰ διεγέρθητε καὶ νῦν. οὐδὲ γὰρ πάντες λέγετε διεγηγερμένοι εἶναι χρὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀκούοντας σπουδαίους εἶναι χρή, καὶ τοῦ ἀκούοντας μᾶλλον, φησὶ λέγοντα. ἡμᾶς μὲν γὰρ μίαν ἔχομεν παρουσίαν, καταβαίνει τὰ διδασκαλικὰ χρήματα· ὑμῖν δὲ πλοῦν ὁ πόνος, ὥστε καὶ ἐπιδέξασθαι αὐτὰ, καὶ μὴ πολλῆς τηρῆσαι τῆς ἀσφαλείας. ἐπίθετε τοίνυν μὴ τοῦ ἀκροάσει τὰ κλάδια ταῖς θύραις, τοῦ μοχλοὺς καὶ λογισμοὺς τοῦ φοβερούς, καθάπερ ὀφεις φύλακας, πάντα χρὴ εἰσιέναι τὴν ψυχήν. καὶ γὰρ ἀναίσχυντος ὁ κλέπτης ὅταν, καὶ ἀναιδέστατος ἀργυπᾶς, καὶ συνεχῶς ἐπιπίπτει, καὶ πολλάκις ἀποτυγχάνει, πολλάκις ἐπιχειρεῖ. ἔστωσαν τοίνυν φοβεροὶ οἱ φύλακες. καὶ ἴδωσι τὸν ἀλάστορα καὶ βουλόμενον ἁρπάσαι τι τῶν καταλειφθέντων, μὴ πολλῆς αὐτὸν ἀπελαυνέτωσαν τῆς κραυγῆς. καὶ φερέτωσαν βιωτικαὶ ἐπίθεσις, κωλυέτωσαν· καὶ λήθη προσχρὴ τῆς φύσεως διεσχλήνη, τῇ μελέτῃ τοῦ μνήμου διεγειρέτωσαν. οὐ γὰρ ὅτι μικρὸς ὁ κίνδυνος, ἀπολέσαι χρήματα διακοπτικά. εἰ γὰρ οἱ ταῦτα τὰ χρήματα καταδεχόμενοι, ἐπειδὴ ἀλαστορπίσωσι τὰ πίστευθέντα, ζημιάτερα κολάζονται πολλάκις· οἱ τὰ πολλῷ τιμιώτερα τούτων καταδεξάμενοι λόγια, εἶτα ἀπολέσαντες, ποίαν ἔχουσιν ἀπολογίαν; ὅτι μὲν τούτων τῶν χρημάτων φύλακες εἰσὶ καταδεδεγμένοι μόνοι οἱ δεχόμενοι, ἕτερος δὲ οὐδείς. ὅσα γὰρ καταδέξασθαι,

δύνασθαι. πῶς οὖν οὐ λίαν ἐστὶν ἄξιος; παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ῥαθυμίαν· καὶ δηλοῦσιν οὗτοι νόμον ἔλαβον, καὶ οὐκ ὠλίσθησαν, ἀλλὰ καὶ πλείω τῶν ἐπιτεταγμένων ἐποίησαν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν καιρὸν ἡμᾶς ὁρῶ συνελαύνοντα τοῦτον, εἰς ἑτέραν διάλεξιν ἀναβαλοῦμαι τὸν λόγον· ὑμεῖς δὲ τὰ εἰρημένα πῶς φυλάττετε καὶ μέμνησθε, καὶ τοὺς οὐκ ἀκηκοότας διδάσκετε, καὶ ταῦτα καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν ἀγορᾷ, καὶ ἐν οἰκίᾳ μελετάτω ἕκαστος. οὐδὲν γὰρ ἥδιον ἀκροάσεως θείας. ἄκουσον γοῦν τί φησι περὶ ταύτης ὁ προφήτης· Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι [καὶ κηρίον] τῷ στόματί μου. τοῦτο τοίνυν παρατίθει τὸ κηρίον ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς ἑσπερινῆς, ὥστε πάσαν αὐτὴν ἡδονῆς πληρῶσαι πνευματικῆς. οὐχ ὁρᾶτε τοὺς εὐπόρους τῶν* ἀνθρώπων, πῶς μετὰ τὰ σιτία κιθαρῳδοὺς καὶ αὐλητὰς ἐπεισάγουσι; θέατρον ἐκεῖνοι ποιοῦσι τὴν ἑαυτῶν οἰκίαν, σὺ ποίησον τὴν σὴν οἰκίαν οὐρανόν· ποιήσεις δὲ, οὐχὶ τοὺς τοίχους ἀμείβων, οὐδὲ μεταλλάττων τὰ θεμέλια, ἀλλ' αὐτὸν τὸν τῶν οὐρανῶν δεσπότην ἐπὶ τὴν τράπεζαν καλῶν τὴν σήν. οὐκ ἐπαισχύνεται τὰ τοιαῦτα δεῖπνα ὁ Θεός. ἔνθα γὰρ διδασκαλία πνευματική, ἐκεῖ καὶ σωφροσύνη, καὶ σεμνότης, καὶ ἐπιείκεια· ἔνθα ἀνὴρ καὶ γυνὴ καὶ παιδία ὁμονοίᾳ καὶ φιλίᾳ καὶ τοῖς τῆς ἀρετῆς συνδεδεμένοι εἰσὶ δεσμοῖς, ἐκεῖ μέσος ἐστὶν ὁ Χριστός. οὐ γὰρ χρυσοῦν ὄροφον ζητεῖ, οὐδὲ ἀστράπτοντας κίονας, οὐδὲ κάλλη μαρμάρων, ἀλλὰ ψυχῆς ὥραν, καὶ διανοίας εὐμορφίαν, καὶ τράπεζαν δικαιοσύνης γέμουσαν καὶ ἐλεημοσύνης καρποὺς ἔχουσαν. κἂν ἴδῃ τοιαύτην τράπεζαν, ταχέως κοινωνεῖ τοῦ συλλόγου, καὶ παραγίνεται. καὶ γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ εἰρηκώς· Πεινῶντά με εἴδετε, καὶ ἐθρέψατε. ὅταν οὖν ἀκούσῃς κάτωθεν πάντως μεγάλα βοῶντος, εἶτα ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν προκειμένων δῷς ἢ τῷ δεομένῳ, τὸν διακονοῦντα ἐκάλεσας διὰ τοῦ δούλου εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν εὐλογιῶν Θεοῦ ἐνέπλησας, καὶ διὰ τῆς ἀπαρχῆς ἀφορμὴν μεγίστην τοῦ πληθύνεσθαί σοι τὰ ταμεῖα ἀγαθῶν πολλῶν παρεσκεύασας. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ὁ διδοὺς ἄρτον εἰς βρῶσιν, καὶ σπέρμα τῷ σπείροντι, πληθύναι τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσαι τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν, ἐν πᾶσιν ὑμῖν τὴν παρ' αὐτοῦ χάριν διδούς, καὶ καταξιώσειε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς μετασχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ψαλμ. ριη. ρβ.
χ. m. ια.

* γελοίων

Ματθ. κε. λε.

κ. τῷ διακό-νῳ Χριστῷ ἐ-δέξω, καὶ πᾶ-σάν σου τὴν τράπεζαν δι-

Λογ. θ. ΕΙΣ ΤΟ, ΠΩΣ ΔΕΙ ΕΠΙΤΙΜΑΝ ΤΟΙΣ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ἁμαρτήμασι, καὶ ὅτι χρὴ τῆς τούτων σωτηρίας προΐστασθαι, καὶ διὰ τί Ἀβρὰμ Ἀβραὰμ ἐκλήθη, καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Νῶε· ὅτι οὐχ ἁπλῶς ταῦτα οἱ δίκαιοι ἐκληρονόμουν τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ οἰκονομίᾳ.

Γεν. ιζ. ε.

Εἰ μὲν ἦν δυνατὸν ὑμῖν εἰδέναι, τί μὲν ἡμῖν εἴρηται, τί δὲ ἀπολέλειπται, καὶ ποῦ μὲν τὸν λόγον κατελύσαμεν πρῴην, πόθεν δὲ αὐτὸν σήμερον ἀναλαβέσθαι χρή, εὐθέως τὰ προοίμια ἀπὸ τῆς ἀκολουθίας τῶν πρῴην εἰρημένων ἐποιησάμην ἄν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τῶν τότε ἀκηκοότων ἡμῶν πολλοὶ σήμερον οὐ παρήκασι, καὶ τῶν νῦν παρόντων τότε οὐκ ἤκουσαν, τὸ διάφορον τῶν ἀκροατῶν ἀναγκαίαν ποιεῖ γενέσθαι τῶν εἰρημένων ἡμῖν τὴν ἐξήγησιν. οὕτω γὰρ καὶ τοῖς ἐξ ἀρχῆς παρηκολουθηκόσι τῷ λόγῳ μᾶλλον ἐμπαγήσεται τούτων ἡ μνήμη, πάλιν ἀναμιμνησκομένοις ὧν ἤκουσαν, καὶ τοῖς ἀπολειφθεῖσιν οὐ τοσαύτη ἔσται βλάβη, τοῦ λόγου γνωριμωτέραν αὐτοῖς ἄνωθεν ποιοῦντος τὴν διδασκαλίαν. καὶ μὴν ἴσως ἂν εἴποιεν οἱ ἀεὶ παραγινόμενοι, ὅτι δι' αὐτοὺς μὲν τοῦτο οὐκ ἐχρῆν ἀναλαβεῖν τὰ εἰρημένα, ἵνα ἀπολειφθέντες καὶ τῶν συνάξεων καταφρονήσαντες, ἔργῳ τὴν

χ. ὑμῶν

βλάβην

εὐλόγησε σὲ ὁ θεός σου ἐν σοί· " ὁ γὰρ θεὸς σὲ εἰρήνευε, καὶ σφαγὴ πυρὸς ἐμπέπλαται σε. εἶτα εἰπὼν ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς ἄλλης κλίσεως διεργασίαν τὴν διὰ τὸ Θεοῦ χορηγηθέν, ἐπήγαγε τὴν ὑπεροχὴν καὶ μείζονα, ὅτι σὺ λέγων· Ὁ ἀποστέλλων σὲ λέγει αὐτῷ τῷ Ιακώβ, δικαιώματα καὶ κρίματα αὐτῷ τῷ Ισραήλ. οὐκ ἐποίησεν οὕτω παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς. ὅρα πόσα κατέλεξεν ἀγαθά. ἀσφάλειαν πόλεως· σὺ σῴζουσι γάρ, φησι, σὲ μαχηταὶ τῶν πυλῶν σου. ἀπαλλαγὴν πολέμων· " ὁ γὰρ θεός, φησι, σὲ εἰρήνευε. ἀφθονίαν τῶν ἀναγκαίων· καὶ σφαγὴ πυρὸς ἐμπέπλαται σε. ἀλλ' ὅμως παντων τούτων τὸ νόμιμον δόσει πρωτεύειν ἀπέφηνεν. ὅτι γὰρ καὶ ἀσφαλείας, καὶ εἰρήνης, καὶ ἀπαλλαγῆς πολέμων, καὶ εὐπαιδίας, καὶ πολυπαιδίας, καὶ τῆς τῶν ἀναγκαίων ἀφθονίας πολλῷ μᾶλλον δῶρόν ἐστι τὰ νόμιμα λαβεῖν, καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ μαθεῖν, πάντων ὑστερον αὐτὸ θεὶς ὡς κεφάλαιον καὶ ζημίωσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐπήγαγε λέγων· οὐκ ἐποίησεν οὕτω παντὶ ἔθνει. ὅτω, πῶς; καὶ μυρίων καὶ ἀφθονίας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπειρημένων πολλοὶ πολλάκις ἀπέλαυσε. διὰ τοῦτο τῶν εἰρημένων λέγω, φησὶν, διὰ τοῦτο τὰ νόμιμα οὐκ ἐποίησεν οὕτω παντὶ ἔθνει. καὶ σφαγὴν τὸ ἐπήγαγε· καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς. ὁρᾷς πῶς τῶν ἀπειρημένων ἀπάντων ἀγαθῶν μεῖζον ὁ νόμος. τοῦτο καὶ Ἱερεμίας σαφέστερον. σὺ γὰρ οὐ μὴ αἰχμαλωσίαν φησὶ θεῖναι, ἔλεγε· Τί θὰ σὺ ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ἐπιθυμητὸν αὐτῆς; τὸ πηλοῦ τῆς σοφίας ἐγκατέλιπες, καὶ νόμον λέγων. " καθάπερ ἡ πηγὴ πολλοὺς πόνους ἀφίησι ῥύακας, οὕτω καὶ ὁ νόμος πολλὰς ἁμαρτίας" ἀφίησι τοὺς ἐπιόντας, ἀρδων ἡμῶν τὴν ψυχήν. Εἶτα δηλῶν ὅ ἐξαίρετον τῆς τιμῆς τῆς διὰ τὸ νόμιμον γνωσθῆς, ἔλεγε· Οὐκ ἠκούσθη σὺ Χαναὰν αὐτῇ σοφία, σὺδὲ ὤφθη σὺ Θαιμαὶ, σὺδὲ ἡ Αγαρ, καὶ ἔμπορεῖ καὶ καὶ ἐζήτησαν ἔγνωσαν τοὺς ὁδοὺς αὐτῆς, σὺδὲ ἐμνήσθησαν τῆς τρίβων αὐτῆς. καὶ δεικνὺς ὅτι πνευματική τίς ἐστι καὶ ἀγία, Τίς ἀνέβη, φησὶν, εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κατέβασεν αὐτόν; Εἶτα ἐπήγαγε· σὺτ ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἄξιόν πᾶσαν ὁδὸν ἐξεύρε, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν Ιακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ Ισραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαυὶδ ἔλεγε· Οὐκ ἐποίησεν οὕτω παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς. τοῦτο γοῦν καὶ Παῦλος ἀριστόμυθος ἐγένετο· Τί οὖν ὁ περιτομὴ τοῦ Ἰουδαίου; ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; πολὺ κατὰ παντὸς τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. ὁρᾷς πῶς καὶ διὰ τοῦτο ἠρμήνευσε δὲ, οὐκ ἐποίησεν οὕτω παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς; Εἰ γὰρ ὁ περιτομὴ τοῦ Ἰουδαίου τοῦτο ἐστι, ὅτι αὐτοὶ μόνοι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐπιμήθησαν τῇ δόσει τοῦ χαρισθέντος νόμου, οὐκ ἄρα βαρβάροις ἡμῶν τῇ φύσει, ἀλλὰ ἡμῖν, τῷ νόμῳ ἔδωκεν ὁ Θεός. καὶ ὁ τούτῳ μόνον ἐπίστευσε, δῶ δοθῆναι τῷ νόμῳ, ἀλλὰ καὶ δῶ δι' ἑαυτῷ δοθῆναι. καὶ γὰρ καὶ πολὺ μέγιστον ἔδωκε ἡμῖν, ὃ μὴ μόνον ἀπολαβεῖν τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ δι' ἑαυτῷ ἀπολαβεῖν. ὅτι γὰρ μέγα πολὺ ἔστι τὸ δῶρον, ἄκουσον καὶ τοῦ Παύλου πολλὰ ἐπιδεικνυμένου. ὁρᾷ γὰρ τοὺς Ἰουδαίους πεφυσιωμένους ἐπὶ τῷ τοῦ προφήτας πρὸς αὐτοὺς ἐληλυθέναι, καὶ καταγέλων αὐτῶν τὸ φρόνημα, καὶ δεικνὺς ὅτι μείζονος ἡμᾶς ἀπολαύσαμεν τιμῆς, οὐ δοῦλοι, ἀλλὰ δι' ἀποστολῆς τυγχάνοντες, οὕτω πῶς φησι πρὸς Ἑβραίους γράφων· Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν. ὁρᾷς αὐτὸ οὐκ ὅτι τῇ καταλλαγῇ καυχώμενοι [μόνον,] ἀλλὰ καὶ ὅτι τῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ λαβεῖν τὴν καταλλαγήν; καὶ πάλιν τὴν ἀνάστασιν σημαίνων, φησίν· Αὐτὸς ὁ Κύριος καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ. ὅσα καὶ διὰ τοῦ διασώσαι τὸ πᾶν γένος ἀνθρώπων καὶ ἐσώζητο οὐ δι' οἰκείαν τινὸς, οὐ δι' ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλου, ἀλλ' αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἐπεμέλετο τῷ Ἀδάμ, διπλῆν τὴν δωρεὰν τὴν δοθεῖσαν τιμῆν, καὶ τῷ δοῦναι τὸν νόμον, καὶ τῷ δι' ἑαυτοῦ

χ. ὅτι θεὸς

χ. ὅτι θεὸς

ἵσ. - πῆς γὰρ πηγὴ

χ. ἀφίσι

χ. ἐξαίσιος

χ. ἐξαίσιος

δοθῆναι.

Λογ. ν. ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΧΕΙΜΕΡΙΟΝ ΟΥΣΑΝ, ΚΑΙ Εἰς τὴν Σωσόδου τῆς ὑπισχόντων, καὶ Εἰς τὴν δόσιν τῆς ἐντολῆς τοῖς ⳩ Ἀδάμ, ⳩ ὅτι πολλῆς κηδεμονίας τὸν νόμον λαβόν.

Μετὰ τὴν νεφὼν Σωδρομὴν τὴν ἡμέραν ἡμῖν καταφέρει ἐπύησιν· ἡ γὰρ πρόνοια τοῦ διδασκάλου φαιδροτέραν αὐτὴν εἰργάσατο. οὐ γὰρ ὕστως ἥλιος ἐκ μέσης τῆς ὀφρυηδῶν τὰς ἀκτῖνας ἀφιεὶς, καταλάμπει τὰ σώματα, ὡς ὄψις πατεινὴ φιλοσοφίας ἀκτῖνας ἀφεῖσα ἐκ μέσου τοῦ θεοῦ, καταυγάζει τὰς ἡμετέρας ψυχάς. ὅπερ οὖν καὶ αὐτὸς Σωσίδιος, οὐχὶ μόνος ἡμῖν παρηγόρησεν, ἀλλὰ καὶ φωτήρων χορὸν ἐπάγων ἦλθε μεθ' ἑαυτοῦ, ὥστε πλέον ἡγεῖσθαι τὸ φῶς. διὰ καὶ ἡ ἐκκλησία * ἡμῖν ἀγάλλεται, καὶ σκιρτᾷ τὰ ποίμνια, καὶ ἡμᾶς μὴ πλείονος παρηγορίας τῆς λόγου ἀπόμβα. ὅπου γὰρ Σωσόμενὴ ποιμήν, ἐκεῖ καὶ παρόντων ἀσφάλεια. ὕτω καὶ ναύταις χαίρουσι κυβερνήτην αὐδοῖς πρόσωπον πολλῶν. καὶ γὰρ γαλήνης ὕσης καὶ πνεύσης, ⳩ τὸ κωπηλασίας πόνοι αὐδοῖς ὑπισχυρίζοισι διὰ τὴν οἰάκων· καὶ τῆς θαλάσσης ταραζούσης, τῇ τέχνῃ καὶ τῇ πολυχειρίᾳ τῶν τὴν ὑδάτων καταστέλλουσι μάχλυ. διὰ τοῦτο καὶ ἡμᾶς θαρροῦντας, ⳩ λόγοι Εἰς διδασκαλίαν παρατίθεμθ, ταῖς θύραις αὐτῶν ὃ πρὸ ὑπιρρίψαντες. ὥστε ὑμᾶς μεταδοτέραν καὶ σαφεστέραν ἡμῖν ἡγεῖσθαι τὴν ἀκρόασιν, καὶ πᾶς ὑμῖν εἰρημένων ἀναμνήσωμθ ὀλίγα. Εἶπον ὅτι περὶ τῆς τοῦ ξύλου βρώσεως ἦδυ τὸ καλὸν καὶ τὸ ποιητὸν ὁ διάβολος, ⳩ ὅτι ὁ μὲν θεὸς πᾶν τοὐναντίον ἔλαβε τὴν γνῶσιν. Εἶπον ὅτι ὕλος ἔνεκεν ξύλου γνωστοῦ καὶ καλοῦ καὶ ποιητοῦ ἐλέγετο, καὶ πῶς ἔχος τῇ γραφῇ, ἐπειδὴ τὸ παράγραφον συμβῆ παρά τόπου ἢ καιροῦ, ἀπὸ τοῦ παραγράφου ὀνομάζειν καὶ ⳩ τόπον καὶ τὸν καιρόν. σήμερον διαγνῶναι αὐτὸν διαγνῶναι τὴν ἐντολήν, δι' ἧς κωλύει τοῦ ξύλου τὴν βρῶσιν. τίς οὖν ὅστιν αὕτη; Καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδάμ, λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. θεῖος ὁ νόμος· ἀλλὰ παρατέχωμθ. Εἰ γὰρ βασιλικὰ διαγράμματα διάθετοι, ὁλόκληροι ἀνίσχυσι διὰ ξύλου· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς οὐκ ἀν διάθετο, ἀλλὰ Θεοῦ νόμους διαγράψει μέλλοντας διαίτασθαι χρὴ τῇ διανοίᾳ, καὶ παρατέχειν τοῖς λεγομένοις. οἶδα ὅτι καταγελῶσί τινες τὸ νομοθέτου, καὶ τὸν νόμον αἶνον εἶναι φασι τὸ παραπλώματος. παρὰ τοῦτο οὖν ἀνάγκη σιωπᾶν παρόντας, καὶ διάξαι διὰ τὴν παραγραφὴν αὐτῶν, ὅτι οὐχὶ μισῶν τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲ ὑβρίσαι βουλόμενος τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν, ἀλλὰ φιλῶν καὶ κηδόμενος, τὸν νόμον ἔδωκεν. ὅτι γὰρ Εἰς συμμαχίαν ἡμῖν αὐτὸν ἔδωκεν, ἄκουσον τί φησι Ησαΐας· Νόμον γὰρ Εἰς βοήθειαν ἔδωκεν. ὁ δὲ μισῶν; Ησ. π. κ. οὐ βοηθεῖ. πάλιν ὁ παράφρων βοᾷ· Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς τοῖς τρίβοις μου. Ψαλμ. ριη. ϛ. ὁ δὲ μισῶν, οὐ λύει τὸ σκότος διὰ τοῦ λύχνου, οὐδὲ ὁδηγεῖ μὴ φωτὸς τὸν πεπλανημένον. πάλιν ὁ Σολομών· Λύχνος ἐντολὴ νόμος, ⳩ φῶς, ⳩ ζωή, καὶ ἔλεγχος, καὶ παιδεία. ἰδοὺ οὐχὶ Παροιμ. κ. βοήθεια μόνον, οὐδὲ λύχνος μόνον, ἀλλὰ καὶ φῶς καὶ ζωή. Ταῦτα δὲ οὐκ ἔστι μισοῦντος, οὐδὲ ἀπολέσαι βουλομένου, ἀλλὰ χεῖρα ὀρέγοντος καὶ διασῶσαι. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος παρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀποστρεφόμενος, καὶ δεικνὺς ὅσον εἰσῆνεγκε κέρδος ὁ νόμος, καὶ ὅτι διάπαυσις, οὐ βαρήσις τῆς φύσεως ἡμῶν ὅστιν, ἔλεγεν· Ἰδε σὺ Ἰουδαῖος ἐποιμαίνη, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ. ὁρᾷς ὅτι οὐχὶ βαρεῖν ἡμῶν τὴν φύσιν, ἀλλὰ διάπαυσιν, τοῦτο νόμον ἔδωκεν ὁ Θεός; βούλει μαθεῖν καὶ πρόφ; [καὶ] μάλιστα μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἱκανὰ δεῖξαι τὴν ἡμῶν ⳩ τὴν κηδεμονίαν· πλὴν ἀφ' ἑτέρων μαρτυριῶν αὖθις αὐτὸν ποιήσομαι φανερόν. Ἐπαίνει, φησὶν, Ψαλμ. ρμζ. α Ἰερουσαλήμ, τὸν Κύριον· αἶνει τὸν Θεόν σου Σιών· ὅτι ἐνίσχυσε μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου, ϛ. γ. δ.

οὖν; ἤδη κέκριται; καίτοι οὔπω ἀνάστασις, οὔπω κόλασις καὶ τιμωρία. πῶς οὖν ἤδη κέκριται; [γρ. κεῖται] (Ιωαν. ε. κδ.) ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. καὶ πάλιν, Ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱόν, φησί, μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. καὶ οὐκ εἶπε, μεταβήσεται, ἀλλ', ἤδη μεταβέβηκε. καὶ οὗτος πάλιν ἀπὸ τοῦ κατορθώματος, κἀκεῖνος πάλιν ἀπὸ τοῦ ἁμαρτήματος. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος κέκριται μηδέπω κρινόμενος, κἀκεῖνος μεταβέβηκεν εἰς τὴν ζωὴν μηδέπω μεταβάς, καὶ [γρ. κριθείς] πρὸς ἐκεῖνον ἀπὸ τοῦ κατορθώματος, καὶ πρὸς τοῦτον ἀπὸ τοῦ ἁμαρτήματος, ὡς γεγενημένων δὴ πραγμάτων οὔπω γεγενημένων διαλέγεται· οὕτω καὶ πρὸς τὸν λῃστὴν ἔλεγε. καὶ γὰρ οἱ ἰατροί, ἐπειδὰν ἴδωσί τινα ἀπεγνωσμένον, λέγουσιν, ὅτι ἤδη τέθνηκε καὶ νεκρός ἐστι, καίτοι ἔτι ἐμπνέοντα βλέποντες. ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος, ἐπειδὴ ἐλπίδα σωτηρίας οὐκ ἔχει, τέθνηκε γὰρ παρὰ τοῖς ἰατροῖς· οὕτω καὶ ὁ λῃστής, ἐπειδὴ προσδοκίαν οὐκέτι εἶχεν ἀποστροφῆς εἰς ἀπώλειαν, εἰσελήλυθεν εἰς τὸν οὐρανόν. (Γεν. β. ιζ.) οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ ἤκουσεν· Ἡ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. τί οὖν, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέθανεν; οὐδαμῶς· ἀλλ' ἔζησεν ἔτη ἐννεακόσια [καὶ ἐπέκεινα] μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. πῶς οὖν ἔλεγεν ὁ Θεός, ὅτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀποθανῇ; τῇ ἀποφάσει, οὐ τῇ πείρᾳ. [γρ. ἀποθανεῖται] οὕτω καὶ ὁ λῃστὴς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οὐρανόν. ἄκουσον γοῦν τί φησιν ὁ Παῦλος, δηλῶν ὅτι οὐδεὶς οὐδέπω τῶν ἀγαθῶν ἀπέλαβε τὴν ἀντίδοσιν. περὶ γὰρ τῶν προφητῶν καὶ τῶν δικαίων διαλεγόμενος ἐπήγαγε· (Εβραι. ια. λθ. μ.) Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν ἰδόντες αὐτὰς καὶ ἀσπασάμενοι, τοῦ Θεοῦ κρεῖττόν τι περὶ ἡμῶν προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι.

Ταῦτα κατέχετε καὶ μέμνησθε, καὶ τοὺς *** ἀνηκόους διδάσκετε. [γρ. λοιπὸν μὴ] ταῦτα καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν ἀγορᾷ, καὶ ἐν οἰκίᾳ μελετάτω ἕκαστος. οὐδὲν γὰρ ἥδιον τῆς ἀκροάσεως θείας. ἄκουσον γοῦν τί φησι περὶ ταύτης ὁ προφήτης· (Ψαλ. ριη. ργ.) Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί μου. τοῦτο τοίνυν παρατιθῶμεν τὸ κηρίον ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς ἑσπερινῆς, ὥστε πᾶσαν αὐτὴν ἡδονῆς πληρῶσαι πνευματικῆς. οὐχ ὁρᾶτε τοὺς ἀπόρους τῶν ἀνθρώπων, πῶς μετὰ τὰ σιτία κιθαρῳδοὺς καὶ αὐλητὰς ἐπεισάγουσι; θέατρον ἐκεῖνοι ποιοῦσι τὴν ἑαυτῶν οἰκίαν· σὺ ποίησον τὴν οἰκίαν τὴν σὴν οὐρανόν. ποιήσεις δέ, οὐχὶ τοὺς τοίχους ἀμείβων, οὐδὲ μετασχηματίζων τὰ θεμέλια, ἀλλ' αὐτὸν τὸν τῶν οὐρανῶν δεσπότην ἐπὶ τὴν τράπεζαν καλῶν τὴν σήν. οὐκ ἐπαισχύνεται τὰ τοιαῦτα δεῖπνα ὁ Θεός. ἔνθα γὰρ διδασκαλία πνευματική, ἐκεῖ καὶ σωφροσύνη καὶ σεμνότης καὶ ἐπιείκεια. ἔνθα ἀνὴρ καὶ γυνή, καὶ παιδία, καὶ ὁμόνοια καὶ φιλία, καὶ τοῖς τῆς ἀρετῆς συνδεδεμένοι δεσμοῖς, ἐκεῖ μέσος ὁ Χριστός. οὐ γὰρ χρυσοῦν ὄροφον ζητεῖ, οὐδὲ ἀστραπὰς κιόνων, οὐδὲ κάλλη μαρμάρων· ἀλλὰ ψυχῆς ὡραῖα, καὶ διανοίας εὐμορφίαν, καὶ τράπεζαν δικαιοσύνης γέμουσαν καὶ ἐλεημοσύνης καρποὺς ἔχουσαν. κἂν ἴδῃ τοιαύτην τράπεζαν, ταχέως κοινωνεῖ τοῦ συλλόγου καὶ παραγίνεται. (Ματθ. κεφ. κε.) καὶ γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ εἰρηκώς· Πεινῶντά με εἴδετε, καὶ ἐθρέψατε. ὅταν οὖν ἀκούσῃς πένητος κάτωθεν μεγάλα βοῶντος, εἶτα ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν προκειμένων δῷς τι τῷ δεομένῳ, τὸν δεσπότην ἐκάλεσας διὰ τοῦ δούλου πρὸς τὴν τράπεζαν τὴν σήν, πᾶσαν αὐτὴν εὐλογιῶν ἐνέπλησας, καὶ διὰ τῆς ἀπαρχῆς ἀφορμὴν μεγίστην τοῦ πληθυνθῆναί σοι τὰ ταμεῖα ἀγαθῶν πολλῶν παρεσκεύασας. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ διδοὺς ἄρτον εἰς βρῶσιν καὶ σπέρμα τῷ σπείροντι, πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσειε τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης ἐν πᾶσιν ὑμῖν, τὴν παρ' αὐτοῦ χάριν διδούς, καὶ καταξιώσειε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρί, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ὄντα ἐστί. Ταῦτα ἐκεῖνοι. δέχεσθε ὦ λοιπὸν καὶ τὰ παρ' ἡμῶν, μᾶλλον δὲ οὐ τὰ παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ τὰ τοῦ τῆς θείας γραφῆς. οὐ γὰρ τὰ ἡμέτερα λέγομεν, ἀλλὰ τὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος. τί λέγεις; οὐχ ὑπαιθρίᾳ τὴν σεφόνων ἡ σὰρξ; ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς πόνοις ἐκοπώθησαν, ἐν δὲ τοῖς μισθοῖς ἀπεστέρηται; καὶ ὅτε μὲν ἀγωνίζεσθαι ἔδει, τὸ πλέον εἰσήνεγκε τὴν ἱδρώτων· ὅτε δὲ στε- 1 Rom. 18. 1.
φάνων χάρις, μόνη ἡ ψυχὴ στεφανοῦται; οὐκ ἀκούεις τοῦ Παύλου λέγοντος, ὅτι Παραστῆσαι ἡμᾶς δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἕκαστος κομίσηται τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε κακόν; οὐκ ἀκούεις αὐτοῦ λέγοντος πάλιν, Δεῖ τὸ 2. Kor. 11. 10.
θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν, καὶ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν; τὸ θνητὸν ποῖον; τὴν ψυχήν, ἢ τὸ σῶμα; εὔδηλον ὅτι τὸ σῶμα. ἡ γὰρ ψυχὴ φύσει ἀθάνατος, θνητὸν δὲ 10 φύσει τὸ σῶμα. ἀλλὰ πολλὰ προεκθέμενοι τούτων πλέω καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐλεγμῶν τὴν συγγένειαν τῶν προκειμένων ἐλέγξομεν. εἰσπλεύσει εἰς τὸν παράδεισον ὁ ληστής, φησὶ, καὶ τί τοῦτο; μὴ γὰρ ταῦτα ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ, ἃπερ ὁ Θεὸς ἡμῖν ἐπαγγέλλεται; οὐκ ἀκούεις τοῦ Ps. 144. 8.
Παύλου περὶ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων τί φησιν; Ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν 15 ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· τὸν παράδεισον καὶ ὁ Ἀδὰμ εἶδε τοῦ Ἀδὰμ, καὶ οὖς ἤκουσε, καὶ καρ- δίᾳ ἀνθρώπου εἰσῆλθε. πρὸ γὰρ αὐτοῦ τοσαύτας ἡμέρας ἐξηλεήθημεν. πῶς οὖν ἀ- πέλαβε τὰ ἀγαθὰ ὁ ληστής; οὐ γὰρ εἰς παράδεισον ἐπαγγέλλεται εἰσαγαγεῖν ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν· οὐδὲ βασιλείαν παράδεισον, ἀλλὰ βασιλείαν οὐρανῶν ὠνόμα- ζεν. Ἤρξατο γάρ, φησὶ, κηρύττειν καὶ λέγειν, μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ, οὐχ ἡ βασιλεία τοῦ Matth. 3. 2.
παραδείσου, ἀλλ', ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀπώλεσας οὖν γὰρ παράδεισον, ἔδωκε δέ σοι 20 ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν, ἵνα καὶ μείζονα τῶν ἀνθρώπων ἐπιδείξῃ, καὶ τὴν βεβαίαν δόξαν, δει- κνὺς ὅτι καὶ μείζονα τῶν ἀνθρώπων ἐπιβουλὴν ἔφυγεν, οὐδὲν ἔσται πλέον αὐτῷ, τοῦ Θεοῦ πρὸς μείζονα ἀεὶ τιμῶν ἡμᾶς ἀνάγοντος. ἀπώλεσας τοίνυν παράδεισον, καὶ δώσω σοι ὁ Θεὸς τὸν οὐρανόν· καὶ διὰ τοῦτο πόνῳ πρόσκαιρῳ, καὶ ἐλαφρᾷ μὲν ἡδονῇ ταύτῃ ζωῇ ἀϊδίῳ· ἐκέλευσε τῇ γῇ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνεῖναι, καὶ ἐλαστικόν σοι καρπὸν πνεύματος ἡ ψυχή. ὁρᾷς πῶς 25 μείζων ἡ εὐπορία τῆς ζημίας; πῶς πλείων ὁ πλοῦτος; οἷς ἐλέγομεν. ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ γῆς καὶ ὕδατος, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ. οὐκ ἐγένετο χρήσιμος ὁ πλασθεὶς, ἀλλὰ διεφθάρη. ἐκέλευ λοιπὸν ἀπὸ γῆς καὶ ὕδατος αὐτὸν ἀναπλάττει, ἀλλ' ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος· καὶ οὐκ ἐν παράδεισοι ἐπαγγέλλεται πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ βασιλείαν οὐρανῶν. καὶ ὅπως, ἄκουε. Νικοδήμου γὰρ τοῦ ἀρχοντος τῶν Ἰουδαίων καταπεσόντος, καὶ 30 τὸν ἐν τούτοις γλίσχροις βαπτιστοπώτας καὶ λέγοντος, Ἀδύνατον εἰς γέροντα γλυκεῖαν ἀνῶδαν, Iohan. 3. 4.
ἔφη πῶς ὁ Χριστὸς σαφέστερον αὐτῷ ἀποκαλύπτει τὴς γλυκύτητος τὸν τρόπον. Ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Εἰ τοίνυν βασιλείαν οὐρανῶν ἐπηγγείλατο, εἰς παράδεισον ἢ εἰσήγαγε τὸν ληστὴν, οὐδέ- πω ἀπέδωκεν αὐτῷ τὰ ἀγαθά. ἀλλ' ἕτερόν τι πρὸς τοῦτο λέγουσι. τὸν παράδεισον, φασὶ, 35 τοῦτον, οὐ τὸν παράδεισον εἶπεν, ἀλλὰ τῷ τὸν παράδεισον ὁμοῦ τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὁμόσαι. ὅπου γὰρ πρὸς ληστὴν διελέγετο, μὴ ἔστιν οὐδὲν ἀκηκοέναι τῶν ὑ- ψηλῶν δογμάτων, οὐδὲ εἰδέναι τοῦ τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ πόθεν τὸν χρόνον τὸ ἑρμαίως ἁρπάσαι, καὶ φίλους ἐργασάμενον, καὶ μηδὲ παρακύψαντα ποτὲ εἰς ἐκκλησίαν, μήτε Ἰσ. μήτε μεταλαβόντα θείας ἀκροάσεως, μὴ εἰδότα τί ποτέ ἐστι βασιλεία τῶν οὐρανῶν, τοῦτο ἔλεγε, 40 σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. τῷ γνωσιμωτέρῳ καὶ ζωηροτέρῳ ὁμόσαι τοῦ παραδείσου τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δηλονῆ, καὶ τοῦτ' ἐκεῖνος αὐτῷ ἁρπάζεται ὁ Χριστός. δίχομαι. ἀκούω φησὶν, εἰσελθὲ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. πόθεν δῆλον; ἐκ τῶν εἶπε, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. Εἰ δὲ βιαιοτέρα ἡ λύσις αὕτη, τὸν ναρθηκα Iohan. 7. 10.
ἐπάξομεν. Τίς οὖν ἐστιν αὕτη; εἶπεν ὁ Χριστὸς, Ὁ μὴ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν, ἤδη κέκριται. Τί

οὕτω γὰρ ὁ χάρισμα, ἀλλὰ πλείονα εἰσήγαγε τῶν ὁ ξύλων ἀγαθὰ τῷ παρὰ τὸν ἀρχὴν εἰσηνεχθέντων καρπῶν; ταῦτα γὰρ εἶπον, ἵνα μὴ νομίσῃς" ἐπηρεάζεσθαί σε παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν. ἔξέβαλον ὁ διάβολος Ⓦ Ἀδὰμ, εἰσήγαγε Ⓦ λησταὶ ὁ Χριστός. καὶ σκόπει ὁ διάφορον. ἐκεῖνος οὐκ ἔχοντα ἀμαρτίαν Ⓦ δι' ἣν ἔφυγον, ἀλλὰ μίαν κηλίδα παρακοῆς, ἐξέβαλεν· ὁ Χριστὸς λῃστὰς μυρίαις ἀμαρτημασι βεβαρημένους ἅπαντας εἰσήγαγεν εἰς Ⓦ παράδεισον. ἆρ' οὖν τοῦτο μόνον ὁ θαῦμά ἐστιν, ὅτι λῃστὰς εἰσήγαγεν εἰς παράδεισον, ἄλλο γὰρ οὐδέν; ἔστι καὶ ἄλλο μείζονα εἰπεῖν. οὐ γὰρ λῃστὰς εἰσήγαγε μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς οἰκουμένης ἁπάσης, καὶ τοὺς τῶν ἀποστόλων· ἵνα μαθοῦσι τὴν μὴ ζητοῦντα ἀπογνῶναι τὴν εἴσοδον, μηδὲ ἀπελπίσαι τὴν σωτηρίαν τὴν ἑαυτῶν, τὰ μείζονα γέγονε καὶ ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς τρεφόμενοι ὁρῶν. ἀλλ' ἴδωμεν, μὴ πόνος ἐπεδείξατο καὶ κατορθώματα καὶ καρποφορίαν λῃστοῦ· οὐδὲ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀπὸ ψιλοῦ ῥήματος, ἀπὸ πίστεως μόνης, καὶ τῶν ἀποστόλων εἰσπεσόντων εἰς Ⓦ παράδεισον· ἵνα μάθῃς ὅτι οὐχ ἡ ἐκείνου βίαιος μοῦνον ἰσχὺς ἴσχυσε, ὅσον τὸ διακοῦσαι ἡ φιλανθρωπία τοῦ πρώτου ἐποίησε. τί γὰρ εἶπεν ὁ λῃστής; τί ἢ ἔπραξεν; ἐπίστευσεν; ἐδάκρυσεν; ἐξεκάησε; μετάνοιαν ἐπεδείξατο ἐκ πολλῆς τῆς ἀρετῆς; οὐδαμῶς. ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ σταυρῷ μιᾷ τινὶ ἀποφάσει σωτηρίας ἔτυχεν. ἔφερε παρὰ ἀπὸ σταυροῦ εἰς οὐρανοὺς, ἀπὸ καταδίκης εἰς" σωτηρίαν. τίνα ὄντως ἀρα ἐκφέρει τὰ ῥήματα; πόσην ἴσχυν τινὰ δύναμιν, ὅτι τοσαύτα τότε ἐκόμισεν ἀγαθά; Μνήσθητί μου, φησίν, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καὶ τί τοῦτο; ἦτησε λαβεῖν ἀγαθὰ, οὐ κατεδίκην τινὰ δι' ἔργων ἐπεδείξατο. ἀλλ' ὁ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰδὼς, οὐ τοῖς ῥήμασι προσέχει, ἀλλὰ τῇ διαθέσει τῆς ψυχῆς. ἐμὲ γὰρ φιλοσόφῳ ἀπολαύσαντας διδαγμάτων, ἐμὲ τὰ σημεῖα ἰδόντας, ἐμὲ τὰ θαύματα θεασαμένους ἔλεγεν ἐκεῖ τὸν Χριστὸν, ὅτι δαιμόνιον ἔχει, ἐν πλανᾷ Ⓦ ὄχλους· ὁδὲ λῃστὴς, μὴ προφήτην ἀκούσας, μὴ θαύματα ἰδὼν, ἰδὼν δὲ τὸν σταυρὸν προσπλωθέντα, οὐ προσέσχε τῇ ἀτιμίᾳ, οὐκ εἶδε τὴν ἀδοξίαν· ἀλλ' εἰς τὴν ἀκόντια αὐτὴν ἰδὼν, μνήσθητί μου φησὶν, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καὶ ἐκεῖνοι τοῦτο ἦν παράδοξον. σταυρὸν ὁρᾷς, καὶ βασιλείας μέμνησαι; τί βασιλείας ἄξιον εἶδες; ἐσταυρωμένον δι' ὑβριν, ῥαπιζόμενον, χλευαζόμενον, κατηγορούμενον *. ταῦτα οὖν βασιλείας ἄξια, εἰπέ μοι; ὁρᾷς ὅτι τοῖς τῆς πίστεως ἔβλεπεν ὀφθαλμοῖς, καὶ οὐ τὰ φαινόμενα ἐξήταζε; διὰ τοῦτο οὗτος ὁ Θεὸς τὰ ῥήματα ἐξήταζε τὰ ψιλὰ, ἀλλ', ὥσπερ οἶδεν εἰς τὴν ἀκοὴν τὰ, οὕτως ὁ Θεὸς εἶδεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ λῃστοῦ, καὶ φησι, Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. ἐν τούτῳ προσέχετε. ζήτημα γὰρ οὐ τὸ τυχὸν ὑπέφυεται. ἐγὼ γὰρ Ⓐ Μανιχαῖοι, Ⓐ κωλύει Ⓐ ἔφασκον ἐκ λυπούντες τὸ σῶμα μὴ ὑπολείπεσθαι ὑπομονῆς, τὴν χαλεπὴν ἢ ἔνδον ἔχουσι τὴν κακὴν μανίαν, καὶ καταχρώμενοι τῇ δωρεᾷ τοῦ προσάτου τοῦ λύκου. ἀλλὰ μὴ τὸ φαινόμενον ἴσῃς, ἀλλὰ τὸ ἔνδον, κεκρυμμένον θηρίον ἐξέτασον. οὗτοι τοίνυν ὑπολαβόντες τὸ χωρίον τοῦτο, φασὶν· Εἶπεν ὁ Χριστὸς, Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. ὁκοῦν ἀνάπαυσις ἤδη γέγονε τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἀνεπὴ ἡ λύσασις. εἰ γὰρ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέλαβεν ὁ λῃστὴς τὰ ἀγαθὰ, ὃ ἦ σῶμα αὐτοῦ οὐκ λύεσθαι οὐδέπω καὶ τήμερον, οὐκ ἔσται" σωμᾶτι λοιπὸν λύσασις. ἀρα ἐνόησατε ὃ λέγω, ἢ δεύτερον αὖθις πάλιν εἰπεῖν" ἀνάγκη; ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. εἰσῆλθεν οὖν, φησὶν, εἰς Ⓦ παράδεισον ὁ λῃστὴς σὺν τῷ σώματος. πῶς γὰρ, ἐπεὶ οὐκ ἐτάφη τὸ σῶμα αὐτοῦ, οὐδὲ διελύθη ἐν κόνις ἐγένετο; καὶ οὐδαμοῦ εἴρηται, ὅτι λύσησιν ὁ Χριστὸς αὐτόν. εἰ ἦ εἰσήγαγε Ⓦ λῃστὴν, καὶ χωρὶς τοῦ σώματος ἀπέλαυσε τῶν ἀγαθῶν, δῆλον ὅτι σώματος οὐκ ἔστι λύσασις. εἰ γὰρ ἐν σώματος λύσασις, οὐκ ἂν εἶπε, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν Ⓦ παραδείσῳ, ἀλλ', ἐν Ⓦ καιρῷ τῆς ζωοποιΐας, ὅταν σωμᾶτι λύσασις ᾖ. εἰ ἦ ἤδη εἰσήγαγε Ⓦ λῃστὴν, τὸ ἦ σῶμα αὐτοῦ φθορὰν ἔμπαν ἔχει, δῆλον ὅτι σωμάτων λύσασις

οὐκ

λεγ. ζ. 26 ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

χ. παρωδιαμῖδαι.

χ. τὸ παράδεισον.

Λουκ. κγ. μδ.

* ἐμπτυόμενον, μαστιζόμενον.

χ. σώματος χ. λύσεσθαι

ἔμαθεν ὁ ἀνθρωπος, γνῶσει καλοῦ καὶ πονηροῦ ὃ ξύλον καλῆται; ὅλη ἕξις τῇ γραφῇ τοῦτο, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα γλισχρὸν, ἢ ἐν τόποις, ἢ ἐν καιροῖς, ἀπὸ τῶν πραγμάτων καλεῖ καὶ τοὺς τόπους καὶ τοὺς καιρούς. καὶ ἵνα σαφέστερον γλιχθῇ τὸ λεγόμενον, ἐπὶ τοσούτου σήματος ὑμῖν τοῦτο ποιήσω φανερόν. ὁ Ισαὰκ ποτε φρέατα ὤρυξε· ταῦτα δὲ φρέατα ἐπεχείρησαν οἱ γήτονες
χ. κατεχώσαν. 5 διαφθεῖραι. ἐντεῦθεν ἐγίνετο ἡ ἀπώλεια, καὶ ἐκάλεσε τὸ φρέαρ ἔχθραν· οὐκ ὅτι αὐτὸ τὸ φρέαρ ἠχθρώσεν, ἀλλ' ὅτι διὰ αὐτὸ ἡ ἔχθρα γέγονεν. οὕτω δὲ τὸ ξύλον, γνῶσιν
ἴσ. αὐτὶ καλοῦ καὶ πονηροῦ καλῆται, οὐκ ὅτι αὐτὸ εἶχε γνῶσιν, ἀλλ' ὅτι διὰ αὐτὸ ἐγίνετο ὁ ἔλεγχος τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ. πάλιν ὤρυξε φρέαρ ὁ Αβραάμ, ἐπεβούλευσαν ὁ Αβιμέλεχ· ζωπλῆται, κατέλυσαν τὸν ἔχθραν, καὶ ὅρκους δόντες ἀλλήλοις,
10 ἐκάλεσαν τὸ φρέαρ ἔκφρο φρέαρ ὅρκου, οὐκ ὅτι τὸ φρέαρ ὤμοσεν, ἀλλ' ὅτι διὰ τὸ φρέαρ ὁ ὅρκος ἐγίνετο. ὁρᾷς πῶς οὐχὶ τῶν πραγμάτων οἱ τόποι αἴτιοι γίνονται, εἰ μὴ τῶν πραγμάτων λαμβάνοιεν τὰ ὀνόματα; καὶ γὰρ πολλὴ ἀνάγκη τοιαῦτα γίνεσθαι τοιαῦτα σήματα, ὥστε σαφέστερον γλίσθαι τὸ λεγόμενον. πάλιν εἶδεν ὁ Ιακὼβ ἀγγέλους ἀναβαίνοντας καὶ
15 καταβαίνοντας ἐπὶ τῆς κλίμακος Θεοῦ, καὶ ἐκάλεσε τὸν τόπον παρεμβολήν. καίτοι οὐχ ὁ τόπος ἐποίησε παρεμβολὴν, ἀλλ' ὅμως ἐκλήθη ὁ τόπος παρεμβολὴ, ὅτι διὰ τοῦτο ἐγένετο παρεμβολή. ὁρᾷς πῶς ἀπὸ τοῦ πράγματος τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῷ τόπῳ τὸ τόπον ὠνόμασεν; οὕτω καὶ τὸ ξύλον
γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ καλῆται, οὐκ ὅτι αὐτὸ εἶχε γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ, ἀλλ' ὅτι διὰ αὐτὸ ἐγίνετο ἡ ἀπόδειξις τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ, καὶ ἡ γυμνασία τοῦ πράγματος καὶ τοῦ ἀνάγκης καὶ τοῦ ἀναγκῆς. πάλιν εἶδε Θεὸν ὁ Ιακώβ, ὡς ἰδεῖν ἀνθρώπῳ δυνατὸν ἦν, καὶ ἐκάλεσε Γεν. κθ. ιδ.
20 τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Εἶδος Θεοῦ. διὰ τί; ὅτι εἶδον Θεὸν, φησι. καὶ μὴν οὐχ ὁ τόπος εἶδος Θεοῦ ἦν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πράγματος τοῦ συμβαίνοντος ἐπὶ τοῦ τόπῳ ἡ προσηγορία γέγονεν. ὁρᾷς διὰ πόσων ἀποδείξεων, ὅτι ἕνεκα τῆς γραφῆς ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῶν συμβαινόντων ἐπὶ τοῖς τόποις αὐτοῖς τοὺς τόπους καλῶ; τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ὅτι καιρῶν ποιῶ ἐνταῦθα.

25 Ἀλλ' ἵνα μὴ κατατείνωμεν ὑμᾶς, φέρε, μεταβαίνωμεν ἐπὶ λοιπὸν ἀπὸ τῶν σκυθροτέρων ὅτι τὰ φαιδρότερα. ἐπὶ γὰρ ἔκαμεν ὑμῶν ἡ διάνοια τοῖς λεπτοτέροις νοήμασιν
χ. ἀσθενέσιν καὶ ἐνδυναμοῦσα· διόπερ αὐτοῖς ἀναπαῦσαι καλεῖ, τοὺς σαφεστέροις διανοίαις νοήμασιν. ἐπιμένωμεν τοίνυν ὅτι τὸ σωτῆριον τοῦ σταυροῦ ξύλον. τοῦτο γὰρ, τοῦτο πάντα αἰέλυσε τὰ
χ. λύσαι, χ. αὐτὸς ἁμαρτήματα, ὅσα ἐκεῖνο εἰσήγαγε· μᾶλλον δὲ οὐκ ἐκεῖνο εἰσήγαγε τὰ ἁμαρτία, ἀλλ' ὁ ἀνθρωπος ἁμαρτήματα, ἅπερ μὴ πολλῷ ὕστερον ἀνέλυσε τῆς παρουσίας ὁ Χριστὸς, πολλῷ μείζονα αὐτῶν εἰσαγαγὼν ἀγαθά. διὸ καὶ φησὶν ὁ Παῦλος φησιν· Οσον ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν Ρωμ. ε. κ.
ἡ χάρις, τοσοῦτοι, μείζονα δῶρα τοῦ ἁμαρτήματος. διὰ τοῦτο πάλιν φησίν· Οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτω καὶ τὸ χάρισμα· οὐχ ὅσον ἥμαρτεν ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον ἐχαρίσατο ὁ Θεός· οὐχ ὅσον ἡ ζημία, τοσαύτη καὶ ἡ φιλανθρωπία· οὐχ ὅσον τὰ ναυάγια, τοσαύτη καὶ ἡ ἐμπορία· ἀλλὰ
πλείω τὰ ἀγαθὰ τῶν κακῶν καὶ εἰκότως. τὰ μὲν γὰρ κακὰ δούλης εἰσήγαγε, καὶ ἐλαφρὰ ἰδεῖν· τὰ δὲ ἀγαθὰ δεσπότης ἐχαρίσατο, διὰ καὶ πλείονα ἰδεῖν. διὰ τοῦτο φησιν, Οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτω καὶ τὸ χάρισμα. εἶτα ἐπάγει καὶ τὴν διαφορὰν. Τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. ἀπαφέστερον τὸ εἰρημένον· οὐκοῦν ἀνάγκη τὴν λύσιν ἐπαγαγεῖν. τὸ μὲν γὰρ κρίμα, τουτέστι, ἡ κόλασις, ἡ ζημία, ὁ θάνατος ἐξ ἑνὸς, τουτέστιν, ἁμαρτήματος (μία γάρ, φησι, ἁμαρτία τοσούτων εἰσήγαγε κακῶν) τὸ δὲ χάρισμα οὐκ ἐκείνῳ μόνῳ τὴν ἁμαρτίαν ἔλυσεν, ἀλλὰ καὶ
χ. μόνον ἑτέρας πολλάς. διὰ τοῦτο λέγει, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ιωάννης ὁ βαπτιστὴς ἔλεγεν, Ιδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ἴδε ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν Ιωαν. α. λθ.
τοῦ Ἀδάμ, ἀλλ', ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. εἶδες πῶς οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα,

κεῖται δὲ μαθεῖν, διὰ τί τοῦτο τὸ προσηγορίαν ἔσχε ξύλον. καὶ γὰρ ὁ διάβολος εἶπεν· Ἡ αὐτὴ ἡμέρα φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοὶ, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν· πῶς οὖν σὺ λέγεις, φησὶν, ὅτι οὐκ ἐγίνωσκε γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ; τίς γὰρ, εἰπέ μοι, εἰδέναι; ἆρα ὁ διάβολος; ναί, φησὶν, εἰπὲν, ἔσεσθε ὡς θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. εἶτα τὸ ἐξῆς μοι φέρε τοῦ μάρτυρος καὶ τὸ βούλει; καίτοι οὐδὲ εἶπεν, ὅτι καὶ θεοὶ ἔσεσθε. ἆρα οὖν καὶ θεοὶ ἐγένοντο; ὥσπερ οὖν οὐκ ἐγένοντο θεοὶ, οὕτως οὔτε γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ τότε ἔλαβον. ψεύστης γάρ ἐστιν ἀκριβὴς, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς φθέγγεται. Ἐν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ, φησὶ, οὐκ ἔστηκε. μὴ δὴ τὸ ἐξῆς παραγαγώμεν τοῦ μάρτυρος, * ἀλλ' ἴδωμεν αὐτὴν τὴν προαίρεσιν, τίνος ἕνεκεν γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ κεκλῆται τὸ ξύλον. καὶ πρότερον, εἰ δοκεῖ, τί ποτέ ἐστι κακὸν καὶ πονηρόν ἐπισκεψώμεθα. τί οὖν ἐστι κακόν; ἡ ἀπειθεία. τί δὲ πονηρόν; ἡ παρακοή. καὶ τίνος " ἕνεκεν, ἵνα μὴ πλανώμεθα περὶ τοῦ φύσει τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ, ἀπὸ τῶν γραφῶν τούτων διακριβούσθω. ὅτι γὰρ τοῦτό ἐστι τὸ καλὸν καὶ πονηρόν, ἀκούσωμεν τί φησιν ὁ προφήτης. Τί κακόν, καὶ τί Κύριος ὁ Θεὸς ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ; εἰπὲ τί καλόν. ἀγαπᾶν Κύριον τὸν Θεόν σου. ὁρᾷς ὅτι ἡ ἀπειθεία κακόν; οὐκοῦν τῆς ἀγάπης ἡ ἀπειθεία. καὶ πάλιν, Δύο πονηρά, φησὶ, ἐποίησεν ὁ λαός μου ἐμέ· ἐγκατέλιπόν με πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξάν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ " συνέχειν. ὁρᾷς ὅτι πονηρὸν ἡ παρακοὴ καὶ ἡ ἐγκατάλειψις; τίνος οὖν τοῦτο τεκμαίρῃ, ὅτι καλὸν ἡ ὑπακοὴ, καὶ " πονηρὸν ἡ παρακοή, καὶ οὕτως εἰσόμεθα κἀκεῖνο. καὶ γὰρ ἀπὸ τούτου γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ κεκλῆται τὸ ξύλον, ὅτι ἡ στολὴ, ἡ γυμνάζουσα * τὸν ὑπακοὸν καὶ τὸν παρακοὸν, περὶ τὸ ξύλον ἐκεῖτο. ἤδει μὲν γὰρ καὶ ὁ Ἀδὰμ ὅτι καλὸν μὲν ἡ ὑπακοὴ, πονηρὸν δὲ ἡ παρακοή· ἔμαθε δὲ ὕστερον σαφέστερον δι' αὐτῆς τῆς προαιρέσεως * ὥσπερ γὰρ καὶ ὁ Καὶν ἤδει μὲν, ὅτι κακὸν ἡ ἀδελφοκτονία, καὶ πρὶν ἢ σφάξαι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ (ὅτι γὰρ ἤδει πονηρὸν τὸ πρᾶγμα, ἄκουσον τί φησι. Δεῦρο, ἐξέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον. καίτοι τίνος ἕνεκεν ἔλκεις εἰς τὸ πεδίον ἀπὸ τῆς πατρικῆς * ἀγκάλης τὸν ἀδελφόν; τί δὲ καθίσας ἐν ἐρημίᾳ; τί δὲ γυμνοῖ ποιᾷς τὴν κηδεμονίαν; τί πέπρωται τῇ πατρικῇ ἀπάγλῃ ὄφεως; τί δὲ κρύπτεις τὸν τόλμαν, εἰ μὴ δέδοικας τὸν ἁμάρτημα; τί δὲ οὐ μᾶλλον τὸ ποιῆσαι τὸν φόνον, παλαιρωτώδους δυσχεραίνεις καὶ ψεύδη; τῷ γὰρ Θεοῦ εἰπόντος, Ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου, εἶπας· Μὴ φύλαξ εἰμὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐγώ; ὅλως δῆλον ὅτι σαφῶς εἰδὼς ἦλθεν ἐπὶ τὸν ἐργασίαν " τοῦτον) ὥσπερ οὖν ἔστι ἤδει μὲν καὶ τοῦ τῆς πίστεως ὅτι κακὸν ὁ φόνος, ἔμαθε δὲ σαφέστερον καὶ μᾶλλον τοῦτο, ὅτι τὸ σημεῖόν ἐδέξατο, καὶ ἔκλαυσε, καὶ πάντων μὲν τρόμων ἔσχε ἐπὶ τῆς γῆς· ὅτων καὶ ὁ πατὴρ τότε εἶχε τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ φαγεῖν τὸν γνῶσιν, εἰ καὶ μὴ οὕτω σαφῆ, ὡς μᾶλλον τὸν ξύλου βρῶσιν. τί λέγω; τὰ δὲ κακὰ πάντες οἴδαμεν καὶ πρὶν ἢ παθεῖν, σαφέστερον δὲ μανθάνομεν μᾶλλον τὸ παθεῖν· πολλῷ δὲ σαφέστερον, ὅταν κολάζωμεθα. οὕτω καὶ ὁ Καὶν ἤδει μὲν, ὅτι κακὸν ἡ ἀδελφοκτονία καὶ τοῦτο· ἔμαθε δὲ ὕστερον διὰ τῆς κολάσεως σαφέστερον· ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι καλὸν ἡ ὑγίεια καὶ φορτικὸν τὸ νόσος καὶ τοῦ τῆς πίστεως· πολλῷ δὲ μᾶλλον, ὅταν ἀπὸ τοῦ νόσου ἀναπαυώμεθα, ἀμφοτέρων τοῦτο διαφορὰν γινώσκομεν. ὥστε διὰ τοῦτό φησιν ὁ Ἀδὰμ ἤδειν μὲν ὅτι καλὸν ἡ ὑπακοὴ, καὶ κακὸν ἡ παρακοή· ὕστερον δὲ σαφέστερον ἔμαθον, ὅτι τὸ ξύλου γεύσαμένους ἐξεβλήθη τοῦ παραδείσου, καὶ τῆς μακαριότητος ἐκείνης ἐξέπεσεν. ἐπὶ τοῦτο ὡς ἁμαρτεῖν ὠκείωσεν, ὅλως τοῦ Θεοῦ κωλύσαντος ἐγεύσατο τοῦ ξύλου, καὶ ἁμαρτεῖν ἐπαίδευσε διὰ τῆς πείρας, ὅσον κακὸν Θεοῦ παρακοῦσαι, καὶ ὅσον ὑπακοῦσαι καλόν· διὰ τοῦτο γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ τὸ ξύλον κεκλῆται. καὶ τίνος ἕνεκεν, εἰ μὴ αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ ξύλου τὴν γνῶσιν εἶχε τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς ἁμαρτείας τῆς διὰ τὸν παρακοὸν τὸν ὑπὸ τοῦ ξύλου σαφέστερον τοῦτο

ἔμαθεν

Γεν. γ. γ.

Ισαι. ν. μ'.

* μᾶλλον ἐκ τῆς ἀκοῆς τοῦτον ἰσχυρίζωμεθα.

Χ. δὲ

Ιερ. ε'. ιγ.

Χ. συχεῖν Χ. κακὸν

* αὐτὸν

* ἢ τὴν προαίρεσιν πεῖρα διὰ τοῦ ξύλου γέγονεν.

Γεν. δ. ι.

* ἀποστάσεως

ἐπεδείξαντο, τοσαῦτα αὐλεῖ· καὶ πᾶσα ἀνάγκη, καὶ πλέον οὐδὲν οὐδεὶς ἀπαι-
τῆται παρ' αὐτῶν· ὅτι ὁ τῶν τοῦ Θεοῦ λόγων οὐχὶ φυλακῆς ἐστιν ὑπεύθυνος μόνον, ἀλλὰ
ϗ ἐργασίας πολλῆς. οὐδὲ γὰρ ἅπαξ εὐδέκα μόνα ἀποδοῦναι κελευόμεθα, ἀλλὰ καὶ δι-
πλᾶ ζωῆς τῆς διακονίᾳ προσενεγκεῖν. καίτοι εἰ καὶ φυλάξαι προσῆκεν μόνον, πολλῆς
χ. σώσωσι 2 ἀνοίας καὶ ἀσυνδήτου ἐδόκει τὸ πρᾶγμα· ἔτυχε γὰρ καὶ πλειόνων αὐτὰ προσκτᾶσθαι ἡμῖν ὁ
διακονήσας, εἰ ὁποσονοῦν ὅσα πάνυ καὶ φορτίδας ἡμῖν δεῖ τὰς πιττωλείσι. ἀλλὰ καὶ τῶν πιττω-
λείων τὰς πέντε πάλαντα ζῶα, οὐχ ὅσα εἰς πιττωλίαν, προσωφέλησεν, ἀλλὰ καὶ ἕτερα τοσαῦτα. Matθ. xi.
χ διπλᾶ ἐκεῖνα μὲν γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἦν· ἔδει γὰρ καὶ ⟨Ⓜ⟩ οἰκέτην τὸν ἑαυτῆς ἀσυν-
δήτως ὑπερδίξασθαι. ὁμοίως καὶ ὁ τὰ δύο ζῶα κτησάμενος πιττωλεὺς εἰργάσατο ἄλλα δύο, καὶ
ἴσ. ἴσως. 10 τότε" εἶπεν ἠξιώθη τῆς αὐτῆς ἡμῶν ⟨Ⓜ⟩ τοῦ ἰδίου διακόνου. ἄλλος δὲ πιττωλεὺς ζῶ-
λάμενος πιττωλείας, καὶ προσενεγκὼν αὐτὸ ὅπερ ὑπεύθυνος ἦν, δ' μειώσας, οὐκ ἐλαττώσας
χ τῇ προσ- τὸν ⟨Ⓜ⟩ δεκαπενθήκοντα, οὐκ ὀξὺ ἡμιστείας ἀποδοὺς, ὅπερ μὴ" τὸν προσφιλοτείμως ἐπεδείξα-
μενδὲ διπλοῦν προσωίσεγκε τὸ πιττωλεῖον, τὸν ἑκάτον ἔδωκε δίκαιον· καὶ μάλα εἰκότως. εἰ γὰρ ἐδικαίωσεν φησὶν, αὐτὸ φυλάξαι μόνον, καὶ ἄλλον μὴ ἠνέσθαι ἐμπο-
15 ρεύσασθαι ὁ αὐτὸς, οὐκ ἂν αὐτὸ τοῖς τῶν δούλων ἔδωκε χερσί. σὺ δέ μοι δεῦρο τὸν φιλανθρω-
πίαν τοῦ διακόνου. προσενεγκὼν ὁ τὰ πέντε ζῶλάμενος πιττωλείας ἄλλα πέντε, καὶ ὁ τὰ δύο
ἄλλα τοσαῦτα· καὶ τῷ αὐτῷ ἑκάτερος ἀπήλαυσεν ἀμοιβῆς. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος εἶπεν,
Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ ϗ πιστέ, ὅτι ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι πολλῶν σε καταστήσω· οὕτω ϗ τῷ τὰ δύο
προσενεγκόντι φησίν, Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ ϗ πιστέ, ὅτι ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι πολλῶν σε καταστή-
ἴσ. ἴσην 20 σω. ἡ προσοδος οὐχ ἡ αὐτὴ, ϗ ὁ μισθὸς ὁ αὐτὸς, οὕτω ϗ" τὸν τῶν αὐτῶν ἠξίωσε τιμῶν.
τί δήποτε; ὅτι ὁ τὴ ποσότητι τῶν προσενεχθέντων, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τῶν ἐργαζομένων
προσεῖχεν ὁ Θεός. ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἕκαστος ἐκ τῆς δυνάμεως ἐπεδείξατο. Ⓜ πλειοσμοὶ
ϗ τῶν προσενεχθέντων ϗ τὴν ἐλαττωσιν οὐχ ἡ ῥαθυμία ἐκείνου, οὐδὲ ἡ σπουδὴ τούτε, ἀλλ'
ἡ διαφορὰ τῆς καταστάσεως ἐποίησεν. ἐκεῖνος πέντε ἔλαβε, ϗ πέντε ἄλλα προσοι-
25 νεγκεῖν· οὗτος δύο ἔλαβε, ϗ δύο προσοίσωγκε, ϗ κατ' οὐδὲν ἠλαττώθη) ἐκ τῆς τῆς σπουδῆς
λόγῳ. ϗ γὰρ καὶ οὗτος διπλᾶ, καὶ ἐκεῖνος διπλᾶ τὰ πιττωλούμενα εἰργάσατο. ὁ μὲν δὲ ἐν λα-
βεῖν ἀπωλεσεν προσδοκήσας· ὁδὲ ϗ ἐκολάζετο. ἠκούσατε πάντων πόσην ὑμῶν εἰς τοὺς
μὴ προσηκόντως ἔχοντας [οὖν] τὰ χρήματα τοῦ διακόνου; οὐκοῦν ϗ φυλάξωμεν, ϗ
προσηκόντως χρώμεθα, ϗ πολλῶν ἀπολαύσωμεν τοῦ αὐτοῦ τῶν ἐμπορείαν. μὴ λεγέτω τις,
30 ἰδιώτης εἰμὶ, μαθητὴς εἰμὶ, λέγει· οὐκ ἔχω διδασκαλίας ἀμαθὴς ὢν ϗ οὐδενὸς ἄξιος. καὶ
χ. ἀμαθὴς γὰρ ἰδιώτης ἦς, καὶ" μαθητὴς, καὶ εἰ ἕκαστος τῆς θυθῆς, ἐργάζου τὸ ἐγχειρισθὲν, ϗ τ αὐτὸ
τῷ διδάσκοντι λέγε μαθών.

χ. σῶσαι Αλλ' ἕλωμεν φυλάττειν τὰ ἐγκλήματα ϗ μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας κατίσχειν, " πάνυ
σπεύδωμεν. ἵνα ϗ μὴ εἷς τοῦτο Ⓜ λέγῃ ἅπαντα σαλεύσωμεν, φέρε, ϗ ἐκ ἕξης τὸ χρῆς
χ. τότων 35 ἡμῖν λεχθέντων προσθῶμεν ἐπὶ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, " τοῦτο τῆς φυλακῆς ὑμῖν ἀπο-
διδόντες Ⓜ μισθόν. ὁ γὰρ τὰ προσέτερα πιττωλεὺς καὶ τηρήσας, ἄξιος αὖ ἐστὶ καὶ ἕτερα
πάλιν λαβεῖν. τί οὖν ἐστὶν τὸ διάγγημα τὸ χρῆς ἡμῶν προσταθέν; οὐδὲ τὸ ξύλον ὁ λόγος ἐστὶ; τί
χ. ὁ λίθινος. "ἐδιξάμεθα, ἐπὶ ἤδη ὁ δι' ἡμᾶς τὸ κήρυγμα τὸ ποιήσας, πρὶν ἢ φανεῖν ἐκεῖνα τὸ ξύλον, καὶ
πολλῆς σοφίας ἐπλήρωτο, ἀφ' ὧν ἐπέστελλε τοῖς σώμασι τοῖς ἑαυτοῦ, ἀφ' ὧν ἐπέγνω τὸν
40 ἰωσῆφ τὸν ἑαυτῆς, ἀφ' ὧν εἶπε, τοῦτο καὶ ἐκεῖνα ἐκ τῶν ὀστέων μου, ἀφ' ὧν ταῦτα τοῦ χάμει
διελέχθη ϗ τοῦ πανδοκεύσεως καὶ συζυγίας καὶ παιδοποιΐας καὶ μονῆς, ἀφ' ὧν οὐδενὶ ἐλάθετο
οὐδὲ γὰρ ἐπιτηδεύσεως δίδωσί τις καὶ νόμῳ τῷ προσκτᾶσθαι καὶ μὴ" προσκτᾶσθαι δ' καλὸν
καὶ κτησόμεθα προσκτώμενοι. σήμερον ἀνάγνωσιν ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων ἐποιήσατο, εἰ μὴ οὖν τοῦ ξύλου τὴν
γένεσιν ὁ θεσπέσιος ἔλαβε, γνωστὰ καλοῦ καὶ κτησόμεθα τὸ ξύλον εἶπεν· ἐὰν γὰρ μι-

χρὸν

ὑμῖν ἢ ἀπὸ τῆς ἀκροάσεως, μᾶλλον τῆς σωματικῆς τραπέζης ἡ τράπεζα ὑμῖν φαιδροτέρα φανήσεται ἡ πνευματική. ἐὰν γὰρ καὶ ἀσφάλεια ἡ κόσμος ἐκεῖνα ὑμῖν γένηται, ἀλλὰ τὰ τῆς ψυχῆς κέρδη πολλῷ μείζονα. Ματθ. ε. λγ. ὅσης ζωῆς ἄξιος ὁ συμφέρων ὁ Θεὸς καταλύσας, ἐὰν μόνα ὑμῖν ἔσται πρόχειρα ἀλλὰ βύσσινα. Ζητεῖτε γάρ, φησι, πρῶτον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ πάντα ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. ζητῶμεν οὖν ταῦτα, ἀγαπητοί, ἵνα καὶ τῶν ἐκεῖ ἀπολαύσωμεν, καὶ τῶν ἐνταῦθα ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ δόξα, κράτος καὶ ἅγιον πνεῦμα, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Γεν. β. ἰ. Λουκ. κγ. μγ.

Λογ. ζ. ΔΙΑ ΤΙ ΞΥΛΟΝ ΓΝΩΣΤΟΝ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΟΝ ΚΑΛΕΙΤΑΙ ΤΟ ΞΥΛΟΝ, ΚΑΙ ΤΙ ΠΟΤΕ ΕΣΤΙ, ΣΗΜΕΡΟΝ ΜΕΤ' ΕΜΟΥ ΕΣΗ ΣΟΥ ΤΩ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩ.

χ. ἔσῃ

ΟΛΛΑ πολλάκις ἐκάλεσα ἤδη τὴν ὑμετέραν ἀγάπην μεμνῆσθαι τῆς Ἐρημίας, καὶ διπλοῦν σοι ἑστίαμαι τὴν τράπεζαν, τήν τε τῶν βρωμάτων, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν λόγων πνευματικὴν ἑστίασιν. Τί οὖν; ἐποιήσατε τοῦτο, καὶ πεποιήκατε διπλοῦν τὴν τράπεζαν; οἶδα ὅτι ἐποιήσατε· καὶ οὐκ ἐκείνης μόνον, ἀλλὰ καὶ ταύτης μετέχετε. ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς τὴν ἐλαττοῦν ἀπορρίψαντας, τῆς βελτίονος ἐμέλλετε ἀμφί. καὶ γὰρ βελτίων ἐκείνης αὕτη. τὴν μὲν γὰρ μαγείρων ἐνεργάσασθε χέρες, χ. ἐπίνοιας ταύτην δὲ πνευμάτων πνευματικῶν ἐπεσκιάσατο γλῶσσα· καὶ ἐκείνην μὲν τὰ ἀπὸ τῆς γῆς ἔχει βλαστήματα, ἢ δὲ καρπὸν ἀπὸ τοῦ πνεύματος· καὶ ταύτης μὲν τὰς τραπέζης πολλοὶ φθονοῦσι ἐπίζηται τὰ σιτία, τὰ δὲ ἐκείνης πολλοὺς ἀφθαρσίᾳ· καὶ αὕτη μὲν τὴν παροῦσαν ἡμῖν συγχαρᾶς ζωὴν, ἐκείνη δὲ πολλοὺς τὴν μέλλουσαν ἡμᾶς ὁδηγεῖ. ὅτι μὲν οὖν πεθήκατε μετ' ἐκείνης καὶ ταύτης, οἶδα, οὐκ ἀκόλουθον ὑμᾶς ἐρωτήσας, οὐκ οἰκέτην, ἀλλὰ τοὺς τούτων σαφέστερον ἄγγελον. τίνα δὲ τοῦτον; τοὺς κήρυκας τῶν Ἐρημιτῶν, τοὺς ἐπαίνους τοὺς διὰ τὴν διδασκαλίαν. διὰ γὰρ ἐκείνους ἦλθον, ὅπως ἕκαστος ὑμῶν ποιήσατο τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, μίαν συναγαγόντες, ἀνδριῶντες τὴν ἡδονὴν τὴν διὰ τοῖς Ἐρημίοις. ἃ δὴ μὲν ἡδονῆς ἀκούων τῶν λεγομένων, σοὶ καὶ πρὸς τὴν τῶν ἔργων ἐπίδειξιν πεπαιδεύσαι. Διὰ ταῦτα καὶ τὴμερον προθυμότερον ἀπαιτοῦμέν σε πρὸς τὴν διδασκαλίαν. ἀλλὰ διεγέρθητε καὶ νῦν. οὐδὲ γὰρ ὡς λέγοντα διεγηγερμένοι δεῖ ζῆν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀκούοντας εὐαγγελίου δεῖ ζῆν, ἢ τοῦ ἀκούοντας μᾶλλον, ἢ λέγοντα. ἡμᾶς μὲν γὰρ μία ἔχομεν ἀπορία, καταδῆσαι τὰ διανοητικὰ χρήματα· ὑμῖν δὲ πλείων ὁ πόνος, ὥστε καὶ ἀποδέξασθαι αὐτὰ, καὶ μὴ πολλῆς τηρῆσαι τῆς ἀσφαλείας. ἐπίθετε τοίνυν μὴ τοῖς ἀκροάσει τὰ κλῄθρα ταῖς θύραις, τοῦ μοχλοὺς καὶ λογισμοὺς τοῦ φοβερούς, καθάπερ ἰσχυρὰς φύλακας, πάντα χρὴ ἀσφαλίσασθαι τῇ ψυχῇ. καὶ γὰρ δυσέκνικτος ὁ κλέπτης ὅδε, καὶ λαθραιότατος ἀρχιτέκτων, καὶ συνεχῶς ἐπιτίθεται, κἂν πολλάκις ἀποτύχῃ, πολλάκις ἐπιχειρεῖ. ἔχουσι τοίνυν φοβεροὶ οἱ φύλακες. καὶ ἴδοις ἂν δράκοντι ἐλθόντα καὶ βουλόμενον ἁρπάσαι τι τῶν κατακληθέντων, μὴ πολλῆς αὐτὸν ἀπειλῆς ἐκβιάσασθαι τῆς κρυπτῆς. καὶ φεύγοντες βιωτικαὶ ἐπίνοιαι, κωλυέτωσαν· καὶ λήθη λαβοῦσα τῆς φύσεως διεγκλῆ, τῇ μελέτῃ τῶν μυστηρίων διεγειρέτωσαν. οὐ γὰρ ὅτι μακρὸς ὁ κίνδυνος, ἀπολέσαι χρήματα διανοητικά. εἰ γὰρ οἱ ταῦτα χρήματα ἀποδεχόμενοι, ἐπιδιδοῦ δραχμὴν πίστεως τὰ πιστευθέντα, δαιμόνων κλέπτονται πολλάκις· οἱ τὰ πολλῷ τιμιώτερα τούτων ἀποδεξάμενοι λόγια, εἶτα ἀπολέσαντες, ποίαν οὐκ ἀποσήσονται συμφοράν; ὅτι μὲν τούτων χ. τίνα τῶν χρημάτων φυλακῆς εἰσιν ἀναθύμιοι μόνοι οἱ δεχόμενοι, ἑτέρου δὲ δεῖσθαι. ὅσα γὰρ ἀποδέξωνται,

δοῦναι. πῶς οὖν ἀλίσθησιν ἐκφύγοις; πῶδε τὸν ἑαυτοῦ ῥαθυμίαν· καὶ δηλοῦσι ὅσοι νόμον ἔλαβον, ἢ οὐκ ὤλισθον, ἀλλὰ ἢ πλείω τῶν ἐπιτεταγμένων ἐποίησαν.

Αλλ' ἵνα τὸν καιρὸν ἡμᾶς φωνῶν παρελαύνοντα τοῦτον, εἰς ἑτέρου σχολὴν ἀφέντες μεταλαβεῖν τὸν λόγον· ὑμεῖς γὰρ εἰρηνεύετε τοῖς φυλάττετε καὶ μέμνησθε, καὶ τὸν οὐκ ἀκηκοότας διδάσκετε, ἢ ζῶντα καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν ἀγορᾷ, καὶ ἐν οἰκίᾳ μελετᾶτω ἕκαστος. οὐδὲν γὰρ ἥδιον ἀκροάσεως θείας. ἄκουσον γοῦν τί φησι περὶ τούτης ὁ σοφώτης· Ὡς γλυκεῖα τῷ λαρυγγί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι [καὶ κηρίον] τῷ στόματί μου. τοῦτο τοίνυν πρᾶτε τί ἐστὶ τὸ κηρίον ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς ἐκκλησίας, ὥστε πᾶσαν αὐτοῦ ἡδονὴν πληρώσαι πνευματικῆς. οὐχ ὁρᾶτε τοὺς ὑπὸρ τῶν* ἀνθρώπων, πῶς μὴ τὰ σιτία κιθαρῳδοὶ ἢ αὐλητρίδες ἐπισάττουσι; διὰ τοῦτο ἐκεῖνοι ποιοῦσι τὸν ἑαυτῶν οἶκον, σὺ ποίησον τὸν σὸν οἶκον οὐρανόν· πρόσεισι γὰρ, οὐχὶ τοὺς τοίχους ἀμείβων, οὐδὲ μεταλλάττων τὰ θεμέλια, ἀλλ' αὐτὸν τὸν τῶν οὐρανῶν διαπότην ὅτι τὸν τράπεζάν σου καλῶν τὸν σόν. οὐκ ἐπαισχύνεται τὰ τοιαῦτα δεῖπνα ὁ Θεός. ἔνθα γὰρ διδασκαλία πνευματική, ἐκεῖ καὶ σοφία, καὶ σεμνότης, καὶ ἐπιείκεια· ἔνθα ἀνὴρ καὶ γυνὴ καὶ παιδία ὁμοίως καὶ φιλία καὶ τοῖς τῆς ἀρετῆς συνδεδεμένοι ὦσι δεσμοῖς, ἐκεῖ μέσος ἐστὶν ὁ Χριστός. ἢ γὰρ χρυσῆν ἔσφιγξε ζητεῖ, οὐδὲ ἀργυρᾶς κίονας, οὐδὲ καλλιμάρμαρον, ἀλλὰ ψυχὴν ὥσαν, ἢ δικαίας θυμορφίαν, ἢ τραπέζαν δικαιοσύνης τίμιον καὶ ἐλεημοσύνης καρπὸς ἔχουσαν. καὶ ἴδοις τοιαύτην τράπεζαν, ταχέως κορεσθεὶς συλλόγου, ἢ παλαγίνης). ἢ γὰρ αὐτὸς ἐστιν ὁ εἰρηνεύς· Πεινῶντά μου εἴδητε, ἢ ἐθρέψατε. ὅταν Ματθ. κε. λδ.
ἴδῃ ἀκούσῃς κράζοντος πάντος μεγάλῳ βοῶντος, εἶτα ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν προκειμένων δῶς τι ἀπορρίψαι, ἵνα σκιρτήσῃ· ἀλλὰ διασείσας ἐκάλεσας ἐπὶ τὸν δοῦλον εἰς τὴν τράπεζαν, ἢ πᾶσαν αὐτὴν εὐλογιῶν Θεοῦ ἐπλήρωσας, ἢ ἐπὶ τῆς ἀπλήστου ἀφορμῆς μείζω τὸν πλουτισθῆναί σοι τὰ ταμεῖα ἀγαθῶν πολλῶν προεσκεύασας. ὁ γὰρ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἢ τῆς ἀγάπης, ὁ διδοὺς ἄρτον εἰς βρῶσιν, ἢ σπέρμα τῷ σπείροντι, πληθύναι ὑμῖν σπόρον, καὶ αὐξήσαι τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν, ἐν παντὶ ὑμῖν τὸν πρὸς αὐτὸν χαρὶν διδοὺς, ἢ καταξιώσῃ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς μετασχεῖν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ· δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. θ. ΕΙΣ ΤΟ, ΠΩΣ ΔΕΙ ΕΠΙΤΙΜΑΝ ΤΟΙΣ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ἁμαρτήμασι, ἢ ὅτι χρὴ τῆς τούτων σωτηρίας προνοεῖν, ἢ διὰ τί Αβραὰμ Γεν. κ. ι.
Αβραὰμ ἐκλήθη, ἢ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Νῶε· ὅτι οὐχ ἁπλῶς ταῦτα τῷ δικαίοι ἐκλογιῶν τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ οἰκονομίᾳ.

ΕΙ μὲν ἐν δυνατὸν ὑμῖν εἰδέναι, τί μὲν ἡμῖν εἴρηται, τί δὲ παρελείφθη, ἢ ποῦ μὲν τῷ λόγῳ κατηλύσαμεν προφθῆναι, πόθεν δὲ αὐτὸν σήμερον αἰτιᾶσθαι χρὴ, διὰ τοῦτο τὰ προοίμια ἀπὸ τῆς ἀκολουθίας τῶν προφητῶν ἐποιησάμην αἰ. διὰ τί δὲ τῶν τότε ἀκηκοότων ὑμῶν πολλοὶ σήμερον οὐ πάρεισι, ἢ τῶν νῦν παρόντων τότε οὐκ ἦσαν, ὃ διαφορὰν τῶν ἀκροατῶν αἰσχύνην ποιεῖ ἡμῖν τῶν Εἰρηνικῶν ἡμῖν τὸν ἔλεγχον. οὕτω γὰρ ἢ τοὺς ἐξ ἀρχῆς προσκαλεσάμενος τῷ λόγῳ μᾶλλον ἐμπαγήσεται τούτων ἡ μνήμη, πάλιν δυναμενοποιηθεὶς ὧν ἤκουσαν, ἢ τοῖς ἀπολειφθεῖσιν οὐ τοσαύτη ἔσται βλάβη, τὸ λόγου γνωσιμωτέραν αὐτοῖς λύσαν ποιοῦντος τὸν διδασκαλίαν. ἢ μὲν ἴσως αἰ Εἰρηναῖ ἀεὶ προσκαλοῦνται, ὅτι δι' αὐτὸ μὲν τοῦτο οὐκ ἐχρῆν αἰσθάνεσθαι τὰ Εἰρηνικὰ, ἵνα ἀπολέφθωσι ἢ τῶν ζωαξέων καταφρονήσαντες, ἵνα τὸν

βλάβην

βύλησησ τὸν ψοὺς σου ὁ σύ·" ὁ ψδὴς γὰρ θεία σε εἰρωνία, ἡ σφαρ πυρὸ ἐμπεπλῶ σε. εἶτα εἰπὼν ἐπὶ τὴν δόξαν τῆς ἄλλης κλίσεως διεργασίαν τῆς τοῦ θεοῦ χορηγημάτων, ἐπήγαγε τὴν ὑπεράρετον καὶ μείζονα, ὅπως λέγων· Ὁ ἀποστέλλων τὸν λόγον αὐτοῦ τῷ Ιακώβ, δικαιώματα καὶ κρίματα αὐτοῦ τῷ Ισραήλ. οὐκ ἐποίησεν οὕτω παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς. ὅρα πόσα κατέλεξεν ἀγαθά. ἀσφάλειαν πόλεως· εἰρήνην γάρ, φησι, τοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου. ἀπαλλαγὴν πολέμων· ὁ ψδὴς γάρ, φησι, καὶ θεία σε εἰρωνία. ἀφθονίαν τῶν ἀναγκαίων· καὶ σφαρ πυρὸ ἐμπεπλῶ σε. ἀλλ' ὅμως πάντων τούτων τὴν τιμὴν δόσιν ποιοῦνται ἀπέφηνεν. ὅτι γὰρ καὶ ἀσφαλείας, καὶ εἰρήνης, καὶ ἀπαλλαγῆς πολέμων, καὶ εὐπαιδίας, καὶ πολυπαιδίας, καὶ τῆς τῶν ἀναγκαίων ἀφθονίας πολλῷ μείζονα δωρεάν ἐστι τὰ νόμου λαβεῖν, καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ μαθεῖν, πάντων ὕστερον αὖθις θεὶς ὡς κεφάλαιον καὶ ζωοδότην τῶν ἀγαθῶν, ἐπήγαγε λέγων· Οὐκ ἐποίησεν οὕτω παντὶ ἔθνει. ὅτω, πῶς; καὶ μὴν καὶ ἀφθονίας, καὶ τἄλλα τὰ ἀπειθμημένα πολλοὶ πολλάκις ἀπήλαυσε. ἀλλ' ὅτι τοιαῦτα τερατουργημάτων λέγω, φησίν, ἀλλὰ τοιαῦτα νόμων οὐκ ἐποίησεν ὅτω παντὶ ἔθνει. καὶ σφαρ τὰ ἐπήγαγε καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς. ὁρᾷς πῶς τῶν ἀπηριθμημένων ἀπάντων ἀγαθῶν μείζων ὁ νόμος. τοῦτο καὶ Ἱερεμίας σαφέστερον. τὸν γὰρ σὸν αἰχμαλωσίαν φησὶ θρηνῶν, ἔλεγε· Τί ὅτι σὺ ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν εἶ; τὸν πηγὴν τῆς σοφίας ἐγκατέλιπες, ἐν νόμῳ λέγων." καθάπερ ἡ πηγὴ πολλοὺς πάντας ἀφίησι ῥύακας, οὕτω καὶ ὁ νόμος πολλὰς πάντας ἀφίησι τὰς ἀρετάς, ἀρδων ἡμῶν τὴν ψυχήν. εἶτα δηλῶν τὸ ὑπεράρετον τῆς τιμῆς τῆς διὰ τὸν νόμον γνωμοδοτίας, ἔλεγε· Οὐκ ἐγνώσθη ὁ Χαναὰν αὐτῇ ἡ σοφία, οὐδὲ ὤφθη ὁ Θαιμάν, οὐδὲ οἱ Αγαρ, οἱ ἔμποροι καὶ οἱ ἐκζητηταὶ ἐγνωσαν τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, οὐδὲ ἐμνήσθησαν τῶν τρίβων αὐτῆς. καὶ δικαίως· ὅπου πνευματικὴ τίς ἐστι καὶ ἄῤῥητα, Τίς διέβη, φησὶν, εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κατεβίβασεν αὐτόν; εἶτα ἐπήγαγε· Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν Ιακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ Ισραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ. ὁρᾷ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ ἔλεγε· Οὐκ ἐποίησεν οὕτω παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς. τοῦτο γοῦν καὶ Παῦλος ἀριστόμυθος ἔγραφε· Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. ὁρᾷς πῶς καὶ ἐνταῦθα ἡμιλλήθησε τῷ, οὐκ ἐποίησεν οὕτω παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς; εἰ γὰρ τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου τοῦτό ἐστιν, ὅτι αὐτοῖς μόνοις τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐπιμήθησαι τῇ δόσει τοῦ χαριτωθέντος νόμου, οὐκ ἄρα βαρβάροις ἡμῖν τῇ φύσει, ἀλλὰ τιμῇ, ὁ νόμος ἔδωκεν ὁ Θεός. καὶ τί τοῦτο μόνον ἐπίλυσε, τὸ δοθῆναι τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ τὸ δι' ἑαυτοῦ δοθῆναι. καὶ γὰρ καὶ πολὺ μέγιστον εἶδος ἡμῖν, τὸ μὴ μόνον πεπαιδεῦσθαι τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ δι' ἑαυτοῦ πεπαιδεῦσθαι. ὅπου γὰρ μέγα τοῦτο ἔσῃ τὸ δῶρον, ἄκουσον καὶ τοῦ Παύλου τοῦτο σοι δεικνυμένου. ὁρᾷς γὰρ τοὺς Ιουδαίους πεφυσιωμένους ἐπὶ τῷ τοὺς πατέρας πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν, καὶ καταγέλων αὐτῶν τὸ φρόνημα, καὶ δεικνὺς ὅτι μείζονος ἡμᾶς ἀπολαύσαμεν τιμῆς, καὶ οὐδὲ δούλας, ἀλλὰ διὰ παντὸς τῆς διδασκαλίας τυγχάνοντες, οὕτω πῶς φησι πρὸς Εφεσίους γράφων· Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν. ὁρᾷς αὐτὸ οὐκ ὅτι τῇ καταλλαγῇ καυχώμενοι [μόνοι,] ἀλλὰ καὶ ὅτι τῷ ἁγίῳ τοῦ Χριστοῦ λαβεῖν τὴν καταλλαγήν; καὶ πάλιν τὴν διάστασιν σημαίνων, φησίν· Αὐτὸς ὁ Κύριος καταβήσεται ἐξ οὐρανοῦ. ὅσαχοῦ διὰ τοῦ διαστῆναι τὸ πεμπόμενον· καὶ ἐν ζωῇ οὐ δι' οἰκέτου τινὸς, οὐδὲ ἀγγέλου καὶ ἀρχαγγέλου, ἀλλ' αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἐπεσκέψατο τῷ Ἀδάμ, διπλῆν τὴν δωρεὰν τιμῶν, καὶ τῷ δεσπόσαι τιμῶν, καὶ τῷ δι' ἑαυτοῦ δωρεῶν.

χ. ὅτι Σοὶς

χ. ὅτι Σοὶς

ἴσ. - περ γὰρ πεμπὴ

χ. ἀφίσι

χ. Εξαίσιος

Λογ. ν. ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΧΕΙΜΕΡΙΟΝ ΟΥΣΑΝ, ΚΑΙ Εἰς τὴν Ζωοδόχον τοῦ βαπτιστοῦ, καὶ Εἰς τὴν δόσιν τῆς ἐντολῆς τοῦ Ⓦ Ἀδάμ, ⁊ ὅτι πολλῆς ἐπιμελείας τὸν νόμον ἀξιοῖ.

Μὴ τοῦ νεφῶν ζωδρομὴ τὴν ἡμέραν ἡμῖν καταφερέσθω ἐπόνων· ἡ δὲ προθεσία τοῦ διδασκάλου φαιδροτέραν αὐτὴν εἰργάσατο. οὐ γὰρ ὕστως ἥλιος ἐκ μέσης τοῦ οὐρανοῦ τῆς κορυφῆς τὰς ἀκτῖνας ἀφιεὶς, καταλάμπει τὰ σώματα, ὡς ὄψις πατερικῆς φιλοσοφίας ἀκτῖνας ἀφεῖσα ἐκ μέσου τοῦ θρόνου, καταυγάζει τὰς ἡμετέρας ψυχάς. ὅπερ οὖν καὶ αὐτὸς Ζωοδόχος, οὐχὶ μόνος ἡμῖν τοῦ φαγέσεσθαι ἔνεστιν, ἀλλὰ καὶ φωστῆρα χορηγὸν ἔχων ἦλθε μεθ' ἑαυτοῦ, ὥστε πλέον ἡμέραν ἔχειν τὸ φῶς. διὰ καὶ ἡ ἐκκλησία * ἡμῖν ἀγάλλεται, καὶ σκιρτᾷ τὰ ποίμνια, καὶ ἡμᾶς μᾶλλον πλείονος προθυμίας τοῦ λόγου ἀπαιτοῦμεν. ὅπου γὰρ Ζωοδόχος ποιμήν, ἐκεῖ καὶ προβάτων ἀσφάλεια. οὕτω καὶ ναύταις χαίρουσι κυβερνήτου αὐδοῖς πρόσωπον πολλῶν. καὶ γὰρ γαλιλαίας ὕσπερ καὶ ποιμένας, Ⓦ τὸ κωπηλασίας πόνοι αὐδοῖς ὑπηκουφίζοισι διὰ τοῦ οἰάκων· καὶ τῆς θαλάσσης σφοδριζούσης, τῇ τέχνῃ καὶ τῇ πολυχειρίᾳ τῶν ὑδάτων καταγέλωσι μάχιμον. διὰ τοῦτο καὶ ἡμᾶς θαρροῦντας, Ⓦ λόγοι Εἰς διδασκαλίαν προτρέπομαι, ταῖς θύραις αὐτοῦ ὁ πρῶτος ὑπορρίψαντες. ὥστε ἢ βέλτιον ἀκροάσεσθαι καὶ σαφέστερον ἡμῖν ἡδέως τὰ ἀκροάσεσθαι, καὶ τῶν ἐξῆς ὑμῖν εἰσηγήσωμεν ἀκριβέστερον καὶ βεβαιότερον. Εἶπον ὅτι περὶ τῆς τοῦ ξύλου βρώσεως ἦλθε ὁ καλὸς καὶ ὁ ποιμὴν ὁ ἀληθινὸς, ⁊ ὅτι ὁ μὴ τοῦ γλυκέος τούτου ἔλαβε τὸν γνώσιν. Εἶπον ὅτι ξύλον ἔνεστι ξύλον γνώσεως καλοῦ καὶ πονηροῦ ἐλέγετο, καὶ πῶς ἔχος τῇ γραφῇ, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα συμβῆναι πρὸς τόπον ἢ καιρὸν, ἀπὸ τοῦ πράγματος ὀνομάζειν καὶ Ⓦ τόπον καὶ τὸν καιρόν. * ὀφείλομεν ἀναγκαίως αὐτὸν ἀναγνῶναι τὸν διάλογον, δι' ἧς ἐκώλυσε τοῦ ξύλου τὸν βρῶσιν. τίς οὖν ὅστις αὐτός; Καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδάμ, λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. θεῖος ὁ νόμος· ἀλλὰ προσέχωμεν. Εἰ γὰρ βασιλικὰ διαγνώσεις γράμματα ἀνθρώπου, ὀλίγην ἀνίσως διαβολὴ πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς οὐκ ἀνθρώπου, ἀλλὰ Θεοῦ νόμους ἀναγινώσκειν μέλλοντας δικαίσασθαι χρὴ τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ προσέχειν τοῖς λεγομένοις. οἶδα ὅτι κατηγορούσί τινες τοῦ νομοθέτου, καὶ τὸν νόμον αἴτιον εἶναί φασι τοῦ παραπτώματος. πρὸς τοῦτο οὖν ἀπάγκη τοίνυν προέρχεσθαι, καὶ δόξαν διὰ τοῦ προσγράμματος αὐτοῦ, ὅτι οὐχὶ μισῶν τὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ φιλῶν καὶ κηδόμενος, τὸν νόμον ἔδωκεν. ὅτι γὰρ Εἰς συμμαχίαν ἡμῖν αὐτὸν ἔδωκεν, ἄκουσον οἷ φησι Ησαΐας· Νόμον γὰρ Εἰς βοήθειαν ἔδωκεν. ὁ δὲ μισῶν; Ησ. π. κ. οὐ βοηθεῖ. πάλιν ὁ προφήτης βοᾷ· Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς τοῖς τρίβοις μου. Ψαλμ. ριη. ϛ. ὁ δὲ μισῶν, οὐ λύει τὸ σκότος διὰ τοῦ λύχνου, ἀλλὰ ὀδηγεῖ μᾶλλον τὸν πεπλανημένον. πάλιν ὁ Σολομών· Λύχνος ἐντολὴ νόμος, καὶ φῶς, καὶ ζωή, καὶ ἔλεγχος, καὶ παιδεία. ἰδοὺ οὐχὶ Παροιμ. κ. βοήθεια μόνον, ἀλλὰ λύχνος μόνον, ἀλλὰ καὶ φῶς καὶ ζωή. ταῦτα δὲ οὐκ ἔστι μισοῦντος, ἀλλὰ ἀπολέσαι βουλομένου, ἀλλὰ χεῖρα ὀρέγοντος καὶ διασῶσαι. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀποστρεφόμενος, καὶ δεικνὺς ὅσον εἰσῆνεγκε κέρδος ὁ νόμος, καὶ ὅτι διὰ παῦσιν, οὐ βαρήσεις τῆς φύσεως ἡμῶν ὅστις, ἔλεγεν· Ἰδὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ Ρω. β. ιϛ. νόμῳ. ὁρᾷς ὅτι οὐχὶ βαρεῖν ἡμῶν τὴν φύσιν, ἀλλὰ διαπαῦσαι, τοῦτον νόμον ἔδωκεν ὁ Θεός; βούλει μαθεῖν ὅτι καὶ πρόθυμος; [καὶ] μάλιστα μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἱκανὰ δεῖξαι τὴν προθυμίαν καὶ τὴν κηδεμονίαν· πλὴν ἀφ' ἑτέρων μαρτυριῶν αὖθις αὐτὸ ποιήσομαι φανερόν. Ἐπαίνει, φησὶν, Ψαλμ. μϛ. Ἱερουσαλήμ, τὸν Κύριον· αἶνει τὸν Θεόν σου Σιών· ὅτι ἐκράτυνε τοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου, ϛ. γ. δ.

οὖν; ἤδη κέκριται; καίτοι οὔπω" ἀνάστασις, οὔπω κόλασις & ἀμοιβή· πῶς οὖν ἤδη κέκρι- κ. κεῖται.
Ιωαν. ε. κδ. ται; ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. καὶ πάλιν, Ὁ πιστεύων εἰς ⳩ν, φησι, μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. καὶ οὐκ εἶπε, μεταβήσεται, ἀλλ', ἤδη μεταβέβηκε, καὶ οὗτος πάλιν ἀπὸ τοῦ καταρτώματος, κἀκεῖνος πάλιν ἀπὸ τοῦ ἁμαρτήματος. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος κέκριται μηδέπω" κρινόμενος, κἀκεῖνος μεταβέβηκεν εἰς τὴν ζωὴν μηδέπω μεταβάς, καὶ κ. κεῖται.
οὗτοι ἐκεῖνοι ἀπὸ τοῦ καταρτώματος, καὶ οὗτοι τοῦτον ἀπὸ τοῦ ἁμαρτήματος, ὡς γεγυμνά- σθαι δὴ τοῦτον" οὔπω γεγυμνάσθαι δεδήλωται· οὕτω καὶ περὶ ⳩ν λησταῦ ἔλεγε. καὶ γὰρ ⳩ία ἔφη, ἐπειδὴ ἰδοὺ ἰατρὸν ἀπεγνωσμένον, λέγουσι, ὅτι ἤδη πέπνικε καὶ νεκρός ἐστι, καίτοι ἔτι ἐμπνέοντα βλέποντες. ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος, ἐπεὶ ἐλπίδα σωτηρίας οὐκ ἔχει, τέθνηκε γὰρ τοῖς ἰατροῖς· οὕτω καὶ ὁ λῃστής, ἐπεὶ προσδοκίαν οὐκέτι εἶχεν ἀπο- 10
Γεν. β. κ. στροφῆς εἰς ἀπώλειαν, εἰστηλύθυεν εἰς τὸν οὐρανόν. οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ ἤκουσεν; Ἡ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Ἰδοὺ οὖν, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέθα- νεν; οὐδαμῶς· ἀλλ' ἔζησεν ἔτη ἐνενηκοντα [καὶ ἐπέκεινα] μὴ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. πῶς οὖν ἔλεγεν ὁ Θεός, ὅτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ" ἀποθανῇ; τῇ ἀποφάσει, οὐ τῇ πείρᾳ. οὕτω καὶ κ ἀποθανεῖ-
ὁ λῃστὴς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οὐρανόν. ἄκουσον γοῦν Ἰ φησιν ὁ Παῦλος, δηλονότι ὅτι οὐδεὶς οὐδέ- σθε 15
πω τὴν ἀγαθὴν ἀπέλαβε τὸν ἀντάδοσιν. ἐπεὶ γὰρ τῶν προφητῶν καὶ τῶν δικαίων δια-
Ecclesia λθ. μ. λεχθέντων ἐπήγαγε· Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι δὲ ἐπαγγελί- ας, ἀλλὰ πόρρωθεν ἰδόντες αὐτὰς καὶ ἀσπασάμενοι, τὸ Θεοῦ κρεῖττόν τι περὶ ἡμῶν προ- βλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι.

Ταῦτα κατέχοντες μέμνησθε, ἡ τοῦ * * * ἀκηκόατε διδάσκοντι. Ταῦτα δὲ ἐν ἐκκλη- λο. λοιπὸν μὲ
σίᾳ, & ἐν ἀγορᾷ, ἡ ἐν οἰκίᾳ μελετᾶτε ἕκαστος. οὐδὲν γὰρ ἡδύτερον ἀκροάσεως θείας. ἄκουσον γοῦν Ἰ φησι περὶ ταύτης ὁ προφήτης· Ὡς γλυκέα τοῖς λάρυγξί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου. τοῦτο τοίνυν καὶ ἡμεῖς ποιήσωμεν τὸ κηρίον ἐπὶ τὴν τράπεζαν ταύτην ἐνθέντες, ὥστε πᾶσαν αὐτὴν ἡδονῆς πληρῶσαι πνευματικῆς. οὐχ ὁρᾶτε τοὺς βύπό- ρους τῶν ἀνθρώπων, πῶς μὴ τὰ σιτία χιθαρῳδοὶ ἢ αὐληταὶ ἐπισάττουσι; διὰ τοῦτο ἐκφοι ποιοῦσι τὴν ἑαυτῶν οἰκίαν· σὺ ποίησον τὴν οἰκίαν τοῦ Χριστοῦ σεαυτοῦ· ποίησις δέ, οὐχὶ τοῦτο τοίχους ἀμείβων, οὐδὲ μετοικίζων τὰ σκεύη, ἀλλ' αὐτὸν Ἰ τὸν οὐρανὸν διαπο- τίνων ὅτι τὴν τράπεζαν τοῦ καλοῦ τοῦ Χριστοῦ. οὐκ ἐπαισχύνεται τὰ τοιαῦτα δόγματα ὁ Θεός. ἔνθα γὰρ διδασκαλία πνευματική, ἐκεῖ & σωφροσύνη ἡ σεμνότης ἡ ἐπιείκεια. ἔνθα δὲ ἡ ἕνωσις, ἡ παιδία, ἡ ὁμόνοια ἡ φιλία, & τοῖς τῆς ἀρετῆς ζωοδιδύμοις δεσμοῖς, ἐκεῖ μέσος ὁ Χριστός. οὐ γὰρ χρυσοῦν ὄροφον ζητεῖ, οὐδὲ ἀσπαστὸς κίονας, οὐδὲ κάλλη μαρμάρων· ἀλλὰ ψυχὰς ὥραν, & ἀμοιβαίας θύμορφίλιν, ἡ τράπεζαν δικαιοσύνης γέμουσαν ἡ ἐλεημο- σύνης καρπὸν ἔχουσαν. κἂν ἴδῃ τοιαύτην τράπεζαν, ταχέως κατοικεῖ τὸν συλλόγου & πα-
Matth. κε. ρασκήνεται. ἡ γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ Εἰρηνεύς· Πεινῶντά με εἴδατε, ἡ ἐθρέψατε. ὅταν οὖν ἀκού- σῃς πάντας κάτωθεν μεγάλα βοῶντας, εἶτα ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν προκειμένων δῶρα ἢ τὰ δισμένα, ἀπὸ διαστήσας σκάλεσας δι' αὐτοῦ ξύλου πρὸς τὴν τράπεζαν τοῦ Χριστοῦ, πᾶσαν αὐτὴν βιλγιῶν ἐπέπλησας, ἡ δι' αὐτῆς ἀπρᾶξις ἀφορμὴν μείζω τοῦ πληθυνό- θῆναί σοι τὰ χαμαῖα ἀγαθὰ πολλὰ προεκβάσας. ὁ δὲ Θεὸς τῆς Εἰρήνης, ὁ δίδους ἀφ- θονίαν εἰς βρῶσιν ἡ σπέρμα τῷ σπείροντι, πληθύναι ἀπὸ σπορὰν ὑμῶν, ἡ αὐξήσειε τὰ γενή- ματα τῆς δικαιοσύνης ἐν πᾶσιν ὑμῖν, τοῦ πρὸς αὐτὸν χάριν δίδους, & καταξιώσειε τῆς βα- σιλείας τῶν οὐρανῶν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι ἡ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυ- ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἡ μετ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ἡ δόξα & τὸ κράτος ἡ ἡ τιμὴ ἡ ἡ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ.

ζόν ἐστι. Ταῦτα ἀκούοντες δέχεσθε ϗ λοιπὸν ϗ τὰ περὶ ἡμῶν, μᾶλλον δὲ οὐ τὰ περὶ ἡμῶν, ἀλλὰ τὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Τί λέγεις; οὐχ ἡνωμένης τῷ σεσωμένῳ ἡ σὰρξ; ἀλλ' ὅταν μὴ τοῖς πόνοις ἐκκόπτωσιν, ὅταν δὲ τοῖς μισθοῖς ἀποστέρῃται; ϗ ὅτι μὴ ἀγωνίζεσθαι ἔδει, τὸ πλέον ἐδέξατο τῶν ἱδρώτων· ὅτι δὲ σε- 5 σωσμένον χαρὰς, μᾶλλον ἡ ψυχὴ σεσωμένου ταύτης; Οὐκ ἀκούεις τοῦ Παύλου λέγοντος, ὅτι Παρεστήσω ὑμᾶς δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἕκαστος κομίσηται τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε κακόν; Οὐκ ἀκούεις αὐτοῦ λέγοντος πάλιν, Διὰ τοῦτο ἀπιστοῦσι τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, ϗ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν; τὸ θνητὸν ποῖον; τοῦτο ψυχικόν, ἢ τὸ σῶμα; εὐδηλον ὅτι τὸ σῶμα. ἡ γὰρ ψυχὴ φύσει ἀθάνατος, θνητὸν δὲ 10 φύσει τὸ σῶμα. ἀλλὰ πολλὰ παρεκτείνουσι τούτων πλέον ϗ ἀπὸ αὐτῶν τῶν συνεπομένων ἐλέγξομεν. εἰσπλέει εἰς τὸν παράδεισον ὁ λῃστής, φησὶ, ϗ τί τοῦτο; μὴ γὰρ ταῦτά ἐστι τὰ ἀγαθά, ἃ ἂρ ὁ Θεὸς ἡμῖν ἐπαγγέλλεται; οὐκ ἀκούεις τοῦ Παύλου πόσῳ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα τί φησιν; Ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, ϗ οὓς οὐκ ἤκουσε, ϗ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· τὸν παράδεισον ὁ παράδεισον ϗ ὀφθαλμὸς εἶδε τοῦ Ἀδάμ, ϗ οὓς ἤκουσε, ϗ καρ- 15 δία ἀνθρώπου ἐδέξατο. πόσῳ γὰρ αὐτοῦ τοσαύτας ἡμέρας διαλελήμμεθα. πῶς οὖν ἀπέλαβε τὰ ἀγαθὰ ὁ λῃστής; οὐ γὰρ εἰς παράδεισον ἐπαγγέλλεται εἰσαγαγεῖν ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν· οὐδὲ βασιλείαν παράδεισον, ἀλλὰ βασιλείαν οὐρανῶν ἐκήρυξεν. Ἤρξατο γάρ, φησὶ, κηρύττειν ϗ λέγειν, μετανοεῖτε· ἤγγικε γάρ, οὐχ ἡ βασιλεία τὸ Ματθ. δ. ιζ. παράδεισος, ἀλλ', ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀπώλεσας αὐτὸν γὰρ παράδεισον, ἔδωκε δέ σοι 20 ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν, ἵνα ϗ τὸν οἰκεῖον φιλοσοφήσῃς τρόπον, ϗ τὸν διάβολον δάκῃ, δυνηθῇς ὅτι καὶ μικρεία τῶν δαιμόνων ὑπερβολὴν ἴδῃ, οὐδὲν ἔσαι πλέον αὐτῷ, τοῦ Θεοῦ πρὸς μείζονα ἀεὶ τιμῶν ἡμᾶς δυνάμενος. ἀπώλεσας τοίνυν παράδεισον, ϗ δύνῃ ἐξ οὗ ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν· καταδικάσθης πάντως σωφρονῆσαι, ϗ ἐλπίδα σοι ζωῆς αἰωνίου· ἐκέλευσε τῇ γῇ ἀκανθώδης ϗ τριβόλους φυτεύειν, ϗ ἐκλάσῃσθαι σοι καρπὸν πνεύματος ἡ ψυχή. ὁρᾷς πῶς 25 μείζων ἡ φιλοσοφία τῆς ζημίας; πῶς πλείων ὁ πλοῦτος; οὗ ἕνεκα. ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ γῆς ϗ ὕδατος, ϗ ἔθετο αὐτὸν ἐν ᾧ παράδεισῳ. Οὐκ ἐχρήσατο χρήσιμος ὁ πλασθεὶς, ἀλλὰ διεφθάρη. οὐκοῦν λοιπὸν ἀπὸ γῆς ϗ ὕδατος αὐτὸν φυσιολογεῖ, ἀλλ' ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος· ϗ οὐκ ἐν παράδεισον ἐπαγγέλλεται πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ βασιλείαν οὐρανῶν. καὶ ὅπως, ἄκουε. Νικόδημος γὰρ τις ἄρχοντος τῶν Ἰουδαίων κατανοήσας, καὶ 30 τινὰ ἐν τούτοις ἴδησιν ὑπερφυῶς ϗ λέγοντος, Ἀδύνατον εἰς γέεννα ἐμπεσεῖν ἀνθρώπους, Ioan. γ. δ. ὅσα πρὸς ὁ Χριστὸς σαφέστερον αὐτῷ ἀποκαλύπτει τῆς ἐμπύσεως ἐκείνου. Ἐὰν μή τις ἐμπνεύσῃ ἐξ ὕδατος ϗ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Εἰ τοίνυν βασιλείαν οὐρανῶν ἐπηγγείλατο, εἰς παράδεισον ἐισάγει ἐκείνου λῃστήν, οὐδέπω ἀπέδωκεν αὐτῷ τὰ ἀγαθά. ἀλλ' ἕτερόν τι πρὸς τοῦτο λέγουσι. ἐν παράδεισον, φασὶ, 35 ἐν τούτοις, οὐ τὸν παράδεισον εἶπεν, ἀλλὰ τῷ τὸ παράδεισον ὁμοῦ τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὠνόμασεν. ὅπου γὰρ πρὸς λῃστὴν διελέγετο, δι' ὃν ἔφθασεν οὐδὲν ἀκηκοὼς τῶν ὑψηλῶν δογμάτων, οὐδὲ εἰδὼς πρὸς πρόφασίν, ἀλλὰ πρὸς τὸν ξύλον ἐν ἐρημίᾳ διατρίψας, ϗ φύσεις ἐργασάμενον, ϗ μηδὲν παράπαν πώποτε εἰς ἐκκλησίαν, μήτε μεταλαβόντα θείας ἀκροάσεως, μὴ εἰδότα τί ποτέ ἐστι βασιλεία τῶν οὐρανῶν, τοῦτο ἔλεγε, ἴσ. μήτε 40 σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. τῷ γνωσιμωτέρῳ ϗ ζωηδεστέρῳ ὀνόματι τοῦ παραδείσου τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δηλοῖ, ϗ πρὸς ἐκείνης αὐτὸν διαλέγεται ὁ Χριστός. δέχομαι. ὑπομένω φησὶν, εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. πόθεν δῆλον; ἐγὼ εἶπε, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. Εἰ δὲ βιαιοτέρα ἡ λύσις αὕτη, τὸν σταυρὸν ἐκτείνομεν. Ἵνα οὖν ὅτι αὕτη; εἶπεν ὁ Χριστὸς, Ὁ μὴ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν, ἤδη κέκριται. Ἵνα οὖν;

οὕτω γὰρ ὁ χαρίσμα, ἀλλὰ πλείονα εἰσήγαγε τῦτο ὃ ξύλον ἀγαθὰ τῇ ψυχῇ τῷ ἀρχὴν εἰσιεμένοις κακῶν· ταῦτα γὰρ εἶπον, ἵνα μὴ νομίσῃς" ἐπηρεάζεσθαί σε τῷ τῶν ὠφελουμένων. ἐξέβαλεν ὁ Δαβὶδ τὸν Ἀδάμ, εἰσήγαγεν ὁ Ἰησοῦς ὁ Χριστός. ἡ σκηνὴ ὃ διαφορεῖ. σκῆνος οὐκ ἔχοντα ἁμαρτίαν ὁ δεσπότης, ἀλλὰ μίαν χιλίαδα ψυχῶν, ἐξέβαλεν· ὁ Χριστὸς μυρίαν φορτία ἁμαρτημάτων βαστάζοντα ὕστερον εἰσήγαγεν εἰς τὸν παράδεισον. ἆρ' οὖν τῦτο μόνον ὃ χωρίον ὅτι, ὅτι Ἰησοῦς εἰσήγαγεν εἰς παράδεισον, ἄλλο δέ τι; ἔστι καὶ ἄλλο μεῖζον εἰπεῖν. οὐ γὰρ Ἰησοῦς εἰσήγαγε μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς οἰκουμένης ἁπάσης, καὶ τοὺς τῶν ἀποστόλων· ἵνα μηδεὶς τῶν μὴ ταῦτα ἀπαγγέλλοντι τῷ ὄντι ὁδοῦ, μηδὲ ἀπελπίσῃ τὸν σωτηρίαν τὸν ἑαυτῷ, τὰ μυρία γέγονε κακῶν ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς τρεφόμενον ὁρᾶν. ἀλλ' ἴδωμεν, μή πῶς ἐπιδείξασθαι καὶ καταρθώματα καὶ καρποφορίαν Ἰησοῦ· ἐνταῦθα γὰρ ἔστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀπὸ φιλοσοφίας ῥήματος, ἀπὸ πίστεως μόνης, τοὺς τῶν ἀποστόλων εἰσεπήδησεν εἰς παράδεισον· ἵνα μάθῃς ὅτι οὐχ ἡ ἐκείνου ἀγωνοθεσία τοσοῦτον ἴσχυσεν, ὅσον τὸ διαπύρου καὶ φιλοσοφία τὸ πρὸς ἐποίησε. τί γὰρ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς; τί δὲ ἔπραξεν; ἐδίψησεν; ἐδάκρυσεν; ἐδειπνίσατο; μετρίοις ἐπιδείξατο ἐν πολλῷ τῷ χρόνῳ; οὐδαμῶς. ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ σταυρῷ καὶ τὴν ἀπόφασιν σωτηρίας ἔτυχεν. ἔσχατος ἀπὸ σταυροῦ εἰς οὐρανὸν, ἀπὸ καταδίκης εἰς σωτηρίαν. τίνα ὄντα ἄρα ἐκεῖνα τὰ ῥήματα; πόσῳ ἴσχυε τὴν δύναμιν, ὥστε τοσαῦτα τότε ἐκέρδησεν ἀγαθά; Μνήσθητί μου, φησὶν, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καὶ τί τῦτο; ἤτησε λαβεῖν ἀγαθὰ, οὐ συνεβούλευε τὸν δι' ἔργων ἐπιδείξασθαι. ἀλλ' ὁ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰδὼς, οὐ τοῖς ῥήμασι προσέχει, ἀλλὰ τῇ διαθέσει τῆς διανοίας. ὁ μὲν γὰρ πρόφασιν ἀπολαύσαντος διδασκάλου, ὁ δὲ τὰ σημεῖα ἰδόντος, ὁ δὲ τὰ θαύματα θεασάμενοι ἔλεγον πρὸς τὸν Χριστὸν, ὅτι δαιμόνιον ἔχει, καὶ πλανᾷ ὄχλους· ὁ δὲ ληστὴς, μὴ προφητῶν ἀκούσας, μὴ θαύματα ἰδὼν, ἰδὼν ὅτι τοῦ σταυροῦ προσηλωθέντος, οὐ προσέσχε τῇ ἀτιμίᾳ, οὐκ εἶδε τὴν ἀδοξίαν· ἀλλ' εἰς τὴν θεότητα αὐτοῦ ἰδὼν, μνήσθητί μου φησὶν, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καινὸν τῦτο καὶ παράδοξον. σταυρὸν ὁρᾷς, καὶ βασιλείας μέμνησαι; τί βασιλείας ἄξιον εἶδες; ἐσταυρωμένον δεσπότην, ῥαπιζόμενον, χλευαζόμενον, κατηγορούμενον *. ταῦτα οὖν βασιλείας ἄξια, εἰπέ μοι; ὁρᾷς ὅτι τῆς πίστεως ὀφθαλμοῖς, καὶ οὐ τοῖς φαινομένοις ἐξήτασε; διὰ τῦτο οὖν ὁ Θεὸς τὰ ῥήματα ἐξήτασε τὰ ψυχὰ, ἀλλ', ὥσπερ τοῦ εἶδεν εἰς τὴν θεότητα, οὕτως ὁ Θεὸς εἶδεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ληστοῦ, καὶ φησι, Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. ἐνταῦθα προσέχετε. ζήτημα γὰρ οὐ τὸ τυχὸν ὑπέφυσεν. ἦ γὰρ ἁμαρτίαν, καὶ κύων ἐπεσε λυπηρὸν τὸ σχῆμα μὲν ὑπὸ εἰκαιότητος ὑπάρχειν, τὴν χαλεπὴν δὲ ἕνδυσιν ἔχοντα τῶν κυνῶν μεμῦσθαι, καὶ ταχὺ πίπτοντα τῇ ὁρᾷ τὸ πρόσωπον καὶ λύκον. ἀλλὰ μὴ τὸ φαινόμενον ἴδῃς, ἀλλὰ τὸ ἔνδον, κεκρυμμένον θηρίον ἐξέτασον. οὕτοι τοίνυν ὑπολαβόντες τὸ χωρίον τῦτο, φασὶν εἶπεν ὁ Χριστὸς, Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. σκόπει δὴ πῶς ἡδὴ γέγονε τῶν ἀγαθῶν, καὶ πρὸ ἐπὶ τὴν ἀνάστασις. εἰ γὰρ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέλαβεν ὁ ληστὴς τὰ ἀγαθὰ, ὃ δὲ σῶμα αὐτοῦ οὐκ ἀνέστη ἐκεῖνο ἡ σήμερον, οὐκ ἔσται" σωμάτων λοιπὸν ἀνάστασις. ἆρα ἐποήσατε ὃ λεχθὲν, ἢ δεύτερον αὖθις πάλιν εἶπεν" ἀνάγκη; ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. εἰσῆλθεν οὖν, φησὶν, εἰς τὸν παράδεισον ὁ ληστὴς σὺν τῷ σώματος. πῶς γὰρ, ἐπεὶ οὐκ ἐπέφη τὸ σῶμα αὐτοῦ, οὐδὲ διελύθη εἰς κόνιν ἐγένετο; καὶ οὐδαμοῦ εἴρηται, ὅτι ἀνέστησεν ὁ Χριστὸς αὐτόν. εἰ δὲ εἰσήγαγεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ χωρὶς τῷ σώματος ἀπέλαυσε τῶν ἀγαθῶν, δῆλον ὅτι σώματος οὐκ ἔστιν ἀνάστασις. εἰ γὰρ ἦν σώματος ἀνάστασις, οὐκ ἂν εἶπε, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ, ἀλλ', ἐν τῷ καιρῷ τῆς ζωοπλασίας, ὅταν σωμάτων ἀνάστασίν ἦ. εἰ δὲ ἤδη εἰσήγαγεν ὁ Ἰησοῦς, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ φθαρὲν ἔμπαλιν ἔχω, δῆλον ὅτι σωμάτων ἀνάστασις

οὐκ

χ. παρευδαιμονίσαι

χ. ἐπεδείξατο

Λουκ. κγ. μδ.

χ. ἐπαδόντων.

* ἐμπτυόμενον, μαστιζόμενον.

ἔμαθεν ὁ ἀνθρωπος, γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ τὸ ξύλον καλῆται; ὅλη ἔστω τῇ γραφῇ τοῦτο, ἐπιδιδοὺς τὸ παράγραμμα λέγει, ἢ ἐν τόποις, ἢ ἐν χερσὶν, ἀπὸ τῶν παραγραφῶν καλῶν καὶ τῶν τόπους καὶ τῶν χεῖρους. καὶ ἵνα σαφέστερον λέγῃ τὸ λεγόμενον, ἐπὶ τοῦ δίγματος ὑμῖν τοῦτο ποιήσω φανερόν. ὁ Ισαὰκ ποτε φρέατα ὤρυξε· ζηλώσαντες δὲ φρέατα ἐπεχείρησαν οἱ γείτονες χ. κατεχώσαν. ἀφελέσθαι. ἐντεῦθεν ἐγένετο ἡ ἀπέχθεια, καὶ ἐκάλεσε τὸ φρέαρ ἔχθρα· οὐκ ὅτι αὐτὸ τὸ φρέαρ ἤχθρανεν, ἀλλ' ὅτι περὶ αὐτὸ ἡ ἔχθρα γέγονεν. οὕτω δὲ τὸ ξύλον, γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ καλῆται, οὐκ ὅτι αὐτὸ εἶχε γνῶσιν, ἀλλ' ὅτι περὶ αὐτοῦ ἐγένετο ἴσ. αὐτό ὁ ἔλεγχος τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ. πάλιν ὤρυξε φρέαρ ὁ Αβραάμ, ἐπιβουλεύουσι ὁ Αβιμέλεχ· ζωπλῆσαι, κατέλυσαν τὸν ἔχθραν, καὶ ὅρκους δόντες ἀλλήλοις, ἐκάλεσαν τὸ φρέαρ ἐκεῖνο φρέαρ ὅρκου, οὐκ ὅτι τὸ φρέαρ ὤμοσεν, ἀλλ' ὅτι περὶ τοῦ φρέατος ὁ ὅρκος ἐγένετο. ὁρᾷς πῶς οὐχὶ τῶν παραγραμμάτων οἱ τόποι αἴτιοι γίνονται, εἰ καὶ τῶν παραγράφων λαμβάνουσι τὰ ὀνόματα; ἐπὶ γὰρ πολλῆς ἀνάγκη τῶν παραπτωμάτων τὰ δίγματα, ὥστε σαφέστερον γενέσθαι τὸ λεγόμενον. πάλιν εἶδεν ὁ Ιακὼβ ἀγγέλους ἀποστόσους ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν μεσημβολίαν Θεοῦ, καὶ ἐκάλεσε τὸν τόπον μεσημβολίαν. χρῆναι οὐχ ὁ τόπος ἦν ἡ παρεμβολὴ, ἀλλ' ὅμως ἐκλήθη ὁ τόπος παρεμβολὴ, ὅτι ἐκεῖ εἶδε τὴν παρεμβολήν. ὁρᾷς πῶς ἀπὸ τοῦ παράγματος τὰ συμβάντα ἐν ᾧ τόπῳ τοῖς τόποις ὠνόμασεν; οὕτω καὶ τὸ ξύλον γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ καλῆται, οὐκ ὅτι αὐτὸ εἶχε γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ, ἀλλ' ὅτι περὶ αὐτὸ ἐγένετο ἡ ἀπόδειξις τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ, καὶ ἡ γυμναισία τοῦ παραπτώματος καὶ τῆς ὑπακοῆς. πάλιν εἶδε Θεὸν ὁ Ιακώβ, ὡς ἰδοῦσι αἰσθητῷ δυνατὸν ἦν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, εἶδος Θεοῦ. λέγε τί; ὅτι εἶδον Θεόν, φησι. καὶ μὴν οὐχ ὁ τόπος εἶδος Θεοῦ ἦν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ παράγματος τοῦ συμβάντος ἐν τῷ τόπῳ ἡ προσηγορία γέγονεν. ὁρᾷς λέγε πόσων ἀποδείκνυται, ὅτι ἔστω τῇ γραφῇ ἀπὸ τῶν παραγραμμάτων τῶν συμβαινόντων ἐν τοῖς τόποις αὐτοῖς τοὺς τόπους καλῆσι; ὃ αὐτὸ ἦ τοῦτο ἐστὶ ὅτι χεῖρον ποιῆσι ἔθος.

Γεν. κη.

Αλλ' ἵνα μὴ καταπίνωμεν ὑμᾶς, φέρε, μεταβαίνωμεν λοιπὸν ἀπὸ τῶν σχημάτων τῶν λόγων ἐπὶ τὰ φαινόμενα. ἐπὶ γὰρ ἔχομεν ὑμῖν ἡ ἀλήθεια τοῖς λεπτομερείαις νοήμασιν συμπλατέλουσα· διόπερ αὐτοῖς δύναται σαφεστέροις καλεῖ, τοῖς σαφεστέροις ἀλήθειαν νοήμασιν. ἐπιμένωμεν τοίνυν ὅτι ὁ σωτὴρ ἡμῶν τοῦ φανεροῦ ξύλου. τοῦτο γὰρ, τοῦτο πάντα αἰνίττεται τὰ ἀφανῆ, ὅσα ἐκεῖνο εἰσήγαγε· μᾶλλον δὲ οὐκ ἐκεῖνο εἰσήγαγε τὰ ἀφανῆ, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτήσας, ἅπερ αὖ πολλῷ ὕστερον ἀνέλυσε τὴν οἰκονομίαν ὁ Χριστὸς, πολλῷ μείζονα αὐτὴν εἰσαγαγὼν ἀγαθά. διὸ καὶ φησὶν ὁ Παῦλος φησὶν· Οὐκ ὡς ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, οὕτως καὶ ἡ χάρις, τοιοῦτος, μείζων δὲ δῶρον τὸ ἀμαρτήματος. λέγε τοῦτο πάλιν φησὶν· Οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα· οὐχ ὅσον ἥμαρτεν ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον ἐχρείασατο ὁ Θεός· οὐχ ὅσον ἡ ζημία, τοσαύτη καὶ ἡ παραμυθία· οὐχ ὅσον τὸ ναυάγιον, τοσαύτη καὶ ἡ ἐμπορεία· ἀλλὰ πλείω τὰ ἀγαθὰ τῶν κακῶν καὶ εἰκότως. τὰ μὲν γὰρ κακὰ δούλης εἰσήγαγε, καὶ ἐλαφρὰ ἰδεῖν· τὰ δὲ ἀγαθὰ δεσπότης ἐχρείασατο, λέγε καὶ πλείονα ἰδεῖν. λέγε τοῦτό φησιν, Οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα. εἶτα ἐπάγει καὶ τὴν αἰτίαν φησὶν. Τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. ἀσαφέστερον τὸ εἰρημένον· ὀκνῶ ἀνάγκην τὴν λύσιν ἐπαγαγεῖν. τὸ μὲν γὰρ κρίμα, τοιοῦτον, ἡ κόλασις, ἡ θυμηρία, ὁ θάνατος ἐξ ἑνὸς, τοιοῦτόν, ἁμαρτήματος (μία γάρ, φησι, ἁμαρτία τοσούτων εἰσήγαγε κακῶν) τὸ δὲ χάρισμα οὐκ ἐκεῖνο· μόνην τὴν ἁμαρτίαν ἔλυσεν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας πολλάς. λέγε τοῦτο λέγει, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. λέγε τοῦτο καὶ ὁ Ιωάννης ὁ βαπτιστὴς ἔφασκε, Ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Αδάμ. ἀλλ', ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. εἶδες πῶς οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτω

χ. ἀφελισίαις καὶ φανερωτέροις χ. λύσιν, χ. αἰτίς

Ρωμ. ε. κ.

Ρωμ. ιθ.

χ. μόνον

Ιωαν. α. κθ.

κεῖν δ̄ μαθῶν, Δῆλα τί ταῦτα τὸ παραινεῖν ἔχει τὸ ξύλον. καὶ γὰρ ὁ διάβολος εἰ-
Γεν. γ. γ. πεν· Ἡ αὐ ἡμέρα φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, διανοιχθήσονται ὑμῶν ⓜ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε
ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν· πῶς οὖν σὺ λέγεις, φησίν, ὅτι οὐκ ἐφάγομεν γνῶσιν κα-
λοῦ καὶ πονηροῦ; τίς γὰρ, εἰπέ μοι, σὲ ἔφαγεν; ἆρα ὁ διάβολος; ναί, φησιν, εἰπὲ γάρ, ἔσεσθε
ὡς θεοὶ γινώσκοντες κακὸν καὶ πονηρόν. εἶτα τοῦ ἑρμοῦ μοι φέρεις τὸν μάρτυρα καὶ τοῦ ὄφι-
κούλου; καίτοι σοῦ εἰπόντος, ὅτι καὶ θεοὶ ἔσεσθε. ἆρα οὖν καὶ θεοὶ ἐγένοντο; ὥσπερ οὖν οὐκ ἐγέ-
Ιωαν. α. μδ. νοντο θεοί, οὕτως οὐτε γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ τότε ἔλαβον. ψεύστης γάρ ἐστι σκότος, καὶ
σκότει ἀληθὲς φθέγξεται. Εν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ, φησὶν, οὐκ ἔστηκε. μὴ δὴ τοῦ ἑρμοῦ παραγαγώμεν
τὸν μάρτυρα, * ἀλλ' ἴδωμεν αὐτὸν τοῦ πράγματος, τίνος ἕνεκεν γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ κελεύεται ὁ ξύλον. καὶ πρότερον, εἰ δοκῶ, τί ποτέ ἐστι κακὸν καὶ πονηρόν· ὑπισχνεῖ-
ται γὰρ ἀπόκειται. τί οὖν ἐστι κακόν; ἡ ἀπειθεία. τί δὲ πονηρόν; ἡ παρακοή. καὶ τίνος
ἕνεκεν, ἵνα μὴ πλανώμεθα περὶ τὴν φύσιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ, ἀπὸ τῶν γραφῶν ζητῶ-
μεν ἀκριβοῦσθαι. ὅτι γὰρ τοῦτο ἐστὶ τὸ καλὸν καὶ πονηρόν, ἀκούσωμεν τί φησιν ὁ προφήτης. Τί
κακόν, καὶ τί Κύριος ὁ Θεὸς ἐκζητᾷ παρὰ σοῦ; Εἰπὲ τί καλόν. ἀγαπᾶν Κύριον ⓜ Θεόν
Ιερ. ε. ιγ. σου. ὁρᾷς ὅτι ἡ παρακοὴ κακόν; ἐκ γὰρ τῆς ἀγάπης ἡ παρακοή. καὶ πάλιν, Δύο πονη-
ρά, φησὶν, ἐποίησεν ὁ λαός μου· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζωῆς, καὶ ὤρυξάν ἑαυτοῖς λάκκους ζωντεμμένους, οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ ζωὲχειν. ὁρᾷς ὅτι πονηρὸν ἡ παρακοὴ καὶ ἡ ἐγκατάλειψις; τέως οὖν τοῦτο τεκμαίρου, ὅτι καλὸν ἡ ὑπακοή, καὶ πονηρὸν ἡ παρακοή, καὶ οὕτως εἰσόμεθα κάκεῖνο. καὶ γὰρ ἀρχὴ τοῦτο γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ καλεῖται ὁ ξύλον, ὅτι ἡ ἐντολὴ, ἡ γυμνάζουσα * τὸν ὑπακοὸν καὶ τὸν παρακοῦν, τότε ὁ ξύλον ἐλήλυθε. ἤδει μὲν γὰρ καὶ τότε τοῦτο ὁ Αδάμ, ὅτι καλὸν μὲν ἡ ὑπακοή, πονηρὸν δὲ ἡ παρακοή· ἔμαθε δὲ ὕστερον σαφέστερον δι' αὐτῆς τῆς πείρας. * ὥσπερ γὰρ καὶ ὁ Καὶν ἤδει μὲν, ὅτι κακὸν ἡ ἀδελφοκτονία, καὶ πρὶν ἢ σφάξαι ⓜ ἀδελφὸν αὐτοῦ (ὅτι γὰρ ἤδει πονη-
Γεν. δ. ια. ρὸν ὂν τὸ πρᾶγμα, ἄκουσον τί φησι. Δεῦρο, ἐξέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον. καίτοι τίνος ἕνεκεν
ἔλαβε εἰς τὸ πεδίον ἀπὸ τοῦ πατρικοῦ * ἀγκαλιὰν ⓜ ἀδελφόν; τί δὲ καθιερᾶς σὸν ἑρ-
μηνέα; τί δὲ γυμνοῖ ποιᾷ τῆς κηδεμονίας; τί πόρρω τῆς πατρικῆς ἀπάγῃς ὄψεως; τί δὲ σκρύπτεις τὸν τόλμαν, εἰ μὴ δέδοικας τὸν ἁμάρτημα; τί δὲ μὴ τὸ πεῖσαν ⓜ φόνον, πάλιν ἱρωτώμενος δυσχεραίνεις καὶ ψεύδῃ; τῷ γὰρ Θεοῦ εἰπόντος, Ποῦ Αβελ ὁ ἀδελφός σου, εἶπας· Μὴ φύλαξ εἰμὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐγώ; ὅλην δῆλον ὅτι σαφῶς εἰδὼς ἦλθεν ὅτι τὸν ἐργασάμενον (ταῦτα) ὥσπερ οὖν ἔστι ἤδει μὲν καὶ τότε τῆς πείρας ὅτι κακὸν ὁ φόνος, ἔμαθε δὲ σαφέστερον καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτε τὰ τιμωρεῖα ἐδέξατο, καὶ ἔπιεσε, Στένων καὶ τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς· οὕτω καὶ ὁ πατὴρ τότε εἶχε τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ τότε τοῦ φαγεῖν τὸν γνῶσιν, εἰ καὶ μὴ οὕτω σαφῶς, ὡς μετὰ τὸν τοῦ ξύλου βρῶσιν. τί λέγω; τὰ δὲ κακὰ πάντες οἴδαμεν καὶ πρὶν ἢ παρᾶξαι, σαφέστερον δὲ μανθάνομεν μετὰ τὸ παρᾶξαι· πολλῷ δὲ σαφέστερον, ὅταν κολαζώμεθα. οὕτω καὶ ὁ Καὶν ἤδει μὲν, ὅτι κακὸν ἡ ἀδελφοκτονία καὶ πρὸ τούτου· ἔμαθε δὲ ὕστερον διὰ τῆς κολάσεως σαφέστερον· ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι καλὸν ἡ ὑγίεια καὶ φορτικὸν νόσος καὶ πρὸ τῆς πείρας· πολλῷ δὲ μᾶλλον, ὅταν ὡς τὰς νόσους ἐμπίπτωμεν, ἀμφοτέρων τούτων διαφορὰν γινώσκομεν. ⓜ αὐτὸν δὲ ἔφην ὁ Αδὰμ ἤδη μὲν ὅτι καλὸν ἡ ὑπακοή, καὶ κακὸν ἡ παρακοή· ὕστερον δὲ σαφέστερον ἔμαθεν, ὅτι τοῦ ξύλου γευσάμενος ἐξεβλήθη τοῦ παραδείσου, καὶ τῆς μακαριότητος ἐκείνης ἐξέπεσεν. ἐπεὶ οὖν ὡς τὰ τιμωρεῖα ἐκέπεσεν, ὅθεν τοῦ Θεοῦ κωλύσαντος ἐγεύσατο τοῦ ξύλου, τὰ τιμωρεῖα αὐτῷ σαφέστερον ἐπαίδευσε διὰ τῆς πείρας, ὅσον κακὸν Θεοῦ παρακοὴ, καὶ ὅσον ὑπακοὴ καλόν· διὰ τοῦτο γνῶσιν καλοῦ καὶ πονηροῦ τὸ ξύλον καλεῖται. καὶ τίνος ἕνεκεν, εἰ μὴ αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ ξύλου τὴν γνῶσιν εἶχε τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ, ἀλλ' ὅτι τῆς τιμωρίας τῆς διὰ τὴν παρακοὴν τὴν διὰ τοῦ ξύλου σαφέστερον τοῦτο

ἔμαθεν

μαλὶ ἐκ τῆς ἀκάνθης λαμεζόμεθα.

χ. μὴ

χ. συχέτο
χ. κακὸν

* ἀπὸ

* ἡ διὰ τῆς παραβάσεως πεῖρα διὰ τοῦ ξύλου γέγονεν.

* ἀπαπάσασα

χ. αὐτὸς

ἐπεδείξατο, τοσαῦτα αὐλεῖ καταθῆται πᾶσα ἀνάγκη, καὶ πλέον οὐδὲν αὐτοῖς οὐδὲ ἀναγκαῖται πρὸ αὐτῶ· ὅτι ὁ τῶ τοῦ Θεοῦ λόγου οὐχὶ φυλακῆς ἐσμὲν ἐπιθυμοῦσι μόνοι, ἀλλὰ κ̀ ἐργασίας πολλῆς. οὐδὲ γὰρ ἅπερ ἐδιδάξαμεν μόνοι ἀποδεικνῦμεν καλὸν ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ διπλᾶ ταῦτα τῶ διαφόρω προσενεγκῆν. καίτοι εἰ καὶ φυλάξαι προσήκει μόνον, πολλῆς ἀγωνίας καὶ σπουδῆς ἐδέητο τὸ πρᾶγμα· ὅπου γ̀ καὶ πλειόνων αὐτὸ προσαιτῆν ἡμῶν ὁ διαφόρος, οἰόμενοι δεῖν πόνου καὶ φροντίδος ἡμῖν δεῖν τοῖς πιστεύουσι. διὰ τοι τῶτο πιστεύσης τις πέντε τάλαντα, οὐχ ὅσα ἑκατὸν ἔδωκεν, προσελύσεγκεν, ἀλλὰ καὶ ἕτερα τοσαῦτα. Ματθ. κε.
ἐκεῖνα μὲν γὰρ τῆς τῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἦν· ἔδει γ̀ καὶ ἡμᾶς σπουδὴν διπλῆν ἐπιδείξασθαι. ὁμοίως καὶ ὁ τὰ δύο ταλαντα πιστεύσης ἐργάσατο ἄλλα δύο, καὶ τῦτο· ἕτερα ἠξιώθη τῆς αὐτῆς τιμῆς τοῖς τοῦ ἰδίου διαφόρου. ἄλλος δέ τις πάλιν εἰ τάλαντον πιστεύσης, καὶ προσενεγκὼν αὐτὸ ὅπερ ἔπιστεύθη, μὴ μειώσας, οὐκ ἐλαττώσας τὴν δεκαταλάντιον, οὐκ ὀξ ἡμισείας ἀποδεῖ, ὅπερ μὴ τὴν προαιρέσεως ἐπεδείξατο, μηδὲ διπλῆν προσενεγκε τὸ πιστεύθεν, τὴν ἑκατὸν ἔδωκε δίκην· καὶ μάλα εἰκότως. εἰ γὰρ ἐκ τάλαντον, φησὶν, αὐτὸ φυλάττεσθαι μόνον, καὶ ἄλλην μὴ γνέσθαι ἐμπορείαν ἐξ αὐτοῦ, οὐκ ἂν ἦν αὐτὸ τοῖς τῶν δούλων ἔδωκε χρεῖ. σὺ δέ μοι θᾶττον τὴν φιλανθρωπίαν τῦ διαφόρου. προσήνεγκεν ὁ τὰ πέντε τάλαντα πιστεύσης ἄλλα πέντε, καὶ ὁ τὰ δύο ἄλλα τοσαῦτα· καὶ τῶν αὐτῶν ἑκάτερος ἀπήλαυσεν ἀμοιβῶν. ὥσπερ γὰρ ἐκείνῳ εἶπεν, Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ κ̀ πιστὲ, ὅτι ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι πολλῶν σε καταστήσω· οὕτω κ̀ τῷ τὰ δύο προσενεγκόντι φησὶν, Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ κ̀ πιστὲ, ὅτι ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι πολλῶν σε καταστήσω. ἡ προσόδος οὐχ ἡ αὐτὴ, κ̀ ὁ μισθὸς ὁ αὐτός, οὕτω κ̀ τὸ τὴν αὐτὴν ἠξίωσε τιμῆς. Πῶ δήποτε; ἐπὶ τῇ ποσότητι τῶν προσενεχθέντων, ἀλλὰ τῇ δωρεᾶμι τῶν ἐργαζομένων προσεῖχε ὁ Θεός. ἐκείνων μὲν γὰρ ἕκαστος τὸν ἴδιον δωρεᾶμι ἐπεδείξατο. πλεονασμοὶ γ̀ τῶν προσενεχθέντων κ̀ τὴν ἐλαττωσιν οὐχ ἡ ῥαθυμία ἐκείνου, οὐδὲ ἡ σπουδὴ τῦτο, ἀλλ' ἡ διαφορὰ τῆς δεκαταλάντιον ἐποίησεν. ἑκάτερος πέντε ἔλαβε, κ̀ πέντε ἄλλα προσήνεγκεν· οὗτοι δύο ἔλαβε, κ̀ δύο προσελύσεγκε, κ̀ κατ' οὐδὲν ἠλάττωτο τὸ τῆς σπουδῆς λόγῳ. κ̀ γὰρ καὶ οὗτοι διπλῆ, καὶ ἑκάτερος διπλᾶ τὰ πιστευθέντα ἐργάσατο. ὁ γ̀ ὃν ἔλαβεν ἀπολέσας ἀπώλεσε· διὸ κ̀ ἐκολάζετο. ἠκούσατε πόσων ὑμῖν ἡμερῶν κεῖται πῖα μὴ προσηλωθησόμενοι [οἷς] τὰ χρήματα πὸ διαφόρου; οὐκοῦν κ̀ φυλάξωμεν, κ̀ προσηλωθησώμεθα, κ̀ πολλῶν ἀπολαύσωμεν οἷς αὐτὰ τὸν ἐμπορεύσαμεν. μὴ λεγέτω τις, ἰδιώτης εἰμὶ, μαθητὴς εἰμὶ, λήψει οὐκ ἔχω διδασκαλίας ἀμαθὴς ὢν κ̀ οὐδενὸς ἄξιος. καὶ γὰρ ἰδιώτης ἦς, καὶ μαθητὴς, καὶ ἐν ἑκάστοις πιστεύσης, ἐργάζου τὸ ἐγχειρισθὲν, κ̀ τ' αὐτῷ τῷ διδάσκοντι λήψῃ μισθόν.

Αλλ' ἵνα μὲ φυλάττητε τὰ ἐνεχθέντα κ̀ μὴ πολλῆς τῆς ἀκριβείας κατέχητε, πολλὰ σπείσθωκε. ἵνα γ̀ μὴ εἰς τῦτο λήψει ἅπαντα ἀναλώσωμεν, φέρε, κ̀ ἐξῆς τὸν λόγον ἡμῖν λεχθέντων προσθῶμεν ἐπὶ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, τῦτον τῆς φυλακῆς ὑμῖν ἀποδιδόντες μισθόν. ἐγὼ γὰρ τὰ προτέρα πιστεύσης καὶ τηρήσας, ἄξιος ἂν εἶπ καὶ ἕτερα πάλιν λαβεῖν. Πῶ οὖν ἴσως ὁ διήγημας ὁ περὶ ἡμῶν προσετέθη; ἵνα τὸ ξύλον ὁ λόγος ἴσῃ· ὁ γ̀ ἐξελέξαμεν, ὅτι ἡδὺ κ̀ ὁ δυσθεραπευτος ὁ καλὸν κ̀ ὁ πονηρὸν, φησὶν ἡ φαγεῖν ἀπὸ τὸ ξύλον, καὶ πολλῆς σοφίας ἐπιστάμενον, ἀφ' ὧν ἐπέγνωκε τὰ πράγματα τοῖς ἔργοις, ἀφ' ὧν ἐπέγνω τὸν γνῶσιν τὸν ἑαυτῦ, ἀφ' ὧν εἶπ, τῦτο νῦν ἔστιν ἐκ τῶν ὀστέων μου, ἀφ' ὧν ἐκ τοῦ γάμου διελήφθη κ̀ ἐκ παιδοποιίας καὶ συζυγίας καὶ παίδων καὶ μητρὸς, ἀφ' ὧν ἐκολάσθη ἑαυτὸν γὰρ ἐπιτιμῶν εἴδωλά τις καὶ τύμβῳ τὸ προσκύνημα καὶ τὸ μὴ προσκυνοῦν ὃ καλὸν καὶ κατορθῶν ἀγνοοῦν. σήμερον δυὸ γνῶσεις ἐπιτηδείως ἔσχεν, ἐκ μὲν τοῦ ξύλου τὸν γνῶσιν ὁ διάβολος ἔλαβε, γνοὺς κακῶς καὶ πονηρῶς· ὁ δὲ ξύλον ἔφαγε, γνοὺς καλῶς καὶ

κρῖν

ὑμῖν ᾖ ἀπὸ τῆς ἀκροάσεως, μᾶλλον τῆς σωματικῆς τραπέζης ἡ τράπεζα ὑμῖν πνευματικὴ ἔστω ἡ πνευματικὴ. καὶ γὰρ καὶ ἀσφάλεια ἡ κόσμος ἐκεῖνα ὑμῖν γενήσεται, καὶ τὰ τῆς πνευματικῆς ζωῆς πρὸς τὸ συμφέρον ὁ Θεὸς κατευθύνῃ, καὶ ῥᾴστα ὑμῖν ἔσται πάντα καὶ εὔκολα. Ζητεῖτε γάρ, φησι, πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντα ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. Matth. c. 6. v. 33.
ζητήσωμεν οὖν ταύτην, ἀγαπητοί, ἵνα καὶ τῶν ἐνταῦθα, καὶ τῶν ἐκεῖ ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ δόξα, τῷ πατρὶ ἅμα καὶ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Γεν. β. θ. Λευ. κγ. μγ. Λογ. ζ. ΔΙΑ ΤΙ ΞΥΛΟΝ ΓΝΩΣΤΟΝ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΟΥ κληθῆναι τὸ ξύλον, καὶ τί ποτέ ἐστι, Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ὁ τῷ παραδείσῳ. (Luc. κγ. 43)

Πολλὰ παρεκάλεσα χθὲς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην μεμνῆσθαι τῶν Εἰρηναίων, καὶ διπλοῦν τὸ ἐπιτίμιον παθεῖναι τὴν τράπεζαν, τὴν τῶν βρωμάτων, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν λόγων πρεσπίπτουσαν ἔσεσθαι. Τί οὖν; ἐποιήσατε τοῦτο, καὶ πεπλήκατε διπλοῦν τὴν τράπεζαν; οἶδα ὅτι ἐποιήσατε· καὶ οὐκ ἐκείνης μόνον, ἀλλὰ καὶ ταύτης μετέχετε. ἐγὼ δὲ οὐδὲν τὴν ἐλαφρὰν κατευδαίσαντες, τῆς βελτίονος ἐμέλλετε ἀμελεῖν. καὶ γὰρ βελτίων ἐκείνης αὕτη. τὴν μὲν γὰρ μαγείρων ζωὴ θήκην χεῖρες, ταύτην δὲ πρεσφητῶν πρεσκύσασαι γλῶσσαι· καὶ ἡ μὲν τὰ ἀπὸ τῆς γῆς ἔχει βλαστήματα, ἡ δὲ καρποὺς ἀπὸ τοῦ πνεύματος· καὶ ταύτης μὲν τῆς τραπέζης πρεσφθείρεται τὰ σιτία, τὰ δὲ ἐκείνης πρὸς ἀφθαρσίαν· καὶ αὕτη μὲν τὴν παροῦσαν ἡμῖν συγκεκλῃ ζωὴν, ἐκείνη δὲ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἡμᾶς ὁδηγεῖ. ὅτι μὲν οὖν παρεθήκατε μετ' ἐκείνης καὶ ταύτην, οἶδα, οὐκ ἀκόλουθον ὑμῶν ἐρωτήσας, οὐκ οἰκέτην, ἀλλὰ τούτων σαφέστερον ἄγγελον. τίνα δὴ τοῦτον; χρότον τῶν Εἰρηναίων, ἔπαινον ὅτι τῇ διδασκαλίᾳ. ὅπου γὰρ εἶπον χθές, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν ποιησάτω τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, μίαν ἀνακεκράγατε, δηλοῦντες τὴν ἡδονὴν τὴν ὅτι τοῖς Εἰρηναίοις. ὁ δὲ μὴ ἡδοιῆς ἀκούων τῶν λεγομένων, οὗτος καὶ πρὸς τὴν τῶν ἔργων ἐπίσκεψιν πρεσκύσεται. Διὰ ταῦτα καὶ τιμῶμεν προθυμώτερον ἀποδυσάμενον πρὸς τὴν διδασκαλίαν. ἀλλὰ διεγέρθητε καὶ νῦν. οὐδὲ γὰρ λέγομεν διεγηγερμένοι εἶναι χρὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἀκούοντας ἐγρηγορέναι χρή, ἢ οὕτω ἀκούοντας μᾶλλον, ἢ λέγομεν. ἡμᾶς μὲν γὰρ μίαν ἔχομεν ἀπολογίαν, καταδηλῶσαι τὰ διανοητικὰ χρήματα· ὑμῖν δὲ πλείων ὁ πόνος, ὥστε καὶ ἐπιδέξασθαι αὐτὰ, καὶ μὴ πολλῆς τηρῆσαι τῆς ἀσφαλείας. ἐπίθετε τοίνυν μὴ τὴν ἀκρόασιν τὰ κλέμματα ταῖς θύραις, οὐ μοχλοὶ καὶ λογισμοὶ οὐ φοβεροὶ, καθάπερ ἰσχὺς φύλακας, πόντα χρὴ κατεσκευάσαι τῇ ψυχῇ. καὶ γὰρ δυσέκνικτος ὁ κλέπτης οὗτος, καὶ ἀκατάπαυστος ἀγρυπνῆσαι, καὶ συνεχῶς ἐπιτίθεται, κἂν πολλάκις ἀποτύχῃ, πολλάκις ἐπιχειρεῖ. ἔστωσαν τοίνυν φοβεροὶ καὶ φύλακες. κἂν ἴδωσι τὸν ἀγαθὸν ἐλθόντα καὶ βουλόμενον ἁρπάσαι τι τῶν κατακληθέντων, μὴ πολλῆς αὐτὸν ἀπελαυνέτωσαν τῆς κραυγῆς. κἂν φεισάμενοι βιωτικαὶ ἐπίωσι, κωλυέτωσαν· κἂν λήθῃ πρὸς τῆς φύσεως διεκπλαῇ, τῇ μελέτῃ τὸ μνήμιον διεγειρέτωσαν. οὐ γὰρ ὅτι μικρὸς ὁ κίνδυνος, ἀπολέσαι χρήματα διανοητικά. εἰ γὰρ καὶ ταῦτα τὰ χρήματα ἐπιδεχόμενοι, ἐπιδὴ ἀγεσκηρπίσωσι τὰ πίστευθέντα, ζημιάτης κολάζονται πολλάκις· καὶ τὰ πολλῷ τιμιώτερα τούτων ἐπιδεξάμενοι λόγια, εἶτα ἀπολέσαντες, ποίαν οὐκ ἐπισχήσονται συγγνώμην; ὅτι μὲν τούτων τῶν χρημάτων φυλακῆς εἰσιν ἐπιβούλιοι μόνοι καὶ δεχόμενοι, ἕτερος ὁ σύνδεσμος. ὅσα γὰρ ἐπιδέξωνται,

γέ, φησι, πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς τὰ θηρία, ἰδοὺ ἃ καλέσει αὐτὰ· καὶ ὅ τι ἐκάλεσεν αὐτὰ Ἀδάμ, τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτοῖς. ἐνέπεσεν τοίνυν πόσης ἐπέπλησε σοφίας, τοσούτοις γλύφειν, οὕτω ποικίλοις, καὶ πολυτροπωτάτοις, τοῖς τῶν κτισμάτων, τοῖς τῶν ἑρπετῶν, τοῖς τῶν πτηνῶν πρόσωπα ἐπιθεῖναι, καὶ πάσας κινήσεις, δυνηθῆς. ὅτω δὲ ἀπέδειξεν τὴν φύσιν τῶν ὀ-
χ. ὄνων 5 νομάτων ὁ Θεός, ὡς μηκέτι κτῆσαι τὰ πρόσωπα ἐκείνας, μηδὲ ἁμάρτητος αὐτὸν θελήσαι ἀμῦναι τὰ ἐπωνυμίας αὐτῶν· Πάθε γάρ, φησιν, ὃ ἐκάλεσεν αὐτὰ Ἀδάμ, τοῦτο ὄνομα αὐτοῖς. οὐκ γοῦν ἠγνόει τὰ μὴ καλὰ, τὰ δὲ ποιητέα; καὶ πῶς ἂν ἔχει λόγον; πάλιν ἤγαγε τὴν γυναῖκα πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰδὼν αὐτὴν βύτεως ἐπέγνω τὴν τῆς φύσεως κοινωνίαν· καὶ τί φησι; Τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. ὅπερ γὰρ πρὸς Γεν. β. κγ.
10 βραχέως ἐῶ ὁ Θεὸς πρόσαγαγὼν αὐτῷ τὰ ζῶα ἅπαντα, δεῖξαι βουλόμενος ὁ Ἀδάμ, ὅτι τοῦτο τὸ ζῶον ἀρχὴ ἐν ἐκείνων τῶν ζώων ἐστὶν, εἶπε· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. ἴσως δὲ, ὅτι οὐχὶ τοῦτο μόνον αἰτίᾳ ἔσται, φασὶ, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας, καὶ ὅτι οὐκ ἔσται πάλιν τῇ γυναικὶ τοιοῦτος τῆς γλυφίσεως τρόπος. διὰ τοῦτο εἶπε, τοῦτο νῦν· ὅπερ οὖν καὶ ἕτερος ἑρμηνευτὴς ἀκριβέστερον ἑρμηνεύων ἔλεγε, τοῦτο ἄ-
15 παξ, ὡσανεὶ ἔλεγε, νῦν μόνον γυνὴ γέγονεν ἐξ ἀνδρὸς μόνου· μετ᾽ ὀλίγα δὲ τούτων οὐκέτι οὕτως ἔσται, ἀλλ᾽ ἐξ ἀμφοτέρων. ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. ἐξ ὀλοκλήρου γὰρ τοῦ φυράματος ὁ Θεὸς λαβὼν κόμμα, οὕτω τὴν γυναῖκα ἔπλασεν, ἵνα μετὰ πάντα κοινωνῇ τῷ ἀνδρί. αὕτη, φησὶ, κληθήσεται γυνὴ, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς εἰλήφθη. ὁρᾷς πῶς καὶ τὴν προσηγορίαν διὰ τοῦτο δέδωκεν, ἵνα ἡ προσηγορία διδάσκῃ τὴν κοινωνίαν
20 τῆς φύσεως, καὶ ἡ διδασκαλία τῆς πρὸς τὴν φύσιν κοινωνίας, καὶ ὁ τῆς δημιουργίας τρόπος ἐπιτίθησιν ἀγάπης ἢ διδυσκολίας, καὶ ζωδισμὸν ὁμοιότητος; εἶτα τί φησιν; Ἀντὶ τούτου κατα- Γεν. β. κδ.
λείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, ἐνωθήσεται, ἀλλὰ, κολληθήσεται, τὴν ἀκριβῆ ζωάφειαν δηλῶν. καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. οὕτω τοσαῦτα δῶν εἰδὼς, εἶπέ μοι, οὐκ ἤδει
25 τί μὴ καλὸν, τί δὲ ποιητέον; καὶ πῶς δὲ ἔχει λόγον; Εἰ γὰρ μὴ ἤδει τί μὲ καλὸν, τί δὲ ποιητέον πρὸ τοῦ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἀλλὰ μετὰ τὴν βρῶσιν ἔμαθεν, ἡ ἁμαρτία γέγονεν αὐτῷ σοφίας διδάσκαλος, καὶ ὁ ὄφις οὐκέτι ἀπατεών, ἀλλὰ σύμβουλος τῶν συμφερόντων κατέστη, οὐκ ἀπὸ θείου ποιήσας αὐτὸν ἄνθρωπον. ἀλλὰ μὴ γένοιτο. οὐκ ἔστι ταῦτα οὕτως, οὐκ ἔστιν. Εἰ γὰρ μὴ ἤδει τί μὲ καλὸν, τί δὲ ποιητέον, πῶς ἐν τῇ ἐντολῇ
30 ἐλάμβανεν; οὐδὲν γὰρ δίδωσιν νόμον τῷ μὴ εἰδότι, ὅτι κακὸν ἡ παράβασις· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ἔδωκε, καὶ παραβαίνειν σκόλαστεν· οὐκ ἂν ἀμφότερα ταῦτα ποιήσας, εἰ μὴ γνωστικὸν αὐτὸν ὀξαρχῆς ἐποίησεν ἀρετῆς καὶ κακίας. ὁρᾷς πῶς πρόδηλον ἡμῖν ἀποδέδεικται, ὅτι οὐ μετὰ τὴν βρῶσιν τοῦ ξύλου ὃ καλὸν ἤδει καὶ ὃ ποιητέον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τούτου ἠπίστατο; ταῦτα δῶν ἅπαντα, ἀγαπητοὶ, διαφεύξαντες διπλοῦν παράπτωμα πρὸς τῇ τῶν σιτίων, καὶ τὴν τῆς ἀκροάσεως· καὶ λειπόμενοι ἐν τῇ ἐρημίᾳ, μανθανέτω ἡ γυνὴ, ἀκουέτω δὲ καὶ παιδία, μὴ ἀποτρεπέσθωσαν δὲ μηδὲ οἰκέται τῆς ἀκροάσεως ταύτης. σκληρύνει ποιήσει σε τὴν οἰκίαν. καὶ γὰρ καὶ εὐθύμιος εἶ καὶ τῆς τῶν παιδίων, καὶ τῆς τῶν οἰκετῶν σωτηρίας. καὶ καθάπερ ἡμᾶς παρ᾽ ὑμῶν ἀπαιτούμεθα λόγον, οὕτω καὶ ἕκαστος ὑμῶν καὶ παρ᾽ οἰκέτου, καὶ παρὰ γυναικὸς, καὶ παρὰ παιδὸς ἀπαιτή-
40 σεται θύθυνον. ἀπὸ γοῦν τῶν τοιούτων διηνεκῶς ἤδισα δέδεκται ἡμᾶς τὰ οἰκεῖα, καὶ φαντασίας ἀπηλλαγμένα ἁπάσης. οἷα γὰρ μὴ ἡμέραν ἡ ψυχὴ μελετᾷν εἴωθε, παιδεύεται καθ᾽ ὕπνους φαντάζεσθαι· καὶ ἐὰν τὰ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν φυλάττωμεν λεγόμενα, καὶ πολλοῦ δεήσομεν πόνου. ἐπεὶ γὰρ ὁ Φέστερος ὁ μετὰ ταῦτα λόγος ὑμῖν ἔσται, καὶ ἡμῖν προθυμοτέρα ἡ διδασκαλία. εἴ τοίνυν γένηταί τι πλέον καὶ ἡμῖν καὶ ὑμῖν, ἡμῖν μὲν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας,

ὑμῖν

ἐκκλησίας ἀπομπῶντες, καὶ ὐχ ὡὶ ζωστυγχάνοντες φίλοι, ἀλλὰ τοσῦτοις καὶ τιοῦτοις ἀδελφοῖς καὶ πατράσι συνδρόμοι, πῶς οὐ πᾶσαι ἀποθησόμθα ἀθυμίας, πῶς ὐ πᾶσαι ἡδονὴν καρπωσόμθα; οὐ γὰρ τῷ πλήθει μόνον ἀλλὰ τῦτ βελτίων ὁ σύλλογος τῶν ζωεδρίων τῶν ἐν ταῖς αἱρέσεσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ φύσει τῆς ἀφελίξεως. ⓐ μὲν γὰρ ἐν αἱρέσεσι ζωεδρεύοντες, καὶ μῦ ἀλλήλων συγκαθήμθοι κύκλῳ, πολλάκις καὶ ὠδὲ αἰσχίτων ἀφελέστερ) ζωεδρεύσι, καὶ ψυχραὶ εἰσάγεσιν ὁμιλίας, καὶ φθέγγονται ὠδὲ τῶν οὐδὲν αὐτοῖς ζωεσηκόντων. καὶ γὰρ εἰώθαμθ, ὡς τὰ πολλά, μῦ πλείονος ἀπευδῆς πὲ ἀλλότρια ὠδιεργάζεσθαι ἐν πολυπραγμοσύνῃ. ὅπ μὲν οὖν ὅστιν ἐπισφαλὲς κίνδυνον ἔχειν, τὰ ῥήματα ζωρίστανα καὶ ἀκούειν τοιαῦτα, καὶ ζωδιασύρεσθαι, ἐν πολλοὶ πολλάκις ἀπὸ τ τοιούτων ζωεδρίων χειμῶνες ἐπηρείσθησαι τὸ οἰκίαις, πρίημι νῦν· ὅπ δὲ ἀίσητος ἡ ψυχὴ καὶ βιωτικὴ πᾶσα σκέπη ἡ ἀφέλεξις, καὶ πνθυμητικὸς λόγος τόν αὖ ποτε ταχέως Εἰς τοιοῦτον εἰσέλθοι σύλλογον, τοῦδὲ ἀντέχπι. τὸ τοῦθα ὐχ οὕτως, ἀλλ' ἄπεμι τοὐναντίον. πᾶσα μὲν γὰρ αἱρετὴ ἀφέλεξις ἀπελήλακται, πᾶσα ὐ πνθυμητικὴ διδασκαλία εἰσεπλώκε). καὶ γὰρ ὠδὲ ψυχὴς τῆς ἡμετέρας ἀφελεγόμθα, καὶ τῶν ψυχῆ ζωεσηκόντων ἀγαθῶν, καὶ ὠδὲ τῶν ἐπεκεινῶνα τὸ τοῖς οὐρανοῖς τεφύνων, καὶ ὠδὲ τῶν λαμπρῶν βίων, τ ὠδὲ τῆς φιλαθεσπίας τῦ Θεοῦ, καὶ ὠδὲ τῆς ζωιοίας τῦ πόντος, καὶ ὠδὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν μάλιστα ζωεσηκόντων ἡμῖν, καὶ ὅλως ἔνεκεν γεγόναμθ, καὶ ποία μῦ τὰ ὐντῦθεν ἀποδημία ἀπάντησιτα λῆξις *, καὶ τὸ ὅλον τὰ ἡμέτερα ἔσαι τότε. καὶ τῦ συλλόγου τύτου οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ ζωεφῆται καὶ ἀπόστολοι χιλιοπλασίους ἀφ' ὧν μείζονα πάντων, αὐτὸς ὁ τῶν ἀπάντων διακόσμης μίσος ἡμῖν ἔσηκεν Ιησοῦς. αὐτὸς γάρ φησιν, Ὅπου δύο, ἢ τρεῖς ζωεγμένοι εἰσὶν εἰς τὸ ὄνομά μν, ἐκεῖ εἰμὶ τὸ μέσῳ αὐτῶν. εἰ ὅπου δύο, ἢ τρεῖς εἰσι ζωεγμένοι, τὸ μέσῳ αὐτῶν ὄντι, πολλῷ μᾶλλον ὅπου τοσοῦτοι μὲν ἀνδρες, τοσαῦται γυναῖκες, τοσοῦτοι πατέρες καὶ ἀπόστολοι τ ζωεφῆται τὸ μέσῳ πάρεισι. διὸ καὶ ἡμεῖς μῦ πλείονος ζωεθυμίας φθεγξόμθα τῆς ἐκεῖθεν ἀπολαύοντες ῥοπῆς, τ τῷ ὑποσχέσει ὑμεῖν ἀποδώσομθ. ὑποσχόμθα γὰρ ἐρεῖ ζωὸς τὸ ξύλα ζωεστερεῖν, εἰ ἐκ ἐκείνου γένοιτο ἡ γνῶσις τῦ καλοῦ καὶ τῦ ποιεῖν δ Ἀδὰμ, ἢ καὶ ζωὸ τῆς βρώσεως εἶχε τῷ ἀφέγνωσιν ταύτην. θαῤῥοῦντες οὖν νῦν εἰποιμθ νῶν, ὅπ καὶ ζωὸ τῆς βρώσεως ταύτην εἶχε τῷ ἀφέγνωσιν. εἰ γὰρ μὴ ἤδει τί μὲν καλόν, τί ὐ ποιεῖν, καὶ αὐτῶν τῶν ἀλόγων ἀλογώτερος ἂν, καὶ τῶν δούλων ὁ διακόσμης αἰσχύτερος. πῶς γὰρ ὐκ ἄτοπον αἶνος μὲν καὶ ζωέλαθα εἰδέναι ποία μὴν αὐλὶς βοτάνη χρήσιμος, ποία ὐ ὀλεθρία, καὶ μὴ πᾶσιν αὐτὰ ἐπίστασι τοῖς φαγομένοις, ἀλλ' ἔχειν τῷ ἀφέγνωσιν, καὶ εἰδέναι σαφῶς, τί μὴν αὐλοῖς ἐπιβλαβές, τί ὐ ὠφέλιμον· τὸν ὐ αὐθέντην τοσαύτης ἀποστερῆσθαι τῆς ἀσφαλείας; εἰ γὰρ μὴ τῦτο εἶχεν, οὐδενὸς ἄξιος ἂν, ἀλλὰ καὶ βυπλέστερος πάντων ἐφάνη. πολλῷ γὰρ αἰρετώτερον ἂν αὐτῷ τὸ σώτῳ ἀφέγειν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκεκόφθαι, τ τῦ φωτὸς ἀπεστερῆσθαι, ἢ μὴ εἰδέναι τί μὲν καλόν, τί ὐ ποιεῖν. ἐκὼ γὰρ τῦτο δύελης ζωῆς τῆς ἡμετέρας, πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν ἀνεῖλες, καὶ πολλῆς συγχύσεως τὰ πάντα ἐνέπλησας. τῦτο γάρ ὅστι, ᾧ τῶν ἀλόγων ἀφέγομθ, καὶ ᾧ τῶν θηρίων ἀμείνους ἐσμὲν, τῷ κακίαν καὶ ἀρετὴν εἰδέναι, καὶ τῷ ἐπιγινώσκειν τὸ ποιεῖν, καὶ τὸ καλὸν μὴ ἀγνοεῖν. εἰ ὐ ἡμᾶς τῦτο ἴσμεν νῶν, οὐχ ἡμᾶς ὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ Σκύθας, καὶ βαρβάρους, πολλῷ μᾶλλον ὁ ἀνθεσπος τόν ἐκεῖνος ζωὸ τῆς ἀμαρτίας τοῦτο ἐγνώκει· καὶ ὐκ ἂν ὁ τοσαύτης τιμηθεὶς τιμῆς, οὐ τῷ κατ' εἰκόνα, τῷ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ταῖς λοιπαῖς βλογίαις, τὸ κεφαλαίν τῶν ἀγαθῶν ἔρημος ἔμεπε. τὸ γὰρ καλὸν καὶ ποιεῖν ἐκεῖνοι μόνοι ἀγνοοῦσι, ὅσοι τῶν καθ' φύσιν εἰσὶν ἀπεστερημένοι φρενῶν· ὁ ὐ Ἀδὰμ σοφίας πολλῆς ἐπεπλήρωτο, καὶ ἀφγνωσίκος ἑκατέρων τούτων ἦν· καὶ ὅλη σοφίας ἐπεπλήρωτο πνθυμαλκῆς, ἄκουσον αὐτὸς τ ἀπόδιξιν. Ηγαγέ,

χ. ἀπὸ τοῦ γένοιτο συλλόγου.

Matth. 18. κ. * ἡμῶν.

χ. ὑποσχέσεως

χ. ἀπολαύσαμεν.

χ. ἀποστερῆσθαι.

Gen. 2. 16.

οὔτε πρὸς τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, ὅτι λιμῷ παλαίει διὰ νέας, οὔτε πρὸς τὴν ὀφειλομένην τῷ ἐκάστῳ, ὅτι τοσαύτη κατεχόμενος ἀνάγκη, οὐ πρὸς ζῶσας ἐλθεῖν, οὐκ ἐχρῆν πρότερον πλησίον τοῦ δράματος ποιῆσαι τὴν ἱκετηρίαν. καὶ μὴ λάβῃ, μισίας δίδωσι ταῖς ψυχαῖς· ἂν δὲ μὴ λάβῃ, οὐδὲ οὕτω πικρὸν ἐκβάλλει ῥῆμα, οὐδὲ λοιδορῆσαι ἢ βλασφημῆσαι τὸν δυναμένους δοῦναι, ἢ μὴ πρόσεχε. ἀλλ' ὥσπερ ὑπὸ δημίου τινὸς ὀπίσω κόλασιν ἀγόμενος ἀφόρητον, εἶτα τοῦ πρίονος ἅπαξ τὰς ἀκάνθας ἀφελόμενος, ἱκετεύων, καὶ μεδεμιᾶς τυγχάνων ἀπιλήψεως μετὰ πολλῆς τῆς ἀπονενοημοσύνης πρὸς τὴν κόλασιν ἄγεται· οὕτω καὶ οὗτος, καθάπερ ὑπὸ δημίου τοῦ λιμοῦ πρὸς τὴν νύκτα ἑλκόμενος καὶ τὴν ἀφόρητον ἀχρυπνίαν, ἐκτείνει μὲν τὰς χεῖρας, μετὰ σφοδρᾶς τῆς βοῆς τὰς ἐν ταῖς οἰκίαις ἄνω καθημένους πρὸς ἐλεημοσύνην καλῶν, οὐδεμιᾶς δὲ φιλανθρωπίας τυγχάνων, ἀπλεῶς ἀποπέμπεται καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ὠμότητος. ἀλλ' οὐδὲ τούτων ἡμᾶς ἐπιλαμβάνει· ἀλλὰ μετὰ τοσαύτην ἀπονενοημοσύνην εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐκτείναι τὰς χεῖρας τολμῶμεν, καὶ πρὸς ἐλέους δέησιν θεῶμαι τὸν Θεόν, καὶ συνιστάμεν αὐτῷ τὰ οἰκεῖα ἁμαρτήματα· ἃ δὲ διδάσκομεν μὴ κεκτῆσθαι μετὰ τοιαύτην βίαν κατισχύθη, μετὰ τοσαύτην ὠμότητα καὶ ἀπονενοημοσύνην. πῶς πρὸς ὕπνον, εἰπέ μοι, βαδίζομεν καὶ δύνανται, καὶ ὁ διδάσκαλος μὴ καὶ ὅταν αὐτὸς τοῦ ἡμῖν ὑπνου ἐπιτύχῃς, αὐχμῶν, ῥυπῶν, ῥάκια περιβεβλημένος ὀδύρῃ καὶ θρηνήσῃ, τὴν ὠμότητα ἐγκαλῶν; καὶ γὰρ πολλοὶ πολλάκις ἤκουσα λεγόντων, ὅτι μὲν ἡμέραν ὑποδιδόντες τὰ πλοῖα ἀπιλήψεως, ὅταν τὰ χρήσια περιβεβλημένους ἑαυτοὺς εἶδον καὶ ἐλκομένους ὑπὸ τῆς τῶν πενήτων χειρός, ἀσπαζομένους, μικρὰ παρέχειν τὰ σώματα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕπνος καὶ ὅταν καὶ τοσαῦται αἱ πρόφασις· ἡμᾶς δὲ οὐ διδάσκομεν, εἰπέ μοι, μήποτε Ⓜ πέμπτα τῶν Ⓜ ὀδυσσόμενοι καὶ βοῶντα καὶ ἐλεφυσόμενον ἐν ταῖς κόλπαις ἴδωμεν τὸν Αβραάμ, καθάπερ ποτὲ Ⓜ Λάζαρον ὁ πλούσιος ἐκεῖνος; ἢ οὐ σύνεσθε ἀφίημι ὑμῖν τὴν Σωσιδόπ, τὰ πικρὰ καὶ ἀποδεδομένα ἐκεῖνα κολαστήρια, πῶς ἤτησεν ὕδωρ, πῶς δὲ καὶ γλῶσσα οὐκ ἔτυχε, πῶς ἡ γλῶσσα ἀπετηγανίζετο, πῶς πολλοὶ τὴν ἱκετηρίαν ταύτην, δεδεμιᾶς συνιόμενοι ἀπέλαυσε, καὶ πῶς ἀθάλαττα ἐκολάζετο. ἀλλὰ γὰρ μὴ ἡμᾶς ταῦτα ἀπὸ τῆς πείρας μαθεῖν· ἀλλὰ ἀπὸ τῶν λόγων ἀκούσαντας φυγεῖν τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων ἀπειλήν, καὶ τῆς τῶν πατέρων Αβραὰμ φιλοφροσύνης ἀξίους ἀποδειχθῆναι, εἰς Ⓜ αὐτὸν ἐκεῖνον χωρῆσαι τόπον, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, τιμή, κράτος σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ς'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΞΥΛΟΥ, ΕΙ ΕΞ ΕΚΕΙΝΟΥ ΓΕΓΟ-

Γεν. ς. ιζ. νεν ἡ γνῶσις τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ τῷ Ἀδάμ, ἢ ἐν τῷ βρώσει εἶχε τὴν διάγνωσιν ταύτην· ἐν ᾧ καὶ περὶ πίστεως, καὶ περὶ τοῦ δεῖν οἰκοδομεῖσθαι τὸ λεγόμενον ἐν ἐκκλησίᾳ.

ΦΙλοῦμεν τὴν πίστιν, ὅτι μήτηρ σωφροσύνης ἐστί, καὶ πηγὴ φιλοσοφίας ἁπάσης· φιλῶ δὲ αὐτὴν καὶ δι' ὑμᾶς, ἐπειδὴ τὴν ὑμετέραν ἀγαπῶ, ὅτι μοι ταύτην τὴν ἑορτὴν καὶ ὑμᾶς ὑμῖν Σωσάγαν σύνοδον, καὶ τὰ πανηγύρια πρόσωπα δίδωσι πάλιν ἰδεῖν, καὶ παρέχει μετὰ ἀδείας ἐπευφῆσαι τῇ καλῇ ταύτῃ πανηγύρει καὶ ἑορτῇ. ἐπειδὴ καὶ πανήγυρις καὶ ἑορτὴν καὶ μυεῖα ἀγαθὰ οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι τὴν ὑμετέραν Σωσάδα προσειπών. Εἰ γὰρ εἷς ἀγορά τις ἐμοὶ γένοιτο, καὶ εἷς συντυγχάνων φίλος, πολλάκις πᾶσαν ἀθυμίαν ἀποπέμπει· ἡμῖς οὐκ εἷς ἀγορὰ, ἀλλ' εἷς ἐκκλησίαν

χειμάζων,

ὃ ἔφημοι, πάντελὴς ἀφανισμὸς τῦ πολεμίου, ϗ̓ ζωντεδὴ, ϗ̓ ἀπώλεια. ὑπ̓ ἐπαξέ
στι τῳ̃ λιθρὶ ἡ Εὖα. ἀλλ̓ ἐγώ σε οὐκ αἰδρὸς ὁμότιμον μόνον, ἀλλὰ ϗ̓ αὐτῶ̃ ποιῶ τῦ ἀγ-
γέλων, ἐὰν ἐθέλῃς. ἀπιξέρησέ σε τῆς προύσης ζωῆς· ἐγὼ δέ σοι ϗ̓ τ̓ μέλλυσαν χαρίζομαι,
τ̓ ἀγήρω ϗ̓ ἀθάνατον ϗ̓ μυρίων γέμυσαν ἀγαθῶν. μηδὲὶς τοίνυν ὑμῶ̃ τοὺς παρεπιέσεις ἐ-
πηρεάσθαι νομιζέτω. ϗ̓ γὰρ ἀν̓ ἑνὸς ἁπάντων ἡμῶν ἀπόλεσαν, οἷς πρέχει μέλλει, ἐπιξελθῆν, πολ- 5
λῷ μείζονα τὰ δοθέντα, ὧν ἀπολέσαμεν, εὑρήσομεν. ἀπὸ γ̓ τῶν ἑνὸς ϗ̓ τὰ λοιπὰ
δῆλα. βίον ἐπίμοιρον εἰσήγαγε ὁ Αδάμ· ὁ Χριστὸς ὑπέσχετο ζωὴν, ἔνθα ἀπίδρα ὀ-
Ματθ. κεφ. δυνὴ ϗ̓ λύπη ϗ̓ στεναγμὸς, ϗ̓ τ̓ βασιλείαν τῶν οὐρανῶν χαρίσασθαι ἐπαγγέλλε). Δεῦτε
γὰρ, φησὶν, οἱ εὐλογημένοι τῦ πατρός μυ, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βα-
σιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμυ. ἐπείνασα γὰρ, ϗ̓ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, ϗ̓ ἐπο- 10
τίσατέ με· ξένος ἤμην, ϗ̓ συνηγάγετέ με· * ἐν φυλακῇ, ϗ̓ ἤλθετε πρὸς μέ. * γυμνὸς ἤμαν. καὶ ἐπεσκέ-
λεσθέ με·

Αρα οὖν ἀκριβῶμεν τ̓ ἡμῖν τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς; ὡ σφόδρα γ̓ ἐγκελευσάμην
ἐγώ. πολλὴ γὰρ πρὸ ἡμῶν τῶν πεπιστευκότων ἡ ὑπερβολή. τηλικίας χαρὲς, τοσαύ-
την ϗ̓ διδασκαλίαν σωτηρίων διδαγμάτων, βύχαι συνεχῆς, σύλλογοι καθημερινοὶ, ϗ̓ ἵ μὴ
τῶν τοσαύτων ὑπεμέλημεν ὄφελος; οὐδέν. διαχωροῦμεν γὰρ οὐτοῦνι ὁρμαθοὶ πεπι- 15
τωκότων ὀρνίθων ἑκατέρωθεν ἐσηκότων· ϗ̓ ὥσπερ κίονας βλέποντες, ἀλλ̓ οὐκ ἀνθρώ-
πινα σώματα, οὕτως ἀνηλεῶς παρατρέχομεν. ὥσπερ οὖν ἀνδριάντας ἀψύχους, ἀλλ̓
οὐκ ἐμπνέοντας ἀνθρώπους βλέποντες, οὕτως οἰκείως ἐπιγόμεθα. ὃ γὰρ πεινῶν κα- χ. πίθηκ ἄν-
τημαγκάζει, φησί. ϗ̓ μὴν ὃ πεινῶν πειθήτω μόνον. αἱ μὲν γὰρ ἐμπεπλησμέναι χαρίτες, θρωπε
ϗ̓ τῶν προικῶν, ἃς πεπώκασιν ἀγνοοῦσιν, αἱ δ̓ πεπωκυῖαι ἐκ τῆς οἰκείας ἀνάγκης ϗ̓ τῶν 20
ἀλλοτρίων ὑπερνικῶσιν. μᾶλλον δ̓ οὐδὲ οὕτω δικαίαν πᾶσαι αὐτῶν καταθέν. σὺ μὲν
γὰρ ὅτι περικεκυαρημένην τέχνης τράπεζαν, ϗ̓ οὐδὲ μακρὰν διαμέτρησιν αὐέχει· ὁ δ̓ πένης
ἔσηκε μέχρι τ̓ ἐσπέρας αὐτ̓, ἀπυδῶν ϗ̓ ἐπιτρόμενος τῶν ἐφημερῶν ἔργων ἀπρᾶσαι· ϗ̓ ὁ-
ρῶν τῶν μὴ ἡμέραν πληρωθῆναι, ὃ δ̓ ἐργάτης οὐδέπω πληρῶν ἄπαν τὸ πρὸς ἔρ-
γων ἐφημερῶν, ὀδυνᾶται ἐκπίπτειν, ϗ̓ μείζονα τῆς οἰκείας δυνάμεως τολ- 25
μᾷν ἀνάγκαζεται. διὸ τοῦτο σὺ ἑσπέρας σφοδρότερον ἡμῶν ὑπτιάζεται, ὁμωνύτης, ἐργῶ-
της, θρασυστόμης, ὀλοφυρόμενος, ἃς χεῖρας ἐκτείνοντες, μυρία ἕτερα αἰσχρὰ τῶν ἀνα-
καζόμενοι. διδοίκασι γὰρ μή, πρώτων οἰκαδὲ ἀναχωρησάντων, ὡς ἐν ἐρήμῳ, τῇ πόλει
πλανᾶσθαι μέλλωσι. ϗ̓ καθάπερ ναυαγίῳ περιπεσόντες ἐν ἡμέρᾳ, ἐπιδρᾶν ὑπολέ-
σωνται σανίδος, πρὸ τῆς ἑσπέρας λιμένα καταλαβεῖν ἐπείγονται, μήποτε τῆς νυκτὸς 30
ἐπελθούσης ἔξω μείνωσι χαλεπώτερον πιεσθῶσι τῦ ναυαγίου· οὕτω ϗ̓ πένητες, κα-
θάπερ ναυάγιον δεδοικότες λιμένα, ἀπυδοῦσι πρὸ τῆς ἑσπέρας τὸ πρὸς ἔρ- ἴσ. λιμὸν
γοις ἔργον ἐρχοῦν ζωναγεῖν, ἵνα μὴ, πρώτων ἀποδημησάντων οἰκαδε, ἔξω τῦ λι-
μένος μείνωσι. λιμὸν γὰρ αὐδεῖς, αἱ τῶν ἀνπλημμυρουμένων χῶρες εἰσὶν. ἡμῖς δ̓ οὔτε ἐν
ἀγορᾷ πρὸς ταῖς ἐκείνων ὑπερκυπτόμεθα συμφοραῖς, ὅτι οἰκαδε ἀπελθόντες. ἀλλὰ ϗ̓ 35
τῆς τραπέζης ἡμῶν πρόκειμθης πολλάκις ϗ̓ μυρίων γεμούσης ἀγαθῶν (εἴτε ἀγαθὰ χρὴ
κελῆν, ἃ ὑπὲρ κατακρίσει τῆς ἡμῶν ἀπονθεσπίας ἐσθιόμεν) πλὴν ἀλλ̓ ἀ τῆς τρα-
πέζης πρόκειμθης, ἀκούοντες κάτωθεν ἐξ̓ τῶν ζωπῶν βαδίζοντων ἐκείνων, ϗ̓ μεγά-
λα βοώντων ἐν τοῖς ἀμφόδοις, ὀδυνωμένων ἐν βαθυπάτῳ σκότῳ, ἐν ψυχρίᾳ πολλῇ, οὐδὲ
οὕτως ὑπερκαμπτόμεθα· ἀλλὰ ϗ̓ ἐμπλησθέντες, ϗ̓ πρὸς ὕπνον βαδίζοντες, ϗ̓ ἐν σκότῳ 40
πάλιν τῷ χειρῷ μεγάλα κάτωθεν ὀδυρομένων ἀκούοντες, ὥσπερ κωφὸς λυπῶντας, ἀλλ̓
οὐκ ἀνθρώπινα ἀκούοντες φωνῆς, οὕτω παρατρέχομεν· ϗ̓ οὔτε πρὸς τὴν χειρὶ ὑπερφε-
ρόμεθα, ὅτι ἀεὶ λοιπὸν τῶν νυκτῶν καθιδόντων ἀπρώτων ἐκ ἴσος ὀδύρεται μόνος, οὔτε
πρὸς τὸ κέρδος τῆς αἰτήσεως, ὅτι ἄρτι πλέον οὐδὲν ἡμᾶς ἀπαιτεῖ, ἢ ἐργάται ὀλίγοι,

οὔτε

τότε. Τί γὰρ ὄφις ἔλεγε; Οὐκ ἔστι μάγος, Γαζαρίωνι, Χαλδαῖος ὁ ῥῆμα, ὃ ὁ βα- Δαν. ς. κδ.
σιλεὺς ἀπατᾷ· ἀλλ' ἔστι Θεὸς ἐν οὐρανοῖς ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια. Ταύτης οὖν αὐτὸν
ἀναμιμνήσκουσι τῆς φωνῆς, ὡς ποιῆσαι ὑπεκέστερον. Εἶπε φησί· κἀγώ, ἐὰν μὴ, γνωστὸν ἔστω
σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, οὐδὲ τὴν εἰκόνα τὴν χρυσῆν, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυ-
νοῦμεν. ὅρα σοφίαν τὴν τότε ἐκείνου. ἵνα μὲν γὰρ μὴ κατάγνωσιν ἀθέτου τοῦ Θεοῦ Ⓐ
τότε πρόῃτις, εἰ συμβαίη ἐμπεσόντας αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον ἀποθανεῖν, προλαβόντες
ὡμολόγησαν αὐτῷ τὴν δύναμιν εἰπόντες, ὅτι ἔστι Θεὸς ἐν οὐρανῷ, ὃς δύναται ἐξελέσθαι
ἡμᾶς ἵνα δὲ μὴ πάλιν ἀφοφυήσητε τὴν φλόγα, νομιοῦσιν ὅτι μαθὼν ἀμείβεται τὸν Θεὸν
δουλεύειν, ἐπήγαγον· ὅτι ἐὰν μή, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύο-
μεν, οὐδὲ τὴν εἰκόνα τὴν χρυσῆν, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν, ὁμοῦ καὶ τῷ Θεοῦ τὴν δύναμιν ἀ-
ναχηρύττοντες, καὶ τὸ πρόσταγμα τῆς ἑαυτῶν δικαιώσεως ψυχῆς, ἵνα μὴ, ὅπερ ὅτι τῷ Ἰὼβ εἶ-
πεν ὁ διάβολος συκοφαντῶν, τοῦτο πῆς καὶ ἐπὶ τούτων εἴπῃ. Τί δὲ ἐπὶ τῷ Ἰὼβ εἶπεν ὁ διά- Ἰωβ. α. θ.
βολος; ὅτι Οὐ δωρεὰν σέβεται σε Ἰώβ· ἀφείρεξας γὰρ αὐτῷ τὰ ἔσω καὶ τὰ ἔξω. ἵν' οὖν μὴ
καὶ ἐπὶ τούτων ἔχῃ τις τοῦτο λέγειν, διὰ φόβον τιμωρίας ἐκείνους προσκυνοῦντες ἐποίουν τοῦτο.
ἀνὴρ γὰρ ἔλεγεν, καὶ αἰχμάλωτος ἦν τις, καὶ δοῦλος, καὶ ξένος, καὶ ὅτι τῆς ἀγωγείας διατρίβῃ
γῆς, ἢ τὴν ἀρετὴν ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ, πάντων βασιλέων βασιλικώτερος ἔσται. εἶδες δὲ τὴν τῶν
γυναικῶν δουλείαν λυθῆσαι, καὶ τὴν τῶν οἰκετῶν, καὶ τὴν τῶν ἀρχόντων; δεῦρό, σοι δεί-
ξω λοιπὸν καὶ τὸν τῶν θηρίων φόβον ἐκκεκλημένον. ἐκέκραξεν ὁ Δανιὴλ εἰς τὸν λάκκον ὅτι Δαν. ς. ιε.
τῆς αὐτῆς Βαβυλῶνος ποτε· ἀλλ' οὐκ ἐτόλμων ἅψασθαι Ⓐ λέοντες αὐτοῦ. τὴν ἀρχαίαν
γὰρ καὶ βασιλικὴν εἶχεν ἀφλεγμασίαν εἶδον ἐν αὐτῷ, ἐκείνους τοὺς χαρακτῆρας ἐ-
βλεπον, οὓς ἑώρων ὅτι τοῦ Ἀδὰμ πρὸ τῆς ἁμαρτίας. καὶ γὰρ μετὰ τῆς αὐτῆς ὑποτα-
γῆς ἐλθόντες πρὸς τὸν Ἀδάμ, τὰ ὀνόματα εἰλήφασιν τότε. καὶ οὐκ ἐν ταύτῃ μόνον, ἀλλὰ
καὶ ὅτε τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦτο γέγονε. καὶ γὰρ ὄφις εἰς τὴν τῶν βαρβάρων νῆσον Πραξ. κη. δ'.
ἐκπεσών, προσεχέθη τῇ πυρᾷ θερμαινόμενος· εἶτα ἀπὸ τῶν φρυγάνων ἐκπηδήσασα ἔχις
κατέσχεν αὐτοῦ τῆς χειρός. Τί οὖν μετὰ ταῦτα ἐγένετο; ἐξέπεσε τὸ θηρίον βλάβος. ὅπου γὰρ
ἁμαρτίας οὐκ ἔστιν, οὐδὲ δάκνειν ἰσχύει. ἀλλ' ὥσπερ ἡμεῖς, ἐπειδὰν πικρὰ σκόπελον λάβωμεν βα-
λεῖν ἐπὶ θάλασσαν, μηδαμόθεν βλέποντες δύπλαγας, κατὰ πόδα θοῦμεν βλάβος, κἂν πέλα-
γος ὑποκείμενον ᾖ, κἂν βάραθρον· οὕτω καὶ ὁ θηρίον ὄφις, καὶ ταῦτα πυρὸς ὑποκαιομένης, οὐκ ἔβλαψε τῆς ἁμαρτίας τὸν δύπλαβεῖ, οὐδὲ ὅσον τὸν ἐδύζας ἀπειρίαν, κατέ-
πεσεν εἰς τὸν πυρόν, καὶ διεφθάρη. βούλει καὶ τρίτον εἶπω σοι ζῆτον ἀπολογίας; Εἷς
μοί ἐστι, ὃ μὴ τὸν πρότερον ἁμαρτηκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς μετ' ἐκείνους· δεύτερος, ὃ
τοὺς καταρθωκότας, καὶ ταῦτα ἐν τῷ παρόντι διατρίβοντας βίῳ, καὶ φοτέρας πειρασθῆναι
τῆς δουλείας· μᾶλλον δὲ ἑλκλήρω ταύτης ἀπαλλαγῆναι, καθάπερ οὖν καὶ ὅτι τῶν γυναι-
κῶν, καὶ ὅτι τῶν ἀρχόντων, καὶ ὅτι τῶν θηρίων ἐδυέξαμεν. τρίτος μετ' ἐκείνους, ὃ μείζονα τῶν ἀ-
γαθῶν, ὧν Ⓐ πρὸ τοῦ ἀρχὴν ἁμαρτόντες ἡμᾶς ἐξέβαλον, προχωρούμενοι ἡμῖν ἐποιήσα-
το τοῦ Χριστοῦ ἀγαθαγγελίων. Τί γὰρ, φησίν, εἶπέ μοι; ὅτι σε ἁμαρτόντα ὁ Ἀδὰμ ἐξέβαλε τοῦ
παραδείσου; κατόρθωσον, καὶ ζήλωσον τὴν ἀρετὴν, καὶ οὐχὶ παράδεισον, μὴ αὐτὸ μόνον σοι τὸν ὄ-
ρεμον, καὶ οὐδὲν ἐκτὸς τοῦ προπλάσου παραδείσου ἀφίημί σε παθεῖν δεινόν. θρηνεῖς, ὅτι σε τὸν ἀρ-
χῆς τῶν θηρίων πτέλυσεν; ἰδοὺ σοι καὶ δαίμονας ὑποτάττω, ἵνα προσέχῃς. Πατεῖτε γάρ,
κ. διαβόλου φησίν, ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. οὐκ εἶπεν, ἀρχὰς, καθά- Λουκ. ι. ιθ.
περ ὅτι τῶν θηρίων, ἀλλὰ, πατεῖτε, ὅτι πεπατημένον εἰσάγων τὸν ἀρχηγόν. Διὰ τοῦτο
καὶ ὁ Παῦλος οὐκ εἶπεν, ὁ Θεὸς ὑποτάξει Ⓜ Σατανᾶν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, ἀλλ',
Ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης Ⓜ Σατανᾶν ὑποκάτω τοὺς πόδας ὑμῶν. οὐκέτι, καθάπερ πρότερον, Ρωμ. ις. κ.
Αὐτός σε τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ αὐτοῦ τηρήσεις πτέρναν· ἀλλ' ὁλόκληρος ἡ νίκη, καθαρὰ Γεν. γ. ιε.

ἀφ' ἁδελφὰ μθνοι κατέχοι τῆς διαστολίας τὴν δύναμιν δι' ὧν ἐπλημμέλησαν. ἔχω δ' ἕτερως ἀπολογήσασθαι· ὅτι πολλοὶ τοὺς ἀρετὴν ἐπῳνελθόντες, ἀπηλλάγησαν τῆς διαστολίας. καὶ τοίνυν, εἰ δοκῇ, ὅπως τὴν γυναῖκα θ λόγον γυμνάσωμεν, ἵν' εἴδῃς πῶς

α.Κορ.ζ.ιγ. ὁ μακάριος Παῦλος, ὁ τοσαῦτα αὐτὰς τὰ δεσμὰ, αὖθις ἐπάλιν ἀνῆκεν. Εἴ τις γυνὴ, φησὶν, ἄνδρα ἔχῃ ἄπιστον, καὶ οὗτος συνοικεῖν θέλῃ οἰκῇ μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω αὐτόν. ἀφ' τί; ἵνα γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ πῶς, φησὶ, δύνᾳ ἄνδρα σῶσαι γυνή; διδάσκουσα, κατηχοῦσα, ἐπάγουσα τοὺς τῆς εὐσεβείας λόγους. κἀκεῖνος, ὦ μακάριε Παῦλε, ἔλεγεν, ὅτι γυναικὶ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω. πῶς οὖν πάλιν διδάσκαλον αὐτὴν ποιεῖς τοῦ ἀνδρός; οὐχὶ μαχόμενος ἐμαυτῷ τοῦτο ποιῶ, ἀλλὰ ἢ σφόδρα συμφανῶς. ἄκουε γοῦν ἢ ἵνος ἔτεκεν αὐτὴν ὀξέως ἄλλα, ἢ τίνος ἔτεκεν αὐτὴν πάλιν ἐπῳνάγῃ τοὺς; τὸ δ διδασκαλίας φόβον, ἵνα μάθῃς τὴν Παύλου σοφίαν. διδασκέτω, φησὶν, ὁ ἀνήρ. ἀφ' τί; οὐκ ἠπατήθη γάρ. Ἀδὰμ γάρ, φησὶν, οὐκ ἠπατήθη· μανθανέτω, φησὶν, ἡ γυνή. ἀφ' τί; ἠπατήθη γάρ. ἡ γυνὴ γάρ, φησὶν, ἀπατηθεῖσα εἰς παράβασιν ἦλθεν. εἰ ταῦθα ἦ τὸ εὐάμαρτον. ὅταν μὲν γὰρ ἄπιστος ᾖ ὁ ἀνὴρ, πιστὴ ᾖ ἡ γυνὴ, διδασκέτω, φησὶν, ἡ γυνή. ἀφ' τί; ὅτι οὐκ ἠπάτηται· πιστὴ γάρ ἐστι. μανθανέτω τοίνυν ὁ ἀνὴρ. ἠπατήθη γάρ· ἄπιστος γάρ ἐστιν. ἀντιγράφει, φησὶ, τὰ δ διδασκαλίας· ἀντιγράφω λοιπὸν καὶ τὰ δ διαστολῆς. εἶδες πῶς πάντα χοῦ οὐ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ ἀπάτῃ καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ δείκνυσι τὸ δουλεύειν ἀκόλουθον; ἦλθε τοίνυν τοὺς τὴν γυναῖκα ἡ ἀπάτη τοῦτο τὴν ἀρχὴν, ἀκολουθησάτω τῇ ἀπάτῃ καὶ ἡ ὑποταγή· μετέστη μὲν ταῦτα τοὺς τὸν ἄνδρα ἡ ἀπάτη, μετάστω καὶ ἡ ὑποταγή. καθάπερ οὖν ἀρχὴν τῷ ἀνδρὶ τὸ σωτηρίας τὴν γυναικὸς ἐνέπίστευσεν, ὅτῳ οὐκ ἠπάτητο, οὕτω φησὶν,

Γεν.γ.ις. Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει· οὕτω καὶ ταῦθα ὅτι τῆς πίστεως τῆς τοῦ ἀπίστου ἄνδρα ἐχούσης, τὸ σωτηρίου τοῦ ἀνδρὸς ἐμπιστεύει τῇ γυναικὶ, λέγων· τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; τί ταύτης τῆς ἀποδείξεως σαφέστερον ἡμῖν αὐτοῦ τὸ μὴ τῇ φύσει τὸ δουλεύειν, ἀλλὰ τῇ ἁμαρτίᾳ ἕπεσθαι; τοῦτο καὶ ὅτι τῶν δούλων ἐστὶν εἰπεῖν.

α Κορ.ζ.κα. Δοῦλος ἐκλήθης; μή σοι μελέτω. ὁρᾷς πῶς πάλιν δείκνυσι φιλοῦν ἄνομα τὸ δουλεύειν ὅταν, ὅταν ἀρετὴ προκύπτῃ; ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι· τουτέστι, μᾶλλον μηδὲ τῇ δουλείᾳ. ἀφ' τί; Ὁ γὰρ ἐν Κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος, ἀπελεύθερος Κυρίου ἐστίν. Εἶδες μέχρι προαιρέσεως τὸ δουλεύειν, οὐ τῷ πράγματι ἦ τὸ ἐλευθερίας; τίνος ἦ ἕνεκεν ἀφῆκε μένειν δούλους; ἵνα τῆς ἐλευθερίας μάθῃς τὸ προέχον. ὥσπερ γὰρ τὸ δόσεως τὸ κέρδος τὸ ὅτι τῶν πενήτων παίδων πολὺ θαυμαστότερον ἐν ᾧ τὸ μηδὲν ἔχοντας αὐτοὺς ἀσινῶς διατηρῆσαι τὰ σώματα· οὕτω τὸ λῦσαι τὸν δουλεύοντα τὸ μηδὲν αὐτῆς δεῖξαι τὸν ἐλευθερίαν πολλῷ μεῖζόν ἐστι θαυμαστότερον. ἀφ' τοῦτό φησιν, εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι, τουτέστι, μηδὲ δοῦλος· τὸν γὰρ ἀληθῆ τὸν ἔχεις ἐλευθερίαν. βούλει καὶ ὅτι τῶν ἀρχόντων τοῦτο ἰδεῖν; Βασιλεὺς ἐν ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ τὸν κάμινον αὐτὸν μὲν πολλῆς τῆς σφοδρότητος, καὶ τοὺς τρεῖς παῖδας εἰς μέσον πῦρ ἔπεμψε, νέους, ἁπαλοὺς, τρυφερούς, οὐδαμοῦ ἔχοντας προστασίαν, δούλους, αἰχμαλώτους, ἀπόλιδας. καὶ τί φησιν; Εἰ ἀληθῶς Σεδράχ, Μισάκ, Ἀβδεναγὼ τοῖς θεοῖς μου οὐ λατρεύετε, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣν ἔστησα, οὐ προσκυνεῖτε· τί δῶν ἐκεῖνοι; θάσσον πῶς αὐδοὶς ἡ ἀρετὴ αἰχμαλώτους ὄντας βασιλικωτέρους ἐποίησε τοὺς βασιλέως, καὶ ὑψηλοτέρους αὐτὸν ἔδειξε τὸ φρόνημα. οὐ γὰρ ὡς βασιλεὺς ἐκελεύομεν, ἀλλ' ὥσπερ τοὺς ἐναντίους λόγον ἔχοντες, οὕτω μὲ πρὸς αὐτοὺς ἀπεκρίνατο. οὐ χρεία, φασὶν, ἡμῖν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναι σοι. οὐ γὰρ ῥημάτων, ἀλλὰ ἐκ προαιρέσεως ποιησόμεθα τὴν ἀπόδειξιν. ἔστι θεὸς ὁ δυνατὸς ἐξελέσθαι ἡμᾶς. δύσμενησαν αὐτὸν τῆς ὅτι τοῦ Δανιὴλ ἐνεργείας, αὐτὰ τὰ ῥήματα εἰπόντες, ἅπερ ὁ προφήτης εἶπε τότε.

γὰρ ὁ τοιοῦτος καὶ κοινὸς ἁπάντων ὅδε ἐστὶν ἐχθρὸς, καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς φύσεως, καὶ τῶν νόμων, καὶ τῆς κοινῆς ἁπάντων ἡμῶν ζωῆς. Διὰ τοῦτο πανταχοῦ ζιωφάτεσθαι κελεύω τῆς σφαγῆς, ὥσπερ τινὰ καθαρμὸν τῆς πόλεως ἐργαζόμθος. πολλὰ ὑμῖν ἀγαθὰ γέγονε, ὅτι μὴ τοσαύτης ἡδονῆς τὸν περὶ τοῦ παρελθόντος λόγους ἐδέξασθε, καὶ ἀντὶ τῶν λίθων τῆς βοαῆς αὐτὸ ἐβάλλετε. τιμᾶτε γὰρ τοῦτο ἔστι τοῦ πολλοῦ περὶ τὸν ἑαυτῶν πατέρα ἔχειν ὑμᾶς τὸν εὐνοιαν ἐπιδεδεῖχθαι. ἐγὼ γὰρ τότε τὸν νόμους μάλιστα θαυμάζειν εἰώθαμεν τοὺς τὰ ἁμαρτήματα κολάζοντας, ὅταν μὴ ζιωμιδότες ἑαυτοῖς τὰ ἁμαρτήματα ὦσιν. ὑπὲρ δὴ τούτων ἁπάντων βουλησόμθα τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ τῶν κηδεμόνι τῆς ζωῆς τῆς ἡμετέρας, καὶ παρρησιαῖ γενέσθαι, καὶ παίδων φειδόζοντι, καὶ πάντα ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας οἰκτιρμοσύνη σωτηρίας. αὐτῷ γὰρ πρέπει δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. ε. ΟΤΙ ΟΥ ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΔΑΜ ΚΟΛΑΖΟΜΕΘΑ, καὶ ὅτι μείζονα τῶν δι' ἐκεῖνα εἰσπραττόντων λυπηρὰ τὰ ἔργα, ἐαν ἑαυτοῖς προσέχωμθ· καὶ κατὰ τῶν παραπεζόντων τοὺς πόνους.

Ὅμως μὴ ἴσως νομίζετε Ⓦ περὶ τῆς διατριβῆς ἡμῖν ἅπαντα ἀπηρτῆσθαι λόγον· ἐγὼ γὰρ ἔπω πολλαχοῦ ὁρῶ Ⓦ καρπὸν ἐν αὐτῷ φαινόμενον. ἀλλὰ μὴ ἀποκάμητε, παρακαλῶ, ἕως αὐτὸν ἅπαντα ἐκτενεγκώμθα. ὅταν γὰρ ὁ φιλόπονος τῶν γεωργῶν ὅταν ἴδωσιν ἄμπελον πολλοῖς μὲν τοῖς φύλλοις κομῶσαν, πολλῷ δὲ τῷ καρπῷ βεβριθυῖαν, οὐχὶ τοῦτο ἔξωθεν βότρυας ἐκτίλλουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐνδοτέρω χωροῦσι, τὰ κλήματα διακλῶντες, καὶ τὰ φύλλα διασείοντες, ὥστε μηδὲ μικρᾶς σκιᾶς ῥᾶγας ὑπὸ τοῖς πετάλοις κρυπτομένας λαθεῖν. μὴ τοίνυν ἐκείνων φαυλότερα ῥᾳθυμότερα, μηδὲ ἀποσκῆτε, ἕως ἂν τὸ πᾶν λάβητε· καὶ μάλιστα, ὅτι ὁ μὲν πόνος ἐμὸς, ὁ δὲ καρπὸς ὑμέτερος. κατηγορήσαιμι δὲ τῆς γυναικὸς· μᾶλλον δὲ οὐχὶ τῆς γυναικὸς, ἀλλὰ τῆς Εὔας, ὅτι διὰ τῆς ἁμαρτίας τὸν δουλεύειν ἐποίησεν. Ἐποίει δὴ αἰ γυναῖκες ἡμῖν, πόνος οὖν ἔνεχεν ἐκείνης ἁμαρτησάσης, ἡμᾶς κατεδικάσθημεν, καὶ τὸ μὲν παράπτωμα γέγονεν ἑνὸς προσώπου, τὸ δὲ ἔγκλημα κοινὸν τῆς φύσεως ἅπασης; τοῦτο καὶ δουλοῖ ἐποίει δὲ πότε, τῷ Χαναὰν εἰς Ⓦ παῖδα ὑβρίσαντος, καὶ τῆς τιμωρίας εἰς ἅπαν διέβη τὸ γένος; καὶ Ⓘ τῶν ἀρχόντας δὲ φοβούμθοι τοῦτο δὴ αἰτιάσαιντο, τί δήποτε, ἑτέρων τὸ ποινεῖα ζησάντων, αὐτοὶ τῷ ζυγῷ τῆς ἀρχῆς παρεδόθησαν; τί οὖν αὖ ἐποιοῦμθ ἡμᾶς τοῦς τότους ἁπάντας; μία γὰρ ἴσως πάντων τῶν ζητημάτων ἡ λύσις· ὅτι ἡμάρτον μὲν Ⓘ πρότερον, καὶ διὰ τῆς οἰκείας παρακοῆς τὸν δουλεύειν εἰσήγαγον· εἰσαγθεῖσαν δὲ Ⓘ μὴ θαῦμα τῆς πρὸ ἑαυτῶν ἐκφύρωσαι ἁμαρτίας. Εἰ μὲν γὰρ ἔχοιεν ἑαυτοῖς δεῖξαι διὰ παντὸς ἀμάρτημος ὄντας καθαροὺς, ἴσως δὲν εἶπ αὐτοῖς καλῶς δοκεῖν δυπλείγειν. Εἰ δὲ καὶ αὐτοὶ πολλοῖς εἰσιν ὑπεύθυνοι καὶ ὑβρισταὶ, πόθεν τὰ τῆς ἀπολογίας ταύτης ὀξύ. ἐγὼ γὰρ οὐκ εἶπον, ὅτι ἤδη μὲν ἡ ἁμαρτία δουλεύειν οὐκ εἰσάγει, ἀλλ' ὅτι πᾶσα ἁμαρτία δουλεία συγκεκλήρωται, καὶ φύσει ἁμαρτίας, οὐ διὰ φορὰν ἁμαρτίας ἡ πᾶσα μόνον. ὥσπερ οὖν ἅπαντα μὲν τὰ αἰδία νοσήματα εἰς θάνατον ἄγει, οὐχ ἅπαντα δὲ τῆς αὐτῆς ὄντι φύσεως· οὕτω καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἅπαντα μὲν δουλείαν τίκτει, οὐχ ἅπαντα δὲ τῆς αὐτῆς ὄντι φύσεως. ἥμαρτεν ἡ Εὔα ἁμαρτίαν τῷ ξύλου, καὶ κατεκρίθη δι' αὐτό. Διὰ τοῦτο μὴ ἁμαρτήσῃς σὺ πάλιν ἑτέραν ἴσως ἐκείνης ἁμαρτίαν χαλεπωτέραν. τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν δούλων ἄξιον εἰπεῖν, τοῦτο δὲ ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων, ὅτι εἰσήγαγον μὲν Ⓘ πρότεροι τὸν ἁμαρτίαν, Ⓘ δὲ μετ' ἐκείνους

δι' ἀργυρωλίδα δηλόσεσθαι ἐλεύθερον, καθάπερ ἔφη, ἐξαπορῶν, ἀλλὰ ψυχὰς ἐκ θίσεως ἀδολφίας τῇ τῆς ἀκροάσεως ἀναπομῷ ὑποθυμίᾳ. διελέγετο ποτε ὁ Παῦλος ἐκ ὑπαφῶς τοῖς. ἀλλὰ μηδεὶς νομιζέτω με Παύλῳ παραβάλλειν ἐμαυτὸν (οὐ γὰρ οὕτω μέμηνα) ἀλλ' ἵνα μάθητε πόσῳ πρεῖττόν ἐστι τὴν ἀκρόασιν ἀσφαλῶς ὑποδέχεσθαι χρή. διελέγετο τοίνυν ὁ Παῦλος ἐκ ὑπαφῶς, ἡ ἑστίες κατέλαβε, καθάπερ καὶ νῦν, ἡ λαμπάδες ἦσαν ἐκ τῶν ὑπαφῶς. Εἶτα ὁ Εὔτυχος ἀπὸ τῆς θυρίδος κατέπεσε, καὶ οὐ διέλυσε τὸ πλῆθος ✠ συλλεγὲν, οὐδὲ διέστησε τὸ θέατρον ὁ θάνατος· ἀλλ' οὕτως ἦσαν προσηλωμένοι τῇ τοῦ θείου ἀκροάσει λογίου, ὡς μηδὲ αἰσθηθῆναι τὸ πλήματος. ὑμᾶς δ' οὐδὲν ξένον ἰδόντας, οὐδὲ παράδοξον, ἀλλ' ἀθεσπίστου τὰ ζωοποιὰ ποιοῦντα, τίς οὐκ ἂν μετεθήκατε. καὶ ποίας αὖ ἔστι ταύτῃ συνιδεῖν μῆνιν ἄξιον; μηδεὶς τοίνυν, ἀγαπητοὶ, φορτικὸν ἵνα τὴν ὑπόμνησιν νομίσῃτε. οὐ γὰρ μισοῦντες, ἀλλὰ κηδόμενοι ἐγκαλοῦμεν. Ἀξιοπιστότερα γὰρ τραύματα φίλων, ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθρῶν. Ἀφαιρήσητε τοίνυν, παρακαλῶ, ἡ τοῦτο ἀφέντες τὸ πῦρ, τῷ φωτὶ προσέχετε τὴν θείαν γραφήν. ἔστιν γὰρ ὑμῖν ἁγίας βούλομαι ἔρωτα εἰπεῖν, οὐκ ἀπὸ ἀμβρησίας λαμβάνοντα τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ παρὰ τῆς φύσεως αὐτῆς. τί οὖν ἐστιν; ὁ τῶν τεκόντων εἰς ἔκγονα. ὠδῖνων γὰρ ὄντι ἀμοιβὴ ἡ τοιαύτη τιμή. ἀφ' τούτου καὶ τις σοφὸς λέγει, Ὡς δεσπόταις δούλοις τοῖς γνησίοις σε. Εἶτα καὶ τὸ αἴτιον ἐπάγει λέγων· τί γὰρ αὐλοῖς αἰτηταὶ δώσεις, καθὼς αὐλοί σοι; καίτοι τί ποτ' ὄντι, ὁ μὴ δυνάμενος παῖς ἀποδοῦναι πατρί; οὐδεὶ οὖν ἄλλο, ἢ τοῦτο λέγει· καθὼς αὐλοί σε ἐγέννησαν, σὺ αὐλοῖς γέννησον καὶ δωρήσῃ. ἐπεὶ οὖν τῷ τοῦτο πλατεῖαν ἔδωκε, πειρᾶται πλεονεκτήσασθαι τοὺς εἰς αὐλοὺς τιμᾶς, μὴ ἀφ' ✠ τῆς φύσεως νόμον μένον, ἀλλὰ παρὰ τῆς φύσεως ἀφ' τοῦ τῷ Θεοῦ φόβου. καὶ γὰρ σφόδρα ὁ Θεὸς βούλεται οὐ τεκόντας τιμᾶσθαι παῖδας τῶν τροφίμων· καὶ οὐ μὲ τοῦτο ποιοῦντας μεγάλοις ἀγαθοῖς ἡ δωρεᾶς ἀμείβεται, τοὺς δὲ παραβαίνοντας τὸν νόμον μεγάλοις καὶ δεινοῖς κολάζει κακοῖς. Ὁ κακολογῶν, φησι, πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω. τοῖς δ' ἡμῶν αὐλοῖς οὕτω πως φησι· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα σοι γένηται· καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. ὅπερ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι νομίζεται, γῆρας λιπαρὲς καὶ μακρὸς ζωῆς, τοῦτο ἐθηκεν ἔπαθλον τοῖς τιμῶσιν αὐλοῖς· καὶ ὅπερ ἴδιόν ἐστι δοκεῖ κακοῦ, θάνατος ἄωρος, τοῦτο ἐθηκεν ἀτίμοις τοῖς ὑβρίζουσιν εἰς αὐτούς· τοὺς μὲν ἀποστόμωσις εἰς βύσσον τῆς τῶν πεινῶν ἐπαγγελίας, τοὺς δὲ καὶ ἀκοντας ἀπάγων τὸν ὕβρεως καὶ τὸν ἀμφείας φόβου. οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς ἀποθνήσκειν κελεύει τὸν παραλείποντα, οὐδὲ δημίους αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου λαβόντας ἐξάγειν ἀφ' τῆς ἀγορᾶς, οὐδὲ τῆς πόλεως ἔξω τοὺς κεφαλὰς ἀποτέμνειν· ἀλλ' ἀγάγε μὲ αὐτὸν εἰς μέσον τὸν πάλαι αὐτὸς ὁ πατὴρ, ἡ χεῖρες ἀποδυσάσης πάσης πίστεως· καὶ μάλα δικαίως. ὁ γὰρ τὰ χρήματα καὶ σώματα καὶ πᾶν ὁπουοῦν ἀλόμενος ὑπὲρ τοῦ παιδὸς καταδαπανήσας, οὐκ ἂν ποτε κατηγορὸς αὐτοῦ γένοιτο, εἰ μὴ πολλὴ τῆς ὕβρεως ἰδὼν ὑπερβολή. ἀγάγε τοίνυν αὐτὸν εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως, εἶτα καλῶ ✠ δῆμον ἅπαντα, καὶ λέγε τοῦ κατηγόρου· ✠ ὃ μηδένα τῶν ἁπάντων ἔχοντος λίθον λαβεῖν οὕτω βάλλουσι τοὺς πατραλοίας. οὐ γὰρ δι' ἀναγκὴ μόνον τῆς τιμωρίας, ἀλλὰ διὰ φιλοτιμίαν ἀγωνιζομένης βέλεται ὁ νομοθέτης· ἵνα εἰς τοῦ δεδικαιωμένου ἕκαστος ἴδιόν τινα ἑαυτῷ, δι' ἧς τὸν λίθον καὶ αὐτὸς ἔβαλε κατὰ τῆς τοῦ πατραλοίου κεφαλῆς, ἰσχυρὸν ὑπόμνημα τοῦ ἔργου ἔχῃ. οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἡμῖν ὁ νομοθέτης εἰσήγαγε. ὅτι ὁ οὐδὲν γονέας ὑβρίζων, οὐδὲ ἑκόντος ἠδίκησε μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας αἰσθήσεται. ἀφ' τοῦτο πάντας ὅτι τοῦ κοινοῦ τῆς τιμωρίας κελεύ, καθάπερ ὑβρισμένους ἅπαντας, καὶ δῆμον ὅλον ἐκ πόλεως ἐξέρχεσθαι ἅπασαν, παιδόν καὶ οὐδὲν ἔχοντας κοινὸν τοῦτο οὐδὲ ἠδικημένους ὅτι γενέσθαι ὑβριζομένοις ἀναγκαίως, ὡς τῆς κοινῆς φύσεως ὑβριζομένης, καὶ ✠ πάντας αἰσθήσεσθαι, ὥσπερ λαμπάνα δὲ κοινὸν νόσον, μὴ τῆς πόλεως μόνης, ἀλλὰ καὶ τῆς φύσεως ἁπάσης. αὐτὸ παλαιόν γὰρ

τοῦτο καὶ ὁ τῆς σοφῆς παιδαγωγὸς λέγων, Μὴ δόξαζου σὺ ἀπιμία παιδὸς σε· οὐ γὰρ ἐσί σοι δό- Σημ. γ. β.
ξα, παιδὸς ἀπιμία. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἔγωγε ἐκεῖνος· ἀλλ' ἅπαντες ἁμαρτίαν πάσης συνειώ-
μης καὶ ἀπολογίας μείζονα δίκην τοῦτο ὑμῶν ὤφειλεν ὦσκε τῆς ἁμαρτίας τὸν δυναλείφθη, καὶ τῶν
ἀδελφῶν οἰκείτης ἐγίνετο, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς φύσεως παρεδρίαν τῇ τῆς γνώμης κακίᾳ
παρέδωκεν. ἰδοὺ καὶ δεύτερος δουλείας τύπος. βούλει καὶ τέταρτον μαθεῖν; φορτικώτερος
ἴσ. ἀκούσεις καὶ τοῦτ' ἂν δύο τῶν πρότερον ὄντι, καὶ πολὺ φοβερώτερος. ὅπερ γὰρ οὐκ ἐσωφρο-
νίσθη, ἐπέτρεψεν ἡμῖν ὁ Θεὸς τὰ δεσμά. τίς οὖν οὗτός ἐστιν; ὁ τῶν ἀρχόντων, ὁ τῆς ἐξουσίας· οὐ
τοιοῦτος, οἷος ὁ τῆς γυναικός, οὐδὲ τοιοῦτος, οἷος ὁ τῶν δούλων, ἀλλὰ πολλῷ φοβερώτερος. ξίφη
γὰρ ἔστιν ἰδίᾳ ἡγεμονία πεπηγυῖα, δημίαι, καλάσιρις, βασανισήρια, ὑμωρίαι, τὸν μέχρι
θανάτου καὶ ζωῆς ἐξουσίαν. ὃ ὅπερ ὁ τῆς ἀρχῆς ὁ τύπος ἀναγκαίως ἔχει τὸν ἁμαρτίαν ἐ-
λήλυθε, ἄκουσον πάλιν αὐτοῦ τοῦ Παύλου περὶ τούτου φιλοσοφοῦντος. Εἰ γὰρ θέλεις μὴ φοβεῖσθαι τὴν Ρωμ. ιγ. γ.
ἐξουσίαν, τὸ ἀγαθὸν ποίει, φησί, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ
εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ. ὁρᾷς ὅπως ἅπαντα τοῦτον τὸν τρόπον ἀναπέπλεκται καὶ ἀρχὴν καὶ μάχαιραν; ἄ-
κουσον γοῦν καὶ Πέτρου περὶ τούτου πάλιν. Ἐκδίκησιν γάρ, φησίν, ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πρᾶσσοντι. καὶ οὐκ
οἶδεν, οὐ γὰρ εἰκῇ ἀρχὴν ἔστιν· ἀνάγκη δέ; καὶ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ. ὠπλισμένοι σοι Ⓦ
δίκας τὸν ἐπίσκοπον. καθάπερ γὰρ φιλόστοργος πατὴρ παῖδας εἰς αὐτὸν ῥαθυμοῦντας, καὶ ὄχι
τὴν πατρικὴν φιλοστοργίαν καταφρονοῦντας αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀγαθότητα παιδαγωγοῖς
καὶ διδασκάλοις ἐκδίδωσι φοβεροῖς· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν καταφρο-
νοῦσαν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀγαθότητα, καθάπερ διδασκάλοις καὶ παιδαγωγοῖς, τοῖς ἄρχουσι
ἐξέδωκεν, ὥστε αὐδεὶς ἐπιτρέψαι αὐτῷ τὴν ῥαθυμίαν. ἀλλ', εἰ βούλεσθε, καὶ ἀπὸ τῆς πα-
λαιᾶς αὐδὲ τοῦτο ἴδωμεν, ὅπως ἀλλὰ τὴν πονηρίαν τὴν ἡμετέραν καὶ τῆς ἀρχῆς ἐγίνετο χρεία
ταύτης. τῷ προφήτῃ δοκεῖ πᾶς ὁ ἐξουθενούμενος ὑπὸ τοῖς ἀδίκοις, οὕτω πως φησί· Παρασιω- Λξ. α. γ.
πήσεις ἐν τῷ καταπίνειν Ⓦ ἀσεβῆ τὸν δίκαιον, ἢ ποίησις τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τοῦ ἰχθύος τὰ
ἑρπετὰ τῆς θαλάσσης, καὶ ὡς ἀρχὰς οὐκ ἔχοντα ἡγούμενον; οὐκοῦν ἀλλὰ τοῦτο ἡγούμενος, ἵνα μὴ ὡς ἑρ-
πετὰ ὦμεν· ἀλλὰ τὴν ἀρχήν, ἵνα μὴ ὡς Ⓦ ἰχθύες καταπίνωμεν ἀλλήλους. ὥσπερ γὰρ ἀλλὰ τὰ
νοσήματα καὶ φάρμακα, οὕτω καὶ τὰ ἁμαρτήματα αἱ κολάσεις. ἐπεὶ, ὅτι γε ὁ συζῆν ἀρετῆ
τῆς ἐκεῖθεν ἐπιεικείας οὐ δεῖται, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος. Εἰ δὲ θέλεις μὴ φοβεῖσθαι τὴν Ρωμ. ιγ. γ.
ἐξουσίαν, τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς. θεατὴς σοῦ, φησι, ὁ δικαστής ἐστιν. ἐὰν
ὀρθῶς ζῇς, οὐ θεατὴς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔπαινέτης. καὶ τί λέγω τὸν ἀπὸ τῶν ἀρχόντων χρεί-
αν, ὅπουγε καὶ ἑτέρων μείζονων δεόμεθα Ⓦ φιλοσοφίαν διώκοντες εἰσίν· ἀρχοντες γὰρ ἀρ-
χόντων εἰσὶν Ⓦ νόμοι. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ νόμων δεῖται ὁ μετ' ἐπιεικείας ζῶν. καὶ τοῦτο ἄκου-
σον τοῦ Παύλου λέγοντος, Δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται. Εἰ δὲ νόμος οὐ κεῖται, πολλῷ μᾶλλον ἀρ- α. Τιμ. α. θ.
χὴ οὐκ ἐφέστηκεν. ἰδοὺ τέταρτος ἀρχῆς τύπος, καὶ τοῦτ' ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ πονηρίας ἔχων
τὸν λόγον. πῶς οὖν ὁ Παῦλός φησιν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐξουσία, εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ; ὅπου γε ἀν- Ρωμ. ιγ. ε.
χ. κατακέ-
κριται. τὸς αὐτῷ πρὸς τὸ λυσιτελὲς ἡμῖν κατέστησεν. Εἰσήγαγε μὲν γὰρ αὐτῆς τὴν χρείαν ἡ
ἁμαρτία, ὁ δὲ Θεὸς πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν ἀπεχρήσατο. καὶ καθάπερ ἡ χρεία τῶν φαρ-
μάκων ἀπὸ τῶν τραυμάτων ἦλθε, καὶ ἡ ἐπαγωγὴ τῶν φαρμάκων ἀπὸ τῆς τῶν ἰατρῶν σοφίας·
οὕτω καὶ ἡ χρεία τῆς δουλείας ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας γέγονε, τὸ δὲ εἶδος αὐτῆς ῥυθμίσαν
ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας.

Ἀλλὰ γὰρ ἀρκετὰ περὶ τούτων εἰρήκαμεν. βούλεσθε καὶ τὸν τρίτον τύπον τῆς ἀρχῆς ἐπελθεῖν;
ἴσως ἐπιλοιπὸν καὶ τοῦτο λέγω; ἀλλὰ γράφω ὑμῖν διηγούμενα, ὑμεῖς δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπεκλείσατε ἡμῶν, ἵνα μὴ καὶ λαμπάδας Ⓦ καὶ
λαμπάδας ἀπόλοιτε μηδὲ ἴδητε. καὶ πόσης τοῦτο ῥαθυμίας, ἡμᾶς ἀφεῖναι τούτῳ προσέ-
χειν; πῦρ ἀνάπτω κἀγὼ τὸν ἀπὸ τῆς γραφῆς, καὶ ὅτι τῆς γλώττης τῆς ἡμετέρας λαμπά-
δος χρείαν ἔχεται τὸ τῆς διδασκαλίας. κἂν μείζονι καὶ βάλητε τὸ φῶς σκεπάσματι τοῦ φωτός. οὐ γὰρ

πρὸς τὴν ὑποταγήν. Οὐκ ἰδοὺ ἔγνως τὴν ἐλευθερίαν· κατάδεξαι τὴν δουλείαν. Οὐκ οἶδας ἀρχήν, καὶ δι' αὐτῆς τῶν γραμμάτων ἔδυξας τῆς πείρας· ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἐρεῖ, Γεν. γ. ιϛ. καὶ τὸν ἄνδρα ἐπὶ γυναικὶ κύριον· Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. καὶ ὅρα Θεοῦ σοφίαν φιλανθρωπίαν. Ἵνα γὰρ μὴ ἀκούσασα τὸ, αὐτός σου κυριεύσει, φορτικὸν εἰς ὑπόνοιαν τὴν δικαστείαν, πρότερον τὸ τῆς κηδεμονίας ἔθηκεν ὄνομα, εἰποῦσα, πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, τουτέστιν, ἡ καταφυγή σου καὶ ὁ λιμήν, ἡ ἀσφάλεια ἐκεῖνος ἔσται σοι· ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιδοῦσι δεινοῖς πρὸς ἐκεῖνον ἀποστρέφεσθαι καὶ καταφεύγειν σοι δίδωμι. οὐ ζώνην ὑπόνοιαν, ἀλλὰ καὶ φύσεως αὐτὸν ζωοδόησιν ἀνάγκας, καθάπερ ἄρρηκτόν τινα δεσμόν, τὴν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας πρὸς ἄλληλα αὐτοῖς ἄλυσιν. Εἶδες πῶς εἰσήγαγε μὲν τὴν ὑποταγὴν ἡ ἁμαρτία· ὁ δὲ εὐμήχανος καὶ σοφὸς Θεὸς καὶ τούτοις πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν ἀπεχρήσατο; ἄκουσον πῶς καὶ Παῦλος περὶ ταύτης λέγει τῆς ὑποταγῆς, ἵνα μάθῃς Α. Τιμ. Β ιε. ιϛ. ιγ. πάλιν παλαιᾶς καὶ καινῆς τὴν συμφωνίαν. Γυνή, φησιν, ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. Εἶδες δὲ αὐτὸν ὑποτάξαντα τῷ ἀνδρὶ τὴν γυναῖκα; ἀλλ' ἀναμένει, καὶ τὴν αἰτίαν ἀκούσῃ. διὰ τί ἐν πάσῃ ὑποταγῇ; γυναῖκα γάρ, φησι, διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω. διὰ τί; ἐξέδαξε γὰρ ἅπαξ κακῶς τὸν Ἀδάμ· σοὶ αὐθεντεῖ τὸ ἀνδρός. τί δήποτε; καὶ γὰρ ἠπατήθησαν ἅπαξ κακῶς· ἀλλ' εἰ ἐν ἡσυχίᾳ· ἀλλ' εἰπὲ καὶ τὴν αἰτίαν. Ἀδὰμ γάρ, φησι, οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε. διὰ τοῦτο αὐτὴν ἀπὸ τοῦ τῆς διδασκαλίας κατεβίβασε θρόνου. ὁ γὰρ διδάσκειν οὐκ εἰδώς, μανθανέτω, φησίν. Εἰ δὲ μὴ βούλοιτο μανθάνειν, ἀλλὰ διδάσκειν ἐθέλοι, καὶ ἑαυτὸν καὶ σὲ μανθάνοντας ἀπολεῖ· ὅπερ οὖν καὶ ἐπὶ τῆς γυναικὸς τότε γέγονεν. διὰ τοῦτο μὲν ὑποτέτακται τῷ ἀνδρὶ, καὶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὑπεβλήθη, δῆλον ἐντεῦθεν. βούλομαι δὲ ἐκεῖνο ἀκοῦσαι, τὸ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. βούλομαι μαθεῖν πῶς καὶ πρὸ τῆς κηδεμονίας ταύτης ὁ Παῦλος διαλέγεται), καὶ τὴν διαστολὴν αἰνιττόμενος τῆς φιλοστοργίας. Εφ. ε. κα. λγ. ποῦ οὖν τοῦτο ποιεῖς; Κορινθίοις ἐπιστέλλων, φησίν· Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας. ἰδοὺ δέ, πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου. αἱ γυναῖκες ἵνα φοβῶνται τοὺς ἄνδρας. ἰδοὺ δέ, αὐτός σου κυριεύσει. Εἶδες πῶς ἀνεπαρκὴς ἡ διαστολή, ὅταν ἐρασὴς μανικὸς τῆς δυναστευούσης ὁ δεσπότης ᾖ, ὅταν φόβος ᾖ μὴ ἀγάπης; διὰ τοῦτο ὁ Φορτικὸν μνήμην ποιεῖται τῆς δουλείας. μίαν μοι οὖν εἰσήγαγε τὴν ἀρχὴν ἡ παραβασις. μὴ γὰρ δὴ τοῦτο ἴδῃς, ὅτι πρὸς ὃ δίκαιον ἐρρύθμισεν αὐτὴν ὁ Θεὸς, ἀλλ' ὅτι αὐτὴν τῆς δουλείας τὴν φύσιν ἡ ἁμαρτία κατεσκεύασεν. ἔστι καὶ δευτέρα δουλείας εἶδος τοῦ πρώτου φορτικώτερον, καὶ αὐτὸ ἐκ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ὑποθέσεως ἔχει τῆς ἁμαρτίας ἔγκλημα. μὴ γὰρ ⟨W⟩ καταλυσμοὶ ⟨W⟩ ὅτι τοῦ Νῶε, ἐπὶ ὃ κοινὸν τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ναυάγιον ἐπὶ τῷ πρωτοπλάστῳ ἐκείνῳ ἥμαρτεν εἰς τὸν γεγυμνωκότα ὁ Χαναάν, καὶ γυμνωθέντα ἰδὼν τὸν πατέρα, μᾶλλον ἐγύμνωσε τῇ πρὸς τὸν ἀδελφοὺς κατηγορίᾳ, καὶ σύντριψεν οἰκέτης ἐγένετο τῶν ἀδελφῶν. ἐλυμήνατο γὰρ τῆς φύσεως τὸν θεμέλιον ἡ τῆς προαιρέσεως ποιότης· καὶ μάλα εἰκότως. ἡ μὲν οὖν γραφὴ μυρίας ἐπὶ τοῦ δικαίου ζωστήρας ἀπολογίας, μᾶλλον δὲ εἰς ῥήματα πᾶσιν αὐτῷ δίδωσι συγγνώμης. Ηρξατο γὰρ, φησι, Νῶε ἄνθρωπος γεωργός. Γεν. θ. κ. ὃ δή, ἤρξατο, τοῦτο, πολλὴν ἔχει τὴν ἀπολογίαν τὴν ὑπὲρ τῆς μέθης. ὅτι γὰρ πόσοι πίνειν ἐγνωσαν τὸν οἶνον ἤδεισαν, ὅτε πῶς πίνειν, ἄγνωτον, ἢ μεμιγμένον ὕδατι, ὅτι ποτὲ πίνειν, εὐθέως τῶν ἐπιλοίπων ἐξαπατηθέντα, ἢ μακρὰν ἀπέμεινάντα χρόνον· ἡ μὲν οὖν γραφὴ δικαίως τούτων ἀπολογεῖται ἐπὶ τῷ Νῶε· ὁ δὲ ἐξ αὐτοῦ γνησιος, ὁ δὲ ἐκείνου σωτὴρ (δικαίως γὰρ εἰς τὸν πατέρα ζημίαν ὁ ζωοποιήσας τὸν τῶν λοιπῶν κλυδωνίῳ) οὐ πρὸς τὴν φύσιν ἰδὼν αὐτὸν, οὐ τὸ σωτηρίας ἀναμνησθείς, ὃ δὴ φόβῳ σωφρονισθείς, ὁρῶν ἐπὶ τὰ λείψανα τῆς τοῦ Θεοῦ μόνου ὀργῆς, καὶ τῆς συμφορᾶς τὰ ἴχνη φαινόμενα, καὶ ⟨W⟩ τῶν γεγυμνωμένων ἀκμάζοντα φόβον, ἐξύβρισεν εἰς ⟨W⟩ γεγυμνωκότα. Διὰ τοῦτο

πολλοὺς ἡμᾶς ἀπολαῦσαι διαπαντὸς εἰς δόξαν τοῦ τὰ ἔργα σου μόνου Θεοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. δ΄. ΟΤΙ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΕΙΣΗΓΑΓΕ Η ΑΜΑΡΤΙΑ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΡΑΔΙΟΥΡΓΟΥΣ ΑΝΗΚΟΥΣΤΑΣ, ΚΑΙ ΜΗ ΠΙΣΤΟΥΣ ΓΕΝΗΣ.

ΗΚούσατε ἆρα, πῶς μὲν ἐποίησε βασιλέα καὶ ἀρχηγὸν τῶν θηρίων ὁ δεσπότης ὁ Θεός, πῶς δὲ αὐτὸν αὐθις τῆς βασιλείας ἐξέβαλε μᾶλλον δὲ οὐχ ὁ Θεός, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν διὰ τῆς παρακοῆς ἐξέβαλε τῆς τιμῆς. Τὸ μὲν γὰρ τυχεῖν τῆς βασιλείας, τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἐγένετο μίσης. οὐ γὰρ καταπονηρευόμενος αὐτῷ ταύτην ἔδωκε τὸν ἀμισθὶ, ἀλλὰ καὶ πρὶν ἢ γενέσθαι, ἐκόσμησε τῇ τιμῇ. ἵνα γὰρ μὴ λέγῃς, ὅτι μισῶν τοῦτο γενόμενος ὁ ἀνθρωπος, εἶτα πολλὰ καταπονήσας, οὕτως ἐπιτρέπει τῷ Θεῷ εἰς τὸ δοῦναι αὐτῷ τὸν τῶν θηρίων ἀρχὴν, μέλλων αὐτὸν ἀφαιρεῖσθαι τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἀφαιρήσεται, ὥστε λέγει· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον καθ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν θηρίων τῆς γῆς. διὰ τῆς ζωῆς ἡ τιμὴ, διὰ τῆς δημιουργίας ὁ τρόπος, καὶ πρὶν ἢ γενέσθαι, ὅτι βασιλικὸν ἀνάκειται θρόνον. ἀνθρωποι μὲν γὰρ τοὺς ὑποχειρίους αὐτοῖς οὐδὲ ἑκατὸν ἡμέρας μὴ πολλοὺς πόνους καὶ μυρίους κινδύνους, τοὺς μὲν εἰρήνη, τοὺς δὲ πολέμους, τοτὲ τιμῶσιν· ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀνθρώπου γενόμενον αὐτὸν ὅτι διὰ τὴν τιμὴν ταύτην ἦλθε, δείκνυσιν ὅτι οὐ καταπονηρευόμενος ὅστις ἀμισθὶ δὲ γενόμενον, ἀλλὰ θείας χάριτος, καὶ οὐκ ὀφειλῆς. Τὸ μὲν οὖν λαβεῖν αὐτὸν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἐγένετο μίσης· τὸ δὲ ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς, ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ῥαθυμίας. ὥσπερ οὖν ὁ βασιλεὺς τοὺς οὐχ ὑποχειρίους τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις καταλύουσι τῆς ἀρχῆς· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησεν ὅτε τὸ ἀνθρώπου, τοτὲ καταλύσας αὐτὸν τῆς ἀρχῆς. ἀναγκαῖον δὲ σύμπασι εἰπεῖν, πόσην καὶ ἄλλην τιμὴν ἡ τῆς ἁμαρτίας πρεῖλετο φύσις, καὶ ὅσους δουλείας εἰσήγαγε δεῖνας, ὥσπερ τις τύραννος καὶ πολυτρόπους δεσμοὺς, ταῖς πάντοθεν ἀρχαῖς τὴν ἡμετέραν διαμεμυκυῖα φύσιν. ἔστι τοίνυν ἀρχὴ καὶ δουλεία κατὰ τρόπον, καθ' ὃν καὶ γυναικὸς καὶ ἄνδρες κρατοῦσι· μὲν γὰρ τὴν ἁμαρτίαν ἡ ταύτης ἐγένετο χρεία. κατὰ γὰρ τῆς παρακοῆς ὁμότιμος καὶ τῷ ἀνδρί. καὶ γὰρ ὅτε ταύτην διέσπαλεν ὁ Θεὸς, οἷς ἐχρήσατο ῥήμασιν ὅτι τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ἀνδρὸς, τούτοις καὶ ὅτι τῆς δημιουργίας τῆς γυναικός. ὥσπερ οὖν εἶπεν ἐπ' ἐκείνῳ, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν, καὶ οὐκ εἶπε, γένηται ἀνθρωπος· οὕτω καὶ ὅτι ταύτης οὐκ εἶπε, γένηται γυνὴ, ἀλλὰ καὶ ἐποίησα, Ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν· καὶ οὐχ ἁπλῶς βοηθὸν, ἀλλὰ κατ' αὐτὸν, πάλιν τὸ ὁμότιμον δηλῶν. ὅπερ γὰρ πολλαχοῦ εἰς τὴν τῆς ζωῆς ἡμῶν χρείαν τὰ ἄλογα τὴν τῆς βοηθείας εἰσήγαγε χορηγίαν, ἵνα μὴ τὴν δούλων νομίσῃς τάξιν καὶ τὴν γυναῖκα, ὅσα πάσης ποιᾷ τὴν διάκρισιν φανερά. Ἦλθε τὰ θηρία, φησὶν, ἐνώπιον τοῦ Ἀδὰμ, καὶ οὐχ εὑρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ κατ' αὐτόν. Τί οὖν; ὁ ἵππος οὐ βοηθὸς, συμπαραπέμπων ἐν ταῖς πολέμοις; ὁ βοῦς οὐ βοηθὸς, ἀροῦσι ἑλκων καὶ συγκάμνων ἡμῖν ἐν ταῖς τῶν ἀγρῶν καταβολαῖς; ὄνος καὶ ἡμίονος οὐ βοηθοὶ, ὥστε τὴν τῶν ἀγωνίμων ἡμῖν συμπαραπέμποντες μαχομένων; ἀλλ' ἵνα μὴ τοῦτο λέγῃς, ἀφ' οὗτο ἀκριβῶς ποιᾷ τὴν ἀφαίρεσιν. Οὐδὲ γὰρ εἶπεν ἁπλῶς, ὅτι οὐχ εὑρέθη αὐτῷ βοηθὸς, ἀλλ' ὅτι οὐχ εὑρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ. οὕτω καὶ ἐποίησα, ποιήσωμεν, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ, κατ' αὐτὸν, εἶπε. Ταῦτα δὲ περὶ τῆς ἁμαρτίας· μὲν δὲ τὴν ἁμαρτίαν, Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. ἐποίησά σε, φησὶν, ὁμότιμον· οὐκ ἐχρήσω καλῶς τῇ ἀρχῇ· μετέβαλε

Ἰσαὰκ χάριν. Gen. γ. ιϛ.

πρὸς

ὑπ' ἐκυπῆλεν, ὡς διαστῆναι, ᾧ τῷ θεῷ. ὅπερ ἦν τῆς παῤῥησίας ἐξεπίσωμεν καὶ τῆς τιμῆς, διὰ τοῦτο διδοίκαμεν αὐτά. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἤγαγεν ὁ Θεὸς τὰ θηρία πρὸς τὸν Ἀδὰμ ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά· καὶ οὐκ ἀπιπήδησεν ὁ Ἀδὰμ, καθάπερ διδοικώς, ἀλλ' ὥσπερ δούλοις ὑποτεταγμένοις τὰ ὀνόματα ἐπέθηκεν ἅπασι. τοῦτο ἦν διαστολῆς σύμβολον. διὸ καὶ ὁ Θεὸς βουλόμενος αὐτῷ καὶ διὰ τούτου δεῖξαι τὸ τῆς ἐξουσίας ἀξίωμα, τιμὴν τὴν ὀνομ- 5 χ. αὐτῶ
Γεν. β. 20. ασίαν αὐτῷ δοὺς ἐπέτρεψε, καὶ τὰ πρῶτα ὀνόματα ἔμεινεν ἐξ ἐκείνου εἰς αὐτά. Παῦ γὰρ ὃ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ, τοῦτο ὄνομα αὐτοῖς, φησιν. ἐν δὲ τοῦτο σημεῖον τοῦ μὴ φοβεῖσθαι τὸν θεὸν διὰ τὸ θηρία καὶ ἑρπετὰ τὴν ἀρχὴν· δεύτερον δὲ καὶ τοῦ πεφυτευσθαι τὸν παράδεισον, ἡ παρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ὄφεως ἐξέλεξις. εἰ γὰρ ἐφοβεῖτο τὰ θηρία τοῖς ἀθεφτοις, οὐκ ἂν ἐδόθησαν τῷ ὄφει ἔμφυτον ἡ γυνὴ, ἀλλ' ἔφυγεν ἄν· οὐκ δὲ ἐδέξατο συμβουλὴν, οὐκ δὲ μὴ 10
τοσαύτης αὐτῷ διελέχθη τῆς ἀδείας· ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς δὲ πρὸς τὸ ὄφιν καὶ ἔξεπλάγη ἡ ἀπαπήδησε· νυνὶ δὲ ἡ διαλέγεται, ἡ οὐ φοβεῖται· οὐδέπω γὰρ ἐφόβος ἦν. ἀλλ' ὅπερ ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν, ἐνήρεθη καὶ τὰ τῆς τιμῆς. καὶ καθάπερ ὅτε τῶν οἰκετῶν, ἃ μὲν ἐνδοχιμοῦντες φοβεροὶ τοῖς συνδούλοις εἰσὶν, ἃ δὲ πρεσκεκρουκότες καὶ τοῦ ὁμοδούλους δεδοίκασιν· οὕτω καὶ ὅτε τοῦ ἀνθρώπου γέγονεν. ἕως μὲν γὰρ εἶχε πρὸς τὸν Θεὸν παῤῥησίαν, 15
φοβερὸς τοῖς θηρίοις ἦν· ὅπερ δὲ πρεσέκρουσε, καὶ τοῦ ἑκάστης τῶν ὁμοδούλων δέδοικε λοιπόν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἐστὶ, σύ μοι δεῖξαι πρὸ τῆς ἁμαρτίας, ὅτι φοβερὰ τοῖς ἀνθρώποις τὰ θηρία ἦν. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις. εἰ δὲ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθεν ὁ φόβος, καὶ τοῦτο τῆς τοῦ διαστάντος κηδεμονίας. εἰ γὰρ τῆς ἐντολῆς τῆς δοθείσης παρὰ τοῦ Θεοῦ τῷ ἀνθρώπῳ
χιτηθείσης * ἡ τιμὴ ἡ δοθεῖσα αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀκίνητος ἔμεινεν, οὐκ ἂν αἰσθητὸς ῥᾳδίως. 20 * ἢ λυθείσης
ὅταν γὰρ καὶ παρακούοντες ὦσιν ἀνθρωποι καὶ μὴ παρακούοντες τῆς αὐτῆς ἀπολαύωσι τιμῆς, παιδοτριβοῦνται πρὸς πονηρὸν μᾶλλον, ἢ οὐκ εὐκόλως ἀφίστανται τῆς κακίας. εἰ γὰρ τῶν φόβων ἡ τιμωριῶν ἢ κολάσεων ἐπιχειρήσεων οὐκ αἰσχύνης σωφρονίζει, ἆρα ἂν ἦσαν, εἰ μηδεὶς ἔπαρχος ἐπῆρε τὰς ὦν ἐπλημμέλησαν δίκας; ὥστε κηδόμενος ἡμῶν καὶ φειδόμενος ὁ Θεὸς, ἐξέβαλεν ἡμᾶς τῆς ἁγίας. σὺ δὲ ἡ σὺ ταῦτά μοι σκόπει τὸν ἄφατον αὐτοῦ φι- 25
λανθρωπίαν. ὁ μὲν γὰρ Ἀδὰμ πᾶσαν ἐνέτεμε τὴν ἐντολὴν, ἡ παρέβη τὸν νόμον· ὁ δὲ Θεὸς οὐ πᾶσαν ἔλυσε τὴν τιμὴν, οὐδὲ πάσης ἐξέβαλεν αὐτὸν τῆς ἐξουσίας· ἀλλ' ἑκάστα μόνα ἔξω τῆς ἀρχῆς ἀφῆκεν εἰ τὰ ζῶα, ἃ μὴ σφόδρα αὐτῷ συντελῆ πρὸς τὴν τῆς ζωῆς χρείαν· τὰ δὲ ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα καὶ πολλὴν εἰσφέροντα λειτουργίαν εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἡμετέραν, ταῦτα εἴασε μένειν ἐν τῇ δουλείᾳ. ἀφῆκε βοᾶν ἀγέλας, ἵνα ἄρ- 30
ῃσι ἕλκωμεν, ἵνα τὴν γῆν τέμνωμεν, ἵνα τὰ σπέρματα καταβάλλωμεν· ἀφῆκε τὴν ὑποζυγίων τὰ γένη, ἵνα πρὸς τὴν τῶν ἀγωνίμων μεταχειρίδωσι συνδυπλεκόμενα ἡμῖν τοὺς πόνους· ἀφῆκε πρόβατον ποίμνια, ἵνα ἔχωμεν εἰς εὐβουλὰς ἱματίων χορηγίαν ἀρκοῦσαν· καὶ ἕτερα δὲ γένη ζώων εἴασε πολλὴν ἡμῖν ἑτέρων εἰσαγωγὰ χρείαν. ὅπερ γὰρ κολά-
Γεν. γ. 18. ζων τὸν ἀνθρωπον ἔλεγεν, Ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἵνα μὴ ὁ ἱδρὼς εἰς 35
καὶ ὁ μόχθος καὶ ὁ πόνος ἀφόρητος ᾖ, ἐπεκούφισε τὸ βαρὺ καὶ φορτικὸν τοῦ ἱδρῶτος ᾧ πλῆθος τῶν ἀλόγων τῶν συνεφαπομένων ἡμῖν τοῦ πόνου καὶ τῆς παλαιπωρίας ταύτης. καὶ καθάπερ διαστὰς φιλάνθρωπος καὶ κηδεμονικὸς τοῦ οἰκέτου τοῦ ἑαυτοῦ μαστίξας, θεραπεύει πικρὰ προσάγει ταῖς μάστιξι· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς καταδικάσας ὑπηγεῖς, πάντη ἔφηκε τὴν καταδίκην ταύτην κουφοτέραν βούλεται ποιῆσαι· ἱδρῶτι μὲν ἡμᾶς καταδικάσας καὶ πόνῳ διέσωσεν, τῷ δὲ 40
πόνου συνεφάπτεσθαι πολλὰ τῶν ἀλόγων ἡμῖν συναγωνιάσας ἡμῶν. ἀφ' ὧν τούτων ἀπάντων ἐνθυμηθησόμεθα αὐτοῦ. καὶ γὰρ ὃ δοῦναι τὴν τιμὴν ἡμῖν, καὶ ὃ πάλιν ἀφελεῖν τὴν τιμὴν, καὶ ὃ μὴ πᾶσαν ἀφελεῖν αὐτὴν, καὶ τὸ τὸν φόβον ἡμῖν ὑπισῆσαι τῶν θηρίων, καὶ πάντα, εἴ τις ἐξετάζῃ, πολλῆς γέμει σοφίας, πολλῆς κηδεμονίας, πολλῆς φιλανθρωπίας· ἧς χρὴ τοὺς

πάντας

στι, ⸌ μὴ τὴν εὕρεσιν κέρδος οὐδὲν; τί γὰρ ἂν μέγα εἰσενέγκοι εἰς ⓦ βίον ⓦ ἡμέτερον λίθων εὕρεσις πολυτελῶν; εἶτα μὴ οὕτω μὴ μεγάλα εἰσήγαγε κακά. ⸌ γὰρ ἀπατηλότατον ἡμῖν τὴν ζωὴν ἡ πάντα δύο ⸌ κάτω ποιοῦσα, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ἡ τῶν χρημάτων μανία. ἀλλ' ὅμως ἡ ψυχὴν ⸌ σῶμα ἁπλοῖ σοφίσεται τῆς ἐφημέρου ταφῆς ἔχεται, ⸌ κυμᾷ καταπολέμῳ· σὺ γοῦν οὐ κίνδυνος, οὐ πόνος ὕστερος ὑπομένοντι, ἀλλ' ὀλίγης ἡ κόνεως, ἡ ὅσ' ἀφ' ἡμῶν τὴν τῶν εἰσιόντων φυλακήν. ⸌ γὰρ μετ' εὐκολίας εἰσιόντα, καὶ εὐκατάφευκτα πολλοῖς εἰς δοκῇ. οὐκ ἔστι κυμᾷ ταραχὴ ἐν τῷ πλάστῃ τῷ χαφῶν, ἀλλὰ πάντος λιμνὸς εὐδιώτερον τοῦτο ⸌ πλάσμα. οὐκ ἔστιν ἀνάγκη τοῖς οὖν ζοφεροῖς τ' ἀνύδρου κόλποις κατενεχθῆναι, οὐδὲ ὑδάτων ἀλόγων ῥύμῃ τὴν τοῦ σώματος ὑπεκφύγαι σωτηρίαν· ἀλλὰ πολύ μᾶλλον ἐν ταῦθα τὸ φῶς, ἡ αὐτῶν τῶν ἀκλίτων φαιδρότερον, πολλὴ ἡ ἡμέρα, πᾶσα ἡ ἐκποδὼν ταραχή, ἡ τῶν εὐεισκινήτων τοσοῦτον τὸ κέρδος, ὅσον οὐδὲ λέγω διαφθαρῆναι δυνατόν. μὴ τοίνυν ἀποκάμωμεν, ἀλλ' ἐπιχειρήσωμεν τῇ ζητήσει. ἠκούσατε ὅτι κατ' εἰκόνα ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον· ⸌ τί ποτέ ἐστι τὸ, κατ' εἰκόνα τοῦτο ἡ καθ' ὁμοίωσιν, εἰρήκαμεν· ὅτι οὐκ οὐσίας ἀλλοίωσις, ἀλλ' ἀρχῆς ὁμοιότης· τὸ δὲ, καθ' ὁμοίωσιν, τὸ ἥμερον εἶναι ἡ ἥρεμον, ἡ εἰς δύναμιν ἐξομοιοῦσθαι τῷ Θεῷ τῷ ⓦ τῆς ἀρετῆς λόγῳ, ὡς φησιν ὁ Χριστός· Γίνεσθε ὅμοιοι τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καθάπερ γὰρ ἐν τῇ γῇ τῇ πλατείᾳ ἡ εὐρυχώρῳ ταύτῃ, τῶν ζώων τὰ μὲν εἰσὶν ἀλογώτερα, τὰ δὲ ἡμερώτερα· οὕτω ἡ ἐν τῷ πλάτει τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, τῶν λογισμῶν ⓐ μὲν εἰσὶν ἀλογώτεροι ἡ κλινώδεις, ⓐ δὲ ἡμερώτεροι ἡ ἀγελαιότεροι. δεῖ τοίνυν αὐτῶν κρατεῖν ἡ φθείρεσθαι, ⸌ τῷ λογισμῷ τῶν τούτων ἀρχὴν φθαρῆναι. ἡ πῶς αἱ μὴ φθειρόμενοι λογισμοὶ θηριώδεις, φησί; τί λέγεις, ὦ θεοφιλέστατε τῶν λεώτων φειδόμενα, ἡ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἡμεροῦμεν, ἡ ἀμφιβάλλεις, εἰ λογισμοὶ θηριώδη φύσιν ἡμερότητα * δυνηθῇ μεταβαλεῖν; καίτοι τῶν λέοντα μὲν ἡ φύσιν τὸ ἄγριον, φύσει δὲ ἡμερον· σὶς δὲ τὸ σφαγεῖον, ἡ φύσει μὲν τὸ φεύγειν, φύσει δὲ ἡμερον· ὁ τοίνυν θεὸς ἡ φύσιν ἐκβαλλων, ἡ θεὸς δὲ φύσιν ἐνιδρύσας τῇ τῶν θηρίου ψυχῇ, οὐ τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ τὸ ἡ φύσιν οὐ δυνήσεσθαι διατηρῆσαι; ἡ πόσης οὐκ ἂν εἴη τοῦτο ῥᾳθυμίας; ἡ ὅτι μὲν τῆς τῶν λεόντων ψυχῆς καὶ ἑτέρα δυσκολία μετὰ ταύτης ὅτι. λογισμῶν γὰρ ὅστις ἔρημος ἡ τῆς θείας ψυχῆς· ἀλλ' ὅμως ἐωράκατε πολλάκις λέοντας σοφωτάτων ἡμερωτέρους διὰ τὰς ἀγελαίους ἀγωγάς, καὶ πολλοὶ τῶν οὐ τοῖς ἱματιοπώλαις ἀργύριον πολλάκις καταβάλλουσι τῶν διδασκάλων, μισθὸν ὧν τῆς τέχνης καὶ τῆς σοφίας, δι' ἧς τὸ θεῖον ἡμέρωται. ὅτι γὰρ τῆς σῆς ψυχῆς καὶ λογισμός ὅστι, καὶ Θεοῦ φόβος, καὶ πολλὴ πολλαχόθεν ἡ βοήθεια. μὴ τοίνυν σκήψεις λέγε καὶ προφάσεις. δυνατὸν γάρ, ἐὰν θέλῃς, ἥμερόν σε εἶναι καὶ πρᾷον. Ποιήσωμεν δὴ θεοφιλεῖς κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν θηρίων. σὺ γοῦν ἕλλησιν ἡμῖν ὑπιφύονται; καὶ φασι τὸν λόγον ψεύδεσθαι. ὁ γὰρ ἡμᾶς ἄρχομεν τῶν θηρίων· αὐτὰ ἡμῶν ἄρχει, καὶ πολλῷ ἡμῖν ἐμβάλλει τὸν ἀγωνίαν. μάλιστα μὲν οὖν τοῦτο οὐκ ἀληθές· ἀρκεῖ γὰρ καὶ ὄψις δι' ἀσθενῆ φλέγουσα ἐκποδὼν ποιῆσαι θηρίον· τοσοῦτος αὐτοῖς ὅστι πρὸς ἡμᾶς ὁ φόβος. Εἰ δέ τι καὶ πρὸς ἅρμιλλαν ὁρμήσειεν, ἢ λιμοῦ κατεφαγκάζοντος, ἢ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιχωρησάντων πλάκα; καὶ πρὸς δύναμιν ἐκβαλλομένων αὐτά, τοῦτο οὖν οὐκ αἰ ἐπὶ ἀρχῆς ἀπορτισμένης. οὐδὲ γὰρ, Εἴ τις ἡμῶν λησταῖς ὑπὸν ἔρας ὁπλίζοιτο, καὶ πρὸς τὴν ἅμιλλαν χωρεῖν, ἀρχῆς ὃ παράγμα ὅστιν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας σωτηρίας πολλὴ προνοία. πλὴν ἀλλ' οὐκ ἐντεῦθεν ποιούμεθα τὴν ἀπολογίαν, ἀλλ' ἑτέρωθεν, ὅθεν καὶ ὑμῖν χρήσιμον ἀκούσαι. φοβούμεθα τὰ θηρία καὶ διδάσκομεν, καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκπεπτώκαμεν. οὐκ ἀπλέγω· φημὶ καὶ αὐτός. ἀλλ' οὐ τοῦτο ψευδῆ τὰ τοῦ Θεοῦ νόμου δείκνυσι. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν οὐχ οὕτω τὰ πράγματα διέκειτο, ἀλλ' ἐδεδοίκει καὶ ἔτρεμε καὶ ἐκυτέχυτο,

χ. εὐρυχωροτάτην. Ματθ. ε. μη.

κόια λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα. γυναικὸς γὰρ καὶ ἀνδρὸς εἷς ὁ τύπος καὶ ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ ὁμοίωσις μία. τίνος οὖν ἕνεκεν ὁ ἀνὴρ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ λέγεται, ἡ γυνὴ δὲ οὐκέτι; ὅτι οὐ τὴν εἰκόνα τὴν ἐν τῇ μορφῇ λέγει, ἀλλὰ τὴν εἰκόνα τὴν κατὰ τὴν ἀρχήν, ἐν ᾧ ὁ ἀνὴρ θεσπος ἔχει μόνος, οὐκέτι δὲ καὶ ἡ γυνή. οὕτω μὲν γὰρ οὐδενὶ ὑποτέτακται· ἐκείνη δὲ ὑποτέτακται τούτου λέγω, καθὼς ὁ Θεός φησι, Πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἀνὴρ θεσπος εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, ὅτι οὐδένα ἔχει ὑπεράνω· καθάπερ οὐδὲ τοῦ Θεοῦ ὑπεράνω τίς ἐστιν, ἀλλὰ πάντων ἀρχή· ἡ γυνὴ δὲ δόξα τοῦ ἀνδρός, ὅτι τῷ ἀνδρὶ ὑποτέτακται. καὶ πάλιν ἄλλαχού φησιν· Οὐκ ὀφείλομεν χρυσῷ, ἢ ἀργύρῳ, ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης, ἢ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου νομίζειν τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. ὃ δὴ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐ μόνον οὖν ὁρωμένους τύπους ἀναβέβηκέ, φησι, τὸ θεῖον, ἀλλ' οὐδὲ διανοίας ἀφάτου τοιοῦτον δυνατὸν ἀνθρώπου, οἵους ἐστὶν ὁ Θεός. πῶς οὖν ἀνθρώπου Θεὸς μορφὴν ἔχειν δυνατὸν ἂν, ὁπότε ὁ Παῦλος μηδὲ διανοίας τὴν δυναμένην τοιαῦτα ὑπονοῆσαι περὶ ἑαυτῆς λέγει τοῦ Θεοῦ τὴν οὐσίαν; τὴν γὰρ ἀμείνονα μορφὴν καὶ τύπον ἅπαντες ῥᾳδίως περὶ ἑαυτοῖς ἀνατυπώσαιμεν ἂν καὶ κατὰ λογισμούς.

Πάλιν οὖν καὶ ἐλεημοσύνης ἐπαγαγεῖν λόγους ἐβουλόμην· ἀλλ' ὁ καιρὸς ἡμᾶς οὐκ ἀφίησι. διὰ τοῦτο σιγῶ πρέπωθεν λοιπὸν ἑαυτόν, σιγῶ προεξηυσάντων ὑμῶν μὴ ἀκριβείας ἅπαντα κατέχειν τὰ εἰρημένα, ἢ πολλῶν τῶν ὀρθῶν πολιτείας ποιεῖσθαι τὸν τοιοῦτον, ἵνα μὴ μάτην καὶ εἰκῇ σιωπῶμεν συλλεγόμενα. κἂν γὰρ δογμάτων ὀρθότητα διατηρῶμεν, τῶν δὲ ἔργων ἀρετῆς μὴ τοιαύτης, πάντως ἐκπεσούμεθα τῆς αἰωνίου ζωῆς. Οὐ πᾶς γάρ, φησι, ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ποιῶμεν οὖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μετὰ σπουδῆς ἁπάσης καὶ προθυμίας, ἵνα δυνηθῶμεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰσελθεῖν, καὶ τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν ἐπιτυχεῖν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς μετασχεῖν, χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, τιμή, κράτος ζωοποιῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Γεν. α. κς'. Λογ. γ. ΤΙ ΕΣΤΙ ΤΟ, ΚΑΘ' ΟΜΟΙΩΣΙΝ, ΚΑΙ ΤΙΝΟΣ ἕνεκεν, τοῦ Θεοῦ εἰπόντος τῶν θείων ἡμᾶς ἀρχήν, οὐκ ἀρξόμεθα, καὶ ὅτι κενοδοξίας τοῦτο πολλῆς.

ΣΠερ τῶν καιρίων ὄφελος οὐδέν, ὅταν τοῦ τῶν ὠδίνων τὰ σπέρματα ῥίπτηται· ὥσπερ οὐδὲ τοῦ λέγοντος ἔσται τι πλέον, ὅταν μὴ πρὸς τὸν τῶν ἀκουόντων διάνοιαν ὁ λόγος φέρῃ, ἀλλ' ἁπλῶς εἰς τὸν ἀέρα διαχυθεῖσα τῆς φωνῆς ἡ ἀπήχησις δύσηπτον καταλιμπάνῃ τὸν ἀκροατήν. ταῦτα ὑμῖν οὐχ ἁπλῶς εἴρηκα, ἀλλ' ἵνα μὴ πρὸς τὸ ἁπλούστερα τῶν τοιούτων κεχηνότες μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν βαθυτέρων καταπολμήσητε. Εἰ γὰρ μὴ πᾶν καταβαίνωμεν πρὸς τὸ βάθος τῶν γραφῶν, ὅταν κοῦφα μὲν ὑμῖν τὰ κἀκεῖθεν ἐκφαίνηται, ὀξύτερον δὲ τὸ ὄμμα οὐκέτι τοῦ πετρώδους τῆς ψυχῆς ἐπιχλεύμενον ῥύματι, διαρκέσειεν δὲ τὸ πνεῦμα, ὥστε μὴ ἀποπνίγεσθαι, πότε καταβησόμεθα; ὅταν ψυχὴ ἐσίασις ἢ καὶ μέθη καὶ τράπεζα ἀδηφαγίας γέμουσα; ἀλλὰ τότε οὐδὲ κινηθῆναι ῥᾴδιον· ὅταν δὲ βαρὺ τῆς ψυχῆς φορτίον πιέζει τὴν ψυχήν. οὐχ ὁρᾶτε ὅτι καὶ τὰ λίθους πολυτελεῖς εὑρίσκειν βουλόμενοι, οὐκ ἄνω ποδὸς τὴν ἀγαλλὶς καθήμενοι καὶ τὰ κύματα ἀριθμοῦντες ὅταν εὑρίσκωσι, δεῖ ζητοῦντας, ἀλλ' εἰς αὐλὸν καταδύνοντας τὸ βάθος· καὶ τοι πολλὴ μὲν ὁ πόνος ἐν τῇ ζητήσει, πολλὴ δὲ ὁ κίνδυνος ἐν τῇ εὑρέσει,

Γεν. γ. κ'. Πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει.

Πράξ. ζ. κθ.

Ματθ. ζ. κα'.

χ. ἐπείσακτα

χ. ἄφρονος

χ. μᾶλλον.

χ. τὸ πολύμοχθον

κόσμου ὑμνῳδός ἐστι. ὥσπερ γὰρ βασιλέως εἰσπλεύσειν μέλλοντος, στρατηγοὶ καὶ ὕπαρχοι καὶ δορυφόροι καὶ πάντες οἱ δοῦλοι προτρέχουσι, ἵνα τὰ βασίλεια κοσμήσαντες, καὶ πᾶσαν τὴν ἀλλοίωσιν εὐτρεπίσαντες δεχαπείραν, μετὰ πολλῆς τῆς λαμπρότητος τὸν βασιλέα· οὕτω δὴ καὶ ὁ Χριστὸς, κατὰ περ βασιλέως εἰσιέναι μέλλοντος, προεφθασεν ἥλιος, προεθέραμεν ὁ οὐρανὸς, προεσκήνωσε τὸ φῶς, ἅπαντα γέγονε καὶ εὐτρεπίσθη, καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος μετὰ πολλῆς ὕστερον εἰσάγεται τῆς λαμπρότητος. Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα. ἀκηκόατε ὁ Ἰουδαῖος. πρὸς τίνα φησὶν ὁ Θεὸς, ποιήσωμεν; Μωϋσέως ἐστὶ τὰ γράμματα, Μωϋσέως, ᾧ πιστεύειν ψευδόμενοι φασι. καὶ ὅτι ψεύδονται οὐ πιστεύοισιν, ἀκούετε τοῦ Χριστοῦ διελέγχοντος αὐτοὺς καὶ λέγοντος· Εἰ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί. ἐμοὶ δὲ περὶ Ioan. 5. μς.
ἐκείνους μὲν τὰ βιβλία, περὶ ἡμῶν δὲ τὸν βιβλίων ὁ διδασκαλος· περὶ ἐκείνους τὰ γράμματα, περὶ ἡμῶν καὶ τὰ γράμματα καὶ τὰ νοήματα. πρὸς τίνα οὖν, εἰπέ, λέγει, ποιήσωμεν ἄνθρωπον; πρὸς ἀγγέλους, φησὶν, ἢ πρὸς ἀρχαγγέλους ἁπλῶς φθέγγεται. καθάπερ γὰρ ὁ μαγείρου τὴν οἰκετῶν πολυχειρίαν ἐγκελεύμενος, καὶ ἐξ εὐθείας οὐκ ἔχοντες ἀποκρίνασθαι, τὸ ἐπιλοιπὸν ἅπαν προσφέρουσιν· οὕτω δὴ καὶ ὑμῖν, πρὸς ἀγγέλους, φατε, καὶ ἀρχαγγέλους εἶπε. ποίους ἀγγέλους; ποίους ἀρχαγγέλους; ὁ γὰρ ἀγγέλων ἐστὶ τὸ δημιουργεῖν, οὐδὲ ἀρχαγγέλων τὸ ἐργάζεσθαι τοῦτο. ἵνα δὲ εἶπεν, ὅτε μὴ τοῦ θείου ἐποίησεν, οὐκ εἶπεν ἀγγέλῳ δὲ ἀρχαγγέλῳ, ἀλλὰ δι' ἑαυτοῦ πρόσταγμα· ὅτε δὲ τὸ πιμώτερον οὐρανοῦ καὶ πάντος κόσμου πρόσταγμα ζώου, καὶ ἀνθρώπου, τότε τοῦ δούλους καινοὺς λαμβάνει τῆς δημιουργίας; οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν. ἀγγέλων γὰρ τὸ πρεσβεύειν, οὐ τὸ δημιουργεῖν· ἀρχαγγέλων τὸ λειτουργεῖν, οὐχὶ τὸ γνώμης κοινωνεῖν καὶ βουλῆς. ἄκουσον τί φησιν Ησαΐας περὶ τῶν σεραφὶμ δυνάμεων, τῶν ἀνωτέρω τῶν ἀρχαγγέλων. Εἶδον Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου Ησ. 6. α.
ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ τὰ σεραφὶμ περιεῖχεν κύκλῳ αὐτοῦ· ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνὶ, καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί· καὶ ταῖς μὲν δυσὶ πτέρυξι κατεκάλυπτον τὰ πρόσωπα ἑαυτῶν, ἀποτειχίζουσαι δηλονότι τὰς ὄψεις, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν ἐκ τοῦ θρόνου φερομένου ἀστραπὴν ὑποδέχεσθαι. Τί λέγεις; τὰ μὲν σεραφὶμ πρέπειν, καὶ ἐν ἀνθρώπῳ τοσούτῳ εἶναι καὶ ἐκπλήττει, καὶ ζῶντα συγκαταβαίνειν Θεοῦ βλέποντα· ἀγγέλοις δὲ καὶ γνώμης κοινωνοῦσιν αὐτοῦ, καὶ σκέψεως μετέχουσιν; ἀλλ' οὐκ ἂν εἶχεν λόγον. ἀλλὰ τίς ὅστις πρὸς ὃν φησι, ποιήσωμεν ἄνθρωπον; Ὁ ἀνθρωπόκοος σύμβουλος, ὁ ἐξεισάκτης, ὁ Θεὸς ὁ ἰσχυρὸς, ὁ ἀρχὼν τοῦ Εἰρμοῦ, Ησ. θ. ς.
ὁ πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, αὐτὸς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ υἱός. πρὸς ἑαυτὸν τοίνυν λέγει, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν. οὐδὲ γὰρ εἶπε τῷ ἐμῷ καὶ τῷ ζωῇ, ἢ τῷ ἐμῷ καὶ τῷ ὑμῶν, ἀλλά, κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ μίαν τὴν ὁμοίωσιν. Θεοῦ γὰρ καὶ ἀγγέλων οὐκ ἔστιν εἰκὼν μία, οὐδὲ ὁμοίωσις μία. πῶς γὰρ ἂν εἴη τοῦ διαφόρου καὶ τῶν λειτουργῶν εἰκὼν μία καὶ ὁμοίωσις; ὥστε πάντοθεν ὑμῖν ὁ λόγος ἐλήλεγκται. καὶ γὰρ ἀρχὴν εἰκόνα ἐδήλωσεν οὐ ζῶσθαι, καθὼς καὶ ὃ ἑξῆς δηλοῖ. εἰπὼν γὰρ, κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ἐπήγαγε, Καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης. ἀρχὴ γὰρ Θεοῦ καὶ ἀγγέλων οὐκ ἂν εἴη μία. πῶς γάρ, τῶν δούλων καὶ τοῦ διαφόρου, τῶν λειτουργῶν καὶ τοῦ κελεύοντος; ἀλλὰ καὶ ἕτεροι πάλιν ἡμῖν ὀπαδοῦσαι πίστεις λέγουσιν· ὅτι εἰκόνα ὁ Θεὸς ἔσχε τοιαύτην, οἴδαμεν καὶ ἡμεῖς, κακῶς νοοῦντες τὸ εἰρημένον. οὐ γὰρ οὐσίας εἶπεν εἰκόνα, ἀλλὰ ἀρχῆς εἰκόνα, καθὼς δηλώσομεν ὀλίγον τῶν ἑξῆς ἐπαγομένων. ὅτι γὰρ οὐκ ἔστι τὸ θεῖον ἀνθρωπόμορφον, ἄκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος· Ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστι· διὸ ὀφείλει, φησὶ, κάλυμμα ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. καὶ μικρὸν εἰ εἰκὼν ἐνταῦθα τοῦτο εἶπε, τὸ ἀποδιάλλαξιν τῆς μορφῆς τῆς πρὸς τὸν Θεὸν δηλοῖ, καὶ διὰ τοῦτο εἰκὼν ἀνθρώπου Θεοῦ καλεῖται, ὅτι ὁ Θεὸς οὕτω διατετύπωται· οὐκοῦν κατ' ἐκείνης οὐκ ἐρῶ μόνον ἄνδρα εἰ-

ΑΡα μέμνησθε τῆς ζητήσεως τῆς πρόπαλαι γενομένης ὑμῖν; εἰς τοσοῦτον γὰρ ἡμᾶς ἀπονοίας καὶ τόλμης ἐπήρθη, ὡς καὶ ζητήσεως ἤδη καταφρονῆσαι· μᾶλλον δὲ οὐκ οἶδ' εἴτε τόλμης, οὔτε ἀπονοίας τοῦτο. ἀλλὰ γὰρ οἰκείᾳ δυνάμει θαρρήσαντες, ἀλλὰ ταῖς βυχαῖς τῆς προθέσεως καὶ ταῖς ὑμετέραις τὸ πρῶτον ὁπλισάμενοι ἐπιδυσάμεθα πρὸς τὸ σάλπιγξ. βυχὴ δὲ ἐκκλησίας τοσοῦτον δύναται, ὡς, εἰ καὶ λίαν ἠμῶν ἀφωνότεροι, πλεῖστον πάντως κουφοτέρων ἡμῶν τὴν γλῶτταν ἐργάσασθαι. ὥσπερ γὰρ ζέφυρος εἰς μέσα τῆς νηὸς ἐμπεσὼν καὶ ἱστία, βέλεσιν ὀξύτερον καταπέμπει τὸ σκάφος· οὕτω καὶ ἐκκλησίας βυχὴ εἰς τὴν τοῦ λέγοντος ἐμπεσοῦσα γλῶτταν, ζεφύρου σφοδρότερον παραπέμπει τὸν λόγον. διὸ καὶ ἡμεῖς καθ' ἑκάστην ἡμέραν θαρροῦντες ἀποδυόμεθα. εἰ γὰρ ὅτι τῶν ἔξωθεν ἀγώνων δίκης τις μέσον, ἢ εἴκοσιν ἔτεσιν ἐρασθεὶς ὁ δῆμος τοσούτῳ, μετὰ προθυμίας εἰς τὸν ἀγῶνα κάτεισι· πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς, ὅπου γε δίκης οὐδὲ εἴκοσι μόνοι, ἀλλ' ἅπαν ἡμῖν τὸ θέατρον ἐξ ἀδελφῶν καὶ πατέρων σύγκειται, θαρροῦντες τοῦτο ποιήσωμεν· καίτοιγε ὅτι τῶν ἔξωθεν ἀγώνων οὐδεὶς αἰ μέγα καρπώσαιτο ὁ ἀγωνιστὴς οὐδὲ θνατός, ἀλλ' ἢ ὅσοι βοῶσαι ἐκεῖνοι, καὶ θαυμάσαι τὰ γενόμενα, καὶ φιλονεικῆσαι τοῖς ἀντιλέγουσιν ὧν κεφάλαιον· καὶ ταῦτα ἢ εἰς τὸ σάλπιγξ, καὶ χεῖρα ὀρέξαι, καὶ ἐλκύσαι πόδα τὸν αἰταγωνιζομένου, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ὑπιδεῖξασθαι, τούτοις ἅπασι. καὶ γὰρ οὖν ἀγῶνας ἐκείνους ἁρπαγῆς μεταξάμενοι, σκέλεσι πήξαντες ὀξύς, καὶ χρυσίᾳ κύκλῳ περιβαλόντες, ὕστερον τῶν θεατῶν τὸν μανίαν εἴργουσι. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ θεατὴν καταβλῶσαι οὐ θέμις, ὅπουγε καὶ τῶν παιδοτρίβων ἔξω τοῦ δεῖν τὸν κόπον καθέντες, πόρρωθεν τὴν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας συμμαχίαν εἰσάγει τοῖς ἀγωνιζομένοις κελεύουσι, πλησίον δὲ οὐκ ἐῶσιν ἐλθεῖν. ἀλλ' οὐκ οἶδα οὕτως· ἀλλὰ καὶ διδασκάλῳ καὶ θεατὴν καταβλῶσαι πρὸς ἡμᾶς ἔνι, καὶ ἐγγὺς εἶναι τῇ μαθήσει, καὶ δεῖ τοῦ εὐχῆς ἡμῖν συγχορτάσαι τὴν δυσαμενίαν. δεύρο γοῦν καὶ αὐτοὶ ἐκείνους τοὺς ἀθλητὰς τῶν παλαισμάτων ἀφῶμεν. καὶ γὰρ ἐπιδὴν ἐκεῖνοι μέσης ἑαυτοῦ κατέχοντες, τοῦ τῆς βίας τῶν ἀμυνομένων πρὸς τὸν ἔξωθεν αὐτοῦ πρεσβεύσασθαι δέκα πειθῶσιν ὄχλον δι' τὴν τοῦ τόπου στενοχωρίαν, λύσαντες τὰ ἄμματα, πρὸς τὸν τῆς ἀγωνίας πάλιν ἐπανέρχονται τόπον· εἶτα ἐπανελθόντες οὐκ ὀρθοὶ συμπλέκονται πάλιν, ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔσπερ τῶν δεσμῶν ἑαυτοὺς καταστήσαντες, ἐν ᾧ καὶ ὄντες διελύθησαν. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡμᾶς ὁ τόπου στενοχωρία καταλύσαι ἀναγκάσει, φέρε πρὸς τὸν τόπον τῆς ἀγωνίας ἐπανελθόντες, τὰ ἄμματα λύσωμεν ἀπὸ τῶν τιμερῶν ἀναγνωσθέντων ἡμῖν. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, φησι, ποιήσωμεν ἄνθρωπον καθ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέραν. Εν πρῶτον τοῦτο ἄξιον ζητῆσαι, τί δήποτε, ὅτε μὲν ὁ οὐρανὸς ἐγένετο, οὐδαμοῦ τοῦτο, ποιήσωμεν, εἴρηται, ἀλλά, γενηθήτω οὐρανός, γενηθήτω φῶς, καθ' ἕκαστον τῆς κτίσεως μέρος οὕτως· ἐνταῦθα δὲ τοῦτο, ποιήσωμεν, πρόσκειται μόνον, καὶ βουλὴ καὶ σκέψις καὶ πρὸς ἕτερά τινα ὁμότιμον αἰσχύνωσις; τίς ποτε ἆρά ἐστιν ὁ δημιουργεῖσθαι μέλλων, ὃν τοσαύτης ἀπολαύει τιμῆς; ἄνθρωπος ἐστι, τὸ μέγα ζῷον καὶ θαυμαστόν, καὶ τῆς κτίσεως ἁπάσης ὧν Θεῷ τιμιώτερον, διὸ οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ θάλαττα καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν τῆς κτίσεως σῶμα· ἄνθρωπος, οὗ τῆς σωτηρίας οὕτως ὁ Θεὸς ἠράσθη, ὡς μηδὲ τοῦ μονογενοῦς φείσασθαι δι' αὐτόν. οὐ γὰρ ἁπλῶς πάντα ποιεῖ καὶ προστάττοντος, ἕως αὐτὸν ἀναγάγῃ, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. καὶ βοᾷ Παῦλος λέγων· Καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. διὰ τοῦτο βουλὴ καὶ σκέψις καὶ διακοίνωσις, οὐχ ὅπως ὁ Θεὸς βουλῆς δεῖται (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τῷ σχήματι τῆς ῥητῆς τὸν εἰς τὸν γενόμενον ἡμῖν ἐνδείκνυται ἡμῶν. καὶ πῶς, φησίν, εἰ τοῦ κόσμου τιμιώτερός ἐστι πάντως, ὕστερον τοῦ κόσμου προέγει; διὰ τοῦτο, ὅπως τοῦ κόσμου

χαλιώτατ' αὐ

χ. γοῦν

Γεν. α. κς.

Εφ. ε. ϛ.

προέγει

φάτνῃ γὰρ ὑμᾶς, φησι, ὁ φὼς ἔμπεσεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

ναν Ἐβουλόμην δὲ καὶ ἐλεημοσύνης πεῖσαι λόγους· ἀλλὰ καὶ ταύτην μοι δοκῶ λόγῳ διδάσκειν ὑμᾶς, τῷ δι' ἔργων ὑμᾶς παιδεύειν δυναμένου τὸν ἐν μέσῳ καθημένου, τὸν πρὸ θυρῶν ἡμῶν καὶ διδασκάλου, ὃς τὸν οἰκέτην τὸν παρόντα, ὥσπερ εἰς αὐλὴν τοῦτον καλέσας τὸν πεινῶντα δοξάζομαι, ἵνα ταῖς τῶν ξένων αὐτὸν θεραπείαις καλέσῃ, οὕτω λιμοῦντος τοῖς πρώτοις ἐλευθερωθεῖσιν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας μὴ πρὸς καὶ ἀποδέχηται ἡ θεραπεία θεραπείας ἕτερα πρωτοδαπῶ. ὥστε οὐκ οἶδα εἰ χρὴ τοῦτον μᾶλλον, ἢ τῶν ξένων καλεῖν τὸν οἰκίαν τὸν τοῦτον· μᾶλλον δὲ ἴσως τοῦτο τοῦτον νομίζειν ἐστὶν αὐτὸν, ὅπερ τῶν ξένων ὄντι. καὶ γὰρ

χ. μᾶλλον τὰ ἡμέτερα κτήματα τοῦτο" μάλιστα ἡμέτερα ἔστι, ὅταν μὴ ἡμῖν αὐλῶσι, ἀλλὰ τοῖς πένησιν αὐτὰ κεκτημένοι δίκαιον τοὺς ὦμεν. καὶ πῶς, ἐγὼ λέγω. μᾶλλον" εἰς δοξαν τῶν πάντος ἀποθῆς ὁ ἀργύριον, οὐ συκοφάντης ὑπόπτης), οὐ" βασκάνου ὀφθαλμὸς ὁρᾷ, οὐ λῃστὴς ὑφαρεῖται, οὐ τοιχωρύχος" διορύξας, οὐκ οἰκέτης ἀφελόμενος ἀποδιδράσκει. καὶ γὰρ ὅστις ἀσυλον ἐκεῖνο τὸ ταμιεῖον. αὐ δ' οἶκοι κατορύξῃς, καὶ λῃστὴς καὶ τοιχωρύχου καὶ βασκάνου καὶ συκοφάτη καὶ οἰκέτης καὶ πάσῃ βλάβῃ ποιεῖς ἀνάθεσιν τὸ χρυσίον. πολλάκις γοῦν μυρίας μυριάδας καὶ μυρίας ἐξώλεις ἐπιρροὰς διέφυγε, οὐδὲ δ φύλακας δ' διέφυγε· ἀλλ' ὁ τηρῶν αὐτὸν λαβόντας ἀπέδρασαν. ὁρᾷς ὅτι τότε μᾶλλον κύριοι τῶν κτημάτων ἐσμὲν, ὅταν τοῖς πένησιν αὐτὰ παρακαταθώμεθα. ὁ φυλακὴς δ' ἔσχε μέτριον ἐκεῖνο" ἀσφαλίζεται τὸ χωρίον, ἀλλὰ καὶ κέρδος καὶ προσόδου πλείονος ὄντι ἡ ἀνάθεσις. καὶ μὴ γὰρ ἀνθρώπῳ δημεύσῃς, ἐκτὸς εἰ μὴ ἔλαβες· αὐ δ' Θεῷ δημεύσῃς ἀφ' ὧν πάντων, οὐκ ἐκτὸς εἰ, ἀλλ' ἐκπονήσαι πλασίονα λήψῃ. "καὶ μὴ σπείρῃς ἔνθα ἀρόυσι, ὅταν πολλοὶ ἐνέγκῃ τὸν φορεῖ, δεκαπλασίονα οἴσῃ τὰ σπέρματα*· καὶ δ' εἰς τὸν οὐρανὸν σπείρῃς, μᾶλλον τὸ ἡμέσθαι ἐκατονταπλασίονα, καὶ ζωὴν αἰώνιον καὶ" ἀγήρω καὶ ἀθάνατον ἀπολήψῃ. καὶ σὺ ζῶθα μὴ πολλὰ ὁ πόνος τοῖς τὰ σπέρματα καταβάλλουσιν· ἐκεῖ γὰρ χειμὼν καὶ βοραὶ καὶ γῆπόνων καὶ τῆς ἄλλης ταλαιπωρείας ἀπάσης ἡ τῶν καταβληθέντων" φορὰ φύεται. καὶ οὐκ ἀνχμοὶ, οὐκ ἐπομβρίαι, οὐκ ἐρυσίβη, οὐ χάλαζαι, οὐκ ἀκρίδος γραπόπεδον, οὐ ποταμῶν ἔκπλυσις, οὐκ ἄλλο τι τοιοῦτον ἐκεῖ ἀπαντήσεται· ὅτι φοβητὸν καί ποτε· ἀλλὰ πάσης ἀνωτέρω βλάβης ἔστηκε τὰ ἐκεῖ καταβαλλόμενα σπέρματα. ὅταν δὲ μήτε πόνος, μήτε κίνδυνος, μήτε ἀνησυχία, μήτε ἀποτυχία τις ᾖ, καὶ πολλῷ πλείονα τῶν καταβαλλομένων γίνῃ τὰ φυόμενα, καὶ τοσαῦτα βλαστάνῃ ἀγαθὰ, ὅσα οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, πῶς οὐκ ἂν εἴη ῥᾳθυμίας ἐσχάτης, τὸ πλέον ἀφέντας, ὃ ἔλαττον διώκειν, καὶ τὸ ἀσφαλὲς καταλιπόντας, τὸ ἄπιστον καὶ κινδύνων γέμον καὶ πολλὰς ἔχον ἀποτυχίας μετιέναι; ὑμᾶς γὰρ ἡμῖν ἔοικε συνηγωνικὸν τοῦτο ποιοῦσι, ποίαν ἀπολογίαν πείθομεν προβαλόμεθα πρώτως· ἀλλ' οὐκ ἐσμὲν τοῦ χρέους ἐκείνης πενέστεροι, ἢ δύο λεπτὰ ἔχουσα μόνα, καὶ ταῦτα κατεβάλετο. ζηλώσωμεν τοίνυν ἐκείνης τὸν πλοῦτον, μιμησώμεθα τῆς προαιρέσεως τὸ μεγαλοψυχόν, ἵνα καὶ τῶν ἐκείνη ἀποκειμένων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς καταξιωθῆναι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, τιμὴ, καὶ κράτος ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ προσκυνητῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. β. ΤΙ ΔΗΠΟΤΕ ΕΠΙ ΜΕΝ ΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗΣ καὶ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἄλλων εἶπε, γνησιώτερον ὅτι τοῦ ἀνθρώπου, ποιήσωμεν; καὶ τί ποτέ ὅτι ὁ, κατ' εἰκόνα;

μειξίο μὲν γὰρ ὕδωρ πυκνὸς καὶ σκληρὸς, ὃ δὲ αἷμα χαυνὸν καὶ διαῤῥέον· ὁ μὲν λευκὸς τὴν ὀπτικὴν, ὃ δὲ ἐρυθρὸν καὶ μέλαν. καὶ τὴν ἄλλην δὲ ποιότητων ἰδέας εἴ τις ἐπέλθοι, πολὺ διάφορον εὑρήσει τὸ γάλα καὶ αἵματος. πῶς οὖν ταῦτα γίνεται, εἰπέ μοι, καὶ Ⓦ λόγον ἀπόδος· ἢ οὐκ ἂν ἔχοις. Εἶτα ἔφης τῆς καθ' ἡμέραν ἀλλοιουμένης ἀδαχεῖν Ⓦ λόγον οὐκ ἔχων, τῆς τοῦ Θεοῦ δημιουργίας ἀπαιτεῖς με εὐθύνας; καὶ πῶς οὐχ ἱκανὸς δοῦναι τοῦτο; Εἰ μὲ γὰρ καθ' ἡμᾶς ἐστιν ὁ Θεὸς, ἀπαίτει τὴν ἡμετέραν Ⓦ λόγον· μᾶλλον δὲ μηδ' ὅτω. πολλὰ γὰρ τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως ἀπορίαν παρέχει, ἃ πῶς ἂν εἴποιμεν οὐκ ἔχομεν· οἷον, πῶς ἀπὸ γῆς τῆς ἐν τοῖς μετάλλοις γενομένου χρυσίου γίνεται φύσις; πῶς εἰς ὑέλου καθαρότητα ἡ ψάμμος καθίσταται; ἕτερα τούτων ἐστὶ πλείονα εἰπεῖν, ἃ γίνεται μὲν καθ' ἡμᾶς, Ⓦ δὲ λόγον οὐκ ἴσμεν ἡμεῖς. πλὴν ἀλλ' εἰ μὲν καθ' ἡμᾶς ὁ Θεός ἐστιν, ἀπαίτει λόγον· εἰ δὲ ἀπείρως ἡμῶν διέκεινται καὶ ἀσυγκρίτως ὑπερέχει, πῶς οὐκ ἱκανὸς δοῦναι εἰπεῖν μυρίας ἀπορίας αὐτὸς καὶ τὴν σοφίαν καὶ τὴν δύναμιν ὁμολογήσωμεν, καὶ θείαν καὶ ἀκατάληπτον, ὡς πρὸς δυσθεραπαίνητος πρός τέχνης, οὕτω καθ' ἕκαστον τῶν γινομένων ἀπαιτεῖν εὐθύνας αὐτόν; ἀλλὰ δὲ ἀφέντες τοὺς λογισμούς, ὅτι τὴν πίστιν ἐπεμελήθημεν τὴν ἀρραγῆ, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ὅτι τούτῳ ξύλῃ τῷ θεμελίῳ· μή τις σε εἰς λογισμοὺς δυσθε- 15

Ζαχ. 8. 16. πίστων ταραχὴν καταγάγῃ. Λογισμοὶ γὰρ ἀνθρώπων διελοὶ, καὶ ὑπόσφαλές ἐστι ὑπόνοια αὐτῶν. μὴ τοίνυν ὃ φέρον ἀφελὲς, ὃ σαθρὸν καὶ ὑπόσφαλὲς τὴν σωτηρίαν ἐγχειρίσῃς τῇ σῇ ψυχῇ· ἀλλὰ μάθε ἐξ οἵων ἔμαθες καὶ ὑπεσώθης, καὶ λέγε, ὅτι Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καὶ Μανιχαῖος παρεισέλθῃ, καὶ Μαρκίων, καὶ Ⓐ τὰ Οὐαλεντίνου νοσοῦντες, καὶ ὁστισοῦν ἕτερος, τοῦτο παρεμβαλλέτω τὸ ῥῆμα. κἂν ἴδῃς γελῶντα, σὺ δάκρυσον αὐτὸν, ὡς μανόμενον. πύξινον ἔχουσιν οἱ τοῖχοι τὸ χρῶμα, καὶ κατεσκληκὸς τὸν ὀφρῦν, καὶ ῥυμῷ ὑπείκειν· ἀνὰ φύγε τὸ δίλεαρ, καὶ Ⓦ ἐν τῇ ὁδῷ τὸ παρεμπαῖον κρυπτόμενον καταμάθανε λύκον. Διὰ τοῦτο αὐτοὶ μάλιστα μίσησον, ὅτι παρεισιοῦσι καὶ ἥμερος εἰς ὁδὸν, παρεὶς ὃ τὸν ἐνιαυτὸν ἡμῖν ἁπάντων διαφθείρει, κύων λυττώντων ὄντων ἀγριώτερος, ἀκήρυκτον εἰς τὸν οὐρανὸν μάχην εἰσάγων καὶ πόλεμον ἀσυνήθη, καὶ δύναμίν τινα ἐξ ἀναιτίας αἰτιαθεῖσαν Ⓦ Θεῷ. Φύγε τὴν ἰὸν τῆς ποιητείας, μίσησον τὰ δηλητήρια φάρμακα· καὶ ἐμοὶ παράδος τὴν πατέρων ἐδέξω κληρονομίαν, τὴν ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν πίστιν καὶ διδασκαλίαν, ταύτην κάτεχε μὴ πολλῆς ἀσφαλείας. Εἰ ἀρχὴν ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Τί τοῦτο; παρῆλθεν τὸν οὐρανὸν, εἶτα τὴν γῆν; παρῆλθεν τὸν ὄροφον, εἶτα τὸ ἔδαφος; ἡ γὰρ διάτασις φύσεως ἐπέκτασιν, οὐκ ἀκολουθίαν πράξεως δουλεύει. καὶ γὰρ ἡ φύσεως καὶ τέχνης καὶ τῶν ὄντων ἁπάντων ἡ βούλησις τοῦ Θεοῦ δημιουργὸς καὶ τεχνίτης. Ἢ ὁ γῆν οὐ θεασάμενος καὶ κατασκευάσας. Τίνος ἕνεκεν τὸν μὲν οὐρανὸν ἀπέπαυσε παρήλασε, τὴν δὲ γῆν κατέφθειρεν αὐτὸν φησιν ὁ Μωϋσῆς; ἵνα σε διὰ τῶν βελτίονι στοιχείῳ μαθὼν αὐτοῦ τὴν δύναμιν, πλεονεκτηθῇς ὅτι καὶ τούτου ἠδύνατο, καθάπερ ἐκεῖνον, ἀπερισκέπτως παραγαγεῖν· ἀλλ' ἵνα σε, καὶ τὴν σωτηρίαν τὴν ἐμὴν οὐκ ἐποίησεν ὕπνος. πῶς δὲ ἐμὲ καὶ τὴν σωτηρίαν τὴν ἐμὴν, φησι; κοιτὴ τροφὸς καὶ μήτηρ ἀπόντων ἐστὶν ἡ γῆ, καὶ πόλις καὶ τάφος κοινός. καὶ γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν ἐξ αὐτῆς, καὶ ἔφη τοῖς σώμασιν ἡμῶν ἐκβῆναι, καὶ οἴκησις ἐν αὐτῇ καὶ διαγωγὴ, καὶ μὴ θάνατον παρὲξ αὐτὴν πάλιν ἐπάνοδος. ἵν' οὖν μὴ ὁ τῆς χειρὸς αἰσχυνθῇς ὑπὲρ τὴν ἀξίαν σε θαυμάζειν αὐτὴν παρασκευάσῃ, καὶ ὁ τῶν ἐργασιῶν πλῆθος παρὲξ ἀσέβειαν ὑποσκελίσῃ, δείκνυσί σοι, πρὶν ἢ γνῶναι, αὐτὴν ἀμόρφωτον καὶ ἀδιατύπωτον· ἵνα τὴν ἀδεκτικὴν ἰδὼν, θαυμάσῃς Ⓦ παραγαγόντα αὐτὴν, καὶ πᾶσαν ἐνδεδωκυῖαν αὐτῇ τὴν δύναμιν ταύτην· ἵνα δοξάσῃς Ⓦ τὰ τοσαῦτα παρὲξ ἡμετέραν μέσην κατεσκευακό-

Matth. 6. 10. τα. δοξάζεται γὰρ ὁ Θεὸς οὐ δι' ἐμὲ δογμᾶτι ὀρθῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἐμὲ πολιτείας ἀρίστης. Λαμ-

ψάτω

ἴσ. ἐπίδωκεν, τοῦτο δὲ αὖθις, ὅτε μικρὸν "ἐπέδωκεν, ἄκουσον πῶς αὐδῆς ὁ προφήτης ἐκ τοῦ ἐκείνων
ἀφομοίζεται τῶν ἀνω δυναμέων· Αἶνεῖτε Κύριον, φησιν, ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἶνεῖτε αὐ- Ψαλμ. ρ.
τὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις· αἶνεῖτε αὐτὸν πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ, αἶνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ· ε. γ. δ.
ὅτι αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγενήθησαν· αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίσθησαν. καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ ἐν
χ. ἔτος τῇ παλαιᾷ" τοῦτ' ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας ἐστὶν, ὅπουγε καὶ ἐν τῇ καινῇ, ὅτε τῶν" ὑψηλοτέρων
χ. φιλοσοφωτέρων διδαγμάτων καιρὸς ἦν, Ἀθηναίοις φιλοσοφοῦντα ὁ Παῦλος ταύτῃ ἦλθε τὴν ὁδὸν, ἣν-
περ ἦλθε * Μωϋσῆς Ἰουδαίοις παιδεύων. οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἦν ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων εἶπεν
αὐδῆς, ἀλλὰ τῶν οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάττης, οὕτω πως δημιουργῶν· ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν Πραξ. κδ.
κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, τοῦτ' οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων Κύριος, οὐκ ἐν χειροποιήτοις
καὶ οἰκοις ναοῖς. ἀλλ' ὀχ, ὅτε Φιλιππησίοις διελέγετο, ἀφῆκε τοιοῦτος ἦναγεν αὐδῆς τὴν ὁδόν· ἀλλ'
χ. ἔγνω ὅπου τῶν ὑψηλοτέρων αὐδῆς" αἰτίαν δημιουργίας, ὅτι σοι λέγω· Οπου ἐν αὐτῷ ἔκτισθη τὰ Κολασ. α. ιϛ.
πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ὅπου τῆς γῆς, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαὶ, εἴτε ἐξουσίαι·
πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισαι. οὕτω καὶ Ἰωαὴς, ὅτε" τελειοτέρας εἶχε τοῦ μαθη-
τευομένους, πάσης ὁμοῦ τῆς κτίσεως ἐμνημόνευσεν. οὐ γὰρ εἶπεν, οὐρανὸν ἐκ γῆν καὶ θά- Ιωαν. α. γ.
λατταν, ἀλλ' ὅπα Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, εἴτε ὁρώμενον,
φησιν, εἴτε μὴ ὁρώμενον. καθάπερ γὰρ ὅτι τῶν διδασκάλων, ὁ μὲ πάντα τὰ μαθήτης διδά-
ἴσ. πάντα σκαλος τὰ παιδίον λαβὼν, τὰ" πρῶτα αὐτοῦ παιδεύει στοιχεῖα, ὁ δὲ πρὸ ἑτέρου λαβὼν δι-
δασκάλου μαθητὴν, πρὸς τὰ ὑψηλότερα τῶν διδαγμάτων ἄγει· οὕτω δὲ ὅτι Μωϋσέως
δὲ Παύλου δὲ Ἰωάννου γέγονε. Μωϋσῆς μὲν γὰρ μηδὲν εἰδότων τὸν φύσιν ἡμῶν πάντα λα-
χ. ἀπαλλα- 20 βὼν ἀρτιτύπους καὶ ἁπαλοὺς" ἀπαλακτιζοντας, τὰ πρῶτα τῆς γνωσίας ἐπαίδευσε στοιχεῖα·
γείσαν, Ἰωάννης δὲ ὁ Παῦλος, καθάπερ πάντα διδασκάλου τοῦ Μωϋσέως αὐδῆς λαβόντες, ὅτι τὰ ὑψη-
* ὁ λότερα τῶν διδαγμάτων αἰνίγμασι," τῶν πρώτων ἀναμιμνήσκοντες ἐν βραχεῖ. εἶδες
ἑκατέρων τῶν ἄγαθῶν τὸν συγγενισμὸν· εἶδες τὸν συμφωνίαν τῶν διδαγμάτων· ἤκου-
χ. αὐθεντῶν σας καὶ τῆς" τῶν αὐθεντῶν δημιουργίας ἐν τῇ παλαιᾷ, καὶ καὶ τῆς τῶν νοητῶν τὸ Δαβὶδ
25 λέγοντος· ὅτι Αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγενήθησαν· οὕτω πάλιν ἐν τῇ καινῇ εἰπὼν καὶ τῶν ἀοράτων Ψαλ. λβ ι.
δυνάμεων, εἶπε καὶ καὶ τῆς αὐθεντῆς κτίσεως, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν
γῆν. Τὸ ῥῆμα τοῦτο βραχὺ μὲν ὅτι καὶ ψιλὸν, καὶ ῥῆμα ἐστ· ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τῶν σεαυτῶν σοῦ πόρ-
χ. διώκεται. γους κατασκευάζεται δυνήσεται. σκόπει δὲ πῶς ἔρχεται Μελχισέδεκ λέγων, ἀγένητός ὅτι ἡ
* καὶ σὺ ὕλη. εἰπὲ * πρὸς αὐτὸν, ὁ ἀρχὴ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πόθεν τὸν τύ-
30 φον αὐτὸν κατέστρεψας εὐθέως. ἀλλ' ὁ πιστεύει τῷ ῥήματι τῆς γραφῆς, φησιν. σκόπει
* καὶ * ὅπως τοῦτο αὐτὸν ὡς μεγάλωνον ὠφέλησεν καὶ ἀποστράφηται. ὁ γὰρ τῷ Θεῷ μὴ πιστεύων ἀπο-
χ. λαμπρᾶς φατομένῳ, ἀλλὰ ψευδοῦς τῆς ἀληθείας καταγινώσκων, πῶς οὐ" λαμπρᾶς μερίδος ἐκ-
χ. διδάσκαλα, φέρει" δεῖγμα, τὸν ἀπιστίαν; καὶ πῶς δῆτα οὐκ ὄντων ἡμῶν καὶ πῦ, φησι; σὺ δέ μοι εἰπὲ, πῶς
ἐξ ὄντων ἡμῶν τὸ; ὅτι μὲν ἐξ οὐκ ὄντων ἡ γῆ γέγονεν, ἐγὼ μὲν πιστεύω, σὺ δὲ ἀμφιβάλλεις·
35 ὅτι δὲ ἐκ γῆς ἔβοσεν ἄνθρωπος, ἀμφότεροι ὁμολογοῦμεν. εἰπὲ τοίνυν τὸ ζωμολεβίδιον καὶ εὐ-
κολώτερον, πῶς ἀπὸ γῆς γέγονε σαρκὸς φύσις. ἀπὸ γῆς γὰρ πηλὸς ἐστὶ πλίνθος καὶ κέραμος καὶ
ὄστρακον καὶ σὰρξ καὶ ἀπὸ γῆς γινομένων οὐδὲν ἀνθρώπου πότε. πῶς οὖν γέγονε σαρκὸς φύσις;
χ. καὶ πηλὸν πῶς ὀστοῦν διεπλάσθη; πῶς νεῦρα, πῶς φλέβες; πῶς ἀρτηρίαι; πῶς ὑμένες καὶ" λίπος καὶ
σάρκες καὶ δέρμα καὶ ὄνυχες καὶ τρίχες, καὶ τοσαύτη ποικιλία μορφῶν ὅσων ἐκ μιᾶς τῆς ὑ-
40 ποκειμένης γῆς; ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπους ἔχοις εἰπεῖν. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον τὸ σαφέστερον καὶ εὐκολώ-
χ. ἀπορώτερον τερον ἀγνοούμενα, τὸ δυσχερέστερον δὲ" ἀπορρητότερον ἐπιχειρεῖσθαι καὶ πολυπραγμονεῖν;
βούλει σε καὶ ἐφ' ἑτέρου καὶ εὐκολώτερον ἀγαγω, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινόμενον; ἀλλ' ὅμως
χ. τίτων οὐδὲ" τοῦτό μοι λέγειν ἐρᾷς. ἆρτον σιτεύομεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. πῶς οὖν, εἰπέ μοι,
καὶ ἄρτου φύσις αὕτη εἰς αἷμα μεθίσταται καὶ φλέγμα δὲ χολὴν καὶ τοὺς λοιποὺς ἐν ἡμῖν χυ-

ὑρανὸν κατιδεῖν ἐγκλω κάτω, τὸν δὲ γῆν ἀνιδεῖν ἄνω· ἀλλ' ὅτι τ' τῶν ὑρανῶν βασιλέα ἀπὸ τῶν ἀθέων καταβιβάσαντες τῶν βασιλικῶν, μετ' τῆς κλίσεως ἔπεσαν, τὸν δὲ ζῶσιν τοῖς τῆς θεότητος προεδρίοις ἐτίμησαν. Εἰ γὰρ κλίσεως ἠδέσαν φιλοσοφεῖν Μανιχαῖοι καλῶς, οὐκ ἂν τὸν ὕλην, τὸν ἐξ οὐκ ὄντων, τὸν φθορεῖον, τὸν ῥέουσαν, τὸν ἀλλοιουμένην τοῖς τῆς ἀληθείας προσβολοῖς ἐτίμησαν. Εἰ γὰρ κλίσεως ἠδέσαν Ἕλληνες φιλοσοφεῖν καλῶς, οὐκ ἂν " ἀπεπλανήθησαν τῆς ἀληθείας, οὐκ ἂν " ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κλίσει τὰ Ⓦ κτίσαντα. καλὸς ὁ οὐρανός, ἀλλ' ἵνα " τὸν ποιήσαντα Ⓦ ποιήσαντα· φαιδρὸς ὁ ἥλιος, ἀλλ' ἵνα τὸν δημιουργὸν Ⓦ ἐργασάμενοι. Εἰ δὲ μέλλεις ἐκπορεύειν τὰ τῆς κτίσεως θαύματα, καὶ ὃ κάλλει τῶν ἔργων τὰ δημιουργήσαντα, τὸ φῶς σοι γένηται σκότος, μᾶλλον δὲ ὦ φωτὶ τὸν σκότος ἐξεύρισω. Εἶδες " ὅσον ἀγαθόν ἐστι, τὸ εἰδέναι τὸν τῆς κλίσεως λόγους. μὴ τοίνυν τὰ δραχμῆς τὸ κέρδος, ἀλλὰ μετ' ἀκριβείας πρόσεχε τοῖς λεγομένοις. οὐ γὰρ δὴ τῆς οὐρανοῦ μόνον ἐρῶμεν καὶ γῆς καὶ θαλάττης, ἀλλὰ καὶ τῆς κλίσεως τῆς ἡμετέρας, καὶ πόθεν ὁ θάνατος, καὶ πόθεν ἡ ἐπίμοχθος ζωή, καὶ πόθεν αἱ " ἀθυμίαι καὶ φροντίδες. Ἐκ γὰρ ἐκεῖ τούτων καὶ ἐκεῖ πλειόνων ἑτέρων ἀπολυθήσεται ζωηρὸς ὁ Θεός, τὸ βιβλίον τοῦτο πρὸς ἡμᾶς ἐπεμψεν. οὐδὲ γὰρ ἀπολογεῖσθαι
Ησ. α. ιη. παραιτήσεται τοῖς δυσθέοις ὁ Θεός, ἀλλὰ βοᾷ διὰ τῶν προφητῶν λέγων· Δεῦτε, ἐκ διαλεχθῶμεν, λέγει Κύριος. οὐκ ἀπολογεῖται μόνον καὶ δικάζει, ἀλλὰ καὶ, ὅπως διαφύγωμεν τὸν κατάκριτον, διδάσκει. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπε, δεῦτε, καὶ διαλεχθῶμεν· ἀλλὰ προσθεὶς διδάξας, τί μὴ ἐποίησε, τί δὲ ποιῆσαι χρή, ὅτω πρὸς τὸ δικαστήριον ἕλκυσεν. ἄ-
Ησ. α. ιζ. κουσον " οὖν δυσωπῶν τῶν προφητικῶν ῥημάτων. Λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε, " ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν· μάθετε καλὸν ποιεῖν· κρίνατε ὀρφανῷ, καὶ δικαιώσατε χήραν· καὶ ὅτι φησί, δεῦτε, καὶ διαλεχθῶμεν, λέγει Κύριος. οὐ βούλομαι ὑμᾶς γυμνούς, φησι, καὶ ἐρήμους τῆς δικαιοσύνης λαβεῖν, ἀλλὰ καθοπλίσας ὑμᾶς τῶν ἀπολογίας, οὕτως ὅπως τὰς βλασφημίας καλῶ. καὶ γὰρ δικάζεσθαι βούλομαι πρὸς ὑμᾶς, οὐχ ἵνα " καταχρίνω, ἀλλ' ἵνα
Ησ. μγ. κε. φείσωμαι. ὅτω δὲ ἀλλαχοῦ φησι, Λέτε σὺ πρῶτον τὰς " ἁμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῇς. ἔχεις κατήγορον πικρὸν καὶ αἱμύλον. πολλαχοῦ αὐτὸν σκεῖνα τὸν τάξιν, ἐμφράττοι δὲ αἰσχύνην τὸν σόμα.

Παρὰ μὲν οὖν τὸ ἀρχαῖον δι' ἑαυτῶν τοῖς ἀνθρώποις ὁ Θεὸς ὡμίλει, ὡς " ἀνθρώποις ἀκούσας διαλέγεσθαι. οὕτω πρὸς τὸν Ἀδὰμ ἦλθε· ὅτως ἐπεμήνισε τῷ Καΐν· ὅτω διελέχθη τῷ Νῶε· οὕτως ἐπεξεινώθη τῷ Ἀβραάμ. ὅθεν δὲ πρὸς κακίαν ἡ φύσις ἡμῶν ἀπέκλινε, καὶ καθάπερ εἰς χοροεῖόν τινα μανέντι ἑαυτὸν διέρριψε, τὸν καιρὸν λοιπόν, καθάπερ ἐν μακρᾷ καθεζόμενοι ἀποδημίᾳ, γράμματα πέμπει, ὥσπερ ὅμματα τινος ὀπτασίας τὸν παλαιὸν πρὸς ἡμᾶς διάπεμπόμενος φιλίαν. καὶ τὰ μὲν γράμματα ταῦτα ἔπεμψεν ὁ Θεός," ἐκόμισε δὲ ὁ Μωϋσῆς. Τί οὖν λέγει τὰ γράμματα; Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς Ⓦ ὑρανὸν καὶ τὸν γῆν. Τίνος ἕνεκεν ὁ πρὸ τῶν ἀγγέλων ἡμῖν διαλέγεται, οὐ πρὸ τῶν ἀρχαγγέλων; Εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν κτισμάτων ὁ δημιουργὸς θεωρεῖται, πολλῷ μᾶλλον ἀπ' ἐκείνων φαίνεται. καλὸς ὁ οὐρανός, ἀλλ' οὐχ ὅτω καλός, ὡς ἄγγελος· φαιδρὸς ὁ ἥλιος, ἀλλ' οὐχ οὕτω φαιδρός, ὡς ὁ ἀρχάγγελος. τίνος οὖν ἕνεκεν τὴν ὑψηλοτέραν ἀφεὶς ὁδόν, διὰ τῆς ταπεινοτέρας ἡμᾶς ὁδηγεῖ; ὅτι Ἰουδαίοις διαλέγεται, τοῖς ἀλογώτεροι διαχειμένοις, τοῖς πρὸς τὰ αἰσθητὰ ἐπομένοις, τοῖς ἐξ Αἰγύπτου νεωστὶ ἐπαναδοῦσιν, ἔνθα κροκοδείλους καὶ χοίρους καὶ πιθήκους ἐθεράπευον Ⓐ αὐθέφτοι· ἐκ οὐκ ἐῶ διὰ τῆς ὑψηλοτέρας αὐτοῦ ὁδοῦ χειραγωγῆσαι πρὸς Ⓦ δημιουργόν. ὑψηλοτέρα μὲν γὰρ ὁδός ἐστιν ἐκείνη, ἀλλὰ πραχυτέρα καὶ προσαίτης καὶ μᾶλλον ὄρθιος τοῖς ἀθετεστέροις. διὰ τοῦτο αὐτοῖς διὰ τῆς θυκλοτέρας ἄγει, δι' οὐρανοῦ ἐκ γῆς καὶ θαλάττης, καὶ τῆς ὁρωμένης κτίσεως ἁπάσης. ὅτι γὰρ

τοῦτο

χ. ἐπλανήθ.
χ. προσκυνῆς
χ. πόσον
χ. ἐπιθυμίαι
χ. χρῶ
χ. ἀφέλεσθε
χ. κρινῶ,
χ. αἰομένας
χ. ἐκομίσατο
χ. ἀνθρώπους
χ. διελέγετο,

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΓΡΑΦΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΑΣ

λόγοι γνήσιοι.

Λογ. α. ΛΕΧΘΕΙΣ ΕΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

Εἰς τό, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τ᾽ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· καὶ πῶς ἡσυχίας Γεν. α. α. καὶ ἐλεημοσύνης.

Δύο μὲν ταύτας ὅταν ἄρῃ, ἡδὺ καὶ γηπόνοις· ἀλλ᾽ οὔτε ταύτας, οὔτε γηπόνοις οὕτως ἡδὺ ὅταν ἄρῃ, ὡς τοῖς βουλομένοις φιλοσοφεῖν ἡδὺς ὁ τῆς ἡσυχίας καιρός, ὁ πνευματικὸν τῶν ψυχῶν ἄρας, καὶ ἀληθῆ τῶν λογισμῶν γαλήνην. γηπόνοις μὲν γὰρ ἡδὺ ὅταν ἄρῃ, ὅτι τοῖς δένδροις ὅτε σφαδαζομένοις ὁρᾷς πρὸς γῆν, καὶ καθάπερ ἱμάτιον ποικίλον ἐφαπλούμενον αὐτῇ πάντοθεν, πρὸς βλάστησιν τῶν ἀπὸ τῶν βοτανῶν· ταύτας ὅταν ἄρῃ, ἡδὺ τὸ ἔαρ, ὅτι καὶ θαλάττια κύματα μὴ ἀσφαλείας ἔχοντα πλοῖα, κυμάτων ἐστρεμένων, δελφῖνα τὸ πολὺ παίζοντα γαλήνης πρὸς αὐτὸν τῆς νηὸς τὸν ἴχνος κυκλούντα πολλάκις. ἡμῖν δὲ ἡδὺ τὸ τῆς ἡσυχίας ἔαρ, ὅτι κύματα ἡμῖν, οὐχ ὑδάτων, ἀλλ᾽ ὀπτασιῶν ἀλόγων καταχέεται θύραθεν, καὶ σέφανοι ἡμῖν ἀπὸ τῶν ἀνθέων, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν χειρῶν ἐπιτίθηται τῶν πνευματικῶν. Στέφανον γὰρ χειρῶν, φησί, δέξῃ σὴ κορυφή. οὐχ ὅταν χαλκοῦν φορέσῃς ἀλλ᾽ ἀπελαύνειν ἔοικεν, ὡς ἡσυχία φορέσασα ἀλλόμενα τῶν παθῶν τὰς ἀμαυρίας ἐκβάλλει τῆς διανοίας. οὐκέτι μάχη τῇ ψυχῇ πρὸς τὸν σαρκὸς, οὐδὲ κατεξανίσταται τῆς χειρὸς ἡ δύλη, ἀλλὰ πᾶς ὁ τοῦ σώματος ὁ πόλεμος λέλυται. ἐπὶ δὲ πολλὴ πρὸς ὑμᾶς εἰρήνη, πολλὴ δὲ καὶ ἡ γαλήνη, φέρε, ἐμᾶς τὸ σκάφος τῆς διδασκαλίας ἐλκύσωμεν, ἀπὸ λιμένος εἰς λιμένα πρὸς ἀπέμποντες τῶν ὑμετέρων ἀκοῶν τὸν ἡμερότητα· φέρε, λεπτοτέρων καταπλησώμεν νοημάτων, περὶ ἡσυχίας καὶ γῆς καὶ θαλάττης καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς κτίσεως φιλοσοφοῦντες σώματος· ταῦτα γὰρ ἡμῖν διεγνώσθη σήμερον. καὶ τί πρὸς ἡμᾶς, φησιν, ὁ περὶ κτίσεως λόγος; πρὸς ἡμᾶς μὲν οὖν, ἀγαπητοί. εἰ γὰρ ἐκμετρήσει καὶ κληρονόμος κλῆμα ἀνάλογον ὁ γεωπονικὸς θεωρεῖται, ὅσῳπερ ἂν ἐγὼ μετρήσω τὸν κληρονόμον τὸν κλῆμα ἐκβλαστεύσωμεν, τοσοῦτον πρὸς τὸν γεωπονικὸν χειραγωγούμεθα. μέγα ἀγαθὸν εἰδέναι, τί ὠφελεῖ ὅτι κλῆμα, τί δὲ κλῆσις· τί μὲν ἔργον, τί δὲ πτῶσις. καὶ γὰρ εἰ ταῦτα ἠδέσαν ἀκριβῶς ἅπαντες οἱ τῆς ἀληθείας ἐρῶντες, οὐκ ἂν πάντα ζωὴν ἔχοι, ἐὰν οὕτω κἀκεῖνα ποιοῦντες· οὐχ ὅτι τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἥμερα

χ. τὴν ψυχῆς

χ. βλάπτω

χ. ἐξ ἀπὸ τοῦ

Παροιμ. α. θ.

χ. καταλέλυται.

χ. ἡμῖν

χ. τοῖς ὑμετέροις ἀκοαῖς

χ. λεπτομερῶν

χ. ὑμᾶς ἴσ. αὐλήσωμεν, ἄλ. αὐλέσωμεν

χ. τὸν κληρονόμον καὶ τὸ μοσχεύσει

χ. κτίσεως

χ. πάσχα.

tui. *orat.* cxlvj. 898
In die S. & magnæ Paraſceues. *orat.* cxlv. 906
In latronem, & proditionem Saluatoris nostri Ieſu Chriſti. *orat.* cxlvj. 910
In ſalutiferam ſepulturam, & triduanam reſurrectionem D. noſtri Ieſu Chriſti: dicta in magno & ſancto Sabbato. *orat.* cxlvij. 912
Oratio Catechetica in S. Paſcha. *oratio* cxlviij. 916
In Paſcha orationes ſeptem. *oratio* cxlix. cl. clj. clij. cliij. cliv. clvj. 917
In beatum Iob orationes quatuor. *oratio* clvij. clviij. clix. clx. 949
In Aſcenſionem Domini, oratio prima. *orat.* clxj. 970
In Aſcenſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, oratio ſecunda. *orat.* clxij. 973
In Pentecoſtem orationes tres. *orat.* clxiij. clxiv. clxv. 976
In memoriam martyrum, & quòd Paſtor & Ouis Chriſtus nominetur, & in velũ, & in propitiatorium. *orat.* clxvj. 984
In principes Apoſtolorum Petrũ & Paulum, & glorioſiſſimum eorum martyrium. *orat.* clxvij. 991
In ſanctos duodecim Apoſtolos. *or.* clxviij. 995
In ſynaxin Archangelorum. *oratio* clxix. 997

num Deo ac Patri, & in ſacramentum baptiſmatis. *orat.* cv. 680
In ſigilla librorum, & quomodo offerat Filius Patri, & Pater Filio, & in Saluatoris incarnationem. *orat.* cvj. 689
In Tres pueros, & in Babyloniam fornacem. *orat.* cvij. 698
In Suſannam. *orat.* cviij. 703
Expoſitio in orationem dominicam. *orat.* cix. 707
Oratio catechetica in illud Euangelij, Simile eſt regnum cœlorum homini patrifamilias, qui mane exijt ad conducendum operarios in vineam ſuam, &c. *orat.* cx. 708
In illud, Exijt decretum à Cæſare Auguſto, & in deſcriptionem ſanctiſſimæ, immaculatæ, & ſuprà quam dici poteſt benedictæ, Dominæ noſtræ, Deiparæ, & ſemper virginis Mariæ. *orat.* cxj. 715
In prodigum filium, & de pœnitentia, & in arborem ſcientiæ boni & mali, & in latronem. *orat.* cxij. 720
In Diuitem & Lazarum. *orat.* cxiij. 728
In cæcum, quem Chriſtus ſanauit, & in Zachæum, & de Iudicio & eleemoſyna. *orat.* cxiv. 731
In mulieres, quæ vnguenta attulerunt: & quòd nulla diſcrepantia, nec pugna inter Euangeliſtas reperiatur circa reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* cxv. 740
In illud, In principio erat Verbum, &c. & quòd ſpiritus ſcrutetur profunda Dei, & de nuper baptizatis, & contra hæreticos. *orat.* cxvj. 747
In Textum illum Euangelij, in quo dicebant Iudæi de Saluatore, quomodo nouit literas, cùm non didicerit, & in verba Saluatoris, quòd nemo nouit diem illum. *orat.* cxvij. 752
In cæcum à natiuitate. *orat.* cxviij. 761
In Chananæam, & in Pharao: & in illud, Non eſt volentis, neq; currentis, ſed miſerentis Dei. *orat.* cxix. 771
In ſecundum aduentum Dom. noſtri Ieſu Chriſti, & in illud, Omnes aſſiſtemus tribunali Chriſti, & vnuſquiſq; pro ſe Deo rationem reddet. *orat.* cxx. 782

Conſarcinata eſt hæc Oratio ex plurib. hinc inde decerptis particulis ex Chryſoſtomi Homilijs in Epiſtolam ad Romanos.

In textum Apoſtoli, Non quod volo, hoc facio: ſed quod odi, illud ago: & quomodo fuerit Iacob Typus Chriſti: & in procœmio orationis contra eos qui ad ſpectacula accedunt. *orat.* cxxj. 789
In illud, Sufficit tibi gratia mea, &c. *oratio* cxxij. 799
In illud, Sponte peccantibus nobis poſt acceptam cognitionem veritatis, &c. & quomodo accedere oporteat ad Chriſti ſacramenta. *orat.* cxxiij. 807

Et hæc etiam oratio Apanthiſma eſt.

Sermones Panegyrici dubiæ fidei.

In principium indictionis. *orat.* cxxiv. 815
In principium indictionis noui anni, & in SS. martyres, & in mulierem profluuio ſanguinis laborantem. *orat.* cxxv. 816
In pretioſam Crucem, *orat.* cxxvj. 819
In exaltationem pretioſæ crucis. *oratio* cxxvij. 823
In S. martyrem Phocam, & contra hæreticos, & in 141. Pſalmum, Voce mea ad Dominum clamaui, voce mea ad Dominum ſupplicaui. *orat.* cxxviij. 826
In conceptionem S. Iohannis, prophetæ, præcurſoris & Baptiſtæ. *orat.* cxxix. 831
Encomium in S. protomartyrem & Apoſtolam Theclam. *orat.* cxxx. 835
In S. Apoſtolum Thomam. *or.* cxxxj. 837
In S. martyrem Romanum. *or.* cxxxij. 842
In Chriſti Natiuitatem. *orat.* cxxxiij. 846
In Natiuitatem D. noſtri Ieſu Chriſti, & quòd vnicuiq; climati præſint Angeli. *orat.* cxxxiv. 851
In S. Stephanum Protomartyrem, oratio prima. *orat.* cxxxv. 864
In S. Stephanum Protomartyrem, oratio ſecunda. *orat.* cxxxvj. 871
In occurſum Saluatoris & Deiparæ, & in Symeonem. *orat.* cxxxvij. 872
In mediam Hebdomadem Iciuniorum. *orat.* cxxxviij. 876
In adorationem pretioſæ & viuificæ crucis, media Hebdomade Ieiuniorum. *oratio* cxxxix. 877
In feſtum Palmarum. *orat.* cxl. 882
In ſanctam virginem & Deiparam Mariam. *orat.* cxlj. 887
In ſanctam Deiparam. *orat.* cxlij. 889
In proditionem Saluatoris, &c. *orat.* cxliij. 893
In pretioſam & viuificam Crucem: & in illud, Tu es qui venturus eſt, an alium expectabimus? & in cæcum & mutum, & in textum prophetæ Abacuc, Domine, exaudiui auditionem tuam, & metui.

In S. Ignatium archiepiſcopum Antiochiæ Magnæ, Romam abreptum, & ibi martyrio affectum, indeq; rurſus Antiochiam delatum. *orat.* lxx. 498
In S. Philogonium ex aduocato factum epiſcopù, & quòd nihil Deo acceptius publici boni procuratione curaque, & quòd negligenter accedere ad ſacra myſteria pœnas inferat intolerandas, etiamſi vel ſemel in anno tantùm hoc auſi fuerimus. habita eſt quinque dies ante Chriſti Natiuitatem. *orat.* lxxj. 505
In natalem diem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui adhuc quidem incertus erat tum temporis, ante paucos verò annos notus factus per quoſdam, qui ab Occidente venerunt & retulerunt. *orat.* lxxij. 511
In martyres Aegyptios. *orat.* lxxiij. 519
In ſanctũ & ſalutare baptiſma Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, & ad eos qui ad ſacros conuentus non veniunt, & de ijs qui indignè communicant, & quòd ij, qui ante finem diuinam liturgiam deſerunt, & ante vltimas preces egrediuntur, Iudam imitantur. *orat.* lxxiv. 523
In S. martyrem Lucianum. dicta eſt poſtridie Theophaniorum. *orat.* lxxv. 529
In S S. martyres Iuuentinum & Maximinum, qui ſub Iuliano Apoſtata martyrium paſſi ſunt. *orat.* lxxvj. 533
In S. Meletium. *orat.* lxxvij. 537
Oratio habita in magnã Hebdomadem, in quo docet, quare vocata ſit Hebdomas magna. *orat.* lxxviij. 540
In proditionem Iudæ, & in Paſcha, & in traditionem myſteriorum, & quòd non oporteat iniuriarum meminiſſe. habita feria quarta ante Paſcha. *or.* lxxix. 547
In diuinam & myſticam Cœnam Saluatoris, & de proditione Iudæ, & in Paſcha, & in traditionem diuinorum myſteriorum, & quòd non oporteat iniuriarum meminiſſe. habita feria quarta ante Paſcha. *orat.* lxxx. 547
In nomen cœmiterij, & in crucem Domini ac Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* lxxxj. 563
In crucem, & latronem, & de ſecundo Chriſti aduentu, & quòd oporteat perpetuò pro inimicis orare. *or.* lxxxij. 567
In crucem & confeſſionem latronis, & quòd oporteat pro inimicis orare. dicta eſt in ſancta & magna Paraſceue. *orat.* lxxxiij. 567
Contra ebrietatem, & in reſurrectionem Chriſti. oratio prima. *orat.* lxxxiv. 581
In S. Paſcha. orat. ſecunda. *orat.* lxxxv. 587
In S. Paſcha. orat. tertia. *orat.* lxxxvj. 592
In aſcenſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti. habita eſt in martyrio Romaneſiæ: vbi martyrum corpora ſub pauimento ſepulta prope reliquias hæreticorum, ſublata fuerunt, & ſuperius ſeorſim tumulata. *orat.* lxxxvij. 595
In S. Pentecoſtem oratio prima, & quare miracula nunc non fiant, omniaque tam quæ dicuntur, quàm quæ fiunt à nobis, deſcripta eſſe. *orat.* lxxxviij. 602
In S. Pentecoſtem oratio ſecunda. *oratio* lxxxix. 610
In ſanctos omneis, qui paſſim in toto orbe martyrio affecti fuerunt. oratio prima. *orat.* xc. 614
In omnes ſanctos. oratio ſecunda. *oratio* xcj. 618
In ſanctum martyrem Iulianum. *oratio* xcij. 621
In ſanctum patrem noſtrum Euſtathium archiepiſcopum Antiochiæ magnæ, & in ardorem eorum qui ad audiendum ingreſſi fuerunt. *orat.* xciij. 628
In SS. Maccabæos, & in matrem ipſorum. oratio prima. *orat.* xciv. 633
In SS. Maccabæos. oratio ſecunda. *oratio* xcv. 637
In eoſdem S S. Maccabæos. oratio tertia. *oratio* xcvj. 640

In loca Sacræ Scripturæ.

Dubiæ fidei ſcripta.

In illud, Vidit Deus omnia, quæcunque fecit, & ecce bona valde: & quòd diuina oracula omnibus iucundis pretioſiora. *oratio* xcvij. 642
Demonſtratio, quòd imaginem ad ſimilitudinem Dei factam primus homo per tranſgreſſionem abiecerit, eamque per nouum Adam rurſus recuperauerit. *oratio* xcviij. 645
Quomodo Adam acceperit animam, & de Paſſione Chriſti. *orat.* xcix. 648
In Beatum Abraam. *orat.* c. 653
In Ioſeph, & de temperantia. *orat.* cj. 656
De ſerpente Moyſis, quem crucifixit in Eremo, & de Trinitate. *orat.* cij. 659
In prophetam Eliam. *orat.* ciij. 672
Protheoria in Pſalmos. *orat.* civ. 676
In illud Pſal. Dominus regnauit, exultet terra: & in illud, Cùm tradiderit regnum.

rat in infirmitate ſua, & in illud, Pater meus vſq; modò operatur, & ego operor. *orat.* xl. 264
In quatriduanum Lazarum. *orat.* xlj. 271
Synaxi poſt aliquod tempus in Veteri eccleſia celebrata, ſermo in inſcriptionem Actorum Apoſtolorum: & vitam cum virtute actam vtiliorem eſſe ſignis & miraculis: & quatenus præſtantior ſit ſignis conuerſatio. *orat.* xlij. 274
Ad eos qui reprehenderunt eum ob proœmiorum longitudinem, & quòd vtile ſit æquo animo ferre reprehenſiones: & quare non ſtatim, ex quo credidit, mutatum eſt eius nomen in Paulum, & quòd non ex neceſſitate, ſed liberâ voluntate facta eſt in eo hæc conuerſio: & in illud, Saule, Saule, quid me perſequeris? *orat.* xliij. 282
In illud Apoſtoli, Non ſolum verò, ſed etiam gloriamur in afflictionibus, &c. *orat.* xliv. 292
In illud, Nouimus quòd diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. *orat.* xlv. 299
In eos qui eccleſiaſtico conuentui non interfuerunt: & in illud, Si eſurierit inimicus tuus, cibum ei in os ingere, & de inimicitiarum memoria. *orat.* xlvj. 304
In illud, Salutate Priſcillam & Aquilam, oratio prima. *orat.* xlvij. 314
In idem, oratio ſecunda. *orat.* xlviij. 321
In illud Apoſtoli, Propter fornicationes vnuſquiſq; propriam vxorem habeat. *oratio* xlix. 330
In illud, Vxor alligata eſt viro in quantum tempus vixerit vir ipſius, &c. *oratio* l. 337
In illud Apoſtoli, Nolo vos ignorare, fratres, quòd patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes per mare tranſierunt. *orat.* lj. 343
Quòd non oporteat vſq; ad finem confidere eum qui ſtat, neq; ſpem ſui abijcere, qui ceciderit. *orat.* lij. *pars eſt Hom.* 27. *in Matth.* 251
Calendis, non progrediente in publicum epiſcopo Antiochiæ Flaviano. dicta eſt autem contra eos qui obſeruant Nouilunia, & per ciuitatem choreas ducunt, & in illud Apoſtoli: Omnia in gloriam Dei facite. *orat.* liij. 355
In illud Apoſtoli, Oportet hæreſes eſſe inter vos, vt, qui probi ſunt, manifeſti fiant. *orat.* liv. 362
In illud Apoſtoli, Habentes autem eundem ſpiritum fidei, ſicut ſcriptum eſt: & in illud, Credidi, ideo locutus ſum: & de eleemoſyna, oratio prima. *oratio* lv. 368
In illud Apoſtoli, Habentes autem eundem ſpiritum fidei, ſicut ſcriptum eſt: et contra Manichæos, & omnes qui Vetus teſtamentum calumniantur, & ſeparant illud à Nouo, & de eleemoſyna, oratio ſecunda. *orat.* lvj. 375
In idem: Et cur omnes ſine diſcrimine recipiant bona, & de eleemoſyna, oratio tertia. *orat.* lvij. 382
In illud Apoſtoli, Vtinam ſuſtineretis me modicum in inſipientia. *orat.* lviij. 392
Cùm in priore ſynaxi in noua Eccleſia cum epiſcopo conuentum celebraſſet, hanc orationem in veteri eccleſia habuit in hunc Apoſtoli textum: Quando verò venit Petrus Antiochiam, in faciem reſtiti illi: & oſtendit quòd ea, quæ tum facta ſunt, non erant à contrarijs ſtudijs profecta, ſed quaſi ex pacto conuento & per *ἰλαροπάϑειαν*. *orat.* lix. 398
In eos, qui malè vtuntur textu illo Apoſtoli, Siue prætextu, ſiue veritate Chriſtus annuntietur: & de humilitate. *oratio* lx. 410
In illud Apoſtoli, De ijs verò qui obdormierunt nolo vos ignorare, fratres, vt ne dolorem ſuſcipiatis: & in Iob, & Abraham. *orat.* lxj. 418
In illud, Vidua eligatur, non minor ſexaginta annis natu, & de liberorum educatione, & de eleemoſyna. *orat.* lxij. 425

Sermones Panegyrici.

In ſanctum martyrem Babylam oratio prima. *orat.* lxiij. 438
In beatum Babylam oratio ſecunda: & contra Iulianum, & gentiles. *or.* lxiv. 442
In ſanctas martyres, Bernicem, & Proſdocen virgines, & matrem ipſarum Domninam. *orat.* lxv. 473
In ſanctam Pelagiam martyrem. *orat.* lxvj. 482
In S. Thomam Apoſtolum, & contra Arrianos, & in eum qui in Thracia tyrannidem arripuit & cæſus eſt, cùm & ipſe eſſet Arrianus. *orat.* lxvij. 486
In ſanctum martyrem Romanum. *oratio* lxviij. 488
In S. martyrem Barlaam. *orat.* lxix. 493

In

Goliath proſtrauit,quódq; ſibi ipſi magis, quàm Sauli profuit, cùm hoc faceret : & in Apologiam eius aduerſus Saul. Oratio in Dauid & Saul ſecunda. *Vide primam Tom.* 8. *pag.* 10. *orat.* xvj. 83
Quòd non oporteat Theatra frequentare, & quòd perfectos reddit adulteros, & grauitudinem animi & diſcordiam ea res parit, & quòd omne genus patientiæ ſuperauerit Dauid in negotio Saulis. oratio in Dauid & Saul tertia. *or.* xvij. 89
Quando extra eccleſiam deprehenſus Eutropius abreptus eſt, & de Paradiſo & Scripturis : & quòd vtilis ſit Scripturarũ lectio,& quòd Paradiſo melius quiddam ſit Scriptura, eccleſia verò omnib. rebus pretioſior : & in illud, Aſtitit Regina à dextris tuis. *orat.* xviij. 100
In illud prophetæ Dauid : Ne timeas, quando diteſcit homo, & de hoſpitalitate. Oratio prima. *orat.* xix. 113
Sermo habitus Conſtantinopoli in eccleſia Magna, in illud, Ne timeas, quando diteſcit homo, & de eleemoſyna. Oratio ſecunda. *orat.* xx. 123
Laus eorũ qui ad eccleſiam occurrerunt, & de ordine in doxologijs ſeruando, & in illud, Vidi Dominum ſedentem in throno excelſo & eleuato. In Oziam prima. *orat.* xxj. 127
De Ozia oratio ſecunda : & in illum textum, Et factum anno, quo mortuus eſt Ozias rex, vidi Dominum ſedentem in throno excelſo & eleuato : & quòd non oporteat tempus, aut literam vnam diuinarum Scripturarum negligere. *orat.* xxij. 134
In illud, Exaltatum eſt cor Ozię,& de humilitate, & quòd non oporteat præfidentem eſſe eum qui cum virtute viuit, & quantum ſit malum ſuperbia. Tertia in Oziam. *orat.* xxiij. 138
In textum Eſaiæ prophetæ : Factum eſt anno, quo mortuus eſt rex Ozias, Vidi Dominum ſedentem in throno excelſo & eleuato : & laus ciuitatis Antiochenæ, & contra eos qui matrimonium prohibent demonſtratio planè diuina. In Oziam quarta. *orat.* xxiv. 144
In textum Eſaiæ prophetæ : Factum eſt anno, quo mortuus eſt rex Ozias, Vidi Dominum : & demonſtratio, quòd iuſtè leprâ percuſſus fuerit Ozias, quòd incenſum indignè, & contrà quàm oportuit, adoleuiſſet, quod non fas eſt Regibus, ſed Sacerdotibus. In Oziam quinta. *orat.* xxv. 151
In Seraphin. *orat.* xxvj. 155
In illud Eſaiæ, Ego Dominus Deus feci lucem & tenebras : faciens pacem, & creans mala. *orat.* xxvij. 160
In textum Ieremiæ, Domine, non eſt in homine via eius, neq; homo vadet & proſperum faciet greſſum ſuum, & rectam faciet viam ſuam. *orat.* xxviij. 168
Ad eos qui ad ludos Circenſes proficiſcuntur,& in illud Euangelij,Intrate per portam anguſtam, &c. & ad finem, in Diuitem & Lazarum. *orat.* xxix. 175
De conuerſatione ſecundùm Deum, & in illud, Anguſta eſt porta &c. & expoſitio orationis dominicæ. *orat.* xxx. 183
In dimiſſionem Chananææ,habita poſt reditum eius ab exilio. *orat.* xxxj. 188
In Parabolam de debitore decem millium talentorum, & centum denarios exigente, & quòd omni peccato peius eſt iniuriarum meminiſſe. *or.* xxxij. 196
Contra Hæreticos, & in petitionem matris filiorum Zebedęi. *orat.* xxxiij. 206
In illud, Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me poculum hoc : ſed non vt ego volo, ſed vt tu:& contra Marcioniſtas & Manichæos,& quòd non oporteat ingerere ſe periculis, ſed omni voluntati Dei voluntatem anteferre. *orat.* xxxiv. 213
Poſtridie Calend. habita Antiochiæ contra ebrios, & de ijs qui tabernas ingrediuntur, & per ciuitatem choreas ducunt, & quòd doctorem non oporteat de diſcipulis deſperare, etiamſi in præſens non obtemperent : & in pauperem Lazarum & Diuitem oratio prima. *oratio* xxxv. 220
In Lazarum oratio ſecunda : & quòd animæ eorum,qui violentâ morte pereunt, non fiunt Dæmones : & de iudicio & eleemoſyna. *orat.* xxxvj. 234
In Lazarum oratio tertia : & quare non dixerit,Cepiſti bona tua in hac vita,ſed, recepiſti : & quare iuſti ſæpenumero in pericula incidant, & peccatores ipſa effugiant. *orat.* xxxvij. 242
In Diuitem & Lazarum oratio quarta. *orat.* xxxviij. 253
In Publicanum & Phariſæum : & de humilitate & oratione. *orat.* xxxix. 261
Pars eſt Homiliæ quintæ de Incomprehenſibili. vid. Tom. 6. p. 422. 34.
In paralyticum, qui annos 38. decubuerat

rat in infirmitate ſua, & in illud, Pater meus vſq; modò operatur, & ego operor. *orat.* xl. 264
In quatriduanum Lazarum. *orat.* xlj. 271
Synaxi poſt aliquod tempus in Veteri eccleſia celebrata, ſermo in inſcriptionem Actorum Apoſtolorum: & vitam cum virtute actam vtiliorem eſſe ſignis & miraculis: & quatenus præſtantior ſit ſignis conuerſatio. *orat.* xlij. 274
Ad eos qui reprehenderunt eum ob proœmiorum longitudinem, & quòd vtile ſit æquo animo ferre reprehenſiones: & quare non ſtatim, ex quo credidit, mutatum eſt eius nomen in Paulum, & quòd non ex neceſſitate, ſed liberâ voluntate facta eſt in eo hæc conuerſio: & in illud, Saule, Saule, quid me perſequeris? *orat.* xliij. 282
In illud Apoſtoli, Non ſolum verò, ſed etiam gloriamur in afflictionibus, &c. *orat.* xliv. 292
In illud, Nouimus quòd diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. *orat.* xlv. 299
In eos qui eccleſiaſtico conuentui non interfuerunt: & in illud, Si eſurierit inimicus tuus, cibum ei in os ingere, & de inimicitiarum memoria. *orat.* xlvj. 304
In illud, Salutate Priſcillam & Aquilam, oratio prima. *orat.* xlvij. 314
In idem, oratio ſecunda. *orat.* xlviij. 321
In illud Apoſtoli, Propter fornicationes vnuſquiſq; propriam vxorem habeat. *oratio* xlix. 330
In illud, Vxor alligata eſt viro in quantum tempus vixerit vir ipſius, &c. *oratio* l. 337
In illud Apoſtoli, Nolo vos ignorare, fratres, quòd patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes per mare tranſierunt. *orat.* lj. 343
Quòd non oporteat vſq; ad finem confidere eum qui ſtat, neq; ſpem ſui abijcere, qui ceciderit. *orat.* lij. *pars eſt Hom.* 27. *in Matth.* 251
Calendis, non progrediente in publicum epiſcopo Antiochiæ Flaviano. dicta eſt autem contra eos qui obſeruant Nouilunia, & per ciuitatem choreas ducunt, & in illud Apoſtoli: Omnia in gloriam Dei facite. *orat.* liij. 355
In illud Apoſtoli, Oportet hæreſes eſſe inter vos, vt, qui probi ſunt, manifeſti fiant. *orat.* liv. 362
In illud Apoſtoli, Habentes autem eundem ſpiritum fidei, ſicut ſcriptum eſt: & in illud, Credidi, ideo locutus ſum: & de eleemoſyna, oratio prima. *oratio* lv. 368
In illud Apoſtoli, Habentes autem eundem ſpiritum fidei, ſicut ſcriptum eſt: et contra Manichæos, & omnes qui Vetus teſtamentum calumniantur, & ſeparant illud à Nouo, & de eleemoſyna, oratio ſecunda. *orat.* lvj. 375
In idem: Et cur omnes ſine diſcrimine recipiant bona, & de eleemoſyna, oratio tertia. *orat.* lvij. 382
In illud Apoſtoli, Vtinam ſuſtineretis me modicum in inſipientia. *orat.* lviij. 392
Cùm in priore ſynaxi in noua Eccleſia cum epiſcopo conuentum celebrâſſet, hanc orationem in veteri eccleſia habuit in hunc Apoſtoli textum: Quando verò venit Petrus Antiochiam, in faciem reſtiti illi: & oſtendit quòd ea, quæ tum facta ſunt, non erant à contrarijs ſtudijs profecta, ſed quaſi ex pacto conuento & per οἰκονομίαν. *orat.* lix. 398
In eos, qui malè vtuntur textu illo Apoſtoli, Siue prætextu, ſiue veritate Chriſtus annuntietur: & de humilitate. *oratio* lx. 410
In illud Apoſtoli, De ijs verò qui obdormierunt nolo vos ignorare, fratres, vt ne dolorem ſuſcipiatis: & in Iob, & Abraham. *orat.* lxj. 418
In illud, Vidua eligatur, non minor ſexaginta annis natu, & de liberorum educatione, & de eleemoſyna. *orat.* lxij. 425

Sermones Panegyrici.

In ſanctum martyrem Babylam oratio prima. *orat.* lxiij. 438
In beatum Babylam oratio ſecunda: & contra Iulianum, & gentiles. *or.* lxiv. 442
In ſanctas martyres, Bernicem, & Proſdocen virgines, & matrem ipſarum Domninam. *orat.* lxv. 473
In ſanctam Pelagiam martyrem. *orat.* lxvj. 482
In S. Thomam Apoſtolum, & contra Arrianos, & in eum qui in Thracia tyrannidem arripuit & cæſus eſt, cùm & ipſe eſſet Arrianus. *orat.* lxvij. 486
In ſanctum martyrem Romanum. *oratio* lxviij. 488
In S. martyrem Barlaam. *orat.* lxix. 493

Goliath proſtrauit,quódq; ſibi ipſi magis, quàm Sauli profuit, cùm hoc faceret : & in Apologiam eius aduerſus Saul. Oratio in Dauid & Saul ſecunda. *Vide primam Tom.* 8. *pag.* 10. *orat.* xvj. 83

Quòd non oporteat Theatra frequentare, & quòd perfectos reddit adulteros, & ęgritudinem animi & diſcordiam ea res parit, & quòd omne genus patientiæ ſuperauerit Dauid in negotio Saulis. oratio in Dauid & Saul tertia. *or.* xvij. 89

Quando extra eccleſiam deprehenſus Eutropius abreptus eſt, & de Paradiſo & Scripturis : & quòd vtilis ſit Scripturarũ lectio,& quòd Paradiſo melius quiddam ſit Scriptura, eccleſia verò omnib. rebus pretioſior : & in illud, Aſtitit Regina à dextris tuis. *orat.* xviij. 100

In illud prophetæ Dauid : Ne timeas, quando diteſcit homo, & de hoſpitalitate. Oratio prima. *orat.* xix. 113

Sermo habitus Conſtantinopoli in eccleſia Magna, in illud, Ne timeas, quando diteſcit homo, & de eleemoſyna. Oratio ſecunda. *orat.* xx. 123

Laus eorũ qui ad eccleſiam occurrerunt, & de ordine in doxologijs ſeruando, & in illud, Vidi Dominum ſedentem in throno excelſo & eleuato. In Oziam prima. *orat.* xxj. 127

De Ozia oratio ſecunda : & in illum textum, Et factum anno, quo mortuus eſt Ozias rex, vidi Dominum ſedentem in throno excelſo & eleuato : & quòd non oporteat tempus, aut literam vnam diuinarum Scripturarum negligere. *orat.* xxij. 134

In illud, Exaltatum eſt cor Ozię,& de humilitate, & quòd non oporteat præſidentem eſſe eum qui cum virtute viuit, & quantum ſit malum ſuperbia. Tertia in Oziam. *orat.* xxiij. 138

In textum Eſaiæ prophetæ : Factum eſt anno, quo mortuus eſt rex Ozias, Vidi Dominum ſedentem in throno excelſo & eleuato : & laus ciuitatis Antiochenæ, & contra eos qui matrimonium prohibent demonſtratio planè diuina. In Oziam quarta. *orat.* xxiv. 144

In textum Eſaiæ prophetæ : Factum eſt anno, quo mortuus eſt rex Ozias, Vidi Dominum : & demonſtratio, quòd iuſtè leprâ percuſſus fuerit Ozias, quòd incenſum indignè, & contrà quàm oportuit, adoleuiſſet, quod non fas eſt Regibus, ſed Sacerdotibus. In Oziam quinta. *orat.* xxv. 151

In Seraphin. *orat.* xxvj. 155

In illud Eſaiæ, Ego Dominus Deus feci lucem & tenebras : faciens pacem, & creans mala. *orat.* xxvij. 160

In textum Ieremiæ, Domine, non eſt in homine via eius, neq; homo vadet & proſperum faciet greſſum ſuum, & rectam faciet viam ſuam. *orat.* xxviij. 168

Ad eos qui ad ludos Circenſes proficiſcuntur, & in illud Euangelij,Intrate per portam anguſtam, &c. & ad finem, in Diuitem & Lazarum. *orat.* xxix. 175

De conuerſatione ſecundùm Deum, & in illud, Anguſta eſt porta &c. & expoſitio orationis dominicæ. *orat.* xxx. 183

In dimiſſionem Chananææ,habita poſt reditum eius ab exilio. *orat.* xxxj. 188

In Parabolam de debitore decem millium talentorum, & centum denarios exigente, & quòd omni peccato peius eſt iniuriarum meminiſſe. *or.* xxxij. 196

Contra Hæreticos, & in petitionem matris filiorum Zebedęi. *orat.* xxxiij. 206

In illud, Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me poculum hoc : ſed non vt ego volo, ſed vt tu: & contra Marcioniſtas & Manichæos, & quòd non oporteat ingerere ſe periculis, ſed omni voluntati Dei voluntatem anteferre. *orat.* xxxiv. 213

Poſtridie Calend. habita Antiochiæ contra ebrios, & de ijs qui tabernas ingrediuntur, & per ciuitatem choreas ducunt, & quòd doctorem non oporteat de diſcipulis deſperare, etiamſi in præſens non obtemperent : & in pauperem Lazarum & Diuitem oratio prima. *oratio* xxxv. 220

In Lazarum oratio ſecunda : & quòd animæ eorum,qui violentâ morte pereunt, non fiunt Dæmones : & de iudicio & eleemoſyna. *orat.* xxxvj. 234

In Lazarum oratio tertia : & quare non dixerit,Cepiſti bona tua in hac vita,ſed, recepiſti : & quare iuſti ſæpenumero in pericula incidant, & peccatores ipſa effugiant. *orat.* xxxvij. 242

In Diuitem & Lazarum oratio quarta. *orat.* xxxviij. 253

In Publicanum & Phariſæum : & de humilitate & oratione. *orat.* xxxix. 261

Pars eſt Homiliæ quintæ de Incomprehenſibili. vid. Tom. 6. *p.* 422. 34.

In paralyticum, qui annos 38. decubue-

rat

CATALOGVS TOMI QVINTI.

Sermones in loca S. Scripturæ.

SErmo habitus in principio Quadrageſimæ, in illud, In principio creauit Deus cœlum & terram: & de ieiunio & eleemoſyna. *Oratio* j. Pag. 1

Cur in ſole & luna & cœlo & alijs dixerit, Fiat: in homine verò, Faciamus: & quidnam ſit illud, Ad imaginem. *orat.* ij. 6

Quid ſit, Ad ſimilitudinem: & quare, cùm Deus nos iuſſerit dominari in feras, non dominemur, & hoc magnæ erga nos curæ argumentum eſſe. *orat.* iij. 8

Quòd ſeruitutis modos tres induxerit peccatum, & ad negligentes auditores, & in eos qui parentes non honorant. *orat.* iv. 11

Quòd non propter Adam punimur, & quòd maiora ſunt per eum bona importata, quàm mala, ſi nobis ipſis attendere voluerimus, & contra eos qui pauperes prætereunt. *orat.* v. 15

Vtrum ex ligno illo facta ſit Adamo notitia boni & mali, vel ante manducationem habuerit vim hanc & facultatem diſcernendi: & de ieiunio, & quòd oporteat domi meditari ea quæ in eccleſia dicantur. *orat.* vj. 19

Quare lignum ſcientiæ boni & mali vocetur lignum illud: & quid ſit, Hodie mecum eris in Paradiſo. *orat.* vij. 22

In diem imbribus fœdum, & in conuentum Epiſcoporum, & in donationem præcepti Adamo facti, magnæq; id erga nos curæ fuiſſe, legem accepiſſe. *orat.* viij. 29

Quomodo oporteat fratrum peccata arguere, & quòd eorum ſalutis curam habere conueniat, & quare Abram vocatus ſit Abraam, & de nomine Noe: quòd non fruſtra aut ſine cauſa hæc iuſtis illis impoſita ſint nomina, ſed ita diſpenſante Dei prouidentia. *orat.* ix. 31

Quòd non oporteat Theatra frequentare, & quòd perfectos reddit adulteros, & ægritudinem animi, & diſcordiam ea res parit: & in Abraam. *orat.* x. 39

Quòd oporteat in Pentecoſte, ſemperq; ieiunij meminiſſe, & quòd non præſentia ſolùm, ſed etiam recordatio ieiunij vtilis ſit: & de Dei prouidentia, ipſiuſq; non minimam præter alia partem eſſe, naturalem parentum erga liberos amorem: Quódq; non patribus ſolùm, ſed & matribus præceptũ ſit de componendis liberorum moribus: & ad extremũ de Anna oratio prima. *orat.* xj. 50

In fidem Annæ, & moderatum eius & philoſophicum animum, & de honorandis ſacerdotibus, & quòd oporteat precibus vti tam in principio prandij, quàm fine. oratio ſecunda. *orat.* xij. 59

In Annam, & lactationem Samuelis, & quòd vtilis ſit in liberis procreandis tarditas, & periculoſum & lubricũ eſſe, liberos negligere. orat. tertia. *or.* xiij. 66

Ad eos qui conuentus in eccleſia deſerunt, & in Theatra aſcendunt: quódq; non ſolũ vtilius ſit in eccleſia verſari, quàm in Theatris, ſed etiam iucundius: & in ſecundum dictum Annæ, & quòd oporteat perpetuò orare & in omni loco, in foro, in itinere, in lecto. oratio quinta: nam quarta in Annam non reperitur. *orat.* xiv. 72

In orationem Annæ, & quòd vtilis ſit paupertas, maioremq; habeat quàm diuitiæ cùm voluptatem, tum ſecuritatem. oratio ſexta. *orat.* xv. 78

Hæc oratio in Mſs. Bauarico, & verſione Latina expletur tom. 8. *pag.* 8.

Quòd magnum bonũ eſt non ſolùm virtutem ſectari, ſed etiam laudare virtutem, & quòd maius ſtatuerit trophæum Dauid parcendo Sauli, quàm cùm Goliath

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

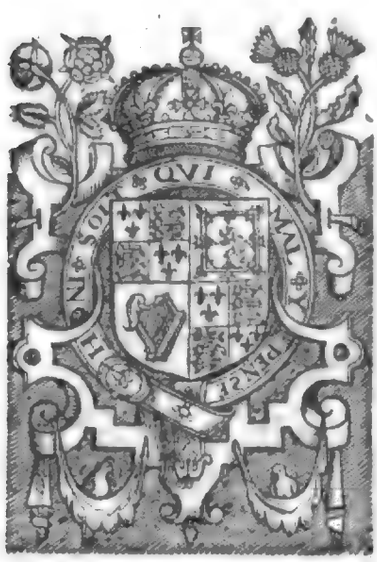
ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

θείων ἡημάτων

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ,

Δι' ὑπηρεσίας καὶ ἀναλωμάτων ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ

ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων ἐκδοθείς.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

8 40 M 12

ETONÆ, *in Collegio Regali.*
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regius Typographus.

ANNO cIↃ. IↃc. XII.

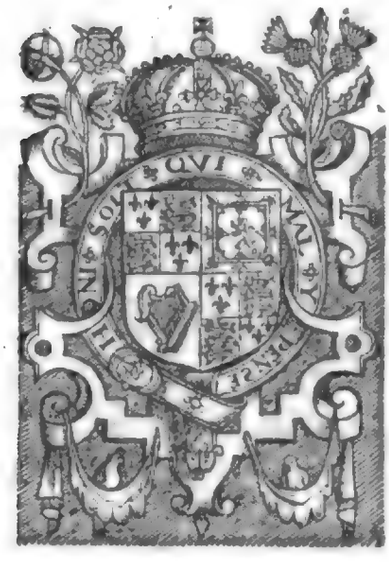
Digitized by Google

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ
Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ
Θείων Λόγων

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Δι' ὑπηρεσίας καὶ δαπάνης ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ
ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων ἐκδοθείς.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

B
40
M
12

ETONÆ, *in Collegio Regali.*
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regius Typographus.

ANNO cIↃ. IↃc. XII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google